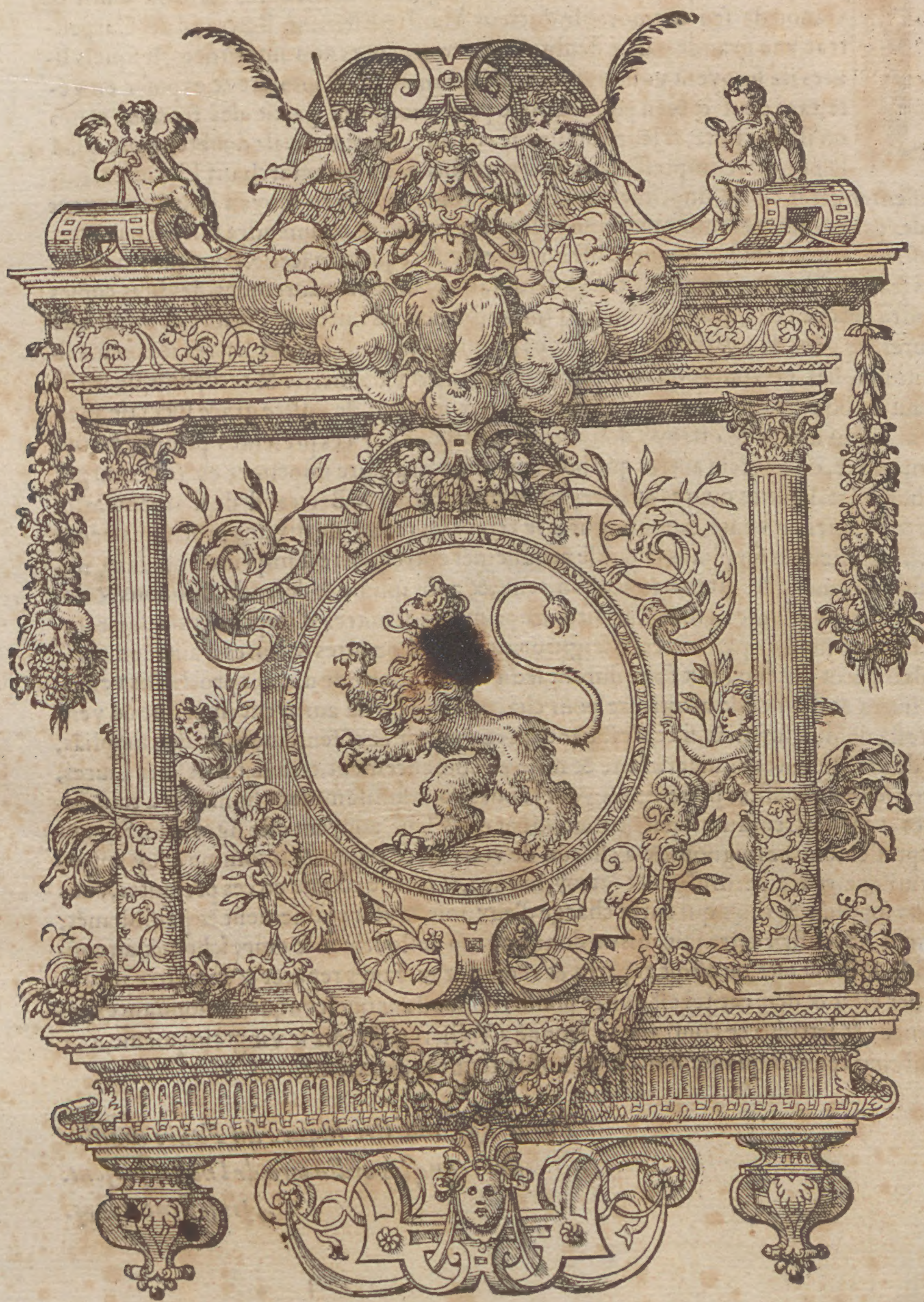
95

VOLVMEN PRIMVM.

CONSILIORVM DO. STEPHANI BERTRANDI CARPENTORACTENSIS.

Huius primi Vol. pars prior continet primum Vol. horum Consiliorum olim per Simonem Vinc. excussum, & altera primum per Vinc. de Portunariis.

LVGDVNI,

M. D. LX.

Cum Priuilegio.

Priuilege du Roy.

ENRY par la grace de Dieu Roy de France, A noz amez & feaux les gens de toutes noz courtz de Parlementz, Baillifz, Preuoſtz, Seneſchaux des reſſortz de noſdits courtz, & a tous noz autres iuſticiers & officiers, ou leurs Lieutenants ſalut & dilectiõ: Receu auõs l'humble ſupplication de noz bien amez, Baltezard Henry & Berthelemy de Gabiano freres, marchans libraires de noſtre ville de Lyon, contenant que a grands frais, peine, couſtz & deſpens, ilz ont recouuert des copies & originaux des oeuures en droit Ciuil & Canon de feu memorable docteur Maiſtre Eſtienne Bertrand de Carpentras, vne grande partie deſdites oeuures, encores non imprimées, leſquels liures ilz feroyent voluntiers imprimer mett re en lumiere & expoſer en vẽte, tant pour le bien publicq, que pour recouurer partie des fraiz & miſes qu'ils ont faitz, & leur conuiendra encores faire, mais ilz doubtent que quãd la premiere impreſſion, en ſera paracheuée aucuns marchans Libraires, Imprimeurs ou autres ſe vouſiſſent ingerer de les imprimer ou faire imprimer, & par ce moyen demoureroyent fruſtrez de leurs labeurs, & des grands fraiz & miſes, que pource leur a conuenu & conuiendra faire, ſi par nous ne leur eſtoit pourueu de noſtre grace & remede conuenable humblement requerant icelle. Pourquoy nous ce conſideré meſmes les grands fraiz qu'il a conuenu auſdits ſupplians faire pour le recouurement deſdites copies & originaux, & leur conuiendra encore faire & auancer pour l'impreſſiõ deſdits liures, & l'vtilité & profit que pourront receuoir d'iceux liures, les gens de noſdits royaume & païs, faiſans la profeſſiõ des lettres, inclinans liberalemẽt a la requeſte deſdits ſuppliãs, ne voulãs qu'ils puiſſent eſtre fruſtrez du merite & recõpenſe de leurſdits fraiz & labeurs, & pour autres bõnes cauſes a ce nous mouãs a iceux ſuppliãs de noſtre grace ſpeciale, plaine puiſſance & autorite Royal, auons donné & ottroyé, donnons & ottroyons par ces preſentes priuilege, congé, licence & permiſſion d'imprimer, ou par telz autres que bon leur ſemblera faire imprimer en telz marges & caractaires qu'ils verront bon eſtre, leſdites ouures & liures de maiſtre Eſtienne Bertrand de Carpentras, & iceux mettre ou faire mettre & expoſer en vente, ſans que durãt le temps & terme de dix ans prochains venãs autres que ceux qui auront charge deſdits ſupplians ſe puiſſe aucunemẽt entremettre d'imprimer ou faire imprimer, vendre & debiter leſdites oeuures & liures, ou aucuns diceux, & auõs inhibé & defendu, inhibons & defendons treſexpreſſemẽt par ceſdites preſentes a tous Libraires Imprimeurs & autres d'imprimer ou faire imprimer, apporter, vẽdre & debiter en noſditz pais terres & ſeigneuries, leſdites oeuures & liures d'autre impreſſion que celle que iceux ſuppliãs aurõt faites ou fait faire durant ledit tẽps, & terme de dix ans prochains venãs, ſur peine de confiſcation des liures & d'amende arbitraire, pour chacun liure qu'ilz auroyent imprimé ou vendu, & des dommages & intereſtz deſditz ſuppliãs, ſi ce n'eſt par exprez vouloir & cõſentement deſdits ſuppliãs, & voulõs que par l'inſertion de ces preſentes: qui ſera faite & miſe au cõmencement, ou à la fin deſditz Liures, noſdites defences, & tout le contenu en ceſdites preſentes ſoyent tenues pour ſuffiſamment ſignifiées a tous Libraires Imprimeurs ou autres, tout ainſi comme ſi particulierement elles leur auoyent eſté ſignifiées. Si vous mandons, commettons, & expreſſement enioignons, & a chacun de vous ſut ce requis, & ſi comme a luy apartiẽdra, que de noz preſent priuilege, grace, permiſſion & ottroy, licence, & tout le cõtenu en ces preſentes, vous faites, ſouffrez & laiſſez leſdits ſuppliãs, & ceux qui aurõt charge d'eux, ioir & vſer plainement & paiſiblemẽt, ſans leur faire, mettre ou donner, ne ſouffrir eſtre fait, mis ou donné aucun deſtourbier & empeſchemẽt au contraire, lequel ſi fait, mis ou donné auoit eſté, ou eſtoit, reparez & remettez, ou faites reparer & remettre incontinent & ſans delay au premier eſtat & deu: car tel eſt noſtre plaiſir, nonobſtans quelconques ordonnances, reſtrinctions mandemens defences, & lettres a ce contraires: Donné a Villiers coſteretz le vingtcinquiéme iour de Feburier, Lan de grace Mil cinq cens cinquante huit, & de noſtre regne le douxiéme.

Par le Roy, maiſtre Iaques du Faure maiſtre des requeſtes ordinaire de l'hoſtel preſent.

Ainſi ſigné Fizes.

D. STEPH. BERTR.

CARPENTORACTENSIS consummatæ doctrinæ Iurisconsulti, Consiliorum Volu. primi pars prior: quæ complectitur Consilia primi Vol. per Simonem Vincentium olim excusi.

¶ Argumentum.

¶ Metu vel per impressionem permutatio extorta est rescindenda.

¶ Summarium.

1 ¶ Voluntas seu consensus iure munitus prima est & potissima omnium actuum humanorum regula.
Iuris autoritas, & domini voluntas duo sunt, quibus omnium actuum humanorum consistit effectus.
2 Metus cur impediat valere actum de iure naturali. & nu. 4.
Consensu sublato omnis actus redditur informis & indifferes.
3 Vim patiens qualiter operetur.
4 Minæ facte per maritum uxori postea contrahenti, iustum metum inducunt.
5 Preces importune propter quas celebratus est cõtractus, sufficiunt ad destructionem illius, quem etiam rescindũt minæ, preces vel precepta eorum, qui verba solent ad effectum deducere.
6 Metus ex cõminatione domus urẽde, metui mortis equiparatur, & factum infectum reddit.
7 Inimicitie capitales probantur quotiescunq; constat aliquem retinere bona alicuius.
8 Impressio magna fit in bonis subditi saisitis, seu captis.
9 Iustus metus ex quibus causetur.
10 Credulitas propter metum quando excusetur.
11 Contractus per metum celebratus a subdito cũ domino terrarum cur est ipso iure nullus.
12 Protestatio iurata occulte per metum, et ex interuallo ante actum facta, quãdo de iure valeat, & nullitatẽ cõtract⁹ operetur.
13 Metus potentis est iusta causa occulte protestandi.
14 Probatio concludens ex tempore requirit probationem illius temporis.
15 Impedimẽto ex uno non releuatur is, cui multa refragantur.
16 Aduocati & Doctores compelli possunt ad patrocinandũ, & cõsilia prestanda.
17 Dilatio propter aduocati absentiaz, aut infirmitatẽ danda est.
18 Contra indefensum procedi non debet.
19 Falsi procuratoris mandatũ, etiã post mille annos, nõ presumit.
20 Feudũ tunc demũ per alienationem domino aperitur, cũ a sciẽte beneficiũ venditur: quod idem est in alijs alienationibus, in quibus alienans cadit a iure suo ex capite scientie.
21 Vassallus offendens dominum per ignorantiam probabilẽ non perdit feudum.
22 Emphyteuta, probabili errore ductus, p nõ solutionẽ canonis suo tempore, de equitate in penam commissi non incidit.
23 Venditor rem venditã potest retinere, quasi pignus, donec pretium sit solutum.
24 Pignus, dominiũ, usufructus, & possessio rei trãsferri & cõcedi possunt ad certum tempus: quo elapso reuertũtur ad concedentem ipso iure, etiam si fiat per viam contractus. & nu. seq.
25 Argumentum etiam in contractibus a cõtrario sensu, an validũ, & qualiter procedat & habeat verum, & nu. 149.
26 Trãslatio dominij per principem, nullũ superiorẽ recognoscentem, habet vim legis.
27 Contract⁹ per principẽ cum priuato celebratus de reb⁹ certo vel incerto tempore remansuris, post tempus finitũ facit bona reuerti, maxime ubi celebratio sit ad publicaz utilitatem.
28 Pignus exiguum respectu sũme credite, spẽ luitionis verisimiliter auferẽs, dñio exuit debitorẽ & pleno iure creditorẽ induit.
29 Statuta odiosa & penalia, que restringit interpretatio, nomine alienationis non includunt pignus, si redemptionis, spem non habeat.
30 Iustitia ex fide.
31 Promittens aliquid sub fide dicitur iuramento hoc firmare.
32 Cõuentio tempore contractus, vel statim post facta cẽset pars contractus, irriturq; cum contractu.
33 Consensum & licentiã precessisse ex lõga possessione cõiectura.
34 Electi diu possidentis confirmatio presumitur precessisse ab initio possessionis ex scientia & patientia confirmantis.
35 Dominium videtur transtulisse qui permittit alium uti re sua ut dominũ, imo plenam alienandi potestatem cõcessisse.
36 Possidens per annũ rem aliquã, tanq̃ de ea inuestitus, domino sciente & patiente, presumitur de ea inuestitus.
37 Casus a lege excepti excludũtur ex prohibitione absolute dicta.
38 Testatoris legata res, & ad grauatum peruenta, trahit post se rei vendicationem.
39 Dominus & vassallus pariter inuicem obligantur, & ad quid.
40 Verbo dicentis casum permissum subesse non statur in regulariter prohibitis, certo casu permissis, & econtra. & nu. 96.
41 Infeudatio nulla lege est prohibita.
42 Conditione promissionis pendente res potest tradi, & dominiũ transferri.
43 Dos ante nuptias expresse vel tacite tradita trãsfert dominiũ in sponsum, licet dotis promissio habeat cõditionem.
44 Dominium in permutatione requisitum.
45 Creditor agens hypothecaria contra tertiũ possessorem, licet teneatur regulariter probare rẽ fuisse in bonis debitoris, fallit quãdo possessor habet causam a debitore.
Possessor a debitore recipiens, questionẽ dominij sine doli replicatione refricare non potest, & nu. seq.
46 Dictio, maxime, denotat idem esse in casu contrario.
47 Substituto agenti contra possessorem rei subiecte restitutioni, alienate per heredem grauatũ de restituendo, sufficit probare, rem ab herede, & tanq̃ herede testatoris habuisse.
48 Impugnanti primũ & secundum decretũ iudicis ex capite nullitatis decretorum, petẽti rem per decreta alienatã sibi restitui per possessorem, quid sufficiat probare.
49 Creditor rem etiam in pignus traditam & naturaliter & ciuiliter possidet, & nu. 101.
50 Offerre nõ dicitur, qui totum, & modo quo debet non offert.
51 Ius pignoris ex oblatione facta per debitorez creditori quãdo soluatur.
52 Uiuens heredem non habet.
53 Actio quod metus causa, que datur etiam creditori contra eius debitorem per metuz pignus auferentem, integerrimam postulat restitutionem.
54 Pignori melius est incumbere quam persone.
55 Verbum restituere habet plenam significationem, & cõtinet omnem utilitatem actoris.
56 Fructus pignoris quando non veniant in sortem.
57 Actio quod metus causa est in rem scripta, & sequitur singularẽ successorem.
58 Prescriptio longi temporis non currit contra minorem.
59 Res per rescriptũ principis quales impetrari non possunt, & cõcessio si de eis facta fuerit an valeat.
60 Contractus principis licet habeat vim legis, fallit in vitiosis.
61 Princeps dominium rei mee mihi auferre nequit, saltẽ sine iusta causa ut ratione scandali vitãdi, aut pro pace, aut pro publicis stipendijs, vel notabili necessitate.
62 Ablato ex iusta causa per auferentis confessionẽ pbari non dz.
63 Prelato asserenti feudum antiquum, ut fiat concessio tanquam super antiquo, non creditur.
64 Rex cõcedẽs castrũ nomine & iure antiqui feudi, paterni feudi qualitates attribuit quãuis sit nouum, & per vassallũ in proximos agnatos potest alienari: nisi fieret alteri preiudicium.
65 Fiscalem rem consecutus a principe, & quam princeps alienat tanq̃ suã simpliciter, nõ põt inquietari: sec⁹ si suã ex aliqua cã.
66 Creditor turbatus in possessiõe pignoris, habet interdictũ uti possidetis: Spoliatus vero remedium reintegrande. Et que cõcurrant in spoliatione.
67 Exceptio rei iudicate ad hoc ut obstet, tria copulatiue occurrẽtia requiruntur, & quid si utrobiq; sit eadem causa mediata.
68 Restitutio possessionis differt a restitutione proprietatis.
69 Testes deponentes de auditu, ut depositio valeat, de quo tempore deponere debent.
70 Tempus nonaginta annorum nõ est tempus antiquũ in translatione meticulosa.
71 Fama cum alijs adminiculis est necessaria, ut testimoniũ de auditu dici probet.
72 Notorium deponens, causam notorij deponere debet, etiam non interrogatus.
73 Metus qualiter sufficienter purgatur.
74 Compensatio non approbatur per transactionem, nec purgat metum, etiam si receptio fiat ex interuallo.
75 Approbatio cõtractus per metum facti nunq̃ presumitur, ubicunq; potest subesse alia causa.
76 Instrumentum quales defectus faciant fide mancum.
77 Tabellionis nomen est de substantia instrumenti, siue publici siue rogationis.

78 Rogatio ⁊ protocollum debent habere omnia que instrumentũ.
79 Indictio in instrumento de iure poni debet, nisi aliter cõsuetu-
do reclamet.
80 Mulier, que per metum in religione professa est, nunꝙ durãte
causa cõseruatiua metus ratificasse professionem dicitur: qꝛ effe-
ctus durare intelligitur.
81 Confessio repetita post torturam non dicitur spontanea, nec in
ea debet notarius apponere, confessus est sponte.
Timor iustus impressionis sufficit, quãuis impressio secuta nõ
extiterit.
82 Dispensatio, seu absolutio a iuramento requirit cause cognitio-
nem: ideo parte non vocata concedi non potest.
Absolutio iuramenti quos effectus operetur.
83 Attestationes sumpte, in iudicio summario, fidem non faciunt
in plenario. Et quid si in iudicio summario essent facte proba-
tiones plene.
Neuter petere põt ea lege se vindicari, quaz ambo cõtẽpserunt.
Spes iuriũ remissa qualiter intelligatur ⁊ de quibus remissa.
Conuentio principis legitima ⁊ illum ⁊ successores ligat.
84 Iurans soluere non potest compensare.

¶ Quod me. cau. Consi. j.

Christi nomine in-
uocato. Viso processu cause cepte, ⁊
diutius agitate, ꝑ ⁊ inter magnificũ
⁊ potẽtem virum, do. Aymarum de
Pictauia, dominũ sancti Valerij,
actorẽ ⁊ impetrantem in prima in-
stantia, nunc vero recursum, ex vna
parte: ac venerabilem ⁊ egregiũ vi-
rũ, dominum procuratorem fiscalẽ
Delphinatus, nec non nobilẽ ⁊ potentem virũ do. Iacobum de
Cursolio, dominũ eiusdẽ loci, reos ⁊ impetratos in prima, nunc
vero in hac recursali causa recurrentes ex alia: videtur qri pos-
se de dubijs scriptis. ¶ Et primo an ꝑ ea, que parte eiusdẽ ma-
gnifici domini sancti Valerij in ꝓcessu cause huius deducta et
ꝓbata extiterũt, fuerit sufficiẽter ꝓbatũ, ⁊ ostẽsum, ꝙ permuta-
tio, siue trãsportus (quẽ fecisse p̃tẽditur magnificꝰ ⁊ potẽs quõ-
dã vir dominꝰ Carolꝰ de Pictauia, pater ipsius domini impe-
trãtis) de castro, villa, ⁊ mandamẽto Stelle, ⁊ de pedagio Par-
pillonis, fuerit celebratus ⁊ initus ꝑ metũ, vel alias per impres-
sionem sufficientem ad ipsius rescisionez. ¶ Sdo an p̃supposito
ꝙ sufficienter probatũ extiterit permutationẽ, seu transportum
hmõi fuisse meticulosum, vel per impressionẽ celebratũ, obstite-
rint ⁊ obstent eidem domino impetrãti ex capite metꝰ, vel imp̃s-
sionis res predictas repetenti, quedã pretẽse exceptiones infra
plenius mẽtionate ⁊ expresse, q̃ vez tã in primo ꝓcessu, q̃ in pro-
cessu recursali reperiũtur ex aduerso ꝓposite ⁊ deducte. ¶ Ter-
tio an, p̃supposito (ꝑut ex aduerso p̃tenditur) ꝙ prefatꝰ domi-
nus Carolus tpe ꝑmutationis, siue trãsportus p̃dictorum, res
p̃dictas teneret ⁊ possideret solo iure pignoris, potuerunt res
hmõi eo inuito in aliũ transferri, attẽta ꝓmissione facta per re-
colẽde memorie do. Carolũ regẽ Delphinũ in patẽtibus literis
de reseruando, ⁊ excipiẽdo ⁊c. ¶ Quarto an, p̃supposito (ꝑut ex
aduerso p̃tenditur, citra tamẽ p̃iudiciũ veritatis) ꝙ assieta siue
assignatio, de qua in actis, facta nõ extitisset, teneatur serenissi-
mus do. noster Delphinus modernus illã facere, in vim ꝓmis-
sionis facte ꝑ serenissimũ dominum Carolũ septimum tempore
generalis transportus Comitatuuz Valentinen. ⁊ Dyẽ. de qua
apparuit, ⁊ apparet per literas patẽtes in hac causa productas.
1 † Pro quorum quesitorum et signanter primi, faciliori declara-
tione premitto, ꝙ prima ⁊ potissima regula omniuz actuũ huma-
norũ est volũtas, seu consensus iure munitꝰ. l. cũ te. ibi, quã tua
volũtas ⁊ iuris autoritas ratã fecit. C. de don. ꝓpter nup. ꝑ quẽ
tex. dicit ibi Bal. ꝙ duo sunt, quibus omniũ actuũ humanoꝝ cõ-
sistit effectus, scz iuris autoritas, ⁊ domini volũtas. Idẽ voluit
ipse Bal. in suo trac. scismatis, quẽ posuit. C. si qs ali. testa. pro-
hi. versi. Porro cũ de cõsensu loquamur ius significamꝰ ⁊c. Idẽ
etiã voluit gl. in. l. si filie tue. C. de dona. prop. nu. Quod videtur
prius fuisse dictum ꝑ Boetiũ, in quarto libro de consolatiõe phi-
2 losophie, prosa. ij. † Et vt colligitur ex no. per Inn. in. c. qd sicut
in magna gl. de elec. que refert ⁊ sequitur Bal. in. c. j. §. itẽ sacra-
menta de pa. iura. fir. metus impedit valere actũ de iure natura-
li, cuius rationẽ assignat Bal. vbi. s. qꝛ est cõtra liberi arbitrij
supremũ thesaurũ, homini a deo donatũ. l. paulꝰ. ff. de fideicom-
mis. liber. vnde sublato cõsensu, omnis actꝰ redditur indifferẽs
⁊ informis (⁊ vt ita dixerim) inanimatꝰ. l. obligatio. ff. de actio.
3 ⁊ obl. ⁊. l. nõ omnis. ff. si cer. pet. † Hinc dicit Bal. in. d. tractatu
scismatis, ꝙ vim patiẽs nõ dicitur agere cõformiter recte rõni,
nec difformiter ab illa. l. vim passam. in prin. ff. de adul. l. seruos.
C. ad. l. iuli. de vi. adeo ꝙ non naturaliter agit qui metu facit ac-
tum, q debet in libertatis arbitrio ꝑmanere: qꝛ nõ agit ad finem
rei, sꝫ ad finẽ sui: neqꝫ ad finem publicum, sed ad finẽ ꝓpriũ. s. vt
salutem suam ꝓtegat. Nõ eñ agit ꝓpter finẽ exequẽdum, sed qꝛ
cogitur. l. qualẽ. ff. de arbi. ⁊ dicitur metꝰ, qꝛ mentem tenet, qꝛe
debet esse libera. vt no. gl. in. c. ad audiẽtiã. de his, que vi. ¶ His
igitur p̃suppositis: dico, ⁊ respondeo ad primũ quesitũ. Quod ꝑ
deducta ⁊ ꝓbata parte dicti domini impetrãtis, fuit sufficiẽter
ꝓbatũ ⁊ ostensum ꝑmutationẽ seu trãsportũ superius, ⁊ in ꝓces-
su cãe p̃dicte mẽtionatũ fuisse ꝑ metũ seu ĩp̃ssionẽ celebratũ, ⁊ ini-
tũ. De metu eñ siue impressione hmõi plenissime deposuerunt
nobilis ludouicꝰ Sicardi. Dominꝰ Ioãnes Syluionis. Nobi-
lis Claudiꝰ Velheiu. Ioãnes Chimot. Magister Ioãnes An-
driueti. do. Nicolaꝰ Bonerij. Nobilis franciscꝰ Iannin. Frãci-
scꝰ Vineronis. Nobilis Ioãnes die. ⁊ antonius Flocardi. Mi-
chael Policar. Magister Vitalis Vincentij. Geraldꝰ Nodelli.
Dominꝰ Petrꝰ velhieu, archidiaconꝰ tricastonius. ⁊ nobilis
Bertrãdꝰ de Balma, dominꝰ Suze, ⁊ multi alij ꝑte eiusdẽ domi-
ni impetrãtis in dicta cã ꝓducti ⁊ examinati sup tricesimoquar-
to, ⁊ tribꝰ sequẽtibꝰ articulis schedule exordiẽtis, Pro declara-
tione rescripti ⁊ intẽtionis ⁊c. inserte fo. 12. Isti eñ vel oẽs, vel
fere omnes deposuerũt se sciuisse, ⁊ audiuisse minas, cõminatio-
nes, ⁊ oppressiões, siue vexationes ꝑ quondã serenissimũ domi-
nũ Ludouicũ tũc Delphinũ, p̃fato do. Carolo de Pictauia pa-
tri eiusdẽ domini impetrãtis factas ⁊ illatas: ex eo ⁊ ꝓ eo, qꝛ no-
lebat eidẽ remittere villã, castrũ, ⁊ alia p̃dicta deponũt p̃terea,
ꝙ qꝛ idẽ dominꝰ Carolꝰ hoc facere recusauerat, omnia eiꝰ bona
existẽtia in patria Delphinatꝰ fuerũt, cũ loco p̃dicto Stelle po-
sita ⁊ reducta ad manus ipsius serenissimi domini Delphini, et
tradita ad regẽdũ diuersis personis. Excepto dũtaxat (ꝑut qui-
dã deponũt) loco Cleriaci. Sunt etiã inter testes huiusmodi, si-
gnanter p̃fati nobiles Michael policardi, ⁊ Franciscꝰ iannin,
qui testificantur ⁊ deposuerũt se sciuisse, ⁊ audiuisse eundẽ sere-
nissimũ dominum cõminãtẽ ⁊ minas inferẽtẽ ipsi domino Caro-
lo remissionẽ predictã facere recusanti, de eũ male tractando, si
nõ consentiret, aut cõplaceret eiꝰ voluntati. Et deponũt de in-
carceratione, ⁊ detẽtione familiariũ ⁊ seruitorũ eiusdẽ domini,
Caroli, ea de cã factis, qꝛ nolebat facere remissionẽ siue trãspor-
tuz hmõi. Etiã p̃fati do. Petrus velheiu, ⁊ nobilis Bertrãdus
de balma testificanꝭ, ⁊ deponũt, ꝙ eis presentibꝰ relatũ, ⁊ dictuz
extiterat ipsi do. Carolo ꝑ nobilẽ Gulielmũ sextoris tũc curialẽ,
ꝙ idẽ serenissimꝰ do. capi mãdabat ꝑ suos archigeros ipsuz do.
Carol. adeo ꝙ vt captionẽ euitaret exiuit latẽter occulte domo,
ĩ qua tũc Valẽtie existebat, ꝑ portã angustã posteriorẽ, ⁊ q̃rẽs la-
tebras aufugit semianimis ꝑ Rhodanũ, quẽ tranauit cũ gemitu
⁊ lachrymis, nõ sine maximo salutis discrimine. Dicit ẽt dictus
nobilis Michael policardi se audiuisse qñ do. Argẽtalis tũc cu-
rialis dixit eidẽ. d. Carolo, necesse est ꝙ recedatis, alꝭs cõpellemi-
ni ꝑ detẽtionẽ ꝑsone vestre remittere ⁊c. dictũ locũ Stelle ⁊c. De
p̃dicta reductiõe bonorũ ad manus Delphinales, ⁊ ꝙ ob p̃dictã
cãm facta extiterit, deponunt ẽt plene nobilis Iacobꝰ de teysio,
Bertrãdꝰ ruffi. d. Philibertꝰ de grolea. d. Elini, magnificꝰ vir
do. Ludou. de laual olim gubernator Delphinatꝰ, examinati in
curia super articulis exordiẽtibus, Pour vous auertir ⁊c. fo. 1.
processus. cxcvj. qui ẽt deponũt, ꝙ qꝛ prefatus do. Caro. recusa-
uerat facere remissionẽ seu trãsportũ antedictũ, ipse serenissimꝰ
do. Ludo, fuit ꝯ eũ summe iratꝰ, ⁊ indignatus vehemẽter, cõce-
pitqꝫ adeo ꝯ eũ maleuolentiã ⁊ odiũ, vt ꝓscriptionẽ minaretur,
perpetuũqꝫ exiliũ: quẽadmodũ deponũt dictꝰ nobilis Bertrã-
dus de balma, ⁊ nobilis Ioãnes die. Etiã deponit nobilis Põ-
sonus de cliuo sup. xlviij. artic. dicte sched. Pro declaratiõe ⁊c.
Qd dũ dictꝰ serenissimus dñs in mẽsa comedẽs intellexit mortẽ
prefati. d. Caroli de pictauia, aliquo tpe abstinuit a cibo, stetitqꝫ
cogitabũdo silẽs, ⁊ post pusillũ quasi suspirãs talia verba ꝓtulit.
Ha, ie lay fait mourir pour le fait de lestoile, mais ie feray enco-
re beaucop de biẽs a ses enfans. ¶ Ex quibꝰ abũdãtissime colli-
giꝭ iustꝰ metꝰ p̃fati do. Caro. Si eñ mine potẽtũ sint metuẽde, ⁊
iustũ metũ inducãt. vt no. Bal. ĩ. l. nõ ẽ verisimile. §. si iusto. ff. qd
me. cau. ⁊ sentit Bar. in. l. j. §. q̃ onerãde. ff. qua. re. actio nõ da. qd
ẽt colligiꝭ ex his q̃ no. Bar. ⁊ doc. ĩ. l. interpositas. C. de trãsa. ĩ. l.
ad inuidiã. C. ꝙ me. cau. Bar. Io. de imo. Alex. de imo. ⁊ doct. ĩ. l.
4 si cũ dotẽ. §. eo tpe. ff. sol. ma. ⁊ Pañ. ĩ. c. j. de of. dele. † q oẽs p̃sup-
ponũt, ꝙ mine facte ꝑ maritũ vxori postea ꝯhenti, inducũt iustũ
metũ. Et si rogamẽ dñi p̃ceptũ sit. vt no. gl. in. l. j. circa prin. ff. qd
ius, ⁊ voluit Pau. de ca. cõsi. lxxiiij. exordiẽte, Qꝛ frustra dispu-
tareꝭ de alijs dubijs ⁊c. vers. Itẽ nõ obstãt lr̃e quarũdã cõitatũ.
5 † Et si p̃ces importune sufficiãt ad rescisionẽ ꝯtus propter pre-
ces hmõi celebrati, vt videꝭ voluisse Inn. in. c. petitio. de iureiu.
Deniqꝫ

Deniq; si pcepta principis iustū metū inducāt, arg.c.couēniri.⁊
qđ ibi gl.sup verbo, morere.xxiij.q.viij.⁊.l.fi.C.de his q̄ vi.Sal
tē si ad rescisionē cōtractꝰ sufficiāt mine, preces, vel precepta eo
rū, q̄ solēt suas minas deducere ad effectū, vel alias male tracta
re eos, quibꝰ cōminabātur, aut q̄ eorū pceptibꝰ, vel pceptis nō pare
bāt. vt no. Bar. Bal.⁊ doc.in.d.l.metū, gl.⁊ doc.in.l.si donatiōis
C.qđ me.cau. Bal.extra.eo.ti.sup rubri.⁊ in dicto tractatu scis
matis. Jo.an. Pa.⁊ doc.in.c.insinuāte.q̄ cle.vel vouē.⁊ idē Pa.
⁊ doc.in.c.cū dilectꝰ.qđ me.cā.⁊ in.c.cū inter. R.de elec. Profe
cto metuēde erāt mine tāti principis, ⁊ supremi domini eidē do
mino Carolo: eo p̄sertim, qꝛ ante factā remissionē siue trāsportū
ville castri, ⁊ aliorū p̄dictorū, ⁊ ꝓpter illius recusationē fuerunt
omnia bona ipsius domini Caroli ad manus Delphinales re
ducta, q̄nimo prorsus, ⁊ omnino eidē do. Carolo ablata. Per ꝙ
apparebat, saltē in parte, de exequutione minarū eidē do. Ca
rolo factarū. Ex ꝑsonis em̄ hominū dicta pēsanda sunt.l.vnica.
in fi.C.si q̄s impe.maledi.⁊ potissime quādo inferūtur ab eo qui
habet potestatē terrēdi ⁊ coercēdi rōne officij ⁊ multo fortiꝰ qui
rōne dominij ⁊ ꝓprie iurisdictionis.l.j.⁊ qđ ibi Bar.⁊ Bal.C.si
quacūq; p̄di.pote.l.si ꝑ impressionē, ⁊ qđ ibi Bar.⁊ Bal.C.ꝙ me.
cā.⁊ in quo residet omnis autoritas ⁊ ptās. Erat em̄ eius prin
ceps ⁊ dominꝰ supremꝰ, nā vt dicit Inn.in.c.qđ ex his, de sentē.
excō. timere seuitiā siue austeritatē hominis potētis, est metus
mortis. Et, idē dicit Bal.in.d.rubri.de his que vi.idē etiā voluit
gl.in.d.c.cū dilectꝰ, super verbo, mortis: ꝙ ibi pōderat Pa.⁊ sic
cōminationes p̄dicte iustā metuēdi cām intulerūt ipsi do. Caro
lo. Qm̄ inter subditū ⁊ superiorē videtur sufficere metꝰ ꝓbabi
lis, hoc est, reuerētialis. vt no.gl.⁊ doc.in.d.l.j.§.q onerande.ff.
qua.re.actio nō da.qđ ꝓcedit, saltē vbi p̄cesserūt mine.ꝑ id, ꝙ in.
d.l.ad inuidiā. Pa.in.d.c.insinuante, superius allegatis.ꝙ etiā
videtur voluisse Inn.in.c.cām matrimonij.de of.dele. Sentiūt
em̄, ꝙ lꝫ ex sola dignitate vel sapioritate cōtrahētis non p̄suma
tur metꝰ illius, qui cū eo contrahit: tamē si ꝓbentur mine p̄cessis
se, videtur sufficiēter cōstare de metu apto ⁊ sufficiēti ad rescisio
nē cōtractꝰ. hoc ēt voluit Bar.in.d.l.interpositas.C.de trāsact.
vbi inq̄t post gl.ꝙ quādocūq; infertur metus rōne maioritatis
⁊ reuerentie, qđ pōt cōtingere dupliciter. Quedā em̄ est reuerē
tia vel maioritas absq; publica autoritate, vt est maioritas que
habetur a marito in vxorē, a patrono in libertū, a patre in filiū.
Et tūc rescinditur qđ actū est, per officiū iudicis.d.l.j.§.q one
rande. Quādoq; aūt habetur maioritas vel reuerētia ex officio
publico, vt illa quā hꝫ ptās vel capitaneꝰ, ⁊ tūc rescinditur con
dictione ex.d.l.fi.C.qđ me.cā.⁊ idē no. Bal.ibidē, ⁊ post eū. Sal.⁊
in hoc casu sufficit sola cōminatio ad ꝓbandū metū, vt exp̄sse vo
luit Bar.in.d.l.si ꝑ impressionē: dū ibi dicit, hic adhibuit metuꝫ
vel impressionē, dicēdo ꝙ cōtra eū ꝓcederet ⁊c. idē no. Sal. ibi
dē, ⁊ Jo.an.in.d.c.insinuāte.q̄ cle.vel vouē. Cōstat em̄ dictū sere
nissimū dn̄m Delphinū (prout supra retuli) fuisse cōmitatū, qđ
ipsum do. Carolū male tractaret, si nō cōplaceret sue volūtati,
vt deponūt p̄fati do. Michael policardi, ⁊ Frā. Jāni. Dictus
vcꝫ Policardi, in.j.ꝓcessu fo.318.⁊ Jānin in.j.ꝓcessu fo.340.

Preterea metus dicitur eē iu
stus, vbi timetur graue damnū in bonis ꝓprijs: lꝫ nō timeatur
mors, vel mēbri mutilatio. Et sic timor amissionis bonorū iustū
metū inducit. vt no. Cy.in.d.l.interpositas.C.de transac.ꝓ quo
allegat.l.fi.C.de reuo.dona.de quo etiā in.l.fi.§.si fenerator.ff.ꝙ
me.cā.no. Bal.in.d.l.interpositas.versi. Itē notat ⁊ adde qđ ibi
non timetur mors ⁊c.gl. Pa.⁊ doc.in.c.abbas.de his q vi metus
ve.cau. Ja.de are.in.l.ꝓpter litē.ff.de excu.tuto. Guliel.⁊ Bal.
in.l.isti quidē.§.pe.ff.qđ me.cau. Nec mirū si timor amissiōis bo
norum iustū metum inferat. Qm̄ vt colligitur ex his q̄ habētur
per tex.gl.⁊ qđ ibi ꝑ Bal.⁊ modernos in.l.aduocati.C.de aduo.
diuer.iudi.ꝑ Jo.de ana.in.c.cū oporteat.de accu.ꝑ Ant.de but.
in.c.accedēs.le.ij.vt lit.nō conte.⁊ Pa.in.d.c.abbas. Patrimo
niū adeo dicitur esse vita hominis, vt qui illud ꝑdit ⁊ vitā dica
tur ꝑdere. Et q̄stio omniū bonorū, vel maioris partis eq̄para
tur cause criminali. vt no.in.d.l.ꝓpter litē.ff.de excu.tut.⁊.§.itē
ꝓpter litē, instit.eo.ti. hinc dicit Bal.in.d.l.interpositas, prope
6 fi.† Qđ est grauis metus rerū si aliq̄s potēs (vt sepe cōtingit)
minaꝶ alicui sibi cōburere domum nisi faciat instr̄m de tali re ⁊
ꝙ fit ob talē metū rescindiꝶ, acsi esset metꝰ mortis, vel corpis cru
ciatꝰ. Premissis accedat qđ habeꝶ in.d.c.accedēs.⁊ qđ ibi ꝑ illū
tex.voluerūt. Jo.de imo.⁊ Ant.de bu.⁊ sequiꝶ Alex.de imo.in.
l.si qs ita legauerit.§.nō solū.ff.de adi.leg.vbi no.doc.ꝑ dictū.c.
7 accedēs.† Qđ inimicitie capitales ꝓbanꝶ quotiescunq; cōstat
aliquē retinere bona alicuiꝰ, ⁊ sic non solū ex morte, vel sanguine
ꝓprio: sed etiā ex damno bonorū, que hominis sanguinē faciunt.
Et sic apparet metū perditionis bonorū aut maioris partis eo
rundē equiparari metui mortis, aut crutiatꝰ corporis. Ad qđ
optime faciūt no.ꝑ Alex.de imo.in.l.aptissimi.C.de iu. ¶ Quot
fit vt cū ꝓpter recusationē (de qua supra) omnia bona dicti do
mini Caroli de pictauia, vel fere omnia existētia in Delphina
tu, in q̄bus cōsistebat vel tota, vel maxima pars substātie ipsius
dn̄i Caroli, fuissent reducta ad manū Delphi. quinimo omnino
eidē dn̄o Carolo ablata: ⁊ ipse ab eis expulsus, ⁊ quibusdā cōmis
sarijs data ⁊ cōcessa facultas fructꝰ illorū ꝑcipiendi, ⁊ colligēdi:
fuissetq; ipse dn̄s Carolꝰ ad talē vel indigentiā, vel molestiā re
dactus, vt abire cogereꝶ sine apparatu comitatꝰ, tribus ad sum
mū contentꝰ equis: vbi antea frequēti satellitio stipatꝰ, viginti
equos in eq̄tatu solitus erat habere, vt deponunt Michael po
licardi, Aymundꝰ de hrēno, ⁊ Hugoninus baiuli: ⁊ de fructuuꝫ
ꝑceptione apparet per instrumētum trāsportꝰ Stelle meticulo
se facti, parte dn̄i.inq̄ Cursolij in hac cā ꝓductū, ⁊ insertum in
primo ꝓcessu.fo.756.qđ inductꝰ fuerit iustꝰ ⁊ sufficiēs metꝰ vel
8 impressio ad rescisionē transportꝰ superiꝰ mētionati.† Pro quo
bn̄ facit qđ voluit Jo.fa.in.d.l.si per impressionē.C.qđ met.cau.
Vbi dicit, ꝙ magna impressio est, si superior saisiat vel capiat bo
9 na subditi. Pro quo allegat dictū.c.abbas.qđ me.cau.† Presu
miꝶ etiā metꝰ vel impressio, qn̄ cōtrahēs cū eius superiore repe
riꝶ enormiter lesus: scđm Bal.in.l.decernimꝰ.C.de sacrosan.ec.
ꝓut contingit in casu presenti, in quo recōpēsa per ipsum quon
dā serenissimuꝫ do. Delphinū data vix ascēdit ad valorē nonin
gētorū florenorū annui redditꝰ, ⁊ monete currentis tpe deposi
tionis testium parte dicti domini impetrantis in cā ꝓductoruꝫ
quos certissimū est multo minꝰ valere, ꝙ valeant noningēti flo
reni monete currētis tpe.j.⁊ gn̄alis trāsportꝰ Comitatuū valē
ti.⁊ Dye.q factꝰ est anno do. M.cccc.xxvj.⁊ die.xxiiij.men. Jul.

Preterea vt predixi ꝓbate fue
runt incarcerationes certorū familiarū ⁊ domesticoruꝫ ipsiꝰ do
mini Caroli, facte ea occasione: qꝛ ipse recusauerat facere remis
sionē siue transportū, de quo supra: que videnꝶ etiā cāsse iustū me
tū. arg.eorū q̄ habenꝶ.in.c.sciāt cūcti.de elec.in.vj.⁊ ꝙ no.gl.in
cle.ij.super verbo, qūolibet.de sen.excō.post gl.in.l.j.ff.de in ius
vocā.⁊ pleniꝰ Alex.de imo.post Bar.⁊ alios in.l.de pupillo.§.si
10 qs ipsi pretori.ff.de no.ope.nuntia.† Et nō solū fuerūt ꝓbate in
carcerationes p̄mentionate: sed etiā ꝓbatū est, vt predixi, fuisse
relatū ipsi do. Carolo ꝑ p̄fatū. Sextoris, ꝙ dictꝰ do. Delphinꝰ
mādabat eū capi ꝑ suos archigeros, cui non fuit imputandū si
eidē. Sextoris crediderit.ꝑ id qđ no.glo.in.l.titio fundus.ff.de
cōdi.⁊ demō. An.de bu.⁊ Jo.de imo.in.c.fi.de appel. Bal.in.l.iu
dicia.C.de rei vendi. Ang.in.l.j.in prin.ff.de eo.ꝑ quē fac.erit.
Jo.an.⁊ Ant.de bu.in.c.cura.de iur.pa.⁊ Alex.de imo.in.d.§.si
quis ipsi p̄tori.⁊ in.l.celsus.ff.de vsuca. Frā.de are.consi.cliiij.
¶ Adijcio, ꝙ ad ꝓbationē iusti metus, bn̄ faciunt posita ⁊ de
scripta in narratiua instrumēti remissionis seu transportꝰ Stel
le parte dicti de Cursolio in hac cā ꝓducti: ibi, Jusques, a ce q̄
puis aucun tēps en ca monsieur en offrāt de son coste faire la re
cōpense dessusđ audđ seign̄r de sainct valier, ha faict prēdre ⁊ sai
sir en sa main lesđ lieux ⁊ seignorie. de Estoille, ⁊ peage de Par
pillion. Et, depuis ladđ saisine ⁊ mainmise, ha faict prēdre ⁊ appli
quer a son plaisir les prinses ⁊ reuenues diceulx: hoc est, donec
ab aliquo tēpore offerēs dn̄s ꝑ parte sua dictā cōpēsationē face
re dicto dn̄o sancti valerij capi fecit ⁊ in pignus ad manꝰ suas
reducere dicta loca ⁊ Segnoriā Stelle ⁊ pedagiū Papillonis: ⁊
post dictā captionē ⁊ pignorationē capi fecit ⁊ ad suā volūtateꝫ
applicare illorū redditꝰ ⁊ ꝓuētus. Et deinde etiā subijciꝶ ibi de
reductione oppidi seu castri ⁊ terre scti Valerij, ⁊ certarū alia
rū platearū, agrorū, ⁊ iurisdictionū: q̄uis illic cōsequēter subij
ciaꝶ, ꝙ deide fuerūt aliq̄ snie subsequute i fauorē serenissimiꝰ do.
Delphini, ad q̄ oia vꝶ eē attēdēdū. Insup ⁊ ad ea q̄ cōsequēter
describunꝶ in dicto instrumēto, ibi. Et soit ainsi q̄ pour auoir fin
en ces debatz ⁊ differēses, ⁊ remettre ledđ seigneur de sainct Va
lier en la bōne grace de mōđ seign̄r, ⁊ faire cesser tous lesđ ꝓces
oster ⁊ leuer icelles mainmises, ⁊ auoir bō appaisemēt. Ex q̄bus
oībꝰ appet dictū quōdā do. Carolū fuisse iusto metu, siue imp̄s
siōe inductū ⁊ cōpulsuꝫ ad faciendū trāsportū de quo supra. Et
vbi nō appet determinatū vel exp̄ssum de iure metū hmōi eē iu
stū, saltē illud certū est. Qđ istud declarare est relictū arbitrio iu
dicis. vt no.gl.⁊ post eā Bal.⁊ doc.i.d.l.interpositas.C.de trās.
gl. Inn.⁊ doc.in.d.c.cū dilectꝰ.ꝙ me.cā.⁊ Bal.C.de res.vēd.sup
rubri.ad fi.⁊ i.l.ij.in p̄n.C.de his q ꝓpter me.iudi.nō appel. Et
ꝑfecto nō videꝶ dubitādū, qn̄ hec insignis curia p̄missis cōside
ratis ⁊ attētis, arbitrari debeat p̄missa iustū metū vel ip̄ressionē
induxisse, q sufficere debeat ad rescisionē trāsportꝰ añdicti. Qui
nimo si p̄dicta vera sunt, imo qꝛ vera existūt, fuit vt videꝶ tran
11 sportꝰ hmōi ipso iure nullꝰ: † qꝛ cōtractꝰ ꝑ metū celebratꝰ ⁊ ini
tꝰ cū do. terrarū ꝑ eiꝰ subditū, est ipso iure nullꝰ. vt voluit Bal.
in ti.de pa.cōstā.ver.si societatē ⁊c. qꝛ talis metꝰ ex toto euacua

consensum subditi cõtrahẽtis. Cuiꝰ nullitas etiã colligit̃ ex ꝓtestatione facta ꝑ ipsum do. Carolũ añ trãsportũ hmõi in qua iurasse legit̃ ad sancta dei Euãgelia, se ex mera liberalitate nõ facturũ vẽditionẽ aut trãsportũ castri, ville, ⁊ aliorũ p̃dictorũ, et ꝙ si ipm̃ illos facere cõtingeret, eos faceret tã͞q cõpulsus, ⁊ cã redimẽde vexatiõis, ⁊ recuperãdi bona ⁊ dñia sua antea diu de

12 tẽta ꝑ eũdẽ Delphinũ. † Que lz facta extiterit ĩ absentia eiusdẽ do. Delphini, ⁊ sic clã ⁊ ex interuallo añ trãsportũ, de quo supra valuit tñ de iure. iuxta cõsiliũ siue cautelã Dy. de qua in. l. qui in aliena. §. celsus. ff. de acq. here. quã dicũt Bal. ang. ⁊ Jo. de imo. ꝓcedere, si ꝓbetur fuisse postea ꝑ metũ vel violẽtiã celebratũ. Et hãc nullitatẽ operat̃ secundũ Pau. de ca. ꝓtestatio: q̃ꝛ sine ea actus rescindit̃. per titulũ qd̃ me. cau. sed vbi illa interuenit, ⁊ seq̃tur metus, actus redditur nullus: q̃ꝛ lz in solo metu sit volũtas q̃uis coacta. l. mulier. §. fi. ff. quod me. cã: tñ vbi est metꝰ cũ p̃cedẽti ꝓtestatione, illa ꝓtestatio remouet voluntatẽ ab actu: propter quod cõtractꝰ remanet nullus, q̃uis ꝓtestatio facta fuerit occulte, q̃ ꝓpter iustũ metũ palã fieri nõ potuit, ꝓut in casu nostro. Queadmodũ eñ prefatus do. Carolꝰ metu facit transportũ, de quo supra; ita cẽsendus est omisisse ꝓpter metũ palã ꝓte-

13 stari. † Quia metus potẽtis est iusta causa nõ ꝓtestandi palã. vt sentit Bal. in. l. clari ⁊ aperti iuris. C. de fideicõmis. ꝑ quo faciũt que habent̃ in. d. l. de pupillo. §. si quis ipsi pretori. ff. de no. oper. nuntia. in. l. ij. C. de his qui pro. me. iudi. nõ apel. ⁊ in. c. si iustus metus. de appella. ⁊ no. Dy. in. d. l. qui in aliena. §. celsus. ff. de acqui. heredi. ⁊ Bal. in. l. si repetẽdi. C. de cõdi. ob. cau. Dicta etiaz protestatio, cũ habeat clausulã derogatoriã expsse respicientem tẽpus futurũ, nõ fuit sublata per actũ cõtrariũ. iuxta no. ꝑ Bar. post Jac. but. in. l. pacta nouissima. C. de pac. ⁊ Ang. in. l. mora. ff. de vsu. cũ etiã tp̃e trãsportꝰ, de quo supra, adhuc superesset eadẽ cã timoris, ipse vcz serenissimꝰ dñs Ludouicꝰ, ⁊ in eo imperio seu potẽtatu in quo extiterat ⁊c. Et q̃ etiã cõminatꝰ fuerat, ⁊ odiũ cõceperat: ꝓut deponũt testes: erãt etiã bõa eiusdẽ do. Caroli reducta ad manꝰ ⁊c. quinimo eidẽ. d. Carolo prorsus ablata ⁊ q̃ꝛ recuperari non potuerũt donec trãsportu facto. Pro quo faciũt no. ꝑ Bal. Ang. ⁊ Jo. de imo. in. d. §. celsus. ꝑ Jnn. in allegato. c. causam matrimonij. de offi. deleg. ⁊ in. c. j. qd̃ me. cau. ꝙ etiã voluit Bar. in. l. pe. ff. de cõdi. ob. tur. cau. Nec sibi potuisset ꝓuidere p̃fatus do. Carolus ꝑ fugã, ꝓpter amissionẽ bonorũ p̃dictorũ in delphinatu existentiũ, q̃ vt p̃dixi causauit iustũ metum.

Premissis non obstat quod ex

aduerso reperit̃ fuisse sepiꝰ oppositũ. s. ꝙ bona dicti quõdã dñi Caroli de Pictauia existẽtia ĩ patria Delphinali nõ fuerãt reducta ad manꝰ Delphinales, ꝓpter id: q̃ꝛ idẽ dñs Carolꝰ recusauerat facere remissionẽ siue trãsportũ, de quo supra: sz in exequutionẽ cuiusdã asserte sñie, vt ex aduerso ꝓtẽdit̃, ꝯ eundẽ do. Carolũ late sup cõmisso, ⁊ p̃tensa apertione bonorũ hmõi ꝓpter homagiũ nõ p̃stitũ. Tũ q̃ꝛ vt appet ex depositionibꝰ testiũ ĩ hac cã ꝓductorũ, bona p̃dicta fuerũt ad dictas manꝰ reducta ꝓpter recusationẽ p̃dictã. Jnter quos ẽt est dictꝰ magnificꝰ do. Ludouicꝰ de laual, tũc gubernator Delphinatꝰ, cuiꝰ depositio inserit̃ fo. 1. ꝓcessus. ccix. qbꝰ standũ est, cũ sint multi ⁊ viri notabiles, ⁊ inculpati. Tũ ⁊ q̃ꝛ ex aduerso nõ probat̃ dictã p̃tẽsam sñiaz precessisse reductionem de qua supra. Qd̃ tamen fieri deberet ad exclusionẽ intẽtionis ipsiꝰ dñi impetrãtis, cuius intẽtio est funda-

14 ta per depositiones testiũ: † q̃ꝛ cũ reꝰ in excipiẽdo fiat actor. l. j. ff. de excep. ⁊ l. in exceptionibꝰ. ff. de ꝓba. dz suã exceptionẽ clare ꝓbare, sicut ⁊ actor suã intẽtionẽ. vt sunt iura vulgaria. Pro quo facit, q̃ꝛ ꝓbatio cõcludẽs ex tp̃e, reqrit ꝓbationẽ illiꝰ tp̃is. l. matrẽ. ⁊ qd̃ ibi Bal. Ang. ⁊ doc. C. de ꝓba. ⁊ l. eũ actũ. ff. de neg. gest. vbi fundãs se ex tp̃e limitatiui, illud dz ꝓbare. ⁊ qd̃ no. gl. in cle. fi. sup verbo, creatũ. de rescrip. quã multi reputãt singularẽ. cui nõ obstat id qd̃ videt̃ voluisse Bar. in. l. nõ solũ. §. sed vt ꝓbari. ff. de no. ope. nũtia. qñ dicit, ꝙ si accusetur titius vulnerasse sempronium de mẽse Maij talis anni ⁊ ita ꝓbatũ est: titiꝰ vero ad sui defensionem opposuerit, ꝙ potuit illũ impune ꝑcutere, q̃ꝛ bannitꝰ erat, qui ex forma statuti impune occidi poterat: ⁊ produxerit bannũ latũ in medio dicti mẽsis Maij, Propter quã ꝓbatio nẽ efficit̃ dubiũ an talis percussio fuerit delictũ, aut qd illicitũ, vel nõ, Sup. quo dicit Bar. ꝙ isto casu exceptio hmõi ita dubie ꝓbata, est sufficiẽs pro victoria titij accusati, ꝑ rõnes quas ibi allegat Bar. Sed rñdeo ꝙ cõtra Bart. tenuit Bal. in. l. matrẽ. C. de ꝓba. ⁊ Roma. in. d. §. sed vt probare, intelligit ⁊ limitat dictũ Bart. vt ꝓcedat in cã criminali, vbi ꝓbatio dz esse luce meridiana clarior. vulgata. l. sciãt cũcti. C. de ꝓba. nõ aũt in cã ciuili. Et q̃ꝛ in qõne Bar. agebat̃ criminaliter, ibi interpretatio debet esse benignior, ⁊ potius in absoluendo, q̃ in cõdẽnãdo. l. sancio legũ cũ alijs vulgaribus. hic autem agitur actione ciuili, ⁊ ad fines ciuiles.

Preterea testes vt predixi de-

ponunt p̃fatũ serenissimũ do. Ludouicũ reduxisse, siue posuisse bona p̃dicta ad eiꝰ manũ: dicta vero p̃tẽsa sñia lata p̃tẽdit̃, nõ q̃dẽ ꝑ ipm̃ dñm Ludouicũ, sz ꝑ hoc magnificũ parlamẽtũ. Et sic nõ sumus in terminis q̃bus adaptari possit determinatio Bar. Nisi diceremus prefatum dominũ. Ludouicum in executionem sententie late per ipm̃ magnificũ parlamentũ fecisse reductionẽ de qua supra, quod non est verisimile magis enim eam fecisset insigne parlamentum, q̃ p̃fatꝰ do. Ludouicꝰ: de quo deponũt testes, ꝙ eã fecerit ꝓ eo q̃ꝛ idẽ do. Carolꝰ recusauerat facere transportũ ⁊c. Nõ igit̃ refragat̃ sñia Bar. quã etiã, vt dixi, videt̃ impugnare Bal. in. d. l. matrẽ. C. de ꝓba. Tũ etiã nõ obstat dicta p̃tẽsa sñia lata, vt p̃tẽdit̃, sup dicto asserto cõmisso: qm̃ vt appet ex tenore illiꝰ, dictꝰ do. Carolꝰ fuit quo ad multa eiꝰ oppida, ⁊ castra in patria p̃dicta existẽtia ab impetitis egregij viri dñi ꝓcuratoris fiscalis gñralis absolutꝰ. Et tñ oĩa eius bona existẽtia in Delphi. vt p̃dixi, fuerũt ad manus p̃dictas posita. Nõ est igitur verisimile ꝙ dicta reductio facta extiterit ĩ executionẽ dicte p̃tẽse sñie. Nã si ita eẽt nõ fuissent ad manꝰ p̃dictas reducta bõa illa ꝓ qbꝰ idẽ do. Carolꝰ absolutꝰ extiterat, ⁊ de qbꝰ appet ex tenore dicte asserte sñie. Est igit̃ ꝙ ex aduerso opponit̃, vtpote nõ verisimile, q̃dã falsitatis imago. ꝑ id qd̃ dicit Bal. in. l. j. ver. itẽ si dicat̃ ꝙ filius mãdauit patri ⁊c. C. de ser. fugi. Pro quo Alex. de imo. ibi in addi. suis, alleg. tex. in. c. q̃ꝛ verisimile nõ est. ⁊ ibi doc. de p̃sum. idẽ voluit ipse Alex. de imo. cõsi. xxvij. exordiẽ, Jn cã ⁊ lite dñe Bartholomee ⁊c. in. ij. vol. Qd̃ dictũ pluries recitauit And. bar. in cõsilijs suis ⁊ signãter cõsi. vj. ⁊ cõsi. xviij. exordiẽte, Clemẽtissimi patris dñi nostri Jesu xp̃i potissimi saluatoris ⁊c. in prima parte. Pro p̃missis facit instrumẽtũ p̃dicti trãsportꝰ, Stelle: ex quo clare colligit̃ reductionẽ bonorũ de qua supra factã fuisse añ dictã sñiam. Et signanter ibi, Et aussi tãt par faulte de hõmage, q̃ pour autres causes, q a ce lont meu, ha faict prẽdre ⁊ mettre a sa main la place terre ⁊ reuenue de sainct Valier, ⁊ aucunes autres ⁊c. hoc est, Et etiã tam defectu homagij, quaz alijs de causis eum ad id mouentibus capi fecit ⁊ ad manũ suaz reduci locũ, terraz ⁊ prouentum sancti Valerij, ⁊ aliorum quorũdam ⁊c. Et post pauca subijcit̃, Et depuis en ca ont este sur ce dõnees aucunes sentẽces ⁊ appoinctemẽs au proffit ⁊ intention de mondit seigneur, cõtre ledit seigneur de saint Valier. hoc est, Et ex tũc citra fuerũt super hoc quedã sentẽtie late ⁊ decreta ad vtilitatẽ ⁊ intentionẽ dicti mei dñi, ⁊ cõtra prefatum do. s. Valerij. Nõ ergo in executionẽ illius facta fuit dicta reductio. Tũ ẽt nõ obstat, q̃ꝛ p̃supposito ꝙ ꝑ dictã partẽ impetratã fuisset sufficienter probatũ, reductionẽ p̃dictã fuisse factã in executionem dicte asserte sententie, ꝓut nõ probat̃: tñ adhuc obstarẽt mine, odium, ⁊ maliuolẽtia superiꝰ mẽtionata, ⁊ de qbꝰ deposuerũt testes predicti. Scz ꝙ dictus serenissimꝰ dñs noster Delphinꝰ volebat satisfieri sue volũtati, nõ ergo iudicato. Ad qd eñ voluisset istũ. d. Carolũ ꝑsonaliter capi ⁊ male tractari, nisi ⁊ cũ p̃dictis voluisset remissionẽ seu transportũ Stelle sibi fieri, cuz ad reliqua sibi viderent̃ sufficere bona p̃dicta, ⁊ dicte asserte sententie, si tñ valuissent. Et sic nõ est verisimile in quo ꝓcedit. ar. l. nõ est verisile. ff. qd̃ met. cau. Ea eñ (vt sepius dixi) sufficiũt ad rescisionẽ permutationis siue trãsportus, de quibus. s̃. Et sic ex hoc nõ debet

15 releuari dicta pars impetrata: † queadmodũ nec releuat̃ ille, cui multa impedimẽta refragantur, siue obstãt, si obtineat vnũ impedimẽtũ hmõi remoueri, seu tolli alijs remanẽtibus. l. si domꝰ. ff. de serui. vrb. pred. c. ij. de fil. presby. c. ex tuarũ. de autori. ⁊ vsu pal. c. pastoralis. de priuil. ⁊ l. si nõ lex. vbi bonus tex. ⁊ qd̃ ibi per Jo. de imo. Bal. ⁊ doc. ff. de here. insti. vbi Bal. alle. Old. ⁊ est veruz ꝙ Oldr. hoc voluit cons. mihi. cclxxj. exordiẽte. An fratres possint ꝓcessionaliter ⁊ cũ cruce ingredi parochiã ⁊c. idẽ voluit Bal. in. l. j. vnũ ẽt scias, q̃ꝛ si plura obstãtia ⁊c. C. de fur. ⁊ Jo. an. in. c. j. de fil. presb. in nouel. in. vj. Accedat dictũ cuiusdã sapientis. Quid prodest medico plagas sanare ducentas, Si maneat vulnus quo moriatur homo? ¶ Preterea adijcio predictis, ꝙ si dicta pretẽsa sñia, ⁊ processus sup quo lata fuisse pretẽditur, oportune attendantur, potius faciũt contra partẽ producentẽ, ⁊ pro dicto dño impetrante, quã producẽte. per illa enim magis ⁊ magis ostẽditur impressio facta dicto do. Carolo, ⁊ indignatio, seu maliuolẽtia, quã contra eundẽ do. Carolũ conceperat prefatus serenissimus do. Lud. ꝓpter recusationẽ remissionis Stelle ⁊ aliorũ predictorũ: qd̃ signãter ex illo colligit̃, q̃ꝛ licet honorabilis quõdã vir magister Desyderius galterij sepenumero conquerẽdo dixerit sub presentia tunc eminẽtis consilij, se non posse reperire aduocatum, qui pro ipso domino Carolo consuleret: precepitque etiam sepenumero illud eminens consilium do. aduocatis pro tempore aduocantibus, vt sub pena priuationis patrociniorũ consulerẽt, ⁊ patrocinium prestarẽt ipsi do. Carolo nullus

lo nullus

lo:null⁹ tñ ēt de distributis cōsulere voluit. Et nō solū videntur in hoc noluisse parere ipi eminēti cōsilio, quinimo nec parere voluerūt literis serenissimi do. Ludouici: p quas mādauit, put ipsas eminēs cōsiliū publice in audiētia asseruit q oēs aduocati distributi ipsi dño sancti valerij ad sibi cōsiliū ⁊ pfocinium pstādū, ⁊ alij quos habere vellet in illa cā, sub pena priuatiōis patrocinio rū omniū curiarū Delphiñ. cōsiliū ⁊ patrociniū eidē dño sancti Ualerij pstarēt, eligētes vez poti⁹ priuari malle patrocinijs curiarū hmōi, ⁊ ex hoc capite i aliquo displicere ipi serenissimo domino, q̄ cōtra eū: ⁊ p dcō dño sancti Ualerij pstare patrociniuz. Accedat ad pdicta q ēt null⁹ ex dictis do. aduocatis legit propter hāc inobediētiā punit⁹, aut in effectu mulctat⁹ p ipm eminēs cōsiliū: qd nec forte facere ausuz est ipm eminēs cōsiliū. sciēs indignationē, nec puidere valēs. Et huic dicto adaptat depositio dicti magnifici do. Ludouici de laual tūc gubernatoris Delphi. inter cetera dicētis sup articulis, Pour vous aduertir ⁊c. q ⁊ sibi ⁊ plurib⁹ alijs ꝯsiliarijs dicti serenissimi dñi displicebat id qd fiebat eidē do. Carolo, ſʒ dari nō poterat remediū. Insup pcepta facta dictis dñis aduocatis ⁊ cōmissis, pstatiōis cōsilij ⁊ patrocinij, ēt vt adiuuare depositio magistri Joānis andriucti q sup. xxiiij ⁊ duob⁹ sequētib⁹ articulis dicte schedule, Pro declaratiōe ⁊c. inserte in primo pcessu. fol. 12. dicētis fuisse factū p clama in Grationopoli, p qd inhibebat omnib⁹ ⁊ singulis aduocatis, pcuratorib⁹, ⁊ alijs sub pena cōfiscationis corporū ⁊ bonorū, ne aliqua negotia psequerēt p dicto do, Carolo. Et qeqd sit mirū videt q ipm eminēs cōsiliū nō puiderit eidē do. Carolo cū
16 effectu, † cū hoc facere posset, ⁊ cōpellere dños aduocatos ad pstādū patrociniū ⁊ cōsiliū eidē do. Carolo. p id qd voluit Pa. in. c. j. de off. iudi. Pro quo facit qd voluit gl. Ja. rebu. ⁊ Jo. de pla. in. l. ij. C. de pxi. sacro. scrini. li. xij, Ant. de bu. in. c. si p debilitate versi. an quis possit ⁊c. de offi. dele. Bal. insti. de emp. ⁊ vēdi. in fi. ⁊ Sal. in. l. sancim⁹. C. de aduo. diuer. iudi. q oēs volūt doctorem
17 posse cōpelli ad consulendū. † Etiā pter absentiā aduocati dāda est dilatio. vt no. gl. ⁊ doc. in. c. j. vt lit. nō cōtest. Albe. ⁊ Pau. de cast. in. l. velamēto. C. de postulan. gl. ⁊ Albe. in. l. j. C. de dila. Et idē fiendū est si est infirm⁹. vt dicit alb. in. d. l. j. Qd si ita est vt expectetur aduocatus absens, vel curatio egrotātis: nec teneat ille cui⁹ est aduocat⁹ qrere aliū aduocatū, saltē si sperēt de breui regressu, vel de breuitate infirmitatis: multo forti⁹ videbat a pcessu dicte cause sup sedendū, donec prouiderēt eidē do. Carolo de aduocato, qui neminē reperiebat, q̄ pro eo verbū diceret: vt se
18 pissime cōquestus est prefatus Galterij, ⁊ sibi puideri petijt: † ⁊ hoc ne ī in secus faciendo procederet, cōtra indefensuz quod non erat fiendū. c. puenit de testib. cogē. l. defensionis facultas. C. de iu. fis. li. x. ⁊ cle. pastoralis. de re iudi.

Sed nunquid etiā vel probationē, vel psumptionē impressionis adauget motio pluriū pcessuū cōtra ipsum do. Carolū: Et qdē nō solū sup oppido, seu castro sancti Ualerij, ⁊ qbusdā alijs, p qbus homagiū fecisse ptendebat do. Carol⁹ de Pictauia auus patern⁹ dicti do. Caroli: ſʒ etiā sup castris ⁊ mādamētis valli Stapuliarū, parte ⁊ pareria de Ueneto pedagio Serri, ⁊ qbusdā alijs lati⁹ expssis in libello parte dicti dñi pcuratoris fiscalis in cā p eū tūc mota pducto, ⁊ inserto in primo pcessu. fol. 112. Pro quibus tñ fuit idem do. Carol⁹ ab impetitis absolut⁹. Fuit etiā pcessus mot⁹ super castris Pineti, ⁊ Albonis, vt etiā appet alio libello inserto in adiūcto pcessu. f. 851. de cui⁹ pcessus iustitia, vel iniustitia appet p instrumētū, seu literas in cā productas parte dicti do. Caroli, et insertas in primo processu adiuncto post fo. 851. fo. 153.

Insuper adijciēdū est predictis, q dicta pretēsa snīa lata sup asserta apertione feudi, etiam alia rōne nō obstat: eo vez, q illa fuit nulla p eo, q ad illā audiēdā nec ipe do. Carol⁹, nec aliqs ei⁹ pcurator repit vocat⁹, q minime fieri debebat. aut. ei q. ⁊ qd ibi Bal. C. de tēpo. app. l. cōsentaneū. C. qūo ⁊ qn index. ⁊. l. ad perēptoriū. ff. de iudi. facit. l. j. §. j. ff. q senten. sine appel. rescin. ⁊ qd voluit gl. in. l. furioso. ff. de re iudi. ⁊ Pa. in. c. si duob⁹. de appel. Nisi forte qs dicere voluerit, q imo ad illā audiēdā fuerit assignat⁹ pfatus Galterij. Sed hoc nō obstat: q illa ptēsa assignatio facta fuit anno do. M. cccclxi. et die vltima mēsis Junij, ⁊ in hac psenti Grationopolitana ciuitate, vt appet in. j. pcessu fo. 1411. dicta aūt snīa lata reperit anno do. M. cccclij. ⁊ die. xxvij. mē. Ju. ⁊ sic post duos annos reuolutos. Et qdē nō ī hac ciuitate, ſʒ in loco de Romanis ⁊ sic nō ī loco, ſʒ. j. si vt ppōis. C. qūo ⁊ qn index. nō ēt in tpe partib⁹ assignatis. Et q̄uis in dicta ptēsa snīa referat, quendā magistrū Joannē guigonis fuisse citatū, snīam hmōi auditurū: nō tñ aliter apparet de citatiōe hmōi, nec etiā appet q idē Guigonis ꝯparue rit, sed qdā magr Laurēti⁹ de turre, q id solū allegauit, q non haberet aduocatū, q p eo loqueret, ⁊ q nesciebat qd diceret. De quorū Guigōis ⁊ de turre, aut alteri⁹ eorūdē mādato nō appet
19 nec illo† psumit, nec psumi debebit etiā post mille annos: vt voluit Bal. in. l. ij. C. si ex fal. īst. ⁊ in. l. j. C. de re. alie. nō alie. ⁊ Alex. de imol. in. l. sciēdū, ver. vnū tñ sciatis, p limitatiōe ⁊c. ff. de v. ob. ⁊ in. l. q aliena. in prin. ff. de acqui. here. Pro quo dicto alle. Bal. in. d. l. ij. no. p gl. in. c. cū in iure perit⁹. ff. de of. deleg. ⁊ in. l. ex initio. C. de fal. Siue i git isti duo citati extiterūt, siue eorū alter: nihil nocere potuit eidē do. Carolo quomin⁹ snīa predicta fuerit nulla, tāq lata parte absente ⁊ non vocata. ¶ Illud aūt certum est dictā ptēsam sententiā latā sup apertione feudi fuisse iniustā etiā si sufficiēter apparuisset de pdicta īfeudatiōe oppidorū seu castrorū sancti Ualerij, Mirabelli, ⁊ quorūdā aliorū in hmōi ptensa infeudatione, seu infeudationib⁹ lati⁹ expressorū, ⁊ de ptēsis homagijs p eisdē pstitis p dictū do. Carolū de Pictauia auum paternū dicti alteri⁹ do. Caroli: ⁊ tā do. Aymaro olim Comiti comitatuū Ualētineñ. ⁊ Diēsis, q̄ do. Ludouico eius ptensu successori. Q⁊ cū idē do. Carol⁹ nepos ignoraret castra ⁊ bona hmōi esse feudalia, nec apparuerit eū, seu etiā do. Ludouicū. ei⁹ patrē sciuisse illa fuisse feudalia, saltē añ exhibitionē ⁊ pductionē ptensorū instrumētorum infeudationis ⁊ homagiorū, vt ptendit, prestitorū p dictū do. Carolū auū, non fuit eidē do. Carolo nepoti imputādū ad apertionē feudorū, q illa recognoscere ⁊ p illis pstare homagiū distulerit sicut nec ignoranti imputat ad feudi apertionē, si sine dñi consensu feudū alienet. c. j. ver. ⁊ qd dicit ⁊c. ⁊ qd ibi doc. de cōtrouer. inter. do. ⁊ empt. vbi aper
20 te dr† Qd tūc demū feudū p alienationē dño aperit, cū a sciēte bñficiū vendit, sec⁹ si ab ignorāte. Et idē dicit ibi tex. in fi. ī alijs alienationib⁹. ⁊ dicit ibi Bal. illū tex. valde singularē in omnibus alienationib⁹, in qbus alienās cadit a iure suo, vt intelliga
21 tur qñ fit a sciēte, secus ab ignorāte rei qualitatē. † quinimo etiā si vasall⁹ offendat dñm, ignorās pbabiliter illū esse dñm, nō perdit feudū. vt est tex. no. ⁊ qd ibi Bal. in. c. j. qb. mo. feu. amit. Que si pcedāt in alienante, ⁊ in offendente, vt vez excusent ex capite ignorātie: multo forti⁹ aut saltē non min⁹ videt, q ex capite hmōi excusari debuerit ille qui recognoscere ⁊ homagiū pstare distulerat, vt cōtingit in ipso do. Carolo nepote, cui⁹ fuit pbabilis ignorātia, cū alteri. (s. pfato do. Carolo ei⁹ auo paterno, et quidē non immediate ſʒ mediate) successisset. vt voluit Bal. in. c. j. de. c. Cōra. Et q nō debeat imputari pbabiliter ignorāti, pstat bonū argumentū. l. regula. ff. de iu. ⁊ fac. igno. c. gratia. de rescrip. in. vj. ⁊ regula, is q in ius succedit alterius. de regu. iur. in
22 vj. † Facit qd in simili no. gl. ⁊ doc. in. c. fi. de loca. de emphyteuta de quo dicūt, q si pbabili errore duct⁹ (puta q alteri successit) nō soluit canonē debito tpe, nō incidit de eqtate in penā cōmissi.

Nunc venio ad secūdū quesitū. Cui rñdeo, nihil fuisse parte pfatorū dñorū pcuratoris fiscalis ⁊ Cursolij ppositū ⁊ pbatū, qd obstiterit siue obstet dicto domino impetrāti. Et primo quidē sibi non obstat id, qd taz parte ipsius pcuratoris fiscalis in scdis ei⁹ articulis in primo processu ablatis quā dicti dñi cursolij in primis suis articulis in. j. processu pductis, ⁊ in alijs sepe ⁊ pluries tā ī pmo, q̄ in scdo pcessibus extitit oppositū. s. q pfat⁹ quōdā do. Carol⁹ tpe pmutationis siue transportus superi⁹ mētionati, ⁊ añ, tenebat ⁊ possidebat castrū, ⁊ alia pdicta iure pignoris, ⁊ vt sic dicā gageriā, put ptendūt appere ex instrumēto ḡnalis trāsport⁹ Comitatuū Ualētine. ⁊ Die. Pro cuius obiectiōis eneruatiōe pmitto. Qd tempore generalis trāsport⁹, ⁊ ante eū, pfatus quondā do. Ludouicus de Pictauia, auus patern⁹ dicti do. Aymari impetrātis, tenebat ⁊ possidebat castrū, ⁊ alia pdicta: put appet tā depositionibus testiū in hac cā pductorū, q̄ etiā p patētes literas recolēde memorie serenissimi do. Caroli septimi eidē do. Ludouico cōcessas, anno mēse ⁊ die trāsport⁹: ⁊ insertas fo. 680. vbi prius facta cōmemoratione de castro, villa, ⁊ alijs pdictis dr. Lesq̄lles mondict cousin tient a psent ⁊c. qd etiā videt colligi ex verbis instrumēti dicti trāsport⁹, īsertis fo. 103. §. Et au regard des seize cēs florins ⁊c. Ubi est sermo de castro, villa, ⁊ alijs pdictis dimittentis in pignus, nō eñ dicit dādis ⁊ dimittēdis. Quo psupposito dicendū est, q p illud pactū, quo cautū est in dicto trāsportu: qd castrū, villa, ⁊ alia pdicta dimitteret in pign⁹. ⁊ securitatē dicto do. Ludouico de pictauia, p nongentis florenis ⁊c. nō videtur posse inferri, q idē do. Ludouic⁹ id qd prius tenebat tāq ppriū tenere inceperit iure veri pignoris, nec de hoc fortasse intellexe
23 runt partes contrahentes, sed potius de quasi pignore. † prout alias dicit lex venditorem posse retinere rem venditaz quasi pignus, donec pretium sit solutum. l. iulianus. §. offerri. ff. de acti. empt. l. quod si nolit. §. idem marcellus. ff. de edil. edic. ⁊. l. here

stitatis vendite. ff. de here. vel actio. vendi. Preterea presuppo-
sito, citra p̄iudiciū veritatis, q̄ res p̄dicte fuerint dimisse in ve-
rū pignus: q2 tū ille dimisse extiterunt tenēde in pignus ⁊ secu-
ritatē vsq3 ad terminū nouē annorū, infra quē res hm̄oi redimi
debuerūt, ⁊ satisfieri ipsi do. Ludouico, seu eius heredib⁹: vide-
tur q̄ lapso ipso termino fuerit resolutū ius pignoris, ⁊ res ipse
24 reducte in primā cām. † q2 pign⁹ pōt cōstitui vsq3 ad certū tp̄s,
vel etiā incertū: quo elapso desinit res eē pignori: queādmoduʒ
dn̄iū ⁊ possessio rei cōcedi p̄nt ad tp̄s certū vel incertū. l. fi. C. de
lega. p̄ quē tex. dicit Bal. in. l. ea lege. versi. ego do aliā cautelam
meliorē ⁊c. C. de condi. ob cau. Q̄ si ego deīn vel tradā rē alicui
tādiu penes eū remansurā quoad p̄prietatē ⁊ possessionē, q̄diu
in aliū nō trāstulerit, vel q̄diu penes eū p̄seuerauerit: illo postea
incipiēte facere alienationē de re hm̄oi, res ipsa ad me reuertit̄
p̄ q̄d dicit idē Bal. impediri alienationē ⁊ intelligit Bald. rē ad
me reuerti sine alia traditione mihi fiēda. Q̄d etiā videt̄ voluis-
se Bar. in. l. seruitutes. ff. de serui. tit. genera. dicit eīm q̄ dn̄iū po-
test trāsferri ad tēpus, p̄ dictā. l. fi. C. de lega. ⁊ etiā vsufruct⁹, q̄
est pars dominij. l. iiij. ff. de vsuru. Et op3 intelligere, q̄ post tē-
pus redeat ad cōcedentē ipso iure q2 ita loquit̄. d. l. fi. p̄ eū alleg.
Doctor eīm intelligi d3. sc3 iura q̄ allegat. vt voluit idē Bar. in
l. non solū. §. liberationis. ff. de libe. lega. Alex. de imo. in. l. si con-
stante. in prin. ff. sol. mat. in. l. si pri⁹, la. j. ff. de no. ope. nūtia. ⁊ cō-
si. cxxxviij. exordiente, Opportune consideratis his que ⁊c. in. j.
vol. Hoc etiā tenuit Ange. cōsi. mihi. cccv. vbi per dictā. l. cū gl.
sua, vult q̄ ɔcessio directi dn̄ij ⁊ vtilis fieri possit ad tēpus: ita q̄
post tēpus reuertatur dominiū ipso iure ad concedentē, etiam
si fiat per viā cōtractus. Per que videtur, q̄ lapsis dictis nouē
annis pignus predictū resolutū extiterit. Non quidē vt res ipse
q̄uasi liberate ⁊ redēpte debuerint tradi ⁊ expediri ipsi serenissi-
mo do. Carolo, s3 poti⁹ remanere penes eundē do. Ludouicū de
Pictauia vel hr̄des quorū fauore, nō odio, p̄fix⁹ est termin⁹, de
quo. s. ne diu remanerēt in suspēso, expectantes satisfactionē ei-
dē fiēdā de dictis nōgētis florenis annuis assidēdis. Ad p̄missā
facit doctrina Bar. in. l. cū qui ita. §. qui ita. ff. de verb. ob. faciūt
etiam no. per Alua. in cap. penulti. versic. Sed pone quando vē-
ditor non recepit totum pretium ⁊c. de capi. qui curi. vēdi. Pro
p̄dictis etiam faciunt verba instrumēti dicti generalis trāspor-
tus, ibi. Pourueu q̄ ceste possession ou iouyssance que il aura iuſ-
ques an temps dessusdict ne porte ne puisse porter preiudice ⁊c.
25 † Et ita voluit ⁊ cōsensit, q̄ post lapsuʒ terminū possit sibi affer-
ri p̄iudiciū: arguēdo a cōtrario sensu, q̄d fieri pōt, etiā in ɔtib⁹
l. inter socerū. §. cū inter. ff. de pac. dota. no. Bal. in. l. cōueticulā.
C. de epis. ⁊ cle. ⁊ Mod. in. l. si cū dote. in prin. extrane⁹. ff. de ɔdi.
ob cau. Et hec maxime p̄cedūt, ⁊ p̄cedere debēt, vt videt̄. in hoc
26 casu: † cū trāsport⁹ predict⁹, vtpote p̄ principē nullū superioreʒ
recognoscētē factus habeat, ⁊ habere debeat vim legis. l. Cesar,
ff. de publie. ⁊. l. pe. C. de dona. inter vi. ⁊ vxo. Et q̄d vtrobiq3 no.
Bar. ⁊ doc. Bar. Ang. Fulg. ⁊ Alex. de imo. in. l. cūctas. ff. si cer.
pet. Bar. Rom. ⁊ Alex. de imo. in. l. iiij. §. actor. ff. de re iu. Bar.
in. l. sicut. in prin. ff. q̄d cuiusq3 vniuersi. no. Bal. in. l. j. §. quibus
eo. ti. ⁊ Rapha. cuma. in. l. cōtinu⁹ act⁹, §. cū qs. vbi etiā Moder
ni. ff. de ver. ob. ⁊ Pau. de ca. cōsi. cxxxvij. exordiente, sup primo
dubio videtur dicendū ⁊c. ibi aut nullā iurisdictionē ibi de facto
exercebat ⁊c. Ex quorū dictis duo inferunt̄. Primū q̄ queādmo-
dū pōt fieri p̄ legē q̄ dn̄iū rei trāsferat̄ in aliquē apud illū certo
vel incerto tp̄e remāsurū, ⁊ post finitū tēpus hm̄oi ipso iure ad
27 aliū reuersurū. d. l. fi. C. de lega. † Ita ⁊ fieri pōt p̄ contractū cele-
bratū p̄ principē cū priuato. Et signāter vbi celebratio fit ad pu-
blicā vtilitatē. Q̄d si ita est: imo q2 ita est, nihil obstat quominus
potuerit dictus quondā serenissim⁹ do. Carolus tp̄e facti dicti
ḡnalis trāsport⁹ relinquere seu dimittere dicto dn̄o Ludouico
de Pictauia Stellā. pedagiū Parpillionis, ⁊ alia p̄dicta in ga-
geria vsq3 ad certū tēp⁹, ⁊ q̄d lapso tēpore hm̄oi desinerēt teneri
in pignus. Scd̄m est, q̄ queādmodū argui pōt a cōtrario sensu
legis cōis. l. j. §. huius rei. cū suis simi. ff. de offi. ei⁹ cui manda. est
iurisdi. Ita etiā argui possit a cōtrario sensu dicti cōtract⁹ pre-
sertim in illa parte. Pourueu que ceste possession ou iouyssance
q̄ il aura iusques au temps dessusdict ne porte ne puisse porter
preiudice ⁊c.

Preterea dicit Jaco. de Ra-

uē. in. l. j. §. p̄ seruū corporaliter, quē ibi sequūt̄ Jo. de imo. Alex.
28 de imo. Frā. de are. ⁊ Mod. ff. de ac. pos. † q̄ q̄n res est pignori da-
ta p̄ tāta sūma q̄ verisimiliter nulla sit spes luitōis, tūc iudicat̄
rē ipsam exiuisse potestatē ⁊ dn̄iuʒ debitoris, ⁊ iudicat̄ de ea, p̄ut
de rebus q̄ pleno iure spectāt ad creditorē. p̄ tex. quē dicūt sin-
gularē. in. l. q̄ habebat. in fi. principij. ff. de leg. iij. facit. l. legata. §.
fin. cū gl. ⁊ q̄d ibi p̄ Bar. ff. de supel. leg. q̄d not. Barto. in quorū.
29 ff. de pig. ⁊ Bal. in fi. C. de re. alie. nō alie. † Ubi dicit Bal. q̄ l3 lex

interpretet̄ alienationē prout in. d. l. fi. tū p̄prie loquendo nō est
vera alienatio, nisi per quā dominiū trāsfert̄. Et p̄pter hoc in sta-
tutis odiosis ⁊ penalib⁹ (vbi debet restringi interpretatio) noīe
alienationis nō cōtineret̄ pign⁹, nisi forte inqt Bal. ascēderet ad
tātam q̄titatē q̄ non esset spes luitionis, vt q2 tūc debet̄ q̄tū va-
let pign⁹, facit q̄d no. Bal. in. c. j. §. aut si libellario. versi. adde q̄
alienatio ⁊c. qb. mod. feu. amit. Videt̄ ergo Bal. sentire, q̄ eo ca-
su p̄prie alienet̄ res pignori tradita. Cū itaq3 castrum Stelle ⁊
alia p̄dicta fuerint dimissa in pign⁹ ⁊ securitatē p̄ summa, ad q̄
ad p̄tiata extiterūt p̄ cōmissarios ad hoc deputatos, ⁊ si p̄ tanta
summa q̄ verisimiliter nō esset p̄fatus serenissim⁹ do. Carolus
res ipsas redēpturus, p̄ut nec redemit, videt̄ q̄ ab initio debue-
rit iudicari de eis tāq̄ de alienatis, ⁊ q̄ exiuerant dn̄iū ⁊ potesta-
tem eiusdē serenissimi do. Caroli, etiā si res hm̄oi fuissent date,
in pignus ⁊ gageriā q̄ tamē nō date, sed dimisse legunt̄. Preter-
ea castrū, villa, ⁊ alia p̄dicta, vt sepi⁹ dixi, fuerūt dimissa in pi-
gn⁹ ⁊ securitatē vsq3 ad terminū nouē annorū, infra quē debebat
fieri assignatio in alijs bonis sufficiētib⁹: ⁊ q̄d se facturū p̄misit
cōuenit, ⁊ iurauit ipse serenissim⁹ do. Carol⁹. Quo fit vt cū hoc
nec īfra terminū p̄dictū, nec postea fuerit factū p̄supponēdū sit
q̄ castrū, villā ⁊ alia p̄dicta assignauerit in p̄petuā assietā. Ut sic
euitem⁹ p̄sumptionē non obseruate p̄missionis, ⁊ fidei infracte.
Que est dictorū cōuētorūq3 cōstantia ⁊ veritas. vt dicit Tullius
in li. de offi. ⁊ recitat Bal. in ti. de cap. Q2 fidē fallere graue est. l.
j. ff. de pact. Sed grauius graui viro. l. j. de constitu. pecu. glos.
ij. ⁊ maxime in rege. Q2 ēt vbi ab alio nō esset seruāda, ab eo tū
seruāda esset. vt no. Ange. ⁊ doc. in. l. conuētionū. ff. de pac. ⁊ fa-
30 cit q̄d ponit Roma. cōsi. cxcviij. † ⁊ Plato de legibus in primo.
Ubi dicit, q̄ decet regē seruare fidē: q2 ex ea est iustitia: nisi lex,
vel morū honestas refraget̄. l. nepos p̄culo. ff. de ver. sig. Hinc di-
cit Pau. de cast. in. l. cōditiones. ff. de cōdi. insti. Q̄d id pōt prin-
ceps q̄d cōmode, licite, honeste, et seruata forma pōt. vt in casu.
Et facit vt p̄sumi debeat factā fuisse assietā: q2 princeps illā se fa-
cturū cōuenerat, ⁊ p̄miserat p̄ suas patētes literas bona fide, et
31 in verbo Regis. † Et ita videt̄ iurasse: q̄m p̄mittens aliqd sub fi-
de, dr̄ iuramento hoc firmare. vt colligitur ex his que no. Joan.
an. ⁊ Ant. de bu. in. c. cū tp̄e. de arbi. Alex. de imo. in. l. si quis ma-
ior. circa fi. C. de trās. post Spe. ti. de arbi. §. fi. ver. q̄d si cōpromis-
sum ⁊c. Et ita etiā sentit Ang. in. l. nō erit. §. dato. ff. de iureiurā.
vbi refert Jo. And. voluisse. in. c. j. de sepul. in. vj. in nouel. q̄ pa-
rum aut nihil differt an p̄mittat̄ sub fide, vel iuret̄ ad sancta dei
32 Euāgelia. ⁊ sequitur ibi. Roma. ⁊ Alex. de imo. † dicta vero con-
uētio, vtpote facta tp̄e dicti ḡnalis trāsportus, vel incontinenti
post, fuit infirmata a cōtractu eiusdē trāsport⁹. l. lecta. §. dicebā.
ff. si cer. pet. no. gl. ⁊ doc. in. l. iurisgētiū. §. quinimo. ff. de pac. ⁊ in
l. in bonefidei. C. eo. tit. ⁊ cēsetur cōuētio hm̄oi esse pars dicti cō-
tractus. l. fundi partē. ff. de cōtraben. emp. Panor. ⁊ doc. in. c. cū
Joannes heremita. de fi. instrument. ⁊ idem Panor. in cap. ali-
quibus. de deci.

Preterea ad inducenduʒ pre-

sumptionē, de qua. s. sc3 q̄ p̄fatus serenissimus do. Carol⁹ fece-
rit assietā siue assignationē de castro ⁊ villa predictis, accedit q̄
post lapsum terminū dictorū nouē annorū prefatus do. Ludou.
de picta. ⁊ post eius mortē. d. Carolus eius filius tenuerūt ⁊ pos-
sederūt res hm̄oi fere spatio decē ⁊ octo annorū ⁊ vltra, vt ⁊ tan-
quā suas p̄prias, se p̄ earū dn̄is publice reputātes ⁊ gerētes, ⁊ q̄
etiā pro talib⁹ fuerūt habiti ⁊ reputati, tā ab incolis ⁊ habitāti-
bus castri ⁊ ville p̄dictarū, q̄ ab alijs, sciēte ⁊ patiēte dicto sere-
nissimo. d. Carolo rege: vt fuit clare probatū per multos testes,
33 ⁊ p̄ scripturas in hac cā productas. † Ex tam lōga eīm possessiōe
presumēdus est titul⁹, hoc est, cōsensuʒ ⁊ licētiā p̄cessisse. l. si fili⁹.
⁊ q̄d ibi glo. ⁊ doc. C. de petit. hered. l. q̄ in aliena. §. j. ff. de acquir.
here. no. in. l. j. C. q̄ admi. ⁊ dicit Bal. in. d. l. si filius. ⁊ per illū tex.
34 † q̄ si electus sciēte ⁊ patiēte eo, ad quē pertinet cōfirmatio, diu
possideat presumit̄ cōfirmatio p̄cessisse ad initiū possessionis. ad
q̄d facit tex. not. in. l. cū post. in princ. ff. de iu. do. vbi sciētia ⁊ pa-
tiētia ei⁹, ad quē res p̄tinet, arguit remissionē iuris ⁊ titulū al-
35 legatū ɔ patientē. † ad hoc facit q̄d voluit Ang. in auth. de resti.
⁊ ea que pa. in princ. de eo q̄ p̄mittit aliū vti re sua queādmodū si
perfecte dn̄s esset: hoc enim vr̄ dn̄ium trāstulisse, ⁊ eidē cōcessisse
plenā potestatē alienādi, vēdēdi, ⁊ faciēdi quicquid de ea vellet.
Quod maxime vr̄ p̄cedere in hoc casu, p̄pter dictā promissionē
que fortasse etiam sine alia assignatione seu titulo fuit sufficiens
ipsis do. Ludouico ⁊ Carolo ad acquisitionē dn̄ij castri, ville, ⁊
aliorū predictorū, attenta possessione de qua supra, etiā si fuisset
multo minoris tp̄is, q̄ extiterit. p̄ ea q̄ no. doc. in. l. ij. C. de acqr.
poss. ⁊ in. l. si ex stipulatione. ff. eo. tit. Et iuuant̄ premissa per id
q̄d habet̄ in. c. ij. in fi. ⁊ q̄d ibi per doc. ti. si de inuesti. feu. inter do.
36 ⁊ vasi. ⁊ in. c. titius. in fi. ⁊ q̄d ibi p̄ doc. si de feu. contro. fue. † Ubi
habetur

habetur, ⁊ colligūt doct. per illos tex. ꝙ si qs possideret per annū rem aliquā, tanquā de ea inuestitus, dño sciēte ⁊ patiēte, ꝑsumit de ea inuestitus. Cū igit nō solū per annū, sed per longū tēpus, vt predixi, ꝑfati do. Lud. ⁊ Carolus tenuerint ⁊ possederint res predictas vt ⁊ tanquā dñi earūdē, ⁊ pro talibꝰ fuerūt habiti ⁊ reputati. merito ꝑsumi debet facta assignatio, presertim ex nō obseruatione per regē, vbi possessio erat apud creditorē. Quinimo ⁊ si diceremꝰ ꝙ nō possessio, sꝫ nuda detētio fuit: tñ titulꝰ medio tēpore supueniēs, scꝫ illico lapsis nouē annis, operat dñij retro trāslationē, nec reqrebat alia traditio dñij. l. siue eū. §. j. ff. de pu.

Quibꝰ nō obstat qd prefatus

d. Ludo. de picta. ab initio res ꝑdictas tenuerit, vt asserit, in pignus ⁊ securitatē ⁊c. qm̄ vt ꝑdixi, illud non videt fuisse verū pignus: ⁊ si fuerit verū pignus, illud fuit vsqꝫ ad terminū nouem annorū: ⁊ ita elapso termino fuit resolutuꝫ, ⁊ desierūt prefati do. Ludouic. ⁊ Carolus, aut eorū alter, tenere res predictas in pignus, quod eis facere licuit, etiam si in hoc viderentur mutasse causaꝫ possessionis: qꝛ hoc casu mutatio nō erat ꝓhibita, vtpote causa extrinsecus accedēte. l. iij. §. illud. ff. de acquir. poss. no. gl. ⁊ doc. in. l. cū nemo. C. eo. ti. Extrinsecus enim accedebant termini prefixi, ⁊ promissio facta de tradendo in assietā perpetuaꝫ ⁊c. Nec premissis obstat si dicat ꝙ cōuentio, de qua supra, fuerit cōditionalis, nō pura ⁊ simplex, ⁊ ꝙ propterea nihil disponere potuerit ante cōditionis euentū. l. cedere diē. ff. de verb. sign. ⁊. l. ij. C. de cōdi. inser. Et ꝙ assignatio ꝑdicta, seu datio in assietā fieri nō poterat sine ꝑiudicio pretēse institutionis facte de ipso serenissimo do. Carolo. Qm̄ rñdeo: ⁊ primo quoad illā ꝑtensaꝫ cōditionē. s. dūmodo dicta ꝑpetua assignatio fieri possit absqꝫ ꝑiudicio institutionis ⁊c. ꝙ in dicta ꝑtensa institutione nihil positum reperitur, ꝑpter qd eidē institutioni videat preiudiciū afferri ꝑ assignationē, de qua in ꝓmissione. Nisi forte qs dicat ex eo preiudiciū inferretur: qꝛ prefatus do. Ludo. pretēsus testator dicitur voluisse ⁊ ordinasse, ꝙ terre, ⁊ Comitatus essent semper cōiuncti ⁊ vniti patrie Delphinatus: quodqꝫ de eis nūquā fieret diuisio a dicto Delphinatu, nec in aliquē seu aliquos trāsferri valerēt insolidū, vel ꝓ parte: ⁊ ꝙ si illud nō obseruaret dictus serenissimus do. Carolus, aliū fecit heredē idē do. Ludo. Sed omissa illa distinctione, an ꝓhibitio fiat per modū aut cōditionē, an vero simpliciter ⁊ absolute, Respōdeo: ꝙ casus iste reddit ⁊ est clarꝰ, qꝛ ab illa ꝓhibitione excludūtur creditores testatoris, ⁊ quibus tenebat. l. filiusfamilias. §. diui. ibi, sed hoc ne creditoribus ⁊c. ff.
37 de leg. j. facit. l. fi. C. de reb. alie. non alie. † Hec prohibitio etiam non respicit aliquā causam, neqꝫ in genere, neqꝫ in specie: sed est absolute dicta. Unde ab illa excludūtur casus a lege excepti, ꝭm Jaco. de are. Cy. Bal. ⁊ Sal. in. l. volūtas. C. de fideicōmis. Ergo multo magis in casu, qui processit facto ipsius testa. aut eorū, a quibus causam habebat in illis bonis. auth. multo magis. C. de sacros. eccl. Et qꝛ etiā quicūqꝫ esset heres dicti do. Ludo. siue papa, siue alius, ad illud teneret, alias esset in potestate debitoris ex tali sua dispositione frustrare creditorē, quod est absurduꝫ. l. debitores. ⁊ auth. hoc si debitor. C. de pign. Quod maxime videt
38 procedere in hoc casu, in quo nō quātitas, sed corpora: † hoc est, dicti Comitatus, ⁊ bona illorū, tam in vim trāsactionis, quā testamētorū, de quibus supra, debebātur ⁊ spectabāt ipsi d. Ludouico auo paterno do. impetrantis, ⁊ ad que cōpetebat etiam ipsi auo rei vendicatio. l. j. C. commu. de leg. l. restituta. ff. ad trebel. ⁊ l. j. cū ibi no. per Bar. C. eo. ti. Non igitur per dictā assignationē fiebat aut faciendū erat preiudiciū institutioni ipsius serenissimi do. Caroli Delphini nec cōtra veniebatur volūtati testatoris, qui volebat vnionē, ⁊ prohibebat separationē ⁊ diuisionem: que futura erat, ⁊ vtputo fuisset, si nō fuisset peruentū ad predictum transportū dictorū Comitatuum: vt patet per instrumēta supra mētionata. ¶ Adijcio predictis, ꝙ per illā pretēsam prohibitionē, quā fecisse dicitur do. Ludouicus comes testator, videtur idē dominus testator voluisse inhibere alienationē, transportum, siue diuisionē, que fieret per expropriationē, hoc est, per alienationem pleni dominij, ⁊ per quā hoc ageretur, ꝙ predicti Comitatus, aut eorū terre prorsus ⁊ omnino demembrarētur a Delphinatu: vt sic non remanerēt sub iurisdictione serenissimi do. nostri Delphini, quod faciendū non erat, vel secuturū ex assignatione, quā facere promisit prefatus serenissimꝰ do. Carolus cum penes eū ⁊ Delphinū esset remansurū directū ⁊ maius dominium, ⁊ ius feudi. Inter has enim alienationes est longa differētia, vt colligitur ex his que no. Bal. in prelu. feudo. coll. viij. vers. expedita distinctione feudi ⁊c. vers. circa quod quero. ⁊ post eum Jo. de imo. ff. de verb. obl. super rubr. chart. vlt. ⁊ do. Cardi. Alex. in. c. ego Ludouicus. prope fi. dist. lxiij. ⁊ plenius in prelu. feu. versi. ⁊ per predictā distinctionē. dñ in ea dicitur, ꝙ do. proprietatē retineat sibi: ibi, aut alienat princeps retinēdo directuꝫ dominiū. Pro quo facit qd voluit Bal. in. c. intellecto. prope fi. de iureiur. Dicit enim, ꝙ nō reperitur lege cautum, ꝙ in feudo retractetur cōcessio propter enormitatē damnositatis, cū nō dicatur esse dānositas vbi est coequalis vtilitas, ⁊ obligatio reci-
39 proca de pari. Nam dñs ⁊ vassallus pariter inuicē obligantur: si quidē vassallus tenetur tueri dñm in vniuersali sua iurisdictione ⁊ potestate, ⁊ ecōtra dñs tenetur solū in feudo. c. j. de for. fidel. ⁊. c. j. de no. fi. for. ⁊ qꝛ etiā feudum multis casibus subiectum est. Item ⁊ qꝛ quod de pari ambulat nō claudicat. in. l. si pater. C. de inoffi. testa. Preterea dictus do. Ludouicus testator non ordinauit simpliciter ꝙ terre ⁊ Comitatus predicti essent semper cōiuncti ⁊ vniti patrie Delphinali, ⁊ ꝙ de eis nunquā fieret diuisio a dicto Delphinatu, nec trāsportus in aliquē vel aliquos: sed subiungit ⁊ inquit: iuxta formaꝫ ⁊ tenorē cuiusdam pretensi tractatus antea per eū habiti cum inibi nominatis. Quo fit vt prohibitio huiusmodi non noceat dicto do. impetranti: cum de illo pretenso tractatu nullibi appareat, de quo tñ doceri debuisset ex
40 aduerso. † Quia sicut in regulariter prohibitis, certo casu permissis non statur verbo dicentis casum permissum subesse. l. qui testamentū. ff. de proba. ⁊. l. cū quis decedēs. §. titia. ff. de lega. iij. Ita vr ecōtra, scilicet: ꝙ in regulariter ꝑmissis, certo casu prohibitis, nō stetur verbis dicētis casum ꝓhibitū subesse: qꝛ vtrobiqꝫ videt esse eadē ratio, ergo idē ius. l. illud. cum suis si. ff. ad. l.
41 aquil. Infeudare vero est regulariter permissum: † quinimo ⁊ nulla lege prohibitum, vt voluit Bal. in. d. c. intellecto. ad fin.

Insuper nec etiaꝫ refragatur

ipsi dño impetrāti, illa pretēsa conditio, de qua in dictis literis regijs, scꝫ si reperiat ꝙ Comitatus predicti Ualentin. ⁊ Dyēsis pertineāt ⁊ pertinere debeāt dicto serenissimo do. Carolo regi Delphino. Qm̄ rñdeo, ꝙ huiuscemodi cōditio apparuit ⁊ appa ret adimpleta seu purificata per transactionē dudū celebratam ⁊ initam per ⁊ inter spectabilē quondā do. Ludouicū de pictau. Comitē Ualentin. ⁊ Dyensem, ⁊ ipsuꝫ do. Ludou. auum ipsius dñi impetrātis productā in primo processu, ⁊ insertā. fol. 47. ⁊ per testamenta predecessorū eiusdē do. Ludouici, ⁊ substitutiones in eisdē factas ⁊ cōtentas, que sibi locū vendicauerāt in personam eiusdē domi. Ludouici: que omnia satis fuerunt expressa in dicto generali transportu. Fuerunt etiam satis expressa in sentētia per ipsum serenissimū do. Caro. siue magnū regiū cōsilium promulgata, producta etiā in primo processu ⁊ inserta. fol. 99. q̄ fuit lata cū maxima deliberatione in processu, lōgo tēporis cursu, ⁊ pluribꝰ dilationibꝰ, ac visis tot instrumētis, processibꝰ, iuribus partiū, vt asseruit ipse serenissimus do. Caro. Et supposito, citra ꝑiudiciuꝫ veritatis, ꝙ illa postea reuocata extitisset, ⁊ res deducta esset ad eū statuꝫ ⁊c. Nō puto tñ esse verisimile, quin ex ea ⁊ instr̄is illic nominatis satis aperte intellexerit regia maiestas, q̄ omnia iura habebat in scrinio pectoris sui. c. j. de cōstit. in. vj. ⁊. l. oīm. C. de testa. quid ⁊ quantū sibi debuerit pertinere in Comitatibꝰ antedictis ꝑ mediū dicti trāsportus: seqꝫ ꝓpterea teneri ad faciendū assignationē iam dictā, qꝛ cōditio erat impleta in illo capitulo, habēdo respectū ad predicta. facit. l. si ita scripsero. ff. de condi. ⁊ demon. ⁊. l. asse. ff. de here. insti. Et supposito, citra preiudiciū veritatis, ꝙ illa conditio nō apparuisset adim-
42 pleta, † nihil tñ obstat quominus pendēte cōditione dicte promissionis potuissent tradi res ꝑdicte, ⁊ per traditionē trāsferri dominiū. l. dotis. §. si. cū. l. seq. ff. de iur. do. ⁊. l. sub cōditione. ff. de solu. facit. l. stipulationē. ff. de iur. do. per q̄ probatur ꝙ licet dos siue dotis ꝓmissio habeat cōditionē, si nuptie sequātur, tñ si ante
43 nuptias dos tradat, trāsfertur dñiuꝫ in spōsuꝫ. Et ita no. Alex. de imo. in. l. j. §. si vir. ff. de acqui. pos. q̄ traditio, vt existimo, fieri pōt ⁊ expresse, ⁊ tacite. Ex quibꝰ omnibus satis patet, ꝙ castrū, villa, ⁊ alia ꝑdicta tēpore permutationis seu transportus de eis facti, spectabāt ⁊ pertinebāt iure dñij, seu quasi dicto do. Carolo de picta. qui ēt illas tenebat ⁊ possidebat vt suas. Et coadiuuātur per multa, de quibꝰ in dicto primo ꝓcessu. Et primo ꝑ relationē factā regie maiestati, de qua in ipso ꝓcessu. fo. 65. ꝑ cōfessionem dicti do. Cursolij super articulis exordientibꝰ, Excipiēdo aduersus supposita ⁊c. insertis. fo. 24. in quibꝰ proposuit ꝑfatuꝫ serenissimū do. Lud. Delph. recuperasse ⁊ rehabuisse a. d. sancti Ualerij castruꝫ, villā, ⁊ alia ꝑdicta. Dicit etiā ibi permutationē fuisse factā per ⁊ inter ipsum. d. Delphinū, ⁊ prefatū do. Carolū de picta. ⁊ titulo permutationis locū predictū Stelle fuisse acqsitum ipsi do. Delphino. Dicit preterea in eadē schedula artic. xxij. ꝙ dictus do. Delphinus recuperauit ⁊ acquisiuit a dicto. d. Carolo, ⁊ de eius pecunia suo ꝓprio ⁊ priuato noīe ad faciēdum omnimodas suas volūtates, ⁊ habere castrū Stelle cū suis ptinentijs. Etiā in pretēso instr̄o asserte infeudationis Stelle per ipsum do. Cursolij in hac causa ꝓducto ⁊ inserto. fol. 228. citra tñ illius approbationem, dꝫ locū predictū Stelle fuisse permu-

rum cū baronia Chaláconis, τ pedagio Christearnandi. Et φ si plus valebat φ res in pmutationē tradite, illud plus donabat. Ex quib⁹ apparet partē aduersam fuisse cōfessam dictū do. Carolū de pict. fuisse do. Castri, ville, τ aliorū predictorū. alias quō
44 permutasset ipse do. Caro. de pict. τ cum ad pmutationē requiri videatur φ permutātes sint dñi, vt vr̄ sentire Pedius iurisconsultus. in. l. j. in fi. ff. de re. permu. τ gl. in. c. cuz venerabilis. de except. Quō enim castrū, villam, τ alia p̄dicta acquisiuisset ab eo prefatus serenissimus do. Ludo. nisi fuissent ipsius do. Caroli: cū nemo plus iuris τc. l. traditio. ff. de acquir. re. dom. c. gratia. j. q. j. τ. c. dayberti. j. q. vij. Et insup cū ipse do. Lud. res predictas receperit ab ipso do. Carolo tanquā dño, non videtur φ prefati dñi. procurator fiscalis τ Cursolij possint referre questionez do. vel opponere eundē do. Carolū nō fuisse do. per id qō no. Sal. in l. cū res. vers. quero nūc de secūdo. ibi, ego in reprobatione distinctionis. C. si res alie. pig. dat. sit. τ Bar. in. l. de rebus. C. de dona.
45 prop. nupt. † Ex quorū dictis colligitur, φ licet creditor agens hypothecaria actiōe contra tertiū possessorē teneaꝛ regulariter probare rē fuisse in bonis debitoris. l. τ que nōdū. §. quo dicitur, ff. de pig. Hoc tñ fallit qñ possessor habet causaz a debitore: qꝛ eo casu non teneꝛ creditor pbare aliud, nisi φ res fuit sibi obligata priusquā sibi tradereꝛ. Et huius dicti rō eit fm Sal. vbi. s. Quia possessor qui rē recepit a debitore tanquā dño, non vr̄ posse questionem refricare dominij, nec allegare euz nō fuisse dñm, pp̄ter replicationē doli, pp̄rij possessoris, qui nūc negat rem fuisse illius, a quo recepit v tillius propriā. Et subiūgit ibi Sal. maxi-
46 me ex quo aliud non apparet: † qꝛ hec dictio, Maxime, denotat idē esse in casu ɔ̄rio. vt no. gl. in. c. ad abolendā. de fil. presb. τ in. c. sacro. super verbo, si laudabilis. de sentē. excōmu. τ Panor. in. c. damnamus. de sum. trini. τ fi. catho. τ φ habēs causam ab aliquo nō possit sibi referre questionē dñij, nec dicere φ ille nō fuerit dominus, tenuit Pau. de ca. cons. x. exordiēte, Clarū est de iure τc.
47 in secūdo dubio. † Ubi dicit Paul. φ substitutio ageti ɔ̄ possessorē rei subiecte restitutioni, alienate p heredē grauatū de restituēdo: sufficit pbare φ illā rē habuerit ab herede, τ tāquā herede testatoris. Dicit ēt Pau. consi. mihi. l. exordiēte, Super primo τc. φ impugnāti primū τ secundū decretū iudicis ex capite nullitatis decretorū hmōi, petenti rem per decreta alienatā, sibi restitui p possessorē, sufficit probare φ aduersarius adept⁹ fuerit ex primo τ secūdo decreto tenutā talis rei, tanφ existētis de
48 bonis eius, qui nūc impugnat: † qꝛ nō pōt possessor referre questionē τc. Et idē sentit Pau. consi. mihi. cclxiij. qō incipit, si non interuenisset iuramētū τc. in scdo dubio. τ allegauit vbiq3 Pau. theoricā Specu. in tit. de re. eccle. non alie. in princ. τ. l. siue possidetis. τ φ no. glo. in. l. cū res. C. de proba. per que videtur. Quod cū, vt predixi, prefatus serenissimus do. Ludo. pretendatur castrū, villā, τ alia predicta acquisiuisse titulo permutationis a dicto do. Carolo de pict. non potuerint nec possint dicti do. procurator fiscalis, τ. d. Cursolij, qui se causaz habere pretēdit ab eodē d. Ludouico, opponere dicto do. impetrāti, res predictas repetenti ex capite metus, φ res hmōdi nō fuerūt prefati do. Caroli.

Preterea presupposito citra preiudiciū veritatis, φ p̄fatus do. Caro. tpe trāsportus seu permutatiōis facte de Stella, τ alijs p̄dictis, tenuisset Stellā, τ alia solo iure pignoris: nō tñ potuisset, nec de iure debuisset prefatus serenissimus do. Ludo. auferre prefato do. Carolo Stellā τ aliā p̄dicta, quinimo vr̄ φ in capiēdo, aut capi faciēdo possessionem hmōi rerū inciderit in penā. l. si qs in tātā. C. vñ vi. vt ibi voluit gl. magna. vers. viij. quid si debitor τc. φ sequunꝛ Bar. τ doc. ibi. Nisi forte qs dicere voluerit, φ dictus do. Carol⁹, vtpote credi-
49 tor, nō possidebat Stellā, τ res p̄dictas. † Sed istud nō obstat: qꝛ rñdeo, φ imo possidebat, etiā si dūtaxat date fuissent in pignus, per id qō no. gl. in. l. cū notissimi. §. sed cū illud. super verbo, constituta. τ φ ibi Cy. Alb. Bal. τ alij. C. de prescri. xxx. vel. xl. anno. Alex. de imo. τ doc. in. l. j. §. per seruū corporaliꝛ. ff. de acquir. poss. Quinimo cū Stella, τ alia p̄dicta fuissent p tāta summa pignorata, vt verisimiꝛ nulla fuisset spes luitionis, ille res iudicande erāt exiuisse a p̄tē τ dñiū debitoris, τ de eis erat iudicādū prout iudicaꝛ de rebus, q̄ pleno iure spectāt ad creditorē, put dictū ē superius p tex. singularē. in. l. qui habebat. in prin. ff. de legat. iij. qō ēt voluit Jac. de rauē. Jo. de imo. τ Alex. de imol. in. d. l. j. §. p seruū corporaliter. Nec ēt obstat si opponaꝛ φ apprehēsio possessionis Stelle, τ aliorū facta p ipsum serenissimū do. Ludou. aut suos deputatos, facta extiterit autoritate iudicati. Qm̄ rñdeo, φ imo facta extitit ante iudicatū, τ pendēte lite: dictū em̄ pretēsum iudicatū factum est anno dñi. M. cccc. xlviij. τ die. xi. mensis Decēb. apprehēsio vero possessionis, seu reductio Stelle, τ aliorum, p quā fuit idē do. Caro. spoliatus, facta ē anno p̄dicto τ die iij. mēsis Octob. Etiā nec obstat si dicaꝛ φ eidē do. Carolo facta fuerit oblatio cōpensatiōis, τ φ pp̄terea sibi imputare debuerit φ illā nō receperit. Tū qꝛ nō apparet q̄ cōpensatio eidē do. Carolo oblata extiterit añ factā reductionē. Tū τ qꝛ nō apparet φ illa oblatio eidē facta extiterit iuxta formam ɔ̄ctus, scz de re vel reb⁹ sufficiētibus τ ppinquiorib⁹ ipsi do. Carolo, τ φ ille oblate extiterit ad τ iuxta estimationē τ iudiciū pborū eligēdorū; vnu⁹, vcz per ipsuz serenissimū do. Ludo. τ alterius p dictū do. Caro. qō tñ fieri debebat iuxta formā cōuentionū. Sed vt asseruit idē serenissimus. d. Ludo. vt apparet p instr̄m seu literas in cā productas τ insertas. in princ. post adiūctionē vēditionū τ alienationum. fol. 354. ipse illā ordinauerat. nō ergo cēseri debebat ob-
50 tulisse: † qꝛ nō offert, qui totū τ mō quo dz nō offert. l. si solutur⁹, τ qō ibi Bar. τ doc. ff. de solu. Bart. Bal. τ moderni. in. l. acceptā. C. de vsur. Ex quib⁹ sequiꝛ τ hoc, qō nō obstat si forte opponaꝛ, φ ex oblatione facta per debitorē creditori soluatur ius pigno-
51 ris. † Qm̄ rñdeo, φ hoc procedere pōt si oblatio debite fiat, τ si creditor nō cōtradicat, alias secus, per id qō voluit Bal. in. d. l. acceptā. in. viij. q. Hic aūt princeps cōtraxerat, τ ɔ̄ctum seruare tenebaꝛ. c. j. de natu. feu. c. j. τ qō ibi Jo. and. de feu. l. digna vox. τ qō ibi Guy. de suza. Cy. Bar. τ Bal. C. de legi. τ. l. ex imperfecto. C. de testa. Adijcio φ hic erat pactū reciprocum, τ vltro citroq3 obligatoriū, qō princeps ēt supremus nō potest reuocare. vt no. Bar. in. l. oēs populi. in. iij. q. principa. ff. de iusti. τ iu. l. qō semel. ff. de decre. ab ordi. fac. Jo. an. in addi. Spec. tit. de censi. §. nunc videndum. vers. quid si vniuersitas τc. Bal. in. l. donationes. C. de dona. inter virū τ vxo. Ubi dicit, φ princeps teneꝛ seruare conuēta τ cōcessa p modū ɔ̄ctus, nisi ex cā scz, qñ ipsi principi nō seruarenꝛ cōuēta. de quo Bal. in. l. qui se p̄ris. vers. τ scias. C. vñ lib. τ Jo. de imo. in. c. fi. char. fi. vel circa. ver. circa hoc ēt. vñ Bal. τc. ne prela. vi. suas. facit. c. j. de prob. τ. l. fundi. C. de fun. patri. li. xj. Insuper nec in casu p̄dicto fuerūt ēt pacta facta p dictū serenissimū do. Caro. in gñali trāsportu comitatuū obseruata, nec obseruata probanꝛ, τ signanter pactū de fiēda assignatione in alijs bonis infra terminū nouē annorū. Nō ergo tenebaꝛ, aut cogi poterat ipse do. Caro. de picta. dimittere vel expedire res p̄dictas quas, vt iam dictū est prefatus do. Ludou. de picta. eius pater tenebat τ possidebat tēpore dicti gñalis trāsportus comitatuū. l. cū pponas. la. ij. τ qō ibi doct. C. de pac. τ. c. puenit. le. ij. τ qō ibi gl. τ doc. de iureiur. Preterea cū idē serenissimus. d. Lud. titulo hereditario successerit dicto serenissimo. d. Car. in regno, Delphinatu, τ comitatib⁹ p̄dictis, prout parte dicti. d. Cursolij fuit ppositū τ probatū, nō potuit idem do. Ludo. viuēte prefato do.
52 Carolo, predecessore, petere res predictas. † Quia viuens non habet heredem. l. j. cum suis similib. ff. de heredi. vel actio. vendi.

Probatur τ alia ratione etiaz supposito φ p̄fatus. d. Caro. de pict. tenuisset Stellā, τ alia predicta solo iure pignoris, hoc nō pp̄terea obstitisset, seu obstaret eidē do. impetrāti, quomin⁹ valuerit τ valeat repetere res hmōi ex capite met⁹. Qm̄ vt apparet ex actis cāe hui⁹, τ iā fuit sepius allegatū, p̄fat⁹ serenissim⁹. d. Caro, τ cōsequēter idē. d. Lud. successor tenebanꝛ dare res p̄dictas in ppetuā assietā dicto. d. Car de pictauia, aut suis successorib⁹, τ sic ipsi do. Carolo eius filio τ heredi. Et hoc ex cā pmissionis superi⁹ mētionate, τ deq3 apparet p patētes lr̄as. Quo fit, vt si tpe pmutatiōis, seu trāsportus Stelle idē. d. Caro. res ipsas nō possedisset, potuisset tñ p obseruātia pmissorū experiri τ agere p assignatione sibi fiēda de reb⁹ hmōi. ergo multo forti⁹ potuit de hoc experiri, τ p exceptionē se defendere. τ tueri, q̄ magis easdē res remitteret. Qꝛ cui dam⁹ actionē, multo forti⁹ exceptionē. regula. q ad agēdū. cū ibi not. de reg. in. in. vj. l. inuit⁹ nemo. §. cui dam⁹. ff. co. ti. τ. l. j. §. plane. ff. de superfic. Nec solū tenebaꝛ ad faciēdū assignationē hmōi prefat⁹ serenissim⁹. d. Caro. sed ēt idē. d. Ludo. eius successor, q ex dicto gñali trāsportu aliquid. imo plurimū lucratus erat a p̄fato do. Ludou. de picta. qō hz ppetuā cōmensurationē etiā in duplo in annuo valore excedentē res cōcessas τ pmissas, p iura τ rōnes q̄ allegabunꝛ in rñsione ad tertiū questitū. Habebat igiꝛ idē. d. Carolus de picta. tpe illati metus exceptionē ne remitteret vel alstrāsportaret, τ ad se abdicare tenereꝛ res p̄dictas, p dictā regulā
53 qui ad agēdum. † Et qꝛ in actione φ me. cā. que daꝛ etiam creditori cōtra eius debitorē per metū rē pignoratam auferētem. l. si pignore. §. j. versi. τ si met. can. vbi casus. ff. de pigno. actio. debet fieri integerrima restitutio. d. cap. abbas. τ quod ibi Panormit. τ doct. quod metus causa. debet idem domi. impetrans eiusdem domini Caroli vniuersalis successor τ heres reponi τ reduci in eo statu, in quo erat dictus do. Carolus pater ante permutationem siue trāsportum Stelle, τ aliorū predictorū, etiā si verū esset φ idē do. Carolus iure pignoris res p̄dictas possedisset, τ iura
54 excipiēdi habuisset. Juxta illud vulgare, † Melius est pignori

quam

perſone incũbere:ad qđ faciũt not.per Archi.in.c.ſi eps.iij.q.ij.
poſt Gaufri.in.c.venerabili.de off.deleg.⁊ poſt Gemi.in.c.qꝛ ſe-
55 pe.de elec.in.vj.Ubi not.† ꝙ verbũ reſtituere hȝ plenam ſignifi-
cationẽ.l.videamus.§.in fauiana.ff.de vſu.etiam in verbo,reſti-
tutionis,continetur omnis vtilitas.ff.de verb.ſigni.l.cũ pretoꝛ.

Premiſſis vero non obſtat.l.

ſi mulier.in pꝛin.ff.qđ me.cau.de qua ſepius oppoſuit dictus.d.
Curſolij.Quĩ rñdeo,ꝙ illa.l.loquiť de metu iuſto,⁊ in eo q ſe in
neceſſitate poſuit,⁊ q ꝓpter ſua demerita iuſte reduci poterat in
ſeruitutẽ:vel vt alijs verbis vtar, illa.l.loquiť qñ agitur de me-
tu grauaminis iuris,vtpote reuocatiõis in ſeruitutẽ ob ingra-
titudinẽ.Hic vero eſt ſermo de illo,q ꝓpter rõnes iuridicas ſu-
periꝰ mẽtionatas,iuſte cogi nõ poterat,nec debebat, ad faciẽdũ
trãſpoꝛtũ,de quo.ſ.Et ita dici nõ dȝ, ꝙ ꝓ ſuo defectu ſeu culpa
in metũ inciderit ipſe.d.Caro.de picta.Pꝛo quo allegaſſe ſuffi-
ciat qđ voluit Gemi.in.c.ad eius cõcubitũ.⁊ poſt eum.d.Card.
Alex.di.v.Etiã nõ obſtat.l.ſi.§.ſi.ff.qđ me.cau.Tũ qꝛ dictus.§.
intelligiť,vbi poſt latã ſñiam validã fuit vis cõpulſiua, ſiue me-
tus adhibitꝰ:quaſi hoc opereť autoꝛitas ſñie, ẜm Ang.⁊ Jo.de
imo.in.l.a diuo pio.§.in vẽdicatiõe.ff.de re iud. Et põt intelligi
ẜm Pau.de ca.in.l.ſi cũ nulla.ff.eo.ti.vt ꝓcedat eo caſu,quo po-
terat fieri executio.Fuit tñ aliquod omiſſum qđ erat faciẽdum,
vtpote citatio,vel qđ huiuſmodi : ſecus vero ſi fieri nõ poterat.
In caſu aũt,de quo p̄ſentialiter ſermo eſt,nulla p̄ceſſerat ſñia va
lida,in cuius executionẽ cogi poſſet p̄fatus.d.Caro.ad dimittẽ-
duȝ Stellã,vel in cuiꝰ executionẽ alias poſſet ſibi auferri Stel-
la,rõnibꝰ p̄allegatis.Tũ ⁊ qꝛ p̄ſuppoſito ꝙ nulla ſñia requirere-
tur,ſaltẽ requirebať,ꝙ ille q vim cõpulſiuã,ſiue metũ adhibuit,
haberet cãm ⁊ ius cõpellẽdi aut cõpelli faciẽdi eum,cui vis, ſiue
metus eſt adhibitꝰ ad faciẽdũ ⁊c.vt colligiť ex.d.§.ſi.⁊ fuit de ex-
pꝛeſſa mẽte Bar.in quadã ſua diſputatione exoꝛdiente, Lapus
fuit captus ⁊c.ver.ſecũdo caſu qũo ex pſona iudicis ⁊c.qui inibi
dicit,ꝙ eo caſu ſic cõpulſus nõ põt experiri actione qđ met.cau.
cuius illã aſſigno rõnẽ: qꝛ ex natura actiõis hmõi hoc eſt vt ſolũ
dãnũ cõſequať.l.ſȝ ⁊ partus.§.ſi.ff.ꝙ me.cau. In terminis vero
in quibꝰ loquiť Bar.nõ erat paſſus dãnũ Lapus incarceratus,
vtpote verus debitoꝛ,⁊ q alias ad inſtãtiã ſui creditoꝛis capi po
terat:quãuis quoad captionẽ de eo factã pctm̃ eſſet ꝓ eo, qꝛ foꝛ-
taſſe de domo vel eccleſia extiterat extractus, vel captus eo tpe
quo minime capi poterat,Unde nõ mirũ ſi nõ agat actione p̄di-
cta:ſȝ hic fuit multiplex dãnũ dicti.d.Caroli,vt apparet ex p̄di-
ctis.Doctrina igiť Bar.ẽt ſi ex aduerſo ſolẽnizareť,nihil tñ fa-
cit ꝓ ipſa parte aduerſa:ſȝ potiꝰ ↄ eã,vt apparet ꝑ p̄dicta,ꝑ que
ẽt apparet facilis rñſio ad no.ꝑ Bal.in ſua margarita ſuꝑ Inn.
in verbo,executio.⁊ ꝑ Inn.in.c.ex rõne.de ap.Et qꝛ nõ fuit ẜua-
ta foꝛma cõuẽta,imo de directo ↄꝛiũ,cũ dicať in dicto inſtrõ trã
poꝛtus comitatuũ,ꝙ pꝛius fiat recõpẽſa, ꝙ̃ Stella remittatur.
Etiã debuiſſet offerri ſufficiẽs recõpenſa,vel alias talis, qualis
pꝛomiſſa extiterat.qđ tamẽ factũ nõ apparet, vt ſupꝛadictũ eſt.
Nõ enim putandũ eſt ꝙ melioꝛ,vel alia oblata extiterit, ꝙ̃ data,
que pꝛout apparet ex actis non erat ſufficiẽs. Etiã lapſum erat
tẽpus,infra quod repeti poterat caſtrũ Stelle cum dictis perti
nentijs ſuis ⁊ iuribus. Pꝛeterea etiã illud tradi ⁊ expediri de-
bebat ipſi do.Carolo de pictauia,ſi traditũ nõ extiterat,in per-
petuam,aſſietã , iuxta foꝛmã literarũ regiarũ ſuperius mentio-
natarũ.Et ſic nõ ſolũ fuit defectus ex parte facientis, ſiue modi
cõpellendi eundẽ do.Caroluȝ,ſed etiam quoad ius reale. Quia
pꝛemiſſis attẽtis,⁊ eis obſtãtibus,ipſe do.Carol.nec ad ſic per-
mutanduȝ cogi debebat inuitus, quia non tenebatur remittere.

Ex pꝛemiſſis infertur qđ etiã

nõ obſtat dicto.d.Aymaro impetrãti id qđ ex aduerſo opponiť
ſcȝ ꝙ debuerit ⁊ debeat imputare in ſoꝛtẽ fructus ꝑceptos ꝑ pꝛe
fatos quõdã do.Ludo.⁊ Caro.de pict.ex caſtro,villa,⁊ alijs pꝛe
56 dictis.† Tũ qꝛ,vt pꝛedixi,bona pꝛedicta tempoꝛe perceptionis
hmõi erãt pꝛefatoꝛuȝ do.Ludo.⁊ Caroli,nõ eis pignoꝛi relicta.
Tũ qꝛ ſi fuiſſent pignoꝛi data, erant tñ data pꝛo tãta quãtitate,
vt nõ eſſet veriſimile ꝙ illa redimerenť.Et ſic pꝛefati do.Ludo.
⁊ Carolus erãt facturi fructus ſuos.vt colligiť ex no.per Alex.
de imo.⁊ ſequaces in.d.l.j.§.per ſeruũ coꝛpoꝛaliter. ff.de acquir.
poſſ.Tuȝ qꝛ illa fuerũt data nõ pꝛo vnico debito,⁊ ꝙ vnica ſolu-
tione ſolunereť:ſed pꝛo debito annuo noningentoꝛũ floꝛen.mone-
te currẽtis tpe contractus,quod eidẽ quondã Ludouico,⁊ poſt
eius moꝛtẽ pꝛefato do.Carolo de pictauia debebať: donec facta
aſſignatione , quaȝ facere pꝛomiſerat pꝛefatus sereniſſimus do.
Carolus pꝛo dicto pꝛimo trãſpoꝛtu,ſeu iuribus comitatuũ pꝛe
dictoꝛũ ſibi ceſſis ⁊ remiſſis per ipſum do.Carolũ. Quo fit vt cũ
pꝛefatus ſereniſſimus do.Carolus, ⁊ poſt eum ſereniſſimus do.
Ludouicus tenuerint ⁊ poſſederint comitatus ſuperius men-
tionatos,⁊ ſibi remiſſos,nõ debuerũt ipſi do.de Pictauia ſibi in
ſoꝛtẽ imputare fructꝰ interim perceptos.l.curabit.C.de actio.
emp.facit.l.cũ vẽderet.ff.loca.⁊ qđ per illã.l.no.Ang.ĩ ſi.§.inſti.
eo.tit.Et per hec apparet reſpõſum ad.l.j.⁊.ij.C.de pign.actio.

Etiam intẽtioni dicti domini

impetrãtis nõ obſtat,qđ parte dicti do. Curſolij oppoſitũ exti-
tit:ſcȝ,ꝙ nõ potuerit idẽ impetrãs experiri ↄ eũ,qꝛ imo potuit.
57 † Cũ actio ꝙ me.cã ſit in rẽ ſcripta,⁊ ſequať ſingularẽ ſucceſſoꝛẽ.
l.ſi vi vel metu.vbi glo.ſi.Bar.⁊ Bal.Ang.C.ꝙ met.cau.l.metũ.
§.ſed qđ pretoꝛ.§.licet.⁊.§.ſi.ff.eo.ti.no glo.⁊ cano.in.d.c.abbas.
de his que vi.vũ incutiẽs metũ p̄iudicat cuilibet , cui acqriť ius
ex metu.vt no.gl.ff.ſi quis ali.teſta.pꝛohib.in rubꝛ.⁊.C.eo.tit.in
rub.vbi etiã de hoc per Cy.⁊ Pet.Et idẽ voluit Bal.in.d.trac.
ſchiſma.Nec videtur ipſe do.Curſolij ſe tueri poſſe pꝛeſcriptio-
58 ne longi tempoꝛis,† qꝛ illa nõ currit cõtra minoꝛẽ.l.ſi.⁊.ibi glo.⁊
doct.C.in qui.cau.in integ.reſtit.not.gl.in.l.ſicut.C.de pꝛeſcrip.
trig.anno.⁊ in.l.j.C.ſi aduerſ.vſuca.⁊ in.l.emilius. ff.de mino.di-
ctus aũt magnificus dñs impetrãs pꝛobať fuiſſe tẽpoꝛe moꝛtis
dicti do.Caroli eius patris etatis.xiiij.annoꝛũ.aut. xv. Item ⁊
qꝛ nobilis quõdam ⁊ potẽs vir do.Ludo.pater dicti do.Curſo-
lij,vť metuȝ adhibuiſſe:cũ appareat qđ ad ſui inſtigationẽ pꝛe-
fatus do.Delphinus dictũ do.de Pictauia compulit ad remit-
tendũ ⁊c.l.j.§.deceſſiſſe.ff.de vi ⁊ vi arma.l.j.§.incidit. ff.ad tur-
pil.⁊ no.glo.in.l.ob hec verba.ff.de his qui not.infa. qui etiã do.
Ludouicus nõ potuit reddi tutus ex eo,ꝙ titulum ſiue cauſam
habuerit a pꝛincipe : qꝛ leges ille, q̃ in hac parte pꝛo fundamẽto
intẽtionis eiuſdẽ facere poterant,loquũtur qñ res deuenit ad ſu
perioꝛẽ,vel pꝛincipẽ ſine vitio,aut alias legitime.Secus vero ſi
metu adhibito,vel alias minꝰ legitime,vt colligiť ex his que no.
Bal.⁊ doc.in.d.l.decernimꝰ.C.de ſacroſ.eccle.qđ etiã colligi põt
ex his q̃ ſcripſit Bar.in.l.ſi.C.ſi ↄ ius vel vtili.publ.⁊ Panoꝛ.in
c.quãuis.verſic.pꝛimus igiť caſus ⁊c.de re iudi. Ita demũ enim
cauſam habẽs a pꝛincipe ſecurus efficitur, qñ rẽ poſſidebat ſine
vitio,ſecus aũt ſi metu adhibito,vel alias minus iuridice:qꝛ ta-
lis poſſeſſio nõ dꝛ iuſta.l.vitia.C.de acqr. poſſ.⁊. l.iuſte poſſidet.
59 ff.eo.ti.† Adeo ꝙ tales res ꝑ reſcriptũ pꝛincipis impetrari non
pñt,⁊ cõceſſio ſi de eis facta fuerit nõ valet.l.autoꝛitatẽ. vbi glo.
Bar.Bal.⁊ Ang.C.vñ vi.Bal.in.c.nihil. de p̄ſcript.Hinc dicit
Bal.in cõmẽto pacis cõſtan.§.pactiones.Qđ licet ↄtus pꝛinci-
pis hẽbeat vim legis.l.ceſar.cũ ſuis ſi.ff.de publ.hoc eſt verũ,qñ
60 caret vitio, † vt ꝓbať in illo text.Pꝛobať aũt ꝙ nõ caret vitio,
qñ eſt ↄ ius naturale,vel bonos moꝛes, quibꝰ pꝛinceps ſubijciť.
vt no.in.c.j.de natu.feu.in.l.j.ff.de conſtit.pꝛin.⁊ in.l.ex facto.ff.
de vulg.⁊ pup.Fit aũt ↄ bonos moꝛes qñ id qđ eſſe dȝ liberi ar-
bitrij eſt coactũ.l.pactũ.qđ dotali.vbi gl.C.de pac.ꝙ̃ commẽdat
Bal.in dicto tract.ſchiſma.Liberi vero arbitrij eſſe debent con
tractus.l.emere.C.de in.delib. Sic igiť reſcindi dȝ ↄtus ꝑ me-
tum cũ pꝛincipe celebꝛatus. Quinimo nõ valet ipſo iure,vt de-
terminat Bal.in.d.§.pactiones.qm̃ metus pꝛincipis eſt quodã
mõ vis p̄ciſa,q̃ omnẽ tollit cõſenſuȝ.Pꝛo quo allegat Bal.no.ꝑ
Inn.in.c.ſuꝑ hoc.de renunt.Facit ꝓ pꝛemiſſis,qꝛ pꝛinceps non
põt mihi auferre dñiũ rei mee.vt voluit Inno.⁊ doc. in.c.que in
eccleſiarũ.de cõſtit.gl.⁊ doc.in.d.l.ſi.C.ſi ↄ ius vel vtil.publ.doc.
in pꝛima conſtit.ff.⁊.c.j.de cau.poſſ.⁊ ꝓpꝛie.Jo.de pla.in.l.j.C.ſi
ſeruus aut liber ad decurio.⁊c.li.x.Pꝛo quo alle.l.interdũ.in ſi.
⁊ in.l.nec filio nec ſe.ff.de nata.reſti.⁊ Ang.cõſ.mihi.cxxxv.exoꝛ-
diente,In dei nomine viſis omnibꝰ ⁊c. Et ſaltẽ hoc non põt ſine
iuſta cã,vtpote ꝓpter publicã vtilitatem.l.itẽ ſi verberatũ. ff.de
rei vendi.⁊.l.Lucius.ff.de euict.⁊ rõne euitandi ſcãdali, aut pꝛo
pace.vt no.Ang.in.l.Antiochenſiũ.ff.de priuil.cred. Ad qđ fa-
ciunt no.per Inn.⁊ Jo.an.in.c.in noſtra.de iniu.⁊ in.c.qꝛ pleri-
que.de immu.eccl.Et hoc vť maxime ꝓcedere in hoc caſu,in quo
pꝛinceps erat obligatus ex ↄtu , vel ſuo,vel ſui p̄deceſſoꝛis , vt
61 dictũ eſt ſuperius,⁊ infra diceť.† Quĩ lȝ deus pꝛincipi ſubiecerit
ſuas leges,nõ tñ ſuos ↄtus.vt no.Bal.in.c.j.de natu.feu.⁊ in.l.
digna vox.C.de legi.Hinc eſt ꝙ lȝ alias ẜm aliquos ĩ dubio pꝛe-
ſumatur pꝛĩceps ex iuſta cã aliquid facere:hoc tñ fallit, qñ in ſic
faciẽdo veniret ↄ contractum a ſe celebꝛatũ:alias de facili poſſet
euacuare omnẽ contractũ cuȝ eo foꝛmatum.ↄ dictã.l.ceſar.ff.de
publica.⁊.c.j.de pꝛoba.ita no.Panoꝛ.in.d.c. que in eccleſiarum.
Et ꝙ pꝛinceps nõ poſſit mihi auferre rẽ meã,vbi nulla ſubeſt cã
vel publica ſtipendioꝛũ,vel ſimilis notabilis neceſſitas, hoc vo-
luit Raph.fulg.conſi.mihi.xiij.exoꝛdiẽte,Pꝛo plenioꝛi verita-
te ⁊c.hoc enim eſſet,vt ipſe refert,cõtra ius naturale, qđ eſt im-
mutabile.§.pe.inſtit.de iu.natu. Et ↄ ipſam naturalẽ Juſtitiã,
aduerſus ꝙ̃ nec pꝛĩceps vult,⁊ ſi velit nõ poſſit pꝛĩcipis,aut pa-
tris gerere officiuȝ.Quẽ idcirco deus gẽtibꝰ p̄poſuit,vt maioꝛs
cõpeſceret,⁊ bonos tuereť ab impꝛoboꝛũ iniuria:nõ vt bñ agẽti-
bus ⁊ viuẽtibꝰ vitã ⁊ ſubſtãtiã eriperet.ar.in pꝛoe.decreta.⁊ aut.

de fide instru.in princ.Et hãc dicit Rapha.esse cõem ꝛ celebrem
sniam doctorũ vtriusq; iuris.ꝛ gl.A qua ꝓpterea nõ est recedẽ-
duʒ pcipue i iudicijs.vt no.Iac.but.in.l.vnica.C.q ꝓ sua iurisd.

Nec obstat qd ex aduerso pre-
tendit, scʒ ꝙ pdicta cõcessio siue infeudatio facta extiterit ꝑ di-
ctũ quõdã.d.Delphinũ ex certa sciẽtia,ꝛ ꝙ ꝓpterea illud debeat
credi verũ,nec possit in dubiũ reuocari.l.idẽ vlpianus.ꝛ qd ibi ꝑ
Bal.ff.de excusa.tut.ꝛ in.c.naturales,si de feu.fue.cõtro.ꝛ q etiã
certa sciẽtia idẽ operat qd plenitudo ptãtis.vt no.gl.ꝛ Panor.
in.c.ad hec.de rescr.Bal.in.l.eos.in prin.de app. Ob qd ꝑpetuũ
silẽtiũ imponi dʒ veniẽti ꝯ illud, qd fecit princeps ex certa sciẽ-
tia.vt ptendit voluisse Bal.in.§.si qs aũt.in ti.de pa.cõstã.Et q
ẽt certa scia principis hʒ vim clausule,Nõ obstãte ꝛc.Qm̃ respõ-
deo,ꝙ in cõcessione,vel rescripto ꝑ principẽ cõcesso ,prius abso-
bẽte ius tertij,vel graue ꝑiudiciũ inferẽte, nõ sufficit certa sciẽ-
tia cõcedẽtis,sʒ ẽ op⁹ clausula, Nõ obstãte ꝛc. vt elegãter voluit
Bal.in prelu.feu.versi.Expedita distinctione ꝛc.ibi,itẽ And.de
yser, per qd idẽ Bal.vel limitat,vel reprobauit id qd ipse not.in
d.c.naturales.ꝛ in.d.l.eos.C.de appel.ꝛ in.l.fi. C.sentẽ.rescin.nõ
posse,ꝛ id qd ipse voluit in.l.fi.C.de fruc.ꝛ lit. expen.ꝛ ita videnẗ
sentire Rich.de sal.ꝛ Sal.in.d.l.fi.C.si ꝯ ius vel vtili.publ.ꝛ glo.
in.d.l.iij.§.si is pro quo.ff.qd quis.iu.vbi factis multis remissio-
nibus Alex.de imol.tandẽ infert,ꝙ magis cõclusio cõis vr̃ esse,
ꝙ vbi fit cõcessio in alterius grãde preiudicium , etiã si nõ fiat ꝯ
ius naturale,vel ius gentiũ,sed cõtra ius ciuile,nõ sufficit certa
sciẽtia;sed est opus clausula,Nõ obstãte ꝛc.ꝛ hoc cõtingit ꝓpter
derogationẽ taliũ cõcessionũ,quã facit lex,vt in.l.quoties.ꝛ.l.re
scripta.C.de preci.imper.off.Ob qd oportet qd princeps ꝑ clau
sulã nõ obstãte ꝛc.derogetilli legi.l.si quis.in prin.testa.ff.de leg.
iij.vbi vero tractaret de modico ꝑiudicio tertij,tũc fortasse suffi
ceret certa sciẽtia principis.d.l.idẽ vlpianus. Et hoc casu proce
deret q̃ no.ꝑ Bal.in.d.l.idẽ vlpianus.ꝛ in alijs iurib⁹ superius
allegatis.Et in dicto versiculo expedita:ibi,tñ sup oẽs dʒ cogi-
tare ꝛc.Per dictã ptẽsam cõcessionẽ siue infeudationẽ, si illa in-
existimabilr valuisset,vel valeret,inferreẗ graue dãnũ dicto do.
s.Valerij,tã ꝓpter sublationẽ actionis,ꝙ me.cau.q̃ ꝓpter alia
iura,de quib⁹.s.dictũ est,ꝛ diceẗ inferius, eidẽ cõpetẽtia in reb⁹
predictis:ꝛ ad eas nõ debuit,nec dʒ valere dicta ptẽsa cõcessio,
per pdicta.Etiã nõ obstat qd dr̃,dictã ptẽsaʒ concessionẽ factã
fuisse ꝓpter bene merita dicti quõdã do.Ludouici,ꝛ partiʒ pro
satisfactione.xv.milliũ ꝛ.cccl.scutorũ.Qm̃ rñdeo,ꝙ de his non
apparet,nisi fortasse ex verbis narratiuis,vel ex assertione dicti
dñi Delphini in dicta ptẽsa infeudatione,vel in ptẽso sigilla-
torũ satisfacere nõ videnẗ in hoc casu ad ꝓbationẽ dictoruʒ pre-
tensorũ meritorũ,ꝛ mutui.xvi.milliũ ꝛc. vt colligiẗ ex eleganter
no.per Io.an.in addi.Spec.ti.de re.eccle.nõ alie.super rubr.cu-
ius dictuʒ cõmemorauit, ꝛ plene prosecutus est Alexan.de imo.
consi.mihi.lv.exordiente, Redemptoris nostri ꝛc.consideratis
verbis ꝛc.in.j.vol.ꝛ in.l.si donatione.C.de colla.q in prohibitis
certo casu permissis nõ staẗ verbo dicẽtis casum permissũ sub-
esse.l.qui testamentũ.ff.de probat.l.cũ quis decedẽs.§.titia.ff.de
leg.iij.Et si appareat aliqua merita ꝑcessisse,illa nõ fuerũt tãta,
vel talia,ꝓpter q̃ debuissent res predicte, vel iura in eis , aut ad
illas cõpetẽtia dicto do.Carolo de pictauia auferri.Cuʒ igitur
(vt predixi)princeps nõ possit alteri auferre ius suuʒ,nisi subsi-
62 stente cã,†ꝛ sic sublatio sit regulariter ꝓhibita:ille q pretẽdit iu-
stam cãm subfuisse, dʒ illã probare aliter q̃ per cõfessionẽ aufe-
rentis,per iura pdicta,vt plene ꝓsequiẗ Io.an.vbi.s.qui si pla-
cet,videaẗ.Facit ad ꝑmissa qd voluit Bal.in proe.feu. in. iij.di-
63 uisione,†vbi not.ꝙ abbati vel plato asserẽti feudũ esse antiquũ,
ad faciẽdũ cõcessionẽ feudalẽ, seu licitã, tanq̃ factã sup feudo
antiquo,nõ crediẗ.Et ita ẽt no. Iac.ardi.in.c.ad si.de vassal.de-
crepi.eta.ꝛ cõsuluit Alex.de imo.consi.mihi.x.in.iij.vol.Ad qd
facit qd no.Bar.ꝛ doc.in.d.l.si donatione.C.de colla.ꝛ in.l.si for-
te.ff.de castr.pecu.Et quãuis Bal.in.c.j.de alie.feu.patenter vi-
64 deaẗ sentire, †ꝙ si rex cõcedat mihi castrũ possidere noĩe ꝛ iure
antiqui feudi:illud assumit sibi qualitates feudi ꝑni, quãuis sit
feudũ nouũ.ar.l.cuicũq;.C.de om.agro.deser.lib.x.ꝛ qd poterit
alienari ꝑ vassallũ in ꝑximos agnatos,sicut põt feudũ ꝑnũ.iu-
xta id qd hr̃ in.d.c.j. Istud tñ nõ obstat, q in casu in quo loquiẗ
idem Bal.nõ fiebat alteri preiudiciũ,sed ꝓpter hoc inuitabãtur
ad successionẽ feudi,qui alias nõ fuissent inuitati, si cõcessiuʒ ex-
titisset iure noui feudi:per hoc etiã poterat feudũ ipsuʒ alienari
in proximos agnatos,in quos alias trãsferri nõ poterat:hec au
tem omnia,ꝛ similia,solũ cõcernunt preiudiciũ concedentis,non
tertij. Et ideo nõ mirũ si possit princeps facere cõcessionẽ huiõi
in casu vero,de quo impñtiarũ sermo extitit, per illã assertionẽ
pretẽsorũ meritorũ ꝛc.si illi stareẗ potuisset afferri magnũ preiu
diciũ prefato do.Carolo de pictauia, vt apparet ex predictis. Et

facit,q in acceptatatione facta de homagio Stelle per regẽ,rex
reseruauit ius tertij.Pro quo facit qd no.in.c.si quis.de feu.da.
in vi.le.commis.ver.no.ꝙ sicut ꝛc. ¶ Preterea non obstat dicto
dño impetrãti.l.oẽs.ꝛ.l.bene a zenone.C.de quadr.prescr.Tum
q ille procedũt qñ princeps credẽs rẽ esse suã bona fide,alienat.
vt sentit Bar.in.d.l.fi.C.si cõtra ius.Panor.in.d.c.quãuis.ver.
primus casus.de re iudi.Io.de pla.in.l.j.C.de ven.re.fisca.com.
cum priua.lib.x.ꝛ sentit Ang.are.in.§.j.instit.de vsuca. In casu
vero presenti sciebat dictus serenissi.d.Ludouic.prefatũ.d.Ca
rolũ de pictauia nõ volentẽ,sed inuitũ,ꝛ ꝑ metũ , siue impressio-
65 neʒ res pdictas permutasse.†Cũ ꝛ q leges ille ita demũ proce-
dunt,si princeps alienet rẽ aliquã tãquam suã simpliciter:secus
vero si eã alienet tanq̃ suã ex aliqua cã,vt voluit Cy.in add.quẽ
ibi sequnẗ Bal.ꝛ Sal.in.l.j.C.de here.vel actio.vend.Cuʒ igiẗ
res predictas infeudauerit ipse.d.Delphinus tanq̃ acquisitas
per mediũ trãsmutationis siue trãsportus,de quo.s.non obstãt
dicte leges.¶ Etiã nec obstat ipsi do.impetrãti quedã pretensa
sentẽtia dudũ lata,vt ex aduerso pretẽdiẗ,per hãc insignẽ curiã:
per q̃ dr̃ fuisse ordinatũ ꝛ cognitũ,prefatũ.d.Caro.de pictauia
nõ esse reintegrandũ in possessione castri,ville,ꝛ aliorũ pdictorũ.
Tũ q dicta pretẽsa sentẽtia fuit ipso iure nulla, vtpote cõtinẽs
iuris errorẽ manifestũ,in ea parte,in qua diciẗ creditorẽ nõ pos-
sidere rem sibi pignori datã,cuius cõtrariũ probatur in.l.qui pi
gnoris.ꝛ qd ibi per gl.ꝛ doc.ff.de acquir.poss.no.gl.ꝛ doc.in.l.cũ
notissimi.C.de prescri.xxx.vel.xl.anno.Oẽs ordinarij. in.l.sciẽ-
dum.§.creditor.ff.qui satisd.cog.ꝛ Alex.de imo.in.d.l.j.§.seruũ
66 corporal.ff.de acquir.pos.†Vbi etiã dr̃ in terminis,ꝙ creditori
turbato in possessione pignoris,daẗ interdictũ vti possidetis: si
ergo spoliẗ,sibi cõceditur remediũ reintegrãde possessionis. c.
cõsultationis,cum ibi no per gl.ꝛ doc.de offi.deleg. vbi colligiẗ,
duo esse necessaria ad hoc iudiciũ:scʒ ꝙ ille, qui se pretẽdit spo
liatũ possederit, ꝛ ꝙ spoliatus extiterit:que duo cõcurrũt si pi
gnus auferaẗ creditori.Et q in casu nostro possessio fuerat in-
teruersa ex cã,vt dictũ ẽ, i medio tpe superueniẽte. Presupposito
igitur,citra preiudiciũ veritatis,ꝙ prefatus do. Caro.res pre-
dictas iure pignoris tenuisset,cuius tñ cõtrariũ apparet ex ꝓ-
cessu,ꝛ supra fuit ostensum:dicta tñ sentẽtia de iure nõ valuisset
rõne expressi erroris.Cuʒ etiã q illa lata fuit ex abrupto,ꝛ pre-
fato do.Carolo in suis iurib⁹ inaudito,vt apparet ex actis cau-
se illis.Dictũ etiã eminẽs cõsiliuʒ fundauit ex oblatione, q̃ pre-
tendebaẗ per debitorẽ facta:que,ẽt si de ea appareret, nõ fuit vt
decuit ꝛ debuit facta:ꝛ sic ex falsa cã relatione habita ad acta,ꝛ sic
nulliter.Bal.in.l.j.C.de erro.calcu.ꝛ Bart.in.l.si is ad quẽ.ff.de
acquir.here.Et q intelligit dictũ parlamentũ do.Car.tpe deie-
ctionis nõ possedisse,qd est manifeste erroneũ, q possessionẽ in-
teruerterat ex nouo titulo ꝛ noua cã.preallleg.l.cũ nemo.Tũ etsi
aliqua fuisset,prout nõ est:q tñ per acta cause huius apparet de
illius iniqtate,siue iniustitia,illa esset rescindẽda.ar.not.ꝑ Inn.
ꝛ doc.in.c.cũ dilecta.de rescr.c.cũ bertholdus.de re iudi.ꝛ ꝑ doc.
in.c.cũ cõtingat.de off.deleg.Tũ ꝛ q.ꝑ tunc intẽtabat iudiciuʒ
reintegrande possessionis:hic aũt intentaẗ actio qd met.caus.q̃
certũ est dari creditori.d.l.si pignori actio.hec aũt differt a iudi
cio restitutorio in ꝑcessu pdicto intẽtato.Quo fit vt ꝑsupposito,
citra ꝑiudiciũ veritatis,ꝙ dicta pretẽsa sentẽtia valuisset,nõ tñ
obstaret exceptio rei iudicate,q nũc agiẗ alia actiõe,ꝛ ex alia cã.
67 †Ad hoc eñ vt obstet exceptio rei iudicate,oportet ꝙ tria copu
latiue cõcurrãt,scʒ identitas rei,ꝛ ꝙ sit cõditio personarũ,ꝛ ea-
dem cã petẽdi.l.cũ queriẗ.cũ.l.seq.ꝛ princ.seq.ff.de except.rei iu
dicate.Et nõ sufficit ꝙ sit eadẽ cã petẽdi mediata vel remota, sʒ
opʒ qd sit eadẽ cã immediata ꝛ ꝑxima.l.ꝛ an eadẽ. §. q cũ parte.
ꝛ ibi hoc no.gl.fm primã solutionẽ.ff.de except.rei indi.licet eñ
ibi succubuerit legatarius in primo iudicio , qui totũ vsumfru-
ctum tanq̃ sibi legatũ petierat: nõ tñ postea in secũdo iudicio
prohibeẗ petere partẽ,tanq̃ que sibi in legato accreuerit:licet
vtrobiq; sit eadẽ cã mediata,nõ obstat exceptio rei iudicate. Et
ita ibi tenet Rapha.ꝛ est ipsa veritas.fm Ange.are. in.§.itẽ si in
iudicio.ver.addas tñ ꝙ hoc intentatũ est verũ ꝛc.inst.de except.
Dicendũ est ergo idẽ esse in casu nostro,q dato ꝙ tam in primo
iudicio,q̃ in hoc secũdo petita esset restitutio eiusdẽ rei,vel pos-
sessionis illius:non fuit tñ petita ex eadẽ causa immediata , siue
ꝑxima. Ibi eñ petebaẗ restitutio possessionis tanq̃ perdite per
viʒ ablatiuã:hic aũt petiẗ restitutio rei pdite ꝑ vim cõpulsiuã,ꝛ
68 sic nõ obstat. †Preterea in dicto primo iudicio petita est restitu
tio possessionis:hic aũt petiẗ restitutio rei,siue ꝓprietatis , q̃ vt
certum est differunt.l.naturaliter.§.nihil cõe.ff.de acquirẽ.poss.
¶ Etiã nõ obstat intẽtioni do.ĩpetrãtis,qd parte prefatorũ do.
procuratoris,ꝛ de Cursolio oppositũ extitit,scʒ transactionẽ in
actis cause huius sepius mẽtionatã,ꝛ factã in loco Grane,fuisse
meticulosaʒ,ꝛ per impressionẽ siue metũ celebratã. Tũ q de hoc
69 nõ cõstat,†testes eñ qui de pretẽso metu,siue violẽtia deponere
nituntur,

nituñ,deponūt de auditu dici ab alio,qui ꝓpterea nō probañ.c.
p̄terea.⁊.c.tā lr̄is.de testi. Testes eñ debēt deponere de his, que
ꝓprio sensu pceperūt.l.testiū.⁊ qd̄ ibi ꝑ gl.⁊ doc.C.de testi.c.licet
ex quadā.eo.ti.⁊.c.testes.iij.q.v.Nō obstat.l.si arbiter.ff.de ꝓba.q̄r
illa loquiñ in casu speciali ſm cōem opin.put ibi refert Flor.Nō
est ergo trahēda ad alios casus,⁊ ibi trahi posset. Testes tñ pre-
dicti nō deponūt,put oportet ad hoc,vt testes deponētes de au-
ditu probēt,vt apparet manifeste ex his q̄ no. Inn.in.c.veniēs.
⁊.c.quid per nouale.de verb.sign.gl.⁊ doc.in.c.j.de prescr.in.vj.⁊
Archi.xxij.q.v.hoc vr̄. nam nō deposuerunt de facto q̄ excedat
tēpus centū annorū:q̄r trāsactio p̄dicta facta fuit a centū annis
70 citra,quinimo a nonaginta:⁊ sic nō probant: †q̄r istud nō est tē-
pus antiquū in hac materia,ſm cōem opin.vt no. Alex.de imol.
in.l.cū aliquis.C.de in.delibe.vbi refert multos idē tenuisse:⁊ si-
gnanter Inn.in.d.c.veniēs.⁊ ita videtur sentire Host. Jo.and.
⁊ Panor.in.d.c.licet ex quadā.de testi. quatenus etiā aliqui ex
testibus antedictis videātur deposuisse de fama; illi nō probāt,
q̄r nullā causam sue sciētie reddūt, quā tñ reddere debuissent, ēt
nō interrogati,vt voluit Bar.in.l.de minore.§.plurimū,alias ē.
§.tormēta.ff.de questio.⁊ Panor.in.c.cū causam. vers.quero,d̄r
hic testē ⁊c.ibi,ego dico q̄ Inn.⁊c.de testi.⁊ sentit Bal. in.l. pro-
71 prietatis.C.de probat. †Est tamen fama necessaria, cū alijs ad-
miniculis,ad hoc vt testimoniū de auditu dici probet.vt videñ
sentire Jo.and.Hosti.⁊ Panor.in.d.c.licet ex quadam.pro quo
allegant.d.c.preterea.de testi.⁊.c.cū causam.de proba.Alex. cōs.
lxxij.in.j.volu.⁊ consi.xciiij.q̄r debēt deponere q̄ a maiori parte
72 populi dici audiuerunt.†Alij dicūt,qd̄ est notoriū:⁊ tamen non
deponunt de causa notorij:de qua etiā non interrogati debēt de-
ponere.vt no.Panor.in.c.consuluit.le.j.de appel.⁊. c.cū causā.
post Inno.de testi.pro quo allegat glo.ij.q.j.c.manifestum. Ipsi
autē testes nō sunt contestes quoad ea,que se audiuisse deponūt:
titubant etiā, ⁊ alternatiue deponūt.prout clare apparet ex de-
positionibus eorūdem: que ex predictis ⁊ alijs multis apparēt
defectuose. Tum etiā non obstat dicta exceptio,q̄r supposito,ci-
tra preiudiciū veritatis,q̄ de illa,siue preasserta violentia con-
stitisset ⁊ cō[s]taret,prout nō constat, illa fuit purgata per actum
postea gestū per dictū magnificū do. Ludou. comitē in ecclesia
fratrū minorū loci Christearnaudi,in qua,vt apparet, ipse Co-
mes in p̄ntia magnatū ⁊ aliorū suorū vassallorū,⁊ etiā plurium
vniuersitatū,siue hominū eorundē Comitatuū Valeñ.⁊ Dieñ.⁊
tam in absentia dicti do.s.Valerij,q̄ do. Joānis Valentini epi,
qui pretēduntur violētiā,siue metū, de quo pars opponit, intu-
lisse:post narrationē trāsactionis antedicte reqsiuit dictos eius
vassallos ⁊ alios,quatenus homagiū ⁊ fidelitatis sacramentū fa-
cerēt ipsi dño sancti Valerij:⁊ nō solū semel,sed pluries, vt con-
stat per instrumētum in hac causa productum, insertū. fol.683.
73 †Fuit igiñ metus,si quis interuenisset,sufficiēter purgatus taz
ex assistētia tantorū virorū,q̄ etiā rōne loci liberi.l.ij.⁊ qd̄ ibi ꝑ
doct.C.de his que vi.⁊ per Inno.Ant.de but.⁊ alios in.c. super
hoc.de renunt.⁊ Alex.de imol.consilio mihi.xl[v]ij.exordiēte, In
nomine gloriosissimi in causa producti ⁊c.in.iiij.vol.⁊ in.l.tran[s]-
actionē.Cū eñ prefatus do. Ludo.fuerit in loco ꝓxime mētio-
nato potētior prefatis dñis. s.Valerij,⁊ Valeñ.epo,qui etiā tūc
aberāt:palam infertur q̄ ꝑ predicta fuit dictus pretēsus metus
purgatus:signāter cū idē do.Comes non se obligasset,nec alias
adstrinxisset iuramēto,verbo,vel alias ad faciendū prestari ho-
magiū,vel fidelitatis sacramentū,de quo supra.Tum etiam non
obstat,q̄r vt apparet ex tenore gn̄alis trāsportus dictorū Comi-
tatuū Valentiñ.⁊ Diēsis,de dicto p̄tēso metu,siue violētia trā[s]-
actum fuit:⁊ sic nō est vlterius de ea opponendum.arg.l.penult.
in fi.C.de transact.⁊.l.j.⁊ quod ibi per glo.⁊ docto.de erro.calcu.
¶ Illud autē vr̄ esse superuacaneū ⁊ inutile,de quo idē do. Cur-
solij sepius opposuit, scꝫ q̄ nō potuerit nec possit prefatus dñs
impetrās deducere substitutiones,sentētiā,⁊ trāsactionē in hac
causa mētionatas:cū illis,vt pretēdit, vel renuntiatū,vel dero-
gatū extiterit per generalē trāsportū. Quoniā respōdeo,⁊ dico,
q̄ nō propterea impediñ idē dñs impetrans quominus de eisdē
articulet,vt ostēdat. q̄,quale,⁊ quantū ius cōpetierit eius p̄de-
cessoribus in Comitatib⁹ antedictis,qd̄ fieri potest,edocēdo de
substitutionib⁹,sentētia, ⁊ trāsactione hm̄ōi:etiā si illis deroga-
tum extiterit,quēadmodū dicimus q̄ per instrumentū cācella-
tum probatur obligationē siue debitū precessisse.l.qui tabulas. ⁊
qd̄ ibi per Bar.Alex.de imo.⁊ doc.l.fullo.§.qui tabulas. ⁊ quod
ibi per Bart.ff.de fur.no.Bal.C.de fi.instru.super rubr.vers.in-
xta hoc quero ⁊c.⁊ Alex.de imo.in.l.acta.in fin.ff.de re iudicata.

Etiam nec obstat qd̄ opponit

dictus dñs Cursolij de receptione recōpense, ⁊ q̄ illā tenuerint
74 prefati do.Carolus,⁊ impetrās.†Quibus rn̄deo,q̄ per receptionē
recōpense hm̄ōi nō fuit dictus trāsportus approbatus,nec pur-
gatus metus.l.si vi.⁊.l.si per vim.C.q̄ met.cau. qd̄ etiam voluit
Inno.in.c.super hoc.super verbo,reposcētibus.versi. sed dices
nōne eo ipso q̄ spōte ⁊c. Ibi,imo plus est:q̄r qui metu vendit ⁊c.
de renunt.vbi etiā voluit idē Jo.and.in nouel. super verbo, sup
spoliatione.vers.sed obijciñ ꝓpter spōtaneā ⁊c. ibi, imo qd̄ plus
est qui per metū vēdit ⁊c.Et idē voluit ibi Ant.de but.vers. Itē
nō est ita ꝓxima causa ⁊ vicina renūtiatio ⁊c.Bar. Pau.de ca.⁊
Alex.de imo.in.d.l.si per vim.Bart.in.l.pen.ff.de condi.ob tur.
cau.Ang.in.l.cū te.C.q̄ met.cau.⁊ Sali.in.d.l.si vi.eo.tit.Et in-
telligunt doct.prefati,signāter Bar.Ange.Sali.Pau.de cast.⁊
Alex.de imo.hoc ꝓcedere, etiā si receptio recōpēse esset facta ex
interuallo post transportū,q̄r subesse poterat,prout ⁊ subest,alia
cōiectura quā approbādi transportū. Datur eñ in ista materia
talis regula.in.d.l.cū te.⁊ in.c.j.eo.tit.⁊ ꝓbatur in.d.l.si per vim.
75 †q̄ vbicūq̄ pōt subesse alia cā q̄ approbatio contractus ꝑ metū
facti,ibi nunquā p̄sumitur approbatio, etiā si nō duret eadē co-
gendi potestas.Cū ergo hic subesset alia cā,q̄r scꝫ prefatus do.
Carolus recepit,⁊ recepisse cēsendus est dictā recōpensā,vt sic
sibi esset magis cautū ⁊ minus ꝑderet:ergo ⁊c.Et per hoc ꝑꝫ,q̄
eidē do.impetrāti nō obstiterit,neq̄ obstet quidā pretēsus ꝓces-
sus factus vel inchoatus,vt ex aduerso pretēdiñ,in curia Buxi-
per ⁊ inter ipsum do.impetrantē,⁊ vassallos baronie Chalanco-
nis,de ⁊ sup p̄statione homagiorū,⁊ parte ipsius do. Cursolij in
hac cā ꝓductus:q̄r nō est cēsendus idē do. impetrās petijsse ho-
magia sibi p̄stari ꝑ vassallos baronie animo ⁊ intentione appro-
bādi dictū transportū:sed vt esset eidē do.impetrāti magis cau-
tum,⁊ minus ꝑderet.Cū eñ ꝓpter dictū meticulosū trāsportū
⁊ dictus do.Caro.pater,⁊ ipse do.impetrans caruisset ⁊ careret
castro Stelle,⁊ alijs predictis:magis cautū, ⁊ minus dānū erat
eidē do.impetrāti si teneret ⁊ possideret Baroniā Chalāconis,
⁊ sibi homagia prestareñ ꝑ vassallos, q̄ si nihil horū possideret
vel haberet.Et sic ꝓpter hoc,⁊ nō ꝓpter trāsport⁹ approbatio-
nē,cēsendus est idē do.impetrās petijsse sibi prestari homagia.

Porro nec dici pōt dictus me-

tus fuisse purgatus ꝑ quādā assertā ratificationē dicti trāspor-
tus,q̄ fecisse pretendiñ dictus do.Caro.Anno dñi.M.cccclxiij.
⁊ die.xiiij.mēsis Decēb. Tum q̄r de ratificatione hm̄ōi nō appa-
ret sufficiēter. Illud eñ pretēsum instrumētū eiusdē asserte rati-
ficationis parte dicti.d.Cursolij in hac cā productū,⁊ vt asseriñ
receptū per quendā magr̄m Andreā bocheti, fidē nō facit pro-
76 p̄ter multos illius defect⁹. †Et primo quidē, q̄r nō reperiñ sub-
scriptū per eūdem magr̄m Andreā,qd̄ tñ subscribi debuisset,vt
sic ex subscriptione hm̄ōi appareret quis ipsum receperit. l.ij. ⁊
qd̄ ibi Bald.⁊ Jo.de pla.C.de conuenie.fis.debito.lib.x.auth. de
tabelli.in princ.auth.de instru.caute.⁊ fin.§.sed instru. ⁊ quod ibi
glo.colla.vi.c.inter dilectos. §.instrumentū quoq̄. de fide instr.
no.glo.⁊ doc.in.l.generali.C.de tabula. lib.x.Spec.tit.de instru.
edi.§.instrumentū.vers.itē q̄ nō est a tabellione ⁊c.⁊ vers. Ita q̄
non est signatū ⁊c.Bal.⁊ Fran.de aret.in.l.ad testiū.§.si quid.ff.
de testa.⁊ Jo.de pla.in.l.nulli.C.de numera. lib.xij. Et nimirū si
77 opus sit subscriptione notarij, †q̄r de substātia instrumēti est,q̄
in eo ponañ nomē tabellionis,vt no. Spec.⁊ Jo.and.ti.de instr.
edi.§.breuiter.vers.j.⁊ glo.in auth.de instru.caute.⁊ fin.§.sed ⁊ si
instru.Et quāuis p̄dicta videātur ꝓcedere, ⁊ locū habere in pu-
blicis instrumētis:idem tñ est, ⁊ esse dꝫ in rogationib⁹ seu notis
78 ⁊ ꝓtocollis, †q̄r rogatio ⁊ ꝓtocollū dꝫ habere oīa que habere dꝫ
instrumētū,vt voluit Jo.and.in addi.Spec.tit.de instru. edi.§.
vidēdū restat.ver.⁊ no.q̄ tabellio ⁊c.in addi.exordiēte,Ubi hoc
no.Accursius ⁊c.⁊ dicit Ang.in.l.lucius.in prin.ff.de testa.mili.
⁊ ꝑ illū text.q̄ nō est standū imbreuiatura notarij, si nō est in pu-
blica forma. Et hec videñ maxime debere ꝓcedere in hoc casu,
in quo nō reperiñ alia scriptura, p̄ter illā pretēsam notā extēsam,
a qua honorabilis vir magr̄ Natalis matheronis cōmissari⁹ ex-
traxisse d̄r dictū pretēsum instrumētū in hac cā ꝓductū.Etiā nec
ꝓbat dictū pretēsum instrumētū ꝑ eo,q̄r nec in dicta pretēsa nota
79 extēsa,nec in eo posita est indictio,†que tñ de iure poni debebat.
d.c.inter dilectos.§.sed cōtra.de fi.instr.⁊ auth.vt preponañ no-
men imperatoris.colla.vi.de quo ꝑ Ang.cons.ccvij.exordiēte, Re-
periñ q̄dā imbreuiatura ⁊c.nisi aliter se hēret cōsuetudo, de q̄ tñ
nō apparet,⁊ q̄ nō p̄sumiñ cū sit facti.l.in bello.§.facte.ff.de capt.
¶ Adijcio,q̄ ēt supposito,citra p̄iudiciū veritatis,q̄ dicta p̄tē-
sa ratificatio fuisset sufficiēter ꝓbata ꝑ dictū p̄tēsum instr̄m,illa tñ
nō obesset:cū,vt apparet ex datis dictorū trāsport⁹ Stelle,⁊ ra-
tificationis illi⁹, ratificatio hm̄ōi facta fuerit post trāsportū in-
fra septē dies,anno vꝫ do.M.cccclxiij.⁊ die.xiiij.mēsis Decēb.
Trāsportus factus fuisse d̄r eodē anno,⁊ die. vij. p̄dicti mensis.
Et ita hm̄ōi pretēsa ratificatio,si ⁊ quatenus de illa sufficienter
appareat.facta est supstite,⁊ adhuc viuēte dicto serenissimo do.
Lud.q notorie ab humanis decessit anno do.M.cccclxxiij.vel

tirca. Durabat igit tpe facte ratificatiōis cā metus, ergo ⁊ metus ipse. p id qđ voluit Inn. in. c. j. super verbo, ratā. de his que vi metusve cau. ⁊c. Et idē voluit ibi Host. vers. Caue tamen tibi q2 huic mulieri ⁊c. vbi sentiūt metū imminere non solum tēpore quo gladij sunt presentes, sed etiā toto tēpore quo vixit ille qui potestatē habet metuz inferēdi sup metū passum. ar. c. literas. §. fi. de restit. spolia. ⁊ l. si per impressionē. C. q met. cau. Et idē post eos voluerūt cano. in. d. c. j. idē etiā voluit Inn. in. c. cām matrimonij. de off. deleg. Bar. Alex. de imo. ⁊ doct. in. d. l. cū te. Bar. in l. si ob turpē. ff. de cōdi. ob tur. cau. Bal. ⁊ Ang. in. l. qui in aliena. §. fi. ff. de acquir. here. vbi ēt Alex. de imo. ver. extra gl. Ang. hic ponit vnū quod est valde not. ⁊c. Bal. in. l. j. ad fin. C. de condi. ob tur. cau. ⁊ in suo consi. schismatis, qđ posuit in rubr. C. si quis alitesta. prohib. Facit qđ voluit Jo. cald. cons. j. ad fi. tit. q me. cau.

80 † vbi loquēs de muliere, que p metū professa est, dicit q licet illa per multos annos remāserit in monasterio, ipsa tū non ꝓpterea videtur ratificasse professionē, si durabat cā metus. Cuius enim causa cōseruatiua durat, semp effectus durare intelligit. §. tria. vers. affinitates, iij. q. vij. qđ etiā dicit idē Cald. satis probari. d. c. j. qđ met. cau. allegat etiā no. per Inn. in. c. ij. de regula. ⁊c. Nūquā enim vt dicit Bal. in. d. cōs. seu tract. schismatis. sub spiritu timoris purgat metus, nisi manifesta sint signa consensus, ⁊ sint cōgrue cause cōsentiēdi, cū metus semp ceruicib⁹ inhereat, ⁊ tādiu presumit durare rō metuēdi, quādiu durat instātia vera vel verisimilis inferētis metū. ar. l. mora. ff. de vsu. Nō obstat si forte exceptio opponat q, vt legit in dicto pretēso instrumēto ratificationis, idē quondā. d. Carolus gratis ⁊ ex eius certa scientia ⁊ volūtate spōtanea ratificauit ⁊c. Quoniam rñdeo, q propterea dici non dz metū cessasse: cū, vt predixi, adhuc subsisteret vera cā metus, q2 eodē timore, quo inductus est idē. d. Carolus ad ratificandū dictū trāsportū, cēseri dz fuisse inductus ad sic affirmādum, hoc est dicēdum, q gratis ⁊ ex eius certa sciētia ⁊ volūtate spōtanea hoc faciebat. l. doli. §. diuersum. ⁊ qđ ibi glo. ff. de noua. Et ideo p hoc nō probat actus spōtaneꝰ factus, vt declarat Jo. de imo. reprehēdens dicta Ant. de but. vel illa limitās in. c. sollicite. de resti spol. Et colligit clare ex dictis But. Bal. ⁊ aliorū. in d. l. cū te. C. qđ met. cau. ⁊ scribentiū. in. d. l. qui in aliena. §. fi. ff. de acquir. hered.

81 † vbi dicūt q qñ quis cōfitet in tormētis vel paulo post, q2 durat eadē cā timoris, notarius nō potest apponere illa verba: cōfessus est spōte ⁊c. Et hoc etiā dicit Bar. in. l. j. §. si quis vltro ver, vel dic ⁊c. ff. de questio. quinimo dicit Bal. in. d. l. cū te. q nō videt qūo confessio repetita post torturā possit dici spōtanea, cum adhuc duret eadē ptās cogēdi: ⁊ idē dicit in. l. si quis in hoc gen⁹. C. de episc. ⁊ cle. vbi dicit q post torturā vel metū illatū est fere impossibile ꝓbare spontaneā cōfessionē. Et vt dicit Bal. cons. ccxxiij. exordiēte, Punctus infrascripti cōsilij apparet ⁊c. in prima parte. post Cyn. in. l. nouissime. §. fi. ff. q fal. tuto. auto. ⁊ Inno. in. c. bone. le. ij. de elect. Compulsus dicit, qui vehementer timet ne cōpellatur, ⁊ iustus timor impressionis sufficit, quāuis impressio sequuta nō extiterit. Ex premissis igit apparet dictuz metum non fuisse purgatū per dictā pretensam ratificationem.

Etiā nec suffragatur intētioni dicti. d. Cursolij, ad impugnationē trāsactionis oliz celebrate ⁊ inite p ⁊ inter spectabilē virū. d. Ludouicū de pictauia tūc Comitē Valētinē, ⁊ Dyen. ex vna parte ⁊ magnificū virū. d. Ludouicū de pictauia. d. s. Valerij, quidā ꝓcessus olim Anno vcz, incarnationis dñice. M. cccc. xvi. ⁊ die. xxi. mēsis Januarij: incoatus ad instantiā p̄fati. d. Comitis. ⁊ die. xxiij. eorūdē anni, ⁊ mēsis finitus ⁊ terminat⁹: de ⁊ sup pretēsa absolutione iuramēti, q sibi impēdi postulauit, ⁊, vt ex aduerso pretēdit, sibi cōcedi obtinuit idē. d. Comes. Tū q2 nō apparet q bone memorie reuerēdissim⁹ d. Jordan⁹ Albanēsis eps esset talis, qualē se asseruit: hoc ē, sedis apo. penitētiari⁹, vel illi⁹ penitētiarie curā gerēs. Tū ⁊ q2 ēt nō apparet q venerabilis vir, d. Joānes melhoreau p tūc ēet vicarius Vinari. Et ita nō apparet q ipse tāquā assertus vicari⁹ potuerit ꝓcedere ad dictā ptensaz dispēsationē iuramēti. Tū ⁊ q2 hmōi ptensa dispēsatio seu absolutio, ēt si pmissa cessassent, cōcedi nō potuit absente ⁊ nō vocato dicto. d. Ludo. auo p̄nō huius. d. impetrātis, de cui⁹ p̄iudicio agebat: ⁊ q ꝓpterea vocādus erat. c. j. de cau. pos. ⁊ ꝓprie. c. iter quatuor. de mai. ⁊ obe. l. de vno

82 quoq. ff. de re iudi. ⁊ l. nā ita diu⁹. ff. de adop. † p quo facit, q2 in dispēsatione seu absolutiōe a iuramēto requirit cause cognitio, vt no. Inn. in. c. ad aures. qđ met. cau. Spec. tit. de iudi. deleg. §. nunc ostēdendū. ver. xxiij. cū duob⁹ se. Fed. de se. cons. ccc. exordiente, Factū tale est: debitor pmisit ⁊c. ⁊ Bal. in. l. fi. ver. cōsulūt tū doc. ⁊c. C. de nō nume. pecu. vbi ēt refert. h. Thomā. Requirebat ergo citatio dicti. d. Ludou. l. in cause. §. cā cogn. ff. de mino. l. si deserta. C. si ꝓpter publ. pēsita. ⁊ l. fi. C. si per vim vel alio mo. Quod etiā voluit Panoz. in. c. j. de iureiur. Ant. de but. ⁊ Jo. de imo. in. c. debitores. eo. tit. Et ita etiā cōsuluit Pet. de anch. cōsi. ccxix. exordiēte, Predictis subtiliter, ⁊ plenē deductis ⁊c. in quo inter cetera dicit, q vinculū iuramēti multipliciter reperit cōtractū et qñq invalidū cōfirmare, similiter ⁊ iurantē arctare ad ipsius obseruantiā. c. cū cōtingat. c. debitores. de iureiur. c. lz. eo. ti. in. vi. auth. sacra. pub. C. si aduers. vend. ⁊ l. si quis maior. C. de transa. Sed nulli dubiū est q per ipsius iuramenti dispēsationē seu relaxationē vires Ↄctus debilitant, ⁊ psona ab agēdo ꝓpter viz iuramēti ꝓhibita ad agendū admittit: ⁊ debitū, absolutione obtēta, interim lite pēdente soluere nō cōpellit, in quib⁹ vertitur preiudiciū creditoris, cuius interest Ↄctū suas vires habere, ac sumptib⁹ ⁊ litib⁹ nō vexari. In p̄iudiciū aūt alicuius ex partib⁹ nō pōt iudex aliquid attētare sine cause cognitione, que tūc adhiberi dz, cū parte p̄nte, vel absente p cōtumaciā actus geritur. d. l. in cause. §. cā cognita. ⁊ alijs iurib⁹ superius allega. Et idē ēt voluit Pet. de anch. cōs. ccclxxxiij. exordiēte, Retēto ordine dubiorum reassumam ⁊c. Joan. de imo. in cle. dispēdiosam. de iudi. Alex. de imo. cons. ccxxiiij. exordiēte, Visa facti narratione mihi exhibita. in. ij. volu. ⁊ Bar. Cepol. in suis caute. charta mihi. lxi. exordiēte, Ad duplicē finē peti pōt ⁊c. loquēs tū in Ↄctu qui pretendebat eē vsurarius, vr aliter loqui ⁊ dicere, q ad duplicē finē peti pōt relaxari iuramentū super Ↄctu vsurario interpositū: ad vnū vcz, vt p hoc ipsa obligatio, q̄ cōtracta videbat, tollatur ex toto: quo casu, ƀm eū, habet locū partis vocatio, solennis examinatio, ⁊ cōpulsio creditoris ad relaxādū iuramētū, cū de veritate cōstiterit. Ad ƀm vero effectū seu finē peti pōt, ƀm eū, non ad tollendū p hoc debitū vsurariū, sed habilitandū personā, vt non obstāte iuramēto possit petēs relaxationē detegere fraudē cōtractus: ⁊ hoc casu nō requirit, ƀm eū, ordo predictus, q2 vt ptendit, de grādi p̄iudicio creditoris seu partis nō agit: tū id qđ primo dixi vr verius, ⁊ tenet magis cōiter. Et q etiaz vbi petit iuramētū relaxari ad fines habilitādi personā, debeat pars vocari, de cuius p̄iudicio agit, voluit expresse Jo. de imo. in. d. c. debitores. dicēs ēt simplicē habilitationē personē iurātis, vt non incurrat periuriū, fieri oportere precedente citatione partis: q2 si pars citet, poterit esse q ostendet calūniā petētis talē habilitationē. ar. l. ij. C. ad. l. corn. de fal. ⁊ ita dt ꝓbari p no. p Fed. de sen. in. d. cons. Et idē ēt voluit Alex. de imo. in. d. consi. ccxxiiij. in. ij. vol. Bar. cepol. in. d. §. in multis. ⁊ Pet. de anc. in duob⁹ cōsilijs superius allega. Et ita precedēte solēni ⁊ grādi discussione fuit obseruatū per hāc insignē curiā, in decisione cause oliz mote sup baronia Bochagij, ⁊ de Breugo. per ⁊ inter do. Castrinoui de Galore, ⁊ magnificū do. Hūbertū de baternay do. Bochagij. Et vt dicit Pet. de anc. in dictis cōsilijs, huic opinioni nō obstat qđ pretēdit, in habilitatione psonē agi de modico p̄iudicio, ex quo nō perit ius partis absentis in cā principali: q2 rñdet, q, vt etiā predixi, multiplex dānū incurrit pars absēs ꝓpter talē pretēsam dispēsationē, seu relaxationē iuramēti, sez ꝓpter moras iudicij: ⁊ dilatā solutionē, q̄ ꝓpter vinculū iuramēti fieri debuisset in termino p̄fixo creditori: qui recipiēdo tardius id qđ sibi debetur, minus vr recipere. c. j. de plus peti. Preterea non est iudici permissuz q ēt in modico partē offendat p suā sententiā, ⁊ si hoc fecerit, illa retractat ꝓpter minimā lesionē. l. ⁊ in maiorib⁹. C. de appel. ⁊. c. de appellationib⁹. eo. ti. ⁊ hoc maxime ꝓcedit, ⁊ procedere dz de iure canonico, q2 quelibet etiā minima iniquitas exulare debet a canonib⁹. §. criminis. xxv. di. ¶ Adijcio predictis, q etiā supposito, citra p̄iudiciū veritatis, q dictū Oldr. de quo s. procederet de iure, sez q parte nō vocata posset absolutio aut relaxatio iuramēti impēdi ad finē habilitādi personā: ipse tamē fatetur qđ hoc fieri nō pōt ad finē tollēdi obligationē contractā: sed, vt dicit, opus est partis vocatione, ⁊ solenni examinatione. Licet igit illa pretēsa absolutio, q̄ impēsa asserit dicto quōdam do. Comiti, valuisset quoad finē habilitandi eius personam, ⁊ ad hoc, vt nō obstātibus iuramētis posset experiri p detectione illius pretēse violētie, de qua in dicto pretenso ꝓcessu: illud tū certissimū est, q nō valuit quoad recisionē trāsactionis, de qua ibi: ⁊ in hoc nullus discrepat. Nec dicat aliquis q quoad hūc finē valuerūt, aut valeāt depositiones quorūdam pretensorū testiū p parte ipsius do. Comitis in illo ꝓcessu ꝓductorū. Tū q2 illi fuerūt ꝓducti, si ⁊ quaten⁹ de ꝓductione appareat, absente ⁊ nō vocato dicto. d. magnifico de pictauia, qđ fieri

83 non potuit. l. si qñ. C. de testi. ⁊. c. ij. eo. tit. † Tū ⁊ q2 attestationes sumpte in iudicio summario, fidē nō faciūt in plenario iudicio: maxime si in eo agat ad aliū finē. c. veniēs. le. ij. de testi. ⁊ qđ ibi p doc. ⁊ qđ no. gl. Inn. ⁊ doct. in. c. cū dilectus. de ordi. cogn. gl. in. l. ij. C. eo. tit. Bar. in. l. ij. §. j. vers. sed vr ⁊c. ff. vi bon. rapt. Alex. de imo. in. l. apud iuli anuz. §. vtrū. ff. ad trebel. ⁊ plenius. in. l. a diuo pio. §. si super rebus. in secūda addi. ver. similiter dico ⁊c. ff. de re iudi. Et p̄supposito, citra preiudiciū veritatis, q dictū Jac. but. in. l. ab hostib⁹. §. sed qđ simpliciter. ff. ex qui. cau. maio. vbi limitauit

tauit

cauit dictũ ꝑdictũ, vt vcꝫ nõ ꝓcedat eo casu ꝙ in iudicio summario essent facte plene ꝓbationes, esset verũ: cui tñ multi cõtradicunt: illud adhuc nõ obesset: qꝛ dici nõ põt, ꝙ in dicto pretenso ꝓcessu fuerint facte plene ꝓbationes super inibi deductis. Et quidẽ nõ quoad ordinẽ iudiciorũ qꝛ lite nõ cõtestata, ⁊ vt ꝑdixi parte nõ vocata: ſꝫ qꝛ ẽt ex tenore dicti ꝑtensi ꝓcessus apparet fidẽ nõ esse adhibẽdã illis ꝑtẽsis testibꝰ. Taceo ꝙ hic ẽt nõ apparet acta illius ꝑtẽsi ꝓcessus fuisse recepta ꝑ notariũ publicum: insuper nec ꝙ penitentiarius habeat iurisdictionẽ contentiosam.

Insuper etiã non obstant dicto do. impetrãti, nec suffragant̃ ꝑfato do. Cursolij duo ꝑtensa publica instr̃a duarũ assertarũ Iuestiturarũ olim factarũ, vnĩꝰ vcꝫ Anno dñi. M.cccclxxxi. ⁊ die. xxvij. mẽsis Aprilis, ⁊ alterius Anno dñi. Mcccclxxxiiij. ⁊ die. xviij. mẽsis Maij parte dicti do. Cursolij in hac cã ꝓducta, ⁊ ĩserta in ꝓcessu recursus. fo. 471. ⁊ fo. 474. Cũ qꝛ non sufficiẽter apparuit ꝙ ille, vel illi castellani, qui inuestituras hmõi fecisse ꝑtendunt̃, essent castellani dicti do. impetrãtis: vel alias haberent in mãdatis, vt illas facerent ꝑ ⁊ noĩe ipsius. Cũ ⁊ qꝛ in inuestituris hmõi poterat subesse aliã cã, ꝙ̃ approbatio dicti meticulosi trãsportus Stelle, illa vcꝫ, vt minus ꝑderet, vt dictũ est superius cũ fieret sermo de recõpensa ꝑ dictũ quondã do. Carolũ de Pictauia recepta, et tam ꝑ ipsũ ꝙ̃ dictũ do. impetrantẽ postea possessa. Non ergo cẽsendus est idẽ do. impetrãs ꝑ dictas ꝑtensas inuestituras approbasse dictũ transportũ Stelle. d. l. ij. C. qđ met. cau. ⁊ in. c. j. eo. tit. ⁊ ꝓbat̃ in. l. iiij. ⁊ qđ ibi Bar. C. qđ me. cã. Et idẽ dõm est ad id qđ parte dicti do. de Cursolio reperit̃ obiectũ, scꝫ de homagio, qđ de baronia Chalãconis fecisse ꝑtendit̃ serenissimo. do. nr̃o Francorũ regi dictus do. impetrãs Anno dñi. M.cccclxxxiiij. ⁊ die. xvj. mẽsis Maij. Et eodem mõ põt r̃ñderi, ꝙ non obstiterit, neqꝫ obstat id qđ opponit̃ de mr̃imonio post dictũ meticulosum trãsportũ ꝯtcto per ⁊ inter ipm do. de Pictauia impetrãtẽ, ⁊ dñam Mariã de Francia: qꝛ cũ potuerit subesse, put ⁊ re vera subfuit alia cã, ꝓpter quã ꝯtcũ est mr̃imoniũ hmõi, ꝙ̃ approbatio dicti transportus, nõ debuit, nec dꝫ ꝑsumi ꝙ ꝑ dictũ matr̃imoniũ idẽ do. impetrãs dictũ trãsportũ approbauerit, ꝑ regulã ꝑdictã, ꝙ fundat̃ super mẽte iuris. Quia vcꝫ nemo presumitur in dubio velle suũ iactare, vbi alia coniectura haberi potest. l. si cũ aurum. ff. de solut. ⁊ l. cum de indebito. in prin. cum suis simili. ff. de proba.

Preterea nec obstat ipsi do. impetrãti quidã ꝑtensus ꝓcessus olim factꝰ ꝑtextu, ⁊ ad cãm castri, ⁊ castellanie Ruppisfortis, ꝑ ⁊ ĩter egregiũ virũ do. aduocatũ, seu ꝓcuratorẽ fiscalẽ Delphinatus ex vna parte, ⁊ dictum do. Carolũ de Pictauia pr̃em huius dñi impetrãtis ex alia. Cũ qꝛ ꝓcessus hmõi nõ fuit ex integro, ſꝫ ꝑ holos ⁊ particulas ꝓductꝰ. Cũ ⁊ qꝛ, aut verũ est ꝙ tpe inchoationis ꝓcessus cause huiꝰ, q inchoatꝰ ꝑtendit̃ Anno dñi. M.ccccxxxvij. ⁊ die ꝑma mẽsis Februarij, vel circa, ⁊ sic post lapsos nouẽ annos a tpe primi ⁊ gñalis trãsportus dictorũ Comitatuũ, q factꝰ est Anno dñi. Mccccxxvj. ⁊ die. xxiiij. mẽsis. Julij, fuerãt parte recolende memorie serenissimi do. Caroli septimi adimpleta oĩa conuẽta ⁊ ꝓmissa per eũ tpe dicti trãsportus, ⁊ in eo: aut si nõ omnia fuerãt adimpleta, ergo fuerat facta assieta de Stella, quã facere ꝓmiserat ꝑ patẽtes lr̃as datas ad partẽ. Et hoc facit ꝓ ipso dño impetrante, ⁊ ꝯ dictũ do. Cursolij. Si vero illa adimpleta nõ extiterãt, non vr̃ ꝙ ipse quondã serenissi. do. Carolus cũ effectu agere potuerit, aut saltẽ quẽadmoduꝫ volebat ipse cõuentiones ⁊ pacta sibi obseruari: ita ⁊ ipse tenebat̃ illas obseruare ꝑfato do. Caro. l. cũ ꝓponas. la. ij. ⁊ qđ ibi docto. C. de pac. ⁊ c. ꝯuenit. le. ij. de iureiur. Pactũ eñ, vt dicit Bal. in. d. l. cũ ꝓponas, vr̃ appositũ ꝓ eo q ipsum seruat, ⁊ non pro eo qui ꝯuenit pacto. d. l. cũ ꝓponas. ⁊ l. ꝗro. §. inter locatorem. ff. loca. ⁊ qđ not. in. l. q fidẽ. ff. de trãsact. ⁊ in. l. ij. C. de iure emphy. ⁊ l. cũ pr̃. §. libertus. ff. de lega. ij. Et vt dicit Oldr. cõsi. mihi. cxcj. exord. Tota pñs q̃stio dimissis superuacuis, ⁊c. neuter petere põt ea lege se vindicari: quã ambo cõtẽpserunt. l. viro atqꝫ vxore. ff. solu. mat. ⁊ l. qdam titiũ. ff. si qs omis. cau. test.

Etiã nec predictis obstat qđ parte dicti do. Cursolij oppositũ reperit̃ in. xij. articulo libelli recursalis, scꝫ ꝙ dictꝰ quondã do. Carolꝰ do. scti Valerij, fuerit cõtumax aut rebellis in nõ expediẽdo iuxta iussum ⁊ mãdatũ huius insignis parlamẽti oppidũ seu castrũ Dalmasceni: ⁊ ꝙ ꝓpterea videat̃ venisse contra conuenta ⁊ pacta, de qbus in gñali trãsportu dictorũ Comitatuũ Valentinen̄. ⁊ Dien̄. Cũ qꝛ si bene ⁊ accurate inspiciant pacta ⁊ cõuenta hmõi, non apparebit ꝙ in vim illorũ, aut illorũ alicuiꝰ teneret̃, ⁊ deberet dictus dño scti Valerij castrũ ꝑdictũ tradere vel expedire serenissi. do. nr̃o tunc Delphino: qꝛ cũ in trãsactione dudũ celebrata ⁊ inita ꝑ ⁊ inter dictũ quondã do. Ludo. Comitẽ, ⁊ ꝑfatum do. Ludo. auũ pr̃num dñi impetrãtis ꝯuentũ ⁊ trãsactũ extitisset, ꝙ castrũ hmõi cũ suis iuribus ⁊ ꝑtinẽtijs ꝑueniret post ipsius dñi Comitis mortẽ ⁊ decessuꝫ, ⁊ sub cõditionibus, de qbus ibi, ad nobilẽ Lãcelotũ de Pictauia ipsiꝰ dñi Comitis filiũ naturalẽ. Insuꝑ ⁊ cũ in dicto ꝑtẽso testõ eiusdẽ dñi Comitis, idẽ Comes castrũ hmõi cũ suis ꝑtiẽtijs ⁊ iuribꝰ legasset reliquisset eidẽ Lanceloto, nullũ ius habere videbat̃ in hoc castro ipse do. Carolꝰ in vim transactionis predicte, aut testoꝝ suorũ ꝑdecessorũ. Sꝫ qcqd in eo habebat, hoc habebat ⁊ habuerat in vim donationis sibi facte post transportũ ꝑ ipm Lãcelotũ. Et ꝙ̃uis in dicto trãsportu fuerĩt cessa ⁊ remissa oĩa iura ꝙ tunc habebat, vel habere posset dictꝰ quondã do. Ludo. ⁊ familia de Pictauia in dictis Comitatibus ⁊ castris illius, ⁊c. In hac tñ cessione nõ venerũt iura, in qbus nullũ ius tũc competebat re aut spe ex cã preexistẽti, ſꝫ postea cõpetere ceperunt ex cã de futuro. s. ex cã dicte donatiõis. ar. l. q cũ tutoribꝰ. ⁊ qđ ibi Bar. ⁊ doc. ff. de trãsac. cui dicto nõ obst. ꝙ ĩ trãsportu ⁊ cessione hmõi dictũ extiterit, ipm do. Ludo. cedere et remittere oĩa iura, ꝙ tunc habebat vel habere posset, ⁊c. Qm̃ r̃ñdeo, ꝙ lꝫ vbũ, põt, positũ in trãsportu trãsactionis hmõi, trahi potuisset ẽt ad futura. l. si ita qs. ff. de leg. ij. hoc tñ intelligendũ est de illis futuris, ad ꝙ tpe factorũ cessionis ⁊ trãsportꝰ ius cedẽdi cõpetebat re vl' spe ex cã ꝑcedẽti, vt voluit Bar. ⁊ post eũ Alex. de Imol. in. l. qđ seruꝰ. ff. de ꝯdi. ob cau. Idẽ voluit Bar. in. l. q Rome. §. duo fr̃es. in. vj. q. ff. de vb. obl. vbi ẽt idẽ voluit Frãc. de Are. col. xviij. v. Adde ẽt dictis Bar. in. vj. q. ⁊c. ⁊ Alex. de Imo. col. li. v. itẽ ĩnꝙ̃tũ Bart. hic in. vj. q. ⁊c. ⁊ Bal. in. l. spe. ad fi. C. de dona. Pro quo facit, qꝛ remittere iura ꝙ qs hꝫ, vel habere põt, ⁊ remittere iura ꝙ qs hꝫ, vel habere sperat, ad paria iudicant̃, vt dicit Bar. in. vj. q. vbi ẽt idẽ vr̃ sentire Frã. de are. ⁊ Alex. de Imo. in locis ꝑalleg. Certũ est aũt ꝙ cũ quis remittit iura ꝙ hꝫ vel hr̃e sperat, intelligit̃ remissio facta de iuribꝰ ꝙ hꝫ vel hr̃e sperat ex cã ꝑexistẽti, nõ ex cã de futuro. d. l. qđ seruus. ⁊ qđ ibi Bar. ff. de adul. ⁊ d. l. q cũ tutoribꝰ. qđ etiã voluit Bar. in. l. post emãcipationẽ. ff. de lib. leg. Ergo ꝑ cessionẽ vel trãsportũ, quos fecit. d. do. Ludouicꝰ quõdã de iuribꝰ ꝙ habebat vel hr̃e posset, cẽseri dꝫ idẽ do. Ludo. cessisse iura ꝙ habebat vel hr̃e posset ex cã ꝑexistẽti, nõ ea ꝙ hr̃e posset ex cã de futuro. Nõ ergo in trãsportu ⁊ cessione ꝑdictis venerunt iura ꝑ eũ postea acqsita a dicto Lãceloto. Et ita nõ tenebat̃ dictꝰ. d. Carolꝰ in vim ꝯuẽtoꝝ ⁊ pactoꝝ, de qbꝰ supra, tradere aut restituere dictũ castrũ. Et ita ex ꝑtẽsa dilatiõe restõnis dici nõ põt ꝯuenisse ꝯuẽtionibꝰ ⁊ pactis. Cũ ⁊ qꝛ supposito, citra ꝑiudiciũ veritatis, ꝙ ipe illđ restituere debuisset fortasse ĩ viꝫ sententie ꝯ eũ ꝓmulgate nõ ꝓpterea tñ poterat dici cõtumax, aut rebellis, cũ hoc fecerit ex ꝑmissiõe, imo veriꝰ ex iussibꝰ ⁊ mãdatis sibi factis ꝑ. d. d. Ludo. tũc Delphinũ, cui parere debuit.

Insuper nec etiã refragatur eidẽ do. ĩpetrãti id de quo ꝑte eiusdẽ do. Cursolij oppositũ reperit̃ i. xxi. articulo dicti ꝑtẽsi libelli recursalis. s. ꝙ ꝑtẽsus ꝯtctus, initꝰ ⁊ celebratꝰ sup recuꝑatiõe Stelle, fuerit pñtatꝰ ⁊ interinatꝰ seu ĩsinuatꝰ ĩ hac ĩsigni curia ꝑte. d. do. Caroli: qꝛ esto qđ fortasse scriptũ repiat̃ apud acta hũc ꝯtcũ fuisse pñtatuꝫ, aut interinari postulatũ, ex hoc tñ nõ ꝯcludẽter ꝓbat pñtationẽ seu postulationẽ hmõi fuisse factã ꝑ ipm do. Carolũ: cũ, vt notoriũ est, huic ĩsigni curie scribi solitũ sit, fuit expositũ, exhibitũ, vel petitũ tale qd, ꝑte talis: pone Titij: etiã si Titiꝰ ꝑsonaliter nõ exposuerit, exhibuerit, aut petierit. Verba ergo de scripta in ꝑtẽsa interinatiõe dicti asserti ꝯtcꝰ nõ inferũt ꝯcludẽter, nec ꝓbãt ꝙ ꝯtcꝰ hmõi pñtatꝰ extiterit ꝑ ipm do. Carolũ: nec ẽt ꝓbãt mãdatũ pñtãtis, cũ ꝑ ꝓba hmõi non appeat qs ille extiterit, ⁊ de cuiꝰ mãdato nõ ꝑsumit̃, ẽt post annos plurimos, vt supiꝰ dictũ est in alio articulo ꝓ quo cõductꝰ est Bal. in. l. ij. C. si ex fal. instru. ⁊ in. l. j. C. de re. alie. non alien. Alex. de Imo. in. l. q in aliena. in prin. in. v. col. ff. de acq. here. ⁊ in. l. sciẽdũ. col. vj. ff. de ver. ob. ¶ Adijcio qđ eidẽ do. ĩpetrãti non refragat̃ dicta ꝑtẽsa exhibitio, seu ĩterinatiõis postulatio, nec ꝑ eã cẽseri deberet metꝰ, de quo. s. fuisse purgatꝰ, ẽt si ꝓbatũ extitisset ꝙ pñtatio seu postulatio hmõi fctã extitisset ꝑ ipm do. Carolũ. Cũ qꝛ viuẽte serenis. d. Ludouico, ⁊ sic durãte cã metus. Cũ ⁊ qꝛ poterat ⁊ ꝑt assumi alia ꝯiectura. s. vt minꝰ ꝑderet idẽ do. Caro. ⁊ vt ĩ aliquo sibi ꝯsuleret ꝑꝑ ablationẽ castri Stelle, ⁊ alioꝝ ꝑdictoꝝ. Non est ergo ꝑsumẽda approbatio ꝯtctus: qꝛ vt supiꝰ dictũ est post doc. in. l. ij. C. qđ met. cã. ⁊ in. c. j. eo. ti. ⁊ ꝓbat̃ in. l. iiij. ⁊ qđ ibi Bar. C. eo. tit. vbicũqꝫ põt subesse

alia cā ꝙ approbatio ɔctus facti p metū, ibi nunq̄ ꝓsumit approbatio, et si nō duret eadē ptās cogēdi. Et fundat hoc dictū super mente iuris, q nemo ꝓsumit in dubio velle iactare suuz vbi alia coniectura haberi potest. l. si cum aurum. ff. de solu. ⁊ l. cu. ii de indebito. in princ. ff. de proba.

Et eodē modo videtur posse rn̄deri ad id, de quo parte eiusdē dn̄i Cursolij opponit in articulis exordiētib⁹, addēdo, ⁊c. insertis in ꝓcessu recurs⁹. fo. 89. scz, ꝙ post accessum dicti serenissimi do. Ludo. ad Flandriā, ⁊ reductionē patrie Delphi. ad man⁹ serenissimi dn̄i Caro. frācorū regis, ⁊ ipsa in ipsi⁹ manib⁹ existēte, bone memorie. R. in xp̄o pr̄ do. Ludo. Valētinē. ep̄s, ⁊ p̄tēsus patruus dicti dn̄i impetrātis, hēbat autoritatē i p̄ria maximā, tā apud ip̄m do. Carolū regē, ꝙ in administratiōe iustitie, ⁊ in comitijs, q̄ stat⁹ vocāt. Quoq̄ tp̄e absente ipsi⁹ dn̄i Ludo. idē do. i petrās tenuit ⁊ possedit recōpensam, seu res ⁊ alia p̄dicta p Stella ꝓmutatas ⁊ ꝙ eo tp̄e do. Cursolij nullā hēbat autoritatē in p̄ria Delph. Qr vez adhuc durabat cā met⁹. Quis em̄ idē do. Ludo. abesset ⁊ p̄ria ad man⁹ regias reducta extitisset, nō erat tñ ea priuat⁹ nec talis q ad p̄riam vt dn̄s illi⁹ reuerti nō speraret, ⁊ posset: ⁊ aliqn̄ eidē do. Carolo in regno successurus, q̄ oīa cōtigerūt. Merito adhuc poterat timeri, ⁊ timebat. Ex hoc ergo ꝙ idē do. i petrās q̄rimoniā nō fecerit ɔ do. Cursolij, cēseri nō dz approbasse ɔctū: eo ꝓsertim q ipso tp̄e absens erat ipse dn̄s Cursolij, ⁊ residēs cū dc̄to dn̄o Ludo. q ꝓpea vel difficillime, vel nullo mō euocari poterat, ⁊ saltē nō sine grādi irritatione ipsius dn̄i Ludo. Etiā nec, vt iā sepi⁹ dictū est, ꝓsumi dz idē dn̄s i petrās voluisse approbare ɔctū. q durāte dicto tp̄e tenuit ⁊ possedit dictā recōpēsam: nā hic poterāt subesse ⁊ suberat alia cā, ꝙ approbatio ɔctus. Et eodē mō rn̄deri pōt ad id qd̄ p̄te eiusdē dn̄i Cursolij opponit in. xij. articulorū exordiētiū. Nō pcedūt, ⁊c. insertorū. fo. recursus. 98. de m̄rimonio p ip̄m do. i petrātē postq̄ dictus serenissi. do. Ludo. puenit ad sceptrū ɔctū dn̄a Maria de Frācia filia eiusdē dn̄i Ludo. ⁊ ad id de quo opponit in. x. articulo schedule exordiētis. Deducta in qbusdā, ⁊c. inserte fo. recursus. 115. s. ꝙ tā cōtēplatione dicti m̄rimonij, ꝙ al's fuit idē i petrās certo tp̄e gubernator ducat⁹ Aquitanie, q cū in his subesse possit, ⁊ reuera subsit alia cā ꝙ approbatio dicti ɔctus, nō fuit nec est approbatio hmōi ꝓsumēda. p p̄dicta. Etiā eodē modo rn̄det ad id de quo opponit in. d. schedula exordiente. Deducta, ⁊c. inserta fo. recursus. 115. s. ꝙ post dictū p̄tēsum trāsportū factū sup reparatione Stelle, d. do. Carolus de Pictauia suum ɔdidit testm̄, ⁊ ꝙ in eo legauerit, aut al's reliq̄rit magnifico ⁊ potēti viro do. Guli. de Pictauia ei⁹ filio baroniā Cleriaci, ⁊ ꝙ idē do. G. baroniā hmōi possederit ⁊ possideat. ¶ Porro et nec obst. intētioni p̄fati do. i petrātis id, de quo opponit in articulis exordiētib⁹. Nō pcedūt, ⁊ insertis fo. recursus. 98. ⁊ in articulis, deducta, ⁊c. insertis fo. recursus. 115. s. de p̄tēsis oppressionib⁹, vexationibus, ⁊ molestijs q̄s olim Anno dn̄i. M. cccc. xxvj. ac et ante ⁊ post, vsq̄ ad annum tricesimum, ⁊ vltra intulisse dicunt Anglici ⁊ Burgūdi dicto quondam dn̄o Carolo tunc Regi ⁊ Delphino. Qm̄ rn̄deo, ꝙ non sic eū in illis tēporibus, aut eorū aliquibus oppresserunt: quin potius multoties fuerunt ꝓfligati, cesi, ⁊ a ciuitatibus ⁊ locis expulsi ⁊ turpiter fugati, put pleni⁹ percipi pōt ex historie lectione, cuius in locis opportunis facta est ꝓductio, ⁊ cui predecessores nostri crediderūt. Illi ergo est credendū. per id quod not. Bart. in. l. j. colū. iij. versi. Pro cuius declaratione, ibi quedā sunt scripture enūtiatiue. ff. si cer. peta. Et quod voluit glo. in. c. inter dilectos. super verbo magis. ⁊ qd̄ ibi docto. ff. de fi. instru. ⁊ quod voluit glo. in. c. per venerabilē, super verbo, transtulit. de electione: et non solū hoc auditū est, ista fuisse credita a predecessoribus, sed etiaz audita sunt per viuētes ab his, ⁊ quidē plurimis, qui profligationibus, stragi ⁊ expulsionibus interfuerūt. Et maxime debuit ⁊ debet dicte historie credi, cum etiā dictus do. Cursolij partē illius ⁊ ex eodē lib. sumptam in hac causa ꝓduxerit. Preterea quicquid in regno cōtigerit, hoc tamen certū est ꝙ Anglici, vel Burgūdi, nihil occupauerūt in patria Delphinatus, s nec in locis regni dicte patrie circūuicinis. Et sic nihil fuit occupatū per Anglicos. aut Burgūdos in locis in quib⁹ iuxta cōuentiones dicti trāsportus generalis fiēda erat assieta seu assignatio infra nouem annos a tp̄e transportus. Potuisset igit assignatio seu assieta hmōi fieri durāte dicto termino, non obstātibus pretēsis oppressionibus ⁊ molestijs. Et maxime q dictus serenissim⁹ do. Carolus ꝓbatur fuisse ⁊ multis hebdomadis māsisse Vienne Anno dn̄i. M. cccc. xxxiiij. ⁊ sic infra terminū: ⁊ sic nec ex parte rei assignande, que supererat in facultate ipsius do. Caroli, nec ex parte persone eiusdē d. Caroli occurrit difficultas, qua prohibitus aut impeditus extiterit, quominus faceret predictam assietā. Non ergo ad excusatiōnē eiusdē do. Caroli, nec consequēter causam ab eo habentiū profuerāt, aut prosunt dicte pretense oppressiones, q dici non potest ꝙ hic occurrerit difficultas, ea videlicet que a mora, vel pena excusat. pro quo allegasse sufficiat ea que habētur in. l. continuus. §. illud. ⁊ qd̄ ibi Bar. Jo. de imo. ⁊ apertius Fran. de are. ff. de verb. oblig. Addo, ꝙ non solum infra predictos nouem annos, qui lapsi extiterunt ab Anno domini. M. cccc. xxvj. ⁊ die. xxiiij. mensis Julij, vsq̄ ad annuz domini. M. cccc. xxxv. ⁊ die. xxiij. aut. iiij. mensis Julij: sed etiam ab hoc anno. xxxv. vsque annum. liiij. cessatum fuit in facienda assieta, seu assignatione aliorum bonorum pro Stella, ⁊ alijs bonis superius memoratis.

¶ Ad tertium quesitum respondeo, ⁊ dico ꝙ presupponēdo, prout in eo, ꝙ castrum, villa, ⁊ alia predicta tempore permutationis siue transportus, de quo supra, tenerētur iure pignoris: illa nō potuerunt transferri vel alienari in aliū, inuito dicto quondā do. Carolo, obstāte promissione facta per dictum quondā serenissimū do. Carolū tempore dicti generalis trāsportus dictorū Comitatuū, de qua cōstat per literas patētes in hac causa ꝓductas. fol. 123. cuius illā assigno rationē, q pactū de re nō alienanda, vel in aliū trāsportanda, factū illi, qui habet ius in ipsa re, impedit dn̄ij translationē. l. si creditor. §. fi. ff. de distrac. pign. prout est ibi, nullā venditionē. ⁊ l. fi. C. de in. emp̄o. no. Bar. in. l. nemo. ff. de pac. Bar. ⁊ doct. in. l. ea lege. C. de cond. ob cau. ⁊ in. l. filiusfamilias. §. diui. ff. de leg. j. Alex. de imo. ⁊ Franc. de aret. in. l. qui absenti. §. j. ff. de acquir. poss. ⁊ Panor. in. c. cū nō liceat. col. mihi. iiij. de presc. Nec oportet ꝙ ius hmōi sit ius dn̄ij, sed sufficit ꝙ sit ius sp̄alis hypothece, vt voluerūt doc. vbi. s. Alex. in. l. si ita quis promiserit. §. ea lege. ff. de verbo. obl. ad qd̄ bene facit. d. l. si creditor. §. qd̄ aūt iulianus. vt no. Bald. in. d. §. fi. in antiquis reportatis. Et sequitur Alex. de imo. in. d. l. qui absenti. §. j. co. mihi. ij. Cū ergo, vt apparet per literas ante dictas, p̄fatus serenis. d. Carolus promiserit, ⁊ bona fide conuenerit auo paterno dicti do. impetrātis, ꝙ eo casu, quo ex tunc in antea ipse disponeret facere, ⁊ de facto faceret aliquē transportū de Comitatibus superius mētionatis, ⁊ cuicunq̄ persone, cū fieri cōtingeret, ipse reseruaret ⁊ expresse exciperet oēs ⁊ singulas res per eū sibi traditas, ⁊ quas postea ⁊ ante transportū fiendū sibi tradidisset: quodq̄ in trāsportu hmōi res predictas, aut aliquā earundē nullatenus cōprehenderet, ⁊ sic ꝓmiserit ipsas res in aliū nō trāsferre, vel alienare: palā infertur prefatum do. Ludouicū Delphinū inuito dicto. d. Carolo. d. s. Valerij nō potuisse res predictas in alterū trāsferre. Cōuenit em̄ rex ita facere obligando bona sua, qd̄ et importat futura. l. fi. C. que res pig. ob. pos. Jmo et se submisit omnib⁹ curijs. Quibus non obstat si dicat ꝙ promissio hmōi facta est soluz eo casu quo fieret trāsportus de Comitatibus, ⁊ sic a cōtrario sensu videtur eidē do. Carolo permissuz, vt res p̄dictas vel aliquas ex eisdē posset in aliū alienare vel transferre, dn̄ tñ nō fieret trāsportus de Comitatibus hmōi. l. inter socerū. §. cū inter. ff. de pac. dota. Qm̄ rn̄deo ꝙ lz argumentū a cōtrario sensu procedat et in cōtractib⁹. d. §. cum inter. ⁊ no. Bal. in. l. conuenticulā. C. de episc. ⁊ cle. illud tñ verū est qn̄ in casu contrario est rō cōtraria: sed vbi in casu cōtrario est eadē vel maior rō, tunc sumit argumentū a simili, vel ab equipollētibus, nō a contrario. l. si extraneus. ff. de cōd. ob cau. no. Bald. in. l. apud antiquos. C. de fur. ⁊ post eū Alex. de imo. in. l. si cum dotē. in prin. col. mihi. xiij. ver. ⁊ faciunt hec ad questionē ⁊c. ibi, sed adhuc cōtra hunc intellectū ⁊c. ff. solu. matr. ⁊ in. d. l. si extraneus. in princ. Cū igitur in casu presenti esset vtrobiq̄ eadē ratio, scz fauor ipsius. d. s. Valerij, cui per alienationē siue transportū allatum fuisset preiudicium, vr̄ ꝙ vtroq̄ casu debuerit impediri alienatio ville, castri, ⁊ aliorum predictorū. Non enim est verisimile ꝙ prefatus do. s. Valerij, cui facta est ꝓmissio siue pactū, de quo in dictis literis, voluerit permittere ꝙ sereniss. do. Carolus paciscēs vel promittēs posset terras tunc vel postea traditas, aut aliquā earūdē alienare, vel in aliū transferre, vbi hec faceret sine trāsportu Comitatuū predictorū. Nec obstat ꝙ sibi Rex reseruauerit feudū ⁊ superioritatē, q stipulans non alienari non querebat nisi de vtili dn̄io qd̄ erat tantū apud se. l. j. ff. si ager vect. vel emph. pe.

Ad quartum quesitum respondeo, ꝙ si premissa cessarent, que tamē militāt, adhuc tñ teneret Rex: cū conuentio siue promissio, de qua in ipso q̄sito, fuerit ⁊ sit legitima. l. i. ⁊ quod ibi per Bal. ⁊ l. legitima. ff. de pac. ⁊ cū cēseat ps dicti gn̄alis trāsportus. l. fundi partē. ff. de cōtrah. empt. illa obligauit non solum prefatū sereniss. quondā do. Carolū promittentē. l. cesar. ff. de publica. no. doc. in. l. digna vox. C. de legi. Bal. in. l. princeps. ff. eo. tit. ⁊ in. l. qui se p̄ris. circa fi. C. vnd. lib. ⁊ can. in. c. j. de pba.

sed etiam

sed etiā obligauit eius successores, ꝛ sic serenissimum do. Regē Delphinū modernū. vt no. in. d. c. j. de ꝓba. per Bal. ꝛ alios. in. c. j. de natu. feu. ꝛ ꝑeundē Bal. in. l. j. ff. de constitu. princi. ꝛ ꝑ doct. in. d. l. digna vox. de quo per Inn. ꝛ docto. in. c. nouit. de iudi. Et hoc maxime dꝫ ꝓcedere in hoc casu, in quo p̄fatus quondaꝫ dñs Carolus ꝓmittēs lucratus fuit, ꝛ habuit a p̄fato dño sancti Ualerij secū contrahēte ꝑ dictū transportū generalē: qḋ habet ꝑpetuam cōmensurationē cū ꝓmisso, vt elegāter voluit Bal. d. l. qui se p̄tis. ver. ꝛ scias. ꝛ Jo. de ana. in. c. fi. ver. quid aūt in cōtractu ꝓncipis ꝛc. ne pla. vi. suas. Nisi eñ seruaref hmōi ꝓmissio fieret iniuria dicto dño sancti Ualerij heredi p̄fati quondā do. Caroli cōtrahentis, q̄ maxime a principe debet esse remota. ar. l. ex fact. ff. de vulg. ꝛ pup. l. j. §. ꝓmittif. ff. de aqua quoti. ꝛ esti. ꝛ. l. meminerint. C. vnde vi. Et videt ꝙ ipse serenissimus dñs tenea ꝓcise ad obseruantiā cōuentionis, siue ꝓmissionis superi⁹ mētionate, qꝛ ad illā obseruandā ꝓcise tenebaf p̄fat⁹ quōdā serenissimus do. Carolus ꝓ eo, qꝛ ex tenore dictarū suarū patētiū literarum ipse ꝓmisit ꝛ cōuenit p̄fato quondā do. Ludouico de Pictauia bona fide, ꝛ in verbo Regis: ꝙ ipse daret i assietā ꝛc. ꝓ qḋ videref iurasse, vt no. docto. in. c. cū tempore. de arbi. ꝛ dictū fuit superius in alio articulo. Juramentū eñ hoc operat, vt precise teneat iurās ad obseruantiā eius, ꝙ cū iuramēto se ꝓmisit obseruaturū, vt voluit Panoꝛ. post doct. in. c. ꝑ tuas. de arbi. Ant. de but. Idē Panoꝛ. ꝛ Moder. in. c. veniēs. de iureiur. Alexan. de imol. ꝛ Moder. magis cōiter in. l. stipulationes nō diuiduntur. ff. de ver. oblig. Fran. de an. in. l. si ita quis. §. ea lege. eo. tit. ꝛ glo. in. l. si pecuniaꝫ. ff. de cond. cau. da. Jura eñ simpliciter dicūt: ꝙ iuramentū est seruādū, vbi non vergit in dispendiū salutis eterne. c. quis. de pac. in. vj. Juramentū etiam dꝫ impleri in forma
4 specifica, nō ꝑ expollēs. † Propter qḋ q iurauit soluere nō pōt cōpensare. c. ad nostrā. ꝛ ibi no. de iureiur. Et ꝓcedūt premissa ꝑ eo, qꝛ, vt apparet ex actis cause huius, ꝛ vt clare ostēdit in alijs allegationib⁹, ꝓdicti Comitat⁹ tā in vim substitutionū, ꝙ transactionis, de quib⁹ in dicto ꝓcessu, spectauerūt ꝛ ꝑtinuerūt dicto quōdā do. Ludouico de pictauia, ꝛ cōsequēter ꝓpter trāsportū ꝑ ipsum de eis factū dicto do. Carolo regi Delphino, ꝛ deinde serenissimis dñis eius successorib⁹. Et sic fuit ꝛ est purificata ꝓmissio eidem do. Ludouico facta ꝑ ipsum do. Carolū, scꝫ de sibi dādo in assietā locū Stelle, ꝛ alia p̄dicta. Que oīa dicta sunt sub benigna supportatiōe hui⁹ magnifici Delphinatus parlamēti ꝛ eminentissimi cetus. ¶ Stephani Bertrandi.

¶ Jo. fie. ¶ S. de trabussijs. ¶ M. galliani.

¶ Argumentum.

¶ Non numerate pecunie exceptionem opponi nō posse post legitime recognitam apocham, ꝛ confessionem factam, ꝛ ex causa antecedenti. A. F.

1 ¶ Confessioni partis per chirographariam apodexē legitime recognitam standum: ꝛ est plena fides.
2 Emissio apodexis ꝛ promissionis non requirit partis presentiā.
3 Exceptioni non numerate pecunie quando sit locus.
4 Usus loquendi communis attendendus est.
5 Mutui confessio ex causa antecedenti, alia ꝙ mutui, tūc statim preiudicat, nec est locus exceptioni non numerate pecunie.
6 Juramentum plenioris probationis suppletiuum cui ex partibus, ꝛ quando, deferri possit.

¶ De non nume. pecu. Consi. ij.

Ex actis cause agitate ꝑ ꝛ inter nobilē virū Joānē clerici de Carpen. actorem originariū, ꝛ nunc appellatum ex vna parte: ꝛ Astrugiū de Carcassona iudeū reum in prima instātia, ꝛ nunc appellantē ex altera, cōstat ꝛ legitime apparet eundem Joannē clerici sufficiēter edocuisse de eius intētione: ꝛ prefatum Astrugiū nihil opposuisse validi, sed nec imaginē veri: ꝑ quod cōstet, vel legitime appareat intētionē dicti Clerici fuisse, vel esse sufficienter impugnatā vel elisam. Et primo quidē. Nam legitime cōstat, ꝛ apparet ꝙ dudū anno dñi. M. cccclxxxvi. ꝛ die xxiij. mensis Februarij, prefatus Astrugius cōfessus fuit teneri, ꝛ se debere eidē Joanni clerici. xxviij. florenos, quos sibi mutuatos asseruit antea: ꝛ quos eidē clerici tūc p̄senti ꝛ acceptāti soluere cōuenit, ꝛ promisit in festo beati Joannis tunc proxime futuro. Hec eñ probātur tā per apodexē sua propria manu dictatam, scriptā, ꝛ subscriptaꝫ, ꝛ per eundē (vt apparet ex eisdem actis) legitime recognitā: quā per respōsiones ab eodem Astrugio factas in respondendo, secūdo ꝛ tertio articulis libelli super-

1 rius mentionati. † Est eñ standū dicte sue cōfessioni. l. generaliter. ꝛ. l. in cōtractibus. in prin. ꝛ qḋ ibi gl. C. de non nume pecu. de qua confessione ꝛ non solū de ea sed ēt de adiecta promissione de soluēdo dictos. xxviij. florenos, constat vt predixi per dictā apodexen: cui, cū recognita extiterit, fuit ꝛ est plena fides contra eūdem Astrugiū adhibenda. l. publia. §. fi. ff. depo. auth. de trien. ꝛ semis. §. studiū. coll. iij. auth. de instru. caut. ꝛ fi. §. si tñ quisquā. colla. vj. ꝛ auth. contra qui propriā. C. de non nume. pecu. ꝛ. l. scripturas. C. qui potio. in pigno. habe. not. Panoꝛ. ꝛ doct. in. c. ij. de fide instru. Bar. ꝛ doc. in. l. admonendi. ff. de iureiur. Sal. ꝛ doct.
2 in. l. in bonefidei. C. eo. tit. † Et haberent cōfessio ꝛ promissio, de quibus in predicta apodexi, validitatē ꝛ efficaciam etiam si non appareret dictū nobilem Clerici presentem extitisse tēpore emissionis eorundē. per ea que no. Bar. in. l. nuda. ff. de donat. Bal. in l. si quis. §. ex hoc. ff. de eden. ꝛ in. l. j. vers. secundo oppo. C. de confess. Bar. ꝛ Jo. de pla. in. l. inter chartulas. C. de conueni. fis. deb. lib. x. ꝛ Ant. de but. in. c. si cautio. de fide instr. ꝛ in. c. fin. de confes. prout refert Alex. de imo. in. d. l. nuda. Et quanuis aliqui videātur sensisse contrarium, hoc tamen non obstat: tū quia rationes, que pro prima opinione allegantur, videntur efficaciores: que si placet videbuntur. Tum ꝛ quia ex responsione facta per prefatum Astrugium dicto tertio articulo, apparet eundem Joannē clerici fuisse presentem tempore confessionis ꝛ promissionis predictarum: ꝛ sic non videtur super his insistendum.

Aduersus autem intētionem dicti nobilis Clerici fuit parte dicti Astrugij de duobus oppositū, videlicet de pecunia nō numerata, ꝛ de quittātia per prefatum Clerici facta, ꝛ concessa cuidā Crescos de Uinarijs iudeo: sed hec nō obstant. Et primo quidē, exceptio nō numerate pecu-
3 nie. † Cum qꝛ licet exceptioni huiusmodi sit locus, qñ quis sub spe numerationis cōfitetur mutuum: secus tñ est si confessio facta extiterit ex causa antecedēti, vt qꝛ confitetur quis pecuniam antea mutuo sibi datā. vt voluit gl. j. in. d. l. in cōtractibus. prout refert Cy. in. d. l. generaliter. in prin. C. de non numer. pecu. Hoc etiā voluit Jaco. but. in. d. l. generaliter. in princ. Et idem Jaco. but. Alb. Raph. Fulg. ꝛ Roma. in. l. ij. §. appellata. ff. si cert. pet. Quod etiam sequitur Ludo. Bologni. ff. si cer. pet. super rubri. fo. II. versi. viso quid sit mutuum ꝛc. ibi, secus esset si cōfessio fuisset facta ex causa de preterito. Quod autem confessio hic facta extiterit ex causa antecedēti, hoc apparet per illa verba in dicta apodexi posita ꝛ descripta, que me ha prestat en argent contant aquestos iours. que verba significant ꝛ important mutuum esse factum diebus precedentibus diem confessionis ꝛ promissionis
4 predictarū. † Et ita intelliguntur ꝫm communē vsum loquendi, qui attēdendus est. l. cum de lanionis. §. asinā. ff. de fun. instruc. l. si seruus pluriū. §. fi. de leg. j. ꝛ. l. labeo. cum suis si. ff. de supel. leg. de quo Panoꝛ. in. c. maiores. in fi. principij. de bapt. ꝛ in. c. j. vers. ad vnum tñ aduertas. de iudic. Et ꝙ debeat intelligi de diebus precedentibus cōfessionē ꝛ promissionem ante dictas, facit verbum, ha prestat, positum in dicta apodexi, quod est tēporis preteriti. Cum etiā nō obstat dicta exceptio non numerate pecunie in hoc casu, cum confessio ꝛ promissio ante dicte facte extiterint ex antecedēti causa, vt apparet ex actis cause huius, ꝛ presertim ex propositis ꝛ deductis in quadā schedula articulata, exordiēte, Declarando alias deducta, ꝓposita, ꝛ allegata ꝛc. parte dicti Clerici in hac causa, ꝓducta, inserta. fo. 50. Cuius primus, secūdus, quartus, ꝛ nonus articuli probātur per cōfessionem eiusdē Astrugij: de qua in schedula, exordiēte, Deliberādo que deliberare habet magister Astrugius ꝛc. parte dicti Astrugij in eadē causa producta, inserta fol. 103. Alij vero probantur per iuramentuꝫ dicti Joannis clerici, cui idē Astrugius stare voluit, vt apparet ex tenore dicte proxime schedule. De responsione vero ꝛ iuramento ipsius Clerici apparet in schedula exordiēte, Quia Astrugius, inserta fol. 122. ꝛ in termino tento post insertionem
5 schedule huiusmodi. † Illud autē certum est, ꝙ cum cōfessio mutui fit ex causa antecedēti alia ꝙ mutui, tunc statim preiudicat, nec est locus exceptioni non numerate pecunie. l. aduersus. ꝛ qḋ ibi gl. Sal. ꝛ doc. C. de non nume. pecu. gl. in. d. l. in contractibus. in princ. eo. ti. Et plene Alexan. de imo. in. d. l. ij. §. appellata. ff. si cer. pet. Ad quod facit ꝙ no. Bar. in. l. si sub specie. ibi, Quomodo est hoc ꝛc. C. de postu. vbi allegat Bar. l. si pretio. C. si cer. pet. ꝛ. l. singularia. ff. eo. ti. Hic autē fuit causa precedens alia ꝙ mutui, scꝫ debitum. xv. florenorum illius Crescos de viuarijs, ad causam arrendamenti iurium papaliū, qḋ prefatus Astrugius se constituit soluturū, ꝛ deinde inclusis tribus florenis per eundem ipsi Clerici debitis confessus est sibi debere ex causa mutui xxviij. florenos. Non ergo obstat eidem Joanni clerici predicta exceptio nō numerate pecunie. Etiam nec sibi obstat illa pretensa quittantia per eūdem Clerici facta dicto de Uinarijs de cen-

tum & octuaginta florenis, duobus grossis, & duodeciz denariis: de qua habet sermo in dicta schedula. Deliberãdo que deliberare habet &c. Quoniã respondeo q̄, prout apparet ex propositis & deductis in schedula exordiente, Ut vobis dño &c. parte dicti Clerici in hac causa producta, inserta fol. 186. ac depositionibus testium super eis examinatorũ, & ex iuramento dicto Clerici delato, & per eũ prestito, quittãtia predicta fuit dicto de Uiuariis concessa ad postulationẽ & de cõsensu prefati Astrugii & post factum cõstitutum seu responsionem per ipsum Astrugium pro & nomine eiusdẽ de Uiuariis. De hoc enim deponit idem de Uiuariis super secũdo & tertio & septimo articulis dicte schedule, Ut vobis. Pro quo etiam videatur qđ deposuit Mastipus de argenteria super dicto septimo articulo: deposuit enim prefatũ Joãnem clerici quittantiã predictam dicto de Uiuariis tradidisse de consensu & volũtate eiusdem Astrugii: quorũ depositio-
6 nes sufficere deberent. l. vbi numerus. ff. de testi. † Et dato q̄ de hoc deponeret vnus solus testis, potuisset tamẽ iuramentũ plenioris probationis suppletiuũ eidẽ Clerici deferri: cũ nec testes predicti, nec aliquis eorũdem obiectatus extiterit, & cuz summa vilis sit & modica. c. fi. & quod ibi per doc. de iureiurã. l. in bonefidei. & l. admonẽdi. superius allegatis. & quod vtrobiq̄ per doct. Ex quibus omnibus concludo, vt predixi intentionem dicti nobilis Clerici fuisse & esse sufficienter & legitime probatam, & per deducta ex aduerso in nullo efficaciter impugnatam vel elisam. Et propterea sententiam condemnatoriam contra dictũ Astrugium fuisse & esse iuste latam. Et ideo confirmandam per reuerendum patrem & virum egregium dominum &c.

¶ Argumentum.

¶ Quod fideiussor conuentus si priusquam principalis debitor articulos non facit sufficientes ad impediendam sententie iam late executionem. U. F.

1 ¶ Fideiussoris responsio debitorem ab obligatione aduersus creditorem liberare censetur.
2 Obligatus posterior prius non debet conueniri, aut bona eius discuti priore relicto.
3 Peruersio ordinis vnius cause ad aliam, non eiusdem cause ad seipsam. sententiam non vitiat.
4 Articuli de contingenti non de necessario concludentes, sunt repellendi.
5 Sententiã videtur ratificasse qui executioni illius instat, quanuis a nõ suo procuratore, psecuta fuerit, quẽ per hoc approbat.
6 Impertinens articulus qui non concludit non admittendus.
7 Testes fuisse legitime examinatos aut productos ad validitatem sententie non requiritur, quinimo nec factam esse probationem intentionis eius, qui sententiam obtinuit.
8 Productio testis iurati nõ citati etiã procuratore partis non cõsentiente valida est, quãuis illũ fuisse in iudicio repertũ sileat.
9 Exceptio nullitatis in his que requirunt altiorem indaginem non impedit sententie executionem.

¶ De execut. rei iudi. Consi. iij.

Eliberãdo super quibusdam articulis exordientibus, Ut vobis venerabili &c. parte venerabilis viri do. Ludou. de valle presbyteri Robionis, contra & aduersus honorabilem virum Bartholomeũ la rue in hac causa oblatis & productis, ipse la rue, seu eius legitimus procurator procuratorio nomine eiusdẽ, recipit & acceptat quecunq̄ dicta, proposita, & allegata in dictis articulis, in punctis tñ & locis pro eo facientibus, & quatenus pro eo faciũt aut facere possunt nunc vel imposterũ: non aũt alias, vltra, vel alio modo, de quo protestatur. Quibus saluis ex premissis dicit, & se opponẽdo admissioni dictorũ pretensorũ articulorũ dicit & proponit, articulos huiusmodi nõ fuisse fore vel esse admittendos, vtpote impertinentes & ineptos: & alias tales, qui etiã si probarent per partis confessionẽ, aut per testes, nõ impedirent, nec impedire deberent, siue possent, executionẽ sententie in eisdẽ mentionate. Et primo quidem non primus, secundus, tertius & quartus articulorũ hmõi: quatenus illi & contenta in eisdẽ ad hoc tendunt, vt per illic deducta concludatur vel inferatur, sententiã contra eundem do. Ludouicũ promulgatũ fuisse vel esse nullam pro eo q̄r, non discusso quodam Benedicto de castaneto asserto principali debitore, actum est & processus agitatus cõtra dictum dñm
1 Ludouicum responsorem, & sic pretẽsum fideiussorem. † Tum q̄r per responsionem factam per prefatum do. Ludouicũ pro & nomine dicti de Castaneto censetur idem de Castaneto ab obligatione qua tenebatur dicto Bartholomeo liberatus. l. si pupilli. §. j. ff. de solu. facit. l. inter causas. §. abesse. ff. manda. not. Bar. in l. singularia. vers. ex hoc apparet intellectus &c. ff. si cer. pet. Bal. in. l. ij. C. de execu. rei iudi. & Alex. de imo. in. l. qui vsumfructum.
2 ff. de verb. obl. † Non igitur poterat idem de Castaneto, vtpote non obligatus, prius conueniri, aut bona eius discuti, vt dicit Bar. in simili. in. l. j. §. lex falcidia. ff. ad. l. falci. Et ita no. Franc. de are. in. l. stipulationũ alie. §. stipulatio. in fi. ff. de verb. ob. Tũ & q̄r presupposito, citra preiudiciũ veritatis, q̄ dictus do. Lud. cẽseretur & cẽseri deberet fuisse fideiussor dicti de Castaneto, nõ propterea sententia contra eũ promulgata ideo censeretur nulla: q̄r actũ est cõtra eum priusquã idem de Castaneto, aut ipsius bona discuterentur. Pro quo allegasse sufficiat quod post Jac. but. voluerunt Bar. & Sal. in propriis terminis. in. l. prolatam.
3 C. de sent. & interl. omniũ iudi. † Non enim peruersio ordinis huiusmodi est peruersio ordinis eiusdẽ cause ad seipsaz vel in ipsa, sed est peruersio vnius cause ad aliã, que sententiã non vitiat, vt no. doc. vbi. s. & Sal. in. l. exceptionem. C. de probat. Pro quo est
4 bonus tex. in. l. j. C. de appel. † Dicti ergo articuli veniunt & sunt repellendi. l. ad probationem. l. neq̄ natales. C. de probat. l. non hoc &c. C. vnde cog. & c. cum contingat. de offi. deleg.

Etiaz nec obstat quintus articulus, q̄r in illo preter comminationem de quibusdam pretensis rationibus & causis aliquando allegandis nihil proponitur. ¶ Preterea etiã nec obstat quod opponitur in. vj. articulo, sententiam predictaz, & pro dicto la Rue promulgatam propterea fuisse & esse nullam: quia comparens pro eodem la Rue non erat
5 procurator. Tum q̄r contrariuz fuit & est verum. † Tum & quia presupposito citra preiudiciũ veritatis q̄ ille nõ extitisset procurator: postquam tamen idẽ la Rue institit & instat pro executione sententie huiusmodi, ipse censetur ratificasse huiusmodi sententiam pro se latã, quod facere potuit, etiam postquã pro eo promulgata extitit. vt voluit glo. & post eam Bar. & doct. magis communiter. in. l. si mater. §. hoc iure. ff. de excep. rei iud. Ange. aret. in. §. item si in iudicio. versic. quarto quid in procuratore, & in. §. propterea. le. ij. ver. ex his infertur q̄ si procurator &c. inst. de excep. & in. §. preiudiciales. vers. sed legitimabit. insti. de acti.
6 † Dictus igitur sextus articulus, vtpote non concludens nullitatem, est impertinens, & ita non admittẽdus. d. l. ad probationem, & aliis iuribus in simili supra allegatis.

Etiã nec procedunt septimus & alii sequentes articuli vsq̄ ad vndecimuz inclusiue, in quibus pretenditur parte dicti. d. Ludouici, ideo sententiam contra eũ promulgatam fuisse & esse nullam, q̄r commissio aliquando, & antea facta notario pro examinandis testibus non fuit renouata. Quoniam respondeo & dico q̄ presupposito, citra preiudicium veritatis, q̄ articuli huiusmodi veri existerent, prout non cre-
7 do, non propterea cẽseretur sententia predicta esse nulla: † q̄r ad validitatem sententie nõ requiritur testes fuisse legitime examinatos, aut productos, quinimo nec requiritur factã esse probationem intentionis eius, qui sententiaz obtinuit. Pro quo pro nunc allegasse sufficiat, no. per Bar. Sal. & doc. in. d. l. prolatam.
8 ¶ † Quod aũt dicitur in. ix. art. quendã testem fuisse productũ, iuratũ, & admissum parte eiusdem la Rue, presente procuratore dicti do. Ludo. non cõsentiente: & ob id productionem illius nõ valuisse, q̄r non fuit citatus, nec monitus, nec etiam dictum fuit q̄ ille in iudicio repertus extiterit, nihil obest. Pro quo id allegasse sufficiat q̄ no. Panor. in. c. ij. vers. extra gl. quero. extra. de testi. & q̄ voluit Rota, decis. mihi. ccclxxij. exordiente, Utrũ valeret dictum siue depositio testis. in nouis decisio. & Bal. tit. que fu. pri. cau. benefi. amittendi. c. j. §. porro.
9 † Etiam nec obstant deducta in. xij. & xiij. articulis. Tum q̄r de contrario inibi deductorũ apparet per processuz. Tum & q̄r istud requirit altiorem indaginẽ: quod propterea, etiã si inferret sententie nullitatem, prout non infert nec inferre potest in casu nostro, non est admittendum ad impediẽdum executionem sentẽtie predicte. per id qđ no. Bart. & doc. l. si se non obtulit. §. condemnatum. ff. de re iudi. Tum & q̄r articuli huiusmodi nihil cõcludunt. Ex quibus omnibus petit idẽ la Rue articulos predictos reiici & repelli, & illis non obstãtibus predictam sententiam executioni demandari: & ipsum do. Ludouicũ in omnibus expẽsis pretextu & ad causam oppositionis hmõi condẽnari, & alias in & super premissis & singulis eorũdem ius ac debitam & celerẽ iustitiam sibi & fieri ministrari, vestrum iudiciale officiuz in causa oppositionis humiliter implorando. ¶ Premissa dicens & allegans saluo iure corrigendi &c.

¶ Argu

¶Argumentum.

¶Donatio dimidij bonorum a patre filio in eius potestate exi-
stenti facta ob remunerationem obsequiorum, si sufficientia illa
probentur, non confertur. V. F.

1 ☞Donatio a patre filio in potestate facta dum nuberet, nō fuit
donatio propter nuptias.
2 Donatio propter nuptias fit non quidem marito, sed vxori ex
parte viri, ⁊ pro maiori securitate vxoris.
3 Dos soluto matrimonio reuertitur ad vxorem vel suos, ⁊ dona-
tio propter nuptias ad maritum vel suos, ⁊ ambarum cōstante
matrimonio vir facit fructus suos.
4 Donatio in obsequiorum cōpensationem a patre filio facta non
est censenda tanquam extraneo propter merita facta, si de meri-
tis non constat aliter, quam per assertionem patris.
5 Obsequia filij, propter que donatur, non sufficit esse perfuncto-
ria: sed equiualentia rebus donatis. Et quid si infra dimidium
quantitatis donate sint.
6 Merita reuerētialia, ad que filius tenetur patri, remuneratio-
nem non exigunt.
7 Dimidia bonorum pars per patrem filio donata ob merita cō-
digna, aduentitium quid esse censetur, merito non conferenda.
8 Aduentitia hodie non conferuntur.
9 Donatio simplex facta filio in potestate, que ab initio fuit inua-
lida, non confertur: quod si iurata, que ab initio valet, cōfertur.
10 Fratres consanguinei tantum ab intestato qualiter succedant.
11 In fructuum diuisione inter coheredes quid attendendum.
12 Expense facte nullus est casus in quo non fiat deductio.
13 Dñis pro sua cuiusque portione queritur quod res cōis querit.
14 Diuisio bonorum inter fratres ab intestato secundum commu-
nem opinionem qualiter fienda.
15 Consuetudo Delphinalis, ꝙ maior fratrum diuidat, minor eli-
gat, qua fulciatur autoritate.
16 Filius, qui cuz patre recognouit recepisse pecuniā, pro dimidia
illius ex sua persona in diuisione hereditatis ab intestato tenet,
nisi ostendatur pecuniam insolidū peruenisse ad manus patris.
17 Equitas nō scripta vincitur per rigorem scriptū illi contrariū.
18 Maior. xxv. annis, qui se immiscuit hereditati, amplius illā re-
pudiare non potest.

¶De collat. Consi. iiij.

1 †Donatio quam fecisse
legitur prouidus quondā vir Antonius darua
loci Marsane honesto iuueni Laurētio dar-
ua eius filio, ⁊ tunc in ipsius potestate existēti,
non fuit donatio propter nuptias, vt voluit
Pau. de cast. in simili, cōsi. mihi. cv. exordiēte,
Circa bona que fuerunt dicti Huberti ⁊c. Et do. Iaco. de aret.
in quodam suo cōsilio exordiente, Viso casu scripto, diligēterque
cōsideratis dubijs ⁊c. Cuius dicti illā assignauit rōnem, que ve-
2 ra est, †quia donatio propter nuptias fit nō quidē marito, sed vxori
ex parte viri, ⁊ pro maiori securitate vxoris. c. nuper. de donat.
3 inter vi. ⁊ vxo. †Et quē admodū soluto mřimonio dos regulari-
ter reuertitur ⁊ redit ad vxorem vel heredes eius, ita ⁊ donatio
propter nuptias reuertitur ad maritū vel eius heredes. c. fi. de
dona. inter vi. ⁊ vxo. vbi etiā habetur per Panor. ⁊ doc. propter
quid fiat donatio huiusmodi, cum cōstante matrimonio vir per-
cipiat fructus non solum dotis, sed etiam eiusdem donationis.
4 †Quāuis prefatus quōdā An
tonius dixerit se donare in remuneratione seu recompēsationē
seruitiorum sibi impensorum per dictū Laur. tñ donatio hmōi
nō est censenda facta ꝓpter merita, ⁊ tanquam extraneo, nisi ap-
pareat de hmōi meritis aliter ꝙ per assertionē eiusdē Antonij.
vt no. gl. Bar. ⁊ doc. in. l. si donatione. C. de colla. ⁊ idē Bart. in. l.
aquilius regulus. ff. de dona. ⁊ idem sentit Bar. in. l. si forte. vers.
5 vlt. hec lex facit. ff. de castr. pecu. †Et nō sufficeret ꝙ seruitia vel
merita huiusmodi essent perfunctoria: sed deberent esse equiua-
lentia bonis donatis, vt no. Bar. in. l. frater a fratre. ff. de condi.
indebi. item no. Bar. in. l. si quis pro eo. §. item si filius. in fi. ff. de
fideiuss. Bar. ⁊ Bal. in auth. vnde si parens. C. de inoff. test. Gul.
de cug. Bal. ⁊ Sal. in. l. illud. C. de sacros. eccl. Ioā. and. in addit.
Spec. ti. de re. eccl. non alie. in rub. Ioan. de imo. in. d. l. aquilius
regulus. Bal. ⁊ Alex. de Imo. in. d. l. si donatione. quanuis Bal.
in auth. ex testamento. dixerit, ꝙ sufficeret ꝙ merita non essent
infra dimidiam quantitatis donate ar. l. ij. C. de rescin. vend. sed
Alex. in. d. l. si donatione. versi. iuxta predicta queritur ⁊c. nō pu-
tat hoc dictum Bal. esse verum: quia in eo ꝙ quantitas vel alia res
donata excedit merita nō videtur esse quid aduentitium, quia non
adequat operas seu merita filij, ⁊ ideo vltra merita nō valet irre-
uocabiliter donatio. Pro quo facit. c. relatum. le. ij. versic. iuxta
seruitij meritū. de testa. Et hoc nisi appareret consuetum esse ꝙ
etiā extraneus intantum remuneraret talia seruitia seu merita:
quia in talibus cōsuetudo attendenda est capit. ceterum. de donat.
6 †Dicit etiam Alex. de imo. in. d. l. si donatione. ꝙ id quod dictū
est de meritis, non est intelligendū de meritis obsequialibus, ad
que filius tenetur patri: quia illa nō exigunt remunerationem, cuz
prestētur de necessitate. l. filia. C. de patr. potest. de quo Bal. in. d.
7 l. si donatione. ⁊ in aut. in testa. superius alle. †Vbi aūt appareret
de meritis condignis: dico, respondendo ad primū quesitū mihi
missum, quod illa dimidia pars donata prefato Laurentio non
deberet conferri: cum sic esset quid aduentitium. vt not. Bar. in
d. l. frater a fratre. Bald. in. d. auth. ex testamento. Bart. ⁊ doc. in
d. l. si donatione. Bar. ⁊ doc. in auth. vnde si parens. C. de inoffic.
8 testa. †Aduentitia vero hodie non conferuntur. l. fi. C. de collat.
Supposito vero q̄d de meri-
tis seu seruitijs antedictis ⁊ condignis nō appareat, nec appa-
rere possit: ⁊ ꝙ propterea donatio cēseri non debeat remunera-
toria, sed simplex. Tūc sumus in terminis questionis mote per
gloss. ⁊ docto. in. d. auth. ex testamento. vbi sunt varie opiniones.
9 Veruntamen obseruatur opi. Dy. qui sensit ꝙ donatio simplex
facta filio in potestate existēti, que ab initio fuit inualida. l. si pa-
ter. C. de inoff. dona. ⁊. l. donationes. C. de don. inter vir. ⁊ vxo. nō
cōfertur. Pro qua opi. allegantur multe rationes. in. d. auth. ex
testamento. per Cyn. Dof. ⁊ alios doc. quas non refero, cū pos-
sint ibi videri. Et secundū hoc si veruz esset ꝙ donatio predicta
fuerit simplex, ⁊ ab initio inualida, illa nō esset cōferenda. Sed quia
vt mihi videtur, quāuis verba sint aliquantulū obscura, illa fuit
iurata, ⁊ sic ab initio valuit. vt no. Bal. in. l. iij. C. de vsuc. pro do-
nat. ⁊ in repet. l. ij. ff. de iureiur. Alex. de imo. in. d. l. si donatione.
⁊ Bar. in. d. l. si quis pro eo. ff. de fideiusso. puto ꝙ illa veniat ⁊ sit
conferenda, per id quod no. Alex. in. d. auth. ex testamento. Di-
cit enim quod in omnibus casibus in quibus donatio simplex fa-
cta filio in potestate valet ab initio, fit collatio donationis. Cum
igitur, vt predixi, hec valuerit ab initio propter iuramentum,
illa videtur cōferenda. Fateor quod Pau. de cast. in. d. consi. cv.
motus certis rationibus, tenuit donationem simplicem factam
per patrem filio in ipsius potestate existenti nō firmari iuramē-
to: sed quia rationibus huiusmodi egregie respondet Alex. in. d. l.
si donatione, non recedo a priori dicto.
10 †Venio ad secūdum quesitum
in quo petitur vt dicatur, an Catharina darua soror consangui-
nea, non vterina, prefati Laurentij pari passu ambulet cuz ipso
Laurētio super per eā postulatis, ⁊ successionibus. Super quo
primo dico illud esse certū ꝙ ipsa Catharina ⁊ dictus Lauren-
tius equis portionibus succedunt ⁊ succedere debēt dicto Ant.
eorum quōdam patri ab intestato vita functo. Et hoc quoad il-
lam dimidiam partem bonorū quam sibi reseruauit. auth. de he-
red. ab intest. §. j. colla. ix. auth. in successione. C. de su. ⁊ legi. here.
⁊ insti. de hered. que ab intest. defe. in prin. Quo vero ad dimidiā
partem donatam Laurētio, dixi supra, quid iuris. Quoniam si
merita condigna precesserint, ⁊ probētur, illa erit precipua eius-
dem Laurentij: nec tenebitur illam conferre. Si vero non pre-
cesserint merita tenebitur idem Laurētius, si velit succedere cū
eadem Catharina patri suo, illam conferre ipsi Catharine. Et
sic effectualiter succedent ipsi duo equis portionibus.
Et debebūt bona diuidi inter
eos per medium. exceptis fructibus pendentibus, qui cura, di-
ligentia, ⁊ labore eiusdem Laurētij sati sunt: super quibus sunt
11 multa attendenda. †Est enim attendendū cuius fuerit semen in
terris seminatum, ⁊ in quibus fundis fuerit seminatum: an vez
in fundis hereditarijs aut cōibus, vel in fundis alicuius extra-
nei forte concessis ad partem fructuum. Etiam attendenduz est
ad boues vel alia animalia, q̄ terras laborauerūt, an essent cōia,
vel vnius tertij. In primis enim illud certum est ꝙ semen debet
deduci, ⁊ si illud fuerit cōe inter Laurentium ⁊ Catharinam, il-
lud p eos cōmuniter detrahetur. Si vero fuerit propriū prefa-
ti Laurentij, vt quia forte per eum emptum, illud per eundē Lau-
12 rentiū detrahetur. †Nullus enim est casus in quo nō fiat dedu-
ctio expense facte. l. fundus qui dotis. in prin. ff. fam. erc. de resi-
duis fructibus debet detrahi portio bouuz, seu aliorū iumento-
rum, qui terras laborauerūt, ⁊ quidē ista portio detrahetur cō-
muniter per Laurentiū ⁊ Catharinam: si animalia huiusmodi,
quibus aratio ⁊ cultura facta fuit erāt cōia, ⁊ iuxta partes quas

habebant in dictis animalibus. vt verbi gratia. Si ad illos per-
tinebāt equis partibus, portio detrahenda diuidetur inter eos
13 equaliter. † Quia illud qđ querit res cōis queritur dominis rei
huiōi pro ea portione, pro qua dñi existunt. l. cōis seruus. in fi. ff.
de acquir poss. Hec voluit Bar. in quodam suo consi. exordiēte,
Lucciarell⁹ ⁊ Venātius de belugio fratres simul ha. ⁊c. ⁊ Pet.
de Vbal. in suo tract. socie. in. iiij. parte. vers. quod facit pro ru-
sticis simul habitātibus. Preterea etiam fiēda est detractio pro
fundis, in quib⁹ fuerūt fructus seminati: ⁊ siquidem illi sint cōes
prefatis Laurētio ⁊ Catharine, fiet diuisio huiōi portionis de-
trahēde fm partes dñij, vt predixi in hob⁹. per. d. l. seruus cōis.
in fi. residuum vero fructuū debet cedere lucro prefati Lauren-
tij, propter operas ⁊ labores adhibitos. Et per hoc patet respō
sio ad tertiū questitum, in quo queritur ius dici: quomodo fien-
da sit diuisio inter ipsos Laurentium ⁊ Catharinam. Nisi forte
in hoc dubio quereretur an ipse Laurentius, vt pote senior, de-
beat facere partes in diuisione, ⁊ Catharina, que iunior, eligere.
14 † Super quo dico ꝙ fm cōmunem opin. deberet fieri diuisio per
breuia, aut per sortes, vel alias ex officio iudicis, ⁊ seruari equa-
litas inter eos, per ea que no. Bar. in. l. j. C. de his qui se def. ⁊ in
l. ij. C. quan. ⁊ qui. quar. pars. eo. lib. ⁊ Bal. in. l. pen. C. cōmu. diui.
⁊ Aug. are. in. §. quedā. versi. quero de qōne cōtingenti. instit. de
15 actio. † Veruntamē audio qđ de consuetudine seruatur in Del-
phinatu, ꝙ antiquior facit diuisionē, ⁊ iunior eligit, prout refert
do. Guli. pa. cōterrigena meus, in decisionib⁹ magni parlamēti
Delphinalis. deci. cclxxxix. exordiēte, sunt duo fratres ⁊c. Que
obseruantia fulcitur autoritate multorum doct. ⁊ maxime iuris
canonici. in. c. j. ⁊ p illuz tex. de parochijs. de quo per Jo. de ana.
in. c. qualiter ⁊ quando. le. ij. in princ. de accusatio.

16 † Ad quartum quesitū respō-
deo ꝙ, quia ipsi Laurentius ⁊ Catharina equaliter succedūt ab
intestato prefato Antonio eorum patri, onus. ccccc. florenoruz.
de quibus ibi, omnes concernit equaliter. l. pro hereditarijs. cū
suis si. C. de here. actio. nisi quis forte dicat ꝙ, cum idem Laurē-
tius ⁊ prefatus Antonius simul recognouerint recepisse istam
summam, censetur ipse Laurētius recepisse dimidiam summā,
⁊ teneri pro illa ex sua persona, per id quod habetur in. l. reos. §.
cum in tabulis, ff. de duo. re. ⁊ ꝙ not. Bal. Joā. de imo. ⁊ Alex. de
imo. in. l. si cum dotem. §. transgrediamur. ff. sol. matr. quod for-
tasse posset procedere etiam in isto casu, nisi ostenderetur quod
pecunia peruenerit insolidū ad manus Antonij patris. Fateor
17 ꝙ Cy. aliter loquitur in. d. §. trāsgrediamur. † Sed qz equitas,
de qua ibi per eum, non est scripta, illa vincitur per rigorem scri
ptum illi contrarium, per ea que no. gl. ⁊ doc. in. l. j. C. de legi. ⁊ in
l. prospexit. ff. qui ⁊ a qui. Propter quod etiam doc. communiter
non sequuntur opinionem Cyn.

18 † Ad vltimum quesituz dico ⁊
respōdeo: ꝙ nisi donatio, de qua supra, defendi possit tanquā fa-
cta pro bene meritis, vtilius fuisset prefato Laurētio repudia-
re paternam hereditatem, quam illi se immiscere. Sed qz se iam
illi immiscuit, non potest illam repudiare, vel ab illa abstinere:
cum tempore immixtionis esset, vt audio, maior. xxv. annis.

Argumentum.

Compromittentes qui ad arbitrium boni viri non recurrere
iurarunt etiam pretextu iniquitatis sententie, iuramentum ser-
uare tenentur. A. F.

1 Subintellecta clausula standi arbitrorum dicto si eque ar-
bitrati fuerint cessat si contrarium inter partes actum sit.
2 In incertis coniecture locus.
3 Ex pacto preiudicare sibi possunt partes.
4 Reductionem petens arbitri, que per expressum iuramentum
impeditur, est periurus si seruari possit sine detrimento salutis
eterne. nu. 8.
5 Compromissarius specialiter de iniquitate iurans facit cessare
tacitam simplicis iuramenti conditionem, ⁊ parere debet quan-
tumcunqz sit iniquum.
6 Dolus futur⁹ remitti nō pōt, de qua doli remissione intelligit.
7 Dolus presumptus ratione enormissime lesionis reductionem
impetrat officio iudicis.
9 Recursus ad arbitrium boni viri post decēdium a notitia laudi
per compromissarium fieri non potest.
10 Constitutio vim legis obtinens per subditos debet pro lege ob-
seruari.
11 Laudi executionem recursus ad boni viri arbitrium non impe-
dit, si caueatur de restitutione in euentum succumbentie.
12 Recursus species quedam appellationis videtur esse, qui post
decendium a tempore notitie cēseri debet quedam supplicatio.
13 Monachus simplex arbitrator sine licentia abbatis esse non po
test, secus si monachus factus episcopus.

De arbi. Consil. v.

In cōpromisso qđ fecisse
leguntur magnificus ⁊ potens vir Joannes de pō-
teues do. Castri de pōteues ex vna parte, ⁊ vniuer-
sitas eiusdē castri: seu pro ea, ⁊ tam ipsius, ꝙ singularium perso-
narum nominibus, prouidi viri Antonius sibon, ⁊ Luquinus
molinart syndici, ⁊ quidam alij particulares illic plenius nomi-
nati, in reuerendū in Christo patrē ⁊ do. do. Antonium Guira-
mandi Dynēsem episcopū, parte dictarū vniuersitatis ⁊ huius-
modi singulariū personarū, ⁊ nobilem scutiferū Bonifacium de
castellana do. de Regussia, ⁊ sancto Juliano montanerio, parte
eiusdem do. de Pōteues receptos ⁊ electos, tanquā in arbitros
arbitratores, ⁊ amicabiles compositores partium predictaruz,
fuit eisdem do. arbitris arbitratoribus ⁊c. data plena, libera, ⁊
omnimoda potestas, alta ⁊ bassa cognoscendi ⁊c. ac etiaz constat
facultas dandi de iure vnius partis alteri ad beneplacitū eorū-
dem: ⁊ nihilominus per partes predictas conuentū, promissum,
⁊ ad sancta Dei euangelia iuratum, ꝙ sententias, mandata, ius-
siones ⁊ diffinitiones quascūqz, etiā si manifestā iniustitiā sape-
rent, ⁊ iniquitatem maximam continerēt, ratas, ⁊ validas habe-
rent, tenerēt, ⁊ inuiolabiliter obseruarēt, illasqz gratas suscipe-
rent, protinus emologarēt, ⁊ expresse ratificarent. Promiserūt
insuper ⁊ etiā iurarūt ꝙ ab huiusmodi sententijs, cognitionib⁹,
diffinitionibus ⁊c. per eos promulgandis non recurrerent, nec
appellarent, nec eas peterent reduci ad arbitrium boni viri, nō
etiam dicerent illas nullas aut irritas: prout hec ⁊ alia plenius
legūtur ⁊ apparēt in predicto cōpromisso. Quod licet factū ex-
titerit, vt predixi, per syndicos ⁊ quosdaz particulares loci pre-
dicti de Pōteues, quod postmodū plebs vniuersa ratū fecit: sen
tentie etiā laudū, ⁊ arbitramenta postea lata, ⁊ promulgata per
dictos do. arbitros arbitratores ⁊c. fuerūt ratificata per prefa-
tos syndicos ⁊ quosdam alios particulares illic nominatos. Ex
quibus infert ꝙ etiā presupposito (quod tū nescio, nec puto esse
verū) ꝙ prefati do. arbitri arbitratores eosdem vniuersitatem,
accolas ⁊ ciues de Pōteues enormiter vel enormissime lesissent,
nisi probarent hec fecisse sciēter ⁊ dolose, nō possunt vniuersitas
⁊ homines recurrere a predictis sentētijs ⁊ arbitramētis ad ar-
1 bitrium boni viri. † Quia licet potestas arbitratoris ex presum-
pta mente cōpromittentū contineat tacitam conditionē, si eque
arbitratus extiterit. l. si libertus. ff. de operis liber. c. veniens. c.
quintanallis. de iureiur. quod etiā colligitur ex his que not. Jo.
and. in addi. Spe. ti. de arbi. §. j. vers. arbitrator vero ⁊c. in addi.
exordiēte, Sciendū est ꝙ Martinus ⁊c. ⁊ §. sequitur. versi. item
quid si cōpromissum, in addi. exordiente, clarius sic formatur ⁊c.
Et Bar. in. l. societatem. §. arbitratorū. vers. quero vtrum possit
renūtiari ⁊c. ff. pro soc. tū vbi cōpromittentiū apparet mens cō-
traria, qui expresse contrariū paciscūtur, cessat illa presumptio.
2 † Quia in incertis ⁊ nō in certis locus est cōiecturis. l. cōtinuus.
§. j. in fi. ff. de verb. obl. ad qđ faciunt. ll. que per expressum tollūt
tacitum. l. doli clausula. ff. de verb. obli. ⁊ l. expressa. ff. de reg. iur.
3 † Possunt enim partes ex pacto sibi preiudicare. l. j. §. si cōuene-
rit. ff. de po. ⁊ in reg. contractus. ff. de reg. iur. ⁊ in reg. scienti. eo.
tit. in. vj. Hoc voluit Host. in. d. c. quintanallis. ⁊ Joan. And. in
predicta addi. ⁊ in add. adoptiuus meus ⁊c. post Jo. cal. in qua-
4 dā sua disputatione ibi relata. † In qua dicit Jo. Cal. reductio-
nē impediri per tale sic expressum iuramentū, ⁊ ꝙ illā petens est
periurus, cum soluz de suo preiudicio agatur. Pro quo inducit
quod not. Hostiē. vbi. s. ⁊ allegat. c. si vero. ⁊. c. cum contingat. de
iureiur. c. cum venissent. de instit. ⁊. c. quāuis. de pact. in. vj. Pro
quibus facit quod voluit Fed. de senis, consi. mihi. cxxvij. exor-
diente, super eo qđ queritur ⁊c. ⁊ hoc etiam fuit de mente Sal. in
d. l. cū antea. vers. quero septimo vbi etiā dicit no. per Inn. in. d.
c. quintanallis. ⁊ Bar. in. §. arbitrorū. superius allegato, quate-
5 nus † ibi no. iuramentū habere tacitā conditionē, si ēquum arbi-
tratum extiterit, limitari per Host. dicentē hoc esse verū quādo
iuramentum fuit generale, ⁊ simpliciter prestitū de parendo: se-
cus si in eo sit facta specialis mentio de iniquitate, vt qz iurauit
parere ⁊ non contrauenire quantūcunqz sit iniquū; ⁊ hoc etiam
voluit Jo. and. in. d. c. quintanallis. vers. finautē specialiter ⁊ ex-
presse ⁊c. Ang. consil. mihi. cccv. exordiente, Florentie ciuitatis
statuto ⁊c. vers. cōfirmatur aut predicta sententia. ⁊ sentit Alex.
de imo. in. d. §. arbitrorum. Quibus non obstat. l. si vnus. §. illud
6 nulla. ff. de pac. † Ubi habetur ꝙ dolus futurus remitti non po
test: qz

test: qr respondeo q̄ ille text⁹ intelligitur de expressa ⁊ explicita remissione doli futuri: secus autem est in tacita vel implicita, qđ innuit Dyn. in regula contractus. in fi. de reg. iur. in. vj. ⁊ sequitur Fed. de senis in. d. consi. incipiente, Dicto vero compromisso non est expresse futurus dolus remissus, sed factum pactum per partes prefatas quod sententias ⁊c. etiam si iniquitatem maximam continerent ratas ⁊c. poterant enim sententie eorundē do. arbitrorum arbitratorum ⁊c. sine dolo eorundem esse inique. ca. hoc etiam placuit. ij. q. vj. ⁊ c. cum olim. le. ij. in fi. de priuil.

Fateor qđ Panor. in. d. c. quintauallis. versi. venio ad secundum, confitetur ⁊ sentit procedere premissa, ẜm opinionem magis communem, quādo sumus certi q̄ non interuenerit dolus: quāuis etiam hoc casu Pet. de anch.

7 Anto. de but. ⁊ ipse in aliquo aliter senserint. †Sed cum sumus in casu, in quo dubitatur de dolo, tunc dicit idē Panor. q̄ ratione enormissime lesionis potest peti reductio, saltem officio iudicis: qr in tanta lesione presumitur dolus. l. lucius. §. creditor. ff. de his que in frau. credi. tenet Bar. in. d. §. arbitrorum. Et ita dicit tenere Ant. de but. in. d. c. quintauallis.

8 †Preterea cum iuramentū de quo supra, seruari possit sine detrimento salutis eterne, illud videtur seruandū. d. c. cum cōtingat. cū suis simili. saltē donec fuerit cum dictis recurrere volētibus dispensatum. Quis forte cum eis dispensari non debeat, ea potissime rōne, qr iam incurrerunt periurium, pro eo qr, quatenus in eis fuit ⁊ est, cōtrauenerunt ⁊ contraueniūt sententijs ⁊ arbitramentis superius mētionatis. Pro quo allegasse sufficiat no. per Ant. de but. ⁊ Panor. in. c. j. de iureiu. Nec igitur debebunt super dispēsatione audiri, nec ad recurrendū admitti, propter predicta. Quibus etiam obstat, q̄ post latas sentētias ⁊ arbitramēta, prefati syndici ⁊ quidā particulares ad hoc faciendū sufficienti potestate fulciti, easdem ratificauerunt, ac vniuersitas ⁊ particulares sententijs ⁊ arbitramentis hmōi per bienniū paruerunt, ⁊ iuxta ordinata soluerūt: ⁊ sic non solum nō recurrerunt infra decendiū: sed nec infra bienium. Quinimo, quod eis magis officit, ⁊ verbis expressis ⁊ facto sentētias ⁊ arbitramenta hmōi rata habuerunt: non possunt igitur in presentiarum recurrere ad arbitrium boni viri, etiā si alias potuissent. pro quo allegasse sufficiat. l. ad solutionem. C. de re iudi. l. tale pactū. §. qui prouocauit. ff. de pact. ⁊ l. sed iulianus. §. fi. ff. ad maced. ⁊ qđ voluerūt in terminis casus p̄sentis Ange. consi. mihi. clxxxvij. exordiente, Statuto cauetur q̄ laudū possit dici nullū ⁊c. ⁊ Roma. consi. mihi. ix. exordiente, Quod pars cōdemnata volens post decendium ⁊c.

9 †Et hec maxime procedere debent in hoc casu, in quo quicquid alias opinentur doct. de iure cōi: secundū tñ regias cōstitutiones recurri non pōt post decēdium a tempore notitie de laudo habite. Sed post decendiū huiusmodi debet laudum seu arbitramentaria sententia totaliter reali executioni demandari, omni exceptione ⁊ cōtradictione in contrariū cessante: exceptis exceptionibus contra personas ar-

10 bitratorum, ⁊ potestatem eorūdem competentibus. †Cum enim constitutio hmōi vim legis obtineat, debet tanquā lex obseruari per subditos. Et sic cū lapsi extiterint non solū decem dies a tēpore habite notitie sententiarum ⁊c. sed vt predixi duo anni: non possunt prefati vniuersitas ⁊ homines recurrere: ⁊ hoc saltem procedit in hoc casu, attentis clausulis superius mentionatis.

11 †Quibus omnib⁹ addo, q̄ ēt vbi essemus in casu, in quo recurri posset ad arbitriū boni viri, hmōi tamen recursus laudi executionē impedire non valeret: dum tñ caueatur de restituendo eo quod recipietur in euentum succūbentie. vt voluit Ang. in quodam suo consilio exordiente, Executio laudi ⁊c. ⁊ Bart. in consi. exordiēte, Statuto cauetur q̄ lauda ⁊c. ⁊ facit quod in simili voluit Bar. in. l. defendēte. ff. de auto. tut. Et presupposito q̄ alias a sententia ⁊c. de quibus supra, hinc ad decem dies recurri potuisset: quodq̄, si infra tempus hmōi recursū extitisset, debuis-

12 set pendente huiusmodi recursu executio impediri pro eo, †qr recursus videtur esse quedam species appellationis: hoc tñ procedere non posset in hoc casu, in quo infra decendiū a tempore notitie recursum nō extit it: ⁊ ita non potest presens, ⁊ post bienniū attentatus recursus censeri appellatio. ar. l. nam postea. §. si minor. in fi. ff. de iureiur. sed videtur debere censeri quedam supplicatio, que si satisdetur executionem non impedit. auth. que supplicatio. C. de preci. imper. offe. ⁊ c. suscitata. de in integ. restit.

13 †Verū qr audio prefatos vniuersitatē ⁊ homines pretendere se posse oppositionē contra personā dicti reuerendi do. Anto. Guiramandi, q̄ tēpore compromissi in eum facti, ⁊ lati laudi per eum ⁊ dnm eius collegā, idem reuerendus. d. Guiramandi erat monachus, ⁊ sic arbitrator esse non poterat, saltē sine licentia abbatis, ẜm cōdem sententiam: vt colligitur ex his que no. Panor. in. d. c. quintauallis. versi. sexta differētia: dico q̄ premissa procedere possent in monacho nō episcopo, non aūt in monacho facto episcopo. l. si qui ex consensu, ⁊ quod ibi Bal. ⁊ qđ ibi Pet. Sul. ⁊ Cy. C. de episc. audiē. qui etiā sentiunt monachum factum episcopum posse esse arbitrum.

¶ Argumentum.

¶ Res ecclesie sine solennitatibus requisitis alienari non possunt, vel in emphyteusim dari. A. F.

1 ¶ Alienatio rerum ⁊ bonorum immobiliū ecclesie regulariter prohibita est, ⁊ in casibus illicitis vel prohibitis nulla.
2 Appellatione alienationis ecclesiasticarum rerum quid veniat.
3 Casus tantum quatuor liciti ⁊ permissi reperiūtur in alienatione rerum ecclesiasticarum immobilium, qui enumerantur hic.
4 Contra solēnitatem de iure requisitam nō prescribitur, aut consuetudo introducitur.
5 In alienatione rerum ecclesiasticarum que requirantur.
6 Autoritatis interpositio in alienatione rerum ecclesie est iuris episcopalis.
7 Consuetudo potest introduci, per quam adaugeatur solēnitas alicuius actus.

¶ De sacrosan. eccl. Consi. vj.

1 Lienatio †rerum ⁊ bonorum immobiliū ecclesie est regulariter prohibita. c. nulli. cū suis simili. de re. eccl. non alie. ⁊ si fiat in casu nō licito vel permisso, est ipso iure nulla ⁊ irrita. l. non dubiū. C. de legi. regula, ea que cōtra ius. de reg. iu. in. vj. c. que in ecclesiarum. de constit. ⁊ cle. j. de re. eccl. nō alie. no. Panor. in. d. c. nulli. ibi, de defectu ca-

2 sus liciti ⁊c. †Appellatione vero alienationis venit in hac prohibitione non solū illa per quam fit alienatio seu transportus totius dnīj, sed etiā illa per q̄ transfertur solū vtile dnīum, directo dnīo remanente penes concedētem, vtpote concessio in emphyteusim vel in accensamentū perpetuū. d. c. nulli. ⁊ qđ ibi doc. Quo fit vt cum accensamentū dudum factū Amedeo blachonis per reuerendā quondā dnā Frācesiā de varay, olim abbatissā venerabilis monasterij Vernaysonis ordinis Sisterciēsis, cū cōsensu, vt pretenditur, quarūdam pretensarū dnarum monialiū eiusdem monasterij, nō probetur esse factū in casu licito ⁊ permisso, illud cēseri debeat esse nullū: per iura predicta, ⁊ alia eleganter deducta in schedula exordiēte, Rem inciuilē desiderāt ⁊c. Parte reuerende in Christo dnē abbatisse moderne eiusdē monaste-

3 rij in hac causa producta. †Non enim reperiuntur nisi quatuor casus liciti, aut permissi, in quibus vel res ⁊ bona immobilia ecclesie alienari valeāt. Primus est necessitatis: vtputa qr debita ecclesie vrgent, nec pōt de fructibus per ecclesiā satisfieri. Secūdus casus est vtilitatis causa. Tertius est causa pietatis. Quartus ex cā incōmoditatis: vt qr res ecclesie est ipsi magis damnosa, q̄ vtilis. Quorū nullus interuenit in dicto accēsamento, saltē de quo appareat. ⁊ quidē nō primus, tertius, aut quartus, ⁊ hoc certum est. Non etiā secundus, qr vt apparet ex depositionibus testiū in hac causa productorū, dictum pretensum accensamentū non solū non est factū cā vtilitatis dicti monasterij, sed in grāde damnū illius. quāuis enim ante accensamentum soluerentur vt plurimū annis singulis dicto monasterio. xxx. sextaria siliginis ⁊ auene, illud tñ factū est sub multo minori censu: vt apparet ex tenore instrumenti predicti accensamenti in causa producti. non fuit igitur alienatio siue accensamentum predictum factum in casu licito ⁊ permisso, ⁊ sic fuit nullum.

4 †Fuit preterea nullū alia rōne siue causa, qr in eo non interuenit solennitas de iure requisita, ⁊ contra quam, ẜm cōmunē opinionē, non potest prescribi, aut cō-

5 suetudo introduci: que ponit in. c. sine exceptione. xij. q. ij. †Ubi disponitur ⁊ habetur, q̄ in alienatione rerū ecclesiasticarū precedere debet tractatus, debet etiā in ea interuenire superioris autoritas, cōsensus capituli, ⁊ clericorū subscriptio. vt no. Panor. post Jo. and. ⁊ doct. cōiter in. d. c. nulli. que in casu, de quo cōtenditur, non apparet interuenisse. Et primo quidē non legitur vel apparet q̄ aliquis tractatus precesserit de ⁊ super dicto pretēso accensamento: qui tamen precedere debuit, tam de iure cōmuni d. ca. sine exceptione. quam ẜm priuilegia seu ordinationes apostolicas, de quibus apparet per transumptum parte dicte do. in hac causa productū. Etiā nec interuenit subscriptio dictarum

dominarũ monialiũ: que tamen, vt prediri, interuenire debuit. ¶ Insuper nec etiã interuenit superioris autoritas, que prout (si menti commendo) not. Bart. & doct. in. l. si quis mihi bona. §. iussum. ff. de acquir. here. Panor. & doc. in. c. cum vos. de his que fi. a prel. debet interuenire in ipso actu, ẽm ꝙ verbum sonat, vel modicum ante, seu post immediate: quod hic factũ esse nõ reperitur. Dictũ enim pretensum accensamentũ factum legitur anno incarnationis dñice. M. cccclxxiiij. & die. xvij. mensis Maij. Et pretẽsa cõfirmatio facta pretendit̃ anno dñi. M. cccclxxiiij. & die. xxvj. mensis Octob. & sic longo interuallo post dictum pretensum accẽsamentũ: non igitur censetur in dicto asserto accensamento interuenisse autoritas. Preterea reuerendus in Christo pater do. Joannes berengarij, pretensus abbas monasterij Leoncelli Sisterciẽsis ordinis, cuius autoritas fortasse pretenditur interuenisse in dicto accensamẽto, non dicitur in eo interposuisse autoritatem: sed potius confirmasse & approbasse: inter que est longa differentia. ipse etiã non probatur esse superior abbatie Vernaysonis, saltem talis cui predicta abbatia Vernaysonis pleno iure subiecta sit, & in qua idẽ abbas episcopale ius habeat. Non igitur potuit episcopo inferior idem dñs Abbas in-
6 terponere autoritatem in dicto accensamento: † qr eo casu interpositio autoritatis est iuris episcopalis. c. placuit. & c. abbatib⁹. xij. q. ij. & c. in venditionibus. xvij. q. iiij. no. Panor. & doct. in. c. j. de his que fi. a prela. Non obstat. d. c. j. & ꝙ not. glos. in cle. j. de re. eccle. non alie. Inno. in. c. ij. de transac. & Panor. in. c. significasti. de foro compet. quatenus sentire videntur, abbatẽ posse autoritatem interponere in alienatione rerum ecclesie. Quoniã respõdeo, ꝙ ipsi loquuntur in abbate habente in ecclesia ius episcopale, & cui ecclesia est pleno iure subiecta: cuiusmodi esse non apparet dictus dominus Abbas Leoncelli.

Preterea alia solennitas & iuri magis consona, obseruatur in alienatione rerũ & bonorum immobilium monasteriorũ & ecclesiarũ dicti Sisterciensis ordinis: prout apparet ex depositionibus reuerẽdi in Christo patris, ac venerabiliũ & religiosorum dñorum Petri abbatis Clareuallis, Joannis de camareto, Gilberti de insulis, & dñorum Stephani bardougin, & Desiderij garnament presbyterorũ parte dicte reuerende domine abbatisse in hac causa productorum. Quorum depositioni seu dicto etiam cõueniunt ordinationes apostolice, de quibus in predicto transumpto: ibi, necnon ipse Abbas Sisterciensis qui erit pro tempore &c. que si placet videatur.

Ex quibus omnib⁹ infertur dictũ pretensum accensamentũ, vtpote factũ in casu nõ permisso, ac iuris solẽnitatibus non seruatis, & cõtra apostolicas ordinationes, & cõsuetudinem obseruatã in alienatione rerum & bonorum immobiliũ monasteriorũ & ecclesiarũ Sisterciẽsis ordinis, fuisse & esse nullũ. Quibus nõ obstãt quedã pretẽsa accensamẽta ex aduerso allegata: qr si de illis legitime appareat, & ꝙ illa facta extiterint, put illud de quo presentialiter cõtenditur, illa fuerũt & sunt nulla. Poteritq; & potest ipsa dña abbatissa cõtra detẽtores bonorũ accẽsatorum agere & experiri, & agẽdo obtinere illa pronuntiari fuisse & esse nulla, & quatenus de facto processerunt cassari & reuocari, qr nõ potuit, vt prediri, & not. doct. in. d. c. nulli. & legiste magis cõiter. in auth. hoc ius porrectum. C. de episc. & cler. consuetudo introduci vt possent bona immobilia ecclesie alienari non obseruata iuris solennitate, saltem ea de qua in. d. c. sine exceptione, vbi inter cetera exigitur ꝙ tractatus precedat, de quo etiã plene in predicto transumpto. requiritur etiam subscriptio clericorũ vel monialiũ ecclesie, & ꝙ autoritas superioris
7 interuenerit. † Potuit aũt cõsuetudo introduci, per quã adaugeretur solennitas introducta, per. d. ca. sine exceptione. per ea que not. in. c. quod super his. de consangui. & affi. not. Joan. and. Panor. & doc. in. d. c. nulli. & ita videtur fuisse hic, & colligitur ex his que deponunt testes superius nominati super. ix. & x. articulis dicte schedule exordientis, Rem inciuilem &c. Que omnia dixerim sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

Duo reperio ĩ processu agitato per & inter reuerendã in Christo dominã abbatissam de Vernaysonis ex vna parte &c. Primũ est, ꝙ tã in supplicatione parte eius oblata corã egregio viro do. Sacrista &c. quã. in. vj. artic. schedule exordiẽtis, Rem inciuilẽ &c. fuit dictũ ꝙ accẽsamentũ, de quo ibi, factũ extitit die. xvij. mensis Martij. vbi debuit dici die. xvij. mẽsis Maij. Secundũ est, ꝙ non videtur apparere de sufficiẽti potestate dicti do. Sacriste, cũ non appareat de literis recolende memorie do. Clementis, qui pretenditur conseruatores deputasse, nisi per transumptum factũ, non quidem de ipsis literis do. Clementis, sed de literis emanatis ab altero ex dñis conseruatoribus deputatis, in quibus pretenduntur litere apostolice fuisse inserte, quod non videtur sufficere. Salua librorum reuolutione, quorũ inspectioni nũc opportune vacare nõ valeo.

¶ Argumentum.

¶ Emphyteusis non porrigitur ad casum venditionis, extante statuto, ꝙ in rebus per suos propinquos alteri vẽditis propinquis preferatur. V. F.

1 ¶ Statuta sunt stricti iuris & verba illorum arctantur, maxime si contra ius commune inducant, a quo quantominus possumus non est recedendum.
2 Emptio, & contractus emphyteuticus sunt diuersi contractus in substantia, & habent adinuicem dissimilia multa.
3 Heredis eadem est conditio que & venditoris, qui si viueret commode repelli posset.

¶ De iure emphy. Consi. vij.

Non vidi quoddam pretensum regium statutum, in vim cuius nobilis & generosus vir Helionus de Sabrano ab initio asseruit & pretendit se posse retinuisse & retinere duas partes terre latius mẽtionate in processu cause primo cepte, & aliquãdiu agitate per & inter eundem nobilem Helionum de sabrano actorẽ ex vna parte, & prouidos viros Joannem, & Janonũ de aluernia parte ex reliqua. Verũtamen dico ꝙ si in statuto huiusmodi solũ fieret mentio de preferendis affinib⁹ & propinquis in rebus per suos affines aut propinquos alteri venditis, statutum hmõi loquens in vẽditione, seu rebus venditis. locũ sibi non vendicaret in emphyteusi & accapito, seu in rebus in emphyteusim perpetuã & ad accapitum datis & con-
1 cessis. † Cuius illam assigno rationem: qr cum statuta sint stricti iuris. vt not. Dyn. & Bar. in. l. cõstitutionibus. ff. ad municipa. & plenius Oldr. cõsi. mihi. ix. exordiente, In ecclesia Valẽtina &c. versi. circa ẽm est considerandum. & Bart. in. l. omnes populi. de insti. & iu. in illa principali questione, vbi tractat an statutũ recipiat interpretationẽ: verba statutorum debent proprie & stricte accipi. l. j. §. si is qui nauẽ. ff. de exer. l. si patronus. §. si quis cũ esset. ff. de bo. libe. & d. l. constitutionibus. quod procedit, & maxime procedere debet, vbi statutum aliquid inducit contra ius cõmune, vel est iuri communi contrariũ: tunc enim non est fienda extensio ad alios cõtractus. l. in quorũ finibus. ff. de pigno. sed debent stricte teneri, vt verba sonant. arg. d. l. cõstitutionibus. iuncta. l. si vero. §. de viro. ff. solu. matr. l. nõ aliter. ff. de leg. iij. & c. ad audientiã. de decimis. & ita no. Jac. rebuf. in. l. quãuis. C. de vẽd. re. ciuita. lib. xj. & debet restringi vt quantominus possumus recedamus a iure cõi. l. ij. C. de noxa. & c. cum dilectus. de consuet. Nec eo casu sibi locum vendicat identitas rationis. d. l. si vero. §. de viro. & l. quod vero contra rationẽ. ff. de legi. Statutũ autem, de quo supra, est contrarium iuri cõi. l. dudum. C. de contrahen. empt. & vendi. Debent ergo verba eius proprie & stricte accipi, prout sonant, & debent restringi: vt quãtominus possumus recedamus a dispositione. d. l. dudum. in qua contrarium cautum est. Et sic si est ibi sermo de venditione, non debet hoc extẽdi ad cõ-
2 cessionẽ in emphyteusim, † qr licet vẽditio & emptio ex vna parte, & ex alia contractus emphyteuticus seu concessio in emphyteusim habeãt aliqua similia: habent tamen etiam multa dissimilia, & sunt diuersi contractus in eorum substantia. l. j. & qð ibi glo. & doc. C. de iure emphy. & §. adeo. insti. de loca. Cũ itaq; prefatus Joannes & Janonus terram predictã in emphyteusim & ad accapitum receperint a nobili quõdam & generoso viro Gulielmo de sabrano fratre, vt dicitur, huius nobilis Helioni, nõ possunt ipse nobilis Helionus, & nobilis emengandus eius frater, qui nouissime in iudicio comparuit, & cum ipso Heliono institit cõtra eosdem de Aluernia, seu prefatum Janonũ & heredes Joãnis eius fratris, pretẽdere ꝙ retinere valeant terram predictã pro aliqua eius parte in vim statuti, de quo supra.

3 † Preterea vt audio dict⁹ quõdam nobilis Gulielmus de sabrano ab humanis decessit superstitibus & sibi superuiuentib⁹ dictis nobilibus Heliono & Emẽgando eius vniuersalibus & insolidũ heredibus, qui nullo confecto inuentario, saltẽ legitimo, eius hereditatem adierũt: quo fit vt quemadmodũ non poterat idẽ quondam Gulielmus possessor, cum viuebat: nec hodie posset, si viueret, cõtrauenire, nec eisdẽ de Aluernia terram predictam auferre: ita nec possint ipsi nobiles Helionus & Emẽgandus hoc facere. l. cum a matre. & ꝙ ibi glo.

ibi glo. ⁊ doct. C. de rei vendi. ⁊ l. ex qua persona. cum suis si. ff. de reg. iur. no. doc. in l. si. §. in computatione. C. de iure delib. quod videretur procedere etiam si hereditatem prefati quondam Guilielmi acceptassent cum beneficio inuentarij, ⁊ legitimum inuentarium confecissent de bonis hereditarijs: dum tamē soluto ere alieno, ⁊ funeris impensa facta, essent tantum habituri de bonis huiusmodi, quātum ascendūt quote ⁊ portiones, quas se habere contendunt ⁊ affirmant ex eorū personis in terra superius mentionata: vt colligitur ex his que not. doc. in d. l. cum a matre. ⁊ in d. §. in computatione. Et ita mihi videtur sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

¶ Argumentum.

¶ Enormis lesio sententiam arbitrorum reducit ad arbitrium boni viri. V. F.

1 ¶ Dispositione resoluta, qua dominium sine traditione transfertur, retransfertur dominium sine traditione ipso iure.
2 Dominium rei legate ipso iure ⁊ absqꝫ traditione transit in legatarium.
3 Fructus pendentes sunt pars fundi.
4 Fundi pars iure proprietatis domino suo fructuum equā partem prebere debet.
5 Terram seminasse qui probat, semen in fructuū diuisione prius detrahit.
6 Promissio de stando arbitri lando, ⁊ renuntiatio recursus ad arbitrium boni viri quam conditionem habeant.

¶ De arbitris. Consi. viij.

Etiam si sententia que lata ⁊ promulgata pretenditur per nobiles ⁊ honorabiles viros Gulielmum iarente, Giraudū borrelli, ⁊ Antoniuꝫ roberti, in ⁊ super quadam differentia, questione ⁊ controuersia, que tunc pendere dicebantur inter prouidū virum Antonium meffredi ex vna parte, ⁊ Symonem eius fratrem ex alia, impugnari non posset ex defectu potestatis, siue mandati dictorum pretensoruꝫ arbitrorum, arbitratoruꝫ ⁊c. posset tamen ⁊ potest ex illo impugnari ⁊ redargui, qꝛ per sententiam seu laudum huiusmodi fuit idem Antonius enormiter circūuentus ⁊ lesus. Et primo quidem quoad bladum anno isto perceptum ⁊ collectum in terra in sententia ⁊ laudo huiusmodi plenius mētionata. Sed vt hoc clarius appareat seu cōstet, premitto ꝙ terra huiusmodi olim pertinuit iure dn̄ij, seu quasi, prouido quōdam viro Petro meffredi patri prefatoruꝫ Antonij ⁊ Symonis: quodqꝫ idem Petrus terram huiusmodi ⁊ quedam alia sua bona legauit ⁊ reliquit honeste quōdam mulieri Helinote eius vxori matri eorundē Antonij ⁊ Symonis ad eius vitā duntaxat, ⁊ ꝙ ipse Petrus testator voluit ⁊ ordinauit ꝙ terra ⁊ alia bona hm̄oi prefate Helinote legata ⁊ relicta reuerterentur ⁊ redirēt post ipsius Helinote obitū ad ipsius Petri heredes, cuiusmodi sunt ipsi Antonius ⁊ Symon. Quo fit vt cū prefata Helinota diem suum obijsset superstibus sibi ⁊ superuiuētibus eisdem Antonio ⁊ Symone, debuerint terra ⁊ bona tātum huiusmodi ad ipsos Antoniū ⁊ Symonem redire ⁊ reuerti, ac etiā ipso iure redierint ⁊ reuersa extiterint. auth. cui relictū. in fi. C. de indic. vidui. toll. ⁊ l. fi. ⁊ qd ibi Sal. Alex. de imo. ⁊ doc. C. de lega. not. doct. in l. qui absen. §. j. ff. de acquir. poss. Pro quo dicto gl. not. in l. j. C. de inoffi. don.
1 † Ex qua hec doctrina colligitur, ꝙ in casibus, in quibus ipso iure ex dispositione aliqua transfertur dn̄ium sine traditione, resoluta dispositione huiusmodi, retransfertur ipso iure dn̄ium sine traditione, hanc gl. no. reputat Bal. in d. l. j. in fi. ⁊ illam sepe cōsueuit ad hoc allegare. Et ita etiam no. Bar. in l. ⁊ ideo. ff. de condi.
2 fur. † Unde cum dominiū rei legate ipso iure, ⁊ absqꝫ traditione transeat in legatarium. l. a titio. cum suis si. ff. de fur. Ergo cum in casu nostro terra ⁊ bona huiusmodi legata ⁊ relicta extiterint prefate Helinote ad eius vitam dūtaxat, nisi antea ad secundas nuptias conuolasset, palam infertur ꝙ cum idem quōdam Petrus testator voluerit terrā ⁊ bona huiusmodi post mortē ipsius Helinote (nisi prius matrimoniū contraxisset) ad eosdem here-
3 des redire ⁊ reuerti, terra ⁊ bona hm̄oi ipso iure redierint. † Igitur qꝛ fructus pendētes sunt pars fundi. l. fructus pendētes. ff. de rei vend. ⁊ l. herennius modestinus ⁊c. ff. de vsur. la. j. queadmodum terra predicta spectauit ⁊ pertinuit ad prefatos Anto-
4 nium ⁊ Symonē, cuilibet veꝫ pro media parte, † ita debuerūt ⁊ debēt fructus in eadē excerpti, ⁊ in ea pendentes tēpore mortis Helinote eiusdem pertinere, cuilibet veꝫ pro media parte: quod saltem procedit ratione quote ⁊ partis debite iure proprietatis ipsius terre, ⁊ quantum ipsa terra arrēdari potuisset: vt colligitur ex his que ponit Bar. in quodā suo consilio exordiēte, Cūciarellus ⁊ Uenantius, ⁊ Petrus de Ubal. in suo tracta. socie. in
5 quarta parte. † Fateor ꝙ vbi idem Symō probaret ꝙ ex suo semine terrā seminauerit, posset ipse Symō ante diuisos fructus hoc anno collectos detrahere semē suū, vt dicit Bar. ⁊ de Ubal. vbi. s. sed non puto eū hoc probaturū, nec esse verum: cum predicta quondā Helinota haberet multas terras feraces ⁊ bene cultas, ex quibus annis singulis granorū magnū prouentū solebat capere, ⁊ horrea cōplere, quoꝝ omniū administratione habuit ipse Symō; ex quibus ita verisimiliter seminare potuerat terrā predictā, quemadmodū ⁊ de suis proprijs. ⁊ sic alio nō probato, non potuit nec pōt ipse Symon detrahere semē, sed deberet saltem dimidia pars diuidi inter eos. Preterea nō apparet terrā predictā fuisse cultā sumptibus ⁊ expensis dicti Symonis meffredi, cum ipse haberet administrationē ⁊ curam omniū bonoꝝ Helinote: ideqꝫ Symon ab annis decē ⁊ citra perceperit ⁊ collegerit fructus ⁊ prouentus predictorum bonoꝝ, ⁊ de illis disposuerit, prout voluit: ⁊ sic tenetur ⁊ debet de eis reddere rationē ⁊ calculū, ipsiqꝫ Antonio satisfacere de parte reliquorum pro media parte, pro qua est heres dicte quōdā eius matris Helinote.

Etiā prefatus Antonius fuit grauatus ⁊ lesus enormiter per dictam sententiam siue laudū in eo, qd solum eidem adiudicauerunt pro parte sua duoꝝ boum, ⁊ vnius trigenarij pecoris minuti, ⁊ sui incrementi a decē annis ⁊ citra, vigintiquinqꝫ oues: cuꝫ in primis tēpore occisionis predictorum boum facte per prefatum Symonem, illi valerent. xx. florenos, ⁊ sic debuissent eidē Antonio pro dicta eius parte adiudicari. x. floreni. Et deinde pro dicta dimidia parte trigenarij pecoris sibi adiudicari debuerint. xv. oues, si ille. xxx. olim prefate Helinote tradite adhuc viuāt: si vero non viuāt, debet suppleri de dicta media parte incrementi. arg. l. vetus fuit questio. ff. de vsufr. ⁊ residuū eiusdem partis debuit ⁊ debet diuidi equis portionibus inter prefatos Antonium ⁊ Symonem. Alia vero medietas semper fuit prefatorum heredū: cum nō donatū fuerit prefate quondā Helinote, ⁊ ad eius vitā, nisi dictum trigenariū pecoris minuti cum medietate incrementi: ⁊ sic id quod superest de dicta medietate debet diuidi inter eos tanqꝫ heredes ab intestato prefate quondam Helinote. Ex quibus omnibus apparet eundē Antonium fuisse enormissime lesum, tam circa bladuꝫ de quo supra, ⁊ in terra de qua supra, isto anno excretū, quam circa recompensam eidē adjudicatam, pro parte, quā habebat in bobus ⁊ alijs animalibus superius mentionatis. Potuit igitur ⁊ potest a dicta sententia siue laudo, non obstantibus iuramēto, ⁊ pacto de non recurrendo ad arbitriū boni viri, seu renuntiatione illius, recurrere ad dictum arbitrium, per ea que plene prosequuntur doct. in l. societatem. §. arbitroꝝ. ff. pro socio. ⁊ c. quintauallis. de iureiur. per Jo. and. in addit. Spec. ti. de arbit. §. sequitur. vers. item quid si cōpromissum est. ⁊ per Oldr. cons. mihi
6 gi. exordiente, Primum de quo queritur. † quemadmoduꝫ enim promissio de laudo ordinationis arbitroꝝ simpliciter facta habet in se tacitaꝫ conditionē, si eque fuerit arbitratū. l. si libertus. ff. de ope. libe. c. veniens. ⁊ d. c. quintauallis. de iureiur. ita etiam habet renuntiatio recursus ad arbitrium boni viri tacitam conditionem, scilicet nisi renūtians grauiter seu immoderate lesus extiterit. arg. l. quero. §. inter locatorem. ff. loca. ⁊ l. quidam cum filium. ff. de verb. obl. Super quo specialius non me extendo, cuꝫ audiam istam causam esse in tractatu pacis, ⁊ in manibus amicorum: qui bene facerēt si hanc contentionem honeste ⁊ secūdum conscientiam componant, vt sic tollant occasionem eisdem Antonio ⁊ Symoni contendendi.

¶ Argumentum.

¶ Mulier, que propter mariti metum executioni in rebus pro dote sibi obligatis non se opponit, sibi non preiudicat. V. F.

1 ¶ Executio sententie impeditur ratione iuris possessionis.
2 Status possessionis contra ignorantem, ⁊ non vocatum, mutari non debet.
3 Mulier inherens possessioni bonorum pro dote obligatorū impedit fiscum in bonis mariti venire.
4 Missio in possessionem ex primo decreto facta, nō citatis lesis, vel eorum procuratoribus, nulla est.
5 Possessore de iure ⁊ etiam de facto possidente non citato, nihil pronuntiandum.
6 Citatus aduersus executionem non se opponens, tanquam contumax tenetur ad expensas.

Mine mariti, que verbera producunt, iustum metum efficiunt.
8 Dolose, vt se opponat, non tacet qui superiorem timet ⁊ reuere-
tur, vt loqui non audeat.
9 Taciturnitas mulieri virum timenti preiudicare non debet.
10 Contumacia est dolus, saltem presumptus.
11 A dolo ⁊ a pena ex dolo proueniente excusat causa quecunque
vel iniusta.
12 In expensarum contumacialium condemnatione, an sufficiat
ficta tantum contumacia.

¶ Quod met.cau. Consi.ix.

Existimo qd tam per con-
fessionem cuiusdam Ludouici granaterij, seu nobi-
lis ⁊ egregij viri do. Fernandi die do. Opigij, quam
per depositionem testiũ parte honeste mulieris Francesie recha
tiue in hac causa productorũ, constet, ⁊ sufficienter appareat do-
mum in actis cause plenius mẽtionatam spectasse ⁊ pertinuisse
tẽpore executionũ, de quibus in hac causa, ante ⁊ post, dicte Re-
chatiue, ⁊ Joãni ⁊ Vincentio eius nepotibus ex sorore; domũq;
hmõi tenuisse ⁊ possedisse predictis temporibus. Existimo insu-
per fuisse etiã sufficienter probatum q̃ Rechatiua, Joannes, ⁊
Vincentius tinam in actis eiusdẽ cause plenius designatã tene-
bant ⁊ possidebant predictis tẽporibus: ⁊ tam per se q̃ eorũ pre-
decessores, a quibus causam habuerunt, eandẽ tinam ante execu
1 tiones hmõi longo tẽpore tenuerãt. † Quo fit vt pro debito pro-
uidi quondã viri Joannis larderoti capi non debuerint de pi-
gnore, vel alias fieri executiones in eadẽ ad instantiã dicti Gra-
naterij, vel prefati. d. Opigij, etiã si pro eorũ altero sententia la-
ta extitisset. Pro quo allegasse sufficiat q̃ no. Inn. in. c. cum su-
per. ⁊ qd ibi Panor. in fi. de re iudi. Bar. in. l. a diuo pio. §. si sup
rebus. ff. eo. ti. ⁊ Bal. in. l. ob maritorũ. vers. not. q̃ sententia non
2 debet ⁊c. C. ne vxo. pro mari. Cuius illa solet ratio assignari, † qꝛ
contra ignorantẽ, ⁊ non vocatuz status possessionis mutari non
debet. l. fi. C. si per vim vel alio mo, c. j. de cau. poss. ⁊ proprie. c. in-
ter quatuor. de mai. ⁊ obed. l. nã ita diuus. ff. de adop. ⁊. l. de vno-
quoq; cum suis simi. ff. de re iudi. Facit q̃ no. Alex. de imo, in. l. si
marito. vers. no. etiã ex isto tex. ⁊c. ⁊ quod ibi Ang. ff. solu. matri.
3 † qui ibi dicunt, q̃ si mulier inhereat possessioni bonoruz mariti
sibi pro dote obligatorum, ipsa potest impedire confiscationem,
seu translationẽ bonorum mariti in fiscũ, pro quo allegat Ang.
glo. in simili. in. l. si filio. §. j. ff. solu. matr. ⁊ que not. Cyn. in. d. l. ob
maritorũ. adducit Ale. de imo. q̃ no. gl. ⁊ Bar. in. d. l. a diuo pio.
4 §. si super rebus. † Et hinc dicit Roma. cõs. lxix. missionẽ in pos-
sessionem ex primo decreto esse nullam, si fiat nõ premissa legiti-
ma citatione eorum qui ex immissione huiusmodi ledi poterant.
l. meminerint. C. vnde vi. Not. Spec. tit. de primo decreto. §. iam
5 de flectu. vers. sed quid si iudex. † non enim debet in preiudicium
possessionis non tantũ de iure, sed etiam de facto possidẽtis, ali-
quid pronũtiari, nisi eo citato. l. si deserta. C. si propter publ. pẽsi.
iuncto. c. in literis. de resti. spol. ⁊ no. Inn. in. d. c. inter quatuor. ⁊
c. cum olim. de priuil. Cum itaq; ex his, que acta extiterunt corã
egregio viro dño iudice Medulionis ⁊ Montisalbani, nõ con-
stet, nec appareat prefatos Francesiam rechatiue, Joannem ⁊
Vincentium citatos extitisse ante executiones fieri attẽtatas in
tina, de qua in actis: ⁊ insuper legitime appareat q̃ ipsius tem-
poribus executionum hmõi, ⁊ ante eas, dictã tinam possidebãt;
palam infertur ipsum do. iudicem, quatenus executiones hmõi
preiudicium prefatorũ Francesie, Joannis ⁊ Vincentij concer-
nebant, nulliter ꝓcessisse. Nec obstat prefate Francesie, qd ex ad-
6 uerso opponitur, scz † q̃ se nõ opposuerit aduersus executiones,
⁊ q̃ propterea tanquã contumax teneat ad expẽsas. Tum qꝛ nõ
apparet eandẽ Francesiam extitisse citatam, ⁊ sic contumax dici
non põt. dictus ẽt Granaterij, siue. d. Opigij, ad cuius instantiã
fiebant executiones antedicte: debebat diligẽter inquirere quis
possideret tinam prementionatam, d. l. meminerint. ⁊ ita voluit
Bar. in simili in quodã suo cõsilio exordiente, Missus in posses-
sionem ⁊c. ⁊ Gemi. in. c. fi. in fi. de elect. in. vj. Tum qꝛ, vt apparet
ex depositionibus testiũ in hac causa examinatorũ super nono, ⁊
quibusdam seqũtibus articulis schedule exordientis, vt vobis
venerabili ⁊c. prefatus Larderoti tũc maritus eiusdẽ Frãcesie
erat vir eidem Francesie terribilis ⁊ seuus, qui eam nõ maritali
affectu, sed odio maligno prosequẽs, furiose ⁊ atrociter iniurijs
⁊ verberibus afficiebat. Quapropter cũ in tina predicta fierent
executiones pro debito eiusdẽ Larderoti, non audebat France-
sia se opponere aduersus executiones hmõi, ne fortasse ab eodez
Larderoti vapulasset egregie, qui forsitã dubitasset propter bo
7 norum defectũ in carceribus intrudi. † Verbera enim, quinimo
⁊ mine mariti, saltẽ que solẽt deduci ad effectũ, inducunt iustum
metum. vt no. Panor. ⁊ doct. in. c. j. de offic. deleg. Pro quo facit
q̃ no. gl. ⁊ quod ibi Bar. Alex. de imo. ⁊ doc. in. l. j. §. que oneran-
de. ff. qua. re. acti. nõ da. Bar. ⁊ doc. in. l. interpositas. C. de trãsa.
8 ⁊ in. l. ad inuidiã. C. q̃ met. cau. † ⁊ hoc maxime debet procedere
hic, vbi sufficit ⁊ sufficere debet Francesiã ostẽdere dolose nõ ta-
cuisse, qd sufficienter patet ostendendo q̃ ipsa virum suuz reue-
reretur, ⁊ timeret, ita vt etiã loqui non auderet, ⁊ ab eo sepe ver-
beraretur. Pro quo allegasse sufficiat q̃ not. Bald. in. l. si sine. in
princ. C. ad velleia. Bar. ⁊ doc. in. l. de pupillo. §. si quis ipsi pre-
9 tori. ff. de no. ope. nunt. † Et q̃ hmõi taciturnitas eidẽ Frãcesie
preiudicare nõ debeat, satis ostendit per id qd no. Bar. in. l. que
dotis. ff. sol. mat. quod intelligo quoad tinam predictam: sed nec
quoad expẽsas contumaciales: qꝛ vt iam tetigi ipsa Francesia,
vtpote non citata, ⁊ que propter metũ mariti de iure suo nõ fuit
10 ausa protestari, dici nõ potest contumax, † qꝛ contumacia est do-
11 lus, saltẽ presumptus. vt no. Bar. l. minor. la. j. ff. de mino. † a do-
lo enim ⁊ a pena, que ratione doli incurritur, excusat quecunque
causa etiam iniusta. l. igitur. §. pen. ff. de libe. cau. no. glo. in. l. j. in
fi. ff. de abige. ⁊. l. plagij. la. ij. C. ad. l. in flaui. de plag. de quo Alex.
de imo. consi. xcij. exordiẽte: Perspectis his que in themate ⁊c. ⁊
Pau. de cast. consi. xv. exordiẽte, Pro clariori examinatione ⁊c.
12 Quod autem ad condẽnationem expensarum, de quibus cõten-
ditur, requireretur contumacia saltem ficta: hoc apparet ex his
que no. Cyn. Bal. Sal. ⁊ doct. magis cõiter. in. l. sancimus. C. de
iudi. Et Alex. de imo. in. l. j. §. hoc iudiciũ. ff. si quis ius dicen. nõ
obtemp. quinimo tenuit Jaco. de rauẽ. in. d. l. sancimus. q̃ requi-
ratur vera contumacia. Quod etiam voluit Angel. in. l. si finita.
§. iulianus. ff. de dam. infe. Ex quibus omnibus infertur, prefa-
tum dominum iudicẽ male, perperã, ⁊ iniuste processisse, ⁊ pro-
pterea eius pretensam sentẽtiam reuocandam, ⁊ ipsam France-
siam absoluendã a dictis pretensis contumacialibus expensis: ⁊
dictum eius aduersarium condemnandũ in expensis per eandẽ
Francesiã sustentis in prima instãtia a tẽpore per eam facte op-
positionis. Cum in hmõi oppositione vel vicerit vel vincere de-
buerit tanquã probans, vt predixi, eius intentionem: qꝛ victus
victori ⁊c. l. properãdum. §. sin autem alterutra. C. de iudi. Et ita
mihi videtur sub correctione cuiuslibet do. melius sentientis.

¶ Argumentum.

¶ Uxor quod plus relinquit secundo marito resecatur ad nor-
mam legitime filiorum prioris matrimonij. V. F.

1 ☞ Priuigni cum vitrico in bonis matris qualiter succedere
debeant, ⁊ quid si plus relictum sit vitrico per mulierem. item si
nihil filijs relictum extiterit, vel relictum fuerit vsque ad legi-
timam iure institutionis. ⁊. nu. 4.
2 Supplementum legitime capitur iudicio legis non iudicio vel
ex dispositione testatoris.
3 Prouisio legalis venit ad fundandum ⁊ cõfirmandum iudiciũ
defuncti, vt non expugnetur testamentum per querelã. Et quã-
do misceatur prouisio testatoris cum prouisione legali.
4 Binuba disponens de bonis suis non plus diligere debet secũ-
dum virũ quam filios primi matrimonij, nec hoc lex permittit.
5 Binuba pretergrediens limites debiti coniugij in dispositione
suorum bonorum qualiter puniatur.
6 Cynus, vir non contemnende autoritatis.
7 Baldi autoritas magna est in iudicijs vbi non habet contradi-
ctorem.
Mulier relicta vsufructuaria omnium bonorum mariti super-
stitibus liberis, an hoc legatum restringatur ad alimenta.

¶ De secun.nupt. Consi.x.

Gregie doctor ⁊ domi
ne venerandissime, post plurimã commẽdatio-
nem. Vidi ⁊ sepius reuolui proposita, deducta,
⁊ allegata hincinde in processu cause pendentis
inter nobiles Perrotum de sancto Michaele,
⁊ Mariam ysinode actores, ex vna parte, ⁊ nobilẽ ⁊ generosum
virum Fulquetum de turre, do. de Romolis vestrum consobri-
1 num, parte ex altera. Et tandem remãsi, † ⁊ remaneo in hoc, q̃ si
quingenti floreni relicti dicte nobili Marie ysinode ascendant
ad legitimam sibi debitam in bonis nobilis quõdam Georgete
de Varederia eius matris, id quod plus relictum est per legatũ
dicto domino de Romolis debuerit sibi auferri, ⁊ diuidi inter
ipsam nobilem Mariam ⁊ nobilẽ Delphinam eius sororem. l.
hac edictali. §. si vero plusquã. C. de secun. nupt. ⁊ auth. de nupt.
§. optime, le. ij, versic. si vero multi filij ⁊c. iuncto. versic. ⁊ hoc de-
cernens

cernens recte intulit.coll.iiij.vbi ꝓ hoc sunt tex. qui non videnẽ posse calũniari. Nec huic determinationi obstat qđ not.glo. in d.l.hac edictali.super verbo.diuidi. Bal.ver.modo statiз occurrit dubiũ ꝛc. Sal.in ver.scđo videamꝰ in.q.glo.ꝛc. Quia isti oēs loquũtur in alijs terminis, sꝫ qñ nihil fuerit relictũ liberis primi matrimonij: ꝛ sic eo casu apparere non potest per relationem alicuius dati alicui ex liberis primi matrimonij quantũ remanere debeat apud vitricũ aut nouercam: quo casu liberi primi matrimonij, eatenus reuocant, vt ipsi ꝛ quilibet eorũ sine equales cũ vitrico vel nouerca. Hic aũt sumus in alio casu, ꝓ eo qꝛ dicta nobilis Georgeta cuilibet ex dictis suis filiabus reliqt ccccc.florenos. Si vero dicti.ccccc.floreni non ascēdant ad legitimã dicte Marie debitam ꝛc. Tunc dico ꝙ vt dicit Bal.in.d.l. hac edictali.ver.ꝛ primo quero de tali qōne ꝛc. Ista questio est dubia: nam ꝓ ipsis filiabus facit ꝙ, cũ eis ꝛ cuilibet earũdē non fuerint relicti nisi.ccccc.floreni, ipse dñs de Romolis earũ vitricus habere non debeat nisi quingentos, ꝛ totum residuum applicari debeat dictis eius priuignis. Econtra pro ipso dño facit, ꝙ illi quingēti floreni iure institutiōis dictis priuignis, ꝛ cuilibet earũdem relicti trahũtur ad legitimã, ita vt videãtur ipse priuigne in carũ legitima institute.l.omnimodo.l.qm̃ in priorib⁹.ꝛ.l. scimus.C.de inoffi.testa.propter quod videtur eundem dñm de Romolis tantum retinere posse, vel habere debere de legato relicto, q̃tuз ascendit legitima cuiuslibet ex dictis priuignis. Quia
2 vt prediẋi, cuilibet censetur relicta legitima. † Rursum pro dictis priuignis facit, ꝙ supplemẽtũ legitime capiẽ iudicio legis, nõ iudicio, vel ex dispositiōe dicte nobilis Georgete testatricis. Iterũ ecõtra facit ꝓ dicto dño de Romolis, ꝙ iudiciũ dicte nobilis Georgete, in quo cuilibet ex dictis filiabus quingētos florenos reliquit iure institutionis suppletur: ꝛ istius testamēti supplementi ipsa testatrix est fundamentum, qꝛ ipsa disposuit ꝑ modũ institutiōis. Tãdem post hec motiua hincinde facta affirmat Bal. ꝙ hec q̃stio in hoc stat, qꝛ hic miscetur ꝓuisio testatri-
3 cis, cũ ꝓuisione legali. † Et qꝛ ꝓuisio legalis venit ad fundandũ ꝛ confirmandum iudicium defuncti, vt non expugneẽ testamentum per querelam: perinde videtur acsi dicta nobilis Georgeta legitimã reliquisset dictis eius filiabus. Itaq; vsq; ad cõcurrentem quantitatem legitime videẽ ipsa nobilis Georgeta binuba
4 potuisse relinquere dicto dño de Romolis. † Et refert ibi Bald. se als in contingentia facti cõsuluisse, ꝓ parte Nouerce motũ exēplo, de quo ibi. Pro quo allegat.l.si te solum.ff.de here.instit.ꝛ ꝓ hac determinatione Bald. facit id qđ ipse not.in.l.j.ver.quarto quero ꝛc.C.de inoffi.do.vbi no.idem Bald. ꝙ si mater binuba reliquerit filie primi matrimonij decē solidos iure institutionis, ꝛ ꝙ secũdũ maritum heredem vniuersalē instituerit, ipse secũdus vir tantuз habere debeat, q̃tum est in relicto facto filie suppleto per legē, nõ aũt q̃tũ est in scriptura relicti. Et sic sentit ibi Bal. qꝛ vbi decē solidi filie relicti nõ sufficerēt ad legitimã, illa suppletur per legē, debeat ipsi secũdo viro tãtum remanere de hereditate vxoris binube, q̃tum ascendit legitima filie. Pro quo dicit Bal. videri casum in.l.qm̃ preterite.in ver.dãda vel relinquēda.C.de secun.nup.vbi propter hec verba, Danda vel relinquēda: non respicitur solum quod relictum est, sed quod erat relinquendum: ꝛ sic necessario loquitur.l.illa.de debito bonoruз subsi dio. Et hanc parteз dicit Bal. vbi supra, esse verã, q̃uis postea adijciat se dubitare per ratiōes, de quibus ibi. pro sentẽtia Bal. vt videlicet idē dō.de Romolis retinere, vel habere debeat saltem q̃tum ascendit legitima, facit quod voluit Barto.in summario dicte.l.quoniã preterite.vbi summarie dicit: qđ vltra debitum coniugi secunde relinquitur, debet inter filios ꝛc. vbi attēdo ꝙ Barto.non dicit, quod vltra donatum vel relictũ liberis, sed dicit qđ vltra debituз subaudio ipsis liberis. Et hoc etiã videtur esse de mēte Ange.in summario dicti.§.optime vero.ibi, dũtamē filio relinquatur legitima. Et ad hoc allegat etiã Alex. de imol.in additio.ad Bal.in dicta.l.hac edictali.super ver.amplius circa istam materiam speculantes ꝛc. Pro hac sentẽtia videtur facere dicta.l.hac edictali.§.sin vero: ibi, ita tamē vt quar
5 ta ꝛc. ꝛ in dicto.§.optime vero.ibi, Quippe dudũ ꝛc. † Pro hac sententia etiam facit, quia certuз est ꝙ hec est pena binubi vel binube, nõ posse pl⁹ relinquere vel donare nouerce, vel vitrico liberorũ primi matrimonij, q̃ vni ex liberis, ꝛ illi cui minus. hoc enĩ dicit Azo in summa de secundis nuptijs.ver.punitur autē parens ꝛc. Et Hostien.in summa.co.titu.§.sic vidisti.in princip.et hec pena eisdem infligitur propter non seruatam affectionē liberis prioris matrimonij, vel propter iniuriã eis factam in eo qđ plus reliquit eorum nouerce vel vitrico, q̃ vni ex eis, illi veз qui minus. Et hinc est ꝙ istud plus relictũ auferẽ nouerce ꝛ vitrico: applicatur liberis primi matrimonij, non alijs. dicta.l.hac edictali.ꝛ.§.optime. Qđ si ita est, imo quia ita est, maiori pena affligi deberet ille binubus, aut binuba, qui nihil donauit aut reliquit liberis primi matrimonij, sed totum donauit aut reliquit eorum nouerce vel vitrico: q̃ ille, qui aliquid, minus tamen legitima, eisdem liberis aut reliquit, aut donauit: qꝛ ille maioreз iniuriam eis intulit, vel minorem affectionem habuit ad eosdem: ꝛ tamen eo casu liberi primi matrimonij eatenus reuõcauit, ꝛ non vltra, vt ipsi ꝛ vitricus vel nouerca cõcurrant viriliter, hoc est, equis portionibus in donato vel relicto. vt no. glo. in dicta lege, hac edictali.super verbõ diuidi: quã sequuntur ibi Bal.in ver. modo statim occurrit. Sal.in ver.secundo videamus in questione glo.ꝛ Ioan.fa.ꝛ nullus scribentium eam damnat. Ergo in casu, in quo non sic preterijt affectionem, nec tantam intulit iniuriam, deberent liberi primi matrimonij duntaxat eatenus ad reuocandũ admitti, vt saltē vitrico vel nouerce remaneat quantum ascendit legitima cuiuslibet: que ascendit ad minus, quam pars virilis ascenderet, si totum esset relictum aut donatũ dicto
6 do.de Romolis. † Quinimo isto casu, vt dicit Cyn. vir profecto nõ contēnende autoritatis.in.d.l.hac edictali. vers.quarto queritur.ꝛ Bal.in vers.statim sequitur ꝛc. ꝙ liberi primi matrimonij eatenus admittuntur ad reuocandũ, vt fiãt portiones equales de relictis inter eos.ꝛ vitricum. Et quanuis Sal.in.d.l. hac edictali. versi. quero septimo, iam sentiens aliquid de opinione Bal. de qua supra, contrarium senserit, ꝙ vitricus soluз habere debeat quantum relictum est vni ex liberis ꝛc. etiam si minus legitima: puto tamen pro nũc, salua correctione cuiuslibet melius sentientis, ꝙ non sit recedendum a sententia Bal.ꝛ ꝙ ipse.d.de Romolis saltem habere debeat, vel sibi remanere quãtum ascendit legitima cuiuslibet ꝛc. de prefatis priuignis: super quo me vlterius non extendo, qꝛ nõ habeo notitiam valoris. Preterea nihil fuit de hoc articulatũ in cursu processus, quod tamen esset necessariũ, qꝛ hoc est fundamentuз intentionis huius domini de Romolis, si pretendat se habere debere saltem quantum ascēdit legitima ꝛc. Et ob hoc potius duxi scribere vestre dominationi, quam facere allegationes domino iudici offerēdas. Ex quibus patet ꝙ nec per omnia adhereo opiniōi egregij viri do. Iacobi bochoni, nec in omnib⁹ ab eius opinione, quam fecit respondendo ad primam questionem, discedo.

Quo vero ad ea que scribit de vsufructu bonorum per dictam de Garederia eidem do.de Romolis relicto: illa fortasse defendi possunt propter identitatē ra-
7 tionis, † ꝛ Bald. autoritatem, que est magna in iudicijs, vbi non habet contradictorem, vt dicit Paul.de cast.consil.mihi.xxviij. exordiēte, Viso puncto suprascripto ꝛc. vers.ad quartũ, dico ꝛc. ꝛ cons.cxxxij. exordiēte, Viso puncto ꝛ dubijs ꝛc. vers.circa tertium quesitũ Ang.aret.in tract.de malefi.in gl.super verbo, nec non ad denuntiationē.ꝛ Barb.in sua Ioannina. c. Raynaldus. folio.66.vers.ego limito hanc doctrinam ibi, pro certo.extra.de testa. Quis fortasse autoritas Bald. ex hoc videtur posse impu-
8 gnari, ꝙ ipse idem non tenet passim ꝛ indistincte, † ꝙ vbi superstitibus liberis maritus legat vxori vsumfructum omnium bonorum, vel relinquit eam vsufructuariã omnium bonorum, debeat legatũ huiusmodi restringi ad alimenta, vt apparet ex his que ponit Franc.de aret.consi.xl.exordiente, Presupponitur in facto.ꝛ ꝙ no. Bal.in auth.quod locum.C.si secun.nupse.mulier. in.l.fi.C.de indi.vidui.tol.ꝛ in.l.si pater.in princ. C. de vsufruct. Si videbitur dominationi vestre facietis visitare que dicta sunt circa primam questionē: ꝛ si ita visum fuerit, potuerunt fieri defensiones parte dicti. d.de Romolis, vt saltē tantum habere vel retinere possit quãtũ ascendit legitima. Et hec hactenus. Quod superest expecto si quicquã aliud pro vobis mea ars efficere possit, ꝛ oro ne pigeat iubere: ego enim libentissime obsequar quinimo omnes ingenij sui neruos exponet qui de corde vester est ꝛ optimus amicus, ꝛ seruus pene asscriptitius. valeat tua dñatio

Carpentoracti vndecima Augusti.

¶ Nobili ꝛ egregio viro domino Iacobo Romey, iurium professori eximio, do.ꝛ amico suo colendissimo.

¶ Argumentum.

¶ Nullitas manifesta tres sententias conformes rescindere potest etiam post earum executionem. V. F.

1 ☞ Rei satis demonstrate frustrã petitur additio.
Superuacuis laborat impēdijs qui solē certat facib⁹ illustrare.
Plenitudo adiectione non indiget.
2 Exceptio notorie nullitatis ex actis apparentis an admitti debeat contra tres sententias conformes notoriam nullitatē continentes, ꝛ prosequi possit etiam post executionem illarum.
3 Facilius admittitur quis ad prosequendum sententie nullitatē post illius executionem, quam ad illam impediendum.

4 Statutum reijciens exceptionem nullitatis nunquam videt reijcere illam, de qua iudici constat ex inspectione actorum maxime dolo partis causatam.

5 Constitutio generalis, vel priuata dispositio aliquid permittens quemadmodum non complectitur dolosos, & odiosos, ita nec statutum.

Iuris beneficio non fruuntur dolosi.

6 Nullitatis in sententia causam prestitit, qui dolo suo eam sic meruit, quod sibi imputetur.

7 Statutu cauens, oppositionem nullitatis post executionem triu conformium sententiaru infra tres menses debere intentari trahitur ad duo precedentia statuta ex vi aduersatiue.

8 Qualitas precedentium videtur repetita in aduersatiua, cum sit coniunctio.

9 Statutum cauens feminas non succedere ab intestato extantibus masculis, nisi in dote: facto vero testamento non succedere, nisi quatenus testator eis duxerit relinquendum, qualiter intelligatur.

10 Dictio vero pro sed est coniunctio, ergo repetitiua.

11 Omne iudicium a citatione incipit, que si omittatur sententiam reddit nullam,

Citandus est quis in quolibet actu, in quo pot pretendere lesionem.

12 Princeps, & si supremam habeat potestatem, contra non citatum ferre sententiam non potest.

13 Defensio, quia de iure gentium seu naturali, auferri non potest.

14 Solenitas omnis iudicialis quamuis nonnunquam per statutum aut concessionem principis tollatur, nunquam tamen censetur concessum quod citatio omittatur.

15 Statuti verbis cessantibus cessare debet & statutum.

¶ Sent. resc. non pos. Consi. xi.

Multis & quidem non communibus, sed accomodatissimis rationibus & motiuis demonstrat, vt clarissime ostendit spectabilis vir dns huius precedentis consilij dictator siue autor: quod non obstantibus regijs & ducalibus constitutionibus inibi mentionatis possint, imo de iure debeat nobiles de auria, heredes nobilis quondam & generosi viri do. Ludouici de auria, admitti ad obijciendum de nullitate triu pretesarum sententiarum, parte Petri Ymberti ciuis Massilie contra eundem quondam do. Ludouicum, vt ex aduerso pretenditur, obtentarum. Quo fit vt rationibus & motiuis huiusmodi nihil videatur

1 necessario esse addendum, † quia rei satis demonstrate frustra petitur additio. l. j. ff. de do. ple. Superuacuis enim laborat impendijs qui solem certat facibus adiuuare. vt dicit Anacletus papa, vj. q. j. c. si omnia. Facit quod voluit Symacus papa in c. bene quidem, in princi. di. xcvj. vbi dicit quod plenitudo adiectione non indiget. Propter que decreueram nihil esse addendum. sed vt voto partis in aliquo satisfaciam, addam aliqua pauca, & quidem non extranea seu noua, sed iam tacta. Pro quorum faciliori prosecutione premitto, quod prout audio, iam fuit per aliud consilium dudum missum clarissime patefacta & ostensa notoria nullitas dictarum preten-

2 sarum triu sententiarum, aut alterius earundem. † ex quo illud sequitur quod etiam vbi de earum executione nunc ageretur: deberet exceptio huiusmodi notorie nullitatis ex actis apparentis admitti. per id quod voluit Oldr. consil. mihi. xxvij. alijs. cvij. exordiente, Quod litere executorie &c. vbi ad hoc adducit plura iura, & maxime tex. in cle. j. in verbo, vt calumnijs &c. que ratio videtur cessare hoc casu &c. Idem etiam tenet Sal. in. l. j. C. ne lice. ter. pro. & Io. de imol. in l. si expressim. charta. vij. & charta. vlti. ff. de appel. Io. de Imo. & Alex. de Imo. in. l. de pupillo. §. qui opus. ff. de noui ope. nuntia. Ioan. de imol. in. l. fi. versi. tertio limitat Bal. ff. qui. appel. non li-ce. & Alexan. de Imol. in. l. iiij. §. condenatum. in secunda addi. ff. de re iudic. Et quamuis Ioan. de Imol. videatur voluisse contrarium in dicta cle. j. de re iudi. tamen motiuum eius non procedit cui eleganter respondet Alex. de imol. in dicta addi. Que si procedant vbi opponitur nullitas ad fines impediendi executionem trium conformium sententiarum, multo fortius procedere debent vbi post executionem earum factam quis prosequitur nul-

3 litatem huiusmodi: † quia facilius admittitur quis ad prosequendum huiusmodi nullitatem post executionem, quam ad illam impediendum, dicta. l. j. & quod ibi glo. & docto. Et hoc etiam colligi

4 tur ex notatis per docto. in dicto. §. condemnatum. † Preterea etiam premitto, quod statutum reijciens exceptionem nullitatis nunquam videtur reijcere illam, de qua iudici constat ex inspectione actorum. per rationes quas plene allegat Petrus de ancha. consi. mihi. ccxiij. alijs. ccvij. exordiente, De iure communi &c. & maxime per no. in. l. vbi pactum. C. de transactio. & per Inno. in c. j. de offi. vicarij. quod etiam voluit Alexan. de imol. in. d. l. de pupillo. §. qui opus. ff. de noui ope. nuntia. Nec etiam propter statutum huiusmodi censetur exclusa vel repulsa nullitas causata dolo partis: vt verbi gratia, si per falsa instrumenta, per gratiam, vel sordes sententiam obtinuerit. Nulli enim dubium quin non obstante ista tuto huiusmodi possit condenatus opponere de nullitate. l. vena-

5 les. C. quan. pro. non est neces. l. preto. §. marcellus. ff. de iu. † quemadmodum enim generalis constitutio, vel priuata dispositio aliquid permittens non complectitur dolosos & odiosos: ita nec statutum. l. lucius titius. ff. de lega. ij. l. idem. §. si tibi. versi. sed si ipse. ff. de condi. ob tur. cau. & c. alma. de sententia excommunicationis. vbi iu-

6 ris beneficio non vtuntur dolosi. † Prestitit enim causam nullitatis sententie qui eam sic meruit; est ergo sibi imputandum. l. ij. ff. si quis cau. quod plenius prosequitur Pe. de ancha. in dicto consilio qui videri potest. Ex quibus infero quod, cum dicte tres sententie fuerint & sint notorie nulle: & de earum nullitate constet & appareat ex sola actorum inspectione, tam videlicet propter omissionem citationis ad illas aut alteram earundem ferri audiendum: quam alias, prout fuit alias, vt audio, in alio consilio demonstratum: possint & valeant dicti nobiles heredes nullitates huiusmodi deducere & prosequi, non obstantibus his que ex aduerso allegantur. Et primo quidem non

7 obstante dicta cle. j. prout dixi. † Item nec statuto ducali seu regio quo caueri dr, quod volens opponere de nullitate post executionem triu conformium sententiarum, hoc facere debeat infra tres menses, alias non &c. Quia respondeo & dico, quod antedictum statutum sunt duo statuta, ad que istud trahitur: vel illa ad istud. Primum est quo cauetur quod postquam sententia transiuerit in rem iudicatam, & non erit appellatione suspensa, & erit lata partibus vocatis & auditis, seu per contumaciam absentibus, nisi nullitas &c. sententia ipsa nulla opposi tione obstante, reali executioni demandetur. Postea vero subijcitur secundum tenoris sequentis vbi vero tres conformes sententie essent tunc quacunque nullitate aut oppositione non obstante sententie ipse reali executioni demandetur. quod statutum per illam coniunctionem

8 aduersatiuam vero trahitur ad primum pro eo, † quia in aduersatiua videtur repetita qualitas precedentium, cum sit coniunctio. ar. not. in. §. item lapilli. instit. de re. diui. Ita no. Bald. in. l. omnes

9 populi. versi. item vnum caput statuti &c. ff. de iustit. & iure. † Et ideo dicit ibi Bald. quod si statutum dicat quod existentibus masculis, femine non succedant ab intestato, nisi in dote: facto vero testamento non succedant, nisi quatenus testator eis duxerit relinquendum: certe intelligitur facto testamento, scilicet masculis exta-

10 tibus. † Et hoc contingit ex natura copule, quia dictio vero, pro sed est coniunctio: ergo repetitionem inducit. l. seie. §. caio. ff. de fun. instruct. In dicto ergo secundo statuto propter illam dictionem vero, in eo appositam, censentur repetite qualitates, de quibus in primo scilicet quod ille tres sententie promulgate extiterunt vocatis & auditis &c. quia hoc dicebatur in primo, ad quod secundum trahitur. & merito sunt

11 partes vocande, † quia omne iudicium incipit a citatione. §. fi. institu. de pe. teme. liti. no. glo. in c. ecclesia sancte Marie. de consti. & in quolibet actu, in quo pot pretendi lesio, est quis citandus. l. de vno que cum suis simili. ff. de re iudi. & citationis omissio reddit sententiam nullam. l. ea que. C. quomodo & quando iud. l. j. §. j. ff. que sententie sine appella. rescin. & l. fi. C. si per vim vel alio mo. c. nos in quemquam et

12 c. deus omnipotens, ij. q. j. † Unde etiam princeps, qui habet supremam potestatem, si ferat sententiam contra non citatum, illa non valet. c. j. & quod ibi Io. an. & moderni, de cau. pos. & ppie. de quo est est casus in. l. fi. & ibi per Bal. C. de legi. c. inter quatuor. de maio.

13 & obe. & l. meminerint. C. vnde vi. † Ideo enim citanda est pars, vt possit se defendere: que defensio est de iuregentium, seu naturali. propter quod auferri non potest. l. iij. §. si ad diem. ff. de re mili. l. adoptio. & l. nam ita diuus. ff. de adop. & cle. pastoralis. §. ceterum. de re iudi. vbi quo ad propositum, de quo hic, videtur singulariter ponderandum, quod Imperator supplet ibi omnem defectum de plenitudine potestatis. ibi, Omne supplendo, Et tamen talis suppletio non reducitur ad defectum omisse citationis, que omissio subtrahit facultatem defensionis. que si procedat in principe, multo fortius in quocunque alio inferiore a principe: vt etiam si millies vellet, non tamen posset ferre validam sententiam, parte non citata. vt probant iura preallegata.

14 † Et quamuis nonnunquam per statutum aut commissionem principis tollatur omnis iudicialis solennitas: nunquam tamen censetur concessum quod citatio omittatur. cle. sepe. de verbo. signi. not. Bartol. in l. filius. in principio. ff. de dona. Dictum ergo secundum statutum trahitur, & non immerito, ad primum, quatenus est ibi sermo de sententijs latis partibus vocatis & auditis. Et ad hoc secundum trahitur tertium, in quo disponitur partem non esse audiendam post tres menses a tempore facte executionis trium sententiarum conformium: quod propterea non est intelligendum de quibuslibet tribus sententijs conformibus, sed de tribus prolatis partibus vocatis et auditis prout apparet ex contextu dictorum statutorum. Quod si ita est, imo profecto quia ita est, non obstat dictum tertium statutum

quia

5 quia in casu nostro non reperiuntur tres conformes sententie pmulgate parte citata ꝛ audita: ꝛ sic sum⁹ in casu i quo cessant verba pdicti statuti. Debet ergo cessare ꝛ ipsum statutū. l. si seruum quis. §. nō dixit. ff. de acqui. here. l. j. §. loquitur. ff. de aqua quo. et esti. l. iiij. §. quoties. ff. de dam. infe. in. l. ita aūt. ff. de admi. tuto. De quo Pau. de ca. cōsi. iiij. exordiēte, De iure cōmuni dicta hereditas ꝛc. Ro. consi. ccccxlij. exordiēte, Ut decisionez accipiat ꝛc. ꝛ consi. cccclxij. exordiente, Quo ad propositā cōsultationem ꝛc. Et Alex. de imo. c. j. ver. Postremo videndum restat in. iij. vol. Et qꝛ tā de alijs necessarijs vel opportunis ad demonstrationem boni iuris horū nobiliū, heredū, ꝙ de istis, facta est plena ꝛ elegās psecutio, his finem faciēs vlterius nō immoror.

¶ Argumentum.

¶ Donatio non facit vt publiciana quis agere possit contra titulo possidentem. A. F.

1 ¶ Donatio testimonialis ex quibus reddatur delusoria vt non probet.
2 Notarius, cum non constat fuisse rogatum, rogatus nō presumitur: maxime si se rogatum non asserit.
3 Scriptura ad hoc, vt reputet autēthica, q̄ requirant, remissiue.
4 Locus vbi non est verbis edicti, nec locus est edicto.
5 Uenditio, legitima subhastatione, ꝛ alijs de iure vel de stylo requisitis, facta, nō probet locū rescisioni vēditionis ex capite lesiōis vltra dimidiam, ꝛ illius querelam non admittit.
6 Uenditio rei estimationem prebet.
7 Optio retinēde rei, vel supplēdi iusti pretij, cui cōpetat in actione ex capite lesionis vltra dimidiam.
8 Testium depositiones, que nō se referunt ad tēpus vēditionis rei vendite, sed ad tempus suarū depositionum, nō cōcludunt.
9 Predia ꝛ diligentia ꝛ cura feratia redduntur, ꝛ meliora.
10 Testium numerus maior minorem superat ꝛ vincit in contrario dicto.
11 Numeri disparitas in testibus ad cōcordiam reduci nequit.
12 Executiones in bonis immobilibus facte, relictis mobilibus, an nulle.
13 Joannes Andree magne autoritatis est.
Bartolus, lucerna iuris: ab opinione cuius non est facile recedēdum, supremus iuris doctor fuit, cui cū Joanne Andree indubitanter credendum est.
14 Actio rei vendicationis non probato dominio actorem succūbere facit.
15 Dominium sine traditione non queritur.
16 Cōstitutum ꝛ Precarium nihil operantur, nisi constituens, aut precario rogans tempore cōstituti vel precarij possideat.
17 Testes de lōgissimo tēpore deponentes qualiter pcedere debēt vt dominium rei possesse acquisitum probetur.
18 Publiciana actio ad hoc vt competat quid requiritur.
19 Publiciana vtrum pro re vendita vel donata ecclesie cōpetat traditione non secuta.
20 Publiciana non datur contra titulo possidentem.
21 Presumitur pro iudice in his que in iudicio facit, et presertim cum apparet nihil preterijsse de contingentibus: quanuis sic non esset presumendum vbi de facto processisset, et non seruato ordine iudiciorum.

¶ De bon. auto. iud. pos. Consi. xij.

Inspecto processu cause agitate per ꝛ inter magnificum ꝛ potentē virū do. Sigismundū de Castronouo, dn̄m sancti Remigij ꝛ Aygnedinis, agētez ex vna parte: ꝛ nobiles Stephanū audrisij, ꝛ Sybilianam de boyscornu, coniuges se defendētes ex altera: ac etiā iuriū allegationibus eleganter ꝛ subtiliter dictatis per reuerendū patrē ꝛ virū egregiū do. Antonium de dorna, iuriū pfessorem eximiū aliquando censuerā huic operi supersedendū, ne mihi diceret illud Horatij, sermonū pmo, Satyra. 10. in syluā nō ligna feras. Aut enim eadez dicā ex superfluo: aut si noua voluero dicere, a clarissimo ingenio occupata sunt meliora. Uerū deuictus prece dictorū defendētiū, vt in aliquo satisfaciā eorꝫ votis, aliqua pauca subijciā ad demonstrationē sui iuris. Quod vt facili⁹ facere possim, premitto dictum magnificū do. Sigismundum egisse in hac causa, ꝛ agere in vim duarum cessionum titu. donationis, vt pretendit, sibi factarum, vnius vez per nobilem virū Antoniuz de lussano, ꝛ alterius per nobilē Gulielmū de lussano, pretensuz filium nobilis Claudij de lussano. Premitto preterea, ꝛ secūdo eundem do. Sigismundū petijsse ex persona, seu titulo pretense donationis sibi facte per prefatum Antoniū partem predij, seu tenementi in processu cause plenius mentionati, quasi male, nulliter, ꝛ sine titulo ab initio occupatā per nobilem quondā Joannem de baua, ꝛ postea tam per eum, ꝙ dictos nobiles coniuges male ꝛ inciuiliter detentā. Petijt insuper aliam partē eiusdem predij ex persona, seu titulo dicte pretense donationis sibi facte vt asserit, per prefatum Gulielmū, quā pretendit sibi debere restitui, satisfacto de eo pretio, pro quo eidem de Baua, adiudicata extitit.

Quibus pmissis dico dictos defensores debere ab vtraqꝫ petitione absolui. Et primo quidez ab ea que fit de portione seu pretēsa parte dicti quōdā Claudij.
1 † Tū quia non cōstat de illa pretensa donatione facta, vt asserit, per prefatū Gulielmū: illa eni pretensa testimonialis, vt alias dictum est non probat. Pro quo vltra alias allegata adduco qd
2 nec p assertionez illius asserti notarij, qui eam fecisse dicit †, nec alias apparet eūdem notariū extitisse rogatū, nec rogatus psumitur. vt no. Inn. in. c. j. de fi. instru. qd saltem procedit postꝙ se rogatum nō asserit, prout no. Bar. Jo. de Imol. Alex. de Imol. ꝛ docto. magis cōmuniter in. l. sciendū. ff. de verbo. oblig. ꝛ cano. in. d. c. j. de fi. instru. Non fuerunt etiā aliqui testes in hmōi testi
3 moniali descripti. † Desunt preterea nonnulle alie ex solennitatibus requisitis ad hoc, vt scriptura reputetur authētica, ꝛ probet. de quibus per Panor. ꝛ doc. in. c. j. de fid. instr. Tū etiā debēt absolui pfati defensores, qꝛ presupposito: citra veritatis preiudiciū, ꝙ de dicta pretensa donatione legitime cōstitisset vel cōstaret: nō potuisset tamen idem do. Sigismundus experiri vel agere cōtra ipsos defensores. Et quidem nō in viz cuiusdā regij edicti facti, vt fortasse pretēditur, p recuperatiōe eorū, que per nobiles regni p regio seruitio alienata extiterūt, vel que ad causam seruitij militaris in expeditione belli eisdem capta fuerūt. Qm̄ nec ex instrumento obligationis, nec alias apparuit dictuz Claudiū de lussano prediū, de quo in actis, ꝛ p cuius ptio idem Claudius se obligauit dicto Joanni de baua in decē scutis auri
4 comparasse vel emisse p regio seruitio. † Nō est igitur locus verbis dicti pretensi edicti, ergo nec ipsi edicto. l. si seruum quis. §. nō dixit. ff. de acq. here. l. j. §. loquitur. ff. de aqua quot. ꝛ esti. l. iiij. §. quoties. ff. de damn. infec. ꝛ. l. ita autem. cum suis similib. ff. de administ. tut. Pro quo si placet videatur Bald. in. l. si quis non dicam rapere. vers. ꝛ in istis omnibus aduocatus debet esse cautus ꝛc. C. de episcop. ꝛ cleri. Roma. consi. cccclxij. exordiente, Ut decisionem accipiat. ꝛ cons. cccclxij. exordiente, Quoad propositam consultationem. ꝛ Pau. de cast. consil. mihi. iiij. exordiente,
5 De iure communi dicta hereditas ꝛc. † Etiā nec experiri potuit cum effectu ex capite pretense lesionis vltra dimidiā iusti pretij: qꝛ cum venditio, de qua in actis, facta fuerit precedētibus legitimis subhastationib⁹, ꝛ alijs de iure vel stylo curie parui sigilli Montispessulani requisitis, nō fuit nec est locus rescisioni venditionis, ex capite huiusmodi: nec sibi locum vendicat. l. ij. C. de rescin. vend. vt no. Bart. in. l. j. C. de pred. curial. lib. x. ꝛ sequitur Ang. in. l. pretia rerum. ff. ad. l. falc. respōdens ad. l. si quos. C. de rescin. vend. ꝙ ibi fuit clare probata fraus ꝛ ambitio. quod etiā, prout refert Alex. de imo. in. d. l. pretia reruz. tenuerunt Ang. ꝛ Jo. de pla. in. d. l. j. C. de pred. curi. Et Ang. consi. cxxxviij. exordiente, Tutor vxori ꝛc. vbi etiam respondet ꝙ dicta lex, si quos, loquitur cum propter debitum publicuz fit distractio. Item tenet Ange. in repetit. d. l. sciendum. ꝛ Panor. in. c. cum dilecti. de emptio. ꝛ vendi. Pro quorum omniuz opinione sine dicto facit,
6 † qꝛ tantuz valet res quantum vendi potest. l. mortis causa capimus. ff. de dona. caus. mort. Preterea vbi ex hoc capite experiri
7 potuisset dictus dominus Sigismundus: † fuisset tamen ꝛ esset in electione dictorum defendentium, an vellent supplere iustum pretium, vel id, pro quo dictum pretium fuit adiudicatum prefato quondam de Baua, recipere, ꝛ reddere predium: nō ipsius do. Sigismundi. c. cum dilecti. ꝛ. c. cum causa. ꝛ quod ibi per doc. de emp. ꝛ vend. per Bar. ꝛ alios. in. d. l. ij. C. de rescin. vendi. Qui propterea do. Sigismundus videtur impertinenter, ꝛ inepte quoad hanc partem cōclusisse, vt colligitur ex his que not. Bar. in. d. l. ij. vers. conclusio vero ꝛc. Et idem videtur ibi sensisse Bal. in vers. vndecimo quero ꝛc. quod etiam tenent Cano. in preallegato. c. cum dilecti. ꝛ. c. cum causa. vbi sunt boni tex.

Preterea non est omittenduz ꝙ licet duo, aut tres ex testibus dicti do. Sigismundi nitantur deponere, ꝙ tempore inquantum, vel expeditionis, siue numerationis tenemēti superius mētionati, idem tenementum valere t centum libris: excepto primo, qui deponit de centū florenis

8 †Alij tamē testes quatenus enitūtur deponere de valore huius
modi tenemēti, non se referunt ad tēpus vēditionis, siue inquā-
tū pdictorum: sed ad tempus suarum depositionum. Et sic eorū
depositiones non concludunt. l. si voluntate. in fi. ⁊ quod ibi glo.
C. de rescin. vendi. l. ex mille. §. j. ff. de euic. dicto. c. cum dilecti. et
quod ibi gl. ⁊. c. cū causa. no. Bar. ⁊ doc. in dicta. l. ij. de rescin. vē-
9 di. † Potuit enī tale prediū diligentia ⁊ cura prefatorū de Ba
ua ⁊ defendētium, prout ⁊ factū est, meliorari. l. iij. §. diui fratres.
ff. de iu. fisci. no. gl. in. l. ad rescindendū. C. de rescin. vendi. Et sic
non nocent depositiones testiū huiusmodi, vtpote impertinen-
10 ter. aut non concludenter deponentium. † Etiam nec nocent de
positiones dictorū trium testium pro eo, q illi habent testes in lō
ge maiori numero eisdem contrarios, ⁊ deponentes, ꝙ tempore
facte alienationis non valebat pdictum tenementum vltra qua
draginta libras, quibus ppterea est poti⁹ credendum, p id quod
habetur per gl. ⁊ docto. in. c. in nostra. de testi. no. glo. ⁊ Inno. in
c. cum cōtingat. de offi. dele. Bar. in. l. ij. §. creditum. ff. si cer. pet.
⁊ in. l. in insulam. §. fructus. ff. sol. matrimo. ⁊ in. l. gallus. §. ille ca
sus. ff. de libe. ⁊ posthu. Bal. ⁊ Cardi. florē. in. c. cum tu. de testib.
11 † Et esto ꝙ aliquādo testes cōtrarij, vel vario modo deponentes
reduci valeant ad concordiā: hoc tamē fallit quando testes sunt
dispares in numero, vt etiam no. gl. Inn. Bar. Car. flo. ⁊ Bald.
in locis preallegatis.

Nec videtur multum curan-
dum, id de quo opponitur, scz ꝙ executiones facte in predicto te
nemento, ideo nulle extiterint, quia tempore executionum hmōi
idem nobilis Claudius possidebat multa bona mobilia, in qui-
bus fieri poterant dicte executiones. Quoniā respondeo ꝙ etiā
si superfuissent bona mobilia, ⁊ etiā in illis fieri potuissent execu
12 tiones huiusmodi, cuius cōtrarium retulit executor: † nō tamen
ob hanc causam censerentur de iure cōi executiōes ipse fuisse nulle
vt not. Bart. in. l. a diuo pio. §. in venditione. versi. quero quid si
post ⁊c. ff. de re iudi. Jo. an. ⁊ Anto. de butr. in. c. qm̄. §. si. vt li. nō
cōtest. ⁊ idem videtur velle Bal. in aut. sed hodie. C. de actioni. ⁊
oblig. ⁊ in. l. j. C. si vendi. pigno. aga. ⁊ firmauit expresse Panor.
in. c. quod ad consultationem. de re iudi. ꝙuis Joan. de imol. in
13 d. §. in venditione, visus fuerit tenere contrarium. † sed magna
est autoritas Jo. an. principis Cano. ⁊ Bar. de quo dicit Barb.
in sua Joānina. c. Raynaldus. f. 73. de testa. ꝙ, prout dicit Ang.
consilio suo. xij. vel. xiij. fuit lucerna iuris. ⁊ Bal. in. l. scripture.
C. de fi. instru. ꝙ fuit supremus iuris doctor; quibus (vt inquit
idem Barbatia) indubitanter credendum est: quia tantum doc.
⁊ viderunt ⁊ audierunt, ⁊ scientia eius mirū in modū instructi,
sunt ab opinione igitur Bar. non est facile recedendū, ⁊ signan-
ter in hoc casu, in quo idipsum ⁊ ante eum tenuit Jo. and. ⁊ post
eū, vt predixi, Bal. Ant. de bu. ⁊ Panor. ¶ Preterea quatenus
prefatus dñs actor egit ad cām pretense portionis siue partis di
cti quondam Antonij de lussano, nō videtur debere obtinere pro
eo, q aut dicemus eū egisse actione rei vendicationis, aut publi
14 ciana, aut alia aliqua. † si actione rei vendicationis, ipse dz succū
bere, pro eo quia non pbauit. quinimo nec sufficienter deduxit
dominiū predicti tenementi: ⁊ quidē non suū. solū enī proposuit
illam pretensam donationem sibi factā, vt pretendit ab ipso An
tonio: per qd, etiam si alias valida extitisset, non esset translatum
dominiū, pro quo allegasse sufficiat qd no. Dy. in regula, pro pos
sessore. circa fi. versi. vij. queri potest. de regu. iur. in. vj. Bar. in. l.
fi. C. de here. vel acti. vendi. Baldus in. l. si culpa. ff. de rei vend. ⁊
15 Sali. in. l. j. q. fi. C. de actio. ⁊ oblig. † Non enim regulariter queri
tur dominium sine traditione. l. traditionibus, cum suis simili-
bus. C. de pac. Quod dictum est, scz dominiū predicti tenemen-
ti non extitisse translatum in dictum do. Sigismundum per di-
ctam pretensam donationem, procederet etiam si in donatione,
huiusmodi adiectum esset constitutum, aut factum precarium,
16 † quia constitutum ⁊ precarium nihil operantur, nisi constituēs
aut precario rogans tempore constituti vel precarij huiusmodi
possideat. Pro quo allegasse sufficiat quod no. gl. Ang. ⁊ Joan.
de imo. in. l. ꝙuis. §. si conductor. ff. de acqui. posses. Ange. in. l. ij.
C. eo. tit. ⁊ consi. mihi. clxxx. exordiente, In questiōe vertente ⁊c.
⁊ alius Ange. in. §. actionū. ver. quero an in obligatione omniū
bonorum ⁊c. insti. de acti. Etiam nec deducit idem do. Sigismū-
dus, ⁊ si deduxisset non probauit dominiū, quinimo nec aliquem
titulum dicti quondam Antonij: sed solā pretensam possessionē
prout videri potest ex propositis, deductis, ⁊ pbatis parte eius
17 dem do. Sigismūdi. † Qui sibi persuadere non debet, ꝙ proba-
uerit possessionem longissimi temporis, ⁊ sic dominium extitisse
acquisitum per prescriptionem. l. si quis emptionis. C. de prescri.
xxx. vel. xl. annorum. Quoniam, si prout oportet attēdatur ad de-
positiones testiū parte ipsius do. Sigismundi in hac causa pro-
ductorum: ipsi nō deponunt prefatū Antonium possedisse dictū
pretensum prediū per tot annos: puta per triginta, aut quadra-
ginta, vel. xxx. aut. xl. annis, seu etiā a triginta vel quadraginta
annis ⁊ citra: sed deponunt eūdem dominū Sigismūdum posse-
disse a. xxx. vel. xl. annis: aut a tempore eorum memorie citra. Ex
quo non infertur probatū esse, ꝙ idem quondam Antoni⁹ posse
derit predictū tenementū tot annis, aut per tot annos, seu etiā
per tantum tempus, qūtum est tempus memorie eorūdem testiū
pro quo allegasse sufficiat. c. licet. ⁊ quod ibi Joan. an. Panor. ⁊
docto. de dona. Barto. ⁊ docto. in. l. celsus. ff. de vsucap. Bald. in
l. iudicia, in fi. C. de rei ven. ⁊ in. l. falsus. ver. Et no. de ista dictiōe
⁊ citra. C. de fal. Alex. de imol. consilio mihi. xlv. colū. mihi. iij. in
secūdo vol. Et esto ꝙ probatum esset dominiū dicti quondā An
tonij, prout non est: non tamen esset translatum dominium in di
ctum do. Sigismundum: ⁊ sic non potuisset, prout nec de iure po
tuit, petere declarari pdictum tenementum sibi pertinere ⁊c. vt
no. Barto. in dicta. l. fi. C. de here. vel acti. vendi.

18 † **Preterea nec etiā agere po-**
tuit idem do. Sigismundus publiciana actione. Et primo qui-
dem non ex persona dicti quondā Antonij, q illa sibi non com-
petijt: vtpote nō habēti titulum, nec alia necessaria ad pductio-
nem huiusmodi actionis, saltem de quibus appareat siue cōstet:
nec etiam ex persona sua: q nō apparet, quinimo nec ppositum
extitit, tenementum predictū fuisse sibi traditum, seu quasi. Qd
tamen est necessariū ad hoc ꝙ publiciana cōpetat. l. siue aūt. in
princi. ⁊. §. si duob⁹. ff. de publi. no. gl. in. §. sz iste, sup verbo dicit
ibi. Ex predictis pz ⁊c. inst. de act. Et intantū dicitur traditio ne
19 cessaria ad hoc, vt alicui ex sua persona cōpetat publiciana, † ꝙ
lz alias sit speciale in ecclesia, vt in rebus ei venditis vel donatis
transeat dominiū absq traditione. l. fi. C. de sacrosan. ecc. tamen
est maximū dubium apud doct. vtrum p re vendita vel donata
ecclesie competat eidē publiciana, si traditio secuta nō extiterit.
Et cōsequēter an dicta. l. fi. locum habeat in publiciana. Super
quo Jo. an. in. c. ex literis. de cōsue. in nouel. tenet ꝙ non. Et idē
tenet ibi Cardi. floren. ⁊ Panor. versi. et ex his infertur. Spec.
titu. de loca. §. nunc aliqua. versi. lviij. Lap. flo. in. c. abbate sane
de re iudi. in. vj. ⁊ Bal. in. l. quoties. C. de rei vendi. ⁊ in. l. j. versi.
caue tibi ⁊c. C. si pl. vna sen. Et hoc saltem pcedit in eo casu, quo
non apparet autori cōpetijsse publicianā, put colligitur ex men
te Bar. in. l. j. §. j. ff. de publi. Et hoc tz in terminis Jo. de imo. in
d. c. ex literis, ⁊ ante eum tenuit Bal. in. d. l. fi. col. mihi. iiij. C. de
sacrosanc. eccle. Sine dubio ergo in casu nostro publiciana non
competit eidem do. Sigismundo, cui nec probatur, nec proponitur
traditum esse predictum tenementum: ⁊ cui etiam, vt superius,
dictum est, publiciana actio non competit ex persona sui auto-
ris. Preterea esto ꝙ illa cōpetijsset, aut competeret: hec tamen
intentari non posset contra dictos coniuges. Pro eo quia, vt
apparet ex actis, ipsi titulo possident ⁊ dicto Joanni de ba-
20 ua, qui etiam titulo ⁊ bona fide possedit, successerunt. † Contra
enim titulo possidētem non datur publiciana. l. siue autem. §. si
duobus, ⁊ quod ibi glo. ⁊ doct. ff. de publi. not. Ange. areti. in. §.
sed iste, institut. de acti. Obstat igitur dicto domino Sigismun-
do titulus prefatorum coniugum. Etiam sibi obstat prescriptio
super qua plene scriptum est in allegatiōibus superius mētiona
tis. Tenementū est per inaduertētiā; cū vt apparet ex pdictis, p
fatus dominus Sigismundus nec in rei vendicatione, nec in pu
bliciana vincere possit: ⁊ cum ex actis alia actio intētata nō ap-
pareat, nec vt videtur intentari potuerit, ⁊ quidem non in mate
ria petitorij, ⁊ hoc certum: nec etiam in materia possessorij, cum
tam prefati coniuges, ꝙ dictus de Baua eorum autor titulo, et
bona fide, ac etiam pretore, seu iudice rite procedēte autore, ⁊ sic
21 iuste possederint. l. iuste possidet. ff. de acquiren. possessio. † Pre
sumitur enī pro iudice in his, que in iudicio fiūt: ⁊ presertim cum
apparet eum nihil omisisse de cōtingentibus. c. in presentia. de
renuntiatione. c. cū a nobis. de testi. c. sicut. de re iudi. l. ingenuū.
ff. de sta. homi. ⁊. l. adoptiuum. §. j. ff. de in ius vocan. Quis sic nō
esset presumendum vbi de facto processisset, ⁊ non seruato ordi-
ne iudiciorum. Et ita mihi videtur sub correctiōe cuiuslibet do-
mini melius sentientis.

¶ Argumentum.

¶ Judex in Titij possessionem, quasi Seij esset, Caium immit-
tens, Titio non preiudicat. A. F.

1 ☞ Possessionem alterius ingrediens iuridice naturalem ⁊ ci-
uilem possessionem quando dicatur acquirere.
2 Possessor verus quo casu non priuatur per immissionē sua pos
sessione

sessione ciuili.
3 Immissio in possessionem alterius nõ obstat vero possessori quẽ iudex priuare non intendebat, quominus propria autoritate immissum expellere possit.

¶ De bo. auto. iud. pos. Consi. xiij.

Dherendo eleganter dictatis per egregium virum dominum Petrum laterij legum doctorem. † Dico q̃ quis, secundum Ange. in. l. clam possidere. §. qui ad nundinas. ff. de acqui. possessio. per ingressum, quem quis non de facto, sed iuridice facit in possessionem alterius, ingrediens huiusmodi acquirat naturalem & ciuilem possessionem. l. iuste possidet. ff. de acquiren. possess. facit. l. vniuersas. & l. item cum pretor, & quod no. Bar. in. l. peregre. §. quibus. in fi. eo. titulo. hoc tamen intelligendum est secũdum Alexã. de imo. in dicto. §. qui ad nundinas, quãdo iudex immittẽs in possessionem priuare voluit illum, qui vere possidebat: secus autem si iudex non intellexerit priuare verum possessorem: sed aliũ quẽ
2 putabat possidere, & non possidebat: † eo em̃ casu non priuatur p immissionem huiusmodi verus possessor sua possessiõe ciuili. vt not. Inn. in. c. q̃ñ frequenter. vt lite non cõtesta. Bar. & alij. post eum in. l. officium. ff. de rei ven. & in. l. ij. C. vbi in rem acti. per. l. fi. C. si p vim vel alio mo. Pro quo bene facit. l. si in testamẽto. ff. de
3 excep. rei iudic. † Nec operatur talis immissio quominus possit verus possessor, quẽ iudex priuare nõ intendebat, propria autoritate expellere immissũ, fm Jo. de imo. in. l. a diuo pio. §. si post aditum. ff. de re iudi. & Allex. de imo. in. d. l. clam possidere. §. qui ad nũdinas. Licet post q̃ honorabilis vir Petrus Baronnati mercator immissus fuit in possessionem realem, actualem, & corporalem domus in actis cause latius mentionate, & possessionem domus huius acquisiuit, prouidi viri Richardus & Jacobus le peletier mercatores pretendũtur immissi in possessionem eiusdẽ domus autoritate & mandato insignis curie Delphinalis parlamenti: tamen q2 ipsa magnifica curia eundem Baronnati verũ possessorem priuare non intendebat, sed nobilem quondam virum Joannem souerij pretensum debitorem, & quem credebat possidere, nõ fuit ipse Baronnati p predicta priuatus dicta sua possessione, & ita non debent prefati le Peletier, vtpote nõ possessores, in hoc iudicio obtinere: sed prefatus Barõnati verus possessor. Et ita mihi videtur sub correctiõe cuiuslibet melius sentiẽtis.

¶ Argumentum.

¶ Promissio ad dictamen alterius standi ex causa reuocatur re integra. A. F.

1 ¶ Conuentio dicto alterius etiam iniquo standi, ad arbitriũ tamen boni viri reducitur.
2 Juramenti delatio in iudicio facta habet vim stipulationis.

¶ Schedula prima.

1 Tiam † si verũ esset q̃ cõuentio, per quã quis conuenit, aut paciscitur se staturum dicto aut iuramento alterius super expẽsis & interesse facta sit tñ si ille, cuius arbitrio hoc permissum extiterat, arbitretur inique, debebit arbitriũ seu declaratio huiusmodi reduci ad arbitriũ boni viri. l. si libertus. ff. de ope. liber. no. in. l. penul. ff. de arbi. & l. si p ca. C. de do. promis. & q̃d ibi per gl. & doc. Et ita no. Bar. in. l. fi. ff. de pto. stipula. & Alexã. de Jmo. in. l. iusiurandũ quod ex conuentione. in princi. ff. de iureiur. Quinimo dicit Bar. in. d. l. fi. de preto. stipula. q̃ pactũ seu cõuentio, de qua supra, non obligat paciscentẽ quin possit reuocare anteq̃ aduersarius declaret. Pro quo est casus fm cum in
2 l. si quis iusiurandũ. C. de re. credi. † vbi erat facta delatio in iudicio, que habet vim stipulationis. l. cũ ostendimus. ff. de fideius. tuto. & tamen potest ibi reuocari delatio: multo magis ergo si hoc factum est extra iudiciũ. Et q̃uis aliqui in hoc vltimo contradicant Bar. istud tamẽ pcederet vbi interuenisset iusta cã reuocãdi delationẽ, seu promissionem factã de stando dicto aut iuramẽto, vt declarat Ange. & moderni in. d. l. fi. ff. de preto. stipula. & voluit Alex. in allegata. l. iusiurandũ quod ex cõuentione. Ex quibus infero q̃ vbi honorabilis. M. cuius simplici dicto stare conuenit & pmisit, vt per eum pretenditur, nobilis quondã vir Joãnes plouerij super expensis & interesse, male vel inique arbitraretur: poterit nobilis & honorabilis vir. M. plouerij, eius filius & heres cum beneficio inuẽtarij, postulare declarationem seu arbitrium huiusmodi reduci ad arbitrium boni viri: quinimo poterit secundũ Bar. ante factam declarationem reuocare conuentionem antedictam: quod secundũ omnes docto. pcedit saltẽ eo casu quo superuenisset iusta causa reuocandi. Et ita mihi breuiter & succincte, sub correctiõe cuiuslibet melius sentiẽtis, videtur.

¶ Argumentum.

¶ Decime quacunq̃ cõsuetudine nõ obstãte, debẽt solui. A. F.

1 ¶ Decima solui debet de pcepto, nec consuetudo excusat quominus soluatur integraliter.
2 Decimas qui non soluit a peccato nõ videtur posse defendi.
3 Titulus non requiritur in consuetudine prescribenda.
4 Titulo legitimo allegato, & pbata possessione tẽporis sufficientis, p eo presumitur, etiam si alias de illo non appareat.
5 Consensus ex temporis diuturnitate quãdo presumatur, vel autoritas interuenisse, precipue in decimis.
6 Compositio celebrata super minuenda quantitate decimarũ cõfirmari non potest, nisi per papam.

¶ De sacrosan. eccle. Consi. xiiij.

Jso pcessu cause agitate per & inter egregiũ virũ do. Petrũ pugeti iuriũ licẽtiatũ priorem, & venerabilẽ virũ do. Claudiũ cygniserij perpetuũ vicariũ parochialis ecclesie de Ansoysio agẽtes ex vna parte. Et nobilẽ & pbos viros Melionũ de sabrano dñm eiusdem castri: et alios in processu cause huius plenius nominatos reos & defendentes ex altera. Dico & rñdeo q̃ difficultas cause huius videtur dependere ex illa questiõe sepius agitata, qua queri solet, an decime debeantur, ex pcepto & an de cõsuetudine introduci valeat q̃ decime nõ debeant vel q̃ decime integre nõ soluant. De qua per sanctũ Thomã. ij. ij. q. lxxxvij. arti. j. per Hosti. in sum. ti. de deci. §. & vtrũ prescribi, sub. §. vij. queritur. Archi. in. c. decime. versi. Quero hic an decime &c. Archi. flo. in. ij. parte sue summe, ti. iiij. c. iij. §. vj. Jo. asten. in sua sum. tit. de deci. §. circa. vj. artic. vers. vtrum consuetudo excuset. Fra. Ang. de claua. in sua sum. in verbo, Decima. fo. mihi. 71. Hostiẽ. & doc. in. c. in aliquibus. de deci. Arch. gl. & doct. in. c. j. de deci. li. vj. Et quãuis do. theologi videantur in aliquibus aliter sentire vel dicere: doc. tñ Canon.
1 videntur magis communiter in hoc resoluere, † q̃ decima predialis solui debeat de precepto: & q̃ consuetudo nõ excusat quominus soluatur integraliter. Hoc enim firmat gl. in. c. quicũq̃. xvj. q. vij. gl. Jnn. Host. Jo. and. in nouel. & doc. magis communiter. in. d. c. in aliquibus. de dec. Host. in. d. sum. §. septimo queritur. vers. Magistri vero canonum &c. vbi plenissime. & gl. in. d. c. j. de deci. in. vj. Quorum opinionẽ pro nunc sequendo dico, sub correctione cuiuslibet alterius melius sentientis, q̃ prefati nobilis Melionus, & alij tenent ad solutionẽ vere & integre decime. Pro quo possunt adduci multa iura & multe rõnes plenius allegate per Host. & alios in locis superius alleg. super quibus non insisto. Et hoc maxime procedit postquã ecclesia, seu pro ea pre-
2 fati do. prior & vicarius petunt illas sibi solui. † Et ita non viderentur posse defendi a peccato, nisi illas soluerẽt. Preterea non est pbata, quinimo nec allegata, aut deducta cõsuetudo nõ soluẽdi decimã integram: sed prius deductũ est in articulis exceptionalibus exordiẽtibus, Ad elidendũ ex parte dictorum nobilium Melyoni, & aliorũ in hac causa productorũ &c. q̃ ipsi Melyonus, & alij sunt & fuerũt in possessione seu quasi soluẽdi decimã, dictus vez nobilis Melyonus ad rõnem vicesime partis, & alij ad rõnẽ decimeoctaue partis. Quo fit vt psupposito q̃ cõsuetudo alias legitime prescripta, pdesset in decima nõ soluẽda vel in toto, vel in tãto: hoc tñ non pdesset in hoc casu, cum cõsuetudo hmõi nec probata nec deducta extiterit: vt patet ex predictis articulis: & sic ea, se iuuare nõ possunt prefati nobilis Melyonus & alij. Etiã dici nõ potest q̃ ipsi defendẽtes ius nõ soluendi integram decimam prescripserint, q2 hoc non est probatum, quinimo nõ etiam
3 propositum: q2 ad eam requiritur titulus, † quanuis nec in consuetudine. vt no. doc. communiter. in. c. fi. de consuetudine. & sentit Jo. de imo. in cle. j. vers. item potest esse &c. de deci. in clement.
4 † Et q̃uis alias allegato aliquo titulo idoneo & legitimo, & probata possessione temporis sufficientis presumatur pro titulo allegato, etiam si alias de illo non appareat, per id quod not. glo. Barto. & doctores in. l. cum de in rem verso. ff. de vsu. docte. in. l. si certis annis. C. de pactis. & cano. in. c. peruenit. de censi. hoc tamen fieri non potest in hoc casu, in quo nullus titulus extitit al-

legatus. pro quo allegasse sufficiat quod not. Bart. in. l. si adulterium cum incestu. ff. de adulte.

Sed nec puto q͞d quedā compositio olim facta per ⁊ inter dominos tunc priorem ⁊ vicarium loci predicti de Ansoysio ex vna parte, ⁊ dominos ac vniuersitatē ⁊ homines eiusdē loci, sufficiat ꝓ defensione dictorum nobilis Helioni ⁊ aliorū: quia illa, vt pote non autorizata, vel cui nō apparet consensus per superiorem adhibitus, non obligat successorem, c. veniens. ⁊ quod ibi per doctores de trāsac. facit. l. pres-
5 ses, ⁊ quod ibi docto. C. eo. titu. † Cui non obstat si forte opponatur, ꝙ ex temporis diuturnitate presumatur cōsensus, vel autoritas interuenisse, per id quod habetur in. l. si filius, ⁊ quod ibi doctores, maxime Bald. C. de peti. here. Panor. ⁊ alij in. c. albericus, de testi. Ange. ⁊ moderni in. l. sciendum. ff. de verb. obliga. ⁊ in. l. qui in aliena. in principio. ff. de acqui. here. ⁊ Roma. consi. mihi. cclij. exordiēte, Pro decisione proposite questiōis ⁊c. Dā nideo ꝙ hoc fortasse ꝓdesset. vbi ꝓbaref decimam solutā iuxta formā cōpositionis: tūc ēm ꝓpter tempus, diuturnitatē, ⁊ continuationē solutionū factarū iuxta formam compositionis, presumi posset compositionē huiusmodi fuisse autorizatam, vel illi cōsensum adhibitum per dictos do. Archiepiscopum ⁊ Capitulū: sed hic nō probātur nec probabuntur solutiones facte iuxta formam compositionis, vt patet ex inspectione eiusdem cōpositionis, ⁊ depositione testium in hac causa productoruꝫ. Preterea, presupposito ꝙ propter temporis diuturnitatem, ⁊ qꝛ etiam ita fieri facere promiserunt prefati quondam do. Prior ⁊ Vicari⁹, componentes, presumi deberet ꝙ compositio predicta fuerit ꝑ quos supra autorizata, vel illi cōsensus adhibitus: hoc tamē nō
6 sufficeret ad illius validitatem, † quia compositio celebrata, vel inita super minuenda quantitate decimarum confirmari nō potest, nisi per papam. vt no. Jo. an. ⁊ Panor. in. c. venerabiles. de confir. vti. vel inuti. ⁊ ita nulla ex parte video bene posse defendi intentionē prefatorū nobilis Helioni, ⁊ aliorum defendentium.

¶ Argumentum.

¶ Tributorum diutina solutio male probata subditis illa prestantibus non preiudicat. V. F.

1 ¶ Obligationis inducende certi sunt modi.
2 Tempus per se non est modus inducende obligationis, qꝛ nec modus tollende.
Inductum ad vnum actum non debet contrariū inducere.
3 Obligatio cum liberatione pugnat.
4 Titulus habilis annue pensionis allegatus ⁊ probatus diutinā solutionē ꝑsumit, si ↄtinuata fuerit per tēpus immemoriale.
5 Prestatio non probat, nisi quatenus ex ea de necessitate infert.
6 Rusticitas excusat ⁊ illiteratura in diutina solutione.
7 Probatio aduersus presumptionem iuris admittitur.
8 Testes deponentes super non articulatis censentur iniurati, et ita non probant.
9 Depositio super causa inepta, aut impertinenter deducta inualidanda.
10 Actio realis contēta est allegatione cause propinque idē vbi agitur petitorio: quod secus in actione personali, que ⁊ causam propinquam ⁊ remotam postulat.
11 Incertitudo non releuat producentem.
12 Ex diuersis non infertur.
13 Cōsuetudo aliorū locorū, qꝛ iuris stricti, ⁊ que libertati detrabit, ⁊ est iuri contraria, non debet extendi ad alia loca.
14 Liber tributorum, rationum, ⁊ recognitionum quādo probet.

¶ De subditis vassallorum. Consi. xv.

Homines ⁊ habitantes oppidi, siue castri ⁊ mandamenti Deuthesiaci ab initio ⁊ perseueranter confessi sunt, ⁊ confitētur se teneri dare ⁊ soluere annis singulis nobili ⁊ potenti viro Barrachino alamādi domino eorūdem, agricole vcꝫ ⁊ quilibet eorūdem boues habentes, octo grossos Turoneñ. argēteos annuos, seu eam summam, ad quā huiuscemodi octo grossi estimabuntur: ⁊ operarij. seu, vt sic dicam, affanatores simplices ⁊ quilibet eorūdem quatuor grossos turoneñ. seu eam summam, ad quā dicti quatuor grossi appretiabūtur: ⁊ ita sepe secundū valorem fiendum de grossis huiusmodi se obtulerūt ipsi homines ⁊ habitantes paratos solutionem impendere ipsi nobili Barrachino de tributo, in quo eidem teneri compertum est, ⁊ apparet ex antiquis instrumentis. Quod debuit ⁊ debet sufficere prefato nobili Barrachino: cū ex his ꝙ parte eiusdem nobilis Barrachini deducta ⁊ probata extiterūt non appareat eosdem homines ⁊ habitantes in alio teneri eidē Barrachino vltra ⁊ preter annuatiꝫ debita pro suis, predijs singularibus, nec in alio eidem debere condemnari saltem in petitorio iudicio, in quo nūc contendunt partes prefate. non eñ sufficiunt ad victoriam obtinendam pro residuo, seu summa excedēti, pretense solutiones ex aduerso pretense, ⁊ de quibus deponere nituntur aliqui ex testibus parte eiusdem Barrachini in hac
1 causa productis. † Cum quia certi sunt modi obligationem inducendi. insti. de obliga. ⁊ in ti. se. sed iste modus non est de illis, ergo ⁊c. hoc autem modo argumentādi alias vtitur lex. vt. l. patre furioso. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. Cum qꝛ in diutina
2 solutione duo requiruntur, tempus vcꝫ ⁊ solutio. † Sed tempus per se non est modus inducēde obligationis, quia nec mod⁹ tollende. l. obligationum fere. §. placet. ff. de actio. ⁊ obli. no. gl. Jo. an. ⁊ doctores in. c. peruenit. de censi. Cy. ⁊ legiste in. l. si certis annis. C. de pac. nec etiam solutio per se est modus obligationem inducendi: quia quod inductuꝫ est ad vnū actum non debet ei⁹ contrarium inducere: ⁊ sic solutio, que est modus liberādi, ⁊ li-
3 beratione inducta est, obligationem inducere non debet, † que est liberationi contraria. c. maiores. de baptis. et. l. qui hominem. §. fina. ff. de solutio.

Quibus non obstat. d. l. cum de in rē verso, ⁊ q͞d ibi per doc. ⁊ ꝑ can. in. d. c. peruenit, ⁊ per doc. in
4 allegata. l. si certis annis: quatenus volunt † ꝙ allegato titulo, habili annue pensionis, ⁊ probata diutina solutione eiusdem pensionis, presumi debeat pro titulo allegato, ⁊ ꝙ imposterū cogendi sint soluere qui sic probantur soluisse. Cum qꝛ hic non reperitur allegatus aut deductus titulus sufficiens dicte pretense obligationis: nisi forte quis dixerit eundem nobilem Barrachinum deduxisse, ⁊ eius predecessores fuisse in possessione percipiendi iustis ⁊ legitimis titulis, seu causis precedentibus. sed istud non sufficit, nisi eo casu, quo allegantur ⁊ probantur solutiones annue pēsionis continuate per tēpus de cuius initio hominum memoria non extitit, vt voluit Joā. and. ⁊ sentiūt docto. in dicto. c. peruenit. ꝙ hic factum non reperitur, quia ꝗ̄uis deducta extiterit continuatio dictarum pretensarū solutionum, per tempus ⁊c. illa tamē probata non extitit. Aliter enim oportet testes deponere ad hoc vt probent, de initio vel cōtrario memoriam non extare, vt colligitur ex his, que no. gl. in. c. j. de prescriptio. in. vj. Cum ⁊ qꝛ si titulus specialis ⁊ sufficiēs deductus extitisset. adhuc non esset locus presumptioni, de qua in. d. l. cuꝫ de in rē verso, nec presumptiue probatus esset titulus allegatus qꝛ ad hoc vt per diutinaꝫ solutionem probetur presumptiue titulus allegatus, non sufficit probare ꝙ soluētes simpliciter diu soluerint: sed oportet ꝙ vltra ⁊ preter probationē solutionū huiusmodi ꝓbent solutiones esse factas ex causa legitima: alias nō
5 inferretur ad causam allegatā, † qꝛ prestatio vel alius actus nō probat, nisi quaten⁹ ex eo de necessitate infert. l. neqꝫ natales. ⁊. l. ad probationē. C. de pba. l. nō hoc. C. vnde cogna. c. cū contingat. de offi. deleg. ⁊. c. in presentia. de proba. ⁊ ita firmauit Bar. in. d. l. cū de in rē verso. Sal. in. d. l. si certis annis. ver. q̄ro dixi ꝙ decēnalis ⁊c. ⁊ idē ibi Alex. super glo. fi. ibi, alias enim si soluisset simpliciter ⁊c. ⁊ Ant. de but. in repeti. d. c. peruenit. Preterea illi q soluisse pretendūt dicto nobili Barrachino, ⁊ suis predecessoribus olim dñis Deuthesiaci, sunt ⁊ erāt homines agrestes seu ru-
6 stici: † in quib⁹ presumptio, de qua in. d. l. cū de in rē verso, sibi locum nō vēdicat, vt videtur voluisse, gl. in. d. l. cum de in rē verso. Pet. ⁊ Cy. in alle. l. si certis annis. Cuius rationem assignat ibi Cy. qꝛ quāuis. d. l. cum de in rem verso, loquatur generaliter: illius tamen restrictio quoad omnes rusticos. ⁊ quasdā alias personas colligitur ex his que habentur in. l. cum de indebito. §. j. ff. de probat. ⁊ hoc saltē deberet procedere in hoc casu, in quo dicti pretensi soluentes non solum sunt ⁊ fuerūt viri illiterati ⁊ rustici, sed etiam subditi extorquentium. Quo fit vt solutiones huiusmodi quatenus excedunt summam ⁊ valorem dictorum octo ⁊ quatuor grossorum turoneñ. singula singulis opportune referēdo, presumuntur per metum extorte. vt not. Joan. and. in. c. j. de prescrip. in. vj. in nouel. Bal. in. §. pactiones. de pa. constā. Alex. de imo. in. l. j. §. que onerāde. ff. qua. re. actio non da. que presumptio coadiuuatur ex arrestis ⁊ detentionibus hoc tempore fa-
7 ctis, ⁊ de quibus apparet ex actis cause huius. † Preterea presumptio, de qua in dicta. l. cuꝫ de in rem verso, est presumptio iuris, non iuris ⁊ de iure, ⁊ ideo aduersus eam admittitur probatio, vt puto voluisse Odof. in. d. l. si certis annis. De cōtrario vero apparet ex instrumentis duarum transactionuꝫ in hac causa productis olim celebratarum, prime vcꝫ per ⁊ inter quondam nobilem ⁊ potentem virum dominum Aymarum de claromonte, ex

te,ex vna parte,⁊ ipsos homines ex altera. Alterius vero ⁊ secūde,per ⁊ inter dictos homines ⁊ quondam nobilem Joachinum de claromonte ipsius domini Aymarij filiū:⁊ insuper ex instrumento sententie dudum late in obseruantiam huiusmodi transactionū,aut alterius earūdē. Pro qua,⁊ q rite ⁊ recte lata extiterit presumendū est.c.in presentia,cum suis similibus,que multa sunt,de renuntia. Per que instrumēta,⁊ presertim per instrumenta dictarum transactionum,apparet q homines ⁊ manentes prefati post cessationem vinteni,de quo in eisdem,nō debuerunt,nec tenentur soluere ad causam vinteni,si ad causā illius eos teneri verum vt,prout ex aduerso pretenditur in secūdo articulo schedule,exordientis,vt rectū prodeat iudicium ⁊c.inserte fo.151.nisi summas predictas:dicti vez agricole boues habentes,octo grossos turonen.⁊ simplices operarij quatuor grossos. ad vintenū autem non tenentur:quia illius concessio,si de ea appareat,fuit tempore limitata:⁊ sic post tempus locum habere non debuit,⁊ quia etiam vt locum postea non haberet transactū fuit inter partes,⁊ per iudicem iudicatum.

Nec sibi persuadeat idem nobilis Barrachinus,eius pretensam intētionē ex eo iuuari posse quia quidā ex dictis suis pretēsis testib⁹ visi sunt deponere,q certe Corroate,olim recipi solite per dños Deuthesiaci, fuerint p eos reducte ad certam pecuniariā summā.que hodie cū alio tri-
8 buto exoluitur.† Cum quia illi testes quo ad hoc testificantur ⁊ deponunt super non articulatis,⁊ sic non iurati,⁊ ita nō probāt,vt no.Bar.⁊ doctores in.l.si duo patroni.§.idem iulianus.ff.de iureiur. Cum ⁊ quia deponunt de auditu dici.l.testium,cum suis simili.C.de testi. Cum ⁊ quia idem nobilis Barrachin⁹ pretendit ⁊ affirmat in predicta schedula,vt rectum prodeat ⁊c.qđ vltra ⁊ preter decem ⁊ nouem grossos ⁊ patacum,quos sibi annis singulis deberi pretendit a quolibet agricola boues tenēte,⁊ qnque grossos cum quarto,quos sibi deberi dicit per quēlibet affanatorem,sibi debeantur Corroate, prout parte ipsius deductū fuit in.xvij.xviij.⁊ quibusdam sequentibus articulis dicte schedule,vt rectum ⁊c.super quibus etiam fuerunt ipsius parte testes producti ⁊ auditi. Contradixit igitur intentio eiusdem nobilis Barrachini depositioni predictorum testium,non enim qui Corroatas sibi deberi pretendit,⁊ illas petit,censendus est pretendisse,aut pretendere illas esse reductas ad summam pecuniariam,⁊ illam sibi solui cum alio tributo.

Preterea etiam dico dictum nobilē Barrachinum petere non posse dictas pretēsas Corroatas. Cum quia non probauit,quinimo nec deduxit aliquam idoneam ⁊ habilez causam,propter quā fere,vel presumptiue appareat dictos homines ⁊ habitantes teneri ad ipsas Corroatas. Cum ⁊ quia nec diuturnam prestationem Corroatarū huiusmodi allegauit,aut deduxit:quo fit vt testes,qui nō sup obligatione ipsa,de qua ex aduerso capitulatū extitit. Quis inepte,sed super prestatione ipsarum pretensarum Corroatarū deposuerunt,de iure non probant,quasi deponant super non articulatis ⁊ sic non iurati. Cum ⁊ quia si alias valeret eorum depositio,nec
9 ex hoc inualidari deberet,quia facta est super nō articulatis:† tamen ex hoc debet reddi inualida super causa inepta,aut imperti-
10 nenter deducta:† quia licet in actionibus realibus,⁊ vbi agitur petitorio,allegare sufficiat causam propinquā,scilicet dominium: in personalibus tamen allegare non sufficit causam propinquā scz obligationem,sicut fecisse videtur idem nobilis Barrachin⁹ in dicto articulo.xvij. Sed allegare oportet causam remotā,puta cōtractam institutionē,vel aliquid tale ex quo insurgat obligatio.vt no. Joan.and.in dicto.c.peruenit,ibi ⁊ per hoc cōmuniter tenent ⁊c. Que indubitanter videntur in hoc casu procedere,in quo non probatur prestatio Corroatarum temporis,de cuius initio memoria non extat:nullus enim testium de hoc deponit,secundum theoricam glos.dicti.c.j.de prescriptio.in.vj. Adijcio premissis q etiā dicti testes nō deponunt,q prefati homines ⁊ habitantes eūdem Barrachinum coadiuuent annis singulis in vindemiādo quādā ei⁹ vineā,⁊ ad deferēdā vindemiaz ad torcular ⁊ tinas:nō deponūt q hoc faciāt pro Corroatis,sed quo ad hoc aut deposuerūt se nescire,aut dixerunt q non p Corroatis,sed ex gratia ⁊ beneplacito hoc faciunt:⁊ hinc forte est q testes huiusmodi nō sunt ausi deponere,q oēs annis singulis coadiuuāt ⁊ coadiuuerint annis de qbus deponūt,sed dicunt q
11 omnes vel maior pars ⁊c.† Super quo eorum depositio etiam peccat ratione incertitudinis in nō nominando eos,qui adiuuerunt:⁊ sic non releuat producentem.c.in presentia.de probatio. Dicti etiam testes non deponūt de tribus Corroatis,⁊ sic nō est per eos probata intentio dicti nobilis Barrachini. Que etiā nō probatur ex his,que visi sunt deponere super.xxv.⁊.xxvj.articulis dicte schedule,vt rectum ⁊c.quo ad quedam alia loca,de qui-
12 bus ibi,⁊ in quibus solui pretendūtur Corroate:† quia ex diuersis non infertur.l.papinianus exuli.ff.de pigno.⁊.l.inter stipulātem.§.sacram.ff.de verborum obligatio. Quemadmodum enim nobiles ⁊ habitātes locorū huiusmodi expresse dictos de Deuthesiaco ⁊ mandamento per eorum statutū astringere non valerent ad soluēdū Corroatas domino Deuthesiaci,ita nec hoc facere tacite potuerunt,scilicet per eorum pretensas Corroatarū
13 prestationes.† Nec consuetudo aliorum locorum etiam circūuicinorū,si de illa legitime appareret,prout non apparet,extendi deberet ad locū ⁊ mandamentū Deuthesiaci,vtpote iuris stricti,⁊ que libertati detrahit,⁊ est iuri contraria,aut preter ius.

14 † Etiā non probatur per quedam pretensa calendaria recognitionū,seu terreria,de quibus etiam habetur in articulis eiusdem nobilis Barrachini. Cum quia de illis nō apparet. Cum ⁊ quia,si de his appareret,illa nō sunt manu publica,sed priuata,⁊ per nō notarios descripta:⁊ sic non probant.c.ij.de fide instrumen. Cum ⁊ quia si descripta appareant manu,alicuius notarij:illa tamē non apparēt descripta per eos,qui pretensas recognitiones,de quibus ibi,vel alias ptensas scripturas originaliter descripserūt aut fecerūt ⁊ ita nō probant etiam si ab authēticis originalibus extracta extitissent aut.si quis in aliquo,⁊ quod ibi per docto.C.de eden. ¶ Quo vero ad quasdam pretensas rationes,seu computa in dicta causa producta parte eiusdem Barrachini,non videtur opus esse grandi impugnatione:cum ex eorum sola inspectione euidēter appareat illa nihil probare.

¶ Argumentum.

¶ Cogi neque nisi q in substitutionibus deus Jurisconsultis dedit corda hominum scrutari. A. F.

1 ¶ Ventris nō pregnantis tempore testamēti portio relicta cui accrescat.
2 Testatum et intestatum decedere pugna est.
3 Substitutio vulgaris expressa continetur in compendiosa,saltē verbis generalibus.
4 Testamentum potest vires assumere a vulgari substitutione.
5 Impotentie caput in vulgari substitutione multis ex causis cōtingit,⁊ que sint ille cause remissiue.
6 Verbum substituo est verbum commune.
7 Substitutio facta per verbū substituo valet iure pupillaris infra pupillaritatem,quamuis mater existat in medio.
8 Opinio iuris ciuilis seruari debet in foro ciuili ⁊ terris imperij ⁊ vbiqz,si sit approbata per ius canonicum.
9 Viuentes non qui non vixerunt moriuntur.
10 Ultimo decedit etiam post quem nemo decedit.
11 Significatio verborum testatoris ⁊ proprietas scrutanda,a qua non est in dubio recedendum,sed ad vnguem seruanda.
12 Legitima vnius vbi sunt tres liberi est tertia pars trientis.
13 Legitima vel eius supplementum non potest prohiberi quominus petatur,nec filius ea grauari regulariter.⁊ nu.17.
14 Legitima est quarta bonorum,non autem hereditatis: que debetur ere alieno deducto cum funeris expensa.⁊ nu.18.
15 Dos in legitima confertur ⁊ imputatur.
16 Institutio dat intellectum ⁊ interpretationem ad substitutionē, que secundum illam regulatur, quod etiam in precedenti substitutione ad subsequentem locum habet.
19 Supplemētum legitime debet fieri de rebus hereditarijs,⁊ que ex aduentitio lucro veniunt in eam non imputantur.

¶ De insti.⁊ substi. Consil.xvj.

Udum fuit in humanis,puidus vir Symoneta lōgimelli ciuis ⁊ habitator Arelatis, qui anno incarnationis dñice.M.cccclxxvij.⁊ de mense Februarij fecit ⁊ condidit vltimū suū ⁊ nuncupatiuum testamētū: in quo inter cetera Margarete filie sue.v.florenos iure institutionis reliquit ⁊ legauit:cum quibus, vna cum dote per euz tēpore contracti matrimonij cum Petro gauarij textore eius marito cōstituta.voluit ⁊ ordinauit eādem Margaretā contētari,⁊ nihil plus in ⁊ super eius bonis petere posse quocūqz iure,tit.actione,ratione,siue causa. Et in his eandem Margaretā suā particularē heredē instituit ⁊ nominauit. ¶ Etiam legauit ⁊ iure institutionis reliquit prefatus Symo-

neta Francesie alteri filie sue naturali et legitime ducētos flore-
nos monete currētis, et alimēta pstanda donec fuisset matrimo-
nio copulata, ac vestes, vniuersumq; mundū muliebrē, seu ioca-
lia, quas et que eandē habere contigeret tēpore quo nuberet: cum
quibus voluit et ordinauit eandē contentari, et qd nihil plus in et
super bonis suis petere posset quocūq; iure &c. et in his eādem
Francesiam particularem heredem instituit. ¶ Legauit etiam
et reliqt certas particulares summas posthumab⁹ suis. si quas
sibi ex honesta muliere Margareta eius vxore nasci continge-
ret: sed qz nulle sunt nate, nō expedit hoc psequi. ¶ Heredes ve
ro suos vniuersales fecit instituit et proprio ore nominauit Clau
dium longimelli filiū suū naturalem et legitimū, et ventrē prefate
Margarete vxoris sue, si tūc aut tempore mortis eiusdē testato
ris preuiniens foret, et vnum aut plures masculos peperisset, e-
quis portionibus, et eos adinuicem substituit, ita q pars premo
rientis, seu premorientium eorūdem absq; prole legitima ex ei⁹
seu eorum legitimo matrimonio procreata ad superstitē et super
stites ipsorum et suos deuolueretur et pertineret: et vltimo ipsorum
filiorum suorum sic sine prole legitima decedēti, substituit in om
nibus dictis eius bonis primum filiū, quē dictam, Francesiam
eius filiam ex suo legitimo matrimonio habere contigerit, si tūc
viuat in humanis, et suos: si vero eadē Francesia nullū tūc habe-
ret filium masculum, tunc et in eum casum vltimo eorūdem filio-
rum suorum sic sine prole legitima decedenti in omnibus dictis
bonis suis eandem Francesiam filiam suam substituit, et suos li-
beros legitimos quos pro tunc eam habere cōtingeret, et eosdem
liberos adinuicem substituit, ita q pars premorientis ipsorum,
seu premorientium sine prole legitima, ad superstitem et supersti
tes eorūdē, et suos, pleno iure deuolueretur et ptineret. Et si vlti-
mus liberorum eiusdem Frācesie quandocūq; sine liberis legiti-
mis decederet, tūc et in eum casum voluit et ordinauit, q fructus
et vsufructus omnium bonorum pleno iure spectarent et pertine
rent legitimis liberis dicte Margarete filie, qui pro tunc fuis-
sent, quos adinuicem in fructibus huiusmodi substituit, ita qd
pars fructuum predictorum premoriētis, aut premorientiū si-
ne prole legitima ad superstitem seu superstites eorūdem, et suos
deuolueretur, et vltimo dictorum liberorum eiusdem Margare
te sic sine prole legitima decedenti in omnibus bonis substituit
nepotem suum ex Joanneta sorore eiusdem testatoris.

Deinde vero pfatus testator
permanens in volūtate huiusmodi ab humanis decessit, super-
stitibus prefatis Claudio, Margareta, et Francesia filio et filia-
bus, et Margareta vxore eiusdem testatoris, que post testamen-
tū predictū posthumū aut posthumam non peperit. post hec au
tem vita functus est et decessit dictus Claudius heres vniuersa
lis institutus, tempore eius mortis adhuc in pupillari etate cō
stitutus: et sic sine liberis, superstitibus prefatis Margareta ma
tre, Margareta et Francesia sororibus eiusdem Claudij tempo-
re vero mortis dicti Claudij heredis pdicta Frācesia nullum ha
bebat filium masculum, licet postea ex longo interuallo filiū ma
sculum pepererit, qui successiue adhuc impubes vita functus
est et decessit superstite eadem Francesia eius matre. ¶ Decessit
etiam et vita functa est prefata Margareta superstite Marti-
no gauarij eius filio naturali et legitimo. ¶ Post cuius Mar-
garete mortem anno videlicet dominice incarnatiōis Millesi-
mo.cccclxxxix. et de mense Martij, prefata Margareta longi-
melle relicta dicti Symonete testatoris, suum condidit testamē
tum: in quo inter cetera legauit dicto Martino gauerij tam iu
re institutionis hereditarie et particularis legitime, quam pro
omni iure in et super bonis suis competen et competituro, quin-
decim florenos monete arelatis currentis, sibi soluēdos et distri
buēdos dum fuerit etatis viginti annorum, et non ante: cū qui-
bus eum voluit contentari, et q nihil aliud in et super bonis suis
petere posset, heredem vero suam vniuersalem fecit et instituit
dictam Francesiam filiam suam, et suos: que permanens in eadē
voluntate ab humanis decessit, superstitibus prefatis France-
sia filia, et Martino nepote, seu felezeno ex pfata Margareta.
¶ Ex quesito vero huiusmodi orta sunt dubia sequentia. Pri-
mum ad quem deuoluta extiterint bona dicti quondam Symo
nete per mortem dicti quondam Claudij, et quo iure. ¶ Secun-
dum an in bonis huiusmodi potuerit dicta quondam Marga-
reta, vel nunc possit dictus Martinus eius filius aliquid pete-
re vltra et preter dotem eiusdem Margarete et dictos quinque,
florenos per dictum quondam Symonetum in suo testamento
relictos. ¶ Tertium an idem Martinus aliquid petere possit
in bonis prefate Margarete eius auie materne, vltra et preter
dictos quindecim florenos per ipsam sibi relictos.

Uiso casu superius satis pro-
lixe enarrato, et dubijs ex eodem elicitis, dico et respondeo ad om-
bia et quesita huiusmodi sub emendatione peritionis meliora co
gnoscentis. Et primo, ad primum veniendo presuppono pro il-
1 lius faciliori solutione, † Qr cum venter dicte quondā Marga
rete nec tempore testamenti prefati quondam Symonete primi
testatoris, nec postea fuerit pregnās, portio relicta huiusmodi
vētri iure accrescēdi delata est pfato quondā Claudio. l. heredes
si non ex partibus. ff. de here. instit. l. j. §. his ita. C. de caducis tol
lendis. l. si ex pluribus. ff. de su. et legit. heredi. et l. j. §. si ex fundo.
2 ff. de here. institu. † Et hoc ne prefatus quondam Symoneta di
catur decessisse partim testatus et partim intestatus, cōtra. l. ius
nostrum et quod ibi per glo. ff. de regulis iuris. not. Bart. in. l. re
coniuncti. versi. quero quarto nunquid inter omnia &c. ff. de lega
tis. iij. vel etiam alia ratione, de qua per Cyn. in dicto. §. his ita.
¶ Premitto preterea, et secundo, q aut prefatus quondā Clau
dius se immiscuit hereditati dicti quondam Symonete ei⁹ pa-
tris, aut ante illius immissionem ab humanis decessit. et quidē si
ante immissionē decesserit, illa fuit delata pfate Frācesie in vim
vulgaris expresse saltem verbis generalib⁹ comprehēse in sub-
3 stitutione compēdiosa facta vltimo decedenti: † quia in compen
diosa continetur vulgaris expressa, saltem verbis generalibus.
vt no glo. et communiter omnes doctores in. l. precibus. C. de im
pube. et alijs substi. l. centurio. ff. de vulgar. et pup. et in. c. Raynu
4 tius, de testa. † Ab hac autem vulgari substitutione potest testa
mentum vires assumere. l. et si pepercerit. §. si ita testat⁹, et quod
ibi per Bar. Alex. de imo. et doc. ff. de libe. et posth. per Bar. et do-
cto. in. l. j. in. ij. q. principali, vbi dē effectibus vulgaris substitu-
tionis. ff. de vulga. et pupill. et per Bald. in. l. cum proponas. C. de
5 here. insti. † Cū enim substitutio vulgaris habeat caput volun-
tatis, et impotentie, dicta. l. cum proponas. caput impotētie con
tingere potest multis ex causis. vt no. docto. in. d. §. si ita testat⁹,
et inter ceteros quando institutus moritur ante aditam heredi-
tatem. l. ab omnibus. §. cū quidam. ff. de lega. j. ¶ Si vero prefa
tus Claudius post immissionē dicte paterne hereditatis ab hu
manis decesserit, dico quod, cum substitutio, de qua supra, facta
6 fuerit per verbum substituo, † quod est verbum commune. l. iam
hoc iure. §. sed si alter, et quod ibi per docto. ff. de vulga. et pupil.
no. gl. in dicta. l. precib⁹. C. de impuber. et alijs substitu. Joā. and.
et docto. in. c. si pater. de testa. in. vj. Barto. et doct. in. d. l. centurio
circa finem. Oldra. consi. mihi. xxviij. exordiente, Circa ius mu
nicipale &c. versi. circa. ij. quest. ex themate elicitā &c. et Paul. de
7 castro consi. mihi. cxxxiij. exordiēte, viso puncto et dubijs &c. † Illa
q̄uis mater existeret in medio, valuit et valere debuit iure pupil
laris infra pupillarem etatem. l. precibus. et. c. si pater, superius
allegatis. no. gl. si. in. §. qua ratione. insti. de pupilla. substitutio.
Cy. post nonnullos antiquos doctores in dicta. l. precibus, qui
etiam dicit se ita consuluisse. et idem voluit Joan. and. in. d. ca. si
pater. in nouel. Oldra. consilio mihi. cxxv. exordiente, In propo
sita &c. Ange. Rapha. Joā. de imol. Paulus de castro, et Alexā.
de imo. in dicta. l. centurio. vbi etiam dicit Paulus de castro ita
tenere modernos doct. et ita sepius consuluisse. et idem tenet Sa-
li. et Pau. de cast. in. d. l. precibus. Cardi. flore. et Joan. de Imol.
in. d. c. Raynutius. de testa. vbi etiam refert Joan. de imo. se ita
consuluisse, et quod ita tenebat Fran. de Ramp. eius doct. in. d. l.
precibus. hanc etiam opinionem sequitur Lanfran. in repeti. di
cti. c. si pater, vbi etiam refert multos docto. hanc opinionem te-
nuisse. Et pro hac opiniōe allegantur multe rationes in locis su
perius allegatis, que cum ibi videri possint pretermittuntur. et
quamuis alie fuerint opiniones quorundam aliorum doctorum
plenius recitate in locis superius allegatis: quia tamen secun-
dum Joan. de imo. et docto. in. d. l. centurio. iste opiniones viden
tur satis determinate per ius canonicū in. d. c. si pater, ex cuius
decisione probatur substitutionem, de qua supra, valuisse iure pu
pillaris substitutionis infra pupillarem etatē. debet decisio hu
8 iusmodi etiam in terris imperij et vbiq; obseruari. † Quoniam
quoties sunt opiniones de iure ciuili seruari debent etiam, in
foro ciuili, ac in terris imperij, et vbiq; opinio que reperitur ap-
probata per ius canonicum. vt not. in. c. per venerabilem, qui fi-
lij sint legiti, et per docto. in lege. quanquam. C. ad. l. falcidiam, et
in. c. licet ex suscepto, de foro competenti. Dicta igitur France-
sia successit eidem Claudio eius quondam fratri, et per medium
illius prefato quondam Symonete suo quondam patri iure pu
pillaris substitutionis exclusis prefatis margaretis matre et so
rore: et successit eidem Claudio non solum in bonis ad eundem
delatis ex paterna hereditate: sed etiam in alijs, si que erant a-
liunde acquisita. l. sed si plures. §. ad substitutos. ff. de vulgari et
pupillari.

Sed forte opponetur qd cum
prefata Francesia non appareat expresse substituta dicto quon-
dam

dam Claudio: sed vltimo sine prole ex eodē Claudio, et aliis filiis masculis dicti quondam Symonete sine prole legitima decedentibus: et nulli fuerint alii liberi masculi vt in casu proponitur, et sic
9 ante eū nulli mori potuerint: † quia non qui non vixerunt, sed qui viuunt moriuntur. l. qui duos. ff. de manumis. testa. et l. nam et si cū moriar. ff. de condi. indebiti, quod etiam voluit Paulus de castro consilio mihi. ccij. exordiente, Super hoc puncto etc. non videtur idem, Claudius vltimo decessisse: quia vltimum est superlatiuum ac relatiuum, et respectiuum, et videtur dici respectu precedentiū.
10 sed hoc non obstat, † quia vltimo decessisse dicitur non is demum qui post aliquem decessit, sed etiam post quem nemo alius decessit pro quo allegasse sufficiat. l. in vulgari. in princi. vbi casus. et quod habetur in. l. proximus. et l. illa verba. in principio. ff. de verb. signification. in. l. j. §. j. ff. de bon. pos. secū. tab. et in. l. ex duobus impuberibus, et quod ibi per glo. et doctores. ff. de vulga. et pupillari. Cum igitur nullus filius masculus dicti quondam Symonete post dictum quondam Claudium precesserit, censetur idem Claudius vltimo sine prole decessisse, et sic non obstat dicta oppositio. Etiam nec obstat si opponatur, quod vltimo decedenti primo substitut⁹ extiterit primus filius masculus dicte quondam Francesie: et sic cum ipsa habuerit filium masculum, non videtur eam debuisse succedere. Quoniam respondeo quod dictus quondam Symoneta non simpliciter substituit vltimo decedenti primum filium prefate Francesie, sed eum substituit si tunc viueret in humanis, quod non contigit in hoc casu: quia filius quem prefata Francesia peperit nec natus, nec conceptus extiterit tempore mortis dicti quōdā Claudii: et ita non censetur ille fuisse inuitatus. Dictus etiam Symoneta, vt ponitur in casu, dicto vltimo decedenti substituit prefatam Francesiam, si tunc nullum haberet filium masculum. Cum igitur iste casus contingerit, nemini dubium quin censeatur sub-
11 stituta: hoc enim apertissime sonant ipsa verba testatoris, † a quorum significatione non est in dubio recedendum. l. ille aut ille. §. cū in verbis. et l. non aliter. ff. de legatis. iij. et c. ad audientiā, cum ibi not. per docto. de deci. illa etiam apparet fuisse mens seu voluntas dicti quondam Symonete, a qua non est recedendum, sed est seruanda. l. si quis. et quod ibi per docto. C. de libe. prete. no. Alex. de Imo. in. l. si seruus plurium. §. fi. col. iiij. ff. de lega. j.

Ad secundum quesitum dico

et respondeo, quod si dos prefate quondam Margarete per dictum Symonetam eius patrem cōstituta, et quinque floreni superius mē-
12 tionati ascēdāt ad valorē legitime debite eidē Margarete. † q̄ cū essent tres liberi, erat tertia pars trientis, et sic nona pars bonorū dicti quondam Simonete. auth. nouissima, et in corpore vnde sumitur. C. de inoffi. testa. dictus Martinus nihil petere potest. Si vero dicti quinque floreni et dos hmōi nō ascēdant ad valorē tertie partis triētis, hoc est ad valorē none partis bonorū p̄fati Symo-
13 nete, posset † idē Martin⁹, nō obstāte p̄hibitiōe testatoris, petere supplementum: quia quoad legitimam huiusmodi grauari, vel sibi inhiberi non potuit quo minus eā petere posset. l. omnimodo. l. que nuper. l. quoniam in prioribus. et l. scimus. in principio. C. de inoffi. testa. et notanter dixi de nona parte bonorum dicti quondā
14 Symonete, non de nona parte hereditatis, † quia legitima est quota bonorū, nō quota hereditatis: quia illa debetur deducto ere alieno et funeris impensa. l. papinian⁹. §. quarta et §. qm̄ quarta. ff. de inoffi. test. not. Barto. in. l. ex facto. la. ij. versi. vnde Martinus syluani, etc. et quod ibi per docto. ff. de here. insti. Bald. in. l. quoties. C. de here. insti. Oldra. consilio mihi. clv. exordiente, Prima dubitatio est de filio instituto etc. in secūdo quesito. Iason in repeti. dicte auth. nouissima, col. ij. et Lanfran. in. d. c. si pater. versi.
15 octauo et vltimo queritur an legitima sit quota bonorum etc. † Illud autem in dubium non vertitur, quin prefata quondam Margareta, que supererat tempore mortis eiusdem Symonete eius quondam patris, aut dictus Symoneta teneatur et debeat imputare in huiusmodi legitimam dotem pro ipsa Margareta constitutam. l. quoniam nouella. C. de inoffi. testa. not. Bar. et omnes doctores in. l. in quartam. ff. ad. l. falcidiam.

Addo premissis, et ad id de quo

etiam fuit verbo quesitum, quod q̄uis liberi eiusdem Margarete videantur substituti vltimo decedenti ex liberis prefate Francesie: quia tamen liberi ipsius Francesie non videntur substituti, nec alias inuitati per dictum quondam Symonetam: non potest, nec poterit imposterum prefatus Martinus, aut eius liberi aliquid petere in bonis eiusdem Symonete in vim dicte afferte substitu-
16 tionis. † quia quemadmodum institutio dat intellectum et interpretationem ad substitutionem, que secundum illam regulatur. l. coheredi. §. qui discretas. et l. si plures. ff. de vulga. et pupillari. l. j. C. de impube. not. Bar. in. l. fi. ff. ad trebel. ita et precedens substitutio sequenti substitutioni: Et cum non possit intelligi grauamen fuisse iniunctum liberis eiusdem Francesie, nisi in casu quo cōtigisset eosdem inuitari ex dispositione testamentaria prefati Symonete. l. sed et si sic. §. fi. ff. de lega. iij. l. ab eo. C. de fideicom. l. plane. la. ij. §. fin. ff. de lega. j. palam infertur substitutionem factam de liberis dicte quondam Margarete expirasse, vel eam nunquā sortituram vel habituram effectum pro eo, quia substitutio facta de liberis predicte Frācesie locum non habuit, nec locum habebit imposterum: cum illa solum facta extiterit de illis, qui superessent, aut viuerent tempore mortis dicti quondam Claudii. Et quia nulli tunc nati vel concepti extiterant nulli cēsentur substituti. Quod si ita est, imo quia ita est, non potuerunt liberi eiusdem Francesie postea nascituri grauari de restituendis bonis et hereditate prefati quondam Symonete, vel Claudii eius filii liberis dicte Margarete. l. ab eo. et l. sed et si sic, superius allegatis.

Ad tertium quesitum dico et

17 respondeo, † quod nisi dicti quindecim floreni per dictam Margaretam prefato Martino suo nepoti relicti ascendant ad valorem sue legitime, que est dimidia pars trientis, hoc est sexta pars bonorum eiusdē Margarete. dicta auth. nouissima, et in corpore vnde sumitur, et in qua grauari non potuit l. omnimodo. l. quoniam in prioribus, et l. scimus. in principio. C. de inoffi. testamen. poterit idem Martinus petere supplementum legitime, hoc est, id quod deest de estimatione et valore sexte partis bonorum dicte quondam
18 Margarete, dico bonorum non hereditatis, † quia vt predixi legitima debetur deducto ere alieno, et funeris impensa, dicta. l. papinianus. §. quarta. et §. quoniam quarta. ff. de inoffi. testamē. et sic non est quota hereditatis sed bonorum: que dicuntur deducto ere alieno. l. subsignatum. §. bona. et l. princeps bona, cum suis simili. ff.
19 de verborum significatio. † Et poterit idem Martinus petere supplementum huiusmodi in bonis hereditariis, hoc est, vt sibi expediatur in et de ipsis bonis. vt not. Barto. Io. de Imo. et doct. in l. suus quoque, in principio. ff. de here. insti. et Alexan. de Imol. in. l. non amplius. §. fi. ff. de lega. j. Pro quo allegari consueuit. d. l. scimus. §. repletionem. C. de inoffi. testa.

¶ Argumentum.

¶ Custodia reorum ad seruientes non pertinet, nisi id actum sit. A. F.

1 ☞ Generalia verba transactionis restringuntur ad causam de qua est controuersia.
2 Uniuersitas sentire non debet quod per priuatos quosdam in sui priuilegium actum est.
3 Custodia nocturna, et victualium administratio seruitia sunt insolita: que potius presumi debent per metum extorta, cum nō appareat de possessione compellendi a tempore inmemoriali.
4 Interuallum longi temporis inter depositiones, subornationem merito non standum.

¶ De custo. reor. Consi. xvij.

Non tenentur honorabiles viri seruientes loci Sigrerii custodire de nocte incarceratos per curiam eiusdem loci, nec eis de die ministrare victum, hoc enim nullo iure cauetur: etiā nec pretensa transactione, quam nobilis et generosus vir Ioannes de montearserio, pretensus domin⁹ pro tribus partibus loci predicti Sigrerii dicit et affirmat fuisse et esse celebratam et initam per et inter eius predecessores ex vna parte, ac vniuersitatem et homines eiusdem loci ex alia: de hoc enim in
1 ea nihil dicitur. † Nec de eo aliquid dicebatur in controuersia seu lite, de qua ibi. non est ergo transactio huiusmodi, vtpote super alia et de alia re celebrata, ad hunc casum extendenda. l. si de certa, cum suis simili. C. de transactio.
2 ¶ † Non etiam tenentur in vim pretense cōsuetudinis: quia de consuetudine huiusmodi non apparet: nisi forte quis dicere voluerit quod testes parte do. procuratoris fiscalis loci predicti Sigrerii producti, examinati et auditi contra et aduersus prebū virum Antonium chauille, probent dictam pretensam consuetudinem, sed hoc non est verum, saltem quatenus consuetudo huiusmodi concernit, aut concernere potest vniuersitatem et alios homines a prefato Chauille, vtpote contra eos, qui non interuenerunt in causa pro quo allegasse sufficiat. C. res inter ali. acta, per totum. et C. quires iudi. non no. l. ij. facit. c. inter dilectos. §. porro. de fi. instru. c. quāuis. de re iudi. et quod not. Sali. et doct. in. l. ij. C. de eden.
¶ Preterea q̄uis dicti pretensi testes nitantur deponere, quod seruiētes p̄ tēpe loci predicti Sigrerii de nocte custodiuerint quosdā

Lagerij de domo, ⁊ Joannē borrelli, al's ferro, tunc incarceratos,
⁊ eiſdē victualia de die portauerint: multi tamen fuerūt ab annis
quadraginta citra in carceribꝰ eiuſdem loci incarcerati ⁊ detru-
ſi, ⁊ certis temporibus in eiſdem detenti, qui tamē nec de nocte in
carceribus huiuſmodi cuſtoditi, nec eis miniſtrata victualia exti
terunt per ſeruientes, qui fuerūt pro tempore, ſed per officiarios
loci predicti Sigrerij, vel alios a domino pro tēpore ad hoc faciē-
dum commiſſos ⁊ deputatos: ⁊ hec vt audio probare volūt, ⁊ pro-
5 babunt vniuerſitas et homines eiuſdem loci Sigrerij. † Quibus
obeſſe non debent pretenſe cuſtodia, et victualium adminiſtratio
facte, vt aſſeritur, p̄fatis Lagerij de domo, ⁊ Joanni borrelli, al's
ferro. talia enim ſunt ſeruitia inſolita, ⁊ contra communem obſer
uantiam patrie Delphinalis, que propterea preſumi debent vel
ab ipſo nobili Joanne, aut ſuis predeceſſoribus per metum extor
ta. vt not. Jo. and. in. c. j. de preſcrip. in. vj. Bal. de pa. cōſtan. in. §.
pactiones. Jdem Bal. ⁊ Alua. c. j. qua. vaſſa. iura. debe. fide. Alex.
de imol. in. l. j. §. que onerande. ff. qua. re. act. non da. ⁊ Frā. de aret.
conſi. mihi. xiiij. exordiente, Viſo ⁊ diligenter cōſiderato ⁊c. col. xv.
in. iij. dubio. ⁊ conſi. xxiiij. exordiente, Quatuor dubia ⁊c. col. iiij. et
ſaltem hec allegatio procedere debet in hoc caſu, in quo non appa
ret dictum modernum dn̄m, ⁊ eius pretenſos predeceſſores eſſe, et
fuiſſe in poſſeſſione compellendi ad predicta homines loci predi-
cti Sigrerij tempore cuius initij memoria non extat: qđ tamē vi-
debatur neceſſarium propter preſumptionem, de qua ſupra.

Preterea non videtur aliqua
fides adhibenda dictis pretenſis teſtibus, quatenus in eorū ſecun
da depoſitione viſi ſunt teſtificari, ⁊ dicere fuiſſe, vel eſſe cōſuetum
in dicto loco Sigrerij, ꝙ ſeruientes pro tempore cuſtodiūt de no-
cte incarceratos inſibi, ⁊ de die portant illis victualia. Quia, vt ap
paret ex inſpectione eorum pretenſe prime depoſitionis, ipſi nihil
depoſuerunt de conſuetudine ſuper huiuſmodi pretenſis incarce-
ratorum cuſtodia ⁊ victualium miniſtratione ſeu portu, ſed de his
deponere conati ſunt in quadam eorum pretenſa ſecunda depoſi-
4 tione facta poſt primam ex longo temporis interuallo. † Quibus
propterea non eſt credendum, vtpote qui preſumuntur ⁊ preſumi
debent in interuallo huiuſmodi, ⁊ inter dictas duas eorum depo-
ſitiones fuiſſe ſubornati. Dicti etiam teſtes non deponunt de ne-
ceſſarijs ad introductionem conſuetudinis, de quibus plenius di
xi in alijs allegationibus factis pro parte prouidorum virorum
Stephani deſiderij, ⁊ Antonij congni, que ſi placet videantur ad
oſtenſionē inſufficientie probationis dicte pretēſe conſuetudinis.

¶ Argumentum.

¶ Reſtituere grauatus certo modo tranſigere poteſt in ſubſtitu
ti preiudicium. A. F.

1 ¶ Heredem non habet qui viuit adhuc.
2 Emphyteuſis pro ſe, heredibuſꝗ, ⁊ liberis relicta non inuitat libe
ros niſi ſint heredes.
3 Verbo heres in ſubſtitutione conditionali poſito, licet pro liberis
ſumatur, non ſufficit ad excluſionem ſubſtituti ꝙ aliquis ex libe-
ris ſuperſit: ſed opus eſt ꝙ ſuperexiſtens ſit heres grauati.
4 Heres de reſtituendo grauatus ante fideicōmiſſi reſtitutionem in
preiudicium ſubſtituti tranſigere poteſt.
5 Jdem ius ſtatuendum vbi eſt eadem ratio.
6 Pater ſuper re filij tranſigere poteſt, ⁊ tranſigendo promittere rē
ipſam non petere.
7 Heres proprio nomine contra defuncti factum venire non poteſt
pro hereditaria portione.
8 Legitima omiſſa hereditate peti non poteſt, cum vniuerſaliter pa
tri ſuccedi poteſt ex teſtamento vel ab inteſtato.

¶ De fideicom. Conſi. xviij.

PRo faciliore ſolutione
dubiorum, que fiunt parte heredum ⁊ ſucceſſorum
honorabilis quondam viri magiſtri Joānis an-
driueti ſuper caſu mihi exhibito exordiente, De
anno domini milleſimo. cccc. ⁊c. premitto, ꝙ licet
honeſta quondam mulier Joanneta pariſie in ſuo vltimo teſta-
mento, inibi mentionato, dicto magiſtro Joanni ſuo heredi vni-
uerſaliter inſtituto, ſi ſine prole legitima ex ſuo proprio corpore, ⁊
de legitimo matrimonio procreata decederet, ſubſtituerit Joānē
grilleti ⁊ Mariam coniuges, ⁊ ſuos quoſcunꝗ heredes, ⁊ ſucceſ-
ſores: ipſi tamen heredes cenſeri non poterant ſimul inuitati cum
ipſis Grilleti ⁊ Maria: ſed ſucceſſiue, hoc eſt, poſt mortem eorun-
1 dem Grilleti ⁊ Marie, cuius illa eſt ratio, † quia viuens non ha-
bet heredem. l. j. ff. de here. vel acti. vendi. not. Jo. renau. in ſuo tra
cta. ſuita. col. ij. verſicu. niſi natura verbi adiecti ⁊c. Primo ergo
ſi ⁊ quatenus habitura erat locum ſubſtitutio predicta, ſucceſſuri
erant in vim illius prefati Grilleti ⁊ Maria, ⁊ poſt eorū mortem
dicti eorum heredes, tanquam ſubſtituti ipſis Grilleti ⁊ Marie.
Premitto preterea ꝙ Suſanna, ⁊ due eius ſorores, filie prefatorū
Grilleti ⁊ Marie, in vim ſubſtitutionis antedicte non cenſentur
inuitate, niſi heredes aut alias ſucceſſores extiterint ipſorum Gril
leti ⁊ Marie: quia ille non ſunt inuitate ſub nomine liberorum,
ſed ſub nomine heredum aut ſucceſſorum: oportet igitur ad hoc,
vt in vim ſubſtitutionis huiuſmodi ſuccedere valeāt, ꝙ ille ſint he
redes, aut alias ſucceſſores, per id quod not. Bar. in. l. vt iuriſiurā
di. §. ſi liberi. ff. de oper. liber. ⁊ Bal. in. l. liberti liberteꝗ. C. eo. tit.
2 qui volunt † ꝙ quando conceditur emphyteuſis alicui pro ſe ⁊ eiꝰ
heredibꝰ, vel liberis ⁊ heredibus, duo requiruntur vt poſſint ſuc
cedere, ſcilicet ꝙ ſint de liberis, ⁊ ꝙ ſint heredes. aut. de nō alie. re.
eccle. §. emphyteuſim, colla. ij. Pro quo facit quod in ſimili voluit
Barto. contra glo. in. l. ex facto. §. fin. ff. ad trebel. Joan. de Jmol.
in. l. quod dicitur. colum. j. verſicu. circa ſecundum. ff. de verborum
obligationibus. Bal. in. l. filiuſfamilias. §. cum quis. ff. de lega. j. ⁊
idem Bald. in. l. j. C. de condi. inſer. ⁊ Alexan. in. d. l. ex facto. §. fin.
3 qui volunt † ꝙ licet in ſubſtitutione alicui facta ſub conditione,
ſi ſine herede deceſſerit, verbum herede ſumatur pro liberis: non
tamē ſufficit ad excluſionem ſubſtituti, ꝙ aliquis ex liberis ſuper-
ſit: ſed opus eſt ꝙ ſuperexiſtens heres ſit grauatus, ſiue eius cui fa
cta eſt ſubſtitutio. ergo a ſimili non cenſentur prefate Suſanna ⁊
alie dictis Grilleti ⁊ Marie eorum parentibus ſubſtitute, niſi il
lorum aut heredes aut ſucceſſores exiſtant: per predicta, que licet
loquantur in herede, idem in ſucceſſore. ⁊ eadem ratione.

His premiſſis dico ⁊ reſpōdeo
tranſactionem, de qua in facto, valuiſſe, ⁊ de iure valere, ita vt ad-
uerſus eam prefate Suſanna ⁊ alie eius ſorores venire nō valeāt.
4 † Cū quia quēadmodum heres de reſtituēdo grauatus poteſt an
te fideicommiſſi reſtitutionem etiam in preiudiciū ſubſtituti trāſ-
igere, ⁊ fideicōmiſſarius tranſactioni huiuſmodi acquieſcere tene
tur. l. cum hereditas, cum ibi not. per docto. ff. ad trebel. Ad quod
facit. l. preſes. cum ſuis ſimili. ita videntur potuiſſe prefati Grille-
ti ⁊ Maria etiam in preiudicium dictarum Suſanne ⁊ aliarum
filiarum eiuſdem ſubſtitutarum tranſigere ⁊ tranſactioni huiuſ-
modi debent ipſe Suſanna ⁊ alie de iure acquieſcere: non enim vi
5 detur in caſibus huiuſmodi eſſe diuerſa ratio, ſed eadem. † Debet
igitur vtrobiꝗ idem ius ſtatui. l. a titio. ⁊ qđ ibi gl. ff. de verb. obl.
6 l. penult. C. de inoff. dona. ⁊ l. illud. ff. ad legem aquil. † Ad quod fa
cit quia pater poteſt tranſigere ſuper re filij, ⁊ tranſigēdo promit-
tere rē ipſam non petere, ſi dominium non eſt liquidum. d. l. pre-
ſes. not. Bal. in. j. verſic. quero an pater. C. de bo. mater. quēadmo
dum nec in caſu noſtro erat, pro eo quia ante mortem prefati quō
dam Andriueti facta eſt tranſactio. quādiu enim vixit idem ma-
giſter Andriueti incertum extitit an ſubſtitutio, de qua ſupra, ali
quando locum ſibi vendicaret in perſonis prefatorum Grilleti et
Marie ⁊ ſuorum heredum ⁊c. pro eo qꝛ omnes mori poterant, et
decedere viuente quōdam Andriueti: ⁊ ſic ſubſtitutiones, de qui-
bus ſupra, fuiſſent facte caduce. l. j. §. finantē ſub conditione. C. de
cadu. tollen. l. ſi in perſona. C. de fideicom. l. vnum ex familia. §. ro
go. in fi. ⁊ l. miles. §. j. ⁊ l. cum pater. §. hereditatem. ff. de lega. ij. no.
7 glo. fi. in. l. j. C. de his qui ante aper. tabul. † Cum etiam nō poſſunt
prefate Suſanna ⁊ alie venire contra dictam tranſactionem: quia
vt ponitur in caſu, ille ſunt heredes dicti quondam earum patris
⁊ ſic vtpote heredes cum perſona patris predeceſſoris, aut. de iu-
reiuran. a moriente preſti. in princ. colla. v. non poſſunt venire con
tra factum dicti earum patris. Pro quo allegaſſe ſufficiat. l. cum
a matre. ⁊ quod ibi per glo. ⁊ doct. C. de rei ven. ⁊ l. ex qua perſona
cum ſuis ſimili. ff. de regu. iur. Et preſuppoſito quod prefate Su-
ſanna ⁊ alie non eſſent heredes dicti quondam Grilleti earum pa
tris, vt qꝛ forte eius hereditati ſe nondum immiſcuiſſent, nec im-
miſcere vellent: ſed fortaſſe vellent omiſſa hereditate ſuccedere in
legitima, vt ſic tanꝗ ſucceſſores ſaltem ti. particulari cenſerētur
limitate per ſubſtitutionem, de qua ſupra: non propterea poſſent
8 aſpirare ad fideicommiſſum: † qꝛ ex quo poſſunt dicto earum pa-
tri vniuerſaliter ſuccedere, non poſſunt omiſſa hereditate petere
vel acceptare legitimam. vt voluit Bar. in. l. gerit. ff. de acqui. he-
re. Bal. ⁊ docto. in. l. iij. C. de impu. ⁊ alijs ſubſti. Bar. ⁊ docto. in. l.
qꝛ poterat. ff. ad trebel. Bal. in. l. j. verſicu. ad. j. quiſtionem. C. quā.
non peten. par. de quo plene per Alexand. de Jmol. in. d. l. gerit.
Quod procedit non ſolum ſi prefata Suſanna ⁊ alie vniuerſaliter
ſuccedere valeant prefato quōdā Grilleti earum patri ex teſtamē
mento per eundem condito, ſed etiam ſi ille deceſſerit inteſtatus.
vt no. Panor. in. c. raynutiꝰ, in fi. de teſta. ⁊ poſt eū Alex. de Jmo.
in. d. l. gerit. col. vlti. Fateor ꝙ predicta procedunt, niſi dicte Su-
ſanna

sanna, & alie habuissent vulgarem substitutum, & hereditas eiusdē quondam Grilleti esset grauata legatis. Super quo tamen non insisto: quia de substitutiōe huiusmodi, quinimo nec de testamēto dicti quondam Grilleti nihil dictum est in casu: sed solū positum est quod prefate Susanna, & filie sunt heredes eiusdem quondam Grilleti. Ex quibus omnibus concludo, vt predixi, prefatas Susannam, et alias non posse venire contra transactionem superius mentionatam.

¶ Argumentum.

¶ Usurarij actus dissimulatio non iuuat. U. F.

1 ¶ Nota non potest per alium notarium authenticari sine commissione, cui non creditur, nisi proferat.
Fides non est danda asserenti in facto proprio.
2 Cōductor in re conducta immobili vltra tempus remanēs de nouo conduxisse videtur.
3 Stipulatio presumpta resultans ex contentis in instrumento, candē habet executionem, quam instrumentum ex statuti forma.
4 Stipulatio presumpta interuenisse presumitur.
5 Contrahentes id velle intelliguntur, quod lex disponit, & id cogitare & agere.

¶ De vsur. Consi. xix.

Quedam pretense compulsorie litere, parte Claudij arnaudi loci de Sero, aduersus prouidos viros Stephanum gauterij, tanquam pretensum principalem, & Michaelem achardi eius assertum fideiussorem, ab hac venerabili curia impetrate, & obtēte iustificari nō possunt per quodam pretensum instrumentum sumptū, vt in eo legitur, anno domini. M. cccclxxxiij. & die. xxviij. mensis Aprilis. Cum quia licet huiusmodi pretensum instrumētum, siue illius nota recepta extiterit per honorabilē quondā virū magistrū Jacobum Bernardi: illa tamen non fuit per eundem degrossata aut in formā authenticā
1 per eūdē redacta. † Nec apparet de quondam pretensa commissione, quam sibi factā fuisse pretendit honorabilis vir magister Marinus monerij: non igitur potuit idem monerij dictam pretensam notā in formā publicā redigere. c. cum. P. tabellio, & quod ibi per docto. de fi. instru. authen. si quis in aliquo. C. de eden. nec credi debet assertioni huius magistri Marini, per id quod magis communiter not. doct. in. c. quoniam cōtra falsam. de proba. sibi enim tanquam in facto proprio asserenti dari non debet fides. ar. l. j. C. de manda. princ. l. omnibus. C. de testi. & l. prohibitū. C. de iur. fis. lib. x. no. Bal. in. l. iurisiur. versi. quod vni testi non creditur &c. C. de testi. & in. l. iudices. C. de fi. instru. Cum & quia per huiusmodi pretensum instrumentum nō apparet prefatos Gauterij, & Achardi fuisse. vel esse obligatos ad annonā ex aduerso petitam pro annis in predictis literis & actis cause huius latius mentionatis: sed pro alijs tribus annis illos precedentibus, & de quibus dicto Arnaudi satisfactum extitit: et sic huiusmodi instrumentum tanquam impertinens nihil facit ad rē.
2 † Nisi forte opponatur mihi ex aduerso, quod arrendamentum, de quo ibi, censeatur repetitū, per id quod habetur in. l. item queritur. §. qui impleto. ff. loca. & l. legem, cū suis simili. C. de loca. Quoniam respondeo, quod ille leges non procedunt in arrēdamēto, siue locatione rei mobilis. vt no. Sal. in. d. l. legem. Preterea: vt deducitur in articulis parte prefatorū Gauterij & Achardi in hac causa oblatis, illud pretensum arrendamētū nō fuit verū, sed fictitiū & simulatum, & cōceptum in fraudē vsurarum: fuit enim reuera mutuū quatuordecim florenorū, de quibus in dicto pretenso instrumento. Sed quia idem Arnaudi metu penarum iuris dubitauit recipere annis singulis pro quatuordecim florenis mutuo decē heminas annone, simulauit & finxit se in arrendamentum concedere duos boues pili rubei: quos tamen nunquam tradidit. Et quamuis ista exceptio non videatur esse altera de admissibilibus ex dispositione statuti Delphinalis: hoc tamē nihil obstat, quoniam exceptio huiusmodi & articuli superius mētionati admitti debuerint & debeant: quia nos non sumus in terminis predicti statuti, quod requirit exhibitionem instrumenti obligationis. vel submissionis, & in quo oculo corporali legi possit obligatio, vel submissio quoad id, quod deberi, vel fieri debere pretenditur: quod non est hic, nihil enim in dicto pretenso instrumento legitur, nec legi potest oculis corporeis de dictis tribus annis: non est igitur locus predicto statuto, quod etiam voluit Bald. in. d. l. legem, & post eum Alexan. de Imo. in. d. §. qui impleto. Et si opponatur de eo quod not. Barto. Bal. Ange. Joā. de Imo. & doct. in l. j. ff. de his que in testa. delen. & Bal. in. l. ad probationē. C. de pro-
3 ba. † Ubi no. quod presumpta stipulatio resultans ex contentis in instrumento habet executionē paratam, quam habet instrumentum ex forma statuti: hinc dicunt ipsi quod si exhibeatur publicum instrumētum, per quod appareat virum confessum fuisse se habuisse & recepisse ab vxore dotem sibi constitutam, quanuis nō contineantur ibi virum ipsum promisisse se dotem restituturū in casum restitutionis dotis habebit tamen ipsum confessionale instrumentū paratam executionem. perinde ac si inibi scriptum legeretur maritū
4 promisisse se dotem restituturum. † Et hoc est propter presumptā stipulationem, que interuenisse presumitur. l. j. post principium. C. de rei vxo. acti. sed hec non obstant: quoniam presupposito, quod in casu, de quo presentialiter agitur, haberet locum. d. l. legem. C. de loca. & propterea censeretur arrendamentum repetitum: non tamen oriretur obligatio ex hoc instrumēto, siue ex stipulatione presumpta interuenta tempore facti arrendamenti: sed oriretur ex tacita renouatione arrendamenti, que presumeretur esse facta. pro eo quia conductor retinuit rem conductam post primum tempus finitum. Et quia de hac tacita renouatione fieri non potest tacitum instrumentum, quia tacite scribi non potest, non est. nec esse potest locus predicto statuto: sed in casu in quo loquuntur Bar. Bald. Ange. Joan. de Imo. & docto. oritur obligatio ex stipulatione, que tēpore confecti instrumenti presumitur interuenisse, & sic videtur esse de tenore instrumenti. l. iurisgentium. §. quod fere. ff. de pac. §. si scriptum. insti. de inutili. stipu. & l. his verbis. ff. de adop. Obligatio etiam restitutionis dotis venit ex sententia, seu mente & consensu cōtrahentiū, licet non ex his verbis. d. l. j. post principium. C. de rei vxo. & id quod venit ex mente contrahentiū videtur venire ex verbis contractus. l. nominis & rei. §. ex legibus. ff. de verb. sign. l. que-
5 ro. §. inter locatorem. ff. loca. † Intelliguntur enim contrahentes velle quod lex disponit, & id cogitare & agere. l. si duo. ff. de acquir. here. propter quod perinde habetur in hoc casu. de quo loquūtur Bar. Bal. Ange. Jo. de Imo. & alij in. d. l. j. ff. de his que in testa. delen. & Alex. in. d. l. iurisgentiū. §. quod fere. ff. de pac. ac si mulier fuisset expresse stipulata dotem sibi reddi. Hoc autem nō sic est in casu de quo presentialiter agitur, & sic non obstat.

¶ Argumentum.

¶ Plus petens re contra re plus negantem exceptione tutus est in expensis. U. F.

1 ¶ Expense hincinde compensande inter plus re petentem, & plus re negantem.
2 Positionis licet vna pars sit falsa, non tamen tota positio neganda: sed confitenda est vera pars, & neganda falsa.

¶ De plus peti. Consi. xx.

Onsideratis quibusdam pretensis articulis exordientibus, Ut vobis reuerendo patri &c. parte prouidi viri Blasij bussieres, incole Almayecensis, contra honorabilem virum Marcellum neyreti oblatis & productis, ipse Neyreti, seu eius legitimus procurator procuratorio nomine eiusdem, deliberando super articulis huiusmodi, protestatur in primis quod per aliqua, que inferius dicat, faciat, aut proponat, nō intendit aliquid cōfiteri tacite, vel expresse, quod faciat vel facere possit quoquomodo nunc, vel imposterum pro intentione dicti Blasij bussieres. Et si per inaduertentiam, vel alias, secus fieri contingeret, illud ex nunc cassat, reuocat, & annullat, & pro non dicto haberi vult & intendit. ¶ Preterea protestatur quod si que dicta, proposita, vel allegata extiterint parte prefati Bussieres, que faciant vel facere possint nūc, vel imposterū pro eodē Neyreti. Idē Neyreti, seu dictus eius legitimus procurator nō intēdit in pūctis & locis, pro ipso facientibus, aut facere valentibus nunc, vel imposterū decantat proposita huiusmodi in aliquo impugnare: quinimo illa recipit & acceptat, in vim iudicialis confessionis: & alias eis melioribus via, modo, iure & forma, quibus melius potest & de iure debet. ¶ Preterea protestatur quod si dicti pretensi articuli, siue positiones tales sint vel existant, quibus nō sit de iure, statuto, stylo curie vel alias quomodolibet respondendum, sua huiusmodi sequens responsio prorsus habeatur pro non facta. ¶ Quibus saluis respondet dictis pretēsis positionibus & articulis prout sequitur. ¶ Et primo, cum in prima nihil ponat, eidem non respondet. ¶ Ad secundam dicit, vt supra. ¶ Ad tertiam dicit & respōdet, quod credit. ¶ Ad quartam respondet, quod non credit vt inibi ponitur. ¶ Ad quintam ait non credere. ¶ Ad sextam respondet, quod credit, de credditis de non creditur vero non credit.

Ceterum q; prefatus Bussieres in dictis pretensis articulis solum contendere videtur pretextu, & ad causam vnius floreni du traict, & duorum florenorum monete currentis, & sic videtur confiteri se teneri saltem in summa viginti duorum florenorum & quatuor grossorum mon. in actis cause huius latius mentionate, petit idem Neyreti, seu dictus eius legitimus procurator procuratorio nomine eiusdem, dictos viginti duos florenos & quatuor grossos, citra sui preiudicium, sibi expediri, paratum se offerens eosdē recipere: citra tamen quodcunq; preiudicium sibi generādū vel fiendum quoad reliquam summā

8 & expensas cause huius. † Adijciens, q; etiam presupposito, citra preiudicium veritatis q; prefatus Neyreti plus re petijsset, put non petijt: quia tamen dictus Blasius etiam plus re negauit, non deberet idē Neyreti ad causam huiusmodi pretense pluris petitionis in expensis condemnari: sed deberent expense hincinde compensari. arg. c. peñ. & vlti. de adulte. quod etiam voluit alicubi, put alias deo duce ostendetur, Anto. de butri. & sequitur Panormit.

2 Ad quod facit, † q; licet vna pars positionis sit falsa: non tamen potest, nec de iure debet tota positio negari: sed debet ille, qui positioni huiusmodi respondet, confiteri partem veram, & negare falsam: vt alicubi volunt Bar. Joan. glossa. Anto. de but. Joā. and. Paul. de eliaza. Paul. de ca. Alex. de Imo. Franci. de Are. & communiter doc. moderni. Quo fit vt temere responderit idem Blasius Bussieres multis ex articulis & positionibus contentis in libello Marcelli Neyreti, ac etiā male & temere litigauerit quoad summam predictam vigintiduorum florenorum & quatuor grossorum, etiam si verum esset, prout verum non est quod dictus florenus du traict, & duo floreni monete currentis, dati & soluti extitissent eidem Marcello Neyreti, in diminutionē summe viginti sex

5 florenorum & sex grossorum, parte eiusdem Neyreti in hac causa petitorum. Quamobrem petit idem Neyreti, seu dictus eius legitimus procurator procuratorio nomine eiusdem, si alia non dicantur: in hac causa renuntiari, concludi & diffiniri: & sententiam pro se ferri, tam in principali, quam in expensis. Et alias insuper premissis & singulis eorundem ius ac debitam & celerem iustitiam sibi fieri & ministrari, vestrum iudiciale officium in opportunis humiliter implorando.

¶ Premissa dicens, allegans, & fieri requirens, saluo iure corrigendi. &c.

¶ Argumentum.

¶ Cessionarij nomine, non vocatus debitor, nō est carcerandus. V. F.

1 ¶ Debitor carceribus obligatus, ad instantiam cessionarij, in vinculis non est detrudendus, nisi prius discusso an sit ius sibi cessum & remissum, & vocato debitore.

2 Cessiones multis ex causis infringūtur, & multa aduersus eas possunt opponi.

3 Heres debitoris quando pro debito patris ad instantiam creditoris incarcerari possit & debeat.

4 Persona prius liquidari debet, quam executio, que contra personam petitur.

5 Incarcerationem iniustam iudex debet reuocare contrario imperio, etiam sine citatione.

¶ De in ius vocan. Consi. xxi.

Existimo sub benigna supportatione reuerendi patris & viri egregij domini auditoris curie camere apostolice Auenionis, q; idem do. auditor per inaduertentiam capi fecerit honorabilem virum Franciscum caponi mercatorem Auenionis, ad postulationem & instantiam cuiusdā Nicolai dalbene pretensi cessionarij honorabilium virorū Juliani & Ludouici perusij. † Quoniam presupposito, citra preiudiciū

1 veritatis, quod cessionarius dici posset creditor quodq; ad instantiam cessionarij posset debitor carceribus obligatus vel submissus in eisdem detrudi: hoc tamen fieri non posset, nisi prius vocato debitore, & discusso an sit ius sibi cessum & remissum, vt voluit Bald. in. l. per diuersas. versicu. decimo quero. C. manda. pro quo allegat in argumentum notat. per Innoc. in capitul. quia. V. de iudi. & l. si quis inficiatus. ff. depos. vel con. Quis enim esset & sit idē nobilis Caponi certus de facto suo nō tamē sic certus est de prēsa

2 cessione. † Multa etiā possunt opponi aduersus cessionez, cum ex multis causis infringātur cessiones: vt apparet ex his, que habentur in. d. l. per diuersas. de quibus per Sali. in. l. ij. C. ne lice. poten. & per Spe. in tit. de cessi. actio. & q; debitor debeat vocari tenet Sali. in. d. l. per diuersas. versi. quero decimotertio &c. & Alex. de Imo. in. l. si hic. ff. de leg. j. & idem tenet Sali. in. l. si a creditore. C. de act. & oblig. quatenus inibi remittit ad not. per se in. d. l. per diuersas, & versi. proxime allegato. pro quibus faciunt not. per Bal. in. l. tale pactum. §. qui pronocauit. versi. decimo quero. in repe. ff. de pac. fa

3 cit etiā pro hoc, † q; licet heres debitoris obligati vel submissi carceribus possit incarcerari ad instantiam creditoris: hoc tamē fie

4 ri non debet, nisi eo prius vocato ad sciendum an sit heres: † quia priusquam fiat executio, debet liquidari persona, contra quā fieri petitur, an sit talis cōtra quam fieri possit. vt no. Bald. in. d. l. per diuersas. in. x. q. versi. decimo quero, quem sequitur Pau. de cast. Alex. de imol. & docto. in. l. postulante. ff. ad Trebel. vbi etiam dicit Pau. hoc esse menti tenendum, & ita vidisse de facto indicatū: & pro hoc facit quod voluit Ange. in. l. si se non obtulit. §. si ex con

5 uentione. ff. de re iudi. & l. oratione. ff. de ser. † Et quia incarceratio huiusmodi decreta fuit non vocato dicto Francisco caponi, et sic iniuste, reuerenter loquendo, & sub benigna correctione cuius supra debet ipse do. auditor illam statim contrario imperio reuocare, etiam sine citatione. ar. not. in. l. iij. §. penul. ff. de bon. poss. in. l. j. §. necessario. ff. si muli. ven. nomi. & in. l. minor. in prin. ff. de euic. no. Bald. in. d. §. qui pronocauit, versic. decimo quero &c. & in. l. ab executione, col. ij. versic. scias tamen &c. C. quo. appel. non recepi. not. Bal. & doc. in. l. si pacto quo penam. C. de pac. vbi plene per Alexā. de imol. Et debet ipse Caponi pristine libertati, qua minus iuste priuatus est, ante omnia restitui, ita vt nec ad ipsius Nicolai pretensi cessionarij, vel alterius cuiuscunq; asserti creditoris instātiā possit idem Caponi in dictis carceribus commendari. vt voluit & plene prosequitur Bart. in quadam sua disputatione exordiente, Lapus fuit captus &c. & presertim in solutione versi. secundo casu quando ex persona indicis &c. & multis sequentibus: cuius motiua & rationes hic refricare non oportet.

¶ Argumentum.

¶ Non videntur expense culpa condemnati facte, qui debitum verisimilitr ignorauit. V. F.

1 ¶ Heres iustā ignorātie causam hz. in debitis vsq; ad productionem instrumentorum, vsque ad quam non debet in expensis condemnari.

2 Acceptilatio veram liberationem excludit.

3 Expensas litis non soluit qui communem opinionem docto. pro se habet.

¶ De iudicijs. Consi. xxij.

Cum puidus vir Gauffredus de petragrossa conuentus extiterit, nō quidem ex sua persona: sed tanquam vt pretensus heres prouidi quondam viri Jacobi de petragrossa, habuit idem Gauffredus iustam causam litigandi, tum ratione ignorantie cōtractus celebrati per & inter prefatum quondam Jacobum & quendam Joannē borcberij, ac etiā pretense fideiussionis prestite pro eodem Jacobo per Petrum de cruce: tum ratione ignorantie pretense solutionis debiti quatuor florenorum cū dimidio, quam fecisse pretendit idem Petrus de

1 cruce. † Habuit, inquam iustam ignorantie causam vsq; ad tempus productionis instrumentorum debiti principalis, ac fideiussionis, & solutionis, qui facta asseritur Anno domini. M. cccc. xc. & die octaua mensis Octobris. c. cum quis. de regu. iu. in. vj. & l. qui in alterius. ff. eo. titu. iuncta. l. si. ff. pro suo. Quo fit vt non debuerit condemnari in expensis ante productionem instrumentorum huiusmodi in ipsa causa factis, per id quod habetur in. l. destitisse & quod ibi Barto. & doct. ff. de iud. & plenius in. l. si quis inficiatus. ff. depositi, de quo per Bal. & docto. in auth. generaliter. C. de epis. & cle. & per eundem Bal. Pau. de cast. & doct. in. l. properandum, §. si autem alterutra. C. de iud. Et per Joan. fab. in. §. hec autem. insti. de pen. teme. liti. etiam nec in illis videtur idez de petragrossa extitisse condemnatus: cum non in omnibus expensis condemnatus extiterit: sed solum & duntaxat in expensis eiusdem Gauffredi culpa factis: vt dicitur in asserta sententia contra eum promulgata, cuiusmodi non sunt expense superius mētionate. Et idē videtur de expensis postea factis & sequutis, cum anno mense et die superius mentionatis fuerint, etiam ante productionē instrumentorum predictorum, depositi quatuor floreni cū dimidio anno soluendi &c. si & quatenus cognosceretur & ordinaretur eundez Gauffredum teneri in ipsa summa. Et sic non videtur fuisse morosus aut culpabilis circa expeditionem predicte summe, propter quod etiam non videtur condemnatus in expensis postea subsequutis, qz solum condemnatus est in his que sui culpa facte extiterint.

rint. Cui addo quod cum, secundum magis communem opinionem non probetur solutio dictorum quatuor florenorum cum dimidio per instrumentum concesse quittantie dicto Petro de cruce, per id quod no. Bar. & doc. magis communiter secundum Ful
2 go. in l. duobus. §. quod autem. ff. de iureiur. † maxime in hoc casu cum idem Joannes borcberii reperiatur dictum Petrum de cruce liberasse per acceptilationem, que veram liberationem excludit l. iij. §. nūc de effectu. ff. de libera. leg. & l. j. §. fi. ff. de his que in frau. credi. non poterat idem de petragrossa, etiam si ob hanc solā causam soluere destitisset, dici culpabilis vel morosus, per ea que no. doct. de quadam communi opinione in c. j. de const. c. prudentiam in princi. de offi. deleg. & in l. cum prolatis. ff. de re ind. Quod si ita est: imo quia ita est & esse videtur, non censetur idem de Petragrossa condemnatus in expensis, de quo opponi poterit si & quando prefatus Petrus de cruce fortasse postulabit istas expensas taxari. Posset etiam hoc peti interpretari & declarari a domino Vicebaillivo. Et si interpretando & declarando diceret se intellexisse dictum de Petragrossa in expensis superius declaratis condemnare, poterit ab huiusmodi iniqua interpretatione appellari, per id quod no. Bar. & docto. in l. ab executore. ff. de appel. posset etiam ipse appellare a sententia predicta. Et quod in expensis cōdemnari non debeat facit quod notant Doct. in c. j. de consti. c. prudētiā, in princ. de offi. delega. & l. cum prolatis. ff. de re iudica. vbi dicitur ꝙ habens pro se communem doctorum sententiam releuatur ab expensis.

¶ Argumentum.

¶ Tabellionem fuisse quempiam quum negatur, pars eius scriptis nitens tabellionatum probare debet. A. F.

1 ¶ Alienatio in preiudicium filiorum patri prohibita est, in bonis maternis filiis in potestate delatis, nec prescriptio in contrarium opponitur viuente venditore.
2 Tabellionis reputati, & multo tempore in quasi possessione tabellionatus existentis scripta authentica an probent sine alia approbatione. & nu. 6.
3 Actione negatoria conuentus succumbit, nisi probet aduersariū, vel cui successit seruitutem constituisse.
4 Tutoris communi opinione reputati, qui tutor non est gesta non valent.
5 Repetitio l. barbarius. ff. de offi. preto. inserta in commentariis Bartoli Bartolo attribuitur.

¶ De tabulariis. Consi. xxiij.

1
Venditio † quam fecisse pretenditur honorabilis vir Joannes raynaudi Gulielmo arnaudi de bonis, que nunc apparent extitisse honeste mulieris Nycole raynaude eius filie, tanquam a lege improbata non valuit. l. j. C. de bo. mater. iuncta. l. non dubium. cum suis simi. C. de legi. nec potest parte dicti Arnaudi, cum viuat dictus venditor, opponi prescriptio, etiā si a tempore venditionis huiusmodi centum anni cucurrissent. d. l. j. in fi. & auth. nisi tricēnale. C. de bon. mater. Et per hoc patet responsio ad primum & secundum quesita.

Ad tertium quesitum non possum sic secure respondere, non enim vidi processum. Si tamē parte dicte Nicole & prouidi viri Joannis rostagni eius viri negatū extiterit, quendam Berengarium Joannis extitisse notariū, nec
2 de suo tabellionatu p literas, vel alias legitime appareat, † ꝙuis compertum sit siue constat eundem Berengarium aliquādo fuisse existimatum, reputatum & habitum pro notario non videtur ꝙ pretensum instrumentum per ipsum factum, vt pretenditur, de et super pretensa ratificatione venditionis predicte facta per prefatum Nicolaum, fidem faciat siue probet, per id quod voluit Jacobus de arenis in quadam sua disputatione exordiente, Ergo producto instrumento &c. vbi tenuit ꝙ si produceam instrumentum in formam predictam redactum per manum titii, qui fuit multo tempore in quasi possessione tabellionatus, & multa confecit instrumēta, si aduersarius inficietur seu neget illum fuisse notarium, nihil probant. non enim sufficit ꝙ idem titius multo tempore pro tabellione se gesserit, ac tabellionatus officiū exercuerit. Sed etiam in
3 cumbit onus probandi huiusmodi fuisse notarium: † vt est videre in eo, qui est in casu seruitutis, & conuenitur negatoria actione, qui nisi probet aduersarium, vel eum cui successit, constituisse seruitutem succumbit. ve dicit Azo in summa. C. de vsufru. colū. vij. vo. glo. in l. sicuti. §. sed si queratur. ff. si serui. vendi. & in l. si prius. ff. de ope. no. nuntia. Ad quod etiam allegat l. siue possidetis. C. de proba. cuius determinationi obstare non videtur ꝙ idem Beren
4 garius alia instrumenta receperit: † quia videmus ꝙ non valent gesta ab eo, qui communi existimatione & opinione vulgi tutor reputabatur, & tutor non erat. l. ij. ff. de eo qui pro tuto. negotia gessit. & l. qui nec. ff. de re. eo. Ad l. vero Barbarius Philippus. ff. de offic. preto. respondet ꝙ ibi constabat de creatione facta ab eo qui barbarium Philippum pretore creare poterat, & remouere vitium inhabilitatis, si illud sciuisset, sed suberat vitium & inhabilitas eiusdem Barbarii pretoris creati. Et eodem modo respondet ad l. si arbiter. de senten. & inter. omnium iudi. C. Et idem videtur voluisse Speculator ti. de instru. edi. §. restat videre. versi. quid si is. & Jo. and. in eodem. §. versi. & scias. in addit. exordiente, Ad intellectum illius &c. Anto. de but. in c. j. de fi. instru. Huius etiam sententie videntur fuisse Bar. Jaco. rebuf. & Joan. de platea. in l. actuarios. C. de num. & actua. lib. xij. Bar. in l. berennius. ff. de de
5 cu. † & idem Barto. in repeti. dicte l. barbarius. ꝙ sibi attribuitur col. mihi. vj. versicu. ponamus ꝙ deficit autoritas &c. Pet. de ancha. consi. mihi. cxv. exordiente, Pro isto patre instituto & Alexā. de Jmo. consil. mihi. cxxxviij. exordiente, Opportune consideratis his &c. in j. volumine. vbi refert multos tam publicis disputationibus, ꝙ lectione, consilio, & sententia fuisse huiusmodi opinionis. & presertim Gul. de suza. in l. decernimus. C. de sacrosanct. ecclesi. pro quo allegat dictam l. decernimus. & l. qui nec. Etiam refert idem voluisse And. de pi. Gul. de cu. & Ray. in d. l. barbarius. Inno. in c. nihil. & in c. cum dilectus. de elec. & Bal. in l. j. C. de testa. & Joā. And. in regu. mora. de regu. iur. in vj. in mercu. Anto. de but. in c. consultationibus. de iure patro. & in repetitiōe. col. xxiiij.
6 † vbi dicit omnes cōmuniter tenere, ꝙ etiam si aliquis communi opinione se gerit pro notario, cum non esset, per hoc imponitur ipsum notariatus exercitium. & Jo. de Jmo. in l. ad testium. §. cōditionem. ff. de testa. & hec secundum Alex. de Jmo. in dicto consilio, apparet per predicta esse magis communis, a qua in iudicando non est recedendum. per ea que not. doc. communiter in c. j. de consti. c. prudentiam. in prin. de offi. deleg. & in l. cūm prola. ff. de re iudi. Si est igitur verum quod superius dictum est, scilicet fuisse parte dicte Nycole & eius viri negatum, quod prefatus quondam Berengarius fuerit notarius, nec probatum extiterit eum fuisse notarium, non videtur ꝙ dicto pretenso ratificationis instrumento fides debeat adhiberi. Et ita mihi videtur alio non apparente, sub castigatione veriora cognoscentis.

¶ Argumentum.

¶ Pecoris pascendi ius in alieno solo per continuationem a priuatis nō acquiritur Reip. nisi sit ab immemoriali tempore, tanꝙ habens causam discontinuam. A. F.

1 ¶ Pastionis ius in agro alieno per priuatos quando acquiratur, & quid requiratur.
2 Animus ad acquirendam possessionem requisitus.
3 Cautela aduocatorum pro formulis articulorum ad ius pastionis probandum.
4 Ciuitati per suū ciuē acquiri an possit, & per eius stipulationem. Subiectio non est minor ciuis ad ciuitatem ꝙ filii ad patrē, & non minus nascitur sue reipublice.
5 In interdicto vti possidetis, seu iudicio possessionis retinende, ille vincit qui de antiquiori probat, tanꝙ iustiori: reiecta neotherica tanꝙ clandestina.
6 Baiulorum scientia & patientia in acquirendo pascendi pecoris iure non sufficit, sed proprii domini, quamuis sufficienter probata.
7 Vectigal prescribendum contentatur scientia iudicis, in cuius ditione vectigal exigitur, & cur vectigalia noua imponi iudicis cura est.
8 Syndicorum alicuius vniuersitatis, & domini illius non eadem est causa: nec depositiones contra syndicos domino preiudicāt, fideꝙ facere nequeunt.
9 Procuratoria potestas non citata, onusꝙ pro domino suscepisse non apparens domino non preiudicat.
10 Seruitus pascēdi pecoris probanda est per impositionem vel prescriptionem.
11 Prescriptio seruitutis pecoris depascendi debet esse immemorialis propter causam discontinuam.

¶ De pascuis. Consi. xxiiij.

Conspecto processu cause primo cepte, & aliquandiu agitate coram Reuerendo in Christo patre domino Rectore comitatus Venays

sini, seu eius locũtenente: et postea euocate per Reuerendũ in chri
sto patrem ⁊ do. do. gubernatorem Auenionis, ⁊ coram eo diu con
tinuate, per ⁊ inter syndicos, vniuersitatẽ ⁊ accolas loci Malau
cene ex vna parte: ⁊ magnificum ⁊ potentem virũ dominũ Astor
gium de petra, militẽ, dominũ Albaruffi, ac syndicos rempubli
cam ⁊ ciues eiusdem loci Albaruffi ex altera. Existimo, sub emen
datione cuiuslibet domini melius opinantis, prefatos magnificũ
dominũ, vniuersitatẽ ⁊ homines eiusdẽ loci Albaruffi debuisse et
debere, saltem quẽadmodũ infra dicetur, sententiam in hac causa
obtinere. ¶ Pro cuius dicti clariore declaratiõe premitto, quod
prefati syndici, vniuersitas ⁊ homines, actores originarij in hac
causa, egerunt interdicto vti possidetis pro retinẽda pretensa pos
sessione, seu quasi iuris immittendi ⁊ depascendi eorum animalia
in territorio loci predicti Albaruffi. ¶ Premitto preterea quod
⁊ si non ab initio cause huius, vel ante euocationem illius, prefer
tim expresse ⁊ aperte: tamen post euocationẽ huiusmodi parte di
ctorum magnifici domini, ac syndicorum vniuersitatis ⁊ ho
minũ loci predicti Albaruffi, pro defendenda libertate territorij
eiusdem loci, fuit negatoria actio intentata. ¶ Premitto preter
ea ꝙ ex discursu cause huius nihil fuit probatum, per quod legi
time appareat de concessione iuris depascendi in territorio Al
baruffi facta prefatis de Malancena.

Quibus p̄suppositis dico pri
mo, ꝙ quatenus processus cause huius concernit materiã inter
dicti vti possidetis, idẽ magnificus do. de petra in hac causa reus
debet in eadem obtinere, ⁊ ab impetitis, presertim parte syndico
rum ⁊ vniuersitatis absolui. Tum q2 presupposito, citra preiudi
cium veritatis, ꝙ legitime probatũ extitisset, ꝙ particulares, etiã
multi, loci predicti Malaucene a multis annis ⁊ citra immiserint
tenueriñt, ⁊ pauerint in agro Albaruffi: nõ propterea sequitur qd
vniuersitati Malaucene acquisita extiterit possessio, seu quasi, im
1 mittendi, tenendi, ⁊ depascendi, ⁊c. † Sed opus erat ad querendã
possessionem huiusmodi, ꝙ dicte pretense immissiones, ⁊ pastio
nes fierent nomine vniuersitatis, de mandata, scientiave vniuer
sitatis eiusdem loci Malaucene, aut suorum administratorum, si
ue regentium. l. j. §. fi. ⁊ l. sequenti. ff. de acqui. pos. l. municipi. ff. de
cond. ⁊ demõ. iuncta. l. qui patitur. ff. manda. Et istud videtur esse
de mẽte Bal. in. l. sicut. §. j. ff. qd cuiusq; vniuer. no. ⁊ aperti9 Bar
to. Cepo. in tracta. de serui. sub rubrica de serui. in. pascen. ver. Sz
dubium est qualiter probetur ⁊c. Nec sufficiebat ad acquirendam
dictã pretẽsam possessionẽ, seu quasi, immittendi, tenendi, ⁊ depa
scendi sua animalia ⁊c. ꝙ prefati regentes, seu administratores de
immissionibus ⁊ depastionibus huiusmodi haberent notitiã: sed
oportebat eos scire ⁊ intelligere, ꝙ persone singulares, que pro tẽ
pore earum animalia vbi supra immisisse, tenuisse, ⁊ pauisse preten
duntur, hoc faciebant nomine predicte vniuersitatis Malaucene
2 vel dictorũ suorũ administratorũ. † Q2 ad acquirendam possessio
nem requiritur animus. l. iij. in prin. ⁊ l. quẽadmodum. ff. de acqui.
pos. Et hic animus declaratus esse dz per regẽtes vniuersitatẽ. d.
3 l. j. §. fi. cũ. l. ij. ff. de acquiren. pos. † Hinc dicit Cepol. vbi supra,
cautũ debere esse aduocatum vt articulet ⁊ probet. ꝙ administra
tores sciuerint tales nomine vniuersitatis sue possidere: non enim
eo ipso ꝙ particulares immiserũt, censetur per eos acquisita pos
sessio seu quasi vniuersitati Malaucene, per id quod no. Bart. in
l. si ita stipulat9. §. grisogonus. ff. de vb. ob. ⁊ in. l. j. ff. de iu. fis. Nul
lominus ergo vr̃ p rusticos, vel alias p̄sonas singulares sue vni
4 uersitati seu ville q̄ri posse. d. l. j. §. fi. ⁊ l. seq. cũ gl. vbi est casus. † Et
q̄uis Pau. de cast. in. d. §. grisogonus. senserit ꝙ per ciuẽ, ⁊ eius
stipulationẽ acq̄ri possit ciuitati, sicut patri p filiũ, q2 nõ est minor
subiectio ciuis ad ciuitatẽ, q̄ filij ad patrẽ. l. veluti. ff. de iusti. ⁊ iu.
⁊ non minus quis nascitur sue republice. l. j. §. ⁊ generaliter. ff. de
ven. in pos. mitten. tamen docto. in. d. §. grisogonus, communiter
tenẽt cõtrariũ, ⁊ Cepolã vbi supra. vbi etiã dicit nõ reperi cõtra
riũ iure cautũ. ⁊ vbi cõtrariũ procederet in ciuitate vel patria: nõ
tamẽ in alia vniuersitate, cuiusmodi est vniuersitas Malaucene.
Cũ igitur nec p̄batũ, nec p̄positũ extiterit, particulares de Ma
laucena eorũ p̄tẽsa animalia immisisse nomine vniuersitatis eius
dẽ loci Malaucene, vel de sciẽtia regẽtiũ, aut administrãtiũ vni
uersitatẽ hmõi nõ videtur ipsi vniuersitati acquisita possessio, seu
quasi immittẽdi ⁊ depascẽdi ⁊c. Quibus nõ obstat id quod parte
dictorũ de Malaucena pretẽditur, scilicet ꝙ ipsi vniuersitas ⁊ ho
mines eiusdẽ loci Malaucene in illa antiqua causa, de qua i libel
lo. ⁊c. egerint ⁊ p̄bauerint eorũ p̄tẽsam possessionẽ seu quasi iuris
depascendi. Q̄m dico ⁊ respõdeo ꝙ illa p̄tẽsa causa nõ fuit agita
ta contra ipsum magnificũ do. de petra, aut aliquẽ suũ antecesso
rem, seu etiã p̄curatorẽ: sed solũ ⁊ duntaxat cõtra syndicos ⁊ vni
uersitatẽ ⁊ hoĩes loci predicti Albaruffi. Et ita nõ debẽt sibi affer
re p̄iudiciũ ⁊c. Q2 res inter alios ⁊c. Nõ vr̃ ergo probata pretensa
possessio seu quasi immittendi ⁊ depascendi ⁊c. parte dicte vniuer
sitatis Malaucene allegata: ergo nec vniuersitas, nec syndici pos
sunt in interdicto predicto obtinere, per id qd no. Barto. ⁊ doct.
in. l. j. ff. vti pos. ⁊ Cano. in. c. veniẽs. de prescrip. Tum etiam debet
idez magnificus dñs de petra in predicto interdicto obtinere: q2,
vt apparet ex actis cause huius, p̄fati de Malaucena nõ probant
se fuisse in possessione, seu quasi immittẽdi, tenẽdi ⁊ depascendi eo
rum animalia in dicto agro Albaruffi, non vi, non clam, vel preca
rio, cũ, vt apparet ex actis cause huius, fieri cõsueuerint annis sin
gulis tubales p̄clamationes de nõ immittẽdis gratia depascẽdi
animalib9 extraneis in eodẽ agro pascuo, dictusq; dñs Albaruf
fi, ⁊ sui p̄decessores fuerint in possessione retinẽdi ⁊ pignorãdi ho
mines Malaucene ab antiquissimis tẽporibus ⁊ citra, si qñ Ma
laucene pecus ⁊ animalia impascerẽtur agri sui cõpascua. Ita vt
videatur idẽ do. de petra p̄basse de antiquiori possessiõe seu quasi
inquirẽdi cõtra pretẽsos immittẽtes, ⁊ illos pignorãdi, q̄ sit pre
tensa possessio, quã p̄bare visi sunt prefati vniuersitas ⁊ incole loci
5 predicti Malaucene, † dz igitur vincere: q2 in interdicto vti possi
detis, seu iudicio possessionis retinende ille vincere dz, qui probat
de antiquiori possessione: quia hmõi antiquior possessio censenda
est iustior alia, ⁊ posterior p̄sumitur clãdestina. c. licet causam. ⁊ qd
ibi per Inno. super verbo. plures. versic. ad hoc potest respõderi,
ꝙ melioritas ⁊c. ⁊ ibi per Pañ. in octauo notab. de p̄ba. qd etiam
voluit Bar. in. l. j. §. qd ait p̄tor. ver. ex predictis habes. ff. vti poss.
Cy. Bal. ⁊ Salic. in. l. j. C. eo. titu. Cy. vez in ver. x. queritur: ibi, sed
qualiter apparebit quẽ melius probasse. Bal. vero in ver. aduer
te ꝙ aut probatur de possessione anteriori ⁊c. ⁊ Sali. in versi. nunc
reuertor ad gl. idem tenuit Iac. de are. prout refert Cy. vbi supra.
idem Bar. in quodã suo consi. exordiente, In questione dñi Cyoli
⁊c. ⁊ Pau. de cast. consi. mihi quinto, exordiẽte, In causa que verti
tur corã do. vicario ⁊c. versi. secũdo principaliter est videndum, et
consi. clxxx. exordiente, Fundamẽtum prefati do. vicarij nõ est bo
6 num ⁊c. ⁊ Alex. de imol. in. d. l. si duo. ¶ † Adijcio premissis, ꝙ cuz
prefati de Malancena probasse non videãtur, se dicta eorum ani
malia immisisse, tenuisse, et depauisse in dicto agro, Astorgio aut
suis p̄decessorib9 vidẽtib9, vel sciẽtib9, ⁊ patiẽtib9, dictis dominis
eiusdẽ loci, nõ vidẽtur p̄tẽsaz possessionẽ seu quasi acquisiuisse. l. ij.
C. de serui. ⁊ aqua. ⁊ qd not. Bar. in. l. si. col. ij. ff. vti pos. Nec videt̃
sufficere sciẽtia ⁊ patiẽtia baiulorũ, vel aliorũ officiariorũ eiusdez
loci etiã si illa sufficiẽter p̄baret̃. Cui non obstat qd no. idẽ Bart.
in. l. si publicanus. §. in omnib9 vectigalibus. ff. de publ. quatenus
7 inibi no. † ꝙ in prescribẽdo vectigali sufficit sciẽtia illius iudicis,
in cuius ditione vectigal seu pedagium exigitur. Q̄m respondeo,
ꝙ hoc ideo est in casu, in quo loquit̃ Bar. q2 ad iudicis curã perti
net, ⁊ hoc sibi cõmissum est ne noua vectigalia exigi patiatur. l. iij.
C. noua vecti. insti. non pos. Hic autẽ nõ erat cõmissum dictis pre
tensis baiulis loci Albaruffi ne animalia immitti ⁊ depasci pate
rẽtur. Et sic eorũ pretensa scientia ⁊ patientia, etiam si de illis ap
pareret, nõ videret̃ satisfecisse. Nec opponat aliquis ꝙ testes exa
minati in antiquo processu, quorũ depositiones inserte sunt in in
strumẽto sententie in hac causa producto, deposuerint de scientia
8 ⁊ patientia dñorum Albaruffi. † Quoniam, vt predixi cum cau
sa predicta non fuerit agitata contra dictũ dom. Astorgiũ, aut ali
quem suum predecessorem tunc dominum Albaruffi, sed contra
pretensos syndicos non videntur depositiones huiusmodi cõtra
eum facere fidem: nec sibi preiudicasse. C. res inter alios acta. per
totum. l. ij. C. qui res iudic. non not. ⁊. c. inter dilectos. versicu. nec
attestationes. de fid. instru. de quo per docto. post glo. in. l. ij. C. de
eden. Nec dicant aduersarij dictam sententiam fuisse latam cõtra
magistrum Petrum valerij procuratorez domini tunc Albaruf
fi, de cuius procuratoria potestate facta est fides in actis: quoniaz
9 dico quod hoc non obstat, † cum non appareat eundem Valerij
onus defensionis illius cause assumpsisse pro eodem domino, nec
prefatos syndicos, vniuersitatem, ⁊ homines egisse contra dictum
dominum. Et sit illa pretensa procuratoria potestas, parte dicto
rum de Malaucena in hac causa producta, ⁊ de qua visi sunt face
re magnum festum, sibi non suffragatur, nec nocet dicto domi. de
petra, qui etiã, vel eius pretensus predecessor tunc dominus, de
buisset primo citari, q̄ dictus assertus procurator, qui etiam cita
tus non apparet.

Dixi preterea prefatos domi
num, ac syndicos, vniuersitatem, ⁊ homines loci predicti Albaruf
fi debuisse ⁊ debere in negatoria actione per eos intentata senten
tiam obtinere, pro eo q2 cũ territoriũ predictũ presumatur liberũ
l. altius. ⁊ quod ibi gl. ⁊ doc. ⁊. l. si in edib9. C. de serui. ⁊ aqua. l. fi. §.
10 penultimo. ff. de serui. ⁊. l. fi. §. penul. ff. qd vi aut clam. † debuerunt
prefati syndici, vniuersitas, ⁊ homines probare impositam serui
tutem pecoris depascendi, aut saltem illam esse acquisitã per pre
scriptionem, vt colligitur ex his que habentur per glo. ⁊ doct. in
l. sicut. §. sed si queratur. ff. si serui. vendice. de quo per Bar. ⁊ alios
in. l.

in.l.si pri⁹.la premi.in secūda oppo.tertie partis.ff. de noui ope. nuntia.quorū neutrū fecerunt. Et primo quidem non probarunt quinimo nec vt oportet proposuerunt seruitutem huiusmodi extitisse impositam, vt apparet ex inspectione actorum cause huius etiam nec probarūt illam esse acquisitam per prescriptionē, Tuz
11 causis ꝛ ratiōibus super primo articulo plenius allegatis.† Tū ꝛ qꝛ cū seruitus pecoris depascendi habeat causam discontinuā, vtpote in cuius vsu opus est facto hominis animalia ꝛ pecora ad pascua ducentis, ꝛ ex illis reducentis, per prescriptionem acquiri non potuit spatio decem, viginti, aut triginta annorum. l. serui tutes.ff.de seruitutibus: sed opus fuit tempore, de cuius initio, aut contrario memoria nō existeret. l. hoc iure.§.ductus aque.ff. de aqua quotid.ꝛ esti.l.prima.in fin.ꝛ.l.ij. in princip.ff. de aqua pluuia arcen.certum est autem prefatos de Malaucena non ꝑbasse immissionem ꝛ depastionem, seu vsum tanti tēporis, ac etiā testes in ea forma non deposuisse, in qua eos deponere oportebat ad probandum possessionem, seu vsum, de cuius initio, aut contrario memoria non existit: vt apparet ex pretensis eorum depositionibus, iunctis his, que not.glo.in ca.primo. de prescript. in sexto. Et ita mihi videtur, salua pleniori deliberatione, ꝛ vt premisi, sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

¶ Argumentum.

¶ A dominis ꝛ potentioribus subditos ꝛ fortuna tenues defendi equum est. A. F.

1 ¶ Superior propter subditi detrimentū an agere possit.
2 Superiori interest inferiorem vexari.
3 Causam suam agit cuius interest alteri dari vel fieri, ꝛ agit vt detur vel fiat, quāuis commodum alteri applicetur.
4 Procurator Cesaris in quibus causis cognoscat, ꝛ sit iudex competens.
Magnus presidens, ꝛ magistri rationales prouincie procuratori Cesaris comparantur.
5 Cause fiscales coram procuratore Cesaris agitantur, ꝛ hoc semper vtuntur priuilegio.
6 Plenitudo adiectione non indiget.
7 Conuentionem allegans vt legitima fides fiat ex integro, totum exhibere debet, quod de illa loquitur, vt parti legatur.
8 In instrumentorum calce aliquando ponitur clausula limitans precedentia, vel corrigens: ideo illius lectio esse debet integra.
9 Scriptura ex archiuis publicis depromenda vt fidē faciat, qualiter, ꝛ a quo exemplanda.
10 Statutum cauens aduersus publicum instrumentum, nisi expressas exceptiones nō admittit, in quo vltra has exceptiōes fallat.
11 Participium resoluitur in verbum a quo descendit, ꝛ in relatiuum quis vel qui.

¶ De ratioci. oper. ꝛ patrib. ciuita. Consi. xxv.

Cripseram aliquando ꝛ priusꝙ vidissem processum cause principaliter agitate, per ꝛ inter venerabilem ꝛ egregium virū dominū procuratorem Regium ex vna parte, et vniuersitatem seu dominos consules ciuitatis Arelatis ex altera, de ꝛ super stagnis in actis cause huius ple-
1 nius descriptis: † ꝙ superior potest experiri ꝛ agere propter vexationē sui subditi, quando ex hac vexatione potest idē superior pretendere interesse.c.dilectis.ꝛ ꝙ ibi per Inno. Ioan.de sancto Geor.ꝛ docto.de appel. De quo plene per Oldr.consi.mihi.clvi. exordiente, In causa carnotensi super attentatis ꝛc.ꝛ ita egit archiepiscopus Rauennas pro defensione ciuium Arioli.c.licet.ꝛ
2 quod ibi per Host.de proba.† Vexatio enim inferioris ꝛ subditi est causa interesse superioris, ꝛ interesse superioris est causa sibi dande actionis.c.fi.de success.ab intesta.ꝛ.d.c.dilectis, de quo per Bal.in tit.de pa.iura.fir.§.iniuria. Qd̄ maxime debebat procedere ꝛ procedit in casu presenti: in quo, quēadmodum apparet tam ex actis cause predicte, ꝙ etiā ex his, que clarissimi iuris professores primo scribētes in hoc casu multipliciter deduxerūt, nobilis ꝛ generosus scutifer Ludouicus de vieta do.de condeto vexatur ꝛ molestatur in libera possessione, ꝛ iure ꝑdictorū stagnorū, q̄ de ꝛ sub feudo Regio ꝑ eūdē possidētur ꝛ tenētur. Huic aūt Regio interesse satisfieri nō potest, nisi cessetur a ꝑdicta molestia, tuz maxime ꝑpter deteriorationē feudi, ꝙ etiam ꝑ eo ꝙ teneatur de euictione eidē nobili Ludouico. Quapropter non mirū si ꝑ suo interesse ad agēdū admittatur serenissimus dn̄s noster Rex, seu dictus do. procurator: licet ex hoc etiā dicto nobili Ludouico cōmodū applicetur, agit enim causam suaz, ꝛ suū interesse ꝓsequi-
3 tur.† Quod etiā videmus esse regulare in omni cuius interest alteri dari vel fieri, quoniaz agit vt alteri detur vel fiat, licet ex hoc alteri commodum applicetur.l.stipulatio ista.§.si stipulor.ꝛ.§.si quis insulam.ff.de verborum obligationibus. Et ideo scriptum est, ꝙ vno succumbente alius pro suo proprio interesse appellat, secunda tamen die, quasi propriam causam agens.l.si procuratorio.§.j.ff.quando appel.sit.

4 † Scripseram preterea ꝙ procurator Cesaris, cui cōparantur magnifici dn̄i magnus presidēs, et magistri rationales ꝓuincie, est iudex cōpetens, non solū in causa vertente inter fiscum ꝛ priuatum.l.j.ꝛ.ij.C.si aduer.fis.sed etiaz in causa vertente inter duos priuatos, quoruz alter habet causam a fis.o.l.si minori, vbi casus singularis, ſm Bar. Jac.rebuf.ꝛ Jo.de pla.C.de in.fis.ꝛ ita sentit ibi gl.secūdum vnam opinionē.qd̄ etiaz voluit Barto.in sua disputatione exordiēte, Pisane ciuitatis ꝛc.
5 † Habet enim fiscus priuilegiū sui iudicis, pro eo quia cause fiscales agitātur corā procuratore Cesaris.C.vbi cau.fis.per totū.ꝛ sic propter eū, vt voluit Bar.in dicta sua disputatione, mutatur iudiciū, ꝛ natura cause. Et ꝙuis dicta.l.si minori, loquatur in priuato reo, qui habet causaz a fisco, ꝛ sic eo casu, quo fiscus venit ad defensionē rei, non ad impugnationē pro actore: istud tn̄ nō obest in hoc casu: quia siue agat fiscus, siue conueniatur, semper tn̄ vtitur hoc priuilegio, vt causa eius agitetur coram ꝓcuratore Cesaris. vt no.gl.ꝛ post eam doc.in.l.si ad fiscum C.si aduer.fis. Ex quibus infertur ꝑfatos magnificos dn̄os magnum ꝑsidentē, ꝛ magistros rationales fuisse ꝛ esse iudices cōpetentes. Super quo articulo nihil videtur addi posse, cū tot ꝛ tanta scripta extiterint per ꝑfatos clarissimos iuriū ꝑfessores, ꝛ tam clare huius cōsultationis veritas ostensa fuerit, vt nihil deesse, videatur, ꝛ ꝑpterea frustra peti videatur additio.l.j.in fi.ff.de dote pleg. Maxime qꝛ, vt dicit tex. ¶ vj.q.j.si omnia. Superuacuis laborat impēdijs qui solē certat
6 facibus adiuuare, ꝛ † plenitudo adiectione non indiget, nec vlla requirit commendationis argumenta.c.bene quidem.xcvj.dist.

Premisse autem cōclusioni obstare nō videtur quedā ꝑtensa cōuētio parte vniuersitatis antedicte in hac causa allegata. Tū causis ꝛ rōnibus als per dictos cla-
7 rissimos do.doctores allegatis, quas refricare nō expedit.† Tū ꝛ qꝛ de hmōi pretensa cōuentione nō est facta fides legitima in processu. Non enī exhibitū est ex integro prefatis magnificis dominis magno presidenti, ꝛ magistris rationalibus instrm huius pretense conuētionis, ꝛ aliarū assertarū cōuentionū dudū, vt ꝑtendit ipa vniuersitas, initarum inter recolende memorie serenissimū do. Carolū regē Sicilie, comitē ꝛc.ꝛ ipsam vniuersitate: quod tn̄ fieri debuisset.c.contingit.ꝛ quod ibi per docto.de fide instru.ꝛ ca.cum persone.in princi.ꝛ quod ibi glos.Gemi.ꝛ aliī scribentes, de priuileg.in.vj.no.Bar.Alexan.de imol.ꝛ docto.ff.de no.ope.nuntia.in rubri.glo.Bal.ꝛ moder.docto.in.l.inciuile.ff.de legi. Et sic fidem non facit id, quod parte dicte vniuersitatis ad probationez hmōi pretense cōuētionis productū est.d.l.inciuile.nō dico totū instrumentū pretēsarū cōuentionū debuisse parti edi.sed totū debuisse exhiberi prefatis magnificis dominis, quibus fides fienda erat,
8 ꝛ legi parti. Cuius dicti illa est ratio: † qꝛ nōnunꝙ in fine instrumēti ponitur clausula, que limitat omnia precedentia, vel saltē illa declarat aut corrigit.l.si seruus pluriū.§.fi.ꝛ.l.qui filiabus.ff. de leg.j.ꝛ.c.cū dilecti.de dona.ꝛ.d.l.inciuile.no.Bar.ꝛ doct.super
9 dicta rubrica.ff.de no.ope.nun.ꝛ Cano.in.d.c.cōtingit. ¶ † Etiā alia ratione non probatur dicta pretensa conuētio: qꝛ id ꝙ in hac causa ad illius verificationē pretēditur productum, ꝛ extractum a quibusdam pretensis archiuis, non fuit extractū vel descriptū per illū eundē notariū, qui instrumentū dictarū pretēsarū cōuentionū receperat: nec alias apparet sibi fuisse cōmissum, saltē valide, vt illud capitulū extraheret: ergo non facit fidē.auth.si qs in aliquo, ꝛ ꝙ ibi gl.ꝛ doc.C.de eden.ꝛ signanter cū ad videndū fieri exemplationē vel extractionē hmōi vocatus non fuerit dictus do.procurator Regius, qui tamē erat vocandus, per id qd̄ voluerūt do.d̄ Rota deci.mihi.x.exordiēte, Fuit dubitatū vtrū instrumēta ꝛc.de quo ꝑ Pan̄.in.c.albericus de testi.ꝛ in.c.fi.de fi. instr.

Nec opponat aliquis quod de dicta pretensa cōuentione constet, vel appareat per quasdā pretēsas literas bone memorie serenissimi dn̄i Ludouici tertij R. ierusalez ꝛ Sicilie regis ꝛc.parte predicte ciuitatis obtentas Anno domini. M.cccc.xv.ꝛ die vltima mēsis Januarij, in processu predicto productas ꝛ insertas. Quoniā dico ꝛ respōdeo ꝙ litere huiusmodi eidē do.procuratori non refragantur siue obstant, per illas enim voluit idē quondā serenissimus do. Ludouicus priuilegia, conuentiones, libertatē.ꝛ immunitates cōcessas, quas obseruari iuramenti vinculo astringebatur, vniuersitati ꝛ syndicis

predicte ciuitatis illibate tueri. Quo fit vt litere hmoi vniuersitati τ ciuibus Arelatis nõ suffragentur, neqȝ prosint quo ad casum, de quo nũc cõtẽditur: nisi fides prius facta extiterit de dicta conuentione. l. iiij. §. condẽnatũ. ff. de re iudi. c. auditis, τ qȝ ibi p doc. de pscrip. pro quo facit ꝙ no. Bar. τ doc. in. l. j. §. parui refert ff. ꝙ vi aut clã. Sal. τ doc. in. l. ita nobis pudor. C. de adul. Pe. de Anch. in repe. c. canonũ statuta. ver. itẽ aduertendũ τc. fol. mihi. 38. de constit. τ Alexand. de Imo. in. l. seruũ filij. §. cũ g. ff. de lega.
10 j. † Quatenus inibi loquũtur de statuto, quo cauetur ꝙ aduersus publicũ instrumẽtũ nõ admittantur nisi certe τ inibi expresse exceptiones, qr non obstãte statuto hmoi opponi põt cõtra id ꝙ p instrumẽto producitur, ꝙ instrumẽtũ nõ extitat: qr nõ sunt in eo necessario requisita ad esse instrumẽti. Nec per illa verba. Sȝ volentes priuilegia, conuentiones, libertates, τ immunitates concessas τc. concluditur dictũ quondã serenissimũ do. Ludouicũ cõ
11 fessum fuisse cõcessionẽ dicte pretẽse cõuẽtionis: † qr illud participiũ concessas resoluit in verbũ, a quo descendit, τ in relatiuum quis vel qui: τ est perinde dicere cõcessas, acsi diceretur. Que concesse τc. per id qȝ no. gl. in cle. j. sup verbo, si dignitatibus, de preben. Ex quibus verbis nõ infertur pfatũ quondã dñm Ludouicũ mandasse obseruari conuentionẽ ex aduerso allegatã: sed conuentiones, q̃ cõcesse existerent. oportet igitur ad hoc vt litere huiusmodi suffragẽtur siue prosint prefate vniuersitati Arelat. illã cõuẽtionẽ, ꝙ allegat, factam extitisse: ꝙ qr nõ fecit sibi nõ prosunt dicte litere einsdẽ do. Ludouici. Et idẽ dico de pretẽsis literis recolende memorie serenissimi do. Caroli regis Hierusalem τc. cõcessis, vt ex aduerso pretẽdit, Anno dñi. M. ccc vj. die. xxv. mẽsis Augusti. qr ibi nihil in specie exprimit de ptẽsis cõuẽtionib⁹ inibi mẽtionatis. Cõcludo igitur, vt predixi, prefatos magnificos do. magnũ psidẽtẽ, τ magistros rõnales fuisse τ esse cõpetentes iudices in causa pdicta, nõ obstãte dicta pretẽsa cõuẽtiõe. Tũ alijs τ alias iã allegatis multiplicib⁹ causis. Tũ τ qr de illa nõ apparuit nec apparet sufficiẽter. Que omnia scripserĩ sub benigna supportatione eorũdẽ magnificorũ dominorum meorum.

¶ Argumentum.

¶ Dotem matris ꝙ ipsa sibi reddi stipulata est, filius in anitaȝ legitimam non imputat. A. F.

1 ¶ Testator tres filios τ nepotẽ habens, de besse põt ad libituȝ dispõere, relicto filijs triente in equis partibus, vt quisqȝ vnciã habeat: alias ad supplementum agitur si quid minus relinquat titulo institutionis, quod necessarium est, nu. seq.
2 Filius in legitima legitime debita grauari non potest.
3 Dos in legitima imputatur, nisi in vno casu hic enumerato.

¶ De inoffi. testa. Consi. xxvj.

PRouidus vir Joannes rostagni, alias baudoin habet quatuor liberos, duos vez filios masculos Antonium τ Raymonetũ, τ Catharinam filiam, ac etiã Jammetũ aymerici nepotem, ex honesta quondã muliere Philippa rostagne eius filia predefuncta. ¶ Querit idem Joannes rostagni volens de eius bonis testamentarie disponere, an possit in suo testamento minus relinquere dicto Jammeto eius filio, ꝙ vni ex pdictis Antonio, Raymoneto, τ Catharina, eius filijs τ filia naturalibus τ legitimis. † Ad ꝙ respondeo
1 breuiter τ succincte, ꝙ cũ idẽ Joãnes rostagni nõ habeat nisi dictos quatuor liberos, ipse potest disponere prout voluerit de besse siue de duabus certis partibus suorũ bonorũ, τ illas relinquere dictis Antonio, τ Raymoneto, vel alijs, prout voluerit. Alia vero tertia pars debet dictis quatuor liberis equis portionibus inter eos diuidenda, vt pbat in auth. de triẽ. τ semis. §. j. col. iij. et aut. nouissima. C. de inoffi. testa. Et sic nõ tenet idẽ Joãnes rostagni relinqre pfato Jãmeto vltra quartã partẽ tertie partis bonorũ suorũ, q̃ quarta pars est vncia, siue duodecima pars bonorũ eiusdẽ Joãnis. Et si minus relinquat poterit idẽ Jãmetus age-
2 re ad supplemẽtũ: † qr l illa grauari nõ põt. l. oĩmodo. l. qm̃ in prioribus. τ. l. seruus cũ suis simi. C. de inoff. test. Non propterea tñ, si minus reliquerit dicta duodecima pte, erit testm̃ nullũ: τ tñ id ꝙ relinquet relinquat iure institutionis, ꝙ necessarium est, alias nõ valeret hec. pbãtur i aut. vt cũ de appel. cogno. §. aliud quoqȝ capitulũ, cũ ibi no. p gl. τ doc. colla. viij. facit ꝙ no. gl. in. l. iij. §. sed vtrũ. ff. de mino. τ in. l. si quis priore. ff. ad trebel. τ ꝙ voluit Bal. in. d. l. oĩmodo, in prin. Et non solũ debet relinqui liberis iure institutionis de iure ciuili: sed etiã de equitate iuris canonici, secũdum communẽ opinionẽ glo. τ doc. in. c. raynutius. de test. de quo Joan. de Imo. in. l. j. §. si ex fundo, post mediũ. ff. de hered. insti. τ plene Lanfran. in rep. c. si pater. versi. in eadem glo. ibi, primum titius τc. de testa. in. vj.

Posset tamẽ circa pmissa dubitari, an triginta floreni, quos idẽ Joãnes rostagni dr̃ in dotez dicte quõdã Philippe, τ p ea, cõstituisse, puido quõdã viro Joanni aymerici patri dicti Jammeti, debeãt eidẽ Jammeto imputari in dicta sua legitima: an vero vltra τ pter dotẽ hmõi debeat
3 idẽ Jãmetus habere dictã legitimã. † Ad quod dico τ respõdeo, ꝙ nisi dicta quondã Philippa in psentia dicti Joannis, τ eo consentiente, vel idẽ Joãnes rostagni fuerit expsse vel tacite stipulatus dotẽ pdictã reddi dicte quõdã Philippe eius filie, vel eius liberis, ipse Jãmetus eiusdẽ Philippe fili⁹ tenetur dotẽ hmõi imputare in suã legitimã, vt not. Barto. in. l. in quarta. ff. ad leg. falci. qȝ etiã voluit in suo consi. exordiẽte, Gilbertus dedit dotẽ p filia τc. Et idẽ no. Ange. τ Pau. de ca. in. d. l. in quartã τ Pau. de ca. τ Romã. in. l. illã. C. de colla. qȝ etiã voluit τ cõsuluit Pau. de ca. cõ. mihi. cxxiiij. exordiente, Dubia de quibus querit satis sunt trita τc. vbi vero vel dicta quõdã Philippa in presentia dicti Rostagni eius patris, τ eo consentiente, vel ipse Rostagnus fuisset stipulat⁹ tacite vel expresse dotẽ pdictã ipsi Philippe reddi, vel suis liberis, nõ teneretur idẽ Jãmetus dotẽ pdictã imputare i suã legitimã: qr eo casu haberet dotẽ hmõi tanꝙ heres eiusdẽ quõdã Philippe: τ sic iure hereditario, quo casu non imputatur in legitimã. vt voluit Bar. τ doc. in. l. si cũ dotẽ. ff. sol. mat. p. l. inter socerũ. §. cũ inter. ff. de pac. dota. pro quo p nunc, qr nõ vidi instrumẽtũ cõstitutionis dotis, allegasse sufficiat qȝ no. Alex. de imo. in. d. l. illã. ver. Nisi anus cẽt expsse τc. τ cõs. mihi. cxiiij. exordiẽte, Visis dubijs pbabiliter electis τc. τ i. d. l. in quartã. col. mihi. xviij. ver. veritas hui⁹ articuli τc. Pau. de ca. in. d. cõs. cxxij. τ facit qȝ voluit Pet. de Anch. cõs. mihi. cccxv. exordiẽte, Dominus Bar. plene tãgit istã questionẽ τc. Que omnia dixerim breuiter τ succincte sub correctione cuiuslibet dñi melius sentiẽtis.

¶ Argumentum.

¶ Nuntio vsqȝ adeo creditur, vt reo contra eius relationem semiplene probanti non deferatur iuramentuȝ suppletoriũ. A. F.

1 ¶ Nuntio publico τ iurato quatenus credatur.
2 Contra nuntiũ, cuius relationi ex dispositione statuti standũ est probare volens contrariũ an admittendus sit.
3 Verbum infinitiui modi referri potest ad omne tempus.
4 Vox vnius nulla est sine adminiculo.
5 Juramentum probationis suppletiuũ non defertur reo semiplene probanti actore plene probante.

¶ De noxal. actionib. Consi. xxvij.

1 SI † hic esset questio de adhibenda, vel nõ adhibenda fide nuntio publico τ iurato de his que egit, tunc essemus in dubio de quo p glo. in. c. pposuisti. dist. lxxxij. super verbo, non probatur. τ. iiij. qȝ. iij. §. itẽ in criminali, p Joannem And. in addi. Specu. ti. de citatione. §. sequitur. versed nunquid. per glo. Hosti. Bal. Anto. de Bu. τ Panor. in. c. cũ parati. de appel. per Ange. Are. in. §. tripli. insti. de actio. p Bar. in extrauag. ad reprimendum, super verbo, per nuntium, τ in. l. j. §. si. ff. de offi. prefe. vrb. Bar. τ Bal. in. l. magis puto. §. illud. ff. de re. eo. In quo dubio licet Hosti. Bal. Anto. de but. τ Panor. in. d. c. cũ parati, τ Jo. and. in dicto ver. sed nunquid, teneãt esse arbitrarium iudici an sit magis credendum nuntio, an parti, qui considerabit qualitatem personarum, dignitatem, τ causam: tamen Specu. in dicto versi. sed nunquid. glo. in. d. c. cum parati. τ in. c. proposuisti, superius allegato. Bart. super dicto verbo, per nuntiũ, τ in. l. j. §. j. de offi. prefec. vrb. tenent ꝙ credatur nuntio, ꝙ nisi pars dicat contrariũ: τ ideo grauetur pars onere probandi contrarium. Pro quorum opinione bene facit tex. in. d. c. cum parati. τ in. d. l. magis puto. §. illud. faciunt etiam no. per Barto. in. l. stipulatio. §. habet. ff. de no. ope. nuntia. per Cyn. in. l. si quis decurio. C. de fal. Ex quo enim iuratus est, τ est publicus, facit fidẽ. c. ad audientiam. de prescrip. parti igitur dicenti contrarium non creditur, licet enim possit probare contrariuȝ. Quo fit vt presupposito, citra preiudicium veritatis, ꝙ hic ageretur de adhibenda vel non adhibenda fide dicto τ relationi prouidi viri Michaelis gausanchonis: tanquam nũtij publici τ iurati, videretur sibi credendum, per predicta: nisi Mattheus martini eius aduersarius probaret contrariũ, prout non probat.

Sed

Sed nos non sumus in his ter
minis:quia,vt audio,idē Michael gansanchonis tēpore facte, p
eum relationis,⁊ nūc,erat ⁊ est bannerius publicus ⁊ iuratus loci
2 Colinbani:†cui ex dispositione statuti defertur iuramentū, ⁊ cu-
ius relationi ex dispositione eiusdem statuti standum est:quo casu
pars,etiā si vellet probare cōtrarium,non est admittenda, quo ad
hoc non detur fides eius relationi seu dicto,per id qd not. Jac.de
are.⁊ post eū Cy.in.l.j.C.si aduer.liber.⁊ Bal.in.l.ait ptor. in prin.
ff.de iureiur.⁊ Pe.de tre.in repeti.l.admonēdi.ver.tertio quero
circa materiā retractationis iuramēti ⁊c.eo.tit. Et quāuis alij di
cant cōtrarium in.d.l.j.C.si aduer.liber.⁊ in.l.j.C.de reb.cre. illi tñ
omnes cōueniūt in hoc, ꝙ standū sit relationi seu dicto talis refe-
rētis,nisi probetur contrariū.Quo fit vt cū parte dicti Matthei
martini probatū non fuerit cōtrariū,standū sit relationi seu dicto
prefati Michaelis:que,vt dixi,ex dispositione statuti plene pbat.
Cui non obstat pretēsa depositio siue dictū cuiusdā Andigerij de
serro pretensi testis,parte dicti Matthei pducti. Cum qꝛ ex ver-
bis eiusdē Andigerij nō colligitur eundem Andigerij deposuisse
cōtrariū eius,qd retulit dictus Michael gausanchonis.verbum
enim de tenir,in depositione eiusdē Andigerij positū, vel insertū,
3 est infinitiui modi,†verbum autē infinitiui modi referri potest ad
omne tēpus.vt no.gl.⁊ doc.in.l.stipulationū alie.§.stipulatio.ff.d
verb.ob.possum eñ dicere volo legere,volebam legere, volui lege
re,volueram legere,⁊ sic de singulis.Dictū igitur verbū de tenir,
potuit ⁊ potest referri non solū ad tēpus tunc presens,sed etiā ad
tempus tūc preteritū, de quo idem Andigerij non deponit quin
animalia dicti Matthei martini non fuissent in vinea nobilis et
potētis viri do.Colinbani.Cum ⁊ qꝛ si deponeret animalia pdi-
cta in ipsa vinea nō fuissent,adhuc nō sufficeret, cum idē Andige
4 rij sit vnicus ⁊ singularis: † vox autē vnius vox nullius.l.iurisiu-
rādi.C.de testi.⁊.c.cū literis.eo.ti.Et sic non pbauit idē Andige-
rij etiā si plene deponeret,prout nō facit vt pdixi.nec etiā esset iu-
5 ramentū pbationis suppletoriū eidem Mattheo deferendū:†qꝛ
vbi est pbatio plena ex parte actoris,⁊ semiplena ex parte rei, sup
cōtrario,⁊ sup eo,ꝙ se non cōpatitur cū eo qd pbatū est per acto-
rem,tūc non est iuramentū ipsi reo,etiā si semiplene probet,deferē
dum,vt no. Jo.and. Pan.⁊ doc.in.c.si.§.si.de iureiur.Bar.⁊ doc.
in.d.l.admonēdi.ff.eo.ti.Sali.⁊ doc.in.l.in bone fidei.C.eo.tit.Cū
igitur,vt predixi,per relationē,siue dictū prefati Michaelis ple-
ne probetur animalia dicti Matthei fuisse in pdicta vinea, nō es-
set iuramētum deferēdum dicto Mattheo martini,etiam si habe
ret vnū testem,qui deponeret ꝙ animalia hmōi in ipsa vinea non
fuerint:qꝛ hec depositio,que non faceret nisi semiplenam pbatio-
nem,esset super contrario seu incōpatibili. Quo casu, vt predixi,
non est deferendum iuramentū reo semiplene probanti.Et ita mi-
hi videtur sub correctione cuiuslibet melius sententis.

¶ Argumentum.

¶ Frustra excommunicatur sine cause cognitione inhibitus non parens interim,dum antiquam suam possessionem vel quasi,continuat. A.F.

1 ☞ Iudicij ordo inuersus ipso iure sententiam vitiat.
2 Iudex ab executiua incipere non debet,vt est preceptum vel inhibitio.⁊ nu.7.
3 Cause cognitio precedens in vim precepti vel inhibitionis, an valeat cum clausula iustificatiua.
4 Inhibitio ⁊ defensio in vim simplicis citationis qñ resoluatur.
5 Iudex pcipiēs aliqd,sub pena mille,fieri,cōminatꝰ, nō sniaz dicit.
6 Innouasse pēdente dilatione p 'pter suspensionē,interdictionez, et citationē non dꝛ qui continuat veterem possessionem,vel quasi.
7 Nihil noui in clausula inhibitionis insertum quid importet.

¶ Commina.episto. Consi.xxviij.

Existentes ⁊ psonaliter cō-
stituti,corā vobis venerabili ⁊ egregio viro dño officia
li Tricastrinensi,seu locumtenēte vestro, venerabiles ⁊
egregij viri domini Antonius velhieu sacrista,Giraudus testar
di pcētor,Stephanus ⁊ Petrus Andigerij canonici sancte Tri
castriñ.ecclesie:tam suis pprijs,ꝙ venerabilis capituli,⁊ aliorum do
minorum canonicorum nominibꝰ,seu eorum legitimus pcurator ⁊ econo-
mus pcuratorio ⁊ economico nominibꝰ,dicūt ⁊ pponūt cōiunctim
⁊ diuisim,prout ⁊ quēadmodū eos ⁊ quēlibet eorūdē negotium, de
quo infra,ipsos tāgit ⁊ cōcernit. Qꝛ licet ad prefatū venerabile ca
pitulū spectet ⁊ ptineat,ac spectauerit ⁊ ptinuerit a decem,viginti
xxx.xl.l.lx.c.⁊ ducētis annis,citra,vltra,⁊ als a tanto tpe ⁊ per tā-
ti tēporis spatiū,ꝙ memoria initij,vel de cōtrario in humanis nō
remansit iurisdictio ⁊ facultas cognoscēdi de cūctis excessibus
⁊ delictis singulorū clericorū ⁊ psonarū predicte ecclesie:fuerintq;
ipsum capitulū in possessione,seu quasi iurisdictionis hmōi a p-
dictis tpibꝰ ⁊ per ea,ipsamq; iurisdictionē exercuerit ⁊ exerceat
per venerabiles viros dños precētores vel succētores,q fuerūt
p tpe,⁊ per modernū.His tñ nō obstātibus q cū vera fuerint et
existāt obstare debuerūt,⁊ de iure obstabāt ⁊ obstāt,vos prefate
dñe officialis a paucis diebꝰ citra inhiberi,ac dfendi pcepistis ⁊
mādastis sub pretēsa excōicationis pena,⁊ ad instātiā asserti ve
nerabilis procuratoris gñalis Tricastrinēsis pfatis dñis An-
tonio velhieu, Giraudo testardi,Stephano ⁊ Petro andigerij
canonicis predicte ecclie,eisq; qtū in vobis fuit inhibuistis et
defendistis,nec extūc in antea aliquos actꝰ iustitie,vestrā ptē'az
spiritualē iurisdictionē quōcūq; cōcernētes in ⁊ 🝆 duos Diony-
siū Girandi,⁊ Petrū Tēpelli psbyteros pdicte ecclie,aut alios
quoscūq; diecesanos tricastrinos,quauis ex cā ciuili,vel crimina
li exercere,aut fieri facere seu pcurare auderēt vel presumerent,
quinimo a iā ceptis desisterēt,⁊ gesta ipsa,si que fuissent,cassarēt
reuocarēt,⁊ ad pristinū ⁊ pretēsum debitū indilate reducerēt sta
tū,⁊ hoc sub pena excōicationis.Et de premissis nō cōtētus eos-
dē dños Velhieu,Testardi ⁊ Andigerij citari ⁊ adiornari pre-
cepistis ⁊ mādastis cōparituros corā vobis,seu vro locūtenente
die quarta post hmōi fieri attētate citatiōis executionē,visuros
⁊ audituros declarari se incidisse in ptēsam excōicationis sniam
a statuto synodali,vt ptēditis, pmulgatā ⁊ iflictā.Dicūt pterea
⁊ pponūt qꝛ lz aduenictē termino citationis añdicte prefati dñi
Velhieu,Testardi ⁊ Petrus andigerij,ac etiā venerabilis vir
dñs Petrus lauille,presbyter correrius predicte tricastrinēsis
ecclesie pcurator ⁊ economus,ac pcuratorio ⁊ economico noibꝰ
eiusdē venerabilis capituli cōparuerint corā vobis,⁊ causas le-
gitimas deduxerint,vos tñ prefatis do.canonicis ⁊ pcuratore
⁊ economo nō auditis,eundē dñm Testardi in sniam excōicatio
nis incidisse declarastis,p eo qꝛ vt pretēditis,post inhibitionē,
de qua.s.factā in vim ptēsarū lrarū vestrarū,idē dñs Testardi
precētor pfatū dñm Diony.Giraudi corā eo delatū a prebēda ⁊
choro pdicte ecclesie certo tpe suspēderat,⁊ ipsi interdixerat, ac
ipsum do.Dionysiū citari mādauerat cōparitūrū corā eo certo
die,⁊ ad certos fines in actis corā eodē gestis plenius mētiona-
tos.Et alias inhiberi ⁊ defendi,⁊ citari pcepistis,⁊ mādastis,ac
inhibuistis,defendistis,citastis,precepistisq;,⁊ egistis:prout et
quēadmodū in quibusdā vestris ptensis literis inhibitorijs ⁊ ci
tatorijs,ac etiā dicta pretēsa declaratione,sic vel aliter,⁊ plꝰ vel
minus latiꝰ cōtinetꝰ,ad quas p premissorū verificatione,citra tñ
quācūq; illarū approbationē,habeatꝰ recursus.Que quidē inhi-
bitio,citatio,⁊ declaratio,vestris honore ⁊ reuerentia semp sal-
uis,fuerunt ⁊ sunt nulle,inefficaces,⁊ de iure irrite.Et cessante
nullitate,q non cessat,inique,indebite ⁊ iniuste causis,⁊ rōnibus,
⁊ motiuis inferius annotatis.Tū qꝛ vt predictū est,prefati ve-
nerabilē capitulū ⁊ canonici habēt,⁊ hactenus a predictis tēpo-
ribus,⁊ p ea habuerūt iurisdictionē,presertim in causis crimina
libus,cōtra presbyteros ⁊ clericos dicte tricastonie ecclesie,fue-
rūtq; ⁊ sunt a tpibus ⁊ per tēpora hmōi in possessione,seu quasi,
inquirēdi,⁊ cognoscēdi de excessibꝰ,⁊ delictis per clericos ⁊ pres
byteros predicte ecclesie pro tpe perpetratis ⁊ cōmissis.ac ipsos
repertos culpabiles penis legitimis puniēdi ⁊ mulctandi, tam
1 per se,ꝙ per prefatos dños precentores ⁊ succētores.†Propter
qd non debuit,nec de iure potuit eisdē capitulo,⁊ dominis cano
nicis in suo iure non auditis inhiberi vel defendi ne iurisdictio
nē hmōi exercerēt.Et quatenus hoc factū fuit vel attētatū fuit
nulliter processum.l.prolatā.C.de sentē.⁊ interlocu.omniū iud.l.
de vnoquoq;.ff.de re iud.l.in cause.la.j.§.causa cognita.ff.de mi
no.⁊.c.j.cū suis simil.de cā pos.⁊ proprie.⁊ ita voluit Jo.And.in
addi.Specu.tit.de aduoca.quā addi.secundū Roma.l.de pupil
2 lo.§.meminisse.ff.de no.ope.nūtia.multi libri†nō habēt,non eñ
debet iudex incipere a precepto vel inhibitione,⁊ sic a via execu-
3 tiua.l.j.C.de execu.rei iudi.⁊.l.j.C.de probi.seque.pecu.†Et non
solum non valet preceptū,vel inhibitio facta nō precedente cau-
se cognitione,si fiat sine clausula iustificatiua,Nisi causam ⁊c.vel
simili:sed etiam nec valet in vim precepti vel inhibitionis si fiat
cum clausula iustificatiua vt sentit Jo.an.in dicta addi. Bar.in
d.l.j.C.de execu.rei iudi.⁊ Angel.are.in.§.curare.insti.de actio.
⁊ Bald.in.l.nec quicq;.§.vbi decretū.ff.de offi.procon.Tū etiaz
non valuerunt:quia cū alias,⁊ a tribus mensibus citra,eedē.vel
similes inhibitiōes facte fuissent eisdē:fuit parte ipsorū a vobis
⁊ inhibitionibus hmōi legitime appellatuz,apostoli petiti ⁊ ob-
tēti:⁊ deinde appellatio introducta in curia Metropolitana:⁊
post hec vobis legitime inhibitū:qui etiam pro inhibito vos ha
buistis put ⁊ habere debuistis.Quo fit vt post appellationē apo
stolorū petitionē,introductionē,⁊ inhibitionē hmōi procedere
nō debueritis nec d iure potueritis nisi nulliter ⁊ de facto.Et qd

per vos actũ est, fuit ⁊ est, quatenus de facto processit, per viã at
tẽtatorũ reuocandũ, cassandũ, ⁊ annullandũ. Tũ ⁊ q2 ꝑsuppoñ-
to, citra ꝑiudiciũ veritatis, ꝙ ĩbibitio ⁊ defensio de quibꝰ supra,
de iure valuissent ꝓpter adiectionẽ illiꝰ clausule iustificatiue. Mi
4 si cãm in oppositũ ⁊c. † q2 tamẽ prefati capitulũ, ⁊ do. canonici co
rã vobis cõparuerũt, ⁊ causam legitimã allegarũt, fuerũt inhi
bitio ⁊ defensio antedicte in vim simplicis citationis resolute, se
cundũ cõem doctrinã scribentiũ in iure tã canonico, ꝙ ciuili, vt
apparet ex his que refert ⁊ no. Alex. de imol. post alios in. d. l. de
pupillo. §. meminisse. ⁊ Panor. in. d. c. j. col. ij. de cau. pos. ⁊ ꝓprie.
⁊. c. ex parte. in fi. de ver. signi. Quod si ita est: imo q2 ita fuit ⁊ est,
nõ potuit cẽseri, nec de iure censet dictus do. ꝑcentor tãꝙ nõ pa-
rẽs dictis vestris pretẽsis inhibitionibus in excõmunicationis
sentẽtiã incidisse, quẽadmodũ nec cẽseri deberet siue posset in il-
lã incidisse si nõ factis inhibitionibus, sed solũ facta simplici ci-
tatione, idẽ do. precẽtor ꝓcessisset ad suspensionẽ, interdictionẽ,
⁊ citationẽ superiꝰ mẽtionatas. Fuit igitur nulliter, et cessante
nullitate inique ⁊ iniuste, vestris honore ⁊ reuerẽtia semp saluis
per vos declaratũ dictũ dominũ ꝑcentorẽ in excõicationis sentẽ
tiam incidisse. Tũ etiam q2 ex verbis dictarũ vestrarũ literaruz
nõ colligit, nec apparet fuisse latã excõicationis sentẽtiam, si cõ
tra inhibitionẽ ⁊ defensionẽ predictas aliquid fieret: sed potius
5 cõminatam: † prout dici solet in simili quando iudex precipit ali
quid fieri sub pena mille librarũ, vel alias: naz hec est cõminatio
nõ sentẽtia. ꝓ quo optime facit. C. cõmi. epi. per totum. Et hanc
partẽ approbat glo. in. c. ij. de matri. contrac. cõtra interdi. eccle.
⁊ in. c. sicut. de simonia. ⁊ alibi. Quibꝰ nõ obstat clausula. Interiz
vero hmõi pendente dilatione ⁊c. in dictis vestris literis posita.
6 † Quoniã dico ⁊ respõdeo prefatum dominũ precentorẽ non po-
tuisse nec posse dici innouasse pẽdẽte dilatione, propter suspẽsio
nem, interdictionẽ, ⁊ citationẽ superius mẽtionatas: q2 cum hec
oĩa facta extiterint cõtinuãdo veterẽ possessionẽ, seu quasi dicti
venerabilis capituli, ac suam ⁊ dictorum suorum predecessorum,
dici non potest innouasse, no. glo. in. l. ij. vt lite pend. ⁊ Jo. Andr.
extra, vt lit. penden. in rubrica, in nouel. pro quo videatur Pa-
nor. in. c. cum venissent. col. penul. de in integ. restit. ⁊ idem Pa-
nor. ⁊ Joan. de sancto Geor. ⁊ docto. in. c. significante. de appella.
7 ⁊ Geminia. in. c. ad decimas. de restitu. spolia. † Et vbi per illam
clausulam. Interim tamen dilatione pendente nihil nouum ⁊c.
intellexissetis inhibere simpliciter ⁊ absolute ne aliqd fieret, non
debuissetis ponere verbum, nihil noui. quod tamen positum est,
⁊ rectius: ⁊ quia illo non opposito fuisset illa inhibitio ꝓrsus nul
la: vtpote facta cause cognitione non precedente: parte inaudita
⁊ alias incipiendo ab executione. Et sic nimis propere. d. l. j. C. de
executio. rei iudica. ⁊ alijs iuribus superius allegatis. Et sic di-
ctus dominus precentor, etiam si in suspendendo, interdicendo,
⁊ citari ordinando venisset contra dictam pretensam clausulam.
Interim tamen ⁊c. prout non venit, vt predixi: non tamen inci-
disset in dictam excommunicationis sententiam. Tum ⁊ multis
alijs causis alias suis loco ⁊ tẽpore plenius ꝓponendis, si opus
sit. Tum ⁊ quia pendente causa appellationis superius mentio-
nata, non debuerunt nec de iure debent prefati domini canonici
citari pretextu, vel ad cãm dicti pretensi statuti synodalis, quasi
propter exercitium iurisdictionis in sententiam excommunica-
tionis inciderint: cum vt apparet tam ex deductis in appellatio
ne superius mentionata: ꝙ alibi, ⁊ in alia causa inter eos et reue-
rendum in Christo patrem domi. episcopum Tricastrinensem,
pendente indecisa, dicti capitulum ⁊ do. canonici deduxerint iu-
risdictionem ⁊ possessionem, de quibus supra: ⁊ non solum vnius
diei vel duorũ: sed tanti tẽporis de cuius initio memoria non exi
stit. Et de qua etiã iurisdictione apparet tenore statuti hactenꝰ
ab antiquissimis tẽporibꝰ, ⁊ citra incõcusse obseruati ⁊ iurati taz
per ipsum dominum episcopũ, ꝙ eius predecessores. Quamobrẽ
prefati capitulum ⁊ domi. canonici, seu dictus eorum legitimus
procurator, ⁊ economus procuratorio ⁊ economico noĩe eorũdẽ,
sentiẽtes cõiunctim ⁊ diuisim in premissis, ⁊ propter premissa se
grauatos ⁊ oppressos timentesqꝫ se imposterum fortius oppri-
mi ⁊ grauari a dictis vestris pretẽsis inhibitionibus, defensioni
bus, citatione declaratione, ⁊ alijs predictis: necnon etiã dicta-
rũ pretensarũ literarum cõcessione, vobisqꝫ, et a totali audientia
⁊ sede, salua horũ omniũ nullitate, ⁊ non derogando appellatio-
ni superius mentionate, ⁊ alias parte eorum interiecte: sed hanc
per illam corroborando, ⁊ ecõtra, in his scriptis, ⁊ per hec scripta
prouocant, recurrunt, ⁊ appellant ad sanctissimum dominũ no-
strum papam, sanctam Romanam ecclesiam, reuerẽdissimumqꝫ
in Christo patrem ⁊ do. domi. Arelatensez archiepiscopũ ⁊ eius
sedem Metropolitanam: insuper ⁊ ad illum ⁊ illos, ad quem seu
quos sua huiusmodi appellatio, prouocatio, aut recursus deuol
ui poterit, ⁊ debebit, optione tamẽ sibi salua coram quo illam in-
troducere ⁊ prosequi maluerint: petentes semel, secundo ⁊ tertio
ac cum tanta quanta possunt ⁊ debent instantia apostolos, ⁊ lite
ras dimissorias sibi dari ⁊ concedi: protestantes ꝙ per eos non
stat, stetit neqꝫ stabit: quominus illos ⁊ illas recipiant, si sibi cõ-
cedantur. Qõqꝫ possint ⁊ valeant causam hanc per viam appel-
lationis, nullitatis, ⁊ recursus ac etiam attẽtati coram superiore
prosequi: inhibẽtes, submittẽtes, ⁊ alias facientes, que in talibꝰ
fieri solent. De quibus omnibus, vna cũ vestra benigna respon-
sione, si quã faciendam duxeritis, siue alias petunt a vobis nota
rio tunc presente literas testimoniales, ⁊ publicum instrumentũ
sibi fieri ⁊ confici, hic ad stantes pro testibus inuocando.

¶ Argumentum.

¶ Pacto fieri nequit vt alter alteri succedat si ex eo votum ca-
ptande mortis emergat. A. F.

1 ☞ Pactum auferens liberam testandi legem, ⁊ votum captan-
de mortis causans, est cõtra bonos mores, ⁊ nullam parit obliga
tionem etiam naturalem. Et an iuramento firmari, vel consuetu
dine vel statuto possit. ⁊ nu. 4. ⁊. 7.
2 Statutum contra bonos mores non tenet, nec consuetudo.
3 Quod pacto fieri nequit, nec consuetudine introduci.
5 Pactum, quod iuramento, statuto, vel consuetudine non valet,
coherentia cõtractus vestiri an possit, ⁊ veterẽ informare actio-
nem. ⁊ numero. 8.
Consuetudo ⁊ statutum non minoris sunt autoritatis ꝙ coherẽ
tia pacti inualidi ad contractum validum.
6 Dolo malo inductus ad matrimonium per pactum equalis suc
cessionis matrimonio vincitur, nullo relicto remedio pacti non
seruati.
9 Absurditas in intellectu legum, testamentorum, ⁊ omniũ dispo
sitionum vitanda est, ⁊ circumscriptis verbis mens insequenda.
Distinctio ad euitandam absurditatem fieri debet.

¶ De pactis. Consil. xxix.

Um alias scriberez de
⁊ super validitate, vel inualiditate pactorũ su-
perius in enarratione casus latius mẽtionato-
1 rũ, respõdendo ad primũ quesitũ, † dixi ⁊ respõ-
di non valuisse pactũ, per quod conuentũ exti-
tit, ꝙ si vnus ex supra nominatis nobilibus Ludouico ⁊ Alber-
to sine liberis masculis ab humanis decederet omnia eius bona
venirẽt ad superstitẽ, vel eius heredẽ masculum: ⁊ ꝙ ipse super-
stes, siue heres masculus in eisdẽ succederet. Ad qđ dicendũ mo
tus fui rationibus ⁊ causis superius mẽtionatis: fuit enim ⁊ est
pactũ hmõi cõtra bonos mores, vtpote auferẽs liberã testamẽ-
ti factionẽ, ⁊ inducẽs votũ captãde mortis inter prefatos nobi-
les Ludoui. ⁊ albertũ: ⁊ ꝙ vt predixi, nõ potuit firmari iuramẽ-
to, nec aliquã obligationẽ inducit etiam naturalẽ. l. pactũ qđ do-
tali. ver. neqꝫ vllam. ⁊ quod ibi Pau. de ca. C. de pac. ⁊ non solum
firmari non potuit iuramẽto: quinimo nec consuetudine vel etiã
2 statuto: q2 † cũ, vt predixi illud sit contra bonos mores, statutum
vel cõsuetudo non teneret. c. erit autem lex. iiij. di. qđ etiaz voluit
Bal. in. l. ij. colũ. iij. C. que sit lõga consue. Alexan. de Jmol. in. d.
3 l. pactum quod dotali. ⁊ in. l. pactũ. C. de colla. † quod enim pacto
fieri nõ põt pro eo q2 est cõtra bonos mores, etiam per cõsuetudi
nẽ vel statutum introduci non põt. vt no. glo. C. de decre. decur.
in rubric. lib. x. quam ita declarat Bar. ⁊ sequũtur Ang. ⁊ doc. in
l. omnes populi. in. iij. q. principali. ff. de iusti. ⁊ iure. eo videlicet
in loco vbi tractãt, an illud quod nõ põt fieri per pactũ fieri pos-
sit per statutũ. ⁊ idẽ firmat Alex. de Jmol. in. l. stipulatio hoc mo
do cõcepta. col. iij. ver. an antẽ possit cõsuetudine induci ⁊c. ff. de
4 verbo. oblig. ⁊ doc. in. c. fi. de cõsue. † Cui dicto nõ obstãt. c. primũ
de filijs na. ex matri. ad morga. cõtrac. ⁊. c. mulier. si de feu. cõtro.
fue. inter do. ⁊ agna. per que iura Bal. tenuit contrariuz eius qđ
dixi in. l. cũ archimedorã. C. vt in pos. lega. Quĩ respondeo ꝙ il-
lud. c. secundũ Alex. de Jmol. in. d. l. pactũ qđ dotali. ⁊ in. l. stipu-
latio hoc modo cõcepta. loquitur in pacto de nõ succedẽdo quod
põt firmari iuramento, consuetudine vel statuto, vt apparet ex
his que habẽtur ⁊ no. per doct. in. c. ꝙuis pactũ. de pac. in. vi. pa-
ctũ vero de quo supra, fuit factũ de succedendo, ⁊ per qđ dispone
batur ꝙ superstes ex prefatis nobilibus Ludoui. ⁊ Alberto, vel
eius heres masculus succederet decedẽti sine masculis: quod vt
alias scripsi, ⁊ nunc dixi est contra bonos mores ⁊c. ⁊ ea de causa
nec iuramento, nec statuto nec consuetudine firmari potest.
¶ Ex quibus patuit ⁊ patet respõsio ad allegata ⁊ deducta par-
te dicti Gulielmi, seu eius heredũ, in quadã schedula exordiẽte:
5 Pro nũc ⁊ saluo iure ⁊c. † Quia si pactũ, de quo supra nec iuramẽ

to,nec consuetudine,nec statuto validari valeat:ergo nec coherētia cōtractus,q2 maioris autoritatis:vel saltē non minoris,videretur esse cōsuetudo ⁊ statutū,ꝙ coherētia pacti invalidi,⁊ omni iure improbati ad contractū validū. Et ꝙ nō vestiatur vel firmet coherētia alterius cōtractus etiā validi,hoc satis ꝓbaf in.d.l.pactū qd dotali.vbi licet pactū de succedēdo factū fuerit nō quidem per se,sed in dotali instrumēto:nō tñ valuit,ad qd facit qd voluit
6 Bal.in.d.l.cū archimedorā.versi.vlterius quero.† vbi inquit idē Bald.ꝙ si quis me dolo malo induxerit,ꝙ eius filiam in vxorem acciperem,promittēs etiā cū intētione nō servādi pactū ꝙ dictā filiam equali portione cum sororibus heredē relinqueret,⁊ postea secus fecerit,valet quidē matrimoniū,nullū tamen mihi competit remedium propter pactum non servatū.pro quo dicit idem Bal.esse casum in.d.l.pactū quod dotali.C.de pac. Et ꝙuis donatio facta per supranominatū quondā dñm Alziariuz de sabrano prefatis nobilibus Ludouico ⁊ Alberto valuerit ratiōe iuramēti in ea appositi,iuxta doctrinam Bal.in.l.iij.C.de vsuca.pro donа.quā sequitur Alex.de Jmo.in.l.si donatione.C.de colla. Bar. Aul.Catho.⁊ moderni in.l.si quis pro eo.ff.de fideius.nō ꝓpterea infertur ꝙ pactū,de quo supra,de iure valuerit,vt plenius dixi in dictis alijs meis allegationibus,respondēdo ad primū dubium, in.§.etiā nō obstat:⁊ etiā in respondendo ad secundum quesitum,
7 vbi si placet videri poterit.† vbi etiā respondi ad.l.si quis servū. ff.de actio.emp.que magis obstare videbaf,⁊ tñ nō obstat,q2 illa loquitur de pacto facto super hereditate certi hoīs,s.nunc liberti,⁊ ad qd olim dñs,⁊ nūc patronus,astringitur ex necessitate vēditionis de eo cū suo peculio(qui nūc libertus est,cū servus esset) per eū facte:q2 enim ꝓpter vēditionē tenebaf servū cū peculio tradere,qd non fecit,sed illū manumittendo fidē fregit,coуere cogif de eo,qd ex illius hereditate ad eum perveniet,emptori reddi:hic autē prefati nobiles Ludouicus ⁊ Albertus nō necessitabantur ꝓpter aliquē precedentē cōtractū ad sic paciscēdū,⁊ sic nō obstat. Etiā nec obstant.l.petēs.C.de pac.⁊.l.lecta.§.dicebā.⁊ qd ibi ꝑ doctо.ff.si cert.peta. De quibus in predicta schedula videf fieri ma-
8 gnū festū.† Quoniā respondeo ⁊ dico ꝙ licet pactū nudū incontinēti appositū videaf inesse cōtractui,ac etiā illius coherentia vestiatur,⁊ nōnūꝙ veterē informet actionē:ex hoc tñ nō infertur,ꝙ pactū alias reprobatū ratione turpitudinis,cuiusmodi est istud, vel alias,id sit efficax ⁊ validū q2 fa.tū est incōtinēti ante vel post cōtractū,vel etiā in eodē. Quid eñ si pactū esset ꝙ vnus ex dictis nobilib⁹ Ludouico ⁊ Alberto teneref ⁊ deberet aliū interficere,vel alias facere qd simile,etiā si illud fieri cōuenisset favore dicti eorū patris liberalitatē exercētis,nūquid pactū hmōi valuisset:q2 cōtractui inesset,vel illi⁹ pars extitisset:⁊ certū est ꝙ nō. Jdē ergo ē dicendū ꝙ q2 pactū,de quo supra,⁊ vt superius ⁊ alias dixi fuit ɔ bonos mores,⁊ sic turpe,nō debuerit coherētia alteri⁹ etiā validi cōtract⁹ validari:q2 nec per se factū,quacūꝙ firmitate vel cautela adhibita ꝑ illi⁹ validitate,firmaref,vt ꝑdixi. Et ꝙuis.l.petēs. ⁊.l.lecta.superius allegate,nō sic expresse distinguant.hmōi tñ distinctio sive restrictio colligif ex alijs legibus tale pactum,⁊ alias turpes cōuentiones dānantibus,vt ꝓbaf in pluribus superi⁹ allegatis.facit.l.generaliter.cū suis simi.ff.de verbo.oblig. Et hoc sufficit per id qd no.gl.quā sequitur ibi Bal.⁊ doc.in.l.de pretio.
9 ff.de publ.† Et est sieda distinctio huiusmodi pro evitāda absurditate,que in intellectu legū testamētorū,⁊ oīm dispositionū evitāda est,⁊ circūscriptis vbis mēs sequēda.l.scire op3.§.s3 ⁊ si maxime.ff.de excu.a.tuto.l.divortio.ff.solu.matri.l.iij.§.conditio.ff. de adimē.legat.c.dudū.de prebē.in.vj.facit.c.intelligētia.de verbo.signifi.⁊.c.marchiō ⁊ basilides.j.q.j. Possunt ⁊ alia super hoc articulo induci:a quibus,vtpote non necessarijs,supersedeo.

Quo vero ad id, quod in schedula predicta subiungitur,videlicet ꝙ q2 vtraꝙ causa tā possessorij,ꝙ petitorij erat plene instructa,debuerint tā domini primi iudices,ꝙ commissarij,de vtraꝙ simul cognoscere,⁊ vtraꝙ terminare:nihil dicere possum,pro eo quia processum non vidi,nec plene accipio,quod petitoriuz,quodue possessorium intentatum extiterit,nec a qua parte. Ob quod debeo esse excusatus.

¶ Argumentum.

¶ Jn possessionem ex vi statuti non reintegratur qui sufficiēter secundum illius formam non probat. A. F.

1 Statuti verbis ⁊ eorum proprie significationi inherendum, que si cessant,cessare debet ⁊ eius dispositio.⁊ nume.15.
2 Aduocatus cautus sit vt formet articulum,⁊ servet verba legis vel statuti,si velit articulum quicꝙ probationis operari.
3 Articulis nō cōcludētibus,nec eorū ꝓbationes quicꝙ cōcludūt. Cautela Joannis Andree prelatum liberās penam alteri temere inferentem,
4 Testes in impari numero discordantes an reduci possint ad concordiam,saltem quo ad hoc,vt falsi ⁊ periurij pena evitetur.
5 Possessio acquisita procuratorio aut possessorio nomine quando probetur ⁊ qualiter.
6 Possessio per negotiorum gestorem ita demum queritur,cum ratihabitio sequitur tempore opportuno.⁊ nu.9.
7 Unicus ⁊ singularis nihil probat.
8 Per procuratorem,interveniente tantum civili actu,an acquiratur dominium ⁊ possessio.
10 Possessio per constitutionem precarij vel constituti anteꝙ transferatur quid requiritur.
11 Aduocatus,ne de causa succumbat,allegans per constitutionem precarij translatam possessionem quid articulare debet.
12 Claviū traditio ad possessionē translatā fuisse probādam parum operaf,si nihil aliud ꝓbatur,⁊ ꝑ quos tradite probantur.⁊ nu.14.
13 Fur est qui per ostium non intrat.
16 Ablatiui absolute positi faciunt conditionem,que impleri debet in forma specifica.

¶ De in integ.resti.min. Consi.xxx.

Lecto processu cause agitate per ⁊ inter honorabiles viros Alexandrum caponi,Paulum de sandro,⁊ do.procuratorē fiscalem principatus Aurayce ex vna parte:ac nobiles ⁊ prouidos viros Frācíscum caponi,Claudium tamiserij,et Stephanum clerici ex alia:⁊ iurium allegationibus per egregium virum dñm Bertrandum rostagni iuriū doctorem eximium,elegātissime,⁊ scdm iuris veritatem examinatis ⁊ dictatis:proposueram nihil super illis scribere,tacēdi legem seruandā esse ratus Pythagora loquēte,vel factus ridiculus si phebo lumen addere vellem.c.si omnia.vj.q.j.presertim cum nihil afferre possem,qd non vacaret in tanta sciētie profusa copia:⁊ nihil tentare,quod non a precursore preceptum sit. Ueruntamen eulagitantis importunis precibus devictus,coactus sum inspicere si quid in ere meo erat,quod addere possem,premittens ꝙ statutuz Delphinale. Si quis per literas ⁊c.quoad primum eius caput videtur duntaxat competere posse illi,qui per literas iudicis eius propria manu signatas,aut voluntate illius, cuius erat possessio rei alicuius,possessionem seu quasi vel nactus est vel apprehendit.
1 † Hoc enim clare sonant verba predicti statuti,quibus ⁊ eorū proprie significationi inherendum est.l.j.§.si is qui navem.ff.de exercito.l.non aliter.ff.de leg.iij.⁊.l.constitutionibus.cum suis similibus.ff.ad municip.que si cessant in hoc casu,cessare debet dispositio statuti huiusmodi.l.si servum quis.§.non dixit.ff.de acquiren. heredi.l.j.§.loquitur.ff.de aqua quotid.⁊ esti.l.iiij.§.quoties.ff.de
2 dam.infec.⁊.l.ita autem,cum similib.ff.de administr.tuto. † Hinc dicit Bald.in.l.si quis non dicam rapere.C.de episco.⁊ cler.aduocatum debere esse cautum vt formet articulum, ⁊ servet verba legis vel statuti, alias probatio articuli huiusmodi nihil operare-
3 tur:† quia vbi articuli non concludunt,similiter nec probationes eorundem concludunt.c.in presentia.vbi tex.de probatio. propter ea dicit Joan.and.in cap.j.de homi.in sexto se defendisse quēdam prelatum a pena illius.c.quod loquitur de christiano assassinato, quamvis enim contra dictum prelatum probatum extitisset ꝙ hominem assassinari fecerat:quia tamen allegatum non extiterat, ꝙ ille assassinatus fuisset christianus,evasit ille prelatus. Verba autem eiusdem statuti superius relata cessant in hoc casu, non enim apparet prefatum Alexandrum,qui in executionem eiusdem statuti se petijt reintegrari in possessione salium,de quibus in processu,eorum possessionem adeptum extitisse per literas iudicis,vel etiam de voluntate illius, cuius fuisse pretendebatur possessio salium huiusmodi. Et quidem ꝙ non per literas iudicis ⁊c. hoc apparet ex actorum inspectione,vbi de nullis literis facta extitit fides. Etiam ꝙ nec de voluntate eius ⁊c.quia testes parte eius producti non probant sales predictos fuisse sibi, vel Mattheo de albertis,tanꝙ suo pretenso factori,expeditos: illi enim nihil depo-
4 nunt de expeditione sibi facta.† Et si qui sint,qui deponant de expeditione facta dicto Mattheo de albertis suo pretenso factori, illi non sunt nisi duo:qui pro eo, quia sunt alij in maiori numero, qui deponere conantur,dictos sales fuisse expeditos dicto Mattheo asserto factori prefati Pauli de sandro,nihil probant,etiam si essemus in casu,in quo testes huiusmodi reduci possent ad cōcordiam,quo ad hoc vt illi duo evitarent penam periurij,per dictum Jnno.in.c.cū contingat,de offi.delega.als allegatū. Cui addo qd etiam hoc no.gl.in.d.c.cum contingat. Bart.in.l.ij.§.creditum.ff. si cer.pet.in.l.in insulā.⁊ ibi Bal.ff.solu.mat.idem not. Bart.in.l. gallus.§.ille casus.ff.de liber.⁊ posthu.Bal.in prima constit.C.§. quibus,⁊ in.l.sed ⁊ si possessori.§.sed ⁊ si rerum.ff.de iureiuran. Et

quamuis aliqui docto. visi sint tenere contrarium per. c. cùm tu. de
testi. tamen secundum Joan. de Jmol. in. l. inter stipulantem. §. si
stichum. ff. de verbo. obliga. prima opinio propter autoritatē glo.
⁊ Inno. in. d. c. cum contingat, seruanda est, in qua etiam tandem
remanet Alexand. de Jmol. in. d. §. si stichum. Cardi. Flo. in. d. c.
cum tu. ⁊ Angel. are. in. §. si minus. instit. de actio. Preterea pre-
supposito citra preiudiciū veritatis, ꝙ testes predicti reduci pos-
sent ad concordiā non solum quoad euitationem periurij: sed etiā
quoad hoc vt probent dicti duo testes, qui visi sunt pro prefato
Alexandro deponere: hoc tamē eidem non prodesset. Tum quia
licet Alziarius de cassano alter ex dictis duobus testibus depo-
suerit, ꝙ nobilis Antonius de Anceduna sibi ⁊ Joāni Goyni in-
iungerit. vt sales predictos expedirent Mattheo de Albertis fa
ctori eiusdem Alexandri: ipse tamen non deposuit se, ⁊ prefatum
Goyni sales huiusmodi expediuisse dicto Mattheo de Albertis
tanquam factori eiusdem Alexādri. Jnsuper nec etiam deposuit
eundem de Albertis sales predictos recepisse factorio aut procu
ratorio nomine eiusdem Alexandri, ⁊ sic non probat eundem de
Albertis in recipiendo dictos sales prebuisse ministeriū pro ipso
5 Alexandro. † Non igitur probat: quinimo nec multi, si sic depone-
rent, probare viderentur possessionem fuisse quesitam prefato A-
lexandro, per id quod habetur in. l. j. §. per procuratorem. ⁊ quod
ibi per gloss. ⁊ docto. ff. de acquiren. possessio. per Bart. ⁊ alios in
l. qui mihi donatum. ff. de donat. Etiam ex depositione Gulielmi
Violeti quinti testis, ⁊ alterius ex predictis duobus, nō infertur
possessionem fuisse acquisitam prefato Alexandro per expeditio
nem factam dicto Mattheo de Albertis, quia ille solū deposuit
expeditionem esse factam Mattheo de Albertis nomine Ale-
xandri, non autem dicit Mattheo factori Alexandri. Et sic nec
expresse, nec tacite visus est asserere Mattheū fuisse factorē Ale-
xandri. Et ita nō probat: quinimo nec multi sic deponētes proba
rent possessionē predictorū salium fuisse statim, hoc est non prius
facta ratificatione, acquisitā prefato Alexādro: qꝛ ex depositione
potius ꝓbaretur, si quid probari videretur ꝙ dictus Mattheus
sales predictos recepisset tanquam negotiorū gestor eiusdē Ale-
6 xandri, † per quem ita demum queritur possessio cum ratificatio
sequuta est. l. cōmunis seruus. §. j. ⁊ quod ibi per doct. ff. de acquir.
posses. ⁊. l. si ego. ff. de nego. gest. de quo Barto. ⁊ docto. in dicta. l.
qui mihi donatum. Alexan. ⁊ alij in. l. quod meo. ff. de acquir. pos-
sessio. Ex quibus omnibus, vna cum alijs per dictum do. Rosta-
gni elegantissime allegatis, clarissime concluditur possessionem
predictorum salium non probari quesitam extitisse prefato Ale-
xandro per medium expeditionis, de qua supra: in qua tamē prin
cipaliter se fundauit. Quibus omnibus videtur non impertinen-
ter addendū, ꝙ cuꝫ nobiles ⁊ generosi viri Frāciscus de marzac,
⁊ Antonius de Anceduna nō probātur, quinimo nec ꝓponātur
sales predictos possedisse, non videntur potuisse possessionem sa
liū huiusmodi in aliū trāsferre: qꝛ nemo plus iuris ⁊c. c. gratia. j.
q. j. ⁊. q. vij. c. daybertū. l. traditio. ff. de acqui. rerū domi. l. si liberū.
C. quod cum eo. ⁊. l. nemo plus iuris. cum suis simil. ff. de regu. iur.

Porro etiā non videtur ꝙ per
expeditionem saliū factam dicto Mattheo de Albertis probe-
tur illorū possessio statim fuisse acquisita dicto Paulo de San-
dro. Tū qꝛ licet Joānes Goyni secūdus testis, Bertrādus guer
sij sextus, ⁊ nobilis Gulielm⁹ de Anceduna septimus, nixi videā
tur deponere ꝙ sales premētionati dicto Mattheo de Albertis
expediti fuerūt nomine Pauli de Sandro: nullus tñ testium hu-
iusmodi excepto dicto de Anceduna deposuit ipsos sales fuisse
expeditos Mattheo factori Pauli. Et sic nihil expresse vel taci-
te deponūt de mandato Pauli. Quo fit vt presupposito citra p̄-
iudiciū veritatis, ꝙ dictus nobilis Gulielmus de Anceduna ple
ne deposuisset, ⁊ dixisset dictū Mattheū de Albertis, tūc fuisse fa
7 ctorē eiusdē Pauli de Sādro, prout non dixit: † ille tamē, vtpote
vnicus ⁊ singularis, nihil probat. l. iusiuran. C. de testi. ⁊. c. tam lite
ris. cum suis simi. eo. titu. dictus etiā nobilis Gulielmus de An-
ceduna nihil deponit de expeditione salium: sed solum dicit se et
prefatum nobilē Antoniū eius patrē accessisse Curtedonum pro
faciēdo mēsurari ⁊ expediri dictos sales Mattheo de Albertis
factori Pauli de Sādro. Adijciens, claues apothecarū, in quib⁹
sales existebant, tradidisse Bertrādo Guersij, vt illas expediret
dicto Mattheo de Albertis: per quarū traditionē, etiā si ille tra
dite extitissent dicto Paulo de Sādro, non censeretur quesita sa
lium possessio: quia cum nec probatū, nec propositum extiterit di
ctum nobilem Gulielmū possedisse, non potuit ipse per clauium
traditionē, etiam si illa facta fuisset dicto Paulo de Sādro, trās-
ferre possessionē: qꝛ, vt predixi, nemo plus iuris ⁊c. Quod etiā vo
luit in terminis Oldra. consi. mihi. clix. exordiēte, Jn causa hospi
talis sancti Eligij ⁊c. Multominus ergo vbi non ipsi Paulo de
Sādro, sed nec prefato de Albertis: sed dicto Bertrādo Guersij
8 ad fines predictos expedite extiterunt. † Quinimo, si Ang. credi-
mus non esset possessio quesita dicto Paulo de Sandro, etiā si di
ctus nobilis Gulielmus tēpore traditionis clauiuꝫ dictos sales
possedisset, ⁊ verus procurator dicti Pauli illas ab eo recepisset,
dicit enim Ange. in. d. l. j. §. per procuratorē. ꝙ licet per ꝓcurato-
rē nobis acquiritur dominiū ⁊ possessio, quando interuenit vera
apprehēsio corporalis, vt qꝛ in apprehēdenda possessione interue
nit instrumentū naturale: secus tñ si interueniat ciuilis actus, vt
qꝛ fictus actus. l. ea que ciuiliter. ff. de acqui. posses. Super quo ta
mē, vtpote nō necessario, ⁊ qꝛ etiam Ange. hꝫ contradicētes, non
insisto. Concludo igitur ex predictis, possessionē salium non fuisse
acquisitam dicto Paulo de Sādro per expeditionē factam pre-
fato de Albertis, etiam si probaretur sales ipsos fuisse expeditos
9 prefato de Albertis illos recipienti nomine eiusdeꝫ Pauli, † sed
opus fuit ratificatione: que cum facta nō probetur tēpore oppor-
tuno nihil operata est, per iura ⁊ rationes alibi copiosissime alle-
gatas. Quod si ita est, imo quia proculdubio. vt mihi videt̄, veri-
tas sic se habet, nō potuit idē Paulus de Sādro possessionē pre-
dictorū saliū trāsferre in Alexandrū, etiā si probaret̄ ꝙ se consti-
10 tuisset ipsos sales possidere precario noīe eiusdē Alexandri: † qꝛ
ad hoc vt per cōstitutionē precarij, vel cōstitutū trāsferat̄ posses-
sio, opus est ꝙ tp̄e cōstitutionis vel cōstituti cōstituēs teneat ⁊ pos
sideat. vt no. gl. in. l. q̄uis. §. si cōductor. ff. de acq. pos. de quo p An
ge. in. l. minus instructus. C. eo. ti. vbi etiā inter alia dicit, quē seq-
11 tur Jo. de Jmo. in. d. §. si cōductor. † ꝙ cautus dꝫ esse aduocatus,
qui allegat per cōstitutionē precarij trāslatam fore possessionē, ꝙ
12 articulet ⁊ ꝓbet de possessione cōstituētis, alias succūbet. † Et idē
dico ꝙ possessionē predictā idē Paulus per pretēsam clauiū re-
missionē, etiā si de ea appareret, trāsferre nō potuit: qꝛ vt superi⁹
dictū est, nemo plus iuris ⁊c. qδ etiā voluit Oldra. in terminis in
cōsilio superius allegato. Quib⁹ addo nō esse ꝓbatā traditionem
clauiū apothecarū dicti salis: quinimo ex actis cause huius appa
ret de cōtrario. s. ꝙ claues que pretēdunt̄ tradite, ⁊ q̄ fuerūt corā
prefato do. Regēte principatus aurayce parte dicti Alexādri ex-
hibite, nō erāt claues serarū dictarū apothecarū: sed alie q̄ non in
manibus prefatorū Alexādri seu Pauli, sed Claudij Tamiserij
vel Stephani clerici, factorū dicti Frācisci caponi, reperte extite
rūt, ⁊ p alterū ex eis corā eodē Regēte exhibita, que prout Faber
deposuit: hū cōueniebāt seris, ⁊ quarū due aperuerunt duas por-
tas, ⁊ reliquas reserassent alie, nisi retinacula predictarū serarū
antea mutata fuissent, vt apparet ex actis. Quo fit, vt euidenter
appareat eundē Alexādrum quesisse ⁊ q̄rere ingressum ad predi-
ctas aphothecas, seu sales predictos, nō quidē p ostiuꝫ vel ostia,
13 quorū claues nō habebat, sed aliūde: ergo minus debite: † quia q
nō intrat p ostiū in ouile ⁊c. ille fur est ⁊ latro. Joan. x. c. in princi.
¶ Preterea, ⁊ finaliter, illud nō videtur omittendū, etiā presup-
posito, citra preiudiciū veritatis, ꝙ probatū extitisset possessionē
14 de qua supra, fuisse Paulo quesitā: † qδꝙ tēpore facte donatiōis
per Paulum predicto Alexādro, idem Paulus sales predictos
possedisset, ⁊ vel per constitutionem precarij, aut constitutuꝫ, vel
etiam per clauium traditionē possessionem transferre voluisset:
hec tamen nisi de eis per depositionem duorum vel triū testiū cō-
muni estimatione fide dignorū apparerent, prout non apparent,
non suffecissent, nec sufficerent ad obtinendam pretensam reinte-
grationē in, vim predicti statuti Delphina. si quis per literas: qδ
vt apparet ex illis verbis probata possessione ⁊ eiectione, ⁊ paulo
post, per duos aut tres testes ⁊c. requirit ⁊ exigit vt ⁊ possessio et
15 eiectio probētur per duos ⁊c. † Que cū clara sint non est ab eis re
16 cedendū. d. l. j. §. is qui nauem. cū suis simi. de exerci. actio. † Ma
xime cum dicti ablatini probata possessione ⁊ eiectione ⁊c. ponā-
tur absolute, ⁊ sic conditionē faciant vel importent. l. a testatore, ⁊
quod ibi Bar. ⁊ docto. ff. de condi. ⁊ demonstra. idem not. Bar. in
l. quibus diebus. §. si. col. j. ⁊ plenius in. l. f. colum. x. versic. sed imo
principaliter videndum est de participio ⁊c. in eo. titu. que condi
tio impleri debet in forma specifica. l. qui heredi. in princi. ⁊. l. me-
uius. ff. de condi. ⁊ demon. ita demum ergo ⁊ duntaxat debet quis
reintegrari in executioneꝫ predicti statuti, si probet per duos vel
tres testes ⁊c. se possedisse ⁊ deiectum: quod quia factuꝫ nō est per
dictum Alexandrum, ipse obtinere non debuit. Super quo, cum
super eo ⁊ alijs fuerit plenissime responsum, vlterius non insisto,
adherens per omnia allegatis per dictum dominum Rostagnū
sub benigna supportatione huius magnifici Parlamenti.

¶ Formula supplicationis supradicte allegationis.

Agnifico Delphi. par-
lamēto parte notabilis viri Frācisci caponi mer
catoris Auenionis, ac firmari tiragij salis, qδ a
parte imperij per Rhodanū trahit̄, exponendo
humiliter supplicatur. ꝙ licet tam per se, q̄ per
suos

suos institores, factores, familiares, et domesticos a duob⁹ annis et citra, vsq; tamen ad diem vicesimāoctauam mēsis Septembris proxime lapsi vel circa, tit. et causis legitimis possederit certā magnam quātitatem salis existētis in loco Curtedonis principatus Auraycé, ascēdentem ad onodecim milia heminarū salis vel circiter, nobilis tamen Antonius Sauffredi pretensus regens eiusdem principatus, et cōmissarius per vestras magnificentias deputatus, ad importunā instantiam cuiusdam Alexandri caponi florentini, et in pretensam executionem Delphinalis statuti, Si quis per literas &c. non seruata forma cōmissionis vel etiam statuti huiusmodi sed cōtra formā ipsius cōmissionis, et non edocto de pretēsa possessione eiusdem Alexandri, dictum Franciscum possessione dicti salis nulliter et defacto spoliauit, et in illius possessione eundem Alexandrū posuit, et de facto, cum de iure nō posset, vt dixit, reintegrauit: a qua reintegratione multis ex capitib⁹ nulla, et cessante nullitate, notorie iniqua, hoc attestantibus actis penes hāc insignem curiam iam productis, fuit parte dicti Francisci ad eandem insignem curiam legitime appellatū, appellatio introducta, prefatus Alexander citatus, et de non innouādo eidem inhibitus. Uerum quia idem Alexāder, vt premissum est, florētinus, et sic extortis vel alienigena, et nihil aliud possidens penes iurisdictionē Delphinalem vel Regiā, de suo pretēso iure non immerito diffidens, sal predictū quotidie alienat, vendit, distrahit, et trāsportat: aut hec fieri per suos mādat, pcurat, et facit, in magnū preiudiciū eiusdē exponētis, et cōtra formā iuris prohibētis, ne lite pendente res vel bona, de quibus cōtenditur, alienētur, dissipētur, cōsumantur, vel baratētur. Supplicatur propterea humillime parte dicti Frācisci vestris magnificētijs, quatenus pro cultu iustitie dignētur sal predictū sequestrare, et a manibus prefati Alexādri amouere, seu sequestrari et amoueri facere, aut saltem eidem Alexādro, et quibuscūq; alijs sub formidabilibus penis inhibere, aut inhiberi et defendi mādare omnem alienationē et transportū dicti salis. Et nihilominus eidē et alijs, de quib⁹ expedierit, pcipere, seu precipi facere quatenus id qđ de dicto sale trāsportauit, seu transportari fecit ab apothecis, in quibus recondebatur, ad easdē reportet aut reportari faciat. et pro alienato et cōsumpto cautionē idoneam de satisfaciēdo in casum succūbentie sibi pstet. Et als dignētur eidem supplicanti de iuris remedio opportuno prouidere: prout melius videbitur prouidendū, literas si placet concedendo opportunas.

¶ Argumentum.

¶ Spoliatus de possessione, et recurrens, eo ipso propria autoritate deiectorem turbare non debet. U. F.

1 ¶ Spoliatus, vel vi de possessione deiectus, an possit turbare deiectionem vel violentiam.
2 Antiqua possessione vtens nihil contra spoliatum innouat vel attentat.
3 Spoliatum se pretendens non potest dicere se possidere, et an ei dari possit interdictum vti possidetis.
4 Pignoratio attentatum non facit subdito spoliato per dominum vtentem antiqua possessione.
5 Attentasse dicitur qui pēdente lite antiquum possessorem turbat.
6 Recursus fortius viget ne quis innouet, dum quod a se pignoratum est facto eximere tentat indecisa controuersia.
7 Judicium semel intentatum et autoritas iudicis ne ludibrio fiāt, prohibent ciuiliter possidenti sua autoritate clandestinum possessorem eijcere.
8 Judicis aditi expectari debet autoritas.
9 Judici iuridice procedenti temere non resistendum, et de facto.
10 Eximens punitur, qui aduersus detentionem, quamuis iniustam, per iudicem iurisdictionis factum nititur.

¶ De in integ. resti. minor. Consi. xxxi.

1 Etiam† si spoliatus vel vi de possessione deiectus posset turbare deiectorem vel violentum, vt voluit gloss. in. l. j. §. perpetuo. et §. qđ ait pretor. et quod ibi Barto. et docto. ff. vti possi. gloss. Cy. Sali. et doct. in l. j. C. eo. tit. Cy. videlicet in versi. quinto queritur. et Salic. versicu. quero secū do, cum ista gl. &c. et Ang. are. in. §. quadrupli. versi. aduertas tamen &c. insti. de act. Cuius cōtrarium voluit Bal. in sua disputatione exordiente, Accusatus de vi turbatiua &c. in. iij. col. et plenius in. xxv. et Roma. in. l. iuste possidet. ff. de acqui. pos. prout refert Alex. de imo. in. d. §. quod ait pretor: non tamē puto q vniuersitas, et homines, seu incole mādamenti vallisauree potuerint, aut de iure possint pretendere contra eos extitisse attentatum, seu etiam innouatū per magnificū et potētem virum Christophorum Ademarij, dominum Sarde, eiusue officiarios: pro eo q lite pendente inter eosdē vniuersitatē, habitatores et incolas ex vna: et ipm magnificū dominū, super pretenso spolio iuris depascēdi animalia dictorū habitatorum et incolarum vallisaurec in territorio de Chabroles, prefatus do. Sarde, seu dicti eius officiarij animalia eorūdem habitatorum et incolarū vallisaurec in territorio huiusmodi ceperunt, et ipsos homines in illis pignorarūt, et vt exaduerso pretenditur ad dictū locū Sarde transduxerūt, aut transduci
2 procurarūt, et fecerūt. † Dū cū prefati vniuersitas, et homines pretenderent et pretendebāt in dicta causa antiqua, se fuisse dicto pretēso iure depascendi spoliatos et priuatos, pretēdere modo nō pūt q prefatus do. Sarde, seu dicti eius officiarij vtētes antiqua possessione contra eos, innouēt vel attētent, per ea que not. glo. in cle. ij. vt lit. penden. Jo. And. et doc. in. c. j. eo. titu. in anti. et Henri. in. c.
3 ad decimas. de restit. spol. in. vi. † cū etiā pretendāt se spoliatos nō pūt dicere se possidere: et hinc est q eis dari non pōt interdictū vti pos. vt apparet ex his que not. Bar. in. d. l. j. §. qđ ait pretor. ff. vti poss. doc. in. d. l. j. C. eo. tit. Panor. et doc. in. c. veniens. de prescrip. Preterea presupposito, citra preiudiciū veritatis, q in dicta cā antiqua prefati vniuersitas, habitatores, et incole pretendissent et pretēderēt, nō quidē se fuisse spoliatos et priuatos possessione, seu quasi iuris depascēdi dicta eorū animalia: sed fuisse et esse in possessione seu quasi hmōi: cū ecōtra prefati do. Sarde et officiarij pretēderūt et pretēdāt se fuisse et esse in possessiōe, seu quasi eosdē pignorādi in dicto territorio, et alias in possessione eisdē inhibēdi ne im
4 mittāt: † dici nō possent ipsi do. seu officiarij innouasse vel attentasse propter pignorationē vel capturam superius mētionatas. Pro quo allegasse sufficiat qđ voluit Panor. in. c. cum venissent. col. v. versicu glo. si in fi. &c. et versic. si antē mouetur alicui questio. &c. et in ver. et ex hoc infero &c. de in integ. restit. Panor. Jo. de sancto Geor. in. c. significante. de accu. Mal ergo pretēdunt prefati de valleaurea fuisse in preiudiciū dicte litis per prefatū dūm seu eius officiarios innouatū, causis, rōnibus, et motiuis antedictis. Quos etiā nō iuuat qđā pretēsa inhibitio ne pēdente lite aliquid attētaretur vel etiā innouaret. q: vt predixi, prefati dñs et
5 officiarij dici nō pūt innouasse, † quinimo cōtra eos innouaretur si pendēte dicta lite impedirentur vti possessione, in qua tpe cepte litis huiusmodi, et ante illud existebāt. vt not. Joānes And. in. d. c. j. vt lit. pendē. Et ita male fecit quidā Chalanconis, qui de facto, cū de iure non posset, sua animalia vaccina in dicto territorio de Chabroles causa inibi animalia huiusmodi depascendi immisit et tenuit: et deterius, cū post illorū arrestum factum autoritate et mandato curie loci predicti de Sarda, et post recursum per eundem habitum ad spectabilem virum dominum Uicesenescallum Mōtiluademarij, dicta sua animalia via facti, et agmine facto vi
6 rorum, cepit a dicto territorio Sarde, eduxit et extraxit: † quod sibi facere non licuit post predictum recursum, etiam si ante eum, prout nō licuit, facere licuisset, iuxta ea que singulariter no. Bal. in. l. ij. ver. decimo quero. C. de serui. et aqua. et in. l. eidē. versi. tertio quero. ibi, vnde postq iudex est aditus &c. C. loca. et refert et sequitur Fran. de are. in. l. clam possidere. §. qui ad nūdinas. col. ix. ver.
7 posita tamē opinione Barto. &c. ff. de acqui. pos. † Ubi firmat q presapposita opinione Bart. pro vera. s. q ciuiliter possidēs possit sua autoritate expellere clandestinum possessorē: hoc tamen nō liceret, si prius ad iudicem recurrisset: et hoc ne iudiciū semel intētatum et iudicis autoritas ludibrio existant pro quo alle. l. de quare. in prin. ff. de iudi. l. si quis rem in ratione sui. ff. de arbit. et quod not. in simili. in. l. de pupillo. §. meminisse. ff. de noui operis nūtia.
8 † Postq etiā vt dicit Bald. in. d. l. eidem. iudex aditus est, debet expectari eius autoritas. pro quo allegat Bal. quod no. glo. in. §. multis. insti. de liber. et in. l. ij. C. de iure emphy. Et sic videtur prefatus Chalanconis, qui autoritatem cōtempsit, cogendus et compellendus ad reducendū animalia predicta ad locū &c. et nihilomi
9 nus puniendus. † Preterea eidem non licuit sua autoritate resistere iudici recte et iuste procedenti: quinimo nec si iniuste, cum predictum arrestum nihil factum extitisset nec fieri speraretur, quod retractari non potuisset, si id esset, prout non erat, iniustum, pro quo allegasse sufficiat quod not. Petrus de Ancha. in repeti. c. ea que. colum. v. versicu. Ex predictis ergo conqueritur &c. de regu. iuris in. vi. et Sandi. in repeti. l. j. versicu. an autem indi. attentanti &c. ff. de iudic. pro quo facit gloss. in. l. vt vim. ff. de iustitia et iure. l. nec magistratibus. ff. de iniur. et. l. quemadmodum. ff. ad. l. acquil. facit ad premissa quod voluit Ange. in. l. j. in princip. ff. ne quis eū
10 qui in ius voca. est. † vbi dicit q licet captura sit iniusta: tamē si fa cta fuit per iudicem, ad cuius iurisdictionē spectabat puniri, debet eximens puniri, quia non est iudici de facto resistendum. Pro quo allegat notata per Innocen. in. c. si quando. ff. de officio delega. et regu. l. j. ff. si quis ius dicen. non obtēpe. Que si vera sint multo fortius resistere non licet iudici non de facto, sed iuridice procedenti: prout in casu nostro. Que omnia dixerim sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

¶ Argumentum.

¶ Testes in criminalibus de conscientia aliena non temere interrogandi. A. F.

1 Testium legi contraria est spontanea & non interrogata depositio.
2 Interrogatio in alterius iniuriam vel offensam, an, & in quibus delictis admittatur.
3 Accusata persona libere conditionis in quibus criminibus de aliena conscientia interrogari non debeat & specialiter. & seq. nu.
4 Servilis psona sine instigatore ad grādia delicta meticulosa est.
5 Atrocitas perempti domini specialitatem prebet ad interrogādam familiam etiam de conscientia aliena & mandatoris.
6 Presumptio plagarum ex gravi offensa an veniat & quando.
7 Consanguinei vel familiaris commissa momentanea de consciētia illius non presumuntur facta nisi aliud probetur.

¶ De testibus. Consil. xxxvi.

DEpositio sive pretēsa qdā nominatio, aut inculpatio facta pte egregii viri domini pcuratoris fiscalis regii pretēditur per quosdā Brebātane & Castellane, contra & adversus nobilē & generosuz virum Joānē de Glādeves, dnm de Porreriis, nō valuit, nec eidē nobili Jo. preiudicat, cāusis, rōnibus, & motivis inferius
1 subiunctis. ¶ †Et primo quidem: quia si de se confessi. & nō interrogati, sed sua sponte eundem nobilem Joannem nominaverint & contra eum deposuerint, suspecta est legi eorum depositio. l. fin. & quod ibi Salice. in ulti. colum. versi. sed tunc oppo. q nec psumptionem &c. C. de accusa. not. Ange. are. in suo tractatu malefi. super verbo, q fama publica &c. versi. queritur an particeps criminis &c. si vero interrogati extiterint, etiam non videtur dicta pretensa inculpatio eidem nobili Joanni preiudicare: qr cum mandatum, instigatio, sollicitatio, pretense, & alia, de quibus in quibusdam assertis inquisitionibus & titulis contra eundem nobilē Joannem oblatis, facta pretendantur in odium cuiusdam dni Jaco
2 bi enscorie: † & sic principaliter in alterius iniuriam vel offensam, non debuerunt ipsi Brebantane & Castellane de his interrogari. l. repeti. §. is qui. & quod ibi Barto. ff. de questio. & d. l. fina. C. de accusa. & sequitur Panor. in c. j. de confes. Quanvis secus sit secundum Bart. in delictis, que nō committuntur specialiter in offensam, odium, vel iniuriam alicuius: sed propter commodum committētium, vt in falsificatione monete, latrocinio, & similibus. Et quanvis predicta Barto. respōsio, sive theorica, nō placuerit Salice. in d. l. fina. C. de accusa. sed aliter distinxerit, prout ibi: sua ta-men distinctio, sive sententia etiam non nocet dicto nobili Joan-
3 ni. † Ex illa enim colligitur & resultat, q licet persona civilis conditionis accusata, vel inquisita interrogari valeat, non quidē specialiter, sed generaliter. vt not. glo. in l. prius. ff. ad Silania. Cyn. & Salice. in d. l. fi. C. de accusa. de mandatoribus vel sociis, pro eo:
4 † quia vt plurimum tales persone, vt meticulose, sine sociis, instigatu, vel mandato grandia delicta committere. aut attentare nō consueverunt: ad quod accedat. l. quicunque. circa medium. C. de servis fugitivis. l. fin. C. ad legem iul. maiesta. l. fi. ad exhibendum. l. si certus, & d. l. prius. ff. ad Sillania. & l. j. in fine. ff. de questio. que omnes loquuntur in servis: vbi tamen persona accusata, vel inqsita est libere conditionis, tunc in criminibus, que sine sociis pluribus committi possunt, & que non sunt contra cōmunem omniū salutem, non debet persona inquisita, vel accusata interrogari de conscientia aliena. d. l. fin. C. de accusa. & l. repeti. §. is qui. superius allega. ¶ Quanvis aliud sit secundum Salic. in criminibus, que sine sociis regulariter non committuntur. Cum itaq pfati Brebantane & Castellane non servilis, sed libere conditionis extiterent, & tales de iure presumantur, cum servi nō probentur, nō debuerunt ipsi interrogari de conscientia aliena super pretēsis insulta, aggressione, percussione, & aliis in titulo penultimo inquisitionali plenius mentionatis: cum insultus, aggressio, percussio, & alia hmōi fieri possint sine sociis: & in ipsis pretēsis insulta aggressione, percussione, & aliis, de quibus in predicto titulo, intervenerint, & illas se perpetrasse dixerint ipsi Brebātane, & Castellane, qui illa sine aliis sociis perpetrare potuerunt. Non igitur probat aliquid pretensa eorum inculpatio seu depositio. l. j. §. divus Antoninus. ff. de questi. no. glo. in c. j. de cōfes. super verbo confessi: intelligēdo eam q limitatio, quam ponit in fine, referatur ad casus exceptos, non ad regulam. pro qua limitatione sic intellecta bene facit text. in d. c. j. dum indistincte dicit cōfessionē talium non esse contra alios admittendā, nec debere interrogari de aliorū cōsciētiis: quasi dicat: vt differant inter se. q neq interrogari debeant de aliis nec, si confitentur, eorum confessio contra alios sit admittenda. Et hoc videtur sensisse Cyn. & post eum Salic. in dicta. l. fi. C. de accusa. Et si quā presumptionē faciat, prout facere non videtur, illa est valde modica, rationibus predictis. & quia etiam dicti Brebantane & Castellane asseruntur fuisse male & inhoneste vite.

Nec opponat aliquis q prefati Brebantane. & Castellane interrogari potuerint de mādatoribus, dicta. l. prius. ff. ad Sillania. Et quod propterea videātur facere iudicium per ea que notat Cyn. in dicta. l. fin. C. de accusatio. Quoniam respondeo q dicta. l. prius. loquitur in hominibus servilis conditionis: qui vt predixi post Sali. vtpote meticulosi, non solent sine sociis, instigatu, vel mandato grandia delicta committere, vel attentare: huiusmodi autem non erant prefati Brebātane & Castellane. potest etiam dici secundum Bartolum in dicta. l. repeti. §. is qui. ff. de questio. q dicta. l. prius. ponit casum specia-
5 lem: & fallentiam ad regulam. † loquitur enim in casu, in quo agitur de nece domini, vbi propter atrocitatē sceleris interrogatur familia etiam de conscientia mandatoris, qui casus non est extēdēdus ad alios, vt sic possit in aliis criminibus interrogari de se confessus de conscientia aliena, etiam pretensa mandatoris, pro quo bene facit, imo videtur tex. in c. j. de confes.

Sed forte opponat aliquis q quia prefatus domi. Jacobus enscorie dictum nobilem Joānem gravissime offenderat, presumi debuerit & debeat q ipse eū verberari mādaverit aut fecerit. arg. eorū que no. Bart. in l. de pupillo. §. si quis ipsi pretori. in x. q. ff. de oper. no. nūtia. & in l. j. §. fi. ff. quod vi aut clam. per. c. constitutis de testi. Ant. de butrio in c. fina. de presump. & Jo. de Imol. in l. heres meus. §. fi. ff. de cōdi. & demō. per dictum. c. constitutis. & c. Petrus diaconus, cum suis simili. de homi. Sed hec non obstāt, tum quia iura & doct. in locis prealegatis loquuntur in eis, que gesta sunt per eos de familia, aut cōiunctos eius, cui gesta huiusmodi imputantur, quod non fuit hic: nam prefati Brebantane & castellane nec de familia, nec coniuncti erant dicti nobilis Joannis. Tum & quia Bald. videtur sensisse cōtrariū etiā in gestis per familiares. in l. ad invidiam. C. qō me.
7 cau. † Tum & quia etiam in commissis a consanguineo, vel familiari pro facto illius, cui nunc commissa huiusmodi imputantur, si commissa huiusmodi momentanea existant, non presumitur q illa facta extiterint de conscientia illius &c. nisi aliud probetur. vt no. Panor. in c. cum causam. que inter archiepiscopum. de testi. & dicto. c. cōstitutus. Cum igitur dicti pretensi insultus, aggressio, percussio, & alia predicta fuerint quoddā factū momentaneū, non fuit, nec est cōtra dictū nobilem Joannē presumendū, per predicta. Quibus nō obstat. d. c. cōstitutis. qr ibi concurrebant multa. Primo quia id, de quo ibi fiebat a consanguineis. Secundo quia illud cōcernebat pactū & cōmodum archiepiscopi. Tertio, qr ibi etiā concurrebat id qō dicit text. scilicet q archieps poterat prohibere &c. Per qō apparet tex. loqui in casu. in quo archieps sciebat illa fieri a cōsanguineis, alias enim prohibere non potuisset. l. ij. iij. & iiij. in pn. ff. de noxa. preterea etiā cōcurrebat, qr ibi tractabatur de puniēdo ipsum archiepm. Hec autē in casu presenti non cōcurrunt, presertim vero & maxime. q dicti Brebantane et Castellane essent cōsanguinei vel familiares, nec etiā q dictus nobilis Joānes sciverit insultū, aggressionē, percussionē, & alia preasserta fieri a prefatis Brebātane & Castellane, & q ea ne fierēt prohibere potuerit: quod tamē videbatur maxime necessariū ad hoc vt posset presumi contra eum. d. l. ij. iij. & iiij. ff. de noxal. possent et alia multa super hoc articulo adduci, a quibus supersedeo.

¶ Argumentum.

¶ De constitutione dotis super omnibus bonis es alienum deducitur. A. F.

1 Bona alicuius intelliguntur deducto ere alieno.
2 Dos sine matrimonio non est.
3 Stipulatio dotis causa interposita conditionem habet, si nuptie fuerint sequute.
4 Bona pro maritanda filia obligata perinde in reservatione habentur cum divisio fit, ac si dictum fuisset, q bona predicta obligata remanerent.
5 Substituere vulgariter cēseri debet qui Titium et suos heredes instituit, & cur.
6 Fideicommissum pro se & suis heredibus relictum non impedit constitutionem dotis super eodem factam.
7 Iuramentum quod in dispendium proprie salutis & alterius detrimentum non vergit, servandum.

De do.

¶ De do. promiss. Consil. xxxiii.

Perpenso instrumento
sponsalium contractorum per ⁊ inter nobilē Fer
rādum gantalini. dñm loci de Balmetis ex vna
parte, ⁊ nobilem Honoratam filiam naturalē et
legitimā nobilis Petri de belleria loci Saltus
ex altera, ac constitutionis dotis eidem nobili Ferrando per pre
fatum nobilem Petrū ipsius Honorate nomine facte. Viso pre-
terea casu mihi exhibito, ⁊ dubiis, que ex casu huiusmodi resulta
re videntur, dico ⁊ respondeo breuiter ⁊ succincte ꝙ, quia idē no-
bilis Petrus in dotem predictam constituisse reperitur nō qui-
dem omnes res suas, sed bona sua, potest idem Petrus pro exso
lutione debitorum suorum, siue debeātur pro exequiis parentum
vel aliorū predecessorū suorū, vel ex aliis causis, retinere de dictis
bonis eius in diuisione, quam facere cōsentiunt ipsi nobiles Pe
1 trus ⁊ Ferrandus: cuius illa est ratio, † quia bona alicuius intel-
liguntur deducto ere alieno. l. bonorum. ⁊ l. subsignatum. §. bona.
ff. de verb. sig. ⁊ l. mulier. ff. de iure do. not. gl. in. d. l. bonorū. ⁊ in. l.
non amplius. §. j. ff. de lega. i. ⁊ l. si quis seruum. §. fi. ff. de lega. ii. et
Bar. in. l. vt iurisiurandi. §. si liberi. ff. de ope. liber. non igitur cen
sentur idem nobilis Petrus de belleria in dotem predictam con
stituisse nisi id, quod superesset deducto ere alieno: ⁊ sic pro exso-
lutione eris alieni potest deducere de dictis bonis, qd etiā appa-
ret ex his que not. Sali. ⁊ docto. in. l. Leris. C. de dona.

Quo vero ad illos ducētos flo
renos, quos super bonis predictis reseruasse dicitur idem Pe-
trus pro dote nobilis Catharine alterius eius filie naturalis et
legitime, dico ⁊ respondeo, sub correctione cuiuslibet melius sen-
2 tiētis: † ꝙ cum prefata Catharina nondū nupserit: ⁊ sic dos, que
non est sine matrimonio. l. iii. ff. de iur. do. l. fi. §. sicut. C. de donat.
ante nup. ⁊ auē. de trien. ⁊ semis. §. sed nec, cum suis simili. colla. iii.
adhuc deberi non possit, nō videtur idem nobilis Petrus posse
in diuisione predicta retinere de dictis eius bonis pro exsolutio-
ne predictorum ducentorum florenorum. dicta enim reseruatio
ita demum habere debet effectum siue locum, si matrimoniū per
3 ipsam Catharinam cōtractum extiterit: † quemadmodū stipula-
tio. que propter causam dotis interponitur, conditionem hāc in
se habet, si nuptie fuerint sequute. l. in rebus. §. si re. l. stipulationē.
et. l. non enim. ff. de iure do. Dicti etiam ducenti floreni exsoluen-
di sunt per prefatum nobilem Ferrandum per annuales solutio
nes decem florenorum: debet igitur ipsi Petro sufficere, ꝙ cum
prefata Catharina matrimonium contraxerit, ipse nobilis Fer
rādus satisfaciat de dicta dote per dictas solutiones decem flore
4 norum: presertim cum pro illis sint bona obligata, † quia perinde
videtur habenda dicta reseruatio facta de dictis ducentis flore-
nis in ⁊ super bonis superius mentionatis, ac si dictū extitisset, ꝙ
bona predicta obligata remanerent pro dictis ducētis florenis.
ar. eorum que habentur in. l. codicillis. §. instituto. ⁊ qd ibi Bart.
in prin. ff. de lega. ii. ⁊ quod not. idem Bart. in. l. fundus. ff. de an-
nuis leg. Et quāuis ad hoc quesitum videretur aliter esse respon-
dendum per id quod habetur in. l. in quantitate. §. fi. ff. ad le. falc.
ego tamen pro nunc discedo a primo dicto. Salua tamen super
hoc pleniore deliberatione.

Eodem modo respondeo ad
aliud quesitum, quod fit de quinquaginta florenis donatis per di
ctum nobilem Petrum eius vxori in augmētum sue dotis: cum,
vt puto, illi donati extiterint sub conditione, si eundem Petrum
premori contigerit: ⁊ sic debitū horum quinquaginta florenorum
non est purū, sed cōditionale, ⁊ potest conditio deficere, ⁊ continge
re ꝙ dicta vxor premoriatur, et ꝙ propterea dicti quinquaginta
floreni nunquam veniant per dictum de Belleria exsoluendi.
¶ Quo vero ad quinquaginta florenos, de quibus voluit idē no-
bilis de Belleria posse ⁊ valere disponere ⁊ ordinare pro eius ani
ma in fine dierū suorum, dico ⁊ respondeo, prout supra, ꝙ cum bona
remaneant ⁊ sint pro illis obligata, hoc dz eidē de Belleria suffi-
cere: nec debet se impedire sub hoc pretextu, quominus bona pre-
dicta diuidantur: nec etiā videtur posse de eisdem bonis retinere
pro fienda solutione de dictis quinquaginta florenis, cū nondum
disposuerit de eisdē pro aia, nec finis dierū eiusdē adhuc euenerit.

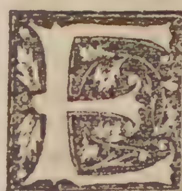
Ceterum quoad id, quod op-
ponitur de testamēto nobilis quondā viri Frācisci de belleria, in
quo heredem suum vniuersalem solum ⁊ insolidum instituisse, et
ore suo proprio nominasse dicitur prefatū nobilē Petrū eius filiū,
⁊ suos heredes, ⁊ successores quoscunque, dico ⁊ respondeo, ꝙ testa-
mentū, siue dispositio huiusmodi non refragatur neque obstat, quo-
minus idē nobilis Petrus potuerit de iure dicta omnia sua bo-
5 na in dotem constituere. † Tum quia cum prefatus Franciscus
eundem Petrum heredem instituerit, ⁊ suos heredes ⁊ successo-
res. qui esse non possunt: nisi prius vita functo eodem nobili Pe
tro, cum viuens non habeat heredem. l. j. ff. de heredi. vel acti. ven
dit. inuitatio, siue substitutio facta de eisdem heredibus censetur,
⁊ censeri debet vulgaris, per id quod not Bart. ⁊ docto. in. l. gal-
lus. §. quidam recte, ⁊ quod ibi apertius Alexand. de Imol. ff. de
libe. ⁊ posthu. ⁊ cōsilio mihi. xxiiii. exordiente, Attentis que in the
mate narrantur. in tertio volumine. ⁊ consilio. xxii. exordiēte, Vi-
sis ac etiam perlectis verbis testamenti. Quo fit vt cum prefatus
Petrus hereditatem eiusdem Frācisci eius patris adierit, dicta
pretensa substitutio imposterum valitura nō existat, pro eo quia
6 expirauit. l. post aditam. C. de impube. ⁊ aliis subst. † Tum ⁊ quia
presupposito ꝙ prefati heredes, ⁊ successores eiusdē nobilis Pe-
tri censeantur in vim fideicommissi substituti: quia tamen fideicō
missum eisdem relictum censeri deberet conditionale, illud nō im-
pediret validitatem constitutionis dotis superius mentionate,
per id quod not. glo. in authen. de resti. ⁊ ea que pa. colla. iiii. quam
Barto. ⁊ doct. communiter approbant in. l. seruo legato. §. j. ff. de
le. j. Alex. de Imol. ⁊ doc. in. l. Marcellus. §. res que. ff. ad trebel.
7 quanuis glo. ibi dixerit contrarium, ⁊ male fm docto. † Tū etiam
quia cum prefatus Petrus de Belleria consenserit, promiserit,
⁊ etiam iurauerit non venire contra, ⁊ huiusmodi iurata conuen
tio possit ⁊ valeat per eum sine dispendio proprie salutis, et alte-
rius detrimento seruari, illa debet obseruari. c. cum contingat. de
iureiuran. ⁊ c. quanuis pactum, cum suis similibus, de pact. in. vi.

¶ Argumentum.

¶ Pascua particulares, quibus illa eo nomine dantur, vniuer-
sitati acquirunt: ita tamen vt ius vniuersitatis in pascendo peco-
re acquirentibus ipsis fraudi non vertatur. V. F.

1 ¶ Quod vniuersitatis est quoad honorem et nomen, est singulo-
rum quo ad commodum.
2 Per quot homines vniuersitas ⁊ ipsius iura retineri possint.
3 Bona emphyteutica existētia in terra ecclesie de antiquissima cō-
suetudine possunt donari sine consensu directorum dominorum,
reseruato iure ecclesie.
4 Vniuersitas vel ciuitas centum annis durare presumitur.
5 Vniuersitas bona sua alienare non potest, nisi ex causa, et cum so
lennitate.
6 Alienatio dominii non fienda in potentiorem domino inuito.
7 Ecclesia parochialis curata an cum duobus parochianis possit
remanere ⁊ habitu ⁊ actu curata ⁊ proprium habere presbyterum
si sufficiat ad sustentationem.
8 Donatio excedens quingentos aureos quo casu etiam sine insi-
nuatione valeat.
9 Contractus ab initio sunt voluntatis.
10 Nemo emere vel vēdere regulariter compellitur, ⁊ in quibus fal-
lit remissiue.
11 Uniuersitas titulo donationis ⁊ aliis multis pōt bona acqrere.
12 Ecclesia quanuis habeat fundatam intentionem quo ad iurisdi-
ctionem, an habeat etiam quoad fundos existentes in castro.
13 Per cōstitutionē precarii in instrumento donationis qñ trāsfe-
ratur possessio, vt interdictum vti possidetis cōpetat si turbetur.
14 Inhibitiones quando in vim simplicis citationis resoluantur.

¶ De pascuis. Consil. xxxiiii.

Ex quesitis parte vene-
rabilis vniuersitatis Vapineen. mihi exhibitis ex
ordientibus. Quia inter alias mundi ecclesias ⁊c.
eliciūtur multa dubia, quibus breuiter ⁊ succincte
rñdeo prout sequitur, sub correctione tamē cuiusli
bet domini melius sentientis. Et primo ad primū dico, ꝙ cū pro-
bi viri Claudius Loberi ⁊ Petrus Alardi fuerint ⁊ sint incole ⁊
habitatores loci de Chāduno ipsi tanquam existentes de vniuersitate
eiusdē loci cui ⁊ quibusdā illius hominibus olim in emphyteusim
concessa extiterūt pasqueragia montanearū, pñt ⁊ debent gaude-
re ⁊ vti montaneis huiusmodi quandiu ibi manserint, prout ha-
1 ctenus vsi sunt: † qz licet pasqueragia antedicta fuerint ⁊ sint vni-
uersitatis quo ad honorem ⁊ nomē, tñ sunt singulorū quoad com
modū, vt apparet ex his que no. glo. ⁊ doc. in. l. in tantū. §. vniuer
sitatis. ff. de re. diui. Bal. eo. ti. super rubrica. versi. nūc de quinto
2 mēbro ⁊c. ⁊ Ange. are. in. §. vniuersitatis. insti. eo. ti. † Et hoc ma-
xime procedit ⁊ procedere debet cū per ipsos Claudiū Loberi ⁊ Pe-
trum Alardi retineatur vniuersitas loci predicti de Chāduno, ⁊

ipsius vniuersitatis iura.l.neratius.et quod ibi gloss.et docto.ff.de verbo.signi.not.glo.et doct.in.l.sicut.§.sed si.ff.qd cuiuscumque vniuer. nomi. Quemadmodum igitur olim, et tempore, quo locus predict' erat magis populatus, vti potuerunt et gaudere dicti Lobeti et Alardi, ita et hodie possunt. Preterea si ipsi Lobeti et Alardi sint donatarii eorum, qui dicuntur suis propriis nominibus in affictum recepisse, vel heredum eorundem, ego existimo quod etiam ista ratione possint dicti Lobeti et Alardi eorum animalia depascere in dictis montanis:

3 † quia vt audio, et partim ponitur in causa, bona emphyteutica, existentia in predicta ciuitate et terra ecclesie, possunt de antiquissima consuetudine donari sine consensu dominorum directorum de quibus etiam nec ab eis inuestitura petitur, nec illis soluitur laudimium. Pro qua consuetudine siue obseruantia, saltem quoad hoc vt donari possit sine consensu dominorum, est glo. ordinaria in.l.fi.sup verbo aliis vendere.C.de iure emphy.et in.§.adeo.instit.loca.que ad hoc allegat.l.j.C.de fun.patri.et idem videtur sentire glos.in.c. potuit super verbo aliis vendere, de loca. quam sententiam sequuti sunt multi doc. prout apparet ex his que no. Alexan.de Imol.in l.si domus.§.fi.ff.de leg.j.et Jas.in.d.l.fi.col.mihi.xxj.ver.in ea gl. ibi, et ar. infra de predi.etc.C.de iure empby. Et hanc sequuntur multi moderni in.d.l.j.C.de fun.patri.lib.xj.et quicquid sit in emphyteusi priuati, ista saltem videtur esse sententia vera in emphyteusi ecclesie, vt no. Jo.And.in.d.c.potuit.Spec.titu.de loca.§.nunc aliqua.versi.cvij.Bal.et Jo.de Jmol.in.d.l.si domus.§.fi.ff.de leg.j. Bal.in aut.quas actiones.de sacrosanc.eccle.in.l.vxor patrui.C. de leg.et in.d.l.fi.C.de iure emph.et in.c.j.§.donare.quali.olim feu. alie.pote.et hanc opinionem dicit Alexan.in.d.l.si domus.§.fi.videri veriorem: que tamen intelligenda est procedere ita demum si donans donet saluo iure ecclesie, quia si donaret non reseruato iure ecclesie, priuaretur iure suo, vt no. Bal.in.l.vsufructu.ff.solu.matri.et in.d.c.j.§.donare. quem refert et sequitur Alex.in.d.l.si domus.§.fi.

¶ Quo vero ad prefatam vniuersitatem dico et respondeo mihi videri, quod prefati Lobeti et Alardi non potuerunt eidem donare pasqueragia in affictum recepta, etiam pro ea quota, pro qua sibi pertinebant. Meri

4 to, † quia cum vniuersitas vel ciuitas presumatur durare centum annis.

5 l.an vsusfructus.ff.de vsufruc. † cum etiam vniuersitas non possit bona sua alienare, nisi ex causa et cum solennitatibus.l.fi.de vende.re.ciui. sitque Vapincensis ciuitas potentior quam prefati Lobeti et Alardi non videntur ipsi potuisse inuito, vel inscio venerabili capitulo ecclesie Vapincensis donare, vel alias transferre ius affictatum in predictam ciuitatem: quia omnis persona, per quam fit conditio dominii directi deterior, intelligitur esse prohibita ne accedat ad emphyteusim. vt not. Jas. post doct.in.d.l.fi.col.xliij.versi.concludo ergo.de iu.

6 emphy Pet.de Ancb.et Jo.de Jmol.in.d.c.potuit. † et idem quoad id quod dictum est de alienatione non fienda in potentiorem domino inuito. Jo.de Jmol.in.l.si finita.§.si de vectigalib'.col.iiij.ff.de dam. infec. Pro hoc etiam, quod non videatur prefati Lobeti et Alardi potuisse ius affictatum donare, vel alias transferre in predictam vniuersitatem, siue Vapincensem ciuitatem, faciunt ea que not.glo.et doct. in.d.c.potuit.et doct.in.d.l.fi.C.de iu.empby.et maxime et plene per Jaso.col.xl.versi.in ea glo.ad fi.tenetis secundum principalem etc. de ecclesia quam omnes communiter tenent esse prohibitam accedere ad emphyteusim etiam ecclesiasticam, huic autem comparatur ciuitas. vt not. Barto.in.l.fi.C.de iure emphyteu.

Ad secundum quesitum dico

et respondeo, prefatos Lobeti et Alardi posse vti montaneis, siue pascuis, de quibus supra, et pro indiuiso, et iuxta ratam, siue quotam, et portionem bonorum immobilium, que habent in Chanduno, vel eius territorio, per ea que no. Albe.in.l.imperatores.ff.de ser.rusti.predi.

7 Ad † tertium dico et respondeo quod

cum in loco de Chanduno fuerit parochialis, et sic curata ecclesia et adhuc ibi sint duo parochiani, illa remanet ecclesia curata non solum habita, sed etiam actu: vt satis colligitur ex his que habentur et not. per doct.in.c.quia nonnulli.de cle.non resi.et in.c.de multa.de preben.et sic debet ecclesia huiusmodi habere proprium presbyterum, qui ibi deseruiat, saltem si illa sufficiat ad sustentationem ipsius presbyteri.c.precipimus.xxj.q.ij.not.Archi.in.c.vnio.x.q.iij.et Quis dictum.c.vnio.videatur exigere, quod ad hoc vt ecclesia debeat habere proprium presbyterum, opus sit quod ecclesia ipsa decem parochianos habeat hoc tamen non obstat, quia vt dicit ibi Arch.c.consilium, de quo ibi, respexit ad id quod contingere solet, et quod videtur verisimile, videlicet quod ecclesia possit sufficere vni presbytero, ex quo habet decem parochianos. sed vt ibi no. Archi. siue habeat pauciores, siue nullos, dummodo ecclesia possit sufficere, debet habere proprium sacerdotem.d.c.precipimus.

Ad quartum dico et respondeo

quod in donatione in casu predicto latius mentionata reperiuntur omnes clausule et sufficientes.

8 Ad quintum dico quod nisi bona

per quemlibet ex donatoribus, de quibus ibi, donata prefate vniuersitati excedant valorem quingentorum, seu quinque centum aureorum, donatio ipsa sine dubio valuit etiam sine insinuatione vel interpositione decreti.l.illud.C.de sacrosanc.eccle.et.l.penul.§.fi.C.de dona. si vero excedant valorem predictorum quingentorum aureorum, tunc posset esse maius dubium: tamen adhuc dico quod etiam donatio tunc valeret sine insinuatione, pro eo quia donatores renuntiauerunt insinuationi, et iurauerunt non venire contra: et sic firmata est donatio per ea, que habentur in.c.cum contingat.de iureiuran.c.Quis. de pac.in.vj.et aut.sacramenta puberum.C.si aduer.vendi.et hec fuit opinio Jo.And.in addi.Specu.ti.de instru.edi.§.porro.in vlti. addi. quam sequuti sunt Jo.de Jmol.et Panor.in.c.cum contingat.dictus videlicet Jo.de Jmol.in.x.membro.ver.circa quartam quando fit donatio etc. et Panormi.versi.ex predictis potest inferri ad decisionem etc. Angel.in.l.sancimus.§.fi.C.de dona. Bald.in.d.c.cum contingat.et Alex.de Jmol.in.l.nemo pot.ff.de lega.j.et consi.mihi.iiij.et vtrobique refert multos valentissimos docto. hanc opinionem tenuisse. pro eadem etiam, vt refert in dicto consilio, consuluerunt multi et alii se consiliis eorundem subscripserunt: super quo articulo non me extendo vlterius, quia informatus non existo de valore bonorum huiusmodi.

Ad sextum dico quod nec prefati

Lobeti et Alardi, nec ipsa vniuersitas quo ad bona non affictata si

9 ne emphyteutica, tenentur vendere, si nolunt, † quia contractus ab initio sunt

10 voluntatis.l.sicut.C.de acti.et obliga. quilibet enim est moderator rei sue.l.nemo exterus.C.de iude.l.in re mandata.C.mandati. † Nemo etiam regulariter vendere compellitur vel emere.l.inuitum.et.l.dudum.C.de contrahen.emp.et.l.nec emere.C.de iu.delibe.not.Bal.et docto.in.l.j. C.de epis.audi. Panor.et doc.in.c.j.de emp.et vendi. Barto.in.l.j.§. cura carnis.ff.de offi.prefec.vrb.et Jac.rebuf.C.de discusso.super rubrica, lib.x.et Quis aliqui sint casus in quib' quis rem suam vendere compellitur. vt no.doc.et presertim Bar.et Panor.vbi supra: hic tamen non interuenit aliquis de casibus huiusmodi.et hec dico vt predixi quo ad bona non affictata, et sic non loquor hic de pasqueragiis, de quib' facta est mentio superius, vel de aliis, si que essent affictata.

Ad septimum quesitum in quo

est sermo de inhibitionibus et preconizationibus etc. dico et respondeo, quod quo ad bona non affictata potest prefata vniuersitas se opponere,

11 quia illa potuerunt sibi donari: † potest enim vniuersitas ti. donationis, et aliis multis bona acquirere.l.fi.et quod ibi glo.et Jo.de pla.C.de venden.re.ciui.lib.xj.nec potest dictum venerabile capitulum eandem vniuersitatem, seu eius administratores prohibere, quominus ingrediatur et possideat bona huiusmodi, nec potest, alio non apparente, prefatum

12 capitulum pretendere cum effectu bona huiusmodi esse sua: † quia Quis habeat fundatam intentionem quo ad iurisdictionem: non tamen quo ad fundos, et alia predia existentia in castro vel loco predicto de Chanduno. vt no. cano.in.c.nimis.de iureiur.et in.c.vigilanti.de prescript. Quo vero ad montes et pascua, de quibus supra, iam habetur quid sentiam ex his que dixi super primo dubio, ideo non repeto.

Quo vero ad aliud quesitum in

quo queritur de modo agendi etc. dico quod prefata vniuersitas poterit experiri, vel agere interdicto vti possidetis. si turbetur in sua

13 possessione bonorum donatorum: † quia per constitutionem precarii factam in instrumento donationis translata est possessio in ipsam vniuersitatem per ea que habentur in.c.ex literis.de consue.in.l.traditionib'. C.de pac. Bart.et Sali.in.l.creditores.C.de pigno. quod intelligo si donatores tempore facte donationis bona huiusmodi possidebant alias non, per id quod no.glo.et doct.in.l.Quis.§.j.ff.de acqui.possess. fuit etiam in ipsam vniuersitatem translatum dominium: si tamen donatores prefati erant domini, et hoc factum est iure speciali.de quo.l.l.fi.C.de sacrosan. eccle.et vbi cessasset priuilegium ciuitatis quoad hoc: fuisset tamen translatum per constitutionem precarii.l.quod meo.ff.de acqui.pos. etiam si bona huiusmodi detinerentur per capitulum, illa possent vendicari si donatores erant domini, vel si possiderent cum titulo, poterit vniuersitas predicta agere publiciana actione: sed melius erit intentare iudicium possessorium, vel si vniuersitas fuisset spoliata possessorium reintegrande possessionis: vt verbi gratia. statutum. Si quis per literas. etc. duntaxat infra decem dies. ¶ Si vero prefatum capitulum agat et processum incipiat ab inhibitionib', poterit ipsa vniuersitas se aduersus inhibitiones huiusmodi opponere, que non valebunt, nisi sint cum clausula iustificatiua, scilicet nisi causam etc. per ea que not. Barto.in l.j.C.de execu.rei iudi.et doc.communiter in.l.de pupillo.§.memi

14 nisse.ff.de operis noui nuntia. † Si vero fiat cum clausula huiusmodi, et vniuersitas se opponat resoluentur inhibitiones in vim simplicis citationis. vt not.doct.in dicto.§.meminisse. vbi habentur multe remissiones per Angelum que videri possunt. Quo casu debebi offerri

offerri libellus, vel petitio parte ipsius capituli, que videbit parte dicte vniuersitatis, ⁊ tunc securius deliberari poterit super inantea agendis.

Ad vltimum questitum dico et respondeo, vt iam predixi, ꝙ prefata Vapincen. vniuersitas potest obtinere ⁊ retinere bona non affectata. Quo vero ad alia, vt pote quoad pasqueragia, dico ꝙ nõ potest ea retinere, vt predixi, ⁊ per rationes predictas.

Vidi postea instrumentum cõcessiõis in emphyteusim facte de pasqueragijs, siue gaudijs mõtiũ inibi expressorum: in quo certi particulares, tam suis proprijs nominibus, q̃ vniuersitatum, de quibus ibi, receperũt in emphyteusim pasqueragia hmõi: non tñ reperi in alijs instrumẽtis, aut aliquibus eorũdem ꝙ illi particulares, vel eorũ heredes vniuersales, vel etiam particulares successores sint noīati: ⁊ sic nõ puto ꝙ instrumenta hmõi multũ prosint quo ad pasqueragia, quatenus vez acquisitio de illis facta cõcernebat dictos particulares, qui noībus suis proprijs ⁊ dictarum vniuersitatum illa acquisierunt: magis vero seruire possent quoad predia ⁊ possessiones, que fuerunt prefatorum Alardi ⁊ Lobeti donatariorum ⁊c.

¶Argumentum.

¶Donatione gemina ex mera liberalitate, nõ ex dispositione legis a patre filio facta, non compensatur vna cum altera. V.F.

1 ¶Donatio per patrem filio in potestate existenti facta quo casu valeat, et nume.5.
2 Juramentum est de iure naturali.
3 Obligatio naturalis oritur inter patrem et filium in potestate.
4 Patria potestas est de iure ciuili, ideo nõ attenditur de iure diuino, nec quo ad spiritualia.
5 Juramentum est vinculum naturale.
6 Donationis contractui lex non resistit, sed nec assistit quãdo pater donat filio.
7 Donatio est inter viuos ab eo, q eã sic noīat, vel q iurat cõtra eã nõ venire, lz facta fuerit de bonis mobilib⁹ ⁊ imobilib⁹ pñtib⁹ ⁊ futuris.
8 Spes conditionis pendentis per mortem transmittitur, ⁊ iura conditionalia possunt cedi ⁊ donari.
9 A donationis verbis claris non est recedendum.
10 Dñiũ ⁊ possessio rei donate p vsufruct⁹ retẽtionẽ trãsfert ex iuris fictione, si donãs tẽpore donationis possideat, ⁊ idem de constituente se possidere nomine alterius dicitur.
11 Dote legata, ⁊ altera ꝯstituta, vni⁹ cõtẽta dz esse filia, nisi appareat patrẽ expresse voluisse, ⁊ cur cẽseat aio cõpẽsandi hoc facere.
12 Ad dotem tenetur pater ex legali necessitate.
13 Liberalis nemo existit in necessitatibus.
14 Quarta vna cur nõ dz cõpẽsari cũ altera, si pater filio bis donet.
15 Ere alieno deducto bona intelliguntur.
16 Vsufructuario rerum suarũ donatarꝫ qñ det curator, ⁊ qualiter.

¶De dona. Consi.xxxv.

Visis casu et scripturis parte Antonij de roserijs mihi exhibitis, ⁊ dubijs siue quesitis ex casu hmõi sollicite elicitis, dico ⁊ rñdeo ad quesita et dubia hmõi prout ecce. Premittens primo ꝙ, licet tempore factarum donationũ, de quibus in casu, prouidus quondam vir Paschalis de roserijs existeret in patria potestate honorabilis viri Frãcisci de roserijs eius pris: dicte tñ donationes de iure valuerũt, ⁊
1 valẽt: † qz lz donatio facta p patrẽ filio in ipsius donatoris ptãte existẽti regulariter nõ valeat: hoc tñ fallit qñ in ea interuenit iura
2 mẽtũ de nõ ꝯtraueniẽdo ⁊c. † qz iuramẽtũ est de iure naturali, put no.glo.in.c.antoritatẽ.xv.q.vj. Specu.ti.de loca.§.nũc ostendendũ.versi.xxiiii. ⁊ Bal.in.l.fi.C.de vsuca.p dona. de hoc aũt iure na
3 turali nõ curat pria ptãs. qđ ex eo colligit, † qz iter patrẽ ⁊ filiũ in ipsius ptãte existẽtẽ orit obligatio naturalis.l.frater a fratre. ⁊ qđ ibi p Bar. ⁊ doct.ff.de cõdi.indebi. de quo etiã Bal.in.d.l.fi.C. de vsuca.pro dona.no.glo. ⁊ Bart.in.l.si quis p eo.§.j.ff.de fideius. qđ etiã voluit Frã.de are.cõsi.mihi.lxxvij.exordiẽte. Et ratio scribẽdi recte i cõsilijs ⁊c.ver.circa tertiũ ⁊c. Est etiã iuramẽtũ de iure diuino, Marci.v.c.ibi, iterꝫ audistis qz dictũ est antiquis, nõ
4 periurabis ⁊c. ⁊.c.⁊ si Christus, de iureiu. † de quo iure etiã nõ curatur patria ptãs, que est de iure ciuili.institu.de patria pote.in
5 prin. ⁊.l.item in ptãte.ff.de his qui sunt sui vel alie.iur. † Est preterea iuramentum vinculum spũale: quo ad spũalia vero etiã non curatur patria ptãs.c.si annũ.de iudic.in.vj. ⁊ ꝙ donatio facta per patrẽ filio in ipsius ptãte existenti validantur iuramento tenuit Bal. ⁊ post eum Alex.de imo.in.d.l.fi.C.de vsuca.pro dona. idem tenuit Alex.de imo.per multas rationes in.l.si donatione. C.de colla. per quas dicit, ⁊ est verũ, fateri responsiones ad rationes Paul.de ca.allegatas.consil.mihi.ciij.exordiẽte, Circa bona q̃ fuerũt dicti ⁊c. dicit etiã Alex. ꝙ Bal.in.d.l.fi donatiõe.sentit donationẽ hmõi validari iuramẽto, qđ etiã voluit idem Bal. in repe.ti.l.ij.C.har.xv.versi. ⁊ idẽ credo qñ pater donat filio in ptãte, ⁊ iurat ⁊c.ff.de iureiu. Et idem cõsuluit do. Ambro.de vine.in quodã suo ꝯsi.exordiente, Pridẽ cum tractatũ fuit matrimoniũ ⁊c. vbi etiã refert ꝙ hoc voluit Guliel.de montelau.in cle.Romani.de iureiur. Bart. Aul. ⁊ Catho.in.d.l.si quis p eo.ff.de fideiuss. ⁊ idẽ videt voluisse Frã.de are.in dicto cõsi.lxxvij.ver.circa ter
6 tium ⁊c. † vbi etiã dicit ꝙ qñ pater donat filio, lex nõ resistit contractui donationis, sed non assistit: ergo videt obligatio validari iuramẽto, iuxta regulam traditam per Bal.in.d.l.si quis pro eo, in prin. quẽ omnes sequuntur, ⁊ maxime Jo.de imo.in.c.cum contingat, circa fi.de iureiurã. Valuit ergo prima donatio, non solũ quatenus cõcernebat honestam quondam mulierẽ Agnetam testone dicti Paschalis primã vxorem, sed etiã quaten⁹ concernebat eorundem Paschalem: valuit etiã et secunda facta insolidum ipsi Paschali, per rationes predictas

7 † Premitto preterea ꝙ licet in dicta prima donatione dict⁹ Frãcisc⁹ de roserijs donauerit prefatis Paschali ⁊ Agnete quartã partẽ omnium bonorũ suorũ mobiliũ ⁊ immobiliũ presentium tunc ⁊ futurorũ post mortẽ eiusdẽ Francisci dũtaxat: tamẽ donatio hmõi non fuit donatio cã mortis, sed fuit donatio inter viuos. Tũ quia idẽ Frãciscus in donatione hmõi expresse dicit se donare donatione inter viuos, fuit ergo donatio inter viuos, p id qđ no.Bart.Sali. ⁊ doct.in.l.fi.C.de pact. Tũ etiã fuit donatio inter viuos pro eo qz idẽ Frãcisc⁹ iurauit cõtra eã non venire.l.vbi ita donatur.ff.de dona.cau.mor. de quo per Alexan.de imo.consi.mihi.xliij.exordiẽte, Circa primum dubiũ quo querit ⁊c. et Quis prefata Agnes vita functa sit ⁊ decesserit superstite ⁊ sibi superuiuente dicto francisco dona
8 tore, † nõ ꝑpterea minus valuit, siue minus valet dicta prima donatio, quatenus eã concernebat: qz ipsa quõdam agnes transmisit quotam sibi donatam, seu iura per illam sibi pertinẽtia ad dictũ Paschalem eius heredẽ, per id quod habet in.l.j. ⁊ quod ibi glo.Sali. ⁊ doct.C.vt acti.ab here.contra here.pro quo facit.§.ex conditionali.insti.de verbo.obli. ⁊ quod voluit Pau.de cast.cõsi. mihi.ciij.exordiente, Super primo quesito ⁊c. ⁊ Fran.de are.cõsi. lxxiiij.exordiẽ. Diligẽter ⁊ mature ponderatis ⁊c. et potuit ipsa quondã Agnes etiã ante mortem ⁊ decessum dicti Francisci de roserijs de dicta eius quota, aut iuribus pro ea competentibus disponere.l.spem.cum suis simili.C.de dona.

His pmissis venio ad quesita. Et primo ad primũ, ad qđ rñdeo ꝙ quarta pars omniũ bonorũ mobiliũ, ⁊ immobiliũ dicti Frãcisci de roserijs debetur prefato Antonio in vim dicte prime donationis: illa tñ adhuc peti nõ potest. pro eo qz donata est post mortẽ eiusdem Francisci, ⁊ sic post mortẽ ipsius, nõ ante eã debet sortiri effectũ, qz ita reperit dictũ ⁊
9 expresse cautũ in dicta prima donatione, † a cui⁹ verbis, cũ clara sint, non est recedẽdũ.l.ille aut ille.§.cũ in verbis. ⁊.l.non aliter.cũ suis simili.ff.de leg.iij. rõne vero dicte scđe donationis habet idẽ Antonius quartã partẽ in residuo bonorũ mobiliũ ⁊ immobiliũ
10 eiusdẽ Frãcisci. † Cũ enim hmõi scđa donatio fuerit pura, et in ea idẽ Frãciscus retinuerit vsumfructũ huiuscemodi quarte partis per eũ tũc donate, trãslatũ est dñium ⁊ possessio eiusdẽ quarte partis in dictũ quondã paschalem, ⁊ sic Paschalis ipse factus est dñs ⁊ possessor illius quarte partis.l.quisquis. ⁊ qđ ibi gl.Sali. ⁊ doct.C.de dona. quod intelligo procedere si tpe facte donationis idẽ Frãcisc⁹ possidebat, aliter enim nõ fuisset trãslata possessio, qz nemo plus iuris ⁊c.l.traditio.ff.de acqui.re.dom.c.gratia.j.q.j. ⁊.c.daybertũ.j.q.vij. idẽ dici solet de cõstituente se possidere noie alteri⁹ ꝙ, scilicet per ꝯstitutũ hmõi possessio nõ trãsfert, nisi tpe cõstituti constituẽs possederit, vt no.glo. ⁊ doc.in.l.quis.§.j.ff.de acqui.pos. dico etiã ꝙ si prefat⁹ Frãcisc⁹ nõ possedisset dicta eius bona tpe facte dicte scđe donationis, nõ fuisset trãslatũ dñiũ predicte quarte partis in dictũ Paschalem eius filiũ, nisi fuisset ipse Paschalis postea inductus in bonis ipsis. pront etiam vult Sali.in.d.l.quisquis.

Presupposito igitur quod tpe donationis hmõi idẽ Franciscus possidebat, dico ⁊ cõcludo sup isto primo quesito, ꝙ es alienũ, hoc est, ea q̃ debebantur per pfatũ Frãciscũ tpe facte prime donatiõis, debet deduci ⁊ detrahi de bonis suis, ⁊ facta deductione ⁊ detractione eris, seu debitorũ hmõi,

quarta pars residui debet prefato Antonio in vim dicte prime donationis: facta deductione tã predicte quarte partis, ꝙ aliorum, que idem Franciscus debebat tpe facte dicte secũde donationis; quarta pars residui eidẽ Antonio spectat & pertinet in vim dicte secũde donationis. Nec opponat mihi aliquis, ꝙ prefat⁹ Frãciscus in faciendo dictã scdam donationem censeat predictã quartam partem cõpensasse cum alia quarta parte primo donata prefatis Paschali & Agnete, vel ꝙ alias debuerit eidem Paschali sufficere, et hodie sufficiat prefato Antonio habere vnam ex dictis quartis, p ea que habentur & notantur per doct. in. l. si cũ dotem. §. si pater. ff. solu. matri. l. plane. §. si eadẽ. l. huiꝰ. §. cũ pater. ff. de lega. j. l. cũ pater. §. pater filie. ff. de lega. ij. l. filia legatorum.

11 C. de lega. l. j. primũ itaqꝫ. C. de rei vxo. acti. †de patre primo legãte dotem, aut aliquid pro dote, & postea dotem cõstituete, vel econtra. vbi no. doc. magis communiter, ꝙ filia regulariter debet esse altero ꝯtẽta, nisi appareat patrẽ voluisse ꝙ filia haberet vtrũqꝫ.

12 Qm̃ respondeo ꝙ doct. in dictis passibus loquũtur in dote, †ad quã tenetur pater ex legali necessitate. l. fi. cũ suis simili. C. de do. promis. Propter qđ nõ mirum si, post legatum dotis, vel pro dote factũ, dotẽ constituẽdo, vel econtra, censeat hoc facere ai̾o com-

13 pensandi, †pro eo q: in necessitatibus nemo liberalis existit. Hic vero nõ sumus in dicto casu, nec in simili: q: idem Franciscus nõ tenebatur ex dispositiõe legis facere donationes superius mentionatas dicto Paschali eius filio, sed facte sunt ex spontanea et

14 libera ipsius voluntate: †propter qđ non mirum est si dictum sit vnã quartam non debere compensari cum alia, per id qđ habetur in. l. creditorem. ff. de leg. ij. & in. d. l. si cum dotem. §. si pater. ff. solu. matri. & qđ no. Bar. & doc. in. d. l. huiꝰ. §. cũ pater. ff. de lega. j. & quod not. docto. in dict a. l. j. §. primum itaqꝫ. C. de rei vxo. acti. Preterea, vt apparet ex instrumento dicte secũde donationis, dictus Franciscus donauit prefato Paschali eius filio quartam

15 partem bonorum suorum mobilium & immobilium quo fit †vt, cum bona intelligantur deducto ere alieno. l. bonorum. & l. subsignatum. §. bona. ff. de verbo. signi. not. doct. in. l. eris alieni. C. de donat. censeatur idem Franciscus voluisse ꝙ de bonis, quorum quartam donauit tempore dicte secunde donationis, detraheretur es alienũ, & sic alia quarta iamdudũ & antea donata p eundẽ Frãciscum prefatis Paschali & Agnete: & sic ꝙ cum illa quarta primo donata, nõ cõpensaretur quarta secundo loco donata, per id qđ not. Bart. in. l. vt iurisiurandi. §. si liberi. in fi. ff. de ope. libe. Bal. Alex. de imol. & docto. in. d. l. si cum dotem. §. si pater, in illa q. quam ibi mouent post Jacob. de are. de marito ex dispositione statuti lucrantis tertiã partẽ dotis, cum mulier in suo testamento aliquid reliquit, an maritus debeat & lucrum & legatum percipere, an vero debeat vnum compensari cum altero.

Ad secundum quesitum dico et respondeo ꝙ, cum idẽ Anto. sit in potestate dicti Francisci eius aui paterni, sibi tutor dari non potest: qui solũ dari solet pupillis sui iuris. Etiã legitima administratio persone & bonorũ eiusdem

16 Antonij pertinet ipsi Frãcisco eius auo. †Dico tñ ꝙ, vbi idem Frãciscus dissiparet quartam partẽ bonorũ vltimate donatam prefato quondam Paschali, vel etiam male regeret, vel dissiparet bona suis pprius, in quibꝰ, vt predixi, debetur alia quarta prefato Antonio in vim dicte prime donationis, posset & deberet eidẽ Antonio prouideri, & puidendo sibi auferri administratio, & dari sibi curator, per id quod no. doc. magis cõiter in. l. imperator. ff. ad trebel. Bar. & docto. etiã magis cõiter in. l. si constante. in prin. ff. solu. matri. et poterunt vocari cõsanguinei amici. cũ quibꝰ iudex inquiret de quo eisdem videat prouidendũ de curatore & administratore. nõ tamẽ intelligo ꝙ fructus & emolumenta bonorum huiusmodi non spectent & pertineãt eidẽ Francisco, vt priꝰ. Quo vero ad bona per ipsum Franciscũ iam alienata, non potest nec poterit remediũ parte dicti Antonij aduersus possessores, ꝙdiu ipse Frãciscꝰ vixerit, post mortẽ vero peti poterit. l. j. C. de bo. mr̃.

Ad tertiũ dico & respõdeo quia ꝙ, vt colligitur ex tenore dicte secũde donationis, prefatus Antonius videtur debere alimentari & nutriri super fructibus, emolumentis & predijs dicte secunde donationis.

Ad quartum dico et respondeo ꝙ, cum prefatus quondam Paschalis de roserijs non decesserit sine liberis, et sic non euenerit conditio, sub qua idem Paschalis donauit honeste mulieri Joanne morãdẽ eius secunde vxori quinquaginta florenos, ipsa moranda illos petere non potest.

¶ Argumentum.

¶ Quatuor liberi, vel pauciores pro legitima triẽtẽ habẽt: quinꝙ vero, vel plures semissem in quam donatio in premium emancipationis imputatur. A. S.

1 ¶ Decimam partem bonorum pro legitima qui habeant.
2 Es alienum, et funeris impensa deducitur ante legitime detractionem.
3 Exheredatio vel preteritio illicita est, etiã si legitima relicta nisi iure institutionis fuerit relicta.
4 Legata in testamento nepotibus relicta reuocari possunt, & qñ.
5 Pactum de non succedendo inter auum & nepotes an fieri possit, et quando valeat.
6 Filio, vel nepoti ab intestato non successuris nihil est opus relinquere iure institutionis.
7 Donatũ in premiũ emãcipationis imputari debet in legitimam.
8 Renuntians cum iuramento bonis paternis & maternis excluditur, etiã si nihil de bonis sit habitum, nec legitimã petere põt.
9 Repugnantia vitandã est, maxime in contractibus.

¶ De dona. Consil. xxxvi.

Illud certum & indubitatum existit, ꝙ Pontius adequati loci Petrelate, habens tempore eius vite & mortis duos filios, & duas filias, naturales et legitimos, scilicet Petrum & Amantium, Michaelam & Joannã acetiam duo snepotes, et vnam neptẽ, siue duos felezenos & vnã felezenã, scilicet Claudium, Andream, et Andriuetam ex Philippo eiusdem Pontij quondam filio predefuncto, potuit dispo nere et testari de semisse, seu medietate omnium vniuersorum & singulorum bonorum suorum, & in illa medietate heredes instituere prefatos Petrum & Amantium, vel etiam extraneos, si voluisset: alia vero dimidia pars bonorum eiusdem quondam Pontij debebatur pro eorum legitima prefatis filiis, filiabus, nepotibus, & nepti: & hec dimidia pars, nisi pfate Michaela, Joanna, et Andriueta renũtiassent bonis paternis, erat diuidenda inter eos in quinqꝫ partes, quarum vnam habuisset prefatus Petrus, aliam

1 Amantius, aliã Michaela, aliã Joãna, †et aliã habuissent dicti Claudiꝰ Andreas & Andriueta, & probantur in aut. de triente & semisse. §. j. colũ. iij. & aut. nouissima. C. de inoffic. testa. et scdm hoc prefati Claudiꝰ, Andreas & Andriueta, non erant pro legitima habituri nisi decimam partem bonorum dicti quondam Põtij:

2 dico decimã partẽ bonorũ, nõ decimã partẽ hereditatis: †quia legitima debet de eo qđ superest, prius deducto ere alieno, & funeris impẽsa. l. papinianꝰ. §. quarta. & §. qm̃ aũt quarta. ff. de inoffi. test. no. Bar. & doc. in. l. ex facto. la grãde. ff. de here. insti. Qz tñ, vt audio, prefate Michaela & Joanna cõtente suis dotibus, pro eis et ipsarum nomine constitutis per dictum quondam Pontiũ earum patrem, quittauerũt bona paterna p minori summa ꝙ ascẽderet earũ legitima, illud plus accreuit prefatis Petro, Amantio, & nepotibꝰ, dicto videlicet Petro pro tertia parte, Amãtio pro alia tertia parte, & nepotibꝰ pro alia tertia. Potuissent itaqꝫ, si aliud nõ interuenisset, prefati Claudiꝰ & Andreas petere in bonis dicti quõdã Pontij bessem, seu duas partes dicte decime partis, et id quod eis accreuit de legitima prefatarum Michaele et Joanne, necnõ etiã id quod eis accreuit de legitima predicte Andriuete eorũ sororis, que cõtẽta dote pro ea, & ipsius noĩe per pfatum Pontium constituta renuntiauit bonis eiusdẽ Pontij eiꝰ

3 aui pro minori summa, ꝙ fortasse eius legitima ascenderet. †Et si bona eisdẽ Petro & Amantio per dictũ quondã Põtiũ legata et iure institutionis relicta in suo vltimo testamento ascendebãt ad valorem predictorum, non potuissent prefati Petrus & Amãtius de aliquo conqueri: si vero non ascendissent ad illũ valorem, potuissent agere ad supplementum: sed non propterea fuisset testamentum nullũ, postꝙ bona predicta eis relicta extiterant iure institutionis, per id quod not. glos. singularis in auth. vt cum de appella. cogno. §. aliud quoqꝫ capitulum. colla. viij. ad quod facit quod not. glos. in. l. iij. §. sed vtrũ. ff. de mino. & in. l. si quis priore. ff. ad trebel. & Bal. in. l. omnimodo. in prin. C. de inoff. testa. Ex quibus omnibus infertur prefatos Claudium & Andream non potuisse, nec de iure posse pretendere, se debere vniuersaliter succedere dicto quõdam Pontio eorum auo pro tertia parte, cum idem Pontius testatus extiterit, & heredes vniuersales instituerit & nominauerit dictos Petrũ & Amantium eius filios: & ipsis Claudio & Andree certa bona particularia reliquerit, quod facere potuit, vt predixi.

Nec possunt etiam ipsi Claudius & Andreas petere bona in testamẽto predicto eisdem relicta: q: post testamentũ predictũ, & tpe facte emancipationis eorũdem, fuerũt alia bona in recõpẽsam pdictorũ eisdẽ tradita per prefatũ quõdã Pontium, & ipsi bona huiusmodi acceptarũt & receperũt, ac illis mediãtibus, et pro eis quittauerunt, & cũ iuramẽto remiserunt omne

runt omne id.et quicquid iuris, actionis,rõnis, partis,fratechie, successionis,acquisitionis,spei,petitionis,& reclamationis,quas habebant,haberecq videbantur & debebãt dicti Claudius & Andreas,& sibi competere poterãt iure hereditario,vel quacũq alia ratione,siue causa in & super aliis bonis,& actionibus tunc presentibus & futuris quibuscunq & vbicũq existentibus, obstante enĩ pacto seu conuentione huiusmodi iuramento firmata non possint ipsi Claudius & Andreas petere bona predicta.c.q̃uis pactum de pac.in.vj.&.c.cum cõtingat,cum suis simili.de iureiurã.

4 †Dictus etiam quondam pontius tempore dictarum factarũ emancipationis & donationis,presentibus & non contradicentibus prefatis Claudio & Andrea,reuocauit dicta legata,qđ facere potuit.l.iij.§.fina.et quod ibi glo.l.cum seruus.&.l.rem legatam.ff.de adimen.lega.et.l.fideicommissa.§.si rem.ff.de lega.iij.

Nec opponãt mihi p̃fati Claudius & Andreas,q reuocatis dictis relictis, et legatis in testamento antedicto reperiuntur & apparent ipsi Claudius et Andreas in testamento huiusmodi preteriti,& q propterea testamẽtum ipsum no valuerit,aut valeat.aut.vt cum de appella.cogno.§.aliud quoq capitulum.colla.viij.et aut.non licet,cum suis simili.C.de libe.preteri.Quõ dico & respondeo q premissa procederẽt,nisi prefati Claudius & Andreas cõsensissent predicte reuocationi legatorũ seu relictorum,& sic preteritioni eorundem: sed qz reuocationi & preteritiõi huiusmodi pro aliis bonis sibi donatis videntur cõsensisse,dicta iura non obstãt arg.l.non putauit.§.si quis sua manu.ff.de bono.posses.contra tabu.p quo facit gl. & quod ibi per docto.in.l.si quando.§.fi.C.de inoffi.testa.

¶ Preterea etiam non obstant dicta iura,qz prefati Claudius & Andreas contenti bonis sibi donatis renũtiauerunt cũ iura-
5 mento,vt predixi,aliis bonis dicti quondam pontij.†Et sic contenti huiusmodi bonis sibi donatis,ascendentibus non solũ quã tum ascendit eorum legitima,sed longe vltra,pactũ fecerunt cũ dicto quondam Pontio de non succedendo in aliis suis bonis, quod pactum valuit.dicto.c.q̃uis pactũ,de pac.in.vj.ad quod facit.l.j.§.si vel parens,ſm vnum intellectum.ff.si quis a paren.fac.manu.& ita tenet Jaco.Butri.in.l.pactum.C.de colla.Bal.et Ange.in.l.stipulatio hoc modo concepta.ff.de vbo.obliga.Bar.& Bal.in.l.fi.C.de pac.et q̃uis Bal.videatur sentire contrarium in.d.l.si quando.§.illud.C.de inoffi.testa.tamẽ cõiter tenet quod predixi.vt not.Lud.roma.in.d.l.stipulatio hoc modo concepta.

6 †Nec obstat quod dicitur,filium vel nepotẽ debere habere legitimã titulo institutionis,alias nõ valet testamẽtũ,dicto.§.aliud. Quoniam respondeo q hoc fallit in eo,qui ab intestato non erat successurus.vt not.in.l.posthumas.§.si quis ex his.ff.de inoffi.testa.&.l.posthumus.§.si filium.ff.de libe.et posthumis.l.si qui filiũ.C.de inoffi.test.sed in casu nostro prefati Claudius et Andreas, vtpote habentes integram legitimam,excludentur ab intestato per pactum,siue quittationem & remissionem predictas cum iuramento factas:ergo non fuit opus eos instituere,vel aliquid eisdem relinquere iure institutionis,& ita sensit Bald.in.l.filio preterito.versicu.tertio quero.ff.de iniust.rup.et irri.testa.

Nec aduersus predicta opponat aliquis q,cũ donata tempore emancipationis,vel in premiũ illius,non imputentur in legitimam,secundũ opinionem aliquorum doctorũ,prefati Claudius & Andreas,qui nihil habent de bonis dicti quondam Pontij eorum aui paterni, propter bona eis donata tempore emancipationis,vel in premium illius,nihil videtur habere pro legitima.Quoniã respondeo et dico,q istud
7 non obstat.†Cum qz donatum in premium emancipationis imputari debet in legitimam,vt voluerũt Cyno,de mathe.& Oldra.prout refert Bald.in.l.illud.C.de colla.& in.l.vt liberis.eo.ti.pro quo videtur esse text.in.l.j.§.si parẽs.ff.si quis a parẽ.fac.manu. Tum & qz satis reperitur cautum & conuentum in instrumento emancipationis & donationis predictarum,q bona donata imputarentur in legitimam:quo casu nulli dubium est quin imputari debeant.vt not.Bar.& docto.in.l.in quartã.ff.ad.l.fal.& not.
8 doct.in.d.l.illud.† Et dato q vel conuentum non esset de bonis imputandis in legitimam,vel q ipsi alias hoc facere non tenerẽtur,prout tenentur:quia tamen quittauerunt & renuntiauerunt &c.non possunt petere legitimam,per id quod not,docto.magis cõmuniter in.d.c.q̃uis pactum quod dotali.C.de pac.et dicta.l.stipulatio hoc modo concepta.ff.de verbo.obliga.de filia que renuntiauit cũ iuramẽto bonis paternis vel maternis dicentes q illa propter renuntiationem huiusmodi excluditur,etiam si ipsa nihil habuerit de bonis paternis vel maternis.

Nec etiam opponat aliquis q in renuntiatione superius mentionata reseruauerint prefati Claudius et Andreas ius successionis, substitutionis, et legati.Quoniã respondeo q,quatenus ibi est sermo de iure successionis,hoc intelligi debet quatenus inuitarent ad successionẽ dicti quondã Pontij,vel quatenus casus occurreret,in quo eidẽ succedere possent nõ impugnando eius voluntatẽ,vtputa si mutasset testamentũ,in quo eos heredes instituisset,vel si viuente Pontio decessissent dicti Petrus & Amãtius:quatenus etiã est ibi sermo de iure legati,hoc videtur esse intelligendũ,nõ de iure legatorum in dicto testamento relictorum,& que idẽ quondã Pontius in p̃sentia p̃fatorũ Claudij & Andree reuocauit,sed de aliis legatis si que idẽ Pontius postea eisdẽ Claudio et Andree reliquisset. hec enim ita intelligenda sunt propter repugnantiam,que alias videretur interuenisse in renuntiatione,et reseruatiõe superius
9 mentionatis,†que vitanda est,et verba in contractibus apposita ita debent intelligi,vt repugnantiam non contineant,sed adinuentur vt si fieri potest repugnantiã nõ contineãt.per id quod habetur in.j.consti,C.§.quibus.not.Barto.in.l.si.§.penul.ff.de condi.indebi. ¶ Concludo ex premissis,prefatos Claudium et Andream nihil petere posse vltra.et preter bona eisdem donata tempore emancipationis,& in premium illius.

¶Argumentum.

¶Pascua sui territorij immensitate animalium onerare domino nõ permittitur,nec exteris vendere:cũ sint subditorũ.V.§.

1 ☞Territorium est domini illius quod iurisdictionem,& ciuiũ quoad pascua et operas.
2 Dominus iurisdictionis in pascuis territorij nihil potest,nisi vt incola ratione vniuersitatis.
3 Dominus & subditi quo casu veniant ad diuisionem vsus depascendi pascui.
4 Pascuorum facultas quo respectu a iure conceditur.
5 Incolatum possessio non facit.
6 In pascuis modus seruandus secundum cuiusq possessionẽ propter aliorum iniuriam.
7 Bona fides non patitur vt quis habeat rem & pretium.

¶De pascuis. Consilium.xxxvij.

1 Quamuis† quo ad iurisdictionem,territorium ciuitatis,Castri, siue loci sit domini huiusmodi ciuitatis,Castri,aut loci.l.pupillus.§.territorium.ff.de verborum signi.l.bene a zenone.C.de quadrien.prescrip.et.l.extra territorium.ff.de iurisdi.omnium iudi.est tamen hominum, ciuium,& incolarum eorundem ciuitatis,Castri,seu loci quo ad pascua,& alias Explecbas.l.omnes.C.de oper.publi.l.duumuirũ.C.de decurio.lib.x.omne territoriũ.C.de cẽsi.lib.xi.&.l.ij.in fi.& qđ ibi Barto.& Jaco.rebuf.C.de pascu.publi.& quod not.Bar.in.l.
2 fi.C.in qui.cau.colo.do.accu.po.co.lib.†Et licet do.habeat iurisdictionem,vt predixi,in pascuis territorij:nihil tamẽ potest quo ad pascua hmõi,nisi vt incola,cum pascua ipsa sint vniuersitatis hominum ciuitatis,Castri,seu loci,cui adheret territoriũ.l.inhãtum.§.vniuersitatis.ff.de re.diui.facit.l.cum satis.§.caueant.C.de agrico.& censi.lib.xi.Quo fit vt nõ licuerit, vel magnificis dominis loci predicti de Coreis pascua territorij eiusdẽ loci de Coreis vẽdere,locare,seu alias cõcedere extraneis:& ita alias p egregios viros dños arbitros & arbitratores,parte magnifici quondam dñi Castri predicti de Coreis,qui erat pro tẽpore,& vniuersitatis assumptos & electos decisum fuit & nõ solũ nõ pñt dñi Castri de coreis herbagia,siue pascua vendere,locare,seu alias cõce
3 dere extraneis:†quinimo nec possint ipsi eam suorũ animalium q̃titatẽ immitere,tenere & depascere in territorio hmõi, vt & aliis animalibus ciuiũ & incolarũ eiusdẽ Castri herbagia,seu pascua non sufficiant:& vbi hoc facere niterentur,veniendum esset ad diuisionẽ vsus depascendi,ita vt ipsi dñi,& singuli homines & incole pro rata immittere possint,& q nec ipsi domini, nec habitatores vel incole totum territorium absorbeant.l.imperatores.ff.de serui.rusti.predi.facit.l.communi diuidundo.§.cum de vsufructu.ff.communi diui.& ita in simili dicit Albe.l.nemo.§.flumina.ff.de re.diui.et erit diuisio pascuorum huiusmodi faciẽda,vel non habito respectu ad alias facultates eorundem dominorum,
4 ac habitatorum et incolarum Castri p̃dicti de Coreis:pro eo† qz depascendi facultas a iure concedi non videtur respectu faculta
5 tis patrimoniorum,que possidentur in territorio:† sed respectu originis domicilij,seu incolatus,quẽ possessio nõ facit.l.libert⁹.§.sola.ff.ad municipa.vel erit facienda diuisio vsus pascuorũ huiusmodi ſm facultatẽ patrimonij quod quisq inibi habet,tenet,

x possidet, iuxta not. per Albe. in d. l. imperatores. ff. de servi. ru-
6 sti. predio. † Dicit enim ꝙ pro modo possessionum quilibet debet
vti pascuis, ne inibi habens modicas possessiones, in iniuriam et
damnum aliorum plures habentium, magnā animaliū immittēs
quantitatem alios impediat in pascuis, in quibus et similis mo-
dus servandus est, per id quod habetur in l. si cui. ff. de servi. facit
l. item si fundi. et l. vsufructuarium. §. fina. ff. de vsufruc. et l. cum
hi. §. modus. ff. de transactio. c. j. de offi. custo. et c. j. §. fina. titu. de
pa. tenen. et eius violatoribus. et quod dixi distributionem, sive
divisionem vsus depascendi fiendā esse inter dominos, habitato-
res, et incolas loci predicti de Correis, et ipsos dominos propter
excessivum numerum animalium eorundem non debere absorbere
territorium Castri predicti de Correis, maxime ꝓcedere debet in
hoc casu: in quo licet, vt predixi, pascua sint vniversitatis, et ho-
minū eiusdē loci de Correis: ipsi tamen dāt eisdē dominis annis
singulis triginta et septem florenos cum dimidio in pascuorum
recompensam, ne ⁊ ipsi domini videantur herbagia sive pascua,
que sua non existunt, sed vniversitatis, ipsi vniversitati vendere,
7 et nihilominus eadem absorbere: quod nō est fiendum, quia † bo
na fides non patitur ꝙ quis habeat rem ⁊ pretium l. bona fides.
ff. de acti. emp. non etiam patitur vt semel exactū iterū exigatur.
regula bona fides. de reg. iur. in vj. ⁊ ff. eo. titu.

Preterea videtur qđ non solū
non debeāt prefati do. de Correis sic territorium absorbere pro-
pter multitudinem suorum animalium, sed etiam ꝙ non debeāt
vel de iure possint ab vniversitate, et hominibus loci predicti de
Correis exigere dictos triginta ⁊ septem florenos cum dimidio,
quia tempore laudi, in vim cuius ipsos exigere enituntur, domi-
nus tunc de Correis non habebat averia: et si que habebat, illa
erant valde pauca habito respectu ad averia, ⁊ alia animalia do-
minorum modernorum. Propter quod ⁊ quia fuit cognitum per
dictos do. arbitros ⁊c. eum non posse immittere animalia extra-
nea, nec extraneis hominibus vendere, locare, vel alias cōcedere
herbagia, voluerunt ⁊ ordinaverūt ipsi do. arbitri ⁊c. ꝙ vniversi-
tas ⁊ homines eidē dn̄o, qui nihil, vel parum vtilitatis percipere
videbatur ex herbagiis, darent et solverēt annis singulis dictos
triginta septem florenos cū dimidio: ⁊ quia hec causa nunc cessat,
non videntur vniversitas ⁊ homines teneri ad hanc summam, qr
et laudum dictorum dominorum de solvendis dictis triginta se-
ptem florenis cum dimidio, et ratificatio facta per vniversitatem
et homines, videntur in dubio debere intelligi, rebus sic se habē-
tibus. l. quod servus. ff. de cōdi. cau. data ⁊ scd̄m ꝙ apparebat tpe
laudi ⁊ ratificatiōis hmōi. arg. l. rutilia polla. ff. de cōtrahē. emp.
super quo tamē vlterius non procedo ꝓpter celeritatem portito-
ris ⁊ tabellarij.

Argumentum.

Ex compromissi sententia debita pensio annua, si ex causa etiā iniusta non solvatur, pena tamē cōpromissi nō cōmittitur. V. F.

1 ☞ Pensionem a tempore immemoriali debitam an sufficiat allegasse in genere ex causa iusta, vel illam causam reticere.
2 Allegatio temporis immemorialis titulum importat de se, ⁊ habet vim constituti.
3 Solutione annue pensionis subtracta, iudicio possessorio an experiri possit dominus, ⁊ illud intentare.
4 Penam conventionalem et arbitralem quid excuset, si contra eā veniat compromissarius.
5 Pena ex compromisso non committitur, nisi dolus interveniat, etiam si quis erret in iure.
6 Causa quacunqꝫ etiam iniusta, que excusat dolo, excusat etiam a pena, qua ratione doli incurritur.
7 Ablativi absolute positi in conditionem resolvuntur, ⁊ in contractibus positi dispositionem non inducunt.
8 Verba conditionaliter enuntiata dispositionem non inducunt.

De arbi. Consilium. xxxviij.

Existimo qđ difficile es-
set defendere et tueri vniversitatem ⁊ hoīes loci de
Correis, quominus condemnent ad solutionem an-
tique tallie, quam ⁊ ipsi ⁊ sui predecessores solverūt
dominis Castri de Correis qui fuerūt ꝓ tēpore, ⁊ hoc tanto tēpore
ꝙ de initio. vł cōtrio hoim memoria nō existit: put audio ipsos vni-
8 versitatē ⁊ hoīes nō negare. † Qđ ꝓcederet ꝓcedit ēt si do. moder-
ni nec ꝓbarēt, nec allegarēt aliquā specificā, seu spālē, cām ex qua
pretēderēt, aut pretēdāt dictā talliā dꝫberi: dū tn̄ allegēt in gn̄e, ꝙ
tallia hmōi eis debet ex cā iusta, hec est cōis ꝯclusio Jo. an. et oīm
scribētiū l. c. ꝑvenit, de cēsi. ⁊ ita etiā tenuit Pet. in l. si certis an-
nis. C. de pac. ꝓut is Pau. d. ca. ⁊ alij multi dicāt, ꝙ hoc casu nō sit
2 opus etiā expressiōe cause gn̄alis: ꝑ eo, † qr allegatio tāti tpis de
se titulū importat, ⁊ hꝫ vim cōstituti. c. j. in fi. de prescrip. in vj. ⁊ l.
hoc iure. §. ductus aque cum suis simili. ff. de aqua quoti. ⁊ esti.
Preterea facile erit dictis dn̄is allegare nō solū causam gn̄a-
lē, sed etiā specificā: scilicet trāsactiones olim celebratas ⁊ initas
per et inter predecessores olim dn̄os, ⁊ ipsam vniversitatem, et de
quibus apparet ꝑ publicum instrumentum sumptum Anno dn̄i
M. cccxxxix. in quo cōmemorat̄ alia antiqua ⁊ ꝓcedēs trāsactio,
quā partes hincinde sibiinvicē non negabant, sed mutuo confite-
3 bant̄ quo ad capl'm tallie hmōi. † Non puto tamen ꝙ prefati dn̄i
possint pretextu, ⁊ ad causam solutionū a duobus annis subtra-
ctarum experiri aliquo iudicio possessorio, per id qđ habet̄ in l. si.
et qđ ibi Bart. ⁊ doc. ff. quo. bo. no. Jaco. de are. Pe. ⁊ Cy. in d. l.
si certis ānis. C. de pac. Bal. in l. ij. col. vij. ver. ⁊ licet lex. dicat ꝙ
ꝓ luribus ⁊c. C. de servi. ⁊ aqua. qđ fatetur Panor. procedere nō
solū de iure civili, sꝫ etiā de rigore iuris cano. in c. querelā col. vj.
ver. sed cōtra hanc glo. de elec. Et idē voluit in c. ꝑvenit. vbi etiā
dicit legistas tenere cōiter ⁊ indistincte, ꝙ in annuis ꝓstatiōibus
nō sit reperire statū. ad quē possit ꝓtendens sibi subtractā pēsionē
se facere restitui. Ad d. c. querelā, qđ videt̄ facere in contrariū, re-
spondent Jaco. ⁊ Pet. ꝙ contra ipsum opus sit querela quasi ꝓtē-
dant, ꝙ illud de iure non ꝓcedat: sed verius ⁊ longe honestius re-
spondent alij docto. ꝙ illud ꝓcedit, vbi aliquid solvit̄ rōne certe
rei: eo em̄ casu potest agi possessorio, cū persona nō possideat̄: sed
vbi pretēditur pēsio. aut aliud annuū deberi sine respectu alicu-
ius rei, non disponit. c. querelā, ꝙ ꝓ illo detur iudiciū possessoriū:
et si hoc disponeret: cū hec causa agatur nō in terris ecclesie, nec
in foro ecclesiastico, esset servanda lex civilis, postꝙ peccatū non
nutrit. not. dictū. c. querelā. per id qđ no. Jo. an. ⁊ docto. in c. j. de
no. ope. nūtia. et legiste in l. privilegia. C. de sacrosanc. eccle.

Etiā si verum esset qđ vniver-
sitas ⁊ hoīes loci de Correis possent cōveniri ⁊ cōpelli ꝑ do. eiusdē
loci, ad sibi dandū ⁊ solvendum annis singulis cētū florenos, vꝫ
septuagintaduos cū dimidio ad cām, ex causa tallie olim, vt pretē-
ditur, debite: ⁊ trigintaseptem cum dimidio in recōpensam, ⁊ ꝑ
recōpensa herbagiorū ⁊c. non tamē esset verū ꝙ prefati vniversi-
tas ⁊ homines penā cōpromissi olim facti per ipsos. et tunc dn̄m
loci ꝓdicti de Correis, in quodā egregios viros dn̄os Raymūdū
pugeti vtriusqꝫ iuris, ⁊ Gulielmū armerici legū doctores, incur-
rerint ex eo capite, quo ꝓtendant̄ cessasse a duobus annis citra in
solutione dictorū septuagintaduorum florenorum cum dimidio,
quasi censeātur venisse contra sententiā, seu laudū dictorū dn̄orū
arbitrorū, per ipsos vniversitatē ⁊ homines. vt pretendit̄. emolo-
4 gatum. † Tum qr iusta causa litigandi, vel veniendi cōtra pretē-
sum laudū excusat eos a pena conventionali ⁊ arbitrali. per id qđ
no. Jo. an. in addi. Specu. titu. de arbi. §. si. ver. Item quid si com-
promissum. in addi. incipiē. Dynus ⁊c. Pau. de cast. Frā. de are.
et multi doc. in l. qui Rome. §. duo fratres. ff. de verbo. obliga. et
Pau. de castr. consilio mihi. c. xxviij. exordiente, Dubitatur pri-
mo ⁊c. et Anto. de butr. in c. quintavallis, charta penult. in xv.
differentia, de iureiuran. quod ꝓcederet etiā si venissent cōtra di-
ctum ꝓtensum laudū, cū crediderint, ⁊ credant se contra illud nō
venisse. hoc voluit Bal. in l. edita actio. colū. viij. ver. octavo op-
po. nām cū mendacio ⁊c. C. de eden. ⁊ post eum Fran. de are. in d.
l. qui Rome. §. duo fratres. Quinimo dicit Fran. de are. in eo. §.
5 col. iij. ꝙ vn' videt̄ esse tex. cū glo. sua singulari, qui ꝓbat † ꝙ pe-
na ex cōpromisso non cōmittit̄, nisi quādo quis est in dolo, etiā si
aliquis erret in iure. hoc dicit ꝓbari ꝑ tex. iūcta glo. in l. de reb'.
ff. de arbi. Quod si ita est, nō solū excusarent̄ vniversitas. ⁊ hoīes
prefati a pena antedicta ꝓpter iustam causam, sed etiam ꝓpter in-
6 iustā: † qr quecūqꝫ causa etiā iniusta excusat a dolo, ⁊ a pena, que
ratiōe doli incurritur. l. igit. §. penult. ff. de liber. cau. no. glo. in l.
j. in fi. magne glo. ff. si quis ius dicē. nō obtem. in l. j. in fi. ff. de abi-
ge. ⁊ in l. plagij. la. ij. C. ad leg. flavi. de plagi. Quod autem prefati
vniversitas ⁊ hoīes habuerint iustā causam, et ex iusta causa ꝓten-
dere potuerint se non teneri in vim dicti ꝓtensi laudi, etiā vt pre-
tēditur approbati, ad dictos septuaginta ⁊ duos florenos cū di-
midio, hoc apparet ex rōnibus ⁊ causis plenius allegatis ꝑ specta-
bilē quondā virū dn̄m Christophorū borini, virū ꝑfecto doctissi-
mum ⁊ moltū exercitatū. Tum etiā non inciderūt in penā antedi-
ctam: qr si bene attendat̄ ad laudū dictorū dn̄orū arbitrorū, illud
nullā continet dispositionē quo ad dictos septuaginta ⁊ duos flo-
renos cū dimidio, nec in illis vident̄ ipsi do. arbitri eosdē cōdem-
nasse. dicit̄ em̄ ibi eosdem do. arbitros in quandā recōpensam co-
gnovisse et ordinasse ꝙ dicti vniversitas, ⁊ hoīes tenerent̄ singu-
lis ānis dare do. dicti loci de Correis, inclusa talia sancti. Michae-
lis ⁊c.

lis ⁊c. Attende enĩ ꝙ in laudo dicit in recõpensam propter quod verbũ satis apparet, ꝙ ipsi nõ intẽdebãt cõdemnare vniuersitatẽ et hoĩes ad dandũ dictos cẽtum florenorũ: nã isti non erant dandi in recõpensam, sed solũ trigintaduo cum dimidio: et alij ꝓ ptensa tallia. quod etiam exponunt et declarant ipsi dñi arbitri in dicto eorum laudo. Qr ergo ordinauerunt aliquid dandum in recompensam, cẽsendũ est eos voluisse ordinare de illo, quod vltra ⁊ preter summam dicte pretẽse tallie dari volebant dño de Coreis.

¶ Preterea verba illa, inclusa tallia, ponuntur ibi in ablatiuis
7 absolute positis, † qui resoluunt in conditionem. l. a testatore. ff. de condi. et demon. et. l. euictis. ff. de vsu. et ablatiui absolute positi in cõtractibus dispositionem nõ inducunt. l. ab emptione, ⁊ quod ibi Bar. et docto. ff. de pac. Et hinc dicit Bart. ꝙ si cõuenerit vt redditis ad te omnibus, pretium non dares, per hoc agi non videtur, vt reddere tenearis: quamuis ergo prefati do. arbitri ordinauerint et cognouerint, ꝙ vniuersitas et homines predicti darent centum, inclusa tallia: non tamen cognouerũt vel ordinarũt ꝙ ipsi darent talliam. Sed perinde fecerunt, cognouerunt, et ordinarunt, ac si ordinassent et cognouissent, ꝙ vniuersitas ⁊ homines darent centum, si tallia includeretur: per que proculdubio
8 non essent condemnati ipsi vniuersitas et homines, † qr verba cõditionaliter enuntiata dispositionem non inducunt. l. si quis sub conditione, cum suis simili. ff. si quis omis. can. testa. Et ita mihi videtur sub correctione cuiuslibet melius sentientis.

¶ Argumentum.

¶ Furnos, aut molendina parata habere dominus subditis ex transactione qui debet: aut exinde ipsis subditis liceat propria sibi construere, si parata habere cessat, exinde possunt subditi propria tenere, ⁊ in eis coquere, vel molere. A. F.

1 ☞ Ad furnum alienum vel molendinum ire, ⁊ ibi coquere vel molere est mere facultatis.
2 Dominus an possit prescribere vt subditi in suo furno coquant.
3 Fides illi seruanda non est, qui eam non seruat.
4 Transactio per dominum cum subditis inita, ne priuatos furnos haberent, sed ad suum munitissimum coquerent, non seruat seruanda non est. ⁊ nu. 6.
5 Transactio est contractus innominatus.
7 Arguendi modus a cõtrario sensu in iure fortissimus est, qui locum habet etiam in pactis ⁊ contractibus.
8 Tacite actum pro expresso haberi debet, quoad iuris effectum.
9 Dictio tunc notat temporis extremitatem.
10 Nullum verbũ positum in aliqua scriptura debet vacare, vel superflue poni.
11 In scriptura non solum vnaqueqꝫ clausula, sed etiam vnũquodque verbum prolatum esse debet cum potestate operãdi, si fieri potest.
12 Dictiones quoad, donec, q̃diu, apposite ad limitationem dispositionis preambule, ⁊ inductiue cõditionis, sunt extinctiue dispositionis precedentis, ⁊ habent virtutem repetitiuam, vt dispositio suum resumat effectum impedimento cessante.
13 Moras an purgare possit ex transactione agens ⁊ qualiter.

¶ De seruitutib. ⁊ aqua. Consilium. xxxix.

1

Illud † certũ est qd cuz ire ad furnum, vel molendinum alienum, ⁊ inibi panem coquere, vel in illo bladum molere sit mere facultatis, vt sentit Bal. post Pet. in. l. j. col. ij. C. de serui. ⁊ aqua. Pe. de ancha. cõsilio mihi. cvij. exordiẽte, Summe prudentie ⁊ autoritatis apud Grecos Plato ⁊c. Ambro. de vigniate in repeti. l. de quibus. ver. Idem dico ego si omnes veniant ⁊c. ff. de leg. ⁊ Cano. in. c. significante. de appella. poterant olim, et hodie possent vniuersitas et homines loci de Coreis facere, ⁊ habere ꝓprios furnos, et in illis panez suum decoquere, vel ire ad furnũ alienũ etiã alteri⁹ q̃ do. eiusdẽ loci, ⁊ in illo panem suum decoquere: etiam si per tempora longissima iuissent ad decoquendum dictum eorum panem ad furnum dicti do
2 mini de Coreis, et suorum predecessorum. † Quia cum hec, vt predixi, sint mere facultatis, nõ poterat idez dominus, nec dicti eius predecessores, etiam per tempora longissima ex hoc prescribere, ꝙ extũc in antea tenerentur vniuersitas et homines accedere ad eius furnum siue furnos, ⁊ in illis, et non in alijs coquere panem suum. Et ita not. et firmat Bald. Ambro. de vina. Petr⁹ de ancharano. et Canoñ. in locis superius allegatis. Uerum quia olim de Anno videlicet domini Millesimo tricentesimonono, inita est transactio per et inter magnificum quondam et potentem virum dominum Ysnardum de Glandeues, tunc dominum loci pdicti de coreis ex vna, ac vniuersitatem et homines loci predicti de Coreis: in qua inter cetera caueri dicitur, ꝙ predicte vniuersitati, aut singularibus personis eiusdez, aut alteri⁹ cuiusuis status vel conditionis, nullo vnq̃ tempore liceret infra castrum predictum, vel eius territorium construere, facere, habere, vel tenere, seu etiam reficere furnum vel furnos, simul, aut singulariter per se, vel cum alio pro coquendo panem in eo, vel eis, etiam ad opus proprium vel alterius cuiuscunqꝫ: nec etiam ad furnos infra predictum castrum, vel eius territorium tunc constructos, vel pro tempore construendos accedere, vel mãdare pro coquẽdo in eis. Et hoc q̃diu ipse quondam do. Ysnardus, et sui successores furnũ, seu furnos tũc p̃sentes, et futuros tenẽt et tenerẽt paratos ⁊c. ꝓut ibi: non liceat, nec licuit prefatis vniuersitati vel hoĩbus obstante transactione huiusmodi, ibi edificare, facere, vel habere furnum, vel etiam coquere in alio furno, q̃ dñi loci p̃dicti de Coreis: et hoc q̃diu idẽ do. de Coreis habuit furnos paratos, munitos, ⁊ sufficienter expeditos furnalitijs, in furnibulis, lignis, ⁊ furni magistris, ⁊ alijs necessarijs iuxta ⁊ s̃m formã et tenorẽ predicte trãsactionis, et certorum capitulorum inibi insertorum. Sed postq̃ idem dominus transactionem predictam, licet debite, et alias ꝓut oportuit iuxta formã trãsactionis hm̃oi requisit⁹, obseruare ꝑtermisit, licuit p̃fatis vniuersitati ⁊ hoĩbus discedere a suis furnis, vel ad eos nõ accedere, et sibi ꝓprios furnos cõstruere, tenere, ⁊ in
3 illis decoquere panẽ suũ. † Tũ qr cõuentio, siue fides illi seruãda nõ ẽ, q eã nõ seruat. l. ij. cũ ꝓponas. la. ij. ⁊ ꝙ ibi p oẽs doc. C. d pac.
4 ⁊. c. ꝓuenit. le. ij. ⁊ qd ibi p doc. de iureiur. † ꝙ proculdubio procedit ⁊ ꝓcedere dꝫ in hoc casu, in quo idẽ do. de Coreis cõuẽtionẽ siue fidẽ nõ seruat circa capl̃m, in quo se astrinxerũt vniuersitas et hoĩes añdicti ad nõ faciẽdũ, habẽdũ, aut tenẽdũ furnũ ⁊c. vt not. Pet. Cy Sali. Fulgo. ⁊ alex. de Imol. in. d. l. cũ ꝓponas. quãuis fortasse aliud esset, s̃m eos, si idẽ do. trãsactionẽ hm̃oi nõ seruaret circa idẽ capl̃m, vel illi cõnexũ, p id qd no. gl. in. l. si duo. ff. de do. q̃ ꝓpterea nõ obstat. Etiã nec obstat. l. inciuile ⁊ qd ibi Bal. in pnc. C. de rei ven. ⁊ qd no. doc. in. d. l. cũ ꝓponas, quatenus inibi no. ꝙ dicta. l. cũ ꝓponas, nõ hꝫ locũ in ꝯtractib⁹ noĩatis post cõ executionẽ: vt verbi grã, si librũ ꝓ decẽ vẽdiderim, ⁊ tradiderim eũ pro
5 ri, nõ ꝓpterea possum eũ repetere, qr decẽ nõ soluunt. d. l. inciuile. † Qm̃ r̃ndeo ꝙ transactio nõ est cõtractus noĩatus, sed innoĩat⁹. vt no Bar. Alex. de Imol. ⁊ doc. in. l. fine apud. C. de trãsac. Bar. in. l. iurisgentiũ in prin. ff. de pac. Bal. C. de re. pmu. sup rubrica. ⁊ Alex. de Imo. in. l. j. ff. eo. tit. Pro quo est bonus text. in. l. ij. ff. de iureiuran. inducendo, vt ibi p Bar. ⁊ in. l. j. §. conuẽtionis. cũ glo. in verbo, transigendi, inducendo vt ibi per Bar. ff. de pac.

6 Presupposito † igitur citra preiudiciuz veritatis, ꝙ do. modernus loci p̃dicti de Coreis, vel sui p̃decessores aliqñ obseruassent transactionez ⁊ capl̃m, de quibus supra: si tñ dñs ipse postea cõtrauenerit in nõ obseruãdo capitulũ hm̃oi, licuit ⁊ licet eisdẽ vniuersitati ⁊ hoĩbus capl̃m p̃dictũ nõ obseruare, ⁊ sic cõstruere, habere, ⁊ tenere furnos proprios, ⁊ in illis coquere, vel ad alios accedere, ⁊ in eis decoquere panem suuz, per p̃dicta. Tũ etiã hec eis facere licuit ⁊ facere licet qr vt apparet ex forma p̃dicti capl̃i, ipsi vniuersitas ⁊ hoĩes nõ se astringerunt ad cõstruendũ, habendũ ⁊ tenẽdũ furnos, ⁊ in eis vel alijs, q̃ furnis dñi, nõ coquendũ, nisi q̃diu ipse quondã do. Ysnardus, ⁊ sui successores furnos tũc p̃ntes ⁊ futuros haberẽt ⁊ tenerẽt paratos ⁊c. Et al's iuxta formã ⁊ tenorẽ capl̃i s ipi⁹ mẽtionati, ⁊ certorũ aliorũ p̃cedentiũ. Quo fit vt, etiã si aliud nõ cõuenisset, potuissent, ⁊ potuerint ipsi vniuersitas ⁊ hoĩes, dicto do. Ysnardo, vel suo suc
7 cessore hec nõ obseruante, facere, habere, et tenere furnos ⁊c. † arguẽdo a cõtrario sensu, q arguẽdi mod⁹ in iure fortissim⁹ est. l. j. §. huius rei. et qd ibi glo. et doc. ff. de offi. eius cui man. est iurisdi. qui modus arguẽdi etiã locũ obtinet in cõuẽtionibus ⁊ pactis. l. in socerũ. §. cum inter. ff. de pac. dota. no. Alexã. de Imo. in. l. si cũ dotẽ. in prin. ff. solu. matri. ⁊ Bald. in. l. cõuẽticulã. col. ij. C. de epis. ⁊ cle. hoc etiã voluit Panor. in. c. cũ ap̃lica. col. ij. d his q̃ si. a pla. Et huius dicti rõ est, qr ꝯtrari⁹ sensus venit ex tacita mẽte dispo
8 nentiũ. † id aũt qd tacite agit pro expresso haberi dꝫ quo ad iuris effectũ. l. cũ quid. ff. si cer. peta. Facit. c. ex parte. de spõsa. Tũ etiã qr nõ solũ tacite cõuenit qd p̃dixi: sed etiaz expresse, vt apparet in d. c. in quo legitur cõuentũ ⁊ transactũ ꝙ vbi, ⁊ si quo casu dictus quondã do. Ysnardus, ⁊ successores nõ teneret. vel nõ tenerẽt furnos sufficiẽtes, ⁊ bene ac decẽter paratos, ordinatos, et munitos, ꝓut ibi, ⁊ ipse debite requisitus, ꝓut etiã ibi, nõ ꝓuideret infra terminos ⁊ dilationes, de quibus in eo. caplo, tunc ⁊ eo casu, ac etiaz exinde liceret eidẽ vniuersitati, ⁊ cuilibet psone eiusdẽ facere ⁊ cõstruere furnũ ⁊ furnos, ⁊ eos habere ⁊ tenere, ac in eo vel eis panẽ coquere: ⁊ ad alios accedere ꝓ libito volũtatis, ⁊ sine cõtradictiõe aliqua, vel impedimẽto: cui⁹ cõuẽtionis verba clara sunt. Et ideo

ꝓ eis nõ est recedendũ.l.ille aut ille §.cũ in verbis.ꝛ.l.nõ aliter.
cũ suis simili.ff.de lega.iij.Hec aũt cõuẽtio cum non cõtra leges,
constitutiones ꝛc.seruãda est.l.iurisgentiũ.§.pretor ait,cum suis
simili ff.de pac. Et maxime cum per eam redirtetur et redeundũ
esset ad ìuterã facultatem et causam, per quam non precedente
transactione,de qua supra,poterant ꝛ possent,vt prediri,vniuer-
sitas ꝛ homines prefati facere,habere,et tenere furnos, et in illis
de coquere,vel ad alios accedere.

Et puto ꝙ non solum licuerint

et liceãt p̃dicta vniuersitati et hoĩbus predictis,illis vcꝫ tẽpori-
bus,quibus p̃fatus do.moderans non habuit, habet,et imposte-
rum non habebit furnos p̃dictos paratos,sed etiã si imposterũ
illos paratos ꝛc.habeat:q in transactione et capitulo p̃dictis nõ
soluꝫ dictũ ꝙ,cũ dictus quondam do.ysnardus,ꝛ sui successores
9 non teneret,vel non tenerent furnos sufficientes ꝛc.†tunc liceret
ꝛc.que dictio notat tẽporis extremitatem,vt no.Bart.ꝛ docto.in
l.in substitutione.ff.de vulga.ꝛ pupilla.Joã.de Jmol.in.l.gallus.
in princip.ff.de libe.ꝛ posthu.et sentit glos.in cle.j.de conces.prebẽ.
ꝛ in.c.vt super.de appella.in.vj.sed etiam dictum est ꝙ tunc,et eo
casu,ac etiã exinde,eidẽ vniuersitati ꝛ cuilibet p̃sone eiusdẽ liceret
facere ꝛ cõstruere ꝛc.et eos habere et tenere. Per que verba clare
apparet ꝙ nõ solũ intendebãt partes cõuenire,pacisci,et trãsige-
re,ꝙ tunc ꝛ eo casu,quo dñs non haberet furnos sufficiẽter para-
tos ꝛc.liceret vniuersitati,et cuilibet p̃sone eiusdeꝫ facere habere,
et tenere furnos ꝛc.sꝫ etiã exinde.Et sic a tẽpore illo,etiã si postea
dñs furnos haberet paratos:alias dicere suffecisset tũc ꝛ eo casu,
10 ꝛ sic dicta verba,ac etiã exinde,fuissent ꝛ essent superflua.†Quod
non est censendũ,q nullum verbum positum in aliqua scriptura
debet vacare,vel superflue poni.c.si romanorũ,ꝛ qd ibi gl.super
verbo,membranas.di.xix.c.sic eñi.ver.Jtẽ vbi ait:ecce ego Pau
lus,et quod ibi glo.xxviij.q.j.c.solite.et quod ibi.glos.de maio.et
11 obe.l.si stipulatus.in princi.ff.de vsu.†Debet eñi non solum vna
queq; clausula,sed etiã vnũquodq; verbum p̃latum esse cum po-
testate operandi si fieri potest,per iura p̃dicta.l.hac lege.ff.de con-
trahẽ.emp.quod etiã voluit Bal.C.eod.titu.super rubrica.in.ix.
q.ꝛ Angel.cõsilio mihi.ccl.exordiẽte,ser Symon de regio suũ cõ
didit testamentum ꝛc.Pet.de ancha.consilio mihi.lxiij.exordien
te,Pro clariori decisione ꝛc.Pau.de cast.consilio mihi.cxj.exor-
diente,Substitutio p̃dicta facta Antonio ꝛc.Pro quo allegat.l.
j.in fi.ff.ad municip.l.iij.§.neq; frustra.ff.de iureiuran.ꝛ.l.si qñ.
12 cũ suis simili.ff.de lega.primo.†Ex quibus infero ꝙ,licet dictio
nes quoad,donec,q̃diu ꝛ similes,apposite ad limitationem bene-
ficij concessi,seu dispositionis preambule,ꝛ inductiue conditionis
extinctiue dispositionis p̃cedentis,prout not.Bar.in.l.j.ver.secũ-
do principaliter quero.de condi.et demon.censeantur.prout etiã
paulopost not. Bart.in dicta.l.j.habere quandam virtutem repe-
titiuam,vt dispositio suum reassumat effectũ,impedimẽto cessan
te.l.penulti.ff.de excusa.tuto.et.l.sicut in annos.in princ.ff.quib'
mo.vsufruc.amitta.istud tamẽ non nocet hic:cum,vt prediri.ex-
presse appareat de mente contrahentium,qui non soluꝫ voluerũt
vniuersitateꝫ et homines posse facere;habere,et tenere furnos ꝛc.
eo tẽpore quo dictus quondã do.ysnardus,et sui successores non
habẽt,vel haberent ꝛ tenerent ꝛc.sed etiã exinde,et sic etiã eo tem-
13 pore,quo haberent paratos.†Nec puto ꝙ p̃fatus dñs de Coreis
possit p cõseruatione sue p̃tense actionis,que ex transactione,de
qua supra,orta extiterat,purgare moraꝫ cõmissam per interpella
tiones sibi factas,de quibus in actis,et quibus lõgo tẽpore distu
lit annuere,nec etiã adhuc fecit quod facere requirebatur.l.si ita
quis promiserit.§.scia,et quod ibi per doct.ff.de verbo.obliga.et
quod per dictum.§.not.Alex.de Jmo.et doc.in.l.si insulam.eod.
titu.Et quanuis multa alia dici possent super isto articulo:q ta
men ille mihi non videtur habere aliquod dubium ego vlterius
non insisto.Qui tamen premissa dixerim,sub correctione cuiusli-
bet domini melius sentientis.

Argumentum.

Procuratoris mandatum non habentis,ceterum saltem taci-
te p partes approbati,substitutio processus nullitatẽ tollit.A.F.

1 Mandatum ad illum non extenditur, qui in procuratorio
non nominatur,et an trahatur ad alias personas per generales
clausulas.
2 Dictio,iuxta, posita in nota substitutionis relatiue se habet ad
potestatem concessam,ꝛ ponitur aliquando conditionaliter,ꝛ ali
quando causaliter.
3 Appellando ratum habere videtur dominus quod per falsum
procuratorem gestum est,et fingitur ab initio mandasse.

De procura. Consilium.xl.

1 Etiam† si verum esset qd
in procuratorio,siue mandato dudum facto per
magnificum ꝛ potentem virum dominum Anto
nium de villa.do.Dompui iuliani,non fieret mẽ
tio de nobili Joanne lamier:ꝛ propterea censeri
deberet nõ potuisset mandatum huiusmodi ad eundem Lamier
extendi,p id qd no.Bar.in.l.qd dicitur.ff.de tute.cuius cõtrariũ
apparet ex lectura ĩstrumẽti p̃curatiõis hmõi,vbi sepe ꝛ pluries
mentio facta reperitur non solum de nobili Hugueto raymundi,
sed etiã de ipso Lamier:esto p̃terea ꝙ tpe facte substitutiõis p no
bilem Gulielmum de la vene,procuratorem cum substituendi po
testate per dictum dominum Antoniũ constitutum solum ꝛ dun-
taxat perpẽdisset causa inter eundem do.Antonium,seu Joãneꝫ
de maldeuẽto eius procuratorem,et prefatum Huguetum:ꝛ pro-
pterea videret Egregius vir domin' Melchion seguirani soluꝫ
ꝛ dũtaxat substitutũ contra ꝛ aduersus dictum Huguetũ raymũ-
di,ꝛ sic non habuisse mandatum sufficiens quo ad dictum Joan-
nẽ lamier,per id qd sentire vident,quanuis non bene firment do.
de rota,decisione mihi.cccclvj.exordiẽte,Si causa cõmittat inter
A.ꝛ.B.actores ꝛc.cuius p̃suppositi contrarium apparet ex eo,q
tpe substitutionis antedicte nõ solũ pendebat cã inter p̃fatos do.
Antoniũ actorẽ,ꝛ Huguetũ raymũdi reũ:sꝫ etiã inter eos,ꝛ dictũ
nobilẽ Lamier,q nõ solũ postulabat ꝛ petebat centũ scuta auri,de
quib' in actis cause hui',sibi relaxari ꝛ exsolui p eundẽ Huguetũ
sed etiã p defensione sui iuris impugnabat petitionem dicti dñi
Antonij,ꝛ ipsum cogi ꝛ cõpelli postulabat ad obseruandũ cõuen
tiões pacta ꝛ inter eos alias celebrata ꝛ inita.ꝛ per eũdẽ Lamier
in p̃cessu eiusdẽ cause latius declarata ex quo etiam illud statim
sequebat ꝙ dicta cẽtũ scuta eidẽ do.Antonio relaxari non debe-
bant.nisi prius discusso suo iure,ꝛ iure p̃dicti Joãnis lamier. per
id qd not.Jnno.in.c.veniens.le.ij.ver.potes dicere ꝙ illa lex.ꝛc.
de testi.Bald.in.c.j.§.si duo.de pa.tenen.et Alexã de Jmo.in.l.is
a quo.ff.de rei ven.ꝛ sic dict' d la vene,substituẽdo in causa hmõi
dictũ dñm Seguirani,cẽseri dꝫ substituisse nõ solũ quo ad dictuꝫ
Huguetũ,sed etiã quo ad prefatũ Joannẽ lamier:ꝫ,vt apparet
ex schedula exordiẽte,Pugeti noie Hugonis ꝛc.parte dicti Ray
mũdi in dicta cã p̃ducta,inserta fol.169.Jdẽ Raymũdi dixerit se
velle stare iuri,iuxta cõuenta p ipsum.do.Antonium, ꝛ se animũ
semp habuisse de obseruãdo cõtractũ,ꝛ ꝙ eundẽ obseruasset, nisi
fuissent arresta inibi mẽtionata:ex quibus colligere potuit dict'
Gulielm' substituẽs,ꝙ poti' esset dicto do.Seguirani substituto
disceptandũ cũ p̃fato Joãne lamier impediẽti,q̃ cũ dcõ Hugue-
to parato ad soluendũ:censet tamẽ idẽ Gulielmus de la vene,non
2 solũ substituisse p̃fatũ Seguirani cõtra dictũ Huguetũ,† sꝫ etiaꝫ
cõtra eundẽ Lamier:qd etiã sonat illa dictio iuxta,posita in nota
substitutionis.q relatiue se hꝫ ad potestatẽ eidẽ Gulielmo attri-
butã et cõcessam p dictuꝫ do.Antoniũ.l.jꝫ ꝙ ibi Bal.C.de epi.ꝛ
cler.q̃uis aliquãdo ponat conditionaliter aliquãdo causaliter.c.
abbate.de verbo.signi. Potestas vero dicti Gulielmi de la vene,
ad quã referẽ ptãs prefato do.Seguirani attributa,nõ solũ extẽ-
debat cõtra dictũ Huguetũ,sed etiã cõtra eundẽ Lamier,vt pre-
dixi:ergo ꝛ cõtra eũ extẽdit ptãs dicti do.Seguirani:Presuppo-
sito,inquã,ꝙ in predicto mandato dicti dñi Antonij mẽtio nulla
haberet de prefato Joãne lamier:ꝙq; tpe facte substitutionis,de
qua supra,nulla cã pependisset inter eundẽ do.Antoniũ,ꝛ p̃fatuꝫ
Joannẽ lamier,ꝛ ꝙ idẽ do.Seguirani nullũ mandatũ habuisset
q tñ ipse do.Antonius,seu p eo,ꝛ ei' noie egregius vir dñs Bar
ralis appellauit a sentẽtia cõtra eundẽ do.Antoniũ p̃mulgata,ꝛ
in p̃cessu,in quo dict' Seguirani p̃curatorio noie eiusdẽ dñi An
tonij interuenerat:ꝛ ipm defenderat cẽset ipse do.Antoni' factũ
3 p̃fati dñi Seguirani approbasse:eo signanter,†q appellationem
hmõi p̃secut' esset,in viꝫ illi' sepi' postulauit ꝛ petijt tã p multi-
plicia scripta,q̃ als,reuocari p̃tẽsa attẽtata,post ꝛ cõtra appella-
tionẽ superi' mẽtionatã.l.cũ minor.§.falsus p̃curator,ꝛ ꝙ ibi gl.
Bal.Pau.de cast.et doct.cõiter.ff.rem ra.habe.Q̃uis eñi senten-
tia p̃dicta ab initio nõ tenuisset,quatenus cõcernebat p̃iudicium
dicti do.Antonij,valebat tñ quo ad p̃iudiciũ dci do.Seguirani.
l.si fine,in princi.ꝛ.§.j.ff.rẽ ra.habe.no.glo.Bart.Alex.de Jmol.
ꝛ doc.in.l.licet.C.de procura.et glo.in.l.si expressim.ff.de appella.
et que fuit cõfirmata quatenus cõcernebat p̃iudicium eiusdẽ dñi
Antonij.d.§.falsus,ꝛ no.glo.fi.in fi.in.d.l.licet.C.de procura.non
quidem p illius approbationem ꝙ lata fuerit,insurgentem ex ap
pellatione:qd tñ voluit Bar.in.d.§.falsus.sed per approbationẽ
facti dicti do.Seguirani,vt no. Bal.Pau.de ca.ꝛ alij cõiter i.d.
§.falsus.Jdem not.Bal.in.l.ij.C.si ex fal.instru.et in.l.j.col.mihi
iiij.ver.Tertio q̃ro.C.quã.p̃uoc.nõ est neces.Bal.Alex.de Jmo.
et doct.in.l.posthumo.C.de bo.pos.con.tabu.ex quibus infero ꝙ
salua

salua pace, et omnimoda reuerentia magnificorum dominorum vltimorum et commissariorum, sententia per eos lata, quatenus tamen per eam declarauerunt, et dixerunt predictam sententiam eminentis regis consilij esse nullam pro eo, quod praefatus do. Seguirani, contra quem iudicium extitit agitatum, et quam in eo sententiam auditurus vocatus est, non fuit procurator dicti do. Antonij, fuit et est iniusta, et lata per inaduertentiam dictorum dominorum commissariorum. Quoniam, vt apparet ex actis et etiam dixi, causam, in qua extitit procurator substitutus prefatus Seguirani, non solum pendebat inter dictos do. Antonium et Huguetum raymundi, sed etiam inter eos, et dictum Joannem lamier: et sic cessat primum fundamentum dictorum do. commissariorum. Non etiam procedit quod dicitur, alia fuisse centum scuta, quae petebat dictus do. Antonius, et alia essent centum scuta, quae postea petijt praefatus Jo. lamier. Quoniam dico et respondeo quod imo praefati do. Antonius et Jo. lamier contendebant de eodem nomine, siue debito in genere. Dicebat enim idem do. Antonius, seu eius procurator, sibi deberi per predictum Raymundi centum scuta ex causa per eum allegata. E contra vero praefatus Jo. lamier dicebat et pretendebat se esse potiorem in exactione huius nominis dicto do. Antonio, et hoc propter contractum cum eodem celebratum: et sic petebat et petijt dicta centum scuta sibi expediri et exsolui tanquam creditori dicti do. Antonij: erat igitur contentio super exactione eiusdem nominis siue debiti, non diuersorum nominum: et sic cessat secundum fundamentum eorundem do. commissariorum. Cessat preterea et aliud fundamentum, in quo dicitur, quod alia erat actio ex venditio competens dicto do. Antonio, et alia erat actio ex empto, qua agit, et expertus est prefatus Jo. lamier. Quoniam respondeo et fateor hec esse vera: sed ex his non infertur intentum dictorum dominorum scilicet quod propterea fuerint cause vel processus diuersi, sed erat vna causa, vel processus plurium personarum diuersis rationibus, aut medijs contendentium dicta centum scuta sibi debere expediri, alias si propter interuentum praefati Jo. lamier diceretur fieri alius processus, non diceretur tertius comparens, et pro suo interesse veniens ad causam inter alios antea agitatam, et pendentem inde, ipsam comparere in eorum processu: sed potius diceretur facere nouum processum, et incoare nouam penitentiam. Cuius tamen contrarium colligitur ex his quae no. doc. in d. c. veniens. de testi. c. cum sup. de re iud. et l. a sententia. ff. de appel. Facit quod voluit Inno. in c. bonis. in glo. no. ex transuerso. de maio. et obe. et in c. veniens. sup verbo, restiterit. de sponsa. Erat igitur vnus processus pendens inter praefatos do. Antonium, Huguetum raymundi, et Jo. lamier, in quo dictus Gulielmus de la veue intendens, vt dicebat, nomine eiusdem do. Antonij causam reassumere, ac illam prosequi per illius decisione obtinenda procuratorem substituit dictum do. Seguirani. Et vbi dicta pretensa fundamenta prefatorum do. iudicum de iure processissent: est tamen quod eis obsistat, et illa inconuincibiliter iterimat et extinguat, scilicet appellatio parte dicti do. Antonij interiecta, et illius prosecutio: per quam censetur idem do. Antonius ratificasse acta per eundem Seguirani. Et fingitur ab initio mandasse vt eum defenderet aduersus praefatum Lamier. d. §. falsus. no. Bal. in d. l. j. col. iij. ver. tertio quero numquid etc. C. quando prouo. non est neces. Cessant igitur fundamenta dictorum do. iudicum circa pretensam nullitatem sententie dicti eminentis regij consilij. Et sic debet dicta eorum sententia, quo ad hoc caput reuocari: et non solum quo ad hoc, sed etiam quatenus illa decernit declarationem nullitatis executionum factarum, et illarum cassationem: quia licet iudex nullitatis eo tempore, quo recte pronuntiat sententiam fuisse nullam, possit reuocare omnia attentata preextu sententie nulle, vt dixit Bar. se putare in l. j. col. vlti. C. quando prouo. non est neces. per l. absentem. C. de accusa. et per c. ex insinuatione. cum ibi no. per Inno. et Jo. de Jmol. de procura. quod hoc fit in consequentiam sententie late super declaratione nullitatis: tamen vbi non tenet sententia super declaratione nullitatis. nec tenere debet super cassatione executionum nec debent pendente iudicio nullitatis executiones reuocari, vt no. Inno. in c. cum in iure. de offi. deleg. Bal. in aut. que supplicatio. C. de preci. impa. offe. et in d. l. tale pactum. §. qui prouocauit. in. xij. q. quod maxime debuit et debet procedere in hoc casu, cum executiones facte fuerint per vnum iudicem, et pretensa nullitatis coram alio intentata, vt dicit Bal. in locis preallegatis et Alex. in l. ilij. §. condemnatum. col. vj. ver. si tamen non obstante pendentia nullitas per viam principalis etc. ff. de re iudi. Quod dico, quatenus cassatio executionum illata est ex pretensa nullitate: vbi vero fuissent reuocate ex capite pendentis appellationis, aliud forte esset sentiendum. ¶ Et quamuis fuerint allegata quedam alia pretensa fundamenta de quibus in multiplicibus schedulis per dominos aduocatos dicti do. Antonij, alias in hac causa elegantissime allegatis, insuper et aliquantulum vt supra per me deductis: Quoniam tamen sufficiens patet responsio, ego vlterius super fienda singulariter responsione ad singula, vel etiam super vlteriori defensione sententie dicti eminentis regij consilij, et impugnatione sententie dictorum do. vltimorum iudicum non decreui. vlterius insistendum: sed huic labori fore supersedendum putaui: ne mihi nota tedij inureretur, et Crabem me recoxisse dicerent, vel aquam ad mare tulisse: ne etiam repetitus cibus nauseam fastidientibus stomachis moueat, finem impono, cum benigna supportatione cuiuslibet domini melius sentientis.

¶ Argumentum.

¶ Notarius si negetur fuisse non presumitur, nisi probetur. A. F.

1 ¶ Notarium fuisse negans, qui scripsit instrumentum, quod onus probationis illud producenti prebere dicatur.
2 Gesta per falsum tutorem, qui communi opinione verus putabatur, non valent.
3 Notario quod tempus requiratur ad probandum officij sui exercitium, et an communis opinio iuuet illum cum non esset. et nu. 9.
4 Depositiones testium super non articulatis inualide.
5 Testis causam sui dicti reddere debet.
6 Fama et vox publica etiam si probaretur per testes quo casu non sufficit
7 In antiquis sufficit probare famam inueteratam.
Presumptio oritur ex actu antiquo.
8 Antiquum a quo tempore dicatur.
9 Presumptio publici tabellionatus onus probandi reijcit in negantem.
10 In prescriptione actionum personalium. c. si. de prescript. et c. possessor malefidei. de regu. iu. in. vi. an procedant
11 Heres malefidei possessoris an prescribat.
12 Prescriptionem totam interrumpit qui partem petit.

¶ De tabular. Consilium. xlj.

Circa processum cause agitate per et inter nobilem virum Joannem blayni ex vna, Et honestam mulierem Margaretam garanolbe, ac Stephanum et Franciscum garanolbis filios, et heredes honorabilis quondam viri Gulielmi garanolbis partibus ex alia videtur opportune querendum de duobus. Primum est, an intentio dicti nobilis Blayni fuerit sufficienter iustificata. Secundum, an parte prefatorum Margarete, Stephani, et Francisci fuerit aliquid oppositum et probatum, per quod intentio dicti Blayni elisa extiterit.

Pro responsione fienda ad primum quesitum premitto, quod pro fundatione intentionis eiusdem Jo. blayni fuerunt inter cetera exhibita, et producta duo pretensa instrumenta: vnum videlicet venditionis cuiusdam pretense annue pensionis duorum florenorum facte vt pretenditur, per prouidum quondam virum Joannem garanolbis auum paternum eorundem Margarete, Stephani, et Francisci, venerabili conuentui fratrum minorum loci Christe, Anno domini M. cccc. xxxiiij. et die tertia mensis Aprilis: et aliud quarundam assertarum pretensarum permutationum duarum de anno domini M. cccc. xxxviij. et die octauo mensis Februarij factarum, vt ex aduerso pretenditur, per et inter dictum venerabilem conuentum, et nobilem quondam virum Carolum blayni patrem praefati Joannis que duo instrumenta pretenduntur fuisse recepta per quondam magistrum Joannem ruffi assertum notarium. Et cum parte dictorum Margarete, Stephani, et Francisci negatum fuerit hunc Ruffi extitisse notarium. nec parte dicti Blayni probatum extiterit ipsum Ruffi fuisse notarium, non immerito dubitatur an per dicta duo instrumenta probentur venditio, et permutationes superius mentionate. Ad quod videtur respondendum quod non per id quod voluit Jaco. de are in quadam sua disputatione exordiente, Ego produco
1 instrumentum etc. vbi tenuit quod si producam instrumentum in formam publicam redactum per manum Titij, qui fuit multo tempore in quasi possessione tabellionatus, et multa confecit instrumenta: et aduersarius neget illum fuisse notarium, non sufficit mihi probare quod idem Titius multo tempore pro tabellione se gesserit, et officium exercuerit: sed mihi incumbit onus probandi eum fuisse notarium, vt est videre in eo, qui est in quasi possessione seruitutis, et conuenitur negatoria qui, nisi probet conuenientem, vel eum cui successit, constituisse seruitutem, succumbit. vt dicit Azo in sum. C. de vsufruc. col. mihi. vij. et no. in l. sicuti. §. sed si queratur. ff. si ser. vendi. et in l. si prius. ff. de ope. no. nuntia. ad quod etiam allegat l. siue possidetis. C. de proba. Cuius determinationi non videtur obstare quod alia instrumenta receperit quia videmus
2 † quod non valent gesta ab eo, qui communi opinione reputabatur tutor, et non erat. l. ij. ff. de eo qui pro tuto. ne. ges. et l. qui neque. ff. de re. eo. Ad l. vero barbarius philippus. ff. de offi. pto. vt idem Bar. in repeti. d. l. barbarius, quae sibi attribuitur col. mihi. vj. ver. Ponamus quod deficit auctoritas etc. respondet quod ibi constabat de creatione facta ab eo, qui eum creare poterat, et remouere vitium inhabilitatis, si illud sciuisset, Sed suberat vitium et inhabilitas eiusdem Barbarij creati. Et eodem modo respondet ad l. si arbiter. Et idem videtur voluisse Specu. titu. de instru. edi. §. restat videre, ver. quid si is. et Joan. an. in eo. §. ver. et scias. in addi. exordiente, Ad intellectum illius etc. Anto. de but. in. c. j. de fi. instru. Et huius sententie videntur fuisse Bar. Jaco. rebuf. et Jo. de pla. in l. actuarios. C. de nume. et actua. lib. xij. Bart. in l. herennius. ff. de decu. et Alexan. de Jmol. consil. mihi. cxxxviij. exordiente. Opportune considerantis his etc. in. j. vol. vbi refert multos tam in publicis disputationibus, quam in lecturis fuisse huius sententie. Pe. de anc. consi. mihi ccxv. exordiente, Pro isto presente instituto etc. Tamen quia presupposito quod ad validitatem instrumentorum per dictum quondam Joannem ruffi receptorum non

requireret de necessitate ꝙ idē Ruffi ꝓbaret fuisse notari⁹, sȝ suf
ficeret ꝓbatū esse, ꝙ publico officio tabellionis fungebat̄, vel qȯ
appareāt instr̄a ꝑ eū facta inter multos sup cōtractib⁹, vel nego
tiis l̄tis: q̄ firma manēt ⁊ sine contradictione, vt videtur voluisse
Inn. in. d. c. j. ver. opȝ. de fi. instru. ⁊ Spec. ti. de ꝓba. §. ꝓbare aūt.
3 ver. Illud aūt sciendū est ⁊c. ⁊ Bar. in. d. l. barbarius. in fi. † Hoc
videt̄ esse intelligēdū, vbi esset ꝓbatū ꝙ talis longo tp̄e exercuit
officiū notariat⁹, ⁊ se gessit ꝓ notario, vt videt̄ voluisse Bal. in. l.
j. col. mihi. iij. C. de fideicō. vbi videt̄ ipse velle ꝙ reqrerent̄ decem
anni: ⁊, vt ibi dicit, nō sufficeret si ꝑ tres annos ⁊c. Et idē Bal. in
l. ij. col. mihi. xiij. ver sed his obiicit̄. C. de serui. ⁊ aqua. ⁊ in. d. l. si ar
biter. C. de sentē. ⁊ interlo. om. iudi. ad qȯ facit voluit idē Bal. in
l. j. ver. vj. q̄ro. C. de testa. ⁊ Bar. in. d. l. barbarius, in fi. ¶ Quo fit
vt, cū nō appareat prefatum Ioannem ruffi diu, aut ꝑ decem an
nos exercuisse officium notariatus, ⁊ eum pro notario se gessisse,
vel pro tali fuisse habitum, dicta duo pretensa instrumenta nō ꝓ
bant venditionem ⁊ permutationes superius mentionatas: nul
lus em̄ testis de hoc deponit, vt videri potest in eorum depositio
nib⁹ factis super. vij. articulo schedule exordientis, Quia do. ap
4 pellationū iudex ⁊c. Tū ⁊ q̄ † si oēs de eo deponerent, nō valerēt
quo ad hoc eoꝝ depositiōes, q̄ sic deponerent sup nō articulatis,
⁊ sic nō iurati. vt no. Bar. in. l. si duo patroni. §. idem iulianus. ff.
de iureiur. ꝓ quo allegat. l. iurisiurādi. C. de testi. facit. c. tuis. eod.
ti. In dicto em̄ articulo ꝓponit̄, ꝙ voce ⁊ fama publice referēti
bus dictus Ioannes ruffi erat notarius, ⁊ ꝓ notario habebatur
⁊ ad ipsum tanq̄ ad notariuȝ habebatur recursus: ꝑ cuius arti
culi verba videt̄ hoc solū articulatum ⁊ deductū, ꝙ tēpore oblate
schedule, de qua supra, ⁊ articulis huiusmodi, erat fama ⁊ vox pu
blica ꝙ p̄fatus Ioānes ruffi erat notarius ⁊ ꝙ ad eū tanq̄ ad no
tariū habebat̄ recursus tp̄e recepti dicti p̄tēsi instr̄i ꝑmutationū
de quib⁹ in p̄cedentib⁹ articulis idē Blayni mētionē fecerat. Nō
potuerūt igit̄ testes p̄dicti aliquid validū deponere de, ⁊ sup arti
culo hmōi, ⁊ cōtentis in eodē, nisi quaten⁹ deposuissent de voce et
fama antedictis: de quibus tn̄ nullus eoꝝ deposuit, excepto vlti
5 mo cuius tn̄ depositio ideo nō suffragat̄ dicto Ioāni blayni, † q̄
nō reddit cām sui dicti, quā tn̄ reddere debuisset. vt not. doc. in. l.
de minore. §. plurimū, al's tormēta. ff. de de questi. Panor. in. c. cū
cām. col. mihi. ij. de testi. ⁊ voluit Alexā. de imo. cōsi. mihi. cxxxvj.
exordiēte, Viso ⁊ examinato ꝓcessu ⁊c. col. mihi. ix. Tū ⁊ quia nō
deposuit de voce ⁊ fama publica, q̄ esset tempore dictarū p̄tensa
rum vēditionis ⁊ ꝑmutationū: de quibus etiam deponere nō po
tuit, vtpote iunioris, vel multo minoris memorie.

Non est vt mihi videtur omit
tendū, qȯ dicta duo p̄tensa instrumenta recepta extiterūt annis
mēsib⁹ ⁊ dieb⁹ superi⁹ mentionatis. Testes vero p̄dicti examīati
⁊ auditi anno dn̄i. M. cccclxxxvij. ⁊ die. xxi. mensis Iulij: ⁊ sic a
tp̄e date dicti p̄tensi instr̄i preassertarū ꝑmutationum, que facte
p̄tendunt̄ Anno dn̄i. M. ccccxxxviij. ⁊ die. viij. mensis Februarij
vsq̄ ad dictū annū dn̄i. M. cccclxxxvij. lapsi sunt. l. anni, vel cir
ca. Et ꝑut ex depositionibus p̄dictorum testium colligit̄, nullus
apparet esse tāte memorie, excepto Ioāne chapasij. Quo fit vt de
ponere nō potuerint, ꝑut nec reuera deposuerūt, de voce et fama
p̄lica anni p̄dicti. M. ccccxxxviij. Sed si de aliqua fama, aut voce
publica testificati extiterit, ꝑut nō illa fuit posterior ⁊ ex lōgo in
6 teruallo post dictas p̄tensas ꝑmutationes, † quo casu non suffice
ret fama, etiā si ꝓbaret̄, vt colligit̄ ex his q̄ no. Bal. in. d. l. barba
rius. col. mihi. ix. ver. qualiter aūt ꝓbetur ꝙ quis fuit tabellio ⁊c.
vbi distinguit inter famā p̄cedētē primū actū officij, ⁊ famā par
7 tā vel introductā ex actu officij. † Nec opponat aliquis, ꝙ in anti
quis sufficiat ꝓbare famā iueteratā. vt no. Inno. in. c. veniens. de
v̄bo. sig. ⁊ Bal. in. d. l. barbari⁹. ver. q̄liter aūt ꝓbet̄. Et ꝙ ex actu
ita antiquo orit̄ p̄sumptio. vt no. Bal. in aut. quas actiones. col.
8 mihi vlti. C. de sacrosan. eccle. † Qm̄ rn̄deo ꝙ cū a tp̄e date dictoꝝ
p̄tensoꝝ instr̄oꝝ nondū cucurrerint cētū anni, illa nō debent dici
antiqua, vt colligit̄ ex eo qȯ finaliter voluit Inno. in. d. c. veniēs.
Spec. in tit. de ꝓba. §. j. ver. valet etiā. ⁊ in ver. ⁊ no. Io. de imo. in
l. ij. §. idē labeo. ff. de aqua plu. arc. ⁊ in. c. veniēs. de testi. vbi dicit
ꝙ lȝ Anto. de but. aliud sentiens in. c. quid ꝑ nauale. de ver. sign.
alleget ꝓ se no. ꝑ Cy. in. l. si quidem. C. solu. ma. ⁊ per Inno. in. d.
c. veniens. de verb. signi. tn̄ ista opinio nō firmatur ibi ꝑ Inn. nec
etiā Cy. dicit illud, ad qȯ illū allegat Anto. de bu. Et idē voluit
Alex. de imo. in. l. cū aliquis. vbi refert multos ideȝ tenere: ⁊ asse
rit istam esse opinionē cōem. C. de iu. delibe. Ex quibus omnibus
videtur esse ostēsum ꝙ dicta duo pretensa instrumenta nō ꝓbāt.
Fateor ꝙ Bal. videt̄ sentire cōtrariū in. l. ad testiū. §. cōditionem
⁊ post eū Pau. de cast. ff. de testa. qui loquentes de eo, qui cōmuni
opinione reputabatur tabellio, ⁊ nunquā fuerat, distingūt quod
aut hoc constat, ꝙ nunq̄ fuerit notari⁹ ⁊ hoc casu dicūt non va
lere instrumenta; aut hoc non constat, ⁊ tunc dicunt, ꝙ licet quā
tum ad certitudinē legis nō valeant: valent tamē quātū ad p̄sum
9 ptionē iudicis; † ex quo em̄ ille publice exercuit officium tabellio
nis, p̄sumitur fuisse tabellio, q̄ presumptio transfert onus ꝓbādi
in negātem, dicto. c. veniens, vbi ꝑ Inno. de verbo. signi. sed huic
dicto videtur posse rn̄deri: ꝙ lȝ ita senserint Bal. ⁊ Pau. de cast.
cōmunis tamen opinio videt̄ esse in oppositū, vt apparet ex pre
dictis. qȯ etiā firmauit Alexā. de imo. in dicto suo cōsil. cxxxviij.
vbi plenissime. Preterea vbi dictum Bal. ⁊ Pau. de ca. posset de
iure precedere, vbi ꝓbaretur ꝙ tempore recepti instrumenti ille
pretēsus notarius cōmuni opinione reputabatur notari⁹ qȯ non
fuit hic ꝓbatum: quinimo nec ꝓpositum, ⁊ sic nō videtur obstare.
¶ Aduerte ad cōpotum allegatū per partē, de quo dicit̄ appa
rere per instrumētum, ⁊ ad depositionē illius dicti Ioānis ruffi,
qui dicit habere literas notariatus patris: ⁊ ꝙ dicti fratres sunt
religiosi ⁊c. ⁊ ad cōfessionem factā in primo articulo schedule po
site in scd̄o ꝓcessu. fo. 100. Aduerte q̄rere a parte, quis recepit il
los sex florenos olim debitos dicto Ioanni garanolbis.

Veniens ad secundam questio
nē dico ⁊ respōdeo ꝙ, p̄supposito ꝙ intentio dicti nobilis Blay
ni fuisset per producta fundata legitime, nihil video oppositum
⁊ probatum parte dictoꝝ reoꝝ, per quod elideretur intētio eius
dē Ioannis actoris. Et primo quidem non per prescriptionē; q̄a
10 illa non probatur esse completa. † Certum est enim ꝙ licet Bart.
titubādo tamē in. l. sequitur. §. si viam. ff. de vsuca. dixerit. c. fi. de
prescrip. ⁊. c. possessor malefidei. de regu. iu. in. vj. non procedere in
prescriptione actionum personaliū: cōmunis tn̄ schola, ⁊ doctri
na doct. tam scribentium in iure, quā etiam consulendo est in cō
trarium. Ita dicunt Bar. ipsum nō incaute fecisse, dum se super
determinatione dubitationis hmōi submisit determinationi ec
clesie ⁊ theologorum. Et quidē cōtra opinionē Bar. tenuit Ioā.
and. in. c. ij. ff. de except. Bal. in. l. j. C. de prescrip. xxx. vel. xl. anno.
⁊ in. c. si quis per triginta si de feu. cōtro. fue. inter do. ⁊ in. l. quib⁹
diebus. §. dn̄s. ff. de cōdi. ⁊ demon. Et idem tenuit ipse Bal. in. d.
c. fi. de prescrip. ⁊ in quadā sua questione incipien̄. Statuto cauet̄
ꝙ fenerator ⁊c. prout referunt Ioā. de imo. ⁊ Alex. in. d. §. si viaȝ.
Etiam cōtra Bar. tenuerunt Ioā. de imo. ⁊ Alex. in. d. §. si viaȝ.
⁊ do. Cardi. floren. in. c. vigilanti. de prescrip. Anto. de bu. in. c. q̄
pleriq̄, de immuni. eccle. cōtra Bar. etiaȝ consuluit Pau. de ca.
consilio mihi. lxxxix. exordiēte, Per heredes dicte puelle ⁊c. ⁊ cō
silio sequenti, ⁊ Pet. de ancha. consilio mihi. v. exordiente, Pro
parte nobilis ⁊c. ⁊ consilio mihi. cxxxvij. ꝙ incipit, Visa predicti
facti narratione ⁊c. Isti enim omnes sentiunt ꝙ etiam in prescri
ptione actionum personaliū opus est bona fide, ⁊ sic eū qui se scit
debitorem non posse prescribere. Quo fit vt, quādiu vixit dictus
Ioannes garanolbis venditor pensionis, non potuerit ipse Ioā
nes, vtpote sciens se debitorem, prescribere, aut prescriptionē in
choare, etiā si vixisset per mille annos: nec etiam videtur prefatū
11 Gulielmum prescribere potuisse. † Tum quia heres vniuersalis
dicti Ioannis malefidei possessoris, qui non prescribit. l. cum he
res. ⁊ quod ibi per docto. ff. de diuer. ⁊ tempo. De quo etiam per
modernos in. l. pomponius. §. cum quis. ff. de acqui. pos. ⁊ Cano.
in multis locis, quāuis varie, quod non prosequor, quia non est
opus. Et presertim cum non apparuerit, nec appareat ꝙ a tem
pore mortis dicti Ioannis garanolbis, vsq̄ ad annum domini
M. cccclxxiiij. ⁊ diem nonam Aprilis: quibus anno, mense, ⁊ die
idem Gulielmus confessus est se debere pro arreragiis predicte
annue pensionis. xxxvj. florenos monete pape, prescriptio com
pleta extitisset. Et si que fuisset per eū incohoata illa fuit interru
pta.

Etiam nec suffragatur dictis
reis id qȯ opposuerūt, p̄decessores suos ꝑ tēpora lōgissima sol
uisse prefato cōuentui ⁊ fratribus dūtaxat. xviij. grossos pēsiona
les: ⁊ ꝓpterea alios sex grossos sibi fuisse vel expresse vel tacite re
missos. Qm̄ dicti. xviij. grossi debentur ex causa alterius pensio
nis ꝑ dictū Gulielmū de garanolbis dicto cōuentui deberi con
fessate, ⁊ ipsis fratribus remisse per Margaretā relictaȝ Iacobi
chauillardi, vt apparet instrumento ꝓducto in primo ꝓcessu. fol.
220. Et sic isti decē ⁊ octo grossi nō sunt soluti p̄textu, ⁊ ad causaȝ
p̄dicte pensionis duoꝝ florenoꝝ, ⁊ sic nihil infertur. l. papinian⁹
12 exuli. cū suis simili. ff. de mino. † Petēs etiā partē totā p̄scriptio
nē interrūpit, vt no. Bal. ti. de inuesti. de re alie. fac. §. quod ergo.
¶ Etiā nec suffragat̄ eisdē reis id qȯ opponitur de ipsis nō cita
tis vt cōpărerēt visuri iurare testes, q̄ magister Ioānes morar
di eoꝝ ꝓcurator fuit citat⁹: qȯ sufficit, imo fieri debuit. vt no. doc.
in. c. ij. de testi. ⁊ in. l. si q̄s. C. eo. tit. Quero vero ad id qȯ opponit̄
de interrogatoriis, dico qȯ nō sufficiebat ꝓtestari de dando, sed
debuerunt dari: ⁊ si non fuissent recepta, tunc appellari potuisset:
quod quia factum est, non fuit examen nullum.

Preterea etiam id quod oppo nitur in secūdo pcessu, depēdentia litis primi pcessus, nihil iuuat ipsos reos. Tū qr in hoc secūdo pcessu nō petitur eadē res, sed diuersa. petunt ēm duo floreni debiti p anno. lxxxiiij. in primo vero pcessu petunt arreragia debita p alijs annis et sic ꝙuis sit eadē causa petendi: qr tamē nō est eadē res, nō potuit de hoc opponi. Tū 7 qr si opponi potuisset, debebāt ipsi rei sup hmōi exceptione litis pēdētie, vtpote dilatoria, insistere ante ingressuz negotij pncipalis. Quod quia nō fecerunt, videntur illi tacite renuntiasse.

¶ Argumentum.

¶ In emphyteusim concedere vassallus alijs potest quod ipse a principe in feudum accepit, V. F.

1 ¶ Princeps quando possit donare, vel alienare de bonis sue dictionis et dominij.
2 Delphinalis dignitas hoc potest in Delphinatu quod Imperator in imperio.
3 Comes Mediolani vice Imperatoris fungens ex plenitudine potestatis omnem causam delegat.
4 Principi affirmanti credendum est.
5 Per recompensationem licet quod alias non liceret.
6 Vassallus fundū suū, aut illius partē alteri infeudare et dare in emphyteusim pōt ex gnāli consuetudine hodie vbiqꝫ obseruata.
7 Cōtra substantiam cōtractus emphyteuseos nō est ab initio pretium recipere, 7 illum concedere titulo oneroso.
8 Emphyteuticus contractus titulo gratuito fieri potest.
9 Pensio exsoluta pro re emphyteutica nō soluitur in recōpensationē fructuum, sed propter recognitionem dominij directi.
10 Conductori propter sterilitatem fructuum pensio remittenda, secus in emphyteuta.
11 Census predij in emphyteusiz dati, cura 7 labore fertilioris facti, augendus non est, sed inspiciendum tempus infeudationis.
12 Resoluto principali resoluitur quod sequitur, in quo procedat.
13 Princeps 7 eius successor obligant ab obseruantiam cōcessorū,
14 Iniuria a principe maxime debet esse Remota.

¶ De iure emphy. Consil. xlij.

Etiam si ex his que acta 7 pbata ptenduntur parte spectabilis et egregij viri domini procuratoris fiscalis generalis Delphinatus in quadam ciuili causa, quā prosequitur 7 habet contra 7 aduersus vniuersitatē seu syndicos 7 homines loci Petrelate, necessario vel concludenter inferretur locū predictum Petrelate cum suis iuribus 7 ptinentijs, quoad iuris affectū, extitisse subrogatum in locū castroꝝ Capriliani, 7 Vallis nauigij, 7 suarum ptinētiarū 7 iurium, nō ppterea sequeret, quin recolēde memorie serenissimus dñs noster Ludouicus tūc Delphinus, postea rex effect⁹, de iure potuerit eūdez locū Petrelate cum dictis suis ptinētijs 7 iurib⁹ donare 7 infeudare. Primo quidē nobili quōdam viro Gabrieli de brenesio, ac postea 7 scdo, ipso de Brenesio vita functo, nobili quondam viro Carolo de astarcijs. Quoniam quicquid iuris sit in donationibus, vel alijs alienationibus, per quas enormiter vel grauiter lederetur Delphinalis dignitas, aut per quas res donate, vel alias alienate expropriarentur, seu abdicarentur Delphinali dignitati, etiā quoad supremū dñium directuz 7 maiorē
1 seignoriā: †illud tamen certū est ꝙ, vbi p donationes 7 alienationes huiusmodi Delphinalis dignitas enormiter nō leditur, nec huiusmodi dignitati res alienate omnino subtrahunt, pōt, 7 hactenus potuit serenissim⁹ domin⁹ noster Delphinus donare, vel alias alienare de bonis Delphinatus. Ista colliguntur ex his q̄ diffuse posuit Bal. in prelud. feu. ver. expedita diffinitione feudi 7c. Inno. Panor. 7 doc. in c. intellecto. de iureiurā. Bar. 7 doc. in l. prohibere. §. plane. ff. qđ vi aut clā. Et idem Bar. in quodaz suo consilio exordiente, Ciuitati Carmerini prouincie Marchie 7c. Pro quo vtrobiqꝫ allegat. c. abbate sane. ver. sꝫ ad hec. de re iudi. in vj. Joan. de Imol. in cle. Roma. colū. vlti. de iureiurā. et. ff. de ver. oblig. sup rubri. vbi post multa tandem videt cōdescendere ad dictū Bal. in dicto ver. expedita diffinitione 7c. qđ etiā fuit satis de mēte Pau. de cast. cōsilio mihi. lxxiiij. exordiēte. Si frustra disputaretur 7c. Cū igitur p donationem loci predicti Petrelate, 7 suaruz pertinētiarum 7 iurium, Delphinalis dignitas grauiter lesa nō fuerit, cū res huiusmodi ea inspecta paruz sint: nec donatio predicta fuerit loci et iurium huiusmodi expropriatiua, quia remanserant sub Delphinali iurisdictione, 7 de feudo Delphinali, palam infertur dictum quondam serenissimum dominum Ludouicum locuz, iura 7 pertinentias huiusmodi donare potuisse, vui vez post alium, prefatis quondam Gabrieli de bernesio, et Carolo de astarcijs, vt cōcluditur 7 apparet ex his que no. doct. prefati in locis preallegatis. Et quamuis doct. in locis preallegatis vt plurimum loquantur in imperatore, siue rege. idem tamen censendum in serenissimo do. nostro Delphino, qui vtpote in patria Delphinali superiorem non recognoscens, in ea tenet locuz
2 supremi Imperatoris. †Potest igitur in eadem in consequentiā Delphinalis dignitatis, quicquid potest imperator in imperio. per ea que no. Cy. Bal. 7 doct. in. l. ea lege. C. de cōdi. ob cau. Bal. in. l. exemplo. circa fi. C. de proba. Ange. consilio mihi. cxcvj. exor-
3 diente, In causa accusationis producte 7c. †vbi loquit de comite virtutum, domino Mediolani. De quo, quia preerat territorio Mediolani, quod vice imperatoris fungebatur, dicit ꝙ propterea omnē causam delegare poterat ex plenitudine potestatis: hoc etiam fuit de mente Joan. an. in addi. Specu. titu. de instru. edi. §. porro. Anto. de butri. et docto. cōmuniter post Inno. in. c. per venerabilem, qui filij sint legi. et in. c. cū te. de re iudi. Bar. in. l. infamem. de pub. iudi. in. l. hostes. ff. de cap. et in. l. quominus. col. ij. ff. de flumi. Bal. in. l. j. §. de qua re. ff. de postu. et in. l. receptitia. C. de cōstitu. pecu. et Pau. de ca. consi. mihi. cxxxvij. exordiente. Super primo dubio 7c. Que si ita se habent, imo quia vera sunt, potuit, vt predixi, dictus quondam serenissimus do. noster locū pre-
4 dictum infeudare 7 donare: † presertim cum donationes huiusmodi, prout affirmat idem princeps: et cui credendum est. ar. cle. literis. de pba. facte fuerunt ex causa, et propter benemerita, siue seruitia p ipsos quōdaz de Bernesio, et Caroluz de astarcijs sibi
5 facta 7 impensa. †Et sic in recompensationem, pter quaz licet quod als non liceret. l. aquilius regulus. ff. de dona. iunctis. no. p glo. et docto. in. l. si donatione. C. de colla. Ex quibus infertur, pfatos de Bernesio et Astarcijs potuisse 7 de iure valuisse albergare seu in emphyteusim cōcedere terras 7 predia in pcessu cause hui⁹ plenius mentionatas: presertim cum tempore albergamētoꝝ seu concessionis in emphyteusim huiusmodi res 7 predia antedicta essent, put apparet ex depositionibus testiū, ereme, steriles 7 va-
6 cantes, et als modici valoris: †quia vassallus non solum potest feudū suum, aut illius partem alteri infeudare. c. j. §. fi. de cōtrouer. inuesti. c. j. §. j. quali. olim feu. pote. alie. c. bñficiū. fi de feu. fue. ɔtro. et de pbi. feu. alie. per Frede. §. callidis. et in. §. illud quoqꝫ. de quo per glo. et doct. in. c. j. §. preterea. de capi. conra. et per Cano. in. c. ex transmissa. de fo. compet. 7 in. c. ij. de feu. sed etiam videtur posse dari in emphyteusim, per id quod voluit Joan. fa. in §. adeo. insti. de loca. Et presupposito, citra preiudicium veritatis, ꝙ hoc de iure cōi facere non posset: illud tamen certissimum est, ꝙ de generali consuetudine in toto Delphinatu inconcusse obseruata vassalli serenissimi do. nostri Delphini non solum cōcēdunt 7 hactenus concesserunt res feudales, aut partem illaruz in retrofeudum: sed etiam in emphyteusim, saltez vrbana predia 7 rustica. Pro quibus etiam ab ipsorum emphyteutis et tenementarijs maiorem partem reuenutarum et censuum eorundem percipiunt. Et hec est generalis consuetudo hodie vbique obseruata, vt etiam not. Pet. Jacob. in suis libel. titu. de condic. ex lege imperialem. §. callidis. et Joan. Raynau. in suo compreben. l. dicte. l. imperialem. §. habito. ver. quero an vassallus possit rē 7c. vbi etiaz refert do. Pon. raynau. eius patrem ita cōsuluisse.

Nec debent albergamēta predicta ex eo impugnari vel infringi, ꝙ vt ex aduerso, et parte dicti spectabilis domini procuratoris fiscalis pretenditur, fuerunt pecunie recepte pro introgijs. Quia licet vassallus eius feudum, vel illius partem alteri concedens in retrofeudum, hoc facere debeat sine pretio, maxime ascendēte ad medietatē pretij rei concesse. l. imperialem. §. callidis, et quod ibi gloss. 7 docto. de prohi. feu. alie. per Frede. et in dicto capitu. beneficium, vbi etiam per Al-
7 ua. si de feu. contro. fue. †tamen concedens in emphyteusim non reperitur prohibitus quominus pecuniam vel pretium ab initio recipiat: non enim est contra substantiam, vel naturam contractus emphyteuseos ꝙ ab initio recipiatur per concedentem pretium vel quantitas. Quinimo econtra videtur sensisse gloss. in. c. potuit de loca. Specū. titu. de loca. §. nunc aliqua, versicu. quinto queritur. ibi, Item fit contractus 7c. et Albe. Bartol. Raphael, Fulgo. 7 multi alij in. l. j. C. de iu. emphyteu. ꝙ de substantia et pro forma contractus emphyteutici requiritur, ꝙ a principio numeretur certa quantitas, vbi etiam dicit Barto. in euidentialibus: ꝙ ab initio datur certa quantitas, 7 postea annuatim paciscitur
8 aliquid modicum dare. †Et presupposito quod contractus emphyteutic⁹ fieri possit, etiam nihil dato ab initio: et sic titu. gratuito, vt vidētur sensisse Bar. in. l. si mihi et titio. ff. de verb. obligat. illud saltem certum est ꝙ ab initio potest concedi titulo one-

roso, ꝛ quantitas, vel alia res recipi. vt etiaȝ voluit Bar. ꝛ doct.
in. d. l. si mihi ꝛ titio. Pau. de cast. ꝛ doc. in auth. si quas ruinas.
C. de sacrosanct. ecclesijs. Prefati itaqꝫ nobiles de Bernesio ꝛ de
Astarcijs rem illicitam nõ egerunt, si tẽpore albergamẽtorũ, vel
cõcessionum predictarum, ꝛ ꝓ introgijs, siue albergamentis hu-
iusmodi pecuniã receperint: etiam dato ꝙ pensio imposita vilis
9 videretur, aut modica: de quo tamen non cõstat, † quia vt pluri-
mum pensio, que ꝓ re emphyteutica exsoluitur, nõ soluitur in re-
cõpensationem fructuũ: sed propter recognitioneȝ dñi directi.
vt not. Bar. in. d. l. j. in secun. oppo. quẽ ibi sequuntur docto. com-
muniter. C. de iu. emphy. Et idem sensit Bal. in. l. item si verbera-
ratum. §. si quis. ff. de rei vend. ꝛ Fran. de are. in. d. l. si mihi ꝛ titio.
10 col. iij. † Et hac de causa, quãuis ꝑpter sterilitatẽ fructuum pen-
sio remittatur cõductori. l. licet. ꝛ. l. excepto. C. de loca. ꝛ. l. si vno. in
prin. ff. eo. ti. secus tamẽ est in emphyteuta, cui ꝑpter sterilitateȝ
huiusmodi nõ fit remissio: qꝛ vt predixi, emphyteuta, regulariter
nõ soluit pensionẽ ꝑpter recõpensationẽ fructuum, quos perci-
pit: cuius oppositum est in cõductore. Dicti etiam homines ꝛ in-
cole loci ꝑdicti Petrelate nihil illicitum, vel de iure ꝓhibitum
commiserunt, si predia ꝛ res ꝑdictas a prefatis de Bernesio ꝛ de
Astarcijs in albergamentum, seu emphyteusim receperint, ꝛ ab
initio ꝓ introgijs illis pecuniam exsoluerint, etiam presupposito
qđ pensiones modice viderentur: de quo tamẽ non apparet, imo
magis de cõtrario, cum res ꝛ predia huiusmodi eo tẽpore ereme,
ꝛ steriles existerent, ac etiam ventis, ꝛ aquarum inundationibus
subijcerẽtur, ꝛ hodie subijciantur ipsis vẽtis: quãuis ꝑpter multas
ꝛ sumptuosas reparationes prouisum extiterit ne inundentur.
11 † Debet enim inspici valor tẽporis factorum albergamentorũ,
nõ tẽporis moderni. ar. eoꝝ q̃ habẽtur in. l. ex mille. §. j. ff. de euict.
l. si voluntate. C. de rescin. vẽdi. c. cum dilecti. ꝛ. c. cum causa, cum
suis simil. de empti. ꝛ vendi. quod vel maxime, vel saltem, ꝛ sine du
bio ꝓcedit, quãdo valor rei act⁹ est diligẽtia, vel cultura possesso
ris. Hinc exclamat Jac. rebuf. in. l. in. his. C. de predi. nauicu. lib.
xi. ꝛ Bal. in. l. fi. C. de alluui. ꝛ palu. cõtra miseros ꝛ auaros prela-
tos, q volũt augere quãtitatẽ cẽsus predij dati in emphyteusim,
fertilioris effecti solicitudine, ꝛ cultura, aut sumptu possessoris,
qđ fiẽdũ nõ est. d. l. fi. ꝛ. l. in his supra allegata. Quinimo videtur cẽ-
sus nõ augẽdus propter melioritatem rei, etiam si illa fieret sine
diligentia, sumptu, vel cultura emphyteute. Ita videtur sentire
Bar. in. d. l. j. ver. quero quid ecõuerso. ꝛ ibi Sali. C. de iu. emphy.

Etiam nõ debẽt res ꝛ predia ꝑ-
dicta auferri emphyteutis, aut illis, qui albergamentum recepe-
runt a prefatis nobilibus de Bernesio ꝛ de Astarcijs pro eo qa,
vt ex aduerso, ꝛ parte dicti dñi procuratoris fiscalis pretenditur
12 ius eorum extitit resolutum; † ꝛ sic resolui debet ius dictorũ em-
phyteutarum: l. lex vectigali predio. ff. de pigno. c. j. §. ꝛ si clientu-
lus. de alie. feu. ꝛ. c. nuper, cum suis simili. de dona. inter vi. ꝛ vxo.
Quia dico ꝛ respondeo qđ illud ꝓcederet vbi ex natura cõtract⁹
celebrati ꝛ initi per, ꝛ inter prefatum quondam serenissimuȝ dñm
Ludouicum, ꝛ de Bernesio, ꝛ Astarcijs fuisset eorum ius resolu-
tum, vel alias ex necessitate ortum habẽte ante albergamẽta su-
perius mentionata: iuxta ea que habẽtur per tex. glo. Bar. Bal.
ꝛ docto. in. l. vbi autẽ. §. sed ꝛ marcellus. ff. de in di. adiec. Sed hic
non fuit ius dictorum de Bernesio ꝛ de Astarcijs ex natura cõ-
tractus, vel ex necessitate ortum habente ꝛc. resolutum: sed ex he
neplacito serenissimi dñi nostri regis Delphini moderni, ꝛ de ple
13 nitudine potestatis. † Quia non solum prefatus quõdam serenis-
simus dñs Ludouicus, cum in humanis ageret, obligabatur ad
obseruantiam concessionum, de quibus supra: per ea que no. doc.
in. l. digna vox. C. de legi. Bal. post alios in. l. princeps. ff. eo. titu.
Panor. ꝛ docto. in. c. j. de proba. sed etiaȝ serenissimus dñs noster
modernus. vt not. docto. in. c. j. de proba. Bal. ꝛ alij in. c. j. de natu.
feu. Idem Bal. in. l. j. ff. de constit. princi. docto. in. d. l. digna vox.
Inno. ꝛ Docto. in. c. nouit. de iudi. Resolutio igitur iuris autoꝝ
predictorum hominum non est facta ex natura cõtractus, vel ex
necessitate ortum habente ꝛc. sed est facta ex plenitudine potesta-
tis principis: que propterea non videtur debere preiudicare iuri
istorum hominum, saltem, ea ratione, quia non apparet qđ istud
sit de mente ipsius principis, imo magis apparet de mente con-
traria ex tenore rescripti parte dictorum consulum, ꝛ hominum
impetrati, ꝛ in hac causa producti: qđ etiam esse debet, ne eisdem
consulibus, seu hominibus, qui predia ꝛ res predictas in alberga
mentum receperunt, ꝛ qui sua cura, solicitudine, ꝛ sumptu res et
14 predia huiusmodi meliorauerunt, fiat iniuria, † q̃ maxime a prin-
cipe, ꝛ tanto principe debet esse remota. ar. l. ex facto. ff. de vulga.
ꝛ pupilla. l. j. §. permittitur. ff. de aqua quot. ꝛ esti. ꝛ. l. meminerint,
cum suis similibus. C. vnde vi.

¶ Argumentum.

¶ Locans operas suas ad sarcinas vehendas tenetur etiam de
casu, si casum culpa precessit. U. F.

1 ¶ Locatio facta gratia vtriusqꝫ, tam locantis, quaȝ locatori.
habet in se dolum, latam ꝛ leuem culpam.
2 Dominus ꝛ magister tenetur de delicto famuli delinquentis in
officio sibi commisso per dominum vel magistrum.
3 Locans operas in sarcinis vehendis, si quid illis detrimenti ac-
ciderit, an ꝛ in quo teneatur.
4 Leuem culpam contrahit qui in sua professione omisit quod di-
ligẽs homo non omisisset.
5 Filius ex forma statuti puniendus de maleficio patrẽ arctat etiã
nõ citatũ per clausulam statuti, quod cogatur pater ꝛc.
6 Casum vbi culpa precessit, tenetur quis de casu.

¶ De loca. ꝛ de cond. Consilium. xliij.

1 Illud certum est qđ cuȝ
locatio fiat gratia vtriusqꝫ, in ea veniunt dolus,
ac lata, ꝛ leuis culpa. l. si vt certo. §. nũc videndũ,
ꝛ quod ibi per docto. ff. commoda. not. doct. in. l.
si quis nec causam, ꝛ. l. rogasti. in princip. ff. si cer.
2 petatur. † Est etiam certissimũ quod dominus, siue magister; te-
netur de delicto famuli, quando delinquit in officio sibi commis-
so per dominum vel magistrum. l. j. §. familie. ꝛ quod ibi Bart. et
docto. ff. de publica. l. ij. ff. fur. aduer. nau. caupo. ꝛ. §. serui. insti. de
obliga. que ex qua. delic. not. Salic. in. l. que fortuitis. C. de pigno.
acti. Panor. ꝛ Cano. in. c. j. de resti. spoli. Cum igitur prouidus
vir magister Raynaudus nycoli operas locauerit, ad ducendas
ꝛ vehendas, seu duci ꝛ portari faciendas duas sarcinas certaruȝ
mercium honorabilis vir Bartholomei denti mercatoris loci de
Serro, apud Gebenam, ipseqꝫ ad illas deportandũ ꝛ ducendum
3 preposuerit Petrum guileti, † palam infertur eundeȝ magistrũ
Raynaudum teneri non solum de dolo ꝛ lata culpa: sed etiam de
leui, si illa perpetrata, vel commissa extiterit per prefatuȝ Guile-
ti circa vecturam ꝛ transportum dictarum sarcinarum. Dictaȝ
autẽ culpam, saltem leuem, videtur cõmisisse idem Guileti in nõ
extrahẽdo, vel extrahi faciendo alteram ex sarcinis huiusmodi a
stabulo, in quo pro tunc existebat, vt eaȝ ab incendio preseruaret
cum enim, vt apparet ex eiusdem Guileti depositione ꝛ confes-
sione, ipse Guileti ad dictum stabulum accesserit, ꝛ ipsum ingres
sus extiterit anteqꝫ ignis inualesceret, ꝛ eo tempore, quo ipse, vel
alius non timidus poterat sarcinaȝ hmõi a stabulo predicto ex-
4 trahere, † palã infertur eundẽ facere obmisisse, qđ facere nõ obmi
sisset diligẽs homo eiusdẽ cõditionis, aut professiõis: ꝛ sic in leuẽ
culpam circa ꝑditioneȝ ꝛ incendium dicte sarcine incidisse, per id
qđ no. Bar. in. l. qđ nerua. col. mihi. xiij. ver. qualiter ergo diminie
mus. ff. deposi. Bal. in. d. l. que fortuitis. col. mihi. v. versic. nũc ve-
nio ad leuem culpam. ꝛ Sali. in. l. si nullam. col. mihi. v. ver. Quar
to principaliter quero ꝛc. C. de pignora. acti. Quibus accedit, qa,
vt apparet ex actis cause inter partes predictas agitate. ꝛ mu-
li, ꝛ multe sarcine, siue halle tempore predicto existentes in eodem
stabulo, ab eo fuerunt extracti per alios, ꝛ sic ab incendio libera-
ti; quod ꝛ fieri potuisset de chargia dicti Bartholomei dẽti pro-
pe ostium stabuli huiusmodi existenti: ꝛ si dictus Guileti hoc fa-
cere metuebat, debebat procurare vt hoc fieret per alios. ¶ Nec
opponat mihi aliquis, non plene constitisse, vel constare qđ idem
Guileti ad dictum stabulum accesserit, ꝛ ipsum introierit anteq̃
ignis inualesceret, ꝛ eo tẽpore, quo potuisset, si nõ fuisset timidus,
chargiã predictã extrahere, ꝛ seruare ab incendio. Quĩ respon-
deo ꝛ dico qđ, cum ipse Guileti de hoc testificetur ꝛ deponat, hoc
sufficit. ar. eius quod no. Bar. in quadam sua disputatione, exor
diente, Perusine ciuitatis ꝛc. ipse ꝛ Alex. de imo. in. l. cum filius.
ff. de verbo. obliga. Bal. in. l. j. C. ne fili. pro pa. ꝛ in addi. Spec. tit.
de sentẽ. prola. col. xix. ꝛ in. l. fi. C. de bo. que libe. Sali. in. l. si filius.
C. ne fili. pro pa. ꝛ Anto. de butri. in. c. quãuis. col. penul. ꝛ vlti. de
5 re iudic. † in quibus locis not. qđ si statutum dicat, si filius male-
ficium commiserit ꝛc. cogatur pater ꝛc. ꝛ constet de maleficio per
probationes, vel propter veram confessioneȝ filij, pater tenebitur
etiam si in illo iudicio citatus non extiterit. Ergo a simili, cum in
casu nostro, vt predixi dictus magister Raynaudus teneatur, et
teneri debeat de culpa per dictum eius seruitorem, aut famulum
perpetrata, sufficit qđ de culpa huiusmodi appareat per deposi-
tionem iuratam dicti seruitoris aut famuli, per predicta.

Preterea non videtur esse sine
culpa etiaȝ grandi dictus Petrus guileti, qui interrogatus per
prouidum

loco nocte illius diei hospitaretur & quiesceret, dixit & respondit quod iret p quiescendo ad monasteriũ Clarimõtis, & quod inibi hospitaretur, qđ tamen non fecit: sed derelicto vel omisso itinere monasterij Clarimõtis, apud quod dictus denti accessit, iuit idem Guileti ad locũ Mure, & deinde ad locũ Gerie, in quo ex adverso pretenditur factum esse incẽdiũ. Debuisset em̃ idẽ Guileti vel respõdere se accessurũ ad dictum locum Mure, si ita facere intẽdebat, vt sic etiã illũ preveniret prefat⁹ Antonius: vel si hoc facere non intendebat, debebat accedere ad dictum monasteriũ, postquam sic se facturũ responderat: si em̃ respondisset se facturũ id quod facere intendebat, vel id fecisset quod se facturũ respõderat, fortasse incẽsa nõ fuisset chargia, de qua contenditur inter partes: etiam si hospitatus idem Guileti extitisset in dicto loco Gerie: & hoc propter diligentiam quã idem Antonius adhibuisset in servatione sue chargie. Videt igit idẽ magister Raynaud⁹ teneri de incẽdio, etiam si sine culpa dicti Petri guileti chargia predicta incẽ

6 sa extitisset: † quia vbi culpa precessit casuz, tenetur quis de casu l. si vt certo. §. interdũ, & qđ ibi Bar. ff. cõmoda. Laudarem tamẽ qđ spectabilis vir dñs vicebaillivus, corã quo hec causa pẽdet, videret si fieri posset componere hanc partium controversiã, que oĩa dixerim sub correctione cuiuslibet dñi melius sentientis.

¶ Argumentum.

¶ Testamentum in agris per rusticũ factum adhibitis tantum quinque testibus valet. V. S.

1 ¶ Institutio, & pupillaris substitutio inter liberos quot testib⁹ contenta est.
2 Substitutio pupillaris facta de extraneo in minus solenni volũtate non valet.
3 Rusticus in campis etiam inter extraneos cum quinque testibus testari potest si plures haberi non possint.
4 Clausula codicillaris, si nõ valet &c. qualiter intelligenda.

¶ De testa. Consilium. xliiij.

Dudum fuit in humanis providus quidam vir Bartholomeus girandi, qui pridem de anno. M. cccclxxvij. & die. xxviij. mensis Maij, fecit & cõdidit suum vltimũ & nũcupativũ testamentũ sub psentia vicarij loci incolar⁹ eiusdẽ testatoris, & aliorum quatuor testiuz, & notarij: qui inter cetera inibi disposita & fieri ordinata duabus filiabus suis, & cuilibet earundem certas pecuniaruz quantitates, sive summas, & res alias iure institutionis reliquit: & Gulielmũ & Mattheũ girandi filios suos naturales & legitimos, ac etiam ventrez vxoris sue si pregnãs esset, vel masculum pareret, vniuersales heredes instituit. Et si dicti Gulielm⁹ & Mattheus ab humanis sine liberis, ex suis proprijs corporibus legitime procreatis, decederet: substituit providum virũ Jacobũ giraudi eius nepotem ex fratre, reservata octava parte bonorum eiusdem testatoris, quem eo casu voluit remanere provido viro Claudio girandi eius fratri. ¶ Qui Bartholome⁹ permanens in voluntate antedicta vita functus est & decessit, superstitibus, & sibi superviuẽtibus prefatis Gulielmo & Mattheo hẽdib⁹ vlibus & duab⁹ filiab⁹ naturalib⁹ & legitimis. ¶ Dicti vero Gulielm⁹ & Matthe⁹ ministerio suorũ tutorũ, aut de, & cũ autoritate & cõsensu eorũdẽ, se imiscuerũt bonis & hereditati dicti quõdã Bartholomei eorum patris, successu tẽporis, vnus vez post aliũ, in pupillari etate & sine liberis decesserũt, superstitibus, & sibi superviuẽtibus dictis duabus filiabus testatoris, & dicto Jacobo nepote & substituto per dictũ quõdã Bartholomeũ. ¶ Ex facto hmõi sic, vt pmissuz est, deducto insurgit sequẽs dubiuz: an vez in vim substitutionis, de qua supra, possit & valeat prefatus Jacobus nepos, possessor bonorum & hereditatis dictorum quondam Bartholomei, Gulielmi, & Matthei, se tueri & defendere adversus dictas filias: & an in vim substitutionis huiusmodi bona, & hereditas eidem pertineant.

1 † Dubium facit quod licet tã institutio, quã pupillaris substitutiõ facte p parẽtes inter liberos, sive de liberis, valide sint, & de iure teneant, etiã si ibi nõ interfuerint, septẽ testes sed potiores dum tñ ad minus duo interfuerint institutio quidem valet, per id qđ habetur in. l. hac cõsultissima. §. ex imperfecto, & qđ ibi per doc. C. de testa. de substitutione vero pupillari pbatur per id quod not. Bar. in. l. ij. in princi. versic. vj. dixit &c. & quod ibi Fulgo. & Alexan. de imo. versicu. vj. requiritur in pupillari &c. ff. de vulg. & pupilla. Joan. de imo. in. c. raynutius, de testa. & Pau. de cast. consilio mihi. ccclij. exordiẽte, Visis om-

2 nibus punctis &c. † tamen substitutio pupillaris facta de extraneo in minus solenni voluntate, hoc est, non adhibito sufficienti testium numero. non valet. vt not. Bar. Joan. de imo. & Alexan. de imo. in locis superius allegatis, pro quibus est bonus text. in d. §. ex imperfecto. vbi habetur quod, quo ad extraneos, testamẽtum habetur pro non facto. Quãvis itaque testamentum dudum per dictum quondam Bartholomeum valuerit, quod ad institutionem factam de dictis quondam Gulielmo, & Mattheo liberis, sive filijs testatoris. d. §. ex imperfecto: non tamen videtur valuisse, vel valere, quo ad substitutionem factam de dicto Jacobo qui nõ est de liberis testatoris, sed nepos ex fratre: & sic sibi extraneus. ¶ Sed his non obstantibus dico substitutionem predictaz

3 valuisse, & valere. † Tum quia prefatus quondã Bartholomeus testator erat homo rusticus sive ruralis, & in oppido sive castro testat⁹ est, qui cũ plures testes, quam quinque, habere nõ potuerit. valuit, & de iure potuit testari in presentia quinque testiuz, etiã inter extraneos. l. fi. & quod ibi per docto. C. de testa. quod autem habere non potuerit vltra quinque testes, hoc de iure presumitur, l. cum de lege. ff. de proba. no. Bar. in. l. cõficiuntur. ff. de iur. codi. Tum quia presupposito, citra preiudicium veritatis, qđ plures testes habere potuisset, & sic non valuisset testamentum iure testa-

4 menti: † tamẽ, quia in testamẽto hmõi posita est illa vulgaris clausula, si non valet iure testamenti valeat iure codicillorum &c. dico qđ quanuis bona & hereditas antedicte eidẽ Jacobo non pertinerent iure testamenti, & sic iure directo: sibi tamẽ pertinerent iure codicillorum, & in vim clausule superi⁹ mẽtionate, que intelligenda est: non valet, id est, quatenus nõ valet: vt colligitur ex his que not. Bar. & Alexan. de imo. & docto. in. l. stichum qui me⁹ erit, ff. de legatis primo. Bar. & doct. in aut. ex causa. C. de libe. prete. & exhere. Bar. in. l. j. §. viij. ff. de iu. codi. Bal. in. l. controversia. ff. de transac. & Rapha. Fulgo. consilio mihi. lxvij. exordiente, In primo posite cõsultationis articulo &c. Et sic dato qđ huiusmodi codicillaris clausula nihil operata extiterit, quo ad institutionẽ factã de prefatis Gulielmo, & Mattheo, pro eo quia, vt predixi, illa valuit et valet sine dicta clausula: fuit tamen operata quo ad substitutionem: si tamen, & vbi de iure requirerentur septez testes ad illius validitatem. Fateor tamen qđ hoc psupposito substitutio predicta nõ valuisset, nec valeret iure pupillaris substitutionis, sed iure fideicõmissi: quia per dictam clausulam codicillarez videntur diete filie rogate, tanquam proximiores ab intestato, de reddendo & restituẽdo bona & hereditatẽ antedictas dicto Jacobo girandi.

¶ Argumentum.

¶ Res emphyteutica inscio directo dño vendita, si traditio sequuta non sit, in commissum non cadit. Quia si tradatur, resoluta priore venditione, non debetur, geminum laudimiũ. V. S.

1 ¶ Res emphyteutica vendita sine consensu domini directi quo casu in commissum non cadit.
2 Emphyteuta a pena commissi, etiam si post venditionem, & veram vel fictam traditionem rem hmõi redemerit, non relevatur.
3 Emphyteuta vendens rez sub pacto adiectionis in diẽ, si deinde alius meliorem conditionez afferat, an teneatur domino ad duo laudimia, & quando.
4 Laudimium habitum ex prima venditione, adveniẽte casu resolutionis contractus, non debet per dominum retineri, sed debet restitui ex secunda.

¶ De iure emphy. Consilium. xlv.

Pridem de anno domini Millesimo. cccclxxxij. & die. xiij. Novembris, nobilis Antonius de caylario, habitator loci de Sandiaco, vẽdidit & vẽditiõis titulo habere concessit nobili Gamalieli tũc pñti &c. duas partes, quas habebat in & super molendino dicto de la Resse, cuz suis pratis, nemoribus, riparijs, reselosa, piscatorijs, defensis, terris, cultis & incultis, & alijs inibi plenius expressatis, ptio septuagintaocto librarum Turoneñ. & vnius trentenarij bonarum & sufficientiuz ovium, per eundem nobilem Antonium habitarum: cui idem nobilis Antonius dedit & concessit facultatem adipiscendi possessionem realem, actualem, & corporalem rerum et bonorum huiusmodi, & donec hoc fecisset se constituit &c. Salvo et retento in pmissis directo dño magnifici viri do. sancti Valerij, tũc do. providum virum Antoniũ denti filiuz dicti Bartholomei, in quo

directi rerum ꝛ bonorũ hmõi, ꝛ censu tredecim denariorum Turo
neñ. annuatim soluẽdorũ in festo sancti Michaelis. ¶ Fuit aũt
actum ꝛ conuentum in venditione huiusmodi per ꝛ inter partes
predictas, q si prefatus nobilis Antonius eidem nobili Hama-
lieli expediret ꝛ solueret summam predictorum cẽtum ꝛ quatuor
florenorum, ꝛ dictũ trentenarium ouium illinc ad quinqꝫ annos
tunc proxime futuros, predicta venditio locũ nõ haberet ¶ Suc-
cessu vero tẽporis, scꝫ de anno dñi millesimo.cccclxxxvij. ꝛ die vi-
cesima mensis Octobris, ꝛ sic infra predictũ quinquennium, prefa
tus Hamaliel ad requisitionem ipsius Antonij eidem terminuꝫ
prorogauit ad tẽpus, de quo ibi: cum hoc, q idem Antonius te-
neretur, ꝛ ita promisit dicto nobili Hamalieli tunc pñti ꝛc. trade-
re ꝛ soluere in termino prorogato summã pdictaꝫ, ꝛ vnũ trentena-
rium ouium. Et pro reparationibus factis in bonis, ꝛ rebus supe
rius mẽtionatis quatuordecim libras, ꝛ quinqꝫ solidos Turo-
neñ. Puto aũt q infra dilationẽ, siue terminũ prorogatũ prefatus
nobilis Antonius eidẽ Hamalieli satisfecerit de summa, trente
nario ouium, ꝛ reparationibꝰ pdictis: ꝛ q eis mediãtibus rede-
merit res ꝛ bona superius mentionatas, ꝛ per dictum Antoniũ
prefato Hamalieli, vt dictum est, venditas. ¶ Quesitũ est an di-
cte due partes molendini, ꝛ alia bona superius mentionata ceci-
derint in commissum. ¶ Scdo presupposito q res ꝛ bona hmõi
in commissum non cecidissent, vel qd successor dicti magnifici do
mini sancti Valerij, ꝛ ab eo causam habens esset contentus reci-
pere laudimia an deberentur duo laudimia, vel vnicũ duntaxat.

Viso casu superius recitato

ac dubijs ꝛ quesitis ex eodem elicitis, dico ꝛ respõdeo ad quesita
1 ꝛ dubia hmõi. Et primo ad primũ, q lꝫ ex vẽditione rei emphy
teutice facta sine cõsensu dñi directi, nisi processum fuerit ad tradi
tionem, non cadat res in cõmissum, vt no. Specu. titu. de loca. §.
nunc aliqua. ver. xcv. Joan. and. ꝛ alij doct. magis cõmuniter in
c. potuit de loca. Alber. ꝛ Sali. in. l. fi. C. de iu. emphy. quos ibi se-
quitur Jas. max. colũ. mihi. lviij. multos referẽs, ꝛ Alex. de imo.
in. l. si a me. ꝛ. l. statuliber. ff. ad leg. falci. secus tamẽ est si ad tradi-
tionem processum extiterit: etiam si nõ vere, sed ficte res tradita
fuerit, vt quia cõstituisset venditor se nomine emptoris rem em-
phyteuticam p se vẽditam possidere, dando licentiam intrandi
possessionem rei hmõi, vt voluit Antonius de bu. consilio. xxxvj.
exordiente, De iure absqꝫ longa allegatione ꝛc. Alexã. de imo. in
d. l. si a me. post Paul. de castr. in. l. j. §. si rem depositam. ff. deposi
ti. ꝛ Jac. in. d. l. fi. ver. xix. quero. ibi, istum tamẽ commune ꝛc. C. de
2 iu. emphy. † Nec releuatur emphyteuta a pena commissi huiusmo
di, etiam si post venditionem, ꝛ veram vel fictam traditionem rẽ
huiusmodi redemerit, vt voluit Bar. in. l. sequitur. §. ideꝫ labeo.
ff. de vsuca. per. d. l. j. §. si rem. ff. depo. ꝛ per. l. quidam testamento.
ꝛ. l. rogo. ff. de fideicõ. liber. Et per casum. c. j. qd iu. sit si post alie-
na. feu. vassal. que iura ante Bar. no. allegat Dyn. ꝛ refert Albe.
in. d. l. fi. C. de iu. emphy. ꝛ idem tenet Bar. in. d. l. j. §. si rem. ꝛ in. l.
si quis libellos, ad fi. C. de appella. quod etiam tenuit Jacob. mul
tos cõmemorans in. d. l. fi. col. lix. ver. vicesimo quero ꝛc. Et quã-
uis aliqui tenuerint cõtrarium: hec tamẽ opinio videtur esse com-
munior, quam etiam secutus est Alex. de imo. in. d. l. si a me. quaꝫ
tamen opinionem limitauit ꝛ dixit non procedere Anto. de but.
in. d. consilio, si domini directi aliter non intersit, vt quia eius
conditio non est facta deterior. ar. c. de multa. de preben. ꝛ. c. si qs
presbyterorum. de re. eccle. non alienan. cuꝫ alijs iuribus in predi
cto consilio per eum allega. Que tamẽ limitatio nõ placuit Jas.
in. d. ver. vicesimo quero: ubi imitat etiam secũdo ꝛc. Nec videre-
tur suffragari illa clausula, siue pretensa protestatio, saluo ꝛ retẽ-
to in premissis dominio directo ꝛc. Quia per istaꝫ protestationẽ
solum videtur denuntiasse pfatus nobilis Antonius qd ipse nõ in
tendebat vendere bona ꝛ res predictas pleno iure: sed solum do-
minium vtile earũdem: vbi alias nisi hoc dixisset censeretur ven-
didisse pleno iure, per id qd no. Sali. in. d. l. fi. ver. sed dubiuꝫ est si
fundum ꝛc. C. de in. emphy. Preterea cũ, vt predictuꝫ est in casus
narratione, in dicta venditione posita sit clausula constituti, aut
constitutionis precarij, per quã censetur res ꝛ bona predicta sal-
tem ficte tradidisse, iuxta no. per docto. in. c. ij. de cõsuetu. in. l. tra
ditionibus. C. de pactis. ꝛ in alijs locis infinitis, ꝛ sic dicta prote
statio non videtur releuasse per id quod no. Bal. in. l. j. col. fi. C. de
his que pe. nomi. puto tamen qd, in casu nostro prefatus nobilis
Antonius esset minor vigintiquinqꝫ annis, ipse iuuaretur bene-
ficio restitutionis in integrum.

Ad secundum quesitum dico ꝛ

respondeo sub correctione cuiuslibet dñi melius sentiẽtis, q solũ
debeatur vnicuꝫ laudimiũ, per id quod no. Bar. in. l. ab emptio-
ne. versic. quero qualiter debet ꝛc. Et qd apertius ibi Bal. versic.
Querit hic Hul. ꝛc. ff. de pac. quãuis Alb. videatur sentire contra-
3 rium in simili, in. l. quoties. ff. de in di. adie. † Dicit enĩ q si emphy
teuta vẽdiderit rem sub pacto adiectionis in diem, ꝛ deinde aliꝰ
meliorẽ conditionem afferat, qd tũc dominus habebit duo laudi
mia tanq̃ de duabus venditionibus ꝛ hoc quando fuit ab initio
pura, ꝛ sub conditione resoluenda: secus auteꝫ vbi ab initio fuis-
set sub conditione celebrata: ꝛ pro hoc dicto Albe. videtur multum
facere q, cum ex prima vẽditione ius dño quesitum extiterit, non
videtur illi posse auferri. d. l. quidam testamẽto. ꝛ. l. rogo. ff. de fi-
deicõ. liber. l. j. §. si rem. ff. deposi. ꝛ. l. j. §. rectissime. ff. de vi ꝛ vi ar-
ma. debet ergo habere dñs laudimiuꝫ ex prima venditione. Sed
forte posset responderi, qd premissa procederent vbi esset quesitum
ius irreuocabiliter: sed hic nõ videtur quesitũ irreuocabiliter pro-
pter pactum resolutiuũ prime venditionis in casum, in quẽ ptiũ.
de quo supra, ꝛ dictum trentenariũ ouium restitueret infra quin
quennium, qd etiã tenuit quidam Beluga. doctor antiquus in. l.
4 vbi aũt. §. sed ꝛ marcellus. ff. de in di. adiec. † dicens q licet domi-
nus ex prima vẽditiõe statim debeat habere laudimiũ: tamẽ ad-
ueniente casu resolutionis cõtractus, laudimiũ habitũ ex prima
venditione, nõ debet per dñm retineri: sed debet restitui, ꝛ exsol-
ui ex secunda. Sentit igitur q solũ debeatur vnicũ laudimiuꝫ: ꝛ
in hanc partem videtur apertissime descẽdere Bal. in. d. l. ab em-
ptione, in loco preallegato.

¶ Argumentum.

¶ Solutioni pensionis annue vltra solitum, prescribunt subdi-
ti contra dñm saltem tempore longissimo, V. F.

1 ☞ Actio queqꝫ saltem tollitur prescriptione. 40. annorum.
2 Transactio vel ad perpetuũ cõtracta, prescriptioneꝫ. 40. tolle-
re non potest.
3 Verbũ ppetuo positũ in legibus, vel cõtractibus quid significet.
4 Renũtiari expresse quod introductũ est fauore reipubli. nõ põt.
5 Prescriptio cẽtũ annorum nunq̃ intelligitur remota. vbi inueni-
tur qd par pactũ, vel statutũ impediri possit prescriptio.
6 Cõtractuum stricta debet esse interpretatio.
7 Dispositio facta de simplicibus nõ cõprẽhendit casum mixtum.
8 Testamentorum larga ꝛ benigna debet esse interpretatio.
9 Masculinum concipit femininum in vltimis voluntatibus, nõ
in contractibus.

¶ De subdi. vassallor. Consilium. xlvj.

Dudum de Anno incar-
nationis dñice. M. cccxxxvj. ꝛ de mẽse Maij, fuit
celebrata ꝛ inita quedam transactio per ꝛ inter
magnificum quondam virum dominũ Raymũ
dũ de agõto militẽ, dñm Vallissaltus ꝛ castri de
Aurello ex vna, ꝛ vniuersitatem seu hoĩes habitatores ꝛ incolas
eiusdem loci de aurello partibus ex altera, de ꝛ super quibusdaꝫ
pretẽsis annuis prestationibus ꝛ iuribus, quas ꝛ que idẽ magni-
ficus quondam Raymundus dicebat ꝛ pretẽdebat per prefatos
hoĩes habitatores ꝛ incolas sibi debere exolui. ¶ Et quicquid ini-
bi fuerit per ꝛ inter partes predictas cõcordatum, transactum, ꝛ
conuẽtum: dicti tamẽ hoĩes habitãtes ꝛ incole eiusdẽ loci de Au
rello, ꝛ taꝫ moderni, quã eorum predecessores a decem. xx. xxx. xl. qn
quaginta, ꝛ centum annis, citra, vltra, ꝛ per eos, soluerunt soluꝫ ꝛ
dũtaxat tã magnifico dño Moderno pdicte Vallissaltꝰ ꝛ castri
huiusmodi de Aurello, quaꝫ suis predecessoribus, qui pro tẽpore
ꝛ a predictis tẽporibus extiterũt, prout sequitur. Et primo quideꝫ
habentes vnũ aratrũ, duas heminas annone, tres heminas aue-
ne, ꝛ quatuor solidos, ꝛ nihil vltra: siue vaccas, iumenta, ꝛ auere
minutum, vel caprinum habuerint, siue non. Et qr idem do. Sal-
tus dicit ꝛ pretẽdit q hoĩes, incole, vel habitatores loci predicti
de Aurello ducẽtes vnũ aratrum teneãtur ꝛ debẽt ad cãm aratri
hmõi dare ꝛ soluere eidem do. Saltꝰ dictas duas heminas an-
none, tres heminas auene, ꝛ quatuor solidos: ꝛ q nihilominus, si
habeãt auere lanutum, aut caprinum, vaccinum, vel equinuꝫ, te-
neãtur ꝛ debeant, vltra ꝛ pter dictas duas heminas annone, tres
heminas siuate seu auene, ꝛ quatuor solidos, soluere pro dictis a-
nimalibus summas annone, siuate, ꝛ pecunie, de quibus in instru
mẽto trãsactionis superius mentionate: pretendit preterea idem
magnificꝰ dñs, q habẽtes quatuor boues aratorios teneantur sol
uere quatuor heminas annone, sex heminas siuate, ꝛ octo solidos
quesitum est quid iuris.

Viso casu superius mẽtionato:

ꝛ intellectis dubijs, que ex casu huiusmodi oriuntur, dico et re-
spondeo, sub correctione cuiuslibet domini melius sentiẽtis, qd
prefatus

prefatus magnific⁹ dñs modern⁹. Saltus nõ põt, nec de iure va
let ab eisdẽ hoībus, incolis, vel habitatoribus ducẽtib⁹ vnũ ara-
trũ, etiã si vltra hoc habeant auere minutũ, vel caprinũ, vaccinũ,
aut equinum, nisi duas heminas annone, tres heminas siuate, ⁊
1 quatuor solidos exigere.† Et hoc ꝓpter exceptionẽ ꝑscriptionis,
q̃ eidẽ dño obstaret, ⁊ obstat, etiã si diceret q̃ð in instrumẽto trãs
actionis antedicte aliter caueretur. l. sicut in rem. ⁊ l. oẽs. cũ suis
2 simili. C. de prescri. xxx. vel. xl. anno.† Cui nõ obstat, ꝙ in predicto
instrumẽto dictũ extiterit, ꝙ cõuẽta, appũctata, vel transacta ꝑ-
petuo seruarent, q2 per hoc nõ est sublata prescriptio. xxx. aut. xl.
vel saltez centũ annoꝝ. l. in conditione, no. glos. ff. ad sillan. Bal.
in. l. j. col. fi. ff. solu. ma. per. d. l. iuncta. l. in rebus. C. de iure dotiũ.
Alex. de imo. in. l. nemo potest. ff. de lega. j. ⁊ Frãc. de are. in. l. cuz
stipulatus sim mihi a ꝓculo. ff. de verb. obli. ⁊ idem sensit Bal. in
l. q̃ð si nolit. §. si quid ita ff. de edili. edic. ⁊ Roma. in. l. j. ff. de vsu-
cap. s̃m q̃ð refert Fran. de are. in. d. l. cum stipulatus sim. ⁊ huius
3 dicti illa redditur ratio,† q2 licet verbum ꝑpetuo, de se significet
ꝑpetuitatẽ: si tamẽ ponatur in legibus, vel in cõtractib⁹, restrin-
gitur s̃m subiectã materiã, vt per hoc nõ videatur tolli leges in-
ducentes prescriptionẽ. Et nimirũ si per dictũ verbũ ꝑpetuo, nõ
4 tollatur ꝑscriptio predicta,† q2 non posset etiã expresse illi renũ-
tiari, vtpote introducte in fauorẽ reipublice. l. j. ff. de vsuca. iũcta
l. ius publicũ. ff. de pact. no. Bar. ⁊ sequaces in. d. l. j. ff. de vsuca. et
Alex. de imo. in. d. l. nemo põt. Frã. de are. ⁊ idem Alex. in. d. l. cũ
stipulatus sim. Pro quo videatur Ange. in. l. j. C. ne rei domi. vel
tẽplo. ⁊ in aut. vt de cet. nõ fi. §. fi. col. v. ⁊ q̃ð voluit Bal. in. c. j. §. ꝑ-
terea. de capi. Conr. in. l. centurio. ad fi. post Cy. ⁊ Oldr. ff. de vul-
ga. ⁊ papil. in. l. fi. §. fi. C. de tẽpo. appella. ⁊ in. l. pacisci. ff. de pact.
5 † Quibus addo, ꝙ vbi inuenit̃ ꝙ ꝑ pactũ, vel statutum impediri
possit prescriptio, nunq̃ intelligit̃ remota ꝑscriptio cẽtũ annoꝝ,
vt voluit Ang. in. d. l. nemo põt. ꝓ quo allegat tex. in. l. j. C. de pre
scrip. xxx. vel. xl. anno. ⁊ de hoc, s̃m Ale. de imo. in. d. l. nemo põt.
est melior tex. in. d. aut. vt de cetero. §. pe. iũcta glo. in verbo, ꝑscri
ptione. ⁊ ibi ad hoc põderat illũ tex. Ang. Et idẽ tenet Ange. in
d. l. j. C. ne rei domi. ⁊ in. d. l. oẽs. ad fi. C. de ꝑscri. xxx. vel. xl. anno.
⁊ in. l. nõ solũ. in prin. ff. de vsuca. Ad q̃ð etiã facit q̃ð voluit Bal.
i. d. l. j. §. ꝑterea. de cap. Cõr. ⁊ Bar. i. l. cũ satis. C. de agr. ⁊ cẽ. li. xj.

Preterea si attendatur ad di-
ctũ ꝑtensum trãsactionis instrm̃ in ver. ⁊ quicunq; laborauerint
vt supra dictũ est vel auere minutũ habuerint ⁊c. ibi videt̃ deter-
minari ⁊ decidi ista q̃ð: scz ꝙ si qs laboret, vel aratrũ, aut aratra
habeat, ⁊ etiã habeat auere minutũ, vel aliud: ⁊ ẽt si mercator, vel
aĩs cõcurrant in vno hoīe habitatore, vel incola loci predicti de
Aurello multe qualitates ex ꝑdictis. ꝙ ille nõ teneat̃ soluere nisi
semel, ⁊ ꝑ vna qualitate. Et ꝑsupposito, citra ꝑiudiciũ veritatis,
ꝙ ista q̃ð nõ videret̃ decidi in dicto ver. ꝑ dictis hoībus: illud sal
tẽ certũ est, ꝙ in nulla pte instrumẽti hmõi repit̃ cõuẽtũ, aut trãs-
actũ ꝙ ille, in quo cõcurrũt plures q̃litates vtpote qui ducit vnũ
aratrũ, ⁊ habet tria trentenaria ouiũ. vel caprarũ, vel tria trente
naria ouiuz, ⁊ caprarũ, tenet̃ soluere annis singulis do. eiusdẽ lo-
ci ad cãm vcz aratri, duas heminas annone, tres heminas siua-
te, ⁊ q̃tuor solidos, ⁊ ad causam dictoꝝ triũ trẽtenarioꝝ vnã he-
minã annone ⁊ duos solidos: ⁊ sic in alijs casib⁹, in qbus reperiũ-
6 tur plures q̃litates cõcurrere in eodẽ hoīe.† Ergo do. hoc petere
nõ põt, q2 cũ hic sumus in materia contractuuz, in quibus fit stri
cta interpretatio. l. quicquid astringẽde. ff. de verb. obli. ⁊ l. vete-
7 ribus. ff. de pac.† dispositio facta de simplicib⁹ nõ cõprehẽdit ca-
sum mixtum, vt no. Roma. in. l. ij. in prin. col. xviij. ff. de ver. obli.
⁊ Alex. de imo. in. l. si extraneus. col. iij. ff. de condi. ob cau. volunt
enim ꝙ si ille qui vendidit equã paciscat̃ cum emptore, ꝙ si equa
masculũ pareret, mascul⁹ hmõi esset venditoris: si femellã, femel-
la hmõi esset emptoris ⁊ contingat equã parere masculuz ⁊ femel
lã, ꝙ iste casus, qui est casus mixtus, nõ cõprehẽditur sub dispo-
sitione facta de dictis casibus simplicibus: moti illa ratione quã
in cõtractib⁹ fit interꝑtatio stricta: ⁊ sic nõ obstat. l. si ita scriptuz.
8 ff. de lib. ⁊ posthu.† q2 illa loquit̃ in testamẽto, ⁊ in casu, in quo fit
larga ⁊ benigna interpretatio. l. in testamẽtis. ff. de reg. iu. ⁊ l. iij.
9 ff. de vi. ⁊ triti. lega.† Et hinc dici solet, ꝙ lz ĩ vltimis volũtatib⁹
masculinũ gen⁹ cõcipiat femininũ. l. si ita scriptũ sit, cũ suis simi.
ff. de lega. ij. secus est tñ in contractibus. vt no. Archi. in. c. si quis
suadẽte. xvij. q. iiij. Concludo igit̃ ex ꝑmissis, ꝑfatuz magnificum
do. non posse petere a ꝑfatis hoībus, habitatoribus, vel incolis,
nisi ꝓut soluere cõsueuerũt a tẽporibus superi⁹ mẽtionatis, ⁊ q̃ð,
quo ad hoc, eisdẽ hoībus nõ obest predictũ instrumẽtum. Et ita
mihi videt̃ sub correctione cuiuslibet dñi melius sentientis.

¶ Argumentum.

¶ Donatio remuneratoria per superuenientiam liberoꝝ non re
uocatur: nedũ per prohibitionem alienationis. ¶ A. F.

1 ¶ Prohibitio testatoris de non vendendo aut donando, non
eximit rem a nostro commertio.
2 Juramentum quod seruari debeat.
3 Donatio reuocata ꝓpter superuenientiam liberoꝝ q̃ dicat̃ ⁊ qñ.
4 Lex si vnq̃. C. de reuo. dona. in qua donatione non habeat locũ.
5 Donatio remuneratoria nõ est ꝓpria ⁊ vera donatio, sed ob cãm,
⁊ est potius quedam permutatio, q̃ lucrum.
6 Instrumento tandiu statur, quandiu contrarium per testes fide
dignos probatur.

¶ De reuocan. dona. Consilium. xlvij.

Ttento casu mihi exhi
bito, ⁊ dubijs ex eo elicitis, dico ⁊ respondeo ad
quesita hmõi, ꝓut sequit̃. Et primo ad duo pri-
ma quesita rñdeo, q̃ð quicquid sit de validitate,
vel efficacia prohibitionis, de qua in casus nar-
ratione: donatio facta per honestam mulierẽ Margaretam ta-
rione ꝓuido viro Bertrãdo bodonis valuit, ⁊ valet quo ad hoc,
vt nõ possit vel valeat eadem Margareta ex capite ꝓhibitionis
antedicte venire cõtra donationẽ per se factã: ⁊ sic valuit ipsa do
1 natio in preiudiciũ eiusdem Margarete:† q2 ꝓhibitio testatoris
de nõ vendendo aut donãdo nõ eximit rem a nostro cõmertio. l.
filiusfa. §. diui. ff de lega. j. ⁊ l. fi. §. fin aũt sub cõditione. C. cõia de
lega. Q̃ð maxime ꝓcedit, ⁊ ꝓcedere debet in hoc casu, vbi prefata
Margareta cõuenit, ꝑmisit ⁊ ad sanctã dei euãgelia iurauit do
nationẽ ꝑdictã tenere, attẽdere, cõplere, ⁊ inuiolabiliter obserua
re, ⁊ ꝯ eam nõ facere, dicere, nec venire de iure, aut de facto per se,
2 nec ꝑ aliã interpositã, seu interponẽdã ꝑsonã.† Q̃ð iuramẽtũ, cũ
seruari possit sine interitu ꝓprie salutis ⁊ detrimẽto alterius ser
uãdũ est. c. si vero. ⁊ c. cũ cõtingat, de iureiur. ⁊ c. quãuis pactũ. de
pac. in. vj. ⁊ c. licet mulieres, de iureiuran. eod. lib.

3 † Sed maior difficultas restat
in hoc casu, an dõatio ꝑdicta reuocata extiterit aut reuocari pos
sit ꝓpter supueniẽtiã liberoꝝ qui post donationẽ ꝑdictã nati di-
cuntur, per. l. si vnq̃. C. de reuocã. dona. ꝑ quã. l. videtur ꝓbari, ꝙ
si post donationẽ factã extraneo de omnibus bonis. aut parte, do
nãs liberos suscipiat, cẽset̃ reuocata donatio. ⁊ ita cõiter sentiũt
doc. in. l. j. C. de inoffi. dona. Bar. in. l. titia. §. imperator. ff. de leg.
ij. ⁊ Cano. in. c. fi. de dona. Sed his non obstantibus dico ⁊ rñdeo
ꝙ, q2 donatio hmõi facta est ex cã remuneratiõis, illa nõ est reuo
4 cata nec reuocari debet,† q2 in donatione remuneratoria non hz
locuz. d. l. si vnq̃. vt no. Bal. in. d. l. si vnq̃, ꝓut refert Roma. in. l.
si vero. §. de viro. col. xlviij. ff. solu. ma. Et q̃uãuis Alex. de imo. in
d. l. si vnq̃. dicat se reperire, asserit tamẽ ꝙ hoc reperit̃ in aliqui-
bus suis lecturis, ego vero palam fateor nõ vidisse. Et idez quod
supra, scz ꝙ. d. l. si vnq̃, non habeat locũ in donatione remunera-
toria, consuluit Roma. cõsilio mihi. xxvi. exordiẽte. Pro decisio-
ne eoꝝ de qbus dubitat̃ ⁊c. vbi etiã refert Bal. ita cõsuluisse in. d.
l. si vnq̃. Pro quo allegat idem Roma. ꝙ. d. l. si vnquã. procedat
ponendo specialẽ ⁊ singularẽ casum reuocande donationis. Er-
go verba eius, dũ de donatione loquit̃, debẽt stricte ⁊ ꝓprie intel-
ligi, vcz de vera ⁊ liberali donatione. l. filiusfa. ff. de don. l. j. §. qui
5 in perpertuũ. ff. si ager vecti. vel emphy. peta.† Nõ aũt de donatio
ne remuneratoria, q̃ nõ est propria donatio. sed ob causam. l. j. ⁊ l.
aquilius regulus, ⁊ q̃ð ibi per doc. ff. de dona. ⁊ q̃ð donatio remu
neratoria non sit proprie donatio, no. Bar. in prima cõstitutione
ffoꝝ ver. Et sic q̃ro nunquid donatio facta per Constantinuz ⁊c.
Panor. in. c. dona. de do. post diuor. resti. Quinimo vt dicit Frã.
de are. cõsilio mihi. xvij. col. vj. circa fi. donatio remuneratoria est
potius quedã ꝑmutatio, quã lucrũ. l. q̃ð aũt. ff. de dona. inter vi. ⁊
vxo. Etiã ꝙ donatio remuneratoria nõ sit vera donatio videtur
sentire Alex. de imo. in. d. l. j. ff. de dona. ⁊ Panor. in. c. cum in ec-
clesie. de simonia. Multas alias rationes allegat Roman⁹. in di
6 cto cõsilio, quas nõ prosequor.† Q̃ð aũt donatio predicta fuerit
remuneratoria ꝓbatur ꝑ instrumentũ, in quo ꝑ dictã Margare
tã hoc asseritur: illi eñ assertioni stãdum est in preiudiciũ ipsi⁹. l.
optimam. C. de contrahen. ⁊ cõmitten. stipula. cui nõ obstat. l. ⁊ si
forte, ⁊ q̃ð ibi per doc. de castren. pecu. ⁊ q̃ð no. doct. in. l. si dona-
tione. C. de colla. ⁊ in. c. ceterum. de dona. Q̃ñ respondeo q̃ð lex il
la, ⁊ no. per doct. in dictis locis ꝓcedunt in ꝑsonis prohibitis, vel
suspectis: vtpote quando fit donatio inter viruz ⁊ vxorem, vel in-
ter patrem ⁊ filium, vel per platum ecclesie de rebus eiusdẽ eccle
sie. In casu võ nr̃o ꝑfata Margareta nõ erat a lege ꝓhibita do-
nare huic Bertrando, ⁊ sic non obstãt. Preterea probabitur, vt
audio, ꝑ multos testes, ꝙ idẽ Bertrandus multis annis seruiuit
prouido quondam viro Gulielmo guigonis eius auo materno,

q cui⁹ heres existit p dimidia parte ipsa Margareta, ⁊ post mortem illius eidem Margarete: de quibus seruitijs nullam aliam habuit recompensationem.

Ad tertiū dubium siue quesitum

rñdeo qd, cū prefatus Bertrand⁹ teneat ⁊ possideat bona vna cum eadē Margareta, ⁊ cū ea maneat, debet ipse Bertrād⁹ possessionē ⁊ mansionē hmōi cōtinuare. ⁊ in ea nihil nouare. Si vero eadem Margareta eundē expellere niteretur, non patiat nec derelinquat. Si vero ad ipsi⁹ Margarete instantiā fiant sibi precepta de exeundo, nō cōsentiat, sed se opponat: ⁊ prosequatur oppositionem, ⁊ interim eam continuet vt supra. Oportebit eñi qd ipsa Margareta libellum offerat super reuocatione.

Ad id vero qd in vltimo loco

querit, rñdeo qd in hoc casu eidē Bertrādo nō refragat, vel nocet omissio renunciationū, de quib⁹ ibi: pro eo qa nec puto donationē sibi factā excedere valorem quingētorū aureorū, nec quod ipse apud eandē Margaretā ingratitudinē cōmiserit, vel quod ipse pacta non seruauerit: solum aūt illud maxime obstare videbatur, de quo superius dixi, scz liberorū natiuitas. In premissis nihil attingo de iurib⁹ ecclesie Auisani substitute in pretio rerū vendēdarū, quia nec de his queritur, nec scribere expedit.

¶ Argumentum.

¶ Municipes iurisdictionem non habētes statuta condere nequeunt, presertim aliud municipium tangentia. A.F.

1 ☞ Oppidum nullā habēs iurisdictionē, nullū pōt facere statutum ptinens ad causarū decisionem sine superioris autoritate.
2 Statuta causarum decisiua facere est iurisdictionis in genere.
3 Uniuersitas in preiudicium illorum, qui de suo gremio non sunt statutum condere non potest, presertim non vocatis.
4 Recursus fit ad superiorem in turbata, vel ablata possessione, lite pendente non obstante.
5 Lite pendente contra inhibitiones turbande possessionis introductas, in quibus ad superiorem recurrendum.
6 Inhibitio ⁊ arrestum an spoliet possessorem, aut tantū turbet in possessione.
7 Obstaculum in medio seruitutis Titij ad impediendum illius vsumfructū Titius tollere potest propria autoritate.
8 Statutum, si quis per literas, ex capite spolij propter inhibitiōes intentatam facit intentantem corruere in expensis.
9 Circuitus vitandus est maxime in litibus ⁊ iudicijs.
10 Litium finis optandus est.
Parlamentum vices cuius gerat, ⁊ quo studio teneatur.
11 Prefecti pretorio autoritas quanta sit.
12 Senatus parlamentalis qualiter in causis consueuit procedere.
13 Iuri naturali ⁊ gentium sola veritas attendenda.
14 Uerbum, sola, omnem alterum excludit a participio eius actus, de quo fit sermo.
15 Ueritas facti sola inspicienda est ⁊ attēdēda, nō tela iudicij.
16 Testes super circūstantijs opportunis debent interrogari, etiā post publicationē ad partis aduerse instātiam iterum audiri.
17 Interrogatoria noua capitula pro aduersario continere non debent.

¶ De manicip. ⁊ origi. Consilium. xlviij.

Uiso casu mihi exhibito

parte habitatorū Grangie Gontardorū exord. Casus talis est habitatores Grāgie ⁊c. ⁊ dubijs ex casu hmōi elicitis, dico ⁊ respondeo breuiter et succincte ad quesita hmōi, prout ecce.

Et primo ad quartū cū illud

1 debeat esse primum in ordine, dico ⁊ rñdeo † quod, cū oppidū, siue loc⁹ ⁊ hoies loci Rossatij nullā habeāt iurisdictionem, nullū possunt facere statutū ptinēs ad causarū decisionē, saltē sine superioris autoritatē, vt voluit Bar. in. l. oēs populi. in. c. iiij. q. pncipali. Pet. de ancha. in repet. c. canonū statuta. ver. Nono quero quis possit facere statuta ⁊c. de cōsti. ⁊ doc. cōiter in. l. cunctos populos. C. de sum. trini. Et nimirū si facere nō potuerint, siue pos-
2 sint statuta hmōi cū careāt iurisdictiōe, † ⁊ facere talia statuta sit iurisdictionis in genere, vt ptz ex diffinitione, no. in. l. j. ff. de iur. om. iudi. ⁊ voluit Bal. in. d. l. cūctos populos. ver. Nūc venio ad cām formalē ⁊c. ⁊ Pet. de ancha. vbi supra. Et psupposito qd oppidū, siue loc⁹, ⁊ hoies hmōi possent statutū cōdere in ptinētibus administrationē rerū eorūdē hoim siue loci: quodcq̄ retengute in dicto casu mētionate concernerent administrationē rerū oppi-
3 di, seu hominū predictorū: † non potuissent tamē, nec de iure possent ipsi homines facere constitutionem, siue statutum in preiudicium dictorū habitatorū Grangie Gontardorum forensiū, ⁊ de eorū vniuersitate non existentium, per id qd voluit Inno. in. c. ex parte. col. mihi. ij. ver. nam ⁊ si millesies paciscerentur ⁊c. de consu. ⁊ Panor. in. c. j. ver. not. ij. qd in editione ⁊c. de his q̄ fi. a maio. par. capi. per. c. cum omnes. de constitu. Et presertim hoc facere non potuerunt, non vocatis prefatis habitatorib⁹ Grāgie Gontardorū, de quorum preiudicio agebatur. l. in cōcedendo. ff. de aqua plu. arcē. ⁊. l. sancim⁹, cū suis similib. C. de admini. tuto. facit in rōne sui. c. j. de can. pos. ⁊ propri. ⁊. l. nā ita diuus. ff. de adopti.

4 † **Ad primum quesitum dico ⁊**

rñdeo qd licet prefati habitatores Grangie Gontardorum potuerint recurrere ad dñm iudicem Rossatij, ⁊ inibi petere ne lite pēdente aliquid innouaretur in eorū ⁊ sue possessionis preiudicium, in qua turbandi nō erant, vel ea spoliādi. c. nōne. viij. q. iiij. c. volum⁹. xvj. q. iiij. ⁊. c. ij. vt lit. pendē. no. Io. and. in. c. j. ⁊ per illū tex. extra vt li. pendē. ⁊ Ioā. de sancto Geor. in. c. significanti. vbi etiā per Cano. de appella. potuerunt tamē, nō obstante pendētia litis hmōi, recurrere ad nobilem ⁊ potentē virum do. senescallū Montilliademarij, seu eius locūtenentem, arg. eorū que habentur in. c. cū teneamur, de appella. Si eñi post appellationē a primo iudice interiectā licitū sit adire eūdē primū iudicē super possessione ablata, vel turbata. d. c. cū teneamur: multofortius lz pēdente lite corā inferiore, ppter oblatā, vel turbatā possessionē recurrere ad superiorē, ad quē spectat puidere aduersus grauamina p inferiorē iudicē illata. Illud aūt certū est qd pendēte lite in casu predicto mētionato nō debuit habitatorib⁹ antedictis inhiberi, ne glandes colligerēt, nec ipsi cū glandibus per eosdē collectis arrestari, per id qd habetur in. d. c. j. vt lit. pendē. ⁊ alijs iurib⁹ ad hoc superius alleg. no. Panor. in. c. cū venissent. col. mihi
5 pe. de resti. in inte. Io. de. s. Geor. ⁊ alij doc. in. d. c. significāte. † Et vbi inhibitio ⁊ arrestū hmōi pcessissent mādato iudicis Rossatij potuissent habitatores antedicti, tanq̄ grauati ppter inhibitionē ⁊ arrestū hmōi, recurrere ad superiorē, ⁊ obtinere reuocationē eorūdē, quatenus de facto processerūt, ⁊ que de iure, vtpote facta parte inaudita, ⁊ alias sine cause cognitione, erāt nulla, qz nimis ppere ⁊c. l. j. ⁊ qd ibi per doc. C. de execu. rei iudi. per Ale. de imo. ⁊ doc. in. l. de pupillo. §. meminisse. ff. de noui ope. nūtia. Et idē esset si inhibitio ⁊ arrestū antedicta facta fuissent autoritate ⁊ mādato do. castellani loci predicti Rossatij.

6 † **Ad tertium dico ⁊ respondeo**

q̄ p inhibitionē, ⁊ arrestū hmōi nō videnť spoliati dicti habitatores eorū possessione, seu quasi, de qua in dicto casu: sed poti⁹ vidētur fuisse in possessione hmōi, seu q̄si inquietati aut turbati. l. vim facit, ⁊ qd ibi p glo. ſm vnā lecturā, quā ibi sequunť cōiter Bar. ⁊ doc. ff. d vi ⁊ vi arma. Nō eñi fuerūt expulsi, vel eiecti, nec glādes eis ablate: sed solū est inhibitū ne vlteri⁹ colligerēt, ⁊ ipsi arrestati tanq̄ fortasse ptēsi delinquētes. Ad qd facit, arguēdo de impedimēto facti ad impedimētū iuris, qd no. Panor. post Pe. de anc. ⁊ Anto de bu. in qbusdā suis recollectis. in. c. j. de immunita. eccl.
7 † No. eñi q̄ si in medio vius vel ad impediēdū vsū alicui⁹ seruitutis, quē habeo i fundo alieno, fiat sepes, aut mur⁹, vl' aliud obstaculū, possum illud tollere mea autoritate. Et istud cōtingit ratione possessionis, quā retineo nō obstāte obstaculo. ⁊ idem sentit Bar. in. l. j. §. hoc interdicto. ver. ij. prodest in alio. ff. de iti. actuq̄ priua. Nec etiā cēsendi sunt pfati habitatores q̄si formidolosi, aut suspicati se posse repelli, possessionē pdidisse, p eo qz recurrerunt ad dictū do. senescallū seu ei⁹ locūtenētē, p id qd no. gl. in. l. clā possidere. §. qui ad nūdinas, ⁊ qd ibi p Frā. de are. col. mihi. vij. ff. de acq. pos. gl. in. l. j. §. interdictū. ff. vti pos. ⁊ Bar. in. l. ij. char. j. C. de
8 iur. emphy. † Ex quib⁹ videť q̄, si pfati habitatores intētauerint statutū, si quis p lras, ex capite spolij ppter inhibitionē ⁊ arrestū de quo supra, nō videant bene pcessisse: ex eo qz vt dixi, non erant cēsendi spoliati, sed poti⁹ turbati: ⁊ sic quo ad caput spolij nō fuit loc⁹ pdicto statuto. Putarē tñ q̄, lz deberēt succūbere in expen. factis ad cām ptense reintegratiōis tā corā dicto locūtenēte do. senescalli, q̄ corā egregio viro d. iudice appellationū: si tñ magnifico Delphinali parlamēto, ad qd pns cā extitit deuoluta, appareat quo ad materiā principalē de bono iure eorūdē habitatorū posset ipm insigne parlamētū, ⁊ vt mihi videtur deberet quo ad materiā principalē pferre sentētiā p ipsis habitatorib⁹, nō expe-
9 ctato alio iudicio, sine alia instātia: vt euiteť ali⁹ circuit⁹, † q euitād⁹ est. l. cū fundus. §. seruū ignorās. ff. si certū pe. l. dñs testō. ff. de cōd. indebi. et cle. auditor. de rescrip. ⁊ vt sit inter partes pdictas, ⁊ quo ad materiā, de qua disceptarūt, litiū finis, q optādus est. l. qdā existimauerūt. ff. si cer. pet. ⁊. c. finē litib⁹, de do. ⁊ contu. ⁊. c. frequens

10 et.c.frequens,cũ suis simi.de resti.spoli.in.vj.†Et hic finis maxie
optãdus est.put ꝛ reipublice indefesso ꝛ laudabili studio optari
cõsuetũ est ab ipso eminẽtissimo senatorio parlamẽto:vtpote qȯ
vices ei⁹ gerat,qui fatet ꝛ asserit ideo volũtarios labores appete
re,vt quietem aliĳs pparet.in aut.vt diui.iussi.subscrip,habe.glo
rio.questo.in pnc.colla.viĳ.itẽ et eius,qui p republica noctes du
cit insomnes.in aut.vt iudi.sine quoquo suffra.in pnc.colla.ĳ.Et
11 qȯ fungit vice pfecti ptorio:†cuius quanta sit autoritas colligit
ex his,q̃ post Guliel.de cu.voluit Bal.in.l.j.ff.de offi.prefec.pto.
Bar.in.l.j.col.j.ꝙ quisq3 in.et.l.oẽs.in.l.q.pncipali.ver.quarto
q̃ro nũquid iudices ꝛc.ff.de iusti.ꝛ iur.ꝛ Alex.de Jmol.in.l.j.col.
mihi.viĳ.ver.sub quo aũt gradu cõprehendat rex.ff.de offi.ei⁹ cui
12 mãda.est iu.†et qȯ pȯt,et cõsueuit pcedere summarie,simplr.sine
strepitu ꝛ figura iudiciĳ:ꝛ sola facti veritate ĩspecta.Cui ppterea
sufficit,ꝛ sufficere dz ꝙ veritatẽ et veritatis informationem ha-
13 beat,sine aliqua solẽnitate vel forma iudiciaria:†qꝛ ptes redacte
sunt ad merũ ius naturale ꝛ gentiũ,quo sola veritas attendit,vt
voluit Angel.aret.in.§.in bone fidei.circa fi.ver.quid si fiat com-
missio.institu.de actio.et Roma.cõsilio mihi.xx.exordiẽte,Viso
puncto ꝛc.Ad qȯ faciũt no.p Bar.et doc.in.l.filiusfamilias.ff.de
dona.in.l.j.ff.de testa.mili.p Alex.de Jmo.in.l.milites.C.eod.ti.
14 et p Bal.in.l.solã.in fi.C.de testibus.†Hoc enĩ verbũ sola omnez
alterũ excludit a participio eius act⁹,de quo fit sermo.l.si finita.
15 §.iulianus,in fi.et.l.cũ vn⁹.in prin.ff.de bo.auto.iudi.possi.†Cũ
igit magnificũ Delphinale parlamentũ pcedere possit sola facti
veritate inspecta:hoc solũ,vt mihi videt,attẽdere dz,vt videat de
quo sibi cõstet,nec attẽdat ad telã iudiciĳ,q̃ Penelopes tela mul
toties lõgior est et diuturnior,maxime in inferiorib⁹ curiĳs et pe-
daneis iudicib⁹,de quibus dicit Horatius.

Nõ missura cutem,nisi plena cruoris hirudo:que sanguisuga est.
Preterea nemo est qui dubitet ipsuz sanctius facturũ,si cãm hãc
terminauerit,etiã quo ad materiã principalẽ,si de veritate illius
sibi constet:q̃ si eã remitteret iudici Rossatĳ vel alteri de ea cum
nouis expensis inquisituro:psertim cũ corã ipso magnifico parla
mẽto parte aduersa patiẽte inquisitum extiterit de ipsa materia
principali,et sup ea factus fuerit pcessus:qui ppterea sibi dz piu-
dicare,etiã si al's ea inuita inquiri nõ debuisset,put dicit in simi-
li in.c.j.de resti.Quib⁹ accedat ꝙ de qua re cognouit iudex ꝛc.l.de
qua re.in prin.de iudi.no.Cano.c.cũ contingat,de offi.delega.

16 † Ad tertium quesitum dico et
rñdeo ꝙ,si interrogatoria,de quib⁹ ibi,erãt cõcepta ꝛ fcã sup cir-
cũstãtĳs opportunis,debuerũt testes sup illis interrogari,vt no.
Cano.in.c.p tuas.de testi.ꝛ Specu.titu.de testi.§.iaz de interro-
gatoriĳs,ver.Item caute.qȯ si factum nõ extiterit,possent testes
etiã post publicationẽ ad partis aduerse instantiã iterato audiri
vt volũt doct.vbi supra.Ideo aũt dixi,si ptinẽter,ꝛ sup faciẽtib⁹
ad hanc cãm ꝛc.qꝛ al's sup talib⁹ interrogari nõ debuissent,vt nȯ.
Specul.in.d.§.iam de interrogatoriĳs.§.habita ergo dilatione.
17 Dixi etiã sup circunstãtĳs,† qꝛ interrogatoria noua capl'a p ad-
uersario cõtinere nõ debent:illa enĩ facere dz aduersarius,vt no.
Jo.an.in.d.§.iam de interrogatoriĳs,ver.interrogatoriũ aũt,in
addi.exordiẽte,De circũstantĳs ergo ꝛc.que qꝛ nõ vidi ad speciẽ,
an vez essent pertinentia aut impertinẽtia et apta,vel inepta,de-
fendere non valeo.

Argumentum.

Pensionẽ pro equitatu Principis vassallus subditis super-
indicere nõ potest,nec ipse se eximere,aut aliĳs pascua preter mo
rem concedere.V.F.

1 Exactio per dominuz subditis insolite ꝛ indebite facta,per
metum extorta dicitur.
2 Heres malefidei possessoris etiam ex sua persona non prescribit,
nisi alienum restituat:ad quod tenetur propter exonerationẽ cõ-
scientie defuncti.
3 Legibus que non reperiuntur correcte de iure canonico standuz
est tam in foro canonico,q̃ ciuili.
4 Territorium quoad iurisdictionem est dñi loci,quaz fundatam
nõ habet quoad dominium particularium bonorum.
5 Ager conpascuus an Colonis in culturam dari possit per domi
num inuitis subditis.

De munici.et origio. Consil.xlix.

Cum multe dudum es-
sent cõtrouersie ꝛ lites mote per et inter nobilez
quondam ꝛ potentem virũ.N.de castellana tunc
dominum loci de Salernis ex vna,et vniuersita-
tem ꝛ homines eiusdem loci partibus ex altera
de et sup diuersis,ꝛ inter cetera de equitatu,ꝛ caualcatis,que ali-
quando indicebantur in dicto loco,ꝛ vicaria Draguyniani Tan
dem Anno domini Millesimo tricentesimo tricesimooctauo,et
de mense.N.prefati dominus,vniuersitas ꝛ homines compro-
miserunt in nobilem quondam ꝛ potentem virum Bonifacium
de castellana,tunc dominum loci.N.qui postea,auditis partibus
controuersias et questiones huiusmodi p eius laudum,siue arbi-
tramentalem sentẽtiam terminauit ꝛ inter partes composuit,et
laudãdo voluit,cognouit ꝛ ordinauit ꝙ,quo ad caualcatas pre-
dictas,prefati homines tenerentur et deberent,quando indice-
rentur,dare et soluere ipsi do.de Salernis,si p eisdez soluere vel-
lent,tot.quot dabatur in vicaria Draguyniani p seruitio alia-
rum caualcatarũ:hoc adiecto ꝙ in pretio duarum caualcatarum
scilicet illorum de Salernis et de Villacorsa.ipse domin⁹ recipe-
re deberet cẽtum solidos,quos soluere consueuerãt illi de Villa
corsa.Et vltra solutionem hmõi centũ solidoꝝ debebat tñ dimi-
nui vniuersitati ꝛ hoibus de Salernis de ptio caualcatarũ,ꝙ ter
tia pars earũdem solueret per ipsum dñm de Salernis p illis de
Villacorsa,inclusis dictis cẽtuz solidis.Cognouit pterea ꝛ lauda
uit ꝙ,vbi idẽ dñs seruire nollet p illis de Salernis,tenent ꝛ de-
bent,inclusis dictis centum solidis,soluere tertiam partez dicta-
rum caualcatarum.Et q̃uis fm formam predicte sentẽtie,si-
ue laudi,do.de Salernis nõ debuerit p tempore,nec debeat exi-
gere caualcatas,nisi quando indicuntur,et secundum modum et
taxam superius mẽtionatos.Nihilominus tamen nobilis ꝛ ge-
nerosus vir.N.de Castellana,do,modernus loci predicti de Sa-
lernis nitit et satagit annis singulis habere,et recipere ab vni-
uersitate,et hoibus pdictis p dictis caualcatis quindecim flore-
nos monete currẽtis:in quo ipsi vniuersitas,ꝛ hoies multiplici-
ter opprimunt et grauant.Facit p eo,tam qꝛ dictã summam exi-
gere seu extorquere nitit etiã p illis annis,quib⁹ nulle caualcate
indicuntur,q̃ etiã ppter summã excessiuaz:qꝛ non tenent nisi ad
duas partes duarum caualcatarũ,fm taxam fieri consuetaz in
dicta vicaria:et qꝛ quãdo indicunt pdicte caualcate,ipse dñs non
seruit nec seruire cõsueuit:sed vniuersitas ꝛ hoies antedicti mit-
tũt ꝛ mittere cõsueuerunt hoies suis sumptib⁹ ꝛ expensis qui pro
eis seruiãt.Ex quibus sequit ꝙ idẽ dñs deberet,et debet ab exa-
ctione hmõi.supersedere,ꝛ remanere cõtentus de iuribus sibi de-
bitis,et olim adiudicatis per sententias,lauda vel transactiones
ne eosdem vniuersitatem et hoies puocet ad non obseruantiam
conuentorum,vel laudatorum.Nec videtur pdesse eidẽ dño mo-
derno,ꝙ ipse,vel etiã forte aliqui sui predecessores dictas caual-
1 catas aliquãdiu exegerint:†quia cum ille essent insolite vel inde-
bite nisi eo tẽpore quo indicebantur,et iuxta quotã,de qua supra
ille psumunt ab eo et predecessoribus suis per metum extorte.fm
Bal.in.c.j.§.pactiones.de pa.constã.Alexã.de Jmol.in.l.j.§.que
onerande.ff.qua.re.acti.non da.et Fran.de are.cõsilio mihi.xiiĳ.
exordiente,Viso diligenter considerato ꝛc.col.xv.et consi.xxiiĳ.
exordiente,Quatuor dubia potissime discutienda ꝛc.vbi etiam
allegat Joã.And.in nouel.in.c.j.de prescrip.in.vj.Facit ad pre-
missa,ꝙ cũ ipse dñs modernus illis suis predecessoribus titulo
vniuersali ꝛ hereditario successerit,mala eoꝝ fides sibi nocere de-
buerit ꝛ debeat,ꝛ impedire pscriptionẽ,etiã si ipse tẽpore lõgissi-
2 mo exegisset:†qꝛ heres malefidei possessoris etiã ex sua persona
nõ pscribit,qꝛ tenetur exonerare cõscientiã defuncti.c.fi.de sepul.
qȯ facere non potest,nisi alienum restituat.Et ita firmat Ant.de
butri.et Jo.de Jmol.in.c.si diligenti,de pscrip.pro quo Panor.
ibi,et in.c.ĳ.eo.titu.allegat.l.cum heres.ff.de diuer.et tempo.p-
3 scrip.et.l.sequitur.§.heres.ff.de vsuca.†que iura nõ reperiũtur
correcta de iure canonico:ergo eis stãdum est tam in foro canoni-
co,q̃ ciuili.per not.in.c.j.de noui ope.nuntia.Idem tenet Bal.in
aut.ad hec.ver.sed quid dicemus.C.de vsu.et videt fuisse de men
te Joan.and.in addi.Specu.§.fi.Et Pau.de ca.in dicta.l.sequi
tur.§.heres.Roma.et Alexan.de Jmol.in.l.pomponius.§.cum
quis.ff.de acqui.poss.Et pro hac parte consuluit Alex.de Jmo.
consilio mihi.lxxiiĳ.in primo volumine,ꝛ consilio.ccxv.in secũdo
volumine.

Preterea cõqueruntur vniuer-
sitas ꝛ homines antedicti de prefato dño,et se dicunt per eundez
opprimi et grauari ex et pro eo,qꝛ licet quoddam olim defensuz,
vulgariter appellatum,siue dictum vebana,fuerit defensum vni
uersitatis ꝛ hominũ ipsius loci de Salernis,et sic ad eosdẽ tanq̃
ad dños spectauerit,q̃uis postea de cõmuni consensu redactum
extiterit in pascuã:idẽ tamen dñs modernus nititur et satagit
vniuersitate,ꝛ hominibus inuitis dare dictum defensum,siue par
tem illius ad facheriã,et recipere in solidum facheriã antedictã:
in quo multipliciter opprimũtur et grauent vniuersitas et homi
nes.Tũ quia,cum sit suum,ad eos pertinet recipere huiusmodi
facheriã.Tum ꝛ quia,presupposito ꝙ illam recipere nõ deberet

in solidum, ipsi saltem deberent habere dimidiā partem, cum ipsi percipiāt & percipere consueuerint mediā partem emolumētorum que recipiūtur p terra gasta, vtpote p emolumētis, que recipiūtur ab extraneis sua animalia depascētib⁹ in territorio de Salernis & alijs similibus. Tū & q2 ipse dominus p ipsa facheria, quā recipit, nihil detrahit prefatis vniuersitati & hominib⁹ de tallia siue collecta, in qua sibi tenētur: quod facere deberet, etiam si verū esset q defensum predictum esset dñi, prout nō est, nec esse debet: q2 non est de bonis designatis in instrumento sentētie arbitralis dudum late p egregios quondā viros dominū Ludouicum guirani & Joānem martini legum docto. Si enim vt pdixi, defensum huiusmodi sit vniuersitatis, & hominum pdictorum: imo quia est eorum, ad eos pertinet illud ad facheriam cōcedere, vel als de eo disponere. l. in re mādata. cum suis simili. C. māda. Nec dicat idē dñs q, cum ipse sit dominus loci et territorij de Salernis, habeat propterea intētionem fundatam de iure communi quo ad dñium
4 dicti defensi. Quoniam respondeo q istud non procedit, † q2 licet quo ad iurisdictionem territorū sit dñs loci. l. pupillus. §. territorium. ff. de verbo. signifi. l. extra territorium. ff. de iurisdi. omnium iudi. et. l. bene a zenone. vbi glos. et docto. C. de quadri. prescript. nō tamē habet eam fundatam quoad dñium particulariū bonorum, vtpote domorum, terrarum & aliorū pdictorum, vt no. Panor. Benedic. & docto. in. c. nimis. de iureiurā. Preterea ipsi probabunt, vt audio, q defensum huiusmodi fuit ab antiquissimis temporibus, et citra eorūdem vniuersitatis & hominum. Et presupposito, citra preiudicium veritatis, q defensum hmōi fuisset, et esset quoad proprietatem dicti domini moderni, & suorum predecessorū: illud tamen certū est, q vniuersitas, & homines habuerunt ab antiquissimis temporibus ius in illo depascēdi eorū animalia, ita vt nemini alteri liceret preter eos, vel sine eorum consensu sua animalia inibi depascere, vel facere alias expletas.
5 † Quo fit vt non debuerit, nec possit ipse dominus modernus, inuitis eisdem vniuersitate et hominibus defensum huiusmodi reducere in culturam, vel alteri ad hoc faciendum concedere: cum hoc sit contra formam & consuetudinem iuris pascendi. arg. l. preses. et. l. si manifeste. C. de seruitu. et aqua. l. secūda. in fine. C. ad legem aquiliam. Facit. l. sed et si quid. §. sed nec seruitus, cum. l. se. ff. de vsufruct. l. locus. §. j. eodem titulo. et. l. si vsusfructus, §. rescripto. ff. de aqua plu. arcen. ex hoc enim deterioratur ius vniuersitatis & hominum predictorum, pro eo quia facherij, siue coloni non patiūtur, nec paterētur q tempore culture, vel quo blada ibi existūt vniuersitas & homines alia sua depascerēt pter dānum, qd eis inferret. Debite igit ipse dñs ab istis facherijs supsedere debet & eas vlterius nō facere sine cōsensu dictorū vniuersitatis & hoim: & vbi fient de cōsensu, debēbunt ipsi habere saltē dimidiā partem emolumenti ex concessione percipiendi. Et ita mihi videt, salua pleniore deliberatione, & iudicio cuiuslibet melius sentientis.

¶ Argumentum.

¶ Episcopi, vel Capitulum, qui soli vinum certis mensibus vltra communem cursum vendere debent certo pretio, vendere non coguntur: sed si vendant, pretium nequeunt excedere. V. F.

1 ¶ Verbū nullū superfluū aut superuacaneū in aliqua scriptura esse debet, sed vnumquodq prolatum esse cū potestate operādi, si fieri potest.
2 Vis fienda in verbis secundum ius.
3 Cōfessio & recognitio in fauorem cuius est introducta, in eius dānum non debet retorqueri.
4 Ad bona ecclesiastica prescribenda quod tempus necessarium.

¶ De sacrosan. eccle. Consil. I.

Perscrutato casu superius mētionato, & dubijs ex eo subtiliter elicitis dico & respondeo breuiter et succincte ad dubia huiusmodi, prout ecce. Et primo ad primum q licet super hoc possint multa adduci & allegari hincinde: hec tamen pars videtur esse verior, q in venditione fienda per reuerendum in Christo patrē & do. do. Cisterciēsem epm, & suos successores, haberi debeat respect⁹ ad cōem cursum, & ad illud pretiū, quo fm cōem cursum vēdita est cupa vini, non aūt ad illud, quo nō, cōiter, sed fortasse per aliquem, & vltra cōe pretium
1 vēdita extitisset: moueor rōnibus sequētib⁹. † Tū q2 nullū verbū positū in aliqua scriptura vacare debet, vel inibi poni superflue. c. si romanorū. & qd ibi glo. sup verbo mēbranas. dist. xix. c. sic enim versi. itē vbi ait ecce ego Paulus. & q ibi gl. xviij. q. j. c. solite. & qd ibi glo. de maio. & obe. l. si stipulatus. in prin. ff. de vsuris. debet enī non solum vnūquodq clausula: sed etiā vnūquodq verbū platum esse cū potestate operādi, si fieri pōt. p iura predicta. l. hoc lege. ff. de cōtrahen. emp. qd etiā voluit Bal. C. co. ti. in. ix. q. super rubrica. Ang. cōn. mihi. ccl. & . cclv. exordiente. Ser Symō de regio suū cōdidit testamentum &c. Pet. de ancha. consilio. mihi. lxiij. exordiēte, Pro clariore decisione &c. Pau. de ca. cōsi. mihi. cxj. quod exordit, Substitutio preiecta facta Antonio &c. p quo allegat. l. j. in fine. ff. ad munici. l. iij. §. neq frustra. ff. de iniuri. & . l. si qū. ff. de
2 leg. j. † Etenim fiēda est vis in vbis, vt no. gl. in. c. ita ego. xxij. q. j. cū itaq in instrumēto trāsactionis, de qua in casu, posita extiterint hec verba, cōem cursum, oportet q verba hmōi aliquid operent: que tū nihil operarent si diceremus cōtrariū eius, qd predixi: sufficisset enim dicere, q vltra q̄ fuerit vendita cupa vini in ipso loco, vel districtu per aliquē ex dictis hoib⁹, idē dñs eps, seu sui possint & valeāt vēdere denarios duos: & ita hec verba, cōem cursum essent supflua. Tū etiā q2 si trāsigētes sensērint q. d. eps. trāsigēs et successores possent vendere cupā vini duob⁹ denarijs nō solū vltra cōem cursum: sed etiā vltra q̄ vendita extitisset per aliquem ex subditis, hoc erat facile denotare per adiectionē huius copulatiue cōiunctionis, & scribēde post verbum cursum: verbi gratia dicēdo, q vltra cōem cursum & q̄ fuerit &c. quod cū factū nō extiterit, puto standū fore primo sensui. ar. c. ad audiētiam. de decimis. tū & q2 verba predicta videnť satis clare habere sensum predictū & sic nō est ab illo recedēdū. l. ille aut ille. §. cū in vbis. & . l. non aliter. ff. de lega. iij. Tū & q2, si que esset obscuritas. deberem⁹ sequi id qd est minimū & verisimilius. l. semper in obscuris. & . l. in obscuris. cū suis simili. ff. de regu. iu. & q2 verisimilius est q partes senserint de cursu, aut pretio cōmuni, q̄ de aliquo particulari ptio, q fortasse poterat & pōt vel frauduleter, vel ex alia cā etiā licita excedere pretium commune, debemus huic sensui acquiescere. Taceo q etiā in obscuris facienda est interpretatio in odium eius, qui aperti⁹ &c.

Ad secundum quesitū dico et rñdeo, salua visione instrumēti, de quo supra. qd nō vidi: q, cū cōfessio, recognitio, & ius, siue facultas, de quib⁹ i casu, censeant pcedere in fauorē Cisterciēsis ecclesie, & reuerēdorū dñorū eporū eiusdem ecclesie, ille nō debet in eorū lesionē siue dānum retorqueri. l. nulla, & quod ibi Bald. de cu. & Ange. de legi. & . l. legata inutiliter & qd ibi per doct. ff. de lega. j. pro quo optime facit. l. ea lege. ff. loca. si igit vendere cupā vini duobus denarijs vltra cōem cursum redūdet in pīudiciū & lesionē pdicte ecclesie, & reuerēdi in Christo patris domini Cisterciēsis episcopi, nō puto q ipse possit, vel de iure debeat cogi ad hoc faciendū. inspectis verbis casus mihi exhibiti: nisi forte quis dicere voluerit cōtrariū, propter illa verba & teneant idē dominus episcopus, & sui tenere bonū & sufficiens vinū, non putrefactū, neq corruptū: sed hec videnť mihi intelligēda eo casu, quo dñs episcopus vellet vēdere, & prohibere homines ne vinū vēdāt in minuto vel in grosso: alias nō, nisi alia verba posita in instrumento, de quo supra, astringerent. super quib⁹, vtpote nō visis, non possum plenius respondere, quia inciuile est nisi tota lege perspecta &c. l. inciuile. ff. de legibus.

Ad tertium dico et respondeo sub correctione cuiuslibet dñi melius sentientis, q licet idē reuerendus episcopus cessaret per aliquod tempus tenere gabellam: nō tamen propterea preiudicaret Cisterciēsi ecclesie, quominus
4 ipse vel sui successores illam tenere posset imposterū, † nisi elaberetur tps sufficiēs & requisitū ad prescriptionē cōtra bona & iura ecclesiastica, qd est quadraginta annorum, per ea q̄ habētur & notātur per doct. in. c. cū accessissent. de cōsti. c. si de terra. & . c. accedētibus, de priuilegijs. & q̄uis hec iura videant loqui in priuilegijs idē tamen est in alijs iuribus, siue bonis ecclesijs cōpetentibus, aut. quas actiones. C. de sacrosan. eccl. et. c. de quarta. de prescrip. no. Inn. in. d. c. accedētibus, Panor. in. c. si de terra. superius allegato. ¶ Fateor tū q si pfatus reuerēdus do. eps cesset per tps tenere gabellam, et ita patiat hoies de Crocio vēdere vinum ad grossum. vel minutū ad diē. xxv. mēsis Junij vsq ad decimā diē mēsis Septēbris, nō poterunt fortasse imposterum a possessione hmōi expelli, vel alias impediri quomin⁹ eo tpe vēdant: nisi p viam petitorij, nisi forte qs dicat, q imo hoc fieri poterit etiā per viam possessorij. c. reintegranda. iij. q. j. sed in hoc facio dubium, super quo vlterius non insisto.

¶ Argumentum.

¶ Testes in criminalib⁹ repetunt, presertim si se aliter deposuisse asserant atq scriptum sit, & illos primum tantum notarius examinari. V. F.

1 ¶ Causa dicitur criminalis cū agit de pena applicanda fisco.
2 Testes in causa criminali repetunt, etiā post ipsorū publicationē.

Testes

3 Testes post publicationem quibus casibus sunt repetendi.
4 Viue voci potius standum, ꝙ pelli mortue.
5 Suspitionis maximum momentum fit scripture, cum testes dicunt se aliter deposuisse, ꝙ scriptum sit.

¶De testib. Consi.lj.

Visis depositionibus testiū parte ꝓuidi viri Siffredi chalueti in quadaꝫ inqsitionali cā tā ex mero officio curie ordinarie loci Pogeti, ꝙ ad instigationē venerabilis viri dñi, ꝓcuratoris fiscalis eiusdē curie cōtra eūdem Siffredū agitata ꝓductorū, examinatorū, auditorum, dico ꝙ nō obstante publicatione testiū hmōi, prefati testes sunt repetendi, ⁊ alij testes ꝓ pleniori iustificatione defensiōis eiusdē Siffredi admittēdi, causis
1 ⁊ rōnibus sequētibus.† Tū qꝛ, cū in cā hmōi agat̄ de pena applicāda fisco, vel fortasse imponēda corpori eiusdē Siffredi, ipa cā ōꝫ criminalis, vt no.gl.⁊ post eā Bar.in.l.iij.ff.de sepul.vio. An. de bu.⁊ Panor.extra de iudicijs, super rubri.⁊ plene. Jo.de pla. in.l.ij.C.de his qui ex pu.ratio.pecu.mutu.accepe.⁊ in.l.j.C.de
2 superexac.tribu.li.x.† in cā vero criminali repetunt̄ testes, ēt post ipsorū publicationē, vt voluit Jo.and.in.c.de testibus, put refert ⁊ sequit̄ Panor.in.c.fraternitatis.eo.tit.† Tū ⁊ qꝛ in cā hu
3 iusmodi actū est ex mero officio iudicis, vel saltē ad instātiā deputati ꝑ eū vel dñm, ⁊ qui nō hꝫ ius in cā hmōi: quo casu ēt post publicationē testiū repetunt̄ ipsi testes iā ꝓducti, ⁊ noui recipiūtur.c.cū clamor, ⁊ quod ibi ꝑ Jnn. Host. Panor.⁊ doc.de testi.
¶Preterea, vt audio, testes parte p̄fati Siffredi examinati di
4 cūt se aliter dixisse ⁊ deposuisse ꝙ repiat̄ scriptū.† Quo, fit vt audiri debeāt: ⁊ si ita deposuerint, poti⁹ credi debeat ipsis testibus vtpote viue voci, ꝙ scripture, ⁊ sic pelli mortue: cū examinati extiterit sine iudice ⁊ testib⁹, ita vr̄ sensisse Spec.ti.de teste.§.j.ver sed pone ecce iudex, hꝫ Alex.de imo.cōsi.mihi.lxv.exordiēte, Visis ꝓcessibus in cā inquisitionis ⁊c.in.ij.vol. Qḋ maxime debet ꝓcedere hic, cū vel oēs, vel multi ex testibus antedictis dicāt se
5 nō sic deposuisse, put scriptū reperit̄.† ratiōe cui⁹ videt̄ scriptura suspecta, put voluit Ang.⁊ refert Jo.de imol.in.l.j.§.si quis neget, versi.itē adde qḋ tāgit Jac.de are.ff.quēadmodum testa. aperi.⁊ qꝛ etiā nō appareret illū, qui testes p̄dictos examinauit esse notarium. Vt igit̄ tollat̄ omnis ambiguitas, videtur testes huiusmodi debere denuo examinari ⁊ nouos admitti: nec prefatus Siffredus inquisitus, ⁊ in cām tractus minus debite, ⁊ fortasse cōtra iustitiā cōdemnet̄: qḋ fiēdū nō est, qꝛ in dubio sancti⁹ est nocentē absoluere, ꝙ innocentem condēnare.l.cū qui nocētez in princi.ff.de iniur. Que dixerim sub correctione cuiuslibet dñi melius sentientis, cui premissa submitto, ⁊ submissa esse volo.

¶Argumentum.

¶Trāsitus pecoris per certum territoriū licentia data ⁊ per testes probata, trahitur ad vicinos agros eiusdem domini, si director ab eo datus pecoris magistrum eo direxit. V.S.

1 ¶Verba dispositiōis quotiescūꝗ cessant, cessat ei⁹ depositio.
2 Testi deponenti per verbum credo, non creditur.
3 Testis dicens se pro certo credere nihil probat, nisi reddat bonam rationem per sensum corporis.
4 Factum, quod non est punibile, in quacunꝗ parte loci factū fuerit, debet ad punitionem illius facientis probari fuisse factū de loco prohibito.

¶De testib. Consi.lij.

Visis titulis inquisitionalibus dudū formatis parte venerabilis viri dñi procuratoris fiscalis curie ordinarie loci de Pogeto dam percipia, cōtra ⁊ aduersus ꝓuidū virū Siffredū chalueti, responsionibus parte eiusdē Chalueti factis literis huiusmodi, ac etiam propositis defensionalibus ꝑ ⁊ nomine dicti Chalueti in ipsa cā oblatis, ⁊ depositionib⁹ testiū super eisdeꝫ ꝓpositis ꝓductorū, examinatorū, ⁊ auditorū, dico sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis, dictū Siffredum chalueti fuisse, fore, ⁊ esse ab intitulatis in eisdem absoluendum, causis, rationibus, ⁊ motiuis ex processu cause huius satis clare apparentibus. Cōstat eñ depositionibus Joannis macris, et Stephani giraudi super tertio articulo dictorum propositorū exceptionalium examinatorum, prefatū Chalueti petijsse a nobili ⁊ generoso viro Francisco de besigniano, do. Besigniani, tutore domini de Aulanco ⁊ loci predicti Pogeti, quatenus eideꝫ Chalueti daret ⁊ concederet transitū ꝓ suo auere, quod etiā asseruit morbosum: ꝙ que p̄fatus do. Besigniani hmōi reque sta audita ⁊ prius habita cōuētione inter eū ⁊ prefatū Chalueti de, ⁊ super solutiōe pulueragij, precepit ⁊ iniūxit prouido viro Bertrādo chaberti Baiulo eorūdē locorū Aulāci ⁊ de Pogeto quaten⁹ loca trāsitus ipsi Chalueti ostēderet. Appareret ꝑterea de positionibus tam ipsius Chaberti, ꝙ aliorum testiū, loca transitus dicto Chalueti ostēdisse. per depositionē etiā ipsius Chaberti apparet, ꝙ nedum ostēderit sibi loca existētia infra locū ⁊ territoriū de Aulanco: sed etiā loca existētia in territorio loci predicti Pogeti. Ex quib⁹ clare infertur prefatū Chalueti habuisse licētiam a dicto do. Besigniani trāseundi per dicta territoria cū dicto eius auere, hāc autē licentiā dāt ⁊ dare cōsueuerūt tā ipse do. Besigniani tutor prefatus, ꝙ Baiulus locorū predictorū, vt deponūt testes super.xvj.articulo dictorū titulorū. Nihil igit̄ fecit prefatus Chalueti cōtra ꝑtensas preconizationes, in libellis predictis plenius mentionatas: cum, vt in libellis pretenditur, ꝓhibeantur fieri trāsitus ⁊ immissiones aueriū sine licentia dñi seu officiariorū: nō igit̄ fuit nec est locus verbis siue terminis di
1 ctarū ꝓconizationū, ergo nec ipsis preconizationib⁹.† qꝛ vbi cessant verba ꝓconizationū, cessat ⁊ dispositio earūdē.ar.l.hos accusare.§.omnibus.ff.de accusa.l.iij.§.toties.ff.de dam.infec.⁊.l.j.§. loquitur.ff.de aqua quoti.⁊ esti. ¶Premissis nō obstat si dicat̄, prefatū Chalueti solū petijsse licentiā transeūdi eius auere per territoriū de Aulanco, put videt̄ deponere dict⁹ Bertrād⁹ chaberti: quoniā, vt apparet ex depositionibus p̄fatorū Joānis macris, ⁊ Stephani giraudi, ipse Chalueti petijt sibi dari transitū ꝓ auere ⁊c. nihil expsso de territorio Aulāci, saltē de quo deponēt: ⁊ ita videt̄ petita licētia ꝓ terras ⁊ loca, que erāt sub administratione ipsius do. Besigniani tutoris domini locorū Aulāci ⁊ de Pogeto: ⁊ ita poti⁹ credēdū est ipsis Jo. macris, ⁊ Girandi, tanꝗ verisimiliora deponētibus.c.lꝫ cām.§.quāꝗ aūt pars.de pba.⁊.l.testiū fides, post princ.ibi, an ad ea q̄ interrogaueras.ff. de testi. ꝙ dicto Bertrādo chaberti, cuius vox seu depositio cuꝫ vni⁹ sit nulli⁹ est.c.tā literis.de test.⁊.l.iurisiurādi.cū suis simili. C.eo.ti. dict⁹ etiā Bertrādus repetit⁹ cōfitet̄ ostēdisse certas costas partiꝫ existētes in territorio Aulāci, ⁊ partim in territorio de Pogeto, ⁊ dixisse dicto Siffredo chalueti, ꝙ nō curaret siue dubitaret trāsire ꝑ loca ostēsa, qꝛ ⁊ territoriū Aulāci ⁊ territoriū Pogeti erāt dñi de Aulāco, cuius tutor ⁊ administrator existebat ipe do. Besigniani: ꝑ que verba satis cōcedebat̄ licentia ipsi Siffredo chalueti trāseūdi ⁊c. dato citra p̄iudiciū veritatis, qḋ illa cōcessa nō fuisset ꝑ prefatū tutorē, put ei cōcessa fuerat: qḋ si nō ad quid ostendebat idē Baiulus ꝓ transitu faciēdo nō solum loca existētia in territorio Aulāci, sed etiā loca existētia in territorio Pogeti: cū, vt p̄dixi, ⁊ apparet ꝑ depositiones testiū, haberet in mādatis a dicto do. Besigniani de ostēdo ꝑ q̄ loca ⁊c. Premissis etiā nō obstat qḋ dixit dict⁹ Joānes macris sup dicto tertio articulo ꝓpositorū exceptionaliū, circa finē, quaten⁹ inibi dicit se credere ꝙ do. Besigniani intelligebat ꝑcipere dicto Bertrādo chaberti, ꝙ eidē Chalueti ostēderet in territorio de Aulā
2 co ⁊c. rōnē reddēs ex eo, qꝛ erat in eodē loco.† Quoniā dico ꝙ cū idē testis testificet̄ ⁊ deponat quo ad hoc per verbū credit, sibi nō credit̄, nec vꝫ hoc dictū. vt no.gl.⁊ qḋ ibi ꝑ doc.in.l.ij.§.pe.ff.de aqua plu.arcē.l.testiū.⁊ qḋ ibi ꝑ Cy.⁊ alios scribētes.C.de testi. no. Spec.in ti.de teste.§.j.ver.itē.ꝙ deposuit de credulitate, qui
3 nimo dicit Bal.† ꝙ etiā si testis diceret se ꝓ certo credere, sibi nō credert̄, nisi reddat bonā rationē ꝑ sensum corporis. ita no. ipse Bal.in.l.siue possidetis.C.de pba. hoc etiā voluit Alex.de imol. cōsi.mihi.lxx.in.j.vol.⁊ idē voluit in.l.ij.§.idē labeo.ff.de aqua plu.arcen.ꝑterea quō potuit patere eidē testi intellect⁹ dicti do. Besigniani: cū intellect⁹ hmōi, vtpote quid interi⁹, ⁊ incorporeū nec videri, nec alias sensu corporeo ꝑcipi potuerit, nisi ꝑ signa exteriora, vtpote ꝑ voces, vel alias res de quibus nō appt, nec deponit idē testis: rō aūt sue sciētie nō cōcludit necessario. put fieri dꝫ: ⁊ si rō sua ꝓcederet, solū cēseri deberet petijsse licētiā transeūdi per ipsum castrū, siue locū, vel villā de Aulāco, cū tūc in ea existerent, nō per territoriū, in quo nō erāt: quod ius est fraus.
¶Forte aūt oppone t̄ ex aduerso, ꝙ ꝑte dicti Chalueti ꝓbatuꝫ nō fuerit se trāsduxisse dictū ei⁹ auere ꝑ loca ⁊ termīos eidē chalueti ostēsos, ⁊ ꝓpterea eū deliquisse: sed istud nō obstat, qm̄, cū vt appet ꝑ p̄dicta, ipse Chalueti cū dicto ei⁹ auere trāsire posset ꝑ dicta territoria, ⁊ certa loca sibi ostēsa, on⁹ ꝓbādi ꝙ ꝑ loca hmōi nō trāsiuerit, sed ꝑ alia, ⁊ ꝙ ꝑterea deliqrit, incūbit dicto do. ꝓcuratori fiscali: qḋ si nō ꝓbauerit, put nec ꝓbauit, nō potest nec de
4 iure dꝫ idē Chalueti quasi delinquēs cōdēnari:† qꝛ factū, ꝙ non est punibile, in quacūꝗ parte loci factū extiterit dꝫ ad punitionē illius faciētis ꝓbari fuisse factū de loco ꝓhibito.l.de pupil.§.

qui nūtiat.ff.de no.oper.nuntia.l.j.§.fi.ff.de incen.rui.⁊ naufra. ita no.Bar.⁊ sequūtur cōiter docto.in.l.nō solū.§.sed vt ꝓbari. ff.de no.ope.nūtia.Panor.in.c.auditis.de prescrip.⁊ Barth.ce pol.ti.de seruitu.iuris pascen.pro qb⁹ facit, q꞉ in dubio vbi act⁹ pōt se habere ab inhibitū ⁊ permissum, semp debet intelligi esse factus ex parte permittēte.l.marito.ff.ꝓ socio.ita no.Floria.in l.si domin⁹ seruū, in fi.⁊ quod ibi per glo.ff.ad leg.aquil.⁊ no.Ce pol.vbi supra.Ex quib⁹ omnib⁹ cōcludo, vt predixi, dictū Chalneti fore ⁊ esse absoluendum, Que dixerim sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

¶ Argumentum.

¶ Processus coram iudice iustis de causis recusato factus nullus est. A. F.

1 ☞ Processus coram iudice recusato agitatus an sit nullus.
2 A glosse sententia clari doctoris autoritate suffulta in causaruꝫ decisionibus non est recedendum, nisi contraria esset iudicioruꝫ consuetudo.
3 Autoritas glosse omnes alias tollit.
4 Vacillantis infirma est autoritas.
5 Probationes legitime sunt fiēde in crimine lese maiestatis, quāuis summarie procedatur in illo.
6 Iudex testi non reddēti bonā rationē sui dicti credere nō debet stante libero arbitrio procedendi de iure ⁊ de facto.
7 Ad ingratitudinem probandam quot testes requiruntur.
8 Officialis bona an presumantur esse quesita de bonis fisci.
9 Sententia lata cōtra absentem, pretensum cōtumacē, an ꝓsumatur potius ex ipsa cōtumacia ꝓcessisse, ꝙ̄ ratione delicti.
10 Fuga an faciat indicium post ceptam accusationem.
11 Fuga ab inimico nullum indicium facit criminis.

¶ De iudicijs. Consi.liij.

SCio ꝙ quicquid rei satis demonstrate adijcit. frustra est.l.in fin.ff.de do. prele.q꞉ plenitudo adiectione non indiget nec vlla requirit cōmendatiōis argumenta.c.bene quideꝫ. xcvj.dist.verum vt satisfaciaꝫ voto nobiliū ⁊ generosorum virorum Joffredi de clanaysone domini eiusdē loci, ⁊ Gulielmi raynardi do.Chalerij, nomine quo in actis impetrātiū, aliqua subijciam ad cōfirmationem eorū, que nouissime scripta sunt ꝑ egregios ⁊ doctissimos viros do. Joannē girardi, Antoniū giraudi, ⁊ alios aduocatos dictorū nobiliū de Clanaysone ⁊ Chalerij. Et primo quidē ad id, qd̄ per eos scriptū est de inualiditate ꝓcessus dudū agitati, siue facti cōtra ⁊ aduersus nobilem, ⁊ egregium quōdā virū do.Antoniū bolomerij, postꝙ̄ parte illi⁹ extiterat recusatus nobilis, ⁊ potens vir do. Joffredus alamādi al-
1 ter ex pretensis iudicibus delegatis, † dico ꝙ cū alias scriberem in hac causa dixi ꝙ licet super validitate, vel inualiditate ꝓcessus agitati corā iudice recusato sint varie opiniones: illa tñ videtur esse cōmunior, que habet ⁊ firmat huiusmodi processuꝫ esse nullū, que fuit originaliter gl.in.c.quoties.ij.q.vi.⁊ in.c.q꞉ suspecti.iij.q.v.que etiaꝫ videtur fuisse opinio gl.iuris ciuilis in.l.apertissimi, super verbo executore.C.de iudi.dicit eniꝫ ꝙ iudicās desinit esse iudex quo ad iudicandum facta recusatione, ⁊ hanc glossarum opinionem secuti sunt ⁊ multi ⁊ famosissimi docto.in locis per me tūc allegatis.hec etiam fuit de mēte Old.consi.mihi.vj.exordiēte, Thema tale est. Pau.de cast.cōsi.mihi.xxij.exordiente, Circa primū quesitū ⁊c.⁊ Alex.de imol.cōsi.lxxxix.qd̄ incipit, Diligenter cōsideratis ⁊c.in.j.vol.cui videtur esse inherendū, presertim cū fulcita existat ⁊ pluribus ⁊ maioribus rationibus, hꝫ etiam famosissimos defensores, ⁊ inter eos multas gl. ordinarias, quarū quanta sit autoritas in forensibus negotijs,
2 testatur Jac.butr.in.l.j.C.qui pro sua iuri.indi.⁊c.† Ait eniꝫ in causarum decisionibus non esse a gl.sentētia recedēdū, nisi contraria foret consuetudo iudiciorū, presertim cū fuerit alicuius clari doctoris autoritate suffulta, qd̄ etiam voluit Pan.de cast. cōsi.lxj.exordiē. Ad primū videt̃ dictas sorores ⁊c.⁊ Rapha.ful
3 go.cōsi.xxix.exordiē. Casus dñi Michaelis.† autoritas eñ glo. omnes alias tollit, vt not.Bal.in.l.cum hereditas.C.deposi. et hinc dicit idem Baldus in.l.j.in fi.ff.de vulgari ⁊ pupilla.ꝙ vbi sunt opiniones cōtrarie, ipse in consulendo semp tenet opinionē gl. Cū igitur pro opinione predicta sint non solum vna glos.sed multe, ⁊ non solum gl.vnius, sed duorū, scꝫ iuris canonici ⁊ ciuilis, ⁊ ille habeant, vt predixi, famosissimos defensores, non videtur ab eis in iudicando recedendū: quibus illud additur ꝙ, licet Jnn.vir vtiqꝫ magne autoritatis dixerit in.c.cū speciali, de appellatio.ꝙ non meminit se legisse, quin processus subdelegati, delegati ⁊ ordinarij teneāt.etiā post recusationem factus, nisi ab eo appelletur, vel alio modo ad alterius audientiā causa reuocata, aut translata extiterit: Hosti.tamē, prout ibi refert Jo. and.in nouel.dicit se quandoqꝫ ab ipso Jnn.audiuisse cōtrariuꝫ
4 ⁊ ita fuit Jnn.in hac materia varius: † cuius propterea, vtpote vacillantis, non est tāta in hac parte autoritas: ⁊ quēadmodum idem quondam de Castronouo post dictā recusationē ꝓcedere nō potuit, nisi nulliter ⁊ de facto: ita nec potuit ei⁹ ꝓtēsas vices
5 alteri subdelegare.c.si index.de off.dele.in.vj. ¶ † Pro eo vero ꝙ inibi nō minus vere, ꝙ̄ elegāter firmatū est, scꝫ ꝙ, ꝙ̄uis in crimine lese maiestatis procedendū sit summarie, simpliciter ⁊c.et alias ꝓut in extrauan.ad reprimendum multorum facinora ⁊c. fiende sunt legitime probationes, facit clementi. sepe. §.non sic tamen, ⁊ quod ibi per glos.⁊ docto.super verbo, defensiones de verbo.significa.⁊.l.de submersis.C.de naufra.lib.xj.facit etiā qd̄ no.Bar.in dicta extraua.ad reprimendū.super verbo, fine figura.⁊ docto.in.l.filiusfa.ff.de do.in.l.j.ff.de testa.mili.Bal.in.l. nemo.C.de sentē.in.l.iustitia.ff.de insti.⁊ iu.⁊ in.l.nec quicquā.§. de plano.ff.de off.proconsul.ad qd̄ etiā facit qd̄ voluit Bal.in.l.
6 solā.in fi.C.de testi.† vbi dicit ꝙ stante libero arbitrio iudicis de ꝓcedendo de iure ⁊ de facto, nō dꝫ tñ ipse iudex credere testi non reddenti bonā rationem sui dicti, facit qd̄ no.idē Bal.in.l.si non speciali.in fi.C.de test.⁊ hec quo ad pretēsa crimina lese maiestatis eidē do.Bolomerij imposita, que nō fuerūt ꝓbata legitime,

† Quo vero ad pretēsam ingratitudinē eidem impositā, dico etiā, ꝙ illa nō fuit probata legitime, cū in approbatione illius requirerent̃ quiqꝫ testes.c.j.quot te. sint neces.ad ꝓbā.feu.ingrati.⁊ ꝙ̄uis gl.inibi dubitauerit an ille tex.sit lex scripta: doc.tñ communiter tenēt ꝙ sic cū eñ ab antiquo reperiat̃ fuisse inserta in volumine feudoꝝ inter alias leges ⁊ intitulata imperatori, qui habuit autoritatē legis cōdēde, tenēdum est illam esse legeꝫ quēadmodum alias in dicto libro insertas.l.in summa, in prin.cū ibi no.ff.de aqua plu.arc.⁊ ita voluerūt Ja.de bello visu Jac.ardi.Nyco.de neapo.⁊ Alua.in.d.c.j.⁊ Bal.in.c.j.§.si voluerit, de.c.qui cu.vēdi.nō potuit igitur sufficienter probari dicta ꝓtensa ingratitudo per do.de Vado testeꝫ
8 vnicum, qui etiam nititur deponere de iure. ¶ † Illud autem certum est, bona dicti quondam do.Bolomerij non potuisse sibi auferri ex eo, ꝙ presumi potuerit bona huiusmodi acquisisse de bonis principis, cuius officialis extiterat, quoniam, prout elegantissime scriptum est per dictos do.aduocatos gloss.que in.l. defensionis facultas.C.de iu.fis.lib.j.tenuit contrarium, reprehenditur communiter per doct. contra quam vltra allegata tenuit Bal.in.l.cum oportet.in princ.vers.quero quid in administratore.C.de bon.que libe.⁊ in auth.licentiam.C.de episc.⁊ cler. vbi etiam allegat Petr.⁊ Guliel.de cu.idem tenuisse.⁊ idem tenuit Jaco.rebuf.in.d.l.defensionis facultas.

9 † Preterea addēdo ei quod dicitur, ꝙ sentētia lata contra absentē pretēsum contumacē potius presumatur ex ipsa cōtumacia processisse, ꝙ̄ ratione delicti, dico ꝙ pro hoc bene facit qd̄ voluit Bar.⁊ doc.magis cōiter.in.l.cuꝫ filius.ff.de verb.obl.⁊ idem Bar.in quadā sua disputatione exordiente, Perusine ciuitatis statuto ⁊c.vbi dicūt ꝙ, si statutū dicat, si filius maleficiū cōmiserit ⁊c.cogatur pater ⁊c.⁊ contingat sententiam ferri contra filium cōtumacem, nō nocebit patri sententia huiusmodi, ⁊ ita referunt doc.in.d.l.cū filius.tenet Albe. in prima parte.q.quinquagesima.exordiente, Adhuc quero.⁊ in secunda parte.q.xx.incipiente, sed existente ⁊c.secus vero esset si filius compareret, ⁊ constaret de maleficio per probationes, vel
10 per veram confessionem filij.vt per Bar.⁊ doc.vbi.s. ¶ † Huic autem ꝙ inibi affirmatur, fugam nō facere indicium post ceptā accusationē, adijcio ꝙ hoc tenuit Alexā.de imo.in.l.lege cornelia.ff.ad syllania.vbi dicit ꝙ no.per Bar.in.d.l.lege cornelia.debent limitari per ea que not.idē Bar.in.l.j.in fi.de his qui mor. sibi consci.⁊ idem voluit ipse Alex.in.l.admonendi.versic. in ea. ibi, per fugam ⁊c.⁊ ibi per Ang.ff.de iureiuran. Preterea cum, vt alias dictuꝫ est, prefatus do. Joffredus alamandi pretensus coniudex esset capitalis inimicus dicti quondam do.Bolomerij, dici non potest ꝙ propter assertam fugam eiusdem Bolome-
11 rij probata fuerint crimina eidem imposita: † talis enim pretēsa fuga inimici non solum plene probat, sed nec aliquod indicium facit, vt eleganter voluit Bald.in.l.bonefidei.vers. modo sequitur videre.C.de re.credi.vbi inquit idem Bal.post Pet.ꝙ fuga siue recessus a facie iudicis quādoqꝫ potest esse probabilis, ⁊ hoc casu nec semiplenam probationem, nec aliquod indicium facit: quod exemplificat Bal.in his, qui fugiūt ratione partialitatis, qui si inculpent̃ de homicidio, non propterea presumitur cōtra

eos,q² nō est eis locus tutus allegat cle.pastoralis,de re iudi.et
qđ not.gl.in.c.statum.§.j.super verbo,non audens,de rescrip.
in.vj.vbi est sermo de Guelphis ⁊ Gibellinis.

Argumentum.

Substituto ante institutum mortuo non censetur nepos ex fi
lia inuitatus a testatore,qui de filijs masculis ⁊ eorum descendē
tibus mentionem fecit. V. F.

1 Prolis appellatione an veniant,illi,qui appellatione libe-
rorum veniunt.
2 Fideicōmisso in personā nepotis filij filie substituti mortui ante
institutū,an locus sit per verbū,⁊ eius heredes masculos.
3 Nepos non est melioris conditionis q̄ mater,in casu vbi non est
masculus,propter precedentiam.
4 Emphyteusis recepta pro se ⁊ suis descendentibus masculis nō
comprehendit nepotem masculum natum ex filia,vel pro nepo-
tem natum ex nepte.
5 In trebellianica quid imputet̃,⁊ an dos veniat in ea imputāda.
6 Nepos an ⁊ qñ teneat̃ dotem maternam imputare in legitimā.

De institu.⁊ substi. Consi.liiij.

Dudum fuit in huma-
nis nobilis quōdam ⁊ potēs vir Amedeꝰ ber-
lionis, qui pridē de anno do.M.cccc.xlj.et de
mense Augusti,fecit ⁊ cōdidit eius vltimum ⁊
nūcupatiuū testamētū:in quo inter cetera here
des vniuersales fecit ⁊ instituit nobilē ⁊ generosum virū Ayma
rum de voro eius nepotē,ex nobili ⁊ generosa muliere domina,
Margareta sua filia tunc viuente,⁊ nobilem Amedeū gastonis
etiā nepotem suum ex alia suijpsius testatoris filia antea mortua
⁊ vita functa,⁊ post eum,aut eo non extante,eius prolem legiti-
mam masculinā ex eo ⁊ de legitimo matrimonio nasciturā ⁊ ꝓue
nientem,si quam habuerit,⁊ ipsis deficientibus,aut nō extātibꝰ
Carolū gastonis eius fratrem,nisi fuerit infra sacros ordines,
aut in religione constitutus ⁊ post eū,aut eo non extante,eiꝰ po-
steritatem,primogenitū ex eadē posteritate masculina habilem,
tamē preferendo,⁊ ipsis nō extantibꝰ,aut deficiētibus,substituit
eidem seu eisdē,⁊ sibi instituit in bonis dicto nobili Amedeo re-
lictis prefatū nobilem Aymarū de voro,fecit alias substitutio-
nes,que q² proposito nō seruiūt pretermittūtur. Voluit autē
idem nobilis Amedeus testator,ꝙ prefati nobiles Aymarus,
de voro,⁊ Amedeus gastonis eius cognomen ⁊ arma portarent
⁊ deferrent. Successu vero tēporis sublatus est de medio di-
ctus nobilis Carolꝰ sine posteritate. Prefatus autē nobilis
Amedeꝰ gastonis nullos hꝫ filios masculos primi gradꝰ,habet
tñ nepotes masculos ex filiabꝰ viuis aut defunctis. Quesitū
est an,si contingeret eundē nobilē Amedeū ab humanis decede-
re ⁊ vita fungi,supstitibꝰ dictis eius nepotibꝰ,⁊ prefato nobili,
Aymaro de voro,esset locus substitutioni,de qua supra,in per-
sona dicti nobilis Aymari, an ve dicti masculi nepotes,tanquā
primo loco substituti,eundē nobilem Aymarū repellerent.
1 † Viso casu superius mentio-
nato,⁊ dubio ex eodē elicito.ꝑmitto ꝙ,lꝫ appellatiōe ꝓlis videa
tur contineri masculus natꝰ ex masculo,per id qđ habet̃ in.c.ray
naldꝰ,in prin.ibi,si absq̃ filijs masculis ⁊c.iūcto ver.porro dictꝰ
R.ꝓlē nō habens ⁊c.tñ verius est dicere,ꝙ appellatione prolis
veniāt illi,qui veniūt appellatiōe liberorū.l.officiales.C.de epi.
⁊ cle.⁊.l.diui.C.de natu.libe.qđ etiā voluit Lud.roma.ff.ad syl-
lania.sup rubric.⁊ Bal.in.c.si pater.de test.in.vj.ꝓ quo allegat.l.
ne diutius.C.de agrico.⁊ cēsi.lib.xj.Quo fit vt appellatiōe ꝓlis
nō solū cōtineant̃ filij,⁊ sic liberi primi gradꝰ:sꝫ etiā nepotes aut
ꝓnepotes,⁊ sic liberi secūdi,tertij,aut vlterioris gradꝰ ⁊ nō solū
liberi masculini sexus,sꝫ etiā feminini:q² hi oēs veniūt appella-
tiōe liberorum.l.liberorū.⁊.l.cognoscere.§.liberorū.cū suis simi
li.ff.de verb.sig.Propter qđ videret̃ prima facie dicēdum ꝙ,cū
prefati nepotes dicti nobilis Amedei gastonis ex dictis suis fi
liabus vtpote liberi ⁊ de liberis eiusdē nobilis Amedei,sint etiā
ipsius ꝓles,⁊ nō quidē feminini sexꝰ,sed masculini,cēseātur ipsi
inuitati ad substitutionē superiꝰ mētionatā:⁊ ꝙ ipsi,tāq̄ in prio
re gradu eidē Amedeo auo suo materno substituti,possint ⁊ va
leāt repellere dictum nobilem Aymarū tanq̄ posteriorē,vel se-
quēti loco substitutū.Sed his non obstantibus dico ⁊ respōdeo
prefatos nepotes non fuisse eidēꝫ Amedeo substitutos,ꝑ ea que
plene no.Jo.and.in Spec.tit.de testi.sup rubrica.versi.sub hoc
titulo generali tangam questionē Richar.de malū.vbi post eun
dem Richar.in quadā sua questione exordiente,Titius habēs
2 duos fratres ⁊c.determinauit,† ꝙ si quis heredi per se instituto
aliquem,puta meuiū vel eiꝰ heredes masculos substituerit,⁊ cō-
tingat post mortēꝫ testatoris,viuēte adhuc herede instituto,mo
ri meuiū,relicto nepote ex filia mortua vel tūc viuente.⁊ demūꝫ
moriat̃ heres rogatꝰ,nō erit locꝰ fideicōmisso in ꝑsonā nepotis;
eadē enī est ratio in excludenda persona dicti nepotis,que erat,
in excludēda eius matre.Quēadmodum igitur admitti non de-
3 beret eius mater,si viueret pro eo q² non est masculus,† ita nec
admitti dꝫ nepos ex ea quāuis masculus existat,ne videatur idē
nepos esse melioris conditionis,q̄ mater eius,que precedit euꝫ
in gradu cōtra.l.si viua matre.C.de bo.mater.idē etiā voluit in
simili Pau.de cast.in.l.gallus.§.nunc de lege.versi.secus si quis
4 dixisset ꝓ se ⁊c.ff.de lib.⁊ post.† vbi determinat ꝙ si quis emphy
teusim recipiat pro se ⁊ suis descendētibus masculis,non cōpre-
hendatur nepos masculus natus ex filia,vel pronepos natus ex
nepte,pro quo allegat Spec.tit.de loca.§.nunc aliqua.ver.cxlvj.
Bal.in.l.j.C.de condi.inser.⁊ Joā.and.in loco superius allega-
to.⁊ idē etiam voluit Alex.de imo.in.l.adoptiuū.§.liberos.ver.
quid autem si recepisset ⁊c.ff.de in ius vocan.
Poterit tamē ex persona di-
cti nobilis Amedei per ipsiꝰ successores detrahi quarta debita
5 iure nature,vel.Trebellianica,prout ipsi elegerint.† Et quidēꝫ
si elegerint trebellianicā,non tenebuntur in ea imputare dotem
per prefatum quondā nobilē testatorēꝫ pro ⁊ nomine matris hu
ius nobilis Amedei constitutā q² in illa non imputant̃,nisi ea q̄
ad institutū peruenerūt iure institutionis,vel alias ex testamen
to vt apparet per ea que not.Bar.⁊ docto.in.l.in quartā.ff.ad le
gē falci.Tenebuntur tñ imputare in hāc quartā fructus,quos
percepit idem nobilis Amedeus,cū sit nepos,⁊ sic nō de liberis
primi gradus.vt no.gl.in.l. in fideicōmissariā.in princi.ff.ad tre
6 bel.de quo ꝑ scribentes in.l.iubemꝰ.C.eo.tit. † Si vero elege-
rit quartam debitam iure nature,hoc est legitimā:tunc dico qđ,
lꝫ Bal.in.l.illā.C.de colla.post Jaco.de bello visu,cōcluserit ꝙ
nepos non teneatur imputare in suam legitimā dotē ab auo ma
terno constitutā pro suijpsius nepotis matre viuente auo vita
functa,motus rationibus,de quibus ibi:cōmunis tñ opinio est
in contrariū,quam tenuerunt Bar.Ang.Pau.de cast.⁊ docto.
communiter in.d.l.in quartā.Pau.de cast.Roma.⁊ Alexan.de
imo.in.d.l.illam.⁊ scđm hanc opinionē consuluit Bar.in quodā
suo consi.exordiente,Gilbertus dedit dotem ⁊c. Secūdum eam
etiam consuluit Pau.de cast.consi.mihi.cxxiiij.exordiēte,Du-
bia de quibus queritur,⁊ in multis alijs.⁊ q² ibi possunt videri
rationes fulcientes hāc opinionē,⁊ responsiones ad rōnes quas
Bal.pro se inducit ego vlterius non insisto.est tñ aduertēdū ꝙ
hec cōmunis opinio,vt teneatur nepos dotē maternā imputare
in legitimā procedit regulariter.Fallit aūt in certis casibus,et
inter ceteros fallit,si tacite vel expresse esset auus huiꝰ nepotis,
stipulatus dotē reddi soli filie solu.matr.nam q² eo casu filia in
dote haberet heredem, non teneatur nepos hanc dotem sibi
imputare in legitimam,⁊ in hoc conueniunt omnes commu-
niter,vt apparet ex his que no.Alex.de imol.in.d.l.illam.⁊ que
plenius prosequitur consi.mihi.xxiiij.exordiente,Visis dubijs
⁊c.⁊ sup hoc articulo consuluerunt Pau.de ca.⁊ Pet.de ancha.
super quo tamē non insisto,q² non vidi constitutionē dotis.

Argumentum.

Qui in pascendi pecoris quasi possessione est si in dicta causa
deiectus vel turbatus sit,ante omnia restitui debet.V.F.

1 Statuti Delphinalis,si quis per literas,vis ⁊ ꝓuisio.
2 Spoliatio fit pascuorum per electionem pastorum ab ipsis.
3 Spoliatus ante omnia restituendus.
4 Probatio proprietatis in possessorio recuperande possessio-
nis nihil adminiculatur.
5 Violenta possessio non potest iustificari.
6 Admissio articulorum cū protestatione saluo iure impertinen-
tium ⁊ non admittendorum,nihil nocet.
7 Actus,presertim temporalis,gestus contra precedēs iuramen
tum non vitiatur.
8 Factum aliquo tempore punibile,⁊ aliquo non,qualiter probari
debeat vt puniatur.
9 Ingressus in ꝓhibito intrare ante pulsum cāpane,qualiter pro
bandus,si intrauerit.
10 Pignorare pecus in pascuis repertum qui potest,occidere non
dꝫ,alias furtum cōmittit,si animo lucri faciendi occidit.
11 Pecus in fundo tuo repertū tādiu detinere potes:quādiu do-

minum nescis, vel de damno tibi non satisfacit.

12 Testes asserentes negatiuam nec loco nec tẽpore legitime coarctatam non probant, sed de falso suspecti sunt.

13 Testis, qui tacet se fuisse presentem, & dicit se vidisse literas aut instrumentum an probet.

14 Qui semel vocatus est, vocatus postmodum intelligitur.

¶ De pascuis. Consi. lv.

Duo sunt facti pcessus p & inter vniuersitates & hoĩes locorũ de Clois & Saleranis ex vna, & homines & vniuersitates locorũ de Caluia & Ualonis partibus ex altera pretextu & ad causam pascuorũ, territorij et districtꝰ eorũdẽ locorũ de Caluia & Ualonis. Primus quidẽ incoatꝰ est anno do. M.cccclvij. & die. xiiij. mensis Martij, de & sup reintegranda possessione seu quasi pascuorum huiusmodi, in qua se fuisse & esse spoliatos p homines de Caluia & Ualonis supplicatos ꝓposuerũt, deduxerũt ipsi vniuersitas & homines de Clois & Saleranis supplicantes. Alius vero legiẽ inchoatus anno do. M.cccclxxxvij. & die. xxvij. mẽsis Iulij, de & super retinenda possessione seu quasi eorundem pascuorum, in qua se fuisse & esse pretendunt prefati supplicantes, & in ea turbari per prefatos supplicatos. Circa quorũ materiam queritur de sequentibus. Primo an prefati supplicantes sufficienter ꝓbauerint, se fuisse in possessione, seu quasi immittendi, & immissa depascẽdi eorũ animalia ĩ territorijs locorũ de Caluia & Ualonis & se fuisse possessiõe huiusmodi spoliatos, aut priuatos. ¶ Secũdo an ex his, que parte dictorũ supplicatorum proposita & ꝓbata extiterunt, debuerit aut debeat impediri sententia pro ipsis supplicantibus proferenda. Quibus expeditis videbitur de materia dicti secundi processus.

Uenio ad primum: vbi premitto ꝙ prout apparet tam ex supplicatione parte dictorũ supplicantium huic magnifico parlamento oblata & inserta circa principiũ processus huiusmodi, ꝙ ex schedula declarante: exordiẽte,

1 Pro declaratione supplicationis &c. † & ex multis partibꝰ eiusdem processus, prefati supplicãtes intentauerunt remediũ statuti Delphinalis, si quis per literas, saltem quoad modũ pcedendi: per quod lõge pinguius prouisuz est spoliatis, vel eiectis ꝙ per quodcũꝗ remedium iuris communis: & in quo quicquid fit in alijs remedijs, sufficit intentãti probare etiã parte absente se possedisse seu quasi & possessione spoliatuz fuisse aut priuatum tanꝙ duo extrema eiusdẽ statuti, que, vt videtur, fuerũt sufficiẽter probata per dictos supplicãtes: vt apparet ex his, que deposuerũt testes parte eoruz ꝓducti super tertio & quarto articulis schedule, Pro declaratione &c. superiꝰ mẽtionate. Probãt eniz prefatos supplicantes fuisse ab antiquissimis tẽporibus, & citra vsꝗ tamẽ ad tempus eiectionis in processu predicto mẽtionate fuisse in possessione, seu quasi, immittẽdi & depascendi eorũ animalia in & per totũ territoriũ dictorũ locorũ de Caluia & Ualonis, seꝗ a predictis tẽporibus & citra immisisse & depauisse dicta eorũ animalia in & per totuz territorium, exceptis fortasse quibusdam pretensis Deuesijs vulgo dictis, de Y sil & de Capra, videntibus & alias scientibus, & ita fieri patientibus prefatis supplicatis. Et vbi non esset probata scientia & patientia dictoruz supplicatorum, que plene probata fuit, qꝛ tñ immissiones & depastiones continuate extiterunt per tẽpora longissima, huiusmodi immissiones sufficerent: quia si ille sufficiunt, imo qꝛ sufficiunt cum tempore requisito etiã ad prescriptionez seruitutis vt no. Pau. de cast. in. l. ij. C. de serui. & aqua, quem refert & seꝗẽ Bar. cepol. in suo tracta: de serui. sub rubrica, quot sint necesse ad inducẽ. re. prescrip. versi. quartum qđ requiritur &c. multo fortius sufficere debent ad possessionem, seu quasi, huiusmodi seruitutis acquirẽdã: regula, sine possessione, cum suis simili. de reg. iur. in. vj. & iuuantur depositiones testiũ huiusmodi per depositiones, siue informationes sumptas per honorabilẽ virum magistrũ Ioannẽ fererie, tunc iudicẽ locorũ de Ualonis & de Caluia anno predicto. M.cccclvij. & die vicesima mẽsis Ianuarij, insertas. fo. 336. per quas etiam clare apparet de possessione, seu quasi, superius mentionata: quarum validitati non refragatur siue obstat, ꝙ in illis sumendis non fuerit seruatus ordo iuris, nec supplicati citati visuri citari testes. Qm rñdeo qđ, cũ informationes huiusmodi sumpte extiterint in viz statuti, de quo supra nõ fuit opus obseruatione & vocatione huiusmodi, dicto statuto, si quis, ver. probata possessione & eiectione etiam absꝗ violenti &c. ¶ Dicti etiam spoliantes sufficienter probauerunt eorum eiectionem siue spolium: vt apparet ex his, que deposuerunt & dixerunt multi ex testibus eorundem super quinto, sexto & septimo articulis, dicte schedule, Pro declaratione &c. Dicunt enim & deponunt multi ex testibus huiusmodi de captura & ablatione mutonum, dictorum supplicantium, & quod prefati supplicati & ablatores pastoribus mutonũ huiusmodi preceperunt vt a territorio recederent,

2 † & quod ipsi pastores hec videntes ilico recesserũt: quo fit vt per deiectionem siue expulsionem predictorum pastorũ cẽseantur supplicãtes spoliati vel expulsi. l. peregre. §. quibus explicitis, & quod ibi per glo. & docto. ff. de acqui. pos. & l. j. §. qđ seruus. ff. de vi & vi arma. ex quibus inferẽ respõsio ad primum questum. Debuit igitur & debet pro ipsis supplicantibus sententia ferri, & in dicta eorum possessione, si non possideant reintegrari, dicto statuto, si quis per literas. quinimo & si illud conditum non

3 esset, hec fieri deberẽt ex dispositione iuris communis, † qꝛ spoliatus ante omnia est restituẽdus. l. j. C. si p vi3 vel alio mõ. l. si maritus. C. de dona. inter virũ & vxorem. & l. si quis ad se funduz. C. ad le. iul. de vi. facit. l. si coloni, & quod ibi per Bart. & docto. C. de agricol. & censi. lib. xj.

Nunc respondendum est ad secundum quesitũ, super quo dico, ꝙ prefati supplicati pro eorũ pretensis defensionibꝰ ꝓduxerũt binas schedulas exordientes, primam vez, Exceptiones & facta &c. insertã fo. 347. & secundam exordiẽtẽ, Ut testes pro parte hominũ &c. insertã. fo. 437. sed nihil videtur in schedulis hmõi ꝓpositũ & ꝓbatũ p dictos supplicatos, qđ refrageẽ siue obstet intẽtioni dictorũ supplicantiũ. Et primo quidem nõ obstãt ꝓposita & deducta in. j. ij. iij. iiij. & v. articulis dicte prime schedule, exceptiões &c. qꝛ ex illis, etiã si probarenẽ esse vera, nõ inferẽ quin pfati supplicãtes potuerint sibi querere possessionẽ, seu quasi seu etiã ius depascẽdi in territorio & districtu locorũ de Ualonis & de Caluia. vt no. Host. Io. andr. in nouel. Panor. & ꝺꝺc. in c. dilecti. de arbi. Pro quo facit. c. cum sint. & c. ad apostolice, de decimis. l. si qs diuturno. ff. si serui. vẽdi. & c. super quibusdam. §. preterea. cum suis cõcor. de verb. sig. facit etiam. l. venditor. §. si constat. ff. cõmu. predi. Etiam nec obstat quod opponitur in. vj. & vij. articulis dicte prime schedule, de pretensa libertate olim concessa, vt pretendũt, predictis sup-

4 plicatis, seu eorũ predecessoribus. † Tum qꝛ illi, vt pote continẽtes materiã proprietatis, admitti nõ debuerũt ante restitutionẽ possessionis, de qua. s. dicto statuto, si qs per literas. & d. l. si quis ad se fundũ. C. ad. l. iulia. de vi. l. si de vi. fm vnum intellectũ. ff. de iudi. no. doc. in. c. sepe. de resti. spol. in possessorio enim recuperãde possessionis nihil adminiculaẽ ꝓbatio ꝓprietatis. d. l. si quis

5 ad se fundũ. † qꝛ violẽta possessio non põt iustificari. vt not. Bal.

6 in. l. fi. circa fi. C. qui. legi. pso. † Quo fit vt, cũ articuli hmõi, quẽadmodũ & reliqui, admissi extiterint, saluo iure impertinentiũ & nõ admittendorũ &c. nihil noceat eorũ admissio, per id qđ voluit Bar. in. l. si duo patroni. §. idẽ Iulia. ff. de iureiu. Cũ enim pertinẽtia vel impertinẽtia articulorũ hmõi in ipsius magnifici parlamenti volũtate existeret, qñ de ea disputareẽ, potuit articulos predictos cũ illa protestatione admittere, vt tenet gl. in. c. cũ cõtingat. de offic. deleg. Io. de imo. in. l. ille a quo. §. si in testõ. ff. ad trebel. & in. l. iiij. §. pretor. ff. de dam. infe. & Cardi. flo. in cle. sepe. §. & qꝛ. de verb. sig. que admissio obstare nõ debet quominus nũc disputeẽ de pertinentia & impertinẽtia articulorum huiusmodi, prout de ea ab initio disputari potuit. Tũ & qꝛ presupposito, citra preiudiciũ veritatis, ꝙ illa pretẽsa libertas, de qua inibi, eisdẽ supplicatis, vel eorũ predecessoribꝰ cõcessa extitisset, vel esto ꝙ tunc do. predictorũ locorũ de Ualonis & de Caluia se adstrinxissent ad non vendendũ, vel alias concedendũ pascua locorum hmõi: non propterea vitiaretur venditio, vel alia cõcessio eorundem pascuorũ per ipsos dominos, vel eorũ successores postea facta, etiã si facta extitisset cõtra propriũ iuramentũ, per id quod

7 voluit Inno. Io. and. & doct. in. c. dilecto. de prebendis. † Actus enim, presertim tẽporalis, gestus cõtra precedẽs iuramẽtum nõ vitiatur, vt no. ibi doct. Tum & qꝛ prefati supplicati per scientiã & patientiam, de qua supra, censentur renuntiasse dicte pretense libertati, & quam, si illam habuerint, perdiderunt, per non vsum.

Etiam nec obstant proposita & deducta in. viij. & ix. articulis dicte prime schedule. Tum quia articuli huiusmodi probati non fuerunt. Tum & qꝛ, si quid probatum extiterit de pretensis pignorationibus, ille facte fuerunt a mense Maij vel principio illius, vsꝗ ad festũ natiuitatis dominice, & propter immissiones factas de auere minuto in dictis pretensis Deuesijs de Y sil & de Capra, que tempore huiusmodi, vt conãtur testes supplicatorum asserere, censebãtur interdicta & defensa: alio vero tẽpore non erant prohibita. Quo fit vt, cum liceret prefatis supplicantibus eorum animalia immittere & immissa depascere, ẽt in predictis Deuesijs aliqua parte anni, videlicet

delicet a predicto festo natiuitatis dominice vsq; ad initiuz mē
sis Maij, nec prefati supplicati probauerint ꝙ tempore ꝓhibi-
to fuerint animalia immissa, ⁊ de pignore capta, ꝓbatio per eos
8 facta ipsos non releuet: †qꝛ quando factum aliquo tempore est
punibile, ⁊ alio tempore factum est impunibile, non sufficit pro-
bare illud esse factum, sed probare oportet illud esse factū tem-
pore prohibito, ⁊ in quo factum est punibile. l. eum actum. in fi. et
quod ibi glo. ⁊ doctores. ff. de nego. gest. not. Bart. ⁊ doctores in
l. non solum. §. sed vt probari. ff. de noui oper. nūtia. pro quo fa-
cit quod voluit Ang. in. l. in substitutione. ff. de vulg. ⁊ pupil. vbi
dicit per illum tex. ꝙ, vbi de substantia dispositionis est certum
et determinatum tempus, illud punctualiter interuenire debet,
alias dispositio nō tenet, pro quo allegat dictā. l. eū actū. ⁊. l. ma-
9 trē. C. de proba. per quā. l. dicit ibi Bal. †ꝙ si magnates ꝓhibiti
sint ex forma statuti sub certa pena intrare palatium ante pulsa-
tionē campane, non sufficit ꝓbare introitū, nisi ꝓbetur explicite
magnatem introisse ante sonum campane. l. denuntiasse. §. quid
tamen. ff. de adulterijs. l. pretor. §. docere. ff. vi bo. rapto. Cū igi-
tur, vt predixi, prefati supplicati non probauerint immissionez
pretextu cuius prefatos supplicantes pignorarūt, fuisse factam
in predictis Deuesijs, ⁊ tēpore prohibito, palā infertur eosdem
supplicatos nō debuisse, nec de iure potuisse capere pecora in a-
10 ctis cause huius mentionata: †qui, etiaz si hoc facere potuissent
non debuerūt tamen eadem occidere ⁊ occisa comedere. l. quin-
tus. ff. ad leg. aquil. ⁊ in occidendo animo lucri faciendi commi-
serūt furtū, vt satis colligit ex mēte Spec. ⁊ Jo. and. in Specu.
titu. de actore. versi. sed pone inueni pecudem ⁊c. Jo. de ana. in. c.
ex literis, de furt. ⁊ Bartol. in. l. hoc amplius. de damno infecto.
11 †quāuis em̄ ſm varias opiniones possim detinere animal depre
hensum in fundo meo donec sciuerim cuius sit, vel donec de dam
no illato satisfactum extiterit: nullus tamen sentire visus est ꝙ
ego possim occidere, ⁊ mihi appropriare.

Preterea nec etiam obstant

proposita ac deducta in. x. ⁊ sequētib⁹ articulis, vsq; ad. xviij. ar
ticulum inclusiue dicte prime schedule. Tum qꝛ presupposito, ꝙ
sufficienter constitisset, vel constaret de pretēsis finalagijs in di-
cto pretenso. x. articulo mētionatis: ꝙq; prefati supplicātes, seu
eorū predecessores aliquando finales extitissent: cum tamen, vt
ex aduerso proponitur in dictis. xij. xiij. ⁊ quibusdā sequētibus
articulis, finalagia hmōi sublata extiterint iam preterierūt anni
centū ⁊ octuaginta, non erāt nec sunt cēsendi prefati supplicātes
eorū animalia immisisse ⁊ immissa depauisse in dictis territorijs
de Caluia ⁊ Valonis in vim finalagij. Tum ⁊ qꝛ nec fuit proba-
tum, quinimo nec propositū ꝙ contractus finalagiorū esset con-
tract⁹ tēporalis, vel alias reuocabilis ad nutum dominorum de
Calonis ⁊ de Caluia. Qđ tamen probari oportuisset ad hoc vt
appareret, ꝙ ipsi dn̄i potuerunt finalagia huiusmodi reuocare
in preiudicium finaliū, contra regulam. l. sicut, cū suis simili. C.
de acti. ⁊ obliga. Cui non obstat quod conantur super articulis
hmōi deponere quidam testes, scz ꝙ prefati supplicantes a tpe
pretense vltime sublationis finalagiorum non soluerint finala-
12 gia. †Tum qꝛ cum ipsi testes nitantur astruere negatiuā nec tē
pore nec loco legitime coarctatā, ⁊ propterea sensu corporeo im-
perceptibilē, non probant. c. cum ecclesia sutrina, ⁊ quod ibi p gl.
⁊ doct. de cau. posses. ⁊ pro. etem̄ ꝑsumptio contra eos. iij. q. ix. te-
stes. ⁊. l. testiū. C. de testi. Quinimo vt colligitur ex mente Bald.
in. c. si quis per triginta. vers. sed quid ecōtra, si de feu. cōtrouer.
fue. inter do. ⁊ agna. post Dy. ⁊ Jaco. de are. in. l. j. §. j. ff. de iti. a-
ctuque priua. testes hmōi sunt suspecti de falso, pro quo allegat.
Bal. dictū. c. cū ecclesia sutrina. Et idem sentit ibi Panor. versi.
quero dicitur in tex. ⁊c. Tū ⁊ qꝛ prefati supplicati nō exceperunt
de hoc, ⁊ sic deponunt super non articulatis, ideo nulliter: ⁊ si de
eo opposuissent, adhuc nō obesset, qꝛ hoc est ius tertij, de quo pre
fatis supplicatis opponere nō licuit. l. loci corpus. §. cōpetit. ff.
si serui vendi. no. docto. in. l. cum seruum. C. de ser. fugiti. Quod
aūt opponit in dicto. xiiij. articulo de emptione pasqueragioruz
facta, vt pretenditur, p illos de Saleranis, ideo nō obstat, qꝛ de
huiusmodi pretensa emptione non apparet: pretensuz em̄ instru
mentum parte dictorū supplicatorum pro verificatione hui⁹ as
serte emptionis insertuz. fo. 515. etiā si alias valeret solū ꝓbaret
assertionē factā de hmōi emptione per homines de Caluia, que
non probat, dicta etiā assertio facta est anno do. M. cccxiij. ⁊ die
xx. mēsis Aprilis, postquā ⁊ tēpus illius, potuerunt prefati sup
plicantes, ⁊ sui predecessores acqrere possessionē iuris depascē-
di: quinimo ⁊ ipsum ius in dicto territorio. Et sic contenta in di-
cto articulo non cōcludūt, ⁊ idem dicendum est de contentis in
dictis. x. xi. ⁊ alijs vsq; ad. xviij. que etiam si vera essent, non in-
ferrent ad intentionem dictorū supplicatorū, vtpote compatibi
lia cum eius contrario. l. neq; natales. l. ad probationū. C. de pro-
ba. ⁊. l. non hoc. cū suis simili. C. vnde cogna. ¶ Insuper nec etiā
obstant ꝓposita ⁊ deducta in. xix. ⁊ sequentibus articulis, vsque
ad finē dicte prime schedule: qꝛ de contrario multorū inibi con-
tentorū si apparet p ꝓcessum. Alia vero sunt negatiua, ⁊ si q̄ sunt
que facere videntur pro ipsis supplicatis, illa nō sunt probata.

Postremo contenta in dicta

secunda schedula exordiēte, Vt testes ⁊c. non suffragant prefa-
tis supplicatis: ⁊ primo quidem non proposita ⁊ deducta in pri-
mo, secūdo, ⁊ tertio articulis: qꝛ in illis deducit res inter alios
gesta, q̄ alijs, ⁊ absentib⁹, obesse nō debet. l. j. C. res inter ali. acta.
⁊ in rubrica eiusdē ti. ⁊. c. inter dilectos. §. porro, de fi. instru. Qđ
aūt deducit in. iiij. articulo, nō ꝓbat, ⁊ si quis sit, qui de inibi con
tētis testificet aut deponat, ille est vnicus, ⁊ sic vox eius vox nul
13 lius. l. iurisiurādi. C. de testibus. ⁊. c. tā literis. eo. ti. †Ille etiam
nō dicit se fuisse presentem in illa pretēsa inhibitione, de qua ibi
sz dicit se vidisse literas dn̄i de Ruperijs, in quib⁹ inhibitio, de
qua in articulo. cōtinebat: qui ꝓpterea nō probat, put alias dici
solet de teste deponēte se vidisse instrumētū in quo cōtinebat ⁊c.
l. sicut initiū, vbi per Bar. C. de fi. instr. ⁊ si hec cessarēt, adhuc nō
obstarent cōtenta in dicto articulo: qꝛ nō probat ꝙ prefati sup-
plicantes acquieuerint dicte pretēse inhibitioni. Qđ aūt dedu-
citur in. vj. articulo dicte secunde schedule, scz ꝙ pignoratio, de
qua in processu facta fuerit in dicto Deuesio de ysil, nō est pro-
batum: ⁊ sic iunctis his, que superius dixi, prefati supplicati nō
ꝓbarūt pignorationē, de qua in actis factam esse tēpore vel loco
ꝓhibitis: ⁊ sic ꝓbatio p eos attētata nō releuat. per no. per Bar.
⁊ alios in. d. l. nō solū. §. sed vt ꝓbari. ff. de no. ope. nun. Ex quib⁹
omnibus cōcludit, sententiam fuisse ⁊ esse in hoc primo processu
pro dictis supplicantibus proferendā iuxta mētem ⁊ formā di-
cti statuti, si quis per literas. Cui nō obstat ꝙ hic processum ex-
titerit vocatis prefatis supplicatis: qꝛ licet potuerit procedi ad
examinationem testiū super possessione, de qua supra, ⁊ possessio
14 nis eiectione: †⁊ deinde ad reintegrationē dictorū supplicantis
prefatis supplicatis nō vocatis, nō annullatur tamē processus
ex eo qꝛ vocati extiterūt, per id qđ habet in simili. in cle. sepe. in
fi. ⁊ qđ ibi per gl. ⁊ doc. de verbo. signi. ⁊ hoc etiā satis innuit ex
verbis predicti statuti: ibi. etiam absq; violenti euocatione ⁊c.
¶ Et q̄uis ex ordine assumpto citra principium schedule hu-
iusmodi videatur aliquid nunc dicēdum de meritis dicti secun-
di processus: qꝛ tamē isti duo ꝓcessus nō possunt, nec de iure de-
bent vna sententia ⁊ simul terminari, sed separatim ⁊ successiue,
ideo de meritis eiusdem secundi processus hic nihil dicitur, sed
alibi reseruatur dicendum.

¶ Argumentum.

¶ Contra minorem nequit incboari prescriptio ea etate durante, qua exacta potest. V. F.

1 ☞ Prescriptio non currit contra impuberem.
2 Malefidei possessor quando presumitur esse.
3 Dominium rei, pro qua ceditur, in cessionarium non transfertur propter rei vendicationis cessionem.
4 Dominium ⁊ possessio sunt diuerse res.
5 Habemus nō solum quorū dominium ad nos pertinet, sed que commodata, vel apud nos deposita existunt.
6 Actio publiciana cui detur.

¶ De prescr. xxx. vel. xl. anno. Consi. lvj.

Iso ꝓcessu cause agita-
te p ⁊ inter venerabilē virum magistrū Ludoui-
cū lagerij, Medicū de ventanouo actorē origina
riū in prima instātia, ⁊ in secūda appellatū ex vna
⁊ prouidū virū Marinū guersi reū originariū, ⁊ nūc appellan-
tē ꝑncipalē necnō ēt venerabiles ⁊ nobiles viros. d. Dn̄icū ⁊ He
ricū gruelli, pretēsos heredes nobilis quōdā Claudij gruelli in
cā huiusmodi interueniētes, partibus ex reliqua. Dico ⁊ rn̄deo
ꝙ illa ꝑtensa ꝑscriptio, de qua in libello appellatorio, ⁊ quibus-
daz alijs suis articulis opposuerūt dicti nobiles Gruelli ⁊ Ma
rinus, eis suffragari non potest: quoniā, vt appet ex actis dicti
ꝓcessus, vēditio terre, de qua in ꝓcessu cause huius, facta p di-
ctum Claudiū ꝓuido quondā viro Jacobo guersi predecessori,
huius Marini, si tamē venditio aliqua sibi facta extiterit, facta
ꝑtenditur anno do. M. ccccliiij. ⁊ die. xxvj. mensis Januarij, ꝓ-
ut ꝓposuerunt ipsi Gruelli ⁊ Marinus, seu eius heredes in di-
cto suo libello appellatorio. Apparet ꝑterea ex actis eiusdē cau

se, ꝙ tẽpore facte venditionis, de qua supra, honesta mulier Antoneta graue, a qua cãm habuit pfatus Lagerij, erat impubes ꝛ etatis septẽ vel octo annorum: quo fit vt prescriptio ex aduerso allegata incboari non potuerit ante annũ do. M.cccclviij. et
1 diẽ. xxvj. mensis Januarij, † ex eo qꝛ interim ꝛ vsqꝫ ad hoc tẽpus fuit eadem Antoneta impubes, cõtra quã nõ currit prescriptio etiam xxx. aut xl. annorũ. l. sicut in rem. versi. non secus. C. de pscrip. xxx. vel xl. annorũ. post annum vero pdictũ vsqꝫ ad annũ do. M.cccclxxxvj. ꝛ diem. xxviij. mensis Septẽbris, quibus anno, mẽse ꝛ die incboata est cã presens, nõ potuit incboari ꝛ compleri pscriptio. xxx. annorũ: qꝛ ab anno pdicto qnquagesimoocta no vsqꝫ ad dictum annũ octuagesimũsextũ non cucurrerũt. xxx. anni: qui tñ erãt necessarij ad hoc, vt prefatus quondã Jacobꝰ, vel sui heredes prescriberent, ꝛ prescriptionem complerent contra dictam Antonetã, pro eo qꝛ, cũ appareat pronidũ quondam virum M. Grani patrẽ huius Antonete habuisse ꝛ possedisse ter
2 ram, de qua supra, † ꝛ viceuersa non appeat siue cõstet dictũ quõdam Claudium gruelli habuisse titulũ, vel aliud, per quod presumi debeat fuisse bonefidei, ipse pſumitur ꝛ censetur fuisse malefidei possessor, per id quod no. Bar. ꝛ doct. in. l. celsus. ff. de vsucap. Bal. in. l. eum qui. §. pretor ait. ff. de publi. ꝛ cano. in. c. si diligenti. de prescrip. Hec aũt mala fides dicti Claudij gruelli nocuit successori, etiam particulari, quo ad hoc, vt prescribere non potuerit minori tẽpore triginta annorũ. aut. malefidei possessor C. de prescrip. lon. tempo.

Veruntamen quãuis prescri-

ptio huiusmodi dictis Gruello ꝛ Marino nõ suffragetur, puto tamẽ ꝙ processus non valeat, defectu libelli parte dicti magistri Lagerij in prima causa oblati, ex cuius tenore non appet aliquã aptam actionẽ extitisse deductã, saltem pertinẽter ꝛ cõgrue, ꝛ quidem non rei vendicationem: quia ꝙuis illa possit cedi ꝛ remitti,
3 † tamen ppter illius cessionẽ non trãsfertur dominiũ rei, p qua ceditur in cessionariũ, pro quo allegasse sufficiat qḋ no. Dyñ. in regula pro possessore. de reg. iu. in sexto. Bar. ꝛ docto. in. l. fin. C. de here. vel acti. vendi. ꝛ Sali. in. l. j. q. fina. C. de actio. ꝛ obligati. Quo fit vt, cum non appareat de expeditione ꝛ traditione terre in actis mentionate facta per dictũ Lagerij, non potuerit nec de iure debuerit idem magister Lagerij petere in conclusione dicti sui libellli declarari terram pdictam pro dimidia eius parte ad se pertinere, sed potius debuisset petere declarari illam pertinere ad prefatam Antonetam, vt apparet ex his que no. Bar. in dicta. l. fin. C. de here. vel actio. vendi. ꝛ Pet. Jaco. in suis libe. titu. de rei vendi. que compe. excessi. Dictus etiã libellus peccauit in alio, p eo videlicet quod inibi non est ppositum, terrã predictam spectasse ꝛ ptinuisse iure dominij ꝛc. prefato quõdã Bertrando grani, sed dictum est, quod ipse Bertrandꝰ habuit ꝛ possedit quandam terram ꝛc. p que non apparet esse deductum do-
4 miniũ, ꝛ quidẽ non per verbũ possedit, † qꝛ dominium ꝛ possessio sunt diuersa. l. naturaliter. §. nihil commune. ff. de acquiren. pos-
5 sess. Etiam nec per verbum habuit: † qꝛ non solum habemus ea, quorũ dominia ad nos ptinent, sed etiam ea que nobis cõmodata, vel apud nos deposita existunt, ꝛ alia huiusmodi, vt no. Frãc. de are. in. l. si de eo. §. ꝛ si forte. ff. de acquiren. possess. Pro quo allegat. l. stipulatio ista habere licere. in princi. ff. de verb. obli. pec-
6 cauit itaqꝫ in altero ex extremis. ¶ † Etiam nec ptinẽter fuit deducta actio publiciana: quia illa non datur nisi ei, cui fuit res tradita vt no. Bald. in. d. l. eum qui. §. pretor ait. ff. de publi. ꝛ in l. cum res. C. de probatio. Bart. in dicta. l. celsus. ff. de vsucap. et Joan. fab. in. §. sed iste. instit. de actio. Hic autem nõ est deducta aliqua traditio: quinimo nec fuit propositum, ꝙ dicta quondam Antoneta, a qua causam habuit dictus magister Lagerij, vllo vnꝙ tempore possederit. Preterea publiciana non datur cõtra titulo possidentem, quando agens ꝛ possessor habent titulũ a diuersis, vt in casu, numero. l. sine autem. §. si duobus, ꝛ quod ibi p docto. ff. de publi. de quo etiam p docto. in. l. rez. que nobis. ff. de vsuca. ¶ Dictus etiam libellus non videtur posse adaptari alicui iudicio possessorio reintegrande possessionis, prout colligi potest ex discursu libelli huiusmodi. Ex quibus mihi videtur dictũ magistrũ Lagerij non posse in hac cã obtinere, nisi forte super desertione appellationis, super qua scribere non valeo, p eo qꝛ vt puto, erratũ est in principio processus appellationis. Et sic plene nec secure videre possum, si ex capite negligentie commisse in primo fatali sit appellatio deserta, vel non.

¶ Argumentum.

¶ Si fideicommisso grauauero eos, quibus nihil reliqueram, eo ipso reliquisse videor id, ad quod verba dispositionis accommodari possunt. V. F.

1 ¶ Honoratus oneratur.
2 Testator an ꝛ quando filios filiorum suorum possit grauare per fideicommissum.
3 Bastardo fideicommissum relictum an ꝛ quando valeat.
4 Filius omnino incapax an ꝛ quando possit heres institui.
5 Institutione corruente corruit ꝛ reliquum.

¶ De insti. ꝛ substi. Consi. lvij.

Nobilis quondam ꝛ generosa mulier Alisia de taulignano domina rupisfortis pridem, de Anno domini. M.ccccxxij. condidit eius vltimũ ꝛ nuncupatiuum testamentum sufficienti testium numero ꝛ alijs de iure requisitis fulcitũ ꝛ roboratum: in quo inter cetera heredẽ vniuersalem fecit, instituit, ꝛ nominauit nobilẽ ꝛ generosum virũ Eynerium de podio: ꝛ inter alia inibi disposita, ꝛ per ipsam fieri ordinata legauit, ꝛ iure legati reliquit nobili viro Joanni de vaesio filio naturali donato, nobilis quondã Ludouici de vaesio eiusdem nobilis Alisie filij naturalis ꝛ legitimi predefuncti certa bona immobilia, ac iura, ꝛ res alias inibi plenius expressas: si idem nobilis Joannes quandocunqꝫ sine libero seu liberis a suo proprio corpore, ꝛ de legitimo matrimonio procreatis seu pcreãdis aut sui liberi sine liberis, ꝛ liberi liberorũ suorũ sine alijs liberis ex legitimo matrimonio, put supra, procreãdis decederẽt eidẽ, sic decedenti, seu decedẽtibus substituit nobiles ꝛ generosos viros Joãnem, Antonium, ꝛ Aymarũ de voro nepotes suos, ꝛ ipsorum quemlibet equis partibus ꝛ portionibus inter eos diuidendis. Et post eos, eorum ꝛ cuiuslibet ipsorũ liberos ab eorum, seu alterius eorundẽ proprio corpore ꝛ ex legitimo matrimonio procreatos seu procreãdos, ꝛ liberos liberorũ suorũ ex legitimo matrimonio pcreandos, ꝛ sic successiue omnẽ eorũ ꝛ cuiuslibet ipsorum progeniẽ ex legitimo matrimonio procreandã, vsqꝫ in infinitũ. Deinde fecit reciprocas substitutiones inter eosdem nobiles Joannem, Antonium, ꝛ Aymarum, super quibus ꝛ alijs vlterioribus, sine sequentibus, vtpote non necessarijs, non insisto. ¶ Quesitum est an, si contingeret dictum nobilem Joannem ab humanis sine liberis decedere, superstitibus prefatis nobilibus Joanne, Antonio, ꝛ Aymaro, vel eorum liberis, esset locus substitutioni supra primo loco mentionate, ꝛ an in vim substitutionis huiusmodi possent ipsi nobiles Joannes, Antonius, ꝛ Aymarus, vel eorum liberi petere dicta bona. ¶ Secũdo quesitum est an, si contingeret dictum nobilem Joannẽ de vaesio decedere superstitibus liberis ex suo proprio corpore ꝛ de legitimo matrimonio procreatis: ꝛ deinde cõtingeret eosdem liberos sine liberis naturalibus ꝛ legitimis decedere, superstitibus prefatis nobilibus Joanne, Antonio, ꝛ Aymaro, vel eorum liberis, esset locus substitutioni, de qua supra, in personis eorũdem nobiliũ, vel dictorum suorum liberorum.

Viso casu de quo supra ac que

stionibus ꝛ dubijs ex eodem elicitis, dico ꝛ respondeo ad dubia huiusmodi prout infra. Et primo ad primum respondeo, ꝙ que-
1 situm huiusmodi nullam habet difficultatem. † Cum enim dicta nobilis Alisia eundẽ de Vaesio in his bonis honorauit, potuit vtiqꝫ eum in bonis hmõi onerare, ꝛ ipsum nobilẽ de Vaesio grauare de bonis hmõi restituendis dictis nobilibus Joãni, Antonio, ꝛ Aymaro, vel eorũ liberis, pro quo allegasse sufficiat id qḋ habetur in. l. cum hi. §. idem erit dicendũ. ff. de transl. l. cũ pater. §. eorum. ff. de leg. ij. facit. l. conficiuntur. in prin. ff. de iu. codi. l. si docueris. C. de fal. ꝛ quod habetur per tex. a contrario sensu, gl. ꝛ doct. in. l. ab eo. C. de fideicom. Et cum eadẽ nobilis Alisia voluerit, ꝛ in dicto suo vltimo testamento disposuerit, ꝙ moriente sine liberis dicto nobili de Vaesio, prefati nobiles Joãnes, Antonius, ꝛ Aymarus in dictis bonis succedant, hoc erit obseruãdum. l. j. C. de sacros. eccle. ꝛ auth. de nup. §. disponat. cum suis si. collat. iiij. facit. l. in re mandata. C. manda.

2 † Venio ad secundum quesitũ

super quo dico, ꝙ difficultas huiusmodi videtur adangeri propterea que no. Bar. in. l. centurio. versic. quero vlterius, ꝛ qḋ ibi per doc. ff. de vulg. ꝛ pup. Bar. in. l. sed ꝛ si sic. §. j. ff. de leg. iij. ꝛ qḋ ibi Bal. Bar. in. l. codicillis. ff. de vsufruc. lega. Bal. ꝛ Sali. in. l. precibus, circa fi. C. de impube. ꝛ alijs substit. Bal. in. d. l. ab eo. C. de fideicom. Jo. de imo. ꝛ alij in ca. raynutius. de testa. super illa q. de qua inibi querunt, an, si testator filium heredẽ instituerit, ꝛ si filius sine liberis decesserit, vel eius liberi sine liberis, substitue-

rit

rit titiũ,ꝛ deinde contingat filium heredem institutum mori su-perstitibus liberis,ꝛ postea cõtingat liberos hmõi quibus ꝑ testatorẽ nihil relictum extiterat decedere sine liberis supstite titio substituto,debeat idem titius succedere.Sup quo articulo,vt apparet ex his que no.doct.prefati in locis superius allegatis,ꝛ alij in alijs,sunt varie opiniones verũtamen doct.videtur communiter in hoc conuenire,ꝙ vbi onus fideicõmissi iniũctũ fuit heredi instituto,ꝛ sic per testatorẽ honorato,valet fideicõmissum,nõ solũ si sine liberis moriat̃ filius:sed etiã si filius moriatur superstitibus liberis qui postea moriãtur ꝛ decedãt sine liberis.censetur enim filius eo casu sub duplici cõditione alternatiua grauatꝰ,scilicet si ipse sine liberis decesserit,vel si eiꝰ liberi sine liberis decesserint,hoc casu enim reperitur grauatus qui fuit honoratus:licet in persona heredis istius primi filij existat conditio.Et ita voluit.l.coheredi.§.cum filie.ff.de vulga.ꝛ pupil.l.legato sub conditione.ff.de condi.ꝛ demonstra.ꝛ ita voluit Bar.in.d.l.centurio,versi.quero vlterius,quẽ docto.sequũtur communiter in locis superius allegatis,ꝛ psertim ꝛ maxime Bal.ꝛ Sali.in.d.l.precibus,ꝛ Alex.in.d.l.centurio,qui etiam sic vna vice consuluit,ꝛ Bart.in quodam suo consilio exordiente,Andreas ꝛc.ꝛ Lanfran.in repeti.c.si pater.ver.septimo queritur de questione sepius in facto cõtingente ꝛc.de testa.Sed vbi onus fideicommissi siue grauaminis huiusmodi iniũctum extitisset liberis liberorũ,quibus nihil videtur relictum,esset maius dubiũ quo casu tamen Bar.in dicto ver.quero vlteriꝰ,adhuc dicit valere fideicommissum:adijciẽs ꝙ ex quo testator grauauit filios filiorũ,videtur etiã eisdem reliquisse.l.denique.§.interdum.ff.de pecul.lega.pro quo secundum eum facit.l.alio,in fine.ff.de ali.ꝛ cibarijs lega.ꝛ.l.si ita stipulatio.in princi.ff.de ope.liberto.quẽ sequitur Ange.are.insti.de pupil.substi.§.extraneo,ver.quid si non tantum.de quo articulo vide Alex.de Jmol.in.l.ex facto.§.ex facto.ff.ad trebel.Et eo fortius procederet hoc,si verũ esset ꝙ liberi positi in conditione censeãtur substituti:prout olim,secũdum ꝙ referũt docto.in.l.j.C.de condi.inser.voluit Oldr.ꝛ idẽ voluit Bal.in antiquis recollectis in.d.l.j.prout refert Pau.de cast.consi.mihi.cccxxxvj.exordiente,Dubitatio vertitur de bonis dicti quondam Frãcisci ꝛc.Pet.de ancha.consi.mihi.lxxij.exordientẽ,Contra Philippum faciũt no.ꝛc.ꝛ plenissime Barba.in repetitione.l.cũ acutissimi.C.de fideicom.Et ꝗuis multi docto.quo ad hoc vltimũ dictum,teneant contra Barto.cuius magna fuit autoritas:illud tamẽ non obest:qꝛ,vt apparet ex forma substitutionis superius relate,fideicommissum.de quo supra fuit iniunctũ non solum liberis dicti nobilis de Vaesio.sed etiaꝫ eidem de Vaesio:quod,vt prediximus,fieri potuit,vt tenẽt communiter omnes doct.ꝛ vltra preallegatos hoc voluit Pau.de cast.cõsilio mihi.xxxviij.exordiente,Dubium facit ꝛc.ꝛ Ange.consi.mihi.vij.ꝛ Alex.de imol.consil.cv.exordiente,Ser Franciscus,de specis Mantuanus ꝛc.

3 †Nec opponat aliquis dictuꝫ fideicommissum non valuisse,pro eo quia fortasse pretenditur dictum nobilem de Vaesio fuisse bastardũ,seu spuriũ dicti quondam nobilis Ludouici,ꝛ propterea fuisse incapacẽ dictorũ legatorum:quoniam respondeo ꝙ istud non obstat.Tum quia dato citra preiudiciuꝫ veritatis,ꝙ ipse fuisset spurius:non tamẽ fuit spurius aut bastardus dicte quondam nobilis Alisie.Et sic ipsa dici non potest in illius generatione deliquisse.l.fin.C.de natu.libe.propter quod non est locus aut.ex complexu.C.de ince.nupt.Tum ꝛ qꝛ dato,ꝙ nos essemus in terminis illius aut.prout non sumus,adhuc non obstaret,pro eo quia,cum saltem legatum valuisset vsqꝫ ad alimenta necessaria,vt sentit Bar.in dicta authẽ.ex complexu.ꝛ in.l.fi.ff.de his quib.vt indi.Mar.laudẽsi.in suo tracta.de legiti.fo.mihi.53.ver.an pater ꝛc.Bal.in.l.eam quam.C.de fideicommis.ꝛ Panor.in.c.cum haberet.vbi text.de eo qui du.in matri.quam polu.per adulte.non fuisset idem Joãnes omnino incapax,ꝛ sic non debet,nec potest,etiam si quoad aliquam partem reperiretur incapax.dictuꝫ fideicommissum esse nullum vel alias inualidum.l.cogi.§.hi qui insolidũ,ꝛ quod ibi per docto.ff.ad trebel.quinimo voluerunt Ange.ꝛ Jo.de Jmol.in.l.in

4 tempus.ff.de heredi.instit.†quod filius omnino incapax potest heres institui:si grauetur per fideicõmissum de restituendo alteri capaci.Et quicquid sit de institutione facta de omnino incapace,ꝛ grauamine sibi iniuncto,que dicit gloss.in dicta lege,eam quam.non valere:istud tamen non habet locum in casu nostro in quo non est dubitatio de viribus institutionis:non enim dubitatur quin heres institutus fuerit ꝛ sit capax,ſꝫ dubitat̃ de capacitate legatarij grauati.que non sic inficit fideicommissum sibi iniunctum,prout illud inficit institutio heredis,a cuius vali-

5 ditate omnia dependent:†ꝛ hinc dicimus quod quando institutio non valet,que est caput testamenti,nihil inibi scriptum valet.l.proxime.ff.de his que in testa.delen.

¶Argumentum.

¶Ob dilapidationis iustum metum de bonis restitutioni subiectis fieri debet descriptio,etiam casu quo fieri non posset sequestratio. V. F.

1 ☞Bonorum descriptio nõ prohibetur,licet sequestratio prohibeatur etiam lite pendente.
2 Fideicommissarius pendente conditione descriptioneꝫ bonorũ quando petere potest.
3 Substitutio purificatur per conditionis euentum.
4 Sequestratio potest fieri propter contumaciam.
5 Judex penali iudicio defendere potest suam iurisdictionem. Sequestratio est pena.
6 Judex quid potest in contumacem,ꝛ nu.seq.
7 Pena eris ꝛ persone quid importat.
8 Sequestratio potest fieri ratione dilapidatiõis rei aut fructuũ,vel suspitionis contra possessorem.
9 Plena probatio dilapidationis,aut suspitionis in sequestratione fienda cur non requiritur.
10 Casus,in quo cessat regula,nil nouari lite vel appellatione pendente.
11 Attentata vel innouata per tertium non reuocantur per viam,attentati.
12 Justus timor quis censeatur ad sequestrationem obtinendam.
13 Paria sunt ad concedendũ sequestrũ,dilapidare,ꝛ in vsus proprios consumere,si possessor non sit soluendo.
14 Sequestrum propter cõtumaciam factam factum non est reuocandum,nisi refusis expensis.
15 Possessio non perditur per sequestrum iudiciale.
16 Appellans quando censeatur renuntiasse appellationi.
17 Appellatio interponi,ꝛ apostoli peti possunt die ob honorẽ dei feriata.
18 Fatalia currere prosecutio attentatorum an impediat.
19 Constitutiones seruari debent pro lege,ꝛ illis inherendũ quanuis dure sint.

¶De fideicommis. Consi.lviij.

PArum consulte mihi processisse videtur nobilis ꝛ generosa mulier domina Claudia de Claromonte,relicta nobilis et generosi quondã viri Georgij de castellana,alias de forcalquerio,ꝛ nobilis Emanuel de castellana eiusdẽ Georgij quondã frater,qui cum tot resistẽtijs ac processuum inuolucris,ꝛ tribus cõformibus expectatis sententijs,conati sunt impedire descriptionem bonorũ,que fuerũt bone memorie Reuerendi in Christo patris ꝛ do.do.Gaucherij de forcalquerio olim Vapinceñ.epi.Et non cõtenti resistentijs huiusmodi post dictas tres sentẽtias,adhuc se exhibuerunt resistentes,

1 quinimo,si dicere licet,inobediẽtes ꝛ rebelles.†Certũ est enĩ ꝙ etiam vbi lite pendente est prohibita sequestratio,fieri tñ potest bonorũ descriptio.ar.l.j.§.pe.ꝛ quod ibi per Barto.ff.de ven.in posses.mittẽ.no.idẽ Bar.Jac.rebuf.ꝛ Joã.de pla.in.l.facultas.C.de iur.fis.Bar.in.l.post cõtractũ.in fi.ff.de dona.ꝛ in.l.imperatores.§.fi.ff.de appel.ꝛ ideꝫ voluit ipse ꝛ alij doc.in.l.j.C.de prohi.seque.pecu.ꝛ Cano.in.c.ij.de sequest.posses.ꝛ fruc.Hec enĩ descriptio prodesse poterat nobili ꝛ potẽti viro Gaucherio de brãcassijs illã fieri postulanti,ꝛ prefatis nobilibus Claudij ꝛ Emanueli non oberat,fieri igitur poterat.arg.l.ij.§.iteꝫ varus.ff.de

2 aqua plu.arc.†Quinimo quod est longe amplius voluit Paul.de cast.ff.queadmo.vsufr.caue.ꝙ fideicommissarius dubitãs ne per heredẽ grauatum de restituendo dissipẽtur bona pendẽte,cõditione poterit petere fieri descriptionem de bonis.Quod si ita est,ꝛ sic eo tẽpore quo fideicõmissarius nondũ habet nisi spẽ,ꝛ quia fortasse frustrabitur per defectũ cõditionis,sub qua facta est substitutio,vel qꝛ ipse premorietur grauato de restituẽdo,l.cedere diem.ff.de verbo.signi.ꝛ.l.j.§.sinautem sub conditione,cuꝫ suis simi.C.de cadu.tollen.multo fortius potuit peti descriptio

3 in casu nostro per dictũ do.de Brancassijs substitutũ:†ꝛ cuius substitutio purificata extiterat per euẽtum conditionis,sub qua inuitatus fuerat.aut.multo magis,cum suis simili,ꝛc.Male ergo,vt prediximus,parum consulte:quinimo ꝛ improbe,honore saluo dixerim,restiterũt ipsi nobiles de claromonte ꝛ Emanuel,ne fieret descriptio huiusmodi.Et quia etiam post dictas tres cõformes sentẽtias ipsi adhuc in resistentia perseuerãtes conati sunt descriptioneꝫ predictã impedire,ac sepius ꝛ moniti ꝛ iussi cõtu-

maciter, ⁊ cũ pertinaci inobedientia denegauerũt facere apertu
rã castri de Sezarista, non inmerito magnificus vir do. Joan-
nes mataroni iurium professor eximius ⁊ miles, magnus presi-
dens, decreuit bona ⁊c. sequestrãda, ⁊ ipsa sequestrauit, per id qđ
habetur. c. ex literis, ⁊ quod ibi per gl. Panor. ⁊ docto. magis cõ
muniter, de dolo ⁊ contu. per Archid. in. c. qr res. xj. q. j. per Jo.
and. post Joã. mona. in. c. locupletari, de reg. iur. in. vj. ⁊ Bal. in
4 d. l. si fideiussor. §. fina. ff. qui satisd. cogan. † No. enim docto. pre-
fati in locis predictis, ꝙ propter contumaciã potest fieri seque-
stratio, quod etiã voluit Inn. in. c. j. in fi. de sequest. posses. ⁊ fruc.
⁊ Bal. in. d. c. ex literis, ⁊ sentit in. l. consentaneũ. in. fi. no. C. quõ
⁊ quã iud. Cum enim cõtumacia quandoq; dãno litis coerceat.
l. cõtumacia. ff. de re iudi. l. diffamari. C. de inge. ⁊ manu. ⁊. c. licet.
de proba. multo magis potest puniri contumax per sequestratio
5 nem. † Judex enim potest penali iudicio suam iurisdictionez de
fendere. l. j. ⁊ quod ibi per doct. ff. si quis ius di. non obtempe. in-
ter quas penas est ⁊ pena sequestrationis, vt voluit Archi. in. d.
6 c. quia res, ⁊ sentiunt docto. in locis preallegatis. † Põt etiã iu-
dex propter contumaciam mandare, ꝙ actor missus in possessio
nẽ causa custodie lucretur sibi fructus, ⁊ illos faciat suos. l. fulci
nius. §. fina. ff. ex quib. cau. in posses. ea. Potest etiam contuma-
ci in omni sua causa denegare audiẽtiam. l. sed si p pretorẽ. §. sed
7 cum de certo. ff. ex quib. cau. maio. † Põt nihilominus iudex com
minari contumaci sub pena eris ⁊ psone, que importat mortem ⁊
bonorum publicationem, vt no. gl. in aut. de armis, ad fi. coll. vj.
quã commemorauit ⁊ de ea exclamauit Anze. consi. mihi. cxxxv.
potest ⁊ alia iudex propter cõtumaciam, vt apparet ex his que
habentur in. l. is cum quo. ff. fami. erciscũ. ⁊ quod no. Bal. in con
clusionibus iuris canonici, ⁊ Rom. in repetitione rubri. ff. de ar
bi. curauit enim idem vir magnific⁹ ⁊ curare debuit ne impune
pretoris maiestas cõtẽneretur. l. si quis id quod, ⁊. l. si familia. ff.
de iur. om. iud. in contumacia enim psistentibus seueros nos es-
se conuenit. c. quanto. ij. q. v. Non habent ergo dicti do. Claudia
⁊ Emanuel vnde cõquererẽtur de prefato magnifico do. Mataro
ni, aut de sequestratione per eum facta: sed conquerentur de se-
ipsis ⁊ eorũ cõtumacijs: imo poti⁹ rebelliõib⁹ p eosdẽ cõmissis.

8 † **Preterea illud certum est qđ**

ratione dilapidationis rei, aut fructuũ, vel etiã suspitionis ha-
bite contra possessorem, potest fieri sequestratio. d. l. si fideiussor.
§. fin. ⁊. l. imperatores. c. fi. vbi per doct. ff. de appell. no. Cano. in
c. ij. de sequest. posses. ⁊ fruc. ⁊ docto. in. l. j. C. de probi. seque. pecu.
quo fit vt cum prefati domina Claudia ⁊ Emanuel nõ solum ha
berentur suspecti de dilapidatione bonorum ⁊ fructuũ, sed etiaz
apparet sufficienter ad sequestrationem faciendam, ꝙ ipsi bona
⁊ fructus dissipabant, vt apparet per depositiones testium depo
nentium de venditione certe partis aueris minuti, ⁊ quarundã
vaccarum, insuper ⁊ de transportu illorum trium mulorũ, ⁊ ni-
hilominus de dispersione annone, ⁊ alijs multis, que tendebant
ad dissipationem bonorum ⁊ fructuum, de quibus contẽditur: nõ
immerito fieri potuit ⁊ debuit sequestratio, circa quã, quoad hoc
multum versatur arbitrium iudicis, vt sic ex his causis, aut ali-
quibus earundem cum animo suo sedeat fieri faciat sequestra-
tionem. d. l. si fideiussor. §. fina. ¶ Quibus non obstat si dicatur,
ꝙ de dissipationibus ⁊ alijs predictis non plene appareat: quo-
niam respõdeo ꝙ presupposito, citra preiudiciũ veritatis, quod
9 hoc esset verum: hoc tamen non officeret: quia, cum in fienda se
questratione non agatur de magno preiudicio, non requiritur
plena probatio dilapidationis, aut suspitionis. Sed sufficit se-
miplena: quinimo ⁊ forte iuramẽtum partis, vt sensisse videntur
Roma. ⁊ Alex. in dicta. l. si fideiussor. §. fina. ad quod facit. l. the-
saurus, cum suis simi. ff. ad exhibendũ. Ex quibus omnibus op-
portune infertur, vt opinor, prefatos de Claromonte ⁊ Ema-
nuelem male ⁊ inciuiliter petijsse, ⁊ petere sequestrationez huius
modi ex capite attentatorum, seu innouatorum reuocari. Tum
quia, vt predixi, illa facta est, ⁊ fieri potuit in penam contuma-
cie. Et sic non potuit nec potest dictus do. presidens contempsis
se ius, iudicem, ⁊ partem, quos alias cõtemnere censetur inno-
uans, vel attentans in preiudicium litis: ⁊ propter quẽ solet ser-
uari ille rigor. de quo in iure, contra innouantem, ⁊ magis fauo-
ri ei, contra quem facta est innouatio, q̃ spoliato. Tũ ⁊ qr, vt pre
dixi, ratione dilapidationis ⁊ suspitionis fieri potuit, etiaz post
appellationem parte dictorum de Claromõte ⁊ Emanuelis in-
teriecte. d. l. imperatores: imo multo magis post eã q̃ pendente
cã pncipali, vt sentiũt doc. in locis supi⁹ allegatis, ⁊ psertiz Ar-
chi. in. d. c. qr res. Jo. mona. ⁊ Jo. an. in. d. c. locupletari, ⁊ facit ra
tio, quia si illa fieri possit cum nõdũ apparet de iure actoris, mul
to fortius censenda fieri posse post sententiã pro petitore pmul
10 gatam, ⁊ per quam declaratum est ius petitoris. † Et potuit fie-
ri dicta sequestratio per iudicem a quo etiam post appellationẽ
ante eam, siue causam eius inceptam, vt voluit Anto. de bnt. in
c. fina. de seque. posses. ⁊ fruc. quem refert ⁊ sequitur Alexand. de
imol. in. d. l. imperatores. Quo fit vt dato, ꝙ sequestratio huius-
modi facta fuisset per eminens Regium cõsiliũ Aquis residens
vel eius mandato: non propterea debẽt ex capite innouatorum,
reuocari. iste est enim casus in quo cessat regula, qua cauetur, nil
nouari debere lite vel appellatione pendente. d. l. imperatores.
§. fina. ⁊ ponunt doc. vbi supra: quis sequestratio predicta facta
fuerit per dictum domi. presidentem etiam ex suo officio, ⁊ ratio
ne contumacie. vt predixi, ⁊ nõ per dictũ eminens Regium con
silium, per qđ fuit lata diffinitiua sentẽtia cõtra dictos de Cla-
romonte ⁊ Emanuelem super restitutione fideicommissi. Quo
fit vt non sit locus reuocationi attentatorum, etiam si predicta
11 sequestratio videretur esse, prout non est quid attentatum: † qr
attentata vel innouata per tertiũ non reuocantur per viã atten
tati. c. romana. §. in aliũ quoq;, de appel. in. vj. no. gl. ⁊ doct. in. c.
non solum, eo. tit. ⁊ lib. ⁊ doc. in. c. cum teneamur, illo. eo. ti.

Nec sibi persuadeant prefa-

ti domina Claudia ⁊ Emanuel ꝙ mediante asserta cautione, q̃
obtulisse pretenduntur, debuerit vel debeat sequestrum antedi-
ctũ reuocari etiam si essemus in casu, in quo alias mediante cau
tione idonea tolli deberet sequestrũ. Tum qr non solum teneban
tur ⁊ tenentur ipsi dña Claudia ⁊ Emanuel dare cautionẽ ido-
neam de cõseruandis ⁊ nõ alienãdis bonis dicti quondam reue-
rendi domi. Sauchberij, ⁊ ipsis restituẽdis in cãm in quã cogni-
tum extiterit: sed etiã tenebantur ⁊ tenentur cautionẽ idoneam
offerre ⁊ prestare de fructibus eorundẽ bonorum conseruãdis ⁊
non diminuẽdis, vt no. Bal. ⁊ Jo. de imol. in. d. l. diuortio. §. in-
terdum. glo. que est ibi. ff. sol. matr. ⁊ Alex. de imo. in. d. l. impera
12 tores. §. fina. † Non enim debent ipsi do. Claudia ⁊ Emanuel iaz
condemnati consumere fructus huiusmodi, ⁊ solus timor, ne in
alimoniã eorũdem sue familie ipsos fructus cõuertant, est iust⁹
timor ⁊ sufficiens ad sequestrationem obtinendam. l. diuus iun-
cta glo. ⁊ quod ibi per Angel. ff. de peti. heredi. no. Archid. in. d.
c. quia res, Panormi. in. d. c. ij. de seques. posses. ⁊ fruc. Ange. in
d. l. imperatores. §. fina. vbi per modernos docto. per Bald. in
d. l. si fideiussor. §. fina. ⁊ in. c. j. §. fin. in ti. quo tempo. mi. Et idem
voluerunt Bal. ⁊ Roma. in. l. si seruum. in fi. ff. de acquir. heredi.
13 † dicentes paria fore ad cõcedendum sequestrũ, vel ꝙ dilapidet,
vel ꝙ consumat in proprios vsus, quod sequitur Panor. ⁊ doct.
communiter post Inno. in. c. fi. de sequest. pos. ⁊ fruc. Saltem eo
casu, quo possessor non est alias soluendo: prout in casu nostro.
Non fuit igitur oblatio predicta sufficiens. ¶ Preterea etiam
fuit melius insufficiens: qr nõ sufficeret dare cautionem idoneã
de conseruandis ⁊ non alienandis dictis bonis ⁊ illis restituen-
dis in casum in quem fuerit cognitum, sed adijci debet de bonis
predictis restituendis absque vlla procrastinatione ⁊ mora, vt
voluit Bart. quẽ ibi sequitur Alex. de imo. in addit. ⁊ Jo. de pla.
in. l. litibus. C. de agric. ⁊ censi. lib. xj. Jo. de imo. ⁊ Ang. are. in. d.
l. imperatores. §. fi. in fi. Rom. ⁊ Alex. de imo. in. d. l. si fideiussor.
14 §. fi. ⁊ Panor. in. d. c. ij. de sequest. poss. ⁊ fruc. † Addo ꝙ, cum se-
questrum, de quo supra, fuerit etiã factum propter cõtumaciam
dictorum nobilium Claudie ⁊ Emanuelis, illud non est reuocã-
duz, nisi refusis expensis, pro quo allegasse sufficiat quod voluit
Panor. in. d. c. ex literis. de do. ⁊ contu. Et sic remanet ex predi-
ctis, ꝙ prefati domina Claudia ⁊ Emanuel non potuerunt nec
de iure possunt petere in vim pretensorum attentatorũ reuocari
sequestrationẽ superius mentionatam. Et idem dico de penis ⁊
mulctis eisdem impositis, ⁊ contra eos sua exigente cõtumacia
declaratis. Non etiam potuerunt neq; possunt petere sequestra-
tionem predictam reuocari sub pretextu oblate cautionis: qr, vt
predixi, illa est in multis defectuosa, ⁊ qr etiã facta est sequestra-
15 tio propter bonorũ dissipationẽ. ¶ † Illud autẽ certum est ꝙ in
dubio, secundum communẽ opinionẽ, per sequestrum iudiciale
non perditur possessio. l. interesse. cũ ibi no. per Jac. de are. Bar.
⁊ doct. ff. de acquir. poss. per glo. ⁊ doc. in. c. examinata. per Cyn.
Bar. ⁊ doc. in. d. l. j. C. de probi. seque. pecu. ⁊ per Bar. ⁊ Bal. in. l.
licet. ff. deposi. ⁊ per doct. in cle. j. de sequest. poss. ⁊ fruc. Propter
quod non vidẽtur prefati de Claromõte ⁊ Emanuel fuisse iuste
cõquesti ꝙ spoliati extiterint possessione bonorũ sequestratorũ,
⁊ sic male petierunt ⁊ petunt se tanquam pretensos spoliatos in
possessione reintegrari. Et hec quoad ea, de quibus incidenter
disputa inter partes predictas, super quibus vlterius non in-
sisto: nisi ꝙ ex his, ⁊ processu clare apparet de surreptionibus ⁊
obreptionibus rescripti regij parte dictorũ dñe Claudie ⁊ Ema
nuelis impetrati, ⁊ in processu cause appellationis inserti.

Quo vero ad materiam princi

palẽ, illud videtur esse certissimũ, ꝙ cum prefati dña Claudia ⁊
Emanuel

Emanuel, seu pro ipsis eorũ procurator non cõparuerint termino sibi assignato & prefixo pro recipiẽdis apostolis, eorũ pretẽsa appellatio censeri debeat deserta. cle. quãuis rigor. §. verũ si index &c. & quod ibi per gl. & doc. de appel. fuit enim sententia diffinitiua lata cõtra eosdem do. Claudiam & Emanuelẽ Anno dñi M.cccclxxxviij. & die. xv. mẽsis Decemb. & vt ex aduerso pretenditur eadem die a sententia hmõi appellatio interiecta, & tũc terminus assignatus pro recipiendis apostolis ad primam: debuerunt igitur ipsi, vel dictus eorũ procurator cõparere prima die, que fuit. xvi. eiusdẽ mensis, quod q2 non fecerũt, sed distulerunt hoc facere vsq3 ad. xix. diem predicti mensis Decemb. censentur hinc sue asserte appellationi renũtiasse. d. cle. quãuis. §. verũ. Cui non obstat quedã pretensa protestatio, quã fecisse pretendit nobilis & venerabilis vir do. Joannes raynaudi tẽpore petitionis apostolorum, quatenus pretendit fuisse tunc protestatus de die Mercurij &c. Tũ q2 presupposito q ex actu cause huius apparuisset & appareret illũ diẽ Mercurij fuisse feriatũ propter honorẽ dei &c. de quo nõ apparet, nõ propterea sequeretur quin eo

17 die debuissent cõparere & petere apostolos, † qui etiã die feriata ob honorẽ dei peti possunt, queadmodũ potest tali die appellatio interponi. l. j. & quod ibi per Bal. & doc. C. de fer. no. gl. in. c. fi. eo. tit. & Card. flo. in. d. cle. quãuis. §. similiter si iudex. Tum & q2 illa die Mercurij non fuit prima dies eisdẽ appellantibus assignata pro apostolis recipiẽdis, s3 fuit dies martis, que fuit. xvi. dicti mẽsis Decẽb. Et si fuerit dicta dies Mercurij feriata vel nõ feriata, nihil ad rem, q2 propter omissam comparationẽ & petitionẽ apostolorũ die Martis &c. que fuit prima dies, cẽsentur ipsi do. Claudia & Emanuel appellationi renũtiasse. d. §. verum.

¶ Preterea cu3 predicta sentẽtia lata extiterit Anno predicto lxxxviij. & die. xv. Decemb. & eadẽ die appellatio interiecta, palã infertur annu3 esse elapsum ab appellatione hmõi, & sic appellationem ipsam fuisse & esse desertã. auth. ei qui. C. de tempo. appel.

18 & c. ex ratione. cum suis si. de appell. † Nec persuadeant sibi dicti do. Claudia & Emanuel, q de primo fatali deduci debeant tẽpora, quibus ipse institerũt super reuocatione dictorũ pretensorũ attentatorũ. Quĩ respondeo q cum, vt predixi, illa nõ debuerint nec debeãt reputari attentata, & sic non fuerint nec sint tanquam attentata reuocanda, nõ debuit nec debet tẽpus predictũ de dicto primo anno deduci, per id qd voluerunt. d. de Rota conclusione sua mihi. cij. exordiẽte, Fatalia ad prosequendum & finiendum &c. no. Pano. d. Jo. de. s. Georg. & doct. in. d. c. ex ratione & sentit Bal. in. d. auth. ei qui. pro quo etiã facit qd ibi voluit idem Bal. & Sal. & ipse Bal. in. l. cõtra maiores. & de sancto Geor. in. c. ex ratione. de appel. disputante super ineptitudine libelli appellatorij, vel super defectu mãdati appellãtis. Nam si libellus vel mandatũ huiusmodi pronuntiati extiterint minus legitimi, nõ potest appellans pretendere quin tẽpore disputationis siue controuersie huiusmodi cucurrerit tẽpus: nõ enim his casibus dici debet appellãs impeditus ab aduersario, sed a seipso. Et idẽ dici debet in casu nostro, in quo nõ per dictum. d. Bellimontis, sed per seipsos, vtpote minus ciuiliter & iniuste petentes attentata reuocari, fuerunt impediti. Non igitur debet tempus predictu3 de medio deduci, ne ipsis appellantibus eorum temeritas prodesse videatur, que prodesse nõ debet. arg. l. negotiorum. ff. de re iudi. l. si longis. C. de execu. rei iudi. & l. tutor. in prin. ff. de vsu.

Preterea illud non videtur omittẽdũ q etiã vbi cessaret desertio, de qua supra, prout non cessat: adhuc tñ deberet dictus. d. Bellimõtis obtinere in materia principali. Tũ q2, vt apparet ex actis cãe huius, libellus fuit parte ipsius. d. Bellimõtis in eadẽ causa oblatus anno dñi. M. cccclxxxviij. & die. xiiij. mensis Septemb. & ipsis. d. Clau. & Emanueli decẽ dierũ spatiũ ad deliberandu3, & illi deliberate respondendũ assignatu3, iuxta regias constitutiones. Et deinde anno predicto & die. xxvi. predicti mẽsis Septẽbris, & sic post lapsum decem dierũ, prefatus. d. Jo. raynaudi petijt sibi aliã dilationem concedi: quã obtinuit ad primam diẽ iuridicam cum comminatione, q nisi responderet vel diceret, haberet pro responso & confesso: qui tandẽ termino assignato nec aliquid validu3 dixit, nec respõdit libello, sed diuersis subterfugijs protelauit causam vs-

19 que ad annum predictum & diem, xv. mensis Decembris. † Quo fit vt non immerito habitus fuerit pro responso & confesso iuxta regias constitutiones, quibus inherendum est, etiam si alias vel essent vel viderentur esse dure. l. prospexit. ff. qui & a qui. manu. Sunt enim ibi pro lege, imo lex & tanquã lex seruari debẽt a subditis: de quo non est dubiu3, ideo non insisto. ¶ Adijcio premissis, q etiã aliunde apparet de bono iure & plena intentione dicti do. Bellimontis, qui in vim substitutionis de eo facte per dictũ quõdam reuerendũ do. Vapiceñ. episcopum experitur, de cuius testamento & substitutione huiusmodi apparet publico instrumento in hac causa producto: apparet etiã per cõfessionẽ partis aduerse de morte prefati quondã nobilis Georgij heredis primo loco instituti & grauati de restituendo bona & hẽditatẽ, si ipse sine liberis masculis decederet, dicto do. Bellimontis, & q ipse sine liberis masculis decessserit: fuit igitur & est fuisseq3 & esse constat locum substitutioni antedicte, & sic bona & hereditatem dicti quondã. d. episcopi deberẽt reddi & restitui dicto. d. Bellimõtis: cum parte dictorũ do. Claudie & Emanuelis nihil fuerit probatum: quinimo nec apte propositum vel deductũ, per quod appareat vel apparere possit de aliquo bono iure vel iusta defensionis aut recusationis causa eorũdem Claudie & Emanuelis pretensorum heredũ dicti nobilis Georgij, vt apparet ex inspectione actorũ cause huius. Et sic debet sentẽtia dicti eminentis regij consilij stare: q2 licet negãtes debitores non oporteat armata vi terreri, conuictos tamẽ condemnari, ac iuris remedijs ad solutionem vrgeri conuenit. l. negantes. cum suis si. C. de actio. & obl. Et ita mihi videtur sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis. cui premissa submitto, & submissa esse volo.

1 ¶ Jurisdictio quando prorogetur.

2 Protestatio simpliciter facta ad quem actu3 porrigatur, & quid in protestatione facta per verba concernentia tempus futurum vel facta per verba generalia.

3 Protestatio vitiat & valet actus illi contrarius vbi protestatio est contraria actui, & protestans perficit actũ nemine repellente.

¶ De fideicommiss. Consi. lix.

Premissis adijcio qd licet prefati domina Claudia & Emanuel conati extiterint & conẽtur impugnare sententiam dicti eminentis consilij, etiam ex capite incompetentie iudicis: istud tamen eisdem non suffragatur neque prodest. Tum quia, vt apparet ex actis prime instantie, dictus venerabilis vir dominus Joannes raynaudi eorundem domi. Claudie & Emanuelis procurator comparuit coram dicto eminenti consilio Anno domini. M. cccclxxxviij. & die. iij. mensis

1 Septembris, † nulla premissa protestatione q in ipsum iurisdictionem prorogare non intenderet, petijt ab ipso eminenti consilio aliam dilationem sibi dari, per quod videtur iurisdictionẽ prorogasse, per id quod no. Bart. in. l. non videtur. la. ij. & Bald. in. l. & si susceperit. ff. de iudi. Et presupposito, citra preiudicium veritatis, q per premissa non videretur prorogata iurisdictio, saltem prorogata cẽseretur, per ea que acta sunt Anno predicto lxxxviij. & die prima mensis Octobris. Petijt enim idem domi. Raynaudi prefatum dominum de Branchassis cogi & compelli ad compromittendum de questionibus &c. iuxta & secundum formam & tenorem statuti, & super hoc petijt primo & ante omnia in casum recusationis fiende ius dici constante schedula exordiente, Quia secũdum edita statuta &c. dicta die producta. Per que videtur omnino proculdubio iurisdictionem prorogasse, per ea que voluit Bar. in. d. l. non videtur. & in. l. quidam consulebat. ff. de re iudi. & Bald. in. d. l. sed & si susceperit. Et quanuis reperiatur q idem do. Raynaudi certo die precedenti diẽ date schedule huiusmodi protestatus extiterit: hoc tamen non profuit eisdẽ

2 de claromonte, nec nocuit dicto do. de Branchassis: † quia protestatio simpliciter facta non porrigitur nisi ad illum actum, qui tunc fit, vel qui postea incontinenti sequitur: non autem ad illũ, qui postea & ex interuallo fieret. l. per retentionem. cum glo. C. de vsur. l. cum in plures. §. locator horrei. ff. locat. secundum vnum intellectum, quem ad illum text. refert Barto. in. l. non solum. §. morte. ff. de no. ope. nun. ad quod facit quod not. Bart. in. l. item quia. §. fi. ff. de pactis. in. l. qui in aliena. §. fi. ff. de acquir. heredi. & in. l. titia. §. pen. ff. de verb. oblig. & Anto. de butr. & Joan. de imo. & in cap. cum. M. de constitutionibus. Nec opponat aliquis, q ante diẽ productionis schedule antedicte reperiatur facta vna protestatio, que non fuit simplex, sed per verba generalia, etiam concernentia tempus futurum: quoniam respondeo q istud nõ obstat. Tum q2 licet alias protestatio facta per verba etiam concernẽtia tempus futurum trahatur ad actum postea & ex interuallo secutum: hoc tamen videtur fallere in actibus iudicialibus, vt videtur sensisse Archidi. in. c. diaconi. xxviij. distin. & do. Cardi. in. d. c. cum. M. secundum. Jo. de imo. in dicto. §. morte. dicentem illam fuisse intentionem Archi. & Cardi. vbi supra, q etiã si fiat protestatio in iudicio per verba generalia concernentia de directo: tamen non trahitur ad actus iudiciales ex interuallo factos, imo per ipsos actus ex interuallo factos intelligitur recessum a protestatione, & q hoc sit speciale in actibus iudicialibus. Tum & quia presupposito, q propter verba generalia respicientia de directo tẽpus futurum dicta pretẽsa protestatio

cẽseretur repetita: q̄r tñ illa erat cõtraria actui, qui tũc gerebaẗ ⁊ fiebat, vel q̄ fieri petebaẗ per dictũ. d. Raynaudi, petentẽ eũdẽ d. de Branchassis cogi ⁊ cõpelli ad cõpromittendũ, ⁊ super hoc ius dici, quod per eum fuit obtentũ, fuit ꝓtestatio hmõi vitiata:
3 † q̄r vbi ꝓtestatio est cõtraria actui, ⁊ protestãs perficit actũ nemine repellẽte, vitiatur protestatio, ⁊ valet actus illi cõtrarius, in. d. c. cũ. M. ⁊ declarant doc. magis cõiter. in. c. solicitudinẽ. de appel. q̄d etiam voluit Alex. de imo. in. d. §. morte. ¶ Preterea, vt audio, dictũ eminens consilium est notorie in possessione, seu quasi cognoscẽdi de his causis: quapropter ea priuari nõ debuit. Et ideo, non obstante pretenso antiquo priuilegio, valuit ⁊ valet predicta sentẽtia, etiã si verum esset ꝙ iurisdictio dicti eminẽtis cõsilij tacite vel expresse ꝓrogata nõ extiterit, pro quo allegasse sufficiat quod not. Inno. ⁊ docto. in. c. cum dilectus. de relig. do. pro quo facit quod habetur in. c. consultationibus. de iur. patro.

His que superius dixi pro defensione sequestri, de quo in hac causa, ⁊ tenute bonorũ cõcesse dicto. d. Bellimontis, addo ꝙ etiã vbi sequestruꝫ ⁊ cõcessio tenute hmõi de iure nõ valuissent, vel al's essent ex aliqua cã reuocãda, prout nõ sunt causis ⁊ rõnibus superius allegatis, non tñ interfuit, nec interest dictorũ de Claromõte ⁊ Emanuelis illa petere declarari nulla vel al's reuocari. cũ si seq̄strũ hmõi factũ nõ esset, ⁊ ipsi do. Bellimõtis nõ esset data tenuta antedicta, deberet nũc dictũ sequestrũ fieri, ⁊ tenuta ipsi. d. Bellimõtis de nouo cõcedi in executionẽ literarũ regiaruꝫ nouissime parte eiusdẽ. d. Bellimontis obtentarũ, ⁊ interinari seu executioni demãdari petitarũ: ⁊ que debuerũt ⁊ debẽt interinari, ac sequestrũ ⁊ tenuta hmõi, si ⁊ quatenus prime nõ procederẽt, vel ex aliqua cã venirẽt reuocãde, debent de nouo fieri, ⁊ facte cõfirmari, iuxta theoricã Jac. butr. ꝙ commemorãt ⁊ sequũtur magis cõiter. docto. in. l. j. C. de carbo. edic. ⁊ in. l. fi. C. de edic. diui adri. toll. l. si finita. in princ. ff. de no. ope. nun. ⁊ Ang. are. in. §. quadrupli. in materia. d. l. fi. C. de edic. diui adria. ibi enim cũ sequũtur cõiter, ꝙ si quis fuerit nulliter, vt q̄r parte, cuius intererat, vel que possidebat, non citata, missus in tenutã, ⁊ pars, contra quam facta fuit missio hmõi, petat eam pronũtiari nullã, ⁊ quatenus de facto processit reuocari, poterit missus in tenutã, qui alias debebat immitti, opponere, ⁊ dicere ꝙ aduersarij non interfit hec petere, cum si idẽ opponens missus nõ esset in tenutã, nũc mitti deberet. Et nihilominus poterit petere vt quatenus opus est de nouo immittaẗ, vel de nouo deẗ sibi tenuta, ⁊ data cõfirmetur. Et q̄r doct. vbi supra, habẽtur vbiq̄, ⁊ pñt ibi videri, ne lõgiore tedio spectabiles dños cõmissarios afficiã, supersedeo ab vlteriori persecutione hmõi articuli.

¶ Argumentum.

¶ Ecclesiarũ solita fieri a predecessoribus raparatio debet etiã a successoribus fieri. A. F.

1 ¶ Reparationum fiendarum legitima prescriptio vim habet cogendi possessorem ad illas faciendas.

¶ De sacrosan. eccl. Consi. lx.

Etiam si esset verum ꝙ venerabilis vir. d. Petrus rathodi, sacrista venerabilis secularis ⁊ collegiate ecclesie loci de insula, non teneretur in vim statuti siue ordinationis duduʒ facte per reuerendũ quondã patrẽ ⁊ virum egregiũ do. Andreaꝫ sancij auditorẽ palatij apostolici Auenionis, ⁊ cõmissariũ deputatũ per bone memorie reuerẽdissimũ in Christo patrẽ ⁊ do. do. Cardinalẽ de fuxo, in his partib⁹ tunc apostolice sedis de latere legatũ ⁊ vicariũ summi põtificis, ad faciendũ reparationes, que nũc fieri postulãtur, ⁊ ad quas faciendũ petitur idẽ. d. Rathodi cogi, teneretur tñ ⁊ tenetur ipse d. Sacrista in vim cõsuetudinis legitime prescripte. Qm̄, vt apparet per instrumentũ quod exhibetur scriptũ ⁊ receptũ. Anno dñi. M. cccc xlij. ⁊ die. xxiiij. mẽsis Nouemb. venerabilis quondã vir do. Joannes bracheti tũc sacrista, ⁊ tanq̄ talis, precedentib⁹ informationibus sumptis in ipsius presentia, cum multis viris notabilibus, ⁊ maxime cum venerabili quõdam viro do. Petro raynerij predecessore in sacristia eiusdem do. Bracheti, fuit condemnatus per bone memorie reuerẽdum in Christo patrẽ ⁊ do. do. Petrum tunc Cauallicen. epm̄ ad faciendũ reparationes in instrumento predicto latius mẽtionatas ⁊ expressas, inter quas est sermo de reparatione librorũ. Deinde vero ⁊ successiue anno videlicet dñi. M. cccc xlvi. ⁊ die. xix. mẽsis Julij, ⁊ anno sequẽti, vt. M. cccc xlvij. ⁊ die. xxvj. mensis Maij, prefatus do. Sancij auditor ⁊ commissarius dominũ tunc Sacristam, etiam condẽnauit ad faciendum reparationes ⁊c. Cui condemnationi idem tunc Sacrista acquieuit. Et deinde, vt audio, successores eiusdẽ do. Sacriste, ⁊ predecessores huius do. Rathodi fecerunt reparationes opportunas, ⁊ pro tẽpore necessarias, eas videlicet, de quibus est sermo in dicto primo instrumẽto, ad quas, ꝑut inibi
1 apparet fuisse declaratũ, tenetur Sacrista. † Et sic, cũ super his late fuerint ordinationes huiusmodi, ⁊ postea sic fuerit obseruatum: quod etiã, prout deposuit prefatus quondam do. Petrus raynerij, fuerat suo tempore ⁊ predecessorũ eiusdem obseruatũ: non video quare in vim consuetudinis legitime perscripte non possit idem do Rathodi modernus Sacrista cogi ⁊ compelli ad faciendum predictas reparationes, pro quo allegasse sufficiat quod habetur in. c. fi. ⁊ quod ibi per doct. de consuetudine. ⁊ in. l. j. ⁊. ij. ⁊ quod ibi per doc. C. que sit long. consuet.

Premissis nõ obstãt allegata pro parte dicti do. Rathodi: q̄r illa procederẽt ⁊ procedere possent vbi idem do. Rathodi peteretur cogi ⁊ cõpelli in vim ordinationis dicti quondã do. Sancij, tanq̄ in vim statuti. Sed hoc nõ fit ita: sed petitur cogi in vim cõsuetudinis, pro qua tam ipse quondam do. Sancij, quã dictus quondam reuerendus do. episcopus iudicarunt, vel in vim consuetudinis ex ordinationibus huiusmodi, ⁊ secuta obseruantia legitime introducte ⁊ ꝑscripte. Que dixerim breuiter ⁊ succincte alias autore dño plenius scripturus si opus sit, sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis. ¶ Verũ q̄r post scripta precedẽtia mihi exhibite extiterunt hine inde allegationes, siue schedule, quarũ vna exordiẗ, Sentẽtie statuto seu ordinationi ⁊c. ⁊ alia, Viso quodã tali quali instrumẽto ⁊c. parte dicti Rathodi dictate ⁊ scripte: dico ⁊ respõdeo ꝙ contenta in schedulis hmõi eidem Rathodi nõ suffragant, ea potissime rõne, qua, vt predixi, hic nõ pretenditur prefatus do. Sacrista teneri simpliciter ⁊ immediate in vim sentẽtie ⁊ modificationis predictarum teneri ad reparationes superius mentionatas, sed in vim cõsuetudinis legitime prescripte.

¶ Argumentum.

¶ Pascere animalia sua in alieno solo nemo potest nisi ius habeat seruitutis; quod si faciat, sine alia cause cognitione recte arcetur. A. F.

1 ¶ Inhibitiones seu preceptũ nulla cause cognitione premissa, ⁊ clausula iustificatiua, an sint nulle. ⁊ nu. 7.
2 Judex iudicium a quo debet incipere.
3 Preceptum quando resoluatur in vim simplicis citationis.
4 Jus depascẽdi pecoris in territorio alieno null⁹ hꝫ sine iusta cã.
5 Extraneum a pascuis sui territorij quilibet prohibere potest, ⁊ manu armata resistere.
6 Domini terrarum venturis in suuꝫ territorium possunt interdicere ingressum.
8 Prelatum dicere non posse precipere sine cause cognitione vani est capitis.
9 Inhibitiones, in quibus omissa est aliqua solennitas, quo casu debeant confirmari. ⁊ nu. seq.
10 Missus in possessionem nulliter quid potest petere parte impugnante, vt de possessione non corruat.
11 Inquilinus, colonus, conductor, ⁊ similes non possident.
12 Possessionis causam nullus sibi mutare potest, alia extrinsecus non accedente.
13 Jus pascendi pecoris quãdo dicatur personale, ⁊ qualiter prosequendum.
14 Actor succumbit, nisi causam in libello deductam probet.
15 Procurator non habet exercitium mandati, nisi a tempore receptionis illius.

¶ De pascuis. Consi. lxi.

Viso processu cause recursalis agitate per ⁊ inter prouidos viros Stephanum Bartholomei, ⁊ Stephanum Joãnis recurrentes ex vna, ac venerabilem ⁊ honorabiles viros dominum procuratorem reuerẽdi in Christo patris ⁊ domi. domini Gulielmi ademarij Vasionensis episcopi, decani ⁊ domini loci de Columzellis, ⁊ syndicos eiusdem loci recursos partibus ex altera, videẗ prima facie respondendum, ꝙ precepta siue penales inhibitiones facte per dominum Baiulum loci predicti de Columzellis prefatis recurrẽtibus, vtpote facte dictis recurrẽtibus nõ auditis, † ⁊ alias nulla
1 premissa

premissa cause cognitione, ⁊ clausula iustificatiua nõ adiecta, fue rint ⁊ sint nulle.l.ij.l.iudex.⁊.l.fi.C.cõmi.vel epi.⁊ alijs causis, iu ribus ⁊ rõnibus parte dictorũ recurrẽtium allegatis in schedu la exordicte, Apertissimo iure cauetur ⁊c. Cũ enim id qđ per di ctas inhibitiones prohibebat̃ esset preiudiciabile, ⁊ alias tale, in quo requirebatur cause cognitio, nõ videntur huiusmodi inhi bitiones valuisse, quinimo potuerunt contẽni. vt. C.commi. vel epi.per totum.cuius illa videtur ratio: qꝛ prefatus do. Baiulus
2 non seruauit formam a iure traditã, †que est vt procedatur cau sa cognita, ⁊ non incipiendo ab executione.l.iudices.C. de iud.l. j.⁊ quod ibi per Bar.C.de execu.rei iudi.⁊.l.prolatam.C.de sent. ⁊ interlocu.omn.iudi.not. Pau.de cast.in.l.de pupillo.§.memi nisse.ff.de no.ope.nun. Non enim sumus in casu in quo vt pluri mum loquuntur glo.⁊ doct.in.c.ex parte.le.j.de verb.signi.doct. in.d.l.de pupillo.§.meminisse.Barto.Sali.⁊ docto.in.d.l.j.C.de execu.rei iudi.Bal.C.commi.episto.super rubrica.Ang.Are.in §.curare.instit.de actio.⁊ Innocen.in.c.tua. de cohabita.cleri.⁊ mulie.quia doctor.prefati in dictis locis loquuntur in precepto iustificato per clausulam, ⁊ si senseris te grauatũ ⁊c. vel similem.
3 †Quo casu, vt not.doct.communiter, comparente parte, cui fa cta est inhibitio vel preceptum, resoluitur preceptum vel inhibi tio huiusmodi in vim simplicis citationis.si vero non cõpareat, tunc manet preceptum firmum, nec est quod iudici imputetur, postquam preceptum fuit iustificatum per clausulam, Et si sen seris ⁊c. Quamuis etiam hoc casu Jo.and.in addi. Specu.tit.de aduoca.quam secundum Roma.multi libri nõ habent, preceptũ factum sine cause cognitione sit in omni materia nullum, preter quam in materia nuntiationis noui operis, ⁊ idem voluit Ang. Aret.in.d.§.curare.⁊ fuit de mente Bar. in.d.l.j.C.de execu.rei iudi.vbi licet loquatur in precepto iustificato, tñ affirmat illud esse nullum. Ex quibus omnibus videtur inferri posse dictos Joannis ⁊ Bartholomei habuisse iustam causam recurrendi, ⁊ recurrendo impugnandi preceptum siue inhibitiones superius mentionatas, aut saltem postulandi ⁊ petẽdi preceptum, seu in hibitionem huiusmodi resolui in vim simplicis citationis, pro ut parte ipsorum extitit postulatum, ⁊ que inhibitiones viden tur debuisse resolui, etiam si illis adiecta extitisset clausula iusti ficatiua, vt voluit Bar.in.d.l.j.C.de execu.rei iudi.⁊ doct.magis communiter.in.d.§.meminisse. Ex quibus videtur vlterius in ferri posse prefatos do.procuratorem ⁊ syndicos, siue vniuersi tatem loci predicti de Columzellis debuisse ⁊ debere condẽnari in expensis: quia victum victori ⁊c.

Sed his non obstantibus vi detur, ꝙ preptum siue inhibitiones superius mẽtionate potue rint ⁊ possint de iure defendi, ꝙ que, si defendi non possent, quia tamen dicti Joannis ⁊ Bartholomei non solũ impugnauerunt inhibitiones superius mentionatas, sed etiam petierunt se ma nuteneri in pretensa quasi possessione immittendi ⁊ depascendi quecunqꝫ eorum animalia in territorio ⁊ districtu loci de Colũ zellis, quam tamen non videntur opportune probasse, est quod refragetur ⁊ obstet intentioni dictorũ Batholomei ⁊ Joannis in causa recurrentiũ, ⁊ cuius occasione venirent ⁊ deberent con demnari in parte expensarum.

Pro cuius dicti faciliore de claratione premitto ꝙ, prout alias scriptũ est in hac causa parte
4 dictorum do.procuratoris ⁊ vniuersitatis, †in territorio alieno, sine iure seruitutis, aut alio, nullus habet ius depascendi peco ra sua.§.in rusticorum instit. de seruitu.rusti.predi.⁊.l.pecoris. cum duabus.ll.sequentibus.ff.eodem titulo, ⁊.l.testatrix.§.j.ff.si serui.vendi. territorium enim quoad extraneos presumitur li berum.l.altius.C.de serui.quo fit vt videatur prefatum do.iudi cem de Columzellis ad instantiam quorum supra potuisse face
5 re inhibitiones antedictas, †quia quilibet potest prohibere ex traneis suum territorium, ne sibi aut suis preiudicium paretur in pascuis vel nemoribus.l.iij.§.j.ff.de acquir.re.domi. Quibus etiam posset manu armata resistere, iuxta not.per Bartolum in dicta.l.iij.facit.l.diuus.ff.de seruitu.rusti.pred.l. per agrum.C. de serui.§.fere.vers.plane.instit. de re.diui.⁊.j.distin.c.j.cum ibi no.⁊ hinc no.Bal.in.c.j.de for.fide.⁊ in auth.habita ver. Denuo
6 vos videtis ꝙ represalie ⁊c.⁊ ꝙ †domini terrarum venturis in suum territorium possunt interdicere ingressum.arg.dicte.l.di uus.l.heres.ff.de vsufruc.lega.⁊.l.sicuti.§.aristo.ff.si serui.vend. Cũ igitur inhibitiones, de quibus supra, facte fuerint prefatis Bartholomei ⁊ Joannis extraneis de non immittendo ⁊ depa
7 scendo ⁊c.animalia, salem nisi prout ibi: †⁊ sic super eo, quod vi debatur pertinere ad eius officium, saltem parte requirente, vi dentur inhibitiones huiusmodi valuisse. arg. l. tutor qui reper torium.§.si deponi.⁊.§.seq.ff.de admin.tut.⁊.l.ius alienatorum.

vers.prius.ff.vbi pupil.edu.debe. ad quod facere videtur quod voluit Jo.de imo.in.l.filiusfamilias.§.diui.ff.de leg.j.⁊ Alex.de imo.in.l.j.in fi.principij.ff.si quis ius dicen.non obtemp. ⁊ quod
8 voluit Inn.in.c.ad aures.de temp.ordi. †dicit enim vani esse ca pitis qui diceret prelatũ nõ posse precipere sine cause cognitio ne, ⁊ maxime de his, que pertinent ad suum officium.c.qꝛ frater. vij.q.j. Pro premissis etiam facit quod voluit Petrus de anch.
9 cons.mihi.cxv.exordicte, Secundũ ordinem dubiorum ⁊c. †Et presupposito ꝙ in inhibitionibus superius mentionatis esset omissa aliqua solennitas: qꝛ tamen nunc ex his, que acta sunt co ram nobili ⁊ egregio viro do. Bailliuo Grauibani, apparet de iure prefatorum do.procuratoris ⁊ vniuersitatis, ⁊ de non iure dictorum Joannis ⁊ Bartholomei, deberẽt inhibitiones hmõi confirmari.ar.c.ad petitionẽ.de accus.⁊. c.cum ecclesia sutrina.⁊ c.cuꝫ super.de cau.poss.⁊ propr.ad quod facit theorica Jac.but. quam commemorant ⁊ sequuntur doct.magis cõmuniter. in.l.j. C.de carbo.edic.⁊.l.fi.C.de edic.diui adr.in.l.si finita.in princ. ff. de no.ope.nunt.⁊ Ang.aret. instit.de actio.§.quadrupli.in ma teria dicte.l.fi.de edic.diui adria.in quibus locis no.⁊ sequũtur
10 communiter † ꝙ si quis fuerit nulliter, vt qꝛ parte cuius inter erat, vel que possidebat, non citata, missus in tenutã, ⁊ pars, con tra quã facta fuit missio huiusmodi, petat eam pronuntiari nul lam, ⁊ quatenus de facto processit reuocari, poterit missus in te nutam, qui alias debebat immitti, opponere, ⁊ opponẽdo dicere ꝙ aduersario nõ intersit hec petere, cũ si idem opponens missus non esset in tenutã, nunc mitti deberet. Et nihilominus poterit petere vt, quatenus opus est, de nouo immittat̃, vel de nouo de tur sibi tenuta, ⁊ data confirmetur. Ergo a simili, ẽt presupposi to ꝙ inhibitiones hmõi fieri non debuissent sine cause cognitio ne: qꝛ tamen post longam cause cognitionem adhibitam, ⁊ par tibus ad plenũ auditis apparet, vt predixi, de non iure dictorũ recurrentiũ, palam infertur inhibitiones predictas debere con firmari, ⁊ quatenus opus est debere de nouo eisdẽ recurrẽtibus inhiberi. Et quidem ꝙ appareat de non iure dictorum recurrẽ tium, patet primo quoad prefatum Bartholomei, quem constat ⁊ apparet retro fluxis tẽporibus eius animalia immisisse ⁊ de pauisse in territorio antedicto: nõ quidẽ iure suo, sed in vim ar rendamenti sibi facti per do.tunc Decanum de Columzellis, vt apparet per duo instrumenta in hac causa producta, ⁊ per mul tas alias scripturas ẽt productas in processu. Et sic pro eo tem pore, quo depauit in vim arrendamenti, dici non potest fuisse in
11 possessione seu quasi depascendi, †qꝛ inquilinus, colonus, condu
12 ctor, ⁊ similes non possident. †Nec potuit idẽ Bartholomei mu tare sibi causam possessionis, vel de non possessore fieri possessor, alio extrinsecus non accedẽte.l.j.§.illud.ff.de acquir. poss.⁊.l.cũ nemo.C.eo.titu. Hic autem nihil apparet extrinsecus accessisse. Cui non obstat quod opponitur de emptione certorum bonorũ immobilium ⁊c. Et ꝙ vẽditores bonorum huiusmodi, vel auto res eiusdem Bartholomei depascebãt in territorio dicti loci de Columzellis. Quia per instrumenta dictarum pretensarũ ven ditionum non apparet ipsos venditores eidẽ Bartholomei vẽ didisse ius depascendi in dicto territorio, sed solum bona immo bilia inibi declarata. Et sic dici non potest ꝙ ad causam vendi tionis bonorum huiusmodi eidem Bartholomei aliquid extrin secus accesserit, propter quod mutare potuerit causam posses sionis, vel ipse fieri de nõ possessore, seu quasi possessor. Et sic nõ habuit causam se opponendi aduersus inhibitiones.

Preterea presupposito qđ in hibitiones predicte de iure nõ valuissent, ⁊ ꝙ quatenus de facto processerint deberent reuocari: illud tamen certuꝫ est ꝙ prefati Bartholomei ⁊ Joannis male petierũt se manuteneri in posses sione, seu quasi, immittendi ⁊ depascendi pro libito eorum volũ tatis omnia sua animalia: ⁊ alias vt in cõclusione cuiusdam pre
13 tensi libelli parte eorum producti in causa dicti recursus. †Om licet ius depascẽdi pecoris sit seruitus predialis, quã debet̃ pre dio.l.itẽ sic.⁊.l.pecoris.ff.de serui.rusti. pred.vbi tñ non debetur predio, nõ dicitur seruitus realis, sꝫ nec seruitus personalis, sed est quoddã ius personale.vt not.gl.⁊ doc.cõmuniter.in.l. si quis binas.ff.de vsufruc.⁊ dicta.l.pecoris.⁊ Ang.are.in.§.in rustico rum.instit.de seruitu.rusti.ad quod facit quod no.glo.⁊ doct. in l.vt primum.ff.de serui.⁊ Bar.in.l.mela.§.libertis.ff.de ali.⁊ cib. lega. Pro quo iure experiri vel agere non potest ille, qui preten dit illud sibi concessum, nisi contra concedentem, vel successores eius, ⁊ actione personali, vt plene prosequitur Barthol.cepol.in suo tract.de serui.sub rubr.de serui.rea. Quo fit vt, cum ex actis cause huius non appareat esse deductum vel probatuꝫ, ꝙ prefa ti recurrentes dicta eorum animalia depauerint ad commoduꝫ vel fructus exuberãtiores ex aliquibus eorum predijs colligen dos, non censeatur dictum ius depascendi esse seruitus realis,

etiam personalis, sed potius quoddã pretensum ius personale: sed ratione illius, etiã si de concessione vel acquisitione appareret, nõ potuissent nec possent prefati recurrentes pretendere se esse in possessione seu quasi depascẽdi ꝛc. Sed solũ agere possent actione personali. Et sic male prepetierũt se manuteneri in possessione depascendi, etiam si probarẽtur depauisse a triginta annis, ꝛ citra, prout non probant: ꝛ huius ratione deberent ipsi recurrentes condẽnari in parte expensarum, etiam presupposito, vt prediri, ꝙ dicte inhibitiones nõ valuissent. ¶ Preterea aduertendũ est ꝙ dicti recurrentes non probauerũt inhibitiones, a quibus se pretendunt recurrisse: quoniam, vt apparet in eorũ literis recursalibus impetratis ꝛ obtentis Anno domini. M. cccclxxxviij. ꝛ die. xxiiij. mensis Maij, ipsi narrauerunt inhibitiones sibi factas a decem diebus tunc proxime elapsis: ꝛ tamen ille pretense inhibitiones, de quibus fidẽ fecerunt, legũtur facte Anno predicto. lxxxviij. ꝛ die. xxij. mensis Aprilis, ꝛ sic fere per vnũ mẽsem. Preterea in dictis literis recursalibus asserit̃ eisdẽ recurrẽtibus inhibitũ, ne animalia sua vlterius immitterẽt aut immittere auderent ꝛc. Inhibitiones vero, de quibus fidẽ fecerunt, non sic canunt, prout ꝛ apparet ex tenore earundẽ: nõ enim ibi legitur fuisse ipsis recurrentibus simpliciter inhibitũ, ne immitterent aut immittere auderent, sed ne immitterent vltra valorem bonorum immobiliũ, inter que multum refert. Et ex hac ratione videntur ipsi debere succumbere, propter nõ probatam causam superius allegatam, etiam si aliam causã legitimã probauissent. ar. cle. appellanti. de appell. ar. de appellatione interposita ab interlocutoria ad recursum, qui videtur loco eius sub-
14 rogatus; † ad quod facit quod dici solet de causa in libello deducta, scilicet ꝙ illa probari debeat, alias succumbit actor, etiam si alia causa legitima probetur. vt no. Innoc. in. c. cum contingat. versi. item dicimus. pe off. deleg. ꝛ in. c. ceterum. de iudi.

Etiam aduertendum est ꝙ ex his, que mihi ostensa sunt, non apparet. M. Joannem patini ꝛ alios, qui intervenerunt pro dicto Bartholomei, habuisse mandatum sufficiens. Non enim reperio ipsum Stephanũ Bartholomei constituisse procuratores, sed Mansonũ eius pretensum filium, qui hoc facere nõ potuit. Et sic hac ratione processus videtur esse nullus, quatenus concernit dictũ Bartholomei, quod procederet etiam si nunc exhiberetur mandatum dicti Bartho.
15 factum ab initio: † qꝛ procurator non habet exercitium mãdati, nisi a tempore receptionis illius. vt not. Archi. in cap. is qui. de procur. in. vi. Spec. ꝛ Jo. and. in tit. de procurat. §. i. vers. quid si procuratorium. gl. Pau. de eliaza. ꝛ Joan. de imol. in cle. i. super verbo, receptis. de procur. Bar. in. l. si pupilli. §. i. ff. de neg. gest. Jo. de imo. in. l. qui in domi. ff. de testa. ꝛ Alex. in. l. multum. ff. de condi. ꝛ demon. ¶ Possent ꝛ alia multa allegari, pro ostensione boni iuris dictorum do. procuratoris ꝛ vniversitatis, ꝛ nõ iuris ipsorũ recurrentium; sed qꝛ alias fuit in hac causa pro hac parte eleganter scriptum, ꝛ que, vel saltem ista cum illis, mihi videtur sufficere, ego vlterius non insisto. Que omnia dixerim sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

¶ Argumentum.

¶ Si pater filio donauit, filius patri remittere potest cũ iuramento, etiam in potestate existens, nedum emancipatus. V. F.

1 ¶ Renuntiatio, cessio, quittatio, ꝛ remissio propter defectum tituli quando, ꝛ inter quos valeant.
2 Titulus presumpte donationis inter patrem ꝛ filium sufficit.
3 Quittationes, que alias inualide erant, iurate valent.
4 Donatio inter viuos facta per patrem filio in potestate an firmetur ꝛ validetur iuramento.
5 Pater ex donatione facta filio in potestate obligatur naturaliter.
6 Juramentum quod vinculum sit.
Patria potestas in quibus non attendatur.

¶ De donat. Consi. lxij.

Visis quibusdã renuntiatione, cessione, quittatione, ꝛ remissione factis per nobilem ꝛ generosum Aymarũ de Claromonte nobili ꝛ potẽti viro domino Claudio de Claromonte domino Montaysonis, ac testamento nuncupatiuo eiusdem do. Claudij de claromonte, necnon etiam quibusdam ꝛ multis donationibus inter viuos per ipsum do. Claudiũ eius liberis ꝛ domine consorti factis. Anno domini. M. cccc. xc. ꝛ die. xv. mẽsis Decembris, auditis preterea quibusdam dubijs ex predictis exortis ꝛ mihi propositis, dico ꝛ respondeo ad quesita huiusmodi breuiter ꝛ succincte, prout ecce. Et primo ad primum, cum querebatur, an renuntiatio, cessio ꝛc.
1 superius mentionate valuerint. † Dico ꝙ, licet prima facie videantur non valuisse propter defectum tituli cessionis, vt qꝛ nõ est ibi expressum ꝙ prefatus nobilis Aymarus cesserit dicto do. Montaysonis titulo donationis vel alio, iuxta ea que habẽtur in. l. per diuersas. ꝛ qđ ibi per doc. C. de mãda. ꝛ ꝙ no. doct. in. l. ij. C. ne lice. poten. ꝛ Spec. tit. de cessi. actio. §. i. ver. item secundum Hostie. tamen qꝛ renuntiatio, cessio, quittatio, ꝛ remissio huiusmodi facte extiterunt inter coniunctos, qꝛ inter filium ꝛ patrẽ, ille valuerunt, pro eo qꝛ in eis presumitur interuenisse donatio,
2 † ꝛ sic titulus presumpte donationis, qui inter eos sufficit, secũdum Dy. in. l. patrem. ff. de his que in frau. credi. quem referunt ꝛ sequũtur Bal. ꝛ Sal. in. d. l. ij. C. ne lice. poten. dicit etiam Sal. idem tenuisse Rayne. in. d. l. patrem. Pro quo etiam facere dicit l. procula. ff. de proba. ꝛ. l. dotem. ff. de castr. pecu. iura etiã ꝛ doct. supra, in prima parte alleg. procedunt ꝛ loquuntur in cessione iurium ꝛ actionum vni facta contra alterum, que ideo est iuri exosa: hic autem non est facta cessio contra aliquem, sed solum facta est dicto do. Claudio de bonis ꝛ iuribus per eũdem donatis dicto nobili Aymaro, ꝛ ita non sumus in illis terminis. Nec puto ꝙ his renuntiationi, cessioni, quittationi, ꝛ remissioni obstiterit siue obstet, ꝙ facte fuerint per dictũ nobilẽ Aymarũ filiũ prefa-
3 to. d. Claudio patri: qꝛ † cũ ille iurate extiterint, valẽt ꝛ tenẽt. ar. c. quãuis pactũ. de pac. in. vi. Cum enim hoc iuramentũ seruari possit sine dispendio salutis eterne, ꝛ sit sine alterius detrimẽto, seruari ꝺ3. d. c. quãuis. ꝛ. c. cum contingat. cum suis si. de iureiur.

Ad aliud quesitũ quo querebatur an donationes supra mentionate, ꝛ presertim facte nobilibus ꝛ generosis Philiberto ꝛ Antonio de claromonte ꝛ dicto nobili Aymaro valuerint ꝛ valeant, dico ꝛ respondeo ꝙ sic. Et primo quidem de illa, que facta est prefato nobili Aymaro, non est dubium: cum ille fuerit emancipatus, ꝛ sic non est in potestate ipsius do. Claudij. Etiam quoad donationes factas ipsis nobilibus Philiberto ꝛ Antonio idem dico, ꝛ hoc ratione iuramẽti
4 per dictum do. Claudium prestiti. † Quia licet super hoc, an videlicet donatio inter viuos facta per patrem eius filio in sua potestate existenti firmetur ꝛ validetur iuramento, sint opiniones: tamen illa videtur esse communior, que habet ꝙ firmetur, ꝛ hec fuit opinio Bald. in. l. iij. C. de vsucap. pro dona. ꝛ idem videntur tenere Bal. in. l. si donatione. C. de coll. ꝛ expressius in sua repet. l. ij. fol. mihi. xv. ff. de iureiur. ꝛ idem tenet Alex. de imol. in. d. l. si donatione. pro hac opin. consuluit do. Ambro. de viua. referens ꝙ idem tenuit Guli. de monte lau. in clemen. Roma. de iureiur.
5 Bar. Paul. ꝛ Catho. in. l. si quis pro eo. ff. de fideiusso. † Pro qua opinione facit, qꝛ cum pater ex donatione per eum facta filio in eius potestate existenti obligetur naturaliter ipsi filio. l. frater a fratre, ꝛ quod ibi Bar. in vlt. questio. ꝛ docto. ff. de condi. indebi. gl. ꝛ Bar. in. d. l. si quis pro eo. §. i. ff. de fideiusso. Alexan. de imo. in dicta. l. si donatio. ꝛ Franc. de aret. consilio mihi. lxxvij. infertur ꝙ donatio huiusmodi firmetur iuramento, per id quod not. Bart. in. d. l. si quis pro eo. in. vi. membro. ꝛ docto. in. d. cap. cum contingat. ꝛ. c. cum venissent. de institu. ꝛ Alex. in. d. l. si quis pro
6 eo. † Preterea iuramentum est vinculum spirituale, quoad spiritualia autem non attenditur patria potestas cap. si annum. de iudi. in. vi. Insuper quando pater donat filio, lex non resistit cõtractui, sed non assistit: ergo videtur obligatio conualidari iuramento, iuxta regulam traditam per Bar. in. d. l. si quis pro eo. quam sequuntur omnes, ꝛ maxime Joannes de imo. in dicto ca. cum contingat. versus si. Possunt ꝛ alie multe rationes pro hac opinione allegari, a quibus supersedeo pro nunc. Ex quibus infero ꝙ prefatus do. Claudius non potest contrauenire. l. si donationem. cum suis simi. C. de renocan. dona. dictum etiam iuramentum sine dispendio ꝛc. ergo illud seruandum est. ¶ Non potest etiam dicta donatio impugnari pretextu defectus insinuationis; qꝛ illa fuit insinuata, saltẽ ex postfacto, quod fieri potuit, secundum Barto. in. l. modestinus. ff. de donationib. ¶ Laudarem tamen pro euitandis opinionibus, ꝙ prefatus domi. Claudius, si hoc facere vellet, emanciparet, ꝛ a paternis nexibus relaxaret dictum nobilẽ Philibertum. Et deinde sub presentia dñi iudicis ꝛc. ꝛ citra preiudicium donationis predicte denuo ꝛ iterato donaret ꝛc. Et ꝙ donatio huiusmodi inibi insinuaret̃, ꝛ ꝙ donatio huiusmodi fieret iuxta formam statuti Delphinalis, scilicet vocatis tribus ex proximioribus consanguineis, siue parẽtibus ipsius do. Claudij in parochia, in qua fiet donatio existẽtibus, vel vbi non reperirentur, aut venire nollent, alijs probis eiusdem parochie, ꝛ alias prout in statuto.

Quo

Quo vero ad tertium quesitū in quo querebatur, an dictus nobilis Aymarus teneaτ τ debeat soluere summas relictas τ donatas nobilibus Joanne τ Catharine de Claramōte suis sororibus, iuxta terminos statuēdos ꝛc. Dico ꝙ sic, q2 ita reseruauit, voluit, τ ordinauit dictus. d. Claudius, τ ipse Aymarus ita se facturum conuenit τ promisit etiā cum iuramento. l. legem. cum suis simi. C. de dona. Et q2 hoc non habet dubium, ego vlterius non insisto.

¶ Argumentum.

¶ Binuba quod plus dat secundo marito quam vni ex liberis prioris matrimonij tandiu apud hos remanet, quandiu viuit prior maritus: quo mortuo ad liberos secundi matrimonij deuoluitur, si hec voluntas fuit dantis. U. F.

1 ¶ Binube lex prohibet ne plus secundo viro quam vni ex liberis primi matrimonij donet, τ cur, τ illud plus quibus applicandum venit. τ nu. 4.
2 Mulier per legem prohibetur sub pena ad secūda vota conuolare infra annum luctus.
3 Binuba filijs secundi matrimonij plus relinquere quam filijs primi an possit.

¶ De secun. nupt. Consi. lxiij.

Trescher τ singulier seigneur τ compere, ie me recōmande a vous tāt cherement cōme ie puis. Uidi casum, de quo pridie scripseram, τ vos deinde scripseratis cū certo tileto factū per egregiū iuriū ꝓfessorē. d. Pontiū latessuti, qui reuera nō est sine magno
1 dubio, ꝓ eo q2 † lex expresse prohibet mulieri binube ne plus quocunq; lucratiuo tit. donet vel relinquat eius scdo marito, ꝙ vni ex liberis primi mrimonij, illi vez cui minus reliquerit vel donauit. Et hec ꝓhibitio fit fauore liberorū primi mrimonij. l. hac edictali. C. de se. nupt. τ in auth. de nupt. §. optime. τ ob hoc si mulier binuba plus donauerit vel alio titulo lucratiuo reliquerit scdo marito, ꝙ vni ꝛc. Illud plus applicaτ liberis primi mrimonij, τ inter eos diuiditur si plures sint, exclusis τ repulsis liberis scdi mrimonij. vt no. Bar. τ doc. in. d. §. optime. Propter qđ cū iura predicta nō solū auferāt illud plus ipsi scdo marito, sꝫ etiā hoc applicēt τ concedāt liberis primi mrimonij, videbiτ hic dubium ꝙ id, qđ auferendum est huic scdo marito, trāsmitti debeat liberis scdi matrimonij, filijs, vez aut filiabꝰ huius scdi mariti, qui nunꝙ ab eo petet. Ubi ēt attendendū est ꝙ substitutio facta de istis liberis nō est pura, sed cōditionalis, vel post mortē dicti scdi mariti: ipsi etiā liberi huius secūdi matrimonij sunt prohibiti plus petere per testatricē, τ iussi vt cōtenti maneāt summis sibi relictis, donec adueniēte cōditione substitutionis, qua pendente poterūt mori, τ pater superesse: τ quāuis filie primi matrimonij sint etiā prohibite plus petere ꝛc. τ iusse vt maneāt contēte, hoc tñ non obest: q2 istud fieri nō potuit propter legis resistētiam, que vt predixi illud plus, de quo. s. applicat τ cōcedit liberis primi mrimonij. Et forte posset rūderi ad. l. j. C. de secū. nup.
2 † ꝙ illa loquiτ in casu, in quo erat facta ꝓhibitio mulieri binube, τ in odiū ipsius, q2 ꝯ prohibitionē legis. s. annū luctus cōuolauerat ad scda vota. Ad. l. cogi. §. hi qui solidum, τ similes, vꝫ posse rūderi ꝙ loquātur in substitutione pura, nō in suspēsa per conditionē: quo casu nihil ꝓhibet, quin ad id, quod heres capere nō pōt, inuitet substitutus: sed hic ꝓcedit cōditio. Sunt ēt liberi dicti scdi mrimonij ꝓhibiti plus petere, τ iussi, male cōtenti. Pro-
3 pter qđ, vt ꝓdixi, ego dubito in hoc casu: † nō tñ nego quin dicta binuba potuisset plus relinquere liberis dicti scdi mrimonij, ꝙ liberis primi. aut. de nup. §. illud quoq;. in fi. colla. iiij. τ ita cōsuluit Bal. in quodā suo consi. exordiēte, Ego Baldus de perus. ꝛc. τ consi. Uiso cūcto ꝛc. τ Pau. de cast. consi. mihi. lxxij. exordiēte, Uiso casu ꝛc. quāuis contrariū consuluerūt Franc de alber. Jo. de lignia. τ Rich. de sal. de quibus Bal. trufatus est in dicto suo consil. pro eo q2 cōtra eorum consiliū est casus in. d. §. illud. Pro resolutione τ meliore cōsilio consulo, vt habeatis consilium. Non autre chose, fors que vous me recommādez a ma dame ma commere de Carpētras. Par vostre compere Estienne Bertrand.

4 † Quia post scripta precedētia data est mihi aliqua opportunitas vlterius visitādi casum precedentē, dico τ respōdeo ꝙ filie primi matrimonij possunt auocare a dicto secūdo marito id, quod habet de bonis τ hereditate dicte quondā eius vxoris binube vltra ducētos florenos, deducta tamen legitima filiarū secūdi matrimonij. Et illud plus erit penes ipsas filias primi matrimonij quādiu viuet iste secundus maritus. Post mortē vero huius secūdi mariti debebit hoc restitui liberis secūdi matrimonij, per id qđ voluit Bal. in. d. l. hac edictali. vers. Pone ꝙ extāt filij primi τ secundi matrimonij ꝛc. C. de sec. nup. Si tamen viuēte dicto secundo marito morerētur dicte eius filie, illud plus nō trāsmitteretur ad suos heredes, sꝫ remaneret penes filias primi matrimonij, per id qđ not. Bald. τ doct. in. l. post mortē. C. de fideicom. τ doct. in. l. sed τ si ante. ff. ad trebel. dicta. l. cogi. in. §. hi qui solidū, intelligitur, vt predixi, in grauato pure de restituendo: vt sentit Jo. de imo. in. l. in tēpus. ff. de heredi. instit. τ secundum hoc procedit dictum Bal. in. d. l. hac edictali. vers. nunc statim succedit. iij. q. τ quod voluit Bart. in. l. ij. §. j. ff. de dona.

¶ Argumentum.

¶ Per metum reuerentialem vel alium testamentum cōditum annullatur. U. F.

1 ¶ Potentia coactionis metum an presumat.
2 Consanguinei facientes compromissum, ad quod ex forma statuti tenebantur, priusquam per iudicem compellerētur, coacte fecisse an videantur.
3 Ad probationem metus quid requiratur.
4 Seruus cum cogi non possit ad adeūdam hereditatem, tamen coactus dicitur cum iussum domini in ea exequitur.
5 Autoritas vel dignitas persone absq; comminatione iustā causam metus reuerentialis an inducat. τ nu. 11.
6 Rogamina potentum sunt iussus, τ cōtractus per importunas preces cum eis celebratus est nullus.
7 Excusatur non appellans a sententia contra se lata propter iudicis metum, qui quanuis semel appellantes male tractauit.
8 Seruus de fuga vitiosus est etiam in semel tantum aufugerit, τ postea redierit.
9 Timoris durante causa durat timor.
10 Metus minor in muliere sufficit propter fragilitatem.
12 Potens iustum metum quando incutiat.
13 Testamentum metu factum an sit ipso iure nullum, an veniat ex capite metus annullandum.
14 Hereditas per metum relicta acquiritur heredi instituto, τ ab eo tanquam indigno aufertur, τ fisco datur.
15 Adscribens sibi in testamēto ad hoc vt penam edicti euitet duo requiruntur.

¶ Quod met. cau. Consi. lxiiij.

Explorato processu cause agitate per τ inter nobilem Raymundum varalij supplicantem ex vna, τ egregium virum dominum Petrum bailli legum doctorem supplicatum partibus ex altera, in insigni parlamenti Delphinalis curie, de τ super bonis τ hereditate, que fuerant nobilis quondam viri Antonij bailli auunculi eiusdē supplicantis, existimamus opportune queri posse de tribus pro totali decisione cause huius. ¶ Primum, an pretensum testamentum dicti quondam Antonij bailli factum, vt pretenditur, anno domini. M. cccclxxi. τ die. xviij. mensis Martij, probetur meticulosum vel dolo extortum: vt sic, non obstante testamento huiusmodi, possint τ de iure debeant bona τ hereditas antedicte eidem do. Bailli supplicato auferri. ¶ Secundum, presupposito ꝙ testamentum huiusmodi probaretur meticulosum, aut per dolum extortum, an bona τ hereditas prementionata delata extiterint dicto nobili Raymundo, vt proximiori ab intestato dicti quondam nobilis Antonij. ¶ Tertium, an presupposito ꝙ metus vel dolus probati non extiterint, censeatur saltē idem dominus Supplicatus in penam edicti cecidisse, pro eo q2 se in testamento predicto heredem scripsit, vel alias vel totū, vel fere totum tenorem testamentarie dispositionis eiusdem quondam Antonij annotauit τ descripsit.

Ad primū videtur prima facie respondendū τ dicendū ꝙ, cum testamentū huiusmodi factū vel conditū extiterit in viridario sedis archiepalis Ebreduneñ. cui eo tēpore preerat reuerendissimus in Christo pater do. Jo. bailli, frater eiusdē Supplicati, archieps τ condominus tēporalitatis eiusdē ciuitatis, τ sub presentia egregij viri do. Joannis bailli legū doctoris patris ipsius Supplicati, omnem administrationē archiepiscopatus huiꝰ pro tēpore habentis, τ ipsius

d. Petri etiam legū doctoris, illud probetur meticulosuꝫ. Pro
cuius faciliori ostensione aduertēdum est ꝙ, vt apparet ex actis
cause huius, schedula cōtinens totum vel fere totū tenorē testa-
menti hmōi fuit per dictū d. Supplicatū magistro Theofredo
notario tradita ante recitationē eiusdē testamenti, ⁊ deinde sub
presentia testiū ⁊ dictorū do. Joannis ⁊ Petri heredes instituti
recitata. Quo fit vt, cū prefatus reuerend. do. Joānes archiepi-
scopus ⁊ cōdominus existeret predicte ciuitatis, ⁊ dictus domi.
Joannes pater omnē administrationē haberet, cēseatur, ⁊ cēse-
ri debeat dictus quondā Antonius subditus, ac homo simplex
in decrepita etate constitutus, ⁊ facilis ad circūueniendū, metu
reuerētiali inductus ad heredē sibi instituendū dictum. d. Pe-
1 trum, etiā si aliud nō appareret. † Quoniā ad hoc vt ille, qui actū
gerit, nō videatur spōte gessisse, sufficit adesse potentiā coactio-
nis: sicut enim, si mine vel verbera precessissent, presumeret hoc
fecisse coactus, ita ēt ex quo p̄fati poterāt minas vel alia graua-
mina inferre, ⁊ erant superiores, saltē prefatus pater, vr̄ potius
coacte q̄ sponte volūtati prefati supplicātis cōsensisse, a quo cē-
setur rogatus ꝓpter dictā schedulaꝫ ꝙ eum heredē institueret.
Hoc singulariter vr̄ probari. in aut. vt immobi. ante nupt. dona.
§. j. ibi, Dū ex hoc ipso sit adiuuāda, ⁊ quod ibi glo. colla. v. suffi-
cit enim nocendi potentia, etiā si non deueniat ad actū. l. labeo, ⁊
quod ibi gl. super verbo, poterit. ff. de fideicō. liber. pro quo facit
ꝙ voluit Pet. de anch. consi. clviij. exordiēte, Rationes que su-
2 perius. satis ad propositū. † scꝫ ꝙ consanguinei, q tenent facere
cōpromissum ex forma statuti, si cōpromissum hmōi faciant etiā
antequā a iudice hoc fieri precipiat, vident fecisse coacti, ex quo
3 sciebāt ad hoc se posse cōpelli. † Ad qd̄ facit qm̄ ad probationem
metus nō requirit actualis incursio metus, sꝫ satis est verisimi-
lis dubitatio. vt no. Inn. in. c. cū nobis. in verbo, nulla. de electio.
⁊ Bal. extra, de his que vi metus ve. ca. fi. super rub. Ergo si pre-
ces prefatorū. d. Joā. ⁊ Supplicati presumant precessisse, imo q̄r
saltē propter dictā schedulā cēsende sunt precessisse, satis videt
iam dictus Anto. metu reuerentiali inductus ad dictū. d. Pet.
instituendū, quasi propter metuꝫ hmōi contradicere ausus non
4 fuerit, cuꝫ sciret per metū se posse ad hoc cōpelli. † Ad premissa
etiā facit ꝙ no. gl. in. l. qui putat. §. j. ff. de acquir. here. vbi voluit
ꝙ licet seruus cogi nō possit adire hereditatem, ſm no. in. l. cum
proponas. C. de ser. here. inst. tn̄ eo ipso ꝙ exequitur iussum dn̄i,
5 magis presumit adire coactus, q̄ sponte: † autoritas enim vel
dignitas persone absq3 cōminatione tribuit iustā causam metus
reuerētialis, vt singulariter probatur in. l. cū viro. §. igitur. ff. de
fideicō. libe. Etiā facit ad premissa ꝙ voluit Bal. in tit. de pa. iu.
fir. §. item sacramēta. ver. quarto quero, q̄r duplex est metus ⁊c.
⁊ Ang. are. in. §. quadrupli. insti. de actio. ⁊ Bar. in. l. metū. quod
met. cā. ⁊ Pet. de anch. cons. xxxviij. exordiēte, Pro clariori de-
cisione ⁊c. qui omnes vidētur notare ꝙ metus reuerentialis sit
sufficiēs ad rescisionē actus per officiū iudicis, per ea que habē-
tur in. l. i. §. que onerāde, ⁊ qd̄ ibi per glo. ff. qua. re. actio. non da.
Etiā facit qd̄ in simili voluit Jo. de ĩmol. in. c. causam matrimo-
nij. in fi. de off. deleg. dicit enim opin. d. glo. in. §. que onerāde, esse
equā in viro ⁊ vxore, pro eo q̄r de facili mine, que fiūt per virum
vxori, ꝓbari nō possunt, q̄ ratio potuit sibi locū vendicare in hoc
casu. Cū enim dictus reuerendiss. d. Joan. esset archiep̄s ⁊ dn̄s ⁊
alius do. Jo. pater dicti Petri heredis instituti haberet omnē
administrationē, potuerant inferri multe mine, ⁊ signāter in do
mo episcopali, ad quā sepe vocabat, ⁊ parū volens fortasse acce-
debat, q̄ faciliter probari nō possent. Preterea etiā vr̄ facere ad
premissa id qd̄ habet in. l. j. in prin. ⁊ ibi ꝑ gl. sup verbo, quēadmo
dum. ff. qd̄ iussu. ⁊ cle. j. in verbo, hortamur. de testi. ⁊ ꝙ no. gl. sin-
6 gularis in. l. j. C. si rector ꝓuin. † vbi habet ꝙ rogamina potentiū
seu maiorū sunt iussus, ꝓpter qd̄ cōtractus ꝑ importunas p̄ces
cum eis celebratus rescindit. vt no. Inn. in. c. petitio. de iureiur.
Cōfirmant ēt premissa ꝑ ea q̄ deponūt multi ex testib⁹, sup. xvij.
artic. libelli recursalis examinati ⁊ inserti in ꝓcessu, per quos vr̄
ꝓbari ꝙ dicti Baiuli cōsueuerāt male tractare nō acquiescētes
eorū voluntatib⁹, quo casu ēt preces a talib⁹ emisse vidētur indu
cere iustū metū. vt no. Panor. in. c. cū inter. R. de elect. per. d. l. j.
§. que onerāde. ad qd̄ faciūt no. per Bar. Alex. de imo. ⁊ alios. in
l. de pupillo. §. si qs preto. ff. de ope. no. nun. ⁊ per cano. in. c. si iu-
7 stus metus. de appel. † vbi dicūt excusari eū, qui nō appellauit a
sentētia ꝯ se lata, vel nō fuit ꝓtestatus iuxta formā de qua inibi,
pro eo q̄r iudex fuit p̄tor, qui sn̄iam tulerat, solitus erat male tra
ctare appellātes vel protestātes: quinimo dicit ibi Alex. de imo.
sufficere ad excusationē hmōi, ꝙ ille iudex semel male tractaue-
rit aliquē a sua sn̄ia appellantē. per. l. qs sit fugitiuus. ff. de edil.
8 edic. † vbi vr̄ probari quē esse seruū fugitiuū, ⁊ sic vitiosum, etiā
si nō apparet ꝙ pluries, sꝫ semel aufugerit, licet ēt postea redie-
rit, vt ibi maxime in. §. j. ⁊. §. interueniam⁹. pro quo facit. c. semel
malus. de reg. iur. in. vj. ⁊. l. si cui. §. eiusdē. cū concord. ff. de accu.

quod procedere debuit ⁊ ꝓcedit in hoc casu, vbi prefatū nobilem
Antoniū hominē quidē bonū, simplicē, facilē ad circūueniendū,
⁊ qui ēt, prout cōtetur ipse Supplicatus, verebat ⁊ timebat su-
per omni re mūdi qcquā facere, qd̄ in denigrationē eius fame re
dūdaret aut redūdare posset, quoquo mō fuisse per ipsos Baiu-
los arrestatū, ⁊ sub arresto in domo archiep̄ali ante cōditū testm̄
9 detentū, de cuius tn̄ arresti iustitia nō apparet: † ex quo ortus est
iustus metus, q durauit ⁊ durasse p̄sumitur tp̄e dicti testamēti ꝑ
eundē Antoniū cōditi, cū subesset adhuc cā timoris, per ea que
volunt doct. in. l. ij. C. ꝙ met. cā. ⁊ in. l. qui in aliena. §. celsus. ff. de
acqr. here. ⁊ ꝙ no. doc. in. c. sup hoc. de renūt. ⁊ in. l. interpositas.
C. de trāsac. Etiā attendendū ꝙ dictus Ant. erat senex, imo de-
crepitus, ⁊ propterea, si Cathoni sapiēti credimus, puero simi-
lis, ait enim. Nam cuicūq3 seni sensus puerilis in illo est. Quo fit
vt fuerit facilior ad circūueniendū, ⁊ per cōsequēs minor metus
in tali viro decrepito ⁊ simplici, ꝓpter intellectus imbecillitatē
⁊ fragilitatē, sufficit vt dicat metu fecisse ꝓpter timorē dictoruꝫ
Baiulorū in actu testādi in p̄dicto viridario assistētiū. ar. gl. sin-
10 gularis, ⁊ post eā doc. in. c. cū locū. extra, de spōsa. † q̄ dicit in mu-
liere sufficere minorē metū, q̄r rōne qualitatis ⁊ fragilitatis pso
ne reputat cadere in cōstantē virū, q alias in viro forti ⁊ prudēti
nō sufficeret, vt no. doc. in. d. c. cām mr̄imonij. ⁊ in. c. cū cōtingat.
extra, de iureiu. ⁊ Pan̄. in. c. fi. de cōdi. appo. Et coadiuuāt pre-
missa multe cōiecture, q̄r adhibiti dicunt testes ⁊ notari⁹ extra-
nei, ⁊ in viridario domus archiep̄alis exactio iuramēti de nō re-
uelando, dicta schedula testamēti scripta manu dicti. d. Petri,
adiectio clausularū insolitarum, ⁊ ipsorū Baiulorū qualitas, de
qua testes plenissime deponūt, q̄r rigorosi, superbi, elati, ⁊ auste-
ri, satagētes ditari: q̄ omnia simul iūcta plurimū p̄sumi faciunt
cōtra eosdē Baiulos, ad quasquidē qualitates doc. dicūt aduer-
tendū esse. Nec opponat aliqs dictū quondā Antoniū videri ra
tificasse, ꝓ eo q̄r postea tacuit ⁊c. qm̄ rn̄detur ꝙ istud de iure non
ꝓcedit, per ea q̄ no. Bal. in. c. j. extra, ꝙ me. cā. ¶ In cōtrarium
tn̄ facit id qd̄ voluit Inn. in. c. causam mr̄imonij. extra, de off. de
leg. Bar. Bal. ⁊ Ang. in. l. metū. ⁊. l. ad īuidiā. C. ꝙ met. cā. ⁊ Bal.
extra, eo. super rub. ⁊ Bar. in. l. j. §. que onerāde. ff. qua. re. actio.
non da. Bar. ⁊ Alex. de imo. in. l. si cū dotē. §. eo aūt tēpore. ff. sol.
mat. Alex. de imo. in. l. interpositas. C. de trāsac. Pan̄. in. c. j. ⁊. c.
cū dilectus. extra, ꝙ met. cā. idē Pan̄. in. c. nonne. de presumpt. ⁊
11 c. insinuante. extra. ne cle. vel vo. † In quibus locis cōcluditur ꝙ
sola personarū reuerentia nō inducit iustū metum, sed est opus
cruciatu corporis, verberib⁹, vel ꝙ mine precesserint: que mine
etiā non sufficerēt, nisi insolito eas exequi, vt ibi not. ⁊ idē in pre
cibus, nisi etiam ille esset talis, qui cōsueuisset male tractare non
obtēperantes eius p̄cibus. d. c. insinuāte. ⁊ qd̄ ibi per gl. Jo. and.
Pan̄. ⁊ doc. facit. c. cū virū. ⁊ ibi Pan̄. de regula. ⁊ ꝙ no. Pan̄. in
c. cū. R. de elec. q̄ iura ēt procedūt in metu potentis, puta regis.
12 vt ibi no. † Sed potēs non dr̄ incutere iustū timorē, nisi alia con-
currāt, puta mine, vel seuitia solita. l. de pupillo. §. si qs ipsi p̄to.
⁊ qd̄ ibi no. per cōiter scribētes. ff. de ope. no. nūt. ergo nec sola re
uerētia alterius incutiet iustū metū. facit ꝙ no. per Ant. de but.
in. c. j. de despō. impu. ⁊ Pan̄. in. c. veniēs. le. j. de spōsa. Cū igitur
in casu nr̄o nō cōstet siue appareat metū mortis, cruciatū corpo-
ris, seu ēt minas p̄cessisse, ꝑ que cēseri debeat idē quondā Anto-
nius inductus ad sic testandū: ꝑ cōsequēs nō vr̄ dici posse cū per
metū dictū testm̄ condidisse. Nec obstare vr̄ arrestū sue persone:
q̄r presupposito ꝙ de illo sufficiēter ⁊ legitime appareret, non tn̄
apparet ꝙ idē Baiuli arrestatus extitisset ob hanc causam, hoc
est, pro eo ꝙ dictū do. Petrum supplicatū instituere recusabat,
vel vt eum institueret, quod tn̄ videbatur requiri, per id qd̄ vo-
luit Inn. in. c. cum locū. extra, de sponsa. ⁊ idē ibi firmat Ant. de
but. ⁊ Bal. in suo tracta. schismatis, quē posuit post rubricā. C. si
quis ali. test. prohib. vers. preterea expressuꝫ vr̄: ibi, ⁊ hoc proba-
tur per quandā nobilē. Tuꝫ q̄r nec ēt fuit talis arresti iniustitia
probata, que tn̄ probari debuisset, cū in dubio pro iustitia illius
presumatur. l. fi. C. ꝙ met. cā. per ea que no. Jo. de imo. in. l. qui a
latronibus. ff. de testa. facit quod voluit Bar. in. l. de pupillo. §. si
quis ipsi pretori. in. viij. q. ff. de ope. no. nun. Pan. ⁊ Ant. de sctō
Georg. in. c. si iustus metus. de appell. extra. Etiam obstare non
videt ꝙ quidā ex testibus dicāt ꝙ dicti do. Jo. ⁊ Petr. cōsueue-
rant male tractare ⁊c. q̄r vt plurimū loquunt de seipsis, ⁊ sic sunt
singulares. Tū q̄r loquunt de debitorib⁹, quos faciebant litiga-
re. Tum q̄r non vidētur ꝓbare ꝙ talia iniuste facerent. Tum q̄r
cū essent in ciuitate libera, ⁊ in patria libera, in qua nō solēt vio-
lentie tales vel metus incuti, cum etiā facile adire superiorē po-
tuissent, scꝫ venerandam curiā parlamēti Delphinalis, non vi-
deret propterea ex his iustus metus causari. Si tamē que supe-
rius diximus in hoc casu, attēta fragilitate sensus dicti Antonij
⁊ alijs cōiecturis superius deductis, suspitionē iusti metus in-
cusserint, arbitrio predicte eminētis curie relinquit. vt no. in. c.
cum

cum dilectus. extra, quod met. cau. & l. interpositas. de transact. & quod ibi per glo. Bald. & doct.

13 †Pro decisione secũdi videtur esse premittendũ, an testamentũ metu factum sit ipso iure nullũ, aut veniat ex capite metus annullandũ. super quo glos. in. l. j. super verbo, inuita, & apertius ibi Jo. de imo. ff. de testa. tenent q̄ sit nullũ, pro quo allegat Jo. de imo. q̄ testantis volũtas debet esse libera. l. j. cum si. C. de sacros. eccl. videtur igitur q̄ coactio interueniēs actum annullet ipso iure, sicut videmus in matrimonio, in quo q2 debet esse plena libertas. c. cũ locũ. & c. veniens. de spōs. coactio in eo interueniēs illud annullat. vt no. gl. in. c. cũ abbas. q̄ met. cau. facit qđ habetur in. l. mulier. §. si dos. ff. eo. tit. etiam pro opinione dicte glo. & Joā. de imo. videtur esse casus. in. l. qui testamēto. §. fi. ff. de testa. Si enim coactio facta testibus reddat testamentum nullum, multo fortius hoc faciet si facta testatori. & idem etiam voluit Jo. de imo. in. d. l. qui testamento. §. fi. secundum quam opinionē, si vera esset, hereditas huiusmodi nō esset delata dicto. d. Petro supplicato, nec per cōsequens tanquā ab indigno deberet auferri & fisco applicari, sȝ debuit deferri & delata esset dicto nobili Raymundo, cui non obesisent testamenta precedētia. Et primo quidē non illud, in quo nobilis Gulielma relicta eiusdem Antonij se dicebat heredem institutaȝ. Tum q2 de illo non apparet actis cause huius. Tuȝ & q2, si de eo appareret, illud censeretur eodē morbo quo & istud laborare: pro eo q2, vt apparet ex deductis parte dicti do. Petri supplicati in schedula exordiēte, Ut clarius &c. inserta. fo. 322. in. xxvi. & xxvij. articulis, ipse Supplicatus proposuit & deduxit testamentum huiusmodi esse, ab eodem Antonio cōditum propter comminationes a suis, siue paternis emulis ipsi quondam Antonio factas: esset igitur nullum, secundum theoricā glo. & Jo. de imo. in locis preallegatis. Nec etiam illud, in quo pretenditur idem quondā Antonius heredes instituisse prefatum quōdam do. Joan. bauli, & dictam nobilem Gulielmā: q2 ex testamento huiusmodi non apparet adita hereditas, neq3 adiri potest per dictum Jo. cum decesserit, nec ius illam adeundi ad suos transmisit. l. quoniam sororem. cum suis si. C. de iu. delib. Alia vero videtur esse opinio, & est magis communis, q̄ testamentum per metum conditum sit aliquod, quāuis ex capite metus veniat rescindendũ, & hanc opinionem cōiter sentiunt doct. in. l. j. & ij. C. si quis ali. testa. probib.

14 †volentes hereditatem per metum relictam acquiri heredi instituto, & ab eo tanquā indigno auferri, & dari fisco, vt ibi tenent Bal. Sal. Pau. de cast. & idem Pau. in. l. j. ff. de testa. & q̄ debeat auferri & fisco applicari, tenet glo. ff. eo. super rubrica, quam post Petrus & Cy. sequitur Ang. in. d. l. ij. C. eo. & idem firmat Bart. in. l. fi. ff. eo. Nam hic non apparet dictum quondam Antonium voluisse dictum baralli instituere, nec de eo aliquid sensisse: imo de contrario, ergo applicabitur fisco &c.

Ad tertiũ respōdetur q̄ etiaȝ presupposito q̄ sufficiēter probatũ extiterit schedulā, de qua. S. fuisse scriptā manu dicti quondā. d. Pe. supplicati, & deinde traditā dicto magistro Theofredo notario, nō propterea censeret idē. d. Pet. supplicatus incidisse in penā edicti, vt voluit Bart. in terminis. in. l. j. §. inter filiũ. vers. ex illa quoq3. ff. de fal. Bal. in l. dictātibus. C. de testa. Ang. & Sal. in. l. j. C. de his qui si. in testa. adscrib. & alius Ang. in suo tract. malefic. super verbo, falsario, in vltima charta. & hoc satis firmatur de mente Cy. in. d. l. j. quorum determinationi non obstat. l. senatus. & quod ibi glo. & doct.

15 eo. ti. vbi habetur† q̄ ad hoc vt adscribēs sibi in testamēto penā euitet opus est duobus; scilicet q̄ sibi adscribens hoc ignorāter fecerit, secundũ q̄ profiteatur se a cōmodo velle recedere: quoniam hoc venit & est intelligēdum eo casu, quo inhibitio libonianj & edicti alias sibi locum vendicat, & quia per scripturā sibi adscribentis probanda est dispositio testantis, vt dicunt docto. in casu vero presenti dispositio dicti quondā Antonij non est probanda per schedulam manu dicti Supplicati scriptam, nec ad hunc finē censetur ordinata: sed probāda est per instrumētum a prefato Theofredo receptũ, vel per testes, aut per cōfessionem reiteratam prefati nobilis Baralli, quo casu cessant pene edicti.

¶ Argumentum.

¶ Gesta per falsum procuratorem reuocanda, vna cum executionibus parte non citata factis. A. F.

1 ¶ Procurator suum officium quando exercere possit.
2 Appellans an approbet per appellationē gesta per falsum procuratorem.
3 Intimatio literarum qualiter fieri debeat de stylo seruato.
4 Contumacia veri procuratoris nō nocet domino, vt quis mitti possit in possessionem ex secundo decreto.
5 Ad secundum decretum regulariter requiritur vera contumacia, seu dolus, aut latitatio.
6 Eadem facilitate reuocāde sunt executiones nulliter facte, que de facto processerunt.
7 In pluribus obstaculis non sufficit vnum tollere, quinimo vno remanente impeditur actus efficacia.

¶ De procurat. Consi. lxv.

Etiam si existimaui prout existimare & credere debeo, q̄ nō sine magnis & apparentibus fundamentis moti extiterint magnifici viri do. magnus presidēs, & magistri rationales ad ferendum sentētiam, quam tulisse dicuntur in quadam ciuili causa mota, & tunc pendente indecisa coram eis inter nobilem & generosum virum Joannem de glandeues dominum de Porrerijs ex vna: & nobilem & generosam mulierē dominam Claudiā de tornbono partibus ex reliqua. Puto tamen, sub benigna supportatione eorũdem dictam eorum sentētiam fuisse & esse iniustam tam ex causis ex processu cause huius clare apparentibus, quàm ex infrascriptis. Pro cuius dicti faciliore declaratione premitto, q̄ etiam presupposito, citra preiudiciũ veritatis, q̄ nunc legitime cōstaret de sufficienti potestate & mandato venerabilis & egregij viri do. Georgij bonifacij: q2 tamen nō apparuit nec apparet q̄ tempore cepti & continuati processus literatorij facti ad instantiam dicte nobilis de Tornbono, idē Bonifacij literas eius mandati recepisset, non valuit ab initio ꝓcessus huiusmodi: quinimo fuit nullus perinde acsi idem do. Bonifacius procurator nō fuisset,

1 cuius illa est ratio:† q2 procurator procurationis officium exercere non potest donec literas mandati receperit. vt no. Archid. in. c. is qui. de procur. in. vj. Spec. & post eum. Jo. and. in addit. tit. de procur. §. j. vers. quid si procuratorium ad dicendũ &c. glo. Pau. de elia. & Jo. de imo. in cle. j. sup verbo, receptis. de procu. Bar. in. l. si pupilli. §. j. ff. de nego. gest. Jo. de imo. in. l. qui in dñi. ff. de testa. & Alex. de imo. in. l. multũ. ff. de condi. & demō. qđ procedit etiā si procurator se sciat procuratorem constitutũ. vt not. Joā. de imo. referens multos. in. d. l. qui in dñi. & sentit Alex. de imo. in. d. l. multũ interest. Ex hac igitur sola ratione potuit dictus do. de Porrerijs dictuȝ processum impugnare, quod satis sensisse videntur dicti magnifici domini in dicta eorũ sententia.

2 †Preterea premitto qđ presupposito, citra preiudiciũ veritatis, q̄ idem do. de Porrerijs, petēdo postea ex causis in ꝓcessũ cause huius parte ipsius plenius ꝓpositis, allegatis, & deductis, cēsereẽ approbasse personā dicti d. Bonifa. quoad hoc, vt perinde habeanẽ ab ipso gesta & cũ ipso acsi literas mādati recepisset, per id qđ habetur in. l. cũ minor. in prin. & §. falsus. & q̄ vtrobiq3 per doc. non tñ cēseri debet approbasse dictũ pretensum processum, nec executiones in vim illius factas in & super bonis suis. vt no. Bal. & Pau. de ca. in. d. l. cum minor. §. falsus. Bal. in. l. ij. C. si ex fal. instru. & in. l. j. C. qñ prouo. non est neces. Bal. & Alex. de imo. in. l. posthumus. C. de bo. cōtra tab. quāuis Bart. in. d. §. falsus. censerit contrariũ, volens q̄ ibi appellās, vel se petēs restitui in integrũ confirmet sententiā tanquam latam, sed non tanquā bene latam. Sed s̄m doct. prefatos opinio Bar. non procedit: q2 confirmatio & impugnatio versantur circa diuersa. Approbat enim gesta per falsum procuratorē quoad hoc, vt ex capite defectus mandati eadem nō impugnet. vt aperte not. Pau. in. d. l. cum minor. in princ. & in. §. falsus. improbat autē & impugnat factuȝ iudicis & aduersarij tanquā iniquum & iniustum seu etiam nulluȝ, quod alias tanquam tale per ipsum improbari & impugnari poterat. Etiam si ab initio cōparens mandatũ sufficiens habuisset. Ex quibus infero q̄ presupposito citra preiudiciũ veritatis, q̄ prefatus do. de Porrerijs processum & executiones antedictas impugnare nō posset ex capite defectus mandati dicti do. Georgij: nihil tamē officit quominus possit & valeat processuȝ & executiones huiusmodi ex causis alijs impugnare. Ex quibus eosdē impugnasset, etiam si idē do. Georgius ab initio recepisset dictum pretensum mādatum.

3 Huiusmodi autem cause multe sunt:† prima quidem q2 non solum debuit executio literarum pignoratitiarum eidem domi. de Porrerijs personaliter si apprehendi poterat, alioquin in domo eius solite habitationis de iure communi intimari, & ipse in casum oppositionis citari. l. j. §. j. ff. de lib. agnoscē. l. aut qui aliter. §. & si forte. ff. quod vi aut clam. & l. dies cautioni. §. pretor. & quod ibi per Dy. Bart. & doct. ff. de dam. infec. no. glo. in. c. causam que. de dolo & contu. & Inno. in. c. fi. de eo qui mitti. in possess. cau. rei seruan. sed etiam de stylo curie camere rationum, qui ser-

nandus est. c. nos antiquus. dist. vj. z. l. j. §. sed z si que. C. de vete. iur. enucl. ibi, cum hec tantūmodo obtinere volumus, que vel iudiciorū frequentissimus ordo exercuit, vel lōga z c. ad qd facit. c. ex literis. de consti. c. in causis. de re iud. c. quam graui. de crimi. fal. z c. per tuas. de sent. excōm. nō. Ex. z alij doc. in. l. ij. C. que sit lon. consue. facit qd voluit glo. in. c. illud. dist. xij. z nō solum hoc fieri debuit de iure cōmuni z stylo huiusmodi: sed etiā in vim cōmissionis z mandati magnifici viri do. presidentis eiusdē curie, vt apparet ex literis superius mentionatis, quarum forma contemni non debuit, sed seruari diligenter. c. cū dilecta. de rescrip. z. l. diligenter. cum suis si. ff. manda. quod tamen factum non est, sed spretis iure communi, stylo, z mandato, siue commissione superius mentionatis, nec ipsi do. de Porrerijs personaliter, nec in domo dicte sue solite habitationis facta est intimatio, aut ipse personaliter, vel in domo citatus, vt apparet ex execution dictarum pretensarum literarū. Et non solū non fuit eisdem. d. de Porrerijs personaliter, vel in domo facta intimatio, sed nec alicui suo procuratori: sed nec aliquibus, qui essent vel esse dicerentur eius amici aut propinqui, sed quibusdam extraneis.

4 † Preterea contumacia veri procuratoris nō nocet domino quoad hoc, vt propter contumaciam hmōi quis mitti possit vel debeat in possessionē ex secundo decreto. l. si cū vsufructus. ff. si ex noxa. cau. aga. l. hoc amplius. §. fi. z quod ibi per Bar. cum. l. se. de dam. infe. no. Bar. in. l. j. §. si procurator. ff. si quis ius dicen. non obtempe. Bar. Bald. Sal. z Alex. de imo. in. l. eum qui res. C. de procur. Ant. de butr. Jo. de

5 imo. z Panor. in. c. j. vt lit. non cōtest. pro quorū opinione, † z dicto facit, q ad secundum decretum regulariter requiritur vera contumacia, seu verus dolus, z latitatio. l. fulcinius. §. j. z. ij. ff. ex quib. cau. in poss. ea. vera aūt contumacia procuratoris non nocet domino. d. l. j. §. si procur. iuncta glo. in eadē. l. §. hoc iudiciū. versi. interest. in fi. que vult q quoad illam mulctam requiratur vera cōtumacia, z contēptus iudicis. c. j. vt lit. non contest. facit l. nec infantes. ibi, Sed nec si z c. z qd ibi Bar. C. de fideicom. libe. no. Alex. in. l. eum qui res. qui inibi respondet motiuis nonnullorum partē tenentium contrariā, que si vera fuerint z existant: imo qr vera sunt, multo minus nocere potuit pretensa contumacia dicti do. Bonifacij, qui etiā si voluisset officium procurationis exercere, non poterat, vt predixi: z ita non potuit esse contumax. Etiam cōtumax dici non potuit dictus do. de Porrerijs, cum sibi preceptū non extiterit vel iniunctū, vt eidē pretenso libello parte ipsius Claudie in dicta causa oblato respōderet, vel super eo deliberaret, pro quo allegasse sufficiat qd voluit Bar. z doct. in. l. cum filius. §. in hac. ff. de verb. obli. cano. in. d. c. j. vt lit. non cōtest. z Bar. in. d. l. j. §. si procurator. Et non solum non fuit

6 sibi iniunctū, vt libello respōderet, sz nec fuit ipse citatus. † Sed eo absente facte sunt executiones, que ex causis superius mētionatis debuerūt declarari z dici nulle: z quatenus de facto processerūt, eadē facilitate reuocari z rescindi, per ea que voluit Bal. z post eū alij in. l. si pacto. C. de pact. pro quo allegat no. per Inn. in. c. querelam. super verbo, substractis. de elect. facit. l. j. §. z hoc edictum. ff. si muli. ven. no. z q no. glos. in. c. excommunicatos. xj. q. iij. z in. l. minor. in princ. ff. de euict. alias z multas concordantias allegat Alex. de imo. in. d. l. si pacto. Quāuis igitur dici posset idem do. de porrerijs exclusus ab impugnatione processus, z executionum predictarum ex capite defectus mandati dicti do. Bonifacij, pro eo qr petijt se restitui in integrum: non tamē censendus est exclusus a predictis, vtpote separatis z distinctis, z que alias eidem competijssent z competerēt, etiam si dictus do.

7 Bonifacius mandatum recepisset: † qr vbi sunt plura obstātia, non sufficit vnum tollere: quinimo vno tantum remanente impeditur actus efficacia. l. si non lex. z quod ibi per Joā. de imo. z doct. ff. de here. insti. vbi idem Imo. allegat Oldra.

Quibus non obstaret si forte opponeretur, q de stylo curie superius mentionate, quem me fateor non nouisse, de premissis opponi non possit. Quoniam dico q saltem de his opponi potest in vim regij rescripti inserti. fol. 150. z interinati per eminens regium consiliū, seu magnificū do. gubernatorem prouincie, z Forcalquerij, fol. 160.

¶ Argumentum.

¶ Pascentia animalia in suo territorio capiēs non dicitur attentare, sed suam possessionem continuare. U. F.

1 ¶ Spoliari non dicitur vel de possessione eijci si fructus illius etiam per vim asportentur.

2 Statuti verbis cessantibus cessat z eius dispositio.

3 Antiqua possessio impediri propter litem non debet, etiā si possessio sit in loco contentioso.

4 Rubrica concepta verbis negatiuis, z sensum perfectum generans est authentica, z potest pro iure allegari, z est dicēda de textu, etiam si incipiat per vt.

5 Eo iure quo quis incumbit possessioni potest instare ne inquietetur etiam per dominum.

6 An per pignorationem propter turbatam possessionem aliquid innouetur pendente appellatione, z lite.

¶ De pascuis. Consi. lxvi.

Etiam si vniuersitas vel homines loci de Ayons fuissent in possessione, seu quasi, immittendi z depascendi eorum pretensa animalia in loco latius mentionato z expresso in expositione eorum parte facta corā venerabili z circunspecto viro domino Guilelmo chambonis, tunc Uicebaillino baroniarum medullionis z montisalbani, qd non creditur: non potuit tamen statutum Delphinale, Si quis per literas, per eos contra vniuersitatē z homines loci de Mirabello intentari, ex eo capite ex quo extitit intentatum. Ex capite spolij loquor: qr dici non potuerunt spoliati vel eiecti per pretensos capturam z transportum aueris, de quo ibi, etiam si de

1 captura z transportu huiusmodi sufficienter apparuisset, † quēadmodum nec dicitur quis spoliari, vel de possessione fundi eijci si fructus illius etiā per vim exportentur. vt no. Bal. in. l. post sententiam. versi. porro si ego possideo z c. C. de senten. z interlo. om. iudi. post eum Alexan. de imo. in. l. colonus. ff. de vi z vi arma. Non igitur fuit locus predicto statuto quoad dictum primū caput, in quo, vt in eo legitur, requiritur possessio, z possessorij

2 eiectio: † cessabant enim verba statuti huiusmodi, ergo z dispositio illius. l. hos accusare. §. omnibus. ff. de accusatio. l. quarta. §. toties. ff. de dam. inf. l. j. §. loquitur. ff. de aqua quoti. z esti. l. ita autem. ff. de admin. tuto. z. l. si seruum quis. §. non dicit pretor. ff. de acquir. heredi. de quo per Pau. de cast. consi. iiij. exordiente, De iure communi dicta hereditas z c. z per Rom. consi. cccclxij. exordiente, Quoad propositam consultationem. z consi. cccclxij. exordiente, Ut decisionem accipiat prius consultatio z c. Et cum ex actis pretense reintegrationis facte, seu fieri attentate per dictum dominum Uicebaillinum parte dictorum vniuersitatis z hominum loci predicti de Ayons in hac causa productis nō aliter apparuerit, nec appareat de pretenso spolio possessionis, seu quasi, iuris immittendi z depascendi animalia in loco superius mentionato, nec etiam dictum pretēsum spolium allegatum extiterit fuisse factum, preterquam per capturam z transportum dictorum animalium: palam infertur spolium huiusmodi nec probatum, nec vt oportuit allegatum extitisse. Et ita, vt predixi, non erat nec fuit locus predicto statuto: quod si ita est, nō debet in vim illius audientia denegari vniuersitati z hominibus loci predicti Mirabelli, quominus in causa appellationis parte eorum interiecte procedi debuerit z debeat, etiam non refusis quibusdam pretensis expensis factis per eos de Ayons, vt pretendunt, in executione predicti statuti.

Preterea vbi expēse huiusmodi venirent primitus, z antequam audiri debeant, refundende, dicunt z proponunt, q etiam ad instantiam vniuersitatis z hominum loci predicti Mirabelli fuit intentatum predictum statutum in secundo eius capite, pretextu z ad causam captionis z transportus animalium hominū de Mirabello. Et ipsi vniuersitas z homines loci predicti de Ayons condemnati in expensis factis in executione eiusdem statuti, cōstantibus actis publicis in hac causa parte eorundem de Ayons oblatis z productis. De quibus expensis compensationem opponunt vsq ad concurrētem quantitatem, quam admitti supplicant z requirunt. Nihilominus qr prefati de Ayons condemnati extiterunt ad reddendum z restituēdum hominibus Mirabelli in actis cause huius plenius mentionatis centum z tria animalia tam lanuta quam caprina, petunt ipsi sententiam predictam, z in executionem secundi capitis eiusdem statuti promulgatam primitus z ante omnia executioni demandari, z exequendo dictos vniuersitatem z homines loci predicti de Ayons cogi z compelli ad reddendū z restituendum dicta centum z tria animalia cum lana, z alijs ex eisdem perceptis, si extant. Si vero non extent, ad satisfaciendū de eisdem, que omnia fieri debent iuxta formam eiusdem statuti, non obstantibus quibuscunq parte dictorum de Ayons in quibusdam

busdam eorum pretẽsis appellationibus, vel alias allegatis. Et quidem primo non obstabat, neq; obstat quedam pretensa litis pendentia super terminis ⁊ diuisione territoriorum dictorũ locorum Mirabelli de Ayons ex aduerso allegata: quia propter
3 litem huiusmodi non debuerunt, neq; debent prefati de Mirabello impediri, quominus interim vterentur ⁊ vtantur eorũ antiqua possessione, seu quasi, immittendi, tenendi, ⁊ depascẽdi eorum animalia in loco vulgo dicto in Blachijs, etiam si locus huiusmodi in loco contentioso existeret per id quod habetur in.c.j. ⁊ quod ibi per docto. vt lite penden. ⁊ quod not. Innocen. et docto. in.c.ij. de in integrum restitu. Panormi. ⁊ alij in.c. ex literis de iure patrona. lite enim pendente nihil debet innouari. extra
4 vt lite penden. per totum. ⁊ in rubrica que est authenti. ⁊ potest pro iure allegari, vt not. gloss. in proemio sexti, super verbo, titulis. vbi dicit rubricas esse dicẽdas de tex. libri. qđ etiã voluit Jo. de Jmol. ff. de verbo. obliga. super rubrica. ⁊ Joan. de ana. extra de accu. quod saltem procedit in hac rubrica, cũ sit concepta verbis negatiuis, ⁊ perfectum sensum generet, per id quod not. Hostien. extra de sacramen. non iteran. ⁊ Joan. And. in addi. Spec. titu. de disputa. ⁊ alleg. §. fina. versicu. fina. in additi. incipiente, Huc remittebat ⁊c. ⁊ quia etiã incipit per vt, per id quod notat Bald. C. an ser. ex suo fac. super rubrica.

Etiã nec obstabat siue obstat quedam pretensa inhibitio facta per dictum do. Vicebaillinum per quam inhibuisse pretẽditur partibus antedictis ne quid noui ⁊c. quia prefati de Mirabello censeri non potuerunt, neq; possunt aliquid innouasse, etiam si apparuisset vel appareret qđ ad eorum instantiam auere illorum de Ayons captum fuit in loco predicto de Blachijs, vel alias infra limites, de quibus pretenditur inter partes predictas pendere contentio, sed potius cẽseri debent cõtinuasse per id qđ voluit Jo. And. extra vt lit. penden. super rubrica. ⁊ glos. in clemen. ij. super verbo innouari. e. ti.
5 tu. ⁊ eo enim iure, quo quis incumbit possessioni, potest instare ne in possessione huiusmodi per alium inquietet, etiã si ille inquietãs esset dominus: quia nõ licet domino eius propria autoritate inquietare vel turbare possessorem, vt colligitur ex his que not. glo. Bart. ⁊ doc. cõmuniter in.l. si de eo. §. fina. ff. de acquir. possess. Bart. ⁊ docto. in.l. naturaliter. §. nihil cõmune. eo. ti. Panor. in.c. in literis. col. x. ver. Sed quero an indistincte ⁊c. de rest. spolia. ⁊ docto. in.l. clam possidere. ff. qui ad nundinas. ff. de acquirẽ.
6 possess. ⁊ in.l.j. vti pos. Etiam nõ obstante inhibitione huiusmodi, seu dicta litis pẽdentia super terminis ⁊ diuisione territoriorũ superius mentionatis, potuerunt officiarij loci predicti Mirabelli capere ⁊ capta detinere animalia illorũ de Ayons immissa ⁊ depascẽtia in loco superius mẽtionato. Quibus hoc facere licuisset etiã si causa antedicta fuisset ad superiorem ab eis deuoluta, per id quod habetur secundum vnam opinionem nõ reprobatam in.c. cum teneamur, de appella. quod etiaз voluit Joãnes And. in.d.c.j. vt lit. pendẽ. Jsta etiã erat alia causa, super qua ptenditur tũc litem perpendisse coram prefato Vicebaillino, ⁊ in qua idem Vicebaillinus inhibuerat ne quid noui.

Preterea quãuis a dicta pretẽsa reintegratione facta per dictũ do. Vicebaillinũ in fauorẽ nimium illorum de Ayons contra illos de Mirabello, appellatuз extiterit ad venerabilẽ ⁊ egregiũ virũ dñm iudicẽ appellationũ ⁊ nullitatũ totius Delphinatus: ⁊ deinde tam causa huiusmodi q̃ alia super limitibus ⁊ diuisione territoriorũ, de qua supra certis medijs deuolute ad hanc insignem curiam: non ppterea debuerunt nec debent vniuersitas ⁊ homines loci predicti Mirabelli interim impediri, quominus dicta eorũ animalia immittãt ⁊ depascãt in dicto loco de Blachijs: ⁊ alias dicta eoruз antiqua possessione vtãtur, ⁊ eam continuent: etiam nec impediri debuit venerabilis ⁊ egregius vir dominus Vicebaillinus modernus dictarum baroniarum, quominus super turbata possessione illorum de Mirabello. ⁊ in executionẽ dicti secundi capitis statuti, Si quis per literas, eisdem prouideret. d.c. cum teneatur, prout eis iuste ⁊ sancte prouidit, prius videlicet sibi facta fide legitima de dicta eorum possessione, seu quasi, ⁊ turba, siue inquietatiõe allegata. Jsta est enim alia ⁊ noua causa ab alijs prorsus separata, ⁊ distincta.

Argumentum.

Jure pascendi non spoliatur quis etiam si in pascuo per aliũ sepes aut aliud obstaculum positum sit. V. F.

1 Sepes in pascuo facta, an possessionis spoliationem causet.
2 Agens ex falsa causa, etiam si probet de alia causa que vera sit, non debet obtinere.

De pascuis. Consil. lxvij.

Non puto q per clausuram prati honorabilis viri Petri garde ab eodem Petro factã cẽseri debuerint vniuersitas seu syndici ⁊ homines loci Castrinoui Damasceni priuati, eiecti vel spoliati possessione, seu quasi, iuris depascendi eorũ animalia in prato huiusmodi, si quã ante clausurã huiusmodi, seu muri, vel sepis edificationẽ in ipso prato habebant: sed potius censeri debuissent ⁊ censebãtur in dicta pretensa possessione per appositionẽ pretẽsi obstaculi inquietari vel turbari. l. vim facit, ⁊ quod ibi gl. in prima opinione, quã ibi recitat ⁊ quam sequitur Barto. ⁊ docto. ff. de vi ⁊ vi arma. Et hoc etiã colligitur ex his que notant doct. in.c.j. de immuni. eccle. Joan. de Jmol. in clemen. ad nostrum. de censibus. ⁊ Bar. cepo. in suo tracta. de seruitu. ti. de ser. fugiti. immit. spoliatio eniз siue deiectio aut expulsio, pro qua cõpetit remedium statuti, Si quis per literas, videtur requirere deiectionẽ corporis. ar. eius qđ habetur in.l.j. §. interdictũ autem hoc. ⁊ §. idẽ iulianus. ff. de vi ⁊ vi arma. Male igitur fuit intentatũ predictũ statutum, Si quis per literas, ex capite spolij. qđ etiã voluit do. Guido pape, cõterrigena meus in cõmento eiusdẽ statuti sup. verbo, vel quasi, versi. vlterius etiã quero. Et presupposito, citra preiudiciũ veritatis q ipsi vniuersitas seu syndici ⁊ homines illud intẽtare potuissent quo ad secundum eius caput, ⁊ in vim illius obtinere demolitionẽ muri, seu sepis huiꝰ: nihil tamẽ obstat quin idẽ Petrus garde debeat in hac causa vincere, ⁊ ipsi succumbere prout ⁊ succũbere debuerũt corã egregio viro domino Vicesenescallo
2 montiluademarij: ꝗꝛ agens ex falsa causa etiaз si probet de alia causa que vera sit non debet obtinere. l. qui habebat. ff. de institorio. Bar. in.l.j. in prin. ver. veniamus ad causam decidendi. ff. de eden. Jnno. in.c. cum contingat. de offi. dele. Alexã. de Jmo. in.l. si ita stipulatus. §. Chrisogonus. col. vij. ff. de verbo. obliga. ⁊ idẽ Alexan. post Paul. de Cast. in.l. si his ad quem. ff. de acqui. here. Super quo alias plenius scribetur autore dño, si opus extiterit.

Argumentum.

Jntentato remedio.c. reintegranda. iij. q.j. non videri intentatum remedium Saluiani interdicti. V. F.

1 Jnterdictum saluianum quibus, ⁊ pro quo detur.
2 Remedium canonis reintegranda. iij. q.j. contra quem detur, et pro quibus rebus.
3 Qui propter minoritatem a possessione cecidit competẽs habet officium iudicis.

De in integ. restitu. mino. Consil. lxviij.

Eliberando super processu cause agitate per ⁊ inter honestum iuuenem Raybaudum camareti, actorẽ originariũ ⁊ nunc appellatum ex vna parte, ⁊ nobilem Herentonum de alansono reum originariuз nunc vero appellantem ex altera, ipse Raybaudus, seu eius legitimus procurator dicit ⁊ proponit bene, sancte, ⁊ iuste fuisse, ⁊ esse processum, ⁊ ordinatum per nobilem virum dominum Baiulum loci de Carumbo, seu eius locumtenentem iudicem, a quo: male vero, perperã ⁊ sine grauamine parte dicti Herentoni ad hanc sedem prouocatum. Petens in hac causa renũtiari, concludi, ⁊ diffiniri, ⁊ diffiniendo sententiam pro se ferri, et dictum Herentonum condemnari in omnibus expensis in hac causa legitime factis, ⁊ alias in ⁊ super premissis ⁊ singulis eorundem ius ac debitam ⁊ celerem iustitiam sibi fieri ⁊ ministrari vestrum iudiciale officium in opportunis humiliter implorando: multis friuolis tamen, ⁊ nihil concludentibus rationibus nititur ⁊ satagit nobilis Herentonus de Alãsono impugnare quẽdam libellum parte honesti iuuenis Raybaudi camareti contra ⁊ aduersus eundem Herentonuз in curia Carumbi dudum oblatum ⁊ productum. que cause reperiuntur descripte taз in quadam pretensa schedula exordiente, non est respondendum cuidã pretẽso libello ⁊c. parte dicti Herentoni in curia huiusmodi exhibita ⁊ producta in quadam pretensa appellatione parte eiusdem Herentoni a locumtenente Baiuli loci predicti Carumbi olim pretẽditur interiecta: sed nec aliqua ex causis huiusmodi, nec ipse omnes efficaciter impugnant libellũ superius mẽtionatum, nõ quidem ineptũ, sed apte ⁊ pertinenter cõceptum. Et primo quidem male et sine causa impugnatur propter omissionem subscriptionis dictãtis cum ille subscriptus extiterit per bono-

F

rabilem virum magistrum Joannem bariani, etiã nec obstat qđ
dicit prefatus Serentonus in iam dicta schedula eũdem Cama-
reti fuisse visum agere saluiano interdicto, ꝛ tamen ad illud nõ cõ
cludere, vt dicit videri in conclusione eiusdem libelli. Quoniam re
spondeo ꝙ salua pace schedulantis, prefatus Camareti nec inten
1 tauit, nec visus est intentare saluianũ interdictum, † quod, prout
colligitur ex not. per docto. in multis passibus, datur creditori et
pro rebus vel de iure vel de facto obligatis: in dicto vero libello
nõ deducitur eundem Camareti fuisse vel esse creditorem. sed nec
deducitur vincam, de qua in actis, fuisse vel esse eidem Camareti
obligatam: sed pro fundamento libelli huiusmodi fuit propositũ
ꝛ deductum ꝙ cũ tam prouidus quondã vir Claudius Camareti
eius pater: ꝛ sui predecessores quã ipse Raybaudus camareti posse
dissent vineam, de qua in actis, ꝛ illam idem Raybaudus adhuc
minor vigintiquinꝗ annis possideret ipse cecidit a possessione, et
ꝙ illius possessio deuenit ad predictum Serentonum ex quo fun-
damento apte ꝛ pertinenter egit prefatus Raybaudus non qui-
dem saluiano interdicto nõ rei vendicatione, non etiam publicia-
na actione, sed nec petijt se restitui in integrum, sed egit ꝛ agit con
2 dictione ex canone. c. reintegranda. iij. q. j. quod facere potuit, † q̃
remedium canonis huiusmodi datur contra quemlibet possessorẽ
vt voluit Inno. glo. Hosti. ꝛ Hos. in. c. sepe. de resti. spolia. Hos. in
summa eo. ti. §. ꝛ est sciendum. Archi. in. d. c. reintegranda Ant. de
butri. ꝛ Panor in. d. c. sepe. ꝛ idem Panor. in. c. si diligenti. de pre-
scrip. quos sequitur Alex. de imo. in. l. rem que nobis. ff. de acqui.
possess. ꝛ consilio mihi. lj. exordiente, Viso ꝛ discusso processu ꝛc. in
j. volu. ꝛ datur remedium siue cõdictio ex canone huiusmodi non
solum clericis pro rebus ecclesiasticis, vel ipsorum clericorum sed
etiam laicis, ꝛ pro rebus prophanis. vt not. Inn. ꝛ Jo. and. in. d. c.
sepe. Ant. de but. in. c. cum ad sedem. de resti. spo. ꝛ Bar. in. l. si colo
ni. C. de agrico. ꝛ censi. lib. xi. hoc etiã tenuit Roma. in. d. l. rem que
nobis. ꝛ ita consuluit Alexan. de imo. consilio mihi. vj. exordiente,
Circa processum cause vertẽtis ꝛc. Et hec opinio communiter te-
netur ꝛ seruatur ſm Jo. de imo. in. d. l. rem que nobis. ꝛ ideo seruã
da est in practica, q̃ minime est mutãda sunt ꝛc. l. minime. ff. de leg.
ꝛ ita dicit Alexan. in dicto consilio se sepenumero ita seruari vidis
3 se. † etiam prefato Raybando pro recuperanda possessione vinee
superius mentionate, cum esset minor. xxv. annis eo tempore, quo
ab illius possessione cecidit, competebat ꝛ competit generale offi-
cium iudicis. vt no. Panor. in. c. accedens. le. j. vt li. non conte. post
Ant. de but. in. d. c. sepe. ꝛ ita etiam no. Cras. in repeti. c. cum ad se
dem. fo. 9. col. iiij. cui bene poterant ꝛ possunt adaptari narrata in
predicto libello ꝛ conclusio illius. Non igitur fuit, nec est libellus
antedictus impertinens vel ineptus, sed aptissimus ꝛ pertinens,
et cum grandi deliberatione vel dicti Bariani vel alterius com-
pilatus ꝛ editus, ꝛ cui debuit ꝛ debet respõderi. Et ita mihi vide-
tur sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

¶ Argumentum.

¶ Propter delictum vim inferentis statur iuramento vim passi
super quantitate vel valore rerum ablatarum, cui alias non stare
tur. V. F.

1 ☞ Violentiam sibi factam qui probat per ablationẽ statur eius
iuramento in quantitate ꝛ estimatione.
2 Difficultas probandi maleficium defuncti vbi cõcurrit debet sta
ri iuramento partis.
3 Deficiente lege arguendum est a ratione naturali.
4 Judex procedens de facto, ꝛ non ex iudicij figura, ita spoliat vt
priuatus.

¶ De reb. credi. ꝛ iureiur. Consi. lxix

1 Si † prouidus vir Anto-
nius augerij pelipari9, ꝛ honesta mulier Antonia
eius vxor probauerint ꝙ Petr9 de pilbone, ꝛ eius
cõplices eisdẽ abstulerint ballas in actis cause in-
ter partes p̃dictas agitate, ꝛ pleni9 in supplicatio-
ne parte ipsorum coniugũ magnifico Delphinali parlamẽto pre
sentata ꝛ porrecta, prout mihi asseritur eos probasse: dico ꝛ respõ
deo stari debere iuramento eorũdem coniugũ de quantitate ꝛ esti
matione bonorum in ballis hmõi existentiũ, ꝛ hoc ꝑpter dolũ per
dictos de Pilbone ꝛ cõplices in auferẽdo ꝛ retinẽdo ballas hmõi
cũ bonis existẽtibus in eisdẽ perpetratũ ꝛ cõmissum, ꝛ propter dif
ficultatem probationis rerũ ꝛ bonorũ in ballis hmõi pro tũc exi-
stentiũ. l. si qñ. ꝛ qđ ibi ꝑ oẽs scribentes. C. vñ vi. l. semper. §. in hoc
interdicto. ff. qđ vi aut clã. ꝛ. c. super eo. ꝛ qđ ibi per Inno. Host.
Panor. ꝛ doct. communiter. de his qui vi me. ve. cau. fi. ad quod
facit quod not. Bald. in. l. in actionibus. §. planc. ff. de in li. iurã.
esset enim difficile prefato Antonio probare que res siue bona tẽ
pore ablationis predictarum ballarum in eis existerent: et idem
dico de illarum estimatione siue valore, pro eo, q̃ ille, vtpote non
existentes, oculis estimatorum subijci nõ possunt: ꝛ hoc propter
dolum predictorum de Pilbone ꝛ cõplicum. Est igitur equissi-
mum vt eis deferatur iuramentum, ꝛ illi stetur, iuxta formam et
practicam iuriũ predictorũ, vel etiã q̃ sunt deteriorate. l. in hac.
ff. de triti. ꝛ non solum habent locum. d. l. si quando. ꝛ. c. super eo.
in vi ablatiua, sed etiam in compulsiua, ꝛ in alijs violẽtijs, vt no.
Inno. ꝛ sequuntur ibi cõmuniter doct. in. d. c. super eo. Sali. etiã
in. d. l. si quando. ꝛ Bal. in. l. j. C. qđ met. cau. dicunt ꝙ vbi arguit
dolus aduersarij, habet locũ dicta lex in vi turbatiua ꝛ inquieta
tiua, pro quo allegat Sali. not. in. l. duo. in fi. ff. vti pos. ꝛ. d. l. sem-
per. §. in hoc interdicto. ff. quod vi aut clam. glo. etiam iuris ciui
2 lis loquentes de hac materia nõ se restringũt ad violentiã, † sed
dicunt ꝙ vbi concurrit difficultas probandi maleficium defun-
cti, debet stari iuramento partis, ita not. glo. in authẽ. sed hodie
nouo iure. C. de iudic. ꝛ in. l. videamus. de in li. iuran. ꝛ ita sentit
Barto. in. d. l. in actionibus. eod. titul. ꝛ Panor. in. d. c. super eo.
vbi etiam subiungit ꝙ si iura deficerent, hoc esset asserendum ra
tione naturali, quia ex quo delictum prefatorum de Pilbone et
cõplicum fuit causa difficultandi probationes, debet stari iura-
mento prefatorũ Augerij ꝛ vxoris, cuiuslibet videlicet pro his,
3 que sibi ablata asserũt. † Deficiẽte enim lege arguendũ est ratiõe
naturali. l. scire oportet. §. sufficit. ff. de excusa. tut. facit. c. secũdo
requiris. in fi. de appella. ꝛ quod not. glos. in. c. consuetudo. j. dist.

Quibus nõ obstat quod ex ad-
uerso parte dictorũ de Pilbone ꝛ suorũ cõplicũ opponit, scilicet
ꝙ idem de Pilbone tanq̃ castellanus loci de Luco, ꝛ requisitus
parte venerabilis viri dñi Petri zacharie iurium baccalarij, et
Thome Rodulphi, pretẽsorũ creditorũ eiusdẽ Antonij, bona
predicta sequestrauit, donec idẽ Augerij dictis suis pretẽsis cre
ditoribus solutionẽ impẽdisset. Quoniã respondeo ꝙ vt audio,
non constat prefatũ de Pilbone fuisse tũc Castellanum, nec etiã
constat eundẽ Augerij fuisse debitorem dictorũ dñi Zacharie ꝛ
Rodulphi: ꝛ ita processit idem de Pilbone de facto, nõ seruato
ordine iuris, qui propterea res ꝛ bona auferendo ita cẽsetur spo
liasse, quemadmodũ ꝛ alius priuatus homo, si hoc fecisset. c. cum
venissent. ꝛ. c. conquerente. de resti. spol. not. Jaco. rebuf. Joã. de
pla. ꝛ moderni in. l. si coloni. C. de agrico. ꝛ censi. libro. xj. ꝛ Ange.
are. in. §. quadrupli. in materia violentiarum. insti. de acti. Quis
enim presumatur pro iudice in his que fiũt in iudicio. c. in presen
tia. de renuntia. ſm tamen determinationem. c. quoniam contra
4 falsam. de proba. † non sic tamen presumitur pro his que fiũt ex-
tra figuram iudicij, que idẽ Jaco. rebuf. vbi supra dicit esse mul-
☞ tum notãda: pro eo quia officiarij de die in diem talia de facto
faciunt fauore partium, que propterea de facto, ꝛ extra figuram
iudicij, ꝛ iuris ordine non seruato, debent ante omnia reuocari.
Debet igitur perinde stari iuramento prefatorum cõiugum, ac
si ablatio predictarum ballarum, ꝛ bonorum in eis existentium,
facta fuisset per priuatum: super quo tamen me vlterius non ex-
tendo, cum processum ꝛ acta cause huius non viderim. Que oĩa
dixerim sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

¶ Argumentum.

¶ Instrumentum pro futuris cõtractibus, etiam si de illis mẽ-
tionem faciat, fidem non habet. V. F.

1 ☞ Instrumentum quod non continet notarium fuisse roga-
tũ, ꝛ factũ die subsequente venditionẽ, an probet venditionem.
2 Registro seu exẽplo facto per notarium de instrumẽto in actis
producto an de iure credendum, ꝛ quando.
3 Priuatis literis, ꝛ sine subscriptione an standum.
4 Sigillum an ꝛ cuius ꝛ quo iure probet.
5 Notarius recipiens instrumentum, an illud debeat degrossare.

¶ De fide instru. Consil. lxx.

Quoddam pretẽsum in-
strumentum parte domini ac vniuersitatis ꝛ ho-
minum loci Valisearee productum in quadam ci
uili causa, quam prosequuntur ꝛ habent cum ma-
gnifico viro domino Harde, dictis producentib9
non suffragatur, nec officere videtur prefato domino Harde, ꝑ
eo quia non probat ea, pro quorum probatione fuit exhibitum ꝛ
productum

1 produnctam.†Et primo quidem non probat venditionem bono-
rum ⁊ iurium inibi plenius expressorum, notarij enim non atte-
stantur venditionem huiusmodi factam fuisse in eorum presen-
tia. nec se rogatos fuisse de recipiendo notam vẽditionis huius-
modi: sed dicunt ⁊ affirmant nobilem quondam virum dominũ
Astorgium de torrello militem, pretensum procuratorẽ magni-
fici quondam ⁊ potentis viri domini Roberti vicecomitis vte-
tie ⁊ armasanicarum domini sub eorum presentia asseruisse se bo
na ⁊ iura predicta comparasse ⁊ emisse a magnifico quondam et
potenti viro domino Giraudo Ademarij: probat igitur dictuz
assertum instrumentum, si non peccaret in alijs dictam assertio-
nem factam sub presentia notariorum, sed non probat venditio-
nem superius mentionatam, ⁊ hoc non habet dubium: quia cum
predicti notarij non fuerint sub data dicti pretensi instrumenti
rogati de faciendo instrumentum, siue notam de venditione hu-
iusmodi. nec huiuscemodi vẽditio facta pretendatur tẽpore eius
dem instrumenti, sed die precedenti nõ potuerunt ipsi notarij de
ea instrumentum conficere, quod nec fecerunt pro quo allegasse
sufficiat not. per Inno. Panor. ⁊ docto. in. c. qm̃ cõtra falsam. de
proba. per doc. in auth. si quis in aliquo. C. de eden. ⁊ in. l. sciendũ.
ff. de verb. obli. etiã nec ꝓbari videtur dicta pretẽsa venditio per
quasdam pretẽsas literas missiuas dicti quondam dñi Giraudi
Ademarij in eodẽ asserto instrumẽto insertas ⁊ descriptas. Tũ
qꝛ de literis hmõi nõ apparet, nec regestro de eis facto in predi-
2 cto instrumẽto credi debet, †quẽadmodũ nec de iure creditur rege
stro sine exẽplo facto per notariũ de instrumẽto in actis ꝓducto
nisi illud registratũ vel exemplatũ extiterit de mãdato iudicis,
vel in presentia partis aduerse non cõtradicentis, vt colligitur
ex no. per Inno. Panor. ⁊ doc. in. c. cũ in iure. de offi. dele. ꝑ Jo.
And. in addi. Spec. ti. de rescrip. presenta. §. j. ver. sed obijcit ⁊c.
Et Bart. Alex. de Imol. ⁊ doc. in. d. aut. si qs in aliquo. ⁊ ita etiã
sensit Host. ⁊ alij in. d. c. qm̃ cõtra falsam. Tũ ⁊ qꝛ si appareret de
dictis pretensis literis, ille adhuc nõ probarent dictam assertam
3 vẽditionẽ: †cũ ille nõ sint litere authẽtice, sed priuate, ⁊ sine sub-
scriptione notarij ⁊ testiũ. ⁊ q̃uis pretendantur sigillate, non ta-
mẽ apparuit vel apparet ꝙ ille sigillate extiterit sigillo dicti do.
Giraudi, ⁊ sic non probant, per id quod not. Bald. in. l. pacta no-
uissima, circa fi. C. de pact. ⁊ l. si procuratorem. ff. de procuratori.
4 †Quinimo ⁊ si appareret ꝙ ille sigillate extitissent sigillo dicti
dñi Giraudi, adhuc fortasse non probarent de iure ciuili, per id
quod no. Cy. in. d. l. pacta nouissima, circa prin. cui videtur inhe-
rendum in dicta causa. cũ illa agitetur nõ in terris ecclesie, vel in
curia ecclesiastica, sed in Delphinali iurisdictione, ⁊ in curia se-
culari, iuxta ea que habentur per gl. Jo. And. ⁊ doc. in. c. j. de no.
ope. nuntia. De iure vero canonico sunt multe opiniones, vt ap-
paret ex reportatis per Panor. in. c. post cessionem. de probatio.
vbi refert nouẽ opiniones, ⁊ decimã, quã dicit esse suã, annectit.

Preterea dictum pretẽsum in-
strumentum non probat procuratorium siue mandatũ dicti quõ
dam nobilis Astorgij, pro eo quia prefati notarij non fuerũt de
eo rogati: non etiam fuit sub presentia partis, vel de mãdato iu-
dicis tenor dicti pretensi mandati insertus in dicto pretenso in-
strumento, non igitur probat, per not. per Inno. Panor. ⁊ doct.
in dicto. c. cum in iure. de offic. de leg. ⁊ per alia superius allegata
in precedenti articulo. dictum etiam pretensum procuratorium
aut mandatum pretenditur factum Anno domini millesimo tri
centesimo tricesimosexto, ⁊ die penultima mensis Octobris, di-
ctum vero assertum instrumentũ legitur esse receptum anno pre
dicto, ⁊ die decimaoctaua mensis Octobris: ⁊ sic anteq̃ fieret di-
ctum pretensum procuratoriuz: quod si ita est, nõ potuerunt pre
dicti notarij attestari de mandato qd̃ nondum factuz extiterat,
nec est dictum pretensum instrumentũ sine mala presumptione.
5 †Preterea vt colligitur ex subscriptione dicti pretẽsi instrumẽ-
ti, illud asseritur receptum per quendam magistrum Petrũ ca-
ualerij, qui vna cum magistro Bertrando ardi debebat illud de-
grossare, vel in formam publicam redigere: qui tamen Caualerij
nec scripsisse, nec subscripsisse dictum assertum instrumentũ repe
ritur, quod tamẽ videbatur necessarium, per id quod colligitur
ex no. per Bal. in. l. si quis ex argentarijs. §. j. ff. de eden. pro quo
etiam videatur Bal. in. l. iusiurandi, ver. quero vni testi ⁊c. C. de
testi. Possent ⁊ alia q̃plurima allegari ad impugnationez dicti
pretensi instrumẽti, seu contentorum in eodem: sed quia reperio
egregium virũ dominum Charbonerij vtriusq; iuris bacalariũ
super hãc materiã plenissime scripsisse, ego vlterius non insisto.

Argumentum.

Iuuenum emendatio parentibus magis permissa, q̃ schola-
rum magistris, dum leuis ⁊ rationabilis sit: contumaciores autẽ
seuerius puniuntur etiam per minores magistratus. V. F.

1 Correctio propinquorum legitima propinquis relicta est.
2 Petẽs aliquid tanquam talis, vel pretendens aliquid sibi licere tanquam tali, debet probare se esse talem.
3 Emendare non licet sine delicto.
4 In prohibitis certo casu permissis non statur verbo dicẽtis casum permissum subesse.
5 Pater ⁊ si non semper osculetur filium sed castiget, nõ tamẽ sine causa grauiter corripit.
6 Magistro qualis, ⁊ quando permissa discipulorum castigatio.
7 Discipulum non semper licet castigare.
8 Confessio vno cõtextu regulariter scindi nõ debet in permissis, secus in prohibitis.
9 Mulcta etiam per minores magistratus infligi potest in contumaciter negligentem precepta.
10 Minores magistratus quam mulctam imponere possunt.
11 Mulcte leues que dicantur.
12 Contumacia crescente crescere debet ⁊ pena.
13 Trina condemnatio in anno inferri potest in vnius persone correctionem, si sit peccati continuatio.
14 Multum refert precepta esse facta eodem contextu, aut diuersis temporibus.
15 Incarceratio pro quo fieri possit.
16 Notario erronee ⁊ non dolose quicquam in scriptura omittenti, an vitio vertatur.
17 Propter pestem potest quis expelli a ciuitate ad vicinorum requisitionem, vel etiam ex solo pestis timore.
18 Heretici cur a ciuitate expellendi.
19 Dominus quid, ⁊ quando iure prelationis potest sibi ex emphyteuta retinere.
20 Rixosi ⁊ litigiosi sunt fugiendi.

De emenda. propinquo. Consil. lxxi.

Sine causa saltem suffi-
cienti ⁊ legitima recurrit ad hãc insignem curiã,
⁊ querelas proposuit contra nobilem ⁊ potentem
virum Claudium de Montealbano dominũ san
cti Andree vallis Benchayne, ⁊ suos officiarios
Gulielmus roure eiusdem loci homo, et subditus dicti nobilis
Claudij. Et primo quidem non procedebat, nec de iure procedit
querimonia per eum facta, de ⁊ pro eo ꝙ per officiarios eiusdez
do. sancti Andree condemnatus extiterat in quinquaginta soli-
dis: pro eo quia, vt dicit gratiose castigauerat quẽdam suiipsius
Gulielmi nepotem, quem in domo ad regendum, vt asseruit, tũc
tenebat, causis, rationibus, ⁊ motiuis sequentibus. Tum qꝛ ma-
nus violentas iniecit in honestum iuuenẽ Antoniũ Brunelli, et
ipsum cepit per capillos: ac vt apparuit ⁊ apparet ex actis cause
huius, idẽ Claudius cõdẽnatus extitit in dictis quinquaginta so
lidis, pro eo ꝙ eũ pugno percussit, ⁊ grauiter vulnerauit in capi
te, ⁊ per os sanguinẽ emitti fecit, ⁊ cũ pedibus in alia sui corpo-
ris parte fortiter verberauit, ꝓut apparet ex actis cause agita-
te corã officiarijs dicti dñi sancti Andree in hac cã ꝓductis, de
quo tñ Antonio nõ apparuit nec apparet ꝙ ipsius Gulielmi ne
1 pos existeret. †Quo fit vt nõ potuerit neq; possit idẽ Gulielmus
se defendere vel tueri, ꝙ sibi tãq̃ propinquo p̃fati Antonij pre-
2 missa facere licuerit. l. j. C. de emẽda. propinquo. †qꝛ qui petit ali
quid tãq̃ talis, vel qui pretẽdit aliquid sibi licuisse tanq̃ tali de-
bet probare se esse talem. l. non ignorat. C. qui accusa. non pos. l. fi.
de libe. agno. ⁊ l. si vero. §. qui ꝓ rei qualitate. ff. qui satisda. cogã.
not. Cy. in. l. cũ te. C. de proba. pro quo facit qd̃ not. Joã. And. in
c. j. de homici. in. vj. in nouel. vbi dicit quendã prelatum euasisse a
pena de iure imposita prelato facienti assassinare christianũ, ꝓut
dicitur in. d. c. j. de homicidio. q̃uis enim in casu relato probatũ
esset ꝙ prelatus assassinari fecerat quendã hominem, tamẽ quia
ꝓbatũ nõ extitit ꝙ ille esset christianus, defendit illũ Jo. And. a
pena. d. c. ⁊ ita etiam no. Bal. in. l. si quis nõ dicam rapere. col. iij.
C. de epis. ⁊ cle. faciũt no. per Bar. ⁊ doc. in. l. nõ solũ. §. sz vt pro-
bari. ff. de no. ope. nũti. Tum ⁊ qꝛ presupposito ꝙ allegatũ ⁊ pro-
batũ extitisset, ꝙ prefatus Anto. erat nepos dicti Gulielmi, vel
3 ꝙ alias dictus Gulielmus de ipsius propinquis existebat: †non
tñ apparuit ꝓbatũ, quinimo nec ꝓpositũ corã dictis officiarijs,
seu etiã in hac insigni curia ꝙ idẽ Anto. in aliquo deliquisset, et
ita nõ apparuit nec apparet ꝙ dicto Gulielmo licuerit manus
immittere in ipsum Ant. ⁊ ipsum alias offendere, ꝓut eũ offen-
dit. d. l. j. C. de emẽda. propinquorũ. vbi videtur de hoc tex. dicto
aũt Gulielmo nõ suffragari, ꝙ vt in respõdendo tit. inquisitiona-
li cõtra eũ formato, hoc fecerit ex recõmendatiõe sibi facta per
prouidũ virũ Guigonem brunelli pretẽsum patrem eiusdẽ An-
tonij, qꝛ de hmõi asserta recommendatione nõ apparuit, de qua

4 tamen apparere oportuisset: † quia in prohibitis certo casu permissis nõ statur verbo dicentis casum permissũ subesse. l. qui testamentum. ff. de proba. & l. cum quis decedens. §. titia. ff. de lega. iij. Ad quod faciunt not. per Bar. & doc. in. l. si forte. ff. de castrẽ. pecu. & in. l. per diuersas. C. manda. per glo. & doc. in. l. si donatione. C. de colla. Presupposito igitur φ eidẽ Gulielmo iniectionẽ & verberationẽ antedictas facere licuisset, vbi precessisset mãdatum de eis faciendis, & sic subesset casus permissus, nõ tamẽ sibi debet credi, sed debet apparere de mandato pretẽso, cui addo φ φuis dictus Guido prefatũ Antoniũ dicto Gulielmo commendasset, nõ tñ sequitur φ ex cõmendatione huiõi potuerit de iure in eum manus iniicere, & ipsuz in capite grauiter vulnerare, & in
5 alia sui corporis parte grauiter verberare: † quia & si non osculet semper pater filiũ, sed aliquando castiget. c. nõ osculat. v. q. v. nõ tñ solẽt patres sic castigare filios, maxime vbi non subest cã. put in casu nostro. Et etiã pro peccato magno panlulũ supplicij satis est patri, nam quemadmodũ miseret pater filiorũ, & sic misertus est dñs, vt habet in psalmis. Nec sibi persuadeat idẽ Guli. φ hoc tanφ magistro eiusdẽ Antonij sibi facere licuerit. l. itẽ queritur. §. idẽ iulianus. ff. loca. & l. sed & si quecũφ. §. si magister. ff. ad
6 legẽ aquil. † quoniã rñdeo φ licet magistris permissa sit suorum discipulorũ leuis castigatio, nõ tñ grauis, & ob hoc si excedãt tenentur propter culpã, vt probatur in dictis iuribus. de qua culpa & pter eã, etiam si nõ esset lata, sed leuis aut leuissima, videt posse inquiri per officiarios, & puniri sic excedẽtes, per id qđ habetur in. l. respiciendũ. §. delinquũt, & qđ ibi glo. & Bart. ff. de pe.
7 iniectio vero & verberatio antedicte fuerũt graues. † Preterea nõ semper licet magistro castigare discipulũ, sed dũtaxat dũ est in actu docendi, prout colligitur ex not. per Bar. in. d. l. sed et si quecunφ. §. si magister. vbi voluit Barto. φ licet magister p sui defensione nõ cogatur ostendere φ tempore, quo discipulũ percussit, idem discipulus deliquerat, aut peccauerat: debet tamen & proponere & probare φ eo tẽpore percussus erat discipulus, & φ illo tempore eum docebat & monebat, prout dicit text. ibi in disciplina &c. hoc est eo tempore quo erat in disciplina: hoc autem nõ est probatum in hoc casu quinimo nec propositum, quo fit vt non appareat sibi licuisse, nec presumi debeat φ hoc nõ fecerit animo iniuriandi, cum nec hoc allegatum extiterit. l. si adulterium cum incestu. §. idem poliõni, & quod ibi Barto. & doct. ff. de adulte. nec sibi etiam persuadeat idem Gulielmus, φ cum respondendo dicto titulo inquisitionali responderit & confessus extiterit, se premissa fecisse ex recõmendatione sibi facta per Guigonem brunelli patrem eiusdem Antonij, & φ curia hanc confessionem scindere nõ potuerit nec accipere pro se nisi id qđ p ea faciebat, & aliud
8 non, † quoniã dico quod licet in permissis confessio vno cõtextu siue verborum constructu emissa regulariter diuidi seu scindi nõ debeat, secus tamen est in prohibitis, per id quod not. Bart. in. l. Aurelius. §. idem quesijt. ff. de libe. lega. quem docto. communiter sequuntur. Non habuit igitur nec habet dictus Gulielmus recurrens vnde conquereretur de predicta sententia, & signãter cum summa in qua fuit condẽnatus, fuerit vilis & modica: dicta etiam sententia transiuerat in rem iudicatam, propter quod nõ potuit nec potest idem Gulielmus de eadem conqueri.

¶ Etiã nec pcedebat aut pcedit alia querimonia per eum facta de & pro eo φ vt pretendit, qz dictos quinquaginta solidos eidẽ do. seu eius exactori nõ soluerit, prefati officiarij multiplicibus penis sibi primitus impositis eundẽ cõdẽnauerãt in vigintiocto libris & quinφ solidis nullo precedẽte delicto vel defectu. Quoniam rñdeo φ vt colligitur & apparet ex actis corã officiarijs antedictis & per eos agitatis, idem Gulielmus fuit sepe et pluries iussus, ac sibi facta precepta sub penis inibi mẽtionatis, vt summam predictam solidorum quinquaginta infra dilationes & terminos sibi prefixos exactori iurium dicti domini sancti Andree exolueret aut teneret arrestum: quorũ tñ vtrũφ idẽ Gulielmus
9 coure facere cõtumaciter neglexit: † & sic incurrit penã siue mulctam eidem impositam, quam certum est sibi potuisse imponi, et eundem illa mulctari per dictos officiarios etiam si sint minores magistratus, per id quod voluit glo. Bar. Ang. Sali. & Alexan. de Imol. in. l. j. in prin. ff. si quis ius dicen. non optempera. & Bar. in. l. si qua pena. ff. de verbo. signi. quod etiam, prout refert Alex. in. d. l. j. in prin. voluerũt ibi Pet. & Cyn. & idẽ voluit Specu. in ti. de pøla. sentẽ. §. species. versi. sed nunqd titulus, & in tit. de contuma. §. si. ver. primo. vbi pro hoc adducit plures ratiões.
10 & † dato φ huiuscemodi minores magistratus possint duntaxat imponere mulctas leues siue paruas, vt videtur magis cõmuniter sentire doct. in. d. l. j. in prin. ff. si quis ius di. nõ obtẽpera. hoc tamen non obest eidẽ do. sancti Andree: quoniã vt voluit Rofre. prout refert Cy. & sequitur Alexan. de Imol. in. d. l. j. in prin. & Spe. in. d. §. species. ver. sed nũquid titulus, & Jo. And. in ad-
11 di. Specu. tit. de contuma. §. si. versi. j. † mulcte dicũtur esse leues inspecta qualitate persone contumacis, & modo contẽpte iurisdictionis. Quo fit vt cum summa predictorũ quinquaginta solidorũ vilis esset & modica, & sic eidem Gulielmo, qui diues erat, facillima ad soluendum, debuerit & debeat leuis mulcta reputari & contemptus seu contumacia dicti Gulielmi grauior. vt not. glo. in. c. duo sunt, super verbo, videbatur. xcvi. dist. quod etiam voluit beatus Augu. in. xiiij. de ciuitate dei. c. xij. & sequitur beatus Tho. ij. ij. q. clxiij. arti. iij. magna enim inquit Augu. vbi supra, vt loquens de transgressione primorum parentũ fuit in peccando iniquitas, vbi tanta fuit in non peccando facilitas. Et quia idem Gulielmus multo tempore, licet iussus & impenatus de soluendo, perseuerauit in sua cõtumacia, nõ mirũ si pluries fuerit impenat⁹ & pter sequu-
12 tas inobedientias etiam pluries mulctatus, † quia crescente contumacia crescere debet & pena. c. quoniam frequenter. in fin. vt lit.
13 conte. l. relegati. ff. de pe. & l. nemo carcerem. C. de exacto. tribu. l. b. x. † etiam in vnius persone correctione potest trina condemnatio in anno inferri, si peccati continuatio exegerit. l. fin. C. de mo. mulctan. in contumacia enim persistentibus seueros nos esse connenit. c. quanto. ij. q. v. pro quo etiam faciunt multe alie rationes allegate per Spe. ti. de contuma. §. nunc dicamus. versi. sed pone in dex. & φuis idem Spe. sequutus quorundam opinionẽ dicere videatur φ hic fuerit vnum delictum vno banno, vnave pena sine mulcta puniendum: istud tamen non obstat, qz Spe. loquitur vbi quãdo mulcta precepta facta extiterunt eodem contextu, prout
14 apparet ex his verbis. † multum enim refert precepta esse facta eodem cõtextu, aut diuersis temporibus, vt colligitur ex his que ponit Spe. in loco proxime allegato. & Jo. an. in addi. Spe. tit. de senten. dicta. §. species. versi. pen. in addi. incipiente, Et ibi Cy. &c. & in regula delictum. de reg. iur. in. vj. in mercu. & presupposito φ tantum vltima mulcta debuisset puniri in premissis tamen non fuisset idem Gulielmus passus magnum interesse, cum vltima pena idem imposita fuerit quinquaginta librarũ, & sic excesserit mulctam predictam vigintiocto librarum & quinque solidorum in diuersis condemnationibus sibi inflictam. Non habuit igitur iustã causam querimonie dictus Gulielmus recurrens propter huius-
15 cemodi condemnatiões: † etiam nec propter pretẽsam incarcerationem qz illa fieri potuit cum iam condemnatus existeret apud fiscum, & pro delicto per eum cõmisso, per ea que no. Bart. in. l. sacrilegij. §. cum eo. alias est. §. labeo. ff. ad legem iul. pecu. & quod habetur in. d. l. nemo carcerem, & quod ibi per doctores. C. de exacto. tribu. lib. x. Quod autem conqueritur φ in carceribus detentus extiterit septem diebus cum pane, & aqua, non videtur ipsi Gulielmo prodesse etiã si hoc probaretur, prout probari nõ vr saltẽ sufficienter, cum idem Gulielmus vtpote opulentus & diues, potuerit se abundantius nutrire: non enim apparet eum fuisse prohibitum quominus ad ipsius libitum se aleret: & alimenta ex domo faceret
16 deferri. ¶ † Quod autem vlterius conqueritur idem Gulielmus de eo, qz vt dicit honorabilis vir magister Petrus ruffi notari⁹ nõ scripsit eundem Gulielmum appellasse a quibusdam sententijs per dominum iudicem loci predicti sancti Andree &c. promulgatis, non videtur dicto domino ad vitium imputandum, quinimo nec ipsi Ruffi: cum presumatur per inaduertentiam vel erronee non dolose hoc facile omisisse, vt colligitur ex his que not. Bart. Bald. Joan. de imol. & doctores in. l. quoties. §. si non in corpore. ff. de here. insti. & Alexand. de im o. in. l. iubemus. C. de testa. quod sine dubio procedit cum, vt ex actis cause huius & signanter ex depositionibus testium examinatorũ super primo, secundo, tertio, quarto, quinto, & sexto articulis schedule exordictis, Quia in causa &c. constet & apparet eundem magistrum Ruffi ortum habuisse a bonis, honestis & legalibus parentibus, & qui pro talibus habiti extiterunt: eumφ fuisse & esse probum, legalem, & bone vite ac fame, φφ arte notariatus cõtinue legaliter sine quauis redargutione & probe vsus extiterit. Etiam illud non est omittendum quod ex actis non apparet eundem magistrum Ruffi fuisse rogatum de recipiendo instrumentum de dicta pretensa appellatione, & sic non videtur φ de illa, etiam si eo presente interposita extitisset teneretur instrumentum conficere ¶ Etiam non procedit, id de quo vlterius idem Gulielmus conqueritur, scilicet φ, cum propter pestem tunc vigentem in dicto loco sancti Juliani cum suis sororibus & familia confugisset ad cacumen cuiusdam montis vulgo dicti Cugullet in territorio eiusdem loci existentis di-
17 ctus dominus sancti Andree eundem recedere fecit: † quoniam vt apparet ex actis cause huius. hoc factum est ad requisitionem et instantiam aliorum hominum loci sancti Juliani inibi prope existentium & indigentium fonte, iuxta quem idem Gulielmus recurrens, de cuius familia aliqui ex peste decesserant, se reduxerat quod fieri potuit, ne alij inficerentur eodem morbo. argumen. l. casus. & quod ibi per Roma. & Alexandrũ de Jmola. C. de testamen. post Guliel. de Cun. & Bald. in. l. nullus. C. de summa tri. vbi
18 not. Guli. & Bald. † φ ea ratione expelluntur heretici de ciuita-

te quia

re,quia inficiunt alios:& subiungunt generaliter,q ubicunq est timor huiusmodi infectionis vel similis,potest qs expelli de ciuitate,vbi etiam in addi.ad Bald.not.Alexan.pestilenti morbo infectos posse expelli de ciuitate:potuit igitur ea de causa dicto Gulielmo precipi vt a loco predicto se retraheret ne alios inficeret:hoc enim non sibi multum oberat,& aliis q plurimum prodesse poterat.

19 ¶ † Insuper nec in eo videtur oppressus dictus Gulielmus recurrens,de quo vlterius conqueritur,scilicet,qd cum dictum do.sancti Andree.requisisset vt eundem inuestiret de quibusdam prato & terra in actis plenius mētionatis,hoc facere recusauit:quia cum res & predia huiusmodi teneantur de et sub dominio directo & maiore segnoria dicti domini sancti Andree,potuit nihilominus eas iure prelationis retinere.l.fi.C.de

20 iure emphyteu.& ita sibi facere expediebat,† presertim cum,vt apparet ex actis,idem Gulielmus sit rixosus,litigiosus,& cum omnibus etiam in causis iniustis continue litigat.Tales enim fugere expedit.

¶ Argumentum.

¶ Legitima inter quinq liberos semis est arbitrio boni viri sumenda.U.F.

1 Legitima ex decima parte bonorum quādo & cui debeatur.
2 Funeris impensa & es alienum deducuntur ante legitimam.
3 Onus & dilatio ad soluendum in legitima non admittuntur.
4 Legitima peti vel in pecunia vel in corporibus hereditariis an possit,& haberi in vna re vel in pluribus.
5 Legitima assignari minutatim,vel in re mediocri arbitrio boni viri an debeat.

¶ De inofficio.testamen. Consil.lxxii.

Honesta quondam mulier Antonia pagesie loci Dunzere vita functa est & decessit,superstitibus & sibi superuiuētibus venerabili & religioso viro fratre Simondo ariberti,Marieta & Magdalena ariberti,filio & filiabus naturalibus & legitimis eiusdem Antonie,ac etiam Blasio eius felezeno seu nepote ex Agueto ariberti eius quōdam filio,insuper & Jacobo etiā eius nepote siue felezeno ex Claudio ariberti eiusdē quondā Antonie etiā filio naturali & legitimo:et qz eadē Antonia donauit oīa bona sua mobilia & immobilia donatione inter viuos dicto Blasio quibusdā sibi reseruatis,de quibus legauit & reliquit dicto Jacobo ariberti suo nepoti ꝓ omni iure suo,qd in & super bonis hmōi imposterū petere posset,sexaginta florenos monete currentis sibi soluēdos per eundē Blasiū infra terminū inibi mentionatū.Quesitū est quāta fuerit vel existat legitima dicto Jacobo debita in bonis prefate Antonie eius quondā auie.Ad qd rn̄deo,q cū vt ex causis predicti enarratione colligitur,superfuerint eidē Antonie quinq liberi,vnus videlicet filius,due filie & duo nepotes siue felezeni ex duobus filiis predefunctis,& qui in loco eorundem filiorū suorum patrum successerunt.legitima dicti Jacobi fuit semis siue dimidia pars eius qd erat habiturus ab intestato,vel nisi eadē Antonia de dictis suis bonis aliter disposuisset:† & sic decima pars omniū bo-

1 norū ipsius quondā Antonie.auth.nouissima,& in corpore vnde sumitur.C.de inoffi.testa.& dixi decima pars bonorū,non hereditatis:† quia legitima debetur deducto ere alieno,& funeris impē-

2 sa.l.papinianus.§.quarta.&.§.quoniam quarta.ff.de inoffi.test.not.Barto.in.l.ex facto la.ii.versicu.deinde Mar.fluuia.&c.& qd ibi per doctores.ff.de here.instit.& Bal.in.l.quoties.C.eod.titu.

3 † & in hac decima parte non potuit idem Jacobus in aliquo onerari vel grauari,nec etiam adiici dilatio ad candē expediendum vel soluendum.l.omnimodo.l.que nuper.l.quoniā in prioribus.

4 &.l.scimus.in principio.C.de inoffi.testa.Et si idē Jacobus† hāc suam legitimam habere voluerit in quantitate siue pecunia,illā petere poterit in reb⁹ siue corporibus hereditariis.d.l.scimus.§.repletionem.& hoc ibi voluit Guliel.de cu.C.de inofficio.testa.per text.in.l.libertus qui soluendo.ff.de bo.liber.& in auth.neq vi.q ex do.§.j.colla.vii.& idē voluit Bal.in.d.§.repletionē,post Jaco.de are.& Cy.in auth.res que.C.cōmu.de lega.& idē voluerūt Bar.Jo.de Jmol.& doct.in.l.suus,in princi.ff.de here.instit.& Alexā.in.l.non amplius.§.cū bonorū.ff.de lega.j.& hec est opinio cōis,q̄uis Sali.in.d.l.scimus.§.repletionē,visus fuerit tenere partē contrariā.Et debebit idē Jacobus hāc legitimā habere in vna re vel pluribus rebus dicte quondā Antonie,prout fuerint in cōcordia ipse & Blasius:vel si nō potuerint adinuicem cōcordare,debebit illā habere in vna vel in pluribus,de quibus visum fuerit iudici,per id qd no.Jo.de Jmol.in.d.l.suus,in pn.

Bald.vero in dicto.§.repletionem.versic.quero pater instituit

5 filium &c.† dicit legitimam debere assignari nō minutatim in diuersis rebus,sed in re mediocri arbitrio boni viri.l.ii.C.quando & quib.quarta pars.lib.x.referens q idem tenuit Gul.de Cu.et hoc dictum videtur satis concordare cum dicto Joan.de Jmo.

¶ Argumentum.

¶ Libellus iniuriarum,in quo non deductum,aut si deductum non probatum tempus est,est nullus.U.F.

1 In libello iniuriarum quid exprimi tanquam de eius substantia debeat.
2 Delicto probato,& non probata qualitate temporis,actor debet succumbere.

¶ De iniuriis. Consil.lxxiii.

Etiam si alia ratio nō subesset,verum q existeret q prouidus vir Stephanus Amblardi iustificasset aut probasset quedam pretensa verba iniuriosa,in quodam asserto libello parte eius contra honestum virum Ludouicum Chaylucii oblato & producto latius mentionata:qz tn̄ probatū nō extitit q verba huiusmodi prolata extiterint anno,mēse,& die in libello hmōi plenius mentionatis,

1 deberet prefatus Chaylucii ab impetitis absolui.† Certū est eñ q in libello iniuriarū inter cetera exprimi debent,& tpore existētia de eius substantia,annus & mēsis illate iniurie.l.libellorū.ff.de accusa.c.tue.& qd ibi not.de procu.l.pretor edixit.in prin.& qd ibi no.Bart.& doctores.ff.de iureiur.l.item exigit.& qd ibi Bar.ff.de do.& quēadmodum tempus huiusmodi est de substantia &c.

2 ita & temporis specificati probatio:† ad qd licet delictum probetur,si non probetur qualitas tēporis,actor debet succumbere,ꝓ quo videatur.l.denuntiasse.§.si tamen,& quod ibi per Bartol.ff.de adulte.l.pretor.§.docere.ff.vi bo.rapto.& quod not.Jacob.de are.& Cy.in.l.ii.C.de ꝓbatio.Jaco.butri.& Bal.in.l.& si seuerior.C.ex quib.cau.infa.irroga.& Guli.de cu.& Bald.in.l.quid ergo.§.pena grauior.ff.eo.ti.Bal.in.l.edicta.in repet.perusina.in.vi.q.principali.C.de eden.Sali.in.l.ii.ff.ad legē iul.de vi.& Ang.in l.eum actum.ff.de nego.gest.ad quod facit quod not.Specula.in tit.de offi.iudi.§.deseruit.ver.quid si libellus ineptus.Jo.And.in.c.examinata.de iudi.& Bal.in.d.l.edita.versicul.an apta probatio &c.in repeti.paduana.& in.l.j.ff.si men.fal.mo.dixe.Quo fit vt cum prefatus Amblardi non probauerit mēsem in dicto suo libello expressum,& qui de necessitate ad victoriam obtinendam & proponi & probari debuerat veniat & sit ipse Chaylucii ab impetitis absoluendus,etiam si nihil parte eiusdē Chaylucii probatum aut propositum extitisset.Quibus addo q idem Stephanus Amblardi non solum proposuit & deduxit Annum & mensem illate pretense iniurie,sed etiam diem,quem etiam propter deductionem huiusmodi probare astringebatur pro victoria obtinenda,quem tamen non probauit:ob quod etiam deberet & debet succumbere causis alias allegandis,si opus sit.

¶ Argumentum.

¶ Pro actionis iniuriarum defensione positiones admittende etiam si de contrario facto deducere videantur,dum tamen distinctione concordari queant.U.F.

1 Testibus publicatis non licet testes producere super articulis directo contrariis.
2 Contrariū non dicitur qd potest distinctione aliqua cōcordari.
3 Positiones defensionales per testes an admitti debeāt vel qualiter & an cogenda pars velit nolit eisdem cum iuramēto rn̄dere.
4 Conuictus de mendacio an admittendus ad probādum per testes tam in criminali,q̄ ciuili.
5 Actio iniuriarum est famosa,& infamis non solum de facto,sed de iure,in qua annus & mensis apponi debet.

¶ De iniuriis. Consil.lxxiiii.

Nihil hactenus oppositū est vel deductū parte prouidi viri Stephani Amblardi,per qd appareat positiōes defensionales pte honorabilis iuuenis Ludouici Chaylucii in hac causa oblatas non fuisse,fore,vel esse admittendas causis,rationibus,& motiuis alias allegatis,quibus sufficiēter rn̄sum extiterat impugnationibus dicte partis.

Uerum qr noua affertur schedula exordiens, Nō fuit permissūz rc. in qua idem Amblardi persistere nititur super impugnationibus antedictis, dico q etiam inibi contenta nihil obstant, quo minus predicte positiones veniant admittende, nec per inibi cō tenta respondetur sufficienter alias per me allegatis: pace tamē salua dixerim r honore egregij viri domini aduocati partis aduerse. Et vt super inanibus r superfluis non insistam, presuppono q hec est contentio nostra, an positiones, de quibus supra veniant admittēde, necne: super quo dicit idem do. aduocatus eas
1 non admittendas, motus † quia testibus publicatis non lz testes producere super articulis de directo contrarijs. Ego vero dixi r dico illas fuisse r esse admittendas, neganiqz r nego positiones huiusmodi fuisse vel esse contrarias de directo vel etiā per obliquum, quod maius est, articulis, super quibus testes producti r publicati extiterunt: r si que sint contrarie, signentur ille vt videamus an hoc verum sit, r an possint aliqua distinctione cōcor-
2 dari vel iuuari, † qm̄ contrarium non dicitur qd pōt distinctione aliqua concordari. c. fi. iuncta glo. de iureiur. in. vj. r in. ij. constit. C. ibi tollēdis quidē rc. not. Jo. de sancto Geor. in. c. solicitudinem, col. mihi. xv. vbi vltra predicta allegat. l. fi. C. de furt. r no. in cle. ij. de testi. c. fraternitatis. eo. ti. r aut. at qui semel. C. de proba. insuper si que ex multis positionib⁹ parte dicti Chaylucij in hac cā oblatis apparerēt vel essent vera cōtrarietate contrarie, put nō sunt nec esse apparent, harū pretensa indiuisibilitas nō deberet alias impedire: qr vtile per inutile nō dz vitiari. regula vtile, cum ibi not. de reg. iur. in. vj. Preterea aduertat do. aduocat⁹ q hic disputamus sup amissione vel repulsione dictarū positionuz nō super hoc, an debeant admitti ad probandū per testes. illa em̄ erit alia disputatio. Et q̄uis iste veni āt admittēde etiā ad probandū per testes, rationibus, iuribus, r motiuis alias allegatis
3 r alijs apparētibus ex actis cause huius: † esto tamē citra preiudicium veritatis q ille ad probandum per testes admitti nō deberent: non tū sequitur quin ille admitti debeāt, r quin idē Amblardi cogendus sit, velit nolit, eisdem cum iuramēto respōdere pro quo allegasse sufficiat. c. j. r quod ibi per glo. r doct. de confes. in. vj. r hec sola ratio deberet huic contentioni finem imponere.
4 ¶ † Ceterū qr idez do. meus aduocatus partis aduerse in dicta nouissima schedula nititur rñdere ad id qd dixeram, homicidaz conuictū de mēdacio admitti ad probandum per testes vel alias q ad suam defensionē hoc fecerat: r dicit q illud procedit in criminali, vbi agitur de salute hominis, nō aūt in ciuili, pfecto pace sua salua dixerim, imo etiā hoc procedit in ciuili: q̄uis em̄ negauerim propriā scripturaz, in vim cuius conueniebar, nihil officit quominus de mendacio conuictus probare possim me soluisse, vt not. Bar. Bal. r docto. in aut. cōtra qui propriā. C. de nō nume. pecu. Q̄uis etiā hec actio per dictū Amblardum intentata sit ciuilis, est tamen famosa, r sic grauem penam includit.

Ad id vero quod vlterius dicitur in predicta schedula, hic esse bene aduertendū, p eo q vt ptz ex dictis testiū examinatorū, idem Amblardi nō offendit in aliquo facto aut verbis dictum de Chaylucio: miror q hic hoc referatur, quia imo clare apparet q ipse eum offendit r facto r verbis. Quod aūt dicitur prefatū de Chaylucio sepissime nominari bastardū, r ipsum hoc pro malo vel iniuria non habere, nō impedit admissionē dictarū positionū: verum si prefatus Amblardi postea replicādo de hoc opponere voluerit, sibi respōdebit: p̄us enim debet idē Amblardi dictis positionibus respōdere. q̄ prefatus Chaylucij huic vltime positioni, quā idē Amblardi p modum notabilis in hac causa deduxit, vt patet per ea que habētur in. c. ij. de ordi. cog. r. c. presentiū. §. j. de testi. in. vj. no. Hemi. in. c. ij. col. mihi. v. de cōfes. in. vj. Quāobrē nō obstātibus quibuscūqz in aduersum allegatis, que nō obstāt, petit idē Chaylucij, seu dictus eius legitim⁹ pcurator pcuratorio noīe eiusdē dictas suas positiones admitti, r admittēdas fore ordinari, r dictū Amblardū illarum admissioni se temerarie opponentem condemnari in expen. ad causam huiusmodi temerarie oppositionis per ipsum Chaylucij sustentis: r alias in r super premissis r singulis eorūdem ius ac debitam r celerem iustitiam sibi fieri r ministrari, vestrum iudiciale officium in opportunis humiliter implorando.

Quoniam aūt prefatus Amblardi multū insistit super repulsione dictarū positionuz, que tū admittēde sunt predixi, attēdat ipse r dictus do. eius aduocat⁹, q etiā si ille facte nō essent, dz dictus Chaylucij ab impetitis ab
5 solui: † quoniā certū est q cū actio iniurarū famosa sit r infamet, nō solū de facto, sed de iure. l. j. ff. de his qui notā. infa. de quo per doc. in. c. cū te. de re iudi. debuerūt in libello parte dicti Amblardi in hac cā oblato poni annus r mensis illate pretēse iniurie. no. Bar. r doc. in. l. j. in prin. ff. de eden. Barto. in. l. idem exigit. ff. de do. Bar. in. l. viro. ff. solu. matri. in. l. pretor edixit. in prin. ff. de iniur. r idem Bar. Allegan. de imo. r docto. in. l. edita. C. de eden. Sali. in. l. atrocem. C. de iniur. Hemi. in. c. abbate. §. fi. de re iudi. in. vj. Ange. are. in. §. ex maleficijs, versi. r aduertendum. insti. de acti. et de excep. super rubrica, fo. mihi. 10. r Panor. in. c. tue. de procura. r quemadmodum deduci debuerunt annus r mensis qui r deducti extiterunt, ita debuerunt probari quod tamen factum non est, salte de mēse. Et sic absolui debet prefatus Chaylucij causis r rationibus alias per me allegatis, quas non repeto.

¶ Argumentum.

¶ Iniurie hincinde inferri possunt, atqz ideo diuersi articuli nō contrarij proponi. admissi autem non continuo admissi cēsentur vt probentur. U. F.

1 ¶ Publicatis attestationibus testes nō recipiendi super eisdē articulis directe vel indirecte contrarijs.
2 Capitula de directo contraria quando dicantur.
3 Testes super non articulatis deponunt nulliter.
4 Exceptiōes peremptorie de iure r opponi r probari regulariter possunt post publicatas actoris attestationes.
5 Quedam negatiue positiones admittuntur, que tamē ad probandum non admittuntur.
6 Negatiua positio admissa ad probandum per confessionem partis non est proprie probatio, sed probationis releuatio, quāuis habeat vim perfecte probationis.
7 Generalius est simpliciter admitti q admitti ad probandum, qr quicquid admittitur ad probandum admittitur: non econtra.
8 Remota specie non remouetur genus, sed econtra.
9 Logicalia legibus probantur, r proposito adaptantur.

¶ De iniur. Consi. lxxv.

Fateor r ita alias dixi q hec nostra benedicta r dispendiosa disceptatio vertitur r consistit super admissione vel repulsione articulorum exceptionalium. parte honesti iuuenis Ludouici chaylucij in hac causa producto
1 rum. † Fateor preterea q publicatis attestationibus non sunt testes super eisdem articulis vel de directo contrarijs regulariter producendi, quinimo nec super indirecte contrarijs, nisi iuxta determinationem Inno. Jo. an. Panor. r docto. in. c. ex tenore. de testi. Pau. de liaza. Cardi. flor. Joan. de imo. r docto. in clemen. ij.
2 eo. tit. Fateor insuper † q directo contraria dicuntur esse capitula, quando de eisdem personis r actibus, r de eodem instanti temporis cōtrarie formantur, positiones qd latius patet per exēpla posita per gl. r Pau. de liaza. in. d. cle. ij. super verbo, directo contrarijs. sed p deo videat nūc prouid⁹ vir Stephanus Amblardi quinimo egregius vir dominus meus eius aduocatus libellū dicti Amblardi r illius articulos, videat preterea articulos, quorū admissioni idē do. aduocatus pertinaciter nimis, honore saluo dixerim, se opponit: r dicat, si placet, vbi r in quibus articulis, r sup quo reperitur ista cōtrarietas, nō dixerim directa, sed etiā indirecta, r pfecto quicquid dixerit r dicat ipse, nullā reperiet, que si videre nolit, videbuntur saltē p reuerēdū patrē r virū egregiū dñm vicariū r officialē Tricastrinēsem in hac cā presidētē. Qd aūt dicit cōstare, fuisse absqz eo, r pter id qd dictus Chaylucij verberat⁹ extiterit non impedit admissionē articulorū, in quibus parte di-
3 cti Chaylucij † pponitur q prefatus Amblardi cū barra in eum irruerit, r ipsum verberauerit: qr testes per quorū depositionē ex aduerso pretēditur cōstitisse r cōstare fuisse absqz eo r preter id rc. quoad hoc deponūt super nō articulatis, r nō iurati, r sic nulliter pro quo allegasse suffi iat qd no. Bar. Alexā. de imo. r doct. in. l. si duo patroni. §. idem iulianus. ff. de iureiu. r qr nō est qd eidē Chaylucij imputari valeat, si ante publicationē dictorū pretensorum testium nō proposuerit inuasionē r verberationem antedictas, non enim eum somniare oportuit, q dicti pretensi testes de nō inuasione r de nō verberatione, de quibus nihil propositū extiterat deponerent, debet nō obstātibus depositionibus hmōi admitti ad probādū oppositū pro quo allegasse suffi iat qd no. doct. in. c. ex tenore. r cle. ij. superi⁹ allegatis, de pbatiōe facta sup articulis indirecte cōtrarijs. Nec est eidē Chaylucij imputandū q perēptorias exceptiōes ante publicatas attestationes partis aduerse nō dedu
4 xerit, r etiā probauerit, † cū de iure r opponi r pbari regulariter valeant post publicatas attestationes actoris p quo videatur gl. r doc. in. c. de testibus. de test. Bar. r doc. in. l. perēptorias. C. sentē. rescin. nō pos. r Bal. in. l. officium. ff. de rei ven r Panor. post Jo. calde. in. c. j. de ordi. cogni. r Specu. ti. de teste. §. qualiter. versi. sed opponitur

opponitur. Quinimo, vt not. gloss. ⁊ post eam doctor. in dicto. c.
de testibus. ⁊ Panormi. in. c. j. de ordi. cogni. ⁊ Specu. vbi supra,
fatuus est reus, qui peremptoriã exceptionem probare vult an-
te publicationem attestantium partis actricis: quod intelligo
vbi exceptio compatibilis est cum intentione actoris. Nihil e-
nim repugnat, citra tamen quancũq; approbationem, quin pre-
fatus Chaylucij dicere potuerit verba, de quibus impugnatur,
⁊ quin dictus Stephanus Amblardi eum iniuriose bastardum
appellauerit, cum barra in eum irruerit, ⁊ ipsum verberauerit:
hec enim se compatiuntur, ⁊ interuenire potuerunt. non igitur
debet idem Chaylucij impediri quominus admittantur dicti e-
ius articuli: in quibus contumelia, inuasio, ⁊ verberatio huius-
modi deducũtur, propter publicatas attestationes sumptas su-
per illis pretẽsis verbis, vaten va car yo ame mais estre bastard
que si yo auye de ladres en mon lignaige ⁊c. hoc est, abi tu abi:
malo eniz spurius esse q̃ leprosos habere cõsanguineos ⁊c. Et sic
pre maxima eorum parte cessant allegata et nouissime deducta
parte dicti Amblardi in quadam schedula exordiẽte, Replicat
magister Stephanus ⁊c.

Ceterum quia alias in altera

ex meis schedulis dixeram ꝙ hic non contendebamus, an predi-
cti articuli admitti deberẽt ad ꝓbandũ per testes, sed an admit-
ti deberẽt, nititur idem Amblardi, seu dictus eius do. aduocat⁹
hoc dictum in aliquo impugnare: dicẽs ꝙ si articuli hmõi nõ ve
niant admittendi, pars articulans non debet admitti ad probã-
dũ: in quo profecto se ostendit nõ intellexisse dictũ meũ, quoniaz
nec negaui nec nego quin vbi admitti simpliciter non deberent,
etiam nec deberent admitti ad probandum, q2 scio ꝙ generalius
5 est simpliciter admitti q̃ admitti ad probãdũ. † ⁊ hinc est ꝙ que-
dam negatiue positiones admittuntur, que tamen ad probandũ
non admittuntur. c. j. de cõfes. in. vj. nisi forte dixerit quis ꝙ imo
6 admittuntur ad probandũ per confessionem partis. † Cui respõ
deo ꝙ hec nõ est proprie loquẽdo probatio, sed probationis rele-
uatio. vt no. Joannes And. Panormi. ⁊ doctores extra de pro-
bationi. super rubri. Baldus in. l. ij. §. quod obseruari, versic. ve-
nio ad vlti. glo. ⁊c. C. de iuramẽ. calum. Joannes de Jmol. in. l. q
Rome. §. duo fratres. versicu. sed certe hoc est contra illũ tex. ⁊c.
ff. de verborum obligationibus. Cy. in. l. actor. C. de probationi. ⁊
Paulus de castro consilio mihi. clxxv. exordiente, Super primo
videtur dicẽdum ⁊c. versicu. breuiter in hoc passu ⁊c. ⁊ Joannes
And. in. c. bone. de elec. quamuis habeat vim perfecte probatio-
nis. vt not. Bal. in dicto ver. venio ad vlti. glo. ⁊ ponit Paul. de
7 cast. cõsi. mihi. cclxxviij. exordiẽte, Viso processu ⁊c. † est igit̃ ge-
neralius, articulum vel positionẽ simpliciter admitti, q̃ admitti
ad probandũ: q2 quicquid admittitur ad probandum, etiam ad-
mittitur, sed non econtra, vt predixi: quia aliqui articuli siue po-
sitiones admittũtur, que, vt proprie probantur, ad probandũ nõ
admittũtur, prout dictũ est de positione negatiua. possent ⁊ alia
multa exempla dari, que prosequi nõ curo. Hoc enim tantum di-
xerã vt concluderem ꝙ etiam dato, citra preiudiciũ veritatis ꝙ
illi articuli, de quorũ admissione ⁊ repulsione contenditur, ad ꝓ-
bandũ admitti non deberent: nõ tamen inferretur quin admitti
8 deberẽt ⁊ debeant: † non enim a quo remouetur species, remoue-
tur ⁊ genus: q2 licet Petrus nõ sit asinus, est tamẽ animal: q̃uis
a quo remouetur genus remoueatur ⁊ species, q2 qd non est ani-
9 mal nec homo, qui est species animalis: † que lz logicalia existãt,
⁊ propterea non videantur huic proposito conuenire, probãtur
tamen legibus ⁊ proposito conueniunt, de quo si mihi non credi
tur iudicet Bald. cuius dicta videantur in. l. cõuenticulam. ver.
item est ar. a remotione generis ⁊c. C. de epis. ⁊ cle. gl. in. l. si causa
cognita, super verbo, peremisti, in fi. ⁊ Pau. de castro cõsilio mi-
hi. lxxxj. exordiente, Jn causa Siluestri ⁊c. pro quo allegat dictã
l. si causa cognita, ⁊ qd ibi not. l. fina. C. de vsu. rei iudi. ⁊. l. j. in fin.
C. de suis ⁊ legit. que si ita se habeant, imo quia sic se habent, per-
suadere mihi non possum qua pertinacia idem Amblardi tantũ
resistat admissioni dictorum articulorum propter pretẽsum me-
tum subornationis testium. quia etiam si ad probandum per te-
stes admitti non deberent, deberent tamen admitti, ⁊ illis respõ
dere cogeretur, ⁊ cogetur cum iuramento prefatus Stephanus
⁊ cum illi admissi extiterint, ⁊ eis fuerit responsum per eundem
Stephanum, tunc si negatiue responderit, impediat si poterit,
prout non, productionem testium: nõ autem nunc se opponat di-
cte admissioni, quam non potest nec debet impedire.

Quod autem finaliter comme

moratur in predicta schedula me impugnasse pretensum libellũ
prefati Stephani propter omissionem anni, mensis, ⁊ diei: respõ-
deo, salua pace hoc dicentis, qd parum appensata fuerunt mea
scripta in ea parte male visitata: quia de illis nõ opposui, nec pe-
tij quod intus haberem: sed expresse inibi asserui annum et men-
sem extitisse deductos, vt apparet ibi, ⁊ quemadmodum deduci
debuerunt annus ⁊ mensis, qui ⁊ deducti extiterunt postponat
igitur qui hoc dicit vlterius dicere me petere quod intus habeo
quasi vel talpa vel noctua existam, qui contenta in libello non vi-
derim. Non obstantibus igitur quibuscunq; in aduersum alle-
gatis, que profecto non obstant petit prefatus Chaylucij dictas
eius positiones admitti, ⁊ admittendas fore ordinari, et partem
condemnari in expensis per eundem sustentis ratione sue teme-
rarie oppositionis, ⁊ alias in ⁊ super premissis ⁊ singulis eorun-
dem ius ac debitam ⁊ celerem iustitiam sibi fieri ⁊ ministrari, ve
strũ iudiciale officiũ in opportunis humiliter implorãdo. Pre-
missa dicens, allegans, ⁊ fieri requirens saluo iure corrigendi ⁊c.

¶ Argumentum.

¶ Actoris iniuriarum articuli licet veri sint: debent tamen illi
rei admitti, dum tñ non sint contrarij, aut ijdẽ: sed diuersi. A. F.

1 ☞ Jniqua est oppositio contra positiones defensionales in nõ
contrarijs articulis, quamuis diuersis.
2 Homicidium negans se commisisse conuictus de mendacio per
depositiones testium admittitur ad probandum, ꝙ ad defensio-
nem sui hoc fecerit.
3 Testes deponentes de valore, ⁊ post publicationem attestationũ
fiat articulus ꝙ res pluris erat, iterum examinari cur possint.

¶ De iniur. Consil. lxxvj.

1 Etiam † si veruz esset ꝙ de-
ducta, proposita, ⁊ allegata parte ꝓuidi viri Ste-
phani Amblardi, contra ⁊ aduersus honestum iu-
uenem Ludouicum Chaylucij in quodam pretẽso
libello per prefatum Amblardi in hac causa producto sufficien-
ter probata extitissent: cuius tamen contrarium ex inspectione
actorum cause huius clarissime apparet: esto preterea ꝙ ꝑtextu
⁊ ad causam pretensorum verborum iniuriosorum in dicto asser-
to libello latius expressorum orta fuisset ⁊ data iniuriarum actio
eidem Amblardi actori, cuius tamen contrarium colligi põt ex
mente Barto. in. l. lex Cornel. in princip. ff. de iureiur. ⁊ ex his q̃
not. Alex. de Jmol. in. l. si finita. §. si de vectigalibus. colũ. mihi.
xv. ver. Roma. hic etiam circa istud ⁊c. ff. de dam. infec. ⁊ que no.
Bar. in. l. si ita stipulatus. §. Chrisogonus. ff. de verbo. obliga. de
quibus alias, autore dño, iocunda lucta erit inter dñm ⁊ patrem
meũ do. aduocatum partis aduerse ⁊ me, si expediret videbit̃: nõ
tamen deberet impediri admissio articulorum parte dicti Chay
lucij in hac causa nouissime productorum, vtpote ad causaz per-
tinentium, ⁊ ex quibus clare infertur eidem Chaylucij licuisse di
cere verba in dicto suo libello latius mentionata: si tamẽ ⁊ quate
nus probaretur illa dixisse, iuxta ⁊ s̃m deductionẽ de verbis hu-
iusmodi factã in eodẽ libello, prout nõ ꝓbatur, qd alibi videtur
sentire Spec. ⁊ not. Bal. ⁊ Joan. de Jmol. prout autore dño als
ostẽdetur. Preterea presupposito, citra preiudiciũ veritatis, ꝙ
illa nõ prodessent ad totalẽ excusationẽ, prout tñ prosunt ⁊ pro-
derũt si appareret probatũ: nemini tñ venit in dubiũ quin ꝓsint
⁊ ꝓfutura sint quo ad minorẽ cõdẽnationẽ, si que fieri posset, ꝓut
nõ põt nec poterit. Et hec sola ratio sufficeret pro defensione et
admissione dictorũ articulorũ, pro quo allegasse sufficiat qd not.
Anze. aret. in. §. si quis agens, versi. sed idẽ instit. de actio. Bar.
in. l. neq; natales. C. de proba. facit quod not. Barto. ⁊ Alexand.
de Jmol. in. l. si duo patroni. §. idem iulianus. ff. de iureiuran.

Quib⁹ nõ obstat ꝙ testes par-

te dicti Amblardi in hac causa producti, seu depositiones eorũ-
dem publicate extiterint, q2 earum publicatio: quinimo nec per-
mutatio illarum impedit: quominus debeãt articuli huiusmodi
ad probandũ admitti, q2 hic nõ deducitur aliquid, qd sit de dire
cto cõtrariũ his, que parte dicti Amblardi deducta extiterunt:
nec aliquid qd idẽ sit cũ his que idẽ Amblardi in hac cã propo-
suit, imo est aliud ⁊ diuersuz, nõ tñ cõtrariũ de directo, sed cõpa-
tibile. Et sic nõ obstat. c. fraternitatis. ⁊ qd ibi per doct. de testib.
nec cle. testibus. ⁊ qd ibi per doc. eo. tit. in cle. ⁊ quod no. Ange. in
aut. de testi. §. q2 vero. colũ. mihi. j. colla. vij. q2 tex. predicti ⁊ doc.
procedũt ⁊ loquũtur in eisdẽ articulis, vel in directo contrarijs,
cuiusmodi non sunt isti, vt predixi: quinimo cõpatiũtur se cũ pri
2 mis etiaz si vera essent que in illis deducta extiterunt. † Et vt ab
alijs supersedeã, hoc solum sufficiat ꝙ ille qui negauit se homi-
cidium cõmisisse, cõuictus de mendacio, per depositiones testiuz
admittitur ad probandũ ꝙ ad sui defensionez hoc fecerit. Pro
quo sufficiat allegasse qd no. Bar. Bal. Sali. ⁊ doc. in aut. cõtra

qui propriã. C. de non nu. pecu. Bald. titu. si de feud. controuer, fue. §. item si vassallus. in feu. Ange. are. in. §. idem iuris. col. mihi. xxxij. ver. quero circa predicta, Titius fuit accusatus ⁊c. inst. de excep. Dicit etiã Bar. in. l. cũ furti. ff. de in li. iuran. quem partim ibi ⁊ partim alibi sequũtur Ange. Rapha. Cuma. Paul. de
3 de Castr. Alexan. de Jmol. ⁊ moderni, † ꝙ si testes semel fuerint interrogati super articulo cõtinente ꝙ res valeat centum, ⁊ post publicationem attestationum fiat articulus ꝙ res valeat centũ quinquaginta: adhuc possunt testes examinari, q̃ articuli nõ dicuntur contrarij, sed diuersi, de quo dicit Bar. ⁊ cano. habere casum in. c. de testibus. ⁊ qđ ibi gloss. de testi. ⁊ probatur optime ſm eum in. c. cum causam que inter. eo. titu. ⁊ ita est hic, si bene attendãtur articuli huiusmodi. Quos propterea nõ obstantibus quibuscunq; in aduersum allegatis, que pace salua dixerim ⁊ honore dicti domini aduocati, in nullo refragantur, neq; obstant: petit idem Chaylucij admitti, ⁊ admittendos fore ordinari, ⁊ prefatum Amblardi condemnari in expensis per eundem sustentis ⁊ imposterum sustinendis pretextu ⁊ ad causam resistentie ⁊ impugnationis superius mentionate. Et alias in ⁊ super premissis ⁊ singulis eorundem ius ac debitam ⁊ celerem iustitiam sibi fieri ⁊ ministrari, vestrum iudiciale officium in opportunis humiliter implorando. Premissa dicens ⁊c.

¶ Argumentum.

¶ Bonis proscripti alicui tertio concessis, rursus autem pristino domino reddi iussis per rescripta posteriori magis est fauendum. V. F.

1 ☞ Concessio presumitur in dubio esse facta ad postulationem, nisi clausula motu proprio exprimatur.
2 Fisco antequã bona applicentur propter crimen, de eo plene cõstare oportet. ⁊ numero. 4.
3 Libero arbitrio stante de ꝓcedendo de iure ⁊ de facto, non debet tamen iudex credere testi non reddenti bonam rationẽ sui dicti.
5 Omnia iura mundi dicẽtia penam imponi ipso iure, vel ipso facto, qualiter intelligi debeant.
6 In crimine lese maiestatis bona ipso facto vel ipso iure an confiscentur.
7 Processus, qui nõ apparet fuisse script⁹ manu publica, nec fuit recognitus, nõ facit fidem, ⁊ tanq̃ priuata scriptura reputatur.
8 Confessio facta per captum ⁊ tortuз, non precedentibus legitimis indicijs, an valeat etiam perseuerata.
9 In officiali semper presumitur ꝙ terrorem inferat.
10 Prepositus marescallorų pretermissa sepe iuris grauitate torquere solet ⁊ metum incutere.
11 Bina cõcessio operatur quod a principio motus proprius principis operaretur: item operatur qđ clausula ex certa scientia.
12 Verbum restitutionis plenam habet significationem.
13 Rationem reddere de bonorum gubernatione fructuum perceptione, ⁊ neglecta administratione. qui teneantur.
14 Inuentarium est caput rationum, cuius omissio dolum arguit.
15 Iuramentũ in litẽ, qđ est affectionis, cui ex partibus deferendũ.
16 Ad delationem iuramenti in litem, quod est veritatis, cõcursus duorum sufficit, scilicet doli ⁊ difficultatis probationis.
17 Probationibus subueniendum est, ⁊ malitia conuincenda.
18 Probatio vbi est difficilis, magis releuatur qui probare debet.
19 Actus prim⁹, qui in causis ordinãdis fieri solet post litis cõtestationeз, vel in litis contestatione, debet in causis in quibus lis nõ contestatur operari effectus quos litis cõtestatio operatur.
20 Vim litis cõtestationis habet oppositio exceptiõis peremptorie legitimatis personis.
21 Dolus presumptus idem operatur quod verus.
22 Administrator negligens de negligentia tenetur.
23 Heres tenetur de negligentia defuncti.
24 Sequestri officium est voluntarium ⁊ nõ necessarium, ad quod heres tenetur de leui culpa.
25 Rescriptum per que fieri possit nullum.
26 Rescripti nulli, nulla fienda mentio.
27 Donatio fiscalis propter crimen quando sortiatur effectum.
28 Limitatio ⁊ intellect⁹ ad. l. bene a zenone. C. de quadr. prescript.
29 Per impetrationem remissionis vel venie an censeantur confessa crimina.
30 Absolutionem petens excommunicatum se esse non fatetur.
31 In criminalibus confessio tacita non sufficit.
32 Surreptio impetrationis dignoscitur per allegata, de quibus non apparet.
33 Surreptio, etiam si per ignorantiam vel simplicitatem etiam cõmissa sit, vitiat.
34 Intentionis causa probanda est.
35 Dictio, aliqua, arctat significatum orationis ad rem modi cam.

¶ De bonis proscriptorum. Consi. lxxvij.

VIso processu cause agitate per ⁊ inter nobilem ⁊ generosum virum Antoniũ Joffredi dominum ⁊ Malijay impetrantem ⁊ supplicantem ex vna, ⁊ nobilem Petrum de monteforti heredẽ nobiliũ ⁊ egregiorũ virorũ Aymonis ⁊ Guidonis de mõteforti supplicatum partibus ex altera. Dicendum est sententiam diffinitiuam fore ⁊ esse proferendam pro ⁊ in fauorem dicti nobilis Antonij, ⁊ contra prefatum Petrum, causis rationibus ⁊ motiuis inferius allegatis, ⁊ alijs ex processu cause huius clare apparentibus. Et vt hoc manifestius appareat premitto sequentia. Primo ꝙ agit idem nobilis Antonius de ⁊ super ablatione bonorum mobilium per dictum quondam Aymonem, vel per cũ deputatos: ⁊ maxime per Joannẽ gandonis alias porcheti ablatorum necnõ etiã tam de ⁊ super deterioratione ceterorũ bonorũ mobilium ⁊ inmobilium in hac causa latius expressorum q̃ de et super redditiõe computi fructuũ per eundẽ Aymonẽ aut alios per eum deputatos perceptorum ⁊ reliquorum restitutione. Secundo premitto ꝙ parte prefati nobilis Antonij fuit sufficiẽter iustificatum ⁊ probatum prefatum quondam Aymonem procurasse ꝙ bona eiusdem nobilis Antonij reducerentur ad manus delphinales. ⁊ ꝙ deinde bona huiusmodi eidem Aymoni cõmitterentur regenda ⁊ gubernãda: hoc enim colligitur ex pretensis. Primo quidẽ ex quodam pretenso dono eidẽ quondã Aymoni, vt ex aduerso pretenditur facto per recolende memorie serenissimũ do. Ludouicum Francorum regem dominũ nostrũ de omnibus bonis ⁊ iuribus dicti nobilis Antonij, vt apparere pretenditur per quasdã pretensas literas regias parte dicti Aymonis impetratas Anno domini. M. cccclxxvij. ⁊ die. xxiij. mensis Ju-
1 nij. † Et q̃uis in literis huiusmodi expressum nõ extiterit q̃ donum, de quo in eis, factum fuerit ad petitionem prefati Aymonis: hoc tamen presumẽdum est, nõ ꝙ ꝓprio motu dicti do. Ludouici. c. si motu ꝓprio. in fi. ⁊ quod ibi per doc. de preben. Et ita no. Jo. de pla. in. l. j. col. iij. ver. sed quero quid in dubio. C. de peti. bono. subla. ⁊ idẽ tenet ibi Bar. ⁊ Jaco. rebuf. ⁊ idẽ Bar. in. l. iij. ff. ꝙ quisq; iur. Secundo colligitur ex alijs literis parte dicti nobilis Petri supplicati in hac causa ꝓductis, ⁊ cõcessis p dictũ quõdã serenissimũ do. Ludouicũ Anno predicto. ⁊ die. xxvj. dicti mẽsis Junij, per quas idem, do. Ludouicus mãdasse pretẽditur ex aduerso, vt oẽs ⁊ singule dom⁹, hereditatis, seignorie, cẽsus, reuenute, possessiones, ⁊ bona mobilia ⁊ immobilia dicti nobilis Antonij existẽtia in patria Delphinatus caperentur, saysirẽtur ac realiter ⁊ de facto ponerẽtur in manibus eiusdẽ dñi Ludouici, ⁊ deinde sub eisdẽ manibus tractanda, ⁊ regẽda, ⁊ gubernanda traderẽtur dicto nobili Aymoni, aut per eum deputatis in hac parte que postea apparent parte ipsius Aymonis presentate huic magnifico Delphinali parlamẽto, ⁊ parte illius obtenta interinatio earũdẽ, vt apparet tam ex dictis pretẽsis literis regijs, q̃ ex literis huius magnifici parlamẽti super earũ interinatione concessis Anno predicto, ⁊ die nona mẽsis Julij. Tertio colligitur ex cõstitutione ꝓcuratoris facta per prefatũ Aymonẽ anno predicto, ⁊ die. xi. mẽsis Julij de ꝑfato Porcheti, ad petẽdum ⁊ recipiẽdũ possessionẽ bonorum mobiliũ ⁊ immobilium ⁊c. dicti nobilis Antonij. ¶ Tertio premitto ꝙ, vt apparet per acta facta corã dño tunc iudice ciuitatis Aurayce, bona dicti nobilis Antonij fuerunt in executiõe predictarũ regiarũ ⁊ huius magnifici parlamenti literarum reducta ad manus Delphinales, ⁊ deinde expedita ⁊ tradita dicto nobili Aymoni, seu prefato Porcheti eius ꝓcuratori, ⁊ ꝓcuratorio nomine eiusdẽ illa recipiẽti. Qui vt apparet ex actis cause huius ⁊ ꝑsertim ex depositionib⁹ testiũ parte dicti nobilis Antonij in hac causa productorũ, dom⁹, vtẽsilia, ⁊ fere oĩa alia bona mobilia eiusdẽ nobilis Antonij a domibus ⁊ locis in quib⁹ existebant, abstulit, ⁊ quo voluit trãsportauit. ¶ Preterea premitto ꝙ vt apparet ex tenore dictarũ pretẽsarũ literarum regiarũ cõcessaruз veз Anno dñi. M. cccclxxvij. ⁊ die xxvj. mensis Junij ꝑfatus serenissimus do. Ludouicus mandauit bona predicta reduci ad suas manus ⁊ saysiri, pro eo q̃ p̃tẽdebatur dictus nobilis Antonius crimen lese maiestatis cõmisisse
2 † de quo tamen nec tũc apparebat. nec nũc cõstat: de quo tamẽ plene cõstare oporteret. cle. sepe. §. nõ sic tamẽ, ⁊ qđ per gl. ⁊ doc. sup verbo Defensiones legitime, de verbo. signi. facit. l. de submersis ⁊ quod ibi per Jo. de pla. in ver. Sed in causis magnis ⁊c. de naufra. lib. xi. ⁊ quod not. Barto. in extraua. ad reprimendum super verbo, summarie, ⁊ super verbo. sine figura. ⁊ doct. in. l. filiusfamilias. ff. de dona. l. j. ff. de testa. mili. Bald. in. l. iustitia. ff. de iusti. et iu. ⁊ in. l. nec quicq̃. §. de plano. ff. de offic. proconsul. ad quod etiã
3 facit quod voluit Bald. in. l. insulam. in fi. C. de testi. † vbi dicit q̃ stante

stante libero arbitrio de procedendo de iure ⁊ de facto non debet
tamen ipse index credere testi non reddenti bonã rationẽ sui di
4 cti.facit ꝙ no.idem Bal.in.l.si non speciali.in fi.C.de test.† Quo
fit vt nec tũc nec nunc debuerint aut debeant eidem nobili An-
tonio bona sua auferri vel saysiri.Et qdẽ nõ tũc,per id ꝙ habet
in.l.defensionis facultas.C.de iur.fis.facit.c.j.⁊.ij.vt lit.pen. Qđ
procedit etiã si verum esset,ꝙ in crimine lese maiestatis cõfiscarẽ
tur bona ipso facto,vel ipso iure:quia etiã eo casu nõ debuissent
bona auferri ante crimẽ cognitum,⁊ latam sententiam.c.cũ scdm
leges:⁊ ꝙ ibi Archi.de here.in.vj.facit qđ not.idem Archi.in.c.
j.in fi.in glo.quia sufficit;⁊ quod ibi Joan.And.de homicidio.
5 † Ex quorũ dictis illud colligitur,ꝙ omnia iura mundi dicentia
penam imponi ipso iure,vel ipso facto,debent intelligi,dũmodo
secuta sit sententia declaratoria.per quã declaratum sit fuisse cõ-
missum id,propter qđ veniebat imponẽda illa pena,alias illa pe-
na effectũ ⁊ executionẽ nõ sortitur.Et hec dicta cõmemorat ⁊ se-
quitur Alex.de Jmo.in.l.si quis maior.col.pe.ver.in ea.ibi,ipso
iure ⁊c.C.de transact.vbi allegat Bald.in.c.j.de feu.sine cul. non
amitten.in aut.q semel.col.pe.C.quomo.⁊ quã.iu.⁊ in auth. hoc
6 amplius.col.j.C.de fideicõ.†Dixi supra etiam si verum esset ꝙ in
crimine lese maiestatis bona ⁊c.qꝛ licet hoc senserit glo.in.c.cum
scdm leges.cõtrariũ tamen tenuit Bar.in.l.si debitor.ff. de his q̃
in frau.credi.⁊ in.l.imperator.ff.de iur.fis.per.l.questum.ff.qui.⁊
a qui.quem refert nec improbat Jo.de pla. in dicta.l.defensiõis.
Non etiam nunc sunt sibi auferenda:quia,vt predixi,nõ apparet
de p̃tẽso crimine lese maiestatis.Cui nõ obstat quidam pretẽsus
ꝓcessus in regno,⁊ ꝑ quẽdam Beauthuris assertũ marescallorũ
Francie Prepositũ,vt ex aduerso pretenditur,cõtra dictũ nobi
7 lẽ Antoniũ formatus vel habitus.† Tũ qꝛ ille nõ apparet fuisse
scriptus manu publica,nec fuit etiã recognitus.Quo fit vt remã
serit ⁊ remaneat tanq̃ scriptura priuata,quã cõstat fidem non fa
cere.l.instrumẽta,cũ suis simili.C.de ꝓba.⁊ ꝙ talis ꝓcessus fidez
nõ faciat,tenuit Oldra.cõsilio mihi.xliij.exordiẽte,Jn cã Ebroy
censi attendendũ est ⁊c.⁊ cõsilio.clxxvj.exordiente, De toto the-
mate ⁊c.ver.Quarto obijcit pars aduersa ⁊c.Et p̃supposito, ci-
tra p̃iudiciũ veritatis,ꝙ idẽ Beauthuris appareret fuisse Pre
positus:quodq; duobus pretẽsis notarijs illum ostendisset,⁊ de-
inde sigillasset,aut si ꝫnasset nõ propterea apparet de contẽtis in
illo.Potuerunt enim scribi manu priuata,vel etiam ꝑ eũ cui nõ
8 crederetur.c.q̃m cõtra falsam.de ꝓba.† Tũ qꝛ esto ꝙ de inibi con
tẽtis appareret,ille tamẽ pretẽse cõfessiones,de quibus ibi,vt po
te facte per captũ ⁊ tortũ,nõ p̃cedentibus contra eum legitimis
indicijs,⁊ sic meticulose,nõ nocerent,saltem quoad hoc,vt ex eis
debuerit aut potuerit cõdẽnari idez nobilis Antonius,etiam si
in illis pretensis cõfessionibus coraz dicto asserto Preposito p̃se
uerasset,per id qđ fuit de mente gl.iuncto tex.in.l.pe.ff.de quest.
⁊ hoc tenet Ange.Joan.de Jmo.Alex.de Jmo.⁊ moderni in.l.
qui in aliena.§.celsus.ff.de acqui.here.vbi etiam refert Joan.de
Jmo.Sandi.hoc tenuisse in tracta.male.⁊ reputat hoc menti te
nendum.Dicit etiam Pau.de cast.in dicto.§.celsus.ꝙ ita videt̃
fuisse de mente Bar.in.l.si.circa principium.ff.de questi.dum ibi
dicit certe hoc fieri non debet,quia cõdemnaret ex indicijs.⁊ idẽ
tenet Sali.in.l.ij.col.vlti.C.de custo.reo.Petrus de Anchar. in
cle.j.de homici.⁊ Barto.in tracta.de questi.ver.Quid si aliquis
est tortus non precedentibus ⁊c.vbi querit an non precedentibꝰ
legitimis indicijs valeat cõfessio facta ꝑ totũ,si in ea p̃seuerane-
rit extra tormẽta.⁊ concludit ꝙ non,dicens hoc ꝓbari in.l.j.§.di
uus seuerus.ff.de questi.⁊ in.l.maritus,scdm vnã lecturam.eodẽ
9 titu.Et nimirum si non valeat cũ effectu,† quia semper presumit̃
in officiali ꝙ terrorem inferat.vt no.Bal.in.l. nouissime, in fine
principij.ff.quod fal.tuto.auto.⁊ sentit Cyñ.in.l.ij.circa fi. C.de
his que vi.per.l.si per impressionẽ.eo.titu.⁊ Pet.de Anch.consi
lio mihi.xxiij.exordiẽte,Visa inquisitione formata ⁊c.qđ si pri-
ma facie vel durũ,vel erroneum quisq̃ esse crediderit in alijs offi
10 cialibus,† saltem hoc non neget in preposito marescallorum,qui
ꝓ eo qꝛ,vt habet vulgi opinio ⁊ cõmune verbum,nonnunq̃ ⁊ se-
pe pretermissa iuris grauitate torquere consueuit, metũ inferre
dicitur,ꝑ ea q̃ no.Bar.⁊ docto.in.l.de pupillo.§.si quis ipsi preto
ri.ff.de noui ope.nuntia.⁊ doc.in.c.si.de appella.Ex quibus infer
tur ꝙ non solum ille asserte confessiones , quas fecisse pretendit̃
idem nobilis Antonius,post tormenta sunt iudicande meticulo
se:sed etiam precedentes,si que essent,que eidem nobili Antonio
preiudicare viderentur.Et idem dicendum est de responsionibꝰ
⁊ confessionibus factis in castro Rupis.

Ex quibꝰ,vt videtur satis cla-

re infertur ꝙ cum,vt predixi,bona dicti nobilis Antonij fuerint
ad dictas manus reducta,tanq̃ pretensa cõfiscata propter crimẽ
lese maiestatis eidẽ quãuis iniuste impositũ:⁊ deinde pro guber
nio ⁊ regimine eorundem sub manu Delphinali tradita,⁊ expe-
dita dicto quondam nobili Aymoni.nec de crimine huiusmodi
appareat, debent bona huiusmodi eidem nobili. Antonio resti-
tui.quod etiam voluit dictus quondam serenissimus do.Ludo-
uicus per binas eius literas,quarum prime concesse extiterunt
Anno domini Millesimo.cccclxxx.de mense Aprilis,die videli
cet parasceues ante Pascha,⁊ ob honorem ⁊ reuerentiam passio
nis saluatoris ⁊ redemptoris nostri Jesu Christi,qui tali die,vt
affirmabat idem princeps pijssimus,passus est ⁊ sustinuit mortẽ
in arbore sancte crucis,⁊ alias,que postea concesse extiterũt An-
11 no domini. M.cccclxxxj.⁊ die.xix.mẽsis Decẽbris,†que bina cõ
cessio idipsum operata est quod ab initio operatus extitisset pro-
prius motus ipsius principis,vt not.Bald.in.l.nec dãnosa.C.de
p̃ci. impato.offeren.inducẽs tex.in aut.vt nul.iudi. §. ⁊ hec vero
iubemus,iuncta.d.l.j.in fi.C.de peti.bono.subla.Jdem etiam te-
nuit Roma.in.l. si vero.§.de viro.ff.solu.matri.in.xxxj.fallẽtia.
dicens hoc esse nouum dictũ ⁊ alibi non legisse.Jdem etiam ope
rata est dicta geminata concessio,qđ clausula ex certa scientia,vt
no.Jo.and.Panor.⁊ doct.in.c.porrecta.de cõfir.vti.vel.inuti.q̃
vt dicit glo.in.c.statutũ.§.j.sup verbo,literarũ,de rescrip.in.vj.si
multitudinẽ habet cũ clausula ꝓprij motus .Non igitur potuit
ex aduerso opponi de surreptione aduersus literas remissionis
eidẽ nobili Antonio cõcesse.Hoc idẽ etiã voluit,⁊ ita fieri mãda
uit serenissimus rex Delphinus modernus dñs noster ꝑ alias bi
nas literas.quarũ p̃me cõcesse fuerũt Anno dñi.M.cccclxxxiij.
⁊ die.xvij.mẽsis Januarij,alie vo Anno dñi.M.cccclxxxix.⁊ die
vj.mẽsis Julij.Et q̃uis in dictis primis literis non fuerit facta
specialis mẽtio de restitutiõe fructuum: illud tamen non officit,
cũ in eis ⁊ ꝑ eas voluerit idem serenissimus do.Ludouicus bona
12 restitui dicto nobili Antonio,† qꝛ verbũ restitutionis plenaz ha
bet significationẽ.l.videamus.§.in flauiana.ff.de vsuris.no.Ar
chi.in.c.j.si episcopus.sup verbo,integerrime.iij.q.ij.⁊ Hemi. in
13 c.qꝛ sepe.col.iij.ver.Quero an si non fuisset ⁊c.de elec.in.vj. † Et
puto,ꝙ cũ administratio ⁊ regimen predictorũ bonorũ commissa
⁊ deputata extiterint dicto nobili Aymoni,debuerit ipse,⁊ nunc
debeat dictus nobilis Petrus eius heres de his ⁊ fructibus per
ceptis,ac etiã d neglecta administratiõe ꝑ Aymonẽ suscepta red
dere rationẽ:vt dici solet in tutore ⁊ curatore,de quibus nõ est du
bium quin ad illã teneãtur:⁊ idem in negotiorũ gestore. l. ij.⁊ qđ
ibi glo.ff.de nego.gest.in ꝓcuratore.l.qui ꝓprio.§.ꝓcurator vt in
ceteris.ff.de ꝓcur.Jtem in cõmissario seu executore orphanotro
pho,⁊ alijs hmõi:de quibus ꝑ Archi.in.c.eps.di.lxxxviij.ꝑ Cy.⁊
14 docto.in.l.nulli.C.de epi.⁊ clerici.Debebat † igitur de his cõfi-
cere inuẽtariũ,ꝙ est caput rationũ.l.tutor.qui repertorium.ff.de
administra.tut.qđ,quia non fecit dictus quõdam nobilis Aymo
cẽsetur dolũ saltẽ p̃sumptũ cõmisisse.l.dolus.C.mãda. ⁊ ar. dicte
15 l.tutor q repertoriũ.ff.de administ.tuto.† Et sic videtur ꝙ iura-
mẽtum in litem,qđ est affectionis,debeat eidem nobili Antonio
deferri.d.l.tutor q repertoriũ . ⁊.l.in actionibꝰ.§.sz in his , cum
suis simili.ff.de in lit.iuran.Vel saltem iuramentum in litẽ,quod
16 est veritatis,† ad cuius delationẽ vt dicit Bal.in.d.l.in actioni
bus.§.plane.sufficit cõcursus duorũ,scz doli ⁊ difficultatis ꝓba-
tionis.l.si quãdo.C.vnde vi.l.semper.§.in hoc interdicto.ff.ꝙ vi
aut clam.⁊.c.super eo,qđ ibi elegãter ꝑ Jnno.⁊ docto.de his que
vi me.ve cau.que duo interuenerunt in hoc casu.Interuenit eniz
dolus saltem p̃sumptus ꝓ eo qꝛ dictus quõdã Aymo inuentariũ
non cõfecit de bonis dicti nobilis Antonij,⁊ p̃sertim de his mo-
bilibus,de quibus nunc agitur,⁊ que fuerũt ꝑ eũ vel p̃fatũ San-
donis ad hoc habentẽ speciale mãdatũ a domibus eiusdẽ Anto-
nij asportata.Interuenit etiã difficultas ꝓbationis,⁊ quoad va-
rias ⁊ multiplices species bonorũ hmõi,⁊ quoad illorũ quantita
tẽ,insuper ⁊ quoad eorum estimationẽ siue valorẽ:que qꝛ fuerunt
a domibus p̃dictis asportata,non apparent,⁊ sic probari nõ pñt:
⁊ hoc facto siue dolo dicti quondã Aymonis,ꝓpter ꝙ videt̃ eq̃ssi
mũ p̃dictũ iuramẽtũ eidẽ Antonio deferendũ.d.l.si quando.⁊ a-
lijs iuribus superius mẽtionatis.Et p̃sertim in hoc casu,in quo
tã per depositiones testium parte ipsius nobilis Antonij in hac
causa ꝓductorũ ⁊ examinatorũ sup articulis exordiẽtibus, Pro
declaratione ⁊c.⁊ articulis exordiẽtibus, Tã addendo ⁊c.q̃ per
cõfessionem dicti nobilis Petri in multis passibus ꝓcessu cause
huius,⁊ maxime in quibusdam p̃tensis literis regijs parte dicti
Aymonis impetratis Anno dñi.M.cccclxxxij.⁊ die.xij.mensis
Maij in hac causa ꝓductis.constat ⁊ apparet p̃fatum Aymonez
ꝑ se seu deputatos ab eodẽ regisse ⁊ gubernasse bona dicti nobilis
Antonij,⁊ fructus eorũdẽ ꝑcepisse,insup ⁊ aliqua bona mobilia,
17 q̃uis illa aliter non expresserit idẽ Aymo.† Subueniendũ est enĩ
ꝓbationibus,⁊ malitia cõuincẽda,q̃m als etiã vbi non arguitur
quis de delicto,tamẽ ꝓpter difficultatem ꝓbationum sufficiunt
ꝓbabilia argumenta.c.iij.de peregri.l.q̃m.C.de iudi.⁊.l.cõsensu.
18 C.de repu.⁊.c.veniens,in fi.de testi.† Et vbi ꝓbatio est difficilis
magis releuatur qui ꝓbare habet.l.nõ oẽs.§.a barbaris.ff.de re.

mili. Et ꝙ no. Cy. in. l. j. in fi. C. ad leg. cornel. de fica. ⁊ in. l. si non conuitij. C. de iniu. facit ca. preterea. de testi. ¶ Et si opponatur ꝙ dicto nobili Antonio deferri non debeat iuramentum in litez propter dolum dicti quondā nobilis Aymonis, cuius iste Petrus heres extitit. l. si. cum suis simili. C. de in li. iuran. Dico ⁊ respondeo ꝙ, cum viuente dicto quondam Aymone fuerit lis ⁊ causa cepta contra eum de ⁊ super restitutione bonorum huiusmodi ⁊ in causa ipsa processum ad productionem exceptionum parte ipsius Aymonis in ea productarum, ⁊ ad alios actus ad quos in causis, in quibus ordine iudiciario proceditur, non cōsueuit p̄cedi ante litem contestatam, perinde censendum est ac si viuente eodem Aymone, ⁊ cum eo lis extitisset cōtestata, vt no. glo. quam ibi sequuntur docto. in. c. j. super verbo absentia. de elec. in. vj. que scdm Anto. de but. in. c. cum. M. de cōstit. quem refert Alegan.
19 de Imo. in. l. nulla. C. de procu. † vult prim⁹ ꝙ actus, q in causis ordinarijs fieri solet post litis contestationem, vel in litis contestatione, debet in causis, in quibus lis non cōtestatur, operari effectus, quos operari cōsueuit litis cōtestatio, p quo allegat text. in c. ex parte decani. de rescrip. Bar. etiam in dicta extraua. ad re-
20 primendū, super verbo, Sine figura, dicit † ꝙ, si legitimatis psonis opponātur exceptiōes pereptorie, vel articuli, hoc habet viz litis contestationis. Perinde ergo censendū est in hoc casu quo ad iuris effectū, ac si lis fuisset cū eodem quondam Aymone legitime contestata: quo casu non esset dubium quin ꝓpter doluz defuncti debeat deferri iuramentuz dicto nobili Antonio. l. alio. §. sed cum aduersus. C. de in li. iuran. vt colligitur ex no. per Bart. ⁊ Alegan. de Imo. in. d. l. in actionibus. Et si dicatur ꝙ. l. si quando, sepius allegata. ⁊. c. super eo. de his que vi me. ve cau. loquuntur contra violētos, vel alias dolose patiētes rē ꝓhibitā, qḋ hic non interuenit, q2 prefatus Aymo in executionem mandati regij ⁊ commissionis sibi date dicta bona per se vel per prefatū Sādonis accepit, rexit, ⁊ gubernauit, ⁊ percepit fructus: ⁊ sic non videtur dolo fecisse, quia qui mādato ⁊c. Dico ꝙ etiam hoc nō obstat, quia licet vel permissum vel concessum sibi esset ꝙ ipse bona, de quibus supra, sub manu Delphinali regenda ⁊ gubernāda reciperet: non tamen erat commissum ꝙ ea sic reciperet, hoc est, nō confecto inuentario: ⁊ ꝙ procedendo in regimine librum non cōficeret de impensis ⁊ receptis, propter huiusmodi enim obmissionem commisit dolum, saltem presumptum. ar. d. l. tutor. q reper-
21 torium. † qui idem operatur ꝙ verus dolus, vt no. Bal. in. d. l. in actionibus, in princi. col. ij.

Dixi preterea superius qḋ non solū tenebatur prefatus nobilis Petrus ad restitutionem dictorum bonorum mobiliū ablatorum, ⁊ fructuū pceptorū: sed etiaz tenebatur de mala ⁊ neglecta administratione certorum bonoruz mobiliū ⁊ immobilium in pcessu cause huius latius expressorum,
22 ⁊ ꝓpter dolum aut culpam latām male gubernatorū, † ⁊ sic deterioratorum: administrator enim negligēs tenet̄ de negligentia. l. cum alicui. ff. de nego. gest. l. periculum. ff. si certū peta. ⁊. l. si hoc.
23 ff. de vsu. ⁊. l. fi. vbi hoc no. Bal. C. vt in pos. lega. † ⁊ non solū tenebatur de negligentia huiusmodi dictus quondā Aymo cuz in humanis ageret, sed etiam tenetur de eadē dictus Petrus supplicatus, p id ꝙ habetur in. l. ex depositi. ff. de acti. ⁊ obliga. ⁊ ꝙ not. gl. Bar. Pau. de cast. ⁊ Alex. de Imo. in. l. curatoris. C. de nego. gest. Quinimo si dicimus dictum quondam Aymonem fuisse se-
24 questrum, † cuius officium est voluntarium, non necessarium, vt no. Bar. in. l. litibus. C. de agrico. ⁊ censi. lib. xj. per. l. fin. C. de bo. autor. iud. possi. tenetur ipse Petrus de leui culpa, quemadmodum ⁊ de ea tenebatur prefatus quondam Aymo, vt no. glo. ⁊ docto. in. d. l. curatoris.

Et quamuis parte dicti nobilis Petri multa fuerint in discursu cause huius aduersus intentionē ipsius nobilis Antonij opposita, illa tñ nō obstāt: ⁊ primo non obstat qḋ opponitur de quodam pretenso dono eidē Aymoni, vt ex aduerso pretēditur, facto p dictū quondam serenissimuz do. Ludouicum, ⁊ de quo apparere pretēditur in quodam, asserto rescripto per eundem Aymonem impetrato Anno dñi. M.
25 cccclxxvij. † ⁊ die. xxiij. mensis Junij supius mentionato. Tū q2 illud fuit ⁊ est nullū, vtpote cuius postulatio ⁊ cōcessio sunt de iure ꝓhibite. l. j. ⁊. ij. ⁊ ꝙ ibi p doc. C. de peti. bo. subla. ⁊ cuius impetrationi derogat lex ciuilis. d. l. j. ⁊. ij. cui nō reperitur sufficiēter derogatū: ꝙ pcederet etiā si rescriptū hmōi cōcessuz extitisset ex certa sciētia pncipis, nō apposita clausula, nō obstante ⁊c. ⁊ p quā derogarēt dicte legi, vt cōiter tenēt doc. put refert Alex. de imo. in. d. l. iij. §. si his p quo. ff. quis. in. allegat. l. quoties. C. de preci. impera. offeren. ⁊. l. si quis in principio testamenti. ff. de legat. iij. Et fuit de mente Matth. de math. qui multos refert ⁊ allegat in repeti. c. licet romanus, ver. Secūdus articulus ⁊c. de rescrip. in
26 vj. † Cū igitur dictū pretensum rescriptū nō habeat clausulā derogatoriā, quinimo nec appareat ex certa scientia principis emanasse, illud fuit ⁊ est nullū. Et ita non oportuit de eo facere mētionem in literis parte dicti nobilis Antonij impetratis sup remissione ⁊c. c. nō pitat, ⁊ qḋ ibi glo. de reg. iu. in. vj. c. ex parte le. j. ⁊ qḋ ibi Panor. ⁊ doc. in. c. ex tenore. de rescri. ad ꝙ facit. l. nō putauit.
27 §. nō quenis, ⁊ ꝙ ibi Bar. ff. de cōtra tabu. † Tū etiam nō obstat q2 esto ꝙ dictum pretensum rescriptum de iure valuisset, put nō valuit: asserta tamē donatio, de qua ibi, ita demum sortitura erat effectum, cum apparuisset res ⁊ bona predicta dicto serenissimo do. Ludouico. ex capite cōfiscationis, ⁊ ꝓpter ꝓtēsos excessus ptinere, prius tamē super his recte lata sententia. hoc enim clare cōstat ex tenore dicti rescripti, hoc etiam est iuris, vt no. Bald. in. l. ij. C. de cōmu. re. alie. De quo tamen nō apparuit, nec sententia lata est, nec ferri potest super his: ⁊ sic nec venit nec venire pōt dies quo fuerit vel sit ꝓdicta asserta donatio effectum sortitura. Non igit̄ pōt dictus nobilis Petrus de ea opponere, pro quo allegat se sufficiat. l. ꝙ in diem. ⁊. l. si cum militi. §. cū intra. ff. de cōpē. Tū ⁊ quia, vt iam sepius dictum est, non apparuit nec apparet dictū nobilē Antoniū crimina sibi imposita commisisse, ⁊ sic bona eius
28 fuisse confiscata, aut debuisse cōfiscari. † Et sic non suffragat̄ ipsi nobili petro dicta ꝓtēsa donatio, nec. l. bene a zenone. ⁊. l. omnes. C. de quadri. prescrip. q2 ille ita demū procedunt, si princeps alienet rem aliquā tanq̄ suā simpliciter, nulla causa adiecta ex qua sua sit, secus vero si eā alienet tanq̄ suā ex aliqua causa, vt voluit Cy. in addi. quē ibi sequūtur Bal. ⁊ Sal. in. l. j. C. de here. vel acti. vendi. Cum igitur res predictas donauerit prefat⁹ serenissim⁹ do. Ludouic⁹ ipsi quōdā Aymoni tanq̄ ꝓtensas cōfiscatas, vel alias suas, ꝓpter ꝓtensos excessus inibi mētionatos: de quibus nō apparet, palā infert̄. ll. ꝓdictas locum non habere in hoc casu. Preterea dicto pretēso rescripto derogatuz est per alias literas ab ipo serenissimo do. Ludouico emanatas Anno dñi millesimo. cccclxxx. de mēse Aprilis, ⁊ ante Pascha, de quibus facta est mētio superius, per ꝙ eidē nobili Antonio voluit bona non confiscata restitui, cuiusmodi erant etiam bona parte eiusdē Antonij in hac causa postulata: nulla enim fuerat ante tēpus concessionis hmōi rescripti lata sentētia cōfiscatoria, vel declaratoria confiscationis predictorū bonorū, nec etiā ferri poterat, cū de dictis pretēsis criminib⁹ nō appareret nec appareat: cui nō obstat ꝙ oppo-
29 nitur ex aduerso, † ꝙ per impetrationē remissionis vel venie cēseatur prefatus Antonius cōfessus crimina ⁊c. Tum quia in remissione huiusmodi nō cōtinetur eundem quondā do. Ludouicum remisisse talē, talem, ⁊ talē offensas ⁊c. per ipsum nobilē Antoniū cōtra eius regiaz maiestatē, regnū, ⁊ rempublicā perpetratas, vel talia verba his equipollentia: sed inibi dicit̄ eundez remisisse offensas, quas cōmisisse potuisset ⁊c. inter que multū refert. Tum ⁊ quia si per rescriptum huiusmodi appareret eundē Antoniū postulasse sibi remitti ⁊c. nō ꝓpterea tamen cēseri deberet
30 fuisse cōfessus se crimina huiusmodi cōmisisse, † quemadmodum nec petēs se absolui ab excōicatione censetur cōfiteri se esse excōicatum, vt no. Inno. collecta. ⁊ Panor. in. c. venerabilē. de ele. Inno. in. c. ij. de ordi. cogni. ⁊ idem videtur tenere Archi. in. c. pia. de excep. in. vj. ⁊ Specu. titu. de proba. §. videndū, ver. sed nunquid.
31 † Et si videtur confessus, illa confessio cēseretur tacita, que propterea nō sufficeisset, q2 in criminibus probationes debent esse ⁊c. Quinimo ⁊ vbi fuisset expressa cōfessio, illa fortasse, vtpote meticulosa, nō valuisset: fuerat enim lōgo carcere sine sufficiētibus iudicijs detentus, ⁊ aliquando aspere tortus.

32 † Etiam nec obstat quoddam aliud pretēsum rescriptū parte dicti Aymonis, vt ex aduerso ꝓtenditur, impetratum Anno dñi. M. cccclxxxij. ⁊ die. xij. mensis Maij, pro eo q2 rescriptū huiusmodi fuit ⁊ est surreptitium et obreptitium, ac surreptitie ⁊ obreptitie impetratum. Presertim ex eo ꝙ inibi expositū est, prefatum Aymonē expendisse maioreȝ partem predictorum bonorum propter capturam dicti nobilis Antonij, ⁊ in prosecutione cause cōtra eundē Antoniū: ⁊ ꝙ pro his fecerat magnos sumptus, q ascēdebāt ad tātū valorē ⁊ maiorem, q̄ essent bona per eundē recepta, de quo tamē non apparet, ⁊ sic no valet hmōi rescriptū, p ea que habētur in. c. ad audientiā. le. ij. ⁊ qḋ ibi p doct. de rescrip. c. j. ⁊. ij. de fili. pſby. ⁊ in cle. j. de pbē. Et q̄uis iura hmōi loqui videantur in literis ad beneficia ecclesiastica: idē tñ est in ꝓuilegijs ⁊ beneficijs principū. l. j. ff. de nata. resti. ⁊. l. ⁊ si legibus. C. si contra ius vel vti. publi. no. Inn. in. c. cū dilecta. de rescrip. Bal. in. l. prescri. col. mihi. iiij. ver ego dico ⁊c. ibi, si aūt nō est annexa cause cognitio ⁊c. C. si contra ius. Panor.
33 ⁊ docto. in dicto. c. ad audientiam. vbi dicit idē Panor. † ꝙ surreptio vitiat, etiam si ignoranter ⁊ per simplicitatem commissa extiterit: satis enim est ꝙ princeps non fuisset verisimiliter cōcessurus si cessat surreptio huiusmodi. c. constitutus, ⁊ quod ibi idem Panor.

Panor.⁊ plenius in.c.super literis,de rescrip.que si procedāt in
surreptione,⁊ sic in veritatis taciturnitate,multofortius in obre
ptione,prout hic,vbi obrependo mēdaciter exposuit se expēdisse
⁊c.Nec opponat idem Petrus,ꝙ de hoc mendacio nō appareat
ex actis cause huius.Quoniam respōdeo,ꝙ imo de his apparet
34 eo ipso ꝙ probata nō fuerūt predicta exposita:que tamen,† vtpo
te existentia causa sue intentionis,probari debuerunt.l.qui accu
sare.C.de eden.no.Bar.in.d.l.prescriptione.col.pe.C.si cōtra ius
vel vti.publi.Preterea cū dictum pretensum rescriptū cōcessuz
extiterit in grande preiudicium dicti nobilis Antonij,⁊ in abla
tionē bonorū ⁊ iurium eiusdē,illud non valuit nec valere potuit,
propter obmissionē derogatariarū necessariarum,per ea que su-
perius dixi in alio articulo.huic etiaz rescripto derogatū est per
alia rescripta parte eiusdez nobilis Antonij a serenissimo do.no
stro moderno impetrata,⁊ per eum concessa sub certis conditio-
nibus inibi mentionatis,que ex actis cause huius apparent puri
ficate,⁊ sic debent suum sortiri effectum. ¶ Fuit etiam dictū pre
tensum rescriptum surreptitium ⁊ obreptitium,pro eo qꝛ non est
ibi expressum que,qualia,⁊ quanta bona mobilia eiusdem nobi-
lis Antonij per ipsum Aymonem,aut per euz deputatos capta
⁊ asportata extiterint,sed dictum est aliqua bona mobilia fuisse
capta,per que verba significatur pauca bona mobilia esse capta.
35 † qꝛ dictio aliqua arctat significatum orationis ad rem modicā.
l.hanc legem.ff.de contrahen.empt.⁊ vendi.⁊ ar.l.diuus.ff.de bo.
damna.no.glo.in cle.j.in princ.super verbo,Aut earuz parte.de
fo.compe.⁊ Panor.in.c.super eo.de eo qui cogno.consan.vxo.et
ita dicit Oldra.consilio mihi.clxxv.exordiente,Quidam episco-
pus cuius mense ⁊c.col.pe.ver.secundo quia iura in casu merito
rum ⁊c.Cum itaq; per discursum huius appareat multa mobi-
lia ⁊ pretiosa fuisse capta,palam infertur eum,quoad hec,tacuis
se veritatem ⁊ falsitatem expressisse,tacuit etiā de quantitate vel
valore fructuum perceptorum.Non enim est verisimile ꝙ dictus
quondam do.Ludouicus concessisset hoc rescriptum,si hec fuis-
sent expressa,qꝛ princeps per rescriptum graue preiudicium alte
ri inferre non intendit.d.l.quoties.C.de preci.impera.offe.

¶ Argumentum.

¶ Producens instrumentum quoad certam tantum clausulam in alijs sibi non officit.V.F.

1 ¶ Productio instrumenti aduersarij cum protestatiōe,inquā
tum pro se facit ⁊ non alias,an noceat producenti in his que con
tra se faciunt.
2 Producēs cū clausula aduersarij instrm̄ illū suo gladio iugulat.
3 Que per clausulam ad aduersarij instrumentum reiecit,ꝓducēs
sunt verba narratiua partis vel notarij,q̄ non cōcludūt.
4 Instrumentū ꝓducēs videtur tātum asserere verba dispositiua.
5 Confessio,que surgit ex productione instrumenti, non trahitur
ad non probata per illud.
6 Verba narratiua quādo probent,⁊ quando non.
7 Protestatio regulariter iuuat protestantem in his,que pendent
ab approbatione sua.
8 Judicis manum in quibus protestatio non possit ligare.

¶ De fi.instru. Consi.lxxviij.

1 Existimo † sub correctione
cuiuslibet domini melius sentientis,ꝙ non obstante il
la clausula,Et qꝛ ad causam certorum fore factorū ⁊c.
vel simili posita in narratiua certorum instrumentorum facien-
tium pro nobili ⁊ generoso viro Antonio gauffridi,possit idem
nobilis Antonius sine periculo confessionis contētorum in clau
sula huiusmodi predicta instrumenta producere in punctis vide
licet,⁊ passibus pro eodem nobili Antonio facientibus,⁊ quate-
nus pro eo faciunt:non autem in alijs,vel alias quouismodo, et
citra quācunq; approbationem seu etiam confessionem tacitam
vel expressam clausule prementionate,⁊ contentorum in eadem
aut in alijs partibus eorundem instrumentoruz,si que essent que
cōtra eū facerēt aut facere viderent:q̄ sic ꝓducta habebūtur, vel
intelligentur pro non productis quoad predictam clausulam,et
alias si que essent que facerent contra eundem nobilem Antoniū
vt colligitur ex his que not.Innoc.in.c.cum olim, super verbo,
instrumenta.⁊ ibi hoc expressius not.Anto.de But.circa vlti.co
lū.de censi.Idem tenuit Bald.in.l.j.circa quintam col.de confes.
Jaco.but.in.l.nimis graue.C.de testi.⁊ sensit Bar.in.l.publia.§.
2 fi.in fi.ff.depo. † Quod maxime debet procedere in hoc casu:in
quo instrumenta,de quibus supra,confecta extiterunt non qui-
dem de actu gesto per eundem nobilē Antoniū,sed p eius aduer-
sarium,aut procuratorē eiusdē,vt no.Ant.de but. in.c.cū venera
3 bilis,ver.nūquid aūt,de excep.† ⁊ quo ad clausulā hmōi cōtinent
verba non quidē dispositiua,sed narratiua partis,vel notarij, et
sic non probāt.c.si papa.de priuileg.in.vj.⁊.c.si summus.de sent.
excom.in cle.⁊ ita decidit Rota in decis.sua.cclxxxij.exordiente,
Licet quis ꝓducat appellationez partis ⁊c.Preterea id qd dici
solet per Inno.⁊ doc.in.d.c.cum venerabilis.de excep.⁊ in.c.cuz
olim.de censi.⁊ per Bart.⁊ alios in.l.post legatū.ff.de his qui.vt
4 indig.† vez,ꝙ ꝓducens instrumentum videatur tacite confiteri
omnia contēta in instrumento hmōi,intelligi debet quoad verba
5 dispositiua inibi contēta,non quoad narratiua:† quia confessio,
que insurgit ex ꝓductione instrumēti, non trahitur ad ea q̄ non
probātur per ipsum instrumentū,vt not.Bar.in.d.l.post legatū,
in prin.⁊ satis colligitur ex decisione Rote superius mētionata.
6 † verba autē narratiua cōtrahētiū, vel notarij sub presentia par
tium q̄uis probent cōtra ipsos contrahētes,id qd tunc fieri po-
tuit:non tū probant cōtra non contrahētes, nec eis preiudicāt:
de quo sunt multa iura,⁊ no.doc.in locis infinitis.Non igitur ex
productione instrm̄ inducetur confessio clausule superius men
7 tionate:tum ratione ꝓxime dicta,† tum etiā ratione protestatio-
nis,de qua supra,que regulariter iuuat ꝓtestantē in his que pen
det ab approbatione sua.l.at si quis.§.plerisq;.ff.de relig.qd ꝓce-
dit in hoc casu,vt not.Inno.⁊ Ant.de but.in.d.c.cū olim.de cēsi.
⁊ ibi Jo.and.per gl.pe.in nouel.Et q̄uis Anto.de but.in.d.c.cū
olim,⁊ Alex.de Imol.in.l.j.C.vt que desunt aduo.dicāt ꝙ facta
productione cum protestatione, de qua supra, vel simili, poterit
aduersarius dicere,Et ego reproduco eadē instrā in partib⁹ pro
me facientib⁹ hoc tū non oberit qꝛ vt p̄dixi,instrā predicta non
probant quo ad verba contēta in p̄dicta clausula,que sunt narra
tiua ⁊c.Et per hoc dico nō obstare qd not.Bal.⁊ post eū Pau.de
ca.in.d.l.j.C.vt que desunt aduo.vbi not.ꝙ licet, qn̄ quis ꝓducit
instrm̄,protestetur se illud ꝓducere in his que faciūt pro se dūta
xat,non in his que cōtra,ista protestatio non sibi prodest quomi-
nus iudex ferre possit sentētiam pro eo,contra quem instrm̄ pro-
ductum extitit,si inibi aliquid cōtineatur in ipsius fauorē: moti
8 ea ratione,† qꝛ illud sibi cōstat vt iudici,cuius ꝓpterea manū li-
gare non potest ꝓtestatio illius in his, que potest facere de iure,
pro quo allegat Bal.in.l.properandū.§.cū autē.C.de iudi.⁊ tam
ipse q̄ Pau.de cast.gl.in.l.j.§.editiones.ff.de eden. Qm̄ dico qd
Bal.⁊ Pau.loquūtur quoad ea,de quibus instrm̄ alias fidem fa
cit:eo enim casu,non mirum si postq̄ constat iudici,vt iudici,pos
sit ipse iudex procedere ⁊c.qd hic non est,cum,vt sepius dixi,ver
ba narratiua non prodeunt contra ipsum nobilem Antoniū, nec
ipse tacite vel expresse fateatur contenta in p̄dicta clausula, quin
imo expresse protestatur contrarium.¶ Quo vero ad instrumē-
tum receptum per Ludouicū bellaudi,in quo continetur,ꝙ Jo-
annes porcheti procurator nobilis Aymonis de monteforti tra
didit Joanni goyni bona Curtedonis regēda ⁊c.⁊ quo ad aliud
instrumentum,quo cauetur,eundem Porcheti confessum fuisse
se habuisse triginta scuta auri a Petro noguerij,⁊ etiā quoad a-
liud instrumentum cōtinēs cōfessionē factā ad receptionē illarū
ballarū ab Antonio sergēti:existimo ꝙ bonum sit ea producere,
postq̄ illi actus,de quibus in eisdē,facti apparent per illū Joā-
nē gādonis ꝓcuratorē ⁊ ꝓcuratorio nomine Aymonis de monte
forti,qui ꝓpterea pinde habēdi sunt,ac si gesti essent p eūdē Ay-
monē.Et puto ꝙ melius sit hec cōsequi in hoc ꝓcessu,q est in cal-
culo ferende sententie,q̄ incohoare ꝓcessus nouos,qui forte pos-
sent esse longi ⁊ dispendiosi,⁊ in illis posset apparere de liberatio
ne ⁊ exoneratione,quā consecuti extiterunt a dicto de Mōtefor
ti,vel prefato Gandonis eius procuratore.

¶ Argumentum.

¶ Super commisso aut re quacunq;,amici nos cōsulentes de iniqua eorum causa ingenue admonendi.V.F.

1 ¶ Visus possessionis tanq̄ ex gratia an sufficiat ad obtinendū
in possessorio,⁊ quando ex gratia vsus censeatur.
2 Copiarū incorrectio vel mutat substātiā,vel arguit de falso.
3 Litere sigilli,q̄ legi nō possunt,an faciāt fidē d scriptura,⁊ ꝓhēt.
4 Feudum originaliter ꝓcedēs ab ecclesia in laicū p infeudationē
alteri factam,an cēseat seculare,⁊ trahere naturā ab immediato.
5 Prescriptio decennalis obest commisso.

¶ De feudis. Consi.lxxix.

Egregie domine mi cōpa-
ter,q̄ maxime possum ex animo me vobis commēdo.
Vidi articulos hincinde datos in causa quam cū do-
mino fratre vestro habetis aduersus vniuersitatem ⁊ homines

de tresquiis, cum instrumento concernente fundationem murorum, ⁊ copias certorum aliorum instrumentorum ⁊ literarum per dictos homines productarum. Et vt ingenue dicam quod sentio quamuis contra dictos homines multe possint allegari rationes ⁊ pro vobis etiam: valde tamen dubito de condemnatione contra vos in materia possessorii, si vt vester aduocatus existimat, aduersarii articulos suos probarint, vt ex eius ad vos literis ipse perspexi. Dato enim ꝙ magister Raymundus dalbianis procurator ⁊c. aperte facultatem non haberet super materia clauium quidꝗ agendi: est tamen in mandato eius clausula magni ponderis. Preterea dictus Raymundus in actu per eum gesto asserebat habere potestatem ex precepto sibi verbotenus ⁊c. ad faciendum omnia ⁊c. Que suffecerunt ad persuadendum aut suadendū dictis hominibus, quibuscum negotiatus fuit, ⁊ eorum successoribus, ꝙ dictus Raymundus per eū gesta gessisse poterat. Quo fit vt censeatur, ⁊ censeantur, ⁊ censeri debeant circa custodiam clauium vsi fuisse iure suo, nō ex gratia dominorum, attento longissimo tempore quo vsi sunt, ⁊ modo ipso vtendi, prout propo suerunt. Et sic censentur ⁊c. Si quando huc veneritis, fusius de his vos compellabō. Quantum enim in me fuit nihil inexploratum dimisi, me vide: presertim de rationibus per do. vestrum aduocatum adductis, quibus respondere est. Quod si expeditam vidissem in hac materia viam, cum suis ipse alias protulissem. Sed dubito ne foueatis malam causam, ac de spe decidatis. Quare exactius cogitabitis: videntur mihi tamen copie instrumentorum ex aduerso productorum incorrecte: nominatim copia facultatis dicti magistri Raymundi in prima columna in quinta ⁊c. Quare bonum esset originalia videre. Nam etiaꝫ in instrumento remissionis facte per. d. Raymundum clausula, in qua de custodia clauium agitur, sita est in loco non conuenienti ⁊ inepto: vbi ⁊ verbum principale deest. Unde videtur debere inspici originale, ⁊ etiam ⁊c. Quantum ad literas ratificationis, illud est certum ꝙ ⁊c. Quantum ad Baroniā ⁊ locū de quibus scripsistis, vobis respondeo ꝙ Baro illam alii in feudum ⁊ homagium tradere potest. l. Imperialem ⁊c. Locum tamen existimo cecidisse in commissum, cum ille, cui prior donatarius illum dedit aut vendidit, nunꝗ sumpserit inuestituram, nec homagium de Barono vt debebat prestiterit: nec excusabilis est, quia in ipsa donatiōe aut venditione, vt scitis, monitus fuit qualiter locus tenebatur a tali eius donatore: ⁊ dictum fuit ꝙ recognosceret. verum si a secunda venditione secundus possessor eum possedit decem annis inter presentes, vel. xx. inter absentes prescriptione posset adiuuari, et se aduersus commissum tueri. Cum me rei latius certiorem facietis, aut si vobiscum presens colloquerer, plura tribus verbis dicerem, ꝗ quinquaginta scribere queam. Non enim integre mihi casus descriptus est: in quo apponi debebat annus, mensis, dies primi, secundi, ⁊ tertii contractus. Certior etiam fieri debebam an tempore, quo vltimo possessori venditus fuit, is ipse monitus fuerit ꝙ locus esset de homagio Baronie ⁊c. ⁊ an ex eo tēpore illi rei huius lis vlla mota fuerit, aut facta verba. Quod dico ad sciendum an possessor prescriptionem allegare queat. Et cū his presenti colophonem adiiciam ⁊c.

¶ Argumentum.

¶ Interdicto vti possidetis is vincit qui antiquiorem probat possessionem. U. F.

1 ☞ Antiquior possessio iustior censenda est, ⁊ preualet interdicto vti possidetis, posterior vero clandestina, vitiosa, ⁊ improba.
2 Allegans scientiam eam probare debet.
3 Testium depositiones de tempore quando verificentur.
4 Testi deponenti super non articulatis an standum.
5 Extremitates probans medium an videatur probasse.
6 Qui semel possedit, ⁊ nunc se possidere asserens, cōtinue possedisse presumitur, cum voluntatis mutatio non probatur.
7 Petitorium ⁊ possessorium retinende possessionis quo casu cumulari possint.

¶ De interdict. Consi. lxxx.

Alculato processu cause agitate per ⁊ inter prouidum virum Michaelem vitalis actorem in prima instātia, nūc appellātē ex vna, ⁊ Pet. nicolai alias de fonte reū originariū ⁊ nunc appellatum. Dico breuiter ⁊ succincte sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis, sententiam absolutoriam in fauorem prefati Nicolai promulgatam fuisse
1 ⁊ esse iniquam ⁊ iniustam. † Moueor quia cum prefatus Uitalis probauerit de multo antiquiore possessionem que procedit ꝗ fecerit prefatus Nicolai, possessio eiusdem Uitalis censenda erat iustior: alia vero presumitur clandestina cap. licet causam. ⁊ quod ibi per Inno. super verbo, plures, ver. ad hoc potes respondere ꝙ melioritas ⁊c. ⁊ per Panor. in octauo no. de proba. quod etiam voluit Bar. in. l. j. §. quod ait pretor. versicul. ex predictis habes ⁊c. ff. vti pos. Cy. Bal. ⁊ Sali. in. l. j. C. eo. tit. Cy. videlicet colū. mihi penul. versi. sed qualiter apparebit quem melius probasse: Bal. vero in ver. aduerte ꝙ aut probatur de possessione anteriore ⁊c. ⁊ Sali. in ver. nunc reuertor ad gl. ⁊c. Et idem tenuit Jaco. de are. prout refert Cy. vbi supra. Idē Bar. in quodā suo cōsilio exordiēte, In q. do. ciolli ⁊c. Et Pau. de cast. consi. mihi. v. exordiente, Causa que vertitur coram do. vicario. ⁊c: versi. secundo principaliter est videndum ⁊c. ⁊ consilio. clxxviii. exordiente, Fundamentum prefati do. vicarii non est bonum ⁊c. Eo enī ꝙ possessio alterius est antiquior, illa debet preualere interdicto vti possi. d. c. licet causaꝫ. Et possessio alterius que si qua fit posterior est, censenda est vitiosa et
2 improba. l. improba. C. de acqui. poss. † Et hec maxime procedere debet in hoc casu, vbi non apparet prefatum Michaelem vitalis sciuisse dictum Petrum nicolai, vel eius predecessorem possidere, ⁊ possidere intendisse. iuxta id qđ voluit Inno. in. d. c. licet causaꝫ. sup verbo, plures, ibi, si ergo cōmune ⁊c. ꝑ quo allegat. l. j. §. aristo. ff. de aqua quoti. ⁊ esti. Hanc autem scientiam ideꝫ Nicolai ꝓbare debuit qui eam allegauit in suis pretēsis exceptionibus. c. propo suisti. dist. lxxxiii. l. verius. ff. de proba. Et quidem dubium non est quin prefatus Uitalis probauerit de antiquiore possessione. Sūt enī aliqui ex testibus parte eiusdē ꝓductis qui deponūt de possessione quinquaginta annorū, alii de possessione. xl. alii de possessione. xxx. vel circa, qui oēs cōueniunt, saltem in hac minore: dictus vero Nicolai nō ꝓbat nisi de possessione quaꝫ habere pretēdit ab
3 Anno dñi. M. cccclxxvii. † ⁊ die quarta mensis Decēbris vbi tamen aduertendū est, ꝙ testes parte eiusdem Nicolai ꝓducti deponentes Stephanum nicolai eius pretensum quondā patrē primo ⁊ deinde eundē Petrum ⁊ quendam eius fratrem possedisse nemus, de quo in actis, a tēpore pretensi testamēti in actis mētionati et deducti: qđ factum ꝑtenditur Anno, mense, ⁊ die ꝑdictis, nō ꝓbant eosdem Nicolai nemus ꝑdictum a ꝑdicto tēpore, ⁊ ꝑ tēpus postea effluxum ⁊ elapsuꝫ possedisse. Uerificarentur enī eorū depositiones siue dicta, etiā si per vnam diem ab Anno, mense, et die antedictis vsꝙ ad tēpus eorū depositionis possedissent, per id qđ habetur in dicto. c. licet causam, de proba. no. Bar. ⁊ docto. in dicta. l. celsus. Bal. in. l. iudicia, ver. sed nūquid iste articulꝰ ⁊c. C. de rei vendi. et in. l. falsus, in. iii. oppo. C. de fur. ⁊ Alex. de Imol. consilio mihi. xlv. exordiente, Uisis attestationibus testium ⁊c. in secūdo volu. co. iii. ver. Item de tempore dicit a. xl. annis citra ⁊c. Et si qui sint testes parte dicti Nicolai producti, qui deponere nitātur ꝑfatos Nicolai nemus predictū possedisse ꝑ tempus defluxum ⁊ elapsum a tēpore dicti pretensi testamēti, illi deponūt extra articulata ⁊ deducta parte ꝑfati Petri in. viii. articulo suarū pretensarum exceptionū exordiētiū, Excipiendo aduersus ⁊c. quia in dicto articulo non est ꝓpositum vel deductū, ꝙ prefatus quōdam Stephanus nicolai nemus predictū possederit per tempus effluxum ⁊ elapsum a tempore dicti pretensi testamenti, vel a tempore accensamenti huiusmodi, ⁊ citra. Sed dictum est in dicto articulo eundē Stephanum possedisse a tempore accensamēti citra, inter que est longa differētia, vt colligitur ex dicto. c. licet causaꝫ ⁊ ex his que ibi habentur per Hostiē. Jo. an. Panor. ⁊ docto. Et voluit Bar. in. d. l. celsus. ⁊ in. l. si post. ff. de rei ven. Bal. in. l. iudicia. ⁊ in. l. falsus, superius allegatis. ⁊ Alexand. in. d. consilio. xlv.
4 † Quo fit vt prefatis testibus, tanꝗ deponētibus super non articulatis, ⁊ sic vt non iuratis credi non debeat, per ea que no. Bar. in. l. si duo patroni. §. idem iulianus. ff. de iureiu.
5 † Nec opponat aliquis ꝙ prefatus Uitalis non probauerit se cōtinuasse possessionē nemoris superius mētionati, quia dico ꝙ imo eā probauit eoipso ꝙ probauit duas extremitates, quia ex earū ꝓbatione presumitur de ꝓbatione medii temporis, vt voluit Barto. in. d. l. celsus. Cy. in. l. super longi. C. de ꝑscrip. long. tempo. ⁊ Alex. de Imo. in. l. talis scriptura. ff. de leg. j. ⁊ Petrꝰ Ferra. in sua practica, titu. forma respon. libel. sup ver. ꝑscriptionē. ver. Post hec adhuc queritur ⁊c. Quinimo, vt dicit ibi idem Ferra. post Barto. in. d. l. celsus, sufficit ꝓ
6 bare initium possessionis de preterito: † quia qui semel possedit, nūc se possidere asserens, presumitur cōtinue possedisse, vt sentiunt doc. cōmuniter in. l. siue possidetis. C. de ꝓba. in. l. licet. C. de acq. poss. ⁊ in. l. non ignorabit. C. ad exhiben. in. c. cū ad sedē, de restit. spoli. Idem not. glo. ⁊ Archi. in. c. pontifices. vii. q. j. Spec. ⁊ Jo. an. titu.

an.titu.de peti.ꝛ poſ.§.j.ver.poſtremo,not.Bal.in.l.ſi minorem.
C.de in integ.reſti.Ange.are.in.§.ſic itaq͡ꝫ,inſti.de acti. ꝛ conſu-
luit Alex.de Imo.conſilio mihi.cxxxiiij.exordiente,Uiſo ꝓceſſu
cauſe vertentis ꝛc.in.j.vol.ꝛ in.iij.col.Et ſenſit Panoꝛ.in.c.cū ec
cleſia ſutrina,in.iij.col.ver.aduerte latius,de cau.poſ.Hoc enim
preſumitur,cū voluntatis mutatio non probetur.l.iij.§.in amit-
tēda,cū ſuis ſimili.ff.de acqui.poſ.Et preſertim in caſu noſtro,
vbi nō apparet dictū Uitalis ſciuiſſe ꝙ dicti Nicolai nemus pre
dictum poſſiderent vel ingrederentur.Et ſic nō obſtat obiectio.

Nec etiā opponat aliquis pre
fatum Uitalis fuiſſe ſibi contrariū in eo,ꝙ in tertio articulo eiꝰ
libelli ſiue petitionis exordiētis,Deliberādo ꝛc.dicit ſe tenere ꝛ
poſſidere.Et in quinto articulo eiuſdem petitionis aſſerit eun-
dē Nicolai dictū nemus detinere ꝛ occupare.Quā reſpondeo,ꝙ
hec nō ſunt referenda ad eandē ſpeciē ſiue genus poſſeſſionis,ſed
ad aliā ꝛ aliam,vt ſic dicā:ꝛ dici debeat prefatum Uitalis in di-
cto tertio articulo dixiſſe ſe tenere ꝛ poſſidere ciuiliter,et in quin
to articulo dixiſſe eūdē Nicolai tenere naturaliter,hoc eſt habe-
re poſſeſſionem naturalē,que quo ad eundē Uitalis clandeſtina
eſt.Et qꝛ per illam turbatur idem Uitalis in ſua poſſeſſione ciui
li,potuit prefatus Nicolai conueniri,nec eſt ibi contrarietas,vt
clare colligitur ex his que communiter no.doc.in.l.naturaliter.
§.nihil commune,ſecūdū vnam lecturā communiter approbatā.
ff.de acqui.poſ.not.Bal.in.l.ordinarij,col.mihi.ij.C.de rei vend.
7 † Et hoc caſu poſſunt cumulari petitorium ꝛ poſſeſſorium retinē
de poſſeſſionis.d.l.naturaliter.§.nihil commune.vbi hoc volue-
runt Bar.Jo.de Imo.Alexan.de Imo.Frā.de are.ꝛ communi
ter omnes doc.Bal.ꝛ doc.in.d.l.ordinarij.

Argumentum.

Executiōes primo in mobilibus fiēde,alias nulle ſunt,preſer
tim ſi eſtimatio infida,vel leſio interuenerit.U.F.

1 ☞ Executio in bonis mobilibus an primum fienda,ꝛ quando.
2 Dictio etiam,eſt dictio implicatiua.
3 Inſtrumētum falſum quēadmodum fidē non facit,ita nec inſtru
mentum de falſo ſuſpectum.
4 Actus an vitietur,ſi notarius errauerit in data.
5 Sentētia ex relatiōe peritorū in arte nunꝗ trāſit in rē iudicatā.
6 Eſtimatores iurare de fidelitate an ꝛ qualiter teneantur.
7 Leſio vltra dimidium iuſti pretij quando probanda.

De exequu.rei iudi. Con.lxxxi.

Roceſſus executoria-
lis olim factus ad importunam inſtantiam cuiuſ
dam Jacobi de alpo,cōtra ꝛ aduerſus ꝓbum vi
rum Joannem fulconis de Upayſio fuit ꝛ eſt nul
lus,cauſis ꝛ rationibus alias allegatis in qua-
dā ſchedula exordiēte,Deliberādo ī ꝛ ſup quodā ꝑtēſo ꝓceſſu ꝛc.
ex parte eiuſdē Fulconis in hac cauſa oblata.Primo enim tā ex
diſpoſitiōe.l.a dn̄o pio.§.in vēditiōe,ꝛ ſtatutorū Delphinaliū,
ꝙ etiā ex forma literarū reqſitoriarū a nobili ꝛ potenti viro dn̄o
baillino ꝛ iudice Buxi maiore baroniarū Medulionis ꝛ Mon-
tiſalbani,ſeu eius locūtenēte emanatarū,ꝙ annexe ꝑ nobilē ꝛ po-
tētē virū dn̄m baillinū ꝛ iudicē maiorē Serri,Uapincēſis comi-
1 tatus cōceſſe,† debuit primo fieri executio in bonis mobilibus,ꝛ
deinde illis deficiētibꝰ in bonis immobilibꝰ,ꝑ iura ꝛ rationes in
ſchedula ſuperius mētionata plenius allegatas.Quibus nō ob-
ſtāt quedā ꝑtenſe reſpōſiōes,quas facere conatus eſt,egregiꝰ vir
dn̄s aduocatꝰ partis aduerſe in q̄dā ſchedula exordiēte,Delibe
rādo de ꝛ ſup ꝛc.Et primo qdē nō obſtat ꝙ reſpōdēdo dicit,iura
ꝛ ratiōes ꝑdictas debere intelligi eo caſu,quo bona mobilia ſuf-
ficiūt ad ſolutionē ſiue ſatiſfactionē debiti poſtulati,quaſi ſentiat
ꝙ lꝫ bona mobilia ꝑ parte ſufficiāt ad ſolutionē ſiue ſatiſfactio-
nē hmōi:ſi tn̄ nō ſufficiāt ad plenariā ꝛ integrā ſolutionē,poſſit
bonis mobilibꝰ hmōi de relictis ꝛ omiſſis fieri executio in bonis
immobilibꝰ:qm̄ reſpōſio ſiue ſenſus hmōi eſt contra mentem ꝛ te
norē.d.§.in vēditiōe:ibi,quarū precū ſi ſuffecerit bene eſt:ſi non
ſuffecerit etiā ſoli pignora capi iubētur:hoc eñ caſu capiūtur mo
bilia,ꝛ quatenꝰ nō ſufficiūt,capiūtur immobilia,ꝙ daſ intelligi ꝑ
2 illam dictionē etiā,† que eſt dictio implicatiua,vt not.Barto.in
l.ſupra.§.officium.ff.de aqua pluuia arcen.Etiam nec obſtat qḋ
dicit idem dn̄s aduocatus,ꝑfatum Joannē fulconis requiſitū de
aſſignando alia bona mobilia reſpondiſſe,ſe non habere alia.Quā
reſpondeo ꝙ ſaltē habebat illā vineam quadraginta ſummatarū
in ꝓceſſu predicto latius mētionatā,que vendi potuit ꝛ diſtrahi,
vt ſic ex illa redigeretur quod redigi poterat,ꝛ quod deeſſet redi
geretur ex immobilibus.

Preterea vt etiam alias dixi
ſunt in proceſſu predicto multi defectus ꝛ falſitatis ſuſpitiones,
non ſolum in vna ex literis proceſſus huiuſmodi,ſed in multis vt
videri poteſt ex tenore proceſſus hmōi,ꝛ latius declaraui in dicta
alia ſchedula,Ita vt nec literis hmōi,nec pretenſis executionibꝰ
3 earūdem ꝓpter ſuſpitionem falſitatis credi debeat,† qꝛ quemad-
modum inſtrumentū falſum fidem nō facit,ita nec inſtrumētū de
falſo ſuſpectum.l.iubemus.cum ſuis ſi.C.de proba.Cui nō obſtat
reſponſio facta ex aduerſo qm̄ nō ſolū reperiuntur defectus ſupe-
rius mentionati,ꝛ falſitatis ſuſpitiones,vt predixi,in vna litera,
4 ſed in multis ꝛ illarū pretēſis executionibus.† Et qḋ dicit idē do.
aduocatus ꝙ ſi notarius errauerit in data,nō propterea vitietur
actus:qm̄ reſpōdeo ꝛ dico ꝙ hic nō apparet de errore notarij,vel
ꝙ ipſe per errorem ita ſcripſerit,nec ille error preſumendus eſt:cū
vt ſepius dixi,reperiantur hmōi defectus ꝛ falſitatis ſuſpitiones
in plurimis literis,pro quo allegaſſe ſufficiat no.per Bald.et do
cto.in.l.quoties.ff.de her.inſt. Preterea videtur ꝛ alia ratione
dictus proceſſus eſſe nullus,pro eo qꝛ vinea in eo mentionata nō
apparet fuiſſe venalis ꝛ ad inquantū expoſita duobus diebus fo-
ri quod tamen fieri debuit ſ͞m diſpoſitionem ſtatuti Delphina-
lis,quod ad vnguem ſeruari debuit:ꝛ ita nō potuit nec poteſt idē
do.aduocatus dictum proceſſum defendere aut tueri ex capite ſta
tuti Delphinalis ſuper fiendis executionibus promulgati ꝛ editi
cum illud non appareat in dictis executionibus obſeruatū:ꝛ ita
ſibi ſeu dicte eius parti dici poſſit fruſtra legis auxilium inuocat
qui committit in legem.c.qꝛ fruſtra.cū ſuis ſi.de vſu.Et per hoc
apparet reſponderi poſſe multis iuribus ſuper hoc articulis ex
aduerſo allegatis,ſuper quibus non inſiſto. Preterea vt alias
parte dicti Fulgonis propoſitum fuit ꝛ deductum vinea,de qua
ſupra,male ꝛ multo minori pretio ꝙ valeret extitit eſtimata quod
contigit pro eo qꝛ eſtimatores non fuerunt ad veritatem informa
ti de cenſu dicte vinee.Quo fit vt,cum nunc appareat de leſione,
ꝛ ipſos eſtimatores non fuiſſe veraciter informatos debuerit ꝛ de
beat expeditio de ea facta quatenus de facto proceſſit retractari
5 ꝛ reſcindi.† Tum quia ſententia lata ex relatione peritorum in ar
te nunꝗ tranſit in rem iudicatam,vt not.in.l.iij.§.penul.ff.de iu-
reiur.in.c.ſi.de fri.ꝛ male.ꝛ in.c.propoſuiſti.de proba.per Anto.
de but.ꝛ Joan.de imo.ꝛ Joan.and.in nouel.Philip.in.c.cum ceſ
ſante.de app.Et ſic nec expeditio predicta,vtpote facta vt ex ad-
uerſo pretenditur,pro pretio de quo in dicto aſſerto proceſſu ad
eſtimationem ꝛ taxam trium pretenſorum expertorum.Tum et
quia ſi in rem tranſiuiſſet iudicatam quia tamen dictus Joānes
de alpo paſſus eſt de illius iniquitate cognoſci illa deberet reſcin-
di per id quod not.Innoc.in.c.cum dilecta.de reſcrip.ꝛ in.c.cum
bertoldus de re iudi.ꝛ Panoꝛ.in.c.cum contingat.de iureiuran.
6 † Quibus accedit illud qḋ prefati aſſerti eſtimatores nō reperiun
tur iuraſſe de fideliter,ꝛ probe ꝛ alias legitime eſtimando ſ͞m eoꝝ
credulitatem vineam ſuperius mentionatam,quod tamen facere
debuerunt.l.hac edictali.§.his illud.C.de ſecun.nup.not.Barto.
et docto.in.l.j.ff.de ven.inſpi.Panoꝛ.ꝛ docto.in.c.propoſuiſti.de
proba.Et ſi dicatur ꝙ in dicto pretenſo proceſſu dicuntur illi eſti
matores iurati loci ꝛc.ꝛ ꝙ propterea appareat eos iuraſſe.Dico
ꝛ reſpondeo ꝙ iſtud non obſtat quia ibi non dicitur eos iuraſſe in
hac cauſa,ſed ſolum dicitur enuntiatiue eos iuratos loci talibus
enim verbis enuntiatiuis non creditur,cū iuramentum nō fuerit
tunc per eoſdem preſtitum,nec appareat notariū hoc enarrantē
notam vel inſtrumentum recepiſſe de iuramento huiuſmodi,non
igitur obſtat.

7 † Nec reſciſioni ſeu retractatio
ni ſuperius mentionate obſtare debet ꝙ non probetur leſio vltra
dimidiam iuſti pretij,que videtur debere probari.l.ij.cum ſuis
ſimili.C.de reſcin.vendi.Quoniā reſpōdeo ꝙ illa lex ꝓcedit,ſcdꝫ
Salice.ꝛ docto.ibi,quando aliquis leſus eſt immediate ex facto
ſuo,verbi gratia,ex venditione vel emptione per ſe facta,quo ca-
ſu minus ſibi ſubuenitur.Hic autem non fuit idem Fulconis im
mediate leſus ex ſuo facto,ſed ex mala eſtimatione ſeu appretia-
tione eſtimatorū male informatorū de rei veritate.Cui ꝓpterea
potius debet ſuccurri,ꝙ ſi ex facto ſuo immediate hoc cōtigiſſet
arg.l.vnde ſi nerue.ff.pro ſoci.nec debet huiuſmodi remediū eidē
Fulconis denegari,ꝑ eo quia pretenditur extitiſſe citatus vt ve
niret viſurus eſtimari vineam ꝛc.Tum quia de hoc non apparet
cum,vt predixi,ille pretenſus proceſſus ſit multum vitioſus ꝛ de
falſo.ſuſpectus.Tum ꝛ qꝛ,ſi de hoc appareret,non tamen culpa
huiꝰ Fulconis prepōderare debet dolo dicti de Alpo,in quo nūc
exiſtit,ꝛ ab initio,preſertiꝫ poſtꝙ vidit dictos eſtimatores nō ex
titiſſe legitime informatos:ſed econtra dolus eiuſdem de Alpo

preponderare debet culpe huius Fulconis. Ex quibus concludi
tur expeditionem superius mentionatã cum suis effectibus re-
tractandam, ⁊ expensas dicti pretensi processus non esse taxãdas
nec ipsum Fulconis cogendum ad illarum solutionem. Et hec
dixerim breuiter ⁊ succincte sub correctiõe cuiuslibet melius sen
tientis.

¶ Argumentum.

¶ Alternatiue vel non alternatiue conuentionem fieri idem est,
modo partes acquiescant in probandis. V. F.

1 ☞ Instrumento standum quandiu contrarium legitime non
probatur.
2 Assertioni proferentis statur in eius preiudicium, parte etiã ab-
sente tempore assertionis.
3 Ut actor cẽsetur cõfiteri narrata in libello cõuentionali, ita reus
in exceptionibus.
Exceptiones rei vim habent libelli contradictorij.
4 In penitus separatis vno probato non probatur alterum.
5 Positione quam negauit quis se postea iuuare non potest.
6 Tabellio in numero testium an veniat, ⁊ possit produci, ⁊ quando.
7 Dictio seu, est equiuoca, ⁊ quatuor modis ponitur.
8 Testium depositiones, quoad fieri potest, ad concordiam sunt re
ducende.

¶ De proba. Consi. lxxxij.

Existimo quod pretẽsa dif
finitiua sententia, quam tulisse dicitur egregius vir
dominus iudex appellationum Rossillionis in fa-
uorem Petri paschalis, ⁊ odium nobilis viri Anto
nij gonelli domini Rutheriarum, honore suo saluo dixerim, fue-
rit ⁊ sit iniqua ⁊ iniusta, ⁊ propterea per hanc insignẽ curiam cas-
sanda ⁊ reuocanda. Quoniam, vt apparet ex actis cause huius,
idem nobilis Antonius sufficienter probauit eius intentionem
1 ⁊ literas compulsorias parte eius impetratas: † ⁊ hoc per publi-
cũ instrumentũ sumptũ ⁊ receptuꝫ per honorabilẽ virũ M. Hũ
bertum barrini notarium publicũ, parte eiusdẽ Gonelli in hac
causa productum, cui standum est. l. cum precibus, ⁊ quod ibi per
glo. ⁊ docto. C. de proba. §. item verborum: ibi, omnimodo esse cre
dendas. vbi de hoc. ⁊ §. si scriptum, insti. de inutil. stipu. ⁊ §. fi. in-
sti. de fideius. ⁊ auth. de instru. caute. ⁊ fi. §. oportet autẽ ⁊ §. sequ.
colla. vj. no. specu. ti. de instru. edi. §. restat, ver. Sed quid si ꝓdu-
citur. presumitur enim ⁊ presumi debet pro dicto nobili Anto-
nio, ꝙ sit memor sue salutis. c. sancimus. i. q. vij. ⁊ ꝓ prefato Bar-
rini notario, qui probatur esse bonus vir, bone fame, ⁊ honeste cõ
uersationis, quod verum scripserit. c. ad audientiaꝫ, de prescrip.
Huic autem instrumento ⁊ probationi per ipsum facte obstare
non videntur pretense depositiones Joannis Montisromani, ⁊
Magri Catharini grossi, quas fecisse pretendũtur super primo
⁊ secundo articulis schedule exordientis, Excipiẽdo ⁊c. parte di-
cti Paschalis in hac causa producte: super quibus pretendũtur
deposuisse contra predictum instrumentũ. ⁊ ꝙ conuentio, de qua
ibi, fuerit alternatiua. Quoniam dico ⁊ respondeo, ꝙ ex proposi
tis ⁊ deductis per eundem Paschalis in schedula exordiente,
Ueritas in omni re ⁊c. constat ⁊ apparet dictos Montisroma
ni ⁊ Catharinum grossi falsum deposuisse: si tamen ⁊ quatenus
verum est eos deposuisse, prout legitur super primo ⁊ secundo ar
ticulis superius mentionatis, in quibus deductum ⁊ propositũ
extiterat, ꝙ conuentio, de qua ibi, fuerat alternatiua, ⁊ facta An
no domini millesimo. cccclxxxiij. ⁊ die prima mensis Maij: in di-
cta vero schedula exordiente, Ueritas in omni re ⁊c. fuit proposi
tum ⁊ deductum, ꝙ cõuentio huiusmodi facta extiterit anno pre
2 dicto, ⁊ die. xxj. mensis Maij, † que assertio obstare debet dicto
Petro paschalis, quoad hoc vt videantur dicti Montisroma-
ni ⁊ Catharinus grossi falsum deposuisse. l. cum precum. C. de li-
be. cau. ⁊ l. ij. C. de insti. ⁊ substi. Per hanc enim assertionem cen-
sendus est idem Paschalis fuisse confessus, prout in dicta sche-
dula exordiente, Ueritas in omni re ⁊c. que confessio sibi preiudi
cat. vt probatur in predictis iuribus, etiam si prefatus nobilis
Antonius fuisset absens tempore assertionis huiusmodi, vel pro
ductionis schedule huiusmodi, vt declarat Bart. in. l. certum. §.
si quis absente. ff. de confes. ⁊ in. l. ij. §. fi. ff. de iur. fis. Bal. in. l. j. col.
penul. C. de confes. ⁊ Alexand. in dicta. l. ij. C. de insti. ⁊ substit. Et
procedit dicta. l. cum precum, cum suis simili. non solum in acto-
3 re sed etiam in reo; † nam quẽadmodum actor censetur confite-
ri per se narrata in libello conuentionali, ita videtur reus confi-
teri per se narrata in eius exceptionibus, que censentur libellus
contradictorius, vt no. Bar. in dicta. l. certum. §. si quis absentẽ.
Quoad hoc igitur vt non censeatur conuentio, de qua in dictis
articulis primo loco oblatis parte dicti Paschalis, facta Anno
domini Millesimo. ccccLxxxiij. ⁊ die prima mensis Maij, standũ
est assertioni dicti Paschalis: quod si ita est, apparet prefatos
Montisromani ⁊ Catharinum grossi in prima eorum depositio
ne deierasse: cum, vt in ea legitur, pretendantur deposuisse conuẽ
tionem, de qua ibi, fuisse factam anno predicto. lxxxiij. ⁊ die pri-
ma mensis Maij. Et sic non fuit, nec est super postea depositis ꝑ
eosdem fides aliqua adhibenda. c. quicunq. vj. q. j. c. paruuli. xxij.
q. v. ⁊ c. testimonium, cum suis simili. de testi. nec dicta prima eo-
rum depositio obstat: tum quia facta a tunc deierantibus, tum et
quia per conuentionem huiusmodi, etiã si de ea appareret, prout
pretenduntur ipsi Mõtisromani ⁊ Catharinus grossi deposuis
se super dicta schedula, excipiendo ⁊c. non derogaretur predicto
instrumento. Nihil enim obstat quominus potuerit dicta preten
sa conuentio fieri alternatiue anno predicto. lxxxiij. ⁊ die prima
mensis Maij, ⁊ fieri non alternatiue, sed prout in instrumento su
perius mentionato eodem anno die videlicet. xxj. mensis Maij.
4 † Et sic impugnatio, ⁊ illius pretensa probatio nihil concludunt
ꝙ obsistat. l. neq natales. ⁊ l. ad probationem. C. de proba. ⁊ l. nõ
hoc. C. vnde co. Manet igitur instrumentum, de quo supra, effi-
caciter nõ impugnatum: ⁊ sic probat, per iura in prima parte hu
iusmodi schedule allegata. Nisi forte opponat aliquis, ꝙ idẽ An
tonius se iuuare non possit assertione, de qua supra, cuꝫ non repe
riatur respondisse per verbum credit, positionibus ⁊ articulis
⁊c. per id quod not. Specu. titu. de positionibus. §. octauo loco,
ver. sed secundum premissa. Alberic. in. l. non erit. §. fina. ff. de iu-
5 reiuran. ⁊ Barto. in. l. non vtiq. ff. de except. † vbi dicunt quẽ nõ
se posse iuuare positione quam negauit: sed hoc non obstat, quo-
niam hic non reperitur dictum nobilem Antonium respondisse,
nec iussum extitisse vt positionibus huiusmodi responderet. Et
sic non obstat sibi quominus se iuuare valeat, sicut ex quacunq
scriptura per aduersarium in iudicium deducta, etiam eo tacen
te. dicta. l. cum precuꝫ. C. de libe. cau. l. qui familie. ff. fami. erciscũ.
⁊ l. rura. C. de omni agro deser. lib. xj. not. Alexand. de Imol. in
l. iij. C. de repudi. here.

Preterea vbi appareret fidem
aliquam esse adhibendam testibus superius mentionatis, super
post primam examinationem productis: illud certum est, ꝙ pre-
fatus Montisromani deposuit de conuentione superius mẽtio
nata, ⁊ ꝙ illa facta extiterit non quidem alternatiue, prout pretẽ
dit idem Paschalis: sed prout in instrumento, de quo supra: vt
apparet ex ipsius Montisromani depositione super tertio, quin
to, sexto, ⁊ septimo articulis schedule exordientis, Acceptat ⁊c.
parte dicti Gonelli in hac causa producti. Et cuꝫ depositione si-
ne dicto huius testis satis conuenit ⁊ concordat depositio siue di
6 ctũ dicti magistri Barrini notarij: † q licet instrumẽtũ, de quo su
pra, receperit: potuit tñ sup cõuẽtione predicta in testẽ ꝓduci, et
de ea deponere, iuxta ea que habẽtur in. l. domitius labeo, ⁊ quod
ibi per Bar. Jo. de Imo. ⁊ doc. ff. de testa. ꝓ quo facit gl. ⁊ ꝙ ibi ꝑ
leg. in. l. hac consultissima. C. de his qui testa. face. pos. horum au
tẽ depositiones, siue dicta, etiã si instrumẽtũ de quo supra nõ pro
baret, vel plene ꝓbant intentionẽ dicti nobilis Gonelli, vel saltez
sufficiunt quoad hoc, vt sibi deferri debuerit iuramẽtũ plenioris
ꝓbationis, per ea que habentur in. l. in bone fidei. C. de iureiur. ⁊
l. admonẽdi, cũ suis simili. ff. eo. tit. Nec videtur ꝙ huic secũde de-
positioni Montisromani obstare debeat eius pretẽsa prima de-
positio facta sup illa schedula, Excipiendo ⁊c. vbi vt ex aduerso
pretẽdit idẽ Mõtisromani deposuit cõuẽtionẽ supra fuisse alter
natiuã. Qm̃ dico ⁊ respõdeo ꝙ, si bene attẽdat ad articulos sche-
dule huiusmodi, ibi nõ satis expresse exprimitur ꝙ cõuentio hu-
iusmodi alternatiua extiterit: sed inibi deducitur dictũ Petruꝫ
paschalis anno, mense, ⁊ die, de quibus ibi, ꝓmisisse se daturũ ⁊ so
luturũ dicto nobili Antonio illinc ad diem mercurij tũc ꝓximã
vnam sachinatam siuate, seu quatuor florenos pro illorum adua
7 luatione. † Dictio enim seu, est dictio equiuoca, ⁊ aliquãdo ponit
correctiue, vt. l. ad protegendam, ⁊ quod per glos. C. de in li. dan.
tuto. aliquando expositiue, ꝓ id est, vt not. Archi. in cle. j. sup ver
bo seu, de sta. regu. aliquando vero ponitur alternatiue, ⁊ aliquã
do adauget. Quo fit vt, licet super articulis huiusmodi siue sche
dula, de qua supra, in qua ꝓut dixi legitur ꝓpositũ vel deductum
dictum Petrum paschalis ꝓmisisse se daturum ⁊ soluturum di-
ctã sachinatã ⁊c. seu quatuor florenos, pretendatur dictum Mõ
tisromani deposuisse contenta in articulis vel schedula huiusmo
di esse vera: non propterea videatur sufficienter apparere, ꝙ idẽ
Montisromani deposuerit conuentionẽ huiusmodi fuisse alter
natiuam. Et istud cõtigit ꝓpter equiuocationẽ dicte dictionis
seu.

fen: ꝛ sic non videtur sibiipsi contrarius in eo qđ postea deposuit,
8 conventionem, de qua supra, non fuisse alternatiuam. † Possunt enim per predicta huiusmodi depositiones ad concordiam reduci, quod fiendum est. c. cum tu, ꝛ quod ibi per docto. de testi. no. Joan. de Imo. Alexan. de Imo. ꝛ docto. in. l. inter stipulantem. §. si stichum. ff. de verbo. obliga.

¶ Argumentum.

¶ Ab officio administrātis gratia tantum introducto non debet ipse facile suspendi, pendente accusatione, inquisitiōe, vel denuntiatione. A. F.

1 ☞ Reus pendente accusatione vel inquisitione ad habendos honores non vocandus, ab habitis vero non suspendendus.
2 Episcopus pendente negotio ex infamia facti regulariter ab administratione temporalium suspendi non potest quod fallit in crimine symonie, ꝛ bonorum ecclesiasticorum dilapidatione. ꝛ numero. 5. ꝛ. 13.
3 Rubrica per orationem perfectam formata, vel incipiens per vt pro textu allegari potest.
4 Tutoribus vel curatoribus cur interdicta administratio, accusatione vel inquisitione pendente.
6 Scandali vitandi ratione ab officio suspendi lite pendente quando possit.
7 Casum permissum dicenti subesse non statur, ꝛ hoc in probibitis certo casu permissis.
8 Ad suspensionem faciendam testes non vocato domino non recipiendi.
9 Defensio nulli auferenda, ꝛ cur.
10 Prelati, ꝛ qui presunt, signo ad sagittam comparantur: tanquā exemplar, ad ꝙ honeste vite ratio in propatulo subditis pateat. Beneplacendi generalitas impossibilis.
11 Magistratuum officium.
12 Christus cur tanto odio apud iudeos habebatur.
13 Accusatio de facili contra prelatos cur non admittenda.
14 Locus ꝛ tempus in inquisitione an veniant apponenda, quemadmodum in accusatione, ꝛ sit de libelli essentia, ꝛ nu. 16.
15 Omissio forme substantialis regulariter vitiat libellum ꝛ totuȝ processum.
17 Nomen accusati vel inquisiti inter reos quando recipiatur.
18 Iudicij data nullitate semper sumus in principio cause.

¶ De accusa. ꝛ inscrip. Consi. lxxxiij.

1 Licet † pendente accusatione, denuntiatione, vel inquisitione, reus ad dignitates vel honores ꝓmoueri non valeat, pro eo qꝛ eius opinio censetur esse grauata. l. reus delatus. ff. de muneri. ꝛ honori. l. libertus. §. in questionibus. ff. ad municipa. l. j. C. de re. postu. li. decimo. c. tantis Daniel. lxxxi. distinctio. ꝛ. c. omnipotens, de accusat. tamen reus ipse pendente accusatione, denuntiatione, vel inquisitione huiusmodi, remoueri non debet a iam habitis, nec si bi eorum administratio interdici. c. nonne, vbi bonus casus. viij. questio. iiij. Et hoc, vt dicit Fran. de Bre. in. d. c. omnipotens est generale in quolibet infamato de facto, vt non censeatur suspensus ab administratione dignitatis iam suscepte, nec ab ea remoueri debeat, vel suspendi, nisi secundum formam. c. secundi, ꝛ. c. inter, de purga. cano. Pro quo facit quod voluit glo. in. c. cum non liceat, in princi. de prescrip. Et ita sentit Joan. and. ꝛ Domi. post
2 Joan. mona. in. c. j. de accusa. in. vj. † notāt enim quod ex infamia non potest episcopus pendente negotio regulariter suspendi ab administratione temporalium ꝛc. vt no. in dicto. c. ij. ꝛ. c. inter, superius allegat. licet in crimine symonie ꝛ dilapidationis bonorum ecclesiasticorū secus inueniatur. c. accusatū, ꝛ. c. licet hely, §. quia vero. c. inquisitionis. §. fi. de symoni. c. venerabili, de offi. deleg. de quo habetur ꝛ no. in. c. quia ea. iij. qō. ij. ꝛ. c. presbyter. xv. q. v. facit ad premissa ꝙ lite pendente nihil debet innouari. C. li. penden. ꝛ extra. vt li. penden. in rubri. ꝛ ꝑ totum. que rubri. aut. est. et pōt pro tex. allegari, per id quod no. glo. in penul. vj. sup verbo,
3 titulis. † quod procedit hoc cum formata sit ꝑ oratione perfectā, vt no. Panor. in. j. cōstitu. decreta. Jo. de anani. in rubri. de accusa. Et etiam cum incipit ꝑ vt, vt not. Bal. C. an ser. ex suo fa. pro quo allegat glo. ff. si quis testa. li. esse ius. fuc. in rubr. Ex quib⁹ infertur ꝙ, cum lite pendēte, ꝛ negotio nondum discusso inter egregium virum dnm̄ ꝓcuratorem reum ex vna parte, ꝛ magnificum virum dnm̄ Aymericū de Andrea cancellariū ꝓuincie, ꝛ regiū consiliarum ex alia, illustris vir dominus Marchio Saluciarū tunc pretensus regius locūtenens eūdem dnm̄ de Andrea a suo officio suspenderit, nō valuerit, nec de iure valeat suspensio hm̄oi vtpote contra iura ꝛ rationes predictas de facto attentata. Quibus non obstat. l. eum quem. C. de suspec. tuto. l. ꝙ si forte. ff. de so-
4 lu. ꝛ. §. si quis autem. cum suis simili. insti. de suspec. tutori. † quia respondeo ꝙ illa iura loquūtur in tutore ꝛ curatore accusatis vel inquisitis de suspecto quorum officium est gratia tantuȝ alterius introductum, ꝛ non interest tutoris vel curatoris administrationem sibi interdici, vt no. Bart. in. l. barbarius philippus. de offi. preto. secus autem est in ipso magnifico do. de Andrea, cuius officium est perpetuuȝ, ꝛ cuius interest sibi nō interdici, tam propter eius honorē ꝙ ꝓpter emolumenta sibi iuste debita propter ipsum officium ꝛ illius exercitium. Non habent etiam tutor vel curator tantam potestatem vel titulum ita firmum ꝛ perpetuum sicut habebat ꝛ habet idem dominus cācellarius, prout alias in simili dictis iuribus contrarijs allegatis respondet Archid. in. c. nobis. xij. q. ij. ꝛ Panor. in. d. c. venerabili. de offi. delega. vbi no. iura predicta procedere in tutore, qui non habet nisi solam administrationes, sicut vt procurator: ꝛ ideo facilius remouetur. l. que omnia. ff.
5 de procura. † non in prelato qui ius habet in rebus ad dignitateȝ pertinentibus, ꝛ ideo difficilius sibi tollitur administratio: ꝛ sic dicta iura non obstant.

6 † Etiaȝ nec obstat si dicatur ꝙ ratiōe pretense diffamationis dicti domini cancellarij de ꝛ super contentis in pretenso titulo inquisitionali contra eum formato, vel scandali euitandi, potuerit ideȝ magnificus dominus a dicto eius officio lite pendente suspendi per id quod no. docto. in dicto c. ij. ꝛ. c. inter. de purga. cano. Quoniam respōdeo ꝙ presupposito, citra preiudicium veritatis ꝙ iura predicta, et not. in eis, et suis similibus locum haberent non solum in prelatis ꝛ administratoribus reruȝ ecclesiasticarum, sed etiaȝ in officiarijs perpetuis: debuisset tamen ꝛ deberet de scandalo huiusmodi vel de diffamatione apparere nec sufficeisset assertio dicti domini Marchionis
7 † quia in probibitis certo casu permissis, non statur verbo dicentis casum permissum subesse. l. qui testamentum. ff. de prob. l. cum quis decedens. §. titia, de legatis. iij. not. Joannes and. in addit. Specula. titulo de reb. eccle. non alie. super rubrica. Et voluit Oldra. consilio mihi. clxxv. exordiente, Quidaȝ episcopus cuius mēse episcopalis ꝛc. columna mihi. vij. ꝛ Alexand. de Imol. consilio lv. exordiente, Consideratis verbis dicti statuti ꝛc. in primo volumine. De dictis vero pretensis diffamatione aut scandalo nō apparuit tempore facte predicte suspensionis etiam si de eis vel eorum altero deposuissent aliqui testes: quia cum illi, si qui fuerint recepti extiterint eodem magnifico domino de Andrea non vocato, ipsi fidem non faciunt. c. in nomine domini, de testi. ꝛ. l. si quā
8 do, cum suis simili. C. eodem titulo. † Non enim ad fines faciendi predictam suspensionem potuerunt testes recipi eodem domino non vocato, etiam si quoad hoc potuisset procedi summarie, simpliciter, ꝛ de plano, ꝛ sine strepitu iudicij, ꝛ figura, vt no. Barto. in extrauag. ad reprimenduȝ, super verbo, Et figura iudicij. ver.
9 Sed an parte presente ꝛc. † Aliter enim ablata fuisset ꝛ auferretur ipsi domino de Andrea eius legitima defensio, que vtpote ex equitate naturali procedens sibi auferri non debuit, sed nec de iure potuit. l. vt vim. ff. de iustitia ꝛ iure, ꝛ cle. pastoralis, de re iudi-
☞ ca. Potuit enim diffamatio, si que erat, ortum habere non quidē a prouidis ꝛ honestis viris, a quibus nihil magis alienum est, ac generosi pectoris candorem denigrare: sed a maleuolis ꝛ maledicis, vel calumniatoribus maledicentia ꝛ inuidia plenis, Quare ꝑpter huiusmodi pretensam diffamationem non debuisset nec deberet contra eundeȝ magnificum dominum de Andrea super in-
10 titulatis iniquiri. † Certum est enim ꝙ ꝛ prelati ꝛ domini officiarij, ꝛ signanter qui precipua loca obtinent, ꝛ in arce dignitatis cōstituti, censentur quasi signum ꝛ scopus positi ad sagittam. Et qꝛ
11 non possunt omnibus complacere, † cum ex eorum officio teneātur non solum arguere, sed etiam increpare, quinetiam interdū suspendere, nonnunꝙ vero ligare: quinimo ꝛ penam confiscationis bonorum, exilij, mutilationis membrorum, vel etiam mortis infligere, frequenter odium multum incurrūt, ꝛ insidias patiun-
☞ tur: quod etiam dicit Marcus Catho in oratione ad senatum de pena statuenda contra Publium lentulum ꝛ alios, inquit enim. Sepenumero, Patres Cōscripti, multa verba ī hoc ordine feci, sepe de luxuria, atꝙ auaritia nostrorum ciuium questus sum multosꝙ mortales ea causa aduersos habeo, qui cum mihi atꝙ animo meo nullius vnꝙ delicti gratiam fecissem, haud facile al-
12 terius libidini malefacta condonabam. † Vnde enim contraxit redemptor noster iudeorum odiūȝ? ꝛ vnde fuit, ꝙ cū de eo murmur multū in turba existeret, quibusdam asserentibus, qꝛ bonus
☞ est, alij dicebant non, sed seducit turbas? Joannis. vij. capi. Nisi quia cum Christus iudeos, ꝛ presertim Primates, qui pati non poterant veritatem dici de eorum delictis, reprehenderet ipsuȝ,

13 nec videre nec audire poterant.† Et quia, vt predixi, prelati et alij huiuscemodi frequenter odium multorum incurrunt, et insidias patiuntur, sancti patres prouide statuerunt, vt accusatio prelatorum non facile admittatur, ne concussis columnis corruat edificium. c. qualiter et quando, le second, cum suis concorda. et quod ibi per doctores, de accusa. quod si contingat prelatis, profecto et officiarijs temporalibus, presertim vero et maxime precipua officia tenentibus, et quibus non admodum pauci homines, et minores, vel medioeres, sed etiam hi omnes, et maiores vnius prouincie, quibus omnibus complacere difficiliter quis posset, quia non omnes bene viuunt non omnibus sua sufficiunt non omnes libenter restituunt aliena, contra quos propterea opus est iustitia, et per illam animaduertere in eosdem, vel alias etc. Ne igitur legitima defensio eidem magnifico domino de Andrea auferretur, non debuit prefatus do. Marchio ad receptionem aliquorum, testium ad fines suspensionis antedicte procedere, nisi eo vocato et audito in suis defensionibus: in quibus, et per quas ostendisset non fuisse fortasse contra eum inquirendum, insuper et nullam fuisse vel esse fidem adhibendam testibus contra eundem productis si qui fortasse producti extiterint: quod maxime videtur procedere in hoc casu, in quo dicti pretensi testes examinati asseruntur per egregios viros dominos Petrum condominum Selle, et Georgium de ecclesia iurium docto. eisdem assistentibus egregijs dominis Antonio maiore aduocato, et Agricola de digarstur procuratore regijs, et ipsius magnifici domini aduersarijs et persecutoribus.

Preterea presupposito citra preiudicium veritatis, quod hic essemus in casu, in quo dictus dominus Marchio inquirere potuisset contra eundem dominum cancellarium: quia contra eum probata esset infamia, prout non creditur illud tamen certum est, quod titulus inquisitionalis contra eundem dominum cancellarium formatus de iure non procedit, cum in titulo huiusmodi nec tempus, nec locus pretensorum excessuum inibi mentionatorum expressi extiterint: qui tamen exprimi debuerant, † quia si locus

14 et tempus in accusatione veniant exprimendi. l. libellorum, cum suis simili. ff. de accusat. multo fortius exprimi debent in inquisitione que contra reum et inquisitum est eiusdem effectus, cuius et accusatio, et est regulariter prohibita, vt apparet ex his que no. Bar. et doc. in l. ij. §. si publico. ff. de adult. Angel. in l. si vacantia. C. de bo. vacan. lib. x. et Cano. in d. c. qualiter et quando, in principio. de accusa. Isto modo arguendi vsus est Bal. in l. obseruare. §. proficisci, versi. Quinto quero. ff. de offi. procon. Et quod in inquisitione apponi debeant locus et tempus, quemadmodum et in accusatione tenuit Bar. in d. §. si publico, versi. Quero vtrum in inquisitione etc. Sali. in l. ea quidem, versi. Sed quia propter denuntiationes: ibi quero etc. C. de accusa. Ange. consi. mihi. clxxv. exordiente, Visis actis predictis etc. Ang. are. in §. ex maleficijs, insti. de act. et in suo tracta. de malefi. in gl. super verbo, De anno presenti. Panor. et moderni in c. si. de purga. cano. et Fran. de aret. in d. c. qualiter et quando. §. dz, vbi multa allegat. Dicto itaque titulo, vtpote nullo et inepto, non tenebatur respondere idem do. cancellarius: quod tamen facere compulsus est per dictum do. Marchionem, primo eidem imposita pena centum marcharum argenti puri, et iterum eidem imposita eadem pena centum marcharum, et etiam ducentarum, quamuis reluctaretur et iuste contradiceret, aut saltem sibi dari supplicaret terminum ad dandum rationes sine causas, propter quas cogi non deberet ad illis respondendum. huiusmodi autem responsio, seu pretensa litis contestatio de iu

15 re non valuit, † quia super libello inepto. Omissio enim forme substantialis regulariter vitiat libellum. et consequenter totum processum, vt plene traditur in. c. examinata, de iudi. et in. c. cum dilecti, de empti. et

16 vendi. † Cum itaque appositio loci et temporis perpetrati delicti sint de essentia non solum libelli accusatorij, sed etiam inquisitionali, vt apparet ex his que no. docto. in locis superius allegatis: videtur quod etiam vbi prefatus do. cancellarius nihil opposuisset, vel opponere voluisset contra dictum titulum, processus tamen super eo formatus fuisset de iure nullus, quod etiam videtur voluisse Bal. in addi. Spe. tit. de sente. charta penul. et Fran. de are. in d. c. qualiter et quando. Pro quo facit quod diffusius disputat et sequitur Bart. in dicta

17 extraua. ad reprimendum, in verbo, accusationem. † Non valuit igitur litis contestatio seu responsio facta per dictum do. cancellarium: et cum per litis contestationem vel post eam dicatur nomen accusati vel inquisiti recipi inter reos. l. adulteram, et quod ibi gl. C. de adulte. et l. si maritus. §. prescriptiones, vbi etiam glo. ff. eo. tit. quam secuti sunt Pet. et Dy. prout refert Salic. in l. j. ver. quero nunc quarto. C. qui accusa. non pos. et ita videtur fuisse de mente Bald. in l. quamuis. C. si pen. appella. quamuis aliter senserit Bart. in l. is qui rens. ff. de publi. iudi. si litis contestatio fuerit nulla, non videtur nomen dicti domini cancellarij fuisse receptum inter reos. quia ita demum dicitur lis contestata vel responsio facta, si legitime facta extiterit lege quarta. §. condemnatum, cum similibus. ff. de re iudicata. Et ita non potuit nec potest dicta pretensa suspensio ex eo capite defendi, et dici valida, quia facta post nomen receptum inter reos: quia imo factum est antequam illud receptum

18 extiterit, † cum data iudicij nullitate semper simus in principio cause. l. licet. et quod ibi Bald. et docto. C. de iudic. Ex quibus omnibus patet dictum dominum Marchionem male et nulliter processisse ad suspensionem, de qua supra, imo verius ad spoliationem et quidem non solum inique, quod tamen cum omnimoda reuerentia dixerim, sed etiam iuris ordine pretermisso, et contra ipsum, ipso etiam magnifico domino cancellario non audito, et legitimis defensionibus aduersus dictum pretensum titu. oppositis non admissis: quinimo saltem tacite repulsis, quatenus illis non obstantibus fuit idem do. cancellarius penarum grandium comminationibus et illarum metu compulsus ad respondendum titulo de iure nullo. Propter quod fuit et est idem dominus ad possessionem dicti eius officij, quatenus de facto illa priuatus extitit, omnia reintegrandus, et in ipsa restituendus, quemadmodum ad illam reintegrari deberet, si priuatio huiusmodi facta a priuato. c. cum venisset. et c. conquerente. de rest. spolia. pro quo facit quod habetur per glo. in l. meminerint cuncti. C. vnde vi. per Iaco. rebuf. et Ioan. de pla. in l. si coloni. C. de agrico. et censi. libro. xj. Et ita etiam fieri mandat serenissimus princeps dominus noster Francorum rex per suas patentes literas. Que omnia dixerim sub benigna supportatione reuerendorum patrum et virorum egregiorum dominorum commissariorum, et correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

Argumentum.

Comparens coram iudice, a quo appellauit, et tentans ab eo reparationem grauaminis illati non censetur appellationi renuntiare. A. F.

1 Comparens et docens de grauamine coram iudice, a quo appellauit, an appellationi videatur renuntiasse.

2 Appellationi per acta, que aduersarius noluit recipere, an renuntiatum videatur.

De appel. Consi. lxxxiiij.

Quamuis post nulliter et de facto factam suspensionem per illustrem virum dominum Marchionem Saluciarum, contra magnificum et egregium virum dominum Aymericum de Andrea prouincie cancellarium, idem magnificus dominus de Andrea, seu pro eo et eius nomine egregius vir dominus Gulielmus Marquesij eius pretensus procurator pluries comparuisse pretenditur coram eodem domino Mar

1 chione, † non propterea censendus est idem magnificus dominus de Andrea renuntiasse appellationi parte ipsius interiecte Anno domini millesimo. cccclxxxix. et die. xxiiij. mensis Nouembris. Et quidem non quatenus petijt dictam pretensam suspensionem reuocari ex causis ipsius parte propositis et deductis: in hoc enim nihil directe egit contra dictam eius appellationem quia per appellationem insisterat vt reuocaretur grauamen per ipsum dominum Marchionem de facto sibi illatum: et ad hunc etiam effectum postea coram eo comparuit et comparendo instetit super reuocatione suspensionis, per quod non censetur idem sue appellationi renuntiasse, per id quod voluit gl. in c. si a iudice, de appell. in sexto. et Panormitanus in c. gratum. de offi. delega. et in c. cum venissent, de eo qui mitti. in possessio. cau. rei seruan. Nec etiam eidem appellationi renuntiauit, quatenus petijt se admitti ad dandum defensiones, et alias ad ostendendum de sua innocentia: quia, vt apparet ex discursu processus cause huiusmodi, ipse magnificus dominus de Andrea non fuit in hoc auditus, nec actus per eum gesti, approbati, vel recepti ab ipso Marchione, quinimo nec a domino procuratore

2 regio eius aduersario. † Non igitur censetur per actus huiusmodi renuntiasse dicte eius appellationi, dicto. c. cum venissent, et quod ibi per glo. super verbo, Obtulit. Et idem voluit ibi Panormitanus in secunda oppo. Adijciens quod per hoc limitatur dictum c. gratum. de offi. delega. et c. solicitudinem, in fi. de appella. Et allegat Panormita. pro dicta glo. c. cum pridem, et quod ibi no. de pactis. c. mulieri, de iureiuran. c. cum olim, de censi. et c. ex eo, de regulis iuris, in sexto. Addo no. per Alexandrum de Imol. et doct. in l. qui rome. §. seia. ff. de verbo. obligatio. et in remissionibus ibi positis. Et ita mihi videtur.

Argumentum.

¶Argumentum.

¶Quod approbo in teste reprobare nequeo.V.F.

1 ¶Testis varij nulla fides.
2 Responsio per verbum credo, non est absoluta, cum cauda.
3 Depositio testis ꝑ parte acceptari, z ꝑ parte refutari an possit.

¶De testib. Consil.lxxxv.

Blasius Busserie, qui in quibusdaz articulis exordientibus, Ut vobis reuerendo patri zc. parte eius cōtra et aduersus honorabilem virum Marcellum nayreti in quadaz ciuili causa inter eos pendente indecisa productis z oblatis opposuit ab vna parte de solutione vnius floreni du traict, et ab alia parte de solutione duorum florenorū, quas summas se soluisse affirmauit et pretendit in diminutionem summe parte eiusdem Nayreti ab ipso Busserie sibi solui postulante, non probauit eius intentionem. Et primo quidē nō probauit solutionē dicti floreni du traict: de illa enī solū testificari et deponere conatus est Corratus de puteo, cuius propterea depositio non probat, quia vox vni⁹ vox nullius. l. iurisiurandi C. de testi. z c. tam literis, eodem titulo. Dictus etiam Corratus reperitur in sua pretensa depositione varius, primo enim deponendo super quarto articulo dicit et deposuit cōtenta in eodez fore vera causam reddēs, qꝫ pro predicto Busserie dictū florenū du traict eidē Marcello expediuit, et alias prout in eodem articulo deducitur et ponitur. Quō fit vt, cum in articulo huiusmodi propositū extiterit, dictum florenum du traict, datum esse et solutum in diminutionē summe per Marcellum petite, idem Corratus dicens cōtenta in articulo esse vera, z alias prout in articulo ponitur, testificatus extiterit, et dixerit dictum florenum du traict datum fuisse et solutum in diminutionem dicte summe: et tamen cum postea interrogaretur pro qua causa florenum huiusmodi eidem Marcello dederit, respondit aliter se nescire, nisi qꝫ dict⁹ Marcellus veniebat post Blasium pro habendo pecunias, in quo palam fatetur se nescire an florenum huiusmodi in diminutionez
1 summe predicte dicto marcello soluerit. †Est igitur vari⁹ et tantū talis non probat. l. qui falsa. et quod ibi Alberic. ff. de testi. no. Specula. tit. de teste. §. primo. versic. Item ꝙ testes sunt varij. Joannes and. in. c. preterea. de testi. cogen. Et colligitur ex his que not. Bartolus in. l. eos. ff. de fal. non enim admittitur variatio huiusmodi, cum idem Corratus variās causam variationis huiusmodi dixerit, vt net. docto. in dicto. c. preterea. et Bartolus
2 in dicta. l. eos. †Nec sibi persuadeat prefatus Busserie. quod idez Marcellus nayreti respondendo dicto quarto articulo eidem respōnderit per verbum credit. Quoniam respondeo ꝙ huiusmodi respōsio, si et quatenus de ea appareat siue constet nen fuit absoluta, sed cum cauda, scilicet ꝙ credebat dictū florenū du traict sibi extitisse expeditum vel traditum pro et mediante alia pecuniaria summa dicto Blasio expedita, vel tradita, et alias prout
3 in responsione. †Que cum partim faciat pro eodem Blasio et cōtra dictū Marcellū, z partiz pro ipso Marcello et contra dictū Blasium non potest ipse Blasius confessionem seu responsiones huiusmodi quatenus pro eo facit acceptare, et quatenus contra eum facit refutare, pro quo allegasse sufficiat quod voluit Panormitanus in. c. bone memorie. le second. colūna penult. de postula. prela. legiīse in. l. aurelius. §. idez quesijt. ff. de libera. lega. et in. l. si quidem. C. de except. Jaco. rebuf. in. l. rura. C. de omni agro deserto. libro. xj. Cano. in. c. j. de confes. in. vj. in. l. j. C. de confessis. Ange. aret. in. §. item si quis postulante. insti. de acti. ¶Preterea presupposito, citra preiudicium veritatis, ꝙ idem Busserie sufficienter probasset solutionem dicti floreni du traict, prout non probauit non tamen sequitur quin in alijs duobus florenis recte fuerit condemnatus quos pars aduersa sibi petijt. zc. ex quo petitionem fecit cum clausula, saluo tamen iure melioris computi: de qua alias latius dicetur.

¶Argumentum.

¶Clericus vel presbyter homicidium suadens postea secutum perpetuo carceri mancipandus. V.F.

1 ¶Occidisse quē interpretatiue quis et quādo dicatur, z mortis causam prebuisse.
2 Mandans eadem lege tenetur qua et mandatarius.
3 Tempus qui allegat, illud probare tenetur, fallit in delicto non reiterabili, vel semel tantum commisso. et nu. 5.
4 Imputet sibi qui se ad diem astringit.
6 Testes qualiter ad concordiam reducendi super tempore.
7 Statim inesse videntur que postea fiunt.
8 Penam carceris grauibus criminibus ecclesia infligit.
9 Carcer de iure ciuili non datur ad penam, secus de iure canonico, nec est contra naturam carceris, sed preter naturam.

¶De episco. audien. Consi. lxxxvj.

Ex processu cause inquisitionalis cepte, et aliquandiu continuate per et inter venerabilem virum dominum procuratorem fiscalez generalez episcopatus Vapincensis instantem z promouētem ex vna parte, et nobilem Joannez Lombardi inquisitum ex altera constat et apparet ꝙ pridez de Anno domini Millesimo. ccccxc. et de mense Maij, facta est rixa inter dictum nobilem Joannē Lombardi et Antonium de agintis ex vna z venerabilem quondam et religiosum virum dominum Gulielmum de petra priorem de Serro et loci Sigoterij: et ꝙ rixa huiusmodi facta est in cymiterio loci predicti de Sigoterio, z prope ripariam. Apparet preterea ex depositionibus dominorum Petri lagerij curati eiusdem loci, et fratris Hugonis vulbeti monachi, necnon Petri almeras et Martini gonelli, ꝙ de anno et mense predictis fuit solum et dūtaxat vnica rixa inter prefatos Lōbardi, Antonium de agintis, et dictum dominum Gulielmum de petra in cymeterio antedicto, aut saltem de vnica ac vna et eadem rixa, non de diuersis, deposuerunt et testificati extiterunt in prima eorum depositione prefati dominus Petrus legerij, frater Hugo vulbeti, necnō Petr⁹ almeras, z Martinus gonelli, qui huic rixe interfuerunt, et, vt deponunt super articulis nouissime productis exordientibus, Ad fines zc. se mutuo viderunt.

Preterea etiam constat z apparet ex processu huiusmodi. ꝙ dict⁹ Joānes Lombardi primo irruit in eundem dominum Gulielmum, et primo ipsum bina vice percussit cum baculo super eius brachio: de hoc enim deponūt multi testes super secundo articulo formate inquisitionis contra dictum Lombardi. Apparet insuper quod idem Joannes lombardi verba sua dirigendo ad dictum de Agintis dixit, Tue le ribault, tue le. De hoc enī deponūt prefati frater Hugo vulbeti Martinus gonelli, z Matthea relicta Stephani chabertini. Etiam et postremo constat et apparet dictum fratrem Gulielmum fuisse tunc occisū per dictum de Agintis, prout colligitur ex his, que deponunt testes tam super tertio articulo dicte formate inquisitionis, ꝙ etiam super dictis articulis nouissime produ-
1 ctis. †Quo fit vt prefatus Joannes lombardi censeatur eundez fratrem Gulielmum, saltem interpretatiue occidisse, et mortis causam prebuisse. l. j. §. deiecisse. ff. de vi et vi arma. not. Bartol. et docto. in. l. sed si vnius. §. seruus meus. ff. de iniu. Baldus, Salic. et doctores in. l. non ideo minus. C. de accusa. et Angelus aret. in suo tracta. malefic. in glos. super verbo, Sempronium mandatorem. et Dyn. in regula, qui facit per alium, de regulis iuris in. vj. et perinde videtur idem Joannes puniendus de z propter homi-
2 cidium huiusmodi, acsi ipsum commisisset: †tenetur enim ex homicidio propter mandatum, et eadem lege qua et mandatarius, hoc est ipse de Agintis, qui re vera eundem fratrem Gulielmum interfecit, et eadem pena, vt colligitur ex nota. per Barba. et docto. in dicta. l. non ideo minus. et Ange. super dicto verbo, Sempronium mandatorem.
3 †Fortasse dicet aliquis intētionem dicti domini procuratoris fiscalis ideo non esse sufficienter probatam, quia non apparent duo testes idonei, qui deposuerint vel dicant, ꝙ prefat⁹ Lombardi verba predicta, Tue le ribault zc. dixerit Anno predicto domini Millesimo. ccccxc. et die vicesimaprima mensis Maij, quod tamen videtur fuisse necessarium quia, licet necessarium non existeret, ꝙ dies verborum siue mandati z homicidij, de quibus supra, poneretur in inquisitione, seu titulis inquisitionalibus contra eundem Lombardi in hac causa oblatis, quia tamen dies huiusmodi in eis positus est, illum
4 probari oportuit ad victoriam obtinendam, †imputet enim sibi qui se ad diem astringit. l. habebat, in principio. ff. de instito. hoc determinauit Richardus malū. quem refert et sequitur Bart. et post eū alij in. l. is qui reus. ff. de publi. indi. Franciscus de are. in. c. qualiter et quando. le second. §. debet, de accusa. et Ange. arc. in suo tracta. malefi. Quī respondeo ꝙ hic sufficiēter apparuit z apparet ꝙ rixa, ac verba, seu mandatū z homicidiū superi⁹ nētionata facta, et perpetrata extiterunt Anno predicto Millesi-

mo. cccc. xc. et die vicesima prima mensis Maij. Et quidē de rixa et homicidio huiusmodi sufficienter apparuit & apparet ex depositionibus dictorum domini Petri lagerij, fratris Hugonis vulbeti, Petri almeras, et Martini goneli, et duarū aut triū mulierum. De verbis vero per eundem Lombardi prolatis, Tue le ribault &c. apparet depositionibus prefatorum fratris Hugonis, Martini gonelli, & Matthee relicte Stephani chabertini: et q̄ verba huiusmodi prolata extiterint anno, mense, & die predictis, probatur depositione dicti fratris Hugonis, iuncta depositione aliorum testium, scilicet prefatorū domini Petri lagerij, Petri almeras, et Martini gonelli deponentiū, q̄ vnica fuerit rixa anno predicto, &c. de mense Maij inter dictos Lombardi de agintis, et fratrem Gulielmum de petra. Et qui pro maiori parte deponunt. q̄ illa facta fuit anno predicto, & die vicesimaprima mensis Maij.

5 † Et ita nō obstat determinatio Richar. malum. et dictum Bart. que etiam, prout voluerunt aliqui moderni in dicta l. is qui reus. non procedūt in delicto non reiterabili, vel quando factus fuit articulus, q̄ de mense intentato in accusatione percussio vel delictum non fuit commissum nisi semel. Et q̄ eo casu etiam si dies positus extiterit in accusatione, necessariū nō existit q̄ ille probetur. Super quo tamen non insisto: cum, vt mihi videtur, dies mādati et perpetrati homicidij sufficiēter probatus extiterit. Non igitur obstat oppositio predicta.

Preterea nec etiam obstaret si ex aduerso preponeretur, q̄ prefatis domino Petro lagerij fratri Hugoni vulbeti, Petro almeras & Martino gonelli credi nō deaeat, ea videlicet ratione, quia super quinto dictorum articulorum nouissime productorum visi sunt deponere, q̄ prefatus frater Gulielmus vita functus decesserit, nō ante, sed post rixam inibi et alijs articulis plenius mentionatam, In sexto vero videntur deponere, q̄ ipse frater Gulielmus in rixa decesserit: et sic effectu aliter dixerunt eundem decessisse post rixam & in rixa, quod vi-

6 detur esse impossibile. † Quoniam respondeo, q̄ isti testes reducuntur ad concordiam, vt intelligantur super quinto deposuisse & dixisse prefatum quondam fratrem Gulielmum decessisse post rixam inter eum & prefatos Lombardi & de Agintis habitam non quidem post rixam finitam, sed post rixam inchoatā: quorum dicto sic intellecto non contrariatur id quod dicunt in dicto sexto articulo, et pro concordia huiusmodi adduco not. per Bar. & docto. in l. ij. §. creditum. ff. si certum petatur. et Jaco. de are. in. l. in insulam. §. j. ff. soluto matrimo. pro quo est bonus tex. in. c. cum tu. de testi. Addo q̄ etiam testes predicti super dicto quinto articulo, quatenus viderētur deposuisse dictum fratrem Gulielmū decessisse post rixam, non dixerunt simpliciter q̄ post rixam &c. sed adiecerūt q̄ ilico & incontinenti post &c. Cui dicto etiam non cōtrariatur id quod dixerūt in sexto, vbi dixerūt dictū fratrē Gu-

7 lielmū in rixa decessisse, † quia que postea fiunt ilico vel incontinēti inesse vidētur. l. lecta. §. dicebā, cū suis simili. ff. si certū petat.

Ex quibus omnibus concludo eundem nobilem Lombardi esse conuictum de mandato, de quo supra, et q̄ post mandatū huiusmodi cōmissum fuerit homicidiū p dictum de Agintis. Quo fit vt debeat idem nobilis Joānes Lombardi perinde puniri, acsi dictum fratrem Gulielmum

8 suis manibus occidisset, vt predixi: † quo casu videretur condemnandus ad penam carceris, quam pro grauibus criminibus ecclesia infligit. c. penulti. §. vlti. de hereti. not. Inno. in dicto. c. qualiter & quando. le second, super verbo, ad denuntiationem &c. de accusa. de quo hodie est bonus text. in. c. quanuis, de penis. in. vj. Et puto q̄ pensatis excessu huiusmodi ac personis dictorum fratris Gulielmi & Lombardi, et alijs circunstantijs, poterit reuerendus pater & vir egregius dominus Officialis Vapincensis dictum Joannem Lombardi in perpetuum, hoc est ad vitam. vel ad tempus prout viderit expedire, carceri mancipare ad penitentiam peragendam. d. c. Quis. Cui non obstat qđ habetur in. l. in-

9 credibile. C. de pe. † Quoniam respondeo q̄ text. ille procedit de iure ciuili, de quo carcer inuentus est ad custodiam, nō ad penā. Ex permissione aūt iuris canonici vtimur carcere, non solū ad custodiam, sed etiam ad penam. dicto. c. Quis. et ita ibi sensit Jo. de fan. et hoc non est contra naturam carceris, Quis fit preter naturam. Et ita, consulendo pro dicto domino procuratore, seu curia episcopali Vapincensi videtur mihi dicendum, sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis. Et presertim prefati egregij viri domini officialis, cui premissa submitto.

¶ Argumentum.

¶ Qui prior est tempore potior est iure. V. F.

1 ¶ Ratione possessionis presumitur pro possessore.

Magnum est possessionis commodum.

2 Collationem sibi factam de beneficio precessisse in tempore vel in hora qui probat, potior est iure.

¶ De interdict. Consi. lxxxvij.

Licet venerabilis vir dominus Antonius de homine pretensus presbyter pretendat beneficium parochialis ecclesie loci de Ryomis sibi fuisse collatum & donatum Anno domini millesimo. cccc. xcj. et die vicesima secunda mensis Aprilis, per reuerendissimum in Christo patrem et do. dominum Joannem Andream Sracensem episcopum, locumtēentem in spiritualibus et temporalibus reuerendissimi domini nostri Legati: seq̄ possessionem seu quasi beneficij huiusmodi apprehendisse & adeptum extitisse anno predicto et die prima mensis Maij: quia tamen beneficium huiusmodi donatum & collatum reperitur per reuerendum patrem et virum egregium dominum Michaelem Francisci, Vapincensem episcopum anno predicto, et dicta die vicesimanona mensis Aprilis, venerabili viro domino Bertrando payani presbytero: et sic eisdem anno. mēse, et die, quibus idem dominus de Homine dicit beneficium huiusmodi sibi fuisse collatum, debet de iure prefatus dominus, Payani in beneficio huiusmodi potior cēseri: cū illius possessionem, seu quasi, adeptus extiterit anno predicto millesimo. cccc. xcj. et die vltima mensis Aprilis: et sic antequā idem dn̄s de Homine illam adeptus extiterit, et hoc nisi ipse de Homine pbaret dictam pretensam collationem, quam pretendit sibi factam, precessisse in tempore, vel in hora, collationem factam dicto domino Bertran

1 do. c. si a sede apostolica, vbi est text. de hoc, de preben. in. vj. † ratione enim possessionis presumitur pro possessore, magnū est em̄ possessionis commodum. c. j. vt eccle. benefi. l. res alienas. C. de rei ven. §. retinēde. instit. de interdic. not. Joan. mona. Archi. glos. et

2 docto. in dicto. c. si a sede. † vbi vero probaret idem dominus de Homine dictam eius pretensam collationem precessisse in tempore, vel in hora, collationem factam dicto domino Bertrando, tūc proculdubio idem dominus de Homine prior existeret, vt nota. glo. in. c. j. de offic. lega. et in dicto. c. si a sede. Pro quo facit quod no. glo. in. c. duobus. de rescrip. in. vj. super quo vlterius nō insisto, paratus cum oportebit plenius scribere.

¶ Argumentum.

¶ Pactum de retrouendendo vbi modicum interuenit pretium habet nescio quid suspecti de vsura, quam presumi facit. V. F.

1 ¶ Pactum de retrouendendo eo, in quo est iustum pretium est validum, et emptor facit fructus suos pendente tempore rēdemptionis, secus aliter. & nu. 5.

2 Argumentum a contrario sensu est in iure fortissimum.

3 Contractus presumitur feneratitius ex modicitate pretij & pacto de retrouendendo.

4 Contractus qualitas presumitur ex qualitate pretij.

5 Venditio ex modicitate pretij per pactum redemptionis est potius pignoratio, in qua fructus veniunt in sortem, que lapso tempore redimi potest.

6 Juri offerendi debitum pro recuperatione rei pignori date non prescribitur, presertim longo tempore.

¶ De vsur. Consil. lxxxviij.

Ponitur in facto quod Petrus emit a Gulielmo quoddam predium certo pretio inter eosdem Petrum et Gulielmū concordato et conuento, et per eundem Gulielmum manualiter habito et recepto, et de quo idē Gulielmus eundem Petrum quittauit, et confessus est pretium huiusmodi esse iustum et sufficiens. Deinde vero idem Petrus pactum fecit dicto Gulielmo tunc presenti et acceptanti q̄ predium huiusmodi dicto pretio reuenderet, quoties et quandocunque illud vellet redimere infra tres annos tunc proxime sequentes, prout de pacto et conuentione huiusmodi constare asseritur, apocha siue schedula facta et scripta per dictum Petrum emptorem, quam idem Petrus nō diffitetur, nec denegat. ¶ Quesitum est, an post lapsum dictorum trium annorum, possit et valeat idem Gulielmus venditor dictum petrum compellere ad sibi reuendendum & reuenditum tradendum predium prementionatū, vel alias

vel alias predium huiusmodi ab ipso Petro auocare.

Uiso casu et dubio huiusmodi

1 ex eodem, elicito, dico breuiter et succincte† qd si pretium, quo predium huiusmodi venditum extitit, fuerit pretium iustum, dictum pactum valuit.l.ij. et quod ibi per docto.C. de pact.inter empto. et vendito.no.Archi.in.c.plerique.xiiij.q.iij.Panor.et docto. in.c. ad nostram, de empti.et vendi.docto.in.c.conquestus, de vsu.et sentit Bal.in.l.iij.C.plus vale. quod agitur, et in.d.l. si fundum. Et hoc casu fecit dictus Petrus fructus suos, vt colligitur ex not. per docto.in locis superius allegatis: et presertim per Archidia. in.d.c.plerique, per Panormita.et Ambros.de viua.in.d.c. ad nostram, superius allegato. Isto etiam casu puto q lapso predicto triennio, non posset dictus Gulielmus predium huiusmodi repe
2 tere.d.l. si fundum.† arguendo a contrario sensu, qui modus argendi est in iure fortissimus.l.j.§. huius rei, cum suis simili.ff. de offi.eius.cui man.est iurisdi. Si vero ptium non fuisset iustu, sed
3 modicum seu vile, tunc† dico q ex his duobus, scilicet pretij modicitate, et pacto de reuendendo presumeretur contractus feneratitius.not.glo.et post eam Joan.de ana.et docto.in.c.conquestus,
4 de vsu.† Ex qualitate enim pretij presumitur qualitas cotract⁹. l.per diuersas.C.manda.c.et si questiones, de symo.not. glo. in.l.j. ff.de super fi.Bar.in.l.eodem ferro.§.qui maximos.ff.de publi.fa
5 cit.l.cum hi.§.modus.ff.de transactioni.† Quo casu dicerem qd cum dicta pretensa venditio non deberet dici venditio, sed poti⁹ pignoratio, deberent fructus per Petrum percepti imputari in sortem.l.j.et.ij.C.de pigno.acti.et.c.j.cum suis simili.de vsu. dicere etiam isto casu quod post lapsum triennium posset idem Gulielmus a dicto Petro emptore, imo verius creditore, dictum predium repetere, supplendo id quod fructibus imputatis in sorte
6 deesset de pretio:† quia iuri offerendi debitum pro recuperatione rei pignori date non prescribitur, presertim longo tempore, pro quo pro nunc allegasse sufficiat not.per Cynum in.l.cum notissimi.§.sed cum illud.C.de prescriptio.trigin.anno.per Bart. in.l. pignori.ff.de vsuca.et per Angelum.aret.§.actionum, in materia pignoratitie actionis.institu.de acti.et Panor.in.c. cum non deceat.de prescri. Quod vlteri⁹ no psequor donec habuero pleniorem facti informationem.

¶ Argumentum.

¶ Donatio facta a fratre fratri no scripta, nec probata nisi per famulos donatarij absentis, si pro illo nemo stipuletur, non valet. A.F.

1 ☞ Fratres ad successionem fratris qualiter vocentur ab intestato.
2 Donatio ad sui validitate vsque ad quam summam scriptura no indigeat.
3 Depositioni testis producti non vocata parte no est credendum.
4 Seruitoribus an et qualiter credatur.
5 Donationi causa mortis an noceat absentia no interueniete epistola vel nuntio vel acceptatore.
6 Infirmus an in dubio videatur facere actum inter viuos vel vltime voluntatis.

¶ De dona. Consilium.lxxxix.

Ognito casu mihi exhibito, exordiente, Symo trucbeti de Fyorto &c. et dubijs ex casu hmoi subtiliter elicitis, dico et respodeo q si Goffred⁹, de q in casu huiusmodi, ab intestato, et als nulla dispositione habita fine facta de eius bonis decesserit, eide Goffredo equis portionibus successerunt Petrus eiusde Goffredi quodam frater, et Helias nepos ex Andrea altero quodam fratre eiusde quonda Goffre
1 di:† si tame ipsi Goffredus, Andreas, et Petrus fuerint fratres vtrinque coiuncti.aut.de here.ab intest.§.reliquum, colla.ix. aut.vt fra.filij.in prin.eade colla.aut.cessante, aut.post fratres ex vtroque parete, et aut.seq.C.de legi.here. Veru qr in casus positioe enarrant quosda seruitores et famulas dicti petri trucbeti testificatos extitisse, dictu quoda Goffredu oia ei⁹ bona fratri suo donasse, pot esse aliqd dubium, an in vim donatiois hmoi possit ide Petrus petere bona huiusmodi, et ipsum Heliam nepotem suu repel
2 lere. Super quo dico in primis, salua pleniori deliberatione,† qd licet donatio ad sui validitatem scriptura non indigeat, vt colligitur ex not.per glossam magistram super verbo, in scriptis, et ibi notant Petrus de ancha.et Gemi.in.c.j.§. postquam autem, de censi.in.vj.que glo.enumerat trigintaquatuor casus, in quib⁹ scriptura requiritur: quos casus sequit sed alio modo Gulielm⁹ duran.in Specul. titulo.de instru.editio. libro.ij. particula.ij.§. restat, versicu.quid si dum attestationes publicantur in.ij. parte. ad quod facit quod habetur in.l.pactum quod bona fide, et quod ibi glos.super verbo, secundum ius, et doctores.C. de pact.et precipue Salicetus qui dicit fidem non scriptam seruadam vt scriptam, quia scriptura fit ad probandum et demonstrandum.l. cotrahitur.ff.de pigno.et.l.cum res.C. de probationibus. Etia hoc dictum corroborant scribentes in.l.siue apud acta.C. de transac. et canoniste in.c.inter dilectos, de fide instrumento. nisi forte res donate excederent summam quindecim aureorum.l.si quis argetum.§.sin autem amplioris summe.C.de donationibus, secundum glo.in dicto.c.j.de censibus, vel secundum Speculatore.in dicto §.restat, de instru. edi.in.l.in donationibus. C. de donationibus, vel secundum Salicetum in .l.donatio.C.illo titulo. Et dicit Bartolus in.l.quoties.ff.ad legem Falcidiam, quod donatio vltra quingetos aureos sine insinuatione valet, si soluta et detracta gabella remanserint tantummodo quingenti aurei. Insuper ex alio latere, vt clare et apertissime etiam lippis et tonsoribus patet, vt est adagium.glo.in.l.quidam cum filium, super verbo, comittetur stipulatio.ff.de verborum obligationibus, dicta pretensa
3 donatio non videtur obesse dicto Helie trucbeti.† Tum quia de illa non constat, non enim credendum est depositioni sine dicto predictorum testium, pro eo quia non vocato ipso Helia producti extiterunt, qui vocari debuit.l.si quando.C.de testibus, et.c.in
4 nomine domini, extra eodem titulo.† Et quia etiam tempore productionis et depositionis eorundem erant seruitores familiares et domestici dicti Petri trucbeti: propter quod vel eis omnino no creditur, vel proculdubio minus creditur.c. in literis, et quod ibi per glossam et doctores, de testibus: nam testes de familia sua producti non sunt idonei et sufficientes, quos Paulo iurisconsulto interrogari non placuit.l.testes eos.ff.de testibus, et sunt domestici, vt dicit predicta glossa, quibus productor imperare potest et iubere ratione dominice vel patrie potestatis. Tum etiam non videtur huiusmodi pretensa donatio dicto Petro prodesse: quia vt existimo, illa facta est si facta probetur, Petro absenti non interueniente epistola vel nuntio, aut alio qui donatione huiusmodi pro eodem Petro acceptauerit: quod tamen erat necessarium ad illius validitatem, vt not.glossa.et omnes doctores in.l.illud.
5 C.de sacrosanctis ecclesijs.† quod procedit etiam si fuisset donatio causa mortis, vt no.Bar.in.l. inter mortis.ff. de donationibus causa mortis quamuis hec, quatenus de ea costaret, inter deberet presumi in dubio, etiam si facta sit ab infirmo, donatio viuos.l. seia.§. finali, et quod ibi glossa.ff. de donationibus causa mortis, de quo Dynus, Bartolus, Baldus, Joannes de Imola, Alexander de Imola, et communiter doctores in.l. que dotis, in principio.ff.soluto matrimonio, quamuis Antonius de Butrio
6 in.c.ij.per illum textum de consue.† Dixerit quod infirmus non videtur in dubio facere actum inter viuos, sed vltime voluntatis pro quo facit quod notat glossa in.l.j.C.de fal.cau.adiec.lega.sed in hoc reprehenditur a Joanne de Imola.in.d.c.ij.et ab Alexandro in.d.l.que dotis, et cotra eum est casus in allegata.l.seia.§.fi. de donationibus causa mortis. Possunt alie multe rationes ad inualiditatem huiusmodi pretese donationis, etia si de ea appareret, aliegari.sed quia velle plenius informari, qua informatus extiterim per dicti casus narrationem, ego vlterius non insisto.

¶ Argumentum.

¶ Donatio patris filio in potestate existenti facta simpliciter sine retentione vsusfructus censetur facta vt extraneo, et non cofertur. A.F.

1 ☞ Pater donans filio in potestate in dubio simpliciter donare, non in peculium concedere an videatur.et nu.6. vel ex meritis precedentibus.et nu.7.
Donatio est alienatio.
2 Uerbum donare quid importat.
3 Donatum filio a patre, donatum vt extraneo quando intelligatur, vt non debeat conferri.
4 Tituli acquisitio non conuenit nisi inter extraneos.
5 Juramentum rem pro posse validat.
7 Uerbum dono a patre filio prolatum simpliciter, in quo resoluat.
8 Donans ad sustentationem an in peculium videatur concessisse.
9 Donatio patris filio in potestate, cum vsusfructus retentione, an et cur valeat.et nu. seq.
10 Concessio peculij requirit administrationem.
11 Dominium rei donate, et possessio, seu quasi, an transferatur per vsusfructus retentionem.
Peculij concessio non est alienatio, sed administrationis quaru dam rerum commissio.

¶ De dona. Consilium. xc.

Viso instrumēto seu nota donationis olim facte nobili et generoso viro Raymundo de Viennesio, per nobilem et potentem virum dominum Franciscum de Viennesio militē eius patrem, in cuius patris potestate tempore facte donationis huiusmodi existebat et existit, primito q idem dominus Franciscus fecit eidem nobili Raymundo duas donationes, vnam videlicet de domo forti loci Visilie, cum omnibus redditibus, censib⁹, dominijs directis, et alijs inibi mētionatis, et aliam de segnoria et castro de Colungijs, domib⁹, pratis, et alijs inibi mentionatis, que idem dominus Franciscus habebat in mandamento Parisius, Clayssij, et Cassenatici, cuz omnibus homagijs, censibus, et alijs ibi expressis: ibi tamē reseruato et retento vsufructu dictorū dominij, hereditatis, segnorie, censuum, et redditū existentium in predictis mandamentis Parisius, Clayssij, et Cassenatici ad vitam ipsius domini Francisci de Viennesio duntaxat. ¶ Quibus premissis hic dubitatur de efficacia donationū huiusmodi, an videlicet ille debuerint et debeāt fuisse et esse concesse in peculium profectitium, et sic commissio administrationis rerum, iurium et bonorum in instrumento predicto latius expressarum: an ve censeri debuerint et debeāt donationes rerum, bonorum, et iurium huiusmodi: et presertim hoc dubitatur de prima donatione, sup quo articulo dico q vt refert Cy-
1 nus in. l. si donatione. C. de colla. Dy. fuit in opinione † q, vbi pater donat. filio in ipsius potestate existenti, ipse videtur in dubio donare simpliciter, non in peculium concedere, quia donatio est alienatio: sed peculij concessio non est alienatio, sed potius administrationis quarundam rerum commissio. l. filie licet. C. de colla. et not. in. l. peculij, in prin. ff. de pecul. et. l. certum. C. familie erciscū de. et facit pro opinione Dy. l. filie cuius, eod. ti. put plenius prosequitur Cynus referens opinionem huiusmodi, et vt mihi videtur hanc sententiam Dy. sequutus est Jacobus but. in. d. l. si do-
2 natione. † Dicit enim q vbi pater vtitur verbo donationis, tunc videatur simpliciter donare, quia hoc importat verbuz donare. vt. l. j. ff. de donātionibus, et in dubio standum est verbis. l. j. §. si is qui nauē: ibi in re igitur dubia. ff. de exerci. actio. et in. l. prospexit. ff. qui et a qui. idem fuit de mente Baldi in. d. l. si donatione, col. ij.
3 † dicit enim q vbi per concessionem quaz facit pater acquiritur filio titulus, vt quia nomen ei emitur a patre, vel conceditur ei cū titulo, vt quia dicit pater dono tibi, tunc intelligatur donatū vt extraneo, et qd tunc debet hoc habere precipuum, et non tenetur conferre. d. l. filie cuius. et. l. donationes. C. de donationibus inter virum et vxorem, hoc enim ipso quod pater titulum cōcedit filio, apparet secundum Baldum quod intelligitur factum tanquam
4 extraneo, † cum talis actus siue tituli acquisitio non conueniat, nisi inter extraneos. arg. l. proinde. §. si seruus. ff. de stipul. seruo. et per hoc apparet quod talem actum exercendo in filium hoc facit non tanquam in filium, sed tanquam in extraneum. argu. l. nō codicillum. C. de testa. et. l. j. §. sed et si quis. C. de lati. libe. tollen. dicta etiam opinio Dyni videtur fuisse de mente Saliceti in. d. l. filie cuius, col. iiij. versiculo, tertio casu et c. vbi dicit quod quando pater dicit dono, tunc certum est propter significationē verbi qd pater voluit transferre dominium in filium. l. in edibus. §. donari. ff. de donationibus. et idem videtur ibi voluisse Paulus de castro. Ex quibus infertur quod cum in predictis donationibus prefatus dominus Franciscus vsus fuerit verbo dono, cēseri debeat eidem nobili Raymundo simpliciter donasse, non in pecu-
5 lium concessisse: et o† maxime quia in donationib⁹ huiusmodi interuenit iuramentum, quod facit rē valere omni eo meliore modo quo valere potest. l. cum pater. §. filius matrez. ff. de legatis. ij. et quia etiam donationes huiusmodi facte fuerunt cōtemplatione matrimonij tunc contracti per et inter eundez nobilem Raymundum ex vna parte, et nobilem et generosam mulierem Margaretam de bernesio ex alia: que propterea valuit, vt plene prosequitur dominus Guido pape decisionibus magnifici Delphinalis parlamēti, decisione. cxlv. exordiēte, Fuit etiam alia orta que-
6 stio et c. vbi refert ita fuisse iudicatū. † Glossa vero in dicta. l. si donatione, videtur aliter sensisse, et voluisse quod ex verbis non cognoscitur an donetur, an cōcedatur filio vt in peculium habeat, vel extra peculium, et tanq extraneo: sed ex meritis precedētibus, quod etiam, vt ibi refert Cynus, voluit Jacobus de rauē. ad qd facit. l. si vero non remunerandi. §. papinianus. ff. manda. et si non precesserint merita, presumitur patrem non donasse: sed in peculium concessisse. Bartolus etiam in dicta. l. si donatione, videtur
7 aliter loqui, quā Dynus et sequaces. sunt etiam qui † dicunt quod ad hoc, vt pater intelligat donare res vel bona filio, oportet qd vel eas emerit nomine eiusdem filij et filio tradiderit, dicta. l. filie cuius. aut quod donet propter precedentia bene merita filij: et qd si nō appareat quod pater emerit nomine filij, vel quod bene merita eisdem precesserint, pater dando simpliciter rem filio, etiam si vtatur verbo dono, non tamen intelligatur donare, sed in peculium concedere. l. quod fructuarius. ff. de acquirendo re. domi. l. final. ff. de pecul. lega. et. l. cum pater. §. pater pluribus, et quod ibi glo. et Bart. ff. de legatis. ij. Et sic apparet quod iste casus non est sine difficultate, signanter quatenus concernit donationem factā de domo forti loci Visilie, cum redditibus, censibus et c. existētib⁹ in mādamentis Visilie et Sechbiline: eo maxime quia in donatione huiusmodi dictum est, quod idez dominus Franciscus donabat dicto nobili Raymundo eius filio pro intertenendo eius sta-
8 tum. † Et sic videtur donasse ad sustentationem eiusdem nobilis Raymundi: ergo videtur in peculium cōcessisse, per id quod not. Albe. in dicta. l. si donatione, col. ij. ibi, si vero pater dedit filio ad sui sustentationem. Facit tamē magnam presumptionem pro eodem nobili Raymundo transactio celebrata et inita per et inter ipsum nobilem Raymunduz ex vna parte, et nobilem Gulielmū de viennesio eius fratrem ex alia, sub presentia dicti domini canonici sic fieri volentis, consentientis, et iubentis, in qua commemorate extiterunt donationes antedicte, et dictum in sui presentia, quod ipse res iura et bona predicta dicto nobili Raymundo donauerat donatione inter viuos et c. et quia, vt predixi, iste articulus est dubius, consulerem ipsi nobili Raymundo, vt procuret de nouo sibi, et pro se, et eius heredibus donari predictam domū fortem Visilie, cum censibus, redditibus, et alijs existentibus in dictis mandamentis Visilie et Secbiline, citra preiudicium dicte prime donationis: et si aliter fieri non possit, patiatur dictus nobilis Raymundus, qd idē do. Franciscus sibijpsi reseruet vsumfructum domus et bonorum huiusmodi.

9 † Quo vero ad donationem factam de segnoria et castro Colungijs, domibus, pratis, et alijs existentibus in mandamentis Parisius, Clayssij, et Cassenatici, dico et respondeo quod proculdubio ista videtur fuisse et esse vera donatio, non concessio in peculium: quod ex eo maxime apparet, qa dictus dominus Franciscus sibi retinuit vsumfructuz quandiu viueret, et sic non videtur res, bona, et iura huiusmodi dicto Raymundo concessa ad sui sustentationem, viuente donatore: vel aliqua administratio in bonis, rebus, et iuribus huiusmodi eidem
10 attributa aut concessa, † quod tamē requirit et exigit donatio seu concessio in peculium, vt apparet per ea que notant doctores in dicta. l. si donationē. Et quāuis donatio huiusmodi facta extiterit filio in potestate domini donatoris existenti, illa tamē valuit et valet de iure ratione iuramenti prestiti per ipsum dominū donatorem. per ea que no. Baldus in. l. iij. C. de vsucapi. pro dona. et in repetitione. l. ij. char. xv. col. iij. versic. et idem credo quando pater donat filio et c. ff. de iureiurando. plenius consilio. cclxv. exordiente, Premittendum est qd euidentiam et c. in tertia parte, vbi allegat multas, et pulchras rationes. et Alexāder de imo. in dicta l. si donatione. col. v. versic. vtrum autem donatio et c. et cōsilio. cx. exordiente, Ponderatis his que in themate et c. in tertio volumine. et pro hoc optime faciunt rationes et decisio allegate per dom.
11 Gui. pape. in dicta decisione. cxlv. vbi videri potest. † Puto etiā quod, cuz idē dominus Francisc⁹ donator sibi retinuerit vsumfructum rerum et iurium predictarum, fuerint dominiū et possessio earūdem, seu quasi, translata in ipsum nobilem Raymundū. l. quisquis, et quod ibi glos. Salice. et doctores, et in. l. si quis argentum. C. sed si quidem. C. de donatio. Et non videntur mihi habere dubium, que dixerim sub correctiōe cuiuslibet domini melius sentientis.

¶ Argumentum.

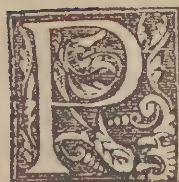
¶ Extraneus heres sub conditione institutus, ea pendente substitutis satisdare tenetur de restituendo, et nihilominus inuentarium conficere. V. F.

1 ☞ Inuentarium est caput rationis.
2 Heres de restituendo grauatus inuentarium non conficiens, ad quod compelli potest, perdit trebellianicam.
3 Substituti copiam inuentarij habere debent propter metum bonorum mobilium.
4 Substituti iuncto etiam fideicommissario possunt cōficere inuētarium.
5 Extraneus institutus, grauatus de restituendo, an substitut⁹ teneatur satisdationem prestare.
6 Substituti in possessionem iure pignoris mitti possunt, extraneo fideicommissario non satisdante.
7 In codicillis quid legari potest,

Hereditas

8 Hereditas quo iure in codicillis relinqui possit.
9 Alienationes per fideicommissarium an currant usque ad quartã trebellianicam.

¶ De insti. et substi. Consi. xcj.

Ponitur in facto qd ho nesta quondam mulier Chatharina relicta Ioãnis boneti de guilbestra Ebredunensis diecesis fecit et condidit eius ultimum et nuncupatiuum testamentum, in quo inter alia per eam disposita et fieri ordinata instituit et ore proprio nominauit eius heredem vniuersalem Nicolaum Michaelis, filium quondam naturalem et legitimum magistri Turini Michaelis, voluitque et ordinauit quod, si contingeret eundem Nicolaum decedere sine herede vel heredibus a suo corpore legitime procreato aut procreatis, hereditas et bona eiusdem Catharine testatricis pleno iure deuoluerentur et peruenirent ad prouidos viros Antonium michaelis filiũ quõdam Audrati michaelis, et Marconum et Petrum michaelis fratres, filios quondam naturales et legitimos Gulielmi Michaelis equis portionibus inter eos diuidẽda seu ad eorum liberos: quod testamentum voluit valere iure nuncupatiui testamenti vel codicillorum, aut iure donationis causa mortis, seu cuiuscunque vltime voluntatis, et omni alio iure, quo melius valere et tenere posset.

Preterea ponitur in facto qd dicta Catharina testatrix post testamentum huiusmodi fecit et cõdidit codicillum, in quo inter cetera voluit et ordinauit quod prefatus Nicolaus heres vniuersalis per eam institutus fieret ecclesiasticus, et missam pro eius anima, ac parentum et benefactorum suorum celebraret: et casu quo non fieret ecclesiasticus, et ordines sacros non reciperet, et missam non celebraret, eadem Catharina legauit pfatis Antonio michaelis, ac Petro et Marco michaelis, et iure legati reliquit medietatem omnium bonorum suorum tam mobilium, quam immobilium: in quo etiaz codicillo dictum suum vltimum testamentum, et omnia alia vniuersa et singula in eo cõtẽta et descripta obtinere voluit atque iussit, premissis et aliis in codicillo cõtentis in omnibus aliis capitulis plenissimam roboris firmitatem addens. Predicta autem Catharina testatrice in voluntate huiusmodi vita functa, idem Nicolaus bona et hereditatem huiusmodi adiuit et acceptauit, proque ipsius vniuersali herede se gessit, et representauit, ac etiam gerit et representat.

¶ Questitum est de multis, et primo quidem an dictus Nicolaus teneatur et debeat inuentarium conficere de bonis rebus et iuribus dicte quondam Catharine testatricis. ¶ Secundo, an idem Nicolaus heres institutus cogi posset et valeat ad satisdandum de dandis et restituendis legatis et fideicõmisso superius mentionatis in euentum conditionum, de quibus supra. ¶ Tertio, an codicillis de iure valeat. ¶ Quarto an de quota parte et portione bonorum et hereditatis dicte quõdam Catharine possit et valeat prefatus Nicolaus disponere.

Christi nomine inuocato: viso casu superius mẽtionato, et dubiis ex casu huiusmodi elicitis, dico et respondeo ad dubia huiusmodi prout infra. Et primo ad primum qd, cum prefatus Nicolaus heres grauatus extiterit de restituendis bonis et hereditate prefate Catharine in euentum cõditionis, de qua in substitutione per eã facta, et propterea, si locus fuerit substitutioni huiusmodi, tenebit prefatis Antonio Marcono et Petro Michaelis facere et reddere rationem. l. cum tale. §. j. et quod ibi glos. Barto. Bald. et doctores. ff. de conditionibus et demonstrationibus. not. Cy. in authẽ. sed cum testator, versiculo, octauo queritur. C. ad legem falcidiam: ipse Nicolaus tene-
1 tur et debet de bonis huiusmodi inuentarium conficere: † quia inuentarium est caput rationis, quod etiam voluerũt Iacobus de are. Richardus malum. et Cynus in dicta authen. sed cum testator. et idem voluit Bald. in dicta. l. cum tale. §. j. hinc dicunt Iacobus de are. Richar. malum. Cynus et moderni magis communiter in dicta authen. sed cum testator, et alii in aliis locis, quod,
2 † nisi heres de restituendo grauatus inuentarium conficiat, ipse perdit trebellianicã: et nõ soluz tenetur ipse Nicolaus heres grauatus inuentarium cõficere, sed etiã ad hoc faciendum potest cogi et compelli ad instantiam dictorum Antonii Petri et Marconi, vt voluit Ioan. Pet. ferra. in sua practica. tit. for. libel. quo agi ex substi. in glossa super verbo, ac per fideicommissuz. versi. ex quibus decidit istud quotidianum. ecce quod extraneus est institutus &c. Paulus de castro in dicta. l. cum tale. §. j. vbi etiam se dicit ita consuluisse per dictum. §. j. vbi etiam secundum eum doct. videntur hoc terminare: quia in eo dicitur quod heres grauatus tenetur reddere rationem, vt predixi, ergo conficere inuentariuz, quod est caput rationũ. arg. l. j. §. officio. ff. de tute. et ratio. distra-
3 hen. et † debebunt ipsi substituti, secundum mentem Paul. habere copiam inuentarii huiusmodi, presertim propter bona mobilia, ne dissipentur, et vt adueniente conditione, si fuerunt dissipata, petantur per prefatos substitutos ab heredibus eiusdem Ni-
4 colai. † Illud autẽ certum est, quod prefati Antonius Petrus et Marconus substituti, si velint, poterunt inuentarium conficere de dictis bonis, etiam inuito eo Nicolao, per id quod not. Paulus de castro. ff. quemadmodum vsufruct. caue. super rubrica, pro quo facit quod notat Iacobus rebuf. et Ioannes de pla. in. l. defensionis facultas. C. de iur. fis. cum enim hoc prosit prefatis substitutis, et eidem Nicolao non noceat, hoc non est prohibendum. ar. l. ij. §. item varus. ff. de aqua pluuia arcen.

5 † Ad secundum questitum dico et respondeo quod, cum idem Nicolaus non sit de liberis primi gradus dicte quondam Catharine, quinimo nec de liberis eiusdem, sed sit sibi extraneus, ipse tenetur prestare satisdationem huiusmodi. l. ij. l. si postque. et. l. cum archimedoram, cum suis simili. C. vt in possess. lega. vel fideicom. et. l. iubemus. arguendo a contrario sensu, seu casus specialitate. C. ad trebel. not. Barto. in dicta. l. cum tale. §. primo. ff. de conditionibus et demonstrationibus. quod etiam ibi voluit Paulus de castro. Et quamuis gloss. ibi dicat se hoc non inuenire iure nouo, scilicet quod heres grauatus satisdare teneatur: tamen subaudiendum est quod etiam hoc non reperitur iure nouo prohibitum, nisi quãdo pater rogatus est restituere filiis. aut frater fratri. dicta. l. iubemus, in principio. ergo in aliis remanet incorrectus. titulus vt lega. nomi. cauea. l. j. §. finali. ff. ad municipa. et ita notatur in dicta. l. cum archimedorã. facit. l. san-
6 cimus. C. de testa. et. l. precipimus. C. de appellationibus. † Et si idem Nicolaus non satisdet, debebunt prefati substituti mitti in possessionem bonorum defuncte Catharine, vt sic in ea sint iure pignoris, non vt heredem expellant dicta. l. si postque. l. qui legati. et l. certa, cum simili. C. vt in possess. lega.

Ad tertium dico et respondeo quod sic: cum in eo fuerit sufficiens testium numerus, et fuerint
7 alia requisita obseruata. † Illud autem certum est quod non solũ possunt legari res particulares, sed etiam pars, seu quota omniũ bonorum. l. nõ amplius. §. cum bonorum. ff. de legatis. j. et. l. cum autem pars. ff. de legatis. ij. potest etiaz legari pars hereditatis. l. si quis seruum. §. fina. eodem titulo. et potest hoc fieri non soluz
8 in testamento, sed etiã in codicillis: † quemadmodum et in eis relinqui potest hereditas per fideicommissum. quamuis non iure directo. l. hereditatem, et quod ibi glo. et docto. C. de codicillis.

9 † Venio ad quartũ: super quo dico quod bene faciet prefatus Nicolaus si ab omni alienatione interim abstineat. l. fina. §. sinautem sub conditione. C. communi. de lega. et si contrarium faciat, deinde contingat conditionẽ substitutionis euenire, reuocabuntur alienationes ipso iure. dicta. l. fina. versi. sinautem auaritie cupidus &c. saltem quatenus in alienando excessisset quartam trebellianicam: hoc est, vbi alienasset vltra quartam huiusmodi, quia fortasse vsque ad hanc quartam tenerentur alienationes, per id quod voluit Alexã. de Imo. consilio. iij. exordiente, Viso processu cause principalis, in tertio volu. Bar. in. l. in quartã. ff. ad. l. falcidiam. Pau. de cast. in. l. filiũ quez, col. iij. C. familie erciscun. et Panormi. in. c. Raynaldus, colũ. antepenultima, de testa. tenebitur tamen idem Nicolaus, seu heres eius imputare in quartam trebellianicam fructus, quos ipse Nicolaus perceperit. l. in fideicommissariam, in princi. et quod ibi docto. ff. ad trebel. et. l. iubemus, et quod ibi glo. et docto. C. eod. titulo.

¶ Argumentum.

¶ Heres instituta vxor quandiu vixerit, nullo adiecto substituto semper heres est, et suos heredes facit: cui ad secunda vota conuolãti infra annum luctus hodie pene ciuiles nõ infligende. V. F.

1 ¶ Hereditas dari aut relinqui in diẽ incertã non potest, si nullus alius reperiatur institutus.
2 Institutio, quandiu vixerit, temporis adiectionem cur expellat etiam in codicillis.
3 Multe et varie summorum virorum opiniones, an mulier infra annum luctus secũdo nubens incurrat infamiam, et penas a lege statutas. et. 4. et. 5. vbi distinguitur. et. 6.
4 Cõtra successiones, que sunt de iure ciuili, seruatas in foro iustiniani, an possit dispensare ius canonicum.

5 Nec ad apostolum nec ad conditorem canonis pertinet corrigere leges ciuiles vbi nõ est questio de peccato, sed de bonis moribus.
6 Mulier, que renupsit, tanq̃ ingrata animam defuncti offendere dicitur.
7 Ueritatem inuenire difficile est vbi sapientes discordant.
8 In bonis indiuisis quando, ⁊ in quibus fratres succedãt vel participent.
9 Conditionalis dispositio adueniente conditione sumit effectum.
10 Aduersus possessores bonorum vno libello quando agi possit.

¶ De secund.nup. Consilium.xcij.

Christi nomine inuocato: viso casu mihi exhibito parte honeste mulieris Bertrane bertbone filie quondam naturalis ⁊ ltie defuncti viri Hugonis bertbonis ⁊ dubijs ex casu huiusmodi elicitis, necnõ etiã testamento ⁊ codicillis dudum factis per prouidum quondam virum Joannem bertbonis eiusdem Bertrane patruum, dico ⁊ respõdeo ad dubia huiusmodi, put ecce. Et primo ad secundũ, omisso primo, quod licet honesta quondam mulier Joãna carbonerie dicti Joannis bertbonis quondam vxor heres instituta extiterit p ipsuz Joannem eius maritum ad ipsius Joanne vitam tantum, ipsa tamen censeri debuit vera heres, si tamen illius hereditatẽ adiue
1 rit, † quia vt voluerũt Bar. Ange. ⁊ Joan. de imo. in. l. hereditas. ff. de here. institu. hereditas alicui dari aut relinqui non potest in
2 diem incertam, si nullus alius reperiatur institut⁹, ⁊ per hoc † dicit Joã. de imo. in. d. l. hereditas, videri q̃, si quis instituat vxorẽ vel alium donec vixerit ipsa vxor vel alius institutus, remoueri debet temporis adiectio, ⁊ durabit heres etiam post mortem, ⁊ sic remanebit hereditas penes heredem instituti, ⁊ hoc expresse voluit Bal. in. d. l. hereditas: cui quo ad hoc nõ videt contradicere Joannes de imo. Quo fit vt, cum dictus quondam Joãnes bertbonis testator nullum heredẽ instituerit post mortẽ dicte Joanne eius heredis, hoc est nullum heredem instituerit, qui eidẽ Joãni post mortem eiusdem Joãne iure hereditario, seu vt illius heres succedere potuerit, fuerit eadẽ Joanna eius heres: ⁊ nõ soluz cum in humanis agebat, sed etiam post eius mortem: quinimo etiam si prefatus quondam Joannes testator eandem Joannam eius vxorem suam heredem instituisset ad eius vitam duntaxat, ⁊ post ipsius Joanne mortem aliquem alium, adhuc verum esset ipsam Joannam fuisse heredem, ⁊ esse non desijsse. l. ei qui soluendo. ff. de here. instit. ⁊ vt voluit Marti. siluia. in dicta. l. hereditas quem ibi sequitur Bal. ⁊ Joan. de imo. detrahi debuisset tempus appositum in institutione eiusdem Joãne: ⁊ sic, non obstãte adiectione temporis, ipsa fuisset heres pure ⁊ perpetuo, ⁊ per institutionem alterius heredis post eius mortem visa fuisset esse rogata de restituenda hereditate post ipsius Joannis mortem illi herede instituto, ⁊ per hoc apparet non oportere insistere super tertio quesito, quia esto q̃ in codicillis non possit verbis directis relinqui hereditas. l. hereditatem, cuz suis similibus. C. de codicil. hoc tamen non nocuit ipsi Joanne in dicto testamento institute.

Ad quartum dico ⁊ respondeo q̃ per codicillos, de quibus in eo, nõ cassatur per dictum testamẽtum, sed potius in eis confirmatur per dictum testatorẽ: nisi forte quis dixerit q̃ imo cassetur pro eo, qz in testamento erat Joãna heres instituta ad eius vitam tãtũ, sed in dictis codicillis instituitur insolidum. sed istud non obstat: quia, vt predixi, etiaz sine codicillis reijcienda erat adiectio temporis, ⁊ quia etiaz in testamento heres instituta extiterat insolidum. non enim in illo datus est sibi coheres, qui cum ea viuente concurreret, vel etiam qui post ipsius mortem dicto Joanni testatori succederet.

3 † Uenio ad quintum quesitum super quo dico q̃ hic non est dubium quin, secundum dispositionem iuris ciuilis, dicta Joanna perdiderit sibi relicta per viruz. l. j. ⁊ ij. C. de secundis nuptijs. sed in hoc stat, dubium an pene, de quibus in dicta. l. faciant q̃ in bonis huiusmodi succedere debuerint fratres prefati testatoris, postquam ei non superfuerunt liberi aut parentes. dicta. l. j. versicu. his etiam admittendis. ⁊ aut. de nuptijs. §. prime siquidem nuptie: ibi, que vero a priore marito ⁊c. colla. iiij. sed cum beatus Paul⁹ apostolus dicat prime ad Corin. c. vij. Mulier mortuo viro soluta est lege viri, ideo nubat in dño cui vult. de quo habetur in. c. penul. ⁊. c. fi. de secun. nup. remanet difficultas an pene huiusmodi, hoc est, que mulieri imponuntur pro eo quia nimis festinãter, hoc est infra annum luctus, secundum matrimonium contraxit, sint hodie sublate per ius canonicum, super quo reperiuntur varie opiniones. Innocẽtius enim in dicto. c. fina. quem ibi ⁊ in dicto. c. penultimo communiter sequuntur canoniste, tenuit quod sic. idem voluit glossa in. l. liberorum, quam etiaz aliqui legiste ibi sequuntur. ff. de his qui notan. infa. ⁊ idem voluit glossa, ⁊ post eam Bartolus, Angelus, ⁊ Salicetus in. l. j. C. de secundis nuptijs. ⁊ pro hac opinione ponit multas rationes Hostien. in dicto. c. penultimo, quam etiam refert Cynus in dicta. l. j. C. de secundis nuptijs. Alia vero fuit opinio, quod dicte pene non sint hodie sublate, ⁊ hanc videtur sensisse glossam in. l. decreto. C. ex quib. cau. infami. irroga. ⁊ hãc apertius tenuit Godoffre. in dicta. l. j. C. de secundis nuptijs: motus rationibus de quibus ibi. Illam etiã tenuit Jacobus de rauẽ. prout ibi refert Cynus, qui etiam eam sequitur respondens rationibus Hostien. allegatis in dicto. c. fina. Petrus vero de bellaperti. prout refert Baldus in dicta. l. j. col. iij. versiculo primo quero de eo quod querit glossa, dicit quod mulier secundo nubẽs infra annum luctus incurrit omnes penas eiusdem. l. j. excepta infamia: dicẽs quod ius canonicum quãtum ad alias penas in dicta
4 l. insertas non potest dispensare contra illam. l. ⁊ maxime † quo ad successiones, que sunt de iure ciuili. ⁊ dicit Petr. quod dicta. l. seruari debet in foro Justiniani, ⁊ cuiuslibet domini temporalis. ⁊ hanc opinionem videtur sequi Baldus in dicto versiculo primo quero de eo ⁊c. hanc opinionem etiam sequutus est Paulus de castro in dicta. l. decreto. in fi. vbi dicit, secundum eius consciẽtiam putare veriorem esse glossam dicte. l. decreto, et rationem
5 adijciens † dicit quod nec ad apostolum, nec ad conditorem canonis pertinet corrigere. ll. ciuiles vbi non est questio de peccato, sed de bonis moribus. Baldus vero in dicta. l. decreto, refert opiniones: ⁊ inter alias dicit se vidisse consilium Rayne. de frol. ⁊ Pau. de lia. qui distinguebãt, q̃ aut tempore quo secundo nubit mulier poterat esse periculum perturbationis sanguinis, ⁊ tunc fit infamis, ⁊ consequenter etiam alias penas incurrat, de quibus in dicta. l. j. C. de secũdis nuptijs: aut tempore quo nubit non poterat esse periculum perturbationis sanguinis, ⁊ tunc non fit infamis. Et hãc opiniõẽ firmauit Baldus in dicta. l. liberorum, ad finez principij. vbi etiam refert cõsiliũ Rayne. ⁊ Pau. de lia. Reperio aũt quod Alexander de imola in dicta. l. j. C. de secundis nuptijs, refert ⁊ affirmat Angelum consuluisse quod, si maritus vxorem heredem instituit, que postea infra annum transeat ad scda vota,
6 ipsa priuatur hereditate † tanq̃ ingrata ⁊ offendens animã defuncti, non quia durent dicte pene legales: ⁊ incipit consilium huiusmodi, maritus veniens ad mortem ⁊c. dicit etiam ibi Alexan. quod idem consuluit Bal. consilio incipiente, In Christi nomine amen, proponitur in facto ⁊c. Ego tamen, vt verum fatear, nullũ ex his cõsilijs reperio inter mea. Ex premissis patet quod iste articulus non est sine grãdi difficultate: quia, vt dicit Aristoteles.
7 Difficile est inuenire veritatem vbi sapientes discordãt. si appareret quod seruari consueuerit in prouincia, illud sine dubio esset seruandum si autem nõ appareat, manet difficultas, habet enim quelibet ex dictis opinionibus defensores, ⁊ quidem non contemnende, sed maxime autoritatis. ⁊ fortissimis rationibus fulcitos. His igitur deterritus super hoc articulo consulere non audeo, quanuis potius existimem dictas penas sublatas.

Ad sextum non oportet respõdere, pro eo quia, vt apparet ex his que predixi super secũdo quesito, hereditas dicti quondam Joãnis berthonis testatoris adiri potuit ex dicto testamento per quod fuit eidem quõdam Joanne delata hereditas.

† Ad septimum dico et respondeo quod, licet post mortem patris prefati testatoris remanserit idez testator, ⁊ quatuor eius fratres, ⁊ bona paterna inter eos indiuisa non propterea debuerunt fratres huius Joannis testatoris habere partem in bonis per eum acquisitis: in prouincia eniz seorsum ⁊ ad partem maneret, nisi inter eos interuenissent promiscui actus societatis negotiando, ⁊ omnia lucra inuicem cõferẽdo, vel nisi essent quesita suo ⁊ dictorum fratrum nominibus, pro quo allegasse sufficiat. l. cum duobus. §. papinianus, ⁊ quod ibi doctores. ff. pro so. Bar. in. l. titium ⁊ meuium. §. altero. ff. de administra. tut. Barto. ⁊ docto. in. l. si patruus. C. cõmuni. vtriusq; iudi. ⁊ Bal. in. c. j. §. si duo fratres de duob⁹ fratri. de nouo benefi. inuesti. ⁊ in. l. finali, vbi etiam per alios. C. de colla. ⁊ in. l. j. C. qui testa. face. pos. Ex quibus infero eũdem quondã Joãnem de dictis bonis insolidum testari potuisse.

Ad octauum dico in primis vt predixi, quod testamentum ⁊ codicilli predicti nõ se inuicem impugnãt. Ad id vero quod inibi queritur, an honesta mulier Bertrana

trana barthone neptis ex fratre prefati quondam Joānis testatoris eidem Joanni ab intestato succedere valeat. Dico ꝙ nō, quia ille nō est mortuus intestatus: sed an alio iure, hoc est, pro eo quia Joanna heres instituta conuolauit ad secūda vota infra annum luctus, apparet ex his, que predixi super quinto quesito, ꝙ super hoc est magna difficultas si enim manerent pene dicte. l. j. C. de secun. nup. vt multi voluerunt, dicta bona fuissent deuoluta ad fratres eiusdem quondam Joannis, dicta. l. j. et aut. de nup. §. prime si quidem nuptie: ibi, que vero a priore marito ⁊c. quo ad id vero, quod ibi querit de bonis donatis vel acquisitis à Bertrando carbonerie vigore adoptionis, vel filiationis ⁊c. dicam in fine, cum respondebo ad primum quesitum.

Ad nonum non possum bene respondere. cum non viderim quittantiam, de qua ibi, nec intellexerim sub qua conditione Hugo barthonis quittauerit ⁊ liberauerit Joannem eius fratrem. Dico tamē ꝙ, si conditio huiusmodi expirauerit, vel adimpleta non extiterit, ipsa quittantia nō est
9 sortita effectum: † quia conditionalis dispositio adueniente conditione sumit effectum. l. cedere diem. ff. de verbo. sign. l. pecuniam. ff. si certū peta. ⁊. l. qui heredi. §. fi. ⁊ multis. ll. eiusdem tituli. ff. de condi. ⁊ demon. de quo per Alexan. de Jmo. consilio. lxxviij. exordiēte, Visis ꝙ eleganter ⁊ in facto ⁊ in iure ⁊c. ad fi. in. iiij. volumi. etiam si prefatus quondam Joannes bona fide promisisset, vel iurasset aliquid facere, vel dare dicto quōdā Hugoni, ⁊ ipse vel eius heres postea hoc nō fecisset, nō est locus predicte quittātie. l. si qs maior. iunctis ibi not. per docto. C. de trāsac. ⁊ quod ponit Pau. de ca. consilio. lxvij. exordiente, Visis ⁊ consideratis omnibus de quibus ⁊c. et Ange. consi. cclxxviij. quod incipit, Ex themate et actis ⁊ agitatis ⁊c. Cū videro pdictā quittantiā securius loquar.

10 † Venio ad decimū in quo queritur de multis, Primo an cōtra omnes possessores bonorum dicti quondam testatoris possit agi vno libello. Ad quod respondeo ꝙ, si bona huiusmodi essent eis simul vēdita, et ipsi ea pro indiuiso possiderent, illi possent vno libello conueniri: alias nō, pro quo allegare sufficiat not. per Specu. titu. de libelli concep. §. fin. versicu. sed pone titius agit ⁊c. per Bal. in. l. si quis. §. vnius, in princ. ff. de procura. et per Ang. in. l. j. §. quinimo. ff. si pars heredita. peta. multas remissiones ponit Alexan. de Jmol. in. l. edita. colū. ix. versi. an autē tunc indicetur: ibi, vbi autem vnus ageret vna actione ⁊c. C. de eden. Secundo ibi queritur, vtrum sit agendū via possessorij, aut petitorij. Ad quod respondeo, ꝙ via petitorij nō, cum video, etiam supposito ꝙ dicte pene sine dubio manerent, qđ hec Bertrana possit intentare possessorium, et quidem non retinende, quia non possidet: non etiam retinende, quia non possedit non etiam adipiscende, vt colligitur ex predictis: nō etiam agere potest petitione hereditatis. Tum quia vt dixi non est heres. Tum et quia illa regulariter non datur contra titulo possidenté, cuiusmodi sunt isti possessores, vt ponitur in facto: ⁊ eadem ratione nō videtur posse agi publiciana. Remanet igitur ꝙ agendum esset rei vendicatione, ⁊ sic probandum esset dominium dicti quōdam Joannis barthonis.

Ad primum quod supra obmisi, dico ꝙ, nisi cōstitutio dotis facta fuisset per prefatum Bertrādum carbonerie de omnibus bonis ⁊ iuribus suis tunc presentibus ⁊ futuris quibusdā de quibus ibi exceptis inquiri poterat de effectu illius pacti, per quod idem Bertrandus tenebatur ⁊ debebat extunc in antea recipere prefatum Joannem testatorē, ac etiā habere ⁊ tenere extunc in antea in eius filium adoptiuum, ipsum tractando tanꝙ filiū, ⁊ de eo faciendo ac si esset eius filius naturalis ⁊ legitimus: super quo videri poterant not. per Barto. et alios in. l. quidam cum filium. ff. de verbo. oblig. sed quia idem Bertrādus dicta omnia eius bona, ⁊ iura tunc presentia et futura eidem Joanni in dotem constituit, pro et nomine dicte Joanne eius filie, quibusdā paucis exceptis, nō video quid idem Joannes petere potuerit in illis bonis post mortem Bertrandi vita functi superstite filia.

¶ Argumentum.

¶ Libellus inepte conceptus actionem alioqui iustam reddit inutilem, vnde de integro totam oportet causam incipere: melior igitur concordia. V. F.

1 ☞ In negatoria actione quid deduci debeat in negante seruitutem, ⁊ quid sufficiat probasse ad victoriam obtinendam.
2 Quelibet res presumit esse libera, que presumptio transfert onus probandi in aduersarium.
3 De rebus inter alios gestis nihil ad extraneum possessorem.
4 Verba enuntiatiua quibus noceant aut prosint.
5 Personalis obligatio fundum non sequitur.
6 Possessor in actione hypothecaria qualiter conuenitur.
7 Extractura ex libris calculorum an ⁊ quando fidem faciat.
8 Veritas vincere debet.
9 Libellum ineptum producens appellationem non prosequatur, sed noua agat lite.

¶ De seruitu. et aqua. Consi. xciiij.

1 IN † negotiaria actione deduci debet dominium, seu quasi, illius rei, quam actor negat debere seruitutem, vel quam pretendit esse liberam vel immunem: sufficit tamen ad victoriam obtinēdam ꝙ ipse probet possessionem rei huiusmodi de presenti. Quia, cum in dicta actione sicuti ⁊ in cōfessoria deducatur dominium incidenter, non principaliter ex probatione possessionis huiusmodi presumitur actor dominus secundum glos. quam ita intelligit Barto. in. l. quidam in suo. ff. de condi. institu. not. glo. Bart. ⁊ doc. in. l. sicuti. §. sed si queratur. ff. si seruitus vendi. ⁊ est bonus tex. cum gloss. in. l. j. ff. famil. ercis. ad quod facit quod no. Cy. in. l. ij. in. iiij. q. principali. C. que sit no. consue. quod etiam voluit Bal. in. l. cum res. in fi. C. de probatio. et Ange. in. §. sic itaque, versicu. quero secundo, institu. de actioni. non autem tenetur probare ꝙ predium sit liberum, quia presum-
2 ptionem pro se habet: † quelibet enim res presumitur esse libera. l. altius, ⁊ quod ibi glo. Pau. de Castro ⁊ docto. C. de seruitu. et aqua: ⁊ in dicto. §. sed si queratur. ⁊ huiusmodi presumptio transfert onus probandi in aduersarium, vt voluit glo. in. l. circa. ff. de probationi. Pet. Jaco. in suis libel. sua rubrica de negato. actio. post sententiam, ver. recte dicitur ꝙ reus nō probauit ⁊c. ⁊ Alex. de Jmol. in. l. si prius, col. vj. versicu. et similiter in secundo casu attento ꝙ agēs in negatoria ⁊c. ff. de no. oper. nuntiatio. Ex quibus infero ꝙ, si libellus parte prouideri viri Jacobi bedini, cōtra et aduersus venerabilem virum dominum procuratorem seu yconomum venerabilis ecclesie collegiate sancti Petri de burgo Valentie, oblatus et productus, fuisset bene cōceptus, et vt oportebat formatus, satis videtur eundem Bedini potuisse facile obtinere victoriam: si enim deductum esset dominium, seu quasi domus, de qua in actis, prout deduci debuit, probatio illius in dicta actione requisita erat facilis: quia, vt predixi, ad hoc sufficiebat probatio possessionis de presenti, que erat facilis: quinimo de ea apparet ex assertione partis aduerse, et sic non erat in probatione dominij multum elaborandum, prout nec super libertate eiusdem domus, cum illa presumatur, nisi appareat de pretenso onere, de quo non apparet, saltē sufficienter ad victoriam obtinendā.

Quamuis enim idem dominus yconomus deduxerit ipsam venerabilem ecclesiam fuisse in possessione, seu quasi per tanti temporis spatium, ꝙ de contrario hominū memoria non existit, percipiendi, ⁊ exigendi annis singulis a possessoribus dicte domus, et pro ea duos florenos: hoc tamen non est probatum. Nullus enim ex testibus parte eiusdē domini yconomi de possessione huius temporis deposuit, vt clare videri potest per discursum attestationum predictorum testium: quibus etiam non suffragātur duo pretensa instrumenta, primum videlicet cuiusdam pretense venditionis facte, vt in eo asseritur, pridem de anno domini millesimo. ccccxxvj. et die. xiij. mensis Februarij per religiosum virum fratrem Gulielmum de barcelone, ordinis conuentus fratrum minorum Valentie, honorabili quōdam viro Petro borcerij: et aliud cuiusdam pretensi appēsionamēti facti, vt asseritur, per Aymarum borcerij Jaquemeto boleti Anno dominice incarnationis millesimo. ccccxlij. die. vij. men-
3 sis Januarij. † Tum quia de venditione et appensionamento huiusmodi, et contentis in eisdem, vtpote de rebus inter alios gestis, nihil ad dictum Jacobum Bedini extraneum possessorem. c. inter dilectos, de fide instru. l. j. C. res inter alios acta, ⁊ qđ ibi in rubri. c. ꝙuis, ⁊ quod ibi glos. ⁊ doc. de re iudi. ⁊. l. si vnus. §. in summa. ff. de pac. de quo in terminis magis vicinis per Spec. ti. de loca. §. nūc aliqua, ver. quinquagesimoseptimo queritur ⁊c. et Old. cōsi. mihi. ccxx. exordiēte, Qđ attēto processu cause vertētis inter nobilē Gulielmū agentem ⁊c. Tū ⁊ quia, quatenus in dictis pretensis instrumentis sermo factus pretēditur de dictis pretēsis duobus florenis, ille factus est enuntiatiue, qui propterea nō probat
4 contra extraneum: † nec verba enuntiatiua, nocent aut prosunt alijs, preterꝙ contrahētibus. l. optimam. C. de cōtrahen. ⁊ cōmitten. stipu. c. si Papa, de priuileg. in. vj. ⁊. c. cum in iure peritus, de offic. deleg. ⁊ ibi per Inno. Tum et quia dicta pretensa instrumēta non sunt antiqua ea antiquitate, qua opus est in hoc casu, vbi

videlicet instans pro pensione se fundat in sola pretensa possessione seu quasi, prout hic, pro quo sufficiunt not. per Cano. in c. pervenit. de censi.

Nec opponat aliquis quod in instrumento dicte pretense venditionis facte dicto Boleti dictū & expressam extiterit, quod ultra hec tenebitur idem Boleti, & sui in dicta domo successores solvere duos florenos annuos & pēsionales, quos ecclesia beati Petri de burgo Valentie in & super dicta domo singulis annis percipit & percipere consuevit: qd post ea subiuncta est stipulatio generalis omnium precedentium, ac etiam iuramentum, & hypotheca generalis omniū bonorū, & specialis eiusdem domus pro observatione omniū & singulorum &c. quoniā hoc nō obstat. Et primo quidem nō quo ad promissionem
5 aut iuramentū de solvendo, † quia personalis obligatio fundum non sequitur. l. fi. §. fi. ff. de cōtrahen. emp. & l. j. §. si heres, cum suis simil. ff. ad trebel. hec enim obligatio, & actio ex ea orta, si que orta extiterit, concernunt dictum Boleti, si vivat, alias eius heredem, nō dictum Bedini extraneum possessorem: ad quē nihil pertinet ꝙ idem Boleti solvere promiserit, seu etiam iuraverit: quia ut predixi res inter alios &c. & q alteri per alterum, cū suis simil. non etiā quo ad pretēsam hypothecā generalē omniū bonorum, aut specialem eius domus. Tum quia super huiuscemodi pretensa hypotheca nō se fundavit aut fundat nomine, quo in actis idem
6 do. Yconomus. † Tum & quia hac actione cōveniri nō posset precise ad solvēdum dict. Bedini possessor, sed alternative ad solvēdum &c. aut restituendum rem hypothecatam: prout satis colligitur ex his que no. Bar. in l. rem alienam. ff. de pigno. actio. Tū & quia hac actione de iure conveniri non potest idem Bedini, nisi prius discusso debitore principali, hoc est dicto Jaquemeto si vivat, aut suis heredibus, & hoc per iura vulgaria.

Nec multum proderat prefate venerabili ecclesie quedam pretensa extractura ex libris calculorum seu computorum eiusdē venerabilis ecclesie ad probandum dicta m pretensam possessionē seu quasi, quinimo eis refragatur & obstat, & impugnat dicta pretensa instrumenta. Pretēdit enim prefatus do. Yconomus quo supra nomine dictos duos florenos fuisse solutos eidem ecclesie, & pro dicta domo, primo per quandā Alisiam clavelle certis annis ab anno domini. M.cccc.xc. usque ad annum domini. M.cccc. vel circa: & quod deinde frater Gulielmus clavelli ordinis minorum, filius & heres eiusdē Alisie, illos solverit ab anno predicto. M.cccc. usque ad annum. M.ccccxiij. si tamen idem ipse qui primo dicitur frater Gulielmus clavelli ordinis minorum postea nominetur frater Gulielmus de barcelone eorundem ordinis & conventus. Successive vero, ut reperitur in dictis pretēsis calculis, tam Joannes blache, alias penel, quam eius heres, solverunt dictam pretensam pensionem multis annis, & pro illa pretensa domo, que fuerat prefati fratris Gulielmi ab anno. M.ccccxxiij. usque ad annum. xxxvi. inclusive. Que si ita se habeant, quomodo est verū, ꝙ dictus Gulielmus de barcelone domum in actis mentionatam, & quam se possidere confessus est. idē Bedini vendiderit anno. xxxvj. cum per dictos pretēsos libros computorum pretendatur eundem Joannem blache, & heredem eius ante, & multis annis solvisse dictam assertam pensionem. & pro domo, que inibi dicitur fuisse dicti fratris Gulielmi, non bene video. ¶ Ubi etiam est advertendum ꝙ, omissis cōputis redditis ab anno. xxxvi. usque ad annum. lj. idem Yconom. extrahi fecit computa dicti anni. lj. & quorundam sequentium, qd puto factum non sine causa & studiose, ne videlicet appareret qd non pro hac domo, de qua in actis, sed pro alia solui consueverat
8 dicta pēsio. q pro habēda veritate, q vincere debet, vidēda esset, & ipa venerabilis ecclesia seu dict. Yconom. illā exhibere tenet.

9 † Non cōsulo tamē quod dict. Bedini prosequatur appellationē per eum interiectā: q, quāvis gravatus extiterit pro eo quia cōdemnatus est in omnibus expēsis, in quibus neutra partium &c. tamen quia eius libellus fuit ineptus, obtinere non poterit in principali: sed opus esset nova instantia, & sic alia lite, que esse non poterit non sumptuosa & quasi insupportabilis eidem Bedini: & si visis dictis computis possit res componi, ego hoc laudarem, & consulo quantum possum ne
☞ Litibus insanis vitam consumat & aurum.

¶ Argumentum.

¶ Supplementum legitime, non obstante prohibitione, peti potest: & nepotes in stirpes succedunt cum patruo. A. F.

1 ☞ Nepotes, sublato de medio eorum patre, qualiter cum filijs in legitima succedant.
2 Supplementum legitime non obstante prohibitione an peti possit, & super quibus bonis.
3 Supplemento legitime quanto tempore prescribatur.

¶ De inofficio. testa. Consilium. xciiij.

Dudum fuit in humanis honorabilis quondam vir Antonius crote habens tempore eius vite & mortis quinque liberos, filium videlicet, & unam filiam, & ex defuncto quondā viro Petro crote ei. filio tres nepotes seu felezenas, scilicet Margaretam, Catharinam, & Antonetam naturales & legitimas, & valorem quatuor millium florenorum monete tunc currentis in provincia deducto ere alieno & funeris impensa, qui anno incarnationis dominice millesimo. cccclxxxviij. & de mense Maij, fecit & condidit eius ultimum & nuncupativum testamentum: in quo inter cetera heredem universalem instituit dominum Antonium crote eius filium naturalem & legitimum. dictis vero tribus neptib. & Huguete eius filie naturali & legitime, & cuilibet earundem legavit, et iure institutionis reliquit certam pecunie quantitatem, qua eas, & earum quālibet voluit esse tacitas & contentas: qa prefata Catharina dicit summam sibi legatam & relictam non esse sufficientem & legitimam, quesitum est de sequentibus. ¶ Primo quanta sit dictorū quinque liberorū legitima, an videlicet semis, aut triēs bonorum eiusdē quōdā Antonij testatoris. ¶ Secundo an obstante prohibitione, quam fecit idem testator, possit eadem Catharina agere ad supplementum dicte eius legitime, si quantitas sibi relicta ad illam nō sufficiat. ¶ Tertio de qb. aut in qb. bonis debetur supplementum. ¶ Quarto quāto tēpore prescribatur.

Christi nomine invocato viso casu predicto, & dubijs, que ex eo elicita extiterunt, dico & respondeo breviter & succincte prout infra. Et primo ad primum ꝙ cum in hoc casu superfuerint & supersint dico quondam Antonio nō
1 solum dicte neptes, sed etiam filius & filia, † & sic succedere non potuerint dicte neptes ex earum persona, sed ex persona pfati quōdam Petri earum patris, & sic succedunt in stirpes, nō in capita ipse & dicti filius & filia. §. cum fili. institu. de heredi. que ab intest. defe. & sic habētur dicte tres neptes pro una persona, legitima dictorum quinque liberorum, hoc est prefatorum filij, filie, & neptium fuit & est triens, seu tertia pars bonorum dicti quondam Antonij testatoris, dividenda in tres partes, quarum unā habet filius aliam filia, aliam vero prefate tres neptes: qd etiam voluit Salic. in aut. novissima. versicu. quero sexto ab extra. C. de inofficiō. testa. Alexan. de imo. consilio. lxiij. exordiente, Super primo dubio quo queritur quanta sit legitima &c. in secundo volumine. Si igitur, prout ponitur in casu, bona dicti quondā Antonij testatoris, deducto ere alieno, & funeris impensa, erāt valoris quatuor millium florenorum, predicta legitima dictorum quinque liberorū erat valoris mille trecentorum trigintatrium florenorum & quatuor grossorum, qui debent dividi in tres partes, quarum altera duntaxat spectat dictis tribus neptibus pro earū legitima, que in universo non ascendit ad trecentos quinquaginta florenos: et sic, visa quātitate eisdē & eax cuilibet relicta per dictū Antoniū, nō puto prefatam Catharinam posse aliquid petere pro supplemēto legitime, & p hoc apparet nō oportere rñdere ad alia q̄sita.

2 † Ad secūdum dico & respōdeo qd, ubi essemus in casu, in quo dos, vel quantitas relicta nō sufficeret ad legitimam, posset eadem Catharina, non obstāte prohibitione facta per dictum quondam Antonium testatorem, petere supplementum eiusdem legitime, iuxta doctrinam omnium scribentium. in. l. si quando. §. & generaliter. C. de inofficio. testa. & istud non habet dubium.

Ad tertium dico et respondeo ꝙ illud debetur de omnibus, & in omnibus rebus dicti quondam Antonij testatoris: verūtamē potest exigi in aliquibus ex bonis illius, vel melioribus, vel ut quidā senserūt, & ut puto melius, mediocribus arbitrio boni viri, pro quo allegasse sufficiat. no. p Jaco. de belloui. in aut. de resti. & ea q̄ parit &c. in princi. in. iij. q. p. §. quāobrem, eo. ti. de quo. Barto. & alij. in. l. suus quoque, in princi. ff. de heredi. institu. Jo. de imo. & Barto. in. l. in quartam. ff. ad leg. falci. Bald. in. l. sancimus. §. repletionem. C. de inoffi. testa. & plenius in. l. filium quem habentem, col. mihi. ix. ver. ulterius queritur de tali questione &c. C. famil. ercis. et Alexand. de Imol. consil. cxxv. exordiēte, Visis & consideratis statutis &c. colum. ult. in primo volumi.

mo volumine.

3 Ad quartū † dico et respondeo ꝙ, licet Bart. tam in consulendo, ꝙ etiam in legendo dixerit ꝙ iure agendi ad supplementum legitime prescribitur quinquennio, prout ipse not. in. l. si quis filium. C. de inoffi. testa. Bald. tamē, Salice. Ange. et omnes moderni communiter damnant ibi opinionem Bart. et vbiqꝫ tenent communiter docto. contra Bart. sentientes requiri. xxx. annos. Sup quo non me extēdo, ratio patet. ¶ Preterea quia reperi in memoriali dubitatum ⁊ quesitum, an in dicta dote eiusdem Catharine debeat imputari, dico et respōdeo ꝙ sic. l. quoniam nouella. et. l. omnimodo. §. fi. C. eo. ti. de quo Bart. in dicta. l. in quartam. col. v. ver. venio ad quartā debitam iure nature. ff. ad leg. falci.

¶ Argumentum

¶ Donatio per vxorem filio in potestate mariti eius existenti hodie valet saltem interim quoad proprietatem. V. F.

1 ¶ Donatio facta per matrem de bonis dotalibus filio in potestate an valet, ⁊ quid si cum iuramento ⁊ patre consentiente. nu. 3. ⁊ in quo valeat, ⁊. nu. 5.
2 Alienationem fundorum dotalium lex prohibuit.
4 Alienatio rei dotalis facta per vxorem constante matrimonio, an confirmetur eo soluto per ius superueniens.
6 Lex vbi habet vnicam rationem finalem, si ratio huiusmodi corrigatur, corrigitur ⁊ lex.

¶ De dona. Consilium. xcv.

1 Honesta † mulier domina Antoneta fabresse matrimoniū contraxit cū honorabili viro Antonio fabri, eius secundo viro, cui in dotem constituit omnia eius bona tunc presentia ⁊ futura: que susceptis quibusdā liberis ex eodem Antonio donauit alteri ex illis, scilicet honorabili viro domino Thome fabri ipsius et dicti Antonij filio naturali ⁊ legitimo, et in eiusdem Antonij patria potestate existenti, donatione inter viuos, certa bona immobilia ⁊ quedā mobilia ascendētia in vniuerso ad valorē tertie partis oīm bonorū, eiusdē, ⁊ iurauit donationē huiusmodi seruare et attendere, ⁊ contra eam nullo vnꝙ tempore facere aut venire. Quesitū est an donatio huiusmodi valuerit, aut valeat. Dubium facit: qꝛ facta est de preiudi-
2 cijs dotalibus, † quorum alienationem lex prohibuit. l. lex iulia. ff. de fundo dota. ⁊ authen. siue a me, cum suis simili. C. ad velleia. Fuit etiam facta per matrem filio existēti in patria potestate mariti donatoris, quod lex fieri prohibuit. l. iij. §. qui in eiusdem: ibi secundum hoc si mater ⁊c. ff. de dona. inter vir. ⁊ vxo. et. l. nec inter eas. C. eod. titu. quod etiam voluerunt glos. et Odof. in. l. si constāte. C. eo. tit.

3 Super † quo dubio dico et respondeo ꝙ, si donatio huiusmodi facta fuisset sine iuramento, illa non valuisset, etiam si facta esset de consensu viri. l. si prediū iunctis ibi not. per Barto. et docto. communiter. C. de iur. dot. quod etiam voluit Joan. de Jmol. in solenni repeti. c. cum contingat, versicul. nunc restat videre quid econtra, quando mulier alienat ⁊c. de iureiuran. Sed quia facta est cum iuramento, licet illa non preiudicet marito, si non consenserit. d. c. cum contingat, ⁊ allegat. l. si predium: tamen matrimonio soluto confirmabitur cum effectu predictā donatio, pro eo quia prefata Antoneta donatrix obstante iuramento non poterit contrauenire. d. c. cum contingat quod etiam iurauit Joan. de Jmol. in. d. c. cum contingat, versicu. si autem mulier iurasset ⁊c. Et hoc casu dicit Joan. de Jmol. posse saluari glos. que est in. l. constante. C. de dona. quam visi sunt
4 sequi Cuma. Bald. et Salic. in. d. l. si predium C. de iure dot. † qui visi sunt dicere indistincte, ꝙ alienatio rei dotalis facta per vxorem constante matrimonio confirmatur eo soluto propter ius superueniens eidem mulieri, prō quo dicto allegari solet. l. cum vir. ff. de vsuca. quod dictum Joan. de Jmol. vbi supra limitat, vt predixi: dicta ita demum procedere, si mulier alienans iurauerit: illud autem certum est ꝙ si mulier alienet fundum dotalem cum iuramēto viro ɔsentiēte, tūc neqꝫ vir neqꝫ mulier admittit ad reuocandum alienatum. dicto. c. cum contingat: maxime si vir etiam iurauit, ⁊ idem credit Joan. de Jmol. etiam si vir non iurauerit, ex quo mulier iurauit. cuius fauore lex alienationē prohibuit, vt patet in. d. c. cum contingat. Et sic apparet quid dicendum sit ad primam oppositionem.

Secunda ratio seu oppositio non obstat: qꝛ, licet mater olim nō posset donare filio in patria potestate eius mariti existēti, per iura pro hac parte allegata: quod ideo contingebat, quia illud donatum querebatur patri, et sic ipso nescui donatrix donare prohibebatur. ff. et. C. de dona. inter vir. ⁊ vxo. per totū: quia tamē hodie donata filio ipsi filio, quo ad ꝓprietatē, nō patri acquiruntur. l. j. C. de bo. mater. et. l. cum oportet. C.
5 de bo. que libe. † hodie valet donatio saltē quo ad ꝓprietatem facta per matrē filio in potestate mariti existenti, quod etiā voluit Azo. in summa tit. de dona. inter vi. ⁊ vxo. versi. item que contingunt cōiuges. ⁊ post Jac. de rauē. ⁊ Marti. siluia. Cy. in. d. l. si cōstante. C. de donatio. inter vir. et vxo. et idem tenuerunt ibi Albe. Joan. fab. Bald. Sali. ⁊ doct. cōmuniter. Nō obstat ratio gl. que est, vt etiam hodie inhibeatur donatio hmōi, ne mutuo amore ⁊c. l. j. ⁊. ff. de dona. inter vi. ⁊ vxo. qꝛ, vt refert Cyn. in. d. l. si constante, Marti. siluia. respōdet, ⁊ vt videt egregie, ꝙ hec ratio nō attēditur. ⁊ probat sic, vbi mater donat filio eunti ad castra, tenet donatio. l. iij. §. eunti. ff. de dona. inter vi. ⁊ vxo. ⁊ ratio huius est, qꝛ patri nō queritur, nec in ea attēditur predicta ratio gl. ne videlicet mutuo amore ⁊c. Ergo idē dicendum est in aduentitijs, vt nō obstāte ratione hmōi valeat donatio ꝙtum ad proprietatē, nō ꝙtū ad vsumfructū: vt sic vbi est eadē ratio, sit etiam idem ius. l. illud, cum suis simi. ff. ad leg. aquil. et pro opinione Azo. Jaco. de rauē. Marti. siluia. Cy. ⁊ sequacium sentiētiū illud, ꝙ in potestate existenti per matrē donari nequeat hodie nō procedat bene facit qđ
6 no. Jo. de imo. in. l. si vo. §. de viro. col. iiij. ff. sol. mat. dicit enī, † qđ vbi lex hꝫ vnicā rationē finalē, si ratio hmōi corrigat corrigit et lex, ꝓ quo allegat. c. miramur, de seruis nō ordinan. Et hoc satis videtur de mēte glo. ⁊ Bar. in. l. j. in prin. ff. de legiti. tuto. Ratio vero finalis ⁊ vnica predicti versi. secundū hoc ⁊c. et si. fuit, qꝛ donatum filio in patria potestate mariti donatoris existenti querebatur ipsi marito de iure antiquo. l. placet, cum suis simili. ff. de acquir. here. cui mulier erat donare ꝓhibita: que ratio hodie correcta est, qꝛ nō querit patri quo ad ꝓprietatē, sed filio donatario. dicta. l. j. C. de bo. mater. ⁊. l. cum oportet. C. de bo. que liber. est ergo dictus versic. correctus, ⁊ sic valet donatio, quod etiam tenuit Bald. in. d. §. qui in eiusdem. qui tamen in. d. l. si constante. consulit volenti procedere sine scrupulo vt in donatione apponi faciat ista verba, ꝙ patri non queratur vsusfructus. quod hic nō fuit necessariū. Tum quia res erāt dotales. Tū ⁊ qꝛ mater donatrix illum sibi retinuit. Tum ⁊ quia dicta donatrix iurauit: propter qđ, etiam si patri acquiri debuisset, esset firma donatio, secundū magis communem sententiam in iure scribentium, super quo non insisto.

¶ Argumentum.

¶ Testamentum etiam a secunda institutione vires assumit, liberis in priore preteritis, ⁊ in altera cōpendiose vocatis: hocqꝫ propter vulgarē expressam in generalibus verbis compendiose substitutionis existentem. V. F.

1 ¶ Substitutio vulgaris expressa verbis generalibus comprehenditur in compendiosa.
2 Substitutio pro pura institutione quando habeatur.
3 Clausula codicillaris quid operat ratione obmisse institutionis in primo gradu.
4 Legitima detrahi, ⁊ non due quarte, quando possit.
5 Heres grauatus an teneatur satisdare.
6 Conditio ⁊ dies tollunt quoad legitimā relictā ꝑ fideicōmissum.

¶ De insti. ⁊ substi. ¶ Consilium. xcvj.

Ponitur in casu qđ honorabilis quondam vir Joānes bruni gypserius ciuis Aquensis condidit eius vltimum et nuncupatiuum testamentum in quo quibusdam eius filiabus naturalibus et legitimis et earum cuilibet legauit, ⁊ iure institutionis reliquit certas pecuniarū quantitates seu summas: et deinde non facta mentione de prouidis viris Jacobo ⁊ Pontio bruni etiā filijs naturalibus et legitimis, nisi prout infra heredem vniuersalem sibi instituit et nominauit honestā mulierē Cericiā brune eius vxorē ad eius vitā dūtaxat, seu ꝙdiu vitam duceret corporalem, statum tamen seruando vidualem sub nomine eiusdem Bruni testatoris, et post ipsius Cericie vxoris obitum siue mortem heredes suos vniuersales fecit et instituit dictos Jacobum ⁊ Pontium eius filios, ⁊ deinde quasdā substitutiones subiungit, quas tñ qꝛ proposito nō seruiunt, recita

re nolo. Deinde vero etiam apposuit se velle testamentum huiusmodi valere iure codicillorum, & donationis causa mortis, & alijs iure quo melius & firmius valere posset, si iure testamenti non valeret. Quesitum est an testamentum huiusmodi fuerit vel sit nullum, quasi in eo preteriti extiterint prefati Jacobus & Pontius.

Super quo respondeo quod licet prima facie testamentum predictum videatur fuisse vel esse nullum; propter preteritionem dictorum Jacobi & Pontij. l. inter cetera, & duabus sequentibus. ff. de lib. & posthu. l. j. ff. de iniust. rup. & irri. testamen. & aut. vt cum de appella. cogno. §. aliud quoque capitulum, iuncto. §. ceterum. colla. viij. et transumptiue, in authē. ex causa. C. de libe. preteri. vel exhere. de quo plene Alexander de Imo. in c. Raynutius. col. xiiij. de testa. tamē quia reperio eosdē Jacobum & Pontium extitisse cōpendiose substitutos, existimo testamentum huiusmodi valuisse & valere: pro eo quia, vt dicunt
1 docto. † in compendiosa substitutione comprehenditur vulgaris expressa verbis generalibus, vt not. docto. in. l. precibus. C. de impube. & alijs substitu. et in. l. centurio. ff. de vulga. & pupilla. a qua potest predictum testamentum vires assumere, per ea que no. docto. in. l. si pater filium. ff. de vulga. et pupilla. ad quod facit. l. iij. §. fina. ff. de libe. & posthu. l. gallus, fere per totam legem. ff. de lib. & posthu. & l. thais. §. splendopborus. ff. de fideicommis. liberta. Et quod eo casu testamentum valeat videtur voluisse Alexand. de imo. in dicta. l. inter cetera, ad fin. et in. l. si pater impuberes. colū. iij. versicu. in glo. in verbo substituit &c. ff. de vulga. & pupilla. Et quamuis dicti Jacobus & Pontius reperiantur substituti post mor-
2 tem: † hoc tamē nō officit, quia dilatio huiusmodi, vtpote onus, tollitur quoad legitimam: vt sic quoad eam substitutio huiusmodi habeatur pro pura institutione, & sic valet testamentum. per. l. quoniam in prioribus. C. de inoffic. testamen. pro quo facit quod in simili voluit glos. & post eam Barto. & multi alij in. l. si pater. C. de institu. & substitu. vbi plene per Alexan. de Imo. col. xj. versi. in ea ad fi. glo. &c. Super quo articulo nō me vlterius extēdo, vtpote non necessario: quia esto quod testamentum huiusmodi non valuisset ratione omisse institutionis in primo gradu dictorum Jaco-
3 bi & Pontij filiorum testatoris: tamen † quia in ipso testamento posita est clausula codicillaris, si non valeret iure testamenti &c. censendi sunt ipsi Jacobus, & Pontius, & filie prefati testatoris, tanquam proximiores ab intestato fuisse rogati de restituendo bona & hereditatem dicte Cericie eorum matri heredi institute. l. ex testamento, & quod ibi not. C. de fideicom. & l. ex ea scriptura. §. j. et quod ibi not. ff. de testamen. de quo Joan. de imol. in. d. c. Raynutius. colum. xiiij. de testa. & doct. in. l. authen. ex causa. C. de libe. pre-
4 teri. vel exhere. † Possunt tamen ipsi Jacobus & Pontius detrahere legitimam, nō duas quartas: quia grauamen est purum, per ea que not. gloss. Barto. & docto. in. l. papinianus. §. meminisse. ff. de inoffi. testamen. glo. & Barto. in. l. quoniam. C. ad legem falci. Dicta etiam Cericia censetur granata de restituenda hereditate dicti Bruni post eius mortem dictis Jacobo & Pontio, per ea que post Marti. silnia. not. Bald. & Joan. de imol. in. l. hereditas. ff.
5 de heredi. instituen. † & puto quod ipsa Cericia cogi possit ad satisdādum eisdem Jacobo & Pontio de restituendo eisdem fideicommissum vniuersale bonorum testatoris post suam ipsius Cericie mortem. l. cum archimedoram, & quod ibi gloss. C. vt legato. seu fideicom. nomi. not. Barto. & Paul. de castr. in. l. cum tale. §. j. ff. de conditio. & demonstra. & quamuis glos. ibi dicat se non inuenire iure nouo, quod heres grauatus satisdare teneatur: tamen subaudiendam est, quod etiam hoc nō reperitur iure nouo prohibitum: nisi quādo filius idēque pater rogatus est restituere hereditatem suijpsius rogati filio aut filijs, idemque frater rogatus est restituere suijpsius rogati fratri. l. iubemus. in princip. C. ad trebel. que non extenditur ad alios casus. d. l. iubemus. in fi. remanet. ergo in alijs incorrectus titulus, vt legato nomine caue. l. j. §. fi. ff. ad municipa. & ita no. in. d. l. cum archimedoram. facit. l. sancimus. C. de testa. & l. precipimus. C. de appella. Et si ipsa Cericia non satisdet, debebunt prefati Jacobus & Pontius substituti mitti in possessionem bonorum prefati testatoris vt sic in ea sint iure pignoris non vt dictam heredem expellant. l. si post. §. l. qui legati. & l. certa. cum fi. C. vt in posses. lega. Et ita mihi videtur sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

Inaduertenter circa principium responsionis dubij de quo queritur, presupposui supra quod dicti Jacobus & Pontius fuerant prefate Cericie eorum matri post mortem eius substituti: qui tamen non substituti, sed instituti leguntur, sed propter hoc non mutatur in effectu quod dixi,
6 † quia etiam isto casu tollitur dies huiuscemodi institutionis, quoad legitimam, per dictam. l. quoniam in prioribus. C. de inoffi. testamen. pro quo videri potest Bartol. & moderni magis communiter. d. l. si pater. de insti. & substi. & quod habetur in. l. scimus. §. cum autē. C. de inoffi. testa. vbi hoc probatur: nisi forte quis dixerit illum. §. esse correctum per. §. aliud quoque capitulum superius allegatum. sed istud non obstat, quia licet dictus. §. cum autē, sit hodie correctus quatenus disponebat sufficere filio quod sibi relinquatur legitima per fideicommissum, non est tamē correctus quatenus disponit conditionē & diem debere tolli, prout no. ibi Pau. de cast. & docto. de quo per docto. in. l. suus quoque, in princip. ff. de hered. insti. per Barto. & moder. in. d. l. si pater. Et istud sufficit ei quod dixit, quia sublata die remanet pura institutio facta de prefatis Jacobo & Pontio. Procederet autem oppositio si verbis obliquis esset relicta hereditas prefati testatoris dictis eius liberis post mortem Cericie: quia eo casu sublata die reperirentur ipsi filij habere legitimam non iure institutionis, & sic titulo honorabili; sed iure fideicommissi quod non sufficit.

¶ Argumentum.

¶ Nepos ex filia per nepotes ex filijs a testatore prius vocatos, nō excluditur si deficientibus alijs conditio euenerit in vnum ex filijs sine liberis decedentem: & filij fratrum, sublatis patribus in stirpes succedunt. V. F.

1 ¶ Fideicommisso locus est cōditione adueniente etiam ex persona vnius ex presumpta mente testatoris.
2 Due quarte quando detrahantur.
3 Nepotes diuersorum fratrum qualiter succedere debent patruis an per stirpes vel capita.

¶ De insti. & substi. Consi. xcvij.

Ponitur in facto quod dudū fuit in humanis honorabilis & prouidus quondam vir Rostagnus Penchenati apothecarius Aquensis qui pridē Anno incarnationis domini cc. M. cccclvij. & de mense Augusti fecit & condidit eius vltimum & nuncupatiuum testamentum, in quo inter cetera per eum disposita & fieri ordinata legauit, & iure institutionis reliquit honeste quondam mulieri Fauete eius filie naturali & legitime summam videlicet decem florenorum de rege curren. semel tantum in quibus vna cum dote sibi seu pro ea per eum assignata eandem Fauetam heredem sibi instituit, ita quod de dictis decem florenis & dote esset tacita & contenta, & quod nihil amplius in bonis suis petere posset. In omnibus autem alijs bonis suis heredes vniuersales fecit & instituit, & suo ore nominauit eius heredes vniuersales prouidos viros Jacobum, Joannem, & Petrum penchenati filios suos naturales & legitimos equis portionibus: ita tamen quod si contingeret alterū dictorum filiorum & heredum mori quādocūque sine prole legitima & ex suo corpore legitime procreata, substituit illi sic decedenti videlicet alios superstites vel superuiuentes, sic vnum alteri substituendo. Et si cōtingeret omnes ipsos filios & heredes suos mori sine prole legitima ex eorum corporibus legitime procreata, eo casu cōtingente substituit eis sic decedētibus Dulcelinam vxorem suam matrem filie & filiorum predictorū ad eius vitam duntaxat: & post eius mortem seu post finem dierum suorum voluit & ordinauit, quod omnia bona sua peruenirent et peruenire deberent absolute ad predictam Fauetam eius filiā & suos. Successu vero temporis, idem Rostagnus vita functus est & decessit superstitibus prefatis Jacobo, Joanne, & Petro, qui bonis & hereditati eiusdem se immiscuerūt, & pro ipsis heredibus se gesserunt. Deinde vero vita functe sunt & decesserunt prefate Dulcelina & Faueta, ipsa videlicet, Faueta superstitibus Andrea, Ludouica, & Jacobo eius filijs naturalibus & legitimis relictis. Cōsequenter autem vita functi sunt & decesserunt vnus post alium dicti Joannes, & Petrus, dictus videlicet Joannes superstitibus & sibi relictis sex liberis, scilicet tribus filijs & tribus filiabus: & prefatus Petrus superstitibus & sibi superuiuētibus vno filio & tribus filiabus. Successu tēporis & finaliter vita functus est & ab humanis intestatus decessit dictus Jacobus pēchenati sine liberis & parētibus, sibi vero superstitibus & relictis Andrea nepote ex dicta quondā Faueta eius sorore, & dictis tribus nepotibus & de tribus neptibus ex dicto quondā Joāne: & vno nepote, & tribus neptibus ex dicto quondā Petro. ¶ Quesitū est de duobus, primū vtrū dictus Andreas filius Fauete fuerit & sit inuitatus per dictū quondā testatorē in vim substitutionū per eundē factarum, aut alicuius earundē. ¶ Secundū an prefati liberi dictorū fauete Joannis, et Petri debuerint & debeāt dicto quondā Jacobo eorū auunculo & patruo singula singulis opportune referendo, succedere in stir-

pes ve

pes vel in capita.

1 Christi† nomine inuocato Uiso casu predi-
cto, et dubijs ex casu huiusmodi elicitis, dico et respondeo ad du-
bia predicta prout infra. Et primo quidem ad primum omissis
argumentationibus dico quod, licet conditio, sub qua substituti exti
terunt Faueta, et sui defecerit in persona dictorum Joannis et
Petri pro eo quia illi non sine liberis decesserunt: quia tamen
Jacobus vltimati vita functus sine liberis, fuit et est locus sub-
stitutioni, non quidem in persona dicte Fauete, que predecessit,
sed in persona Andree eius filij. l. heredes mei. §. cum ita, vbi de
hoc est tex. et ita ibi sentiunt omnes doct. ff. ad trebellia. not. Bar-
to. et omnes communiter in. l. penul. C. de impube. et alijs substitu.
Poterit igitur idem Andreas petere bona ad eundem quondam
2 Jacobum ex paterna successione peruenta. † Uerum quia idem
Jacobus vita functus est et decessit nondum factum pubes, et sic
minor quatuordecim annis, poterunt de bonis huiusmodi detra
hi due quarte, scilicet legitima et trebellianica. c. raynaldus, et. c.
raynutius, de testamen. not. glos. Barto. et docto. in. l. papinia-
nus. §. meminisse. ff. de inoffi. testa gl. Bar. et alij in. l. quoniam quidem. C. ad le-
gem falci. et alij in alijs locis, que legitima, cum quatuor liberi exi-
sterent, est quarta pars trientis: et sic duodecima pars seu vncia
bonorum dicti quondam Rostagni testatoris. aut. de trien. et se-
mis. §. j. colla. iij. et transumptiue in authenti. nouissima. C. de in-
offi. testamen. trebellanica vero est quarta pars residui bonorum,
que ad eundem Jacobum peruenerunt de bonis dicti quondam
Rostagni testatoris. not. glo. in dicto. c. raynaldus, super verbo,
licet totas, et Joan. de Jmol. in. l. coheredi. §. cum filie. ff. de vul
ga. et pupilla. Residuum vero bonorum huiusmodi debet reddi
et restitui in vim substitutionis, de qua supra, dicto Andree sub-
stituto. Nisi forte quis dicere contendat, quod eidem Andree obstet,
quod prefata quondam Dulcelina vita functa sit, et decesserit viuen
te et superstite dicto quondam Jacobo: sed hoc non obstat, per id
quod not. Barto. in. l. quod diu. la vlti. circa fin. et quod ibi doct. ff. de
acqui. heredit. Non etiam obstat si forte opponatur ex aduerso, quod
hic supersunt liberi dictorum quondam Joannis et Petri nepo
tes et neptes testatoris: qui ex tacita mente eisdem testatoris de-
bent repellere Andream substitutum, per theoricam, quam ponit
Bart. et multi alij in. d. l. pen. C. de impube. et alijs substi. et multi
in. d. §. cum ita. Quoniam respondeo, quod istud procederet vbi idem
Andreas esset extraneus testatori, vel fortasse eidem attineret in
gradu remotiori quam liberi dictorum Joannis et Petri: sed idem
Andreas est de liberis ipsius testatoris, et eidem attinet in eo gra
du, in quo ei attinent liberi Joannis et Petri: non ergo per eos re
pellitur. d. §. cum ita. vbi secundum communem intellectum om-
nium scribentium est de hoc casus. Dicte veri due quarte, et alia bo
na per prefatum Jacobum acquisita si que sint, delata extiterunt
dicto Andree, et alijs nepotibus et neptibus eiusdem quondam
Jacobi, tanquam proximioribus ab intestato.

3 Uenio ad †secundum quesitum:
vbi effectualiter queritur, quomodo nepotes aut neptes ex diuer
sis fratribus aut sororibus succedere debeant patruo vel auuncu-
lo. eo casu, quo ipsi nepotes seu neptes soli succedunt, hoc est sine
patruo vel amita auunculo aut matertera: super quo articulo fue
runt et sunt opiniones inter Azo. et Accur. gl. Azo enim in sum-
ma ti. de legi. hered. §. item iure nouissimo, ver. illud dubitari po-
test, tenuit quod illi succedant in capita, cuius opinionem sequutus
est Roffre. eius discipulus tit. de bono. pos. vnde cogna. §. vlti. cu
ius verba retulit Spec. ti. de succes. ab intest. et nihil firmat. Bald.
etiam nihil firmat in. l. j. §. interdum. ff. si pars heredi. pe. Hostien.
vero in summa, tit. de successio. ab intesta. §. viso igitur, ver. quid
si fratrum filij, sequitur opinionem Azo. Bal. etiam. in aut. cessan
te. C. de legi. here. dicit quod opinio Azo. sibi videtur magis conso-
na nature. Contrariam autem opinionem, scilicet quod prefati nepo
tes et neptes succedere debeant in stirpes, tenuit glos. in authen.
de here. ab intest. §. reliquum, colla. ix. in. d. aut. cessante. C. de legit. he
re. quam opinionem sequuti sunt Jac. de are. Dy. et Cyn. vt patet
ex not. per Cy. in. d. aut. cessante. Jac. de belloui. et Angel. in. d. §.
reliquum. Barto. in. d. l. j. §. interdum. ff. si pars here. peta. et ple-
nius in. l. post consanguineos. ff. de suis et legiti. libe. Et hanc opi
nionem etiam sequutus est Pau. de cast. in. d. §. interdum. et Nico.
de vbal. in suo tractatu de successio. ab intest. in principio tertie
partis principalis, vbi dicit istam opinionem esse communiorem
pro qua etiam, vt refert Bart. in. d. l. post consanguineos, consu-
luit Accur. et dicit Bart. se hoc vidisse in consilijs eiusdem Accur.
pro ea etiam consuluit idem Barto. in ciuitate Assisij, consilio inci
pi. Jn nomine domini amen. Super hereditate domine belle etc. pro
ea etiam consuluit Bal. sed a libris remotus consilium cotare non
valeo. pro dicta opinione optime facit aut. de heredi. ab intest. §. si
vero neque fratres. vbi dicit tex. quod quando non supersunt fratres,
nec filij fratrum, alij agnati et cognati succedunt in capita: ergo
vbi supersunt illi succedunt in stirpes, nec aliter distinguit tex. an
veniant cum patruis, amitis, auunculis, aut materteris, vel si-
ne: ergo nec nos distinguere debemus. l. de pretio. ff. de pupli. et. l.
quos prohibet, cum suis simili. ff. de post. Facit etiam idem aut. in
§. illud. qui precedit dictum. §. si vero: vbi expresse dicit tex. quod quan
do nulli supersunt filij masculi vel femine, tunc filij fratrum succedunt
in locum parentum suorum, qui erant in secundo gradu, et exclu-
dunt alios, qui in tertio existunt, licet et ipsi in tertio existant. hoc
etiam dicitur in authenti. cessante. ver. hi autem etc. alias incipit post
fratres ex vtroque etc. Apparet igitur ex predictis quod, etiam quan-
do nepotes vel neptes succedunt cum his, qui sunt pares in gra-
du, ipsi succedunt in locum patrum eorum, et sic in stirpes. pro hac
etiam opinione inducit Bart. alias rationes in. d. l. post consangui-
neos. et hec mihi videtur de iure verior et communis, a qua propter
ea non videtur in consulendo aut iudicando recedendum, per ea
que not. multi docto. in. c. j. de constitu. in. c. prudentiam, in prin-
cip. de offi. delega. et in. l. cum prolatis. ff. de re iudi. Que omnia di-
xerim sub correctione, cuiuslibet domini melius sentientis, et sal-
ua librorum reuolutione, qui mihi hic peregrino desunt.

Argumentum.

Dotis promissio si se ad aliam quandam referant censetur eius
modi, cuius et illi alia fuit. et secum mundum et iocalia trahit vbi
illa prestari solent. U. F.

1 Dos pacta per instrumentum ad formulam et modum alte
rius declarate per instrumentum, relatiue se habet, et tenet.
2 Testator legans quod scriptum est in quadam scheda penes ter-
tium, grauat heredem de soluendo, et valet relictum.
3 Testamentum nuncupatiuum nuncupatione implicita an et quan-
do fieri possit.
4 Argumentatio de vltimis voluntatibus ad contractus quo casu
est bona.
5 Eligens loca, quibus assignetur solutio debiti, an causa demon-
strationis aut taxationis vel conditionis videatur elegisse.
6 Ex separatis non infertur.
7 Jn contractibus non est recedendum a genuina verborum signi
ficatione.
8 Jn dubio interpretatio fit contra illum qui se fundat ex verbis contractus.
9 Soluens in diminutionem non in toto, sed in tanto se liberat.
10 Diminuo quid significet.
11 Qui ad soluendum se submisit rigoribus certarum curiarum il-
los seruare debet, etiam si duri videantur.
12 Per sublationem exceptionis prescriptionis, an intelligatur re-
mota prescriptio centum annorum.
13 Uir, qui vxori promisit dotem, an etiam mundum muliebrem vi-
deatur promisisse.
14 Jn dotis constitutione si nulla facta fuerit mentio de augmento,
an debeatur, et vbi.
15 Quod in contractu apponi solet pro apposito habetur.
16 Clausule in bullis apostolicis obmisse subintelliguntur, et pro ex-
pressis habentur.
17 Contrahentium conuentiones facte intelliguntur secundum con-
suetudinem tunc obseruatam.
18 Non verisimile est quedam falsitatis imago.

De do. promis. Consilium. xcviij.

Uisis duobus instrumentis matrimonialium contractuum, vno videlicet
matrimonij contracti per verba de futuro, per et
inter nobilem et potentem quondam virum Carolum de
grolea dominum Castrinoui ex vna parte, ac nobilem et
egregiam mulierem Margaretam de pictauia ex alia, et hoc anno in-
carnationis dominice. M. cccc. xxxiij. et die. xvj. mensis Octobris al
tero vero matrimonij olim contracti etiam per verba de futuro, per et
inter magnificum quondam virum dominum Philippum de leuis dominum de
Florensaco ex vna parte, et magnificam dominam Jsabellam de pictauia
ex alia, seu copijs instrumentorum huiusmodi, et hoc anno domini Mille-
simo. cccc. xxxix. et die. xvj. mensis Januarij, vna cum casu mihi ex-
hibito, et dubijs ex casu huiusmodi elicitis, dico et respondeo ad ea
dem dubia prout infra. Premittens quod licet prefatus magnificus
do. Philippus nihil certum et determinatum videatur explicite do-
nasse, aut promisisse pro doario, seu dote eiusdem domine Jsabelle: quia tamen
conuenit, promisit, et iurauit facere, dare, constituere, et assignare ei-
dem domine Jsabelle doarium, seu dotem modo et forma, ac etiam in valore

declaratis in instrumento & contractu matrimoniali dictorũ do. Caroli de grolea & Margarete de pictauia, & put in ipso matrimoniali contractu eorundẽ dominorũ promissum, cõuentum, inuratum, & factũ extitit: & de promissione certi & determinati doarij seu dotis dari & assignari conuente in dicto proxime mentionato matrimoniali contractu manifeste appareat, censendus est idem do. Philippus illam eandem quantitatem doarij implicite donasse & assignasse, & sub eisdem formis &c. ipsi domine Isabelle aut dare & assignare promisisse, quam antea in dicto matrimoniali contractu, ad quem fit relatio, dare & assignare promiserat prefatus do. Carolus de grolea, seu magnificus quondam vir dominus Humbertus de grolea eius pater dicte domine Margarete. Et hec implicita datio & assignatio, seu promissio de dando & assignando doarium predictum habenda est, perinde acsi specificata & expresse declarata extitisset in matrimoniali contractu inito, & celebrato per & inter eosdem dominũ Philippuz de leuis
1 & do. Isabellam: † postq̃ per instrumentum in dicta promissione mentionatũ apparet de certo doario dato, vel promisso dicte do. Margarete, q2 in instrumento matrimonij cõtracti inter dictos do. Philippum & Isabellam videtur contineri illa eadem quantitas pro doario, que continenẽ in instrumento matrimonij cõtracti inter dictũ do. Carolũ & Margaretã de pictauia, & alia cõcernentia doariũ. l. asse toto, & quod ibi glo. Bal. Ange. Jo. de imo. & docto. ff. de heredi. insti. & l. si ita scripsero, & quod ibi plene Bar.
2 ff. de condi. & demonstra. † dicit enĩ Bart. in d. l. si ita scripsero, q̃ licet ea, que relinquuntur in testamẽto nuncupatiuo, exaudiri debeant per testes presentes. l. heredes palam, in princip. ff. de testa. si tamen in testamẽto huiusmodi, & sub testium presentia dicat testator, volo q̃ heres meus det illud quod scriptum est in schedula, quam reliqui apud Gardianum fratrum minorum, & de schedula huiusmodi appareat ex legitima literarũ comparatione, vel alijs legitimis indicijs, q̃ illa sit testatoris, valet relictũ, d. l. si ita scripsero. pro quo etiam allegat. l. quem heredi. in princip. ff. de reb.
3 dub. et. l. his verbis, in princip. ff. de lega. iij. † & procedit hoc non solum in legatis, sed etiam in institutione heredis, vt verbi gratia: dicit testator coram septem testibus, instituo heredem, vel facio testamentum meum in omnibus & per omnia prout continetur in quadam scriptura manu mea confecta, quam dimisi penes Gardianum fratrum minorum. Nam valet hoc, & est testamentuz nuncupatiuum nuncupatione implicita, & est perinde acsi expressisset omnia, que in illa scriptura continentur. l. asse toto. & l. si ita scripsero, superius allegatis. quod etiam voluit Paul. de cast. in dicta. l. heredes palam. in princip. & idem etiam voluerunt Bal. &
4 Ange. in dicta. l. asse toto. Et cum hec procedant in vltima voluntate procedunt etiam in contractibus, † quia vbi vtrobiq̃ est eadem ratio, bona est argumentatio de vltimis voluntatibus ad cõtractus, & contra. l. pactum inter heredem. ff. de pact. l. seruum filij. §. cum qui chirographum, & l. que delegato. ff. de leg. j. l. si lega ti causa. & l. ita stipulatus. §. sabinus. ff. de verbo. obligatio. l. fin. C. de loca. l. obligationum fere. §. placet. ff. de actio. & obligatio. et l. non est mirum. ff. de pigno. actio. Censetur igitur dictus quondam domi. Philippus dedisse & assignasse, seu dare et assignare promisisse prefate domine Isabelle pro suo doario quadringentos florenos auri annuos, si eum premori contingeret & q̃diu a secundis nuptijs ipsa domina Isabella abstineret: q2 tanta summa ac sub conditione & qualitate huiusmodi promissa extiterat dicte domi. Margarete. Et idem quod dictum est de datione & assignatione seu promissione doarij & illius validitate dicendum est per premissa de assignatione seu promissione castri, quod ipsa domi. Isabella elegisset.

Quibus premissis dico & respõ

deo q̃ cum vt ponitur in facto, idem domi. Philippus ab humanis decesserit Anno domini Millesimo quatercentesimo quadragesimosecundo, & certo mense illius anni, superstite eadem domi. Isabella, & que nihil habuit pro dicto suo doario vsq̃ ad annum domini Millesimum quatercentesimum sexagesimũsecundũ tenetur magnificus & potẽs vir domi. Jacobus de Crussolio nepos & heres vniuersalis dicti domini Philippi ad solutionem arreragiorum incursorum & debitorum a tempore mortis eiusdem domi. Philippi vsq̃ ad annum predictum millesimũ quatercentesimũ sexagesimũsecundũ, ad ratiõe quadringẽtorũ florenorũ auri pro singulis annis nõ obstãtibus his que parte eius allegantur. Et primo quidem non obstat quedam pretensa reductio ad manus Regias facta vt asseritur de castris dicti domi. Philippi. Tum causis & ratiõibus alias allegatis per egregium virũ do
5 minum Franciscum chaterelli, quas nõ refrico. † Tũ q2 id quod criptum est de dictis quadringentis florenis auri annui redditus in locis propinquioribus castri q̃ ipsa elegisset assignandis, dictum est causa demonstrationis, vt videlicet sciretur ex quibus locis posset eadem domina Isabella summam predictam cõmodius percipere, non gratia taxationis seu etiam conditionis propter quod fuerunt statim debiti dicti floreni quadringenti vel ex illis locis, vel ex alijs. l. lucius. ff. de alimen. & ciba. lega. l. quidam. in princip. ff. de lega. j. & l. paulo calimaco. §. fin. ff. de lega. iij. not. Pet. de bellaperti. Barto. & docto. communiter in. l. inter stipulantem. §. sacram. versic. pro quo & illud. ff. de verbo. obliga. Cyn. & docto. cõmuniter in. l. si quis argentum. §. cum vero. ff. de dona. & Bald. in. c. j. in princi. de no. feu. Tum & quia si id quod dictum est de dictis quadringentis florenis auri assignãdis in dictis locis propinquioribus dictum esset gratia taxationis, ipsiq̃ fuissent super locis huiusmodi assignati, & deinde loca hec reducta ad manus Regias, & nulli pro tempore fructus percepti per heredẽ dicti quondam domi. Philippi: quia tamen assignatio seu promissio facta erat, non quidem de vnica, sed annua prestatione dictorũ cccc. florenorum auri, q̃diu eadem domina Isabella a nuptijs secundis abstineret, tenebatur idem domi. heres, factus postea possessor castrorum & locorum predictorum arreragia soluere de fructibus postea perceptis ex eisdem. dicta. l. inter stipulantem. §. sacram. & l. firmio. in princi. ff. quan. dies lega. cedat. quod etiam voluerunt Pe. Bar. & doct. communiter. in. d. §. sacram. Cy. & docto. in. d. l. si quis argentum. §. cum vero. & Bal. vbi supra. ad quod facit. l. legatum. §. vini falerni. ff. de an. & menstr. leg. & l. ex eo. de vino triti. & ole. lega.

Etiam nec obstat qd vlterius

opponitur parte dicti magnifici domini Crussolli de quodã pretẽso appũctuamẽto facto, vt ex aduerso asseritur, inter partes Anno dñi. M. cccclxi. de & super solutione predicti doarij, & in quo pretenditur conuentum, q̃ pro dictis quadringentis florenis auri annui redditus soluerentur annis singulis quingenti floreni monete Regie: et quod insuper opponitur de continuatis solutionibus dictorum quingentorum florenorum monete Regie per annos plurimos, prout cõstat plurimis quittãtijs, & quidem penes eundẽ do. Crussolij, vt parte eius pretenditur existentibus. Et quidẽ nõ quod de dicto appunctuamento: quia in illo, si de eo appareat, solum factus est sermo de prestationibus tunc futuris, et que fieri debebunt pro annis futuris, nõ p preteritis aut arreragijs iam incursis: quia super illis nihil appunctuare voluit idẽ domi. Crussolij, seu eius predecessor, is videlicet cũ quo factum fuisse pretenditur huiusmodi appunctuamentum: non igitur debet
6 idem appunctuamentum nocere quoad arreragia, † q2 ex separatis non infertur. d. l. inter stipulantẽ. §. sacram. ver. sed hec dissimilia. & l. papinianus exuli, cum multis vulgaribus. ff. de mino. Ad
7 quod facit † quia in contractibus non est recedendum a propria verbo. signifi. l. quicquid adstringende. ff. de verb. obligatio. † Et
8 in dubio fieri debet interpretatio cõtra illum qui se fundat ex verbis cõtractus. l. veteribus. ff. de pactis. l. stipulatio ista. §. in stipulationibus. ff. de verbo. obligatio. et in. c. contra eum. de regu. iur. in sexto. de quo Alexand. de imol. in. l. si pascenda. C. de pac. et cõsil. lxi. exordiente, Super eo de quo queritur &c. in primo volumi. et Andre. sicul. vulgo. Barba. consilio. lxiij. colum. viij. in fi. in prima parte. Nõ etiam quod de cõtinuatis solutionibus: q2 vt audio dicti floreni quingenti supersunt recepti si & quatenus recepti probantur in diminutionem maioris summe, vel summe debite: & sic nõn facit pro eodem domino Crussolij. l. quicũque. C. de apochis publi. libro decimo. quia illud loquitur & procedit in eo, qui fidem facit de prestationibus trium coherentium seu proxime precedentium annorum simpliciter factis & receptis: quo casu presumitur de solutionibus factis annis precedentibus. hic autem nõ sunt facte vel recepte dicte pretense solutiones simpliciter vel absolute,
9 sed vt predixi in diminutionem: † & qui in diminutionem soluit nõ in toto, sed in tanto se liberat, quia verbum minuo, a quo vel com
10 ponitur vel deriuatur diminuo † significat idem quod minorem reddo. vnde Plinius. Radix commanducata dentium dolorem minuit: hoc est pro parte tollit: vel minorem reddit. Et quidem videtur significare diminuo quod etiam probatur instit. de satisda. tuto. in princip. & quod ibi glo. super verbo, diminuantur. no. Alberic. in suo dictionario. Qui ergo dicit se solutionem facere, vel recipere in diminutionem maioris debiti, vel summe debite, vel talis debiti, dicit se facere vel recipere partem illius, & sic diminuere debitum pro parte non summa igitur in terminis dicte. l. quicunque. C. de apo. public. Ergo dispositio illius non habet locum in hoc casu. l. si seruum quis. §. non dixit. ff. de acquiren. heredi. l. j. §. loquitur. ff. de aqua quotidi. & esti. l. iiij. §. quoties. ff. de dã. infec. l. ita autem. cum si. ff. de admini. tuto. & l. hos accusare. §. omnib⁹ cum suis si. ff. de accu. quod etiam voluit Pau. de cast. cõsilio. iiij. exordiente, De iure communi dictas hereditas &c. & cõsi. xj. quod exorditur, In casu presenti visis omnibus &c. col. j. vel. ij. Roma. consi. cccclij. & cõsi. cccclxij. in fi. & Andr. sicu. cõsi. xxi. col. iij. in

iij.in secunda parte.& consi.lxiij.col.vij.in eadem parte.

11 Preterea † etiaz non obstat qd
vlterius opponitur parte eiusdem domi. Crussolij, de preten-
sa prescriptione dictorum arreragiorum: quia, vt apparet ex te-
nore instrumenti &c.dictus quondam Philippus domi.de flo-
rensato se pro solutione predicti doarij submisit multis et varijs
curijs, et inter alias curijs Cabeoli, sancti Marcellini, et con-
uentionum Nemausi, que ita disponentibus statutis prescriptio
nis exceptionem non admittunt, que seruanda sunt, etiam si dura
viderentur.l.prospexit.ff.qui et a quibus, et.l.j.§.si is qui nauem.
ff.de exerci.actio.et quod voluit Bartol.in.l.j.§.j.ff.quod vi aut
12 clam.et Salice.in.l.ita nobis pudor.C.de adulte.†Et presupposi-
to q per sublationem exceptionis prescriptionis non intellige-
tur remota prescriptio centum annorum, secundum Angel.qui
ita not.in l.nemo potest.ff.de lega.j.per text.cum glos.in.l.j.C.de
prescrip.triginta annorũ:pro quo est melior text.in aut.vt dece-
tero.§.penulti.colla.v.hoc tamen non obesset, pro eo quia nondũ
cõcurrerunt centum anni, quinimo nec.lvj.ab anno mortis et de-
cessus dicti quondam do.Philippi.

13 Ad aliud † quesitũ quo queri-
tur de iocalibus & augmento dotis eiusdẽ domine Isabelle, dico
in primis q., quo ad iocalia, non est dubium quin prefatus quon-
dam dominus Philippus illa dare promiserit: quo vero ad au-
gmentum dotis, videtur aliquantulum magis difficultas, pro
eo quia in dicto matrimoniali contractu non legitur aliquid di-
14 ctum de augmento: † veruntamen qua et in Delphinatu in quo
factus est contractus huiusmodi, et in Regno dari solet per vi-
ros, aut ex virorum parte vxoribus aliquid in augmentum sua-
rum dotium, presumendum est q idipsum fecerit idẽ domi. Phi-
lippus.l.si filius.ff.de do.prelega.l.si seruus communis.§.locaui.
ff.de fur.l.j.C.de condi.ob caus.l.fin.in fin.ff.de fideiuss.l.vnica.§.
q et si quis.C.de latina liber.tol.l.traiectitie.in princi.ff.de actio.
et obligatio.l.j.§. dies.ff.quando appellan.sit.l.quod si nolit.§.
qui assidua.ff.de edil.edic.l.adhuc.§.si operas.ff.de vsufruc.per
que iura, et alia per eũ allega.dicit Alberi.in.l.vt liberis, ad fin.
super verbo, assolet.C.de colla.qd attendendum est ad id quod
fieri solet.vltra q̃ addit text.domi.Iason de may.in capitu.cum.
M.ferra.in versicu. sicut consueuit, de constitutio. quem text.
Bald.Anto.de butr.Ioan.de imol.et ceteri, secundum eum, di-
15 cunt esse meliorem text.de corpore iuris.† q illud quod solet ap-
poni in contractu habetur pro apposito, etiam si non sit apposi-
tum in instrumento contractus, pro quo facit text.in.l.si prius.§.
placuit non alias, et quod ibi Bart.ff.de aqua pluuia arcen.cuz
16 multis iuribus, que ad hoc solent allegari.allegat etiam † q om-
nes clausule, que solent apponi in bullis apostolicis, si sint omis-
se, subintelliguntur in eis, & habentur pro expressis.c.accepimus,
et quod ibi Anto.de butri.de etate et qualita.et dicto.c.cum.M.
ferra.Pro premissis bene facit quod plene ponit Alexand.de
Imol.consilio.cvij.exordiente, Pro inuestigatione predictorum
17 &c.colum.penulti.in secundo volumi.vbi dicit † q conuentiones
facte inter contrahentes, facte intelliguntur et inite secundum cõ
suetudinem et obseruantiam tunc vigentem, pro quo allegat.l.
excepto.&.l.licet.C.locati.dictam.l.quod si nolit.§.si assidua.ff.de
edili.edic.l.dominis prediorum.C.de agricol.et censi.lbro.xj.et
alia multa iura, et docto.notas, que ibi possunt videri. Multa
etiam, imo, vt ita dixerim, infinita similia, et facientia ad materiã
allegat domi.Iason. in dicta.l.vt liberis. que etiam possunt ibi
videri, et que gratia vitande prolixitatis referre omitto. Facit
etiam pro intentione eiusdem domi.Isabelle q non est verisimile
non fuisse factam promissionem etiam de augmento dotis: postq̃
vt predixi, ita communiter fiebat pro tempore & fieri consueuerat
18 ergo nec affirmandum, † quia non verisimile est quedaz falsitatis
imago, vt voluit Andre.sicul.consilio.vj.exordiente, Scriptum
est preclare primo Regũ.c.ij.&c.colum.iiij.pro quo allegat.Bal.
in.l.j.C.de serui.fugiti.& in rubrica.C.de pbatio.& in tractatu scis-
matis, quem posuit in rubrica.C.si quis aliquem testari prohibue
rit.allegat etiam Bald.in alijs locis, vbi videri potest hoc etiam
voluit Alexand.de Imol.consilio.xxvij.colum. vlti.in secundo
volumi.Per que dico, sub correctione cuiuslibet domini melius
sentientis, quicquid scriptum extiterit, q censendum sit non soluz
esse factam promissionem de iocalibus, sed etiam de augmẽto do-
tis, et q propterea domi.Crussolij pro illis dare et soluere tenea-
tur dicte domi.Isabelle summam duorum millium florenorum
monete mentionate in dicto matrimoniali contractu celebrato et
inito per et inter prefatos domi. Carolum de grolea et domi-
nam Margaretam de pictauia, et hoc propter relationem quam
habent pacta et conuentiones inite in contractu matrimonia-
li dictorũ do.Philippi & Isabelle ad dictũ precedentẽ contractũ.

Argumentum.

Leuires vsumfructum donare possunt vxori fratris eorũ quã
diu vixerit in viduitate ipsa autem de bene vtendo fruendo arbi-
trio boni viri cauere debet.V.S.
1 Donatio vsufructuũ ad vitaz, iurata, & facta vxori fratris
illorum, qui successerint, valet.
2 Statuto solennitatem exigente non obstante actus factus sine il
la quando valeat.
3 Notarius pro absente in donatione stipulari potest.
4 Vsufructuarius quid cauere debeat.

De vsufru.& habi. Consilium.xcix.

Christi nomine inuoca-
to. Viso quodam publico instrumento parte pro-
uidi viri Petri alibi mihi exhibito, et in quo cete
ra legi, et reperi contineri donationem dudum fa
ctam per dictum Petruz et Bartholomeum eius
fratrem &, fratres quondam defuncti Pontij albi, Fauete eiusdẽ
Pontij relicte, de vsufructu bonorum ipsius quondam Pontij
tantum quantum in humanis viueret, & vitam vidualem honeste
1 seruaret.† Dico et respondeo breuiter et succincte, q donatio hu
iusmodi valuit et valet, pro eo quia illa reperitur iurata, pro quo
allegare sufficiat qd voluit Frederi.de senẽ.consilio mihi.cclxxiij.
exordiente, Factum tale est statuto ciuitatis &c. Ioan.de Imol.et
2 alij in capit.cum contingat, de iureiurand.† vbi sermonem fa-
ciunt de statuto exigente solennitatẽ, quo nõ obstante valet actus
factus sine illa, si tamen interuenerit iuramẽtum. Nec etiam ob-
3 stat q prefata Faueta non fuerit presens.† Tum quia notarius
pro ea stipulatus est, quod facere potuit, pro quo videri potuerũt
decisiones magnifici Delphinalis parlamenti. Tum et quia di-
cti Petrus et Bartholomeus iurauerunt, pro quo videatur
Panormita.in proemio decretalium.et Alexand.de Imol.in.l.
4 stipulatio ista habere licere.§.alteri.ff.de verbo.obligatio.† de-
bet tamen dicta Faueta cauere idonee de vtendo fruẽdo arbitrio
boni viri, pro quo videri poterunt glos.et docto.in.l. vsufructu.
C.de de vsufruc.

Argumentum.

Abbas de bonis ecclesie seu monasterij ad vsum ecclesie neces-
sarium disponere potest: non affinibus pecunias quas habet re-
linquere.V.S.

1 Religioso interdicta est testandi facultas regulariter, etiaz
si sit abbas, aut cardinalis, de bonis intuitu ecclesie acquisitis, et
in quibus & quando fallit.& nu.3.
2 Monachum nulla dignitas liberat a substãtialibus regule, pro
pter descensum dignitati contrarium.
4 Prelati procuratores sunt rerum ecclesiasticarum, et nõ domini.
5 Occasio permissa nõ est pro causa sumenda.
6 Benemerita mensuranda sunt cum rebus ecclesie donatis pro
seruitio.
7 Donatio propter benemerita in donationem simplicem quando
resoluatur.
8 Dictio Aliqua, moderationem significat, et prodigalitatem in-
crepat, & quam naturam habeat copulata alicui termino.
9 Consuetudo in ecclesiasticis quando attendenda, et quibus dona
ri possit.
10 Iura quatenus permittant donare consanguineis de rebus ec-
clesie.
11 Abbas an possit relinquere pro fundatione capelle de bonis ec-
clesie, & quantum.
12 Vacante sede nihil debet disponi in preiudicium futuri prelati,
etiam in conuentuali ecclesia.
13 Pecunia quando annumeretur inter res que seruando seruari
non possunt.
14 Res que seruando seruari non possunt non prohibentur aliena-
ri sede vacante.
15 Credulitatis iusta causa est quod a psonis fide dignis dicitur.
16 A dolo excusat quecunq causa etiam iniusta.
17 Arma magis q̃ iura scire milites legislator estimauit.
18 Abbatis predecessoris factum successori cur non noceat.
19 Testis depositio ambigua et obscura reddit per disiunctiuã vel.
20 Testis dictum necessario concludere debet.
21 Argumentũ in probationib9 de instrumentis ad testes procedit.
22 Instrumenta duo discordantia in summa an concordari possint,
& in quo.

23 Iuramentum anteq̃ deferatur damnum passo quid requiritur.
24 Furtum sine dolo committi non potest.
25 Ius probandi per sacramentum quando transeat ad heredes.
26 Patrimonium anceps nemo debet subire.
27 Executor inuentarium tenetur cõficere de commissis suo officio: et quid si omittat. ꝛ nu. 30.
28 In penalibus de similibus ad similia quando procedi potest.
29 Pene sunt moliende.

¶ De sacrosan. eccle. ¶ Consilium. c.

Visis ppositis ꝛ deductis tam parte quondam Reuerendi patris domini Antonij de rupemaura decretoꝝ doctoris, olim abbatis religionis sancti Antonij vienensis. q̃ magnifici et potentis viri domini Petri contoris de Brione domini eiusdem loci, vna cum alijs scripturis, et casu parte eiusdem domini petri mihi transmissis ꝛ traditis, ac etiam dubijs ex casu predicto in primis qđ, cum informatus non extiterim de consuetudne elicitis, dico et respondeo ad eadem dubia prout infra. Premittens, statutis, aut reformationibus ordinis seu religionis antedicte, editis circa dispositiones, quas in morte, vel in infirmitate facere pōt Reuerendus do. abbas ipsius religioni, non possum de his aliquid respondere: solum igitur me conuertam ad dispositionem iuris communis. Quo premisso dico ꝛ respondeo ad primuꝫ ꝙ, licet recolende memorie Reuerendus pater dominus Antonius de brione, olim abbas predicte religionis, de bonis etiam mobilibus intuitu di
1 cte religionis acquisitis testari non potuerit: † tum quia vir religiosus, cui est interdicta testandi facultas. autbenti. ingressi. C. de sacrosanc. eccle. c. quia ingredientibus. xix. questio. iij. ꝛ. c. qr ingredientibus in parte decisa. ꝛ quod ibi docto. de testa. quod procedit in religioso etiam facto abbate, quia talis non definit esse monachus. c. fina. et quod ibi p docto. de simo. Procedit etiam
2 in monacho facto Cardinali, † quia vt dicit Bald. in autben. licentiam, colum. j. C. de episco. et cleri. nulla dignitas liberat monachum a substantialibus regule, quia dignitas facit quem ascendere sed liberari a substantialibus regule esset descendere in deteriorem statum. allegat cap statutum. xviij. questio. prima. Tum ꝛ quia visis ecclesiasticis, saltē administrationem habentibus, in
3 terdictum est testari de bonis intuitu ecclesie acquisitis. ca. ad hec de testamē. † potuit tamē seruitoribus suis et benemeritis aliqua elargiri. c. possessiones. xvj. qđ. j. et qđ. vj. c. illud. c. ad hec. c. relatū. §. licet de testa. quod intelligo moderate, ꝛ iuxta seruitij merituꝫ. dicto. §. licet. prout dicitur de alijs administratoribus alienare prohibitis. l. cum plures. §. penulti. ff. de administratio. tuto. l. j. §. j. ff. de tute. ꝛ ratio. distrahen. aliter enim prelatis dare nō licet de
4 iure communi: † sunt enim procuratores, non domini. c. ij. de donatio. et quod ibi glos. et docto. et licet habeant liberam administrationem. c. cum nobis olim, in fine. de electio. regulariter tamē
5 non donat habens liberam. c. fina. de offi. vica. in sexto. † ꝛ cum ex casu istud permittitur, non est occasio pro causa sumenda cap. solite, de maio. et obedien. l. famosi. §. j. ff. ad legem iuli. maie. debet igitur apparere de seruitij et benemeritis dictorum seruitorum. ad quod etiam facit. l. iubemus. la. ij. vltra principium. C. de sacrosanc. eccle. ibi, Scientes nulla sibi occasione vel tempore ad vicissitudinem beneficij colorati ꝛc. In prohibitis enim certo casu permissis non statur verbo dicentis casum permissum subesse. l. qui testamentum. ff. de probatio. l. cum quis decedens. §. titia. ff. de le
6 ga. iij. † Et puto ꝙ seruitia seu benemerita huiusmodi debeant commensurari his, que collata aut donata extiterunt his seruitoribus. d. c. relatum. §. licet. ibi iuxta seruitij meritum, quod etiā voluit Ioan. An. l. extra de rebus eccle. non alienand. in rubrica. ꝛ Oldra. consilio mihi. clxxv. exordiente, Quidam episcopus cuius mense ꝛc. Et ita intellexit dictum. §. licet, Alexand. de Imol. in. l. si donatione, colum. iij. versicu. quod non puto verum ꝛc. C. de collatio. Actus enim ex causa permissus debet commensurari cause permissionis in quantitate et tempore. dicto. c. relatum. §. licet. ꝛ. l. magis puto. §. nō passim. alias. §. itē pretor. ff. de reb. eo. q sub tute. vel cura. not. Ioan. Andr. in dicta rubrica, et Oldrad. in consilio predicto. facit ad premissa quod not. Bart. in. l. frater a fratre. colum. vltima. ff. de conditio. indebi. et in. l. si quis pro eo. §. j. in fine. ff. de fideiusso. et in autbenti. vnde si parens, et quod ibi Bal. C. de inofficio. testamen. Bal. ꝛ Alexand. de Imol. in dicta. l. si donatione. Gulielmus de cug. Bald. et Salicet. in. l. illud. C. de sacrosanc. eccle. Ioan. And. in dicta rubrica de reb. eccle. non alie. in. l. aquilius. ff. de donatio. quatenus sentiunt docto. prefati qđ
7 † vbi donatio alias non valitura, valet propter merita, ipsa merita debent equiualere donationi: alias enim quatenus collatum vel donatum excederet benemerita vel seruitia, illud censeretur simpliciter donatum. vel collatum. l. sed si vir. §. si duo. et. l. si sponsus. §. circa. ff. de donatio. inter vi. et vxor. Huiusmodi vero nimplex donatio videtur prohibita a viris ecclesiasticis assertum habentibus administrationem. dicto cap. relatum. §. licet, quatenus ibi dicit iuxta seruitij meritum: et maxime quia etiam ibi adiecta
8 est dictio aliqua, † que, vt ibi not. Hostien. et docto. moderationem notat. ꝛ prodigalitatem reprehendit: et, vt dicit Oldrad. in dicto consilio. clxxv. arctat significatuꝫ orationis ad rem modicā. allegat. l. hanc legem. ff. de contrahen. emptio. et venditio. et. l. diuus. ff. de boñ. damna. quinimo de natura huius dictionis aliqua est, ꝙ quando adijcitur alicui termino, immutat eius naturam, et facit de quocunq̃ minimo intelligi, vt not. glo. in clementi. j. super verbo, aut earum parte. de fo. competen. quam not. Bald. in. l. j. colum. j. et colum. penulti. C. de inofficio. donat. Ex quibus infero ꝙ, vbi non appareret de seruitijs vel benemeritis illorum pretēsorum seruitorum, quibus idem domi. legauit, reliquit, aut donauit: vel vbi donatum, legatum, vel relictum excederet seruitium aut benemeritum, hoc de iure vel in totum, vel quatenus excessisset, singula singulis opportune referendo, non valuisset, per predi
9 cta, † et hoc nisi consuetudo aliter disponeret, quia in talibus consuetudo attendenda est dicto. c. ceterum. de donatio. et allegato. c. relatum. §. licet. ibi, consuetudinis tamen est non improbande ꝛc. facit. l. prohibere. §. non tantum. ff. quod vi aut clam. et. c. ea noscitur, de his que fiūt a prela. et ita etiam senserunt Hostien. Ioan. And. Ioan. de Imol. ꝛ docto. in dicto. c. ceterū. dicunt em̄ ꝙ si est consuetudo in certo loco, vbi sita est abbatia, ꝙ abbas possit dare viginti, vel quinquaginta, vel centum solidos, vel equū, vel aliam rem mobileꝫ, que superest de bonis ecclesie, alicui pauperi, vel egēsti, nobili verecundo, vel puelle maritande, vel alijs, hec consuetudo teneret, et faceret valere data aut relicta huiusmodi, siue in vita. dicto. c. ad hec. de testamen. c. aurum. et. c. gloria. xij. questio. ij. ꝛ ca. quoniam quicquid. xvj. questio. j. siue in morte. dicto. c. relatum. §. licet. per que et alia not. in dicto cap. ceterum, per prefatos docto. puto etiam valuisse illius relictum Alisone michaele filie magistri Ioannis michaelis, et aliud relictuꝫ cuidam Ioanne tunc degenti in hospitali frecherio sancti Antonij, que ēt intuitu pietatis, et pro earuꝫ dotibus relicta extiterunt. Quo vero ad summam mille scutorum, quam idem quondam domi. Antonius abbas zelo consanguinitatis donasse dicitur nobili ꝛ generoso iuueni Ioachimo filio dicti domini de Brione, existimo qđ donatio huiusmodi non valuerit. Cum quia de magna summa, et vt videtur, excessiua. Cum quia facta zelo consanguinitatis, vt in ca
10 exprimitur: † non enim permittunt iura passim et indistincte donari consanguineis, sed duntaxat consanguineis seruitoribus, aut alias benemeritis. dicto. §. licet. vel pauperibꝰ, quibus tenemur in necessitatibꝰ potissime. c. subuenire. c. nō satis. lxxxvi. distinctio. c. studeat. l. distinctio. et. c. j. de cohabitatio. cleri. et mulie. et quod ad pauperes indigentes, et pia loca, vt dicit Hostien. in dicto. c. relatum. §. licet, sufficit sola charitas: vbi tamē dicit cauendum ꝙ moderate fiat, ne ecclesia, cuius administrationem tenuit ipse qui donat, his rebus penitus defraudetur.

11 Etiam † quo ad summam duorum millium scutorum, quam idem quondam Reuerendus domi. Antonius abbas legitur dedisse, donasse, et legasse pro remedio sue anime, ac parentum, et benefactorum suorum, et pro dotatione et fundatione Capelle, de qua ibi: dico ꝙ, licet prima facie dispositio huiusmodi valere videatur, per id quod habetur in dicto ca. aurum. versicu. nemo potest accusare quia templum dei est edificatum. ꝛ arg. c. bone rei. xij. questio. ij. et. c. apostolice. de dona. ego. tamen vereor ne illa valuerit de iure communi, quia excessiua: et quia etiam vltra ꝛ preter condecentes exequias, quas fieri ordinauit in funere, et pro eo quia dedit, donauit, et legauit idem quondam domi. abbas dominus priori et conuētui monasterij predicti mille scuta auri Regia pro fundatione certarum missarum: que donata vel relicta simul iūcta faciunt magnas summas, nec refragantur huic dicto. c. bone rei. ꝛ apostolice: qr illa loquuntur in episcopo, qui in hoc priuilegiatus est, et in casibus, de quibus in illis textibus, et in dispositione inter viros, vt colliguntur hec ex his que not. docto. in dicto. c. apostolice, que hic cessant, vt patet intuenti.

Ad secundum dico et respondeo ꝙ, licet ex dispositione statutorum seu reformationum dicte religionis, domini vicarij, sede abbatiali vacante, et qui habent custodiam spolij seu peculij defuncti domini abbatis, possint satisfacere de debitis eiusdem legitime contractis: non videtur tamen ꝙ ipsi possint vacante ipsa sede inire aut celebrare cōtractū, per quē alienentur bona pertinentia ad prelatum: hoc est, que per-

12 nentura sunt ad futurum abbatem, quia † vacante sede nihil de-
bet disponi in preiudicium futuri prelati.c.si qua de rebus.xij.q.
ij.c.si quis episcopus.x.questio.ij.c.quoniam.lxxv.distinctio.c.j.
§.attendentes.⁊ quod ibi Innocen. Hostien. Joan.andr. Joan.
de imol. Panormi.⁊ docto.communiter.ne se.vacan.not. Hostiē.
in summa titu.ne sede vacan.§.⁊ in quibus,versi.sic patet:ibi nam
generaliter tibi trado ⁊c.⁊ q̄uis iura.predicta videātur loqui in
cathedrali ecclesia vacante,idem tamen est in cōuentuali,vt etiam
voluit Hostien.⁊ post eum Joan. andr.⁊ docto.communiter in
dicto.c.j.⁊ licet Innocen.videatur ibi velle in vna parte, ꝙ dicta
regula locum solum habeat in cathedralibus ecclesijs qđ etiā te-
tigit in.c.cum dilectus,de consuetudine.ipse tamen postea vide-
tur aliter dicere,videlicet ꝙ regula ista nō solū locum habeat in
cathedrali ecclesia,sed etiam in qualibet ecclesia collegiata,ad qđ
faciunt not.per Hostien.in summa titu.ne sede vacan.§.⁊ de qua
sede.Non igitur videtur valuisse transactio,de qua in dicto quesi-
to,quatenus per eum preiudicatum esset tunc futuro abbati, aut
sedi abbatiali.Non dico tamen,vt iam tetigi, quin dicti domini
vicarij,vel de eorum consensu prefatus dominus de Brione satis-
facere potuerint de expensis funeralibus et etiam soluere credi-
toribus defuncti abbatis,⁊ in satisfaciendo ⁊ soluendo alienare
pecuniam,que peruentura erat ad futurum abbatem,quatenus
expense ⁊ debita huiusmodi exigebant.Tum q: hoc satis dispo-
nunt statuta,seu reformationes dicte religionis.†Tum ⁊ q: pecu
nia quoad hoc vt afferat vtilitatem secundum eum vsum ad quē
est destinata,dicitur de rebus que seruando seruari non possunt,
vt colligitur ex not.per glo.in.l.j.§.fuit quesitum.ff.ad treb.⁊ in.l.
interdum,⁊ quod ibi Bar.ff.de condi.indebi.⁊ per Barto.in.l.po-
test pupillus.ff.de autorita.tuto.⁊ in.l.si ex legati causa.ff.de ver.
oblig.no.Panor.Andre.sicul.⁊ moder.in.c.nulli.de reb. eccle. nō
alie.⁊ Alexan.de imol.in.d.§.fuit quesitum.pro quo bene facit. §.
constituitur.instit.de vsufruc.l.aristo.§.si.cum.l.sequenti.ff.de iu-
re delib.† Res autem que seruando seruari non possunt non pro-
hibentur alienari sede vacan.vt not.Inn.⁊ alij in dicto.c.j.ne sede
vacan.Et sic non videtur dubium quin,quatenus opus erat pro
satisfactione expense ⁊ debitorū huiusmodi potuerit pecunia alie-
nari:residuum vero erat seruādum futuro abbati,per id quod ha
betur in.c.generali.de electio.in.vj.⁊ in.c.presenti.de offi.ordi.eo.
lib.⁊ quod not.glo.in.c.illud.xij.q.ij.⁊ Jo.de imol.in.d.c.j.col.vj.
in si.ne sede vacan.facit.l.tutores.la.ij.C.de alie.tuto.Puto tamē
quod prefatus dominus de Brione qui confisus de transactione
in casu mentionata ⁊ viribus illius pecunias penes eum tunc exi-
stentes,vel earum partem exbursauit,⁊ dedit, vel expendit,iuxta
transacta,debēt excusari ab illarum restitutione.Et primo quidē
quoad illam quantitatem pecunie,que vere debebatur q: quoad
eam liberauit dominū abbatem ⁊ sedem abbatialem:et sic nego-
tium vtiliter gessit.l.soluendo.cum suis simili.ff.de nego. gest.Et
idem dico quoad quantitates per dictum quondam domi. Anto
niū abbatem relictas vel legatas in sua vltima dispositione:cū em̄
ita dispositum extitisset per ipsum domi.abbatem,⁊ ipse domi.de
Brione ordinatus fuisset huius dispositionis executor,⁊ nihilo-
minus postea fuisset conuentum ⁊ transactum cū Reuerendis pa
tribus dominis vicarijs,de quorū numero fuerat ⁊ erat bone me-
morie Reuerendus pater domi.Antonius de rupemaura, antea
abbas electus insuper ⁊ cum alijs multis dominis religiosis dicti
venerabilis monasterij inter quos erāt multi viri periti,ꝙ idē do
mini de Brione teneretur ⁊ deberet satisfacere creditoribus dicti
quondam dom.Antonij abbatis de suis salarijs,⁊ de his,que sibi
deberi poterant,⁊ legata per eum relicta exequi ⁊ explere iuxta fa
cultatem pecuniarum eiusdem quondam do.Antonij abbatis in
potestate ipsius do.de Brione tunc existentium, non video qua
equitate siue ratione idem dominus de Brione teneatur ad resti-
tutionem pecuniarum per eum exbursatarum iuxta formam hu-
ius transactionis,non quia dicam eam simpliciter valuisse, sed
quia dico eum propter eam debere excusari ne ad restitutionem
5 teneatur:† si enim quod dicitur,a personis fidedignis si iusta cau-
sa credulitatis,vt voluit Cy.in.l.prima.versicu.quarto queritur:
ibi,predictus Jaco.dicit ⁊c.C.de seruitu.⁊ aqua. Barto.⁊ docto.
in.l.de pupillo.§.si quis ipsi pretori.ff.de noui operis nuntiatio-
ne.Anto.de butrio.⁊ Joan.de imol.in capitu.fina.de appellatio.
pro quo facit gloss.not.in.l.titio fundus.ff.de conditionibus ⁊ de
monstrationibus.relata per Bald.in.l.iudicia.C.de rei vendica.⁊
Angel.in.l.prima.in principio.et ibi etiam Bald.in lectura anti-
qua.ff.de eo per quem fact.erit. Profecto dispositio predicta et
transactio subsecuta celebrata cum tot ⁊ talibus viris,⁊ ad tracta
tum ⁊ sub presentia spectabilium virorum dominorum Joannis
Raboeti et Antonij muleti consiliariorum Delphinalium etiā
non mediocriter peritorum induxit iustam causam credulitatis,
quod videlicet relicta ⁊ legata per dictum quondam dominum
Antonium abbatem deberentur saltem quatenus suppetebant
facultates pecuniarie dicti quondam domini abbatis existētes in
potestate eiusdem domini de Brione,⁊ quod consequenter ipse do
minus de Brione,⁊ iuxta dispositionem dicti quondam domini
abbatis ⁊ formam transactionis teneretur continuare executio-
nem dispositionis huiusmodi iam vtputo ceptam in distributio-
ne expensarum funeralium.Et ita nō debet sibi imputari si dispo
sita,transacta,quinimo ⁊ per eū iurata impleuerit,eo maxime q:
etiam presens fuit ⁊ contransigens dictus quondam domi.de Ru
pemaura,iam vtputo in concordia electus,⁊ qui propterea vide-
batur posse ⁊ poterat,in bonis spiritualibus ⁊ temporalibus ad-
6 ministrare.c.nihil.in fi.⁊ quod ibi per doct.de electio.† ⁊ quia etiā
quecunque causa etiam iniusta excusat quem a dolo.l.igitur.§.pe
nulti.ff.de libera.caus.no.gloss.in.l.j.in fin.ff.de abigeis,⁊ in.l.pla
gij.la seconde.C.ad legem flaui.de plagi.⁊ signanter excusari de-
17 bet iste dominus miles armate militie,†quia arma magis q̄ iura
scire milites sacratissimus legislator estimauit.l.fina.circa princi.
C.de iure deliberand.l.milites.C.locati.l.j.C.de iur.⁊ fac.igno. et
authen.quib.mod.natu.effi.legi.§. si quis.colla.vij.⁊ q: officium
non debet alicui esse damnosum.l.sed si quis.⁊ quod ibi gloss.quē-
admodum testa.aperi.Et per hec patet responsio ad secundum ⁊
tertium quesita.

Ad quartum dico in primis qđ
vbi alias appareret de summa non multum curaretur de tilletis
inibi mentionatis.Tum quia sunt,vt audio,scripture priuate, di
cti quondam do.abbatis,que propterea fidem non faciunt per iu
ra vulgata.Tum ⁊ quia fortasse sunt sine data vel de data ex lon-
18 go interuallo precedēte mortem dicti quondam do.abbatis.†Tū
⁊ quia licet domini abbates,qui postea fuerunt,⁊ modernus, eidē
quondam do.Antonio successerint in dicta abbatia:non tamen
habuerunt ab eo causam,sed a superiore,per ea que not. docto. in
c.quia.V.de iudi.Anto.de butric.in.c.si diligenti. de prescript.et
Panor.in c.ij.eo.titu.Quo fit vt factum scriptura,aut confessio
dicti quondā do.Antonij abbatis successoribus nō officiat.Etiā
illi testes qui dicuntur incohasse numeratione pecuniarum ⁊ eam
non perfecisse,non videntur multam stringere.Non enim possunt
secure ⁊ veraciter deponere de numero,nisi numerauerint,aut nu-
merari viderint.Etiam depositio illius testis, qui deponere niti
tur de summa septem vel octo millium scutorum,non multum re
19 leuat dictū do.abbatē,† q: depositio illius est ambigua ⁊ obscura
per dictionem disiunctiuam,vel.l.pretor edixit.§. quod autem.ff.
de iniu.l.vbi autem.§.qui id.ff.de verb.obliga.not.glo.in.§.cura-
re.institu.de actio.⁊ Bart.in.l.stipulationes non diuidūtur.q.fin.
ff.de verbo.obliga.⁊ sic non probat.c.in presentia. de probat. not.
Barto.⁊ docto.in.l.inter stipulantem.§.stichum.ff.de verbo.obli-
gat.Depositio etiam alterius deponentis ꝙ nō longe ante infir-
mitatem dicti quondam domini Antonij abbatis erant decē mil
le scuta,non multum stringit,vtpote non concludens necessario.
Esto enim ꝙ non longe ante habuisset idem quondā do. Abbas
summam predictam decem millium scutorum,non propterea in-
fertur ꝙ summam illam haberet tempore mortis eiusdem, vel ꝙ
summa huiusmodi ad manus eiusdem domi.de Brione peruene
rit:dicta igitur depositio non probat vtpote non concludens ne-
20 cessario, † quod facere debet dictum testis dicto.c.in presentia.
l.neque natales.C.de proba.⁊.l.non hoc,C.vnde legi.not. Bar.in
l.de minore.§.plurimum.versicu.quero quid si dicit testis ⁊c.ff.de
questio.Remanet igitur duntaxat depositio alterius deponētis
de summa decem millium:que tamen videtur inualidari per de-
positionem aliorum testium,sed tamen dicunt ⁊ deponunt pecu-
niam cum extracta fuit a loculis ⁊ bugetis non fuisse numeratam
sub eorum ⁊ istius testis presentia:se enim videntur adinuicem in
gulare quo fit vt non probent etiam si alias possent reduci ad con
cordiam,per id quod not. Jac.but.in.l.de etate.ff.de proba.Bar.
in.l.inter stipulantem.§.si stichum.ff.de verbo.obligat.⁊.in.l. ij.§.
fin.ff.si cer.pet.⁊ in.l.insulam.§.j.ff.solu.matri.⁊ alij in alijs locis.
preterea huic testi tanq̄ vnico ⁊ singulari non est credendum.l.iu
risiurandi.C.de testi.⁊.c.tam literis cum suis simili.eo.titu. Et si
verum esset ꝙ iste ⁊ primus viderentur aliquid probare, ipsi pro-
barent de summa decem milliū scutorum nō maiore,supposito ꝙ
ipsi deponere viderentur de eadem pretensa numeratione, cuius
illa est ratio;†quia procedit argumentū in probationibus de in-
21 strumentis ad testes.c.cum Joannes.de fi.instru.Sed sic est ꝙ † si
duo sint instrumenta eodē tempore cōfecta de eodē actu,⁊ in vno
contineatur maior summa q̄ in alio,hec instrumenta dicuntur
concordare in minori summa.l.sempronius procul.ff.de lega.ij. et
declarat Bal.in.l.imperator.ff.de sta.homi.ad quod facit qđ not.
Bal.in.l.falsus.C.de fur.vbi dicit ꝙ si reperiuntur duo instrumē
ta mandati eodem tempore ⁊ loco confecta,⁊ vnum est diuersum
ab altero,nec constat quod prius factum extiterit stabitur illi in
quo minor baillia seu distātia cōtinetur,alleg.Bal.d.l.semproni⁹.

quod etiam voluit Alexand. de Imol. in. l. j. §. si stipulanti. ff. de verbo. obliga.

23 **Ad† quintum quesitum dico &** respondeo q, ad hoc vt deferatur iuramentũ dãnũ passo, de quo in. l. si quando. C. vnde vi. & in. c. si. quod met. cau: opus est violentia expulsiua, de qua ibi, vel alia violẽtia, vt furtuz plene pbetur. dicta. l. si quando, in versi. patefacta. quod gl. exponit id est liquide probata. & hoc etiam probatur in. d. c. fina. ibi. verum post q de violentia per testes. Quo fit vt non debeat iuramentum predictũ deferri domino moderno abbati, si probetur pecunias, de quibus in casu, fuisse per dictum quondam do. Antonium abbatem, vel alium suo iussu & mãdato traditas & expeditas eidem domino de

24 Brione, quia si cessaret violentia, cessaret etiã† furtum, quod non cõmittitur sine dolo. no. Ange. in. l. plagij. C. de abige. & consequẽter cessaret delictum, ergo dispositio dicte. l. si quando: que vt not. gl. super verbo, manifestet; duo exigit, scilicet difficultatez probationis & delictum eius, contra quem preterea, vt dicit Bart. in dicta. l. si quando, & Cano. in. d. c. si. iuramẽtũ, de quo in eis, nõ est iuramẽtũ affectionis, sed vitatis: quo fit vt esto, q violẽtia, aut furtum vel aliud delictum probatuz extitisset aut probaretur, quod non fiet, quia istud non est verum: non tamẽ deberet hoc iuramentum deferri huic moderno domino abbati, nisi habuisset multuz notus circa pecunias dicti quondam dñi Antonij olim abbatis, per id quod not. Bald. in. c. j. colũ. j. si de feu. contro. inter do. & vas

25 sallos oria. vbi dicit † q, licet ius probandi per sacramentuz trãseat ad heredes, illud est verum quando heredes sunt in tali conditione, qui possunt iurare, eo q sunt bene informati, alias nõ oporteret igitur q dictus domi. modernus abbas esset talis, qui moratus extitisset in domo habitationis dicti quõdã do. Antonij oliz

26 abbatis, & qui gessisset eius negotia:† quia quis non debet subire anceps patrimonium, & hoc etiam referendo Bald. voluit domi. Iason may. in repeti. l. si quãdo, col. penul. Presupposito igitur, citra preiudicium veritatis, q facultas prestandi iuramentũ, de quo in. d. l. si quando, & ca. fin. quod met. cau. transeat ad heredem, vt multi voluerunt relati per Iaso. vbi supra, colum. antepenul. q idipsuz esset iudicandũ quoad hoc de successore in beneficio, quod de herede damnum passi, non tamẽ deberet eidem domi. moderno abbati deferri iuramentum: nisi, vt predixi, esset bene informatus de summis & quantitatibus pecuniarum &c. quia nec illud vt predixi, defertur heredi, nisi bene informato,

Forte autem dicet aliquis qd licet deferri non possit, vel de iure debeat iuramentum fidelitatis de quo in capi. fina. et. l. si quando, superius alleg. deferri tamen debet iuramentum in litem, forte propter non confectum inuen-

27 tarium de dictis pecunijs.† Certum est enim q executor vltime voluntatis tenetur inuentarium conficere de his, que eius officio sunt commissa. l. nulli. §. si quis autem. C. de episcop. & cleri. authẽti. vt cum de appella. cogno. §. si vnum, collatio. viij. et argu. l. penulti. ff. de bo. autorita. iudi. pos. l. j. §. eligere. ff. de vẽ. in possei. mitten. l. fin. C. de curato. furio. et. l. tutor qui repertorium, in princip, ff. de administra. tuto. not. Specu. titu. de instru. edi. §. nunc vero aliqua, charta. xij. versicu. sed an tenetur inuentarium conficere, et quod ibi Ioan. And. de quo etiam Albe. Bald. et docto. communiter in dicta. l. nulli. Et si non fecerit, videtur q, quemadmodum defertur iuramentum contra tutorem inuentarium facere omittentem, dicta. l. tutor qui repertorium, in princip. ita deferri

28 debeat contra hunc magnificum dominum militem, † pro eo quia etiam in penalibus proceditur de similibus ad similia. vt notat. Bald. in. c. j. §. j. in versicu. sed quia natura. titul. que fuit pri. cau. bene. amit. & in. l. his solis. C. de reuocan. donatio. Sed his nõ obstantibus dico hoc iuramentum non esse deferendum, quia qd dicimus in legibus penalibus fieri extensionem de similibus ad similia, per predicta, non habet locum quando pene imponuntur habito respectu ad priuilegium alicuius persone: quia tunc nulla potest fieri extẽsio de personis similibus ad similes personas, nec de casibus similibus ad similes casus, quia pene sunt moliende. l.

29 penulti. de pe. quod voluit glos.† quam aliqui dicũt esse singularem, in. §. item mixta, super verbo, in iudicium, institu. de actioni. quamuis habeat sociam in. l. fi. ff. de in ius vocand. & de dicta glos. facit Bald, magnum festum in dicto, c. j. §. porro, colum. iij. dictaz etiam glos. allegat Bald. in. c. vassal. le premier. colum. ij. versicu. extra quero, titu. si de feud. fuerit contro. inter do. et agna. de quo p domi. Iason. de may. in. §. ex maleficijs, colũ. x. institu. de actio. & in. l. fi. ff. de in ius vocã. vbi etiã refert Rayne. de Forli. & Nico. de neapo. idẽ voluisse. Et quod hoc modo debet intelligi gloss. dicte l. fina. idem etiam voluit Alexã. de Imol. in. l. in ratione. §. quod vulgo. ff. ad legem falcid. Pena vero de qua in dicta. l. tutor. qui repertorium. in princip. que est, vt iuramentuz deferatur contra tutorem, qui inuentarium facere omisit, imponitur habito respectu ad priuilegium persone, vt voluit Alexand. de Imol. in loco proxime allegato. Non ergo debet hec pena extendi ad alias personas, vel alios casus, etiam si essent similes. Et q propter omissionem confectionis inuentarij non debeat deferri iuramentum in hoc casu satis videt colligere ex no. per Ioan. Andr. in dicto

30 versic. nunc vero aliqua, vñ. sed an teneat.† vbi dicit se nõ putare q omissio inuentarij obliget executorem ad soluendum vltra vires perceptorum: cuius tamen contrarium contingeret, si posset deferri iuramentum, de quo in. d. l. tutor qui repertoriuz. ¶ Ad sextum patet responsio ex his que superius dixi. ¶ Ad septimuz respondeo q, quatenus patitur penu, seu spolium dicti quondam do. Antonij abbatis, poterit do. modernus abbas recõueniri p fructibus p dictũ do. abbatẽ perceptis ex bonis & hereditatibus, de quibus ibi, per id quod no. Hostiẽ. & Ioan. And. in. c. cũ olim. le. ij. §. preterea. versi. quid de abbate. de priuileg.

¶ Argumentum.

¶ Testamentum ceci non obseruatis requisitis solennitatibus nullum, nisi ad pias causas: in quibus sunt et pauperibus relicta. A. F.

1 ☞ Legata ad pias causas relicta non seruata iuris solennitate valent, in quibus cessat suspitio falsitatis.
2 Pauperes propter egestatem sepe solent declinare ad delicta.
3 Iuris ciuilis pbibitio in testamẽtis ad pias causas non attẽdit.
4 Heres institui nutu potest pia causa.

¶ De sacrosan. eccle. Consilium. cj.

Licet testamentuz nuncupatiuuz, quod olim condidit nobilis quondaz vir Ludouicus suauis leprosus et cecus, tempore conditi per eum testamenti fuerit et sit nullum quoad heredis institutionem, pro eo quia in illo seruata non extitit iuris solennitas, de qua in. l. hac cõsultissima.

1 C. de testa. valuerunt† tamẽ & valent legata ad pias causas in eodez relicta pijs & venerabilibus locis, in quibus cessat suspitio falsitatis, secunduz Ange. qui hoc not. in. d. l. hac consultissima, versi. idẽ dicã in relictis ad pias causas. Et quis idẽ Ang. dicat se-

2 cus esse in legatis relictis priuatis personis pauperibus,† que p pter egestatẽ multoties solent declinare ad delicta: tamen Alexã. de imo. putat q indistincte valeãt legata ad pias causas relicta, etiam si nõ relinquantur pijs & venerabilibus locis, sed priuatis personis pauperibus: et sic qd in legatis ad pias causas relictis

3 non procedit dispositio dicte. l. hac consultissima,† quia prohibitio iuris ciuilis nõ attenditur in testamentis ad pias causas, sed seruatur ius naturale, seu diuinum, vel ius canonicum, vt. c. cum esses. et. c. relatũ. de testa. de quo plene per Bar. in repetitiõe. l. ad fin. C. sacrosanc. eccle. no. Alexan. de imol. in. l. captatorias, col. v. versi. puto veriorem. C. de testa. mili. sed cecus non est prohibitus iure communi testari p legez naturalẽ, diuinam, aut canonicam, ergo cecus testari potest iure communi. Et pro predictis faciunt multa similia, in quibus licet quis non possit regulariter vel testari, vel sic testari: potest tamẽ testari vel relinquere ad pias causas vt verbigratia, videmus in testamentis q licet non valeat regulariter dispositio captatoria, captatorias cũ suis simi. C. de testa. mili. valet tñ in relictis ad pias causas, quãdo cõmittitur in voluntatẽ tertij. vt no. Ioan. de Imol. in. d. l. captatorias, & in. l. captatorie. ff. de lega. j. Et huius dicti solet reddi ratio, quia in relictis ad pias causas non attendimus prouisiones iuris ciuilis, sed seruatur in eis ius naturale, seu diuinum, vel ius canonicũ, vt superius dixi. videmus etiam aliud simile q, licet non possit quis regulariter nutu heres institui. l. iubemus, et quod ibi Alexãder de Imol. in princip. C. de testa. hoc tamen fallit in testamento ad

4 pias causas,† quia potest pia causa heres nutu institui, vt voluit glo. in. c. cum tibi. per illum tex. secundum vnum intellectum, de testa. & illam glos. sequuntur ibi docto. communiter. idem voluit Bald. in. l. j. colum. ij. in lectura ordinaria illius. l. C. de sacrosanc. eccle. multas remissiones ponit Alexan. qui hoc dictum sequitur in dicta. l. iubemus, in princip. Etiam videmus q, licet mutus et surdus a natura regulariter testari non valeant. C. qui testa. face. poss. istud tñ non procedit in testamentis ad pias causas: supposito q surdus et mutus huiusmodi habeat intellectum, quod etiaz voluit Alexand. de Imol. in dicta. l. discretis. vbi videri possunt alie remissiones. Ergo a simili dicamus q, licet testamentuz ceci regulariter nõ valeat, nisi fuerit obseruata solẽnitas, de qua, in. d. l. hac consultissima: valet tamen, in relictis ad pias causas: que, vt predixi,

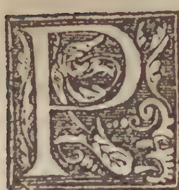
prediri, ad sui validitatem non requirunt obseruantiam iuris ciuilis:sed regulantur secundum ius naturale, aut diuinum, vel ius canonicum. Et ita mihi videtur ⁊c.

¶ Argumentum.

¶ Donatio pura ⁊ simplex de consensu donatarij ad pias causas conuersa, etiam non seruatis solẽnitatibus, valet: presertim codicillis confirmata. U. F.

1 ¶ Moderator rei sue quilibet est regulariter.
2 In donatione non est inserenda causa, quia in ea pro ratione est voluntas.
3 Donatio vsq; ad quam summam non indiget insinuatione.
4 Iuramentum firmat donationem nullam propter solennitatis defectum.
5 Affectionis gratia neq; honeste neq; inhoneste donatiões prohibentur.
6 Acquisita cum scelere confiscantur.
7 In dato ob turpem causam licet potior sit conditio possidentis, illud tamen sibi aufertur, ⁊ fisco applicatur.

¶ De sacrosan.eccl. Consi.cij.

Ponitur in facto ꝙ dudum fuit in humanis nobilis quondam mulier Antoneta. N. relicta nobilis Raymundi giraudi, que pridem de anno incarnationis dominice M.cccclxxix. ⁊ de mense Martij, dedit ⁊ donauit donatione inter viuos nobili viro Ludouico suauis tũc presenti, stipulanti solenniter, ⁊ recipienti cũ solennitate in talibus obseruari consueta, mille florenos monete tunc curreñ. Deinde vero eadem nobilis Antoneta condidit codicillos, in quibus inter cetera legauit, ⁊ reliquit dictos mille florenos venerabili vniuersitati venerabilium dominorum Capellanorum ecclesie parochialis sancti Gregorij loci de Talardo, ⁊ hoc pro fundatione vnius misse singulis diebus perpetuis temporibus dicende ⁊ celebrande per eosdẽ dominos Capellanos, qui tunc erant, ⁊ qui erunt pro tempore, pro redemptione animarum dictorum nobilis Ludouici suauis, Antonete, ⁊ parentum, cõsanguineorum, benefactorum, ⁊ amicorum ipsoruz Ludouici ⁊ Antonete, ⁊ cuiuslibet eorundem. Successu vero temporis prefatus nobilis Ludouicus informatus de dictis codicillis, ⁊ legato seu relicto dictorum mille florenorum, ipsos codicillos ⁊ legatum huiusmodi ratificauit, approbauit, ⁊ confirmauit, voluitq; dictos mille florenos sibi antea, vt premissum est, donatos cõuerti ⁊ implicari in dictum diuinum vsum. Et nihilominus idẽ Ludouicus summam predictam, ac iura, ⁊ actiones sibi pro ea cõpetentes cessit, ⁊ donauit predicte vniuersitati donatione pura, ⁊ inter viuos, debitis interueniẽtibus stipulationibus, qui nobilis Ludouicus etiam conuenit, promisit, ⁊ ad sancta Dei Euangelia iurauit ratificationẽ, confirmationẽ, ⁊ donationẽ huiusmodi semper ratam habere, ⁊ nunquam venire cõtra eas. ¶ Est verũ ꝙ prefata nobilis Antoneta vita functa est, ⁊ decessit ante dictũ nobilem Ludouicum, superstite ⁊ sibi superuiuẽte Martha. N. vxore Gulielmi Guidelini herede testamentaria ipsius nobilis Antonete: ⁊ quã, vtpote pauperem ⁊ bastardã, eadẽ Antoneta nutriuit. recusat ⁊ cõtradicit soluere eidem vniuersitati dictos mille florenos, assumẽs occasionem pro causa in duobus fundamentis. Primum est q2, vt dicit, in donatione non est seruata solennitas statutaria, vel forte seruari consueta in donationibus inter viuos. Secundum fundamentum est, pro eo q2 donatio, de qua supra, in primo loco facta est ob turpẽ causam, scilicet propter libidinem. Quesitum est quid iuris.

1 †Ad quod respõdeo sub correctione cuiuslibet melius sentientis, ꝙ cum quilibet sit regulariter moderator ⁊ arbiter rei sue. l. in re mandata. C. mandat. l. dudum. C. de contrahen. empti. capi. de his. in fi. de sepul. in. l. generaliter. §. fi. ⁊. l. hac edictali. §. fi. C. de secun. nup. not. Hostien. in summa. tit. de consti. §. constitutio. versi. si tangat ius meum: potuit ipsa nobilis Antoneta donare eidem nobili Ludouico di-
2 ctos mille florenos, †nec in donatione est inserenda causa: q2 in ea pro ratione est voluntas. l. j. ff. de dona. qđ voluit Oldr. consi. mihi. lxxij. exordiente, Factuz tale est quedam certe ⁊ nominate persone. Huic autem donationi opponi nõ potest de defectu in-
3 sinuationis. †Tum q2 illa non excedit summam quingentorum aureorum, vsq; ad quam fieri potest donatio inter viuos sine insinuatione. l. pen. C. de dona. no. glo. ⁊ doct. in. l. illud. C. de sacros. eccl. Tum q2 illa fuit insinuata, vt satis patet in principio instrumenti eiusdẽ donationis: ⁊ eadem ratione opponi non potest dẽ defectu solennitatis statutarie, q2 huic solennitati satisfactũ est, vt etiam apparet ex tenore ipsius instrumenti. Preterea in pre-
4 dicta donatione interuenit iuramentũ, †per quod firmata fuisset predicta donatio, etiam si alias fuisset nulla propter defectuz solennitatis vbi iuramentum non interuenisset, per ea que not. doct. in. c. cum contingat. de iureiu. pro quo pro nunc, q2 temporis opportunitas non occurrit, remittere sufficiat ad ea, que plene ponit Alex. de imo. cons. mihi. lix. exordiẽte, Viso instrumẽto ⁊ titulo questionis ⁊c. in. j. vol. ⁊ cons. cij. exordiente, Cum statutum dirigit prohibitionem ⁊c. in. iiij. volu. in quibus plenissime videri poterit de hac materia: ⁊ ꝙ non obstante defectu solennitatis statutarie, possint qui contraxerũt cogi ⁊ compelli ad obseruantiam contractuum, vel iuramentorum prestitorum, ⁊ hoc procedit, vt dicit idem Alex. in d. cons. lix. non solum quoad contrahentes, sed etiam quoad eorum heredes.

Etiam nec huic donationi opponi potest, ꝙ illa facta extiterit ob turpem causam, scilicet ob causam libidinis: etiam si, quod tamen non puto, verum esset, ꝙ propter amorẽ illicituz dicta quondam nobilis Antoneta summam predictã donasset dicto nobili Ludouico. l. affectionis. ff.
5 de donat. †vbi habetur ꝙ affectionis gratia neq; honeste neque inhoneste donationes sunt prohibite: inutiliter igitur ⁊ minus verecunde opponit predicta Martha de turpi cã, ⁊ miror quomodo post tanta beneficia ipsa olim pauper ⁊ pãnosa, ⁊ que forte nunc mendicaret, in tantam insolẽtiam ⁊ cecitatẽ deducta extiterit, ꝙ cõtra nutricem suam, benefactricem suam, cõtra matrẽ suam, imo plusquam matrem os audet aperire, ⁊ dicere de huiusmodi nutrice, benefactrice, ⁊ matre, ꝙ illa fuerit impudica, ꝙ inhonesta, ꝙ meretrix, ⁊ ꝙ propter huiusmodi turpem causam illam summam donauerit, hoc est ꝙ Catho precepit, Beneficij accepti memor esto: imo non esto, sed quale ponitur de iudeis. in c. ⁊ si iudeos. de iudeis. pro gratia enim contumeliam retribuit, ⁊ de familiaritate contemptum. Uerum ipsa facit quod sui similes facere dicit beatus Augusti. in. c. si gens anglorum. dist. lvj.

Preterea ingratissima mulier deberet aduertere ꝙ, vbi donatio predicta non valuisset tanquã facta ob turpem causam, ipsa non propterea hanc summam reti-
6 neret: sed illam daret fisco. †q2 ea, que cum scelere acquiruntur, confiscantur, ⁊ vbicunque reperiantur auferuntur possidenti, ⁊ applicantur fisco. l. in heredem. ff. de calum. l. quod diximus. §. fi. ff. ꝙ met. cã. l. fi. §. fi. ff. de bon. dam. ⁊. l. lucius. ⁊ quod ibi gl. ⁊ doc. ff. de iur. fis. ad quod facit quod per. d. l. lucius. not. gl. ⁊ doct. in. l.
7 ij. C. de condi. ob turp. cau. vbi not. †ꝙ licet in dato ob turpem causam potior sit conditio possidentis: illud tamẽ sibi aufertur, ⁊ fisco applicatur, facit ad premissa. l. cum hic status. §. fina. ff. de dona. inter vi. ⁊ vxo. l. papinianus. §. meminisse. ff. de inoffi. testa. Possunt ⁊ alia, vel infinita, vel admodum plura induci, per que probatur ꝙ, vbi donatio predicta non valeret, vtpote facta ob turpem causam: prefata tamen Martha heres instituta per dictam nobilẽ Antonetam commodũ non reportaret, nec faceret quominus dictã summam exbursaret, vel dicte venerabili vniuersitati dominorum Capellanorũ, vel fisco. Et ita ⁊ male ⁊ perperam ⁊ inhoneste, etiã inutiliter de premissis opponere nititur dicta Martha, parũ attendens ad ea que predixi: ⁊ ꝙ ipsa nobilis Antoneta postremo dictam summã mille florenoruz legauit ⁊ reliquit dicte venerabili vniuersitati dominorum Capellanorum, ⁊ quidẽ non pro ludis Circensibus, aut alijs mũdi nenijs, ⁊ stolidis voluptatibus: sed pro iustis ⁊ religiosis parentationibus ⁊ inferijs animarũ suijpsius ac dicti nobilis Ludouici, suorumq; parentum, cõsanguineorum, benefactorum, ⁊ amicorum.

Preterea aduertere debet ⁊ aduertat dicta Martha, ꝙ etiã vbi essemus in casu, in quo predicta donatio facta dicto nobili Ludouico suauis nõ valuisset, propter illam pretensam turpem causam. valuissent tamen codicilli, de quibus supra, ⁊ legatuz factum per eãdem nobilem Antonetã dicte venerabili vniuersitati de dicta summa. Nulli enim dubium, quin eadem Antoneta potuerit disponere ⁊ in codicillis relinquere dictos mille florenos. l. j. C. de sacrosan. eccl. ⁊ cap. vltima volũtas. cum suis si. xiij. q. iij. Quod si donatio valuerit, potest etiam dicta venerabilis vniuersitas summam predictam petere: cum, vt predixi, idem quondam nobilis Ludouicus ratum habuerit, cõfirmauerit, ⁊ approbauerit legatum de ea factũ eidem vniuersitati. Pro quo allegasse sufficiat breuiter ⁊ succincte not. per Bart. in. l. cum quis decedens. in princ. ff. de lega. iij. Pau. de cast. consi. cclij. exordiente, Circa primum quesituz ⁊c.

Parto. in quodam suo cons. exordiente, Quidam sibi filios suos
heredes instituit: ⁊ Jas. in. l. cum proponas. la. j. C. de pactis. Et
sic quocunque caput vertat dicta Martha, ipsa cogi potest ⁊ com
pelli ad soluendum dictam summam.

¶ Argumentum.

¶ Minor. xxv. annis vendens, ⁊ maiorem valorem rei donans
cum iuramento, illius dispensationem obtinere non debet, nisi
aduersarij dolus adsit. A. F.

1 ☞ Ratio testis regulat, limitat, ⁊ restringit eius dictum.
2 Testis etiam non interrogatus de quo deponere debet.
3 Absolutio ⁊ dispensatio a iuramento ratione lesionis, quo casu
peti non possit. ⁊ nu. 5.
4 Minor qui iurauit super contractu, an possit petere restitutio-
nem in integrum, ⁊ absolutionem a iuramento.
6 Probi ad estimationem bonorum non prestito iuramento, ⁊ par-
te non vocata, an procedere possint.
7 Per donationem maioris valoris in venditione tollitur reme-
dium. l. ij. C. de rescind. vendi.
8 Donans ⁊ iurans non contrauenire nõ debet postea audiri, ni-
si arguatur dolus ex proposito.

¶ De in integr. resti. mi. Cons. ciij.

NIhil reperio probatum parte Antonij lamberti, cõtra ⁊ aduersus prouidos viros Joannem ⁊ Honoratum eius fratres, ex quo inferri posset iuramentum per eundem Antonium prestitum fuisse vel esse eidem relaxandũ, vel de iuramento huiusmodi cum ipso Antonio dispensatum, ⁊ maxime ad eos fines, ad quos in quibusdã eius pretensis articulis exordiẽtibus, At euidentius appareat ⁊c. illud sibi remitti, vel de eo cum ipso dispensari petijt ⁊ postulauit, ad fines videlicet ⁊ effectus agendi ad rescisionem venditionis, de qua in processu, seu intentandi ⁊ petendi restitutionem in integrum aduersus venditionem huiusmodi. Primo quidem qꝛ ex actis cause huius non apparet probatum, ꝙ tẽpore facte venditionis idẽ Antonius fuerit minor. xxv. annis; de hoc enim nihil testificantur vel deponunt nisi tres primi testes, scilicet Joãnes blache, Aynardus lobeti, ⁊ Claudius clauelli: sed depositiones duorum primorum ideo non probant, qꝛ non testificãtur vel deponunt ipsi duo testes de propria scientia, sed de auditu dici. l. testium. cum suis si. C. de testib. Dictus autem clauelli ideo non probat, qꝛ solus ⁊ vnicus est, igitur vox eius vox nullius. l. iurisiurandi. C. de testib. ⁊ c. tam literis. cum suis si. eo. ti. Non est igitur probatum fundamentum, hoc est, minor etas: cuius pretextu idem Antonius pretendit iuramentum sibi debere remitti, vel cum ipso de eo dispensari: ⁊ consequenter, facta remissione vel dispensatione huiusmodi, se posse petere in integrum restitui aduersus venditionem per se factam, quod si ita est: imo qꝛ ita est, non est iuramentum eidem relaxandũ. l. qui accusare. C. de eden. ⁊ l. actor. cum suis si. C. de probat.

Preterea quanuis propositum extiterit parte dicti Antonij in primo dictorum pretensorũ articulorum, ꝙ ipse dolo inductus extiterit per dictos Joannem ⁊ Honoratum ad vendendum bona, de quibus in dictis articulis, ⁊ in processu cause huius: hoc tamẽ probatum non extitit, vt apparet ex depositionibus testium parte eiusdẽ Antonij in causa productorum, quorum nullus de hoc deposuit: nisi forte quis dixerit ꝙ imo de eo deposuit prefatus Joannes blache primus testis, quatenus videlicet pretenderetur deposuisse, ⁊ dixisse articulum predictum fore ⁊ esse verum: sed hoc non obstat. Tum quia, vt apparet ex pretensa redditione cause scientie eiusdem Joannis blache, illa solum concernit venditionem predictorum bonorum. ⁊ pretium pro eis dari conuentum, non autem pretensam dolosam inductionem ad vendendum. Quo fit vt idem Joannes blache censeatur ⁊ censeri debeat deposuisse solum ⁊ duntaxat, articulum predictum fore ⁊ esse verum quoad dictam ven
1 ditionem, ⁊ quantitatem seu summam pretij dari conuenti: † qꝛ
ratio quam testis reddit regulat, limitat, ⁊ restringit eius dictũ.
Tum ⁊ qꝛ idem Joannes blache deponit de auditu dici a quodam Michaele saureti: ⁊ sic nihil probat, etiam si sua huiusmodi pretensa depositio extendi posset ad dictam pretensam dolosam
2 inductionem. d. l. testium. cum suis simi. C. de testi. † Tum ⁊ quia
non reddit causam aptam sue pretense scientie concludentẽ quo
ad dolosam inductionem: quod tamẽ fieri oportebat, etiam si nõ fuisset de ea interrogatus: pro eo qꝛ dolus, vtpote existẽs in animo, non potest percipi sensu corporeo, pro quo allegasse sufficiat theoricam Inno. quam communiter sequuntur Cano. in. c. cum causa. de testi. ⁊ legiste in. l. solam. C. eo. ti. Tum ⁊ qꝛ idem blache, quatenus de huiusmodi pretensa dolosa inductione dici posset deposuisse, prout tamen non videtur, fuisset ⁊ esset in hoc singularis ⁊ vnicus, ⁊ sic vox eius vox nullius. d. l. iurisiurandi. C. de testi. Non est igitur plene probatum, quinimo nec semiplene, ꝙ idem Antonius dolo inductus extiterit ad vẽdendum, vel etiã
3 ad vendendum pretio minus iusto. † Quo fit vt ipse teneatur ⁊
debeat inuiolabiliter obseruare iuramentũ per eundem prestitũ de tenendo ⁊ obseruando prefatam venditionem, ⁊ de non contraueniẽdo, etiam si re ipsa vel damnificatus vel lesus extitisset in dicta venditione. auth. sacramẽta puberum. C. si aduer. vend. nec possit idem Ant. petere dispensationẽ huiusmodi iuramẽti, vt colligitur ex his que no. Bald. in. l. j. ad fi. C. si aduer. vend. qđ etiam voluit Ang. in. l. si quis pro eo. in princ. vers. item adde ⁊c. ff. de fideiuss. ad quod facit ꝙ no. Archi. in. c. quanuis. de pac. in vj. vbi voluit ꝙ in casu illius. c. ⁊ c. cum contingat. de iureiur. nõ possit peti absolutio a iuramento ratione lesionis: qđ etiam fuit de mente Bal. in. l. fi. in fi. ff. qui satisda. cogan. vbi voluit ꝙ, licet quando vertitur peccatum creditoris, possit debitor iurans petere absolutionem a iuramento. c. j. de iureiuran. tamen vbi non vertitur peccatum creditoris, licet iurãs enormiter ledatur, nõ potest peti relatio iuramenti. d. c. quanuis pactum. ⁊ in. c. mulieres. de iureiur. in. vj. sed in proposito nostro prefati Joannes ⁊ Honoratus non sunt in peccato, per id quod voluit Inno. in. c.
4 plerique. vers. sed quid dices. de immu. eccle. † Et ꝙ minor, qui iu-
rauit super contractu nõ possit petere restitutionem in integrũ, nec absolutionem a iuramẽto, firmat late post alios Jo. de imo. in repetit. d. c. cum contingat, in. iij. membro. ⁊ in. c. quintauallis. circa char. pen. de iureiu. quia alias dispositio dicte auth. sacramenta puberum, esset imposita verbis, ⁊ non rebus contra. l. ij. C. commu. de lega. ⁊ c. commissa. de elect. in. vj. Et ita videtur de mente. Jo. de imo. in. l. cum vir. ff. de vsucap. Roma. in. l. qui superstitis. ff. de acquir. hered. Jo. de imo. ⁊ Gemin. in. d. c. quãuis pactum. pro ista parte consuluit. Nam si deberet fieri relaxatio a iuramento, sequeretur ꝙ iuramentum nõ obseruaretur inuiolabiliter, vt voluit tex. qui tollit restitutionem in integrũ, secundum communem intellectum, ⁊ ita etiam consuluit Pau. de cast. consilio. cccvj. exordiente, Orta lite inter spectabilem ⁊c. Et hoc etiam videtur fuisse de mente Bart. in. d. l. si quis pro eo. in. iiij. ⁊
5 v. membro, † quatenus inibi facit differentiam an contractus sit
prohibitus in odium creditoris, quo casu vult posse peti absolutionem a iuramento: an vero sit prohibitus principaliter fauore persone prohibite. vt. d. auth. sacramẽta puberum, quo casu sentit Bar. ꝙ non possit peti absolutio. Et hoc etiam fuit, vt predixi, de mente Bal. in. d. l. j. ad fi. C. si aduer. vendi. nisi dolus interuenisset. ⁊ Panor. in. d. c. cum contingat. vbi etiam reprehendit Frederi. in consi. inibi mentionato. Et hec procedunt quatenus prefatus Antonius pretenderet, prout pretendit, se fuisse minorem. xxv. annis tempore facte vẽditionis, ⁊ lesum ⁊c. propterea secum de iuramento dispensandum ad fines obtinendi rescisionem predicte venditionis ex capite minoris etatis.

Forte autem dicet aliquis qđ etiam petere potest prefatus Antonius dispensationem iuramenti ad fines obtinendi rescisionem ex capite lesionis excedentis dimidiam iusti pretij per remedium. l. ij. C. de rescind. vendi. ⁊ c. cum causa. de empt. ⁊ vend. sed istud non obstat. Tum quia si discurrantur depositiones testium parte dicti Antonij in hac causa productorum, ipse nõ probauit illum pretensum valorem per eum allegatum. aliqui enim ex testibus per eum productis interrogati de causa sue scientie responderũt, ideo se scire, qꝛ ad tantum fuerunt per probos estimata: per quod apparet eos deponere de auditu dici, quorum propterea depositio non valet.
6 † Potuerunt enim, non dico de iure, sed de facto illi probi iura-
mento per eos nõ prestito, ⁊ parte non vocata procedere ad estimationem bonorum huiusmodi, quod fieri non potuit nisi nulliter, pro quo allegare sufficiat ꝙ in simili voluit Ang. in. §. quedam institu. de actio. Bal. Sali. ⁊ doct. in. l. comparationes. C. de fide instru. ⁊ Floria. in. l. si irruptione. ff. fi. regun. alij vero interrogati an bona huiusmodi tantum valerẽt, deductis, seu solutis debitis, legatis, ⁊ alijs oneribus, dicũt se nescire, vtpote nesciẽtes que sint onera, ⁊ tamen certũ est ꝙ bona dicuntur que supersunt deducto ere alieno. l. subsignatum. §. bona. cum suis simi. ff. de verb. signi. Alij vero licet respõderint se nescire de oneribus: frontose tamen ⁊ animose testificantur ⁊ deponunt bona tantum valuisse, vnde apparet eos parum prudẽter deposuisse: cũ enim,

vt predixi

vt predixi, bona dicuntur que supersunt deducto ere alieno, non possunt ipsi intelligere vel scire quantum valerent bona eiusdem Antonij, nisi sciant quantum existat es alienum. Alij vero se referunt, non ad valorem qui fuisse pretenditur tempore facte venditionis, sed tempore eorum pretense depositionis, quod fieri non debuit. dicto ca. cum causa. in fi. τ cap. cum dilecti. τ quod ibi glo. de empt. τ vend.

7 †Preterea idem Antonius nō solum vendidit bona predicta, sed etiam si plus valerent precio sex viginti florenorum, donauit illud plus, quantūcunq; tamen esset vel postea foret, prefatis emptoribus, per qđ fuit idem Antonius exclusus a remedio. d. l. ij. C. de rescind. vendi. vt voluit ibi Bal. in vers. septimo quero, quid si in contractu τc. Bar. τ moder. in. l. si quis cum aliter. ff. de verb. obl. τ Ange. aret. in. §. actio. instit. de actio. Et quidem conqueri nō potest ꝙ deceptus vel lesus extiterit in venditione, q2 ipse donauit plus valens: τ sic id quod venditum est commensuratū extitit pretio auri conuento, residuum vero donatum est, de quo conqueri non potest,
8 postquam donauit totum plus quantūcunq; esset: †q2 donans, τ iurans non contrauenire non debet postea audiri, nisi arguatur dolus ex proposito. vt not. Jo. de imol. in. d. c. cum contingat. in tertio membro: pro quo allegat glo. τ docto. in dicta auth. sacramenta puberum. de quo videri potest Alexā. de imo. consi. cxxv. exordiente, Visis τ consideratis statutis τc. in. j. volu. Illud autem certum est ꝙ, vbi pretēdi posset aliqua lesio, illa plus attendi deberet interuenisse in donatione, vt colligitur ex nota. per Bar. in. d. l. ij. C. de rescinden. vendi. τ ex not. in allegata. l. si quis cum aliter. ff. de verb. oblig.

¶ Argumentum.

¶ Restitutio in integrum vēditionis rei maiori datur, si vltra dimidiam iusti pretij lesus sit: minori vero. xxv. annis non excedenti. xix. etiam si non lesus vltra dimidiam fuerit, datur actio supplementi iusti pretij vel rei ipsius, si expediebat eam vendi: si vero non expediebat, potest rem ipsam consequi precise. V. F.

1 ¶ Debitori damnificato vltra dimidium per subhastationem rerum suarum instante creditore quod remedium competat.
2 Fraus emptoris arguitur per probationem lesionis vltra dimidium.
3 Dolus presumitur vbi est lesio in magna quantitate.
4 Valor lesionis vltra dimidiam ad tempus vēditionis refertur, nisi minoritas obsit.
5 Minoritas lesa etiam non vltra dimidiam, duo remedia habet.

¶ De in integr. resti. mi. Consi. ciiij.

1 Etiam †si ad instātiam creditorum vendantur res τ bona debitoris ad inquantum publicum: potest nihilominus ipse debitor, si in venditione lesus aut damnificatus extiterit vltra dimidiam iusti pretij, intentare remedium. l. ij. C. de rescind. vendi. vt probatur in. l. si quos. vbi est bonus tex. C. eo. tit. quod per illum tex. etiam voluit Bart. in l. j. C. de prescr. xxx. vel. xl. anno. Jo. de imo. Pau. de cast. τ Alex. de imo. in. l. pretia reruz. ff. ad legem falc. Roma. τ Alex. de imo. in. l. si quis cum aliter. ff. de verbo. oblig. τ Ang. aret. in. §. si quis agens. vers. quarto etiam casu secundum Ang. τc. insti. de actio. Fateor tamen ꝙ Ange. perusi. sensit contrarium in repetitione. l. sciendum. ff. de verbo. obliga. τ in. d. l. pretia rerum. τ in. l. j. C. de prescrip. xxx. vel. xl. anno. superius allegatis. motus principaliter per. l. j. C. de pred. curia. lib. x. que tamen. l. non obstat, q2 ibi non negatur quin possit contrarium probari, τ ꝙ vēditor deceptus extiterit vltra dimidiam iusti pretij, sed bene dicit text. illius. l. ꝙ si emptor probauerit venditionem esse factam ex necessitate rei familiaris, τ cum decreto iudicis, ꝙ non potest venditor allegare se dolo inductum ad vendēdum, vel oppressum per potentiam emptoris, etiam in. d. l. nō interuenit subhastatio seu
2 inquantus, sed decretuz iudicis. †Preterea esto ꝙ pro facto iudicis presumendum esset, τ sic ꝙ prima facie venditio facta cum subhastatione, seu ad inquantum publicum, presumi deberet facta esse pro iusto pretio: tamen vbi probatum de valore rei, τ ex probatione huiusmodi apparet venditorem seu debitorem, cuius res seu bona pro debitis vendita sunt, fuisse lesum vel dānificatum vltra dimidiam iusti pretij, satis apparet de fraude emptoris. vt dicit Alex. de imo. in. d. l. si quis cum aliter. τ in alleg.
3 l. pretia rerum. †q2 vbicunq; est lesio in magna quantitate presumitur dolus. l. omnes. §. Lucius. ff. de his que in fraud. credi. pro quo faciunt not. per Bar. in. l. si societatem. §. arbitrorum. ff. pro socio. τ in. l. fi. ff. de preto. stipul. Et ad predictam decisionem facit, quia si verum esset ꝙ re vendita ad subhastationem, seu publicum inquantum, nō posset lesus seu damnificatus vltra dimidiam iusti pretij intentare remedium. l. ij. quasi esset presumptio iuris τ de iure ꝙ ipse damnificatus aut lesus non extiterit, iam sequeretur ꝙ re vēdita per minorem cum subhastatione, ac etiā autoritate curatoris, τ decreto iudicis, nō posset per in integrū restitutionem venditio retractari: quod est falsum, vt est bonus text. in. l. siquidem. C. de predi. mino. Quāuis igitur domus, que olim fuisse dicitur honorabilis quondā viri Michaelis bodruti, τ postea suorum liberorum, fuerit vēdita ad publicum inquātum: si tamen in venditione huiusmodi fuerint ipsi liberi damnificati seu lesi vltra dimidiam iusti pretij: vt verbi gratia, si tempore venditionis valebat vltra quadringentos florenos monete tunc currentis, τ illa vendita nō fuerit nisi florenis ducentis, possent liberi, qui supersunt, agere τ experiri contra τ aduersus Antonium τ Gulielmum de turnone dicte domus emptores ad supplemētum iusti pretij, vel rescisionem predicte venditionis. d. l. ij. C. de rescind. vend. c. cum dilecti. τ c. cum causa. de emptio.
4 τ vendi. †Et aduertendum est, vt predixi, ꝙ hic debet inspici valor qui fuit tempore venditionis, non ille qui nunc est. d. ca. cum dilecti. τ quod ibi glo. τ docto. in. c. cum causa. de emptio. τ vend. pro quo facit text. in. l. ex mille. §. j. ff. de euictio. τ. l. si voluntate. cum suis simil. C. de rescind. vendi. Et hec omnia procederent, si tēpore facte venditionis dicti liberi erant maiores. xxv. annis.
5 †Si vero tempore facte venditionis erant minores. xxv. annis, τ ipsi nondum excesserant. xix. annum, ipsi possent per remediuz restitutionis in integrum consequi vel domū ipsam, vel supplementum iusti pretij, etiam si nō fuissent damnificati vltra dimidiam iusti pretij, per id quod habetur in. l. siquidem. τ quod ibi glo. Bar. τ Sal. C. de predijs mino. τ hoc si ipsis liberis expediebat vendere dictam domum, alias vero si non expediebat posset peti domus precise per beneficium restitutionis in integrum, vt etiam no. ibi doct. prefati. Rich. vero malumb. τ post eum Cyn. τ Alb. ibi not. ꝙ indistincte potest peti domus, sed quod primo dixi videtur verius.

¶ Argumentum.

¶ Filia future patris successioni de consensu patris renūtiare potest: τ mater filio ab intestato mortuo sine liberis vna cum fratribus eius in capita succedit. V. F.

1 ¶ Pactum filie renuntiantis future successioni quādo valeat.

¶ De legiti. hered. Consi. cv.

Christi nomine inuocato: viso casu mihi exhibito parte honeste mulieris Catharine relicte prouidi quondam viri Petri cusini, τ Antonie cusine ipsius Catharine τ dicti quondam Petri filie naturali τ legitime, τ dubio ex casu huiusmodi elicito, dico τ respondeo ꝙ hereditas quōdam Stephani ab intestato vita functi deuoluta est τ delata ad dictum Petrū eius quondā filium naturalē τ legitimum. auth. de hered. ab intest. §. j. colla. ix. τ trāsumptiue. in auth. in successione. C. de suis τ legi. lib. τ instit. de hered. que ab intest. deferun. circa principium. Per que iura fuerat Charlota eiusdem Petri soror, τ filia naturalis τ legitima eiusdem Stephani ipsi Stephano successura: nisi fecisset pactū, per quod de voluntate τ consensu eiusdem Stephani patris ipsa quittauit, cessit, τ remisit dicto Petro, τ Honono fabri suis fratribus omnia τ singula iura, omnesq; τ singulas actiones eidem Charlote tunc cōpetentia τ competentes, vel ex tunc in antea competitura τ competituras in τ super omnibus τ singulis bonis paternis vbicū-
1 que existentibus, †τ quod pactum censetur fuisse donatio, per id quod no. Dy. in. l. patrem. ff. de his que in frau. credi. Bal. τ doc. in. l. ij. C. ne lice. poten. τ vtpote factū de consensu eius, de cuius hereditate paciscebatur, valuit τ valet de iure. l. fin. vbi est casus de hoc, τ quod ibi per Bal. τ doct. C. de pact. no. Bart. in. l. stipulatio hoc modo concepta. in fi. vbi etiam per alios. ff. de verborū oblig. τ Panor. in. c. ij. de concessio. preben. per quod pactum dicta Charlota fuit τ est exclusa a paterna successione, τ sic dictus Petrus eidem Stephano patri suo insolidum successit. Non tamen nego quin dicta Charlota posset petere supplementum legitime, si ducenti floreni non sufficerent pro sua legitima, que est tertia pars trientis, hoc est nona pars bonorum dicti quondam

Stephani tempore eius mortis: bonorũ: inquam, que supersunt deducto ere alieno ⁊ funeris impensa, q2 legitima debetur illis detractis. l. papinianus. §. quarta. ff. de inoff. testa. Et in qua debet dos computari. l. quoniam nouella. ⁊. l. omnimodo. §. fi. C. de inoff. testa. de quo per docto. in. l. in quartam. ff. ad legem falcid.

Ceterum viso alio casu ⁊ quesito ex illo illicito, dico ⁊ respondeo breuiter ⁊ succincte, prout egregius vir do. Balthasar acbardi, scilicet ꝙ prefata Catharina successit dicto Petro in quatuor vnciis, hoc est in tertia parte bonorum ⁊ hereditatis eiusdẽ, ⁊ prefata Antonia in octo vnciis, hoc est in duobus tertiis partibus eorũdem bonorum. ⁊ istud non habet dubium: q2, cum dictus quondam Petrus mortuus fuerit intestatus superstitib9 tribus liberis; scilicet Agōto ⁊ Philippa iam natis, ⁊ prefata Antonia adhuc existente in vtero, quilibet sibi successit pro tertia parte: ⁊ sic in quatuor vnciis. dicta auth. de hered. ab intest. §. j. collat. ix. ⁊ instit. de hered. que ab intesta. deferun. circa prin. Dicta igitur Antonia successit ex sua persona in quatuor vnciis, ⁊ alii duo liberi in octo: quibus postea ab intestato morientibus successerunt equaliter Catharina mater, ⁊ Antonia soror eorundem. auth. defuncto. ⁊ in corpore vnde sumitur. C. ad tertul.

Argumentum.

Donantes extraneo propter benemerita tametsi de illis non appareat, donationem huiusmodi temere reuocare non possunt. V. F.

1 Oppositio contra donationem propter benemerita quãdo non procedat.
2 Solennitas statuti Delphinalis super donationibus faciẽdis quo casu non consideretur, si minus seruata fuerint.

De reuocan. dona. Consi. cvj.

Prouidus vir Jacob9 dalmacii, ⁊ honesta mulier Joãna amorerie eius vxor de multis opponunt aduersus petitionem ⁊ intentionem heredum Joannis sablonis, presertim ad impugnationẽ donationis per ipsos Jacobum ⁊ Joannam olim facte dicto Joanni sablonis, ⁊ blanchie eius vxori. Et primo quidem opponunt de inefficacia ⁊ in-
1 utilitate donationis huiusmodi ex eo capite, † quia nõ apparuit nec apparet de meritis in instrumento donationis huiusmodi in genere mentionatis: sed ista oppositio non procedit in hoc casu, postquam non apparet rem donatam valuisse tempore facte donationis vltra quingentos aureos, vt voluit Bal. in. l. ii. C. ne liceat poten. Panor. in. c. ex parte. vers. sexto dubitatur in donatione. de aliena. mutan. iudic. cau. ⁊ alii in aliis locis: pro quo videri poterunt multe remissiones not. per do. Guid. pape decisi. xcv. exordiente, Dubitabatur si in instrumento donationis fiat
2 mentio in genere vel in specie ⁊c. † Secundo opponũt de nullitate eiusdem donationis ex eo capite, quia in ea non est seruata solennitas statuti Delphinalis editi super donationibus nõ faciendis ⁊c. que oppositio optime procederet, nisi in donatione antedicta interuenisset iuramentum parte dictorum coniuguz; sed quia iuramentum in ea interuenit, nõ puto eam de iure procedere, per multas rationes quas ponit Alex. de imo. consil. lix. exordiente, Viso instrumento ⁊ titulo questionis ⁊c. in. j. volu. ⁊ cons. cii. exordiente, Cum statutum dirigit prohibitionem ⁊c. in quarto volu. super quibus me vlterius nõ extendo, ratio patet. Tertio opposuerunt dicti coniuges ꝙ prefati heredes de donatione predicta opponere non poterant, pro eo quia idem quondã Joannes sablonis olim tutor seu curator Juliani amorerii in inuentario per eum confecto de bonis eiusdem Juliani posuit ⁊ descripsit hortum, de cuius limitatione ⁊c. que exceptio videbatur de iure procedere, si vera esset. l. fi. C. arbit. tute. sed nõ reperio eam veram, q2 illa pars inuentarii mihi exhibiti, in qua reperitur hoc descriptum, non fuit confecta per dictum Joannem sablonis, sed per prefatum Joãnem, vt videri potest ex his que habentur in dicto inuentario. fol. 4. in princi. ibi, post que anno incarnationis ⁊c. Preterea, ⁊ quarto, opponũt effectualiter in multis articulis, ꝙ donatio predicta non valuit, pro eo quia tempore, quo illa facta pretenditur, non competebat ius in horto donato dictis Jacobo ⁊ Joanni, sed dicto Juliano tunc viuenti, ⁊ hec videbatur de iure procedere. l. fi. C. de pact. ⁊. l. quidam. §. fi. ff. de donat. sed hec non est tuta, q2 si essemus in casu illarum legum, auferretur successio substitutis. d. l. quidam. §. fi. ⁊ l. seq. ⁊ per id quod no. doct. in. d. l. fi. C. de pac. Preterea cũ dicti coniuges donauerint, non licet eis venire contra eorum factuz. l. cum vir. cũ multis simili. ff. de vsuca. de quo Albe. in. l. nec nos. C. de capt. ⁊ postlim. reuer. ⁊ debet hoc maxime procedere in hoc casu, q2 in dicta dona. interuenit iuramentum quod seruari sine interitu ⁊c. ⁊ ideo seruandum est. c. cum contingat. cum suis similibus. de iureiu. Et sic finaliter existimo non posse dictos coniuges ex causis allegatis obtinere, quod displicet, signanter contẽplatione vestri egregii viri domini ⁊ amici singularissimi, qui tunc Jacobum ad me destinatis: sed queritis veritatẽ, ⁊ ego debeo eam dicere, si scio. Quanuis a capite multorum articulorum dicatur, per attestationes signatas per literam. E. ego tamen non tenui illas: nescio si per inaduertentiam, vel alias, non fuerint transmisse: sed quicquid sit, hoc est, siue probentur illa, de quibus in articulis, siue non, non mutatur quod dixi.

Argumentum.

A sacrilego rem furtiuam emens eculeo subiici non debet etiam si res penes eũ deprehendatur, ⁊ a sacrilego de se confesso socius criminis esse dicatur. V. F.

1 Superfluum est pandere rem satis patentem.
2 Error non presumendus, nisi fuerit allegatus.
3 Sacrilegium quando committatur.
4 Foro cesareo seruanda est sua lex, si peccatum non nutriat.
5 Crimen sponte confesso, ⁊ alium inculpanti an credendũ, ⁊ contra alium an faciat iudicium. ⁊ nu. 7.
6 Infami an, ⁊ in quibus non credatur.
7 Testis vnus qualis oporteat ꝙ sit, vt faciat sufficiens indiciuz ad torturam.
8 Indicium probandum est ad minus per duos testes.
9 Consuetus res furtiuas emere presumptionem de se facit, rem furtiuam penes se existentem scienter recepisse.
10 Clam ⁊ modico pretio emens presumptionem prebet.
11 Indicia plura ad perficiendam vnam integram probationem.

De questio. Cons. cvij.

Si post dictamẽ ⁊ consilium venerabilis ⁊ egregii viri do. Jacobi bochoni iuriuz professoris eximii aliquid dixero, aut dicere voluero super meritis cause cepte ⁊ pendentis indecise ꝑ ⁊ inter venerabiles viros dominos procuratores fiscales curie temporalis Valentie, pro pretensis iuribus ⁊ interesse fiscalibus eiusdem curie, ⁊ venerabilis cõuentus fratrum carmelitarum oppidi seu castri de turnone ex vna parte, ⁊ honorabilem viruz Antoniũ cociolis aurifabrũ predicte ciuitatis ex alia, mihi fortasse dicetur, ⁊ profecto dici poterit illud Horatii, quod beatus Hieronymus in omni facultate doctissimus in fine tertii dialogii libri cõtra pellagianos sibi dici verebatur, Ne, videlicet, in syluam ligna feras. Aut enim eadem dicam ex superfluo, aut si noua dicere voluero a clarissimo ingenio occupata sunt meliora. Decreueram itaq3 viso ꝓcessu cause huius nihil aliud scribere, ⁊ sola subscriptione esse
1 contentus: quod ⁊ ita faciendum videbatur, † q2 plenitudo adiectione non indiget, ⁊ rei satis demonstrate frustratorium est demonstrationem adiicere. c. bene quidem. xcvj. dist. ⁊. l. j. in fi. ff. de do. prele. que eadem voluit Fred. de se. cons. mihi. cccx. exordiente, Scriptum est ⁊c. ⁊ Pau. de cast. consi. cccxvj. exordiẽte, Quoniam adiectione non indiget ⁊c. Verũ vt votis prefati Antonii in aliquo satisfacere valeam, scribã aliquid, velut post terga metentium spicarum manipulos collecturus, que falcis aciem effugerunt, vt dicitur Ruth. c. ii. verba sunt Bal. in. l. precibus. vers. vii. dico ꝙ ⁊ si rigor ⁊c. item interpretatio prudentum ⁊c. C. de impub. ⁊ aliis substit. Premitto igitur ꝙ in processu cause huius non fuit idẽ Cociolis intitulatus, vel inquisitus ꝙ ipse substraxerit, aut sacrilegium committendo abstulerit, seu substrahi vel auferri mandauerit, seu etiam cõsuluerit ab ecclesia, ⁊ archa dicti cõuentus cruces, calices, ⁊ alia pretensa iocalia in processu cause huius plenius mentionata: sed fuit intitulatus ⁊ inquisitus de, ⁊ pro eo q2 pretenditur cruces, calices, ⁊ alia huiusmodi scienter cõparasse ⁊ emisse a quibusdã Claudio de fabrica, alias magat, Frãcisco perrini, ⁊ nuncupato Janot le gascon, pretẽsis sacrilegis ⁊ substractoribus reruz ⁊ bonorũ huiusmodi. Quo fit vt esto ꝙ, licet cruces, calices, ⁊ alia predicta, aut aliquid de eisdem

dem reperta extitissent penes eundem Antoniuz, non debuerit
nec debeat idem Antonius presumi rerum & bonoruz huiusmo-
di, aut eius rei, que penes eum reperta pretenditur, fuisse sacri-
legus, substractor vel ablator: sit etiam, vt dici nõ posset sacrile-
gus de iure ciuili. Et quia ad peritissimuz est mihi sermo, allegasse
2 sufficiat ꝙ not. Bar. † de non presumendo errore nisi fuerit alle-
gatus in. l. si adulteriũ cum incestu. §. idem pollioni. ff. de adult.
& Bal. in. l. venia. C. de in ius vocan. & Alex. de imo. de non presu-
menda bona fide, etiã si cause subsint, nisi allegetur in. l. rem alie-
nam. ff. de pigno. actio. & idem Alex. in. l. certum. §. sed si funduz.
ff. de confess. sit etiam, vt idem Antonius cociolis dici non pos-
sit, aut debeat, secundum dispositionem iuris ciuilis: commisisse
sacrilegium, etiam si probaretur, prout tamen nullo modo pro-
batur, ꝙ ipse etiam sciẽter res predictas, vel aliquas de eisdem
3 comparasset: † quia illud ita demum committitur, secundũ dispo-
sitionem iuris ciuilis, si auferatur sacrum de sacro, vt voluit gl.
Bar. Bal. Pau. de cast. & doct. in. l. si mundum. C. de fur. Azo in
summa. C. de crimi. sacril. §. j. & Sal. eo. tit. super rub. locus enim
facit, vt idem crimen sit furtum, vel sacrilegium: & capite luen-
dum, vel minore supplicio. l. diui. ff. ad. l. iuli. pecul. & l. aut facta.
§. locus. ff. de pe. quamuis cano. aliter sentiant. vt no. glo. in. c. sa-
4 crilegium. xvij. q. iiij. & c. quisquis. eadem causa & questi. † sed cuz
simus in foro cesareo, seruanda est lex, postquã in sua dispositio-
ne peccatum non nutrit, per ea que no. doc. in. l. priuilegia. C. de
sacros. eccl. in. c. j. de no. ope. nun. Ex quibus sequitur ꝙ, licet re-
periretur aliquid specialitatis secundũ dispositionẽ iuris cano.
circa probationem sacrilegij, hoc tñ non officeret eidẽ cociolis.

5 † Preterea etiam premitto quod
nullus ex pretensis testibus parte dictorum do. procuratoris fi-
scalis, & conuentus deposuit prefatum Cociolis res predictas,
aut aliquid de eisdem emisse, aut comparasse a prefatis de fabri-
ca, Perrini, & dicto Janot pretensis sacrilegis, excepto dicto
Claudio de se sponte confesso, cuius propterea depositioni, seu
dicto, aut inculpationi non est fides adhibẽda. l. fi. & quod ibi gl.
C. de accus. c. j. & quod ibi gl. de confes. l. repeti. §. j. & l. diuus. §. ex
qui. cau. ff. de questio. est enim regula iuris, ꝙ in se vel de se crimẽ
confessus de aliorum conscientia inculpari non debet: nec mirũ,
6 quia est infamis, facinorosus, vilis persona, & suspecta: † vnde ei nõ
creditur, & signãter in criminalibus, in quibus probationes de-
bent esse luce meridiana clariores. l. sciant. C. de proba. l. absentẽ.
7 ff. de pe. & l. qui sententiam. C. eo. tit. † in quibus vnus testis, nisi
sit integre opinionis & fame, non facit sufficiẽs indicium ad tor-
turam. vt no. Bar. in. l. admonendi. ff. de iureiur. & Bald. in. c. sa-
cramentum. de consuet. recti. feu. & dicit Bar. in. l. cunctos popu
los. C. de sum. trin. ꝙ infames etiam infamia facti repelluntur a
testimonio in criminalibus, per. d. l. sciãt. & per id quod habetur
in. c. testimonium. de testi. de quo articulo multa dicit Alexã. de
imo. consil. mihi. xj. exordiente, Circa primum dubium &c. vbi si
placet videatur. Uerum quia hunc articulum plenissime prosecu-
tus est prefatus egregius do. doctor, ego vlterius nõ insisto: hoc
excepto ꝙ, quamuis dictum, de quo in. d. l. fi. C. de collat. fallat in
casibus, de quibus in ea per gl. illud tamen dictum est regulari-
ter verum, prout ibi senserunt glo. Cy. Bar. & Albe. & vt ibi dicit
Albe. post Gabr. de osele, in suo tractatu de fama. §. proxime su-
pra. vers. subijcio etiam aliam questionem &c. in hanc partem vi-
detur inclinare gl. Azo, & Hugo. in. l. j. §. si quis vltro. ff. de que-
stio. dicit enim ibi glo. super verbo. peruenires non vt alijs pre-
iudicares. loquens de iudice. idem voluit glo. in. l. si filium. C. de
libe. cau. idem Gandi. in tractatu malefic. super rub. de questio. &
tormen. versi. bonas questiones. de tormẽtis &c. vbi querens nũ-
quid stetur dicti & depositioni hominis de se cõfessi, & alium in-
culpantis, concludit veram esse opin. Azo. ꝙ dictum illius non
facit indiciuz, nisi in certis casibus specialibus enumeratis, per
gl. in. d. l. fi. & istam sententiam etiam tenet Gui. de suza. in tract.
malefi. sub rub. quali. rei sub. tormen. in fi. & concludunt Gandi. &
Gui. ꝙ etiam si persona nominata vel inculpata per eum, qui de
se confessus est, esset male conditionis & fame: nõ tamen propter
talem nominationem potest subijci tormentis, exceptis casibus
exceptuatis, & nimirum, quia vt post Gabri. de osele, dicit Albe.
in. d. l. fi. in alijs casibus, de se confessis nullum facit indiciũ con-
tra alium, & ita fuit de mente Q doff. in suo tracta. de questio. qui
positus est in Gandino de questio. & tormen. vers. nunc restat for
mare. & Bal. cons. lxxxj. exordiente, Regula iuris est &c. in tertia
parte. post Spec. tit. de inquisitio. §. j. vers. sed scias. Quo fit vt,
cum casus presens de numero exceptorũ non existat, non debue-
rit, nec debeat eidem de fabrica de se confesso credi in preiudiciũ
prefati Antonij, etiam si liceret se, ac prefatos Perrini, & dictuz
Janot le gascon vẽdidisse & tradidisse prefato Antonio res pre
dictas, aut aliquas ex eisdem: eo maxime quia non solũ non appa-
ret eum idem Antonium fuisse ante inculpationem ipsius de fa
brica male fame vel conditionis, sed etiam apparet, per deposi-
tionem plurimorum testium suorum conciuium, & virorũ hone-
storũ, fuisse bone fame ac conditionis, & conuersationis honeste.

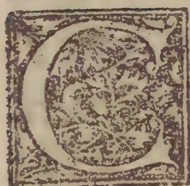
Preterea vt egregie dicit idẽ
dominus doctor, prefatus de fabrica non dicit se interfuisse pre-
tensis venditioni & expeditioni rerum predictarum factis, vt ex
aduerso asseritur, prefato Antonio: sed duntaxat deponit & effe-
ctualiter testificatur de pretensa assertione seu cõfessione corã
eo facta: & sic nõ de negotio principali, sed de indicio: quo casu, vt
eleganter allegatum est, depositio vnius testis nõ facit indiciuz,
8 † quia indicium probandũ est ad minus per duos testes, vt est glo.
reputata singularis in. l. fi. & ibi per alios. C. fami. ercisc. secundũ
quam sepe consuluit Alexan. de imo. & quidem consil. v. in. j. vol.
consil. xj. exordiente, Sentio in dubium reuocari &c. & consil. xix.
exordiente, In his que in themate narrata sunt &c. in. iiij. volu.
& etiam consil. clxxx. per dictum do. scribentem allegato. ¶ In-
super eidem Antonio non obstat, nec contra eum presumptionẽ
facit, ꝙ penes eũ reperta extiterit patena, de qua in actis: etiam
si illa sufficienter probaretur fuisse de bonis in inquisitione ple-
9 nius mentionatis. † quia licet, vbi quis erat cõsuetus emere res
furtiuas, presumatur rem furtiuam penes se existentem scien-
ter recepisse. l. inciuilem. & l. ciuile. C. de fur. not. Joan. de imo. in
l. fi. ff. de hered. instit. tamen vbi non apparet ꝙ ille consueuisset
de tali delicto participare, vel tales negotiationes facere, tunc
secundum Bart. in. d. l. inciuilem. attendi debent circunstantie:
10 † quia si emit modico pretio, & clandestine, presumitur contra eum.
arg. l. fi. ff. de rit. nup. & l. existimo. ff. de admini. tut. secus si palã,
& pretio mediocri: vel saltem palam, per ea que habẽtur in dictis
iuribus, quod etiam voluit Joan. de imol. vbi supra. Cum ergo
parte prefati Antonij sufficienter probatum extiterit dictam
patenam fuisse eidem Antonio palam venalẽ expositam, & ipsuz
palam illam forisfasse, & quidem non cũ prefatis de fabrica, Per-
rini, & dicto Janot le gascon, nec eo tempore, quo pretenduntur
res predictas vẽdidisse prefato Antonio, sed diu postea, palam
infertur nullam presumptionem ex hoc exortam extitisse cõtra
ipsum Antonium ꝙ penes eum reperta extiterit dicta patena:
& eo maxime quia non apparet ꝙ illa vel pro vili pretio, vel alia
re vili comparãta vel habita extiterit, & quia etiam non solum
non apparet eam fuisse comparatam siue emptam a dictis pre-
tensis sacrilegis, sed etiam apparet de contrario, scilicet ꝙ ab
alio vel empta, vel alias acquisita extiterit: & post tẽpus, de quo
in pretensis inquisitionalibus titulis contra eũdem Antonium
in hac causa oblatis.

Et quod dixi de predicta pana
idipsum dico, & maiori ratione, de illis laminis, seu lingonis,
quos vendidisse, aut vendi fecisse pretenditur prefatus Anto-
nius, ꝙ scilicet presumptionem non fecerint, vel faciant contra
eundem Antonium causis & rationibus per eundem dominum
primo scribentem plenissime allegatis, quas non refrico, quia non
oportet. Et idem dici potest de singulis alijs pretensis indicijs,
que, vt alias per quem supra plenissime scriptum reperio, eidem
Antonio non refragantur, neque obstant: & quidem non singula-
tim, causis & rationibus allegatis: non etiam, vt ita loquar, co-
☞ pulatiue vel coniunctim assumptis. Cui dicto non obstat quod
dici solet, Que singula non iuuant multa prosunt. c. cum causam.
cum suis si. de probat. & ꝙ not. in. l. iij. in princ. ff. de excusat. tuto.
11 Quoniam respondeo † ꝙ solum eo casu iunguntur plura indicia
ad perficiendam vnam integram probationem, quando vnum-
quodque indicium per se sufficienter probatum est. no. Bal. in. l. si
quis ex argẽtarijs. §. j. ff. de eden. ad quod facit. l. j. C. qui nume-
tur. & ita sepe consuluit Alex. de imol. consilio videlicet. clxxx. in
ij. vol. iam alleg. & dicto consil. xj. exordiente, Sentio in dubium
reuocari &c. cons. xix. in. iiij. vol. Motus igitur premissis & alijs
rationibus plenissime allegatis, adherendo conclusioni dicti do
mini doctoris, dico & respondeo quod, secundum acta & probata
in processu predicto, non est idem Antonius condemnandus,
quinimo nec torquendus, cum non appareat esse probatum ali-
quod indicium non purgatum, aut indicia aliqua, propter que
possit, aut de iure debeat prefatus Antonius torture subijci. Et
ita mihi videtur de iure respondendum, sub correctione cuiusli-
bet domini melius sentientis, cui premissa submitto.

¶ Argumentum.

¶ Substitutio compẽdiosa verbis communibus sub conditio-
ne si sine liberis facta expirat illis existentibus, licet postea mo-
riatur. U. F.

¶ De insti. ⁊ substi. Consi. cviij.

Christi nomine inuo-
cato: viso casu mihi exhibito parte honeste mu-
lieris Pontie collete relicte Jacobi gontardi
⁊ Jacobi colleti, ⁊ dubio ex casu huiusmodi eli-
cito, dico ⁊ respondeo breuiter ⁊ succincte, sub
correctione cuiuslibet domini melius sentientis, ꝙ substitutio,
de qua in casu huiusmodi, locum non habuit neqꝫ habet, ⁊ conse-
quenter ꝙ in vim illius nihil petere potuit, nec potest honesta
mulier Margareta gontarde, ⁊ illam assigno rationem: qꝛ per
verba eiusdem pretēse substitutionis, ⁊ in vim cuius agere ⁊ ex-
periri nititur eadem Margareta, reperiuntur duntaxat gra-
uati ⁊ fideicommisso onerati Stephanus, Gulielmus, ⁊ Duro-
1 nus gontardi. † Dixit enim testator post factam institutionem
de eisdem, ⁊ reciprocam substitutionem factam inter eos, ⁊ si o-
mnes tres filij mei ⁊ heredes decederent quandocunqꝫ sine libe-
ro, vel liberis ex suo, vel suis corpore, vel corporibus legitime
procreato, vel procreatis, eidē, vel eisdē substituo propinquiorē
generis mei. Quo fit vt, cum prefatus Stephanus alter ex di-
ctis filijs ⁊ heredibus vltimate vita functis decesserit, non qui-
dem sine liberis, sed relictis ⁊ sibi superstitibus Gulielmo ⁊ Ja-
cobo eius filijs naturalibus ⁊ legitimis, euanuerit substitutio
facta de propinquiore generis, etiam si postea ipsi Gulielmus ⁊
Jacobus filij eiusdem Stephani, aut alter eorundem sine libe-
ris decesserit. l. cum vxori vsufructus. C. quan. di. leg. cedat. l. si
quis heredem. C. de instit. ⁊ substit. ⁊ .l. heredibus. in princ. ff. ad
trebel. ⁊ arg. a contrario. l. ex facto. §. si quis autem. eo. ti. Quod
etiam voluit Oldr. consi. lxiij. exordiente, Thema tale est, testa-
tor habebat vnum fratrem ⁊c. Joan. and. in addit. Specu. tit. de
testa. §. in primis, in addi. incipiēte, Huic questioni accedit. ver.
quinta questio. Pet. Jaco. in suis libellis. titulo de compendio.
substit. vers. quidam testator ⁊c. ⁊ Paul. de cast. consi. cxlvj. exor-
diente, Super secūdo puncto ⁊c. pro quorum omniū dicto opti-
me faciunt. not. per Bart. in. l. sed ⁊ si sic. ff. de leg. iij. ⁊ in. l. centu-
rio. iij. q. principali: vbi de compendiosa facta per verbum com-
mune. versi. quero vlterius quid si testator dixerit si filius meus
decesserit sine liberis vel liberi sine liberis ⁊c. ff. de vulg. ⁊ pupil.
Possent ⁊ alia multa dici, sed quia premissa sufficiunt, ego vlte-
rius non insisto.

¶ Argumentum.

¶ Municipio, in quo quis habitat, potius vintenum soluere
debet, quam in quo bona habet, vel vnde originarius est. V. F.

1 ☞ Bona mobilia an magis concernant personam, quam ter-
ritorium.
2 Domiciliū duplex habens originis scilicet, ⁊ incolatus in quo
vintenum soluere debet.

¶ De municip. ⁊ origi. Consi. cix.

1 Etiam † si verum esset ꝙ
dictū Baldi positū. in. l. mercatores. C. de com-
merca. volentis quod bona mobilia magis con-
cernant personam, quam territoriū, non omni-
no pcederet, ⁊ de quo videtur dubitasse Alex.
de imo. consi. xvj. exordiente, Viso titulo questionis ⁊c. in. j. vol. ⁊
de quo alias aliquid scribetur: ex hoc tamē non inferretur quin
Antonius martini incole loci Mirabelli, ⁊ cuius animalia de-
pascuntur in territorio eiusdem loci, debeat inibi cum alijs mu-
nicipibus, siue habitatoribus ⁊ incolis contribuere in vintenis
agnorum, hedulorum, ⁊ aliorum animaliū, qꝛ, vt alibi dicit Bal.
2 † vbi quis habet duplex domicilium, vnum ratione originis, ⁊
aliud ratione incolatus, semper consideramus potius locuꝫ in-
colatus in his, in quibus persona est in consideratione, vt patet
ex his que not. gl. in. c. statutum. §. cum vero. super verbo, vnam
dictam, ⁊ quod ibi doct. de rescript. in. vj. quod etiā voluit Alex.
de imo in. d. consi. xvj. Si est ergo verum ꝙ vintena imponantur
personis pro rebus, palam est ꝙ in impositione vinteni habetur
cōsideratio persone. Debet igitur in impositione vinteni, qua-
tenus concernit prefatum Antonium, potius attendi locum do-
micilij, quam locus originis: ⁊ sic potius debet solui vintenum
agnorum, hedulorū, ⁊ aliorum animaliū in loco incolatus ipsius
Antonij, ⁊ sic in Mirabello, quam in pretenso loco originis: eo
maxime qꝛ tempore facte impositionis per illos de Mirabello
animalia ipsius Antonij erant in loco, vel territorio eiusdē loci,
⁊ sic nititur vniuersitas Mirabelli, seu emptores vinteni per
eam impositi duplici ratione, scilicet persone ratione incolatus,
⁊ rei tunc, hoc est, tempore facte impositionis penes eum existē-
tis: non ergo mirū si locus domicilij preferri debeat in hoc vin-
teno loco originis. l. vltima. C. de adopt. ⁊ auth. de consanguin. ⁊
vteri. fratri. §. vltimo. collat. vj. Possunt ⁊ alia induci, que cum
oportuerit inducentur autore domino.

¶ Argumentum.

¶ Deficientibus ascendentibus vel descendentibus fratres ⁊
sorores vtrinqꝫ coniuncti preferuntur, ⁊ fratrum filij in stirpes
vocantur. hodie vero, qꝛ proprio iure, non parentum predefun-
ctorum fratrum filij veniunt, in capita vocari moderni Azonē
secuti dicunt. Vide Zasium in intellectibus suis. V. F.

¶ De legit. hered. Consi. cx.

Ponitur in facto ꝙ Ja-
cobus garsini sine liberis ⁊ parentibus, hoc est,
ascendentibus intestatus ab humanis decessit,
superstitibus, ⁊ sibi superuiuētibus honesta mu-
liere Beatrisia garsine eius sorore vtrinqꝫ con-
iuncta, ac Joanne laurentij eius nepote ex honesta quondā mu-
liere Nesona garsine predefuncta, eiusdem Jacobi quondam so-
rore etiam vtrinqꝫ coniuncta, ⁊ multis alijs eius nepotibus ex
Honono garsini predefuncto dicti Jacobi quōdā fratre vtrin-
que coniuncto. Quesitū est ad quos hereditas dicti Jacobi de-
uoluta extiterit. Ad quod dubium breuiter ⁊ succincte respon-
deo, sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis, quod
dicta hereditas deuoluta est ad prefatos Beatrisiam, Joānem
laurentij, ⁊ alios nepotes. Ad dictam videlicet Beatrisiam pro
tertia parte, ad dictum Joannem laurentij pro alia tertia par-
te, ⁊ ad filios ⁊ filias dicti quondam Hononi pro alia tertia par-
te. hec probantur. in auth. de heredib. ab intestato. §. reliquum.
collat. ix. ⁊ auth. vt fratrum filij. in princ. eadem colla. ⁊ authen.
cessante, cum duabus. aut. se. C. de legi. here. Et quia hec sunt si-
ne dubio, ego vlterius non insisto.

¶ Argumentum.

¶ Clericus sacerdotij seu beneficij quod impetrat verū valorē
exprimere debet, alioqui de iure suo casurus. V. F.

1 ☞ Expressio valoris in beneficij impetratione an sit necessaria,
⁊ quid si minorem valorem exprimat.
2 Expressa nocent.
3 Locutio imperfecta plus nocet quam silentium, etiam vbi loqui
non est opus.
4 Causa adiecta in vim conditionis, si est falsa, vitiat.
5 Surreptio in literis beneficialibus vitiat gratias ⁊ literas ipso
facto.
6 Verus valor beneficij cur in literis impetrationis exprimen-
dus, ⁊ probandus non plus valere.
7 In literis ad beneficia si quis excipiat, ꝙ impetrans falsum ex-
presserit, habet impetrans probare narrata esse vera.
8 Quilibet regulariter probare debet id quod est causa sue inten-
tionis, ⁊ maxime quod asseruit.
9 Reus actore non probante etiā si nihil prestiterit absoluendus.

¶ De episc. ⁊ cler. Consi. cxj.

1 Etiam † si verum esset ꝙ
de iure communi non sit necessaria expressio valo-
ris in beneficiorum impetrationibus, vt voluit gl.
⁊ quod ibi Cardin. ⁊ Jo. de imo. in cle. j. de preben.
Cald. Ant. de butr. ⁊ Jo. de imo. in. c. nostra. de rescrip. si tamen
impetrans certum valorem exprimat, ⁊ beneficium impetratuꝫ
maioris valoris existat, non valet impetratio. vt voluit Rota
in antiquis. de rescript. xlj. ⁊ incipit decisio, Not. secundum opi-
2 nionem aliquorum ⁊c. † quia expressa nocent. Pro quo facit qđ
voluit glo. in cle. constitutionem, super verbo, de nouo, de elect.
3 quem dicit quod † plus nocet imperfecta locutio, quam silentiū,
etiam vbi loqui non est opus. idem voluit Cardin. consi. xxxiiij.
incipiente. M. ccclxxxij. die. x. mensis Julij ⁊c. vbi inducit. c. cui
de non. de preben. in. vj. Et qꝛ in gratijs apostolicis causa habet
vim conditionis, cum subintelligatur clausula si ita est. cap. ij. de
rescrip.

4 rescrip. † & causa adiecta in vim cōditionis, si est falsa, illam vitiat. l. demonstratio. §. j. ff. de cond. & demon. & ita dicit cōsuluisse Gaspar. Cald. & Jo. de fan. & ita se obtinuisse florētie in questione ardua: etiā si talis expressio falsi valoris fuerit facta per simplicitatem, pro quo allegat glo. in c. si motu proprio. de preben. in. vj. qr hic non potest pretendi ignorantia iusta: debuit enim impetrās se informare super valore, vt latius dicit idem Card. in d. consil. & in c. fi. de preben. vbi etiam per Panor. Quo fit vt, cum venerabilis vir do. Claudius de sancto Marcello in pretensa impetratione per eū facta de canonicatu & prebenda, quos tempore vite & mortis obtinebat venerabilis quondam vir do. Philippus Roberti Uapincensis canonicus, certum & non verum valorem expresserit, vt apparet ex tenore pretensarum literarum apostolicarum per eum obtētarum, & depositionibus testium parte nobilis & venerabilis viri domini Benedicti de rosseto productorum & examinatorum super articulis exordientibus, Ad dicendum de bono iure &c. & presertim super. vij. viij. & multis sequentibus articulis, non valuerit, nec valeat dicta as-
5 serta impetratio: fuit enim surreptitia. † surreptio autem in literis beneficialibus vitiat gratias, & literas ipso facto. cle. j. de preben. c. j. & ij. de fili. presb. in. vj. quod etiam voluit Hosti. in c. dilectus filius. le. j. de rescript. Panor. & alij scriben. in c. ad audientiam. le. ij. de rescriptis.

6 † Preterea quicquid sit de iure communi, illud tamen certum est q̄ de stylo curie debet exprimi verus valor beneficij quod impetratur, & ita statuit domi. papa Grego. vt refertur in antiquis decisionibus Rote decis. lxxiiij. secundum modernam compilationem. & incipit decisio, Dominus papa Gregorius &c. & idipsum voluit domi. Urba. papa. vj. prout refertur in nouis decisionibus decisione. cccxij. exordiēte, Licet impetrans certū corpus beneficij &c. de quo per Panor. in d. c. ad aures. nec fuit prouisio huiusmodi inutilis, qr dispensatio temporalium non debet cuicunq; committi, sed secundum qualitatem persone. Aliquis enim aptus est ad habēdum beneficium tenue, qui est omnino ineptus ad habēdum beneficiū pingue: & ideo quantitas redditūū posset principem substrahere a concessione gratie. Uidetur igitur necessarium vt fiat expressio valoris. ar. c. postulasti. de rescrip. quod etiam voluit Panor. in d. c. ad aures. & plenius in c. fina. de presumptioni. & Nicol. mil. in verbo, gratia. §. septimo. & non solum tenetur impetrans exprimere verum valorem, vel quod certum valorem annuū per eum expressum non excedat annuus valor beneficij quod impetrat: sed etiam tenetur probare beneficiū huiusmodi non valere plusquam expressit. vt not. Cardin. & post eum Panor. in c. fi. de presumptio. vbi etiā dicit idem Cardi. ita cōsuluisse Gaspar. Cald. & Jo. de fan. propter doctrinam Joā. and. in c. j. de litiscontesta.
7 in. vj. & in regula infami. eo. lib. † In literis enim ad beneficia, si quis excipiat q̄ impetrans falsum expresserit, habet impetrans probare narrata esse vera: qr excipiēs negat sicut debitor negat
8 pecuniam fuisse numeratam. l. iij. C. de non nume. pecu. † & quilibet debet regulariter probare id quod est causa sue intentionis. vt voluit Bar. & post eum alij in l. hoc iure. ff. de verb. oblig. & signanter probare debet id quod asseruit, secūdum Cardi. in c. fi. de presumptio. & idem voluit consi. lxxj. incipiente, Uacante &c. in fi. Panor. in d. c. fi. & Mil. in verbo, gratia. §. septimo. Cum igitur dictus do. de sancto Marcello asseruerit annuum valorem canonicatus & prebende superius mentionatorum non excedere valorem. xxiiij. librarum turonen. paruarum, palam infertur dictum do. Benedictum debuisse & debere ab impetitis parte dicti de sancto Marcello absolui, etiam si ipse do. Benedictus nihil
9 probasset, † qr actore non probante reus etiam si nihil prestiterit absoluēdus est. l. qui accusare. C. de eden. l. fi. C. de rei vendi. l. negantes. C. de actio. & obli. c. j. cum suis si. vt eccl. benef.

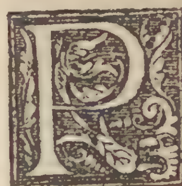
¶ Argumentum.

¶ Coheres directi dñi vnum ex heredibus emphyteute etiam totam rem emphyteuticam possidentem tanquam heredem in solidum pro auocatione totius rei actione personali conuenire non potest: secus tanquam alium quemuis possessorem. U. F.

1 ¶ Jus accrescendi quando cesset.
2 Illi an standum sit, qui respondet per verbum non credit, & an hec negatio reuocari possit.
3 Fratrum filij ex iure representationis in gradum matris auunculo succedunt, & non adita per matrem hereditate.
4 Actiones hereditarie actiue & passiue nō transeunt in heredes, nisi pro quotis hereditarijs.

5 Emphyteute sine cōsensu domini rem emphyteuticam pro quibus partibus inter se diuidere possunt.

¶ De iure emphy. Consi. cxij.

Uto qd nemini dubiū existat quin actio intentata parte nobilis viri Jacobi de burnonibus, contra & aduersus probum virum Joannē prepositi loci de Cauisinōtibus, pretextu & ad causam vinearum in libello super hoc oblato plenius expressaruz, fuerit & sit actio personalis, condictio videlicet ex l. ij. C. de iure emphyt. Quod si ita est, imo qr ita est, non datur actio huiusmodi eidem Jacobo de burnonibus nisi pro ea quota & portione, pro qua reperitur & apparet esse heres Jordani de burnonibus eius quondam pretensi patris: & qr eidem Jordano superfuerunt quatuor liberi, dictus videlicet Jacobus, & Joannes, Bitrona & Catharina, quorum duo, scilicet dicti Joannes & Jacobus, fuerunt per ipsuz quondam Jordanum heredes vniuersales instituti: & qui, vt parte dicti Jacobi propositum extitit & deductū in tertio articulo schedule exordientis, Aduersus & contra schedulam &c. inserte. fol. 41. pretendere non potuit, neq; potest idem nobilis Jacobus se fuisse & esse vniuersalem heredem insolidū, & vnicum dicti quondam Jordani eius patris, etiam si verum esset q̄ idem Joānes eius frater postea ab humanis intestatus & sine liberis decesserit: cum enim eidē superfuerint ipsi Jacobus & Catharina eius fratres, & liberi dicte quondam Bitrone, nec proponatur ipsi Joanni facta fuisse substitutio, eius hereditas delata est non solum ipsi Jacobo, sed etiam prefatis Catharine & liberis Bitrone. auth. defuncto, & in corpore vnde sumitur. C. ad tertul. & aut. vt fratrum filij. in prin. coll. ix. & auth. cessante. cum duabus aut. sequen. C. de legi. heredi. cui non obstat quod in sententia in hac causa promulgata pretenditur, scilicet q̄ portio dicto Joanni
1 delata accreuerit ipsi Jacobo: † quoniam, vt ponitur in dicto tertio articulo, ipsi Joannes & Jacobus se immiscuerunt hereditati dicti quondam Jordani, & pro illius heredibus se gesserūt, & sic cessat ius accrescendi: nisi forte quis dixerit q̄ dicto tertio articulo se iuuare non potuerit neq; possit dictus Joannes pre-
2 positi, pro eo † qr ipse illi respondit per verbum, non credit. per ea que voluit Spec. tit. de positio. §. viij. vers. sed secundum premissa. Alber. in l. non erit. §. fi. ff. de iureiur. Bar. in l. non vtiq;. ff. de excep. Oldr. cons. mihi. xliij. exordiente, Queritur vtrū &c. & Franc. de aret. in l. decem. ff. de verb. oblig. sed hoc non obstat, pro eo qr, licet prefatus Prepositi, seu pro eo & eius nomine spectabilis vir do. Pontius lartessuti eius procurator dicto tertio articulo primo responderit per verbum, non credit: ipse tamen responsionem seu negationē huiusmodi reuocauit, & qui respondit per verbum, credit. quod facere potuit. l. j. §. si quis simpliciter, & quod ibi per Ang. Alex. de imo. in fi. ff. de verbo. oblig. pro quo allegat no. per Bar. in l. post legatum. in princ. ff. de his qui. vt indi. Non etiam obstat quod pretenditur, prefatam quōdam Bitronam non adiuisse hereditatem dicti Joannis eius quondam fratris, nec illam transmisisse ad posteros. l. quoniam sororem. C. de iure delibe. quoniam respondeo † q̄, etiam presuppo-
3 sito q̄ hereditas huiusmodi transmissa nō extiterit ad prefatos liberos dicte quondam Bitrone: poterunt tamen ipsi liberi ex sua persona, & iure representationis dicto quondam Joanni eorum auunculo succedere vna cum prefatis Jacobo & Bitrona eorum auunculo & matertera. d. aut. vt fratrum filij. in prin. coll. ix. succedunt enim in locum dicte quondam eorum matris, hoc est, in gradum ipsius, vt voluit Barto. in l. j. §. si sit nepos. ff. de colla. do. & in l. ij. C. de lib. pret. Alex. de imo. in l. illā. C. de collat. Franc. de aret. in l. qui superstitis. ff. de acquir. heredit. & alij in alijs locis, & quia non apparet de repudiatione horum liberorū, nec q̄ ipsi per cursum tēporis, vel alias, exclusi extiterint a successione prefati quōdam Joannis eorum auunculi, videtur idē Jacobus plus repetijsse.

Preterea non solus successisse prouido quōdam viro Hugonino preposito titulo hereditario pretenditur hic Joannes prepositi in hac causa reus, sed etiam alij, vt ponit pars aduersa in quarto articulo eius pretensi libelli. Quo fit vt, cum non fuerit, nec existat insolidum heres eiusdē Hugonini sui patris, conueniri non potuerit actione personali
4 pro auocatione totius rei in libello petite: † qr actiones hereditarie actiue & passiue non transeunt in heredes, nisi pro quotis hereditarijs. Nec obstat q̄ hic Joannes proponatur vineas insolidum possidere, & q̄ propterea possit & valeat insolidum con-

ueniri: quia istud procederet si conueniretur vt quilibet, seu vt possessor, secus vbi non vt possessor, sed vt heres recognoscētis, quia quoad alias partes habetur pro extraneo possessore, nec posset pro illis conueniri pro solutione census, pro quo videri poterit quod dicit do. Ias. de may. in l. si. versic. vj. quero: ibi, intelligit: tamen. C. de iure emphy. vbi voluit ꝙ id dici cōsuetum,
5 scilicet, † emphyteute possunt inter se rem emphyteuticam diuidere sine consensu domini, intelligi debeat, quādo diuisio huiusmodi fit pro his partibus, pro quibus emphyteute obligati existunt domino ad pensionem soluēdam: secus autem si in diuisione fuerit vni adiudicata pensio totius rei emphyteuticę, qꝛ tunc non posset fieri sine consensu domini: cuius dicti eam solam rationem reddit, qꝛ tunc cessarent fundamenta predicta, predicta inquam, que retulit idem Ias. in d. versi. vj. quero ꝛc. que si placet videbuntur. ꝛ pro supplemento videri poterūt que not. idem Iason. d. l. fin. vers. iste articulus qꝛ est multum disputabilis ꝛc. vbi sunt multa argumenta, que seruiunt huic proposito.

¶ Argumentum.

¶ Sententia prepropere ꝛ non visis actis lata est nulla. V. F.

1 ☞ Sententia lata non visis actis est ipso iure nulla, etiam probatorijs.
2 Cause cognitio est de substantia iudicij.
3 Sententia est nulla ex temporis breuitate propter presumptionem.
4 Tempore egemus vt aliquid maturius agamus.
5 Contra iudices fabricantes sententias non ruminato processu, quem de mane ad vesperam finiunt.
6 Decretum iudicis interpositum in alienatione bonorum minoris, dum peteretur, cur non valeat.

¶ De senten. ex breuic. recitan. Consi. cxiij.

Entētia promulgata per egregium virum dominum iudicem Draguignani, pro, ꝛ in fauorem Ioannis clerici, ꝛ contra prouidum virum Pōtium veteris, videtur fuisse ꝛ esse nulla, ea potissimum ratione, quia illa fuit lata non visis actis per egregium virum de. R. de burgo surrogatum in adiunctum, ꝛ sic in coniudicem: quod sic fuisse presumitur propter breuitatem temporis, intra quod non est verisimile eundē de Burgo processum cause huius ꝛ grossuꝫ
1 ꝛ intricatum videre potuisse, † sententia autem lata non visis actis est ipso iure nulla. l. hec autem. §. j. ff. ex qui. cau. in possess. ea. quod per illam. l. voluit Bar. in. l. is apud quem. C. de eden. ꝛ idem voluit Bar. in. l. ij. in princi. ff. de iudi. Ant. de but. in. c. ecclesia sancte Marie. de constitut. vbi concludit quod sententia lata non visis actis etiam probatorijs est nulla. per. c. cum Bertoldus. de re indi. quod etiam voluit Ioan. de imol. in. d. c. ecclesia sancte Marie, quia talis sententia videtur lata sine cause co
2 gnitione † que est de substantia iudicij. l. si causa. C. de transactio. l. iudices. C. de iudi. l. ij. C. de sentent. ex pericu. recitan. ꝛ. l. ex stipulatione. C. de senten. ꝛ glo. in. l. prolatum. C. eo. tit. idem voluerunt Fran. tigri. Alex. de imo. ꝛ moder. vbi etiam multa alia in
3 ducit idem Alex. in. d. l. is apud quem. C. de eden. † Quod autem ex temporis breuitate presumi debeat quod iudex subito processerit ad sententiam, ꝛ sic non potuerit acta mature videre, ꝛ consequenter quod talis sententia censeri debeat esse nulla, tanquam lata sine cause cognitione, voluit Barto. in. d. l. prolatam. arg. d. l. ij. C. de senten. ex peric. recitan. ꝛ. c. tam ex literis. de resti tutione in inte. quod dictum vbique sequuntur docto. vt refert Alex. de imo. vbi supra, pro quo allegat do. Ias. tex. in. c. ponde
4 ret. l. di. † vbi glo. dicit, quod tempore egemus vt aliquid maturius agamus: per quam arguit ibi Gemin. contra iudices, quibus de mane mittitur processus, ꝛ in vesperis sententias ferunt, quod sint ipso iure nulle: quia non presumitur ꝙ de causa cognouerint. addit etiam text. in. c. ad nostram. de consuetu. per quem Bal. inuehit contra iudices fabricantes sentētias non ruminato processu. Ad premissa facit quod per illam decisionem Bar. de qua supra, in. d. l. prolatam. consuluit Pet. de anch. cons. mihi
6 lxxxij. exordiente, Visis diligenter actis ꝛc. † Vbi dicit non valere decretuꝫ iudicis interpositum in alienatione bonorū minoris, quando fuit interpositū tunc, hoc est dum peteretur, prout quotidie faciunt iudices: cum enim in interpositione decreti requiratur cause cognitio. l. magis puto. §. ne passim. ff. de re. eo. ꝛ ex temporis breuitate presumatur cause cognitio non interuenisse, palam infertur decretum sic interpositum non valere.

¶ Argumentum.

¶ Inhibitiones parte non vocata nec audita facte tollende. V. F.

1 ☞ Inhibitio non vocata parte, ꝛ in suis iuribus non audita, ꝛ nulla cause cognitione premissa, an valeat.
2 Inhibitio preiudiciabilis iustificari debet per clausulam, nisi causam ꝛc.
3 Iudex ab executione incipere non debet.

¶ De senten. ex breuic. recitan. Consi. cxiiij.

Inhibitio quam fecisse dicitur nobilis vir do. Castellanus, siue Baiulus loci de Riperijs prouido viro Colano chaberti eiusdem loci, ꝛ ad instantiam proborum virorū Iacobi richani, ꝛ Bertrandi philioli, pretensorum operariorum confratrie loci predicti de Riperijs, ꝛ per quam idem do. Castellanus siue Baiulus inhibuisse dicitur dicto Colano chaberti, ne extunc in antea haberet aut possideret quandam terrā sitam loco dicto a Lafons nalays, in literis recursalibus parte dicti Chaberti ab hac sede impetratis ꝛ ob
1 tentis fuit ꝛ est nulla, † vtpote facta nō vocato, ꝛ in suis iuribus non audito eodem Chaberti recurrente, ꝛ alias nulla premissa cause cognitione, pro quo allegare sufficiat ꝙ not. Bar. in. l. j. C. de execu. rei iudi. Io. and. in addi. Specu. titu. de aduoca. in vna addi. quam multi libri non habent secundū Roma. in. d. l. de pupil. §. meminisse. ff. de no. oper. nunt. Pan. de cast. ꝛ alij communiter. in. d. §. meminisse. ꝛ Ang. aret. in. §. curare. vers. quid dicēdum est de eo quod quotidie iudices faciunt ꝛc. institu. de actio.
2 † Cum enim inhibitio huiusmodi esset eidem Chaberti recurrēti preiudiciabilis, illa debuit iustificari per clausulā, nisi causaꝫ. ꝛc. vel similem, quod quia factum non est, illa non valuit, ꝛ poterat contemni. C. commina. vel episto. per totum. quia prefatus do. Castellanus seu Baiulus nō seruauit formam a iure traditam,
3 que est, ꝙ procedat causa cognita, † ꝛ non incipiēdo ab executione. l. iudices. C. de iudi. l. prolatam. C. de sentent. ꝛ interlocu. om. iudi. ꝛ. d. l. j. C. de execu. rei iudi. ꝛ quod inhibitio predicta fuerit nulla colligitur ex not. per Bal. in. l. nec quicquam. §. vbi decretum. ff. de offi. procons. Alex. de imo. in. d. §. meminisse. versi. potest concludi ꝛc. ꝛ Ioan. fa. in. l. ij. C. commina. vel episto. Nec opponat aliquis, ꝙ de huiusmodi inhibitione non plene appareat seu constet, cum de ea solum deposuerit vnus testis. Quoniam dico ꝛ respondeo, ꝙ super hoc debet iuramētum plenioris probationis suppletorium eidem Chaberti deferri, iuxta ea que habentur ꝛ not. per glo. ꝛ doct. in. l. admonendi. ff. de iureiur. in. l. in bonefidei. C. eo. tit. ꝛ cap. si. eo. titu.

¶ Argumentum.

¶ Qui rem emit, cum pacto de retrouendendo ad certum tempus, eo lapso, ad rem reddendam cogi non potest. V. F.

1 ☞ Magna est differentia inter positiones ꝛ interrogatoria, quia hec negotium principale concernūt, ille preparatoria litis.
2 Res iusto pretio vendita post lapsum tempus peti non potest ex gratia redemptitia.
3 Valor rei vendite cum gratia redemptitia refertur ad tempus venditionis.
4 Dispositio conditionalis adueniente cōditione sumit effectum.

¶ De pact. int. empt. Cons. cxv.

On tenebatur prouidus vir Petrus quiuidi respondere quibusdam pretensis interrogatorijs, parte nobilis ꝛ honorabilis viri Francisci parte domini sancti Albani contra eum in hac causa oblatis, eo presertim quia illa concernebant ꝛ concernunt, non quidem pre
1 paratoria litis, sed negotium principale. † Quo fit vt non per modum, vel sub forma interrogatoriorum, sed sub forma positionum, inter que est magna differentia, dari debuerint: pro quo allegasse sufficiat quod voluerunt do. de Rota decisione. xxxi. exordiente,

exordiente, Voluerūt et ordinauerūt oēs domini cōcorditer &c. Pau. de cast. consi. mihi. ccc. exordiēte, Ad primū quesitum dicendum est &c. et cano. in c. cum causam, de iura. calum. et Panor. in c. fi. colla. mihi. v. ff. de confes.

Preterea esto quod dictis interrogatorijs responsum extiterit prout scriptū comperio in casu mihi misso, exordiēte, Factum tale est &c. non propterea teneretur idem Petrus quinidi pratum, de quo in casu et interrogato-
2 rijs superius mentionatis, eidē nobili Frācisco reuēdere. † Tū quia preterijt tempus concesse gratie redemptitie, seu cōcessi reachati: post cuius temporis lapsum non licuit venerabili quondam viro domino Jordano artilherij, et cōsequenter eius ptenso heredi seu dicto nobili Frācisco asserto emptori dictum pratum redimere: quia cum, vt audio, pratum huiusmodi venditum extiterit pretio iusto et rationabili, et sic fuerit cōtractus iustus et licit' non obstante pacto de retrouendendo postea facto per prefatum Quinidi. l. si fundum. C. de pac. inter emptorem et venditorē, quod etiam voluit Archidia. in c. plerique. xiiij. q. iij. Panor. et doctores in c. ad nostram, de emptione et venditione: nō potuerūt prefati do. Jordanus, aut aliquis ex predictis, nec hodie pōt idem nobilis Franciscus pratum predictū redimere etiam si emisset hereditatem, seu eheuantiam dicti quondā do. Jordani. et dato etiam quod pratum esset nunc multo maioris valoris, quam venditum extiterit: quia ad tēpus concessum censetur post tēpus huiusmodi esse prohibitum. l. statuliberum. §. stichū. ff. de le. ij. l. pater. §. quesitum. ff. de lega. iij. et l. si ita quis substituatur. ff. de vulg. et
3 pupil. † et quia etiam hic inspici debet non valor temporis psentis, sed valor qui fuit tēpore facte vēditionis. c. cū dilecti. et quod ibi gl. et doctores, de emptione et vend. et l. ij. C. de rescin. vend. de quo Cy. in l. si minorem. C. de in integ. restit. mino. Tū et quia, vt audio illa pretensa promissio, quam fecisse dicitur idem Petrus quinidi dicto nobili Francisco, nō est purificata: hoc est, quia ipse nobilis Franciscus non fecit eidē Petro quinidi habere quoddam pratū situm in territorio sancte Euphemie, vulgo dictū le prat
4 de margues, et ita non est locus illi pretēse promissioni: † quia dispositio conditionalis adueniente conditione sumit effectū. l. cedere diem. ff. de verb. signifi. l. pecuniam. ff. si cer. pe. et l. qui heredi. §. fina. ff. de condi. et demonst. Sunt et alia multa, que possunt pro hac parte allegari: sed quia premissa mihi videntur pro nunc sufficere, ego vlterius non insisto.

¶ Argumentum.

¶ Decime saltem prediales, quacunque contraria consuetudine non obstante, integraliter debentur. V. F.

1 ¶ Decime de iure communi integraliter soluēde sunt ex precepto, maxime decime non personales.
2 Prescriptio an probata videatur, si testes articulos dicāt esse veros, et possessio dicatur continuata.
3 Per consuetudinē introduci non potest, quod decime integre saltem prediales non soluantur. et nu. 6.
4 Consuetudine soluendi certo modo decimas probata, an presumatur pro priuilegio, seu concessione apostolica, et quid si autorizetur. et nume. 10.
5 Titulus vt ex possessione presumatur quid requiritur.
7 Consuetudo quantumcunque longa non valet que absque mortali peccato seruari non potest, etiam si ab imperatore laicus sit priuilegiatus.
8 Ecclesia errare non potest.
9 Significatio verbi consideranda, que aliquid operari debet.

¶ De sacrosan. eccl. Consi. cxvj.

Illud est indubitatum quod de iure communi decime integraliter soluēde sunt ex precepto, vt voluit Inn. in c. fi. de parochijs (aliqui habēt in rubrica de decimis) et idē voluit ibi Jo. an. in nouel. pro quo allegauit multas rationes, ac etiam autoritates veteris et noui testamenti: quod saltem procedit, secundum Hostien. in summa, titu. de decimis. §. et vtrum, sub. §. vij. queritur. versi. magistri vero canonū &c. in decimis nō personalibus, pro quo allegat autoritates diuine legis ex veteri testamento decerptas, ac etiam priscorum patrum, et ius canonicū, vt ibi videri potest. Etiā quod decime integraliter soluende sint, tenuit gl. in c. in aliquibus, de deci. et in c. j. eo. ti. in vj. Ex quo infertur quod intentio reuerēdi patris domini prioris prioratus de Romolis in cā decimarum, quam mouit et prosequitur contra et aduersus vniuersitatē et homines eiusdem loci est de iure commum fundata: et ita solum restat videre, an parte dictorum vniuersitatis et hominum aliquid propositum extiterit, et probatum, per quod se tueri et defendere valeāt aduersus eosdem priorem et prioratum, quominus teneantur ad integram solutionem decime racemorum, de qua impresentiarū agit. Et vt mihi videtur, dicti vniuersitas et homines in duabus eorum schedulis quarum prima inserta est fo. 39. exordiens, Actor vniuersitatis &c. et scdā fo. 52. exordiens, Addēdo titulis &c. effectualiter solum opponūt de tribus: scilicet, de transactione, seu cōpositione celebrata et inita super solutione decime racemorum per et inter venerabilem quondam virum do. Nicolaum ex comitibus vintiuulij, tunc priorem eiusdē prioratus ex vna parte, et dictos vniuersitatem et homines, seu quosdam particulares ab eis facultatem et mandatum habentes ex alia et hoc de anno domini cccclij. et die. xviij. mensis Maij: necnon etiam de consuetudine non soluendi decimam racemorum, nisi ad rationem vnius oneris seu saumate trium quintalium pro quartariata vinee: et de cōcessione, seu priuilegio apostolico, super quib' insistere oportet. Et primo decreui insistere super articulo cōsuetudinis quaten' deducta est in dicta prima schedula: sup qua dico, quod illa etiam si pbata extitisset prout deducta est quod videre non potui cū nō habeam testium depositiones nō suffragaretur prefatis vniuer
2 sitati et hominib'. † Tum quia esto quod testes sup articulis illi' prime schedule producti et examinati dicerent articulos huiusmodi esse veros: non tamen probarent consuetudinem prescriptā pro eo quia esto quod vniuersitas et homines consueuissent dūtaxat a duobus annis soluere decimam racemorū prout in articulis non essent articuli per dicta testium pro eis deponentiū verificati per id quod not. Hostien. et Jo. and. in nouel. in c. licet super verbo. Et sequitur ibi Panor. et alij de proba. Bartolus in l. celsus. versi. videndum est quid si in libello dicatur &c. de vsu capio. Bald. in l. falsus, in tertia oppo. versic. sed quid si ipse &c. C. de fur. et in l. iudicia versi. sed nunquid: ibi idem si dicat &c. C. de rei vendicatione. et Allexander de Jmol. consilio. cx. exordien
3 te, Visis actis in primo volumine. † Tum et quia non potest introduci per consuetudinem, quominus integre decime saltem prediales soluantur: nisi illa esset per papam approbata, vt sentit Inn. in d. c. fi. de parochijs. glo. Inno. et doct. in alleg. c. in aliquibus. et Host. in dicto sub. §. septimo queritur. vers. si vero vis defendere te per consuetudinem &c.

4 † Quo vero ad id quod opponitur, de concessione seu priuilegio apostolico, dico et respondeo quod, vbi appareret de concessione seu priuilegio huiusmodi, nulla superesset difficultas: sed quia de priuilegio huiusmodi non apparet, remanet in hoc puncto difficultas, an probata possessione et consuetudine soluendi, prout optime deducta est in secūdo et sequentibus articulis dicte secunde schedule exordientis, Addendo &c. debeat presumi pro dicto priuilegio, seu concessione apostolica, quod prima facie videtur, per theoricam quam ponit gl. Bar. Flori. et doc. in l. seruitutes. ff. de seruitu. Bar. Fulg. Flori. et doct. in l. cum de in rem verso. ff. de vsur. Bart. et Joan. de imo. in l. j. §. fi. ff. de aqua plu. arc. Joan. and. Anto. de but. et Panor. in cap. peruenit. de censi. Ange. areti. in §. eque. versi. cautela tamen singularis est quod tu debes allegare titulum &c. insti. de actio. et alij multi in locis multis. Sed nō obstante theorica huiusmodi ego, sub correctione tamen cuiuslibet alterius melius sentiētis, putarem quod hec non prosint vniuersitati et hominibus prefatis. Tum quia, cum vniuersitas et homines prefati sint laici, non possunt dici fuisse in possessione &c. c. causam que. et quod ibi glo. et doct. de prescript. et Ant. de butr. in c. statuimus. de transactio.
5 † Tum et quia ad hoc, quod ex possessione presumatur titulus, oportet quod actus factus extiterit per ipsum allegantem ex illo titulo, et ex illa causa quam allegat. l. ad probationem. et l. neque natales. C. de probat. secundum Sali. in l. si certis annis. versi. quero dicitur quod decennalis &c. et clarius in questione vltima. C. de pact. et in d. l. cum de in rem verso, in prima et quarta questione. ff. de vsur. vbi idem voluit Bar. et Allex. de imo. in d. l. si certis annis. ibi, alias enim si soluisset simpliciter &c. et consil. cviij. exordiente, Super primo dubio. in secundo volu. et dicit Salic. in dicta. l. cum de in rem verso. hanc probationem esse difficilem: et quoad casum, de quo agitur, puto hoc non esse probatum, quinimo nec propositum, vt apparet ex inspectione dictarum schedularum.

Posset autem dubitari an vbi

deducta ⁊ probata extitisset illa pretensa consuetudo, ꝙ vniuersitas ⁊ homines loci de Romolis cōsueuerūt a tēpore de cuius contrario, vel initio hominū memoria non existit, ⁊ citra, soluere ꝓ vera ⁊ integra decima vnā saumatā racemorū triū quintaliū pro singula quartariata vinee, ⁊ quod aliquādo ⁊ sepe istud cedat ⁊ cedere consueuerit in commodū ⁊ vtilitatem prioratus, ꝗ̄dicti, dicta cōsuetudo valuerit ⁊ valeat, vt verbi gratia. Ponamus in facto, quod tamen non est probatum, quinimo nec ꝓpositum, ꝙ id, quod idem prioratus, ⁊ priores illius percipere possint ⁊ percipere potuerunt de racemis singule quartariate non ascendat ad dictam saumatam trium quintalium seu valorem illius an hoc presupposito ⁊ probato valeret cōsuetudo huiusmodi: super quo articulo, ꝗ̄uis ex superfluo cū de hoc nihil
6 propositum extiterit, respondeo ꝙ non: † qꝛ nulla cōsuetudo suffragatur vel prodest, quominus decima saltem predialis, de qua pro nunc contenditur, soluatur cum integritate, vt sentit Inn. in. d. c. in aliquibus, de deci. pro quo allegat. c. quicunqꝫ. xvi. questione. vij. ⁊ c. cum homines, de deci. Idem voluit glo. in. d. c. cū aliquibus: ⁊ hoc nisi cōsuetudo huiusmodi approbata esset a papa.
7 † Et mouetur, quia non valet consuetudo que absqꝫ mortali peccato seruari non potest quantacunqꝫ longa existat. c. fi. de prescrip. Idem voluit Hostien. in. d. c. in aliquibus, super verbo, contradictione; vbi subaudit scilicet moris vel cōsuetudinis que in talibus, vt dicit, laicum non excusat, quantūcunqꝫ etiam ab imperatore priuilegiatus existat, vt legitur ⁊ nota per eundē Hostien. in. c. a nobis. ⁊. c. tua. de deci. ⁊ idem etiā voluit ipse Hostien. super verbo, cum integritate: vbi declarans tex. subiecit: quasi dicat, non solum non valet cōsuetudo ne aliquid pro decima detur, sed nec valet cōsuetudo ꝙ detur minus decima parte adijciens propterea videri reprobari per ecclesiam generalem,
8 † que errare nō potest. c. a recta fide. xxiiij. questione. j. opinionē magistri sententiarum Petri lombardi, qui scripsit preceptum de deci. esse mixtum, partim videlicet morale, vt decima, hoc est, aliquid pro decima detur, ⁊ sic ꝙ quo ad hoc nulla consuetudine tollatur: ⁊ partim cerimoniale, quantum ad hoc, videlicet quod pars decima detur, ⁊ sic quo ad hoc prescribatur, seu contraria cōsuetudine tollatur. Est enim capitulum seu cōsuetudo huiusmodi cōsilij generalis ⁊ pape Gregorij noni: ꝙ nunꝗ̄ tam signāter dixisset in eodem. c. respōso primo ſm suos ritus ⁊ de more, vt defraudantes ⁊c. que omnia verba sonant iudicium. c. fin. de baptis. c. cum secundum, ⁊. c. quod translationem. de tempo. ordinan. ⁊ etiam non dixisset cum integritate, nisi opinionē, de qua
9 supra, reprobare intenderet. † Est enim cōsideranda verbi significatio. l. labeo, ante fi. ff. de supelle. lega. que etiam aliquid operari debet. c. ad audientiam, ⁊ quod ibi Hostien. de deci. Quod etiam cōsuetudo non suffragetur quominus soluatur decima cū integritate, sensit gl. in. c. j. de deci. in sexto. vbi etiam reprehendit opiniones theologorum. Et idem fuit de mente Inn. in. d. c. fi. de parochijs: vel ſm alios, super rubrica, de deci. Et Hostiē. in summa, tit. de deci. §. ⁊ vtrum. sub. §. septimo. vbi plene. Pro quibus facit, quia cum, vt predixi ⁊ probaui, decima saltem predialis sit in ꝓcepto, ⁊ de iure cū integritate solui debeat. d. c. quicunqꝫ. xvj. questione. vij. c. cū homines, ⁊. c. in aliquibus. cū suis simili. de deci. si qui sint qui dicere velint contrarium, illi debent allegare casum expressum, per id quod in simili voluit Jo. and. in. c. salubriter, de vsuris. Ex quibus infero consuetudinē allegatam per Vincentium, prout refert, ⁊ quam sub verbo forte approbat Joan. and. in. d. c. ne aliquibus, de deci. nō valere. Et ꝗ̄uis Panor. ibi dicat se nō reperire opinionem huiusmodi per aliquem reprobatam: videtur tamen, salua reuerentia tanti doctoris, ꝙ imo illa reperiatur reprobata fere ab omnib⁹. Et primo quidem per Inn. in. d. c. in aliquibus: qui licet viderit Vincen. vtpote priorem; dicit tamen ibidem, in eo autē ꝙ nō soluantur decime, vel ꝙ soluatur minus decima nulla cōsuetudo valet vbi attendo ꝙ dixerit nulla, qꝛ si hoc verū est ꝙ nulla cōsuetudo valeat ergo nec hec, quam Vincen. allegat. ⁊ idem voluit ibi Hostien. in verbo, cōtradictione, vt ꝓdixi, subaudit moris vel cōsuetudinis, qꝛ hec equipollet vniuersali, ꝑ ea que no. gl. in. c. vt circa, de elec. ⁊ Bart. in. l. si pluribus. ff. de leg. Et perinde est acsi dictū esset ꝙ, cōtradictione cuiuslibet moris vel cōsuetudinis non obstante, ecclesijs decimas cum integritate persoluant. Puto preterea ꝙ gl. vtpote Vincentio posterior, etiam eū viderit, quē sepissime refert ⁊ allegat, ⁊ tamen dicit consuetudinē nō valere. Preterea ꝓsupposito ꝙ dicta pretēsa cōsuetudo valeret: illa tñ nō prodesset. alio non apparente, vel deducto, prefatis vniuersitati ⁊ hominibus: qꝛ, vt apparet ex eo qđ dicit Panor. in. d. c. in aliquibus, validitas illius pretense cōsuetudinis fundatur super incertitudine, vt quia ecclesia se potest habere ad lucrū ⁊ ad dāpnum, de qua incertitudine seu etiam illius deductione nō apparet. Esto igitur ꝙ nunc pertinenter allegaretur ⁊ probaret consuetudo huiusmodi, illa tamen nō videretur sufficientr suffragari prefatis vniuersitati ⁊ hominibus.

10 † Quo vero ad id quod de compositione opponitur, an videlicet illa valuerit: dico ⁊ respondeo ꝙ vbi compositio huiusmodi fuisset autorizata per papam, non esset dubium. Et in hoc conueniunt glo. ⁊ scribentes in. c. statuimus, de transactio. Et idem forte dici posset, si cōpositio huiusmodi facta fuisset in vtilitatem dicti prioratus, ⁊ de autoritate domini episcopi diecesis, infra quā idem prioratus existit, vt voluit gl. ⁊ post eam Hosti. Jo. and. in nouel. ⁊ Anto. de but. ⁊ idē voluit ibi Panor. eo casu, quo compositio huiusmodi fuisset facta super iure dubio dicti prioratus: vt quia forte tempore illius opponebatur de aliquo parte dictorū vniuersitatis ⁊ hominum propter quod dubiū erat an decima racemorū ex integro deberetur, vel reducta extitisset. Et idem putarē si dominus Abbas venerabilis monasterij Liriniēsis esset exemptus. ⁊ dict⁹ prioratus eidē pleno iure subijceretur, per id quod voluit Hosti. in. c. cū ⁊ plantare, de priuile. ⁊ gl. in cle. j. super verbo, ꝓprij, de reb⁹. eccle. nō aliena. Antonius de butr. in. d. c. statuim⁹. De materia compositionis, in. c. statuimus, de trāsactionibus, vide per doct.

Argumentum.

Debitor obligatus, non obstante arresto pecuniarum a minore magistratu antea facto, in vi statuti Delphinalis ad solutionem vrgetur cum expensis. V. F.

1 Literas compulsorias, non obstante facto arresto de summa, an quis possit obtinere, vt sibi soluatur in vim statuti Delphinalis, ⁊ contra illas obstare possit citra condemnationē expensarum.

2 Authoritas superioris cuiuscunqꝫ ab omni iuramento semper presumitur excepta, quod etiam procedit in omni pacto ⁊ conuentione.

3 Judicis iussus debet excusare a periurio, ⁊ ab omni pena, et a mora.

4 Jurans soluere in termino non est periurus, si iudex interdixerit ne solueret.

5 Litigandi iusta causa a condemnatione expensarum.

6 Precise cum expensis super compulsorijs, nō obstantibus saisinis per quācunqꝫ curiā factis, cum ꝑ statutum Delphinatus et eius parlamentum concessis.

Ut li. pend. Consi. cxvij.

Vidi casum mihi exhibitum ⁊ traditum parte vniuersitatis ⁊ hominum loci Petrelate, cum schedula, seu iuriū allegationibus ⁊ alijs scripturis mihi transmissis ⁊ delatis ⁊c. vt mihi videtur, dubiū stat in hoc, an non obstante arresto, quod fecisse dicitur honorabilis vir Antonius robini, locūtenens nobilis viri domini castellani Petrelate. potuerit ⁊ de iure debuerit Mattheus asterij obtinere literas precisas cōtra dominos syndicos loci predicti Petrelate, de ⁊ pro summa in literis cōpulsorijs parte eiusdē Asterij impetratis latius mentionata.
1 † Et quidem nisi esset statutum Delphinale de literis cōpulsorijs ⁊ precisis ⁊c. in casu predicto latius mētionatū ego satis putarem prefatos dominos syndicos habuisse iustam causam recusandi soluere eidem Asterij pecunias ꝑ eū sibi solui postulatas: nisi pri⁹ sublato arresto seu saisina, de qua in casu ⁊ ꝓpterea eos non debuisse cōdemnari. presertim in expensis, pro eo quia regu
2 la est, † ꝙ ab omni iuramēto intelligitur semp excepta superioris autoritas. c. venientes, ⁊ quod ibi docto. de iureiuran. l. imperatores, in principio. ff. ad municip. gl. ⁊ docto. in. c. constitutus, de rescrip. gl. in. c. de forma. xxij. q. v. ⁊ nedum intelligit de autoritate pape vel imperatoris, sꝫ de autoritate cuiuslibet superioris, ſm Panor. in dicto. c. venientes. docto. in dicto. capit. constitutus, ⁊ Pau. de cast. in. l. in operis. ff. loca. ⁊ quod dixi de iuramento eodē modo dico, ꝙ in omni pacto ⁊ conuētione semp intelligit excepta autoritas cuiuslibet superioris, ꝑ id ꝙ voluit gl. penult. ⁊ qđ ibi Heini. in. c. ꝗ cōtra maiores. di. viij. Preterea
3 facit, ꝑ premissis, † quia iussus iudicis debet excusare a periurio ⁊ ab omni pena. l. iuste possidet, vbi glo. ⁊ docto. ff. de acqui. poss. Etiam facit tex. in. l. fi. ff. de cōmissoria. quam Bald. reputat singularē in. c. fi. in fi. de sequestr. posses. ⁊ fruct. vbi est tex. ꝙ iussus iudicis vel superioris excusata mora. Postremo etiam facit ꝙ voluit

voluit Hostien.in summa, titu.de iureiur.§.quod species.versi.
4 Item si iuro.vbi dicit† quod qui iurauit soluere in termino,nõ
est piurus,si iudex interdixerit ne solueret,quod sequitur Ar⸗
chid.in.c.dixit dominus.xiiij.q.v.Ex quibus aperte infertur,
vt opinor,quod cessante statuto,p̃fati syndici inhibiti ne solue⸗
rent non viderentur morosi,nec deberent dici temerarij litiga
5 tores,ergo nec condẽnari debuerant in expensis,† quia iusta cã
litigandi a condemnatione excusat expensaruz,pro quo allegas
se sufficiat quod voluit Barto.consilio mihi.xxv. exordiente,
Andrutiolus egit contra Paulutiũ.Baldus consilio.lxxxiiij.
exordiente,Verba libelli ⁊c.in prima parte.Pet.de ancha.con⸗
silio mihi.clxxxij.exordiente,Videretur prima facie dicendum
primam sententiam ⁊c.

Sed quia superest Delphina

le statutum,de quo in casu:p quod,quibusdam exceptis,regula
riter ꝓhibetur obligatus vel submissus,⁊ de cuius obligatione
vel submissione apparet per publicum instrumentuz,opponere
peremptorias exceptiones,vt ponitur in casu,de quibus etiam
ponit do.Gui.pa.decisione.ccix.exordiente,In statuto Delphi
nali sub rubr.⁊c.est maius dubium an eo non obstante possit de⸗
bitor,in cuius manibus debitũ est arrestatum vel saisitum,op⸗
ponere de saisina,super quo dicit idẽ dominus Guili.deci.cccxl.
exordiente, Nõ dz quis ⁊c.⁊ plenius deci.ccx.exordiẽte.Anno,
6 dñi.M.cccc.⁊c.† vbi refert fuisse conclusum per dominos ma⸗
gnifici Delphinalis parlamenti,ꝙ saisine non deberẽt impedi⸗
re concessionẽ precisarũ,⁊ ꝙ ex tunc in antea in curia parlamẽti
concederentur p̃cise cum expẽsis super compulsorijs,nõ obstan
tibus saisinis per quancunq; curiam factis:attento quod de iu
re tales saisine sunt regulariter ꝓhibite,nisi in casibus videlicet
quãdo debitor est magnus delusor seu baratator vel in fuga,vel
est prodigus,vel propter inopiam.Et si ista verba,nisi in casib⁹
⁊c.essent verba conclusionis dicti magnifici parlamẽti,satis pu
tarẽ ꝙ prefati sindici Petrelate condẽnari non debuerint,si ta⸗
men articuli descripti in schedula,cui⁹ copia mihi missa est,pro⸗
bati extiterint:si vero sint verba eiusdẽ do.Guid.⁊ sic doctoris
tunc videretur maius dubium,attamẽ adhuc crederẽ isto casu:
si articuli predicti ꝓbati extiterint,ꝙ arrestum fuerit iustum ⁊
saisina licita,si tamẽ syndici cauerint iuxta morem ⁊c.⁊ sic quod
non debuerint condemnari,⁊ presertim in expensis.

¶ Argumentum.

¶ Hic se diffundit,vt pro diuite ecclesiastico:qui, et si peroptet
bona tamen ecclesie alienare non potest,nisi in expressis casibus
a iure ⁊ solennitatibus seruatis. V. F.

1 ¶ Alienatio rerum ⁊ bonorum immobilium ecclesie an ⁊ quan
do prohibita.numero.5.Et quid in rebus hospitalium.numero
6.11.7.12.
2 Defectus forme semp inducit nullitatem actus.
3 Alienatio est nulla in casu illicito,⁊ non seruata forma.
4 Cõsensus ecclesiasticorum in alienatione nõ dicitur legitimus,
nisi interponatur in casu licito.
7 Dicentis verbo quando non statur.
8 Prelatis ꝓhibitum est de iure res ecclesie de nouo concedere in
feudum.
9 Cõcessio quando presumatur fraudulenta.
10 Verba enuntiatiua non probant inter eo,qui non possunt libe⸗
re disponere.
13 Cõtractus illicitus nũq̃ obstat ecclesie quin possit sibi fieri rein
tegratio possessionis.
14 Hierosolymitanorum bona immobilia alienari per quos in⸗
terdicta.
15 Princeps est lex corporea simul ⁊ animata in terris.
16 Paria sunt lex prohibet,⁊ princeps prohibet.
17 Papa omnes mundi principes excedit ⁊ precedit.
18 Quicquid est contra decretum pape irritans,est regulariter
nullum.
19 Res alienari ꝓhibite non videntur posse prescribi.

¶ De sacrosan.eccle. Consi.cxviij.

1

Lienatio † rerum ⁊ bo⸗
norum immobilium ecclesie est regulariter pro⸗
hibita.Iubemus.C.de sacrosan.eccle.aut.de non
alienan.reb.eccl.colla.ij.c.j.si qui presbyterorum
c.nulli.de rebus eccle.non alienan:not.gl.xij.q.ij.
in summa Goffre.in summa titu.de rebus eccl.circa principiũ.
⁊ Hostiẽ.in summa.eo.tit.§.q̃ res.Et licet alienatio huiusmodi
permittatur in quatuor casibus no.per gl.⁊ Goffre.in locis pre
allegatis,per Hostien.in summa,titu.de rebus eccl.non alienã.
§.⁊ quibus ex causis.⁊ per Panor.in.d.c.nulli.si tamen aliena⸗
tio fiat etiam in casibus huiusmodi vel eorum altero,nõ obser⸗
uata iuris solennitate,de qua in.c.sine exceptione.illa est nulla,
2 † qr defectus forme semper inducit nullitatem actus,qr forma
dat esse rei.c.tua,de his que fiunt prela.sine consen.c.⁊.d.c.sine
exceptione,quod etiam voluit gl.in summa.⁊ loco superius alle
gato.⁊ Panormi.in.d.c.nulli:⁊ ꝙ isto casu sit nulla.etiam si con
ditio ecclesie esset facta melior,tenuerunt Iaco.but.Albericus
Barto.Bald.Angel.Fulgo.Paul. de cast.⁊ cõmuniter omnes
in.l.cum hi.§.eam.ff.de transactio.Et alienatio rei ecclesiastice
facta in casu non permisso est nulla,etiam si in ea obseruata exti
terit iuris solennitas,vt voluit gl.quam docto.tam antiqui q̃
moderni communiter sequũtur,in.c.j.de in integrũ restit.Pro
quo Ioan.calde.adducit text.in cle.j.de re.eccle.non alie.vbi de
3 ciditur† ꝙ non valet alienatio,nisi fiat in casu licito,⁊ seruet̃ for
ma.ad idem facit tex.dicti.c.sine exceptione.vbi dicitur ꝙ prela
tus debet eligere id quod est profuturum ecclesie.ad idem.c.que
in ecclesiarum,de constitu.⁊.c.si.de re.eccle.non alie.vbi dicitur
ꝙ in alienatione debet interuenire legitimus consensus perso⸗
4 narum ecclesiasticarum,† qui non dicitur legitimus,nisi inter⸗
ponatur in casu licito:etiam facit pro hac opinione,qr vt predi⸗
xi.alienatio rei ecclesie est a iure prohibita,ergo illa est nulla,si
fiat in casu non concesso.l.non dubiuz.C.de legi.⁊ in regula,que
contra ius.de regulis iuris in.vj.Pro quo facit qđ voluit Bar
to.in.l.si ita quis.§.ea lege.ff.de verbo.obli.⁊ And.sicu.in repe⸗
titio.c.raynaldus,charta mihi.xvij.ver.aggredior, secundum
membrum distinctionis,videlicet quando alienatio prohibetur
a lege ⁊c.de testa.Et hanc opinionem tenet Archidia.⁊ Ioan.
andr.in.c.ij.de re.ecclesi.non alienan.in sexto.Panormi.in.d.c.
nulli.⁊.c.de in integrum restitu.q̃uis glo.xij.q.ij.in summa te⸗
5 nuerit contrarium,⁊ non bene per predicta.† Ad hoc igitur vt
res ecclesie immobiles efficaciter alienari valeant,opus est qđ
alienatio huiusmodi fiat in casu permisso,⁊ ꝙ in ea obseruetur
iuris solennitas.de qua in.d.c.sine exceptione.⁊ in. c.dudum.de
rebus eccl.nõ alie.in.vj. Et quod dixi de alienatione rerum im⸗
6 mobilium ecclesie,† procedit etiam in alienatione rerum hospi⸗
talis.vt not.Ant.de but.Io.de imo.⁊ Panor.in.d.c.nulli.Bal.
in authentica,hoc ius porrectum.C.de sacrosanctis ecclesi.⁊ po⸗
nit Alex.de imo.multas remissiones,etiam ad bonos tex.consi⸗
lio.ix.exordiente, Visis dicto themate vna cum instrumento ⁊c.
in secundo volumine,⁊ consi.iiij.exordiente,Viso processu cause
vertentis ⁊c.in tertio volu.

Cum igitur ex processu cause

cepte ⁊ pendentis indecise per ⁊ inter magnificum ⁊ strenuum
militem dominum fratrem Melchiorem costa ordinis sancti
Ioannis Hierosolymitani preceptorem Niciensem, actorem ex
vna parte,⁊ syndicos seu vniuersitatem de Bisoto ream ex alia,
non appareat quoddam pretẽsum accapitum,seu concessionem
in emphyteusim olim eidem vniuersitati factam de toto ⁊ quo⸗
cunque membro dicti loci de Bisoto ad preceptoriam Nicisie
quouismodo pertinente,vna cum omnibus ⁊ quibuscũque ter⸗
ris cultis, incultis, ⁊ alijs plenius declaratis ⁊ expressis in in⸗
strumento de ⁊ super concessione huiusmodi confecto, fuisse fa⸗
ctam in casu permisso,aut etiam in ea extitisse obseruatam solen
nitatem de iure requisitam,palam infertur ex predictis conces⸗
sionem huiusmodi non valuisse. Nec dicat aliquis, ꝙ imo con⸗
cessio huiusmodi facta extiterit in casu licito ⁊ permisso,cum,vt
asseritur in instrumento eiusdem concessionis, illa facta fuerit
ob euidentem vtilitatem dicte preceptorie. Quoniam respon⸗
7 deo, ꝙ istud non obstat, † tum quia in regulariter prohibitis
certo casu permissis non statur verbo dicentis casum permissuz
subesse.l.qui testamentum. ff.de probat. l. cum quis decedens.§.
titia. ff.de legatis.iij. Pro quo facit quod voluit Ioan. Andr.
in addit.Specul.titu.de re.eccle.non alienan. in rubrica, Oldr.
consilio mihi.clxxv.exordiente,Quidam episcopus cuius men⸗
se ⁊c.Alexander de Imol. consilio.lv.exordiente, Consideratis
verbis statuti ⁊c.⁊ Bald.in prelu.feu.in.iij. diuisione. versiculo,
circa hoc dubitatur de tali questione ⁊c. vbi querit, pone ꝙ epi⸗
scopus vel prelatus ecclesie inuestit aliquem de castro hoc mo⸗
do, Inuestio te de hoc castro tãquam de feudo veteri ⁊ antiquo,
feudum innouando, ꝙ antecessores tui ab antiquo tenuerunt ⁊
possederunt,an per talia verba presumatur vel probetur feudũ
esse antiquum. Et dicit Bal.se audacter dicere ꝙ non, ⁊ probat
8 tali fundamento.† Nam prelatis est prohibitũ a iure res ecclesie

de nouo concedere in feudū: sed si antiquitus sint feudales, ⁊ sic solite concedi in feudū, tunc prelatus pōt eas cōcedere vtrūq; bonum probatur in.c.ij.de feu. ergo talia verba videnł apposita
9 in fraudē legis, sicut dicimus† presumi fraudulētam concessionem, que emanauit inter personas ꝓhibitas.d.l.qui testamentum.ff.de proba.⁊.l.cū quis decedens.§.titia.ff.de lega.tertio.
10 †Nam verba enuntiatiua non probant inter eos, qui nō possunt libere disponere.l.⁊ si forte, vbi Barto.ff.de castr.pecu. Barto. ⁊ alij in.l.si donatione.C.de colla.cum alijs concordantijs ibi positis. Hoc apertius fortificat Baldus vbi supra: q2 certissima est regula que non fallit, ꝙ vbi assertio facit contractū esse licitū qui alius esset a iure improbatus, tales verborū cautiones vel partium enūtiationes nihil ꝓbant, nec eis standū est, imo potius ex talibus verbis iuris circūuētio ostenditur, nisi sic esse vt enūtiatum est aliter doceatur per probationes legitimas, vt in iuribus preallegatis, ⁊ alijs per Baldū allegatis. Et ꝑ hec aperte ostenditur non debuisse, nec debere stari assertioni illorū dominorū preceptorū, ⁊ aliorū qui dicūtur mēbrū ⁊ alia predicta concessisse in emphyteusim ⁊c. quatenus expresserunt se hoc facere in euidētem vtilitatem ⁊c. quia si eis ⁊ eorum enuntiationi crederetur ipsi, qui libere disponere non poterant de bonis illis, de cō
11 tractu illicito facerent licitum: †quia, vt predixi, res immobiles ecclesie prohibentur regulariter alienari: fallit autē inhibitio huiusmodi in certis casibus, ⁊ inter alios est casus vtilitatis.c.vt super.§.j.de rebus eccl.non alienan.⁊ dicta authen.hoc ius porrectum.C.de sacrosan.eccl.no.gl.xij.questione.ij.in summa. Goffre.⁊ Hostien.in summis suis in locis superius allegatis, ⁊ docto.in.d.c.nulli. Et sic non obstat dicta oppositio. Tum ⁊ quia, vt puto, q̄uis probationes non viderim, probatū est de contrario: scilicet ꝙ non in euidētem vtilitatē dicte preceptorie sed in grande incōmodum facta fuit predicta cōcessio. Tū ⁊ q2 esto ꝙ illa facta esset in vtilitatem eiusdē ꝓceptorie, prout nō est illa adhuc nō valeret pro eo quia, vt predixi, in ea non est seruata iuris solēnitas, de qua in.d.c.sine exceptione.⁊.c.dudū, de rebus eccle.non alienan.in sexto.⁊ per Specu.⁊ Jo.and.in addit. titu.de loca.§.sequitur videre, in.ij.iij.⁊.iiij.for. Pro quo allegasse sufficiat quod voluit Jaco.but, Alberi. Bar. Bal. Ange. Fulgo. Pau.de cast.⁊ communiter omnes in.l.cum hi.§.eā trāsactionē.ff.de transactionibus. Pro quo facit.l.si fundus sit sterilis, in principio, ⁊ quod ibi glo.ff.de reb.eorum.

Nec opponat aliquis qd iura prohibentia rē immobilē ecclesie alienari loquantur quādo res huiusmodi pleno iure alienatur, secus vero quādo retēto dominio directo alienatur dūtaxat dominiū vtile, prout fit in cōcessione in emphyteusim, ⁊ sic in casu nostro. Quoniā respondeo ꝙ istud non est verum, vt ꝓbatur in.d.c.nulli. vbi est sermo expressus de cōtractu emphyteutico, de quo etiam cōtractu loquitur,
12 Alex.de imo.in dicto consi.ix.in secundo volumine. †Et puto ꝙ non solum prohibeatur alienari res ecclesie, sed etiam res ab ecclesia possessa, etiam si non esset ecclesie, per quod ponit Inn.in c.episcopi, de rebus eccle.non alienan. Archi.in.c.illi.xij.q.ij.et Baldus in.l.iubemus, in fi.principij.C.de sacrosan.ecc.vbi etiā
13 dicit, †ꝙ contractus illicitus nunquā obstat ecclesie, quin possit sibi fieri reintegratio possessionis; pro quo facit ꝙ voluit Paulus de cast.consi.mihi.lij.exordiente, Sup primo ⁊c.⁊ cōsi.ccxv.
14 exordiente, Si nō intercessisset iuramētum ⁊c. ¶ †Preterea attendendū est, ꝙ bona immobilia predicte religionis sancti Joānis Hierosolymitani sunt prohibita alienari nō solū de iure cōmuni, sed etiam per priuilegia apostolica, ⁊ per literas recolēde memorie domino Eugenio papa quarto, quē non est dubium potuisse inhibere donationem huiusmodi: pro quo allegasse sufficiat ea que no.Bal.in.l.rescripta.ver.de papa aliquid dicā.C.de precibus imperat.offeren. Alienatio igitur facta cōtra huius
15 modi inhibitionem fuit nulla, †q2 princeps est lex animata ⁊ cor
16 porea in terris.l.presenti.C.de his qui ad eccle.confugi. †Et sic quēadmodum prohibitio facta ꝑ legē de non alienando impedit dominij translationē.l.j.⁊ ꝑ totum.ff.de fundo.dota, eodem modo eam impedire debet ꝓhibitio alienationis facta per prin
17 cipem, ⁊ presertim per papā: †q2 vt dicit Bal.vbi supra, omnes principes excedit. Et procedit maxime in hoc casu quod predixi, q2 in dictis literis apostolicis positum est decretum irritans per quod fuerunt ligate manus cuiuslibet alterius etiam ignorantis.c.tibi qui.de rescrip.in.vi.c.dudū.§.nos igitur, de prebē. eo.libro, ⁊.c.q2 cunctis, ⁊ quod ibi gl.super verbo, referri, de con
18 cessio.preben.eo.lib. †Et quicquid fit contra decretum Pape irritans est regulariter nullum, vt no.ꝑ Antoniū de bu.⁊ Joā.de Jmol.in.c.dilecto, de preben.in.vi. Facit quod voluit Paul.de cast.consi.xxiiij.exordiēte, Licet ista sit questio ⁊c.vbi voluit ꝙ facta contra priuilegia ⁊ alios actus, qui emanauerunt a Papa circa tēporalia vel spiritualia, sunt regulariter nulla. Et signanter ligauit manus cuiuslibet alterius etiā ignorātis dictum decretum ꝓpter illa verba in literis apposita, sciēter vel ignoranter, per iura predicta, de quo Anto.de but.cōsi.xlv.exordiente, Aggrediar secūdū principale dubiū ⁊c. Dicta enim verba intentionem scribentis manifeste declarant.d.c.quia cunctis.no. Gemin.in.d.c.tibi qui. Est etiam inhibita alienatio bonorū predictorum per literas recolēde memorie dñi Sixti pape quarti, qui etiam voluit literas dicti quondā dñi Eugenij extendi ad alienatiões, que ante eas facte extiterāt, ⁊ ad eas, que postea et ante literas ipsius dñi Sixti facte extiterūt. Que omnia si opportune considerentur, apertissime apparet dictam concessionē in emphyteusim fuisse ⁊ esse nullam, ⁊ quatenus de facto vel alias ꝓcessit cassatam, reuocatam, ⁊ etiam annullatam.

Quod autem parte dicte vni-
19 uersitatis opponitur de prescriptione, nō obstat. †Tū quia res alienari prohibite nō videntur posse prescribi, ꝑ id quod ꝓponił in.l.vbi lex, ⁊ quod ibi glo.ff.de vsucap. Ang.in.l.j.C.de prescri.lōg.tēporis. Jo.de imol.in.l.filiusfamilias.§.diui.ff.de leg.primo. Tum ⁊ quia a dicta pretēsa concessione, que facta pretendił Anno domini.M.cccclxx.⁊ de mēse Maij, vsq; ad tempus inchoate cause huius, nō cucurrerūt quadraginta anni, quinimo nec vsq; in hunc diem: ⁊ tamen certū est ꝙ sola quadragenaria prescriptio obstat eccle.c.de quarta, ⁊ quod ibi gl.⁊ in multis capitulis, de prescrip.⁊ auł.quas actiones.C.de sacrosan.ecc. Tū ⁊ q2 huiusmodi pretensa prescriptionis exceptio sublata est per dictos pontifices in predictis eorum literis.

¶ Argumentum.

¶ Principis esse omnia ⁊ sacre pagine commentatores fatentur, quum cogitant Christum vt verum regem in porcos demonas immisisse, ⁊ rebus, que priuati cuiusdam censebantur, vsum esse. V. F.

1 ¶ Feudalis res non presumitur nisi probetur.
2 Jus canonicum nullam patitur ecclesiasticam personam acephalam.
3 Principis omnia sunt etiam quo ad proprietatem.⁊ nu.5.
4 Doctor intelligendus est ꝯm legem quam allegat.

¶ De manda.princi. Consi.cxix.

N eo ipso qd terra segnoria, ⁊ castellania loci de Monttendre sita sunt in ducatu Aquitanie, ⁊ in senescallia sancti Angeli, ⁊ sic in regno Francie, serenissimus dominus noster Francorum rex fundet de iure cōmuni eius intentionem super pleno dominio, vel saltem directo super terra, segnoria, ⁊ castellania huiusmodi. Hostiē.⁊ post eum Joan.andr. Panor.⁊ docto.in.c.nimis, de iureiurando, et idē Panor.in.c.si diligenti, de prescrip.dicit quod non eo ipso ꝙ aliquis tenet temporalia infra regnum alicuius, siue prouinciam, tenetur ei fidelitatem facere, nisi ⁊ ipsa se habere a rege, vel alio terre domino in feudū recognoscat. Cui dicto non obstat.c.omnes basilice.xvj.questio.vij.vbi probatur quod eo ipso quod ecclesia sita est infra diocesim alicuius episcopi, illa probatur esse subiecta illi episcopo; quia respondetur, aliud hic, aliud
1 ibi, cuius diuersitatis illam assignat rationem, †quia non presumitur res feudalis, nisi probetur: cū ⁊ multa sint allodia ⁊ a iure primeuo omnis persona, ⁊ omnis terra libera est, nisi in q̄tum violentia est illata.§.ius autem gentium, institu.de iure natura. genti.⁊ ciui.§.j.de liber. Et facit Gene.c.xlvij.⁊ quod no.gl.in.c. quāquam, in verbo. legitime, de cēsi.in.vj.per quam patet qd non omnis res temporalis est feudalis: sed certum est ꝙ omnis ecclesia sita in diocesi subest episcopo illius, ⁊ est sub ipsius dis
2 positione.c.regenda, ⁊ multis alijs.c.x.q.j. †nec in ecclesiasticis est reperire allodia, nec ius canonicum patitur aliquā ecclesiasticam personam acephalam.capitu.nulla, distinctio.xciij.⁊ ex quo subsunt persone, fortius ⁊ res.capitul.precipimus, xij.questio.j. Et idem quod Hostien.videtur voluisse Pan.de ca.consilio.clxiij.exordiente, In causa quā magnificus dñs Titus ⁊c.

¶ In

¶ In contrariũ videtur facere id quod habet in.l.j.§.cum vrbẽ ff.de offic.prefec.vrb.& quod no.Specu.titu.de iurisdi.omnium iudi.ver.magni sunt illustres:ibi,quod est in arg.quicquid est in regno vel comitatu &c.Contrarium etiam tenuit Hostien.in summa,titu.de prescrip.re.immo.§.que exigantur.sub.§.verũ, quicquid dicant legiste.ver.quid & si princeps &c.& versi.sed nun quid maius peccatum &c.& titu.qui filij sint legiti.§.qualiter & a quo.sub.§.salua reuerẽtia.ver.Quis ergo imperator &c.in quibus lo
3 cis Hosti.videtur sensisse,† omnia sint principis,etiã quo ad proprietatem.Et presupposito hoc dictum nõ esset vsquequaque verum,nihil tamẽ officit quin in dubio omnia presumãtur sua,vel quin de iure cõmuni fundet eius intẽtionem,etiam quo ad proprietatem,quod videtur sensisse Hostien.in.c.dilecto.versic.nec puto comes &c.& post eum Jo.and.in nouel.ibi,hic dicit Hostien.non putat.& Anto.de but.versi.si queritur domino temporali &c.de offic.archi.¶ Et quãuis sint qui dicant hoc dictum, Hosti.ẽ.Jo.and.& Ant.de but.debere intelligi de fundatiõe intentionis,quo ad iurisdictionẽ & protectionem,de quo nõ est dubium,non quo ad bonorum tẽporaliũ proprietatẽ:alia tamẽ videtur esse mẽs & intẽtio eorundem,maxime propter.c.quo iure.viij.distinc.per eos allegatum:vbi est bonus tex.& per quem idẽ Hostien.& Jo.and.in.c.significante.de appella.sentiunt, licet ille,qui longo tempore vsus est furnis,aut molendinis aliũ volentẽ de nouo edificare furnum vel molendinũ prohibere nõ valeat,nisi probet hanc seruitutem sibi deberi,vel ex pacto,vel quia cum ille alias edificare vellet fuit prohibitus,& prohibitioni acquieuit:hoc tamẽ,secundum eos,fallit in domino ville,qui hãc seruitutem sibi deberi asserit.Et quod dicunt hoc fallere in domino ville, intelligo de principe,propter dictũ.c.quo iure.per eum allega
4 tum quod in principe loquitur.†doctor enim intelligendus est secundum legem quam allegat,vt voluit Bar.in.l.non solum.§.liberationis.ff.de libera.lega.Alex.de Jmo.in.l.si cõstante,in principio.ff.solut.matr.& consi.cxxxviij.exordiẽte,Opportune consideratis &c.in primo volumine,& alij in alijs locis.Sentiũt igitur Hostien.& Joannes and.in.d.c.significante, dominus ille posset prohibere volentem edificare,etiam si non probet ex pacto,vel ex prescriptione sibi deberi seruitutem,quod non esset,nisi etiam quo ad hoc haberet de iure fundatam intentionem:quod apertius expressit idem Hostien.in dicto.sub.§.verũ quicquid. ver.sed nũquid maius.ibi,& licet aliqui &c.vbi formaliter ita in
5 quit.†& licet aliqui intelligant omnia sint principis quo ad iurisdictionis tuitionem & defensionem,verius est tamen etiam quoad proprietatem.Ex quibus videtur spectabilis domina Margareta de Rupefocaudi potuerit,& possit ad instantiam, spectabilis viri domini procuratoris regij generalis,& per parlamentũ cogi & compelli exhibere & ostẽdere iura & titulos quos habet,vel habere pretendit de & super terra,& segnoria,& castella nia de Monttendre.

Et presertim hoc procedit et procedere debet,si ipsa domina Margareta dicat & confiteatur se,quo ad res & bona huiusmodi,esse vassallam regiam,vt voluit Bal.in.l.ij.ver.sed nunquid dominus feu.C.quomo.& quan.iu.& in.l.instrumenta,ver.quero an feudatarius.C.de fideicõ.& post eum Alua.in.c.j.in principio,ver.quero ab extra.& ibi etiã Ambro.de vina.de controuer.inuesti.Quãuis Bart.Jac.rebuf.& Joã.de pla.post Andre.de Jser.videantur sentire contrariũ in.l.j. C.de conduc.& procurat.lib.xj.vbi ponunt, si rex faciat citari suum baronem,vt ostendat iura que habet in castris que possidet,alias illa sibi auferet,talis citatio ipso iure est nulla,cum nemo teneatur ostẽdere titulũ sue possessionis.l.cogi.C.de peti.heredita.Sed hoc intelligit Bald.& alij predicti eo casu,quo possessor pretendit se habere proprietatem,& se negat vassallum.Sed secus est vbi se confitetur vassallum,& pretendit titulũ in re aliena.c.ordinarij.de offic.ordi.vbi per Cano.& per Archi.in.c.j.de regulis iuris,in.vj.Et fiet hec compulsio non quidem per regẽ, vel alium dñm feudi,sed per pares curie,quorũ est hec cognitio. c.j.de mili.vassal.& secundum Bal.Alua.& Ambro.practicando casum debet interrogari possessor,an sit vassallus,quod si fateatur,debet cogi per partes curie ostendere titulum vel iura:si vero neget se vassallum,& conuincatur de mendacio,perdet feudũ,secundum consuetudines feudorum.c.vassallus si feudum.si de feu.cõtro.fue. non enim debet parci mẽtienti,quia similis est furi.l.heredita tum.§.fi.ff.ad leg.falci.

¶ Argumentum.

¶ Possessorium iudicium in annuis & mere personalibus prestationibus non intentandum.V.F.

1 ¶ Judicium possessorium quando non possit intentari.
2 Possessorium recuperande quando intentari debeat.

¶ De acqui.poss. Consi.cxx.

Christi nomine inuocato.Viso processu cause agitate per & inter nobilem & generosum virum Joannem de glandeues cõdominũ Pugeti & de Garda actorẽ ex vna parte,& vniuersitatẽ seu syndicos loci predicti de Garda reos ex alia parte:respondeo & dico me vereri,ne sententia fe
1 renda sit contra eundem nobilẽ Joãnem.† Tum quia parte eius intentatũ est iudicium possessorium, in annualibus,& mere personalibus prestationibus,& pro pretensa possessione earũdem nõ videtur posse intentari,per id quod no.Ja.Pe.Cy.Alb.Bal.& docto.in.l.si certis annis.C.de pac.& idẽ Bal.in.l.ij.versi.quedã possessio incorporalium est &c.C.de seruitu.& aqua.Bar.in.l. fi.& per illum tex.ff.quorum bo.Sali.in.c.querelã.de elec.Joan. and.& Panor.in.c.peruenit.de censi.& Roma.consi.cccxj.exordiẽte,In casu proposite cõsultationis &c.in vltimo quesito.Et quãuis docto.prefati loquantur in locis predictis in possessorio recuperande possessionis:idem tamen est in possessorio retinende possessionis,quod aperte colligitur ex eorũ dictis.Tum & quia summ in casu,in quo,dictũ possessoriũ iudiciũ parte nobilis Joãnis impetratum,reperitur extitisse intẽtatũ pro mere personali & annuali prestatione,non pro reali:nisi forte quis dixerit imo pro reali, vel pro iure quod habet idem nobilis Joannes in personis,a quibus illam petijt,eo videlicet quia ipse illam petijt tanquam condominus loci predicti de Garda.sed istud non multum suffragatur eidem nobili Joanni quo ad homines aliorum condñorum,et qui contendunt se ad pensionem huiusmodi nõ teneri,nec subditi existunt eiusdem nobilis Joannis.Et quãuis docto.superius allegati loquantur in possessorio recuperande possessionis,idem tamẽ est in possessorio retinende,vt satis aperte ex eorum fundamen
2 tis & dictis colligitur.†Tum etiam videtur sentẽtia contra eũ proferenda,etiam si essemus in casu,in quo,pro annali prestatione intentari valeret possessorium iudicium,pro eo quia,cum in libello parte dicti nobilis actoris in hac causa oblato propositũ extiterit,vniuersitatem seu homines loci predicti de Garda soluere recusasse prestationem huiusmodi,intẽtari debuisset possessoriũ recuperande, non possessorium retinende:quia per talem recusationem fuisset idem nobilis actor sua pretensa possessione, seu quasi spoliatus,per id quod not.Jnno.Jo.and.in nouel.& doct. in.c.querelam.de elect.& Bal.in.c.j.vers.extra,no.de controuer. inter vassal.& episco.& Angel.in.l.quemadmodum.ff.de acquir. poss.Preterea & si esset bene actum, adhuc non esset clara intentio dicti nobilis actoris, propter contrarietatem testium in hac causa per eum,& dictam vniuersitatem productorum.

¶ Argumentum.

¶ Proxeneta testis esse potest,nõ cogitur:& per curatum contra quempiam excommunicationis denuntiatio illum non excommunicat,sed decretum iudicis. V. F.

1 ¶ Proxenete in causa ciuili deponere possunt,non tamen cogendi.
2 Qui denuntiat,nihil de nouo agit.
3 Denuntiatio necessario non concludit aut probat excommunicationem.
4 Promissio conditionalis quando resoluatur in puram.

¶ De testib. Consi.cxxi.

Nihil opponitur deducitur,& allegatur parte nobilis Marci charlij in quibusdam pretensis iurium allegationibus exordientibus, Processu agitato &c. per quod expugnentur depositiones & dicta testium partis prouidi viri Gulielmi alexandri in hac causa productorum. Et primo quidem non obstat quod opponitur de proxeneta seu mediatore in testem non admittendo. Tum quia non apparet reuera testes predicti proxenete, aut mediatores extiterint.
1 †Tum & quia si fuissent proxenete, potuerunt tamen volentes testificari & deponere in hac causa ciuili ad postulationem prefati Alexandri,quamuis inuiti cogi nõ potuissent.auth.de testi. §.quoniam vero.& quod ibi glos.super verbo,legem.& post eam Barto.& Angel.collat.vij.& Panor. in cap.dilectorum.de testi.

cogē. quod etiam tenuit Azo in summa. C. titu. de testi. in prin-
cipio. §. itē dixerunt. ¶ Etiam nec obstat ꝙ secūdo loco opponi
tur, scʒ ꝙ receptio ⁊ examē pdictorū testium ideo non valuerit,
quia facta est p pretēsum delegatū, seu cōmissariū impetratū ab
excōmunicato. Tum qꝛ nō apparuit, nec appet ꝙ tēpore huius
ptense impetrationis commissarij pfatus Alexandri fuerit ex-
cōmunicatus: illa em̄ asserta denuntiato excōmunicationis fa-
cta, vt pretēdit, p curatum Mōtilsecuri, etiā si de ea sufficiēter
appet, de qua tñ nihil apparet, non probaret pfatū Alexandri,
2 fuisse excōmunicatū, † qꝛ ille qui denūtiat nihil de nouo agit. l.
heredes palā. ff. de testa. ⁊ possibile est ꝙ nulla excōicatio pcessis
3 set, saltē q̄ teneret: † ⁊ sic denuntiatio necessario nō concludit aut
pbat excōicationē. Nam ⁊ quādoqꝫ denūtiatur ille excōicatus,
qui in veritate excōicatus nō est, exēplū habemus in. c. 3. de sen
tē. excōi. in. vj. Probatio vero dʒ necessario cōcludere. c. in pre-
sentia. de proba. qꝛ non probat hoc esse quod ab hoc cōtingit ab-
esse. l. neqꝫ natales. ⁊. l. ad probationē. cum suis simili. C. de prob.
facit ad pmissa. c. pia. de excep. in. vj. vbi dicitur ꝙ excōmunica-
tio pbari debet apertissimis documētis, seu lucidis pbatiōibꝰ.
Et ꝙ in hoc casu dicta pretēsa denūtiatio facta p curatum, etiaʒ
si de ea appareret. non probet excōicationē, voluit Cardi. flo. in
cle. j. in. x. q. de excep. Tum ⁊ quia esto ꝙ excōmunicatio fuisset
probata legitime, non tamē procederet oppositio, de qua supra,
quia. c. j. de rescrip. in. vj. sup quo fundata est, nō procedit in hoc
casu, in quo non ad postulationē prefati alexandri fuit ipse com
missarius impetratus, sed pprio motu iudicis, ad quē pertine-
bat testes recipere ⁊ audire, loco sui subrogatus.

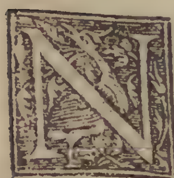
Preterea nec etiaʒ obstat qđ
tertio loco opponitur, scʒ, ꝙ idē Alex. plus tēpore, hoc est ante
tēpus petierit, quoniaʒ respondeo ꝙ istud nō est verum: qꝛ pro-
ut deponunt testes, conuentio de qua loquuntur facta est paulo
post festum beati Joannis baptiste: garachiū aūt fieri aut labo-
rari debebat p dictum nobilem Marcum illinc ad festum beati
Michaelis tunc proxime futurum: qđ si nō fecisset, promisit ⁊ cō
uenit idē Marcus eidē Alexādri tunc psenti quatuor florenos
monete in hac cā petitos: dictus vero Alexandri hūc processum
dicitur inchoasse de mēse Februarij, ⁊ sic post festum beati Mi-
chaelis: nisi forte quis dicere vellet ꝙ processus inchoatio pces-
sit conuētionem, que facta est infra paucos dies post vēditioneʒ
iumenti, de quo in actis, quod non est verum: non sunt igitur in-
ducie duplicande.

Postremo vero ⁊ finaliter nō
obstat quod vltimo loco opposuit dictꝰ Marcus, scilicet quod
electio, an videlicet vellet facere garachium, vel prius soluere ei
dem Alexādri dictos quatuor florenos, ad euʒ spectabat. Quo-
niam respondeo ꝙ licet a tēpore conuentionis, vsqꝫ ad festū bea
ti Michaelis tunc proxime futurum potuerit idē Marcus fa-
4 cere garachium, † ⁊ sic impedire natiuitatē obligationis ⁊ actio
nis quo ad quatuor florenos sub conditione promissos: qꝛ tamē
hoc non fecit, fuit conditionalis pmissio purificata perinde acsi
ab initio pura extitisset, p id quod not. glo. in clemēti. j. super ver
bo, ⁊ libere. de renunti. ⁊ dispositio conditionalis conditione ad-
ueniente sumit effectum. l. cedere diē. ff. de verb. signi. l. pecuniā.
ff. si certum petatur. ⁊. l. qui heredi. §. fi. ff. de condi. ⁊ demonstra.
cum suis simili.

¶ Argumentum.

¶ Qui spreta noui operis nuntiatione edificat, non auditur se
iure edificasse, sed expensis suis demoliri cogitur. A. F.

¶ De oper. no. nuntia. Consi. cxxij.

On debuit nec de iure
impune potuit prouidus vir Jacobus marcelli
contēnere noui operis nūtiationē sibi factā par
te venerabilis ⁊ egregij viri do. Gaspardi angera
ni, in legibꝰ licētiati, p iactum trium lapillorum, ⁊
alias legitime. ⁊ p quam inhibitū extitit, ne quid noui operis fie
ret in certo loco latius specificato ⁊ contēto in nuntiatione hu-
iusmodi. Quo fit vt quicquid post ⁊ cōtra nuntiationē ⁊ inhibi
tionem huiusmodi factū ⁊ edificatum extitit p prefatum Mar-
celli, debuerit ⁊ debeat pprijs eiusdē Marcelli sumptibus ⁊ ex-
pēsis demoliri ⁊ destrui, siue iure siue non, edificiū huiusmodi vel
opus factum extiterit, nec audiri debeat idē Marcelli, etiam si
probare vellet se iuste edificasse. l. j. in princi. ⁊. §. sed ⁊ si is. ⁊. l. pre
tor. in prin. ff. de no. ope. nūti. Quod etiam voluit Roffre. in suis
libel. sub rubri. si alicui volen. edifi. in tuo fun. nuntiasti ⁊c. versi.
illud autem. ibi, ⁊ fecit sta, ideo qꝛ cum opus, qđ post nuntiatio-
nē factum est, debeat destrui ⁊c. Bar. in. d. l. j. hoc dico. ff. de noui
ope. nuntia. ⁊ Jo. ferra. in sua practica. titu. for. libel. quo agitur
ad nuntiatio. noui. ope. in glo. super verbo, ante aliquam remis-
sionem ⁊c. quod etiam voluit. Hostiē. in summa, tit. de noui ope.
nuntia. §. quis sit effectus. in princi. Specu. ⁊ Jo. and. in addit.
eo. tit. Pro quo etiā de iure canonico est bonus tex. ⁊ quod ibi p
docto. in. c. cū ex iniūcto. eo. titu. super quo vlterius non me extē
do, cū putem causam non esse dubiam. Premissa tamen dixerim
sub correctione cuiuslibet dn̄i melius sentientis.

¶ Argumentum.

¶ Ecclesiastice ⁊ nobiles persone in reparationibus ⁊ constru-
ctionibus pontium ⁊ similiū operū contribuere tenentur. A. F.

1 ¶ Ecclesia ⁊ nobiles quo iure tenētur ad contributioneʒ pro
instauratione, aut cōstructione pontis, ⁊ cur. ⁊ nu. 2. ⁊. 5.
2 Communem reipublice necessitatem ecclesia agnoscit, ⁊ pro ea
cōtribuit.
3 Mēdicantes, exceptis minoribus, qui nihil possident, contri-
buere debēt ad extraordinaria munera publica.
4 Contributio munerum extraordinariorum cur ad solidū ⁊ li-
bram fieri debet.
6 Leges habent vim canonum si canon specialiter non contra-
dicat.
7 Ecclesia, ⁊ ecclesiastici p quem iudicē possunt cōpelli ad extraor
dinaria onera.

¶ De sacrosan. eccl. Consi. cxxiij.

Onitur in facto qđ vni-
uersitas loci de Buxo reparat seu de nouo con-
struit, aut reparare seu construere deliberauit pon
tem necessarium in suo territorio, ⁊ prope ingres-
sum eiusdem oppidi seu castri. Et quia vniuersitas huiusmodi,
nō habet in communi ex quo idem pons possit de nouo construi
1 vel refici, ⁊ ppterea opꝰ est recurrere ad bona singulorū. † Quesi
tum est an in expensa facta vel facienda p reparatione seu con-
structione huiusmodi contribuere teneantur ecclesie, seu perso-
ne ecclesiastice eiusdeʒ oppidi, seu loci p bonis que habent tenēt
⁊ possidēt in loco seu territorio pdictis. Et idem quesitum est de
nobilibus, qui alias exempti existunt a cōtributione talliarum
Delphinalium. Ad quod respōdeo breuiter ⁊ succincte, sub cor
rectione cuiuslibet domini melius sentiētis, ꝙ, fm dispositioneʒ
iuris ciuilis, omnes tenētur ad contributionem faciendam. l. ad
instructionem ⁊ quod ibi glo. ⁊ docto. C. de sacrosanc. eccl. l. absit
⁊ quod ibi docto. C. de priuile. domus augu. de quo Jo. de plat.
in. l. fi. C. de exacto. tribu. lib. x. ⁊ plenius in. l. fi. de immuni. nemi.
conceden. eo. lib. Bal. in titu. de pa. constan. sup ver verbo, muni
tione ciuitatis. Talis em̄ reparatio seu noua pontis cōstructio
2 concernit communē reipublice necessitatē, † ⁊ ideo illum agno-
scit ecclesia, ⁊ p ea contribuit, vt dicit Bal. vbi supra. Idē etiam
voluit Inno. in. c. nō minus, super verbo, extraordinaria, de im
mu. eccle. vbi voluit quod ecclesia cōtribuit in extraordinarijs,
muneribꝰ seu oneribus pietatem respicientibꝰ, pro quo allegat
dictā. l. ad instructionem. Et ita aperte sentit Inn. ecclesiam te-
neri contribuere in expensa, que fit pro reparatione aut cōstru-
ctione pontium: ⁊ puto quod ad hanc contributionem tenentur
non solum alie ecclesie, seu alie persone ecclesiastice pro bonis ec-
3 clesiasticis in loco ⁊ territorio predictis existentibus: † sʒ etiam
ecclesia mēdicantium, si tamen inibi habeat ⁊ possideat bona: se-
cus vero si nulla possideret, vt quia esset ecclesia fratrum mino-
rum, vt dicit Bal. vbi supra. De nobilibus autem non est dubiū
quin illi teneantur, nisi essent alias priuilegiati, dicta. l. absit. de
4 priuileg. do. augu. † Et debet fieri contributio predicta ad soli-
dum ⁊ libram, pro eo qꝛ hoc munus siue onus est munus patri-
moniale, ⁊ quod concernit patrimonium, quod habent singuli,
in loco ⁊ territorio de Buxo. Pro quo allegare sufficiat quod
in simili voluit Oldra. consilio mihi. cclxxxj. exordiente, Quidā
ciuis Auenionensis ⁊c. vbi loquens de refectione menium seu
murorum publicorum, dicit quod quoad incolas collecta seu tal
lia, que pro ejs reficiendis imponitur, est patrimonialis, ⁊ quod
omnia bona territorij ⁊ districtus illius loci debeant estimari.
5 ¶ † Quis antē superius dixerim ꝙ ecclesie, ⁊ psone ecclesiastice
debent fm dispositionē iuris ciuilis contribuere in expēsa, q̄ fit
pro

pro reparatione, aut noua cōstructione pontium.d.l.ad instructionem,⁊ alijs iuribus superius allegatis: fuerūt tamē aliqui docto.sentiētes aliud esse in hoc casu de iure canonico,⁊ q vel dicta.l.ad instructionē,⁊ similes fuerunt correcte p.c.aduersus de immuni.ec.vel q ille ab initio ecclesias ⁊ clericos, vtpote nō subditos,non ligarūt,nec hodie ligant,⁊ q ꝓpterea ecclesie ⁊ psone ecclesiastice talliari non possint,aut cogi ad cōtribuendū.Et huius opinionis videtur fuisse Hostiē.in summa,titu.de immu.ecclesie.§.a quib⁹.ver.ad extraordinaria. Jo.in.§.nouarū.xvi.q.ij.Phili. Joan.an.⁊ Panor.in.c.nō minus,de immunita.ecclesia.vbi etiā dicit idē Jo.se non videre quō leges nō solū digestorū,sꝫ etiā authēticorū cōstringere valeant ecclesias,aut ecclesiasticas psonas ad talia onera,⁊ remittit ad no.p se in.c.cōstitutus de religio.do.Sed cōtrariam opinionē,scꝫ q ad dicta onera teneātur ecclesie,⁊ ecclesiastice psone tenuerūt Vincē.⁊ Inn.in.d.c.non minus.⁊ idē voluit ibi gl.sup releuandas.Idē do.Cardi.dicit enī q in omnib⁹ casibus,in quibus id reperitur expssuꝫ de
5 iure ciuili ecclesias teneri,q ille tenētur etiā incōsulto romano pōtifice.Et respōdet ad dictū.c.aduersus,q illud nō obstat,qꝛ illi ꝓuidetur cōtra grauamina extraordinaria,que ꝓpter aliqđ accidens p principē secularē imponunt.Et subiūgit q si dictuꝫ.c.aduersus,loqueretur generaliter de omnibus munerib⁹,multe leges corrigerētur,qđ nō est sentiēdū.ar.c.cū expediat,de ele.
6 in.vi.†qꝛ leges habēt vim canonū,si canon spāliter non cōtradicat.c.j.de noui ope.nunti.Et ex hoc putat idē do.Cardi.stendū esse dicte gl.que est in dicto verbo, releuandas:scꝫ q ecclesia teneatur ad iter vel pontē ⁊c.Et idē sensit ibi Pet.de ancha.psertim quo ad casum nostrū:dicit enī posse dari generalē doctrinā, q vbicūq tractat de generali vtilitate clericoꝝ ⁊ laicorū simul ⁊ mixtim,clerici teneātur cōtribuere vna cū laicis.Et idē voluit Pau.de cast.in.d.l.ad instructionē.C.de sacrosan.eccl.allegans regulā.Cōmoda qui sentis iungas onus emolumētis.Idē fuit de mēte Matthei,ꝓut refert Jo.de imol.in cle.§.de immu.eccle.vbi dicit ecclesiaꝫ teneri ad munera extraordinaria,que fiūt causa pietatis:cuiusmodi est munus reparandorū,vel de nouo construendorū pontiū,vt dicit Inn.in.c.nō minus,de immu.eccl.dicit etiam Alberi.in.d.l.ad instruc.se vidisse de facto seruari,qđ
7 ecclesie teneātur cōtribuere ad pia opera.†Est tamē verum,ꝭm omnes seqnētes hanc opinionē,que mihi videt equior,q ecclesie ⁊ ecclesiastice psone cogi nō debeāt ad faciēdam contributionem huiusmodi per iudicē secularē,cui non subijciuntur,sꝫ per iudicē ecclesiasticū.c.si diligenti,cū suis simili.de fo.cōpe. Que dixerim sub correctione cuiuslibet dñi.melius sentientis.

¶ Argumentum.

¶ Petitio hereditatis incum demum intētari potest,cuius titulus habetur pro non titulo. V. F.

1 ¶ Petitio hereditatis intentari quando possit.
2 Viuentis non est hereditas.

¶ De peti.heredi. Consi.cxxiiij.

Allegata parte honeste mulieris Placētie genestelle in quadā ei⁹ schedula exordiēte, Licet regulariter ⁊c. parte eius in hac causa ꝓducta non probāt pace salua dixerim egregij viri domini aduocati eiusdē Placētie,q honesta mulier Moneta genestelle cōueniri valeat in hac cā
1 petitione hereditatis.Nā.†l.nec vllam.§.j.ff.de peti.here.loquitur in casibus in quibus titulus habetur pro non titulo.⁊ Bal.in.l.ij.C.de petitio.hereditatis,loquitur in venditione facta de hereditate in casu,de quo ibi,Quorum nullus interuenit in casu, de quo agitur,non enim donatio facta dicte Monete allegata ⁊ deducta in alia schedula habetur pro non titulo,vtpote valida ⁊ efficax:non etiam p eam donata est hereditas,aut quota il
2 lius,†qꝛ viuētis non est hereditas.l.j.ff.de here.vel actio.vēdi.cuiusmodi erat nobilis quondā mulier Saulaudia angerie donatrix:dictus igitur.§.j.⁊ dictū Bal.in.d.l.ij.nō obstant.¶ Ceterum ne possit prefata Placentia pretendere ignorantiam donationis predicte,ipsa Moneta,seu eius legitimus procurator procuratorio nomine ipsius exhibet ⁊ producit publicum instrumētum donationis huiusmodi, petens illud in actis regestrari ⁊ inseri,⁊ deinde originale sibi restitui. Et insuper quia non teneatur respondere quibusdam pretensi interrogatorijs parte dicte Placentie in hac cā nouissime oblatis:ipsa tamē ꝓ abbreuiatione eiusdē cause eisdē respondet,salua illorum nullitate,⁊ dicit q ipsa intendit esse heres dicte quōdam Claudie eius matris pro quota sibi delata,⁊ nihilomin⁹ assequi vel defendere id quod est sibi donatum:dicens se hoc posse facere,etiam non facta collatione donatorum,ad quam non tenetur,prout alias autore domino cum opus extiterit clarissime ostendetur.Et respōdebit ad authen.ex testamento.C.de collatio.⁊ ad alia,si que appareant contraria.

¶ Argumentum.

¶ Non valet reconuentio eius, cuius intentionem ex processu constat non esse probabilem. V. F.

1 ¶ Defuncti factum heres reuocare non potest,neq iure hereditario,vel proprio venire contra.
2 Heres fingitur eadem persona cum defuncto.
3 Solutio partis debiti an ꝓbet solutionē de toto in transactione.

¶ De actio.heredita. Consi.cxxv.

Elia dominus Rodericus in processu reconuenire conatus est illos de Bogio,⁊ cōsortes,videtur aliquid dicēdū de causa reconuētionis huiusmodi:sup quo articulo nō est opus multis verbis.Existimo enī quod a petitis in libello reconuētionali debuerint ⁊ debeant absolui, prefati de Bogio ⁊ consortes,eo maxime qꝛ idem dominus Rodericus non ꝓbauit media opportuna:⁊ presertim q dicta dña Gabriela eius pretēsa mater fuerit heres,vel alias vniuersalis successor eorū,ex quorum psonis idem do.Rodericus reconuenire conatus est.Et primo quidē nō est probatū q dicta domina Gabriela fuerit heres,vel alias vniuersalis successor do.Girarde pretēse olim vxoris dñi Petri de sancta Cruce legū doctoris.Quo fit vt non potuerit idem do.Rodericus recōueniēdo petere vigintiquinq solidos Turoneñ.censuales,quos pretendit fuisse legatos ⁊ relictos eidem domine Girarde per quondam domi.Galterium.Et etiam non est probatū quod ipsa domina Gabriela fuerit heres,vel alias vniuersalis successor defunctorum Francisci ⁊ Petri de sancta Cruce. Quod si ita est, imo quia ita est,non concludit ex processu,aliquid de bonis prefatorum quondam domini Galterij ⁊ Antonij pugeti spectare aut pertinere ipsi do.Roderico,quia deficit medium, per quod eidem spectare pretenduntur, quia scilicet non apparet probatum eandem do.Gabrielam fuisse heredem,vel alias successorem dictorum Petri ⁊ Francisci, qui per media deducta pretendebantur successisse dictis domi.Galterio ⁊ Pugeti,ipsi videlicet do.Galterio pro besse,seu duabus tertijs partibus quarte trebellianice, ⁊ quam asserūit idem dominus Rodericus potuisse per dictum Antonium detrahi de bonis eiusdem quondam domini Galterij:⁊ dicto Antonio pugeti pro besse bonorum eiusdem Antonij.

Preterea etiam non apparuit nec apparet,q idem do. Rodericus potuerit siue possit reconuenire prefatos de Bogio ⁊ consortes,pretextu ⁊ ad causam cuiusdam pretensi testamenti,q olim fecisse pretenditur Joannes pugeti pretensus pater prefati Antonij.Tum quia non est probatum,quinimo nec sufficienter ⁊ alias vt oportuit propositum, ipsum Joannem habuisse aliqua bona.Tum ⁊ quia,si ⁊ propositum ⁊ probatum extitisset eundem Joannē habuisse vel aliqua, vel multa bona:non est tamen probatuꝫ,quinimo nec propositū, prefatos de Bogio ⁊ consortes habere,tenere, aut possidere aliqua de bonis huiusmodi.Quo fit vt in vim dicti asserti testamēti reconueniri non potuerint,⁊ sic superuacue deducte extiterūt institutio,⁊ varie substitutiones olim facte, vt pretenditur,per dictum Joannem pugeti.Et idem dicendum est de testamento, quod olim fecisse pretēditur quedam Claudeta regis.Alterius etiam apparet, eundem dominum Rodericum superuacanee ⁊ frustra laborasse super illa pretensa pingui dote honeste quondam mulieris Rixende pretense filie dicti quōdam Joānis pugeti,cū per acta cause huius non apparuerit,nec appareat eundem do.Rodericum eidem do. Rixēde per media deducta,vel alias successisse:quamuis enim propositum extiterit q eidē Rixende ab intestato vita functe superstes extiterint Beregarius regis,ac etiam Jacobus ⁊ Girarda millonis eius pretensi filij, non tamen hoc apparuit de prefatis Berengario ⁊ Claudeta, super quo si placet videbitur vicesimustertius articulus libelli reconuentionalis cū pretensis responsionibus ⁊ probationibus de eo factis,si que appareant,prout non apparent.

Insuper frustratorie conten-
ditur de bonis honorabilis quondã viri Pontij millonis, ptẽsi
patris naturalis & legitimi dicti quondã do. Jacobi. Tũ qꝛ non
apparet eundẽ quondã pontiũ bona aliqua habuisse tũ & qꝛ non
apparet pfatam Sirardetã fuisse eius filiam, vel alias eidẽ suc-
cessisse. Tũ & qꝛ, si de hoc appareret, nõ tamẽ apparet ꝙ eidẽ Si
rardete immediate vel mediate successerit dictus do. Roderic.
Et p hec apparet, etiã nõ procedere petitionẽ factã parte dicti
do. Roderici de mille & ducẽtis florenis, quos p dote eiusdẽ do.
Sirarde olim pmisisse ptenditur prefatus do. Jacob⁹ millonis
dicto do. Petro de sancta cruce, eiusdẽ Sirarde oliz asserto ma
rito. Tũ & qꝛ, vbi pmissa cessarent, que tamẽ nõ cessant, sufficien
ter apparuit & apparet de solutiõe hmõi pretense summe mille &
ducẽtorũ florenorũ p publica instrumẽta, scz p instrumẽtum do
nationis dudũ celebrate & inite p & inter venerabilẽ & egregium
quõdam virum do. Petrum de sancta cruce, & pfatum do. Jaco
bum millonis, insertum fo. 275. & aliã publica instrumẽta successi
ue & cõtinue in pcessu eiusdem cause regestrata & inserta, vbi vi-
deri possunt. Nec opponat aliquis ꝙ quittãtie, de quibus in pre
dictis instrumentis, fuerint facte p maiori parte p dictam do.
Sirardam, non p prefatum quondã do. Petrum de cruce. Qm̃
respõdeo ꝙ istud non obstat pfatis de Borio & consortibus, qꝛ
aut quo ad huiusmodi ptensaz dotem se agere pretendit ipe do.
Rodericus botini ex persona dicte quõdaz do. Sirarde, & tanꝙ
1 ptensus heres illius, † & tunc sibi obstãt pdicte quittãtie. l. ea que
a patre. C. de restitu. mili. l. venditrici. C. de rebus alie. non alie. &
l. ij. cũ suis simili. C. si aduer. vend. pign. no. Bal. in. l. q se patris.
C. vnde libe. & doct. in. l. cum a matre. C. de rei vendi. Non em̃ po
test heres venire contra factũ defuncti, vt pbatur, & no. doc. vbi
2 supra. † Et nimirum qꝛ heres fingitur eadem persona cum de-
functo. authen. de iureiur. a morien. presti. in principio, colla. v.
aut se agere pretendit idem do. Rodericus ex psona dicti quon
dam do. Petri, & tanꝙ pretensus heres illius, & tũc etiam nõ po
test, obstante instrumento transactionis superius mẽtionate, et
instrumento quittantie per eundẽ concesse, & de qua apparet fol.
299. in fi. & sequenti: vbi idem dominus Petrus cõfessus est et
recognouit se habuisse & realiter recepisse a prefato do. Millo-
nis centũ florenos auri pro vltima solutione & complemento ma
ioris summe trecentorum florenoruz auri, pro & in quibus debi-
3 tor remanserat tempore facte trãsactionis, de qua supra. † Per
hanc enim quittantiam probatur non solum solutio dictorũ cen
tum florenorũ auri, sed etiam aliorũ ducentorum, per id qõ not.
Pan. de cast. & Alex. de imo. in. l. ij. C. de heredi. insti. gl. & Jo. de
Jmol. in. l. si ex pluribus. ff. de solu. Sali. in. l. si quidez. C. de trãs
actio. & in. l. fi. C. manda. ¶ Quod aũt opponit & deducit idẽ do.
Botini in tricesimo dictorũ articulorũ, de contrauẽtione aduer
sus prohibitionẽ factam per dictũ quondã Antoniũ pugeti, nõ
est probatũ, & sic non obstant inibi deducta. Nõ etiã obstãt prefa
tis de borio & cõsortib⁹ pposita & deducta, in tricesimoprimo di
ctorũ articulorũ & sequẽ. vsꝗ ad finẽ: ea maxime ratione qꝛ de il-
lis nõ apparet. Et si de aliquibus appareat, vtpote ꝙ dict⁹ quõ
dã Antoni⁹ pugeti fuerit tutor Berẽgarij regis, & Sirardete,
eiusdẽ ptẽsi Berẽgarij filie: nõ tũ apparet ꝙ his Berengario et
Sirardete successerit mediate vel immediate idẽ do. Roderi.

¶ Argumentum.

¶ Libellus in actione reali causam propinquaz non exprimẽs
reijciendus aduersarius vero non vt exprimatur, sed vt reijcia
tur tantum petit. V. F.

1 ☞ In libello actionis realis expressio cause remote aut propin
que an requiratur.
2 Contra libellum generalem que oppositio sufficiat.

¶ De eaden. Consi. cxxvi.

Qvicquid nouissime al-
legatũ extiterit parte nobilis mulieris dñe Sa-
uine peytauine in quadã eius schedula exordien-
te, Multũ eleganter &c. p qõ appareat motiua et
rationes alias in hac cã allegatas parte puidi vi
ri Antonij meynardi, ad impugnationẽ cuiusdã pretẽsi libelli p
dictã dñam Sauinã in hac causa pducti videri friuolas, ille tñ
magis est, & em̃ idẽ pretẽsus libellus, vt alias dictũ est gñalis cui
nõ obstat quod ex aduerso dicitur ꝙ, cũ in eo exprimatur eadem
do. Sauinã experiri, & agere ex cã quarũdã assertarũ donatiõis
& cessionis in eo plenius expressarũ, ille nõ debet dici generalis.
Qm̃ rñdeo, ꝙ in libello oblato in actiõe reali, cuiusmodi esse pre
tẽditur libellus antedictus, nõ exigitur expressio cause remote,
hoc est cõtractus, vel alterius hmõi, nec etiã illa sufficit si expri-
matur: sed exigit expssio cause ppinque: vt verbi gratia, dñi aut
quasi dñi, vel similis, p varietate actionis intẽtate, vt no. doct. in
locis suis: que causa non est hic expressa. Et ob hanc cãm oppo-
sitũ est parte dicti Meynardi, ꝙ in dicto libello expssuz nõ fue-
rat quo iure ptenderet pratũ. de quo in actis, ad eaz spectare an
vez iure dñij, vel quasi dñij, aut alio iure: & quo iure: ꝙ tamẽ fieri
2 debuit & debet. † Nec oportuit ꝙ pfat⁹ Meynardi peteret in di-
cta eius schedula eandẽ do. Sauinã ad declarandũ dictum eius
libellũ: sed sufficiebat, & sufficit opponere, & opponendo dicere se
nõ teneri libello hmõi rñdere. Pro quo allegare sufficiat. c. fi. et
qõ ibi post Pet. & Abba. anti. voluit Panor. de libel. obl. Et in
his psistẽdo petit ipse Meynardi, seu eius legitimus pcurator
pcuratorio nomine eiusdẽ, libellum predictũ p vos venerabilez
virũ dñm iudicez dicti loci de Vinsobris, seu locũtenentẽ vestrũ
& quẽcũꝗ aliũ in hac causa ius reddẽtez siue redditurũ, reijci et
repelli, ac repellẽdũ fore, & se nõ teneri eisdẽ respõdere ordinari.
Et alias petit in & sup premissis, & singulis eorũdẽ ius ac debitã
& celerem iustitiam sibi fieri legitime ministrari, vestrum iudi-
ciale officium in opportunis humiliter implorando.

¶ Argumentum.

¶ Minor leso interdum non succurritur, presertim si presum
ptio forte pretensi doli non ex animo, sed ex re ipsa pendere ma-
gis arguatur. V. F.

1 ☞ Juramentum in supplementum vberioris probationis cui
non debeat deferri.
2 Pubes de his, que vidit in pupillari etate, deponere qñ possit.
3 Dolus ex lesione enormi an & quando presumatur.
4 Contractus iuratus ex quo dolo non rescinditur.
5 A beneficio restitutionis in integrum minor, etiam si de benefi-
cio non fuerit certioratus, quo casu excludatur.
6 Juramẽtum facit & representat minorem maiorem.
7 Valor rei non pcipitur immediate p sensum corporis, sed iudi-
cio intellectus, & per discursum rationis.
8 Honestati in testibus potius statur, ꝙ multitudini.

¶ De in integ. resti. mi. Consi. cxxvij.

Recordor qõ cum alias
scriberem in causa, quã defendendo habẽt hono
rabiles viri Joannes & Honoratus lãberti, cum
puido viro antonio eorum fratre, scripserim, et
dixerim eundem Antoniũ nõ pbasse ꝙ ipse tem
pore p eum facte venditionis de qua in pcessu, esset minor vigin
tiquinꝗ annis: qꝛ de eius pretẽsa minori etate nõ deponit nisi
Joannes blache, Vsnardus loueti, & Stephanus loueti: quoruz
Joannis & Vsnardi depositiones ideo nõ probant, quia ipsi te-
stificantur & deponunt non de propria sciẽtia, sed de auditu. Di
ctus aũt Stephanus ideo non pbat, qꝛ est solus & vnicus, cuius
ppterea vox reputatur vox nullius. l. iurisiurãdi. C. de testi. Nũc
autẽ adijcio ꝙ eidem Antonio nõ fuerit, nec sit iuramentũ de-
1 ferendũ in supplementũ pbationis plenioris: † qꝛ iuramentum
huiusmodi non est deferendũ ei, qui verisimiliter scire non põt
id super quo defertur, iuxta no. in. l. admonẽdi. ff. de iureiur. & in
c. fi. in fi. eo. ti. de quo Sal. & multi alij in. l. in bonefidei. C. eo. ti. &
Pan. de castr. consi. lxxxix. exordiente, Jn causa forcij que verti
tur inter cõmunitatem &c. ver. secundo qꝛ nõ est deferẽdum &c. &
consi. cclvij. exordiẽte, Visis actis agitatis &c. ver. itẽ altera do-
mina &c. Huiusmodi aũt est pfat⁹ Antoni⁹, q lz in ipsius natiui
2 tate psens extiterit: non tñ scit illã, nec põt de ea deponere. † qꝛ
esto ꝙ factus pubes possit deponere de his, q vidit in pupillari
etate: opus est tñ ꝙ eo tempore, quo illa vidit, esset doli capax,
vt voluit Jo. & post eũ Barth. brixi. & Archi. in. c. relatũ. xxxvij.
dist. vel ꝙ esset pximus pubertati, alias nõ pbaret, vt voluit Al
ber. gal. in suo tracta. tit. de testi. in prin. alleg. l. fi. ff. de iur. & fac.
ign. & l. j. C. de fal. mone. Jdẽ voluit Dy. in. l. excipiunt. ff. ad syl-
lania. vel ꝙ esset intelligẽs & doli capax, vt voluit Pille. q. xiij. se
cus aũt si erat infans, vel infantie pximus: alleg. instit. de inuti.
stipula. §. pupil. Et ꝗuis sint aliqui, qui aliter sentiãt: nullus tñ
sentit quin opus sit ꝙ ille tũc pubes haberet tũc animũ, & aliqd
scire posset, vt voluit Alb. de male. in suo tract. de testi. in. v. par
te prime partis, ver. itẽ videndũ est nunquid, factus pubes &c. ꝙ
non est in eo, qui nascitur, tẽpore natiuitatis. Et sic obstare non
potest quod no. Joan. an. in addi. Specu. titu. de teste. §. j. versic.
sed nunquid factus pubes.

Preterea etiam dixi vbi supra:
non fuisse probatum q prefatus Antonius dolo inductus extite
rit ad faciendum predictam venditionem, quia de illo pretẽso do
lo nullus testium deposuit: nisi forte quis contentiose dixerit qd
imo de eo deposuit Joan. blache, cuius depositionem siue dictuz
quatenus concerneret probationẽ doli, impugnaui multis ratio
nibus, Nunc autem adiicio, q etiam idẽ Blache interrogatus su
per interrogatorijs qualiter sciret q dolo inductus extitisset p
dictos Joannẽ & Honoratum, & quid sit dolus, respõdit nihil sci
re. Ex sua igitur responsione clare patet eum non deposuisse qd
idem Antonius dolo inductus extiterit ad vendendum: & sic nõ
est probatus dolus, qui tamen probari debuit, quia qui dolum al
legat &c. l. quoties. §. qui dolo, & quod ibi glo. & docto. ff. de proba.
3 † nisi forte quis dixerit q, ratione pretense lesionis, presumatur
dolus: sed istud nõ est verum, signanter in casu, vbi etiam fuit do
natio. Pro quo si placet videatur text. & glo. quẽ ibi sequuntur
docto. in auth. sacramenta puberũ. C. si aduer. vendi. & Fran. de
are. in. l. qui superstitis, col. vi. ver. adde etiam ad predictam limi
tationẽ &c. ff. de acqui. here. Et vbi dici posset q rationẽ pretense
enormis lesionis presumatur vel arguatur dolus, iste nõ esset do
4 lus ex animo, sed re ipsa: † ex quo dolo nõ rescinditur cõtractus,
si est iuratus, vt plene traditur in. l. ij. C. de rescin. vẽd. & plenissi
me p Joan. de Jmo. in. c. cũ contingat de iureiur. Ex quibus in
fero q, cum & venditio & donatio, de quibus in actis cause huius
iurate extiterint, nec probetur dolus parte prefati Antonij alle
5 gatus, † ipse exclusus est a beneficio restitutionis in integrum:
etiam si verũ sit q ipse non fuerit aliter certioratus de beneficio
hmõi, vt voluit Bar. in. l. si duo patroni. §. idem iulianus. ff. de iu
reiuran. & l. sciendum. ff. de verbo. obliga. & in. d. l. ij. C. de rescind.
vendi. Et idem voluit ibi Pet. & Bar. in dicta authen. sacramen
ta pube. vbi etiã Ange. & idem Ange. in repetitione dicte. l. scien
6 dum. † q: iuramentum fecit, seu representauit eundem Antoniũ
maiorem. vt no. glo. in dicta. l. ij. C. de rescinden. vendi. Et ita etiã
per hanc rationem tenet Rapha. cuma. in dicta. l. sciendum. & di
cit ibi Joan. de Jmo. q licet Dy. & quidam alij tenuerint contra
rium: tamen communis practica & obseruantia videtur approba
re hanc opinionem, non est igitur ab ea discedendum. l. minime.
ff. de legi. Et ita etiam dicit Joan. de Jmo. in repetit. dicti. c. cum
contingat, de iureiuran. in tertio membro principali: vbi etiam
dicit q ista opinio videtur etiam esse de mente Archidia. & Joã.
Andr. in. c. ij. de pac. in sexto. Reliqua poterunt videri si placet
in alijs allegationibus.

Preterea etiam scripsi alias in
dictis primis allegationibus, eundem Antonium non potuisse,
aut posse petere dispensationem iuramenti ad fines obtinendi re
scissionem predicte venditionis, ex capite pretense lesionis exce
dentis dimidiam iusti pretij. pro quo dicto allegaui rationes de
quibus ibi. Quibus addo q etiam alia ratione, seu causa non est
credendum pretensis testibus parte dicti Antonij productis et
deponentibus super pretenso valore illius quinte partis bonorũ
vendite per ipsum Antoniuz prefatis Joanni & honorato: quo
niam, vt apparet ex depositionibus testim super pretenso valore
deponentium, ipsi non reddunt causam sue scientie: quam tamen
reddere debuerunt, etiam, non interrogati, signanter vbi depo
7 nunt non solum de pretenso valore vnius fundi, sed plurium: † q:
valor rei non percipitur immediate per sensum corporis, sed iu
dicio intellectus, & per discursum rationis, per not. per Innocẽ.
in. c. cum causam que inter archiepiscopum, de testi. Bal. in. l. so
lam, col. j. ver. quero nunquid de estimatione &c. & q ibi per alios.
C. de testi. Bald. in. l. fi. in fi. C. de iur. domi. impe. Bald. in magna
repetiti. dicte. l. ij. circa vltimam chartam, ver. quero igitur vtrũ
dictum testis qui super estimatione &c. C. de rescin. vendi. Bart.
in suo tracta. de teste. Paul. de castro. & Joan. de Jmo. in. l. pretia
rerum. ff. ad leg. falci. Panor. in. c. causam que inter yconomum.
de testi. ad q faciunt not. per Barto. in. d. l. ij. ad fi. & per Bald. in
l. vnica. C. de senten. que pro eo q inter. Preterea hic est aduertẽ
dum q in casu, de quo queritur, est vendita dicta quinta pars cũ
suis honoribus & oneribus. Huiusmodi autem onera sunt multa
vt, apparet per varia instrumenta parte eorundem Joãnis & ho
norati in hac causa producta, & quorum multa designata extite
runt in articulis parte eorũdem in hac causa productis, qui pro
pterea admitti debent, & quorum admissioni non obstat, nec obsta
re debet q alias dati fuerint alij articuli parte dictorum Joan
nis & Honorati in quibus etiam deducta sunt onera, quia isti dã
tur ad supplendum id, quod ibi deficit, & quia etiam ipsi Joannes
& Honoratus sunt rei qui propterea vti possunt multis defensio
nibus, regula nullus pluribus, & quod ibi glos. de regul. iuris. in
vj. Nec eis obstat q alias fuerint parte eorum in hac causa testes
producti, & eorum depositiones publicate & vise: quia illi non fue
runt producti super eisdem articulis, aut super contrarijs. Et
sic non obstat. c. fraternitatis, de testi. & cle. ij. eo titu.

Aduertat reuerendus pater et
vir egregius dñs vicarius & officialis Vapincensis, q sua ordi
natio, de qua fo. 280. per quam declarauit obiectus & articulos
additionales admittendos, quatenus ,pbant per processum, non
aliter, fuit iniusta & per eã grauati sunt dicti Joannes & Honora
tus: q: quartus, & quintus articuli schedule exordientis, Ut vo
bis reuerẽdo patri &c. inserte. fo. 220. vbi deducuntur obiectus,
debuerunt admitti etiam ad probandum per testes, pro quo alle
gasse sufficiat. c. in nostra, & quod ibi per Hostien. pauloante fi. & p
Panor. col. j. de testi. & Alex. de Jmo. consilio. xxvij. exordiente,
8 Jn causa & lite dñe Bartholomee &c. col. fi. in secundo. volu. † Nõ
enim ad solam testium multitudinẽ attendendũ est, sed etiam recur
rendum est, & primo ad eorum autoritatẽ. Naz vt dicit Hosti. vbi
supra & post eum Panor. possent esse centum ribaldi & viles ex
vna parte, & ex alia parte duo tante honestatis, q eis potius sta
retur, q multitudini: ad quod facit q voluit beat⁹ Hieronym⁹
in secũdo prologo Biblie, vbi pfert duodecim apostolos septua
ginta interpretib⁹. Quis multũ periti extiterint. Et licet ordina
tio huiusmodi transiuerit in rem iudicatam, quoad ipsos Joan
nez & Honoratum, vt hodie petere non possint retractationẽ illi⁹
idem tamen do. vicarius & officialis potest, & etiam debet eã reuo
care, quia quoad eum non transeunt in rez iudicatã, vt post Dy.
voluit Bart. & docto. in. l. q iussit. ff. de re iudic. & cano. in. c. cum
cessante, de appella. Que omnia dixerim sub correctione cuiusli
bet dñi melius sentientis.

Argumentum.

Nouus municeps seu incola ad contributionem non tenetur
expensarum in municipio ante eius aduentum factarum. V. F.

1 Judeus nouiter veniens ad incolatũ iudeorũ an cogi possit
ad collectã p solutione debitorũ cõtractorũ ante incorporationẽ.
2 A communi doctorum sententia in consulendo vel iudicando nõ
recedendum.
3 Statutum equiparatur vltime voluntati.
4 Laudum arbitrorum est transactio.
5 Doctor legem allegans secundum illam est intelligendus.
6 Judeorũ publici administratores possunt transigere sup dubijs,
quis liquida dare non possint.

De municipib. & origi. Consi. cxxviij.

PRo pleniore ostensione
boni iuris magistri Solomonis de vitri Judei
1 Physici, & pretensi incole Auenionis, † premitto
imprimis qd nec ipse, nec alij nouiter trahentes
incolatum in ipsa ciuitate, tenẽtur ßm veritatem
iuris communis, nec de iure communi cogi possunt, aut eis colle
cta imponi pro solutione debitorũ, que contracta extiterunt an
te incolatum huiusmodi, seu priusquam incorporarentur cõmu
nitati iudeorũ eiusdem ciuitatis, per iura & rationes plenius al
legatas per spectabilem virum dominum Guilielmuz maynerij,
iurium doctorem eximium. Et hoc, vltra per eum allegata, etiaz
voluit Pet. anti. in suo tractatu munerum, charta mihi. xxx. co
lum. iij. versi. quid si aliquis rusticus, pro quo allegat. l. prouiden
dum. C. de decurio. lib. x. & idem voluit Bar. in. l. j. §. si coheredem
meum, ad fi. ff. ad legem Falci. Pro quo etiam allegat. d. l. proui
dẽdum. & l. j. C. vt nul. ex vica, pro alie. debi. lib. xj. & qd voluit Dy.
in. l. incola. ff. ad municip. Jdem etiam videtur voluisse Jaco. re
buf. in. l. j. & qd ibi Jo. de pla. C. de priuile. corpo. lib. xj. & Ange. in
d. l. prouidendum. Et istud non videtur habere dubium nisi for
te quis dixerit q predicta procedant, nisi debita huiusmodi con
tracta extitissent ratione priuilegiorum, vel eorum, que etiam in
ponorum incolarum vtilitatem euidẽter vertuntur. l. j. §. viarũ.
cum suis simi. ff. ne quid in loco publi. & qd videtur voluisse Jac.
rebuf. in. d. l. j. C. de priuileg. corpora. lib. xj. sed istud non obstat.
Tum quia non puto esse verum, reuerenter tamen loquendo, qd
debita predicta contracta extiterint ratione priuilegiorum. vel
aliorum afferentium vtilitatem etiam huic magistro Solomoni,
quinimo propter alia, vt plenissime parte eiusdẽ Solomonis de
ductum est in quibusdam articulis exordientibus, Ut vobis spe
ctabili viro &c. parte eius in hac causa oblatis, & psertim in octa
uo & sequẽtibus articulis vsq ad decimũtertium inclusiue, quos
puto fuisse sufficienter probatos: & sic non solum quo ad hoc non

est probata intētio dicte vniuersitatis,sed etiam est probatū contrarium eius qđ pretēdit. Tum ꝛ quia licet Jac.rebuf. videatur in loco predicto ita limitasse dictam cōmunem sentētiam:docto. tū communiter vidētur voluisse indistincte,ꝙ nouus incola,seu ciuis non teneatur contribuere pro debitis contractis ante eius
2 incolatum,† a quorū propterea cōmuni sentētia nō videtur fore recedēdum in consulendo vel iudicando,per ea que not.Inno.in c.ne innitaris.de constitu.ꝛ docto.in.c.j.eo.titu.ꝛ.c.prudentiam.in prin.de offi.deleg.ꝛ in.l.cum prolatis.ff.de re iudi.Bald.in.l.j.ff.de senato.ꝛ in.l.athletas.in prin.ff.de his qui not.infa.ꝛ Alex.de Imol.consilio.xcv.exordiente,Uisis processibus ꝛc.colum.iij.in secundo volumi.multas remissiones ponit Andre.sicu.vulgo Barba.consilio.lxiij.exordiente,Sapienter describitur ꝛc.colū.antepenulti.in prima parte.

Preterea premitto qđ presupposito,citra preiudicium veritatis,ꝙ prefata vniuersitas aliqđ statuere valeret circa administrationē aut vēditionē rerū suarū nō potest tamē aliquid statuere contra ꝛ aduersus iudeos de nouo contrahentes incolatum,ꝛ ꝑsertim ꝙ illi teneantur cōtribuere ꝓ debitis antea cōtractis,quia si (vt dicit Bal.consi.clx.exordiente,Uerba pactorū dicunt ꝛc.in prima parte) cōmunitas ꝓpria ꝛ peculiaris principis,vel ab eo causam habens,non possit facere statuta nisi habeat licentiam proprij dn̄i,multominus illa facere potest dicta iudeorū cōmunitas,maxime cum certū sit eā nullam habere iurisdictionem. Pro quo allegasse sufficiat quod voluit Barto.in.l.omnes,col.j.versi.primo ergo quero ꝛc.ꝛ alij post eum.ff.de insti.ꝛ iur.Barto.Jaco.rebuf.ꝛ Joan.de pla.in.l.si quod.C.de lega.libro.x.ꝛ Pet.de anch.in repeti.c.causa canonum statuta,charta.xj.ver.nono quero. Ex quibus infertur ꝙ ꝑdicta iudeorum cōmunitas nec de iure communi,nec de iure antiquo nec in vim alicuius ꝑtensi statuti ꝑ eam editi potuit,aut potest compellere eundem magistrum Solomonem ad contribuendum in collecta ꝓ antiquis debitis:nisi forte quis dixerit statutū huiusmodi esse confirmatum ꝑ reuerendum dn̄m gubernatorem Auenionis,pro tēpore,aut magnificum dn̄m Uigueriū,seu spectabiles viros dn̄os iudices eiusdem ciuitatis,aut cum eorū,vel alteri⁹ autoritate conditum. Sed si ita est,istud non obstat intētioni eiusdem Solomonis:quia si domini prefati,aut eorū alter,potuerunt pretensa statuta eiusdē cōmunitatis confirmare,aut statuentibus prebere autoritatem vel consensum,potuerunt etiā ꝛ maxime ex causa,restringere statuta huiusmodi,vel eis derogare,aut etiam in totum tollere,ꝛ multofortius interpretari,vt hec omnia probātur per iura vulgaria. Per que apparet de iure nō procedere ea,que pretendit eadem cōmunitas in nono articulo eius pretensi libelli,quatenus ibi dicit,ꝛ vt videtur parum modeste,ꝙ prefati spectabiles dn̄i iudices Auenionis,magnific⁹ dn̄s Uiguerius,aut eius assessores,vel etiam locūtenens reuerendissimi in Christo patris dn̄i pro tempore Legati de latere,nō possunt etiam oēs simul de iure communi eximere aliquem ab oneribus communiter,ꝛ pro rata per habitatores alicuius communitatis,ꝛ pro eadem cōmunitate supportandis,in preiudicium,vel grauamen aliorum particularium eiusdem cōmunitatis,vel alicui a dictis muneribus immunitatem cōcedere:nisi eo casu tātū,quo de solius eximentis ꝑiudicio ageretur. Quoniā respōdeo qđ hec ꝓcedere possent eo casu,quo de iure communi ille exemptus teneretur ad hanc contributionē faciendam:sed istud nō est hic quoad debita contracta ante incolatum,sed hoc solum fit in vim confirmationis statuti vel autoritatis,seu licentie statuentibus impartite,q̄,vt predixi.potest interpretari,limitari,aut restringi,seu etiam in totum tolli per confirmantem vel autoritatē,seu licentiam statuentibus prebentem:eius enim est interpretari cuius est condere,ꝛ omnis res per quascunq̄ causas censetur,per
3 easdem dissoluitur:† statutum etiam equiparatur vltime voluntati,vt no.Bart.in.l.j.q.penulti.ff.de regu.cathonia.Bald.in.c.j.in glo.super verbo,nostrum romanorū,de pa.constan.colum.x.pro quo allegat not.in.c.quia cunctis,de conces.preben.ꝛ que no.Pet.ꝛ Cy.in.l.fi.C.cōmuni.de lega. Et idem etiam voluit Bal.in.l.quoties,in lectura antiqua,C.de fideicom.versic.que est ambulatoria ꝛc.nemo etiam ita sua lege ligatur,quin possit ab ea recedere.l.si quis in principio testamenti.ff.de lega.tertio. Qđ maximi debuit ꝛ debet licere in hoc casu,i quo videlicet est sermo de interpretatione,aut restrictione,seu etiam sublatione,non quidē ciuilis ꝛ honesti,sed iniquissimi ꝛ ambitiosi statuti:eo signanter,cum iste magister Solomon sit vir doctus in arte phisica,ꝛ illi ciuitati ꝛ opportunus ꝛ,vt ita dixerim,necessarius ꝓ salute hominum,ꝛ ad eam per dominos pro tempore consules,ꝛ alios viros notabiles vocatus:cui debuit sic ꝓuideri pro bono reipublice,ne metu huius iniquissimi statuti retraheretur ab illius incolatu.

4 † Preterea illud certum est qđ arbitramentum seu laudū per arbitratorem promulgatū est trāsactio.vt no.glo.in authen.vt diffe.iudi.§.j.super verbo,conuentum,colla.ix.Bartolus in.l.licet.§.si seruus.ff.de pecu.ꝛ in.l.si societatem.§.arbitrorū,colū.ij.versic.primo quero ꝛc.ff.pro socio. Paulus de cast.in.l.qui fidem,colū.j.ff.de transactio.ꝛ Bald.in l.preses,colū.ij.versic.sexto queritur.C.eodem titu. Et idem fuit de mente Bald.in.l.ij.ad fi.C.de sacrosanc.eccle.quatenus ibi dicit,ꝙ laudū arbitratoris magis accedit contractui,quā iudicio.quod enim dicit contractui,intelligi debet de transac.quia ꝑ hoc suo dicto allegat glo.predictā in auth.vt differentes iudi.§.j.que hoc dicit. Debet enim idem Bal.intelligi.scđm dictum.glos.quā
5 allegat,† prout dici solet.ꝙ doctor intelligendus est secundum legem quā allegat,per id quod no.Barto.in.l.non solum.§.liberationis.ff.de liberatione lega. Roma.consilio.ccxi.exordiente,Allegationes doctoris eximij ꝛc.col.fi.Joā.de Imo.in.l.si pri⁹.la.j.colūna.xj.ff.de noui operis nūtiatione,in.l.si cōstāte.in principio.in.x.col.ff.solu.ma.ꝛ consilio.cxxxviij.exordiente,Oppor-
6 tune tunc consideratis ꝛc.col.xij.in.j.vol.† Bailoni autem carrerie seu vniuersitatis iudeorum Auenionis,vt pote publici administratores,possunt transigere super dubijs,quāuis liquida dare non possint.l.preses,ꝛ quod ibi Bart.Bal.ꝛ communiter,omnes scribentes.C.de transac.

¶ Argumentum.

¶ Litis contestationem impedit exceptio,per quam detegitur ꝙ actio non competit. U.F.

1 ¶ Petitio hereditatis non datur contra titulo possidentem.
2 Exceptio dilatoria allegans libelli ineptitudinem impedit litis ingressum.
3 Oppositio iuramenti impedit litis ingressum.

¶ De petitio.heredi. Consi.cxxix.

SI prout oportet attendatur ad libellum parte honeste mulieris Placētie,contra ꝛ aduersus Bartholomeum,Margaretam.ꝛ dictam Monetam in hac causa oblatū ꝛ productum ille fuit conceptus ꝛ formatus in petitione hereditatis. Quo sit vt ille de iure non procedat contra
1 titulo possidentem,† quia contra titulo possidentem non datur petitio hereditatis.l.ij.ꝛ.l.hereditatis.C.de petitio.here.de quo per Angel.areti.in.§.sed iste ante fi.per vnam chartam vel circa institut.de actio. Cum igitur,vt parte eiusdem Monete deductum est in schedula exordiēte,Ut vobis venerabili ꝛc.ipsa titulo possideat,non potuit nec potest conueniri petitione hereditatis,quia contra eam non datur hec actio. Nec obstat quod ex aduerso opponitur,hanc exceptionem non esse de numero exceptionū litis contestationem impedientium,enumeratarum.in.c.j.de lit.contestatio.in sexto. Tum quia ille tex.loquitur in exceptioni
2 bus peremptorijs,† exceptio vero predicta,ꝛ parte dicte Monete in hac causa opposita est exceptio dilatoria allegans libelli ineptitudinem,que impedit litis ingressum,per ea que no.Bal.ꝛ Salice.in.l.exceptionem.C.de proba.pro quo est bona glo.instiu.de oblig.in principio.quod etiam voluit Ang.areti.in.§.eque col.x.institu.de exceptio. Tum quia licet in dicto.c.non enumerētur nisi tres exceptiones peremptorie impedientes litis cōtestationem:sunt tamen multo plures prout videre poterit egregius vir dominus aduocatus partis aduerse,per ea que not. Barto.ꝛ plenius Alexand.de Imo.in.l.nam ꝛ postea,in principio.ff.de iureiur.Barto.in.l.cum querebatur.ff.iudi.sol. Barto.Alexan.de Imo.in.l.vir bonus,eodem titu.ꝛ Angelus areti.in.§.eque.col.vij.versi.veniamus ad primam materiam.ꝛ multis col.se.instit.de excep. Et signanter litis ingressum,ꝛ sic litis contestationem impedit exceptio,per quam detegitur ꝙ actori actio nō cōpetit,ꝛ vt voluit Barto.in dicta.l.nam ꝛ postea.in principio,ꝛ in dicta.l.cum querebatur.ꝛ in.l.si pupilli.§.videamus.ff.de nego.gest.ꝛ Alex.de Imo.in.allegata.l.vir bonus. Cū ergo per deducta parte dicte Monete allegatur ꝙ actio ex aduerso intentata,quatenus dictam Monetam concernit,ipsi actrici non competit,exceptio predicta impedit ꝛ impedire debet litis ingressum.
3 ¶ † Preterea oppositum est de iuramento per dictam Placentiam prestito,quod etiam impedit litis ingressum,vt not.Ang.areti.in.d.§.eque.col.ij. Debet igitur proposita ꝛ deducta parte dicte Monete schedula exordiente. Ut vobis ꝛc.ad probandum admitti non obstantibus ex aduerso allegatis ꝛ quam admitti petit ipsa

tit ipsa Moneta, seu eius legitimus procurator pcuratorio nomine eiusdem, se offerens illam incontinenti probaturam.

Quo vero ad duo prima interrogatoria ex adverso oblata dicit eadem Moneta, se non teneri eisdem respondere, causis resultantibus ex processu: quia illa non sunt preparatoria iudicij intentati, quia sit heres vel non heres eadem Moneta nobilis quondam Claudie augerie, et siue insolidum vel pro parte nihil ad iudicium intentatum. prout alias autore dño, data maiore opportunitate plenius ostendetur: sunt igitur impertinentia. ¶ Ad tertium causa litis abbreuiande dicit et respondet, q ipsa, et honorabilis vir Jacobus bachelerij eius vir tenent et possident non quidem integram dimidiam bonorum sibi donatorum per dictam quondam Claudiam, sed multo minus et cu proponeretur iudicium aptum, respondebitur plenius, si opus extiterit: sed pro nunc aliter respondere non tenetur.

¶ Argumentum.

¶ Preteritio alicuius ex liberis non penitus perdit patris testamentum, in quo clausula codicillaris inest. U. F.

1 ¶ Clausula codicillaris operatur etiam quando testamentum deficit ex causa preteritionis. siue testator sciret filiu preteritu viuere, vel non.

2 Clausula codicillaris vt aliquid operetur quid requiratur.

¶ De libe. preteri. Consi. cxxx.

Christi nomine inuocato. Uiso casu mihi exhibito parte pnidi viri Pōtij meleti, et dubijs ex casu huiusmodi elicitis, dico et respondeo breuiter et succincte ad dubia huiusmodi prout ecce. Et primo ad primum, q testamentum, de quo in dicto casu fuit nullum. et ab initio nō valuit vt testamentum: et hoc tam propter preteritionem Joannis meleti filij testatoris, si viuebat, et qui viuere presumebatur, et adhuc presumitur, cum nondum excesserint cētum anni a tempore natiuitatis illius. l. vt inter. §. sed et si. C. de sacrosan. eccle. et l. an vsufru. ff. de vsuf. Spec. ti. de pba. §. j. versi. si vero testes: q etiā pp̄ter p̄teritionē Guliělmete neptis eiusdem testatoris ex Giraudo meleti filio illius predefuncto, pro quo allegasse sufficiat. l. inter cetera, cum duabus seq. ff. de libe. et postbu. l. j. ff. de iniust. rupt. et irri. testa. auth. vt cum de appella. cogno. §. aliud quoq capitulum, iūcto. §. ceterū colla. viij. et trāsumptiue in auth. non licet. et auth. ex causa. C. de libe. prete. vel exhere. Et istud non habet dubium. Uerum quia in testamento, de quo in dicto casu, reperitur posita et inserta clausula, per quā voluit idem testator dictum eius testamentum valere iure testamenti et codicillorum, restat dubium, an testamentum predictum saltem valeat et valere possit iure codicil

1 lorum: † et an per clausulā huiusmodi censeantur et censeri debeāt dicti Joannes et Guliělmeta rogati, seu grauati de restituendo eorum quotas et portiones heredibus institutis, hoc est Jacobo et Pontio filijs testatoris, et Amedeo nepoti seu Felezeno ex dicto quondam Giraudo predefuncto. Super quo dubio respōdeo q sic. l. ex testamento, et qd ibi no. glo. C. de fideicommis. l. quia autem, in princi. et quod ibi glos. ff. si quis omis. cau. test. et l. ex ea scriptura. §. j. ff. de testa. de quo Joan. de Jmola. in. c. raynutius. col. xiiij. de testa. operatur enim dicta clausula codicillaris, etiā quādo testamētum deficit et causa preteritionis, vt est text. singularis secundum lecturam Hugo. in. l. si patroni. §. fi. et hoc ibi sequitur Ange. ff. ad trebel. qd etiam voluerunt Cy. Barto. Bal. et alij cōmuniter in dicta auth. ex causa. et Jaco. de belloui. in quadam sua disputatione exordiente. Queritur pater vel mater condidit testamentum etc. et Bart. in. l. j. ver. quinto quero. ff. de iure cod. Et hec procedunt sine dubio, si dictus testator sciebat tempore facti predicti testamenti se habere dictos Joannem et Guliělmetam filium et neptem, et vtrūq eorum. Si forte ignorabat se habere illos vel eorum alterum, vtputa forte dictum Joannem, qui diu ante a domo et patria recesserat, et de cuius morte fortasse fuerat rumor habitus: esset dubium an dicta clausula codicillaris aliqd operaretur. Super quo, vt mihi videtur, docto. varia senserunt, vt colligi potest ex his que ipsi no. in simili in dicta auth. ex causa: quatenus ibi querunt, an clausula codicillaris aliquid operetur, quando testator ignoranter preterijt posthumum, hoc est quādo ignorans vxorem esse pregnantem posthumum preterijt: et omissis relatione opinionum, et fundamentis earundem, mihi videtur illam esse opinionem magis communem, que habet q etiā isto casu dicta clausula operetur. que fuit Bal. in dicta authē. ex causa, et quam secutus est Joan. de Jmo. in. l. filio preterito. colū. xiiij. ff. de inius. rupt. et irri. testa. Roma. consilio. cxxij. exordiēte, Circa id quod effectualiter queritur etc. Alexan. de Jmol. consilio mihi. cxxiij. exordiente, Discussis hesitationibus etc. in primo vol. et in alijs, que omitto propter vitandam prolixitatem. Puto igitur, secundum dictam magis cōmunem opinionē q dicti Joānes et Guliělmeta censeantur grauati de restituendo eorum quotas et portiones prefatis heredibus institutis, detracta legitima in qua grauari non potuerunt. l. omnimodo, et l. quoniam in prioribus. C. de inoffi. testa. non autem detrahent duas quartas pro eo, quia grauamen fuit purum, et non conditionale, per id quod no. glo. Bar. et docto. in. l. papinianus. §. meminisse. ff. de inoffi. testa. et in. l. quāquam. C. ad leg. fal. et alij in alijs locis. Et cum testatori superfuerint, si tamen Joannes viuebat, tres filij masculi, tres filie, ac nepos et neptis, qui duo pro vno habendi sunt, legitima omnium istorum fuit semis, seu dimidia pars bonorum testatoris. auth. nouissima, et in corpore vnde sumitur. C. de inoffi. test. que dimidia pars diuidēda est in septem partes, quarum vna debetur dicto Joanni si viuit, alia vero Amedeo et Guliělmete nepoti et nepti inter eos diuidēda, relique alijs. Et sic Guliělmete non debetur pro legitima nisi vicesimaoctaua pars bonorum predicti testatoris, et duobus alij decimaquarta pars. † Unum tamē

2 est aduertendum super hoc, q ad hoc vt dicta clausula codicillaris aliquid operetur, opus est quod venientes ab intestato adeant hereditatem ab intestato, vt notat gloss. que reputatur singularis in. l. qui filio. §. j. in versi. ex codicillis. ff. de heredibus instituen. quam sequūtur Bald. Pau. de cast. Alexā. de Jmo. et alij in dicta authenti. ex causa.

Ad secundum dico et respondeo q, si dictus Joannes decesserit sine liberis et parentibus, hoc est ascendentibus, et intestatus, eidem succedere debent in dicta legitima, et alijs bonis, non solum dictus Pōtius frater, et sorores, sed etiam nepotes et neptes ex Jacobo et Giraudo: si tamē Jacobus et Giraudus erant fratres vtrinq coniuncti eiusdem Joannis. auf. de here. ab intest. §. reliquum. col. ix. et auf. vt fratrū filij. in princi. col. ix. Tantum tamen habere deberet de bonis ipsius Joannis dictus Pontius, quantū omnes liberi prefati Giraudi, vel quantum liberi Jacobi. quia fratres et sorores succedunt fratri in viriles, nepotes vero et neptes in stirpes. dictis iuribus et auf. cessante. C. de legiti. heredi.

Ad tertium dico et respondeo q, cum dicti Pontius, sorores, ac nepotes, et neptes, sint successuri, vt pdixi, dicto Joanni si decesserit intestatus et sine liberis, melius est q ipsi conueniāt et cōcordent super diuisione dicte eius legitime: que, vt dixi, est decimaquarta pars bonorū prefati testatoris. Et aduertat idē Pontius q, licet ipse Jacobus eius frater, et Amedeus nepos fuerint heredes instituti: qz tamen testamentum non valuit vt testamentū, sed vt codicillus, non tantum debet habere Amedeus, quantum habere debet prefatus Pontius, vel habere debuit dictus quondam Jacobus, et nunc habere debet eius filius: qd contingit pro eo, quia idē Amedeus et Guliělmeta filij Giraudi representabāt personam vnius, scz Giraudi eorū patris et sic cū, vt predixi, superfuerint tres filij, et tres filie testatoris, et isti duo representantes personā vnius Pontius ab intestato successit in septima parte hereditatis dicti quōdam testatoris, et ita dicendum est de alijs filijs et filiabus. Dicti vero Amedeus et Guliělmeta successerunt in alia septima parte, et sic gratia exēpli diuidēdo hereditatē in quatuordecim vncijs Pōtius debet habere duas, et Jacobus duas ab intestato, et dicti Amedeus et Guliělmeta alias duas, et sic quilibet vnam. Dicta vero Guliělmeta tanq grauata debet restituere suā quotam et portionē non Amedeo fratri insolidū, sed sibi et prefatis Pontio, et Jacobo, seu filio eius, retenta legitima: que, vt predixi, est vicesima octaua pars bonorum prefati testatoris. Dicte etiam filie testatoris cēsentur rogate de restituendo dictis fratribus et nepoti id, in quo sue portiones excedunt legitimam, si legitima sit plus q legata, vel id in eo ī quo excedūt legata, si legata sint plus q legitima: et sic apparet q dicti Pontius et Jacobus, seu eius filius, sint semper plus habituri, q dictus Amedeus.

Pro responsione ad quartum quesitū, vellē videre constitutiones dotiū, aliter non possum tute respondere. Illud tñ est certum q de iure cōmuni idē Pontius non tenebatur dotare eius neptes ex fratribus, aut in earū dotibus cōtribuere. Et primo quidē non p dote filie Jacobi, qz onus dotādi illas spectabat ad ipsum Jacobum patrem, etiā si Pontius et Jacobus fuissent socij omnium bonorum, prout videri poterit per ea que ponit Pet. de vbal. in suo tracta. socie. in. vj. parte

te.col.xiij.ver.quero an onus dotandi, ⁊ multis sequentibus. Et si idem Potius cuz prefato Jacobo eius fratre, seu eius herede dotem promiserit, ipse hoc fecisse videtur contemplatione ipsius Jacobi fratris, ⁊ patris dicte neptis, aut heredis eius: ⁊ ita videtur postea repetere, per ea que ponit pet. de vbal. in dicto suo tractat. in .vj. parte col. xvij. ver. quero duo sunt fratres ⁊c. ⁊ loqtur Pet. de vbal. in casu magis dubio, vt videri pot ex verbis eius. Quo ad Gulielmetam nihil volo respondere, nisi prius viderim instrumentum constitutionis dotis.

¶ Argumentum.

¶ Mero imperio prescribitur tanto tempore, cuius initij memoria non existit. Ceterum principi false preces non offerende. A. F.

1 ¶ Merum imperium cur acquiri possit per prescriptionem, ⁊ per quod tempus acquiratur.
2 Virtus exceptionis est bimembris, scilicet eximere ⁊ declarare.
3 Precedentia declarantur per sequentia, ⁊ econtra.
4 Exceptio firmat regulam in non exceptuatis.
5 Verbum omne, est vniuersale distributiuum, ⁊ idez est dicere quodlibet.
6 Surreptio vitiat ipso facto literas beneficiales, ⁊ principum priuilegia.
7 Quacunque impetratione non obstante princeps neminem ledere presumitur.

¶ De prescr. xxx. vel. xl. an. Consi. cxxxj.

Viso casu mihi exhibito parte nobilis ⁊ generosi viri Gaspardi de layncello condomini de Romolis, ac etiam instrumentis in casu huiusmodi mentionatis, vna cu dubijs ex ipso casu elicitis, dico ⁊ respondeo ad eadem dubia prout infra. Premittens pro responsione ad primum quesitum, quod castrum territorium, ⁊ districtus dicti loci de Romolis fuerunt olim, ⁊ hodie existunt in comitatu Prouincie, in quo bone memorie domini comites illius, ⁊ serenissimus dominus noster Francorum rex modernus comes illius, habuerunt ⁊ habent merum ⁊ mixtum imperium, ⁊ omnimodam iurisdictionem. Nam quelibet prouincia habet illa de iure communi. l. prima. ff. de offic. recto. prouin. l. illicitas. §. qui vniuersas, ⁊ l. iij. ff. de offi. presi. ⁊ per consequens dicti domini comites, qui patrie huiusmodi pro tempore prefuerunt, habuerunt eorum intentionem fundataz de iure communi super premissis in omnibus ciuitatibus, castris, villis, ⁊ locis sitis in patria huiusmodi: nisi speciali priuilegio, aut prescriptione, vel consuetudine exempta appareant, ad qd facit. c. omnes basilice. xvi. q. vij. c. duduz. de decimis. c. cu persone, de priuilegijs, in. vj. ⁊ qd no. Inno. in c. nimis. de iureiura. ⁊ Bar. in. l. j. ff. de da. infec. ⁊ in suo consilio exordiente, Primo queritur vtrum iurisdictio ⁊ imperium ⁊c. Non est igitur dubium quin recolende memorie illustrissimus do. Ludouicus tertius Hierusalem ⁊ Sicilie rex, ⁊ dicti comitatus quondam comes, habuerit in castro, territorio, ⁊ districtu antedictis meru ⁊ mixtum imperiu, per predicta. Etia puto quod illustrissima dna Yola regnoru ⁊ comitatus predictoruz olim regna, ⁊ comitissa, ac baiula, rectrix ⁊ administratrix dicti illustrissimi do. Ludouici eius nati, facere potuerit permutatione seu excabiu olim factum inter eam, ⁊ nobile quonda viru Berengarium de layncello, abauu maternum dicti nobilis Gaspardi, ⁊ que meru ⁊ mixtu imperiu, ⁊ alia de quibus in instrumento pmutationis seu excabij huiusmodi, transferre potuerit in eunde nobilem Berengarium ⁊ suos.
1 † Preterea etiam no est hesitanduz quin meru imperiu acquiri possit per prescriptione, qr hoc adheret territorio. l. pupillus. §. territoriu. ff. de verbo. signifi. sed tale territoriu prescrib. potest. l. quicunque castelloru, de fun. limitro. lib. xi. C. pro quo videtur tex. in simili. in. l. viros. cu concor. ibi allegatis. C. de diuer. offic. qd etiam voluerunt Cyn. Alber. ⁊ doct. communiter in. l. j. C. de emanci. libero. Barto. in dicto consilio. j. queritur vtru iurisdictio ⁊c. Albe. in. l. imperiu. colu. xj. ver. multum etiam dubitatur ⁊ disputatur ⁊c. ff. de iurisdi. omnium iudi. Jaco. rebuf. ⁊ Jo. de pla. in. l. j. C. de decurio. li. xij. ⁊ Pet. de anc. consilio. cxlj. exordiente, Clarior ⁊ breuior erit decisio dubiorum ⁊c. Et quod hoc prescribi possit per tepus, cuius initij memoria no existit, videntur fere omnes doct. cocedere, per id quod habetur in. l. hoc iure. §. ductus aque. ff. de aqua quoti. ⁊ esti. c. super quibusdam. §. preterea, de verbo. signi. ⁊ c. j. de prescrip. in. vj. ⁊ per multa alia iura allegata per Pet. de ancha. in. d. consilio. cxlj. ⁊ Bal. consi. lxiiij. exordiente, Casus est talis. Reuerendus pater dominus episcopus Beluacensis ⁊c. qui etiam de hac materia plene, vt audio, scripsit in quadam sua disputatione exordiente, Apulus quida ⁊c. qua videre non potui. An ante prescribi possit minore tepore stat in hoc difficultas: in qua multi putant quod non, salte aduersus principe habentem in patria supremam potestatem qd etia videtur fuisse de mente Pet. de ancha. in. d. consil. cxlj. ⁊ vbi queritur de prescriptione meri imperij, no aduersus principem sed alium, tunc sufficit minus tempus, vt videri potest in dicto consilio: ⁊ quod maxime procedere deberet in hoc casu, in quo non ageretur de acquisitione iurisdictionis, sed extensione illius quod facilius cocceditur, vt patet per id qd no. Albe. in. d. l. imperiu. col. xv. ver. sed nunc restat questio quanto tempore ⁊c. super quo tamen pro nunc non insisto, quia no oportet. Ex instrumeto enim dicte permutationis apparet, dictam quondam illustrissima domina regina asseruisse, quod curia habebat in loco, castro, ⁊ territorio de Romolis baiulu maiore, ac etia homines plures regios, ⁊ feuda, ⁊ queda alia inibi plenius expressa: que omnia cu omni iurisdictione meri ⁊ mixti imperij, quibusda exceptis, transtulit titulo permutationis huiusmodi in dictu quondam nobilem Berengarium, ⁊ in suos: transtulit igitur maiore baiulia, hoc est, ius ⁊ facultatem inibi deputandi maiore baiulu, cu omni iurisdictione meri ⁊ mixti imperij. Quo fit vt, cu verba clara existant, ab eis recedi no debeat. l. ille aut ille. §. cum in verbis, ⁊ l. no aliter, cum suis simili. ff. de legat. iij. Ad premissa facit exceptio seu reseruatio, que facta est in instrumento permutationis huiusmodi de iure superioritatis regaliarum, ac meri ⁊ mixti imperij, cu regalijs super alijs condominis loci predicti de Romolis, ⁊ ipsorum hominibus: per qua declarata est regula in alijs, qr vt dicit Bal. in.
2 c. j. col. vj. ver. ite Oldr. querit ⁊c. de capi. qui curia vendi. † quod virtus exceptionis est duplex, scz eximere seu extrahere, ⁊ virtutem indefiniti, seu obscuri sermonis, ⁊ precedentis dispositi declarare. ar. l. fi. §. cui dulcia. ff. de triti. vino ⁊ ole. lega. Puto quod in viz permutationis predicte potuerit dictus quonda nobilis Berengarius, ⁊ sui successores, ⁊ sic consequeter dictus nobilis Gaspardus exercere meru ⁊ mixtum imperium. Et quidem non solu vbi agebatur de imponenda pena vltimi supplicij, aut mutilationis membroru: sed etiam in alijs casibus meri aut mixti imperij, quorum sunt multe species, vt no. Bar. ⁊ doct. in. d. l. imperiu. ff. de iurisd.
3 omni. iud. † qr precedentia declarantur per sequentia, ⁊ econtra. l. quoties. C. familie ercis. l. legatorum. §. qui plures. ff. de legat. ij. l. vtru. ff. de peti. here. ⁊ l. qui non militabat. §. lucio. ff. de here. in-
4 stitu. † Etiam per dictam exceptionem, siue reseruationem firmata est regula in alijs non exceptuatis. l. quesitum. §. denique. ff. de fun. instru. ⁊ auth. de non alie. §. quod autem. colla. secunda. notat Bartol. in. l. generali. §. vxori. ff. de vsufruct. lega. Dy. extra de regal. iur. super rubrica, circa fi. in. vj. Pet. de Anchar. arguendo, cosi. clxxix. exordiente, Visis ⁊ diligenter ⁊c. colum. j. ver. secudo confirmat hec ⁊c. Cu igitur premissa fuerit dispositio generalis per quam dicitur dictam quondam domina reginam trastulisse iura predicta, hoc est maiorem baiuliam, ⁊ alia cum omni iurisdictione meri ⁊ mixti imperij, ⁊ deinde subiucta extiterit exceptio seu reseruatio iuris superioritatis regaliarum, ac meri et mixti imperij, cum regalijs super alijs condominis ipsius loci, ⁊ ipsorum hominibus: palam infertur eandem dominam regina transtulisse regalias, ac merum ⁊ mixtum imperium in alijs. Cui no obstat quod habetur in. l. generali. §. vxori. ⁊ qd ibi Bar. ff. de vsu fruc. lega. ⁊ quod not. Bar. in. l. j. in fi. ff. de regu. in. scilicet quod exceptio no dilatat seu ampliat regula, vt sub ea coprehedi faciat q de sui natura sub ea no comprehendebantur, quod etia voluit Old. cosilio mihi. cj. exordiete, Factu tale est, dns. B. do. Vticensis ⁊c. Qm rndeo quod hic no est opus extesione predicte dispositionis cu in ea factus sit sermo de trasactione pdictoru iuriu p verbu vni-
5 uersale: dictu est em cu oi iurisdictione meri ⁊ mixti imperij, † est em verbu, Omne, vniuersale distributiuu, ⁊ est ide dicere Omne, quod quodlibet, vt not. glo. in. l. iij. ff. de stat. homi. Bart. in. l. hoc articulo. ff. de heredi. insti. ⁊ l. moschis. ff. de iur. fis. vt per premissa.

Ad secudum quesitum dico et
6 respodeo, † quod surreptio vitiat ipso facto literas beneficiales, vt no. Inno. Jo. And. ⁊ comuniter oes scribentes in. c. ad audientiam. l. ij. de rescrip. Inno. ⁊ Jo. de Jmol. in. c. ad aures, et idem Inno. in. c. costitutus. in princi. eo. titu. ad quod facit cle. j. ibi velut surreptitia nullius penitus est momenti. de prebe. c. fa. ij. de filijs presbyte. de quo ponit multas remissiones do. Feli. in. d. c. ad audientiam, col. xv. ver. litere beneficiales ⁊c. Et procedit qd predixi non solum in literis ad beneficia ecclesiastica, sed etiaz in alijs beneficijs ⁊ priuilegijs principu. Nam etia in his surreptio vitiat ipso facto, bm Panor. post alios in dicto. c. ad audientia. Pro quo allegat. l. j. ff. de nata. restitu. ⁊ l. ⁊ si no cognitio, ⁊ quod ibi not. C. si cotra ius vel vtilitatem publicam. Et ita comuniter tenent doc. bm eum: ⁊ allegat Innocen. in. c. cum dilecta. de rescript. id ipsum voluit Panor. in. c. super his. col. j. de fide instr. multas remissiones ponit domi. Feli. in dicto. c. ad audientiam. colum.

colū.n.xv.ver.amplia secundo hanc regulam ⁊c. Quo fit vt, cum
litere, seu regum rescriptum parte nobilis viri Fulqueti de tur-
ri impetratum ⁊ obtentum extiterit tacitis ⁊ suppressis permu-
tatione, seu excambio, ac etiam transactione, seu sentētia arbitra
li olim lata in vim cōpromissi facti ⁊ celebrati p ipsum nobilez de
Turri, ⁊ nobilē quōdā ⁊ generosum virū Ludouicum de layncel
lo, hui⁹ nobilis Gaspardi auū maternū, ⁊ deinde p partes ipsas,
⁊ sic per eundē nobilē de Turri, cū iuramento approbata, ratifi-
cata, ⁊ cōfirmata, fuerit, ⁊ sit ipso facto nullū: ⁊ nō solū ppter taci-
turnitatē hmōi fuerūt ⁊ sunt litere hmōi ipso iure nulle, sz etiā p-
pter taciturnitatē possessionis seu quasi meri imperij, in qua pde
cessores huius nobilis Gaspardi, ⁊ ipse extiterunt, ⁊ existit. c. cuz
nostris, ⁊ qd ibi doc. de cōces. preben. Premissis non obstat clau-
sula non obstantiarū, de qua in dictis literis: quia quēadmodū p
talē clausulā nō intelligitur sublata constitutio iurata, postq̄ de
ea nō est facta mētio, p id qd no. gl. in. c. cū nō deceat, sup verbo ef
fectus. de elec. in. vj. qd etiā voluit Ange. in. l. j. §. q̄ onerā. ff. qua.
re. actio non da. ⁊ illā glo. allegat p singulari Panor. in. d. c. j. de
his q̄ fi. a maio. parte capi. ad premissa facit. c. qr sepe, ⁊ quod ibi
Gemi. in. j. col. de electio. in. vj. glo. ⁊ docto. in. c. cōstitutus, de re-
scrip. ita nec intelligit sublata pdicta arbitralis sentētia: imo vt
verius, loquar cōuentio ⁊ trāsactio iurata, etiā si dictū esset in di
ctis literis nō obstāte pacto vel qbuscunq; capitulis oliz celebra
tis inter tales ⁊c. per id qd no. glo. quā aiunt singularē in cle. du-
dū. §. penul. de sepul. Alexā. de Imo. in. l. fi. C. si cōtra ius vel vti-
li. publi. ⁊ plenius consilio. xxxvj. exordiente, Visa petitione An-
tonij de roma ⁊c. intertio volu. ⁊ Roma. consilio. cccxciij. exordiē
te, Presens consultatio in hoc recidit, ad qd etiam faciūt ea que
voluit Alexand. de Imo. consilio. cxcv. exordiēte, Assumo in cō-
sultatione premissa ⁊c. in secūdo volu. Et p hac parte adducit cō
cordantias infinitas Andr. sicu. cōsilio. xxiij. col. iij. ver. capio se
cundā dubitationem, vbi videri poterit. Et p hec ptz etiā respon
7 sio ad vltimū quesitū. † vbi illud aduertendū est, ⁊ addendū, q nō
solū presumendū est serenissimū dominū nostrū Francoruz regē
⁊ Prouincie comitē voluisse dictas literas ⁊ donū, de quo in eis
sine alteri⁹ iniuria ɔcedere. l. i. §. merito ⁊. §. si qs a pncipe, cū suis
simili. ff. ne quis in loco publi. sz etiā hoc apparet ⁊ clarissime col
ligitur ex verbis per eū expressis in literis huiusmodi: ibi, Sauf
en aultres choses nostre droict, ⁊ lautruy en toutes, Per hec eniz
verba protestatur idem princeps serenissimus, se non intendere
preiudicare iuri alterius in aliquo, ⁊ sic non intendit ipsuz aufer
re ⁊ concedere impetranti. Etiam per illa verba modificantur et
limitantur omnia precedentia, per id quod no. glo. in. l. item la-
beo. ff. familie ercißcunde. pro qua facit. c. raynaldus, in verbo, sal
uo, ⁊ qd ibi Andre. sicu. charta mihi. xx. colum. j. versicul. not. ibi
Saluo, quia ista dictio est modificatiua ⁊c. charta. xxx. columna
secunda. versicu. ⁊ inquātum iste tex. dicit Saluo ⁊c. ⁊ charta. xlij.
columna prima. ver. not. ibi ⁊c. de testa. Multas remissiones po-
nit idem andr. consilio. xviij. columna. xx. ver. preterea respōdeo
⁊ aliter ⁊c.

Argumentum.

Decimarius vicinus contra decimarium vicinum non audi-
tur allegans longi temporis prescriptionem in percipiendis de
eius territorio decimis sine titulo. V. F.

1 Decime ad parochiales ecclesias pertinēt, ⁊ est pro ecclesijs intentio fundata.
2 Decime prediales debentur ecclesie baptismali.
3 Decime quando prescribi possunt.
4 Omnis prescriptio, excepta immemoriali, requirit tituli allegationem.

De prescript. xxx. vel. xl. an. Consi. cxxxij.

1 Exceptio† decimarum
de iure communi pertinet ad parochiales eccle-
sias, ⁊ quoad eas ecclesie huiusmodi habent de iu
re communi intentionem fundatam. c. cum con-
tingat, ⁊ q ibi glo. ⁊ doc. de deci. ⁊. c. ad decimas,
cum suis simili. de restitu. spolia. in. vj. no. Inno. in. c. ad apostoli
ce, de deci. Hostien. in summa, eodē titu. §. cui danda. ⁊ Joannes
Andre. in addi. Specu. eodem titulo in addi. exordiente, Si ista
ecclesia est baptismalis ⁊c. Quo fit vt, cum predia, de quorum de-
cima contenditur inter venerabilem ⁊ egregium virum dominū
Ludouicum cornilhe iurium professorem eximium, priorem
prioratus seu parochialis ecclesie oppidi Castrinoui martici ex
vna parte, ⁊ dominum Goffredum azami priorem Marignane
sita sint infra metas ⁊ limites dicti priorat⁹ Castrinoui, habuit
⁊ habet ipse prioratus, ac p eo, ⁊ eius nomine idem do. Ludoui-
cus intentionem fundatam de iure cōi quo ad eorum decimam, ⁊
hoc siue predia huiusmodi colantur per homines incolas ⁊ habi
tatores ⁊ alios parochianos ipsius prioratus Castrinoui, siue p
2 forenses ⁊ extraneos: quia decime prediales debentur ecclesie ba
ptismali, in cuius territorio sita sunt predia. c. fi. de parochijs. c.
j. §. j. xiij. q. j. c. si quis. xvj. q. j. ⁊. c. quoniam. ⁊ quod ibi doc. de deci.
no. Hostien. in summa, tit. de deci. §. cui danda. in princ. ⁊ presup-
posito, citra preiudicium veritatis, q ecclesia parochialis vnius
loci possit eas acquirere in parochia alterius loci, vtpote ex pui
3 legio, vel ex transactione, aut alio titulo legitimo: † nō tamē pre-
scribi possunt, vel per prescriptionē acquiri, nisi interuenerit ti-
tulus. c. j. de prescri. in. vj. vel nisi per euz, qui decimas vel ius de-
cimandi prescripsisse pretendit, tanti temporis allegetur prescri
ptio, cuius cōtrarij memoria non existat. d. c. j. in fi. ⁊ qd ibi dici-
tur, allegetur, subaudiendum est ⁊ probetur per allegātem: quia
vbi iura apponūt ista verba, si qs dixerit vel allegauerit, illa sup
plentur, ⁊ probauerit, per id quod voluit glo. in. l. j. in verbo, dica
tur, que supplet, probetur. ff. si quadru. paupe. fecis. dica. ad quod
facit quod no. gloss. in. c. super eo. le. ij. super verbo de falsi sugge-
stione, de appella. glo. in. c. non est. de consue. in. vj. ⁊ glos. in. c. j. in
fi. super verbo, probant, de in inte. restitu. quod etiam voluit An
dreas Sicu. in. c. Raynaldus, charta. xxxvij. colū. iij. versi. capio
modo prefatam dubitationem, ⁊ ante omnia pōdero ⁊c. de testa.

Nec huic quod supra dixi de ti
tul. opponat aliquis de eo quod not. Hostien. in summa, titul. de
deci. §. ⁊ vtrum prescribi, in prin. ⁊ presertim in ver. sed parochia
secularis: vbi sentire videtur q parochia secularis ɔ parochiam
secularē nō habet necesse ostendere titulum, dicens sic posse intel
ligi. c. vigilanti. c. de quarta. ⁊. c. quoniam. de prescrip. Quoniam
respōdeo q huic dicto Host. obstat allegatum. c. j. de prescrip. in
vj. ipse etiā not. cōtrariū in summa, ti. de prescri. ⁊c. immo. §. que
exigātur, sub. §. quartū etiā requiritur, in prin. ⁊ ver. indistincte
4 sustineri potest ⁊ probabiliter ⁊c. vbi voluit ipse, † q in omni pre-
scriptione, excepta illa cuius initij nō extat memoria, exigit p̄m
cano. q allegetur titulus, ⁊ probet: ⁊ quicqd sit in alijs de verita-
te huius dicti, illud saltē videtur sine dubio pcedere in casu no-
stro ⁊ simili, vbi videlicet ius commune resistit possidenti. Et ita
mihi videtur sub correctione cuiuslibet dñi melius sentientis.

Argumentum.

Municeps vbi non habitat ⁊ si bona habeat, ad tanta onera
non vrgetur atq; assiduus incola. V. F.

1 Separatorum vitiosa conclusio.
2 Depositione incolarum quando credi non debeat. ⁊ cur.
3 Extranei tenentur ad munera patrimonialia, que rebus imponuntur.
4 Incole cur magis talliantur, quam non incole.
5 Nemo ex depositione sua commodum debet reportare.
6 Facilius supportatur q a pluribus portatur.
7 Possessorio reintegrrande possessionis vt efficaciter agatur qd requiritur.
8 Spoliatio tanqmam priuatio quedam presupponit possessionem.

De munici. ⁊ originar. Consi. cxxxiij.

Viso processu cause agi
tate per ⁊ inter syndicos vniuersitatis loci Tau
lignani supplicantes ex vna parte, ⁊ nobilez vi-
rum Aymonē de vero supplicatum ex alia: vide-
tur dicendum breuiter ⁊ succincte, dictum nobi-
lem Aymonem fuisse ⁊ esse a supplicatis cum expēsarum reporta
tione absoluendum. Tum qr in supplicatione parte dictoruz syn
dicorum, ⁊ vniuersitatis huic magnifico Delphinali parlamēto
oblata, ⁊ in hac causa producta solum habetur sermo de incolis ⁊
habitatoribus loci predicti Taulignani: cuiusmodi non proba-
tur, quinimo nec proponitur fuisse vel esse idem nobilis Aymo:
⁊ sic narrata in supplicatione huiusmodi, etiam si vera essent, con
1 tra eum non concludunt, † quia ex separatis non recte concludi-
tur. l. inter stipulantem. §. sacrā. versi. sed hec dissimilia. ff. de ver
bo. obli. ⁊ vulgata. l. papinianus exuli, cum suis simili. ff. de mino.
Tū ⁊ quia supposito, citra preiudicium veritatis, q postea in dis
cursu cause huius, ⁊ in quibusdam sepius repetitis articulis fa-
cta fuerit mentio de forensibus ⁊ extraneis, ac etiam tam de ipso

nobili Aymone de vero, & nobili quondam viro Joanne de vero eius patre, et eorum predecessoribus non est tñ sufficienter probatum, q predicta vniuersitas fuerit vllo vnquam tempore in possessione leuandi, percipiendi, vel exigēdi a prefatis de Uero. Si qui enim de huiusmodi pretensa possessione, seu quasi, deponere visi sint, vt verbi gratia, nobilis Guilelmus gerente, frater Jacobus theobaldi, dñs Martin⁹ de rauco presbyter, nobilis Uincentius sarmādi, Petrus bachelerij, Massonis bachelerij, Michael barralerij, et Martinus girardi, illi omnes, et quilibet eorūdem, erant tempore productionis, et pretense eorū depositionis, seu lati testimonij, et antea fuerant ciues vel incole et habitatores
2 loci predicti Taulignani. † Quo fit vt eisdē credi non debuerit vel debeat: cuius illa assignatur ratio, quia nulli est vel esse debet dubiū, quin ipsi subeant et subire debeant munera, seu onera personalia, patrimonialia, et mixta, pro quo allegasse sufficiat no. per Bar. Jac. rebuf. Jo. de pla. et doctores in. l. j. C. de mulie. et in quo loco, li. x. per Pano. et canoni. in ca. non minus. de immu. eccle. Christo. de nicel. in suo trac. de mune. in multis ver. et Pet. anti-
3 bo. in suo diuersorio munerū, etiam in multis ver. vel. §. † Et q̄ ꝑnis forenses et extranei teneantur ad munera patrimonialia, illa videlicet que imponuntur ipsis rebus: ipsi tamen ciues et incole locorum huiusmodi aliter et aliter contribuunt, et de iure contribuere debent in muneribus huiusmodi, quia, vt dicit Old. consi. mihi. cclxxxj. exordiente, Quidam ciuis Auenionensis et c. collecta, que pro his muneribus seu oneribus imponitur, censetur et est patrimonialis quantum ad incolas et quantum ad forenses et extraneos, hoc est, quantū ad non incolas illa collecta est que dūtaxat concernit et respicit, possessiones existentes in territorio. Hinc est q, vt dicit ibi Oldr. et per multa bona fundamenta, quo ad ipsos incolas non solum estimande sunt possessiones locorū vel territoriorum, quorum incole existunt: sed etiam bona mobilia, que habent: vt si sint mercatores, aut feneratores, adhuc talliantur, Quis non habeant aliquas possessiones, et hoc ratione domicilij et securitatis: et sic, vt breuius dicam, pro toto suo patrimonio, qd habent in locis huiusmodi vel eorum territorijs, tallianti sunt. l. rescripto. §. fin. ff. de mune. et hono. et l. omnes. C. de oper. publ. dicta vero collecta quo ad extraneos, qui inibi possessiones habent, imponitur habito dūtaxat respectu ad possessiones huiusmodi, non ad alia bona, vt etiam vbi supra plene ostēdit idem
4 Oldra. † Et hinc contingit et euenit qd plus talliantur et talliari debent incole, quam non incole ratione bonorū immobilium que inibi habent, et quia illic residēt: ad quod puto optime aduertisse bone memorie virum dominum Carolum de bomile olim gubernatorem patrie Delphinatus, cum eam ordinationem conderet, de qua sermo habetur in decisionibus huius magnifici parlamēti decisione. vij. exordiente, Habentes possessiones in aliquo territorio et c. et que postea, vt ibi refertur, cōfirmata et approbata extitit, ac etiam seruari iussa per recolende memorie serenissimum dominum regem Carolum septimum. Dicti igitur testes, quatenus deponūt q vniuersitas loci predicti Taulignani fuit in possessione exigendi, leuandi, et percipiendi annis singulis etiaꝫ a forensibus et extraneis, in territorio loci predicti Taulignani predia possidentibus, quinimo et a dicto quondam nobili Joāne de vero patre huius nobilis Aymonis vintenū granorum, et vini inibi excrescentium, et pro tempore excretorum, quemadmodum a ciuibus incolis et habitatoribus eiusdē loci Taulignani, reportarent, si eisdem crederetur, ex sua huiuscemodi depositione cō-
5 modum, † quod fieri non debet, per id quod habetur in. l. omnib⁹. C. de testi. et qd not. docto. in. l. parentes, eo. tit. in questione illa q̄ inibi formatur de pascuis et nemoribus, et Bar. in. l. deferre. §. ijdē decreuerunt. ff. de iu. fis. et Jo. de pla. in. l. comperimus. C. de nauicu. lib. xj. Quia autem dicti pretensi testes ex dicta eorum depositione, si sibi crederetur, commodum reportarent patet, q quanto plures erant talliabiles, hoc est contribuentes in solutione dicti vinteni, et sic consequenter in supportatione onerū illorum de Taulignano, vtpote in, vel pro armatura suorum francorum archeriorum, pauimento sui oppidi seu castri, et alijs huiusmodi, q̄
6 solum eos concernunt, ipsi ciues incole et habitatores eiusdem loci Taulignani facilius supportabunt sibi incūbentia onera, † q facilius supportatur quod a pluribus portatur. l. j. et qd ibi Albe. C. de cōmer. et merca. l. actores, et qd ibi glo. Jo. de pla. et doc. C. de exac. tribu. lib. x. et l. ij. et qd ibi glo. C. de priuile. domus augu. de quo Oldra. consi. mihi. xxv. exordiente, Circa propositaꝫ questionem an dominus noster papa et c. Non est igitur probatū per testes predictos, q vniuersitas antedicta fuerit in possessione leuandi, percipiendi, et exigendi dictum pretensum vintenum a dicto quondam nobili Joanne de vero. Etiam nec hoc probatur p depositionem cuiusdā Ludouici granaterij alterius testis. Tū quia ille, quoad hoc, et quoad testes non subditos, est vnicus et singularis, et sic vox eius vox nullius. l. iurisiuran. cum suis similib. C. de testi. Tum et q si attendatur ad ea, que idē Ludouicus deponit super septimo et octauo articulis schedule exordictis. Pretense exceptiones et c. ipse videtur sibijpsi contrarius, et sic non est eidem credendum. l. qui falsa vel varia. ff. de testi. Et quēadmodū dixi non esse probatum, qd prefata vniuersitas fuerit in possessione, leuandi, percipiendi, et exigendi a dicto quondam nobili Joāne de vero dictum pretensum vintenum, ita etiam dico, quinimo fortius, non apparere probatum eam fuisse in possessione leuandi, vel exigēdi a dicto nobili Aymone nullus enim de hoc deponit saltē efficaciter. Nobilis enim Claudius tardiuonis, qui de hoc aliquid visus est deponere, super septimo articulo dicte schedule, Pretense exceptiones et c. non deponit de solutione facta p dictum nobilem Aymonem, sed per nobilem Meinardam eius matrem, qui etiā non deponit q illa facta extiterit dicte vniuersitati, sed domino Taulignani, et ob honorem ipsius. Etiā Martinus girardi, qui de solutione aliquid deposuit, non deposuit de solutione facta per Aymonē, sed per seipsum eius pretensuꝫ Facherium seu colonū, nihil dicens de iussu, seu etiam scientia, et patiētia dicti nobilis Aymonis: Ex quibus omnibus illud inferk, prefatam vniuersitatem male, et minus ciuiliter egisse possessorio
7 reintegrande possessionis. † q ad hoc vt isto iudicio efficaciter agi possit, opus est q vel agēs, vel suus ṗdecessor possederit, et q possessione hmōi spoliatus extiterit. c. cōsultationibus, et quod ibi glo. et doc. de offi. dele ga. de quorum primo, vt predixi, non est ali-
8 quid sufficienter probatum, ergo nec de secūdo, † q spoliatio, vt pote priuatio quedā, presupponit possessionem vt habitum. l. manumissiones. ff. de iusti. et iu. et l. fi. in prin. et qd ibi glo. ff. si certū petat. et l. decem. ff. de verb. obliga.

Preterea prefata vniuersitas egit et agit tanq̄ pretendens se fuisse spoliatam per dictum nobilez Aymonē, de cuius solutione nullus efficaciter, vt predixi, deposuit. Quo fit vt male et inepte egerit et agat eadē vniuersitas, etiā si ꝓbaretur eā fuisse in possessiōe, seu quasi, leuādi, et exigendi vintenū, de quo supra. seu partē illius a dicto quōdā nobili Joāne: eo presertim q aliqui pretensi testes parte eiusdem vniuersitatis leguntur deposuisse et dixisse, q idem Joannes dictū vintenū soluere cōtradixit, et recusauit iam preterierūt quindecim anni vel circa: qd si ita est, eadē vniuersitas desijt esse in dicta possessione, seu quasi, diu ante recusationē factā per Aymonem, vel nomine illius, et per quam pretendit et asserit se fuisse spoliatam.

¶ Argumentum.

¶ Si socer in pignus bona genero tantisper fruenda permittat dum dotem soluerit ad tale tempus, et si non tunc soluerit eidem illa vendat: nec fructus in sortem imputentur, nec venditio est in concessa. U. F.

1 ¶ Uerba narratiua expressa mentionata inter partes contrahentes probant.
2 Uerba enuntiatiua geminata dispositionem inducunt.
3 Exceptio non numerate pecunie infra quod tempus opponi debet.
4 Calculo standum, nisi error obstet.
5 Matrimonij onera multa sunt.
6 Fructus diuino subijciuntur iudicio.
7 Moderator rei sue adeo quilibet est, vt possit abuti.
8 Pactum legis commissorie in pignoribus quando reprobetur. et numero. 10.
9 Uendere et promittere de vendendo differunt.
11 Juramentum excludit maiorem vigintiquinq annis a beneficio legis secunde. C. de rescin. ven.

¶ De pact. pigno. Consi. cxxxiiij.

Ponitur in facto qd cū nobilis quondam vir Ysnardus pictauini, habitator Tarasconis teneret et deberet nobili quondam viro Roberto crispini genero suo, etiaꝫ habitatori Tarasconis summam mille florenorum monete currentis in tarascone, ex causa reste dotis ipsi nobili roberto per ipsum nobilē Ysnardum constitute, pro et nomine nobilis Simonete ipsius Ysnardi filie naturalis et legitime ab vna parte. et ab alia parte, summam quingentorum sexagintaduorum florenorum eiusdem monete, tam ratione mutui per ipsum nobilem

lem Robertum dicto Ysnardo facti, quam finalium compoti, conclusionis, & concordie inter eosdem Ysnardum & Robertum factarum, de & super ac etiam pro omnibus vniuersis & singulis pecuniarum summis quātitatibus in, de, & pro quibus ipsi Ysnardus & Robertus, vnus videlicet alteri, & econtra, tenebatur & teneri poterat conuentione siue instrumentis, notis, apodexis, aut alijs scripturis publicis, seu priuatis, aut alias quoquomodo, ac quibusuis iure, ratione, occasione, titu. seu causa, vsq; in annum domini Millesimum. cccclvi. & diem vicesimam tertiam mensis Aprilis. Idē nobilis Ysnardus gratis, spōte & ex eius certa sciētia, anno, mense & die predictis pro summis predictis mille quingentorum septuagintaduorum florenorum tradidit & assignauit dicto nobili Roberto presenti & stipulanti pro se & suis heredibus, in pignore ac nomine & loco pignoris, seu gagerie oppida seu loca Māsi albi, & turris, de Cauilhaco ipsius nobilis Ysnardi, sita inter territoria dicte ville Tarasconis, & sancti Remigij, cū eorum iurisdictionibus, territorijs, districtibus, & alijs instrumento super his confecto latius mentionatis, tenenda per ipsum robertum & suos, ad suam, & suorum omnimodam vtilitatē, & absq; eo q fructus per eum, vel suos percipiendi & habēdi quoquomodo in sortem modo aliquo computarentur, quinimo pro oneribus matrimonij dictorum Roberti & Symonete per eundem Robertum melius supportandis, & dotis interesse euitandis, & hoc vsque ad integralem solutionem dictorum mille quingentorum & sexagintaduorum florenorum: quam satisfactionem voluit idem Ysnardus se facere teneri & debere illinc ad tres annos completos & reuolutos, alias ipsis tribus annis resolutis dicto Roberto venditionem puram facere de oppidis, seu locis prementionatis pro pretio dictorum mille quingentorum & sexagintaduorum florenorum, francorum dicto Ysnardo a solutione laudimij & trezeni. ¶ Deinde vero anno domini Millesimo. cccclix. & die. xix. mensis Iulij, & sic reuolutis dictis tribus annis, prefatus nobilis Ysnardus non coactus, non deceptus, sed gratis spōte & eius certa scientia & spōtanea voluntate, per se & suos heredes, in obseruantiam & executionem predictorum vendidit, & insolutum dedit, & tradidit dicto nobili Roberto presenti, stipulanti, & ementi pro se & suis heredibus Mansum, & Turrim, de quibus supra, cum suis pertinentijs, & iuribus, & alijs in instrumento de & super venditione, & in solutum datiōe huiusmodi confecto plenius mentionatis, quadam vinea excepta, pro pretio & nomine pretij dictorum mille quingentorum. lxij. florenorū. Uerum si Mansus, Turris & alia predicta plus tunc valerent pretio supra dicto, aut extunc in antea illa plus valere contingeret, idem nobilis Ysnardus per se & suos illud totum plus valēs quodcunq; esset, aut quātūcūq; postea extitisset, etiam si esset vel postea extitisset duplum, triplum, quadruplum, aut amplius, dedit & donauit dicto nobili Roberto donatione pura, mera, simplici & irreuocabili, que fit & fieri dicitur inter viuos: iurauit etiam venditionē & in solutum dationem huiusmodi tenere, attendere, & inuiolabiliter obseruare, & non contrauenire &c. sub cuius iuramenti virtute renuntiauit dictis iuribus, & inter alia iuri dicenti venditionem & in solutum dationē, in qua interuenit deceptio vltra dimidium iusti pretij debere rescindi, aut agi posse ad supplementum iusti pretij. Ex quo casu satis prolixo oriuntur dubia sequentia. ¶ Primum an, quo ad summam predictam quingentorum & sexagintaduorum florenorum, pretendi possit eam non fuisse debitam per dictum quondam nobilem Ysnardum ipsi nobili Roberto. supposito q de ea non constet, nisi per narrationē de illa factam in predictis instrumentis. ¶ Secundū, an pactū factū tpe pignorationis, de qua supra, scilicet q fructus percipiēdi per dictum nobilem Robertum, vel suos ex Manso, turri, et alijs predictis non deberent in sortem imputari, sed cederent pro supportatione onerum matrimonij dictorum nobilium Roberti & simonete, valuerit & valeat. ¶ Tertium, an venditio, & in solutum datio postea facte de Manso, turri, & alijs predictis de iure valuerint & valeant. ¶ Quartum, an illa possit rescindi ex capite lesionis, supposito q in illis idē nobilis Ysnardus deceptus extitisset vltra dimidiam iusti pretij.

Uiso casu predicto & dubijs ex

eo elicitis, dico & respondeo ad quesita huiusmodi prout infra. Et primo ad primum, q cum de dictis quingentis & sexagintaduobus florenis, & ex quibus causis deberentur fuerit narratiue
1 vel enuntiatiue facta expressa mentio, † huiusmodi verba narratiua inter partes contrahentes probant. l. optimam, & quod ibi Iaco. Butri. & docto. C. de contrahen. & committen. stipula. & qd not. Inno. in. c. cum in iure, de offi. delega. quod etiā voluit pet. de ancha. consilio. clxxix. exordiente, Prima facie videtur dicendum &c. Minus enim indignum esse indicamus, vt quod sua quisq; voce dilucide protestatus est, id in eundem casum infirmare, testimonioq; proprio resistere. l. generaliter, in fi. C. de non numer. pecunia, & c. per tuas, de proba. Quod presertim procedere debet in hoc casu, in quo non solum facta est narratio huiusmodi tempore dicte facte pignorationis, & sic semel: sed etiam tempore fa-
2 cte venditionis de Manso, turri, & alijs predictis: † que reiteratio seu verba enuntiatiua, quia fuerunt geminata induxerunt dispositionem, vt apparet ex his que no. Bar. Io. de pla. & docto. in l. cum scimus. C. de agrico. & censi. lib. xj. Roma. cōsi. cccc. exordiē. In casu proposite consultationis &c. & in. l. gerit. ff. de acqui. here. & Iason de may. in. §. in personam, col. xj. institu. de actio. & in l. j. col. mihi. vi. ver. vnde verba enuntiatiua &c. C. de sacrosan. eccle. & quod voluit Panormi. in. c. si cautio, de fide instrumento. et in repeti. c. p tuas, col. ix. de arbi. Paul. de castro in. l. ex hac scriptura. ff. de dona.

Nec opponat aliquis q licet per

huiuscemodi verba enuntiatiua, seu narratiua censeri debeat idē quondam nobilis Ysnardus fuisse confessus se teneri eidem nobili Robertō in dicta summa quingentorum et. lxij. florenorum: potuerit nihilomin⁹ ipe nobilis Ysnardus, saltē quo ad mutuū
3 opponere exceptionem non numerate pecunie. Quoniam respōdeo q hoc non obstat. Tum quia lapsum est biennium a tempore confessionis huiusmodi, infra quod opponi debuisset. l. in contractibus, in prin. C. de non numera. pecu. Tum & quia post primam confessionem, quam fecisse censetur dictus nobilis Ysnardus tempore facte pignorationis de predictis, vt predixi, fecit postea aliam ex internallo duorum annorum, & fere trium mensiū non igitur postea potuit opponere dictam exceptionem. l. cum fidem, & quod ibi doc. C. de non numera. pecu. & quēadmodum non potuit ipse nobilis Ysnardus de ea opponere, ita nec potest eius heres, cum censeatur eadem persona. auth. de iureiuran. a moriē. presti. colla. v. Etiam nec opponat aliquis & dicat. q verba narratiua, de quibus supra, & confessio per ea facta, quatenus confessio huiusmodi concernit id, quod deberi dicebatur ratione & ex causa finalium compoti, conclusionis, & cōcordie factarū inter ipsos quondam nobiles Ysnardum & Rubertū, nō valuerit, quasi nuda ab insertione cause. l. nuda ratio, secundum lecturam glo. ff. de dona. Quoniam respondeo q imo valuit, vtpote habens causam annexam, per id quod voluit Sali. in. l. j. col. ij. versi. sed iuxta predicta quero &c. C. de confes. pro quo allegat. l. publia, ver. item ex ratione patris. ff. de depo. & l. cum seruus. ff. de conditio. & demonst. & idem voluit Io. Pet. ferra. in sua practica, ti. for. libel. ad compellē. serua. transac. super verbo, discussis rationibus. & idē fuit de mente Fran. de Are. in. l. triticum. col. ij. post medium, versi. et
4 adde quod diximus. ff. de verbo. obli. † standum est enim calculo, si error non probetur. l. j. C. de erro. calcu.

Ad secundum quesitū dico &

respondeo, q dictum pactum valuit, & q propterea prefati nobiles Federicus & Iulianus non tenentur imputare in sortem dotis predicte fructus per dictum quondam nobilem Robertum perceptos, & leuatos ex Manso, & alijs bonis superius mētionatis, si quos perceperit durante matrimonio, de quo supra: q: nec illos imputare tenebatur idem quondam Robertus, cum suos fecerit propter onera matrimonij, que pro tempore sustinui. c. salubriter, & quod ibi Inno. Hosti. Io. an. Panor. & Io. de ana. de vsur. Bar. & Ioan. de Imo. in. l. in insulam. §. vsuras. ff. solu. matrimonio. Ange. are. & doc. in. §. fuerant, instit. de actio. & Hostiē. in summa, titu. de vsur. §. an aliquo casu, versi. sexto quādo socer. &c. de vsuris. Et istud non habet dubium: nisi forte quis dixerit, q Mansus, turris, & alia predicta non solum fuerunt obligata, & pignori data pro dictis mille florenis, sed & pro dictis quingētis sexaginta & duobus florenis: quo fit vt fructus ex dictis rebus percepti, quatenus concernunt summam predictam quingentorum & sexagintaduorum florenorum, debuerint & debeant hanc summam de iure diminuere. l. j. & ij. C. de pignor. actio. & c. j. cum suis simili. de vsur. sed istud non obstat, quia licet bona predicta obligata & pignori data extiterint pro dictis summis mille florenorum ex vna parte, ac quingentorum & lxij. florenorum ex alia: nō est tñ dictū q pretextu retardationis solutionis summarū hmōi idē Robertus faceret fructus suos, sz pretextu supportationis
5 onerū matrimonij de quo supra, † hmōi aūt onera multa sunt. no. glo. in. l. pro oneribus. C. de iure do. & ad que plerunq; non sufficiunt fructus dotis, vel qui percipiūtur ex re pignori data. dicto c. salubriter. & no. Hostien. in dicto. §. an aliquo casu, versic. sexto quando socer &c. vbi etiam dicit quod vbi dos est, ibi & onera matrimonij. dicta. l. pro oneribus. C. de iure do. nec videtur hic fuisse excessus, si pp̄ter retardatam solutionem mille florenorū, qui debebantur pro resta dotis, & pro oneribus dicti matrimonij interim supportandis, conuētum extiterit quod idē Robertus nō

teneretur imputare in sortem dotis fructus interim percipiendos, qui vno anno alium supportante non ascendunt ad triginta
6 ta florenos.† Illi enim, vt dicit Jo. and. ⁊ post eum alij doctores in. d. c. salubriter. subijciuntur diuino iudicio: et ideo aliquando percipiuntur plures, aliquando pauciores, aliquando nulli, vt etiam videmus per experientiam.

Ad tertium dico ⁊ respondeo

venditionem, de qua supra, seu in solutum dationem, que vicem venditionis obtinet. l. si predium. C. de euictio. valuisse, ⁊ de iure valere: est enim quilibet moderator rei sue. l. in re mādata. C. mā da. l. dudum. C. de contrahen. emptione ⁊ venditio. l. generaliter. §. fina. ⁊ l. hac edictali. §. fina. C. de secundis nuptijs. l. paula. C. de his quib. vt indig. ⁊ c. de his. in fi. de sepul. not. Hostien. in summa, titu. de constitu. §. quando constitutio. versicul. si tangit ius
7 meum.† ⁊ est adeo quis rei sue moderator ⁊ arbiter, vt etiam possit re huiusmodi abuti. l. sed si lege. §. consuluit. ff. de petitio. here. not. Jaco. rebuf. in. l. j. C. de fun. patrimo. lib. xj. Nec opponat aliquis aduersus venditionem, seu in solutum dationem huiusmo
8 di, q̄ illa non valuerit, † quasi in ea interuenerit pactū legis cōmissorie. vel quasi per pactuz huiusmodi facta extiterit, quod est in pignoribus reprobatum. l. fi. per totum titulum. C. de pac. pigno. ⁊ c. significante. ⁊ quod ibi gloss. ⁊ doctores. de pigno. de quo Bar. ⁊ doctores in. l. calipodius. alias incipit quamuis. ff. de solu. et doc. in. l. quoniam. C. de pact. pigno. sed istud non obstat. Tum quia hic non fuit pactum legis commissorie: non enim, vt apparet ex forma contractus, fuerunt bona, de quibus supra, vendita dicto Roberto, vel sibi data in solutum pro summis, de quibus supra, in casum, in quem dicte summe eidem non soluerentur infra dictos tres annos. Tum ⁊ quia venditio, seu in solutum datio huiusmodi facte sunt ex interuallo dicte pignorationis, vt apparet ex casus narratione: quo casu non est improbatum pactum legis commissorie in pignoribus. l. ij. secundum vnam lecturam. C. de pac. pig. not. doctores in. d. c. significante. de pigno. Nec iterum opponat aliquis, q̄ tempore facte pignorationis, de qua supra, conuētum extiterit, q̄ lapsis predictis tribus annis dictus nobilis Ysnardus teneretur ⁊ deberet facere ipsi nobili Roberto de bonis predictis puram venditionem pro pretio dictorum mille quingentorum ⁊ sexagintaduorum florenorum, eidem Ysnardo Frācorum de laudimio ⁊ trezeno: quoniam respondeo q̄d istud non obstat, non enim propter hoc cēsetur tempore facte pi
9 gnorationis vendidisse: † quia aliud est facere promissionem de vendendo, aliud est vendere: sicut aliud est promittere donare, aliud est donare. l. in bone fidei. versi. si tamen, ⁊ quod ibi glos. ff. de eo quod certo loco. not. Jaco. Butr. ⁊ post eum Ange. in. l. j. C. de pact. pigno. Angelus consilio. clxxvi. exordiente, Ex forma ⁊ serie dictorū instrumētorū. Alleand. de Jmo. in. l. iulianus. §. offerri, col. ij. ff. de actio. emp. quod etiam voluit Fran. de Are. consil. xxviij. exordiēte, Diligenter animaduersis ⁊c. col. j. versi. j. q̄r ⁊c. post Bar. in. l. singularia. ff. si certū peta. Joan. fa. in. §. alie. versi. quid ergo si quis dicit ⁊c. insti. de dona. ⁊ alij in alijs locis. Nō tamen contendo super validitate vel inualiditate eiusdem pacti, q̄r nihil ad rem: sed dico q̄ illo pacto non obstante valuit venditio q̄ quidē facta fuit nō tempore illius, sed post per tres annos, ⁊ fere tres menses: eo presertim, quia illa iurata est, ⁊ iuramento firmata. ⁊ q̄ seruari potuit sine interitu salutis eterne: ergo seruari debet, per ea que ponunt docto. in. c. cum contingat. de iureiur. c. q̄uis pactum, de pac. in. vj. ⁊ auth. sacramēta puberū. C. si aduer.
10 vendi.† que secundum aliquos, procederent etiaz in pacto legis commissorie in pignoribus apposito. vt voluit Bar. in. l. seius et augerius. ff. ad leg. fal. ⁊ Bal. in. d. l. j. C. de pac. pigno. post Frederi. de senis in suis consilijs. verum quia Barto. ⁊ Bald. videtur alibi aliter sensisse, ego super hac ratione non insisto, quia etiam non est opus.

11 † Ad quartum dico ⁊ respon-

deo, quod non. Tum q̄r ipse iurauit, iuramentum vero excludit maiorem vigintiquinq̄ annis cuiusmodi puto tūc fuisse dictum nobilē Ysnardū, a beneficio dicte. l. ij. C. de rescin. vendi. vt no. gl, ⁊ doct. cōmuniter in. d. l. ij. glo. ⁊ doct. in. d. c. cum causa, de emptione ⁊ venditione. Tū ⁊ quia idem nobilis Ysnardus expresse renuntiauit remedio. d. l. quod facere potuit. l. si quis in conscribendo, cum suis simili. C. de pac. Tum ⁊ quia ipse nobilis Ysnardus non solum vendidit: sed etiam, si plus valerent res predicte dicto pretio mille quingentorū ⁊ lxij. florenorum, etiam si in duplo, triplo, aut quadruplo ⁊c. illud plus quantūcūq̄ esset dedit ⁊ donauit dicto nobili Roberto. tunc presenti, stipulanti solēniter, ⁊ recipienti pro se ⁊ suis, per quod etiam fuit exclusus idem nobilis Ysnardus a remedio. d. l. ij. vt voluit ibi Bal. in ver. septimo quero quid si in contractu ⁊c. Bart. ⁊ moderni in. l. si quis cū alter. ff. de verbo. obliga. ⁊ Angel. are. in. §. actionum, institu. de actio. ⁊ ita mihi videtur sub correctione ⁊c.

Argumentum.

Donatio a patre filie nupture facta omnino valet, maxime si cum iuramento ⁊ retento vsufructu fiat. V. F.

1 Donatio facta per patrem filio in potestate propter iuramentum fit valida.
2 Donate rei dominium ⁊ possessio transferuntur per retentionez vsufructus,
3 Actio absenti fauore liberalitatē exercentis quo casu queratur.
4 Verbum perueniat quod verbum sit.
5 Tantum est dicere trades post tuam mortem, sicut heredes tui tradent.
6 Verba sic debent intelligi vt res potius valeat q̄ pereat.
7 Donatio propter nuptias fieri potest, etiam post contractū matrimonium.
8 Donatio propter nuptias a quo fiat, ⁊ propter quos effectus.
9 Maritus in donatione propter nuptias percipit fructus, dominio penes vxorem remanente.

De dona. ante nupt. Consi. cxxxv.

Christi nomine inuocato. Viso casu mihi exhibito parte honorabilis viri magistri Joannis bonifilij, ⁊ dubijs ex casu huiusmodi elicitis, vna cum instrumento publico pro verificatione dicti casus exhibito, dico et respondeo breuiter ⁊ succincte ad predicta dubia prout infra. Premittens pro faciliore solutione dubiorum huiusmodi, q̄ donatio, quam fecisse dicitur prouidus vir Giraudus oyoni honeste quondam mulieri Mabilie eius filie naturali ⁊ legitime, ⁊ tūc sponse future venerabilis ⁊ circunspecti viri domini Antonij de coderio in legibus baccalarij, fuit de iure valida ⁊ efficax, videlicet cum eadem Mabilia in ipsius Giraudi sui patris patria po
1 testate existeret, † ⁊ hoc contingit propter iuramentum per ipm patrem prestituz, vt voluit Bal. in. l. fi. ⁊ quod ibi Alex. de Jmo. in addi. C. de vsuca. pro dona. ⁊ idem Bal. in repeti. l. ij. ff. de iureiuran. ⁊ Alexan. in. l. si donatione. C. de colla. ⁊ in consil. clvij. exordiente, Viso instrumento donationis ⁊c. col. vlti. in secūdo vol. ⁊ consilio. xx. exordiēte pōderatis his que in themate narrant ⁊c. col. j. in tertio volumine. ⁊ idez consuluit Bal. cōsilio mihi. cccl xv. exordiente, Premittendum est ad euidentiam quod donatio facta filio in potestate ⁊c. vbi allegat multas ⁊ elegantes rationes. idem etiaz consuluit Ambro. de vina. in quodā suo consilio exordiente, Pridem contractum fuit matrimonium per verba de futuro ⁊c. vbi etiam in versi. tertio aduertendum est q̄ iuramentū ⁊c. refert q̄ idem voluit Guliel. de monte lauduno in clemen. romani, de iureiuran. Bart. Aul. ⁊ Cato. in. l. si quis pro eo. ff. de fideius. ⁊ idem dicit videri tenendum Fran. de are. cōsi. lxxvij. exordiente, Et ratio scribendi recte ⁊c. ver. circa tertiū. Pro hoc possent allegari ⁊ induci multe ⁊ valide rationes allegate ⁊ inducte per doc. vbi supra, ⁊ in alijs locis: sed q̄r hoc non videtur necessarium, ego non insisto, eo presertim q̄r ista videtur esse hodie communis sententia tam scribentium in iure, q̄ etiam consulentium q̄uis Pau. de ca. senserit contrariū cōsi. mihi. cv. exordiēte, Circa bona que fuerunt dn̄i Alberti ⁊c. cuius motiuis ⁊ rationibus optime respondet Alexan. de imo. in. d. l. si donatione. C. de colla. Et q̄r idē quodā Giraudus nō solū donauit domū, de qua in casu
2 prefate Mabilie eius filie, † sed etiā sibi reseruauit vsumfructū ad vitā suā ipsius donatoris, fuit translatum dominiū, ⁊ etiaz possessio in ipsam Mabiliam, q̄r hec transferuntur per retentionem vsufructus. l. quisquis, ⁊ quod ibi Sali. ⁊. l. si quis argentum. §. sz si quidem. C. de dona. quod etiā voluit Pau. de cast. consil. mihi xj. exordiente, In casu presenti visis omnibus ⁊c.

Quibus premissis dico ⁊ re-

spōdeo ad primū questitū, q̄ donatio, de qua ibi, nūc sibi locū vēdicat in personā dicti dn̄i de Coderio, ⁊ q̄ domus est sibi restituēda l. quoties, ⁊ quod ibi doc. C. de dona. que sub mō. vbi videt̄ de hoc esse casus: q̄uis enim non appareat ex contextu instrumēti mihi exhibiti q̄ dictus do. de Coderio presens extiterit: hoc tamē nō
3 videtur obesse, † quia iste casus, in quo fauore liberalitatem exercentis queritur actio absenti, per dictam. l. quoties. Nec etiā obstat q̄ nō videatur in pacto, de quo ibi, appositum verbū obligatiuū dicte Mabilie prime donatarie: nō enim dicit̄ ibi, q̄ ipsa teneretur vel reddere vel tradere hāc domū post mortē ipsi dn̄o de Coderio,

4 Coderio vel quid simile.† Quã respódeo q ibi positum est verbũ perueniat, quod vt dicit Bar. & post eum alij doc. in l. centurio. ff. de vulg. & pup. Alexan. de imo. & alij in l. precibus. C. de impube. & alijs substi. & in l. heredes mei. §. cum ita. ff. ad trebel. & Bal. in l. fi. C. de sacrosan. eccle. est verbum commune ad directaʒ & obliquã substitutionem: potest igitur hic accipi oblique, vt sit sensus, qđ idem do. de Coderio dictam domum haberet post mortem Mabilie per manus suorum heredũ, hoc est, q heredes ipsi teneren
5 tur illam expedire & tradere ipsi do. de Coderio,† qr tantum est dicere dabis vel trades talem rem post tuam mortem, ac si dicere tur, heredes tui dabunt vel tradẽt, per id quod not. glos. in l. j. C. vt actio. ab here. & contra here. incipi. & est melius q verbũ perue niat positum in dicto instrumento accipiatur oblique, vt predixi q̃ directe: qr forte pacisci non poterat, q mortua prefata Mabilia domus, de qua in casu, seu illius dñium ipso facto trãsiret in dictũ de Coderio, & quod ipse sua manu illã accipere posset, & au ferri heredi Mabilie possessori, vel etiam ab eo vel alio vendica ret, vt videť probari in d. l. quoties. quod voluit Fran. de are. in l. qui absenti. §. si quis col. iiij. ff. de acquiren. possessio. pacisci autem potuit vt ipsa Mabilia post eius mortem, & sic q heres ipsi⁹ Mabilie, domum predictam traderet & expediret ipsi domi. de Coderio, & sic per pactũ potuit ipsi de Coderio queri actio per sonalis, per quam mortua Mablia idem do. de Coderio experi
6 ri posset cõtra suos heredes. d. l. quoties.† debet ergo accipi ver bum perueniat non directe, sed oblique, vt sic res potius valeat q̃ pereat. l. quoties. ff. de re. dubi. & l. quoties. cum suis simili. & qđ vtrobiq no. ff. de verb. oblig.

7 †**Ad secundum quesitum dico** & respódeo q, q̃uis donatio ꝑpter nuptias fieri posset etiã post matrimonium contractum. l. penul. C. de donatio. propter nupt. & §. est & aliud. ver. sed primus quidem &c. insti. de dona. donatio tamen, quam fecisse dicitur dictus quondam Giraudus prefate Mabilie eius filie, nõ fuit donatio propter nuptias, ea videlicet
8 que fieri solet vxori,† quia illa fit a marito vel a parte mariti, & fit propter conseruationem dotis, & propter alios effectus de quib⁹ per Panormitanum post Abbatem anti. & Joannem andr. in c. fina. colũ. penultima. de donationibus inter virum & vxorem: de quo etiam aliqui not. Panor. in c. peruenit. col. fina. de emptio. & venditio. hec autem non est facta a marito, vel eius parte, non est etiam facta pro conseruatione dotis prefate Mabilie, non puto etiam quod si viuente eadẽ Mabilia dictus Giraudus donator & vsufructuari⁹ dicte domus vita functus extitisset fruct⁹ ipsi⁹ dom⁹ seu pẽsio illius pertinere debuisset ipsi do. de Coderio: sed ipsi Mabilie quod tamen nõ fit in rebus donatis donatione pro
9 pter nuptias vxori a viro vel parte viri,† quia licet dominium rerum huiusmodi penes vxorem existat, vir tamen fructus per cipit pro quo allegasse sufficiat no. per Panor. in c. fi. & c. perue nit. superius allegatis. Possent & alia multa super hoc dici, sed nec oportet: nec expedit: premissa dixerim sub correctione.

¶ Argumentum.

¶ Ager a flumine inter veterem & nouum alueum pretermissus eius est, cuius erat: antiquus vero alueus eorum, quorum vtrin que predijs inheret, pro latitudine cuiuscunq fundi que prope ripam sit. V. F.

1 ¶ Ager intermedius remanens inter duos alueos antiquum & nouum, cui remaneat.
2 Alueus fluminis antiquus relictus cui acquiratur.

¶ De alluuionib. Consi. cxxxvj.

Ponitur in facto quod hospitale Hierosolymitanum loci Ricobelli, ac venerabiles & religiosi viri domini illius preceptores qui fuerũt ꝓ tẽpore noĩe eiusdẽ hospitalis habue runt ab antiquissimis temporib⁹ predia rustica coherẽtia cuidã pereñi, seu perpetuo flumini, qui vulgo dicitur droma, qđ a cer to tempore citra idem flumen derelicto antiquo & priori alueo, simul & eodem contextu fecit alium alueum, derelicto grandi spatio seu agro inter alueum antiquum derelictum, & alueum quem nouiter fecit.

Quesitum est an alueus antiquus derelictus, et ager intermedius, qui, vt predixi, remanet inter dictos duos alueos, acquisitus extiterit predicto hospitali secundum latitudinem dictorum suorum prediorum, que ante aluei mutationem dicto flumini coherebat. Ad quod respondeo breuiter & succincte, sub correctione cuiuslibet domini meli⁹ sen
1 tientis, in primis † q ille ager intermedius remanẽs inter duos alueos antiquũ videlicet & nouũ remanet illi⁹ cuius erat prius. l. adeo. §. insula. versi. q si ex vno latere, & l. ergo. §. tribus modis in principio, iuncto versicu. primo autem illo modo. ff. de acquir. re. domi. quod etiam videtur fuisse de mente Bartol. in tractatu
2 de alueo, super verbo, prior.† Quo vero ad alueum antiquũ de relictũ dico q ille effectus est eorum, qui ab vtroq latere predia possidebant. dicta. l. adeo. §. quod si toto, & dicta. l. ergo. §. tribus modis, versicu. altero, iũcto ver. duobus &c. & §. insula. versicu. q si naturali alueo &c. institu. de rerum diuisione, not. in dicto tra ctatu de alueo, super versi. si vero alueus &c. & effectus est, alueus huiusmodi eorum, qui prope eum predia possidebant pro modo latitudinis cuiuslibet predij, que latitudo prope ripam erat, ita q si multi habebunt predia ab vno latere, magis habebit ille de media parte aluei ab illo latere existente, cuius predij latitudo maior est prope ripaʒ, q̃ ille cuius predij latitudo est minor pro pe ripam, & ita dicendum est de his, qui ab alio latere possidebãt dicto. §. q si toto, & versicu. q si naturali, superius allegato. Se cundũ igitur latitudineʒ prediorum predicti hospitalis, que est prope dictũ alueũ antiquũ, ipsi hospitali facta est acquisitio eius dem aluei a parte dictorum prediorum, & vsq ad medium aluei.

¶ Argumentum.

¶ Predia pupilli in eius damnum tutor alienare nõ potest, pre sertim in prouincie presidem alienas hereditates conuertere so litum. V. F.

1 ¶ Petitore suam intentionem plene probante defensor con demnandus.
2 Tutor de bonis pupilli alienare & vẽdere quando prohibeatur.
3 Difficilis probatio a cõiter accidentibus probationẽ per conie cturas, seu per ꝓbationes, que alias essent imperfecte, admittit.
4 Senatorum curia insignis iudicare potest, & forte debet, secun dum conscientiam.
5 Presens status concordans cum origine rei facit presumere in preteritum.
6 Reus in exceptionibus actor efficitur quo ad onus probandi.
7 Ratificans ratificati notitiam habere debet.

¶ De pred. & alijs reb. mino. Consil. cxxxvij.

Viso processu cause agitate per & inter nobilem quondam virum Rey nerium de Vro, dominũ sancti Maurici sup plicantẽ ex vna parte, & nobilem Henricũ gruel li dominum Laborelli heredem vniuersalẽ spe ctabilis quõdam viri dñi Petri Gruelli supplicatum ex alia, di co & respondeo, sub correctione cuiuslibet domini melius sentiẽ tis, sententiã debuisse & debere ꝓferri pro dicto nobili Reynerio seu nobili & generoso viro Vmberto de Vro eius filio natura li & legitimo ac vniuersali herede insolidum & vnico, & contra di ctum nobilẽ Henricũ Gruelli heredẽ dicti quondaʒ do. Petri: qñ vt apparet ex actis cause huius, intentio dictorum nobilium Reynerij & Vmberti fuit & est sufficienter & legitime iustificata & probata. & primo quidẽ probatum est, q nobilis quondã vir Lu douicus de petra in bonis, rebus, & iuribus parte dicti quondaʒ nobilis Reynerij in hac causa petitis, & pro quibus idẽ Reyne rius, & post eum dictus nobilis Vmbertus egerũt, & agit, sibi he redẽ vniuersalẽ instituit nobilẽ Algontũ de petra eius filiũ natu ralẽ & legitimũ, & hoc per publicũ instrumentũ sumptũ & receptũ anno dñi. M. cccc. xxxiiij. & de mense Septẽbris, insertuʒ fol. 68. Probatur etiã testamentũ olim conditũ per nobilẽ quondã vi rum Antoniũ de petra, filiũ dicti Algonti de petra, & q in eo he redes vniuersales instituerit & nominauerit dictũ nobilẽ Rey neriũ de Vro, & nobilẽ desideriũ de petra, & hoc per instrumentũ publicũ sumptum & receptũ Anno domini Millesimo. cccclxxx. & de mense Aprilis, in hac causa productum, & insertum. fol. 101
¶ Preterea diuisiones parte dicti quondam nobilis Reynerij proposite et deducte in vicesimoprimo. xxij. et. xxiij. articulis schedule exordientis, Pro declaratione &c. parte dicti nobilis Reynerij in hac causa productis iustificantur, et probantur per aliud publicum instrumentum sumptum & receptum Anno do mini Millesimo. cccclxxxiiij. & die secũda mensis Augusti etiam productum in hac causa, & insertum folio. 88. reliqua vero par te eiusdem Reynerij proposita et deducta, tam in supplicatione parte eius oblata & ꝓducta in hac causa, q̃ in dicta schedula, seu articulis illius declaratorijs exordientibus, Pro declaratione

supplicationis &c. fuerunt & sunt sufficienter iustificata et proba-
ta per depositiones testium parte dicti nobilis Reynerij in hac
1 causa productorum. † Quo fit, vt cum ex aduerso nihil validũ sal
tem quod probatum appareat propositum extiterit, sequi debue
rit & debeat sententia condemnatoria contra dictum Henricum.
l. negantes. in fine. C. de actioni. & obliga. & C. sicuti. de probationi.

Cui non obstat quedam pretẽ
sa venditio facta (vt ex aduerso pretenditur) dicto quondam do
mino Petro gruelli tunc presidẽti huius insignis curie, per no-
bilem quondam virum Vincentium de petra, eiusdem Antonij
tutorem. Tum quia tempore facte dicte pretẽse vẽditionis idez
quondã nobilis Anto. erat minor quatuordecim annis, vt appa
ret per depositiones testiũ parte dicti Reynerij in hac causa pro
ductorũ, & deponentium super tertio articulo schedule exordien
tis, Replicãdo aduersus, inserte. fol. 27. & sic erat impubes. Quo
fit vt idem quondam nobilis Vincentius eiusdẽ Antonij de pe-
tra tutor, vt apparet per ea que deponunt multi testes super de-
cimotertio, decimoquarto, & xv. articulis schedule exordientis,
Pro declaratione supplicationis &c. nõ debuerit nec de iure po-
tuerit bona eiusdez Antonij eius pupilli in pcessu cause huius
pleni⁹ declarata & expresse vẽdere, vel alias alienare, & trãsferre
2 in dictũ dñs psidentẽ: † presertim nulla subsistẽte cã rõnabili & iu
ris solẽnitate nõ seruata, pro quo allegasse sufficiat. l. non est vo-
bis. & l. prediorũ, cũ suis simili. C. de predi. mino. Tum & quia pre
fatus quondã do. Pe. tẽpore facte vẽditionis, & ante tẽpus erat
presidẽs, & qui per impressionẽ ad contractus huiusmodi, & alios
cõpellere consueuerat, vt apparet ex his que deponũt testes par
te dicti nobilis Reynerij examinati & auditi sup quinto articulo
dicte schedule. Replicãdo aduersus &c. & qui p impressionẽ hmõi
seu minas eundẽ quondã nobilẽ Vincentiũ, vt deponũt aliqui te
stes, ad sibi vẽdẽdũ bona & iura predicta induxit pariter & cõpu-
lit, & qui per impressionẽ hmõi hoc fecisse presumit attẽtis his de
quibus deponũt dicti testes super quinto articulo, p ea que not.
Bart. in l. de pupillo. §. si quis ipsi pretori, versi. octauo quero, et
3 qd ibi per doctores. ff. de no. oper. nuntia. † vbi enim a communi-
ter accidentibus est difficilis probatio, sufficit probatio per con
iecturas, seu per pbationes que alias essent imperfecte, vt secũ-
dum Alexã. colligitur ex no. per Bar. in dicto versiculo octauo
quero &c. pro quo bene facit, ẽm eũ. l. non omnes. §. a barbaris. ff.
de re mili. quã ad hoc allegat Bar. in. l. in illa. in fi. ff. de ver. obli-
ga. & l. aliũ diffinimus. ff. de his qui sunt sui vel alie. iuris. & po-
nit frede. de senis in consilio. cxxix. incipiẽte, Nulli dubiũ &c. & col
ligitur ex no. per gloss. in. c. j. versi. actores. de testibus. in. vj. quã
ibi ad hoc ponderat Gemi. & not. Barto. in. l. si quis ex argenta-
rijs. §. penulti. ff. de eden. & ita nõ obstãt iura, per que pretẽdi pos
set q officiarij perpetui possint contrahere cum subditis, plene
recitata per dominum Gui. pape decisione. cxcv. exordiente, Cõ
siliarij in curia parlamẽti &c. quoniã illa intelliguntur & intelligi
debent, vbi non interuenit impressio, qz tunc nõ procedũt. d. l. pe-
nulti. C. quod met. cau. quod etiam voluit Alexan. de Jmol. in. l.
principalibus. versi. tertio limita, ibi: intellige tñ semper nisi per
impressionẽ &c. ff. si cer. peta. Debẽt igitur res, bona, & iura huius
modi, nõ obstante dicta pretẽsa venditione eidem nobili Amber
to restitui. l. penul. C. qd met. cau. cui, vel dictis quondã nobilib⁹
Antonio de petra, & Reynerio de Vero eius heredi opponi non
potuit de prescriptione: pro eo qz q̃diu vixit idẽ quondaz domi-
nus Petrus, durauit causa metus, quia ipse remansit presidẽs
4 q̃diu vixit, vt nouit & insignis curia, † que potest, & forte dz iudi
care ẽm conscientiam, per ea que voluit Barto. in. l. j. ad fin. C. vt
que desunt aduoca. relata per do. Jaso. in. §. sed iste, charta. viij.
versi. item aduertite q papa, imperator &c. insti. de actio. & domi.
Gui. pape decisione. xxix. exordiente, Jn superiori cõsistorio cu-
rie &c. Dictus etiam quondam nobilis Antonius de petra pre-
decessor dictorum nobiliũ Reynerij & Amberti, fuit longo tẽpo-
re absẽns, & in armatis regijs: & sic pter rẽ publicã, vt deponũt
testes super nono articulo dicte schedule replicãdo aduersus &c.

Preterea etiam non refragan
tur, siue obstãt dicto nobili Amberto proposita & deducta in q-
busdam pretensis propositis exordiẽte, Ad fines & effectus sub-
scriptos &c. ex parte nobilis Gulielmi eschaffini in hac causa p-
ductis: & hoc ea potissime ratione, q & supplicatio, et articuli de-
claratorij parte dicti quondam Reynerij in hac causa oblati fue
rũt producti & oblati contra dictum nobilem Henricum gruelli
heredem dicti quondam nobilis Petri, & in quibus, vel etiaz ci-
tatione parte eiusdem Reynerij ab hac curia obtẽta, nulla est fa
cta mẽtio de dicto Eschaffini: quo fit vt per huiuscemodi articu-
los exordientes, Ad fines &c. productos non quidem per ipsum
Henricũ, aut ipsius nomine, vel pro eo, sed nomine prefati nobi-
lis Gulielmi Eschaffini, etiam si probarentur, non debeat idem
Gruelli releuari, imo potius grauari & onerari: eo maxime quia
in duodecimo articulo dicte schedule, cõtrariãdo &c. ipse Gruel-
li proposuit, & deduxit se. vt heredem dicti quõdam domi. Petri
Gruelli, tenere & possidere res, bona, & iura, de quib⁹ in actis cau
se huius. ar. l. si vnus. §. ante omnia. & quod ibi per doctores. ff. de
pac. iuncta. l. fina. C. de litigio. Tum & alijs rationibus, de quib⁹
infra. Et primo quidem qz non apparet sufficienter de dicta pre
tensa discussione bonorum dicti quondã nobilis Antonij de pe-
tra: etiam nec apparet de pretensa sententia contra eum promul
gata, & si de ea appareret, nõ apparet tamẽ q in processu huiusce
modi pretense discussionis, ipse quondam Antonius, qui nõ so-
lum minor vigintiquinqz annis, sz impubes existebat, fuerit le-
gitime defensus: qd tñ necessariũ erat, alias nõ valuisset, put nec
valuit dicta ptẽsa sententia, si que extitat. l. cũ & minores. C. si ad-
uersus rẽ iudicatã, & idẽ dicendũ est de illis pretẽsis pignoratio-
ne, inquãtibus, & liberatione factis, vt ex aduerso pretẽditur, ad
postulationẽ & instantiã magistrorũ Ludouici nicati, et alziarij
Eugerani tunc pretensorũ firmariorum curie de Burgo: ad quo-
rum impugnationem etiam videtur non modicum facere, quod
vt ponitur in. xv. articulo dicte schedule, ad fines &c. idez nobilis
Vincẽtius tũc tutor eiusdẽ Antonij dicit res bona & iura predi-
cta cõparasse & emisse a dictis Eugerani & Moriti, per quod sa-
tis presumi potest, q ipse cũ eis colluserit, si tñ, & vbi de premis-
sis appareret: ex ista enim pretensa emptione, in qua si de illa ap
pareat, videtur minus probe se gessisse, presumitur in preteritũ.
scilicet quod etiam minus probe se habuerit in defendendis bo-
nis & iuribus eiusdem Antonij, per theoricam quam post Oldr.
ponit Bal. in. l. j. §. si magistratus. ff. de magistra. cõuenien. et qd
no. idem Bald. in. l. ex persona. C. de probatio. & Fran. de arc. cõsi
5 lio. xv. versic. ex his videtur inferenduz &c. † quatenus dicunt, q
quando status presens potest cõcordare cum origine rei ex statu
presenti presumitur in preteritum, pro quo allegat Fran. de arc.
Bal. in dicta. l. ex persona, circa principium: & dicit probari in. l.
liberis. §. fin. ff. de libera. cau. allegat etiam Bald. in dicta. l. j. §. si
magistratus. ff. de magistra. conuenien. & qd no. moder. in. c. cum
ad sedem. de restit. spolia. ad quod facit quod ponit idem Fran.
consilio. clxv. col. antepenul. vers. & premitto pro declaratione &c.

Etiam non obstat, q vlterius
opponitur in dicta schedula, de pretensa venditione bonorum, &
rerum predictarum facta, vt pretẽditur per dictum quondã no-
bilem Vincẽtium dicto domino Gruelli, per rationes superius
allegatas: & eo maxime quia quicquid ibi dicatur, dictus tñ no-
bilis Henricus proposuit in primo & secũdo articulis dicte sche
dule, Cõtrariãdo q dictus Vincẽtius dicta bona vẽdiderat suo
& dicti nobilis Antonij eius nepotis nominibus, & sic nõ fuerant
antea vendita, vel in alium trãslata bona dicti Antonij, bona in-
quã de quibus in dictis supplicatione & articulis exordiẽtibus,
Pro declaratione &c. que siue nomine prefati Vincentij dũtaxat
siue suo & dicti Antonij nominibus vẽdita extiterint, non potuit
tamen eorum dominiũ trãsferri in emptorem, pro eo quia causa
faciende alienationis non subsistebat, & quia non fuit iuris solen
nitas obseruata, vt predixi. Preterea & postremo non obstat qd
opponitur de pretensa ratificatione facta, vt ex aduerso pretẽdi-
tur per quandam pretensam nobilem Catharinã de petra asser-
tam vxorez dicti quõdam nobilis Antonij, & sibi, vt dicitur sub-
stitutam: tũ quia non est probatum, quinimo nec propositum, q
ipsa Catharina eidem Antonio superuixerit, & sic nõ apparet di
ctã pretensam substitutionem sibi locum vendicasse in personam
eiusdem Catharine, qd tamen probandum erat per asserentẽ, qz
6 ei qui dicit &c. † & quia in exceptionibus reus actor efficitur quo
ad onus probandi. l. ij. & l. in exceptionibus. ff. de probatio. Tuz
quia non est probatum, quinimo nec propositum q dicta nobilis
Catharina agnouerit dictum pretensum fideicommissum, et q
illud saltem verbo sibi restitutum extiterit per heredes eiusdem
Antonij, ante cuius restitutionem, saltem verbalem, non trans-
ierunt actiones, siue iura in ipsam Catharinam. l. restituta, cuz
suis simili. ff. ad trebel. de quo doct. in. l. fin. C. de edic. diui adria.
7 tollen. † Tum quia non apparet q tempore dicte pretense trans-
actionis prefata Catharina habuerit notitiam dicti pretensi fi-
deicommissi, que tamen necessaria erat ad validitatem dicte as-
serte ratificationis. l. j. ff. quemadmodum testa. aperi. & l. de his.
cum suis similib. & quod ibi docto. ff. de transactio. de quo Bart.
& alij in. l. qui Rome. §. duo fratres. ff. de verborum obligatio.

¶ Argumentum.

¶ Testator filios filiorum suorum, quos honorauit, onerare fi-
deicommisso potest. V. F.

Dictio

1 ☞ Dictio eisdem in testamẽto posita ad quos referatur, ⁊ nu-
mero.3.5.7.9.
2 Heres testatoris an grauari possit sub conditione, si eius liberi
sine liberis decesserint.
4 Testator grauando filios filiorum, eis relinquere an censeatur.
6 Grauatus intelligi debet qui grauari potuit, non ille qui graua
ri non potuit.
7 Testator liberos liberorum onerare an possit. ⁊ nume.8.
8 Sermonis congruitas seruanda.

¶ De fideicommis. Consil.cxxxviij.

Christi nomine īuocato.
Viso testamento honorabilis quondam viri Vr-
bani Thome, vna cum casu mihi exhibito, et du-
bio ex casu huiusmodi elicito, dico ⁊ respõdeo ad
dubiuꝫ hmõi prout infra. Premittens pro illius
1 faciliore solutione, † ꝙ difficultas in hoc casu insurgit propter il
lã dictionem eisdẽ, positam in versi. ⁊ si forsan vnus, seu aliqui eo
rum ⁊c. si enim dictio huiusmodi referretur ad filios per eundeꝫ
Vrbanum heredes institutos, de quibus verbum facit in princ.
eiusdem versicu. nemini esset dubium, quin pars ⁊ portio bono-
rum prefati Vrbani testatoris, que ad Joannem filium peruene
rat, reddi ⁊ restitui deberet liberis Antonij, ⁊ honorati etiã filio
rum, ⁊ heredũ eiusdem testatoris, detractis de bonis ⁊ portione
hmõi per matrẽ Petri filij eiusdeꝫ Joannis legitima, ⁊ quarta
trebellianica: quia sic cẽseretur ipse Joannes non Petrus eius
filius oneratus de restituendo eius quotam ⁊ portionẽ suis fra-
tribus, si tunc viuerent, alias eorum liberis naturalibus ⁊ legi-
2 timis, † quem certum est potuisse grauari, ⁊ de hoc nullus dubi-
tat, vt apparet per ea que not. Bartol. in. l. centurio, versi. quero
vlterius quid si testator dixerit, si filius meus decesserit sine libe
ris, vel liberi sine liberis ⁊c. ⁊ quod ibi Joan. de Imol. ⁊ alij. ff. de
vulga. ⁊ pupil. Barto. ⁊ Bald. in. l. sed si sic. ff. de lega. iij. Joã. de
Imol. in. c. Raynutius. in materia compendiose, de testa. Bald.
⁊ alij in. l. precibus. C. de impube. ⁊ alijs substitu. ⁊ Lanfran. in re
peti. c. si pater. versi. septimo queritur de questione sepius in fa-
cto cõtingente ⁊c. de testa. in sexto. Et huius dicti ratio est, quia
dictus Joãnes fuit per prefatum testatorem honoratus: potuit
igitur onerari ⁊ grauari sub conditione, si eius liberi sine liberis
3 decederent. † Si vero dicta dictio eisdem, referatur non quidem
ad filios dicti quondam Vrbani, ⁊ per eum heredes institutos:
sed ad liberos dictorum filiorum, de quibus factus est sermo in
dicto versic. ⁊ si forsan: ibi. Et inde dicti liberi decederẽt ⁊c. tunc
remanet difficultas, an substitutio huiusmodi valuerit, hoc est
querere, an nepotes seu felezeni dicti quondam Vrbani testato-
ris grauari potuerint de restituendo bona ⁊ hereditatem eiusdẽ
testatoris suis filijs superstitibus, aut eoruꝫ liberis. Super quo
articulo sunt opiniones. Jac. enim de belloui. prout refert Bar.
in. d. l. centurio. versi. quero vlterius quid si testator ⁊c. dicit talẽ
4 substitutionẽ valere. Et idẽ voluit ibi Bar. motus ea rõne, † qꝛ
testator onerando vel grauando filios filiorum, hoc est eius ne-
potes siue felezenos, cẽsetur eis relinquere. l. deniqꝫ. §. interduꝫ.
ff. de pecu. lega. facit. l. alio. in fi. ff. de alimẽ ⁊ ciba. leg. ꝓ quo etiaꝫ
inducit Barto. l. si ita stipulatio a patrono facta fuerit, in princ.
ff. de ope. liber. ⁊ idem voluit Ang. ars. in. §. extraneo, ver. quid si
non tantũ in filium ⁊c. institu. de pupil. substitu. idem Bar. alibi
scilicet in. d. l. sed ⁊ si sic. ff. de leg. iij. reliquit hoc cogitandũ. Jo-
an. vero de imol. ⁊ docto. communiter in. d. l. centurio ⁊ idẽ Jo-
an. de imol. in. d. c. raynutius, charta penul. col. j. versi. tãgit etiã
Barto. videntur magis cõmuniter tenere cõtrariũ. ⁊ idẽ voluit
Alexã. de imol. consi. mihi. xcj. exordiente, Ponderatis his, de
quibus in themate ⁊c. co. ix. in primo volu. ⁊ cõsi. xxiiij. versi. attẽ
tis his que in themate ⁊c. in tertio volu. ⁊ Bal. in. d. l. ab eo. C. de
fideicõmis. scilicet ꝙ liberi liberorum, quos auus testator nõ ho-
norauit, non possunt per eũ onerari: ⁊ ꝙ non est verum indistin
cte ꝙ eo ipso ꝙ testator aliquẽ grauat siue onerat, ipse cẽseat eun
5 deꝫ honorare. † Expedit igit hic videre ad quos referri debeat
dictio eisdẽ, an veꝫ ad filios ꝑdicti testatoris, vel ad filios dicto
rum filiorũ. Sup quo pria facie vr dicẽdũ, ꝙ illa referri debeat
6 ad filios, nõ ad filios filioꝝ, ꝓ eo † qꝛ illa ꝑsona dꝫ intelligi gra
uata que grauari potuit, non illa que grauari nõ potuit. vt. l. si
seruus. §. qui margaritã. ff. de leg. i. ⁊ l. fi. C. ad trebel. hanc regu-
lam tradit Bar. in. d. l. cẽturio, charta penu. versi. mõ dubitatur
an illud onus ⁊c. ff. de vulg. ⁊ pupil. ⁊ in. l. codicillis, in prin. ff. de
vsufru. lega. ⁊ Bald. in. d. l. ab eo, in fin. C. de fideicommis. ⁊ in. l.
precibꝰ, in vlti. charta. C. de impube. ⁊ alijs substitu. Et hoc fit ⁊
fieri dꝫ vt res potius valeat quã pereat. l. quoties. ff. de reb. du-
bijs, ⁊ l. quoties, cũ suis simili. ff. de verbo. obliga. sed vt predixi
filij dicti quondam Vrbani vtpote per eũ heredes instituti, ⁊ sic
honorati potuerunt ab eodem grauari. Liberis vero horũ filio-
rum nihil videtur relictum, ⁊ sic nõ videtur per testatorem hono
7 rati: ergo nõ poterunt onerari. † Presumendũ est igitur ꝙ testa-
tor onerare voluerit filios, quos onerare poterat, non liberos fi-
liorũ, quos secundũ opinionẽ magis cõmunem onerare nõ pote-
rat, sed huic rationi obstare videtur ꝙ in dicto versi. ⁊ si forsan,
cũ loqueretur de filio seu filijs dixit. Et si forsan vnus seu aliqui
eorũ decederet vel decederent: vbi apparet ꝙ supposito singulari
reddidit verbum singulare: ⁊ supposito plurali verbum plurale.
Propter quod videtur ꝙ, si ipse voluisset dictionẽ eisdẽ referri
ad filios, ipse dixisset eidem ⁊ eisdem sic decedenti vel sic deceden
8 tibꝰ, † vt sic redderet singula singulis, ⁊ seruaret congruitatẽ seu
rectitudinẽ sermonis. l. plautiꝰ. ff. de auro ⁊ arg. leg. facit. l. fi. ff.
ad trebel. eo maxime qꝛ hãc rectitudinẽ optime obseruauit in pri
ma substitutiõe in qua primo decedẽti, vel primo decedẽtibꝰ sine
liberis superstites substituit, vt colligi põt ex illius inspectione.
Et ꝑ hanc rationẽ si nõ desipio, potius puto dictum quondã Vr
banũ voluisse grauare liberos liberorũ: quod tamen, vt predixi,
facere non potuit, vtpote non honoratos. Nisi forte quis dicere
voluerit ꝙ imo fuerunt honorati, pro eo quia in prima substitu-
tione reperiuntur liberi hmõi positi in conditione, ibi. Sine libe
ro vel liberis ex eorum ⁊c. per que verba videtur ipsi liberi vbi su
peressent, substituti filijs testatoris, vt voluit Oldra. ⁊ ibi sequi-
tur Sali. in. l. j. C. de condi. inser. ⁊ vt referunt nonnulli. idem vo
luit ibi Bald. in lectura antiqua: pro hac parte consuluit Pe. de
ancha. consil. lxxiij. exordiente, Contra Philippum faciunt no.
per Bar. ⁊c. idem voluit Roma. in. l. si cum dotem, in princip. et
in. §. si mulier. cum. §. sequen. in fin. ff. solu. matri. ⁊ in consil. xxxij.
exordiente, Visa municipali constitutione ⁊c. pro hac parte con-
suluit Bald. cuius consilium incipit, Petrus heredem suum ⁊c.
motus maxime per. l. lucius, in fi. in verbo, pretulisse liberos sub-
stitutis. ff. de here. insti. idem sequutus est Pau. de cast. in. l. ex fa
cto. §. si quis rogatus. ff. ad trebel. ⁊ Andre. sic. vulgo. Barba. in
sua solenni repe. l. cum acutissimi. C. de fideicom. vbi pro hac par
te multa inducit. Sed hoc non est tutum, quia quicquid dixerint
docto. prefati in locis preallegatis, communis sententia ⁊ scribẽ
tium ⁊ consulentium glos. ⁊ docto. est in contrarium, vt videri po
test in. d. l. lucius. vbi glo. Jaco. de are. Cyn. Rayne. Barto. Fran
ci. tigri. Nicola. de neapo. Bald. Angel. Rapha. cuma. ⁊ Joan.
de imol. tenent hanc contrariam sententiam. Joan. and. in addi.
Specu. titu. de testa. §. j. versi. huic questioni. Barto. in. d. l. centu
rio. ver. quero vlteriꝰ quid si testator, ⁊ alij multi in alijs multis
locis, vt videri potest per alexan. de imol. in. d. l. ex facto. §. ex fa
cto. col. ij. vbi etiam dicit Joan. de imo. hanc esse communem opi
nionem, quam etiam ibi sequuntur Paul. de castr. et Roma. vbi
etiam refert Roma. se alias disputãdo ita tenuisse. Sed forte op
ponetur ꝙ non solum positi fuerunt in conditione liberi in casu
9 de quo queritur, sed etiam fuerunt grauati de restituendo † sup-
ponendo, vt superius dixi, ꝙ verbum eisdem referatur ad hos li
beros quo casu videtur liberi substituti, vt voluit Bar. in. d. l. cẽ-
turio, ver. quero vlterius, ibi. Non obstat. l. preallegata lucius ⁊c.
vbi respondendo ad. d. l. lucius. ⁊ ad ibi no. dicit ꝙ illa procedũt
quando ipsis filijs filiorum nullum grauamen iniũctum est alias
secus secundum eum. Et idem voluit, vt referũt aliqui. Paul. de
castr. in. d. l. lucius, ⁊ in. l. hereditas ad statium. ff. de heredi. insti-
tuen. Quis ego non hoc reperiam in mea lectura. ⁊ idem prima fa
cie videtur voluisse Alexan. de imo. in. d. l. ex facto. §. ex facto co-
lum. iij. versi. posset limitari ⁊c. vbi primo dicit posse limitari cõ-
munẽ sententiam, de qua supra vt non habeat locum quando filij
positi in cõditione fuerũt grauati aliquo onere, quia testator tũc
videtur eos etiam ex testamento vocasse. allegat Bar. in. d. l. cen
turio. versi. quero vlterius quid si ⁊c. sed finaliter dicens hũc pas
sum esse arduum, ⁊ doct. in eo variasse remittit ad no. per se in di
cta. l. centurio. vbi colum. xlix. versi. item querit hic Barto. ⁊c. te-
nuit contrariũ, sequutus opinionẽ Jo. de imo. in. d. l. centurio, et
in. c. raynutius. superius allegato: vbi etiam respondet iuribus
allegatis per Bart. in. d. l. centurio. quod etiã consulendo tenuit
idem Alex. in dicto consilio. xxiiij. exordiẽte, Attẽtis his que in
themate ⁊c. col. iiij. versi. nec etiã obstat si diceretur ꝙ saltem vide
tur ⁊c. in. iij. vol. vbi etiam respondet motiuis Bar. propter que
mihi videtur sub correctione cuiuslibet domini melius sentiẽtis
ꝙ Petrus filius quondã dicti Joãnis thome dici nõ possit fuis
se substitutus. vel alias inuitatus per dictũ quõdã Vrbanũ eius
auũ paternum, ⁊ ꝙ propterea grauari nõ potuit. d. l. ab eo cũ suis
simili. C. de fideicõ. Ex quo sequitur ⁊ infertur responsio ad quesi
tũ ꝙ nõ obstante substitutione de qua supra, mater prefati Petri
deberet eidẽ Petro eius quõdã filio, exclusis liberis, ⁊ heredibꝰ
Antonij ⁊ Honorati thome, insolidũ succedere aut. defuncto. ⁊
in corpore vnde sumitur. C. ad tertu. Fateor tñ ꝙ iste articulꝰ nõ

est sine difficultate: sed vt mihi videtur ego sum sequutus opinionem magis communem.

¶ Argumentum.

¶ A fideicommisso conditionali, si sine liberis, filie non excluse in testamento excludi possunt in codicillis, addito verbo masculis. A. F.

1 ¶ Fideicōmissum vel vniuersale vel singulare, in persona morientium pendente conditione fideicommissi, extinguitur.
2 Nepotes obmissi haberi debent pro obmissis.
3 Due quarte a quibus ꝛ quando detrahende per proximiores.
4 Legitima non est quarta hereditatis, sed bonorum.
5 Testatoris mens in fideicommissis potius attēditur, ꝙ verba.
6 Grauata in dubio illa persona intelligi debet, que grauari pōt.

¶ De fideicommis. Consil. cxxxix.

Christi nomine inuocato. Visis publicis instrumentis testamenti ꝛ codicillorum prouidi quondam viri Antonij pini. loci de Pertusio, vna cum casu mihi exhibito, ꝛ dubijs ex casu huiusmodi elicitis, dico et respondeo ad predicta dubia breuiter ꝛ succincte, prout sequitur. ¶ Et primo ad primum ꝙ cum prefatus quondam Antonius testator in dicto eius testamento heredes vniuersales sibi instituerit, ꝛ nominauerit Nicolaum, Stephanum, Aubertum, Bernardum et Laurentium, eius filios naturales ꝛ legitimos, ꝛ illi vel illis qui primo sine heredibus legitimis ex eorum corporibus legitime procreatis ab humanis decederet aut decederent substituerit in eius portione seu eorū portionibus alios supuiuētes. dicto Laurētio postea vita functo, ꝛ mortuo, nullis relictis liberis, succedere debuerunt quo ad ea que veniebant in restitutione fideicōmissi, fratres superstites, scilicet Nicolaus, Stephanus et Bernardus substituti, repulso Petro pini eorum nepote ꝛ filio naturali ꝛ legitimo dicti quondam Auberti, qui in vim substitutiōis venire non potuit, neq; potest. Et quidem non ex persona eiusdē quondam Auberti eius patris, quia cum ille ab humanis decesserit superstite ꝛ viuente dicto quondam Laurentio, substitutio
1 facta est caduca, quo ad eum: † quia fideicōmissum in persona morientium pendente cōditione fideicommissi extinguitur, siue loquamur de fideicommisso vniuersali, siue de fideicommisso singulari. l. si in personam. C. de fideicommis. l. j. §. sin autem sub conditione. C. de cadu. tollen. l. miles. §. j. l. vnum ex familia. §. recto. l. cum pater. §. hereditatem. ff. de lega. ij. not. glo. in. l. vnica. C. de his qui ante apert. tabu. quod etiam voluit Oldra. consilio mihi xcix. exordiente, Quidā habens tres filias ꝛ duos filios. ꝛ Pau. de ca. consi. cccxliij. exordiēte, Visis omnibus pūctis mihi traditis ꝛc. Nec substitutus moriens pendēte conditione transmittit fideicōmissum ad suos liberos, vt no. glo. ꝛ doct. in. d. l. j. C. de his qui ante aper. tabu. quis glo. alibi voluerit contrariū, sed quod predixi verius est. Nec etiā potuit idē Petrus pini ex sua persona succedere, qꝛ non fuit nominatus in substitutione solū enim substituit idem quondam Antonius filios per eum institutos,
2 ꝛ superstites, † ꝛ sic nepotes seu felezeni, vtpote obmissi haberi debēt pro obmissis. l. cōmodissime. ff. de libe. ꝛ posthu. eo maxime qꝛ facile erat verbum seu mētionē facere etiam de nepotibus, si hoc
3 facere voluisset, qđ quia non fecit ꝛc. c. ad audientiā. de deci. † Fateor ꝙ quo ad legitimā ꝛ trebellianicā, quas proximiores eiusdē quondam Auberti detrahere potuerūt de fideicommisso sub cōditione relicto. c. Raynutius. ꝛ. c. Raynaldus. de testamen. not. glo. Barto. ꝛ doc. in. l. papinianus. l. meminisse. ff. de inoffi. testa. glo. ꝛ Bar. in. l. ꝙꝙ. ff. ad legem falci. Bald. in. l. filium quē. C. familie erciscū. debuit ꝛ debet idem Petrus cū suis patruis, hoc est cū Nicolao, Stephano, ꝛ Bernardo, succedere ꝛ habere quartam partem quartarum huiusmodi, ꝛ bonorum per ipsum quondam Laurentium acquisitorum aliunde ꝙ ex paterna successione. autb. defuncto, ꝛ in corpore vnde sumitur. C. ad tertul.

Erat autem, ꝛ est legitima dicti quondam Laurentij decima quarta pars bonorū dicti quondam Antonij eius patris, cum vt audio eidem superfuerint septem liberi, quorum propterea omnium legitima est semis, seu dimidia pars bonorum eiusdem Antonij equis partibus inter eos diuidenda. autben. nouissima. C. de inofficio. testamento. Et sic recte calculando legitima dicti quondam Laurentij est decimaquarta pars bonorum prefati Antonij, dico bonorum, non
4 bonorū ꝛ hereditatis: † quia legitima non est quota hereditatis sed bonorum, vt dicit Jacobus Butr. in. l. si quis in suo. C. de inofficioso testamento. ꝛ Bald. in. l. quoties. C. de heredi. instituen. ꝛ debetur deducto ere alieno ꝛ funeris impensa. d. l. papinianus. §. quarta. ff. de inofficio. testamen. de quo Barto. in. l. ex facto. la ij. ff. de heredi. institu. ꝛ Alexand. de Jmol. in. l. quia poterat, colum. vj. vel circa. ff. ad trebellia. deducitur igitur pro dicta legitima hec decimaquarta pars de predicto fideicommisso. Et de residuo deducetur quarta pars eius quod supererit pro trebellianica, iuxta mentem gloss. in dicto. c. Raynaldus. super verbo, licet ipsas. quod etiam voluit Joannes de Jmol. in. l. coheredi. §. cum filie. ff. de vulgari ꝛ pupilla. Et vt predixi iste due quarte, et alia bona acquisita per Laurentium, si que erant, debuerunt diuidi inter ipsos patruos, ꝛ Petrum nepotem. Residuum vero debuit restitui patruis in vim substitutionis, de qua supra. Et p hoc patet responsum ad primum quesitum.

Uenio ad secunduz quesitum super quo dico ꝛ respondeo ꝙ, licet prefatus quondā Antonius testator in dicto suo testamento substituerit primo ex dictis suis filijs per eum heredibus institutis decedenti, aut decedentibus sine liberis ex suo corpore legitime procreatis, non tamen eidem vel eisdem primo decedenti, vel decedentibus superstitibus filia aut filiabus, ꝛ sine masculis: quod tamen postea facere voluit, ꝛ fecit in dictis suis codicillis, in quibus primo ex dictis filijs decedenti, aut decedentibus, superstite filia, aut filiabus, substituit vt ibi, filiam videlicet sic decedentis, si vna superesset, in florenis septuaginta, ꝛ filias, ꝛ earum quālibet, si due superessent, in quinquaginta florenis duntaxat: ꝛ in residuo alios suos heredes, reseruata optione, de qua ibi: quamuis vsq;quaq; non fuerint ver
5 ba multum ante concepta, † quia in fideicommissis potius attenditur mens testantis, quam verba. d. l. vnum ex familia. §. fina. ff. de lega. ij. l. l. fideicommissa. §. hec verba, ꝛ. l. pamphilo, in princi. ff. de lega. iij.

Nō opponat aliquis ꝙ substitutio huiusmodi fieri non poterit in codicillis, quia respōdeo ꝙ imo fieri potuit: quamuis enim in eis hereditas relinqui non valeat, potest tamen relinqui fideicommissum. l. hereditatem, cum suis simili. C. de codicil. Etiam nec opponat, ꝙ substitutio facta in dictis codicillis, pro eo quia per eaz videntur grauate neptes eiusdem quondam Antonij testatoris que tamen cum eis, vt pretenditur, nihil relictū extiterit grauari non potuerunt. l. plane. la. ij. in. fi. ff. de leg. j. ꝛ. l. ab eo, ꝛ quod ibi glo. ꝛ docto. C. de fideicō. non valuerit. quoniam respondeo ꝙ hoc non obstat. Nego enim ꝙ dicte neptes censeri debeant grauate, non enim ad eas dirigitur verbum grauaminis, vt clare patet recte intuenti in ea parte verba dictorum codicillorum. Quo fit vt non ipse, sed dicti eius
6 filij sic decedētes ab humanis censeātur grauati: † quia illa persona debet in dubio intelligi grauata, que grauari pōt. l. si seruꝰ. §. qui margaritā. ff. de leg. j. ꝛ. l. fi. C. ad trebel. ꝛ hāc regulā tradit Bar. in. l. centurio. charta penul. ff. de vulg. ꝛ pupilla. ꝛ in. l. codicillis. in prin. ff. de vsufru. lega. ꝛ Bal. in. d. l. ab eo. in fi. C. de fideicōmis. ꝛ in. l. precibus. in vltima charta. C. de impu. ꝛ alijs substitu. Nō igitur bene infertur si dicatur ꝙ dictus quōdā Antoniꝰ testator nō expressit se grauare dictū quōdā Stephanū, ergo eūdē non grauauit: quia vt dixi in dubio ille cēsetur grauatus, qui grauari potuit. Nec opponat aliqs ꝙ per dictos codicillos non appareat quē, vel quos idē quōdam Antonius substituerit aut substituere voluerit. Quoniā respondeo ꝙ imo bene apparet, si attēdatur ad verba eorundē codicillorū, ꝛ signāter ad ea que ponunt in articulo exordiēte, Itē voluit, iussit, ꝛ p viā codicilli ordinauit: ibi. Et ꝙ dicti sui heredes sint in libertate ꝛc. per illa eñ verba apparet ꝙ ipse Antonius substituere tēdebat ꝛ substituit eius heredes superstites, hoc est eos, q ex illis quinq; filijs suis per eū heredibus institutis tūc superessent vel viuerēt: eo presertim quia inibi expressum est ꝙ illi essent in libertate ꝛ optione ꝛc. pro quo facit qꝛ vt apparet ex tenore predicti articuli, idem quōdam Antonius voluit contēplatione suorū heredū superstitū ꝙ si moreretur vnus ex dictis suis filijs ꝛ heredibꝰ, superstite vna filia, ꝛ sine masculis, ꝙ illa dūtaxat haberet florenos septuaginta si vero moreref ipse filius, supstitibus duabus filiabus, ille ꝛ earū quelibet haberēt dūtaxat florenorū quinquaginta: voluit igitur ꝛ voluisse cēsef ipse Antonius ꝙ residuū bonorū eius filij sic decedētis, eorū vcz, que ad eum peruenissent de bonis suijpsius testatoris perueniret ad filios superstites ꝛ heredes p eū istitutos vtpote eos, quorū contēplatione idem Anto. pater sic disponebat. arg. l. fi. §. fi. ff. de litigio. ꝛ. l. diuus vaspasianus. §. fi. ff. de inre pa. pro quo bene faciūt. l. ij. §. si duo. ff. de collat. bono. l. post legatū. §. amittere. ff. de his quib. vt indig. ꝛ. l. fi. C. de lega. Et puto ꝙ in hoc fideicōmisso solū succedere debeat dictus Bernardus repulsis

pulsis

pulsis dictis eius nepotibus:pro eo quia optio seu libertas de
qua supra, data est dictis suis heredibus, non autem fuerunt
dicti,vel expressi aliqui heredes in dictis codicillis,preterꝙ di-
cti eius filij,non autē nepotes aut felezeni.illi igitur soli filij su-
perfuerunt post mortem dicti quondam Stephani censent sub-
stituti.Pro quo allegasse sufficiat quod in simili posuit Alexan.
de Imol.in.l.fi.colum.ij.versi.sed aduerte quia Barto.⁊c.ibi,et
in questione Barto.fuit iniunctum nominatum,quia fuit habi-
tus ⁊c.C.de heredi.instituen.⁊ Rapha. Fulgo. consil.mihi.xvj.
exordiente,Proponitur ꝙ dominus Lucas de casalli ⁊c.

Argumentum.

Iniuriarum libellus sine precisa expressione ⁊ probatione tē-
poris est nullus,nam vt puto,que infamiā irrogare possunt cir-
cunspecte sunt proponenda.A.F.

1 Actio iniuriarum est famosa,que non solum de facto,sed de
iure infamat.
2 Tempus iniurie est de substantialibus libelli,et nō solum debet
specificari annus ⁊ mensis,sed etiā temporis qualitas probari.
3 Lex exigens certum locum vel tempus,illorum requirit liquido
⁊ punctualiter probationem.
4 Articulum qui semel negauit non potest eo amplius vti.
5 Qualitas seu accidens non est sine subiecto.

De iniurijs. Consil.cxl.

1 Ertuz † est ꝙ cum actio
iniuriarum famosa existat ⁊ infamet,non solum
de facto,sed de iure.l.prima.ff.de his qui notātur
infamia.not.docto.in.c.cum te.de re iudic.debuit
in libello iniuriarum parte prouidi Arnaudi de
fandono,contra et aduersus honorabilem virum Stephanum
Hugonis de Vapinco,coram egregio viro domino iudice ordi
nario Vapincensis ciuitatis oblato poni,⁊ describi annus ⁊ mē-
2 sis illate pretense iniurie,† vtpote qui de ipsius libelli substātia
existunt.l.libellorum.ff.de accusa.c.tue.⁊ quod ibi not.de procu-
rato.l.pretor edixit,in principio.⁊ quod ibi not.Barto.⁊ docto.
ff.de iniu.l.item exigit,⁊ quod ibi Bart.ff.de dolo.Et quēadmo-
dum tempus huiusmodi est de substātia ⁊c.ita et tēporis specifi-
cati probatio,adeo ꝙ licet pretēsum delictū seu iniuria ꝓbetur,
si tñ non probetur qualitas tēporis,actor debet succumbere,pro
quo videatur.l.denuntiasse.§.si tñ,⁊ quod ibi Barto.ff.de adult.
l.preter.§.docere.ff.vi bo.rap.⁊ quod not. Jaco.de are.⁊ Cyn.in
l.ij.C.de proba.Jaco.butri.⁊ Bal.in.l.⁊ si seuerior.C.ex qui.cau.
infami.irroga.Guli.de cug.⁊ Bal.in.l.qd ergo.§.pena grauior.
ff.co.ti.Bald.in.l.edita.in repeti.perusina,in.vj.q.principali.C.
de edē.Sali.in.l.ij.C.ad legē iul.de vi.vt enim dicit Ange.in.l.j.
3 §.fi.ff.de incen.rui.⁊ naufra.† vbi lex exigit certū locum vel tem-
pus oportet locum vel tempus huiusmodi deduci,⁊ etiam pun-
ctualiter probari.d.l.j.§.fi.⁊.l.si quis ex naufragio.ff.de incendi.
rui.⁊ naufra.⁊ allegata.l.libellorum,cum suis simili.ff.de accusa.
quod etiam voluit Ange.in.l.ij.C.de peti.heredi.dicit enim ibi
per illam.l.ꝙ vbicūꝗ aliquod tempus pūctualiter est de substā-
tia,opus est ad victoriam obtinēdam ꝙ illud tempus probetur
liquido ⁊ punctualiter,aliter succumbit.l.matrem.C.de proba.⁊
l.cum actum.vbi etiam idem not.ipse Ange.ff.de neg.gest.⁊ sub-
iungit ibi ꝙ alias succumbit vincere volens:facit quod not. In-
no.in.c.qualiter ⁊ quando.le.ij.colū.ij.de accusa.Quo fit,vt cum
prefatus Arnaudus proposuerit ⁊ deduxerit in septimo articu
lo eius pretensi libelli,ꝙ idem Stephanus pretēsa verba iniurio
sa,de quibus ibi,cōtra eū protulerat anno domini.M.cccc.xcij.
⁊ de mense Julij,debuerit idē Arnaudus probare,ꝙ his,anno
⁊ mense dicta verba protulerit:quod tamen non fecit.testes eñ
parte eius producti,excepto primo,responderunt de mense non
recordari vt clare patet ex dispositionibus eorundem.Primus
autem ideo mensem non probat,q2 est vnicus,vox ergo eius vox
nullius.l.iusiurandi.C.de testi.⁊.c.tam literis,eod.titu.debet er
go succumbere.l.matrem.⁊.l.cum actum,superius allegatis.

Nec opponat aliquis qd imo
apparet de mense per ea que parte dicti Hugonis deducta exti-
terūt in septimo articulo suarū exceptionū:in quo legitur arti-
culasse de anno ⁊ mense superius mentionatis,qm̄ rñdeo ꝙ istud
4 non suffragat dicto Arnaudo nec nocet prefato Stephano † pro
quo illa assignatur ratio,ꝙ idem Arnaudus negauit dictum se-
ptimum articulū,⁊ ita non potest eo vti.vt not.Specul.titul.de
positio.§.viij.versicu.sed secundum premissa.Albe.in.l.nō erit.
§.fi.ff.de iureiuran.Oldra.consilio.j.exordiente,In causa Ebo-
racensi attendendum est ⁊c.col.iij.versi.nec potest pars aduersa
Bar.in.l.nō vtiꝗ.ff.de excep.Ang.consi.mihi.cj.col.iij.⁊ Bar.
in.l.post legatum.versi.quero aliquis fecit vnam positionem ⁊c.
ff.de his quib.vt indig.Preterea in dicto septimo articulo hu-
ius Hugonis rei,non est factus aliquis sermo de illis pretensis
verbis iniuriosis dicto libello positis,scilicet, vous mauez esca-
la ma maison:hoc est scalis ad muros domus mee euasisti. Non
potest igitur dici ipse Hugonis fuisse confessus ꝙ verba huius-
5 modi protulerit anno ⁊ mense predictis,pro eo † q2 qualitas seu
accidens nō est sine subiecto,vt no.Bal.in.l. cogi.col.iij.ver. sed
est ratio de eo qd dixi.C.de peti.here.Sal.in.l.j.C.de ꝯfessis ⁊ i.l.
si quidē.C.de trāsact.Sal.eñ idē Hugonis dici nō possit fuisse
confessus ꝙ hec verba protulerit,que se habent per modum sub-
stantie:ergo nec dici potest fuisse confessus,ꝙ hec verba protule-
rit dicto pretenso mēse,Quis enim dictus Arnaudus dixerit,re
spondendo dicto septimo articulo dictarum defensionum se cre-
dere eundem Hugonis dixisse verba contenta in predicto libello
ipse tamen negauit cetera:⁊ sic tempus, de quo in dicto septimo
articulo.Non potest ergo,vt iam dixi,se iuuare presertim quoad
tempus vel alia negata,per ea que predixi,⁊ sic concluditur non
esse probatum de mense.Debuit igitur idem Hugonis et maxi-
me quoad illa verba,vous mauez escalat ma maison: hoc est sca-
lis domum meam pernasisti ab impetitis absolui.

Argumentum.

Municipes nobiles etsi debito non sunt honore fraudandi:
contribuere tamen debent in subsidijs,⁊ onera subire munici-
piorum in quibus priuati habitationis commoda capiūt.A.F.

1 Nobiles cum ignobilibus in quibus differant,remissiue.
2 Nobiles habitantes vbi non habent iurisdictionem non excusan
tur de iure cōmuni ab oneribus ⁊ muneribus personalibus, nec
debent habere immunitatem a patrimonialibus.
3 Nobiles quantum ad commoda sunt pares cum ignobilibus.
4 Uniuersitati qui nobiles nō subijciantur,⁊ nullā in eis respubli-
ca iurisdictionem habeat.
5 Ad que munera nemo excusetur.
6 Nobilis allegans collectam imponi pro subsidio in quo nō tene-
tur probare debet.
7 Actor probare debet fundamentum sue intentionis,etiā si sit ar-
ticulus negatiuus.
8 Dictio seu , est disiunctiua quoad verba , et coniunctiua quoad
sensum.
9 Dictio seu,⁊ dictio siue,eiusdem significationis sunt.
10 Declaratio sumitur ⁊ a priore ⁊ a posteriore.
11 Collecte municipales que sint,⁊ per quos imponantur.
12 Regula per exceptionem firmatur in alijs.
13 Copulatiua stat proprie vbi plura adiectiua copulantur respe-
ctu alicuius substantiui ⁊ requirit vtrunꝗ.
14 Argumentum a contrario sensu in quibus habeat locum.
15 Repugnantia vitanda.
16 Maior pars in preiudicium minoris quando nihil possit.

De municip.⁊ origi. Consi.cxlj.

Hristi nomine inuocato.
Uisis duobus publicis instrumētis parte vniuer
sitatis loci Montissecuri mihi exhibitis,vno vi-
delicet sententie arbitralis seu arbitramentalis
olim late per bone memorie Reuerendum patrē
dominum Guiotum ademarij commendatarium venerabilis
abbatie loci Belliloci lemouicensis diecesis, ac nobilem ⁊ gene-
rosum quondam virū Petrum Jerronis tunc dominū Auclero
nis,arbitros arbitratores,ac amicabiles pacis ⁊ cōcordie tracta
tores electos parte vniuersitatis ⁊ hominum loci Montissecuri
ex vna parte, ⁊ nobilis quondam viri Ludouici sauuage:ex alia
altero vero cuiusdam transactionis olim,⁊ post sententiam pre-
dictam celebrate,⁊ inter per ⁊ inter dictas partes.Uiso preterea
casu,⁊ dubijs ex illo elicitis,dico ⁊ rñdeo ad eadē dubia prout in-
1 fra.Premittens pro faciliore solutiōe primi quesiti † ꝙ licet no
bilium ⁊ ignobiliū,seu plebeiorū nō sit in omnib⁹ ⁊ per oīa equa cōdi
tio sed differant in multis,notatis per Pe.anti.in suo tract.mu
ne.charta mihi.xx.co.j.versi.est antē sciendū ꝙ credūt plebei ⁊c.
⁊ Jo.raynau.in suo tract.quē fecit de nobilitate.§.vidēdū est se-
2 ptimo ⁊ principalr de effectu nobilitatis:† ipsi eñ nobiles habita
tores ciuitatū aut castrorū,seu locorū aliorū nō hñtes vcꝫ i eis iuris

dictionem, nõ excusantur de iure communi a muneribus seu one
ribus ipsarum ciuitatũ, castrorũ, seu locorum: sed eadem suppor
tant, ⁊ pro eis contribuũt, ⁊ de iure contribuere debẽt, prout sup
portant, ⁊ cõtribuũt, ⁊ contribuere debent ignobiles ciuitatum
castrorum, ⁊ locorum huiusmodi. l. ⁊ qui originem. §. j. ver. ceteri
autẽ. ff. de muneri. ⁊ honori. l. ij. C. de priuile. domus Auguste. li
bro. xj. ⁊. l. fi. §. patrimoniorum. ff. de mune. ⁊ honori. Facit ad pre
dicta, qꝛ nobiles non excusantur a muneribus personalibus. au
then. de defenso. ciuita. §. penulti. ergo non debent habere immu
nitatem vel excusari a patrimonialibus. ar. l. qui indignus. ff. de
3 senatoribus. † Et ꝙ nobiles teneãtur contribuere cũ non nobili
bus, hoc est cũ plebeis, probatur, quia nobiles ꝗ̃tum ad commo
da, sunt pares cum ignobilibus. l. ij. §. deinde cum post. ff. de ori
gi. iur. Ergo debent esse pares ꝗ̃tum ad incommoda. l. secũdum
naturam. ff. de regu. iu. quod etiam vt refert Christo. de nicel. in
suo tracta. mune. ver. an autem nobiles excusantur a munerib⁹,
tenuit Alberi. ⁊ sequitur ipse de Nicel. ⁊ idem voluit Petr. anti.
in suo tracta. mune. fol. 19. colum. j. versi. iuxta hoc quero nũquid
nobiles a muneribus excusenť: vbi post Bertrã. de den. dicit no
biles nec a muneribus realibus, nec a personalib⁹ excusari, ꝑut
ibi prosequitur in singulis mẽbris, hoc est ⁊ in realibus, ⁊ in pso
nalibus: vbi etiam subiungit, ꝙ nobiles tenentur contribuere in
collectis, hoc est in tallijs, pro quo alleg. l. j. C. de offi. prefec. aug.
Et hec procedunt vt predixi in nobilibus existẽtibus in ciuitati
bus, vel castris, aut alijs locis, ⁊ nõ habẽtibus in illis aliquã iu
risdictionẽ, qꝛ isti sunt subditi sicuti ⁊ ignobiles, et ideo possunt
grauari quibuscũꝗ muneribus seu oneribus veluti ⁊ ignobiles
seu plebei, qꝛ eadẽ est ratio in ipsis, que est in ignobilibus. Secus
autem putat Nicel. in nobilibus habẽtibus merũ ⁊ mixtũ impe
4 rium, ⁊ omnimodã iurisdictionẽ in aliquo castro, † quia isti nobi
les nõ subijciũtur vniuersitati ipsius castri, nec vniuersitas ipsa
in eos aliquã habet iurisdictionẽ: ⁊ ideo ipsis nobilibus non põt
imponere munera personalia vel mixta, qꝛ persona nõ subijcitur
illi vniuersitati. Et est eadem ratio ſm eum quo ad tales nobiles
habentes merum ⁊ mixtum imperiũ, ⁊ omnimodã iurisdictionẽ
que est in forẽsibus, ⁊ ecclesijs, quib⁹ munera psonalia, vel mixta
imponi non pñt, quia non sunt subditi. l. rescripto. §. fi. ff. de mu
5 neri. ⁊ bono. † Ad realia autẽ que agnoscit princeps, seu in quibus
princeps contribuit, etiaꝫ contribuere debent nobiles, quantũ
cunꝗ iurisdictionem habeãt: qꝛ si imperator vel alius princeps,
qui non subijcitur iurisdictioni alterius, non excusetur a mune
ribus mere patrimonialibus, de quibus in. l. ad instructionẽ. C.
de sacrosanctis ecclesijs. ⁊ in. l. absit. C. de priuile. do. augu. libro
xj. ergo nec habẽtes iurisdictionẽ ab huiusmodi muneribus pa
trimonialibus pñt se excusare de iure, qꝛ eadẽ debet esse ratio, et
qꝛ tales nõ debẽt esse melioris cõditionis ꝙ̃ supremus princeps.

Quibus premissis respondeo

ad primũ quesitũ, ⁊ dico ꝙ heres dicti quondã nobilis Ludoui
ci põt talliari in subsidijs ⁊ collectis impositis ⁊ imponẽdis per
ipsam vniuersitatẽ, ⁊ pro bonis que tenet et possidet, aut pro tpe
tenebat ⁊ possidebat in dicto loco Mõtissecuri, vł ei⁹ territorio,
6 qꝛ regula facit pro vniuersitate ⁊ plebis: † vbi vero heres ipsius
nobilis Ludouici pretẽdet vel allegabit se nõ debere talliari pro
eo qꝛ fortasse dicet, ꝙ tallia vel collecta imponitur ꝓ aliquo sub
sidio, in quo nõ debẽt nobiles cõtribuere, ipse hoc ꝓbare debet. l.
ab ea parte. ff. de proba. qꝛ vt predixi, nobiles regulariter nõ ex
cusantur a cõtributione, seu supportatione munerũ ꝑ eos faciẽ
da cũ alijs: etiã si dicat se nõ debere talliari ⁊ quotizari ꝓ talibus
aut talibus bonis, que fortasse pretẽdit esse feudalia, frãca, nobi
lia, ⁊ honorata seu honorifica, de quibus loquitur Jo. and. in ad
di. Specu. ti. de prescri. super rubrica, ⁊ Alua. in preludijs feudo
rũ. ver. secũda diuisio: qm̃ illud est feudũ nobile, ⁊ ipẽ debebit hoc
probare, vtpote hoc quod est fundamentum sue intentionis. l. in
7 exceptionibus. ff. de proba. † sicuti ⁊ actor probare debet id quod
est fundamentũ sue intẽtionis, etiã si est positio, aut articulus ne
gatiuus, per id quod ponit Bar. ⁊ ibi Alex. ponens multas re
missiones in. l. hoc iure. ff. de verbo. obliga. Pro quo facit, qꝛ qui
petit se admitti vt talẽ debet probare se esse talẽ. l. non ignorat, ⁊
quod ibi docto. C. qui accusa. nõ pos. l. fi. ff. de libe. agnoscen. ⁊. l. si
vero. §. qui pro rei quali. ff. qui satisda. cogan. not. Cy. in. l. cuꝫ te.
C. de proba. ⁊ voluit Pau. de cast. cõsi. lxix. exordiente, Super eo
vero quod queritur ⁊c. ⁊ Alex. de Jmol. cõsil. xli. exordiente, Ui
sis ⁊ optime discussis ⁊c. Ergo a simili si heres dicti nobilis Lu
douici dicat aliqua sua bona esse feudalia, nobilia, frãca, ⁊ hono
rata, ⁊ ꝓpterea pretẽdat ⁊ dicat se nõ debere, seu posse pro talib⁹
talliari, ⁊ ipse dꝫ probare illa esse tallia, hoc est feudalia, nobilia,
frãca, ⁊ honorata, siue honorifica, qꝛ hoc est fundamentũ sue intẽ
tionis: ⁊ si ipse nõ ꝓbet, ipse debebit cõtribuere etiã ꝓ illis, sicuti
pro alijs, ⁊ per hoc patet respõsio ad primaꝫ partẽ primi quesiti.

Ad secundã partem eiusdẽ pri

mi quesiti in qua queritur que sint tallie rurales: rñdeo mihi vi
deri ꝙ in casu nostro idẽ sit dicere tallie rurales, qð est dicere tal
lie municipales, ⁊ hoc ꝓbatur per id qð dicit in dicto primo in
strumẽto sentẽtie late per dictos quondã dñm Cõmendatariũ,
⁊ nobilẽ Uierronis, in. §. pro parte vero dicti nobilis Ludouici
ibi, ⁊ talliarũ ruraliũ seu municipaliũ. vbi propter illã dictionez
8 seu, illud verbũ ruraliũ, accipitur pro verbo municipaliũ, † quia
licet hec dictio seu, sit disiunctiua quo ad verba, est tamẽ cõiũcti
ua quoad sensum. l. fi. §. hec munera: ibi, Munera ciuilia seu pu
blica. ff. de mune. ⁊ bono. ⁊. l. j. ff. de his qui. vt indig. no. Barto. in
l. si is qui ducẽta. §. vtrũ. col. ij. versi. potest subsistere quia quedã
est ⁊c. ff. de reb. dub. ⁊ Joan. de Jmol. ff. de verbo. oblig. super ru
brica, colũ. vlti. ver. item not. de dictione seu: pro quo allegat gl.
in. c. bone. le. j. super verbo nominationem, in fin. de postula. pre
la. ad quod facit quod de dictione siue, not. glos. in. ad protegen
9 dam. C. de in li. dan. tuto. † quia vt dicit Bar. in. d. §. vtrũ, dictio
seu, ⁊ dictio siue, videntur idem significare. Et ꝗ̃uis in capitulis
predicte sententie, cum sit sermo de tallijs ruralibus non repe
10 tuntur illa verba, seu municipalibus, hoc nõ nocet, † qꝛ satis est
hoc fuisse semel dictũ ad declarationẽ, que sumitur et a priore et
a posteriore, vt no. Bald. in. l. demũ. col. j. C. de rei vendi. pro quo
allegat. l. si seruus plurium. §. fi. cum suis simi. ff. de lega. j. Idem
11 ergo est dicere tallie rurales, qð tallie municipales. † Tallie au
tẽ municipales mihi esse videntur que imponuntur per munici
pes, hoc est per homines et incolas municipij, id est oppidi seu
castri, vel que ipsis municipibus imponuntur: dicũtur autẽ mu
nicipes id est muneris participes. l. j. in princip. ff. ad municipa.

Ad secũdum quesitum dico et

respõdeo ꝙ nisi bona de quibus ibi, cõcedãtur heredi vel heredi
bus dicti quondã nobilis Ludouici in feudũ nobile, francũ ⁊ ho
noratũ seu honorificũ, ⁊ tenebit ⁊ debebit ipse heres contribuere
in subsidijs ⁊ alijs, ita ꝙ nõ sufficiet bona hmõi vel recognosci ꝑ
ipsum heredẽ, vel dari per magnificũ ⁊ potẽtẽ virũ do. Sreygna
ni in feudũ, ad hoc vt nõ teneatur idẽ heres pro his contribuere
cũ alijs: sed opus erit ꝙ illa recognoscanť vel concedãtur in feu
dum nobile, francũ, ⁊ honoratũ seu honorificũ. Et hoc secundum
verba dicte prime sentẽtie arbitramẽtalis, de quibus in articulo
exordiente, Jtẽ plus ordinamus ⁊ declaramus dictum nobilẽ et
suos a cõtributione ⁊c. in quo in versi. in ceteris aũt omnibus ⁊c.
ponitur regula, ⁊ in principio articuli ponitur exceptio de reb⁹,
que tenẽtur vel tenebuntur in feudũ nobile, francũ, ⁊ honorificũ,
12 † per quã exceptionẽ firmatur regula in oĩbus alijs. l. quesitũ. §.
deniꝗ. ff. de fun. instruc. auť. de nõ alienã. §. ꝙ aũt, colla. ij. ⁊ cũ in
exceptione solũ excipiantur bona, que tenẽtur, vel tenebũtur in
feudũ nobile, francũ, ⁊ honoratũ, omnia alia debebant talliari, et
sic, si que tenerenť in feudũ, illa debent talliari, nisi teneanť in feu
13 dum nobile ⁊c. † qꝛ vbi plura adiectiua copulãtur respectu alicu
ius substantiui, copulatiuꝗ stat ꝓprie, ⁊ requirit vtrũꝗ. l. seruis
vrbanis. in fi. ff. de le. ij. ⁊. l. titie textores. ff. de leg. j. no. Bar. in. d.
l. si is qui ducenta. §. vtrũ. col. iiij. versi. secũdo casu. ff. de reb. du.
Debet ergo predicta exceptio de bonis, que tenebũtur intelligi
copulatiue in feudũ nobile, ⁊ francũ, ⁊ honoratũ. Nisi quis fortas
se dicere voluerit, ꝙ imo sufficiat ꝙ illa teneãtur in feudũ, saltẽ
si sint ruralia, per id qð dr in instrumẽto dicte ꝑme sentẽtie, ver.
itẽ ꝙ si dictus nobilis in eisdeꝫ loco ⁊ territorio ⁊c. vbi ex verbis
inibi declaratis colligiť, ꝙ si idẽ Ludouicus tunc possidebat vel
postea possideret aliqua bona immobilia, ruralia, non feudalia,
ipse tenebatur pro bonis huiusmodi cõtribuere cũ alijs homini
14 bus ⁊ incolis dicti loci Montissecuri, per que verba, † arguẽdo
a cõtrario sensu, videtur ꝙ ipse Ludouicus nõ teneretur, vel ꝙ
hodie nõ teneatur eius heres pro bonis feudalibus, etiã si tallia
bona feudalia nõ sint nobilia, franca, ⁊ honorata. l. j. §. j. ff. de offi.
eius cui manda. est iurisdi. qð habet locũ non solũ in legibus, sta
tutis, ⁊ contractibus, sed etiã in sentẽtijs. l. põponius. §. sed ⁊ is.
ff. de procura. ⁊. l. inter me ⁊ te. ff. de re iudi. sed hoc nõ obstat. Tũ
ratione euitande repugnantie, que esset inter dictum ver. ⁊ pre
15 cedentem, † que vitanda est. l. vbi repugnantia. ff. de regu. iu. ⁊ in
prima constitutione. C. §. quibus. de quo Bar. in. l. fi. §. idem que
siuit. ff. de condi. indebi. ⁊ Jas. in. l. cum falsa. in fi. C. de iur. ⁊ facti
ignoran. ⁊ Alexan. de Jmol. consil. xiiij. exordiente, Circa primũ
dubium de quo queritur ⁊c. col. ij. in primo volu. Tum ⁊ qꝛ non
est presumendum ꝙ prefati domini arbitratores voluerint se il
lico corrigere. l. nam ab ea. ff. de conditionibus ⁊ demonstra.

Ad tertium dico et respondeo

quo ad dona, de quibus ibi, ꝙ si illa dona fuerint facta ex mera li
beralitate hominum ⁊ incolarum dicti loci Mõtissecuri, dictus
heres

heres non tenetur, nisi consenserit q illa fierent: nec tenebit im
16 posterum pro illis que fient, nisi consentiat, †quia in eis que concernunt plures vt singulos, non vt vniuersos, nihil potest maior pars in preiudicium minoris. l. per fundum. ff. de serui. rusti. predio. not. Inno. & docto. in. c. cum omnes. de constit. Quo vero ad alia, tenetur idem heres contribuere, vt predixi, super primo dubio. Et q teneatur contribuere pro expensa, quam fecerunt armigeri Regij, videri possunt not. per Bald. in. l. neminem. C. de sacrosanct. eccle. & Joan. de pla. in. l. cum ad felicissimam. C. ex quibus mune. seu presta. nemi. lice. se excusa. libro. x. vbi tex. pulcherrimus et elegans. Que omnia dixerim sub benigno fauore cuiuslibet domini meliora sententis.

¶ Argumentum.

¶ Testes post didiscita testificata non producendi de eodem, vel de contrario: q si sententia feratur parte id opponente est nulla. V. F.

1 ¶ Exceptio in prima instantia proposita & deducta, an in secunda admitti debeat ad probandum per testes.
2 Dispositio conditionalis conditione adueniente effectum sumit, non ante.
3 Inadmissibilitatem articuli admissi non admittendi opponere potest is, contra quem imputari non valeat q illius admissioni consenserit, licet articulus conferat ad causam.
4 Clausula, saluo iure impertinentium & non admittendorum, quid operetur in disputatione articuli admissi per testes in tertia instantia.
5 Non solum omnis clausula, sed vnumquodque verbum a contrahentibus prolatum esse debet cum virtute operandi, quod procedit etiam in iudicijs, & in verbis prolatis a iudice.
6 Ordo iudicij peruertitur in exceptionibus preiudicialibus.
7 Positiones omnes, saluo iure impertinentium, cur admittantur in curia Romana.
8 Articulus quando dicatur impertinens, & etiam positio.
9 Exceptio dominij etiam impertinens opposita aduersus spoliatum petentem restitutionem quando releuat.
10 Rescriptum propter surreptionem nullum.
11 Surreptio procedit etiam in priuilegijs & in beneficijs principum.
12 Beneficia principis debent intelligi esse concessa sine alterius iniuria.
13 Justitia, & partis legitima defensio non intelligitur sublata per dationem arbitrij.
14 Testes super eisdem articulis, vel directo contrarijs in eadem instantia post publicatas attestationes cur non admittendi.
15 Statuentis, aut concedentis, aut testantis verba in dubio non debent adaptari ad impossibile.
16 Princeps aduersus ius commune non rescribit de ordinaria potestate.
17 Procedere sine figura & strepitu iudicij, & procedere sola facti veritate inspecta ad paria iudicantur, & quid operatur. & nume. 19.
18 Judex vt certus iudicare debet, non vt suspicans.
20 Testes deponentes de auditu illius, qui dicit instrumentum vidisse, ad hoc vt probent quid requiratur.
21 Tenore instrumenti quando probatio fienda.

¶ De senten. & interlo. omnium iudi. Consil. cxlij.

Qualia p dictamina & consilia magnifici, & spectabilium virorum dominorum Thossancij guarini, primarum appellationum prouincie & Forcalquerij comitatuum meritissimi iudicis, & Joannis Guilbonis iuris vtriusque doctorum famosissimorum plene & luculentissime comperio demonstratum & ostensum, duas pretensas diffinitiuas sententias, latas in processu dudum moto, & adhuc pendente per et inter nobiles & honorabiles viros Pauletum aydini ciuem Auenionis maritum & coniunctam personam ac dominum rerum dotalium nobilis & honeste mulieris Piere de plana, & Laurentium Rodulphi ex vna & Gulielmum Aycardi ex alia: vnam videlicet & primam per egregium virum dominum. N. de scalis, locumtenentem magnifici domini iudicis sententiarum: aliam vero & secundam, per eminentissimum Regium consilium Aquis residens, fuisse et esse, dictorum eminentissimi consilij & do. locumtenentis honore & reuerentia p me eis debitis semper saluis dixerim, inciuiles & iniustas, & propterea cassandas & reuocandas: si post dictamen & consilia huiusmodi aliqd dixero aut dicere voluero, mihi fortasse dicet, & profecto dici poterit illud Ouidij. Quod petis intus habes. Et certe illud sibi dici verebatur doctissimus simul atque gloriosissimus sacrum literarum interpres beatus Hieronymus aduersus Pelagianos stylum acutissime dictionis stringens quod Horati⁹ Lucillo obijciebat qui magnas grecorum malebat implere cateruas. Quapropter statueram apud me nihil prorsus super hac rescribere: quod & faciendum ita videbatur quia plenitudo adiectione non indiget. c. bene quidem. xcvj. distin. & quia rei satis demonstrate frustratorium est demonstrationem adijcere. l. j. in fin. de do. preleg. quod etiam voluerunt Federi. de senis consil. mihi cccx. exordiente, Scriptum est frustratorium &c. Pau. de cast. consi. cccxvj. exordiente, Quoniam adiectione non indiget. Uerum vt votis dicti nobilis Pauleti in aliquo satisfacere valeam scribam aliquid post terga mententium quasi spicas colligendo incedens, vt dicitur Ruth. ij. c. Dico igitur in primis illud fuisse & esse certo certius q post publicatas attestationes testium, & didiscita testificata non possunt ijdem testes, vel alij in illa, vel succedanea instantia sup eisdem articulis, aut directo contrarijs produci. c. fraternitatis. de testi. & cle. testibus. eo. tit. & q istud seruandum est non solum in terris ecclesie, sed etiam in foro Cesareo, per iura, rationes, & commune doct. sententiam in dictis consilijs plenissime allegata & inducta &
1 que refricare non oportet, quinimo nec expedit. † Quo fit vt exceptio cuiusdam pretense remissionis, siue cessionis parte dicti Aycardi proposita, & deducta in duodecimo & decimotertio articulis schedule exordientis, Ut clare appareat &c. in tertia instantia parte eius oblate & producte, de mero iure recipi vel admitti non debuerit ad probandum per testes: cum illa antea fuisset parte dicti Aycardi in prima instantia, & in quibusdam pretensis articulis exordientibus, In causa vertente &c. proposita & deducta, & sup ea testes producti & auditi, eorumque attestationes publicate, & etiam didiscite, constantibus actis publicis, non tamen damno admissionem de ea factam per dictum do. de Scalis, cum illa facta extiterit non quidem simpliciter & absolute, sed cum clausula, Saluo iure impertinentium, non releuantium, & non admittendorum: tum quia vt plurimum consueuerunt hodie in dubio admitti articuli, de quo gl. Hostien. Jo. and. & alij in. c. cum contingat. de offi. delega. Specu. tit. de positio. §. septimo videndum, versi. & not. &c. Barto. Alexand. de imol. & docto. in. l. si duo patroni. §. idem iulianus. ff. de iureiurando. glo. in cle. constitutionem, ad fi. super verbo legitime, & quod ibi per docto. de electio. Joan. an. in. c. ex parte, de testi. & domi. Prepo. in. c. solicitudinem, charta mihi. viij. col. iij. versi. & ideo per predicta infertur ad quod fit quotidie &c. de appella.

Sed cum vt predixi illa pretensa exceptio admittenda non esset ad probandum per testes, illiusque admissio non pura, sed conditionalis extiterit, admissio huiusmodi haberi debuit pro infecta, quasi defecerit conditio, sub qua ad-
2 missa extitit. † dispositio enim conditionalis conditione adueniente effectum sumit. non ante. l. cedere die. ff. de verbo. signi. l. pecuniam. ff. si cer. pet. & l. qui heredi. §. fi. & quasi per totum titulum. ff. de condi. & demo. facit. l. iubemus. §. sin autem. C. ad trebel. quod etiam voluit Bar. in quodam suo consi. exordiente, Perusine ciuitatis statuto &c. Pau. de cast. consi. mihi. cccxiij. exordiente, Uiso tenore suprascripte bulle &c. Alexan. de imol. consi. lxxviij. exordiente, Uisis quam elegater & in facto &c. in quarto volu. & q admissio pdicta haberi debeat pro infecta, & propterea non nocuerint, nec nocere debuerint depositiones testium super ipsa exceptione in dicta tertia instantia productorum, senserunt Bar. & Joan. de imo. in locis per pfatos dominos allegatis, quod etiam videtur satis fuisse de mente gl. in. d. cle. constitutionem, super verbo, legitime. Specu. in. d. §. septimo videndum. ver. & no. ibi. Et faciat hoc iudex premissa solita protestatione &c. glo. Host. & alij in. d. c. cum contingat. & Prepo. in allegato. c. solicitudinem, charta. viij. colum. iij. Bald. in. l. fi. in fi. C. qui legi. perso. & Bart. in. d. l. si duo patroni. §. idem in
3 lianus, ver. quero iuxta literam &c. † vbi voluit q licet articulus conferat ad causam: si tamen non erat admittendus & admittatur & ei contra quem, imputari non valeat q illius admissioni consenserit poterit ipse, contra quem, postea de huiusmodi inadmissibilitate opponere, & dicta testium non valebunt: & idem sequitur ibi Alexan. de
4 imo. in colum. penul. & subiungit ibi Bar. ex hoc apparere † q qn iudex precepit responderi positionibus, Saluo iure impertinentium & non admittendarum, tunc etiam post responsionem potest disputari an debuerit responderi vel non, quia apparet partem non consensisse. Et puto q de mente Bartol. extiterit q si super positione vel articulo sic admisso producantur & examinentur testes, & in disputatione que postea fit super admissibilitate vel inadmissibilitate positionis vel articuli hmoi appareat eum non fuisse admittendum testium depositiones non valeant: qr idem sentit ibi in casu simili, & in quo non est alia ro q in isto, sz vtrobique eadem vt colligitur ex pbis Bar. s. q i neutro parti imputari valeat: q admissioi consen

ferit, ergo vtrobiq; debet idē ius seruari. l. illud. cū suis si. ff. ad
legē aquil. alias autē si exceptio cū dicta clausula, saluo iure ⁊c. p
iudicē admissa, cēseri deberet, admissa etiā si impertinēs, vel nō
releuatoria, aut nō admittēda existeret illa clausula, cū qua, secū
dum docto. communem sententiam, facienda est admissio in du-
bio, seruiret nobis de vēto, ⁊ nihil operaretur, quod nō est dicen-
dū. Si enim vt dicit Bal. C. de contrahen. emptio. super rubrica
5 in. ix. q. † non solum vnaqueq; clausula, sed etiā vnūquodq; ver-
bum a contrahentibus prolatum esse debeat cum virtute operā-
di, si fieri potest. l. hac lege. ff. de contrahen. emp. ⁊ l. si stipulatus.
in prin. ff. de vsur. quod etiam voluit Roma. consi. lxxxiij. in fi. et
Alexā. de Jmol. consi. cxvij. exordiente, Visis supra narratis in
themate, col. iiij. in primo volu. nō video cur nō idem dici debeat
in iudicijs, ⁊ in verbis prolatis a iudice: ⁊ maxime in hoc casu in
quo ab admissione dicte exceptionis facta cū dicta clausula ap-
pellare nō potuerūt dicti nobiles Aydini ⁊ Rodulphi, vt videt
voluisse glos. in. c. cum contingat, quam ita intellexit Alexan. de
Jmol. in. d. l. ille a quo. §. si testamento. colū. ij. Et idem sensisse vi
dentur quo ad casum nostrum, Quis in quibusdā dissentiāt Ho-
stien. Joā. And. ⁊ alij in. d. c. cum contingat. quatenus sentiūt ꝙ
vbi est dubium an exceptio sit de iure admittēda vel non, ⁊ exqui
rat proliziorem tractatū, potest iudex inuitis partibus vlterius
pcedere, ⁊ reseruare: quinimo secūdum eos, hoc potest facere iu-
6 dex regulariter, preterꝙ in preiudicialibus exceptionibus, † in
quibus ordo iudicij peruerteretur. Facit ad premissa aut. si di-
catur, ⁊ qd ibi Bald. ⁊ Sali. C. de testi. Preterea, ⁊ si verum esset
ꝙ ab admissione sic facta posset vel quandoq; vel indistincte ap-
pellari: nō tamen sequeretur quin postea posset ⁊ deberet dispu-
tari eo instante de pertinentia vel impertinentia exceptionum,
post ꝙ ille admisse extiterunt cū illa protestatione: hoc enim nul-
lus sentit, quinimo omnes sentiunt cōtrarium, vt refert Alberi.
in. l. fi. §. quod obseruari. C. de iura. calum. Gulielmus de Suza.
7 † dicit in curia Romana seruari ꝙ omnes positiones admittan-
tur, Saluo iure impertinētium, ne cause differātur super dispu-
tatione pertinentium vel impertinentiū: in fine tamē cause exa-
minantur que sint pertinentes, vel non.

Fortasse opponetur quod ex-
ceptio, de qua supra, seu articuli in quibus deducta fuit, nō fue-
rint impertinētes, vel non releuatorij; pro eo q̄ vt colligitur ex
8 doctrina doc. in. d. §. quod obseruari, † articulus vel positio tunc
videtur impertinens, quando nihil confert ad causam: cuiusmo-
di non videntur fuisse articuli predicti, cum in eis deduceret ex-
ceptio, per quā alias erant ipsi nobiles Aydini et Rodulphi ab
intentione excludendi. sed istud nō obstat, q̄ nō solum exceptio,
vel articulus dicitur impertinens quando omnino nihil cōfert
ad causam, sed etiā si conferat, duntamen non sit alias admittē-
dus, vt verbi gratia videri potest in exceptiōe dominij opposita
9 aduersus spoliatū petentem se in possessione restitui. † Ista eniz
cōfert ad causam, quia si patiente actore eodēq; spoliato, cui im-
putari valeat ꝙ admissioni cōsenserit, fuerit admissa, ⁊ probata
exceptio huiusmodi, absoluetur reus. c. j. ⁊ quod ibi doct. de resti
tu. spoliato. de quo Bart. in dicta. l. si duo. §. idem iulianus, ver-
sicu. quero iuxta literā. Confert igitur exceptio dominij ad cau-
sam super possessorio recuperande intentatam, ⁊ partem oppo-
nentem, si patiente actore admissa ⁊ probata extiterit, releuat: et
tamen dicitur impertinens in hoc iudicio, pro eo quia reluctāte
actore admitti non debebat, nec valet admissio, si eidē actori cul-
pa imputari non valeat, vt voluit Barto. in dicto versicu. quero
iuxta literam ⁊c. Adijcio ꝙ etiam si veruz esset ꝙ dicta exceptio
parte dicti Aycardi opposita, vel articuli illi, in quib⁹ extitit p-
posita, dici non deberent impertinētes, vel non releuatorij cuius
contrarium est veritas, illi saltem ⁊ sine dubio non erant admit-
tendi per superius dicta. ⁊ istud sufficit q̄ prefatus dominus de
Scalis in dicta per eū facta admissione nō solum reseruauit ius
impertinentium, ⁊ non releuantium: sed etiam ius non admittē-
dorum. Siue igitur conferrent ad causam, siue non, et siue essent
releuatorij siue non, nihil ad rez postꝙ illi nō erant admittendi.

Nec sibi persuadeat dict⁹ Gu-
lielmus Aycardi ꝙ dicti articuli fuerint admittēdi propter re-
scriptum parte eius impetratum, ⁊ in dicta tertia instantia exhi
bitum ⁊ productum. Quoniam respondeo quod istud nō obstat.
Tum quia vt elegantissime dixit dictus magnificus domi. pri-
marum, ⁊ ex actis colligitur, dictum pretensum rescriptum fuit
⁊ est subreptitium ⁊ obreptitium, expressa videlicet falsitate ⁊ ta-
10 cita veritate impetratum, † quod propterea fuit ⁊ est nullū, qua-
tenus pretendi posset ꝙ per illud data esset facultas dicto Gu-
lielmo Aycardi iterato deducendi dictam pretensam remissionē
pacti ⁊c. ⁊ super illa testes denuo producendi, non obstante ꝙ in
dicta prima instātia fuissent testes super huiuscemodi pretēsa re
missione producti, examinati, eorum attestationes publicate et
postea per partē opponentē didiscite: q̄ sic cōtinuisset ⁊ cōtine-
ret gratiā ⁊ beneficiū, ⁊ vt expressius loquar, dispensationē ⁊ re-
laxationē, seu sublationē iuris communis: talia autem rescripta
sunt nulla ipso iure propter surreptionem, per ea que habētur ⁊
quod ibi Joā. And. ⁊ docto. communiter in. c. ad audientiam, le
ij. de rescrip. ⁊ quod not. Innoc. ⁊ Joan. de Jmol. in. c. ad aures,
11 eo. ti. † Et quis hec videantur procedere in rescriptis ad benefi-
cia ecclesiastica: illa tamē procedunt etiam in priuilegijs, ⁊ in be-
neficijs principum, quia surreptio etiam in illis vitiat ipso facto
secundum Panor. post alios in. d. c. ad audientiam, allegat. l. j. ff.
de nata. restitu. l. ⁊ si non cognitio, ⁊ quod ibi not. C. si contra ius
vel vtili. publi. Et ita communiter tenent docto. secundum eum.
etiam allegat Inno. in. c. cum dilecta. de rescript. idem dicit Pa
nor. in. c. qd super his. col. j. de fide instru. multas remissiones po
nit Feli. in. d. c. ad audientiam, colum. xv. ver. amplia secūdo ⁊c.
Quod aūt rescriptū huiusmodi impetratū extiterit expressa fal
sitate clare constat, ⁊ apparet saltē ex eo. ꝙ idem Aycardi dixit ⁊
exposuit magnifico domi. magno prouincie senescallo, ꝙ instru-
mētum dicte pretēse remissionis substractum extiterat forte do-
lo partis sibi aduerse, ⁊ sic dictorum nobilium Aydini ⁊ Rodul-
phi, aut alterius eorundē, ⁊ ꝙ ad manus partis huiusmodi pue-
nerat ⁊ que illud restituere recusabat, que expositio multum mo-
uere potuit, aut mouisse presumitur dictum dominum concedē-
tem. l. si de possessione. C. de probat. que tamen probata non exti-
tit, nullus enim ex testibus parte dicti Aycardi in hac causa p-
ductis deposuit de huiusmodi pretensa substractione, aut peruē
tiōe ad manus dictorum nobiliū Aydini ⁊ Rodulphi, aut alte-
rius eorūdem: pro cuius dicti ostēsione remittere sufficiat ad ea
que testes per eiusdē Aycardi deposuerunt super vicesimopri-
mo, ⁊ quatuor sequentibus articulis dicte schedule. Vt clare ap-
pareat ⁊c. per quorū depositiones, si vt oportet attendant, nihil
pbatū extitit concludēte de dictis pretēsis substractione et per-
uentione ⁊c. ad manus ⁊c. Nihil etiā de his probatū est per quas-
dam pretensas reuelationes factas, vt pretēditur metu excōmu
nicationis: ⁊ non solum non est aliquid de illis probatum per di
ctas reuelationes, quinimo nec p reuelantes postea in testes p-
ductos: illi enim nihil effectualiter deponunt de pretenso instru
mēto dicte pretēse remissionis, preter id quod se audiuisse pretē
dunt a quodā magistro Blasio boquerij pretenso notario: a quo
vt dicūt, dici audiuerūt ꝙ ipse instrumentū huiusmodi remissio
nis viderat inter notas ⁊ protocolla cuiusdā magistri Gulielmi
vastonis: qui propterea ea ratione non probant, q̄ deponunt de
auditu dici. l. testium. C. de test. ⁊ quia etiam eorum autor hoc est
Blasius boquerij non probaret, etiam si iuratus deposuisset ea,
que isti pretendunt se ab eo audiuisse. pro quo allegasse sufficiat
quod not. glos. ⁊ docto. in. l. sicut iniquum. C. de fide instru. ⁊ Pa
nor. in. c. cum olim. de priuile. Et non solum exposuit falsum idē
Gulielmus Aycardi impetrando rescriptū, sed etiam tacuit ve
rum, scilicet ꝙ in prima instantia fuissent parte eius testes pdu-
cti, examinati, eorum attestationes publicate, ⁊ vise: que si expres
sa extitissent, non obtinuisset dictum pretensuz rescriptum qua-
tenus pretendi posset per ipsum fuisse derogatum dispositiōi di
cte cle. testibus, de testi. Tum etiam nō obstat dictum pretēsum
rescriptum, quia per ipsuz non apparet ꝙ magnificus dominus
Senescallus dispensare voluerit contra dictam cle. nec in dubio
12 presumi debet ꝙ ipse hoc facere voluerit, † quia beneficia princi
pis debent intelligi esse concessa sine alterius iniuria. l. j. §. meri-
to. ⁊ l. si quis a principe. ff. ne quid in loco publi. pro quo faciunt
not. per glo. in cle. sepe. §. non sic tamen. super verbo, defensiones
legitime, ⁊ qd ibi Jo. de Jmol. ⁊ docto. de verbo. signific. vbi post
legistas alibi not. glos. ⁊ docto. ꝙ licet per statutum vel commis-
sionē concedatur potestati, vt in causa vel causis suo arbitrio p-
cedere valeat, non propterea censetur sibi concessum tantum, vel
tale arbitriū, quominus teneatur ⁊ debeat parti seruare iustitiā
aut ꝙ illam ledere, ⁊ contra iura vel iustitiā condemnare valeat:
13 † quia iustitia ⁊ legitima defensio partis nō intelligitur sublata
per dationem arbitrij. l. si quando. C. de inoffic. testa. ⁊ l. si procu-
rator, in princip. C. de condictio. indebi. cum alijs simili. in dicta
glos. allegatis. ad quod bene facit dicta clemen. sepe. §. non sic ta-
14 men, ⁊ clemen. pastoralis. §. ceterum. in fin. de re iudic. † Est antē
legitima defensio, ⁊ propter quandam naturalem equitatem in-
troducta, ne post publicatas ⁊ didiscitas attestationes ijdez te-
stes, vel alij super eisdem articulis aut directo cōtrarijs in eadē
instantia aut succedanea admittātur, ne videlicet alter alteri in-
sidietur, vt voluit Bartol. in extrauagan. ad reprimendū, super
verbo, ⁊ figura iudicij, versicu. sed an in hac causa postꝙ ⁊c. idez
voluit Roma. cōsilio. cccclxxix. exordiente, In eo quod queritur
an in eadem instantia ⁊c. in princip. vbi etiam refert Bart. in di-
cta extra-

cta extraua. idem etiam voluit Fracisc. de aret. in c. cõstitutus. le second. de testibus. ⁊ idem etiam voluit Georg. na. in repetit. dicte clementi. sepe. in v. qõ. principali, colum. vij. versicu. tertiodecimo queritur an post didiscita testificata ⁊c. vbi refert Pe. de ancha. Joan. de lign. et Joan. de imol. tenere idem quod Bartol. in dicta extraua. excluditur enim quis a pducẽdo testes post didiscita testificata propter dolum presumptũ. aut. de testi. §. quia vero, colla. vij. not. Francis. de are. in d. c. constitutis, col. fina. Non ergo dicendũ est quod per dictum pretensum rescriptum voluerit dictus domin⁹ Senescallus auferre prefatis Aydini ⁊ Rodulphi. exceptionem huiusmodi. Non est etiam dicendum, vt predixi, ꝙ idem domi. Senescallus exceptionem predictã eisdem nobilibus Aydini ⁊ Rodulphi tollere voluerit saltem per verba generalia qui
15 bus vsus est in dicto pretenso rescripto: quia queadmodum verba generalia statuentis, aut testatoris, seu etiam alterius dispone tis non adaptanť, nec adaptari debẽt in dubio ad ea, que impossibilia existebant statuenti. testatori aut alteri disponẽti. arg. l. si pater. ff. de his que in frau. credi. l. lucius. §. penul. ff. ad municipa. et l. §§. ff. de ritu nup. et c. tãa. de deci. et quod voluit Bart. in simili in. l. fina. §. in computatione, de iur. deliberan. ⁊ l. si quis sub conditione. ff. de conditio. institu. Pau. de cast. consi. lxxxi. exordiente, Dicendum est ꝙ dicta fraternitas ⁊c. ⁊ Andre. neu. consilio. liij. exordiente, Preclare scripsit psalmista celebris ⁊c. colũ. penulti. versi. ⁊ si quispiam insistere ⁊c. in secunda parte, vbi plene: ⁊ consilio. lxiij. colum. vij. in eadem parte: ita nec debent huiuscemodi generalia verba adaptari ad ea, que nõ licebãt dicto domino Senescallo. arg. l. merito. ff. pro socio. dicto vero domi. Senescallo non licebat in specie, nec de ordinaria potestate rescribere vt, nõ obstantibus attestationibus sumptis in prima instantia, ac publicatione, ⁊ visione earũdem, iterum super eisdem articulis producerentur testes. authent. de testi. §. quia vero. versic. illud tamen ibi, nec si diuina iussio preceperit, colla. vij. ⁊ trãssumptũ c in aut. at qui semel. C. de probat. functa. l. rescripta. C. de preci. impera. offe. Per que apparet ꝙ ius commune derogat rescripto huius
16 modi: † ⁊ ita aduersus ipsam non rescribit princeps de ordinaria ptãte, sed opus est derogatiõe finis iuris, ⁊ sic plenitudine potestatis, per id quod not. Bal. in. l. si testamentum. C. de testa. Anto. de butri. ⁊ Joã. de imo. in. c. que in ecclesiarum, de constitu. quam facere non potest inferior. l. formam. ff. de offic. prefec. preto. not. glo. in. c. fin. versi. figura. cum simili. de her eti. in. vj. doct. in. c. fi. de offi. archi. ⁊ Bal. in. d. l. rescripta. Non possunt igitur predicte sententie defendi in vim dicti rescripti.

Etiam nec defendi pc test sentẽtia dicti eminentis consilij, ex eo quod pretenditur ipsum posse, ⁊ valere in vim Regie constitutionis procedere in causis sola facti ⁊c. prout ⁊ clare ⁊ plenissime demonstrauit, ei ostendit idem magnificus domi. iudex primarũ, ⁊ qui ad hoc opportune allegauit Barto. in dicta extraua. ad reprimendum. in versi. superius allegato: ⁊ Alegand. de Jmol. consil. xxiiij. exordiente, Consideratis his de quibus in themate ⁊c. colum. iiij. ver. quarto principaliter quia videtur ⁊c. ⁊ idem quod Barto. voluit Roma. in dicto consilio, ccccxxix. Franc. de arc. in dicto. c. constitutis. le. ij. et vt refert Geor. nã idem voluit Pet. de anchara. Joan. de lig. et Joan. de
17 imo. in dicta clemen. sepe. † Et q̃uis isti loqui videantur eo casu, quo potest iudex procedere sine strepitu ⁊ figura iudicij: qz tamẽ posse hoc modo procedere, et posse pcedere sola facti veritate inspecta, videntur ad paria iudicari, per id quod ponit Roma. cõsilio. ccccxix. exordiente, Jn casu proposite consultationis ⁊c. videtur ꝙ queadmodum hoc fieri non potest, secundum docto. prefatos, vbi proceditur sine strepitu ⁊ figura iudicij, ita nec fieri possit vbi proceditur sola facti veritate inspecta: quia etiã in hoc casu, sicuti ⁊ in alio, posset homo homini insidiari, quod ne fiat introductum est, vt predixi, propter quandam naturalem equitatem, ne post publicatas ⁊ didiscitas attestationes iisdem testes, vel alij sup eisdem articulis ⁊c. admittantur. Est igitur eadẽ ratio vtrobiq, ergo ⁊ idem ius. l. illud, et quod ibi glo. ff. ad legem aquil. l. j. §. interdum. ff. de fonte. ⁊ l. si stipulauerit. §. ratio. ff. de adul. Et facit p pmissis scilicet, ꝙ testibus sic pductis credi nõ debeat, ꝗ si metu facte subornatiõis, vt dicitur in dicta cle. testibus, testes sic producti admitti nõ debeant, nõ video quõ vel ipsum eminẽs cõsiliũ, vel alius quiuis, cui vel ex statuto, vel ex cõmissione speciali concessum est, vt sola facti veritate inspecta procedat, possit plene credere testibus, quos timet extitisse per partẽ producentẽ subornatos: hec enim repugnantiam habent, ⁊ que sub vno tecto. vel in eadem cõsciẽtia residere non possunt. si enim timet iudex, quod ornati extiterint, hoc est ne de aliquo falso exprimendo, ⁊ vero tacẽdo in testimonio fuerit eis per aliquẽ facta informatio, per ea que post Laudu. ⁊ Zenze. voluit Cardi. flo. in dicta cle. testi. col. j.

quomodo credit eis, vt secundũ eorum depositionẽ siue dictũ iudi
18 cet: † ⁊ si non credit, quomodo iudicat: cũ ad hoc vt iudex iudicet eum adduci oporteat ad firmã credulitatem absq aliquo dubio alicuius cõtrarij, alioquin nõ iudicaret vt certus, sed vt suspicãs vel opinans, pro quo allegasse sufficiat quod not. Bar. in. l. admonendi, col. v. versi. quero qñ dicatur, ⁊ duobus sequen. ff. de iureiu.
19 † **Preterea si credimus his que** no. Panor. in. c. dilecti. de iudi. per illa verba nõ solũ nõ remittuntur exceptiones legitime parti competentes, quinimo, nec videtur per ea remota vel sublata iuris positiui solennitas sed garrulatur ⁊ est superflua subtilitas qõ probat tribus rationibus, ibi plenius allegatis. Et presupposito, citra preiudiciũ veritatis, ꝙ verba hmõi operarentur sublationẽ iudiciarij ordinis: nõ tamen operãtur sublationẽ legitimarũ exceptionũ, queadmodũ nec illã operantur illa verba sine strepitu, ⁊ figura iudicij. d. cle. sepe. §. nõ sic tamẽ, pro quo allegasse sufficiat Roma. in dicto consi. cccccxix. do. de Rota in nouis decisionibus in decisione. xxxiij. exordiente, Quando cõmittitur causa in palatio ⁊c. ⁊ Alexan. de imol. in cõsi. lxxx. exordiente, Viso processu cause vertentis ⁊c. col. fin. in quarto volu. vbi multa inducit facientia ad materiam. ⁊ quod voluit Franc. de are. bene intellectus in. d. c. dilecti. in versi. sed venio ad sequentẽ articulũ, ⁊ versi. circa tertiũ articulum de iudi. vbi si placet videatur. ⁊ maxime in versi. circa tertium articulum.
20 † **Postremo illud certum est ꝙ** testes q deponũt se audiuisse a dicto magistro Blasio boqueri, ꝙ ipse viderat dictũ pretensum instrumẽtũ asserte remissioni ⁊c. nõ probant veritatẽ remissionis: quinimo nec illã probarẽt etiã si deponerent se vidisse ⁊ legisse instrumẽtum hmõi, nisi deponerẽt de tenore instrumẽti, per ea que no. D dof. Cy. Pau. de cast. ⁊ doct. in l. j. C. de fide instru. ⁊ multi in. d. l. sicut iniquũ. eo. ti. ⁊ in aut. si quis in aliquo documẽto. C. de edẽ. quinimo nec probarẽt si deponerẽt de tenore, vt voluit Azo. in sum. ti. de fi. instru. §. de admissiõe aũt ver. in secũdo casu: qõ saltem procedit, vt etiã tũc nõ probẽt plene, nisi essent homines valde experti, vt magni aduocati, magni doctores, vel notabiles notarij. c. cũ olim essemus, ⁊ qõ ibi Panor. de priui. ⁊ ita intellexit Bar. in. d. l. sicut iniquũ, ⁊ in allegata auth. si
21 quis in aliquo. † Preterea si est verum id qõ sentiũt Sali. ⁊ Pau. de cast. in. l. testiũ. C. de testi. ꝙ licet illa lex habeat locũ quẽcunq partes scripturam fieri fecerint de contractu, dũmodo ad debitũ probandũ producta extiterit, non sufficiebat, nec sufficeret in hoc casu pbare per duos testes plene deponẽtes de dicta pretensa remissione: sed opus esset probare tenorẽ instrumẽti ⁊ etiã amissionẽ illius. d. l. testiũ. postꝙ hic apparet p solẽne instrumentũ de pacto de retrouendendo: de quorũ tamen neutro apparuit vel apparet. Ex quibus omnibus adherendo sententie predictorũ dominorũ meorũ ⁊ cũ eis cõcludendo, dico, sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis, prefatũ eminens consiliũ processisse inciuiliter ⁊ iniuste, ⁊ pptera eorũ sententiã reuocãdã. Et ita mihi videtur.

¶ Argumentum.

¶ Si vir vxori pro augmẽto annuum quid relinquat, ipso autem mortuo pro non reddita dote pignus assignetur, cuius fructus relictum annuum excedat, id in quo excedũt in sortem dotis imputatur contra ꝙ factum pactum vsurarium est. A. F.

1 ¶ Statutum quo cauetur ꝙ omnes detinentes dotes mulierum teneantur post annum dare alimenta vxoribus, an valeat.
2 Fructus pignoris dati pro dote post mortem viri computãtur in sortem dotis. ⁊ nu. 5.
3 Mulier non prestãs marito seruitia matrimonialia non debet de iure habere alimenta.
4 Statuto quod fieri non potest nec pacto.
6 Donatio per virũ vxori facta, vt per heredem centũ pro alimẽtis illi singulis annis elargirentur, an soluta dote solui debeat.
7 Filius ad alimenta matris egentis tenetur.
8 Transactio vsuraria ad lucrum faciendum de fructibus an iuramento validetur ⁊ teneat.
9 Dispensatio iuramenti super transactione vsuraria a quo obtineri debeat, ⁊ an valeat parte non citata.

¶ De pac. conuen. tum super do. Consi. cxliij.

Viso casu mihi exhibito parte magnifici ⁊ potentis viri domini Gaspardi de Montealbano alias Artaudi domini Montismauri ⁊ de Aysio, ⁊ dubijs ex casu huiusmodi subtiliter elicitis dico ⁊ respondeo breuiter ⁊ succincte ad predicta

K

dubia prout infra. Et primo quidez ad primũ ꝙ pactum, de quo ibi, fuit et est vsurarium, et ꝙ eo non obstante debuerunt et debent fructus, prouentus, redditus, et emolumenta per magnificam mulierem dominam Margaretam louete eius matrẽ percepti in castro, mandamento, et locis in casu huiusmodi plenius mentionatis restitui quatenus tamẽ illi excedũt, vel excesserũt alimenta, aut summam centum francorum, pro alimentis seu doario eidem domine Margarete tempore contracti eius matrimonij, ꝛ in testamento magnifici quondam viri domini Joannis de monte albano donatam et relictã: causis, iuribus, ꝛ rationibus plenissime allegatis per egregium virum dominum Joannem, et que huic casui opportune adaptãtur: quibus breuiter addo quod voluit Bar. in quodam suo consilio exordiente, Franciscus habuit in vxorem dominam Thomassiam ꝛc. Angel. consil. cxxxviij. exordiente, Tutor vxori quondam patris pupilli ꝛc. ꝛ plenius consilio. cccxx. exordiente, Titius stelle de tuderto confessus fuit se habuisse a domina ꝛc. ꝛ in. l. titia. in prin. ff. de solu. Pet. de ancb. consilio. mihi. cxix. exordiẽte, In questiõe q̃ vertit inter nobilem dñm Floridã ꝛc. vbi plenissime. ad quod bene facit qd̃ post Mathe. voluit Jo. de imo. in cle. j. col. penult. versi. querit vlterius hic Ma-

1 the. de vsur. † vbi dicit, nõ valere statutum, quo cauetur ꝙ omnes detinentes dotes mulierum teneantur post annum dare alimẽta vxoribus, pro quo inducuntur no. per Ray. in summa ti. de vsur.

2 ꝛ per Inno. in. c. salubriter, de vsur. † vbi dicunt ꝙ si data fuerint pignora pro dote post mortem viri fructus pignoris debent computari in sortez dotis, ad quod bene facit secundũ Joan. de imol. vbi supra dictum. c. salubriter: vbi dicitur, ꝙ vir tenetur vxorem alere propter onera matrimonij, ꝛ ob hoc fructus non computan-

3 tur in sortem. † Et sic patet ꝙ si mulier non prestet seruitia matrimonialia non debet de iure habere alimenta. Et sic infero ꝙ tale statutum non valet, ꝛ in hoc residet idem Matthe. ꝛ per cõsequẽs hoc approbat secundum Joan. de imol. ꝛ ita etiã transit idem Joan. hoc etiam voluit Floria. in dicta cle. in prin. in. vj. q. quatenus summa per statutum dari ordinata excederet alimenta. Ex qui-

4 bus infertur ꝙ pactum predictum non valuerit, † quia quod statuto fieri non potest, nec pacto.

Ad secundum dico ꝛ respõdeo

ꝙ, cum fructus per eandem dominam Margaretam percepti ex bonis ꝛ rebus superius et plenius in casu predicto mentionatis, deductis expensis, longe excesserint ꝛ excedant in valore non solũ summã duorũ milliũ ꝛ octingentorũ florenorum restantẽ ad soluẽdum de summa recepta, sed etiã totã summã dotalez, tenetur ipsa domina Margareta reddere ꝛ restituere eidẽ do. Gaspardo res

5 ꝛ bona predicta. † Et hoc pro eo quia fructus percepti, quatenus excesserũt alimẽta, seu summã predictam centũ francorũ pro doario deoitam, debuerunt ꝛ debẽt pro cõcurrenti quãtitate in sortẽ dotis imputari, per id quod habetur in. l. j. ꝛ. ij. ꝛ quod ibi per docto. C. de pignora. actio. l. j. C. de distrac. pigno. ꝛ in. c. ij. de vsu. que procedunt etiã in hoc casu. d. l. titia. ff. de solu. ꝛ ita sentiunt docto. prefati in locis preallega. ꝛ Inno. ꝛ docto. communiter in. d. c. salubriter, de vsur. Quo vero ad fructus excedentes dictam summam, licet fortasse illi possent repeti, non tamen consulo hoc faciẽdum, ꝛ ideo super isto articulo non insisto.

6 ## Ad † tertium dico et respondeo

ꝙ, inspectis verbis donatiõis facte de dicto doario, illud nõ amplius debetur vt donatũ, vel relictũ. quia illud videtur donatũ, aut promissam, et relictũ durante casu restitutionis dotis, ꝑ que verba puto partes intellexisse. ꝙ illud pstaretur q̃diu dos remaneret penes heredẽ, aut q̃diu nõ redderetur dicte do. Margarete. Et q̃uis circa finẽ capituli exordiẽtis, Item fuit de pacto expresso inter dictas partes ꝛc. dicat ꝙ ipsa do. Margareta. habere deberet pro alimentis centũ francos annuatim ipsa existẽte vidua: hoc tamẽ intelligi debet ea existẽte vidua, ꝛ durante casu restitutionis dicte dotis, hoc est q̃diu dos non esset restituta: qꝛ ibi loquitur capitulum in illo eodez casu, de quo in principio, quod satis apparet ex verbis illius capituli, et maxime ex illo aduerbio

7 tunc. † Puto tamẽ ꝙ vbi dicta domina Margareta non haberet vnde aliunde se aleret, idem do. Gaspardus, ex eo quia filius, tenetur eam alere tanq̃ matrem.

Ad quartum quesitũ respon-

deo, legatum factum per dictũ quondã dominũ Joannẽ artaudi nõ impedijsse, nec impedire quominꝰ eadẽ domina Margareta debuerit, ꝛ debeat fructus, prouẽtus, ꝛ redditus per eãdem perceptos, quatenus excesserũt doariũ, imputare in sortẽ dotis ꝑ concurrenti quãtitate: pro quo allegasse sufficiat quod voluit Pe. de ancha. consi. xcij. exordiente, Uerba testamẽti ita se habent in effectu ꝛc. vbi plene ꝛ eleganter Jo. de ana. in. d. c. salubriter, colũ. pen. versi. quid aũt si testator damnat heredez, ꝛ plenius in. c. super eo. col. penul. ver. quero iuxta pdicta nũquid testator ꝛc. de vsur. vbi multa inducit, que breuitatis causa inducere omitto: ꝛ per hoc patet responsio ad quintum quesitum.

8 ## Ad † sextum dico qd̃ transactio

de qua ibi, quo ad lucrũ faciendum de fructibus etiam nõ valuit, per ea que superius dixi super primo quesito, cum illa fuerit vsuraria: veruntamẽ quia idem do. Gaspardus iurauit de illã obseruando, opus est dispẽsatione iuramẽti, que obtineri poterit a domino Diecesano, per ea que habẽtur in. c. j. ꝛ. c. debitores, et quod ibi per glo. ꝛ doct. de iureiur. propter quod feci supplicationẽ eidem offerendam: ꝛ opus est, secundũ opinionẽ magis cõmunez, ꝙ dicta domina Margareta citetur visura iuramentũ hmõi eidem dño Gaspardo relaxari, vel cuz eo de illo dispẽsari. vel alias eundem habilitari ad ostendẽdum ꝛ detegendam transactionem pre-

9 dictam fuisse ꝛ esse vsurariam: † q̃uis Oldra. consi. mihi. xlj. exordiente, Ad duplicem finem peti potest relaxari sacramentum ꝛc. Pe. de ancha. consi. mihi. xvij. exordiente, In questione que vertitur inter Nicolaũ ꝛc. ꝛ Alberi. C. de vsu. super rubrica, in fin. voluerint, ꝙ vbi petit ille, qui iurauit, eius personam habilitari, vt non obstante iuramento possit detegere fraudem contractus, possit fieri habilitatio huiusmodi parte non citata.

¶ Argumentum.

¶ Cui in transactione quid fieri promissuz est, aut aliud quid ad eum pertineat, eo non impleto, hoc est prestandum. U. F.

1 ¶ Licentia, seu facultas concessa modo, quo de iure non licet, habetur pro nõ data, et nomen licentie amittit, nec prodest quicq̃.
2 De iure vbi aliquid potest fieri an sufficiat ꝙ fiat de facto, et an procedat in conditionibus, ꝛ quando. ꝛ nu. 4.
3 Uerbum habuisse, positum in licentia quod verbum sit, ꝛ ad quẽ referatur.
5 Transactio super lite an trahatur ad inualida.
6 Subiecta talia sint qualia predicat demonstrant.
7 Mens contrahentium in dubio sensisse videtur de eo quod erat verisimilius.
8 Suum iactare nemo presumitur.

¶ De transact. Consilium. cxliiij.

Jso instrumẽto transactionis olim celebrate ꝛ inite per ꝛ inter magnificum ꝛ potentem virum dominum Gaspardum de monte albano dominum Aysij et Montismauri ex vna parte, ꝛ nobilẽ et egregium quondam virum dominũ Christophorum de monte albano decanum viẽnensem ex alia vna cuz alijs mihi exhibitis, videtur, sub benigna supportatiõe cuiuslibet domini melius sentientis, ꝙ nõ obstante quadam asserta probatione, seu informatione postea facta per ipsum do. Christophorum de quibusdam pretensis licentia et facultate in transactione huiusmodi plenius mentionatis, debuerit et debeat castrum de Balco, cum suo mandamento, territorio et districtu, et alijs suis pertinentijs, et iuribus quibuscunq̃ ad ipsum dominum Gaspardum reuerti, et sibi reddi, et restitui per nobiles et generosos viros Balthasarum et Guichardũ de mõtealbano, alias Artaudi, heredes vniuersales dicti domini Christophori: quia purificata est conditio, sub qua castrũ hmõi cũ suis pertinẽtijs et iuribus reuerti debuit ad ipsum dñm Gaspardũ ꝛ sibi restitui: pro eo videlicet qꝛ nõ est ꝓbatũ, vel legitime ostẽsum ipsi dño Gaspardo per dictũ quõdã dñm Christophorum, quod venerabilis et religiosus vir frater Claudius Artaudi eorum frater monachus insignis monasterij Athanatensis Lugdunensis, ordinis sancti Benedicti, habuerit alias pretensas licentiam et facultatem, de quibus in instrumento transactionis ante dicte, et de quibus idem quondam dominus Christophorus pre-

1 tendebat se posse informare eundem dominũ Gaspardum. † Tuz quia clare demonstratum est et ostensum per spectabiles viros dominos primo scribentes, qd̃ licentia et dicta pretensa facultas fuerunt et sunt nulle, vtpote concesse per eum, qui eo modo, quo in eis concedendis processit, hoc de iure facere non potuit: et sic debuerunt et debent haberi pro non datis. c. quod autem, in fine. cum suis simi. ꝛ qd̃ ibi gl. de iure pat. nõ igiť nomẽ licentie ꝛ facultatis habere merẽtur, argumento. l. fin. C. de sentẽ. ex pericu. reci. cle. pastoralis, de reiudi. l. iiij. §. condemnatũ, ꝛ. l. nõ putauit. §. nõ queuis. ff. de bono. possess. contra tabu. ꝛ consequenter non profuit nec prodest

nec prodest, quod idem do. Christophorus ostenderit licentiam, & huiusmodi
2 prætensam facultatem concessas extitisse dicto fratri Claudio: quia ubi aliquid potest fieri de iure, non sufficit quod illud fiat de facto. l. ea quidem. C. si manci. ita fue. alie. & l. hec conditio filie mee. ff. de condi. & demon. & sentit Bar. in l. quidam cum filium, col. penul. & l. continuus. ff. de verbo. obl. quod procedit etiam in conditionibus, ut voluit. Bar. in. l. mulier. §. si quis hereditarium. ff. de condi. & demon. & fuit de mente Bal. in. l. meuius. ff. de condi. & demon. Et est hoc saltem verum eo casu, quo dispositio conditionalis loquitur non per verba factum, sed ius denotantia, ut voluit Roma. consi. cxcix. colu. j. versicu. vel melius illa loquuntur &c. ut est in casu nostro. Dictum est enim quod, casu quo idem do. Christophorus legitime non informaret, & fidem faceret dictum fratrem Claudium habuisse facultatem & licentiam
3 donandi &c. ubi attendo verbum habuisse, quod est verbum iuris, et refert ad ipsum fratrem Claudium non ad dictum do. abbatem. Ipse autem frater Claudius nihil habuit, aut recepit etiam de facto a prefato abbate, per quod vendere, donare, aut aliter cedere potuerit dicta bona, ut probant rationes & motiua per dictos dominos prescri
4 bentes allegate, † et sic non obstant. d. l. meuius. & l. stichus si heredi. ff. de sta. libe. que etiam, ut post Oldr. dicit Albe. in. d. l. ea quidem, col. j. C. si manci. ita fue. alie. loquuntur enim in casu, in quo in conditione deducitur factum ab omni iuris efficacia alienum. quo casu non mirum si tunc sufficiat factum de facto impleri ad purificationem conditionis, quod non sit in casu de quo queritur, quia in eo nihil repugnabat nec repugnat, si ita fuisset, quominus potuisset legitime probari dictum fratrem Claudium habuisse licentiam & facultatem cum iuris effectu ad donandum &c. ut verbigratia, ubi fuissent collate cum consensu capituli, seu conuentus predicti, & seruatis iuris solennitatibus.

Preterea cum ipse dominus Christophorus egisset & ageret coram magnifico Delphinali parlamento contra dictum do. Gaspardum & sibi postulasset suppleri legitimam dicti fratris Claudij propter cessionem, quam sibi factam asserebat per ipsum fratrem Claudium in vim dictarum pretensarum licentie & facultatis, prout apparet in supplicationibus parte eiusdem domi. Christophori in causa oblatis ad quas se retulit & referre dixit in principio transactionis antedicte, idem do. Christophorus pretendebat & asserebat licentiam, facultatem, & cessionem huiusmodi fuisse & esse validam & se potuisse & posse in vim illarum experiri & agere contra ipsum
5 do. Gaspardum, † aliter iniuste & calumniose mouisset litem quo ad illud supplementum contra ipsum do. Gaspardum, propter quod sequuta transactio fuisset nulla. l. in summa, in prin. ff. de condi. indeb. not. Azo. in summa, titu. de transactio. & Alexan. de imol. in. l. si quis cum aliter, col. iiij. ver unum tamen circa predicta &c. ff. de verbo. oblig. Etiam censendum est quod idem do. Gaspardus veniens ad transactionem super huiusmodi pretenso supplemento cogitauit de validitate dictarum pretensarum licentie, facultatis, & cessionis: non enim presumendum est quod ipse utpote possessor, & qui non dubitabat eundem do. Christophorum, in defensione bone cause voluerit suum iactare. Cum igitur ambo senserint, aut sensisse presumantur, & presumi debeant in precedentibus de licentia & facultate validis ac sufficientibus & legitimis, consequenter inferendum est quod etiam in dicto pacto, quod postea subiectum est, senserint de validis, non de his que nullam iuris efficaciam haberent,
6 ut sic talia sint subiecta qualia predicata demonstrant. §. preterea, institu. de inuti. stipula. l. si defensor. ff. de interroga. actio. l. fin. §. cum dulcia. ff. de vino lega. & l. nam quod liquide. §. fi. ff. de penu. leg. quod etiam voluit glo. fin. in. c. dudum. de deci. Bal. consi. liiij. exordiente, Casus breuis & arduus &c. versi. ex hoc sequitur &c. & plenius consi. cc. exordiente, Creditor in libris thesaurarie &c. in tertia parte. & Pet. de ancha. consi. lxiiij. exordiente, Pro clariore decisione dubiorum. &c. col. ij. ver. ex quibus verbis patet &c. & inducit Bal. in dicto consilio. cccxxxvij. multa & elegantia motiua, que non refero.
7 † Ad premissa facit mens contrahentium, que attendenda est, & que in dubio sensisse videtur de eo, quod erat verisimilius. l. in obscuris & quod ibi glo. ff. de regulis iuris. not. Archidia. in. c. is qui. xxij. questione. ij. ubi etiam sentit idem Archid. quod tunc locum habeant l. veteribus. ff. de pactis. & l. labeo. de contrahenda emptione. & venditione. quando dubium est quod sit magis verisimile: hic autem non est hoc dubium quia clare patet esse verisimilius partes predictas sensisse de licentia & facultate validis, & que iuris efficaciam haberent quam de inualidis, ne alias presumamus dictum do. Christophorum mouisse litem calumniosam, & per calumniam voluisse inducere eundem do. Gaspardum ad transigendum contra. l. merito. ff. pro socio. & ne etiam presumamus eundem do. Gaspardum vo-
8 luisse donare suum, ubi potest capi alia coniectura, † & illud iactare, contra. l. si cum aurum. ff. de solu. & d. l. cum de indebito. in prin. ff. de solu. Et sic quoad hoc videtur concludendum quod idem do. Gaspardus petere possit hunc castrum de Balco, cum dictis suis pertinentijs & iuribus.

Non puto tamen quod dominium huius castri fuerit retrotranslatum, & sic quod castrum huiusmodi possit vendicari, per id quod eleganter ponit Fran. de are. in. l. qui absenti. §. cum quis. colu. iiij. vel. v. ver. secundam cautelam ponit Bal. &c. ff. de acqui. possess. ubi in casu simili, vel habente maiorem apparentiam pro retranslatione dominij concludit idem Fran. non retrotransferri dominium ipso iure, sed opus est traditione, ut voluit Bar. in. l. j. in fi. ff. de dona. per. l. penul. C. de edili. actio. & probatur huiuscemodi Barto. opinio ratione manifestissima, secundum Fran. de are. ubi supra: que potest videri, & alia per eum inducta. Non debuit igitur libellus formari super rei vendicatione prout nec formatus est.

¶ Argumentum.

¶ Legitima & fructus illius debentur filijs in bonis patris etiam si fuissent consumpti ab herede bona fide possidente.

¶ De inoffi. testa. Consi. cxlv.

Filio aut filie non solum debetur in bonis eius quondam patris legitima, sed etiam fructus legitime, auth. de trien. & semis. §. prohibemus. & quod ibi gl. & docto. colla. iij. & aut. nouissima. & quod ibi glo. & doct. C. de inoffi. testa. quod etiam voluit Joan. and. in addi. Specu. titu. de pigno. §. sequitur. in addi. exordiente, Si usufructus debebatur. ver. propter quod dicunt quidam quod habere debet &c. gl. & doct. in. l. fideicomissariam in prin. ff. ad trebel. Bal. in. l. non est. C. fami. ercis. ubi concludit fructus legitime deberi etiam si fuissent consumpti ab herede bona fide possidente: & idem voluit Joan. de imol. consi. lxix. exordiente, Super primo dubio, in primo volu. super quo ulterius non insisto.

¶ Argumentum.

¶ Aliud pro alio regulariter inuito creditore solui non potest.

¶ De solu. & libera. Consi. cxlvj.

Viso casu mihi exhibito parte venerabilis & circumspecti viri domini Raymundi chueroni utriusque iuris meritissimi baccalarij, dico & respondeo ad dubia huiusmodi breuiter & succincte prout sequitur. Et primo ad primum quod ego feci petitionem offerendam contra magistrum Antonium rosseti, quam ego mitto. Et ideo consulo ut eum citari obtineat, & dictam petitionem offerat, & si fieri possit procuret habere possessionem & tenutam domus, qui habita possessione de facili impediet creditores eiusdem Rosseti. Si vero possessionem huiusmodi consequi non possit sine lite, & creditores interim instarent & vendi procurarent dictam domum, consulo quod ipse se opponat, & opponendo declaret intentionem suam, hoc est venditionem annue pensionis quatuor florenorum pensionalium factam illis nobilibus de Villeta, & alias prout declaraui in petitione, & exhibendo instrumenta venditionum pensionis factarum per dictum Rosseti illis de Villeta, & per dictos de Villeta dicto domino Raymundo protestetur contra eos, qui emere voluerint de agendo contra ipsos pro dicta pensione, & arreragijs. Et sic constituet eos in mala fide, et per hoc apparet responsio etiam ad secundum quesitum.

Ad tertium dico & respondeo quod cum regulariter aliud pro alio inuito creditore solui non possit. l. ij. ff. si cer. pet. & l. eum a quo. cum suis simili. C. de solu. non poterit idem Rosseti inuito dicto domino Raymundo dare partem domus insolutum presertim centum florenorum pro quibus vendita est pensio cum illi non debeantur, licet in dando illos possit idem Rosseti se & domum liberare a solutione pensionis iuxta formam pacti. Et ita non videtur suffragari ipsi Rosseti aut. hoc nisi debitor. C. de solutio.

¶ Argumentum.

¶ ¶ Vidua cui in domo quondam mariti alimenta relicta sunt otiosa manere non debet: sed pro more & conditione honesta obsequia prestare. V. F.

1 ☞ Victus ⁊ vestitus relicti vxori quando, ⁊ per quos heredes in domo testatoris prestandi, ⁊ vsq; ad quam summam.
2 Mulier, cui legata est habitatio cum victu ⁊ vestitu, ad operas illas tenet, quas marito ministrabat, nõ fabriles aut artificiales.
3 Alimenta cui sunt relicta in domo non debet in ea manere tanq̃ corpus mortuum.
4 Vidua, cui legata sunt alimenta ⁊ cibaria, non tenetur nere ad cõmodum heredum, idem si sit chirurgica, textrix, aut obstetrix.

¶ De obsequijs patro. prestan. Consilium. cxlvij.

Christi nomine inuocato. Viso casu mihi exhibito parte honorabilis mulieris dñe Columbe, relicte discreti quondã viri Claudij marronis ciuis Ebreduncñ. et dubijs ex casu huiusmodi elicitis, dico et respondeo breuiter ⁊ succincte ad dubia huiusmodi, prout ecce. Et primo ad
1 primum, † ꝙ cum victus et vestitus legati extiterint dicte Columbe in domo testatoris, ⁊ cũ fratribus ⁊ hẽdibꝰ eiusdẽ, sic ipsis stare ⁊ mansionem facere vellet, alias non, non potest ipsa Columba eligere domum, in qua sibi prestentur per heredes huiusmodi victus ⁊ vestitus predicti. Puto tamẽ ꝙ si ipsa velit manere in domo testatoris, in qua sunt sibi relicti, sibi debẽt in illa prestari iuxta voluntatem testatoris: ⁊ poterunt duo heredes manẽtes in domibꝰ acquisitis cogi et compelli ad dandũ annis singulis illi heredi antiquiori, manenti in domo testatoris, pro quota eos concernente summam taxandam per iudicem, et ille coheres antiquior victũ ⁊ vestitũ ministrabit ipsi dñe Colũbe, per ea que habent in l. solent iudices. §. solent, ⁊ seq. ff. de alimen. ⁊ ciba. lega. ⁊ quod voluit Barto. in suo tracta. alimen. col. mihi. iij. versi. quero si relinquuntur alimenta ⁊ sunt plures heredes ⁊c. et Pet. de ancha. cõsil. cclv. exordiente, Super primo questio non multum insistendum videtur ⁊c. Et per hoc patet responsio etiam ad secundum ⁊ quartum quesita. ¶ Ad tertium dico et respondeo qđ non, quia tenetur viuere cum herede, ⁊ in vna mensa ⁊c.

Ad quintum dico et respõdeo ꝙ bonum esset super hoc adire magnificum Delphinale parlamentum per viam supplicationis, in qua narretur testamentum prouidi quondam viri Claudij marronis testatoris, scilicet heredum institutiones, legatum victus, vestitus, ⁊ habitationis in domo testatoris, ⁊ cum heredibus, ⁊ diuisiones facte ꝑ heredes, ⁊ ꝙ illi hodie manent in diuersis domibus, et qđ vnus duntaxat manet in domo testatoris, ⁊ supplicetur sibi prouideri iuxta formam iuris, ⁊ prouidendo cogi alios coheredes ad contribuẽdum ⁊c. et eum, qui manet in domo, ad sibi ministrandum alimenta.

2 Ad † vltimum dico et respõdeo ꝙ ipsa tenetur p̃stare operas obsequiales, vt verbi gratia, parare cibos, ordinare lectos, ire ad aquã, ⁊ alia similia: si tñ talia facere possit, ⁊ facere consueuisset viuente viro: quia, vt dicit Bald. et
3 sequuntur alij in. l. j. C. de legat. † non debet ille, cui alimenta relicta sunt in domo, manere in ea tanq̃ corpus mortuum. idem voluit Pau. de castr. in. l. diuortio, colum. vij. versic. sed si peteret alimenta in testamento relicta ⁊c. ff. solu. matri. ⁊ Alexand. de Imol. consi. c. exordiente, Super primo casu cause vertentis ⁊c. in primo volu. ad qđ facit. l. illis libertis. ff. de condi. ⁊ demon. fabriles vero aut artificiales operas p̃stare non tenet, vt no. doct. in locis pre-
4 alle. † Et ideo non tenetur, si est mulier, nere aut filare ad commodum heredum, nec si esset chirurgica, aut textrix, teneretur exercere operas huiusmodi. Et idem dico si esset obstetrix, hoc est, que pueros reciperet ex matrum vteris: et sic de alijs operis artificialibus aut fabrilibus, quas facere sciũt mulieres: possunt enim eas facere ad commodum ipsarum, licet eis fuerint relicta alimenta in domo. ⁊ per hoc patet responsio ad quesitum.

Ceterum viso alio casu et dubio ex illo elicito, consulo ꝙ ad purificationem legati habitationis camere, de quã in casu, ipsa domina Colũba exhibeat clausulam testamẽti, et codicillos venerabilis quondã viri domini Christophori de bosco heredibus Claudij de bosco, et emptori domus in qua est dicta camera, ⁊ requirat eos, quemlibet videlicet, prout eam tangit. vt patiantur ⁊ permittant eandem do. Columbã habitare in dicta camera. Et in casu contradictionis vel impedimẽti, protestetur contra eos ⁊ eorum quemlibet de pena, de qua in dictis codicillis. Post hec si isti prestiterint impedimentum. vellem videre copiam testamenti ⁊ codicillorum huiusmodi, vt sic videam an in casum prestandi impedimenti sit camera predicta legata eidem do. Columbe, aut donata: et vt videam verba ⁊ clausulas donationis, si donata extiterit. sine quorũ omnium visione nõ potest plene responderi quid iuris.

¶ Argumentum.

¶ Legatum nepti factum, si tali nubat, ea propter imperium patris vel alia iusta de causa illi non nubente, nihilominus debetur. V. F.

1 ☞ Consensus paternus ad validitatem matrimonij contrahẽdi per filiam familias an requiratur.
2 Virginalis pudor veretur maritum eligere, cuius electionis prouincia parentibus est relegata.
3 Matrimonij contractio sine patris consensu est cõtra bonos mores, ⁊ an inducat odium capitale.
4 Pater pro filijs habet capere consilium.
5 In matrimonijs contrahendis quid summe inspiciendum.
6 Filia sine consensu patris nubens quando exheredari possit.
7 Possumus id solum quod honeste possumus.
8 Bonis moribus aduersantia nos facere posse credendũ non est.
9 Nobilitas et ignobilitas inter alias differentias singulariter in matrimonio differunt.
10 Filia voluntatem patris per omnia sequens non est repellenda a legato quamuis conditionali, si nupserit. tali, ⁊ non nubat.
11 Conditio inhonesta pro impossibili habetur.

¶ De patria potesta. Consilium. cxlviij.

Ponitur in facto qđ inter cetera disposita ⁊ fieri ordinata per nobilem ⁊ generosum quondam virum Enofrium brixij de bernonia, dominum oppidi seu castri de Vicinis, in suo vltimo ⁊ nuncupatiuo testamento idẽ nobilis Enofrius legauit ⁊ reliquit nobili honorato Sarde eius nepoti ex sorore, nobili ⁊ generose iuuencule Annete athanulphe filie naturali ⁊ legitime nobilis ⁊ egregij viri domini Sixti athanulphi, secretarij et consiliarij Regij, nepti ex alia sorore eiusdem nobilis Enofrij. dictum eius castrũ de Vicinis, cũ alijs bonis ⁊ iuribus latius mẽtionatis ⁊ expressis in testamẽto hmõi. Voluit tamen idem testator, vt pretenditur in sequendo quandam assertam promissionem antea per eũ factã ad causam matrimonij cõtrahendi inter dominum Rostagnum de castronouo filium pretensi nobilis Ioannis de castronouo, ⁊ dictam nobilem Annetam athanulphe, ꝙ dictum pretensum matrimonium inter ipsos nobilem Annetam ⁊ do. Rostagnũ de castronouo suũ sortiretur effectũ. Et si eadem nobilis Anneta dictũ do. Rostagnũ in eiꝰ maritum ⁊ sponsum legitimum recipere, ⁊ cũ eo mrĩmoniũ effectualiter contrahere recusaret. ⁊ eum desponsare, eo casu, ⁊ nõ alias, voluit dictũ legatũ factũ eidẽ nobili Annete ꝓ nõ facto esse, cassum, ⁊ nullũ, ⁊ q̃ eo casu, ⁊ nõ alr̃ illud reliq̃t nobili Honorate gard eiꝰ nepti, vxori nobilis Bernardini grafelli apothecarij. Et q̃uis, vt ponitur in facto, postea penituerit eundẽ nobilẽ Enofriũ conditionem, de qua supra, dicto legato, seu illius ademptioni adiecisse. ⁊ sub p̃sentia fidedignorũ dixerit se illã reuocaturum ipse tñ morte p̃uẽtus hoc nõ fecit, sed sic vita functꝰ est, et ab humanis decessit. ¶ Post cuius mortẽ nobiles ⁊ generose mulieres dñe. M. ⁊ A. brixie, eius sorores, ⁊ heredes bona ⁊ hereditatem eiusdẽ adiuerunt, ⁊ p̃fata nobilis Anneta, seu pro ea, ⁊ eius nomine dictus dominus Sixtus agnouit ⁊ acceptauit legatum. superius mentionatum, ¶ Ceterum quia successu temporis serenissimus dominus noster Francorum rex, et prouincie comes bonis et honestissimis respectibus desiderans dictam nobilem Annetam bene collocare et maritare persone sibi grate, dicitur per suas patentes literas dictum do. Sixtum rogasse, vt certo matrimonio, de quo parte, seu mandato eiusdem serenissimi do. nostri verbum facturus erat, ⁊ postea fecit ipsi domi. Sixto illustris vir dominꝰ Frãciscus de lucemburgo, tũc vicecomes Martici, ac generalis Regius locumtenens, et gubernator prouincie, taliter intẽderet, ꝙ matrimonium huiusmodi contrahendum, videlicet per ⁊ inter nominatum per ipsum do. Franciscum, ⁊ ipsam nobilem Annetam suum sortiretur effectum. Et quia etiam idem Ioannes de castronouo licet nobilem se nomine. est tamen plebeius, ac etiam vir astutus ⁊ dolosus, ⁊ alijs certis causis, non vult dictus Sixtus ꝙ eadem nobilis Anneta, eius filia naturalis et legitima cũ dicto domino Rostagno matrimonium contrahat, sed sibi resistit, ⁊ etiam contradicit. ¶ Quesitum est an, si propter resistentiam ⁊ contradictionem huiusmodi dicta nobilis Anneta nolens patrem offendere, nolit ⁊ nubere contra eius imperium, ⁊ propterea debeat perdere legatum superius mentionatum.

Christi nomine inuocato. Viso casu predicto, et dubio ex illo elicito, dico et respondeo ad dubium huius-
1 modi prout infra. † Premittens pro illius faciliori solutione, ꝙ licet de iure canonico, cui in hoc standū est, non requiratur paternus consensus ad validitatem matrimonij contrahendi per filiamfamilias: de honestate tamen cōsensus huiusmodi requiritur, vt voluit glos.fin.⁊ ibi sentit Panor.in.c.j.de desponsa.impube.glo.in.c.sufficiat.xxvij.q.ij. Albe.glo.in.c.hoc sanctū.xxxij.q.ij.glo.in.c.cum virum, super verbo, paterna deuotio, de regula. Host.in summa, tit.de sponsa.§.qualiter contrahantur, versi.cōtrahuntur etiam ita demū inter filiosfamilias ⁊c.ibi, vel hoc intelligas de honestate ⁊c. Archi.in.c.nō ois.xxxij.q.ij. Albe.in.l.si vt proponis, la.ij.⁊.l.nec filium.C.de nup. Bald.in.d.l.nec filium, ⁊ in.l.vidue, ⁊.l.in coniunctione.C.de nup. Joan.fab.in.§.masculi, versi.in glo.scilicet cum autoritate ⁊c.instit.de nup. Ange.consil.inibi.clxxxij.exordiente. Premitto ad euidentiā ꝙ dictū statutum ⁊c.col.fin.versic.nō obstat ꝙ maritus ⁊c. Salice.in authē.sed quis.col.j.C.de rei vxo.actio.⁊ Pe.de ancha.consi.xx.exordiēte. Pro solutiōe dubiorū ⁊c.col.j.ver.pro cuius euidentia est scien-
2 dum ⁊c. † Non enim est virginalis pudoris eligere maritum, sed eius electio parentibus cōmittēda est, vt voluit beatus Ambro. doctor ecclesie precipuus in libro de Abraā patriarcha, lib.j.c.ix. ⁊ transumptiue in.c.honorantur.xxxij.q.ij.vbi etiam refert illud Euripidis in persona mulieris, que tamen volebat maritū relinquere, ⁊ ad alias petebatur nuptias, inquientis, Spōsaliū meorū pater meus curam subibit, hoc enim nō est meū. Et subiūgit idem beatissimus episcopus diuinarum scripturarum stella semper lucēs ⁊ cōfessor, ergo ꝙ ⁊ ipsi philosophi mirati sunt seruate virgines. Mulier etiam, si qua amissio cito marito adulescentula in laqueū infirmitatis sue timet incidere, si vult nubat tātum in dño: vt electionē mariti parētibus deferat ⁊c.⁊ vt dicit Bal.in.l.
3 oēm, ad fi.C.ad tertu. † Cōtrahere mrimoniū sine ꝯsensu pr̄is est cōtra bonos mores omniū, ⁊ maxime prudētū, ⁊ inducit odiū capitale, allegat.l.nō tm̄.§.si emācipat⁹, la.ij.ff.de bo.pos.cōtra tabul. hoc dictū Bal.refert Alex.de imo.in.l.seius ⁊ augeri⁹.ff.ad legē falci.⁊ ꝯsi.xcvij. exordiēte, Principalis dubitatio mihi cōsistere vr̄ ⁊c.col.iij.ver. hāc opinionē videtur amplecti Bal.⁊ col.fi. Et ꝙuis nō placeat Alex.⁊ qbusdā alijs, id qd̄ dicit Bal.i.d.l.oēm, de validitate statuti inibi p eū mētionati: nō tñ negat Alexā. contrahere sine consensu patris esse cōtra bonos mores omniū, ⁊ ma-
4 xime prudētū. Et hi qdē boni mores nō sunt sine rōne, † habet enim pater p liberis capere cōsiliū.l.nec in ea.ff.de adul.quib⁹ etiā hoc expedit, ⁊ maxime virginib⁹ minorib⁹ annis, ne propter imbecillitatē etatis ⁊ fragilitatē sexus agāt contra propria cōmoda.ar.l.si pater.C.de spōsa.⁊.l.ij.C.ad velleia.⁊.l.fi.§.filijs aūt.C.de bo.q li-
5 be. † Etiā in matrimonijs cōtrahēdis nō solū qd licet, sed qd honestū est cōsiderari debet.l.semp in cōiūctionib⁹, in prin.ff.de ri.nup. ⁊ in tm̄ dicebat Goffr. put refert Hostie.⁊ alij in.d.c.j.de despon.
6 ipube.exigi hūc paternū cōsensum, † vt senserit filiā nubentē sine patris cōsensu incurrere vitiū ingratitudinis, ⁊ ppterea posse p eū exheredari, ⁊ sic priuari bonorū subsidio: cuius dictū videt saltē eo casu pcedere, qn̄ filia nubit sine cōsensu patris ei, cui sine dedecore nubere nō pōt scōm mores ciuitatis, vt videtur sensisse Bar. in.l.cū ita.ff.de condi.⁊ demō.⁊.d.l.nō tm̄.§.si emācipatus, la.ij.⁊ apertius Pe.de anch.in.d.ꝯsi.xx. Puto aūt, qūimo firmissime credo, ꝙ dicti boni mores nō parū placeāt dominis pūincialib⁹, ⁊ ꝙ ipsi illos optime obseruant. Qd si ita est: imo qr ita est, puto ꝙ ad maximā verecūdiā, siue inhonestatem sibi ascriberet dicta nobilis Anneta, vtpote prudens, pudicissima, ⁊ verecūdia, si sine cōsensu, imo cōtra cōsensum dicti dñi Sixti eius patris viri qdē nobilis, ac etiā honorabilis, ⁊ multū prudētis, ⁊ cui⁹ nō est ei puidere de indigno sibi virū eligeret, ⁊ matrimoniū contrahere cum dicto do. Rostagno: nā si idipsum faceret idē dñs Sixt⁹, hoc etiā culparēt reliqui. De honestate igit cōiter ab omnib⁹ approbata ⁊ etiā obseruata, debet ipsa nobilis Anneta requirere paternū ꝯsensum, ⁊ sic preter eū de honestate nubere nō pōt, ⁊ multomin⁹ contra ipsuȝ. Cōtra dicēte igitur dicto dño Sixto debet ipsa nobilis
7 Anneta senseri nō posse, † qr id solum possumus qd honeste possumus.l.nō aliter.ff.de vsu ⁊ habita.no.Host.i.d.c.j.ver.nec obstat
8 de desponsa.impub. † ⁊ ea q aduersus bonos mores fiūt nos facere posse credēdū non est.l.filius.⁊.l.cōditiones.C.de cōdi.insti.no. Host.in.c.sciscitatus, super verbo, ⁊ honestas, de rescrip. Impeditur itaqꝫ ipsa nobilis Anneta facto tertij nubere, contra quē propter impedimentū hmōi nullā videt habere actionē eo presertim qr dissensus seu cōtradictio dicti dñi Sixti videt esse iusta ppter disparitatē nataliū: non enim nobiliū ⁊ plebeiorū est in oibus equa cōditio sed differūt in multis vt apparet ex his que no. Joā. raynau.in suo tracta.de nobili.in.vij.q.principali.⁊ pleni⁹.Pe.anti. pūincialis in suo trac.de muneri.charta mihi.xx.versi.est autem sciendum ꝙ credunt plebeij ⁊ humiliores ꝙ ipsis sit cum nobilib⁹
9 ⁊c. † Et signanter differunt in matrimonijs.d.l.vidue.⁊.l.in coniunctione.C.de nup.quod etiam satis colligitur ex no.per Bar. in.l.cum ita legatum.ff.de condi.⁊ demon.

Quibus presuppositis respōdeo ad quesitum sub correctione cuiuslibet domini melius sentien-
10 tis, † dictam nobilem Annetā non debere repelli a legato, de quo supra: aut illud non esse sibi auferendū. arg.l.titius si statuas.⁊ qd ibi Pau.de cast.ff.de condi.⁊ demō.⁊ quod not.Bar.in.l.in testamento.la.ij.versi.sed oppono de.l.si titius.⁊ versi.sed contra istud oppono: ibi, sed in conditione mixta ⁊c.eo.ti.⁊ gl.j.pauloante medium, ⁊ quod ibi Bald.in octaua oppo.C.de insti.⁊ substi.sub condi.fac. Preterea si matrimoniū huiusmodi esset dedecori ipsi nobili Annete, ⁊ eius conditioni ⁊ statuti non conueniret dicendum esset preceptum seu conditionem predictam quasi inhonestam,
11 † ⁊ propterea impossibilem.d.l.non tantum.§.si emancipatus. et quod ibi Bar.ff.de bono.posses.contra tabu.l.si filius.ff.de cōdi. insti.l.eius artificij.ff.de ope.liber.l.auus.ff.de pac.dota.l.nepos proculo.ff.de verb.signifi.⁊.d.l.non aliter.ff.de vsu ⁊ habi.et quod voluit Oldr.consi.mihi.lviij.exordiente, Thema tale est. et quod ponit dicta glo.j.ad fi.C.de insti.⁊ substi. Nec puto referre vtrum a principio fuerit legatum, de quo supra, sub conditione relictum anve fuerit ab initio pure relictum, ⁊ sub conditione, de qua supra adēptum: ꝙuis aliud sit in contractibus, pro quo allegasse sufficiat.l.si legatum pure.⁊ quod idem Bar.ff.de adimē.lega.l.ij.§.si in diem.ff.pro empto.⁊ quod ibi glo.⁊ plenius in.l.ij.§.j.in gl. magna.ff.de in di.adie.ad quod facit.l.quibus diebus.§.quidā titio. ff.de condi.⁊ demon.

¶ Argumentum.

¶ Mutuum confessus debitor se recepisse ante ⁊ exceptione non numerate pecunie caret, ⁊ iurare, vel iuramentum referre tenetur. A.F.

1 ¶ Debitor non allegans legitimam causam exceptionis iuramenti iurare debet, aut referre.
2 Actor audiens ⁊ acceptans per testes idoneos confessionem rei an per illud probetur mutuum.
3 Biennium an spectandum sit cum debitor confitetur se mutuum recepisse duobus annis ante.

¶ De reb.credi. Consi.cl.

Viso casu mihi exhibito parte honorabilis viri Ludouici roberti ⁊ dubijs ex illo elicitis, dico ⁊ respondeo breuiter ⁊ succincte ad dubia huiusmodi prout infra. Et primo ad prin. um
1 dico ⁊ respondeo † ꝙ cum Antonius de puteo, alias croterij, cui dicuntur fuisse mutuati octo ducati, seu eorum valor in triginta ⁊ vno testonis, ⁊ nouem grossis cum dimidio alterius monete, nō alleget causam per quam appareat eum iurare non teneri, aut re referre iuramentum prefato Ludouico deferenti, ipse debet iurare, alioquin debet iuramentum referri predicto Ludo.l.manifeste turpitudinis ⁊ quod ibi doc.ff.de iureiu.
2 † **Ad secundū dico et respōdeo** quod cum idem Antonius in presentia prefati Ludouici audientis ⁊ acceptantis confessus extiterit, se ab eodem Ludouico recepisse summam predictam ex causa mutui, cōfessio huiusmodi profuit ⁊ prodest eidem Ludouico, ⁊ nocet predicto Antonio, per ea que not.omnes scribentes in.l.generaliter.C.de non nu.pecu. et multi in.l.j.C.de confess.c.ex parte.eo.ti.⁊ in.c.si cautio.de fide instru.⁊ si probetur per testes idoneos confessio huiusmodi illa erit sufficiens ad cōditionem, qr per illā probabitur mutuum, vt sentiunt docto.vbi supra.ad quod optime facit quod voluit in simili Jo.an.in addi.Spec.ti.de teste.§.j.ver.sed pone ⁊c. Bart. Ange.⁊ Jo.de imol.in.l.si ita stipulatus.§.chrisogonus.ff.de verb.oblig. ⁊ Ang.are.in.§.sequens.ver.quid si actor fuisse dicat reū cōfessum
3 ⁊c.institu.de actio. † Nec puto debere spectari biennium antequā agat idem Ludouicus cū vt audio prefatus Antonius cōfessus extiterit summam predictam sibi fuisse mutuatam de tempore preterito ⁊ anteriore hoc est precedēte cōfessionē per duos annos ⁊ vltra per ea que voluit Jaco.butr.in dicta.l.generaliter.in principio.C.de non nume.pecu.Jaco.but.Albe.Rapha.Fulgo.⁊ Ludo.de roma.in.l.ij.§.appellata.ff.si cer.pet.⁊ glo.in.l.in contractibus.C.de non numera.pecu.⁊ Ludo.bolo.in repeti.rubrice.ff.de

credi charta.vij.colum.iij.Quis Salice.videatur aliud sensisse in
d.l.generaliter:sed primum dictum videtur mihi verius,qd etiã
habet maximos defensores,

¶ Argumentum.

¶ Testes super articulis eisdem vel contrarijs non admitten-
dos potest supremus magistratus ex officio examinare.A.F.

1 ☞ Infans nascens in matrimonio presumptione iuris in du-
bio viri ꝛ vxoris esse presumitur.
2 Testibus examinatis,ꝛ depositionibus publicatis,alij sup ex e
dem produci quando possint et recipi,

¶ De testib. Consilium.clj.

On dubito quin atten
tis depositionibus testium parte prouidi viri, et
honorabilis mulieris, Martini bergerij,ꝛ Bone
gamberge, contra et aduersus Joannem gilber
ti in hac causa productorum, deberet iuramen-
tum deferri,si octauus et nonus articulus probati extitissent,sci-
licet ꝙ matrimoniũ cõtractũ extiterit Anno dñi.M.cccc.xciij.
circa festũ beati Hylarij:ꝛ ꝙ deinde infra sex mẽses a die cõtra-
cti matrimonij huiusmodi numerandos dicta Bona peperit:
sed quia illi non sunt probati existimo iuramentum non esse defe-
1 rendum,nec prefatos coniuges posse de iure obtinere:† quia,cuz
infans ille,de quo in processu,natus fuerit in matrimonio,hoc est,
ex dicta Bona,que tempore natiuitatis illius habebat maritum,
dictum videlicet Martinũ bergerij,dictus infans presumptio-
ne iuris presumitur in dubio fuisse et esse horum coniugum filius
naturalis et legitimus.l.qr semper.ff.de in ius vocan.ꝛ.l.filium,ꝛ
qd ibi Bald.ꝛ Ange.de in ius vocan.non video remedium, cum
testes super dictis articulis examinati extiterint,et deinde eoruz
depositiones publicate,ꝛ vise,hoc est,didiscite, non possunt metu
subornationis alij testes super eisdem produci.c.fraternitatis,de
2 testi.et cle.testibus,eod.titu.et quod vtrobiqz not.doc.† Fateor
qd si lata sententia contra dictos coniuges ipsi appellarent ad su
periorem,et deinde in ꝓsecutione appellationis darentur ipsi su-
periori nomina ꝛ cognomina eoruz,qui sine frande habẽt notitiã
contentorum in dictis.viij.ꝛ.ix.articulis,ꝛ deinde se absentarent
posset idem superior,in quo non est metus subornationis, recipe-
re ꝛ examinare dictos testes,vt voluit Bald.in.l.ampliorem, ad
fi.principij.C.de appella.quem refert et sequitur Roma.consilio
cccclxxix.exordiente, In eo quod queritur an in eadem instantia
ꝛc.et plenius Alexan.de Jmol.in.l.iij.§.hoc autem iudicium. col.
iiij.ver.et ex dictis supra datur secundum Bald.ꝛc.ff.de damno
infecto,

¶ Argumentum.

¶ Instrumentum sine die fidem non facit,nisi adhibito notarij
protocolo saltem ex alijs vicinis actis illa eruatur.A.F.

1 ☞ Diei initi contractus et recepti instrumenti insertio est de
solennitate,sed an sit quid minimum vt vitiare non debeat illius
omissio.et nume.4.
2 Omissio signi crucis an vitiet inuentarium,ꝛ cur.
3 Omissio inditionis in instrumento relicta lacuna vt inseratur,
an vitiet instrumentum.

¶ De fide instrumen. Consilium.clij.

1

Jicet† appositio diei initi con-
tractus,et confecti instrumenti,seu receptionis
illius sit de solennitate instrumenti, vt videtur
voluisse.glo.ꝛ quod ibi Joan.de pla.et doc.in.l.
generali.C.de tabul.lib.x.Spe.tit.de instru.edi.
§.breniter,ver.sunt autem nouem,ꝛ.§.instrumentum,colũ.mihi.
iiij.versi.quid ergo si dies cano.in.c.j.de fi.instru.et Bartol.in.l.si
librarius.ff.de regul.iur.huiuscemodi tamen solennitas est quid
minimũ,vt vult Bart.in dicta.l.si librarius.pro quo allegat, qr
si testis in causa productus de die non recordetur,nihilominꝰ p-
bãt.l.testium,iunctis ibi not.p glo.ꝛ docto.C.de testi.et idem vo-
luit Vitalis de cãba.in suis cautelis,sub rubrica de erro.no.colũ.
iiij.Propter qd videretur ꝙ illius omissio nõ deberet vitiare in-
strumentum,per ea que voluerunt multi.et quidem non leuis, sed
magne autoritatis in.l.fin.in principio.C.de iureiurand.et alibi
quos plenius Alexan.de Jmol.in dicta.l.fi.colum.mihi.viij.ver.
extra glo.queritur an omissio signi.ꝛc.cõmemorat,in illa questio
2 ne,qua et ibi et alibi docto.querere consueuerunt,† an omissio si-
gni crucis inuentariuz vitiet:super qua ꝛ in dicta.l.fi.ꝛ alibi mul-
ti,inter quos fuerunt Raynerius.Salice.Fulgo.Ange.Joan.de
Jmol.Joan.And.ꝛ quidam alij,voluerunt ꝙ non,moti vt plu-
rimũ ea ratione,qr signum crucis est modica seu leuis solẽnitas
ꝛ sic omissio illius est omissio modice seu leuis solẽnitatis.Vide-
tur igitur in simili quod omissio diei huiõi nõ deberet vitiare in-
strumentum,cum omissio huiusmodi sit quid minimum:ad quod
facere videtur qd habetur in.c.in nomine domini,distin.xxiij.alle
gari consueto in dicto.c.j.de fide instrumen. ad probandum ꝙ in
instrumento apponi debeant anni domini ꝛc.quia licet ibi pona-
tur annus incarnationis dominice, et mensis illius anni, non ta
men ponitur dies,non igitur videtur ꝙ instrumentũ recognitio-
nis dudum facte,Anno videlicet domini.M.cccclx.et de mense
Maij,per magistrum Martinum vitalis notarium, sumptum
per magistrum Georgiuz guilboti notarium,vitiari debeat p-
pter omissionem appositionis diei recognitionis huiusmodi: eo
maximẽ qr in instrumento huiusmodi nõ omnino omissa est dies
sed dictum est et scriptum in eodem anno ꝛ die,quanuis non fue-
rit certus dierum numerus appositus,sed dimissum spatium al-
3 bum ꝛ vacuum pro descriptione numeri huiusmodi.† Pro quo fa-
cit qd in simili voluit Bald.in.c.inter dilectos,colum.mihi.v.ver.
quid ergo si notarius ꝛc.de fide instru.vbi voluit idem Bald.ꝙ li
cet omissio inditionis instrumentum vitiet:si tamen in instrumen
to dicatur anno et inditione, et deinde non expressa certa quota,
seu numero inditionis,relinquatur spatium vacuum, non vitia-
4 tur instrumentum.† Verũ quanuis hec videantur colorata:ego
tamen asserere non audeo in hoc casu,signanter cum docto.dicãt
ꝛ presertim Bart.in dicta.l.si librarius,et fuit de mente Specu.in
d.§.instrumentum, ver.quid ergo si dies ꝛc.qd instrumentum est
nullum propter omissionem appositionis diei.Et, vt mihi vide-
tur assignari potest diuersitas inter casuz,in quo loquitur Bald.
in.d.c.inter dilectos,et casum presentem.Est tamen verum quod
si reperitur protocolum, seu liber notarum prefati Georgij, in
quo scripta extitisset nota instrumenti recognitionis, de qua su-
pra,et ante notam huiusmodi reperiretur aliqua nota scripta sub
anno et mense note huius recognitionis,ꝛ que haberet certũ diez
expressum,presumi deberet ꝛ presumeretur, ꝙ eo ipso die hec nota
recognitionis recepta extitisset, per ea que volunt docto. vbi.s.

¶ Argumentum.

¶ Librum suum rationum in conuentione vsuraria edere nemo
tenetur nisi qui prius demonstratus sit vsurarius.A.F.

1 ☞ Mercator an teneatur edere librum rationum.
2 Vsurarius quando compellatur edere libros suos.

¶ De eden. Consilium cliij.

1 Non† tenetur nobilis et
honorabilis vir Petrus antardi,ciuis carpen.
exhibere pretensum rationum librum , quem sibi
exhiberi petijt ꝛ postulauit nobilis Gilleta rodul
phe,vxor egregij viri dñi Roderici botini,causis
ꝛ rationibus sequentibus,ꝛ alijs suis loco et tempore plenius de-
ducendis.Tum qr non apparet spectabilẽ quondam virum dñm
Alziariuz antardi,patrem quondã eiusdem nobilis Petri, seu
etiã ipsum nobilẽ Petrũ rationũ librum edidisse,vel habere.Tũ
ꝛ qr,si ipsi aut eorũ alter aliquẽ edidissent,ꝛ de hoc appareret, put
non apparet:non tñ teneretur idẽ nobilis Petrus ad illius exhi
bitionẽ,eo maxime qr non est probatũ,quinimo nec propositũ ꝙ
huiusmodi pretẽsus liber,aut aliqua illius particula editus vel
edita extiterit mandante dicta Gilleta,aut aliquo suo predecesso
re, pro quo allegasse sufficiat not.cõiter pro omnes in.l.j.C. de
2 eden.† nec opponat aliquis ꝙ vsurarius cõpellatur edere libros
suos.cle.j.§.ceterũ,de vsu.Tuz qr illa cle.loquit in vsurario,ꝛ eo
casu,in quo cõtra eũ agit de vsuris.dicta cle.j.§.ceterũ:ibi,cũ de
vsuris ageret,ꝛ ita dictũ tex.ibi intelligũt Pet.de anch.ꝛ Card.
ꝛ Jas.in.d.l.j.col.iij.C.de edẽ.quorũ neutrũ est hic:qr nec hic no-
bilis,et profecto honorabilis Petrus antardi est vsurarius,nec
prefata Gilleta agit contra eum de vsuris,nec de illis contra euz
inquirit reuerendus pater dominꝰ ius reddẽs in hac causa.Tuz
et quia vbi idẽ nobilis Petrus pretenderetur vsurarius,et con-
tra eum ageretur de vsuris:non tamen teneretur ad exhibitionẽ
aut editionem librorum huiusmodi,nisi prius fide facta et ostenso
ꝙ ipse

ꝙ ipse sit vsurarius, iuxta doctrinã Cardi. ⁊ aliorum docto. in. d. cle. j. §. ceterum. de vsu. vbi si placet videatur ⁊ in multis remissionibus, que ibi possunt videri. Que omnia dixerim sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

Argumentum.

Etiam ratione vsurarij contractus vix se quis defendere potest ab impetitione creditoris nisi habita dispensatione a iuramento. A. F.

1 Pactum de fructibus pignoris in sortem non computandis est vsurarium.
2 Iuramentum in forma specifica debet adimpleri.
3 Pactum vsurarium cognoscere pertinet ad iudicem ecclesiasticũ.

De vsur. Consi. cliiij.

VOluissem pro pleniore ⁊ securiore responsiõe faciẽda ad dubia mihi missa parte magnifici ⁊ potentis viri domini Christophori ademarij domini Garde, videre instrumentum mutui quadringentorum florenorum sibi facti per nobilem Carolum moretonis, vel copiam illius. vt sic remansissem plenius informatus de pactis ⁊ cõuentionibus celebratis ⁊ initis tempore mutui huiusmodi ⁊ traditionis pedagij ⁊c. per ⁊ inter ipsum dominum Christophorum ⁊ prefatum Moretonis. Illud enim certum est ꝙ fructus qui per creditorem percipiuntur ex re pignori data pro debito, debent de iure ciuili ⁊ canonico in sortem imputari. l. j. ⁊. ij. cum multis simili. C. de pigno. actio. c. j. ⁊. c. quoniam. cum multis simili. de vsu. † Et pactum factum de fructibus huiusmodi in sortem non computandis est vsurarium, ⁊ hoc non habet dubium. Veruntamen quemadmodum potest debitor se obligare cum iuramento ad dandum ⁊ soluendũ vsuram. c. debitores. §. si vero, de iureiuran. ita potest debitor se obligare ad dandum ⁊ soluendum pecuniam siue sortẽ ex integro ac conuenire ⁊ pacisci ꝙ fructus non imputentur in sortem, vt sic non obstante perceptione fructuum debeat sors integra' solui in pecunia ante repetitionem rei pignori date, nisi prius fuerit cum debitore de iuramento dispensatum. pro quo allegasse sufficiat. c. ad nostram le. j. ⁊ quod ibi glo. secundum vnam opinionem communiter per omnes docto. ibidem approbatam, de iureiuran. ⁊ qꝺ voluit Alexan. de imo. consilio mihi. xcj. exordiente, Visis actis
4 mihi transmissis ⁊c. in. ij. volu. † Iuramentũ enim debet in forma specifica adimpleri, et sic fieri solutio sortis in pecunia, non obstante perceptione fructuum, si ita iuratum est, prout colligitur ex dicto. c. ad nostrã. ⁊ ibi hoc voluit doctores, ⁊ Alexan. de imo. in dicto consilio. ꝙuis Barto. cuius opinio communiter damnatur senserit contrarium in. l. amplius. col. ñ. versic. iuxta primum quero. ff. rem ra. habe. ⁊ per hoc patet respon. ad primum quesitũ. Existimo enim causam dicti domini nõ posse bene defendi. postꝙ̃ presupponitur ꝙ de iuramento non fuerit cum eo dispensatum.

Ad secundum quesitum dico ⁊ respondeo ꝙ cum in hoc iudicio veniat disputanda questio iuris spiritualis, an videlicet illud pactum de non imputandis fructibus in sortem fuerit ⁊ sit pactũ vsurarium, prout replicando proponit idem dominus Garde in. vj. suorum articulorum, articulo exordiẽte, Item nõ obstat si ex aduerso dicatur ꝙ in dicto ⁊c. non poterit dominus Vicesenescallus de hoc cognoscere, sed erit causa remittenda iudici ecclesiastico, per ea que habẽtur in. c. tuã. ⁊ quod ibi docto. de ordi. cogni. de quo Barto. Io. de imol. Alexan. de imo. ⁊ docto. in. l. titia. ff. solu. matri. ⁊ ponũt alij in diuersis locis super quo articulo non me extendo, quia non oportet.

Ad tertium dico, vt predixi, ꝙ opus est dispensatione iuramenti, alias poterit ipse dominus repelli propter iuramentum, quod seruandum est, cũ seruari possit sine dispendio salutis eterne. c. cum contingat. de iureiur. c. ꝙuis pactum, de pac. in. vj. ⁊ dicto. c. debitores. de iureiurã. Non video hic aliud remediũ nisi ꝙ prefatus dominus faceret alterũ duorũ aut qꝺ ipse soluat dictos florenos quadringẽtos pro recuperatione dicti pedagij, ⁊ deinde agat ꝓ recuperatione oĩm fructuũ ꝑceptorum per dictũ Moretonis aut ꝙ ipse obtineat secum dispensari de predicto iuramento parte vocata, que scđm opinionẽ magis cõmunẽ vocanda est: ꝙuis aliqui senserint ⁊ vt mihi videtur non male saltẽ in hoc casu, ꝙ ille qui iurauit, possit habilitari vt nõ obstãte iuramento possit detegere defectũ cõtractus: vt verbi gratia hic detegere ꝙ illud pactũ fuerit vsurarium, sed aduertendum esset in dictatione supplicationis porrigẽde domino episcopo, vel suo vicario, ⁊ pro qua bene dictanda esset videndum instrumentũ obligatorium vel copia, puto autem quod in quolibet predictorum casuum, hoc est siue primo soluatur sors, ⁊ deinde repetantur fructus percepti, siue obtineatur habilitas de quo supra, ⁊ deinde repetendo pedagium petantur fructus percepti compensari vel imputari in sortem vsq; ad concurrentem quantitatem,
3 † semper agere oportebit corã iudice ecclesiastico propter illud pactum, de quo erit contentio an sit vsurariũ aut non: de quo tamẽ non dubito quin vsurarium existat, sed cognoscere de hoc pertinet iudici ecclesiastico non seculari, vt dicunt docto. in locis superius allegatis.

Argumentum.

Non sunt reuocande preces, quas quis ad euadẽdos sibi infensos magistratus supreme curie obtulit.

1 Supplicationis ambigue declaratio ad quem pertineat.
2 Verba vexandi ⁊ molestandi quid sonent ⁊ importent.
3 Senatus in dubijs exhortationibus quid fecisse censeri debet.
4 Indefinita non equipollent vniuersalibus.
5 Iudiciũ subire sub iudice suspecto periculosa res est ⁊ plena tristissimi exitus.
6 Reipublice interest ciuem indebite non vexari.

De precib. imper. offer. Consi. clv

DEliberando in ⁊ super quadam pretensa supplicatione, parte asserti reuerẽdi in Christo patris domini Tricastrineñ. episcopi, contra ⁊ aduersus honorabilem virũ magistrum Gulielmum de lausimo notarium ciuẽ Tricastrinẽsẽ, huic magnifico Delphinali parlamento oblata ⁊ porrecta, idem magister Gulielmus, seu ei9 legitimus ꝓcurator ꝓcuratorio nomine eiusdẽ dicit ⁊ declarat, prout etiã alias dixit ⁊ declarauit, se nõ impedijsse nec impedire cogitasse prefatũ reuerendũ do. Tricastrinensem episcopũ seu eius officiarios, quominus ꝓcederent ꝓcedere possent in quibusdã pretẽsis causis antea, vt parte dicti asserti ꝓcuratoris pretẽditur, motis et aliquãdiu agitatis per ⁊ inter eũdẽ assertũ ꝓcuratorẽ, aut suũ predecessorẽ in officio ꝓcurationis hmõi ex vna parte, ⁊ dictũ magistrũ Gulielmũ ex alia, pretextu ⁊ ad causam manuũ violẽtarũ iniectionis in personas quorũdam Antonij remigij asserti presbyteri, Petri bordeti, ⁊ magistri Petri boati pretensorũ clericorum: nec quo ad causas huiusmodi, aut pro eis, ⁊ earum cursu impediẽdis supplicauit idẽ magister Gulielmus de lausimo huic insigni parlamẽto: sed ꝑpter alias, quas quotidie suscitabat ⁊ suscitare cõminabatur idẽ pretensus ꝓcurator contra
1 eum, † et ita declarat ipse magister Gulielmus, ⁊ eius declaratio ĩnistandũ est. l. si quis intentione ambigua. ff. de iudi. eo presertim qr nõ supplicauit, nec petijt idem magister de Lausimo exhortari simpliciter prefatos do. officiarios reuerẽdi do. epi, ne eum corã se cõuenirent aut traherent, sed ne eũdẽ ciuiliter aut criminaliter
2 vexarent aut molestarent, † que ambo sonant ⁊ importãt cõuentionem minus iuridicã ⁊ illicitã. Et primo quidẽ per id quod de verbo vexãdi habetur in. l. j. §. j. ff. de vaca. mune. in. l. j. in fi. ff. de testa. in cle. j. §. j. in fi. de priui. ⁊ in. cle. j. de rescrip. ⁊ in. c. ad audientiã le. j. de rescrip. ⁊ idẽ de verbo molestandi, per id quod voluit Bal. in. l. j. col. iiij. ver. item quero si testator ⁊c. C. de his que pe. nom. i. et beatus Augu. Carthaginensis, sanctarum literarum ignea lampas, ⁊ meridianũ iubar, afflati spiritus effundens vbiq; radios, psalmo. cxlv. ver. facientẽ iudiciũ. Vbi de molestia ⁊ iniuria argute nõ tm̃ ⁊ subtiliter, sed pie disserit. Et ita etiã censendum est hoc magnificũ Delphinale parlamentũ mandasse dictos do. officiarios exhortari, ne vcẽ in causis ad eos nõ pertinentibus hũc magistrũ de Lausimo Delphinalẽ subditum corã se vocarent, vexa
3 rẽt, aut molestarẽt: † qr in dubio cẽseri dẽ idẽ insigne palamentũ facere voluisse ⁊ fecisse id qꝺ de iure facere poterat, nõ quod facere nolebat, vt in simili voluit Pau. de ca. cõsi. clxxxi. exordiẽte, Dicẽdũ est ꝙ dicta fraternitas ⁊c. ꝓ quo allegat i argumẽtũ. l. si pater. ff. de his que in frau. credi. l. lucius. §. fi. ff. ad municipa. ⁊. l. ꝗ̃ ꝙ̃. ff. de ri. nup. eo maxime ne presumatur inde nasci iniuriarũ occasio, vnde iura nascunt, vel vbi defendunt, ꝓtegũtur, ⁊ seruant. l. meminerint, cũ suis simil. C. vnde vi. eo signãter, qr verba nõ fuerũt vni
4 uersalia, sed indefinita: † et sic nõ equipollebãt nec equipollẽt vniersalibus, per ea que not. glo. ⁊ doct. in. c. vt circa, de elec. in. vj. et

Bart. in l. si pluribus. ff. de lega. ij. etiaz qr exhortatio fuit preci-sa, quam non est verisimile ipsum Delphinale parlamentum facere voluisse, aut fieri mandasse, nisi quo ad causas, pro quibus idez de Lausimo cōueniri nō poterat corā dictis do. officiarijs episcopalibus. Non igitur habuerunt vel habent ipsi do. officiarij spirituales causam iustam et rationabilem supplicandi pro obtentione reuocationis literarum parte dicti magistri de Lausimo obtentarum, aut impugnandi supplicationem parte eiusdez magistri de Lausimo huic magnifico parlamento oblatam & porrectā cū, vt apparet ex p̄dictis, supplicatio & litere hmōi intellecte put intelligi debēt & accipi, & vt supra expssuz est, fuerint iuste & rationabiles, ac debuerit & debeant litere huiusmodi cōfirmari & quas sic intellectas confirmari petit, & nihilominus etiam dicit se iuste supplicasse eidem magnifico Delphinali parlamento, quatenus exhortari dignaretur prefatos do. spirituales officiarios, vt sibi prouiderent de iudice non suspecto, cum sint ipsi maleuoli et inimici eiusdē magistri de Lausimo. Hanc enim puisionē facere debent ipsi officiarij, & nō cōpellere eundē de lausimo ad corā se liti-
5 gandum actiue aut passiue: † quia res periculosa est & tristissimos solet sortiri euētus sub iudice suspecto subire iudicium. vt no. gl. in l. apertissimi. C. de indi. & ne indebite opprimatur idez de Lausimo Delphinalis subditus, potuit ipse recurrere ad principē et dn̄m sua supremū, seu hoc insigne parlamētū vicē eius tenēs, & illi supplicare, vt saltē exhortando requirat dictos do. officiarios,
6 vt sibi prouideant de iudice non suspecto: † quia interest reipublice, & sit principis, subditos habere locupletes, vt nō vexentur indebite: p quo allegasse sufficiat qd̄ voluit Oldra. cōsil. mihi. clvj. exordiente, In causa carnotensi super attentatis &c. et quod not. Innocen. & docto. in c. dilectis, de appella. Que dixerim sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

¶ Argumentum.

¶ Decime a quibuscunq; de quibuscunq; rebus debentur, nisi pontificio priuilegio aut alio iusto immunes appareant. A. F.

1 ☞ Decima de quibus rebus & a quibus hominibus debeatur.
2 Qui religiosi & de quibus sunt immunes a solutione decimaruz.

¶ De sacrosan. eccle. Consilium. clvj.

1 Decima † soluenda est de blado, & leguminibus taz maioribus, q̄ minimis de pascuis, de pensionibus domorum, de prouentibus molendinorum, de censibus vel seruitijs de feno, lana, aluearibus, furnis, balneis, fullonicijs argentifodinis, latomijs, metallarijs, fructibus arboruz, pecoribus, ouis ortis, negotiatione, artificio, de ipsa militia, & generaliter de omni lucro licite acquisito, per id quod not. Goffre. in summa, ti. de deci. ver. vñde sunt decime de omnib⁹ &c. Host. in summa eo. tit. §. de quibus rebus. & Inno. eo. ti. super rubri. Et q̄ decime soluēde sunt etiā de animalib⁹ pbatur in Leuiti. c. xxvij. circa fi. vbi dicit tex. Boues & oues & capre, que sub pastoris virga trāseūt quicquid decimū venerit sanctificabit̄ dn̄o, non eliget̄ nec bonum nec malū nec altero cōmutabitur. probat̄ etiā in c. peruenit. c. non suos, & quod ibi gl. & in c. pastoralis, de deci. & debentur decime nō solum a laicis. c. decimis. xvj. q. vij. sed etiaz a quolibet, nisi speciali priuilegio dn̄i pape exēpt⁹ extiterit. vt not. Host. in summa, ti. de deci. §. a qb⁹. in prin. p quo allegat. c. tua. c. a nobis, & c. in aliqbus, ad fi. de deci. Cōcessum autē fuit cister ciēsibus, hospitalarijs & tēplarijs ne tenere nt̄ dare decimas de laboribus, quos pprijs manibus excolant de possessionibus ante cōsiliū acquisitis: de his vero que post. cōsiliū eis collata extiterūt, vel q̄ ipsi emerūt p monasterio de nouo cōdēdo tenetur dare decimas. c. nuper, de deci.
2 † alijs vero religiosis hoc cōcedit̄ ne de noualib⁹, que pprijs manibus excolunt. hortis, & nutrimentis animaliuz decimas soluere teneantur. c. ex parte, de deci. et ita dicit tenendū Hostien. de monachis nigris, & canonicis regularib⁹, & alijs religiosis viuētib⁹ in cōi. Quo fit vt parochiani prioratus sancti Stephani montisforti soluere teneantur decimā eidē prioratui ac venerabili & religioso viro dn̄o Raymando boyssoni priori illius, etiam de animalibus mutoninis, & caprinis pertinētibus, vt dicitur, ad luminariam ecclesie ipsius prioratus, postq̄ ipsi, aut dicta luminaria non reperiuntur, quo ad hoc, priuilegiati vel exempti.

¶ Argumentum.

¶ Iurisdictioni per pontificem decano valentinensi ecclesie date ex non vsu non prescribitur, quin suos clericos coercere possit: & quod possunt aliqui vt vniuersi non possunt vt singuli. A. F.

1 ☞ Verba clara voluntatis questionem non relinquunt.
2 Decanus tantam habet iurisdictionē per se, quantam capitulū.
3 Potestatis & prudentum arbitrio cōmissuz, tm̄ valeat a sola potestate factū, quantū si cū sapiētibus, quod tenet etiā in capitaneo.
4 Princeps vt solus equiparatur senatui in ferenda lege, ita potestas antiquis ad arbitrandum.
5 Rector vniuersitatis tantam vocem habet, quantaz vniuersitas.
6 Copula et, in dubio diuidit inter partes in viriles.
7 Pena posita vni et pluribus coniunctim, vnus dimidium luit, coniuncti reliquum.
8 Iurisdictio est penes capitulum, non singulos canonicos.
9 Insultus vel seditio quādo ab vniuersitate, vel a singulis dicatur esse facta.
10 Syllaba in quibus non debet esse superflua.
11 Transgressor consuetudinis non minus punitur, q̄ legis.
12 Contra correctionem nulla prescriptio vel consuetudo operari potest quantumcunq; longa.
13 Habens ius eligendi rectorem stans per centum annos q̄ nō elegit, an ius suum perdidit.
14 Vassallus aduersus dominum collecte cessationem aut seruitij an possit prescribere.
15 Concordia res crescunt, discordia dilabuntur.

¶ De sacrosan. eccle. Consilium. clvij.

Ulto q̄ nota sit insigni Valentinensi ecclesie, presertim reuerendo patri, & viris egregijs dominis Decano, capitulo, & singulis canonicis quedā diffinitiua sententia, olim lata per bone memorie reuerenduz in Christo patrem & do. do. Petrum dei et apostolice sedis gratia sacrosancte Romane ecclesie tūc Cardinalē Sabinensem iudicē & cōmissariū apostolica autoritate viue vocis oraculo deputatū, & commissum in quadā ciuili, & plurium capitulοruz causa tunc pendente inter bone memorie reuerendissimum in xp̄o patrez & do. do. Amedeū de saluchis, dei & apostolice sedis gratia sacrosancte Romane ecclesie diaconum cardinalem, & tunc administratorem predicte Valentinensis & Diensis ecclesiarum ex vna parte, & egregios viros dominos Decanum & capitulū dicte Ualentinēsi ecclesie ex alia, & que postea extitit per sancte memorie dominum Clementē septimū ad partiū p̄dictarū supplicationē ex certa sciētia cōfirmata & suppleti omnes defectus, si qui fortasse interuenissent in sententia hmōi: non est preterea vt puto incognitum prefatis dn̄is Decano, capitulo, & canonicis, q̄ inter cetera p dictū reuerēdissimuz dn̄m iudicē & commissariuz pnuntiata, declarata & decreta, ipse voluit, mādauit, declarauit & diffiniuit, q̄ in canonicos & clericos ceterosq; īcorporatos & bn̄ficiatos eccl̄ie scti Apollinaris, & in familijs ac bonis ipsoꝝ oīmoda iurisdictio, alta, & bassa vbiq; in ciuitate Ualētie, intus & extra, & in tota terra seu districtu dn̄i Valentinēsis & Diēsis epi spectaret & ptineret ad Decanū & capitu-
1 lū Ualētie: † cuius verba cum clara existāt volūtatis questionem nō relinquūt. l. ille aut ille. §. cū in verbis, & qd̄ ibi gl. & l. nō aliter.
2 ff. de lega. iij. † Et p que verba apparet eūdē do. Decanū nō soluz habere oīmodā iurisdictionē, altā & bassam in quo supra, sed etiaz eum habere tantā per se, quātā habet capitulū, per id qd̄ no. Albe. in l. de creationibus, in prin. C. de epa. audi. vbi voluit q̄ quo ad executionē eorū, de quibus ibi, tātū valet volūtas presidis, quātum epi & triū primatū, pro quo allegat in argumentum. l. si quis titio. ff. de vsufruc. accrescē. l. titi⁹ fundi. ff. de heredi. institu. & l. si. cū his que ibi not. C. de impube. & alijs substitu. allegat etiam ad
3 hoc glos. in aut. causa que sit cū monacho. C. de epis. & cleri. † dicit etiā ibi Albe. q̄ si aliqd cōmittat̄ arbitrio ptātis, & antiquorū vel sapiētū, tantū operat̄ vox & volūtas solius ptātis, quātū oīm antiquorū, aut sapientū, & hanc opinionē sequit̄ Jaco. butri. in dicta aut. cā q̄ sit cū monacho, & p glo. de qua ibi. hoc etiā voluit Pau. de cast. i dicta aut. cā q̄ sit. vbi dicit q̄ si aliqd cōmittat̄ capitaneo & ancianis, tm̄ hab[illegible] capitane⁹ solus, quātū oēs anciani simul, allegat Pau. not. per. Cy. in l. nō ambigitur. ff. de legi. vbi post Richar. malū. dicit Albe. q̄ si caueat̄ statuto, vt sit in arbitrio ptātis & ancianorū, vel maioris partis, an qs torqueri debeat necne, & contingat q̄ potestas & vnus ex ancianis arbitrent̄ quēdā esse torquēdum, alij vero oēs anciani, qui sunt numero decē & septē, dicāt eū non torquēdū, stari debeat arbitrio ptātis & vni⁹ ancianorū tāq̄
4 maioris partis: † qr sicut princeps sol⁹ eqparat̄ senatui in condendo legē. d. l. non ambigitur: ita ptās ancianis, quo ad arbitrādum predicta, ad qd̄ optime facit, scd̄m eū. d. l. si qs titio. ff. de vsufruc. accrescen

accrescen.l.titius fundi.ff.de heredibus institué.l.fi.cũ ibi not.ff.
de impu.ꝛ alijs substitu.l.de creationib⁹.C.de epa.audi.ꝛ.l.liber
hõ.§.titi⁹ ff.de here.insti.ꝛ ad hoc facit qđ voluerũt Ang.ꝛ Joã.
5 de imo.in.d.§.titius:† vbi dicunt ꝙ,si rectori ꝛ vniuersitati scho
lariũ detur ptãs eligẽdi notariũ,tantũ vocẽ debet habere rector
quãtã vniuersitas,pro quo etiã se remittit ad no. per se idẽ Joã.
de imo.in.l.interdũ.in prin.ff.de heredi.insti.vbi etiã notauit ꝙ,
si dẽtur voces in aliquo actu capitaneo ꝛ ancianis, vnã vocẽ ha
bebit capitane⁹,ꝛ vnã vniuersitas vel anciani.Cũ itaqꝫ in predi
cta sñia dictũ,declaratũ,ꝛ diffinitũ extiterit,ꝙ in canonicos, cle
ricos, ceterosqꝫ incorporatos ꝛ bñficiatos ecclesie sancti Apol
linaris,ꝛ in famulis ac bonis ipsoꝝ omnimoda iurisdictio, alta
ꝛ bassa vbiqꝫ in ciuitate Valẽtie,intus ꝛ extra,ꝛ in tota terra seu
districtu dñi epi Valẽtineñ.ꝛ Diẽsis spectet ꝛ ptineat ad Deca
nũ ꝛ capitulũ Valẽtie,palã infertur iurisdictionem hmõi debere
ꝑ tãta parte eidẽ do.Decano soli spectare ꝛ pertinere,ꝑ quanta
6 spectat ꝛ pertinet prefato capitulo,†pro quo facit ꝗa copula ꝛ,in
dubio diuidit inter partes in viriles.l.reos.§.cũ in tabulis.ff.de
duobus reis.l.si mihi ꝛ titio.ff.de verb.obli.ꝛ.l.iiij.ff.de stipu. ser
uo.de quo Rapha.Ful.consil.mihi.xlij.exordiẽte,Ex facto ꝑpo
7 nitur testatorẽ ita testamẽto dixisse ꝛc.Ad premissa etiã facit† ꝙ
si pena imponaṫ vni ꝛ plurib⁹ cõiũctim,puta capitaneo ꝛ ancia
nis,oẽs illi plures significati per nomẽ collectiuũ nõ tenẽtur nisi
ad dimidiã penã,ꝛ capitane⁹ ad aliã dimidiã,vt voluit gl.Bal.ꝛ
doc.in dicta aut.causa q̃ fit cũ monacho,ꝛ idẽ Bal.in.l. quoniam
iudices.C.de appel.q2 illi plures cẽsentur vnũ corp⁹,vt post Ja
co.butri.Pet.ꝛ Cy.voluit Bal.in dicta aut.causa que fit cũ mo
nacho.vbi etiã idẽ voluit Sali.Pau.de ca.ꝛ Albe.qui ad hoc al
legat.l.j.C.si plures vna sñia fue.condẽ. nec putet quis absurduꝫ
ꝙ pro dimidia parte iurisdictio hmõi eidem do. Decano perti
neat.ꝛ spectet,q2 illã olim querere potuit forte ex ꝑscriptiõe, imo
ꝛ totam querere potest,vt satis voluit glo.Host.Anto.de butri.ꝛ
docto.in.c.irrefragabili.§.excessus,de offi.ordina.de quo est bo
nus tex.in.c.dilectis, de appella.

Non igitur persuadere sibi de

bent venerabiles ꝛ egregij viri dñi canonici dicte Valẽtinẽsis ec
clesie,qui subditi extiterũt ꝛ existũt prefati do.Decani, quia imo
illius subditi sunt,ꝛ pñt per eũ puniri,quẽadmodũ ꝛ per capitu
lũ ꝛ quãuis ipsum capitulũ iurisdictionẽ habeat,vt ꝑdixi:ipsi tñ
particulares dñi canonici,excepto dicto do. Decano,nullaꝫ hñt
8 iurisdictionẽ,†q2 iurisdictio est penes ipm capitulũ,nõ singulos
canonicos,vt voluerũt Inn.Hosti.Bal. Anto.de butri.ꝛ cõiter
oẽs scribẽtes in.d.c.irrefragabili.§.excessus,de offi.ordina.aliud
enim sunt singuli canonici,ꝛ aliud est vniuersitas, seu capitulum
ecclesie.l.sed si hac.§.qui manumittitur.ff.de in ius vocan.l.sicut.
ff.quod cuiusqꝫ vniuersitatis ꝛ.§.qui manumittitur.xij.q.ij.hinc
9 dicit glo.in.d.l.sicut.ꝛ Bar.in.l.aut facta.§.fi.col.iiij.ff.de pe.†ꝙ
si omnes hoies vnius vniuersitatis vel ciuitatis seu ville aliqueꝫ
insultũ cõmitterent,nõ diceretur vniuersitas hunc insultũ cõmi
sisse,nisi fuissent congregati vt vniuersitas,ꝛ cõicato cõsilio dictũ
insultum fecissent,alias enim videtur fecisse vt singuli, ad qđ fa
cit qđ no.Inno.in.c.cũ non igno.de preben.Est igitur aliter iudi
candũ de dicto do.Decano,ꝛ alijs dñis canonicis,q2 dicti alij ca
nonici vt singuli nullam prorsus habent iurisdictionem, nec dici
possunt iudices,aut coniudices,seu collegę.vt no. Inno.ꝛ sequũ
tur alij cõiter in.d.§.excessus.sed vniuersitas, hoc est capitulum
ipm est id,penes qđ est iurisdictio:ꝛ iõ vt dicit Hosti.in.d.§.exces
sus,oportet ꝙ ipsuꝫ caplm iurisdictionẽ exerceat,ꝛ nõ singuli.d.
l.sed si hac.§.q nõ admittiṫ,ꝛ alijs iuribus superi⁹ allegatis. Ve
rũ q2,vt ipse ibi no.timẽdũ est de discordia.c.super literis,de res
crip.ꝛ q2 etiã ille de cui⁹ correctione agiṫ,frequẽter dicere posset
aduersus caplm cõgregatũ,dñi nõ potestis ꝯ me ꝑcedere, q2 ta
lis est absens,cõsuluit Hosti.ꝙ in tali casu,qñ celebrabitur gene
rale caplm,cõstituãt aliquos ex seipsis,qui vice totius capli hãc
habeant potestatem.ar.c.in causis,§.fi.in prin.ꝛ.c.cum in iure, de
elec.qđ puto preuidisse dictũ quõdam reuerendissimũ do. cõmis
sariũ ꝛ iudicẽ in quinto caplo dicte eius sententie,vbi voluit, diffi
niuit, ꝛ ordinauit,qđ dictũ caplm haberet vnũ iudicẽ ꝛc.put ibi.
Dict⁹ vero do.Decan⁹,vt singul⁹ vel singularis, habet iurisdi
ctionẽ:q2 vt ꝑdixi,hoc clare demonstrãt verba predicte sñie,qua
tenus inibi,ꝛ in primo illius capitulo declaratũ est ꝛ diffinitũ,qđ
i canonicos ꝛ clericos ceterosqꝫ ꝛc.oĩmoda iurisdictio,alta,ꝛ bas
sa spectaret ꝛ ptineret ad ipsum do.Decanũ ꝛ capitulũ:alias enim
si volebat aut intendebat idẽ quõdã reuerendissimus dñs cõmis
sari⁹ idipsum intelligi ꝛ censeri de Decano,ꝛ alijs canonicis, suf
ficiebat dicere ꝛ declarare in dicto primo caplo ꝙ iurisdictio oĩ
moda ꝛc.spectaret ꝛ ptineret ad caplm:ꝛ sic superflue appositum
extitisset verbũ ad Decanũ,qđ nõ est censendũ:q2 nedũ vnaqueqꝫ
clausula,sed ẽt vnũquodqꝫ verbũ a disponentibus ꝑlatũ debeṫ
esse cũ virtute opandi,si fieri põt.l.hac lege.ff.de ꝯhẽ.emp.l.si sti
pulat⁹,in prin.ff.de vsur.no.Bal.C.de cõtrahẽ.emp.super rubri.
10 in.ij.q.facit.l.si qñ.ff.de lega.j.l.j.ff.qđ me. cau.†vbi dicit gl.ꝙ syl
laba nõ debet apponi superflue.facit etiaꝫ.c.si papa,de priuile.in
vj.ꝛ qđ no.gl.in.c.si romanorũ,dist.xix. pro quo videri põt qđ vo
luit Roma.cõsi.lxxxiij.Alexã.de imo.cõsi.cxvij.exordiẽte,Visis
supra narratis ꝛc.col.iiij.ver.sed vbi est prefata ꝛc. in primo volu
mi.Barb.cõsi.lxj.col.x.in.j.parte,ꝛ in multis alijs,ꝛ maxime de
bent hec ꝑcedere in hoc casu:cuꝫ,vt apparet ex discursu predicte
sñie,fuit in multis illi⁹ capitulis repetitũ de iurisdictione Deca
ni:ꝛ idẽ etiã fecit ꝑfatus do.Clemẽs in literis dicte eius cõfirma
tionis,in capitulo exordiẽte,In oĩbus vero alijs criminibus ꝛc.
Quẽadmodũ igiṫ singuli dñi canonici predicte ecclesie,excepto
eodẽ do.Decano,subijciunṫ capitulo,vtpote habẽti in eos iuris
dictionẽ altã,ꝛ bassam ꝛc.ita ꝛ subijciunṫ eidẽ do.Decano, tanꝙ
habẽti in eos iurisdictionẽ.Quod si ita est,imo q2 est ita,non sine
causa de laudabili cõsuetudine introductũ est in dicta ecclesia, ꝙ
annis singulis,ꝛ in vigilia resurrectionis dñice,circa horam cõ
pletorij, pulsata magna campana,omnes tam de maiore choro,
quã minore cõgregenṫ in claustro ꝑdicte ecclesie ꝛ qđ illi de choro
se presentẽt ipsi dño Decano,ꝛ illi de sub choro dño Precentori,
qui debent inspicere diligẽter vtrũ sint rasi.ꝛ tonsurati, ꝛ in habi
tibus cõpetẽtibus ꝛ honestis:in quibus si defectũ repererint, pñt
ꝛ debẽt corrigere ꝛ redarguere:ꝛ quã ꝯsuetudinẽ nõ debẽt ipi dñi
Moderni canonici vel infringere,aut ei cõtraire,cũ decens sit ꝛ
11 honesta,†nõ enim minus puniendus est transgressor consuetudi
nis quã legis.Nec dicãt.c.cõsuetudinis supra memoratũ intelligi
de alijs suppositis predicte ecclesie,nõ de dictis do.canonicis:q2
istud non obstat,cum ibi dicatur ꝙ omnes tam de maiore choro,
quã minore ꝯgregenṫ ꝛc.ꝛ sic nullus de subchoro ꝛ choro ꝑdictis
excipitur,qui dicta hora congregari nõ debeat,qui enim totũ di
cit nihil excludit.d.c.si romanoꝝ,dist.xix.ꝛ.c.solite,cum suis simi.
de maiori.ꝛ obedi.postea vero subijcitur q2 illi de choro habent se
presentare dicto do. Decano,ꝛ illi de subchoro prefato do. Pre
cẽtori,debent ergo ipsi do.canonici se presentare prefato do.De
cano:nisi forte dicere voluerint se non esse de choro, qđ eos ꝑ sui
grauitate dicturos non puto, potest igitur iuxta morem dicte
cõsuetudinis ipse do.Decanus eos inspicere ꝛ visitare an sint ra
si,tõsurati ꝛc.ꝛ ob hanc causam in illa sua presentatione ꝛ trãsitu
quã faciũt corã eo,solẽt,vt audio, incedere capitibus discooper
tis,vt sic facilius inspici possint ꝛ valeant,ꝛ inspecti,si reperianṫ
excedere,corrigi ꝛ redargui.Nec putẽt se propterea esse liberatos
ab hmõi visitatione,correctione,ꝛ redargutione si excedãt, q2 for
tasse idem do.Decanus,vel forte etiã aliqui domini eius in deca
natu precessores cessasse pretenduntur aliquibus annis a predi
12 ctis,†quia contra correctionem nulla prescriptio vel cõsuetudo
operari potest.c.cum ex officij,de prescrip.no.Anto.de but.in.d.
§.irrefragabili,col.iij.Preterea ꝑfati do.canonici,et precessores
tales se exhibuerunt,ꝛ sic vixerunt pro tempore,vt non esset opus
correctiõe,aut redargutione huiusmodi:quo fit vt prescriptio nõ
cucurrerit,etiam si per tempora longissima cessatũ extitisset, per
id quod no.Inno.in.c.dilectus, de appel.monacho.ad quod fa
ciunt no.per Bal.Ange.ꝛ doctores in simili in.l.hec autem iura.
ff.de seruitu.vrba.predi.Bartol.Joan.de platea. ꝛ alij in alio si
mili in.l.in filijs.C.de decurio.libro.x.ꝛ in.l. cum scimus.§. illud.
13 C.de agrico.ꝛ censi.libro.xj.dicit Bartolus in.d.l.in filijs.† quod
si quis habet ius eligendi rectorem in aliqua ecclesia, ꝛ steterit ꝑ
centum annos ꝙ non eligerit,quia non fuit expediens, non pro
pterea perdit ius suum:similiter dicit Joã.de pla.in.d.l.in filijs,
ꝙ si aliqua ciuitas debet dare gẽtem alicui domino quãdocunqꝫ
guerram faciet,licet steterit per centum annos ꝙ non dedit gen
tẽ,q2 ille dominus nõ fecit guerram,nõ propterea liberatur ciui
14 tas ab obligatione:†similiter si steterit dñs per centum annos ꝙ
non imposuerit vassallis aliquod onus,vel non fuit vsus iurisdi
ctione in castro,vel non imposuit collectã, q2 non fuit expediens
nec occurrit casus,nõ ꝑpterea prescribitur contra eũ,nec perdit
ius suũ.d.l.in filijs,ꝛ.l.cum scimus.§.illud,superi⁹ allega.Aliud
simile ponit Bal.consi.xliij.exordiente,Verba dicunt si castella
nus ꝛc.in prima parte.Ex quib⁹ oĩbus inferṫ egregios viros do
minos Gulielmũ de sala Precẽtorẽ,Franciscũ sextoris, Joãnẽ
de bellocastro,Michaelem huaterij ꝛ Antonium de columberia
parum,vel non vt oportet appensate dixisse in quadam coꝝ pre
tẽsa appellatione,se in nihilũ subijci eidem do.Decano, ꝛ minus
ad obedientiam sibi teneri:cum,vt predixi,eidem subijciantur,et
obedientiam tantam debeant,quantam ipsi capitulo,a quo fatẽ
tur se posse coerceri ꝛ corrigi:ꝛ hoc quod dixi patet per instrumẽ
tum sententie superius mẽtionate, ad quod deberẽt ipsi domini
canonici pro suarũ animarum salute bene aduertere,ne seipsos
ac totam ecclesiã,ꝛ illam vrbem insignẽ scandalisent. † Scimus
15 enim (ait pontifex aliqs) ꝛ ex euidẽtia facti colligim⁹,ꝙ nõ nisi

in pacis tēpore bene colitur pacis autor, nec ignoramus ꝙ dissensiones ⁊ scandala prauis actibus aditū preparāt, rancores ⁊ odia suscitant, et illicitis moribus ausum prebent. cle. dudum. §. j. ver. scimus enim, de sepul. et ideo cauende sunt dissensiones, ⁊ presertim que tendunt in inobedientiam et rebellionem aduersus superiores, pro quo videri potest. c. deniq̃. vij. q. j. ⁊ c. non afferamus. xxiiij. q. j. vbi scismatici, et inobedičtes vel rebelles puniti sunt magnis penis: et nō solum hec dico aduersus dictos canonicos, sed etiam consulo dicto reuerendo domino Decano, vt pacem, si offeratur, recipiat.

¶ Argumentum.

¶ Emphyteutica res per recognitiones probatur contra tertium possessorem successiuam iuris dependentiam habentem a recognoscente: alioqui resoluto iure autoris non resoluitur ius successoris. A. F.

1 ¶ Dominium ex recognitione fauore ecclesie facta an transferatur, ⁊ quando. et nu. 3.
2 Dominium non habetur ex pluribus causis in idem acquisitionis tempus non concurrentibus.
4 Actio personalis nō sequitur fundū, aut particularē successorē.
5 Dominus contra emptorē in feudo perperam alienato qua actio ne experiatur.
6 Argumentum de feudo ad emphyteusim an procedat.
7 Ecclesia contra non emphyteutam vel eius heredem quā actionem intentet.
8 Emphyteuta tradens naturalem possessionem, ciuili dominum cur non spoliat.
9 Dantis iure resoluto quando resolui debeat ius accipientis.
10 Alienatā per filiū ingratum mater donans an possit reuocare, et quando.
11 Deportatio ob maleficium an perdere faciat vsumfructum ante donatum.
12 Jus possessoris non curatur, si de iure petitoris non constet. Depositarius conuentus qua actione potest deponenti referre questionem dominij.

¶ De iure emphy. Consi. clviij.

1 Etiam † si verum esset ꝙ illud, quod dici solet, ex recognitione seu confessione regulariter non transferri dominium in eum, in cuius fauorem facta est confessio seu recognitio huiusmodi, vt colligitur ex his que not. Specu. titu. de confes. §. nunc videndum, col. xiij. versic. quid si confiteor ⁊c. Pet. Jaco. in primo libel. versi. decimo ponit ibi effectus quia propter ⁊c. Albe. vbi multos allegat in. l. traditionibus in princip. C. de pact. docto. in. l. cū falsa. C. de in. ⁊ fac. igno. ⁊ post Zenze. Jo. de imol. in cle. Romani, col. vj. ver. quero an recognitio ⁊c. de iureiu. falleret in ecclesia, fauore cuius facta est recognitio: ⁊ sic nō procederet in casu de quo queritur, per id quod ponit Bar. in. l. si aliquam rem. ff. de acqui. pos. ⁊ Bal. cōsi. cxcviij. exordičte, Reuerčde pater ⁊c. in prima parte: non tamen videretur ꝙ libellus, de quo in dicto casu procedat etiam quatenus concernit Joannem de chipres, pro eo quia simpliciter fundatus est nō super pretčso dñio ecclesie, sed super confessione dicti de chipres: qđ nō videt̃ debuisse fieri, per id qđ in simili elegāter voluit Nico. mathe. in quadā sua q̃ne exordiente, Titius corā iudice ⁊c. quē sequit̃ Jo. an. in addi. Specu. tit. de teste. §. j. charta mihi. xij. versic. sed pone egi ⁊c. in addi. exordiente, Huic ver. conuenit qđ Nicol. ⁊c. ⁊ fuit de mente Bartol. in. l. j. §. si quis ita, ad fi. ff. de verbo. obligatio. et Ang. are. in. §. sequēs, ver. quid si actor fuisse dicat reum confessum ⁊c. insti. de actio, qđ maxime videtur procedere in hoc casu, in quo per cōfessionē, seu recognitionem factā etiā ecclesie nō semper transfertur dñiū in ipsam
2 ecclesiā: ⁊ quidē non si dñiū iam erat ecclesie, † q: dñium haberi nō pōt ex plurib⁹ causis in idē acquisitionis tp̄s nō cōcurrentibus. l. possideri. §. ex plurib⁹ causis: ibi, nec em̄ sicut dñiū ⁊c. cū ibi not. per doc. ff. de acqui. pos. non etiā si dñiū hm̄ōi nō spectabat ipsi recognoscēti, sed tertio: q: queadmodū etiā per verum titulū nemo plus iuris ⁊c. l. traditio. ff. de acqui. re. domi. c. gratia. j. q. j. ⁊ q. vij. c. deybertū: ita nec per fictū nō etiā si tp̄e facte recognitionis putabat recognoscēs dñiū spectare ecclesie, ⁊ illud tanꝙ eidē ecclesie spectans sibi recognosceret, cū nō spectaret, sed ipsi recognoscēti, qđ etiā voluit Bar. in. d. l. si aliquā rē, col. penul. ver. breuiter ego
3 dico ⁊c. ⁊ aperti⁹ Pau. de ca. in. d. l. cū falsa, col. fi. † vbi dicit idē Pau. ita demū per cōfessionē seu recognitionē factā ecclesie trāsferri dñium in ipsam ecclesiā, si recognoscens sciens rem esse sui ipsius, illā tanꝙ esset ecclesie eidē ecclesie recognoscit. talis enim recognitio est quedam dispositio, ⁊ ideo cōtinere potest aliā tacitā dispositionē, id est tacitā donationē. Sed qñ dūtaxat cōfitetur vel recognoscit aliquis rem aliquam esse ecclesie, vel se illam ab ecclesia tenere vel possidere, cōfessio seu recognitio huiusmodi non habet vim tacite donationis, sed dūtaxat ꝓbationis, que recipit ꝓbationē in cōtrarium indistincte. ⁊ hoc scdm̄ eundem Pau. fuit de mēte Bal. Ex quibus videtur ꝙ ipe libellus, vt pote nō concludens ex narratis, etiā quatenus concernit dictum de Chipres, sit ineptus: debebat em̄ poni dominiū directū prati, de quo in casu, olim spectasse ⁊ pertinuisse ac spectare ⁊ ꝑtinere ecclesie, ⁊ ꝙ idē de Chipres anno, mense, ⁊ die illud confessus fuit ⁊ recognouit se tenere ⁊c. ⁊ tunc hec recognitio ꝓdesset ad probationem dñij, quo ad ipsū de Chipres: vel poni debebat ꝙ tp̄e facte recognitionis dictū pratū pleno iure spectabat eidē de Chipres, ⁊ ꝙ ipse hoc sciens cōfessus fuit ⁊ recognouit, ex quo casu etiam recognitio induceret ad probationem dominij contra eundem de Chipres, pro eo fortasse quia non posset referre questionem dominij ipsi ecclesie agenti actione personali ad commissum, et per hoc patet responsio ad primum quesitum.

Patet etiam, et maiore ratione, responsio ad secundū quesitū, quia si non procedit dictus pretensus libellus, quatenus concernit prefatum Joannē de Chipres, multominus procedit quatenus cōcernit spectabilem virū dominum Gabrielem fogacia iurium professorem eximium, ⁊ dato ꝙ ille procederet cōtra eundē de Chipres, non propterea procederet contra dictum dominū Fogaciam, qui pretēsa persona-
4 li actione in libello intentata conueniri non potest, † quia illa non sequitur fundum, aut particularem successionem. l. fi. §. lucius. ff. de contrahē. emptio. ⁊ vendi. ⁊ in. l. j. §. si heres, cum suis simili. ff. ad trebel. quod ꝓcedit etiam in hoc casu: nisi quis fortasse opponere voluerit de not. per gl. Bal. Alua. ⁊ Prepo. in. c. j. de cōtro.
5 inter do. ⁊ empto. vbi ⁊ gl. ⁊ docto. prefati sentire videntur, † ꝙ in simili, hoc est in feudo minus legitime alienato possit dominus feudi agere ⁊ experiri contra emptorem, non solū actione rei vendicationis, de qua non est dubiū, sed etiam condictione descendēte ex consuetudine feudorum, vel condictione ex. l. imperialem, et etiā condictione ex. l. fi. C. de acquiren. posses. Sed hec nō obstāt:
6 † tum quia non est bonum argumentum de feudo, in quo loquūtur glo. ⁊ doc. prefati ad emphyteusim, pro quo allegasse sufficiat quod voluit Bar. in. l. vt iurisiurandi. §. si liberi. ff. de ope. liber. Bal. ⁊ docto. in. c. j. an agnatus vel filius defun. et idem Bald. in c. j. de controuersia inter vassallum ⁊ aliū. Bald. in. c. j. §. ad hec, de pa. iuramē. firman. ⁊ Jac. de belloni. in. c. j. episco. vel Abb. ⁊ hoc saltem procedit in exorbitantibus, pro quo allegasse sufficiat qđ voluit Alexan. de imol. in. l. diuortio. §. si fundum, col. ij. versi. sed tu aduer. ff. soluto matrimonio, et in. l. vt nemini, colū. ij. C. de collatio. vt est in casu de quo in dicta. l. imperialem: pro eo quia, vt dixi, actio personalis regulariter nō sequit̃ particularē fundi possessorem. d. l. fi. §. fina. ff. de cōtrahenda emptione: et. l. j. §. si heres. ff. ad trebel. et quod in casu, de quo agitur, non possit pretensus dominus directus agere vel experiri actione personali cōtra ꝑtēsum rei emphyticarie possessorē voluit Specu. titu. de loca. §. nūc aliqua, ver. quinquagesimosexto querit̃: † vbi expresse deter-
7 minat qđ etiā ecclesia volens experiri contra extraneum possessorem, hoc est, non emphyteutam, vel eius heredem necessario habet proponere in rem actionem, et probare dominium, cuius tamen, vt ibi subijcit, ꝓbatio difficilis est: ⁊ ponuntur ibi aliqui modi, qui videri possunt, et idem fuit de expressa mente Oldr. consilio. ccxx. secundum quotam meam exordiente, Qđ attēto processu cause vertentis inter nobilem Gulielmum ⁊c. vbi expresse dicit, quod licet emphyteuta possidens possit propter suum cōtractum conueniri ad restitutionem rei emphyteutecarie cōdictione ex lege: pretensus tamē dominus agēdo cōtra extraneū nō emphyteutam petitoris bene agit, ⁊ necesse habet agere rei vendicatione: vt ibi per eum, ⁊ in rationibus per ipsum ibi signatis. Tum etiam nō obstant quia presupposito, citra preiudicium veritatis quod idē dominus Fogacia possit conueniri actione personali, vt verbi gratia condictione descendente ⁊ consuetudine feudorū vel cōdictione ex. l. imperialem, de prohibi. feu. alie. per Frederi. vel cōdictione ex lege. C. de acqui. pos. dictus tamen libellus non fuit formatus, seu conceptus per alteram condictionem huiusmodi, vt satis aperte colligitur ex his, que not. Bal. Alua. ⁊ Prepo. in dicto. c. j. de controuer. inter do. ⁊ empto. dicunt enim quod per cōdictiones huiusmodi solum condicitur possessio, non rei ꝓprietas: cuius oppositū facit ⁊ facere nititur ecclesia in presenti causa actrix, quatenus petit pronuntiari et declarari pratū, de quo in actis, pleno iure pertinere ⁊ spectare eidē ecclesie, iure dominij, vel quasi, eiq̃ adiudicādū fore, ⁊ adiudicari debere. Et nō solū nō ꝓcedit dictus pretensus libellus quatenus cōcernit eundē domi.

Fogaciā.

Fogaciam: sed etiam debuit & debet idē dominus Fogacia, vtpote merus laicus quo ad casum de quo agitur, & foro ecclesiastico non submissus, remitti suo iudici competenti. l. iuris ordinem. C. de iurisdi. omnium iudicum, &c. cum sit generale, & quod ibi doc. cū suis simili. de foro competenti. Nec opponat aliquis ꝙ ecclesia possit suos malefactores etiam coram iudice ecclesiastico conuenire. Quia respondeo, ꝙ p media in dicto pretenso libello deducta nō infertur hūc dominū Fogaciam esse ecclesie malefactorē, etiam si verum esset ꝙ dictus de Chipres fuisset eiusdem ecclesie
8 verus emphyteuta, † quia emphyteuta tradendo suam naturalem possessionem non spoliat dnm sua possessione ciuili, quia possessiones huiusmodi sunt diuersorum generū. l. naturaliter. §. nihil cōmune. ff. de acqui. pos. ad quod facit quod not. glos. in simili in. l. j. ff. vsufruct. quemadmodum caue. signanter cum non appareat eum recognoscere recusasse hāc suā possessionē a predicta ec-
9 clesia. Postremo nec opponat aliquis † ꝙ, resoluto iure pfati de Chipres, & sic datoris, resolui debet ius acceptoris, & sic eiusdē domini Fogatie. l. lex vectig pdio. ff. de pign. c. j. §. fi. & qd ibi gl. & docto. de cōtrouer. inuesti. c. j. §. rursus, & quod ibi glo. & doc. quibus modis feu. amit. Quia respōdeo, qd illa iura procedunt in casu, in quo ius acceptoris successiuam habet depēdentiam a iure datoris: secus autem vbi ius acceptoris non habet successiuam dependentiam a iure datoris. l. his solis. C. de reuoc. dona. vbi habetur
10 † ꝙ, licet mater possit propter filij ingratitudinē reuocare donationem sibi factam: si tamen idem filius de bonis sibi donatis aliquid alienauerit, nō pōt ipsa mater reuocare bona alienata. Bal.
11 etiam in. c. j. §. fi. ver. pone ergo &c. de cōtrouer. inuesti. † Dicit qd si dederis mihi vsumfructū in re tua, & deinde maleficium cōmiseris, ppter qd deportat⁹ es, vel in metallū dānatus, per hoc non pdo vsumfructū: & sic quāuis in his resoluatur ius datoris, nō ppterea resoluit ius acceptoris. Preterea esto ꝙ hic p venditionē &c. dici posset resolutū ius prefati Ioānis de chipres, & sic pretensi datoris, ac deinde & cōsequēter ius eiusdē do. Fogacie, & sic ius acceptoris: non ppterea sequitur, vt iam patet ex predictis, ꝙ pfata ecclesia agere possit vel experiri actione personali cōtra dictū do. Fogaciā: sed opus est, vt predixi, vt agat actione rei vendicationis: in qua probare habet dominiū, quod si nō fecerit, absolui debebit idem dominus Fogacia, etiam si nullū ius habuisset,
12 vel haberet in prato predicto: † quia non curamus de iure possessoris, si nō constet de iure petitoris. l. fi. C. de rei vē. accedat ad materiam quod habetur in. l. qui accusare. C. de eden. &. c. j. cū suis simili. vt eccle. bene. Et per hoc patet respōsio ad secundū quesitū.

Ad tertium dico & respondeo ꝙ, cum idem dominus Fogacia, cōueniri nō possit, vt predixi, nisi rei vēdicatiōe, cōfessio seu recognitio, de qua in casu, eidē nō pjudicat, quo ad hoc vt pratum, de quo supra, sibi possit auferri, p quo allegasse sufficiat quod plene voluit Specu. in d. §. nunc aliqua, ver. quinquagesimsecūdo: & Oldra. in dicto cōsil. mihi. ccxx. & Bar. in casu magis dubio in. l. legata inutiliter. ff. de adimē. lega. pro quo facit quod voluit Bar. in. l. commodare. ff. cōmoda. Pau. de ca. cōsilio. iij. exordiente, In pacto isto quatuor sunt videnda &c. de quo doc. in. l. si alienan. ff. soluto matrimo. ideo super
13 eo nō me extendo. † Ex quorum dictis colligitur quod etiam is qui causam habet ab alio, vtpote depositarius, vel commodatarius, aut alius huiusmodi, cōuentus non actione depositi, vel cōmodati, sed rei vendicatione, potest deponenti aut commodanti referre questionem dominij: multofortius ergo in casu nostro, in quo idem do. Fogacia nullam causam habet a dicta ecclesia. Nec opponat aliquis ꝙ, quemadmodum non posset idē de Chipres referre questionem dominij ecclesie agēti, ita nec possit idem do. Fogacia. Quoniā respondeo quod istud nō obstat. Tū quia licet dictus de Chipres, conuentus conditione ex lege, referre nō valeat questionem dnij: illā tamē referre posset si cōueniretur rei vēdicatiōe, vt plene psequit Spec. in dicto ver. quinquagesimosecundo: & vt voluit Bar. in. d. l. legata inutiliter. Tum & qr idem do. Fogacia est tertius, qui licet emisse pretēdat a dicto de Chipres: nō tamē visus est fateri prefatā ecclesiā, a qua causā nō hz, esse dnam, quinimo nec dictū de Chipres ei⁹ pretēsum autorē, p id qd voluit glo. & post eā Ange. in. l. j. ver. a non dño. ff. de publi. & Alex. de imo. cōsil. xliij. exordiente, Visis & ponderatis &c. col. iij. in quarto volu. Que omnia dixerim sub correctione &c.

¶ Argumentum.

¶ In obscuro nimis, aut male tuto iure clientis suadenda concordia, que vel ieiuna opimam semper excellit sentētiā. A. F.

1 ¶ Pactum de futura successione liberam testandi facultatem tollens tollendum.

2 Appellatione mobilium & immobilium an veniant nomina et iura.

3 Dissolutum semel amplius non dissoluitur.

4 Donatarij fauor donationem largissime interpretatur.

¶ De pact. Consilium. clix.

I in pacto de cuius efficacia aut validitate queritur, facta fuisset mentio de iuribus venerabilis quondam viri domini Francisci blacandi, & dictum seu conuentum quod in medietate omnium bonorum mobilium immobilium & iurium eiusdem quondam domini Francisci succederent propinquiores in genere ipsius domini Francisci, & in alia medietate propinquiores in genere discreti quondā viri Antonij laticule: ego nō dubitarem quin pactum huiusmodi nō va-
1 luisset, † vtpote factum future successionis, & per quod auferebatur eidem domino Francisco libera testandi facultas. l. stipulatio hoc modo concepta, & quod ibi per Bar. & omnes docto. ff. de verborum obligationibus. l. pactum quod dotali. C. de pact. l. cū donationis. C. de transactio. & l. hereditas. C. de pactis convent. de quo Alexāder de imola cōsilio. lxxx. exordiente, Visa facti narratione &c. in secundo volumine, & consilio. xxviij. exordiēte, Pōderatis verbis &c. & alij in alijs locis, & hoc esset sine dubio. Sed quia in pacto huiusmodi non est facta mentio de iuribus, non videtur quod per ipsum fuerit eidem domino francisco ablata li-
2 bera testandi facultas, & hoc pro eo † quia appellatione mobiliū seu immobilium non veniūt nomina, seu iura. l. quā tuberionis. §. penultimo. ff. de pecu. no. Bar. in. l. mouētium. ff. de verborum significatione, & in. l. potest pupillus. ff. de autori. tuto. & Panor. in. c. nulli, col. ij. ver. sed est dubium, de re. eccle. nō alie. & alij in alijs locis, propter que, & alia, que possent pro hac parte allegari, nō videtur mihi posse secure defendi, quod pactum predictum nō valuerit quasi pactum future successionis, & auferēs liberam testamenti factionem. Posset autem fortasse allegari, quod istud pactum nocere non debeat honeste mulieri Stephanete blacande, matri naturali & legitime honeste quondam mulieris Frācesie rocherie, & hoc pro eo quia illud reperitur conceptum & conuētum sub cōditione, si matrimoniū, de quo in eo, dissolueretur per mortem amborum coniugum sine herede vel heredibus &c. quod non contigit: sed, vt audio, primo, & per multos menses vita funct⁹ est, & ab humanis decessit prefatus quondā Antoni⁹, & p mortem ipsius dissolutū est matrimonium, qr mors omnia soluit: qd si ita, est imo qr ita, est, nō potuit postea dissolui per mortem dicte
3 quondam Francesie, † qr semel dissolutum amplius dissolui non potest, quemadmodū nec ruptum potest rumpi. ar. l. nam & si sub conditione. §. patro: ibi post defectū autē. ff. de iniust. rup. & irri. testa. no. Spec. ti. de do. & contu. §. j. in prin. & Bal. in. l. ij. circa prin. C. de bono. pos. contra tabu. non est ergo conditio purificata, quā tamen verificari & impleri oportuit. l. qui heredi, in principio, & l. mevius. ff. de condit. & demon. not. Barto. in. l. amplius, col. fi. ff. iudi. sol. & ita non videtur ꝙ pactum, de quo supra, sibi locum vēdicauerit, quia dispositio cōditionalis adueniente conditione sumit effectum. l. cedere diem. ff. de verbo. significa. l. pecuniam. ff. si certum peta. & l. qui heredi. §. fi. cum simili. ff. de condit. & demon. Et quāuis ista videātur habere multam apparentiam: ego tamē dubito, pro eo quia fortasse potius inspicienda est mens contrahentium, quā verborū subtilitas, que videtur fuisse, ꝙ vbi prefati Antonius & Frācesia sine liberis ex matrimonio inter eos contracto decederēt propinquiores in genere, de quibus supra, succederēt &c. quanuis notarius aliter verba conceperit. Non enim existimo ꝙ dicti contrahentes ita demum voluerint dictum pactum locum habere, si ipsi ambo eodem temporis momēto decederent, & sic per mortem vtriusque dissolueretur matrimonium.
4 † Preterea in donationibus fit largissima interpretatio in fauorem donatariorum. c. cum dilecti, & quod ibi docto. de dona. nō sic in alijs cōtractibus. Pactum vero, de quo supra, videt esse quedam conditionalis donatio, & sic videtur ꝙ in eo fieri debeat largissima interpretatio. Propter que omnia consulo pacem & concordiam si fieri possit.

¶ Argumentum.

¶ Testamentum tempore pestis coram tribus testibus factum, quanuis de iure subsistere posse videatur: tutius tamen est rescriptum a principe super eius obseruatione exorare. De hac autem materia vidēd⁹ est do. de Ripa in suo tractatu. de Peste. A. F.

1 ¶ In testamento tempore pestis facto quot testes sufficiant. & numero. 1. 2. 3.

2 Bellorum tempus et pestilentie equiparantur.
3 Prescriptio tempore belli, aut pestis non currit.
4 Testamentum factum cum duobus testibus tempore pestis an valeat.
5 Opinionum data diuersitate, illa tenenda, que testamento fauet.
6 Publicam vtilitatem concernit testamentorum causa conseruatiua.
7 Statutum infirmans contractum minorum, vel mulierum, nisi duo notarij interuenerint, an habeat locum tempore pestis.
8 Jus adeundi hereditatem cur de facili per principē tolli potest.

¶ De testa. Consi. clx.

Audito casu mihi exhibito pte nobilis et honorabilis viri Floreti porceleti, ꝛ visis iurium allegationibus egregie ꝛ eleganter dictatis per egregium virum dominū Melchionem seiguirani iurium professorem eximium, ego breuiter ꝛ succincte sentio id quod ipse, quo ad primū articulum: Et cuius dictis super eo nihil addo, nisi ꝙ dictum Barto. in l. ij. C. de naufra. lib. xj. per eum allegatum commemorat et sequitur Joan. de ana. in c. excommunicatum colum. iij. de rapto. et Alex. de Jmol. in l. cum hi. §. transactiones. ff. de trāsac.

1 † Super secundo vero articulo in quo de illo queritur, an testamentum nobilis ꝛ honeste mulieris Anne, eiusdem nobilis Porceleti quondam vxoris, per eam factum Arelate tempore pestis valeat, non obstante ꝙ idem non interfuerint nisi tres testes, est maior difficultas: et sup eo sunt opiniones Rapha. Fulgo. Pau. de cast. Fran. de are. ꝛ Alexā. de Jmo. in l. fi. C. de testa. Roma. ꝛ Alexā. de Jmo. tenent ꝙ etiam tempore pestis interuenire debeant septem testes in testamento: ꝛ sic ꝙ ppter pestem nihil diminuatur de numero testium, et hanc partem etiam tenuit Ange. in l. conficiuntur. §. codicilli. ff. de iu. codicil. et Roma. in repeti. auth. similiter in. xxxiiij. spāli pie cause. C. ad le. fal. et Rapha. cuma. in l. fina. ff. de testa. mili. Pro hac parte consuluit Alexā. de Jmol. consilio. lxx. exordiente, Consilio alias per me reddito ꝛc. col. mihi. vj. versi. nec etiam obstat si dicatur ꝛc. in. ij. volu. et consilio. clxxvij. exordiente, Viso themate mihi exhibito ꝛc. col. iij. ver. preterea communiter tenetur, in eo. vol. vbi dicit cōiter teneri nō esse verū, ꝙ sufficiat testamētū esse factū corā impfecto numero testiū tpe pestis, ꝛ dicūt docto. pfati in d. l. fi. C. de testa. et Alexā. de Jmol. in dicto cōsilio. clxxvij. ꝙ hec opinio videt esse de mēte Bart. in l. j. C. de bono. posses. ex testa. mili. Sed cōtrariū videt sensisse Bal. in d. l. fi. C. de testa. vbi voluit, ꝙ si fiat testamētū tpe pestis, quod nō possunt testes de facili haberi valet testamentū cū minori numero septē testiū. ar. dicte. l. fi. ꝛ hoc ppter necessitatē. in qua se fundat illa lex. Et p hac sentētia Bal. facit text. in l. ij. ff. de testa. mili. et in d. l. j. ff. de bono. poss. ex testa. milit. vbi pbatur ꝙ existens in actu guerre, etiam si non sit miles
2 pōt testari cū minori nūero septē testiū: † et nos habem⁹ ꝙ tēpus guerre vigētis inter hoies, ꝛ tps epidimie seu pestis equiparant, quia pestis videt dici posse quedā guerra dei altissimi aduersus hoies. p id quod no. Bar. in l. naturaliter. ff. de vsuca. ꝛ in l. j. ff. de bono. poss. ex testa. mili. Andre. sicu. in repeti. c. raynaldus, fol. 26. de testa. qō etiā cōmemorauit do. Jason de may. in d. l. fi. col. ij. C.
3 de testa. † Et quēadmodū tpe guerre inter hoies non currit pscriptio, ita nec tēpore pestis, vt voluit Bar. in d. l. naturaliter, colū. penul. et cano. in c. ex trāsmissa, de prescrip. Sunt etiā multa specialia propter pestem inducta derogantia communibus regulis, vt videri potest per id quod habetur in l. cum a matribus. C. qui petant tutores: et quod habetur per glo. in c. fina. de cle. non residen. in dicto. c. ex trāsmissa. C. si vero, de iureiuran. in gloss. in l. de etate, et quod ibi Alexander de Jmo. ff. ad trebel. in c. ad supplicationem, de renuntia. in glos. in c. communis filius, distinctione xxiij. et quod voluit Ange. in repeti. l. si vacantia. C. de bonis vacan. libro. x. vbi dicit ꝙ, si statutum disponat, ꝙ non valeant testamenta scripta p tabellionem, qui non sit descriptus in matricula et cōtingit ꝙ tēpore pestis alius notarius non matriculatus fuerit adhibitus ad testamentum describendum, eo quia notarius matriculatus haberi non potuit, valebit testamētum. Non ergo mirum si dicatur ꝙ testamentū factū tempore pestis, quo plures testes haberi nō potuerunt, valeat, etiam si in eo nō interuenerint septē testes, sed panciores. Et hāc etiā sentētiā secut⁹ est Rapha. cuma. in dicta. l. conficiuntur. §. codicilli, vbi etiam dicit ꝙ ista est equior ꝛ humanior sentētia: eā etiā sequitur multa effundēs Flori. de sancto Petro in l. milites, ꝛ p illū tex. C. de testa. mili. Quia sicut militi in conflictu belli existenti remittitur solennitas, ita et testanti tempore pestis, cū illo tempore plures haberi nō possent, quā sententiā etiā secutus est Alexan. de Jmola. in l. scriniarios.
4 colū. vlti. C. de testa. milit. † vbi etiam plus dicit, ꝙ tēpore pestis valet testamentum factum cum duobus testibus, put etiā est de mēte Flori. in dicta. l. milites. ꝙuis Bal. in dicta. l. fi. loquatur de testamēto facto in presentia quinꝙ testium. etiā in hanc partem inclinauit do. Jason in dicta. l. fi. p ea multa inducēs, ꝛ re vera nō
5 contēnenda: † et inter alia ꝙ, data opinionū diuersitate, illa tenēda est, que fauet testamēto. l. si pars, in princi. ff. de inoffi. testa. c. fi.
6 de re iudi. † quia causa cōseruationis testamēti cōcernit publicā vtilitatem. l. vel negare. ff. quemadmo. testa. ape. gl. in l. gallus. §. quid si his, in verbo, vtilitatē. ff. de libe. posthu. Inducit etiam id quod decidit Angel. in authē. de non alie. §. quod autem, colla. ij.
7 vbi † dicit, ꝙ stāte statuto ꝙ nullus contractus minoꝝ vel mulierū valeat, nisi interueniāt duo notarij rogati et subscripti: tamē si tempore pestis nō possit haberi nisi vnus notarius, valet cōtractus coram illo celebratus, p illum text. et p dictam. l. fi. C. de testa. Et licet prima opinio videat esse vel cōmunior, vel de stricta iuris ratione verior: hec tamē secūda opinio videt, vt etiā dicit Cuma. equior ꝛ humanior, qō etiam satis videtur voluisse Barto. in dicta. l. j. ff. de bono. posses. ex testa. mili. Et vt mihi videtur bonū esset dicto notabili Floreto recurrere ad serenissimum do. nostrū Francoꝝ regē, ac Prouincie ꝛ Forcalquerij comitē, et facta veridica expositione de testamēto dicte quondā nobilis Anne, ꝛ interuētione trium testiū masculorū puberum, ꝛ alꝭ idoneorū, ab eo obtinere puisionē super obseruatione testamēti huiusmodi: quā non dubito eius serenitatem facere posse, siue pretensi proximiores ab intestato dicte quondā nobilis Anne eius hereditatē de facto vel alꝭ adiuerint, siue non: pro quo allegasse sufficiat quod voluit Pau. de cast. cōsilio. cvij. exordiente, Donatio predicta ꝛc. colum.
8 penul. † Jus eñi adeundi hereditatē est de iure positiuo. seu ciuili l. lege obuenire. ff. de verbo. sign. et sic de facili tolli potest p principem: iuxta no. in l. fi. C. si contra ius vel vtili. publi. et per Jnno. in c. que in ecclesiarum, de constitu. Et hoc si non adita hereditas p dictos proximiores, et idē si est adita, quia cū acquisitio, que fit per aditionem hereditatis fiat per mediū adiinctū a iure ciuili, vt not. in l. j. ff. de acqui. re. domi. potest idem serenissimus princeps circa aditionem huiusmodi statuere, ꝙ illa non valeat, et ꝙ p non facta habeatur, et sibi auferre fomentum iuris ciuilis, cum sit supra illud. c. pposuit, de concessione preben.

¶ Argumentum.

¶ Ad fontem pecus appellere nouus agri, vbi est, possessor aut alius vicinos prohibere nō potest ꝛ diutinam quasi possessionem ꝛ legitimum titulum habentes. V. F.

1 ¶ Uniuersitas contra turbantes seruitutem aqueductus, per constructos aggeres, qualiter procedere potest.
2 Contributio inter homines vniuersitatis pro expensis publicis qualiter fienda.

¶ De seruitu. et aqua. Consil. clxj.

Viso casu mihi exhibito parte vniuersitatis ꝛ hominum loci de Aurelo, cum dubijs ex casu huiusmodi elicitis, insuper ꝛ cum publico instrumento cuiusdam arbitralis sententie olim late pro et in fauorem eorundem vniuersitatis ꝛ hominum, ꝛ contra quosdam Raymundū de villanoua, et Raymbaudā eius vxorē, seu copia instrumenti huiusmodi: et preterea intellecto ꝙ a tempore huiusmodi sententie ꝛ citra, et alias a tanto tempore, ꝙ de contrario, vel initio hominū memoria non existit, ꝛ per ipsum, excepto triennio aut quadriennio proxime lapso, vniuersitas et homines ipsius loci fuerunt in pacifica ꝛ quieta possessione, seu quasi, aquam accipiendi ꝛ hauriēdi in fontibus, de quibus in dicto instrumento, ac illam ab eisdem fontibus ducendi ꝛ cōducēdi per pratū ꝛ farragines inibi mētionatas, et ad locū de quo ibi: qōꝙ etiam fuerunt in pacifica possessione, seu quasi, aquam hauriendi in dicto loco. ac etiam animalia
1 adequādi seu abbreuādi. † Dico ꝛ respondeo breuiter ꝛ succincte ꝙ Joannes arnaudi, ꝛ Joānes coreni moderni possessores, et dñi prati ꝛ farraginū pdictarū, non debuerūt nec debent claudere pratum predictum, nec impedire quominus vniuersitas et homines prefati vterentur ꝛ vtātur aqua predicta, iuxta ꝛ fm formā pdicte sententie, et put etiam hactenus et p tempus predictū vsi extiterunt, sic enim faciendo veniunt cōtra constitutā seruiturē ꝛ vsū illius, et istud nō hꝫ dubiū. Et, vt puto, poterant vniuersitas et hoies pfati ab initio, cū ipsi Arnaudi ꝛ Coreni claudere ceperūt dictum

dictū pratū, ipsam clausuram rūpere, ⁊ pratum ingredi, causa aque hauriēde, animalium adaquandoꝝ, ⁊ alias continuandi dictam eorum possessionē, seu quasi, per id qđ voluit Bar. in. l. iij. §. vnde vi. ff. de vi ⁊ vi arma. ⁊ apertius in. l. j. §. ij. ver. secūdo ꝓdest. ff. de itinere actuq; priua. Pet. de ancha. in cle. ij. de censi. Anto. de butr. ⁊ Panor. in. c. j. de immu. eccle. ⁊ Ange. are. in. §. eque, col. fi. insti. de actio. Possunt etiam, ⁊ hoc est nūc securius, agere cōtra eos interdicto vti possidetis, vt non eos turbent, vel inquietent in dicta eorum possessione, seu quasi. Etiā agere possunt cōfessoria actione pro dictis seruitutibus.

Quo vero ad id quod queritur

de expensa curationis valati, dico ⁊ respondeo ꝙ, si ipsi Arnaudi ⁊ Loreni vtantur dicta aqua, vt reliqui homines, ipsi debēt cū eis cōtribuere: per regulam, qui sentit onus, in fi. de reg. iu. in. vj. Et debet fieri cōtributio hmōi ad solidum ⁊ librā, hoc est pro viribus patrimonij cuiuslibet: ⁊ sic plus contribuere debet diues, quā pauper, postq̄ hic non interuenit aliquis ex casibus, in quib⁹ fieri potuit contributio ꝑ capite. Pro quo allegasse sufficiat qđ no. Bar. ⁊ docto. in. l. j. C. de appo. publi. lib. x. ⁊ Joā. de pla. in. l. ij. de anno. ⁊ tribu. cod. lib. ⁊ Bart. in. l. iiij. §. actor. ff. de re iudi. et Baldus consilio. cccxlv. exordiente, Ad euidentiam sciendum est quod quando ⁊c. in prima parte: ⁊ plus videtur voluisse Inn. in c. grauem, de senten. excommu. vbi sensisse videtur qđ indistincte fiat contributio ad solidum ⁊ libram: quamuis, vt colligitur ex dictis Bar. in locis preallegatis, aliqui casus sint excipiendi. Que omnia dixerim sub correctione.

Argumentum.

Legatis mobilibus, vtensilibus, mercātijs ⁊c. in domo ⁊ apotheca existentibus, non videri legatum librum rationum, nec pecuniam. V. F.

1 Noīa instrumēta, libri rationū, ⁊ pecunia numerata, an legata censeantur legatis mobilibus in apotheca existentibus.
2 Bartolus inter iuris doctores fastigium tenet, cui postponitur Baldi autoritas.
3 Jason excusatur de falsa opinione.

De lega. Consilium. clxij.

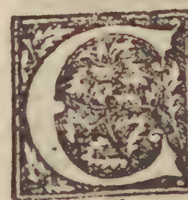
Visa ⁊ sepius reuisa clausula legati dudū facti, ꝑ honorabilē virū Antoniū thomassin, honeste mulieri dñe Claudie ei⁹ vxori, vna cum iurium allegationibus factis et dictatis per spectabiles viros dominos Gabrielem fogatiam, ⁊ Stephanum parisij iurium ꝓfessores eximios: tandem condescendi ⁊ nunc condescendo in eam sententiā in quā
1 ⁊ ipsi, scilicet † ꝙ per legatum hmōi non videantur eidem domine Claudie legata seu relicta nomina debitorum descripta in libris rationū existētibus in domo ⁊ apotheca in legato hmōi plenius mentionatis: ⁊ idem sentio de obligationum instrumentis, ⁊ pecunia numerata in eadem domo existentibus tēpore mortis dicti quōdam Antonij relinquentis ⁊ legantis. Et quidem non videntur nomina, instrumenta, ⁊ pecunia huiusmodi fuisse relicta aut legata propter verba, vna cum bonis mobilibus, domorumq; vtēsilib⁹, frodijs, mercātijs, aromatibus, bonisq; ⁊ rebus alijs quibuscunq; in eisdē ⁊c. in clausula predicta latius posita ⁊ descripta: prout mihi videtur satis clare probari per iura per dictos dominos primo scribētes plenissime allegata, que nō refrico. Pro quorū sententia facit qđ voluit Cy. in. l. certi, ver. quinto q̄ro, ⁊ qđ ibi Alber. C. de loca. Et idem Albe. C. de lega. in rubri. Nō nego quin, si specialiter legati essent libri rationū, vel ꝑdicta instrumenta, per legatū hmōi etiam legata cēserētur nomina, de quibus in eis, per id qđ habetur in. l. seruū filij. §. eū qui, ⁊ quod ibi doc. ff. de legatis. j. ⁊. l. qui chirographum. ff. de lega. iij. ⁊ quod no. Bar. in. l. labeo, ver. quero quid si dedi tibi instrumētum. ff. de pac. ⁊ Alex. de imo. in. l. possideri, in fi. quarte col. ver. aliam singularē limitationē ⁊c. ff. de acqui. poss. Sed dico ꝙ ꝑ legatū ꝑdictū in quo nō apparet codicillantē ⁊ legātē specialiter legasse libros, aut instrumēta hmōi, nō debere cēseri reliqsse, aut legasse dictos libros vel instrumēta, ⁊ cōsequēter nec debitorū nomina. Et hoc bene ꝓbant tria iura ꝑ dictos dominos allegata, scz. l. vxorē. §. legauerat. ff. de lega. iij. ⁊. l. caius. ff. de lega. ij. ⁊ expressius. l. si mihi menia. ff. de lega. iij. ad dictam aūt. l. seruum filij. §. eum qui, ⁊ ad l. qui chirographum, superi⁹ allega. respondetur, ꝙ ille loquuntur in legato specialiter facto de chirographo, qđ hic non fuit, ⁊ ideo non obstant. Etiā nec legata videtur dicta nomina, ⁊ alia ꝑ legatum factum de apotheca, quāuis aīs prima frōte aliter mihi visum extiterit, in sequēdo dicta Bal. in. l. cum pater. §. mense. ff. de lega. ij. ⁊ in. l. predia. C. fideicom. vbi etiam do. Jas. idem sensit. Sed materia plenius recensita, ⁊ visis iuribus per Bal. allegatis, vna cum iurium allegationibus, alio nō apparente de significatione vocabuli apothece, mihi pro nunc videtur poti⁹ esse inherendū sentētie Bar. per iura pro ea allegata, que magis stringūt, quā allegata ꝑ Bal. Fateor ꝙ magna sit Bal. in iudicijs autoritas, vt dicit Pau. de cast. cōsilio mihi. cxxxiij. exordiēte, Illo puncto ⁊c. ver. circa tertium quesitū. Ang. aret. in suo tracta. malefi. in glo. necnō ad denūtiationē, ver. sed licet Bal. ita teneat ⁊c. And. sicu. in reperi. c. raynaldus. charta. lxvj. col. iij. de testa. Sed hec, vbi Bal. contradictorē non habet, sed hic habet Bart. in di-
2 cto. §. mense: † cui⁹ quāta fuerit, ⁊ hodie existat tā in scholis, quā in iudicijs autoritas, nemo est qui nesciat, vt dicit Raph. Fulg. cōsilio. clxxx. col. ij. ⁊ consilio. ccvj. col. ij. Fuit enim iuris lucerna, ⁊ supremus iuris doctor, vt dicit Andre. sicu. in repetitione dicti c. raynaldus. fo. 123. col. j. ver. Item non facit. Et refert primum fuisse dictū ab Ange. cōsilio. xij. alias. xiij. ⁊ scdm a Bal. in. l. scripture. C. de fide instru, quibus, vt affirmat, credendum est indubitanter, quia tantum doctorē ⁊ viderunt ⁊ audierunt, ⁊ scientia eius mirum in modum instructi extiterūt. Dicit etiam Alex. de imo. in. l. si domus. §. fi. col. iij. qđ eius autoritas fuit maxima. Nō igitur ad culpam imputandum est, si dixerim potius inherendū sententie Bar. quam Bald. vtpote cuius fuit maior autoritas, ⁊ cuius sententia firmata est in hac parte iuribus ⁊ rationib⁹ maio-
3 ribus. † Quod autem do. Jas. in d. l. predia. C. de fideicō. allegat Ange. ⁊ Pau. de castro in. l. certo heredi. ff. de seruitu. rustic. predio. Petrus de ancha. ⁊ Joannes de imo. in. c. indicante, de testa. ⁊ Alexander de imo. consilio. xlviij. in primo volumine, scriptum puto ex inaduertentia, vel quod magis existimo in hoc est vitium scriptoris. Illi enim non sequuntur sententiam Bal. quod ex sola inspectione videri licet.

Argumentum.

Legata ab heredib⁹ prestāda, ita tamen vt nec illa, nec donationes etiam inter viuos facte minuant filioꝝ legitimā. V. F.

1 Donationes reciproce facte inter cōiuges sunt valide, etiam si sint inter viuos.
2 Que ornamenta ⁊ vasa penes vxorem remanere debent mortuo viro.
3 Dictio Que, cum copulatiua qualiter ponatur.
4 Camera vxori legata qualiter instructa censenda est.
5 Tempus presens futurum non continet.
6 Alimenta ⁊ vestimenta vxori legata qualiter per heredem soluenda, ⁊ de quibus rebus, ⁊ vbi. ⁊ nu. 12.
7 Cōiunctio siue, quando stet augmētatiue, ⁊ quādo disiunctiue.
8 Interpretatio sit larga in legatis, ⁊ largissima in donationibus.
9 Famula an sit pars alimentorum vxori legatorum, ⁊ eam teneatur heres alere ⁊ vestire. ⁊ nu. seq.
10 Equi sunt similes alimentis homini, qui ambulare non potest.
11 Non posse intelligitur qui commode non potest.
12 Oblationes de bonis mariti per viduam non fiende, nisi de volūtate eius suprema penes eum agat.

De lega. Consilium. clxiij.

Christi nomine inuocato. Ex casu, qui mihi dimissus est parte honeste mulieris Francesie raynarde, ⁊ Bertrādi meliorēti eius filij, multa eliciuntur dubia, ad que respōdeo per ordinem breuiter ⁊ succincte. Et primo ad primum quod honesta mulier Claudeta margarelle in casu predicto latius mentionata potest petere centum florenos, de quibus in dicto quesito: illi enim fuerunt sibi donati in contractu matrimonij olim confecti per ⁊ inter nobilem quondā virū Bertrandum reynaudi ⁊ ipsam Claudetam sub conditione illa, si videlicet idem nobilis Bertrandus primo ab humanis decederet, prout contigit. Et quamuis donatio huiusmodi fuit donatio inter viuos: illa tamen ab initio valuit, pro eo quia vicissim ⁊ reciproce ipsa claudeta etiam centum florenos donauit dicto Bertrando eius viro sub cōditione, si ipsa ante eum ab humanis de-
1 cederet: † tales enim reciproce donationes facte inter coniuges sunt valide, etiam si sint donationes inter viuos. l. si pater puelle, ⁊ quod ibi Cynus, Baldus, Salicetus ⁊ moderni. C. de inofficioso testamento, vbi etiam de hoc ponit plene dominus Jason de may.

Ad secundum dico ⁊ respondeo

ꝙ, cum pfata Claudeta sit in potestate puidi viri Joannis mar-
garelli, eius patris naturalis ⁊ legitimi, ipsa nõ potest agere vel
expediri sine eius autoritate vel cõsensu. l. cũ nõ solum. §. necessi-
tate. C. de bo. que libe.

Ad tertium dico ꝙ illud est ob-

scurũ, ⁊ nõ bene capitur quid querẽs velit: verũ, vt in aliquo, ⁊ eo
2 modo, quo possum, satisfaciam querẽti, dico in primis, † ꝙ oĩa et
quecunq; iocalia prefate Claudete, ⁊ que habebat tempore dicti
matrimonij, ⁊ postea habuit, eidẽ remanere debẽt. Et idẽ dico de
vasis stagneis, ⁊ quibuscunq; alijs domus vtẽsilibus per eam de-
latis in domũ eius quondam nobilis Bertrãdi reynardi. Et idẽ
etiã dico de his iocalibus, ⁊ domus vtensilibus, que tempore di-
cti contracti matrimonij, vel postea eidẽ Claudete donata exti-
terunt tã per eundẽ nobilem Bertrãdum maritũ, ꝙ alias quasuis
personas. Hoc enim dicũt verba dicti cõtractus, prout asseritur
in casu mihi exhibito. Et ꝙ dixi de premissis, dico etiã de alijs bo
nis eiusdem Claudete, si que fuerint tempore mortis dicti quondã
nobilis Bertrandi: quia illa etiam debuerunt ⁊ debent sibi rema-
nere propter illam clausulam, ⁊ q̃ dicte Claudete tempore obitus
3 ⁊c. † quia cum illa dictio que, ponitur cum coniunctione copula-
tiua, illa ponitur augmentatiue, non restrictiue. l. ea tamen. ff. de
lega. iij. no. Bar. ⁊ docto. in. l. j. C. de summa trinita. ⁊ fi. catho. Et
hec procedũt quo ad ea, que eidem Claudete spectant, aut perti-
nent in vim pactorũ ⁊ conuentionũ, de quibus in contractu ma-
4 trimonij superius mẽtionati. † Quatenus vero eadẽ Claudeta se
iuuare intẽderet seu vellet testamẽto dicti quõdã nobilis Reynar
di, et signãter in ea parte, in qua voluisse ptendit, ꝙ ipsa Claude-
ta haberet ei⁹ vita durante camerã altã ꝓ sui habitatiõe faciẽda,
munitã prout erat tempore cõditi testamẽti supius mentionati:
dico ⁊ respondeo debuisse ⁊ debere considerari ⁊ inspici que bona
essent in camera pdicta tpe cõtracti matrimonij, de quo supra, et
an illa facerent ad munitionem camere pro facienda habitatione
in eadẽ vel nõ vt verbi gratia, an essent culcitre, puluinaria, tape
ta linteamina, vel alia facientia ad habitationẽ in camera faciẽn-
dã, an vero essent alia que non facerent ad habitationẽ, vt verbi gra
tia, pecunie numerate, libri, mercantie. vel alia huiõi, quibus non
erat munita camera pro facienda habitatione. Prima enĩ debe-
rent ibi remanere pro munitione eiusdem camere, ꝙdiu durabit
non dico legatũ camere, sed habitationis illius: alia vero nõ. Cu-
ius illã assigno rationem, ꝓ eo q2 ita voluisse videt idẽ: quõdã no-
bilis Bertrãdi in clausula, ⁊ vlterius. Dicit enĩ ⁊ vlteri⁹ ꝙ ipsa
Claudeta margarella habeat ei⁹ vita durante cameram altam
ꝓ sua habitatione facienda, munitã prout est de presenti, per que
verba videt satis aperte idem nobilis Bertrandus testator vo-
luisse qd̃ predixi, a cuius voluntate nõ est recedendũ in. l. cõditio
nibus primum locũ. ff. de cõdi. ⁊ demõ. l. ille aut ille. §. cũ in verbis.
ff. de legat. iij. et. l. cũ questio. in fi. cũ simili. C. de lega. Et intelligo
predicta de bonis existẽtibus in camera, nõ tpe mortis dicti quõ-
dam nobilis Bertrandi, sed tpe testamẽti eiusdem: q2 prout in fa
cto ponit, ipse vsus est verbo presentis tpis, dicit enim, et vlterius
ꝙ ipsa Claudeta margarella habeat eius vita durante cameram
5 altã ꝓ sua habitatione munita, put est de pñti. † Pñs enĩ tẽpus
futurum nõ cõtinet, ⁊ sic trahi non debet hoc legatum ad bona, q̃
tpe testamenti huiõi in camera nõ erant, seu quibus camera pro
facienda habitatione tunc munita nõ erat. l. si ita legatũ, ⁊ qd̃ ibi
glo. Bar. ⁊ docto. ff. de auro ⁊ argen. lega. et. l. si stipulatus fuero.
§. j. ff. de verbo. oblig. et in multis concordantijs, que colliguntur
ex not. per Bart. in dicta. l. si ita legatum.

6 † Ad quartum quesitum dico ⁊

respõdeo ꝙ, cũ pactum factum de alimẽtis ⁊ vestimẽtis pstandis
dicte Claudete relicte valuerit ⁊ valeat, nõ video cur cogi nõ va-
leat seu possit dictus Bertrãdus melioreti heres pfati testatoris
ad dandũ ⁊ pstandũ eidẽ Claudete alimẽta ⁊ vestimẽta, q̃ prestari
debẽt, prout pstari cõsueuerãt ꝑ defunctũ, als̃ ſm facultas ipsius
Melioreti, ⁊ ſm dignitatẽ dicte Claudete, ꝑ ea que voluit Bart.
in suo tracta. de alimẽ. ver. q̃ro legata sunt ⁊c. Pet. de ancha. cõsi
lio mihi. ccclxxxiiij. exordiẽte, Primo ⁊ ante oĩa est hic cõsiderã-
dum ⁊c. Jo. de pla. in. l. sup creandis. C. de iur. fis. lib. x. Ange. cõsi-
lio. cccix. exordiẽte, Dñs Gregorius pagucij, in tertio q̃sito. Ro
ma. cõsi. clxxxix. exordiente, Stante primo q̃sito ⁊c. Debent igit,
vt etiã volũt docto. pfati, alimẽta ⁊ vestimẽta huiõi arbitro boni
viri, hoc est iudicis: qui, vt dixi, considerabit facultates patrimo-
nij, ⁊ dignitatẽ dicte Claudete, ⁊ sunt alimẽta ⁊ vestimẽta ita tẽpe
randa, vt vniuersus patrimonij redditus in ea non cõuertatur. l.
ius alimẽtorum. §. j. ff. vbi pupil. edu. debe. Et qd̃ dixi alimẽta ⁊ vesti
mẽta debere moderari ſm facultates pr̃imonij, intelligendum est
respectu fructuum, nõ respectu bonorum: hoc est ſm facultates fru-
ctuum ipsi⁹ patrimonij, nõ ſm valorẽ rerũ patrimonij. l. impera-
tor, et qd̃ ibi Jaco. de are. Bar. Ange. Alexã. de Jmol. ⁊ docto. ff.
ad trebel. et Ang. in. l. j. C. de lega. vbi etiam refert Bal. ⁊ se. ita cõ
suluisse in ciuitate Ariminij. pro quo bene facit. l. qui bonis. ff. de
cessio. bono. l. penult. in princi. et qd̃ ibi Bart. ff. de alimen. ⁊ ciba.
lega. ⁊. l. j. §. mulier. ff. de ven. in possess. mitten. et dicta. l. ius alimẽ-
torũ, circa principiũ. Et debent pstari alimẽta de mense in mẽsem,
vt voluit Bar. in. l. si. ff. de libe. agnoscẽ. et in. l. pecunie. ff. de alimẽ.
et ciba. lega. vestimẽta aũt prestãda sunt qñ ille, cui debẽtur vesti-
menta, vestimẽtis indiget, vt voluit gl. in. l. firmio. ff. quãdo dies
lega. cedat. facit. l. nec semel. §. si in habitationẽ, eo. titu. quod etiã
voluit Bar. in dicta. l. si. de libe. agnoscen.

7 † Ad quintum respondeo ꝙ sic

ꝓpter illam cõiunctionẽ siue, positam in pacto, de quo in casu ibi,
vnã camerã siue domũ ⁊c. q̃ licet sit dictio disiũctiua: tamẽ vbi po
nitur in dispositionibus, in quibus fit larga interpretatio, veluti
in legatis. tũc dictio huiõi nõ stat disiunctiue, sed augmentatiue
vt sic vtrunq; cõprehẽdat, per id qd̃ habetur in. l. si quis ita, ⁊ qd̃
ibi Bar. ff. de auro ⁊ argẽ. lega. Cy. ⁊ Bal. in. l. penult. C. de verbo.
signi. ⁊ Bart. in. l. si is qui ducẽta. §. vtrũ. ff. de re. dubi. ⁊ Anto. de
8 butri. in. c. inter ceteras, de rescrip. † Quod si ita fiat in legatis, ꝓ
eo q2 in eis fit larga interpretatio, multo fortius fieri debet in do-
natione, in qua fit largissima. c. cũ dilecti, de dona. qd̃ etiã voluit
Alexã. de Jmo. cõsilio. cxciij. exordiente, Ex themate pmisso de
pluribus dubitari cõtingit. Videt ergo voluisse dictus quõdam
nobilis Bertrandus, ꝙ ipsa haberet vtrũq;, hoc est ⁊ cameram, ⁊
domũ. Et hoc ꝙ nõ possit vel potuerit bene ⁊ pacifice morari cum
herede, aut ꝙ se inuicẽ bene nõ habuerint vel habeant, probandũ
est ꝑ ipsam Claudetã, si velit habere camerã, siue domum: pro quo
allegasse sufficiat id qd̃ plene ponit Alexã. de Jmol: consi. c. exor-
diente, Sup primo casu cause vertẽtis ⁊c. de quadã dña Bartho
lomea, cui factũ erat legatũ, si cõmode cũ heredibus testatoris ha
bitare nõ posset. et Pet. de anchar. cõsilio mihi. cclvj. exordiente,
Sup primo quesito nõ multum insistendũ videt. pro quo allegat
l. in illa stipulatione, et. l. si calẽdis. ff. de verbo. obliga. et theoricã
quã ponit Bar. vbi etiam ꝑ doct. in. l. hoc iure. ff. de verbo. oblig.
Joan. an. in nouel. ⁊ docto. in. c. bone, de elec.

9 † Ad sextum quãuis super illo

ꝓ nunc plene videre nõ possum, videt mihi dicẽdum, sub correctio
ne cuiuslibet melius sentientis, ⁊ salua pleniore deliberatione, ꝙ
heres dicti quõdam nobilis Bertrãdi teneat etiam alere ⁊ vesti-
re pedissequã seu famulã ipsius Claudete. ar. eius qd̃ dicit Bald.
10 in. l. solent. §. nõ vero. ff. de offi. procõsul. † vbi voluit ꝙ in eo, qui
pedes ambulare nõ potest, equi sunt similes alimentis, imo vt di-
cit, sunt pars alimentorum. ar. no. in. l. idẽq;. §. idem labeo. ff. man
da. Ergo a simili in ea, que sine famula ꝑ seruiendo viuere nõ põt
videtur famula esse similis alimentis, imo pars alimentorum: et ꝓ-
pterea ꝙ ille, qui tenetur pstare alimẽta ⁊ vestimenta alicui mu-
11 lieri, teneat etiam illa pstare famule, sine qua esse nõ potest. † Non
posse aũt intelligitur que cõmode nõ põt. l. nepos Proculo. ff. de
verb. signi. Quo vero ad oblationes, de quibus in dicto quesito,
dico ⁊ respondeo ꝙ ista facultas faciendi illas non est sibi data in
cõtractu matrimonij, sed in testamẽto: eas aũt facere nõ põt in
vim dispositionis testamentarie, nisi maneat in domo testatoris,
et cum herede suo. Et idem dico de camera munita, de qua supe-
rius feci mẽtionẽ. Hoc enĩ satis denotãt verba legati: que, vt po-
nitur in casu, sunt sequẽtia. Item plus legauit testator honeste mu
lieri Claudete margarelle eius vxori victũ ⁊ vestitum, ꝙdiu vixe
rit in humanis in domo sua, si in ea permanere voluerit cũ here-
de suo infra noiato, et statum vidualẽ ꝓ eo tenuerit. Et subijcitur
12 ꝙ possit offerre ⁊ oblationes facere, put tũc faciebat. † Quod enĩ
posuit testator alimenta pstari in domo, et cum herede suo appo-
suisse censeri debet fauore eiusdem heredis, quia facilior est ⁊ mi-
nus grauis heredi alimentatio dicte Claudete in domo, ⁊ cum eo,
ꝙ als. l. caio. §. si. cum ibi not. ꝑ Bart. in fi. ff. de alimẽ. ⁊ ciba. lega.
et not. in. l. illis. ff. de cõdi. ⁊ demon. et in. l. j. C. de lega. Et isto casu
debet prestare legataria seruitia in domo, ſm qualitatem sue per-
sone, vt voluit Bart. in dicta. l. caio. §. imperator. Baldus, Ang.
et Salice. in dicta. l. j. C. de lega. et dicit ibi Bald. ꝙ debet prestare
in domo operas obsequiales, et non stare tanꝙ corpus mortuum
Multas remissiones ponit Alexander de Jmol. in dicto consi-
lio. c. columna. j. Et hoc etiam videtur fuisse de mente eiusdẽ testa
toris, cum in clausula, de qua supra, subiungit. Et ꝙ ipsa teneatur
regere, et gubernare personas ⁊ bona dictorum Thonete, ⁊ here-
dis sui infrascripti, vti si mater ipsorum existeret, ⁊ negotia gere-
re, prout tunc faciebat: que omnia videntur apposita in fauorem
dictorum Thonete et heredis. Per quod existimo ꝙ ipsa Clau

deta nõ

deta non possit gubernare,⁊ regere bona dicti heredis eo inuito, quia ipse potest renuntiare iuri suo,seu his, que pro eo introducta extiterunt.Et per hoc patet responsio ad septimum.

Ad vltimum dico et respondeo in primis,vt iam superius dixi,ꝙ ad hoc,vt ipsa Claudeta possit in vim legati,de quo supra,petere cameram munitā, opus est ꝙ ipsa maneat in domo,⁊ cum herede,vt prediri:alias petere nō posset.Dico insuper ꝙ bona, que sunt in capsis,possunt esse differentia,aut multiplicia:possunt enim esse iocalia, vel alia, de quibus est sermo in dicto casu in articulo exordiente, Itē plus fuit actum inter dictas partes cōtrahentes,⁊ in pactum expresse deductum ⁊c.⁊ quid iuris sit quo ad ista iam dixi in respondēdo ad tertium quesitum.Possunt etiam esse pecunie,de quibus etiā superi⁹ dixi.Possunt esse alia bona,que muniebāt ⁊ muniūt cameram pro habitatione.Et quo ad ista dico,vt predixi,ꝙ ista deberent remanere in camera pro munitione illius,⁊ pro habitatione eiusdem Claudete:non tamē sunt sua, quia testator illa non legauit sicuti nec cameram:sed voluit ꝙ camera esset munita pro facienda habitatione per ipsam Claudetā, quandiu viueret in humanis,⁊ statum vidualem seruaret.Et hec omnia concernunt dictum Bertrandum heredem. ¶ Quo vero ad prefatā Francesiā Reynarde filiam predicti testatoris, aduertendum est an per eum,qui binubus erat,donata ipsi Claudete eius secunde vxori excedant id,quod datum est,vel relictū per eundem nobilē Bertrandum ipsi Frācesie sue filie naturali ⁊ legitime ex eius prima vxore,quia illud plus deberet posse auferri eidem Claudete, ⁊ applicari prefate Frācesie.l.hac edictali.C.de secundis nuptijs:et auth.de nupt.§.optime,coll.iiij.Dico etiam ꝙ prefata Francesia debet habere legitimā in bonis dicti eius patris,⁊ in qua grauari nō potuit.l.omnimodo.l.quoniam in prioribus,⁊.l.scimus, in principio.C.de inoffi.testa.que est tertia pars omnium bonorum dicti quondam eius patris.auth.nouissima,⁊ in corpore vnde sumitur,eodem titulo.Et debetur legitima non solum habito respectu ad bona,que habuit testator tēpore eius mortis:sed etiā ad ea,que donauit inter viuos,ita ꝙ donationes per eū facte nō debent minuere legitimam.l.j.⁊ quod ibi glo.super verbo, duab⁹ vncijs,secundum primā lecturam,quam nullus improbat,quinimo omnes dicunt eam veram.C.de inoffi.dona.⁊ signāter ex his que no.Bald.in dicta.l.j.col.ij.⁊ Salicetus col.j.in tertia oppo.⁊ col.vltima, versic.quero decimo. Et hoc etiam ibi voluit Pau.de castro.⁊ Rapha.Fulgo.in casu magis dubio in consil.lxxxix. exordiente,domina Catharina filiam habens ⁊c.

¶ Argumentum.

¶ Donatio reciproca inter coniuges valet,⁊ adualuatio florenorum in vna clausula contractus censetur in alia repetita. A.F.

1 ☞ Instrumenta,que diuisione iuuari possunt,repugnantiam ⁊ contrarietatem odio habent.
2 Contrahentium placita ad vnguem seruanda.
3 Iuramentum an confirmet donationem coniugum inter viuos.

¶ De dona.inter vi.⁊ vxo. Consilium.clxiiij.

Ponitur in facto qd̄ dudum anno videlicet domini.M.cccclxvij. et.xvi. mensis Iunij,post contractum matrimonij per ⁊ inter nobilem quondam virum Michaelem tre balbi habitatorem Mōtilijademari ex vna parte,⁊ nobilem ⁊ honestam quondam mulierem Bitronā de layno ex alia,nobilis quondam ⁊ honesta mulier domina Margareta de layno,mater eiusdem Bitrone, ac tutrix ⁊ tutorio nomine nobilis viri Ioannis de layno,dedit,constituit, ⁊ assignauit in dotem,pro dote,ac nomine ⁊ ex causa dotis eiusdē nobilis Bitrone prefato Michaeli trecentos florenos monete tunc currentis in patria Delphinali per eundem Michaelem a prefata nobili tutrice postea,anno videlicet predicto ⁊ die.vij.mensis Septembris, habitos ⁊ receptos.Qui Michael anno,mense,⁊ die constitutionis dicte dotis dedit ⁊ donauit eidem nobili Bitrone, eius tunc vxori,presenti, stipulāti solenniter, ⁊ recipienti pro se ⁊ suis heredibus,⁊ extunc in posterum successoribus quibuscūq̄,donatione propter nuptias,⁊ alias in augmentum dotis eiusdem nobilis Bitrone centum florenos monete currentis, cum pactis in instrumento super his confecto post donationē huiusmodi immediate sequentibus:in quibus inter cetera mutuo ⁊ vicissim ille,q ex p̄fatis nobilibus Michaele ⁊ Bitrona cōiugibus ab humanis sine liberis decederet, donauit superstiti centū florenos, ⁊ quos voluit eo casu per superstitem super eius bonis lucrari, si vero cū liberis ab hūanis decederet,donauit qnquaginta. Deinde in instrumēto huiusmodi inter alia subijciūtur hec verba,quā siquidem dotem supra eidem Bitrone constitutam, vna cum augmento predicto dictus Michael gratis,sponte, per se, ⁊ suos heredes,⁊ imposterū successores quoscunq̄,seu id quod de eadē receperit, vel reperietur exegisse ⁊ recuperasse, eidem Bitrone presenti,⁊ pro se ⁊ suis heredibus ⁊ successoribus quibuscunq̄ stipulanti,aut illi vel illis,cui seu quibus de iure seu alias repetitio huius dotis pertinebit,dare ⁊ soluere promisit dissoluto matrimonio huiusmodi,aut alias in omnem casum ⁊ euentum restitutionis ⁊ repetitionis eiusdem dotis,incōtinēti ad ipsius Bitrone aut suorum ⁊c.primam ⁊ simplicem requisitionē.Et post pauca subijciuntur hec verba,dictos vero centum florenos aut quinquaginta florenos,prout casus euenerit,ipse Michael eidē Bitrone solui voluit ⁊ promisit incontinēti elapso anno dissolutionis matrimonij huiusmodi,seu luctus,ad ipsius Bitrone presentis ⁊ stipulantis,aut suorum primam ⁊ simplicem requisitionem. Postremo post lōga tempora idē nobilis Michael vita functus est,⁊ ab humanis decessit sine liberis, sibi aūt superstite ⁊ superuiuente eadem nobili Margareta,que etiā postea vita functa est, ⁊ decessit. ¶ Quesitum est vtrum vltra ⁊ preter dotē predictam trecentoꝝ florenoꝝ,⁊ centum florenos eidem Bitrone donatos per prefatum nobilē Michaelem donatione propter nuptias, ⁊ alias in augmētum dicte eius dotis, possit ⁊ valeat heres dicte nobilis Bitrone petere ⁊ exigere alios centum florenos eidē Bitrone per dictum Michaelem donatos,si ipse primo sine liberis ab humanis decederet,hoc est querere,an dicti centū floreni proxime mentionati sint illi ijdem,qui eidem nobili Bitrone donati fuerūt donatione propter nuptias,⁊ in augmentum eius dotis. ¶ Secūdo an dicti ducēti floreni,⁊ eorū cuilibet,taxari ⁊ adualuari debeant iuxta taxam ⁊ adualuationem factam de florenis dotalibus eiusdem quondam Bitrone.

Viso casu superius mentionato,cum dubijs ex eo elicitis,dico ⁊ respōdeo breuiter ⁊ succincte ad dubia huiusmodi prout infra.Et primo ad primum,ꝙ inspecto tenore instrumenti constitutionis dicte dotis,⁊ presertim pactis superius mentionatis,clare colligitur ⁊ apparet dictum nobilem Michaelem eidem Bitrone donasse ducentos florenos,cētum quidem donatione propter nuptias ⁊ in augmentum dotis, ⁊ qui matrimonio dissoluto vna cum dote statim solui debeāt ad primam ⁊ simplicem requisitionē dicte nobilis Bitrone,aut illius seu illorum ⁊c.cui seu quibus ⁊c.⁊ alios centum in eum casum, in quem idē Michael primo,⁊ sine liberis ab humanis decederet: qui solui debebant dicto matrimonio dissoluto, non quidē statim sed post annū dissolutionis seu luctus.Et qꝛ verba predicti instrumēti hoc clarissime eloquuntur ⁊ ostendunt,non est voluntatis questio admittēda,nec a significatione verboꝝ hmōi recedendum.l.ille aut ille.§.cum in verbis,⁊.l.non aliter,cum suis simil. ff.de lega.iij.Preterea, nisi ita intelligerētur verba predicti instrumenti,reperiretur in eis repugnātia,signāter quo ad terminum solutionis dictorum centum florenoꝝ,quā dicit primo esse faciendam dissoluto matrimonio,de quo supra,aut alias,in oēm casum ⁊ euentū restitutionis ⁊ repetitionis dotis predicte,incōtinenti ad ipsius Bitrone aut suorū ⁊c.primā ⁊ simplicem requisitionē.Postea vero in ver.dictos vero centum florenos, aut quinquaginta ⁊c.dicit solutionem centum florenoꝝ,de qbus ibi, esse faciendā matrimonio dissoluto,non tamen incontinenti,sed post annū luct⁹.Soluere aūt incōtinēti ⁊ ad primā reqsitionē,⁊ soluere nō incōtinēti sed post annū sunt cōtraria.Preterea primi cētum floreni erāt soluēdi eidē Bitrone,aut illi ⁊c.cū ei⁹ dote,in oēm casum ⁊ euētū restitutionis dicte dotis,q casus poterat contingere p mortē dicte Bitrone primo sine liberis decedētis,alij vero cētū floreni nō veniebāt p ipsam Bitronā lucrandi, nisi ipē Michael primo sine liberis ab hūanis decederet.Quia aūt eadē Bitrona vel sui habere deberēt cētū florenos in oēm casum,⁊ ꝙ ipsa nō deberet hr̄e cētū,nisi eo casu q̄ dict⁹ marit⁹ p̄mo ab hūanis ⁊ sine liberis decederet,ēt sunt ꝯria,⁊ repugnātia habēt. Insup nō videtur posse simul stare,ꝙ in oēs euētū restitutiōis dotis solui debebāt centū floreni,⁊ ꝙ ipa Bitrona hr̄e nō debeat nisi qnquaginta florenos p̄fato Michaele primo ab hūanis cū liberis decedēte.Preterea nō bene stabūt hec ꝙ,iuxta hoc qd̄ de primis cētum florenis dicit,eadē nobilis Bitrona,aut sui in oēm euētū restitutiōis dotis hr̄e deberēt dictos cētū florenos,⁊ iuxta hec q̄ postea dicunt de cētū florenis,ipa si p̄mo sine liberis decederet,nō solū nō haberet dictos cētū florenos,s; ēt de suis ipsi⁹ Bitrone bōis
1 cētū florenos lucraret dict⁹ Michael marit⁹,si supuixisset.⁊ Ut igit euitētur cōtrarietates ⁊ repugnātie hmōi,intelligenda sunt verba dicti instr̄i vt repugnātiā aut cōtrarietatē nō cōtineāt vel

habeant, cum possint diuisione adiuuari, prima cõsti. C. §. quibus. de quo Bart. in. l. fi. §. idem quesiũ. ff. de condi. indebi. Preterea nisi verba predicti instrumenti intelligerentur vt predixi, multa ex illis, et non solum verba, sed etiam clausule reperientur superflue, quod non est dicendum, †quia nedum vnaqueq; clausula, sed
2 etiã vnumquodq; verbũ a cõtrahentibus prolatuz debet esse cuz virtute operandi, si fieri potest. l. hac lege. ff. de cõtraben. emp. l. si stipula. in princi. ff. de vsu. verba sunt Bal. in rub. C. de contraben. emptio. in. ix. q. qđ etiã voluit Roma. consilio. lxxxiij. in fi. et alij multi in multis locis. Illud autẽ certum est q donationes hmõi valuerunt ꝛ valẽt, licet facte extiterint inter cõiuges. Cũ quia ille
3 fuerunt vallate iuramento, †qđ secundum opinionẽ magis cõem confirmat donationem factam inter viuos inter coniuges. Pro quo allegasse sufficiat quod voluit Pet. de anchar. consilio mihi cccviij. exordiente, Nulli dubiũ ꝛc. Fran. de aret. cõsi. lxxiij. Alex. de Imol. cõsi. clxxv. in. ij. volu. Jo. de Imo. in. c. cuz contingat de iureiuran. ꝛ Panor. in. c. fi. de dona. inter vi. et vxo.

Ad secundum quesituz dico ꝛ respondeo, q cũ codez tẽpore fuerint donati dicti ducenti floreni, quo dos, de qua supra, cõstituta extitit. dicti ducẽti floreni et eorũ quilibet debẽt taxari ꝛ adualuari ea taxatiõe ꝛ adualuatiõe, qua taxati ꝛ adualuati extiterũt floreni dotales, hoc est quilibet ex dictis ducẽtis florenis taxari ꝛ adualuari debet ad sexdeciz solidos ꝛ nouẽ denarios cuz obolo turoneñ. q2 vtrobiq; dz inspici tẽpus cõtract⁹, p id qđ no. doct. in. c. quãto, de iureiur. in. l. paulus. ff. de solu. ꝛ in. l. cũ quid. ff. si cer. pet. ꝛ in multis alijs locis. Nec opponat aliquis q in cõstitutione dotis facta fuerit expressio de moneta tũc currenti, in dictis vero donationibus expressum nõ extiterit de moneta currenti, sed dũtaxat de moneta. Dñ respõdeo q donationes hmõi intelligi debuerunt de moneta tunc currente, p id quod habetur in. l. in obscuris, ꝛ qđ ibi glo. ff. de regu. iur. et. l. semp in stipulationibus, eo. titu. Pro quo bene facit, q2 in cõstitutione dotis, que pcessit donationes hmõi, factus est sermo de moneta tunc currẽti, de illa ergo sermo intelligi debuit in dictis donationibus postea subsecutis. l. si seruus pluriũ. §. fi. et quod ibi glo. ꝛ docto. ff. de lega. primo. Facit etiã vt nõ debeat intelligi de moneta minoris valoris. quia in donationibus faciẽda est interpretatio plenissima in fauorẽ donatarũ: et quatenus ille tangunt preiudiciũ donatoris. c. cũ dilecti, et qđ ibi doct. de dona. Cuz quia, cum ille reuocate non extiterint, ille fuerunt cõfirmate morte dicti Michaelis. l. donatiões, cum simili. C. de dona. inter virũ ꝛ vxo. Ualuit etiã dicta secunda donatio facta de dictis centum florenis, casu quo idem quondam Michael primo decederet sine liberis, q2 illa fuit reciproca ad aliam donationem factam eidem Michaeli per dictam Bitronaz, que donatio reciproca valet inter coniuges, per id quod habetur in. l. si pater puelle, et quod ibi Cy. Bal. Salice. et moderni docto. C. de inoffi. testa.

Argumentum

Periti in arte ad instruendum iudicem priuatim vocati non necessario iurati esse debent secus si de mandato Judicis assumpti sint a partibus. U. F.

1 Periti in arte vt eis credatur an iurare debeãt, et quando.

De assessorib. Consi. clxv.

Perscrutato casu mihi exhibito parte magnifici ꝛ potẽtis viri domini Sancherij de brancassijs, quo effectualiter queritur, an moderatio ꝛ taxatio, quam fecisse dicũtur magnificus quondã et spectabiles viri Cossangius garini ꝛ Jacobus de scalis iuriũ professores eximij, de fetibus, incremẽti, calcaturis, ꝛ fructibus in sententia super moderatione ꝛ taxatione huiusmodi promulgata plenius mentionatis, ideo impugnari valeat siue possit, quia quatuor viri probi ꝛ arte equina periti, quorum participato cõsilio et super premissis voto habito pfati do. Garini ꝛ de Scalis processisse dicũtur, nullo prestito per ipsos quatuor probos et in arte equina peritos iu-
1 ramento relationez suam fecerũt. †Et videtur q sic, per id quod not. Bart. in. l. theopõpus. ff. de do. prele. Albe. Bald. ꝛ Sali. in. l. comparationes. C. de fi. instru. et plenius idem Albe. C. de no. C. compõ. Bal. et Sali. in. l. hac edictali. §. bis illud. C. de secun. nup. Flori. in. l. si irruptione. §. ad officium. ff. fini. regun. Ange. areti. in. §. quẽdam, vbi etiã do. Jason in col. fi. insti. de actio. Et idem Ange. in. §. si quis agens, eodem titu. Bald. in proemi. ff. colũ. ij. ver. circa quintum q per peritos in arte ꝛc. et do. Feli. in. c. quia iudicante, colũ. j. de prescrip. qui omnes in hoc videntur cõuenire q in arte periti iurare debent ad hoc vt eis credatur, et non solũ iurare debent, sed etiam hoc facere debent parte presente, aut saltem cõtumaciter absente, vt voluit Bar. in dicta. l. theopompus. Bal. in dicto. §. bis illud. Flori. in allegato. §. ad officiũ. Angel. ꝛ Jason vbi supra, et Feli. in. dicto. §. quia iudicante. Pro quoꝝ dicto solet hec ratio allegari, quia posset pars psens opponere contra personã electam, si forte et suspecta existeret, et ita agit de eius piudicio: est igitur vocanda. l. nam ita diuus. ff. de adop. l. de vnoquoq;. ff. de re iudi. et. c. j. de cau. pos. et proprie. Predicta tamen videntur limitari vt locũ non habeant, quando tales predicti assumpti extitissent de communi partium cõsensu, vt colligitur ex his que no. Bar. in. d. l. theopõpus, versi. quero cũ testator dicit ꝛc. et signanter ibi, Cõtra predicta facit ꝛc. quẽ sequit Anto. de butr. in. c. veniens. le. j. colũ. ij. de testi. et Feli. in dicto. c. quia iudicante. colũ. j. et respondent ad dictam. l. hac edictali. §. bis illud. C. de secun. nupt. vel q ibi ille peritus erat assumptus de mandato iudicis a partibus, vel q expresse actuz erat vt iuraret. Pro pmissis facit quod voluit Bar. in. l. lucius. in fine. ff. de fideiusso. Dicit eñ q, vbi fides alicui⁹ approbata est ab vtraq; parte, non requirit q dictum suum sit iuratum. de quo p Antoniũ de butr. in. c. finẽ litibus, colũ. vlti. de dolo ꝛ contu. Bal. etiam videtur limitare predicta in pemio. ff. op. col. ij. versi. circa quintuz, vt non pcedãt quando aliquis pprio motu iudicis p eum assumptus est ad cõsiliũ, hoc est pro informatione sui ipsius iudicis. Dicit eñ q si assumat in testimonium, tunc iurare debet, secus si in consiliũ. Hoc dictuz etiam refert ꝛ sequitur Feli. in dicto. c. q2 iudicãte, col. j. Propter quod dico ꝛ respondeo, q si dicti probi assumpti extiterint per dictos do. Garini et de Scalis pprio eorum motu, et p ipsoruz informatione, non fuit opus q pars vocaretur visura eos iurare, per predicta. Que dixerim sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

Argumentum.

Si binuba filijs prioris matrimonij minimuz quid relinquat iure legati tñ secundus maritus solum tantillum ab ea capere poterit: secus si iure institutionis, tunc eniz viro relinquetur vsq; ad concurrentem legitimam filiorum prioris matrimonij. U. F.

1 Nepotes venientes ex vno filio an pro vno tantum computẽtur. et quando.
2 Plus donatum per mulierem secundo viro qualiter resoluatur, et in illo succedant filij primi matrimonij. et nu. seq.
Pena binuborum.
4 Supplementũ legitime an peti possit iudicio testatoris, vel actione ex testamento, et quando.

De secun. nupt. Consi. clxvj.

Ex casu seu themate mihi misso parte honorabilis viri Joannis aubini eliciũtur quatuor dubia: quoruz primũ, est an honesta quondaz mulier Catharina laurie binuba inibi nominata. potuerit plus relinquere Claudio martini ei⁹ scdo viro, q vni ex suis nepotibus, seu felezenis, natis ex honesta quondã muliere Joanna page, eius quondam, ꝛ defuncti Petri page, eiusdem Catharine primi mariti, filia naturali ꝛ legitima, ꝛ huic fuit plene responsum, et pro responsione allegatus tex. in terminis in. l. hac edictali. §. quam obseruantiã. C. de secun. nup. Secundum quesitum fuit, pro qua parte deberẽt ꝛ debeãt dicti nepotes seu felezeni succedere in illo pluri donato seu relicto dicto Claudio martini, attento q tẽpore mortis ꝛ decessus dicte quondam Catharine superfuerũt ex ea et dicto quõdam Petro page eius primo marito Michael page, et. N. filius ꝛ filia, et pfati nepotes siue felezeni, scilicet prefatus Joãnes aubini, et dominus Durandus anceleti monachus, filij quondam naturales ꝛ legitimi prefate Joanne page. Et huic etiam quesito reperio sufficienter ꝛ vere fuisse responsum, quatenus tamen eidem responsum est, q ipsi nepotes eidem quondam Catharine eoruz auie materne succedere debeant pro tertia parte, pro qua successisset prefata Joanna eorum quondam mater, si vixisset tẽpore mortis eiusdem Catharine: alij vero duo, hoc est Michael page, et soror, succedũt ꝛ succedere debent p besse, hoc est pro duabus tertijs partibus. Et hoc voluit Cy. in dicta. l. hac edictali, in
1 vi. q. †vbi expresse dicit, q omnes nepotes venientes ex vno filio computantur pro vno, quemadmodum fit in diuidenda heredi-
2 tate. †Pro hoc facit, quia illud plus donatum seu relictum dicto Claudio martini habetur pro non donato aut relicto. dicta

l. hac

l.hac edictali.§.si vero plusq̃,⁊ aut̃.de nup.§.optime vero:ibi, Et hoc decernens recte intulit ⁊c.collã.iiij.⁊,vt dicit Jac.butr. in.d.l.hac edictali,illud plus donatum vel relictuz remansit in bonis donantis vel relinquentis,quod intellige quatenus concernit secundũ virũ donatariũ,vt nihil de illo habeat ⁊ liberos, primi matrimonij,vt in illo pluri ipsi soli succedãt repulsis liberis secũdi matrimonij,vbi supsunt.d.l.hac edictali,⁊ ꝙ ibi gl. sup verbo,liberorũ,⁊ aut̃.de nup.§.j.§.nec illud.⁊.§.optimum ⁊ trãsumptiue in aut̃.ad eos solos.C.de secun.nup.Nõ ergo mirũ si prefati nepotes succedere debeãt in hoc pluri,vt predixi.Sed supposito,vt ponitur in casu ꝙ p̃fata quondã Catharina in suo vltimo testamento legauit ⁊ reliquit dictis do.Durando ⁊ Joãni aubini suis nepotibus,⁊ eorum cuilibet,vnũ florenũ,restat et superest difficultas,an id totũ qd̃ est donatũ vel relictum dicto Claudio martini vltra vnũ florenum,censeri debeat plus donatum vel relictũ,q̃ vni ex nepotibus,vt sic possit tertia pars totius residui auocari per dictos do.Durandũ ⁊ Joannẽ aubini, ⁊ sic non debeat idẽ Martini habere nisi vnum florenũ vbi dicti nepotes ⁊ prefati Michael ⁊ soror auocarent illud plus donatũ vel relictũ:anve debeat ipse Martini habere tantũ de bonis donatis ⁊ relictis,q̃tum ascẽdit legitima cuiuslibet dictorũ nepotum.Sup quo articulo videt̃ prima facie rñdendũ,ꝙ tantũ habere debeat ipse Claudius,q̃tum ascẽdit legitima prefatorum nepotũ,⁊ eorũ cuiuslibet.Et sic nõ solũ vnũ florenũ,nõ obstãte.d. l.hac edictali.§.si vero plusq̃.C.de sec.nup.⁊ aut̃.de nup.§.optime.le.ij.ver.si vero multi,iuncto ver.⁊ hoc decernẽs recte intulit.coll.iiij.Cui⁹ dicti ille vident̃ posse assignari rõnes,q: ille florenus prefatis do.Durando ⁊ Joãni aubini relictus,trahitur, ⁊ vt videt̃ trahi dz ad legitimã ipsis nepotibus in ⁊ de bonis dicte quondã Catharine debitam,ita vt videantur ipsi nepotes,⁊ eorum quilibet,in sua legitima instituti.l.omnimodo.l.quoniaz in prioribus,⁊.l.scim⁹.C.de inoff.test.Judiciũ em̃ dicte quondã Catharine,in quo cuilibet ex dictis suis nepotib⁹ reliquit vnũ florenũ supplet̃ a.l.cuius suppleměti fundamentũ fuit ipa Catharina testatrix,miscet̃ em̃ vt dicit Bal.in.d.l.hac edictali,ver. ⁊ primo quero ꝓuisio testatricis cũ ꝓuisiõe legali.Quo fit vt q: ꝓuisio legalis venit ad fundandũ ⁊ cõfirmandũ iudicium dicte quondã Catharine,vt non expugnet̃ eius testamentũ p querelã perinde videatur acsi p̃fata Catharina legitimã reliquisset dictis eius nepotibus,ita ꝙ vsq̄ ad cõcurrentẽ quãtitatẽ legitime videat̃ ipsa Catharina testatrix ⁊ binuba potuisse relinquere.d.Claudio martini eius secũdo marito,⁊ ꝓ hac parte refert Bal.in.d.l.hac edictali,se in facti cõtingentia cõsuluisse,⁊ fuisse motum exẽplo,de quo ibi pro quo est.l.si te solam.ff.de here.inst. ⁊ ꝓ hac determinatione Bal.facit id qd̃ ipse no.in.l.j.ver.quarto quero ⁊c.C.de inoff.doti.vbi dicit ꝙ si mater binuba relinqueret filie primi matrimonij decẽ solidos iure institutionis,⁊ secũdum eius maritum heredem vniuersalem instituerit ipse secundus maritus tantũ habere debet,quantum est in relicto facto filie et suppleto,per legem : non autem quantum est in scriptura relicti.Et sic sentit ibi Bald.quod q: vbi decem solidi filie relicti nõ sufficerent ad legitimam,illa suppletur per legẽ, debeat ipsi secundo viro tantum remanere de hereditate vxoris binube q̃tũ ascendit legitima filie.Pro quo dicit Bal.videri casum in.l.quoniã p̃terite,ver.dãda vel relinquenda ⁊c.C.de secũ.nup. vbi propter hec verba,danda vel relinquẽda non respicit̃ solum id quod datum vel relictum est,sed id qd̃ erat relinquẽdum,siue dandũ,⁊ sic necessario loquit̃ lex illa de debito bonorũ subsidiat. Et hãc partẽ dicit Bal.vbi supra,esse verã q̃uis postea adijciat se dubitare p ratiões de quib⁹ ibi.Et ꝓ hac parte facit qd̃ voluit Fulgo.in dicta.l.omnimodo:vbi dicit ꝙ ꝓ suppleměto legitime agit̃ actione ex testamẽto:ꝙ nõ esset,nisi supplementũ hm̃õi videret̃ relictũ p defunctũ.Facit etiã ꝓ eadẽ sentẽtia,scz ꝙ tãtum habere debeat dictus Claudi⁹ martini,q̃tum ascẽdit legitima dictorũ do.Durãdi ⁊ Joãnis aubini ⁊ eorũ cuiuslibet,ꝙ voluit Bar.in summario.d.l.qm̃ p̃terite:vbi summãs dicit ꝙ vltra debitum cõiugi secũde relinquit̃,debet inter filios ⁊c.vbi attendo quod Bart.non dicit ꝙ vltra donatũ vel relictũ liberis ⁊c.sz dicit qd̃ vltra debitũ,subaudio ipsis liberis.Et hoc etiã videt̃ esse de mẽte Ang.in summario dicti.§.optime vero:ibi,dũtñ filie relinquatur legitima.⁊ ad hoc allegat eũ Alex.de imo.in addi.ad Bal.in.d.l.hac edictali,sup verbo ampli⁹ circa istã materiã speculãtes ⁊c.Etiã ꝓ hac sentẽtia videt̃ facere.d.l.hac edictali.§. sin vero ibi,ita tñ vt quarta ⁊c.⁊ in.d.§.optime vero:ibi qppe du

3 dũ.† Facit insup ꝓ eadẽ sentẽtia,q: certũ est ꝙ hec est pena binubi,vel binube,nõ posse pl⁹ relinquere vel donare nouerce vel vitrico liberorũ primi matrimonij,q̃ vni ex illis liberis,illi vcz cui min⁹.hoc em̃ dicit Azo in summa.C.titu.de secun.nup.ver. punit̃ aũt parens ⁊c.⁊ Hostiẽ.in summa,eo.titu.§.sic vidisti,in princi.Et hec pena eisdẽ infligit̃ ꝓpter non seruatã affectionẽ liberis primi matrimonij,vel ꝓpter iniuriã eis factã in eo quod plus reliquit binubus vel binuba eorũ nouerce vel vitrico quaz vni ex eis illi vcz cui minus.Et hinc est ꝙ istud plus relictũ aufert̃ nouerce ⁊ vitrico,⁊ applicat̃ liberis primi matrimonij,non alijs.d.l.hac edictali,⁊ allegato.§.optime.ꝙ si ita,imo q: ita est, maiori pena vel saltẽ nõ minori affligi deberet ille binubus aut binuba,qui nihil donauit aut reliquit liberis primi matrimonij sed totũ donauit ⁊ reliquit eorũ nouerce vel vitrico:q̃ ille q aliquid,minus tñ legitima.eisdẽ liberis aut reliquit aut donauit, q: ille maiorẽ iniuriã eis intulit vel minorẽ affectionẽ habuit ad eosdẽ:⁊ tñ eo casu liberi primi matrimonij,ijdẽq̄ priuigni eatenus reuocãt,⁊ nõ vltra,vt ipsi liberi ⁊ eorũ quilibet ac vitricus vel nouerca cõcurrant viriliter,hoc est equis portionib⁹ in donato vel relicto,vt no.gl.in.d.l.hac edictali,sup verbo,diuidi,q̃ ibi sequũtur Cy.ver.tertio queritur ⁊c.Bal.in ver.modo statiz occurrit ⁊c.Sali.in ver.secũdo videamus ⁊c.⁊ Jo.fa.refert etiã ibi Albe.Ja.de belloui.idem tenuisse:quẽ etiam ipse sequi videtur.Et hec sentẽtia videt̃ cõis,ergo eo casu in quo nõ sic p̃terijt affectionẽ,nec tantã intulit liberis primi matrimonij iniuriam, debent ipsi liberi duntaxat eatenus ad reuocandum admitti,vt saltẽ vitrico vel nouerce remaneat q̃tũ ascẽdit legitima cuiuslibet,que ascendit ad minus q̃ pars virilis ascẽderet,si totũ esset relictũ aut donatuz.d.Claudio martini:quinimo isto casu,vt dicit Cy.in.d.l.hac edictali,ver.quarto queritur ⁊c.⁊ Bal.in ver. statim queritur ⁊c.liberi primi matrimonij admittunt̃ ad reuocandum,vt fiant portiones equales de relictis inter eos ⁊ vitricum.Et hoc etiam voluisse videtur Bal.cõsi.clij.exordiẽte,Secũde vxori ⁊c.in quarta parte:vbi etiam refert se alias ita cõsuluisse.Et ꝓ hac sñia memini alias in cõtingẽtia facti consuluisse. ¶ Sed Sali.in dicta.l.hac edictali.q.vij.⁊ in.l.qm̃ p̃terite,superius allegata,⁊ Flori.in quadã sua disputatione exordiẽte,Mulier primo viduata ⁊c.relati p egregiũ virum do.Bertrandum rostagni,visi sunt tenere partẽ cõtrariam:scz ꝙ tantuz dũtaxat habere debeat vitric⁹ seu nouerca de sibi donato vel relicto,q̃tũ reuera donatũ est vel relictũ vni ex liberis primi matrimonij illi vcz cui minus.Et sic ꝙ in casu de quo q̃ritur.d.Claudi⁹ martini tantũ habere debeat de sibi relicto vnum florenum,q: vnus florenus dũtaxat relictus est cuilibet ex dictis do.Durando et Joanni aubini.Pro qua parte inducuntur multe rõnes pleni⁹ relate p dictũ do.Rostagni,quas non refrico,q: bene ⁊ sufficienter expresse sunt ⁊ ne tedio afficiam.Et hanc partez videtur sensisse Bal.consi.cxlviij.exordiẽte,Quedam nobilis dña agnesina ⁊c.in tertia parte.Et q̃uis hec secũda pars habeat pro se ⁊ multa ⁊ bona motiua,ego tamẽ non discederez a prima,si florenus, dictis do.Durando ⁊ Joanni aubini ⁊ eorum cuilibet relictus, fuisset eis relictus iure institutionis : sed quia hoc iure eis relictus non apparet,sed iure legati, videntur in hoc casu cessare motiua ⁊ rationes per Balduz allegate in dicta.l.hac edictali,

4 † Et presupposito ꝙ alias supplemẽtũ legitime peti posset iudicio testatoris:cui⁹ tamẽ cõtrariũ voluit Sali.in.l.scim⁹.§.repletionẽ.in fi.C.de inoffi.testa.Alex.de imol.in.l.ex ratione.ff. ad legẽ falci.Pau.de cast.in.l.omnimodo.C.de inoffi.testamẽ.⁊ Ange.in.l.papinianus.§.si conditioni.ff.eo.tit.⁊ alij cõmuniter in suis locis:hoc saltem nõ procederet in hoc casu,in quo,vt predixi,non iure institutionis sed legati relictus est floren⁹. Et eo precipue,q: prefata Catharina iussit ⁊ voluit dictos do.Durãdũ ⁊ Joãnem aubini nõ posse plus petere in ⁊ sup bonis ⁊c.quo casu manifeste apparet nõ procedere opinionem tenentiũ,quod supplementũ legitime peti possit actione ex testamẽto,vel ex iudicio testatoris.Pro quo allegasse sufficiat Pau.de cast.in.d.l. omnimodo.Cõcludo igitur in hoc casu,ꝙ prefatus Claudius martini habere nõ debeat de sibi relictis per dictã quondã Catharinã nisi vnum florenũ.¶ Eliciuntur preterea ex themate p̃dicto duo alia quesita,sed q: illis fuit plene ⁊ veraciter responsum per do.primos scriben.ego super eis non insisto.

¶ Argumentum.

¶ Mater tutrix liberorum prioris matrimonij si non reddita tutele ratione scd̃o nupserit pdit sibi relicta a priore viro cui nõ plus relinquere põt,q̃ cui ex illis minimum relinquit.isti porro expensas inter se communicant. A. F.

1 ¶ Mulier relicta tutrix transiens ad secunda vota ante redditam tutele rationẽ an pdat relicta per primũ virũ,⁊ qualiter.
2 Mulier relinquere secũdo viro plus an possit,q̃ filijs primi.
3 Binuba ornamẽta que secũdus vir non donauerat nisi sub cõditione,si p̃moreretur ipse,quando illa donare possit.
4 Patientia non prestat autoritatem extra iuris dispositionem.
5 Ornamenta legari an possint p mulierẽ,que nondum sua erant,

sed futura de proximo.
6 Pronomen sua, an importet dominium.
7 Expense modice que dicantur.

De secun. nupt. Consi. clxvij.

Christi nomine inuocato. Viso themate mihi exhibito parte honeste mulieris Gillete garnerie, & quesitis seu dubiis ex casu huiusmodi elicitis, dico & respondeo breuiter et succincte ad dubia huiusmodi prout infra. Premittes pro primi quesiti faciliori solutione, † quod si honesta quondam mulier Catharina flegisse, de qua in dicto casu olim tutrix Gillete & Claudie suarum & prouidi quondam viri Joannis garnerij filiarum conuolauerit ad secunda vota priusquam ronem tutelaris administrationis reddiderit, & reliqua exsoluerit, supposito tamen quod aliqua reliqua existerent, ipsa perdidit sibi donata & relicta per dictum quondam Joannem garnerij eius primum virum etiam si priusquam secundo nuberet, fecisset & puideri obtinuisset de tutore, & incurrit penas de quibus in l. j. C. de secun. nup. Pro quo allegasse sufficiat aut. eisdem penis, & quod ibi docto. C. de secun. nup. & quod ponit Panor. in c. fi. ad fi. de donat. inter vi. & vxo. & Pau. de cast. cosi. cclxiiij. exordiente, Pro ista domina quod non pdiderit &c. Preterea & si non perdidisset propter obmissionem predictorum, perdidit tamen quo ad proprietatem, pro eo quod conuolauit ad secunda vota superstitibus prefatis Gilleta & Claudia liberis primi matrimonij. l. femine, cum suis simili. C. de secun. nup. Hec enim pena introducta est non in odium secundi matrimonij, sed in fauorem liberorum primi que ppterea & alie huiuscemodi pene non sunt correcte per ius canonicum de quo in c. penul. de secun. nup. Quod etiam voluit Inn. Hostien. & docto. communiter in c. fi. eo. titu. & legiste in l. fi. C. eo. titu. Et fuerunt deuoluta bona pdicta ad pfatas Gilletam & Claudiam quo ad proprietatem quis vsusfructus remanserit penes eandem Catharinam. d. l. femine, & quod ibi gl. & doct. Et hinc fortasse sumpta est occasio dubitandi in hoc primo quesito an dicta quondam Catharina disponere & testari potuerit de sexdecim libris. Turonen. sibi donatis per dictum quondam Joannem garnerij, & de viginti scutis sibi per eundem legatis. Verum mihi videtur quod non sit elaborandum super facienda responsione ad hoc, quod non reperio in testamento pfate Catharine mihi misso, quod ipsa de summis hmoi disposuerit & sic ille summe remanere debent penes prefatas Gilletam & Claudiam, vtpote penes eas ad quas propter dictum secundum matrimonium delate extiterant nec de eis aliquid petere potuerit Laurentius iohanorodi secundus maritus dicte quondam Catharine.

2 † Ad secundum quesitum dico & respondeo quod cum dicta quondam Catharina esset binuba, ipsa non potuit plus donare vel relinquere pfato Laurentio eius scdo marito, quam donauit aut reliquit vni ex dictis filiabus illi vez. cui minus donauit aut reliquit, & si plus donauerit aut reliquerit ipsi Laurentio illud plus debet diuidi equis portionibus inter dictas filias. l. hac edictali, & quod ibi per gl. & docto. C. de secun. nup. & aut. de nup. §. optime, le. ij. colla. iiij. Cum igitur ipsa Catharina non reliquerit dicte Gillete alteri ex filiabus primi eius matrimonij, nisi tertiam partem hereditatis eiusdem non videtur quod d. Laurentius aliquid habere debeat vltra tertiam partem hereditatis, in qua heres extitit per ipsam Catharinam institutus. Et sic non videtur posse retinere quadraginta florenos quos eidem Laurentio donauerat in contractu matrimonij prefata Catharina si eam premori contingeret, vel saltem tanto minus habere deberet de dicta tertia parte hereditatis sibi relicta.

3 † Ad tertium dico & respondeo quod istud quesitum pot duobus modis intelligi. Primo an legatum iocalium inibi mentionatorum valuerit & valeat in piudicium dicti Laurentij leonardi secundi viri qui illa pfate Catharine non donauerat nisi sub conditione quod eum primo ab humanis decedere contingeret, que conditio non euenit. Et si sic intelligatur dico & respondeo quod si idem Laurentius fuerit presens in testamento, & expresse consenties quod ipsa Catharina iocalia huiusmodi legaret, legatum valuisset etiam in preiudicium eiusdem Laurentij. l. sicut. §. venditionis. ff. qui. mo. pig. vel hypo. solui. quod etiam voluit Bal. Sali. & doct. in l. cum alienam. C. de lega. Bal. in c. j. §. preterea, qui. mo. feu. amit. in l. venditioni. C. de vsuc. pro empto. Sed si non expsse consenserit sola psentia & taciturnitas eiusdem Laurentij non sibi piudicasset, per regulam l. Caius. ff. de pign. actio. & l. fideiussor. §. pater. ff. de pigno. de qua per Bar. & alios in l. que dotis. ff. sol. matr. Et ita limitat Alex. dictum §. venditionis. cosi. xx. exordiente, Ponderatis his que in themate narrantur, ver. preterea sola psentia &c. in iij. vol. Et hoc etiam fuit de mente Bal. in c. j. in princi. ver. quid si patior te de re mea testari &c. de phi. feu. aliena. per lotha. Pro quo allegat. l. si quando. §. fi. C. de inoffi. testa.
4 † quod patientia non prestat autoritatem extra iuris dispositionem. Potest & secundo modo intelligi dictum quesitum, an legatum dictorum iocalium valuerit & valeat, quatenus concernebat & concernit preiudicium heredum dicte quondam Catharine & coheredum aute prefate Claudie, cui legata extiterunt, aut preiudicium prefati Laurentij, cuius erant iocalia huiusmodi. Et si hoc non intelligatur, tunc videtur quod, si idem Laurentius acceptauerit hereditatem pdicte Catharine testatricis, valuit legatum & idem Laurentius sibi preiudicauit, quod prefata Catharina testatrix potuit disponere non solum de bonis suis sed etiam de bonis suorum heredum. l. vnum ex familia. §. si rem, & l. cum filius. §. dnus. ff. de leg. ij. de quo gl. & doct. in d. l. cum rem alienam. C. de lega. & Bar. in l. si seruus titij. ff. de lega. j. & Bal. consi. cvij. exordiente, Laurentius fuit cofessus se habuisse &c. in prima parte.
5 † Sed hic potest superesse dubium, an legando iocalia sua in genere censeri debeat legasse iocalia, de quibus supra que nondum sua erant quis essent futura sua si dictus Laurentius ea superuiuente ab humanis decessisset, & videtur
6 quod non, pro eo quod pronomen sua videtur importare dominium per id quod habetur in l. quintus. ff. de au. & arg. lega. not. Panor. in c. commissum, de deci. quod tamen pro nunc precise non decido in hoc casu, cum non sufficit temporis opportunitas.

7 † Ad quartum dico & respondeo quod, si expense reparationum, de quibus ibi, fuissent modice tunc, nihil possent pro eis repetere prefate Gilleta & Claudia a. d. Laurentio cohere. l. omnino. ff. de impe. in re. dota. fac. que aut dicantur expense modice, hoc secundum communem opinionem relinquitur arbitrio iudicis, vt no. gl. in d. l. omnino. Si vero expense hmoi non fuerint modice, tunc dico quod si fuerint necessarie, vel vtiles, possunt dicte Gilleta & Claudia agere contra dictum Laurentium earum vitricum pro hmoi expesis. l. j. §. sed nec ob impesas. C. de re. vxo. actio. & dicta. l. omnino. de quo Bal. in nouel. in suo tract. Ju. dotium, in tertia parte charta penul. col. iij. ver. potest tamen incidere &c. vsque ad fi. eiusdem tertie partis, & maxime in ver. cogitandum est tamen &c. Et poterunt dicte Gilleta & Claudia petere ab eodem Laurentio tertiam partem expensarum reparationum huiusmodi, pro eo quod pro tertia parte fuit heres prefate Catharine. l. si ab eo. C. de neg. gest. & l. si vxor. cum suis si. C. de bo. auto. iudic. possi. non pro aliis duabus partibus, quod pro illis confusa est actio, cum pro illis eidem Catharine sue matri successerint. l. si adultam. C. de heredi. actio.

Ad quintum dico & respondeo, quod responsio patere potest ex his, que dixi super quarto quesito. Si enim expense reparationum, de quibus ibi, fuerint modice, dictus Laurentius nihil petere potest. Si vero non fuerint modice, & fuerint necessarie vel vtiles, ipse potest petere expensas reparationum huiusmodi, non quidem insolidum, sed pro duabus partibus, pro quibus dicte Gilleta & Claudia sunt heredes prefate Catharine earum matris. d. l. si ab eo. & l. si vxor superius allegata. Pro tertia vero parte, pro qua est heres eiusdem Catharine, eam petere non potest, quod quoad hanc partem est actio confusa, vt dixi in simili respondendo ad dictum quartum quesitum.

Argumentum.

Variato valore numismatis solutiones referri debent ad tempus contractus. V. F.

1 Solutio an debeat referri ad tepus contractus si moneta deterior extiterit, & qualiter fienda si debitor antiquam non habeat.
2 Protestatum voce dilucida in eundem casum infirmari non potest.
3 Contractus feneratitius & illicitus propter pretium antequam presumatur quid requiratur.
4 Maior valentia in contractu venditionis an donari possit, vt propter hoc contractus non presumatur illicitus.

De vete. nu. potesta. Consi. clxviij.

1 Illud † est certum quod, quando mutatio monete contingit in pondere vel in materia, vtputa quod tempore contractus moneta erat argentea & bone lige, tepore vero solutionis reperitur ere contaminata & minoris lige, tunc fieri debet solutio de moneta, non quidem de noua, sed de antiqua: hoc est de moneta currente

currente tēpore cōtractus bone lige ꝛ pōderis,si de illa reperia
tur vel si antiquā monetam non habeat debitor,ipse soluere de-
bet in noua id quod deest de valore antique vt sic satisfaciat idē
debitor ad rationē antique monete,si antiqua erat melior.c.oliz
de cēsi.no.Bar.ꝛ doct.cōiter in.l.paulus.ff.de sol.Albe.ꝛ Bart.
in.l.cū quid.ff.si cer.pet.Alex.de imol.in.l.qȯ te,eo.tit.Ant.de
but.Panor.ꝛ alij in.c.quanto de iureiur.ꝛ Marti.laudē.in suo
tracta.de moneta,ver.accedo ad secundū articulū:ꝛ Bal.in.l.ac
ceptū,ver.xvij.querit.C.de vsur.ꝛ hec est cōis sentētia scribētiū
in iure.Quo fit vt,cū Ann.incarnatiōis dñice.M.cccclxxviij.
ꝛ de mense Januarij quo tempore legit Joannē salce fecisse de-
positū de quo in actis cause cepte ꝛ aliquādiu vētilate p̄ ꝛ inter
eundem Joannē ex vna parte ꝛ egregiū virum do.Joānem mō
teysonis iuriū baccalariū ex alia esset ꝛ antea fuisset mutata in
pondere vel materia seu liga moneta currens in patria Delphi
nali,Anno incarnationis dñice.M.cccclxxix.ꝛ de mēse Janua
rij quo tria sexteria frumenti de quibus in actis cāe superiꝰ mē-
tionate,vēdita extiterunt dicto do.Mōteysonis p dictū Joan-
nem salse,ꝛ Petrum boyssonerij,tenebatur ꝛ debebat,ac etiam
tenet ꝛ dz p redēptione pēsionis huiusmodi seu triū sestariorū
illius ad redimendum restantiū dare soluere ꝛ expedire eidem
do.Mōteysonis aut eo illos recipere recusante,duodecim flo-
renos monete currētis tēpore vēditionis superius mentionate
hoc est anno incarnatiōis dñice.M.cccclxxviij.ꝛ de mēse Janua
rij quo vcz.xxx.grossi huius monete valebāt vno scuto,ꝛ ecōtra
vnum scutum.xxx.grossis illius monete.Et si de illa moneta nō
habebat vel habeat idem Joānes salse,ipse tenebat ꝛ debebat ac
etiam tenet ꝛ dz supplere id qȯ deerat in moneta noua de mone-
ta antiqua ꝛ sic soluere vel deponere duodecim florenos ad ra-
tionē ꝛ valorem duodecim florenorum monete currētis tempo-
re contractꝰ,qȯ nō fecit nec facit:qꝛ lz tempore facti depositi de
quo in actis,hoc est anno incarnationis dñice.M.cccclxxviij.ꝛ
de mēse Januarij,duo scuta valerēt quinq; florenis ꝛ decē gros
sis,ꝛ duo floreni Alamanie quatuor florenis ꝛ quatuor grossis
monete currentis illo tēpore:illa tamen duo scuta non valebunt
nisi quinq; florenis monete currentis tēpore facte venditionis,
ꝛ dicti duo floreni Alamanie non valebāt ad maius nisi quatuor
florenis monete huiusmodi.Etiā testonus ꝛ decēocto grossi de-
positi vltra ꝛ preter dicta duo scuta ꝛ duos florenos Alamanie
non valebant nouem grossis cū dimidio ꝛ decēocto grossis mo-
nete currētis tpe facte vēditionis de quo supra,sed multominꝰ.
Ex quibus sequitur depositum factū per dictum Joannē salse
nō fuisse nec esse sufficiēs qꝛ facto legitimo calculo,dicta duo scu
ta ꝛ duo floreni Alamanie nō valebāt ad maius nisi nouē flore-
nis anno predicto incarnationis dñi.M.cccclxxix.testonꝰ aūt
ꝛ decemocto grossi nō valēt tribus florenis illius monete quin-
imo nec fere duobus.Non sunt igitur depositi duodeciz floreni
ꝛ sic non debuit nec dz idem de salse liberari.d.l.acceptam,et qȯ
ibi Bald.ver.sexto oppono ꝛc.ver.decimoseptimo queritur:ibi
si em̄,essent deteriorati in pondere.C.de vsur.ꝛ Bart.in.l.sed ꝛ si
alia.ff.de constitu.pecu.

Premissis non obstat id, de
quo oppositū est parte p̄fati Salse in secūdo articulo cuiusdam
schedule exordictis,Replicando aduersus articulata ꝛc.inser-
te fo.62.Quī rñdeo ꝙ licet quatuor quarti Sabaudie,vel etiam
alterius cugni monete currētis tēpore incboationis cause huiꝰ
valerent vno grosso monete tūc currētis ꝛ duodecim grossi vale
rent vno floreno etiam monete currentis.non tñ valebant dicti
quatuor quarti vno grosso,nec duodecim grossi vno floreno mo
nete currētis tēpore facte vēditionis,de qua supra.Et hoc con-
tingit p eo qꝛ quarti monete currentis tēpore incboationis di-
cte cause nō erant illius lige,cuius erant quarti monete curren-
tis tempore facte venditionis:qȯ saltē ex hoc potest apparere
qꝛ tēpore facte vēditionis triginta grossi grossoruz monete tūc
currētis valebant vno scuto tēpore vero incboationis cāe tri-
ginta grossi quartorū monete tūc currentis nō valebāt vno scu
to.sed opus erat triginta quinq; grossis.Et idē dicendū est de
alijs monetis argēteis,que minus valebant tempore incboatio
nis cāe ꝛ nūc,ꝙ tpe facte vēditiōis.Quo vo ad scuta auri regia:
ꝛ ad alīs monetas aureas nō ē facta ī eis mutatio,qꝛ ī eis requir
est illa liga,ꝛ illō pōdꝰ,q̄ erāt tpe facte vēditiōis nec est eorū va-
lor intrinsecus augmētatus vel diminutus:tātū em̄ valet vnuz
scutū auri regiū sine sole formatū seu factū iam p̄terierūt quin-
quaginta anni,ꝙ tunc expēdebatur p.22.grossis monete illius
tēporis ꝙtum vz scutum factū etiam sine sole ab vno anno citra
ꝙ tamē nunc expēditur p triginta quinq; aut triginta sex gros-
sis.Et hec sunt notissima monetarijs,cāpsoribꝰ ꝛ alijs prudēti-
bus.Preterea id de quo etiā oppositū est parte p̄fati Salse in
tertio ꝛ quibusdā sequentibus articulis dicte schedule,Replicā
do ꝛc.scz ꝙ tēpore facte venditionis,de qua supra,cōmune p̄tiū
vnius sextarij bladi pēsionalis erāt decē floreni ꝛ ꝙ ppterea cū
solū.vēditum extiterit octo florenis monete tūc currētis vēdi-
2 tio fuit illicita,nō obstat.†Cum qꝛ non videt ꝙ dictꝰ Salse de
hoc opponere potuerit:cū,vt apparet ex instrumēto vēditionis
p̄dicte in hac cā exhibito ꝛ producto,idē Salse cōfessus fuit pre
tium,de quo in eo,esse iustū ꝛ rōnabile ſm valorē rei vendite,et
illius tēporis cursum,p quo allegasse sufficiat.l.generaliter,in
fi.C.de non numera.pec.ꝛ.c.p tuas,de pba.Tū ꝛ qꝛ non est pro-
batum ꝙ tēpore facte venditionis añdicte cōmune p̄tium sexta
rij pēsionalis essent decē floreni quēadmodū em̄ pbatum p̄tendi
tur ꝙ aliqui eo tēpore vēdiderūt sextariū bladi pēsionale decem
florenis ita,etiam pbatū est ꝙ aliqui ꝛ multi vēdiderūt sextariū
hmōi pretio octo florenorū.Tū ꝛ qꝛ esto citra preiudiciū verita-
tis ꝙ sextarium p̄dictum venderet cōiter decē florenis monete
tunc currentis non ppterea p̄tium octo florenorum diceret pre
tium vile,vt sic ratione pretense vilitatis pretij ꝛ pacti de reuē-
dendo deberet dici aut p̄sumi vēditio de qua supra cōtractus il-
licitus.Et ita nō obstat qȯ no.gl.ꝛ doct.in.c.cō questus de vsur.
ꝛ in.c.ad nostrā,de emptio.ꝛ vendi.ꝛ aliqui legisse in.l.iij.C.plus
3 vale.qȯ agi.†non em̄,vt dicit Panor.in.d.c.ad nostrā,ver.puto
tamē ꝛc.sufficit quelibet iniustitia p̄tij ad hoc vt presumat con-
tractus illicitus seu feneratitius p pter pretij vilitatem ꝛ pactū
de retrouendendo,sed dz esse p̄tium valde tenue respectu valo-
ris rei:ꝛ hoc duplici respectu seu cā.Primo,qꝛ contrahentes so
lent decipere in pretio.Scdō,qꝛ res vendita minus vz propter
onus de retrouendendo in vēditione appositū.ar.l.fundi partē.
ff.de contrahē.emptio.ꝛ vendi.Tū etiā nō videtur obstare dicta
4 pretensa oppositio.†Pro eo qꝛ vt apparet ex instrumento ven-
ditionis antedicte prefati Joānes salse ꝛ Petrus boyssonerij,
donauerunt eidē do.Monteysonis totā maiorem valentiā quā-
tacūq; esset,etiā si in duplo triplo,quadruplo,vel ampliore sum
ma cōsisteret ꝛ sic fuerūt duo cōtractꝰ vnꝰ vēditiōis,aliꝰ donatio
nis illiꝰ p̄tēsi pluris,seu maioris valētie quos certū est fieri po-
tuisse vt colligit ex his que no.Bar.ꝛ Alex.de imol.in.l.si qs cū
aliter.ff.de verb.oblig.Bal.ꝛ Sali.in.l.ij.C.de rescin.vēdi.ꝛ An
ge.aret.in.§.actionū,ver.quero quid si in instrumento ꝛc.instit.
de actio.Colligit etiā ex dictis Azo.in summa.C.de rescin.vēd.
versi.vel nisi dixerit se donare ꝛc.Cū em̄ quilibet sit moderator
rei sue.l.in re mandata.C.manda.ꝛ.l.polla.C.de his qui.vt indi.
potuisse videntur dicti Salse ꝛ Boyssonerij partim vendere di-
cta tria sextaria frumēti scz eatenꝰ quatenus illa,seu valor illorū
vel partis eorūdem,cōmensurabat cū dicto pretio.xxiiij.flore-
norum,ꝛ partim donare scz quatenus excedebat.Ex quibꝰ con-
cludo egregium virū do.vicariū ꝛ officialem.Valentinēsem,ho
nore suo saluo dixerim male pcessisse,ꝛ grauasse dictū do.Mon
teysonis ꝛ ppterea eius p̄tensam sententiam debuisse reuocari
cassari,ꝛ annullari.Que dixerim sub correctione cuiuslibet do-
mini melius sentientis.

¶Argumentum.

¶Pactum de retrouendendo rem minoris esse facit:ideoq; cō
tractus venditionis illius pro minore pretio non continuo cen
setur feneratitius. V. F.

1 ¶ Vēditio amplecti potest duos contractus,scz venditionis
ꝛ donationis maioris valentie.
2 Beneficio.l.ij.C.de rescin.vē.minor.xxv.vendens an renūtiare
possit,ꝛ per iuramentum perdere restitutionem in integrum.
3 Vilitas pretij ꝛ pactum de retrouendendo an p̄sumant feneratiti-
tium contractum.

¶De pact.inter emp.ꝛ vendi.cōp. Consi.clxix.

Visis duobus publicis
instrumentis parte honorabilis viri Symoneti
martini p que apparet,vno vcz,ꝙ pridē de Anno
incarnatiōis dñice.M.cccclxxvij.ꝛ die.xxv.mēsis
Septēbris nobilis ꝛ honesta mulier dña Anna de crista relicta
honorabilis quondam viri Sarini de salbiēte mercatoris Va-
lentie,ac egregiꝰ vir do.Christoforus ꝛ Joānes de salbiente eiꝰ
filij tā suis,ꝙ nobilis quondā Frācisci de salbiente eorū fratris
tunc viuētis nobilibus vendiderunt ꝛ concesserūt dicto Symo-
neto martini quandā eorū domūculā nūcupatiuā tinale,sitā in
Valentina ciuitate,suis cōfrontationibus confrontatā.p aliud
vero apparet ꝙ Anno incarnatiōis dñice.M.cccclxxxiij.ꝛ die
xiiij.mensis Junij,dicti do.Anna ꝛ Christoforꝰ eius filius tam
suis proprijs,ꝙ prefati nobilis Joānis de salbiente nominibꝰ,
vendiderūt ꝛ vēditionis titulo tradiderūt eidē Symoneto par

tem cuiusdam sue domus vocate vulgariter La maison du pont, site in dicta ciuitate, et suis confrontationibus confrontate. Dico et respondeo prefatos do. Annam, Christoforum et nobilem Joannem non posse repetere a d. Symoneto domunculam supra primo loco mentionatam. Dico etiam quod ipsi do. Anna et Christofor⁹ repetere non possunt partem dom⁹, de qua supra, pro eorundem suis, et dicti Joannis eorum patris nominibus venditam: quod procedit, et sine quacunque difficultate si domuncula et pars huiusmodi vendite extiterint iusto pretio, etiam si vendite extitissent cum pacto de retrouendendo. l. ij. C. de pac. inter empto. et vendi. que sibi locum vendicant etiam de iure canonico, vt voluit gl. et post eam Panor. in c. ad nostram, de emptio. et vendi. et Archi. in c. plerique. xiiij. q. iij. Si vero domuncula et pars huiusmodi vendite extiterint pretio minus iusto, et sine pacto de retrouendendo adhuc dico prefatos do. Annam, Christoforum, et nobilem Joannem venire non posse contra dictam primam venditionem et ipsos do. Annam et Christoforum venire non posse contra secundam, etiam si lesi extitissent vltra dimidiam iusti pretij. Tum quia ipsi do. Anna, Christofor⁹, et Joannes tempore facte prime venditionis, et do. Anna et Christofor⁹ tempore secunde, donauerunt prefato Symoneto tunc presenti, stipulanti solum, et recipienti totam maiorem valentiam, quantacunque tunc esset, vel futura esset siue ascenderet siue ascensura esset ad duplum, triplum, quadruplum: aut ampli⁹

1 siue mai⁹. † Et ita in qualibet venditione videntur interuenisse duo contractus vn⁹ vez venditionis, alius donationis maioris valentie quos certum est fieri potuisse, vt colligitur ex his que not. Bar. et Aleg. de imo. in l. si quis cum aliter. ff. de ver. obl. Bal. et Sali. in l. ij. C. de resc. ven. et Ang. are. in §. actionum, ver. quero quid si in instrumento, insti. de actio. et hoc etiam colligitur ex dicto Azo. in summa. C. de rescin. vendi. ver. vel nisi dixerit se donare etc. Cum enim quilibet sit moderator rei sue. l. in re manda. C. manda. l. polla. C. de his qui. vt indi. l. dudum. C. de contraben. empti. et l. de his in fi. de admi. tu. C. potuerant prefati venditores singula singulis opportune referendo partim vendere domunculam et partem dom⁹, de quibus supra, scilicet eatenus quatenus domuncula et pars huiusmodi seu valor illarum vel partis earundem commensurabuntur pretio dato, et partim eum donare, scilicet

2 quatenus dictus valor excedebat ipsum pretium. † Tum etiam quia prefati do. Anna, Christoforus, et nobilis Joannes tempore dicte prime venditionis et in ea, et ipsi do. Anna et Christofor⁹ tempore secunde et in ipsa renuntiauerunt beneficio dicte. l. ij. C. de rescin. vendi. quod certum est eos facere potuisse. l. si quis in conscribendo, cum suis simili. C. de pac. quod etiam voluerunt omnes scribentes in d. l. ij. in c. penul. de emp. et vendi. et Jo. de imol. in repeti. c. cum contingat, de iureiur. Tum etiam quia ipsi iurauerunt: quo fit vt, cum iuramentum huiusmodi seruari possit sine detrimento salutis eterne, seruandum sit. d. c. cum contingat. et c. si vero, de iureiur. c. licet mulieres, eo. tit. in. vj. et c. quis pactum, de pac. eo. li. Et puto quod predicta procedant etiam si tempore facte prime venditionis idem do. Christoforus fuisset maior quatuordecim annis, et minor vigintiquinque. Tum quia, vt predixi, ipse iurauit non contrauenire, et cum hoc renuntiauit beneficio dicte. l. ij. C. de rescin. vendi. propter quod exclusus est a beneficio restitutionis in integrum, et beneficio dicte. l. ij. aut. sacramenta puberum, et quod ibi gl. et doc. C. si aduer. vendi. gl. et doc. in d. l. ij. et glo. et doc. in d. c. penult. de emptio. et vendi. Tum etiam quia ipse donauit maiorem valentiam quantacunque esset etiam si ascenderet ad duplum, triplum etc. quod videtur potuisse facere etiam si enormiter lesus extiterit, dummodo non ex proposito vel dolo prefati Symoneti, sed re ipsa lesus extiterit, pro ut id quod scribunt glo. et docto. in dicta aut. sacramenta puberum. Fra. de are. in l. qui superstitis. ff. de acqui. here. et pleni⁹ Jo. de imol.

3 in dicta repeti. c. cum contingat, in tertio membro. † Si vero domuncula et pars predicte vel earum altera vendite essent pretio vili et cum pacto de retrouendendo tunc esset dubium pro eo quia pretij vilitas et pactum de retrouendendo simul iuncta videtur hoc efficere, vt contract⁹ sonans in venditionem presumatur et presumi debeat esse contractus feneratitius, vel simulatus in fraudem vsurarum, vt no. gl. Panor. et Jo. de ana. in c. conquestus, de vsu. gl. in d. c. ad nostram, de empt. et vendi. Archi. in c. plerique. xiiij. q. iij. Jo. de imol. et Ant. de but. in c. illo vos, de pign. et Panor. in d. c. ad nostram: qui etiam ita consuluit consi. lxxvi. exordien. Tria succincte videnda sunt etc. Contrarium autem voluerunt Jac. de are. et Cy. quos ibi sequuntur Bal. et Sali. in l. ij. C. plus vale. quod agitur Jo. and. in d. c. illo vos. Flori. et Pet. de ancha. in d. c. ad nostram, et idem voluit Andre sic. quando deceptio esset citra dimidiam iusti pretij. Et sic ratione conflictus opinionum non esset res isto casu sine dubio. Preterea, vt predixi, isti venditores non solum vendiderunt sed etiam donauerunt maiorem valentiam quantacunque esset etiam si ascenderet ad duplum, triplum etc. quod facere potuerunt, vt predixi: propter quod videtur quod saltem isto casu deberet procedere secunda opinio supra relata, hoc est opinio Jac. de are. Cy. et aliorum sequacium. et illi videtur mihi nunc fore inherendum, salua correctione cuiuslibet meli⁹ sentientis. Et supposito quod prima opinio esset verior: illud tamen certum est quod non sufficiat ad inducendam presumptionem, de qua supra, quelibet pretij iniustitia siue modicitas, sed debet esse pretium valde tenue respectu valoris rei, et hoc duplici causa. Prima quia contrahentes solent se decipere in pretio. Secunda quia prefate domuncula et pars domus, si vendite extiterint cum pacto de retrouendendo, ille minus valebant propter illud onus de retrouendendo in venditione appositum. ar. l. fundi partem. ff. de contraben. emptio. et vendi. quod etiam voluit Panor. in d. c. ad nostram.

¶ Argumentum.

¶ Tabellarius seu notarius per appositionem clausule codicillaris in testamento, in quo nullibi vocati sunt postea superuenientes liberi, ipsis non nocet: quin et matrem a patre institutam reddunt pro victu tantum legatariam. A. F.

1 ¶ Transcriba an possit extendere dictionem notariorum, et cetera, positam in protocollo, vt in testamento faciat clausulam codicillarem.
2 Transumptum facientis quale sit officium.
3 Notarius deputatus debet scribere vt iacet et dictionem, et cetera, interpretationi legis relinquere, et ad illam extendendam qualiter procedendum.
4 Consulentibus que opinio sequenda.
5 Clausula codicillaris si non valet quod ago etc. in superuenientia liberorum ad quos testator non cogitauerat, an operetur fideicommissum et nu. 9. et quando nihil operetur. et nu. 11.
6 Clausula codicillaris magis apponitur de consuetudine notariorum quam ex deliberatione testantium.
7 Hereditas heredi particulari an et quando accrescere possit.
8 Que verba in compromissis videntur esse apposita poti⁹ ex capite notarij, quam quod partes ita sibi statuerint.
10 In ignorantem non cadit consensus.
12 Paterne pietati non consonat hereditatem filio auferre, et dare extraneo.
13 Institutus quando possit experiri pro fideicommisso virtute clausule codicillaris.
14 Verba dñs, et vsufructuarius, quid important.

¶ De tabella. Consi. clxx.

Onitur in facto, quod dudum fuit in humanis nobilis quondam et honesta mulier domina Magdalena clarie, vxor nobilis et egregij viri do. Joannis bardoche iurium professoris, que pro tunc liberis carens, et nunquam liberos habere sperans, condidit suum vltimum et nuncupatiuum testamentum, in quo heredem vniuersalem instituit honestam mulierem Antonetam clarie eius matrem: et, vt per ipsam Antonetam pretenditur, adiecta est in testamento huiusmodi clausula codicillaris, si non valet aut valebit iure testamenti valeat iure codicillorum. Deinde post decennium a tempore testamenti huiusmodi decursum, peperit filiam nomine Francesiam, et deinde aliter non mutato dicto eius testamento ab humanis decessit, superstitib⁹ et sibi superuiuentib⁹ prefatis Antoneta matre et Francesia filia. Unde queritur de duob⁹. Primum an notarius, cui commissa extiterunt protocolla illius notarij, qui de dicto predicto testamento notam receperat, potuerit sub clausula. Hoc autem suum vltimum etc. extendendo hanc dictionem etc. abbreuiate scriptam, ponere clausulam codicillarem supra relatam, supposito quod notarius protocollorum huiusmodi illam apponere consueuisset. ¶ Secundum supposito, citra preiudicium veritatis, quod dicta dictio et cetera, sic extendi potuerit siue possit, an dicta clausula codicillaris operetur fideicommissum, vt videlicet virtute clausule huiusmodi teneatur dicta nobilis Francesia restituere hereditatem prefate quondam do. Magdalene ei⁹ matris, dicte Antonete eius auie materne.

Viso casu predicto, et dubijs ex illo elicitis, dico et respondeo ad illa prout infra. Et primo ad

1 primum videtur dicendum, † quod dictus notarius ad authenticationem, seu degrossationem protocollorum huiusmodi deputatus dictam dictionem etc. sic extendere non potuerit, quia vt dicit Bal.

2 super rubrica. C. de fide instru. versic. quarto queritur etc. † illius officium est transcribere, non addere vel interpretari: et est ratio, quia in hoc non esset transcriba, sed notarius, cum de hoc non fuerit rogatus ipse, nec proprio sensu apprehenderit veritatem, secundum Nicol. de mathe. Et hoc iure inquit Bal. vtimur, quod illi, qui faciunt transsumptum, nihil addunt vel detrahunt, sed prout scriptum inueniunt, ita transcribunt. Idem voluit Bal. in c. cum

3 P. tabellio. de fi. instrumen. † dicens quod notarius deputatus debet scribere prout iacet: et sic dictionem etc. non extendet, sed dimittet

mittet eã interpretationi legis. Idem voluit Alex. de imol. in l. argẽtarius. ff. de edẽ. Bal. Ang. ꝛ Jo. de imol. in l. gallus. §. idẽ credendũ. ff. de lib. ꝛ posthu. pro quibus faciũt no. in l. põponius scribit si frumentũ. §. fi. ff. de rei vẽd. ꝛ l. inter stipulantẽ. §. j. ff. de verb. oblig. Et hoc saltẽ ꝓcedit vt nõ fiat nec fieri possit extẽsio hmõi, nisi fieret de autoritate ꝛ mãdato iudicis eã cognita preci pientis, ꝛ sic parte citata. ar. l. nã ita diuus. ff. de adopt. l. de vno quoq;. ff. de re iudi. ꝛ c. j. cũ suis simili. de cau. possess. ꝛ ꝓprie. Ita no. Jo. de Jmo. in d. §. idẽ credendũ: ꝛ fuit de mente Alexã. de Jmol. in d. l. argẽtarius. ꝛ Pau. de cast. consi. lj. exordiente, Ui detur dicendum ꝙ dictus notarius ꝛc.

4 † Ad secundũ quesitum dico ꝛ respõdeo, sub correctiõe cuiuslibet melius sentiẽtis, ꝛ sequẽdo in hac parte opinionem, q̃ in cõscientia mihi videt᷑ verior ꝛ pro-
5 culdubio equior, † ꝙ dicta clausula codicillaris, si nõ vz vel vale bit. ꝛc. nõ operat᷑ fideicõmissum in hoc casu vt sic per eũ censeat᷑ aut cẽseri debeat dicta nobilis Frãcesia, de qua tũc nõ cogitabat testatrix, grauata aut rogata de restituendo hereditatẽ antedi ctam p̃fate Antonete, vt voluit Bar. in l. j. in. vj. q. ff. de iu. codi. p. l. si vn᷒. C. de reuocã. don. ꝛ p. l. sicut certi, ꝛ l. si cũ vel in vtero. C. de testa. mili. iuncta. l. iij. ff. eo. titu. inducendo vt ibi per eum. Idem voluit Bar. in quodã suo consi. exordiente, Quidam no mine Lapus ꝛc. vbi latius reassumpsit dictã suã opinionẽ, quaz tenuit in d. vj. q. ꝛ p ea etiã inducit in simili. l. ex facto, in princi. ff. de vulg. ꝛ pupil. vbi dicit tex. nõ esse verisimile principẽ aut te statorem cogitasse de illo casu exclusionis liberorũ nasciturorũ. Adducit etiã. l. penul. ff. de iu. codi. vbi ꝯm eũ ꝓbat᷑ ꝙ nõ est veri simile testatorẽ sua bona alijs reliquisse si de filijs cogitasset, ꝛ re spondet ad. l. si quis cũ nullum, cum simili. ff. de iu. codi. ꝙ ibi te stator in codicillis exp̃sse voluit legata deberi a quocũq;, qui sibi esset futurus heres: vnde decedendo postea testator sine testamẽ to, videtur tacite sibi posthumũ relinquere heredẽ ab intestato, vt ibi dicitur in tex. ꝛ l. conficiunt᷑, in prin. eo. ti. Non igitur mi rum si videat᷑ ipsum posthumũ legatis relictis in codicillis one rare: sed in casu questionis nostre p̃fata Frãcesia nõ fuit instituta, sed preterita. Et sic nõ videt᷑ dicta do. Magdalena testatrix eã fideicõmisso vel legatis grauasse. Et hec opinio Bar. fuit ori ginaliter opinio Nicola. de mathe. vt refert Bal. in l. fi. versi. sed quero nũquid ista clausula ꝛc. C. de codi. ꝛ quã secutus est Bal. in l. si totas. C. de inoff. dona. vbi refert se cõsuluisse sequẽdo opinio nem Bar. in d. l. j. ff. de iu. codi. ꝛ est verũ ꝙ ipse ita cõsuluit cõsi. ex. exordiẽte, Clausula codicillaris apposita ꝛc. in prima parte. Hãc eandẽ opinionẽ secutus est Ange. in l. idẽ erit dicendũ. ff. de testa. mili. vbi dicit ꝙ rupto testamẽto ex cã pteritionis post humi ignoranter preteriti non operatur aliquid clausula co dicillaris prout dicit Bar. Etiã hanc opinionẽ secut᷒ est Ang. cõsi. ciiij. exordiẽte, Ista q̃stio principaliter hz duo pũcta ꝛc. ꝛ cõ fil. cccxv. exordiẽte, Petr᷒ fecit suũ testamentũ ꝛc. hãc opinionẽ etiã secutus est Alex. de imo. consi. xlj. incipiẽ. Uiso tenore alle gati ꝛ pducti instrumẽti ꝛc. ꝛ Frã. de are. cõsi. xxiij. incip. Qua tuor dubia ꝛc. consi. xciij. exordiẽte, Uiso legato ꝛc. ꝛ trib᷒ sequẽ. ꝛ ipse ꝛ plene ꝛ eleganter eã defendit, ꝛ p ea consuluit consi. vlti mo exordiente, Eleganter ꝛ subtiliter ꝛc. vbi ex eius dictis etiã colligit᷑ ꝙ p ea cõsuluerint clarissimi viri do. Barth. sozi. ꝛ Jo. bap. de sancto Seuerino. Etiã hãc opinionẽ secutus est Frã. de are. in l. titius. ff. de libe. ꝛ posthu. ꝛ fuit de mẽte Bal. in d. l. fi. v. sed quero nũquid ꝛc. C. de codi. ꝛ in l. qui filiabus, in prin. ff. de le ga. j. Et hanc opinionẽ dicit Pau. de cast. consi. lviij. exordiẽte, Barth. de perusio ꝛc. sibi videri equissimã: que etiã placuit dño Jaso. aut. ex cã. C. de libe. preteri. vbi etiã refert ꝙ de facto pro pter equitatem fuit ita iudicatũ p duos senatores dñi (inquit) nostri principis. Ego scio ꝙ etiã p hac opinione fuit iudicatum p magnificũ Delphinale parlamentum in cã, que fuit inter nobi lem Petrũ de ecclesia, ꝛ do. Antoniũ archimbaudi ciues Uienẽ ses, heredes institutos p honorabilẽ quondam virũ magistrum Claudiũ archimbaudi virũ ditissimũ, ꝛ eius posthumũ mascu lũ per eum preteritũ, ꝛ de quo non cogitauerat. Pro hac opinio ne consuluit Andr. sicu. consi. lviij. exordiente, Clemẽtissimi dei patris dñi nostri Jesu xpi ꝛc. vbi dicit sequẽdo Bar. in d. l. j. q.
6 vi. de iur. codi. † ꝙ dicta clausula codicillaris magis apponit᷑ de cõsuetudine notariorũ quã ex deliberatiõe testantiũ. Dicit etiã idem doctor in c. raynaldus, ver. item adde inquantũ ista gl. ꝛc. de testa. ꝙ ipse fere infinitis vicibus consuluit supremum docto rem Bar. vbi etiã refert doctrinã Bal. in l. quoties. C. de hered.
7 insti. † vbi dicit testator instituit heredem vniuersalẽ Sempro nium, ꝛ fratri suo legauit mille ꝛ piam causam instituit in quin que libris, modo heres vniuersalis repudiat hereditatẽ: decidit Bal. ꝙ hereditas accrescit fratri legatario in mille, ꝛ nõ pie cau se institute in quinq; libris. Et si dicatur ꝙ hereditas accrescit heredi particulari. l. j. §. si ex fundo. ff. de heredi. institu. Respon det Bal. illud verũ qñ talis institutio particularis ꝓcessit de vo luntate testatoris, alias secus. Et dicit ꝙ illa institutio in quin que libris potius emanauit ex capite notarij, q̃ ex volũtate testa toris: quod apparet ex ꝓbabili coiectura, q2 fratri legauit mille ꝛ sic presumitur eum magis dilexisse q̃ piã cãm, quã in quinque libris heredẽ instituit. Adducit etiam qđ voluit Anto. de butr.
8 in repetitiõe c. quintauallis. de iureiur. † vbi dicit ꝙ illa verba lata ꝛ pinguia, que apponũtur in compromissis, ꝙ arbiter possit enormiter ꝛ enormissime ꝛ in magna ꝛ maxima quãtitate ledere, potius apposita sunt ex capite notarij q̃ ꝙ partes ita sibi cõmi serint, ꝛ ex quadã cõfidentia: ideo nõ poterit arbiter ibi enormis sime ledere, ꝛ eum sequit᷑ Panor. Adducit etiã alia multa, que possunt ibi videri, ꝛ subiungit ita dicendũ in clausula codicilla ri, cũ testator ignoret quid importet, ꝛ apponat᷑ ex capite notarij
9 ꝙ nihil hodie operetur. † Et licet quispiã dicere possit ꝙ dictuz Bar. ꝓcedat aut procedere possit quãdo aliquis notari᷒ solit᷒ esset ponere talẽ clausulã, secus tñ videtur vbi oẽs notarij illam apponere cõsueuerunt, q2 tũc videt᷑ notarius in dubio rogatus a partibus de apponẽdis clausulis cõsuetudinarijs. l. gñaliter. C. de fideiuss. ꝙ videtur esse in casu, de quo querit᷑. Sed sustinen do. d. Bar. istud nõ obstat. q2 lex gñaliter loquitur de clausulis, que apponuntur ꝯm cõsuetudinem loci, non tamẽ loquit᷑ de clau sulis quas apponunt notarij ex capite eorũ. Item ꝓcedit quan do partes sciunt effectuz illarum clausularũ, secus vbi ignorãt.
10 † q2 in ignorantem non cadit cõsensus. l. j. ff. de pac. l. error. C. de iur. ꝛ fac. ignoran. ꝛ l. si per errorem. ff. de iurisdi. om. iu. scientiã enim ꝛ nõ ignorantiam cupimus allegari, vt dicit imperator in l. generali. C. de tabu. lib. x. Cum ergo testatores effectum illius clausule ignorent, vt dicit Bar. in d. l. j. in. vj. q. ergo non est pre sumendũ ꝙ cõmittant notario id quod ignorant. Et hoc maxi me ꝓcedere videtur in hac do. Magdalena muliere, ꝛ vt audio iuuene tẽpore facti testamenti, de quo supra. Et vt dicit Andre. sicu. in d. c. raynaldus. Jo. de imol. in loco per eũ allegato, cogni tam nõ habuit doctrinaz Bal. in d. l. quoties, ꝛ Ant. de bu. in d.
11 c. cum contingat. † Et si mẽte capio verba hui᷒ doctoris. d. clau sula codicillaris nihil operatur qñ apposita est per eũ qui vim illi᷒ ignorauit, ꝙ vere puto cõtigisse dicte do. Magdalene. Nec multũ obstaret si ꝓbaretur clausulã hmõi esse exp̃ssam p notariũ tẽpore facti testamẽti, eo saltem ꝙ vt experientia duce sepius di disci notarij in expressione illius nõ declarãt vel exprimũt illius intellectum: sed verba sua dirigendo ad testantes dicunt, Uous voulez que si vostre dict p̃sent testament ne vault cõme testamẽt que il vaille cõme codicille per que verba etiã si ita annuerint te statores, nõ apparet ꝙ ipsi voluerint sue posteritati p̃ferre extra neos, cõtra. l. cum acutissimi. C. de fideicõmis. Pro quo, si placet discurratur dictũ vltimũ consiliũ, ꝛ vere omni eius cõmendãdũ Fran. de are. q2 ibi multa sunt scripta ꝛ bona ꝛ elegantia p hac parte, vbi etiam dicit ꝙ si recte cõsiderentur dicta doct. maxime Bal. ꝛ Ang. in cõsilijs inibi mentionatis, inuenietur ista esse cõ munis opinio, vbi agit᷑ de auferenda maiore parte hereditatis, vel saltẽ equali filio, vel directo per fideicõmissuz vniuersale, vel per indirectũ p legata particularia. Et finaliter adijcit, ꝙ vnus quisq; interroget seipsum, ꝛ cõscientiam suã ꝯm ratiõne natura
12 lem, ꝛ videat † cõsideret † quomodo cõsonat pietati paterne, qđ velit auferre hereditatẽ filio vel filie, ꝛ dare extraneo vel cõiũcte persone, quã minus diligit q̃ filios, ꝛ tũc bene ꝛ recte in hac cau sa iudicabit. Et, vt apparet ex tenore cõsilij hmõi, idem de Are. consuluit in terminis nostre questionis ꝛ casus, in quo vez testa tor matrem instituit, ꝛ posthumũ preterijt, ꝛ adiecit clausulaz, si non valet vel valebit ꝛc.

Nec opponat aliquis, qđ pre dicta procedere possent si post natam dictã nobilẽ Franceſiam ipsa do. Magdalena testatrix non vixisset p tempus in quo po tuit dictum eius testamentum mutare: sed secus est vbi mutare potuit vt in casu, in quo ponitur eandem do. Magdalenam su peruixisse per septez menses: sed istud non obstat, vt voluit Frã. de are. in d. l. titius. ff. de libe. ꝛ posthu. ꝛ consilio. xciij. incipiẽte, Uiso legato ꝛc. ꝛ multum pulchre ꝛ eleganter in dicto vltimo cõ silio. vbi ad hoc multa allegat. ꝛ inter alia dicit de hoc esse tex. cui sine cauillatione responderi non potest in authenti. vt facte not. constitu. ver. non accusandos, ꝛ ver. sequen. Et idem voluit An ge. in dicto consilio. ciiij. exordiente, Ista questio principaliter habet duo puncta, ver. secunde casu principali quando testamẽ tum rumpitur ꝛc. ibi, si autem iudicia non apparent ꝛc. Pro quo dicit esse tex. recte ꝛ sane intellectum in l. tractabatur. ff. de testa. mili. pro quo Fran. de aret. in dicto consilio vltimo allegat l. idemq;. ff. de testa. milita. vbi hoc probatur expresse, secundum eum, iuncta. l. tribunis. §. fi. cod. titu. Et q2 de hoc articulo ple

ne scribitur in dicto consilio, ego vlterius non insisto: nõ tamen inficior siue nego quin sint qui in vtroq̃ dicto contrariũ sense-rint. Sed ego huic sententie tanq̃, vt puto magis cõsone volũta-ti dicte defuncte, ꝛ tanq̃ equiori adhereo, sub correctione, vt pre
13 dixi cuiuslibet dñi melius sentiẽtis. † Adijciẽs q̃ etiã si essemus in casu in quo clausula codicillaris operata extitisset vel opera-retur, put nõ puto nos esse, non posset tñ eadem Antoneta expe riri vel agere effectualiter pro dicto pretẽso fideicommisso, nisi prius ab intestato adiretur hereditas dicte do. Magdalene per ipsam Franceslã, vt no. gl. reputata singularis in. l. qui filio. §. j. ver. in verbo ex codicillis. ff. de heredi. institu. ꝛ sequitur Alexã. de imol. in. d. aut. ex causa, ver. item intellige q̃ ad hoc ꝛc. ꝛ idem in. d. aut. volunt Bar. Pau. de cast. ꝛ Jason.

Ceteruz quia prefatus quon-dam Jac. clari in suo vltimo nuncupatiuo testamento inter ce-tera per eum inibi disposita ꝛ fieri ordinata, dictã Antonetã ei⁹ tunc vxorẽ fecit, constituit ꝛ ordinauit eisseq̃ voluit ꝛ iussit vsu-fructuariã, dñam, poderosaz, seignoressaz, rectricẽ, gubernatri-cem ꝛ administratricem omniũ bonorũ ꝛ iuriũ quorũcunq̃ eiusdem Jacobi testatoris, q̃diu eadẽ Antoneta vitã duceret in hu manis, nomine dicti testatoris statũ seruando vidualẽ. Quesitũ est quid p legatũ huiusmodi videatur eisdẽ Antonete legasse ꝛ reliquisse dictus Jac. testator. Ad qḋ dico ꝛ respondeo q̃, cum idem testator heredem instituerit prefatam do. Magdalenam eius filiaz, ex qua adhuc superest dicta nobilis Francesia, nõ de-bet ipsa Antoneta habere plenũ vsumfructũ sed soluz victum ꝛ vestitum in domo, put habere consueuerat tempore vite dicti
14 quondam Jacobi eius viri. † Illud eñ verbũ dominam, nõ im-portat verum dominium, sed solum quandam preeminentiam, prout hactenus habuerat verbum etiam vsufructuariam, non importat verum vsumfructum. sed quandam alimentationem consuetam. Pro quibus, vltra allegata per egregium viruz do minum Georgium de garonis, allegasse sufficiat q̃ voluit Bar-to. in quodam suo consi. exordiente, Petrus massioli de perusio ꝛc. et consilio exordiente, Quidam Bartol. rosoli condidit te stamentũ ꝛc. Ang. consi. cv. exordiente, Quidã Petronus Ivan-nis habẽs duos filios ꝛc. cõsi. cxlvi. exordiẽte, Donatus floriani petronis, ver. quid virtute talis relicti mater ꝛ auia consecutu-re sunt ꝛc. Roma. consi. cxviij. exordiente, Quo ad primum quo queritur ꝛc. ꝛ consi. cliij. exordiente, Hec do. Francesia ꝛc. Pau. de cast. consi. cccviij. exordiente, Considerandũ est q̃ filij huius testatoris. Bar. in. l. titia. §. fi. ff. de leg. ij. Frã. de ar. cõsi. xl. exor-diẽ. Presupponit in facto q̃ quidã angel⁹ ꝛc. ꝛ Jo. pe. Ferra. in sua practica, tit. for. libel. ad petẽ. do. in gl. super verbo, donec vi tã duxerit vidualẽ. Et hoc nõ videtur habere aliquã obscurita-tem, q2 cõiter oẽs tam scribẽdo, q̃ consulendo in hoc cõcordant.

¶ Argumentum.

¶ Reo libello commissi contumaciter respondere nolẽte actor in possessionem mittitur, ꝛ qui pro reo sine mandato causam su-scipere vult satisdare debet. V. F.

1 ¶ Res emphyteutica in commissum quando cadat.
2 Actor in possessionẽ rei p contumaciã absentis an mitti possit.
3 Missionem in possessionem propter contumaciaz rei presentis respondere nolentis an iudex decernere possit vel precise coge-re ad fundandum libello.
4 In generali mandato an veniat q̃ quis donare possit.
5 Instantia cause in se transferri procuratorio nomine an ꝛ quo-modo peti possit.
6 Spoliari aut turbari in possessione quis nõ põt, nisi possideat.

¶ De iure emphy. Consi. clxxi.

Honore saluo dixerim venerabilis ꝛ egregij viri do. Honorati veyso-nis, pretensi locũtenẽtis reuerendi patris ꝛ vi ri egregij do. Petri alberti vicarij Auenionis quedã pretensa diffinitiua sentẽtia, quã tulisse dicitur ꝛ tulit in quadam cuiusdã pretẽse appellationis cã tunc pendente indecisa inter nobilem Catharinum cõbe pretensum appellantem, ꝛ venerabilem virũ do. Ludouicũ fabri presbyte-rum appellatũ, ꝛ p quam sententiã idẽ do. Veysonis dixit ꝛ de-clarauit male fuisse ordinatũ ꝛ sententiatum p reuerendũ patrẽ ꝛ virum egregium do. vicarium Carpẽ. iudicẽ a quo, ꝛ parte di-cti nobilis Cõbe bene fuisse appellatum ꝛ puocatum, ac senten-tiam ipsius do. iudicis a quo infirmandã ꝛ reuocandã, fuit ꝛ est indebita, perperã lata, ꝛ iniusta: q̃ vt plenius appareat, pmitto in primis, libellũ fuisse oblatũ parte dicti do. Fabri corã prefato dño vicario ꝛ officiali Carpeñ. non quidem contra dictũ nobilẽ Cõbe, sed cõtra Joannẽ christiani alias de sorgia, ipsi⁹ do. Lu-douici ꝛ capellanie de qua in actis, olim ante vez cõmissum, dei quo in libello, emphyteutã: nunc vero ꝛ tpe oblationis libelli hu iusmodi, ꝛ ante, iure emphyteusis causis de quibus in libello, pri uatum: ꝛ sic iniustũ detentorez ꝛ occupatorẽ vinee ꝛ hermassij in
1 eodem libello expressarum. † Et quidẽ q̃ ppter cessationẽ solu-tionis canonis factã p bienniũ vinea ꝛ hermassiũ hmõi cecide-rint in cõmissum, hoc certũ est aut. qui rem. C. de sacrosanc. eccle. canonizata. x. q. ij. hoc ius porrectum. §. qui rẽ, ꝛ. c. potuit. §. em-phyteuta quoq̃, de loca. Etiã acciderunt in cõmissum, pro eo q2 idẽ Christiani, vt in libello deducitur, scienter inficiatus est ꝛ ne gauit eidẽ do. Fabri se tenere ꝛ possidere vineam ꝛ hermassium predictũ in emphyteusim, ad de ꝛ sub dominio directo capella-nie antedicte prout in simile dicit de vassallo neganter rem feu-dalem esse feudalẽ. c. vassallus feudũ si de feu. fue. controuer. Di ctus igit do. Ludouic⁹ ex causa iusta imo causis iustissimis age bat contra dictũ Christiani, ꝛ petebat vineã ꝛ hermassiũ huius-modi declarari cecidisse in cõmissum. Et ita debebat libello par te eiusdẽ do. Fabri, ꝛ nomine dicte eius capellanie in cã oblato respondere saltẽ post habitam copiã, ꝛ plures dilationes ad de-liberandũ super eo: qḋ q2 facere noluit quinimo expresse recusa-uit, ꝛ dicit se nolle libello huiusmodi rñdere, potuit idem domi. vicari⁹ ꝛ officialis Carpẽ. decernere eundẽ do. Ludouicuz fore ꝛ esse mittẽdũ in possessionẽ tedialẽ vinee ꝛ hermassij pdictoruz, per id qḋ habet in. c. qm̃ frequenter. §. in alijs vero, vt li. non con
2 test. † qui lz videat loqui in reo per cõtumaciã absente, idẽ tamẽ est in reo pñte, ꝛ cõtumaciter libello nõ rñdente, vt voluit glo. quẽ ad hoc reputat singularis in aut. qui semel, super verbo, qḋ locũ: ibi, ꝛ idem dico si est presens ꝛc. ꝛ qḋ ibi Bar. ver. q̃ro quid si reus est presens ꝛc. C. quomo. ꝛ quãdo iudex. Idẽ voluit Cy. in l. j. ver. quid ergo fiet ꝛc. ꝛ qḋ ibi Bar. ꝛ Pau. de cast. C. de li. con-test. Idẽ tenuit Bar. in. l. si finita. §. julian⁹, ver. pone q̃ reus ꝛc. ff. de dam. infe. Ang. ꝛ Jo. de imol. in. l. inter stipulantẽ. §. j. ff. de verb. oblig. ꝛ Panor. in. c. cum causam, ver. hoc etiã sentit Bar. de iura. calum. Et pro hoc dicto allegat Bar. in. d. §. iulianus. di ctam aut. qui semel, ꝛ. l. non tantum. §. finantem iusta. ff. de fidei-commiss. libe. l. non videtur defendere. ff. de regu. iur. ad quod fa cit secundum eum. l. scire oportet. §. sufficit. ff. de excus. tut. Pro
3 hoc etiam multa allegat ꝛ inducit Panor. vbi supra. † Et quan-uis multi dicãt reum presentem posse precise cogi ad fundandũ libello, nemo tamen inficiatur vel negat quin possit iudex decer-nere missionẽ in possessionẽ propter cõtumaciam rei presentis ꝛ respondere nolẽtis, signanter eo casu quo actor est de hoc cõten-tus, vt in casu presenti, in quo parte dicti. d. Ludouici petita est decerni missio in possessionẽ dictaruz vinee ꝛ hermassij. Dictus igitur do. vicarius ꝛ officialis Carpeñ. iuste ꝛ sancte processit.

Nec valuit aut de iure pcessit quedã ptẽsa appellatio parte dicti nobilis Catharini a decreto dicte faciẽde immissionis interiecta: nulle eñ fuerũt parte pfati Cõbe cause legitime allegate, ex quib⁹ aut eorũ altera cõcludat vel cõcludi possit grauamẽ esse illatũ dicto Cõbe, ppter ordina-tionẽ seu decretũ, de quo. s. Et primo quidẽ nõ ex prima, in qua pretẽdit se in iudicio corã dicto. d. vicario ꝛ officiali Carpeñ. tã-quã principaliter habẽtẽ interesse opposuisse, ꝛ petijsse instantiã dicte cause in se trãsferri, volẽdo suo noĩe litẽ ducere, ius suuz in suã psonã fundãdo, ac se de dãnis interesse ꝛ expẽsis soluẽdis in cãm succũbentie obtulisse, ꝛ ipsuz. d. vicariũ ꝛ officialẽ ad minus tacite audire recusasse. Tũ q2 hec ptẽsa ratio nõ probat, vt clare videri põt p acta cause hui⁹. Quo fit vt superfluũ videat dispu-tare de idoneitate cãe huius. Tũ ꝛ q2 si appareat aliquid esse fa-ctum de cõtentis in hac cã, fuit tñ ꝛ est absq̃ eo ꝛ preter id qḋ il-lud factũ extiterit per dictũ Cõbe, sed factũ est, si factũ appareat p quẽdã Antoniũ coste, aut egregiũ virũ do. Rostagnũ de chey-lussio, eius pretẽsos pcuratores. De quorũ tñ sufficiẽti mãdato nõ apparuit nec apparet, quanuis eñ pretẽdantur pcuratores cõstituti p dictũ Cõbe, ꝛ nobilẽ Philippũ eius fratrẽ, hoc tamẽ fuit diu ante inchoationẽ cause huius, nec per mãdatũ eis datũ apparet eos habuisse vel habere facultatẽ assumẽdi istã causam, ac petẽdi ꝛ requirẽdi procuratorio noĩe prefati Catharini in se trãsferri onus instãtie illi⁹, ꝛ onus illã psequẽdi suis sumptib⁹ ꝛ expẽsis, de quo tñ apparere oportebat: q2 cũ nõ apparuerit nec appareat interesse ipsius Cõbe, quominus pfatus. d. Ludoui cus experiretur ꝛ ageret cõtra dictũ Christiani, tanq̃ indebitũ ꝛ iniustũ possessorẽ ꝛ detẽtorẽ vinee ꝛ hermassij in actis mẽtiona torũ: videnť ipsi Coste ꝛ. d. de Cheylussio voluisse in dispẽdium dicti eorũ principalis liberalitatẽ exercere: qḋ facere nõ poterãt
4 neq̃ possunt, † q2 in mãdato quãtũcunq̃ gñali, et cũ libera, nũq̃ venit

venit q quis donare possit.l.cõtra iuris ciuilis regulas.§.fi.τ.l.
5 se.ff.de pac.τ.l.filiusfa.in prin.ff.de do.† Tũ τ q aut isti domi.de Cheylussio τ Antoni⁹ coste ptensi pcuratores pfati Catharini pretendunt cõparuisse,τ petijsse instantiã dicte cause in se transferri pcuratorio nomine,quo supra,aio nouandi τ dictũ Christiani liberandi:τ hoc fieri nõ potuit inuito dicto do.Ludo.l.si mãdato meo.§.j.ver.aut si nolit.ff.mãda.τ.l.ij.ver.nec cogit.ff.soluto.matrimo.not.glos.τ docto.in.l.solutionem.ff.de solutio. Cy.τ doct.in.l.j.C.vbi in rem actio.Bald.in.l.si actor.ff.de neg.gest.Bar.τ doc.in.l.liberto.§.fi.eo.ti.aut ipsi pretẽdunt petijsse pcuratorio nomine,quo supra,in se trãsferri instantiã dicte cãe tãq in simplicẽ pcuratorẽ:τ istud nõ est verũ cõstantibus actis. Et q hoc casu debuisset causa p dictũ Cõbe defendi,non quidẽ nomine suo,sed defensorio nomine ipsi⁹ Christiani,τ pcedi sup dicto libello parte ipsi⁹ do.Ludouici in hac cã pducto,vt not. Bar.in.d.l.liberto.§.fi.ver.alio modo tanq simplex defensor τc. qd fieri nõ petebat.Et q hoc casu debuisset ipse Cõbe aut dicti de Cheylussio τ Coste satisdare vt satis sentit Bar.in.d.§.fi.aut pretendunt pfati de Cheylussio τ Coste petijsse pcuratorio noie quo supra,in se trãsferri instãtiã,tanq in pcuratorẽ in rẽ suam. Et psupposito,sine piudicio vitatis,q ita fieri potuisset:hoc tñ nõ obesset dicto do.Ludoui.ea psertim rõne,q nõ apparet eundẽ Cõbe quo ad hãc cãm dici potuisse siue posse pcuratorẽ in rẽ suã.Nõ ergo debuit ipse Cõbe ad hoc admitti,etiaz si hoc petijsset:τ multomin⁹ dicti do.de Cheylussio τ Coste,q nõ dz qs admitti vt talis,nisi se pbet esse talẽ.l.nõ ignorat.C.qui accu.non pos.τ qd ibi p doc. ¶ Nõ etiã ex ptensa scda rõne parte dicti nobilis Cõbe in sua appellatione expssa cõcludi poterat grauamẽ esse sibi illatũ,in qua asseruit possessorẽ nõ esse sua possessione priuãdũ ciuili vel naturali,aut in ea molestandũ sine cãe cognitiõe τ q huius cõtrarium fecerat dictus do.vicari⁹ τ officialis mandando dictuz do.Ludo.immitti in possessionẽ vinee τ hermassij predictorũ,vt τ tãq assertũ directũ dñm:q testantib⁹ actis nullibi apparet q ipse nobilis Cõbe pbauerit se esse dñm directum vinee τ hermassij predictorũ aut aliqd ius habuisse vel habere in eisdẽ,nec se in ipsi⁹ pretensi dñij directi possessione seu quasi vllo vnq tempore extitisse aut existere:qd tñ erat pbandum si cõcludi oportuerat eum fuisse per decretum dicte immissionis dicta
6 sua pretensa possessione spoliatũ,aut turbatuz,† q spoliari aut turbari in possessione quis nõ potest nisi possideat.l.manumiss. ff.de insti.τ in.l.decẽ.ff.de verb.obliga.Nec opponat aliquis qd idem nobilis Cõbe se obtulerit corã dicto do.vicario τ officiali premissa pbaturum in quadã sua schedula exordiente, Cum nouissime ad notitiã τc.Dũ respõdeo q hoc nõ obstat.Tum quia,si bene inspiciatur schedula hmõi,nõ apparet q ipse Cõbe se premissa probaturũ obtulerit,licet dixerit q si illa negarentur,ipse ea probare intẽdebat τ volebat.Tũ τ q,si per cõtenta in predicta schedula appareret eundẽ nobilẽ Cõbe obtulisse se,premissa probaturuz,hec tamẽ oblatio nõ suffecisset ad iustificationẽ pretensi grauaminis:sed oportebat probare veritatẽ eorũ que se pbaturum obtulerat in dicta schedula,si tñ verũ eundem se obtulisse:eo signanter,q non se obtulit in promptu probaturum pro quo allegasse sufficiat.c.ex parte ade,τ.c.interposita,τ qd vtrobique per doct.de appella.Etiã nec concludebatur grauamẽ ex dicta pretensa τ tertia τ vltima ratione,in qua pretendebatur libellum predictum esse nullum.Dũ,vt predixi,τ iteruz dico ista nõ fuit nec est vera:quod etiam apparet ex illius inspectione.Dictus igitur do.vicarius τ officialis bene τ sancte pcessit,τ prefatus do.Veysonis pretẽsus locũ tenens male,perperã,τ iniuste:τ sic eius pretensa sententia fuit τ est,quatenus de facto vel alias processit,cassanda τ reuocanda.Que omnia dixerim sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

¶ Argumentum.

¶ Prodigus contra sibi factam alienationis prohibitionem,τ sine autoritate curatoris filiam dotare potest,presertim que voluit iudicis successore autore. V. H.

1 ☞ Prodigi cõtractus,cui bonis interdictum est,an firmetur iuramento.τ nu.4.τ.8.
2 Iuramentum debet habere tres comites,veritatem,iustitiam τ iudicium.
3 Veniens contra iustum preceptum superioris secularis an videatur peccare.
5 Prodigus an obligetur ex delicto,sicut pupillus doli capax.
6 Prodigi τ minoris an sit eadem ratio.
7 Iudex secularis super iuramento an habeat potestatem.
9 Prodigus curatorem habens an sine licentia religionem possit ingredi.
10 Prudens ex quibus quis presumatur.

De dot.prõmis. Consi.clxxij.

Ponitur in facto,q honorabilis vir Joannes petri,ciuis Massiliensis,post puisionẽ tanq prodigo de curatore sibi factam,τ interdictam suorum bonorũ administrationẽ,constituit τ assignauit omnia eius bona mobilia τ immobilia presentia τ futura,sub quibusdaz tamen reseruationibus,in dotes τ pro dotibus honestarum mulierum Catharine τ Bitrone peyre suarũ filiarũ naturaliũ τ legitimarum puidis viris Paulo τ Bartho.cobie alias bugella fratribus maritis earũdem Catharine τ Bitrone,τ alias donauit bona hmõi eisdẽ Catharine τ Bitrone contemplatione matrimoniorũ per τ inter ipsos Bugella τ filias contractorũ,cũ iuramento de non cõtrauenciendo,τ sub presentia,audientia,τ cõspectu egregij viri do.Honorati de arena alteri⁹ curiarũ regij palatij,videlicet tribunalis sancti Ludouici predicte ciuitatis,iudicis,qui etiam in his autoritatem iudiciariaz interposuit pariter τ decretũ. ¶ Quesitum est an constitutio,assignatio,τ donatio huiusmodi valuerint.

Ad quod dico,qd Bartho.in l.is cui bonis,ver.quero quid si aliquis cui bonis interdictum
1 est iurauit τc.ff.de verb.oblig.dicit τ tenet,† q cõtractus pdigi,cui est bonis interdictũ τ datus curator,nõ firmat iuramento,referẽs q ita tenuerit Ja.de are.in.l.qui bz.ff.de tut.refert etiã quẽdã valẽtẽ canonistã hoc ipsum cõsuluisse,τ forte intelligit de Frede.de se.quẽ ita cõsuluisse reperio 2si.xxx.exordiẽ.Minori quindecim annis maiori quatuordecim curatorẽ habenti τc.di
2 cit etiã seipsum in facti 2tingẽtia alias sic cõsuluisse.† Et p hac opinione allegat Bar.q iuramentũ debet habere tres comites de quibus in.c.τ si xps de iureiur.τ aut.quod eis.C.de nupt.per gl.vcz veritatem,iustitiã,τ iudiciũ,seu discretionez:sed iuramẽtum prodigi,cui est bonis interdictum τ datus curator videtur carere discretione,per id quod habetur in.l.j.ff.de cura.furio.al
3 legat ptereaBar.† q veniens cõtra iustũ preceptum superioris videtur peccare,vt habet in.c.ij.de maio.τ ob.quod lz loquatur in superiore ecclesiastico videtur tamẽ procedere etiam in superiore seculari,per id quod ibi habetur,τ in.l.j.τ.ij.C.de legi.τ.c.qui resistit.xi.q.iij.pdigus ergo,cui bonis est interdictũ τ dat⁹ curator,si contrahat peccat,q venit contra prohibitionẽ sui superioris:ergo videtur q contractus per eũ sic initus nõ firmetur iuramento,regula non est obligatoriũ de reg.iur.in.vj.τ hãc opinionẽ sequutus est Ange.τ Alex.de imol.in.d.l.is cui bonis,τ Ang.in.l.si quis pro eo,in princi.ff.de fideiussori.Bar.in.l.j.C.de sacrosan.eccl.in lectura,non in repetitione τ alij in alijs locis que etiam fuit opinio Frede.in.d.consi.xxxi.vbi multa inducit,pro hac parte.Et dicit alex.de imol.in.d.l.is cui bonis,qd licet pro hac opiniõe plura possint allegari:principalior tamẽ ratio est illa,quod,vt predixi iuramentum inter alia requirit iudiciũ seu discretionem,quo carere videtur prodigus,cui est bonis interdictũ τ datus curator,cũ quo ad obligandum videamus cuz comparari furioso.dicta.l.is cui bonis,τ.l.j.ff.de cura.furio.superius allega.

4 † Sed contrariam opinionez,scz q imo cõtractus hmõi firmetur iuramẽto,tenuit Ant.de butri.in.c.cũ contigat,in secũdo mẽbro de iureiu.dũtamẽ aliud extrinsecũ nõ accidat,dũ τ pdigus sic cõtrahẽs sit capax sensus.τ mouetur,q talis pdigus videtur equiparari in acquirẽdo pu
5 pillo pubertati proximo,vt legit τ no.in.d.l.is cui bonis:† etiã vt dicit ibi Bar.obligatur ex delicto sicut pupillus doli capax,quod etiam volũt doc.in.l.si quis in tantam.C.vnde vi.licet gl.aliter ibi dicat:debet ergo eodẽ modo obligari iuramento sicut τ pupillus doli capax,τ debet sicut τ ipse periuriũ incurrere si deieret,de quo pupillo probatur q incurrat periuriũ.c.j.τ.ij.de delic.pue,quemadmodũ ergo aut.sacramenta puberũ,locũ habet in pupillo doli capace,ne incurrat penã piurij,vt voluit Bart.in.d.aut.sacramenta puberum,τ in.l.qui iurasse,in prin.ff.de iureiur.Hosti,τ Jo.and.τ docto.cõmuniter in.c.cuz contigat vbi late per Jo.de imol.in repetitione Archi.in.c.Quis,de pact.in vj.Roma.in.l.is cui bonis,de verb.obl,τ pbatur in.c.literis,de sponsa.τ hanc opinionem dicit Alex.de imol.in.l.qui iurasse.ff.de iureiurand.videri veriorem:τ idem voluit in.d.l.is cui bonis,quia tex.in dicta aut.sacramenta puberum,τ eius dispositio tendit ad fauorẽ anime,vt ibi τ.l.j.C.eo.ti.ergo extentẽda est pro quo multa inducit Alexan.in.d.l.qui iurasse,τ multo plura in.l.ij.§.catho.ff.de verborum obligat.circa intellectum.c.tuam de pe.firmatur igitur iuramento contractus pupilli doli capa

cis,ergo ⁊ ꝓdigi,cui bonis est interdictū cū eius fauore prohibi
6 tus sit cōtract⁹,sicut ⁊ fauore minoris † ⁊ ita videt̃ esse vtrobiqꝫ
eadē ratio ergo ⁊ idē ius esse debet.c.ij.de transl atione epoꝝ:⁊
l.illud,cū suis simili,ff.ad leg.aq.Nō obstat ꝙ interdicta sit huic
prodigo administratio,qꝛ non ꝓpterea interdictū est sibi iura-
7 mentuꝫ:nec iudex secularis hoc facere posset,† qꝛ super iuramē
to,velut super re spirituali nō videt̃ iudex secularis habere po-
testatē,pro quo facit.c.tuā.de ordi.cogni.hinc est ꝙ in materia
iuramenti stat̃ dispositioni iuris canonici potius ꝙ̄ dispositio-
ni iuris ciuilis,vt habet̃ in.c.ij.de iureiur.in.vj.⁊.c.ij.de pac.eo.
lib.Qḋ etiam probatur in.d.c.cuꝫ cōtingat ⁊ pro hac opinione
videntur facere multe rationes inducte pro hac parte per Fre.
de se.in.d.consi.Quis tandem,vt predixi,teneat partē cōtrariā.
8 †hanc opinionem Ant.de but.sequutus est Jo.de imol.in repe
ti.d.c.cum contingat,in.v.membro:vbi etiā ipse ⁊ Anto.de but.
in secundo membro plene referunt rationes pro fundamento cō
trarie opinionis allegatas per Fede.in.d.consi.⁊ per Bar.in.d.
l.is cui bonis ⁊ illis plenissime respondent.hanc opinionem etiā
sequutus est Roma.in.d.l.is cui bonis:illam etiam sequit̃ Frā.
de are.qui etiam videtur ⁊ vere ⁊ elegāter respondere aliquibus
⁊ multis contrarijs: illis videlicet,que magis vrgere videbant̃:
⁊ quis prima opinio videatur esse cōmunior saltē inter legistas
ista tamē mihi videtur habere maxima fundamēta,⁊ esse de iure
verior,presertim in casu,de quo queritur,in quo prefatus Joā-
nes petri,quatenus dotes constituit ꝓ dictis suis filiabus.exer
cuit officium,ad quod tenebatur qꝛ officium paternumest dota
re filiam.l.fi.C.de do.promis.⁊.l.qui liberos.ff.de ri.nup.⁊ quia
etiam iuramentū,vt dicit Bal.in.l.iij.C.de vsucap.pro dona.est
de iure naturali,quo iure nō curat̃ patria potestas:ergo nec vi-
detur debere curari ꝙ prodigo bonis interdictuꝫ extiterit ⁊ da
tus curator,si tamē est alias sensus capax:pro quo facit qḋ vo-
9 luit Lap.allegatione.xxvi.† vbi dicit ꝙ prodigus cui datus est
curator,potest absqꝫ illius licentia religionem ingredi,dummo
do tunc sit sane mentis,allegat.c.sicut de regula.ca.gonsaldus.
xvij.q.ij.c.fi.de succes.abintest.⁊.c.dilectus de spōsa.Nec obstat
omissio petitionis licentie:qꝛ vt inquit Lap.in talibus spiritua
libus non curatur talis potestas,potest enim prodigus in dicto
casu disponere de bonis suis sine licētia curatoris,dūtamen vt
predixi,sit capax sensus:iste aūt Joānes petri videtur fuisse sen
sus capax tpe facte cōstitutionis,inspectis pactis cōuentionib⁹
⁊ reseruationibus factis in constitutione hmōi:quemadmoduꝫ
eñ quis ex factis ⁊ sermonibus,si fatui sint presumit̃ fatuus.c.
10 legimus in Esaia,fatuus fatue loquitur.dist.xciij.† ita ex factis
⁊ sermonibus,qui solent fieri per prudētes ⁊ discretos,presumit̃
quis prudens ⁊ discretus.qḋ etiā voluit Lap.in dicta allegatio
ne:⁊ fuit satis de mēte scribentiū in.l.furiosum.C.qui testa.face.
pos.⁊.l.nec codicillos,C.de codi.Preterea hic aduertendum est
ꝙ in cōstitutione ⁊ donatione predictis interuenit iudex ciuita-
tis Massilie,⁊ in eis vt ponitur in casu,iudiciariā autoritatem
pariter ⁊ decretū interposuit.ꝓpter quod nō videtur iste Joan
nes venisse cōtra interdictionē sibi factā, postꝙ̄ permittente et
autorizante eoipso qui ꝓhibuit,vel successore in officio idē Joā
nes cōstituit ⁊ donauit ⁊ hoc videtur potuisse fieri.ar,c.j.de reg,
iur.⁊ qꝛ etiam videtur nō incōgrue potuisse supplere autoritatē
curatoris,put alias facit in simili ⁊ multo difficiliori in.l.bono
rum.C.qui admitti ad bonorū posses.pos.Possunt ⁊ alia multa
pro hac parte induci,sed qꝛ premissa vidētur pro me sufficere,⁊
etiā tpis opportunitas nō suppetit,ego vlterius non insisto.

¶Argumentum.

¶Fideicōmisso grauatis filijs ⁊ filijs filiorum de restituendo
si sine liberis,soror nullatenus admittitur si aliunde liberorum
legitimi liberi extiterint. V. F.

1 ☞ Dispositionem non inducit positum in conditione.
2 A communi opinione in iudicando vel consulendo nō receden-
dum.
3 Substitutio in filijs filiorum decedentibus sine liberis,an,quā-
do,⁊ cur videatur habere effectum,

¶De fideicommis. Consi.clxxiij.

Tiam sinihil allegatū,
propositum ⁊ probatum extitisset parte nobilis
⁊ generosi viri Jacobi de podio do.Rupisfortis
in quadam ciuili causa dudum mota ⁊ adhuc pē-
dente indecisa,per ⁊ inter nobilē ⁊ honestā mu-
lierem do.oannam de podio eius sororem actricē ex vna par-
te ⁊ ipsum nobilem Jacobum reum ex alia:debuisset tamē ⁊ de-
beret idem nobilis Jacobus a supplicatis ⁊ petitis parte eius-
dē do.Joanne cū expensis relaxari ⁊ absolui:⁊ hoc maxime pro
eo quia ex propositis,deductis,allegatis ⁊ productis nō appa-
ruit,nec apparet dictā dominā Januam fuisse substitutam per
nobilem ⁊ egregiā mulierē Aloysiaꝫ de taulignano,licet in vim
pretēse substitutionis per eam facte egerit ⁊ agat ipsa dña Joā
na ac pretenderit ⁊ pretendat minus tamen consulte,qḋ in vim
huiuscemodi asserte substitutiōis sibi debeat restitui tertia pars
aut quedaꝫ nescio que portio bonorum ⁊ hereditatis dicte quō-
dam domine Aloysie.¶Et vt hec plenius appareant premitto
prout ipsa do.Joāna in eius supplicatione ⁊ in articulis decla-
ratorijs illius exposuit ꝙ dicta quondam do.Aloysia in suo vl-
timo testamento heredem vniuersalem instituit nobilē ⁊ genero
sum quondam virum Eynerium de podio,patreꝫ dicti nobilis,
Jac.⁊ si eundē Eyneriū qñcūqꝫ sine libero seu liberis a suo pro-
prio corpe ⁊ ex ltimo mr̃monio ꝓcreatis aut suos liberos sine li-
beris aut eorū liberos sine alijs liberis mori cōtingeret ipsa do.
Aloysia testatrix sic decedēti seu decedētib⁹ substituit nobiles ⁊
gñosos viros Joānē Antoniū ⁊ Aymarum de vero,⁊ post eos
eorum ⁊ cuiuslibet ipsorum liberos ab ipsorum seu alterius eo-
rundē ꝓprio corpore ⁊ legitimo matrimonio ꝓcreatos aut pro-
creandos.Fecit ⁊ alias substitutiones,que proposito nō seruiūt
⁊ de quibus disputare non oportet ⁊ vere nō soluꝫ per illas aut
aliquā earundē non fuit ipsa do.Joāna substituta,quinimo nec
per precedentes supra relatas aut aliquam earūdē per illas eñ
si bene attendantur substituit nobili Eynerio si ipse sine liberis
ex suo corpe ⁊ de legitimo matrimōio ꝓcreatis decederet. Sub
stituit preterea ⁊ liberis ipsius nobilis Eynerij,si ipsi sine libe-
ris ex suis corporibus ⁊ de legitimo matrimonio ꝓcreatis dece
derent.Substituit insuper liberis dictorum liberorum,si ipsi ⁊c.
substituit(inꝙ̄)in predictos casus ⁊ eorum quēlibet non quideꝫ
ipsaꝫ do.Joannā aut liberos ipsi⁹ nobilis Eynerij sed prefatos
nobiles Joānē Antoniū ⁊ Aymarū de vero ⁊ eorū liberos ⁊c.vt
apparet ex tenore ⁊ contextu testamenti eiusdem do.Aloysie cu
ius verba in hoc clara existunt ⁊ ideo non videtur ab eis recedē
dum.l.ille aut ille.§.cū in verbis ⁊ in.l.non aliter cū suis simili.
ff.de leg.iij.nisi forte quis dicere voluerit,ꝙ qꝛ dictus quondam
nobilis Eynerius grauatus fuit de restituēdo bona ⁊ heredita-
tem ipsius quondam do.Aloysie dictis nobilibus Joāni,Anto
nio,⁊ Aymaro de vero , si eū sine liberis ex suo corpore ⁊c. dece-
dere contingeret,cēsentur ⁊ cēseri debeant liberi ipsius nobilis
Eynerij eidē substituti,⁊ ipse nobilis Eynerius grauat⁹ aut ro
gatus de restituēdo eisdē liberis,si superessent, ꝓut ⁊ superfue-
runt,bona ⁊ hereditatē hmōi.sed hoc nō obstat,qꝛ cū dicti liberi
solum positi extiterint in cōditione , illi non cēsentur substituti,
1 qꝛ positū in conditione non inducit dispositionē.l.si quis sub cō-
ditione.ff.si quis omis.cau.testa.⁊.l.ex facto etiā.ff.de heredi.in-
stitu.hoc videtur probari per gl.iuncto tex.in.l.ex facto.§.ex fa-
cto tractatū.ff.ad trebel. ⁊ idem sentit glo.que cōsueuit allegari
pro singulari.in.l.lucius.la.ij.ff.de hered.instit.⁊ istam opinionē
sequitur Jo.de imo.in.d.§.ex facto. dicens illam esse communē.
Et idem ibi tenent Pau.de cast. Alex.de imo.⁊ Roma,qui etiā
ibi refert , ꝙ disputando alias ita tenuit.idem etiam tenuerunt
Jaco.de are.Cy.Reyne.Bar.Fran.tigri.Nico.de neapo.Bal.
Ang.Raph.cuma.Jo.de imo.⁊ Alex.in.d.l.lucius.Oldr.cons.
cxlj.exordiente, Thema tale est dñs canonicus ⁊c.ad fi. consilij.
Jo.and.in addit.Spec.tit.de testa.§.j.vers.huic questioni acce-
dit bimembris ⁊c. ibi, tertia questio ⁊c. Richar. malū.⁊ Reyne.
prout refert Bar.in.l.cēturio.vers.quero vlterius quid si testa-
tor ⁊c.ff.de vulg.⁊ pup.Bar.in.l.si cum dotē.in princ. ff.sol.mat.
⁊ in.l.sed ⁊ si sic,ff.de leg.iij.Bal.in.l.qḋ scitis.C.de bo. que lib.⁊
in.l.potest.⁊.l.seq.ff.de vulg.⁊ pupil.in.l.cunctos populos.versi.
venio ad fin,scilicet ad successionem intestati.C.de sacros.eccles.
in.l.cum acutissimi,C.de fideic.⁊ in.l.si emancipati.in.viij.oppo,
C.de colla.Jo.de imo.Raph,⁊ Paul.de ca.in lectura bono.in.l.
filiusfamilias.§.cum quis.per illum tex.ff.de leg.j.vbi etiam di-
cit Raph.ꝙ ista est cōis opinio.ita etiam tenet Pet.de anch. in
c,si pater.in septimo not.de testa.in.vj.in. c. licet.de voto.⁊ in.c.
in presentia.vers.decimo quero,de proba.vbi etiā dicit ꝙ ita cō-
suluit Reyne.Fulg.in.l.gñaliter.§.cū aūt.C.de institu.⁊ substi.⁊
ibi in plerisqꝫ lecturis refert ꝙ ita consuluit Pet.de anch.Bar.
de Sali.Pet,de noua.⁊ do.Franc,de zaba.dicit etiam Ange.in
d.l.lucius.ꝙ ita fuit iudicatum.hāc partem sequutus est Alex.
de Jmo.in.d.l.ex facto.§.ex facto tractatum. vbi etiam refert se
ita pluries consuluisse , quod verum est vt videri potest consilio
cviij.exordiēte, Viso themate ⁊ diligēter cōsideratis verbis ⁊c.
in.j.volu.cons.cxcix.exordiente, Viso prestanti consilio celeber-
rimi legum doctoris.d.Ang.⁊c.in.ij.vol.cons.xxxij.exordiente,
Viso processu cause prime conuentionis ⁊c.in.iij.vol.⁊ cōsi. xiij.
exordiente,

exordiente, Visis et perlectis verbis testamenti etc. vers. nõ obstat
2 etiam quod ex vltima parte testamenti etc. in. iiij. volu. †Et hec est, vt predixi, communis opinio, a qua non decet in iudicando vel consulendo recedere. vt not. doct. in locis vulg. scilicet in. c. j. de consti. in. c. prudentiam. in princ. de offi. deleg. et in. l. cum prolatis. ff. de re iudi.

Nec opponat aliquis, quod liberi dicti quondam nobilis Eynerij de podio, licet in conditione positi, censeantur et censeri debeant saltem ea ratione inuitati, et ipsi nobili Eynerio substituti, quia dicta domina Aloysia eosdem rogauit et grauauit de restituendo bona et hereditatem antedictas, si ipsi sine liberis ex suo corpore etc. decederent, dictis nobilibus Joãni, Antonio, et Aymaro de vero, quod etiam videtur voluisse Barto. in dicta. l. centurio. versic. quero vlterius quid si testator dicit etc. vbi dicit tale fideicommissum valere, et posse per testatorem relinqui a liberis heredis, quia grauando eos videtur eis relinquere, pro quo allegat. l. deniqz. §. interdum. ff. de pecu. lega. l. si ita stipulatio. in princ. ff. de ope. libe. et not. in. l. alio. in fi. j. glo. ff. de alimen. et cib. leg. Quoniam respondeo quod contrarium tenuerunt Richar. malum. et Rayne. prout refert Bar. in dicto vers. quero vlterius quid si testator etc. et tenuit Jo. de imol. in. d. l. centurio. versic. item quia non videtur verum etc. vt dicit idem Jo. de imo. non videri verum quod eo ipso quod quis grauatur de aliquo dando alteri, illud videatur sibi relictum, alias nunquam posset habere locum illa regula, quod grauari non possit ille, qui non est honoratus commodo pecuniario. de qua in. l. ab eo. C. de fideic. et. l. plane. la. ij. §. fi. cum. l. seq. ff. de lega. j. pro quo bene facit l. hereditas ad statium. et quod ibi Bar. ff. de heredi. institu. et respondet Joan. de imo. ad dictam. l. interduz. §. deniqz. et alia per Barto. allegata, in dicto versi. quero vlterius quid si testator etc. idem tenuit Joan. de imo. in. c. Raynutius. charta mihi. xxix. in materia compendiose. vers. tangit etiam Bar. questionem illam si testator dicat instituo filium etc. ibi, si nantem voluit grauare liberos etc. de testa. vbi etiam tenuit tale grauamen non tenere, et consequenter nec substitutionem, per. d. l. sed et si sic. §. fi. ff. de leg. iij. et per illam regulam, quia non potest quis grauari quando non est oneratus: que alias nunquam locum haberet. idem voluit Alex. de imo. in. d. l. centurio. vers. item querit hic Bar. ibi, adde quod Joan. de imo. vbi etiam respõdet ad allegata per Bar. et idem secundum Alex. de imol. in. d. l. centurio. videtur voluisse Bart. in quodam suo consilio exordiente, Andreas condidit etc. et dicit Alex. de Imo. se his consuluisse pro hac parte, quod est verum, scilicet consi. xxiiij. exordiente, Attentis his que in themate narrantur. in. iij. volu. et consi. xiij. exordiente, Visis et perlectis verbis testamenti dicti domini Bal. etc. in. iiij. volu. et in dicto consil. xxiiij. affirmat quod ita voluit in dicto consilio, Andreas condidit testamentum etc. vide Fran. de cur. cons. xliij. et Bal. in. d. l. ab eo. C. de fideicõ. et in. d. l. sed et si sic. de leg. iij. et Jo. de imol. in. d. l. centurio. versi. item adde dictis Bar. in quantum tangit inuestituram etc. alle. etiã Pet. de anch. consi. mihi. cxxvi. exordiẽte, In Christi nomine etc. ponderãdum principaliter etc. dicit etiã quod ita concludit Paulus de cast. si recte aduertatur. cons. xxxvi. exordiente, In Christi nomine dubium facit etc. respondet etiã idem Alex. et vt mihi videtur plene et eleganter, ad rationes Bart. allegatas in. d. l. centurio. in dicto versi. vlterius quero quid si testator etc. et hanc opinionem sequutus est Alex. de Imo. in. d. l. ex facto tractatum. quatenus se remisit ad ea que dixit in. d. l. cẽturio. Nec opponat aliquis de eo quod no. Bald. et Sal. in. l. precibus. post relatas opiniones antiquorum. C. de impub. et alijs substit.
3 †vbi videtur dicere quod substitutio videatur habere effectũ etiam in filijs filiorum decedẽtibus sine liberis, eo videlicet quia onus descendit in ipsos filios filiorum, pro eo quia hereditas est grauata, et grauamẽ est in rem scriptum, et ideo afficit rem ad quemcunqz vadat, cum pro tali fideicommisso bona sint obligata. arg. auth. contra cum rogatus. C. ad trebel. et finaliter subdunt quod cõclusio est, quod primi filij heredes instituti videtur rogati de restituendo post omnes. Quoniam respondeo quod ratio Bal. et Sal. procederet quando fideicommissum fuisset indictum primis filijs institutis: vt verbi gratia, quando in casu nostro fuisset expresse indictuz dicto nobili Eynerio etiam eo casu quo liberi sui decessissent sine liberis, vt verbi gratia, si dicta do. Aloysia dixisset, si dictus Eynerius sine liberis ex suo etc. decedat, vel eius liberi sine liberis aut liberi liberorum sine alijs liberis, ego substituo eidem Eynerio talẽ etc. hoc enim casu valeret grauamen sine substitutio etiam in personam liberorũ, pro eo quia Eynerius heres institutus fuisset grauatus sub duplici aut triplici cõditione alternatiua. Procederet etiam ratio Bal. et Sal. vbi fideicõmissum fuisset impersonaliter conceptum, seu in rem scriptum, vt quia dixisset dicta domina Aloysia, et si dictus Eynerius sine liberis ex suo etc. decedat, vel liberi eius aut liberi liberorũ sine liberis, ego substituo talem. hoc enim casu non appareret quẽ grauare voluisset, sed tunc cõmunis conclusio est quod grauatus cẽseretur dictus Eynerius, qui grauari potuit, non liberi eius aut liberi liberorum, qui grauari non potuerunt: et istis casibus propterea loquitur titulus questionis mote per Bald. et Sal. in. d. l. precibus. sed vbi fideicõmissum fuit specialiter iniunctum filijs filiorũ non honoratis, tunc quia fideicõmissum non valet cessat ratio eorũ: vt fuit in casu nostro, in quo non fuit fideicõmissum indictum dicto quondã Eynerio, nisi quatenus moreretur sine liberis ex suo corpore etc. nec fuit etiã fideicommissuz impersonaliter seu in rem scriptũ, sed quoad casuz occurrentem solũ videretur indictum egregio viro do. Romaneto de podio canonico collegiate ecclesie sancti Bernardi de romanis: et hoc pro eo quia si attendantur verba substitutionis, substitutio facta est decedẽti sine liberis ex suo etc. cuiusmodi non fuit dictus nobilis Eynerius, cũ non decesserit sine liberis, sed prefatus. d. Romanetus, qui sine liberis ab humanis decessit: sed iste, vtpote cui nihil relictum extitit, grauari non potuit. d. l. ab eo. cum suis si. C. de fideicom. et sic non valuit grauamen sibi iniunctũ, et consequenter videri non debet propter hoc grauamen, quod fideicommissum sibi relictuz extiterit. Possunt et alie rationes pro hac parte induci, sed quia premisse mihi videntur sufficere, ego vlterius non insisto super hoc articulo: super quo dico et cõcludo, vt predixi, dictam domi. Joannam non censeri substitutam dicto quondam nobili Eynerio eius patri, propter illa verba si sine liberis etc. posita in testamento dicte quondam nobilis Aloysie, non etiam dicto do. Romaneto, propter hoc quod ipsa do. Aloysia grauauit non soluz Eynerium, sed etiam eius liberos, et liberos liberorum.

¶Argumentum.

¶Ad interdictum retinende transire potest qui cepit agere petitorio, et istud interim suspendere in multis casibus presertim in incorporalibus et iuribus. V. F.

1 ¶Petitorij suspensio vt ad possessorium eatur an fieri possit et quando. et nu. 3.
2 Actor in petitorio ad expẽsas quando nõ veniat condẽnandus.
4 Petitorium et possessorium retinende sunt incõpatibilia, in quibus hec regula fallat remissiue.

¶De interd. Cons. clxxiiij.

Nihil occurrit qd prouiduz virum Stephanũ amblardi in hac causa reum, aut egregium virum do. eius aduocatuz mirum habere debuerit, quod do. locumtenens reuerendi patris et viri egregij domini officialis Tricastrinensis non condẽnauerit venerabilem et circũspectum virum do. Crispinum marini iurisperitum, Agnetum et Charlotuz fratres, in hac causa actores, in expensis factis in iudicio petitorio in hac sede contra eũdem Amblardi intentato, prius et antequam contra eundẽ producerent et offerrẽt libellum nõ nisi
1 sunc in ista causa oblatũ: cuius illam assigno rationem: quia illud certũ est quod prefati actores potuerunt suspendere petitoriũ per eos intentatũ, et transire ad possessoriũ. c. pastoralis. de cau. poss. et proprie. Non igitur videtur dictum Amblardi temere in ius vocasse: nec dici possunt sibi fecisse iniuriam suspendẽdo petitorium, et ad possessoriũ transeundo, quia nemini facit iniuriam qui vtitur iure suo. c. cum ecclesia vulterana. de elect. etiam beneficiũ iurium nemini est auferendũ, nec debet esse alicui occasio dãni. c.
2 de his. dist. xxviij. et. l. qđ fauore. C. de legi. †Cum igitur et suspensionem et transituz huiusmodi ius fieri posse concedat, non sunt ipsi actores in expensis condemnandi, quia nondũ victi sunt in petitorio, quod etiam voluit Spec. tit. de expensis. §. si ante. versi. quid si suspẽso petitorio etc. et Alex. de imo. in. l. naturaliter. §. nihil commune. vers. iuxta istam lecturam querit Bar. etc. vbi etiã
3 voluit Bar. ff. de acqr. pos. Jo. and. et doc. in. d. c. naturalis. †Nec obstat prefatis actoribus quod ex aduerso dicit, scilicet suspensionem et transitum, de quibus supra, posse fieri quãdo suspenso petitorio trãsitum facit actor ad possessoriũ adipiscende aut recuperande possessionis, nõ quando facit trãsitum ad possessoriũ retinẽde, prout factum fuisse pretẽdit in hac causa. Quibus respondeo, pace salua dixerim et honore dicti. d. aduocati, dicti actores non transiuerunt de petitorio ad possessoriũ retinẽde, sed ad possessoriũ recuperãde: prout clare apparet tã ex narratis in libello predicto, quã ex cõclusione illius: que omnia videri põt vtpote clara et aperta, et miror ego quod ad hec nõ aduerterit dict⁹. d. aduoca-

tus. Adijciēs & audacter affirmans, ꝙ etiā si in casu, de quo contenditur, esset suspēsu3 petitoriū, & factus transitus ad possessoriū retinēde, & nihil obstaret: illa enim pretēsa regula, qua
4 pretenditur ꝙ petitoriū & possessoriū retinende sunt incōpatibilia, fallit in multis casib⁹, qui videri possunt, per doc. in l. ordinarij. C. de rei vendi. & l. incerti. C. de interd. ex adverso allegatis. & in d. ca. pastoralis. & plenissime. in d. l. naturaliter. §. nihil cōe. ff. de acquir. poss. & inter ceteros nō procedit in iuribus, hoc est in incorporalib⁹: vt verbi gratia, quāuis agere ceperim actione confessoria ꝓ asserēda servitute, quo est iudiciū petitoriū, nihil prohibet, quomin⁹ agā possessorio retinēde, pro retinēda possessione, seu quasi, eiusdē servitutis. Possem dare alia exēpla quā plurima, sed nolo insistere nisi in hoc, vt dicat mihi idem Amblardi que repugnātia esset prius petijsse solutionē pēsionis, de qua in actis, & hoc per iudiciū petitoriū, & nunc petere se manuteneri in possessione, seu quasi, percipiendi hanc pensionē: profecto nulla. non enim qz peto exsolui, dico adversariū possidere pensionē, seu quasi, sed dico eum cessasse aut cessare in solutione pensionis: per quam cessionē regulariter nō spolior, nisi sequatur cōtradictio. secus autē est regulariter in corporalibus, qz vendicādo fundu3 ab adversario dico regulariter eum possidere, & me nō, & deinde agēdo interdicto vti possidetis dico me possidere, & adversariū non possidere. sed hec hactenus. Concludēdo igitur dico dictu3 do. locūtenentē bene & sancte processisse in eo ꝙ dictum libellum admisit, & declarauit prefatos do. Crispinū & consortes non esse condēnandos in expēsis, & propterea eius ordinationē nō fuisse fore vel esse infirmandā, cassandā, aut reuocandā: sed potius cōfirmandā, si nō iam trāsisset in rem iudicatā, & ita mihi videtur.

¶Argumentum.

¶Donatio a minore. xxv. an. facta contemplatione matrimonij cum iuramento valet, nec retractari potest, nisi vel dolus interuenerit, vel liberi donanti postea nati sint. V. F.

1 ¶Minor vigintiquinqz annis an possit donare cū iuramento.
2 Statutum vim iuramenti tollere non potest.
3 Iuramenti dispēsatio in minoritate an & quādo obtineri possit.
4 Donatio quote bonorū propter carētiam liberorum illis susceptis an reuocetur per renūtiationē l. si vnquā. C. de reuo. dona.

¶De reuocan. dona. Consi. clxxv.

Eto ꝙ donatio dimidie partis bonorum suorū, quam olim fecisse dicitur honesta mulier Antoneta guercie prouido viro Desiderio chabaillj de asperomonte & Lanteline guercie coniugibus, & hoc contēplatione matrimonij inter eos contracti, de iure valuerit & valeat: licet tempore illius prefata Antoneta esset etatis quatuordeci3
1 aut quindecim annoru3, & sic minor vigintiquinqz. †Et hoc ideo procedit, qz prefata Antoneta iurauit ad sacrosancta Dei euāgelia de non contraueniendo, certū est enim ꝙ minor. xxv. annis potest donare cū iuramēto, & ꝙ in donatione hmōi locum habet auth. sacra. pube. C. si advers. vendi. vt not. ibi glo. & post eā Alb. Bar. & alij scribentes cōiter. Jo. de imo. in sua solēni repetitione c. cū contingat. in tertio mēbro. de iureiu. & Fran. de are. in l. qui superstitis. ff. de acquir. hered. Preterea prefata Antoneta nō solum donauit, vt predixi, sed etiam postea ex interuallo vnius anni & vltra ratificauit, approbauit, & confirmauit etiam cum iuramento donationem huiusmodi, ad quod est multum attendēdum, propter id quod habetur in l. mulier. C. ad trebel. in l. j. C. de plus peti. & in l. cum scimus. & quod ibi Bar. & Jo. de pla. C. de agrico. & censi. lib. xj. & do. Jas. de may. in §. in personam. institu. de actio. & in l. j. C. de sacros. eccle.

Nec puto quod donatio huiusmodi possit de iure impugnari ꝑpter statutū Delphinale exordiens, Ludouicus regis Francorum primogenitus Delphinus &c. editū de & super donationibus inter viuos nō faciendis per Delphinales subditos, nisi seruata certa solennitate, de qua ibi, per ea que habentur in d. auth. sacramenta puberum. & in d. c. cum contingat. & iudices seculares tenentur etiam seruari fa-
2 cere iuramentū. c. licet mulieres. de iureiur. in vj. †nec statutum videtur posset tollere vim iuramenti, per ea que not. Bartolus in l. omnes populi. in tertia questione principali. ff. de iustitia & iure. vbi concludit ꝙ non valet statutum disponens, quod contractus minorum non valeat sine consensu propinquorū, etiam si interuenerit iuramentum, qz hoc facere spectat ad ecclesiam. c. venerabilem. de elect. & cap. fin. de foro compet. in vj. de quo potest videri ample Alexand. de imo. consi. lix. exordiente, Viso instrumento & ti. questionis &c. & consilio. cxxv. exordiente, Visis & consideratis statutis &c. in primo vol. & consi. cij. exordiente, Cu3
3 statutum dirigit prohibitionem &c. in quarto volu. ¶†An vero super iuramento huiusmodi possit dicta Antoneta petere & obtinere dispensationem, aut illius relaxationem, dico super hoc sunt opiniones. Pet. enim de Ancha. in commento. c. canonum statuta. in xj. articulo principali. in versi. quid dices de iuramento, de constitut. refert se consuluisse in ciuitate Senarum in hoc casu. Quidam enim patruus habebat neptē ex fratre premortuo, quam matrimonio collocauit, & pro ea dedit & constituit quingentos aureos in dotem, & fecit ꝙ illa neptis renuntiauit cum iuramento paterne hereditati, que erat magna: vbi, vt dicit, fuit dubitatum nunquid illi nepti competeret aliquod remedium aduersus tale iuramentum. & dicit ibi Pet. de anch. se cōsuluisse ꝙ sic, qz debet petere absolutionem a iuramento, pro eo quia iuramentum non debet esse vinculum talis iniquitatis, & qz ipsa neptis est decepta. vt not. in l. si quis cum aliter. ff. de verb. obli. saltem enim re ipsa patruus dolum commisit, qz fecit eā renuntiare tali hereditati, ergo debet ipsa neptis posse absolui a iuramento, ponderat etiam Pet. de anch. opinionem Vincētij relatā. in d. c. cum contingat. de iurein. vnde etiam consuluit idē Pet. de anch. ꝙ in casu. d. auth. sacr. pube. & d. c. cum contingat. potest peti absolutio a iuramēto, seu dispensatio illius, & illa debet concedi. Ita etiā concludit idem Pet. in c. quamuis pactū. de pac. in vj. & in sua disputatione, que incipit, Cū. C. laicus &c. idem videtur fuisse de mente Antonij de but. in d. c. cum cōtingat. in quarto membro. & pro hac parte videtur cōsuluisse Pan. consi. cxv. incipiente, Laurentia mulier. & Alexā. de imo. consilio lxxxix. exordiēte, Viso puncto & instrumētis &c. in ij. vol. ¶Sed contrariam opinionem, scilicet ꝙ peti non possit absolutio a iuramento, aut dispensatio illius, nisi esset dolo vel metu extortu3, tenuit Ang. in l. si qs pro eo. in princ. ff. de fideiuss. Jo. de imo. in d. ca. cum contingat. in tertio membro. Roma. in l. qui superstitis. ff. de acquir. hered. & cons. ccccxxxvij. exordiēte, In casu proposito aduertendum censeo. Jo. de imo. & Gemi. in d. c. quanuis pactum. de pac. in vj. & pro hac parte consuluit Petr. de ancha. consi. cccxij. exordiēte, Postquam ista domina &c. Paul. de cast. consil. cccvj. exordiente, Orta lite inter spectabilem militem &c. Panor. consi. lxxij. exordiente, Quinqz dubia &c. & Alex. de imo. consi. ccxxiiij. exordiente, Visa facti narratione. ver. nec obstat si diceretur &c. in ij. vol. & longe plenius consi. cxxv. exordiente, Visis & cōsideratis &c. in j. vol. vbi relatis opinionibus Petrus de ancha. & Ant. de but. eas impugnat, ac rationibus & fundamentis respondet, & consuluit contrarium. & pro hac parte allegantur multe & maxime rationes, & signanter text. in d. auth. sacra. puberū, in verbo, inuiolabiliter custodiantur: quod non fieret si posset dispensatio aut iuramenti relaxatio obtineri, & deinde cōtractus impugnari. ille etiam tex. videretur impositus verbis & non rebus, si propter lesionem re ipsa posset peti absolutio a iuramento, quod esse non debet. l. ij. in fi. C. cōia de leg. & c. cōmissa. de elec. in vj. non insisto super illis rationibus & motiuis, vt prolixitatem euitē. Et hec opinio videtur mihi verior, propter qd existimo prefatam Antonetam non posse petere absolutionem a dicto iuramento, supposito ꝙ nec per vim, nec per dolum fuerit inducta ad donandum: vbi autem fuisset vel per dolum vel per vim seu metum inducta ad donandu3, tunc secus dicerem. dicta auth. sacra. pube. pro quo faciunt. c. cum contingat. & c. quanuis pactum, supra allegata: vbi etiam excipitur iuramentū per vim aut dolum extortum, & hoc non haberet dubium.

4 †Non omitto vnū, ꝙ licet prefata Antoneta non videatur posse impugnare donationem superius mentionatam, si tamen contingeret eā suscipere liberos legitimos, donatio huiusmodi rumperetur. l. si vnquam. C. de reuocan. dona. & hoc nisi fuerit illi legi renuntiatū: quod videre nō potui, qz non est mihi missa nota extēsa, quam videre voluissem. si autem esset illi legi renuntiatum, tunc sunt opiniones. Jo. enī and. in addi. Specu. in tit. de instru edi. §. porro. vers. hoc autem certum est, tenuit ꝙ dicte legi si vnquam. renuntiari non possit, qz illa lex non est inducta fauore donantis, sed fauore liberorum, qui postea nascuntur ex donante, & idem voluit Oldr. cons. mihi cxxiij. exordiente, Quidam habens vnicum filium &c. Sali. in d. l. si vnquam. & Roma. cōsi. cclxix. vbi etiam subdit sequēdam esse opinionem Jo. and. hoc est hanc, abiectis falsitatibus aliorum. & hanc opinio. etiam tenuit Jo. pet. ferra. in sua practica. tit. for. libel. quando agi. pro dona. in gl. Contrariam opinionē, scilicet quod imo possit dicte legi renuntiari, tenuerunt multi, sez Bar. & Rapha. cuma. in l. titia. la. ij. §. imperator. ff. de lega. ij. Barto. in l. j.

in l. j. circa fin. C. de inoffi. dona. & in addit. Spec. in tit. de instru. edi. vers. si quis donat. Alber. in d. l. si vnquam. Petr. de ancha. & Jo. de Imo. in c. fi. de dona. & Roma. consi. xxvi. & And. sicu. in repeti. c. raynaldus. in fi. secunde charte, de testa. super quo articulo vlterius non insisto: cum, vt predixi, nō viderim notam extensam, & sic nesciam an dicte legi renuntiatum extiterit.

¶ Argumentum.

¶ Contra ius pascendi pecoris per non vsum prescribi potest, eo maxime si ius illud instrumento nititur ab alio notario sine commissione transcripto, quam qui sumpsit. V. F.

1 ☞ Exēplo sumpto ab originali instrumēti an danda fides, & quā.
2 Innouatio reseruationis ius nouum an inducat, vel acquirat.
3 Bona fides per non vsum in prescriptione an presumatur.

¶ De pascuis. Consi. clxxvi.

Non puto q in vim cuiusdam pretensi instrumenti mihi exhibiti parte vniuersitatis & hominum loci de Barreto, & confecti anno dñi. M. cccxliij. & de mense Julij. possint vel de iure valeant vniuersitas & homines loci Sadaroni sibi vendicare ius depascēdi pecoris, & adaquandi eorum aueria in territorio de Barreto, de libra, & villa franca. Cū qz illud pretensum instrumētum insertum in hoc instrumento, & quod confectuz asseritur anno domini. M. cccviij. & de mense Decembris, non probat illas assertas retētiones seu reseruationes factas, vt pretēditur, de predictis iuribus & alijs inibi plenius reseruatis: qz de hoc asserto reseruationuz instrumento non reperitur rogatus magister Gulielmus pedagerij, qui illud inseruit, sed de eo rogatus pretenditur quidā magister Joannes tornatoris: non etiam reperitur q ex commissione iudicis, vel ad preceptum illius, idem magister Gulielmus huiusmodi pretensarum reseruationū instrumentum in dicto instru-
1 mento inseruerit, non ergo fidem facit de huiuscemodi reseruationibus instrumentum mihi exhibitum, pro quo per ordinē allegasse sufficiat breuiter & succincte. aut. si quis in aliquo, & quod ibi doct. C. de eden. c. cum P. tabellio. & quod ibi doct. de fide instrumen. & q not. doctor. capitu. cum in iure. de officio delegati. Preterea supposito, citra preiudicium veritatis, q per dictum pretensum instrumentū sufficiēter appareret de pretensa reseruatione iurium depascendi pecoris, & adaquandi, vbi supra: per hoc tamen nō appareret de aliquo iure dictorum de Sadarono, nisi aliter appareret vel constaret q eis hec iura competebant
2 tempore dicte eorum pretense reseruationis: † qz, si attendantur verba reseruationis huiusmodi, non videtur q per ea voluerit reseruans nouum ius acquirere, sed conseruare antea quesitum, sicut de confirmante & innouante dicitur in l. & quia. ff. de iurisd. om. iudi. c. cum dilecta. de confirma. vtili vel inutili. & c. qz intentionis. de priuil. quod etiam in simili voluit Oldra. consi. clxiij. exordiente, Factum tale est in instrumento &c. & Alb. in l. fi. C. de emancip. libe. & Pet. anti. in terminis vel nostris, vel valde similibus in suo diuerso. nu. fo. mihi. 42. ver. questionē ex facto emergentē proponere disposui. & fol. 72. versic. sepissime euenit mihi questio talis &c. Preterea, & postremo, si verum est, prout mihi exponitur, prefatos de Sadarono non fuisse vsos, de quo sit hominum memoria, dictis pretensis iuribus, ipsi perdiderunt ea per non vsum, etiam sine alio facto dictorum de Barreto. l. hec autem iura. & quod ibi glo. Bar. & doct. ff. de seruitu. vrba. pred. & q no. Barto. in l. sequitur. §. si viam. ff. de vsucap. quod procedit etiam si verum sit, q talis libertas cum mala fide prescribi non
3 valeat, † qz attenta longitudine temporis, quo dicti de Sadarono vsi non extiterunt, presumitur illis de Barreto bona fides, per id quod no. cano. in c. si diligenti. de prescript.

¶ Argumentum.

¶ Non potest dominus loci cōtra iuratam transactionem non vocatis syndicis vendere pascua. V. F.

☞ Ablatiui absoluti tam in contractibus, quam vltimis voluntatibus conditionem important.
2 Dispositio non habet locum antequam impleatur conditio apposita in dispositione.
3 Argumentum a contrario sensu fortissimum
4 Veniens contra transactionem iuratam infamis est, & data restituit, & ab actione cadit.

¶ De pascu. Consi. clxxvij.

Licet secunduz tenorē transactionis olim celebrate & inite per & inter nobilem & generosum virum honoratum de castellana, do. de Audarno & loci de Masalguis ex vna parte, & homines seu vniuersitatem eiusdem loci de Masalguis ex alia, possit & valeat idem nobilis honoratus vendere quibuscunq personis, illa insolidū vel in parte emere volentibus pascua siue pasturagia, ac glandagia, & relargueria quecūq, & tam hyemalia, quam alia ex territorio inibi mentionato prouenientia: ipse tamen hoc facere non potest neq debet, nisi prius vocati extiterint ad vēditionē vel venditiones hmōi prouidi viri syndici dicte vniuersitatis de Masalguis, qui fuerint pro tempore: & hoc operantur illi ablatiui, absoluti vocatis syndicis, aut saltem vno ex ipsis, in instrumento trans-
1 actionis huiusmodi appositi & descripti, † qui tam in voluntatibus, quam in contractibus conditionem important. l. a testatore. & quod ibi Bar. ff. de condi. & demon. l. ab emptione. in princ. & quod ibi Bar. & doct. ff. de pac. est ergo sensus transactionis predicte, q pascua, siue pasturagia, glandagia &c. vendentur per dictum dominum de Masalguis, si tamē vocati fuerint ad talem venditionem seu vēditiones syndici predicte vniuersitatis, aut
2 alter eorundem. † Constat autem q antequam impleatur conditio apposita in dispositione non habet locum dispositio. l. qui heredi. in fi. ff. de condi. & demon. & l. cedere diem. ff. de verbo. signi. quia dispositio conditionalis adueniente conditione sumit effectum, per iura predicta. & l. pecuniam. ff. si cer. pet. quod etiā voluit Bar. in consil. exordiente, Perusine ciuitatis statuto cauetur &c. vers. vj. si dispositio &c. & Pau. de cast. cons. cccxi. exordiēte, Viso tenore suprascripte bulle &c. non potest igitur dictus dominus de Masalguis in vim prementionate transactionis pascua & alia predicta vendere, nisi prius ad venditionem aut venditiones huiusmodi vocati extiterint dicti syndici, aut alter eorundem, & non solum non potest vendere, sed etiam in vēdendo eis non vocatis venit cōtra transactionem, quia ipse & homines predicti seu vniuersitas in conueniendo & transigēdo, q pascua, relargueria, & alia predicta venderentur per dominum vocatis syndicis, seu altero eorum, censentur conuenisse & transegisse, q illa non venderentur per dominum nō vocatis eisdem syndicis
3 aut eorū altero, † per argumentū a contrario sensu, quod est fortissimum in iure. l. j. §. j. ff. de offic. eius cui manda. est iurisdi. & c. cū apostolica. ad fi. cum suis si. de his que fiunt a prela. sine cōsen. capi. Et procedit non solum in alijs dispositionibus, sed etiam in pactis & cōuentionibus. l. inter socerum. §. cū inter. ff. de pact. dota. de quo Bal. in l. conuenticulam. C. de episc. & cler. & Roma.
4 in l. si cum dotem. ff. sol. mat. † ad quod propterea aduertere debet idem do. ne aliter vendendo pascua & alia predicta, quā conuentum & trāsactum extiterit, incidat in penam. l. si quis maior. C. de transact. Que dixerim sub correctione cuiuslibet dñi &c.

¶ Argumentum.

¶ Vidimus instrumenti fidem non facit, nisi vocata parte extractum sit: nec per illud, quamuis fidem faceret, detrahitur trebellianica de relicto ad pias causas. V. F.

1 ☞ Vidimus alicuius testamēti quō sufficiēter probare potest.
2 Trebellianica de fideicōmisso vniuersali etiam ad pias causas relicto an detrahatur.
3 Fideicommissum vniuersale an admittat trebellianicā non confecto inuentario.
4 Fructus percepti ante restitutionē fideicōmissi vniuersalis an veniāt cōpensandi in trebellianica, vel in debito dotis, & quādo.
5 Bona ecclesie cum venduntur qualiter vendi debeant.

¶ De fide instru. Consi. clxxviij.

Consultatio parte nobilis viri Laurentij de carles mihi exhibita & tradita continet multa dubia, quib⁹ rñdeo breuiter & succincte, put infra. Premittēs esse aduertendū, an de pretēso testamēto nobilis quōdam viri Alziarij castellani, ciuis Aurayce, cōstet & sufficienter appareat aliter, q per quoddā pretēsum vidimus siue trāsumptum olim factū, vt pretēditur, in curia archiepāli Auenionis,
1 & cuius copia mihi exhibita est: † nam dictū pretēsuz testamentū non vr posse sufficiēter probari per dictū pretēsuz vidimus siue

transumptū, postq̄ nec specialiter siue nominatim, nec gñaliter vocati extiterūt ibi, quorū intererat, fieri visuri vidim⁹ seu trāssumptū hmōi, pro quo allegasse sufficiat not. per Host. Jo. and. Pañ. ⁊ docto. cōiter. in. c. abbate. super verbo fiat fides. de verb. sign. per Inno. in. c. albericus. de testi. de quo etiā doct. in. c. pen. de fide instr. ⁊ in. l. publicati. C. de testa. vbi tñ sciretur dictū pretensum vidimus seu transsumptū fuisse ⁊ esse verū, ⁊ dictū quondam nobilē Alziariū fuisse testatū prout in dicto transsumpto, consulo sequendā esse veritatē. ¶ Quo p̄supposito dico ⁊ respōdeo ad primū quesitū, cuius decisio presupponit decisionē alte-
2 rius questionis, qua queri solet, † an de fideicōmisso vniuersali etiā ad pias causas relicto detrahatur trebellianica, super qua sunt opiniones. gl. cū in. c. si p̄r. super verbo trebellianice. de test. in. vj. tenuit ꝙ sic, mota rōnibus de quibus ibi. ⁊ idem tenuit ibi Archid. in addi. Old. cons. mihi. cxcvij. ⁊ Roma. in repet. auth. similiter. C. ad trebel. que opinio, si vera esset, potuissent nobiles Andrieta, Argētia, ⁊ Delphina, filie naturales ⁊ legitime, ac etiā vniuersales heredes dicti quondā nobilis Alziarij detrahere duas quartas, scz legitimam debitā iure nature. authē. hoc amplius. C. de fideicō. no. Bal. in. l. ⁊ in epistola. C. eo. tit. ⁊ in qua non potuerūt per dictū quōdam nobilē Alziarū earum patrem grauari. l. quoniā in prioribus. ⁊. l. scimus. C. de inoff. test. ⁊ quartam trebellianicā, que simul iuncte ascenderēt ad dimidiā partē bonorū ⁊ hereditatis dicti quondā Alziarij, vt colligitur ex calculatione quā facit glo. in. c. raynaldus. super verbo, licet ipsas. de testa. ⁊ supposito ꝙ dicta quondā Andriueta ab humanis intestata decessisset sibi superuiuēte ⁊ relicta dicta nobili Delphina eius sorore ⁊ cōsequenter ab intestato eius vniuersali herede, potuisset dicta quondā nobilis Delphina disponere ⁊ testari de semisse seu dimidia parte bonorū ⁊ hereditatis dicti quondam nobilis Alziarij. d. c. raynaldus. alia vero ꝯtraria opinio quorundam doct. fuit, ꝙ de relictis ad pias causas non detrahatur trebellianica: ⁊ hāc tenuit Spec. in tit. de instru. edi. §. cōpendiose. versi. sed cū deductio. Dy. in. l. §. §. in filij. ff. ad trebel. Cy. in. d. auth. similiter. Bar. in. l. marcellus. §. qđ aūt. ff. ad trebel. ⁊ consi. mihi. glv. exordiēte, Joānes pauli tutor, ⁊ Bal. in. l. si qs ad declinandā. in prin. ⁊ in. l. id qđ pauperib⁹. C. de episc. ⁊ cle. ⁊ alij multi tam antiqui, q̄ moderni, quos referre omitto: quoꝝ opinio vr̄ hodie magis cōis, ħm quam, si prefata quondā Andriueta vita functa sit, ⁊ decesserit intestata, potuit dicta nobilis Delphina disponere tā de legitima suij p̄sius, q̄ de legitima dictarū quondam Argentie ⁊ Andriuete, quib⁹ sic successisset, quarū omniū, scz Argētie, Andriuete, ⁊ Delphine legitima fuit triēs, seu tertia pars bonorū dicti quondā nobilis Alziarij. auth. de trien. ⁊ semis. §. j. colla. iij. ⁊ trāssumptiue. in aut. nouissima. C. de inoffi. test. Si vero p̄fata Andriueta testata extiterit, ꝑut ponit in casu, nō potuisset dicta nobilis Delphina disponere nisi duab⁹ legitimis, scz sua, ⁊ dicte quōdam Argentie, que sunt bes, seu due tertie trientis seu tertie partis bonorū dicti quōdam Alziarij.

3 †Ad secūdum dico ⁊ respōdeo ꝙ de dicto fideicommisso vniuersali detrahi possunt trecēti floreni, de quibus ibi, per heredem dicte nobilis Delphine: si tamē verū sit prefatā Andriuetam decessisse intestatā, alias vero non detraherētur nisi ducenti ex personis prefatorū quondā Argētie ⁊ Delphine: ⁊ quod dixi posse detrahi hoc debitum, intelligo procedere ⁊ esse verū siue dicte Argentia, Andriueta, ⁊ Delphina fecerint inuentariū de bonis paternis, siue non, per id qđ ponit Bal. in. l. si debitori. vers. extra oppono ⁊c. C. de pac. Pau. de cast. in. l. ab omnibus. §. fi. ff. de leg. j. qui etiā pluries ita cōsuluit. hoc etiā voluit Ange. consi. lxiij. exordiente, Quoniā nihil est qđ magis omnibus debeatur ⁊c. in secūdo quesito. Et idem voluit Alex. de Jmo. in. l. ita tamen. §. si ex trebelliano. ⁊. l. debitor. ff. ad
4 trebel. †nec videtur ꝙ fructus per dictas mulieres percepti debeant in hoc debitū imputari, vel cum eo cōpensari, postquā testator hoc nō expressit, vt videntur innuere Jaco. de are. ⁊ Bar. in. l. quod de bonis. §. quod aūs. ff. ad. l. falc. qui videtur multū facere in contrarium. vel secundum Pau. de ca. dici potest ꝙ ille. §. intelligitur non in liberis primi gradus, cuiusmodi erant dicte Argētia, Andriueta, ⁊ Delphina, sed in liberis vlterioris gradus, vtpote in nepotib⁹, neptib⁹, ⁊ alijs vlterioris gradus.

Ad tertium dico ⁊ respondeo, ꝙ expensa facta pro reparationibus ad perpetuam rerum vtilitatem factis etiā deduci potest, quatenus res huiusmodi nunc sunt meliores; vt verbi gratia si expensa ascendat ad florenos quadringentos, ⁊ res sint nunc meliores in trecentis florenis, debent deduci trecenti non quadringenti. l. domos hereditarias, ⁊ quod ibi per Alexand. de Jmo. ⁊ doctores. ff. de legatis. j.
¶ Ad quartū patet rñsio ex his, que dixi super primo quesito.

Ad quintum respōdeo, ꝙ statim mortua prefata quōdā nobili Delphina, fuit locus substitutioni, ⁊ ꝙ propterea potuerunt ⁊ possunt executores experiri ꝯ heredē dicte nobilis Delphine, ⁊ petere bona: de quibus tñ, vt predixi, detrahētur predicta, hoc est legitima, debitū dotis, ⁊ reparationes, ⁊ etiam ħm vnam opinionem trebellianica, sed alia, prout superius dixi, est cōior: ⁊ facta deductione hmōi residuū restituetur dictis executoribus, qui vēdent iuxta voluntatē defuncti, que seruāda est. l. j. C. de sacros. eccle. ⁊. c. vltima voluntas.
5 xiij. q. ij. †⁊ quāuis de iure ciuili bona ecclesie cū vendūtur vendi debeāt ad inquantū publicū. aut. hoc ius porrectū. C. de sacros. eccl. hoc tñ non reperitur cautū de iure canonico, nec dicta aut. reperitur canonizata, hoc est approbata de iure canonico, vt plene prosequit̄ Fel. multos referēs in. c. cum causa. vers. dū dicunt etiā predicti ⁊c. de re iudi. si tamen putarēt executores bona melius vendi posse ad inquantū, quā sine eo, hoc facere deberēt. Et ita mihi videt̄, sub correctione cuiuslibet dñi melius sentientis.

¶ Argumentum.

¶ Testamētum tempore pestis coram paucioribus testibus nō rogatis factum, ⁊ alijs quibusdā adminiculis mancum nullum est: nec per illud successor ad aliquam prestationē vrgeri potest, etiam si ab initio idipsum visus est approbare. V. F.

1 ¶ Scripture priuate an credendum.
2 Testamentum tempore pestis factum testium non seruato numero, an ⁊ quatenus valeat.
3 Testes an rogare oporteat ad validitatem testamenti.
4 Publicatio scripture priuate vt vires habeat qualiter fienda.
5 Heres approbans testamentum non solenne, an possit postea compelli ad prestationem.

¶ De testa. Consi. clxxix.

Jsa quadam pretensa petitione parte prouidi viri Antonij Joannini, contra ⁊ aduersus prouidos viros Stephanum ⁊ Joannem de Manso vincentij oblata ⁊ producta, vna cum quodā pretenso instrumento asserte publicationis cuiusdam pretēsi testamenti olim, vt ex aduerso pretēditur, conditi per defunctum virum Michaelem Joannini eiusdē Antonij quondā fratrem, ⁊ preterea predicto casu qui occurrit, vr̄ dicendū, sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis, eundē Antonium nō potuisse aut posse experiri vel agere cōtra dictos de Manso vincētij, in vim illius pretense substitutionis, de qua in dicto asserto testamento. Tum ꝗ
1 illud non probatur, †non enim credi debuit aut debet illi asserte scripture olim confecte, vt dicitur, per quondam do. Philippū francini, vtpote scripture priuate. Tum ⁊ qꝛ nō apparet aliquos
2 testes interfuisse dicto pretenso testamento, †qui tamē erant necessarij etiam tempore pestis, nec sufficiebant duo, tres aut quatuor, sed requirebantur ad minus quinqꝫ. l. fi. C. de testa. non habito respectu an in loco, in quo conditū pretenditur, vigeret pestis, vel non, per id qđ no. Ang. in. l. cōficiuntur. §. codicilli. ff. de iu. codicil. ⁊ fuit de mente Bar. in. l. j. ff. de bon. poss. ex testa. mili. idipsum voluerunt Fulgo, Pau. de cast. ⁊ Alex. de imo. in. l. fin. C. de testa. ⁊ Pau. de cast. in. l. casus. ⁊ per illum text. C. eo. titu. ⁊ Roma. in repet. auth. similiter. in. xxxiiij. speciali. C. ad. l. falcid.
3 †Tum ⁊ quia nulli apparent testes rogati, quos tamen rogari oportuerat ad validitatem dicti pretensi testamenti. l. heredes palam. §. in testamentis. ff. de testa. l. hac consultissima. in princi. C. eo. tit. ⁊. l. dinus. ⁊ quod ibi Bart. ff. de testa. mili. not. Spec. ti. de testi. §. j. vers. quid ergo si dicitur ⁊c. de quo Ang. in. §. fi. insti. de testa. ⁊ Alex. de imo. in. l. ij. C. de bon. poss. secun. tabu. ex quorum dictis illud colligitur ꝙ testamentum non valet, etiā si fuerint testes in sufficienti numero presentes, nisi appareat illos fuisse rogatos. Esto igitur ꝙ de pretenso testamento alias appareret, prout non apparet, non tamen deberetur dictum pretensum fideicōmissum. l. si veritas. ⁊. l. ex testamento. C. de fideicom.

Premissis nō obstat. l. fi. C. de fideicō. per quā ꝓbatur, ꝙ ex testamēto minus solēni in casu, de quo ibi, debētur relicta ꝓ grauatū. Qm̄ rñdeo ꝙ nos nō sumus in casu illi⁹ legis, vt alias, cū opus extiterit (autore dño) pleni⁹ ostēdetur. Non ēt obstat p̄dictis, ꝙ dictus quondā Stephanus exhibuerit schedulā dicti p̄tēsi testamēti, ⁊ cā publicari petierit.

Tum

4 †Cum qꝛ idē Stephanus dicit ꝛ asseruit ipsum pretēsum testm̄ viribus carere, nisi autoritate iustitie autorisaretur, ꝛ per notarium publicū recitaret, ꝛ in formā publicā redigeretur, iuxta iuris formā, illā ꝑpterea insequi intēdens, ꝛ postulans obseruari: qđ tñ factū nō legitur. debebāt enim vocatis quoꝝ intererat testes, si qui in dicto testamēto interfuerant, vocari ꝛ examinari, ꝛ alias fieri iuxta practicā, quā ponunt docto. in. l. publicati. C. de testa. qđ factū nō est. Tū ꝛ qꝛ presupposito, citra preiudiciū veritatis, ꝙ per huiuscemodi pretēsam exhibitionē cēseri possit idē
5 quondā Stephanus dictū assertū testamentū approbasse: †non tamen suffecisset, aut de iure sufficeret hmōi pretēsa approbatio ad hoc vt ex vel nō vera, vel minus solēni dispositione nūc possit experiri prefatus Antonius, pro quo pro nūc allegasse sufficiat not. per glo. ꝛ magis cōiter per doct. in. l. nō dubiū. §. j. C. de test. Preterea, vt audio, idē quondā Stephanus ioānni nō est mortuus sine liberis, sed superuiuēte ꝛ sibi superstite Joāne ioannini eius filio naturali ꝛ legitimo, ex cuius superexistētia exclusus est idem Antonius. l. cum acutissimi. C. de fideicom. que non solum videtur habere locū in descendente herede instituto, ꝛ grauato de restituendo, sed etiam in collaterali, saltem in fratre, vt voluit, ꝛ per multas bonas rationes probauit And. sicul. vulgo Barba. consil. xxiij. exordiente, Visis dubijs redditis per insignē ꝛc. In dicta ergo pretensa substitutione facta de superstite, subintelligebat conditio, si primo moriēs sine liberis decederet, sicut hic intelligitur in filio aut alio descendēte herede instituto ꝛ grauato de restituendo, verū qꝛ aliqui doct. huic dicto cōtradicūt, rōnes ꝑcedētes magis mihi placēt. Que omnia dixerim ꝛc.

¶ Argumentum.

¶ Et qui liberos nō habēt ex lata interpretatiōes suo heredes habere intelliguntur propinquiores: hi tamen potius simul cōcurrunt, quam illi cum suis liberis concurrerent, quibuscū magis veniunt ordine successiuo. V. F.

1 ¶ Suorum appellatione qui veniant: ꝛ sub verbo sui qui comprehendantur.
2 Testatores plerūq; de subtili iuris interpretatione nō cogitāt.
3 Verba intelligenda prout adaptari possunt.
4 Testator proferēs verbum, ꝛ suos, ad quos referri velle cēsetur.
5 Ratio recti sermonis salua debet esse.
6 Testator per verbum, ꝛ suos, qualiter inuitet succedentes. ꝛ nu. seq. ꝛ. 9. 11. ꝛ. 12.
7 Disiuncta ratione affectionis an resoluatur in coniunctam, ꝛ econtra.
8 Filius carens liberis an teneatur instituere matrem.
10 Argumento a contrario sensu an liceat vti in verbis doctorum.

¶ De su. ꝛ legiti. hered. Consi. clxxx.

Christi nomine inuocato. Viso casu mihi exhibito parte honorabilis viri Gulielmi bicheroni, alias cotō, fratris naturalis ꝛ legitimi honeste mulieris Alayete sezuine, ꝛ dubijs ex casu huiusmodi suborientibus elicitis, dico ꝛ respōdeo ad dubia huiusmodi breuiter ꝛ succincte, cum sufficiēs opportunitas nō occurrat, prout infra. ¶ Et primo veniens ad primū dubiū premitto ꝙ in eo queritur de trib⁹. Primo an idē Gulielmus sit de suis ipsius Alayete eius sororis. ¶ Secūdo, an verbum, ꝛ suos, positū in testamento prouidi quondā viri Antonij seguini prefate Alayete quondā filij, ꝛ nepotis dicti Gulielmi, accipi debeat ꝛ intelligi de ꝛ pro suis eiusdem Alayete heredis institute, aut de ꝛ pro suis prefati Antonij testatoris. ¶ Tertio, an dicta Alayeta ꝛ sui censeri debeant instituti per dictū quondā Antoniū, vt venirent simul ad ipsius successionē, vel ordine successiuo, hoc est primo eadē Alayeta, ac
1 deinde post illius mortē idē Gulielmus. ¶ †Quo premisso dico ꝛ respōdeo ad primū ꝙ, licet verbū sui, aliquādo accipiatur stricte, habito respectu ad agnatos ꝛ cognatos, q nō sunt sui. §. sui. instit. de here. quali. ꝛ diffe. l. in suis. ꝛ. l. gallus. §. nūc de lege. ff. de lib. ꝛ post. dictū tñ verbū, ꝛ sui, cōprehendit ēt transuersales. l. petitionem. cōiuncto dicto Bal. C. de aduo. diuer. iudi. vbi colligit Bal. ꝙ appellatione suoꝝ veniūt etiā trāsuersales vsq; ad quartum gradū, pro quo allegat qđ habet in. l. si femina. C. ad turpil. ꝛ in. l. lex cornelia. in princ. ff. de iniur. qđ etiam voluit Bal. in. l. j. vers. super tertio pūcto ꝛc. C. de accus. ꝛ And. sicu. vulgo Barb. in repet. l. cū acutissimi. fol. 4. ver. nec obstat. §. sui. insti. de here. quali. ꝛ Pet. de ancha. in repet. c. j. vers. solet dubitari qui contineantur appellatione suoꝝ ꝛc. vt dicit Pau. de cast. cons. ccclij. exordiēte, Visis omnibus pūctis mihi traditis ꝛc. verbū ꝛ suos, positū in testamēto nō est ita stricte intelligēdū, vt videlicet dūtaxat accipiatur ꝑ eis, qui dicunt sui, habito respectu ad agna-
2 tos ꝛ cognatos, qui non sunt sui, †qꝛ testatores plerunq; de tam subtili iuris interpretatione non cogitāt. l. nō aliter. ff. de leg. iij. sed debet intelligi de veniēte ab intestato, ꝛ qui ab intestato successuri erāt prefate Alayete secundū gradus prerogatiuā. arg. eius quod no. in. d. l. si femina. ꝛ. l. ij. in verbo, suorum. ff. de accus.
3 ꝛ in. l. j. §. j. in verbo, vel suis. ff. ad. l. corn. de sica. ad quod facit †qꝛ verba debent intelligi prout possunt adaptari. l. si vno. in princ. ff. loca. l. sed ꝛ si possessori. §. item si iurauero. ff. de iureiur. l. heredibus. §. fi. ff. ad trebel. ꝛ. l. cū pater. §. cum inter. ff. de leg. ij. in casu vero, de quo queritur, nullus dici poterat seu pōt magis suus ipsius Alayete, quam idem Gulielmus eius frater, cum nullos liberos, preter eundē Antoniū testatorē, aut parentes, seu ascēdentes, vel etiam collaterales eque propinquos haberet eadem Alayeta tempore facti testamenti, de quo supra. igitur appellatione verbi, ꝛ suos, censeri debet inuitatus dictus Gulielmus.

4 †Ad secūdum quesitū dicti primi principalis dubij, dico ꝛ rñdeo, ꝙ per dictū verbū ꝛ suos, intelligi debent suijpsius Alayete heredis institute, non suijpsius Antonij instituētis: qꝛ, vt ponit in casu, verba predicti testamēti cōcepta sunt ꝛ formata in prima persona, vt qꝛ dixit idē Antonius testator, ego instituo Alayetā matrē ꝛ suos, si enim intellexisset de suis ipsi⁹ Antonij, nō dixisset ꝛ suos, sꝫ dixisset ꝛ meos,
5 †vt sic salua esset ratio recti sermonis, prout fieri debet. l. plautius. ff. de au. ꝛ arg. leg. qđ etiā voluit Jo. de imo. in. c. iudicante. vers. quarto queritur: ibi, Secus dico ꝛc. de testa. ꝛ do. Jo. raynau. in suo tract. suita. ad fi. de quo multi docto. ponunt in. l. ex facto. in princ. ff. ad trebel. Et istud non videtur mihi habere dubium.

6 †Ad tertium quesitū eiusdem primi municipalis dubij dico, ꝙ sup hoc quesito, ꝛ similibus, vr mihi esse varietas inter Bar. ꝛ alios scribētes in. l. gall⁹. §. quidam recte. ff. de libe. ꝛ posth. dicit enim ibi Bar. ꝙ vbi cadit affectio ordinate charitatis inter personas institutas, vt qꝛ erāt ab intestato defuncto successure, nō simul, sed ordine successiuo, videntur tales persone inuitari ordine successiuo, licet copulatiue inuitētur, pro quo alle. d. §. quidā recte. ꝛ qđ ibi glos. vbi habetur per tex. ꝛ gl. ꝙ licet filius, ꝛ nepos ex eo, instituātur copulatiue, non tñ veniunt simul, nec sibi faciūt partes per cōcursum, sed veniūt ordine successiuo. Primo vez filius si superest moriēte patre eodēq; auo, si vero nō superest tūc venit nepos. mouetur et ā
7 Bart. pro eo †qꝛ disiūcta posita inter psonas rōne affectionis ꝛ charitatis resoluit in cōiunctā. l. generaliter. C. de instit. ꝛ subst. Ergo ea idē rōne coniuncta resolui debet in disiunctā: sed non vr dubiū quin si apponat disiūcta inter tales personas, inuitari videant ordine successiuo. l. cū pater. §. pen. ff. de leg. ij. ꝛ. l. heredes mei. §. fi. ff. ad trebel. Et intelligit Bar. hec procedere ēt eo casu, quo testator nō necessitabatur tales personas inuitare: vt verbi gratia in fratre, ꝛ filijs fratris, ꝛ alijs similibus personis, que testamentū nō rūpunt, ēt si preterite extiterint. Et si sequēda esset hec Bar. opinio, nulli dubiū quin in hoc casu dicendū esset prefatam Alayetā ꝛ suos fuisse inuitatos ordine successiuo, nō simul. Alij vero scribētes in aliquo sentiūt cum Bart. in alio vero dissentiūt, sentiūt enim cū eo, quādo dispositio fit inter personas, inter quas cadit ordo naturalis, ꝛ etiā ordo ordinate affectiōis ꝛ charitatis respectu testātis, ꝛ cū hoc cōcurrit ratio necessitatis debiti naturalis respectu dispositionis, de qua queritur, vt est videre in filio, ꝛ nepote ex eo, per patrē eundēq; auū institutis. Cadūt enim inter personas hmōi ordines predicti, ꝛ cū his concurrit rō necessitatis debiti naturalis respectu dispositionis, de qua queritur: qꝛ nisi nepos se reperiret institutū, ipse rūperet testamentū aui, filio testatoris eodēq; patre ipsius nepotis premoriēte in vita testatoris. l. posthumorū. ff. de iniust. rup. ꝛ irri. test. Et ideo qꝛ testator saltē in isto casu habuit ipsum nepotē instituere, ne testamentū rūperetur, vr nepos vocatus ordine successiuo, non simul: ꝛ sic nō facit patrē per concursum, sed iste non est
8 casus noster, †qꝛ licet dictus quondā Antonius, cū liberos non haberet, teneretur instituere matrē. auth. vt cū de appel. cogno. §. aliud. vers. finantē hec obseruatā nō fuerint ꝛc. le. ij. ꝛ in versic. sancimus. colla. viij. quod etiā voluit Bar. in. l. filio preterito. ff. de iniust. rup. ꝛ irri. test. Bal. in. l. omnimodo. in prin. C. de inoff. testa. ꝛ in. l. fi. C. de bono. poss. cōtra tab. Ang. in. l. si a milite. §. patri. ff. de testa. mil. Jo. de imo. in. l. j. §. si ex fundo. vers. iuxta predicta. ff. de here. instit. ꝛ. c. raynutius. de testa. ꝛ alij in alijs locis: non tñ tenebitur instituere suos dicte sue matris, scilicet Gulielmum eius auunculū. †dissentiūt autem doc. ꝛ Bar. contradicūt,
9 quādo dispositio fit inter personas, inter quas ē ordo affectiōis

⁊qualitatis, abstractus tñ a rõne, seu necessitate debiti natura-
lis: vt verbi gratia, si fiat institutio de fratre, ⁊ filijs fratris, aut
alijs ꝑsonis similibꝰ, inter quas cadit ordo ꝓxime dictus: q: tñ
nõ est necessitas debiti naturalis, propter q̃ teneať frater insti-
tuere fratrẽ ⁊ filios eiusdẽ fratris, tales censenť inuitati, nõ qui-
dem ordine successiuo, sꝫ simul, ⁊ ita sibi faciũt partẽ ꝑ cõcursuꝫ.
Et hec est cõis opinio scribentiũ in iure, in. d. §. quidã recte: quã
ibi sequũtur Bal. Ang. Jo. de imo. Raph. fulg. ⁊ Alex. de imo. ⁊
Bal. in. l. si mulieri. in princ. ff. de vsufru. accre. ⁊ in. l. fi. ad fi. C. de
impub. ⁊ alijs substit. Pro qua opinione facit, q: talis est natura
copulatiue, seu cõiunctiõis vt copulatiue vel cõiunctim inuitati
simul admittãtur, non ordine successiuo. l. duobus. ff. de leg. i. l. i.
§. si ita. cũ multis vulg. C. de cadu. tol. ⁊ sequẽdo hãc opin. que, vt
dixi, est cõis, vř mihi, sub correctione cuiuslibet melius sentien-
tis, ꝙ prefati Alayeta ⁊ Gulielmus, mater vcꝫ, ⁊ auunculus di-
cti quondã testatoris, cẽseri debeãt inuitati vt veniant simul, nõ
ordine successiuo: nisi forte quis dixerit ꝙ iste casus differat ab
exẽplo superius posito de fratre ⁊ filijs fratris aut similibꝰ ꝑso-
nis, pro eo q: in exẽplo posito testator regulariter neminẽ ex in-
stitutis instituere tenebať: sꝫ in casu, de quo q̃ritur, licet nõ tene-
retur instituere auunculũ, vel alios suos ipsius matris, tenebať
tñ instituere dictã matrẽ: sed istud nõ obstat, q: ad hoc vt ᷤm cõ-
munẽ opinionẽ ꝑsone copulatiue inuitate, ⁊ inter quas cadit or-
do affectionis ⁊ charitatis admittãtur ordine successiuo, opus
est vt cõcurrat rõ necessitatis debiti naturalis respectu disposi-
tionis, ita em̃ loquunť doct. in. d. §. quidã recte. vbi attẽdo ꝙ di-
cunt dispositionis, nõ partis dispositionis. Et sic loquũtur in ca
su, in quo necessitabať testator causatiue instituere vtrãq; perso
nam, hoc est nõ eam solũ, ad quã erat maior ⁊ affectio ⁊ charitas,
sed ẽt aliã ad quã erat minor. Ne vcꝫ prima persona ꝑdecedente,
sequẽs preteritã se reperiẽs, rũperet testamẽtũ: quo casu non est
presumendũ testatorẽ sic necessitatũ vel coactũ voluisse vti libe-
ralitate apud eã personã, apud quã minor erat affectio aut cha-
ritas, auferendo filio, apud quẽ maior erat, nisi aliter appareat,
ar. l. rem legatã. ff. de adimen. lega. que rõ cessat in casu nostro, in
quo, vt predixi, testator nullo iure cogebať instituere suos dicte
eius matris. Et pro hoc bene facit rõ allegata per And. de pi. in
d. §. quidã recte, ad cõfirmationẽ eius, quod ibi voluit glo. in in-
stitutione copulatiue facta de filio ⁊ nepote iam nato. dicit enim
gl. per iura inibi allegata, ꝙ etiã in illo casu filius vel nepos ve-
niũt ordine successiuo: ad q̃ confirmandũ dicit And. de pi. ꝙ id
censentur ordine successiuo nõ simul inuitati, q: etiã nepotẽ iam
natũ habet necesse testator instituere, ne testamentũ rũpatur fi-
lio subducto de medio. arg. l. stipulatus. ff. de iniu. ⁊ hãc rationẽ
10 refert Bar. quã nullus dãnat. † Ergo a contrario sensu, quo vti
licet ẽt in dictis docto. vt post Jaco. de aret. sensit Jo. de imo. in
l. qui testamento. §. mulier. in fin. ff. de testa. pro quo facit. c. sane.
11 le. i. xxiiij. q. ij. senserũt And. de pi. ⁊ alij, † ꝙ vbi testator non ha-
bet necesse instituere vel inuitare personã, ad quã est minor cha-
ritas, ⁊ minor affectio, tunc nõ procederet dictũ glo. predicte: vt
verbi gratia, si testator institueret filiuꝫ, ⁊ fratrẽ suijpsius testa-
toris, vel nepotẽ ex illo, q: enim pater vel nepos preteritus non
rumperet testamentũ fratris vel patrui, etiã filio instituto pre-
decedẽte, nõ viderẽtur debere cẽseri filius, ⁊ frater vel nepos ex
illo, inuitati ordine successiuo, ⁊ hoc satis innuit Alex. de imo. in
d. §. quidã recte, vers. nec obstat ratio per me ⁊c. vbi volẽs defen-
dere dictũ gl. prealleg. loquẽtis de filio ⁊ nepote ex illo iam nato
institutis, respõdet ad. l. iam hoc iure. ff. de vulg. ⁊ pupil. que ob-
stare vř determinationi glo. ꝙ illa lex ꝓcedit in dispositione vo-
luntaria. gl. vero ⁊ doc. in dicto casu loquũtur in dispositione ne-
cessaria, hoc est in qua testator habebat necesse instituere vtrãq;
personã, hoc est filiũ ⁊ nepotẽ ex illo: vbi ergo cessaret hec necessi
tas, nõ dico quoad ambas ꝑsonas, sed dũtaxat quoad eã, in quo
est minor affectio ⁊ charitas, deberet ꝓcedere. d. l. iam hoc iure:
in qua ꝓbatur ꝙ vbi vna determinatio respicit plura determi-
nabilia, dꝫ ea pariter determinare. Puto igitur ꝙ dicti Alaye-
ta ⁊ Gulielmus censeri debeant simul inuitati, ⁊ ꝙ partes facere
debeãt per cõcursum, si tñ aliter nõ appareat de mẽte testatoris,
quã vt plenius intelligerẽ voluissem videre testamentũ. Et per
hoc patet respõsio ad ᷤm principale quesitũ. ¶ Pro respõsione
ad tertiũ principale quesitũ vellem videre testamentũ ⁊ codicil-
los dicti quondã Antonij, ⁊ hoc pro eo q:, vt poniť in casu, testa-
tor in dictis codicillis cõmemorãs dictũ eius testamentũ dixit,
se in illo Alayetã eius matrẽ instituisse in omnibus bonis suis,
⁊ codicillans substituit eidẽ Alayete, ⁊ post eius mortẽ in omni-
bus bonis suis Joannẽ alexiũ, ⁊ Petrum seguini nepotes, vbi
attẽndo verbum in omnibus bonis, positum in duobus locis.
12 † Ad quartum patet responsio
per ea, q̃ dixi, rñdendo ad tertiã partẽ primi principalis quest

ti, quatenus ibi dixi, ꝙ ꝑfati Alayeta ⁊ Gulielmus cẽseri debe-
bant simul inuitati, non ordine successiuo: ⁊ hoc ᷤm opin. magis
cõem, quamuis sequendo opinionẽ Bar. in. d. §. quidã recte. esset
dicendũ contrariũ, ⁊ sequẽdo hanc opin. Bart. remaneret alia ⁊
grãdis difficultas, an sui eiusdẽ Alayete, hoc est Gulielmus, de
quo in casu, censeri debeãt inuitati vulgariter ordine successiuo,
aut per fideicõmissum, q: si vulgariter cũ dicta Alayeta primo
gradu instituta hereditatẽ adiuerit, expirauit vulgaris substi-
tutio. l. post aditã. cũ suis si. C. de impu. ⁊ alijs subst. Et sic impo-
sterũ nihil petere posset idẽ Gulielmus in vim vulgaris. Si ve-
ro censeanť dicti sui inuitati per fideicõmissum, ⁊ sic per obliquã
substitutionẽ, adhuc maneret spes, nisi quatenus esset derogatũ
ꝑ codicillos, de quibꝰ supra. Expedit igitur scire quo iure cẽseri
debeãt isti sui inuitati ordine successiuo sequẽdo opinionẽ Bar.
an videlicet vulgariter, aut per fideicõmissum, super quo repe-
rio ꝙ Paul. de cast. in. d. §. quidã recte. quem ibi refert Alex. de
imo. sentit ꝙ tales debeãt venire per fideicõmissum, non autem
per vulgarẽ substitutionẽ, vbi etiam dicit se nõ reperisse hoc ab
alio scriptũ: sed vt ibi dicit Alex. Bar. cõtrariũ dicit, si bene ad-
uertatur, ⁊ sentit ꝙ imo tales videantur inuitati vulgariter.
Raph. fulg. laborauit pro declaratione huius articuli, sed quid
tandẽ velit percipi nõ potest ex verbis eius. Pau. vero de cast.
etiã aliter loquitur in. d. l. gallus. §. etiã si parente. Quo fit vt nõ
sit multũ secura eius opinio, de qua in. d. §. quidam recte: quam
etiam Alex. non sequitur, sed dicit tales inuitari per vulgarem.

¶ Argumentum.

¶ Non est eadem fidelitas aut sacramentum vassallorum ⁊ sub-
ditorum ad dominum. V. F.

1 ¶ Juramẽtum fidelitatis est triplex, ⁊ qualiter, ⁊ a quibus pre-
stetur. ⁊ nu. 2.
3 Juramenti fidelitatis forma.
4 Consuetudini que contrariatur solẽnitati iuramenti fidelitatis
an standum. ⁊ nu. 9.
5 Homagium fieri quando dicatur.
6 Homagium frequenter pro iuramento fidelitatis accipitur.
7 Dictio seu, verba disiungens sensum an coniungat.
8 Ad presumendam facultatem esse concessam homagij prestãdi,
an sufficiant centum anni.
10 Juramenta noua, extorta contra antiquam consuetudinem, an
per impressionem intelligantur prestita.
11 Vassalli in quibus casibus propter feuda, que a dominis reci-
piunt, tenentur obedire.
12 Interpretatio in dubio debet fieri contra eum, qui se fundat ex
verbis contractus.

¶ De subdi. vassal. Consi. clxxxi.

Rout colligitur ex ijs
que habentur in. c. i. ⁊ q̃ ibi gloss. And. de iser.
Bal. Alua. ⁊ Prepo. ti. quali. vassal. iura. debe.
1 do. fideli. † triplex est iuramentum fidelitatis.
Quoddã enim prestatur per vassallũ dño feu-
di, ⁊ ratione ipsius feudi, q̃ ab eo tenet. Aliud est iuramentum
quod prestatur per domesticũ seu familiarẽ rõne familiaritatis
aut domesticitatis. Tertiũ est q̃ prestať ratione iurisdictionis
per eos, qui vel sunt originarij, vel habitãt in terra alicuius dñi.
Et q: verba posita in articulis parte magnifici viri do. Jacobi
de grassa, dñi de Albarno, ꝓductis in causa, quã habuit ⁊ prose-
cutus est, ac etiã nũc habet cõtra ⁊ aduersus vniuersitatẽ eiusdẽ
loci, potius vidẽtur adaptari huic iuramẽto, q̃ alicui ex prece-
dentibꝰ: quinimo ex inibi narratis vř idẽ dñs voluisse cõclude-
re vel inferre, ꝙ istud deberet, nõ autẽ de alijs, aut altero eorun-
dem, cẽseri debet idẽ dñs petijsse ⁊ petere voluisse sibi prestari ꝑ
vniuersitatẽ de Albarno predictũ fidelitatis iuramentũ, per id
q̃ no. Bar. ⁊ post eũ alij in. l. gallus. §. q̃dã recte. ff. de lib. ⁊ post-
hu. quatenus ibi not. illam actionẽ intelligi extitisse intentatam
in libello, q̃ ex narratione resultat, vel q̃ ex verbis colligi potest:
2 qñ enim cẽseri dꝫ petijsse sibi prestari fidelitatis iuramentũ q̃
prestari solet dño per vassallũ, profecto nõ video: q:, vt predixi,
illud prestatur dño per vassallũ rõne feudi, q̃ ipse recognoscit a
dño, ⁊ ad hoc ꝙ tale iuramẽtũ habeat locũ necesse est ꝙ ille sit ve-
rus vassallus, ⁊ ꝙ aliquid recognoscat a dño cuius ꝑtextu iuret.
d. c. i. quali. vassal. iura. debe. fide. ⁊. c. i. in prin. quid sit inuest. ⁊ ita
no. Alua. ⁊ Prep. in. d. c. i. est ẽt necesse ꝙ tali vassallo priꝰ facta
extiterit inuestitura ꝑ dñm. c. i. tit. q̃d ꝓcede. debe. inuesti. an fide.
In ꝓcessu autẽ cãe predicte nullibi proposuit aut deduxit idẽ do.
Albarni,

Albarni, ꝙ vniuersitas aliquid ab eo recognosceret, vel teneret
sub iure feudi: nō est igit̄ cēsendū ꝙ ipse iuramētū hm̄oi sibi pre-
stari petierit. Et idē vr̄ dōm de iuraméto, qḋ prestat̄ rōne fami-
liaritatis, aut domesticitatis, cū nihil tale deductū extiterit, ⁊ sic
3 defuit ⁊ deest mediū cōcludēdi ꝓ hoc iuraméto. † Restat igit̄ ꝙ
ipse dn̄s cēseri debeat petijsse sibi p̄stari iuramētū fidelitatis, qḋ
prestāt subditi rōne iurisdictionis, cui⁹ forma ponit̄ in. d. c. j. ver.
aut si ideo iurat ⁊c. ti. qualiter vassal. iura. debea. fide. ⁊ q̄ est ꝙ ad
eorū posse saluabūt vitā, mēbra, personā, ⁊ honorē dn̄i, ⁊ vitabūt
eius mortē. ⁊ s̄m And. de yser. Bal. Alua. ⁊ Prepo. in. d. c. j. sup
pleri dȝ dicta forma iuramēti, p id qḋ habet̄ i. c. tibi dn̄o. di. lxiij.
scȝ ꝙ ꝓ eorū posse eūdē dn̄ȝ exaltabūt, ⁊ ꝙ vitā, aut mēbra nūq̄,
neq̄ ipsuȝ honorē, quē hȝ, eorū volūtate, aut cōsilio, aut cōsensu,
aut exhortatione perdet. Et quāuis And. de iser. in. d. c. j. quali.
vassal. iura. debe. fid. senserit, ꝙ forma p̄dicta ēt suppleri debeat,
per ea q̄ habent̄ in. c. j. de no. fidel. for. ⁊ sic ꝙ subditi rōne iurisdi-
ctionis teneātur ⁊ debeāt iurare, p ea que habent̄ in. d. c. j. de no.
fideli. for. motus ea rōne, qꝛ ibi nulla fit mētio de feudo seu bene-
ficio, qḋ feudū vocat̄. Alua. tn̄ ⁊ Prep. aliter sentiūt, dicētes nō
esse recedēdū a forma tradita in. d. c. j. quali. vassal. iura. debe. cū
tex. ille facere voluerit differētiā inter iuraméta vassallorū, ⁊ iu-
raméta domesticorū seu familiariū, ⁊ subditoruȝ, qḋ etiā s̄m eos
4 sensit glo. in. d. c. j. quali. vassal. † Et hoc procedit s̄m eos, nisi cō-
suetudo aliter se haberet, cui dicunt esse stādum. Utrū autē sup-
pleri debeat dicta forma per ea que habentur in. c. j. de for. fideli.
quatenus ibi plura essent, q̄ in dicta forma, videtur ꝙ non. Tū
qꝛ in illo. c. fit mētio. de fideli. ⁊ sic de vassallo. c. j. in prin. de cōtro.
inuesti. ⁊ ita exponūt doct. verbū fidelis. in. d. c. j. de forma fideli.
Tum quia, vt predixi, text. in. d. c. j. quali. vassal. iura. debe. fide.
voluit notare differentiam inter iuramenta predicta.

Et quāuis homines dicti loci

de Albarno eidē dn̄o facere debeant homagiuȝ, hoc est, prestare
dictū fidelitatis iuramentū: non tamen puto ꝙ ipsi teneātur ei-
5 dem facere homagiū, † quod eo tunc fieri dicitur, cū quis cōfite-
tur vel promittit se esse hominē alicuius dn̄i, ac stare ⁊ habitare
vbi voluerit dn̄s, ⁊ alias prout habetur ⁊ colligitur ex his que
not. Spec. tit. de feu. §. qm̄. in princ. Alua. in preambu. feu. sub. q.
vij. vers. insuper sciendū est ꝙ ex generali ⁊c. ⁊ Jo. raynau. in suo
cōprehen. l. imperialē. §. vlt. vers. quero vlterius quid est qḋ ho-
die dicimus homagiuȝ ⁊c. sed debēt ei prestare fidelitatis iura-
6 mentū, ꝓ quo frequēter accipitur homagiuȝ, vt dicit Alua. † in
preamb. feu. in. vij. q. ver. aliq appellāt vassallagiū ⁊c. post Host.
in. c. grauē. de excessi. prela. ⁊ vt mihi vr̄ istud fuit de mēte eminē-
tissimi regij consilij in snia per ipsum cōtra prefatā vniuersitatē
⁊ homines loci p̄dicti de Albarno ꝓmulgata: in qua, ⁊ quidem
nō semel ⁊ per inaduertētiā, sed iterū ⁊ iterū atq̄ etiā iterū post
verbū homagiū subiūgit, seu fidelitatis sacramētū. per que ver-
ba sepius repetita, ⁊ qꝛ cōtinue vsuȝ est dictione seu, satis appa-
ret ipsum eminētissimū consilium accepisse homagiū pro sacra-
mēto fidelitatis, hoc est pro eodē habuisse homagiū ⁊ fidelitatis
7 sacramentū. † hec enim dictio licet verba disiūgit, sensum tn̄ cō-
iungit. l. ad ꝓtegēdā, ⁊ qḋ ibi gl. C. de in lit. iurā. l. fi. §. hec omnia
munera ciuilia seu publica. ff. de muner. ⁊ hono. l. defensiones. in
princ. C. de excep. l. j. ff. de his quib. vt indig. de quo Bar. in. l. si is
qui ducēta. §. vtrū. ff. de re. dubi. Et vt mihi vr̄ dictus do. de Al-
barno, vir quidē ⁊ nobilis ⁊ optime peritus, contentari debet de
fidelitate, cuius forma superius expressa est: ⁊o maxime quia nec
ampliorē, nec eque amplā prestitaȝ exhibet vel sibi vel dn̄is eius
p̄decessorib⁹ p ipsos de Albarno aut suos p̄decessores: ⁊ qdē non
per vniuersitatē, qꝛ qcquid parte eius magnificētie dictū extite-
rit. qḋ pace sua ac etiā honore ⁊ dignitate illius saluis dixerim,
nullibi tn̄ probatū apparuit vel apparet in processu, ꝙ vniuersi-
tas hm̄oi vel homagiū vel fidelitatis sacr̄m prestiterit, maxime
in alia forma: cui dicto nō obstat instr̄m confirmationis liberta-
tum, qḋ receptū dr̄ Anno dn̄i. M. ccclxxxvj. ⁊ die. xxvij. mensis
Septēbr. Tū qꝛ ibi nō exprimit̄ predictū homagiū prestitū exti-
tisse nomine vniuersitatis loci predicti de Albarno, illi eñ abla-
tim habitis homagijs p̄dictis, positi in dicto instr̄o conditionē
importāt, ⁊ perinde sonāt acsi dictum extitisset, si fuerint habita
homagia p̄dicta. l. a testatore. ff. de cōdi. ⁊ demō. ⁊. l. ab emptione.
⁊ qḋ ibi doc. ff. de pac. Dispositio aūt cōditionalis cōditione ad-
ueniēte sumit effectū. l. cedere diē. ff. de verb. signi. l. pecuniā. ff. si
cert. pet. ⁊. l. q heredi. §. fi. ff. de cōdi. ⁊ demō. Tū ⁊ qꝛ licet ibi dica
tur, ꝙ inibi nominati, vocati, aut cōgregati extiterūt suis ⁊ vni-
uersitatis nominib⁹: nō tn̄ apparet ꝙ actus p eos gestus, quate-
nus gestus vel appareret vel p̄tenderet̄ nomine vniuersitatis,
fuerit efficax ⁊ validus, ꝓ eo qꝛ non est probatū, quinimo nec de-
ductū, ꝙ ibi interfuerint due partes hominū loci p̄dicti de Al-
barno, qḋ tn̄ erat necessariū, per id qḋ no. Bar. in. l. quod maior.
ff. ad municipa. Sal. ⁊ alij in auth. hoc ius porrectū. C. de sacros.
eccl. ⁊ Panor. in. c. j. de his que fi. a maio. par. capi. ⁊ in. c. omnes.
8 de constit. † Etiā nec probat̄ prestatio dicti pretēsi homagij per
quoddā aliud assertū instrumentū, sumptuȝ ⁊ receptū Anno in-
carnationis dn̄ice. M. ccccxl. ⁊ die. vj. mēsis Martij, qꝛ nō con-
stat ꝙ quidā Gregorius auzerie ⁊ Petrus messay inibi nomi-
nati habuerint facultatē ad p̄standū homagiū nomine dicte vni
uersitatis, nec ꝓ ista facultate p̄sumitur, ēt si ab anno, mēse, ⁊ die
proxime dictis preterijssent nō dixerim centū anni, sȝ multo plu
res. vt no Bal. in. l. ij. C. si ex fal. instru. l. j. C. de re. alic. non alie. ⁊
in. c. cū in iure peritus. de off. dele. ⁊ Alex. de imo. in. l. qui aliena.
in princ. ff. de acquir. here. ⁊ in. l. sciendū. ff. de verb. obl. Etiā nec
probat ipse do. de Albarno dictū pretēsum homagiū, seu fideli-
tatis sacramentū fuisse prestitū per aliquos particulares eiusdē
loci de Albarno in ampliore forma q̄ sit ea, de qua superius di-
xi, vel etiā eque ampla, vt videri potest p instrumēta parte eius
producta, illa vcȝ in quibus sermo aliquis habet̄ de prestatione
homagij, ⁊ signāter per instr̄m qḋ receptū dr̄ Anno p̄dicto. M.
ccclxxxvj. ⁊ die. xxvij. mēsis Septēbr. Debet igitur, vt iam dixi,
ipse dn̄s manere cōtentus de dicta forma, ⁊ nō petere in amplio-
9 re vel alias nō de dicta forma, † qꝛ in talibus iuramētis seruāda
est consuetudo, nec dȝ induci nouitas in exactione homagij aut
fidelitatis sacramenti. c. dilecti. de maio. ⁊ obed. ⁊. c. cum consue-
tudinis. de consuet. not. Specul. tit. de feu. §. quoniam. ver. ⁊ no.
10 ꝙ non debet ⁊c. ⁊ ob hoc dicit Bald. † ꝙ noua iuraméta extorta
contra antiquā consuetudinem intelliguntur per impressionem
prestita. vt no: Jo. and. in. c. j. de prescript. in. vj. in nouel. Bal. de
pa. constan. §. pactio. Alex. de imo. in. l. j. §. que onerande. ff. qua.
re. actio. non da. de quo Alua. ⁊ Moder. in. d. c. j. quali. vassal. iu-
ra. debe. fideli. ⁊ Franc. de aret. consi. xiiij. ⁊ consi. xxiiij.

Ceterū qꝛ quesituȝ est an pre-

fati de Albarno teneātur in aliquo coadiuuare eundem dn̄m de
Albarno in quinq̄ casibus, dico ⁊ respondeo in primis, ꝙ hic lo
qui possumus de illis, cuȝ quibus facte sunt cōuentiones Anno
dn̄i. M. cclxxxv. ⁊ die. xiij. mensis Octobr. per nobiles quōdam
viros Raybaudū de grassa, ⁊ Ysnarduȝ de fleyosco fratres, seu
eorū heredib⁹, vel etiā illis, qui cōuentiones hm̄oi ratificassent,
si q. fuerint, aut de alijs. Et quidē si loquamur de alijs, dico ⁊ re-
spondeo, sub correctione tn̄ cuiuslibet dn̄i melius sentientis, ꝙ
licet Roff. in tract. suo de libel. sub rubr. sacra. cuius. vassal. ⁊ que
11 contine. sacra. fide. † dicat, ꝙ vassalli propter feuda, que a domi-
nis recipiūt, tenentur eisdem obedire in sex casibus, scilicet pro
exercitu imperiali, ꝓ coronādo, pro filia domini maritanda, pro
dn̄o vel filio milite faciēdo, pro domino capto ab inimicis redi-
mendo, ⁊ pro terra per dn̄m emēda, cuius opin. sequitur Spec.
tit. de feu. §. quoniā. vers. ⁊ no. ꝙ vassalli comitū ⁊c. ⁊ latius Joā.
blan. in sua summa tit. qui. mo. feu. amit. tamen Jo. and. in addi.
Spec. in dicto versi. ⁊ not. ꝙ vassalli ⁊c. dicit, ꝙ quidā Roffr. re-
sistunt, dicentes eius dictū legibus, aut feudorū consuetudinib⁹
non probari. vide residuuȝ in consi. pro vniuersitate fornisseni, a
versi. ⁊ potissime, vsq̄ ad versic. ꝙ homines loci ⁊c. in. iij. lib. fol.
335. Dico ꝙ dicti alij homines loci predicti de Albarno, de qui-
bus est sermo, cogi non possunt ad adiuuādum dictum dominū
in predictis casibus, nisi aliud obseruatum extitisset de consue-
tudine, qꝛ cōsuetudo obseruanda esset, vt satis sentit Jac. rebuf.
in. d. l. j. C. de exact. tribu. ⁊ Jo. rayn. in suo comprehenso. l. impe-
rialem. §. firmiter. in multis vers. de prohib. feu. alie. per Fred.

Quo vero ad illos, qui cōuene

runt, ⁊ eorū heredes, insuper ⁊ quoad eos, qui cōuentionē eoruȝ
nomine factā ratificauerunt, restat difficultas, pro eo qꝛ quinq̄
casus, de quib⁹ in conuētione, nō sunt ibi clare expressi: sed dictū
est de quinq̄ casibus, in quibus quilibet homo tenetur dn̄o suo,
quod non vr̄ posse intelligi de p̄dictis sex casib⁹, aut quinq̄ illo-
rum, cū saltē probatū sit vassallos vel alias subditos nō teneri in
12 quatuor. Et sic remanet cōuentio hm̄oi obscura, † ⁊ in dubio dȝ
fieri interpretatio cōtra eum, qui se fundat ex verbis cōtractus.
l. veteribus. ff. de pact. l. stipulatio ista habere licere. §. in stipula-
tionibus. ff. de verb. obl. c. contra eū. de reg. iur. in. vj. not. Alex.
de imo. in. l. si pascēda. C. de pac. qḋ etiā voluit consi. lxj. exordiē-
te, Super eo de quo queritur vcȝ an si ab ecclesia ⁊c. ⁊ And. sicu.
consi. lxiij. exordiēte, Sapienter scribitur ⁊c. versi. ⁊ ex superius
dictis: vbi allegat iura predicta. ⁊. l. quicquid adstringende. ff. de
verbo. obl. Et propter hoc, nisi aliud probaretur parte dicti dn̄i
de Albarno per qḋ conuētio predicta certa redderetur, non vi-
deretur ꝙ in vim illius possent vel cōtrahentes, si viuerent, aut
eorū heredes, vel ēt ratificātes cōueniri, nisi in ratificatiōe esset
aliud expressum. Et per hec vr̄ ꝙ quoad hoc nō multū profit illa
generalis ꝓmissio facta p multos recognoscētes in instrumētis

recognitionũ, quatenus post conuentionē de faciendo homagiũ toties quoties ⁊c. leguntur etiam promisisse facere omnia alia, vniuersa, ⁊ singula do. de Albarno, sicuti alij homines loci predicti Albarni adstricti erãt facere: ⁊ hoc, vt predixi, nisi per consuetudinem, vel alias, appareret ad quid adstricti erant.

¶ Argumentum.

¶ Contra libertatem edificandi vel furnos vel molendina subditis dominus non prescribit, nisi aut imposita seruitus probetur, aut illis a sufficienti tempore inhibitum extiterit, ⁊ ipsi acquieuerint. V. F.

1 ¶ Molendini ⁊ furni cõstructio in re propria nulli impediēda, fallit in duobus casibus: ⁊ quis, ⁊ qñ prohibere possit. ⁊ nume. 8.
2 Seruitus quando prescribi incipiat.
3 Recognitiones ⁊ confessiones perpetue emphyteusis ⁊ dominij directi an inducant dispositionem ⁊ contra recognoscentes probent, ⁊ cui transferant probandi onus. ⁊ nu. 6.
4 Erroris presumptio per que verba allegari non possit.
5 Fundus omnis presumitur liber.
7 Imperator qꝛ mundi dominus, an illius omnia sint etiam quo ad proprietatem, ⁊ an habeat locum in principe quoad suam ditionem. ⁊ nu. seq.
9 Doctor qualiter intelligendus.

¶ De subdi. vassal. Consi. clxxxij.

Licet regulariter nullus sit impediendus, quominus in suis predijs molendina ⁊ furnos faciat ⁊ edificet, seu fieri faciat, ⁊ blada sua ⁊ panes in molendinis ⁊ furnis hmõi molat ⁊ coquat, aut molere ⁊ coquere faciat: cum vnicuiqꝫ licitũ existat edificare in suo etiã vsqꝫ ad celũ. l. fluuium. §. fi. cũ duabus sequẽtibus. ff. de dam. inf. ⁊ l. altius. cũ suis si. C. de serui. ⁊ aqua. ad qđ facit. c. significante. ⁊ qđ ibi Host. Jo. and. in nouel. Panor. ⁊ doct. de appel. ⁊ Bartho. cepo. in suo tract. seruit. sub rubr. de furno. hec tamen regula ad propositum eius, de quo queritur, fallit duobus modis, quorum primus est, quãdo impedire volens probat vel ostendit hãc seruitutem sibi deberi ex pacto habito cũ his, qui edificare nitũtur aut satagũt, vel eorũ predecessoribus. Secũdus cum ostẽditur ⁊ apparet ꝙ, cũ vniuersitas vel homines vellẽt edificare aut facere molendina seu furnos, fuit eis inhibituꝫ, vt non facerẽt, per eũ, qui nunc inhibet vel impedire nititur, seu eius predecessores, ⁊ inhibitioni hmõi paritũ est per inhibitos, ⁊ deinde cõpleta est pscriptio: his enim casibus, ⁊ eorũ quolibet, possunt volentes edificare aut cõstruere molendinũ seu furnũ impediri, per no. cõiter per doct. in. d. c. significãte. ad qđ facit. l. ⁊ in prouinciali. ⁊ l. si manifeste. C. de serui. ⁊ aqua. ⁊ l. j. C. que sit long. consu. Quo fit vt cũ predecessores nobilis ⁊ egregie mulieris do. Matheline halbesse, vxoris ⁊ persone coniuncte nobilis ⁊ generosi viri Ludouici de pontenes, ⁊ a quibus eadem do. Mathelina causam habet olim ⁊ iam preterierũt anni centum ⁊ vltra vel circa, inhibuerint ⁊ inhiberi fecerint hominibus loci de Modio, ⁊ sub suo dominio habitãtibus, ne eorũ blada molere aut panes decoquere auderẽt preterquam in molendinis ⁊ furnis dictorũ suorũ predecessorũ, ⁊ hinc, seu verius his sepius repetitis inhibitionibus per tempus longissimũ paritum extiterit, nõ potest vniuersitas seu subditi predicti dicta eorum blada aut panes in alijs molẽdinis seu furnis molere aut decoquere, per pdicta, ⁊ ita tenẽt Cano. in. d. c. significãte, ⁊ Pet. Jaco. in suis libel. sub rub. libel. super fur. ⁊ Ambr. de viua. in sua solenni repeti. l. de quibus, vers. idẽ dico ego si oẽs de populo veniãt ad molendinũ ⁊c. ff. de legi. ⁊ fuit de mẽte Alb. C. que sit long. consue. super rubr. ⁊ Ant. de but. in. c. fi. de cõsuet.
2 †a tẽpore enim prohibitionis hmõi fuerunt dicti predecessores in possessione, ⁊ ab eo tẽpore prescribere inceperunt. vt not. glo. ⁊ docto. in. l. j. C. de seruit. ⁊ aqua. ⁊ in. l. que luminibus. ff. de seruit. vrba. predi. ⁊ Bal. in. §. prediorũ. instit. de seru. rusti. predi. Preterea, vt presupponitur in facto, predecessores dictorũ nobiliuꝫ Ludouici ⁊ Matheline acquisiuerũt oppidũ seu castrũ de Modio cũ suo territorio, ⁊ alijs suis pertinẽtijs ⁊ iurib⁹ a recolende memorie illustri dño. R. tunc prouincie ⁊ Forcalquerij comite, ⁊ hoc ti. permutationis inter eundẽ. d. Comitẽ ⁊ dictos predecessores celebrate ⁊ inite: quo fit vt queãdmodũ idẽ quondã. d. Comes, vtpote habẽs iura imperialia in comitatib⁹ hmõi, vt dicit Oldr. consi. mihi. xix. exordiẽte, Factũ tale est quedam vniuersitas ⁊c. hãc seruitutẽ sibi seu dictis eius tunc furnis ⁊ molẽdinis deberi pretẽdere poterat. vt not. Host. quẽ ibi sequitur Jo. and. in. d. c. significante. ibi, Nisi dñs ville sit ille ⁊c. per. c. quo iure. di. viij. ita ⁊ nunc possint pretendere eãdem seruitutem sibi deberi, seu dictis eorum furnis ⁊ molendinis ipsi nobiles Ludouicus ⁊ Mathelina. arg. l. si quis edes. ff. de seruit. vrba. predio.

Ceterũ ponitur in facto ꝙ, licet moderni hoĩes loci predicti de Modio, aut eorũ predecessores, vtpote patres, ⁊ alij vel alij, quib⁹ vniuersaliter ⁊ ti. hrditario successerũt, recognouerint, ⁊ cõfessi extiterint se tenere ⁊ possidere in emphyteusim perpetuã, ⁊ sub dñio directo, ⁊ maiore seignoria dominorũ dicti loci seu alterius eorundem, ⁊ sub cẽsu seu annuo seruitio eoruꝫ predia ⁊ possessiones ⁊c. Quodqꝫ licet predia ⁊ possessiones tã moderni homines ꝙ ẽt predecessores in dictã emphyteusim, ⁊ sub dñio ⁊ seignoria pdictis tenuerint ⁊ possederint bona hmõi annis plurimis, ⁊ cẽsum soluerint dñis antedictis aut alteri eorũdẽ: ipsi tñ aut eorũ aliqui postea cessauerunt a solutione dicti cẽsus per completũ trienniũ, ⁊ nũc ipsum soluere recusant ⁊ expresse cõtradicũt, pretendẽtes ꝙ p recognitiones hmõi nõ probat dñiũ directũ dictorũ dñorũ, ⁊ ꝙ cõfessiones ⁊ recognitiones antedicte nõ sufficiũt ad dandũ de cõmisso, etiã si in solutione dicti cẽsus cessatũ extiterit per trienniũ, ⁊ vltra. Cuius contrariũ pretẽdunt ⁊ affirmãt ipsi dñi loci predicti
5 de Modio, quesitũ est quid iuris. †Ad quod, sub correctione cuiuslibet dñi melius sentiẽtis, rñdeo ⁊ dico ꝙ, licet per confessiones ⁊ recognitiones hmõi dicti dñi Modij nõ fuerint ab initio earũdẽ recognitionũ ⁊ cõfessionũ effecti dñi, qꝛ ille nõ inducunt dispositionẽ, per cõiter no. per Cy. Bar. ⁊ alios in. l. cũ falsa. C. de iu. ⁊ fac. igno. per Spec. ti. de cõfess. §. nunc videndũ. vers. quid si cõfiteor. ⁊ per Alb. in. l. traditionibus. in prin. C. de pac. cõfessiones tñ ⁊ recognitiones hmõi probant ꝯ dictos recognoscentes, seu eorũ heredes predia ⁊ possessiones hmõi esse emphyteutica, per ea que no. Cy. Bar. Bal. Sal. Pau. de ca. ⁊ doc. cõiter in. d. l. cũ falsa. per Pet. Jaco. in suis libell. sub rubr. de rei vendi. vers. decimo ponit ⁊c. ⁊ per Joan. de imo. post Zenze. in. c. romani. de iureiur. pro quo dicto facit. l. publia. §. fi. ff. depo. l. generaliter. in fi. C. de nõ nume. pecu. c. per tuas. de probat. Nisi fortasse ipsi homines pbare vellẽt ⁊ probarẽt cõfessiones hmõi fuisse erroneas,
4 que tñ non presumũtur esse tales, †eo presertim qꝛ vtputo in eis dr ꝙ recognoscẽtes recognouerũt sponte ⁊ ex eorũ certa scĩa ⁊c. que verba operãtur vt nõ possit allegari presumptio erroris. vt no. Bar. ⁊ alij in. l. si dari. ff. de verb. obl. ⁊ in. l. sed ⁊ si quis. §. fi. ff. si quis cau. per illũ tex. ⁊ l. fi. §. pen. ff. de condi. indebi. Bald. in. l. mater. C. de rei vendi. ⁊ in. l. ij. in. vij. qđ. C. de rescind. vend. ⁊ Jo. de imo. in. l. a titio. post mediũ. ff. de verb. obli. Nec prodest ipsis
5 hominibus si dicãt, †ꝙ omnis fundus presumatur liber, aut ꝙ nullus psumat emphyteuticus vel feudalis. vt no. Host. ⁊ multi
6 alij in. c. minus. de iureiur. †Tum qꝛ, vt predixi, cõfessio ⁊ recognitio pdicte inducũt presumptionẽ cõtra eos, ⁊ in eos transferunt onus probãdi cõtrariũ. vt no. doc. in. d. l. cũ falsa. Tum ⁊ qꝛ nõ est ẽt presumptio pro villa loci predicti de Modio aut p recognoscẽtibus, ꝙ pdia recognita essent recognoscentiũ, qꝛ illud certũ est ꝙ ipsi nõ fundãt eorũ intentionẽ de iure cõi super pdijs loci vel territorij de Modio. Tũ qꝛ, vt iam dixi super alio quesito, Oldr. in. d. cons. xix. dicit ꝙ dicti do. Comites puincie ⁊ Forcalquerij habuerũt ex imperiali priuilegio iura imperialia in comitatibus hmõi: imperator aũt quoad tẽporalia a deo constitu-
7 tus est, vt dicit tex. in auth. quomo. opor. episco. †vnde ⁊ mundi dñs dicit. l. deprecatio. ff. ad. l. rhod. de iac. facit. l. bene a zenone. C. de quadri. prescr. per quã, prout ibi refert gl. ⁊ O dof. Martiani. glo. tenuit ꝙ omnia sint imperatoris, ẽt quoad proprietatem. quod etiã vr sensisse Host. in sum. ti. de prescrip. re. immobi. §. que exigantur. sub. §. verum quicquid dicãt legiste. vers. sic ⁊ si princeps. ⁊ vers. sed nũquid maius peccatũ: ⁊ titu. qui filij sint legitimi. §. qualiter ⁊ a quo, sub. §. salua reuerẽtia. vers. quãuis ergo imperator ⁊c. Et presupposito ꝙ hoc dictũ, scilicet ꝙ omnia sint principis, non esset vsquequaqꝫ verũ: nihil tñ officit quin in dubio omnia psumãtur esse sua, vel quin de iure cõi fundet eius intentionẽ. etiã quoad proprietatẽ, quod videtur sensisse Hosti. in. c. dilecto. vers. nec puto ꝙ comes, ⁊ post eũ Joã. and. in nouel. ibi, hic dicit Hosti. ꝙ nõ putat. ⁊ Ant. de but. versi. si queritur de dño tẽporali ⁊c. de offi. archi. Et quãuis sint qui dicãt hoc dictuꝫ Host. Jo. and. ⁊ Anto. de but. debere intelligi de fundatione intentionis quoad iurisdictionẽ ⁊ protectionẽ, non quoad bonorũ temporaliũ proprietatẽ. alia tñ videtur fuisse mẽs ⁊ intẽtio eorundẽ, maxime propter dictũ. c. quo iure. viij. di. per eos allegatum, vbi est bonus tex. ⁊ per quẽ Host. ⁊ Jo. and. in. c. significãte.
8 de appel. sentiũt, vt superius dixi in alio articulo, †ꝙ licet ille q lõgo tẽpore vsus est furnis aut molẽdinis aliũ volentẽ de nouo edificare furnũ vel molẽdinũ, phibere nõ valeat, nisi pbet hanc seruitutẽ sibi deberi vel ex pacto, vel qꝛ cũ ille aľs edificare vellet fuit

fuit prohibitus,& prohibitioni acquieuit,hoc tñ ƒm eos fallit in dño ville,intelligo id est in principe,qui hãc seruitutem sibi debe ri asserit.Et sic sentiunt ꝙ ipse possit prohibere,etiã si non pro bet ex pacto vel prescriptione,ꝙ sibi debeatur seruitus,quod nõ esset nisi etiã quo ad hoc haberet de iure fundatam intentionem. & pro declaratione illius dicti Hosti.Joã.And.Anto.de Butr.
9 in.d.c.dilecto.†facit qđ dici solet,scz ꝙ dictum doctoris intelligi debet ƒm legẽ quã alleg.vt voluit Bar.in.l.non solũ.§.liberatio nis.ff.de libe.lega.& in.l.cum quidam.ff.de his quib.vt indignis. Alex.de Jmo.in.l.si constãte.in prin.in col.x.ff.solu.matri.& cõ sil.cxxxviij.col.xij.& in.l.fi.col.v.C.de edic.diui adria.tollẽ.& Ro ma.consilio.ccxj.& quod predixi de fundatione intentionis prin cipis expressius loquitur Host.in.d.c.sub.§.verũ quicquid,ver. sed nunquid maius,ibi,& licet aliqui &c.vbi formaliter ita inquit, & licet aliqui intelligant ꝙ omnia sint ꝑncipis quoad iurisdictio nis tuitionem & defensionem,verius est tamen ꝙ etiam quoad ꝓ prietatem.Cum igitur vt predixi,condomini comites dictoꝝ comitatum habuerint ex imperiali priuilegio iura imperialia, infertur per consequens ꝙ omnia debeant presumi in dubio fuis se ipsorum dominorum comitum,saltẽ in ciuitatibus,villis, op pidis,& locis domanialibus.Et cum vt superius dictum est do mini moderni loci predicti de Modio successerint dictis domi. comitibus in loco huiusmodi & territorio illius,satis presumen dum est ꝙ predia que inibi tenentur vel possidentur per homi nes,eis cõcessa extiterint vel in feudum,vel in emphyteusiȝ per ipsos quondam domi.comites,vel eorum successores & predeces sores dictorum modernorum dominorum.

¶Argumentum.

¶Litere executoriales in vim taxe non vocata parte facte iuste petuntur reuocari.V.F.

1 ¶Taxatio scripturarum pro notario an fieri possit parte nõ vocata & in suis iuribus nõ audita,ꝑsertim vbi nulla cõdẽnatio.
2 Exemplo non producto originali an fides danda.
3 Commissario qui asserit sibi commissum,etiam si de commissio ne literas confecisset,an credendum.

¶De tabellar. Consil.clxxxiij.

Etiam si licuisset hono rabili viro magistro Joanni de prato notario lo ci Liberonis recurrere ad egregiũ virum domi num officialem Valẽtinum,vel ipsum do.officia lem adire pro obtinenda taxatione scripturaꝝ de quibus in parcella parte eiusdem de Prato exhibita ac ꝓdu cta & inserta in processu dudũ cepto & diu ventilato per & inter di ctum magistrũ de Prato,& honestam mulierem Catharinam relictã Petri Veysonis,& pro fienda taxatione huiusmodi cita ri & reuocari facere eandẽ Catharinã:non licuit tamen eidẽ ma gistro de Prato post remissionem fiende taxationis scriptura rum huiusmodi sepius factã,& post cõmissionem illius per ipsuȝ do.officialem factam dño castellano Liberonis illas facere taxa ri per quendã magistrũ Joannem chabet notarium & commissa rium ad hoc,vt pretenditur per ipsum dominũ officialem depu
1 tatum.†Presertim vero & maxime eadem Catharina non voca ta,& consequenter in suis iuribus non audita:que tamen & voca ri & audiri debuerat,cum de ipsius preiudicio ageretur.l.nã ita diuus.ff.de adop.l.de vnoquoq.ff.de re iudi.& c.j.cum suis simi. de causa possess.& proprie.quod etiam voluit Bal.in casu multo minus dubio,in.l.terminato.col.ij.ver.sed nunquid ista taxatio. C.de fructi.& lit.expens.vbi post condemnationem expensarum vocatur condemnatus visurus taxari expensas:hoc ergo multo fortius fieri debet vbi nulla facta est condemnatio,vt in casu no stro.Predicta etiam maxime procedunt in hoc casu,in quo nõ solum petebantur taxari quedam pretense scripture,que vt ex aduerso asserebatur facte extiterant pro ipsa Catharina,sȝ etiã quedam alie,& quidem multe,que facte pretendebãtur pro dicto Petro Veysonis & quodam Joanne Leyeti,de quibus tamẽ nõ
2 apparet ꝙ ipsa Catharina eidem successerit.¶†Adijcio quod etiam non apparuit de commissione seu potestate prefati Joan nis chabet.Nec est de ea credendum cuidam pretense assertioni facte per magistrum Gulielmum sauinacij,de qua fol.processus. 127.paulopost principium.Quia ipse non refert nec affirmat se fuisse de huiuscemodi pretẽsa commissione rogatum,nec de ea sumpsisse instrumentũ siue notam,sed dicit ꝙ de ea constat actis in manuali magistri Joannis perrerij,cui propterea non credi tur authenti.si quis in aliquo.& quod ibi per omnes.C.de edend.

3 †Etiam non est de huiuscemodi pretensa commissione credenđ assertioni prefati Joannis chabet,etiam si ipse de commissione huiusmodi literas confecisset,per id quod voluit Hostien.Joã. And.& docto.in.c.quoniam contra falsam,de probat.Bald.in.l. iurisiurandi.C.de testib.& in.l.ad egregias.ff.de iureiuran.& ple nius in.l.iudices.C.de fide instrumen.Habuit igitur eadem Ca tharina,monita in executionem dicte pretense taxe de soluendo quinq; florenos octo gressos,& decemocto denarios iustam cau sam adeundi eundem dominum officialem ac literas ab eo impe trãdi,per quas vocaretur idem magister de Prato portaturus taxam scripturaꝝ predictarum,& literas monitorias super ea parte eiusdem de Prato impetratas & obtentas,ac etiam peten di literas monitorias & taxam reuocari.Propter quod debuit idem de Prato condemnari in expensis factis ad causam hũoi pretẽse taxationis & literarũ monitoriarũ,& ꝓ illarũ reuocatiõe.

¶Argumentum.

¶Venditiones semel facte etiam cum pacto de retrouendendo ad certum tempus eo lapso temere reuocari non possunt.V.F.

1 ¶Pactum de reuendendo & pretij vilitas an arguant cõtra ctum de simulatione,& qualiter illud presumatur.
2 Conuentio de redẽptione rei fienda per pactum licet non sit ipm pactum,est tamen preambulũ ad illud que coactioneȝ operatur.
3 Cautela vsurariorum in emptionibus & venditionibus fenera titijs.
4 Sibimet syllabica adiectio quid significet & operetur in pacto vẽ ditionis.
5 Dictiões taxatiue posite affirmatiue an excludãt preter exꝑssa.

¶De pact.inter empt.& vendi. Consil.clxxxiiij.

Jdi casuȝ mihi exhibitũ parte honesti iuuenis Joachim de Arguanechio loci Montilij ademarij,cum dubijs ex casu huius modi elicitis.Pro quorum faciliore solutione pre mitto ꝙ licet contractus,de quo in casu,sonet in venditionem qr tamen,vt mihi refertur,tempore facte venditionis pretio sexa ginta florenorum de terra in casu mentionata,postea in pratum conuersa,ipsa terra valebat communi estimatione centũ & vigin ti florenis:& sic venditio huiusmodi facta est vili pretio,quia ter ra valens centũ viginti florenis vendita est pro sexaginta,atq; ita duo interuenerunt in venditione,scilicet pretij vilitas,& pa
1 ctũ de reuendendo,†hec duo presumi faciunt & arguunt contra ctum esse simulatũ,& non esse contractum venditionis & emptio nis,sed contractũ pignoratitium,vt voluit glo.que ad hoc repu tatur singularis,in.c.conquestus.de vsur.& mouetur per text.in c.ad nostram.de emptio.& vendi.vbi do.papa se fundat ex dictis duabus circunstantijs,scilicet ex pretij iniustitia seu vilitate,et pacto de reuendendo,quod etiã voluit Joan.de ana.in.d.c.con questus.Host.Anto.de butri.& Jo.de Jmo.& Panor.in.d.c.ad nostrã.hoc etiã voluit Ant.de butr.& Jo.de Jmo.in.c.illo vos. de pign.Archi.in.c.pleriq;.xiiij.q.iij.idem voluit Panor.cõsil. lxxvi.exordiente,Jn presenti consultatione &c.col.ij.Ex quibus infertur ꝙ fructus percepti per pretensum emptorem deberent imputari in sortẽ,pro eo qr licet dictus contractus sonet in ven ditionem,non est tamẽ,vt predixi cõtractus venditionis,sed pi gnoris,fructus vero pignoris imputãtur in sortem.l.j.& ij.C.de pigno.actio.& c.ij.cuȝ suis simili.de vsur.Et hec sine dubio pro cederent,si tẽpore facte dicte pretense venditionis factuȝ fuisset pactum de reuendendo,vel conuentio seu promissio de postea fa
2 ciendo istud pactum,†qr licet cõuentio seu promissio de faciẽdo pactum de reuendendo non sit pactum faciende reuenditionis, sicut nec pactũ de vendendo vel donando est vẽditio vel donatio per ea que voluit Bart.in.l.singularia.ff.si cer.peta.Pau.de ca. consil.xlij.exordiente,Tria que faciunt &c.Alexã.de Jmol.in.l. si fideiussor.ff.de lega.j.& in.l.ius gentium.in quarta col.ff.de pa ctis.& Joan.fab.in.§.alie.institu.de dona.est tamen preambuluȝ ad dictum pactũ,& propter conuentionem seu promissionem hu iusmodi poterat ad hoc cogi,& ipse deinde faciẽdo pactũ de reuẽ dendo se liberauit ab obligatione,qua tenebatur ex promissione seu obligatione hũoi.l.in numerationibus,in fi.ff.de solu.Si ve ro probari non possit ꝙ pactũ de reuendendo,aut conuentio seu promissio de faciendo pactum huiusmodi,facte extiterint tem pore facte dicte pretense venditionis,esset multum difficile obti nere ex hoc capite,quamuis contra eundem pretensum emptorẽ videatur facere quod not.Joannes Andr.& post eum Joannes
3 de Jmola in dicto capitulo ad nostram.†Dicunt enim,quod vt experientia docuit,vsurarij dimissis contractibus mutui,in choauerunt facere contractus emptionum conditionalium,scia

licet cũ pacto de retradẽdo rem postea, ne forma contractus ex vi
illius pacti iudicaret illum vsurariũ ceperunt facere bina instru-
menta, primum pure emptionis, secundũ promissionis de reuen-
dendo, hodie vero oportet debitorẽ indigentẽ pecunia confidere
vsurario, sicut sacriste, faciendo sibi purũ instrumentũ venditio-
nis nec volunt vsurarij in eodem vel alio instrumento facere pa-
ctum de retradendo, ne per illud indiciũ conuincatur esse mutuũ
⁊ ita videtur fecisse dict⁹ pretensus emptor, procurauit enim sibi
fieri instrumentũ publicũ de pretensa venditione, sed licet pactũ
fecerit dicto quondã Antonio de reuendẽdo, de hoc tamẽ pacto
nõ apparet per dictũ instrumẽtũ, qꝛ in eo scriptuȝ nõ est, nec etiã
per aliud, qꝛ de hoc nullum publicum instrumentum confectum
est, sed solum de hoc apparet per apocham priuatam manu pro-
pria eiusdem pretensi emptoris ⁊ de data posterioris tẽporis cõ
fectam. Et per hoc patet responsio ad primum quesitum.

4 †Ad secundum quesitum dico

in primis ꝙ nisi in pacto essent apposita illa verba. Sibi, ipsimet
⁊ non alij, satis potuisset prefatus Joachimus tanꝙ heres eius-
dem quondam Antonij pretensi venditoris, agere ad reuẽditio-
nem infra tempus sex annorum, vt voluit Bar. in. l. ij. super ver-
bo, siue heredes. C. de pact. inter empto. ⁊ vendi. pro quo bon⁹ tex.
in. l. si pactum. ff. de pact. sed quia in dicto pacto dictũ est sibimet
videtur ꝙ propter illam syllabicam adiectionem met, fuerint alij
exclusi, idem est enim dicere sibimet, quod sibi ⁊ non alij, sicut idẽ
est dicere egomet, quod dicere ego, ⁊ nõ alius, secundũ gramma-
ticos. Dicunt enim ꝙ met, addita casibus pronominis solet ple-
runꝗ significantiam vel discretionem, hoc est separationẽ osten-
dere. Preterea etiaȝ in dicto pacto dicitur ⁊ nõ alij. ⁊ sic videtur
ꝙ dictus pretensus emptor facultatẽ reemẽdi dũtaxat cõcedere
voluerit dicto Antonio pretenso venditori, ⁊ nulli alteri: ⁊ sic cõ-
sequẽter nec heredi, qꝛ hoc idẽ videret̃ operari dictio taxatiua si
sit apposita in pacto: vt verbigratia, ꝙ solus Antoni⁹ posset re-
5 emere vel ꝙ Antoni⁹ tm̃, vt Antoni⁹ dũtaxat posset reemere: †qꝛ
dictiones taxatiue affirmatiue posite excludunt regulariter oẽs
alias personas ⁊ omnes alios casus preter expressos, vt voluit
Bar. in. l. j. ff. si quis ius dicẽ. nõ obtẽpe. dicta vero verba sibimet
⁊ nõ alij, nõ minus videntur excludere omnes alias personas, ꝙ̃
facerent hec verba, Antonius solus, vel Antonius dũtaxat, aut
Antonius tantũ possit reemere. Et ꝓ hac parte videtur facere
l. non solum. §. tale. ff. de libe. lega. ⁊ quod habetur in. l. nisi. iuncta
l. iurisgentiũ. §. pactorum. ff. de pac. ⁊ qđ no. Bar. in. l. si sic. la. ij. ff.
de verb. obli. Bal. in. l. qui se patris. col. mihi. vj. ver. itẽ queritur
si vassallus, ibi, aut renuntiat ⁊ promittit ꝙ nõ veniet ⁊c. C. vnde
libe. Alex. an. de imo. in. l. stipulatio ista habere licere, in prin. ff. de
verb. oblig. ꝗ̃uis Bar. ⁊ Sal. videantur sensisse contrarium in. l.
fi. C. de act. empt. Paul. de castr. ⁊ Roma. in. d. l. stipulatio ista. in
prin. Preterea esto ꝙ per dicta verba sibi, ipsimet, ⁊ nõ alij, nõ ex
cluderetur persona heredis: qꝛ tamẽ ipse heres nõ reemit infra
tempus concessum per dictum pretensum emptorem, ipse adhuc
videretur nõ posse petere, nec reemere tanꝙ exclusus per lapsum
temporis, ⁊ ꝙ etiaȝ non debeat in integrum restitui, per id quod
habetur in. l. emilius. ff. de minori. ⁊ quod not. Pau. de cast. ⁊ doc.
in. l. fi. C. in quib. cau. in integ. resti. non est neces.

Argumentum.

Creditor debitoris hereditatem adeundo cum beneficio in-
uentarij non confundit actiones suas, quominus debitum suum
cum ceteris creditoribus vt es alienum primitus de hereditate
deducat. A. F.

1 Actiones creditoris contra debitorem an extinguãtur vel
ipso iure confundantur si creditor adeat hereditatem cum benefi
cio inuentarij. ⁊ nu. 3.
2 Inuentarij confectio facit hereditatem censeri iacentem.
4 Filius heres institutus sub conditione grauatus an duas quar-
tas detrahat, legitimam, scilicet ⁊ trebellianicam.

De heredita. actio. Consi. clxxxv.

Christi nomine inuoca-
to. Themate viso, seu casu mihi misso ⁊ exhibito
pte nobilis ⁊ honeste mulieris Marie poytaui-
ne de Tarascone reliete nobilis quondam viri
Michaelis lapassij, ⁊ per eum ad semissem here-
dis institute, vna cum dubijs ex themate seu casu huiusmodi sub
tiliter elicitis, dico ⁊ respõdeo ad dubia huiusmodi, prout infra.
1 †Et primo ad primũ, quo effectualiter queritur an nõ obstat,
ꝙ quis adeat hereditatem sui quondã debitoris cũ beneficio in-
uẽtarij, actiones que eidẽ adeũti cõtra eius quondã debitorẽ cõ-
petierãt extinguãtur seu cõfundantur ipso iure, vel in substãtia
remaneant. super hoc sunt opiniones. gl. enim in. l. debitori. C. de
pac. ⁊ expressius in. l. in imponẽda. C. ad legẽ fal. videt̃ sensisse ꝙ
nõ confundãtur ipso iure. ⁊ hãc glo. sequutus est Bal. ⁊ Pau. de
cast. in. d. l. debitori. idẽ effectualiter tenet Bal. in. l. irrituȝ. C. ad
legẽ falci. ⁊ in. l. si vxor. C. de bo. auto. iudi. possi. Bal. ⁊ Ang. in. l.
fi. §. in cõputatione ibi, si vero ⁊ ipse. C. de iu. delibe. Et huic vide
tur adhesisse Alex. de Imo. in. d. l. debitori. Et huius dicti ratio
2 reddi solet, †qꝛ inuẽtariũ cõstituit ⁊ ponit heredẽ in eo gradu ac
statu, ac si hereditatẽ nõ adiuisset. Hinc dicit Bal. in. d. §. in com
putatione, in prima op. ⁊ in allegata. l. debitori, circa princi. C. de
pac. ꝙ confectio inuẽtarij facit censeri hereditatem iacentẽ: quo
casu non sunt extincte actiones eius ad quẽ delata est hereditas.
3 †Alia vero opinio fuit Cyn. Bar. ⁊ Sal. ⁊ fulgo. in. d. l. debitori.
Pet. ⁊ Cy. in. d. l. imponẽda. C. ad legẽ fal. tenentiũ ꝙ imo extin-
guãtur obligationes ⁊ actiones in substãtia, qꝛ alias sequeretur
ꝙ vnus ⁊ idẽ homo esset obligatus sibimet, qđ ꝫm eos videt̃ im-
possibile. l. vrannius, in princi. ff. de fideiusso. Fatentur tamen ꝙ
nõ extinguuntur quoad effectũ, hoc est quomin⁹ consequi debeãt
suum creditum perinde acsi non adiuisset vt bene probatur in. d.
§. in computatione, versicu. si vero ⁊ ipse ⁊c. Quãuis igitur dicta
nobilis Maria hereditateȝ adeat: si tamen adeat cum beneficio
inuentarij, ⁊ illud legitime conficiat, ipsa consequetur suum cre-
ditum perinde acsi non adiuisset: ⁊ idem dico de nobili viro Ja-
cobo Rodulphi etiã creditore dicti quondã testatoris, quẽ etiaȝ
dꝛ pro alio semisse heredẽ instituisse: ⁊ hec que dixi procedũt quo
ad illũ semissem, pro quo singuli sunt heredes instituti, qꝛ quoad
alium semissem in quo non sunt heredes instituti certũ est actio-
nes nullo modo confundi, sed poterunt pro illo semisse contra se
mutuo ⁊ inuicem experiri. d. l. si vxor. ⁊. l. si ab eo. C. de nego. gest.

Ad secundũ dico ⁊ respondeo

ꝙ si hereditas non sit illis sororibus, de quibus in casu verbo re-
stituta, nec etiam vt audio, prefate sorores bona nobilis quondã
viri Frosini lapassij patris dicti Michaelis et primi testatoris
possideant, ille non sunt legitime contradictrices ad impedien-
dum quominus prefati nobiles Jacobus ⁊ Maria heredes per
dictum Michaelem instituti mittantur in possessione bonorum
⁊c. iuxta dispositionẽ. l. fi. C. de edic. diui adria. tollen. secundũ cõ
munem sententiam docto. in. d. l. fi. quam etiam sequutus est An
ge. consi. cxxxiij. Hugutius ⁊c. ver. super hoc videndũ est primo
⁊c. ⁊ Ange. are. in. §. quadrupli. instit. de actio. in materia dicte. l.
fina. de edict. Et vbi per viam petitionis dicte sorores peterẽt se
mitti in possessionem, deberent eis preferri dicti heredes. vt vo
luit Bal. in. d. l. fina. colum. x. versi. tertio se preferendo ⁊c.

4 Ad† tertium quesitũ dico ⁊ re

spondeo ꝙ licet super hoc sint opiniões: illa tamẽ videtur de iu-
re communior, ꝙ filius heres institutus, sub conditione granat⁹
detrahit duas quartas, scilicet legitimã ⁊ trebellianicã vt no. gl.
Barto. ⁊ moder. communiter in. l. papinianus. §. meminisse. ff. de
inof. testa. ⁊ in. l. ꝗ̃ꝗ̃. C. ad legẽ fal. Jo. de Imol. in. l. coheredi. §.
cũ filie. ff. de vulga. ⁊ pupil. Bal. in. l. filiũ quẽ. C. famil. ercis. ⁊ ca-
no, in. c. Raynutius. ⁊. c. Raynaldus. vbi sunt boni text. de testa.

Argumentum.

Fructus prelegati cum solutione gabelle, seu telonij, portari
debere censentur per heredeȝ ad locum vbi teloniũ exigit̃. A. F.

1 Contrahentium singula verba operari debent.
2 In, prepositio est equiuoca que varie ponitur in iure, et quibus
modis ponatur.
3 Super, prepositio quid operetur in legato relicto super bonis.
4 Legatum, in quo nulla mẽtio de transportu, sed solum de gabel
la soluenda, an solui debeat in loco recollectionis ⁊ legatario ve-
ctura imputanda.
5 Sterilitas legatum an minuat, ⁊ diminutum compensatur cum
fertilitate aliorum annorum.
6 Incorporalia loco non circunscribuntur.
7 Actiones personales an contineantur si tibi donem quod habeo
Rome.
8 Bonis existentibus in loco donatis aut legatis an veniãt iura,
actiones, ⁊ nomina. ⁊ nume. 11.
9 Donatio an plenius interpretetur in fauorem donatarij, ꝙ̃ le-
gatum in fauorem legatarij.
10 Donatio an sit beneficium, ⁊ quando.
12 Domiciliũ incolatus in quibus potius cõsideratur, ꝙ̃ originis.

¶ De legat. Consil. clxxxvi.

Christi nomine inuocato. Scrutato casu proposito & dubijs ex casu huiusmodi eleganter quidem & opportune elicitis, dico & respondeo breuiter & succincte ad dubia huiusmodi prout infra, sub correctione tamen cuiuslibet melius sentientis, & signanter huius doctissimi patris, q casum destinauit & descripsit. Premittēs pro solutione primi ꝙ in dicto prelegato ponūtur due prepositionis, scz in, et sup quarū nulla debet esse superflua, †q2 vt dicit Bald. C. de contrahen.
1 emp. super rubri. in. ix. q. nedum vnaqueq3 clausula, sed etiā vnūquodq3 verbū a cōtrahētibus aut disponentibus prolatū debet esse cū virtute operandi, si fieri pōt. pro quo allegat. l. hac lege. ff. de cōtraben. emp. & l. si stipulatus. in prin. ff. de vsur. quē refert et sequitur Alex. de Imol. consil. cxvij. exordiente, Uisis supra narratis in themate &c. col. iiij. Roma. cōsi. lxxxiij. in fi. And. sicu. cōsil. lxi. col. x. in prima parte, & cōsi. xxvi. colū. xi. circa fin. in secūda parte. est igit videndum quid quelibet ex prepositionibus hmōi
2 operet vel importet. †Et quidē certū est ꝙ prepositio in, est equiuoca, & varie ponit in iure, vt colligit ex his que no. Bar. & doct. in. l. gallus. §. ille casus indifficilis. ff. de liber. & posthu. & plenius Archi. in. c. si papa. di. xl. & non solū ponitur modus no. per doct. vbi supra. sed etiā alijs modis. vt ad ppositū sufficit, reperit poni p de. in. c. accedēs. in verbo, in aliquo beneficio &c. de prebend. etiā reperit poni p ex, & ita exponit eā glo. prima in. l. j. ff. de excusa. tut. & in. l. si patroni filius. §. j. super verbo, in tēpore. ff. ad trebel. & in. l. iij. ff. de procur. s̄m quē sensum videt posse poni in casu pdicto, vt sit sensus ꝙ testator dictos annuos fruct⁹ legauit di-
3 cte eius vxori ex bonis existētibus &c. †Per dictionē vero sup, censetur bona predicta obligasse p solutione fructuū hmōi, p id qđ habet in. l. codicillis. §. instituto. & qđ ibi Bar. ff. de lega. ij. qđ etiā voluit Bar. in. l. fundus. ff. de annu. lega. Roma. cōsil. ccclx-
4 xxviij. exordiēte, In casu ppositi thematis &c. †Que si ita se habeat, videretur ꝙ nisi aliquid dictū vel expressuz extitisset de intrata et gabella, dicti fructus solui & expediri possent in locis, in quibus recolligūtur, & sic ꝙ non sumptu coheredis, sed dicte Catharine deberēt deferri ad dictā ciuitatē, per id qđ habetur in. l. qđ legat. §. preterea: ibi, Nisi adiectū fuerit centū modios ex illo horreo, & qđ ibi glo. Bal. & doc. ff. de iudi. & in. l. cū res. §. si id petatur. ff. de lega. j. de quo etiā in. l. j. C. vbi fideicōmiss. peti opor. sed q2 dictū fuit ꝙ intrata & gabella solui deberēt per dictā Catharinā legatariā, vr̄ sensisse idē testator ꝙ aliū sumptū siue expēsam pro portu faciendā facere deberet coheres: si eīn voluisset dictos fructus percipi debere per Catharinā in loco, in quo excrescunt & illos inibi sibi solui, nō erat opus aliquid dicere de solutiōe intrate seu gabelle, cū illa pculdubio fieri deberet per immittentez in dictā ciuitatē, & sic per ipsam Catharinā. Est ergo verisimile eundē testatorē voluisse ꝙ dicti fruct⁹ deferrent ad ciuitatē p coheredē, que verisimilitudo vr̄ sufficere. d. l. qđ legatus. §. preterea, & qđ ibi glo. super verbo, a legatario, & l. si fideicommissum. in prin. & §. penul. Et per hoc patet responsio ad primum quesituz.

5 Ad †secundū dico & respondeo ꝙ si propter sterilitatē aliqñ cōtingat nō posse percipi ex dictis bonis quātitatē vini & olei, de qua in casu, id qđ deerit in illo anno supplebitur ex fructibus excreturis anno sequēti. l. firmio. in prin. ff. qñ dies lega. cedat. de quo Cy. Albe. & doc. post Pet. in. l. si quis argē. C. de dona. qđ etiā voluit Bar. in. l. inter stipulantē. §. sacram. ff. de verbo. obliga. & Bal. in. c. j. in princip. de no. feu. & Paul. de cast. in. d. l. si fideicommissum. §. tractatum. ff. de iudic.

Ad tertium dico & respōdeo ꝙ licet prefati heredes nō videantur vniuersaliter instituti, sed in certis rebus: ipsi tamē sunt heredes vniuersales, & equis portionibus, quo ad successionem actiuam & passiuam, etiaz si illa bona particularia, in quib⁹ fuit prefata Catharina instituta, plus valerent, ꝙ alia, vel econtra. l. ex facto, la. ij. & quod ibi per doc. & maxime per Jo. de Jmol. ff. de heredi. institu. Et sic quoad nomina hoc est quoad iura & actiones, insuper & quoad alia, nō comprehēsa sub prelegatis pdictis, succedunt equaliter. Dicta enim noīa dici non possunt existere in ciuitate Auenionensi, vel eius terri-
6 torio, aut in loco Uillenoue, vel eius territorio, †vtpote que incorporalia existunt, & loco non circūscribuntur. l. Caius. ff. de lega. ij. l. fi. C. de prescript. long. tēpo. d. l. fideicōmissum. §. tractatū. ff. de iudi. Per que iura, & quedā alia. Bald. in. l. j. circa princi. ff.
7 de sta. homi. †dicit ꝙ si tibi donem id qđ habeo. Perusi, actiōes personales nō continētur: q2 locus non circūscribit illa incorporalissima. Idē voluit Fran. de are. consil. liiij. exordiēte, In causa magistri Blasij de cortona &c. col. iiij. ver. sed alia ratione noua & pulcherrima &c. vbi dicit ꝙ si quis donet omnia bona q̄ habet in ciuitate Senarum & eius comitatu non venient iura et actiōes: cū ille nō sint in loco: ad qđ subtiliter inducit doctrinam quā posuit Bar. in. l. pōt pupillus. ff. de auto. tuto. pro quo articulo videri pōt qđ plene ponit Alex. de Jmol. cōsi. xxxi. exordiēte, Uiso titulo questionis premisse &c. Nec opponat mihi aliquis ꝙ Bal. & Fran. de are. loquantur in donatione, non in vltima vo-
8 luntate. Quoniam respondeo ꝙ istud non obstat, †quia si appellatione bonorū sitorū vel existentium in loco, non veniant iura & actiones, quādo bona in loco existentia seu sita donātur, multo-
9 minus veniunt quando legantur: †q2 donatio plenius interpretatur in fauorem donatarij, ꝙ legatum vel aliud in testamēto relictum in fauorem legatarij. c. cū dilecti. in fi. & quod ibi glo. & doc-to. de dona. si non forte contenderit opponens, ꝙ ibi non est sermo de donatione, sed beneficio, quod videtur esse principis, non priuati: sed istud non obstat. Tū q2 illud capitulum positum est sub titulo de do. Tū q2 collatio, de qua ibi, facta fuerat nō quidē a principe, sed a quodam nobili, & tn̄, vt est tex. colligitur, illa cēsebatur esse beneficiū, alias cauda illius tex. male adaptaretur
10 illi donationi. †Doc. etiā ibi communiter dicunt donationē esse beneficium, ꝙuis vt plurimum cū confertur a principe appellet beneficium, & cū ab inferiore appelletur donatio, vt dicit Bald.
11 in. l. beneficium. in verbis finalibus. ff. de constit. princip. †Et ꝙ in legato facto de omnibus, que habet testator in tali loco, noīa debitorum non veniāt, voluit in terminis domi. Jason in secūda lectura. l. cunctos populos, col. penul. in fi. C. de summa trinit. et fide catho. Et si alicubi possent nomina vel dici esse, vel existere, illa potius viderentur posse dici existere in loco domicilij creditoris. Et sic in casu nostro in loco domicilij prefati testatoris, vtpote eius persone coherētia, & ossibus affixa. l. quis ergo casus. ff. de peculio. & l. iij. & qđ ibi glo. ff. pro so. p quo facit quod voluit
12 Bal. in. l. ij. ff. de stat. homi. †vbi voluit ꝙ si quis habeat duo domicilia vnū ratiōe originis, & aliud ratione incolatus, semper sit potius considerādus locus incolatus, in his, in quibus persona est in cōsideratione, vt patet ex his que not. glo. in. c. statutū. §. cū vero, super verbo, vnā dietā. & qđ ibi doc. de rescri. in. vj. Et sic si idē quondā testator Auenione residebat, illa poti⁹ dici poterāt esse Auenione ꝙ alibi, maxime ea que ibi contracta extiterunt. l. titium & meuium. §. tutores. ff. de administra. tuto. & etiam ea que Auenione solui debebāt. l. quero. ff. de solu.

¶ Argumentum.

¶ Acta publica ijs edi debent, quorum interest. U. F.

1 ¶ Acta publica tam ciuilia ꝙ criminalia an edi debent cuicūq3 petenti, cuius interest.
2 Copia indiciorum, inquisitionis, & articulorum super fama an dari debeant reo.

¶ De edend. Consil. clxxxvij.

1 Regulariter † acta publica tam ciuilia, ꝙ criminalia edi debent seu fieri cuicunq3 petenti, cuius interest. l. is apud quē.
2 C. de eden. †ex quo not. ibi Bal. & moderni, ꝙ copia inquisitionis & articulorum super fama dari debet reo, seu inquisito. c. qualiter & quando. le. ij. §. debet. de accusa. Et idem dico de copia indiciorum, vt voluit Barto. in. l. fina. circa fin. ff. de questio. Angel. in repetitio. l. si vacantia. columna xxviij. C. de bo. vacan. lib. x. & cano. in. c. cum oporteat. de accusat. quod etiam sensit Alexan. de Jmol. consil. lxv. exordiente, Habita super cōtentis in superiore themate cōgrua cōsideratione &c. Quo fit vt probus vir. N. cōtra quem facta fuit inquisitio de pretenso homicidio, quod cōmisisse pretēdebatur in personam probi viri. N. adhuc viuētis, debuerit & debeat habere copiā processus inquisitionis huiusmodi, & aliorum contra eum factorum. d. l. is apud quem. quod procederet & procedit etiam si solus dominus procurator fiscalis curie oppidi seu castri. N. contra eū instetisset, non obstante. l. in fraudē. §. neq3. ff. de iur. fis. quia in alio casu loquitur. Multo ergo fortius copia huiusmodi eidem edi debet vbi interuenit denuntians, vt in casu. Quāobrem comparēs coram vobis venerabili & egregio viro domino iudice curie prementionate, seu locumtenente vestro, idē, seu eius legitimus procurator procuratorio nomine eiusdē, petit, supplicat, & requirit copiam dicti processus per vos sibi decerni, & notario, qui eundē recepit, vt illam conficiat mandari & precipi, offerens se paratuz de labore & premio satisfactionem debitam et congruam impen-

dere:protestans, si secus fiat, aut plus iusto differatur, de dene-
gatione iuris ⁊ iustitie, ⁊ de recurrendo ad eminens Regiū con-
silium Aquis residens, ⁊ ad alios vestros superiores, prout me-
lius sibi expedierit.

¶ Argumentum.

¶ Donatio ob causam non reuocatur ex capite penitētie, q̄uis reuocari valeat ex capite cause non sequute. V.F.

1 ☞ Voluntas in donatione est pro ratione.
2 Insinuatio in donatione etiam transcendenti quingētos aureos quando non requisita.
3 Donatio facta de omnibus bonis ⁊ iuribus quando valeat.
4 Fructus in donatione reseruati an cedant lucro donatarij, ⁊ cō-putentur in bonis futuris.
5 Donatio iurata an valeat non obstante omissione solennitatis statutarie.
6 Statutum laicorum an possit disponere super iuramento.
7 Lex ciuilis ⁊ statutum an possint disponere super actu iurato.
8 Donatio quis contractus sit, ⁊ an reuocari possit ex capite peni tentie.
9 Donatio ob causam ex quo capite reuocari possit.

¶ De donatio. Consi.clxxxviij.

Isis instrumētis par-
te prouidorū virorū Andree ⁊ Joannis penar-
di loci de Salis, vna cū quibusdam alijs scriptu
ris etiam eorū parte mihi exhibitis et traditis.
Dico ⁊ respondeo probum virū Petrū moneti
loci predicti de Salis potuisse ⁊ valuisse facere eisdem Joanni ⁊
Andree donationē inter viuos, de qua in altero instrorum hmōi
1 sermo plenior habetur, cuius illā assigno rōnē, † ꝙ licet in ꝓmis-
sionibus regulariter causa requiratur, ⁊ als agēti ex ꝓmissione
obstet doli exceptio. l. pure. §. circa. ff. de doli excep. in donatione
tñ est pro ratione volūtas. l. j. ff. de dona. qδ etiā voluit Old. cōsi.
mihi. lxxij. exordiēte, Factū tale est quedā certe ⁊ noīate persone
⁊c. Cui dicto adijcio ꝙ quilibet in re ꝓpria est moderator ⁊ arbi-
ter. l. in re mādata. C. man. l. generaliter. §. illud. C. de secū. nup. l.
polla. C. de his quib. vt indig. ad qδ facit. l. dudū. C. de cōtrahen.
emp. ⁊ ven. l. hac edictali. §. fi. C. de secū. nup. ⁊. c. de his. in fi. de se-
pul. qδ etiā voluit Host. in sum. ti. de cōsti. §. qñ cōstitutio, versi.
si tangat ius meum ⁊c. Et adeo est quis moderator ⁊ arbiter rei
sue, vt etiam possit ea abuti. l. sed si lege. §. consuluit. ff. de peti. he
re. no. Jaco. rebuf. in. l. j. C. de fun. patrimo. lib. xj.

2 † Nec opponat aliquis, ꝙ dona
tio hmōi ex eo capite non valuerit aut valeat, q̄ non fuit insinua
ta, qm̄ rñdeo ꝙ hec obiectio nō obstat. Tum q̄ bona donata non
excedūt valorē quingētorū aureorū, quinimo nec valēt quingen-
tis. Et ita nō fuit opus insinuatione. l. pen. C. de dona. de quo gl.
⁊ doc. in. l. illud. C. de sacrosan. eccl. Tum ⁊ q̄ in donatione hmōi
interuenit iuramentū, ꝓ quo allegasse sufficiat qδ voluit Alexā.
de imol. consi. mihi. iiij. charta penul. col. ij. ver. nec ad hoc obstat
si dicatur ꝙ donatio ⁊c. ⁊ in. l. nemo potest. ff. de leg. j. ⁊ Franc. de
are. cōsi. ij. Cū enim iuramentū hmōi seruari possit sine interitu
salutis eterne, illud seruādum est. c. cū cōtingat. cū simil. de iure-
iur. Presertim in hoc casu. q̄ donatio sine insinuatione nō est pe
nitus inimica legibus, nec h̄z perpetuā causam ꝓhibitionis, q̄
donatio etiā excedens summā quingentorū aureorū valet in ali-
quibus casibꝰ sine insinuatione, de quibꝰ in. l. si quis pro redem-
ptione, ⁊ in aut. itē a priuatis. C. de dona. Quo fit vt iuramētum
operari debeat illo casu, per ea que no. in. d. c. cum contingat: nec
censeri debet donatio huiusmodi indiscreta, ex quo fit a sciente.

3 ¶ † Etiā nec obstat ꝙ donatio hmōi facta extiterit de oībus, vni
uersis, ⁊ singulis bonis, rebꝰ ⁊ iuribꝰ tā p̄sentibus, q̄ futuris, ⁊ ꝙ
ꝓpterea videat̄ idē Petrꝰ sibi abstulisse liberā testamēti factio-
nē, qδ fieri nō pōt, l. stipulatio hoc modo cōcepta, ⁊ qδ ibi p doct.
ff. de ver. obl. ⁊ in. l. pactū qδ dotali, ⁊ qδ ibi p doc. ⁊ per alios in. l.
fi. C. de pac. Qm̄ rñdeo ꝙ hoc nō obstat, cū dictꝰ Petrus moneti
sibi exp̄sse reseruauerit fructꝰ ⁊ vsumfructū bonorū p eū donato-
rū, ꝓ quo allegasse sufficiat qδ voluit Alex. de imol. in. d. l. stipula
tio hoc modo cōcepta, col. xi. ver. vbi aūt simpliciter ⁊c. ⁊ idē vo-
luit ibi Bar. licet Pau. de ca. cōtrariū senserit, cōsi. xcix. exordiē
4 te, No. ⁊c. motus p eo † q̄ donator vsumfructū sibi reseruās de
illo testari nō pōt, cū morte extinguat̄, nec de fructibꝰ perceptis,
cū veniant in donatione futurorū. sed cōtra Pau. facit id qδ no.
Bar. in. d. l. stipulatio hoc modo cōcepta, dū ibi dixit ꝙ si vēdo ti
bi omnia bona mea presentia ⁊ futura valet vēditio, q̄ potero te
stari de pretio, vtpote de eo qδ nō debetur emptori. l. dāni. §. cū
parietē. ff. de dam. infe. Et ita est in casu de quo queritur, q̄ fru-
ctus qui remanēt ex hac reseruatione nō cedūt lucro donatarij, ⁊
sic nō cōputantur in bonis futuris, alias esset inanis reseruatio
vsusfructus, ⁊ vt dicit Alex. in. d. l. stipulatio hoc modo cōcepta.
col. xj. ipse ⁊ iudicādo ⁊ cōsulendo teneret cōtra Pau. de ca. Nec
dicat aliquis ꝙ Bar. senserit cōtrariū in quodā suo cōsi. exordiē
te, Pater filio suo emācipato. alias incipit, Pūctus questionis
talis est, pater filio ⁊c. Qm̄ respōdeo ꝙ hoc nō obstat. Bar. enim
in dicto cōsi. loquitur in eo qui donauit oīa bona sua presentia et
futura cū cōstitutione precarij, ⁊ dūtaxat sibi reseruauit fructus
⁊ redditus bonorū huiusmodi, de quibus voluit posse disponere
in vita quicquid placeret, vbi tenuit Bar. ꝙ talis donatio nō va
let, q̄ donās nō posset testari de fructibus si valeret donatio, cū
duntaxat sibi eorū dispositionē reseruauerit in vita, ⁊ sic inter vi
uos, cuiusmodi nō est dispositio testamēti, que censetur post mor
tem, ⁊ nō censetur esse dispositio inter viuos: in casu vero nostro
hoc non cōtingit, quia per donationem de qua in eo, dictus Pe-
trus moneti non abstulit sibi facultatem testandi.

5 Etiā † nec opponat aliquis ꝙ
donatio predicta impugnari valeat ex defectu solennitatis indu
cte a statuto prouincie, infra cuius territoriū ⁊ districtū donatio
huiusmodi facta extitit: qm̄ respondeo ꝙ cū, vt predixi, donatio
predicta iurata extiterit, omissio dicte pretense solennitatis non
obstitit neq̄ obstat, pro quo allegare sufficiat quod plene posuit
Alex. de Jmol. consi. lix. exordiēte, Viso instrumēto ⁊ tit. questio
nis ⁊c. in prima parte. ⁊ consil. cij. exordiēte, Cū statutum dirigit
prohibitionē in personā ⁊c. vbi etiā plene. Statutū enim dispo-
nēs de prohibitione alicuius actus nō pōt, aut saltē in dubio nō
presumitur disponere in casu, quo in actu huiusmodi super iura
6 mentū, interuenisset, † q̄ statutū laicorū non pōt disponere super
iuramento, veluti super re spirituali, vt firmat Ray. ⁊ Bar. in. l.
omnes populi. in. iij. q. principali, col. mihi. vij. ff. de iusti. ⁊ iure. ⁊
Bar. in quodā suo cōsi. exordiēte, Quero dicit statutū ⁊c. scriptū
est em̄ de iure diuino, reddite iuramēta vestra deo. ad qδ facit. c.
7 debitores, ⁊. c. ⁊ si Christus. de iureiur. † ⁊ ꝙ lex ciuilis, ⁊ pari ra-
tione statutū disponere nō valeat super actu iurato, tenuit Jnn.
in. c. tua. le. j. de deci. pro quo bene facit ille tex. ⁊ q̄ etiā iuramen-
tum spectat ad ecclesiā. c. venerabilē. de elec. c. nouit. de iudi. ⁊. c. si
imperator. di. xcvj. idē etiā quod Host. tenuerunt Anto. de but.
⁊ Panor. in. d. c. cum contingat. ⁊ alij docto. relati per Alexand.
de Jmol. in dictis consilijs, ⁊ signanter in consil. cij.

8 Etiam † nec dicat aliquis dona
tionē predictā potuisse aut posse ex capite penitentie reuocari. l.
aristo. in princip. versi. deniq̄ ⁊c. ff. de donatio. Non enim dona-
tio fuit olim, vel hodie est contractus innominatus, sed nomina
tus, vt volunt doct. magis cōmuniter in. l. iurisgentium, in prin-
cip. ff. de pac. Q̄uis glo. ibi voluerit ꝙ olim fuerit innominatus,
hodie vero nominatus contractus, per dictā. l. si quis argentū.
§. penulti. C. de donatio. Et quicquid sit, hoc est siue olim ⁊ hodie
fuerit vel sit donatio contractus innominatus, siue nominatus,
parum aut nihil refert, vt dicit Alexan. de Jmol. in. d. l. iurisgē-
tiū. in principio. quia ex ea statim oritur actio. dicta. l. si quis ar-
gentum. §. penultimo. ⁊ ꝙ non reuocetur ex capite penitentie vo
luit ibi Alexan. ⁊ idem voluit in. l. fi. ff. de condi. ob cau. Preter-
ea, vt sepius dictū est, predicta donatio fuit et est iurata, potuit-
q̄ ⁊ potest seruari sine interitu salutis eterne, ergo seruanda est.
dicto. c. cum contingat, ⁊. c. quanuis pactum. de pactis in sexto.
Adijcio ꝙ donatio predicta non videtur fuisse vel esse simplex
donatio, sed potius donatio ob causam: pro eo quia, vt apparet
ex tenore instrumenti illius, dicti Joannes ⁊ Andreas tam suis
q̄ certorum aliorum inibi nominatorum nominibus cōuenerūt,
promiserunt, ⁊ iurauerunt vestire ⁊ alere dictum Petrum dona
torem, ⁊ vxorem, q̄diu viuerēt. pro quo videatur quod habetur
in. l. aquilius regulus, ⁊ quod ibi doc. ff. de donatio. ⁊ Alexan. de
Jmol. consilio. xij. exordiente, Viso instrumento donationis ⁊c.
9 in primo volu. † Donatio vero ob causam non reuocatur ex ca-
pite penitētie, q̄uis reuocari valeat ex capite cause non sequute.

¶ Argumentum.

¶ Hodie confertur dos per filiam patri volentem succedere e-
tiam ex testamento, nisi id in eo ipse vetuerit, proprietate et fru-
ctibus legitime statim post patris obitum apud liberos omni-
modo remanentibus. V.F.

1 ☞ Dotis collatio quando fienda per filiam.

2 Dotis constitutio, legatum, et stipulatio, an possint conferri in tempus mortis.
3 Legata vxori bonorũ omniũ administratione per testamentum, in quo sunt heredes instituti, an veniat plenus vsusfructus.

¶ De colla. Consil. clxxxix.

Ponitur in facto qđ pridẽ de anno videlicet domini. M.cccc.xcij. ⁊ de mense Januarij, fuit matrimonium per verba de futuro, ⁊ deinde per verba de presenti contractum, et successu temporis carnali copula consummatum per ⁊ inter Claudium dast ex vna parte ⁊ honestam iuuenẽ Antonetam forenille, filiam naturalem ⁊ legitimaz prouidi quondã viri Ludouici forenille loci Valriaci ex alia: qđq; contemplatione matrimonij huiusmodi, ⁊ pro illius oneribus facilius supportandis, idẽ Ludouicus constituit, ⁊ assignauit in dotem, pro dote ac nomine, ⁊ ex causa dotis eiusdem Antonete dicto Claudio tunc presenti, stipulanti solenniter, ⁊ recipienti medietatem omnium ⁊ singulorum bonorum suorum mobiliũ ⁊ immobilium, presentium tunc ⁊ futurorum quorumcunq; ⁊ vbicunq; tunc existentium, post tamen ipsius Ludouici forenille constituentis, et Alaysie coniugum mortem, ⁊ non ante. ¶ Deinde vero, Anno, videlicet domini. M.cccc.xciiij. ⁊ die. xxiiij. mensis Septembris prefatus Ludouicus forenille fecit ⁊ cõdidit eius vltimum ⁊ nũcupatiuũ testamentũ, in quo inter cetera per eũ disposita et fieri ordinata fecit, constituit, ⁊ suo proprio ore nominauit eius heredes vniuersales p̄fatã Antonetã, ⁊ honestã iuuenẽ Ludouicã forenille, sorores, filias naturales ⁊ legitimas eiusdẽ Ludouici, equis partibus ⁊ portionibus Ludouici, qui permanẽs in voluntate hmõi vita functus est, ⁊ ab humanis decessit, superstitibus, ⁊ sibi superuiuẽtibus prefatis Antoneta ⁊ Ludouica. Mortuo vero ⁊ vita functo eodem Ludouico testatore dicte Antoneta ⁊ Ludouica eius quondam filie bonis ⁊ hereditati eiusdem se immiscuerunt ⁊ immiscent, proq; vniuersalibus heredibus se gesserunt ⁊ gerunt. Verum quia dictus Claudius maritus dicte Antonete, ⁊ ipsa Antoneta dicunt ⁊ pretendunt se posse ⁊ debere habere de bonis dicti quondam Ludouici partem dimidiaz in dotem constitutam, ⁊ hoc in vim constitutionis antedicte, ⁊ dimidiam alterius dimidie, ⁊ hoc in vim testamenti ⁊ institutionis factarũ de dicta Antoneta, prefata Ludouica dicte Antonete sorore contrarium asserẽte, quesitum est quid iuris.

1 Ad quod respondeo, qꝫ cũ prefata Antoneta velit ⁊ pretẽdat se iure hereditario debere succedere dicto quondã Ludouico suo patri, vna cũ dicta Ludouica eius sorore, ipsa Antoneta tenetur ⁊ debet conferre, hoc est cõicare eidẽ Ludouice eius dotẽ hoc est dictã partẽ dimidiã pro ea in dotẽ cõstitutã dicto Claudio eius marito. auẽ. de triẽ. ⁊ semis. §. illud quoq;, colla. iij. ⁊ transumptiue in auẽ. ex testamẽto. C. de colla. Nec opponat aliquis qꝫ cũ dictus quondã Ludouicus testatus extiterit, cessare debeat collatio dicte dotis: Et qꝫ ꝓpter ea haberẽ debeat dictã dotẽ seu dimidiã partẽ bonorũ in dotẽ ꝓ ea constitutã, ⁊ iure hereditario dimidiã partẽ alterius dimidie. l. j. ⁊ l. filiã. C. de colla. ⁊ l. fi. primo respõso. C. cõia vtriusq; iudic. Quia respõdeo qꝫ hec iura nõ obstãt, q2 illa fuerunt ⁊ sunt correcta per. d. §. illud quoq;, per quẽ disponitur qꝫ queadmodũ olim cõferebatur dos per illũ cõstituta pro filia, qui postea ab intestato moriebatur. l. ij. iij. iiij. ⁊ v. C. de colla. Ita fit hodie collatio dotis per eũ pro filia cõstitute, qui postea testatus decessit relictis filia dotata ⁊ alijs liberis heredibus institutis, nisi pater testator hãc collationẽ fieri prohibeat. d. §. illud quoq;. ⁊ sic prefate filie sibi diuidẽt bona per mediuz. Preterea esto qꝫ nos essemus in casu, in quo fieri non deberet dicte dotis collatio, prout nõ sumus, vt p̄dixi, dictus tñ Claudius dotẽ predictã adhuc petere nõ valeret, cũ illius cõstitutio fuerit collata post mortẽ dicti quondam Lu-
2 douici testatoris ⁊ Alaysie coniugum, que adhuc viuere dr. †Nec miretur aliquis qꝫ ego dicã ⁊ sentiã constitutionẽ dotis potuisse valere, ⁊ eius effectum seu petitionẽ emolumenti seu bonorũ in dotẽ constitutorum conferri in tẽpus mortis predictorũ coniugum, q2 ⁊ hoc videmus in legatis ⁊ stipulationibus. l. j. ff. de condit. ⁊ demõ. l. seius saturninus. ff. ad trebel. l. ex his. C. quan. dies lega. cedat. l. cum hic status. §. que autem. ff. de dona. inter virum ⁊ vxorem. ⁊ l. interdum. cum suis simili. ff. de verborum obligat.

Ceterũ quia idez Ludouicus testator dicte Alaysie sue tũc vxori ĩ dicto suo testamẽto legauit vsumfructũ omniũ bonorũ suorũ, ⁊ vsufructuariam esse voluit q̃diu viueret in humanis, ⁊ vitã seruaret vidualem sub nomine ipsius, deditq; eidẽ Alaysie vxori licentiã ⁊ autoritatẽ regendi ⁊ gubernandi omnia ⁊ singula bona sua tã mobilia, qꝫ immobilia, vbicũq; existerẽt, ⁊ in quibuscũq; locis, nolẽs per eã inuentariũ aut repertoriũ aliqđ fieri de bonis hmõi, nec aliquo tẽpore de gestis per eã ratione reddi, ⁊ alias prout in dicto eius testamento. Quesitũ est quid per legatũ hmõi videatur eidẽ Alaysie legasse
3 ⁊ reliquisse idẽ testator. †Ad qđ dico ⁊ respõdeo qꝫ cũ ipse testator heredes instituerit dictas Antonetã ⁊ Ludouicã eius filias nõ debet eadẽ Alaysia habere plenũ vsumfructũ. sed solũ victũ ⁊ vestitũ in domo, prout habere cõsueuerat tẽpore vite dicti quõdã Ludouici, vt videt voluisse Jo. And in addi. Spec. ti. de pigno. §. sequit videre, in additi. que incipit, si vsusfructus ⁊c. post Uber. de hõbi. ⁊ Bar. in. l. titia. §. fi. ff. de lega. ij. lz Bal. in. l. si pater. C. de vsufruc. ⁊ in auẽ. qđ locũ. C. si secũdo nupserit mulier, et l. fi. C. de indi. vidui. tollẽ. videaẽ voluisse ⁊ tenere qꝫ imo hoc casu debeat habere plenũ vsumfructũ deducta legitima in qua p̄fate Antoneta ⁊ Ludouica grauari non potuerũt. l. omnimodo. & q̃m in prioribus. ⁊ l. scimus. C. de inoffi. testa. auẽ. de triẽ. ⁊ semis. §. j. colla. iij. ⁊ transumptiue in auẽ. nouissima. C. de inoffi. testa. et vt dicit Bal. in. d. l. fi. C. de indic. vidu. tol. ⁊ ista fuit opi. Odof. et Nico. de mathe. quã opinionẽ sequitur Spec. tit. qui filij sint legitimi. §. j. ver. quid si quis, ita dicit Sali. in dicta auẽ. hoc locũ: qđ etiã videtur fuisse de mẽte Alex. de Jmo. in. d. l. titia. §. fi. ff. de lega. ij. Cui fortasse non esset malum adherere, ⁊ secundum quam prefata Alaysia deberet percipere ⁊ habere fruct9 bessis, hoc est duarum partium bonorum mobilium ⁊ inmobilium dicti quondã Ludouici, ⁊ dicte Antoneta ⁊ Ludouica omnia bona quoad proprietatem ⁊ fructus tertie partis: super quo articulo vlteri9 non insisto, quia puto qꝫ fructus bessis predictorum bonorũ parum ascendat vltra victum ⁊ vestitum predicte Alaysie.

¶ Argumentum.

¶ Priores donationes potiores sunt sequentibus, nec caret donandi mandatum suspitione, in quo non expressus donatarius arbitrio procuratorum permittitur. V. F.

1 ¶ Statutum vim iuramenti an tollere possit.
2 Paria sunt, superuenientia liberorum preteritorum in testamẽto, ⁊ ignoranter habere liberos viuos.
3 Probatio ⁊ productio procurationis ad donandum in quibus possit inualidari.
4 Statuto contractus alibi facti legem non accipiunt.

¶ De dona. Consil. cxc.

Christi nomine inuocato. Viso casu mihi exhibito p̃te ꝓuidi viri Guigonis gonardi loci de Asperis, ⁊ Artaude eius vxoris, ⁊ dubijs ex casu hmõi elicitis, vna cũ alijs scripturis ad casum ptinẽtib9 etiã mihi ostẽsis, dico ⁊ rñdeo ad predicta dubia prout infra. Et primo ad primũ qꝫ nõ obstante statuto Delphinali exordiẽte, Ludouicus regis Frãcorũ primogenitus Delphinus ⁊c. edito de ⁊ super donationibus inter viuos nõ faciẽdis per Delphinales subditos, nisi seruata certa solẽnitate, de qua ibi, prima donatio in casu p̄dicto latius mẽtionata, ⁊ quã olim fecisse dicitur dictus Guigoni ⁊ Artaude prouidus quondã vir Antonius chaluini, valuit ea ratione, q2 fuit vallata iuramẽto, per ea que habenẽ in auẽ. sacramẽta pyberũ. ⁊ qđ ibi doc. C. si aduer. vẽdi. ⁊. c. cũ cõtingat. de
1 iureiuran. †Nec videtur qꝫ statutũ tollere possit vim iuramẽti, ꝑ ea que no. Bar. in. l. oẽs populi. in tertia questione principali. ff. de iusti. ⁊ iure. quatenus ibi cõcludit, qꝫ non valet statutũ disponẽs qꝫ cõtractus minorũ nõ valeat sine cõsensu ꝓpinquorũ, etiaz si in eo interuenerit iuramentũ, q2 hoc facere spectat ad ecclesiã. c. venerabilẽ. de elec. ⁊. c. fi. de fo. cõpe. in. vj. de quo põt ample videri per Alex. de Jmol. cõsi. lix. exordiẽte, Viso instrumẽto ⁊ tit. questionis ⁊c. ⁊ cõsi. cxxv. exordiẽte, Visis ⁊ cõsideratis statutis ⁊c. in primo volu. ⁊ cõsi. ciij. qđ incipit, Cũ statutũ dirigit prohibitionẽ ⁊c. in quarto volu. Puto tñ qꝫ si dictã primã donationẽ p̄cessisset aliqua fama seu rumor de morte Bertrãdi chaluini eiusdẽ Antonij donatoris filij, ⁊ nũc probaretur qꝫ ille viueret tẽpore facte donationis, ipsa donatio nõ valeret. ar. l. si vnq̃. C. de reuo. dona. iũcta. l. sicut. ⁊. l. si cũ vel in vtero. C. de testa. mili. in p̄ma enim dicitur qꝫ donatio facta de omnibus bonis aut aliqua bo-
2 norum quota reuocatur ex superuenientia liberorũ, ⁊ in dicta. l. si cum. vel in vtero, parificantur hec duo, scilicet superueniẽtia liberorum post testamentum factum, in quo liberi huiusmodi preteriti extiterunt, ⁊ ignoranter habere liberos, qui mortui credebantur tempore actus.

Venio ad secundũ: super quo premitto ꝙ vt narratur in dicto casu, ⁊ etiã legitur in alijs scripturis mihi missis, certus terminus fuit tentus Anno domini M.cccclxiij. et die decimasexta mensis Iulij, coram nobili viro Claudio gruelli per ⁊ inter magistrum Stephanum ruffi notarium de Asperis, assertum procuratorem magistri Iacobi raynardi, notarij ex vna parte, ⁊ prefatos Guigonem ⁊ Artaudam ex alia, pretextu ⁊ ad causam dicte pretẽse secũde donationis que tñ vt ponit in casu, ⁊ etiã legit in copia pretensi instrumẽti dicte asserte donatiõis, facta fuit anno dñi. M.cccclxiiij. ⁊ die. xxj. mẽsis Iunij, ⁊ sic post terminũ tentũ fere per vnũ annuz. Preterea etiã suppono ꝙ per pretẽsum originale instrumentũ dicte pretẽse donationis, ⁊ cuius asserta copia mihi exhibita est, nõ pbabit illud pretẽsum pcuratoriũ, de quo in dicta asserta copia, sz opus erit ꝙ aduersarius pducat originale instrumentũ hmõi pretẽse procurationis seu mãdati, ⁊ facultatis date illi dño Iordano de burgijs ad donandũ. aut. si quis in aliquo documẽto. C. de eden. nec sufficiet exhibere instrumẽtũ originale, nisi etiã probetur ꝙ ille Petrus Masso de perpignano erat notari⁹, si hoc negetur, vt voluerũt multi maximi viri plenius relati per Alex. de imol. cõsil. cxxxviij. exordiẽte, Opportune cõsideratis his que ĩ thema te ⁊c. in. j. volu. ⁊ Io. de Imol. in. l. ad testiũ. §. cõditionẽ. in fin. ff. de testa. aut ꝙ saltẽ probet ꝙ ipse Massot erat in possessione seu quasi officij tabellionatus, ⁊ ꝙ ad eũ tanꝙ publicũ notariũ p cõficiendis instrumẽtis ⁊ alijs publicis ⁊ authẽticis scripturis habebat recursus, vt voluerũt multi, quos etiã refert in dicto cõsilio idẽ Alex. de Imol. Nec hoc sufficiet, sed oportebit ꝙ hmõi ptẽsum instrumentũ probet fuisse subscriptũ ⁊ signatũ manu ⁊ signo dicti massot. que oĩa sunt difficilia. Preterea vbi pdicta pbabuntur, ⁊ ꝙ etiam ille qui dicitur constituisse procuratores ad donandum, erat Bertrãdus chaluini filius dicti Antonij, quod erat difficillimũ, adhuc supererit aliud, qđ obstabit dicto Raynardi, seu eius heredibus, scilicet prescriptio. dicti enim donatarij possederunt bona titulo dicte prime donationis et bona fide triginta annis ⁊ vltra. Et sic ea prescripserũt, aut se prescriptionis exceptione tueri possunt. l. super longi. ⁊ l. fina. C. de prescriptio. long. tempo. ⁊ l. si quis emptionis. in principio. C. de prescriptio. xxx. vel. xl. anno. quod procederet etiam si dicta prima donatio fuisset. arg. dicte. l. si quis emptio. §. quod si quis. Ex quib⁹ infertur ꝙ dicta pretensa secunda donatio parum proderit dicto magistro Raynardi seu eius heredibus.

Ad tertium dico ⁊ respondeo, ꝙ dicta pretensa secunda donatio impugnari non poterit ex defectu solennitatis statutarie. Tum quia illa facta pretẽditur extra patriam Delphinalẽ, extra quã dictũ statutũ, vtpote inhabilitans personã, nõ videtur posse extendere vires suas, vt videt voluisse Bal. Quis nõ firmet, in. l. j. col. viij. versi. sed quid ecõtra si subditus cõtrahit extra territoriũ. C. de summa tri. ⁊ fi. catho. Tũ ⁊ qꝛ illa fuit iurata, ⁊ iurari potuit, si tñ vera sint pretẽsa instrumẽta donationis ⁊ mãdati de quibus supra. An aũt poterit donatio hmõi de falso impugnari adhuc scire nõ possum, Quis ꝯ dictũ pretẽsum procuratoriũ siue mandatũ ad donandũ multum faciat, qđ non est verisimile dictum Bertrandum chaluini constituisse procuratores homines, vt puto, sibi incognitos, videlicet dictum domi. Iordanum de burgijs et fratrem, loci de Balmis ad donandum bona sua illi, de quo eis, aut alteri eorundem videretur, persona donatarij aliter non expressa.

Ad quartum dico ⁊ respõdeo, ꝙ si constet ꝙ prefatus magister Stephanus ruffi fuerit procurator dicti quondam Iacobi raynardi, inducta est litis pendentia, in vim cuius poterit peti causaz remitti, si agatur eadẽ actione. Poterit etiam ob hanc causam inhiberi Gulielmo raynardi filio ⁊ heredi dicti magistri Iacobi, si ibi reperiatur: si autẽ non reperiatur, laudo ꝙ dictus Guigo constituat procuratores in Auenione, ne excommunicetur, quin primo comparendo, citra consensum indebitum, nisi quatenus ⁊c. statim facta petitione p dictum Gulielmum petant dictum Guigonem remitti.

¶ Argumentum.

¶ Si res etiam alienari prohibita semel fuerit alienata, presertim ex causa dotis, difficile recuperatur. V. F.

1 ¶ Filius succedens patri an possit reuocare rem per patrẽ alienatam, ⁊ contra defuncti factum proprio nomine venire.
2 Iuramentum ⁊ donatio maioris valoris an eneruent beneficiuz l. ij. C. de rescindenda venditione.
3 Factum defuncti, factum heredis reputatur.
4 Heres venditionem defuncti legitime factã impugnans, an incidat in penam. l. si quis maior. C. de transac.
5 Instrumento transactionis antiquo, an credendum etiã vbi enũtiat vel narrat.
6 Que dignitates feudales sint indiuisibles.
7 Feuda regni Francie patrimonia vassallorũ sunt, que vendi aut donari possunt.
8 Prohibitio detractionis trebellianice an legitime fieri possit et teneat.
9 Filius grauatus de restituendo an possit alienare de bonis vsqꝫ ad legitimam.
10 Alienatio fideicommissi vniuersalis etiam vltra legitimam pro solutione dotis constitute an fieri possit, ⁊ quando.
11 Heres heredis an dicatur primi testatoris heres.
12 Acquirens ius ex contractu an ⁊ quando debeat contractum acceptare cum omnibus clausulis.
13 Dictio ex, quid significet.
14 Alienatio rei sub conditione legate medio tempore facta an teneat.
15 Alienationis prohibitione facta in contractu, alienatio dominij particularis titulo singulari quando prohibeatur.
16 Alienatio irreuocabilis fortius impeditur per hypothecam specialem ꝙ generalem.

¶ De rescin. vendi Consi. cxcj.

Nihil existimo propositum productum, vel allegatum, parte magnifici ⁊ potentis viri domini Ludouici de Montelauro militis ⁊ pretensi domini montislauri, per qđ constet vel appareat conclusionem, quã fecisse legitur in quodã suo libello, parte eius cõtra ⁊ aduersus nobiles Philippũ ⁊ Catharinũ combe oblato, ⁊ producto in quadã ciuili causa, quã cõtra eos mouit ⁊ prosequutus est corã magnifico dño Senescallo bellicadri ⁊ nemausi, seu eius locumtenente, ⁊ in Senescallia Bellicadri ⁊ Nemausi, fuisse vel esse eidẽ dño Ludouico adiudicandã. Et primo quidẽ nõ in vim cuiusdã pretensi testamẽti, ꝙ olim fecisse dicitur magnificus quondã vir dñs Guido de montelauro, dñs vt ex aduerso pretẽditur Montislauri, ⁊ Baronie de Sabrano: qꝛ psupposito, citra piudiciũ vitatis, ꝙ institutiones ⁊ substitiões, parte eiusdẽ do. Ludouici in dicto eius ptẽso libello pposite ⁊ deducte pbarent ⁊ ostẽderent fuisse facte per dictũ quondã do. Guidonẽ, prout ⁊ queadmodũ deducte extiterũt nõ propterea ex his inferret nec infert ꝙ dict⁹ do. Ludouicus in hac causa actor potuerit, siue possit ab eisdẽ nobilib⁹ Philippo ⁊ Catharino vẽdicare, aut alias petere predictã baroniã de Sabrano: Ea potissime ratione qua, vt colligit ex medijs parte eiusdẽ do. Ludouici in dicto pretenso libello ppositis, articulatis, ⁊
1 deductis, † idẽ do. Ludouicus dicit ⁊ ptẽdit se fuisse ⁊ esse heredez magnifici ⁊ potẽtis quondã viri dñi Ludouici de montelauro, filij predicti do. Guidonis, ⁊ venditoris dicte baronie de Sabrano, ⁊ hoc per mediũ dñi Francisci de malobecco, postea dicti Ludouici de mõtelauro eius quõdã patris. Propter qđ nõ põt impugnare vẽditionẽ factã p ipsuz do. Ludouicũ. l. cũ a matre. ⁊ qđ ibi glo. ⁊ doc. C. de rei ven. l. ij. C. si qd in fraud. patro. l. si creditorib⁹. C. de seruo. pigno. da. l. que a patre. C. de resti. mili. l. vẽditrici. C. de re. alie. nõ alie. facit. l. si ab eo. C. de libe. cau. ⁊ qđ no. Bald. in. l. q se patris. col. vj. C. vñ lib. ⁊ ꝙ habetur per gl. ⁊ doc. in. l. fi. §. in computatiõe. C. de iu. delib. Si enim idẽ quõdã do. Ludouicus de mõtelauro venditor venditionẽ pdictã impugnare nõ potuerit, nec hodie posset si viueret. l. post mortẽ. ff. de adop. l. p fundũ. ff. seruitu. rust. pdio. ⁊ c. diuersis fallacijs. cũ ibi no. de cle. coniu. ⁊ signãter qꝛ venditio predicta fuit vallata iuramẽto, quod, qꝛ sine detrimento salutis eterne seruari potuit, seruandũ fuit. c. cũ
2 cõtingat de iureiur. ⁊ c. Quis pactũ. cum suis simili. de pac. in. vj. † per quod etiam fuit idem do. Ludouic⁹ exclusus a beneficio. l. ij. C. de rescin. vẽdi. c. penul. de emp. ⁊ vendi. ⁊ etiam pro eo qꝛ ipse quondã do. Ludouicus dedit ⁊ donauit magnifico ⁊ potẽti quõdam viro domino Carolo de pictauia, do. sancti Valerij maiorẽ valentiam quantumcunqꝫ esset. etiam si in duplum, triplum, quadruplũ, vel amplius ascenderet, per ea que no. doct. in. l. si quis cũ aliter. ff. de verb. obliga. ⁊ in. d. l. ij. C. de rescin. ven. ⁊ Ioan. de imol. in repeti. c. cum contingat. in tertio membro. versic. item aduerte inꝙtum dixi ꝙ si iurat ⁊c. Ergo nec illam potuit aut potest impugnare dictus domi. Ludouicus. in. d. l. cum a matre. C. de rei vendi. l. ij. C. si quid in frau. patro. ⁊ alijs iuribus superius al-
3 legatis. † Ad quod facit quia cum factum defuncti reputetur factum heredis vt not. gloss. in. l. si seruus. circa principium. ff. de conditio.

conditio.furti.et dictus dominus Ludouicus actor fuerit et sit vniuersalis heres dicti quondam domini Ludouici venditoris,& propterea representet eius personā,auth.de iureiuran.a morie. presti.in princip.colla.v.ipse tenetur obseruare iuramentū per
4 eundem quondā do.Ludouicū prestitū:†quinimo attenta forma predicte vēditionis,videtur incidisse in penam.l.si quis maior.C.de transact.per id quod voluit Paul.de Castro consilio lxvij.exordiente,Visis & consideratis &c.& Ang.consi.cclxxviij. exordiente,Ex themate & actis & actitatis &c.in pmo quesito.Ex quibus omnibus concluditur & infertur eundem do.Ludouicū actorē non iuuari ex eo,qd pretendit prefatū quondā dñm Guidonē,primū testatorē,prohibuisse detractionē trebellianice,& voluisse bona sua ad substitutū & substitutos integraliter & sine diminutione peruenire:cū enim vt prediximus,ipse vniuersaliter,& titulo hereditario successerit dicto quondā vēditori per mediū dicti dñi Francisci de malobecco,postea dicti Ludouici de Mōtelauro,nō pōt ipse dñs actor impugnare factū prefati vēditoris.

Non obstat.l. quemadmodū.

C.de agrico.& censi.lib.xi.& qd no.in.l.post mortem.ff.de adopti. Quoniā respondeo q ibi est sermo de eo qd factū est cōtra leges, cuiusmodi nō fuit vēditio predicte baronie,presertim cum vēditio huiusmodi laudata extiterit per dñm episcopū Uticēsem,dominū directū illius,&.M.fuerit de ea inuestitus,qd fieri potuit, postq̄ baronia hmōi infeudari cōsueuerat.c.ex parte,& quod ibi doc.de feu.& in feu.ti.qui feu.da.pos.& quod ibi per doc.Nec contra ius extitisset venditio huiusmodi,etiā si deductū & probatū extitisset,q baronia de Sabrano fuisset pars,aut de pertinētijs baronie Mōtislauri,qd tū probatū nō est,quinimo potius contrariū,scilicet q fuerit baronia p se,& hoc per instrumentū trāsactionis olim facte per & inter nobilē Petrū de lenis,filiū & procuratorē dñi Frācisci de lenis,dñi Mōtislecuri,et dñe Isabelle eius sororis ex vna parte,& dñm Pontiū de Mōtelauro ac nobilē Guiotū eius filiū,insertū fol.199.in quo inter cetera asserit predictā baroniā olim fuisse dñe Berēgarie,matris dicti quon-
5 dā do.Guigonis.†Cui quia antiquum,receptū videlicet Anno incarnationis dominice.M.cccxlvij.et die.xij. mensis Februarij credendū est,etiam vbi enūtiat vel narrat,per id quod no.gl. in.c.si papa.de priuile.in.vj.& in.c.cū olim.de censi.Anto.de but. in.c.fi.de succes.ab intest.Jo.de Jmol.in cle.j.de pba.Nō fuisset igitur iniqua predicta vēditio.c.imperialē.§.preterea marchia
6 ducatus &c.de probi.aliena.per Fede.†vbi solū tres dignitates feudales dicūtur indiuisibiles,scz marchia,ducatus,& comitat?, alie vero diuidi pñt:pro quo facit quia,vt dicit Jo.Fab.in aut.
7 ingressi.C.de sacrosan.eccle.†feuda regni Francie hodie de cōsuetudine sunt patrimonia vassallorū,& vendi & donari possunt.

Preterea vbi essemus in casu

in quo dictus dominus Ludo.actor potuisset alias impugnare factum dicti quondā do.Ludouici venditoris, vt quia nō fuisset eius heres:non posset tamen impugnare vēditionem,de qua supra,quasi non potuerit idem quondam do.Ludouicus vendi-
8 tor illam facere:†cum vt certum est,Guis prohibitio detractionis trebellianice tenuisset, cuius tamen contrarium voluerunt Bal.& Sali.in.l.iubemus.C.ad trebel.non tamen valuisset prohibitio detractionis legitime,per ea que habentur in.l.omnimodo.l.quoniam in prioribus,&.l.scimus.in princi.C.de inoffi.test.
9 †Et sic potuisset idē Ludouicus venditor alienare de bonis dicti quōdā Guidonis eius patris vsq ad legitimā,per id,qd voluit Cy.& Alberi.in auth.res que.C.cōia de leg.Bald.in.l.ij.C. ad legē falci.& consi.xxxix.exordiēte,Punctus questionis &c.in secunda parte.consil.clxiiij.exordiente,In ecclesia regina est statutum &c.& consilio.clxxxix.exordiēte,Queritur vtruz filius de restituēda &c.in tertia parte.& in.l.pōt.ff.de legat.j.Oldra.cōsil. mihi.xxviij.alias est.cvij.qd incipit,Circa ius municipale &c.§. fi.ad tertiā questionē,& versi.seq.Francis.de are.cōsi.clvi.& versi. preterea,& And.sicu.in repeti.c.raynaldus.fo.72.col.j.& multis sequētibus.qd maxime procedit & procedere debet in hoc casu in quo facta fuit alienatio pro solutione dotis cōstitute p filia eius-
10 dē quondā do.Ludouici vēditoris,†pro qua poterat fieri alienatio fideicōmissi vniuersalis,etiam vltra legitimam,si illa non sufficeisset.dicta auth.res que.& qd ibi Pet.Cyn.& alij cōiter.Et procedit dicta auth.nō solū in prohibitione tacita,sed etiā in expressa,vt sentit glo.in auth.de resti.& ea que pa.§.quāobrē,super verbo,si nō suffecerit,colla.iiij.& Bal.in nouel.in suo tract.iuris dotiū.in.vj.parte.charta.x.versi.decimūtertiū speciale,qd procedit saltem eo casu.in quo non essent alia bona,de quibus hoc fieri posset,vt not.Jaco.de are.Cyn.Bald.& Salice.in.l.voluntas.C.de fideicommis.Bart.in.l.filiusfamilias.§.diui.ff.de lega. j.& Salice.in.l.fina.q.penulti.C.de rebus alie.non alie.

Insuper non fuit nec est predi

cta cōclusio,de qua supra,eidē dño Ludouico actori adiudicanda in vim testamētarie dispositionis magnifici quōdam viri dñi Pōtij de Mōtelauro,filij dicti quondā do.Guidonis,& fratris prefati Ludouici vēditoris:qz siue dicamus eundē quondā dñm Guidonē manentē dñm Mōtislauri & de Sabrano,primo decessisse,& sibi vniuersaliter & tit.hereditario dictū quondā Pontiū successisse,qd videt asseruisse & deduxisse dictus do.Ludouicus actor in dicto eius libello,siue pfatū dñm Guidonē bona sua aut eorū aliqua etiā efficaciter donasse ante mortē dicto do.Pōtio: & deinde eodē Guidone superstite,vel post mortē Guidonis dictū Pontiū ab humanis decessisse,stat in hoc veritas q baronie Mōtislauri & de Sabrano peruenerūt ad manus & posse dicti Ludouici vēditoris:qui vt superius dictū est,postea p solutiōe dotis dñe Anne eius filie,aut partis illius vēdidit pdictā baroniā de Sabrano dicto quondā do.Carolo de pictauia,que venditio vt prediximus,nō pōt impugnari per dictū do.actorē,cū per mediū dicti quondā dñi Francisci de malobecco,postea dicti Ludouici de Mōtelauro eidē Ludouico vēditori pro auo suo materno successerit,ac fuerit & sit eius heres vniuersalis,insolidū,& vnic?
11 vt colligit ex ppositis & deductis pte eiusdē do.actoris:†heres enim heredis dr primi testatoris heres.l.fi.C.de here.insti.l.paterfamilias.ff.de vulga.& pupil.l.j.ff.de castren.pecu.l.si quis filiū.§.fi.ff.de acqui.here.no.gl.in.l.ij.&.iij.ff.de peti.here.Etiā nec fuit vel est eadez pretēsa cōclusio adiudicāda ipsi dño actori in vim cuiusdā pretēse trāsactionis,olim celebrate inite per et inter magnificum & potentē virū dñm Aymarū de pictauia,do. sancti Valerij,& dictū quondā dñm Franciscum de malobecco, postea dictū Ludouicū de Mōtelauro:ea maxime ratione,quia dñs Gulielmus de pictauia autor dictorū nobiliū Philippi et Catharini cōbe,nō habuit baroniā de Sabrano ab ipso do.Aymaro,sed a dicto quondā do.Carolo eius patre,et in vim legati sibi facti,seu particularis institutionis de eo facte in dicta baronia.Quo fit vt nō obstiterit eidē do.Gulielmo,nec hodie obstet
12 prefatis nobilibus Philippo & Catharino cōbe†id qd dici solet,q ille cui acquiritur ius ex cōtractu debeat cōtractū acceptare cū oībus eius clausulis,fm Bal.qui ita no.in.l.cōtra iuris ciuilis regulas.§.si filius.versi.quinto ex eodē.ff.de pact.pro quo allegat.l.Caius.ff.de manumis.& text.in ratione sui in.l.iij.ff.de reb.eo.qz respōdeo q illi tex.intelliguntur & procedūt,qñ ex illo
13 cōtractu queritur ius immediate,vt aperte ex illis colligit,†ad qd facit qz dictio,ex.significat causam immediatā,vt no.Bar.in l.§.si plures.col.iiij.de exercito.actio.l.nō dubiū.C.de legi.& in l.quo tēpore.§.seruus.ff.de pecu.& Bal.in.l.maximū vitiū.colū. iij.C.de lib.prete.vel exhere.Et sic nec potuit,nec de iure debuit trāsactio hmōi nocere dicto dño Gulielmo,& cōsequenter nec dictis nobilibus Philippo & Catharino,tū predicta rōne:tū & qz res inter alios acta.C.res inter ali.acta.l.j.& in rub.&.c.inter dilectos.§.porro.de fide instru.&.c.cum super.cum suis simi.de re iu
14 di.†Nisi forte quis dixerit q ante purificationē cōditionis,sub qua predicta baronia de Sabrano relicta extiterat ipsi dño Gulielmo,potuerit prefatus dñs Aymarus vniuersalis heres dicti do.Caroli eius patris cōuenire,ac pacisci & trāsigere,prout trāsegisse pretēditur,quēadmodū illā & vēdere,& alias trāsferre poterat in alterū,vt probat in multis iuribus allegatis per gl.in.l. fi.§.sinautē.super verbo,celebrata.qd etiā ibi volūt doc.C.cōi.de leg.sed istud nō obstat.Quī rñdeo,q esto q trāsactio seu pactuz, de quo opponit dictus dñs actor ab initio valuisset,etiā quatenus ɔcernere poterat predictā baroniā:illud tamē postea fuisset ipso iure rescissū per euentū cōditionis,seu purificationē illius d.l.fi.§.sinautem sub cōditione,ver.sinautem auaritie cupidinē. Et non solum rescissa est transactio seu pactuz huiusmodi,quatenus concernebat predictam baroniā,sed etiam pretensa hypotheca,si que facta extiterit.dicto vers.sinautē auaritie cupidine.

Et p predicta apparet non ob-

stare dictis nobilibus Combe,aut in aliquo suffragari intētioni dicti domini Ludouici actoris id,quod no.Barto.& docto.in.l. ea lege.C.de condi.ob cau.& in.l.si ita quis promiserit.§.ea lege. ff.de verbo.obliga.& in.l.qui absenti.§.j.ff.de acquiren.posses.per hi creditor.§.fina.ff.de distrac.pigno.l.fina.C.de iur.emphy.per
15 quos text.not.docto.†q facta prohibitione alienationis in contractu prohibetur alienatio dominij particularis titulo singulari,quādo sic paciscēs sibi ius in re reseruat.Cum qz dictus quondā do.Franciscus de mallobecco & dictus Ludouicus de mōte lauro,nullum jus sibi reseruare poterāt in dicta baronia de Sabrano:fuerat enim,vt iam dictum est,predicta baronia translata in dictum quondam dominum Carolum per dictum dominum Ludouicum auuz maternū ipsius domini Francisci,nec dictus

dominus Aymarus alter ex paciscentibus aliquod ius eidē domi. Francisco cōcedere poterat in dicta baronia, vtpote que nō ei, sed dicto do. Gulielmo eius fratri pertinebat. Et si quod concedere potuisset fortasse pro eo quia conditio, de qua supra, nondum purificata extitisset, illud ius postea conditione adueniente extinctum aut resolutum extitisset. d. l. fina. §. si autem sub cōditione. Tum & quia pretensa obligatio, seu hypotheca, quā fecisse pretenditur ipse dominus Aymarus, non fuit generalis omniū bonorum, non specialis predicte baronie de Sabrano, quam tamen specialez esse oportebat, ita enim intelligunt. d. l. si creditor. §. fin. ff. de distrac. pigno. Bal. in. d. l. ea lege. col. iij. C. de condi. ob cau. Joan. de Jmol. Roma. & Fran. de are. in. d. l. qui absenti. §. j. ff. de acquirē. posses. & videtur sentire dominus Jason de may. in repeti. l. quoties. col. viij. versi. vndecimo ego ex mea intentione &c. versic. seq. C. de rei ven. & dicit Joā. de Jmol. in. d. l. si ita quis promiserit. §. ea lege. ff. de verbo. obligat. & in. d. l. qui absenti. §. j. q̄ dicta. l. si creditor. §. fina. procedit si super re alienari prohibita sit specialiter interposita hypotheca, secus autem si res illa sit generaliter obligata, quod etiam dicit sentire Barto. in. d. l. qui absenti. §. j. iuxta fin. commenti, motus ea ratione, quia cuz casus dicte. l. si creditor. in fine, sit specialis cōtra regulas iuris, nō debet trahi vltra casum in eo expressum. regula que a iure, cuz aliis de regu. iu. pro hoc dicto allegat Fran. de are. bonum tex. & quod
16 ibi Bal. in. l. j. C. de necessa. seruis here. institu. † vbi patet, iuncta alia. l. ibi allegata in glo. q̄ alienatio irreuocabilis fortius impeditur per hypothecam specialem, q̄ per hypothecam generalez. alias etiam reperitur differentia inter hypothecam generalem & specialem, vt colligitur ex his que not. Salic. in. l. cum res. C. si alie. res pigno. data sit. & domi. Jason in. §. item seruiana. colum. xvj. in fine. & colum. xviij. in fine instit. de acti.

¶ Argumentum.

¶ Tutor inuentarium conficere non tenetur, si testator prohibuerit, aut remiserit, nec alia subsit causa.

1 ¶ Tutor de bonis pupilli quando non teneatur inuentarium conficere.
2 Testator prohibens vel remittens confectionem inuētarij quā relinquat presumptionem.

¶ Arbi. tute. Consil. cxcij.

1 Licet † regulariter tutores teneantur conficere inuentarium de bonis impuberum seu pupillorum. l. tutor qui reperto rium in princi. ff. de admini. tuto. & l. tutores. la ij. cum suis simili. C. eo. tit. hoc tamē fallit quādo testator illud fieri prohibuit, aut illius confectionem tutoribus aut tutori remisit. l. fi. §. illud, & quod ibi Cyn. & Bald. C. arbit. tute. not. Bartol. in. d. l. tutor qui repertorium. in princi. in quarta colum. versi. quero que dicatur causa iustissima &c. & in. l. nemo potest. colum. ij. versi. querit Dy. & ibi etiam Alexan. de Jmol. colū. vij. versi. tetigit etiā Bar. hic vtrum possit remitti confectio inuentarij. ff. de legat. j. & Ange. are. institu. de actio. §. actionum, in materia tutele, versi. octauo quid incumbit, insti. de actio. Pau. de Castro consil. cclij. exordiente, Postq̄ iste tutor datus fuit a
2 patre &c. † Presumitur enim pater testator remittens cōfectionem inuentarij, vel illud fieri prohibens hoc facere ad commodum & vtilitatem pupillorum, vt no. docto. vt plurimum in locis preallegatis. Quo fit, vt cum prouidus quondam vir Jacobus Joannis loci de Aurello honestam mulierem Guitaz eius matrem ac honorabilem & prouidos viros magistrū Andream notariuz, Ludouicū & Marquesiū Joannis eius fratres, tutores per eū datos, & relictos eius liberis impuberibus releuauerit et releuatos esse voluerit a confectione inuentarij bonorum eorundem pupillorū, & illam eis remiserit, cogi non debeant ipsi domina Guita, & magister Andreas. Ludouicus, & Marquesius ad confectionē inuentarij: ea signanter ratione, quia vt predixi presumitur idem Jacobus testator hoc fecisse ad cōmodum & vtilitatem dictorum liberorū, ne forte aut paupertas, vel pōpa detegeretur. Et quia nulla apparet iusta causa, propter quaz recedi debeat a voluntate testatoris, debet preceptuz factum predictis tutoribus per egregium virū dominū iudicē oppidi, seu castri, & totius baronie de saltu de conficiendo inuentarium predictoruz bonorum, quatenus de facto processit, reuocari. Et ita &c.

¶ Argumentum.

¶ In beneficialibus executor ad prouidendum per papam deputatus ordinario prefertur quoad collationem nō executor ad compellendum. A. F.

1 ¶ Litere monitorie, preceptorie, vel executorie, an tribuāt ius in beneficio vel ad beneficium.
2 Jus ad beneficium an cōferatur ex receptione, & ius in beneficio per collationem an acquiratur.
3 Jmpetrans si habeat tantum ius personale, & ordinarius collator alteri conferat, an teneat collatio.
4 Jnter executorem ad prouidendū & executorem ad compellendū an sit differentia.

¶ De episc. & cleri. Consi. cxciij.

Quod per literas monitorias, preceptorias, vel executorias non tribuatur ius in beneficio, ad beneficiū, sz solū detur impetranti facultas implorādi officiuz executoris, vel illius cui scribitur, tenuit gloss. & post eam
2 Pan. in. c. literis, de rescrip. † ius enim ad beneficium confertur ex receptione. c. si postq̄. de preb. in. vj. & c. vltimo de cōces. prebē. co. li. per collationē vero acquiritur ius in beneficio. & q̄uis Jo. de imo. in. c. dilectus. le. ij. col. vj. ver. sed quatenus dicitur de iure ad rem, de preben. dicat se non videre quid repugnet, quominus dicatur ius quesitū ad rem, ex quo impetranti competit officiuz iudicis cōtra recipientē mandatū, vt sibi de beneficio prouideat iuxta formā mandati, ipse tamen fatetur quod impetrans non habet ius ad rem, tale vez, per quod dicatur ipsa res seu ipsuz beneficium affectum, sed solū censetur persona obligata ad cōferēdum, pro quo facit, secundū eum, quod habetur in. d. c. dilectus.
3 in tertia glo. † Et hinc infert Jo. de imol. q̄ ex quo impetrās habet solum ius personale, si ordinarius collator alteri cōferat, tenet collatio. Et q̄ per literas monitorias vel preceptorias, & etiā executorias nō ligētur manus eorū, ad quos pertinet electio, vt in casu de quo supra, pbatur in. c. ex ore, de his que fi. a maio. par te cap. in quo vt ibi dicit Pan. est fortior casus, q̄ in. d. c. dilect⁹. le. ij. pro eo q2 in dicto. c. ex ore. datus erat executor ad compellēdū. Sed forte dicet aliquis q̄ dictū. c. ex ore. loquitur in executore dato ad cōpellendum. Reuerēdus autem pater & vir egregi⁹ dominus vicarius Carpen. datus est executor ad prouidēdum,
4 † inter quos est differentia, vt no. glo. in. c. si capitulo. super verbo, exequatur, & in. c. si soli, super verbo, firmitatē, ad fi. de conces. preben. in. vj. dicit enim in. d. c. si capitulo, q̄ cum papa dat executorem ad prouidendū, videtur ad se, vel ad suum executorē prouisionem reuocare, & sic per consequens ordinario adimere. c. vt nostrū. de app. & ideo isto casu, vt putat gl. in. d. c. si soli. super verbo, firmitatē, ad fi. per solam insinuationē executoris, & notificationē eius q̄ vult beneficium per illā potestatem cōferre, etiam si nō interdicat afficitur beneficiū. c. q2 cunctis. §. ex parte. de concess. preben. in. vj. sed vbi dat executorē solū ad compellendū, tunc nō reuocat ad se potestatē, nec adimit, quinimo potius penes ordinarium permittit, dum vult ipsum ad prouisionē per executorem compelli ideo non mirum si collatio alteri facta per suum ordinarium teneat. Sed hoc non obstat domine Anne electe, nec suffragatur domine Francesie eius aduersarie. Tum quia tempore facte electionis de dicta domina Anna nondum purificata extiterat gratia per dictam dominam Frācesiam impetrata. clemen. j. de cōces. preben. supra opportune allegata. Tum & quia nō reperitur q̄ dictus do. Vicarius eius pretensam potestatem insinuauerit capitulo, seu dominabus monialibus monasterij, de quo supra, priusq̄ā ad electionem factaz de ipsa domina Anna processerit, vel alias eis notificauerit q̄ volebat per dictam eius potestatē conferre predictā Abbatiam dicte domine Francesie. Possent & alia multa induci ad cōfirmationem sententie spectabilis viri domini Bertrādi Rostagni, iurium professoris eximij. Sed q2 per eum allegata mihi videnł sufficere, & eius sententiā plene firmant, ideo eidem sentētie adherendo vlterius nō insisto. Et ex correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

¶ Argumentum.

¶ Heres pro relictis conueniendus est, non particularis fundi possessor. A. F.

1 ¶ Fundum aut particularem fundi possessorem actio personalis an sequatur.
2 Debitore succedente creditori actiones an confundantur.
3 Conditio adueniens dispositionem conditionalem erigit.

Non existimet

¶ De heredita.actio. Consi.cxciiij.

Non existimet egregius vir dominus iudex ciuitatis & principatus Aurayce, q aduocatus honorabilis viri Laurentij caroli calumniose, aut alias minus legitime impugnauit & impugnet libellum parte domini Economi venerabilis capituli cathedralis ecclesie Auraycensis, contra eundem Caroli productum & oblatum: hoc enim nõ facit nec facere solet, sed quia profecto idem libellus ineptus est, signanter in punctis in quibus impugnantur, & maxime quoad centum & quinquaginta florenos, quos dicit fuisse recognitos & donatos singula singulis opportune referendo, per honestam quondam mulierem Argentiam castellane magistro Antonio gontardi eius viro, qui solui debuerunt, si tamen debiti extiterunt, & solui debent, non quidem per hunc Laurentium caroli, sed per ipsam quondam Argentiam, aut eius heredes: cuiusmodi proponitur fuisse primo domina Gentilis dicte Argentie mater, & per eam heres instituta, & deinde dictus antonius gontardi per dictã Gẽtilẽ institutus, cui Antonio gõtardi successisse ꝓponit Joannes gõtardi eius pater, a quo dictũ venerabile capitulũ causam habere pretẽdit: & procedunt hec etiã si verũ esset, quod tñ non credit, q idem Laurentius teneret aut possideret bona dicte quondam

1 Argentie, † q actio personalis non sequitur fundum, seu particularem fundi possessorem. l.j. §. si heres, cum suis simili. ff. ad trebel. & si bene aduertatur ad deducta in dicto pretẽso libello, actio seu actiones, quibus idẽ quondam Antonius gõtardi agere aut experiri poterat pro dictis centum & quinquaginta florenis, vel contra dictam quondã Argentiam, que illos partim recognouisse, & partim donasse dicitur, vel contra dictam Gentilem matrem & heredẽ eiusdem Argentie, confuse sunt per aditionem hereditatis eiusdẽ Gẽtilis factã per ipsum Gõtardi, q sic successit cre

2 ditor suo debitori, † non aũt potest quis esse creditor aut debitor suijpsius, q tñ esse oporteret per successionẽ hmõi, nisi actiones confunderentur, & ideo cõfundũtur. l. stichum. §. aditio. ff. de solu. l. licet. C. ad leg. fal. l. cum secundum. C. de fideicommis. l. si debitori. ff. de soluti. & l. debitori tuo, cum ibi not. per glos. & docto. C. de pac.

Preterea qua ratione potest se tueri idem dominus Economus, vt non declaret articulos in schedula impugnatos: in quibus etiam est alind, scz q ibi dicitur ipsum venerabile capitulum velle implere qualitates & conditiones, sub quibus est sibi facta donatio, in quantum de iure teneri potest vel debet, & ita fatetur conditiones huiusmodi nondũ esse

3 adimpletas, nõ igit potest adhuc experiri vel agere, † quia dispositio conditionalis adueniente conditione sumit effectũ. l. cedere diem. ff. de verborum significa. l. pecuniam. ff. si certum petatur. & l. qui heredi. §. fi. & quasi per totum. ff. de condi. & demon. quod etiã voluit Barto. in sua disputatione exordiẽte, Perusine ciuitatis statuto &c. & Oldra. consilio mihi. cxxv. exordiẽte, Thema tale est titius impetrauit &c. ¶ Insuper quo iure, vel qua actione petere potest idem venerabile capitulum medietatẽ bonorũ, que peruenerant ad Argentiam ex bonis quondam Aiziarij eius pretensi patris: aut enim illa petitur tanquam donata per Gentilem dicto quondam Gontardi, & hoc fieri non potest, quia ex illa pretensa donatione non est orta nisi actio personalis, qua conueniri nõ possunt nisi ipsa Gentilis, si viueret, aut eius heredes, cuiusmodi esse non proponitur idem Caroli: aut quia donatio huiusmodi ratificata est, aut fortasse legata per dictam Gentilem in suo testamento, & sic etiam non potest. Tum quia legatum huiusmodi non valuit, vtpote ab ipso Antonio Gontardi herede instituto sibijpsi relictum. l. legatum est delibatio. §. j. ff. de leg. j. Tum etiam quia desunt in predicto libello media opportuna, per que quo ad hunc articulum cõclusio inferri possit. Super quibus si placet idẽ do. iudex cogitabit, & prouidebit huic Laurentio, etiam appellãti si hoc non fiat.

¶ Argumentum.

¶ Filius ignorans an sui iuris sit testari nequit: & per clausulam codicillarem, sine qua testamentum corrueret, filij preteriti post testamentum nati detractis detrahendis censentur institutis restituere grauati. A. F.

1 ¶ Filius in potestate ignorãs patrẽ viuere, licet mortuus fuerit pater an possit condere testamentum.

2 Filius presumitur esse in potestate nisi contrarium probetur, & si per. x. annos seorsum vixerit an emancipatus presumatur.

3 Clausula codicillaris an faciat valere testamentum quod ꝓpter agnationem posthumi rumpebatur, & qualiter, & an comprehendat futurum tempus.

4 Clausula codicillaris an operetur in mulierem ignorante se esse pregnantem, & quando.

5 Verbum, valeret, in clausula codicillari positũ cuius tpis põt esse.

6 Filius preteritus grauatus de restituendo per clausulaz codicillarem, quid ex fideicommisso detrabere possit.

¶ De insti. & substi. Consi. cxcv.

Ponitur in facto q dudum fuit in humanis probus vir Petrus demãti, alias porcel, patrie Sabaudie, & habitator loci de Saltu: qui pridem, anno domini. M. cccclj. & die. xvj. mensis Septẽbris, fecit & condidit eius vltimum & nuncupatiuum testamentum sufficienti testium numero & alijs de iure requisitis suffultum & roboratum, in quo inter cetera heredem vniuersalem solam & insolidum fecit, instituit et ore suo proprio nominauit Ludouicam filiam suam naturalem & legitimam, & sibi, si ab hoc seculo intestata, seu sine herede, seu heredibus a suo proprio corpore legitime procreato seu procreatis decederet, substituit honestam mulierem Siletam ipsius Petri demanti testatoris vxorẽ, & matrem predicte Ludouice, & ipsi Silete post eius mortem, pro & in medietate bonorum, patrem ipsi9 Petri demanti testatoris & eius fratres, & de alia medietate posset & valeret ipsa Sileta facere, disponere & ordinare tanquam de bonis suis proprijs sine impedimento: qui permanens in voluntate huiusmodi vita functus est, & ab humanis decessit superstitibus & sibi superuiuentibus prefatis Sileta Vxore & Ludouica filia cõi eorundem Petri demanti & Silete, ac vniuersali herede p eũdẽ Petrũ istituta. Dei de aũt successu tpis, & vt credit post immixtionẽ paterne hẽditatis pfata Ludouica adhuc existens i pupillari etate vita functa est, & ab humanis sine liberis decessit superstitib9 & sibi superuiuẽtibus dicta Sileta eius matre ac etiã quibusdã fratrib9 dicti/quondã Petri demãti i Sabaudia degẽtib9 successiue vo Anno vcz dñi. M. cccclxiiij. & die. xxj. mẽsis Januarij dicta Sileta fecit & cõdidit ei9 vltimũ & nũcupatiuũ testamẽtũ in quo inter cetera heredes vniuersales fecit, instituit & suo proprio ore noĩauit ꝓuidum virum magistrum Nicolaũ vadoni eius virum, & suos heredes & successores pro medietate, & pro alia medietate Joanẽ & Claudiũ vadoni ipsi9 testatricis & dicti Nicolai filios naturales & legitimos & Huguetũ radulphi filiũ eiusdẽ testatricis naturalẽ & legitimũ ex viro defuncto equis partibus, qd testũ voluit eadem Sileta valere iure testamẽti nũcupatiui, & si eo iure nõ valeret, voluit q valeret iure codicillorũ: que Sileta permanens in volũtate hmõi vita functa est, & ab humanis decessit superstitibus prefatis Nicolao, ac Joãne, Claudio, & Hugueto per eam heredibus institutis. Est verũ q, vt audio post testamentũ per dictã quondã Siletã cõditũ, & supra mẽtionatũ nati sunt ex ea duo liberi, scz Claudi9 & Margoya. Est etiã verum q post mortẽ dictoꝝ quõdã Petri demãti, ac Ludouice eius filie & Silete relicte Anno vcz dñi. M. cccclxxij. & die. vj. mẽsis Maij, Antonius mãtelli pretẽsus frater dicti quõdã Petri demãti tã suo ipsius ꝓprio, q Joãnis mãtelli eius & dicti quõdã Petri fratris noĩb9 dedit, donauit, cessit, & remisit donatione inter viuos oĩa, vniuersa, & singula iura, actiões, portiões, fraregbias, & legitimas cessiones, que, & quas ipsi Antonius & Joãnes habebant & habere poterãt quauis rõne ti. vel forma i & sup bonis peruẽtis deuolutis, & excheutis ꝓpter mortẽ & decessũ dicti quõdã Petri demãti eorũ fratris, & q oĩa postea Anno vcz icarnationis dñice. M. cccclxxij. & die. xviij. mẽsis Octobris, ptẽdunt fuisse donata, & alias remissa per prefatũ Andreã donatariũ pdicto Nicolao. ¶ Ex quibus oriũtur multa & varia dubia, per & inter Joannẽ & Claudiũ vadoni, filios naturales & legitimos prefati Nicolai dicẽtes & ptẽdẽtes oĩa bona dicti quõdã Petri demãti, seu Petri mantelli ad eos peruenisse, & eis nunc spectare & pertinere dicto Nicolao eorũ patre hoc inficiẽte ac negãte, & pretẽdẽte se habere quotã & portionẽ in bonis hmõi, & hoc i vim testamẽti dicte quõdã Silete ei9 defuncte vxoris & matris dictoꝝ Joãnis & Claudij vadoni super quibus quesitum est quid iuris.

Et omisso ordine, quo in talib9

1 procedere consueui, dico breuiter & succincte † q siue defunctus vir Martinus mãtelli, pater pretẽsus prefati quõdã Petri primi testatoris, mortu9 extiterit ante tps ɔditi testamẽti per dictũ quõdã Petrũ demanti eius pretẽsum filiũ, siue postea dictũ eius testamẽtũ videt fuisse nullũ, per ea q habent in. l. qui in potestate parentis, & quod ibi glo. & l. qui in domini, & l. de statu. ff. de test. q

dictum ea ratione procedit, etiã si antea ab humanis decesserat idẽ Martinus pater quondã dicti Petri, pro eo q̃ ipse Petr⁹ hũc decessum ignorabat, vt apparet ex tenore dicti eius testamẽti, in quo eundẽ patrẽ & fratres suos p̃pter Petri idẽ Petr⁹ substituit Ludouice sue filie pro dimidia parte, & sic dubius erat de eius sta
2 tu, an vez sui iuris, aut in dicti eius patris potestate existeret: † nisi forte quis cõtẽderit q̃ etiã viuẽte eodẽ Martino presumi non deberet idẽ Petrus esse in ipsius potestate, sed hoc est falsum, nisi cõtrariũ pbet. l. si emãcipati, in verbo, probatũ, & q̃ ibi Rapha. Fulg. & Alex. de Jmo. & doc. C. de colla. & l. si filius. ff. de pba. Qđ etiã voluit idẽ Alex. cõsi. iij. exordiẽte, Viso pcessu cause vertentis &c. col. iij. in tertio volu. & Ange. in. l. sed si de sua. ff. de acq. here. & sic videt q̃ in vim substitutionis facte prefate Ludouice nõ potuerint dictus Martinus, Joãnes, & Antonius mantelli p̃r & fratres p̃fati quondã Petri testatoris aliquod ius p̃tẽdere i bõis & hereditate eiusdẽ quondã Petri, vtpote facte ab eo, q vt sic testari nõ poterat, nisi idẽ quondã Petr⁹ habitasset ad partẽ, & seorsũ a patre per decem annos: tunc enim fortasse presumeretur emancipat⁹, si hoc allegaretur: per id qđ no. Bal. in. l. post mortem, ad fi. ff. de adop. & in. l. ij. C. si aduer. rez iudi. & ita declarat tex. in. l. iij. in prin. ff. ad mace. ad quod bene facit. l. j. in verbo, diu passus. C. de patria pote. & hoc casu potest saluari glo. que est in. l. iij. ff. solu. matrimo. & hoc casu diceretur idem Petrus potuisse testari & disponere de bonis suis, vt disposuit, & sic apparet q̃ iste primus articulus non est sine difficultate.

Quo vero ad testamentum dicte quondam Silete, hoc certum est q̃, si post ipsum nati extiterint dicti Claudius & Margoya, aut eorum aliquis, illud ruptũ est agnatione posthumi. l. j. C. de posthu. heredi. instit. & in. §. in
3 stitu. de exhereda. libero. † verũtamen quia in eo posita est clausula codicillaris, in qua ponitur illud verbũ, si nõ valeret, quod cõprehendit etiam futurum tempus, vt voluit Bar. in. l. j. in. vij. q. ff. de iu. codicil. & in. l. si debitor. ff. de contraben. emptio. Bal. & Salice. in. l. fi. C. de codicil. videntur prefati Claudius & Margoya fuisse rogati de restituendo eorum quotas & portiones heredib⁹ institutis per dictam quondam Siletam. l. generaliter. §. ex testamento. ff. de fideicommiss. liber. & alijs iuribus per Bar. Joan. de Jmo. & docto. in. l. ex ea. §. ex his. ff. de testa. qđ etiã voluit Bart. in. l. j. in. v. q. ff. de iu. codicil. & in. l. ij. ff. de lega. iij. Bald. & Joã. de imo. in. d. l. ex ea, & Ange. consi. xcviij. exordiente, Petrus de vi
4 beneteri &c. † nisi forte quis dicat q̃ dicta clausula codicillaris nihil operata extiterit, si tempore facti testamẽti dicta Sileta ignorauerit se pregnantem ex dictis Claudio & Margoya, aut eorũ altero, vt voluit Bart. in. l. j. in. vj. q. ff. de iur. codici. per. l. si vnq̃. C. de reuocan. dona. & per. l. sicut certi, & l. si cum vel in vtero. C. de testa. mili. idem voluit Barto. in quodam suo consilio exordiẽte, Quidam nomine Lapus &c. & hec opinio Barto. fuit originaliter opinio Nicolai de mathe. vt refert Bal. in. d. l. fin. col. mihi. v. versi. sed quero nunquid ista clausula. C. de codicil. quam sequut⁹ est Bal. in. l. si totas. C. de inoffi. dona. pro qua etiã cõsulnit idem Bal. cõsilio. xx. exordiẽte, Clausula codicillaris &c. in prima parte. hanc eandem opinionem sequutus est Ange. in. l. idem erit dicendum. ff. de testa. mili. & consilio. ciiij. exordiẽte, Jsta questio &c. Alex. de Jmol. consilio. xlj. exordiente, Viso tenore &c. & Fran. de are. cõsi. xxiiij. incipiente, Quatuor dubia &c. consilio. xciij. exordiente, Viso legato, col. iij. & tribus se. & consilio vltimo, & hec opinio videtur multum consona volũtati testatricis, & pro qua libentius consulerem. Et secundũ hãc opinionem dictus magister Nicolaus nihil petere possit in dictis bonis in vim testamẽti dicte quondã Silete, cuius testamentũ fuit ruptũ agnatione posthumorum. Verũtamen magis communis opinio est in contrariũ, scilicet q̃ etiã casu predicto clausula codicillaris operetur, quãdo positũ est in ea verbuz futuri temporis, vtputa si non valebit iure testamenti &c. aut verbum quod potest trahi etiam ad futu
5 ruz tempus, vt in casu nostro, in quo ponitur verbũ valeret, † qđ põt esse temporis presentis & futuri, vt declarat Bal. in. d. l. fi. C. de codicil. & hec opinio fuit opinio antiquorum ante Bar. quam sequut⁹ est fulgo. late Alex. de imol. in dicta aut. ex causa. C. de libe. prete. vel exhere. vbi multos refert, qui eã sequuti sunt, etiã se quutus est Jo. de Jmo. in. l. filio p̃terito, col. xiiij. ff. de iniuſ. rup. & irri. testa. vbi etiã dicit q̃ consuleret ꝯ Bar. contra quẽ dicit Ange. de are. insti. de codicil. in prin. se sepe cõsuluisse. & Roma. cõsi. cxxij. exordiẽte, Circa qđ effectualiter querit an codicillaris &c. ꝯ Bar. etiã cõsuluit Alex. de Jmo. cõsi. cxxiiij. exordiẽte, Discussis excitationibus &c. vbi etiã dicit q̃ cõis sentẽtia est cõtra Barto. idẽ etiã cõsuluit Alex. de imol. cõsi. cxlij. exordiẽte, Circa pri
6 mã dubitationẽ &c. in scdo volu. & in alijs que nõ curo referre. † & sequẽdo istã opinionem, tenent ipsi Claudius & Margoya restituere prefatis Nicolao & alijs heredibus institutis per prefataz Siletam suas quotas & portiones hereditarias, detractis legitima & trebellianica, per id qđ no. Bal. & Ange. in. l. papinianus. §. meminisse. ff. de inoffi. testa. nisi forte quis dixerit, q̃ cũ ante mortẽ dicte quõdã Silete ex ea nati extiterint dicti Claudius & margoya, & sic viuente ipsa Sileta dictũ eius testamentũ ruptũ extiterit agnatiõe posthumi, nõ debuerit aut debeat detrahi nisi vna quarta scilicet aut legitima aut trebellianica, per id qđ plenissime ponit Alexan. de Jmo. consi. cxlij. exordiẽte, Circa primã dubitationẽ &c. col. vj. in secũdo vol. & hec pars v̄r mihi verior.

¶ Argumentum.

¶ Debet iudex contra fatalia partem restituere, quam facto aduersarij intelligit esse delusam. V. F.

1 ¶ Actio ex his intelligitur intentata, ex quibus resultat.
2 In iudicio possessionis retinende ad hoc v̄t aliquis obtineat qd requiratur. & nu. 8.
3 Possidere probans ante litem contestatam, an presumatur in litis contestatione possidere.
4 Possessionem suam ab alio sciens esse occupatam, nisi statim resistat, an illam perdat, & cur.
5 Possessio an per obliuionem amitti possit, & prinsq̃ per obliuionem censeatur perdita quod tempus requiritur, & an iudex possit illud moderari.
6 Longum tempus quot anni faciant.
7 Ex possessione de preterito an inferatur in possessionem de presenti.
9 Sententia iudicis propter errorem an sit nulla, etiam si non se expresse ad acta referat. & nu. 11.
10 Sententia tacite refertur ad acta.
12 Fatale secundum in prosecutione appellationis quando & quib⁹ competat, & in concessione illius an requiratur sententia iudicis.
13 Tempora impedimentorum ante declarationem appellationis deserte, an debeant restitui.
14 Restitutio impedimentorum temporis per quem fieri possit, & que solennitas in ea requiratur.

¶ De tempo. & repar. appel. Consi. cxcvj.

Pro faciliore declaratione boni iuris, quod habuerunt & habent prouidi viri Petrus cartalis & Andreas saqui nominibus, quibus in actis, in quadam ciuili causa, quam defendendo habuerunt in curia maiori ordinaria Carpen. cum Antonio castonis: & quam nunc per curiam appellationis prosequũtur coram egregio viro domino iudice appellationum & nullitatum comitatus Venayssini cõtra eundẽ Antonium, seu eius heredes. Premittunt ipsi Saqui & cartalis eundem Antonium ab initio intentasse, & egisse interdicto vti possidetis, seu iudicio possessionis retinende, prout apparet tam ex narratis, propositis, & deductis in eius pretenso libello, quam ex conclusione illius.
1 † Ex his enim illa intelligitur fuisse actio intentata, que ex eis resultat, per ea que ponit Bar. & post eum alij in. l. gallus. §. quidaz recte. ff. de lib. & posthu. Cy. in. l. edita. in. v. q. principali. C. de ede.
2 & alij in alijs locis. † Ad hoc enim quod aliquis obtineat in iudicio huiusmodi non sufficit quod ipse aliquando possederit rem, de cuius possessione retinenda cõtenditur inter partes, sed oportet eum probare se possedisse tempore litis contestate. §. hodie, & quod ibi doct. insti. de interdi. q̃ tamẽ nõ probauit prefatus Antonius: nam si qui ex testibus parte eius productis & examinatis super primo articulo eius pretensi libelli de sua pretensa possessione aliquid responderint, aut dixerint: nullus tamẽ eorum respondit aut dixit, q̃ ipse possideret domum, de qua in actis, tempore litis cõtestate in prima instantia, seu etiã tempore mote litis, sed sunt q̃dã ex eis q deponere conati sunt, q̃ t̄pe eoꝝ p̃tẽse depositionis erãt triginta anni, alij q̃ erant viginti: null⁹ aũt ex testibus hmõi aliquid dixisse reperit de possessiõe recẽtiore, vt clare pate
3 re põt cuilibet discurrẽti per depositiões testiũ hmõi. † Fortasse aũt dicet aliquis sufficisse & sufficere eidẽ Antonio pbasse, q̃ aliquando possederit dictã domũ ante litẽ cõtestatã in dicta prima instantia, & q̃ ex illa p̃tẽsa anteriore possessione, de qua visi sunt testes predicti deponere, presumi debuerit & debeat eũdẽ Antoniũ possedisse t̄pe litis cõtestate, per id quod no. Hostiẽ. & alij canoni. in. c. cum ad sedem, de restit. spolia. doct. in. l. siue possidetis. C. de proba. Joã. fa. & idẽ Ange. in. §. hodie, institu. de interdic. sed hec
4 nõ obstant. † Cum q2 eo ipso q̃ quis scit possessionẽ suã occupatã ab alio, nisi q̃ primũ põt vadat ad resistẽdũ, perdit possessio in dubio, iuxta doctrinã Bar. quaz sequitur ibi Ang. & Frã. de are.

dictum

in.l.si de eo.§.si forte.ff.de acqui.posses.& idem tenuit Oldr. vt refert & sequitur Bal.in.l.j.col.vlt.C.de ser.fugi.& Panor.in.c.cum venissent.col.fi.de resti.spolia.pro qua facit.l.quod meo.§.fin.&.l.ꝗuis,&.l.iij.§.si quis nuntiet.ff.de acqui.pos.&.c.olim.le.j.de resti.spolia.cuius dicti doc.illam ratioñe reddere cõsueuerũt,ꝙ sciēs & sic faciens,aut possessionē naturalē per alium occupatā recuperare negligens,videtur suspicari se posse repelli. Qr aũt prefat⁹ Antonius viderit,& sciuerit,& passus extiterit domum predictā per alios possideri,& teneri satis patet per ea,que deposuerunt testes parte dicti Cartalis & consortũ in secũda instãtia producti,& examinati super articulis exordientibus, Addendo articulis alias &c. & maxime super.ix.x.xviij.xxv.xxvj.xxvij.&.xxviij.articulis.

Preterea supposito, citra pre-

iudicium veritatis,ꝙ prefatus Antonius dictā pretēsam possessionez domus,de qua in actis,nõ ꝑdidisset eo ipso ꝙ cũ ipse sciuit naturalem ab alio occupatam , non accessit ꝗprimum potuit ad dictam domũ,pro recuperatione huiusmodi pretēse possessiõis: ipse tamen eandem perdidisset pro eo quia vltra,& preter temp⁹ viginti annorũ,quibus durantibus Antonius de baucio domuz predictam possedit,vt cõfessus est dictus Antonius castonis,fo.cxlvj.respondendo ad secunduz articulũ exceptionũ parte reorũ originalium in causa productarũ,ꝙ honesta quondā mulier Catharina de baucio,filia quõdā naturalis & legitima,ac heres vniuersalis ꝑfati Antonij de baucio,ac deinde & post eā Girardus & Clandia eius liberi,necnõ etiā Petrus cartalis dicte Claudie marit⁹,& postremo idē Cartalis,Perona ipsius & dicte Claudie quõdā filia.& Andreas saqui eiusdē Perone maritus,domũ predictam tenuerũt & possederunt,vt patet ex depositionibus testiũ parte eorũ examinatorũ tā sup articulis exceptionalibus in prima instãtia oblatis,ꝗ super dictis articulis exordientibus,Ad-
5 dendo &c.† nec solum per tempus arbitrio iudicis moderanduz & taxandum ad tempus non minus decennio,vt voluit glos.not. quam ibi sequuntur Jaco.de rauē.& Ange.in.l.furtũ.§.fundi.ff. de vsucap. Joan.de Jmo.in.c.querelam,de elec.Cy.in.l.j.q.j.C. vbi cau.sta. Bal.in.l.ij.colũ.mihi.ix.ver.sed queritur an per negligentiam.C.de seruitu.& aqua. Jo.de Jmo.Roma.& Paul. de ca.in.d.l.si d eo.§.si forte .& Alex.d Jmo.cõsi.vj.exordiēte,Circa ꝓcessum &c.col.v.ver.qr respõdeo ꝙ ꝑ testes &c.in.iij.vol.sz ꝑ tempus.xxx.annorũ.& vltra,ꝗuis scdm oēs sufficiat tēpus, lõgũ ad hoc vt ꝑ obliuionē cēseatur ꝑdita possessio.vt no.gl.in.l.si id ꝙ.in
6 prin.ff.de acq.pos.& in.l.fi.C.vnde vi.† lõgũ aũt tēpus dr̃ esse tempus decē annorũ.l.fideicõmis.§.aristo.ff.qui & a qui.not.gl.in.l.cũ de in rē verso.ff.de vsur.& in.l.si filius.C.de peti.heredi.&.C. q sit lon.consue.in rubrica.& ꝙ per talē negligētiā perdat possessio firmat.glo.in.l.licet.C.de acqui.pos.quam ibi sequitur Jaco.butri. idem tenet glo.in.§.qd aũt,super verbo,absentiā,institu.de vsuca.Dy.in regula sine posses.in fi.de regu.iur.in.vj.cum quo trãsit Cy.Barto.& Bal.in.d.l.j.C.de ser.fugi.& Reyne.in.d.l. furtum. §.fundi.ff.de vsuca.Barto.& Ange.in.d.§.si forte.Barto.in.l. fi. C.de his qui a non domino,& Paul.de castr.in dicta.l. iij.si quis nuntiet.ff.de vsuca.

Preterea adijcio premissis qd

predicta & superius obiecta etiā ea rõne nõ obstãt,qr cũ idē Antonius castonis in primo articulo dicti eius libelli proposuerit & simpliciter dixerit se tenere & possidere domũ,de qua ĩ actis, ipse debuit ꝓbare ꝙ tpe litiscõtestate in dicta prima instantia dictam domũ teneret & possideret,non solũ ciuiliter,sed etiā naturaliter ꝓ quo allegare sufficiat ꝙ egregie voluit Jo.fa.in.d.§.retinēde, col.mihi.xj.ver.si vero dicat se possessorē ciuiliter & naturaliter,&
7 ibi Ang.are.col.iiij.ver.dñs Joãnes fabri &c.† qui ambo dicũt & affirmãt,ꝙ ex possessione de preterito nõ infertur in possessionē
8 de presenti.† Et volunt ꝙ possessio debeat ꝓbari de presenti,hoc est,ꝙ agēs interdicto retinēde possessionis ꝓbet se possedisse tpe litiscõtestate. Ex qb⁹ omnibus clare cõcludit & infertur prefatos Petrum cartalis,& alios debuisse per dominum iudicem a quo ab impetitis absolui,& dictum Antonium castonis debuisse condemnari in expensis:& sic,cum ipse contrarium fecerit,eius sententiam fuisse & esse iniquam,iniustā,& perperam latam,& propterea
9 reuocandam & cassandam. Quibus adijcio quod non solum fuit & est predicta sententia iniqua & iniusta , sed etiam videtur fuisse nulla,propter errorē dicti domini iudicis,qui colligitur ex actis coram eo agitatis:ex quibus apparet prefatũ Antonium castonis nec ꝑ testes,nec per instrumēta ꝓbasse suā intētionē:& ecõtra ex actis hmõi sibi cõstitit & apparuit dictos Cartalis,& alios sufficiēter & plene ad victoriā obtinēdā ꝓbasse eoꝝ exceptiões. Fuit ergo nulla,etiā si idē dñs iudex nõ se expresse in dicta ei⁹ sñia ad acta retulisset,vt voluerũt Jac.de pe.& Cy.in.l.ex diuerso.§.fi.ff.
10 solu.matri.& in.l.j.C.de erro.calcu.† pro quorũ dicto maxime facit qr sñia tacite refert ad acta.c.cũ ad sedē.de resti.spo.l.iij.C.de senten.que sine cer.quanti.ꝓfe.no.glo.& doc.in.l.si quis ad exhibēdũ ff.de except.re.iudi.& in.l.he enim cause.in prin.ff.de suspec.tuto. & hanc opinionem sequunt dñi de Rota sua conclusiõe. cccxxxv. incipiente,Dubitatur vtrũ auditor,in fi.sequētes Pau.de liaza in cle.pastoralis.de re iudi.& Archi.in.c.fi.de sentē.excom.in. vj. & vbi hac sola tacita relatione nõ deberet dici nulla,deberet saltē dici nulla ꝓpter expressam relationē factā per iudicē in dicta ei⁹ sñia,in qua expsse se retulit ad instrumētũ & testes parte dicti Castonis in causa ꝓductos,per quos dicit sibi apparere & cõstare dictũ Castonis sufficienter iustificasse ei⁹ intētionē:qd tñ nõ apparuit nec apparet ex eis,& quidē nõ ex ꝑtēsis instrumētis,vno vcz pretēse diuisionis bonorũ,& alio asserte vēditiõis vsusfructus in quibus nihil dicit de asserta possessione eiusdē Antonij,& si aliqd diceret,nõ ꝓpterea ꝓbaret,& signãter per instrumētũ vēditiõis vsusfructus,qr nõ est ꝓbatũ ꝙ emptor illius pretēsi vsusfruct⁹ dictam domũ tenuerit.nõ etiā fuit per testes ꝓbata intētio prefati Antonij,nullus enim deposuit ꝙ tpe litiscõtestate in prima instãtia prefatus Antonius possideret dictā domũ,qd tamen erat necessariũ in hoc casu,vt predixi,& nõ solũ nõ deposuerunt testes ꝑdicti ꝑfatũ Antoniũ possedisse tpe litiscõtestate,sed nec deposuerunt ꝙ a decē annis proxime lapsis tpe facte eorum depositionis idē Antonius possedisset:& ita dici nõ potuit aut de iure debuit eundē Antoniũ sufficiēter probasse eius intētionē tam ex tenore dictorum pretensorum instrumētorũ,ꝗ per depositiones testiuz.
11 † Errauit ergo iudex qui ad illa se retulit,ꝓpter cuius errorē dicta ei⁹ sñia fuit & est nulla,per doctrinā Bar.i.d.l.j.C.de erro.calcu.quā ibi sequit Fulgo.& hec fuit opinio Jnno.in.c.cũ bertold⁹. de re iudi.quā etiā sequutus est Jo.de imo.in.l.qui rome.§. duo fratres.ff.de verbo.oblig.& in.d.l.ex diuerso.§.fi.& in.c.in presentia.de renun. Joã.de imo.& Roma.in.l.si is ad quem.ff.de acquihere.Alex.de imo.in.d.l.j.C.de errore calcu.consi.cxxiij. exordiēte,Discussis excitationibus &c.& in allegata.l.ex diuerso.§.fina. Anto.de butri.& Panor.in.c.qm̃ cõtra falsam,de ꝓba.& ibi idem tenet Host.quam etiam tenuit Anto.de butri.in.c.ab excõicato. charta.ij.de rescrip. Jo.de imo.in.l.diuus.ff.de re iud.& Panor. in.c.inter ceteras.eo.ti.& hec videt esse opinio vera & magis cõis, vt dicit Alex.in dicto cõsi.cxxiij.col.vij.& do. Jason.de may.eius discipulus in.d.l.j.C.de erro.calc.cui⁹ opinionis seu sñie hec assignatur ratio,qr sicut error expssus in sñia reddit eā ipo iure nullam.l.si expressam.ff.de appella.l.ij.C.quãdo ꝓuoca.non est neces. & in.c.j.de re iudi.ita etiā debet reddi nulla si error deprehēdat ex actis,ad que iudex in sñia expresse se retulit,qr perinde est ac si error esset expressus in sñia.ar.l.ait pretor.§.j.ff.de re iudi.l.penul. C.de sentē.que sine cer.quanti.ꝓfe.l.talis institutio.ff.de cõdi.institu.&.l.asse toto.& quod ibi doc.ff.de heredi.insti.

Nec opponat aliquis ꝙ appel

latio parte dictoruz Cartalis & aliorũ interiecta fuerit aut sit deserta,quoniā respondeo ꝙ istud non procedit,quod vt appareat premitto sententiaz esse latā Anno domini.M.cccxci.& die.xxij. mensis Octobris,qua die salua illius nullitate fuit ab eadem sententia parte dictorum Cartalis & aliorũ appellatio interiecta,et deinde etiā eadē die corā superiore ĩtroducta. Preterea etiā premitto ꝙ lz dñs tũc appellationũ iudex ordinauerit,Anno domini.M.ccccxcij.& die.xvij.mēsis Martij,acta ꝓduci per dictũ antonium appellatũ:ipse tñ ꝓductionē hmõi facere distulit vsq₃ ad sextā diē mēsis Octobris eiusdē anni,qua die etiā ordinauit eũdē appellatũ nõ debere gaudere cõmodo sentētie ꝓ se late,& cũ cõdēnauit in expēsis:& post hec qr:vt ꝑdixi,acta die ꝑdicta ꝓducta extiterũt,do.iudex visionē illorũ ꝯcessit appellanti,& terminum assignauit ad deliberãdũ sup eis ad diē quindecimā,que erat futura
12 xxj.mēsis Octobris,& sic vltima dies primi fatalis. † Ex quibus apparet appellãtes fuisse impeditos per dictũ appellatũ,& ꝑ euz factũ quominus potuerit sentētia ferri infra primũ fatale:cõpetijt ergo eisdē appellãtibus scdm fatale.c.ex rõne,& ꝙ ibi ꝑ doct. de appella.& aut.ei qui.C.de tempo.appel.& datum eis hoc scdm fatale ipso iure,hoc est sine ministerio hominis,vel nõ per sententiam iudicis,que ad hoc non fuit necessaria.d.auth.ei qui,& in auth.de his qui ingredi.ad appellãdũ.§.j.colla.v.&.c.cum sit, de appellatio.de quo Calde.in rubrica eo.consilio.x.& non solum non fuit necessaria sententia,per quam hoc concederetur,sed nec fuit necessaria sententia declaratoria,per quā declaretur hoc esse concessum,secũdũ Joan.and.qui ita tenet in addi.Spec.in rubrica ti.de appel.in.iiij.parte. Jo.de Jmol.in.d.c.ex ratione.col.xij.et Lap.in allegatione.cxxv. Etiā premitto qd prefati Cartalis et appellantes postea diligenter prosequnti extiterint dictā eorũ appellationē infra dictum secundum fatale,ita vt petierint in cā cõcludi & diffiniri,Anno domini millesimo.ccccxciij.& die.xviij.

mensis Maij, idem petijt quarta Junij, idem .xxiiij. Julij, idem xxvij. eiusdem mensis, idem octaua Augusti: dictus vero Antonius appellatus, qui visionem processus sibi concedi obtinuit dicta die .xxviij. mēsis Maij. nihil deliberasse legit vsq; ad diē .xvij. mensis Augusti, qua die dedit articulos, quibus responderunt appellantes duodecima Septembris, super qua responsione appellatus deliberauit prima Octobris, & deliberādo petijt sibi terminū assignari ad probandū, & licet appellantes petierint eum excludi a probando & diffiniri .xv. Octobris, & sic infra secūdū fatale: ipse tamē non fuit exclusus, nec probasse reperitur ante Annum domini millesimum .cccc.xciiij. & diem .xx. imo .xxv. mēsis Februarij, qua die testes fuerunt publicati, & visio concessa dicto appellato, qui vndecima Martij eiusdem anni petijt & sibi concedi obtinuit alium terminū ad primam post Quasimodo, quo tēpore superuenit pestis, anteq̄ nihil deliberauit. Fuerūt igit̄ p multos menses prefati appellantes impediti facto dicti appellati, vt causam dicte eorum appellationis finiri non obtinerent infra dictum secundum fatale, quod finitum pretēditur Anno .xciij. .xxj. mensis Octobris, & nō solum fuerūt impediti predictis temporibus, sed etiam a lapsu dicti fatalis vsq; ad annū predictū .xciiij. & tempus pestis superuenientis: deinde viguit pestis in ciuitate, vt declarauit iudex appellationū, a principio mensis Aprilis anni predicti .xciiij. vsq; ad primā Hylarij anni presentis .xcv.

Etiam premitto, q̄ post pestē, anno presenti, & die .xxiiij. mēsis Januarij, prefatus Antoni⁹ appellatus petijt visionem totius processus, qui non deliberauit ante .xxviij. Martij. & sic impediuit prefatos appellantes per duos menses & duos dies, dicti autem appellantes petierunt concludi & diffiniri .x. Aprilis, idem petierunt .xxviij. eiusdem mēsis. Quo die de consensu partium & sine preiudicio &c. causam prorogauit ad primaz Pentecostes martis septima Julij, cause sunt prorogate ad martis decimamquartam Julij: tertia Septēbris petierunt appellantes ordinari protestando de impedimentis, & fuit terminus assignatus ad quindecim. .xvij. Septembris, fuerunt cause prorogate ad sabbati proximam: dicta die, que fuit .xix. eiusdem mensis, petierunt appellantes diffiniri, appellatus vero dicit q̄ erat contentus q̄ causa dormiret sub spe pacis, & sine damno &c. & q̄ illa prorogaretur, & ita factum est ad quindecim, vicesimasecunda Octobris appellantes petierunt diffiniri, & tūc fuit terminus assignatus ad secundam sanctorum, que fuit die sabbati proxime lapsa. Ex quibus apparet, vt iam dixi, dictos appellantes fuisse impeditos & in secūdo fatali, & postea, & tā facto aduersarij, & propter pestem, q̄ alias, vt apparet ex actis, & sic dici nō debet appellatio deserta: † & vbi dici posset, deberēt tempora impedimentorum eisdem appellantibus restitui, per ea que not. doct. in. d. c. ex ratione, & auth. ei qui, & auth. itē si appellatione. C. de tēpo. appellatio. de quo & elegāter & plene per Pau. de cast. consilio .xxj. exordiēte, In causa desertionis appellatiōis: quod ꝓpterea videatur, & maxime a ver. item dicit dictus dominus Antoni⁹ q̄ iudex terminos non expeditos &c. vsq; ad fi. & potest fieri hec restitutio per egregium virum dominū appellationū iudicē. l. preses, & quod ibi Bar. Bal. & Ange. C. de appel. & est fiēda restitutio sine libello, litiscontestatione, & similibus solēnitatibus, vt voluit Barto. in dicta auth. item si appellationum. Bal. & Sali. in dicta aut. ei qui: quod etiā voluit do. Prepo. in. d. c. ex ratione. col. .xvj. ver. nona principalis est questio, quod maxime ꝓcedit in hoc casu, vbi ex sola actorum visione apparet tam de impedimentis, q̄ contigerunt facto partis aduerse q̄ etiam propter pestem & aliquando propter dominum iudicem, aut surrogatum anteq̄ iudex esset. Et ita mihi videtur sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

13 (bet appellatio deserta) — see above

¶ Argumentum.

¶ Hospes, qui ea de causa domum alienam conductam habet, non tenetur de incendio per aduenas facto sine eius saltem lata culpa. V. F.

8 ¶ Hospitator an & quando teneatur de incendio per hospites facto. & nu. 5. 6. 7. 8.
2 In culpa an sit & teneatur qui vtitur re ad vsum distinatum.
3 Incendium an sit casus fortuitus.
4 Conductor an teneatur de custodia rei.
6 Culpa contra inhabitantes presumpta de incendio, vel furto, an sit leuissima.
7 Culpa leuissima, an, & quando veniant in actione legis aquilie.

¶ De loca. & cond. Consi. .cxcvij.

Christi nomine inuocato. Viso casu mihi exhibito parte honorabilis viri Bernardi fabri loci Salenis, & dubio ex casu huiusmodi elicito. Dico & respondeo, & idē bernardus non tenetur honesto iuueni Raymoneto de poma, de interesse seu dāno, quod idem Raymonetus passus dicitur ad causam incendij alterius ex cameris diuersorij Pome, quod, vt presupponitur in facto, non defectu seu culpa dicti Bernardi fabri, sed hospitum per eum receptorum, & in dicta camera pro dormiendo nocte huiusmodi incendij positorum factū
1 fuit. † non enim tenetur hospitator, seu receptor de facto hospitū per eum receptorum seu hospitatorum, vt propter hoc teneatur de incendio domus combuste, quā ab alio cōduxerat. Tum quia dictus Bernardus domū predictā ad hoc officium conduxerat.
2 l. eum qui, in prin. ff. cōmoda. † qui enim vtitur re ad vsum destinatum nō est in culpa, & sic non tenetur. l. si quis fundum. §. imperator. ff. loca. & conduc. Tum etiam non tenetur, q2 nō vtebat̄ opera dictorū hospitum seu receptatorum, nec eos sibi elegisse videtur, & sic ei non potest culpa imputari: & he fuerunt rationes, que in simili mouerunt legislatorē in. l. j. in fin. alias. ij. ff. furti aduer.
3 nau. caupo. & stabu. † & sic respectu dicti Bernardi hoc incendium est iudicandū casus fortuitus, pro quo accedat. l. ex cōducto. §. fi. & l. videamus. §. fi. & l. sequenti. ff. loca. in quibus videtur pro hoc casus a sensu cōtrario, scdm Salicetū, qui hoc tenet in terminis in. l. que fortuitis. col. ij. ver. quartum dubium est si domus que in predicto incendio fuit cōbusta non erat ꝓpria &c. C. de pignoratitia actio. pro quo dicit facere. l. cōtractus. ff. de reg. iur. & q̄ dicto casu incendium dici debeat casus fortuitus videtur, vel ꝓbari vel optime persuaderi per. l. cum duobus. §. dāna fatalia. ff. pro so. l. si vt certo. §. q̄ vero senectute. ff. commo. dicta. l. contractus. ff. de regu. iur. & qd̄ voluit Anto. de butri. & expressius Joan. de Jmo. in. c. j. de commoda.

Predicta non habent dubiuz si probari posset q̄ culpa, facto, aut defectu dictorum hospitum & hospitatorum in camera predicta hoc incēdiū cōtigerit, sed vbi hoc nō probaretur, tunc posset esse maior difficultas: an vez dict⁹ Bernardus conductor, & inquilinus dicte domus teneri debeat
4 ad damnum, de quo supra: † quod videtur, pro eo quia conductor tenetur de custodia rei. l. itaq; fullo, in princ. ff. de fur. & d. l. si quis
5 fundū. §. imperator. ff. loca. & cōduc. † modo dicit Bart. in. l. si qs ex argētarijs. §. fi. ff. de edē. q̄ qn̄ cōstat incēdiū cōtigisse in domo & nō apparet quomodo, tūc iste casus presumitur euenisse culpa cōductoris inhabitātis, q2 incēdiū nō faciliter euenit sine culpa alicuius. l. si vēdita. ff. de pericu. & cōmo. rei vēdi. & l. nā salutē. §. cognoscit. ff. de offi. prefec. vigil. de quo glo. in. l. si mō nulla. ff. de leg. j. dictus ergo conductor, ad quem pertinet custodia, tenetur ꝓbare casum fortuitū, & si nō ꝓbet ipse vr̄ teneri, q2 presumit̄ eius culpa cōtigisse. ¶ Sed his nō obstātib⁹ existimo, sub correctiōe cuiuslibet dn̄i melius sentiētis, q̄ dict⁹ Bernardus nō tenetur, etiā si essemus in casu, in quo ipse ꝓbare nō posset q̄ culpa, vitio, aut defectu dictorū suorū hospitū, & p eū receptorū, & ꝑ pernoctādo introductorum in predicta camera contigerit: & hoc nisi aliter ꝓbaret̄ q̄ vel dolo, aut culpa lata, vel saltē leui dicti Bernardi cōductoris hoc incēdiū cōtigisset, q2 cōductor de predictis tenet̄, nō de culpa leuissima. l. si vt certo. §. nunc videndū. ff. cōmo. l. q mercedem, cum ibi not. ff. loca. & dicta. l. contractus. ff. de regu. iur. et
6 quod no. in. l. in iudicio. C. de loca. † Culpa vero, que in dubio presumitur contra inhabitantes in re, in qua contigit incendium, est leuissima, vt est glo. singularis in dicto. §. preterea, quibus mo. re contra. obliga: que idem dicit esse in furto, & istud dicit esse singulariter notandum in dicta. l. que fortuitis. C. de pigno. actio. pro eo quia non semper quis tenetur de culpa leuissima, & q̄ culpa presumpta contra inhabitantes sit culpa leuissima, nō dolus, culpa lata, aut leuis, voluit Alexā. de Jmo. in. l. domos. ff. de leg. j. in. l. si quis ex argentarijs. §. fina. ff. de eden. & consilio. l. exordiēte, Visis & opportune ponderatis his de quibus &c. in primo volumine. & idem valuit dominus Jason in dicta. l. si quis ex argentarijs. §. fina. vbi multa inducit, que possunt ibi videri, & a quorum inductione supersedeo propter vitandam prolixitatem.
7 ¶ † Forte vero opponet aliquis, q̄ cōductor dicto casu saltem teneri debeat actione legis aqlie, in qua venit etiaz culpa leuissima. l. in lege. ff. ad. leg. aquil. sed respondeo q̄ hoc non obstat, quia id quod dicitur culpam leuissimā venire in lege aquilia est verū, qn̄ apparet culpam huiusmodi esse commissam in faciendo, non autem quando commissa est in eligendo diligentissime custodire et precauere ab incendio, ita enim legē illā, in lege aquilia, intellexit glo.

gl. penul.in.l.si mora.ff.solu.matri.Bar.in repeti.l.quod nerua, charta penultima.versi.item quero vtrū culpa leuissima.ff.depo.⁊ docto.maxime Joan.de Imo.in.d.c.j.de cōmoda.Bal.in.l.pignus.col.x.C.de pigno.actio.⁊ Sali.in.l.si nulla,in fi.eo.ti.quod etiam voluit Alexan.de Imo.in dicta.l.si quis ex argentarijs.§.fina.ff.de eden.in.l.domos,col.iij.ff.de lega.j.⁊ in dicto consilio.l.facit.l.sicut ius.§.de preteritis,ver.donec.ff.de vsufruc.sed nō ꝓbatur aliqua lege ꝙ illa culpa leuissima,que in dubio presumitur interuenisse in incendio,dicatur esse culpa in cōmittēdo vel in faciendo.Et ideo illa glo.que est in dicto.§.preterea,insti.qui.mo.re contra.obliga.potius videtur sentire contrarium,dum in hoc equiparat furtum ⁊ incendium:⁊ culpa leuissima,que in dubio ꝑsumitur,videtur cōsistere in negligendo custodire.dicta.l.cū duobus.§.dāna.ff.pro so.⁊ ista fuit intentio Salic. in dicta.l.que fortuitis,ad fi.si bene pōderetur,dū dicit ꝙ istud erat singulariter notandum in incendio:quia non semper quis tenetur de leuissima culpa:si enim verum esset qd̄ in incendio presumeretur culpa leuissima in faciendo commissa,semper posset talis culpabilis cōueniri ad estimationem dāni per actionē legis aquilie,⁊ sic nihil operaret̄ ꝙ esset culpa leuissima magis ꝙ̄ leuis.Et ꝙ illa culpa, sine qua incendiū plerūq; non cōmittitur,sit culpa commissa in negligēdo,videtur ꝓbari in.l.qui edes,in ver.negligētia.ff.de incendio rui.⁊ naufr.qui tex.intelligitur de culpa leuissima scd̄m Bal.in.l.data.col.iiij.vel.v.C.qui accusa.nō pos.hec sunt que voluit Alex.in.d.l.si quis ex argentarijs.§.fi.in.dicto consi.l.col.vj.ver.confirmo predicta ⁊c.Et plenius respōdendo ad argumenta in cōtrarium facta,⁊ per predicta respōdetur ad id quod voluit
8 Joā.de Imo.in.d.l.domos:† vbi videtur voluisse contrariū ei⁹ quod predixi,⁊ tenuisse ꝙ in dubio cōductor teneatur,quan̄ locator videatur habere fundatam intentionem suam cōtra conductorem pro eo ꝗ2 incendium presumitur factum propter culpam inhabitātium.d.l.si vendita.ff.de pericu.⁊ cōmo.rei vendi.et.d.l.iij.§.cognoscit.ff.de offi.prefec.vigil.quod dictum eius regulariter non procedit in conductore,posset autem procedere in casu.d.l.qui mercedem.ff.loca. etiam posset procedere in commodatario qui tenetur de leuissima culpa.l.in rebus,in principio.ff.cōmoda.Etiam per predicta satis apparet responsum ad argumēta in contrarium facta.

¶Argumentum.

¶Socij fratres patre mortuo cōmunia eius bona diuidere possunt non obstante eius prohibitiōe ⁊ communia societatis etiam eo viuente.A.F.

1 ☞Societas omnium bonorum an comprehendat bona ante societatem acquisita.
2 Fratres filijfamilias societatem vna contrahere an possint ⁊ tacite ⁊ expresse.
3 Tacite quicquid fieri potest,idem ⁊ expresse.
4 Alienatio bonorum,in quibus pater habet vsumfructū, filio an sit prohibita etiam cum iuramento ⁊ quid in societate,an veniāt communicanda,⁊ quando.
5 Uotum per filiumfamilias factum quando obliget.
6 Mulier alienans rem dotalem,vel alienationi consentiens cum iuramento constante matrimonio,an soluto matrimonio illi preiudicet.
7 Contractus prodigi an firmetur iuramento.
8 Testator an possit heredibus diuisionem bonorum suorum prohibere.
9 Communioni nullus stare cogitur.

¶Communi.diuidun. Consi.cxcviij.

Ponitur in facto qd̄ pridem,Anno videlicet domini.M.cccclv.prouidi viri Joannes Antonius,⁊ alius Joannes bebrardi fratres,filij quondam naturales ⁊ legitimi Gulielmi bebrardi loci Castrinoui dalmaceni,contraxerunt societatem omnium bonorum suorum tunc presentium et futurorū,sibiq; inuicē cōmunicauerūt omnia bona mobilia, immobilia,⁊ actiōes,seu iura ꝑ eos antea acq̄sita ⁊ acq̄sitas.In qua societate seu cōione a dicto tp̄e ⁊ citra ꝑstiterūt.Nūc aūt venire volūt ad diuisionē,seu partitionē bonorū ⁊ iuriū suoꝝ.Et ꝗ2 ꝑfatus Joānes senior ꝑtēdit ⁊ affirmat se posse retinere,⁊ habere debere insolidū bona sibi donata ꝑ quēdā suum cognatū,aut amicū ante cōtractā societatē,de qua supra,⁊ que tempore ipsius cōtracte societatis tenebat ⁊ possidebat:q̄sitū est an hoc facere possit,
1 †¶Ad ꝙ respōdeo ꝙ,cū illa societas intelligat̄ esse ꝯtracta,quā socij consensu expresso coire seu facere voluerunt l.societas.l.cū duobus.§.itē mela scribit,⁊.§.cū duo.⁊.l.duo societatem cōtraxerunt.ff.pro so.quia ex cōuētione partium cōtractus legē accipiunt.l.j.§.si cōuenerit.ff.depo.⁊.l.stipulationes cōmodissime.ff.de verb.obli.societas predicta videtur fuisse generalis, vtpote facta de omnibus bonis,non solū de acquirēdis extunc in antea,sed etiā de iam acquisitis,ita enim expresserūt dicti fratres:⁊ quia verba,quib⁹ vsi sunt,clara existūt,non est ab illis recedendum.l.ille aut ille.§.cū in verbis,⁊.l.non aliter.ff.de leg.iij.Quo fit vt non solum sint inter eos ea bona communia,que postea fuerunt acquisita,sed etiā illa,que ante societatē hmōi per eos aut eorum alterum acquisita extiterant,per dictam enim societatem omnia bona mobilia ⁊ immobilia antea acquisita facta sunt communia.l.j.§.fi.⁊.l.seq.⁊.l.ea vero.§.j.ff.pro soc.

2 †Nec dicat idem Joannes senior,se ⁊ dictos eius fratres non potuisse contrahere societatem superius mētionatam,cū eo tēpore essent filij familias,in potestate,vez,dicti Gulielmi eorum quondam patris constituti. Quoniā respondeo ꝙ imo potuerūt tam tacite ꝙ̄ expresse,tacite quidē vt,apparet per ea qne ponit Nico.de vbal.in suo trac.societa.
3 in tertia parte.col.j.⁊ in quarta parte.colū.xvj.expresse vero† ꝗ2 regulariter quicquid fieri potest tacite,potest ⁊ expresse.Preterea in ea interuenit iuramentū,ꝙ cū seruari potuerit ⁊ possit sine detrimēto salutis eterne,illud seruari debet.c.cū cōtingat. de iureiur.c.Quis pactū,cū suis simi.de pact.in.vj.Forte vero opponet aliq̄s ꝙ,cū in bonis dicto Joanni seniori antea donatis fuisset dicto Gulielmo eius patri acquisitus vsusfructus,nō potuit ipse Joannes bona hmōi cōmunicare dictis eius fratribus,pro eo quia per cōmunicationem agebatur de alienatione bessis, seu
4 duarū tertiarum partium eorūdem bonorū,†que alienatio prohibita est filio,⁊ que non valet etiam si fiat cum iuramēto.l.cū nō solum.§.ipsum autē filium,iunctis ibi not.per Bal.⁊ Sali.C.de bo.que libe.sed istud non obstat,ꝗ2 esto ꝙ fauore patris ab initio non valuisset:quia tn̄ ille mortuus est,tenetur idem Joannes illius saltem ratione iuramēti.d.c.cum contingat.cum suis simi.⁊ hoc videtur sensisse gl.in.d.l.cum non solum.§.filijs autez,super verbo,volūtatem,ꝑm Jo.de imol.in repe.c.cum cōtingat,in tertio mēbro.ver.item aduerte quia dicit Bal.⁊c.⁊ hoc etiā voluit ibi idem Jo.de imol.⁊ Spec.tit.de actore.§.j.ver.quid si sup hoc
5 iurauerit.pro quo allegat Jo.de imol.vltra predicta† qd̄ in simili not.Inn.de voto facto per filiūfamilias,in.c.scripture,de vo.qd̄ licet filium non obliget durāte patria potestate in preiudiciū illius tn̄ cum factus est sui iuris,tenetur ad illius obseruantiā.
6 †allegat etiam qd̄ ipse idē Jo.no.in dicta repetitione, in primo mēbro de muliere alienāte rem dotalem, vel alienationi consentiente cū iuramēto cōstāte matrimonio:de quibus alienatione et cōsensu dicit ꝙ ꝑiudicāt mulieri post solutū matrimoniū, ꝙ etiā voluit gl.in.l.cōstāte.C.de dona.nec scd̄z Jo.de imo.obstat ratio Bal.allegata in.d.§.filijs aūt:ꝗ2 clare nō probatur ex tex.ꝑ Bal.
7 allegato.† preterea est magnum dubiū an contractus prodigi firmetur iuramēto,vt apparet per ea que no.doc.antiqui ⁊ moderni in.l.is cui bonis.ff.de verb.obli.⁊ Jo.de Imo.in repeti.d.c.cū contingat,in quinto membro.

8 †Ceterum ꝗ2 dictus Joānes senior pretendit, ꝙ eo inuito non debeant bona cōmunia diuidi obstantibus quibusdā pretēsis codicillis cōditis,vt dicitur, per dictū quōdā Gulielmū patrē,anno dn̄i.M.cccclxxvj.⁊ die.xxj.mensis Januarij,in quibus pretēditur idē quōdā Gulielmus codicillās inhibuisse dictis eius filijs bonorū diuisionē:dico ꝙ codicilli hmōi nō obstāt quomin⁹ fieri possit ⁊ debeat,etiā ipso Joanne inuito,diuisio bonorū hmōi.Tū ꝗ2 idē Gulielmus solū inhibuit diuisionē bonorū suorū,vt patet ex tenore dictoꝝ codicillorū:ibi,in omnib⁹ bonis suis ⁊c.⁊ in clausula,voluit tn̄:ibi,diuisionē dictorū bonorū.per q̄ verba apparet ꝙ ipse loquebatur de bonis suis nō diuidēdis:cuiusmodi nō erāt bona predicta,nec alia bona q̄ nūc cōiter possidēt dicti fratres,sed erāt bona per eos ante dictos codicillos vel postea acquisita, ⁊ vt audio ipse Gulielmus nulla bona habebat.Tū etiā non obstant dicti ꝑtēsi codicil-
9 li,†ꝗ2 cū nullus cogat̄ stare in cōione.l.fi.C.cōi diui.l.inter oēs.C.de predi.mino.⁊.l.si nō sortē.§.si cētū.ff.de condi.indebi. videtur dicta pretensa inhibitio non valuisse,qd̄ etiā videtur sensisse Oldra.cōsi.xli.exordiēte,Factū tale est paterfamilias habēs duos filios ⁊c.qd̄ videtur maxime ꝓcedere in hoc casu,vbi idē quondā Gulielmus dicitur ordinasse ꝙ neq; dicti eius filij,neq; eorū successores possent aut valerent peruenire ad vllā diuisionē ei⁹ pretēsorū bonorū:ꝙ voluit Pau.de ca.⁊ sequit̄ alex.de Imo.in.d.l.si nō sortē.§.si cētū,per iura in glo.inibi allegata.ad ꝙ bene facit.l.in hoc iudiciū.§.si cōueniat.ff.cōi diuidū.arguēdo de cōtractib-

ad vltimas voluntates, quod fieri potest. l. seruum filij. §. eū qui chirographū, cū suis simili. ff. de lega. j. Et ita mihi videtur, sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

¶ Argumentum.

¶ Etiam re non tradita post venditionem domino ius queritur vel laudimij vel retentionis. A. F.

1 ¶ Cancellatio, seu resolutio emptionis, aut venditionis inter discordes an & quando fieri possit, & quid inter concordes traditione nondum sequuta.
2 Jus dño directo, quoad laudimia, vel ius plationis, an queraf p solā vēditionē rei emphyteuticarie re nōdū tradita. & qd si partes sunt concordes super cancellatione instrumenti & contract⁹.

¶ De iure emphy. Consi. cxcix.

Viso casu mihi exhibito parte honorabilis viri Raymoneti girardi; de auraica, dico & respondeo, sub correctiōe cuiuslibet domini melius sentientis, q̄ aut idem Girardi venditor, & Joānes de campis emptor prati (de quo in casu huiusmodi latior mentio habetur) cōueniunt & concordant super faciēda resolutione: & cancellatione venditionis facite per dictū Raymonetum: aut disconueniunt & discordant. Si disconueniāt & discordent tunc dico q̄ illa fieri nō possit regulariter pro eo, quia que
1 ab initio fuerunt voluntatis†, ex post facto efficiuntur & fiunt necessitatis. l. sicut. C. de actio. & obligatio. posset autem in casu, vt verbi gratia, si in venditione huiusmodi interuenisset deceptio vltra dimidiā iusti pretij, & sine iuramento. l. ij. C. de rescinden. vēdi. c. penul. de emptio. & vendi. vel etiam si vnicum iuramentum simpliciter interuenisset, & venditio hmōi vel emptio facta esset p minorem. xxv. annis auth. sacramenta puberū, & qd ibi per doct. C. si aduer. vendi. & qd no. glo. & doct. in. d. l. ij. C. de rescin. vendi. & c. penul. superius allegato. Si vero prefati Raymonetus girardi & Joannes de campis cōueniant & concordent super cancellatione venditionis & emptionis predictarum: ipsi hoc facere possunt, quatenus cancellatio huiusmodi cōcernit preiudiciū eorūdem, aut alterius ipsorum: postquam, vt in casu ponitur, nondum processum extiterit ad traditionem dicti prati. l. ab emptione, & q̄
2 ibi per omnes. ff. de pac.† Quatenus vero istud concerneret preiudicium domini directi, puto q̄ ipsi hoc facere non possent, pro eo quia per solam venditionem factā de re emphyteuticaria ius quesitum est ipsi domino directo quoad laudimia, si illa habere voluerit, vel quoad ius prelationis, si pratum venditum eo iure retinere voluerit, per iā quod habetur in. l. fi. C. de iure emphy. l. quidam, & l. rogo. ff. de fideicommis. liberta. l. j. §. si rem. ff. deposi. l. j. §. rectissime. ff. de vi & vi arma. & c. j. qd iuris sit si post alienatio. feu. vassal. ipsum recupera. volue. q̄ etiam videtur fuisse de mente Albe. in. l. quoties. ff. de indi. adiec. & Bald. in. d. l. ab emptione, col. penulti. vel fi. ff. de pac. Et ita mihi videtur, sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

¶ Argumentum.

¶ Archiepiscopus non vocatis iuspatronis beneficium illi conferre potest qui primus a fundatoribus beneficij nominatus fuerat. A. F.

1 ¶ Testamentum in quo non est annus descriptus, sed positum est, anno &c. an & quando impugnari valeat.
2 Annus positus in vna nota, ptocolli an referatur ad alias sequētes per hanc dictionem, supra.
3 Notarij subscriptio, & signum positum in vna nota an trahatur ad reliquas in minuta.
4 Testamētaria dispositio, que per testes probari potest, an valeat non obstāte defectu subscriptionis, & notarij signi, etiam si testes rogati non sint.
5 Ecclesie, que nondum est, donari, priuilegium ve concedi non potest legari vero, potest. aut per vltimā voluntatē relinqui. nu. seq.
6 Persona prius querenda, q̄ ratio.
7 Legata pro fabricatione & dote capelle nondum constructe an et quando propria autoritate accipi possint sine legatorum vendicatione.
8 Delictum solius prelati vel clerici an preiudicet ecclesie.
9 Argumentum de feudo ad emphyteusim quando illicitum, & cur. numero sequenti.
10 Jura feudalia in quibus cōtra ius cōe decisa sunt an valeant.
11 Ordinarius non vocatis patronis an & quando conferre possit.
12 Testator id omne potest quod expresse sibi prohibitum non reperitur.
13 Causa in vltimis voluntatibus an requirenda.

¶ De episco. & cler. Consi. cc.

Viso casu mihi exhibito parte venerabilis viri domini Stephani mirandoli presbyteri de lambisco, & dubijs ex casu huiusmodi elicitis, vna cum tribus publicis instrumentis: vno videlicet testamēti nobilis quōdā viri Antonij lāgerij loci de Lābisco, conditi Anno dñi. M. cccc xcij. de mēse Julij. altero erectiōis in beneficiū ecclesiasticum facte p reuerēdissimū in Christo patrē do. Aquēsem archiepm, de capella p dictū nobilē Antoniū in area sup portale dicti oppidi de Lābisco ad honorē beati Sebastiani ostrui & edificari ordinata, ac collationis capellanie hmōi p eūdē do. archiepm facte. d. do. stephano, & alio adepte seu apphēse possessiōis capelle hmōi. ¶ Dico & respōdeo ad pdicta dubia breuiter & succincte, put in-
1 fra, nō tñ seruato ordine descripto.† Et primo dico & respondeo predictū testamētū nō ideo posse vel debere impugnari, qz in eo nō est annus descriptus, sz dictū & scriptū, anno quo supra &c. cu-
2 ius illā assigno rationē,† qz annus positus & descriptus in eodem ptocollo, & prime pcedētibus notis, intelligi dz repetit⁹ in nota testamēti dicti quōdā nobilis Antonij, put dici solet de repetitione diei, p id qd hr̄ in. l. si qs ex argētarijs. §. si initiū, & q̄ ibi doc. ff. de edē. qd etiā voluit Specu. in ti. de instru. edi. §. ostēso. col. mihi ix. ver. forma ego titius tali autoritate &c. Qd maxime pcedere debet in hoc casu, in quo nō solū in precedētibus notis, aut eorū altera descriptus est annus certus, ann⁹ videlicet. M. cccc xciij. sed etiam dictū est seu scriptū, anno quo supra, p qd apparet notariū se voluisse referre ad annū positū & descriptū in precedētibus notis: qz ille dictiones quo, & supra, sunt relatiue vt est in iure certū. & q̄ dixi ad annū vel diē positum in precedentibus notis, aut eorum altera, debere intelligi fuisse repetitum in nota testamen-
3 ti dicti quondam Antonij lanzerij,† intelligo etiam procedere in subscriptione, & signo notarij, qui illius notam recepit, per id qd no. Bal. & Sali. in. l. eo q̄ a multis. ff. si certum peta. Angel. in d. l. si quis ex argentarijs. §. si initium, & in. l. lucius. ff. de testamē. mili. Bal. C. de fide instrumen. ver. hic incidit questio, in rubric. de quibus omnibus plene per Alexan. de Jmol. in dicto. §. si initium. Preterea esto, citra preiudicium veritatis, q̄ instrumentū seu nota testamenti predicti non valeret vel propter defectum descriptionis anni, aut propter defectum subscriptionis & signi no-
4 tarij, que tamen valuit,† non propterea inferretur nullitas actus, hoc est testamentarie dispositionis facte per dictum quondā Antoniū: que, vt audio, probari potest per testes. pro quo allegasse sufficiat q̄ voluit Bar. in. l. domitius labeo. ff. de test. Pan. de cast. consilio. ccliiij. versi. item & postea. Alexan. de Jmo. consi. xlij. exordiente, Visis & pōderatis his &c. in quarto vol. & in. l. seruū filij. §. eū qui chirographū. ff. de lega. j. & q̄ ponit Pau. de ca. consi. cclxxxvj. & sufficerent duo testes, per id qd not. docto. in. l. hac cōsultissima. §. ex imperfecto. C. de testa. & c. cum esses, eo. tit. etiā si nō fuissent rogati: quia hec solennitas non est necessaria in testamento facto inter liberos vel in piā causam. Et per hec patet responsio ad tertium, quartum, & quintū dubia parte dicti domini Stephani mihi exhibita.

5 †Pro respōsione ad alia dubia pmitto q̄, lz capelle, siue ecclesie, q̄ nōdū est, donari nō possit aut priuilegiū cōcedi. c. ad audiētiā, le. ij. & qd ibi doc. de eccle. edifi. et c. abbate. §. allegabatur: ibi, presertim quia monasterio &c. & quod ibi doc. de re iudi. in. vj. cuius rationē reddit Bar. in. l. seruos ad custodiam. ff. de alimen. & ciba. lega. Panor. & docto. in dicto. c. ad audientiā. eidē tñ legari, aut al's in vltima volūtate relinqui pōt d. l. seruos ad custodiā, & q̄ ibi bar. & doct. & l. seruos. ff. de libe. cau. Huius autem diuersitatis ratio est, quia donatio, cum sit quidā contractus, requirit personā, cui vel obligatio, vel res ipsa acquiratur. c. si tibi absenti, de prebend. in. vj. l. absenti. ff. de dona. & l.
6 qui absenti. ff. de acqui. pos. ad quod facit,† qz antea querenda est psona q̄ ratio. l. quidā referunt. ff. de iu. codi. secus aūt est in legato, vel alia vlti. voluntate, qz non refert cū quo quis loquatur. l. cū pater. §. surdo. ff. de lega. ij. & hanc rationē posuit Bart. in dicta. l seruos ad custodiā. Verū p̄missis, vt hec vera existāt, superest dubiū in casu, de quo queritur, ortum ex eo, q̄ dictus quondā Antoni⁹ testator videf voluisse & ordinasse q̄ capella, de qua supra, edificaref infra terminū post eius obitum, qd nondū pterijt, nec adhuc fuit ipsa capella cōstructa. Propter qd videf q̄ pdia sibi relicta

p eius dotatione nondũ sint sua, vtpote eius q̃ adhuc nõ est, per id quod voluit Sali. in. l. si nondũ, in fi. C. de fur. Pro quo allegat d. l. seruos ad custodiã, ꝛ qđ ibi gl. pro quo facit ꝙ voluit gl. in. d.
7 c. ad audictiam, ꝛ Gemi. in. d. c. abbate. §. allegabatur. col. fi. † Et supposito ꝙ dici posset capellaniã iã esse propter illã erectionẽ in beneficiũ ecclesiasticũ factã per dictũ do. archiepiscopũ, quãuis capella nondũ fabricata extiterit, superest dubiũ: an eidẽ do Stephano licuerit accipere res legatas sua propria autoritate, an vero eas petere debuerit ab herede. Super quo dico, ꝙ licet legatũ regulariter peti debeat ab herede, ꝛ aliter occupatũ per legatariũ, vendicetur ab eo per heredem, per titulum quorum legatorum. l. j. §. rediguntur. ff. quo. lega. hec tamen redactio fit quando imminet locus detractioni falcidie, q̃ cessat quoad legata pie cause, cuiusmodi fuerũt res p̃dicte, ꝛ sic hec rõ nõ obstaret, nec possent res predicte ex hoc capite per heredem recuperari. Si tamen tẽpore occupationis iam fuisset adita hereditas dicti quondã nobilis Antonij, ꝛ apprehensa possessio rerũ p̃dictarũ p heredẽ tũc putarem eas male fuisse occupatas, et posse heredem restitui in possessionẽ earũdẽ: nõ tñ crederẽ ꝙ propterea capellania predi-
8 cta deberet dictis rebus priuari, † qꝛ delictum solius prelati vel clerici nõ p̃iudicat ecclesie. c. si epi. xvi. q. vj. c. cũ venerabilis. §. licet, ver. qꝛ tamẽ delictũ ꝛc. de excep. ꝛ. c. delictum persone, de reg. iu. in. vj. de quo docto. in. l. iubemus nullã. C. de sacrosan. eccle. ad quod facit. l. meminerint. C. vnde vi. Et q̃uis videatur ꝙ dict⁹ dñs Stephan⁹ q̃diu viuet, ꝛ erit, rector p̃uari deberet cõmodo rerũ predictarũ argumẽto eius qđ hꝫ in. c. j. §. si de. capi. Contra. ego tamen puto contrariũ, p eo qꝛ tex. ille loquitur in re feudali, ꝛ in casu in quo magis delinquit p̃latus ecclesie habentis feu-
9 dũ ꝛc. vt colligi potest ex his q̃ no. Bal. in prelu. feu. ad fi. † Preterea licet aliquando licitũ sit arguere de feudo ad emphyteusiꝫ vel ad aliud: hoc tamẽ nõ procedit eo casu, quo aliter decisum est
10 de iure cõmuni: † qꝛ iura feudalia in his que reperiuntur aliter decisa a iure cõmuni, nihil valẽt, vt not. glo. in. c. j. de feu. cõdi. quã Bal. ibi reputat esse multum notandã. quod etiã voluit Alexan. de Jmo. in. l. diuersus. §. si fundũ. ff. solu. matri. in casu aũt nostro est aliter decisum, scꝫ ꝙ delictũ persone nõ noceat ecclesie, ꝛ ꝙ res sua sibi non auferatur, preter q̃ in casu dicte. l. iubemus nullaꝫ. C. de sacrosanc. eccle.

11 † Quo vero ad institutionem seu collationem, quam fecisse dicitur dictus dominus Aquensis archiepiscopus non vocatis patronis capellanie, de qua supra: dico ꝙ ipse illam facere potuit, si aliud, ꝛ id de quo supra non obstaret, ea maxime ratione, quia dictus quondam nobilis Antonius testator ꝛ fundator eundem do. Stephanum mirandoli nominauit, ꝛ illum primo institui voluit. Cuius voluntas seruanda est. auth. de nup. §. disponat, colla. iiij. ꝛ. c. vltima voluntas. xiij. q.
12 ij. censetur † enim testator posse omne id quod non reperitur sibi expresse prohibitum. ar. l. nec non. §. sed quod eis. ff. ex quib. cau. maio. quod etiam voluit Joan. de Jmo. in. l. ex ea scriptura. §. j.
13 col. fi. testa. † Et, vt dicit Bal. in. l. j. ff. de condi. insti. quanuis in cõtractibus requiratur causa, non tamen in vltimis voluntatibus: sufficit igitur quod dictus quondam nobilis Antonius testator nominauerit dictum dominum Stephanum, ꝛ ipsum primo institui voluerit. Jta enim hoc facere potuit, quemadmodum potuit ius patronatus aliqui relinquere. Que dixerim sub correctione cuiuslibet domini ꝛc.

Quanuis nobilis quondam vir Antonius langerij in suo vltimo ꝛ nuncupatiuo testamento post illũ ver. Jtẽ lego florenos centũ monete p cõstructione vnius capelle ꝛc. nullã mẽtionẽ fecerit de nobilib⁹ ꝛ generosis viris guilielmo stephani domino de venellis, ꝛ domino Falqueto dedonis iurisperito: nihil tamen officit siue nocet, quin ad discretionem dictorũ dominorũ de Venellis ꝛ Dedonis debeat edificari capella per ipsum nobilem Antonium fabricari ordinata supra porta le loci de Lambisco, qꝛ quoad cõtenta in. d. ver. voluntas testatoris fuit perfecta ꝛ clara, que propterea nõ debet vel imminui, aut lici pp omissionẽ p̃dictã, hoc est qꝛ ĩ dicto testõ nõ sunt subscripti Gadiatores. d. do. de Venellis ꝛ Dedonis. p q̃ allegasse sufficiat ꝙ not. Joã. de Jmo. in. l. si is q. ff. de testa. ꝛ ꝙ dixi ad discretionẽ idẽ significat ꝙ ad iudiciũ dictorũ do. de Venellis ꝛ Dedonis et ad arbitriũ boni viri, p id ꝙ plene voluit Alexan. de Jmo. consi. xxxij. exordiente, Viso themate, sup quo reperio ꝛc. in p̃mo volu.

Argumentum.

Filius, cui iure institutionis nihil est relictũ, nõ rũpit testamẽtũ, in quo est clausula codicillaris: sed censetur per illam rogatus de restituenda portione sua institutis retenta sibi trebellianica ꝛ legitima, in q̃ nec studiorũ expẽse nec empti libri nec querẽdorũ sacerdotiorum sumptis imputantur. V. F.

1 Filius preteritus quando censeatur, etiam si in testamento illi legata fuerit certa pecunia, ꝛ quo iure.
2 Que quarte quando veniant per filium detrahende.
3 Legata relicta filio preterito vel exheredato testamentũ postea impugnanti an conseruentur per authen. ex causa. C. de li. pre.
4 In legitima an computetur quod iudicio testatoris capitur de bonis eiusdem.
5 Dictio dummodo, quid importat.
6 Expense pro beneficijs facte per patrem an veniant imputande.
7 Bñficia inter heredes hereditatẽ diuidentes an conferantur.
8 Expense facte pro studio, aut causa studij an veniant in legitima computande.
9 Filiusfamilias clericus quicquid consequitur a patre, vel aliũde an censeatur castrense peculium.
Libri donati per patrẽ filiofamilias studẽti an conferri debeãt.

De inoffi. testa. Consi. ccj.

Christi nomine inuocato. Consideratis dubijs casus mihi exhibiti parte nobilis ꝛ generose mulieris Anne martine, ac scripturis inibi mentionatis, insuper ꝛ allegationibus ex casu hmõi elicitis, dico ꝛ respondeo breuiter ꝛ succincte, sub correctione tamẽ cuiuslibet domini melius sententientis, ad predicta quesita prout infra. Et primo ad primuꝫ, ꝙ testamẽtum nobilis quondam ꝛ scientifici viri domini Joannis martini doctoris in medicina, ꝛ protomedici serenissimi do-
1 mini nostri Francorum regis, † fuit ꝛ est nullum propter preteritionem dicte nobilis Anne, eo vcꝫ quia nec sibi aliquid relictũ est iure institutionis, nec ipsa exheredata extitit, sed duntaxat sibi data ꝛ legata est certa pecuniaria summa. aut. vt cum de appel. cogno. §. aliud quoq; capitulum, iuncto versi. ceteruꝫ. colla. viij. Et hec est communis ꝛ verior opinio tam gl. q̃ doct. prout apparet ex his que no. Jo. de Jmo. in. c. raynutius. col. xiij. ver. in ea glo. ibi, sunt ille due ꝛc. ꝛ multis col. se. de testa. vbi etiam cõcludit qđ non solum est verum qđ predixi de iure ciuili, sed etiam de iure canonico, qđ etiam videtur voluisse gl. in. d. c. raynutius. in quãtum ibi supplet ad literam, iure institutionis. ꝛ idẽ etiam videtur voluisse alia gl. in. c. si pater. de testa. in. vj. quatenus ibi dicit tutius esse tenere qđ intelligatur testatorẽ in casu dicti. c. raynutius. reliquisse iure institutionis. Et idem senserunt Anto. de butr. ꝛ Pe. de ancha. in dicto. c. raynutius. quãuis Host. ꝛ Abb. antiquus in dicto. c. raynutius. senserint contrarium. ꝛ Bal. in. l. fina. C. fami. ercis. Verum quia in dicto pretenso testamento posita est clausula codicillaris, per quam idem quondã dominus Joannes martini testator voluit ꝙ, si dictum eius testamentum non valeret iure testamenti, valeret iure codicillorum, censetur prefata nobilis Anna rogata de restituendo quotam ꝛ portionem hereditariam ab intestato sibi delatam nobilibus Nicolao et Joanni martini, suis filijs, ꝛ fratribus eiusdem nobilis Anne, heredibus per eundem do. Joannem institutis. l. ex testamento. ꝛ quod ibi not. C. de fideicom. l. querebatur. ff. de testamẽ. mili. l. ex hac scriptura. §. ex his, ꝛ quod ibi doct. maxime Joan. de Jmol. ff. de testa. ꝛ. l. generaliter. §. ex testamento. ff. de fideicommiss. liber. de quo docto. in aut. ex cau. C. de libe. prete. vel exhere. Operatur enim dicta clausula codicillaris etiam quando testamentum deficit ex causa preteritionis, vt est tex. singularis secundum lecturam Hugo. in. l. patroni. §. fi. ff. ad Trebellia. ꝛ hoc ibi sequitur Ang. quod etiaꝫ voluerunt Cy. Bar. Bal. ꝛ alij communiter in dicta authenti. ex causa. C. de libe. prete. vel exhere. ꝛ Jac. de belloui. in quadam sua disputa. exordiente, Queritur, pater vel mater condidit testamẽtum ꝛc. Dy. in. l. codicillis. in fi. ff. de leg. ij. ꝛ Bar. in. l. j. ver. quinto quero ꝛc. ff. de iure codicil. quãuis gloss. tenuerit contrarium in dicta auth. ex causa: sed qđ prius dixi tenẽt doc. cõmuniter. Censetur ergo ipsa nobilis Anna rogata restituere prefatis nobilib⁹ Nicolao, ꝛ Joanni heredibus institutis quotã ꝛ portionẽ hereditariam sibi debitã, q̃ fuit quinta pars totius assis bonorũ ac hereditatis dicti quondã dñi Joannis martini: cũ ei supfuerint tres filij masculi, dicta nobilis anna, ꝛ due neptes ex filia p̃defuncta q erãt eidẽ dño Joãnni ab ĩtestato successuri: dicti videlicet filij et filia, ꝛ qlibet eorũ, p quinta parte toti⁹ assis, ꝛ p̃fate due neptes, vtpote rep̃sentãtes p̃sonã nobilis quondã Margarete martine earũ matris, p alia quinta parte. aut. de here. ab intest. §. j. colla. ix. ꝛ trãsumptiue in aut. in successiõe. C. de suis ꝛ legi. here. ꝛ. §. cũ
2 filius, ꝛ se. institu. de hered. que ab intest. defe. † Poterat tñ ipsa nobilis Anna detrahere de quota hmõi vnã quartã, nõ duas: cũ grauamẽ fuerit purũ, nõ cõditionale, vel ĩ diẽ. Pro quo allegasse sufficiat. l. papinianus. §. meminisse, ꝛ qđ ibi glo. Bar. ꝛ docto. ff. de inoffi. testa. l. q̃ ꝑ, ꝛ qđ ibi glo. Jaco. butri. ꝛ docto. C. ad legem

fal. de quo Jaco. de belloui. in aut. de restitu. ⁊ ea q̄ pa. §. q̄obrem, colla. iiij. ⁊ p Bal. in. l. iubemus. C. ad trebel. ⁊ p hac parte consuluit Bar. cōsilio mihi. viij. Esset aūt vtili⁹ eidē nobili Anne isto casu detrahere legitimā, q̄ est semis seu dimidia pars eius quod ab intestato erat habitura. aut. nouissima. C. de inoffi. testa. quam quartā trebellianicā, q̄ nō est nisi quarta pars. Habebit igit̄ ipsa nobilis Anna, si elegit impugnare predictū testamentū, decimā partē bonorum dicti quondam Joānis pro sua legitima, que est quota bonorum non hereditatis, qꝛ illa debet̄ deducto ere alieno ⁊ funeris impensa. d. l. papinianus. §. quarta. §. quoniam autem quarta. not. Bar. in. l. quoties, la grāde. ff. de here. institu. ⁊ Bal. in. l. quoties. C. eo. tit. post Jaco. butri. in. l. si quis in suo. C. de inofficio. testamen.

Sed superest vnum dubium,

An eligendo istā viā impugnationis testamēti pretextu p̄teritionis, de qua supra, poterit ipsa nobilis Anna vltra dictā eius legitimā petere legatum duarū milliū librarū sibi factū p dictū quōdā dn̄m Joannē, vt sic habeat ⁊ legitimā, de qua supra, ⁊ legatum huiusmodi. Super quo dico, sub correctione cuiuslibet dn̄i meli⁹ sentientis, ꝙ fortasse incidimus in illā magnam ⁊ arduā q̄stionē,
3 que est, † an legata relicta filio p̄terito vel exheredato, testamētū postea impugnanti cōseruētur per dictā auth. ex causa. C. de libe. prete. vel exhere. sup qua fuerunt due opiniones. glo. eñ in. l. maximū vitiū, super verbo, toti⁹ substātie, videtur sentire ꝙ sic. idē tenet Dy. in. d. l. codicillis. §. vlti. ff. de legat. ij. idem ⁊ late Cy. in d. auth. ex causa, in. v. q. Pro quibus facit, quia in. d. auth. ex causa, ponitur ius nouum legatorum confirmatiuum, filius etiā est capax legati, ⁊ cōcurrunt alia q̄ legata valere faciunt, ⁊ absunt ea q̄ legatum vitiāt. Hāc etiā partē tenuit Hugo. vt refert ibi Cy. ⁊ Fran. de rampo. vt refert Joan. de Jmo. in. l. filio p̄terito. colū. mihi. xxxiij. ff. de iniust. rupt. ⁊ irri. testa. per text. in. d. authen. ex causa, ⁊ in corpore vnde sumitur: qui simpliciter fauore relicto sic disponunt. Jdem tenuit Angel. in. d. auth. vt cum de appellat. cogno. col. vlti. vbi tamen nihil allegat preter autoritatem Dyn̄. in d. l. codicillis. §. fi. ff. de legat. ij. Et idem tenet Pau. de cast. in. d. l. maximum vitium, motus fundamēto de quo ibi. Sed in cōtrariam partem inclinat cōmunis sententia, scilicet ꝙ legatū relictū filio p̄terito, vel exheredato testamentū infringenti, nō sustinet̄ p dictā auth. ex causa. ⁊ hanc sentētiā tenuit Bar. in. d. auth. ex causa, ⁊ in allegata. l. filio preterito, post Marti. siluia. pro qua facit l. filiū. §. omnibus. ff. de lega. p̄stan. per Bar. allega. Et mouetur etiam Bar. quia filius veniendo cōtra testamētum redditur indignus legatis sibi relictis. facit. l. post legatū. ff. de his qui. vt indi. ⁊ quod habetur in regula, ex eo, de reg. iu. in. vj. Preterea legata seu relicta, q̄ per dictam auth. ex causa, conseruantur, petunt̄ acsi rescissum nō esset testamentū, ⁊ per cōsequēs actione ex testamento, per id qđ habetur in. d. auth. ex causa. Videtur igitur ꝙ filius p̄teritus, qui impugnat testamentū, nō possit petere legatum sibi factum. Et hāc partē etiam tenuit Bal. in. d. auth. ex causa. colū. penul. dicens se mirari ꝙ docto. teneāt oppositū. eandē partem tenuerūt Ange. Fulgo. ⁊ Alexan. de Jmo. in. d. l. maximū vitiū. Ange. in. d. auth. ex causa. col. fi. Jo. de Jmo. in. d. l. filio preterito. col. mihi. xxxiij. ⁊ in. c. raynutius. col. xiiij. vbi dicit istam partem teneri. ⁊ Roma. consilio suo. cccccxvj. exordiente, Jn casu pposite consultationis, in secundo dubio. vbi dicit hanc partē esse cōmuniorem. Alexan. vero de Jmo. in. l. j. §. fi. col. iij. dicit eā magis cōmuniter teneri a doct. ⁊ idem dicit in. d. l. maximū vitium, in. fi. Marti. vero siluia. vt refert Cy. in. d. auth. ex causa. q. v. dicebat eam esse equam, quā tamē equitatē dicit ibi Cy. fuisse ipsi⁹ Marti. siluia. ⁊ sic capitosam, non legis. Et reuera negari nō potest quin ista sit questio difficilis, ⁊ dubia propter conflictum opinionū hmōi, nec est facile partē eligere, maxime in casu occurrēti quia si visum est quibusdā, de quibus supra, ⁊ quidem nō cōtēnende, sed magne autoritatis, ꝙ filius preteritus, idēq; legatari⁹, habere debeat ⁊ quota hereditatis p numero liberorū, ⁊ legatū sibi relictū: multofortius sentire debeāt, vt puto, ꝙ in hoc casu vltra ⁊ preter legitimam, quā habitura est dicta nobilis Anna, ipsa habere debeat legatū sibi relictū: qꝛ licet in primo casu filius p̄teritus ⁊ legatarius sit plus habiturus, q̄ filius institutus, q videbatur magis dilectus: hoc tamē nō cōtingit in hoc casu. Sed forte dicet aliq̄s, ꝙ hec difficultas nihil faciet in hoc casu: qꝛ si, vt dictū est, prefata nobilis Anna detrahere possit, ⁊ detrahat legitimam sibi debitā in bonis paternis, ipā debebit in legitimā hmōi imputare dictum legatum duarū millium librarū, per doctrinam q̄ ponit Bar. in. l. in quartam. col. v. ver. venio ad quartā debitam iure
4 nature ⁊c. ff. ad leg. fal. vbi dicit † ꝙ id quod iudicio testatoris capitur de bonis eiusdē, computatur in hāc quartam quocūq; iure hoc habeat, siue iure hereditario, siue iure legati, vel vi modi, vel alio quouismodo. Et si ita est nihil pderit eidē nobili Anne, siue cōseruetur, siue nō cōseruet̄ per dictā auth. ex causa, dictū legatū duarū millium librarū. Sed hinc forte respōdebit̄ ꝙ hoc veruz esset, si aliquid relictum fuisset dicte nobili Anne iure institutionis ⁊ ita videtur loqui Bar. vbi supra, qui in cauda illius sue doctrine subiūxit hec verba, Dummodo aliquid iure institutionis ha-
5 beat: per que videtur modificasse dictum suum, † qꝛ dictio Dummodo, inportat modum. l. cū ab eo. C. de contrahen. emptio. not. Bar. in. l. quibus diebus. §. termilius. col. ij. ver. quid de dictiōe Dūmodo ⁊c. ff. de condi. ⁊ demon. aliquando aūt importat conditionem. c. vt preterite, de elec. in. vj. quod voluit Pau. ⁊ post eum Hemi. in. c. non potest, de preben. in. vj.

Ad secūdum quesitum dico et

respondeo ꝙ, p̄supposito ꝙ bona dicti quōdā dn̄i Joānis Martini valerēt, deducto ere alieno, ⁊ funeris impensa vigintiquinq; mille libris, legitima huius nobilis Anne esset summa seu valor duarum mille librarū, q̄ est pars decima bonorū dicti quōdā do. Joannis martini. Si ergo teneam⁹ ꝙ legatū factū filio, aut filie, preteritis cōseruetur per. d. auth. ex causa: ⁊ sic ꝙ vltra ⁊ preter portionem hereditariam habere debeat dictum legatum, videretur ꝙ dicta nobilis Anna deberet habere ex sua persona summā quatuor millium librarū, summam videlicet duarum millium p legato, ⁊ summam duarum millium pro legitima debita de viginti millibus, ⁊ que est dimidia pars eius quod habitura erat ab intestato iuxta numerum liberorum. auth. nouissima. C. de inoffi. testa. ⁊ in corpore vnde sumitur. Si vero teneamus ꝙ legatum non conseruetur per dictam auth. ꝙ videtur communius teneri per docto. ⁊ esse verius in hoc casu, tunc petere nō posset dicta nobilis Anna nisi summam duarum millium librarum, ad quam ascēdit pretensa legitima.

Supposito igitur ꝙ testamen

tum dicti nobilis quondam ⁊ scientifici viri domini Joānis martini doctoris in medicina valuisset ⁊ valeret de iure, qđq; bona et facultates illius valuissent viginti mille libris: dico ⁊ respondeo ꝙ eum eidē superfuerint quinq; liberi: scʒ egregius vir domin⁹ Jacobus martini protonotarius, ac nobiles Nicolaus, Joānes, ⁊ Anna filij naturales ⁊ legitimi eiusdē domini Joānis, ⁊ nobiles Francesia ⁊ Philippona eius neptes ex nobili Frācesia filia p̄defuncta, ⁊ ipsius personā representantes: legitima dicte nobilis Anne erit dimidia eius quod habitura erat ab intestato. aut. de trien. ⁊ semi. §. j. colla. iij. ⁊ transumptiue in auth. nouissima. C. de inoffi. testa. ⁊ sic erit valoris duarū milliū librarū, que sunt dimidia pars quatuor millium. in quibus erat ipsa nobilis Anna successura dicto quondā dn̄o Joanni si ab intestato decessisset. Et in hac legitima grauari nō potuit. l. omnimodo. l. quoniā in prioribus, ⁊. l. scimus, in principio. C. de inoffi. testa. Nec posset dicta nobilis anna aliquid vltra petere, per id quod habetur in authē. de trien. ⁊ semis. §. j. ibi. licebit enim ⁊ reliquū ⁊c. de trien. ⁊ semis. vbi probatur ꝙ licet pater teneatur relinquere filijs, si quatuor sint aut pauciores, trientem, seu quatuor vncias bonorū suorum ⁊ semissem, seu partem dimidiā, vbi sunt quinq; aut plures, ipse tamē potest vtroq; casu facere de residuo, quicquid placet, ⁊ illud relinquere aliquibus ex liberis, vel etiā personis extraneis. Preterea supposito, vt predixi, ꝙ testamentum valeret, qđq; summa duarum millium librarū non sufficeret ad legitimā, nō propterea posset testamentū predictū querelari, sed ageretur ad supplementum legitime. d. l. omnimodo. C. de inoffi. testa. ⁊ auth. vt cum de appella. cogno. §. ceterum, colla. viij.

Addo ꝙ siue testamētū hmōi

valuerit siue non, sed nullum extiterit, ꝙ magis credo, propter preteritionem nobilis ⁊ egregij viri domini Jacobi martini protonotarij eius filij naturalis ⁊ legitimi. non puto tamen ꝙ ipse dominus Jacobus potuerit petere in dictis bonis nisi legitimā que attento numero liberorum erat decima pars bonorum dicti quondam domini Joannis dicta authenti. de trien. ⁊ semis. §. j. colla. iij. ⁊ transumptiue in authen. nouissima. C. de inofficio. testamen. Quo fit, vt supposito quod deductis ere elieno, ⁊ funeris impensa bona dicti quondam domini Joannis valuerint viginti mille libris, debuerit idem dominus Jacobus habere pro legitima summam duorum millium, aut valorem, in qua, secundum communiorem, ⁊ vt videtur, veriorem opinionem imputari debent ea, que idem dominus Joannes sibi legauit: quibus, ⁊ aliis, habitis a fratribus, detractis, debet ipsa nobilis Anna habere tertiam eius reliqui, seu residui, ad quod ascendebat dicta eius legitima, ⁊ hoc in vim remissionis seu cessionis facte dicte nobili Anne ⁊ fratribus. Cui non obstat ꝙ idem quondam domi. Joannes voluerit p̄fatum do. Jacobū cōtentari, ⁊ haberi p cōgrue cōpensato: qꝛ respondeo ꝙ onus, talis clausule debet de legitima

ipso

ipso iure reijci.l.qm̄ in prioribus.C.de inoffi.testa.et adeo de iure reijcitur ꝛ reijci debet,ꝙ si pater aliquid relinquat filio ꝑ sua legitima,ꝛ mortuo patre filius simpliciter acceptet relictū hmōi,ꝛ quittationē generalē faciat heredibꝰ patris,per hoc tū nō prohibetur petere supplementum legitime.auth.vt cum de appella.cogno.§.ceterū.quod etiam volunt Bal.Sali.Pau.de ca.ꝛ docto.in.l.si qñ.§.generaliter.C.de inoffi.testa.Bal.ꝛ Pau.de cast.in.l.omnimodo,eo.titu.ꝛ alij in alijs ꝛ multis ꝛ varijs locis.Nec iuuare potest heredes dicti quondam do.Joannis martini ꝙ vt pretenditur,in dicto eius testamento ipse amplissima onera ac expensas pro eodem do.Jacobo eius filio supportauerit in ꝛ cir-
6 ca expeditiones suorum beneficiorum.†Quoniam dico ꝙ tales pretēse expēse imputari nō debēt in legitimā,cū hmōi pretēsa beneficia ecclesiastica nō trāsmitti possint ad heredes,pro quo allegasse sufficiat qḋ voluit Bar.in.l.j.§.nec castrēse.ff.de coll.bono.
7 et Sali.in.l.oīmodo.§.imputari.C.de inoffic.testa.†Dicunt em̄ talia nō censeri.Quod si ita est,ergo nec in legitimā imputanť.l.illud.C.de colla.quod etiā verbis expressis voluit Pau.de ca.in
8 dicta.l.oīmodo.§.imputari.†Etiā nec debuerunt aut debēt in legitimā dicti Jacobi imputari expēse ꝑ eo facte,si tamē alique facte extiterint ꝑ studio seu cā studij,ꝑ id qḋ habeť in.l.que pater.ff.fami.ercis.et qḋ voluit Bar.in.d.l.j.§.nec castrense,col.iiij.versi.quero hic loquitur de his ꝛc.ff.de colla.bono.et in suo tracta.de duo.fratri.versi.secundo quero quid si pater decederit pecuniā filio in studio.ꝛ Bal.in auť.ex testamento,col.mihi.v.ver.decimumquintum,C.est de expensis ꝛc.C.de colla.Et idem videť dicendum de libris emptis per dictum quondam dominum Joannē martini patrē,et ipsi do.Jacobo suo filio traditis:qꝛ illi nō debent imputari in legitimam,etiam si ante mortem dicti quondā eius patris nō fuerit doctor vel aduocatꝰ,aut alias in eo nō incurrerint ea de quibus Bar.in.d.§.nec castrense,ꝛ alij in alijs locis:supposito tamē ꝙ idē domi.Jacobus esset clericus,prout
9 credo eū fuisse,†qꝛ quicquid cōsequiť a pr̄e filiusfamilias clericꝰ vel aliunde,illud censeť quasi castrēse peculiū.l.cū lege leonina,ꝛ auť.pſbyteros.C.de epis.ꝛ cle.Et ita fuit de mēte Alberici in.l.si
10 donatione,col.fi.C.de colla.†dum enim examinat,nūquid libri donati ꝑ patrē filiofamilias studēti ꝯferri debeāt,dicit inter cetera,ꝙ si essent donati filiofamilias clerico,censereť quasi castrēse peculiū.Et ꝗuis ipse nō declaret,videť tamen ꝙ istud procedat etiā in clericis simplicibꝰ,ꝛ prime tōsure,ꝓut plene ꝓsequiť do.Jason de may.in.l.filie licet,col.ij.ver.sed audi nouam questionē ꝛ valde vtilē ꝛc.C.de colla.Sup quo articulo vlterius nō insisto.

Si vero nobilis Anna martine agat ad partē et portionem hereditatis eius patris,ꝙ tū nō puto eā facere posse,siue agat ex sua persona,siue ex persona nobilis ꝛ egregij viri dominꝰ Jacobi martini eius fratris,sed solū ad supplementum legitime aut legitimarū,ipsa impedietur petere mille libras turoneñ.sibi donatas,aut pro ea constitutas,ꝛ assignatas per nobiles Nicolaū,ꝛ Joānem eius fratres nobili,ꝛ generoso viro Gulielmo de pontijs eius viro,per ea que habenť in.l.cum ꝓponas.C.de pact.ꝛ in.c.peruenit,le.ij.de iureiur.

¶Argumentum.

¶Census de eodem foro portandi ad dn̄m,cui subditi forma hic inserta iurare debent,ꝛ dn̄i ad necessariam murorum edificationem contribuere.V.F.

1 ¶Census per censuarios in domum domini qñ deferendi.
2 Dispositioni iuris communis per pactum quando derogetur.
3 Triplex fidelitatis iuramentum.
4 Murini priuatorum predijs facti de quibus censeantur esse.
5 Murorum reparatio quando ad vniuersitatem pertineat,ꝛ qui teneantur contribuere.

¶De subdi.vassal. Consil.cciij.

Christi nomine inuocato.Uisis questionibus:seu dubijs mihi missis parte vniuersitatis Rupisuarie:dico ꝛ respon-
1 deo breuiter ꝛ succincte ad dubia hmōi,ꝓut infra.†Et primo ad primū,ꝙ si castrū,seu domus habitationis reuerendi dn̄i abbatis monasterij sancti Uictoris Massilie,ad qḋ idem dn̄s abbas postulat per vniuersitatē seu homines loci predicti Rupisuarie ipsius censuarios censum sibi deferri,et ipsi homines,nō sint eiusdem fori,sed diuersi:ipsi homines nō tenētur de iure cōi deferre cēsus ꝑ eos debitos ipsi do.abbati ad castrū seu domū dicte sue habitationis,ꝑ id qḋ habetur in.l.item illa,et qḋ ibi glo.Bar.ꝛ docto.cōiter.ff.de constitu.pecu.Joā.de Imo.et Panor.in.c.significante,de pigno.Jo.de ana.in.c.licet heli.col.iiij.ver.si vero dies,de simo.Et idē voluit ibi Panor.col.iij.ver.itē inquātum gl.dicit ꝙ in pecuniarijs ꝛc.Jo.de Imo.et Alexā.de Imo.in.l.cū filius.§.fi.ff.de verb.obliga.Pau.de cast.consilio mihi.cclxxxij.exordiēte,Uideť ꝙ dicta ꝓmissio intelligať ꝛc.ꝛ Ange.are.in.§.ꝑterea,le.j.instit.de actio.Et hec videtur esse cōis opinio,ꝗuis Innoc.aliter senserit in dicto.c.significante,et Bal.in.l.acceptam,in versi.sed nunquid hoc est verum in emphyteuta.C.de vsur.vbi etiā Sali.col.iiij.ver.ad cuius declarationē ꝛc.videť in aliquo recedere ab opiniōe Bar.ꝛ sequaciū.vbi potest videri.Si vero castrū seu domus habitationis antedicte,ꝛ dicti censuarij seu debitores censuū essent eiusdē fori,adhuc putarem ꝙ,cū de antiquissima cōsuetudine aliter seruari cōsueuerit,ꝙ idem dn̄s abbas nūc postulat,ꝙ illa cōsuetudo seruanda esset,eo ꝑsertim quia,vt audio,illa obseruať,ꝛ obseruata est in tota ꝓuincia.Pro cuius obseruatiōe facit.l.minime.ff.de legi.l.iij.§.diuꝰ,in fi.ff.de sepul.vio.l.j.ꝛ vlti.C.de emācipa.libero.ꝛ.l.viros.C.de diuer.offi.li.xij.Si em̄ cōuenire aut pacisci possint homines de solutiōe faciēda in loco,vbi alꝰ de iure peti
2 nō poterat,ꝛ sic ꝑ pactum dispositioni iuris cōis derogare.l.j.§.si cōuenerit.ff.depo.et.l.pacisci.ff.de pac.qḋ etiā voluit Pau.de ca.in dicto cōsilio.cclxxxij.multo fortius,aut saltē pari ratione,induci potuit ꝑ cōsuetudinē,ꝙ solutio fieri poterat in certo loco,etiam si de iure cōmuni in alio loco fieri debebat.l.de quibꝰ,cum suis simili.ff.de legi.

Ad secundū quesitum dico et respondeo ꝙ,prout colligitur ex his que habentur in.c.j.ꝛ quod ibi glos.Andre.de Iser.Bal.Alua.ꝛ do.Prepo.ti.quali.vassal.
3 iurare debeat fideli.†triplex est iuramentū fidelitatis,quoddā.enim prestatur per vassallū domino feudi,et ratione ipsius feudi quod ab eo tenet.Aliud est iuramētū fidelitatis,quod prestatur per domesticum seu familiarem ratione familiaritatis aut domesticitatis.Tertium est quod prestatur ratione iurisdictionis ꝑ eos,qui vel sunt originarij,vel habitāt in terra alicuius domini.Quo ad primū,nō puto ꝙ vniuersitas loci Rupisuarie,aut particulares illius teneantur ad illud prestandum,nisi ab eo,seu eiꝰ abbatia,aut monasterio tenerent feudalia.dicto.c.j.et.c.j.in principio,quid sit inuestitu.et ita not.Alua.et dom.Prepo.in.d.c.j.Preterea ad hoc vt tale iuramentū exigi possit,opus est ꝙ inuestitura prius facta extiterit per dominū feudi.c.j.titu.quid precedere debeat inuestitura an fidelitas.De secundo iuramēto,qḋ prestatur ratione familiaritatis,nihil dico,quia non puto expedire.Quo ad tertium,quod prestatur per subditos ratione iurisdictionis,de quo in dicto.c.j.versicu.aut si ideo iurat,titu.quali.vassal.iurare debet fide.cuius iuramenti forma est.ꝙ ad eorum posse saluabunt vitam,membra,personam,et honorem domini,et vitabunt eius mortem:puto ꝙ ipsi teneātur,nisi forte alꝰ requisiti illud prestare recusassent,et deinde cucurrisset tempus requisitum et sufficiens ad prescriptionem.Super quo articulo vlterius non me extendo,donec habita pleniore informatione.

4 †Ad tertium quesitū dico ꝛ respondeo,ꝙ menia publica,seu muri aliquādo construunť et fiunt in terrulis,seu predijs priuatoꝝ hominū:et tunc quo ad vsum et cōmodum spectant ad eos,ꝛ ipsi muros hmōi cum restauratione aut reparatione indigent,reparare tenētur.l.turres,ꝛ quod ibi Albe.ꝛ docto.C.de ope.publi.quod etiam voluit Oldra.consilio mihi.cclxxxj.exordiēte,Quidā ciuis Auenionensis ꝛc.qui tamē hoc intellexit de modica reparatione,ꝛ q̄ alꝰ ꝑtinet ad illum,qui habet vsum vel vsumfructum.l.eū qui.C.de vsufruc.l.hactenꝰ.ff.eo.ti.ꝛ.l.fi.ff.de vsu ꝛ habi.dicta em̄.l.turres,possessorē adstringit ad refectionē,ꝑpter vsum,quē habet in muro,ꝛ turribꝰ publicis.Ergo solūmodo tanq̄ vsuariꝰ teneť reficere,ꝛ sic dūtaxat tenetur ad modicā refectionē,vt sic lex intelligať ꝛ restringať ſm eiꝰ rationē.ar.l.si is qui animo,de acq.pos.l.hec ratio,alꝰ hec actio.ff.de calūnia.l.qḋ dictū.ff.de pact.l.adigere.§.ꝗuis.ff.de iure patro.Ubi vero menia seu muri publici cōstructi sunt in loco publico,tūc quia priuati non debēt in his habitare,nec aliquid cōiungere,vel eis supponere.l.sacra.§.muros,ꝛ.l.sanctū.§.fi.ff.de re.diui.§.sacre,institu.eo.ti.l.in muris,ꝛ.l.nec.ff.ne quid in loco sa.
5 †si non sint deputati aliqui ꝓuentus aut redditus,ex quibus fiat reparatio meniū huiusmodi,tūc repatio ꝑtinet ad vniuersitatem ciuitatis,vel illius loci:in qua reparatione cōtribuere debēt non solū ciues ꝛ incole illius ciuitatis vel oppidi,sed etiā oēs habētes ꝛ possidētes ꝑdia in locis hmōi,seu eorum territorijs,vt plene ꝓsequitur Old.in dicto cōsilio.Et nō solum ad reparationē huiusmodi,ꝛ cōtributionē ꝑ ea faciendam tenētur alij,sed etiā dn̄i ipsorum locoꝝ,ꝑ predijs q̄ ibi habent.ar.l.restaurationi.C.de diuer.predi.lib.xj.l.absit.C.de priuile.do.augu.ꝛ.l.fi.ex qui.mune.vel presta.nemi.lice.lib.x.qḋ etiam voluit Pet.anti.in suo tracta.

mune. ver. de dñis aût castrorum nõ credo esse dubiũ &c. An autẽ dictus dñs abbas teneatur cõtribuere p facienda reparatione huiusmodi p bonis quae habet abbatia seu monasteriũ in loco & territorio dicti castri Rupisuarie, dico q sup hoc sunt opiniões: quidã enim dixerunt q sic, quia vbicunq versatur cõis vtilitas clericorum & laicor, onus debet esse vtrisq cõmune. c. puenit, de immuni. eccle. vbi viri ecclesiastici subeunt custodias muror contra inimicos, sicut laici, vt vigilantib9 melius valeat ciuitatis custodia pcurari: si eñ teneant ad onera psonalia instãte cõmuni vtilitate, fortius teneri videntur ad realia, cum facilius excusant a psonalib9, quã a realibus, quia in primis abstrabuntur a diuinis officijs. c. reprehẽsibile. xxiij. q. viij. & l. placet. C. de sacrosan. eccle. Preterea ad hoc facit. l. ad instructionẽ. C. de sacrosan. eccle. vbi dicit tex. q ad cõstructionem itinerũ & pontium tenentur etiã venerabiles dom9, seu ecclesie: ergo pari ratiõe vident debere teneri ad edificationẽ muror, cũ vtriusq versetur vtilitas publica, & pietas. Etiam p hoc facit. l. ad portus. C. de ope. publi. vbi expsse cauetur de muror edificatiõe & reparatione: et deinde subijcitur neminẽ fore excusandum dignitatis priuilegio. Inducũtur etiã p hac parte multe alie rationes. Et hanc opinionẽ videt tenuisse Azo. in summa, titu. de ope. publi. Jaco. de rauẽ. Jac. de are. et Albe. in d. l. ad instructionẽ: qđ saltẽ procedit quando fit muror cõstructio, vel reparatio, ppter necessitatẽ hoc est pro defensione, vt etiã sentit Cy. Jaco. butri. & Bal. in d. l. ad instructionem. Dictam etiam opinionẽ sequutus est Jo. de pla. in l. maximarũ. C. de excusa. mune. li. x. & in d. l. fi. C. ex qui. mune. nemi. lice. se excusa. Uincen. Inno. Hostien. do. Cardi. florẽ. & Pet. de ancha. in c. nõ nimis, de im nunita. eccles. Alij vero contrarium senserunt, scilicet quod ecclesia non teneatur. Et hanc partem tenuit glo. in §. nouarum. xvj. q. j. Jo. and. in dicto. c. nõ minus. glo. in dicta. l. ad instructionem: vbi etiã videt sensisse Bar. & Hostien. in summa, de immunita. eccle. §. in quibus, ver. ad extraordinaria. Et hanc partẽ etiã tenuit Panor. in d. c. nõ minus: qui etiam pro hac parte cõsuluit in cõtingentia facti. Et reuera negari nõ potest quin iste casus sit multũ dubius, ppter cõflictum opinionum tantorũ patrũ: de quibus, & quibus nõ aliud, p nũc dicere audeo nisi q nõ nostrũ inter vos tantas cõponere lites &c. Putarem tamẽ q hic inspici deberet quid obseruari consueuerit in hoc casu in dicto loco, & locis circumuicinis. Super quo articulo cum plenius informatus extitero, & dabitur maius otium, autore dño scribam.

¶ Argumentum.

¶ Ecclesiastice res de triennio in triennium tantũ arrendantur per Pauli secundi pontificis constitutionẽ, quanuis de iure possent ad nouennium: id enim tempus modicum dicitur. U. F.

1 ☞ Ecclesiastici an, & qui possint locare aut arrendare, & quid.
2 Tempus modicum quod sit.

¶ De sacrosanct. eccle. Consilium. cciij.

1 Illud † certum est quod nõ solũ plati, vel alij viri ecclesiastici habentes ecclesias seculares sed etiã religiosi, q monasterijs, prioratib9, ecclesijs, seu administrationib9 psunt, possunt de iure cõmuni iura, redditus, aut possessiones ecclesiarum, monasteriorũ, prioratuum, & administrationũ huiusmodi ad modicũ tẽpus locare vel arrẽdare. c. fi. & quod ibi
2 doc. ne prela. vi. suas, & cle. j. §. fi. de re. eccle. non alie. † modicũ aût tempus est tẽpus minus decennio, vt voluit Car. flo. in dicta cle. j. §. fi. dicẽs, q hoc cõmuniter tenetur. Pro quo allegat qđ voluit glo. in l. j. §. quod ait. ff. de superfici. & bene probatur, sm eum, per iura ad hoc allegata p gl. fi. in dicta cle. j. §. fi. & maxime. C. de prescrip. long. tempo. in rubro. vbi dicit de prescriptione longi tẽporis decẽ vel viginti annor, q illa est pscriptio lõgi tẽporis: ergo tẽpus minus decennio non est longum tẽpus, qđ etiã pbatur in l. penul. C. de long. tempo. prescrip. Et hãc opinionẽ tenet Archi. in c. alienationes. xij. q. ij. & Panor. in dicto. c. fi. col. j. ne prela. vi. suas. Et presupposito, citra preiudiciũ veritatis, q, vt voluerunt alij, deberet & debeat relinqui arbitrio iudicis, quãdo dicatur tẽpus modicũ, aut longũ: puto tñ nullũ fore dicturum in materia hmõi, q tẽpus triennij dici debeat tẽpus lõgũ, aut tẽpus nõ modicũ: quod si ita est, non video cur venerabilis vir dñs Jacobus fabri, prior prioratus castri de Srafarono, res bona prouentus & iura prioratus hmõi arrẽdare seu locare, aut ad firmam ad triẽnium cõcedere non potuerit nobili viro Joãni de morlaco, & hoc anno dñi. M. cccc. xiiij. & de mẽse Februarij. Quo fit vt inciuiliter & minus iuridice enitatur idem do. Jacobus locationẽ seu firmam aut arrendamentũ huiusmodi impugnare. Nec sibi suffragatur constitutio recolende memorie sanctissimi domini Pauli pape secundi. Quoniã per illa non prohibet, sed magis fieri permittitur locatio rerum bonorum & iurium ecclesie vsq ad triennium, cuiusmodi fuit, & non ad maius tempus, locatio superius mẽtionata. Nec ad impugnationem locationis huiusmodi facit, q antea alia locatio precesserat, facta vcz anno dñi. M. cccc. xij. & die. xxj. mensis Julij. Quoniam respondeo, q iste non sunt vna locatio, sed fuerunt & sunt due diuerse & varie locationes facte diuersis temporibus, & interposito inter eas longo temporis interuallo. Posset autem procedere quod intendit idem dñi. Fabri, si ipse eodem temporis cõtextu res, bona, & iura dicti eius priorat9 eidem Joanni de morlaco ad triennium arrendasset, & finito triẽnio huiusmodi ad illud trienniũ, quia sic videretur hoc factũ in fraudẽ dicte Pauliane constitutionis, vt dicit in simili Cardin. flo. in dicta cle. j. §. fi. in q. penul. & Alexan. de imo. in alio simili, in consilio. lxviij. exordiente, Uisis duobus elegãtissimis cõsilijs &c. in primo volumine.

¶ Argumentum.

¶ In libello actionis iniuriarum locus tempus &c. exprimẽda: infamat eñ cõdẽnatio ei9 circũspecte igitur pponenda. U. F.

1 ☞ Actio iniuriarum quem & quando infamat.
2 Reo opponente in actione iniuriarum ad quid exprimendũ arctatur actor.

¶ De iniur. Consilium. cciiij.

1 Quoniam † actio iniuriarum, qua experiri vult & intendit nobilis & honorabilis vir Sueydinus de petra, contra & aduersus magistrum Robertum romey, pretextu & ad causam certorum verborum iniuriosorum latius expressorum, scriptorum, & designatorum in quodam generali monitorio, parte eiusdẽ Sueydini & venerabili curia episcopali Dieñ impetrato & obtento, infamat iniuriantem, prius lata super eis sententia. l. j. §. j. ff. de his qne notan. infa. c. cum te, & quod ibi
2 docto. de re iudi. † Et propterea, reo opponente, necessitetur & cogatur actor hanc actionem intentans, regulariter exprimere in libello non solum iniuriam, que facta est, aut illata ipsi actori sed etiam locum, annum, & mẽsem, quibus iniuria huiusmodi illata est. l. item exigit. ff. de dolo. l. pretor edixit, in princip. & qđ ibi Bar. ff. de iniu. c. tue, de procur. no. Bart. & docto. in l. edita. C. de eden. Bar. in l. & an eadem, col. iij. ff. de except. rei iudi. in l. j. §. interdum. ff. vti possi. & l. j. §. siue autem. ff. de vi & vi arma.

¶ Argumentum.

¶ Maritus tradens vestem prime vxoris secunde ornatus gratia diebus festiuis deferendam donarẽ non videtur. U. F.

¶ De dona. inter vi. & vxo. Consilium. ccv.

Dico quod etiam presupposito, circa preiudicium veritatis, quod prouidus quondam vir Joannes serferij parasset vestem, quam dudum fecerat, seu fieri fecerat p honesta quondam muliere Antoneta armande eius prima vxore, & eam tradidisset honeste mulieri Antonete. A. eius vltime vxori, & nũc relicte: vt eam diebus festiuis deferret, & magis ornate incederet, non propterea censetur & censeri debet idem Joãnes serferij vestem predictã donasse eidem Antonete eius vltime vxori, per id quod notant doctores in l. si vsufructus. §. dos legata. ff. ad legem falcidiam. Bartolus in l. penultima. §. j. ff. soluto matrimonio, vbi etiam moder. Idez Bartolus in l. prima. §. nec castrense. ff. de collatio. bonorum: & in l. si vt certo. §. interdum. ff. commoda. Angelus in §. fuerat charta vltima, versiculo, secus dicit Bartolus si darentur &c. institu. de actionibus. & Alexander de Imo. consilio. xlij. exordiente, Super premisso themate &c. col. x. versiculo, sed inspecto dubio euentu &c. & Angelus consilio. cxxx. exordiente, Ista questio est antiqua &c. & Petrus de ancha. consilio. clxxxj. exordiente, In predicto dubio parum videtur esse scribendum &c.

¶ Argumentum.

1 ¶ Alienatio rerum ꝛ bonorum immobilium ecclesie an,ꝛ quādo prohibita.
2 Res ecclesie immobiles per transactiones,aut laudū an possint alienari.
3 Laudum est quedam transactio.
4 Spoliatis a rebus ecclesie immobilibus q̄ remedia competant.
5 Remedium.c.reintegranda.iij.q.j.cui detur.et nu.seq.ꝛ.8.
6 Bona fides an presumatur ex titulo ꝛ longissimo tempore.
7 Titulus pro herede an habeat locum in descendentibus.
9 In alienatione rei ecclesie immobilis,etiā inutilis,que solennitas requiratur.
10 Gratiano licet data fuerit facultas leges in suo decreto inserēdi, non tamen canonizandi.
11 Princeps super alienatione rerum ecclesiasticarū an possit statuere et confirmare.
12 Contra ecclesiam que prescriptio currat.

¶ De sacrosan.eccle. Consil.ccvj.

Hristi nomine inuoca-
1 to.Ad maiorem euidentiam dicendorū premitto,†ꝙ alienatio rerū ꝛ bonorum immobiliū ecclesie est regulariter ꝓhibita.c.sine exceptione.xij.q.ij.ꝛ.c.nulli,cū suis simili.de re.eccl.nō alie. Et si fiat in casu non licito, vel etiam permisso non seruata forma sine solennitate, illa est ipso iure nulla.De defectu forme est clarum:nam illa semper inducit nullitatem actus, quia forma dat esse rei,hoc probatur in dicto capit.sine exceptione,et.c.tua de his que fi.a prelat.De defectu aūt casus liciti probatur in dicto.c.nulli:nam prohibetur alienatio rei ecclesie a iure,ergo alienatio est nulla,si non fit in casu de iure cōcesso aut permisso.l.non dubium.C.de legi.ꝛ in regula,q contra ius.de regu.iur.in.vj.hoc etiam ꝓbatur in cle.j.de re.eccle.non alie.ꝛ in.c.que in eccle.de cōstitu.de quo glo.ꝛ Panor.in.c.j.de in integ.restitu.in.vj.Premit
2 to ꝓterea,ꝛ secūdo,†ꝙ,licet prelatus ecclesie possit trāsigere,de et sup debitis ecclesie,vel alijs iuribus dubijs,vt no.gl.in.l.ꝓles.C. de transac.vbi tamen ꝑ trāsactionē agitur de alienatione rei immobilis ecclesie,illa fieri nō pōt sine obseruatione solennitatis et forme,de qua in dicto.c.sine exceptione:quēadmodum nec potest res ecclesie al's sine illa alienari.ar.l.nulli,ꝛ quod ibi glos.Bar.ꝛ alij scribētes.ff.de transac.qd etiā voluit Frede.de se.cōsilio mihi.lxxxix.et Panor.in.c.cōtingit,de transac.Pro quo facit.l.cū hi.§.si vni.ff.de trāsac.ꝛ text.iūcta gl.in.l.nō solū.C.de ꝑdi.mino. nō alie.vbi habet̄ ꝙ quēadmodum minor nō pōt directe rem suā alienare sine decreto,ita nec transigendo,quia non debet concedi vna via qd alia ꝓhibet̄.c.tue,de ꝓcura.ꝛ in regula.cū quid vna via.de regu.iur.in.vj.quod etiam voluit Panor.cōsilio.lvj.exordiēte,Videtur primo ꝙ spectet ad monasteriū,ꝛ cōsilio.lxij.exordiente,Illud de iure q̄ritur,in primo volu.Et non solum nō pñt res immobiles vel iura ecclesie alienari per merā seu verā trāsactionem.sed etiam non possunt alienari,vt predixi.per laudū seu sententiam arbitratoris.c.peruenit,ꝛ quod ibi Hostiē.Joan. And.ꝛ docto.de arbi.qd etiam voluit Specu.titu.de arbi.§.restat,versi.sed nunquid clericus,ꝛ.§.finitur,versi.quid si prelatus et hoc etiā voluit Panor.in.d.c.cōtingit,de transac.ꝛ in duobus consilijs superius allega.ad quod bene facit quod voluit Lap.al
3 legatione sua.cij.exordiente,Non pōt clericus sine licētia ꝛc.†Et nimirum si hoc qd dixi de trāsactione ꝓcedat etiā in laudo,quia laudū est quedam transactio,qd,voluit glo.in aut.vt differen.iudi.§.si vero contigerit,super verbo,conuentum,colla.ix.et aut.si vero.C.de iudi.Inno.in.c.quintauallis,de iureiuran.ꝛ Barto. in.l.societatem.§.arbitrorum.ff.pro so.

Ex quibus infertur ꝙ,cum in quodā pretēso cōpromisso parte nobilis ꝛ generosi viri Andronici de villanoua in hac causa allegato ꝛ facto,vt ꝓtenditur,Anno domini.M.cccclix.et die.xiiij.mensis Augusti, non interuenerit superioris autoritas,quemadmodum nec in pretenso laudo,nec ratificatiōe postea subsecutis,anno videlicet predicto,ꝛ die.xxv. mensis Augusti,fuerint et sint compromissum, laudum, ꝛ ratificatio huiusmodi nulla ac nullius efficacie ꝛ momenti:et ꝙ propterea nō potuerint bona ꝛ iura prepositure,ꝛ venerabilis capituli ecclesie Grassensis alienari aut transferri in nobilem quondā virū Antoniū de villanoua,dominū de Turretis.Infert̄ insup prepositurā,ꝛ capitulū seu ecclesiā Grassensem,apud quos erat dñium ꝛ possessio,seu quasi,rerū alienatarū,ꝭm opinionem,vt videtur,magis cōem per docto.recitatam in.c.cum super,de cau. poss.ꝛ ꝓprie.ꝑ Bart.ꝛ docto.in.l.j.§.si.ff.de acqui.pos.fuisse spoliatos possessiōe rerū hmōi,et ꝓpterea eisdem cōpetijsse ꝛ cōpe
4 tere multiplicia remedia ꝑ recuperatiōe eiusdē possessiōis.†Et primo quidē cōdictionē indebiti,ꝑ id qd voluit Bart.in.l.indebiti.§.sed si nūmi,et quod ibi Alexā.de Imo.ff.de condi.indebi. vel cōditionem ꝛc.aut.de non alie.aut ꝑmu.§.quia vero leonis, colla.ij.ꝛ transumptiue in aut.quis res iā dictas.C.de sacrosanc. eccle.no.Bar.in.l.si alienā.col.ij.ff.solu.matri.Scdo competijt ꝛ cōpetit officium iudicis,ꝑ id quod no.Hosti.in.c.accedēs,le.j.vt
5 li.non cōtest.†Cōpetijt etiam ꝛ cōpetit remedium.c.reintegranda.iij.q.j.qd dat̄ cuilibet,qui a possessiōe sua sine iusta cā cecidit, ꝭm doctrinā ꝙ ponit Inno.in.c.sepe.sup verbo,ciuilis,ver.imo plus videt̄ ꝛc.quam ibi sequitur Hostiē.sup verbo,non obstāte, ver.plus etiam videtur ꝙ si aliquis ꝛc.de restitu.spolia.ꝛ doctocōmuniter in.c.cum ad sedē,eo.tit.ꝛ Ange.are.in.§.quadrupli, ver.sed quid si sine vitio ꝛc.institu.de actio.et Alexand.de Imo. cōsil.lj.exordiente,Viso ꝛ discusso ꝓcessu cause ꝛc.col.j.in primo volu.ꝛ cōsilio.cxvij.exordiēte,Viso ꝓcessu in causa ꝛ lite,ꝛc.in.ij. volu.ꝛ in.l.naturaliter.§.nihil commune,colum.xiiij.versi.iste est passus quotidianus.ff.de acqui.poss.in quo remedio, et vt illud locū habeat,satis est ꝓbare possessionē antiquiorē agentis,ꝛ possessionē postea ad alium ꝑuenisse:etiam si non ꝓbetur spoliatio vel violentia,vt concludit Inno.Hostiē.ꝛ alij cōmuniter in dicto c.sepe,et est de mēte Inno.in.c.post electionem,de concessio.preben.quod etiam voluit Lap.allegatione.lij.exordiente,Letatus sum in his que dicta sunt mihi ꝛc.Panor.in.c.si diligēti,de ꝑscri. et in dicto.c.cum ad sedem.Alexan.de Imo.in dicto.§.nihil cōmune,colū.xiiij.et consilio.vj.in tertio volu.et Ange.areti.in dicto.§.quadrupli,versic.sed reuerendissimus in Christo pater ꝛc. Et datur hoc remedium nō solum ei,qui olim bona fide possedit. et postea a possessione cecidit.cuiusmodi fuerūt domini Prepo
6 situs nomine dicte prepositure,ꝛ capitulū,†vtpote qui ꝛ cū titulo,ꝛ longo,quinimo ꝛ longissimo tempore possederunt.ex quibus presumitur bona fides.l.penulti.de euictio.ꝛ quod not.glo.ꝛ docto.in.c.si diligenti,de prescript.ꝛ doct.in.l.celsus.ff.de vsuca.sed etiam illi qui mala fide possedit,vt voluit Anto.de butr.in dicto c.sepe,ꝛ Roma.in.l.rem que nobis.ff.de acqui.posses.Competit insuper non solum contra possidentem sine titu.sed etiam aduersus possidentem cum titulo,vt etiam voluit Anto.de butr.in dicto.c.sepe.Joan.calde.in allegato.c.cum ad sedem.Panor.in dicto.c.si diligēti,et Roma.in preallegata.l.rem que nobis.Competijt ergo ꝛ competit predictum remediū.c.reintegrāda,dictis do.Preposito et capitulo,ꝛ contra dictum nobilem Andronicū filium ꝛ heredē dicti quōdā nobilis Antonij de villanoua.eo maxime qr idem quōdam Antonius nō iusto,ſ; iniuste:quinimo,vt predixi,ex contractu nullo,adeptus est possessionē rerum,bonorū ꝛ iuriū latius expressorū in ꝓcessu cause vertētis inter eosdē do. Prepositum ꝛ capitulū actores ex vna parte,ꝛ dictum nobilem Andronicum reum ex alia:et qui nobilis Antoni⁹,vtpote cōtra iura mercat⁹,censeri debuit malefidei possessor.l.quēadmodū.C. de agrico.ꝛ cēsi.li.xj.Et idē dicendū est de dicto nobili,Andronico.l.cū heres.ff.de diuer.ꝛ tempo.ꝑscrip.ꝛ.l.sequitur.§.heres,cū suis simili.ff.de vsuca.eo saltē quia idem Andronicus nō ꝓtendi tur habere alium titulū:nisi forte diceretur eū habere titulū pro herede,sed hoc dici nō potest,cum sit filius dicti quondā nobilis
7 Antonij,et sic de descēdentibus,†in quibus locū nō habet titul⁹ ꝑ herede.l.nihil,ꝛ qd ibi doc.C.de vsuca.ꝑ here.ꝛ.l.ij.§.si.ff.eo.ti.

8 †Forte autem dicetur ꝙ, licet al's remedium dicti.c.reintegranda,competit olim possessori,qui postea a possessione cecidit,etiam si non ꝓbetur possessio ꝑ violētiam ablata:hoc tamē ꝓdesse nō debeat dictis dñis Preposito ꝛ capl'o,cū in libello parte eorū oblato exp̄sse dictū extiterit,ꝙ dict⁹ quōdam nobilis Antonius,tūc dñs de Turretis,de facto,ꝛ per violētiam ꝛ vim expulsiuam dictum capl'm ꝛc.sua possessione spoliauit.Sed hoc nō obstat,quia ꝓfati do.Prepositus ꝛ capl'm nō se restringerunt aut restringūt ad spoliationē factam ꝑ vim ꝛ violētiam,quod patet ex illa clausula apposita in fine proemij libelli huiusmodi:ibi,citra tamē onus cuiuslibet superflue ꝓbationis,cui se adstringere non intendit,iuxta no.ꝑ Jo.an.in.c.licet causā,de ꝓba.ꝑ Bar.in.l.diuus.ff.de re iudi.l.circa.ff.de ꝓba.ꝑ Bal.in.l. propter litē.§.j.ff.de excusat.tuto.ꝛ in.l.certi cōdictio.§.qm̄.ff.si certum peta.ꝑ Ange.in.l.edita.C.de eden.ꝑ Joan.de Imo.in.l. si cum nulla.ff.de re iudi.ꝛ ꝑ cano.in.c.ij.de rescrip.ꝛ ꝑ Ange.are. in.§.j.ver.item est vtile ꝛ necessarium ponere vnam aliā clausulā vcꝫ nō adstringens se ꝛc.institu.de actio.ꝛ de exceptio.in princip. in fo.8.col.ij.ver.vnum aliud ꝛc.ꝛ ꝑ Feli.in.c.ex parte,col.xij.ad fi.ver.sext⁹ casus est vbi adiecta est clausula,nō se adstringēs ꝛc. de rescrip.Quod etiā voluit in terminis nostris Alexā.de Imo. in dicto cōsilio.vj.col.ij.ver.tertio respondeo,ꝛ col.iij.ver.nec est necesse ꝓbare de violētia.Et quia etiā,vt apparet tā ex ꝓemio, ꝙ ex cōclusione libelli huiusmodi,ꝓfati do.Prepositus ꝛ capl'm dixerunt ꝛ asseruerūt se dicere ꝛ ꝓponere cōtēta in libello coniū

etiam & divisim, & se ex causis & mediis tam coniunctim quam divisim deductis petierunt restitui in dicta possessione et, sic tanquam divisum alterius cohesione non ruit. ar. l. si finita. §. si ex hoc edicto, ver. sed si in plures partes. ff. de dam. infec. l. etiam. §. j. ff. de mino. & l. si ex falsis. C. de transac. & voluit Oldra. cōsilio mihi. cciij. exordiente, Quia tota Decani & capli &c. Perinde ergo habēda sunt ea, q̄ fuit dicta & proposita in quinto articulo libelli parte dictorū do. Prepositi & capli i hac causa oblati, acsi de illis facti fuissent varij articuli: in quorum vez vno dictum esset, q dictus quōdā Antonius de facto de possessione deiecerat &c. & in alio q p violentiā & vim expulsivam eiecerat, in alio q de facto occupauit dict⁹ quōdam nobilis Antonius & nunc de facto occupat nobilis Andronicus: qđ si ita factum esset nulli dubiū quin pcessisset & pcederet articulus ille, in quo dictū extitisset, q de facto occupauerat ipse quōdam Antonius, & de facto nunc occupet pfatus nobilis Andronicus eius filius & heres: nō obstantib⁹ dictis ptensis cōpromisso & arbitramētali sentētia, que vt dixi, nulle fuerūt & existūt. Et ita quo ad hoc nō pfuerūt nec psunt dictis patri & filio, quominus potuerint & possint, singula singulis opportune referēdo, dici occupasse & occupare possessionē &c. a qua, vt pdixi, dicti dñi Prepositus & caplm, seu verius prepositura & ecclesia, nō de iure, sed de facto ceciderunt incuria, seu negligētia, imo facto improbato & minus legitimo trium aut quatuor dñoꝝ canonicoꝝ.

Premissis autē, & intētioni dictorum do. Prepositi & capli non refragantur, neq; obstant pposita & deducta parte dicti nobilis Andronici in quibusdam eius ptensis articulis exordiētibus, Ut elidatur intētio &c. parte ipsi⁹ in hac causa exhibitis & pductis. Et primo quidē nō refragat̄ q dicitur in primo, secūdo, tertio, & quarto articulis: p eo q2 in illis nihil ponitur, sed solum dicit̄ idē nobilis Andronicus facere certas ptestationes, que eum nō relevant. Etiam nec psunt pposita & deducta in quinto articulo, vtpote impertinētia, & al's nihil cōcludētia. Presupposito eñ, circa piudicium veritatis, & quod nō creditur, q pfati nobiles Antonius & Andronicus tēti aut reputati extiterint cōdñi castri de Neapola, nō propterea infertur q tales extiterint, qa talis pretensa nominatio seu reputatio nihil aut parum operatur. l. imperatores. §. penult. ff. ad municipa. l. si vero nō remunerandi. §. cū quidā. ff. manda. parū eñ prosunt verborū folia. c. marchion & basilides. j. q. j. Similiter etiā nec psunt aut suffragātur eidem nobili Andronico pposita & deducta in sexto articulo, quia illa nō pbabūtur, vt creditur. Preterea nec etiā suffragantur eidem nobili Andronico pposita & deducta in sexto, octauo, nono, & decimo articulis. Ex quibus hoc inferre et cōcludere nititur, q oppidū seu castrum de Neapola, esset potius inutile quā vtile eisdē do. Preposito & caplo, & qđ pptera eisdez licuerit oppidū seu castrum huiusmodi alienare & trāsferre in dictum quondā nobilē Antonium eius patrem. Sed hoc nō sequitur. Esto eñ, citra preiudiciū veritatis, & qđ veruz nō creditur, q castrū huiusmodi fuisset dictis do. Preposito & capitulo inutile,
9 † nō proterea debuit aut de iure potuit alienari aut transferri in aliū sine solēnitate ecclesiastica, & de qua in dicto. c. fine exceptiōe. xij. q. ij. quod etiā voluit Bar. & docto. cōmuniter in. l. cū hi. §. eam transactionē. ff. de trāsac. Bal. in. c. j. de transact. & in. l. cū nō solū. §. necessitatem, col. mihi. iiij. ibi. Et ideo dicit Archi. xviij. q. ij. &c. C. de bo. q̄ libe. nō eñ sufficit ad hoc, vt fieri possit rei immobilis ecclesie alienatio, casum licitum subesse, in quo fieri possit: sed etiā opus est qđ in alienatione huiusmodi interueniat canonica autoritas, quod etiam expresse voluit Panor. & satis sensit Joā. de imola. in dicto. c. nulli, de re. eccle. non alienan. ¶ Etiam nec suffragantur eidem nobili Andronico pposita & deducta in. xj. xij. xiij. & xiiij. articulis: quia vt dixi superius circa principium presentis schedule, cōpromissum, laudum & pretensa ratificatio, de quibus in eis, fuerunt & sunt nulle defectu solēnitatis de iure requisite. Etiam nec pdest ipsi nobili Andronico illa pretēsa cōfirmatio, de qua in decimoquinto articulo: quia illa non pcessit de iure, vtpote facta a iudice incōpetenti, pro quo allegasse sufficiat quod habetur in. c. bene quidem, ad fi. xcvj. distinctio. & quod not. Inno. in. c. j. super verbo tractatus, de re. eccle. non alienā. in. vj. & Panor. in. c. inter alia, col. ix. de immunita. eccle. & in. c. ecclesia sancte Marie, in lectura & repetitione, de constitu. vbi etiam per Feli. col. xv. in fi. quatenus no. q solēnitas inducta per impatorē in alienatione rei ecclesiastice, de qua in aut. hoc ius porrectuz. C. de sacrosanc. eccle. nō est seruanda p eo, quia nō potuit disponere
10 sup hac solēnitate, ponendo falcem in messem alienā. † Pro quo facit, quia licet Gratia. in decreto incorporauerit dictā auth. hoc ius porrectum: quia tamē illi data nō extitit facultas canonizandi leges, nec aut. huiusmodi per ecclesiā est acceptata, illa non est seruanda in alienatione rerum ecclesiasticarum, vt no. glo. Gemi. Joan. Pet. de ancha. Anto. de butr. Panor. & alij multi relati & in locis signatis per do. Feli. in. c. cum causa, col. iij. ver. ad illud &
11 ver. dum dicunt etiam pdicti &c. de re iudi. † Per que apparet q princeps secularis statuere non potest sup alienatione rerum ecclesiasticaꝝ: qđ si ita est videtur qđ confirmatio alienationis rei ecclesiastice cōtra canones attētate facta per principē secularē de iure non procedat. Etiā nec premissis obstant pposita & deducta in. xvj. & xvij. articulis, quomin⁹ potuerit & possint dicti do. Pre-
12 positus & capitulū repetere dictam eoꝝ possessionē: † tēpus enim de quo in dictis ptensis articulis, non sufficit ad pscribēdum cōtra ecclesiaz, cōtra quā regulariter nō currit pscriptio minor quadragenaria. c. de quarta, & quod ibi glo. & in multis alijs. c. de prescrip. & aut. quas actiones, & quod ibi docto. C. de sacrosanc. eccle. & quia mala fides autoris, cuiuscemodi fuit & fuisse presumitur, q2 cōtra iura mercatus est, dictus quōdā nobilis Antonius nocere debet. d. l. quemadmodū. C. de agrico. & censi. lib. xj. nocet heredi. l. cum heres, cum suis simili. ff. de diuer. & tempo. prescript.

Preterea etiā non iuuat ipsuz nobilē Andronicum id quod parte eius pponitur & deducitur in xviij. & xix. articulis, etiaz si verum esset quod in eis pponitur: q2 ex illo non infertur quin ppositura ecclesie Brassensis, & capitulū min⁹ legitime & de facto ceciderit a possessione dicti castri de Neapola: nec p id, qđ inibi deducitur, potuerūt validari cōpromissuz, laudū, & ptensa ratificatio superius mentionata: erat eñ, & est op⁹ alia solēnitate, vel alijs suffragijs. Ex pdictis satis apparet non obstare pposita & deducta in vicesimoprimo articulo, in quo oppionit̄ exceptio litis finite per dictā ptensam sentētiā arbitramētalem seu laudū: quia, vt sepius dictū est, illa fuit & est nulla, vtpote lata ab eis qui eam pferre nō potuerūt in quos tulerūt, q2 laici & sic incapaces. Cum & quia non obseruata solennitate requisita cōpromissum extiterat, transactio eñ seu sentētia arbitramentalis ita demū litē finit, si valida est: al's si nulla est, vt illa de qua est sermo, litē non terminat siue finit, quia nec tūc nomē transactiōis seu sentētie arbitramētalis habere debet. argument. l. si. C. de senten. ex pericu. recitan. & cle. pastoralis, de re iud. in cle. facit. l. iiij. §. condēnatum. ff. de re iudi. & l. non putauit. §. nō quevis. ff. de bono. posses. contra tabu. Etiam nec eidez nobili Andronico pdest aut refragatur seu obstat dictis do. Preposito & caplo quod dicitur in vicesimosecūdo articulo. Posset enim pcedere in eo, apud quē est plena & libera rei dispositio, cuiusmodi nō erāt illi ptensi dñi canonici, q cōpromisisse pretendunt: apud quos, vt apparet ex superius allegatis, nec dñiū, nec possessio oppidi seu castri de Neapola, & suorū iurium existebant, & qui sine solennitate de iure requisita, vt sepius dictum est, compromittere nō poterant. Eoꝝ igitur voluntas aut consensus illegitimus hoc facere non potuit quin ppositura ecclesie pdicte minus legitime pdiderint possessionem dicti castri, & suoꝝ iuriū, & quin nūc cōpetat aduersus ipsum nobilē Andronicū remedium recuperande possessionis. Proposita vero & deducta in. xxiij. xxiiij. & sequeñ. articulis vsq; ad finē, etiam non suffragātur eidē nobili Andronico, nec officiūt dictis do. Preposito & capitulo, vt ex illoꝝ tenore satis apparet, quominus debuerint & debeant reintegrari in dicta eorū possessione castri & iurium predictorum. Et ita mihi videtur, sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

¶ Argumentum.

¶ Dominus pro predijs suis non iurisdictionalibus, aut nō aliter liberis contribuere debet in subsidijs seu tailhijs municipalibus subditorum suorum. V. S.

1 Aduersus tailhiam quatuor tempore prescribitur.
2 Qui nobiles a muneribus personalibus aut patrimonialib⁹ nō excusantur.
3 Dominus directus pro predijs de nouo recensitis iure prelationis contribuere in collecta quando teneatur.
4. Res condictionari debet secundum cōditionem persone.

¶ De subdi. vassal. Consilium. ccvij.

PRo responsione faciēda ad dubiū mihi nouissime destinatuz pte vniuersitatis hoim de Luco in quo querūt an dñi eiusdē loci teneātur & debeāt tam pro bonis antiquitus per suos predecessores acquisitis, quam pro his, que iure prelationis retinuerūt, contribuere in collectis seu thailhijs, voluissem & vellem plenius informari tā de forma ipositiōis tailhiaꝝ q̄ imponi ɔsueuerūt, q̄ de causis & oneribꝰ, p quibꝰ imponuntur

ponũtur ꝛ imponi consueuerunt: voluissem preterea informari, an in dicto loco de Luco sit ꝛ esse cõsueuerit catastonũ, ꝛ an fuerit ꝛ esse cõsueuerint p̃dia vrbana ꝛ rustica singuloꝝ estimata ꝑ solutione tailbiarũ, vel solũ consueuerint ibi tailbiari homines ad solidũ ꝛ libram pro bonis q̃ habẽt tp̃e quo fit ipositio tailbie seu collecte. Insup etiã voluissem ꝛ vellem informari, an predia retenta iure plationis tenerent̃ de et sub dño directo et maiore seignoria dominorũ dicti loci, et an priusq̃ daretur in emphyteusim, aut ad nouum accapitũ particularibus dicti loci essent libera a prestatione tailbiarũ, vel etiam eorum pretextu cõsueuissent possessores cõtribuere in tailbijs: quia sine hoꝝ informatione nõ possum
1 secure respõdere. †Puto tamẽ ꝙ, quo ad bona antiquit⁹ acquisita ꝛ possessa ꝑ dictos dños, aut eoꝝ predecessores ꝑ tempus longissimũ triginta aut quadraginta annorũ sine solutione tailbie nõ possint ipsi dñi collectari, et hoc ꝓpter prescriptionẽ, qua videtur posse se tueri. l. sicut in rez, ꝛ. l. oẽs. C. de prescrip. xxx. vel. xl.
2 anno. †Preterea pro ipsis dñis facit, quia licet nobiles non excusentur regulariter a muneribus patrimonialibus aut personalibus, sed sint pares quo ad onera ꝛ cõmoda plebeis, ꝛ nõ nobilibus, et sic possint regulariter collectari et tailbiari per vniuersitates, vt bene ostendit Petrus anti. in suo diuersorio munerũ fo. 19. et Christo. de nicel. in tracta. quẽ fecit de mune. charta mihi. xv. versi. ul. an autem nobiles excusentur a muneribus ꝛc. hoc tamen putat idem de Nicel. non procedere in nobilibus habẽtibus merũ, ꝛ mixtũ imperiũ, ꝛ oĩmodã iurisdictionez in aliquo castro, qꝛ huiuscemodi nobiles non subijciũtur vniuersitati illius castri, nec ipsa vniuersitas habet in eos aliquam iurisdictionem. Et ideo nõ potest vniuersitas illis nobilibus imponere munera personalia vel mixta, quia persona nõ subijcitur vniuersitati: et in talibus nobilibus est illa eadem ratio, que est in forensibus, et ecclesijs, quib⁹ munera personalia vel mixta imponi nõ p̃nt. l. rescripto. §. fi. ff. de mune. ꝛ hono. Et sic quo ad tailias que imponũtur in dicto loco de Luco pro muneribus personalibus, vel que imponunt̃ personis pro rebus, non possunt ipsi domini tailbiari per vniuersitatum dicti loci.

3 †Preterea aduertẽdũ est quo ad predia ꝑ dictos dños de nouo retenta iure plationis, ꝛ ꝑ quibus habitatores ꝛ incole olim dñi ꝛ possessores dictorum prediorũ contribuere cõsueuerãt, an priusq̃ tradita extiterint ꝑ dictos dños, aut eoꝝ p̃decessores prefatis incolis, aut suis p̃decessoribus essent frãca ꝛ libera a tailbijs ꝛ collectis, aut nõ: qꝛ si erãt libera ꝛ Franca, non viderent̃ ipsi dñi ꝑ illis nunc teneri. ꝑ id qd Beren. de secu. no. Jac. rebuf. in. l. domũ. ver. circa hoc q̃ritur. C. de p̃di. ꝛ alijs rebus nauicul. li. xj. qui voluerũt in casu isto ꝙ dñs direct⁹ ad quem fundus ꝑuenerat, nõ tenet̃ contribuere in tailbia, q̃uis ille, a quo ꝑuenerat, cõsueuisset in tailbia ꝑ ipso fundo cõtribuere, qꝛ sic redijsset ad suã pristinaz libertatẽ seu immunitatẽ, quod fit de facili. l. si vnus. §. quod in sp̃e. ff. de pac. Pro quo facit. l. attilicinus. ff. de seruitu. rusti. p̃di. quia sicut seruit⁹ reuertit̃ ad suuz pristinũ statuz, sic eodẽ modo libertas seu immunitas, vt contra-
4 riorum eadẽ sit disciplina. †Pro hac parte allegãt docto. prefati ꝙ res cõditionari debẽt ſm conditionẽ p̃sone. l. C. de imponen. lucra. descrip. lib. x. facit etiã. l. licitatio. §. mercatores, ꝛ. §. fiscus. ff. de publi. et aut. de eccle. tit. §. ad hec, colla. ix. et. c. j. de iure patro. in. vj. vbi patet ꝙ clericus succedens laico in iure patronat⁹. vtitur priuilegio clericoꝝ: possunt et alia ꝑ hac parte allegari. Si vero predia hm̃oi non fuissent franca ꝛ libera ante cõcessionez in emphyteusim vel ad nouũ accapitũ, vt quia forte dicti dñi vel eorum p̃decessores cõparauerũt dñia directa a dñis et possessorib⁹ predioꝝ hm̃oi, vt sepe fieri solet, tunc crederẽ, quemadmodũ ipsi venditores postea facti emphyteute cõtribuere consueuerant ꝑ ipsis predijs, ita cõtribuere debeãt dñi, ad quos ꝑuenerũt iure prelationis, qd saltẽ procederet si in dicto loco de Luco esse cõsueuerit catastonuz, aut bona allibrata, dicta. l. domum, ꝛ. l. si diuina domus. C. de exactori. tribu. lib. x. et ꝑ alia iura allegata per Jac. rebuf. in. d. l. domũ. Uerũ q̃uis multa possent induci, ego supersedeo, donec fuerim plenius informatus sup illis, de quibus dixi in principio, et sine quibus non possum tute consulere.

¶Argumentum.

¶Substitutus in quota bonorum non hereditatis, ꝛ grauatus restituere, non detrahit trebellianicam. U. F.

1 ☞Imperitia mundum destruit, et bonorum virorum consciẽtias ponit in discrimine maximo.
2 Uerbum solus, quid operetur.
3 In codicillis quid legari potest.
4 Trebellianica per quem detrahi non possit.
5 Uerba directa posita in codicillis vbi sit grauamen de restituenda portione an obliquentur.

¶Ad Senatusconsul. Trebel. Consi. ccviij.

Tenor testamenti bone iste quondã mulieris Guiete relicte Joãnis bonerij, alias Sauoye, signanter quatenus concernit institutionem heredis, videtur mihi satis confusus, nescio si inaduerentia dñi notarij, qui de eo
1 notam sumpsit, aut illius imperitia, †que vt dicit Bal. cõsilio. v. exordiẽte, Uiso testamẽto Bartholucij ꝛc. in secunda parte, mũdum destruit, ꝛ ponit conscientias bonorum virorum in magno discrimine. Et primo quidẽ si attẽdatur ad verba princip̃ij institutionis antedicte, dicta quõdã Guieta nõ videtur voluisse instituere heredem pro aliqua quota ꝓuidũ virũ Joannem choueti, sed ei duntaxat legare: verba em̃ in dicto principio ita se habent. In omnibus bonis dicte testatricis, de quibus supra, non ordinauit nec inferius ordinare intẽdit eiusdem testatricis, nisi vnũ solum heredẽ, quẽ instituit, ore suo proprio nominando videlicet Uincentiũ Uiennesij eius charissimũ virũ ꝛc. Ex his em̃ verbis, vnũ solũ, apparet eandẽ Guietam noluisse habere nisi vnũ solum
2 heredem, dictũ vcꝫ Uincentiũ: †verbum enim solus excludit omnem alterum a participio eius actus, de quo fit sermo. l. si finita. §. iulianus, in fi. ff. de dam. infec. l. cũ vnus, in prin. ff. de bonis auto. iudi. possi. et. l. fi. C. de legi. et constitu. princ. quod voluit Old. cõsilio. cciij. exordiẽte, Quia tota decani ꝛ capituli Carnotensis ꝛc. pauloante mediũ, ver. ad istud r̃ndit dupliciter vno modo qꝛ isti articuli ꝛc. Et ꝙ dicta Guieta legare intẽderet dicto Choueti, nõ ipsum in quota hereditatis aut bonoꝝ immobiliũ instituere, etiã colligit̃ ex v̄bis positis in ver. et casu quo idẽ Joãnes choueti vellet aliquẽ turbare ꝛc. ibi legatum factũ dicto choueti ꝛc. vbi expresse ipsa Guieta vocat relictũ dicto Choueti legatũ, non heredis institutionẽ. Hoc etiam se fecisse expressit in eius codicillis, in versi. Itẽ et qꝛ ipsa Guieta in suo dicto testamento ꝛc. vbi etiam dictũ relictũ appellauit legatum. Cui assertioni videtur debere stari, eo maxime qꝛ dispositio testamentaria, quo ad hoc videt̃ esse aliquantulũ obscura, propter predicta et ea, que infra dicentur, quã certũ est posse declarari in codicillis. l. heredes pa-
3 lam. §. sed si totam. ff. de testamentis. †Illud aũt certũ est ꝙ non solũ possunt legari certe res particulares seu earũ quota. ſꝫ etiã quota. bonoꝝ g̃naliter. l. si quis bonoꝝ, ꝛ. l. nõ amplius. §. cũ bonorũ. ff. de lega. j. vel etiã quota hereditatis. l. mulier. §. fin. et qd ibi glo. et docto. ff. ad trebel. ꝛ. l. si quis seruum. §. fi. ff. de lega. ij.

Econtra vero videtur eadem Guieta voluisse ꝙ dict⁹ Choueti esset etiã heres, vt patet in ver. in alia vero medietate ꝛc. vbi sic inquit, in alia vero medietate restãte voluit vt idẽ Uincentius Uiẽnesij sine difficultate quacũqꝫ sit heres medietatis: et honorabilis vir Joãnes choueti mercator de Romanis alterius medietatis, lꝫ voluerit oĩa bona possideri ꝑ dictũ Uincẽtiũ q̃diu viueret, et oĩa bona mobilia ad eum ꝑtinere ad faciendũ oĩmodas volũtates, immobilia vero durãte vita eiusdẽ Uincẽtij, ꝛ hec sunt q̃ vel ꝓpter inaduertentiã vel imperitiã p̃dicti notarij faciunt difficultatẽ. Sed visis ꝛ reuolutis dispositionib⁹ testamẽtaria ꝛ codicillari dicte quõdã Guiete, ista mihi videt̃ fuisse ei⁹ mẽs ꝛ volũtas, instituere, vcꝫ, heredẽ vniuersalem p̃fatũ Uincẽtiũ eius virũ, ꝛ eũ grauare ꝑ fideicõmissum de restituẽdo post ei⁹ mortẽ dicto Joãni choueti dimidiã partẽ bonorũ immobiliũ. Et hoc videt̃ colligi ex verbis superi⁹ in prima ꝑte relatis, iunctis verbis positis in dictis codicillis: ibi ꝙ dict⁹ Uiennesij remaneat heres vniuersalis oĩm bonoꝝ suoꝝ vbicũqꝫ existentiũ absqꝫ aliquali substitutione, ꝛ quã substitutionẽ reuocauit, institutiõe vniuersali hereditaria per eã ordinata remanẽte, q̃ mens sequẽda est. c. intelligẽtia, de verb. sign. et. c. marchion ꝛ basilides, cũ suis simili. j. q. j. qd si ita est, nulli dubiũ quin reuocari potuerit in codicillis, in quib⁹ dari possunt ꝛ adimi etiã fideicõmissa vniuersalia. l. hereditatẽ, cũ suis simili. et qd ibi ꝑ docto. C. de codicil. Nec puto ꝙ sic intelligẽdo possit idẽ Choueti petere
4 aliquã trebellianicã, †ea maxime ratione qꝛ nõ fuerat substitutus in quota hereditatis, sed in quota bonoꝝ: et quidẽ non oĩm, sed dũtaxat immobiliũ: et quia cũ heres in quota institutus non fuerit, nõ fuit grauatus vt heres in codicillis de restituendo portionẽ heredi, nõ ergo detrahere põt trebellianicã. dicta. l. mulier, la. j. §. vt trebelliano, et. §. fi. vbi glos. ꝛ docto. ff. ad trebel. ꝛ qd no. Bar. in dicta. l. si quis seruũ. §. fi. et. l. fe. ff. de lega. ij. Uerũ vbi ꝑtendi posset dictũ Joãnẽ choueti fuisse ꝑ dictã quondã Guietã heredẽ institutũ, ꝛ ꝓpter hm̃oi ꝑtensam institutionẽ habere debere quotã vel h̃ditatis vel bonoꝝ eiusdẽ Guiete: dico ꝙ in co-

de illis potuit idē Joānes chroueti grauari de restituēda portiōe
5 seu quota hmōi pfato Vincētio, seu coheredi, aut etiā alteri.† Et nō solū verbis cōibus seu obliquis, quo casu nō est dubiū.d.l. hereditatem.C.de codicil.cum multis simil.sed etiam verbis directis, qr tūc verba directa obliquātur ꝛ trahunt ad fideicōmissuz. l.cū quis decedēs.§.seiam ꝛ meniū, ꝛ qd ibi doct.ff. de lega.iij.ꝛ.l. sceuola.ff.ad trebel.no.doct.in.l. verbis ciuilib⁹.ff.de vulga.ꝛ pupilla. Ange.in.l.nostrā, in fi.j.col.ver.vltimo scias ꝛc.C.de testa.ꝛ Bar.in multis locis relatis per Alex.de imo.in.d.l.hereditatez, col.penul.quod etiam ibi voluit idez Alex.ꝛ hoc nō habet dubiū. Et vbi essemus in casu, in quo idē Choueti detrahere posset aliquam trebellianicā, ipse videret debere imputare in illā, seu illi⁹ diminutionem terrā sibi relictā in codicillis, per id quod voluit Bar.in.l.in quartā, col.iij.ver.vt ergo ista materia ꝛc.ibi, qa aut querit de imputatione quo ad ipsum coheredem ꝛc.ff.ad.l.fal.

¶ Argumentum.

¶ Suspendendo petitorium potest spoliatus impune iudicium recuperande intentari. V.F.

1 ¶ Libelli conclusio supra modum attendenda.
2 Possessio p recusationē an pdatur, ꝛ qd remediū intentandum.
3 Judicium retinende possessionis an ꝛ quando suspendi possit sine expensarum condemnatione, ꝛ recuperande intentari.

¶ De interdict. Consilium.ccix.

1 In† libello parte alicui⁹ in causa oblato maxime attenditur conclusio.c.ex parte.B.de fo.cōpe.c.feries, ꝛ qd ibi Panor.col. j.de testi.c.litere, de dila.ꝛ in.c.ex parte, le.ij.de rescrip.qd etiam voluit Inno.in.c. super literis, de rescrip.Bal.in.l.prescriptione.col.vlti.C.si contra ius vel vti.publi.in.l.domum.C.de rei vendi.in.l.cū vltra.C.de nō numera. pecu.in.l.ij.C.de fideicom. libe. in.l.ij.C.de petitio.heredi.ꝛ in.l.qui stipendia.C.de procurat.in.l.certi condictio, in princi.ff.si cer. pe. ꝛ in alijs multis locis. Inn.ꝛ alij in.c.ij.de ordi.cogni.ꝛ in.c. licet causam, de proba. Jo.and.in.c.cum ecclesia, de cau.pos.ꝛ proprie. Jo.de ligna.ꝛ Anto.de butri.in.c.examinata, de iudi. Bart.in.l. aurelius.§.sticho.ff.de libera.lega. Cardi.flore.in.c.dilecti, de iudi. Anto.de butri.in.c.cū ad sedem, de restitu.spolia. Ange. consilio.xxxvj.exordiente, Pro decisione questionꝫ ꝛc.ver.scdo premitto qꝫ in libellis ꝛc.ꝛ alius Ange.in.§.j.institu.de actio.ꝛ Pau.de cast.cōsilio mihi.vj.exordiente, In causa que vertitur corā locūtenente ꝛc.ꝛ cōsilio.cclviij.exordiente, In causa mota per ser Jacobum ꝛc. Quo fit, vt cū in libello parte venerabilis viri dñi Crispini marini, Agonti, ꝛ Charlote eius fratrū oblato ꝛ producto, cōtra quidā virū Stephanū amblardi, ipsi do.Crispin⁹, Agontus, ꝛ Charlota petierint ꝛ petāt dici, cognosci ꝛ ēt declarari eos fuisse, fore, ꝛ esse in possessiōe, seu quasi, ꝛ statu, de quibus in narratiōe dicti eoꝝ libelli, reintegrandos ꝛ reponēdos, ꝛ ad id faciēdū eūdē Stephanū amblardi fuisse, fore, ꝛ esse condēnandū ꝛ condēnari: nihil dubitationis supfuit aut supest, pter qd pfatus Stephanus, aut egregius vir dñs eius aduocat⁹ ptendere debuerit aut debeat eosdē do.Crispinū, Agōtū, ꝛ Charlotā egisse vel agere iudicio retinende possessionis, eo maxime qr etiam in articulo libelli, de quo supra, exordiēte, Item ꝛ quā pensionē pfatus Stephan⁹ soluere recusauit, cōtradixit, ꝛ denegauit, eosdē do. Crispinum, Agontū, Charlotā, ꝛ Hugonē priuando ꝛ spoliando dicta
2 eoꝝ possessiōe seu quasi.† Per que aptissime apparet eosdem do. Crispinū ꝛ alios, si vel ipsi, aut eoꝝ aduocatus, vel fatui, vel insensati nō putant, intētasse ꝛ intētare, non quidē iudicium retinende possessionis, sed recuperāde, quā p solā recusationē cuiusdā Stephani eoꝝ aduersarij pdiderūt, ꝛ ea spoliati extiterūt, quāuis minus licite. Pro quo allegasse sufficiat, no.p doc.scribētes cōiter in
3 c.qrelā, de elec.† Esto igit, circa pindicium veritatis, qꝫ pfati do. Crispinus ꝛ cōsortes prius intētassent cōtra dictū Stephanum petitoriū iudiciū; nihil tamē refragatur siue obstat quomin⁹ potuerint ꝛ possint impune ꝛ siue expēsarū cōdēnatione suspendere petitoriū hmōi, ꝛ recurrere ad iudiciū recuperande possessionis, causis, rationib⁹, ꝛ motiuis aľs satis plene ꝛ sufficiēter allegatis in quadā schedula exordiē. Nihil occurrit ppter qꝫ ꝛc. parte ipsorū do. Crispini ꝛ cōsortū in hac causa oblata, ꝛ a quaꝝ refricatione durerūt ipsi do. Crispinus ꝛ psortes ꝛ eoꝝ aduocat⁹ suspendendum, ꝛ supersedent, dicentes ꝛ fixe affirmātes iura ꝛ rationes huiusmodi suffecisse ꝛ sufficere ad obtinēdā victoriā in hoc casu. Et ita mihi videt, sub correctione cuiuslibet dñi melius sentientis.

¶ Argumentum.

¶ Infirmus morti proximus, dum eius verba intelligātur, ꝛ ratio vigeat, recognitionem facere potest, sicut ꝛ testari. V.F.

1 ¶ In testante quid requiritur.
2 Balbutiens pre grauitate morbi an possit testari, ꝛ vsquequo.
3 Articulate loqui quis quando dicatur.
4 Infirmus in extremis laborans obligari, matrimonium cōtrahere, ꝛ bastardos legitimare an possit.
5 In articulo mortis existēs an possit tanqꝫ testis examinari.
6 Testari non minus est quam testificari.
7 Moriens qui confitetur se dotem aut mutuum recepisse an claudat heredi vias exceptionis non numerate pecunie.
8 Ex instramento tres presumptiones oriuntur, ꝛ que sint.
9 Per attestationes notabilium virorum multum iuuatur instrumentum.
10 Rogatio an sit approbatio.
11 Quod de testium idoneitate deest an suppleatur per numerum.
12 Testis compatriota an sit minus idoneus.
13 Judices an facilius reperiantur, quam testes. Item multa repellunt iudicem que non repellunt testem.
14 Juramentum in arduis causis, vbi probatio plusquā semiplena an deferendum, etiam post conclusionem in causa.
15 Recognoscens quando a confessione recedere non possit.
16 Cautela notarij facientis testes in instrumēto se subscribere an de iure reprobata.
17 Mala fides ex abundanti cautela quando presumatur.
18 Actus an probari possit per testes instrumenti, qd defectuosum presumitur.
19 Tutor, vel pupillus de tutoris autoritate an compromittere possint in arbitrum.
20 Inter arbitrum ꝛ arbitratorem qualis differentia, ꝛ inter laudū ꝛ arbitramentum.
21 Arbitrium boni viri que verba sonent.
22 Illatio ex separatis nulla.

¶ De testa. Consilium.ccx.

Non solum sani corpore, sed etiam in infirmitate constituti possunt cōtrahere, testari, ꝛ de eorum bonis disponere. Testari quidem, vt probatur in.l.senium.C.qui testa. face.
1 pos.ꝛ.l.qui manus.ff.de testa.† Nō enim in testante requiritur corporis sanitas, sed mentis integritas.l.in eo.ff.de testa. Et procedit hoc etiam si talis infirmus in articulo mortis, aut in extremis existat.l.quoniā indignū, ꝛ quod ibi Ange.ꝛ moderni.C.de testa. Pro quo facit.l.pamphilo.§.propositū, in ver. in discrimine vite per infirmitatem ꝛc.ff. de legatis.iij.l.si pater. §.si.ver.in extrema valetudine.ff.de fideicōmis.liber.c.raynutius, ver.in extremis posito, ꝛ.c.nos quidem, in ver.de hac luce migrāte, de testa.c.finali.ver.agens in extremis, de successione ab intesta
2 to.† Procedit etiam qd predixi etiam si talis infirmus linguam habeat balbutiantem aut ingrossatam, dum tamen articulate loqui possit.dicta.l.quoniam, ibi, que seminecis ꝛ balbutiēs lingua profudit, ꝛ quod ibi Ange.ꝛ quod ibi moderni docto. idem Ange.ꝛ Joan.de imo.in.l.in aduersa, de testa. Ange.in.l.in fraudez. §.sicut.ff.de testa.milit. Bal.de pa.constan.§.vasalli nostri, ver. extra quero ꝛc. Roma.consilio.cccvj.exordiente, Proposita consultatio hoc solum querit. Alexand. de imo. consilio.xxxiij. exordiente, ponderatis verbis vltimi testamenti ꝛc.in tertio volumi.
3 ꝛ Ange.areti.institu.de testa.† ꝛ quod dixi articulate loqui possit.intelligit Alexāder de imo.hoc est intelligibiliter. Quod etiā secundum eum voluit Roma.in dicto consilio.cccvj.ꝛ fuit etiam de expressa mente Ange.ꝛ Joan.de imo.in dicta.l.in aduersa, de testa. Et hec satis ꝛ communiter senserūt doctores in.l.iubemus.
4 C.de testa.† Potest etiam, vt predixi, nō solum corpore sanus, sed etiam infirmus cōtrahere.l.sanum.C.de transac.ꝛ.l.seia.§.fi.ff.de dona.cau.mor. quod procedit etiam si talis infirmus sit in articulo mortis in extremis constitutus: dumtamen, vt predixi, talis sit sane mētis, ꝛ loqui possit intelligibiliter.d.l.seia.§.fina. in ver. in extremis vite constitutus, per quem tex.dicit Bal.in.c.quoniā frequēter, col.mihi.iij.ver.porro, vt lit.nō contest. qd contractus possunt fieri vsqꝫ ad vltimū vite spiritū. Potest etiam in articulo mortis aut in extremis cōstitutus cōtrahere matrimonium, et cōtrahēdo legitimare bastardos, vt apparet p ea que plene not. Jo.an.in.c.sine culpa, de regu.iu.in.vj.in mercuria.ꝛ in.c.tāta, q filij sint legi. Albe.in.l.cū quis, col.mihi.iiij.ver.circa tertiū articulū an p matrimoniū in extremis cōtractū ꝛc.C.de natura.libe. Ange.in.l.nup.co.ti.ꝛ in aut.qui.mo.natu.efficiū.legi.in princi.

colla.vj.Panor.in.c.cōmissum,de spōsa.ꝛ Bal.in.c.innotuit,col.
iij.ver.ex pdictis apparet,de electiōe,vbi etiā voluit ꝙ in vltimo
vite spiritu hoc fieri possit.Pōt etiā ille qui est in articulo mor-
tis tanꝙ testis examinari,qꝛ cū,vt predixi,talis possit testari er
6 go ꝛ testificari †cū non minꝰ sit testari ꝙ testificari.l.cū lege.ff.de
testa.hoc voluit Bal.de pa.constan.d.§.vassalli nostri,ver.extra
7 quero ꝛc.vbi etiā idē Bal.in ver.fi.†dicit ꝙ,si moriens cōfessus
fuerit se mutuū aut dotē recepisse,eius heres opponere non po-
terit exceptionē nō numerate pecunie,qꝛ moriens nō expectat fu-
turam numerationē.pro quo allegat gl.quam dicit singularē in
l.j.C.de fal.cau.adie.lega.Quo fit,vt licet honorabilis quondam
vir Joannes de chauario ciuis Arelaten.fuerit infirmus tem-
pore p eū facte recognitionis,de qua constat publico instrumēto
sumpto ꝛ recepto per honorabilem virū magistrū Joanē rochar
di,notariū publicū et ciuē Arelatēsem,nō ppterea impugnetur
aut cū effectu impugnari possit ꝛ valeat ipsa recognitio,etiam si
tēpore illius fuisset in extremis vel articulo mortis constitutus,ꝛ
linguam habuisset ingrossatā aut balbutientē,dū tamē haberet
bonā ꝛ sanam memoriam,qualē habuisse psumitur,nisi cōtrariū
pbetur.l.nec codicillos,et qđ ibi no.gl.ꝛ doc.C.de codicil.ꝛ.c.fi.ꝛ
qđ ibi no.glo.sup verbo,cōpotem,de succes.ab intesta.et dū arti-
culate,hoc est intelligibiliter,loquutus extiterit,qđ pbatur fecis-
se p instrumentum predicte recognitionis cōfectū per publicum
notariū,bonum,probū,ꝛ fidelem et talē(vt puto)pbatū,cui stan
dum est,donec cōtrariū pbetur.l.cū precibus,et qđ ibi glo.ꝛ do-
cto.C.de pba.c.ad audientiā,de prescri.c.illud,de presump.c.du-
dū,de conuer.coniuga.c.cum Joānes,de fi.instru.c.porro,de pri-
uile.ꝛ.l.iurisgentiū.§.qđ fere,de pac.no.glo.in.§.itē verbo,insti-
tu.de inuti.stipula.§.scriptū,institu.de fideiusso.et in aut.de in-
stru.caute.§.oportet aūt,ꝛ se.colla.sexta.Pro quo facit qđ nota.
Specu.tit.de instru.edi.§.restat,ver.sed quid si producit.ꝛ Bar.
in.l.heredes palā,in prin.ff.de testa.ꝛ in.l.j.§.si quis neget.ff.quē-
admo.testa.ape.Pro quo bene facit qđ voluit Bal.psi.ccxxxvij.
exordiēte,Proponit ꝙ celebratus fuit quidā cōtractus ꝛc.in pri
8 ma parte:vbi dicit†ꝙ ex instrumento oriunt tres psumptiones:
sez ꝙ sit verū,ꝙ sit solēne,et qđ sit cōscriptū de mandato contra-
hentiū.Pro primo allegat.d.l.cū precibus,pro secundo inducit
l.sciendū,cū sua materia.ff.de verb.obli.et p tertio allegat no.in
aut.de tabellio.§.nos vero:q̄ls incipit,nos vero,colla.iiij.Idem
voluit Bal.in quodā alio cōsilio exordiēte,A.vēdidit ꝛ tradidit
certas possessiōes.p certo pretio ꝛc.ꝛ idē cōsilio.xliij.exordiente,
Ad euidentiā est pmittēdū ꝛc.in prima parte.Et cum,vt scribit
in pede instrumēti pdicte recognitionis,ipsi recognitioni inter-
fuerint multi notabiles ꝛ honesti viri,puto ꝙ illi pducti,exami-
9 nati,ꝛ auditi extiterint,et ꝙ illi dixerint veritatē,†per quos etiā
vt existimo,qꝛ nō vidi eoꝝ attestationes,multū iuuat instrumē-
tū,p ea q̄ no.doct.in.d.c.cū Joānes,de fi.instru.in.l.in exercēdis.
C.eo.titu.et p Jo.de imo.in.l.j.§.si quis negat.ff.quēadmo.testa.
ape.Quoꝝ depositionibus seu dictis non obstant pposita parte
heredū dicti quondā de Chauario in quadam pretensa schedula
exordiente,Actor heredū ꝛc.Cū quia testes pdicti fuerunt ꝛ sunt
instrumentarij,et vt scribit in dicto instrumēto rogati,ergo nō
10 sunt repellēdi,etiā si essent tales quales ibi deducunt,†qꝛ roga-
tio est approbatio,vt voluit gl.no.in aut.de testi.§.et licet,in fin.
colla.vij.ꝛ post eam Bal.in.l.parentes.C.de testi.et Albe.de ma-
le.in suo tractatu de testi.§.scdo de fratre est videndū.Tum,et qꝛ
nō solū,vt puto,deposuerunt p cōtentis in dicto instrumēto duo
11 testes,sed plures:†quo casu id qđ deesse pretenditur in idoneita
te,suppletur p numerū,per id qđ voluit Jaco.butri.in.l.iij.post
principiū.ff.de testi.relatus p Alex.de Jmo.in.l.si quis ex argen
tarijs.§.cogent.ff.de eden.Pro quo allegat in argumentū.l.ob
carmē.§.si.ff.de testi.ꝛ glo.in.d.l.iij.§.j.in verbo,numerus,ꝛ Jo.
de Jmo.in.l.qui testamēto,col.j.ff.de testa.et sequit idem Alexā.
de Jmo.cōsilio.v.in primo volu.et Panor.consilio.xxiij.in fi.Et
hec dico pcedere,vt iam tetigi,etiā si verū esset ꝙ nobiles Symō
et Oppichinus grillo fuerint et sint factores,familiares ꝛ rece-
ptores debitoꝝ dicti nobilis Baptiste.ꝙꝙ fuerint ꝛ sint affines
et maxima amicitia cōfederati cū dicto nobili Baptista,q̄ tamē
nec pbata nec vera existimo.Quod aūt vlterius opponit,dictos
Grillo,ꝛ nobilē Benedictū grassi esse dicti nobilis Baptiste cō-
12 patriotas ꝛ originarios ciues Januenses,nihil obstat:†non eñ
propterea sunt minus idonei testes.c.accedens,le.ſi.vt lit.non cō
test.sup quo fortasse se fundare voluit pars aduersa:sed loquit in
iudice delegato,qui longe facilius a iudicādo vt suspectꝰ repelli
13 tur,ꝙ quis a testificando,†qꝛ facilius reperiunt iudices,ꝙ testes
Et ꝙ multare pellat iudicē,q̄ nō repellunt testē,colligi potest ex
his q̄ not.docto.in.d.c.accedens,le.ſi.glo.in.c.legitima.de appel
la.in.vj.c.cū oporteat,de accu.ꝛ.ꝛ in multis alijs locis,sup quibꝰ
vtpote nō necessarijs nō insisto.Ceterum si,et vbi ptendi possit,
vt credo nō posse predicta nō fuisse sufficiēter pbata,sed aliquid
deesse.hoc posset suppleri p iuramētum dicti nobilis Baptiste:
14 †qđ etiam in causis arduis deferri pōt,quādo aliquid pbatū est
plusꝙ semiplene,vt apparet ex his no.Alexā.de Jmol.in.l.iij.§.
quacūꝙ,col.v.ver.in hoc articulo in quo multa scribi possent ꝛc.
et col.viij.ver.in eadē:ibi,qꝛ vero ꝛc.ff.de iureiuran.post Roma.
in.l.admonēdi.ff.eo.titu.et Panor.in.c.mulieri.eo.titu.et ꝙ ei-
dem nobili Baptiste ex suo officio,etiā post conclusionē in causa,
deferre potest magnificus vir dñs psidens curie camere rationū
insignis ciuitatis Aquensis,pro quo allegasse sufficiat qđ voluit
Sali.in.l.in bone fidei,col.penul.ver.quarto q̄ro vsꝙ ad qđ tem-
pus ꝛc.C.de re.credi.et iureiuran.et Alex.de Jmol.cōsilio.liij.
exordiente,Jn causa vertēte inter Michaelē ꝛc.col.iiij.ver.sed
potest facere iudex ad veritatē eruēdam etiaꝫ si a parte nō peta-
tur ꝛc.in primo volu.Pro quo allegat idē Alex.l.vbicūꝙ.iūcta
glo.ff.de interroga.actio.et no.p Bal.in.l.actor,in princi.C.de p
ba.et qđ not.ꝛ se cōsuluisse affirmat Anto.de butri.in.c.j.de iudi.
p.c.cū Joānes,de fi.instru.p.c.p tuas,de testi.et p.l.gñaliter.§.j.
C.de re.credi.qđ etiam tenuit Joan.de Jmol.in dicto.c.de iudi.
Cōcluditur igit recognitionē pdictā fuisse et esse plene ꝛ sufficiē-
ter pbatam,et qđ si quid illius pbationi deesset,illud posset sup-
15 pleri.†Puto aūt nemini venire in dubiū quin recognitio hmōi
firma et valida extiterit,et q̄ etiā si facta esset in vltima volūtate,
reuocari nō potuisset,cū facta extiterit pñte et acceptante dicto
nobili Baptista:et nihilominus firmata iuramēto dicti quōdā
de Chauario.p quibus p ordinē allegasse sufficiat.l.j.et qđ ibi p
glos.et docto.C.de cōfes.l.generaliter,et qđ ibi p docto.C.de non
numera.pecu.c.p tuas,de pba.aut.de iureiuran.a morien.psti.in
princi.colla.v.et quod not.docto.in aut.sacramenta puberū.C.si
aduersus vendi.et in alijs diuersis locis in illa questione,qua q̄-
rere cōsueuerunt,an iuramentum sit psonale,ita ꝙ heredem non
afficiat,de quo etiā Bal.in.l.generaliter.C.de iureiur.Idē Bal.
et Sali.in.l.pactum quod dotali.C.de pac.Hemi.et alij in.c.cuꝫ
Clericus,de fo.compe.in.vj.et Oldra.consilio mihi.cxc.exordiē-
te,Factū tale est paterfamilias habēs duos filios et ex vno filio-
rum duos nepotes ꝛc.

Ex premissis infertur non ob-
stare pposita ꝛ deducta parte dictoꝝ heredū in primo,secundo,
tertio,quarto,quinto,sexto,et.vij.articulis schedule exordientis,
Quoniam vbi fundamentum non est ꝛc.ex parte dictorum here-
dum in processu.vt audio,oblate ꝛ producte:quia esto ꝙ tempore
facte recognitionis,de qua supra,dictus quondam de Chauario
fuisset iacens in granato in extremis cōstitutus,ꝛ iam balbutiēs
nō ppterea minus valuisset ꝛ valeret recognitio huiusmodi dū-
tamen intelligibiliter loquutus extiterit,ꝛ mentem sanam ha-
16 beret,vt satis apparet per predicta.†Nec facit ad impugnatiōe
instrumēti recognitionis predicte quod opponit de subscriptio-
ne testiū,qꝛ ista cautela per notarium adhibita,nō est de iure re-
probata,quinimo approbata,ita vt fuerit opinio quorundā etiā
magne autoritatis,ꝙ nō sufficeret testes describi per notarium
in instrumento,sed ꝙ oporteret eorum proprijs manibus subscri
bi.et de hac subscriptione habet in aut.sed nouo iure.C.si cer.pe-
17 ta.Jllud aūt quod dici solet,†ꝙ ex abūdanti cautela psumitur
mala fides,pcedit in his q̄ fiunt in fraudē legū.vt not.Bald.in.l.
penulti.C.de euictio.cuiusmodi non fuit subscriptio antedicta.
18 †Jllud etiam certū est ꝙ nō solū pōt pbari actus per instrumē-
tum de eo cōfectum,sed ꝛ p testes,etiam eo casu quo pretendi pos
set instrumentum esse defectuosum,Pro quo allegasse sufficiat.
l.domitius labeo,ꝛ quod ibi doct.ff.de testa.ꝛ quod ponit Pau.
de castro consilio.cj.exordiente,Notandum est ꝙ prefatum sta-
tutum ꝛc.et Alexā.de Jmo.consilio.xliij.exordiente,Uisis ꝛ pō-
deratis ꝛc.col.iiij.versi.non obstat insuper ꝙ dicta donatio nō sit
probata per instrumentum,in quarto volu.¶Etiam nec obstat
qđ deducit in.viij.ix.ꝛ.x.articulis contra,ꝛ aduersus dationē in
solutum factā p honestā mulierem Mariam relictam dicti quō-
dā de Chauario,et tunc tutricem predictorum heredum.Qm̄ re
spondeo ꝙ,cū illa facta extiterit de,et cum autoritate ꝛ decreto
iudicis,et pro vero debito,illa fieri potuit.Super quo tamen ar-
ticulo,vtpote non necessario,non insisto.

Ulterius nec obstat qđ parte
dictorum heredum opponitur aduersus compromissum,ꝛ laudū
19 postea latum per arbitros arbitratores ꝛc.†Qm̄ rñdeo ꝙ psup
posito,citra preiudiciū veritatis,ꝙ tutor,vel etiā pupilli de au-
toritate tutoris cōpromittere nō possint in arbitrum,aut ꝙ eo
ipso ꝙ ita sit censeri debeant minores esse lesi.l.si minor.xxv.an-
nis filiofamilias.§.j.ff.de mino.dico ꝙ ille.§.loquitur de cōpro-
mittente in arbitrum:in casu vero nostro puidus vir Bernardꝰ
de sena,tutor ꝛ vitricus predictorum heredum,compromisit etiā
20 in arbitratores ꝛ amicabiles compositores,†inter que nullum

refert ꝓ eo, qꝛ sentẽtie seu laudo ab arbitro ꝓlato stari oportet. l. diẽ ꝓferre. §. stari. ff. de arbi. Ex eo aũt qḋ ab eo appellari nõ põt apparet lesio, vt no. gl. ⁊ Bar. in. d. §. j. sec⁹ aũt est in sentẽtia arbitratoris, qꝛ ab illa põt recurri ad arbitriũ boni viri ⁊ sic ab ea potest quodãmõ appellari, iuxta ea q̃ habenꝛ in. l. si societatẽ. §. arbitroꝝ. ff. ꝓ so. l. nõ distinguem⁹. §. cũ qdã. ff. de arbi. ⁊. c. quintaualis, de iureiurã. ob qḋ dicit Jo. de imo. ⁊ post eũ Alex. in. l. cũ hereditas. ff. ad treb. ꝙ licet cõpromittere in arbitrũ, cenꝫ lata culpa nõ tamẽ compromittere in arbitratorẽ etiã in minore, nec ex hoc solo debet minor in integrũ restitui, nisi aliter probet de lesiõe, vt etiã voluit Bar. in. d. l. si minor vigintiqꝫ annis filiofamilias. §. j. ⁊ in suo cõsilio exordiẽte, Queriꝛ an statutũ de cõpromisso ⁊c. ⁊ sequiꝛ Alexã. in. d. l. cum hereditas, põt enim esse, prout in casu, sup quo etiã testes iurati deposuerũt, qḋ minoris cõpromittẽtis in arbitratorez interest cõpromittere ꝓpter dubiũ sui iuris, sicut dicimus in minore deferẽte iusiurandũ. l. tutor. ff. de iureiuran. et no. in. l. nã ⁊ postea. §. si minor, eo. ti. cũ arbitrator habeat potestatẽ auferendi etiã de iure alterius ꝫm qḋ videbiꝛ cõsciẽtie sue pro bono pacis ⁊ concordie, iuxta not. in. l. si de meis. §. recepisse. ff. de arbi. ⁊ per Bar. in. d. §. arbitrorum. Et ideo potest esse vtile minori compromisisse in arbitratorem.

Preterea certum est quod arbitramẽtũ est quedã transactio, vt no. glo. in aut. vt diffe. iudi. §. j. sup verbo, cõuentũ, colla. ix. Bar. ⁊ alij in aut. si vero cõtigerit. C. de iudi. Bar. ⁊ alij in. d. l. societatẽ. §. arbitroꝝ. ff. ꝓ so. tutor autez põt trãsigere. l. ꝓses. C. de trãsac. no. gl. in. l. pactũ curatoris. C. de pac. Potuit igiꝛ dictus de Sena tutor cõpromittere. Quib⁹ non obstat si forte pretendaꝛ fuisse renũtiatum recursui ad arbitrium boni viri. Qm̃ respondeo ꝙ renũtiatio hmõi habebat in se tacitã ꝯditionẽ. si dicti arbitratores equũ arbitrati extitissent, aut ꝑtem renũtiantẽ immoderate nõ lesissent. ar. l. quero. §. inter locatorez. ff. loca. ⁊. l. quidã cũ filiũ. ff. de verbo. obliga. qḋ etiã voluit Bar. ⁊ docto. in. d. l. si societatẽ. §. arbitroꝝ. ff. pro so. Et si opponaꝛ ꝙ hec respõsio nõ valeat ꝓ eo, qꝛ in dicto cõpromisso daꝛ legũ facultas dictis do. arbitris, arbitratorib⁹ ⁊c. dãdi in parua ⁊ magna quãtitate de iure vnius partis alteri parti dico ꝙ adhuc hoc nõ ob-
21 stat. † Tũ qꝛ nõ est eis simpliciter data potestas dãdi de iure vni⁹ partis alteri parti, sed put eis videret ⁊ placeret, que sonãt in arbitrium boni viri. l. fideicõmissa. §. ꝗꝗ. ff. de lega. iij. ⁊. l. thais ancilla. §. sorore. ff. de fideicõmi. libe. de verbo, videbitur, ꝙ illud importet arbitriũ boni viri. vt no. Bar. ⁊ doc. in. l. si sic. ff. de leg. j. idẽ Bar. in. l. creditor. §. lucius. ff. manda. ⁊ Canon. in. c. cũ de tua, de corpo. vitia. ⁊ Ange. are. in. §. in bone fidei, institu. de actio. de verbo, placebit, ponit Joã. de imo. in. l. illa institutio, in col. xiij. ver. nã istud verbũ placebit ⁊c. ff. de heredi. institu. et de vtroqꝫ verbo. ponit Pet. de ancha. consilio. lxxxiij. exordiente, Dña Azolina in suo testamẽto ⁊c. bonus aũt vir nõ erat arbitraturus ꝙ ipsi dare deberent aut possent in magna quantitate de iure liquido vnius partis alteri parti. Quo vero ad nõ liquidũ videntur hoc facere potuisse, qꝛ ⁊ tutor ⁊ curator hoc possunt, per id qḋ no. gl. in. l. cõtra iuris ciuilis regulas. §. fi. ⁊ qḋ ibi Ange. ff. de pact. ⁊ sequitur Alex. de imo. in. l. pactũ curatoris. C. de pac. Tũ etiam nõ obstat, qꝛ illud pactum, de quo supra, siue potestas de dando ⁊c. fuit reciproca, qꝛ queãdmodum pretẽdi põt datã esse potestatez dandi in magna quãtitate de iure dictorũ heredũ ipsi nobili de Põte, ita ⁊ econtra. Et sic se habere poterat hoc pactum ad lucrum ⁊ damnum, ⁊ propterea valuit, per id quod habetur in. l. de fideicõmis. ⁊ quod ibi Bal. Pau. de cast. ⁊ moder. C. de transact. ⁊ in. l. si pater puelle, ⁊ quod ibi per docto. C. de inoffi. testa.

Porro etiam nõ obstant proposita ⁊ deducta parte dictoꝝ heredum in quibusdam alijs articulis exordientibus, Ad fines ⁊ effectus ⁊c. Et primo quidem nõ qḋ deducitur in primo. Tũ qꝛ datio in solutum, de qua ibi, facta est sub presentia magistratus, ⁊ eo interponẽte autoritatem ⁊ decretum, ⁊ qui potuit supplere defectum vel absentiam tutoris, si dicta Maria tutrix nõ erat. Tũm ⁊ qꝛ non nunc agit idem nobilis de Ponte in vim dicte dationis in solutum, sed trãsactionis postea celebrate ⁊ inite per ⁊ inter ipsum nobilẽ de Ponte, ⁊ Bernardum de Sena tutorem dictorum heredum, seu sententie arbitramẽtalis late per dictos arbitros arbitratores ⁊c. Et hec post visitationẽ ⁊ palpationẽ iuriũ partiũ. Est igitur impertinẽs ꝙ
22 in dicto articulo opponitur, † ⁊ ex quo vt ex separato non inferꝛ. l. inter stipulantem. §. sacram, ver. sed hec dissimilia. ff. de verborũ obliga. ⁊ vulgata. l. papinianus exuli cum suis similibus. ff. de mino. Non etiam qḋ in secundo articulo, vt satis ostensum est per ea que superius dicta extiterunt, ⁊ idem de cõtentis in tertio. Sufficit enim, vt sepius dictũ est, ꝙ tempore recognitionis memoriam teneret, ⁊ quam tenuisse presumiꝛ, ⁊ ꝙ articulate, hoc est intelligibiliter loquutus extiterit: etiam si nõ dixerim eo die vel ea hora, sed etiam hore momẽto, ab humanis decesserit. Per que etiam patet responsio ad proposita ⁊ deducta parte dictorum heredum in alia schedula exordiente, Ad fines ⁊ effectus suis principalibus ⁊c.

Postremo etiam non refragãtur siue obstant ꝓposita parte ipsorũ heredum in articulis exordiẽtib⁹, Procurator siue actor Jacobi ⁊c. Tũ causis ⁊ rationib⁹ superi⁹ sparsim, ⁊ in diuersis locis allegatis. Tũ ⁊ qꝛ si q̃ sint, quibus sufficienter responsum non extiterit, illa tamen nõ refragãtur, aut ꝓ eo qꝛ fuerunt ⁊ sunt impertinentia: aut qꝛ, vt existimo, non fuerunt vel sunt probata: aut quia, si aliquantulum probata cẽseri possint, fuit tamen, vt opinor sufficientius ⁊ plenius parte dicti nobilis de ponte probatum contrarium. Super quibus cũ vt predixi, testium depositiones non viderim, vlterius nõ insisto. Premissa vero dixerim sub correctione cuiuslibet domini meli⁹ sentientis, ⁊ signanter dicti magnifici domini presidentis.

¶ Argumentum.

¶ Quod in libello iniuriarum apponi debeat locus, annus ⁊c. fallit, si per confessionem rei de iniuria constet. A. F.

1 ☞ Iniurians per actionem iniuriarum quando infamis efficiatur.
2 Confessio iudicialiter facta quid inducat, ⁊ in ea inuersus iudiciorum ordo an vitiet.
3 Confessus an possit opponere de ineptitudine libelli.
4 Confessio in quibus contra confitentem probet.

¶ De iniur. Consilium. ccxj.

1 Quanuis † actio iniuriarum, secuta super ea sententia, regulariter infamet iniuriantem. l. j. §. j. ff. de his qui notan. infa. ⁊. c. cum te, ⁊ qḋ ibi glo. ⁊ doc. de re iudi. ⁊ propterea regulariter poni debeat in libello super ea formato locus, annus, ⁊ mensis illate iniurie: alias libellus super ea cõceptus ꝓcedere nõ videatur. l. itẽ exigit, ⁊ qḋ ibi Bar. ff. de do. l. pretor edixit, in princi. ⁊ quod ibi Bar. ff. de iniur. ⁊. c. tue, de procura. no. Bartolus ⁊ doctores in. l. edicta. C. de edẽ. Bar. in. l. ⁊ an eadem col. iij. ff. de except. rei iudi. ⁊ alij in alijs locis: hoc tamen videtur fallere, quando de illata iniuria constat ⁊ apparet per cõfessionem iniuriantis iudicialiter emissam, per id qḋ no. Inn. in c. qualiter ⁊ quando, le. ij. super verbo ad denũtiationem, ver. non
2 negamus tamẽ, de accu. ⁊ qḋ ibi voluit Fran. de are. col. xij. † Cũ enim cõfessio iudicialiter facta inducat notorium, nõ attenditur ad ferendam sententiam vtrum legitimus iudiciorum ordo precesserit vel non, quia etiam si processus sit nullus ⁊ ineptus, potest ferri sententia etiã in causa criminali, cum constat de crimine per confessionem. Pro quo optime facit secundũ Fran. de are. tex. in c. pisanis, de restitu. spolia. quem ibi ad hoc no. Anto. de butri. et Bal. in. l. ij. in fi. C. de re iu. vbi etiam allegat id qḋ not. Inn. in. d.
3 c. qualiter ⁊ quãdo. ⁊ dicit ibi Bal. † qḋ confessus nõ potest opponere de ineptitudine libelli. l. nec de alio iudiciario ordine nõ seruato. Pro quo allegat tex. in. l. ait pretor. §. permittitur. ff. de mino. quẽ dicit ad hoc singularẽ. Nec opponat aliquis quod confessio solum noceat confitẽti, ⁊ prosit ei, in fauorem cuius facta est cõfessio, in ea causa, in qua facta est cõfessio, nõ in alia causa. Qm̃
4 respondeo, † qḋ confessio probat contra cõfitentem, nõ solũ in causa, in qua facta est, sed etiã in alia. Pro quo allegasse sufficiat qḋ voluit Bar. in. l. cum lite, col. iij. ff. iudi. solu. Bal. in aut. item possessor. C. qui potio. in pigno. habe. Cano. in. c. ij. de ordi. cogni. legiste in. l. as apud quem. C. de edend. Bar. in. l. naturaliter. §. nihil cõmune, ⁊ qḋ ibi Fran. de are. col. mihi. x. ff. de acqui. pos. Alex. de imo. in. l. ij. ff. vi bono. rapto. Nicola. ⁊ Alex. in quodam suo consilio exordiente. Titius est obligatus ⁊c. Quo fit vt cum de verbis iniuriosis, dictis ⁊ prolatis per magistrum Jacobum romey, cõtra ⁊ aduersus nobilem virum Guyedinum de petra, cõstet ⁊ appareat per propriam confessionem dicti magistri Romey iudicialiter factam, ⁊ manu eius exaratam ⁊ descriptam, non potuerit nec possit idem Romey libellum parte dicti Guydini cõtra eum oblatum ⁊ productum ex eo, vel etiã alias quomodolibet, impugnare, quod in eo locus, annus, ⁊ mẽnsis expressi nõ extiterint: nec etiam pretendere aut dicere quod confessio huiusmodi per dictum Romey emissa contra eum non probet in hac causa. Quãuis possent pro hac parte multa alia allegari ⁊ induci: quia tamẽ premissa mihi videntur sufficere, ego vlterius non insisto.

¶ Argumentum.

¶Soror dotem a patre datam conferre tenetur sorori, qua cũ in bonis paternis vna vult succedere. V.F.

1 ¶Collatio dotis quando fienda.
2 Lex ex sua dispositione collationem cur instituit.
3 Emancipatus volẽs patri succedere an teneatur bona per se quesita conferre.

¶De colla. Consilium ccxij.

Placuit, et summe placet vidisse motiua et rationes egregij viri et mei amantissimi domini cõpatris, quibus aliquantulum visus est mihi inclinari in contrarium eius, qđ alias scripseram pro honesta muliere Ludouica forauille vxore ꝛ persona cõiũcta prouidi viri Antonij bernardi. Durum enim visum est eidem do. compatri ꝙ probus quondam vir Ludouic⁹ forauille, prefate Ludouice ꝛ Antonete eius sororis quondam pater, venire potuerit contra dotis constitutionem dudum per eũ factã ꝑ et nomine predicte Antonete eius filie Clandio dast suo genero, eo presertim quia eidem quondã Ludouic⁹ pater ꝓmiserat ꝛ iurauerat nõ venire cõtra: qđ si ita fuit, imo qꝛ ꝓculdubio ita fuit, ipse tenebat ꝛ debuit seruare iuramẽtũ hmõi, cum sine detrimẽto salutis eterne seruari posset, nec vi aut dolo prestitum extiterit, aut prestitum esse proponatur. c. cum contingat. c. si vero, de iureiuran. c. Quis pactum, de pac. in. vj. aut. sacramenta puberum, cum vtrobiꝗ no. per doct. C. si aduer. vendi. Sed tñ propter hec a mea prima opinione non recedo, ad quã, et per me pro illius corroboratione scripta attendat, si placet idem do. cõpater meus, qꝛ non ibi dixi, nec mee fuit intentionis, ꝙ idem quondam Ludouicus infringere, aut reuocare valeret cõstitutionem dotis per eum factam ante testamẽtariam dispositionẽ postea subsecutam: sed dixi ꝙ, si, ꝛ vbi eadem Antoneta succedere
1 voluerit ꝛ velit ipsi Ludouico patri cum dicta Ludouica sua sorore ipsa debet conferre, hoc est cõicare dotẽ ꝑ ea cõstitutam: qđ etiã facere teneret̃ si idẽ quõdã Ludouicus pater intestat⁹ decessisset l. si pater. l. pactum dotali instrumẽto. l. filie dotẽ, et. l. dotis. C. de
2 colla. ✝ Non eñ collatio seu cõicatio hmõi immediate insurgit ex dispositione hoĩs, sed ex dispositione legis, que ꝑpter cõseruationẽ equalitatis inter fratres ꝛ sorores, aut sorores in inuicẽ ita instituit. Nec mirũ si hoc casu voluerit lex dotẽ vel ꝓmissam vel datam
3 cõferri aut cõicari ꝑ filiã dotatam, ✝cũ etiã voluerit ꝙ bona quesita ꝑ filiũ emãcipatũ postea volẽtẽ patri succedere cũ suis, hoc est illis liberis, qui in eiusdẽ patris potestate remãserunt, etiã si non sint quesita a patre, cõferant ꝛ cõmunicent dictis liberis. l. si emancipati, cũ suis simi. et qđ ibi docto. C. de colla. Sup quo tñ vlterius non insisto sub correctione dicti domini compatris mei.

¶Argumentum.

¶Manus munitio pro non facta habetur, si de reprobis numis fiat, nec per eam clamor impediatur. V.F.

1 ¶Manus munitio facta per recognoscentẽ ex pecunijs reprobis an impediat clamorem peti posse.
2 Impedimentum non prestat qđ nullum est, vel alias inualidum.
3 Clamoris expositio vt euitetur quid requiritur, item in oblatiõe, depositione, ꝛ consignatione pecunie debite.

¶De pignor. et hypothe. Consilium. ccxiij.

Christi nomine inuocato. Viso casu mihi exhibito parte honorabilium virorum magistri Jacobi de grayssaco, et consortum, graffariorum curie Montilij ademarij, cõtra ꝛ aduersus honorabilem virum Gulielmum chapusij loci Montilij ademarij, vna cum nota obligatoria seu copia illius, qua legitur eundem Chapusij tam vt consulem dicti loci principalem ꝙ, ꝛ tanꝗ̃ priuatum suum proprium debitum faciẽdo, cõfessum fuisse ꝛ recognouisse Anno domini. M. cccc. ciiij. ꝛ die. xvj. mensis Aprilis se debere ꝛ legitime soluere teneri nobili et generoso viro Guidoni de bellomonte, summam videlicet cẽtum ꝛ quindecim scutorum auri, cugni serenissimi, do. nostri Frãcorũ regis, ꝛ sine sole, ex causa mihi expressa, ꝛ quam summã soluere promisit illinc ad vltimam diem mensis Maij tunc proxime
1 futuri. Dico ꝛ respondeo breuiter ꝛ succincte ✝ꝙ, nõ obstante manus munitione quã fecisse dicitur idem Chapusij anno predicto, ꝛ die penultima mensis Maij de quibusdam reprobis pecunijs, qꝛ illa haberi debet pro non facta, quemadmodum ꝛ si de illis solutio facta esset, nõ fuisset prefatus Chapusij liberatus. l. eleganter. §. qui reprobos, ꝛ qđ ibi glos. Bart. ꝛ docto. ff. de pigno. actio. Fuit igitur et est huiusmodi manus munitio inutilis ꝛ inefficax, que ꝑpterea haberi debet pro nõ facta, et sic ꝑinde videtur clamorem peti posse ab eodem Chapusij, ac si manum non muniuisset,
2 ✝qꝛ ꝙ nullũ est non prestat impedimentum. l. non dubium. C. de legi. ꝛ. c. vides filij charissime, dist. x. cum enim dicimus manus munitionem impedire, vel impedire posse expositionem clamoris, intelligi debet de valida et efficace manus munitione. Pro quo facit qđ voluit Bart. in simili. in. l. non putauit. §. non quenis. ff. de bono. poss. contra tabu. vbi no. ꝙ si statuto caueatur ꝙ publicum instrumentum mandetur executioni, non habebit locum in instrumento inualido. Idem dicit si licitum sit occidere bannitum requiritur ꝙ bannum sit validum. Idem dicit ꝙ si per statutũ puniatur cedẽs sua iura nobili, intelligitur si cessio tenuit. Possunt ꝛ alia multa allegari ad ostendendum ꝙ oporteat manus munitionem esse efficacem ꝛ validam ad hoc vt impediat expositionẽ clamoris, qđ hic nõ contigit, pro eo quia facta est, vt ponitur in casu, in ꝛ de reprobis denarijs, seu nummis, saltem pro maiori parte. Nec puto ꝙ in aliquo debeat eidem Chapusij excusari, quominus totum clamorem exsoluat, pro eo quia forte non omnes ille pecunie de et in quibus facta est manus munitio erant reprobe.
3 ✝Quia respondeo ꝙ ad euitationẽ expositionis clamoris exigitur ꝙ manus muniatur de pignoribus vsꝗ ad concurrentẽ quãtitatem, qđ hic non fuit factum, qꝛ detractis pecunijs reprobis, in manus munitione mentionatis, non remanent pecunie, que ascendant ad valorem dictorum centũ ꝛ quindecim scutorum: qꝛ sic non est facta manus munitio vsꝗ ad concurrentem quantitatem, non ergo valuit, prout habetur in simili in oblatione, depositione ꝛ consignatiõe pecunie debite, que ad hoc vt valeat fieri debet de toto debito, saltem liquido. l. acceptam, et quod ibi docto. C. de vsur. scilicet per Albe. colũ. ij. ver. Et primo de oblatione ꝛc. ꝑ Bald. col. ij. ver. sexto oppono. ꝛ Pau. de cast. col. j. ver. si eñ nõ numeraret ꝛc. ꝛ per Salice. col. ij. ver. aut enim querit̃ quo ad particularẽ solutionem ꝛc. Et quamuis alias queri cõsueuerit an fieri possit solutio in alia pecunia, ꝙ sit ea, in qua debitor est obligatur, de quo articulo quesiuit Bar. in. l. paul⁹. ff. de solu. ꝛ alij in alijs locis. Ego tamen super articulo huiusmodi non insisto, qꝛ hic nõ est questio an in alia pecunia fieri valeat solutio, sed de validitate manus munitionis, que secundum stylum curie fieri potest etiam in alijs rebus, dumtamen vsꝗ ad concurrentem quantitatem.

Preterea non puto ꝙ, cũ nobiles Claudius ꝛ Gulielmus de cruce fratres loci Petrelate clerici existerent, ꝛ soluti, tempore facte cõtra eos expositionis clamoris in vim submissionis, ꝛ sigillati venerabilis curie loci Montilij ademarij, ipsi de Cruce teneãtur ad solutionẽ clamoris huiusmodi et hoc pro eo, qꝛ expositio huiusmodi fuit ꝛ est nulla ex defectu iurisdictionis eius, coram quo facta extitit. c. null⁹, de fo. compe. ꝛ aut. statuimus, cum suis simili. C. de epis. ꝛ cle. sunt enĩ clerici ipso iure exempti a iurisdictione iudicis secularis et ita nõ est necessaria exceptio hominis. l. generaliter. C. de epi. et cle. pro quo allegasse sufficiat qđ volunt Pet. de anc. in repeti. c. ea que. c. xxv. de regu. iu. in. vj. Archi. Joã. an. ꝛ Bart. in locis inhibi allegatis Bal. in. l. si quis ex aliena. ff. de iudi. ꝛ Joan. An. in regula scienti, colũ. viij. ver. quinto hic conuenit, ꝛ in fi. de regu. iur. in mercuria. in. vj. Possunt ꝛ alia allegari, sed qꝛ nõ oportet, vlteri⁹ nõ insisto.

¶Argumentum.

¶Donatio iurata, ob obsequia iurata facta temere reuocari nõ potest. V.F.

1 ¶Promissio bonorũ suorũ post mortem ex causa donationis quando veniat reuocanda ꝑ titulũ de inofficiosis donationibus.
2 Querela inofficiose donationis quibus detur.
3 Argumentum de vltima voluntate ad contractum an sit validũ.

¶De inoffi. dona. Consilium. ccxiiij.

Ponitur in facto ꝙ pridem, Anno videlicet domini. M. cccclxxxvj. et die. xv. mensis Aprilis prouidus quondam vir Peronetus chambat oriundus oppidi seu castri. Burgi in Bressia, considerans et attendens amorem, dilectionem, quam gerebat erga petrum chambat eius fratrẽ, ac etiã cordialitates et obsequia sibi prestita in domo sua ꝛ in infirmitatibus suis ꝑut tũc iuramento firmauit: et qꝛ etiã sic

sibi placuit, eius ꝓprio motu, ꝛ eis melioribus iure, via, modo, et forma quib⁹ fieri potuit ꝛ debeat, dedit ꝛ donauit tam titulo pure, simplicis, ꝛ irreuocabilis donationis, ꝙ ob cām seruitiorū p̄dictorū, ꝛ tā coniunctim, ꝙ diuisim p̄fato Petro chambat eius fratri tūc p̄nti, stipulāti, ꝛ acceptāti ꝓ se ꝛ suis heredib⁹, post eiusdē tñ Peroneti mortē ꝛ casu quo sine liberis naturalib⁹ ꝛ legitimis ex suo ꝓprio corpore, pereatis, vel ipū sui liberi iam nati ꝛ nascituri sine liberis naturalib⁹ ꝛ legitimis ex suo ꝓprio corpore ꝛ de legitimo m̄rimonio ꝓcreatis ab humanis decederēt, quasdā domos ꝛ alia p̄dia in instr̄o hmōi latius mentionata ꝛ expressa: ꝛ generaliter omnia ꝛ singula bona sua mobilia, ꝛ immobilia, ac etiaȝ iura credita, nomina ꝛ actiones reseruato vsufructu ad vitā. Qui postea vita functus est ꝛ ab humanis decessit superstitibus certis eius liberis naturalibus ꝛ legitimis, qui tā medio eorū tutricis, ꝙ als tenuerūt ꝛ possederant dicta bona, vt ꝛ tanꝙ heredes dicti quondā Peroneti eorū patris ꝛ deinde adhuc impuberes ab intestato ꝛ sine liberis vita functi sunt, ꝛ ab humanis decesserūt superstitib⁹ eorum matre, ꝛ dicto Petro chambat eius fratre ꝛ donatario.

¶ Quentum est an donatio hmōi censeri debuerit ꝛ debeat inofficiosa, ꝛ sic ex capite inofficiositatis vel insolidum, vel vsꝙ ad debitum bonorum subsidiuȝ rescindi vel reuocari. Et quid iuris esset si post donationem huiusmodi nati fuissent aliqui liberi.

Pro quorum dubiorum, ꝛ presertim primi, qd̄ videt̄ aliquantulū p̄derosius, faciliore decisione

1 ꝑpremitto qd̄ licet Bar. in. l. hereditariū. ff. de bo. auto. iudi. possi. dixerit, ꝙ si quis ex cā donatiōis bona sua post eius mortē ꝓmittat, debeat ꝓmissio hmōi reuocari ꝑ titulū de inoffi. dona. hoc tñ dictū nihil facit ad hūc casum, qꝛ dictus quondam Peronet⁹ nō simpliciter donauit post eius mortem predicta sua bona, sed sub conditione, si vel ipse vel eius liberi nati vel nascituri sine liberis decederent, ꝛ sic nec priuauit, nec priuare intendebat dictos eius liberos aut etiam liberorum liberos eorum pretensa legitima.

Premitto insuper ꝙ dispositio cōditionalis adueniente cōditione sumit effectū. l. cedere diez. ff. de ver. signi. l. pecuniam. ff. si cer. pet. ꝛ. l. qui heredi. §. fi. ꝛ in multis alijs iuribus eiusdem tituli. ff. de cōdi. ꝛ demon. Quo fit vt donatio hmōi ita demū sumptura sit effectū, si vel ipse Peronetus donator, vel dicti eius liberi nati ꝛ nascituri ab humanis decederent. Et sic in vim donationis hmōi nihil peti potuit a dicto Petro ꝙdiu vixit, nihil etiā a dictis eius liberis, ꝓ eo qꝛ eis viuentibus nō cessit dies. d. l. cedere dieȝ. ꝛ alijs iurib⁹ superius allegatis.

2 Et premitto insuꝑ ꝙ querela inofficiose donatiōis nō dat̄ nisi illis quibus aliquid relinqui necesse est. l. si totas. C. de inoff. dona. quod per illam. l. voluit. gl. fi. in. c. j. de succes. ab intest. vbi ad fi. idē voluit Hosti. quatenus ibi dicit, ꝙ querelam illam proponere nō potest nisi is qui de inoffi. testamento agere potest.

Quibus premissis dico et respōdeo, sub correctiōe cuiuslibet melius sentiētis, ꝙ donatio p̄dicta reuocari nō potuit, nec pōt ex capite inofficiositatis. Et quidē nō ad instātiā liberorū dicti quōdā Peroneti donatoris, qui non solū habituri erāt ꝙdiu vixerūt integrā legitimā in bonis eiusdē Peroneti, sed etiā oīa bona. Et hoc ꝓ eo qꝛ vt predixi, dies cedere nō poterat, nec donatio p̄dicta effectum assumere ꝙdiu vixerunt. Nō potuerūt igit̄ cōtēdere se nō habere integram legitimā, ergo nec querelā inofficiose donationis habuerūt: qꝛ si attēdant̄ur oīa iura loquentia de inofficiosa donatione, illa presupponūt ꝙ ꝑ donatione hmōi fuerit vel totū patrimonium exhaustū, vel legitima diminuta, vt sic ꝓpter eam nō habuerint liberi aliquid de bonis parentis, vel saltē nō integrā legitimam, qd̄ nō est hic, vbi nō solū legitimā, sed totū patrimoniū dicti quōdā Peroneti tenere ꝛ habere potuerant ꝙdiu vixerūt. Nō etiā ad instātiā dicte eorū matris, qꝛ vt p̄dixi, q̄relā inofficiose donationis dat̄ dūtaxat illis qb⁹ aliqd relinqui necesse est, cuiusmodi nō erat ipa m̄r. Nihil enī idē relinquere tenebat̄ dict⁹ quōdā Peronet⁹ ei⁹ marit⁹, ꝛ hoc certū.

¶ Nec opponat aliquis ꝙ ipsa mater hoc facere potuerit ꝛ possit ex persona dictorū eius liberorū, ꝛ ex trāsmissione facta ad eā tāꝙ eorū heredē. Quī r̄ndeo ꝙ etiā p̄supposito. citra p̄iudiciū veritatis, ꝙ q̄relā hmōi trāsmitteret̄ ad heredē nō ꝓpterea hac querela iuuaret̄ dicta mater. ꝓ eo qꝛ, vt p̄dixi, illa nūꝙ cōpetijt nec competere potuit dictis eius liberis. Nō igit̄ potuerunt illā ad matrem trāsmittere, qꝛ nemo plus iuris ꝛc. l. traditio. ff. de acqui. re. domi. c. gf̄a. j. q. j. et. c. daybertum. j. q. vij. Forte aūt oppone t ꝙ dicti liberi in hoc grauati extiterint, ꝓ eo qꝛ dict⁹ eorū pater voluit ꝙ post eoꝝ mortē, si ipsi sine liberis decederent, oīa bona p̄dicta puenirēt ad dictū Petrū fratrē. Et sic videt̄ onus apposuisse nō solū vsꝙ ad id, in quo eos grauare poterat, sed etiā vsꝙ ad legitimā inclusiue, qd̄ nō videt̄ voluisse facere. l. oīmodo. l. qm̄ in prioribus. ꝛ. l. scimus. in princi. C. de inoffi. testa. Sed istud non obstat etiam si tēpore mortis prefati donatoris non superfuissent sibi alia bona ꝙ ea que habebat tempore per eū facte donationis. Tū qꝛ presupposito, citra preiudiciū veritatis, ꝙ prefati liberi onerari aut grauari nō potuissent de restituēdis bonis, et īclusa legitima. d. Petro donatario, de hoc tamen grauari potuit dicta eorū mater eis succedens ab intestato. ar. l. si fundū per fideicōmissum. §. fi. cū. l. se. ff.

3 de leg. j. ꝛ arguendo de vltima volūtate ad cōtractum: qd̄ videtur fieri posse, sicuti ꝛ econtra. l. seruum filij. §. chirographum. ꝛ. l. que de legato. ff. de lega. j. ad qd̄ facit. l. ita stipulatus. §. sabinus. ff. de verb. obli. l. obligationum fere. §. placet. ff. de actio. ꝛ obliga. l. non est mirū. ff. de pigno. actio. ꝛ. l. fi. C. de lega. quod signanter ꝓcedit s̄m Guliel. de cu. in. l. pactum inter heredem. ff. de pac. vbi est eadē ratio vtrobiꝙ, vt in casu de quo queritur. ꝛ hoc operatur rationis idētitas. l. illud. ff. ad leg. aquil. ꝛ. l. j. §. hoc interdictū. ff. de fon. Et videtur postꝙ aliud non apparet dictā matreȝ potius fuisse grauatā ꝙ dicti eius liberi, ꝓut magis cōiter dici solet in vniuersali fideicōmisso per patrē post mortē filij relicto sub cōditione, si illum sine liberis decedere cōtingat, vt voluit Bar. Jo. de imo. et Pau. de cast. in. l. qui duos. ff. de vulg. ꝛ pup. ꝛ Jo. de imo. ꝛ Pau. de ca. ꝛ magis cōiter alij in. l. coheredi. §. cum filio. ff. eo. tit. Fulgo. in. l. eam quā. C. de fideicō. Cuma. in. l. j. §. fi. ff. de vulg. ꝛ pu. ꝛ Alex. de imo. consi. l. xvij. in. j. vol. ꝛ cōsi. xij. col. pe. in. iij. vol. ꝛ alij in alijs locis. Tum ꝛ qꝛ censeri nō deberet dicta mater, prout tamen censenda est, grauata de tradendis ꝛ expediendis bonis hmōi dicto Petro donatario: qꝛ tamen nō omnia bona fuerunt donata ipsi Petro, sed aliqua vltra, ꝛ preter illa remanserunt ipsis liberis, dictum onus, quatenus concernit legitimam, tolli debet ꝛ amoueri. l. omnimodo. l. quoniam in prioribus. ꝛ. l. scimus. superius allegatis, iuncta. l. fi. C. de inoffi. dona. ad quod facit quod not. glos. in. l. j. ff. eo. tit. quod etiam voluit Joan. de imo. in. c. fin. col. v. versic. si vero fuit vnica donatio ꝛc. de dona. Tuȝ ꝛ qꝛ nō reperitur ꝙ propter huiusmodi pretensum grauamen, hoc est, qꝛ pater etiam immoderate donauit post mortem liberorum, donatio per eum facta vt pote inofficiosa reuocari debeat aut rescindi, nō ergo est attentandum. l. illam. C. de colla. ꝛ auth. de trien. ꝛ semis. §. consideram⁹ colla. iij. Tum et quia vbi premissa cessarent, ꝛ cessemus in casu, in quo idem quondam Peronetus bona sua tūc presentia donasset non tamē deberet reuocari, nisi vsꝙ ad debitum bonorū subsidiū s̄m azo. Accursi. Guli. de cu. ꝛ Bal. in. d. l. j. C. de inoffi. dona. quorum opinionem optime ꝛ bonis fundamētis prosequitur Frā. de are. consi. xlvij. col. iij. versi. ꝛ hec procedunt etiaȝ presupposita ꝛc. vbi videri potest. Tum ꝛ qꝛ iurauit cordialitates ꝛ obsequia sibi fuisse prestitas ꝛ prestita, ꝛ sibi retinuit vsumfructum, ꝛ quia etiā non solum legitima, ꝛ fructus legitime, sed etiam totum patrimonium, ꝛ omnes fructus illius peruenturi erāt ad dictos liberos propter que videtur nō interuenisse consiliū fraudis. Esto igitur ꝙ illa dici potuisset, prout non potest, inofficiosa, illa dici deberet inofficiosa re tantum, non re ꝛ consilio: deberet igitur tātum reuocari quoad debitum bonorum subsidium, ꝛ in hoc fere omnes scribentes concordant. Et quidē predixi Azo. glo. Gul. de cu. Bald. ac etiam Cy. Alb. ꝛ Sal. in. d. l. j. Dy. Bar. in. l. titia. §. imperator. ff. de leg. ij. Hosti. in. c. raynutius. §. dictus vero, super verbo donauerat. de testa. ꝛ Jo. de imol. in. c. fi. de dona. ꝛ hec quoad liberos natos tempore prefate donationis. Et idem dico, ꝛ per easdem rationes, quoad liberos postea natos. Non obstat. l. si vnꝙ. C. de reuoc. dona. Quoniam respondeo ꝙ, cum in donatione predicta sermo factus extiterit non solum de liberis iam natis, sed etiam de nascituris. d. l. si vnꝙ. sibi locum non vendicauit in hoc casu, per id qd̄ voluit Bar. in. l. titia. §. imperator. ff. de leg. ij. Jo. de imo. in c. fi. de dona. ꝛ in repeti. c. cum contingat. circa fi. de iureiur. ꝛ Roma. cōsi. xxvj. ꝛ And. sicu. in repetitio. c. raynaldus. charta. ij. col. iiij. in fine. ꝛ se. de testa.

¶ Argumentum.

¶ Filiusfamilias testari nequit etiam de consensu patris: donare autem potest aduentitia in quibus pater nō habet vsumfructū etiam sine consensu patris. A. F.

1 ¶ Mulier vxorata filiafamilias, etiā si pater consentiat, an possit testari ꝛ codicillos condere.

2 Filiusfamilias an possit donare donatione causa mortis absꝙ paterno consensu, etiam de aduentitijs bonis in quibus pater non habet vsumfructum, ꝛ quid in tali donatione requiratur.

3 Filiafamilias an ꝛ quando possit dotem eius viro sine patris cōsensu constituere.

4 Donatio inter viuos facta inter coniuges quando valeat.

De dona.

¶De dona. Consilium.ccxv.

Christi nomine inuocato. Viso casu mihi exhibito parte honorabilis viri Stephani seno, loci Montilijadémarij, z dubijs ex casu huiusmodi subtiliter elicitis, dico et respondeo breuiter z succincte, pro eo quia tépus
1 nō patitur latius deliberare ad dubia predicta, prout infra.†Et primo ad primum φ honesta mulier Guicharda eius vxor testari nō potuit neq̄ pōt, pro eo q̄ erat, z est filiafamilias, quod procederet etiā si pr̄ ɔsentiret. l. seniū. l. nemo. C. q testa. face. pos. l. q in potestate, in prin. ff. de testa. z. l. tā is. cū suis simi. ff. de dona. cau. mor. z quod dixi de testamento idē dico de codicillis, scz φ eos facere nō potuerit, neq̄ possit. l. ij. cū suis simili. ff. de lega. j. ¶†Ad
2 2m dico z rn̄deo, φ regulariter filiusfamilias nō pōt donare donatione causa mortis sine consensu patris. dicta. l. tam is. ff. de dona. cau. mor. sed remanet difficultas an ista regula pcedat etiā in bonis, in quib⁹ pater nō habet vsumfructū. super quo articulo reperio opiniones. Alex. em̄ de imol. in. d. l. nemo, dicit φ filiusfamilias nō pōt sine cōsensu patris donationē facere de bonis aduētitijs, etiā illis in quib⁹ pater non hz vsumfructuz. d. l. tā is. §. j. pro quo dicto multa inducit a quorū recitatione breuitatis cā supersedeo. Rapha. vero cuma. in. d. l. tā is. §. j. videt̄ tenere contrariū, scz φ filiusfamilias possit facere donationē cā mortis sine consensu patris de bonis aduētitijs, de quib⁹ nō est patri q̄situs vsusfruct⁹ qd̄ etiā voluit Pau. de ca. in. l. seniū, col. j. versic. z idez esset hodie in aduētitijs zc. Roma. in repeti. aut. similiter, decimonono speciali. z do. Jac. de may. in. d. l. nemo: vbi plene pseq̄tur, respōdēs rōnibus Alex. z hec opinio videt̄ mihi cōmunior. Verūtamē, ad hoc vt talis donatio cā mortis facta sine ɔsensu patris valeat iure donationis, opus est φ donatarius fuerit psens z acceptās, aut φ notarius vel alius p eo acceptauerit, al's si null⁹ p eo acceptasset, nō pcederet: vt etiā voluit Pau. de ca. in. d. l. seniū. Nō dz tn̄ notarius scribere donationē hmōi fuisse per donatariū, aut p eū, vel aliū ipsius noīe acceptatā nisi ita factū extiterit: q̄ si hoc faceret, cōmitteret falsuz. ¶Ad tertiū iam patet respōsio ex pdictis scz φ in vim dicte clausule, fm opinionē magis cōem, poterit defendi dispositio, seu donatio facta per prefatā Guichardaz dicto Stephano eius viro: si tn̄ illa, vt predixi, acceptatā extiterit, et si in bonis donatis non cōpetat patri vsusfructus. ¶Ad quartuz dico z respōdeo φ, si bona pvidi quondā viri Bartholomei foulheti sartoris, dicte Guicharde primi viri, z ad eam peruēta p medīū Gulielmi filij quōdā cōis eorūdē Foulheti, z Guicharde, fuissent per patrē dicte Guicharde, aut per eā de cōsensu eiusdē pr̄is dicto Stephano seno in dotē cōstituta, nullū esset dubiū qn dicta Guicharda potuisset. z posset donare de illis prefato Stephano eius viro donatiōe inter viuos: q̄ in bonis, in qb⁹ patri nō querit̄ vsusfructus, cuiusmodi essent ista, si ita extitissent in dotē ɔstituta, nō est pater legitimus administrator. aut. vt liceat matri et auie, in prin. colla. viij. z hinc est φ de illis pōt fili⁹ disponere inter viuos, etiā sine cōsensu pr̄is. l. cū nō solū. §. filijs autē. C. de bo. que liber. z in terminis, scz φ filiusfamilias possit de eius dote aduētitia donare etiā sine ɔsensu patris, tenuit Bald. in. l. si dotē, ad fi. C. de sal. cau. adiec. lega. z in. l. qd̄ scitis, col. ij. ver. pater stipulatus est dotē zc. ibi, vel eā donare inter viuos. C. de bo. que libe. sed q̄ fortasse bona predicta nō fuerūt sic, vt predixi, in dotē cōstituta
3 est mai⁹ dubiū, pter id de quo querūt doc.†an vcz filiafamilias habens bona materna, vel alia forte, vt in casu nostro, possit bona hmōi cōstituere in dotē eius viro sine patris ɔsensu. super quo nō possum nūc plene deliberare, pter importunitatē: verūtamē existimo, sub correctione cuiuslibet alterius melius sentiētis, z librorū reuolutione, φ, cū paternū officiū sit dotare filiā de pprijs bonis, scz ipsius patris. l. qui liberos. ff. de ri. nup. z. l. fi. z qd̄ ibi glo. z doc. C. de do. pmis. z ad hoc cogi possit, z pater dicte Guicharde requisit⁹ de cōstituēdo, aut prebēdo cōsensuz filie cōstituēti hoc facere recusauerit, ipsa potuerit cōstituere, per id qd̄ not. Bal. in. d. l. fi. versi. vltimo quero. zc. posset etiā pater, vt dicit ibi Bal. cōpelli ad cōsentiendū cōstitutioni: z sic potuit dicta filia donare de dictis bonis. Cōsulo tn̄ vt nō tantū donet, quin patri z matri, si viuit, remaneat legitima, que est triens: q̄ alias donatio esset inofficiosa. ¶Ad quintū dico, φ pr̄ nō habebit vsumfructum in dictis bonis: nō em̄ habebat eum tpe facte donationis per filiam, q̄ ius percipiēdi fructus est penes maritū, apud quē sunt onera mr̄imonij. l. p oneribus, cū suis simili. C. de iu. do. nec vsumfructū bonorum hmōi acquiret per mortē filie. ¶Ad sextū dico z rn̄deo qd̄ nisi idē Stephanus anteφ prestaret alimēta z expēsas, de quibus ibi, protestat⁹ extiterit, ipse nō pōt vti iure retētionis: q̄ censetur hec fecisse affectione maritali, et sic aio nō repetēdi. l. qd̄ in vxorē,
4 z qd̄ ibi gl. z doc. ff. de nego. gest. ¶†Ad septimū, z vltmū, dico et rn̄deo φ, pnt patet ex his, q̄ dixi ad quartū, dicta pacta satis possunt defendi: nisi forte quis vltra pdicta dixerit, φ donatio inter viuos facta inter cōiuges nō valeat. l. donationes, cuz suis simili. C. de dona. inter virū z vxo. Sed hoc nō obstat. Tū q̄ nō solū dicta Guicharda donauit eidē Stephano: sz etiā cōtra, Stephan⁹ ipse donauit dicte Guicharde, quo casu etiā inter cōiuges vz donatio inter viuos. ar. l. si pater puelle, z qd̄ ibi Cy. Bal. Sali. z moder. C. de inoffi. testa. qd̄ etiā voluit Barth. cepol. in suis caute. fo. 65. ver. prima cantela est zc. Tuz z q̄ illa fuit iuramēto firmata z quā certū est iuramēto validari, fm opinionē magis cōem, vt videri potest per id qd̄ ponit Jo. de imol. in repeti. c. cū cōtingat, in decimo mēbro, de iureiur. Pet. de anc. cōsi. cccviij. exordiēte, finis li dubiū zc. Bar. in. l. si qs p eo. ff. de fideiusso. Barth. cepol. in suis caute. fo. 66. ver. scōa cautela est zc. Alexand. de imo. consi. clvij. in scōo vol. Panor. i. c. si. de do. post diuor. z testi. z alij in alijs locis: z vt pdixi nō debuit ipa Guicharda tm̄ donare, qn salua maneat legitima dicto eius patri. Cōsulo φ si cōtingat dicta pacta repeti, aut donationē inter viuos fieri, dicat̄ φ dicta Guicharda dedit z donauit eidē Stephano ducētos florenos pcipiēdos in, z de bonis dictorū quōdā Bartholomei z Gulielmi foulheti, patris z filij, ad eam puētis: z sic aduerbiu3 precipue, positū in dictis pactis iam factis, non repetatur, in nouis pactis. Et ita mihi videt̄, sub correctione, vt supra.

¶Argumentum.

¶Qui bn̄ficio absolutiōis aduersarij cōsentit, φuis illud nōdū secutū sit, postea psecutionē ei⁹ in idipsuz impedire nō pōt. V. F.

1 ¶Sententia quando rite z recte lata censeat̄, etiam si de actis, super quibus lata est, non appareat.
2 Judex an et quando possit parti dare licentiam ingrediende, aut occupande possessionis.
3 Probatio temporis prohibiti cui incumbat.
4 Beneficio absolutionis qui frustrari non debeat, z contra illud se opponere.
5 Subditus per suum episcopum excommunicatus quando possit citra appellationem, z per viam simplicis querele, adire, superiorē excommunicatoris.

¶De episco. audien. Consilium. ccxvj.

Ro clariore demōstratiōe boni iuris nobilis z generosi viri Thadei de bachio, dn̄i sancti Stephani, z litis ɔsortū in quadā ciuili causa dudu3 mota p z inter nobilē virū Antonium laugerij cōdominū loci de Tobardo, actorē seu impetrātē in pma instātia, z nūc appellatū ex vna parte, z pfatos nobilē Thadeū de bachio, z litis cōsortes in prima instantia reos, seu opponētes, z nūc appellātes ex alia, pmitto φ dudu3 ptextu z ad cām Archie, i pcessu cause pdicte lati⁹ mētionate, fuit motus pcessus per, z inter dictu3 nobilē Thadeū de bachio tunc supplicātem ex vna parte. z dictū nobilē Antoniū laugerij, z eius liberos, aut aliquē ex eis ex alia: q φ partibus predictis hincinde ad plenu3 auditis, fuit in processu cause huius lata ordinatio seu snīa de qua parte dicti nobilis de Bachio facta est fides in hac cā fol. 30. per quā ille dn̄s cōmissarius, z iudex eiusdez cause declarauit z ordinauit dictā Archiam fore, z esse demoliendam per dictos Laugerios hinc ad, z per totam diem iouis tūc pximaz: sf hoc nō fecret, dedit, cōcessit, z impartit⁹ est idē do. iudex. z cōmissarius licentiam z autoritatē dicto nobili Thadeo supplicāti illaz demoliēdi aut demoliri faciendi, que sententia seu ordinatio pre-
1 sumit̄ rite z recte lata.†Et φ̄ uis de actis, ex quib⁹, aut super quibus lata est, nō appareat in hoc vltimo pcessu: illa tamē presumitur solenniter facta, post φ a dicta sententia non apparet appellatum. c. bone, le. j. z quod ibi Jo. de im. de elec. c. cum inter, z. c. sicut de re iudi. de quo Cōpostel. z Jo. an. in. c. in presentia, de renūtia. Spec. titu. de sule ꝓla. §. vt autē, ver. not. fm quosdaz, z versi. in summa, in fine, z ti. de instru. edi. §. restat. ver. in summa. Anto. de butri. in. c. qm contra falsam, de proba. z Joā. de imol. in. l. ex hac scriptura. ff. de dona. z in. l. iiij. §. condemnatum, z quod ibi Alex. de imol. ff. de re iudi, z quod ponit idem Alex. post Bar. in. l. acta, z post Ange. Joā. de imol. in. l. de vnoquoq̄, z post Jo. de imol. in l. si cuz nulla. ff. de re iudi. Potuit etiā idē do. iudex z cōmissarius dare z impartiri licentiam eidem de Bachio demoliendi z rūpendi archiam predictā: pro quo allegasse sufficiat quod in simili voluit Bar. Ang. Jo. de imol. Rapha. cuma. Pau. de cast. Alexan. de imo. z Fran. de are. in. l. iuste possidet. ff. de acqui. pos. Bart. in repeti. l. creditores. in. iiij. questione principali. C. de pigno. z in. l.

a finita. §. iulianus. circa. vj. col. ver. quero qualiter. ff. de dam. infe. Cy. in. l. iubere cauere. ff. de iurisdi. om. iud. ꝛ Sali. in. l. dotis. C. solu. matri. ꝛ in auth. ei qui iurat. ver. nono principaliter querit ꝛc.
2 C. de bo. auto. iudi. possi. quatenus doc. prefati. volūt ꝛ tenent: † ꝙ iudex possit partes concedere licētiā occupādi possessionē, seu sua ꝓpria autoritate fundū ingrediēdi, qđ saltē ꝛ sine dubio ꝓcedit eo casu, quo nō reperiꝛ resistēs: quinimo etiā ꝫm Bal. ꝓcedit eo casu quo reperiꝛ resistēs: vt ipse no. in sua disputatione exordiēte, Accusatus de vi turbatiua ꝛc. pro cuius dicti multa induci possunt, sed super eo vtpote non necessario nō insisto. ¶ Preterea etiam ꝙ vt apparet ex actis huius vltimi processus, cū pridē Anno domini. M. cccc. xciij. prefati nobiles de Bachio ꝛ Laugerij cōpromissum facerent de controuersia antea mota, ꝛ tunc pendente indecisa pretextu ꝛ ad causam demolitiōis dicte arche, idē nobilis Laugerij cōsensit absolutioni ꝛ beneficio absolutionis impartiendo eidē nobili de Bachio, ꝛ litis cōsortibus a pretensa excōmunicationis sentētia, si quā incurrissent pretextu ꝛ ad causam demolitionis hmōi, ꝛ propter gñale monitoriū parte ipsius nobilis Laugerij a Dignenū episcopali curia impetratum ꝛ obtentum.

Ex quibus sic premissis infero sequentia. Et primo ꝙ nō videꝛ dicto nobili Laugerij licuisse impetrare dictū pretensum monitoriū gñale pretextu ꝛ ad causaꝫ demolitionis archie, de qua supra, saltē qđ cōprehenderet aut cōprehendere deberet dictū nobilē de Bachio, aut eos, qui ad eius reqsitionē vel mandatū demoliti extitissent archiā premētionataꝫ, eo qꝛ, vt ꝓdixi, illa facta est autore pretore, ꝛ sic iuste ꝛ legitime, ar. l. iuste possidet, ꝛ per ea que ibi no. doc. ꝛ predixi. ff. de acqui. pos. id autem ꝙ iuste fit penā nō mereꝛ. l. gracchus. cum suis si. C. de adulte. Nec opponat aliquis, ꝙ ex actis cause hui⁹ nō appareat seu constet eundē nobilē de Bachio, seu ad eius requisitionē vel mādatū dictos litis cōsortes rupisse aut demolitos extitisse archiā, de qua supra, tpe permisso aut cōcesso per dictū dñm iudicē ꝛ cōmissariū, quasi ille nō ꝑmiserit aut cōmiserit añ diē lune tūc ꝓxime futurā
3 † qꝛ rñdeo ꝙ hoc nō obstat, qꝛ vbi aliqđ est permissuꝫ vel non punibile vno tpe, ꝛ alio tpe ꝓhibitū aut punibile, ille q illud ꝑtendit esse factū tpe ꝓhibito aut punibili debet hoc ꝓbare, per id qđ no. Bar. ꝛ doc. in. l. nō solū. §. sed vt ꝓbari. ff. de noui ope. nunti. ꝓ quo possunt videri multe remissiones no. per do. Jas. C. qui admit. ad
4 bono. pos. pos. col. ij. † Infero preterea ꝛ scđo ꝙ, cū ꝑfatus nobilis Laugerij semel, quinimo nō solū semel, sed etiā bis, vt apparet ex ꝓcessu, cōsenserit, ꝛ se consentire dixerit absolutioni impartiende dictis nobili de Bachio, ꝛ litis cōsortib⁹, nō debuit postea se opponere seu alias resistere, vt fecisse reperiꝛ, ꝛ apparet, quominus ipsi nobilis de Bachio ꝛ litis cōsortes absoluerētur a pretēsa excōicatiōis snīa. regula, qđ semel, cū ibi no. de reg. iur. in. vj. Addo ꝙ, cū tpe facte prime publicationis de dicto pretēso monitorio generali dict⁹ nobilis de Bachio aduersus illud se opposuerit, ꝛ opponēdo dixerit se archiā predictā rupisse, aut rūpi ꝛ demoliri procurasse ꝛ fecisse, vt deponūt testes parte eiusdē nobilis de Bachio i hac cā ꝓducti, ꝛ examinati super articulis exordiētib⁹, Nō est denegādū ꝛc. insertis fo. 177. nō debuit post oppositionē, ꝛ declarationem hmōi idē nobilis Laugerij vlterius insistere in vim dicti pretensi monitorij cōtra dictū nobilē de Bachio: sꝫ debebat ꝫtra eū libellū offerre, si ꝛ quaten⁹ ꝑtēdebat, aut ꝑtēdere poterat illū sibi obnoxiū ꝓpter rupturā aut demolitionē archie, de qua supra: eo maxime qꝛ antea cognouerat ꝛ scīuerat snīaꝫ fuisse latā ꝫtra eū super facienda demolitione archie hmōi. Nec bñficiū absolutiōis parte dictorū nobilis de Bachio, ꝛ litis cōsortū sibi impēdi potsu latum, ꝛ petitū impedire debuit oppositio postea facta de manifesta offensa per dictum Laugerij, vtpote de qua nō apparuit. nec adhuc apparet: de qua tñ doceri oportuisset, ꝛ infra terminū iuris de quo in. c. solet. de sen. excō. in. vj. ꝛ de qua doceri nō pōt nisi ꝑ ꝫfessionē in iure factā, aut ꝓbationē legitimā, vel rei euidentiā. c. cū olim. cū suis simi. de ver. sig. nullibi eñi apparuit per rei euidentiā, aut probationē legitimā ipsos nobilē de Bachio ꝛ litis cōsortes predictū Laugerij offendisse: ꝛ esto, citra preiudiciū veritatis ꝙ ipsi cōfessi extiterint, dict⁹ vcꝫ de Bachio fecisse aut fieri fecisse demolitionē archie, de qua supra, ꝛ ipsi litis cōsortes eādē archiā rupisse, aut se eā demolitos extitisse, nō ꝓpterea manifeste apparet, ꝙ ipsi eūdē Laugerij offenderint, eo signāter qꝛ vt sepi⁹ dictū est, ante huiuscemodi demolitionē fuerat dictū sentētiatū, ꝛ cognitū hmōi archiā debere demoliri: ꝛ data licentia ipsi nobili de Bachio certo tpe hoc faciēdi, nisi hoc factū extitisset infra terminum de quo in terminatiōe seu snīa super⁹ mētionata. Et ita per hmōi eā cōfessione facte demolitionis oriri poterat, scꝫ qđ per demolitionem hmōi fuisset lesus vel offensus dictus nobilis Laugerij,

Forte vero opponet idem no-
bilis Laugerij, ꝙ saltē contumacia manifesta eisdē nobili de Bachio ꝛ litis cōsortibus obstare deberet, ꝙ ꝓpterea absolui nō debuerint, saltē anteꝙ de expēsis ꝛ alijs dānis per ipsum Laugerij ob hāc cōtumaciā sustētis eidē satisfactum extitisꝛ. c. venerabilibus. §. secus aūt. de sen. excom. in. vj. Sed rñdeo ꝙ supposito citra preiudiciū veritatis, ꝙ de cōtumacia eorūdē nobilis de Bachio ꝛ litis cōsortum appareret, ꝓut non apparet, ꝛ maxime ipsius nobilis de Bachio, qui, vt predixi, tpe facte publicationis dicti pretēsi generalis monitorij aut ilico post publicationem hmōi, se aduersus monitoriū opponēdo, dixit ꝛ declarauit se rupisse aut demolitū extitisse, ac rūpi ꝛ demoliri fecisse archiā, de qua supra: hoc tñ eisdē de Bachio ꝛ litis cōsortibus nō obesset, nec ꝓdesset prefato Laugerij quominus ipsis de Bachio ꝛ litis cōsortib⁹ absolutionis beneficium impartiri debuerit attento consensu adhibito per ipsum Laugerij tempore facti cōpromissi de quo supra. ¶ Predicta plane precederent, si fuisset parte dictorum nobilis de Bachio ꝛ litis ꝯsortū legitime, vel ex causis legitimis ꝛ veris appellatū ad reuerendissimū in xpo patrē, ꝛ do. domi. Ebredun. archiepiscopum vel eius officialem: sed hoc non est factum, comperio enim duas fuisse appellatiōes interiectas. Primā parte dicti nobilis de Bachio, que interposita est Anno domini. M. cccc. xciij. ꝛ die. xxj. mensis Aprilis, que inseritur fo. 89. ꝛ secundam Anno domini. M. cccc. xcv. ꝛ die veneris penultima mensis Januarij insertam fo. 12. quarum nulla videtur, vt opus erat, eidem nobili de Bachio suffragari. ꝛ primo quidem non prima: qꝛ illa fuit nulla, ꝛ ex causis minus legitimis interiecta, ꝛ ab ordinatione iuridice promulgata, ꝛ que etiam corā dicto reuerēdissimo domino Ebredunensi archiepiscopo nunꝙ fuit introducta, sed coram reuerendissimo domino tūc gubernator e Auenionis, ꝛ deinde commissa egregio viro domino Petro baudonis, a quo etiam fuerunt litere recitatorie ꝛ inhibitorie parte eiusdem nobilis de Bachio obtente, ꝛ deinde pro literis placatorijs, obtinēdis presentate, ꝛ exhibite eminenti regio consilio Aquis residenti. Non etiam secunda qꝛ licet, vt colligitur ex predictis, subessent multe ac vere et legitime cause, propter quas dicti nobilis de Bachio ꝛ litis cōsortes petere poterant coram reuerēdo patre domino Dignēsi episcopo seu eius officiali, sibi absolutionis beneficium impartiri, ꝛ illud iuridice obtinere, ipsum vcꝫ humiliter petēdo, ꝛ cautionē in forma iuris offerendo cause tamē huiusmodi, aut relique ex eisdē proposite non extiterunt, sed quedam alie frustratorie. Nō etiam fuit beneficium absolutionis impartiri postulatuꝫ eo modo, quo debuit nec per aliquem, qui ad illud postulandum fulsitus apparet aliqua sufficienti potestate sibi cōcessa per dictos nobilē de Bachio ꝛ litis consortes. Propter quod puto procuratorem dicti nobilis Laugerij fuisse legitime relaxatum, ꝛ ab absolutione ꝛ alijs parte dicti nobilis de Bachio postulatis per dictum dominum Dignensem officialem supersessum: ꝛ sic appellationem parte nobilis de Bachio interiectam fuisse minus legitimā. ob quod vereor ne causa huiusmodi remittatur dicto domino officiali Dignensi, per quem etiam absoluendi sunt ipsi de Bachio ꝛ litis consortes quos nō reperio absolutos, nec dictū dñm officialem Dignensem requisitū ꝫtra ordinationē ꝓmulgatā per dñm officialē Ebredu. Anno dñi. M. cccc. xcv. ꝛ die. iij. mēsis Aprilis isertā fo. 169. de absoluēdo eosdē nobilē de Bachio ꝛ litis cōsortes: ꝙ tñ fieri debuerat, ꝛ cautio offerri iuxta formā ordinatiōis q si sic requisit⁹ hoc facere denegasset debuissent ꝑ ipm dñs officialē Ebredu. absolui, qđ ēt fieri oportebat, ad hoc vt absoluti cēserenꝛ. qꝛ illa cauda facte ordinatiōis ꝑ dictū dñm officialē Ebredu. in qua declarauit dictos nobiles de Bachio ꝛ litis cōsortes fore ꝛ esse absolutos in eū casum in quem do. officialis Dignensis eos absoluere recusaret, nō vꝛ de iure ꝓcessisse: ꝑ eo qꝛ reuera legati erāt ꝛ ꝑ huiuscemodi declarationē nō cēsenꝛ absoluti: qꝛ declarās nō disponit, nec illud
5 nec illa est forma absoluēdi ab excōicatiōe. ¶ † Et ne qd ꝑdictis obstet, fateor ꝙ lꝫ, vbi subdit⁹ fuit ꝑ suū epm, vel ei⁹ vicariū ꝛ officialē ꝛ ex suo officio excōicat⁹ possit idē excōicat⁹ adire, ēt citra appellationē, ꝛ ꝑ viā simplicis querele superiorē excōicatoris. c. ve nerabilib⁹. in prin. ꝛ qđ ibi ꝑ doct. de sen. excō. in. vj. hoc tñ nō ꝓcedit qñ fuit excōicat⁹ ad alteri⁹ instantiā, qꝛ eo casu nō pōt archieps superior excōicatoris, ꝛ ꝯsequēter eius vicari⁹ vel officialis se de cā intromittere: qꝛ archieps nō est regulariter iudex subditorꝫ sui suffraganei, nisi ꝑ appellationē. c. pastoralis. de off. ordi. ꝑ quibus videri potest Panor. in. c. ꝑ tuas. col. penul. de sen. excom.

¶ Argumentum.

¶ Filius natus ꝛ momento temporis viuens deficere facit conditionem si sine liberis. A. F.

1 ¶ Grauate de restituendo si sine liberis decederet morientis in puerperio partus qui per momētum vigerit an faciat expirare fideicommissum.
2 Jure eodem exclusus, eodem admitti an debeat.
3 Testamentum ratione momenti an rescindatur.

Masculus

4 Masculus ilico decedens quando dicatur non extitisse.
5 Posthumus preteritus quando testamentum non rumpat.
6 Materna hereditas quando per liberos ipsius matris ad eorum patrem transmittatur.

De insti. et substi. Consilium. ccxvij.

Ponitur in facto quod dudum fuit in humanis nobilis et generosus vir Antonius de vaesco dominus Tochie, qui pridem Anno vero domini. M.cccclxxiiij. et die. xxvj. mensis Septembris fecit et condidit eius vltimum et nuncupatiuum testamentum in quo inter cetera legauit et iure institutionis reliquit nobili Joanne eius filie naturali et legitime mille florenos, nobilem vero Ludouicam eius alteram filiam naturalem et legitimam heredem vniuersalem solam, et insolidum sibi instituit, voluitque et ordinauit quod, si ipsa nobilis Ludouica ab humanis, absque libero seu liberis, ex suo legitimo matrimonio procreando seu procreandis, quandocunque, in pupillari etate, vel alias decederet, superstite sibi superueniente dicta nobili Joanna eius sorore, tota sua ipsius testatoris hereditas, et bona peruenirent et peruenire deberent pleno iure ad dictam nobilem Joannam, quam, et suos ipsius Joanne liberos naturales et legitimos, si qui essent, eidem nobili Ludouice substituit. Qui nobilis testator permanens in voluntate huiusmodi vita functus est, superstitibus et sibi superuiuentibus prefatis nobilibus Ludouica et Joanna filiabus, ac nobili et honesta mulier domina Perrina la meugre eius vxore, et matre dictarum nobilium Ludouice et Joanne. Eo autem mortuo prefata nobilis Ludouica bonis et hereditati eiusdem se immiscuit, et pro ipsius vniuersali herede insolidum et vnica se gessit, et reputauit, et pro tali fuit habita. Successu vero temporis fuit matrimonium contractum per et inter nobilem et generosum virum Humbertum de vyro, modernum dominum sancti Mauricij ex vna parte, et dictam nobilem Ludouicam ex alia, que deinde et post multos annos vita functa est et ab humanis in puerperio, et post partum per vnum vel duos dies decessit, superstite nobili Joanne de vyro, eius et dicti nobilis Humberti filio naturali et legitimo et quam paulo ante pepererat: qui eidem nobili Ludouice sue matri octo diebus aut circa superuixit, et deinde mortuus est, superstitibus prefatis nobilibus Humberto eius patre, Perrina eius auia materna, et Joanna matertera. Quesitum est an in vim substitutionis superius mentionate possit dicta nobilis Joanna dicte quondam Ludouice substituta aliquid petere in, et super bonis et hereditate dicti quondam nobilis Antonij testatoris eius patris. Secundo an dicta nobilis Perrina quondam mater prefate nobilis Ludouice, et ipsa Joanna soror, possint iure proximitatis aliquid petere in, et super bonis et hereditate huiusmodi.

Christi nomine inuocato. Cognito casu superius posito, et dubijs ex casu huiusmodi elicitis, dico et respondeo ad quesita huiusmodi breuiter et succincte, prout infra. Et primo ad primum quod, cum prefata quondam nobilis Ludouica vita functa sit et decesserit, superstite et superuiuente dicto nobili
1 Joanne eius filio naturali et legitimo, † substitutio predicta expirauit vt nihil in vim illius petere possit dicta nobilis Joanna, etiam si postea dictus Joannes de vyro sine liberis decesserit. l. cum vxori vsusfructus. C. quan. dies lega. cedat. l. si quis heredem. C. de institu. et substitu. sub condi. fac. l. heredibus, in principio, et. l. ex facto. §. si quis autem susceperit, a contrario sensu. ff. ad trebel. quod etiam voluit Oldra. consilio mihi. lxiij. exordiente, Thema tale est testator habebat vnum fratrem et ex fratre premortuo vnum nepotem &c. Joannes And. in addi. Specu. titu. de testa. §. in primis, in addi. exordiente, Huic questioni accedit &c. versi. quinta questio, &c. Pet. Jaco. in suis libel. titul. de compendio. substitu. versic. quidam testator dicit &c. Bald. in. l. cum acutissimi, colum. fina. versi. ibi qui sine filijs &c. C. de fideicommis. et in. c. j. §. quinetiam, ver. quero quid si masculus &c. titu. episco. vel abba. in vsi. feu. Paulus de castro consilio. cclvj. exordiente, super secundo puncto pro declaratione &c. ver. item dicendum est multomagis &c. Et idem fuit de mente Alegand. de Imol. consilio. cli. exordiente considerantis bis que in themate prescripto narrantur, in tertio volumine. et procederet hoc, etiam si post mortem dicte quondam nobilis Ludouice, idem Joannes de vyro filius statim decessisset. vt voluit Bald. in. d. l. cum acutissimi: vel etiam si idem Joannes post mortem dicte matris non vixisset nisi vno momento. pro quo allegat dictam. l. ex facto. §. penult. ff. ad trebel. et. l. quod de pariter. ff. de re. dubijs. quia cum ipsa nobilis Joanna fuerit semel exclusa
2 propter defectum conditionis dicte pretense substitutionis, † non debet posse vlterius admitti illo codem iure, ar. l. inter stipulantem. §. sacram. ff. de verbo. obliga. l. quod certatum, in fi. C. de posthu. here
3 di. institu. et. l. qui duos, in prin. ff. de re. du. ad quod etiam facit, † quia ratione momenti rescinditur testamentum. l. ij. C. de posthu. heredi. institu. et momentum operatur, vt not. glo. in. l. sed et partus.
4 §. fina. ff. quod met. cau. † Cui non obstat quod voluit glo. in. c. j. §. quinetiam: quatenus inibi voluerunt quod masculus, qui ilico obijt, dicatur non extitisse. Quoniam respondeo quod, vt ibi dicit Bald. illa glo. procedit in casu illius. §. quinetiam, et hoc pro eo quia femina non erat ibi posita in conditione, sed in copula, et l. interpretatio eidem femine faciebat iniuriam, propter quod non mirum si in illo casu masculus ilico moriens post mortem patris ipsi femine obstare non deberet: sed in casu nostro femina, hoc est dicta nobilis Joanna posita fuit non in copula, sed in conditione illa, videlicet si dicta quondam nobilis Ludouica sine libero aut liberis ex legitimo matrimonio procreando seu procreandis ab humanis decederet, quod hic non fuit, vt plene colligitur ex positione casus, de quo supra. Quibus omnibus adijcio quod dicta oppositio etiam ea ratione non refragatur siue obstat, quia prefatus quondam Joannes non in momento vel ilico post mortem et et decessum dicte quondam nobilis Ludouice, vel etiam ante baptismum et nomen sibi impositum ab humanis decessit, sed ex interuallo, et, vt audio, lapsis diebus octo insuper et post baptisma et nomen sibi impositum. Quo fit vt determinatio gl. de qua in dicto §. quinetiam, dicto nobili Humberto non obstet, nec in aliquo suffragetur dicte nobili Joanne, etiam si essemus in casu, in quo alias
5 in simili procedere posset determinatio huiusmodi. † Etiam predictis non obstat quod voluit Paulus de castro, et quidam moderni in. l. vxoris. C. de posthu. heredi. institu. et in. l. quod dicitur. ff. eo. titu. quatenus ibi voluit quod si nascatur posthumus viuus quem tamen certum est viuere non posse, eo forte quia natus est in vj. mense, nec tetigit de septimo, quod ille non rumpit testamentum, et quod habetur perinde ac si natus non fuisset. Tum quia contrarium eorum, que voluerunt Paul. de castro, et quidam alij moderni in locis, vbi supra, voluit expresse Ang. in dicta. l. quod dicitur, qui etiam ibi respondet ad. l. septimo mense. ff. de statu homi. dicens quod id quod in ea dicitur verum est, et procedit quo ad hoc, vt cognoscatur vtrum sit natus ex iustis nuptijs, non autem quo ad effectum rumpendi testamentum. Tum et quia id, quod dicunt Pau. et alij prefati, videtur ex eo maxime fundamentum assumere quod fauendum sit validitati testamenti. arg. l. si pars. ff. de inoffi. testa. et. c. fina. de re iudi. que ratio in casu occurrenti sibi locum non vendicat: quia testamentum dicti quondam nobilis Antonij valuit, etiam si dicta pretensa substitutio expirauerit. Tum et quia dictus quondam Joannes de vyro non solum compleuerat sextum mensem, sed etiam attigerat septimum mensem, et ipsum ingressus extiterat non solum per duos dies, sed multo plures: quo casu non loquuntur Pau. de cast. et alij predicti in locis superius allegatis, nec etiam procedit eorum pretensa decisio.

Ad secundum dico et respondeo quod, siue dictus quondam nobilis Joannes, seu verius pro eo et eius nomine idem nobilis Humbertus eius pater, aut nobilis quondam Raynerius de vyro eius auus paternus bona et hereditatem dicte quondam nobilis Ludouice agnouerit, siue non, prefate nobilis Perrina et Joanna Auia, mater et soror eiusdem nobilis Ludouice excluduntur et excludi debent. Et primo quidem in primo casu, per id quod habetur in aut. defuncto, et in corpore vnde sumitur C. ad tertu. in secundo, per id quod habetur in. l. si infanti, et quod ibi per omnes. C. de iu. delibe. per Al[illegible] et Bald. in. l. ij. C. ad orfi.
6 † licet enim materna hereditas non adita vel agnita transmittatur regulariter per ipsius matris liberos ad eorum patrem, hoc tamen fallit in liberis infantibus, quia illi eam non transmittunt. d. l. si infanti.

Argumentum.

Cum de instrumenti fide dubitatur, id certius comparatione literarum, quam testibus discernitur. A. F.

1 Actiones hereditarie an, et quando fideicommissarium transeant.
2 Fideicommissarius alteri substitutus sub conditione, si sine liberis decesserit, an teneatur probare grauatum decessisse sine liberis.
3 Agenti fundanti se ex negatiua an incumbat onus probandi.
4 Comparatio literarum an, et quando ex tacita confessione fieri possit, et qualiter alias fit. et nu. seq.
5 Signum positum in capite libri et protocolli an censeatur repetitum in singulis notis.
6 Instrumentum, cuius protocollum non reperitur, an valeat.
7 Suspitio falsitatis instrumenti an habeatur pro falsitate.
8 Probatio que fit per comparationem literarum ad quid fiat, et qualiter

¶ De fide instru. Consi. ccxviij.

1 Etiam † si verum esset quod, decedente ab humanis sine liberis grauato de restituenda alteri hereditate, transeant hereditarie actiones in fideicommissarium sine alia hereditatis huiusmodi seu fideicommissi restitutione: hoc tamen nõ prodesset dño Petro de casanoua actori originario in hac causa, eo quia nõ est probatũ: quinimo nec parte ipsius in dicta causa deductũ, quod filia et heres testatricis, quã pretendit idem de Casanoua fuisse et esse grauatã de restituẽdo hereditatẽ pretẽso succedenti sine herede, decesserit, quod tñ probari debuisset, per id quod voluit gl. et doc. in l. pe. §. cũ aũt. sup verbo, nullo herede. C. ad treb. vbi gl. in prima lectura, quã Bal. affirmat esse ipsam veritatẽ voluit secundum Bar. quod cõstare oporteat, quod oẽs propinqui, et etiã fiscus hereditatẽ repudiauerint: et quamuis aliqui recedãt ab illa prima lectura, et potius inhereãt secũde, fatẽtur tñ, et dicunt super hoc oportere fieri aliquã discussionem, vt saltẽ fiat proclamatio si est aliquis, qui velit esse heres talis etc. ar. l. si eo tẽpore. C. de remis. pigno. et tunc nemine cõparẽte dicuntur transire actiones in fideicommissarium, secundum Bar. Pau. de cast. Sal. in d. §. cum autem.

2 † Quãcunque ergo lecturam tenuerimus, probare debet fideicommissarius quod grauatus sine herede decesserit, et nõ immerito, pro eo quia quamuis hec positio sit negatiua, est tamen fundamentũ fideicommissarij pretendentis in se trãslatas esse actiones ipso iure hoc est sine restitutione; ipse ergo eã probare debet per doctrinã quã ponit Bar. et post eũ Alex. de imo. in l. in illa. ff. de ver. obli. et alij in alijs locis vulgatis de quo articulo ponit idẽ Alex. multas remissiones in d. l. in illa, seu verius in l. hoc iure, quã legit cũ d. l. in illa. ad premissa facit quod voluerũt Jo. de imo. et Raphã. in l. ex pacto. §. pe. ff. ad treb. vbi voluit quod fideicõmissarius alteri substitutus sub cõditiõe, si ille sine liberis decesserit, teneatur probare grauatũ decessisse sine liberis quia quẽ decessisse sine liberis est facti, nõ ergo debet hoc presumi. l. sciendũ. cũ. l. seq. ff. ex quib. cau. maio.

3 † Et sic secundum eos debemus manere sub regula, quod agenti fundanti se ex negatiua incumbit onus probandi. d. l. hoc iure. et l. ita stipulatus in princ. ff. de verb. obli. pro quo bene facit quod voluit Bart. in d. l. in illa, ad fi. et presupposito, citra preiudicium veritatis, quod non omnes huic dicto consentiant, istud tamen non obest. Adijcio predictis quod, vt predixi, idem de Casanoua non solum nõ probauit Alziariam pretensam grauatam decessisse sine herede, sed etiã nullibi in eius pretenso libello proposuit aut deduxit, quod tamẽ erat proponendũ ad hoc vt presumi posset, vel de iure presumi deberet, etiã si essemus in casu in quo hoc esset presumẽdũ. l. si adulterium, cũ incestu. §. idem polioni. et quod ibi Bart. ff. de adulterijs.

4 † Ceterum quoad materiam ac validitatẽ, et effectũ cõparationis facte in hac causa ex pretẽso instrumẽto asserte clausule testamẽti, in vim cuius idẽ de Casanoua agere conatus est, premitto in primis quod vel expressa, vel tacita, confessiõe dicti de Casanoua habetur quod dictũ pretẽsum instrumẽtũ scriptũ est ac subscriptũ et signatũ per quẽdã Tiericũ burgẽsem pretẽsum notariũ, vtraque enim sufficit. Et primo quidẽ expressa secundum quod voluit Nicolaus matha. per Bal. relatus in l. comparationes. col. iij. C. de fi. instru. et idẽ de tacita, quia producẽdo dictũ pretẽsum instrumẽtũ, cõfitetur illud esse scriptũ, subscriptũ, et signatũ manu eius qui ibi pretẽditur subscriptus aut qui huiusmodi pretensum instrumentum recepisse pretenditur, per id quod voluit Inno. in c. cũ olim. de censi. post eũ Bal. in d. l. cõparationes. Idem etiã de Casanoua in cursu cause posuit et asseruit, et etiam confessus est, quod de testamento dicte Alziarie instrumẽtum receperat idẽ quondã Tiericus. et pro iustificatione pretense substitutiõis exhibuit et producit hoc pretẽsum instrumẽtũ ex quo facta est cõparatio. ex sua ergo vel expressa vel tacita cõfessione merito receptũ est ad cõparationem tanquam scriptura certa dicti quõdã Tierici. ¶ Premitto preterea quod nõ solũ nobilis quõdã vir Ysnardus de prato cõitali, tũc reus, seu eius procurator: sed etiã idem de Casanoua personaliter tũc cõparẽs petijt schedã testamenti dicte quondã Alziarie, et ad quã ex dicto pretenso instrumẽto facta est cõparatio, exhiberi et apportari per nobilẽ Jacobũ de sancto Romano, penes quẽ esse dicebat, put et erat, et ad hoc ipsum cõpelli, vt apparet ex processu fo. 197. col. ij. quod etiã apparet ex tenore chartelli per ipsum de Casanoua in dicta cã producti, fo. 208. et inserti. fo. 211. et ad ipsius de Casanoua requisitiõem et instãtiã fuit dictus de sancto Romano cõpulsus apportare et in iudicio exhibere hanc schedã, ad quã, vt predixi facta est cõparatio ex dicto pretenso instrumento. ¶ Premitto insuper quod ex dicto instro ac characteribus seu literis et elemẽtis ac etiã ex signo, facta est cõparatio legitime, et alias put oportuit ad literas seu elementa et characteres schede superius mentionate, et plurium aliarum

5 existentium in libro protocollorum in causa exhibito, † insuper et ad signum positum in capite libri eius, et quod censetur repetitum in singulis notis, per id quod not. Bald. et Salic. in l. eo quod a mntis, per illum tex. C. si cer. pet. Bal. in rubrica. C. de fide instru. versi. hic incidit questio etc. Ang. et Alex. de imo. in l. si quis ex argẽtarijs. §. si initiũ. ff. de eden. Etiã premitto quod non solum facta est cõparatio ex dicto pretẽso instrumẽto ad schedam, de qua supra, sed etiã ex duobus protocollis, hoc est ex multis notis scriptis in duobus libris exhibitis per magistrũ Regnaldũ thome, qui etiã cum iuramento deposuit et respondit se habere illos, tanquam libros protocollorum et notarũ dicti quõdam Tierici, et hi libri presente spectabili viro domino commissario et ex sua cõmissione fuerunt per viros et quidem non duos dũtaxat sed multo plures expertos in talibus visi, et note in eisdem descripte, et illarũ characteres diligẽter inspecti, et facta collatio characteris ad characterẽ, ac characterũ ad characteres, et elementorũ ad elemẽta, ac etiã signorũ ad signũ, et deinde facta hac diligenti et vere exquisita comparatione retulerunt periti cum iuramentis, id quod legitur in processu, videlicet quod dictum pretensum instrumentum, et tres libri superius mentionati, seu note in eisdem descripte sunt scripte ea manu que scripta est scheda testamenti parte dicti de prato comitali in hac causa producta, et cuius manus querebatur: et econtra scheda hec ea manu, qua et relique omnes scripture. Quibus attẽtis puto profecto eundem dominũ commissarium debere induci ad plenam credulitatẽ vt plene credat, istam schedam esse scriptã manu illius clerici, quod etiam voluit Bar. in l. j. §. si quis neget, col. ij. versic. vel si nõ viuit. ff. queadmodum testa. ape. pro quo allegat. l. si quid decurio. C. de fal. aut. de fide instru. §. si vero moriẽtur. cum §. seq. et no. in aut. et si contractus. C. de fide instr. et post Jaco. de belloui. in auth. de instru. caute. §. sed si instrumenta. in iij. q. voluit Bald. in auth. sed nouo iure. col. ij. ver. deinde quero etc. C. si cert. pet. et si hoc remittatur arbitrio iudicis, vt videtur voluisse Hosti. in summa, tit. de fide instru. §. quis sit effectus, in prin. et Paul. de cast. in auth. et si contractus, col. j. C. eo. tit. puto neminem debere dubitare quin idem dominus commissarius arbitrari debeat comparatiõnẽ predictã facere plenam fidẽ, et sic non daretur huic fides nescio cum qua securitate poterunt imposterum degrossari instrumenta super notis et protocollis defunctorũ notariorum. debet etiam haberi maximus respectus ad tot notas, quas difficile esset falsasse vt huic similes essent, vel hãc vt esset omnibus similis. ad quod bene facit quod in locis vulgaribus dici solet de libro rationum, qui nõ sic de facili corrumpitur vt apocha, dicte ergo schede tanquam protocollo seu matrici scripture testamẽti dicte quondã Alziarie credendũ est, nõ dicto pretenso instrumẽto asserte clausule etc. per alias, allegata, que nõ repeto, et eo maxime eidẽ pretẽso instrumẽto non est credendũ, cũ non exhibeatur alius illius protocollus, qui tamẽ, postquam de fide illius cepit hesitari, exhiberi deberet: ea presertim ratione, quia de generali cõsuetudine notarij vbique faciũt

6 et facere cõsueuerunt protocollos, † et ita nõ videtur valere instrumentum cuius protocollus nõ reperitur, quod voluit Nicolaus milis in suo repertorio, sub verbo, instrumentũ. §. instrumentũ valet et probat. pro quo allegat gl. dicto do. cõmissario nõ incognitam.

7 † Adijcio ad premissa quod suspitio falsitatis instrumẽti pro falsitate habetur. l. iubemus. C. de proba. per quã voluit Archi. in c. in memoriã. col. fi. ad fi. dist. xix. ¶ Illud autẽ nõ puto obijciendũ cõtra dictã comparationẽ, scilicet quod alia facta exiterit in prima instãtia. Tũ quia illa fuit nulla, vt apparet ex inspectione illius, nõ ergo debuit obstare etc. ar. cle. testibus, de testi. in cle. et quia nullũ, cõstat impedi-

8 mentũ etc. † Tũ et quia probatio que fit per cõparationẽ, fit per euidẽtiã facti, et per ocularẽ inspectionẽ signorũ, literarũ, seu elementorũ, et characterũ, que nõ debet impediri propter attestationes etiã rite sumptas, et publicatas, per id quod ponit Spe. tit. de pba. §. videndũ. ver. quarto per facti euidentiã etc. Bald. in l. deo nobis. col. iij. ante mediũ. C. de epis. et cle. Bal. C. de proba. super rubrica, col. j. in fi. Bal. et Sali. in l. si quis testibus. C. de testi. possent et alia multa dici pro ostẽsione boni iuris nobilis Michaelis, sed quia nõ ad Dauum, sed ad Oedipũ est mihi sermo, super eis no insisto: sperans, quinimo pro certo habens quod omnia visa extiterint.

¶ Consilium. ccxix. fuit sublatum: quia nihil allegabat.

¶ Argumentum.

¶ Beneficij fructus sequestrari non debent sub pretextu quod possessor, si succumberet, soluendo non esset, quem iuratorie cauere sufficit. A. F.

1 ¶ Presumitur pro illo qui possessionem probat.
2 Possessio habens iuris presumptionẽ contra se an veniat lite pẽdente auferenda.
3 Sequestratio regulariter est prohibita.

Quus

4 Onus probande negatiue cui incumbat.
5 Cautio iuratoria sequestrationem an possit impedire.
6 Satisdatio immissionem in possessionem an turbare possit.

¶ De probi.sequestr.pecu. Consilium.ccxx.

Ex exhibitis et pductis in hac causa parte venerabilis viri domini Dionysij giraudi, apparet de sibi facta collatione parochialis ecclesie beati Ioānis baptiste loci Petrelate, iuriumqꝫ ꝛ pertinentiarū eiusdem, ꝛ hoc per reuerendum in Christo patreꝫ ꝛ do.do. Tricastrinensem episcopum, in ꝛ de cuius diecesi idē locus notorie existit, seu per egregium virum dominum eius vicarium ad hoc sufficienti potestate suffultum. Apparet preterea de apprehensione possessionis dicte
1 parochialis ecclesie, suarūqꝫ pertinentiarū ꝛ iurium.† Quo fit vt presumptio fuerit et existat pro eodē do. Dionysio.ar.c.ex literis, de proba.ꝛ.l.fi.C.de rei vendi.et vt pendente causa oppositionis quam cōtra ꝛ aduersus eū fecisse dicit egregius vir dominus Ludouicus de vaesco, nō debuerit aut debeat idem domi. Dionysius impediri aut turbari, quominus vtat iure suo, ꝛ dicta sua posses-
2 sione.c.j.vt lit.penden.per qđ probatur † ꝙ nō solū alias, sed etiā dato ꝙ possessio haberet iuris presumptionē contra se, illa tū non esset lite pendente auferenda. pro quo etiam facit.c.cū persone.§. penulti.de priuile.in.vj.nec debet etiā possessio hmōi ad postula-
3 tionem ꝛ instantiā dicti do.de Vaesco sequestrari,† qꝛ sequestratio est regulariter prohibita.l.vnica.C.de phi.seque.pecu.cui non obstāt, nec eidē do.de Vaesco suffragant in aliquo parte eiꝰ pposita deducta ad fines obtinendi dictā pretensam sequestrationem, scꝫ ꝙ dictus do. Dionysius nō habeat vnde restituere presias dicte parochialis ecclesie. Et hoc ea maxime ratiōe qꝛ de hoc nō cōstat, de quo tamē cōstare oporteret, ꝛ illud pbari p dictum do.de
4 Vaesco, etiam si negatiue ppositū extiterit,† qꝛ onus pbandi negatiuā regulariter incūbit ei, qui se fundat ex negatione.l.hoc iure, ꝛ multis alijs iuribus, alias inibi in.l.in illa.la.j.per Bar.allegatis.ff.de verbo.obliga.pro quo etiā est bonus tex.in.l.penult.§. docere, ꝛ quod ibi Bart.ꝛ doct.ff.ne quis eum qui in ius voca.est c.j.ꝛ qđ ibi Hemi.de cōfes.in.vj.idē tenuit Io.an.in regula, infamibus, ꝛ in regula, sine possessiōe, de regu.iur.in.vj.in mercu. Inno.in.c.cum in iure.de offi.lega.ꝛ est de mēte glo.in.l.fi vero.§.qui pro rei, in verbo, dubitetur.ff.qui satisda.cogā.de quo ponit multas remissiones Ioā.de imol.in.d.l.in illa, col.iij.ad quod facit, qꝛ in prohibitis certo casu permissis non statur verbo dicētis casuꝫ permissum subesse. l.qui testamentum. ff. de proba .l.cum quis decedens.§.titia.ff.de lega.iij.et quod voluit Oldra.consilio mihi.clxxv.et Bal.in.l.hac edictali, colum.iiij.post medium.C.de secundis nuptijs. Et vbi appareret, prout tamē nō apparet, ꝙ idē do. Dionysij aliunde non haberet vnde restitueret fructus per eū recipiendos, non propterea esset beneficium predictum, seu eius possessio sequestrāda, nisi aliter appareret de dilapidatione fructuū
5 huiusmodi, de qua non apparet.†ꝛ vbi videretur hoc casu faciendā esse sequestrationē, illa impedirei ꝛ impediri deberet p iuratoriam cautionē, per id quod voluit Spec.tit.de seques.pos.ꝛ fruc. §.j.ver.item pone abbas: quem sequitur Panor.in.c.dilectus, colum.v.versi.sed nunc quero, de sequestra.pos.ꝛ fruc. ¶ Preterea vbi probatum esset dictum dnm̄ Dionysiū esse suspectum de fructibus consumendis, vel eis nō restituēdis, adhuc tamē vbi esset paratus dare sufficientem cautionem, iuxta theoricam glo.in.l.si fideiussor.§.fi.ff.qui satis.cogan.ꝛ ꝙ in casum victorie aduersarij fructus sine procrastinatione restituet, deberet sequestratio fieri petita impediri.l.senatusconsulto.ff.de offi.presi.ꝛ.d.l.si fideius.§. fina.qđ etiā voluit Cy.Bart.ꝛ doct.in.d.l.j.C.de probi.sequest.pecu.Bart.Ange.et alij in.d.l.si fideiussor.§.fi.Io.mona.in regula locupletari, de regu.iu.in.vj.Ioā.And.Panor.ꝛ alij in.d.c.dilectus.ꝛ Io.and.in addi.Specu.ti.de sequestra.pos.ꝛ fruc.super rubrica.ad quod facit quod voluit Bart.in.l.eum qui.ff.de priuile.
6 credi.† vbi voluit ꝙ satisdatio impediat immissionem in possessionem, ergo multofortius sequestrationem: et si facta esset sequestratio illa reuocaretur.pro quo dicit esse casum in.l.si pecunie.ff, vt in posses.lega.ꝛ idem voluit in.d.l.si pecunie. Et ita mihi videtur, sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

¶ Argumentum.

¶ Ad inuestituram vel laudimia ij non tenētur, quoruꝫ maiores pro se et suis illa fecere: sed noui emphyteute, et donatarij tenentur. V.F.

1 ¶ Heres laudimium pro inuestitura quando non teneatur soluere, et nouam inuestituram petere.nu.seq.
2 Emphyteuta nouus quis dicatur.
3 Emphyteuta sine consensu domini directi an possit donare rem emphyteuticariam.
4 Laudimium an debeatur ex donatione conditionali postea purificata.
5 Conditio an retrotrahatur.

¶ De iure emphy. Consilium.ccxxi.

Viso casu mihi exhibito pro parte honorabilis viri Iacobi chambaudi loci Valriaci, ꝛ dubio ex eo elicito, premitto ꝙ, pro illius faciliore solutione, vidēdo essent inuestiture olim facte honeste quondā mulieri Catharine de pomerijs, aut suis vniuersalibꝰ predecessoribus, aut recognitiones per eam aut predecessores facte, vt sic percipi posset, an inuestiture, aut recognitiones huiusmodi facte fuerint per dictam Catharinam, aut dictos predecessores pro se et heredi-
1 bus suis, vel aliter,†ꝛ quomodo: quia si pro se et heredibus suis facte essent, tūc existimarem ꝙ idem Iacobus nō teneretur ad soluendum laudimiū pro ea parte, que ad eū delata est iure hereditario, quia vt dicit glo.in.l.fi.ver.et ne auaritia.C.de iu.emphy.no-
2 uus emphy.est ille qui tenet ad laudimia.† Nouꝰ autē emphyteuta, vt dicit Salice.in.d.l.fi.dicitur ille, qui sub priore inuestitura non est comprehensus, propter qđ infert Salice.ꝙ si aliquis recepit emphyteusim pro se ꝛ filijs ꝛ nepotibus, ꝙ isti filij ꝛ nepotes non tenentur ad laudimium, quinimo nec ad nouam inuestituraꝫ petendam: quod vltimum etiaꝫ voluit glo.in aut.si quas ruinas. C.de sacrosan.eccle.ꝛ predicta voluit do.Iason.in.l.fi.col.xv.Si vero inuestiture aut recognitiones predicte non essent sic concepte, tunc videretur ꝙ ipse Iacobus teneretur soluere laudimiuꝫ pro dicta parte, ꝛ ita videtur sensisse glo.relata ad text.in.d.l.fina. versic.ꝛ ne auaritia ꝛc.super verbo, estimationis.et ibi expressius Salice.ꝛ post eum do.Iaf.col.xix.versi.decimo quero, ꝛ col.xxxv. versi.eodem modo dico in omnibus, ꝛ per omnia quantum ad institutionem heredis, iunctis his que prius ipse dixerat col.xxj.et
3 multis se.in illa questione, † an emphyteuta possit sine consensu domini directi donare rem emphyteuticariā.vbi relatis opinionibus, tandem cōcludit ꝙ, licet volens donare rem emphyteuticariam non teneatur hoc intimare domino directo: tamē post donationem huiusmodi tenetur ipse eam intimare ipsi domino, ꝛ donatarius non debet possessionem adipisci, nisi prius petita ꝛ obtēta inuestitura a domino directo, cui etiā tenetur soluere laudimiū quod etiam voluit Iaco.rebuf.in.l.j.C.de fun.patrimo.lib.x.qđ etiam voluit Fran.de are.cōsil.xlj.exordiente. Diligenter ꝛ mature pensata, col.ij.versi.prima denuntiatio sine dubio ꝛc. Sensit ergo idem do.Iaf.laudimium deberi per heredem, quemadmoduꝫ ꝛ in precedentibus senserat illud deberi per donatarium.
4 ¶ † Quo vero ad dimidiam partem dicto Iacobo donatam per nobilem mulierem Peronam de monte virone in contractu matrimonij inter ipsum Iacobum ꝛ Peronam contracti, que purificata est per mortem dicte Perone, que sine liberis ante eum decessit, puto deberi laudimium post purificationem, quemadmodum ꝛ ab initio debitum fuisset, si illa fuisset pure donata. pro quo illud allegasse sufficiat, qđ donatio cōditionalis ꝛ alij cōtractꝰ cōditionales pinde habētur post cōditionē purificatā, ac si ab initio
5 fuissent puri aut pure celebrati: et hoc p eo,† qꝛ conditio retrotrahitur.l.qui potior, et.l.q balneum.ff.qui potio.in pigno.habeant ad qđ facit qđ in simili voluit Bald.in.l.cū testamēto.C.de testa. manumis.ꝛ Angel.in.l.fi.§.j.ff.de vulga.et pupilla. Quemadmodum igitur laudimium debetur quando pure facta est donatio, ita debetur quādo donatio prius facta est conditionaliter, ꝛ postea purificata extitit: ad quod facit quia dispositio conditionalis adueniente conditione sumit effectum.l.pecuniam.ff.si certū petа.l.qui heredi.§.fi.ff.de conditionibus ꝛ demonstrationibus et.l. cedere diem.ff.de verborum significati. Quo fit, vt quemadmodum in vim pure donationis conueniri potest donator ad tradēdum rem donatam, ita et fieri possit in vim conditionalis donationis postea purificate. Et sic vtrobiqꝫ sequutura est alienatio et transportus in vim donationis, ꝛ ita eadē ratio est vtrobiqꝫ ergo ꝛ idem ius.l.illud, cū suis simili.ff.ad legem aquil. Si ergo debetur laudimium ex pura donatione, ergo et ex conditionali postea purificata.

¶ Argumentum.

¶ A substitutione vulgari sub generalibus verbis compendiose comprehensa potest testamentum incipere sumere vires. V.F.

1 ☞ Conditionem an sufficiat semel vel ex momento adimpleri.
2 Legatarim minus legitima an possit testamentum de validitate impugnare.
3 Substitutio compendiosa facta per verbum directum an valeat iure pupillaris, ⁊ quando valeat in vim vulgaris in ipsa compendiosa comprehense.
4 Descendentes cuiuscunqꝫ gradus vel sexus etiã in alterius potestate, an preferantur quibuscunqꝫ ascendentibus.
5 Genitiuus casus an denotet dominium.

¶ De impub. ⁊ al. substit. Consi. ccxxij.

Ex propositis, deductis, et probatis parte nobilis ⁊ generosi viri Jacobi de podio moderni domini ruppis, contra ⁊ aduersus nobilẽ virum Uincentiũ seramandi, cõstat ⁊ legitime apparet qđ pridẽ de Anno domini. M. cccl. ⁊ die. xv. mensis Junij nobilis quondam ⁊ honorabilis mulier Mariona iarente, tunc relicta nobilis Antonij seramandi loci de Taulignano, fecit ⁊ condidit eius vltimum ⁊ nuncupatiuum testamentum: ꝙꝙ in illo inter alia heredem vniuersalem instituit nobilem Jacobum torbati eius nepotẽ seu felezenum, ⁊ filium naturalem ⁊ legitimum nobilium Ludouici torbati ⁊ Guichardé dicte Marione filie. Et idem Jacobo nepoti seu felezeno, si sine herede vel heredibus de suo proprio corpore ⁊ de legitimo matrimonio procreatis decederet, substituit nobilem Philipponum torbati dicti Ludouici filium, ⁊ post eum quosdam alios inibi plenius mentionatos super quibus non insisto, pro eo quia dictus quondam Jacobus heres institutus non est mortuꝰ sine herede de suo corpore ⁊ legitimo matrimonio procreato: sibi enim superfuit nobilis Ludouicus torbati, eius ⁊ nobilis Joanne de podio filius naturalis ⁊ legitimus, propter cuius superexistentiam, etiam si ipse Ludouicus filius postea sine libe-
1 ris decesserit, † expirauit substitutio facta dicto Jacobo heredi. l. cum vxori vsufructus. C. quãdo. dies lega. cedat. l. si quis heredẽ. C. de insti. ⁊ substi. sub condi. fac. l. heredibus. in princ. ⁊. l. ex facto. §. penul. a contrario sensu. ff. ad treb. quod etiam voluit Old. consil. mihi. lxiij. exordiente, thema tale est testator habebat vnum fratrem ⁊ ex fratre ⁊c. Joan. and. in addi. Spec. tit. de testa. §. in primis. in addi. exordiente, Huic questioni accedit ⁊c. versicu. quinta questio ⁊c. ⁊ Pau. de castr. consi. cxlvj. exordiente, Super secundo puncto pro declaratiõe ⁊c. Superuacue igitur esset querere an dictus Philipponus torbati Claudia eius soror ⁊ alij substituti decesserint ante dictum Jacobum heredem institutum vel postea postꝙ̃ vt predixi, prima substitutio expirauit. ¶ Preterea etiam ex processu predicto apparet ꝙ idem nobilis Jacobus heres institutus adiuit ⁊ acceptauit hereditatem nobilis quondam Marione testatricis, Ipse enim, vt deponũt testes, tenuit ⁊ possedit bona eiusdem quondam Marione, ⁊ post mortem ipsius. Et ꝙ̃uis dictus nobilis Uincentius impugnare voluerit, ⁊ impugnare conatus extiterit predictum testamentum ex capite nullitatis, ⁊ propter preteritionem dicte Guichardé filie Marione testatricis: hec tamen impugnatio de iure non valuit, pro eo qꝛ ⁊ si illa heres vniuersalis instituta nõ extiterit, fuerunt tñ sibi legati, ⁊ iure in-
2 stitutionis relicti decem floreni, † quod suffecit ad hoc vt testamentum validum existeret, per id quod habetur in auth. vt cum de appella. cogno. §. ceterum. colla. viij. ⁊ quod not. glo. in eodem auth. § aliud quoque capitulum: quamuis ipsa Guicharda agere possit ad supplementum. l. omnimodo. ⁊. l. scimus. C. de inofficioso testamento.

Insuper etiam apparet ꝙ successus temporis Anno videlicet incarnationis dominice Millesimo. cccclxxiiij. ⁊ die. xxviij. mensis Januarij idem nobilis Jacobus torbati fecit ⁊ condidit eius vltimum ⁊ nuncupatiuum testamentum in quo heredem vniuersalem instituit posthumum seu posthumos, tunc de proximo nasciturum seu nascituros ex dicta nobili Joanna de podio eius tunc vxore pregnante, si ad lucem perueniret aut venirent, ⁊ post eum vel eos ipsorum liberos naturales ⁊ legitimos, si quos haberent tẽpore mortis ipsorum, ⁊ post ipsum posthumum seu posthumos ⁊ eorum liberos, si sine prole legitima de legitimo matrimonio procreata decederent, substituit nobilem quondã virũ Eyneriũ de podio eius socerum si viueret ⁊ si non viueret, substituit dictũ nobilem Jacobũ ⁊ Artaudum de podio eiusdẽ Eynerij filios. Etiam apparet ꝙ eidem Jacobo torbati testatori superfuit aut post ipsius mortem natus fuit dictꝰ nobilis Ludouicus torbati ex dicta Joanna eius vxore ⁊ ꝙ idem Ludouicus filius, lapsis duobus aut tribus mensibus vel circa, vita functus est, ⁊ ab humanis decessit, superstitibus dictis nobilibus Eynerio ⁊ Jacobo patre ⁊ filio per dictum Jacobum torbati gradatim, seu vno post aliũ substitutis. Et sic fuit locus substitutioni facte de dicto nobili Eynerio primo loco substituto. Et siue dicamus prefatum Ludouicum filium se ministerio tutoris vel tutricis immiscuisse bonis paternis, siue ante illorũ immixtionem ab humanis decessisse semper dicendum erit ꝙ bona ⁊ hereditas dicti quondam Jacobi torbati testatoris delate extiterunt ad dictum nobilem Eynerium, exclusa dicta nobili Joanna dicti Ludouici filij matre, ⁊ fortiore ratione exclusa dicta Guicharda eius auia paterna. Et primo quidem fuerunt ille excluse, si dictus quondam Ludouicus ab humanis decesserit post immixtio-
3 nem: † quia sic compendiosa substitutio facta per verbum directum instituit, valuit iure pupillaris substitutionis. l. centurio. ⁊ quod ibi glo. ⁊ docto. ff. de vulga. pupilla. ⁊. c. si pater. de testa. in vj. ⁊ quemadmodũ per pupillarẽ expressam excluditur mater, ⁊ sic etiam auia. l. precibus. C. de impube. ⁊ alijs substi. ⁊. l. papinianus. §. sed nec impuberis. ff. de inoffi. testa. ita excluditur mater, ⁊ per pupillarem cõprehensam in cõpendiosa. d. l. precibus. qꝛ illa dicitur expressa verbis generalibus, vt dicit glo. in. d. l. precibus. ⁊ ibi per docto. Fuit igitur in vim dicte pupillaris substitutionis dictus nobilis Eynerius inuitatus, ⁊ ad ipsum nobilem Eyneriuʒ fuerunt delata non solum bona que fuerant dicti quondam Jacobi sed etiam bona aliunde quesita eidem Ludouico, si que erant. l. sed si plures. §. ad substitutos. ff. de vulg. ⁊ pup. Si vero idem Ludouicus ab humanis decesserit ante factam immixtionẽ dicta cõpendiosa substitutio valuit in vim vulgaris in ipsa compendiosa comprehense, que etiam erat expressa verbis generalibus. vt. not. gl. ⁊ doc. in. d. l. precibus. ⁊ ab hac vulgari potuit testamentum dicti quondam nobilis Torbati incipere sumere vires, secundum lecturam glo. a docto. approbatam in. l. si pater filium. ff. de vulg. ⁊ pupil. ad quod facit. l. iij. §. fin. l. gallus. fere per totam legem. ff. de lib. ⁊ posthu. ⁊. l. thais. §. splẽdophorus. ff. de fideicom. liber. Et per eam fuit exclusa mater testatoris, hoc est dicta nobilis Guicharda. d. l. precibus. de quo etiam ibi Alex. de imol. col. iiij. in fin. Nec opponat aliquis ꝙ imo Alexan. de imo. tenet cõtrarium in dicta col. versi. sed certe, si bene considerentur verba Bar. ⁊c. Quoniam respondeo ꝙ iste ver. nõ refertur ad id quod proxime dixerat Alexan. in. iiij. col. ver. addo ꝙ ex hoc ibi. Sed si talis ⁊c. Sed refertur ad id quod dixerat post Bal. in ver. in hoc tamen circa vnũ est diligenter considerandum ⁊c. vt satis apparet ex verbis Alexand.
¶ Predictis non obstat ꝙ ex aduerso opponitur in articulis, incipientibus, Ut vobis egregio viro ⁊c. scilicet ꝙ testamentum dicti quondam nobilis Jacobi Torbati fuerit nullum pro eo quia pretenditur ꝙ in eo preterita extiterit dicta quondam nobilis Guicharda eius mater. Quoniam respondeo ꝙ cũ idẽ Jacobus decesserit, ⁊ vita functꝰ extiterit superstite filio, dicto videlicet Ludouico, nõ tenebatur ipse nobilis Jacobus instituere dictã Guichardam eius matreʒ, vel alias ei aliquid relinquere iure institu-
4 tionis: † qꝛ descedentes cuiuscunqꝫ gradus vel sexus existant et siue sint sui iuris, siue in alterius potestate cõstituti preferũtur quibuscunqꝫ ascẽdentibus ⁊ collateralibus. aut. de heredi. ab intesta. §. j. colla. ix. ⁊ transumptiue in aut. in successione. C. de suis ⁊ legiti. libe. ⁊ institu. de heredi. que ab inte. defe. circa principium.
¶ Potuit igitur prefatus nobilis Jacobus de podio actor in hac causa, filius ⁊ heres vniuersalis insolidũ ⁊ vnicus dicti quondam nobilis Eynerij agere ⁊ experiri petitione hereditatis cõtra dictum nobilem Uincentium seramandi possessorem, seu detentorem bonorum, ⁊ hereditatum dictorum quondam Marione et Jacobi torbati, non obstantibus ex aduerso, ⁊ parte dicti Uincẽtij allegatis. Et primo quidem, non pretensis nullitatibus testamentorum dictorum marione ⁊ Jacobi. Non etiam quadam pretensa donatione, quam olim fecisse dicitur dicta nobilis Guicharda prefato nobili Uincentio ac nobilibus Francesie eius vxori ⁊ Joanni de vero domino de Teysserijs: quoniam si bene ⁊ alias prout oportet attendatur ad verba dicte pretense donationis dicta Guicharda non donauit nec donasse censeri debet bona que fuerant dictorum quondam Marione ⁊ Jacobi: vtpote que sua non erant sed dicti quondam nobilis Eynerij aut nobilis Jacobi in hac causa actoris: sed donauit ⁊ donasse cẽsetur bona suijpsius Guicharde donatricis, ea videlicet que ad eã iure dominij spectabant ⁊ pertinebant non, que idem pertinebant iure possessionis: quod clare apparet per instrumentum dicte pretense donationis: ibi, videlicet omnia ⁊ quecunqꝫ eiusdem nobilis Guicharde
5 bona mobilia ⁊ immobilia. † quia cum genitiuus casus dominiũ denotet, vt si dico bona Guicharde intelligitur ꝙ bona ad eam spectabant iure dominij. l. seruũ titij. ff. manda. l. si heredi seruus. ff. de legat. j. l. si communis seruus meuij ⁊ castrensis peculij. ff. de stipula. seruo. ⁊. l. ij. §. locum. ff. de religio. ⁊ sumpti. fune. Non igitur videtur idem nobilis Uincentius seramandi habere titulum quoad bona de quibus contenditur cum, vt predixi, prefata Guicharda non donauerit nisi bona que ad eam iure dominij spe

ctaban

etabant & pertinebant. Et vbi pretendi posset ipsam nobilem Guichardam donasse etiam bona. que ad eam duntaxat pertinebant iure possessionis: hoc tamen adhuc non obesset dicto nobili Artaudi, cum probatum non extiterit, quod tempore facte dicte pretense donationis dicta nobilis Guichardam teneret & possideret bona, que quondam extiterunt prefate nobilis Marione.

¶ Argumentum.

¶ Contradicentibus instrumentis super eodem non credendum: sed si credendum, melius est prius posteriore. U. F.

1 ¶ Notis duorum diversorum instrumentorum eodem & die notario factorum, an standum, & cui.
2 Scripture priori an & quando potius credendum, quam posteriori.
3 Error notarij an potius presumatur in pluri, quam in minori.
4 Testamenti notam an sufficiat esse descriptam in protocollo notarij sine subscriptione.
5 Cedens bonis qua infamia notetur.
6 Infamia facti quos effectus habet.
7 Iuramento cuius infamis non statur, item & libro mercatoris.
8 In actionibus personalibus prescribendis quod tempus requiratur.

¶ De fide instru. Consi. ccxxiij.

PResupposita varietate note testamenti egregij quondam viri do. Aymonis de alonziaco decretorum doctoris, & pretense alterius note cuiusdam asserte clausule, vt parte. N. debitoris dicti quondam do. Aymonis, & nunc egregij viri do. Aymerici de Alonziaco eius heredis pretenditur, & varietate publici instrumenti per notarium qui dictam primam notam recepit confecti scripti ac subscripti, & deinde nobili quondam viro Gulielmo de alonziaco primo & immediato heredi eiusdem do. Aymonis traditi & expediti, † & alterius pretensi instrumenti facti, &, vt ex adverso pretenditur, confecti super dicta pretensa secunda nota, videtur quod, secundum dispositionem iuris dicendum & respondendum, nulli ex notis aut instrumentis huiusmodi fuisse vel esse credendum, per ea que no. glo. & Bar. in. l. j. §. j. ff. de bon. poss. contra tab. de duobus testamentis eiusdem notarij, eiusdem diei contrarijs. per glo. in. l. fi. C. de edi. diui adri. tol. per Cyn. in. l. hac consultissima. §. si quis autem. C. de testa. in. l. eum qui duob⁹. ff. de acquir. here. & ibi per Ang. & Jo. de imo. per glo. & doct. in. c. si duobus. de rescript. in. vj. facit. l. scripture diverse, cum ibi not. C. de fide instr. Quo fit vt prefatus debitor, de cuius debito plene constat, condemnari debeat ad soluendum, nisi probet solutionem aliter quam per iuramentum, quod pretendit sibi debere deferri in vim dicte pretense clausule. l. negantes. cum suis si. C. de actio. & obli. ¶ Et vbi pretendi posset quod alicui ex dictis instrumentis, aut notis huiusmodi deberet fides adhiberi, illa potius adhiberi deberet dicte note testamenti, & consequenter instrumento super ea confecto, quam pretense note dicte asserte clausule, & consequenter instrumento super ea confecto. Tum quia in tam pretensa nota dicte asserte clausule, quam, in instrumento super ea confecto, fit mentio de testamento dicti quondam do. Aymonis: dum inibi dicitur de clausula ab eodem testamento extracta: & in fine instrumenti dicitur, de premissis notam sumpsi, de qua hoc presens publicum instrumentum
2 ab eodem testamento extraxi. † Et sic dicta predicta nota dicte asserte clausule, & instrumentum de ea confectum, habent originem a testamento heredis & nota illius: potius ergo credi debet note & instrumento testamenti, tanquam scripture priori, quam pretense note dicte asserte clausule, & instrumento de ea confecto, tanquam scripture posteriori, per ea que no. Bart. & doct. in. l. sempronius. ff. de leg. ij. in. l. imperatores. ff. de sta. homi. & in. l. si librarius. ff. de reg. iu. Alex. de imo. & doct. in. l. si quis ex argentarijs. §. pretor ait. ff. de eden. Tum & quia, quoad materiam dicte asserte clausule, minus continetur in dictis nota & instrumento predicti testamenti, quam in instrumento & pretensa nota dicte asserte clausule: ergo si alicui, aut aliquibus ex istis credi debeat, potius credendum est instrumento & note testamenti, tanquam minus continentibus, quam alijs, per id quod voluit Nicol. mil. in suo repertorio, in verbo, instrumentum. §. instrumenta duo si reperiantur eodem loco &c. cuius illam reddit
3 rationem, † quia in pluri presumitur notarij error, non in minori. Quod autem in nota & instrumento predicti testamenti minus contineatur, quoad materiam dicte asserte clausule, quam in dictis pretensis nota & instrumento eiusdem asserte clausule, hoc apparet. Pro eo quia in nota & instrumento testamenti dr, dictum quondam do. Aymonem voluisse & ordinasse, quod cuilibet pauperi persone, & fide digne credendum esset & crederetur suo iuramento decisorio, & conscientie, de iornatis & dietis per eam in operib⁹ ipsi do. Aymoni factis: in dictis autem pretensis nota & instrumento dicte asserte clausule pretenditur, quod idem quondam do. Aymo voluerit quod credendum esset & crederetur cuilibet persone iurare volenti, se eidem do. Aymoni satisfecisse de pecuniarum summis per eam debitis. Tum & quia verisimilius est quod ipse do. Aymo voluerit stari iuramento cuiuslibet pauperis persone & fide digne, de & super iornatis & dietis per eum factis in operib⁹ dicti. d. Aymonis, quam quod idem. d. Aymo voluerit, quod passim & indistincte credi deberet & crederetur cuilibet persone iurare volenti, se eidem. d. Aymoni satisfecisse de pecunijs per eandem debitis: pro eo quia exhibitione iornatarum & dietarum huiusmodi, vt communiter videmus, non solent adhiberi testes, nec de his publica instrumenta aut scripture alias probatorie fieri aut confici. Quo fit vt idem do. Aymo, nolens propter defectum probationis illos pauperes, qui dietas aut iornatas prestitissent, iterato ad solutionem compelli, voluerit & ordinaverit, quod iuramento cuiuslibet pauperis persone fide digne crederetur de dietis & iornatis per eandem prestitis: que ratio non habet locum in solutionib⁹, que fiunt aut fieri solent per pecuniariam numerationem, quia vt plurimum de talibus, & presertim quando summe non sunt viles, solent debitores petere instrumenta aut quittantias de soluto. Restat ergo aut quod nulli ex notis vel instrumentis huiusmodi credi debeat, aut quod potius credendum sit note & instrumento testamenti, quam pretensis note & instrumento dicte asserte clausule: & quodcunque dixerimus debet dictus debitor succumbere, postquam, vt predixi, apparet de debitum.

4 † Nec obstat predictis, quod dicta nota testamenti non fuerit per notarium subscripta: quia respondeo, quod sufficit illam esse scriptam in libro notarij, qui illam recepit, & manu illius: & quod vel ante eam, vel post eam in aliquibus notis positis in dicto libro idem notarius se subscripserit. Primum probatur per id quod no. Ang. & Alex. de imo. in. l. si quis ex argentarijs. §. si initium. ff. de eden. Bal. & Sali. in. l. eo quod a multis, & per illum tex. C. si cert. peta. Bald. C. de fide instru. in rubr. Ang. in. l. lucius. ff. de testa. mili. Secundum probatur per id quod voluit Bal. & Sal. in. d. l. eo quod a multis. & Jo. de imo. in. l. patris & filij. ff. de vulg. & pup.

Preterea vbi essemus in casu, in quo alias deberet debitori deferri iuramentum: illud tamen non videretur debere deferri huic debitori, pro eo quia, vt audio, conditio & status eiusdem mutati sunt post conditum per dictum quondam
5 do. Aymonem testamentum & mortem illius, † quia, vt refertur, ipse cessit bonis: qui licet de iure non fuerit propterea factus infamis, potuit tamen fieri infamis infamia facti inspecto modo cedendi, si factus est vituperose, per id quod voluerunt dominus doc. Uber. Cy. & Albe. in. l. debitores. C. ex qui. cau. infa. irro. que cessio, vt dicit ibi Albe. & satis sentit Cy. communiter fieri solet vituperose, ob
6 quod irrogatur infamia facti. † Huiusmodi vero infamia, vt dicit Bald. in. l. fratres. C. de inoffic. testa. habet quatuor effectus, quorum vnus est, quod attenuat seu diminuit testimonium. vt not. glo. in. l. cunctos populos. C. de sum. trin. & fide catho. Roma. ff. de arbit. super rub. vers. scias tamen &c. & Alex. de imo. in. l. si quis ex argentarijs. §. coguntur. ff. de eden. & Bar. in. l. iij. §. due autem cause. ff. ad carbo. Pro quo facit quia licet in his, que dependent ab intellectu, vel conscientia, stetur regulariter assertioni cum iura-
7 mento eius, cuius est vel fuit intellectus, vel conscientia: † hoc tamen intelligitur & procedit quando talis persona est fide digna, non alias, per id quod voluit Bald. in. l. falsis. in tertia oppo. C. de fur. gl. in. c. significasti. le. j. de homi. Ad quod etiam facit quod voluit Ang. in. l. qui iudicio. ff. de accus. vbi voluit quod si ex forma statuti credi debeat denuntiatori vel damnum passo cum eorum iuramento, non stabitur iuramento denuntiatoris aut damnum passi si sint infames infamia facti. Et ita dicit Ange. fuisse iudicatum in facti contingentia. Facit etiam ad premissa quod voluit Bal. in repet. d. l. cunctos populos. vers. quintum exemplum &c. vbi dicit quod statutum disponens, quod credatur libro mercatoris, intelligitur, nisi talis mercator sit infamis. ¶ Ceterum quia audio prefatum debitorem opposuisse & opponere adversus dictum do. Aymericum de prescriptione, pro eo quia a tempore contracti debiti preterierunt. xxx. anni: dico quod huiusmodi pretensa prescriptionis exceptio eidem. d. Aymerico non refragatur neque obstat, postquam, vt ex actis apparet, debitum parte dicti do. Aymerici petitum,
8 fuit contractum per ipsum debitorem, † quia ad prescriptionem actionum personalium requiruntur regulariter. xxx. anni. l. sicut in rem. C. de prescript. xxx. vel. xl. anno. l. receptitia. & quod ibi glo. super verbo, triginta. C. de constitu. pecu. & institu. de perpetuis & tempora. actio. & que prescriptio non currit vel procedit in favorem eius, vel pro eo, qui se scit alterius debitorem, regula possessor malefidei, de reg. iur. in. vj. c. si. de prescript.

Argumentum.

Petitione hereditatis recte agitur contra titulo possidentē ex alia persona, quam ex cuius petitur. V. F.

1 Confessiones coram arbitris producte an fidem faciant contra confitentem & heredem in secunda instantia.
2 Actione hereditatis cōuenitur ēt minimū quid ex illa possidēs.
3 Sententia declaratoria quando & pro quibus proferenda.
4 Actio petitionis hereditatis que actio sit.
5 Persona mutata an mutata sit rei conditio.
6 Renuntiatio in vno, an inducat exclusionem in alio.
7 Virtus contractus ad que se extendat.
8 Liberi grauatorum positi conditionaliter in substitutionibus an inuitentur per testatorem ex illius expressa voluntate, vel repellant substitutum.
9 Pactum de hereditate viuentis, nisi cōsentiat ille, & perseueret vsqz ad mortem, an valeat, & quid si cum iuramento factum.

De petit. hered. Consi. ccxxiiij.

Pro faciliore ostēsione boni iuris, & ciuilis intentionis honorabiliū virorum Petri & Antonij de boxio fratrū & suorum consortū, premitto q, vt apparet ex actis cause mote & agitate per & inter eos actores ex vna parte, & egregiū virum do. Rodericum botini reum ex alia, ipsi inter cetera in hac causa petierunt tertiam partē bonorum, & hereditatis honorabilis quōdam viri Antonij pugeti, & hoc ex persona venerabilis quondā viri do. Jacobi millonis, dictorum de Boxio aui materni, & heredis pro illa parte eiusdē Antonij. Secundo premitto q ipsi etiā petierunt domū in actis cause huius latius mentionatā, & legatam per dictum quondam Pugeti, dicto do. Millonis. Petierūt etiā bona & hereditates dicti quondā do. Jacobi, & do. Syluestre ipsorum de boxio auie materne, bona scilicet & hereditatem dicti quondā Millonis in vim substitutionis per eū facte de do. Magdalena Millonesse ei⁹ filia naturali & legitima, & matre dictorū de Boxio: bona vero & hrēditatē dicte. d. Syluestre, vt & tāquā primiores ab intestato. Premitto preterea, & tertio, q ex propositis & pductis hincinde apparet, dictū quondā Antoniū pugeti pridem, de Anno dñi. M.cccc xiij. vel circa, & de mense Martij, fecisse & condidisse testamentū: in quo heredes vniuersales fecit & instituit, quēlibet videlicet pro tertia parte, dictum do. Millonis, ac Petrum, & Franciscū de sancta Cruce eius pretensos nepotes: legauitqz & reliquit ipsi dño Millonis domū, de qua in actis: hoc enim apparet per instrumentū testamenti hmōi, hincinde in causa productum, & insertū, per dictos vcz de Boxio & consortes. fol. 59. & per ipsum do. Botini. fol. 133. Rursum etiam premitto apparuisse & apparere ex actis, eundem do. Millonis cōdidisse testamentum: in quo heredē vniuersalē instituit nobilem Poncetuz millonis eius filiū naturalē & legitimū, & in pupillari etate, cōstitutū. Cui si sine liberis naturalib⁹ & legitimis, in pupillari etate, vel alias qñcuqz ab humanis decederet, substituit quatuor filias ipsius do. Jacobi millonis filias naturales & legitimas, scilicet do. Magdalenā matrem dictorū de Boxio, ac Francesiā, Margaretam, & Alisiā postea factā monialem ordinis sancte Clare. Et nihilominus prime ex dictis filiabus decedēti, seu decedētibus sine liberis naturalibus & legitimis substituit superstites. Apparet insuper dictum do. Jacobum ab humanis decessisse, superstitibus prefato Ponceto, qui bonis & hereditati eiusdem se immiscuit, & dictis nobilibus Magdalena, Frācesia, Margareta, & Alisia: quodqz successu tēporis Poncetus & Margareta adhuc impuberes ab humanis decesserūt, & deinde Margareta, & illi omnes sine liberis, superstitibus prefatis do. Magdalena & alisia, ad quas finaliter & postremo deuolute sunt successiones, seu iura dictorū quondā do. Jacobi millonis & Ponceti patris & filij. Nec pro maxima eorū parte probantur & apparēt per instrumentū testamenti dicti quondā do. Millonis in dicta causa productū & insertum. fo. 71. & per responsiones & confessiones, quas olim fecisse legitur egregia quondā mulier. d. Gabriela de sancta Cruce, dña & predecessor huius do. Roderici, seu eius legitimus procurator, corā egregijs viris do. Pontio lartessuti, & Antonio hueti iuriū professorib⁹, & in respondendo libello seu positionibus parte dictorū de Boxio, & consortū coram do. arbitris oblatis:
1 † que cōfessiones vna cum toto processu in hac causa producte fidē faciunt contra confitentē & heredē, per id quod voluit Bar. in. l. cum lite. ff. iudi. sol. Bal. in auth. item possessor. C. qui potio. in pigno. habe. cano. in. c. ij. de ordi. cogni. doct. in. l. is apud quem. C. de eden. Bar. in. l. naturaliter. §. nihil cōe. & qd ibi Franc. de arc. colla. & ff. de acquir. poss. & Alex. de imo. in. l. ij. ff. vi bono. rap. & Nico. Alex. in quodā suo consil. exordiente, Ciuius est obligatus &c. iuncto eo quod habetur in auth. de iureiu. a moriē. presti. in prin. collat. v. Ex quibus sic premissis infertur prefatos de Boxio, & consortes, quos esse constat liberos & heredes dicte quōdam do. Magdalene, fuisse & heredes dicti quondam domi. Jacobi per medium dictorum Ponceti, Francesie, & Margarete, saltem pro media parte, & dicti quondam Antonij pugeti saltem pro sexta parte: qz heres heredis testatoris est heres. l. fi. & qd ibi doct. C. de here. instit. Potuerunt igitur agere & experiri petitione hereditatis contra dictum. d. Rodericū, tanquam possessorem bonorū dictorum quondā Antonij pugeti & do. Jacobi millonis, aut aliquorū eorundē, & petere ab eo dimidiam partē bonorum, que possidet de bonis eiusdē quondam Jacobi, & sextam partē eorū, que possidet de bonis dicti quondā Pugeti. Et quidē ex processu facto coram dictis do. arbitris in hac causa hincinde producto, & ex cōfessionibus per dictā. d. Gabrielam, seu ipsius parte, in eo factis apparet, q ipsa possidebat domū, de qua supra, & duas tertias partes, seu Bessem bonorū & hereditatis dicti Antonij. Etiam tam per declarationes, quas olim fecerunt do. Abbatissa monasterij sancte Clare, & dicta do. Gabriela se opponendo aduersus generale monitoriū parte dictorum de Boxio, & cōsortum impetratū & obtētum, q per libellum pretensarū iactantiarū, quē postea obtulerunt contra eosdē de Boxio, & cōsortes, corā egregio viro dño tunc officiali Auenionēsis, apparet q ipsa do. Abbatissa & Gabriela confesse extiterunt se tenere & possidere non solū bona & iura, que dudūz fuerunt prefatorū Antonij pugeti: sed etiā bona & iura, que fuerūt venerabilis quondā viri. d. Galterij de turribus: per quē etiam fuit idem quondā. d. Millonis Antonio pugeti, heredi dicti de Turribus, substitutus sub cōditione, que euenit, & quaz euenisse apparet ex processu. Cuz igitur idem do. Rodericus fuerit & sit heres dicte quōdam do. Gabriele eius matris, teneatqz & possideat bona & iura, que ipsa possidebat & tenebat tēpore vite & mortis, qd satis apparet ex processu cause huius, & signanter ex productione instrumenti cuiusdā pretense declarationis olim facte per Marcellam gauterie, inserti. fo. 321. non immerito potuit &
2 potest ipse do. Rodericus pdicta actione conueniri, † qui ea cōueniri posset, etiā si duntaxat minimā rem hereditatū dictorum quondam Pugeti, do. Millonis, & Ponceti possideret. l. licet.
3 cum suis si. ff. de petit. heredi. † Et vbi non appareret, prout apparet, dictū do. Rodericuz tenere & possidere bona huiusmodi: qz tamen plene constat de iure predictorum de Boxio, & consortum, scilicet q ipsi fuerint & existant heredes dictorum Antonij pugeti, & do. Jacobi millonis pro quotis & partibus superius mentionatis, deberet sententia declaratoria pro eisdem proferri. l. si a te. §. si quis fundum. & quod ibi Bar. Alex. de imo. & doc. ff. de except. rei indi. & Ang. aret. in. §. preterea. lc. ij. versi. aduersas tamen q tali casu si actor &c. institu. de actio. in quibus locis etiam signant doctor. quam magnos & mirabiles effectus. Et quamuis ille. §. loquatur in rei vendicatione, idem tamē videtur
4 esse in petitione hereditatis, † que etiam realis est, aut saltē mixta: sic partim in rem, & partim in personam. l. sed & si lege. §. pet. & quod ibi glo. ff. de petit. hered. & l. hereditatis. C. eo. tit.

Nec opponat aliquis dictum do. Rodericum non potuisse aut posse conueniri quoad bona, que fuerunt dicti quondam Pugeti, quasi de illis nō possideat, aut teneat nisi Bessem, seu duas tertias partes: quas reliquisse, seu relaxasse dicitur dicta Marcella guaterie prefate quondam domine Gabriele eius matri. Et sic quasi nō teneat de bonis huiusmodi nisi eas partes, seu quotas, pro quibus pretendit idem do. Rodericus dictā. d. Gabrielam successisse prefato Antonio pugeti per mediū dictorum Petri & Francisci de sancta Cruce. Quoniam respondeo q, licet oppositio hmōi obstaret, vbi appareret eūdē do. Rodericum tenere & possidere bona dicti quondā Pugeti pro dictis duabus tertijs partibus pro indiuiso, & sic cum alio, qui trientem, seu aliam tertiam partem bonorum huiusmodi cum eodem do. Roderico pro indiuiso possideret. l. i. §. si ego ex parte. ff. si pars heredi. pet. qz tamen hoc probatuz non est, quinimo nec deductum, oppositio nō obstat: habent enim dicti de Boxio, & consortes heredes, prout supra, fundatam intentionem de iure communi contra quemlibet vel possidentem, vel detinentem pro herede, vel possessore etiam rem minimam duntaxat de bonis & hereditate dictorum Antonij & Millonis. d. l. licet. cum suis simil. ff. de peti. hered. ad quam excludendā opus erat deducere & probare, q dicte due tertie partes teneantur & possideantur pro indiuiso cum alia tertia parte: quod qz factum non est potuit & potest idem Rodericus actione predicta conueniri.

niri.d.l.j.ff.si pars hered.pet. ¶ Etiã non obstat quod parte dicti do. Roderici extitit oppositum, de quibusdã videlicet pretẽsis quittãtijs ⁊ renuntiationibus, quas fecisse pretendũtur prefate quondã Magdalena, ⁊ Margareta de bonis ⁊ iuribus paternis: qꝛ cũ, vt predixi, hec delata extiterint ad prefatũ Pocetum dicti.d. Jacobi primũ ⁊ immediatum heredẽ, illa desierunt esse paterna, ⁊ potuerunt, nõ obstante renuntiatione, succedere
5 fratri, † qꝛ mutatione persone ⁊ rei cõditio mutata vr̃. l. vltima. §.fi.C.de inoffi.testa.l.paulus.§.j.ff.de acquir.here.l.j.§. nec castrense.ff.de colla.bono.pro quo facit.l.qui titij.ff.de his quib. vt indig.⁊.l.hereditas matertere.C.de petit.here.quod etiam post Oldr.videtur voluisse Albe.in.l.si quãdo.§.illud.vers.sed quid
5 si renuntiauit ⁊c.C.de inoff.testa. † Facit ad premissa qm̃ renuntiatio in vno nõ inducit exclusionẽ in alio.l.si domus.ff.de serui. vrba.pred.l.suũ.C.de in.deli.⁊.l.j.§.videndum.cum suis si.ff.de succes.edi. Cum igitur quittata ⁊ renuntiata pretendãtur bona paterna, ⁊ nihil dictũ extiterit de bonis fraternis, nihil obstare vr̃, quominus bona p̃dicta pertinuerint ⁊ pertinere debuerint, prout supra, tam prefate do. Magdalene, ꝙ̃ dictis suis liberis,
7 † qꝛ virtus cõtractus non se extẽdit ad aliũ, ꝙ̃ ad eum, qui in eo expressus est.l.ita stipulatus.§.chrisogonus.ff.de verb.ob.⁊.l.ad probationẽ.C.de proba. Nisi forte quis dixerit, oppositionẽ predictã ideo potuisse ⁊ posse refragari ⁊ obstare dictis de Borio, ⁊ consortibus, qꝛ petierunt bona ⁊ hereditatẽ dicti quondã.d. Jacobi eorum aui. Sed istud obstare nõ videtur, ex eo qꝛ nõ petunt bona ⁊ hereditatẽ hm̃oi ex persona dicte.d. Magdalene, tanquã prime, ⁊ immediate heredis dicti quondã.d. Jacobi, sed per mediũ dicti quondã nobilis Ponceti, ⁊ sororũ. Et sic oppositio predicta non obstat, que ẽt ex hoc vr̃ posse retundi ⁊ repelli, ꝙ de ca, vtpote de pretẽso iure tertij, a quo ius nõ habet, siue cãm, quinimo nec se habere proponit idẽ.d. Rodericus, nõ potuit ipse do. Rodericus opponere.l.cum seruũ.⁊ quod ibi doc.C.de ser.fugi. ad qd̃ facit qd̃ no.glo.in.l.j.ff.si ager vect.vel emphyt.peta.⁊ qd̃ habetur in.l.his cõsequenter.§.j.⁊ qd̃ ibi doct.ff.fam.ercisc. Non enim apparet ex processu cause huius ipsum.d. Rodericũ habere aliquem titulum, siue causam ab illis, quibus prefate do. Magdalena ⁊ Margareta quittasse ⁊ remisisse pretenduntur bona paterna ⁊ materna: nisi forte dicat ꝙ imo titulũ ⁊ causaꝫ habuerit ⁊ habeat, propter illã pretẽsam remissionẽ factã per Marcellam gauterie pretẽsam heredẽ Joãnis gauterij. ſꝫ hoc nõ obstat qm̃, vt apparet ex forma ⁊ serie seu tenore ɔ̈ctus celebrati ⁊ initi per ⁊ inter dictam do. Gabrielã ⁊ prefatã Marcellã, ipsa Marcella nec causam nec titulũ contulit dicte do. Gabriele, sed solum renuntiauit liti inibi mentionate, ⁊ fuit contenta ꝙ.d. Gabriela adipisceretur ⁊ apprehenderet possessionem dictarũ partium ⁊c.

Preterea dictis de Borio ⁊

consortibus in nullo refragatur siue obstat id, de quo idem do. Rodericus etiam opposuit: scilicet ꝙ dicta do. Magdalena ab humanis decesserit superstite dicta sorore Alisia moniali, vel ꝙ eadem Alisia vltimate ab humanis decesserit, ⁊ ꝙ propterea, in vim factarum substitutionũ per dictum quõdam do. Jacobum, peruenerint ⁊ peruenire debuerint ad ipsam sororem Alisiã bona dictorũ quondam do. Jacobi ⁊ Ponceti, illa videlicet que ad dictam do. Magdalenam peruenerant. Quoniam respondeo,
8 ꝙ hoc non procedit, † qꝛ licet liberi grauatorum positi cõditionaliter in substitutionibus non inuitentur per testatores ex eorum expressa voluntate, secundum communem opinionem glo. ⁊ doct.in.l.lucius.la.ij.ff.de hered.institu.⁊ in multis alijs locis: ipsi tamen ex eorum expressa voluntate repellunt substitutũ, vt verbi gratia. Instituit quis Petrum filium, ⁊ si sine liberis decederet substituit Semproniũ: moritur testator superstite filio, qui post immixtionẽ hereditatis etiã moritur superstitibus liberis, ⁊ Sẽpronio substituto. Dico ꝙ quãuis liberi huius filij heredes testatoris, ⁊ grauati, non censeantur in hoc casu suo patri substituti: ⁊ sic nõ fuerint per auum expressa voluntate inuitati: ipsi tamen ex expressa voluntate eiusdẽ aui repellũt a successione auita Semproniũ substitutũ, qui ita demũ inuitabatur, si filius testatoris, ideꝙ̃ pater horum liberorũ sine liberis decederet, qd̃ non cõtigit. Cum ergo in casu nostro eidẽ do. Magdalene grauate de restituẽdo si sine liberis ⁊c. superfuerint dicti de Borio, ⁊ consortes eius liberi, illi repulerũt, ⁊ repellere debuerunt quo ad bona predicta dictã sororem Alisiã superstitẽ, ⁊ monasteriuꝫ sancte Clare. per id quod ponit Old. cons. mihi. lxiij. exordiẽte, Thema tale est testator habebat vnũ fratrẽ ⁊ ex fratre premortuo vnum nepotẽ ⁊c. Cuius verba refert ⁊ sequitur Joã.and. in addi. Specu.titu.de testa.§.in primis.in addi.exordiente, Huic questioni ⁊c.ver.quinta questio talis est. Et hec dicta sint quo ad quotas, quas habent prefati de Borio, ⁊ consortes in bonis dictorum quondã Pugeti, do. Jacobi, ⁊ Ponceti, domo excepta.

Quo vero ad domum, cum de

legato illius appareat per instrumentum testamenti dicti quondam Pugeti hincinde productũ in hac causa, non video qua de causa idem do. Rodericus vniuersalis heres dicte.d. Gabriele, ⁊ qui per medium dictorũ quondam Petri Francisci de sancta Cruce se pretẽdit heredẽ pro besse eiusdẽ quondã Pugeti, recuset seu ẽt differat illã restituere ⁊ relaxare eisdẽ de Borio, ⁊ consortibus, saltẽ pro media parte: eo maxime, qꝛ nullã aliã causam recusationis aut dilationis huiusmodi pretẽdit in processu, nisi ꝙ dixerit dictum quondam do. Jacobũ contrauenisse conditioni, sub qua relicta extiterat: quod tñ non est probatum, quinimo contrarium, etiã ex verbis instrumenti predicti testamẽti hincinde producti, vt ibi videri potest. Illud autem certum videtur ꝙ, siue actione personali ex testamẽto. siue actione reali idem do. Rodericus conuentus extiterit pro domo huiusmodi, hoc fieri potuit, saltẽ pro dicta eius dimidia parte, postquã domus tota penes eum existebat ⁊ existit. Pro quo in ar. allegasse sufficiat.l. iij.§.heres.ff.cõmoda.l.si duo.ff.deposi.l.de eo.§.fi.ff.ad exhibẽ. ⁊ quod habetur in.l.ij.⁊ quod ibi glo.⁊ docto.C.de heredi.actio.

Superest videre de petitione

facta parte dictorũ de Borio, ⁊ consortuꝫ, de bonis ⁊ hereditate dicte.d. Sylnestre, ipsius de Borio quondam matris. Super qua dico, ꝙ illa de iure procedebat, ⁊ p̃cedit quoad semissem bonorũ ⁊ hereditatis hm̃oi, pro quo ipsi de Borio ⁊ cõsortes eidem do. Sylnestre ab intestato, tanquã illius proximiores, succedere debuerunt: ⁊ pro alio semisse prefata Alisia, ⁊ hoc per senatuscõsultum orficianũ, per quod ad successionẽ matris intestate inuitantur eius liberi, cuiusmodi fuerunt, ⁊ eos fuisse constat, prefati de Borio, ⁊ matres consortũ, vt videri põt per respõsiones, quas, vt predixi, fecit dicta.d. Gabriela, seu dictus eius legitimꝰ procurator corã dictis do. arbitris ⁊c. respondẽdo libellum seu positiones superius mentionatas, ⁊ in hoc processu reproductas. Nec ipsi de Borio, ⁊ cõsortibus refragãtur vel obstant quedam pretẽse donatio ⁊ renũtiatio, quas olim fecisse pretẽditur dicta nobilis Magdalena de bonis maternis in fauorẽ Gilleti ⁊ Petri gauterij, de quibꝰ apparere p̃tenditur quodã asserto publico instrumento producto in dicta causa parte dicti do. Roderici, ⁊
9 inserto.fo.318. † Cum qꝛ donatio ⁊ renũtiatio hm̃oi, vtpote que facte extiterunt de bonis dicte Sylnestre matris tunc viuẽtis, ⁊ de cuius cõsensu nõ apparet, fuerunt ⁊ sunt contra bonos mores, ⁊ nulle, per id quod habetur in.l.quidã.§.j.ff.de donat.⁊.l.fi. C.de pac.qd̃ etiam voluit Bal.cons.ccclxxij.exordiẽte, Quedam puella fuit dotata ⁊c.in tertia parte. Raph. Fulgo.in.l.pactum dotali.C.de colla.⁊ cons.lxxiij.exordiẽte.Paterfamilias habẽs filium ⁊c. Pet.de anch. Jo.de imo.⁊ Gemi.in.c.quamuis pactũ. de pact.in.vj. Alex.de Jmo.in.l.stipulatio hoc modo concepta. versi.alias limitationes, vide etiam per eos ⁊c.ff.de verb. obli.⁊ multi.in.d.l.fi.C.de pact. Cui non obstat predicta.l.fi.C.de pac. ⁊.c.quãuis pactum. eo.titu.in.vj. qꝛ illi text. procedunt quando filia paciscitur cum patre vel etiam matre de non sibi succedendo: quo casu valet pactum cum iuramẽto, vt ibi dicitur. Sed in casu nostro factũ est pactum cum prefatis Gilleto ⁊ Petro gauterij per dictam Magdalenam, non quidẽ de non succedendo eisdem Petro ⁊ Gilleto, sed de non succedendo dicte Sylnestre matri, inscie forte ⁊ ignoranti, ⁊ cuius tãquam non sibi prouidẽtis poterat mors machinari. Et ideo non valuit. Sunt enim pactiones hm̃oi, vt dicit dicta.l.fi. odiose. ⁊ plene tristissimi ⁊ periculosi euẽtus. Cum etiã non refragantur dicte pretẽse donatio ⁊ renũtiatio prefatis de Borio ⁊ cõsortibus, pro eo qꝛ eadẽ nobilis.d. Magdalena vita functa ẽ ⁊ ab humanis decessit viuẽte dicta Sylnestra eius matre: ⁊ sic eius hereditas sibi nunquã delata est. Cessarunt igitur ⁊ cessant donatio ⁊ renuntiatio huiusmodi, per id qd̃ voluerunt Bar. Pau.de cast. Jo.de imo.⁊ doct. in.l.qui superstitis.ff.de acquir.here. Bal.in.l.pactum qd̃ dotali.C.de pact. Alex.de imo.in.l.pactum.C.de collat. Pau.de cast. consil.cccxi.exordiente, Viso puncto ⁊ alijs de quibus ⁊c. versi. tertia ratio ⁊c.⁊ Ambro.de vina.in suo tractatu iuramentoruꝫ, vers.deinde quero filia cũ iuramẽto ⁊c. vers.sed nõ super hoc ⁊c. talis enim conuentio in se habet tacitam conditionẽ, si successio deferatur renuntianti, aut paciscenti, vt dicunt doct.cõmuniter in locis preallegatis. Quo fit vt cũ premoritur renuntians, ⁊ sic eidẽ non defertur successio superstitis, cesset ⁊ cessare debeat conuentio propter defectum conditionis.l.pecuniam.ff.si cer.pet.l. qui heredi.§.fi.ff.de condi.⁊ demon.⁊.l.cedere diem.cum suis si. ff.de verbo.signi. Per que iura probatur ꝙ dispositioꝰ conditionalis per euentum conditionis effectũ assumit. Nihil igitur refert in casu nostro, fuerint, vel non fuerint prefati de Borio, ⁊ consortes, heredes dicte.d. Magdalene: quia vtroꝙ̃ casu dicen-

dum est eos non esse obligatos ad obseruantiam dictarum pretensarum donationis & renuntiationis, & hoc propter defectum conditionis, que non euenit. Illud aūt dubium non habet quin plene probatum extiterit, dictum do. Rodericum tenere & possidere bona dicte quondam Syluestre, aut multa de illis, vt apparet ex depositionibus testium parte dictorum de Borgio & consortum in hac causa productorum, & examinatorum super eorū libello, & presertim super .xxij. articulo.

Ceterū quia idem dominus Rodericus non solum conuentus est in hac causa per dictos de Borgio & consortes: sed etiā conatus est eosdem reconuenire, superest aliquid dicere de articulo recōuentionis, super quo opus non est multis verbis. Existimo enim ꝙ a petitis in libello recōuentionali debuerint & debeant absolui prefati de Borgio & consortes: eo maxime qꝛ idem do. Rodericus non probauit media opportuna, & presertim ꝙ dicta do. Gabriela eius mater fuerit heres, vel alias vniuersalis successor eorum, ex quorū personis ipse do. Rodericus dictos de Borgio & consortes recōuenire conatus est. Et primo quidem non est probatum ꝙ dicta do. Gabriela fuerit heres, vel alias vniuersalis successor do. Girarde pretēse olim vxoris do. Petri de sancta Cruce legum doctoris. Quo fit vt non potuerit idem do. Rodericus recōueniendo petere .xxv. solidos turoñ. censuales, quos pretendit fuisse legatos & relictos eidem do. Girarde per dictū quondam do. Galteriū de turribus. dicti etiam de Borgio & consortes nec tenēt aut possident, nec possidere proponūtur ex aduerso bona dicti quōdam do. Galterij, quinimo illa possidet, aut verius detinet idem do. Rodericus, & que, vt superius dictum est, dicta quondam domi. Gabriela se opponendo aduersus monitoriū, de quo super his habita est mentio, & etiam in dicto pretenso iactantiarum libello declarauit & confessa est se tenere & possidere. Etiam non est sufficiēter probatum ꝙ ipsa do. Gabriela fuerit heres, vel alias vniuersalis successor defunctorū Francisci & Petri de sancta Cruce. Quod si ita est, immo quia sic est, non concluditur ex processu, aliquid de bonis dictorū domi. Galterij & Antonij pugeti spectare aut pertinere ipsi do. Roderico, quia defuit & deest mediū, per quod eidem spectare pretenduntur. Et vbi esset probatum medium huiusmodi, illud nihil concluderet contra dictos de Borgio & consortes, qui de bonis dictorum do. Galterij & Pugeti nihil prorsus possident.

Argumentum.

Pretextu lesionis vltra dimidiam transactionem iuratā rescindere quis non potest, presertim si lesioni renuntiauit. A. F.

1 Remedium legis secunde. C. de rescind. vendi. an habeat locum in transactione.
2 Iuramentum an & quos excludat a remedio. l. ij. C. de rescinden. vendi.
3 Renuntians remedio quod datur lesis, an postea possit illo vti.

De rescind. vend. Consi. ccxxv.

Non puto ꝙ nobilis vir Raymūdus de vaesco, modernus. d. Speluchie possit aut valeat ex capite pretēse lesionis vltra dimidiam iusti pretij agere cum effectu ad rescissionem transactionis dudū. Anno videlicet dñi M. cccclxxxj. & die .ix. mensis Nouembris celebrate, & inite per & inter eundem nobilē Raymundum ex vna parte, ac nobilē & generosum quondam virū Raynerium de vero tutorē, & tutorio nomine nobilis Ludouice de vaesco, filie naturalis & legitime nobilis quondam viri Antonij de vaesco. † Tum qꝛ remedium. l. ij. C. de rescind. vend. & c. cum causa. C. de emptio. & vend. non habent locū in transactione, vt voluit glo. Inno. Jo. and. & Pet. de anch. in. d. c. cum causa. Specu. tit. de emptio. & vendi. §. nunc videndum versi. quid de transanctione. Gul. de cu. in. l. ex causa. C. de vsuca. pro empto. Bal. in. l. ordo. C. de execu. rei iudi. & in. l. iij. §. j. ff. de transac. vbi etiam hoc sentit glo. Bal. in. l. fi. in princ. C. commu. de leg. & in. l. j. C. de pac. & Rich. malum. Cyn. & Bal. in d. l. ij. C. de rescind. vend. pro quo est bonus tex. in. l. lucius. §. fi. & quod ibi voluit glo. secundum intellectum Dyn. ff. ad trebel. facit etiam. l. in summa. in prin. in vers. nulla res. & quod ibi glo. ff. de condi. indebi. etiā facit. l. a diuo pio. §. si pignora. ibi, velut &c. cum ibi no. ff. de re iudi. Quod etiam voluit Dy. Raph. & Alex. de imo. in. l. si quis cum aliter. ff. de verb. ob. & idē Alex. cons. xlij. exordiente, Super premisso themate diligenti &c. vers. octauo qꝛ dato ꝙ dici posset &c. in. j. vol. vbi multa inducit, que possunt ibi videri. Tum & qꝛ prefatus nobilis Raymundus de vaesco tunc maior .xxv. annis, iurauit ad sancta Dei Euāgelia tenere, attendere, & obseruare contenta, & per eū conuenta, & promissa in trās-
2 actione huiusmodi, & contra eam nō venire. † Propter quod exclusus fuit a remedio. d. l. ij. C. de rescind. vendi. & d. c. cum causa. de empt. & vend. secundum communem doctrinam glos. & docto. scribentium in dictis iuribus. quod etiam voluit Jo. de imo. in
3 repetit. c. cum contingat. de iureiur. † Cum etiam quia ipse nobilis Raymūdus renuntiauit omni exceptioni doli mali, ac deceptionis, & lesionis: per que patet eum expresse renuntiasse remedio quod datur illis, qui sunt decepti re ipsa, per id quod voluit Alex. in. d. consil. xlij. Possent & alia multa ad confirmationem sententie predicte induci, sed qꝛ premissa vidētur pro nunc sufficere, ego vlterius non insisto.

Argumentum.

Legitima de substantia bonorum debetur, quāuis honestius sit per eam patrimonia non deformari, & stylū curie sequi. A. F.

1 Ante legitimam quid deducatur.
2 Filius an possit grauari in legitima.
3 Legitima an soluenda in pecunia numerata, vel in substātia bonorum.

De insti. & substi. Consi. ccxxvj.

Cum proponitur in facto, ꝙ nobilis quōdam vir Antonius de vaesco do. Speluchie ab humanis decessit, superstitibus & sibi superuiuentibus duabus filiabus, scilicet nobilibus Ludouica herede vniuersali per eum instituta, & nobili Joāna, cui iure institutionis legauit
1 & reliquit mille florenos, † legitima eiusdem nobilis Joanne fuit sexta pars eorum, que superfuerunt in bonis dicti quondam nobilis Antonij, deducto ere alieno, & funeris impensa. authen. de trien. & semis. §. j. colla. iij. & transsumptiue. in auth. nouissima. C. de inoff. testa. iuncta. l. papinianus. §. quarta. & §. quoniam quarta. ff. eo. tit. & ꝙ no. Bar. in. l. ex facto. la grande. ff. de here. instit. & Bald. in. l. quoties. C. eo. tit. post Jaco. butr. in. l. si quis in suo.
2 C. de inoffi. testa. † Et in qua legitima seu sexta parte non potuit idem nobilis Antonius grauare dictam Joannam. l. omnimodo. l. quoniam. in prioribus. & l. scimus. in prin. C. de inoffi. testa.
3 † An autem etiam recipere debeat in dictis mille florenis sibi relictis, & in alia pecunia supplenda, si illi non sufficiant, vel eā petere possit sibi exsolui in substantia bonorum dicti quondam nobilis Antonij eius patris, dico & respōdeo ꝙ super hoc sunt opiniones. Veruntamen opinio Bart. de qua in. l. suus. in fi. princi. ff. de here. instit. videtur mihi communior, que est ꝙ ipsa legitimam huiusmodi petere posset sibi tradi & exsolui in substantia bonorum, per. d. l. scimus. §. repletionem. C. de inoff. testa. Verūtamē laudo ꝙ nobilis & generosus vir Humbertus de vero heres per certa media dicti quōdam nobilis Antonij, se informet cum practicantibus in insigni curia parlamenti Delphinalis, propter id quod refert do. Guido pap. in decisionibus eiusdem Parlamenti in decisione. cccclxxxvij. exordiente, Pater in testamento heredem suum particularem &c.

Argumentum.

Minor .xxv. annis vltra dimidiam iusti pretij lesus in vēditione, in qua subest suspitio doli tutoris vel curatoris licentiam dantis, habita dispēsatione a iuramento, in integrum restituendus est. A. F.

1 Iuramentū in contractu minoris .xxv. alienantis interpositum an equiualeat curatoris autoritati & iudicis decreto, & imponat silentium beneficio restitutionis in integrū, & qñ. & nu. 4.
2 In venditione duo contractus possunt interuenire, & qui.
3 Minor donare pōt cum iuramento etiam in magna quātitate.
5 Iura quando confirment iuramenta.
6 Iurans quādo possit venire cōtra contractū absq; absolutione.
7 Dolus consensum contrahentis quando dicatur excludere.
8 Appretiatio supposita dolum tam in venditione, quam donatione plus valentie an arguat.
9 Minor an & quando contra curatorem ex licentia perperā concessa experiri possit.
10 Curator ad quid minori teneatur.

Pcis

¶ De in integ. resti. Consi. ccxxvij.

Vidi casuz mihi exhibitū parte nobilis & honorabilis iuuenis Francisci lie-tardi, vna cum dubijs ex casu huiusmodi elicitis, insuper & cum publicis instrumētis in ipso casu latius designatis, scilicet venditionis pridē facte de parte domus inibi mentionate per ipsum nobilem Franciscum nobili Antonio leydeti eius auunculo, & alterius venditionis postea subsequute & facte per dictum Antonium de eadem parte domus nobili Raymoneto leydeti eius fratri, etiā auunculo & curatori dicti nobilis Francisci, & alterius vēditionis postea facte de eadē parte domus per dictum Raymonetum nobili Jacobo leydeti ipsius Raymoneti patri, cum instrumento pretense ratificationis, quam fecisse dicitur idē nobilis Franciscus. Super quo ca-
1 su dico in primis q re vera ille non est sine dubio, pro eo q licet contractus per minorē. xxv. annis celebratus super alienatione rei sue immobilis sit regulariter nullus, nisi in eo saltem interuenerit tutoris autoritas, si est pupill9, vel curatoris, si est pubes, & decretum iudicis: toto titu. ff. de reb. eo. hoc tamen fallit quando in contractu huiusmodi interuenit iuramentum, q eo casu contractus huiusmodi propter iuramentum interueniens validatur, perinde ac si autoritas tutoris, aut curatoris, & decretū iudicis interuenissent. Et nihilominus efficit irretractabilis, etiā per beneficiuz restitutionis in integrū, auth. sacra. pub. & qđ magis cōiter not. ibi doct. C. si aduers. vendi. quatenus ibi volūt per dictam auth. reprobari opin. Bulga. & approbari opinionē Mart. antiquorū glo. positas in. l. j. C. si aduer. vendi. quam opi. Mart. etiā sequitur gl. in. d. l. j. gl. in. l. j. §. item sacrā. & ibi Alua. & docto. de pa. iura. fir. in vsi. feu. Azo in summa. C. titu. si aduer. vendi. vltra mediū. Roffr. circa fi. libel. sui, seu rub. consti. sacra. Albe. & doct. cōiter. vt predixi, in. d. auth. sacramenta puberum. ¶ Et quamuis propter iuramentum huiusmodi non videretur fuisse exclusus idem nobilis Frāciscus a beneficio legis. ij. C. de rescind. vend. & c. cum causa. de emptio. & vendi. per id quod voluit glo. & docto. communiter in. d. l. ij. glo. & doct. in. d. c. cum causa: q tamen idem nobilis Franciscus non solum vendidit predictam partem domus pretio centum florenorum, de quo in instrumento dicte per eum facte vēditionis: sed etiam donauit dicto nobili Antonio plus valens, etiam si excederet dimidiā iusti pretij, & quicquid esset, & cum hoc conuenit, promisit, & etiam iurauit ad sancta Dei Euangelia seruare omnia cōuenta, & per eum promissa, videtur q ipse non posset cōtrauenire. Hic enim fuerunt duo contractus, scilicet venditionis, & donationis: venditionis inquam vsq ad concurrentem valorem pretij, & dona-tionis eius quod valorem pretij excedebat, vt videtur colligi ex
2 serie & tenore predicti instrumenti. † Et isti duo contractus fieri potuerunt, vt colligitur ex his que no. Bar. & Alex. de imo. in. l. si quis cum aliter. ff. de verb. obl. Bal. & Sal. in. d. l. ij. C. de rescin. vendi. Ang. aret. in. §. actionum. vers. quero quid si in instrumēto. instit. de actio. & colligitur ex dicto Azo. in summa. C. de resc.
3 vendi. versi. vel nisi dixerit se donare. † minor autem donare potest cum iuramento etiam in magna quantitate, per id quod vo-
t luit glo. quam omnes sequuntur, in dicta auth. sacramenta puberum. & Joan. de imo. in repet. c. cum contingat. in quarto mēbro. de iureiur. Propter que videtur q idē nobilis Franciscus non possit venire contra venditionem & donationem huiusmodi per eum, vt premisi, cum iuramento factas.

4 † Que videntur mihi de iure procedere, & ſm opin. magis communē, nisi idem nobilis Franciscus fuerit dolo inductus ad vendendū & donanduz, q si dolo ad hec faciendū inductus extitisset, viderentur non valere, per id quod voluit glo. fi. in prin. & post eam Bal. in. d. l. j. C. si aduer. vend. Bald. in. d. §. itē sacramenta. in. iiij. q. & Panor. consi. cvij. exordiente, Quatuor sunt in causa &c. in. ij. volu. qđ etiam voluit Ant. de but. in repet. d. c. cū contingat. in quarto membro per eū
5 ibi posito: & fuit etiam de mente Joan. de imo. in tertio membro. iura enim confirmantia iuramenta illa confirmant, q non sunt
6 dolo, vel metu extorta. d. c. cum contingat. c. quāuis pactum. de pact. in. vj. & d. auth. sacra. pube. † & dicit Ant. de butr. vbi supra, q quando dolus excludit intentionē iurantis in eo qđ est deceptus, cum a iuramento censeatur delictum exceptum, & id quod dolose factū est, & etiā legitima causa. l. tres fratres. ff. de pac. l. fi. ff. qui satisd. cog. & l. fi. C. de non nume. pecu. pōt sic iurans absq
7 absolutione a iuramēto venire contra contractum, quamuis ſm eum tutius sit petere absolutionē a iuramento. † Quando autē dicatur dolus excludere cōsensum contrahētis, respondet idem Ant. de but. vbi supra, q tunc dolus dr consensum excludere, q fallacijs, seu mendacijs inducitur quis ad aliquid agendū, dolo dante causam cōtractui, & sic inducitur ad cōtrahendū: vt audio factuz esse in casu, de quo queritur. Fuit enim, vt affirmat idem nobilis Frāciscus, sibi dictū & persuasum ad extorquendū vēditionē predictā, q sibi expediebat vendere dictā partem domus, & q nisi hoc faceret, illa erat de proximo ruinā passura in grāde preiudicium eiusdē nobilis Frācisci. Sunt etiā suppositi homines amici dictorū Leydetorū, qui contra rei veritatē, & id quod notissimū existebat, appretiarētur & taxarēt valorē dicte partis vendite ad florenos centū, que notorie valebat florenis ducētis, & longe vltra. Propter que etiā idem nobilis Frāciscus fuit inductus ad donandum maiorē valentiā, etiam si excederet dimidiam partē iusti pretij &c. q nō credebat eam ad tantā summam ascēdere, cū putaret q illi suppositi taxatores sancte & iuste appretiati extitissent & taxassent pretiū dicte partis. Ex quibus videretur idem nobilis Frāciscus, saltē prius obtēta absolutione a iuramēto, seu iuramētis predictis, posse obtinere restitutionē in integrū aduersus venditionē, & donationē superius mentio-
8 natas. † Nō enim potuit idē Frāciscus solū & duntaxat per dolū induci ad vendendū, sed etiā ad donandū. Et hoc propter dictā nullā, & vt puto dolosam appretiationē. per id qđ voluit Frā. de are. in. l. qui superstitis. ff. de acqui. here. & colligitur ex his q ponit Alex. de imo. in cons. cxxv. exordiēte, Visis & cōsideratis statutis &c. in multis locis. in. j. vol. Preterea supposito q in casu, de quo queritur, nō argueret dolus ex pposito dictorū Leydetorum, seu prefati nobilis Antonij primi emptoris: q tū idē nobilis Franciscus, vt ponit in casu, fuit enormissime lesus, & sic in ipsa venditione interuenit dolus re ipsa, vn ipse Frāciscus potuisse & posse petere & impetrare absolutionē a iuramēto, & iuramentis per eundē prestitis: & deinde petere se restitui in integrū aduersus venditionē & donationē superius mentionatas. Pro quo allegasse sufficiat q voluit Panor. in. d. cons. cvij. in quarto dubio, post Pet. de ancha. & Ant. de butr. in. d. c. cum contingat, vbi etiā idem voluit Pan. & subiungūt Ant. de but. & idē Pan. predicta procedere, ēt si contrahēs donauerit maiorē valentiā, quantacūq esset, per iura inibi per eos allegata, que non refero. Verūtamen q forte nō possent de facili probari mēdacia, & persuasiones eidē nobili Francisco facte per dictos nobiles Leydetos, & per quas eundē induxerunt ad vendendū, & opinio Pan. de qua in. d. cons. cvij. non est omnino tuta, pro eo q multi tenēt
9 contrariū. † Existimo q vtilius sibi erit q ipse pro damno & interesse per eum sustento, saltem in eo q dictam partem vendidit minus iusto pretio, experiatur & agat contra dictū nobilē Raymonetum eius curatorem, qui eum contra deum, & vt puto contra conscientiā autorisauit, & licentiā parum probe (cū reuerentia dixerim) sibi concessit de vendendo dictā partem vili pretio, & quem ipse in crastinum emit, & deinde pretio. clxx. florenorum vēdidit dicto Jacobo: quam tū vendere potuisset pretio maiori. Et q ipse teneatur de isto interesse, & pro eo possit agi contra eum, probatur in. l. j. & fi. & quod ibi per doct. C. si tutor vel curat.
10 interue. † Tenetur enim eidem nobili Francisco ipse nobilis Raymonetus de omni damno, seu interesse per ipsum Franciscum sustento propter dolum, aut latam culpam, vel etiam leuē eiusdē Raymoneti. l. quicquid. C. arbit. tut. l. tutori. & l. curatoris. & quod ibi glo. & doct. C. de neg. gest. Et ita mihi videtur, sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

¶ Argumentum.

¶ In substitutione compendiosa a patre filio facta non cōprehendūtur bona aduentitia, filio post pubertatē decedēte. V. F.

1 ¶ Substitutio facta per patrem filio impuberi per verbū commune valet iure pupillaris substitutionis etiam matre existente in medio, & post pupillarem etatem valet iure fideicommissi.
2 Verba substituo & perueniat sunt verba communia.
3 Trebellianica quando, & de quibus bonis detrahenda.
4 Legitima & trebellianica inter quos diuidende.
5 Testator quotam bonorum vel hereditatis an legare possit.
6 Testatoris legatum vni ex sororibus eligende per matrem & parentes an valeat, & cur hec electio fienda teneat etiā mortua matre, & quid si parentes nominare & eligere nolint, & nu. seq.
7 Declaratores primarū voluntatū executoribus an cōparētur.

¶ De insti. & substi. Consi. ccxxviij.

Ponitur in facto q dudū fuit in humanis prouidus quondā vir Antonius pascbalis loci Alregrādinis, qui pridē, Anno videlicet dñi. M. cccclxxix. & die. xij. mensis Octob. condidit eius vltimū

⁊ nuncupatiuum testamentum, in quo inter cetera legauit ⁊ iure institutionis reliquit honestis mulieribus Clarete, Francesie, ⁊ Claudete eius filiabus naturalibus ⁊ legitimis, ⁊ earũ cuilibet, certam pecuniariam summã, ⁊ res alias in testamẽto huiusmodi plenius expressas. Heredes autem suos vniuersales fecit, instituit, ⁊ suo proprio ore nominauit Petrum, Gulielmũ, ⁊ Joãnem eius filios naturales ⁊ legitimos equis partib⁹, ⁊ suos, ita ꝙ pars predecedentis seu predecedentium ad superuiuentem vel superuiuentes dictorũ suorum heredum perueniret, quãdocunq; sine herede vel heredibus ipse predecedẽs aut predecedẽtes decederet, ipsum superuiuentem aut superuiuentes substituendo. Qui testator permanens in voluntate huiusmodi vita functus est, ⁊ ab humanis decessit, superstitibus dictis eius sex liberis, ⁊ honesta muliere Catharina ei⁹ vxore, ⁊ matre liberorũ predictorum. Mortuo vero eodem Antonio prefati Petrus Gulielmus, ⁊ Joannes paschalis se immiscuerũt bonis ⁊ hereditati eiusdem Antonij eorũ quondam patris. Successu vero temporis vita functus est, ⁊ ab humanis intestatus decessit dictus Petrus, superstite Margareta filia eius naturali ⁊ legitima. Deinde vita functus est ⁊ ab humanis sine testamento ⁊ liberis decessit dictus Joannes paschalis, de cuius etate non potui per nuntios ad plenum informari, ⁊ mortuus est idem Joãnes superstitibus ⁊ sibi superuiuentib⁹ prefatis Catharina matre, Gulielmo fratre, ac Clareta, Francesia, ⁊ Claudeta sororibus, necnon etiam Margareta eius nepte ex dicto Petro predefuncto. ¶ Quesitum est ad quem bona prefati quondã Joannis peruenire debuerint, an videlicet ad dictũ Gulielmum fratrem ⁊ substitutum, vel ad eum ⁊ alios, ⁊ quos.

Super quo premitto ꝙ aut prefatus quondã Joannes vita functus est priusquã compleuerit decimũ quartum annũ eius etatis, aut post completũ dictum decimũquartum annũ. Si enim decesserit ante dictum decimũquartum annum, ⁊ sic adhuc existens in pupillari etate, tũc dico ⁊ respondeo ꝙ, quãuis super hoc sint opiniones, tñ illa videtur
1 hodie magis cõis, †ꝙ substitutio facta per patrẽ filio impuberi per verbum cõe valet iure pupillaris substitutionis, etiã matre existente in medio, ⁊ post pupillarem etatem valet iure fideicommissi. hanc opin. tenuit glo. magna. in fi. in. §. qua ratione. instit. de pupil. subst. Cy. in. l. precibus. ver. dicamus ergo ꝙ vbi paganus ⁊c. ⁊ Albe. vers. dicamus ergo ⁊c. C. de impu. ⁊ alijs subst. Hanc opinio, etiam tenuerunt Ang. Joã. de imo. Pau. de cast. Raph. cuma. ⁊ Alex. de imo. in. l. centurio. ff. de vulg. ⁊ pup. vbi etiam dicit Pau. de cast. ꝙ ipse ita sepe consuluit. Illam etiã tenuit Sal. ⁊ omnes moderni cõmuniter in. d. l. precibus. vbi etiã dicit Fulg. ꝙ ipse intrepide iudicando sequeretur istam partẽ, quã etiã tenẽt Card. Flor. ⁊ Jo. de imo. in. c. raynutius. de testa. vbi etiã refert Joã. de imo. se ita cõsuluisse. pro qua parte etiam cõsuluit Cy. prout ipse refert in. d. vers. dicamus ergo ⁊c. Etiam pro hac parte cõsuluit Alex. de imo. cons. xij. exordiente, Attentis verbis testamẽti ⁊c. ver. Et qr longũ esset. vbi multa inducit, in. iij. vol. ⁊ cons. xvij. exordiente, Ponderatis verbis, in eodem volu. ⁊ Franc. de aret. consil. clv. exordiente, Periculosum esset. Et pro hac parte vidit do. Guido. pa. determinari, quanuis aliqui dixerint contrariũ, prout ipse refert decisione. cccccxxj. exordiente, Substitutio compendiosa ⁊c. ⁊ sequendo hanc opin. que, vt predixi, est hodie magis cõis, ⁊ a qua non esset tutũ recedere in consulendo, vel iudicando, dico ꝙ si dictus quondã Joannes decesserit ante dictũ decimũquartum annum, omnia eius bona peruenerunt ⁊ peruenire debuerunt in vim pupillaris substitutionis ad dictũ Gulielmũ eius fratrem. l. sed si plures. §. ad substitutos. ff. de vulg. ⁊ pupil. ⁊. c. si pater. cum suis si. de testa. in. vj.
2 †eum substitutio predicta facta fuerit per verba cõmunia, scilicet, substituo, ⁊ perueniat: quorum vtrũq; est verbum commune. de primo no. Jo. and. in. d. c. si pater. ⁊ gloss. in. d. l. precibus. ⁊ est bonus tex. in. l. iã hoc iure. §. sed si aliter. ff. de vulg. ⁊ pup. de quo etiam per Bar. in. d. l. centurio. circa fin. de verbo perueniat. no. Bar. in. d. l. centurio. Bal. in. d. c. si pater. ⁊ in. l. fi. C. de sacrosanc. eccl. ⁊ Jo. de imo. in. c. raynutius. de testa. Si vero idem Joãnes decesserit post decimũquartum annũ completum, tunc dico ꝙ, quoad bona aliũde acquisita, ꝙ a patre, si que erãt, illa peruenerant ⁊ peruenire debuerũt ad dictos Catharinã matrẽ, Gulielmum fratrẽ, Claretã, Francesiam, ⁊ Claudetã sorores, ⁊ Margaretã neptẽ equis portionibus, ad quẽlibet videlicet pro sexta parte. auth. de hered. ab intest. §. consequẽs. ⁊. §. sequẽti. colla. ix. ⁊ transsumptiue. auth. defuncto. C. ad tertull. ⁊ in auth. vt fra. filij. §. j. colla. ix. Quo vero ad bona ad ipsum Joannem peruẽta a dicto quõdam Antonio eius patre, dico ꝙ illa debuerũt restitui Gulielmo eius fratri in vim fideicõmissarie substitutionis: qr, vt superius dixi, dicta fideicõmissaria substitutio post pupillarẽ etatem valuit iure fideicommissi, debẽt tamen detrahi de dictis bonis due quarte, scilicet legitima ⁊ quarta trebellianica. Legitima vero prefati quondã Joannis erat vna vncia, hoc est, duodecima pars bonorum dicti quondã Antonij, que primo detrahenda est de illa parte hereditatis, in qua fuit idem Joãnes in-
3 stitutus per Antoniũ patrem, † ⁊ de residuo detrahetur quarta pars pro trebellianica, iuxta doctrinã gl. in. c. raynaldus. in verbo, licet ipsas. de testa. quã refert ⁊ sequitur Jo. de imo. in. l. cohe redi. §. cũ filie. ff. de vulg. ⁊ pup. Et iste due quarte debuerunt diuidi equis portionibus inter prefatos Catharinam, Gulielmũ,
4 Claretam, Francesiã, Claudetam ⁊ Margaretam. † Et hodie diuidi debent inter superuiuentes ex illis, ⁊ heredes dictorum Catharine ⁊ Gulielmi, qui postea mortui sunt. d. aut. defuncto. ⁊ auth. vt fra. filij. §. j. Residuum vero debuit restitui dicto Gulielmo, ⁊ hodie restitui debet prefato Joanni eius filio.

Ceterum ponitur in facto, ꝙ dictus quondã Gulielmus paschalis habens tempore eius vite ⁊ mortis Joannẽ eius filiũ naturalem ⁊ legitimũ, ⁊ dictas tres sorores, scilicet Claretã, Francesiam, ⁊ Claudetã, condidit eius vltimum ⁊ nuncupatiuũ testamentum: in quo Joannẽ prefatũ eius vniuersalem heredẽ insolidum ⁊ vnicũ instituit, ⁊ vni ex sororibus suis per dictam Catharinã eius matrem, ⁊ suos parentes eligende, ⁊ nominãde legauit tertiã partem omniũ bonorum suorum mobiliũ ⁊ immobiliũ, super qua tertia parte voluit eam posse maritari, ⁊ ꝙ ipsa cum eius viro futuro teneretur trahere morã cũ dicto filio ⁊ herede eiusdem Gulielmi testatoris spatio decẽ ⁊ octo annorũ, ⁊ ꝙ pendente dicto termino eadẽ soror eligenda non posset nec deberet petere suam tertiam partẽ bonorum predictorũ, nec ad ipsorũ diuisionem procedere. Et deinde idẽ Gulielmus permanens in volũtate ab humanis decessit, ⁊ post eũ prefata Catharina, prius tamen quã ipsa ⁊ alij parentes dicti quondam Gulielmi eligerent vel nominarẽt aliquam ex sororibus dicti quondam Gulielmi, aut alias declararent cui vellent dictam bonorum tertiam partem esse legatam.
5 ¶ † Quesitum est quid iuris. Ad quod dico in primis ꝙ non solum potest testator legare res particulares, seu singulares, sed etiam generaliter partem seu quotam bonorum vel etiam hereditatis. l. si quis bonorum. l. non amplius. §. cum bonorum. ff. de
6 leg. j. ⁊ l. mulier. §. fi. cum suis si. ff. ad trebel. † Et quanuis electio fienda de vna predictarũ sororum collata extiterit in voluntatẽ dictorũ Catharine matris, ⁊ parentũ, ⁊ sic tertie persone: illa tamen valuit, ⁊ hoc pro eo, qr cõmissa est vel collata electio incerte persone de personis certis, hoc est, de dictis sororibus. l. fideicõmissaria. §. fi. ff. de fideicom. liber. ⁊. l. vtrum. §. cum quidam. ff. de reb. dub. Et quanuis prefata Catharina ab humanis decesserit ante factam electionem: puto tamen ꝙ parentes superstites, qui vti audio sunt plures, ⁊ ad minus duo, illi possunt eligere ⁊ nominare dictã sororem. ar. c. religiosus. §. sane. de testa. in. vj. iun-
7 cto eo quon ponunt doct. in. l. j. ff. de lega. ij. † Ubi videntur velle ꝙ declaratores primarum voluntatum comparentur executoribus. vbi vero dicti parẽtes nollent eligere, vel nominare dictã sororem, tunc omnes sorores admitterentur ad dictum legatũ. l. si titio. ⁊. l. cum quidam. ⁊ quod ibi docto. ff. de leg. ij. de quo aliqui moderni. in. l. captatorias. C. de testa. mil. quod etiam voluit Bar. in. d. l. j. vers. quero illo tertio non arbitrante ⁊c. ff. de leg. ij. quanuis Raph. cuma. in. d. l. ij. sentire videatur, ꝙ tunc deberet recurri ad arbitrium boni viri, hoc est ad iudicem. Sed primũ dictum communius est, ⁊ magis placet. Et dico ꝙ nominatio ⁊ declaratio dicte sororis poterit fieri etiam non vocatis prefatis sororibus, vel herede, vt dicit Bar. in. d. l. ij. vers. quero extra gl. ⁊c. ⁊ vers. quero an omnes persone.

¶ Argumentum.

¶ Testes mulieres esse possunt in causis ciuilibus ⁊ matrimonialibus, quandoque etiã in criminalibus, quas etiam post publicatas attestationes ex officio iudex iterum si velit examinare potest, sicut ⁊ viros. V. F.

1 ¶ Mulieres in quibus possint esse testes.
2 Judex ex suo officio, non obstante testium publicatione, quãdo possit testes iterum examinare.

¶ De testib. Consi. ccxxix.

Jbellus parte honeste mulieris Antonete martine, vxoris probi viri Joãnis lombardoni, Antonij ⁊ petri martini fratrum oblatus, ⁊ productus contra ⁊ aduersus Stephanum auberti, admini

administratorio nomine Claudeti auberti, τ Gulielme eiusdem Stephani filij τ neptis, τ Claudiā petite, videtur fuisse τ esse sufficienter iustificatus τ probatus. Et primo quidē quoad proposita, contenta, τ deducta in primo illius articulo, illa probantur per instrumentum, τ per testes. Etiam cōtenta τ deducta in tertio, quarto τ sequ. articulis, vsq; ad finē, illa probantur per multos testes super eis deponētes: τ quos non reperio fuisse in aliquo obiectatos. Non est igitur dubiū quin probent. l. vbi numerus. ff. de testi. τ. c. in oī negotio. eod. tit. Proposita τ deducta in scdo articulo etiā videntur sufficienter probari per honestā mulierem Catharinā vidale relictā Symonis gratuse, que de illis plene deponit, τ que licet femina existat, est testis idoneus in hac
1 causa, † qꝛ mulieres regulariter testes esse possunt in causis ciuilibus, τ matrimonialib⁹. vt no. gl. in. c. forus. prope fi. super verbo feminam. de verb. signi. per. c. tam literis. τ. c. super eo. le. ij. de testi. quinimo etiā possunt esse testes in causa criminali, secundū dispositionē iuris ciuilis. c. in eo. xv. q. iij. quod hic servandū est, cum simus in foro cesareo, per id ꝙ no. doct. in. l. priuilegia. C. de sacrosan. eccl. τ. c. si duobus. de appell. Probantur etiam per honorabilem virū magist. Petrū chambaudi notariū, vltimuꝫ testem: quorū depositiones coadiuuātur ꝑ depositiones multorū aliorū, quatenus illi super dicto scdo articulo testificant, τ deponūt se dici audiuisse fuisse factas conuentionē τ pactū, de quib⁹
2 in illis. † Preterea videretur ꝙ prefatus Chambaudi non plene, seu clare deposuerit de τ super contētis in dicto scdo articulo, ille posset, non obstāte publicatione attestationū testium predictorū, etiam si ille extiterint vise τ percunctate, iterum examinari τ audiri ex officio venerabilis τ egregij viri do. iudicis ciuitatis τ principatus Aurayce in hac causa ꝑsidentis, per id qđ habetur in. c. cum clamor. τ quod ibi docto. de testi. Non enim timetur subornatio in iudice, τ ideo quāuis non ad petitionē partis, ex suo tamen officio potest testes interrogare quandocunq; sibi visum extiterit. c. iudicantem. xxx. q. v. τ. l. vbicunq;. ff. de interrog. actio. quod procedit non solum in processu, in quo procedit ex suo officio: sed etiam in eo, in quo procedit inter partes. vt no. glo. in. c. per tuas. τ. d. c. cum clamor. de testib. τ in. c. in presentia. de prob. pro quo potest videri glo. in. d. c. iudicantē. Poterit igitur dictus magister Chambaudi per ipsum do. iudicē, τ ex suo officio interrogari de τ super promissione de reuendēdo facta per Claudiū monerij, de reuēdendo terras in dicto libello latius mentionatas τ expressas, vt sic habita clara veritate possit ad diffinitionem cause huius omni procul dubio procedere. Que omnia dixerim, sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

¶ Argumentum.

¶ Remedium. c. reintegranda, datur contra etiam titulo possidentem, nec huic obstat exceptio dominij. A. F.

1 ¶ Remedium. c. reintegranda. iij. q. ix. cui competat τ contra quem detur τ nu. 4.
2 Exceptio dominij non obstat agenti remedio. l. si coloni. C. de agric. τ censi. lib. xi.
3 Probatio proprietatis nihil adminiculatur in possessorio recuperande possessionis.
5 Opponens de iure tertij an admittendus.
6 Instrumentum productum non redactuꝫ in publicam formam per eum qui recepit illud, sed per alium de cuius commissione non apparet, an faciat fidem.

¶ De acquir. poss. Consi. ccxxx.

Viso ꝓcessu cause cepte, τ aliquādiu agitate per τ inter prouidum virum Joannem ruysse actorē ex vna parte, τ honorabilē virum magistrum Joannē de sancto Lupo notarium, necnō honestas mulieres Joannā vxorē Philiberti chaponi de sancto Romano, τ Claudiā eiusdem Joannis, τ cuiusdam quondam nuncupati Pelapra vita functi reos ex alia, dico τ respondeo dictum Joannem actorem fouisse τ fouere bonā causam. Et vt hoc facilius demonstrari valeat, ꝙ, si vt oportet bene attendatur ad libellum parte eiusdē Joannis in hac causa
1 oblatum, † ipse intentauit remedium. c. reintegrāda. iij. q. ix. qđ competit cuilibet, qui a possessione sine iusta causa cecidit, scđm doct. magis communiter. in. c. cuꝫ ad sedem. τ in. c. sepe. de restit. spol. τ Bar. in. l. si coloni. C. de agric. τ censi. lib. xi. de quo moderni doct. in. l. rem que nobis. ff. de acquir. possess. Alex. de imo. in. l. naturaliter. §. nihil. cōe. versi. dicit Bart. τc. ff. de acquir. possess. consi. lj. exordiente, Viso τ discusso processu τc. in. i. volu. τ consil. cxvij. exordiente, Viso processu in causa τ lite τc. in. ij. vol. τ cons. vj. exordiente, Circa processum cause vertentis τc. versic. capio secundum dubium τc. vbi multum eleganter. τ Angel. aret. in. §. quadrupli. circa medium vers. sed quid si sine vitio: ibi, sed reuerendissimus in Christo pater τc. instit. de actio. ad quem competit remedium huiusmodi, non solum contra eum qui mala fide possidet vel sine titulo, sed etiam contra eum qui possidet cum titulo, vt voluit Ant. de but. in. d. c. sepe. Jo. cald. in preal leg. cap. cum ad sedem. Pan. in. c. si diligenti. de prescript. τ Roma. in. d. l. rem que nobis. τ Angel. aret. vbi supra. τ Alex. de imo. in dicto consi. cxvij. in. ij. vol. Et nimirum si remedium huiusmodi detur contra titulo possidentem: qꝛ exceptio dominij non obstat agēti remedio dicti canonis reintegranda, vt sentit Inn. in. d. c. sepe. hoc apertissime firmat Anton. de butr. ad quod allegat not. per
2 Innoc. in. c. post electionem. de concessio. prebend. † Ubi tenuit Inno. ꝙ agenti remedio dicte. l. si coloni. non obstat exceptio dominij. Cum igitur sufficienter probatum extiterit parte dicti actoris, ꝙ ipse, Floreta eius mater, τ alij in libello parte eius in hac causa oblato plenius mentionati tenuerunt, τ possederunt pacifice τ quiete domum, cameram, τ vineā in libello huiusmodi plenius declaratas, cōfrōtatas, τ expressas, nec ex aduerso probatum extiterit, ꝙ ipsi Joānes τ Floreta sua culpa seu facto ceciderint a possessione dom⁹, camere, τ vinee huiusmodi, aut possessionem predictam perdiderint, palam infertur eundem Joānem suo τ cessionario nomine dicte Florete eius matris fuisse, fore, τ esse reintegrādum in possessione domus, camere, τ vinee, predictarum, τ illarum possessionem pro dimidia parte τ indiuiso sibi fore restituendam, dimittendam, τ relaxandam.

Quibus non obstāt deducta, proposita, τ allegata ex aduerso in quibusdam pretensis articulis exordientibus, Excipiēdo τ alias τc. Et primo quidē non qđ opponitur de pretensa nullitate donationis olim, Anno vcꝫ dñi M.cccclxviij. τ de mense Januarij, facte per honorabilē quondam virum Joannem germani τ Agnetam eius vxorem dictis Florete, Germane, τ Joanni, ac Entropio, τ Alaysete eiusdem Florete filijs naturalibus τ legitimis. Tum qꝛ licet dicti coniuges donauerint eisdē Florete, Joāni, τ alijs prenominatis eorū bona presentia τ futura: ipsi tamē sibi retinuerunt τ etiā reseruarunt certas pecuniarias summas, de quibus possent disponere τ testari. Tū τ qꝛ presupposito, citra preiudiciū veritatis, ꝙ donatio predicta de iure nō valuisset, que fuit τ est valida τ efficax: hoc tamē eidē Joanni agenti, vt predixi, predicto remedio, τ sic possessorio recuperāde possessionis, nō refragaretur vel obesset.
3 † Quia vt dicit Bal. in. l. fi. C. qui legi. perso. τc. probatio ꝓprietatis nihil adminiculatur in possessorio recuperande possessionis: pro quo allegat. l. si quis ad se fundum. ff. ad. l. iuli. de vi. τ vt dicit Ant. de but. in. d. c. sepe, τ post eum Alex. de imo. in. d. cons.
4 cxvij. † remediū dicti canonis reintegrāda, competit etiam illi, qui mala fide possedit: τ idem voluit ipse Alex. cons. vj. exordiēte, circa processum cause vertentis τc. in. iij. vol. τ Roma. in. d. l. rem que nobis. ff. de acquir. poss. Etiam nec refragātur siue obstant proposita τ deducta in. ij. τ. iij. dictorum articuloruꝫ. Tum qꝛ prefati de sancto Lupo, Joanna, τ Claudia opponūt de iure
5 tertij, † τ sic non fuerunt admittendi. l. cum seruū. τ quod ibi per doct. C. de ser. fugi. facit. l. his consequenter. §. j. τ qđ ibi per doct. C. fami. ercisc. τ ꝙ not. glo. in. l. ij. C. si ager vectig. peta. Nisi forte quis opponat, ꝙ imo eisdem de sancto Lupo, Joanne, τ Claudie opponere licuerit de cōtentis in dictis. ij. τ. iij. articulis, propter titulos, quos se habere pretendunt a dicta quondā Agnete: τ etiam propter pretensas compromissum, sententiam, τ adiudicationem ex aduerso allegatas τ deductas: sed hoc non refra-
6 gatur, ea maxime ratione, † qꝛ illa duo pretensa instrumenta in dicta causa producta parte dictorū de sancto Lupo τ cōsortum non probant, cum degrossata τ in publicam formam redacta nō fuerint per eos, qui illa recepisse pretenduntur, sed per alios, de quorum tamē commissione non apparet, nec de ea sibi creditur, per ea que no. doct. in. c. quoniam contra falsam. de proba. Tum etiam τ alia ratione non refragantur eidem Joanni actori proposita τ deducta in dictis articulis, qꝛ non licuisset dicte quondaꝫ Agnete sua propria autoritate vēdere, vel donare, vel alias alienare bona donata: nec eorum possessione sua propria autoritate spoliare aut priuare dictos Floretam, Joānem, τ cōsortes. Quo vero ad dictas pretensas compromissum, sententiam, τ adiudicationem, apparet etiam illas non esse probatas.

Proposita vero τ deducta in quarto, quinto, sexto, septimo, τ octauo dictoruꝫ articulorū, etiā non suffragantur dictis reis, nec officiunt seu nocent dicto Jo-

anni actori, vtpote que nō admissa, sed repulsa extiterunt. Etiā non obstant proposita in. ix. x. & xi. articulis, cum de eorum contrario satis cōstet & appareat per depositiones testiū parte prefati Joannis in causa productorū. Insuper etiam non proficiūt dictis reis proposita in. xij. xiij. xiiij. & xv. articulis, vtpote que, vt iam dixi, probata nō fuerunt. Et idē dico de contentis in. xvi. articulo, pro eo qr inibi contenta nō probantur. Contenta vero in. xvij. articulo ideo non obstant prefato Joāni ruisse, qr si cōstet de inibi contētis, illa pretensa possessio peruenit ad Andreā Columbeti inibi nominatum, postquā ab illa ceciderunt Joannes ruisse & alij predicti. & a cuius recuperatione non est repellēdus idem Joānes pro parte qua agit, per ea que superius dixi. Non enim apparet prescriptū remedio seu beneficio dicti canonis reintegranda. Etiā deducta in. xviij. articulo dicto Joanni non obstant: vtpote de quorum cōtrario apparuit & apparet per depositiones testiū parte eius productorum. Contenta autem in. xix. articulo etiā non obstant dicto Joanni. Tum qr non probata, pretensum enim in instrumentum pro illius iustificatione in hac causa productum non facit fidem, vt superius dixi: & si faceret fidē, non noceret quominus potuerit & possit intentare remedium per eum intentatū. Et ex his consequēter infertur nō obstare proposita in. xx. xxi. & xxij. articulis, etiā si illa probarētur esse vera: pro eo qr, vt predixi, predictum remedium intentatur etiam contra titulo possidentem, etiā si bona fide possideret. Etiā nec obstant quod de vinea opponitur in. xxiij. & quibusdam sequentibus articulis. Et primo quidem non qd inibi pretenditur dictam Agnetam possedisse vineam huiusmodi vsque ad tempus mortis & decessus illius, cum de contrario appareat per depositiones testiū parte prefati Joannis in causa productorum. Contenta in. xxiiij. articulo, etiā ea ratione non obstāt, qr de eis non apparet. Et idem dico de contentis in. xxv. articulo. Contenta autem in. xxvi. & xxvij. articulis, etiam dicto Joanni ea ratione non refragantur siue obstant, qr possessio vinee inibi mētionate ad eum peruenit incuria, seu negligentia, & culpa tutorum, aut administratorum dicti Joannis, & aliorū predictorum, aut saltem postquam ipse & alij incuria seu culpa eorundem ab illa ceciderunt. Et sic ea, de quibus ibi, eidē Joanni non obstāt quominus restituatur & restitui debeat in dicta possessione. Contenta autem in. xxviij. articulo ideo ipsi Joanni non obstant, qr de eorum contrario apparuit & apparet. Similiter nec eidem Joanni obstiterunt vel obstant contenta in. xxix. & xxx. articulis, qr de illis non apparet. Postremo nec eidem obstiterunt siue obstāt proposita & deducta in. xxxi. articulo per rationes satis sufficienter superius deductas.

¶ Argumentum.

¶ Edita actio, siue libellus obscurus propter debitarum qualitatum omissionem responsionem non meretur, nec litis contestationem. A. F.

1 ¶ Libello per omissionem expressionis conditionum, & qualitatum obscuro an teneatur pars respondere, & super eo litem contestari.
2 Actiones an & qn̄ confundantur si creditor debitori succedat.
3 Per fideicommissum succeditur testatori non heredi grauato.
4 Aduocati modeste debent scribere, & non mordere socios vel amicos.

¶ De eoden. Consi. ccxxxi.

NIhil prorsus deducitur vel allegatur in iure parte venerabilis capituli ecclesie Aurayecensis in quadam schedula exordiēte, Sine iusta causa &c. nouissime oblata in hac causa, per quod appareat quendam pretēsum libellū parte eiusdem venerabilis Capituli, alias coram egregio viro do. iudice ciuitatis & principatus Aurayce contra honorabilē virum Laurentiū Caroli oblatum, & productū fuisse & esse iuste & rationabiliter, & sic nō sine iusta causa, aut cauillose, seu etiam imprudēter, prout sibi persuadere nititur do. aduocatus eiusdē Capituli, impugnatum, & de eius ineptitudine in certis eius capitulis seu pūctis parte dicti Laurētij oppositum & obiectū. Et hec vt clarius appareant discurrende sunt partes dicte pretēse schedule. Dicit igitur dictū venerabile Capitulū non posse iudicare de animo Joannis gontardi eorū pretēsi donatoris, quod profecto pace salua dixerim frustratorie dictū est: non enim hoc fieri postulauit, nec postulat prefatus Laurentius, sed petijt & postulauit declarari qualitates & conditiones cuiusdā pretense donationis eidē venerabili Capitulo per Joannē gontardi facte, vt asserit, & de quibus pretensis qualitatibus & conditionibus (quāuis multū insufficienter) mentio facta fuit in. xviij. articulo, dicti pretēsi libelli. Quo vero ad id, quod successiue in dicta schedula dicitur, qd idē Laurentius de cōditionibus dicte pretēse donationis, si que existāt, certificabitur per productionē instrumēti post litiscontestationem faciendam, & qd erunt sibi salue exceptiones cōtra eandem pretensam donationē, si quas habeat idem Laurentius: & subiūgit idem Capitulū, qd istud eidem Laurētio sufficere debet, nisi
1 velit cauillari, respondeo qd hec non procedūt: † qr, cum ratione omisse expressionis conditionū & qualitatum, sub quibus idem venerabile Capitulū dicit fuisse factam dictam assertam donationem, dictus assertus libellus fuerit & sit obscurus, nō tenebatur nec tenetur prefatus Laurētius eidē respondere, nec super eo litē contestari. Pro quo allegare sufficiat. c. significantibus. & c. fi. & quod ibi doc. de libel. obla. & qd etiam no. legiste. in. l. fi. C. de annali exceptio. de quo etiam doc. in. l. edita. C. de eden. Interest enim ipsius Laurētij videre & intelligere sub quibus qualitatibus & cōditionibus huiusmodi pretensa donatio facta extiterit, vt sic possit deliberare, an liti cedere debeat, aut potius contendere. Et hec est causa propter quā potest & consueuit impugnari libellus obscurus. Quod autē dicit idem venerabile Capitulū exceptiones cōpetentes eidem Laurētio fore sibi saluas, etiam post litē contestatam. Respondeo qd de hoc non est dubiū quoad peremptorias, sed hic opponitur exceptio contra libellū, & sic ad processum impediendū, quod fieri potest, per predicta. ¶ Preterea quoad id, quod vlterius subijcitur in predicta schedula, scilicet dictū pretensū libellū fuisse male impugnatū quoad centū & quinquaginta florenos parte dicti Capituli in eodē petitos, dico & rn̄deo satis sufficienter, si non desipio, vidisse & reuidisse, ac etiam palpasse non solum articulos in dicta schedula mētionatos, sed etiam totū libellum superius mentionatū: & consulo prefato venerabili Capitulo, seu. d. aduocato illius dictatori vt idipsum faciat, & cum id fecerit, videbit qd profecto non querendo nodū in scirpo, prout ipse iterū iniuriose pretendit, ciuiliter & iuste fuit dictus libellus quoad dictos centū & quinquaginta florenos impugnatus. Volo enim, vt ipse ponit, citra tū preiudiciū veritatis, qd nobilis quondā mulier Delphina castellane superuixerit nobilibus Andriuete & Argētie eius pretensis sororibus. Sed ex hoc non infertur qd ipsa Delphina, etiā si viueret, quinimo & si omnia bona dictarū quondā Andriucte & Argentie apud eam existerēt, teneretur eidē capitulo in dictis centum & quinquaginta florenis: cuius illa esset rō, qr ipsa non fuit, nec esset si viueret, nec fuisse, pponitur heres dicte quōdā Argētie, que dictos florenos quiquaginta donasse d. honorabili quōdā viro mag. Antonio gōtardi eius asserto marito & centū recognouisse in eius testō: sz illius heres extitit & extitisse, pponit in dicto pretēso libello nobilis quondā mulier Gētilis ipsius Argentie quondā mater. qd vt plenius intelligat idē. d. aduocatus legat dictū eius libellū, & presertim in. viij. articulo: vbi & institutionē dicte Gētilis amorose factā per dictā Argentiā, & aditionem hereditatis eiusdē Argentie factā per ipsam Gentilē palā proposuit & deduxit. Debebuntur igitur dicti centū & quinquaginta floreni dicto magistro Gontardi cum viueret per prefatā Gentilem, etiā cum viueret, tanquā per heredē Argentie debitricis: si autē mortua est eadē Gentilis, videat quē heredē instituerit: ipse enim post deductionē multorū pretensorū legatorū factorum, vt dicit, per dictā Argentiam dicto magistro Gontardi, etiam proposuit & deduxit in. xxv. articuloq;, qd ipsa Gentilis heredem vniuersalē instituit dictum magistrum Antoniū
2 gontardi. † Qui si illius hereditatē adiuerit, cōfuse sunt actiones, qr sic successisset creditor debitori. pro quo allegasse sufficiat l. debitori. & quod ibi gl. & doc. C. de pac. l. licet. C. ad. l. falci. & l. stichum. §. aditio. ff. de solu. Si vero non adiuerit, quērat aliū heredem, cōtra quē experiatur. ¶ Ex premissis infertur, qd etiam presupposito, citra preiudiciū veritatis, qd in vim pretēse substitutionis facte per nobilē quondā Alziariū castellani omnia bona eiusdē Alziarij, & que postea fuerunt dictarum Andriucte & Argentie, peruenissent ad dictam nobilē Delphinā, & qd dictus Laurētius heres vniuersalis existat eiusdē nobilis Delphine, nō propterea inferretur nec infertur qd ipse debeat cōueniri pro dictis centū & quinquaginta florenis, qr nō propterea cēseri deberet ipsa quondā Delphina fuisse heres Argētie debitricis: qr per illā pretensam substitutionē, que si que extitisset fuisset fideicōmissaria, nō successisset eadē Delphina prefate Argētie, sz di
3 cto Alziario: † qr per fideicōmissum succeditur testatori, nō heredi grauato. l. coheredi. §. cū filie. & qd ibi doc. ff. de vulg. & pup. Et quemadmodum nō teneretur ad dictas summas dicta Delphina si viueret, ita nec ad illas tenet prefatus Laurētius tanquā eius heres. Si igitur antea nesciebat dictus. d. aduocatus quid

quid ideʒ Laurentius, aut eius aduocatus peteret, nisi querere
4 vellet nodos in scirpo. ipse nunc si placet ⁊ intelligat, ⁊ cũ pla-
cuerit modestius scribat, ⁊ presertim cũ eis, qui idipsum faciũt,
⁊ facere volunt ⁊ non mordere socios vel amicos. Ex quib⁹ om-
nibus apparet dictum pretensum libellum nõ fuisse nec esse re-
sponsalem, sed repellenduʒ quoad puncta ⁊ passus, in qbus exti
tit impugnatus: ⁊ propterea fuisse ⁊ esse male ⁊ indebite proces-
sum per dominum iudicem ciuitatis ⁊ principatus Aurayce, be
ne vero ⁊ ob causas sufficientes ⁊ legitimas ad vos venerabilem
⁊ egregium virum dominum iudicem appellationum ⁊ nullita-
tum predicti principatus appellatũ, prouocatũ, ⁊ recursum: que
dici, declarari, ⁊ ordinari petit prefatus Lauren. ⁊ alias ⁊c.

¶ Argumentum.

¶ In trebellianicam quartam fructus computare liberi primi gradus per testatorem onerari non possunt. V. F.

1 ¶ Soror contenta certa summa renuntiãs fratri bona, actio-
nes, ⁊ iura paterne hereditatis, an donasse videatur.
2 Due quarte an possint detrahi ex substitutione compendiosa.
3 Detractio legitime an possit prohiberi, ⁊ quid in trebellianica.
⁊ nu. 5. ⁊ 6.
4 Extensio rationis in materia correctoria quando non fienda.
5 Fideicõmissarius vniuersalis an possit compellere heredẽ adi-
re ⁊ restituere, ⁊ quid in legatario.
6 Testator an possit disponere q liberi primi gradus sibi cõpu-
tent fructus in trebellianicam.
7 Veritatem difficile est inuenire vbi sapiẽtes discordant.
8 Trebellianica sine legatorum onere debetur. merito fideicõmis-
sarius vel eius heres detrahere possunt soluta de legatis.
9 Legitima que quota sit.

¶ Ad senatuscon. Trebel. Consi. ccxxxij.

Ponitur in facto q du-
dum fuit in humanis magnificus quondaʒ vir
do. Astorgius de petra, habens tempore eius
vite ⁊ mortis duos filios ⁊ vnam filiam, natu-
rales ⁊ legitimos, scilicet dominos Hectorem,
Aldebertum ecclesiasticũ ⁊ Gaillardam, que fuit vxor magnifi-
ci domini Bertrãdi de lenis. Qui dominus Astorgius primus
Anno incarnationis dominice Millesimo quatercentesimo de
cimoquinto, ⁊ de mense Februarij, fecit ⁊ condidit eius vltimuʒ
⁊ nuncupatiuum testamentum: in quo eisdem dominis Aldeber
to ⁊ Gaillarde certas res ⁊ pecuniarum quãtitates inibi pleni⁹
expressatas legauit, ⁊ iure institutionis reliquit. Dictũ vero do.
Hectorẽ eius filiũ primogenitum heredẽ vniuersalẽ instituit: et
sibi quãdocũq; post ipsius dñi testatoris aditã hereditatem, vel
ante decederet substituit primogenitum ipsius Hectoris insti-
tuti de legitimo mrimonio pcreatũ, si habilis esset. Fecit ⁊ alias
substitutiones, sed quia ille proposito non seruiũt, ideo omittun
tur. Mortuo vero dicto domino testatore prefatus domin⁹ He
ctor eius filius bonis ⁊ hereditati eiusdem se immiscuit, ⁊ dein-
de post lapsum longi tẽporis vita functus est, ⁊ ab humanis inte
status decessit, superstite magni do. Astorgio eius filio primoge
nito, ⁊ habili naturali ⁊ legitimo, qui se bonis ⁊ hereditati eius-
dem cum inuentarij beneficio immiscuit, ⁊ substitutionem seu fi
deicommissum per dictum domi. testatorem eius auuʒ paternũ
relictum acceptauit. Deinde vero dictus dominus Hector, vl-
timus Astorgius seu nepos prefati testatoris. pridem de Anno
incarnationis dominice. M. cccclxxxviij. ⁊ de mense Septẽbris
habens tunc ⁊ tempore mortis duos filios masculos naturales
⁊ legitimos scilicet magnificũ do. Antoniũ pmogenitũ, ⁊ domi-
num Aldebertum, ⁊ sex filias, tres videlicet moniales, ⁊ tres ma
ritatas, naturales ⁊ legitimas fecit ⁊ condidit ei⁹ vltimũ ⁊ solẽ
ne testamentum: in quo inter cetera per eum disposita ⁊ fieri or-
dinata heredem vniuersalem instituit dictum dominuʒ Anto-
nium eius primogenitum naturalẽ ⁊ legitimum, cui post factas
substitutiones de ipsius do. Antonij liberis masculis ⁊ habili-
bus, substituit in hec verba. Casu vero quo contingat dictũ no-
bilem An. heredẽ suũ esse, vel heredẽ nõ esse, ⁊ eundẽ quandocũ-
que decedere sine libero, seu liberis masculis eo casu dicto nobili
Antonio substituit, ⁊ sibi heredẽ vniuersalẽ instituit dictuʒ do.
Aldebertũ. Filias vero eiusdẽ do. Anto. si que ei superessent, vo
luit maritari ⁊ dotari de bonis suis iuxta conditionẽ persona-
rum suarum ac statutũ, ⁊ facultatẽ bonorũq; domus sue, ⁊ ad re-
gardam ⁊ arbitrium parẽtum ⁊ amicorũ suorum, ⁊ cum earum
dote vel dotibus voluit illam ⁊ illas de bonis suis contentari.

Ex casu predicto oriuntur du-
bia sequentia. Primo quanta sit legitima dictorum magnifico
rum domi. Antonij. ⁊ Aldeberti, ⁊ sororum, ⁊ eorum cuiuslibet.
¶ Secundo an, si prefate dñe sorores laice aut moniales conten
te fuerint fortaisse minoribus q̃titatibus, seu summis, q̃ ascen-
dant earum legitime, debet illud plus accrescere legitime dicti
magnifici do. Antonij moderni domi. de Petra, aut hereditati
dicti quodnam do. Astorgij eius patris. ¶ Tertio si continge-
ret eũdem magnificuʒ dominum Antonium ab humanis sine li-
beris masculis naturalibus ⁊ legitimis decedere, de quo ⁊ quã-
to posset idem do. Antonius disponere ⁊ testari de bonis dicti
quondam do. Astorgij eius patris.

Christi nomine inuocato, Viso pre-
dicto ca-
su, ⁊ dubijs ex eo elicitis, dico ⁊ respondeo ad dubia huiusmodi
prout infra. Et primo ad primum q, cum dicto quondam domi
no Astorgio vltimate vita functo superfuerint octo liberi, duo
videlicet, masculi et sex domicelle, horum omnium legitima fuit
⁊ est semis bonorum eiusdem do. Astorgij equaliter inter eos di
uidendus authenti. de trien. ⁊ semis. §. j. ⁊ sequ. colla. iij. ⁊ trãsum
ptiue in authen. nouissima. C. de inoffi. testa. ⁊ sic legitima cuiusli
bet ex dictis octo liberis, fuit decimasexta pars bonorũ dicti do
mini Astorgij, in qua null⁹ ex eis grauari potuit. l. omnimodo.
l. quoniã in prioribus, ⁊. l. scimus, in prin. C. de inof. testa. Et hoc
non habet dubium.

Ad secundũ dico ⁊ respondeo
quod cum, vt audio, prefate domine et moniales, et laice post
mortem dicti quondam domini Astorgij earum patris conten-
te certis summis, aut alijs rebus renuntiauerint paterne he-
reditati, ⁊ omnia bona ac iura ⁊ actiones eisdem competentia
⁊ competentes remiserint et donauerint dicto domi. Antonio,
non est dubium quin illud plus applicari debeat eidem domino
Antonio: verba enim hoc clare sonant, a quibus propterea non
est recedendum. l. ille aut ille. §. cum in verbis, ⁊. l. non aliter. ff.
1 de lega. iij. † ⁊ non solum videtur hoc procedere si, vt predixi, pre
fate domine bona, iura, ⁊ actiones huiusmodi expresse donaue-
rint ipsi do. Antonio. sed etiam si dũtaxat bona, iura, ⁊ actiones
huiusmodi eidem renũtiassent, qr sic sibi donasse viderentur. ar.
l. si actionem. ⁊ qð ibi Bal. Pau. de cast. Alexã. de imo. ⁊ moder.
C. de pac. ⁊ quod voluit Alex. de imo. in. l. sicut. C. de acqui. here.
⁊ Pau. de cast. in. l. plane. la. ij. §. si duobus. ff. de leg. j. qui volunt
per dictam legem, si actionẽ, q renuntiatio prosit illi, cuius con
templatione facta est, ⁊ quod illius contemplatione facta videt̃,
cui fit. d. l. si actionem. secundum vnam lecturam.

2 † Ad tertiuʒ dico ⁊ respondeo
quod, cum, substitutio facta dicto domino Antonio fuerit ⁊ sit
compendiosa, ⁊ sub cõditione, posset idem dominus Antonius,
nisi quartarum detractio prohibita extitisset, detrahere duas
quartas, secundum opinionem magis communem, quam tenuit
glo. ⁊ sequuntur Bar. ⁊ doct. in. d. l. papinianus. §. meminisse. ff.
de inoff. testa. glo. ⁊ Bar. in. l. quanquam. C. ad. l. falc. Bal. in. l. fi-
lium quem. C. famil. ercisc. pro quo sunt boni text. hanc opinionẽ
approbãtes. in. c. raynutius. ⁊. c. raynaldus. de test. Sed qr facta
3 est prohibitio detractionis quartarum, est maius dubiuʒ. † Ve-
runtamen quoad legitimam, puto q detractio illius prohiberi
non potuerit, pro eo qr idem do. Antonius in illa grauari non
potuit. l. omnimodo. l. quoniã in prioribus. ⁊. l. scimus superius
allegatis. Quo vero ad trebellianicam sunt opiniones. quidam
eñ dixerũt q testator illã prohibere valeat: ⁊ hec fuit opinio gl.
instit. de fideicõ. lib. §. sed qr stipulationes. ⁊ in auth. de heredi. ⁊
fal. §. si vero expressim. O dof. Jaco. de are. Pet. ⁊ Cy. in auth. sʒ
cũ testator. C. ad. l. falcid. Et hanc sequuti sunt alij multi in mul-
tis ⁊ varijs locis. Alia fuit opinio aliorum dicentiũ detractio-
nem quarte hmõi prohiberi non posse, ⁊ hec fuit opi. gl. in auth.
sed cum testator. ⁊. l. si vt allegas. C. ad. l. falcid. quã sequutus est
Jaco. de belloni. in authẽ. de heredi. ⁊ fal. §. hinc nobis. in. xvj. q.
pro qua opinione facit, qr cum non reperiãtur correcta iura an-
tiqua volẽtia testatorem non posse prohibere trebellianicam. d.
4 §. sed qr stipulationes. ⁊. d. l. si vt allegas, † non debet fieri ex idẽ-
titate rationis extensio in materia correctoria. vt no. gl. in auth.
quas actiones. C. de sacrosan. eccl. Facit etiam qr diuersa est ra-
5 tio in trebebellianica ⁊ falcidia, † quoniam vniuersalis fideicom
missarius compellere potest heredem adire ⁊ restituere. l. qr po-
terat, cuʒ suis si. ff. ad trebel. secus autem in legatario. l. nam qð.
§. si. cum. l. seq. ff. eo. tit. vnde cum in vno grauetur heres a fidei-
commissario, nõ est mirandum si lex heredẽ releuet in alio, in eo

videlicet vt trebellianica prohiberi nō possit. arg. in aut. de trie. ꝛ semis. §. studendum, colla. iij. ꝛ in. l. eum qui, in princ. ff. de iure iuran. Et istā partem sequitur simpliciter Jo. de imo. in. l. mar cellus in princip. ff. ad trebel. Et idem voluit Jaco. but. in dicta authenti. sed cum testator. vt refert Bal. in. d. l. filiū quē. C. fami. ercis. idē tenet Bal. in repeti. c. si pater, in fi. de testa. in. vj. ꝛ in di cta authēti. sed cum testator. Et hec opinio visa est verior. Alex. de imol. in dicta. l. marcellus, in fin. Que saltem videtur debere procedere in hoc casu, pro eo quia dictus dominus Antonius est de liberis primi gradus prefati quondā do. Astorgij testatoris, qui propterea non videtur potuisse prohiberi ne trebellianicam detraheret, vt not. voluit Bald. in. l. iubemus, ꝛ per illum
6 tex. C. ad trebellia. † vbi tex. vult ꝙ testator non possit disponere ꝙ liberi primi gradus sibi computent fructus in trebellianicā quod si ita est, scilicet ꝙ testator hoc modo trebellianicā minuere non possit, ergo nec poterit eam in totum tollere seu prohibere. arg. l. videamus. §. penulti. ff. de in lit. iuran. idem voluit Sal. in. d. l. iubemus, motus qꝛ posteriores leges, nolentes testatorē posse prohibere trebellianicā debent distingui secundū iura vetera. l. sed ꝛ posteriores. ff. de legi. ꝛ sic debent distingui per dictā legem iubemus. ꝛ hanc opinionem sequutus est Roma. in. d. l. marcellus: que etiam videtur placuisse Alex. de imo. cōsi. v. exordiente, Circa primum dubium videretur prima consideratione ꝛc. in tertio volu. Fateor ꝙ Cy. ꝛ alij quidā huic opinioni cōtradicūt, dicentes ꝙ etiā liberis primi gradꝰ prohiberi valeat trebellianice detractio. Quo fit vt propter opinionū conflictū ne
7 gari non possit quin hic articulus sit dubius, † qꝛ vbi sapientes discordant difficile est veritatem inuenire. Uerū tenendo primā opinionem, que mihi, sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis, videtur equior poterit idem dominus testari de dicta eius legitima que deducto, vt deduci debet, ere alieno, ꝛ funeris impensa. d. l. papinianus, est decimasexta pars: ꝛ etiā de trebellianica, que est quarta pars semissis, seu dimidie partis hereditatis dicti quondam do. Astorgij, quia iste quarte non veniūt in restitutione fideicōmis. Etiā testari ꝛ disponere poterit de legitimis dictarū quatuor domicellarū, que vt audio fuerunt sibi cesse, remisse, ꝛ donate: ꝛ pro quibus ipse eisdem domicellis satisfecit, aut satisfacturus est: ꝛ que etiam venire non debebt in restitutione fideicommissi, pro eo quia in illis grauari non potuerunt prefate domicelle. l. omnimodo, ꝛ. l. quoniam in priorib⁹, superius allegatis: nec etiam in illis grauatus est idem do. Anto. Poterit ꝓterea ipse domin⁹ An. disponere ꝛ testari de bōis sibi remissis, ꝛ donatis per nobilē ꝛ potentem virum do. Aldebertū de petra ei⁹ fratrē: qꝛ cum illa legata vel alias relicta extitissent ipsi do. Aldeberto, nō censetur idem do. Antonius rogat⁹ aut alias grauat⁹ de eisdē restituēdis eidē do. Aldeberto, aut alteri eius loco posteriori aut subsequēti substituto. Dictus etiam do. Antonius, seu ex persona ipsi⁹ eius heres deducet sumptus et expensas si quos fecerit ꝓ reparatione domorum, vel aliorū bonorū hereditariorū, ꝛ ad illorū perpetuā vtilitatē, iuxta ea que habentur in. l. domos, ꝛ se. ꝛ quod ibi per docto. ff. de lega. j. et. l. mulier. §. sed ꝛ ipse si quē sumptum. ꝛ in dictis not. per Rayne. Bar. Jo. de imol. ꝛ Alex. de imol. in. l. vbi pure. §. fi. ff. de legat. j. Deducet etiā es alienū ꝑ eūdem solutū, ꝛ hoc ꝓ dodrante, seu ꝓ tribus quartis partibus non pro reliqua quarta: qꝛ ad causam quarte trebellianice quam detrahet ipse, tenetur ꝛ tenebitur heres ad solutionē quarte partis eris alieni. l. j. cum suis simili. C. ad trebel. Etiā videtur ꝙ heres ipsius do. Antonij poterit detrahere id quod ipse do. Antonius soluerit de legatis per ipsuꝫ quōdam do. Astorgium testatorem qꝛ nō videtur ꝙ prefat⁹ do. Antonius debeat cōtribuere ratione trebellianice in solutione
8 legatorū. † qꝛ trebellianica debetur sine onere legatorum. l. j. §. fi. ꝛ quod ibi glo. ff. ad trebel. ꝛ. l. fi. C. eo. titu. quod etiā voluit Old. cōsi. inibi. xcix. exordiente, Quidam habens tres filios ꝛc. in fin. pro quo allegat. d. l. fi. C. ad trebel. ꝛ no. in. l. ij. C. eo. titul. qđ dicit idem Oldr. procedere maxime vbi est in residuo quod sufficiat ad legata. Et ꝙ trebellianica retineatur sine onere legatorum, fuit de mente scribentium in. d. l. ij. quatenus inibi sentiunt, ꝛ no. ꝙ vbi heres non retinet in quotitate vltra quartam trebellianicam, tunc non tenetur ad legata, quod ibi expresserunt Cy. Alber. ꝛ alij. Et si opponatur ꝙ heres ipsius do. Antonij retinebit vltra quartā trebellianicam qꝛ vt predictum est ipse poterit retinere legitimā, respōdeo ꝙ istud non est retinere in quotitate he-
9 reditatis vltra quartā, † qꝛ legitima nō est quota hereditatis sꝫ quota bonorū, secundū Ja. bu. qui ita no. in. l. si quis in suo. C. de inoffi. testa. quē refert Bal. in. l. quoties. C. de heredi. insti. ꝛ Andre. sicu. in repetitione. c. raynaldus. de testa. Et hoc etiā voluit Bar. in. l. ex facto, la. ij. versi. istud displicet mihi. ff. de heredi. instit. Et hui⁹ dicti illa est ratio, qꝛ legitima debetur deducto ere alieno, ꝛ funeris impensa. d. l. papinianus. §. quarta autem. ff. de inoffi. testa. quarta vero bonorum, deducto ere alieno, ꝛ funeris impensa, non est pars hereditatis. l. nō amplius. §. fi. ff. de lega. j. quod etiam voluit Bar. in. d. l. ex facto.

¶ Argumentum.

¶ Donatio inter virum ꝛ vxorem, mutua, iurata ab insinuatione seclusa sub constitutione precarij, vel retentione vsusfructus, que traditioni equipollent, statim valet, nec confirmatione per mortem indiget. U. F.

1 ¶ Clausula, cōstituit se tenere precario, in donatione posita, traditionem operatur, item retentio vsusfructus. ꝛ nu. 5.
2 Donatio mutua seu reciproca inter cōiuges fieri potest, que nō indiget confirmatione per mortem, nec traditione.
3 Judei cōtrahentes an possint iurare super euangelijs, ꝛ si iurēt more suo saltem an seruare teneantur.
4 Absurditas in quibus vitanda.
6 Renūtiatio insinuationis in donatiōe vltra quingētos aureos an fieri possit.
7 Donatio vltra quingentos aureos, nō obstante insinuationis omissione, iuramento an possit vallari.

¶ De dona. inter vi. ꝛ vxor. Consi. ccxxxiij.

Ponitur in facto ꝙ pridē, de Anno videlicet do. M. cccclxviij. ꝛ die secunda mensis Maij, Crescas, de latis Judeus Carp. dedit ꝛ donauit donatione pura, mera, simplici, ꝛ irreuocabili, que fit ꝛ fieri dicitur inter viuos, post mortē tamen eiusdē Crescas semper ꝛ ꝑpetuo valitura Regine ei⁹ tūc vxori. tunc presenti stipulanti solēniter, ꝛ recipiēti oīa bona sua mobilia ꝛ immobilia, ꝑsentia ꝛ futura, ac vbicūqꝫ existētia, casu quo eūdem Crescas sine liberis premori cōtingeret saluis ꝛ sibi reseruatis vigintiquinqꝫ florenis, de quibus testari possit ꝓ anima sua, ꝛ alias ꝓ libito sue volūtatis. Et viceuersa eadē Regina dedit ꝛ donauit dicto Crescas eius marito tunc presenti ꝛ acceptāti, si tū eam premori cōtingeret, centū florenos monete tūc currētis: ꝛ hoc ad vitam ipsius Crescas dūtaxat. Idē aūt Crescas dicte Regine vxori dedit ꝛ cōcessit licentiā ꝛ autoritatē adipiscendi ꝛ apprehendēdi possessionē realē, actualē, ꝛ corporalem bonorū donatorū, ꝛ donec eandē apprehēdisset se constituit bona huiusmodi tenere ꝛ possidere precario nomine dicte Regine vxoris. Successu tēporis, Anno videlicet do. M. cccclxxxiiij. ꝛ die. xxij. mensis Junij, idē Crescas dedit donauit cessit, ꝛ remisit donatione pura, simplici ꝛ irreuocabili, que fit ꝛ fieri dicit inter viuos, ꝛ alias eis meliorib⁹ modo ꝛ forma, quib⁹ meli⁹ ꝛ efficacius facere potuit dicte Regine vxori stipulāti solēniter ꝛ recipiēti omnia vniuersa ꝛ singula bona sua mobilia ꝛ immobilia res ꝛ iura, credita ꝛ actiones vbicunqꝫ existentia, presentia, ꝛ futura, saluis ꝛ sibi reseruatis ad eius vitā dūtaxat vsufructu, vsu ꝛ habitatione ꝛ cōmoditate bonorū ꝛ iurium donatorum, ꝛ centum florenis monete tunc currentis in comitatu Uenayssini de quibus disponere posset ꝛ valeret ad libitum voluntatis, deditqꝫ eidē Regine licentiam ꝛ autoritatē adipiscendi ꝛ apprehēdendi sua propria autoritate possessionē realem, actualē, ꝛ corporalem bonorum predictorū. Et donec eam apprehendisset cōstituit se bona huiusmodi tenere ꝛ possidere precario nomine dicte Regine vxoris. Renūtiauit iuri dicenti donationē summā quingentorū solidorum excedentem non valere, nisi insinuata extiterit. Et nihilominus more iudeorū iurauit predicta omnia ꝛ singula tenere, attendere, ꝛ complere, ꝛ in nullo contra facere, dicere, aut venire de iure vel de facto. Qui successu temporis in volūtate huiusmodi vita functus est, ꝛ ab humanis decessit. Quesitū est de validitate donationum huiusmodi, an videlicet ille, ꝛ earū quelibet, de iure valuerint.

Uiso casu predicto, ꝛ dubijs ex eo elicitis, dico et respondeo, donationes hmōi, ꝛ earū quālibet de iure valuisse ꝛ valere. Et primo quidē primā. Tum quia idē quondā Crescas ꝑseuerās in illius volūtate, hoc est ea nō reuocata vita functus est, ꝛ ab humanis decessit. Quo fit vt illa morte ipsius Crescas cōfirmata extiterit. l. donationes, la. j. C. de dona. inter vir. ꝛ vxo. l. cum hic status. §. j. ꝛ §. ait oratio. ff. eo. tit. Nisi forte quis dicere voluerit, qđ imo morte confirmata non extiterit, pro eo qꝛ nō fuit processum ad traditionē bonorum donatorum

1 rum.l.papinianus.ff.de dona.inter virū et vxo.†Sed istud non obstat, pro eo q2 in instrumento donationis hmōi idem Crescas se constituit tenere et possidere bona per eū donata pcario nomine dicte Regine. Censetur igit bona donata tradidisse, p id qd habetur in.l.interdū.ff.de acqui.posses.et.l.habet.ff.de precario. Tum etiam valuit donatio superius mētionata, quia non solū facta est donatio per ipsum Crescas dicte Regine, sed etiā ecōtra per ipsam Reginā eidem Crescas, et ita fuit donatio mutua
2 seu reciproca, †que fieri potest inter coniuges.l.si pater puelle, et quod ibi per Cyn.Bald.Sali.et Moder.C.de inoffic.testa.et est statim valida, non egens confirmatione fienda per mortē donatoris, nō etiā indigens interuentu traditiōis, vt declarat Pau. de cast.et post eū Iason in.d.l.si pater puelle, et sequitur Bar.cepo.fo.mihi.65.§.prima cautela est q coniuges faciāt sibi mutuā donationē. Tum et q2 donatio hmōi fuit vallata iuramento, et sic per illud confirmata, per id quod voluit Barto.in.l.si quis pro eo.ff.de fideiuss.et in.l.seius et augerius, in fi.ff.ad leg.falc. Et hec fuit opinio originaliter Guli.de cug.in.l.sed et si possessori.§.item si iurauero.ff.de iureiuran.quam tenuit Jo.de imol.in sua solēni repeti.c.cum cōtingat, in vltimo mēbro, de iureiur.et in.l.si qs inquilinos.§.fi.ff.de lega.j.q etiā dicit ita se cōsuluisse.dicit etiā Bar.cepo.se vidisse ita fuisse consultum per Recupera.de sancto Georg.Numa.de Peru.et quendā dominū Bonifa.hāc opinionē tenuit Panor.in.c.fi.de dona.post diuor.restitu.Petrus de ancha.consil.cccviij.exordiente, Nulli dubium et c. Frā.de are.consi.lxxiiij.Alex.de imol.consi.clvij.in secundo volu.et Bal.nouel.in suo tracta.iu.do.in.xxj.priuilegio, fo.39.
3 †Nec opponat aliquis q istud nō procedat in hoc casu, pro eo q2 prefati Crescas et Regina erāt iudei, qui pptérea nō videntur posse iurare sup sacrosanctis dei Euangelijs, per id quod voluit Bald.in.l. hac edictali.§.item sacramenta, ver.sed ius canonicum respicit. bonū animarū.de pa.iura.firman.seruan.et vindi. Sed istud nō obstat: p quo allegasse sufficiat quod voluit Roma.in.l.qui superstitis.ff.de acqui.heredi.Vita.de cāba.in suis caute.sub rubrica renuntiatio futurarū successionū, ver.vij.d.c.Quis et c.et And.sicu.vulg.Barba.consi.xv.in.j.vol.vbi etiam dicit q licet Bald. in.d.§.itē sacramenta in loco preallegato arguendo ita dicat vt prediximus ipse tamē ibidē postea tenet contrariū dicens q imperator arctat eos inter se vt possint iurare. pro quo allegat.l.quoniā.C.de hereti. Et vbi iudei non possent iurare vel si seruandū nō esset eorū iuramentū, sequerētur multa absurda, de quibus p do.And.in dicto consi.et Vita.de cāba.in loco superius allegato
4 que vitanda sunt.†In intellectu enim legū, testamentorū, et omniū dispositionū vitanda est absurditas, et circūscriptis verbis mens legislatoris, et cuiuslibet disponētis insequēda est. pro quo allegasse sufficiat Pe.de anch.consi.lxxij.exordien.Cōtra Philippum faciunt et c.Ang.consi.lxxij.et Ange.consi.cij.in.iij.volu. et hanc partem videmus cōmuniter quinimo passim et indistincte in iudicijs obseruari, vt idipsum regulariter operetur iuramentum prestitum per iudeum iuxta suum morē, quod operatur iuramentum prestitum per Christianū: nō est igitur hoc immutandum, q2 minime et c.cū suis simili.ff.de legi. Ex quibus omnibus illud infertur q cum dictus Crescas primo ab humanis et sine liberis decesserit superstite dicta Regina, omnia eius bona mobilia et immobilia peruenerunt et peruenire debuerunt ad prefatam Reginam, et illi hodie spectant et pertinent.

Dico preterea q alia et secūda donatio superius mētionata, et facta dicte Regine Anno predicto.M.cccclxxxiiij.et die.xxij.mensis Junij per dictum quondā Crescas de omnibus eius bonis mobilibus et immobilibus, iuribusq et actionibus tunc presentibus et futuris reseruatis et sibi retentis vsufructu, vsu, habitatione etiam et valuit. Tum pp̄ter iuramentum quod in ea interuenit, per ea que allegaui in primo
5 articulo.†Tum et q2 per retentionem vsusfructus et c.et precarij constitutionē, cēsetur facta fuisse traditio bonorū donatorum.l. quisquis, et.l.si quis argentū.§.sed si quidē.C.de dona.et allegata.l.interdum.ff.de acquir.poss.et.l.et habet, de precario. Fuit igitur morte dicti quondā Crescas postea cōfirmata.d.l.donationes.C.de donatio.inter virum et vxo.et.l.papinianus.ff.eod.tit. Nec opponat aliquis q donatio huiusmodi non valuerit, pro eo quia licet valor bonorum et iurium donatorū excederet et excedat valorē quingentorū aureorum, illa tamē non fuit insinuata: et sic non videtur valuisse quatenus illa excedebat dictum valo
6 rem.l.penul.C.de dona.†Quoniam respondeo q hoc nō obstat, etiam si verū esset q valor bonorū et iurium predictorum excederet valorem quingentorum aureorum: quia, vt apparet ex tenore instrumenti donationis huiusmodi, illa, vt iam dixi, fuit iurata, et in ea interuenit renuntiatio insinuatiōis, quod fieri potuit.
7 †Et sic nō obstāte omissione insinuationis fuit donatio vallata iuramento per id quod voluit Joan.and.in addi.Specu.tit.de instru.edi.§.porro, ad fi.Joan.de imo.in dicta repetitione.c.cum contingat.in decimo membro, vbi plene Fran.de are.cōsi.clxiij. in fi.et consi.lxxvij.ad fi.Fede.de senis, consi.cclxxxi.exordiente, Casus talis statuto cautus et c.Alexan.de imol.consi.lxxxij.et fi. in secundo volu.consi.xx.in tertio volumi.et consi.iiij.Charta pmulti.in primo volu.vbi plene per eum qui etiam multos refert consuluisse pro hac parte, et alias eam tenere ac sequi: et quā etiam dicit esse veriorem in.l.nemo potest.ff.de lega.j. Nec apponat aliquis q, quemadmodum dictus quondam Crescas An.mēse et die predictis, donauit omnia eius bona et iura, tunc presentia et futura dicte Regine vxori sue: et ecōtra.d.Regina ipsi Crescas: sed istud non obstat. Tum quia imo eandem conualidat, eo quia sic fuerunt donationes mutue et reciproce, que sine dubio valent inter coniuges, vt prediximus. Tum et quia donatio predicta, et alia, de qua facta est mentio superius, circa principium huius schedule, fuerūt per prefatam Reginā in presentia dicti Crescas, et cum ipsius autoritate, licentia, et consensu reuocate.

Argumentum.

Non sunt duorū testiū depositiones coniungende, quorū dicta vbiq singularia sunt, et nullibi plenā pbationē faciūt. A.F.

1 Singularitas testis de fama deponentis an probet.
2 Dispositio conditionalis effectum quando sortiatur.

De testib. Consi.ccxxxiiij.

Non est sufficienter probatū q matrimoniū contractū extiterit per verba de presenti per et inter Antoniū castoris ex vna parte et honestā quōdam mulierem Alisiam filiam, puidi quondam viri Antonij de baucio. Et primo quidē non p quoddā pretēsum instrumētū parte eiusdē Antonij in hac cā productū: q2 in illo nō est sermo de matrimonio per verba de presenti contracto, sed per verba de futuro, et sic de sponsalibus: non etiam per testes. Et primo quidem non per depositionem seu dictum cuiusdam Petri bannerij, alias le prouensal, primi testis parte dicti Antonij in hac causa producti. Tum quia, si bene, et diligenter, et alias prout oportet attendatur ad eius depositionem, eam videlicet, quam fecisse dicitur super sexto articulo, quorundam pretensorum, articulorum, exordientium. Quod non obstant et c. parte ipsius Antonij in hac causa productorum, ipse testis non cognouit eundem Antonium: loquitur enim de quodam Antonio castoris, qui (vt dicit) ferebatur amicus dicte quondam Alisie: et deinde subinngit de quodam Antonio castoris de Sancto Saturnino, per quem dicit fuisse rectos et gubernatos bona, ac liberos, et heredes dicti quondam Antonij testatoris, quasi duo fuerint Antonij castoris: quod tamen non est verum, et quasi vnus illorum liberos habuit per alium postea gubernatos, quod etiam non est
1 verum. †Tum et quia dictus testis non deponit de propria sciētia, sed de pretensa fama: qui cum fuerit et sit vnicus et singularis non probat.l.iurisiurandi.C.de testi.et.c.tam literis.eodem tit. Non etiam probatur per depositionem Antonij egidij secundi testis: quia ille fuit et est vnicus et singularis, quatenus dici possit deposuisse de matrimonio cōtracto per verba de presenti inter dictos quondam Antonium castoris et Alisiam de baucio, et sic nihil probat.d.l.iurisiurandi. Nec sunt depositiones horum duorum testium adinuicem coniungende ad faciendum seu integrandum vnam plenam probationem, et hoc pro eo quia pretensa fama, de qua deponere conatus est primus testis, non est plene probata. pro quo allegasse sufficiat quod ponit Alexan.de Jmo.consil.mihi.xi.exordiente, Sentio in dubium reuocari et c. vers.minus etiam coniungi potest et c.et consi.xix.exordiente, In his que in themate et c.in.iiij.volu.etiam nec probatur per depositionem prouidi viri Richardi varsini tertij et vltimi testis, q2 ille nihil deposuit de huiusmodi pretēso matrimonio: dicit enim se nūquam vidisse aut cognouisse prefatam Alisiam. Non est ergo probatum dictum assertum matrimonium: et sic illa pretensa donatio ex aduerso et in dictis articulis mentionata, vtpote que habebat hanc tacitam conditionem, si matrimonium sequeretur,
2 non probatur fuisse sortita effectum, pro eo †quia conditionalis dispositio ita demum effectum sortitur et assumit, si conditio sequatur.l.pecuniam.ff.si cer.pet.l.cedere diem.ff.de verbo.oblig. et.l.qui heredi.§.fi.ff.de condi.et demon.

¶Argumentum.

¶Ab arbitris per lesos omnino ad arbitrium boni viri recur
ri potest, obtenta prius dispensatione, a iuramento: & iusta litigā
di causa super recurrendo vel non excusat a pena. V. F.

1 ¶Dictio, seu, fauore legatorū ponit augmentatiue, & in aliis
dispositionibus disiunctiue, tantum importans, quantum aut.
2 Estimatio simpliciter facta emptionem facere quādo videatur.
3 Cōfessio seu recognitio in diuersis scripturis, & tempore, facta
de certa summa intelligitur geminata, & semper presumitur sum
marum diuersitas.
4 Bona paraphernalia que sint,
5 Fructus percepti per maritum de bonis vxoris, nō dotalib⁹ an
subiaceant restitutioni, & satisfactioni de consumptis, & quando
& cur, & quid in paraphernalibus.
6 Reductio ad arbitriū boni viri an p pactū remitti possit, & cur.
7 Cōmissum cōsciētie alteri⁹, vt viro optimo cōmissū intelligit.
8 Recursus ad arbitrium boni viri ex commisso cōscientie arbi
trorum an fieri possit, & appellari.
9 Verba discretio, & videbitur, an importent arbitriū boni viri.
10 Victoria super reductione parit exceptionē in petitione pene,
11 Excusatur quis ab expensis ꝓpter iustam causam litigandi.
12 Iusta causa excusat a dolo.

¶De arbi. Consi. cclxxxv.

Adeo plene & eleganter pro demōstratione boni iuris honorabilis viri Philippi tornerii, ac multipliciū errorū, & euidētis iniustitie cuiusdā ptēsi Laudi lati in odiū eiusdē Tornerii, & fauorē Petri fayoli, scripserunt clarissimi iuriū pfessores do. Bertrandus duranti, & Melchion feguirani, vt nihil videat posse addi; aut si quid addēdū existat illud pfecto modicū est: qd, vt votis satisfaciā dicti Tornerii postulātis, subiicio adherēdo scriptis dictorū do. Et pmo quidē ille videt error patēs φ dñi arbitri arbitratores &c. olim electi per dictos Tornerii & Fayoli senserint honorabilē quōdā mulierē do. Bitronā torquie fuisse precise obligatā ad solutionē pecunie, ad quā fuisse pretendunt estimate mercantie apothece honorabilis quōdam viri Ioānis fayoli, quasi fuerint mercātie hmōi per pfatā Bitronā cōparate seu empte. Tū qz cū in instrumento pmissionis facte p ipsam Bitronā ipsa se obligauerit ad reddendū bona inuentarisata seu summas pecuniarū, rauparū estimatarū &c. manifeste apparet obligationē hmōi fuisse alternatiuā, & sic suffecisse dicte Bitrone cū viueret, & hodie sufficere pfato Tornerii reddere alterū, illud vez qd elegit, ex mercātiis. seu raupis estimatis, & ex earū estimatiōe: p regulā in alternati
1 uis & alia iura p prefatos dños abundanter inducta. ¶Nisi forte quis dixerit φ dictio, seu sit dictio augmētatiua, nō disiūctiua, seu alternatiua. Qn rñdeo φ, licet fauore legatorum dictio, seu, ponat augmētatiue. l. si quis ita. ff. de auro & argēto lega. hoc tn̄ nō pcedit in aliis dispositionib⁹, sed in eis tenet disiunctiue, tantū importans, quantū aut, vt voluit Bar. in d. l. si quis ita, ad fi. & in l. si is qui ducenta. §. vtrū, ver. quedā est disiunctiua que ver
2 ba disiūgit. ff. de re. du. ¶Tum & qz esto φ estimatio facta simpliciter & vbi non apparet quo animo illa facta extiterit videat in dubio facta vt emptionē faciat, hoc tn̄ nō procedit qn̄ aliter apparet de animo, vel qn̄ fit cōtract⁹, de cui⁹ natura nō est qd res estimata ex toto fiat alterius: pro quo allegasse sufficiat qd not. doc. in l. si pascenda. C. de pac. & Pe. de vbal. in suo tracta. socie. in quinta parte, ver. quero quidā dedit vaccas &c. ¶Etiā errarunt dicti domini arbitratores quatenus senserunt φ, facta acceptatione legati liberationis florenorū quadringētorū heredibus dicti Ioānis fayoli nō teneat dictus Petrus hodie heres vnicus dicti Ioānis quittare & liberare dictū Philippū tornerii de omnib⁹ his, in quibus hereditario nomine dicte quondā Bitrone teneri poterat ipsi Petro, exceptis his, que excipi voluit ipsa Bitrona testatrix: & hoc p iura & rationes plenissime allegatas p pfatos do. Super quo articulo ego etiā alias aliquid scripsi: & reuera qd tamē pace salua dixerim egregiorū virorum dominorū aduocatorū partis aduerse illa interpretatio, quā facere conantur de illis verbis, & cū hoc quittare teneātur heredez meuz videt mihi cauillosa, vt ita dixerim, capitanea sententia
3 non iure, vel rationibus in aliquo suffulta. ¶Ceterū cum dictus quōdā Ioā. fayoli primo & in actu inter viuos cōfessus extiterit se habuisse & recepisse de dote dicte Bitrone florenos ducentos, & deinde ex interuallo in eius vltimo testamento recognouerit, & cōfessus extiterit se de dote dicte Bitrone habuisse & recepisse florenos ducētos iste due recognitiones. vtpote facte tēporib⁹ diuersis, & de quibus apparet p scripturā, censentur fuisse facte non quidem de eisdē ducētis, sed de ducentis geminatis: hoc est vna de ducentis, & alia de aliis ducentis: & sic videtur idem Ioā. fayoli fuisse confessus se habuisse florenos quadringētos, per id quod habet in l. quinquaginta. ff. de proba. & qd no. in l. plane, la j. §. si eadem. ff. de lega. j. & quod no. glo. in l. ne casu. C. de discusso. lib. x. quam doct. ibi sequuntur & in aliis multis locis allegatis per Alex. de imol. consi. iiij. exordiente, Circa primum quesitū &c. versi. sed premissis non obstantibus &c. voluit enim illa gl. qd quando creditor confessus est in diuersis scripturis se recepisse decē a debitore, intelligat de geminata qtitate. Ad quod videtur facere qd voluit Floria. in d. l. quinquaginta, φ si appareāt plures scripture cōtinentes eandem quātitatē numeri, tūc si ille scripture facte extiterint diuersis temporibus, semp presumitur summarū diuersitas: per dictam. l. quinquaginta. & idez videt esse de mente Alex. in d. §. si eadem. Nisi forte quis dixerit φ istud esset verum vbi appareret φ dos dicte quondam Bitrone esset quadringentorū aut maioris summe, qd hic non apparet. sed hic forte posset respōderi, prout & rñdet prefat⁹ do. Durāti. ¶Errarūt etiam ipsi do. arbitri, ex & pro eo φ ipsi absoluerunt dictū Petrum fayoli a condemnatione fieri petita parte dicti Tornerii de fructib⁹ per dictū quondā Ioannē perceptis, & habitis ex bonis dicte Bitrone. Qd vt appareat pmitto, φ bona
4 hmōi non fuerunt dotalia: & non etiam apparent fuisse bona paraphernalia, que videlicet sunt illa que mulier secū defert in domū viri. l. si ego. §. dotis. ff. de iure do. aut. de exhiben. reis. §. fin. iuncta glo. in verbo, ꝓprias, colla. v. not. gl. C. de pact. conuen. in rubrica: & habetur in dicta. l. fina. co. ti. de quo etiam Azo in summa. C. de iu. do. in principio, Sed fuerunt tertium genus, hoc est
5 nec dotalia, nec paraphernalia. ¶Et quicquid sit de fructib⁹ perceptis per maritum ex bonis huiusmodi de voluntate vxoris, si tamen illi fuerint percepti contra vxoris voluntatem, vir nō facit eos suos sed tenetur ipse vel heres eius de eis rationē reddere, & si extent illos restituere, & satisfactionem impendere de consumptis; quod procedit siue constet φ contra voluntatem mulieris fructus huiusmodi percepti extiterint. l. de his. C. de do. inter virum & vxo. siue simus in casu, in quo mulieris volūtas dubia existat: vt quia videlicet non apparet an de eius voluntate, aut cōtra eā, percepti extiterint. l. penultima, in prin. ff. ad le. falci. quā ita intellexit Bald. in quodam suo consi. exordiente, Sciēdum quod mulier &c. quod commemorat Alexan. de imol. in dicta. l. penulti. & in consilio. xlij. exordiente, Super premisso themate intelligenti &c. in primo volumine, & consi. lxiij. exordiente, Super primo dubio quo queritur &c. versi. vltra predictaz questionem &c. Et vbiq; sequitur idem Alexand. determinationem Bald. in illo consilio, & dicit idem Bal. in consilio, quem in locis predictis sequitur Alexan. de imol. qd multa persuadent ad presumendū, φ maritus hos fructus non percipiat, & cōsumat de volūtate mulieris. Primo quia nemo presumitur velle suum iactare. Secundo qz auarissimū est genus mulierum. Tertio congruentia personarū, qz mulieres debent sustineri a maritis de propriis bonis eorum aut de dotalibus: non autē econtra viri ab vxoribus. Quarto qualitate personarum: qz in vxore est annexa reuerentia ad virum propter quod inducitur presumptio dissensus, super quo articulo nō insisto, quia alter ex clarissimis dominis doctoribus huius cause patronis eū plene discussit. ¶Addo tamen φ, etiā si bona pdicta fuissent bona paraphernalia adhuc videretur idem Pe. teneri ad restituendū fructus extātes & ad satisfaciendum de consumptis, siue fuerint naturales, siue industriales & hoc maxime ea ratione quia non probantur consumpti in promiscuo vsu dictorū Ioannis & Bitrone, nec in eo consumpti presumuntur: pro ea quia, vt etiā proposuit idē Petrus, dictus Ioan. erat diues, & sic ad sui & familie sustentationē opus non erat in vsum promiscuum, seu cōmunē dictos fructus cōsumere. Ergo prefatus Ioānes illos nō fecit suos, sed tenebatur cū viueret extātes restituere, & satisfacere de cōsumptis, vt plene & eleganter prosequitur Pau. de cast. cōsilio. clxxxvj. exordiente, Super primo reperio &c. ad qd remisisse sufficiat. Ex quibus, cuz aliis per dictos clarissimos dominos iuriū professores plenissime allegatis, ac etiaz propositis, & deductis in hac causa, apparet vt mihi videtur, de euidēti iniustitia & grauissima lesione prefati Tornerii: qui propterea non obstantibus pretensa renūtiatione recursus arbitrii boni viri, aliisq; clausulis, cautelis & iuramento, videtur potuisse, saltem habita dispensatione iuramenti aut persone habilitatione, recurrere ad arbitriū boni viri & multofortius supplicare eminēti regio cōsilio, per iura & rationes iā plenissime allegatas in hac causa. Quibus addo qd voluit Io. and. in addi. Spec. tit. sequitur, versi. item quid est si est

compromissum

compromissum ⁊c. in addi. exordiente, Clarius formatur ⁊c. Ange. consi. cccv. exordiente, Florentie ciuitatis statuto cauetur q̄ nullum instrumentum ⁊c. versic. confirmatur autem ⁊c. vsq; ad fi. ⁊ quod eleganter voluit Bald. in. l. si vnus. §. illud nulla, ad fi. ff. de pact.
6 † Ubi post Sul. sentire videtur quod per pactū remitti non valeat reductio ad arbitrium boni viri, q2 tale pactū tenderet ad delinquendum ⁊ esset contra naturam compromissi in bonum virum: quia si assumitur vt bonus vir, est implicare cōtraria, quod possit inique arbitrari. argumento. l. cetere. ff. famil. ercis. ⁊ dicit Bald. q̄ ita practicant aduocati ciuitatū (existimo Perusin:) quod per nullam formā possit impediri petitio reductionis. Quod si verū est vbi aliqui assumpti extiterunt vt boni viri, multofortius procedere debet vbi assumpti extiterūt vt, et tanq̄ viri optimi prout in casu, quatenus dici posset datā fuisse facultatem dictis do. arbitratoribus dādi de iure vnius partis
7 alteri parti, ⁊ ecōtra, scōm eoru3 bonam ⁊ verā cōscientiā. † Quia vbi aliquid committitur cōscientie alterius, hoc intelligitur illi cōmissum vt viro optimo. vt voluit Bal. in. l. fi. ad fi. C. de in. domi. impe. ⁊ post eum Alexan. de imol. in. l. si sic. ff. de lega. j. debuerūt igitur arbitrari nō solum vt bono viro congruebat. l. si in lege, primo rūso. ff. de loca. ⁊ Matth. xij. c. ⁊ Luc. vj. vbi habet q̄ bonus
8 homo pfert bona ⁊c. s3 etiā vt optimo. † Forte aūt opponet aliqs q̄, si cōmissu3 fuit gscientie dictorū do. arbitratorū, nō potuit a dicto eorum pretenso Laudo recurri ad arbitrium boni viri, queadmodū nec appellari potest a snīa illius, cuius cōscientie aliquid est commissum. vt colligitur ex no. p gl. in. c. statutum. §. assessorem, de rescrip. in. vj. sed istud non obstat. Tum quia illi gl. est gl. contraria in clemen. j. de iur. patr. pro quarū cōcordia dici solet, primam glo. procedere in his, que sunt parui preiudicij ⁊ scdam in his, que magni preiudicij existunt. vt voluit Bal. in. l. j. C. de re. credi. l. ij. C. de senten. ex pericu. recitan. Angel. ⁊ Joan. de imol. in. l. ab executione in principio. ff. de appella. ⁊ sequitur Alexan. de imol. multos referens, in dicta. l. j. si sic. Tum q2 non fuit dictis do. arbitratoribus simpliciter ⁊ absolute cōcessum, vt possent dare de iure vnius partis alteri parti, ⁊ econtra, in quacunq; quantitate vellent secundum eorum bonā ⁊ verā consciētiam sed fuerunt adiecta duo verba, sc3 prout discretioni eorū vi
9 deretur, † quorū quodlibet importat arbitrium boni viri. Et primo quidem de verbo videbitur probatu3 est per iam plene allegata: de verbo autem discretionis no. Anto. de butri. ⁊ Joā. de imol. in. c. j. de constitu. quia iudicium ⁊ discretio idē sunt. l. cum pretor. §. nō aūt, ver. iudicio, cū gl. ff. de iudi. iudiciū vero importat arbitriū boni viri. vt probatur in. l. thays. §. lucius, in verbo. arbitriū. ff. de fideicōmis. liber. Ant. de bu. ⁊ Jo. de imol. in. c. j. de constitu. Jo. de ligna. ⁊ Pe. de ancha. in clemen. sepe, de verborū signifi. ⁊ Joā. de imol. in. d. l. si sic. Et q̄ discretio importet arbitrium boni viri voluit idem Alex. consi. xxxiij. exordiente, Viso themate, versi. si ergo est cōmissum q̄ habeatur ⁊c. Tum ⁊ q2 vbi essemus in casu vbi nō potuisset appellari, vel recurri potuisset tamen supplicari per id quod not. do. Jas. de may. in. §. sed iste, ver. vltimo non omitto vnum, institu. de actio. post Pau. de cast. in. l. de pupillo. §. qui opus. ff. de no. ope. nuntia. ⁊ Ange. in. d. §. sed iste.

Ceterum quia pendente hac causa reductionis huiusmodi do. Clauarius curie regie ciuitatis Massilie conatus est petere certā penā, vt pretēdit, pmissam per dictū Tornerij in gpromisso, de quo in hac causa: dico q̄ idē do. Clauarius illam petere nō potuit. Tū q2 hoc fieri nō potest
10 pendēte cā reductionis, ea maxime ratione, † quia victoria super reductione parit exceptionē in petitione pene, d3 ergo cauillatio impediri. l. fundi, ⁊. l. fundū, cū ibi no. ff. de excep. q̄ etiā voluit Dy. in cōsi. per doc. cōmemorato in. l. q rome. §. duo fratres. ff. de verbo. oblig. ⁊ in. l. tres fratres. ff. de pac. idē voluit Ang. in quadam sua disputatione exordiente, duo litigantes ⁊c. Tum etiam peti non potuit nec poterit, quia vt sepius dictū est, Laudum predictum fuit euidenter iniquum ⁊ iniustū, ⁊ alias tale qd quatenns de facto processit, debuit ⁊ debet rescindi, ⁊ reduci ad arbitriū boni viri. Tum ⁊ q2 supposito citra preiudiciū veritatis, q̄ dictum pretēsum Laudum nonfuisset iniquum, vel alias tale qd quatenus de facto processit vel alias non deberet pronūtiari nullum aut retractari rescindi vel reformari quorum contrariū apparet ex predictis: dictus tamen Tornerij ea ratione debuit ⁊ deberet ab incursu pene cum effectu excusari: q2, vt apparet per predicta ⁊ lōge plenius p allegata a dictis domi. aduocatis, habuit iustam causam litigandi ⁊ credendi quod illud deberet, quatenus de facto vel alias processerat reformari que sufficiunt ad excusationem, prout alias scripsit alter ex dominis aduocatis, cuius dictis addo quod id ipsum voluit Sul. de su3a in summa, titu. de arbi. versi. sed nunquid ⁊c. Pro cuius dicto fa
11 cit, † quia propter iustam causam litigandi quis excusatur ab expensis. l. qui solidum. §. etiā. ff. de lega. ij. pro hoc etiā dicto allegat idem Sul. l. si quis forte, in principio. ff. de pe. ⁊. l. si debitor. ff. de peti. heredi. que satis faciunt in arg. secūdum Joannem de imol. in addi. Specula. titu. de arbi. §. fina. super versi. ite3 quid si compromissum. ⁊ pro hac opinione allegat etiam Angelum in dicto. §. duo fratres: vbi ea3 tenet, quod debeat a pena excusa
12 ri, † q2 iusta causa excusat a dolo. l. igitur. §. potest. ff. de lib. cau. ⁊. l. plagij, cum ibi no. C. ad leg. flaui. de plaui. etiam hāc opinionem tenuit Bal. in. l. fi. C. de arbi. ⁊ fuit de mente Pau. de castro ⁊ Fran. de are. in. d. §. duo fratres, ⁊. Anto. de bu. in. c. quintauallis, de iureiur. Et idem voluit ibi Panor. Pet. de anch. ⁊ Pau. de cast. in. d. l. tres fratres. ff. de pac. ⁊ alij in alijs locis, quorum dicta non psequor. Ex quibus omnibus, salua correctione cuiuslibet melius sentientis, videtur concludendū Laudū predictu3 quatenus de facto, vel alias quomodolibet pcessit fore ⁊ esse reformandum, ⁊ ipsum Tornerij ab impetitione dñi Clauarij absoluendum. Et ita mihi videtur.

¶ Argumentum.

¶ Minor mulier in integrum restituitur, si pro marito soluendo vel se obligando lesa fuerit, non obstante renuntiatione quacunq;. U. F.

1 ¶ Contractus minoris qualis ⁊ quādo retractādus ⁊ rescindendus. ⁊ nu. 4.
2 Jus corrigens intelligitur tantum in casu quo minus corrigit.
3 Duo singularia insimul non concurrunt.
5 Uenditio fundi dotalis prohibita an firmetur iuramēto, ⁊ quid si contra statutum per papam ex certa scientia cōfirmatu3 attētata fuerit. nu. 8.
6 Legatus statuere quando possit.
7 Statutum adoptio. ⁊ donatio nō iure facte per confirmatione3 principis roborantur.
9 Statuto ob publica3 vtilitatem introducto an renūtiari possit etiam cum iuramento.
10 Emptor statutum transgrediens qualiter puniendus, ⁊ an compelli possit ad iuramēti relaxationem, etiam si contra legis prohibitionem contraxerit. ⁊ nu. 22.
11 Correlatiuorum natura qualis in statutis.
12 Lesio enormissima cu3 minori etate, ⁊ sexus fragilitate an sit legitima causa petendi absolutionem a iuramēto, vt admittatur ad rescissionem per restitutionem in integrum. ⁊ nu. 17.
13 Juramentum quos comites habere debeat.
14 Judicium pro discretione quando capiatur.
15 Dolus in qua lesione presumatur.
16 Paria sunt in dispositione dolu3 adesse ex proposito, vel re ipsa.
18 Uxor est mariti pene famula.
19 Pax recta si marito dominanti subijciatur vxor.
20 Amor coniugalis inter coniuges sponsaliorum tempore maxime adesse solet.
21 Nupta in primordijs matrimonij facile se decipi patitur, vt iniuriam charo sponso illatam repellat.
23 Emptor contra iura mercatus an possit repetere reparationes in re empta factas, ⁊ cogi ad perceptos fructus restituendos.
24 Propinquorum aut consanguineorum appellatione an veniat maritus, ⁊ quid de matre ⁊ auia nomine consanguineorum.
25 Consanguinei duo propinqui ad supplendum defectum minoris quales debent esse.

¶ De in integ. resti. mi. Consi. ccxxxvj.

Multa sunt, que persuadere videntur nullitatem cuiusdam pretēse vēditionis olim, Anno videlicet dñi. M. cccclxxxij. ⁊ die vltima mensis Maij per honorabilē quondam virum Gabrielē carlanerij, tunc maritum ⁊ personam coniunctā, ac dñm rerum dotaliū nobilis ⁊ honeste mulieris Frācesie de ambrosijs, ⁊ per ipsa3 nobilem Francesiā tunc minorē. xxv. annis, quinimo ⁊ quindecim facte, de quadā ipsius dotali domo, sita in ciuitate Auenionensi: ⁊ hoc quatenus venditio huiusmodi cōcernebat ⁊ concernere poterat dictam nobilē Frācesiam. que omnia proculdubio procederent, nisi in venditione hmōi iuramētum interuenisset.
1 † Et primo quidē q2 tpe vēditionis hmōi eadē nobilis Frācesia erat, vt ia3 dictū est, minor xxv. annis. Cuius propterea predia tam vrbana, q̄ rustica per eā sine autoritate curatoris, ⁊ decreto iudicis alienari nō poterant. ff. de re. co. quasi per totū: ⁊ alienatio in cōtrariū attētata erat nulla, vt probat in multis iuribus

eiusdem tituli, & in. l. non solum. l. prediorum. l. si quidē, & l. si predium, cū multis similibus, de prediis & aliis rebus minorum. & q̄uis Marti. antiquus gl. quē multi sequūtur, senserit in. l. j. C. si aduer. vendi. quod illa. l. j. loquatur non solū in contractu minoris alias solenniter hoc est interuenientibus autoritate tutoris, aut curatoris, & decreto iudicis facto & sic in cōtractu alias de iure valido: lz possit, p̄pter enormē lesionē p̄ beneficium restitutionis in integrū retractari aut rescindi. sed etiam in cōtractu minoris vigintiquinq; annis inualido seu nullo: Bulga. tamē etiam antiquus gl. aliter sensit in dicta. l. j. scilicet quod illa non procedat nisi in contractu minoris alias solenniter celebrato, & sic alias valido. cuius opinionem sequuti sunt multi, & signāter Cy. in aut. sacramenta puberum. C. si aduer. vendi. vbi ad cōfirmationē huiusmodi opinionis arguit ex verbis eiusdē aut. ibi, super cōtractibus: & ibi, non retractādis. Ex quibus satis innuit tex. loqui in cōtractibus validis: quia contractus si est nullus nō est contractus. l. labeo. §. contractum. ff. de verbo. significatione. sicuti nec sententia nulla, est sentētia. l. iiij. §. condemnatum. ff. de re iudi. facit. l. non putauit. §. non quevis. ff. de bono. possess. cōtra tabu. etiam si contractus sit nullus retractari non potest. l. nam & sub cōditione. §. rūpendo. ff. de iniust. rup. & irri. test. & c. ad dissoluendū, de despōsa. impube. Pro hac opinione facit q: si contractus iuramēto non interueniente nō teneat, ergo nec iuramētum tenere debet. l. nō dubiū. C. de legi. l. quemadmodum. C. de agrico. et cēsi. lib. xj. et. l. si qs inquilinos. §. fina. ff. de leg. j. Preterea etiā facit, q: qua ratione improbatur contractus, eadē improbari debet iuramentum: quia ea fragilitas etatis, q̄ cōtractū vitiat & annullat, debet vitiare & annullare iuramentū. arg. l. doli exceptio, versi. diuersum. ff. de noua. Preterea aut. sacramēta puberū, est ius corrigēs & potest dupliciter intelligi. Vno modo q contractus minoris etiā alias inualidus cōfirmetur iuramēto, & hoc casu leditur ius commune in duobus, primo q contractus null⁹ forma neglecta confirmetur iuramento, secūdo minori tollitur beneficium restitutionis in integrū. Potest etiā intelligi vt loquatur in contractu valido: quo casu solū ledit ius commune in vno: q: beneficium restitutionis in integrū minori aufertur, ergo secundum hunc vltimū modum intelligēda erit
2 & interpretanda aut. sacramenta puberum, † quia ius corrigēs debet intelligi in casu quo minus corrigit. l. ij. C. de noxa. & c. cū
3 dilecti de dona. † Insuper duo singularia nō videnł posse simul cōcurrere. l. cū post. §. gener. ff. de iun. do. & l. j. C. de do. p̄mis. sed si dicam⁹ cōtractū inualidū cōfirmari iuramēto, duo singularia cōcurrēt. Primo q act⁹ peccās in forma naturali validaretur. Secūdo q beneficiū restitutionis in integrū etiā tolleret, ergo cōtractus inualidus nō videł firmari iuramento. & hanc opinionem tenuit Cy. in. d. aut. sacramenta puberum: vbi etiam dicit q sentētia Marti. multos misit ad iferos, & multa patrimonia inique exinaniuit & destruxit. dicit etiā idē Cyn. in. d. l. j. C. si aduer. vēdi. q eam tenuerunt maiores. Bar. vero in. d. aut. sacramēta puberum, dicit q eam tenuerunt omnes citramōtani. do. vero Christo. por. in. §. extraneis, ad fi. insti. de here. quali. & diffe. quē sequitur domi. Jas. de may. in. d. aut. sacramenta puberum dicit se discessisse ab vtraq; sententia, & postea cōperisse quosdam canhanc suā sententiam tenere, scz q iuramentū non firmet contractum alias inualidum nec etiam contractum validum. nec etiā cōtractum validū reuocabiliter, firmare habeat irreuocabiliter sed solū hoc iuramētum esse seruandū, & cōtractū remanere in suā inualiditate, si sine eo inualid⁹ erat, vel in sua validitate reuocabili, si sine eo retractari poterat. Pro quo īducit multas rōnes, quē ibi videri possunt: & q̄uis secundū eum iuramentū sit seruandū & contractus p̄pter ipsum, multū tamē refert contractū seruari in vim cōtractus, aut propter iuramētū: q: primo casu ligantur etiam heredes contrahentis ad obseruantiā: posteriore vero nō, quia iuramētū est quid personale, nec ex eo potest illaqueari anima heredis. c. veritatis, vbi per Inn. de iureiurā-
4 do. † Est etiam alia differentia, quia si cōtractus est seruādus in vim contractus, solutū repeti non potest: si autem seruandus sit in vim iuramenti, solutum repeti potest: q: reperitur penes recipientem sine causa. c. debitores, de iureiurādo. Est & alia differētia: q: si contractus seruandus sit in vim iuramēti, tunc petita & obtenta absolutione a iuramento potest contrauenire cōtractui secus si sit seruandus in vim contractus. c. j. de iureiurando. pro quibus facit quod in simili voluit Bar. in. l. si quis pro eo versic. quarto dixi. ff. de fideiusso. & Joan. de imol. in repeti. c. cum con-
5 tingat, in quarto membro in principio, de iureiuran. † Preterea etiam nullitas dicte pretense vēditionis videtur ex eo potuisse & posse persuaderi, quod domus, de qua supra tēpore facte vēditionis huiusmodi, & ante eam, erat & fuerat predium dotale, et sic alienari prohibitū, & illius alienationi lex resistebat. ff. de fundo dota. per totum, & autheti. siue a me. C. ad velleya. Quo fit vt esto quod propter pretensum iuramentum in ea interpositum teneatur, & debeat dicta domina Francesia venditionem huiusmodi obseruare, donec & quousq; petierit, & sibi ꝯcedi obtinuerit absolutionem a iuramento, quod facere potest: nō tamen venditio huiusmodi firmatur iuramento, quod etiā voluit Vincen. in dicto. c. cum contingat, de iureiurando: quē videtur ibi sequi Joan. and. & idem videtur voluisse Pet. de ancha. in. c. q̄uis pactū, de pac. in. vj. saltem quādo interuenit magna lesio, prout audio interuenisse in venditione de qua supra. Et si sentētie predicte aut earū aliqua de iure procederent, non esset profecto difficile eidem nobili Francesie domum predictā repetere ab emptore, quod videtur fieri posse, attenta multitudine contractuū precedentium venditionem huiusmodi, & per quos videł eadē nobilis Francesia dolo inducta ad vendendum.

Addo q supposito, citra preiudicium veritatis, quod dicta pretēsa venditio ex causis predictis, aut aliqua earūdem non fuisset & esset nulla: fuisset tamen & esset nulla tanq̄ facta, seu verius fieri attentata cōtra dispositionem statuti municipalis editi per bone memorie reuerēdissimū in christo patrem & domi. domi. Cardinalem de fuxo. in ciuitate Auenionēsi, & comitatu. Venayssini pro sanctissimo domino nostro papa, & sancta Romana ecclesia in tēporalibus tunc vicariū generalem, & postea per recolende memorie sanctissimum dominum nr̄m Piū papam secūdum ex eius certa scientia confirmati & approbati etiā cū suppletione oīm defectuū tam iuris, quā facti, si qui forsan interuenissent in eodem: de cuius statuti validitate dubitare non oportet. Tum q: editum ab eo qui hoc face-
6 re poterat: & q: esto, citra preiudiciū veritatis, quod legat⁹ non posset regulariter statuere contra ius commune: istud tamē fallit quando ex causa hoc faceret, per id quod voluit Bal. in. l. omnes populi. ff. de iusti. & iur. vbi dicit quod licet per. l. formam. C. de offi. prefec. preto. magistratus nō possint statuere contra ius, tamen ex causa hoc facere possunt, per. l. si hominē. ff. māda. vbi procurator potest ex causa facere contra illud qd̄ habuit in mandatis. & de illo dicto Bal. fecit mentionem Panor. in. c. at si clerici. §. de adulteriis, de iudi. & in. c. dilecti, de appella. quod idē videntur voluisse Anto. de butr. & Joan. de imol. in. c. fi. de transactio. & Alexan. de imol. in dicta. l. ex duobus. §. fin. qui etiam ibi subiungit quod isto casu saluari possit opinio Bald. de qua ibi dum dicit quod possit induci quod vxor testari non valeat sine presentia duorū propinquorū q: causa legitima subesse dicił propter sexus fragilitatem. potest etiam legatus statuere quod ab initio cōtractus ineundi, aut alterius gerēdi negotii seruel certa forma: qua non seruata contractus aut negotium non valeat. arg. eius quod habetur instit. de test. in principio, & quod voluit Alex. de imol. & doct. in dicta. l. ex duobus in principio. ff. de vulga. & papilla. Que si fieri valeant in casibus predictis, multo fortius hoc facere potuit dictus quondam dominus legatus in casu, de quo queritur: in quo nihil statuisse cōperitur cōtra ius cōmune, saltē quatenus predictū eius statutum concernere poterat alienationem bonorum immobilium minorū vigintiquinq; annis vt apparet ex his que dicta sunt in principio huius schedule. Etiam per statutum huiusmodi nō fuit inhibitum, ne quis cōtractus inibi mētionatos inire auderet seu etiā p̄sumeret cū minore, seu minore nō constituto sub tutela siue cura, sed ne hoc facere presumeret sine consensu duorum magis propinquorū cōsanguineorum eiusdem minoris: & sic per statutum huiusmodi fuit certa forma introducta: qua non seruata voluit domin⁹ statuens contractū non valere. Suberat etiam causa propter quā hoc factum est scilicet vt obuiaretur malitiis & fraudib⁹ homi-
7 num, de quibus in prefatione statuti huiusmodi. † Preterea in vanum vertitur in dubiū, an statutū huiusmodi de iure subsistat postq̄ illud apparet cōfirmatū per sanctissimū dominū nostrū papam. & ex eius certa scientia & suppleti defectus, si q̄ fortasse interuenissent: talis enim confirmatio facit valere id quod patiebatur defectū, aut quod alias inualidū existebat. c. ad petitionē, de accusa. c. ij. de transactio. & quod no. in. c. quis nesciat, di. xj. sic enim adoptio nō iure facta per confirmationē principis roboratur. l. adoptio. ff. de adop. sic etiam donatio inualida confirmatur per principem. l. donatio mancipiorū. C. de donatio. inter virum & vxorem. sic etiam hereditates, que lege duodecim tabularū confirmātur, dicūtur obuenire ex ipsa lege. l. lege. ff. de verb. significatio. Etiā dictus domin⁹ noster Pius statutū predictū suum fecit, qui illi eius autoritatem impartitus est. l. j. §. oīa eīn. C. de vet. iu. enucleā. ad quod facit. c. venerabilis, de cōfirma. vti. vel inuti. & quod no. doctores in. c. j. eodem titu. Quod autē statutū huiusmodi confirmatū extiterit ex certa scientia hoc appa ret, q: hoc in illius confirmatione palam exprimitur, & sic nō est locus coniecturis. l. continuus. §. cum ita, cū suis simili. ff. de verborum

8 borum obligationibus.†Et sic dicere nõ licet qd illa facta non extiterit ex certa scientia.c.si motu pprio.de prebē.in.vj.valuit igitur ⁊ valet predictum statutū.Quod si ita est,imo qꝛ sine dubio ita est,dicta pretensa venditio non valuit,vtpote attentata contra predictum statutum,per id quod plene voluit Andr.sicu.consilio.xliij.exordiente,Preclare scribitur ⁊c.in prima parte,quod ponit Barto.in dicta authenti.sacramenta puberum,⁊ in.l.si quis pro eo.ff.de fideiusso.eo maxime quia statutum huiusmodi,vt ex tenore illius clarissime colligitur,factum est in odiū cōtrahentium cū filijsfamilias.vel alijs minorib⁹ vigintiquinqꝫ annis.Contractus igitur contra formam statuti huiusmodi celebratus non firmatur iuramento,vt not.Bart.in.d.l.si quis pro eo,in quarto membro:⁊ cano.in dicto.c.cum contingat.fuit etiā factum statutum huiusmodi pro vtilitate rei publice predicte ciuitatis,cum per illud disponatur super forma actus contrahendi:quo casu quantūcunqꝫ ille actus respiciat priuatā vtilitatem omnino,ita quod nullo modo publicā,dicitur tamē introductū ob publicam vtilitatē.l.testamenti factio.ff.de testa.l.nemo potest.ff.de lega.j.⁊.l.codicillis,in fine.ff.de leg.ij.per que iura hoc voluit Ang.in.d.l.ius publicū.Etiā in dicto statuto expressuꝫ,
9 est,quod illud factuꝫ extiterit pro publica vtilitate.†Quo fit vt ei renuntiari non possit etiam cum iuramento.c.si diligenti,de foro competen.l.ij.⁊.l.quemadmodum.C.de agrico.⁊ censi.libr.xi.quod etiam voluit Bart.in.l.si quis pro eo.ff.de fideiussori.et doct.communiter in.d.c.cum contingat.⁊ hoc videretur procedere etiam si statutū huiusmodi principaliter respiceret priuatā vtilitatem,⁊ hoc pro eo qꝛ in eo expressum est qd pro vtilitate rei publice conditū extiterit.l.de die.ff.de pac.dota.l.ij.⁊.l.quēadmodum.C.de agrico.⁊ censi.lib.xi.p que iura hoc voluit Bar.in.d.l.ius publicum.ff.de pac.

Preterea cum verba statuti predicti,quo ad casum de quo queritur,dirigant̄ in personā contrahentis cum minore,dictus emptor emens a dicta nobili Frācesia,⁊ iuramentū recipiens fecit contra prohibitionem statuti ex iusta causa facti,⁊ per eū qui,vt predixi,illud condere potuit cui propterea debuit idē emptor obtemperare.c.que cōtra.viij.
10 dist.⁊.c.qui resistit.xi.questio.iij.†⁊ qui propter transgressionē puniri debet etiam secundū formā eiusdem statuti,⁊ non debet ex emptione huiusmodi cōmodū reportare.c.cum qui,de prebē.in.vj.c.legi.xvj.questione.j.⁊ sic potest compelli ad relaxationē iuramenti.quod voluit in simili Federi.de se.cōsi.mihi.cclxxiij.exordiente,In nomine domini amen.Factū tale est,statuto ciuitatis Perusine ⁊c.Etiam quia idem emptor cōtraxit contra legis inhibitionem ipse pecauit,per id qd habetur in.c.ij.de maiori.⁊ obedien.⁊ in.d.c.qui resistit ⁊ idem videtur de ipsa nobili Francesia:quia quemadmodum prohibitum extitit subditis ne omissa solennitate statuti predicti cum minoribus contraherēt vt verbi gratia,ne ab eis emerent,ita censetur eisdem minorib⁹
11 extitisse prohibitum ne venderent.†Et hoc propter naturā correlatiuorum:que est,vt quod de vno statuitur censeatur de altero statutum esse.l.fi.ff.de accepti.l.ij.in fine.C.de indic.viduita.tol.⁊ quod ibi doctores:⁊.l.j.⁊ quod ibi Joā.de pla.⁊ Jaco.rebu.C.de cupres.lib.xi.de quo Paulus de castro consilio.xix.exordiente,Presens dubium ⁊c.versicu.⁊ ego alias cuidam magistro sacre pagine ⁊c.

Nec opponat aliquis qd per statutum predictum videatur alicui inhiberi nē emat a minore,sed videtur inhiberi ne minori pecunias,vel aliō quicqꝫ mutuet vel sub colore venditionis a se fiende minori,vel alterius cōtractus tradere pmittere aut illis occasionib⁹ eos sibi obligare audeat vel presumat.Qm̄ respondeo quod imo videtur prohibita venditio,signanter propter illa verba,sub colore venditionis,que possunt intelligi dupliciter.scꝫ sub colore venditionis fiēde per prohibitum,vel cum prohibito:⁊ qꝛ statutū non distinguit,videtur posse intelligi secundū vtrūqꝫ modū,hoc est,siue minor emat,siue vendat.l.de pretio,cū suis simili.ff.de publi.Adijcio quod statutum predictū est fauorabile,ergo debet extendi regula odia,de reg.iur.in.vj.pro quo facit quod no.glo.⁊ omnes scribentes in.d.aut.sacramenta puberum:vbi dicunt eam procedere etiam in donatione,qūuis illa non sit verus cōtractus,pro eo quia non est actus vltro citroqꝫ obligatorius.

Insuper non est omittendum quod venditio,de qua supra,non solum laborat morbis ⁊ defectibus superius mentionatis,sed etiā alio:quia videlicet ipsa nobilis Francesia fuit in ea ⁊ propter eam enormissime lesa:⁊ non solum quia pro mille ⁊ quadringentis florenis vendidit domū francā de laudimio dicto emptori,valentem mille scutis,sꝫ etiā pro eo quia de pretio dari conuento nihil dicitur recepisse:⁊ quidem non quingentos florenos de pretio defalcatos,⁊ quos prefatus Carlauerij suo ⁊ dicte Francesie nominibus,per quas de rato ⁊c.cōfessus extiterat se habuisse ⁊ recepisse a pfato emptore ex causa mutui:non etiam vt creditur noningentos florenos restātes ad soluendū post factam defalcatio:nem dictorum quingentorum:sed vt creditur illi,dati sunt si tamē dati probētur dicto Carlauerij.Quo fit vt ratione huiusmodi enormissime lesionis potuerit et possit,etiam si aliud nō subesset petere absolutio
12 nem a iuramento:†quia enormissima lesio cū minorejetate,⁊ sexus fragilitate,videtur legitima ⁊ iusta causa petēdi absolutionem quia iuramentum nō debet esse iniquitatis vinculū.c.quanto,de iureiurādo.⁊.c.inter cetera.xxij.questione.iiij.†Preterea
13 iuramentū debet habere tres comites,scilicet veritatē,iudiciū ⁊ iustitiam.c.animaduertendum.xxij.q.iiij.quos comites,et signanter iudicium,habuisse non videntur iuramēta prestita per
14 dictam Francesiam.†Nō enim iudicio,hoc est discretiōe,quod idem sonat.l.cum pretor.§.j.in verbo,iudicio,cū glo.ff.de iudi.⁊ voluit Alexā.in.l.si sic.ff.de lega.j.⁊ consilio.xxxiij.exordiente,Viso themate ⁊c.in primo volumine,processit eadem Francesia in vendendo domum paternam pro pretio predicto.⁊ paciscendo qd in defalcationē pretij huiusmodi allocarentur dicti quingenti floreni per eam insolidū,aut pro parte non recepti:⁊ qui si per eam recepti extitissent solui non debebant mutuanti,ppter statutum,de quo supra,quod mutuari vetat minoribus viginti quinqꝫ annis omissa solēnitate,de qua in eo,⁊ mutuātes punit in perditione mutui facti.Etiā predictū iuramētū,seu iuramenta non habuerunt iustitiā pro comite,quia iniquum videtur vt iuramentū sine remedio absolutionis obliget vnā puellam ad tolerandam lesionem famosissimam.c.verum,de iureiurando.
15 †Adijcio quod in enormissima lesione psumitur dolus.l.luci⁹.§.omnes.ff.de his que in frau.credi.⁊.l.creditor.§.lucius.ff.mā
16 da.†Preterea paria sunt in dispositione dolum adesse ex pposito,vel re ipsa.l.si quis cum aliter.ff.de verborum obliga.⁊.l.ij.§.circa.ff.de do.excep.in dicto autem casu videt̄ esse dolus re ipsa saltem propter graue damnum eiusdē nobilis Francesie,quod non solum ascendit ad dimidiam iusti pretij,sed etiam longe vl-
17 tra,†⁊ propter quod deberet subueniri etiam maiori.l.ij.C.de resein.vend.multofortius ergo subueniēdū est huic nobili Frācesie,in qua,vt predixi,cū enormi deceptione cōiuncta erat minor etas,⁊ sexus fragilitas:quibus iura multipliciter subueniunt propter naturalem equitatem,⁊ deceptionem verisimilem,tam in contrahendo,quā in solennitate adhibenda.l.j.ff.de mino.⁊.l.doli.§.diuersum.ff.de noua.⁊ quod isto casu debeat cōcedi absolutio a iuramēto,⁊ deinde ipsa nobilis Francesia admitti ad rescissionē per restitutionē in integrum,voluerunt Pet.de anch.⁊ Ant.de but.in.c.cū contingat.de iureiur.Pet.de anch.in repetit.c.canonum statuta.versic.ego etiam consului in ciuitate Senarum.Panor.in dicto cap.cum contingat.⁊ consilio.cvij.exordiente,Quatuor sunt in causa ⁊c.versic.ad quartum dubium.in ij.parte.Quod maxime videtur procedere in hoc casu,in quo non solum videtur interuenisse dolus re ipsa,sed etiam ex proposito,ad causam multitudinis illorum contractuum eodē contextu initorum per prefatum emptorem,⁊ aut suo,aut illius Lucedoni nominibus,⁊ cum dicto Carlauerij suo,⁊ dicte nobilis Francesie eius sponse per verba de presenti,nondum tamen cognite,⁊ per quam promisit de rato,etiam se obligando ad carceres:venditionis videlicet vsusfructus domus predicte ad,⁊ per nouem annos,confessionis mutui quingentorum florenorum,promissionis de vendendo dictam domū,⁊ promissionis de indemnitate aduersus Lucedoni facte per emptorem:quos scilicet tres primos statim et ilico facto transitu de domo ad domū procurauit idem emptor ratificari per dictā Francesiam:quod ⁊ fecit ipsa tunc tenere etatis,⁊ suasa per eius auiam ⁊ dictū eius maritum:⁊ puto quod in persuasione huiusmodi etiam illud adiectum extiterit,dictum maritum obseruatione per eum promissorum se submisisse carceribus ⁊ arrestis,⁊ quod ipse incarceraretur nisi eadem nobilis Francesia per eum gesta ⁊ promissa suo ⁊ ipsius nominibus ratificaret:que,vt puto,eam multum mouerunt propter reuerentiam quam habet vxor ad maritum,
18 †cuius est pene famula.vt dicit Hieronymus in ca.satis.xxxiij.questione.v.⁊ beatus August.psal.cxliij.versic.primo ad finem.
19 †Dicit enim,si autem vxor marito dominanti subijciatur pax recta:non tamen aliquid ex alia natura,quia ex homine facta mulier viro caro tua,coniunx tua,famula tua.facit ad premissa quod ponit Bartolus in.l.j.§.que onerande.ff.qua.re.actio.non da.⁊ Alexan.de imo.in.l.maritus.ff.ad legem falcid.eam etiam
20 mouit amor maritalis,†qui maxime adesse solet inter coniuges post matrimonium per verba de presenti contractum,⁊ ante cōsummationem:ad que omnia puto bene aduertisse dictum em-

ptorē, ⁊ cogitasse quod vinculato ⁊ irretito dicto Carlauerij marito satis, vt audio simplice facile vincularet dicta nobilis Fracesia, tum propter reuerentiam, tum propter amorē maritalem
21 vt prediri, †tum ⁊ vt repelleret iniuriam in primordijs sui matrimonij dicto marito inferendam propter incarcerationem ⁊c. que si non considerabantur per emptorē, quare non sunt gesti dicti contractus ab ipso initio cū ipsis Carlauerij ⁊ Fracesia tūc existente in Auenione, ⁊ in loco vicino, ⁊ ad quam omnino accedendum erat ⁊ ilico pro perfectione contractuū, profecto nō video causam. ¶ Preterea si emptor iam anhelabat ad domū, cur procurauit eodez momento fieri venditionem vsufructus, ⁊ quidem non sibi sed illi Lucedoni, vt postea etiam statim se obligaret pro indēnitate ⁊c. ⁊ signanter cum sciret vsumfructū illi⁹ antea fuisse venditū nobili Petro pinelli, ⁊ tempus nōdum elapsum, puto qȝ non alia causa, nisi vt hanc nobilem Francesiam, vt prediri, non virū astutū sed mulierem ⁊ propterea fragilem ⁊ iuuenculā, non intelligentez, ⁊ propter auie ac mariti reuerentiam ⁊ amorem, vt mariti verecundiam euitaret pluribus vinculis irretiret ipse qui cautus est ⁊ prudens, quod etiaz statim assecutus est. Ex sequentibus enim colligitur qualis animus in precedentibus extiterit. l. si concubinam. §. res amotas. ff. re. amo. l. sed ⁊ iulianus. §. proinde. ff. ad macedo. l. cum quis, circa fi. ibi, neque enim verisimile ⁊c. C. de natura. libe. facit. c. constat. j. q. j. ⁊ quod no. in. c. peruenit, di. xviij. ⁊. c. officij. de elec. quod etiam voluit Pau. de castr. consi. ccxiij. exordiēte, Passus de quo queritur ⁊c. quod maxime procedit in casu nostro in quo ilico post initos contractus per dictum Carlauerij, accessum est ad dictam nobilem Francesiam pro obtinenda dicta ratificatione. arg. l. vētri.
22 ff. de priuile. credi. †Nec puto quod idem emptor possit pretiuz repetere. Et p̄mo qdē nō illos. xv. florenos, quos primit⁹ idem Carlauerij cōfessus est suo ⁊ dicte do. Frā. nominib⁹ ab ipso habuisse titulo mutui. Tū qȝ illi nō fuerāt sibi numerati. Tū ⁊ qȝ si numerati extitissent, ipse debebat illos pdere ppter statutū, de quo supra: ibi, quinimo etiaz quod vere mutuasse aut tradidisse probaretur perdat ipso facto. Non etiaz reliquos noningentos etiam si appareret quod ipsi coniuges cōfessi extitissent illos recepisse ab emptore, pro quo allegare sufficiat Spec. in ti. de obliga. ⁊ solu. §. ante omnia, versi. sed pone. Nico. de matha. Bald. et Salice. in authenti. si qua mulier. C. ad velleia. Joan. de imol. in repeti. c. cuz cōtingat, charta. vij. versi. sed iuxta predicta potest dubitari quid si vir ⁊ vxor ⁊c. ff. de iureiurand. ⁊ Ange. are. in. §. item si iudicio, versi. quid si cum iuramento ⁊c. vbi plene, insti. de excep. presumitur enim totum pretensum pretium peruenisse ad virum. arguo. dicte. l. j. §. que onerande. ff. qua. re. actio. non da. Quis Bart. in quodā suo consilio exordiente, Dña philippa ⁊c. senserit quod pretiuz presumatur peruenisse pro dimidia parte ad virum, ⁊ pro alia ad vxorē, p quo allegat. l. reos. §. cū in tabulis. ff. de re. do. Cui bene respondet Joan. de imol. in. d. versi. sed iuxta predicta. dicit enim illum. §. cum in tabulis, procedere in illis qui se possunt obligare quod fallit in muliere, que pro viro se obligare nō pōt, nec regulariter p alijs. d. aut. si qua mulier, ⁊. ff. ad velleia. per totum.

23 †Ceterum quia quesitum est an prefata nobilis Francesia teneatur ad reparationes vtiles, ⁊ necessarias, vel ad quas: dico ⁊ respōdeo qȝ, si item⁹ in hoc qȝ venditio, de qua supra, facta extiterit cōtra formā seu dispositionez predicti statuti ipsi emptori nō incogniti, idē emptor: vtpote malefidei possessor, ⁊ qui contra iura mercatus est, non videret posse repetere reparatiōes per euz factas, pro quo videri poterit id quod ponit dominus Feli. in. c. cum causa, versi. sumpt⁹ autem: ⁊ plenius in sequenti, de re iudi. ipse etiam videretur teneri ad fructus perceptos, ⁊ qui percipi potuerūt, per id quod no. Jo. de pla. ⁊ doctores in. l. quemadmoduz. C. de agrico. ⁊ cēsi. lib. xi. Habeo autem pro indubitato quod vbi potuerunt repeti reparationes necessarie vel vtiles, debebunt cū eis fructus percepti compensari vsqȝ ad summam concurrentem, ne si aliter fieret ditaretur idem emptor cuz iactura dicte nobilis Frā. p quo etiā videri pōt Feli. vbi supra, ⁊ Bal. nouel. in suo tracta, iuris do. fo. 72. ⁊ seq. ¶ Audio ab aliquibus affirmari ⁊ dici quod, qȝ in venditione dicte domus interuenit cōsensus nobilis quōdaz ⁊ honeste mulieris domine Marthe, auie materne eiusdē nobilis Francesie ⁊ dicti Carlauerij eius tūc mariti cōnditores domus de qua supra, satisfactum extiterit statuto superius mētionato requirenti quo ad casum, de quo queritur consensum duorum magis propinquorū cōsanguineorum: sed pace falua dixe-
24 riz, istud de iure non procedit, †quia appellatione propinquorū non venit maritus. l. j. ⁊ quod ibi Jac. butr. Bart. Bald. Salic. Pau. de cast. Alexā. de imol. ⁊ Moder. in. l. j. C. vnde vir ⁊ vxor. qui etiā inibi dicunt hoc esse notandū p statutis requirentibus consensum propinquorum, vel consanguineorū. Nec etiā venit maritus appellatione consanguineorum vt expresse voluerunt Pau. de cast. ⁊ Alex. de imol. in. d. l. j. Et hoc nō mihi videtur habere dubium. Quo vero ad dictam dominam Martham auiam maternam, dico qȝ Bal. in. l. fina. versi. sed dubitatur. C. de verb. signifi. dicit quod mater ⁊ auia non cōprehendūtur sub nomine consanguineorum: quia iura sanguinis non sunt apud matrem ⁊ auiam proprie ⁊ stricte loquendo, aut saltem videtur pcedere quo ad statutum, de quo supra: qȝ illud debet intelligi de ppinquis, cōsanguineis, ⁊ masculis, ita qȝ nō sufficit illos esse ppinquos ⁊ cōsanguineos, sed opus est qȝ etiā sint masculi, nō femine: vt voluit Bal. in. d. l. fi. ver. item scias, ⁊ Pau. de cast in. l. si cū
25 dotem. §. si patri. ff. solu. matr. †Requiritur enim cōsensus duorum propinquorum cōsanguineorum ad supplenduz defectum minoris, ⁊ sic non debent esse isti cōsanguinei defectuosi: mulier autem, vtpote res fragilis, ⁊ variabilis. c. forus, in fine. de verb. signi. ⁊. c. de viduis, in fi. xxvij. q. j. est defectuosa.

¶ Argumentum.

¶ Sui ⁊ legitimi heredes etiam non aditam hereditatem transmittunt ad matrem, fratres, ⁊ sorores. V. F.

¶ De su. ⁊ legi. libe. Consi. ccxxxvij.

Visis actis pretense publicationis cuiusdam asserti testamenti conditi, vt dicitur per prouidum quondā virum Galteriuz alberti loci tulete, dico ⁊ respondeo per acta huiusmodi nō apparere, aut probari sufficienter qȝ dictus quondā Galterius disposuerit ⁊ testatus extiterit prout ibi legitur. Et primo quidem non per scripturā, quam de dicta pretensa testamentaria dispositione scripsisse dicitur venerabilis vir domin⁹ Andreas clari presbyter, ibi insertam: quia illa fuit ⁊ est scriptura
1 priuata, ⁊ sic nō facit fidē. Non etiam per acta dicte p̄tense publicationis pro eo qȝ illa facta est non vocatis liberis dicti quōdā Galterij, qȝ fieri nō debuit eum de eorum preiudicio ageretur. l. nā ita diuus. ff. de adop. l. de vnoquoqȝ. ff. de re iud. ⁊. c. j. de cau. pos. ⁊ proprie. ¶ Preterea esto, citra preiudiciū veritatis, qȝ p dictā pretēsam scripturam prefati do. And. clari, ⁊ acta dicte asserte publicationis sufficienter probaretur eundem quondam Galterium testatū extitisse, prout ibi legitur: dictū tū pretēsum
6 testamentū fuisset ⁊ esset nullū. †Tum qȝ in eo nihil relictū extitit iure institutionis Catharine dicti quondā Galterij filie naturali ⁊ legitime, quod tamen fieri debuit aut. vt cū de appel. cogno. §. aliud quoqȝ capitulum, iuncto. §. ceterum, colla. viij. per
3 quos tex. ita solēt doctores cōiter cōcludere in hoc artic. †Tuz ⁊ alia ratione fuisset nullum predictū testamentū quatenus cōcernebat ⁊ concernit probum virum Antonium alberti patrem quondam prefati Galterij, pro eo qȝ non apparet illos pretensos testes, qui eidem asserto testamento interfuisse pretenduntur fuisse rogatos, quod tamen erat necessarium, per id qȝ not. Specul. titulo, de testib. §. j. versicu. sed quid: ⁊ se Bartol. in lege diuus. ff. de testa. milita. ⁊ Angel. Are. institu. de testa. §. finali. Ex quibus infertur dictum quondam Galterium decessisse intestatum, cuius propterea hereditas fuit delata ad suos liberos scilicet prefatam Catharinam eius filiam iam tunc natā, ⁊ duos posthumos masculos postea natos, ad quēlibet videlicet p trientē, seu tertia parte authē. de heredita. ab intesta. §. j. collatio. j. et transumptiue in auth. in successione. C. de suis ⁊ legi. libera. ⁊. l.
4 ij. C. de legit. heredita. †Deinde vero cum dicti duo masculi vita functi fuerint, ⁊ ab humanis adhuc infantes decesserint, superstitibus ⁊ eis superuiuentibus dictis Joanna eorum matre, ⁊ Catharina sorore vtrinque coniuncta, illorum portiones fuerunt delate ⁊ transmisse ad ipsas Joannam ⁊ Catharinam, ad quālibet videlicet pro dimidia parte: ⁊ hoc certuz est, si post aditio

tionem seu immixtionē hereditatis dicti quondam Galterij ipsi duo masculi ab humanis decesserint.aut.defuncto.ꝛ in corpore vnde sumitur.C.ad tertu.siue dicti masculi ante aditionem seu immixtionem huiusmodi ab humanis decesserint,ꝛ hoc pro eo qꝛ cū existerent de suis ipsius dicti quondam Galterij,ipsi eius hereditatem transmiserunt ad prefatas Joannā matrem,ꝛ Catharinā vtrinqꝫ coniunctam.l.si fratris.ꝛ quod ibi glo.ꝛ doct.C.de iu.deliberā.l.apud hostes.C.de suis ꝛ legi.cum alijs plene allegatis per Barto.in.l.si infanti.C.de iu.delibe.ꝛ in.l.ventrem.ff.de acqui.here.ꝛ hec est magis communis opinio ꝛ sic due partes bonorum et hereditatis dicti quondam Galterij peruenerunt ad dictam Catharinam eius filiam,ꝛ tertia pars ad Joannam eius relictam.

¶ Ceterum quia prefatus Antonius gessit ꝛ administrauit tutelam dictorum masculorum,ꝛ Catharine,ꝛ eorum bona gubernauit fructus eorum percepit,ꝛ de illis disposuit prout voluit ꝛ sibi placuit,ipse tenetur reddere rationem sue tutelaris administrationis,ꝛ consignare,seu restituere,aut soluere reliqua,si que sint.l.
5 j.§.de officio.ff.de tutelis ꝛ ratio.distrahen.† Et nihilominus cū deberet de bonis ꝛ iuribus dictorum pupillorum conficere inuentarium.l.tutor.qui repertorium.in prin.ꝛ quod ibi doct.ff.de administra.tuto.ꝛ.l.tutor.ꝛ quod ibi omnes doct.C.eo.ti.si ipse inuētarium huiusmodi non confecerit,potest eadem Catharina,si est etatis legitime,vel cū etatis huiusmodi extiterit iurare in litem contra dictum Antonium,tanqꝫ contra presumptuꝫ dolosum.d.l.tutor.qui repertorium.in prin.ꝛ ita mihi videtur breuiter ꝛ succincte super hoc scribendo.

¶ Argumentum.

¶ Solutionem recte recipere pro alio non potest coniuncta vel affinis persona sine mandato,quamuis cauendo recte possit agere.A.F.

1 ☞ Persona coniuncta aut affinis an possit solutionem recipere pro coniuncta persona.

¶ De solutio. Consi.ccxxxviij.

Litere compulsorie ab hac venerabili curia parte prouidi viri Baudeti raynaudi vt pretensi mariti ꝛ coniūcte persone ac asserti domini rerum dotaliū nobilis Alaysie de laye,contra ꝛ aduersus probum virum Marinū girardi fuerunt minus ciuiliter,ꝛ alias indebite parte dicti Baudeti inpetrate ꝛ obtente saltē ea ratione:qꝛ mandabatur per eas eundem marinum cogi ꝛ compelli ad dandū ꝛ soluendum dicto Baudeto quinquaginta florenos monete currētis,in quo idem Marinus teneri dicebatur prefate Alaysie:quod tamen fieri non
1 debuit.† Quāuis enim persona coniuncta possit saltem cū cautione legitima agere ꝛ experiri pro cōiuncta,sibi tamen solutio fieri nō potest:ꝛ si sibi fiat,debitor soluens non liberatur.l.iij.ꝛ quod ibi Bar.ver.tex.iste inducitur ꝛc.Joā.de imo.ꝛ doct.ff.solu.matri.l.ij.ꝛ qd ibi Bar.ff.vt lega.nomine cauea.l.qui hominē.§.si gener.ff.de solu.not.Bar.in.l.vero procuratori.eo.ti.ꝛ quod dictum est de persona cōiuncta vt non possit solutionem recipere pro coniūcta persona,procedit in affine,vt videlicet solutionem pro affine recipere non valeat.vt verbi gratia,maritus pro vxore de quo est casus in.l.cum maritum.C.de solu.not.Jo.de imol.in.d.l.iij.ff.solu.mat.potuit igitur dictus Girardi ab initio iuridice resistere ꝛ se opponere contra ꝛ aduersus literas superius mentionatas, et hoc pro eo qꝛ per eas compelli mandabatur ad dandum ꝛ soluendum prefato Baudeto dictos quinquaginta florenos qui tamen illos recipere non poterat,nec de eis ipsum Marinum quittare sine mandato prefate Alaysie.

¶ Argumentum.

¶ In pignore potior est is,cui facta est rei traditio,licet pignoratio vel inquantus aliorum sit prior.

1 ☞ Pignoratio aut subbastatio si per vnum fuerit facta ꝛ alteri missio in possessionem per traditionem rerum venditarum, quis habeat ius potius.
2 Pignus pretorium non constituitur sine traditione.
3 Subbastatio aut pignoratio sine intimatione an possint procedere,ꝛ qui contra illas opponere valeant.
4 Creditor intentans actionem hypothecariam potest eligere alterum ex tertijs possessoribus.

¶ Qui potio.in pigno.hab. Consi.ccxxxix.

Vidi processum agitatum coram insigni Delphinali parlamento, per ꝛ inter venerabiles viros dominos procuratores proprietatū anniuersariorū ecclesie beate Marie Diensis,ꝛ missarum eiusdem ecclesie, supplicantes ex vna parte.Et venerabilem virum dominum Antoniū de sancto Petro procuratorem capelle sancti Mauritij in ecclesia beati Bernardi de Romano fundate supplicatum ex alia:in quo vt mihi videtur,contenditur inter partes predictas de validitate duorum processuum factorum,aut fieri attentatorū per,ꝛ ad instantiam procuratoris dicte capelle sancti Mauritij,ꝛ pro arreragijs cuiusdam annue pensionis trium florenorum auricum dimidio dicte capelle,seu illius administratoribus,ꝛ pro ea stipulantibus olim vendite per prouidum quondam virum magistrum Jarentonum de pulcranuce:quorum primus legitur incboatus Anno domini.M.cccclxxxiiij.de mense Nouembris,in quo fuerunt prime litere concesse per curiam sancti Marcellini. Alius vero pcessus inchoatus est Anno domini.M.cccclxxxviij.de mēse octobris.Et quidem quoad primum vereor ne dicti do.procuratores proprietatum anniuersariorum missarū ꝛ succūbere debeāt pro eo quia non video qꝫ media sufficiētia deducta extiterint propter quia debeat processus huiusmodi reuocari,aut executiones, de quibus ibi,que vcꝫ facte extiterunt super trelhia ꝛ terra inibi mentionatis,cassari aut retractari signanter cum trelhia ꝛ terra huiusmodi fuerint de bonis dicti quondam Jarentoni,ꝛ tempore factarum executionum essent cuiusdam Plurie Jarētone,filie ꝛ heredis dicti quondam Jarentoni,quāuis titulo arrendamenti pro tunc tenerentur ab alio.Cui dicto non obstat qꝫ pignoratio ꝛ inquātus facti de ꝛ super trelhia ꝛ terra huiusmodi,ꝛ ad instātiā dictorum dominorum procuratorum anniuersariorum,ꝛ missarū precesserint pignorationem ꝛ inquantus factos ad instantiā pro-
1 curatoris dicte capellanie sancti Mauritij.† Quoniam respondeo qꝫ licet pignoratio ꝛ inquantus facti ad instantiam dictorum do.procuratorum precesserint alios in tempore:missio tamen in possessionem,ꝛ sic traditio rerum vēditarū,hoc est trelhie ꝛ terre predictarum,prius facta est procuratori capelle sancti Mauritij qꝫ dicti do.procuratoribꝰ proprietatū anniuersariorū,ꝛ missarū, seu eorum cessionario,vt apparet ex his que habentur in processu predicto fo.37.ꝛ fo.88.in quibus passibus describuntur missiōes huiusmodi.Dictus igitur procurator sancti Mauricij,seu capella,videtur habuisse ꝛ habere potius ius,ar.l.quoties.C.de rei vē.iuncta.l.si ob causam.ꝛ quod ibi doct.C.de euictio.vbi habetur qꝫ factum iudicis censetur esse factum patris.Nec me mouet ad dicendum contrarium qꝫ in dictis rebus prius constitutum extiterit pignus pretorium proprietatibus anniuersariorū,ꝛ missis qꝫ
2 dicte capelle sancti Mauritij,seu illius olim procuratori.† Quoniam respondeo qꝫ pignus pretorium non constituitur sine traditione.l.non est mirum.ff.de pigno.actio.per quam hoc no.glos.in l.j.eo.tit.que tamē nō apparet hic fuisse facta,ꝛ precessisse missionem in possessionem factam ad vtilitatem dicte capelle. ¶ Preterea pignoratio ꝛ inqꝫtus factus ad instātiam dictorum do.procuratorum videntur in hoc peccasse, quia licet fuisset ex prouisione egregij viri domini Vicesenescali, ꝛ commissarij per magnificum Delphinale parlamentum decretus ꝛ datus curator
3 bonis ꝛc.† pignoratio tamen ꝛ inquantus huiusmodi non fuerunt illi aut dicto Jarentono,seu eius heredi intimati,ꝛ idem dico de citatione ad dicendum contra inqꝫtus:ꝛ ita videtur de iure non processisse,per ea que habentur in.l.nā ita diuus.ff.de adopt.l.de vnoquoqꝫ.ff.de re iudi.ꝛ.c.j.de cau.pos.ꝛ proprie.de quo defectu videtur posse opponere dicta capella,seu procurator predictꝰ vtpote prior possessor trelhie,ꝛ terre predictarum,ꝛ etiam si ipse aut capella predicta nullū ius haberet in dictis rebus per id qd habetur in.l.fi.C.de rei ven.Non enim curamus de iure possessoris si non constet de iure creditoris.Et iste defectus principaliter me mouit ꝛ mouet ad opinandum,capellam predictam,seu dictū procuratorem habere potius ius in rebus predictis,qꝫ habuerint proprietates anniuersariorum,ꝛ misse dicte Diensis ecclesie.Nā si nō esset hic defectus,forte dici poterat ius dominij trelhie ꝛ terre predictarum fuisse prius quesitum proprietatibus,ꝛ missis predictis,seu predicte ecclesie,per id quod habetur in.l.fi.C.de sacrosanc.eccle.Quāuis Ange.in.l.j.§.per procuratorem.ff.de acqui.pos.videatur limitasse dictam.l.fi.vt non procedat in contractu celebrato per procuratorem ecclesie. Sed limitatio huiusmodi non videtur procedere,ꝛ illā impugnat Alex.de imo.in.d.§.per procuratorem.col.viij.que impugnatio bene infertur ex impugnatione fundamenti Angeli,quod cōmuniter impugnatur,ꝛ cuius cōtrarium not.glo.S.de cu.Jaco.butri.Rayne.Nico.de Malba.

Bal.ꝛ Salic.in.l.j.C.ꝑ quas ꝑso.nobis acq.Jo.de Jmol.ꝛ Roma.in.l.qui mihi donatũ.ff.de dona.ꝛ in.l.stipulatio ista.§.si stipu ler.ff.de verb.oblig.ꝛ Fulgo.in.l.si cuz vẽderet.ff.de pigno.actio.

Nec prodest prefatis dominis procuratoribus ꝓprietatũ anniuersarioꝝ,ꝛ missarum; seu ꝓprietatibus ꝛ missis hmõi opponere, ꝙ agi nõ potuerit actione hypothecaria cõtra tertiũ possessorez,nõ prius discusso principali debitore,vel eius heredibus.Quĩ respõdeo ꝙ in casu,de quo querit̃, nõ apparet actum cõtra tertiũ possessorez.Non enĩ ille Pungeti, qui causam habuit a dictis do.ꝓcuratoribꝰ,possidebat trelhiã et terras p̃dictas tẽpore factarũ executionũ:sed illas cepit possidere,si tamen illas possidere dici possit,post factã missionẽ in possessionẽ,que facta legitur Anno dñi.M.cccclxxxvj.ꝛ die scd̃a mẽsis Decẽbris,vt apparet in dicto ꝓcessu, fo.30.quã ꝓcesserat missio in possessionẽ parte dicte capelle,seu eius ꝓcuratoris obtẽta,ꝛ facta anno incarnationis dñice.M.cccclxxxv.xxviij.mẽsis Januarij:sed erant trelhia ꝛ terra p̃dicte tẽpore factarũ executionuz penes heredẽ dicte quondam Jarentoni debitoris obligati.Ex quo etiam vlterius infertur nõ oportere quo ad hunc articulũ disputare de stylo curie sancti Marcellini.Etiaz nõ video ꝙ hic multũ ꝓsit opponere de cõmissione facta p. ipm magnificũ Delphinale parlamẽtum dicto dño vicesenescalo:qꝛ rñdeo ꝙ nõ ꝓpterea fuit impeditꝰ dñs iudex scti Marcellini ꝓcedere ad instantiã ꝓcuratoris dicte capelle,ꝛ in vim submissiõis ad eiꝰ curiã facte.Et q̃dẽ nõ ꝓpter cõmissionez,quia causa mota p dictũ ꝓcuratorẽ capelle nõ erat cõmissa p̃fato dño vicesenescalo,sed erat causa prorsus et oĩno separata ab illa,q̃ sibi cõmissa extiterat,ꝛ de qua p cõsequẽs, vtpote ꝛ diuersa,et inter alias partes,se intromittere nõ poterat, nec debebat idẽ vicesenescallus.ꝛ.P.ꝛ.S.de offi.deleg.Nec est verisimile ꝙ ꝓpter hmõi cõmissionẽ voluerit dictũ magnificũ Delphinale parlamẽtũ impedire alios creditores dicti quõdã Jarẽtoni,aut heredũ suoꝝ,quominus ꝑ assecutione suoꝝ iuriũ,ꝛ sibi debitoꝝ experirent̃ ꝛ ageret cõtra eos.Nõ etiã p literas inhibitorias,vel al's ab ipso vicesenescallo emanatas,quia ille cõcesse extiterunt post completum processum.Et quia etiam idem vicesenescallus etiam commissarius impedire nõ poterat quominus aliꝰ. hoc est iudex sancti Marcellini,suo iure vteret̃,hoc est,in viz sub missionis facte ad suam curiam processuz faceret sup bonis dicti quõdam Jarentoni,et suoꝝ heredum.Nemini enĩ iniuriam facit qui suo iure vtitur.l.iniuriaruz actio.§.j.cũ suis simili.ff.de iniu. Et ita non sumus in terminis.c.j.de offic.deleg.quia illud loquitur in illis,qui iniuriose aut dolose impediunt iurisdictionẽ delegati,cuiusmodi non fuerunt prefati do.iudex sancti Marcellini, et pars coraz eo instans. ¶ Preterea q̃tuz ad id qd̃ opponit̃ aduersus executiones factas ad instantiaz procuratoris dicte capelle,scilicet ꝙ ille fuerint inciuiles,ꝛ minus iuridice,pro eo quia nõ sunt facte pro rata debiti,dico ꝙ,licet oppositio hmõi videatur habere multam apparentiam,illa tamẽ non videtur mihi vsque-
4 quaq3 esse secura.†Et hoc pro eo quia creditor intentans actionẽ hypothecariam potest eligere alterum ex tertijs possessoribus,ꝑut eleganter deducit egregius vir dominus Joãnes anderij Cuius dictis adijcio quod voluit Specu.titu.de obliga.et solu.§.j. ver.item debitor meus:et in tit.de cessione actionis.§.j.ver.sed pone ꝛc.Nec videtur obstare huic determinationi.c.constitutus, de religio.domi.quia illud loquitur in pluribus rebus sub vna pensione in emphyteusiz cõcessis, que si postea perueniãt ad diuersos possessores,debet pensiõ huiusmodi pro rata distribui.nos autez loquimur de pluribus rebus,non quidem sub vna pensione in emphyteusim cõcessis,sed pro vna pensione dũtaxat obligatis.Etiã l.finalis.C.de debito.ciui.lib.xj.non loquitur in multis rebus ciuitati vel reipublice obligatis,vt videri potest ex his que ibi plene no.Jo.de pla.Et hec sunt,cũ quibusdã alijs,que dubitare faciũt.

Quo vero ad secundũ processum,de quo supra,ꝛ in quo contenditur de faciendis executionibus in certis bonis p dictũ Pungeti remissis,dico ꝛ respondeo ꝙ hic agit̃ de intellectu styli dicte curie sancti Marcellini: et nisi vidissem decisionem dicti magnifici Delphinalis parlamenti numero.18:per dictum do.Anderij allegataz,ego respondissem cõtrariuz eius quod in ea cõcluditur.Et hoc pro eo,qꝛ in dicto stylo ponunt̃ tria capitula.Primũ loquit̃ de instrumentis dicte curie sancti Marcellini sigillo sigillatis,ꝛ ad vires eiusdem curie confectis.Secũdũ vero loquitur de instrumẽtis p iuratos dicte curie cõfectis,ꝛ sigillo antedicto sigillatis, etiam non cõfectis ad vires dicte curie,hoc est q̃uis cõtrahentes eidẽ curie nõ se submiserint. Tertiuz vero loquitur de quibuscũq3 alijs documentis et mẽbranis ad vires eiusdez curie confectis, quod cum generaliter loquatur videtur generaliter debere intelligi.c.si romanoruz,cum suis simili.distin.xix.Videtur igitur sufficere ꝙ instrumenta confecta extiterint ad vires dicte curie,etiam si non fuerint sigillo curie huiusmodi sigillata.Preterea dicere ꝙ in dicto tertio caplõ subaudiri debeat,et sigillo dicte curie sigillatis,est facere caplm huiusmodi superfluum,quia quod in eo sic intellecto disponitur, iam dispositum extiterat in primo:quod est contra id quod dici solet, scilicet ꝙ nedum vnaqueq3 clausula,sed etiam vnũquodq3 verbũ debet esse cum potestate aliquid operandi si fieri potest.l.hac lege. ff.de contrahen.emptio.l.si stipulatus.in princi.ff.de vsur.ꝛ quod voluit Bald.in rub.C.de contrahen.emptio.in.ix.q.Ange.consi. ccl.Allexand.de Jmol.consilio.cxviij.exordiente,Visis supra narratis ꝛc.colum.iij.vel.iiij.ver.sed vbi est perfecta ꝛc.Roma.cõsilio.lxxxiij.in fi.et Andre.sicu.consilio.lxj.colum.x.in prima parte ꝛ alij in alijs locis.Uerum quia,vt predixi, alias fuit aliter decisum,esset bonum de hoc conferre cum egregijs viris dominis practicãtibus in curia Grationopolitana,qui scient referre an hodie ita obseruetur,prout conclusum fuit in dicta decisione.Quod si ita sit,poterit audacter resisti aduersus futuras executiones,saltẽ donec discussa extiterint bona heredum debitoris principalis.

¶ Argumentum.

¶ Pupilla aduocari nõ debet penes tutorẽ sibi substitutũ.U.F.

1 Pupillus in domo tutoris sibi substituti an nutriri debeat.

¶ Ubi pupil.edu.deb. Consilium.ccxl.

Etiam si honorabilis vir.N.potuisset decerni ꝛ dari tutor Margarete iurane, filie naturali ꝛ legitime probi quondam viri Girau
1 di iurani:†non debuit tamen ipsa Margareta poni ꝛ tradi in manibus dicti pretensi tutoris,nec penes euz morari ꝛ nutriri:et hoc pro eo quia ille fuit ꝛ est eidem Margarete substitutus,et sic suspectus.Pro quo allegasse sufficiat.l.ij.in fin.et qd̃ ibi glo.C.vbi pupilli educari debeant .l.j.post principium.ff. eod.titu.ad quod facit.l.vidue.§.sed ne.C.de nup.Et ita etiã not. Ange.are.in.§.actionum,in materia tutele.versi.vnum tamen tene cordi ꝛc.institu.de actio.Sunt enim minoribus substituti propter spem substitutionis suspecti ,ne insidientur vite ipsorum minorum.Quamobrem cum, vt iam dictum est, idem.N.fuerit et sit eidem Margarete substitutus, eamq3 male tractauerit et tractet tam in alimentis ꝛ vestimentis,q̃ etiam in alijs:comparet ꝓpterea honorabilis vir Stephanꝰ iurani ipsius Margarete paternus,et petit per vos nobilem ꝛ honorabilem virum dominum Baiulum loci presentis pedaneum,seu locumtenentem vestrum, et quemcunq3 alium in hac causa ius reddentem seu redditurum, decerni ꝛ declarari eandem Margaretam non fuisse nec esse educandam seu nutriendam penes dictum eius pretensum tutorem, sed penes aliuz sufficientem et idoneum , et ipsi impuberi non suspectum:illamq3 fuisse,fore,ꝛ esse auferendam,ac auferri debere,ꝛ auferri a manibus eiusdez pretensi tutoris.Et alias petit in ꝛ super premissis ꝛ singulis eorundem ius ac debitam ꝛ celerem iustitiam sibi fieri ꝛ ministrari.

¶ Argumentum.

¶ Jn transactione quid datum vel remissum sit per verba generalia ex exceptionibꝰ ꝛ pretij cõuenientia facilius discernitur.U.F.

1 Nihil videtur excludere qui totum dicit.
2 Regulam declarat et confirmat exceptio.
3 Possessionum appellatione quid veniat.
4 Usus loquendi communis omni regule,omniq3 constitutioni solus derogat.
5 Jurisdictio quid sit.
6 Dñi terrarũ fundantes suam intentionẽ sup quibus eã fundent.
7 Fundi de se an pertineant ad iurisdictionem.
8 Clausula,exceptis rebus,ꝛ iuribus,in transactione posita ad que referatur.
9 Uenditor dicens,vendo tibi hanc domum vsque ad talem, an et quando illa domus includatur.

¶ De transac. Consilium.ccxlj.

Viso instrumẽto cuiusdam transactiõis olim, Anno vcz dñi.M.cccclv.ꝛ de mẽse Nouẽbris celebrate et inite,p ꝛ inter quõdã nobilẽ ꝛ potẽtẽ virũ Raymũdũ de glãdenes tũc dñz castroꝝ d̃ Gredolis ꝛ d̃ Aurifrigidis ex vna

ex vna parte ac vniuersitatē ⁊ homines dicti castri de Gredolis, ⁊
preter hoc auditis his que parte dictorū vniuersitatis ⁊ hominū
exposita ⁊ relata extiterunt. Dico ⁊ respōdeo q in vim transactio
nis superius mentionate, omnes vniuersi, ⁊ singuli fundi, seu etiā
vniuersa ⁊ singula predia siti seu sita infra territoriū, districtum,
⁊ iurisdictionem loci predicti de Aurifrigidis spectauerūt ⁊ per-
tinuerunt, ac spectare pertinere debuerunt in vim transactionis
hmōi ⁊ ppter ea, dicte vniuersitati de Gredolis, ⁊ ei nūc spectant
⁊ pertinēt, exceptis et reseruatis quadā bastida sita in dicto terri
torio de Aurifrigidis, ⁊ prediis post transactionē huiusmodi di-
uisis, ⁊ distributis per ⁊ inter vniuersitatez homines loci predicti
de Gredolis, ita vt nō liceat nobili ⁊ potēti viro Honorato de Glā
denes filio, ⁊ vniuersali, ac insolidū, ⁊ vnico heredi dicti quondaz
nobilis Raymūdi, vniuersitatē ⁊ homines huiusmodi super his
quomodolibet inquietare, vexare, aut molestare. Hoc enim satis
apparet ex tenore instrumenti transactionis superius mentiona-
te, ⁊ signanter capituli inibi inserti post capitula mentionem fa-
cientia de vinteno, in quo ad literam hoc dicitur. Item vlterius
transegerunt, pepigerunt solenniter, ⁊ conuenerunt partes predi
cte nominibus quibus supra, solēnibus stipulationibus hincin-
de interuenientibus, q dictus dñs de Gredolis ⁊ de Aurifrigidis
teneatur ⁊ debeat dare, tradere, seu quasi, ⁊ concedere, cedere, et re
mittere, prout per se ⁊ suos heredes ⁊ successores quoscunq dedit
tradidit, seu quasi, cōcessit, cessit, ⁊ remisit in vim ⁊ ex causa hmōi
transactionis dicte vniuersitati, ⁊ pro dictis hominibus parlamē
tū predictum facientibus, tenentibus, ⁊ celebrantibus pro eadem
vniuersitate, ⁊ singularibus hominibus illius presentibus ⁊ futu-
ris stipulantibus solenniter, ⁊ recipientibus, ac acceptantibus, ⁊
etiā mihi notario infrascripto, vt cōi, publice, ⁊ authētice psone
stipulanti solenniter, ⁊ recipienti vice, nomine, ⁊ pro parte dicte
vniuersitatis, ⁊ singulorum hominum illius presentium ⁊ futuro-
rū, ⁊ cuiuslibet ipsorū, tam cōiunctiz, q diuisim, oēs, vniuersas, et
singulas possessiones quascūq, ⁊ quecunq sint, quas dictus dñs
de Gredolis, hoc est idē nobilis Raymundus cōtrāsigens habet
⁊ habere potest sibiq competunt ⁊ competere possunt, et debent
in territorio iurisdictiōe, ⁊ districtu castri predicti de Aurifrigi-
dis, que fuerūt dicti dñi Raymūdi pugeti, olim dñi ipsius castri.
Cū enim per transactionē hmōi, ⁊ in vim illius, idem quōdā nobi
lis Raymūdus voluerit teneri dare, tradere, seu quasi concedere,
cedere, ⁊ remittere, ac etiā dederit, tradiderit, seu quasi cōcesserit,
cesserit, ⁊ remiserit vniuersitati castri predicti de Gredolis, ⁊ pro
ea hominib⁹ illius, omnes vniuersas, ⁊ singulas, possessiones quas
cunq, ⁊ quecunq essent, quas idē quondā nobilis Raymūdus tē
pore transactionis hmōi habebat, ⁊ habere poterat, sibiq cōpete
bant, ⁊ cōpetere poterant, ⁊ debebant in territorio, iurisdictione
⁊ districtu castri pdicti de Aurifrigidis, que vcz fuerāt dicti dñi
Raymūdi pugeti, olim dñi dicti castri. Non video q post trans-
actionē hmōi idē quondā nobilis Raymundus cum viueret, vel
post ipsius mortē ⁊ decessum dictus nobilis Honoratus, pretēde-
re potuerint, aut de iure valuerint se habuisse, vel habere aliquos
fundos, seu pdia in territorio, districtu, et iurisdictiōe antedictis
excepta dicta Bastida, ⁊ hoc propter illa gnālia ⁊ vniuersalia ver
ba, scz omnes, vniuersas, ⁊ singulas possessiones qualscūq et que-
1 cunq: † que cum omnia dicant, aut cum per eas exprimantur oēs
vniuerse, ⁊ singule possessiones existentes in territorio iurisdictio
ne, ⁊ districtu castri predicti de Aurifrigidis que antea spectaue
rant ⁊ pertinuerant dicto domino Raymundo pugeti, nihil exci
pitur seu excluditur, excepta Bastida, de qua supra. l. iulianus. ff.
de lega. iij. c. solite. de maio. ⁊ obe. ⁊ c. si romanorum. dist. xix. Pro
quo facit quod habetur in dicta transactione, in versi. exordiente,
Ad habēdum, tenendū ⁊c, quatenus ibi excipitur Bastida supe-
2 rius mentionata: † qr per exceptionem Bastide hmōi confirma-
tur ⁊ declaratur regula, vt generaliter procedat in non exceptua-
tis. l. quesitū. § deniq, ⁊ quod ibi Bar. ff. de fun. instru. ⁊ in auth.
de non alie. §. quod autem. colla. j. de quo Bart. in. l. generaliter.
§. vxori. ff. de vsufruc. lega. ⁊ in multis aliis locis: ⁊ Bal. in. c. j. col.
3 vj. versi. queritur an valeat recognitio: ibi, virtus enim exceptio-
nis ⁊c. de capi. qui curi. vendi. † Nemini autem puto venire in du-
bium, quin appellatione possessionum veniant nō solum ipsa sim-
plex ⁊ nuda rei possessio, sed etiam rerum proprietas l. fi. C. de fi-
deiuss. mino. l. cum res. C. de contrahen. emp. ⁊ ven. l. si quidem. C.
de dona. inter vir. ⁊ vxo. ⁊. c. fi. de re. eccle. non alie. ⁊ in. l. interdum,
4 ⁊ quod ibi glo. ff. de ver. signi. ⁊ signanter proprietas rerū immo-
biliū; que secundū cōmunē vsum loquendi † qui in exaudientibus
sermonib⁹ omni regule, omniq cōstitutiōi solus derogat. l. libro-
rū. §. quid ergo, ⁊ quod ibi no. ff. de leg. iij. l. semper in stipulatiōi
bus. ff. de regu. iur. c. ex literis. in fi. de spon. ad quod facit. l. labeo.
ff. de supel. lega. l. cum delanionis. §. asinaz. ff. de fun. instr. ⁊. l. lega
tis. in fi. ff. de leg. iij. cōmuniter appellari consueuerunt possessio,
vt not. Cy. Albe. ⁊ communiter omnes docto. in. l. fi. C. de compē-
sa. Bar. ⁊ multi alij in. l. cum antiquitas. C. de vsufruc. et Alberi.
in suo dictionario in verbo, possessio, versi. possessio est mobiliū ⁊
immobilium ⁊c.

Premissis autem non suffra-
gatur neq obstat id quod ponitur in instrumento transactionis
superius mentionate in ver. item transegerūt, pepigerunt solēni
ter, ⁊ conuenerunt partes predicte nominibus quibus supra solē-
nib⁹ stipulationibus hincinde interuenientibus, q omnes ⁊ que-
cunq iurisdictio ⁊c. vbi dictus quondam nobilis Raymundus
de Glandenes sibi reseruauit ⁊ retinuit omnez ⁊ quamcūq iuris-
dictionem, ac etiam omnia ⁊ quecunq spectantia ⁊ pertinētia ad
iurisdictionem. Tum quia fundi seu predia territorij ⁊ districtus
dicti castri de Aurifrigidis, aut alia aliqua predia non sunt iuris
5 dictio nec pars iurisdictionis. † que vt dicit gloss. in. l. j. ff. de iu-
risd. om. iud. est potestas de iure publico introducta, cū necessita-
te ius dicendi, ⁊ equitatis statuende. ⁊ sic res incorporalis. fundi
vero seu predia sunt res corporales: nec etiam predia huiusmodi
6 pertinēt ad iurisdictionē. † Hinc dici solet q licet reges vel alij do
mini terrarum fundent de iure communi eorū intentionē quoad
iurisdictionē, non tamen illā fundant super singularibus rebus ⁊
possessionibus suarū terrarū seu prouinciarū: ⁊ hoc si loquamur
de vtili dominio aut directo rerum huiusmodi, per id quod not.
Hosti. Jo. and. Panor. ⁊ doc. in. c. nimis. de iureiuran. ⁊ Panor.
in. c. si diligenti. de prescrip. Facit quod voluit glos. ⁊ docto. in. c.
7 bene a zenone, de quadri. pscrip. † multa enim sunt bona allodia-
lia: ⁊ a iure primeuo omnis psona ⁊ omnis res libera est, nisi qua-
tenus violentia illata est. §. ius autem. institut. de iu. natu. §. j. in-
stitu. de liber. not. Hostien. in dicto. c. nimis. ⁊ glos. in. c. q p. de cē
si. in sexto. Non ergo fundi seu predia de se seu de iure communi
spectant ⁊ pertinent ad iurisdictionem. Tum ⁊ quia presupposi-
to citra preiudicium veritatis, q fundi seu predia existentia in
territorio, iurisdictiōe, ⁊ districtu dicti castri de Aurifrigidis spe
ctassent ⁊ pertinuissent tempore facte transactionis, ⁊ antea ad iu
risdictionem eiusdem castri: nihilominus tamē predia huiusmo-
di spectarent ⁊ pertinerent vniuersitati seu hominibus predictis
nec illa censeri deberēt excepta vel reseruata ipsi dño de Aurifri-
gidis p illud caplm, item transegerūt ⁊c. de quo supra, in quo nō
solum reseruatur omnis ⁊ quecūq iurisdictio, sed etiam omnia ⁊
quecūq pertinentia ⁊ spectantia ad iurisdictionē. Qm̄ respōdeo
q in pede capituli huiusmodi, in ver. exceptis rebus ⁊c. per quez
excipiūtur a contentis in dicto. c. et reseruātur vniuersitati, ⁊ ho-
minibus de Gredolis res, ⁊ iura in pcedētibus capitulis data, cō
cessa, cessa, ⁊ remissa eisdem vniuersitati ⁊ hominibus cuiusmodi
fuerūt ⁊ sunt omnia, vniuersa, ⁊ singula predia in territorio, distri
ctu, ⁊ iurisdictione predictis existentia. que vcz olim fuerūt dicti
8 quōdā do. Pugeti. † Nisi forte quis dicere voluerit, q illa clausu
la, ex ceptis reb⁹ ⁊ iurib⁹ ⁊c. debeat dūtaxat referri ad illō caplz.
Et generaliter omnia ⁊ quecūq ⁊c. Sz istud nō obstat, qm̄ respō-
deo q imo referri debet ad omnia precedētia, postq ad illa refer
ri potest, nec sub est ratio, propter quam potius debeat referri ad
vnum, quam ad aliud, aut ad omnia, per id qō ponunt doct. in. l.
talis scriptura. ff. de lega. j. in. l. si idem, cum eodem. §. fi. ff. de iuris
di. omnium iudi. in. c. secūdo requiris, de appel. et in. l. j. C. de libe.
preteri. vel exhere. Refertur igitur dicta clausula, exceptis rebus
et iuribus ⁊c. non solum ad illud. c. ⁊ generaliter omnia ⁊ quecūq
alia: sed etiam ad illud, et omnia ⁊ quecunque, que pertinent spe-
ctant ad iurisdictionē. Pro quo facit, quia si a capitulo, de quo
supra, et in quo idem quondam nobilis Raymundus cessit ⁊ re-
misit vniuersitati ⁊ hominibus predictis omnes, vniuersas ⁊ sin-
gulas possessiones, ipse excipere vel excludere voluisset possessio-
nes, que vt forte pretenditur spectabant ⁊ pertinebant ad iurisdi
ctionē, ipse hoc facere poterat, et verisimiliter fecisset in illo capi-
tulo, in quo excepit bastidā. Et etiam pro hoc facit, q vniuersitas
et homines prefati pro maxima parte contribuerint in pretio ca
stri, territorij, iurisdictionis, ⁊ districtus predictorum tempore fa
cte transactionis superius mētionate, aut paulo post. quod veri-
similiter nō fecissent, nisi eis etiā data, tradita, ⁊ ꝯcessa extitissent
superius mentionata: quia sic vel nihil, vel parum acquisiuissent
per transactionem huiusmodi. et p hoc q ex qualitate pretij hoc
presumi debeat, bene facit quod not. Barto. in. l. semper in stipu-
9 latione. ff. de regulis iuris. † vbi dicit, pone vendendo tibi istam
domum vsq ad talem domuz pro centum, an includatur illa do-
mus, pro eo quia dixi, vsq ad talē domū. Et respōdet q ex qua-
litate pretij presumit an videlicet cēseatur illa domus inclusa, vel
exclusa, qr si pretiū fuerit tale, seu tm̄, q verisimile sit q includat, ⁊
tūc includetur, aut nō est tantum, et tūc excludetur. l. j. ⁊. l. vtruz.
§. quesitum. ff. de re. du. l. qui solidum. §. etiam. ff. de lega. secundo.
et. l. nonnunq. ff. ad trebel. per que iura hoc voluit Dyn. in. l. pa-
tronus. §. j. ff. de lega. tertio, et sequitur Alber. in auth. quod ius,

colū.penul.C.de procura.pro quo facit.l.in obscuris.ff.de regul. iuris.⁊ ideȝ voluit Cyn.in.l.a calligato.C.de nup.Ergo a simili ex qualitate pretij,hoc est vinteni,de quo supra,per vniuersitatē et homines dicto quondam nobili Raymundo concessa, presumi debent fuisse eisdem remissa ⁊ concessa etiam predia existentia in territorio,districtu,⁊ iurisdictione predictis.

¶Argumentum.

¶Testamentum facere potest maior quatuordecim annis, nisi mente captus probetur,vel subornatus,vel alias sit a iure prohibitus.V.H.

1 ¶Quot testes sufficiant ad probandaȝ solennitatem rogationis testium in testamento requisitam.
2 Consulentes aut iudicantes a communi opinione non debent recedere.
3 Presumptio etatis legitime testantis in quem transferat onus probandi.
4 Testis deponens secunduȝ suum videre,et non certitudinaliter, an probet.
5 Sane mentis quisq; presumitur,nisi contrarium probetur.
6 Testis deponens de insania debet reddere causam dicti, etiam non interrogatus.
7 Testator infirmus heredē nō nominans,sed ad interrogātis vocem annuens articulate loquēdo,an validuȝ condat testamentū.
8 Dictum testamentuȝ seorsum sine preuia voluntate testantis infirmi,sed subsequente,an valeat.

¶Qui testa.fa.pos. Consilium.ccxlij.

Idi pcessum cause agitate per et inter Honoratū bache et Alisiam filiam defuncti viri Rebufati eius vxorem, recurrentes ex vna parte,⁊ honestas mulieres Joannetam vxorem prouidi viri Huigonis coreardi,alias Heyraudi,⁊ Antoniam vxoreȝ Gulielmi coreardi, alias geyraudi,dicte Alisie sorores recursas ex alia parte.Super quo,⁊ meritis illius videtur mihi,sub correctiōe cuiuslibet melius sentientis,respondendum ⁊ consulendum,prout infra.Et primo quidem ꝙ testamentū dicti quondā Gulielmi rebufati fuit ⁊ est sufficienter ⁊ legitime probatū per depositiones testiū parte dictoruȝ Honorati ⁊ Alisie in processu cause huius productoruȝ.Et ꝙ testamētum huiusmodi fuerit ⁊ sit validum ⁊ efficax.Et quia istud non mihi videtur habere aliquam difficultatem,ego super hoc articulo vlterius non insisto.Quo vero ad testamentum quod condidisse dicitur honestus quondam iuuenis Antonius rebufati dicti Gulielmi quondaȝ filius,fateor hoc habere aliquid difficultatis.Verumtamen omnibus visis,ponderatis, et recensitis,visum est mihi,et videtur potius dicenduȝ ⁊ tenendum testamentū dicti quondam Antonij valuisse ⁊ valere,ꝙ̄ cōtrarium.Pro cuiꝰ dicti declaratione premito,ꝙ per depositiones octo,vel septem testium parte dictorum Honorati ⁊ Alisie in dicta causa productorum ⁊ examinatorum super quinto articulo cuiusdam eorum scedule exordientis Declarando literas impetratas ⁊c.fuit et est sufficienter et legitime probatū dictū quondā Antoniū,heredē vniuersalē instituisse ⁊ nominasse p̄fatā Alisiā,et sic pbata extitit volūtas dicti quondā Antonij.Fuit etiā pbatū ꝙ testes rogati extiterūt,de hoc eniȝ deponūt multi,⁊ signāter sextus,septimꝰ,
1 ⁊ octauus testes,†quoruȝ depositiones sufficiunt ad probandum solennitatem rogatus, per id quod not.Bald.Paul.de castro. Alexand.de Jmol.et docto.communiter in.l.ij.C.de bono.posses. secundum tabu,Pau.de castro in.l.heredes palam.§.in testamētis.ff.de testa.Joan.de Jmol.in.c.cum esses,colum.mihi.viij.ver. vlterius queritur quid si nullum testamentum ⁊c.de testa.quod etiam satis fuit de mente Barto.in dicta.l.ij.C.de bono.posses.cōtra tabu.Et hec opinio secundum Joannem de Jmol.in dicto.c. cum esses,loco preallegato:⁊ Alexandrum in dicta.l.ij.est cōmu-
2 nis.†a qua propterea non est tutum recedere in consulendo vel iudicando,per id quod not.docto.in.c.j.de constitu.c.prudentiam, in principio.ff.de offi.delega.et in.l.cum prolatis.ff.de re iudi.Et ideo non obstat qd̄ voluit Bald.in dicta.l.heredes palam.¶Qd̄ autem pretenditur dictum quondam Antonium non fuisse legitime etatis ad testandum,ideo non prodest dictis Joannete et Antonie,quia hoc non est probatum,quod tamen per eas proba-
3 ri oportuit.†Presumitur enim fuisse etatis legitime:et hec presumptio transfert onus probandi in aduersarium cap.in presentia,et quod ibi Panormi.in secunda colum.versic.not.singulariter ex isto tex.⁊c.de proba.⁊ quod not.idem Panormita.in.c.cum virum,de regula.Dicte vero Joanneta et Antonia nō probauerunt contrarium,nec etiam contrarium probarunt aliqui ex testibus parte dictorum Honorati et Alisie in dicta causa productis.Et primo quidem nō primus scilicet Joannes martini,quatenus super dicto quinto articulo deposuit,ꝙ dictus quondam Antonius poterat esse etatis duodecim annorum vel circa:q̄r,vt apparet ex eius depositione,ipse verbis predictis premisit ꝙ pro tunc ignorabat etatem eiusdem Antonij.Non etiam Telmonus
4 durandi tertius testis,†quia ille nō deposuit certitudinaliter de etate,sed dixit ꝙ suo videre erat etatis duodecim aut tredecim annorum:qui propterea non probat,per id quod voluit Baldus in repetitiōe.l.de quibus,colum.mihi.xxv.ff.de legi.Joan.And. in addi.Specu.titu.de teste.§.nunc tractandum,prope fi.Bar.in l.quid tamē.§.si arbiter.ff.de arbi.⁊ in suo tractatu de teste.Ange.in repeti.l.sciendum,colum.ij.ff.de verborum obligatio.⁊ Alexander de Jmol.consilio.cxxiiij.exordiente,Viso testamento Joannis linaldi,colum.iiij.in primo volu.Non etiam Joannes raymundi quartus testis,quia ille interrogatus de etate dicti quondam Antonij respondit se nihil scire,ꝙ̄uis subiūgat ꝙ erat multum iuuenis.Nō etiā quintus,sextus,septimꝰ ⁊ octauus:quinimo videntur magis probare contrarium.quintus enim,scilicet Stephanus mourin dicit,ꝙ erat etatis quindecim vel sexdecim annorum,vel circa.Dominus Roletus coreardi presbyter sextus testis dicit,ꝙ erat etatis quindecim annoruȝ,vel circa.Antonius bermundi septimus testis effectualiter idem dicit.Stephanus martini octauus testis,dicit,ꝙ videre suo erat etatis quindecim annorū vel circa,aut sexdecim.Petrus vero ferrieri vltimus testis nihil sup hoc deposuit.Et sic apparet ꝙ vel nihil efficaciter probatū est de etate dicti quondā Antonij,quod puto verius,vel si quid probatum sit,potius probatum est eum fuisse maiorē quatuordecim annis,quā contrariuȝ,pro eo quia plures videntur de hoc deposuisse,ꝙ̄ de ipso contrario,per id quod habetur in.c.in nostra,et qd̄ ibi glo.et docto.de testi.¶Non etiam suffragatur prefatis Joannete et Antonie id qd̄ parte earum pretenditur,scilicet ꝙ tempore conditi testamenti,de quo supra,idem quondam Antonius non erat sane mentis.Cuius illam assigno rationem:
5 †quia istud non est sufficienter probatum,qd̄ tamen probari debuit vel deberet,quia quilibet presumitur fuisse vel esse sane mentis,nisi probetur fuisse vel esse non sane.l.nec codicillos,et qd̄ ibi docto.C.de codicillis.quod etiam voluit glo.Barto.et Franc.de are.in.l.filium emancipatum.ff.de acqui.heredi.de quo Alexand. de Jmol.in.l.furiosum.C.qui testa.face.pos.Qd̄ autem pbatum non fuerit dictum quondam Antoniuȝ nō fuisse sane mentis hoc patet ex discursu pcessus,et signanter ex inspectione depositionū testium.Primus quideȝ de hoc nihil deponit.Et ꝙ̄uis secundus
6 dicat eum non fuisse sane mentis,ipse non probat,pro eo † quia testis deponēs de demētia vel insania debet reddere causam dicti, etiam non interrogatus,vt not.Baldus in.l.solum.C.de testi.qd̄ non fecit dictus testis:et si quā reddiderit,illa nihil cōcludit,imo potius concludit contrarium.Tertius etiaȝ hoc non probat,dicit enim ꝙ ipse non cognoscebat ꝙ dictus quondā Antonius tēpore testamenti esset mēte captus,et subiungit ꝙ ipse dicebat plura bona verba de deo,et beata virgine Maria.Quartus etiam non probat,vt apparet ex depositione illius.Quintus deponit ꝙ erat bone memorie et sane mentis.Idem deponit sextus.idem septimus,et idem deponit octauus.Et sic non video ꝙ ex capite dementie vel furoris possit testamentum predictum impugnari, nisi aliter probaretur dementia seu furor.

Superest videre an testamentum huiusmodi impugnari valeat ex eo,quia idem quondam Antonius p̄tenditur nihil disposuisse,nisi vel ad instigationē,vel ad nominationem dicti do.Roleti presbyteri,et quorūdam aliorum
7 super quo respondeo † ꝙ,licet testator etiam infirmus non exprimat nomen heredis,sed alteri interroganti,an taleȝ,puta Alisiā eius sororem,suam heredem vniuersalem instituat,respondeat ꝙ sic,vel ꝙ ita.talis tñ testamētaria dispositio valet,si ille testator et infirmꝰ articulate,hoc est intelligibiliter loqui poterat,s̄m glos. cōmuniter approbatam in.l.iubemꝰ,sup verbo,queadmodum.C. de testa.illam enim glo.sequuntur Pet.Cyn.Fran.tigri.Bart. Ange.Sali.⁊ Alexan.de Jmol.in dicta.l.iubemus.Idem Alex. consilio.xij.colū.iiij.et in dicta.l.heredes palam,post Barto.in fi. principij.Joan.de Jmol.in.c.cum tibi.colū.j.⁊.ij.de testa.⁊ Alex. de Jmol.consilio.xxxiij.in tertio volumine.Dictus vero Antonius loquebatur articulate,vt satis colligitur ex depositionibus testium.Verum p conclusione istius materie est aduertendum,si posset pbari id quod legi depositū super quinto articulo per di-
8 ctum Telmonū durandi tertiū testem,†scilicet ꝙ vicini,parētes, ⁊ amici,⁊ prefatus dñs Roletus se congregauerint ante domum dicti quondam Antonij ad videndum quid esset agendum,et ꝙ ipsi inibi

ipsi insbi concluserint ꝙ idem dñs Roletus describeret testamen
tum eiusdem Antonij prout fuit per eos cõclusum, ⁊ ꝙ deinde idẽ
dñs Roletus ita fecerit; aliter non habita voluntate vel delibera
tione predicti Antonij, ⁊ ꝙ deinde post factam scripturam huius-
modi nõ ex voluntate seu deliberatione dicti Antonij, sed, paren
tum, vicinorum, ⁊ amicorum eiusdẽ, venerint postea ipsi do. Ro
letus, ⁊ alij cum dicta scriptura: quia si sic factum esset, ⁊ sic factũ
fuisse probari posset, ista videretur esse causa sufficiens ad impu
gnationẽ testamẽti, per id quod post Nico. de matha. voluit Bal.
in dicta. l. iubemus. Et idem voluit Pau. de cast. in. l. hac consul-
tissima. §. ac cum humana. C. qui testa. face. pos. ⁊ consilio. cccl xvj.
exordiente, Uiso puncto ⁊ allegationibus ⁊c. colũ. fi. vbi etiam re-
fert Jo. and. in addi. Specu. titu. de testa. §. in primis. in addi. que
incipit, pileus ⁊c. in fi. referens Alber. Papi. hanc sententiam te
nuisse. Et ita etiaꝫ sensit Roma. consilio. cccvj. exordiente, Pro-
posita consultatio hoc soluꝫ querit ⁊c. ad fi. Et ita voluit do. Jas.
de may. in dicta. l. iubemus, ad fin. vbi etiam dicit ꝙ hoc expresse
ad literam firmant Pet. ⁊ Cyn. sed hoc ego non reperio. Uellem
igitur ad plenum informari de predictis, ⁊ etiã de etate dicti quõ-
dam Antonij, ⁊ de grauitate infirmitatis, insuper ⁊ infra quantum
tempus post conditum testamentum ab humanis decesserit: vt sic
posseꝫ plenius deliberare an fuerit aut sit vlterius in causa huius
modi procedendum, aut supersedendum; videtis enim mentem
meã, ⁊ ꝙ nihil reperio pro parte vestra, nisi quod vltimo dixi. Et
si repereritis posse probari quod predixi, remittite omnia si pla-
cet, ⁊ ego faciam articulos. Si vero hoc probari non possit, vel ꝙ
dictus quondam Antonius erat minor quatuordecim annis aut
mente captus ego consulo desistendum.

¶ Argumentum.

¶ De bonis que liberis vsufructuaria mater restituere debet in-
uentarium omnino conficere tenetur, aut illius confectionem non
impedire, etiam si a testatore aliter cautum fuerit. U. F.

1 ☞ Legatarius vsufructus bonorum mobilium ⁊ immobilium an ⁊ qualiter inuentarium conficere teneatur.
2 Pater vsufructuarius quando teneatur filio reddere rationẽ de fructuum dilapidatione, ⁊ an pati debeat descriptionem fieri per heredem. nu. 6.
3 Juramentum in litem an possit deferri contra legatarium vsus-fructus propter inuentarij omissionem, ⁊ quid in herede de restituendo grauato. nu. 5. 7. ⁊. 9.
4 Causa quelibet etiam iniusta, an excuset quem a dolo.
8 Juramentum in litem veritatis an ⁊ cur facilius deferatur, quam in litem affectionis.

¶ De bo. que lib. Consi. ccxliij.

V Isis duobus publicis

instrumentis parte nobilis ⁊ honorabilis viri ma
gistri Petri delphini mihi exhibitis, vno veꝫ ma
trimonij dudum contracti per ⁊ inter nobilẽ quon
dam virum magistrum Carolum delphini ex vna
parte, ⁊ honestam quondam mulierem Aymaretam gauberte ex
alia: altero vero vltimi ⁊ nuncupatiui testamenti per dictum nobi
lem Carolum editi: vna cum casu ⁊ dubijs ex eo elicitis, ac etiam
iurium allegationibus eleganter dictatis per spectabilẽ virũ do-
minum Franciscum delmacij iurium professorem eximium, dico
⁊ respondeo prout infra. Et primo ad primum quesitum adheren
do opinioni eiusdem do. Dalmatij, dico ⁊ respondeo ꝙ, nisi cõstet
⁊ appareat de solutione florenorum quadringentorum in instru-
mento testamenti huiusmodi plenius expressorum aliter quam per re
cognitionem seu confessionem, quam idem nobilis Carolus fecis-
se pretenditur in dicto eius testamento non videtur illos habuis-
se, ideo nec reddi debẽt iuribus per. d. Dalmatij satis declaratis.
¶ Uenio ad secundum quesitum super quo dico ⁊ respondeo bre
1 uiter ⁊ succincte, † ꝙ legatarius vsusfructus bonorum mobilium
⁊ immobilium tenetur de bonis huiusmodi inuentarium aut de-
scriptionem conficere, ac ea cum inuentario seu descriptiõe, ⁊ cau-
tione idonea de vtendo fruendo arbitrio boni viri, ⁊ de restituen
dis rebus que vsu non consumuntur, ⁊ estimatione aliorum ab he
rede recipere, causis, iuribus, ⁊ ratiõibus plenissime allegatis per
dictũ dñm primo allegantẽ, ⁊ per Alex. de imo. consi. lvj. exordien
te, Habita super narratis in themate ⁊c. col. iij. ⁊ se. in tertia parte
etiam per ipsum dominum allegato, quibus addi potest quod vo
luit Bal. in. l. filie. col. fi. ver. sed quid dicemus. C. famil. ercis. vbi
2 voluit ꝙ licet pater vsufructuarius nõ teneatur filio reddere ra-
tionẽ de dilapidatione fructuũ quia illos eidem reseruare nõ tene
tur: vbi tamen dilapidatio hmõi concernit rei perpetuã deterio-
rationem vel intolerabilem lesionem, ipse. tenetur. l. cum portet.
§. sed cum tacitus. C. de bo. que libe. et idem voluit Salicet. in di-
cta. l. filie, ad fi. Hoc ipsum etiam voluit Bald. in dicta. l. filie, in
materia vsufructuaria: pro quo allegat. l. hac edictali. §. omnibus.
C. de secun. nupt. quod etiam no. ipse Bald. in. l. si quis prioris. §.
in illo, eo. titu. que si procedũt in istis, multo fortius procedere de-
bent in alijs vsufructuarijs. Ex quo cõsequenter infertur, ꝙ vsu
fructuarius teneatur regulariter ad cõfectionem inuentarij, aut
bonorum descriptionem, vt facilior sit redditio rationis, cuius
inuentarium est caput. l. cum tale. §. j. et quod ibi Pau. de Castr.
ff. de condi. ⁊ demõ. ⁊. l. j. §. de officio. ff. de tute. ⁊ ratio. distrahen. ⁊
hanc rationem solẽt vt plurimum allegare docto. moderni in illa
questione, an heres de restituẽdo grauatus perdat trebellianicaꝫ
propter omissionem confectionis inuentarij, de qua in multis et
vulgatis locis. Et quamuis dictus quondam nobilis Carolus testa
tor videatur releuasse pfatam Aymaretam a cõfectione inuenta-
rij ⁊ bonorum descriptione: videtur tamẽ ꝙ non obstante releua-
tione huiusmodi, ipsa inuentarium aut descriptionem facere de-
buerit, et cum ea recipere ab herede bona, in quibus habebat, vel
habitura erat vsumfructum, quod etiam voluit Alexã. in dicto
consilio. lvj. colum. iiij. ver. non obstat ꝙ testator in testamẽto no-
luerit dictã dñam ⁊c. vbi multa ⁊ elegantia inducit. que causa bre
3 uitatis, et quia ibi videri possunt, omitto. † Sed hic superest du-
bium, an propter omissionem confectionis huiusmodi potuerit
eidem magistro Petro deferri iuramẽtum in litem contra dictã
Aymaretam, et videtur ꝙ non. Tum quia licet releuatio, de qua
supra, eidem Aymarete non pfuerit, quominus inuentarium seu
descriptioneꝫ facere deberet, videtur tñ qualẽqualẽ credulitatis
causam eidẽ attulisse, ⁊ que eam potuerit excusare a dolo ⁊ pena
4 ratione doli inducta, † quia quelibet causa etiam iniusta excusat
quem a dolo. l. igitur. §. penulti. ff. de liber. cau. no. glo. in. l. j. in fin.
ff. de abige. ⁊ in. l. plagij. la. ij. vbi etiaꝫ Ang. C. ad legem flaui. de
plagi. de quo per Paul. de castro consilio. xv. Andre. sicu. consi-
lio. xlvij. col. iiij. in prima parte. ⁊ per docto. in. l. qui rome. §. duo
fratres. ff. de verborum obligat. in illa questione, an contra renũ
tiationem per eum factam recurrens ab ordinatione arbitrato-
ris ad arbitrium boni viri, et in recursali causa succumbens, in-
5 currat penam cõuentam. † Tum et quia licet heres de restituẽdo
grauatus teneatur conficere inuentariuꝫ de bonis ⁊ rebus here-
ditarijs, vt predixi, non propterea tamen defertur iuramentum
in litem contra eum, si illud facere omiserit, vt voluit Alexan. de
Jmol. in. l. in ratione. §. quod vulgo, colum. xij. ff. ad legem falci. ⁊
ibi respondet ad. l. tutor qui repertorium, in princi. ff. de admini.
tuto. ꝙ dispositio illius videtur esse penalis, ⁊ inducta in priuile-
gium pupilli, ppter quod non putat idem Alexan. ꝙ illa sit extẽ-
denda ad illum casum: p quo allegat not. per glos. reputatã sin-
gularem in. §. item mixta. insti. de actio. cui tamen addidit similẽ
in. l. fin. ff. de in ius vocan. ⁊ subiungit idem Alexan. ⁊ forte melius
secundum eum quam in casu dicte. l. tutor. iuramentum defertur cõtra reum
conuentum actione tutele, ⁊ sic bone fidei. vt not. in dicta. l. tutor.
in princi. in versi. nec interest ⁊c. quod non ita seruatur in actiõe ex
testamento, que quoad hoc reputatur stricti iuris. l. alias. ff. de in
li. iuran. ergo a simili videtur ꝙ dispositio dicte. l. tutor. ad casum
de quo nunc queritur extendi non debeat. Et quamuis possit vt mihi
videtur, prima ratio euitari, pro eo quia illa procedit in executione,
a vero dolo, non in excusatiõe a dolo presumpto, per id quod post
Dyn. in regula ignorantia. de regulis iuris. in sexto. not. docto.
communiter in. l. si quis id quod. ff. de iurisdic. omnium iud. cuius
modi videtur esse dolus, qui committitur in omissione confectio-
nis inuentarij dicta. l. tutor qui repertoriuꝫ. in princip. ⁊ quod ibi
Barto. secunda tamen ratio mihi videtur astringere vel obstare.
Dico igitur ꝙ aliud fundamentũ mihi videtur esse melius, ⁊ etiã
securius, scilicet ꝙ prefata Aymareta non solum non fecerit in-
uentarium seu descriptionem predictorum bonorum, sed etiam
nõ passa extiterit, aut permiserit quod inuẽtarium seu descriptio hu
iusmodi fieret per dictum nobilem Petrum heredem: in quo ta-
men nullam debuit facere resistentiam, cum procul pulsa omni du
bitatione descriptio huiusmodi fieri potuerit, per id quod ponit
6 Alexand. de Jmol. in dicto consilio. clvj. † Quod procedit non so-
lum in extraneo vsufructuario, sed etiaꝫ in patre vel auo paterno,
vt voluit Rapha. cuma. consilio. lxxviij. exordiente, Casus talis
est ⁊c. vbi dicit ꝙ honestius facit auus, idemq; vsufructuarius, si
inuentarium conficiat, cum bona in quibus habet vsumfructum
teneatur reseruare auus ⁊c. nepoti: ⁊ ꝙ licet forte inuentarium fa-
cere non teneatur, cogitur tamen pati vt bona describantur, ⁊ de
eis conficiatur publicum instrumentum. l. j. §. j. ff. vsufruct. quem-
admod. caueа. vt sic eueniente casu mortis aui facilior sit probatio
pro quo allegat. l. nõ solum. §. sed vt probari. ff. de noui operis nũ-
tiatione. ⁊. c. ij. de proba. Quod si verum sit in auo paterno eodem
que vsufructuario, multofortius hoc procedere debet in casu de
quo queritur in quo prefata quondam Aymareta vsufructuaria

erat persona extranea,τ de qua lex minus cōfidit q̄ de auo. Ad ꝙ facit quod not. Baldus in.l.fin.§.cum igitur.C.de iu.deliberan. vbi voluit confectionē inuentarij fiendam per heredem nō posse ꝑ creditores vel legatarios impediri:quod maxime debuit et debet procedere in hoc casu,cum confectio huiusmodi esset dicto nobili Petro profutura,et ipsi Aymarete non noceret.l.ij.§.itez varus.ff.de aqua pluuia arcen.facit not.per Jaco.rebuf.et Joannē de platea in.l.defensionis facultas.C.de iu.fisci.lib.decimo. Dicta igitur Aymareta impediendo predictam descriptionem fecit qđ non debuit,τ consequenter non fecit, hoc est, fieri non passa est, vel permisit quod fieri pati debuit,et quod pati potuit, ergo fuit in dolo.l.dolus.C.manda.quam ita intelligit Alexander de Jmo
7 la in.l.in actio.colum.fin.ff.de in li.iuran.† Et ita potuit contra eam deferri iuramentum in litem, per id quod not.glos.et docto. communiter in dicta.l.in actionibus: et quemadmodum potuit deferri contra dictā quondam Aymaretam propter dolum per eam commissum,ita et contra dictum eius heredem,causis et rationibus allegatis per dictum dominum primum allegantem.
8 † Et intelligo non quidem de iuramento in litem affectionis, sed veritatis: quod longe facilius defertur, q̄ iuramentum in litem affectionis, ex eo q̄ ad delationez huius iuramenti plura requiruntur,q̄ ad delationem illius. Et hoc non defertur nisi in certis actionibus seu casibus,illud autem in multo pluribus, vt colligitur ex his que not. Bart. Bald. Alexand.de Jmol.et docto. in dicta.l.in actionibus. Quia de hoc articulo plene reperio scriptum,vlterius non insisto. Et per hec sit responsum ad secunduz tertium,et quartum quesita.

Ad quintuz dico τ respondeo,

ꝙ instrumentum predicti testamenti videtur esse aliquantulum obscurum in ea parte,in qua idem quondam magister Carolus voluit stari conscientie prefate Aymarete:pro eo quia non clare dicit an idem testator voluerit stari conscientie eiusdem Aymarete super hoc,an bona talia τ talia,puta hec vtensilia,τ hec alia bona mobilia sint de bonis ipsius Aymarete:an ve,presupposito ꝙ de hoc aliunde appareat, scilicet ꝙ illa essent ipsius Aymarete, stari voluerit ipse testator conscientie eiusdem Aymarete,non super eo an essent sua,sed super alio forte,super deterioratione, vel alijs:verba enim instrumēti ita se habent,quos quidem florenos quatuorcētum,dom⁹ vtēsilia superius latius designata, τ omnia alia τ singula que,vt supra dictū extitit,testator ipse habuisse imposterū reperiet de bonis dicte eius vxoris,voluit iussit,et expresse ordinauit prefatus testator eidem vxori sue reddi et restitui per suū heredem vniuersalem subscriptum, sine quacunq̄ contradictione:et etiam voluit et ordinauit ꝙ dictus heres eius vniuersalis subscriptus pro eisdem bonis,que,vt premittitur,testator iam dictus habuisse in futurū reperietur,a dicta eius vxore,stet,τ stare debeat,ac sit astrictus conscientie dicte eius vxoris,dubiū facit illud verbū reperietur:et reuera,supposito ꝙ notarius,qui instrumētum hmōi sumpsit,sit dictus τ expertus,nō videretur ꝙ idem testator voluerit stari conscientie ꝑfate Aymarete sup hoc,an habuerit vel nō habuerit talia bona,sed cōperto,hoc est aliūde ꝓbato ꝙ illa habuerit,videret voluisse stari cōsciētie super illoruz valore,aut eorū deterioratione.
9 † Sed quodcūq̄ dixerimus,ipsa Aymareta debuit iurare,alias nō fuit sibi standū,ſm Ange.τ Pau. de castro.qui ita not. in.l.de pupillo.§.qui opus.ff. de ope.noui nuntia,et Ange.in.l.apertissimi.C.de iudi.et Alexand.de Jmol. consilio.ccxx.exordiente,Visis verbis dicti Grivoldi τc.colū.ij.in fi.ver.ad predictorum confirmationem bene facit τc.in.ij.volum. in quo consilio etiam multa inducit,per que probari videtur, ꝙ prefata Aymareta debuit eius conscientiam declarare parte presente,vel citata, que quia ibi videri possunt, hic non transcribo. Que omnia dixerim sub correctione.

Argumentum.

Episcopus pia relicta,in quibus τ hospitali relicta continentur,curare debet vt prestentur:quorum actio etiam sine mandato cuilibet competit. A. F.

1 Testamenti instrumento publico plena fides quando adhibenda.
2 Jure tertij se iunare an quis possit,et de illo opponere.
3 Hospitale an sit pius locus,et relicta illi gaudeant priuilegijs vt ecclesijs relicta,et an sit de illis in quibus est prohibita alienatio emphyteusis.
4 Agere pro executione piarum dispositionuz an possit indifferenter qui vult.
5 Testator legans ad piam causam domuz suam sine alia expressione,de qua intelligat.
6 Testis adstruens τ meram τ vagam negatiuam,nec loco,nec tempore coarctatam an propterea suspectus sit.
7 Depositio testis per verbum videtur,an valeat.
8 Possessio patris an continuetur in liberos.
9 Fundamentum intētionis agentis proponendum est,et probandum,etiam negatiue conceptum.
10 Relicta ad pias causas tanq̄ es alienum an detrahantur ante legitimam.
11 Falcidia de legatis, et trebellianica de fideicommissis ad pias causas relictis an detrahatur.
12 Jn causa relictorum ad pias causas proceditur summarie, simpliciter,et de plano,nec opus est libello.
13 Clausula, Super quibus omnibus τ singulis petit iustitiam sibi fieri,in libellis posita quid operatur.

De episco.et cleri. Consilium.ccxliij.

Viso processu cause agitate per τ inter egregium τ honorabiles viros dominum procuratorem animarum τ piarum causarum ciuitatis τ diecesis Arelatensis,et priores confratrie nostre domine Cādelose, actores,seu instantes ex vna parte,et prouidum viruz Petrum nigri, oppidi seu castri Tarasconis reum ex alia, Dico τ respōdeo,sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis,eundem Petrum minus iuridice impedijsse τ impedire,quominus vltima et testamentaria dispositio honorabilis quondaz viri Stephani lueyssegue, habitatoris Arelatis,de qua in libello,seu petitione parte dictorum domini procuratoris in hac causa oblata,adimpleatur,τ executioni demandetur. Pro cuius dicti faciliore ostensione premitto in primis,ꝙ de voluntate τ dispositione huiusmodi plene constitit publico instrumento testamenti dicti quondam Stephani, parte dictorum do.procuratoris,et priorum in hac causa produ
1 cto,τ parte dicti rei recognito, inserto.fol.17.† cui.q̄ in nullo reprobatum vel impugnatum reperitur,est plena fides adhibenda c.ad audientiam,de prescrip.c.illud de presumptio.c.dudum, de conuer.coniuga.c.cum ioannes, de fi.instru.c.porro, de priuile.l. iurisgentium.§.ꝙ fere.ff.de pac.de quo glo.in.§.item verborum, et.§.si scriptum,institu.de inuti.stipu.§.fin.institu.de fideius.et in authen.de instru.caute.§.oportet autem,et.§.se.colla.vj.et in.l.cū precibus.C.de proba. Bart.in.l.heredes palam,in princip.ff.de testa.et in.l.j.§.si quis neget.ff.quemadmo.testa:ape. Premitto preterea ꝙ,vt ex actis apparet, idem quondam Stephanus ab humanis decessit:hoc enim confessus est dictus reus respondendo vndecimo articulo schedule exordientis, Procurator reuerendissimi domini τc.inserte fol.197.fuit sufficienter probatum qđ Michael, Honorat⁹, Joannes,filij τ Joāna,et filia eiusdē quondam Stephani vita functi sunt.et ab humanis sine liberis decesserunt. Primo quidem prefati Honoratus, Joannes,et Joāna, τ postea longo temporis interuallo dictus Michael,qui licet liberos ex eius vxore aliquando susceperit,illi tamen ante eum ab humanis decesserunt:de his enim omnibus deponunt multi testes super quarto, et sexto articulis libelli,seu petitionis parte dictorū do.ꝓcuratoris τ prior in hac causa ꝓducte. Premitto preterea etiam fuisse sufficienter τ legitime probatū,ꝙ honesta quōdam mulier Guyona benedicte, vulgo dicta la belle bōne, vita functa est,τ ab humanis decessit,superstite, et sibi superuiuente ꝑfato Michaele:et sic ꝙ tempore mortis et decessus eiusdem Michaelis,qui inter dictos liberos eiusdem quondam Stephani ab humanis decessit,dicta Guyona non viuebat. De hoc enim testificantur et deponunt multi testes parte eorundem do.procuratoris,et prioruz in hac causa producti,τ examinati super quinto articulo libelli,seu petitionis antedicte. Et ita apparet ꝙ dispositio illa,in qua,τ per quā idem quondā Stephanus fieri voluit,et ordinauit in eius hospitio vnum hospitale ad honorem beate virginis Marie,τ seruitium honestaruz mulierum,purificata extitit. Premitto insuper fuisse etiam τ esse sufficienter ꝓbatū,ꝙ domus,de qua in actis,fuit dicti quondam Stephani testatoris: et quidem tam ꝑ confessionē partis ree in respondendo nono,et decimo articulis dicte schedule exordiētis, Procurator reuerendissimi dñi τc.parte eorundem do.ꝓcuratoris,et priorum in hac causa ꝓducte,et inserte fol.197.q̄ per depositiones testiū parte ipsoruz in hac causa ꝓductorū,τ examinatorū sup septimo articulo libelli seu petitionis superius mentionate: qđ etiaz satis confessus est saltem tacite idem reus per ꝓductionē duorū instrumētorū insertorum,vnius vcz fol.121.et alterius fol.134. Et nō solum apparet de premissis:sed etiam ꝙ idē quondaz Stephanus in ipsa domo vita functus est,et ab humanis decessit:vt apparet ꝑ responsionē,

quā fecit

quam fecit idem reus,seu eius procurator respondendo vndecimo
articulo dicte schedule,Procurator reuerēdissimi domini ⁊c. Ex
quibus infertur ꝙ iuxta voluntatem eiusdem quondam Stepha
ni, ⁊ pro implemēto,seu executiōe illius fieri debuit,⁊ debet hospi-
tale in dicta domo.c.nos quidem.c.si heredes.de testa.auth.de ec-
clesia.titu.§.si quis edificationem.colla.ix.§.in quo.versi. xenodo
chium autem ⁊c.etiam probatur hospitale huiusmodi debuisse fie
ri infra annum,quod intelligo ,purificate dispositionis,⁊ sic infra
annum a morte dicte quondam Michaelis vltimate vita functi.

Premissis vero non obstant

quedam parte dicti Petri nigri in diuersis eius schedulis propo
sita ⁊ deducta.Et primo quidē nō illud quod sepissime idem Ste-
phanus reiterauit,scʒ ꝙ ideo dicta testamentaria dispositio pre-
fati quondam Stephani in ea parte non valuerit,qꝛ domus in
actis mentionata non spectabat iure dominij directi eidem Ste-
phano,sed tenebaṫ ⁊ possidebatur per eūdeʒ de ⁊ sub dn̄io directo
alterius ecclesie,vcʒ nostre domine Villenoue,⁊ partim anniuer-
sariorū sancte Arelateñ .ecclesie , partim vero operariorū sancte
2 Crucis Arelatis.† Qm̄ esto,citra preiudiciuʒ veritatis,ꝙ de hoc
opponere potuissent,seu possent veri domini directi dicte domus
si qui existant:⁊ dē hoc tamē opponere nō potuit idē Nigri heres
pro parte dicti quondam Stephani,per medium dictorum quon
dam Michaelis,ac fratrum,⁊ sororis eiusdem,insuper ⁊ Jacobi
nigri huius Petri quondam patris.l.his cōsequēter.§.j.⁊ quod
ibi glo.⁊ doct.ff.fami.ercis.Nec enim potest quis se iuuare iure ter
tij,a quo nullum ius habet.l.loci corpus.§.competit.ff.si serui.vē-
di.l.si prior.§.si simpliciter.ff.qui potio.in pign.habe.⁊ quod not.
gloss.⁊ docto.in.l.ij.ff.si ager.vec.vel emphyt.peta.⁊ ita consuluit
in simili scʒ in materia feudali,Oldra.consi.mihi. cvij.alias vero
cxxix.exordiēte,Ad habēdā aliqualē notitiā ⁊c.ver.sextū cū hec
bona sint feudalia ⁊c.de quo docto. in.l.eū seruū.C.de serui.fugi.
⁊ optime faciunt no.per Bar.in.l.ij.C.de excep.rei iud.⁊ Pau. de
ca.cōsi.cxliij.exordiēte,Ad id de quo queritur respondeo ⁊c.quate
3 nus loquuntur de re emphyteuticaria.† Preterea licet hospitale
sit pius locus,⁊ relicta hospitali vel pro hospitali sint pia relicta,
⁊ gaudeant regulariter eisdem priuilegijs , quibus potiuntur et
gaudent relicta ecclesijs,⁊ alijs pijs locis,non est tamen ipsum ho
spitale anteꝙ̄ autorisetur per episcopuʒ de personis,in quibus est
prohibita alienatio emphyteusis,vt not.Alexā.de imol.consi.cxx.
exordiente,Super eo quod queritur videtur fortasse prima consi-
deratione ⁊c.vbi videri potest,⁊ per Jo.an.⁊ docto.in.c.potuit.de
loca.¶ Etiā nec obsistit prefatis do. ꝓcuratori,⁊ prioribus qđ ex
aduerso sepe obiectum reperitur,scʒ ꝙ dicti priores contra prefa
tum reum agere non potuerint,vtpote contra eum nullam haben
4 tes actionem.† Qm̄ respondeo ꝙ pro implemento seu executione
piarum dispositionum,seu relictorum ad pias causas potest qui
vult etiam sine mandato,agere ⁊ experiri,vt no.Spe.ti.de instru.
edi.§.nunc vero aliqua,charta.xix.q.lxv.versi.sed nonne quelibet
de populo ⁊c. Pro quo est bonus tex.in auth.de eccle,titu.§.si aūt
sanctissimus.ibi,⁊ omni alij licentia sit huiusmodi questionem mo
uere,⁊ studere,vt modis omnibus cause pie compleantur . Super
quo articulo aduertendum est ꝙ non solum egerunt ipsi priores
sed etiam prefatus do.procurator animarum ⁊ piarum causaruʒ
⁊ eorum quilibet insolidum. Certum aūt est reuerendissimum in
Christo patrem ⁊ do.do. Arelatēsem archiepm̄ posse exequi pias
defunctorū volūtates,eo casu quo nō est datus executor,⁊ eo quo
datus est,sed postea decessit,vel etiam quādo non exequitur infra
annū,prout reperio quoad casum occurrētem sufficientissime alle
gatum parte dictorū do.procuratoris,⁊ prioruʒ in discursu cause
huius.Quod si ita est imo,qꝛ est ita,nulli dubium quin possit ideʒ
reuerendissimus dn̄s aut reuerendus pater ⁊ vir egregius dn̄s
eius vicarius constituere,⁊ deputare procuratorem seu promoto-
rem,qui instet pro executione piarum voluntatū,⁊ ita obseruatur
vbiqꝫ.Super quoetiam vtpote nō dubitabili vlterius non insisto.

Preterea nec etiam obstat qđ

vlterius obiectum est, scʒ ꝙ non appareat de domo,in qua idem
quondam Stephanus fieri voluit hospitale post mortem dictorū
suorū liberorū,⁊ Guigone,⁊ ꝙ ꝓpterea non valuerit , aut valeat
5 dispositio hmōi.tanꝙ̄ facta de re incerta.† Qm̄ respondeo ꝙ cum
idem testator voluerit,⁊ fieri ordinauerit hospitale,nō quidem in
domo simpliciter.sʒ in domo sua,vt apparet ex verbis dispositio
nis,de qua supra,⁊ domus,de qua in actis,fuerit ⁊ esset sua tēpo-
re vite ⁊ mortis,vt apparet cōfessione partis depositionib⁹ testiū
⁊ instrumētis,nec constet eundem testatorem aliam domū in pa-
trimonio reliquisse,ipse cēseri debuit ⁊ debet intellexisse de hac do-
mo,ac si illā specifice in dicta eius ordinatione demōstrasset ar.l.ij.
ff.de libe.⁊ posthu.⁊.l.fundus qui locatus.ff.de fun. instruc. quod
tam voluit Alexand.de imol.in.l.si domus.ad fin.principij.ff.de
lega.j.Nisi forte quis dixerit prout dicit Pau.de castr.in.l.si do-
mus.ꝙ si idem quondam testator habebat dūtaxat domū, de qua
in actis presumi non debeat de ea sensisse cū reliquerit liberos he-
redes,⁊ ꝙ perinde sit acsi nullā domū in patrimonio reliquisset et
consequenter ꝙ non valuerit dispositio,dicta.l.si domus,in prin-
ci.ver.ꝙ si nullus ⁊c.Sed istud non obstat,tum quia dictū Pau.
de cast.non videtur de iure procedere,⁊ illud ibi reprehēdit Alex.
de imol.qꝛ postꝙ̄ vnicam domū tantū habebat, videtur perinde
esse vt predixi,ac si illam specifice demonstrasset per iura predicta
ad qđ in dubio presumendum est testatorem voluisse legatum face
re efficax.l.titia cum testamento.§.j.⁊.l.meuius in princ.ff.de lega.
ij.Tum ⁊ quia hic cessat ratio Pau.de cast.qui ideo sensit testato
rem liberos heredes relinquentem non voluisse legare domū vni-
cā pro,eo qꝛ liberi domo hmōi indigebāt qđ nō est in casu,qꝛ ordi
natio,de qua supra,collata est in tēpus mortis dictorum liberorū
morientium sine liberis,si Guinona tunc non viueret,⁊ sic in tem-
pus,quo liberi domo non indigerent.

Vlterius etiam non obstat id,

de quo vlterius opponitur,scʒ ꝙ non solū dictus Petrus in hac
causa reus,sed etiā Joānes eius pretēsus frater possidet dimidiā
partē domus parte dictorū do.ꝓcuratoris ⁊ priorū in hac causa
petitā.Tum qꝛ istud non videṫ ꝓbari.⁊ primo quidē nihil efficax
deponunt primus ⁊ scđs testes parte dicti rei in hac causa ꝓducti
⁊ examinati sup vndecimo,⁊ decimotertio articulis schedule exor
diētis, Sequentes articulos ⁊c.inserte fol.144.Et ꝙ̄uis tertius
testis videaṫ deponere ꝓ dictis articulis:ipse tamē,si attendātur
verba eius,se retulit ad tēpus quo adhuc supererat dict⁹ Jacob⁹
nigri,pretēsus pater eorūdē Petri ⁊ Joānis:⁊ sic nō obstat eius
depositio.Et idem dico de depositione quarti testis,scʒ ꝙ illa non
obstet qꝛ licet idē testis videatur deponere pro articulis:ipse tamē
sup dicto vndecimo articulo nō reddit rationē cōcludētē:reddēs
em̄ causam sue scientie,dicit ideo se scire quia Petrus ⁊ Joannes
simul moram trahunt,⁊ qꝛ nullā diuisionē vnꝙ̄ fecerunt de bonis
paternis,aut bonis dicti quondaʒ Michaelis lueyssegue sed iste
rationes non concludūt,possunt em̄ simul morari in loco Tara-
sconis:vel alibi,et tamē ex hoc non infertur ꝙ eam mediā partem
domus,de qua in p̄sentiarum cōtenditur,simul possideant.Dicta
ergo ratio nō ꝓbat,quia nō probat hoc esse quod ab hoc cōtingit
abesse.l.neqꝫ natales.⁊.l.ad probationē.C.de ꝓba.l.nō hoc.C.vnde
6 cogna.⁊.c.cum contingat.de offi.deleg.† Secunda ratio etiam ex
eo non valet,quia per eā idem testis nititur astruere merā ⁊ vagaʒ
negatiuam,nec tēpore nec loco coarctatā,⁊ propterea suspect⁹ est
c.cum ecclesia sutrina,⁊ quod ibi doct.de causa pos.⁊ ꝓprietat. qđ
etiaʒ voluit Bal.in.l.solū.col.fi.ver.vltimo scias.C.de testi.Quin
tus vero ⁊ septimus testes,hoc est egregius vir dn̄s Ludonicus
de correis,⁊ domina Catharina eius vxor,deponunt cōtra articu
los.Dicunt em̄ dimidiā partē teneri ⁊ possideri per dictum Pe-
trum reū.Et ꝙ̄uis sextus testis videatur deponere pro eisdē arti
culis:dicta tamē eius depositio ideo valere non videtur,qꝛ malas
causas reddit,que sunt tres:prima quia vidit Petruʒ intrantē ,⁊
possidentē tam noīe suo ꝙ̄ sui fratris.Secūda quia moram simul
trahunt.Tertia ꝙ nulla bona diuiserunt.Prima quidē nō valet
quia licet videre potuerit Petrū intrantē ⁊ possidentē,tamen vi-
dere non potuit ꝙ hoc faceret etiā nomine Joannis,quia istud nō
percipiṫ sensu visus.Secūda nō valet,ea ratione qua impugnaui
depositionē quarti testis.Tertia reddit dictū hui⁹ testis suspectū
ꝓ eo qꝛ per eaʒ adstruere nititur merā ⁊ vagā negatiuā. Octauus
7 potius videṫ deponere cōtra articulata:ꝙ̄ pro eis,† ⁊ quatenus vi
deretur aliquid dicere ꝓ eis non valeret depositio quia deponit p
verbū videtur.Pro quo allegasse sufficiat no.per Bal.in repeti.
l.de quibus.col.xxv.ff.de legi.per Alexan.de imol.consilio .lxxiiij.
exordiente,Viso testamēto ⁊c.col.iiij.in primo volu.post Joā.an.
in addi.Spe.tit.de teste.§.nunc tractandum,prope fi.⁊ Barto.in
l.qui tamen.§.si arbiter.ff.de arbi.⁊ in suo tractatu de teste.Nona
vero testis,scʒ honesta mulier Joanna relicta prefati Michaelis
lueyssegue,potius deponit contra,ꝙ̄ ꝓ articulatis:nisi ꝙ dicit se
vidisse dictum Joannē in domo viuerit dicto quondam Jacobo
p̄tenso patre,sed ex isto non inferṫ ꝙ ꝓpterea idē Joannes fuerit
8 vel sit in possessione p̄dicte partis domus.† Nisi forte quis dicere
velit possessionē dicti pretensi patris esse continuatam in liberos:
sed hoc non est verum,ſm gl.cōmuniter approbatā per doct.in.l.
cū miles.ff.ex quib.cau.maio.⁊ in.l.cū heredes.in prin.ff.de acqui.
pos.quod etiam voluit Albe.in.l.fi.col.vj.ver.queritur an benefi-
ciuʒ huius.l.⁊c.C.de edic.diui adri.tol.Fateor ꝙ gl.in.l.in suis.ff.
de libe.⁊ posthu.sensit contrarium sed illa communiter improba-
tur,⁊ bonis rationibus,de quibus per docto.in.d.l.cum heredes,
in princip.Decimus vero testis nihil deponit.Tum etiam non
obstat oppositio de qua in principio huius.§.qꝛ nō solum non est
ꝓbatū dictū Joannē possidere partē dicte medietatis,sed etiam

pbatum est q̄ totā hanc medietatē possideat idē Petrus; vt apparet p depositiones testium parte dictorū do. procuratoris, ꝛ prioꝝ productorū ꝛ examinatorū sup octauo articulo dicti eorū libelli, seu petitionis, ꝛ signanter p depositiones dictorū dñorū Ludouici de correis ꝛ Catharine cōiugū, que etiā optime coadunātur p responsiones factas parte p̄fati Petri ad septē primos articulos dicte schedule, Procurator reuerendissimi ꝛc. inserte fol. 197. que si placet videantur cum eisdem articulis. ¶ Insuper nec etiā obstare videtur qđ vlterius opponitur de legitima dictorum liberorum. Tum quia non est probatum, quinimo nec propositum, dictum quondam Stephanum testatorem non habuisse alia bona sufficiētia ad dictam p̄tensam legitimam: quod tamē videtur debuisse pponi, ꝛ pbari, p eo quia ista negatiua, scilicet q̄ nō essent alia bona ꝛc. est fundamētum p̄tense intētionis dicti Petri, con-
9 tendentis se posse retinere legitimam in dicta domo: ergo probari debuit, p doctrinā quam ponit Bar. in l. hoc iure. ff. de verborum obliga. vbi Alexand. multos docto. inducit. Tum ꝛ quia, si credimus Paul. de cast. in l. si quis testamento. §. apud iulianū.
10 ff. de lega. primo, † relicta in pias causas detrahunt̄ tanq̄ es alienum: ergo ante legitimā, quia illa non dicitur es alienū. ¶ Etiā nec procedit quod parte prefati rei reperio oppositum in schedula exordiente, Dominus aduocatus ꝛ patron⁹ ꝛc. inserta fol. 306. scilicet q̄ dictus quondam Michael disponere potuerit de trebellianica. Tum quia illa detrahitur de fideicommisso vniuersali cuiusmodi nō est legatum, de quo in actis: non autem detrahitur
11 de fideicommisso particulari, aut de legato. † Tū et quia nec falcidia de legatis, nec trebellianica de fideicōmissis in piā causam relictis detrahuntur. Primum pbatur in dicta aut. similiter. C. ad leg. falci. Secundum vero tenent docto. magis communiter in l. marcellus. ff. ad trebel. Specu. titu. de instru. edi. §. compendiose, ver. sed cū deducto ꝛc. Dy. in l. j. §. in filiȷ. ff. ad trebel. Cyn. ꝛ Bald. in dicta aut. similiter. Bald. in l. si quis ad declinandam, in princi. et in l. id quod pauperibus. C. de episco. ꝛ cle. ꝛ in l. executorem. C. de execu. rei indi. Anto. de butri. ꝛ Flo. in c. raynutius, de testa. pro qua parte consuluit Fran. de rampo. eandem opinionē sequuntur aliȷ in aliȷs locis.

Postremo nō puto q̄ aliquis opponere debeat de ineptitudine libelli in hac causa oblati, vel ex defectu narratorum, vel etiā cōclusionis, etiā si ille apparet nō so-
12 lennis, vel alias non rite in omnibus conceptus. † Quoniam cum hic agatur de relicto in piam causam, potuit in hac causa procedi summarie, simpliciter, et de plano, sine strepitu, ꝛ figura iudiciȷ, vt singulariter voluit Roma. in repetitio. aut. similiter, in nono eorum specialiū, que habēt relicta in piam causam in materia iudiciali. C. ad leg. falci. Nō igitur fuit opus libello. cle. sepe, ꝛ quod ibi glo. ꝛ docto. de verbo. signifi. et quod not. Bart. in extrauagā. ad reprimendū. super verbo, summarie, in princip. Et vbi essem⁹ in casu, in quo aċs debuisset offerri libell⁹: nō tñ deberet, aut de iure posset propter aliquam pretensam ineptitudinem cōclusionis illius impugnari, et hoc pro eo quia post verba sp̄alia conclusio-
13 nis huiusmodi subiuncta est clausula. † Super quibus omnibus ꝛ singulis petunt ius ꝛ iustitiam sibi reddi ꝛ ministrari: que sufficit etiā vbi conclusio sp̄alis nō procederet, et est multū vtilis. pro quo allegasse sufficiat not. per Ange. are. in §. j. ver. sed vnum perpetuo tene menti, institut. de actio. per cano. in c. ȷj. de ordi. cogni. de quo multas remissiones ponit Alexand. de Jmol. in l. petens, colum. ȷj. C. de pac. Et ita mihi videtur.

¶ Argumentum.

¶ Codicillis adimi potest substitutio, que in testamēto etiam de disparibus personis facta fuerat.

1 ¶ Hereditas dari vel auferri in codicillis an ꝛ quando possit, et quid de fideicommisso.
2 Substitutio facta, si sine prole decederent, an ꝛ quando possit valere in vim pupillaris.
3 Substitutio compendiosa facta per verbū commune, substituit, an comprehendat pupillarem.
4 Grauamen est odiosum, substitutio vero pupillaris fauorabilis.

¶ De codicil. Consilium. cclv.

Ponitur in facto q̄ dudum fuit in humanis prouidus vir Franciscus cobeti, loci Tarasconis, qui pridem, de Anno domini. M.cccclxxx. et die. xx. de mense Februariȷ, fecit ꝛ condidit eius vltimum ꝛ nuncupatiuū testamentum in quo inter cetera legauit ꝛ iure institutiōis reliquit Perone ꝛ Catharine coherede eius filiabus naturalibus et legitimis certas pecuniarium q̄titates, quibus eas voluit esse contentas. Bonetum vero cobeti eius filium naturalem et legitimū heredem vniuersalem instituit: et eidem Boneto, si sine prole legitima ex suo corpore ꝛ de legitimo matrimonio procreata ab humanis decederet, substituit dictas Peronam ꝛ Catharinam equis partibus ꝛ portionibus: et si ipsi filius ꝛ filie sine prole legitima ex suis corporibus ꝛ de legitimo matrimonio pcreata ab humanis decederent, eo casu eisdē filio ꝛ filiabus substituit Catharinā vxorem suiipsius testatoris p medietate, et Joannē cobeti dicti testatoris fratrem, ꝛ Saluatorē cobeti eiusdem Joannis filiū, si tunc esset in humanis, p alia medietate. Deinde vero, anno predicto ꝛ die. xxiiȷ. mensis Februariȷ, idem testator codicillando reuocauit substitutionem per eum factam de prefatis Joanne et Saluatore cobeti eius fratre ꝛ nepote, voluitq̄ substitutionem huiusmodi nullam esse, et nullius efficacie vel roboris. Qui permanēs in volūtate huiusmodi ab humanis decessit, superstitibus p̄fatis filio herede instituto, ꝛ filiabus. Mortuo antē eodem testatore dictus Bonetus bonis ꝛ hereditati eiusdem se immiscuit, et post certos annos adhuc impubes ab humanis decessit, superstitibus dictis Perona ꝛ Catharina eius sororibus, que postea successu tēporis vna post aliā etiā sine liberis ab humanis decesserunt, prima vcz in pupillari etate, vltima vero iam facta adulta. ¶ Quesitum est an, nō obstante reuocatione substitutionis facta in codicillis superius mētionatis, possint Joannes et Saluator substituti, si superstint, petere dimidiā partē bonorum ꝛ hereditatis predictarū.

Christi noīe inuocato. Viso casu p̄dicto dico ꝛ r̄ndeo
1 in p̄mis † q̄, lz in codicillis nō possit directo dari vel adimi h̄rditas. l. h̄rditatē, ꝛ qđ ibi gl. ꝛ doc. C. de codic. l. h̄rditas. C. de his q. vt indig. ꝛ §. hereditas, institut. de codic. illa tamen potest verbis obliquis dari et in codicillis. dicta. l. hereditatem, in secundo responso. l. hereditas, primo responso. Potest etiam fideicommissū in testamēto relictū reuocari vel adimi in codicillis. l. si quis ita. §. non solum. ff. de adimen. leg. Propter quod infero. q̄, si substitutio facta de prefatis Joanne et Saluatore cobeti, esset facta dūtaxat vltimo morienti ex prefatis Boneto, Perona, ꝛ Catharina, dicti Joannes et Saluator nihil petere possent: et hoc ea ratione, q̄ Perona vltimate vita functa ante mortem et decessum fuerat facta pubes, et sic substitutio eidem facta valere nō potuisset in vim vulgaris substitutionis, quia illa expirauit per aditionem, que facta proponitur. l. post aditā. C. de impube. ꝛ aliȷs substit. non etiam in vim pupillaris: quia cū, vt predixi, prefata quōdam Perona esset facta pubes, illa expirauerat. l. in pupillari, ꝛ l. centurio, cum suis simili. ff. de vulg. et pupil. Restat igitur q̄ illa solū valere potuisset in vim fideicommissi, et sic iure obliquo, per ea que habentur, et que not. per glo. et docto. in dicta. l. centurio: ꝛ in l. p̄cibus. C. de impube. ꝛ aliȷs substitu. Sed hoc fideicom. potuit reuocari in codicillis, vt predixi. Et sic si substitutio facta de Joanne ꝛ Saluatore esset facta duntaxat vltimo decedenti, isti in vim illius nihil petere possent. Sed quia illa facta apparet nō solum ipsi vltimo decedenti, sed omnibus: hoc est, ꝛ dictis duabus filiabus, ꝛ Boneto filio heredi instituto, superest maius dubium. Potuit autem hec substitutio fieri non solum prefatis Perone ꝛ Catharine, quibus antea non erat facta substitutio: sed etiā ipsi Boneto, cui ante hanc substitutionem facta fuerat substitutio de prefatis Catharina ꝛ Perona. Pro quo allegasse sufficiat q̄ voluit Bal. in l. ex trib⁹, versi. ego cōsului pridie ꝛc. ꝛ qđ ibi Pau. de cast. ꝛ moderni. C. de inoffi. testa. ꝛ qđ voluit idē Bal. consil. xxxix. exordiente, Punctus questionis, ꝛc. in secun. parte et cons. lxvȷ. exordiente, Punctus questionis in quinta parte. et Alexand. de Jmol. in l. vel singulis, colum. fi. ver. ego puto q̄ Ange. in l. pater filiū ꝛc. ff. de vulga. ꝛ pupil. vbi, vt mihi videt̄, Bald. Pau. de cca. et aliȷ moderni in dicta. l. ex tribus, Bal. in dictis cōsiliȷs, ꝛ Alex. de Jmol. in dicta. l. vel singulis, satis aperte fatētur dictū Bonetum, cui antea facta fuerat substitutio de dictis Catharina ꝛ Perona, potuisse grauari p fideicōmissum de restituēdis bonis ꝛ hereditate dicti quondā testatoris p̄fatis Joāni Saluatori, ꝛ aliȷs post mortem dictarum Perone ꝛ Catharine. Sed istud non prodesset dictis Joāni ꝛ Salauatori: p eo q̄, vt p̄dixi, fideicōmissum
2 potuit in dictis codicillis reuocari et adimi. † Propter qđ videt̄ ingredū, an substitutio facta de dictis Joāne ꝛ Saluatore, quatenus illa cōcernebat dictū quōdam Bonetum in pupillari etate vita functum, cōprehēderit pupillarē. Super quo dico, sub correctione cuiuslibet dñi melius sentientis, ꝛ salua pleniore deliberatione, q̄ si tēpore facti testamēti, de quo supra, prefati Bonetus et sorores erant impuberes, hoc est ipse Bonetus minor quatuordecim annis, et dicte eius sorores minores duodecim, nihil videtur obstare, quominus substitutio facta de p̄fatis Joanne ꝛ Saluatore ipsi Boneto sub hac cōditione, si ipse ꝛ dicte eius sorores sine

prole

prole ⁊c. decederēt, valere potuerit iure pupillaris substitutiōis,
etiam si substitutio eidē Boneto facta de dictis sororibus value-
rit in vim pupillaris. Nihil em̄ videtur obfuisse quominus substi
tutio huiusmodi potuerit valere ⁊ sortiri effectū in vim pupilla-
ris. Iste em̄ Bonet⁹ tpe facti testamēti, ⁊ mortis, erat impubes, ⁊
in potestate p̄fati testatoris, ⁊ primū locū obtinens: ꝑpter qđ po-
3 tuit sibi restitui pupillariter, † etiam si substitutio sibi facta, fuit
cōpēdiosa, facta p verbū cōmune substituit, ⁊ sic apta ad cōprehē
dēdū pupillarē in pupillari etate dicti quōdā Boneti, p id qđ no
tat glo. in. §. qua ratione, institu. de pupil. substit. Cy. in. d. l. preci
bus, col. mihi. xiiij. ver. dicam⁹ ergo ꝙ vbi pagan⁹ ⁊c. ⁊ Albe. col.
mihi. xviij. ver. dicamus ergo ⁊c. Ange. Ioā. de imo. Pau. de ca.
Rapha. cuma. ⁊ Alexan. de imo. in. d. l. centurio: vbi etiam dicit
Pau. de ca. qđ ipse ita sepe cōsuluit. Hanc etiam sententiam te-
nuit Sali. ⁊ omnes moderni cōmuniter in. d. l. precibus: vbi etiā
dicit Fulgo. ꝙ intrepide sequeretur in iudicando istā partē, quā
etiam tenent Cardi. flor. ⁊ Ioan. de imo. in. c. raynutius, de testa.
pro qua etiā cōsuluit Cy. vt ipse refert in dicto ver. dicam⁹ ergo.
Potuit igitur valere in vim pupillaris, cum nihil obstitisse vi-
deat̄. Nisi forte quis dixerit, ꝙ imo obstabat ⁊ obstiterit substitu-
tio facta de dictis sororibus, que effectum sortita est in vim pu-
pillaris. Sed istud non videtur obesse: quia quemadmodū pote-
rat idem Bonetus grauari de restituēdo hereditatē dictis Ioā
ni ⁊ Saluatori post mortem suam ⁊ dictarū suarum sororū, si ipsi
omnes sine prole legitima decessissent etiā eo casu quo substitutio
pupillaris fuisset effectū sortita in personā dictarum sororū, put
Bal. Pau. de ca. ⁊ alij moderni satis presupponunt in. d. l. ex tri-
bus. Bal. in dictis consilijs, ⁊ Alexan. de imo. in. d. l. vel singulis,
col. fi. ver. ego puto quod Ange ⁊c. ita videtur sibi potuisse in hūc
4 casū pupillariter substitui: eo magis † qr grauamē est odiosum,
substitutio vero pupillaris, vtpote prouisio impuberis, est fauo-
rabilis, vt not. glo. in. d. l. ex tribus. odia vero restringenda sunt,
⁊ fauores ampliandi. l. cum quedam. ff. de liber. ⁊ posthu. ⁊ regula
odia, de reg. iu. in. vj. Que si se sic habeant, non potuit substitutio
huiusmodi reuocari in codicillis: quia sic fuisset p codicillos adē
pta hereditas, que dictis Ioanni ⁊ Saluatori deferenda erat in
vim pupillaris substitutionis, quod fieri nō potest in codicillis. l.
hereditas, ⁊. l. hereditatem, superius allegatis. Sed vereor ne de-
terminationi predicte obstet. l. ei qui soluēdo, ⁊ quod ibi Angel. ⁊
Ioan. de imo. ff. de heredi. institu. ⁊ quod notat glos. ⁊ docto. in. l.
in substitutione. ff. de vulga. ⁊ pupil. sc3 ꝙ qui semel est heres, non
possit desinere esse heres, ⁊ signāter facto hominis, seu testatoris,
qđ si ita est, non desierunt dicte sorores, etiā post mortem eaꝝ, esse
heredes dicti quōdam Boneti. vide ad materiā Pet. de ancha.
cōsilio. xxvj. in quarto q̄sito si nō fallor: et Cuma. cōsil. cxxiij. et qđ
not. Ioā. de imo. in. l. hereditas. ff. de hered. insti. ¶ Sed si aliqua
ex dictis sororibus erat tpe testamenti pubes, hoc est etatis duo-
decim annorum, tūc videret̄ ꝙ substitutio facta de Ioāne ⁊ Sal
uatore nō cōprehēderit pupillarē, etiam quoad Bonetum: quia
substitutio facta pluribus personis inequalibus, facta intelligit̄
eo modo, quo equaliter omnib⁹ personis conuenire possit. l. iam
hoc iure. ff. de vulg. ⁊ pupil. ⁊. l. quāuis. C. de impub. ⁊ alijs substi.
Cū igitur pupillaris substitutio fieri non potuerit filie puberi, si
que erat. l. verbis ciuilibus, cum suis simi. ff. de vulga. ⁊ pupil. er-
go nec facta fuisse intelligitur dicto Boneto impuberi. Quod si
ita est, nō videretur ꝙ prefati Ioānes ⁊ Saluator aliquid pete-
re possent sup bonis predictis. Et quidē nō in vim pupillaris, qr
illa facta nō fuisset: nō in vim vulgaris, qr illa expirauit per adi-
tionem: non etiam in vim fideicōmissi, qr illud potuit reuocari in
codicillis. Et ita mihi videtur, sub protestatione de qua supra.

¶ Argumentum.

¶ Fideicommissum mobilium ⁊ immobilium nō comprehendit
noīa, nisi illa cōprehēdi necesse sit vt in casibus. V. F.

1 ☞ Bonorum mobilium vel immobiliū appellatione an veniant
iura ⁊ actiones, ⁊ quando, ⁊ nume. 4.
2 Idem tempus quo ad prescriptionē statuitur in rebus incorpo-
ralibus quod immobilibus.
3 Nomina debitorum non sunt mobilia neq̧ immobilia, sed tertia
species ⁊ quando habeat verum in iuribus ⁊ actionibus.
5 Herede grauato de restiuēdo, si vxorē testatoris molestaret, quo
iure hereditas alteri applicetur cum molestauerit.
6 Legitima s̄m liberorum numerum qualiter numerāda, ⁊ de qui-
bus bonis detrahenda.
7 Heres grauatus per fideicommissum vniuersale potest aduersus
fideicommissarium vniuersalem deducere seu retinere id, in quo
testator ipsi heredi tenebatur.

¶ Ad Senatuscons. Trebel. Consilium. ccxlvj.

Ponitur in facto qđ du-

dum fuit in humanis honorabilis quondam vir
Gulielmus arlodi, qui pridem, anno videlicet do-
mini. M. cccclxxv. ⁊ de mense Iunij, fecit ⁊ condi-
dit eius vltimum ⁊ nuncupatiuum testamentum:
in quo tam quibusdam eius filiabus, quā nepotibus ⁊ neptibus
certas pecuniarum quantitates, ⁊ res alias iure institutionis re
liquit. Stephanum aūt eius filium naturalem ⁊ legitimum here
dem vniuersalem sibi instituit, cui post mortem ⁊ decessum eiusdē
substituit Ioannem ⁊ Carolum arlodi eiusdem Stephani filios
naturales ⁊ legitimos ⁊ dicti Gulielmi nepotes. Quo Gulielmo
vita functo idem Stephanus eius filius bonis ⁊ hereditati eius-
dem se immiscuit, ⁊ pro herede vniuersali se gessit. Et successu tē-
poris, anno videlicet domini. M. ccccxcij. de mense Decembris,
fecit ⁊ condidit eius vltimum ⁊ nuncupatiuum testamentum: in
quo quibusdam alijs suis liberis certas pecuniarum quātitates
aut res alias iure institutiōis reliquit. Prefatos vero Ioānē ⁊
Carolum heredes vniuersales sibi instituit equis portionibus.
Et si alterum sine liberis masculis mori aut decedere cōtingeret
substituit superuiuentem illius coheredem, ⁊ suos liberos mascu
los. Adijciens quod filie dictorum suorum heredū in bonis sui-
ipsius testatoris hereditare nō possent, quandiu alter dictorū he
dum superuiuens haberet filios masculos, quos eisdem suis he-
redibus substituit. Voluit autem ⁊ ordinauit idem testator quod
dictus Ioannes arlodi apportare haberet in ⁊ super bonis ⁊ he
reditate eiusdem testatoris omnia ⁊ quecunq̧ bona sua mobilia
⁊ immobilia, presentia ⁊ futura, quouismodo quesita, ⁊ illa super
ipsis in communi ponere, ac implicare, conferre, ⁊ cōmunicare di
cto Carolo eius fratri. Et deinde subiungit ver. exordientē, Sic
quod vt dictum est ipsis bonis ⁊c. q etsi nec Grecis, nec Hebreis,
seu etiam Caldeis literis scriptus extiterit, eum tamen non in-
telligo. Et deinde eo casu, quo idem Ioānes arlodi collationem
⁊ communicationem predictam facere requisitus recusaret, aut
illam infra mensem a die requisitionis huiusmodi non faceret, et
suum domicilium alibi facere vellet, ⁊ proprium contra dictum
Carolum vel suos, dictam vniuersalē institutionē de dicto Ioan
ne factam reuocauit, ademit, ⁊ retractauit, ⁊ eam pro nō facta ha
beri voluit, ⁊ in eum casum dictum Carolum sibi heredem vni-
uersalem solum ⁊ insolidum in omnibus bonis instituit: ⁊ dicto
casu legauit ⁊ iure institutionis reliquit dicto Ioanni summam
ducentarum librarum Turoneñ. semel tantum soluendam ter-
minis ⁊ dilationibus inibi expressis, quibus voluit eundem Ioā
nem esse contentum: quem, si de illis contentus non existeret, re-
duxit ad legitimam, in qua eum heredem instituit. Qui Stepha
nus permanēs in huiusmodi pretensa volūtate ab humanis de-
cessit, superstitibus dictis Ioāne ⁊ Carolo, qui bonis ⁊ heredita
ti eiusdem se immiscuerunt, ⁊ pro suis vniuersalibus heredibus
se gesserunt. ¶ Est verū quod post mortem prefati Stephani ⁊
testatoris, anno videlicet. M. ccccxcv. ⁊ die. xxvij. mēsis Aprilis,
idem Carolus dictum Ioannē requisijt, quatenus omnia ⁊ que-
cunque bona sua mobilia ⁊ immobilia, ⁊ alia in dicto testamento
mentionata per eundem Ioannem quouismodo acquisita, iuxta
voluntatem predicti testatoris, poneret, ⁊ implicaret in commu-
ni cum dicto carolo eius fratre, illaq̧ sibi cōmunicaret ⁊ cōferret
protestans in forma si secus fieret.

Ex facto multa oriuntur du-

bia. Primum quidem, an dictus Ioannes arlodi debuerit com-
1 municare ⁊ conferre iura ⁊ actiones: † quod est querere, an appel
latione bonorum mobilium vel immobilium veniāt iura ⁊ actio-
nes. Super quo articulo dico ⁊ respondeo, quod quedam glos.
videt̄ dicere quod iura ⁊ actiones competentes pro rebus mo-
bilibus computantur inter mobilia, ⁊ cōpetentes pro rebus im-
mobilibus computantur inter res immobiles. Hanc distinctio-
nem videtur sensisse gloss. in auth. de non alien. §. j. col. ij. ⁊ in. l. in-
hemus, vltra principium, super verbo, mancipia, et super verbo,
annonas. C. de sacrosanctis ecclesijs. Pro quo facit. l. hac edicta
li. §. j. C. de secun. nup. glo. vero magna in. l. fi. C. in qui. cau. in inte
grū. restit. nō est neces. videtur sensisse qđ iura ⁊ actiones veniant
2 appellatione immobilium. † Pro qua facit quod idem tempus
quo ad prescriptionē statuitur in reb⁹ corporalibus, qđ et in im-
mobilibus. l. fi. C. de prescri. long. temp. Facit etiā. l. ait pretor. §.
ij. ff. de in. deli. l. j. §. nō passim. ff. de re. co. ⁊. l. diuus. ff. de bonis dā
na. Alij aliter dicūt, vt potest colligi ex his que no. Alber. in aut.
hoc ius porrectum, col. v. ver. ad hec queritur nunquid solenniter
⁊c. C. de sacrosanc. eccle. sed vt dicit Iaco. de are. in. l. mouentium.

3 ff. de verb. sig. †proprie loquendo nomina debitorũ nõ sunt mobilia, neq; immobilia, sed sunt tertia species. qđ dictum secutus est Bar. in l. pōt. ff. de autorita. tut. Cuius illam reddit rõnem, quia nõ occupant locum, cũ sint incorporalia: ergo nõ possunt dici mobilia vel immobilia, cum quid dicatur mobile vel immobile respectu loci. Hinc est, fm eum, φ iuriscõsultus de nominib⁹ debitorũ facit tertiã spẽm. l. a diuo pio. §. in vẽditione. ff. de re iud. et. l. quã tuberonis. §. penult. ff. de pecu. Idem voluit Bar. in dicta. l. monentiũ, et in. l. j. C. si aduer. trãsac. Idẽ voluit Roma. cõsil. ccccciẋ. colũ. iiij. ver. quo ad quartum in quo queritur ꝛc. Voluerũt Bal. Ange. Joan. de Jmol. ꝛ Alexan. de Jmo. in. l. si cõstante. §. fin. ff. solu. matri. dicũt enim φ, licet publicatis bonis publicent̃ iura ꝛ actiones, secus tamẽ est si publicata essent bona mobilia ꝛ immobilia, quia illa nõ comprehendũt iura ꝛ actiones, q̃ censentur esse tertia species. dicta. l. quam tuberonis. §. penult. ꝛ. l. a diuo pio. §. in vẽditione. ꝛ dicit Alexã. de Jmo. in dicta. l. si cõstante. §. fi. col. fi. φ hec fuit decisio Guido. de suza, in questiõe sua incipiẽte, Pone questionem de facto statutum est in ciuitate Pergami ꝛc. Et idem qđ Bar. voluit Pau. de cast. in dicta. l. j. C. si aduer. transac. Panor. ꝛ moder. in. c. nulli, de re. eccle. nõ alienã. ꝛ Alexã. de
4 Jmo. in dicta. l. a diuo pio. §. in vẽditione, que sententia vera est et procedit, nisi essemus in casu, in quo expediret iura ꝛ actiones equiparari rei mobili vel immobili: vt verbi gratia, vbi quereretur an iura et actiones cõpetentes minoribus, vel ecclesie possint alienari sine decreto: vel vbi diceret lex, vel statutum, ꝛ in omnib⁹ bonis sint heredes agnati vel cognati, sed φ agnatis debeantur mobilia, cognatis vero immobilia: tunc, quia est necesse φ nomina comprehendantur sub istis, iudicamus fm glos. in authen. de non alienan. §. j. sc; φ aut actio datur ad quid mobile, et tunc iudicatur prout de mobili: aut datur ad quid immobile, ꝛ tunc iudicatur prout de immobili: hoc voluit Bart. in dicta. l. potest. ff. de autori. tut. in. l. monentium. ff. de verbo. signifi. et in. l. j. vbi etiam Pau. de cast. C. si aduer. transac. et idem voluit Panor. in dicto c. nulli, col. penul. Ex quibus infero φ, cũ in casu nostro opus nõ existat iura ꝛ actiones dicto Joãni Arlodi cõpetẽtes equiparari bonis mobilibus vel immobilibus, illa debent facere tertiam speciẽ. Et hoc satis aperte dicit Bart. in dicta. l. j. C. si aduer. trãsact. vbi refert docto. dicere, φ si ego concederem tibi bona mea mobilia ꝛ immobilia, φ iura ꝛ actiones non veniunt, quia est tertium genus per se, nec est necesse in hoc casu φ alicui extremoꝝ assimiletur, quia potest esse per se. et subiungit φ Spe. istud tenet in specu. ti. de fructi. ꝛ interesse, ꝛ φ nescit in quo. §. vel versi. Ego aũt puto φ hoc sit in. §. j. versi. secundo queritur ꝛc. Et quis pro hac parte possint allegari ꝛ induci alia multa, sufficiat tamen allegasse id quod plene voluit Ange. cõsilio mihi. ccxl. exordiente, Anastasius olim venture populi ꝛc. in illa questione qua ibi format ꝛ disputat, an executores deputati ad distributionem ꝛ executionẽ bonorum mobilium ꝛ immobilium, possint distribuere, et distribuendo cõcedere iura, ꝛ actiones, ꝛ nomina debitorum: vbi primo multis medijs arguit φ sic, et deinde eleganter concludit contrarium; et respondet rationibus in oppositum factis. Preterea vnum occurrit, quod voluit Lap. allegatione. xcj. ꝛ post eũ Roma. in dicto cõsili. ccccciẋ. col. iiij. φ licet actio cõnderata respectu eius, ad qđ competit, aliquando dicatur res mobilis aut immobilis, prout est res illa ad quam datur: hec tamẽ distinctio pcedit in actionibus, que competunt ad certam speciem; quoniã si competant ad quantitatem in genere, tunc cõsiderate per respectum ad id, ad qđ competunt, nõ computabuntur inter mobilia, sed facient tertiam speciem: qđ probatur, fm eos, quia ipsa actio de per se non est res mobilis essentialiter, quia nec tangi nec palpari potest. nec etiam ipsum genus, ad quod competit, essentialiter est mobile vel immobile, cum in intellectu cõsistant, non in tactu: tange enim si potes genus humanum, vel genus pecunie, aut seruorum. et subiũgit Roma. vbi supra, hoc esse singulare verbũ, et se non meminisse ab alio dictũ. Et idem dicit ipse Roma. in dicta. l. si cõstante. §. fi. Et quia visus est Roma. de hoc dicto Lap. exclamasse, dicit Andre. sicu. in dicto. c. nulli, in fi. de Roma. ꝛ cõtra eum, tu aperias os contra eum: φ illud fuit dictum Bart. in dicta. l. j. C. si aduer. transact. Concludendo igitur dico super hoc primo quẽsito, φ dictus Joannes arlodi non tenebatur, nec tenet̃ cõmunicare aut cõferre dicto Carolo ejus fratri iura ꝛ actiones eidem competentes ¶ Secundum quesitum, quod ex dicto casu oritur, est, an, supposito (citra preiudicium veritatis) φ appellatione honorum mobilium ꝛ immobilium veniret iura ꝛ actiones φ φ idem Joannes arlodi eas non cõtulisset dicto Carolo eius fratri, posset idem Carolus pretendere se esse vniuersalem, ꝛ insolidum heredẽ dicti quondam Stephani. ¶ Tertium, si aliquid, et q̃tum posset idem Joannes arlodi detrahere de bonis dicti quondam Gulielmi eius aui paterni in vim substitutionis superius relate. ¶ Quartum, an vltra ꝛ preter dictas ducẽtas libras, si illas exegerit, et ille ad legitimam sufficiant, vel alias vltra legitimam, posset idem Joannes aliquid detrahere de bonis dicti quondam Stephani eius patris: forte pro trebellianica, cum grauamen istud sit collatum post tempus adite hereditatis, et sic in tempus, quo non directe, sed per obliquum potuit priuari.

Respondi alias primo quesito orto ꝛ elicito ex facto mihi tradito parte honorabilis viri Joãnis arlodi: nunc vero superest respondere alijs dubijs et quesitis ex ipso facto elicitis. Et primo ad secundũ: super quo dico φ, cũ pretensa reuocatio institutionis facte de dicto Joãne arlodi collata extiterit in tẽpus, ꝛ post aditionem, seu immixtionẽ hereditatis Stephani eius patris, nõ potuit per huiusmodi reuocationem reuocare iure directo institutionem de eo factam; quia semel heres nõ potest amplius desinere esse heres, scilicet iure pretorio, vel facto testatoris. l. ait pretor. §. sed quod papinianus, in fi. ff. de mino. et. l. ei qui soluendo, in fin. ff. de heredi. instit. de quo per gl. ꝛ docto. in. l. in substitutione, ff. de vulga. ꝛ pupilla. ad quod facit qđ voluit Bart. Joan. de Jmo. ꝛ docto. in. l. paterfamilias, ff. de he-
5 redi. institu. †dum dicunt φ si testator grauauit heredem, φ non molestaret suijpsius testatoris vxorem, al's voluit hereditatẽ alteri applicari: deinde contingerit φ heres vxorem molestauerit, an ipso iure hereditas illi alteri applice, an̄ vero duntaxat p fideicommissum. vbi respondet Bar. Joan. de Jmo. ꝛ alij cõmuniter, φ p fideicõmissum. censentur em̄ heres rogatus per fideicõmissũ de restituẽdo hereditatem in eum casum, in quem molestaret vxorem testatoris. Idem voluit Ange. areti. §. fi. institu. de lega. ꝛ do. Jason de may. in. l. j. post principiũ. C. de his que pe. no. et ita dicendũ est in casu de quo queritur: in quo, vt patet ex casus narratione, voluisse dicitur dictus quondam Stephanus, φ prefatus Joãnes arlodi eius filius apportare haberet super bonis ꝛ hereditate eiusdẽ Stephani bona ꝛc. et illa dicto Carolo eius fratri cõmunicare haberet: et si hec ꝛ alia quedam non faceret infra tẽpus de quo in dicto eius testamento, dictam vniuersalẽ heredis institutionẽ de ipso Joanne factã reuocauit, retractauit, ꝛ eam p nõ facta habuit, et in hũc casum dictum Carolum heredem vniuersalem insolidum, ꝛ vnicum sibi instituit, et eidem Joanni iure institutionis certam pecuniariam summam legauit ꝛ reliquit: φ scilicet dictus Stephanus hoc facere non potuit, iure directo, sed dũtaxat per fideicommissum: vt sic in euentum conditionis, seu conditionum predictarum, censeatur ipse Joannes arlodi grauatus seu rogatus de restituendo ejus quotam et portionem ipsi Carolo eius fratri; sed ipse Joannes poterit detrahere legitimã in qua grauari non potuit. l. omnimodo. l. quoniam in prioribus ꝛ. l. scimus, in princi. C. de inofficio. testamen. Quod etiam voluit Barto. in quodam suo consilio exordiente, Proponitur φ viso testamento Franciscõni in quo continetur φ reliquit Clare filie ꝛc. detrahet etiam trebellianicam, vt voluit Angel. aret. in dicto §. fi. institu. de lega. ꝛ sic duas quartas. Pro quo facit, quia dict⁹ Joannes arlodi est de liberis primi gradus; qui propterea, constante casu predicto censeatur grauatus sub conditione. seu cõditionibus, de quibus in dicto casu, videtur debere detrahere duas quartas, per doctrinam glo. Bar. ꝛ docto. in. l. papinianus. §. meminisse. ff. de inoff. testa. in. l. q̃quã. C. ad legem falci. de quo etiam
6 per tex. ꝛ docto. in. c. raynutius, ꝛ. c. raynaldus, de testa. †Et quia eidem quondam Stephano superfuerunt Joannes, Carolus, et duo masculi, scilicet Jacobus, ꝛ Joannes, filij quondam Catharine dictorum Joãnis, ꝛ Caroli quondam sororis ipsam Catharinam representantes, ꝛ due filie Magdalene etiam vita functe eorũdem Joannis, ꝛ Caroli sororis, ipsam Magdalenam representantes, ac Antonia, Ludouica, et Joanna sorores adhuc viuẽtes, et sic effectualiter septem liberi. legitima eorum est semis, seu dimidia pars omnium bonorum dicti quondam Stephani testatoris, equis portionibus diuidenda inter eos isto modo, quia videlicet Joannes debet habere septimam partem huius semissis, Carolus vero aliam septimam, partem, duo filij masculi dicte quõdam Catharine aliã septimã partẽ. due filie dicte quondam Magdalene aliam septimam partẽ, ꝛ quelibet ex predictis alijs sororibus septimam partem. auth. de trien. ꝛ semis. §. j. colla. iij. ꝛ transumptiue in authẽ. nouissima. C. de inoffici. testa. iunctis his que ponit Sali. in dicta auth. nouissima, q. vj. et quod ibi dominus Jason charta vltima, col. ij. versi. vltra Bart. queritur. Et p dicta eius legitima, q̃ est septima pars semissis, seu decimaquarta pars omnium bonorum dicti quõdaz Stephani, detrahet idẽ Joannes dictas ducentas libras sibi relictas. si eas recipere voluerit, ꝛ si ille non sufficiant ad dictã legitimã, supplebitur id qđ deerit in substãtia, hoc est in bonis dicti testatoris. dicta. l. scim⁹. §. repletionem. C. de inoffi. testa. si aũt vellet habere idem Joãnes integrã eius legitimã in bonis testatoris, non in pecunia, ipse de iure hoc facere posset. dicto. §. repletionem, ꝛ quod p docto. ꝛ qđ voluit

voluit Barto.⁊ docto.in.l.suus,in principio.ff.de heredi.institu. quamuis audiam quod in Delphinatu possit de consuetudine in pecunia relinqui legitima. Detracta vero predicta legitima de illa portione,in qua fuit heres institutus dictus Joānes arlodi, detrahetur consequenter pro dicta trebellianica quarta pars residui,secundum theoricam quam ponit glossa in.d.c.raynaldus,super verbo,licet ipsas,de testa.Et per hec patet respōsio ad dictū secundum quesitum,⁊ ad quartum.

Ad tertium dico ⁊ respondeo qđ cū ſm formam substitutionis deberent bona ⁊ hereditas dicti quōdam Gulielmi primi testatoris eisdem Joanni ⁊ Carolo post mortem Stephani eorum patris restitui detracta legitima ⁊ trebellianica eiusdem Stephani quōdam patris, que legitima fuit quinta pars semissis,seu decima pars omnium bonorū dicti quondam Gulielmi,cum eidem superfuerint prefatus quondam Stephanus,ac dominus Alanus presbyter, Antonia, ⁊ Margareta arlode, filij ⁊ filie eiusdem Gulielmi primi testatoris, necnon Stephanus,Antonia,Joanna, ⁊ Gabriela, nepos ⁊ neptes eiusdem Gulielmi ex Joanne arlodi filio dicti Gulielmi predefuncto,⁊ ipsius Joannis personam representantes, dicta auth. de trien.⁊ semiss.§.j.⁊ transumptiue in dicta auth.nouissima, iunctis ibi no.per Salicetum, ⁊ Jasonē in locis preallegatis : ⁊ hec decima pars detrahi potuit per dictū quondam Stephanum de bonis dicti Gulielmi,in quibus ipse Stephanus fuit heres institutus,deinde vero detrahi potuit de eisdem bonis quarta pars residui pro dicta trebellianica,iuxta theoricam glo.iam allegate in dicto.c.raynaldus,super verbo,licet ipsas,de his duab⁹ quartis ⁊ alijs bonis per eūdem Stephanum acquisitis potuit idem Stephanus disponere ⁊ testari. Residuum vero bonorum dicti quondam Gulielmi debebat in vim substitutionis superius mētionate restitui dictis Joanni,⁊ Carolo equis portionibus substitutis. Et cum prefatus Joānes teneat ⁊ possideat pro semisse, ⁊ indiuiso bona dicti quōdam Gulielmi,ipse poterit retinere id, quod debebat sibi restitui,si per alium possideretur:quod procedit etiam si non se immiscuerit bonis ⁊ hereditati dicti quōdam Stephani cum beneficio inuentarij, nec de bonis illius inuentarium cōfecerit,per id quod voluit Ange.consilio.lxiij.exordiente,Quoniā nihil est ꝙ magis ⁊c.ver.super secūdo. Pau.de ca.cōsilio.xcij.exordiente,Quia dubia supra formata,in secūdo dubio: ⁊ consilio.ccxj.exordiente, Dubium facit in omnibus predictis. Et idem tenuit idē Pau.de cast.in.l.ab omnibus.§.fi.ff.de lega.j.in lectura paduana:⁊ in.l.ita tamen.§.si ex trebelliano.ff. ad trebel.vbi etiam refert se ita pluries consuluisse:qđ est verum,vt patet in predictis consilijs.Et idem in cōsilio.clxv. exordiēte, Queritur primo vtrum heres qui non cōfecit inuētariū ⁊c. Pro hac parte etiam consuluit Rapha.Fulgo. Idem etiam voluit Alex. de imo.in dicto.§. si ex trebelliano : ⁊ Roma. consilio.cclxxvj.exordiēte,Visis dubijs prepositi thematis ⁊c.in secundo quesito: ⁊
7 ante Bal.in.l.debitori.C.de pact. † hi omnes conueniunt in hoc ꝙ heres grauatus per fideicōmissum vniuersale;potest aduersus fideicommissarium vniuersalem deducere,seu retinere id,in quo testator ipsi heredi tenebatur.Cum igitur pars fideicōmissi relicti per dictum quondam Gulielmum prefatis Joanni, ⁊ Carolo deberetur ipsi Joanni per Stephanum patrem actione ex testamento,vt no.glo.in.l.fi.ff.de fideicom.heredi.peti. poterit hoc debitum per eundem Joannem deduci,seu retineri de alio pretenso fideicommisso vniuersali, per ipsum Stephanum ipsi Carolo relicto in euentum conditionis,seu cōditionum superius in casus positione expressarum.

Argumentum.

Confessio non intelligenti parti facta confitenti nō nocet,nisi testibus conuincatur illam intellexisse,⁊ acceptasse. V.F.

1 Confessio an valeat non precedente interrogatione, ⁊ subsecuta acceptatione,etiam si pars fuerit presens.nu.3.
2 Confessio quid sit,⁊ vnde deriuatur.
4 Testis deponens ꝙ talis talia verba protulit Titio presente,an probet Titium intellexisse,⁊ quando.
5 Presens corpore,non animo,an pro absente habendus.

De confessis. Consilium.cclvij.

1
Etiā† si per depositiones testium,vel alias,constaret,aut legitime appareret, quod venerabilis vir dominus Monetus audrici, canonicus collegiate ecclesie sancti Desiderij Auenionis,dixisset se habere plures scripturas venerabilis quōdam viri dñi Joannis rochiaci,canonici cum viueret dicte collegiate ecclesie,⁊ que erant ad vtilitatem magistri Gulielmi godini fuserij,⁊ Joāne cōiugum habitatorum Auenionis eiusdem do.Rochiaci pretensorū heredum,⁊ quasi de summa centū vel sexaginti florenorū ⁊ qđ inter eas erat vna apocha dñi barberij de Cauallione ⁊c.nō ꝓpterea cōuincereť nec cōuinci posset idem dñs Monetus penes se habuisse vel habere ꝑdictas scripturas, ⁊ signāter dictā pretensam apocham,etiam si tempore quo hec dixisset presentes extitissent dicti Gulielmus ⁊ Joāna cōiuges, vbi nō probatur ꝙ ad petitionem seu interrogationem eorūdem idem dñs Monetus ꝑdicta expresserit,aut ꝙ ipsi huiusmodi pretensam cōfessionem acceptauerint,per id quod voluit Cyn.in.l.j.in.vj.qđ.⁊ quod ibi Salic.expressius in.xv.oppo.C.de cōfes.Sali.in.l. iubemus.C.de libe.cau.⁊ in.l.generaliter.in.vj.q.C.de nō numer.pec. vbi etiam refert se ita sepius consuluisse, ⁊ idipsum tenuisse Richar. de sali.eius patruū.Idem voluit Alexan.de imo.cōsi.cxiij. exordiente, Viso superiore themate ⁊ instrumentis ⁊c.col.v.ver. preterea ista cōfessio non fuit acceptata,in tertio volu. cōsilio.xx. exordiente,In causa appellationis interposite ⁊c.col.j.in quarto volu.⁊ consilio.lxxxij.exordiēte,In causa ⁊ lite vertēte inter prouidum ⁊c.in eodē volu.Idē voluit do.Jason de may. in.l. postꝙ liti,col.j.C.de pac.Et idem voluit Vita. de cāb.in suis clausulis, sub rubricella,enūciatiua verba cōfessionis extra ius ⁊c.col.fi. Et ꝓbatur hoc dictum in.l.fi.ff.de interrog.actio.⁊ ex significatione
2 huius vocabuli Cōfessio,† quia confessio idem est ꝙ simul fassio. deriuať enim a for faris,⁊ dictiōe con,⁊ sic ꝯiūcta denotat simultatē locutionis.l.j.§.j.ff.de pac.⁊.l.cōsensu,in princi.ff.de actio.et obliga.⁊ per alias rōnes,de quibus per doc.in ꝑdictis locis.⁊ ſm Alex.de imo.in dicto cōsi.cxiij.col.v.istud fuit de mēte Bal. in.l. suus heres,ver.scdo no.C.de repudi.here.vbi dicit ꝙ qui nō acceptat verba aduersarij nō potest se iuuare ex vebris huiusmodi, ⁊
3 idem sic dissimulat:quod dicit Bal.esse notandum.† Et ex dicto, de quo premisi,infert Salic.in.d.l.iubemus,⁊ sequitur Alexā.de imo.in dictis consil.cxiij.in tertio volu.⁊ consilio.xx.in quarto,ꝙ non sufficit confessionem fuisse factam parte presente, nisi dicant
4 ⁊ ea instante,⁊ petente,seu confessionem acceptante.† Ad premissa facit,qđ testis deponēs,qđ talis talia verba protulit,presente pono Gulielmo godini fuserio, non probat qđ idem Gulielmus intellexerit.l.j.§.tutor.si inuitus,⁊ quod ibi Bar.ff. de autoritate tuto.no.glo.⁊ docto.in.c.presentium,in verbo interrogatoria. de testi.in.vj. Bal.in tracta.de testi.Bal.⁊ alij in.l.fina.ff.solu.matr. Bal.⁊ Sali.in.l.testium.C.de testi.Bal.Ange.⁊ moder.in.l. heredes palam,in principio.ff.de testa. Bal.in.l.j.ad fin.C.de bo.poss. scōm tabu.⁊ in.l.si nō speciali.C.de testa.⁊ docto.in.c.peruenit, lc ij.de testi.cogend.Alexan.de imo.consilio.lxxiij. exordiente,Non puto hunc notariū incurrisse penā falsi,col.j.ver.pondero etiā qđ duo ex testibus ⁊c.⁊ consilio seq.col.iij.versic. ⁊ fortasse etiam dici posset ⁊c.in primo volu.⁊ in dicto consilio.xx.Et ꝓpter hoc dicit Bar.in dicta.l.j.§.si tutor inuitus,⁊ Alexā.in dicto cōsilio. lxxiij. ꝙ testis debet dicere,ꝙ ille fuit presens ⁊ audiuit;alˢ eñ testis nō ꝓbat,nisi ꝙ ille fuit ꝑsens corpore,nō ꝙ fuerit ꝑsens animo.†qui
5 ꝓpterea potius debet haberi ꝓ absente,quā pro presente, ꝑ id qđ voluit in simili beatus Augu.in prefatione psalmi.xcix.vbi dicit ꝙ ille qui cecus dicitur,frustra est presens rebus,quas nō videt, imo rectius absens,quā ꝑsens diciť.Vbi enim nō est sensus alicuius,recte diciť,absens,hoc est enim absentē esse,sensu abesse. Quo fit vt,cum non appareat,aut probetur dictum Gulielmum godini audiuisse dicta pretensa verba, perinde fuerit ⁊ sit acsi absens extitisset.Et sic illa pretensa verba censeri debent potius fuisse dicta absente dicto Godini,quam eo presente. Non debet ergo illa asserta cōfessio eidem domino Moneto obesse, vtpote facta parte absente.l.certum.§.si quis absente.ff.de confes. Non omitto qđ quedam pretensa declaratio facta per dominum Joannem reuironi asserit,quod est impossibile, quatenus dicit, quod de anno dñi.M.cccc.xcviij.⁊ de mēse Augusti,vel circa,dictus dominus Monetus post plura verba dixit ⁊c.q꞉ annus ille nonagesimusoctauus nec preterijt,nec incepit:⁊ sic sua reuerentia dixerim, falsum dixit cui propterea in nullo esset credendum, Super quo tamen,vtpote non necessario,non insisto.

Argumentum.

Donationem mulier amico factā,ꝙ seducta,⁊ amore eius debacchata fuerit reuocare nō potest ceteris cōgruētibus. V.F.

1 Absoluendus est reus,etiam si nihil proponat, actore fundamentum sue intentionis non probante.
2 Voluntas in donatione est pro ratione.

3 Reuocatio testamenti facta a iurante nõ reuocare,non est facta
a periuro,licet reuocans periurium incurrerit,
4 Professio inducitur ex actu perfecto,
5 Donatio ꝓdigaliter facta nõ dicitur facta a ꝓdigo,q̃uis donãs
postea prodigus dicatur.
6 Prodigo ante iudicis interdictionem non est prohibita rerum
suarum administratio,etiam si sit notorius,
7 Contractus prodigi,cui datus est curator,⁊ bonis interdictum
firmatur iuramento,⁊ nu.9,
8 Prodigus obligatur ex delicto,sicut pupillus doli capax,et per
iurium incurrit si deieret,
10 Moderator rei sue adeo quisq; est,vt ea abuti possit,
11 Vsusfructus venditio,quem sibi donator reseruauerat,an ⁊ quã
do faciat ad inualiditatem donationis,
12 Donatio iurata,si cum iuraméto insinuationi sit renuntiatum,
an sit efficax si non sit insinuata,
13 Superflua non nocent,sed necessaria pretermissa,
14 Insinuatio donationis an cause cognitionem requirat,⁊ quali
ter coram iudice fienda,⁊ vbi.nu.17,
15 Illatio ex diuersis non fit recta,
16 Iudex in insinuatione nihil exhibet,nisi presentiam
18 Deceptus dici non potest qui donando scit sibi preiudicare.
19 Grandis lesio an inducat dolum ex proposito,vel aliud,quod
sufficiat ad rescissionem.
20 Extensio in penalibus an fienda,

¶De reuocan.dona, Consi.cclviij.

DOnatio,quã olim,an
no videlicet domini.M.cccclxxxvij.⁊ die.xxvi.
mensis Octobris,de suis bonis fecisse legitur
nobilis et honesta mulier Ioanna de ambrosijs
ciuis Auenionensis,nobili et honorabili viro
Petro petri,ciui eiusdem ciuitatis,non venit,
nec est reuocanda,aut alias ad ipsius nobilis Ioãne voluntatem
quomodolibet retractanda:signanter vero,⁊ maxime ex causis
parte eiusdem Ioanne et turpiter,et parum caute,aut prudẽter
deductis,⁊ expositis in quibusdã supplicatione,⁊ iurium allega
tionibus parte eiusdem Ioanne vobis reuerendissimo in Chri
sto patri ⁊ domino,do.gubernatori Auenionis,⁊ rectori comita
tus Venayssini oblatis,vel presentatis.Et primo quidem nõ ex
eo capite,in quo tam in supplicatione,quã iurium allegationibꝰ
huiusmodi pretẽditur,ꝙ promissionibus,ac verbis,⁊ requisitio
nibus blandis nobilis Petri petri decepta,seducta,et suborna
ta,viuente ⁊ inscio domino Pontio de sancta Maria,a cuius
societate ⁊ consortio per eundem nobilem Petrum petri,vt di
cit,semp ⁊ cõtinue diuertebatur,ipsa illicito amore eiusdẽ Petri
1 debacchata celebrãuit,⁊ fecit donationẽ,de qua supra.†Cũ quia
de his non apparet:de quibus tamen apparere oporteret,postq̃
ista pretẽduntur fore ⁊ esse fundamẽtum fieri petite reuocationis
seu rescissionis donationis p̄dicte,alʼs enim idem nobilis Petrꝰ,
etiã si nihil deducat,ꝓponat,aut ꝓbet,absolui debet.c.j.vt eccle.
benefi.l.qui accusare.C.de eden.l.fi.C.de rei ven.⁊.l.negantes,cũ
suis simili.C,de actio.⁊ obliga.⁊ signanter cum donatio predicta
fuerit vallata iuramẽto:quod cũ sine detrimẽto salutis eterne ser
uari possit,seruandum est.c.cum contingat.c.si vero,de iureiurã.
et.c.q̃uis pactũ,de pac.in.vj.Nõ enim donatio in suo genere est
cõtractus illicitus,sed licitus,⁊ a iure permissus,vt satis patet ꝑ
2 ea que habẽtur extra,⁊.ff.C.⁊ institu.de dona.per totũ:† ⁊ in qua
ꝓ ratione est voluntas.l.j.ff.de dona.et voluit Oldra.consi.mihi
lxxij.exordiente,Factum tale est quedam certe ⁊ nominate ꝑsone
castri de Carumbo donauerũt ⁊c.quanuis regulariter secus exi
stat in alijs promissionibꝰ.l.pure.§.circa.ff.de except.do.Tum et
quia p̄supposito,citra preiudiciũ veritatis,ꝙ donatio predicta
facta esset ex causa inhonesta seu turpi:non posset tamen eadem
nobilis Ioanna donationem p̄dictam retractare,nec bona q̃ do
nauit repetere,quia in pari causa possessoris cõditio melior habe
tur.l.cum te,⁊ quod ibi glo.⁊ docto.C.de condi.ob tur.cau.

Non debet etiã donatio huius
modi retractari:aut rescindi ꝓpter pretensam prodigalitatẽ p̄
fate nobilis Ioanne.Tum quia non apparet eam fuisse ꝓdigam
tempore facte donationis vel antea,de quo tamen apparere opor
teret:nisi forte quis dixerit ꝙ imo appareat ex actu ipsius dona
tionis,per quam retento vsufructu,⁊ certis pecunijs,donauit bo
na sua.Sed hoc nõ obstat,quia respondeo ꝙ esto ꝙ eadem nobi
lis Ioanna tunc donasset etiam omnia bona sua,nihil retẽto,nõ
ꝓpterea dici deberet hanc donationẽ factam fuisse a ꝓdiga.pro
quo allego tria dicta Ioan.and.Primum in.c.dilecto,col.ij.ver,
et hoc videtur place.Pe.de p̄hen.vbi post Egidiũ dicit,ꝙ licet
recipiẽtes aliquem cõtra iuramẽtum ꝑ eos p̄stitum,in recipiẽdo
efficiãtur periuri,⁊ sic infames,⁊ cõsequẽter repellẽdi a legitimis
actibus,et ideo etiã ab actu electionis;receptio tamen non est fa
cta a periuris,quia nec ante illam,nec tẽpore illius erãt periuri,
sed ꝓpter eam incurrerunt ꝑiurium,et sic dũtaxat post eã fuerũt
periuri.Idẽ dicit Ioan.an.in.q.quam posuit in regula,qd semel
3 de regu.iu.in,vj.in mercu.†de illo qui iurauit non reuocare testa
mentum ꝑ eum factum;de quo dicit ꝙ,licet ꝓpter reuocationem
postea factam ille reuocans incurrat ꝑiurium,illa tamẽ reuoca
tio non est facta a ꝑiuro.Scdm dictũ est in.c.vidua,de regulari
bus:vbi inter cetera voluit ꝙ,licet ex actu perfecto,et sic post ele
ctionem finitam,quis cẽseatur tacite ꝓfessus:tamen vox illius in
4 electione nõ valet,†quia ꝓfessio inducitur ex actu perfecto,et sic
post electionem finitã:et ita vox huius nõ est vox ꝓfessi,quanuis
ꝓpter eam perfecta electione cẽseatur ꝓfessus.Tertium est in.c.
cõtingit,le.j.de senten.excõmuni.vbi voluit ꝙ,licet participium
in crimẽ tunc inducat excõmunicationẽ in participante,quando
participat iam excõmunicato:nõ tamen eam inducit in partici
pante alicui in illo actu tantum,pro quo excõmunicationem in
currit.Et hoc non videtur cõtingere nisi ꝑ eo,quia ante actũ hu
iusmodi,vel in ipso actu,nõ est ille cui participat excõmunicatus
5 sed propter actum ⁊ sic post actũ.†Ergo a simili supposito,citra
p̄iudicium veritatis,ꝙ ipsa nobilis Ioanna dici posset incidisse
in vitium ꝓdigalitatis ꝓpter donationem p̄dictam,non tamen
ꝓpterea dici deberet donatio huiusmodi facta fuisse a prodiga.
Ex quibus infertur ꝙ illud p̄tensum dictũ Pau.de ca.in dicta.l.
is cui bonis,ex aduerso allegatum non obstat.Tum quia Pau.
loquitur in donatione facta a ꝓdigo:et quidem non ab occulto
ꝓdigo,sed a manifesto seu notorio,cuiusmodi non erat hec nobi
lis Ioanna,vt predixi.Tum ⁊ quia Pau.loquitur in donatione
omnium bonorũ,cuiusmodi non fuit hec,de qua cõtenditur.Tũ
et quia dictum Paul.de cast.impugnatur ibi per Alex.de imol.
et per opportunã impugnationem fundamentorum Pau.Tum
etiã nõ deberet donatio p̄dicta reuocari,etiam si appareret eam
6 fuisse ꝓdigam tẽpore facte donationis huiusmodi,† qr prodigo
ante iudicis interdictionẽ non est ꝓhibita administratio rerum
suarum,vt voluit glo.⁊ docto.cõmuniter in.l.j.ff.de cura.furio.⁊
in.l.is cui bonis,⁊ qd ibi docto.ff.de verborum obliga.vbi etiam
hoc volũt cõmuniter scribentes.Et videtur hoc ꝓcedere nõ solũ
in ꝓdigo non notorio,sed etiã in eo,qui notorie ꝓdigus.Et qui
dem de primo nõ est dubium quia hoc ꝓbatur in.l.iulianus.ff.de
curat.furio.⁊ in.l.si quis cũ sciret.ff.ꝑ empto.De secundo,hoc est
de notorie prodigo,ꝙ sibi non sit ipso iure rerum suarũ admini
stratio interdicta,sed opus sit facto ministri legis,hoc est inter
dictione iudicis,cẽsuerunt glo.loquentes indistincte,in.d.l.j.ff.
de curat.furio.⁊ in.l,is cui bonis.ff.de verborum obliga.quas in
dicta.l.is cui bonis,sequuntur Bart.Bal.Ange.Pau.de cast.⁊
Roma.quia non lex,sed iudex interdicit:et mouentur principali
ter per dictam.l.j.de cura.furio.eandem sentẽtiã tenuerũt Dy.
Andre.de pi.Bar.Bal.Ange.⁊ Ioan.de Imo.in.l.is cui lege.
ff.de testa.vbi ꝓ hoc adducit bonum tex.in.l.tres tutores,in fi.ff.
de administra.tuto,quem etiã ad hoc circa fi.põderat hic Bar.
Etiam hanc sententiã sequitur Bal.in.l.fi.q.ix.C.de sentẽ.pas.in
l.cum fratres.C.de his qui.vt indig.in.l.certi cõdictio.§.quoniã.
ff.si cert.peta.in dicta.l.j.post glo.ff.de cura.furio.in.l.j.C.eo.tit.
vbi etiam Salic.Bart.in.l.j.C.de confes.⁊ Ange.in.l.sed si lege.§.
consuluit,per illum text.ff.de peti.heredi.Et hec est cõmunis,ꝯm
Alexan.de Imo.in dicta.l.is cui bonis:quam plenissime,elegan
ter,⁊ subtiliter tuetur,corroborat,⁊ defendit Fran.de aret.in di
cta.l.is cui lege.ff,de testa.¶Adijcio premissis ꝙ,etiam si ante
factam donationem,de qua supra,fuisset eidem nobili Ioanne
bonis interdictum,prout nunquam fuit adhuc videretur potuis
7 se contrahere,⁊ donare cum iuramento:†quia contractus predi
gi,etiam si sit ei bonis interdictum,⁊ datus curator,firmatur iu
ramento,vt voluit Anto.de butri.in dicto.c.cum contingat.in se
cundo membro,de iureiuran.duntamen aliud extrinsecum non
accidat,⁊ dum prodigus ipse sic cõtrahẽs sit capax sensus:⁊ mo
uetur,quia talis ꝓdigus videt̄ in acquirendo equiparari pupillo
8 pubertati ꝓximo,vt legitur et not.in dicta.l.is cui bonis.†Etiã
vt ibi dicit Bar.obligatur ex delicto,sicut pupillꝰ doli capax,qd
etiã volunt docto.in.l.si quis in tantã.C.vnde vi.debet ergo eo
dem modo obligari iuramẽto sicut ⁊ pupillus doli capax,⁊ debet
sicut ⁊ ipse ꝑiuriũ incurrere.si deieret,de quo pupillo ꝓbatur ꝙ
periurium incurrat.c.j.⁊.iij,de delic.puero.quemadmodũ ergo
aut.sacramenta puberum.C.si aduer.vẽdi.locũ habet in pupillo
doli capace,ne incurrat penã ꝑiurij,vt voluit Bar.in dicta aut.
sacramenta puberum,⁊ in.l.qui iurasse.ff.de iureiuran.Hostien.
Ioan.and.⁊ docto.communiter in.c.cum contingat;vbi late per
Io.de Imo.in repetit.Archi.in dicto.c.q̃uis,de pac.in.vj.Ro
ma.in

ma.in dicta.l.is cui bonis: probatur in.c.literis,de spõsa.ita & locũ habere videtur in prodigo,cui est bonis interdictũ.Et hãc opinionem dicit Alexã.de imo.in.d.l.qui iurasse,videri veriorẽ.Idẽ voluit in.d.l.is cui bonis,col.viij.quia text. in dicta auth. sacramenta puberum,& eius dispositio tendit ad fauorem anime, vt ibi,&.l.j.C.eo.ti.ergo extẽdẽda est.Pro quo multa inducit Alex. in.d.l.qui iurasse,& multo plura in.l.iiij.§.cato,col.viij.ff. de verbo.obliga.circa intellectum.c.tuam,de pe.Firmatur igitur iuramento cõtractus pupilli doli capacis, ergo & prodigi, cui est bonis interdictum,cũ eius fauore fit cõtractus prohibitus, sicut & fauore minoris.Et ita videtur esse vtrobiq; eadem ratio,ergo & idẽ ius esse debet.c.ij.de translatione episcoporum,&.l.illud,cum suis simili.ff.ad legem aquil.Et hanc sententiam secutus est Joã.de imo.in repetitione.c.cum contingat.in quinto membro:vbi etiam & ipse & Antonius de butri.in secundo membro plene referunt rationes pro fundamento contrarie opinionis allegatas per Federi.de se.consilio.xxxi.& per Bartolum in.d.l.is cui bonis,& illis plenissime responden.Hanc eandem opinionẽ tenuit Romanus
9 in.d.l.is cui bonis,& sequitur Franciscus de are.† qui etiam videtur & vere & eleganter respõdere aliquibus & multis cõtrarijs, illis videlicet, que magis vigere videbãtur pro opinione cõtraria:multo ergo fortius firmari debet iuramento cõtractus prodigi,etiam si sit notorius, cui tamẽ nõ est bonis interdictum.Nõ ergo de iure procedunt ille pretense rationes ex aduerso facte in quadã schedula exordiẽte, Si nobilis Petrus &c. quatenus in eis nititur dicta nobilis Joanna impugnare donationẽ per se factã ex capite pretẽse prodigalitatis.Quod si ita est,imo quia est ita, potuit ergo ipsa nobilis Joanna de bonis suis disponere,& illa donare,presertim per modũ,quo fecit,retentis vsufructu, & quibusdam alijs, quia quilibet est moderator & arbiter rei sue.l.in re mãda.C.manda.&.l.polla.C.de his qui.vt indig.ad quod facit.l.dudum.C.de contrahen.emptio.& vendi.l.generaliter.§.fin.&.l.hac edictali.§.fi.C.de secun.nup.&.c.de his,in fi.de sepul. quod etiam voluit Host.in summa ti.de constitu.§.quando cõsti.ver. si tãgat ius meum:& Panor.in.c.quintauallis,col.xiiij.versic.sed maius
10 dubium si specialiter &c.de iureiur.† Et est vnusquisq; ita moderator & arbiter rei sue,vt etiam in moderando ea abuti possit.dicta.l.sed & si lege.§.consuluit:ibi, dum se putant abuti.ff. de peti. heredi.quod etiam voluit Jacob.rebuf.in.l.j.C.de fun.patri.lib. xi.quia iustum est vnicuiq; sua committere.l.nemo exterus.C. de iude.

Preterea nec etiam potest donatio pdicta impugnari, aut dici nulla ex eo, quod ipsa nobilis Joãna nõ est amplius vsufructuaria bonorum donatorum:cũ vsumfructum huiusmodi vendiderit pretio cẽtum florenorũ annuorũ, & annis singulis quãdiu vixerit sibi soluẽdorum, quasi illi centum floreni sint valde modicum precium considerata persona, et qualitate huius nobilis Joãne: que tamen vt proximum ledat,& que legitime contraxit retractet aut rescindat,nõ erubescit dicere, proponere,& allegare etiam in publico quod nõ nisi turpiter,& sine cõmo
11 do,etiam si verũ esset,prout nõ est,dici potest.† Insuper quid facit ad inualiditatem donationis venditio vsufructus facta quidem non tempore donationis,sed postea ex longo interuallo?Et profecto nihil:etiam si illa facta esset pretio vilissimo,vel etiam si donatus esset vsufructus.pro quo videt sufficere id quod communiter no.doc.in.l.j.C.de inoffic. dona.& in.c.apostolice,de dona.vbi volũt quod si primo fiat donatio vsq; ad legitimam, & deinde ex interuallo temporis de residuo fiant alie donationes, prima, que ab initio valuit,non reuocatur.Cum igitur in donatione,de qua supra,eadem nobilis Joanna sibi reseruauerit de quo & viuere et testari possit,non debet donatio huiusmodi, quicquid postea secutum extiterit, propterea inualidari vel rescindi.Huic dicto nõ obstat quod voluit Pau.de ca.in loco ex aduerso allegato: quia Paulus loquitur in alijs terminis,loquitur enim quãdo ab initio donationis donans ipse sibi dũtaxat reseruat fructus ita tenues vt vix ad alimenta sufficiãt:quod nõ fuit hic,quia,vt predixi,ipsa sibi reseruauit vsumfructũ,de cuius emolumento viuere poterat & de illius pretio laute viuit. Reseruauit insuper florenos trecẽtos,de quibus testari poterit,vel alias pro nutu disponere: & hoc sufficit pro defensione donationis ab hac calumnia. Nisi forte opponatur,prout oppositum legitur, quod dicta reseruatio florenorũ tercentorum pro eo nõ sufficiat,quia illa nõ est facta simpliciter, sed ad disponendum in vita,vel alio modo;qđ,vt scribit egregius vir dominus aduocatus eiusdem nobilis Joanne, nõ sufficit,per Bar.quem ad hoc allegat in quodam suo consilio exordiente,In dei noie pater donauit filio emancipato &c. Sed istud dictum nõ obstat,nec Bart.quod pace salua dixerim pariter & honore dicti domini aduocati,loquitur in terminis nostris, si bene attẽdatur ad casum,super quo consuluit,& discursum illius consilij,quod etiã retulit Alex.de imo.in.l.stipulatio hoc modo cõcepta,col.xi.ver sic.quid si in casu pdicto &c.ff.de verb.obli.vbi et idẽ voluit Alex. quod Bar.in dicto cõsilio.loquuntur enim Bar. & Alexã.de eo, qui donauit omnia bona sua presentia & futura reseruatis fructibus & redditibus bonorũ hmõi,de quibus voluit posse disponere in vita quicquid sibi placeret:& dicunt talem donationem nõ valere pro eo,quia per eam aufertur libera testandi facultas, quod est verum:sed hoc contingit ex eo qđ solum voluit posse de illis disponere in vita,quod ipsi exponũt inter viuos, qđ nõ fit testãdo: & ita sic donans & reseruans de directo agit sibi auferre liberã testandi facultatem,qđ nõ est factum in donatiõe de qua supra: sed dictum fuit,de quibus tercentis florenis ipsa domina donatrix possit & valeat facere,disponere,& ordinare ad ipsius dñe testatricis arbitrium,& volũtatem:& sic vel inter viuos, vel in vltima voluntate,prout arbitrabitur,vel velet,potest de illis disponere.

12 † Preterea etiam nõ obstat dicto nobili Petro quod ex aduerso allegatur ad impugnationem insinuationis superius mẽtionate.Primo quidẽ,quia cũ donatio huiusmodi iurata extiterit,& cum iuramento insinuationi renuntiatum,illa valeret & esset efficax etiam si non fuisset insinuata, vt voluit Jo.and.in addi.Spec.in ti.de instru.edi.§.porro,col. pe. ver.sed quid si renũtians iurauit &c.& post eũ Ange.in.l.sancimus. §.fi.C.de dona.Fede.de se.consi.cclxxix.aut secũdum quotas aliorum cclxxxij.exordiẽte,Casus talis est statuto cauetur quod si donatiões nõ fuerint &c.Bal.in.d.c.cũ cõtingat,col.mihi.v.& in.§.& cũ retro insti.de dona.Jo.de imo.in repetitione dicti.c.cũ cõtingat,in decimo mẽbro:vbi plene respõdet ad ea,que in ctrariũ adducũtur. Idem tenet ibi Panor.ver.ex predictis potest inferri ad decisionem talis questionis &c.& in sua disputatione exordiente, Stante statuto ciuitatis &c.Alex.de imo.in.l. nemo potest, col.v.ff. de lega.j.vbi etiam refert quod Jo.de imo.sepe consuluit pro hac parte dicit etiã quod ipse pro hac parte sepe consuluit,quod & verũ est,cõsilio videlicet quarto,in primo volu.vbi etiam refert quod pro ea cõsuluit Jo.de ana.& multi alij inibi nominati, pfecto viri magne autoritatis.Et pro eadem parte consuluit ipse Alex.cõsil.lxxxij. exordiente,Visa facti narratione,col.fi.in secundo volu. & cõsilio xx.exordiente,Ponderatis his que in themate &c.in tertio vol. & refert idẽ Alex.in dicto cõsi.lxxxij.ita vidisse alias cõsultum per excellentiores iurisconsultos Jtalie.Etiam pro ea cõsuluit Frã. de are.cõsi.xlvij.exordiente,Visis & diligẽter ponderatis,col.fin. cõsi.lxxvij.exordiente,Et ratio scribẽdi recte in cõsilijs &c.col.iij. in quarto quesito:vbi etiã dicit quod secũdũ cõem sniam cano.iuramẽtũ cõfirmat donationẽ. Pro qua sentẽtia allegari solet id qđ habet in dicto.c.cũ cõtingat,&.c.quãuis,de pac.in.vj.& aut. sacramenta pube.C.si aduer.vendi.non est igitur multum insistẽdum super validitate vel inualiditate predicte insinuationis, quã impugnare nititur dicta nobilis Joãna:quia siue illa valuerit, siue nõ,valuit tamen donatio propter iuramentũ:& ita videtur fuisse
13 superflua,que propterea nõ vitiat.† quia superflua nõ nocẽt,sed necessaria pretermissa.l.nõ solẽt.ff.de reg.iur.Adijcio quod vbi dici posset insinuationẽ fuisse necessariam,illa legitime facta extitit,et
14 si facta esset sine cause cognitiõe,† qđ insinuatio cause cognitione nõ indiget,nec iudicis decreto,sed sufficit quod fiat corã iudice,& quod eo pñte fiat scriptura in actis,p id qđ voluit Bar.in.l.modestinus. circa mediũ.ff.de dona.Bal.in.l.illud.C.de sacrosan.eccl. in.l.iij. C.de diuer.rescri.in.l.cũ hi,in prin.ff.de trãsa.& in.l.nec quicq;.§. vbi decretũ.C.de offi.pcõsul.de quo p Anto.caima.in suo tractatu insinuationũ,ver.sexto quero &c.dictũ aũt Bal.C.qui admitti ad bono.pos.pos.in rubrica,ex aduerso allegatũ loquitur in his, in quibus est opus interpositione decreti:non ergo mirũ si opus est vt ipse intelligat, ne sibi obrepatur: hic aũt nõ est opus decre
15 to,vt predixi:& sic arguitur ex diuersis,† ex quibus nõ fit recta illatio.c.dilectus,de offi.ordi.l.marit.C.de dona.inter vi. & vxo.l. inter stipulantẽ.§.sed hec dissimilia.ff.de ver.obl.& vulgata.l. papinianus exuli.als,papin.li.ij.resp.ff.de mino.Preterea nõ est verũ, honore saluo dixerim cõtrariũ affirmãtis,quod insinuatio hmõi facta extiterit expssa falsa causa: nihil enim in ea expressum est,quod falsum esset.Narrauerũt enim dicti nobiles Petrus & Joãna donationẽ esse factã ipsi Petro de bonis &c.reseruatis vsufructu,& florenis tercentis,de quo etiam apparuit per instrumentum ad hoc exhibitũ corã iudice insinuationis:& hec oĩa vera erant, qđ autem tempore intermedio facta fuisset nõ donatio, sed venditio vsufructus reseruati, & quidem non pretio vili,sed maiore quam
16 valeret,nihil ad rẽ:eo maxime,† qđ in insinuatione iudex nihil exhibet,nisi presentiam,per id quod no.Bal.& Anto.de caima.vbi supra. Quod autem vlterius opponitur contra insinuationem huiusmodi,quod illa ideo non valuerit, vel quod ex eo presumatur ipsa nobilis Joanna dolo inducta ad donandum,quia illa facta est non in loco donationis,sed alibi:nihil facit ad impugna

tionem eiusdem donationis, aut ad pretensam presumptionem,
17 †quia nō est opus quod hec fiant in eodem loco, quemadmodū
nec ꝙ fiant eodē tempore aut ꝙ scribantur per eūdē notarium.
Pro quo gratia breuitatis allego dūtaxat not.per Anto.de cai
ma. in dicto tractatu, in.ij.q.⁊.q.xx.⁊ Bart.in dicta.l.modesti-
nus. Etiā nō obstat quod opponitur ex aduerso, scilicet ꝙ ideo
iuramentū per dictam nobilem Joannam prestitum non value-
rit, quia non habuit tres comites, scilicet iudiciū, veritatem, et
iustitiam, sed vt pretenditur sibi defuit iudicium, seu discretio,
quasi in donādo omnia bona sua sine causa videatur indiscrete
fecisse eadem nobilis Joanna, et contra regulam hereditatis: qr
respondeo quod hec non procedūt. Non primo quod de non exi-
stentia cause opponitur: quia, vt predixi, in donatione est pro ra-
tione voluntas. dicta.l.j.ff.de donatio. non etiam quod de pretē-
sa lesione, etiam si illa fuisset enormis, vel etiam enormissima, put
non fuit: pro quo gratia euitande prolixitatis allego duntaxat
quod eleganter voluit Barto.consil.lxxxviij.exordiente, Dilecto
suo dño Francisco ꝛc.col.ij.ver.super scdo queritur an dicta dña
Letitia possit venire cōtra quasi decepta ꝛc. Ang.consilio.cxxv.
exordiente. Visis ⁊ consideratis statutis ꝛc.colum. viij.in fine.
versical.non obstat igitur primum ꝛc.ibi, secundo quia illud re-
medium ꝛc.in primo volu.et Francis.de are.in.l.qui superstitis,
colū.vj.versi.sed ista dicta nō sunt vera ꝛc.ff.de acquire.vel omit.
her. Ex quorum dictis illud palam colligitur quod.l.ij.de rescin.
venditio.⁊.c.cum causa, de emptione et vendi.locum nō habent in
donatione, absolute seu simpliciter, non respectiue ad aliquid da-
18 tum vel remissum facta. †Qui enim scit sibi preiudicare donan-
do non potest dici deceptus.l.quisquis, cum ibi not.C.de rescin.
19 vendi. †Nec etiam grandis lesio inducit dolum ex proposito, vel
aliud, quod sufficiat ad rescissionem, vt dicit Fran.de are.in loco
preallega.post Joannem de Jmo.in repetitione dicti.c.cum con
tingat. Quibus addo quod voluit glo.et post eam doc.in dicta
aut.sacramenta puberum.C.si aduer.vendi.de dona.facta a mi-
nore. ¶ Quod autem vlterius opponitur, ꝙ iuramento dicte no
bilis Joanne etiam defuerit iustitia, pro eo quia, vt pretenditur
ex aduerso, nulla iustitia dictat, ꝙ dicta Joanna donauerit dicto
nobili Petro, ⁊ nihil donauerit Ponceto, ⁊ Joanne de thomas-
sijs suis ptensis nepotibꝰ ex sorore, nihil obstat: nulla enī lex eam
arctabat ad donādū his. Et ita non est factū cōtra iustitiā. Pre-
terea opponere de hoc esset opponere de iure tertij, sup quo nō in
sisto. ¶ Postremo, ⁊ finaliter, nō obstat qd opponit aduersus do
nationem predictam, vz ꝙ illa facta extiterit dolo dicti nobilis
Petri: quia de hoc pretenso dolo nō apparet. qui tamen proban-
dus est per eandem.l.quoties.§.qui dolo, cum suis simili.ff.de p-
ba. Quo ad venditionem vsufructus, illa, vt predixi, facta est nō
pretio vili, sed iusto, quinimo forte excessiuo, ⁊ que postea multis
vicibus confirmata est, et approbata per ipsam nobilem Joan-
nam etiam cum iuramento, vt apparet per publica instrumenta
que exhibentur.

Ceterum quia prefati Ponce
tus, ⁊ Joāna de thomassijs dicunt ⁊ pretendunt ꝙ licet conditio
cuiusdā pretense substitutionis olim facte, vt dicunt, per dictū no
bilem Gabrielem de ambrosijs adhuc pendeat, possunt ipsi qui se
pretendunt substitutos petere fieri restitutionem de fideicōmisso
eis relicto per.l.imperator.ff.ad trebel.dico ⁊ respōdeo ꝙ.d.l.non
obstat: qr, vt voluit Bar.in.l.fi.in fine principij, ver.nō restat.l.im
perator ꝛc.ff.vt lega.nomi.loquitur eo casu, quo pater fuit heres
institutꝰ, ⁊ grauatus seu rogatus, de restituendo hereditatem fi-
lijs: quo casu si pater sit grauatꝰ, ⁊ bona dissipet, puidet filijs sub-
stitutis vt ibi.⁊ vt dicit Bar.vbi supra, hoc nō est magnū, cū etiā
bona huiusmodi ⁊ alia peruenire deberēt ad filios, ⁊ eis quasi de-
beantur etiam patre viuente.l.rescripto, in fi.ff.vnde libe.⁊.l.fin.
cum suis simili.C.de codicil. Quo vero ad id quod opponitur de
inuentario, deqꝫ reddenda ratione, ⁊ iuramento in litē, quod pre-
tēdunt sibi debere deferri dicti Joānes ⁊ Pōcetus, respōdeo hoc
non esse faciendum: pro quo allego dūtaxat Rapha.cuma.in.l.in
ratione, §.quod vulgo.ff.ad legē falci.⁊ idem voluit ibi Alexā.de
imo.col.xij.motus, quia dispositio.l.tutor qui repertoriū, in prin
cipio.ff.de administra.tuto.ex aduerso allegate, videt penalis, et
20 inducta in priuilegium pupilli. †Et sic non videtur extendenda
ad hunc casum, per ea que not.glo.reputata singularis in.§.itē
mixta, institu.de actio.versi.i.§.porro.q̄ fuit pri.cau.benefi.amit-
tendi. que tamen habet similē in.l.fi.ff.de in ius vocan. Preterea
in casu dicte.l.tutor qui repertoriū.in principio, iuramētū defer-
tur cōtra reum cōuentum actione tutele, ⁊ sic actione bonefidei, vt
nota.in.l.tutor, in principio: quod non ita obseruatur in actio.ex
testamento que quo ad hoc reputatur actio stricti iuris.l.alias.ff.
de in litem iuran. Et ita mihi videtur, sub correctione cuiuslibet
domini melius sentientis.

¶ Argumentum.

¶ Crimen lese maiestatis non committit qui solenniti executori
modeste resistit, vel vltra commissionem magistratus imperant
non obtemperat. A.F.

1 ☞ Relationi seruientis de preceptis per eum factis credi an ⁊
quando debeat.nu.10.
2 Positio negatiua non vaga, sed coarctata loco et tempore an p-
babilis.
3 Testibus duobus affirmantibus, q̄ centum negantibus quan-
do potiꝰ standum, et quid in maiore numero, siue affirmatiue, si-
ue negatiue deponant.numero.5.
4 Falsitatis imago est quod a verisimili remotum est.
6 Veritas presupponitur vbi maior numerus.
7 Dolus solus in atrocissimis punitur, non lata culpa.
8 Crimen lese maiestatis est de atrocioribus, et quis pena illius pu
niatur.
9 Error iuris excusat a dolo, quanuis non sit iusta causa.
11 Officiali principis quando legitime resisti possit.

¶ Ad leg.Jul.maiest. Consi.ccxlix.

Quoniam per dictami-
na egregiorum virorum dominorum primo scri
bentium plene.⁊ luculentissime comperio demō
stratum.⁊ ostensum, ꝙ ex his.que parte nobilis
⁊ egregij viri domini procuratoris fiscalis gene
ralis Delphinatus dicta, proposita, ⁊ probata extiterunt in qua-
dam inquisitionali causa dudum mota, et pendente indecisa per,
et inter ipsum dominum procuratorem ex vna parte, ⁊ honorabi-
lem virum Joannem ioberti ciuem Valentinensem ex alia, non
conuincebatur idem Joberti rebellis: signanter vero ⁊ maxime
ea rebellione, propter quā dici possit incidisse in crimen lese ma-
iestatis, si post dictamina ⁊ consilia huiusmodi aliquid dixero, aut
dicere voluero, mihi fortasse dicetur, et profecto dici poterit illud
Horatij, quod gloriosissimus ille confessor beatus Hierony.sibi
dici verebatur, ne vz in syluam ligna feras. Aut enim eadem di-
cam ex superfluo, aut si noua dicere voluero, ab optimis ingenijs
occupata sunt meliora. Decreueram igitur nihil aliud scribere:
quod ⁊ ita faciendum videbatur, quia plenitudo adiectione non
indiget.c.bene quidā.xcvj.dist.⁊ rei satis demonstrate frustrato
rium est demonstrationem adijcere.l.j.in fi.ff.de dote prele.quod
etiam voluit Feder.de senis consilio mihi.cccx.exordiente. Scri-
ptum est ꝛc.et Pau.de cast.cōsilio.cccxvj.exordiente, Quoniam
adectione non indiget ꝛc. verum vt votis dicti Joberti in ali-
quo satisfacere valeam, pro eius defensione aliquid scribam, post
terga metentium quasi spicas colligendo incedens, vt dicitur
Ruth.ij.c. Dico igitur inprimis, non esse probatū id, quod par-
te dicti do.procuratoris fiscalis comperitur deductum in.xxij.ar
ticulo quorundam pretensorum titulorum inquisitionaliū parte
eiusdem dñi procuratoris in dicta causa oblatorum, scilicet quod
cum nobilis vir magister Claudius seruonis pretensus commis-
sarius dicto Joberti faceret precepta, de quibus in titulis hmōi,
idem Joberti responderit, ꝙ pro ea vice non intenderet de alio
succurrere serenissimo domino Francorum regi Delphino. Et
1 primo quidē nō per relationem dicti magistri Claudij: †qr esto,
citra preiudicium veritatis, ꝙ de pretensis preceptis per ipsum,
vt dicitur, factis sibi credi deberet, cuius tamen contrarium vo-
luerunt multi relati per Joan.And.in addi.Specu.titu.de cita-
tio.§.sequitur, versicu.sed nunquid credetur, in addi.exordiente,
Hunc articulum breuiter ꝛc.nō tamē sibi credi deberet de dictis
pretensis verbis, vtpote concernentibus non suum, sed pretensū
factum alienum, per id quod voluit Joan. And.in dicta addi.⁊
in tit.de contuma.§.j.in addi.exordiente, Hic sequuntur verba
Hostien.ver.circa secundum nullum dubium est: ⁊ in.c.quoniam
contra falsam.de proba. Cy.in.l.ea quidē, col.iij.versi.tu breuiter
dicas.C.de accusa. Anto.de butri.⁊ Joan.de Jmol.in.c.cum pa
rati, de appel. Joan.de Jmo.in cle.j.col.mihi.ix.versi.in quarto
⁊ vltimo casu, de do.⁊ cōtu. Salic.in.l.tres denuntiationes.ꝛc.C.
quō ⁊ quando iudex. Pau.de cast.consil.cclxxvij.exordiente, Vi-
sis ⁊ ponderatis allegationibus ꝛc.col.j.vel.ij.quod maxime pro-
cedit.et procedere debet in hoc casu, pro eo quia idem Seruonis
non videtur fuisse mandatum, aut cōmissum, vt preciperet sibi
tradi, vel expediri equos, sed magis vt caperet: ⁊ quia etiam mul-
ti honorabiles viri, qui cum eodem accesserant ad domum dicti
Joberti, ⁊ cum eo erant in aula illius domus tempore factorum
dictorum pretēsorū preceptorum, ⁊ sequutarum responsionū fa-
ctarū per prefatū Joberti, responderūt, ⁊ dixerūt se verba predi-
cta nō audiuisse: vt apparet ex his q̄ sup dicto.xxij.articulo rñde-
rūt, ⁊ dixerūt multi ex testibꝰ pte eiusdē do.pcuratoris in hac cā
pductis, ⁊ idē deposuerūt multi pte dicti Joberti pducti super
xxij.articulo

2 xxij.articulo suaꝝ defensionū.† Et quāuis ista positio.s.ꝙ idē Jo
berti verba ꝑdicta nō dixerit,si positio negatiua:qꝛ tñ illa nō fuit
nec est vaga,seed coarctata loco,tpe,⁊ aliꝭ illa fuit ⁊ est ꝓbabilis:
ita eñ potuit cadere in auditū ꝑdictoꝝ testiū tūc pñtiū, ⁊ audiē-
tiū dictū Sernonis precipientē,⁊ Joberti respōdentē negatiua,
de qua ꝑdixi,scȝ ꝙ idē Joberti nō dixerit verba descripta in di-
cto.xxij.articulo sicuti affirmatiua:fuit ergo ⁊ ista ꝓbabilis,ꝑ id
qđ no.gl.in.l.si.sup verbo,manifestū,iūctis ibi no.ꝑ doc.C.de re.
credi.gl.in.§.eque si debitor,insti.de excep.in.l.j.§.j.in fin.magne
gl.ff.de itine.actuq́ priua.Cy. in.l.actor,col.iij.ver. nō veniamꝰ
ad scđam regulam,⁊ col.v.ver.tertio quero iuxta hoc ⁊c.⁊ qđ ibi
Bal.⁊ aliꝭ.C.de ꝓba.Et ita ꝯsuluit ipse Cy.in quodam suo cōsil.
exordiēte,Nō est dubiū ꝙ qñ testes in facti accidētia ⁊c.vbi etiā re
fert se hoc explicasse in lectura,in.d.l.actor.dicit etiā ꝙ ita loquit̃
gl.in.d.l.j.§.j.ff.de itine.actuq́ priu.⁊ ꝙ nō est verū ꝙ Dy.prece-
ptor eiꝰ hoc reprobet.idē ēt voluit Bar.in quodā suo ꝯsil. exord.
Eleemosyna accusauit Petolū dicēs ꝙ ipse Petolꝰ omisit ⁊ ne-
glexit denūtiare ⁊c.idem voluit Panor.⁊ Cano.in.c.bone,le.j.de
3 elec.⁊ Bal.in.l.cū hi.§.nihil aūt,de trāsac.†Et quāuis dici soleat
ꝙ plꝰ credat̃ duobꝰ testibꝰ affirmantibꝰ,quā centū negātibus,vt
no.glo.in.l.diē ꝓferre.§.si plures.ff.de arbi.hoc tñ non ꝓcedit in
deponētibꝰ sup negatiua coarctata loco ⁊ tpe,vt voluerunt Cy.⁊
Bar.in dictis ꝯsiliꝭ.Panor.⁊ aliꝭ in.d.c.bone.Ex quo infero ꝙ
licet qdā Joannes bonifaciꝭ seruiēs videatur deposuisse de ⁊ su-
per dictis pretēsis verbis:qꝛ tamē sunt plures,⁊ vt puto lōge ho-
nestiores prefato seruiente,qui etiam fuerunt presentes tpe facto-
rum preceptorum,⁊ sequutarū respōsionū,potius credēdū est il-
lis pluribꝰ,quā huic seruiēti:eo maxime qꝛ isti deponūt verisimi-
liora,attētis ⁊ oblationibꝰ,⁊ aliꝭ verbis ꝑ eūdē Joberti tūc fa-
ctis ⁊ prolatis,de quibus plenissime apparet:scȝ ꝙ ipse erat côtē
tus mutuo recipere pecunias pro equis emēdis,ꝙ lapsis tribus
aut quatuor diebꝰ nō festiuis ipse expediret decēocto equos suos
⁊ illos Grationopolim duci faceret, hoc tātū rogās ⁊ deprecans
vt durātibus dictis diebus patiētiā haberet idē magister Clau-
dius.Dixit etiā ꝙ ⁊ persona sua,⁊ oīa bona eiusdeȝ erāt in bene-
placito dicti serenissimi dñi nostri : cuius etiā plene probat̃ fuisse
⁊ esse fidelis.Est ergo verisimilius eū nō respondisse ⁊ dixisse ver
ba,de quibꝰ supra,quā ꝙ ipse illa dixerit:quinimo attētis predi-
ctis nō est verisimile ꝙ ipse ea dixerit, nō enim se bene cōpatiun-
tur oblatiōes ⁊ alia ꝑdicta ex vna parte,⁊ verba in dicto.xxij.ar-
ticulo mentionata,per que pretēditur eum respōdisse ⁊ dixisse,ꝙ
pro illa vice nō intenderet de alio succurrere eidē serenissimo do.
nostro:⁊ quia hoc nō est verisimile,sed a verisimili lōge remotum
est quedā falsitatis imago,vt voluit Bal.in.l.j.C.de seruis fugit.
vbi allegat Auerro.idem voluit Bal.C.de proba.in rubrica.⁊ in
tractatu scismaticis, quē posuit in rubrica.C. si quis aliquē testa.
prohibue.hoc dictū Bald.cōmemorauit Alexā.de imol. consilio
xxvij.exordiente.In causa ⁊ lite dñe Bartholomee.col.fi.in secun
do volumi.⁊ And.sic.cōsi.vj.col.iiij.⁊ cōsi.xviij.col.iij.in.j. parte.
5 †Et ꝙ hoc casu credi debeat maiori testiū numero,voluit Bar.
in dicto cōsilio.xxxv.vbi etiaȝ dicit ꝙ,si nō reperiatur ꝙ paucio-
res prepōderent dignitate,vel fama,vel in dicendo vero ꝓximio
ra,semper in testibus ab eadē parte ꝓductis inuicē cōtradicenti-
bus statur numero pluriū,⁊ illi preualent,⁊ eorū depositio sequē-
da est,siue affirmatiue,siue negatiue deponant.pro quo allegat.l.
iij.ff.de testi.⁊ quod no.in.c.in nostra,eo.ti.⁊.iiij.q.iij.§.si testes: ⁊
quod not. Jaco.de are. in.l.scripture,de fi.instru.facit.l.in exercē
6 dis,eo.ti.†quia vbi maior est numerus presumitur veritas.c.cuȝ
ecclesia,de elect.facit.l.diem proferre.§.si plures.ff.de arbi.auth.
de heredi.⁊ fal.§.si vero quidam,colla.j.quia ergo,vt predixi mul
to plures deponunt ꝓ negatiua,quā pro affirmatiua, potius cre
dendum est illis pluribus,quā paucioribus, imo verius quā vni
seruiēti.Preterea sunt multa,vt predixi,que plene probata sunt
que ⁊ si singula possent dici non prodesse : multa tamē, hoc est illa
omnia simul iuncta prosunt ⁊ sufficiunt ad inferendum, qđ idem
Joberti illa verba non dixerit,per id quod voluit glo.in.l.j.ff.de
excusa.tuto.c.accedens,vt lit.nō côtestata.c.cum causam, de pro-
ba.l.iij.in.§.eiusdem.ff.de testi.glo.in.c.fi.de succes.ab intest.⁊ in.l.
quanuis.C.de adulteriꝭ.Bar.in.l.j.§.ideȝ cornelio.ff.de questio.
Bal.in.l.sciant.C.de proba.⁊ aliꝭ in aliꝭ locis.

Preterea supposito, citra pre-
iudicium veritatis,ꝙ sufficienter ꝓbatum extitisset,prout nō est
ꝙ idē Joberti respōdisset ⁊ dixisset verba,de quibꝰ in dicto.xxij.
articulo,nō propterea cōcluderetur eundem Joberti incidisse in
crimē rebellionis,seu lese maiestatis sibi impositum, ⁊ hoc causis
⁊ rationibus per prefatos dños plenissime allegatis,quibꝰ vide-
tur adherendum.Quia aūt in crimen hmôi etiam non inciderit,
pro eo ꝙ pretenditur idē Joberti nō paruisse preceptis, ⁊ paren
do tradidisse quinquaginta equos in ꝑceptis huiusmodi latius
mētionatis,fuit plene demonstratum ⁊ ostensum per dictos do-
minos primo scribentes,quorum dictis hoc dūtaxat videtur ad-
7 dendū,† ꝙ in atrocissimis solus dolus punitur,⁊ nō lata culpa.
l.in lege cornelia.ff.ad.l.corne. de sica. ⁊ de quo Bar. in.l. qđ ner-
ua.ff.depo.⁊.l.j.§.nō autem.ff.si quis testamēto liber esse ius. fue.
8 †Crimē aūt lese maiestatis est de atrocioribus, quod apparet tā
ex persona eius,qui per illud offenditur,quā etiam ex genere pe-
ne,que imponitur pro crimine hmôi, quod etiā satis expressit gl.
C.de adulte.in rubrica.igitur pena criminis huiusmodi dūtaxat
punitur ille,qui dolose sic peccauit,qđ videtur satis exprimi.l.j.⁊
multis aliꝭ.ff.ad leg.iul.maie. omnis autē causa etiā iniusta ex-
cusat a dolo,⁊ a pena que ratione doli incurritur.l. igitur.§. pe.
ff.de libe.cau.no.glo.in.l.j.in fi.ff.de abige.⁊ in.l.plagiꝭ,la.ñ.C.ad
leg.flaui.de plagi.de quo Pan.de ca.consilio.xv.exordiente,pro
clariore examinatione ⁊c.Alexā.de imo. consilio.xcij. exordiente,
Perspectis his que in themate ⁊c.col.pe.And.sicu.cōsilio.xlvij.
exordiente, Scribit preclare ⁊c.col.iiij.in prima parte.⁊ dicit gl.
in.d.l.ij.C.ad.l.flaui.de plagi.⁊ post eum Alex. in dicto cōsi. xcij.
9 †ꝙ quāuis error iuris non sit iusta causa,tamen excusata a dolo.
10 † Ex quibus infertur dici non potuisse,neq́ posse,dictum Joā-
nem ioberti incidisse in penam extrauagantis, quoniam nuper.
Preterea illa extrauagans,quatenus loquitur de eo, qui rebel-
lat aduersus officialem,intelligēda est de eo,qui rebellat officia-
li,nō propter ipsum officialem,sed propter principem:⁊ hoc ideo
quia non vult obedire principi,qui propterea videtur ipsi princi
pi rebellare,⁊ principi indicere bellum,ꝺm Bar.in.l.hostes,colū.
vltima,ver.circa predicta quero ⁊c.ff. de captiuis.Sed si quis re-
bellat officiali propter factum ipsius officialis,pro eo quia fortas
se eum male tractat,tunc non dicitur rebellare principi. Adijcio
ꝙ,licet secundum Bar.in dicta extrauaganti,in verbo,rebellan-
do,illa extrauagans loquatur simpliciter,quatenus loquitur de
eo,qui rebellat contra principem,quasi nō possit esse iusta causa
resistendi principi:tamen quatenus loquitur de illo, qui rebellat
cōtra officiales principis,loquitur limitatiue,scilicet in his, que
11 ad commissum eis officium pertinet: † ⁊ hoc ideo, quod si vltra
facient,potest eis legitime resisti.l.prohibitum.C.de iur.fis. lib.x.
⁊ .l.deuotum.C.de meta.li.xij.Quod si ita est,imo quia est ita,cla
rissime apparet eundem Joannem ioberti non incidisse in dictaȝ
constitutionem:⁊ hoc ideo quia,vt plene deductum est per alios,
idem magister Seruonis videtur in multis excessisse limites sibi
date commissionis per magnificum Delphinale parlamentum.
Et esto ꝙ idem Joānes ioberti dici posset in aliquo culpabiliter
offendisse:ipse tamen absolui deberet, ⁊ debet ab intitulatis con-
tra eum,per ea que ponit Bar.in.l.denuntiasse.§. quid tamen.ff.
de adulteriꝭ.

Argumentum.

Ob paternum metū, quittationem factam filius rescindi po-
stulans,⁊ iuste vincens,bona per ea acquisita post emācipationē
fratribus quibus cuȝ in paternis succedere petit, conferre tene-
tur. U.F.

1 Renuntiatio bonorum patri per filiū facta an possit rescin
di ex capite metꝰ,si pater minas incusserit,vel vbera īteruenerit.
2 Renuntiatio an argui possit de metu per lesionem.

Quod me.cau. Consilium.ccl.

Viso casu mihi exhibito
parte honorabilis viri Bertrādi reuolta loci Mō
tissecuri, ⁊ propter id quod in casu huiusmodi de-
scribitur intellecto,quod prouidus quōdam vir Ui
talis reuolta dicti Bertrandi quondam pater plurimum indi-
gnatus de,⁊ pro eo quod ipse Bertrandus certam duxisset vxo-
rem,eidem sepe precepit,vel eum requisiuit de quittando,ceden-
do,⁊ remittendo Joanni, ⁊ Mattheo reuolta, suis fratribus,
omnia, vniuersa,⁊ singula bona ⁊ iura paterna, ac etiam omnia
iura,res,⁊ actiones eidem Bertrando tunc competentia, ⁊ com-
petētes,ac competitura,⁊ competituras,⁊ que sibi competere, et
pertinere poterant in,⁊ super dictis bonis paternis:⁊ quod ipse
Uitalis eidem Bertrando filio suo non semel, sed pluries mi-
nas intulit de eum male tractando,quinimo de eum grauiter of-
fendendo,nisi faceret quittationem,cessionem,⁊ remissionem hu-
1 iusmodi:† dico et respondeo quod quittatio et remissio huiusmo
di debent reuocari et rescindi ex capite metus: quia esto quod fi-
lius,vel filia possint etiam cum patre conuenire ⁊ pacisci,⁊ paci-
scēdo iurare se nō habituros regressuȝ ad bona paterna, vel etiā
cū iuramento renuntiare paterne hereditati,vel bonis paternis

seu etiam sub presentia patris, ⁊ de cōsensu ipsius remittere, ⁊ donare alteri bona, ⁊ iura, que habent, vel habere sperant in bonis paternis, per id qđ habetur in.c. ꝙuis pactum, de pac. in. vj. ⁊ per docto. in. l. pactum quod dotali. C. de colla. ⁊ in. l. finali. C. de pact. hoc tamen intelligendum est quando hec fiunt sine dolo vel metu. hoc est quando filiusfamilias vel filia huiusmodi nec dolo, nec metu inducuntur ad premissa facienda, dicto. c. quanuis pactum, facit. c. cum contingat, de iureiurando. Et quanuis ad rescissionez contractus initi, seu celebrati per filiū, vel filiam propter reuerentiam patris non sufficiat sola reuerentia. l. si patre. ff. de ritu nup. tamen non est opus interuenire metuz, qui cadat in constantem virū: sed sufficit interuenire minas, vel verbera, hec eniz sufficiūt ad hoc, vt filio, vel filie sic cōtrahenti subueniatur saltē officio iudicis. per id qđ voluit glos. in. l. j. §. que onerande. ff. qua. re. actio non da. quam ita intelligit Joannes de Jmol. in. l. si cum dotem. §. eo autem tempore. ff. soluto matrimonio: qui etiaz ad predicta allegat Barto. in dicto. §. que onerāde. Jnno. in. c. causam matrimonij, de offi. delega. et dicit ea fuisse de mente gl. in dicta. l. si patre. Predicta etiam fuerunt de mente Alexā. de Jmo. in dicta. l. si cū dotē. §. eo autē tēpore, ⁊ in. l. interpositas, col. ij. C. de trāsac. vbi etiā allegat no. ꝑ Bar. in ipsa. l. interpositas, ⁊ in. d. §. q̄ onerāde, ⁊ alios in alijs locis idē ēt fuit de mēte Ang. in. §. quadrupli, institu. de actio. ⁊ Bart. in simili in. l. ad inuidiā. C. quod me. cau.

2 † Preterea idē Bertrādus, vt audio, fuit in quittatione, cessione ⁊ remissione predictis enormiter lesus, q2 pro modico remisit spē multorum bonoꝝ et iuriū. Qđ si ita est, videtur ꝙ ex hoc quittatio, cessio, ⁊ remissio huiusmodi possint argui de metu, per ea que voluit Pau. de Cast. consi. clxxvij. Et ita videtur ꝙ quittatio, cessio, ⁊ remissio predicte debeat rescindi propter metum, ⁊ ꝙ facta rescissione prefatus Bertrandus debeat succedere dicto Vitali eius quōdā patri, vna cū dictis eius fratribus. Uerum quia ipse iurauit de nō cōtraueniēdo ⁊c. expedit ꝙ ipse primitus ⁊ ante oīa petat secū dispēsari per reuerendū in xpo patrez et do. do. Tricastrinensem epm de iuramento per eundē prestito. aut saltē eius personā habilitari, vt possit ⁊ valeat detegere minas, imperia, ⁊ alia metū inducētia, ⁊ per que fuit compulsus ad faciendū quittationem, remissionem, et cessionem predictas. Et per hec patet responsio ad primum quesitum. ¶ Ad secunduz dico ⁊ respōdeo ꝙ, cum idē Bertrādus fuerit emācipatus, ipse debet conferre eius fratribus bona ꝑ eū acquisita, si velit cum eis succedere dicto Vitali quōdam patri. l. si emācipati. §. j. cum suis simili. C. de colla. ¶ Ad tertiū respondeo ꝙ, propter illam reseruationez institutionis, ⁊ substitutionis, et legati, hoc est ꝓpter reseruationem bonorum, ⁊ iurium sibi relinquēdorum per patrē titulo institutionis, aut substitutionis, vel legati, non est censenda emancipatio facta de prefato Bertrando fuisse nulla.

¶ Argumentum.

¶ Socius, qui ex conuentione partem ⁊ portionem suam ad non socios, transferre non potest: potest tamen societatis lucra ⁊ emolumenta. V. F.

1 ☞ Contrahentium vnūquodq; verbum debet esse cum virtute operandi si fieri potest.
2 Recessio a verbis contrahentium non fienda.
3 Interpretatio facienda contra eum, qui se fundat ex verbis contractus.
4 Interpretatio in contractibus stricte facienda.
5 Domus veritatis que dicatur.
6 Lex penalis vel statutum vsquequo se extendant.
7 Lex penam vnius casus extendēs ad alium an intelligatur eandem penam imponere.
8 Ultimarum voluntatum plenior interpretatio, q̄ꝫ contractuum.
9 Usufructus an ⁊ qualiter penes vnum ⁊ alium esse potest.
10 Omnis causa etiam iniusta an excuset a dolo, et pena conuentionali.

¶ Pro socio. Consil. cclj.

isis capitulis, seu articulis celebrate ⁊ cōtracte societatis per ⁊ inter honorabiles viros Joannem de cōbis, Frācisců mayandi, ⁊ alios plenius nominatos in quinto capitulorum hmōi, ac etiam instrumento venditionis postea facte per honorabilem virū Antoniū de ioyes, alterum ex socijs huiusmodi, honorabili viro Bernardino mistralis de lucris ⁊ emolumentis ex societate, seu questu societatis predicte ad dictū Joannē venditorem peruenturis, dico ⁊ respondeo ꝙ, licet in ⁊ sup occurrēti dubio possint hincinde multa allegari ⁊ induci: mihi tamen videtur, sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis, ꝙ idem de Joyes venditor dici non debeat pretextu venditionis hmōi venisse cōtra vicesimūsecūdū dictorū capitulorūz, in quo legitur capitulatū ⁊ cōuentū sub his verbis. Jtē a este dict ⁊ accorde entre lesdictz fermier ⁊ cōpagnons, que eulx ne aulcūs deulx ne porrōt ⁊ ne leur sera loysible faire aulcun transport et remission de la part ⁊ portion quil ont ou auront a ladicte compagnie a quelque personnaige que soit sans leur vouloir ⁊c. Pro cuius dicti faciliore declaratione premitto, ꝙ prefati cōtrahentes ⁊ socij in discursu dictoꝝ suorū capitulorū vulgariter appellauerunt eā summā, quā ponebant vel postea posituri erant in corpore societatis, part ⁊ portion, ou rate ⁊ portiō. Hoc eñ legit̃ in primo capitulo post mediū: ibi, lesquelles sommes serōt baillees ⁊ fornies par les cōpaignōs si dessoubz nōmez chascun pour sa part ⁊ portiō. Et in eodez caplo, ver. Toutesfois ledict Jehā de ioyes ⁊c. ibi, leurdicte part ⁊ portiō. Etiam in tertio caplo circa principiū: ibi, pour leur dicte part ⁊ portiō. Et idem xvij. caplo. et idē in. xx. nec alicubi legunt̃ voluisse, aut sensisse, ꝙ appellatione partis ⁊ portionis, aut rate ⁊ portionis venirent lucra seu questus per ipsos socios facienda: sed cum voluerunt de his loqui, vsi sunt istis verbis, gaing et proffit. Quo fit vt illa cōuentio seu pactio, de qua in dicto. xxij. caplo intelligi debuerit, ⁊ debeat, de illa pecuniaria summa, que ab initio poni debuit, vel postea posita est per singulos socios pro capitali, non autem de illa parte et portione lucri, seu cōmodo, qđ facturus erat quilibet ex socijs, per id qđ habet̃ in. l. si seruus plurium. §. fi. cum suis simili. ff. de leg. j. qđ etiā apertissime colligit̃ ex verbis eiusdē. xxij. capituli: ibi, ⁊ si font le cōtraire icelle part ⁊ portiō demourra sur le cōmū de ladicte cōpaignie si bō leur semble sans ce quilz puissen: ne aultres pour eulx demāder aulcun gaing ou ꝓffit faict ou affaire en icelle cōpaignie. Quoniam illa verba, part ⁊ portion, posita in conuentione nō intelligerent̃ vt predixi, sed intelligerētur pro parte ⁊ portione tam capitalis, q̄ꝫ lucri seu questus singulorum sociorum, sufficiebat dicere, ⁊ si font le cōtraire icelle part ⁊ portion demourra sur le commun en ladicte cōpagnie si bō leur semble: q2 per illa satis censebantur contrafacientes excludi a petitione lucri, ⁊ sic illa verba, sans ce quilz puissent ne aultres pour eulx demander aulcun gaing ou proffit faict ou a faire, fuissent
1 superflua: quod non est dicendum, † q2 nedum vnaqueq; clausula sed etiā vnūquodq; verbū a cōtrahentibus prolatum debet esse cū virtute operādi, si fieri pōt. l. hac lege. ff. de cōtrahē. empt. l. si stipulatus. ff. de vsur. ista sunt verba Bal. in rubrica. C. de cōtrahē. emptio. ⁊ vēdi. q. ix. qđ etiā voluit Ange. cōsil. mihi. ccl. exordiēte, Seigneur Symō de regno ⁊c. col. iij. Roma. cōsi. lxxxiij. exordiē. Licet iure cōi ⁊c. ad fi. Alex. de imol. cōsi. cxvij. exordiēte, Uisis supra narratis in themate ⁊c. col. iiij. ⁊ And. sicu. cōsil. lxj. exordiēte, scribit̃ Sapiētie, vij. col. x. in. j. parte, ⁊ cōsi. xxvj. exordiēte, Sapiēter scripsit doctissim⁹ apud grecos Plato, col. xij. in fi. in. ij. parte, Pro quib⁹ facit. l. si qñ. ff. de lega. j. c. si papa, de priuile. in. vj. et qđ voluit gl. in. l. j. ff. qđ me. cau. ⁊ in. c. si romanoꝝ, dist. xix. Nec opponat aliquis ꝙ imo ideo videantur p̄fati cōtrahētes sensisse, in dicto. xxij. capitulo, non soluz de capitali pecunia, quā ipsi ⁊ singuli eorū ponebāt in corpore societatis, sed etiā de pecunia questuaria seu lucro ꝓuēturo ex dicta societate, pro eo q2 ibi est sermo nō solū de parte ⁊ portione, quā tūc habebāt, aut ponebāt in societate, sed etiā de ea, quam habituri erāt, vt apparet ibi, de la part ⁊ portion quilz ont ou aurōt en ladicte cōpagnie. illa eñ verba, ou aurōt, nō vident̃ posse referri nisi ad pecuniā ex lucro accessurā: q2 ꝑ illud verbum, quilz ont, satis exprimebat̃ pecunia capitalis per singulos posita in capite societatis, ⁊ que taxata legit̃ in primo dictorum capitulorum. Q2 respondeo ꝙ lz in dicto primo caplo taxatū ⁊ expressum extiterit quid prefati cōtrahentes, ⁊ eorū quilibet ab initio ponere debuerint, aut ponere conuenerit: q2 tñ ipsi cōtrahentes, vtpote viri circūspecti ⁊ prudentes, cogitarūt posse cōtingere ꝙ illa pecunia ab initio taxata non sufficeret, ipsi ꝓuiderunt ꝙ eo casu ipsi ⁊ eorum singuli supplerent, ⁊ pecunie pro capitali iam posite aliam pecuniam adijcerēt, singuli vez ꝓ rata ⁊ portione eos ⁊ eorū quemlibet cōcernente ad primas summas. ita enim scribit̃ in. xvij. Et sic poterat cōtingere ꝙ per adiectionem pecunie totū corpus augeret̃ ad partes ⁊ portiones singulorum. etiam contingere poterat ꝙ propter casum inopinatum, ⁊ infortuniū corpus minueretur, ⁊ cōsequēter partes ⁊ portiones singulorum. Ob qđ ipsi cōtrahentes nō fuerunt cōtēti exprimere ⁊ dicere in dicta eorum cōuentione, de la part ⁊ portiō quilz ont, sed adiecerūt, ou aurōt, vt sic quo ad predicta comprehenderent omnes casus. Concludendo igitur super isto articulo dico, ꝙ p̄dicta cōuentio facta est solum ⁊ dūtaxat de nō trāsportando, aut remittendo alteri pecuniam capitalē, hoc est eā, que pro capitali in corpore societatis antedicte ponebatur, aut ponenda erat. Et

ita nihil

ita nihil cautum reperitur in capitulo hmōi de nō trāsportando
aut remittendo lucrū ⁊ cōmodū, seu q̄stū p singulos faciendū. Et
hoc vt mihi vr̄, satis clare colligitur ex verbis dictorū cōtrahen
2 tiū: † a q̄bus, cū de mēte cōtraria nō appareat, nō recedēdū, sʒ po
tius inherēdū.l.j.§.si is qui nauē.ff.de exercit.actio.l.j.§.si cōue
niat.ff.depositi.l.ille aut ille.§.cū in vbis⁊.l.nō aliter.ff.de leg.iij.
3 ⁊.l.quicquid adstringēde.ff.de verb.obli. † Preterea contra eum
faciēda est interpretatio qui se fundat ex verbis contractus.l.ve
teribus.ff.de pact.l.stipulatio ista habere licere.§. in stipulatio
nibus.ff. de verborum obligationibus ⁊ capitulo contra eum,
de regul. iuris. in.vj. quod etiam voluit Alexan.de Jmo.in.l.si
pascenda.C.de pac.⁊ consilio.lxj.exordiēte, Super eo de quo que
ritur ⁊c.col.ij.in prima parte.⁊ Andreas sicu.consilio.lxiij.exor
diente, Sapienter scribitur tertio Paralipomenō.col.viij.in fi.
in.ij.parte: vbi multa bona inducit. debet igitur fieri interpreta
tio contra eos, qui pretēdūt dictū Joānē vēditorē contrauenisse
venditioni, de qua in dicto.xxij.capitulo: ⁊ propterea incurrisse
penam de qua ibi: ⁊ hoc pro eo q: isti se fundant super verbis con
tractus, que tamen, vt predixi, non faciunt pro eis. Nisi forte op
ponant quod, licet conuentio predicta facta extiterit de nō trans
portando, aut remittendo capitalem pecuniam illa tamen, vtpo
te facta super principali, seu capite societatis debuit ⁊ debet extē
di ad lucra, ⁊ cōmoda, vtpote ad accessoria: vt sic dicantur prefati
contrahentes sensisse de accessorijs id quod de principali statue
4 runt. Sed istud non obstat, pro eo † quia, vt dicit Alex. de Jmo.
in.l.si extraneus.col.iij.ff.de condi.ob cau.in contractibus faciē
da est stricta interpretatio. pro quo allegat.l.quicquid adstrin
gende.ff.de verbo.obliga.⁊.l.veteribus.ff.de pac. superius alle
gatas: ⁊ idem voluit in dicto consilio.lxj. Et presupposito, citra
preiudicium veritatis, ꝙ alias esset in eis regulariter faciēda ple
na interpretatio, non propterea videretur conuentio predicta fa
cta de ⁊ super capitali non transportando, vel alij remittendo ex
tendenda ad lucra, ⁊ commoda querēda ex societate: q: sic nō solū
plena sʒ etiā plenior, aut forte plenissima fieret interp̄tatio, qua
ruʒ nulla sic fieri debuit, pro eo quia conuētio, de qua in di. xxij.
capitulo, fuit penalis, priuat enim contrafacientem lucris ⁊ com
modis ⁊c. Quo fit vt illa, vtpote, odiosa, restringi debeat, ⁊ nō am
pliari aut extendi.l.cum quidā.ff.de libe.⁊ posthu.⁊ regula, odia
restringi, de regu.iur.in.vj.⁊ vt in ea fieri debeat ⁊ fiat interpre
tatio in partem benigniorem.l.interpretatione.⁊.l.sanctio legū,
⁊.l.hodie, cum multis simil.ff.de pe.⁊.l.generaliter.C.de decurio.
Non est ergo conuentio huiusmodi facta, vt sepius dictum est, de
⁊ super capitali, extendenda ad lucra ⁊ commoda: ⁊ signanter in
ter prefatos contrahentes, qui omnes, vt credo, viri notabiles ⁊
mercatores existunt, ⁊ in quorum causis potius procedendum est
ex equo ⁊ bono, q̄ rigorose: q: vt dicit Ange.consilio mih. cccxxj.
5 exordiente, Creditor volens sibi solui ⁊c. † domus eorū debet esse
domus veritatis ⁊ equitatis, in quibus nunq̄ sub autoritate sciē
tie ⁊ rigoris iuri perniciose erratur.l.si seruum.§.sequitur.ff.de
6 verb.oblig. † Ad premissa facit qđ, vt dici solet.l.penalis, vel sta
tutum, non extenditur vltra terminos ⁊ personas in eis compre
hensas, vt voluerunt Barto.Bald.Fulgo.Roma.⁊ Alexand.in
l.fina.C.de in ius vocan.Bald.in.c.j.in.§.porro, que fuit prima
causa bene.amitten.in fine. Alexan.de Jmo.in.l.in ratione.§.qđ
vulgo.col.xij.ff.ad leg.fal.pro quo allegat Alexan.glo.reputatā
singularem in.§.item mixta, institu.de actio.cui tn̄ addidit sociā
7 in dicta.l.fi.ff.de in ius vocan. † quod dictum videtur procedere
etiā in casu in quo lex imponēs penā in vno casu, extēdit̄ ad aliū:
quia non propterea intelligitur eandem penaʒ imponere in alio
casu, ad quem fit extensio, vt sentit glo.in dicta.l.fi.ff.de in ius vo
cā.secundum Antonium de Butri.in.c.fina.col.xij.de consue. Et
ita ad hoc etiam not.illam glo.Roma.in dicta.l.fi.in fine.ff.de in
ius vocan.⁊ plenius in.l.si quis id quod.ff.de iurisdi.omnium iu
di. Ergo nec debet fieri extensio conuentionis penalis, pro eo q:,
8 vt dicitur in.c.cum dilecti, cum suis simili, de dona. † plenior fit
interpretatio in vltimis voluntatibus, q̄ in contractibus, q̄bus
vltimis voluntatibus potius accedunt lex ⁊ statutuʒ, q̄ cōtracti
bus, vt sentit Barto.in.l.omnium.C.de testa.in.l.fina.ff.de regu.
cato.⁊ in.l.j.circa finē.C.de his q.vt indign.Roma.in.l.vnica, in
iiij.q̄ōne.C.quā.nō petē.par.Roma.cōsi.cxxiij.exordiēte, Circa
primū dubiū.col.ij.⁊ And.sicu.in repeti.c.raynutius, charta mi
hi.xxi.col.j.versi. ex qua doctrina infero qđ.l.si mulier ⁊c.de test.
Et deberet p̄cedere ꝙ predixi in hoc casu, etiā si conuentio p̄di
cta, facta de ⁊ super capitali, deberet extendi ad lucra ⁊ cōmoda:
q: nō p̄pterea fieri deberet extēsio quoad penā impositaʒ, ⁊ ita vr̄
posse respōderi.d.Bar.q alicubi sub dubio forte dixisse legitur ꝙ
si īter plures socios fuerit cōtracta societas ad certū tēpus, sicut
nō debet minui capitale missuʒ in societate, ita nec lucrū. Preter
ea in.d.Barto.vr̄ alia ratio, q̄ hic: q: in casu, de quo queritur, p
trāsportū seu remissionē partis ⁊ portionis, si p̄mitteretur esset
trāsportās, aut remittēs recessurus a societate, tanq̄ in ea nihil
sibi reseruās: ꝙ nō fit p transportū, vel remissionē lucrorū. Jn ca
su vero, in quo loq̄tur Bar.nō erat socius recessurus a societate
p diminutionē capitalis, aut lucrorū. Nec putet aliquis ꝙ nō vi
deatur possibile, ꝙ societas, ⁊ iura societatis sint penes vnū, pu
ta p̄fatū Joānē vēditorē, ⁊ facultas percipiēdorū lucrorū sit pe
nes aliū: q: hoc nō est impossibile, nec absurdū, sicuti videmus in
9 alijs. † Potest enim esse penes vnū vsusfructus, hoc est ius vten
di fruēdi alienis rebus, ⁊ facultas percipiēdoꝝ fructuū est penes
aliū.l.qui vsusfructus.ff.de iu.do.l.vsusfructu.ff.solu.matri.⁊.c.
vestra, de loca.⁊ conduc.ꝙ etiā voluit Old.cōsi.mihi.clxxvj.alijs
vero.cc.exordiēte, De toto themate questionis illud solū in facto
cōsistit ⁊c.post medi.ver.sicut aliquādo cōtingit ⁊c.Bar.cepol.in
suo tracta.seruitu.tit.de seruitute mixta, veʒ de seruitute vsusfru
ctus.col.iiij.pro quo facit ꝙ voluit Jo.de Jmo.in.l.p herede.§.
si quid tamen.ff.de acq.here.⁊ Bal.nouel.in tractatu iuris dotiū
charta.liiij.col.iiij.versi.ex quibus pōt notāter inferri ꝙ si mu
lier vel socer dat suum vsumfructum ⁊c. ¶ Postremo illud non
videtur obmittēdū, ꝙ etiā vbi essemus in casu in quo videretur
fienda extensio de penali conuentione celebrata, ⁊ inita de ⁊ super
capitali in alterū nō trāsportando, vel alij remittendo, ad lucra ⁊
cōmoda ex societate prouentura, prout non sumus: deberet tamē
idē de Joyes venditor a pena predicta excusari, pro eo q: negari
non possit, nec pōt, quin iste Joannes habuerit non dixerim iniu
stas, sed iustissimas causas credēdi se posse vēdere, ⁊ in aliuʒ trās
portare, aut alteri remittere lucra ⁊ cōmoda ad eū prouentura,
nō obstante cōuentione, de qua in dicto.xxij.c.que elegāter scri
pte sunt per egregios dominos primo scribētes, per que etiā in
10 predictis per me posite extiterunt. † Omnis aūt causa etiā iniu
sta excusat quē a dolo, ⁊ pena ratiōe doli debita.l.igitur.§.penul
timo.ff.de libe.cau.not.glo.in.l.j.in fi.ff.de abige.⁊ in.l.plagij. la
ij.vbi Ang.C.ad le.flaui.de plagia.de quo Pau.de cast. consilio
xv.⁊ consilio.cccxx.exordiente, Dubitatur primo an comes ⁊c.
versicu.septimo queritur ⁊c.vbi etiam loquitur de pena conuen
tionali, ⁊ ponit bonas remissiones. Et ita mihi videtur, sub cor
rectione, vt supra.

¶ Argumentum.

¶ Cuʒ de donationis viribus dubitatur, citra illius preiudiciū
fiat eidem altera coram authenticis personis, ⁊ aliquot affini
bus.U.F.

1 ☞ Notarius an possit contra se instrumentuʒ cui credi debeat
conficere.
2 Donatio facta per patrē filiofamilias in potestate, ⁊ absenti, nec
pro eo aliquo stipulante, an valeat, si iuramento vallata fuerit.

¶ De dona. Consi.cclij.

1 Quanuis † notarius pu
blicus conficere non valeat, seu possit instrumen
tum, cui credi debeat, ad suijpsius vtilitatem ⁊ cō
modum: potest tamē contra se instrumentum cō
ficere, ⁊ cui credi debeat.l.nō putauit.§.si quis sua
manu, ⁊ qđ ibi.Bar.ff.de bono pos.cōtra tabu.de quo etiaʒ idem
Bar.in.l.seruus cōmunis, ver.quero quidā notarius, ⁊ ver.que
ro an notarius.ff.de stipula. seruo.l.filius.§.sequēs questio.⁊.l.
impuberē.§.fi.ff.ad leg.cornel.de fal.⁊ per Bal.in.l.si cōsul.ff.de
adop. Quo fit vt credi, ⁊ fides adhiberi debeat instrumento do
nationis, quā fecisse legit̄ honorabilis vir magister Julianus lō
bardi notarius publicus honesto iuueni Petro lombardi eius
filio naturali ⁊ legitimo, Anno veʒ domini. M.cccexciij. ⁊ die se
cunda mensis Januarij: licet instrumētū hmōi sumptū ⁊ scriptū
extiterit nō per aliū notariū publicū, sed p ip̄m magistrū Julia
nū: cū illud nō p̄ ipso magistro Juliano, sed contra eum confectū
extiterit. Et q̄uis donatio hmōi videat̄ nō valuisse, aut valere,
2 † tū q: facta fuit p patrē filio naturali ⁊ legitimo, ⁊ in eius p̄tāte
existēti.l.ij.C.de inoffi.dona.l.donationes, cū suis simili.C.de do
na.inter vi.⁊ vxo.⁊.l.si donatiōe, ⁊ qđ ibi doc.C.de colla. Tū ⁊ q:
nō apparet ꝙ donatio hmōi facta extiterit ipsi Petro tūc p̄sen
ti ⁊ acceptāti, aut ꝙ alius p̄ eo eaʒ acceptauerit, ꝙ tn̄ videbatur
necessariū, p id ꝙ no.glo.⁊ doc.in.l.illud.C.de sacrosan.eccle. Tū
⁊ q: in donatione hmōi nō fuit obseruata solennitas req̄sita scd̄m
dispōnem statuti Delphinalis. His tn̄ nō obstātibus puto ꝙ do
natio hmōi valuerit ⁊ valeat. Et primo quidē nō obstat prima ra
tio: q: lʒ donatio inter viuos facta p patrē eius filio naturali ⁊ le
gitimo, ⁊ in ipsi⁹ patris p̄tāte existēti regulariter nō valeat, nisi

morte confirmata extiterit: hec tñ regula fallit qñ in ea interuenit iuramentũ: q꞉ eo casu donatio hmõi firmat᷑ iuramẽto, ꝑ ea q̃ voluit Bal. in. l. ij. C. de vsuca. ꝓ dono. c. cũ cõtingat. col. ix. de iureiu. in repe. l. ij. ff. de iureiu. ⁊ in cõsi. ccclxv. in. iij. parte. Alex. de de imol. in. d. l. si donatione. C. de colla. ⁊ in cõsi. clviij. col. vj. in. ij. vol. ⁊ cõsi xx. in. iij. vol. ⁊ Frã. de are. cõsi. lxxviij. col. iij. ver. circa tertiũ. Cato. ⁊ Bartho. vul. in. l. si quis ꝓ eo. §. j. ff. de fideius. etiã nõ obstat scõa rõ: q꞉ rõne iuramenti, qõ vt predixi, in donatione hmõi interuenit fuit filio absenti ius quesitũ, ꝑ ea q̃ ponit Alex. de imo. in. l. stipulatio ista habere licere. §. alteri. col. iij. circa fi. ff. de verb. oblig. ⁊ alij in locis ⁊ remissionibꝫ ꝑ eũ allegatis. Tertia aũt ratio etiã nõ obstat, ꝓ eo q꞉ in statuto in ea allegatio excipiũtur donationes facte cõtẽplatione futurorũ matrimoniorꝫ cuius modi fuit donatio de qua supra. Et scõm hec videret᷑ ꝙ legitima venerabilis viri dñi Andree lõbardi, ẽt filij naturalis ⁊ legitimi dicti magistri Juliani, peti õberet sup medietate donata magrõ Joãni lõbardi notario, ⁊ filio eiusdẽ iulianis ꝓ eo q꞉ illa fuit posterior, ⁊ inofficiosa. pro quo allegasse sufficiat no. ꝑ Bal. ⁊ alios ĩ l. j. C. de inoffi. dona. de quo moderni cano. in. c. apostolice. de dona. Uerum pro pacificatione dictorũ filiorũ ego consulerem qõ idem magister Julianus, cõmemoratiõe facta de predicta donatione, seu donationibus, quas fecit dicto Petro eius filio ac etiã de anno, mense, ⁊ die, quibus illas fecit, ⁊ instrumẽto publico per eundẽ sumpto ⁊ scripto sub anno, mẽse, ⁊ die hmõi, ipse nõ quidez improbãdo, annullãdo, vel impugnãdo, sed potius approbãdo corroborãdo, ⁊ cõfirmãdo donationes hmõi, ac oĩa, vniuersa, et singula cõtenta in eisdẽ, de nouo donet donatione pura, mera ⁊c. res, predia, bona, ⁊ bonorũ medietatẽ, alias donatas ipsi Petro ⁊ ꝙ donatio hmõi fiat eidẽ Petro presenti, recipienti, ⁊ humiles gratias agenti ipsi magistro Juliano suo patri: ⁊ hoc citra preiudiciũ dictarũ donationũ. ⁊ earum cuiuslibet ac iuriũ per eas sibi q̃sitorũ: ⁊ ꝙ hec donatio fiat sub presentia alicuius magistratus, ⁊ duorũ aut triũ propinquorũ eiusdẽ magistri Juliani. Consulo etiã ꝙ idẽ magister Julianus reseruet sibi in ⁊ super bonis hmõi medietatez illius pecuniarie summe, quã ꝓ legitima relinquere intẽdit dicto dño Andree, ⁊ ꝙ ipse illã ei donet. Et ꝑ hoc patet responsio ad primũ ⁊ tertium. ¶ Ad secũdũ dico ⁊ respondeo ꝙ cũ illa dimidia pars, quã idẽ magister Julianus donasse dicit᷑ dicto magistro Joãni sufficiat ad eius legitimã, quinimo lõge vltra: cũ attẽto numero liberorũ dicti magistri Juliani, qui pro nunc dicunt᷑ esse quinqꝫ, sit, aut futura sit, si illi superfuerint eidẽ magistro Juliano, quinta pars semissis seu decima pars bonorũ eiusdẽ magistri Juliani, ipse magister Joãnes nihil petere potuerit sup alia parte ꝓ sua legitima aut supplemẽto illiꝰ q꞉ illa dz in dictã suã legitimã sibi imputare bona donata ꝑ ipm magistrũ Julianũ ꝑ ea q̃ ponit Bar. in. l. in quartã. ff. ad leg. fal. ¶ Ad quartũ rñdeo: ꝙ forte nõ esset malũ si idẽ magister Julianus cõderet testamentũ: in quo heredes institueret p̃fatos magistrũ Joãnẽ, ⁊ Petrum dictum vez Petrũ in ꝓdijs, ⁊ medietate bonorũ sibi donatis ⁊ dictũ magistrũ Joannẽ in medietate eidẽ donata: ⁊ nihilominus legaret ⁊ relinqueret iure institutionis dicto dño Andree illã summã, q̃ relinquere intẽdit ꝓ sua legitima soluẽda equis portionibus per ipsos magistrũ Joãnẽ, ⁊ Petrũ: hoc adiecto ꝙ q꞉ idẽ magister Julianus talẽ summã donauerat d. do. Andree. tpe ꝑ eũ facte donatiõis ipsi Petro, ipse vult ⁊ intẽdit ꝙ idẽ Petrus liberetur vnica solutione summe hmõi: etiã adiecto ꝙ, vbi ipse magister Joãnes eidẽ do. And. summã eãdẽ cõcernẽtẽ soluere recusaret ipse cassat, reuocat, ⁊ annullat ĩstitutionẽ d eo factã, ⁊ etiã donationẽ ꝑdicte medietatis, ⁊ ꝙ ipse eũ heredẽ instituat in sua legitima, tenenda, ⁊ percipiẽda in ⁊ super medietate sibi donata. Etiã cõsulo qõ in testamento huiusmodi aliquid leget, ⁊ relinquat iure institutionis eius filiabus, in quo, et dotibus per ipsum pro eis cõstitutis, eas particulares heredes instituat. Et per hoc patet responsio ad quartũ ⁊ quintũ quesita. ¶ Ad sextum respondeo ꝙ domina Guigona poterit instituere heredem vniuersalem vnũ ex eius liberis, si ita decreuerit, ⁊ alijs ⁊ eorum cuilibet legare, ⁊ relinquere iure institutionis id, ad qõ videbitur ascendere eorũ, ⁊ cuiuslibet eorũ dẽ legitima. Ubi aduertendũ est qõ, cũ ipsa domina Guigona habeat quinqꝫ liberos scilicet tres filios, ⁊ duas filias, quorum omniũ legitima est dimidia pars bonorum eiusdem domine Guigone, equaliter diuidenda inter omnes, aut. de triente ⁊ semisse. §. i. colla. iij. ⁊ trãsumpti ne in auth. nouissima. C. de inoffi. testa. ⁊ sic legitima cuiuslibet est decima pars omnium bonorum, dicta domina Guigona singulis tantundem iure institutionis relinquat.

¶ Argumentum.

¶ Unde vi res etiam mobilis rapta est, illic reddi debet: nec libellus ita cõcludẽs reijciendus est, saltem ob clausulam generalẽ petens ius ⁊ iustitiam ⁊c. V. F.

1 ¶ Juramentum plenioris probationis suppletiuum quando ⁊ cui deferendum.
2 Probans se detinuisse an probet se possedisse.
3 Interdictum vnde vi an competat pro re mobili.
4 Interdictum vi bonoruz raptorũ pro quibus rebus detur, ⁊ cui.
5 Clausula petit ius ⁊ iustitiam sibi ministrari cuius effectus sit. et nume. 7.
6 Uiam per quam impugnaretur actus non videtur in dubio qs elegisse.
7 Sententiam libello per equipollens esse conformem an sufficiat, vt non dicatur nulla.
8 Restitutio alicuius rei quibus modis fieri possit.
9 Uiolenta possessio non potest iustificari.
10 Confessio facta parte absente quo casu nocere non potest.

¶ Unde vi. Consi. ccliij.

Christi nomine inuocato. Uiso processu cause primo cepte, ⁊ aliquãdiu agitate in curia regia ciuitatis Arelatẽsis ⁊ post ea per appellationẽ deuoluta ad reuerẽdissimũ in christo patrez et do. domi. Arelatẽsem archiepiscopum, seu reuerendum patrem dominum eius vicarium, ⁊ appellationum iudicẽ, per ⁊ inter honorabilẽ virũ Joannẽ biordi in prima actorẽ, ⁊ in hac secunda instantijs appellatum ex vna parte, ⁊ Joannẽ millemaris in prima instantia reũ originariũ, ⁊ nũc appellantẽ ex alia dico, ⁊ respõdeo, diffinitiuã sentẽtiã ꝓ prefato Biordi, ⁊ cõtra dictũ Millemaris fuisse ⁊ esse bene ⁊ sancte promulgatã, ⁊ propterea eã debuisse ⁊ debere per dictũ do. vicariũ ⁊ iudicẽ cõfirmari. Quod vt clarius appareat presuppono, prefatũ Biordi sufficiẽter iustificasse, ⁊ probasse equũ, de quo in actis, sibi fuisse venditũ per quẽdã Joãnẽ de Eynã. de hoc enim testificatur ⁊ deponit probus vir Petrus agati super primo articulo positionũ, seu articulorũ parte dicti Biordi in causa ꝓductorũ, ⁊ insertorũ. fo. 8 . cuius testis depositio inseritur. fo. 202. Etiã de eadẽ vẽditione deposuit dictus Joãnes de Eynã, cuius depositio inseritur. fo. 262. Est igitur venditio hmõi sufficienter
1 probata. l. vbi numerus. ff. de testi. † Et vbi pretẽdi posset, aut valeret depositionẽ testiũ huiusmodi nõ esse sufficiẽtẽ ad probationẽ huius qõ premisi, illud saltẽ certissimũ est, iuramentuz plenioris probationis suppletoriũ, fuisse, ⁊ esse eidẽ Biordi deferedũ, iuxta ea que habentur per tex. glo. ⁊ doc. in. c. fi. de iureiur. in. l. in bonefidei. C. eo. titu. ⁊ in. l. admonendi. ff. eo. tit. Etiam presuppono dictum Biordi sufficienter edocuisse, ⁊ probasse, ꝙ ipse satisfecit ⁊ soluit pretiũ dicti equi: vt apparet ex his, que testificãtur ⁊ deponunt super tertio dictorũ articulorum dictus Petrus agati, Claudius panaterij, ⁊ Joannes de Eynan. Et presupposito, citra preiudiciũ veritatis, ꝙ huic probationi aliquid deficeret, aut deesset, illud debuisset ⁊ deberet suppleri per iuramentum plenioris probationis suppletorium, vt ꝓbatur ex iuribus superius allegatis: ꝙ maxime ꝓcedit cũ nõ solũ semiplene, sed etiã lõge plus quinimo ⁊ plene ꝓbatũ est id, quod in dicto. iij. articulo fuit parte dicti Biordi ꝓpositum ⁊ deductũ. Pro quo vltra predicta allego Panor. ⁊ doc. in. c. si mulieri. de iureiuran. Probauit etiã idẽ Biordi se tenuisse ⁊ possedisse equum, de quo in actis: vt apparet per ea, q̃ super quarto articulo libelli premẽtionati deposuerũt Petrꝰ agati primꝰ testis, Claudius cornaut, alias bischõ, quintus testis. hoc etiam probat Claudius panaterij secundus testis quatenus deponit ꝙ tẽpore, quo ipse intrauit cũ dicto Biordi, ipse habebat equum, de quo supra: ⁊ qõ post eius ingressum illum tenuit octo diebus. Probat etiam Joannes vitalis tertius testis, quatenus dicit vidisse dictũ equũ in manibus eiusdem Bior
2 di. † eo enim ipso ꝙ aliquis probat se detinuisse, vel detinere rem aliquam, ipse probat se illaz possedisse, aut possidere, nisi cõtrariũ ꝓbetur, per id quod voluit Inno. in. c. cũ olim ꝓpter questiones. de priuile. Bal. in. l. ij. versi. decimo queritur ⁊c. C. vbi in rẽ actio. Oldra. cõsi. mihi. cxlix. exordiẽte, Pro fundamento attendendũ est ꝙ agitur ⁊c. ⁊ cõsi. clix. exordiente, In causa hospitalis sancti Eligij. Bal. in. l. ij. C. de seruitu. ⁊ aqua. Ang. are. in. §. eque, in fi. insti. de actio. Joã. de Imo. ⁊ doc. in. l. stipulatio ista habere lice. §. hoc quoqꝫ. ff. de verb. obl. ⁊ cano. in. c. cũ ad sedẽ, de resti. spolia. Cum igitur dicti Panaterij, ⁊ Uitalis, secũdus, ⁊ tertius testes deponãt eundẽ Biordi tenuisse equũ, ipsi probant dictũ Biordi possedisse equũ: ⁊ sic dictus quartus articulus probatus est per quatuor testes, ⁊ sic plene, imo plenissime: quod etiam prefatus Millemaris satis cõfessus est in quarto, ⁊ quinto articulis schedule exordientis, Ad demõstrandũ ⁊c. parte eius ꝓducte in hac causa, ⁊ inserte. fo. 127. Etiã plene ꝓbauit proposita ⁊ deducta in quinto articulo, scz ꝙ dictus Millemaris reus equuz, de quo supra,

pra, rapuerit, abstulerit, ꝛ secũ quo voluerit deduxerit. de hoc enim plene deponunt dictus Claudius secundus testis, Aiconetus de labanure quartus testis, ꝛ Antonius goriani sextus testis. Probauit igitur equũ predictũ fuisse captum, ac raptum, ꝛ ablatum per prefatum Millemaris: ꝛ sic se fuisse per ipsum Millemaris ꝛ sua audacia, ꝛ temeritate spoliatum possessione dicti equi.

Ex quib' sic pro veris presuppositis, ꝛ que fuerunt ꝛ existunt clarissime, infertur eundem Biordi potuisse agere, ꝛ experiri contra prefatum Millemaris, qđ etiam idem Millemaris nõ negauit, imo tacite confessus est in duabus eius schedulis quarum prima exorditur, Petitio parte probi ꝛc. inserta. fo. 13. alia vero exorditur, Dixi ꝛ adhuc dico, inserta. fo. 18. Quis in schedulis huiusmodi nitatur de hoc contendere, ꝙ prefatus Biordi interdictum vnde vi, ꝛ sic, vt ipse putat,
3 actionẽ ineptã elegerit, † pro eo qꝛ illud pro re mobili principaliter non competit. l. j. §. illud vtiqꝫ, ꝛ §. seq. cũ suis simili. ff. de vi et vi arma. Sed istud nõ refragatur, neqꝫ obstat intentioni prefati Joanis biordi: etiã si verũ esset qđ dictũ interdictũ pro re mobili principaliter intẽtari non posset. Cuius illam assigno rationem quia ex tenore petitiõis parte ipsius Biordi in dicta causa facte non apparet eundem Biordi precise intentasse interdictũ vnde vi. Fuit enim narratio illius satis generalis, ac cauta, ꝛ consulta: ꝛ alias talis ex qua cõcludi poterat non dixerim in interdicto vn
4 de vi, sꝫ in alijs multis remedijs. † Et primo quidẽ in interdicto vi bonorũ raptorũ, quod datur pro rebus mobilibus, ꝛ nõ solũ dominis sed quasi, sed etiam non dominis aut quasi dominis, qui tamen, cũ res huiusmodi rapte vel ablate extiterint, easdem possidebant vel detinebãt. l. pretor ait. §. in hac actione. ff. vi bo. rap. ꝛ §. sane, institu. eo. tit. Forte autem opponetur mihi, ꝙ cõclusio facta in dicta petitione adaptari nõ valet interdicto vi bonorũ raptorũ, pro eo quia in ea petitũ est prefatum Millemaris condemnari ad reintegrandum dictum Joannẽ biordi in possessione seu quasi ꝛc. sed istud nihil obstat: ꝛ hoc pro eo quia non solũ dictum
5 est in conclusione huiusmodi quod predixi, † sed etiã subiuncta est clausula, Et alias petit ius ꝛ iustitiã sibi ministrari: q̃ est maximi effectus, ꝛ tuetur libellum in hoc casu, pro quo videri possunt no. per docto. in. c. ij. de ordi. cogni. per Panor. in. c. j. col. antepenul. versic. nunquid autem sufficiat generaliter concludere ꝛc. de litis contest. Ang. Are. in. §. j. versi. sed vnum perpetuo tene menti ꝛc. insti. de actio. ꝛ insti. de excep. super rubrica, charta. xiij. ver. duodecimo videndũ est. per Ang. in. l. fi. C. de anna. excep. per Jo. de Jmo. ꝛ Alex. de Jmo. in. l. si cum nulla. ff. de re iudi. ꝛ plenius per Alex. de Jmo. in. l. petens. col. iij. vbi ponit multas remissiones. C. de pac. de ea etiã ponit multas remissiones idẽ Alexan. in. d. l. fin. in addi. ad Bal. super verbo, iustitiã. Videtur enim actor adijciens illam clausulã omnia eius iura in iudicio deducere, vt dicit Ange. in. d. l. fi. ꝛ doct. cõmuniter in locis preallega. Poterat etiã ex narratis in predicto libello concludi in remedio. l. si quis in tãtã. C. vnde vi. qđ datur etiã pro rebus mobilibus, quinimo maxime pro eis est hoc remediũ introductũ. §. penul. institu. vi bono. rap. not. glo. magna in dicta. l. si quis in tantam, versi. super reb' quero. Etiã ex narratis cõcludi poterat in remedio. c. reintegrãda. iij. q. j. ꝙ concurrit cum alijs possessorijs recuperande possessionis, inducẽs etiã nouũ remediũ, in quo iura nõ subueniebãt, de quo videri potest per Cano. in. c. sepe, ꝛ in. c. cũ ad sedẽ. de restitu. spolia. Angel. are. in. §. quadrupli, versic. sed quid si sine vitio ꝛc. Alex. de Jmo. consi. li. exordiente, Viso ꝛ discusso processu. in primo vol. consi. cxvij. in secundo vol. ꝛ consil. vj. colum. ij. ver. capio secundũ, in. iij. vol. ꝛ in. l. naturaliter. §. nihil commune. col. xv. ff. de acquirẽ. possess. Lap. allegatione. cij. ꝛ Panor. in. c. si diligenti, versi. nunquid antiquiori. de prescri. Cum igitur huic Biordi cõpeterent predicta remedia ꝛ narratiua dicte eius petitionis fuerit, vt predixi, generalis, cauta, ꝛ etiam consulta, ꝛ cõclusio eiusdẽ petitionis comprehensa sub illa clausula, Et alias petit ius ꝛ iustitiã sibi ministrari, nihil cause est, propter quod idem Millemaris contendere debeat intentatum extitisse interdictum vnde vi:
6 eo maxime † quia in dubio non videtur quis elegisse eã viam p quã impugnaretur eius actus. l. iij. ff. de testa. mili. ꝛ quod not. docto. in. c. cum ex officij, de prescrip. Non igitur obstat prima ratio parte dicti Millemaris in dicta prima schedula allega. in qua ptẽdebat libellũ, seu petitionẽ dicti Joãnis biordi fuisse nullã ꝛ ineptã.

7 Insuper† etiam nec obstat secũda ratio inibi allegata, scilicet, ꝙ dicta diffinitiua sentẽtia pro eodem Biordi, ꝛ contra dictũ Millemaris promulgata fuerit ꝛ sit nulla, vtpote non conformis conclusioni petitionis superius mentionate. l. vt fundus. ff. commu. diui. c. licet bely, cum suis simili. de simonia. Quoniã respõdeo ꝙ hoc non obsta t. Tum quia esto, citra preiudiciũ veritatis, ꝙ sententia predicta conformis non existeret illi speciali conclusioni, quam fecit idez biordi, quatenus petijt prefatum Millemaris condemnari ad reintegrandum idem Biordi ꝛc. Fuit tamen ꝛ est conformis cõclusioni, que elici potuit ex illa generali conclusione, ꝛ alias petit ius ꝛ iustitiã sibi ministrari, vt apparet ex dictis. Tum ꝛ quia non est opus ꝙ sententia sit omnino conformis libello, sed sufficit ꝙ sit cõformis per equipollens, per id quod habetur in. l. in summa, et quod ibi doct. ff. de re iudi. ꝛ qđ not. docto. in. l. j. eo. titu. ꝛ Jo. de ana. in. c. licet bely. col. penult. de simo. Sententia vero lata per dictum dominũ iudicem a quo est conformis conclusioni libelli, seu petitionis superius mentionate, non solum illi, que elici, aut subintelligi potuit, ꝛ potest sub dicta cõclusione generali, in qua petitum est ius ꝛ iustitiam ministrari: sed etiam dicte conclusioni speciali, in qua petitum est dictum Joannem Millemaris condẽnari ad reintegrandum prefatum Joannem Biordi in possessione ꝛc. Nisi forte idem Millemaris dicere contendat, ꝙ sententia contra eum promulgatã, ꝛ per quam fuit condẽnatus ad restituendũ ipsi Joanni Biordi equũ, de quo in actis, solũ referri debeat ad materiã
8 petitorij. Sed istud non est verum: † quia restitutio alicuius rei fieri potest dupliciter: vno modo iure dominij, alio modo iure nude possessionis, vt voluit Archi. in. d. c. reintegrãda. Quod si ita est, imo qꝛ est ita, potuit ꝛ debet verbum restituendum, positum in predicta sententia, intelligi de restitutione, per quam auocaretur non proprietas, sed possessio equi, de quo in actis: hoc est, per quam idem equus restitueretur non iure dominij, quod pro positum aut deductũ non extiterat, sed iure possessionis, de qua precesserat narratio: vt sic in dubio sententia referatur ad acta. c. cũ ad sedem, de resti. spolia. l. iij. C. de sentẽ. que sine certa quanti. profe. ꝛ qđ no. glo. ꝛ docto. in. l. si quis ad exhibendum. ff. de exec. rei iudi. ꝛ in. l. he enim cause, in prin. ff. de suspec. tuto. et etiam vt res potius valeat quam pereat. l. quoties, cum suis similib'. ff. de reb. dub.

Postremo etiam nõ refragantur neqꝫ obstant proposita, ꝛ deducta parte dicti Millemaris in quadam eius schedula exordiente, Ad demonstrandum de bono iure ꝛc. inserta folio. 127. Et primo quidem non quod in primo illius articulo deducitur. Tum quia ille articulus non probatur quinimo potius contrarium, vt apparet ex depositione secundi, ꝛ tertij testium, parte eiusdez Millemaris in causa productorũ. Tum ꝛ quia esto ꝙ probaretur, non propterea releuaretur idem Millemaris pro eo qꝛ in possessorio recuperande nihil adminiculatur probatio proprietatis. l. si quis ad se fundũ. C. ad legem Ju
9 liam. de vi. † quia violenta possessio non potest iustificari, vt not. Bal. in. l. fi. C. qui legi. perso. Secundus vero articulus etiam nõ probatur. nullus enim de eo deposuit, excepto primo, qui deponit de auditu. Etiam contrarium eius, quod in eo proponitur, fuit probatum per prefatum Biordi. Preterea etiam nec probatur tertius. nullus enim de eo deposuit, excepto primo teste deponente de auditu a dicto Millemaris, ꝛ sic a parte producente: q propterea nihil probat, ꝛ quinto teste, qui visus est deponere de auditu dici a prefato Biordi: cuius depositio ideo non nocet, qꝛ ipse est vnicus ꝛ singularis, ꝛ sic vox eius vox nullius. l. iurisiurãdi. C. de testi. ꝛ. c. tam literis. eo. titu. Et quia etiam deponit de cõfessione facta parte absente, que non nocet. l. certum. §. si quis ab
10 sente. ff. de confes. † Et quia etiam si idem Millemaris fuisset presens adhuc non noceret confessio huiusmodi vbi non probatur fuisse facta vel emissa ad eius requisitionem, aut per eum acceptata, per id qđ voluit Cyn. in. l. j. q. v. ꝛ quod ibi Sali. in. xv. oppo. C. de confes. Et quod post Richar. de sali. voluit Sali. in. l. generaliter. C. de nõ numera. pecu. ꝛ in. l. iubemus. C. de libe. cau. vbi etiam refert se idem consuluisse Alexand. de Jmo. consi. cxiij. exordiente, Viso superiore themate ꝛc. col. v. in. iij. vol. ꝛ consil. viij. exordiente, in causa appellationis ꝛc. col. j. in. iiij. volu. Deducta vero ꝛ proposita in quarto, quinto, ꝛ sexto articulis faciunt contra proponentem, pro eo quia esto, citra preiudicium veritatis, ꝙ idem Biordi de facto dictum equum cepisset, ꝛ illius possessione spoliasset prefatum Millemaris, cuius contrarium apparet ex actis, non propterea licuisset huic Millemaris propria autoritate hunc equum rapere, ꝛ alias facere prout fecit. pro quo allegare sufficiat quod habetur in. d. l. si quis in tantam. ꝛ. §. penulti. institu. vi bono rap.

¶ Argumentum.

¶ Pactum legis commissorie pignori appositum improbatum non est, quominus detur vendite rei retentio emptori si alia obligatio precessit ex interuallo. V. F.

1 ¶ Ad victoriam obtinendam in possessorio retinende quid iustificare debeat actor.
2 Venditio conditionaliter fieri potest.
3 Rem venditam obligatam esse alteri generaliter an sufficiat ad inualiditatem venditionis.
4 Pactum legis commissorie quo casu non est improbatũ, quominus detur exceptio et retentio emptori possidenti rem venditam.
5 Possessio per constitutionem precarii an et quando videatur esse translata et traditio secuta.
6 Vendens, et non possidens an censeatur licentiam possessionis apprehendendi dedisse, etiam si in instrumento non esset dictuz, dedit et tradidit.

¶ De pact. pigno. Consi. ccliiij.

Vidi pcessum cause agitate per et inter probum virum Gulielmum piLosi et Catharinam eius vxorem recurrentes et agentes ex vna parte, et prouidum virum Guidonem rubanini loci de Oza ex alia. Ubi primo reperi in literis recursalibus fuisse intentatum parte dictorũ Pilosi et Catharine possessorium retinende quod tamen nõ reperio postea fuisse per eos prosequutum. Deinde vero in quibusdã articulis exordientibus, Pro lucidiore demonstratione etc. parte ipsorum in causa oblatis, visi sunt prosequi materiã rescissionis venditionis per eos facte marino garsini de prato in actis mentionato. Quo vero ad possessorium retinende primo intentatum
1 puto eos obtinere nõ posse, nisi aliud probetur: et hoc pro eo quia non est per eos iustificatũ, quod ipsi tempore cause cepte, vel postea, tenerent et possiderent, tenuerint ve et possederint Pratũ de quo in actis, quod tamen erat necessarium ad victoriam obtinendam in possessorio retinende, per id quod habetur in. §. retinende, et quod ibi docto. institu. de interdic. ¶ Etiam nõ puto quod ipsi debuerint vel debeant obtinere in materia alterius et secũdi iudicij, scilicet rescissionis venditionis superius mentionate. et vt hoc facilius
2 appareat† premitto, quod nedum pure, sed etiam sub conditione potest fieri venditio. §. emptio, cum suis simi. institu. de emp. et vendi. Non põt igit vẽditio, de qua, supra ex eo solo impugnari quod facta extiterit sub conditione. Etiam nec videtur posse impugnari quasi in ea interuenerit pactũ. l. commissorie, qd improbatum est in pignoribus. l. j. et per totũ. C. de pac. pigno. Quia respondeo quod in casu, de quo queritur, non fuit pactum legis cõmissorie. Tũ quia non videtur quod ex tenore instrumenti venditionis dicti prati, fuerit ipm pratũ obligatũ pro solutione. xxv. florenorũ: quod tamen erat necessariũ ad hoc vt pretendi possit pactum legis cõmissorie saltẽ illud qd pretenditur reprobatũ in pignoribus. per id quod vo-
3 luit Bal. in. c. j. de feu. da. in vim legis cõmis.† Tũ et quia esto quod dici possit idẽ pratũ fuisse obligatũ etiã pro solutiõe dictorum. xxv. florenorũ: nõ tamẽ dici posset fuisse obligatũ specialiter, sed dũtaxat generaliter: quod nõ sufficit ad inualidationẽ vẽditionis, vt satis colligi potest ex his que no. docto. in. l. j. et fi. C. de pac. pigno. l. calipodius, alias incipit Quis. ff. de solu. et in. c. significãte, de pigno. Tum et quia hãc obligationẽ generalẽ precessit ex interuallo alia obligatio, de qua vtpote poterit fides fieri per instrumentuz venditionis duorũ boũ facte per prefatos cõiuges, aut saltẽ p dictũ
4 Pilosi dicto Marino garsini: † quo casu nõ est pactũ legis cõmissorie in pignoribus improbatuz, quominus detur exceptio et retentio emptori possidenti rem venditã. l. ij. secundũ vnam lecturã cõmuniter approbatã. C. de pac. pigno. no. Bar. in. d. l. calipodi⁹. Cano. in. d. c. significãte, et alij in. l. j. et fi. C. de pac. pig. Etiã nec potest impugnari venditio predicta ex capite cuiusdam pretẽse obligationis facte de quindecim grossis, pro solutione pensionis in dictis articulis latius mentionate, p eo quia proposita et deducta in. ij. dictorũ articulorũ pro fundamẽto probata nõ fuerũt, nullus enim de illis deposuit. Et idez dico de cõtentis in tertio, quatenus ibi deducitur, quod sub spe habẽdi dictos vigintiqnque florenos ad pensionẽ predictã recepit dictos boues, nullus enim de hoc deposuit. Preterea etiã non potest impugnari predicta vẽditio ex his que pposita et deducta extiterũt in octauo et nono dictorum articulorum. Tuz quia esto quod ad rescissionez venditionis eo casu agi valeat, quãdo venditor re ipsa deceptus est, seu lesus vltra dimidiam iusti pretij. l. ij. C. de rescinden. venditio. c. penulti. de emptio. et vendi. secus tamen est quando lesio re ipsa non excedit dimidiam iusti pretij, sed est citra dimidiam: non est autẽ probatum prefatos Pilosi et Catharinam fuisse lesos vltra dimidiam iusti pretij, quinimo nec in dimidia, etiam si supponeremus quod pratum tempore facte venditionis valuisset communi estimatione quadraginta aut quadraginta vno florenis, quia sic dimidia iusti ptij fuissent viginti floreni aut viginti floreni et sex grossi: ad hoc ergo vt possent dici lesi vltra dimidiam iusti pretij, opus erat quod pratum vẽditum extitisset minore pretio, quam sint viginti floreni aut viginti floreni et sex grossi: quod tamen venditũ est pretio. xxv. florenorum. Tum et quia debuit articulari, et probari quod tempore facte venditionis valebat tantuz etc. et sic debuit articulans se referre ad valorem prati qui fuit tempore venditionis. d. c. penulti. et quod ibi gloss. et doct. de emptio. et vendi. quod non fuit factum in hoc casu, vt apparet in dicto octauo articulo. Tum et quia prefati Pilosi et Catharina maiores, vt puto. xxv. annis tempore facte venditionis iurauerunt non venire contra: per qd videntur excludi a remedio dicte. l. fi. C. de rescin. ven. et c. penul. de emp. et ven. vt apparet per ea que communiter not. glo. et docto. in dictis iuribus. Tum et quia non videtur prefatos Pilosi et Catharinam agere potuisse contra dictum Guigonẽ, non quidem primum emptorem dicti prati, aut vniuersalem, sed particularem successorem dicti Marini garsini: saltem ea ratione. quia non apparet quod venditio facta dicto Guigoni, imo verius permutatio cum eo facta, laborauerit pretenso morbo, quo laborasse pretenditur dicta prima venditio, per id quod voluit Bal. in. d. l. ij. versi. decimotertio pono etc.

Etiam non videtur posse impugnari ex his, que deducuntur in. x. dictorum articulorũ. Quoniam esto quod prefati coniuges probauerint oblationẽ. de qua ibi non tamen probarunt quod illa facta extiterit infra tempus, hoc est infra festum omnium sanctorum, quod fuit Anno domini. M. cccc. xciij. sed potius cõtrarium, quatenus testes pro parte dictorum coniugum examinati, Anno domini. M. cccc. xcv. et de mense Junij, dicunt oblationem illam fuisse factam fuerat annus elapsus in quadragesima tunc pxime lapsa, et sic que fuit Anno domini. M. cccc. xciiij. hoc etiam probari poterit per instrumẽtum publicum sumptum et receptum de hac oblatione, vt videtur deponere nonnulli ex testibus parte dictorũ coniugum in hac causa producti. Quod autem vlterius opponitur, dictum Marinum non potuisse apprehendere possessionem dicti prati sine inquantibus, et sine estimatione, insuper nec illud vendere, permutare, seu alias alienare, non procedit. Et quidem non quo ad id, quod opponitur de omissione inquantus, et estimationis: quia cum pratum huiusmodi venditum extitisset pretio dictorum viginti quinque florenorum, non fuit opus inquantu, aut alia estimatione: erat enim per partes appretiatum, quod sufficiebat. Etiã nec quoad hoc quod ibi dicitur quod non potuerit vendere etc. quia respondeo quod imo potuit, eo quia quilibet est moderator et arbiter rei sue. l. in re mandata. C. manda. l. polla. C. de his quib. vt indi. et. l. oudum. C. de contrahen. empt. et venditio. Nec dicat aliquis quod prefatus Marinus possessionem dicti prati adipisci non debuerit, aut de iure potuerit, nisi precedente traditione predictorum coniugum, aut nisi cum eorum voluntate. l. ij. C. de acquirẽ. possessio. quod pro illa. l. voluerunt multi docto. in. l. si ex stipulatione. ff. eodem titulo. Quoniam respondeo qd istud non obstat.
5 † Tum quia, vt apparet ex tenore instrumenti venditionis predicte, prefati venditores se constituerunt tenere et possidere dictum pratum precario nomine dicti Garsini emptoris, et sic censentur pratum tradidisse, et possessionem trãstulisse in emptorem adueniente conditione, si tamen tempore huiusmodi constitutionis possidebant. l. quamuis. §. si conductor. ff. de acquiren. possessio. de quo Angel. §. actionum. institu. de actio. docto. in. l. traditionibus, C. de pac. in. l. licet. C. de acquiren. possessio. Cano. in. c.
6 ex literis, de consuetud. et alij in alijs locis. Si vero non possidebant, ipsi censendi sunt eidez Marino licentiam dedisse de apprehendendo possessionem dicti prati, etiam si in instrumento non essent posita illa verba, dedit. et tradidit, vt voluit Alexã. de Jmo. in. l. predia, in fin. ff. de acquirend. possessio. Tum et quia expresse data est licentia dicto Marini apprehendendi possessionem, quod sufficit: vt post alios voluit Fran. de Are. in. d. l. si ex stipulatione, ad fin. ff. de acqui. posses.

¶ Argumentum.

¶ Vassallus subditos a solutione decimarum ante solutionẽ citachie prohibere non potest, nec prata emphyteutica in terras meliorando conuertere, nec venari, nec iumenta pro excutiendis granis inuicem commodare: nisi lege, pactove aliter cautum fit. V. F.

1 ¶ Decima si non soluatur de toto aceruo, particulatim est soluenda.
2 Possessio per tẽpus immemoriale habet vim constituti et tituli.
3 Dictio fructus, plata ab homine, et ad futuros fruct⁹ relata qualiter intelligenda sit.

Colonus

4 Colonus locans fundum ad dimidiam partem fructuũ an ante
diuisionem expensas detrahere possit.
5 Heredes testatoris debentis annuum censum an illum teneãtur
soluere quilibet insolidum, an proportionibus hereditarijs.
6 Forma rei in emphyteusim concesse an mutari possit, ⁊ quando, ⁊
quid in seruitute.
7 Ius lignandi ⁊ depascendi in vno castro an possit acquiri per ho
mines alterius, ⁊ quando.
8 Venatio an ⁊ quando subditis concessa, ⁊ quas feras possint ca-
pere inuito domino.
9 Cuniculos garenarum venari an liceat.
10 Domini particulares locorum non solum cum suis subditis cõ-
trahere possunt, sed etiam principes.
11 Tempus immemoriale an faciat presumere pro licẽtia concessa.
12 Preconizatio parte non vocata, ⁊ nulla premissa cause cognitio-
ne facta, an sit nulla.

¶ De subdi.vassal. Consi.cclv.

Visis petitionibus par

te nobilis ⁊ generosi viri domini Oppidi seu Ca
stri Podij pini, factis contra ⁊ aduersus vniuer
sitatem ⁊ homines eiusdem loci, dico ⁊ respõdeo
ad petitiones huiusmodi prout infra. Et primo
ad primam ꝙ vniuersitas, ⁊ homines prefati possunt de fructib⁹
inibi mentionatis deducere, seu detrahere decimam ecclesie debi
tam, ⁊ aliam portionem, seu quotam, que soluitur, ⁊ solui consue-
nit de ⁊ pro calcagio granorum. Et primo quidem quoad deci-
1 mam, hoc est certum ꝙ ipsi possunt eam deducere: † cum decima
soluatur de toto aceruo, seu cumulo granorum, ⁊ persolutionem
huiusmodi liberetur idem dominus a solutione decime, ad quaz
faciendam teneretur de quota ⁊ portione sua nisi prius soluere-
tur de aceruo. c. tua, versicu. sicut colonus de parte fructuum ⁊c.
de deci. Et sic ipsius domini non interest siue soluatur decima de
aceruo, seu de toto cumulo, siue non: quia si non soluatur de toto
cumulo, ipse solueret de parte sua. Preterea vniuersitas ⁊ homi
nes prefati fuerunt a tanto tempore, ⁊ per tantum tempus, ꝙ de
eius initio, aut contrario hominum memoria non existit, in pos-
sessione, seu quasi, soluendi decimam ecclesie de toto cumulo: hoc
est ante ꝙ̃ satisfaciant, aut satisfacere consueuerint ipsi domino,
seu eius predecessoribus de quota ⁊ portione fructuum huiusmo
di eundem concernente: cui propterea obseruantie, seu possessio
ni longissime contrauenire non potest idem dominus. l. omnes, ⁊
l. sicut in rez, cũ suis similibus. C. de prescrip. triginta vel quadra
2 ginta annorum. † Eo presertim quia possessio tanti temporis ha
bet vim cõstituti, ⁊ titu. l. hoc iure. §. ductus aque. ff. de aqua quo-
tid. ⁊ esti. l. prima. §. vlti. ff. de aqua pluuia arc. c. super quibusdaz.
§. preterea. de verborum significatio. ad ꝙ facit. l. si arbiter. ff. de
probatio. c. mos antiquus. distin. lxv. ⁊ c. hoc quippe. iij. questio.
vj. ⁊ quod habetur in. c. j. ad fi. de prescriptio. in sexto. Et per hãc
vltimam rationem idem videtur dicendum de expensa calcagij,
seu detricationis, aut decussionis bladoruz: cũ vt audio, vniuersi
tas ⁊ homines prefati fuerint per tempus, de quo supra, ⁊ hodie
sint in possessione, seu quasi, deducendi, seu detrahendi hanc expẽ
sam ante solutionem, que fit ⁊ fieri consueuit ipsi domino, ⁊ suis
predecessoribus: ⁊ potuit obseruantia huiusmodi ex eo sumere
initium, quia fortasse antiquitus predecessores huius moderni
domini percipiebant, ⁊ percipere consueuerant nonam partem ⁊
taychiam, seu quindecimam partem fructuum in gelinis, non in
granis, ⁊ cum postea recipere consueuerint in granis, iustum ⁊ ra
tionabile fuit quod ipsi contribuerent in expensa, quia qui sentit
onus sentire debet ⁊ commodum. regula, qui sentit. de regulis iu
ris in sexto. Adijcio ꝙ non solum propter obseruantiam seu pos
sessionem longissimam, sed etiam de iure possunt ipsi vniuersitas
⁊ homines deducere seu detrahere de predictis fructibus expen
sam calcagij, seu detricationis, priusquam eidem domino satisfa
3 ciant, aut satisfacere debeãt de dictis nona parte, ⁊ taychia. † Cu
ius illam assigno rationem, quia vbi verbum fructus, profertur
ab homine, ⁊ refertur non quidem ad fructus extantes, seu pen-
dentes, sed ad futuros, illi intelliguntur esse fructus qui super-
sunt deductis expensis, vt voluit Bartol. quem ibi sequuntur
Ioan. de Imo. Pau. de cast. ⁊ Alexand. de Imola. in. l. fructus.
ff. solu. matrimo. ⁊ Flori. in. l. videamus, la premiere. ff. de vsur. ꝑ
quo allegari solet. l. fundi trebatiani. ff. de vsufruc. leg. ⁊ quod no.
glo. in. l. si quis argentuz. §. j. C. de dona. Nisi forte quis dicere vo
luerit, quod imo de iure solui debeant eidẽ domino integre nona
pars, ⁊ taychie. argu. l. cum duobus. §. si in coeunda. ff. pro socio:
per quem tex. Iaco. de Are. Bartol. ⁊ alij communiter in. d. l. fru
4 ctus. ff. solu. matrimo. decisiue dicunt, † ꝙ si quis locet funduz co
lono ad dimidiam partẽ fructuuz, nõ potest colonus ante omnia
detrahere expensas per eũ factas, ⁊ deinde diuidere per mediuz
quod superest: sed ante detractionẽ expensaruz debet fieri diuisio
fructuum. quod etiam voluit Specu. ⁊ Ioan. and. in addi. tit. de
loca. §. postꝙ̃, versi. quid si tibi locaui fundum ⁊c. de quo est hon⁹
text. in. c. tua. ⁊ quod ibi docto. de deci. ⁊ voluit Panor. in. c. pa-
storalis, eo. ti. Sed hoc nõ obstat, ꝓ eo qꝛ in casu illo dimidia fru-
ctuum datur ipsi colono pro expensis seu operis, qui alias nihil
erat percepturus, vtpote nullum ius habens in rebus locatis.
In casu vero nostro vniuersitas seu homines prefati nõ sunt co
loni, sed domini saltem vtiles prediales, de ⁊ pro quibus deben-
tur ⁊ solui consueuerunt dicte nona pars ⁊ taychie: ⁊ sic iste casus
est ab illo diuersus, propter quod non videtur bene argui de vno
ad alium, quia ex separatis ⁊ diuersis non infertur. l. inter stipu-
lantem. §. sacram, ver. sed hec dissimilia. ff. de verb. obliga. l. si ma
ritus. C. de dona. inter vi. ⁊ vxo. c. dilectus, de offic. ordina. ⁊ vul-
gata. l. papinianus exuli. ff. de minori. Et presupposito, citra pre-
iudicium veritatis, quod hec responsio posset in aliquo calũnia-
ri: illud tamen certum est ꝙ cum, vt predixi, ita obseruatum exti
terit per tempus, de cuius initio ⁊c. non est ab hac obseruantia
recedendum, quia minime sunt mutanda. ⁊c. l. minime, cum suis
simili. ff. de legi.

Venio ad secundã petitionem

pro cuius faciliore solutione premitto, me vidisse instrumentum
recognitionis dudum facte per prouidum quondam virum Ia
cobum ymberti loci de Arbinosco: qui inter alia legitur recogno
uisse, pro se ac heredibus suis ⁊ successoribus quibuscunque, pro
suo assensamento duas heminas annone, vnam cyuate, ⁊ vnã cor
rataz boum: ⁊, vt audio, ita facte sunt ⁊ fieri cõsueuerunt recogni
tiones per alios, qui tenentur pro assensamento. Quod si ita est,
dico ⁊ respõdeo quod quemadmodum dictus Ymberti recogno
uit, nec cum viueret tenebatur nisi ad solutionem, seu prestatio-
nem dictarum duarum heminarum annone, vnius hemine cyua
5 te, ⁊ vnius corrate boum, † ita nec teneãtur eius heredes, etiam
si essent decem aut plures: quia obligatio huiusmodi diuidetur ꝑ
legem duodecim tabularum inter heredes, ⁊ proportionibus he
reditarijs. l. ea que. C. fami. erciscun. ⁊ l. j. cum suis similibus. C. si
certum peta. Nec debent ipsi heredes ad plus teneri, quam tene-
retur eorum predecessor, ex cuius persona conueniuntur. l. ij. §.
ex his, cum suis similibus. ff. de verbo. obligatio. Et quod dixi de
prefato Ymberti ⁊ suis heredibus, etiam dico de alijs recogno-
scentibus ⁊ eoruz heredibus: ⁊ hoc maxime debet ꝓcedere in hoc
casu, vbi non solum non probatur quod singuli heredes recogno
scentium vel ante diuisionem, vel post diuisionem bonorum con-
sueuerint tantum soluere pro assensamento, quantum soluebat ⁊
soluere consueuerat recognoscẽs: sed etiam, vt audio, probabitur
contrarium, scilicet ꝙ omnes heredes vnius recognoscẽtis, etiã
post diuisionem soluunt ⁊ soluere consueuerunt pro assensamento
tantum, quantum soluebat ⁊ soluere consueuerat eorum predeces
sor, ⁊ non amplius. Et quia iste articulus non videtur mihi ha-
bere aliquam hesitationẽ, alio non apparente, ego vlterius non
insisto.

Ad tertiam petitionem dico

⁊ respondeo ꝙ, cum homines dicti loci dicantur in emphyteusim
⁊ ad nouum acapitum habuisse ⁊ recepisse a domino Moderno
dicti loci, seu eius predecessoribus prata, de quibus in ea, ipsi vi-
dentur potuisse ⁊ posse prata huiusmodi conuertere in terras: si
tamen propter conuersionem huiusmodi non deteriorentur, sed
potius meliorentur ipsa predia: quia tacite inest contractui em-
phyteusis, seu noui acapiti, ꝙ emphyteuta meliorare possit ⁊ va-
leat rem sibi in emphyteusim concessam. authent. si quas ruinas.
C. de sacrosan. eccle. l. ij. C. de alluuio, ⁊. l. intra vtile. §. fin. ff. de mi
6 nori. † Nec huic sententie videtur obstare, si forte opponatur ex
aduerso, quod non possit mutari forma rei, seu predij in emphy-
teusim concessi: quia respõdeo quod imo videtur formam super-
ficialem mutari posse ad melius, quia ad hoc est contractus em-
phyteuticus adinuentus, vt res videlicet melioraretur, ⁊ absur-
duz esset dicere quod qui debet rem eternaliter possidere, nõ pos
sit rem huiusmodi meliorare forma introducta. Pro quo etiam
facit, quia licet alias vel habenti seruitutem, vel illam debenti fa
cere non liceat rem seruientem deteriorem, eidem tamen licet fa-
cere meliorem. l. si vsufructus. §. fructuarius. ff. de vsufru. l. si ar-
borem. §. per contrarium. ff. de seruitu. vrba. predio. ⁊. l. ⁊ si forte.
§. fi. ff. si serui. vendi. ⁊ pro hac sententia facit quod voluit Bal. in
l. ij. ad fin. C. de iur. emphyteu. vbi voluit quod, licet per edifica-
tionem domus mutetur forma aree: potest tamen emphyteuta fa
cere domum in area, ⁊ hoc pro eo quia sic melioratur res emphy-

tentica, ⁊ q̄ etiā pōt reduci ad primā formā p depositionē dom⁹. Et idē vr̄ esse ī cāu, ī quo p̄supponit̄ ꝙ prata ī terras ꝯuersa sunt maioris valoris ⁊ cōmodi, q̄ sint nō conuersa, ⁊ terre etiam de facili reduci possunt ad prata. Nec videtur habenda in consideratione ratio, quam idem dominus allegat: scilicet ꝙ ob hanc conuersionē pratorum in terras ipse dominus damnificatur: pro eo quia emphyteute propter hanc conuersionē obmiserunt ⁊ obmittunt recipere ab eodez domino de terra herema, seu inculta in emphyteusim, ⁊ sub seruitio seu sensu decimequinte partis fructuū: quia respondeo ꝙ ipsi emphyteute dictam conuersionem non fecerunt, nec faciūt vt ipsi domino noceāt, sed vt sibi prosint: quod videntur potuisse ⁊ posse facere, etiam si ex hoc sequatur vel damnuz, vel minus lucrū eiusdē domini, per id quod post gl. no. Bal. in. l. si manifeste. colum. j. C. de seruitu. et aqua. ad quod facit. l. flu minum. §. fi. ⁊. l. proculus. ff. de dam. infec. ⁊. l. si in meo. ff. de aqua pluui. arcen. Pro premissis etiam maxime facit quod vt audio, ita fieri ⁊ obseruari consueuit in loco ⁊ territorio predictis, vidētibus ⁊ alias scientibus, ⁊ ita fieri hactenus patientibus dicto Moderno domino, ⁊ suis predecessoribus.

Ad quartam petitionem dico

⁊ respondeo quod si vera sunt ea que vniuersitas et homines prefati responderunt ⁊ in facto proposuerunt in respondendo ad dictam quartam petitionem, scilicet ꝙ ipsi vsi extiterint eo modo quo ibi dicunt ⁊ proponunt nemoribus territorium locorum Podij pini, ⁊ de Albinosco per tempus, de cuius initio hominum memoria non existat: dictus dominus Modernus eos impedire non potest, nec de iure debet, quominus sic vtantur imposterum, etiam si nemora ipsa, hoc est fundi nemorosi essent eiusdē domini quoad proprietatem: quia sic vtendo predictis nemoribus acquisiuissent seruitutez sic lignandi, ac ligna scindendi, ⁊ capiendi in predictis nemoribus, quia possessio tanti temporis habet vim constituti per iura allegata super prima petitione, que si
7 placet ibi videantur. facit. l. seruitutes. ff. de seruitutibus. † Facit ad premissa quod not. Hosti. Joan. andr. Panormi. ⁊ docto. in. c. dilecti. de arbi. vbi not. posse induci consuetudine, vt vnus nobilis, vel homines alicuius castri possint incidere ligna seu animalia pascere infra limites alterius castri, vel in fundo alterius. Fateor tamen quod ipsi non debent sic vti, vt videantur depopulari dicta nemora: quia reipublicee interest ne quis etiam re sua male vtatur. §. fina. institu. de his qui sunt sui vel alieni iuris, ad quod facit. l. j. ⁊. ij. cum suis similibus. C. de cupre. lib. xj. Etiā fateor quod vbi nemora non sufficerent ipsi domino, et hominibus quoad vsus predictos, tunc deberet dominus preferri, si tamen proprietas predictorum nemorum sua existat, per id quod no. docto. in. d. c. dilecti de arbi.

8 † Ad quintam petitionem dico

et respondeo in primis, quod vniuersitas et homines prefati impediri non debent, quominus venentur ad cuniculos, et lepores ⁊ alia fera animalia in suis predijs. l. prima. §. finali, ⁊. l. se. ⁊ se. ff. de acquirend. re. domi. ⁊. §. fere. ⁊ quod. Joan. fabr. et docto. institu. de re. diuisio. Non etiam impediri debēt quominus venentur, ⁊ feras capiant in locis publicis, vt videtur voluisse Hostien. in ca. non est, colum. j. de deci. Non etiam videntur posse prohiberi per proclama generale quominus venentur tam in dictis nemoribus, q̄ alijs pretensis possessionibus, ⁊ predijs dicti domini, p id quod plenius prosequitur Jacob. rebuf. in. l. j. C. de vena. fera. ⁊ hoc nisi nemora vel loca huiusmodi essent parietibus, sepibus, aut palis, seu alijs materijs circundata ⁊ clausa, ita ꝙ in nemoribus aut locis huiusmodi tenerentur fere incluse, ⁊ que capi possent ad nutum ipsius domini: tunc enim non liceret ipsis hominibus in dictis locis venari. l. si fundi. §. seminarios. ff. de vsufru. quia sic viderentur esse eiusdem domini, cum eius custodiam euadere non possent. argu. l. nisi sint. §. ceruos. ff. de acquirē. rerū do
9 mi. quod etiam voluit Ja. rebuf. in dicta. l. j. C. de vena. fera. † Vbi etiam idem credit de cyrogrilis, seu cuniculis reconditis in claperijs lapideis, vel in garenis, quod etiam satis fuit de mēte Jo. de pla. in dicta. l. j. de vena. fera. Non debent etiam dicti homines impediri, quominus venentur, ⁊ feras capiant in territorijs dictorum locorum Podij pini, ⁊ de Albinosco: cum, vt dicunt, dudum, ⁊ diu est, fuerit prefate vniuersitati ⁊ ipsis hominibus cōcessa licentia venandi per predecessores huius moderni domini, et qua vsi sunt videntibus, scientibus, ⁊ ita fieri patientibus dicto Moderno domino, ⁊ suis predecessoribus. Et quidem nullū dubium est quominus venari possint iuxta licentiam, si illa probe-
10 tur, si tamen illa transiuerit in contractum: † quia non solum domini particulares locorum particularium, sed etiam principes possent contrahere cum suis subditis, ⁊ eis se obligare, per id
11 quod voluit Bald. in capitu. j. de natu. feu. † Et presupposito, contra preiudicium veritatis, ꝙ huiusmodi licentia nō probaretur si tamen de illa in bona conscientia articulari valeat, ⁊ probetur ꝙ vniuersitas seu homines prefati venati extiterint per longissimum tempus, videntibus, scientibus, ⁊ ita fieri patientibus tam domino Moderno, q̄ dictis eius predecessoribus, tunc presumēdum esset pro licentia huiusmodi, per id quod voluit Innocen. ⁊ ibi Panormita. in capitu. si diligenti, de prescriptio. Joan. and. Anto. de butri. charta. xj. ⁊ Panormi. ad fin. in. c. peruenit, de cēsib. gloss. Barto. ⁊ Flo. in dicta. l. seruitutes. ff. de seruituti. Ang. are. in. §. eque, institu. de actio. glo. Barto. Fulg. ⁊ Floria. in. l. cuz de in rem verso. ff. de vsur. Bart. ⁊ Joan. de Jmo. in. l. j. §. fi. ff. de aqua pluuia. arcen. Bar. in quadam sua disputatione exordiēte, Quedam mulier ⁊c. ⁊ Pau. de ca. in. d. l. seruitutes, vbi etiam dicit hāc opinionem esse communem. Non obstat qd̄ ex aduerso ⁊ p fundamento intentionis deducitur, scilicet ꝙ ad causam venationis inquisitum extiterit contra aliquos particulares, ⁊ qd̄ illi tāquam pretensi delinquentes condēnati extiterint: quia respondeo ꝙ istud nocere non debet vniuersitati, nec alijs particularibus, vtpote tunc absentibus, inscijs, ⁊ non vocatis.

Ad sextam dico ⁊ respondeo ꝙ

cum, vt ponitur in responsionibus factis parte dictorum vniuersitatis ⁊ hominum, ipsi fuerint in possessione quieta ⁊ pacifica per tempus longissimum pernoctandi, seu de nocte tenendi eorū minuta aueria in deuesio, seu defenso dicti moderni domini, scientibus, ⁊ ita fieri patientibus ipso domino, ⁊ dictis eius predecessoribus, ⁊ in hac possessione existant, ipse non debet eos impedire. d. l. hoc iure. §. ductus aque. ff. de aqua pluuia. arcen. ⁊ alijs iurib⁹ allegatis in respondendo ad primam petitionē. Nec mirū si hoc ius per prescriptionem acquiri potuerit in dicto deuesio, seu defenso, cum etiam proprietas eiusdez defensi potuisset, ⁊ posset per possessionem tanti temporis, ⁊ multo minoris acquiri. Dico etiā ꝙ preconizatio facta de non pernoctando in dicto deuesio, seu de non tenēdo de nocte in dicto deuesio minuta aueria vtpote facta parte non vocata, ⁊ alias nulla premissa cause cognitione, fuit et est nulla, per id ꝙ habetur in. l. nam ita diuus. ff. de adoptio. l. de vnoquoqꝫ. ff. de re iudicata. c. j. de causa possessio. ⁊ proprieta. ⁊ ꝙ voluit Bar. ⁊ doc. in. l. de pupillo. §. meminisse. ff. de noui operis nuntiatio. Bar. in. l. j. C. de execu. rei iudi. ⁊ Ange. aretinus in. §. curare, institut. de action.

Super eo vero, qd̄ in septimo,

⁊ vltimo loco dicunt, ⁊ proponunt vniuersitas, ⁊ homines prefati de dicto Moderno domino, conquerendo de, ⁊ pro eo ꝙ ipse non patitur ꝙ tempore messiuz duo, tres, aut plures ex eius subditis sibi inuicem animalia apta ad grana calcandum cōmodent aut alias tradant, ⁊ se inuicem per mutuam traditionem suorum animalium adiuuent ⁊ releuent: dico ⁊ respōdeo, ꝙ dominus hoc facere non debet, nec de iure potest. Cum enim quilibet sit moderator ⁊ arbiter rei sue. l. in re mandata. C. mād a. l. polla. C. de his quib. vt indi. ⁊. l. dudū. C. de contrahen. emptio. superius allega. ⁊ c. de his, de sepul. not. Hostien. in summa, titu. de constitu. §. quādo constitutio, versi. si tangat ius meum, non debet ipse dominus dictos eius subditos animalia habētes impedire, quominus de suis animalibus faciant id quod volunt, ⁊ sic quominus sua animalia sibi coniūgant ad calcandum hodie blada vnius ex subditis, ⁊ cras blada alterius, ⁊ sic consequenter. Et quia istud alio nō apparente nullam videtur habere dubitationem, ego vlterius super eo non insisto: que omnia dixerim sub correctione ⁊c.

¶ Argumentum.

¶ Res futuri donare possunt, ⁊ renuntiatio bonorum paternorum ⁊ maternorum non trahitur ad legata vel relicta postea per eosdem parentes renuntiati facta. V. F.

1 ☞ Res future, ⁊ nōdum in rerum natura existentes an possint donari.
2 Monasterio nondum existenti an donari possit, ⁊ qualiter.
3 Participia futuri temporis conditionem important.
4 Legata facta post renuntiationem iuratam de bonis paternis ⁊ maternis an peti possint per legatarios, ⁊ an illis legans remittere iuramentum potuerit. ⁊ nu. seq.
5 Renuntiatio iurata an trahatur ad ius, quod postea superuenit.

¶ De dona. Consi. cclvj.

Christi nomine inuocato.

Viso casu mihi exhibito parte nobilis ⁊ generosi viri domini Renati de castillone domini de Vedenis, ⁊ na cum

cum dubijs ex casu huiusmodi elicitis, dico & respondeo breuiter
1 & succincte ad predicta dubia prout infra. † Et primo ad primum q non solum possunt donari aut vendi res existentes in rerū natura, sed etiam future per id quod habetur in.l.interdū.l.inter stipulantem.§.pro quo.ff.de verborum obligationibus.&.l.nec emptio, cū suis simili.ff.de contrahen.emptio.& vendi.possunt etiā res nondum existentes in rerum natura, sed future legari, & in testamento relinqui.§.ea quoqꝫ, institu.de lega.l.etiam.ff.de legat.iij.l.j.in fin.ff.de conditio.& demonstra.&.l.quod in rerū natura. cum suis similibus, & quod ibi glo.ff.de lega.j. Ex quo infero donationem dudum factam per nobilem quondam & egregium virum dominum Carolum de castellione nobili Magdalene quiquirane, tunc future sponse, de vestibus, iocalibus, & arnesijs eidē nobili Magdalene per prefatum nobilem Carolum dandis, & faciendis in futurum, non posse ea ratione impugnari, quia facta est de rebus nondum existentibus in rerum natura. Cui dicto nō obstat.c.abbate sane, de re iudi.in.vj. quoniā respondeo q ibi est casus separatus & diuersus a casu, de quo queritur: quia ibi dicit q monasterio, q nondū est, donari nō potest, hic autē dicitur q res que nondū est in rerū natura donari potest. ratio primi est, vt dicit Bar.in.l.seruos ad custodiam.ff.de alimē.& ciba.leg. q ideo monasterio, quod nondū est, donari non potest, q donatio est contractus, qui contractus requirit personā veram vel fictā, cū qua
2 contrahatur. † Et ideo dicit Barto. q si fieret donatio alicui, qui promitteret restituere monasterio aut templo edificando nil impediret, quominus monasterio aut templo nondum existenti, sed futuro, donari posset & hinc est q templo vel monasterio nonduz existenti legari potest.d.l.seruos ad custodiam, & quod ibi Bart. & Panor.in.c.ad audientiam, le.ij.de eccle.edificādis, quod legatum ideo potius fieri potest templo aut monasterio nondum existenti, q possit illi donari, quia legatū non requirit presentiā persone.l.cum pater.§.surdo.ff.de lega.ij. Et hanc rationē assignat Bart.in.d.l.seruos ad custodiā.& Panor.in.c.ad audientiam, superius allegato. Secus est autē in donatione, vt predixi. In casu vero, de quo queritur, non est sermo de persona, sed alia re nondū existente, & cui fit donatio, sed de re que donata est, que cum futura esset, & fieri speraret, donari potuit, per iura superius allegata & eodem modo responderi potest ad dictū.c.ad audiētiā. Vel etiā dici potest q licet ecclesie, que nondum est, priuilegiū concedi nō possit, vt statim sit beneficium: bene tamen potest concedi, vt vires habere incipiat cuz incipiet esse capitulū, & ita videtur dicere gl.in.d.c.ad audientiā. secundū Barto.in allegata.l.seruos ad custodiam. Preterea donatio predicta, facta per dictum quondam nobilem Carolum, videtur fuisse conditionalis, propter, illa par
3 ticipia futuri temporis dandis & faciendis, † que conditionē important, per ea que voluit Bar.in.l.j.§.fina.ff.de condi.& demonstra. Et videtur donatio huiusmodi censeri debere, perinde ac si idem nobilis Carolus dixisset, si vestes, iocalia, & arnesia fecero & dedero nobili Magdalene, & quaten⁹ eas sibi fecero & dedero, illas sibi dono. per doctrinam Barto.in.d.l.j.colum.fi.ff.de condi.& demonstratio.iuncta.l.stichum qui meus erit.ff.de lega.j. Nulli vero dubium est quin sic donari potuerit etiā res futura, & nōdum existens in rerum natura tempore facte donationis. Cōcludo igitur q vestes, iocalia, & arnesia facte & tradite dicte quondā nobili Magdalene per prefatum nobilem Carolum de castillione spectauerunt, & pertinuerunt eidem nobili Magdalene in viz donationis, de qua supra.

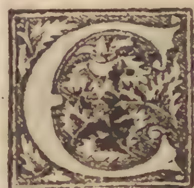
4 † **Ad secundum quesitum dico** & respōdeo q, cum testamentū dicte quondā nobilis Magdalene cōditū extiterit post renuntiationes & quittātias, quas de bonis paternis & maternis fecisse dicuntur nobiles Joanna & Colleta eius filie, legata sibi relicta in testamento huiusmodi possunt per eas peti, nō obstantibus quittantia & renuntiationibus antedictis, per id quod voluit Bal.in.l.pactū quod dotali, ver. tertio quero &c.C.de colla.in.l.cum archimedorā.C.vt in pos. lega. & in l.fi.versi.venio ad regulā &c.C.de pac. Ricbar.de sali.& Sali.in.l. pactum.C.de pac. Joan.de Imo. Roma.& Fran.de are.in.l. qui superstitis.ff.de acqui.here. Fran.de are.consi.xvij.col.x.versic. secundo quia iurando &c. Semi.in.c.quis pactum, colum.fi. vel circa, de pac.in.vj.& Alexan.de Imo.in.l.stipulatio hoc modo cōcepta, colum.iiij.ver.& iuxta hoc tractauit hic Bar.&c.ff.de verborum obligatio. quittantia enim & renuntiatio huiusmodi soluz videtur eas exclusisse quoad hoc, ne ab intestato, vel contra voluntatem dictorum quondam nobilium Caroli & Magdalene aliqd petere possent: non quominus eis possent ex testamento succedere, vel aliquid petere in eorum bonis, si illud eisdem legaretur, vt no. Jo.de Imo.in.d.l.qui superstitis. Pro predictis facit.l.si patronus non aluerit.ff.de bo.liber. Facit etiam.c.cū inter. & quod
5 ibi Hauffre.de renuntia. † vbi probatur q renuntiatio etiam iurata non trahitur ad ius qd postea superuenit: habet enim iuramentum tacitam conditionem, scilicet rebus sic stantibus.l.fina. ff.qui satisda.cogan.l.fin.C.de non nume.pecu.&.c.quemadmodū de iureiuran. Facit etiam quia predicta quondaz nobilis Magdalena, legando dictis eius filiabus post renuntiationes & quittātias iuratas, videtur eis remisisse iuramentum, quod facere potuit.c.preterea, cum simili, de sponsa. ¶ Premissis non obstat si forsitā dicatur q prefata nobilis Colleta non solum renuntiauerit bōis maternis, sz etiā bona huōi cesserit & remiserit dicto nobili Renato. Quoniam respondeo quod, his non obstātibus, ad hoc potuit ipsa nobilis Magdalena de bonis suis disponere, testari, & de eisdem legare etiam dicte Collete. Cuius illam assigno rationez, quia aut dicta quondam nobilis Magdalena fuit presens tempore quittantie, renuntiationis, cessionis, & remissionis predictarum factarum de bonis maternis, aut ipsa fuit absens, & infra. si fuit absens, ille non valuerunt, per id quod habetur in.l. quidam.§.j.ff.de dona.&.l.fi.C.de pact. quod etiam voluit Bald. consilio.cclxxij.exordiente, Quedam puella fuit dotata &c.in tertia parte. Rapha. Fulgo.in.d.l.pactum quod dotali.C.de colla. & consi.lxxiij.exordiente, Paterfamilias habens filium &c. Pet. de Ancha. Jo.de Imo.& Semi.in.c.quis pactum, de pac.in.vj. Alexan.de Imo.in.d.l.stipulatio hoc modo concepta.col.vj.ver sicu.alias limitationes.ff.de verb.obliga.& multi in dicta.l.fin.C. de pac. Si vero ipsa nobilis Magdalena fuerit presens, & consentiens quittantie, renuntiationi, cessioni, & remissioni huiusmodi, ipsa potuit illis non obstantibus postea de suis bonis disponere, & de eis relinquere etiam dicte nobili Collete.d.l.fi.C.de pac. Et ita etiam dicendum est de renuntiatione, & quittantia factis per dictam nobilem Joannam.

¶ Argumentum.

¶ Non conferuntur bona aduentitia inter fratres quoad proprietatem, sed extantes fructus quia patri acquisiti fuerant sic. A. F.

1 ¶ Donatio facta filio in potestate per patrem propter iuramentum est efficax.
2 Bona acquisita per filium extra domum patris manentem an psumantur aduentitia.
3 Bona aduentitia per filium extra domum paternam manētem acquisita illi an acquirantur, & in quibus, & an veniant conferenda.
4 Fructus sine dolo consumpti an veniant conferendi, & quando dicatur consumpti.
5 Alimentatio liberorum est onus paternum, saltez post trienniū.

¶ De colla. Consi.cclvij.

Christi nomine inuocato. Viso quodā publico instrumento parte prouidorum virorum Thome & Joannis Regis seniorum, cum casu, & dubijs ex illo elicitis, dico & respōdeo breuiter & succincte ad dubia huiusmo
1 di, prout infra. † Premittens pro faciliore illorum solutione, qd donatio, quā dicto Thome fecisse dicitur prouidus quōdam vir Petrus regis eorūdē Thome & Joānis quondam pater naturalis & legitimus, fuit ab initio valida & efficax, & hoc propter iuramentum per eundem Petrum prestitum. pro quo allegasse sufficiat quod not. Bald.in.l.iij.C.de vsuca. pro dona.& in repeti.l.ij. charta.xvj.col.iij.versic.& idem credo quando pater donat filio. ff.de iureiuran.& consil.cclxv.exordiente, Premittendum est ad euidentiam &c. vbi plene Alexan.de Imo.in.l.si donatione.C.de colla. vbi respondet rationibus Pau.de ca. contrariuz tenentis consi.clv. Idem etiam quod in.d.l.si donatione, tenuit Alexand. de Imo.consi.clvij.col.vj.in secundo vol.& consi.xx.in.iij.vol. Et sic in tertia parte eidez Thome donata per dictū petrū eius quōdam patrem nihil petere potest prefatus Joannes frater, vel alij fratres, & soror dicti Thome. Adijcio q cū ipse Pe. tpe pcū facte donatiōis voluerit, & ita expsserit ipsi Thome donatario, quod ipse nihil aliud petere possit in & sup alijs bonis suis, ipse Thomas dz esse cōtētus de dicta tertia parte sibi donata, & nihil petere dz super alijs bonis prefati quondam Petri donatoris. ¶ Dico etiam q ipse Thomas nihil petere potest in bonis per ipsum Joānē, & ex sua industria acquisitis, q illa sunt effecta eius
2 dem Joannis. † Preterea & si dubitaretur vnde acquisita extiterint, illa presumūtur fuisse aduētitia, postq tempore acquisitiōis manebat extra domū patris. not. Bar.in.l.cū oportet, colū.iij.C. de bo. que libe. Nec habet idē Joannes, vt dicit ibi Bal. dicere titulū sue possessionis.l.cogi.C.de peti.heredi.&.l.fi.C.de rei vend. Et sic non debent bona huiusmodi per dictuz Joannē acquisita

poni in cumulo cum bonis dicti quondā Petri patris nisi forte
quis dicere voluerit ꝙ imo dicta bona acquisita conferre debeat.
ipse Joānes alijs suis fratrib⁹, ⁊ sorori, cū quib⁹ succedit patri.
3 †Sed istud nō obstat, qꝛ respōdeo ꝙ aduētitia hodie acquirūtur
filio quoad ꝓprietatē, licet eorū vsusfructus acquirat ipsi patri.
d. l. cū oportet. in prin. vbi probatur vtrunq; dictū. C. de bo. q̄ lib.
dicta aduentitia aūt hodie non conferuntur quoad proprietatē.
l. fi. ⁊ quod ibi, per omnes. C. de colla. Sed fructus ex dictis bonis
percepti per ipsum Joannē ante mortē patris, si tamē tunc exta-
bant, deberent conferri, ⁊ poni in cumulo. ar. d. l. fi. C. de colla. iun
cta. d. l. cum oportet. in prin. ⁊ hoc voluit Rayne. Pau. de castr. ⁊
Alex. de imo. in. d. l. fi. Bart. in. l. pater filium. col. vlti. ff. de colla.
do. ⁊ Cy. in. l. si emancipati. in quarta. q. C. de colla. Quod dictuz
limitat Bal. in aut. ex testamē. C. de colla. vt nō procedat, hoc est,
vt non teneatur filius cōferre fruct⁹ per se perceptos ex suis bo-
nis aduētitijs, quādo illos percepisset cōniuētibus oculis patris
eo sciente qꝛ tunc intelligerētur sibi donati. d. l. cum oportet. §. sin
autem, ⁊ ideo illos conferre non tenetur fratribus suis. Et hoc
etiam tenuit ibi Ang. sed contrariū videtur tenere Alex. de imo.
⁊ post eum do. Jason. in. d. auth. ex testamē. Et hec opinio magis
placet, scilicet ꝙ isti fructus si extant debeant conferri, hoc est po
ni in cumulo, etiā si verū esset ꝙ illud viderētur per patrē dona-
ti, quia in omnibus casibus, in quibus statiz valet donatio inter
patrē ⁊ filiū in potestate, tenetur regulariter filius tale lucrū con
ferre, vt bene ostendit Alexand. de imol. ⁊ post eū do. Jason in. d.
aut. ex testamento. tenetur ergo ipse Joānes illos fructus cōfer
4 re, si extant, ⁊ ponere in cumulo. †Si autē essent cōsumpti sine do
lo ⁊ fraude ipsi⁹, tūc nō teneretur. l. ea demū. C. de colla. no. Pau.
de cast. Alexan. de imol. ⁊ do. Jason in. d. l. fin. C. de colla. Dicun-
tur autem consumpti si de eis nihil restet: sed si adhuc restent ipsi
ijdē, vel fuerint permutati, vel ex eis aliquid acquisitum, tunc nō
dicerentur consumpti, qꝛ in corpore patrimonij retinerentur. l.
idem seruandum. ff. de leg. ij. pro quo optime facit quod voluit
Alexan. de imo. in. l. maritus. col. ij. ff. ad leg. falcid.

Nunc respondeo ad noua du-
bia. Et primo ad primū dico ⁊ respōdeo ꝙ, si debita, de quib⁹ ibi
essent facta per Petrū patrem, vel nomine ipsius ⁊ ipse Petrus
ea rata habuisset, nulli dubiū quin Joannes teneretur ꝓ ea par-
te, pro qua est heres dicti Petri eius patris: pro eo quia actiōes
hereditarie actiue ⁊ passiue dantur heredibus, ⁊ trāseunt in here
des. l. j. ⁊. ij. cum suis simili. C. de heredita. actio. Et quod dico de
Joāne idē dico de alijs liberis heredibus dicti Petri. Sed si de
bita sint cōtracta per ipsum Thomā, ⁊ suo nomine, vel noīe Pe
tri patris, ⁊ Petrus illa rata nō habuerit, tunc nō videtur dict⁹
Joannes, aut alij liberi teneri ad illa nisi probarentur cōuersa in
vtilitatez ⁊ in commodū dicti Petri, vt quia forte ex illis fuerūt
5 ipse Petrus ⁊ liberi eius alimentati ⁊ nutriti: †qꝛ cū alimētare ⁊
nutrire liberos saltē maiores triēnio sit onus patris. l. nec filiū. ⁊
quod ibi doc. C. de patri. pote. no. glo. ⁊ docto. in. l. alimenta. C. de
neg. gest. ⁊ Bar. in suo tracta. alimētorū. col. ij. ver. ⁊ primo pater
tenetur alimētare ⁊c. pro quo dicto allegari solet. l. si quis a libe-
ris. §. si vel parens. ff. de libe. agno. ⁊. d. l. nec filium, ipse Thomas
in hoc gessisset negotium patris. Et sic omnes eius heredes tene
rentur ad debita pro huiusmodi alimentis contracta. Idē dico
de alimentis patris, postquam sunt ipsius heredes. Si etiā idez
Thomas se obligasset pro soluendis debitis patris, tenerentur
dicti heredes, quia in hoc gessisset negotium patris ⁊ puto quod
in omnibus istis, ⁊ similib⁹, teneātur omnes heredes patris, qui-
libet videlicet pro rata. Et per hoc patet responsio ad secundum
quesitum, vbi queritur, an etiam teneantur alij liberi: respondeo
ꝙ sic, vt predixi, patet etiam solutio ad tertium. ¶ Ad quartum
quesitum non possum bene respondere, quia nō video de quo one
re liberorū pupillorū queratur in illo. si vero quereretur de onere
tutele, ⁊ tā Thomas, quam Joānes sint maiores. xxv. annis, am
bo tenentur ad tutelam. Si vero queratur de onere alimentoruz
neuter teneretur, si aliunde habeātur vnde se alāt seu nutriāt. Si
vero non habeant, vterq; tenetur, per id quod no. Bart. in dicto
tractatu. col. mihi. iij. versi. quero an frater fratruz: ⁊ hoc nisi sup
esset eorū mater, que posset eos alere, per ea que not. Alexand. de
Jmo. in. d. l. alimenta. ¶ Ad quintum dico ⁊ respōdeo ꝙ, quoad
bladum seminatum in terris dicti quondam Petri, ⁊ in quibus
Joannes habet partē, ipse Joannes debet habere partem bladi
in eis excreti, illam videlicet, quam habuisset si ille terre fuissent
locate vel arrendate ad partem fructuum: ⁊ sic si potuissent arrē
dari duobus summatis bladi, deberet habere partem haruz dua
rum summatarum, non totius bladi in terris excreti. Non enim
esset equū ꝙ ipse, qui non laborauit, tantum habere deberet, q̄tū
alij qui laborarunt. Est tamen aduertendum, ꝙ si boues erant cō
munes, ⁊ mercenarij fuerint nutriti de bonis communibus, ⁊ eis
etiam satisfactum de bonis communibus, Joannes habere debe
ret maiorē partem, quam supra dixerim, sed tamen non tantam,
quantam Thomas. Tum quia tertia pars terrarum est Tho-
me. Tum qꝛ Thomas laborauit, ⁊ non Joānes. Et si bladū semi
natum fuisset per Thomā ab aliquo mutuo acceptum, illud debe
ret primo detrahi de blado in dictis terris excreto. Quo vero ad
bladum excretum in alijs terris, hoc est in quibus Joannes non
habet partem, credo ꝙ Joannes nihil percipere debeat nisi ter-
re ille fuissent cultiuate per communes mercenarios, ⁊ cum bo-
bus communibus: qꝛ tunc aliquid habere deberet horum preter-
tu, non tamen tantum, quantum Thomas, ⁊ iuxta estimationem
partis laboris mercenariorum, ⁊ boum. Et per hoc patet respon
sio ad sequens ⁊ vltimum quesitum.

¶ Argumentum.

¶ Accusatio ad vltimum supplicium condemnatorum, contra
illis ex probabili causa infensum socium criminis, indicium non
facit, nedum probationem. U. F.

1 ☞ Condemnato ad patibulum alium accusanti an fides adhi-
benda, ⁊ propter an accusationem tormenta decernenda, ⁊ in qui
bus fallat, ⁊ quid si socius non interrogatus inculpauerit, an pre
sumptionem prebeat. ⁊ nu. 5.
2 Testis sponte se offerens suspectus an sit.
3 A glossis ordinarijs an ⁊ quando recedendum.
4 Confessioni facte in tormentis in quibus magis credatur q̄ con
fessioni spontanee.
6 Tituli inquisitionales per defectuz anni, mensis, ⁊ loci an sint in-
epti.
7 Ante inquisitionem an cōstare debeat de furto, vel de homicidio.
8 Indicium quodlibet probari debet per duos testes.
9 Probationum plures species ad inuicem quando iungantur.
10 Judex secularis vt aliquid recipiat pro labore potest de consue-
tudine introduci, maxime vbi non sunt stipendia.
11 Consuetudo etiam iniqua a dolo excusat.

¶ De accusa. Consi. cclviij.

Viso processu cause ce-
pte, ⁊ aliquādiu agitate per ⁊ inter venerabilē vi
rum dominum procuratorem fiscalem curie loci
Montisdraconis, pro nobili ⁊ generoso viro Ja
cobo de mōte acuto, domino de Canoys, ⁊ in sua
curia dicti loci ex vna parte, ⁊ honorabilem virum Robinum de
digoma ex alia, ⁊ deinde per appellationem deuolute ad Reuerē
dum patrem ⁊ virum egregium dominū vicariū ciuitatis Arela
tensis, ⁊ eius sedē ⁊ curiam. Premitto pro faciliore ostensione bo
ni iuris ⁊ iuste defensionis eiusdem de Digoma, ꝙ ipse fuit ⁊ legi
tur intitulatus, ⁊ in causam inquisitionalem quo supra instante
tractus, de ⁊ pro eo quod parte dicti do. procuratoris pretende-
retur, ⁊ pretenditur, ꝙ ipse Robinus post ⁊ citra festum omniū
Sanctorum, Anni domini. M. cccclxxix. quandā relationez, siue
quēdā rotulū ⁊ literā missoriā fecit, seu fieri fecit, ⁊ false fieri ꝓcu
rauit ad causam inquisitionis mortis cuiusdā mulieris pretense
vxoris cuiusdā vocati Arnolet, q̄dq; ipse rotulū, siue falsam cer-
tificationē, ⁊ literā huiusmodi misit apud Montēdraconē per
quendā Claudiū Garini, et hoc causa habēdi bona noua de vita
ipsius mulieris an vez viueret, aut mortua extitisset, et ꝙ postea
certā quātitatē bladi receperat a quibusdā Andrea Meynerij,
alias Picolet, ⁊ quodā dicto Pinchenier, qui de homicidio pre
dicte mulieris dicebantur inquisiti, prout hec apparēt ex schedu
la exordiente, Processus criminalis ⁊c. parte dicti do. procura-
toris in causa ꝓducta, ⁊ inserta fo. 102. ⁊ ex quatuor aut quinq; ar
ticulis alterius schedule exordiētis, Ad fines ⁊ effectus ⁊c. par-
te eiusdem do. procuratoris in causa producte, ⁊ inserte. fo. 118.
¶ Secūdo premitto ꝙ idē de Digoma etiā fuit in causam tra-
ctus instāte quo supra, pro eo ꝙ pretēderetur, ⁊ pretendatur per
eundē ꝓcuratorē ꝙ dictus Picolet ⁊ le Pinchenier, post latas
contra eos vltimi supplicij snīas eundē de Digoma inculpaue-
rāt, dictus videlicet Picolet in loco late cōtra eū sententie, ⁊ in
altiore gradu scale patibuli: ⁊ prefatus le Pinchenier dū ducere
tur ad patibulum, ⁊ transiret prope ⁊ iuxta domum dicti de Di-
1 goma, ⁊ magistri Petri eius fratris. ¶ †Tertio premitto ꝙ si
quis reperiatur deposuisse aut aliquid dixisse de ⁊ super his in q-
bus dicti Andreas Meynerij, alias Picolet et le Pinchenier
eundem inculparunt post latam in eos sententiam, isti fuerunt
ipsi Picolet ⁊ le Pinchenier, nō alij. Quorū ꝓpterea depositiōi
seu dicto, aut inculpationi nō est fides adhibenda. l. fi. ⁊ quod ibi
glo. C.

glo.C.de accusa.c.j.⁊ quod ibi gl.de confes.l.repeti.§.j.⁊.l.diuus.
§.ex quib⁹ causis.ff.de questio.Est enim regula iuris,ꝙ in se,vel
de se crimen confessus de aliorum conscientia interrogari nõ de-
bet.Nec mirũ,q2 est infamis,facinorosus,vilis persona,⁊ suspe-
cta.vnde ei non creditur.d.l.fi.Et quamuis hoc dictum fallat in
casibus,de quibus per gloss.d.l.fin.est tamen verum regulariter,
prout ibi censuerunt glo.Cy.Bar.⁊ Alberi.⁊ vt ibi colũ.fin.dicit
Alberi.post Gabric.de osele,in suo tractatu de fama.§.proxime
supra.versi.Subijcio etiam aliã questionẽ ⁊c.⁊ in hanc partẽ vi-
detur inclinare gloss.⁊ Azo,⁊ Hugolini.in.l.j.§.si quis vltro.ff.
de questio.Dicit enim ibi gl.super verbo peruenires,nõ vt alijs
preiudicares,loquens de iudice.idẽ voluit gloss.in.l.si filium.C.
de libe.cau.idẽ Gandi.in tracta.malefi.super rubrica de questio.
⁊ tormen.ver.bonas questiones de tormentis:vbi querens num-
quid stetur dicto ⁊ depositioni hominis de se confessi,⁊ alium in-
culpantis,concludit verã esse opinionẽ Azo.ꝙ socius non facit
indiciũ cõtra pretensum sociũ,nisi in certis casibus specialibus
enumeratis super glo.in.d.l.fi.C.de accusa.⁊ non solum dicit hoc
Gandi.sed etiã cõcludit ibi,ꝙ in illis casibus specialibus.si non
precedãt alia indicia,nõ creditur pretenso socio,⁊ istã sententiã
tenet Guido de suza.in trac.malefi.sub rubrica qualiter rei sub-
ijciãtur tormẽtis,in fi.prime col.Et concludũt Gãdi.⁊ Gui.do-
cto.prefati ꝙ etiã si persona nominata,vel inculpata per eũ,qui
de se confessus est,esset male cõditionis ⁊ fame:nõ tamẽ propter
talẽ nominationẽ,seu inculpationẽ,poterit subijci questioni,seu
tormentis,exceptis casibus per glo.exemptatis.Et nimirũ,q2
vt post Gabric.de osele,dicit Alber.in.d.l.fi.col.fi.in alijs casib⁹
de se confessus nullum facit indicium contra alium,⁊ hoc fuit de
mente Odoffr.in suo tractatu de questio.qui positus est in San
dino,de questio.⁊ tormen.versi.nunc restat formare ⁊c.⁊ Bal.cõ-
silio.lxxxj.exordiente,Regula iuris est,in tertia parte post Spe
cu.titu.de inquisitione.§.j.versi.sed scias ⁊c.Quo fit,vt cum pre
fati Picolet,⁊ le Pinchenier tẽpore facte per eos inculpatiõis
essent de se crimen confessi,⁊ nõ solũ confessi,sed etiã condemnati
eorum pretensa nominatio,seu inculpatio indicium non fecerit,
cum casus iste de casibus per gloss.exceptatis non existat.¶ Fa
teor,tamen ꝙ Bart.in.d.l.repeti.§.j.ff.de questio.⁊ Salic.in.d.l.
fina.C.de accusa.videntur aliter intellexisse materiam dicte.l.fi-
na.⁊ sue gloss.Dicit enim ibi Salice.qualitatem personarum et
delictorum esse ponderandam,et omissis his que ibi not.de ho-
minibus seruilis conditionis,dicit ꝙ si persona accusata,vel in-
quisita et libere conditionis,et non vilis,tũc in criminibus,que
sine socijs regulariter non committuntur,credit de se confessum
posse interrogari de socijs vt prouincia eis purgetur.argu.l.cõ-
gruit.ff.de offic.presi.prout ipse sibi prosequitur.In criminibus
vero que sine socijs committi pñt,si commissa dicantur cõtra cõ-
munem salutẽ omnium,etiam potest quis interrogari de socijs.
l.fina.C.de malefi.⁊ mathema.alias autẽ vbi premissa cessant,nõ
debet quis de se confessus interrogari de alijs.dicta.l.fina.⁊.l.re-
peti.§.j.superius allega.⁊ si interrogatus extiterit,⁊ alios incul
pauerit inculpatio huiusmodi presumptionem non facit,vt vo-
luit idem Salicet.in dicta.l.fi.colum.ij.versicu.sed tunc oppono
ꝙ nec presumptionem ⁊c.post Cy.ibi,vt freni temperies iudici-
bus imponatur.d.l.j.§.diuus Antoninus.Et vt dicit Salicet⁹
vbi supra,minus creditur tali de se cõfesso,si spõte et non inter-
rogatus alios inculpauerit.Est enim inculpatio seu nominatio
2 huiusmodi lege suspecta,rationibus allegatis in.d.l.fi.†sic ⁊ als
dici solet ꝙ testis sponte se offerens est suspectus.l.post legatum.
§.his vero.⁊ quod ibi gloss.ff.de his quib.vt indig.Bartol.vero
3 aliter loquutus est in.d.l.repeti.§.j.vt ibi videri põt.† Et pre-
supposito ꝙ doctrine Barto.Sali.aut earum altera vere existe-
rent,⁊ ꝙ propterea recedi deberet a glossis ordinarijs,⁊ doct.de
quibus supra contra doctrinam Jacobi de butr.in.l.j.C.qui pro
sua iurisdi.iudi.d.a.darime pos.ille tamen non obessent eidem de
Digoma.Et quidem non doctrina Salice.quinimo faceret pro
eo,cum possit quis faciliter,⁊ sine socijs furari,presertim croche
tando:⁊ hoc ita sepissime contingit docet experientia.Dicti etiã
Picolet,⁊ le Pinchenier non inculpant dictum de Digoma,ꝙ
cum eis furta commiserit.Etiam doctrina Bartol.non noceret
quia esto ꝙ secũdum eam potuissent ipsi Picolet,et le Pinche-
nier de se cõfessi interrogari de alijs,vel ipsi ĩterrogati alios no-
4 minare,non tamẽ fuit,vel est eorum dicto,seu nominationi,imo
verius inculpationi,⁊ accusationi fides adhibenda.† Tum quia
licet magis credatur sponte de se confesso,quatenus cõfessio hu-
iusmodi concernit preiudicium confitentis,ꝙ̃ confessio in tor-
mentis:minus tamen creditur spontanee confessioni,quatenus
concernit preiudicium alterius inculpati,ꝙ̃ confessioni facte in
tormentis,vt voluit Baldus in dicto consilio.lxxxj.et Bartol.
in dicta.l.j.§.questioni.ff.de questio.quinimo dicit Alberi.in di-
cta.l.fin.colum.penulti.post Gabric.de osele,vbi supra,ꝙ in casi-
bus in quibus quis potest de alijs interrogari eius confessio,seu
inculpatio nihil valet,nisi sit facta in tormentis:hc enim videtur
asserere.l.prouinciarum.C.de ferijs,⁊.l.j.C.de fal.mone.Et idem
videtur esse in alijs casibus,in quibus cõceditur interrogatio,cũ
eadem sit ratio.Nam cum turpes et notate persone in testimo-
nium recipiuntur,earum dicto sine tormentis non creditur.l.ob
carmen.§.si ea rei cognitio.ff.de testibus.Tum et quia dicti Pi
colet,⁊ le Pinchenier non solum non in tormentis nominaue-
runt dictuz de Digoma,sed etiaz nõ interrogati:propter quod
vt superius dixi.etiam ex hac causa eorum pretensa nominatio
est suspecta.Tum ⁊ quia tempore dicte pretense eorum nomina-
tionis seu inculpationis,et ante nominationem et inculpationez
huiusmodi,ipsi Picolet ⁊ le Pinchenier fuerant condemnati
ad vltimum supplicium.l.testium fides.§.lege iulia.ff.de testibus
erant enim ibi infames.l.infamem.ff.de publi.iud.Tum ⁊ q2 idẽ
de Digoma tempore facte inculpationis,et ante eam,erat ⁊ fue-
rat baiulus communis loci Mõtisdraconis,⁊ cõtra dictos Pi-
colet,⁊ le Pinchenier tanꝙ̃ officiarius prosecutionem fecerat:
qui propterea censendi erant maleuoli,nec fuit ad illorum pretẽ
sam inculpationem inquirendum contra ipsum de Digoma,per
ea que habẽtur in capi.qualiter ⁊ quando,le second.de accusatio.
Tum ⁊ quia etiã in casibus in quibus permissum est de se cõfes-
5 sum interrogari de alijs,†nõ tamen sibi creditur nisi subsint in-
dicia contra inculpatum,vt post Gabric.de osole voluit Alberi.
in.d.l.fina.colum.fina.Et hoc etiam voluerunt,vt predixi,Gan-
di.et Guido de suza,in locis preallegatis,que hic non precef-
serant.

Preterea aduertendum est ꝙ

tituli inquisitionales facti contra hunc de Digoma,et quatenus
fundati leguntur non super ipsis pretẽsis delictis,sed super pre-
tensis noĩationibus,seu inculpationibus dictorum Picolet,
et le Pinchenier fuerunt ⁊ sunt inepti,⁊ inepte formati et hoc
clarũ.Quatenus vero dici possent fundati super ipsis pretensis
delictis vt verbi gratia,super pretẽsa traditione crochetorũ vel
asserta receptione partis furtorum,illi etiam sunt inepti,cum in
eis positi non extiterint annus,mensis,⁊ locus horum pretenso-
rum delictorũ,qui tamen poni debuerant.l.libellorum,in prin-
cip.⁊ quod ibi Barto.ff.de accusatio.l.penulti.⁊ quod ibi glos.et
docto.C.de accusatio.Salicet.in.l.ea quidem.versi.sed quia pro-
pter denuntiationem ⁊c.eod.titu.⁊ Bartol.in.l.ij.§.si publico,
versic.quero vtrum in inquisitione ⁊c.ff.de adulte.Panor.in.c.
penult.de purga.Ange.arc.in suo tractatu maleficio.super ver
bo,de anno presenti,est in.§.ex maleficijs.versi.dixi etiam in hi el
lo ⁊c.institu.de actio.⁊ multi moderni in.l.edita.C.de eden.Non
etiam apparet in hoc processu de illis pretensis furtis,de quib⁹
tamen apparere debuerat.Anteꝙ̃ enim iudex contra aliquẽ spe
cialiter inquirere debeat de maleficio aliquo,vt verbigratia de
homicidio,de vulnere,de furtis,aut de alijs,dz constare vel ap-
parere maleficia huiusmodi fuisse commissa.prius enim appare
re debet aliquem esse occisum,vel mortuum,ꝙ̃ contra hunc homi
nem,puta Titiũ,inquiri debeat de homicidio commisso in perso
7 nam illius,qui dicitur occisus.† etiam priusquaz inquiri debeat
cõtra aliquem de furto commisso in blado,vel alijs,opus est ap-
parere quod furtum in his commissum extiterit:pro quo allegas
se sufficiat.l.primã.§.item illud sciendum.ff.ad sillani.⁊ quod vo
luit Barto.in.l.fina.colum.j.ff.de questioni.⁊ Bald.in authenti.
sed nouo iure,collat.ij.versicu.sed pone quod quis confitetur ce-
pisse plura furta.C.de seruis fugiti.Et per hoc dico eundem de
Digoma tunc baiulum communem non peccasse,imo bene fecis-
se si,cum inquireretur contra dictos Picolet,et le Pinchenier
de homicidio mulieris superius mentionate,voluerit idem de
Digoma,vel ipse,⁊ alij,informari an mulier huiusmodi vel viua
vel,occisa extitisset.hoc enim docet facere Bartol.in dicta.l.
prima.§.item illud sciendum.ff.ad sillanianum.et in dicta.l.fi-
nali.colum.prima.ff.de questionibus.Quatenus vero reperitur
contra eundem de Digoma inquisitum ꝙ falsum rotulum,aut
falsam executionem fecerit,aut fieri procurauerit,hoc non est
probatum.

Ex premissis clarissime appa-

ret prefatum de Digoma fuisse ⁊ esse ab intitulatis contra eũ ab-
soluendum prout ⁊ factum est per dominum iudicem a quo:nec
fuisse,fore,vel esse torquẽdũ,vtpote cõtra quẽ nulla apparuerint
vel apparent sufficiẽtia indicia ad torturã.Nec aliquid suffraga
tur depositio cuiusdam Alziarij Bonafoux,quatenus videtur
deponere,ꝙ tẽpore sue pretense depositionis,erãt quindecim vel
sexdecim anni,viderat circa secundã horam post mediam noctez
dictum de Digoma per locum Montisdraconis cum lancea in-
cedentẽ:⁊ post eum prefatũ Picolet deferentem saccum plenum,

nescit tamē si blado aut farina. Tum quia iste pretēsus testis nō deponit hunc saccum, aut id quod in eo existebat fuisse furto sub stractū, nec alias apparet ex actis cause huius ꝙ hoc esset furtiuū, de quo tū apparere deberet. d. l. j. §. item illud sciendū. Tuz ꝛ qꝛ nō dicit testis, ꝙ dictus de Digoma hoc portaret, sed dictus Picolet. Tum ꝛ qꝛ dictus testis non deponit de mense, quinimo nec de anno cum certitudine, quod tamē fieri debuisset, quemadmodum ꝛ hoc poni debet in inquisitione. d. l. libellorum. Cū et qꝛ supposito, citra preiudicium veritatis, ꝙ istud faceret indicium, qꝛ tū de hoc nō deponit nisi dictus Bonafoux. illud in nullo rele
8 uaret, vtpote nō probatū. † quodlibet enim indiciū ꝓbari debet per duos testes, vt est glo. reputata singularis in. l. fin. ꝛ quod ibi Bar. C. famil. ercis. no. Inno. in. c. sicut. de simo. Ange. in. l. fin. in princi. ff. quod met. cau. ꝛ Bald. in. l. cum citra. C. de iur. do. Quo fit vt nō potuerit siue possit hmōi pretensum indiciū, vtpote non probatū, iungi cū alijs pretensis indicijs ad integranduz vnam probationē, qꝛ vt dicit Bal. in. l. si quis ex argētarijs, post princi
9 piū. ff. de eden. † nunꝙ iungūtur plures species probationū adinuicē, nisi qñ vnaqueqꝫ species per se est in suo esse perfecta, de quo videri potest Alex. de Imol. consi. xj. exordiente, Sentio in dubiū reuocari ꝛc. col. ij. ꝛ consi. xix. exordiēte, In his que in themate narrata sunt ꝛc. col. viij. ꝛ se. in quarto volu. Etiā non refragatur, neqꝫ obstat intentioni dicti de Digoma quod ex aduerso, ꝛ ad impugnationē sententie absolutorie pro eo promulgate oppositū extitit, scilicet ꝙ illa venalis extiterit, ꝓ eo quia dominus iudex ab eodem de Digoma post promulgata predictam sententiam certam pecuniaz recepit, ꝛ de danda alia cū eodē conuenit. quia licet iudici vendere iustitiam non liceat. c. non licet, in fi. xj.
10 q. iij. ꝛ c. cū ab omni. de vi. ꝛ hone. cleri. † potest tamen de cōsuetudine introduci vt iudex secularis aliquid recipiat pro labore suo ꝛ in hoc seruatur consuetudo. pro quo videatur Specu. tit. de salarijs. §. si vero est ordinarius ibi, Cōsuetudo tamē vniuscuiusqꝫ fori ꝛc. ꝛ panor. in. d. c. cū ab omni. Et hoc maxime videtur ꝓcedere in iudice, seu iudicibus dominorū Mōtisdraconis, qui nec in illo loco residēt, aut residere cōsueuerunt, nec ab eisdem dominis stipēdia recipiunt, prout satis probatum est in hac causa. Si autem de iure ciuili delegatus habere debeat sportulas, duos videlicet aureos in principio, ꝛ duos in fine. aut. de iudi. §. ne autē. col. vj. videtur ꝙ etiam de cōsuetudine possit induci, ꝙ ordinarius non stipendiatus a partibus recipiat. ꝛ quicquid sit, postꝙ apparet ita fieri consueuisse in illo loco, potius presumere debemus eundē de Digoma hoc fecisse in obseruantiam consuetudinis siue moris, ꝙ vt iudicem corrumperet, vel ab eo absolutoriā sententiā compararet. arg. l. merito. ff. pro so. quelibet etiā causa excusat quem a dolo. l. igitur. §. penulti. ff. de libe. cau. not. glo. in l. j. in fi. ff. de abige. ꝛ in. l. plagij, la. ij. C. ad legem flaui. de plagia. ꝛ Pau. de castr. consil. xv. exordiente, Pro clariore examinatione ipsius negotij ꝛc. ꝛ cōsi. xc. exordiente, Ad primum quesitū videtur dicendum ꝛc. ꝛ Andr. sicu. consil. xlvij. exordiente, Scribitur preclare apud ecclesiastes ꝛc. colum. iiij. vbi etiam referēs Pe. de
11 Anchar. in. c. cum venerabilis. de consue. † dicit ꝙ etiam iniqua consuetudo excusat quē a dolo. Debet igitur attēta obseruantia predicta, et que probata est per dictum de Digoma, potius presumi, ꝙ ipse pecuniam dederit aut dare promiserit insequēdo cōsuetudinem, ꝙ vt iudicem corrumperet: ne si aliter presumamus censeamus eum fuisse dolosum. Ad quod accedit ꝙ ipse hoc fecit aut fecisse pretenditur non quidem ante latam sententiam, sed post eam: ꝛ non clam, vel occulte, sed sub presentia plurium. Ipse etiam non reportauit iniquam, sed iustissimam sententiam, et que talis ferri debuit, vt predixi. Que omnia dixerim sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

¶ Argumentum.

¶ Donatio ob causam etiam per donantis heredem reuocari potest, si causa sequuta nō sit, vel si ipse postea legitimos liberos habuerit. A. F.

1 ¶ Donatio propter pacta non seruata a donatario an reuocari possit per donatorem.
2 Donatio ob causam ex quo capite reuocari possit, ꝛ an heres donantis illam valeat reuocare.

¶ De reuocan. dona. Consil. cclix.

1 Dherendo † alias scripti in hoc casu, dico ꝛ respondeo ꝙ donatio illa quā anno incarnationis dominice. M. cccclviij. ꝛ die quinta mensis Nouembris fecisse dicit̃ prouidus quondam vir Gulielmus prati Antonio boni eius nepoti, potuit propter pacta non seruata a donatario reuocari per ipsum donatorem. l. generaliter. C. de reuocan. dona. ꝛ quod ibi per omnes: de quo etiam per doctores in. c. fina. de dona. pro quo facit quod voluit Roma. consilio. cclxxxiiij. exordiente, Triplici ex capite euidenter ostenditur ꝛc. ꝛ melius not. Alexand. de Imol. in. l. iurisgentium. in principio, in tertia colū. ff. de pact. ꝛ. l. dedi. la. ij. ff. de condi. ob cau. Ex cuius dictis illud
2 palam colligitur † ꝙ licet donatio ob causam nō reuocetur ex capite penitentie, illa tamen reuocatur ex capite cause nō sequute. l. j. C. de dona. que sub mod. Et non solū potuit prefatus donator donationē hmōi propter causam non sequutā, aut pacta nō seruata reuocare: sed etiā eius heres, vt etiā scripsit dominus primo allegans, ꝛ voluit Jo. de Imol. in. d. c. fi. col. iij. versi. in ea. gl. ibi, non adimpleuit ꝛc. de dona. quia hoc ius nō est inductū contra cōmunes regulas: secus in iure reuocandi ex alijs causis, qꝛ illud nō datur heredi donatoris. d. c. fi. ꝛ. l. generaliter. superius alle. Et hoc ideo qꝛ est cōtra cōmunes regulas iuris, volentis donationem perfectam non reuocari. l. perfecta. C. de dona. que sub mo. Et vbi pretēdi posset ꝙ donatio hmōi dici non debuerit aut debeat donatio ob causam, sed simplex, ꝛ ꝙ propterea non posset reuocari ex capite cause nō sequute: illa tū esset reuocata ex alio capite, ex illo vez, qꝛ post eā dictus Gulielmus donator suscepit liberos naturales ꝛ legitimos. l. si vnꝙ. ꝛ quod ibi doct. C. de reuocā. dona. que secundū opinionē magis cōmunem habet locum non solum in donatione facta liberto per patronū, sed etiā si fiat alteri extraneo, vt etiam voluit ibi glo. ꝛ Jo. de Imol. in. d. c. fi. in duobus locis, videlicet colum. ij. versi. in ea. glo. ibi, in totum ꝛc. ꝛ col. iij. ver. in ea. glo. in fi. pro declaratione ꝛc. ꝛ vtrobiqꝫ dicit eaz communem. habet etiam. d. l. locū non solum quando fit donatio omniuz bonorū, aut maioris partis, sed etiā vbi fit donatio quote bonorū, etiam si illa quota nō sit maior pars. d. l. si vnꝙ: ibi, vel partem aliquā facultatū. pro quo videri pōt Bal. in. l. si cū vel in vtero. C. de testamen. milita. ꝛ in authen. ex causa. C. de lib. prete.

¶ Argumentum.

¶ Grauatus de restituendo filius nihilominus de bonis illis alienare potest vsqꝫ ad legitimam ꝛ trebellianicam: nec si de pluri reuocetur alienatio tenetur emptor ad restitutionem fructuum, quos pendente conditione percepit. A. F.

1 ¶ Filius sub conditione grauatus in pubertate decedēs quas quartas detrahit, ꝛ qualiter.
2 Alienata per filium grauatum factum puberem an veniant imputanda in quartis, ꝛ teneant.
3 Filius grauatus an possit eligere pro legitima rem, quā voluerit, ꝛ quid in trebellianica.
4 Conditio alienationis rei prohibite eueniens an retrotrahatur ad fructus perceptos.

¶ Commu. de lega. Consil. cclx.

Tiā si verū esset ꝙ magnificus quōdā vir dn̄s Anto. aygosij, olim regius cōsiliarius, ac primarū appellationū, ꝛ nullitatū ꝓuincie, ꝛ Forcalquerij iudex, in eius pretēso vltimo ꝛ nuncupatiuo testamento heredes suos vniuersales instituisset, ꝛ nominasset egregiū quondā virū dn̄m Gaspardū Aygosij ꝛ Petrum Aygosij fratres, eius filios naturales ꝛ legitimos: ꝛ primo ex eis in pupillari etate, aut alias qñcunqꝫ sine liberis ex suo corpore, ꝛ legitimo matrimonio procreatis ab humanis descēdenti superstitē substituisset: qꝛqꝫ idē do. Gaspardus postea, ꝛ primo ab humanis sine liberis decessisset, superstite ꝛ sibi superuiuēte eodē nobili Petro eius pretēso fratre, ꝛ vt asserit̃ eidē substituto, nō ꝓpterea posset neqꝫ pōt idē nobilis Petrus vēdicare: vel alias petere predia latius mētionata ꝛ expressa in quibusdā pretēsis articulis exordiētibꝰ. Addēdo dn̄icali de reto ꝛc. ꝛ per honorabilē virū Joannē bruneti vt ex aduerso pretēditur possessa. Qꝫ vt facilius ostēdatur ꝛ appa-
1 reat, † premitto ꝙ cū prefatus quondā dn̄s Gaspardus fuerit filius naturalis ꝛ legitimus dicti quondā dn̄i Antonij Aygosij, ꝛ vt pretēditur sub cōditione grauatus, decesseritqꝫ post decimūquartū sue etatis annū, ipse potuit detrahere duas quartas, scilicet legitimā: hoc est quartā debitā iure nature, ꝛ trebellianicā. Et hoc ꝑm conclusiones cōmuniter approbatas per glo. Bar. et doc. in. l. papinianus. §. meminisse. ff. de inoffi. testa. ꝛ. l. ꝙꝙ. C. ad legem falci. facit. c. Raynutius. ꝛ c. Raynaldus. de testa. Qꝫ dictū seruatur etiā in foro ciuili. secundū communē opinionem docto. Legitima autem eiusdem domi. Gaspardi, cum tantū essent duo filij, erat dimidia pars trientis. authē. de triente ꝛ semis. §. i. collat. iiij. ꝛ transumptiue in aut. nouissima. C. de inoffi. testa. trebellianica

belliauica vero erat quarta pars residui eius medietatis in quā fuerat idem domi. Gaspardus institutus, iuxta calculationem quam ponit gloss. in d. c. Raynaldus. super verbo, licet ipsas, et Jo. de Imol. in l. coheredi. §. cū filie. ff. de vulga. et pupilla. Et sic facta legitima calculatione, predicte due quarte ascēdebāt et ascēdunt ad dimidiam dimidie partis bonorum et hereditatis dicti quondā do. Aygossij, hoc est ad quartā partem bonorum et hereditatis ipsius domi. Antonij, et dimidiam partem eius dimidie, que ad eundem quondam Gaspardum eius heredez pro semisse
2 peruenerat: et vsq; ad hanc dimidiam partem† videtur idē quōdā do. Gaspard⁹ potuisse irreuocabiliter alienare de bonis eiusdem quondam domini Antonij eius patris. Bona enim alienata imputantur in dictas quartas. l. marcellus. §. res que. et quod ibi Barto. et Alexan. de Imol. et docto. communiter. ff. ad trebel. et Alex. de Imol. consil. iij. exordiente, Viso processu cause principalis et c. in tertio volumi. quod etiam fuit de mente Bald. consil. lxxxvi. exordiente, Pepus nicolatij fecit testamentum et c. col. ij. in prima parte. Et qdem q possit filius de restituendo granatus alienare de bonis patris defuncti vsq; ad legitimā seu quartam iure nature debitam, et q alienatio vsq; ad quartam huiusmodi facta retractari non possit, voluit Cyn. in authen. res que. in fine, et ibi Albe. C. commu. de lega. Bal. in l. ij. C. ad legem falc. et consilio. xxxix. exordiente, Punctus questionis et c. in secunda parte, consi. clxiiij. exordiente, In ecclesia regina est statutū et c. et consil. clxxxix. exordiente, Queritur vtrum filius de restituēdo et c. in tertia parte. et in l. pōt. ff. de lega. j. Oldr. consi. mihi. xxviij. alijs autem est. cvij. exordiente, Circa ius municipale et c. ver. ad tertiam questionem et c. et versi. se. et Fran. de are. consil. clvi. §. preterea. et Andre. sicul. in repeti. d. c. Raynaldus, fol. 72. colum. j. et
3 multis seq. de testa. † vbi inducit multa et elegantia fundamenta ad ostendendum, q filius potest pro legitima eligere rem quam vult. Et idem videtur sensisse Paul. de castro in d. l. marcellus. §. res que. ad fin. ff. ad trebellia. quod dicit Pau. de cast. procedere etiam si filius granatus scienter alienauerit, dicens q ita videtur innuere tex. cum glo. in auth. de restitu. et ea que pa. §. quāobrem, colla. quarta. Idem etiam sensisse videtur Alex. de Imo. in dicto. §. res que. colum. j. in princip. vbi dicit esse casum, in quo fallit regula. l. fina. §. sed quia. cum seq. C. commu. de legat.

¶ Et q hoc procedat etiam quoad trebellianicam, videtur voluisse Alex. de Imol. in dicto tertio consi. in tertio volu. Bar. in l. in quartam. ff. ad legem falci. Paul. de castro in l. filium quem. colum. iij. C. famil. creiscun. et Panormi. in d. c. Raynaldus. col. penul. de testa. et predicta tam quoad legitimam, q̄ etiam quoad trebellianicam fuerunt de mente domi. Jaso. in dicta. l. fin. §. sed quia, colum. ij. versi. septimo limita istum text. Non potest igitur idem nobilis Petrus Aygossij, etiam si dicta pretensa substitutio sibi locum vendicaret, impugnare venditiones factas dicto Joanni bruneti, saltem nisi quatenus valor bonorum eidem bruneti venditorum per dictum dominum Gaspardū excederet valorem medietatis eius partis que ad dictum quondam dominū Gaspardum peruenerat. Cum enim, vt predixi, potuerit idem domi. Gaspardus vsq; ad hanc quotam irreuocabiliter alienare de dictis bonis, non potest, nec de iure debet idem bruneti super his inquietari, nisi, vt predixi, quatenus plus alienatum extitisset: sz debet pro residuo dictus nobilis Petrus experiri super alijs bonis, et contra alios posteriores emptores.

Preterea audio quod dictus Bruneti post factam per eum bona fide emptionē, ipse fecit multas reparationes in bonis per eū emptis, aut aliquibus eorundem, concernentes perpetuam vtilitatem bonorum huiusmodi: quas propterea repetere posset, quatenus bona pdicta sunt nūc meliora, si essemus in casu, in quo bona huiusmodi deberent restitui. Nec teneretur idem Bruneti fructus per eum perceptos ante mortem dicti quondam domini Gaspardi compensare cum dictis melioramentis. Quia nec hoc facere teneretur idem dominus Gaspardus, seu heres eius, si melioramētā huiusmodi facta fuissent per dictum domi. Gaspardum, per id quod voluit gl. reputata singularis in l. emptor. in princi. super verbo, superfluū, in fin. ff. de rei vendi. quam ita intelligunt Bald. Angel. et Joan. de Imol. in l. in insulam. §. j. ff. solu. matrimo. Paulus de cast. et Alexan. de Imol. in l. domos hereditarias. ff. de lega. j. idē Alexan. consilio. cxxiij. exordiente, Discussis hesitationibus de quibus in themate et c. colum. fina. in primo volumi. et domi. Felin. in c. cum causa. colum. fina. de re iudi. dictus enim Bruneti emptor censendus est fictione iuris eadem persona cum dicto quondam domino Gaspardo vēditore. Et ita suadere videtur equitas, vt quemadmodū posset heres ipsius domini Gaspardi emolumēta predicta repetere, non obstante fructuum perceptione, ita et posset dictus Bruneti bone fidei emptor, per id quod no. docto. et maxime Salice. in l. cum nemo. col. j. versi. dic primo, secundum Roma. C. de acquiren. pos. Ad quod etiam facit quod volunt docto. magis cōmuniter in d. l. fin. C. cōmunia de lega. quatenus ibi
4 volunt contra glo. et Bar. † q licet vbi fit alienatio de re prohibita alienari, conditio postea eueniens, vel existens retrotrahatur quoad, hoc rescindatur contractus alienationis vt rei hmōi: non tamen retrotrahitur quoad hoc, vt fructus debeantur, aut restitui debeant ei, cui res restituenda erat in euentum conditionis. Cuius dicti illa solet assignari ratio, q si heres non alienasset rem subditam fideicommisso seu restitutioni, profecto, cum pendente conditione res essent heredis, per consequens et fruct⁹ maxime quia eos percipit iudicio testatoris. l. mulier. §. j. et l. in fideicommissarium. ff. ad trebel. et l. iubemus. C. eo. ti. Ergo si interim res alienata extiterit, non debent fructus interim, hoc est pēdente conditione per emptorem percepti restitui fideicommissario, qui ex tali alienatiōe lucrari nō debet, sz debet sibi sufficere q ei concedatur circa repetitionem rei. quod etiam voluit Bald. in l. in fundo. col. iij. ff. de rei vēdi. Bal. et Jo. de imo. in d. l. in insulā. §. j. et in l. domos hereditarias. secundum domi. Jas. in d. l. fin. §. sed quia nostra. ad fi.

¶ Argumentum.

¶ Per prescriptionez longissimi temporis domino contra subditos ius queritur exigendi annuam prestationem census, habita semper ratione valoris antique monete: et de his expressa in libello causa vera propter diuturnitatem temporis presumitur, etiam si probata non fuerit. V. F.

1 ¶ Seruitus discontinua per tempus immemoriale inducitur, et ius dominij tollitur.
2 Fundans intentionem suam ex solo cursu temporis immemorialis, et proponens in libello se exegisse ex iusta causa per tale tēpus an sufficiat ad victoriam obtinendam q aliud nō expresserit, nec illam causam aliter specificauerit, et an incertitudo et impossibilitas in hoc casu illum excusent.
3 Causa specialis in libello proposita an presumatur esse vera probando exactionem per. 50. aut. 60. annos, etiā si causa huiusmodi non probetur.
4 Fictio fictionis et improprietas improprietatis debent euitari.
5 Confessio vera et presumptiua resultās ex diuturnitate prestationis an cadant in errantem.
6 Presumptio resultās ex annuis prestationibus longi temporis an sit presumptio iuris et de iure, vt aduersus eam non possit admitti probatio in contrarium.
7 Moneta mutata annua prestatio qualiter fienda.

¶ De prescri. xxx. vel. xl. an. Consi. cclxi.

Christi nomine inuocato. Viso themate, seu casu mihi exhibito parte vniuersitatis et hominū oppidi seu castri de Luco, et dubijs ex themate huiusmodi elicitis, dico et respondeo ad dubia hmōi prout infra. Et primo ad primum q licet prefata vniuersitas non reperiatur fuisse, vel esse obligata preteritis aut modernis dominis eiusdem loci, nisi in septuagintaquinque libris refortiatorum annuis, et annue prestandis: si tamen vniuersitas hmōi dictis dominis modernis et suis predecessoribus tanto tempore q de cōtrario aut initio hominum memoria non existit, annis singulis soluerit cētuz libras coronatorum, ipsa videtur teneri, et cogi posse ad soluendum etiā imposterum predictas centum libras: nec opus erit proponere, aut deducere in libello aliquem titulum, siue causam prestationis huiusmodi: sed sufficiet deducere, seu proponere, et probare, q ipsi domini exegerint, aut receperint predictas cētū libras annis singulis, et per tempus, de quo supra, vt voluit Jaco. de rauē. relat⁹
1 per Cy. in l. si certis annis. q. penul. C. de pact. † Per tantū enim tempus seruitus discōtinua inducitur. l. hoc iure. §. duct⁹ aque. ff. de aqua quoti. et esti. et per tantū tēporis spatiū tollitur ius dominij. l. nunq̄. §. thesaurus. ff. de acquir. re. domi. et licet Petrus in d. l. si certis annis, senserit talez petitionē de iure, et eius rigore non procedere: ipse tamē et Cy. fatentur eandē procedere de quadam equitate laicali, et idē sensit Ange. in d. l. si certis annis. col. vij. ver. nunc esset vidēdum circa articulū annue prestationis et c. quatenus Ange. se remittit ad ibi not. per Cy. Bar. vero in l. cū de in rē verso. col. ij. ver. veniamus ad scdm passum. ff. de vsur. videtur palā voluisse id quod Jaco. de rauē. Dicit enim q quādo quis fundat intentionē suā ex solo cursu temporis cuius cōtra

rij. memoria non existit, tunc hoc sufficit, pro quo allegat dictam l. hoc iure. §. ductus aque. ff. de aqua quoti. ⁊ estiua. l. j. in fin. ff. de aqua plu. arcen. ⁊ c. j. de prescrip. in vj. idē voluit Pau. de castro in d. l. si certis annis, col. ij. versi. vel allegat tantū tempus cuius memoria ⁊c. Alberi. in d. l. si certis annis. col. ij. ver. item fallit in prescriptionibus ⁊ negotijs quorum memoria ⁊c. ⁊ col. iiij. in fin. ver. concludamus ergo secundum Ddof. ⁊c. ⁊ Panor. in c. peruenit. col. j. ver. primo casu aut allegatur prestatio tanti tēporis ⁊c. de censi. Et idem ibi videntur voluisse Host. ⁊ Joan. And. in nouel.

2 †saltem vbi diceretur in petitione, seu libello actorem exegisse, ⁊ recepisse ex iusta causa per tempus, cuius cōtrarij memoria non existit: ꝗuis aliter non specificaret iustam cām, hoc est, ꝗuis aliter non exprimeret aliquem contractū in specie: vt verbi grata venditionis, donationis, stipulationis, vel aliū hmōi. et dicit Hostiē. sic posse intelligi. d. l. j. in fi. ⁊ l. in summa. §. idem labeo. ff. de aqua pluuia arcenda. ⁊ d. l. hoc iure. §. ductus aque. ff. de aqua quoti. ⁊ estiua. c. seruitium. xviij. q. ij. ⁊ c. super quibusdam. §. preterea. de verbo. signifi. Nec eidem libello obstat, vt dicunt Host. ⁊ Jo. And. ꝙ causa in eo non specificetur: qꝛ presumptio est pro petente. Nō enim est verisimile ꝙ aliquis censum, vel aliam annuā prestationem sine causa, ⁊ sine querela tanto tempore prestitisset. arg. l. cum de indebito. ff. de proba. ipsum etiam actorem specialē causam non exprimentem in hoc casu excusant incertitudo ⁊ impossibilitas. argu. l. j. §. quod autem. ff. quorum lega. l. impossibilium. ff. de regul. iur. ⁊ c. nemo potest. eodem titulo in sexto.

3 Preterea †esto ꝙ prefati Moderni domini, ⁊ eorum predecessores non exegissent annis singulis per tempus, de quo supra predictas centum libras: sed forte per quinquaginta aut sexaginta annos, ipsi adhuc obtinerent, si proponerent in libello aliquam specialē causam, aut aliquas speciales causas alias de iure validas, si vere essent, ex quibus pretenderēt predictas centū libras se per tps proxime dictum exegisse etiam si causam aut causas huiusmodi non probarent: quia probando se exegisse per dictum tempus, presumeretur titulus seu causa allegata esse vera secundum omnes communiter in d. l. si certis annis. ⁊ l. cum de in rem verso, et. c. peruenit, superius allega. de quo articulo ponit multas remissiones dominus Feli. in c. de quarta. col. xiiij. ver. fallit secundo quādo vtens seruitute. ⁊c. de prescrip. Puto tamen ꝙ hoc casu non sufficeret probare simpliciter exactionem, seu annuam prestationem centū librarum fuisse factam per tempus predictum, aut minus, sed probare oporteret exactionem esse factā tanꝙ ex hac causa, vel ex his causis: que allegarētur in petitione, seu libello, per ea que voluit Rapha. ⁊ Roma. in l. qui in aliena. ff. de acqui. here. Sali. Alex. de Jmola ⁊ moder. in d. l. si certis annis. qđ etiam videtur fuisse de mente Bar. in d. l. cum de in rem verso, col. fi. ver. sed si nō soluisset simpliciter ⁊c. ff. de vsur. quem ita intellexit Alexā. in d. l. si certis annis. col. v. ibi, ⁊ ita precise firmat Bar. ⁊c. vbi etiam idē Alexan. allegat Anto. de But. in d. c. peruenit. colum. ix. de cēsi. Et idem voluit ipse Alexan. consi. cxiij. exordiēte, Super primo dubio videtur ⁊c. in primo volu. ⁊ consil. cviij. col. vlti. in ij. volu. Et huius dicti illa assignatur ratio, quia alias probatio solutionis esset dubia, ⁊ sic non releuaret. c. in presentia. de probatio. ⁊ l.

4 neꝗ natales. C. eo. titu. †Et quia etiam fictio fictionis, ⁊ improprietas improprietatis debet euitari, ⁊ earum pluralitas nō debet tolerari. l. j. ⁊ quod ibi not. C. de dot. promissio. quod tamē cōtingeret, si diceremus sufficere probare solutiones esse factas, absꝗ eo ꝙ probaretur eas fuisse factas ex causa allegata: qđ ideo patet quia resultaret vna presumptio, scilicet ꝙ prestatio seu solutio simplex presumeretur fuisse facta ex causa allegata. Alia et secūda presumptio resultaret, scilicet ꝙ ex prestatione presumeretur ⁊ probaretur verā esse causam allegatā. facit ad pmissa id qđ not. Bal. in d. l. si certis annis. col. iiij. vbi concludit ꝙ ad hoc vt prestationes seu solutiones annue sufficiāt ad probandā causam solutionū allegatā, requirit probatio, ꝙ ille facte extiterint

5 ex certa scientia soluentis. †Quia sm eum sicut vera cōfessio nō cadit in errantem. l. non fatetur. ff. de confes. ⁊ l. error. C. de iur. ⁊ fac. igno. ita nec presumptiua resultans ex diuturnitate prestationis, eadem ratione. argu. l. cum quid. ff. si cer. peta. Et pro hoc etiā adducit Bal. qꝛ soluta possunt repeti, vbi per errorem soluta extiterunt. l. j. ⁊ fere per totum. ff. de condi. indebi. ergo resolutis solutionibus, resoluitur presumptio resultās ex eis, qꝛ remota causa presumptionis remouetur ⁊ ipsa presumptio. argu. l. si qui adulteri. C. de adulte. l. omnes. §. lucius. ff. de his que in fraudem credi. ⁊ l. non solū. §. de vno. ff. de ritu nupt. Dico autē ꝙ vbi prefati dñi, petentes sibi exsolui annis singulis dictas centū libras coronatorum, se fundarent super duobus acapitis, videlicet molendini, ⁊ altero medietatis duorum furnorū in casu mihi misso plenius expressorū: ⁊ ipsa vniuersitas pretextu, ⁊ ad causam acapitorum huiusmodi predictas centum libras annis singulis exsoluisset, videretur ⁊ presumeretur ipsa vniuersitas, seu domini syndici, ⁊ administratores illius ꝓ tēpore errauisse, ⁊ per errorē soluisse predictas centum libras, cū in acapitis huiusmodi, seu eorum instrumentis solum legatur obligata ipsa vniuersitas in septuaginta quinꝗ libris refortiatorum. Cum enim eadem vniuersitas non tractet de lucro captando, probando, rem aliter se habere, id est ꝙ non erat obligata ad soluēdum eo modo quo soluit, aut tantum quantum soluit, ipsa presumi debet soluisse per errorem, etiam si talis error fuisset in foro proprio. l. si post. C. de iuris ⁊ facti igno. l. sed si me presente. in princip. ff. de condi. indebi. not. gloss. in dicta. l. cum de indebito. in principio. ff. de probatio. ⁊ Barto. in d. l. non fatetur. col. penul. ff. de confes. ⁊ docto. in l. error. C. de iuris ⁊ facti ignorātia. Exhibendo autem predicta duo acapita seu eorum instrumēta apparebit, ꝙ ipsa vniuersitas obligata non erat ad soluēdum tantum quantum soluit: ergo si ipsa alleget soluisse per errorem, presumetur error, ⁊ sibi non nocebūt

6 solutiones antedicte, vt predixi. †Pro confirmatione predictorū bene facit id qđ not. Ddof. Pet. Cy. Alberi. ⁊ moder. in dicta l. si certis annis. vbi concludunt ꝙ presumptio resultans ex annuis prestationibus longi temporis non est presumptio iuris et de iure: quo fit vt secundum eos possit admitti probatio in contrarium, probando videlicet ꝙ solutum fuit per errorem, vel ex falsa causa, vt ibi ostendūt Pet. ⁊ Cyn. per plures rationes. ⁊ dicit ibi Cyn. hunc punctum esse notabilem, ⁊ subtilem, ⁊ idem voluit Joannes And. in c. fina. de causa possessio. ⁊ propriet. Bald. in l. ij. C. de dot. promis. ⁊ Anto. de butrio in dicto. c. peruenit. de censi. ⁊ est de mente Archidiaco. in dicto. c. seruitium. xviij. questione. ij. quod etiam voluit Alexand. de Jmola in dicto consilio cxiij. colum. iij. Ex cuius verbis colligitur, ꝙ in hoc casu esset facile excludere actorem a sua intentione, producēdo predicta acapita, seu illorum instrumenta, ⁊ allegando errorem eorum, qui dictas centum libras annis singulis exsoluerunt.

7 Ad †secundum quesitum dico ⁊ respondeo ꝙ quia mutatio monete facta est in pondere, vel materia, seu libra, ⁊ sic in bonitate intrinseca, solutio dictarū septuagintaquinꝗ librarum, si aliud non obstaret, fieri deberet de iure de moneta non quidem de noua, sed de antiqua, hoc est de moneta currente tempore acapitorum, de quibus in casu, si de illa reperiatur, aut si illam antiquam non haberet dicta vniuersitas, ipsa deberet soluere in noua ad rationem antique, postquam antiqua erat melior. c. olim. de censi. not. Bartol. et docto. communiter in l. Paulus. ff. de solutio. Alberi. ⁊ Bart. in l. cum quid. ff. si certū peta. Alexand. de Jmol. in l. quod te. eo. titu. Anto. de Butrio. Panormi. ⁊ alij in c. quanto. de iureiuran. ⁊ Marti. Laudeñ. in suo tractatu de moneta, versicul. accedo ad secundum articulum ⁊c. ⁊ Bal. in l. acceptam, versic. decimoseptimo queritur ⁊c. C. de vsur. Sed hic est aliquid quod obstare videtur, scilicet ꝙ per tempus, de cuius initio memoria nō existit, dicta vniuersitas soluit, ⁊ soluere consueuit dictas septuagintaquinque libras, non quidem habito respectu ad monetam currentem tempore dictorum acapitorum, seu secundum illius estimationem, sed habito respectu ad monetam currentem tempore factarum solutionum, ⁊ secundum estimationem illius, soluendo videlicet pro singula libra decem ⁊ nouem grossos minus quarto illius videlicet monete, que currebat tempore factarū solutionum, nō antique currētis tēpore acapitorū. Propter qđ videꝛ ꝙ prescriptū extiterit, ne peti possint dicte septuagintaquinꝗ libre in moneta currenti tempore factorum acapitorum, vel in noua, secūdum illius antique estimationem. c. olim causam, de censib. Pro quo facit, quia quod iuris est de toto quo ad totum idē iuris est de parte quoad partē. l. que de tota. ff. de rei vē. ⁊ l. qui semisses. ff. de vsur. quēadmodū ergo potuit pscribi tota summa pdicta, hoc ē dicte septuagintaquinꝗ libre, per ea q̄ꝫ no. gl. ⁊ doc. magis cōiter, in l. cū notissimi. §. in his. C. de prescri. xxx. vel. xl. anno. ita videtur potuisse prescribi pars illius. Preterea speciale est in tributis, ꝙ debitor minus soluēdo ꝙ debeat nō prescribat. l. cōperit: ibi, vel minꝰ ꝙ oporteat. C. de prescrip. xxx. vel. xl. anno. ergo in alijs est in cōtrarium ius cōe. l. j. in fi. cum suis simili. ff. ad municipa. ⁊ pro hoc videtur bene facere tex. in l. is qui vsumfructū. ff. quib. mo. vsusfruc. amitta. Et hoc vidētur voluisse Jaco. de are. ⁊ Lamber. de rāpo. rela. per Cy. in d. §. in his. in illa questione, an debitor decē annorū soluens duntaxat quinꝗ per triginta annos prescribat quoad alia quinꝗ: quod saltem procedit sm Dy. quem Cyn. Alberi. ⁊ doct. cōmuniter sequūtur in d. §. in his. Bar. in l. si prius. ff. de aqua plu. arcen. ⁊ moder. in d. l. si certis annis. C. de pactis. quādo creditor recipiēs minorem summā ignorauit maiorē sibi deberi, ⁊ illa decē debebanꞇ ex vna prestatione, hoc est ex vna obligatione. pro quo allegari solet. d. l. is qui vsumfructum. Et ꝗuis

Dyn.

Dy Cy. Albe. vbi supra, ⁊ alij in. d. l. si certis annis, videãtur loqui in terminis aliquãtulũ remotis, idem tamẽ Bart. post Jac. butri. videtur loqui in terminis nostris in. d. l. si prius. refert enĩ Jac o. but. disputasse questionẽ. Idẽ tenetur dare omni anno decem solidos certe pecunie antique, soluit per decẽ annos decẽ solidos monete noue, que est minoris valoris, querebat Jaco. but. an prime obligationi esset prescriptũ in totũ, aut in partẽ, vel in nullo. qui distinguit, vt ibi per Bar. ⁊ tandẽ dicit ꝙ in casu decez solidi noue monete sunt quoad cõmoditatem pars decẽ florenorum, qui debebantur antiquitus: ⁊ ideo, vt subijcit Barto. distinguendũ est vt in casu precedẽti, scilicet quãdo ille, cui debebãtur decem annis singulis, duntaxat recepit quinqꝫ. Videt igitur per predicta, ꝙ si prefati domini moderni, ⁊ eorũ autores, qui per tẽpus predictũ solutionẽ dictarũ septuaginta quinqꝫ librarũ receperunt fm estimationẽ monete, que cucurrit tẽpore factarũ solutionũ, ignorabãt ꝙ eis fieri deberet solutio secundũ estimationẽ monete currẽtis tẽpore acapitorũ, ipi sibi preiudicauerint ita vt hodie petere nõ valeãt sibi fieri solutionẽ secundũ estimationem antique monete. Et istud nõ haberet dubiũ, si tẽpore factarũ solutionũ semper cucurrisset eadẽ moneta, seu moneta eiusdem estimationis, vel valoris. d. c. olim causam, de censi. sed cũ durãte dicto tempore alia, ⁊ alia moneta cucurrerit, seu moneta alterius, ⁊ alterius estimationis, seu valoris, ita ꝙ solutiones non sunt continuate in eadem moneta, seu moneta eiusdem valoris, erat enim moneta currens sunt anni quinquaginta melior, ꝙ̃ currens sunt anni viginti, ⁊ a viginti annis citra fuit, vt notorium est, ⁊ continue in deterius vertitur, hinc orta est maior difficultas.

¶ Argumentum.

¶ In testamento prohibitio filijs facta, de non amplius petendo, non porrigitur ad legitimam. V. F.

1 ☞ Legitima vbi sunt quatuor liberi que sit, et qualiter deducenda.

2 Supplementum legitime an peti possit non obstante prohibitione, etiam si simpliciter quod relictum est ad eam non ascendẽs acceptatum fuerit.

¶ De inofficio. testamen. Consil. cclxij.

Ponitur in facto qd̃ dudum fuit in humanis prouidus quondã vir Antonius pometoni de valoiaco, qui pridem, anno videlicet M. cccclxxiiij. ⁊ de mẽse Octobris, fecit ⁊ condidit eius vltimũ ⁊ nuncupatiuũ testamentum, in quo heredez vniuersalem instituit Vincentium pometoni eius filium naturalẽ ⁊ legitimum: honestis vero mulieribus Joãne, ac Jannete, ⁊ Antonete eiꝰ filiabus ⁊ naturalibus ⁊ legitimis, ⁊ cuilibet earundem legauit et iure institutionis reliquit certam pecunie quantitatem, in qua ⁊ dote pro qualibet earum constituta, eas ⁊ earuz quamlibet particulares heredes instituit, voluitqꝫ et ordinauit ꝙ dicte sue filie nihil aliud petere possent in ⁊ super bonis suis iure nature legitime, aut alias quomodolibet. Qui permanẽs in voluntate hmõi vita functus est, et ab humanis decessit. Post eius mortem prefatus Vincentius bonis et hereditati eiusdem se immiscuit, ⁊ pro illius vniuersali herede se gessit ⁊ gerit. Et cum prefata Antoneta, ⁊ liberi dictarum Joanne ⁊ Jannete pretendant dotes predictas, et summas eis relictas per dictum Antonium earum quondã patrem non sufficere ad legitimam, que eisdem Joanne ac Jannete, ⁊ Antonete debebatur in bonis dicti quõdam Antonij testatoris, quesitum est quanta fuerit legitima.

1 Ad † quod respondeo breuiter et succincte, ꝙ, cum eidem Antonio testatori superfuerint dicti quatuor liberi, vnus videlicet filius, ⁊ tres filie, horum omnium legitima fuit triens, seu tertia pars bonorum dicti quondã Antonij, que equaliter diuidi debebat inter ipsos quatuor. authen. de trien. ⁊ semis. §. primo, colla. iij. ⁊ transumptiue in authẽ. nouissima. C. de inofficioso testamento. Et sic facta debita calculatione, legitima cuiuslibet est duodecima pars bonorũ dicti quondam Antonij: dico bonorum, non bonorum et hereditatis, quia legitima debetur deducto ere alieno, ⁊ funeris impensa. l. papinianus. §. quarta autem. ff. de inoffi. testamento. Et propter hoc dicit Bart. in. l. ex facto, la grande. ff. de heredi. instit. Bald. in. l. quoties. C. eod. titu. ꝙ legitima non est quota hereditatis sed bonorum. Debet igitur in casu nostro prius deduci es alienuz, hoc est debita dicti quondã Antonij testatoris, ⁊ funeris impẽsa, ⁊ de residuo soluẽda est legitima, q̃, vt dixi, est tertia pars. Et sic cuiuslibet ex p̃dictis Joãneta, ⁊ Janneta Antoneta cõpetebat duodecima pars, in qua legitima debẽt imputare seu cõputare dotes ⁊ summas sibi relictas. l. oĩmodo. C. de inof. test. ⁊ per ea que tenet Bar. in. l. in quartã. ff. ad leg. falci. Et si dos cuiuslibet: ⁊ duo floreni in testamento relicti nõ ascẽdant ad valorẽ dicte duodecime partis, potuerunt prefati Antoneta, ac liberi ⁊ heredes Joannete ⁊ Jannete petere supplementũ, hoc est id quod deest de legitima nõ obstante prohibitione facta per dictũ Antonium testatorẽ

2 per quam voluit, ꝙ nihil aliud petere possent, † quod procederet etiam si simpliciter acceptassent summas sibi relictas. pro quo est tex. in authẽ. vt cum de appella. cogno. §. ceterum. collat. viij. not. Bal. Sali. ⁊ Pau. de cast. ⁊ Jason in. l. si quando. §. ⁊ generaliter. C. de inoffi. testa. Bal. ⁊ Pau. de cast. in. l. omnimodo. in princ. eo. titu. Bal. in. l. hac edictali. ver. quam obseruationem. C. de secun. nup. ⁊ Angel. in. l. iubemus. C. ad Trebel. ⁊ huius dicti ratio est: quia onus talis prohibitionis debet de legitima ipso iure reijci. l. quoniam in prioribus. C. de inoffi. testa.

¶ Argumentum.

¶ Mater filio primi matrimonij succedit ab intestato cum eiusdem filij nepotibus ex fratre in stirpes, non in capita. V. F.

1 ☞ Mater siue ante, siue post mortem filij primi thori ad secũda vota transiens potest quoad bona peruenientia ad filiũ abintestato decedentem aliunde, ꝙ̃ ex substantia paterna, pleno iure cũ alijs succedere, eorum autem que ex paterna substãtia ad eũ peruenerant tantum habet vsumfructum.

2 Nepotes non solum nati dicuntur ex filio ⁊ eius vxore, sed etiam ex auo ⁊ auia.

¶ Ad Senatusconsul. Tertul. Consi. cclxiij.

Non est dubium quin liberi prouidi quondam viri Petri de olona succedere debeant prouido quondã viro Bartholomeo de olona ab intestato vita functo, vna cuz honesta muliere. N. dicti quõdam Bartholomei matre, ⁊ ipsorum liberorum auia paterna, quia de hoc est text. ad literam in aut. vt fra. filij. §. j. colla. ix. Dicti tamen liberi videtur debere succedere cum dicta eorum auia, non quidẽ in capita, hoc est quilibet in quarta parte, sed in stirpẽ, quia ipsi tres liberi non habebunt nisi tantum quantum haberet dictus Petrus eorum quondam pater si viueret, in cuius locum sunt subingressi, et sic semissem, seu mediam partem. Alium vero semissem habere debet: dicta eorum auia. allegatur authenti. vt fra. filij. §. j. vbi etiã videtur de hoc tex. Et quod dixi dictam auiam debere succedere in semisse, seu dimidia parte bonorum dicti quondam Bartholomei, intelligo quoad bona per ipsum Bartholomeum aliũde acquisita, ꝙ̃ ex successione ipsorum Bartholomei et Petri quondam patris: quia quoad bona, que ex successiõe dicti patris peruenerant ad dictum Bartholomeum, non debet ipsa auia succedere in pleno iure dimidie partis, sed duntaxat in vsufructu huius dimidie partis, ⁊ quo ad proprietatem eiusdem partis succedere debent dicti nepotes: ⁊ hoc pro eo quia post mortem patris dictorum quondam Petri ⁊ Bartholomei ipsa auia dicitur cõuolasse ad secunda vota. pro quo sufficit qd̃ habetur in authẽ. de nup. §. sin autẽ intestatus, colla. iiij. ⁊ quod voluit Matthe. Matha. in suo tract. succes. in secundo mẽbro principali. §. itẽ omnia

1 predicta procedunt quando parens ille ⁊c. vbi voluit † ꝙ si mater transiens ad secunda vota habeat plures filios vel filias ex eodẽ matrimonio genitos, tunc secundum ius nouissimum, siue ipsa transiuerit ad secundum matrimonium ante mortem alicuius filiorum, siue post mortem vnius, potest filio moriente ab intestato succedere cum alijs pleno iure quoad omnia bona peruenta ad filium aliunde, ꝙ̃ ex substantia paterna: eorum autem que ad eum peruenerant ex paterna substantia solum habebit vsumfructuz. pro quo allegat dictũ. §. si autez intestatus. Nec opponat aliquis ꝙ tempore mortis dicti quondam Bartholomei nõ superessent aliqui filij nati ex illo matrimonio, ex quo natus extiterat idem

2 Bartholomeus, nisi ipse Bartholomeus. † Quoniam respõdeo ꝙ imo supererant scilicet dicti nepotes, qui non solum nati dicũtur ex dicto quondam Petro ⁊ eius vxore, sed etiam ex auo et auia, de qua superest sermo, ⁊ ex eorum matrimonio. pro quo videatur. l. Lucius. la. ij. ff. de heredi. institu. Barto. in. l. liberorũ. col. penul. versic. quero quid si in aliqua dispositione ⁊c. ff. de verborum signi. Bal. in. l. i. col. j. versi. quid si dicatur sine filijs ex suo corpore natis ⁊c. C. de condi. inser. Bald. in. l. imperialis. §. his illud. C. de nup. Jo. de imol. in. d. l. lucius. in prin. Pau. de cast. ele-

ganter ⁊ plene consil. clxi. exordiente, In presenti causa que voca tur ⁊c. colũ. iiij. versi. posito autem ⁊c. ⁊ multis seq. Barba. in sua Joannina, charta. xv. col. ij. ver. expedita sunt textualia ⁊c. Pro quibus bene facit quod voluit beatus Augu. psalmo. cix. super illis verbis, ante luciferuz genui te ibi, Si ergo ipse loquitur ⁊c. ⁊ quod habetur Matthe. j. c. ibi. Joram autem genuit Oziã, iũctis bis que ibi ponunt expositores, quatenus dicũt ꝙ inter Joram ⁊ Oziam qui dicitur genitus a Joram fuerunt multi intermedij. Et quod dixi eandez auiam non debere habere nisi vsumfructum dimidie partis horum bonorũ, que ex paterna successione peruenerãt ad dictum quondã Bartholomeũ, ꝓcedit vt existimo sine difficultate quoad illa bona, que immediate peruenerant ad ipsuz Bartholomeũ de paterna successione, hoc est in quibus successit patri immediate. Sed quoad ea bona paterna, que ad eum peruenerant per medium successionis dicti Petri eius quondam patris, cui pro tertia parte successerat, est magis dubiũ: attamen etiam quoad hec, que videlicet idem quõdam Petrus a patre habuerat, non videtur ipsa auia debere habere nisi vsumfructum, per ea que ponit Bal. in. l. femine. C. de secun. nup. pro quo facit. l. generaliter. in prin. eo. titu. iunctis his que notat Matthe. Matha. in dicto suo tracta. in secundo principali membro. §. sz nihilominus respondeo ⁊c. vbi cõsiderat paternam substantiaz, siue mediate siue immediate, ⁊ Ludoui. bolo. in addi. ad tractatum predictum, in dicto secundo membro in addi. incipiẽte, recte pro certo ⁊c. Uerum quia hoc vltimum dictum habet aliquid difficultatis, ego pro nunc non pono istud pro constanti.

¶ Argumentum.

¶ Heredes instituti filij debẽt in quãtacunqꝫ portione hoc fiat, alias nullum est patris testamentum, nec quittatio filiabus ad eam falsa persuasione inductis, ⁊ lesis quicqꝫ obest. U. F.

1 ¶ Testamentum non valet per quod filijs iure institutionis nihil relinquitur.
2 Uerbum, lego, an trahatur ad institutionem.
3 Pactum factum per inductum dolo an valeat.
4 Jurans absqꝫ absolutione a iuramento quando contra pactum venire possit.

¶ De heredi. instituen. Consil. cclxiiij.

Criptura pretẽsi testamenti prouidi quondã viri Claudij monerij, que exhibetur, ⁊ que scripta pretenditur per venerabilem virum dominum Andream clari presbyterum, non probat testamentum dicti quondam Claudij monerij extitisse cõditum prout in ea disponitur: ⁊ hoc ea ratione, quia illa est priuata, ⁊ a persona priuata scripta: ⁊ vbi esset scriptura publica, ⁊ alias talis, per quam sufficienter probaretur dictum quõdam Claudium disposuisse prout in ea dicitur dicta dispositio non valuisset, sed fuisset ⁊ esset nulla pro eo qꝛ in illo asserto testamento nihil relictum extitit iure institutionis prefatis Joanne ⁊ Jannete monerie, qḋ tamen fieri debuit. aut.
1 vt cum de appella. cogno. §. aliud quoqꝫ capitulum, colla. viij. ꝑ quam probatur debere aliquid relinqui filijs ⁊ filiabus iure institutionis, alias non valet testamentum. Nec opponat aliquis ꝙ prefatis Joãne ⁊ Jannete, ⁊ cuilibet earundem legati extiterint pro earum dotibus triginta floreni. Quoniã respondeo ꝙ istud
2 non sufficit: †qꝛ verbũ lego, nõ trahitur ad institutionem, vt voluit Bar. in. l. centurio. in. j. q. circa fi. ff. de vulga. ⁊ pupil. pro quo facit qꝛ vt ibi dicit Bar. ⁊ Bal. in. l. quoties. C. de here. insti. licet verbũ lego, secundũ tẽpora antiquissima traheretur ad institutionẽ. l. verbis legis. ff. de verbo. signi. tamẽ postea restrictũ fuit eius significatũ per sequentẽ iuris prudentiam, ⁊ etiã ex cõmuni vsu loquendi, vt solũ cõprehendat legatũ, ⁊ ideo nõ trahatur ad institutionẽ: qꝛ verba sunt intelligẽda secundũ cõmunẽ vsum loquendi. l. librorum. §. quod tamen cassius. ff. de lega. iij. ⁊ l. cuz de lanionis. §. asinam molendinariã. ff. de fun. instru. pro quo facit qḋ voluit Sali. in. l. fi. C. famil. ercis. ⁊ Joã. de Jmol. in. l. his verbis, col. iiij. ver. quid autẽ si testator. ff. de heredi. insti. ⁊ l. cũ ex filio, col. j. ff. de vulg. ⁊ pupil. ⁊ Lanfran. in repeti. c. si pater, versic. octauo queritur quid si pater in testamento reliquit filie fundũ pro sua dote: vbi in casu magis dubio dicit nõ valere testamẽtũ. Et qꝛ hic articulus nõ videtur mihi habere dubiũ, ego vlterius super eo nõ insisto. ¶ Ceterũ licet tẽpore cõtracti matrimonij ꝑ ⁊ inter probos viros Poncetũ ⁊ Joannẽ boni paris fratres, et dictas Joannã ⁊ Jannetã monerie ex alia parte, singula singulis opportune referẽdo fuerint celebrata ⁊ inita certa pacta, seu cõuentiones: pacta tñ ⁊ conuentiones hmõi nõ refragãtur, necqꝫ obstant eisdẽ Joanne, aut Jannete, quominus possint ⁊ valeant venire cõtra eas, etiã si dicte Joanna ⁊ Janneta pacta ⁊ conuen
3 tiones huiusmodi celebrassent. Et hoc ea ratione† qꝛ ad faciẽdũ ⁊ ineundum pacta ⁊ conuentiones hmõi fuerũt conuenientes et paciscentes dolo inducti, non ergo valuerũt per id quod voluit glo. fin. in prin. ⁊ post eam Bald. C. si aduer. vendi. Bald. de pace tenen. ant. subdi. ⁊ iur. fir. ⁊ vind. §. item sacramenta. q. iiij. in vsib. feu. ⁊ Panor. consil. cvij. exordiente, Quatuor sunt in causa ⁊c. in secundo volu. quod etiam voluit Anto. de butrio. c. cum contingat, in quarto membro per eum ibi posito. ⁊ fuit de mente Joan. de Jmol. in sua solenni repet. eiusdem. c. in. iij. membro. Jura enim confirmantia iuramenta, illa confirmant, quando non sunt dolo vel metu extorta. d. c. cũ contingat. c. Quis pactũ. de pact. in. vj. et aut. sacramẽta puberũ. C. si aduer. vẽdi. ⁊ dicit Anto. de but. vbi
4 supra, † qḋ qñ dolus excludit intẽtionez iurantis in eo qḋ est descriptus cum a iuramento cẽseatur delictum exceptũ, ⁊ id quod dolose factũ est, ⁊ etiam legitima causa. l. tres fratres. ff. de pac. ⁊ l. fi. C. de nõ nume. pecu. potest sic iurans absqꝫ absolutione a iuramẽto venire cõtra cõtractũ, Quis secundũ cũ tutius sit petere absolutionẽ a iuramẽto. Et dicitur dolus excludere cõsensuz cõtrahẽtis, quãdo fallacijs, seu mẽdacijs inducitur quis ad aliqḋ agendũ dolo dante causam contractui, ⁊ sic inducitur ad contrahendũ, ꝓut audio fuisse factũ tẽpore contractorũ matrimoniorũ predictorũ. Fuit enim, vt audio dictũ, ⁊ persuasum prefatis Põceto ⁊ Joãni boni paris, ⁊ alijs, ꝙ dictus quondã Claudius monerij testamentũ validũ ⁊ efficax cõdiderat, ⁊ ꝙ in eo heredẽ vniuersalẽ instituerat dictũ Petrum eius filiũ. qḋqꝫ dictis Joanne ⁊ Jannete, ⁊ earũ cuilibet legauerat vigintiquinqꝫ florenos, ⁊ ꝓpter affirmationes ⁊ persuasiones hmõi fuerũt extorte ꝓmissiones de quittando bona paterna, si que sint, quarũ tamen affirmationũ ⁊ persuasionũ cõtrarium est veritas. qꝛ vt predixi de dicto pretenso testamento non apparet per dictã assertã scripturã que vtpote priuata nihil probat: ⁊ si probaret dictum quondã Claudium monerij fuisse testatum, prout in ea legitur, illud tamẽ pretensum testamentum non valuisset, sed fuisset ⁊ esset nullum causis ⁊ rationibus superius allegatis. Et quia etiam in dicta asserta scriptura, non solum legũtur legati vigintiquinqꝫ floreni prefatis Joãne ⁊ Jãnete, ⁊ earum cuilibet, sed vigintiquinqꝫ scuti. Preterea non impediuntur dicte Joãna ⁊ Janneta quominus contraueniant: quia vt audio, ipse lese ⁊ decepte extiterunt vltra dimidiã iusti pretij. Propter quod non obstante iuramento possunt contrauenire, per remedium. l. ij. ⁊ quod ibi Bald. in quarta questio. C. de rescinden. vendi. pro quo multa inducit Joã. de Jmol. in repetitio. c. cum contingat. in tertio membro, de iureiuran. ⁊ signanter in versicu. ⁊ aduerte etiam quia notabiliter dicit Bald. ⁊c. ⁊ multis col. sequen. vbi videri potest.

¶ Argumentum

¶ Emphyteute ius cõmissi remisisse cẽsetur dominus, qui postea ab illo canonem ⁊ arreragia recepit. U. F.

1 ¶ Commissum an videatur esse remissum per dominum directum recipientem censum ⁊ arreragia rei emphyteuticarie donate sine illius licentia, vt dominus ad illud non possit agere.
2 Dominus directus quãdo videatur recipere in nouum emphyteutam qui ab alio ius in re translatum habuit.
3 Commisso renuntiasse quãdo videatur dominus, vt postea non possit repellere.

¶ De iure emphy. Consil. cclxv.

Tiam si verum esset qḋ donatarius rei emphyteuticarie nõ possit apprehendere vel adipisci possessionẽ rei huiusmodi sine licentia dñi directi, nõ propterea videretur, ꝙ nobilis vir Romanus Sperãdei possit agere ad cõmissum cõtra ⁊ aduersus honorabilẽ virũ Petremandũ marilberij habitatorũ loci Bedoyni ⁊c. ⁊ iã ꝓ eo qꝛ idẽ nobilis Romanus pretẽdit ⁊ asserit dictũ nobilẽ Petremandũ, nulla ꝑ euz obtẽta vel petita licẽtia, apprehẽdisse ⁊ adeptũ esse possessionem cuiusdã casalis siti infra oppidũ seu castrũ loci ꝓdicti Bedoyni eidẽ Petremãdo marilberij donati per honestã mulierẽ Mariã relictã Stephani malauersi. cuius dicti † ego illã reddo rõnẽ,
1 ꝙ post apprehẽsam possessionẽ hmõi idẽ nobilis Sperãdei habuit, ⁊ recepit ab ipso Petremãdo cẽsum ⁊ arreragia de ⁊ pro dicto casali debitos: ⁊ sic videtur cõsensisse donationi, ⁊ apprehẽsioni possessionis dicti casalis, et sic tacite remisisse pretensum commissum: propter quod non põt ipse nobilis Sperandei agere ad commissum

commissum, per ea que in simili ponit Pet. de Ancha. consi. lxij.
exordiente, Motiua iudicis in ferendo sententias ⁊c. vbi voluit
2 † ꝙ si ille qui habet ius in re, illam transferat in alium de consen
su domini, dominus ipse videtur illum recipere in nouum em-
phyteutã, ⁊ in eo, vt in nono emphyteuta emphyteusis sumit prin-
cipium, quasi interueniat quedam nouatio interuentu noue per-
sone. Non igitur videtur posse eundem Petremandum repelle-
re, vel contra eum agere ad commissum. arg. l. post diem. ff. de le.
cõmis. pro quo facit quod not. glos. in. l. ij. super verbo, repellere,
versi. item si triennio elapso ⁊c. ⁊ quod ibi doc. C. de iure emphy.
Jaco. rebuf. in. l. ij. ver. iusta istam legem quero ⁊c. C. de fund. pa-
trimonia. lib. xi. ⁊ Joan. ferra. in sua practica, titul. for. libel. quo
agi, ad fi. presta. super verbo, fictum dicti tẽporis preteriti, ver-
3 sicu. sed quid si lapso tẽpore ⁊c. qui omnes volũt, † ꝙ si lapso triẽ-
nio dominus directus, qui propter cessationem solutionis pen-
sionis, seu census olim emphyteutam repellere poterat, arrera-
gia recipiat ab emphyteuta huiusmodi, ipse videtur renuntiare
cõmisso, vt sic eum postea repellere nõ valeat. ar. dicte. l. post diẽ.
ergo a simili videtur ibi dicendum, ꝙ cũ idẽ nobilis Sperandei
non solũ receperit ab ipso Petremãdo arreragia debita pro cẽ-
su dicti casalis ante factam donationem, sed etiam censum debi-
tum pro tẽpore quo dictus Petremãdus dictũ casale tenuit, vi
detur idem Romanus huiusmodi cõmisso renuntiasse, ⁊ eundẽ
Petremandũ de casale huiusmodi inuestijsse. Consulo tamẽ ipsi
Petremando vt eidẽ Sperãdei laudimia propterea debita offe
rat ⁊ soluat, si ⁊ quatenus ipse voluerit eadem recipere. Que oĩa
dixerim sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

Argumentum.

Subditi per immemorabile tempus prescribere possunt, vt
terram eremam sine domini venia in proprios vsus capiant co-
lendam, presertim ideo quotannis aliquid ipsi pendendo. A. F.

1 Res omnis est libera a iure primeuo nisi quatenus illata est
violentia.
2 Uniuersitas per consuetudinem potest acquirere ius capiende
terre inculte, vt eam colat, mediãte solita fructuum pensione.
3 Usus tẽporis immemorialis habet vim tituli et priuilegij, equi
paraturqꝫ potentie pape, principis, ⁊ Lateranensis concilij.

De subdi. vassal. Consil. cclxvj.

Etiam si venerabilis ab
batia oppidi seu castri de Erneyx, seu pro ea, ⁊ eius
nomine reuerẽdus pater dominus abbas ipsius
abbatie, ⁊ dominus eiusdem castri, fundaret eius
intentionem de iure cõmuni super singularibus
rebus, ⁊ possessionibus oppidi seu castri hmõi, ⁊ eius territorij,
quo ad vtile dominiũ, aut directũ: cuius contrariũ no. Host. Jo.
And. Panor. ⁊ doc. in. c. nimis. de iureiur. moti ea ratione, quia
1 multa sunt bona allaudialia: † ⁊ a iure primeuo oĩs persona ⁊ res
libera est, nisi quatenus est illata violẽtia. §. ius autẽ. instit. de iu.
natu. ⁊. §. j. institu. de liber. no. glo. in. c. ꝙꝙ. de cẽsi. in. vj. non pro-
pterea posset, aut de iure deberet dicta venerabilis abbatia, aut
pro ea, ⁊ eius nomine prefatus reuerẽdus dñs abbas illi⁹ impe-
dire vniuersitatẽ vel homines particulares castri p̄dicti de Er-
neyx, quominus possint ⁊ valeãt, nulla obtẽta vel petita licentia
accipere de terra erema, aut vacante dicti territorij iuxta, ⁊ secũ-
dũ consuetudinẽ hactenus a tãto, ⁊ per tantũ tẽpus inibi obser-
2 uatã, † Potuit enim ius seu captio huiusmodi in oppido seu ca-
stro p̄dicto, ⁊ eius territorio per cõsuetudinẽ acqri, signãter me-
diãte tayschia, que eidẽ do. abbati, ⁊ suis predecessoribus de fru-
ctibus inibi pro tp̄e excretis, ⁊ qui inibi excrescũt, soluitur. l. vẽ-
ditor. §. si cõstat, ⁊ qđ ibi Bal. Paul. de cast. ⁊ doc. ff. commu. pre-
di. de quo aliquid per doc. in. c. dilecti. de arbitris. qđ procedit et
maxime procedere debet pro eo q̄ vniuersitas ⁊ homines p̄fati
fuerũt, vt predixi, ⁊ si cõsuetudine hmõi a tẽpore, ⁊ per tẽpus, de
3 cuius initio, aut cõtra, hoĩm memoria nõ existit. † Usus eñ tanti
tẽporis habet vim tituli ⁊ priuilegij, equiparatur etiam potẽtie
pape, ⁊ principis, ⁊ Lateranensis cõcilij. c. super quibusdã. §. pre
terea. de verb. signi. l. hoc iure. §. ductus aque. ff. de aqua quoti. ⁊
esti. p quo facit. c. mos antiquus. dist. lxv. c. hoc quippe. iij. q. vj. ⁊
c. j. ad fi. ⁊ qđ ibi glo. de prescrip. in. vj. ⁊. l. j. §. fi. de aqua plu. arcẽ.
⁊ qđ ponit Bald. cõsil. cix. exordiẽte, Et videť ꝙ postꝙ aqua ⁊c.
versi. preterea hanc diuisionẽ ⁊c. ⁊ cõsi. clxxxv. exordiente, Quidã
nobilis habens ⁊c. in. j. parte. ⁊ Nico. sicu. cõsi. ix. exordiente, Su
premi dei patris dñi nostri Jesu Christi ⁊c. col. j. in. i. parte vbi
enarrat multos effectus cõsuetudinis. Possent ⁊ alia multa idu
ci: sed q̄ premissa videnť mihi p nũc sufficere vlterius nõ insisto.

Argumentum.

In integrum non restituitur filius aduersus matrem minor
xxv. annis, qui illam ab administratione tutele sue quietauit et
liberauit cum iuramento, datis fideiussoribus. A. F.

1 Filius maior quatuordecim absoluens cum iuramẽto ma-
trem tutricem a calculo et ratione tutele administrate an possit
postea contrauenire, etiam si de beneficio certioratus fuerit, vel
non, ⁊ quid in maiore vigintiquinqꝫ. nu. 5.
2 Juramentum an tollat restitutionem in integrum, que lesionem
non modicam presupponit.
3 Citatio partis aduerse regulariter ad absolutionem a iuramen
to confirmatorio contractus seu obligatorio partis requiritur.
4 Simplex habilitatio persone iurãtis ne incurrat periurium an
fieri debeat precedente citatione.
6 Remedium restitutionis in integrum an habeat locum in dona
tione facta per minorem. xxv. iurantem, etiam si sit lesio vltra di
midiam, ⁊ quando, ⁊ quid in promissione alimentorum iurata.

De in integ. resti. Consi. cclxvij.

Christi nomine inuoca-
to. Uiso casu mihi exhibito parte honestarum
mulierum Magdalene grandis relicte Jacobi
magistri, ⁊ Beatrishe tortorelle ipsi⁹ Magdale-
ne ⁊ prouidi quondam viri. N. filie naturali, ⁊ le-
gitime, vna cum quesitis, ⁊ dubijs ex casu huiusmodi elicitis, di-
co ⁊ respondeo ad dubia huiusmodi prout infra. Et primo ad
1 primum dico ⁊ respondeo, † ꝙ licet eadem domina Magdalena
teneretur tam ex dispositione iuris communis, ꝙ etiam ex obli-
gatione, ⁊ promissione per eam facta tempore sibi decrete tutele,
Francesie eius filie ad redditionem rationis tutelaris admini-
strationis, ⁊ reliquorum restitutionem, si que erant: quia tamen
prefata Francesia, ⁊ honestus iuuenis Joannis viorni eandem
Magdalenam quittauerunt, liberauerunt penitus, ⁊ etiam ab-
soluerunt de omnibus ⁊ quibuscunqꝫ per eam rectis, guberna-
tis, ⁊ administratis qualitercunqꝫ vsqꝫ in diem quittationis hu
iusmodi. non videntur ipsi Joannes ⁊ Francesia posse nũc con-
trauenire, nec se petere restitui in integrum aduersus quittatio
nem, liberationem, ⁊ absolutionem huiusmodi, etiam si veru3 sit
ꝙ tempore earundem essent minores vigintiquinqꝫ annis, dum-
tamen fuerint maiores, dictus videlicet Joannes viorni qua-
tuordecim annis, ⁊ Francesia duodecim annis, ⁊ duntamen non
fuerint dolo inducti ad quittandum, liberandum, ⁊ absoluedum
eandem do. Magdalenam: ⁊ hoc operatur iuramentu3 per eos-
dem prestitum, per ea que habentur in aut. sacramenta puberũ.
C. si aduer. vendi. vbi probatur secundum cõmunem opinionem
scribentium, qđ iuramentum prestitum per minorem sibi tollit ⁊
aufert beneficium restitutionis in integrum, quod procedit non
solum eo casu, quo minor iurans fuit de beneficio huiusmodi cer
tioratus, s̄m Archi. ⁊ Jo. de imol. in. c. ij. de pact. in. vj. qđ etiam
voluit Bart. ⁊ doc. magis communiter in dicta aut. sacramenta
puberum: ⁊ hanc opinionem dicit Albe. in dicta aut. col. i. ij. ver.
non vidi tñ in iudicis ⁊c. ⁊ Joã. de imol. in repeti. c. cum contin-
gat, de iureiurando. ꝙuis, vt solent referre doc. in locis preallee-
gatis, Dy. tenuerit contrarium, scilicet ꝙ ad hoc vt minor exclu
datur per iuramẽtum a beneficio restitutionis in integrũ, opus
sit ꝙ ipse certioretur de beneficio huiusmodi: sed etiam qđ prius
dixi tenent docto. magis cõmuniter. Nec opponat aliquis ꝙ di
cta aut. sacramenta puberum, loquatur in contractibus, non in
distractibus: cuiusmodi esse videntur quittatio, liberatio, ⁊ abso
lutio, superius mentionate. Quoniã respondeo ꝙ istud non ob-
stat, quia cum dicta aut. sacramenta puberum, non sit odiosa, sed
potius fauorabilis, vtpote fauens anime, illa est extẽdenda, non
restringenda. Et ita non solum habet locum in cõtractibus, sed
etiam in quasi cõtractibus, ⁊ distractibus. vt volunt doc. magis
communiter in dicta aut. sacramenta puberum: ⁊ in terminis no
stris hoc voluit glos. in. l. non solum. §. contrarium. ff. de contra.
judi. tute. ⁊ ita seruari refert Bal. in. l. hac edictali. §. item sacra-
menta, in. iiij. q. de pa. iura. ser. fir. ⁊ vindi. Pro hac parte faciũt
rationes allegate per Cy. in dicta aut. sacramẽta puberum, col.
penul. versi. decimoquarto queritur ⁊c. et ꝙuis ipse videatur fi-
naliter determinare contrariũ: illa tamen sua determinatio non
procedit, fundata est enim super eo ꝙ ipse presupponit predictã
aut. esse odiosam, ⁊ sic restringendam: quia odia ⁊c. l. cũ quidam.
ff. de libe. ⁊ posthu. sed vt predixi istud presuppositum non est ve
rum, quia imo illa est fauorabilis. Nec videntur prefati Joan-
nes viorni, ⁊ Francesia potuisse, aut posse petere absolutionem a

dicto iuramēto,etiam si fuissent lesi in quittatione,liberatione,⁊
absolutione predictis,sed omnino tenentur obseruare iuramen-
tum confirmans inquietationē,liberationē,⁊ absolutionem hu-
iusmodi,prout firmāt late post alios Jo.de Jmol.in repet.dicti
c.cum contingat.in tertio mēbro,⁊ in.c.quintauallis.circa char-
tam penultimam,eo.ti.quia alias dispositio dicte aut.sacramen-
ta puberum,esset imposita verbis,⁊ nō rebus,cōtra.l.ij.C.cōmu.
de leg.⁊.c.cōmissa.de elec.in.vj.⁊ idē videtur voluisse Jo.de imo.
in.l.cū vir.ff.de vsuca.quod etiam tenuit Roma.in.l.qui super-
stitis.ff.de acqui.here.cōsi.ccccxxxvij.col.vlti.Jo.de Jmo.⁊ He
mi.in dicto.c.ij.de pac.in.vj.pro ista parte consuluit Pet.de an-
cha.cōsilio.ccccij.exordiēte,Postꝙ ipsa domina ⁊c.vbi pro hoc
allegat tex.in dicta aut.sacramēta puberum,in verbo,inuiolabi
liter obseruari.Si enim deberet fieri relaxatio iuramenti,seque-
ref ꝙ iuramentū non obseruaretur inuiolabiliter vt vult ille tex.
2 †qui vt predixi tollit restitutionē in integrū,secundū communē
intellectū,que presupponit lesionē non modicā.l.scio.ff.de in in-
te.resti.ita etiam consuluit Pau.de cast.per plures rationes cō
silio.ccccvj.exordiente,Orta lite inter spectabilē ⁊c.hoc etiam vi
detur fuisse de mente Bar.in.l.si quis pro eo,in quarto ⁊ quinto
membro.ff.de fideius.inquantum facit differentiam,an contra-
ctus sit prohibitus in odium creditoris,⁊ tunc vult ꝙ possit pe-
ti absolutio a iuramento,an vero sit prohibitus principaliter fa
uore persone prohibite,vt in dicta aut.sacramenta puberū,⁊ tūc
sentit idem Bar.ꝙ non possit peti absolutio,⁊ hoc etiam fuit de
mēte Bal.in.l.j.C.si aduer.vēdi.⁊ hoc nisi dolus interuenisset.et
hanc partē sequutus est Alex.de Jmol.consilio.cxxv.colum.vij.
vel.viij.ver.nō obstat igitur primū scȝ ꝙ possit peti absolutio ⁊c.
in primo volumine.Preterea illud certum est quod relaxatio iu
ramenti,seu habilitatio,concedi non potuit dictis Joāni ⁊ Frā
cesie per reuerendū in Christo patrem dominum Forointiēsem
episcopum,seu eius vicarium,absente ⁊ non vocata dicta domi-
3 na Magdalena.†quia regulariter ad absolutionem a iuramen-
to cōfirmatorio cōtract⁹,seu obligatorio partis,requiritur par
tis aduerse citatio,vt cōcludunt Anto.de butri.⁊ Jo.de Jmol.
in.c.debitores.de iureiuran.Fede.de senis consilio.cccc.incipiē-
te,Factum proponitur esse tale.quod etiam refert Anto.de but.
in.d.c.debitores.ita etiam tenet Cardi.Florē.in dicto.c.debito-
res,dicens sepius ita cōsuluisse,quod non valeat absolutio a iu-
ramento facta nō citata parte,de cuius preiudicio agitur.iuxta
c.j.de cau.posses.⁊ proprie.c.inter quatuor.de maiorita.⁊ obedi.l.
de vnoquoqȝ.ff.de re iudic.⁊.l.nā ita diuus.ff.de adopt.in abso-
lutione enim a iuramēto requiritur cause cognitio.vt no.Jnno.
in.c.ad aures,quod met.can.⁊ Specula.in titu.de iudice delega-
to.§.nunc ostendendum.versic.vicesimoquarto,cum duobus se-
quentibus.ergo requiritur partis citatio.l.in cause.§.causa co-
gnita,cum suis similib.ff.de mino.quod etiam voluit Andr.sicu.
consilio.xxiiij.exordiente,Clementissimi dei patris domini no-
stri ⁊c.in secunda parte,⁊ Petrus de Ancharano consi.clxxxvj.
exordiente,Predictis subtiliter ⁊ ad plenum deductis ⁊c.et di-
4 cit Joan.de Jmol.in dicto.c.debitores.†quod etiam simplicem
habilitationem persone iurantis,ne incurrat periurium,fieri o-
portet precedēte citatione,quia si pars citetur poterit esse quod
ostendet,quod per calumniam talis habilitatio concedi petitur.
argu.l.ij.ff.ad legem corne.de fal.Et ita dicit probari per no.per
Fede.consilio.iij.incipiente,Factuȝ proponitur esse tale ⁊c.hoc
etiam voluit Alexand.de Jmol.consilio.cexxiiij.exordiente,Vi
5 sa facti narratione ⁊c.in secundo volumine.Preterea vbi essem†
in casu,in quo prefati Joannes ⁊ Francesia possent tanꝙ mino-
res ⁊ ratione pretense lesionis in integrum restitui:hoc tamē nō
prodesset prouido viro Gulielmo viorni maiori vigintiquinqȝ
annis,⁊ fideiussori eiusdem Joannis,per id quod habetur in.l.
in cause.la.j.in principio.ff.de mino.l.j.⁊.l.ij.in principio,⁊ quod
vtrobiqȝ per doctores.C.de fideiusso.minor.quod procedit,nisi
prefati Joannes ⁊ Francesia fuissent dolo inducti ad contrahē-
dum.d.l.ij.in secundo responso.Quod tamen probandum esset
per ipsos Joannem ⁊ Francesiam,quia qui dolum allegat dolū
probare tenetur.l.quoties.§.qui dolo.ff.de probatio.

6 Et†id quod predixi de quitta-
tione,liberatione,⁊ absolutiōe superius mētionatis ꝙ videlicet
cōtra eas venire non possint dicti Joannes,⁊ Francesia,dico de
donatione centum ⁊ quinquaginta florenorum,et vestis nuptia-
lis,quam fecisse dicitur idem Joannes viorni h[illegible] [illegible]ricule
Beatrici filie dicte domine Magdalene,scilicet [illegible] [illegible]tra eā
venire non valeat idem Joānes,nec se aduersus [illegible] petere re-
stitui in integrū,cum illa iurata extiterit.pro quo allegasse suffi-
ciam dictam aut.sacramenta puberum que secundum communē
opinionem doct.habet locum etiam in donatione,quod etiā vo-
luit Joan.de Jmol.in repeti.dicti.c.cum cōtingat.in tertio mē-
bro.versi.item attende inquantū voluit do.Anto.qđ possit ⁊c.et
Alex.de Jmol.in dicto consilio.cxxv.col.v.⁊ multis se.Et idem
voluit Fran.de are.in.l.qui superstitis.col.vj.ff.de acquirē.here-
di.Preterea etiam hic,⁊ pro obseruatione donationis huiusmo
di interuenit fideiussor idē Gulielmus.cui vt maiori.xxv.annis
non subueniretur per beneficium restitutionis in integrum,etiā
si essemus in casu,in quo deberet subueniri dicto Joāni donato-
ri.d.l.j.et.ij.primo responso.C.de fideiusso.mino.et.l.in cause.in
principio.ff.de mino.Jdem etiam videtur dicendum de alimen-
tis dicte do.Magdalene promissis per prefatos Joannē viorni
⁊ Francesiam,scilicet vt contra promissionē huiusmodi,que etiā
fuit iurata,venire nō possint,nec se aduersus eam petere in inte-
grum restitui.Et primo quidem nō ipse Joannes,qui cū sciens
se nō teneri ad alimenta huiusmodi,illa prestare cōuenit,ꝓmisit,
⁊ iurauit,ea donasse presumitur.l.campanus:ibi,sed cū sciret ⁊c.
ff.de ope.liberto.l.cuius per errorem.ff.de regu.iur.⁊.l.j.ff.de cō
di.indebi.iuncta.l.fi.C.ad legem fal.⁊ sic non potest contraueni-
re per beneficium restitutionis in integrum.dicta aut.sacramen
ta puberum.quod procederet etiam si possit pretendi lesus vltra
dimidiam iusti pretij,quia remediū.l.ij.C.de rescin.vendi.nō ha
bet locū in donatione,nisi quando appareret ꝙ donans voluisset
donare modicum,⁊ donatio per eum facta plus in dimidio,⁊ vl-
tra cōtineret,ꝙ ipse donare intenderet.vt not.Bar.in dicta.l.ij.
ver.quid si dictum est in instrumento ⁊ illud quod plus est dedit
⁊ donauit ⁊c.⁊.l.si quis cū aliter.ff.de verbo.obliga.⁊ idem Bald.
in dicta.l.ij.in.vij.q.de quo Alexan.in dicto cōsi.cxxv.col.viij.in
fi.ver.nō obstat igitur primū ⁊c.⁊ col.se.Et puto ꝙ cū ipse Joā-
nes ⁊ Francesia predicta alimenta prestare promiserint,⁊ etiā iu
rauerint,videatur idem Joannes donasse dimidiam parteȝ ali-
mentorum.l.reos.§.cum in tabulis.ff.de duo.re.Quo vero ad di
ctā Francesiam videtur etiaȝ quod ipsa nō possit contrauenire.
Et primo quidem q: cum(vt audio)dicta domina Magdalena
nō haberet vnde se aleret,⁊ ipsa sit diues,ipsa tenebat alere ma-
trē,saltē pro quota,vbi etiā alij liberi essent sufficiētes.l.si qs a
liberis,in principio.ff.de libe.agno.no.Bar.in suo tractatu ali-
mē.col.ij.ver.item filius patrem.Residuum vero quod plus do-
nauit,ꝙ ascēderet id,ad quod de iure tenebatur,videtur esse mo
dicum,propter quod non videtur posse contrauenire,obstāte iu
ramēto ꝑ eā prestito,etiaȝ si ipsa credidisset eo tpe quo ꝓmisit se
teneri ad dimidiā partē dictorū alimētorū.Que autē veniāt ap
pellatione alimentorum ponit Bar.in dicto suo tracta.in princ.

Ex premissis infertur ꝙ parū
prudenter enituntur dicti Joannes et Francesia venire contra
predicta per eos promissa ⁊ iurata,⁊ quod ipsi in contrauenien-
do conuentis,promissis ⁊ iuratis in transactione per ⁊ inter eos
ex vna parte,⁊ dictam dominam Magdalenam ex alia celebrata
⁊ inita,incurrunt penam ducentorum ducatorum,cui volunta-
rie se submiserunt,ac eam soluere promiserunt,⁊ iurarunt,si con
trauenirent:quam propterea,quia contrauenerunt,vidētur in-
currisse.Quēadmodum enim,vt predixi,potuerunt dicti Joan
nes ⁊ Francesia donare,vel alias vt supra pacisci,et sibi propter
iuramentum auferre beneficium restitutionis in integrum,ita
etiam potuerunt voluntarie sibi penam imponere,vel se cum iu-
ramento obligare de eam soluendo,si contrauenirent.Cuȝ enim
iuramentum huiusmodi seruari possit sine interitu ⁊c.illud ser-
uandum est.dicto.c.cum contingat,⁊.c.quamuis pactum.de pac.
in.vj.⁊ vbi dici posset dictos Joannem ⁊ Frācesiam posse aduer
sus incursum pene huius petere beneficium absolutionis in in-
tegrum,prout non videtur,hoc saltem certum est,quod hanc pe
nam pro parte eundem Joannem concernente non euitabit di-
ctus Gulielmus eius fideiussor.dicta.l.in cause,in principio.ff.
de mino.⁊.l.j.⁊.ij.primo responso.C.de fideiusso.mino.

Argumentum.

Judicium possessionis adipiscende,seu remedium.l.fin.C.de
edi.diui Adria.tollen.vniuersali fideicōmissario non datur,nisi
vel verbo illi facta restitutione,vel in casu in quo ipso iure in eū
transeunt actiones.A.F.

1 ☞ Judicium possessionis adipiscende vniuersali fideicommis
sario quando competat.
2 Fideicommissarius vniuersalis nullum ius habet ante restitu-
tionem factam in bonis restituendis re vel verbis.
3 Possessio autoris probanda est ad obtinendam victoriam in re-
medio adipiscende intentato.
4 Scientia vendentis ⁊ ementis rem restitutioni subiectam an no
ceat pacto emptionis ⁊ venditionis,⁊ quid si ignorantia interue
nerit,qualiter succurratur fideicommissario.

Certanti

5 Certanti de damno vitando iura subueniunt.
6 Remissio fideicommissi per reciprocationem an facilius inducatur.

¶ De edict. di. Adri. tol. Consi. cclxviij.

Dherēdo opinioni spectabilis viri do. Melchioris seguirani iurium professoris eximij, dico et respondeo in primis nobilem et generosum virum Petrum aygosij minus pertinenter, et alias (vt videtur) inepte egisse contra et aduersus prouidū virum Joannem brunetti emptorem, et possessorem bonorum de quibus in actis causę huius: egit enim, vt ex conclusione precū parte eius porrectarum, et quorūdam suorum pretensorum articulorum exordientiū, Ad
1 dendo dominicali decreto etc. † iudicio possessionis adipiscende seu remedio. l. fi. C. de edic. diui adri. tol. quod, vt eleganter probauit et ostendit idem dominus doctor, vniuersali fideicommissario nō competit, nisi aut prius facta extiterit verbo restitutio fideicommissi huiusmodi aut nisi essemus in casu, in quo ipso iure in fideicommissarium transeūt actiones. qđ etiā voluit Bar. in quodam suo consi. xxi. exordiente, Missus in possessionē vigore etc. et consi. mihi. xcvj. exordiente, In questione vertēte in curia domini capitanei etc. † Pro quo vtrobiq; hanc rationem assignauit, scilicet quod fideicommissarius vniuersalis ante factam resti
2 tutionē re vel verbis nullū ius habet in bonis restitutioni subiacentibus. l. restituta, et l. facta. ff. ad trebel. Et idem voluit Ange. consi. cxxxiij. exordiente, Quidam hugutius etc. in vltimo dubio, et alius Ang. in. §. quadrupli, in materia. d. l. fina. C. de edict. diui adri. tol. ver. veniamus ad secundum vel ad remediū. l. fin. etc. ver. fideicommissario vniuersali etc. inst. de actio. in casu vero de quo queritur, non apparet quod verbis restitutū extiterit dictum fideicommissum, nec etiam quod fuerimus vel simus in casu, in quo ipso iure trāsierint actiones in fideicommissariū: de quo tamen apparere oporteret, si et quatenus his casibus, aut eorum alteri inniti intēderet idem nobilis Aygosij. vt voluit Ange. in dicto consi. † Preterea ego non animaduerti qđ idem Aygosij sufficienter probauerit, magnificum quōdam virum dominum
3 Antonium aygosij, pretensum testatorem, et patrem dicti nobilis Petri, et egregij quōdam viri do. Gasparis aygosij, teneret et possideret tempore eius vite et mortis res et predia, de quibus in actis: quod tamen erat necessarium ad victoriam obtinendam in remedio intentato parte dicti nobilis Petri. vt apparet ex his q̄ habentur et no. per doctores in. d. l. fi. ibi, mittatur quidem in possessionem earum rerum que testatoris mortis tempore etc. et quod ibi glo. et doctores. C. de edict. diui adri. tol. erat enī intētandum aliud remedium, de quo Inn. in. c. raynaldus, super verbo, questionem, de testa. tex. et gl. in. l. fina. §. penulti. C. cōmuni de lega. et And. sicu. in repeti. dicti. c. raynaldus, versi. opponitur ad hoc quia etiam in vniuersali fideicommisso etc. Per quod etiam patet responsio ad id quod forte dici posse videtur p partem aduersam propter ea, que parte eius deducta sunt in quibusdam articulis exordien. Dādo de iure nobilis Petri etc. Quia licet in illis et per illa videat voluisse et corrigere, et mutare dictā eius primam petitionem, correctio tamen, et mutatio huiusmodi de iure nō procedunt: quia ex his nō videtur posse cōcludi in remedio quod erat intentandū, scilicet in rei vēdicatione, et si alias competijsset remedium. d. l. fi. C. de edic. diui adri. tol. adhuc non posset dici illud fuisse legitime intentatum in his articulis: quia nec in eis propositū reperitur qđ dictus quōdam nobilis Antonius bona predicta teneret et possideret tempore eius mortis.

Insuper etiam dico quod idem nobilis Petrus, etiam alia ratione et causa, male egit, pro eo quia plus repetijt. Nemini enī dubiū est quin dictus quondā dominus Gaspar potuerit de dicto pretenso fideicommisso detrahere duas quartas, scilicet quartam iure nature, et trebellianicā, q̄ ascēdunt ad dimidiā partem eorum, in quibus heres extitit institutus, vsq; ad quas, seu earū valorē, potuit idem quondam dominus Gaspar pretēsus grauatus irreuocabiliter disponere de bonis predictis, causis et rationibus tam per dictū do. Seguirani, q̄ per me alias allegatis in quadā schedula exordiente, Etiam si verū esset etc. quas nō repeto. Adijcio quod, vt apparet ex instrumēto diuisionis olim facte per et inter dictum quondam do. Gasparem, et ipsum nobilem Petrum, multa alia bona peruenerūt ad quotam et portionem dicti quondam do. Gasparis, et quidē due domus site in Aquensi ciuitate, septē vinee site in territorio eiusdem ciuitatis, et omnes libri iurium eorūdem do. Gasparis, et nobilis Petri, qui fuerunt dicti quondam do. Antonij aygosij eorum patris que vt puto ascendebant et ascendunt longe vltra valorem prediorū et rerum, de quibus in actis, et que vendite legū, tur pretio ducentorum et quinquaginta florenorum. Quo fit vt cū non appareat quod domus, vinee, et libri huiusmodi venditi, vel alias alienati extiterint per dictum quondam Gasparē anteq̄ dicto bruneti vēderet bona, de quibus in actis, quinimo nec qđ domus, vinee, et libri hmōi per eū alienati extiterint, non potuerint res et predia, de quibus in actis obstante venditione postulari: quia, vt iam dictū est, idē quondam do. Gaspar potuit de bonis, in qbus fuit heres institutus, irreuocabiliter alienare vsque ad duas quartas, hoc est vsq; ad dimidiam sue portionis, et pro hoc est fundata intentio dicti Joannis Bruneti. Qui ergo pretēdit, quod non obstante venditione sibi facta possint res vendite repeti, quasi rescissa extiterit venditio, pbare debet vēditionē huiusmodi fuisse factam in casu nō permisso, hoc est post alienationes factas vsq; ad dictas quartas: qđ tamen probatum non extitit, quinimo nec deductum.

4 † Preterea non est probatum quinimo nec deductum, quod tēpore facte venditionis de qua supra, idē quōdam do. Gaspar habuerit notitiam dicti pretensi fideicōmissi: que tamē fuit necessaria ad hoc quod venditio huiusmodi reuocaret, p tex. singularē in. l. fi. §. fi. ff. de lega. ij. ad hoc pertinentissime allegato. et per quē hoc ibi tenent doc. Ang. et Paul. de cast. et do. Jas. may. in. l. fi. §. sed quia. C. cōia de leg. Alex. de imol. consi. iij. exordiente, Viso processu cause etc. in. iij. volu. et Andr. sicu. in. d. c. raynaldus, versi. ego limito hanc doctrinā nisi heres etc. et dicit Ange. in. d. l. fi. §. sed quia et in. l. marcellus. §. res que. ff. ad trebel. quem etiam referūt et sequuntur Alex. de imol. in. d. consi. et And. sicu. vbi supra. quod aduocatus actoris, hoc est fideicōmissarij, cautus esse debet vt pponat et deducat scientiam heredis alienantis, alias succūberet. Adijcio qđ etiam debet aduocatus deducere scientiā emptoris, quia illa est necessaria alias venditio non reuocaretur. vt voluit Pau. de cast. in. d. §. sed quia. Dicit enī qđ si fiat alienatio per ignorātē. vel ignorāti, illa valet q̄tum ad hoc vt retractari non debeat: sed fideicōmissario succurritur ad estimationem cōtra alienantem, vel heredē eius. Et idem voluit ibi domi. Jas. et Andr. sicu. vbi supra: qui relatis verbis Ang. dicētis, quod cautus debet esse aduocatus actoris vt semper deducat scientiam alienantis alias succumberet, subiungit, quod Ange. debuit supplere, quod etiā debeat deducere scientiam emptoris: que non fuit hic deducta, et consequenter nec probata, et que etiam non presumitur: quia in pacto alieno cuiusmodi est pretensum testamentum dicti quondam do. Antonij, et dictū assertum fideicommissum, presumitur ignorantia. l. fi. ff. pro suo, et. l. qđ vulg. ff. pro emptore. Et q̄uis Bal. in aut. res que, videatur limitasse dictam. l. fi. §. fi. ff. de leg. ij. et illum. §. intellexisse eo casu quo ignorātia heredis processit ex facto testatoris: doctores tamen communiter in hoc non sequuntur Bal. vt apparet ex his que dicit Alex. de imol. in. d. consi. iij. ver. nec obstat si frinc le diceretur etc. et in. d. l. marcellus. §. res que, ver. v. limitat: vbi dicit mentem omnium doctorum esse in contrarium, scilicet quod dictus. §. locum habeat vndecunq; procedat ignorantia, dummodo sit probabilis. Et idem voluit Andr. sicu. in. d. c. raynaldus. Quod etiam videtur voluisse Bal. in. l. iubemus, in principio. C. ad trebell. vbi dicit simpliciter, quod res alienata ab herede ignorāte non reuocatur, ad quod allegat. d. l. fi. §. fina. ff. de lega. ij. nec vt dicit Alex. de imol. in. d. §. res que, aliud voluit Bal. in d. aut. res que. C. communia de lega. q̄uis Rapha. cuma. in. d. l. fi. §. fina. et And. sic. vbi supra, hec sibi adscribāt. Et q̄uis Pau. de cast. consi. x. videatur limitasse. d. l. fi. §. fi. ff. de leg. ij. et illam intellexisse vt nō procedat quando heres, qui alienauit, non esset soluendo pro restituēdo pretiū fideicōmissario tēpore eueniētis conditionis, pro quo allegat. l. plane, la. ij. §. j. ff. de lega. j. hoc tamen obstare non videtur dicto Joāni bruneti. Tum quia non apparet quod tempore facte venditionis de qua supra, idē quondā do. Gaspar soluēdo non existeret: cū vt predixi et multa alia predio vrbana et rustica, et libri dicti quondā do. Antonij ad eū peruenissent, de quorum alienatione non apparet. Tum et quia dictum Pauli nō videtur de iure procedere, multis rationibus. Prima quia dictus Joannes brunetti emptor in casu, de quo agitur, tractat de damno vitando, dictus vero nobilis Petrus de lucro captādo: non est autem idem lucra non capere, et debita perdere. l. fina.
5 C. de codici. † et iura subueniunt ei, qui tractat de damno vitādo vt habetur in. l. cum quis. C. de iu. et fac. igno. l. j. ff. de cōdi. ind. h. et. c. fi. de solu. Secunda quia idem Bruneti habuit iustam ignorantie causam: lex autem dicit scientiam nō ignorantiā cupimus allegari. l. generali. C. de tabul. lib. x. vnde ex quo lege permittente idem Bruneti emit. d. §. fi. non debet ex hoc damnū reportare. l. graccus, cum similibus similī. C. de adulte.

R

Postremo, & finaliter, videtur quod etiam premissis cessantibus, que non cessant, non posset idem nobilis Petrus experiri & agere in vi3, dicti pretēsi fideicōmissi, cum videatur illi renuntiasse ꝓpter amplas & pingues clausulas, de quibus in instrumēto diuisionis superius mentionate, prout plene prosequutus est dictus dominus primo cōsulens. Pro cuius conclusione facit, † ꝙ dictum pretensu3 fideicōmissum fuit reciprocum, & non solū reciprocū: sed etiam coequeuum. fuerant eni3 dicti do. Gaspar, & nobilis Petrus equis portionibus heredes instituti, & sibijnuice3 si sine liberis &c. substituti. Quo casu facilius inducitur remissio fideicōmissi, per id qđ voluit Angel. in. l. qui cū tutorib9. ff. de trāsactio. in. l. qui. rome. §. duo fratres. ff. de verborum obligation. & consi. cxcix. exordiēte, magnificus miles do. Antonius &c. Etiam multū facit ꝓ hac sententia, quod prefati do. Gaspar, & nobilis Petrus sibi inuicē quittauerunt & se liberarunt perpetuo, penitus & absoluerūt, ac quittatos clamauerunt tam specialiter, ꝙ generaliter, de omnibus, vniuersis, & singulis petitionibus questionibus, & demandis, ac rancoribus, quos ipsi fratres, scilicet vnus contra alterum, & econuerso, per se & suos facere & mouere possent sibi inuice3 & vicissim quibuscunq3 occasionibus, rationibus, siue causis. Et hoc illa ratione, quia hic non apparet de aliqua alia causa, ꝓpter quam possent prefati do. Gaspar, & nobilis Petrus, seu eorum alter contra alterum experiri, nisi ratione fideicōmissi tunc debendi. Et ita videtur dicta clausula & alie recitate per dictum domi. doctorem debere referri ad remissionē fideicōmissi tūc futuri. arg. l. si tam augusti. ff. de seruituti. & l. si quando, in principio. ff. de lega. j. quod etiam videtur voluisse Bar. in. d. §. duo fratres. q. vj. vbi etiam Bal. Et ita sensit ibi Jo. de imol. secundum Alex. de imol. in. d. §. duo fratres, versi. item nec verū est illud: ibi qr illud posset procedere quando verba includerēt ipsam causam futuram. Adijcio predictis, ꝙ in diuisione predicta, & pro illius, ac etiam aliorum conuētorū, & ꝓmissorū obseruatione interuenit iuramentum, quod multū operatur in hoc casu vt voluit Alex. de imol. in. d. §. duo fratres, ver. videtur vno saltez casu dici posse saluari &c. Et hec omnia intelligo, presupposito qđ tempore facte diuisionis, ac conuentorum & promissorum haberent fratres predicti notitiā testamenti, & fideicōmissi ꝓdictorū. Que oīa dixerim sub correctiōe cuiuslibet dñi melius sentiētis.

¶ Argumentum.

¶ Dilatione probandi exacta, re adhuc integra, sine alterius dilationis datione probationes fieri possunt, & ab initio sine termino dato ad probandum. A. F.

1 ¶ Productio testium post lapsum terminu3 ad producendū, an debeat admitti sine noua dilatione, & quando.
2 Judex re integra potest concedere & secunda3 dilationem, & admittere probantem sine noua dilatione tam in productione testium ꝙ instrumentorum. & nu. 5. 8.
3 Probationes que fiunt per testes & que per instrumenta equiparantur.
4 Probatio facta beneficio purgationis more sine noua dilatione an valeat.
6 Probationes an fieri possint sine termino dato ad probandu3.
7 Dilatio secunda quando videatur prime dilationis queda3 reintegratio.

¶ De dilationi. Consi. cclxix.

Tiaz si nobilis vir Joānes arlatani, & R. carterij, in testes producti parte Gulielmi aycardi, in prima instantia cause dti3 cepte, & aliquandiu ventilate p. & inter nobiles Pauetum aydini maritum, & personā coniūctā, ac dominum rerum dotalium nobilis Pierre de plana, & Laurentiū rodulphi actores ex vna parte & Gulielmū aycardi reum ex alia. fuissent parte eiusdē Aycardi in ipsa prima instantia producti post lapsu3 terminū ipsi Aycardi datum & concessum ad probandū quandā pretensam peremptoriam exceptionē parte eiusdē Aycardi in
1 illa propositā & deductam: † nō propterea sequeretur ꝙ testes huiusmodi non fuerint rite recepti, supposito ꝙ ius dictorum nobiliū Aydini, & Rodulphi non fuisset factum deterius, s3 essent omnia integra. l. mancipiorū. ff. de adoptio. lega. per quā secundum Cy. in. l. si ea. C. qui accusa. non pos. hoc voluit Jac. de are. & idem in. d. l. si ea, voluerunt Cy. Bald. & Ange. vbi etiam dicit Sali. ꝙ ista est communis practica: idem voluit Bar. in. l. fi. ver.
2 puto etiam. ff. de ferijs. † Ubi dicit quod quando res est integra etiam si nullum subsit impedimentu3, vel alia causa legitima, ex hoc solo potest cōcedi secūda dilatio, & sicut iudex potest concedere secundam dilationem, ita potest admittere probātem sine noua dilatione. & mouetur Bartolus rationibus, de quibus ibi. & cum Bar. in. d. l. fi. etiam transit Alex. de imol. versi. item inꝙtum Bart. &c. & cum eo transeunt Anto. de butr. & Joā. de imol. in. c. vltra tertiam, de testi. & ꝙ istud fuerit de mente Bart. apparet ex his, que not. Francis. de are. in. c. licet causam, de testibus. vbi expresse dicit Barto. hoc voluisse: idem & expressius voluit Bald. in. d. l. fi. vbi etiam dicit idem sentire Barto. idem voluit Angelus idem Pau. de castro idem voluit Joannes de Jmol. in. l. si ita quis. ff. de vulga. & pupilla. idem Ang. are. in. §. si minus, versi. quero iudex statuit terminū &c. institu. de actio. idem fuit de mente Jo. de imol. in. l. si insulam, in materia purgatiōis more, ver. tu potes allegare no. per glo. in. l. fi. &c. ff. de verborum obligatio. vbi refert not. per Cy. post Jacob. de are. in. d. l. si ea, & per glo. & clemen. sepe, super verbo, non obstante, de verborum significatio. ide3 voluit glo. in dicta cle. sepe, super verbo, nō obstante. & Quis illa loquatur in productione instrumētorum, ide3 tamē & pari ratione videtur esse in productione testium, vt not.
3 Bal. & Pau. de cast. in. d. l. fi. ff. de ferijs. † Pro quo allegat Bal. ꝙ ꝓbationes, que fiunt p testes & instrumenta, equiparantur. l. oratione. ff. de ferijs. Pau. vero de ca. allegat. l. in exercēdis. C. de fi. instru. ide3 etiam ꝭm Bal. in. d. l. fi. voluit Cy. in. d. l. si man
4 cipiorum, in addi. † vbi dicit ꝙ, l3 cautius esset petere nouam dilationē, tamen sine noua dilatione valet facta probatio, beneficio purgationis more. idem voluit Alex. de imol. loquens tamē in productione instrumentorū in. d. l. si insulam, ver. ex quo infert notabiliter Ange. & Bal. &c. ff. de verborum obligatio. idem voluit Bal. in repetitione. l. & si post tres, ver. oppono ad idē qđ vbi contra actore3 &c. ibi, vel dic ꝙ regina &c. ff. si quis cau. & expressius in. l. j. in fi. principij. ff. si ex nox. cau. aga. vbi etiā expressius loquitur in productione testium facta post lapsum terminū pro predictis facit quod voluit Jnn. in. c. cum in tua, qui matri causa pos. quem refert & sequitur Bald. & Angel. in. l. si quis he-
5 res instituatur, in princi. ff. de heredi. insti. volentes, † ꝙ si iudex statuat terminū alicui etiam cum comminatione, ꝙ vlterius eū non audiet, re integra post lapsum terminum debet eum audire. ad quod facit quod voluit Bal. in auth. ad hec. versic. queritur si ego diffamo &c. C. de vsur. & moderni. in. l. quādiu. ff. de acquiren. hered. Et hoc maxime procedit & procedere debet in hoc casu, in quo ille mensis, ad quem fuerat prorogata dilatio ad probandū, preterierat pro maxima parte durātibus ferijs in honorem dei introductis, que potuit esse causa dandi aliam dilationem, ergo
6 & probationes admittendi sine noua dilatione. † Probationes enim fieri possunt sine dilatione, vel termino dato ad probandū. l. in crimine. & quod ibi Bar. ff. de adulte. not. Ant. de but. in. d. c. licet causam. de proba. pro quo facit. c. prudentiā. §. vj. ibi, statim vel infra terminū quem ad hoc &c. & quod ibi Bar. de offic. deleg. quod etiam voluit Ang. are. in. d. §. si minus. versic. querit Bal. in. d. l. fi. &c. institut. de actio. ¶ Nec premissis obstat ꝙ prefatus. Aycardi tempore prorogationis, de qua supra, & ante eā, habuisset fortasse plures dilationes. Quoniam respōdeo ꝙ ille omnes non continebant vnam plenam dilationem etiam triū mensium, que inter dilationes de iure ꝯcessas ad probandū breuior est. l. j.
7 C. de dila. † Et ita cōcessio dicti mensis facta per eminens regiū consiliū videtur potius fuisse quedā reintegratio prime dilationis, per id quod no. Jnno. in. d. c. vltra tertiam. de testi. quem sequit Bart. in. d. l. j. ad fi. C. de dila. & in. l. ij. principij. ff. de re iudi. Sal. in. l. fi. §. & hec idem. C. de iu. delib. quod etiā sequitur Pau.
8 de cast. in. d. l. j. & Panor. in. d. c. vltra tertiam. † Fateor ꝙ Bart. in. d. l. mancipioru3. ff. de optio. leg. videtur simpliciter voluisse, ꝙ receptio testiū facta post terminum non valeat. dicit enim ꝙ eo casu pars testes producere volens non debet audiri, nisi iuret ꝙ de nouo ad eā peruenerit probandi facultas. pro quo allegat qđ habetur in simili in. c. pastoralis. de excep. qui tū videtur dictū suum limitasse & restrinxisse, qn̄ post lapsum fuisset iam ad alia processum, quasi procedēdo ad alia desierit res esse integra. Sed quod predixi, & quod voluit Bar. in. d. l. fi. ff. de ferijs, communiter obseruatur, vt dicunt doc. in. d. l. fi. & Alex. de imol. in. d. l. si insulam. vbi etiam respondet ad. d. c. pastoralis, quod secundum magis communem sententiam habet tantum locum in exceptionibus dilatorijs, que sunt modici preiudicij: exclusio vero a probando potest esse maximi preiudicij. Fuit igitur receptio testium, de qua supra, rite facta, quanuis facta extiterit post terminum. quod si ita est, imo quia est ita, non potuerunt postea illi testes, vel alij in secunda instantia produci super eisdē articulis, per ea que alias allegata extiterunt, que non repeto. Que omnia dixerim sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

Argumen

¶Argumentum.

¶In editione, seu in libello actionis realis nõ est necessaria expressio cause remote: sed propinque. U. F.

1 ¶Libellus actionis realis quid necessario debeat exprimere & designare.
2 Rem a possessore sibi restitui per publicianam postulans quid debeat dicere.
3 Significatio verbi pertinere qualiter coarctetur, & an sufficiat ad defensionem libelli actionis realis.
4 Uerba adorare, scribere, approbare quid importent.
5 Actio realis an tolleretur ex contractu.
6 Additio libello semel proposito an & qualiter fieri possit.

¶De eden. Consi.cclxx.

Pace salua dixeriz egregij viri domini aduocati nobilis & honeste mulieris do. Sauine peytauine, ipse pertinaciter, & quidẽ nimis nitit̃ defendere & tueri quendã pretensum libellum parte dicte do. Sauine contra puidum virum Antoniũ meynardi in hac causa diu est oblatuz & productum, & de cuius repulsione, vel admissione iam satis, vt opinor, disceptatuz extitit: & qui vt alias sepius dixi, nõ fuit nec est admittendus: qd etiam, vt puto fateretur. & pculdubio fateri deberet & debet ipse domin⁹ aduocatus, si prout debuit & debet aduertisset & aduerteret ad psonã cõtra quã pducit̃, que vez nec contraxit, nec contraxisse pponitur cum ipsa do. Sauina: et ad materiam actionis in dicto libello intentate, & deinde saltem recurrisset ad practicos, eos videlicet; qui super actione huiusmodi libellum formare docuerũt. ad Roffre. videlicet, Pe. Ja. & Joan. ferra. in suis libellis, & ad ea que no. gl. & do. in. l. j. in principio. ff. de eden. l. & an eadem. §. actiones. ff. de except. rei iudic. glo. & docto. in. c. significantibus, de libel. obla. doc. in. c. abbate sane, de re iudi. lib. vj. & Ange. are. in. §. j. versi. quero ergo quomodo formabitur libellus in rei vendica. &c. insti. de actio. que com
1 muniter in hoc conueniunt, †q in actione reali non sit necessario exprimenda causa remota: vt verbi gratia, donationis, venditionis, permutationis aut alterius contractus seu dispositionis efficacis ad transferendum dominiuz, aut vsucapiendi cõditionẽ, sed exprimenda est & designanda res, que petitur. l. si in rem. ff. de rei vendi. & etiam causa propinqua, hoc est dominiũ, seu quasi dominiũ, que sunt cause ppinque in rei vẽdicatione, et publiciana. Qui ergo rem vendicat debet exprimere rem ad se
2 spectare iure dominij: † & qui per publicianã rem a possessore sibi restitui postulat, dicere debet, rẽ ad se pertinere iure quasi dominij: aut saltẽ in libellis huiusmodi petere debet declarari rem ad se pertinere iure dominij. seu quasi, singula singulis opportune referendo: alias nõ procedũt dicti libelli. Et huic rationi nõ est respõsum, nec nunc respõdetur p dictum dominũ aduocatuz in quadam pretensa schedula exordiente, Reuerendus pater: in qua (si nõ desipio) dimissis iuribus, & iurium rationibus, recurrit ad grãmaticaz, contendẽs rationibus per eũ allegatis suffecisse & sufficere in actione reali dicere rez ad se ptinere causa donationis: qd forte procedere posset, vbi donatarius actione personali experiret̃, & ageret aduersus donatorẽ; sed istud nõ procedit vbi non actione psonali, qua non põt. l. j. §. si heres, cum suis simili. ff. ad trebel. sed reali agit contra extraneũ non donatorez vel illius heredẽ, aut alias vniuersalẽ successorẽ. Nõ eniz eoipso q res aliqua per aliquẽ est mihi vel donata, vel vendita, aut cuz alia permutata, aut etiam in testamẽto relicta, illa mea efficitur vt possim agere & experiri contra illius possessorem actione reali, sed opus est alijs, de quibus si in rei vendicatione loquimur habetur per gl. & doct. in. l. cum res. C. de proba. l. traditionibus. C. de pac. & l. traditio. ff. de acqui. re. do. Si vero loquamur in publiciana, videri possunt requisita per glo. & docto. in. §. alic. insti. de actio. per gl. Gemi. & doct. in. d. c. abbate sane, de re iudi. in. vj. & ita nihil proficit ad defensionem dicti pretensi libelli id quod nouissime reperio allegatum in predicta schedula, scilicet, q verbum pertinere in dicto libello positum & de quo dicit idẽ dominus aduocatus me celebrare magnum festũ sufficiat quasi sim⁹ in casu multum dubio, prout non sumus, hec em̃ puerilia sunt.
3 † Fateor enim quod verbũ illud pertinere & eius cõclusio, seu generalis significatio in aliquo coarctatur per verbum, vt suo sermone vtar, a parte post positũ, scilicet ex donatione seu ex causa donationis: sed hec declaratio non sufficit, vt iam dixi, ad defensionem libelli de quo supra. Debuit enim dici, quod tẽpore facte donationis res petita iure dominij, aut quasi spectaret ad donatem, & qd illa tradita extiterit donatario, aut saltem qd res illa nunc spectet & pertineat iure dominij, seu quasi ipsi do. Sauine. Quod aũt dicit idẽ domin⁹ aduocatus de verbis scribo, adoro, lando, approbo &c. qd illa ex sui natura propter eorum dependẽtiam, & incertitudinez appetunt terminũ a parte post & termino addito habent certam significationem, & tollitur eorum incertitudo. Respõdeo q hec non faciant ad rez: que etiam, pace salua
4 dixeriz, nõ sunt vera. † Uerba em̃ predicta certũ actũ importãt, certũ est em̃ qd adorare quid etiã scribere, & qd approbare, quo ad naturam actuũ per verba importatorũ, etiã si nihil exprimeretur de rebus adoratis, scriptis, vel approbatis. Et si predicta essent vera, adhuc tamen (vt predixi) illa non seruiunt pposito dicti do. aduocati, vt vez. ppterea. sufficiat, aut sufficere debeat dicere, rez ad se pertinere ex causa donationis, quã pretẽdit esse & sufficientem, & euidentẽ & que cauillari non possit: quod tamen non est verum, vt patet ex predictis. An autem illa potuerit aut possit cauillari ipse viderit qui forte qd sit cauillatio nõ attẽdit. Et quicquid sit, nõ est eius ineptus libellus p cauillationẽ, put ipse subdole pretẽdit cauillatus, sed sancte & iuste impugnat⁹, et qui repellẽdus est per iudicez, postq̃ apparet impugnatus. Qd autẽ ipse subiungit, q donatione remota, vel non existente tolle
5 retur actio, & ius agẽdi. Respõdeo. istud de iure nõ pcedere † nõ eniz actio realis tollerat̃ ex contractu nisi forte tanq̃ ex causa remota, & insufficienti, cum multis alijs opus existat, vt predixi, sed oritur ex dominio seu quasi, que non fuerunt in dicto pretẽso libello proposita aut deducta.

Quod autẽ consequenter subiungitur, quod tempore pretense donationis, de qua in libello, donator erat dominus prati, & aliorum pretensorũ bonorũ vniuersaliter donatorũ, & quod ipse pro tali publice in loco de Uinsobris habebatur, tenebatur, & reputabatur, & quod ipse fructus bonorũ huiusmodi pcepit, & leuauit. xxx. x. &. lx. l. annis, & p eos, & qd ipse tradidit dictum pratum &c. nũc, fateor q, si hec deducta essent in dicto p̃tẽso libello, ille fortasse poterat ex ea parte, & quo ad quotaz eandem do. Sauinam concernentẽ, tolerari: que quia
6 deducta nõ sunt, ille non procedebat nec de iure procedit. † Et si nunc hec addi pretẽdantur, dz ipsa domina in expensis cõdemnari, per id quod no. Bar. & Jac. rebuf. in. l. rur. C. de omni agro deser. lib. x. Inn. in. c. j. de lib. obl. & Sali. in. d. l. edita. C. de edẽ. qz mutare consilium quis non potest in alterius detrimentũ. c. mutare, de regu. iur. in. vj. super quo, an vez. intẽdat ipse do. aduocatus, seu prefata do. Sauina predicta dicto eius libello addere, petit eos, aut eorum alterũ interrogari: & si respondere recusauerint, aut plus iusto distulerint, petit dictum pretensum libellum iuxta alias petita reijci & repelli; & repellendum fore ordinari. Si vero respõderint, aut dixerint se predicta eorũ dicto libello addidisse, aut addere petit idẽ Meynardi, seu eius legitimus pcurator pcuratorio nomine eiusdẽ, eandẽ do. Sauinã in expẽsis hucusq̃ factis condẽnari, & condemnatã ad illas dandum & soluẽdũ viribus pretorijs, & alijs iuris remedijs opportunis cogi & cõpelli, paratum se offerens dicto pretenso libello, cũ ille refuse & solute extiterint, respondere, & alias facere q̃ iuris erũt. Et alias petit idẽ Meynardi, seu dictus eius legitim⁹ procurator procuratorio nomine eiusdem, ius ad debitam & celerem iustitiam sibi fieri & ministrari, vestrũ iudiciale officiuz in casu oppositionis humiliter implorando.

¶Argumentum.

¶Dilationes, & examen, seu probationes per iudicem alterius iurisdictionis facte ad requisitionez exteri iudicis, proprie autoritatis censentur facientis, non requirentis. U. F.

1 ¶Receptio testium quando committẽda iudici alterius territorij, & an iudex ille vices exequatur requirentis, vel requisiti & in quibus iudicibus habeat verum.

¶De dila. Consi.cclxxi.

Ultis rationibus causis, & motiuis fuit alias demonstratũ, & ostensum pductionem nobilis Joannis arletani, & Jacobi carterij olim in testes productorũ parte prouidi viri Guilelmi aycardi, etiã si illa facta extiterit post finitã dilationẽ eidẽ Aycardi dataz valuisse, & de iure valere, quas refricare nec oportet, nec expedit. & quas pcedere

puto nõ solũ si prefati nobilis Arletani ⁊ Carterij ꝓducti exti- terint coram egregio viro domino tunc iudice vel baiulo curie insulane, coram quo causa presens pro tunc agitabatur: sꝫ etiaꝫ si producti extiterint corã egregio viro domino iudice ciuitatis Arelatensis, ⁊ per eum admissi ad requisitionem dicti domini iu
1 dicis seu bajuli insulani. qđ ideo procedit, † qꝛ testes huiusmodi ferunt corã eodẽ do. iudice Arelatis producti, ⁊ per eũ admis- si ⁊ recepti, non quidẽ vt per nudũ ministrũ, ⁊ merum executoreꝫ ⁊ vice dicti domini iudicis aut baiuli insulani: sed vt ordinariũ dicte Arelatensis ciuitatis, ⁊ dictorũ nobilis Arletani, ⁊ Jaco bi carterij, ⁊ autoritate iuris cõmunis. l. iudices, ⁊ authẽ. apud eloquentissimũ. C. de fide instru. per quos tex. hoc voluit Specu. tit. de iudi. de leg. §. iam nũc dicẽdum, ver. sed secundũ premissa ⁊c. ⁊ ti. de teste. §. qualiter autem, versi. scribet autẽ iudex iudici ⁊c. Et ita post Pet. de anch. sensit Joan. de imol. in clemẽ. j. ver- sicu. vltimo do. Petr. de ⁊c. de offi. delega. in clemen. ⁊ in. c. con- stitutus, de fideiusso. ⁊ q̃uis Joã. and. in addi. Specu. in. c. ver. sed secundum premissa, in addi. exordiente, Tu dic predicta ⁊c. videatur sentire contrarium in delegato domini pape, vel prin cipis, cui ⁊ requirens ⁊ requisitus iudices subijciuntur: ipse tamen in delegato ordinarij sentit idem quod specu. scilicet qđ ordinariꝰ per eũ requisitus testes recipiat, examinet, ⁊ alias fa- ciat que huic articulo faciẽda incũbunt: nõ quidem vice, ⁊ ex cõ- missione requirentis, qui extra territorium cõmittere nõ potest sed vice suijpsiꝰ reqsiti seu autoritate iuris ꝯmunis. ⁊ dicit Joã. de imol. in. d. c. constitutus, idem esse de iudice ordinario requi- rente, vt in casu nostro: ⁊ per hoc respõdetur ad. d. c. constitutus versi. vt eos vice tua recipiant ⁊ examinent. Qꝛ illud loquitur in archiepiscopo Cantuariensi, qui secundum Joan. de imol. in hoc erat delegatus pape, ⁊ ideo potuisset iudiceꝫ Bononiensem compellere. argu. c. pastoralis. de officio delega.

¶ Argumentum.

¶ Minor feudatarius, seu vassallus a maiore etiam ius rega- liarum super eodem castro habente non debet opprimi vel con- culcari, nec in sua iurisdictiuncula turbari. V. F.

1 ¶ Verba narratiua seu enuntiatiua quando probẽt id quod enuntiant seu narrant.
2 Scriptura quando dicatur esse antiqua.
3 Interpretatio in dubio an fiẽda cõtra illum qui se fundat ex ver bis contractus. ⁊ nu. 15.
4 Verba enuntiatiua in contractibus probant inter contrahẽtes.
5 Reseruatio acquirendorum facta in permutatione an valeat.
6 Pater reseruans sibi vsumfructum bonorum acquirendorum per filium quem emancipat, an inutiliter reseruet, ⁊ cur.
7 Dominus immunitateꝫ si rustico concedẽs sibi quicꝗ̃ retineat an ⁊ quando illa retentione iuuari possit.
8 Reseruatio iuris coloni per venditorem in vẽditione fundi fa- cta quando valida.
9 Dictiones quas, ⁊ que posite in donatione ⁊ concessione nõ pre cedẽte coniunctione se habent ⁊ ponantur.
10 Vocãdi sunt quos res tãgit maxime in exẽplatiõe instrĩ, ⁊ cur.
11 Transumptum factum de transumpto an valeat.
12 Causam per se deductam debet quis probare aut succũbere etiã si aliam alias sufficientem probauerit.
13 Oratio indefinita posita in reseruatione ad que se referat.
14 Conuentio ad incogitata an se extendat.
16 Absurditati iura resistunt.
17 Jurisdictionum quot species.
18 In iudicio retinende possessionis vincere debet qui probat de antiquiore possessione.

¶ De feud. Consi. cclxxij.

Viso processu cause ce- pte, ⁊ aliquãdiu agitate ꝑ ⁊ inter nobiles viros Antoniũ de valateria ex vna parte, ⁊ Antoniũ gõberti de Sisterico ex alia, videtur de iure re- spondendũ, sñiam fuisse, fore, ⁊ esse proferẽdam pro eodẽ Gõberti. Et vt hoc facilius demonstreť ⁊ appareat, p̄- mitto illud fuisse ⁊ esse certũ ꝙ nobilis ⁊ gñosus quõdã vir do. Pet. gõberti miles fuit dñs in parte Castri ⁊ terre Dromonis ꝓut colligiť ⁊ colligi põt ex multis ⁊ varijs scripturis ⁊ docu- mẽtis parte dicti nobilis Anto. gõberti in ꝓcessu cãe huiꝰ ꝓdu ctis ⁊ insertis. Et p̄mo quidẽ ex instrumẽto homagij dicto quõ dã nobili Petro ꝑ multos homines loci p̄dicti Dromonis fa- cti, Ann. veꝫ do. M. cccvj. ⁊ die. xxij. mẽsis Julij, iserto fo. 410. in quo idẽ nobilis Petrꝰ dicitur ⁊ nũcupať dñs in parte castri
1 ⁊ terre Dromonis: † que verba, q̃uis narratiua, seu enuntiatiua existãt qꝛ tñ sunt de tpe antiquissimo, ⁊ hoĩm memoriã excedẽte, probant id qđ enuntiant seu narrant. pro quo induco id qđ vo- luit gl. in. c. si papa, de priuile. in. vj. c. cũ olim, de cẽsi. Ant. de bu. in. c. fi. de succes. ab intest. Bal. in aut. quas actiones, ad fi. C. de sacrosan. eccle. ⁊ in. l. proprietatis. C. de ꝓba. Jo. de imol. in cle. j. de proba. ⁊ quod voluit Frã. de are. consi. xxxvj. exordiẽ. Casus talis p̄supponitur ⁊c. ⁊ Alex. de imo. cõsi. vj. ad fi. ⁊ cõsi. clxxxvij. exordiente, In hac cã ⁊ lite vertẽte ⁊c. ⁊ Pau. de cast. cõsi. xlviij. exordiente, in causa que vertitur luce inter Lauren. ⁊c. ⁊ Anto. de butri. in. c. quoniam contra falsam, charta penulti. de proba. Colligitur etiã ex instrumẽto cuiusdam recognitionis oliꝫ fa- cte, Anno veꝫ do. M. cclxxxv. ⁊ die. v. mẽsis Aprilis, per Pe. ⁊ Jacobum monerij spectabili quondam viro do. Raymundo de Sisterico militi, inserto fo. 474. iuncto instrumẽto venditionis facte dicto quõdam do. Petro gomberti per dominum Franc. de sisterico, suo, ⁊ nobilis quondam viri Raymundi de sisterico eius fratris nominibus, inserto fo. 464. iuncto instrumento in- uestiture, inserto fo. 475. Premissa coadiuuantur per instrumẽ tum missionis in possessioneꝫ bonorum que fuerunt do. Philip pi de lauene, facte Anno do. M. cccv. die. vj. mensis Maij, in- serto fo. 559. ¶ Etiam premitto fuisse sufficienter ꝓbatũ ⁊ ostẽ sum ꝙ nobilis quondã Jacobus gomberti fuerit dominꝰ terre predicte Dromonis, ⁊ hoc quidẽ ex multis documentis, ⁊ alijs scripturis. Et primo per quoddam publicum instrumentũ sum ptum Anno do. M. cccxxi. ⁊ die. xvj. mensis Decembris, insertũ fo. 437. Probatur etiam per instrumentũ creationis officiario rum facte per ipsum quondam Jacobum, Anno do. M. cccl. in sertum fo. 518. per instrumentuꝫ homagij prestiti ꝑ ipsum nobi- leꝫ Jacobũ gõberti, ⁊ alios cõdominos ⁊c. ann. do. M. cccxxxij. insertum fo. 545. Et per instrumentũ inuestiture olim facte per Gulielmum matani tunc baiulum dicti nobilis Jacobi Anno do. M. ccclxij. ⁊ die penultima mẽsis Maij, insertũ fo. 547. per instrumentũ ꝑmutationis olim facte, anno veꝫ do. M. ccclxij. ⁊ die quinta mensis Martij, inserto fo. 422. Per instrumentum missionis in possessionem facte, Anno do. M. ccclxiij. insertum fol. 431. Per instrumentum homagiorũ prestitorũ dicto quon- dam nobili Jacobo, anno dñi. M. ccclxxviij. insertum fol. 417. Per instrumentũ homagij eidẽ nobili Jacobo prestiti per Põ tium santeli Anno dñi. M. ccclxxix. insertũ fol. 429. Sũt ⁊ alie multe publice scripture parte dicti nobilis Antonij gõberti in processu dicte cause producte, ⁊ inserte, in quibus idem quõdam nobilis Jacobus nominatur cõdominus dicti loci Dromonis, ⁊ aliorũ locorũ in ꝓcessu cause huius latiꝰ expressorũ, ⁊ per quas maxime, vna cum predictis, probatur eundem quondã nobilem Jacobum fuisse cõdominum locorũ huiusmodi: qꝛ, vt dixi, ver- ba narratiua, seu enuntiatiua posita in antiquis instrumentis probant, per ea que predixi, quod etiam voluit Nicol. mi. in suo repertorio, in verbo, verba narratiua. §. verba enuntiatiua in- strumenti faciunt plenã fidem ⁊c. Huiusmodi enim sunt instru-
2 menta ⁊ alie scripture, de quibus supra. † que omnes ⁊ earũ que- libet excedũt tẽpus centum annorum, sunt ergo antique, per id qđ finaliter videtur voluisse Jnn. in. c. veniens. de verbo. signifi. Spec. in tit. de prob. §. j. versi. valet etiam ⁊c. ⁊ vers. ⁊ not. ⁊c. Jo. de imol. in. l. ij. §. idem labeo. ff. de aqua plu. arcẽ. ⁊. c. veniens. de testi. ⁊ Alex. de imo. in. l. cum aliquis. C. de iu. delib. ⁊ alij in alijs locis. Nec opponat aliquis, ꝙ idem quondam nobilis Jacobus eius condominiũ permutasse videať, anno predicto. M. ccclxij. ⁊ die. xv. mensis Martij, cum spectabili viro domino Rogerio de sancto Seuerino, tunc prouincie senescallo, ⁊ nomine regina- lis curie. Quoniã respõdeo ꝙ permutatio, de qua ibi, facta fuit de alijs rebus: non autẽ de iurisdictione quã idem quondã Ja- cobus habebat in dictis locis: qđ satis declaratur ⁊ apparet ex tenore instrumenti hmõi permutationis. quãuis enim in princi- pio eiusdem instrumenti dicatur, volens de bonis, iuribus, ser- uitijs, seignoria, ⁊ alijs omnibus, que habet, tenet, ⁊ possidet ⁊c. tamen in subsequentibus restringuntur dicta verba generalia, vt apparet ibi, prout bona ipsa, que nomine excambij seu permu tationis dantur, sunt in hominibus ⁊ vassallis subscriptis: ⁊ ibi, Item ius qđ habet ⁊ ad eũ spectat ⁊c. vbi nullus sermo habetur de iurisdictione. Non igitur cẽsetur ipsa iurisdictio permutata:
3 † in dubio enĩ fieri debet interpretatio cõtra illũ qui se fundat ex verbis cõtractus. l. veteribus. ff. de pact. l. stipulatio ista habere licere. §. in stipulationibus. ff. de verb. obl. ⁊. c. cõtra eum. de reg. iur. in. vj. de quo Alex. de imo. in. l. si pascenda. C. de pac. ⁊ consil. lxiij. exordiẽte, Super eo de quo queritur veꝫ ⁊c. in prima parte. Declaratur etiã qđ predixi ex postea subsecutis. Et primo qui- dem ex instrumẽto pactorũ, conuentionũ, ⁊ diuisionũ factarum

inter

inter cōdn̄os ⁊ plebios loci p̄dicti Dromonis anno vꝫ do.M.
ccclxvj.⁊ die quarta mensis Junij,⁊ sic post ꝑmutationeꝫ inser
to fo.412.in quo idem quondā nobilis Jacobus reperitur cum
alijs condn̄is,⁊ vt condn̄is dicti loci interuenisse:qui verisimili
ter,vt talis admissus nō extitisset nisi fuisset talis.Etiā hoc col
ligitur ex instrumēto homagiorū eidē quondā nobili Jacobo fa
ctorum anno do.M.ccclxxviij.⁊ die.xxviij.mensis Januarij,in
serto fo.417.Etiam hoc colligitur ex instrumento alteriꝰ ho
magij eidem quōdaꝫ Jacobo prestiti anno do.M.ccclxxix.⁊ die
xx.mensis Nouembris,inserto fo.419.vbi idem nobilis Jaco.
dicit condn̄s terre Dromonis.Addo ꝙ dicta oppositio etiam
ꝓ eo non obstat,quia dictus nobilis de Valateria super ea se nō
fundat nec de ea opposuit.

Premitto insuper, qđ etiam

nobilis quondam vir Ameluis gōberti,filius dicti Jacobi,fuit
condn̄s predictorū locorū,⁊ ꝓ tali se gessit,⁊ talis fuit reputatꝰ
⁊ habitꝰ:ꝙ primo apparuit ⁊ apparet ex instrumēto diuisionis,
caualcatarū p̄dictorū locorū Dromonis,Briēsoni,sancti Gene
sij ⁊ Antonij facte anno.ccccxvj.⁊ die.xxix.mēsis Augusti,inser
to fo.451.Etiam ꝓbatur ꝑ instrumentū ꝓuisionis facte de tuto
re,seu bonorū administratore ꝑ dictum quōdam nobilē Ameliū
anno domi.M.cccxcix.⁊ die.xv.mensis Octobris,insertum fo.
522.Etiam hoc colligitur ex tenore cuiusdam p̄tensi instrumēti
parte dicti de Valateria in hac causa producti,inserti fol.118.in
quo inseritur quoddā aliud p̄tensuꝫ instrumētū cuiusdā asserte
permutationis facte,vt dicitur,Anno domi.M.cccxcix.per et
inter prefatum quōdam nobilem Amelium gōberti ex vna par
4 te,⁊ nobilē quondam viruꝫ Francisquelum arcuissie:†a cuiꝰ pre
tensis successoribus idem de Valateria se dicit ius habuisse ⁊ ha
bere,in quo idem Amelius nominatur cōdominꝰ dicti loci,⁊ vt
talis contraxit,⁊ talē censetur fuisse confessus ipse quōdā Fran
cisquelus cū eo cōtrahens.l.optimā,⁊ qđ ibi gl.⁊ docto.C.de con
trahen.⁊ cōmitten.stipula. Joan.de imol.in.l.qui volebat.ff.de
heredi.institu.Pet.de ancha.consi.mihi.clxxj.exordiēte,Pri
ma facie videtur ⁊c.⁊ consi.mihi.ccxliiij.exordiente,Prius de
viribus dicte ꝓbationis ⁊c.⁊ Alex.de imol.consil.vj.in quarto
5 volu.†Nec ꝓdest eidem nobili de Valateria quedā pretensa re
seruatio seu retētio,quā in dicta permutatione fecisse dicitur di
ctus quōdam Francisquelus,quia nō propterea acquisiuit iuris
dictionem in dictis locis,⁊ eorū territorijs,quā antea nō habe
bat:qꝛ ꝑ huiusmodi pretēsam retētionē nō apparet ꝙ ius nouū,
seu iurisdictionē,quā antea nō habebat, acquirere voluerit ab
ipso nobili Amelio,per id qđ voluit Oldr.cōsi.mihi.clxiiij.exor
diēte,Factū tale est in instrumēto cuiusdā emācipatiōis ⁊c.Jo.
an.in addi.Specu.tit.de natus ex libe.ven.in fi.Pet.anti.in suo
diuersorio munerū,ver.septijssime euenit mihi,ī cōsi.ix.ibi,si au
tē non debebantur.Albe.in.l.fi.C.de emancipa.libero.Barto.⁊
Alex.de imol.in.l.si quis legauerit.ff.de lega.j.⁊ Ange.in.l.si in
vēditione.ff.cōmuni.predi.in quibus locis volunt docto.prefa
ti,Oldra.videlicet Jo.and.⁊ albe.†ꝙ si pater in emancipatione
filij sibi reseruet,aut retineat vsumfrumfructū in bonis ꝑ ipsuꝫ
filium post emancipationē acquirēdis,huiusmodi retētio inuti
lis est,⁊ hoc ꝓ eo,qꝛ in bonis acquirendis nullū ius habet pater
⁊ sic in illis nihil potest retinere.Nec,vt dicit Alberi.in.d.l.fi.ꝑ
7 verbum retentionis ius nouum intēdit acquirere.†Petr.vero
anti.dicit,ꝙ si dominus in concessione immunitatis facta alicui
rustico,ne imposterū teneretur ad munera, p̄stātias,vel malas
seruitutes,sibi retinuerit fornagia,mulcturas,corroatas,vel si
milia,retētio hmōi nō valet nisi hec retenta antea deberētur,vt
8 ipse plenius prosequitur in.d.ver.si autē antea non debebātur.
Bar.vero Alex.⁊ Ange.in locis preallegatis dicunt,†qđ si in
venditione fundi reseruet venditor ius coloni qui forte pretēde
batur ius habere in fructibus,⁊ nullus sit colonus,nihil vꝫ retē
tio,⁊ sic retētione huiusmodi nō obstāte habuit emptor fructus
integros.Reseruatio ergo seu retētio iurisdictionis,quam fe
cisse dicitur dictus quōdam Frācisquelus,nō est operata acqui
sitionē iurisdictionis,quā antea nō habebat idē Frācisquelꝰ:et
sic ꝑ retentionē huiusmodi nō apparet eum acquisiuisse iurisdi
ctionē existētem penes dictū nobilē Ameliū.Preterea idē Frā
cisquelus in dicto p̄tenso instrumēto non legitur sibi simpliciter
reseruasse,seu retinuisse merū,⁊ mixtum imperium,⁊ omnimo
dam iurisdictionē in criminalibus ⁊ ciuilibus:sed limitatiue et
restrictiue,scꝫ meruꝫ ⁊ mixtū imperiū,⁊ omnimodā iurisdictio
nem in criminalibus ⁊ ciuilibus,illā vꝫ.quā curia regia in lo
cis predictis,⁊ eorum territorijs habere consueuerat rōne ma
ioris dominij.Et sic nihil ibi dicit de simplici iurisdictiōe.Ad
iicio ꝙ etiam in scripturis extractis ab archiuis,⁊ parte ipsius
de Valateria in hac causa ꝓductis ⁊ insertis,quo ad partem fa
cientē ad intentionē fo.152.ver.tenor iurium repertorū in dicto
libro siue registro nūcupato Leopardus dicitur curiam regi
nalē habere in castris de Briensono,Dromono ⁊ sancto Gene
sio merū ⁊ mixtū impiū:⁊ postea subiungit,excepta simplici iuris
dictione.Etiā fo.153.ver.tenor iuriū receptorū in registro signa
to ꝑ.H.dicitur ꝙ dn̄s rex habet in castris de Dromono,Bri en
sono,⁊ sancto genesio maius dn̄ium,⁊ merū imperiū,⁊ alias iusti
tias,ſm conuētiones et statuta do.comitis Raymūdi berēga
rij.Idē dicitur fo.155.eodē vero fo.dicitur eum habere maiꝰ do
miniū,⁊ merū imperiū,ac omnia que ad ea pertinere noscuntur.
¶Nec opponat dictus nobilis de Valateria,ꝙ dicto quondaꝫ
nobili Frācisquelo data,donata,⁊ cōcessa existerint ꝑ recolende
memorie illustrissimā do.Mariā castra de Dromono,de sancto
Genesio,Briēsono,⁊ de Anthono,⁊ eorū qđlibet cū mero ⁊ mix
to imperio ac gladij potestate.⁊ cuꝫ iurisdictiōe omnimoda,al
ta,⁊ bassa,⁊ eiꝰ exercitio in homines ⁊ vassallos,cū oībꝰ iuribus
iurisdictionibꝰ ⁊c.Quī rn̄deo ꝙ hoc nō obstat,tū qꝛ cum dicta il
lustrissima do.Maria,seu recolende memorie illustrissimꝰ do.
Ludo.eiꝰ natus,tūc Prouincie ⁊ Forcalquerij.comes seu curia
comitatuū hmōi aliqua iura haberet,⁊ habere cēseret in castris
⁊ locis p̄dictis,p̄sumitur ⁊ p̄sumi dꝫ ꝙ ipsa do.Maria dederit,
donauerit,⁊ cōcesserit dicto nobili Francisquelo,nō quidē bona
res,iura,⁊ iurisdictionē cōdn̄orū castrorū,⁊ locorū p̄dictorū,sed
res,bona iura,⁊ iurisdictionem,q̄ curie ꝑtinebāt, exceptis his
quas excipi ⁊ reseruari voluit.l.si domꝰ.§.fi.ff.de leg.j.⁊.l.fi.C.de
loca.p̄di.ciui.lib.xj.de quo Jo.fa.in.§.edicto,insti.de vsuc.Tuꝫ
⁊ qꝛ ī dictis p̄tēsis donatiōe,donatiōe,⁊ ꝯcessiōe facta ē restrictio
ad ea,q̄ dicti illustrissimi dn̄i mr̄ ⁊ filiꝰ,habebāt ⁊ habere visi fue
rāt in dictis locis castris,⁊ eorū territorijs:vt appꝫ ibi.Quas
⁊ q̄ nos ⁊ dictꝰ filiꝰ noster rex habemꝰ ⁊ hꝫ ip̄e rex ⁊ visus est habe
re ⁊ sibi competere in dictis castris ⁊ eorū territorijs ⁊ quolibet
9 ipsorū.†Ille eīm dictiones quas,⁊ que,vtpote inibi posite sine p̄
cedente copulatiua,⁊ ponūtur restrictiue,nō ampliatiue.per ea
que no.Bar.⁊ doct.in.l.cūctos populos.C.de summa trini.et fi.
catho.Qđ si ita est imo qꝛ sine dubio ita esse videt,tenet idē de
Valateria p̄tensus successor dicti quondā nobilis Francisqueli
ꝓbare ⁊ ostēdere ꝙ̄ iurisdictionē haberēt in locis,castris,⁊ ter
ritorijs p̄dictis p̄fati illustrissimi dn̄i mater ⁊ filiꝰ seu eorū curia
aut saltē ꝙ inibi haberēt simplicē iurisdictionem,ꝑ id qđ voluit
Oldr.consi.mihi.cxij.alijs vero.clxxiij.exordiente,Viso instru
mēto siue priuilegio inclite recordationis do.Lud.quōdā Frā
corum regis ⁊c,Spec.tit.de loca.§.nūc aliqua,ver.lviij.querit
⁊c.Dy.⁊ post eum Bar.Alex.de imol.⁊ doc.in.l.si sic.§.j.ff.de le
ga.j.Ange.Alex.de imol.⁊ moderni in.l.locus.ff.de acqui.poss.
Idem Alex.cōsi.xiiij.exordiente,Viso ⁊ cōsiderato themate su
prascripto ⁊c.versi.nec ad hoc obstat ⁊c.in scđo volu.ꝓ quo alle
gari solet.d.l.si sic,⁊.l.legaui.ff.de lega.qđ maxime videtur debe
re procedere in hoc casu,in quo multas scripturas apparet,qđ
in castris,⁊ locis predictis erant multi condn̄i,⁊ inter alios pre
decessores huius nobilis Antonij gōberti.Et qꝛ etiam,vt predi
xi,vt apparet ex scripturis parte dicti de Valateria extractis
ex archiuis dicti do.mater ⁊ filius,seu eorū curia non habebant
simplicem iurisdictionem,aut saltem eorum pretēsa iurisdictio
erat limitata secundum conuentiones ⁊ statuta dicti domini co
mitis Raymundi berengarij.

Preterea etiam premitto qđ

licet idem nobilis de Valateria dicat ⁊ pretendat se habere rega
lias in locis ⁊ castris predictis:hoc tamen non videtur fuisse ꝑ
eum sufficienter probatum.Et quidē non per duo vidimus,siue
pretensa transumpta parte ipsius in hac causa producta, quorū
primum pretenditur factum Anno incarnationis domini.M.
ccccl xxxv.⁊ die.xij.mensis Augusti,insertum fo.164.Aliud ve
ro factum pretenditur eisdem anno,mense,⁊ die,insertū fo.181.
Et primo quidem non per primum,qꝛ illud factum est,si factuꝫ
appareat,absente ⁊ nō vocato dicto nobili Antonio gomberti:
qui tamen vocandus erat vtpote de cuius interesse,⁊ preiudicio
10 agebatur.†Vocandi enim sunt quos res tangit.c.ad hec,de of
fi.Arch.l.vlt.C.de auto.tuto.l.in cōcedendo.ff.de aqua plu.arc.
l.nam ita diuus,⁊.l.adoptio.ff.de adop.l.de vnoquoq̄.ff.de re iu
di.⁊.c.j.cū suis simili.de cau.pos.⁊ ꝓprie.quod etiā voluit in ter
minis Hostien.in summa.tit.de fi.instru.§.fi.in princi.⁊ videtur
fuisse de mēte Joā.and.in addi.Specu.titu.de fi.instru.§.osten
so,versi.ceterū quidam prouinciales ⁊ dominus meus ⁊c.⁊ Pa
nor.in.c.cum.P.tabellio,de fi.instr.⁊ longe plenius post alios
in.c.albericus,versi.nunc extra glo.ibi,in casu tertio dic qđ om
nes scripture ⁊c.de testi.⁊ ita ibi communiter tenent docto.⁊ in
c.fi.de fi.instru.⁊ legiste maxime Barto.in authē.si quis in ali
quo.C.de edi.⁊ domini de Rota decisione.xiij.Et huius dicti il
la ratio reddi solet quia in hac transcriptiōe,seu exemplatione
subest magnum periculum,⁊ non minus,ꝙ̄ quando testes exa

minant: imo maius, cũ instrumentum seu litere que transcribuntur; possent esse false latẽter, ꝛ iudex ꝛ notarius de facili nõ perpenderẽt, cum nõ sint de materia informati. Et eadẽ ratione dico de alio transumpto, quod etiã ꝛ alia ratione non probat, ꝙ hoc transumptũ factum est de pretenso transumpto. cõtra id ꝙ
11 habetur in. l. sancimus. C. de diuer. rescrip. Originales enim scripture, non etiam illarum pretensa exempla exemplari possunt. Adijcio ꝙ ille pretense litere recolende memorie illustrissime domine Joanne regine ꝛc. in dictis transumptis exemplate, ꝛ per quas idem de Ualateria pretendit se probasse habere regalias, non videtur se posse extẽdere ad castra, ꝛ loca, de quibus in hac causa: cũ ille, si tamen de earũ concessione appareat, cõcesse pretendantur non quidẽ dicto quõdam Frãcisquelo, sed nobili Jacobo arcussie eius pretenso patri ꝛ diu ante ptẽsas donationẽ ꝛ concessionem, quam de locis ꝛ castris predictis fecisse asseritur dicta illustrissima do. Maria in cuius etiam donatione ꝛ cõcessione reseruantur regalie, vt patet ex tenore pretẽsarum literarum donationis, ꝛ concessionis huiusmodi.

Premitto finaliter, ex scripturis ꝛ documẽtis parte dicti nobilis Gomberti in hac causa productis sufficiẽter apparuisse, ꝛ apparere eundẽ nobilẽ Gomberti descẽdisse ex predictis quondam nobilibus Amelio ꝛ Jacobo gomberti, ꝛ per eorum medium ex dicto do. Petro milite, ꝛ ipsum eisdem successisse. Ex quibus infertur dictũ de Ualateria male pretẽdisse ꝛ pretẽdere se fuisse ꝛ esse verũ ꝛ insolidũ dominum castrorum, locorum, ꝛ territoriorũ predictorũ, ꝛ ad eum spectasse omnimodã iurisdictionẽ, quatenus tamẽ vellet dictũ nobilem Gõbertia condominio ꝛ saltem simplici iurisdictione excludere cum ꝛ ipse, ꝛ dicti sui predecessores castrorum ꝛ locorum huiusmodi cõdomini extiterint, ꝛ ipse existat, habuerintq; ꝛ habeant saltem simplicẽ iurisdictionẽ: quinimo si attẽdat ad proposita ꝛ deducta, insuper ꝛ ad pretẽsas scripturas in hac causa pductas parte dicti de Ualateria, prout attẽdi debet, nõ reperiẽtur nec fuerunt pbata principalia fundamẽta per eundẽ deducta. Et primo quidem non illa ptensa recompẽsatio titulo donationis. quam factam fuisse pretẽdit de castris ꝛ alijs pdictis dicto quõdam nobili Francisquelo per pfatam illustrissimã dominã Mariã, anno do. M. ccc. ix. de qua articulauit in decimosexto suorum pretẽsorũ titulorũ. Nihil enim pductũ reperio in hac causa, per ꝙ appareat hãc deductam donationẽ fuisse factã. Etiam nec probata reperitur illa pretẽsa pmutatio, de qua articulauit in. xxij. articulorum dictorum titulorũ, ꝛ quam fuisse factam pretẽdit Anno dñi. M. ccclxxxix. ꝛ die. ix. mẽsis Aprilis. Cui nõ obstat si forte opponatur, ꝙ imo appareat de pdictis, de recompẽsatione videlicet p pretensas literas dicte do. Marie cõcessas Anno do. M. cccxcviij. insertas fo. 127. ꝛ de permutatione, instrumẽto sumpto ꝛ recepto Anno do. M. cccclxix. ꝛ die nona mensis Aprilis. Quoniam respondeo ꝙ istud nõ sufficit etiã si alias huiusmodi pretẽse litere ꝛ instrumẽtum sufficienter probassent intentionẽ ipsius de Ualateria si fuisset ẽm earũ datas
12 deducta ꝛ allegata. † Debet enĩ quis pbare causam per se deductam, alias succũbere debet etiã si aliam alias sufficientẽ ꝛ legitimã pbauerit. pro quo allegare sufficiat. l. habebat, in principio ff. de institoria acti. c. abbate sane de re iudi. ꝛ quod no. Inn. in. c. cum contingat, de offi. delega. c. ceterum, de iudi. c. j. de litis contest. ꝛc. c. ex parte abbatisse, de priuile. Barto. in. l. j. in principio. ff. de eden. Alexã. de imol. in. l. si ita stipulatus fuero si titius. §. chrisogonus, ff. de verborum obligationibus ꝛ consil. xliij. exordiente, Uisis ꝛ ponderatis his que continẽtur ꝛc. in quarto volu. Et per hec etiam videtur ꝙ ipse debuerit ꝛ debeat succumbere quo ad illa pretensa homagia, que sibi deberi pretẽdit: cum vt predixi nõ pbauerit, aut pbet dictam pretẽsam ꝛ per eũ deductam recompensationem factam vz Anno do. M. ccc. ix. Et si illam probasset, prout non probauit, illud tamen certissimũ est ꝙ non sibi, sed dicto nobili Gomberti successori prefati Amelij ptinerent homagia prestãda per alios, ꝙ per condominos predictorum castrorum, vt apparet ex illo ptenso instrumẽto pmutationis olim facte per ꝛ inter dictos quõdã nobiles Frãcisquelũ ꝛ Ameliũ parte ipsius de Ualateria in hac causa pducto, ꝛ inserto. 33. quod propterea fidẽ facit contra eum: vt etiam apparet de remissione pascuorũ facta p dictum quondã Francisquelũ ipsi nobili Amelio: ppter qd nõ subfuit nec subest cã, occasione cuius debuerit aut de iure potuerit dictus nobilis Gõberti impediri per ipsum de Ualateria quominus pascua alijs arrendaret aut locaret, vel alias disponeret vt de suis. Cuius cõtrarium fecit idẽ de Ualateria, vt apparet ex actis. Nisi forte quis dicere voluerit dictum quondam Francisquelum sibi retinuisse ꝛ reseruasse in permutatione, de qua supra, pascua pro suis aue-
13 ribus: sed istud obstare non videtur. † Tum quia idẽ quondam Francisquelus in reseruatione huiusmodi vsus extiterit verbo indefinito animaliũ, ꝛ nihil dixerit de futuro tempore, reseruatio huiusmodi intelligi debuit de pascuis quo ad animalia, que tunc habebat, non que postea erat habiturus idem quondam Francisquelus. l. si ita, ꝛ quod ibi Barto. versi. si vero esset oratio indefinita. ff. de auro ꝛ argen. lega. pro quo optime faciũt allegata per Barth. cepol. in suo tracta. seruitu. sub rubri. de furno, versi, quinta questio est pulchra ꝛc. in prima parte ꝛ in decisione illius, versicu. quarto casu principali quando promissio est facta sub nomine indefinito ꝛc. que maxime procedere debent in hoc casu, in quo idem de Ualateria non est filius vel alias descendẽtibus ex dicto quondã nobili Frãcisquelo, nec de eius familia, aut heres vel alias vniuersalis successor eiusdem. Et ita non est qd possit aut valeat imputari eidẽ quondã Amelio permutanti, si nõ cogitauerit de hoc casu. Nõ debuit ergo, nec debet dicta pretensa reseruatio de pascendis aueribus ipsius quondã Frãcisqueli in locis, ꝛ territorijs superiꝰ mẽtionatis ad hunc casũ
14 extẽdi, ꝙ cõuentio regulariter nõ extendit ad incogitata. l. cũ aquiliana, ꝛ. l. qui cum tutoribꝰ. ff. de transac. ꝛ imputari dz dicto quõdã Frãcisquelo, ꝛ eius successoribus, a quibꝰ idẽ de Ualateria ius habere ptendit, ꝛ sic cõsequẽter ꝛ ipsi de Ualateria, ꝙ nõ
15 fuerit apertius loquutꝰ idẽ quondã Francisquelus: ꝙ, vt iam dictum est superius in alio articulo contra eum facienda est interpretatio, qui se fundat ex contractu. l. quicquid adstringẽde. l. stipulatio ista habere licere. §. in stipulationibus. ff. de verborũ obliga. ꝛ. c. contra eum, de regu. iur. in sexto: no. Alex. de imol. in l. si pascenda. C. de pactis: alias sequi posset magna absurditas. Fingamus enĩ, ꝙ tempore facte dicte pretense reseruationis idẽ quondam Francisquelus pauca animalia haberet, ꝛ forte vnius generis dũtaxat, vt vbi gratia, mutonina aut bouina, ꝛ ppterea illi reseruationi de facili consensit dictus quondam Amelius: ꝛ quod post factam reseruationem voluerit idem Francisquelus ampliare aueria non solum in eodẽ genere, sed in omni genere, ꝛ horum omnium immittere ꝛ depascere magnam quantitatem ꝛ numerum: profecto istud videretur iniquum ꝛ absurdũ: ꝛ multo fortius in hoc nobili Antonio de valateria omnino sibi extraneo et qui forte vel vt magis noceat prefato nobili Gomberti, vel vt sibi prosit maiorem animalium numerum immittit, aut immittere contendit, quam vnquam immiserint, aut immittere cogitauerint dicti de Arcussia: alias si contrariũ diceretur potuisset nobilis Frãciscus arcussie pretensus immediatus autor huius de Ualateria, ꝛ hodie posset idem de Ualateria surrogare in eorum locis ꝛ iuribus multos etiam potentes, ꝛ abundantes omni genere animalium, ꝛ quibus non solum non sufficerent pascua territoriorum, castrorum, ꝛ locorum predictorũ, sed nec
16 pascua totius comitatus Forcalquerij. † Que omnia absurda sunt, ꝛ cui absurditati iura resistunt: pro quo allegasse sufficiat quod voluit Pet. de anch. consi. mihi. lxxij. exordiente, Contra Philippum faciunt not. ꝛc.

Etiam infertur ex premissis eundem de Ualateria, seu quendam eius pretensum baiulũ male, quinimo iniuriose, ꝛ de facto inquisiuisse contra dictum nobilem Gomberti, ꝛ honorabilem virũ Gulielmum hugonis eius baiulum, pro eo qꝫ idem Hugonis exercuerat. ꝛ idem Gomberti exerceri fecerat officium magistratus in castris, seu locis predictis, aut eorũ altero: cum hoc facere potuerint: qꝫ, vt predixi, idem nobilis Gomberti, ꝛ dicti eius predecessores habuerunt, ꝛ
17 habet in illis saltem simplicem iurisdictionem, † cuius, vt dicit Bar. ꝛ sequitur Fulgo. in. l. imperium. ff. de iurisd. omniũ iudic. sex sunt gradus, vel tres vt voluit Bar. in. l. ij. C. de peda. iudi. ꝛ Bald. in repetitio. d. l. imperium. ꝛ puto ꝙ non solũ probauerit idem nobilis Antonius gomberti per depositiones testiũ parte eius in hac causa productorũ, quas non vidi, dictos eius predecessores, ꝛ seipsũ fuisse ꝛ esse in possessione seu quasi simplicis iurisdictionis, sed etiã meri ꝛ mixti imperij: qd ideo dixerim, qꝫ (vt predixi) prefatus quõdam nobilis Amelius probatur prouidisse de tutore Antonete tũc pupille, filie Gulielmi mutonis, vt apparet in instrumento producto ꝛ inserto. fol. 522. ꝛ que prouisio facta fuit Anno incarnationis dominice. M. cccxcix. ꝛ die xv. mẽsis Octobris. Sunt etiam producte multe inquisitiones, ꝛ publice preconizationes facte parte condominorũ loci ꝛ terre Doromoni Anno domini. M. ccclinj. vel circa, inserte. fo. 549. Etiam cũ Anno dñi. M. ccclxxxi. ꝛ die. xx. mensis Junij inquireretur per curiã Sisterici contra quendã Martinũ iuliani de quibusdã satis magnis excessibus per eundẽ cõmissis, ꝛ inter cetera interrogaretur, si in loco de Dromono fuisset contra eũ inquisitũ: dixit ꝙ sic, ꝛ ꝙ ipse condẽnatus extiterat per curiã dicti quondã nobilis Jacobi Gõberti, vt apparet p instrumentũ publicum sumptũ ꝛ receptum anno ꝛ die predictis, insertũ. fol. 59.

Apparet

Apparet etiã ꝑ multas scripturas in hac causa parte eiusdẽ no
bilis Sõberti productas, ⁊ de recẽti, ⁊ de satis antiqua possessiõ
ne seu quasi iurisdictionis, ipsi⁹ nobilis An. gõberti: ⁊ nõ soluꝫ
18 de possessiõe seu quasi simplicis iurisdict. sꝫ ẽt meri ⁊ mixti im
pij. † Propter q̃ videt̃ debere obtinere i iudicio retinẽde posses
siõis, iuxta tenorẽ primorũ articulorũ parte ei⁹ in hac cã ꝓdu
ctorũ, in quo ille vincit ⁊ vincere debet, qui probat de antiquiore
possessione, qꝛ illa censenda est iustior: alia vero hoc est posterior
ꝑsumitur clãdestina. c. licet cãm, ⁊ qd̃ ibi Inn. sup verbo, plures
⁊ Panor. in octauo notabili, de proba. qd̃ etiã voluit Bar. in. l.
j. §. qd̃ ait ꝑtor, ver. ex ꝑdictis habes. ff. vti possidetis: Cy. Bal.
⁊ Sali. in. l. j. C. eo. tit. Cy. vcꝫ in versi. decimo querit̃: ibi, sꝫ quali
ter apparebit quẽ melius ꝓbasse. Bald. vero in ver. aduerte qd̃
ãn ꝓbatur de possessione anteriore ⁊c. ⁊ Sali. in ver. nũc reuer
tor ad gl. ⁊ idẽ tenuit Jac. de are. put refert Cy. vbi supra. Idẽ
Bar. in quodã suo cõsi. exordiẽ. In. q. do. Cyoli ⁊c. Pau. de cast.
cõsi. v. exordiẽ. Causa que vertit̃, ver. scd̃o principaliter est vidẽ
dũ ⁊c. ⁊ cõsi. clxxviij. exordiẽ. Fũdamẽtũ ꝑfati do. vicarij. Alex.
de imo. in. d. l. si duo. Jo. ferra. in sua practica, tit. forma libel. pro
turb. posses. in gl. sup verbo, tenet ⁊ possidet. ⁊ Ang. are. in. §. qua
drupli, in materia possessorij retinẽde possessiõis, insti. de actiõ.
Debet preterea, iuxta ea que predixi, idem nobilis Somberti
absolui ab impetitis parte dicti de Valateria. Que omnia dixe
rim sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

Argumentum.

Prescriptio ⁊ mala fides nunquam seinuicem compatiun
tur. V. F.

1 Prescribens in nulla parte temporis oportet qd̃ habeat conscientiam rei aliene.
2 Obligatio naturalis non oritur ex sentẽtia maxime iniusta.
3 Forus ecclesie cõtentiosus presumit ꝓ sentẽtia donec appareat de iniustitia.
4 Natura contrariorum eadem est.
5 Debitum ex contractu an presumatur esse male debitũ, ⁊ possit contrahens prescribere.
6 In iudicijs quasi contrahitur.
7 Restitutio i integrũ ꝑ viã replicatiõis an sit opportune petita.
8 Restitutio in integrũ ꝑtita ex generali clausula, si qua mihi iusta causa ⁊c. quibus concedatur, ⁊ quando.
9 Ignorãtia an sit ꝓbabilis causa ad obtinendũ restitutioneꝫ in integruꝫ aduersus decursam prescriptionem.
10 Conclusio generalis in libello petens declarari actionem competere cuius effectus sit.
11 Clausula, sup premissis ⁊ singulis petit ius ⁊ institiam sibi ministrari, est multum vtilis, ⁊ ad plura valet.

De prescr. xxx. vel. xl. an. Consi. cclxxiij.

Christi nomine inuoca
to. Viso ꝓcessu cause agitate ꝑ ⁊ inter nobilẽ ⁊ ge
nerosam mulierem do. Romanã de montegaudio
ex vna parte, ⁊ nobilẽ ac potentẽ virũ Jacobũ de
symiana do. de Casanoua, filiũ ⁊ vniuersalem here
dẽ nobilis quondam viri Bertrandi de symiana ex alia: dico et
respondeo ꝙ etiam presupposito, citra preiudiciũ veritatis, qd̃
de equitate canõica, vel alias, posset vniuersalis successor seu he
res debitoris prescribere aduersus creditorem: ꝙꝗ mala fides
ipsius debitoris nocere nõ deberet sei⁹ vniuersali heredi, ⁊ ꝙ pro
pterea idẽ nobilis Jacob⁹ potuisset ⁊ posset allegarẽ ꝑscriptio
nẽ eius, super quo conuenit̃. cuius tñ contrariũ alias fuit ꝓba
tũ, ⁊ plene ostẽsum in alijs iuriũ allegationibus exordientibus,
Licet mala fides defuncti ⁊c. quas hic repetere nec oportet, nec
expedit: deberet tñ dicta do. Romana in integrũ restitui aduer
sus lapsum temporis, vt etiam alias dixi in quibusdam alijs iu
rium allegationibus exordiẽtibus, Etiam si verum esset ⁊c. Et
vt hoc pleni⁹ appareat premitto, ꝙ licet ius parte nobilis quon
dã mulieris do. Senebre litarde, ex cuius persona nũc experit̃
ipsa do. Romana, obtinuerit sentẽtiã pro se ferri contra dictuꝫ
quondã nobilẽ Bertrandũ de symiana, Anno do. M. ccccxliij. ⁊
die. vij. mensis Octobris: non tamẽ potuit prescriptio cõtra eaꝫ
incboari ꝙdiu postea superuixit idẽ nobilis Bertrãd⁹ debitor
⁊ se sciens debitorẽ tam ꝑ productionẽ instrumẽti, in vim cuius
cõuẽt⁹ ⁊ cõdẽnatus extiterat, ꝙ sentẽtie cõtra eũ ꝓmulgate, per
1 id ꝙ habetur in. c. q̃m omne, de ꝑscri. † vbi probatur oportere vt
ꝑscribẽs in nulla parte tẽporis habuerit cõscientiã rei aliene. ad
qd̃ facit. c. sanctorũ, de ꝑscrip. c. si virgo. xxxiiij. q. ij. Et sic nõ ob
stat ꝙ dicit Bal. in. c. si quis per triginta, si de feu. fue. cõtrouer.
⁊ Panor. in. d. c. quoniam, versi. sed circa predicta quero: quate
nus videtur voluisse, ꝙ sciens se debitorẽ, quando est solum de
bitor ex sententia que transiuit in rẽ iudic. potest prescribere
2 † pro eo qꝛ ex sententia non oritur obligatio naturalis, maxime,
quando fuit iniusta, iuxta not. in. l. iulianus. ff. de condi. indebi.
qꝛ vt predixi, dictus quondã nobilis Bertrandus sciuit se debi
torẽ non solũ ex sentẽtia, ꝑ quã fuit condẽnatus, sed etiã ex con
tractu celebrato ⁊ inito ꝑ magnificũ quondã virum do. Guliel
mũ de symiana. Preterea illud dictuꝫ Bal. ⁊ Panor, non videt̃
3 de iure: † qꝛ ꝓcedere donec appareat de iniustitia forus ecclesie
contẽtiosus ꝑsumit pro sentẽtia, vt no. Inn. in. c. quia pleriꝗ, de
immunitate ecclesiarũ. Et si ꝑsumatur sentẽtia iuita ꝑsumptio
ne iuris ⁊ de iure. c. cum inter, de re iudi. non oportet aliter ꝓba
re iustitiã: ⁊ ita nunꝗ ꝓcedit dictuꝫ Panor. nisi ꝓbetur de iniu
stitia sentẽtie, qd̃ nõ est hic ꝓbatum quinimo potius de contra
rio, vt apparet ex actorũ inspectione. Preterea tut⁹ autoritate
rei iudicate licite tenet in foro ecclesie ⁊ cõscientie, vt no. Inn. in
4 d. c. † qꝛ pleriꝗ: sed contrariorũ eadẽ est natura. c. hospitiolum.
xxxij. dist. de quo Fran. de are. ⁊ Alex. de imol. ff. de acqui. posses.
in rubri. Nec dicat aliquis sufficere ꝙ sentẽtia possit esse iniqua.
Quia rñdeo, ꝙ hoc nõ sufficit, vt apparet ꝑ instãtiã in terminis.
5 † Nam etiam debitum ex cõtractu posset esse male debitũ, vt qꝛ
contractus fuit simulatus: ⁊ tamẽ hoc non ꝑsumitur, nec potest
contrahens ꝑscribere, per ea que habentur in. c. quoniam, et qd̃
ibi doct. de ꝑscrip. Ergo idẽ erit in eo qui est debitor ex sentẽtia
6 maxime † qꝛ in iudicijs quasi cõtrahit̃. l. iij. §. idẽ scribit, cũ suis
simili. ff. de pec. Cũ igitur ex actis cause hui⁹, vel alias, nõ appa
reat dictũ quondã nobilẽ Bertrandũ ab humanis decessisse an
te annũ do. M. cccc. palã infert̃ illaꝫ assertã ꝑscriptionẽ, de qua
opponere conat⁹ est dict⁹ nobilis Jac. nõ esse incboatã ante an
nũ predictũ, qui fuit ab anno predicte sentẽtie, que vt dixi, lata
est anno do. M. ccccxliij. ⁊ die. vij. mensis Octobris.

Preterea presupposito, citra
preiudiciũ veritatis, ꝙ a dicto anno mortis ⁊ decessus dicti quõ
dã nobilis Bertrãdi de symiana potuerit incboari ꝑscriptio: il
la tamẽ cõpleta aut cõsummata nõ extitit viuẽte ⁊ supstite dicta
quondã do. Senebra, quẽ parte do. Romane ꝓbatã est ab huma
nis decessisse ꝑ triginta annos, aut circa, ante tp̃s depositiõis te
stiũ parte eiusdẽ do. Romane in hac cã ꝓductorũ, ⁊ sic añ annuꝫ
do. M. ccccl xv. aut saltẽ. lxx. Nec potuit post mortẽ ipsius domi.
Senebre, ⁊ tẽpore dictorũ nobiliũ Arnautoni de mõtegaudio, ⁊
huius do. Romane patris, ⁊ filie ipsius do. Senebre vniuersaliũ
successorũ cũ effectu cõpleri, hoc est sic ⁊ taliter ꝙ nõ possent ipsi
ambo ⁊ eorũ quilibet ex capite ignorãtie petere se restitui in in
tegrũ aduersus lapsuꝫ tẽporis, vt potest succedẽtes in ius alteri⁹
7 regula cũ qs, cũ suis simili. de reg. iu. in. vj. † Nec opponat aliqs
ꝙ hmõi in integrũ restitutio opportune petita nõ extiterit. Quia
respõdeo ꝙ imo opportune petita fuit, scꝫ ꝑ viam replicationis
qd̃ fieri potuit, iuxta. l. nã ⁊ postea. §. si minor, cũ ibi not. ff. de iu
reiur. allegando vcꝫ ignorantiã sententie, de qua in hac cã, ⁊ iu
8 ris dicte quondã nobilis Senebre, † ⁊ sic petendo restitutionem
ex gñali clausula, si qua mihi iusta causa ⁊c. q cõcedit̃ etiam ma
ioribus vbicũꝗ dictat equitas eã esse concedendã. l. j. in fi. ⁊. l. sꝫ
9 ⁊ si ꝑ pretorẽ. §. hec clausula. ff. ex qui. cau. maio. † ꝙ aũt ignorã
tia sit equa ⁊ ꝓbabilis causa ad obtinẽdã restitutionẽ in integrũ
aduersus decursam ꝑscriptionẽ, est gl. in. l. si partẽ. §. j. ver. non
ptẽdo, iũcto text. ff. quẽadmo. seruit⁹ amitta. ⁊ in. l. j. C. de patri.
pote. de quo. Specu. titu. de prescrip. §. j. ver. pone colon⁹ Bar. ⁊
Ange. in. l. j. §. si quis aũt, per illũ tex. cum gl. ff. de itine. actuque
priua. ⁊ Ang. in. l. fi. C. de prescrip. long. tẽpo. ⁊ alij in alijs locis,
quos alias induxi. Nec etiã opponat aliquis, ꝙ nõ fuerit peti
tũ eandẽ do. Romanã in integrũ restitui, sꝫ declarari eã fuisse,
fore, ⁊ esse in integrũ restituẽdã, vt legit̃ in schedula exordiente,
Ut vobis reuerẽdo patri ⁊c. Quia rñdeo ꝙ nõ obstat, tũ qꝛ suffi
cit ꝙ sic, vt ꝑmisi, petitũ extiterit, ꝑ id ꝙ habet̃ in. l. si finita. §. ele
gãter, ver. in verbo actionẽ, ⁊ qd̃ ibi Bar. ⁊ doct. ff. de dã. infec. q
10 per illũ tex. ibi volũt, ꝙ sufficiat petere in libello declarari mihi
cõpetere actionẽ qꝛ hec gñalis cõclusio idẽ operatur ac si petijs
11 sem reũ condẽnari ad contẽta in libello. † Tũ ⁊ qꝛ in cõclusione
schedule ꝑdicte subiũcta est gñalis clausula, scꝫ ⁊ alias petit in ⁊
sup ꝑmissis, ⁊ singulis eorũdẽ ius ac debitã iustitiã sibi ministra
ri vt in. c. fi. de offic. ordi. ⁊. c. ij. de ord. cogni. q̃ vt ibi pꝫ est multũ
vtilis, ⁊ ad plura valet: de qua Spec. tit. de libel. cõcep. §. iã nũc
videdũ, ver. sed cũ ex his. Ang. in. l. fi. C. de anna. except. ⁊ in. l. j.
in princi. ff. de eden. Ant. de but. in. c. ij. de lib. obl. ⁊ in. c. examina
ta, de iudi. Jo. de imol. in. l. cũ nulla, ⁊. l. seq. ff. de re iudic. ⁊ alij in
alijs locis. Tum ⁊ quia hec restitutio etiam expresse deducta est
in alijs articulis nouissime traditis.

¶ Argumentum.

¶ Sicarius non est qui se legitime ab iniuria personali defendendo gladio iniuriā tunc interimit, nec ideo puniri dz. A. F.

1 ¶ Adulteriū vxoris maritus qualiter vindicare debeat, ⁊ qd si occiderit vxorem in adulterio deprehensam, an puniendus pena legis cornelie.
2 Occidens se defendēdo, nō seruato moderamine, an teneaꝛ pena legis cornelie de siccariis, vt homicida. Et quid si ꝓpter verba iniuriosa percusserit modum excedendo.
3 Pena legis cornelie que sit.
4 Defendisse se cum moderamine quis dicatur.
5 Offensa q̄libet ꝑsonalis est maior quacūq; iactura bonorum.
6 Aggressio aggredientē insultū facientē an liceat occidere, et si occidat que pena irrogetur.
7 Offensa personalis que dicatur.
8 Personalis offensa postq̄ illata nō potest per amicos, vicinos vel alios reparari.
9 Repercussisse percutientem ad defensam non ad vindictā quādo dicatur.

¶ Ad leg. Cor. de sicar. Consi. cclxxiiij.

Christi nomine inuocato.

Uiso casu mihi exhibito parte ꝓbi viri Amedei bōtosii, ac iuriū allegationibus egregie dictatis ꝑ egregiū virū dn. Joannē priuati in vtroq; iure licētiatū dico ⁊ rñdeo ꝙ, cū (vt ponitur in casu huiusmodi) idē Amedeus fuisset tribus aut quatuor vicibus de, ⁊ cū ramo arboris sup eius spatulis ꝑcussus per nobilē Joannē oliuerii, ⁊ deinde in capite de, ⁊ cū piqua ex qua ꝑcussiōe emanauit multus sanguis ante q̄ ipse Amedeus gladiū a vagina eximeret, ⁊ ipsum Oliuerii cum gladio ꝑcuteret, nō debet ipse Amedeus ꝓpter dictā ꝑcussionē etiā si ex illa secuta extiterit mors dicti Oliuerii, puniri pena legis cornelie etiā si essemus in casu, ꝓut nō sumus, in quo pretendi posset ꝙ prefatus Amedeus excessisset modū inculpate tutele.
1 † Hoc probatur in. l. si adulterium cū incestu. §. imperatores. ff. de adulte. vbi lz marito nō ꝑmittaꝛ occidere vxorē suā inuentā in adulterio. l. nec in ea. §. fi. ff. de adulte. tamē q2 vxor cōmittendo adulterio infert viro iniuriā. l. si maritus. §. legis iulie, ⁊ l. miles. §. socer. ff. de adulter. ꝙ iniuriā vindicare pōt ꝑ legitimos modos, puta eā accusando, ⁊ eā afficiēdo pena ꝓuatiōis dotis, vt in dictis iuribus: tñ dicit tex. in. d. §. imperatores, ꝙ si maritus occidat vxorem deprehēsam in adulterio, nō debet dānari pena legis cornelie, q2 marito iniuriā passo ꝓpter adulteriū liceat offensam ⁊ iniuriā suam vindicare, sed excessit modum in vindicādo, ⁊ ita nō debet puniri de toto, id est de homicidio ⁊ pena dicte legis, secundū ꝙ plenius habetur in. d. §. imperatores, ⁊ l. j. §. fi. ff. ad leg. corne. de sicca. in. l. si quis in graui. §. si maritus.
2 ff. ad sillan. ⁊ in. l. gracchus. C. de adulte. † Et ob hoc dicit Ang. in. d. § imperatores, ꝙ ille tex. allegaꝛ ꝓ illis, que aggrediūtur aliquē eis dicentē verba iniuriosa vt nō puniātur, nisi solū ⁊ dūtaxat in eo, vel ꝓ eo qḋ fecerunt plus q̄ liceret. excedendo modū in lite. Hoc etiā voluit Joā. and. in addi. Spec. titu. de homicidio, in rubri. vbi dicit ꝙ est questio, qui se defendendo occidit nō seruato debito moderamine, ⁊ an teneaꝛ pēa legis cornelie de siccariis tanq̄ homicida. Et dicit se vidisse terminari ꝙ non, ⁊ ꝙ non debet puniri tanq̄ dolosus, sed tanq̄ culpabilis. per. l. in. l. cornelia. ff. de sicca. ⁊ in. l. j. C. eo. titu. hoc idem fuit de mēte Cyn. in. l. j. versi. item quero pone ꝙ quidam ⁊c. C. vnde vi. Et ibi hoc expressius voluit Bal. in repeti. in. ix. ⁊ x. questionibus. Idē voluit Bal. in. c. j. in princi. de pa. tenen. vbi ꝓ hoc allegat not. per Jo. and. in. c. significauit, de peniten. ⁊ remis. Idē etiā no. Bal. in. c. j. §. si quis vero, le. j. de pa. iura. fir. ⁊ in. l. vt vim. ff. de iusti. et iu. vbi plus dicit idem Bal. ꝙ etiā si ex ꝓposito quis modū excesserit in se defendendo: tamē non est puniendus ꝓ toto, sed ꝓ excessu. Et hoc etiā in effectu sequitur Pe. de anch. in cle. j. de homici. Hoc etiā communiter volūt doc. in. d. l. j. C. vnde vi. Et istud non videꝛ mihi habere aliqḋ dubiū: scz ꝙ ꝑsupposita veritate
3 casus mihi exhibiti, non debet idē Amedeus puniri † pena legis corne. que est regulariter pena vltimi supplicii. Quinimo videꝛ fortius, ⁊ dico, ꝙ dictus Amedeus nō venit aliqua pena afficiendus, aut puniendus pretextu dicti pretēsi homicidii: eo q2 vt infra dicam ipse dici non potest, nec de iure dici debet in sua defensione modum excessisse, ⁊ per consequens nullam penā meretur per id quod habetur in. l. iii. §. cum igitur. ff. de vi ⁊ vi arma. ⁊ in d. l. j. cum ibi no. C. vnde vi: in. d. l. vt vim cum ibi plene not. ff. de iusti. ⁊ iu. ⁊ plene in. c. olim, le. j. de restitu. spolia. de quo etiā legitur ⁊ not. in cle. j. de homici. ⁊ in. c. significasti, le. ii. eodem tit. Et ꝙ non dicatur idem Amedeus modū excessisse, sed cū modera-
4 mine se defendisse hoc patet, † q2 ille dicitur se cū moderamine defendere, qui se non poterat ab offensione personaliter defendere, aut tueri, nisi eo modo quo se defendit. l. scientiā. §. qui cū aliter. ff. ad legem aquil. per quē tex. hanc doctrinā colligit Bar. cum aliis in. d. l. j. C. vnde vi. ⁊ in allegata. l. vt vim, ad fi. ff. de iusti. ⁊ iu. ⁊ gl. in. d. c. significasti: ⁊ Ant. de but. in. d. c. olim, le. j. si enī pro rerum defensione licitum est aliquem occidere, vbi non pōt occidens aliter res suas saluas facere. l. furem nocturnum. ff. de sicca. ⁊ l. ita ꝗ. ff. ad legem aqui. ⁊ c. si perfodiens, de homici. q̄to magis est licitum hoc facere pro defensione sui ꝑsonæ ab offensa
5 personali, † cū quelibet offensa personalis sit maior qualibet iactura bonorum. l. in seruorum, in fine. ff. de peñ. sed ita est qḋ, vt audio, iste Amedeus bontosii antea percussus tribus, aut quatuor ictibus per dictum Joannem oliuerii de ⁊ super spatulis, ⁊ cū ligno, ⁊ per Jacobum eius fratrem in capite de ⁊ cū piqua ferrea ⁊ qui post hec omnia, ⁊ tempore per eum facte percussionis per ipsos Jacobum ⁊ Joannem ⁊ per capillos detinebatur in terram prostratus, ⁊ sub eis, quorum alter scilicet Jacobus antea exclamauerat, verba sua dirigendo ad dictum Joannē fratrem, ⁊ dicendo, Tuez le ribault, tuez le: non habebat aliud remediū ad euadendū ab illa personali offensa, quam sibi inferebant ipsi Jo. ⁊ Jaco. detinendo eū per capillos, ⁊ cōtinue offendendo q̄ vulnerare dictum Joan. aut Jaco. cum gladio. Nō est ergo huiusmodi ꝑcussio eidē Amedeo imputanda, nec ipse propter eā puniendus. Et ꝓ p̄missis bene facit qḋ voluit Bal. in. d. l. j. ver. sed pone quidam insultum fecit ⁊c. C. vnde vi. vbi querit
6 Bal. † Pone, inquit, quidam fecit cōtra me insultū sine aliquo genere armorū volens mihi dare vnam maxillatam manu vacua, ego ne hoc accideret ꝑcussi eū cum gladio, ⁊ mortuus est vtrū puniri debeā. Sup quo arguit Bal. hincinde, ⁊ tandē concludendo dicit, quod aut constat quod me poteram aliter defendere, ⁊ tunc debeo puniri, quia non seruaui formā defensionis, sed assumpsi vindictam, aut constat ꝙ aliter euadere non poterā maxillatam, q2 cum vituperio percuterer, ⁊ tunc licite fieri potuit. nam sm eū si hoc licitum est ꝓpter res defendēdas. d. l. j. C. vnde vi. ergo multo fortius propter ꝑsonam, ⁊ corpus, qḋ est nobilius vt in allegata. l. in seruorū. aut dubitatur, ⁊ tunc in dubio presumiꝛ ꝙ alia via defensionis vti potuerit inter pares: sed vbi non fuissent pares, sed dispares, tunc propter inequalitatem virium presumitur ꝙ aggressus non potuerit se aliter defendere. alleg. no. per glo. in. d. l. j. C. vnde vi. quod vltime dictum si procedat in terminis illius casus, de quo querit Bald. multo fortius procedere debet in casu presenti, in quo nō solū vnus, sed duo aggressi extiterant dictū Amedeū bontosii, ⁊ post tres aut quatuor percussiones factas super eius spatulis, ⁊ vnā grauē ⁊ periculosam multe effusionis sanguinis causatiuam factā cum piqua ferrea in eius capite, ⁊ parte anteriore per capillos ipsum tenebant in
7 terra prostratū, que omnes appellantur offense personales: q2 vbicunq; tangitur persona vel res persone coherens animo offendendi, tunc sine dubio diciꝛ offensa personalis. l. sed ⁊ est questionis. ff. de iniu. ⁊ l. j. §. hec verba. ff. de his qui deiec. vel effude. no. Inn. in. c. nuper. de sent. excommu. ⁊ Bart. in. l. licitatio. §. qḋ illicite. ff. de public. Nec puto ꝙ ad hoc vt aggresso liceat occidere aggredientem vel offendentem necessarium existat, ꝙ aggressus vel offensus sit in periculo ⁊ discrimine vite, sed sufficit ꝙ sit in periculo alicuius offense ꝑsonalis, vt apparet per predicta. quod etiā voluit Bar. in. d. l. j. C. vnde vi. ⁊ in suo cōsil. exordiētē. Vanutius Petri ⁊c. ⁊ Anto. de butr. in. d. c. olim. le. j. de restitu. spol. Pro quo optime faciunt. l. itaq;. § j. ⁊ l. scientiam. §. qui cū aliter. ff. ad. l. aqui. ⁊ l. parem. de sica. Et ideo fuit licitum prefato Amedeo facere illud qḋ fecisse dicitur, scilicet gladiū extrahere, ⁊ percutere dictū Joannem, potius q̄ pati eundē Joannē amplius perseuerare in offendendo eundem Amedeum in personam, ad qḋ bene facit quod voluit Bal. in repet. d. l. j. versi. sed pone ꝙ me spoliasti ⁊c. C. vnde vi. quod procedit etiam si superuenturi fuissent amici vel vicini, qui eundem Amedeum liberassent a predictis fratribus, ⁊ eorum manibus: postquam, vt predixi, illi perseuerabant in intentione, ⁊ vexatione illius, ⁊ in illa-
8 tione offense personalis, † que postquam illata est, nō potest per amicos, vicinos, vel alios reparari. vt no. glo. in. l. si quis prouocatione. C. de appel. ⁊ docto. in cle. j. de re iudi. Adiicio premissis ꝙ, cum (vt colligitur ex narratione casus mihi exhibiti) idem Amedeus primo fuit percussus tam per prefatum Jacobum primo aggredientem, quam Joannem fratrem postea superuenientem, ⁊ quidem non vna percussione, sed multis, ⁊ non solum
9 multis ab vno. sed multis a quolibet eorundem, † presumi debet ipse Amedeus repercussisse ad defensam, ⁊ non ad vindictam, cum incontinēti, ⁊ eadem rixa hoc fecisse dicatur. l. ii. ⁊ quod ibi Bal.

Bal.C.de secca.vbi etiam pro hoc allegat in.d.c.significasti.⁊ no. in.d.cle.j.⁊ per Bart.in.l.si ex plagijs.§.tabernarius.ff.ad legē aquil. Preterea,⁊ postremo(vt audio) idem Amedeus nō fuit ille,qui gladiū a vagina extraxit,sed prefatus Jacobus:⁊ q̄ cū idem Amedeus eum sibi auferre vellet, ⁊ impedire ne cum illo ipsum offenderet idem Jacobus,⁊ econtra ipse Jacobus ipsum habere niteretur,⁊ dum sic adinuicem hincinde Amedeus ⁊ Jacobus re ipsa contenderent,prefatus Joannes supra gladiū cecidit,⁊ cadendo vulneratus est:quod si ita est,uno vt audio quia est ita, nō est quod possit aut valeat eidē Amedeo imputari, vt pote qui gladiū a vagina non exemerat, nec cum illo percutere intendebat dictos Joannē ⁊ Jacobū,sed se defendere aut tueri: ne cum illo percuteretur per prefatū Jacobū qui illū a vagina extraxerat,⁊ illum habere ⁊ eximere nitebatur,⁊ hoc nō videtur habere aliquod dubium. Et sic quodcunq̄ dixerimus,non videtur prefatus Amedeus aliqua pena puniendus. Et ita mihi videtur,sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

¶ Argumentum.

¶ Pacta ex causa facta causa tandem cessante cessant. V. F.

1 ¶ Promissa etiam honesta ⁊ licita,iurata, quando nō seruāda.
2 Fides eam non seruanti non seruanda.
3 Pactum videtur esse appositum pro eo quia ipsum seruat.
4 Rescriptum nunquā pro eo videtur,qui contra rescriptū facit.
5 Purgatio more in quo non admittatur.
6 Ablatiui absoluti an ⁊ quando conditionem important.

¶ De pact. Consil.cclxxv.

Visis pactis, ⁊ conuentionibus celebratis,⁊ initis anno presentialiter currente,⁊ die.xvij. mēsis Martij proxime lapsi, p ⁊ inter nobiles viros Bernardū bruelba, Michaelem ysnardi, Carolum anselmi, ⁊ alios in conuentionibus ⁊ pactis huiusmodi latius mentionatos ex vna parte,⁊ honorabilem virum Joannem de sala ex alia:⁊ supposito, prout in facto supponitur, q̄ prefati Bernardus, Michael,⁊ alij,morosi extiterint in faciēdo obligari seruitores Marcelli Auenionis,q̄ non auderent neq̄ possent recipere aliquam monetam,nisi solum ⁊ duntaxat monetā in preconizatione inibi mentionata latius desiꝫnatā ⁊ cōprehensam,aut q̄ eos iuxta cōuenta,promissa,⁊ iurata per eosdē de premissis nō faciēdis obligari non fecerint,seu etiam q̄ cōuentionibus ⁊ pactis predictis contrauenerint,in recipiendo monetam,seu monetas,aliaꝫ,vel alias a moneta ⁊ monetis,de quib⁹ in preconizatione antedicta:
1 ⁊ videtur dicēdū,sub correctione cuiuslibet domini melius sentiētis,⁊ salua pleniore deliberatione,q̄ prefati nobiles Bernardus, Michael,⁊ alij petere non valeāt cum effectu a predicto de Sala,vt eisdem obseruet cōuenta ⁊ promissa per eundem, etiam si illa iurata extiterint. l. cum proponas. la seconde, ⁊ quod ibi Bald. ⁊ doctor.C.de pactis, capitulo,peruenit. le second, quod
2 ibi per doctorem.de iureiurando. †Non enim,vt probatur in dictis iuribus,fides seruanda est eam nonseruāti: ⁊ vt dicit Bal
3 dus in dicta.l.cum proponas. †pactum videtur appositum pro eo qui ipsum seruat,⁊ non pro eo qui cōtrauenit.l.quero.§.inter locatorem.ff.loca.⁊ q̄ no.in.l.qui fidem.ff.de transa.l.ij. C.de iu. emphy.⁊.l.cum pater.§.libertis.ff.de leg.ij. Cui est simile q̄ not.
4 Inno.†scilicet q̄ nunquam videtur pro eo scriptū,qui facit contra rescriptum. Et contra dictos nobiles Bernardū, Michaelem,⁊ alios paciscentes multum facit iuramentum per eosdem prestitum,⁊ ratione cuius,si contra conuenta,promissa, ⁊ iurata per eosdē venerint ipsi, ipso iure incurrerint penā priuationis
5 actionuꝫ eis competentiū ex ꝯtractu.l.si quis maior.iunctis ibi not.per glo.Bart.⁊ alios cōiter.†Nec,vt probatur in.d.l.si quis maior.in verbo,mox,ẜm Bart.Bal.⁊ Ang. admittitur purgatio more,q: vbicūq̄ lex ipso iure facit executionē, ibi nō admititur purgatio more.l.si is cui.ff.de leg.ij.not. Bar.⁊ doct.in.l.si insulā.ff.de verb.obli.quod saltem ẜm communē opinionē procedit in casu.d.l.si quis maior.quoad penā priuatiōis actionis. ¶ Preterea in cōuentionibus, ⁊ pactis superius mentionatis dictū est,⁊ per partes ipsas appunctuatū ⁊ conuentū, q̄ durāte dicto tēpore dato cursu alijs monetis,q̄ in dicta preconizatione cōtentis institutio,deputatio,onus faciendi collectam,⁊ alia,de quibus ibi,cessarent,⁊ locū non haberent,sed statim infringerētur, seu q̄ idē de Sala amplius nō teneretur facere dictā colle-
6 ctam:†qui ablatiui absoluti dato cursu,conditionē important,⁊ perinde est acsi dictū extitisset,si durante dicto tēpore detur cursus alijs monetis quā ⁊c.La testatore.⁊ qd̄ ibi Bar.ff.de condi.⁊ demō.⁊.l.ab emptione.in princ.⁊ qd̄ ibi Bar.⁊ doc.ff.de pac. que cōditio videtur euenisse, ⁊ sic proxime dicta cōuentio purificata pro eo q: post pacta ⁊ cōuentiones antedictas datus est cursus alijs monetis ab illis,de quibus in dicta pconizatione. Nisi forte quis dicere voluerit hoc non prodesse eidē Joāni de sala, nec nocere prefatis nobilibus, pro eo q: et si datus sit cursus alijs monetis in comitatu Venayssini,non tamen datus est in ciuitate Auenionēsi:sed istud nō videtur procedere. Cum q:,vt mihi verbo proponit,preceptū fuit per preconizationē, de qua.ꝫ. factum in dicta ciuitate non solū Auenionēsibus,sed etiā comitatēsibus, quatenus ordinationes in ea mētionatas, ⁊ paulo ante factas p reuerendissimū in Christo patrē ⁊ dō.d.gubernatorem Auenionis,⁊ comitatus predictorū tenere, seruare,⁊ adimplere haberēt sub penis,de quib⁹ in ordinationibus hmōi. Quo fit vt, si postea, ⁊ ꝯ preconizationem hmōi datus extiterit in comitatu Venayssini cursus alijs monetis,q̄ in ea mētionatis ⁊ expressis, videatur dicta cōditionalis cōuentio fuisse purificata, ⁊ consequenter resolute cōuentiones, ⁊ pacta per dictas partes celebrate,⁊ inite. Cum ⁊ q: cū indistincte dictū extiterit, q̄ durante dicto tēpore dato cursu alijs monetis quā ⁊c.institutio,deputatio,⁊ alia predicta cessarēt:hoc vr̄ generaliter intelligenduꝫ.l.j. §.generaliter.⁊ quod ibi glo.⁊ doct.ff.de leg.prestā.⁊.l.itē apud labeonē.§.generaliter.cum suis si.ff.de iniu. saltē quoad ciuitatem,⁊ comitatū predictos,pro eo q: per easdem ordinationes in Auenione factas, ⁊ emanatas ab eodem dn̄o erant facta precepta,⁊ pecunie alie,hoc est, in eis nō contente,repulse. Et vt apparet ex predictis,⁊ ex verbis conuentionū ⁊ pactorū predictarum verba hmōi,illa videlicet, que cōcernūt resolutionē dictarū conuentionū,clara sunt,a quibus propterea nō videtur recedēdum.l.ille aut ille.§.cum in verbis.⁊.l.non aliter.ff.de leg.iij. Et ipsis nobilib⁹,si pretendāt se,⁊ prefatū de Sala sensisse de cursu, qui daret alijs monetis in Auenione,nō alibi,incūbit probatio, postq̄ verba cōtractus faciunt pro eodē de Sala,p predicta. Et q: etiā hoc est verisimilius eū ita sensisse propter maius lucrum qd̄ sperabatur,si tam in Auenione,q̄ comitatu predictis seruarētur ordinationes antedicte, Et ita mihi vr̄ sub correctione ⁊c.

¶ Argumentum.

¶ Cum feuda in gallia ⁊ littorea prouincia redacta sint ad naturam bonorum patrimonialium quoad alienationem ⁊ successionem,non obstante substitutione quacūq̄, potest feudatarius de illo saltem vsq̄ ad legitimam alienare. V. F.

1 ¶ Femine ad feudum rectum quando innitentur,⁊ an in perpetuum excludi possint,⁊ quando.⁊ nu.6.
2 Donatario secundo que actio acquisita.
3 Actio personalis contra singularem rei successorem an detur.
4 Possessio an transferatur cum dominio apud retentorē per cōstitutū,⁊ vsufructus retentionē,⁊ quid si semel translata in primum donatarium, ⁊ eo deficiente an transferatur in secundum.
5 Stipulari in dubio videtur pater pro filio vt heredi, ⁊ quid in his que transitura sunt ad filium vt filium,non vt heredem.
7 Feudorum alterata est natura de generali Francie consuetudine,⁊ ad instar bonorum patrimonialium redacta in omnibus.
8 Heres particularis illius, qui res recepit pro se ⁊ heredibus, an succedat in bonis feudalibus, que per consuetudinem sunt transitoria ad quoslibet heredes.
9 Verbum heres,pro liberis concedentis quando capi debeat.
10 Grauatus per pactum de restituēda hereditate an possit de bonis vsq̄ ad legitimam irreuocabiliter alienare.

¶ De feud. Consi.cclxxvi.

Christi noīe inuocato: Viso casu mihi exhibito parte nobilis ⁊ generosi viri Leonardi fryslardi, domini de ystrio, ⁊ Dautresenis, ⁊ insule Martici, dubijs ortis,⁊ elicitis ex casu hmōi, dico ⁊ respondeo ad predicta dubia illorū, ⁊ presertim primi ⁊ scdī,prout infra. Premittens primo pro faciliore solutione,q̄ licet ẜm iura nouissima seu dorum non solū succedat filius masculus patri suo in feudo, sed etiā nepos ex filio,⁊ alij vlteriores descendentes per lineam masculinā auo,⁊ alijs superioribus.c.j.§.cum vero conradus.⁊.§. hoc quoq̄ sciendū.in.ij.tit.qui feu.dona.poss.filie tamen,neptes, pronepetes,vel alie vlteriores femine,aut per lineam femininam descendētes non succedunt in feudo ẜm propriā feudi naturam,

In. d. ca. §. hoc aũt notandum: nisi hoc dictũ extiterit, ꝙ in feudo
1 succederent etiã femine. † Quo vltimo casu non videntur ipse fe
mine inuitate ad feudũ rectũ, quãdiu superest aliquis masculus,
secus tamen deficiẽtibus masculis, etiam si quis infeudatus exti
tisset pro se ⁊ liberis masculis ⁊ feminis copulatiue. c. j. §. filia ve
ro, ⁊ qđ ibi doct. de successione feudi. ⁊. c. j. §. quinetiã. ⁊ quod ibi
doc. episc. vel abba. ⁊. c. j. de eo qui sibi ⁊ heredi. suis. Et si moriẽte
vassallo superfuerit aliquis de masculis, femine in perpetuũ ex
cluduntur, etiã si masculus ille postea ex interuallo decesserit. d.
§. quinetiam. ⁊ quod ibi Bal. Aluaro. ⁊. d. Prepo. ⁊ quod etiam
voluit Bald. in rubr. de feu. consi. iiij. ideo autẽ dixi postea ex in
teruallo, q̃ si illico post mortẽ vassalli decessisset masculus, tunc
nõ excluderetur femina, quominus in feudo succederet, ac si tem
pore mortis vassalli nullus masculus superfuisset, ẜm gl. in. d. §.
quinetiã. quã ibi sequũtur Bal. Alua. ⁊ do. Prepo. licet Andr.
de ysernia ibi tenuerit cõtrarium, motus multis rationibus, de
quibus ibi per eum ⁊ doct. sed opinio glo. cõiter obseruatur. Ex
quibus infertur ꝙ, si donatio, de qua in casu, fuisset infeudatio, ⁊
dictum castrum de vstrio fuisset concessum in feudũ rectũ, nemi
ni dubiũ quin, ẜm cõsuetudines feudorũ, recolende memorie il
lustrissimus do. Carolus filius quõdã naturalis ⁊ legitimus illu
strissimi. d. Caroli primi donatarij perpetuo exclusisset illustris
simã do. Ludouicã eius sororẽ ⁊ suos, per que appareret respõ
sio ad primũ ⁊ secunduz quesita: sed illa donatio nõ fuit infeuda
tio sed donatio, seu concessio bonorum feudaliũ, hoc est bonoruz
inibi mentionatorum, que videlicet diue memorie illustrissima
do. Hyolans donatrix ab alio, seu alijs tenebat, ⁊ possidebat in
feudũ. Et sic, si nõ desipio, non videtur mihi, sub correctione cu
iuslibet domini melius sentientis, insistendum super vlteriore
responsione fienda ad primum ⁊ secundũ quesita, quatenus que
reretur de repulsione illustrissimorum dominorum liberorũ do.
Ludouice fienda propter naturã feudi, ⁊ per iura, de quibus. s.

Premitto preterea ꝙ hic dubi

tari põt, an simus in casu ⁊ terminis. l. quoties. C. de donat. que
sub mo. vt sic censeatur diue memorie illustrissima do. Hyolans
primo cõcessisse, ⁊ donasse, res, bona, ⁊ iura, de quibus in literis,
seu instrumento donationis huiõi, illustrissimo quondã domino
Carolo eius filio naturali ⁊ legitimo, ac deinde, ⁊ post mortẽ eius,
infantibus illius: ⁊ deinde post mortẽ horum, descẽdentibus ex
illis, qđ videtur pro eo q̃, vt dicitur in instrumento predicto, ipsa
dña donauit dicto do. Carolo pro se ⁊ suis infantibus legitimis
natis ⁊ procreatis ex suo corpore, ⁊ alijs ex illis legitime descẽden
tibus. Et hoc videtur asseruisse egregius vir dñs procurator di
ctorũ dñorum liberorũ in litigatis cause, quã habuerunt contra
illustrem do. Franciscuz de luxembourg. qđ si verum est, non vr
ꝙ dictus nobilis Leonardus fryssardi possit conueniri per di
2 ctos do. liberos: † q̃ actio. de qua in illa. l. quoties, est personalis
actio, vez in factũ generalis, ẜm Godofr. in. d. l. quoties. vel actio
vtilis ex stipulatu, si stipulatio interuenerit: non dico stipulatio
secũdi donatarij, sed donatoris paciscentis ⁊ stipulantis rem do
natam tradi, aut restitui secũdo donatario, qđ videntur ibi cõi
ter sentire gl. ⁊ doc. respondendo ad. §. si quis alij. instit. de inuti.
stipul. ⁊ ad iura similia, vel cõdictio ex illa. l. quoties. si nudũ pa
3 ctũ donatoris interuenerit, ẜm Bald. in. d. l. quoties. † Sed quod
cũqȝ horũ dixerimus, actio illa est personalis, que nõ datur ad
uersus particularẽ rei successorẽ. l. j. §. si heres. cum suis si. ff. ad
trebel. Quo fit vt, cũ dictus nobilis Leonardus fryssardi fuerit
⁊ sit particularis rei successor, nõ vniuersalis successor dicti quõ
dã. d. Caroli primi donatarij, non possit idẽ Fryssardi predicta
actione conueniri. Nec opponat aliquis, ꝙ prefatus Fryssardi
possit ⁊ valeat actione rei vendicationis conueniri, supposito ꝙ
dicta quondã illustrissima dña donatrix fuerit dña bonorũ ⁊ re
4 rum donatarum: † ⁊ hoc propter retentionem vsusfructus, ⁊ cõ
stitutum, de quibus in literis seu instrumẽto donationis predi
cte, per quas transfertur possessio, ⁊ cõsequenter dñium, si apud
retentorem ⁊ constitutorem huiõi existebant, per ea que habẽtur
in. l. quisquis. l. si quis argentũ. §. sed si quidẽ. C. de donat. ⁊. l. qđ
meo. in princ. ff. de acquir. poss. ⁊ ꝙ no. gl. ⁊ doc. in. l. ab emptione.
ff. de pac. Jo. and. in addi. Spec. tit. de emptio. ⁊ vendi. §. j. vers. ⁊
not. in addi. que incipit, hic dubitatur. Panor. in. c. ex literis. de
consuet. Ang. consi. cccxxxix. exordiente, Sẽpronius olim Saij
de Florentia. Alex. de imo. consi. xcij. exordiẽte, Perspectis his
que in themate. ⁊c. in. j. vol. Ang. are. in. §. actionum. vers. quero
sit instrumentũ venditionis in quo vẽditor constituit ⁊c. institu.
de actio. ⁊ alij in alijs locis. Quoniã respondeo ꝙ hec nõ obstãt,
q̃ licet retentio vsusfructus, aut constitutũ prodesse potuerint,
vt per eas transferretur possessio, ⁊ consequenter dominium in
dictum do. Carolum primũ donatarium: non tamen operari po
tuerunt, vt per eas possessio ⁊ dñium semel translate in dictum
primum donatariũ, postea, ⁊ eo deficiente, trãsferrentur in dños
liberos illius, aut liberorũ liberos. Tũ q̃, vt apparet ex discur
su literarũ, seu instrumenti donationis superius mentionate, di
cta illustrissima dña solum voluit per retentionẽ, ⁊ constitutum
huiõi transferre possessionem, ⁊ dñium in dictum do. Carolum
primum donatariũ: solum enim se cõstituit tenere ⁊ possidere no
mine illius. Tuz ⁊ q̃, si etiã constitutũ, de quo supra, appareret
collatum in tempus dictorũ do. liberorũ, illud non valuisset, nec
per ipsum, vtpote collatũ in tẽpus quo nõ erat ipsa do. donatrix
futura dña ⁊ possessor, poterãt transferri possessio ⁊ dominiũ in
ipsos dominos liberos. arg. l. quãuis. §. si conductor. ⁊ quod ibi
Ange. ff. de acquir. possess. ⁊ quod voluit Alexan. de imo. consil.
lxxxj. in. ij. volu. ⁊ do. Jason de may. in. l. quoties. C. de rei vendi.

Et si dicatur ꝙ forte videtur

verius, ꝙ hic non simus in terminis, seu quasi. d. l. quoties. C. de
dona. que sub mo. sed potius simus in casu, in quo censeri debeat
dictus. d. Carolus primus donatarius fuisse stipulatus, aut ꝑ se,
⁊ dñis eius infantibus, ⁊ descẽdentibus ex illis recepisse donatio
nem, de qua. s. tũc remanet difficultas, an ipse censeri debeat re
cepisse ꝑ se, ⁊ alijs ꝑdictis, ordine successiuo: primo vez ꝑ se, de
6 inde ꝑ alijs. Super quo respõdeo ꝙ sic, † q̃ in dubio vr pater sti
pulari filio vt heredi, ⁊ sic post mortẽ suijpsius patris. l. tale pa
ctum. §. fi. ff. de pac. no. gl. ⁊ doc. in. l. si tibi. §. si pactus. eo. tit. ⁊ qđ
dixi dictũ. d. Carolũ debere intelligi recepisse pro se, ac infanti
bus, ⁊ descendẽtibus ex illis ordine successiuo, procedit nõ soluz
in his, que de sui natura sunt trãsitoria ad heredes, sed ẽt in his
que sunt trãsitura ad filios, vt filios, non vt heredes, ꝑ id qđ ha
betur in. l. vt iurisiurãdi. §. si liberi. ⁊ in. l. seruus patroni. in fi. cum. l.
se. iuncta. l. si operarũ. ff. de ope. lib. Has cõclusiones videntur tene
re Bar. Bal. Jo. de imo. ⁊ Alex. de imo. ⁊ doc. magis cõiter. in. l.
gallus. §. quidã recte. ff. de lib. ⁊ posthu. Cy. in. l. liberti liberteqȝ.
versi. in. vj. differunt. ⁊ qđ ibi Bal. C. de ope. libe. Jo. de imo. in. l.
qđ dicitur. ff. de verb. obl. Bald. ⁊ Pau. de cast. in. l. cum ita. §. in
fideicommisso. ff. de leg. ij. multos alios refert Alex. in. d. §. qui
dam recte. qui videri possunt. Videtur etiam ꝙ non solũ debue
rit seruari ordo inter dictũ quondam do. Carolũ recipiẽtem ex
vna parte, ac eius infantes, ⁊ descendẽtes ex illis ex alia: sed etiã
inter ipsos infantes ⁊ descẽdẽtes ex eis, vt primo videãtur fuis
se inuitati dicti infantes, ⁊ post eos descendentes ex illis, per ea
que no. Bal. Paul. de cast. ⁊ doct. in. d. l. cũ ita. §. in fideicõmisso.

Sed hic superest dubium an

ad hoc, ꝙ infantes dicti quõdã. d. Caroli primi donatarij potue
rint, aut de iure debuerint cẽseri inuitati ad bona donata, suffe
cerit fuisse infantes, hoc est filios eiusdẽ. d. Caroli, an vẽ ẽt opor
tuerit ꝙ ipsi fuerint heredes eiusdẽ. d. Caroli. Super quo videtur
dicenduz, ꝙ nõ suffecerit eos fuisse infantes, sed etiã opus exti
terit ꝙ fuerint heredes ipsius. d. Caroli. Tũ q̃, vt predixi, pa
ter stipulãdo sibi ⁊ filio, vel recipiẽs pro se ⁊ filio, vr in dubio sti
pulari filio vt heredi, vel recipere pro eo vt herede, non autẽ sti
pulari filio vt filio, vel recipere pro filio vt ꝑ filio. d. l. tale pactũ.
§. fi. ⁊ qđ ponit gl. ⁊ doc. in alle. l. si tibi. §. pactus. ff. de pac. facit. l.
si pactũ. ff. de proba. Tum ⁊ q̃ hoc satis videtur expressum in li
teris seu instrumẽto donationis antedicte: ⁊ presertim ibi, iouyr
⁊ vser par nostredict filz ⁊ sesdicts enfãs legitimes nez ⁊ ꝑcreez
de luy ⁊ de sesdicts enfans ⁊ heritiers: vbi voluit dicta dña dona
trix bona donata peruenire nõ solũ ad infantes dicti do. Caro
li, sed etiã ad descendẽtes ex dictis infantibus ⁊ heredibus. sen
sit ergo ꝙ oporteret infantes etiã esse heredes ad hoc, vt succe
derent in bonis donatis. Sed forte opponetur aduersus hec, ⁊
signanter aduersus primam rationẽ, ꝙ illa procederet, si loque
remur de bonis sui natura transitorijs etiam ad heredes extra
neos: sed nos nõ loquimur de illis bonis, sed de bonis feudalibus,
que sui natura nõ transeunt ad heredes extraneos, sed soluz ad
heredes sanguinis, ⁊ nõ ad omnes eiusdẽ sanguinis, sed solũ ad
masculos, vt superius dixi. Non igitur vr verũ ꝙ in casu, de quo
queritur, videatur dictus quondã. d. Carolus fuisse stipulatus,
vel recepisse bona predicta ꝑ infantibus vt heredibus, sed potius
pro infantibus vt infantibus, quod etiã videtur voluisse Bar. ⁊
alij doct. in. d. l. gallus. in. §. quidã recte. ff. de lib. ⁊ posth. ⁊ in al
legata. l. vt iurisiurandi. §. si liberi. ff. de ope. libe. Sed istud non
obstaret dicto nobili Fryssardi. Tuz q̃ predicta obiectio videtur
procedere in cõcessione feudali, hoc est in infeudatione facta per
dñm feudi: donatio vero, de qua supra, nõ fuit infeudatio, sed do
natio facta per ipsam illustrissimã dñam donatricem de bonis, ⁊
iure, qđ habebat in rebus feudalibus in literis seu instrumento
donationis latius mẽtionatis. Tũ ⁊ q̃ bona donata, saltẽ oppi
dũ seu castrũ de Vstrio, ⁊ turris de Dautresenis site sunt in pro
uincia, in qua bona feudalia redacta sunt ad instar patrimonia
lium,

lium, cũ do. vassalli illa donẽt, vendãt, testẽtur, alias disponãt de illis vt de patrimonialibus, hoc excepto q opus est donatario emptori, aut alij successori saltẽ particulari recipere inuestiturã a domino feudi. Tum ꝛ qꝛ si feuda prouincie seruarẽt propriam feudi naturã, nec dicta. d. Ludouica, nec dñi eius liberi potuissent aut possent succedere in bonis donatis in prouincia existẽ-
6 tibus aut eorũ parte, p eo ꝙ qꝛ, vt superius dixi, filie, neptes, proneptes, vel alie vlteriores femine, aut per lineam femineã descendentes nõ succedũt in feudo, nisi hoc sit expresse actũ. Et ita vt q, siue dicamus dictuz quondã do. Carolũ fuisse stipulatũ sibi, ꝛ infantibus, ꝛ descendẽtibus, ex eis, aut recepisse bona donata p se, ꝛ infantib' ꝛ ex illis descẽdentib' dictis vez infantib', ꝛ descẽdẽtibus ex illis, vt hẽdibus, vel vt infantibus ꝛc. semper cõcludi possit, q nec dicta dña Ludouica, nec dñi eius liberi succedere potuerũt, seu possunt in bonis donatis, supposito q nec dicta do. Ludouica, nec ipsi dñi liberi fuerint heredes ipsius quondã dñi Caroli. Nisi quis dixerit, q fortasse dicta do. Ludouica fuerit heres particularis dicti quondã do. Caroli primi donatarij eius patris, quod videtur sufficere, per id quod no. Bar. in. d. l. vt iurisiurandi. in. §. si liberi. ꝛ per illum tex. ff. de ope. lib. Et ita tenuerũt multi relati p Alex. de imo. in. l. quedã. §. nihil interest. ff. de eden. ꝛ consi. viij. in. iij. vol. saltẽ eo casu quo fit cõcessio rei, que sui natura nõ est trãsitoria ad quoslibet heredes, cuiusmodi sunt bona feudalia, vt dixi superius. Sed istud nõ obstat. Tum qꝛ, vt predixi, donatio, de qua supra, nõ fuit concessio in feuduz, seu infeudatio, sed donatio rei feudalis donata per vassallum.
7 †Tum ꝛ qꝛ in regno ꝛ Prouincia, in quibus existebãt ꝛ existũt bona donata, feuda sunt redacta ad instar bonorũ patrimonialium, ita q vassalli testãtur, ꝛ alias ꝛ in suprema voluntate, ꝛ inter viuos de illis disponunt prout de patrimonialibus, ꝛ in eis passim ꝛ indistincte succedũt nõ solũ liberi masculi, sed etiã femine, ꝛ non solũ liberi, sed etiã extranei heredes. Et sic vel de consuetudine, vel alias alterata est natura feudorũ quoad successionem, ꝛ que de sui natura nõ erant trãsitura nisi ad filios vt filios, facta sunt transitoria ad quoslibet heredes etiã extraneos. Videtur igitur de eis dubitandũ, tanꝗ de rebus sui natura transi-
8 torijs etiã ad heredes extraneos, † in quibus nõ succedit heres particularis illius, qui res huiusmodi recepit pro se ꝛ heredib', vt voluit Bal. in. d. l. quedã. §. nihil. ꝛ in. d. l. liberti. versi. hm dubium, ꝛ vers. sed quid si quidã ꝛc. C. de ope. liber. Ang. in. d. l. gallus. §. etiã si parente. ff. de libe. ꝛ posth. Sali. in. l. ij. q. xx. C. de iu. emphy. ꝛ fuit de mẽte Bald. in. l. cum hm. C. de fideicom. Idem etiam fuit de mente Joan. de imo. in concordatione opinionuz, quã ipse facit post Bal. in. l. ex facto. la grande. ff. de heredi. insti. ꝛ in. c. potuit. vers. septimo tangit. de loca. ꝛc. ꝛ hanc concordiam quoad punctũ nostrũ vidẽtur sequi Ang. Paul. de cast. ꝛ Alex. de imo. in. d. l. quedã. §. nihil. ꝛ Pau. de ca. in. l. quoties. C. de heredi. instit. ꝛ Alex. de imo. in. d. consil. viij. Esto igitur q prefata do. Ludouica fuisset particulariter heres instituta per dictum quondam do. Carolũ eius patrem. nõ propterea censeri deberet inuitata tanquã pretensa eius heres: ergo nec dicti dñi eius filij arg. l. si viua matre. C. de bo. ma. ꝛ in. c. j. §. hoc autẽ notandũ. qui. feu. da. poss. Et hec mihi viderentur de iure procedere si illa verba, auoir, posseder, exploicter, ꝛ en iouir ꝛ vser par nostredict fils ꝛ sesdicts enfans legitimes nez ꝛ pcreez de luy ꝛ de sesdicts enfans ꝛ heritiers ꝛc. posita in literis, seu in instrumento donationis superius mẽtionate expressa extitissent a recipiẽte: sed qꝛ non a recipiẽte, sed a prefata illustrissima dña Yolans donatrice expressa extiterũt, ego magis dubito, propterea ꝗ dicit Bart. ꝛ post eum Bal. ꝛ Ang. in. d. l. gallus. §. etiã si parente. ff. de libe.
9 ꝛ posthu. † Ex quorũ dictis videtur illud colligi, q illud verbũ, heritiers, sumi debeat non quidẽ vniuersaliter pro heredibus, ꝛ prout alias sonat hoc verbũ heres, sed pro liberis concedẽtis. l. ex facto. §. si. ff. ad trebel. saltẽ eo casu, in quo vniuersaliter intelligendo illud verbũ heredibus, resultaret iniquitas cõtra mentem concedẽtis: qđ videtur contingere in casu, de quo queritur, attentis maxime illis verbis positis circa principiũ literarum, seu instrorum donationis superius mẽtionate: ibi, A nostre tres chier ꝛ tresayme fils Charles a tousioursmais par heritage en accroissemẽt ꝛ augmẽtation de son bien, hõneur, ꝛ estat pour luy ꝛ ses enfans legitimes nez ꝛ pcreez de son corps ꝛ autres descẽdans deux legitimement: ꝛ ibi, ꝛ en iouyr ꝛ vser par nostredict fils ꝛ sesdicts enfans legitimes nez ꝛ pcreez de luy ꝛ de sesdicts enfans ꝛ heritiers: ꝛ ibi, sans ce que par nostredict fils ou sesdicts enfans ꝛ heritiers ꝛ autres descendans deux: per que verba satis videtur expressum, dictã quondam illustrissimam reginam donatricẽ noluisse inuitare ad res donatas nisi dictum do. Carolum eius filiũ, infantes illius, ꝛ descendẽtes ex illis, nec videntur aliter posse intelligere verba eiusdem regine, quis offendatur eius mẽs ꝛ volũtas; vbi videlicet diceremus q per donationem antedictã inuitati extiterunt non solũ dicti quondã do. Carolus primus donatarius, ꝛ eius liberi ꝛ heredes ex eo descẽdente, sed etiã extranei. Verũ fateor q licet sequẽdo doctrinam Bar. ꝛ sequacium. in. d. §. etiam si parente. cẽseri nõ deberent heredes dicti quondã. d. Caroli primi donatarij, qui non essent illius liberi, nõ propterea infertur q omnes ipsius liberi, ꝛ sic etiã liberi nõ heredes censeantur inuitati, nec Bar. hoc dicit in. d. §. etiam si parente. quinimo huius contrariũ colligitur ex not. per multos in simili in. d. l. quod dicitur: qui videntur sentire, q ad hoc vt dici debeant inuitati, opus sit q illi sint liberi ꝛ heredes, ꝛ sic q non sufficiat eos esse heredes non liberos, vel liberos non heredes: qđ si ita est, adhuc non viderentur liberi dicte do. Ludouice inuitati, vtpote non heredes. Super quo tamen intendo plenius deliberare. ¶ † Illud autẽ certum est, q dicta illustris dña Yolans donatrix non potuit dictum do. Carolum grauare in sua legitima. l. omnimodo. l. qm̃ in prioribus. ꝛ. l. scimus. C. de inoff. testa. Non obstante igitur illa pretẽsa substitutione, quam fecisse dicitur in donatione, de qua supra, potuit idem do. Carolus donatarius, seu eius heres detrahere, seu retinere de rebus donatis eius legitimã, ꝛ deinde illã irreuocabiliter alienare, per id quod in simili voluit Cy. ꝛ ibi Albe. in auth. res que. C. cõi. de lega. Bal. in. l. ij. C. ad. l. falci. ꝛ consi. xxxix. exordiente, Punctus questionis, in secũda parte, ꝛ consi. clxiiij. exordiente, In ecclesia regina statutum ꝛc. ꝛ consi. clxxxix. exordiente, Queritur vtruz filius de restitu. ꝛc. in, tertia parte. ꝛ in. l. potest. ff. de leg. j. Oldr. consi. cvij. exordiente, Circa ius municipale ꝛc. vers. ad tertiam questionem. Franc. de areti. consil. clvi. §. preterea. ꝛ Andr. siculus in repetitione. c. raynaldus. fol. 72. qui loquentes de filio herede instituto ꝛ grauato dicũt, posse irreuocabiliter alienare de bonis defuncti vsq ad legitimã: quod si pcedit in grauato per testamentũ, videtur etiam procedere in grauato per contractũ, arguendo de vltima voluntate ad contractũ, quod videtur fieri posse in hoc casu, per id quod habetur in. l. seruum filij. §. euz qui chirographum. ꝛ. l. qui chirographum. ff. de leg. iij. ꝛ. l. iure ciuili. ff. de reg. iur. de quo etiam in. l. pactum inter heredem. ꝛ quod ibi Angel. ff. de pact. eo maxime qꝛ non legitur in literis, seu instrumento donationis prementionate, q dictus domi. Carolus primus donatarius, vel alius, donationẽ receperit pro liberis, nec q pacto, vel alias, se adstrinxerit ad restitutionem eisdem faciendam de bonis donatis. Que omnia dixerim sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

¶ Argumentum.

¶ A vulgari substitutione sub compendiosa comprehensa testamentum incipere potest: ex pupillari vero repulsis auo ꝛ auia maternis substitutus admittitur etiam in bonis, que ad pupillum per ipsam matrem obuenerant. V. F.

1 ¶ Verbum substituo, an sit verbum commune.
2 Substitutio compendiosa facta per verbum cõmune an apta sit comprehendere vulgarem, pupillarem, ꝛ fideicommissariam.
3 In substitutione pupillari comprehensa in compendiosa que bona impuberum veniant.

¶ De impub. ꝛ alias substi. Consi. cclxxvij.

Viso casu mihi exhibito parte honeste mulieris domi. Monete molone, vna cum copia certorum libellorũ parte prouidi viri ꝛ honeste mulieris Petri arnaudi de domonoua, ꝛ Joanne coniugum, vna cum instrumento vltimi ꝛ nuncupatiui testamenti prouidi quondam viri Mermeti moloni dicte do. Monete quondam filij naturalis ꝛ legitimi, dico ꝛ respondeo breuiter ꝛ succincte, salua rectiore sententia cuiuslibet dñi melius sentientis, ꝛ pleniore meijpsius deliberatione, quoad bona ꝛ hereditatẽ eiusdem quondam Mermeti, q in illis, ꝛ ipsi Mermeto succedere debet dicta do. Moneta auia paterna Perone ꝛ Marthe molone. Et hoc siue prefate Perona ꝛ Martha se immiscuerint bonis ꝛ hereditati dicti Mermeti earũ quondã patris, siue ab humanis decesserint ante inmixtionẽ hmõi. Et idem si eisdẽ bonis ꝛ hereditati se immiscuerint dicte Perona ꝛ Martha, eisdẽ succedere debet, ꝛ p mediũ ipsarũ dicto Mermeto eius filio ipsa. d. Moneta in vim substitutionis pupillaris cõprehẽse in substitutione cõpẽdiosa, de qua in dicto eius testamẽto. in vers. ꝛ au cas ꝗ elles moruissent toutes sans heritiers de leurs corps, ꝛc. † certũ est eñi q, cũ sub-
1 stitutio hmõi facta fuerit pd ic tis filiabus p verbũ substituo, qđ est cõmune, hm Jo. and. in. c. si pater. de testa. in. vj. gl. in. l. preci-

bus.C.de impu.ꝛ alijs substit. Oldr.cons.mihi.xxviij.vers.circa secundā questionem. Bar.in.l.centurio.ff.de vulg.ꝛ pup.ꝛ alij in
2 alijs locis. ꝛ illa apta erat cōprehendere vulgarem, pupillarē, ꝛ fideicommissariā. vulgarem quidē ante immixtionē, seu aditionē hereditatis, ꝛ que per illā expirauit.l.post aditā.C.de impub. ꝛ alijs substi.item pupillarē post immixtionē, ꝛ durāte pupillari etate dictarū filiarum, per doctrinā quam ponit glo.in.§.qua ratione.instit.de pupil.substit.quam cōiter sequūtur doct. Si igitur pfate Perona ꝛ Martha ab humanis decesserint ante aditionē, seu immixtionē hereditatis dicti quondā Mermeti eorū patris; dico etiā in isto casu, ꝙ repulsis prefatis Petro arnaudi de domonaua, ꝛ Joāna cōiugibus, auo ꝛ auia maternis earūdem Marthe ꝛ Perone, debet eadem do. Moneta eisdem succedere in vim vulgaris substitutionis cōprehense, vt predixi, in dicta cōpendiosa substitutione, ꝛ a qua potuit testamētum incipere. p quo allegasse sufficiat no.per Jo.de imo. ꝛ Alex.de imo. in.l.si pater filium.ꝛ.l.lex cornelia.ff.de vulg.ꝛ pup.de quo etiam Alex.de imo.consi.j.in.j.vol. Quo vero ad pratū, ꝛ alia bona dotalia honeste quondā mulieris Marie arnaude earundē Marthe ꝛ Perone quondā matris naturalis ꝛ legitime, dico ꝛ respōdeo, ꝙ si iste filie ministerio sui patris, vel alterius hoc facere volentis adiuerint maternam hereditatem, vel alias pro eius heredibus se gesserint, deberet etiā eis, quod hec bona, ꝛ alia quecūq bona eiusdē quondā Marie, succedere. d. Moneta: † ꝛ hoc
3 per pupillarē substitutionē in dicta cōpendiosa comprehensam, in qua veniūt omnia bona impuberū vndecūq eis quesita. l. sed ꝛ si plures.§.ad substitutos.cū suis si.ff.de vulga.ꝛ pup. Si vero ante aditionē hmōi vita functe extiterint, tunc videtur ꝙ in bonis predictis successerint prefati Petrus ꝛ Joanna coniuges, perinde acsi bona ꝛ hereditas dicte quondā Marie delate non fuissent dictis Marthe ꝛ Perone.l.si infanti.C.de iu.delibe.

¶ Argumentum.

¶ Edito libello respondendum est, non obstante contrario decreto sine cause cognitione facto. V. F.

1 ¶ Decretum interpositū sine premissa cause cognitione an valeat, ꝛ qualiter hec cause cognitio fieri debeat.
2 Judicio possessorio an opponi possit de titulo vel dominio.
3 Exceptio an possit impedire litis ingressum quando de nullitate decreti opponitur replicando.

¶ De eeden. Consi.cclxxviij.

Nihil opponitur parte Blasij alāsonis loci taulignani in quadam eius pretēsa schedula exordiente, Visa copia instrumēti cuiusdam permutationis ꝛc. ex parte eius in hac causa nouissime producta, per quod appareat aut concludi possit libello parte Joannete coste in hac causa producto fuisse, fore, ꝛ esse non respondendū, ꝛ litem legitime contestandā, etiam si de illo pretēso decreto ex aduerso allegato
1 sufficiēter appareret. † Tum qꝛ illud, si de eo appareat, fuit ꝛ est nullū, vtpote interpositum cause cognitione nō premissa, que tamen premitti, ꝛ interuenire debuit.l.magis puto.§.ne passim.ff. de re.eo.qd etiā voluit Spec.tit.de ferijs.§.sequitur.ad fi. Jac. de aret. Cy. Bal.ꝛ doct.in.l.actus.C.de ferijs, Ang.are.in.§.tripli.vers.aduertas tñ ꝙ dictum decretū.instit.de actio. Et idem Ang.in.§.appellantur.vers.an autem possit tali die ꝛc.instit.de except.ꝛ in.l.si expressim.versic.quid dicendum in decreto an sit nullū.ff.de appel.de quo etiā Jaco.rebuf.in.l.si quis.C.de pred. curia.lib.x. Pet.de anch.cons.mihi.lxxxj.ꝛ Pau.de cast.consi. lxxxix. vbi etiā dicit idem Pau. ꝙ de hac cause cognitione debet fieri scriptura ad partem, ꝛ ponit practicam. Idem quod doct. prefati voluit Constan.de bar.in suo tract.caut.iudi.titu.de fe-
2 rijs.§.quarto principaliter, prope fi. † Tum etiā non obstat, qꝛ vt apparet ex tenore dicti libelli, in eo intentatur iudicium possessoriū, scilicet remediū canonis reintegrāda.iij.q.j.cui opponi nō potest de titulo vel dñio, per id qd voluit Alex.de imo.consi.
3 vj.in.iij.vol.ꝛ in.l.rem que nobis.ff.de acquir.possef. † Tum ꝛ qꝛ exceptio ex aduerso opposita non est de impedientibus litis contestationē: vbi alias impedire posset litis contestationē, qꝛ tamen habitura esset altiorem indaginem, illa non debet impedire in hoc casu, in quo replicando opponitur de nullitate dicti pretensi decreti. pro quo allegasse sufficiat not.per Bar.ꝛ alios in.l. nam ꝛ postea.in princ.ff.de iureiur.ꝛ per Alex.de imo. in.l.ille a quo.§.si de testamento.ff.ad trebel. Petunt igitur prefati Joānes, ꝛ Joanneta, seu eorum legitimus procurator procuratorio nomine eorūdem, dicto eorū libello responderi, ꝛ illi fuisse, fore, ꝛ esse respondendū, ꝛ litem super eo ꝛ contētis in eodem legitime contestandam ordinari, ꝛ partem aduersa in condemnari in expensis per eosdem sustentis ratione frustrati processus, non obstantibus quibuscunq in aduersum allegatis, propositis, ꝛ deductis, que non obstant. Et alias petunt in ꝛ super premissis, ꝛ singulis eorundem ius ac de.ꝛ ce.iu.si.fi.ꝛ mi.vestrum ꝛc.

¶ Argumentum.

¶ Post appellationis fatalia exacta, si iudex appellationū sententiaz ferat, nulla est: qꝛ ex tali appellatione per negligentiā partis non prosecute nullā habuit in ea causa iurisdictionē. V. F.

1 ¶ Appellatio an censeri debeat deserta propter appellantis negligentiam.
2 Judex an teneatur ferre sententiam etiam contra contumacem nisi petatur.
3 Conditionem an importent ablatiui absoluti.
4 Judex nō obstante appellationis desertione an possit procedere ad reuocationem prime sententie etiam inique.
5 Appellans an videatur a causa sua cecidisse per desertionem.

¶ De tempor.appel. Consi.cclxxix.

Existimo, quinimo pro indubitato habeo, ꝙ egregius vir do. Laurētius castellanie iuriuz bachalaureus male ꝛ inciuiliter, ꝛ alias sine iurisdictione processerit in diffiniendo causam appellationis antea ceptam, ꝛ tunc pendentem indecisam per ꝛ inter dominam Hugonam milherie pretensam appellantem ex vna, ac honorabilem ꝛ honestam mulierem Alayonā guafarone appellantem ex alia. Et vt hoc clarius ostendatur, presuppono ꝙ pridem, anno videlicet incarnationis dominice. M.cccclxxx.ꝛ die quarta mēsis Augusti.lata fuit ꝛ promulgata sententia condemnatoria pro dicta Alayona, ꝛ cōtra dictam Hugonam: ꝙ que, quamuis a sententia huiusmodi pretendatur extitisse appellatum parte dicte Hugone, ꝛ deinde in causa appellationis huiusmodi aliquantulum processum, vsq ad annuz domini. M.cccclxxxj.ꝛ diem.xj.mensis Augusti. nihil tamen reperio in processu cause huius fuisse actitatum ab Anno, mense, ꝛ die predictis, vsq ad annum domini. M.cccclxxxiiij.ꝛ die.xviij.
1 mensis Nouēbris. † Quo fit vt propter negligentiam dicte Hugone appellātis cēseri debuerit, ꝛ debeat eius pretensa appellatio fuisse ꝛ esse deserta. aut.de his qui ingre.ad appel.§.j.colla.v. ꝛ aut.ei qui appellat.ꝛ qd ibi gl.ꝛ doc.C.de temp.appel.ꝛ.c.ex ratione.cum suis simi.ꝛ quod ibi doct.de appella. Non enim prosecuta est ipsa dña Hugona appellationem hmōi ea diligentia seu ope, scilicet summa, qua hoc eam facere oportuit.l.fi.§.illud.ibi, summa ope ꝛc.C.de tempo.appella. Nisi forte quis dicere voluerit, ꝙ non steterit per dictam dominam Hugonam, quominus appellationis causa diffinita extiterit infra primum, aut saltem secundum fatale, cum reperiatur bis, aut ter infra illa petijsse diffiniri, ꝛ in causa ius dici. Sed istud non obstat. Tum quia in discursu eiusdem cause nō apparet, ꝙ prefata Hugona causam diffiniri, aut decidi petierit infra dicta fatalia, per egregiuz virum dñm in ipsa causa, ꝛ sede appellationum presidentē, sed per nobilem ꝛ magnificum quondam virum dominum Constantium garini, tunc appellationum iudicem, ꝛ absentem, ꝛ (vt presumēdum est) postulationis huiusmodi insciū ꝛ ignarum: ꝛ ita superfuit, ꝛ superest, quod potuerit ꝛ possit eidem domi. Hugone imputari, postquam hoc impedimentum non fuit ineuitabile. debuit enim petere sententiam ferri a iudice, ꝛ quidem ab eo, a quo eam ferri optabat, ꝛ ideo satis fuit in culpa si hoc non fecerit.
2 Nam iudex non tenetur ferre sententiam, nisi petatur, etiam cōtra contumacem.l.properandū.§.si quidem. vbi tex.ꝛ ibi Bar. ꝛ alij.C.de iudi.l.ad peremptoriam.vbi text.ꝛ etiam Bart.ff.co. titu. Bar.in.l.si finita.§.iulianus.ff.de dam.infec.ꝛ in.l.consentaneum.C.quomodo ꝛ quan.iudex. Anton.de butr.ꝛ Panormi. in cap.j.de iud. Si ergo dictus quondam do. Garini tunc iudex non tenebatur iudicare, nisi peteretur, dici non potest per dictā dominam Hugonam ꝙ impedita extiterit facto ipsius do. iudicis, sed suo. Nec etiam dicere potest se fuisse impeditam facto. d. locūtenentis, quia non reperio ꝙ ab eo infra predicta fatalia petitum extiterit per predictam Hugonam sentētiam ferri. Tum etiam non obstat dicta pretensa oppositio, quia vt apparet ex actis dicte pretense appellationis, dicta do. Hugona non petijt simpliciter infra dicta fatalia sententiā ferri, sed cū grano salis, ¶ quod totū cibū exasperat ꝛ acuit, scilicet data schedula iuris ad partem.

3 partem,† q̄ verba data schedula, cum sint ablatiui absoluti, conditionē important. l. a testatore, & quod ibi Bart. ff. de cōdi. & demō. & l. ab emptione, & qd̄ ibi docto. ff. de pac. Perinde est ergo acsi dixisset. Peto diffiniri si dedero schedulā iuris ad partem, qd̄ q2 fecisse non apparet, sibi cucurrit tempus, quia dispositio conditionalis adueniente conditione sumit effectum. l. cedere diem. ff. de verb. signifi. l. pecuniam. ff. si cert. petatur, & l. qui heredi. §. fi. cum suis simi. ff. de condi. & demon. Non igitur censeri debet eadem do. Hugona petijsse diffiniri, donec & quousq3 data est iudici, & ad partem dicta iuris schedula, qd̄ tamen fuisse factum nō reperio. Fuit igitur, vt predixi, dicta pretensa appellatio deserta: qd̄ si ita est, imo q2 reuersa est ita, egregius vir dn̄s Petrus de arena iurium licentiatus bene & ciuiliter processit, Anno incarnationis dominice. M. cccc xciiij. & die. xiiij. mensis Martij, quatenus pronuntiauit & declarauit, dictā pretensam

4 appellationem fuisse, & tunc esse desertā:† & qui nec debebat, nec de iure poterat ꝓcedere ad reuocationem dicte prime sententie etiam si illa fuisset iniqua & iniusta: desierat eīn esse iudex ꝓpter desertionē. pro quo allegasse sufficiat cle. si appellationē, & qd̄ ibi docto. de appella. qd̄ etiam voluit Hostiē. in dicto. c. ex ratione, de appel. Senec. & Cardi. flo. in dicta cle. si appellationē. q2 certū est q lapso primo fatali, & multo fortius lapsis primo & scd̄o, rata manet prima sententia, vbi non interuenit iustū impedimen

5 tum, & perinde est acsi nunq̄ appellatū extitisset:† quinimo & appellans videtur a causa sua cecidisse. c. cum sit romana, rn̄so primo, & quod ibi Hostien. & c. sepe. §. q2 tamen, in fin. & §. seq. de appella. qd̄ etiā voluit Hostiē. in dicto. c. ex ratione, col. fi. vbi subiungit idē Hostien. q si postea infirmata fuerit sententia a iudice appellationis, huiōi scd̄a sn̄ia lata fuit a nō suo iudice: q2 appellatio, q̄ fingitur non fuisse, non pōt ei dare iurisdictionē, & sic sententia infirmatoria nulla est. c. at si clerici, cū suis simili. de iudi. Ex quibus infertur, q dictus dn̄s Laurētius castellane debuit sn̄iam dicti do. de Arena, quo ad id qd̄ dictū est, sc3 quoad declarationē desertionis, cōfirmare: super quo tn̄ articulo nihil dicit, & non debuit, nec de iure potuit ꝓcedere ad infirmationē, seu reuocationē dicte prime sententie, put vt predixi hoc facere nō debuit, nec de iure potuit dictus dn̄s de Arena, in cuius locū surrogatus extitit idem do. Laurētius iudex scd̄e appellationis.

¶ Argumentum.

¶ Qui transigendo promisit certam summam pro dote, & legitima soluere, si dos huiusmodi non sufficiat, teneri videtur ad legitime supplementū, que quasi debitum patris dici pōt. A. F.

1 ¶ Legitima & eius supplementum an valeat appellatione eris alieni.
2 Legitima est per patrem liberis quasi debita.
3 Supplementum an sequatur naturam legitime.

¶ De transact. Consil. cclxxx.

Si est verū q mille floreni, oudum, & per nobilem quondam virum Antonium de vaesco in suo vltimo, & nuncupatiuo testamento relicti nobili Joanne de vaesco eius filie naturali & legitime pro eius dote, & non sufficiant ad suijpsius nobilis Joanne legitimam in bonis dicti quondā nobilis Antonij eius patris sibi debitam, videtur q in solutione supplementi, seu eius quod deest ad integram legitimam cōtribuere teneatur & debet pro media parte nobilis vir Raymūdus de vaesco dn̄s Spelachie, & hoc in vim trāsactionis oudū, Anno vez dn̄i. M. cccc lxxxi. & die. ix. mensis Nouēbris, celebrate & inite per & inter eundē nobilem Raymundum ex vna parte, ac nobilem & generosum quondam virum Reyneriū de vero, dn̄m sancti Maurij, tunc tutorem & tutorio nomine nobilis Ludouice de vaesco, filie, & vniuersalis heredis dicti quondam nobilis Antonij, & sororis dicte nobilis Joanne. Et signanter in vim capituli exordientis, Item transegerunt plus & concordauerunt nōibus ac tractatu quorum supra, q ipse nobilis Raymundus teneatur & debeat soluere medietatem eris alieni, siue omnium, &c. In quo capitulo prefati transigentes conuenerunt & transegerunt, q ipse nobilis Raymūdus teneretur & deberet

1 soluere medietatem eris alieni, siue omnium eorū, que debebat ipse nobilis Antonius de vaesco noīe suo ꝓprio,† cuiusmodi videtur fuisse legitima ꝑfate nobilis Ludouice, & cōsequenter dictū ꝓtensum supplementū, si quid deest ad illā integrandā, p id

2 qd̄ no. gl. in. l. si quis legatū. ff. ad. l. Corn. de fal.† Et ꝑsupposito citra ꝑiudicium veritatis, q legitima nō sit p patrē debita liberis, est tamen quasi debita. l. fi. §. sinautē perpetuas: ibi, quasi debita &c. C. de curat. fur. & l. & q2. ff. pro soc. qd̄ etiam senserunt glo. & docto. cōmuniter. in. l. si emancipata. C. de iur. & fac. igno. & in. l. iuris. C. qui admitti ad bono. possessionē possunt. Et cū in Zctibus fieri debeat plena interpretatio. c. cū dilecti. de donat. videt̄ q, queadmodū dictus nobilis Raymundus cōuenit & trāsegit, & trāsigendo se obligauit de soluēdo mediā partē eris alieni, seu omniū eorū q̄ debebat ipse nobilis Antonius de vaesco suo proprio nomine, ita se obligasse cēsendus sit de soluēdo mediā partem eorū, q̄ quasi debebat ipse quōdā nobilis Antonius. Quinimo videtur q ipse nobilis Raymundus soluere teneatur, & debeat hoc totū pretēsū supplementū, & hoc pro eo q2 ipse in trāsactione predicta transigēdo conuenit, & promisit soluere dictos mille florenos pro dote, & legitima, & alijs, q̄ petere poterat in & super bonis & hereditate dicti quondā Antonij, eidē Joāne re

3 lictos,† vt sic dictū pretēsum supplementū sequatur, prout sequi debet, naturā sui principalis: & per eū solui, per quē solui debent dicti mille floreni pro dote & legitima relicti. ar. l. cum principalis. ff. de regn. iur. & regula, accessorium. eo. tit. in. vj. Et pro hac parte, scilicet q idē nobilis Raymundus teneatur ad solutionē totius dicti pretēsi supplementi, hoc videtur aperte probari in instrumēto dicte trāsactionis, in. ix. capitulo exordiente, Item plus transegerunt & cōcordauerunt partes iam dicte q si pretextu pretensarum substitutionū &c. vbi dicitur q dicti transigentes conuenerunt, & concordarunt, & transegerunt, q si pretextu pretensarū substitutionum, ratione quarū lis & causa, de quibus ibi, mote extiterant, aut etiam pretextu aliorum in dicta transactione declaratorū, & aliorū quorūcunq3 ex quacūq3 alia causa contingeret controuersiam seu litē moueri aut fieri, dictus nobilis Raymundus teneret̄ amparare, & defendere suis sumptibus, & de omni euictione eādem nobilē Ludouicam seruare aduersus omnes & quoscunq3, cum damnis & interesse, & q nihil petere posset ab eadem nobili Ludouica, aut suis. Et q2 verba conuentionis huiusmodi clare significant & importāt quod predixi, presertim illa verba, & aliorū quorūcunq3, ex quacunq3 alia causa & illa aduersus omnes & quoscunq3 que omnia sunt distributiua vniuersalia, nō est a verbis huiōi recedendū. l. ille aut ille. §. cū in verbis. & l. non aliter. ff. de leg. iij. Que omnia dixerim &c.

¶ Argumentum.

¶ Sententia ad acta que non extant se referēs non per modum cause, sed ne iudex sine cause cognitione processisse videatur, est valida. A. F.

1 ¶ Judex an videatur falsam causam expressisse si dicat, visis instrumentis, que quidem non fuerunt inter partes super hoc facta, & ad quid videatur talia verba protulisse.
2 Sententia iudicis dicentis, absoluo reum, q2 reperi eū soluisse, an habeat errorē iuris expressum, quāuis de solutione nō cōstet.
3 Paria an sint aliquid esse expressū in sententia, vel exprimi per relationem ad acta.
4 Expressio que fit per relationem ad acta, an dicatur propria & formalis.
5 Dictio quasi, quid significet in dubio.
6 In appellatione ab interlocutoria an sufficiat q causa, que pro forma exprimi debet per relationem ad acta exprimatur.

¶ De senten. & interlo. om. iudi. Consi. cclxxxi.

Duo inducūt Uitalis bastide & Ludouicus baldonis loci Toschie, contra & aduersus nobilē & generosum virum Humbertū de vero dn̄m eiusdē loci, & eius officiarios, propter que pretendūt & inferūt sententias cōtra eos promulgatas pretextu, & ad causam immissionis, & depastionis certorum animaliū in territorio loci predicti de Toschia: quorum neutrum, si illa attendā

1 tur prout oportet, infert pretensam nullitatē.† Et primo quidē nō primū. scilicet q egregius vir do. iudex loci predicti de Toschia i dictis sentētijs, & verbis narratiuis inter alia dixerit, presertim visis instrumētis transactionum: que tamē, vt ex aduerso pretenditur, nec sunt, nec vnquam fuerūt super hoc inter ipsas partes passata & facta. Cum q2 non apparet nec constat ex actis cause huius q instrumēta transactionum non sint, nec vnquam fuerint: & ita non est iustificatum aut probatum q iudex falsam causam expresserit in dictis sententijs, quod tamē per prefatos Bastide & Baldonis probari oportuit, vtpote id quod esse pretenditur fundamentū eorum intentionis, pro quo allegasse sufficiat ea q̄ ponit Bar. & post eū Alexan. de imol. in. l. hoc iure. ff. de verbo. obl. Cum & esto q de hoc constitisset & constaret, q2 tamen idē iudex nō se retulit ad instrumēta trāsactionū huiōi per mo

duas cause, sȝ dicit, vt ex aduerso ꝓponitur: visis instrumẽtis ⁊c. hoc nõ obesset, prout nõ voluit Bal. in. l. ij. vers. quero quid si error ⁊c. C. de re iudi. ⁊ post eũ expressius Frãc. de aret. in. l. si is ad quem. ff. de acquir. hered. Non enim sic loquẽdo vr̃ iudex se retulisse ad dicta instrumẽta tanꝙ ad causam, sed ita vr̃ dixisse, vt nõ videref processisse sine cause cognitione, ſm Bal. ⁊ Fran. de are. vbi. s. Cũ ⁊ qꝛ si ad instrumẽta hmõi se retulisset per modũ cause, prout nõ retulit: adhuc non ob hoc videref sentẽtia esse nulla, sed valida. vt voluit Inno. post. ⁊ Bal. in. c. qm̃ cõtra falsam. de proba. ⁊ hanc opin. approbat vbiqꝫ Bal. scilicet in. l. j. C. de error. calcu. vbi etiã Pau. de cast. ⁊ Sal. sequunf hanc opin. ⁊ in. l. prolatã. C. de sen. ⁊ interlo. que dicta adducit in. d. l. si is ad quẽ: ⁊ idẽ dicit vltra eos. in. l. quid ergo. §. pena grauior. ff. de his qui no. infa. Hoc dictũ vr̃ tenere Bar. in. d. l. si is ad quẽ: dũ inibi voluit

2 †ꝙ si iudex dicit, absoluo reum qꝛ reperi eũ soluisse: ista sentẽtia nõ habet errorẽ iuris expressuȝ, quãuis de solutione nihil appareat: ⁊ ibi ſm eũ appellandũ est vt sententia rescindatur. Fateor ꝙ Ant. de butr. in. d. c. qm̃. de proba. ⁊ aliqui moderni in alijs locis videnf tenere cõtrarium in hoc casu, qui tñ nõ est casus: sed

3 vt predixi, moti ea ratione, †qꝛ paria sunt aliquid esse expressuȝ in sentẽtia, vel exprimi per relationẽ ad acta. l. ait pretor. §. si iudex. ff. de re iudi. ⁊ in. l. hec sentẽtia. C. de sent. que sine cer. quãti. adducũt etiã. c. cũ bertholdus. de re iudi. sed huic rationi potest

4 rñderi, †qd̃ expressio, que fit per relationẽ ad acta, non dꝛ propria ⁊ formalis expressio. Hinc dicimus ꝙ, licet sententia que se refert ad acta valeat, illa tñ appellatur incerta. d. l. hec sentẽtia. Et ideo text. in. d. l. ait pretor. §. si iudex. dicit ꝙ vr̃ quasi expres-

5 sum in sentẽtia qd̃ exprimitur per relationẽ ad acta. † Verbum aũt quasi, significat in dubio impropriẽtatẽ ⁊ similitudinẽ. l. ij. ff. de vsu ea. re. que vsu cõsu. ⁊ in. l. j. in prin. ff. de eo qui ꝓ tuto. neg. gest. qd̃ etiã voluit Frãc. de are. in. l. si quis nõ quasi. ff. de acquir. here. Pro predictis adducit idẽ Franc. in. d. c. qm̃ cõtra falsam. de proba. tex. valde no. in materia. in. c. per tuas. de senten. excõi. vbi dꝛ expresse ꝙ ad hoc vt sententia sit nulla, debet patẽter exprimi error in forma excõicationis: vbi primo põderandum est verbũ forma, qd̃ non põt verificari in expressione, que fit per relationẽ ad aliud, ſm Ange. in. l. quoties. §. si quis nomẽ. ff. de hered. instit. de quo Frãc. de aret. in. l. j. ff. de libe. ⁊ posth. Pro quo facit ꝙ no. Anto. de but. referẽs dños de Rota. in. c. vt debitus. de appella. ⁊ Bal. in. l. minoribus. C. de his qui. vt indig. vbi vo-

6 lunt, †ꝙ non sufficit ꝙ causa, que pro forma exprimi debet in appellatione ab interlocutoria, exprimaf per relationẽ ad acta. Secundo ponderandũ est verbũ patenter, posituȝ in. d. c. per tuas. quod vt nõ sit superfluũ adhuc ostẽdit ꝙ expressio fieri debet formaliter, ita ꝙ error intelligatur legẽdo sententiã. Et hoc etiam suadet ratio, qꝛ sicut qñ expressio requirif pro forma, nõ sufficit ꝙ fiat per relationẽ ad acta, vt predixi. Ita vr̃ ꝙ cum agitur de magno preiudicio, id est de annullãdo sententiã, idẽ debeat esse. Non obstat tex. in. d. c. cũ bertholdus: qꝛ, vt dicit Fran. de are. in d. c. qm̃ contra, ille tex. potius ꝓbat ꝙ sentẽtia non sit nulla ipso iure, vt patet in verbo, irritandã: itẽ etiam dum põtifex dicit ꝙ irritat sententiã ne opinio preiudicet veritati. sȝ si sentẽtia esset nulla ipso iure, opinio nõ preiudicaret veritati, ergo intẽtio põtificis. in. d. c. cũ bertholdus, vr̃ esse ꝙ sñia nõ sit nulla ipso iure. Et ꝓ hac parte, vt dicit Fran. de are. multũ vrget. d. c. per tuas. Et hec pars ſm eum vr̃ verior. ¶ Non etiam redditur sentẽtia predicta nulla, pro eo ꝙ lata pretẽditur post bienniũ, contra id quod habetur in. l. fi. C. vt infra cer. temp. crimi. questio termi. ⁊ l. properandũ. in princ. C. de iudi. Quoniã respõdeo hoc esse notorium, ꝙ in curijs patrie Delphinatus nõ seruant dicta iura, queadmodũ nec in eis seruaf qd̃ in. d. l. properanduȝ. §. j. statuitur de diffiniẽdis causis cuilibet infra triennium, ⁊ sic hec rõ notorie nõ obstat. Et qꝛ propter has duas causas solũ reperiũtur querẽlasse dicti Bastide ⁊ Baldonis, ⁊ his causis dixisse sententias ꝯ se latas fuisse ⁊ esse nullas, debẽt litere querele contra eas impetrare, reuocari, ⁊ ipsi dñs ⁊ officiarij cuȝ expensis relaxari. Possent ⁊ alia multa dici, ⁊ signãter cõtra testes parte dictoruȝ Bastide ⁊ Baldonis in causa productos, qui exceptis duobus, vel circa, vidẽtur esse habitatores dicti loci Toschie, ⁊ sic vidẽtur deponere in causa ꝓpria: quatenus deponunt homines loci esse in possessione immittendi, tenendi, ⁊ depascẽdi in territorio Toschie animalia eis necessaria ꝓ eorũ vsu, alia ad inibi impinguandũ, ⁊ deinde vendendũ, aut alias faciendũ prout volũt. Et ita non deberet eis credi. l. omnibus. cum suis si. C. de testi. Sed qꝛ premissa videntur pro nunc sufficere, ego vlterius nõ insisto.

¶ Argumentum.

¶ Editus libellus cum conclusione alternatiua, altera illarum probata, sustinetur. V. F.

1 ¶ Libellus in actione rei vendicationis formatus alternatiue an admittẽdus, ⁊ actori sic libellanti sufficiat probare alterã ex disiunctiuis.

2 Instrumentum producens an censeatur confiteri contenta in instrumento, ⁊ acceptasse contenta, etiam si faciant contra se.

3 Qui semel possedit an presumatur possidere.

4 Constituens se precario nomine tenere an possessionem transferat.

5 Sententia lata contra non possidentem tanquam possidentem, si de nouo ceperit possidere, an poterit demandari executioni.

¶ De eodem. Consi. cclxxxij.

Viso ꝓcessu cause dudũ cepte, ⁊ aliquãdiu ventilate per ⁊ inter prouidum quondam virum Joannem bussenant, actorẽ originarium in prima, ⁊ in secunda instantijs appellantem ex vna parte, ⁊ Joãnem blanc, alias de Vineis, in prima reum, ⁊ in secunda instantijs appellatũ ex alia, dico ⁊ respondeo breuiter ⁊ succincte, sub correctione cuiuslibet dñi melius sentiẽtis, ⁊ saluis honore ⁊ reuerẽtia illius viri egregij, qui sentẽtiam, de qua in dicto ꝓcessu, ⁊ a qua fuit parte dicti Bussenant appellatũ, protulisse dꝛ, sententiam hmõi fuisse ⁊ esse iniquã ac iniustã, inciuiliterqꝫ ⁊ iniuste promulgatã. Et hoc vt clarius ostẽdatur,

1 †premitto ꝙ, vt apparet ex tenore ⁊ cõclusione libelli parte eiusdem Bussenant in dicta causa oblati, ⁊ inserti. fo. 90. libellus huiusmodi ceptus fuit ⁊ formatus alternatiue, seu disiunctiue in actione rei vẽdicationis, aut publiciana, iuxta id qd̃ no. in. c. abbate sane. ⁊ qd̃ ibi gl. super verbo, dñij vel quasi. ⁊ doct. de re iudi. in. vj. gl. ⁊ doct. in. §. sed iste. institu. de actio. ⁊ alij in alijs locis: ⁊ presertim in. l. edita. C. de eden. ⁊ vt dicit glo. predicta. in. d. c. abbate sane, sufficit actori sic libellãti probare alteram ex disiũctiuis. Premitto insuper ꝙ ex actis cause huius probatur ⁊ apparet vineã, de qua in actis, olim spectasse ⁊ pertinuisse cuidã Guilielmo raynaudi, patri quõdam naturali ⁊ legitimo Petri raynaudi, ⁊ auo paterno Joannis raynaudi, ⁊ vineã huiusmodi de bonis eiusdem quondã Guilielmi extitisse: ⁊ hoc per proposita ⁊ deducta parte dicti de Vineis in primo articulo quorundã pretensorum exceptionaliũ articulorũ exordientiũ, Corã vobis nobili ⁊c. parte eiusdẽ de Vineis in causa productorũ, ⁊ insertoruȝ fol. 118. iuncto quodam pretenso instrumento sumpto ⁊ recepto Anno incarnationis dominice. M. cccclxxxiiij. ⁊ die. xxiij. mensis Augusti, parte dicti de Vineis in causa ipsa producto, et in-

2 serto fo. 128. †per cuius productionẽ censetur ⁊ censeri dꝫ idem de Vineis fuisse cõfessus cõtenta in predicto instrumẽto, ⁊ censetur se obligasse etiam cõtra se acceptasse inibi contenta. c. cum olim, de censi. c. cum venerabilis, ⁊ qd̃ ibi Inno. de exceptionibꝰ. ad qd̃ faciunt not. in. c. imputari. de fide instru. ⁊ in. l. post lega. ⁊ quod ibi Bar. in princ. ff. de his qui. vt indig. ⁊ in. l. sicut iniquũ. C. de fide. instru. quod etiam voluit Old. consi. mihi. cxlviij. exordiente, Circa primum punctũ. vers. ad quartum qd̃ queritur ⁊c. Pau. de cast. cõsi. lxxxj. exordiẽte, In causa Syluestri cõtra Tolosuȝ ⁊c. Jaco. rebuf. in. l. rura. C. de omni agro deser. lib. xj. Bar. in. l. aurelius. §. idem quesij. ff. de lib. leg. ⁊ Ang. are. in. §. Item si quis postulante. insti. de actio. ¶ Premitto preterea, ⁊ tertio, ꝙ, vt apparet ex depositionibus testiũ parte dicti Bussenaut in dicta causa productorũ, ⁊ examinatorũ super primo articulo dicti eius libelli, ⁊ quorũ depositiones inserte extiterunt. fol. 106. dictus Petrus raynaudi, tenuit ⁊ possedit vineã, de qua supra, Anno dñi. M. cccclxxxiij. ⁊ die. xvj. mensis Aprilis, ⁊ ante. De hoc enim testificãtur ⁊ deponũt multi ex testibus hmõi. Quo fit vt presumi debuerit ⁊ debeat idẽ Petrus possedisse vineã hmõi tempore per eum facte in solutũ dationis de media parte vinee

3 hmõi, ⁊ pro indiuiso: †qꝛ qui semel possedit presumitur possidere, ſm communẽ conclusionẽ doct. in. c. cum ad sedẽ. de resti. spol. l. siue possidetis. C. de proba. de quo Ang. are. in. §. sic itaqꝫ. insti. de actio. Et ita siue probetur eundẽ Petruȝ possedisse tempore per eum facte dationis in solutũ, siue antea, ipse probatur posse-

4 disse tẽpore dationis insolutũ. †Ex quo infertur ꝙ, cum tẽpore dationis huiusmodi idẽ Petrus cõstituerit se tenere ⁊ possidere hãc vineã precario nomine dicti Joannis bussenaut, ipse per huiuscemodi constitutionẽ possessionẽ transtulit in eundẽ Bussenant. per id quod voluit Bar. Sal. in. l. creditores. C. de pign. Oldra. consi. mihi. cvij. exordiente, Ad docto. in. c. ij. de consuet. Oldra. consi. mihi. cvij. exordiente, Ad habendam aliquam notitiam ⁊c. Ang. are. in. §. actionum. instit. de actio. ⁊ Vita. de camba. in suo tract. clausu. in. §. clausula constituisse precario nomine ⁊c. Sic igitur probauit dictus Guilielmus bussenaut se apprehendisse ⁊ adeptum extitisse possessionẽ dicte vinee. Probauit pretera ꝑ testes super quinto articulo dicti eius

eti eius libelli vineā huiusmodi possedisse. ¶ Premitto insup, & quarto, eūdem Buffenaut probasse, ꝙ Anno predicto dñi. M. cccclxxxiiij. & die. xvi. mensis Aprilis, dictus Petrus raynaudi eiusdē Buffenaut tunc debitor eidē Buffenaut dedit, & tradidit in solutū medietatē dicte vinee, & pro indiuiso: & hoc per instrumentū parte eius productū, & insertū. fol. 33. Et quāuis sola confessio dicti Petri raynaudi, de qua in dicto instrumento dationis in solutum, suffecisset etiā aliter non facta fide de debito: idē tamen Joannes buffenaut fidē fecit de illo, constantibus literis testificatorijs parte eius productis, & insertis folio. 47. Ex quibus infert eundē Buffenaut sufficiēter iustificasse dictā dationē in solutū, & tam eius autoris, ꝙ suijpsius preteritam possesionē: & sic sibi cōpetijsse & cōpetere publicianā actionē, per ea que not. glo. & doct. in. d. §. sed iste. instit. de actio. & in alleg. c. abbate. de re indi. in. vj. Quod si ita est, imo qꝛ sine dubio est ita, debuit dictus do. & locūtenēs dicere, cognoscere, & declarare vineam predictā, & pro dicta eius dimidia parte, & indiuiso spectasse & pertinuisse, ac spectare & pertinere iure quasi dominij ad eundē Buffenaut, & condemnare prefatum de Vineis ad restitutionem eiusdē vinee pro dicta eius dimidia parte: quod qꝛ non fecit, honore suo saluo dixerim, vt predixi, ipse male processit. ¶ Nec valuit, aut de iure valet illud pretēsum fundamētum per eundē assumptū, scilicet ꝙ non constaret prefatum de Vineis tenere & possidere dictam vineā, seu illius partem. Quoniam respōdeo, ꝙ imo apparebat & constabat per confessionē partis in discursu cause huius, & in multis illius partibus factam & emissam: & primo quidem. fo. 101. & in multis articulis dictorum suorum articulorum
5 exceptionalium, insertorū. fol. 118. †Et presupposito, citra preiudicium veritatis, ꝙ de possessione prefati de Vinea nō appareret, nec apparebat: poterat tamē & debebat idem do. locūtenēs declarare vineam, de qua. s. & pro dicta dimidia eius parte & indiuiso spectasse & pertinuisse, ac etiam spectare & pertinere ipsi Joanni buffenaut: que sentētia hunc effectum habitura erat, ꝙ quandocunqꝫ dicta vinea ad ipsum de Vineis peruenisset, potuisset, & posset in executionem huiusmodi sententie ab eodē auferri pro dicta dimidia parte. l. si a te. §. j. iūcta gl. & quod ibi per Bar. & Alex. de imo. ff. de excep. rei iud. & per Ang. are. in. §. preterea. le. ij. vers. aduertas tamen. instit. de except. Etiam nec valuit seu valet quoddam aliud pretensum fundamētum, scilicet ꝙ non constaret ipsi do. locūtenenti in qua parte territorij Crani illa vinea esset situata. Quoniam respōdeo, ꝙ imo satis constitit per adiectionem nō solum duorum, sed pluriū confinium parte dicti Buffenaut in dicto eius libello expressorum. Et presupposito, citra preiudiciū veritatis, ꝙ idē do. locūtenens nesciuisset hoc: tamen non oberat, qꝛ ex actis, & signanter ex confessionibus superius mentionatis, & ex pretēsis instrumentis parte dicti de Vineis in hac causa productis satis apparuit, & apparet eundē intellexisse, & sciuisse in qua parte territorij Crani, & in quo loco sita esset vinea, de cuius medietate cōtendebatur & contenditur, qđ summe sufficere debuit eidē do. locūtenenti, & maxime cū de hoc nihil opponeretur, nec opponi posset parte dicti de Vineis. Fuit enī in cōfrōtatione, seu designatione vinee facta per ipsum Buffenaut legi satisfactū: prout apertissime colligitur ex his q̄ no. doc. in. d. l. edita. C. de eden. & in. c. significantibꝰ. de libel. obla. Etiā nec obstat aliud pretensum fundamētum, scilicet ꝙ nō constaret eundem Petrum raynaudi esse obligatum dicto Joanni buffenaut. Tum qꝛ, vt predixi, imo sufficiēter cōstabat per eius confessionē, de qua in instrumento dicte dationis in solutū: pro quo allegasse sufficiat. l. generaliter. ad fi. C. de non nume. pecu. & c. per tuas. cū suis si. de proba. l. cum per diuersas. & l. ab anastasio. C. mand. super quibus fortasse se fundare voluit idē do. locūtenens: sed sibi locū non vendicabant in hoc casu, loquūtur enim in cessione iuriū competētium cedēti cōtra aliū, que est legi exosa, pro eo qꝛ lex eum suspectū habet, ne fiat ad vexationem eius, contra quē iura cessa competebant cedēti. Hic autē facta est datio in solutū per dictū Petrū raynaudi huic Joanni buffenaut. ¶ Etiā nec obstabāt dicto Joanni buffenaut, nec hodie obstant eius heredibꝰ proposita & deducta parte dicti de Vineis in dictis eius defensionalibꝰ articulis. Et primo quidē non illa pretensa cōsignatio facta per illos do. cōmissarios. Tum qꝛ ipsi palam excesserunt limites sue pretēse cōmissionis, de qua in quodā pretenso publico instrumēto parte dicti de Vineis in hac causa producto, & inserto. fol. 128. Ut igitur facta ab illis, qui nullā facultatē habuerūt quoad eam, haberi debuit & debet pro infecta. l. j. C. si a non compe. iud. Cum enim cōmissio eis facta esset limitata, & restricta ad faciēdum diuisionē bonorum dicti quondam Gulielmi inter eius heredes, illa pariebat & parere debebat limitatum effectū. l. in agris. cum suis si. ff. de acquir. re. domi. Tum & qꝛ illa facta est post dationē in solutū factam per dictū Petrū ipsi Joanni buffenaut, de qua. s. cui propterea, vtpote absenti & inscio, & consequēter non consentienti, preiudicari non potuit. l. id quod nostrū. cum suis simi. ff. de reg. iur. Cum & qꝛ huiusmodi pretēsa consignatio, etiam si illa valuisset, prout non valuit, non profuisset ipsi de Vineis opponēti, vtpote non sibi facta, aut alteri, a quo se dicat causam habuisse vel habere: & sic quoad hoc opponit effectualiter de iure tertij, quod non licet. l. cum seruū. & quod ibi doct. C. de ser. fugi. Non etiam obstabat quod oppositū est de pretēsa surrogatione huius vinee in locum alterius, vt pretenditur, antea vendite prefato de Vineis per Joannē raynaudi, & deinde (vt dicitur) euicte: qꝛ vt apparet ex actis cause huius, dicta datio in solutum ex longo interuallo facta est ante dictam pretēsam surrogationē, & eo tēpore, quo dictus Buffenaut possidebat, & antea possederat dictam vineā, & pro dimidia eius parte. Non ergo sibi debuit preiudicasse dicta pretensa surrogatio, allegata. l. id quod nostrum. Adijcio ꝙ, cum idem de Vineis per productionē instrumēti, de quo. s. confessus extiterit prefatos Petrum & Joannē raynaudi fuisse heredes dicti Gulielmi eorum patris, & aui paterni, & vineam predictam fuisse de bonis Gulielmi, & inter ipsos heredes communem, non potuit cū bona fide idem de Vineis pretendere, ꝙ Joannes posset illam totam sibi vendere, vel in locum alterius surrogare: esset enim error iuris, qui eidem prodesse non deberet, sed nocere.

¶ Argumentum.

¶ Trebellianicam non amittit heres grauati inuentariū non facientis de bonis restitutioni subiectis, etsi secus est de quarta falcidica. V. F.

1 ¶ Heres grauati de restituendo inuentarium non facientis an possit detrahere trebellianicam.
2 Extensio de falcidia ad trebellianicam quando non fienda.
3 Fructus percepti per illum, qui non fecit inuentariū, an & quales veniant computandi in trebellianicam.
4 Per fideicommissum vniuersale succeditur testatori grauanti, non heredi grauato.
5 Bona acquisita ex fructibus per grauatum perceptis ex bonis restitutioni subiacentibus ante euentum conditionis fideicommissi an sint ipsius grauati.
6 Fructus percepti per heredem pendente conditione, sub qua bona ex dispositione testatoris veniebant alteri restituenda, an computentur in expensas.

¶ Ad Senatusc. Trebel. Consi. cclxxxiij.

Christi nomine inuocato. Viso casu mihi exhibito parte Alaysete, & Anne melete, filiarū quondam naturalium & legitimarū Gulielmi meleti, seu tutoris earundē, vna cum dubijs ex casu huiusmodi elicitis, & testamēto prouidi quondā viri Joannis meleti, dico & respōdeo & breuiter & succincte ad dubia hmōi, prout infra. Premittēs ꝙ, quēadmodū senserunt egregij viri dñi, qui in hac causa primo scripserūt, nulli dubium est quin fuerit & sit locus substitutioni facte per dictū quondā Joannem testatorē ipsi Gulielmo eius fratri, si sine liberis masculis ab humanis decederet, de Claudia & Symōda melete eiusdē Joānis filiabus naturalibus & legitimis: & ita debuit & debet eisdē Claudie & Symōde reddi & restitui hereditas prefati quondā Joannis, per predictas Alaysetā & Annā filias & heredes dicti Gulielmi heredis prefati quondā Joānis, & de restituēdo grauati.
1 †Sed an possint dicte Alayseta & Anna ex persona dicti Gulielmi eorū quondā patris detrahere trebellianicā de bonis predicti Joānis testatoris, presupposito, ꝓut presupponit egregius vir do. Petrus lisieux, qui ēt in hac causa scripsit, cū idē quōdā Gulielmus inuentariū nō fecerit de bonis prefati Joānis. Dico & rñdeo ꝙ super hoc fuerunt olim, & adhuc existūt multe opiniones, & signanter due: quarū quelibet magnos habet defensores. vna fuit Alb. Galeo. in sua margarita. vt refert Ang. in. l. j. §. hec stipulatio. ff. si cui plus q̄ p. l. falci. ꝙ trebellianica perdat indistincte propter nō confectionē inuentarij. per tex. in aut. de heredi. & fal. §. si vero nō fecerit. colla. j. & idē tenuit Oldra. cons. cxxxiiij. exordiēte, Satis credo &c. & alij plenius relati per dictū d. Petrū lisieux, moti rōnibꝰ p eū allegatis. Alia vero fuit opinio, ꝙ ppter nō confectionē inuētarij nō pdat trebellianica. Et hanc opinio. tenuit Roffr. in suis libel. sub rub. ad senatuscons. trebel. Hanc opinio. etiā secutus est Oldr. in. l. si. in fi. C. de iur. de libe. vt refert Ang. in. d. l. j. §. hec stipulatio. & Jac. de belloui. in disputatione quā inseruit, in dicto aut. de heredi. & fal. §. hinc nobis. q. xiiij. Jo. an. in addi. Spec. tit. de instr. edi. §. d. an addi.

incipiente,Sed de trebellianica ⁊c.Et idē voluit Bar. in aut.ſʒ
cūʒ teſtator.C.ad.l.falc.⁊ in conſ.exordiēte,An heres qui omiſit
facere inuētariū.Bal.in.l.filiū quē habentē,verſ.itē quero vtrū
heres de reſtituēdo grauatus non faciēs inuentariū ⁊c.C.famil.
erciſc.Ang.in.d.l.j.§.hec ſtipulatio.ff.ſi cui plus ꝙ per.l.falc.in
d.l.marcellus.ff.ad treb.in auth.de hered.⁊ fal.§.ſi vero expreſ-
ſim.⁊ in.d.auth.ſed cū teſtator.Idē etiam tenuit Ioā.de imo.in
d.§.hec ſtipulatio.referēs ꝙ ita tenuit Frāc.de rāpo.in.d.auth.
ſed cū teſtator.Idē Pau.de ca.conſ.clxiij.exordiēte,Viſa facti
narratione.⁊ in.l.cū tale.§.j.ff.de cond.⁊ demōſt.quā opin.etiam
ſequutus eſt Alex.de imo.in.d.l.marcellus.verſ.puto primā opi
nionem veriorē:vbi etiam rñdet rōnibus in cōtrariuʒ inductis.
Et hec opinio ſm Ioā.de imol.in.d.§.⁊ ſtipulatio.cui conſentit
Alex.vbi.ſ.proxime,eſt magis cōis.Et idē dicit Paul.de ca.in
d.conſi.clxiij.⁊ principalis ratio eorum,qui ſic opinātur,eſt illa,
2 †qꝛ cū tractetur de pena amiſſionis,in hoc nō debet fieri extēſio
de falcidia ad trebellianicā.l.cuʒ quidā.ff.de lib.⁊ poſth.l.ſi pre-
ſes.C.de pac.⁊.c.odia.cum ibi no.de reg.iur.in.vj.ad qđ facit,qꝛ
ſn trebellianica iura antiqua nō reperiuntur mutata, ergo ⁊c. l.
precipimus.C.de appel.⁊.l.ſancimus.C.de teſta.Fateor ꝙ in ali
quo aliter ſenſit Cy.in.d.auth.ſed cū teſtator.Pau.de caſt.conſ.
ccx.exordiente,Super primo dubio ⁊c.⁊.d. Guid.pap.deciſ.liij.
exordiēte,Obſeruat̃ in iudicādo ⁊c.Sed qꝛ,vt predixi proxime,
precedēs opinio eſt cōior,non vr̃ ab illa recedendū in iudicando
aut cōſulendo,per ea que no.doc.in.c.j.de conſtit.c.prudentiā.in
prin.de offi.delega.⁊ in.l.cū prolatis. ff.de re iudi. ſm quā opin.
dico ⁊ rñdeo,ꝙ prefata Alayſeta ⁊ Anna poſſunt ex perſona di
cti quondā Gulielmi eorū patris retinere quartā trebellianicā
de bonis dicti quondā Ioānis teſtatoris. Et hanc opi.vidi cōi-
ter obſeruari : ⁊ ſic non videtur obſtare prima ratio allegata per
prefatū.d.Petrū.Non ēt obſtat dictū Bald.in.l.iubemus.verſ.
ſcđo querit̃.⁊ verſ.tertio querit̃.C.ad treb.Qm̃ rñdeo ꝙ Bal.nō
loquit̃ ibi in terminis nr̃is,ſed loquit̃ Bal.in caſu.l.cū filio.ff.de
leg.j.ſcʒ qñ fili⁹ fuit heres inſtitut⁹,⁊ eius pr̃, cui cōmodū hr̃di-
tatis q̃rendū erat,granat⁹ eſt de reſtituēdo vel extraneo ipſi pr̃i
grauato,vel filio ſuiipſius,eidēq₃ hr̃di ꝑ grauantē inſtituto:tūc
enī fit qđ dicit Bal.ſed hic nō eſt ille caſus,vt de ſe pʒ. Fateor tñ
ꝙ fructus ꝑ eundē quōdā Gulielmū percepti debēt imputari in
trebellianicā.l.in fideicōmiſſariā.⁊ qđ ibi doct. ff.ad trebel.qđ ēt
no.multi doct.in.l.iubemus. C.eo.ti. Fruct⁹ aūt intelligunt̃ qui
ſuperſunt,deductis expēſis.l.fructus.cum ſuis ſimi. ff.ſol.mat.

Ad ſecundū queſitū dico ⁊ re-

ſpondeo,ꝙ cū fructus,de quibus in eo,percepti extiterint pen-
dente cōditione:⁊ ſic eo tēpore,quo bona reſtitutioni ſubiacētia
erāt adhuc dicti Gulielmi,⁊ ſic cōſequēter iudicio teſtatoris,di-
cti fructus facti ſunt eiuſdē Gulielmi.l.mulier. §.j. l.in fideicō-
miſſariā.ff.ad trebel.⁊.l.iubem⁹.C.eo.tit. pro quo facit qđ habet̃
in.l.domos.⁊ qđ ibi doct.ff.de leg.j.⁊ qđ no.doc.in.l.fi.§.ſʒ qꝛ no
ſtra.C.cōi. de leg.⁊ Pau.de caſt.cōſ.x.exordiēte, Clarū eſt in iu-
re ꝙ res ſubiecte ⁊c.ver.ꝙtū vero ad fruct⁹ interim ꝑceptos ⁊c.

Ad tertiuʒ,in quo queritur de

bonis ꝑ eundē quōdā Gulielmū acquiſitis poſt mortē p̃fati Io-
annis teſtatoris,dico ⁊ rñdeo, ꝙ illa ſpectāt ⁊ ptinent ad p̃fatas
4 Alayſetā ⁊ Annā: †qꝛ cū ꝑ fideicōmiſſuʒ vniuerſale ſuccedat̃ nō
quidē heredi grauato,ſed teſtatori grauāti.l.coheredi.§.cū filie.
⁊ qđ ibi doc.ff.de vulg.⁊ pup.in reſtitutiōe fideicōmiſſi hmōi ve-
5 niunt bona teſtatoris,nō bona acquiſita ꝑ heredē grauatū : †qđ
procedit ēt ſi bona hmōi eſſent acquiſita ex fructib⁹ per grauatū
ꝑceptis ex bonis reſtitutioni ſubiacētibus ante euentū cōditio-
nis fideicōmiſſi:qꝛ,vt dixi,tales fructus ſunt ipſi⁹ heredis gra-
uati.Et hoc etiā voluit Raph.fulg.conſi.mihi.cxxxiij.exordiē-
te, Proponit̃ ꝙ honorabilis vir ſeigneur Iulianus ⁊c.verſ.ad
quartū queſitū ⁊c. Dico p̃terea ꝙ,ſi prefatus quondā Gulielm⁹
aliqua melioramēta fecerit in bonis ⁊ reb⁹ reſtitutioni ſubiacē-
tibus,aut aliquib⁹ eorundē,cōcernētia perpetuā rei vtilitatem,
prefate ſubſtitute tenētur ad ſatiſfaciēdū dictis Alayſete ⁊ An-
ne de expēſa melioramētorū hmōi,ſm qđ habet̃ in.l.domos. cuʒ
duabus,vel trib⁹.ll.ſeq.ff.de leg.j.⁊.l.ſed quid ſi inedificauerit,in
prin.cū ibi no.ff.de vſufruc.nec in tales expēſas debēt cōputari
fructus ꝑcepti per dictum quondā Gulielmū,vt dixi†quia fru-
ctus percepti per heredē pendēte cōditione, ſub qua bona ex di
ſpoſitione teſtatoris veniebāt alteri reſtituēda,non cōputant̃ in
expēſas,vt ꝓbatur per ea que no.gl.quā ibi Bal.⁊ Ang. ad hoc
propoſitū dicūt eſſe notandā ⁊ ſingularē.in.l.emptor.in princ.ff.
de rei vend.Et ita illā etiā ad hoc ſingularē pōderāt Bal.⁊ Io.
de imo.in.d.l.domos.ff.de leg.j.¶ Et qꝛ,vt audio,non ſolū fue-
runt per, ⁊ inter dictas Alayſetā ⁊ Annam,ſeu earū tutores ex
vna parte,⁊ p̃fatas ſubſtitutas ex alia,diuiſa bona dictorū quō-
dam Ioānis teſtatoris ⁊ Gulielmi,ſʒ ēt fructus per eundē Gu-
lielmū priuſꝙ moreretur ꝑcepti ex bonis reſtitutioni ſubiacēti-
bus,in quo fuerūt dicte Alayſeta ⁊ Anna grauiter leſe,dico ⁊ re
ſpondeo,ꝙ ipſe aduerſus leſionē hmōi ſunt reſtituende in inte-
grum,⁊ ꝙ dicta diuiſio,faltē quatenus cōcernit dictos fructus,
reſcindēda eſt,ſi fructus ſint per ſe,⁊ ad partē diuiſi.Si vero eſ-
ſet factus vnus cumulus de fructib⁹ ⁊ aliis bonis,vt verbi gra-
tia,ſi eſſet dictū:tales fundi,talis,⁊ talis domus, cum tali parte
fructuū peruenient ad tales ſubſtitutas,⁊ tales fundi , ⁊ talis, ⁊
talis domus,vna cū tali portione fructuū peruenięt ad Alayſe-
tam ⁊ Annā: ⁊ in hac diuiſione appareāt ipſe Alayſeta ⁊ Anna
grauiter leſe , deberet tota diuiſio reuocari ⁊ reſcindi , ⁊ denuo
fieri,⁊ ſuper hoc adiri vel magnificum Delphinale parlamen-
tum, vel pro maiore ſumptu euitando ſpectabilis vir dominus
viceſeneſcallus. Et ſi eſt aliquid conſulendum magis in ſpecie,
ego vellem videre diuiſiones , ⁊ intelligere valorem bonorum, ⁊
portionum factaruʒ:vt ſic poſſem intelligere,vel videre in quo,
vel quanto leſe extiterint dicte Anna ⁊ Alayſeta.

¶ Argumentum.

¶ Epiſcopo beneficium conferente ob negligentiam Titij,qui
viciſſim illud cum Caio cōferre debebat,perinde eſt aćſi Titius
vice ſua ⁊ ordine contuliſſet,nam ad Caium in prima vacatione
collatio pertinebit. V. F.

1 ☞ Reſignationē cā fiende permutationis factā ſequi debet ve-
ra collatio,aut inſtitutio,q̃ fieri nō poteſt de bñficio nō vacante.
2 Electio eſt fructus poſſeſſionis , ſeu quaſi , iuris eligendi , ita ⁊
preſentatio ⁊ collatio ſunt fructus preſentandi ⁊ conferendi.
3 Promittēs ſeruire per annum qui aliquo tempore anni fuit in-
firmus,an teneatur ſupplere tempus quo fuit infirmus.
4 In interdicto vti poſſidetis quis vincat ⁊ habeat potius iuris.

¶ De epiſc.⁊ cler. Conſi.cclxxxiiij.

Chriſti nomine īuocato.

Viſo ac cōſiderato caſu mihi exhibito parte vene-
rabilis viri.d.Michaelis groſſioſſis,⁊ dubijs que
ex caſu hmōi videtur poſſe elici , dico ⁊ reſpondeo,
ſub correctione cuiuſlibet dñi melius ſentientis,eundē. d.Mi-
chaelē fouiſſe ⁊ fouere melius ius in canonia,⁊ p̃benda,de cuius
poſſeſſione,ſeu quaſi, cepta eſt,⁊ ad preſens pēdet contētio corā
magnifico viro do.ſeneſcallo Bellicadri ⁊ Nemauſi,ſeu egregio
viro dño eius locūtenente, per ⁊ inter do. Ioannē de valorgues
actorē ex vna parte,⁊ ipſum.d.Michaelē groſſioſſis ex alia. Et
vt hoc plenius appareat,premitto,⁊ ꝓ veritate preſuppono,or-
dinationē , quā dudū feciſſe dr̃ bone memorie reuerēdiſſimus in
Chriſto pater ⁊ do.d.Arnaudus de via,ſacroſancte Romane ec
cleſie,⁊ ſub titulo ſancti Euſtachij cardinalis,erector ⁊ fundator
venerabilis collegiate ⁊ ſecularis eccl̃ie beate Marie Villenoue
Auenionēſis diœceſis,⁊ per quā voluiſſe dr̃ ꝙ ad recolēde memo
rie ſereniſſimū do. Philippū tūc Francorū regē,⁊ eius ſucceſſo
res Frācie reges,⁊ Decanū dicte collegiate eccleſie, q tūc erāt,
⁊ ꝓ tēpore eſſent,alternis vicib⁹ poſt mortē ⁊ deceſſum ſuiipſius
reuerēdiſſimi.d.Arnandi cardinalis,collatio ⁊ prouiſio canoni
catuū ⁊ prebēdarū eiuſdē eccleſie, cum ⁊ toties quoties ex tūc in
antea vacarēt,pertineret, ⁊ pertinere deberet pleno iure,ſerua-
ta tamen confirmatione ſuper hoc facta per felicis recordatio-
nis ſanctiſſimū.d.noſtrū Ioannem papam viceſimūſecundum.
¶ Premitto inſup ꝙ,cū venerabilis quondā vir. d. Ioānes de
boſco dicte eccl̃ie Villenoue canonicus,eiuſdē eccleſie, ⁊ ad cām
canonie hmōi p̃bēdatus exiſteret,ipſe canoniā ⁊ p̃bendā hmōi in
manibus ſereniſſimi do.nr̃i tūc Francorū regis, cā fiēde permu
tationis cuʒ quodā Titio,reſignauit,⁊ qđ ex cā permutationis
hmōi idē do.noſter Frācorū rex eoſdē canonicatū ⁊ prebendam
eidē Titio donauit ⁊ cōtulit,⁊ ita ꝑ ſua vice de canonicatu ⁊ pre
1 bēda diſpoſuit idē ſereniſſimus do.Frācorū rex. † Certū eſt enī
ꝙ per reſignationē,de qua.ſ.factā cauſa fiende permutationis,
dicti canonicatus ⁊ p̃bēda vere vacauerūt: qđ nō ſolū perſuade-
tur,ſed vere concludit̃ ex eo,qꝛ reſignationē hmōi ſequi dʒ vera
collatio,aut inſtitutio.c.j. de re.permut. in.vj.⁊ melius in cle.in
fi.eo.ti.que fieri nō pōt de bñficio nō vacāte.⁊.c.de multa.de p̃bē.
quod etiā voluit gl.in.c.ſi propter tua,ſuper verbo, vacabāt. de
reſcrip.in.vj.do.de Roſ.deciſi.mihi.xxiij.exordiēte,Fuit dubi-
tatum vtrum beneficia reſeruata ⁊c. Fed.de ſe.conſ.mihi.clviij.
exordiēte, Pūctus talis eſt Petrus rector eccleſie ī manib⁹ ſui
epi reſignauit eccl̃iam ex cā ꝑmutationis faciēde ⁊c. Io.de imo.
in.c.inter cetera.ad fi.de preben.⁊ ſentit do.Pet. de vbal.in ſuo
tract.permut.beneficiorū.verſi. ſm ꝙ interueniat collatio bñfi-
ciorum

ciorum vacantium ec.et Gemi.d.c.j.col.ix.versi.sed circa premissa est dubiū,de re.permuta.in.vj.Cōtulit igitur,et pro sua vice disposuit idem serenissimus Fracorū rex de canonicatu et prebēda predictis sic,et taliter,quod postea fienda prouisio,seu collatio de prima canonica vacatura,et eius prebenda,debebat pertinere,et de iure pertinuit dicto domino Decano. ¶ Premitto insuper quod, cū postea vacassent canonicatus,et prebenda in dicta ecclesia per mortem et decessum venerabilis quondam viri dñi Wernei tresili, dicte collegiate ecclesie canonici,prefatus do.Decanus in executionem sui iuris,et pro sua vice,seu torno,canonicatū et prebendā eiusdem quōdam do.Tresili donauit,et contulit venerabili viro domino Guidoni le begue,sancte sedis apostolice ptbonotario, qui eosdem obtinuit et obtinet. ¶ Preterea etiam psuppono quod, cū(vt in facto presupponitur)postea vacassent canonicatus,et prebenda in eadē collegiata ecclesia Villenoue p obitum et decessum venerabilis quōdā viri dñi Joānis grimādi eiusdem ecclesie canonici,et quorum prouisio seu collatio spectabat et pertinebat serenissimo dño Francorū regi,idē serenissim⁹ do.eosdē nō cōtulit nec de illis pvidit:sz,vt dicitur,illos iure deuoluto,vel alias insequendo statuta pdicte ecclesie donauit et cōtulit reuerēdissimus in xpo pater et do.do.Auenionēsis archieps,seu eius in spiritualibus vicari⁹,venerabili et egregio viro do.Petro sestoris iuriū doctori,qui pariter eosdē obtinuit et obtinet,q̄ collatio piudicare nō debuit,neqꝫ dz idē Decano,quominus potuerit et possit de postea proxime vacaturis canonicatu et prebēda pvidere,et illos cōferre iuxta dispositionē dicti quondā reuerēdis.do.cardinalis
2 fundatoris qd probatur,†qz queādmodū electio est fructus possessionis,seu quasi,iuris eligēdi.vt not.Inno.in.c.cumana,in gl. si simul,de elec.et in.c.in literis,in.j.gl.de resti.spolia.et in.c.cū dilectus,de religio.do.Archi.in.c.cū qui.de preben.in.vj.et psentatio est fructus possessiōis,seu quasi,iuris psentādi,vt not.Inno. in.c.cōsultationib⁹,et qd ibi doc.de iu.patro.et do.de Rota,decisione mihi.cclxviij.exordiente.Collatio siue presentatio facta per possessorē ec.ita et collatio videt esse fructus possessionis,seu quasi iuris cōferendi,qd etiā voluit Nicol.mil.in suo reperto.in ver.fructus.§.j.et in vbo,beneficiū.§.bñficiorum collatio.hinc est,quod cū bñficiorum collatio pertineat ad epm,in illa nō succedit caplm sede vacāte,queādmodū nec in alijs fructib⁹,p id qd no.gl.in.c.cū olim, de maio.et obe.Iste antē fructus,hoc est collatio,q̄ fienda erat de canonicatu et prebenda superius mētionatis,et vacātibus p mortē dicti quōdā do.Joannis grimandi spectabat et ptinebat dicto serenissimo do.Fracorum regi,tanq̄ cōferre habēti p sua vice:qui si aliquo casu,et sine culpa pfati do.Decani, perierit,nō est quod idē do.Decano imputari valeat,nec propterea dz collatio aliorū canonicatus et prebende postea vacantium spectare ipsi serenissimo do.Regi,per ea q̄ not.Archi.et post eū Gemi.in.c.si propter tua debita,de rescrip.in.vj.vbi volunt,quod si epo cōcessi extiterint fructus bñficiorum primi anni,q̄ in sua diecesi vacarēt,et fructus pmi, anni chasmate vel tēpestate perierint,nō ,ppter hoc habebit eps fructus scōi anni.Pro quo dāt simile:Nā si emi a te iactum retis et tu nihil ceperis in primo iactu,ego nihil petere possum, vel te cogere ad pm iactū.l.nec emptio.ff.de cōtrahē.emp.et.l.si iactū.ff.de
3 actio.empt.†Similiter si pmisi tibi seruire p annū,et aliquo tpe anni fui infirmus, nō teneor supplere tps quo fui infirmus.l.iij. §.si quis heredi,in fi.et.l.cū heres.§.stich⁹.ff.de sta.libe.Ad idem facit,quod si testator leget fructus qui nascent primo anno,et nulli nascant,nihil habebit legatarius.l.cum certis,de vino triti.et ole. lega.et.l.ij.ff.de annu.lega.et predicta puto,pcedere siue collatio facta fuerit iure deuoluto,quo casu fieri non potuit nisi post lapsum semestre.c.nulla,cum suis simili.de cōces.pbē.et hoc de iure cōi:vel alio tpe pfixo,vel de statu.to,vel forte a dicto do.fundatore,qd cucurrit nō quidē a tpe vacationis,sed a tpe notitie,vel vere,vel psumpte:p id qd sensit in simili et de quo minus videt dubitare Jo.an.in.c.sicut,de maio.et obe.et Panor.in.c.cū ,ppter,de iu.patro.et ipse Panor.in terminis in.c.qz diuersitatē.de concess. prebē.siue facta fuerit autoritate legationis,et p quā cōcurrit legatus de latere in Prouincia legationis cum ordinarijs collatorib⁹.c.j.et qd ibi gl.de offi.lega.in.vj.sic eī videret de dicta collatione per ipm facta iudicādū,put dictū est superius de fructu, qui chasmate vel tēpestate perijt.Ex quib⁹ infert quod collatio canonicatus et pbēde vacātiū p mortē et decessum venerabilis quondā viri dñi Ludouici de laurerij spectarūt et pertinuerūt dicto do. Decano:quo fit vt,cū ipse infra tps debitū de eis disposuerit,et illos cōtulerit dicto dño Michaeli grossiossis,idē dñs Michael fuerit,et sit,ac cēseri debuerit et debeat potior in iure canonicatus et prebende huiusmodi,vtpote qui canonicatū et prebendā predictos habuit et recepit ab eo,qui eos conferre potuit,et sibi cōtulit. et cum,vt audio,ipse do.Grossiossis eorū possessionē seu quasi assequutus extiterit,et eos pacifice multis mēsib⁹ possederit prius que molestaret p dictū do.de Valorgues,ipe dz in casu nouitatis obtinere:in quo,si nō decipio,contenditur de possessione retinenda.
4 †Et sic effectualiter agitur interdicto vti possidetis,quod etiam videtur voluisse Joan.fab.insti.de interdic.in prin.in quo is vincit,et vincere debet,qui probat de antiquiori possessione,qz illa cēsenda est iustior,alia vero et posterior presumitur clandestina.c.licet causam,et qd ibi Inno.super verbo,plures,versi.ad hoc potest respōdere:et Panor.in.viij.not.de proba.Bart.in.l.j.§.quod ait pretor,ver.ex predictis habes.ff.vti pos.Cy.Bal.et Sali.in.l. j.C.eo.ti.Cy.vez in ver.decimo queritur ec.ibi,sed qualr apparebit quez meli⁹ pbasse,Bal.vero in ver.aduerte quod aut probatur de possessione anteriore et Sali.in ver.si.nūc reuertor ad glo.Idē tenuit Jaco.de are.prout refert Cy.vbi supra.Idē Bar.in quodā suo cōsi.exordiēte,In.q.dñi Cyoli ec.et Pau.de ca.cōsi.v.et cōsi.clxxx.exordiente,Fundamentum dñi vicarij ec.Non aūt adaptatur ad hūc casum qd de cōsuetudine regni Frācie no.Jo.fa. in.§.summa,institu.de interdic.in.d.§.retinēde,col.iiij.ver.et per premissa apparet ec.ibi,hoc tamen non seruat curia Francie.qz Jo.fa.in dictis locis loquitur in eo successore intentāte casum nouitatis,qui causam habet a defuncto:cuiusmodi nō est succedens in bñficio,qz ille nō habet causam a predecessore,sed superiore cōferente.vt not.doc.in.c.qz.V.de indi.Jo.fa.etiā in.d.§.retinēde. col.iiij.versi.preterea supposita cōsuetudine regni,loquit in alio casu multū diuerso:et vbi per eū dicta possent adaptari terminis huius casus,illa facerēt et pro ipso do.Michaele,et p dño Decano,quod quia ex his clare colligitur,ego vlterius non insisto.

¶ Argumentum.

¶ Donatio sub modo,quod donatarij cuidam alij certuz quid post mortem eorum prestent,valet et altero ex donatarijs mortuo superstes illi cuidā prestare tenetur quod donans voluit.V.F.

1 ¶ Liberalitatem exercens an possit ex stipulatione per se interposita vel ex pacto nudo acquirere absenti actionem.
2 Actio an et quando acquiri possit per stipulationem notarij.
3 Jura citius subueniunt non habenti aliud remedium.

¶ De dona.que sub mo.lega. Consil.cclxxxv.

Christi nomine inuocato.Viso processu cause dudum cepte,et aliquandiu agitate,per et inter nobilem et generosum virum Joannem de castronouo,dominuz de Mologesio, tutorem et tutorio nomine Benedicte et Maragde filiarum naturalium et legitimarum,ac vniuersalium heredum venerabilis quondā viri dñi Gulielmi bruri,hominis iurisperiti,et dū viueret habitatoris Salonis ex vna,et nobiles Antoniū guiramandi et Catharinā de damasano cōiuges eiusdē ville ex alia,dico et rñdeo,sniam absolutoriā dudū,Anno scz dñi M.cccclxxix.de die.xxij.mensis Decēbris latā,et pmulgatā p et in fauorē dictorum Antonij guiramādi et Catharine cōiugū,et cōtra prefatas Benedictā et Maragdā,saltē quatenus snia hmōi cōcernebat et cōcernit eandē Catharinā,fore,et esse iniquā,et iniustam,et ,ppterea debuisse reuocari,cassari,et annullari p reuerēdū patrē et virū egregiū dñm iudicē prime appellationis cause huius.Quod qz factū nō est,dico etiā et respōdeo sniam hui⁹ reuerēdi domini prime appellationis,saluis tamen honore et reuerētia illius,fuisse et esse iniustam, propterea in hac tertia instantia cassandam et reuocandam, et dictos Guiramandi et Catharinam, aut saltem eandem Catharinā fuisse,fore,et esse ad petita condēnandos:cum deducta,proposita,et allegata parte dictarum nobilium Maragde et Benedicte in libello nomine ipsarum oblato et producto in prima instantia,sufficienter iustificata extiterint: et presertim per quoddam publicum instrumentum in dicta causa parte earundem Maragde et Benedicte in ipsa prima instantia oblatum et productum:et per quod apparuit et apparet, quod Anno incarnationis dominice.M.cccclxxi.et die.xx.mensis Nouembris,contracto matrimonio per verba de futuro per et inter nobilem Armandum Gulielmi ex vna parte,et prefatam nobilē Catharinā ex alia,nobilis et honesta mulier domina Catharina de damasano,amita seu auuncula dicte alteri⁹ Catharine,dedit constituit,et assignauit dicto nobili Armando tunc presenti solenniter et recipienti in dotem et pro dote eiusdem Catharine,ac etiā contemplatione huiusmodi matrimonij dedit,siue donauit eidē Catharine sue nepti donatione pura,mera,et irreuocabili,q̄ fit et fieri dicit inter viuos,oīa vniuersa,et singula bona et iura sua mobilia et immobilia psentia et futura quecūqꝫ essent,quibusdā sibi reseruatis:subqꝫ quibusdā pactis,conuētionib⁹,et retētionib⁹ inibi

plenius mētionatis, ⁊ inter cetera reseruatis ⁊ retētis de bonis ⁊ iuribus hmōi in dotē dicto Armando cōstitutis, ⁊ prefate nobili Catharine donatis, duobus mille florenis monete in Prouincia tūc currētis: de quib⁹ eadē Catharina donatrix voluit posse disponere, ⁊ eos donare, ⁊ quos tūc dedit ⁊ donauit donatiōe inter viuos dicto do. Gulielmo boni hoīs, ⁊ nobili Hugonino boni hoīs dicti loci Salonis fratrib⁹ suis dilectis post tn̄ finē dierum eorūdē nobiliū Armādi, Gulielmi, ⁊ Catharine cōiugū; ⁊ quos voluit eadē Catharina ꝯstituēs, assignās, ⁊ donatrix solui ⁊ expediri dictis do. Gulielmo, ⁊ nobili Hugonino boniboīs per prefatos armādū ⁊ Catharinā cōiuges, terminis ⁊ solutionib⁹ inibi mētionatis, ⁊ hoc in pecunia numerata, vel aureis cōibus partiū p̄dictaꝝ. Ex qbus clare colligit̄ ⁊ infert̄ fuisse ius ⁊ actionē acqsitā dictis do. Gulielmo ⁊ nobili Hugonino ꝯtra dictos Armādū
1 ⁊ Catharinā ꝯiuges. † Tū qꝛ liberalitatē exercēs, cuiusmodi fuit prefata Catharina donatrix, pōt vel ex stipulatiōe ꝑ se interposita, vel ex pacto nudo acqrere absenti actionē. l. quoties, vbi est tex. ad hoc singularis, ⁊ qd̄ ibi doct. C. de donat. que sub modo. qd̄ etiā voluit Alex. de imo. in. l. qui rome. §. flaui⁹ hermes, col. iij. ff. de verb. obli. ⁊ Bar. in. l. stipulatio ista habere licere. §. fi. ver, nono ⁊ vltimo fallit. ff. de verb. obli. nō obstat. l. cum res. C. de dona. qm̄ rn̄deo qd̄ paciscēs noluit ibi donare paciscētib⁹, sed eis solui credita; i. d. vo. l. quoties, voluit donare scd̄o donatario, ⁊ sic exercere liberalitatē, cui⁹ fauore edita est. d. l. quoties. Preterea creditores in casu dicte. l. cū res, habent suas actiones, quas possunt exercere cōtra donantē ⁊ paciscētem eis solui: ꝓpter qd̄ nō sic faciliter eis de noua actione subuenit̄. In casu aūt dicte. l. quoties, nullam actionem haberet donatarius, nisi de illa sibi subueniret̄: ⁊ hec respōsio colligitur ex his que cōiter no. doc. in dictis duab⁹ legibus. Tū etiam acquisita fuit actio prefatis dn̄o Gulielmo, et
2 nobili Hugonino: † quia in reseruatiōe dictoꝝ duoꝝ milliū florenorum, ⁊ donatione de illis facta dictis domi. Gulielmo ⁊ nobili Hugonino, interuenit stipulatio notarij, ꝑ quā acquiri potuit, ⁊ quesita est actio eiusdem dn̄o Gulielmo, ⁊ nobili Hugonino, ꝑ id qd̄ sensit Bar. in. l. tā is. §. filiusfamilias. ff. de dona. cau. mort. Et longe plenius in. l. si pupillus, vbi etiam Alex. de imo. ff. rē pupil. sal. fo. ⁊ sensit idē Alexā. in. d. l. qui rome. §. flauius hermes, col. v. ver. sed vbi sumus in contractu ⁊c. ⁊ col. antepen. ver. tamē cōclusionem factam in hoc casu intellige nisi notarius ⁊c. ff. de verbo. obli. ⁊ Fran. de are. in. d. §. flauius hermes, col. pen. ver. secus. ꝭm Bal. ⁊c. post Bal. in. l. cum a socero, col. fi. pauloante finē, ver. caue tibi. C. de iu. dot. qd̄ etiam voluit Bal. consi. lxiij. exordiē. Verba Cy. in lectura ⁊c. ⁊ consilio. cxxix. exordiente, Quidam Laurētius mercator, in prima parte; vbi etiam dicit hanc opinionē approbari per vsum quotidianum. Et hoc etiam voluit glos. in. §. si quis alij, institu. de inutil. stipula. quanuis Inno. in. c. dudum. de cōuer. cōiuga. ⁊ glo. in. c. quanq̄, de vsur. in. vj. in aliquo aliter senserint. sed qd̄ predixi cōmuniter obseruatur. ¶ Et queadmoduȝ dixi superius in respōdendo ad dictā. l. cum res. C. de dona. qd̄ illa non obstabat in hoc casu, pro eo qa donator noluit ibi donare suis creditoribus, sed eis debita per donatarium, ita respondeo ad ea que no. glo. ⁊ doc. in. l. hereditatem. ff. de dona. quaten⁹ inibi no. vel sentiunt, ꝙ expresso, vel tacito pacto, de quo ibi loquuntur nō datur actio creditoribus, quanuis illa detur donanti pro obseruatione pacti taciti vel expressi: qꝛ licet quo ad donatariū, hoc est, quo ad illum, in quē bona trāsferebat, exerceret donator liberalitatem; nō tamē quo ad creditores suos, quibus nec donabat nec donare intendebat, sed solui volebat. In casu aūt, de quo queritur, dicta quōdam dn̄a Catharina nō solum donauit p̄fate Catharine eius nepti, sed etiam donare voluit, ⁊ donauit summam predictā duorū milliū florenorum prefatis do. Gulielmo ⁊ nobili Hugonino seruata electione ⁊c. ⁊ sic ⁊. d. l. cum res. C. de dona. ⁊ glo. ⁊ doc. in. d. l. hereditatem. ff. eo. ti. loquunt̄ in casibus diuersis. ⁊ si queratur cur tam varie: respondeo, vt iam aliquātulum superius tetigi, ꝙ in. d. l. quoties. C. de dona. que sub mo. ideo ꝓuidet̄ scd̄o donatario ex pacto donātis, qꝛ sine hoc nullū haberet remedium: sȝ creditores habēt remediū petēdi sibi debita ꝑ suā actionem: ⁊ ideo lex voluit donātē posse specialiter pacisci scd̄o donata
3 rio in casu dicte. l. quoties: † qꝛ iura citius subueniūt nō habēti aliud remediū. ar. l. j. §. si debitor. ff. vt le. nomi. caue. ⁊. l. j. §. illud. ff. de vi ⁊ vi arma. vt no. Cy. Albe. ⁊ doc. cōiter in. d. l. cū res. Et idē Cy. ⁊ alij multi ī. d. l. quoties. Nec opponat aliqs, ꝙ hic nō potuerit cum effectu conueniri prefata Catharina neptis, nisi demum discusso principali hoc est discussis bonis p̄fate domine Catharine donatricis. Quoniam respondeo, quod hoc non obstat: posset enim fortasse procedere oppositio huiusmodi, si diceremus scd̄m donatariū posse dūtaxat agere ⁊ experiri contra primū donatariū in subsidiū, hoc est donatrice existēte nō soluēdo; sȝ istud nō est verū, qꝛ quātūcunq̄ donatrix, vel eius heres soluēdo extitisset, potuerūt tamē ex speciali ꝓuisione dicte. l. quoties, agere et experiri dicte nobiles Benedicta ⁊ Maragda, nec in hoc casu loquitur do. Ias. de may. in. l. ij. col. j. ver. tertio fallit. quādo venditor nō esset soluendo. C. de pac. Qd̄ quia ex verbis eius clarissime apparet, ⁊ etiā qꝛ ad peritissimū est mihi sermo, ego super hoc vlterius nō insisto. concludēs, sub correctione ipsius, ⁊ cuiuslibet alterius, ꝙ prefate nobilis Benedicta, ⁊ Maragda potuerūt agere ⁊ experiri, prout ⁊ fecerunt, saltem contra prefatam Catharinam donatariam, quod sentētie predicte fuerunt ⁊ sunt male late, quatenus concernebant ⁊ concernunt eandem Catharinā donatariam, ⁊ propterea reuocande.

¶ Argumentum.

¶ Tabularijs seu notarijs iudex parte vocata mādare potest, vt clausulam iuxta stylum eorum extendant. V. F.

1 ☞ Dominium rei vendite an ⁊ quando per constitutionem precarij acquiratur.
2 Dictio, ⁊ cetera, abbreuiate scripta, ⁊ posita post verbum constituens, in clausula constitutionis precarij, an ⁊ quando per notarium possit extendi.

¶ De tabellar. Consilium. cclxxxvj.

Ex venditiōe, que dudū facta legitur venerabili viro dn̄o Claudio bruni, ementi pro, ⁊ nomine Petri bruni eius nepotis, postea facti presbyteri, ac ipsius dn̄i Claudij, ⁊ notarij publici interueniente stipulatione pro, ⁊ nomine prefati Petri bruni, nunc autē presbyteri, est actio acquisita eidem do. Petro ⁊c. ⁊ presertim in patria Delphinali. Et pro hac parte ita fuit iudicatum ⁊ cognitū per magnificū Delphinale parlamentum, vt refert dn̄s Gui. pape decisione. xlix. exordiēte, In processu dicte cause Stephani fabri ⁊c. ⁊ videtur ꝙ, cū non solum in vēditione, de qua supra, interuenit stipulatio no
1 tarij: † sed etiā constitutio precarij facta per vēditorem pro ⁊ no. dicti dn̄i Petri fuerit eidē dn̄o Petro dominiū acquisitū: si tamē ⁊ quatenus venditor dn̄s ⁊ possessor existeret dicte dom⁹, per id qd̄ ponit do. Gui. in dicta decisione. Bal. in. l. si quis emācipatum. C. de dona. ⁊ post eū Alex. de imo. in. d. l. si pupillus. ff. rē pupil. sal. fo. iuncta gl. ⁊ qd̄ ibi Ang. ⁊ doc. in. l. quāuis. §. si cōductor. ff. de acqui. pos. ⁊ ange. in. l. ij. C. eo. ti. ⁊ vbi essemus in casu, in quo ab initio nō fuisset dn̄ium acquisitū ipsi dn̄o Petro, sed demum sequuta ratificatione emptionis facte suo nomine, non potuisset interim in alium transferri, nec alteri acquiri, vt legitur ⁊ not. in l. si ego. ff. de nego. gest. qd̄ etiam voluit Ioā. de imol. in. c. potuit, col. vlt. vel circa, ver. interdum aūt ex facto terrij. de loca. ⁊ quanuis clausula constitutionis precarij nō legatur ad plenū scripta:
2 † puto tamē ꝙ viso stylo notarij, qui notā recepisse dicitur, ⁊ cognito quomodo in similibus ⁊ precedētibus notis extēdere cōsueuerit dictionem ⁊c. abbreuiate scriptam pōsitam post verbum cōstituens, poterit iudex parte citata, ⁊, vt predixi, super predictis cause cognitione premissa cōmittere, ⁊ mādare notario, vt dictā dictionem ⁊c. extendat iuxta stylum predicti notarij, per ea que no. Bar. ⁊ apertius Ioan. de imo. in. l. gallus. §. idem dicendū. ff. de libe ⁊ posthu. vbi etiam Bal. in. l. fi. Pau. de cast. consilio. xlix. exordiente, Videtur dicendum quod notarius ⁊c. ⁊ Cano. in. c. cum. P. tabellio. de fide instrumentorum.

¶ Argumentum.

¶ Rei ecclesiastice vel abbatiastice alienatio, vbi de iure nō valeret, ex confirmatione per rescriptum Pontificis cum clausula, supplentes ⁊c. redditur valida. V. F.

1 ☞ Alienationes dominij vtilis rerum ⁊ bonorum immobiliū ad ecclesiam pertinētiū an, ⁊ qualiter fieri possint, ⁊ quid in transactione aut compositione super eisdem.
2 Papa vel princeps per quam clausulam censeantur voluisse vti in rescriptis plenitudine potestatis.
3 Gesta per non abbatem quando perinde habeantur ac facta per verum abbatem.
4 Rescriptum ex certa scientia rescribentis qn̄ videatur emanasse.
5 Verba enuntiatiue prolata per adiectionē verbi, vt dicitur, vel, vt apparet, an fidem faciant inter partes.
6 Verbum dicitur, dubitationem continet nisi probetur.
7 Dubius ⁊ ignorans equiparantur.
8 In confirmatione exprimendi sunt omnes defectus, alias surreptitia videtur confirmatio.

Amotio

9 Amotio vnius impedimenti nõ firmat actum contra aliud impedimentum.
10 Clausula supplẽtes oẽs defect⁹ in rescripto posita quid operaẽ.
11 Regule cancellarie apostolice an sint constitutiones generales.
12 Monasterium quot remedia babeat pro recuperanda possessione bonorũ ⁊ rerũ immobilium per abbatem alienatorum non iuridice.

De sacrosanc. eccle. Consi. cclxxxvij.

Hristi nomine inuocato. Viso casu mibi exbibito parte nobilis et generosi viri Antonij de sancto Donato, domini oppidi seu Castri loci de Torreta Nicienſis diecesis, vna cum literis sancte memorie domini Innocentij pape octaui continentibus confirmationem compositionis seu transactionis dudum celebrate ⁊ inite, per ⁊ inter eũdem nobilem Antonium ex vna parte, et reuerendũ patrẽ dñm Philippũ. N. abbatem vel se gerentẽ pro abbate venerabilis cõuentualis ecclesie sancti Michaelis de Bellomõte Nicienſis diecesis ex alia parte: insuper ⁊ cũ dubijs, seu quesitis ex casu ac trãsactione ⁊ cõfirmatione predictis subtiliter elicitis, dico ⁊ respon
1 deo ad dubia bmõi, prout infra. †Et primo ad primum q, cũ in compositiõe seu transactione bmõi actũ extiterit de alienatione ⁊ transportu dominij vtilis rerum ⁊ bonorum immobiliũ ad abbatiam predictam spectañ. ⁊ pertineñ. nõ debuit nec de iure potuit cõpositio seu transactio predicta fieri nisi obseruata solẽnitate iuris, de qua in. c. fine exceptione. xij. q. ij. pro quo allegasse sufficiat. c. alienationes, ⁊. c. abbatibus, eadẽ cau. ⁊. q. ⁊ quod no. Innocẽ. in. c. de cetero, de trãsactio. Panormi. in. c. contingit. ⁊. c. veniẽs, eo. ti. idẽ Panor. cõsi. lvj. exordiente, Casus contingẽtia talis est, ⁊ cõsi. lxij. exordiente, Illud de iure queriẽ ⁊c. Cui⁹ dicti illa solet reddi ratio, scilicet q queadmodũ nõ potest directe fieri alienatio bonorũ ⁊ rerum bmõi sine debita solẽnitate, ita nec debet fieri posse indirecte, scz transigendo. c. tue, de penra. ⁊. c. cum quid vna via, de regu. iur. in. vj. pro quo bene facit tex. cũ gl. ⁊ qd ibi Bart. ⁊ alij doct. ff. de transac. et ita fuit transactio predicta ab initio nulla. Et istud videtur esse sine dubio, propter quod super eo vlterius non insisto.

Uenio ad secũdum: super quo dico, q siue prefatus dñs Philippus fuerit verus abbas predicte abbatie, siue in ea intrusus, compositio seu trãsactio predicta fuit nulla, vtpote facta nõ obseruata solennitate de iure requisita ⁊ de qua in iuribus superi⁹ allegatis. Nisi eñ alienatio immobilis rei ecclesie fiat seruata solennitate seu forma de iure requisita et in casu a iure concesso, illa est nulla ipso iure defectu forme, ⁊ est clarum qd semper inducit nullitatem actus, qr forma dat esse rei. boc probatur in. d. c. fine exceptione, ⁊. c. tua, de bis que fiunt a pla. de defectu autẽ casus liciti probatur in. c. nulli, de re. eccle. non alie. nam probibetur a iure alienatio rei immobilis ecclesie, ergo alienatio est nulla, si nõ fiat in casu de iure permisso. l. non dubiũ. C. de legi. ⁊ in regula, que contra ius, de regulis iuris. in. vj. boc etiã probaẽ in cle. j. de reb. eccle. nõ alie. ⁊ in. c. que in ecclesiarũ, de cõstitu. de quo glos. ⁊ Panor. in. c. j. de in inte. resti. in. vj. Non est igiẽ super boc secundo dubio inquirendũ, an confessioni dicti dñi Philippi, de qua in eo, standũ sit in preiudiciũ dicti dñi de Torreta, seu etiam, an dictus dñs Philippus fuerit verus Abbas, vel in abbatia predicta intrusus: qr quodcũq dixerimus, semper erit verum dicere transactionem fuisse nullam propter defectum solennitatis, vt predixi. Et per boc patet etiam respõsio ad tertium quesitum.

2 †Ad quartum dico et respondeo, q per nõ obstantias positas in dictis confirmatorijs literis, ver. supplẽtes omnes ⁊ singulos defectus: ibi, nõ obstãtibus cõstitutionibus ⁊ ordinationibus aplicis ac ecclesie predicte iuramento ⁊c. censetur prefatus sanctissimus do. noster papa voluisse vti, ⁊ cõfirmationem facere de plenitudine potestatis, per ea que not. Specu. tit. de lega. §. nũc ostẽdendum, ver. decimooctauo supplet defectum si quis est in cõtractibus ⁊c. Panor. in. c. j. de transact. Bal. in. l. si testamentum. C. de testa. Ant. de butri. ⁊ Jo. de Jmo. in. c. que in ecclesiarum, de constitutio. quod etiam sensit Alexan. de imo. consilio. cclxviij. exordiente, Nec arguendi sumus si inter dum ⁊c. col. vj. versi. sexto confirmatur vbicũq princeps apponit clausulam ⁊c. ⁊ in. l. idem vlpianus. §. sunt et alij. ff. de excusa. tuto. Et plenius in. l. ꝙꝙ, colum. j. versi. vbi tamẽ princeps. C. de testamẽ. mili. quod si ita est, imo quia est ita, idem dominus Papa videtur sustulisse defectus solennitatis iuris, per id qd not. Specu. in dicto. §. nunc ostendendum, versi. decimooctauo ⁊c. Archi. in. c. cenomanẽsem, di. lvj. Jo. and. ⁊ Panor. in. d. c. j. de transac. et do. de Ro. decisione. cclxx. exordiẽte, Papa cõfirmando ⁊c. et sic esto q ab initio transactio fuerit nulla propter defectum solẽnitatis, que seruari debuit in alienatione rerum ⁊ bonorũ immobiliũ ecclesie: bec tamen nullitas nõ videtur bodie obstare. Et istud plane procederet si idem do. Philippus tẽpore facte transactionis fuerit verus abbas, et idẽ videẽ esse si se gerebat pro abbate, ⁊ babuerat cõfirmationẽ si superiore, sed ex aliquo defectu nõ tenuit
3 cõfirmatio vel electio de eo facta. †Et intelligo boc si cõcurrebat communis error, vt quia putabatur communiter eu⁊ esse canonice electum ⁊ cõfirmatum, ⁊ sic esse verum abbatem. Gesta enim p talem perinde babẽda sunt, ac si fuisset verus abbas, argu. l. barbarius Philippus. ff. de offi. preto. facit tex. iij. questio. vj. §. tria, versi. verum, et. l. si arbiter. C. de sen. et interlocu. omniũ iudicum: vbi est sententia lata a delegato, qui putabatur liber, licet postea appareat eum fuisse seruum. si ergo teneãt gesta a delegato propter communem errorem et autoritatem superioris, multo forti⁹ debet tenere gesto ab ordinario, in cuius officio versatur maior vtilitas publica, quod etiã voluit Bal. ⁊ Panormi. in. c. nibil de elec. ⁊ quod dixi de cõfirmatione electionis esset verũ sine dubio, si presupponeremus illam fuisse factã per põtificem, vel si diceremus cõfirmationem cõpositionis, seu transactionis antedicte fuisse factam ex certa sciẽtia põtificis. Sed (vt puto) cõfirmatio electiõis non est facta per põtificem, nec etiã cõfirmatio transactionis vi
4 detur facta ex certa scientia põtificis cõfirmantis. †Cum qr boc nõ est expressum in literis cõfirmatorijs, nec etiã ex tenore literarũ buiusmodi apparet q ipse ex certa scientia dictã transactionẽ cõfirmauerit, quod tamen videbatur fore necessarium ad boc qd cõfirmatio transactionis facta diceretur ex certa sciẽtia cõfirmãtis, vt voluit glo. in clemẽ. ij. de rescrip. ⁊ Jo. de imo. ⁊ post eũ Alexan. in. l. quidam cõsulebant, col. iiij. vel circa. ff. de re iudi. ⁊ idem Alexan. in. d. l. ꝙꝙ. C. de testa. mili. Sed in literis predictis nõ est inserta clausula ex certa scientia, vt patet ex illarum inspectione: nec etiam apparet q põtifex ex certa eius scientia cõfirmationem fecerit: quinimo potius apparet cõtrarium, ppter illa verba, put in quodã publico instrumento de super confecto plenius diciẽ cõtineri. Per illa enim verba, plenius dicitur cõtineri, apparet põtificẽ non vidisse instrumentum transactionis, ⁊ sic nõ babuisse totius rei notitiã, vt in simili dicit Bar. cõsi. lxxxviij. exordiente,
5 Dilecto suo dño Francisco: vbi voluit† q, licet verba enuntiatiue seu narratiue prolata fidem faciant inter partes. l. optimã. C. de cõtraben. et cõmittẽ. stipu. boc tamen non procederet si subijcerentur verba, vt dicitur apparet, quia illa ostendũt proferẽtes
6 de boc dubitare, †quia verbum dicitur dubitationem cõtinet, nisi pbetur. l. j. ⁊ quod ibi glo. super verbo, dicitur. ff. de dolo, et. l. j. in principio, et quod ibi no. gl. super verbo, dicatur. ff. si quadru. pau pe. fecis. dicatur, ⁊. l. iiij. in prin. ⁊ qd ibi gl. ff. de incẽ. rui. ⁊ naufra. cũ ergo in dictis literis confirmatorijs dictum extiterit, vt predixi, prout in quodam publico instrumento de super cõfecto plenius dicitur contineri, ⁊ sic sub dubitatione non videtur babuisse ple
7 nam notitiam transactionis, †quia vt dicit Bart. in dicto consilio, dubius ⁊ inscius, aut nesciuus siue ignorãs equiparantur. Facit pro premissis quod in simili voluit Fran. de are. consil. viij. col. ij. versi. sed tamen premissis non obstantibus. Quod si confirmatio electionis non fuerit facta per pontificem, sed per inferiorem, q̃uis ille esset superior respectu abbatie et illius abbatis, non videtur prefatus dominus Philippus pretensus abbas babuisse ius seu facultatem administrandi bona abbatie, pro eo quia non babuit autoritatem ab eo, qui illam dare poterat. Cum enim sm regulas cancellarie, monasteria virorum valores ducentorũ florenorum auri communi estimatione excedentia sint reseruata collationi pontificis. videtur q nec conuentus seu monasterium eligere potuerit abbatem, nec princepe inferior confirmare electum: et ita videtur idem dominus Philippus supposito valore ⁊c. fuisse intrusus in dicta abbatia, ⁊ sic non potuisse administrare, ⁊ consequenter nec transigere, ⁊ sic transactio videtur fuisse nulla, nõ solum ex eo quia per eam alienata sunt bona ⁊ res immobiles ecclesie non seruata solennitate, de qua supra, sed etiam pro eo qr idem dominus Philippus erat intrusus. dicto. c. alienationes, ⁊ quod ibi glo. et arcbi. xij. questio. ij. de quo doctores in. c. nibil, de elect. iste autem defectus non fuit expressus in literis, qui tamen ad euitandum surreptionem videbatur exponẽdus. Sunt enim in cõfirmatione exprimendi omnes defectus, alias confirmatio videtur esse surreptitia, per id quod consuluit Oldra. quem refert ⁊ sequitur Bald. in. l. eam quam, col. mibi. viij. versi. sed pone quidam erat ⁊c. C. de fideicommissis. Joan. and. in addi. Specu. tit. qui filij sint leg. in rubri. et Roma. in repeti. l. si vero. §. de viro, in. xxxj. fallẽ. ff. soluto matrimonio. pro quo facit qd voluit Alexan. ⁊ pro quo multos inducit in addi. ad Bald. super dicto versi. sed pone

quidã erat ꝛc. ꝛ quod consuluit And. sicu. consilio. xliij. exordiẽte, Preclare scribitur Judicuz, Tribue inquit sermonem cõpositũ in ore meo ꝛc. col. xxj. facit etiam. l. si non lex, ꝛ quod ibi Joan. de
9 imo. ꝛ alij. ff. de heredi. institu. vbi probatur † quod, si plura impedimenta interueniant, etiam vno tantum permanẽte, impeditur actus efficacia, ꝛ quod propterea oportet omnia obstantia remoueri, alias sufficeret vnum remanere ad impediendum actũ, quia amotio vnius impedimenti nõ firmat actum contra aliud impe
10 dimẽtũ. ꝛ (vt dixi superius) † clausula, Supplentes oẽs ꝛ quoscunq; defectus, solũ operatur quo ad defectus surgẽtes ex omissione solẽnitatis, nisi aliquid amplius dictum fuerit in clausula, quod dico propter id quod habetur in. c. illa quotidiana, ꝛ quod ibi Panormita. de elec. quod nõ est factum in casu, de quo queritur. Et sic videtur cõfirmatio transactionis non valuisse propter taciturnitatem intrusionis. Nisi forte dici posset, quod presupposita cõfirmatione electionis facta per eum, ad quem alias de iure cõmuni spectabat, quãuis nõ esset pontifex, debuerit excusare dictum dominuz Philippum cõfirmatum a vitio intrusionis, vel defendere ꝛ tueri actus per eum vel cuz eo gestos: eo presertim, q
11 diu fuit in possessione predicte abbatie. † Et quia regule cancellarie apostolice non sunt constitutiones generales: voluit Petrus de anchárano consilio mihi. cclxxvj. alijs vero. ccxcij. exordiente, Efficacibus ꝛ quasi inconuincibilibus rationibus ꝛc. in princi. ꝛ domi. Feli. in. c. j. col. viij. versic. ꝛ pro eo quod est dictum de decisionibus ꝛc. de re iudi. qui etiã allegat dominum Cardina. consil. cj. exordiente, Dico ꝙ acceptatio ꝛc. ꝛ huius dicti illa videtur ratio, q cum regule cancellarie nõ intimentur, secundũ formã aut. vt fac. noue constitu. non faciunt ius, nec ligant saltem existentes extra curiam: vbi etiã dicit alia multa bona faciẽtia pro hac parte. Et idem post Pet. de ancha. ꝛ dominum Card. in locis superius allegatis, dicit idem Feli. in. c. ij. col. penultima, de rescript. Quãuis postea in eadẽ col. ver. soleo de hoc dubitare, videatur dubitasse ꝛ limitasse dictum Petr. de anchara. ꝛ domini Cardina. Sequẽdo igitur dictum Petri, ꝛ Cardina. videretur dici posse, quod supposita confirmatione dicti domini Philippi, etiã si facta fuisset per inferiorem, dũtamen fuisset ille, ad quẽ alias de iure communi spectabat confirmatio electionis de eo facte, idẽ dominus Philippus non fuerit intrusus, ꝛ ꝙ consequenter confirmatio transactionis valuerit, nõ obstãte taciturnitate dicti pretensi defectus, qui dicebatur insurrexisse ex capite intrusionis. Et istud videtur fortasse verius, quod tamen dixerim sub correctione cuiuslibet melius sentientis.

12 † Ad quintum dico ꝛ respõdeo quod, vbi supponeremus dictam apostolicam cõfirmationem nõ valuisse propter pretensam surreptionem: ꝛ sic transactionẽ predictã remansisse ꝛ remanere nullam, haberet monasterium multa remedia pro recuperanda possessione rerum ꝛ bonorum predictorum. posset enim agere condictione indebiti, per ea que habentur, ꝛ quod ibi Bar. ꝛ docto. in. l. indebiti. §. sed si nummi. ff. de cõdi. indebi. posset etiam implorare officium iudi. vt restituatur in pristinum statum, per id quod voluit Hostien. ꝛ alij post eum, in c. accedens. le. j. vt lit. non contest. ꝛ Anto. de butr. in. c. sepe. de restitu. spolia. Posset insuper intentare beneficium. c. reintegrãda. iij. q. j. quod est multum latum et fauorabile, maxime ecclesijs, vt apparet ex his que not. doctores aliqui, videlicet in. c. sepe, alij in c. cum ad sedem, de restitu. spoli. Ang. are. in. §. quadrupli, in materia possessorij recuperande possessionis, versic. sed reuerendissimus in Christo pater, ꝛ do. do. Nicolaus ꝛc. institu. de actio. Alexan. de imo. consilio. lj. exordiente, Viso ꝛ discusso processu ꝛc. in primo volumine, ꝛ consi. cxvij. in secundo volumi. ꝛ alij in alijs locis: sed q, vt predixi, nullitas seu defectus predicte trãsactionis videtur purgatus, ꝛ transactio cõfirmata per cõfirmationẽ apostolicam, de qua supra, non videtur ipsum monasteriuz posse recuperare res ꝛ bona predictas. Et quidem non quo ad proprietatem, quia ille effecte fuerunt dicti nobilis Antonij: non etiã quo ad possessionem, cum confirmatio retrotrahatur quo ad defectũ rei confirmatum, ꝛ videatur transactio predicta perinde haberi ac si ab initio fuisset rite ꝛ recte facta.

Ad sextum dico et respondeo, ꝙ idẽ nobilis Antonius ꝓ defensione rerũ ꝛ bonoꝝ predictoꝝ, et possessionis earundẽ, allegabit ꝛ deducet litẽ olim motã ꝛc. prout narratur in literis cõfirmatorijs. Allegabit insup transactionẽ, de qua supra, qđ tẽpore illius, ꝛ ante dictus do. Philippus erat abbas predicte abbatie, ꝛ in possessione illius antea canonice per monasteriũ electus, ꝛ postea per talem eius superiorẽ rite ꝛ recte cõfirmatus, ꝛ qđ ipse ꝓ vero ꝛ canonico abbate habebatur, tenebatur, ꝛ reputabatur cõmuniter ab omnibus de eo notitiã habẽtibus tẽpore trãsactionis, ꝛ qđ antea talis fuerat reputatus ꝛ habitus. Allegabit insuper ꝛ deducet cõfirmationem trãsactionis per pontificem, cum clausulis satis pregnantibus.

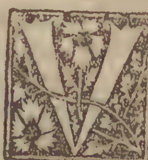
Ad septimum dico ꝛ respõdeo esse bonũ qđ idẽ dñs Antonius pẽsionẽ realiter offerat reuerẽdo patri dño Moderno abbati, ꝛ monasterio, sub presentia notarij ꝛ testiũ, ꝛ qđ pecunia offerenda sub illorum presentia numeretur.

¶ Argumentum.

¶ Ecclesia, seu domus cõuentualis, vt minor in integrũ restituitur etiã aduersus omissionem productionis ꝛ examinationis testium post sententiam. V. F.

1 ☞ Cõuentus aduersus omissionem productionis ꝛ examinationis testium an debeat in integrum restitui, ꝛ quando.
2 Ecclesia lesa semper est restituenda.
3 Verbum videtur qualiter exponatur.

¶ De sacrosanct. eccle. Consilium. cclxxxviij.

Visa supplicatione parte venerabiliũ ꝛ religiosorum virorũ dominoꝝ prioris ꝛ ꝯuentus domus Cartusiensiũ loci de verna facta ꝛ oblata, cõtra ꝛ aduersus dñm Stephanũ chauelli pretensum priorem, seu cõmẽdatariũ prioratus loci de Co
1 labreria Cholonensis diecesis. † dico ꝛ respõdeo ꝙ, cum eiusdem do. Priori ꝛ cõuẽtui vtile ꝛ necessariũ extiterit ꝓ sui iuris defensione probare articulos in supplicatione huiusmodi mẽtionatos ꝛ insertos in ꝓcessu de quo in ea, nulliq; testes fuerint super articulis huiusmodi parte dictorũ do. Prioris ꝛ cõuentus examinati, quinimo nec producti, debent ipsi do. Prior, ꝯuentus, ꝛ eorum ecclesie, seu dom⁹ loci ꝑdicti de Verna aduersus omissionẽ productiõis ꝛ examinatiõis a sentẽtia in integrũ restitui, ꝑ id qđ habetur in. l. minor. xxv. annis omissam, ꝛ qđ ibi Bal. ff. de minori. et c. auditis, ꝛ quod ibi Inno. Host. ꝛ Jo. and. in nouel. super verbo rationem omissam, de in integrum restitu. ꝛ idem voluit ibi Anto. de butri. col. penul. versi. sed est dubium si ecclesia ꝛc. ꝛ Panor. col. iij. ver. extra gl. queritur ꝓ declaratiõe ꝛc. Bar. Alex. de imo. ꝛ doc. in. l. j. §. nuntiatio. ff. de no. ope. nuntia. Lau. ꝛ Hence. in cle. testib⁹, de testi. Et hoc ꝓcedit sine difficultate, cũ (vt predixi) nulli testes parte dictoꝝ do. Prioris ꝛ cõuentus producti extiterint pro iustificatione dictorum suorum articulorum. vt not. Innocẽ. Hostien. Joan. andre. Antonius de butri. et Panormitanus in dicto. c. auditis: adijcientes quod etiam si fuissent in aliquo testes parte eorum producti examinati, ꝛ depositiones eorum publicate: si tamen facta diligenti inquisitione per iudicem appareret quod Prior ꝛ cõuentus, seu dicta eorũ domus lesa est sua facultate, deberet ipsa domus in integrum restitui equitate pensa
2 ta, arg. c. fina. de transac. † et quia ex quo constat ipsam ecclesiam seu domũ esse lesam, illa semp restituẽda est, vt no. doctores prefati in dicto. c. auditis. Huic dicto non obstat, secundum eos, quod dicitur ꝛ no. in. c. fraternitatis, de testibus: quia ex qualitate personarũ tolli potest presumptio de qua ibi, vt patet in eo quod habetur, ꝛ quod ibi per Hostien. in. c. in nostra, ver. nos vero, de procura. etiam nec obstat. l. verum. §. si locupletioris. ff. de mi. mori. ga respondent quod istud non contigisset diligentissimo patrifamilias, de quo ibi loquitur textus. ꝛ eodẽ modo non obstat. l. fina.
3 C. de in integrum restitutione mino. † Quia verbum, nõ videtur, ibi positum exponitur, id est, nõ presumitur: sed hic premissa examinatione ꝛ inquisitione apparet de contrario, vt presupposui. debuerunt ergo ꝛ debent dici dominus Prior ꝛ ꝯuentus, seu dicta eoꝝ ecclesia aut domus in integrum restitui aduersus omissionem dictorum articulorum, ꝛ aliorum declaratoriorum eorundem. Quia tamẽ reuerendus pater, ꝛ vir egregius dominus Petrus baudonis, vtpote commissarius cause appellationis parte dictorum do. Prioris ꝛ conuentus interiecte, non videbatur esse competens iudex restitutionis huiusmodi, quia coram eo non cõtigerat lesio, de qua supra, fuit opportune supplicatũ parte ipsorum Prioris ꝛ cõuent⁹ reuerẽdissimo do. Gubernatori Auenionis ꝛ comitatus Venayssini ꝓ obtinenda facultate restitutionis hmõi, ꝛ qui illam opportune eidem domino Baudonis delegauit per eundem faciendam, si, ꝛ prout de iure facienda est, quod sufficit ipsis supplicantibus, nec ipsi aliud postulabant.

¶ Argumentum.

¶ Sumatur vt in notabilibus. V. F.

Credenti

1 ¶ Cedenti bonis ne vnus quidem obolus relinqui debet.
2 Vestes viles ad carnes tegendam relinquuntur etiam damnatis ad mortem multo fortius bonis cedenti.

¶ Qui bo.cedere pos. Consil.cclxxxix.

Cedēti† bonis nihil debet relaxari, aut relinqui de bonis cessis, etiam vnus denarius.§.fi.institu.de actio.l.fi.§.fi.ff.de his que in frau.credi.not.glo.& Bart.in.l.penul.ff.de cessio.bono.& Ange.are.in dicto.§.fi.versic.quero an cedenti bonis &c.insti.de actio.& Joan.de pla.in.l.cum supra.C.de re mili.lib.xij. Et quod dico nihil intelligo, preterq̄
2 viles vestes, ne nudus remaneat,† quoniā tales vestes ad carnes tegendum relinquuntur, etiam damnatis ad mortem.l.diuus.et quod ibi Dy.et Barto.ff.de bo.damna.ergo multo forti⁹ debēt vestes huiusmodi relaxari, et dimitti cedēti bonis, quod etiā voluit Cy.in.l.j.q.iiij.C.qui bo.cede.pos.& Jaco.rebuf.in.d.l.cum supra.et Ange.are.in dicto versi.quero an cedenti bonis &c.Panormi.in.c.odoardus, de solu. Quod si ita est imo quia est ita, vt nihil relaxari debeat cedenti bonis preter vestes viles, et alia necessaria ad carnes tegendas: non video qua de causa nobilis vir Aymarus gontardi pretendat se posse retinere, et sibi debere relaxari de eius bonis ea, que parte eius fuerunt proposita et deducta in quadam eius schedula exordiente, Ut vobis reuerendo patri &c. Nisi forte pretendat hoc facere posse p.l.miles, in prin.ff.de re iudi.sed illa non facit pro eo: illa enim.l.loquitur in milite armate militie, cuiusmodi non est hic nobilis Aymarus. Preterea secundum glo.& docto.in.d.l.miles, illa intelligitur priuilegiare militē quo ad debita contracta in castris, hoc est in expeditione belli, non quo ad debita contracta per militem in domo, vel vagādo per mundum. Et ita mihi videtur, sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

¶ Argumentum.

¶ Pactus creditor cum vno ex correis debendi, de nō eum cōueniendo nisi pro portione eius, non in solidum, non idem cū reis alijs pactus esse censetur. V.F.

1 ¶ Pactum tacitum, per quod inducitur diuisio inter correos debendi, an sit species liberalitatis.
2 Liberalitas non presumitur in eo qui facit quod necessario facere tenetur.
3 Donatio nunq̄ presumenda vbi alia presumptio potest sumi.

¶ De pact. Consi.ccxc.

Multa fuerunt alias & vere & eleganter allegata et deducta parte honorabilis viri Joannis bernardi in quadam eius schedula exordiente, Ex si creditores &c.parte eius producta in causa, quā tunc habebat & nunc habet cum nobilibus viris Carolo & Rostagno de rupemaura fratribus, & Henrico bordicij: per que fuit demonstratum & ostensum non potuisse, nec posse dici, aut de iure pretendi q̄ pretextu & ad causam cuiusdam pretense apodexis per dictum Joannē, bernardi, vt pretenditur, facte nobili Ludouico garini, Anno dñi M.cccc.xciij.& die.xxx.mēsis Nouembris, idem Joānes bernardi fecerit diuisionem ex aduerso allegatā, aut alias tacite pactus extiterit de nō conueniendo prefatos de Rupemaura, Bordicij & alios cōreos debendi, nisi pro eorum pretensis ratis & virilibus portionibus, que nō repeto. Quibus addo q̄ etiā alia ratione nō
1 fuit, nec est idē Bernardi censendus diuisionem hmōi fecisse, aut tacite conuenisse de nō conueniendo &c.pro eo† q: illud tacitū pactum, de quo loquitur.l.si creditores.C.de pactis, ex aduerso allegata, et per quod inducitur diuisio, censetur esse species donationis, seu liberalitatis, vel procedere ex liberalitate, vt not.doct.cōmuniter in.d.l.si creditores.Cy.vcȝ ad fi.ibi, et pactum procedit ex liberalitate. Barto, in versi.ad istud oppono de.l.inter eos &c. versi.ratio q: cum necesse habeat facere &c. Bald.col.ij.versi.vlterius opponitur: ibi, presumitur enim tunc in diuidente quedā liberalitas. Paulus de castro, col.ij.versi.sed contra vtrūq̄ oppono. Salice.colū.iij.versi.sed cur secus in pluribus cōreis.vbi etiā allegat Jacobum de are.et Oldr.idem voluit dominus Jaso.de may.colum.ij.ver.secunda ratio est quare requiritur ita expresse
2 dici &c.† que liberalitas non presumitur in eo, qui facit qd̄ necessario facere tenetur, quia in necessitatibus nemo liberalis existit. l.rem legatam.ff.de adimen.lega.quod etiam voluerūt doctores
3 prefati in dicta.l.si creditores, et in locis superi⁹ allegatis,† Etiā cū potest sumi alia presumptio potius q̄ donationis, nunq̄ presumi debet donatio.l.si cum aurum.ff.de solutio.quod etiam voluit Angelus consilio.xc.exordiente, Cum lis et questio seu controuersia &c.colum.xj.versi.quandoq̄ nō fit animo donandi: pro quo allegat dictam.l.si cum aurum.l.eleganter.§.qui reprobos.ff.de pignor.actio.et quod voluit Cynus in.l.si a patre.C.de conditio.indebi.idem voluit Baldus consilio.xlix.exordiente, Ad euidentiam premittendum est &c. Pe.de anchara.consi.vij.exordiēte, in questione &c.& cōsilio.xxxj.exordiēte, Subtiliter & copiose super predicto dubio allegatum est &c.et alij in alijs locis. Quo fit vt, cum dictus Joannes bernardi ex conuentione & promissione etiā iuramento vallatis, et per se factis dicto nobili Ludouico ante ipsius nobilis Ludouici & aliorum cōreorum debēdi obligationē, teneret ad faciendam apodexam parte dictorum de Rupemaura, et aliorum cōreorum debendi in dicta causa productā, cēseri nō debuerit, nec debeat ipse Joannes bernardi liberaliter processisse, & ex liberalitate tacite pacisci voluisse, qd̄ non posset alios cōreos debendi insolidum cōuenire: pro quo facit qd̄ no.gl.& doct.in.l.ij.C.de his que vi metusve cau.de eo qui per metum cōpulsus iurauit aliquid dare vel soluere, & postea cessante metu dedit vel soluit. Quod autem idē Joannes bernardi cōuenerit, promiserit, & iurauerit ante factam obligationē, de qua supra, nō cōuenire eundē nobilē Ludouicum, nisi pro virili portione, et qd̄ de hoc sibi faceret apodexā: hoc ꝓbatum est, aut probabitur depositione eiusdē Ludouici in hac causa producti, & examinati super articulis exordieñ. Addēdo articulis &c.iūcto iuramento eidem Bernardi deferendo, & quod ei deferri debet.l.in bonefidei, et qd̄ ibi doctore.C.de re.credi.&.l.admonendi, & quod ibi doctor.cum suis simili.ff.de iureiuran. Nisi forte quis dicere voluerit, q̄ non fuerit, vel sit credendum eidem nobili Ludouico, quasi deposuerit in causa propria, vel ad sui exonerationē, sed istud nō est verū quia etiā si deposuisset cōtrarium, nō propterea poterat nisi pro virili conueniri, obstante pretenso pacto, de quo in predicta apodexa. Ex quib⁹, vna cum alijs in hac causa alias parte dicti Bernardi plenius allegatis concludo, sub correctione tamen cuiuslibet domini melius sentientis, sententiam reuerendi patris, & viri egregij domini iudicis a quo fuisse, fore, & esse reuocandam, et cassandam, Et ita mihi videtur.

¶ Argumentum.

¶ Sui et legitimi heredes ab intestato succedunt equis partib⁹: Pater vero vel mater nullā habent legitimā in bonis filij filios habentis. V.F.

1 ¶ Filij et filie adinuicē qualiter ab intestato succedant, & an eorum mater excludatur, & ipsi preferantur.nume.5.
2 Lesio in transactione, que dimidiam nō transcendit, inefficax est ad rescindendum.
3 Promissio de quittando non videtur esse quittantia, vt ꝓmissio de vendendo aut donando non est venditio aut donatio.
4 Defuncti factū heredes irritare an possint & contra illud venire.
6 Separatorum illatio nulla.
7 Pater quando succedat filio in bonis maternis exclusis proximioribus, & nume.seq.
8 Materna hereditas transmittitur per infantem ad patrē tanquam adita.
9 Filius in potestate, & suus, ex potētia suitatis trāsmittit patris hereditatem ad quoscūq̄ heredes, et an procedat in filio infante.
10 Mortuis filijs mater soluta est penis legalibus.
12 Mater an et quando adstringat tutores petere pro filijs, ne successione priuetur eorum postea in pupillari etate morientium.
13 Contractuū stricta interpretatio, & in dubio contra quem ficda.
14 Mulierum genus est auarissimum.

¶ De suis et legi.libe. Consil.ccxcj.

Christi nomine inuocato. Viso casu mihi exhibito exordiēte, probus vir Arnulphus tormant, et dubijs ex casu huiusmodi elicitis, dico & respondeo ad dubia huiusmodi prout
1 infra.† Et primo ad primum q̄, cum probus quōdam vir Arnulphus tormant intestatus decesserit, superstitib⁹ quinq̄ liberis, duobus vcȝ filijs, & tribus filiabus, ipsi omnes deberēt de iure communi eidem ab intestato succedere, quilibet vcȝ pro quinta parte, exclusa dña Hugua eorū matre, aut.de hered.ab intesta.§.j.colla.ix.trāsumptiue in aut.in successione.C.de suis

⁊ legi.libe.⁊ institu.de hered.que ab intest.defe.circa princ.Verũ
esto ꝙ de statuto in Prouincia edito ꝑ recolēde memorie illustris
simũ dñm Renatũ Sicilie regē, ⁊ tũc Prouincie ⁊ Forcalquerij
comitem, filie dotate, vel dotande nõ succedunt vniuersaliter ab
intestato cum alijs liberis masculis: debent tamen filie dotate ha
here supplementum legitime, si minus legitima fuisset in dotem
constitutum de bonis, de cuius successione agitur, ⁊ filie dotande
debēt habere legitimā: ita enim cauet in dicto statuto, ꝙ pro lege
seruandũ est. Et cũ eidē quondā Arnulpho superfuerint quinq̧
liberi, scꝫ duo filij, ⁊ tres filie, horũ oĩm legitima fuit semis seu di
midia pars bonorũ dicti quõdam Arnulphi, deducto ere alieno,
⁊ funeris impensa, equaliter diuidendus inter eos, aut. de trien. ⁊
semis. §. j. colla. iij. ⁊ transumptiue in aut. nouissima. C. de inoffici.
test. ⁊ sic facta recta calculatiõe, legitima cuiuslibet ex dictis duo-
bus filijs, ⁊ tribꝰ filiabꝰ fuit decima pars bonoꝝ dicti quõdā Ar
nulphi, deducto (vt ꝑdixi) ere alieno, ⁊ funeris impensa. Si ergo
bona hmõi erant valoris florenorum noningentorũ deducto ere
alieno, ⁊ funeris impensa, legitima cuiuslibet ex ꝑdictis filijs, ⁊ fi-
liabus erat valoris nonaginta florenorum, ⁊ sic honeste mulieres
Billa, Catharina ⁊ Peyrona tormāde, ⁊ earum quelibet habere
debuerũt pro earũ legitima nonaginta florenos. Si aũt sibi pre-
iudicauerint, dicetur in sequētibꝰ. ¶ Ad scdm quesitũ dico ⁊ re-
spõdeo ꝙ, si prefate Bille, aut suis heredibus satisfactũ extiterit
de viginti florenis, in quesito hmõi latius mentionatis, ipsa non
potuit petere aliquid vltra dotem quadraginta florenorum pro
⁊ nomine ipsius per dictum quõdā Arnulphum eius patrē con-
stitutā, ⁊ dictos viginti florenos, obstante transactione per eā ce-
lebrata cum dña Hugua eius matre, ac tutrice, ⁊ tutorio nomine
Maximini ⁊ Moneti tormant ipsius Hugue ⁊ dicti quõdā Ar
nulphi filiorum naturaliũ ⁊ legitimorum, que etiā fuit iuramēto
dicte Bille confirmata ⁊ vallata, qđ cum sine detrimento salutis
eterne seruari potuerit, debuit obseruari. c. cũ cõtingat, de iure-
2 iurando: ⁊. c. quāuis pactũ, cũ suis simi, de pac. in. vj. † Et quāuis
eadem Billa videatur fuisse lesa in transactione hmõi, supposito
valore bonorum dicti quõdam Arnulphi eius patris, de quo su-
pra: ipsa tamē nõ poterat contrauenire, maxime qꝛ non fuit lesa
vltra dimidiā iusti pretij, pro quo allegasse sufficiat qđ no. docto.
in aut. sacramēta puberum. C. si aduersus vendi. glo. ⁊ docto. in. l.
ij. C. de rescinden. vendi. ⁊ doct. in. c. penul. de empti. ⁊ vendi. For-
te autē opponetur ꝙ, licet eadē Billa transigendo ꝓmiserit, me-
diantibus dictis viginti florenis, vltra, ⁊ preter dotē pro ea ⁊ no-
mine ipsius cõstitutā, quittare bona paterna: ipsa tamē nõ quit-
3 tauit, † ⁊ ꝙ ꝓpterea premissa nõ obstant, qꝛ quēadmodũ promis-
sio de vendēdo non est venditio, nec promissio de donādo est do-
natio, per id quod voluit Bar. in. l. singularia quedā precepta. ff.
si certum peta. Fran. de are. cõsilio. xxviij. exordiēte, Diligenter
animaduersis ⁊c. Pau. de ca. cõsi. xl. Alexan. de imo. in. l. cũ fun-
dus. §. seruum, col. j. ff. si cer. peta. ⁊ in. l. iulianꝰ, §. offerri, col. mihi
iiij. ff. de actio. emp. ⁊ Joan. fab. in. §. filie, in prin. institu. de dona.
ita nec promissio de quittando videtur esse quittātia. Sed his nõ
obstantibus dico, vt predixi, ꝙ si eidem Bille satisfactum extite-
rit de dictis viginti florenis, ipsa nihil vlterius petere potuit,
quēadmodum nec aliquid vltra petere potuisset si quittasset bo-
na paterna, per id quod voluit Bal. in. l. pactũ, ver. decimoocta-
uo queritur filia cum iuramento promisit ⁊c. Et quemadmodum
dixi prefatam Billam non potuisse cõtrauenire isto casu, hoc est,
non potuisse petere aliquid vltra dotē, ⁊ dictos viginti florenos:
4 ita dico de eius heredibus, pro eo † quia heredes non possunt ve-
nire contra factum defuncti. l. que a patre. C. de restitu. mili. l. vē-
ditrici. C. de re. alie. nõ alie. l. ij. C. si qd in frau. patro. ⁊. l. si credit.
C. de seruo pigno. da. manumis. Sed si iuxta formā predicte trās-
actionis satisfactum non extiterit de dictis viginti florenis, ⁊ sic
non fuerit transactio obseruata parte dictoꝝ Maximini ⁊ Mo
neti, dico ꝙ ⁊ ipsa Billa, ⁊ dicti eius heredes cõtrauenire potue-
rint ⁊ possint. l. cum proponas, la. ij. ⁊ quod ibi docto. C. de pact. ⁊
5 c. peruenit, le. ij. de iureiuran. ¶ † Ad tertium quesitum, in quo
queritur an prefata dña Hugua mater dicte Bille eidē Bille sue
filie debeat in aliqua parte succedere, dico ⁊ respondeo ꝙ, cũ eidē
Bille superfuerint liberi, ipsi preferunt matri ab intestato.
⁊ iam excludunt. aut. de heredi. ab intesta. §. j. collatione. ix. ⁊ trā-
sumptiue in dicta authenti. in successione. C. de suis ⁊ legitimis
liberis. nec debebat aliqua legitima ipsi Hugue, ⁊ si dicta quõ-
dam Billa eius filia testata decesserit, ⁊ nihil sibi reliquerit, ipsa
Hugua nihil petere potest in bonis ⁊ hereditate dicte Bille eius
quondā filie. ¶ Ad quartum, in quo queritur de successione dicti
Moneti tormāt ab intestato vita functi, dico ⁊ rñdeo ꝙ, cũ eidē
supfuerint dicta Hugua mater, Maximinꝰ, Peyrona, ⁊ Catha
rina frater, ⁊ sorores vtrinq̧ cõiuncti, ⁊ quatuor nepotes ex dicta
quondam Billa eius sorore vtrinq̧ coniuncta, isti omnes eidem
Moneto succedere debēt, prefati videlicet Hugua, Maximinꝰ,
Peyrona, ⁊ Catharina, ⁊ coꝝ quilibet pro quinta parte, ⁊ qua-
tuor ex nepotes dicta quõdā Billa, hoc est Michael, Joāna, Ho
norata, ⁊ Alayeta boneti, dicte quondā Bille liberi, ꝓ alia quĩta
parte. hec ꝓbantur quo ad matrem, Maximinũ, Peyronā, ⁊ Ca-
tharinā, in aut. de heredi. ab intest. §. cõsequens. ⁊. §. seq. colla. ix. ⁊
transumptiue in aut. defuncto. C. ad tertul. ⁊ aut. cessante. C. de le-
gi. heredi. Quo vero ad dictos liberos prefate quõdā Bille, pro-
batur in aut. vt fra. fi. §. j. colla. ix. ¶ Ad quintum, licet non vide-
rim instrumentum cõstitutionis dotis facte per Peyronā pro, ⁊
nomine suijpsius, dico ⁊ respõdeo ꝙ, cum legitima sibi debita in
bonis dicti quõdam Arnulphi eius patris, supposito valore, de
quo supra, ascenderet ad valorem nonaginta florenorum, eius he
redes possunt petere residuum: quia licet ipsa nõ cõstituerit Ho-
norato boneti al's gacho, in dotem ⁊ pro dote suijpsius nisi sexa-
ginta florenos. ⁊ vestes nuptiales. non propterea videtur remisisse
6 residuum; † quia ista sunt separata, ⁊ sic ex vno non infertur ad re
liquum. l. inter stipulantem. §. sacram versicu. sed hec dissimila.
ff. de verbo. obligatio. l. maritus. C. de donatio. inter virũ ⁊ vxo.
7 et vulgata. l. papinianus exuli. ff. de minoribus. ¶ † Ad sextum
dico ⁊ respondeo quod, cum dicta Peyrona vita functa est, ⁊ ab
humanis decessit, bona ⁊ hereditas eiusdem delate extiterunt ad
Jacobam bonete eius filiam naturalem ⁊ legitimam, authenti.
de heredibus ⁊ fal. §. j. collatione. j. ⁊ transumptiue in dicta authē
tica in successione. C. de suis ⁊ legitimis liberis. Et si eadem Ja-
coba, que (vt ponitur in facto) vixit dũtaxat per vnam diē post
mortem dicte Peyrone eius matris, adiuerit ⁊ acceptauerit he
reditatē eiusdē Peyrone eiusdem quondam matris, illud est in-
dubitatum, quod prefatus Honoratus ipsius Jacobe pater de-
buit ⁊ debet eidem succedere, exclusis auia materna, ⁊ alijs, dicto
authenti. de heredibus ab intesta. §. consequens, collatione. ix. et
transumptiue in dicto authenti. defuncto. C. ad tertulianum, et
authenti. cessante. C. de legitimis heredibus. Si vero eadem Ja
coba ab humanis decesserit non adita, vel acceptata hereditate
dicte Peyrone eius quondam matris, aduertendum est an tem-
pore eius mortis esset adhuc infans, hoc est minor septem annis:
quia si sic, ipsa transmisit maternam hereditatem ad dictum Ho
noratum eius patrem naturalem ⁊ legitimum, qui eam adire suo
ipsiꝰ Honorati noie, ⁊ sibi acquirere potuit, ⁊ potest, si nõ fecerit.
l. si infanti, ⁊ quod ibi per docto. C. de iure deliberādi, quinimo et
si dictam maternam hereditatem non adiuisset, vel adiret, si ta-
men adiuisset, vel adiret hereditatem dicte quondā Jacobe, hoc
8 sufficeret, † quia materna hereditas trāsmittitur per infantem
ad patrem tanquā adita, vt voluit Ange. Pau. de cast. ⁊ Alexā.
de imo. in dicta. l. si infanti. Si vero dicta quondam Jacoba tē-
pore eius mortis erat maior septem annis, tunc nõ videtur trās-
misisse maternam hereditatem non aditam ad dictum eius pa-
trem. l. quoniam sororem. C. de iure deliberandi. ⁊. l. j. §. in nouis-
simo. C. de cadu. tollendis. Et sic hereditas dicte quondam Pey
rone videtur deuoluta ad Huguam augerie eius matrem, Ma-
ximinum, ⁊ Catharinam, fratrem, ⁊ sororē, ⁊ liberos prefate quõ
dam Bille, ad dictos videlicet Huguam, ⁊ Maximinum, ⁊ Ca-
tharinam, ⁊ eorum quemlibet pro quarta parte, ⁊ ad liberos di-
cte Bille pro alia quarta parte, authentica de heredibus ab in-
testa. §. consequens, ⁊. §. sequenti, collatione. ix. ⁊ transumptiue in
dicta authentica defuncto. C. ad tertullianum, ⁊ in authētica vt
frat. filij. §. j. collatiõe. x. Est tamē verum quod quia (vt audio)
ipsa iacoba tempore eius mortis erat minor vigintiquinque an-
nis, quinimo ⁊ duodecim, posset secundum communem opinionē
dictus Honoratus boneti ex persona eiusdem quondam Jaco-
be petere se restitui in integrum aduersus omissionem aditio-
nis materne hereditatis, vt notat Bartolus, ⁊ alij multi in dicta
l. si infanti. Bartolus, et Doctores in. l. prima. C. de restitu. mili.
Bartolus, Angelus, Joannes de Jmola, ⁊ alij multi in. l. pan-
tonius. ff. de acquirēda hereditate, ⁊ obtenta restitutione huius-
modi, posset idem Honoratus tanquam heres dicte quondam
Jacobe adire hereditatē dicte Peyrone eius quõdā vxoris: ⁊ sic
consequenter illā auferre ꝑfatis Hugue, Maximino, ⁊ alijs. ¶ Ad
septimũ, in quo queritur de successione prefati Maximini ab inte-
stato vita functi, dico ⁊ rñdeo ꝙ, cũ eidē superfuerint Honoratꝰ
⁊ Petrus tormāt filij, ⁊ Gulielma tormāde filia naturales ⁊ legi
timi, bona ⁊ hereditas eiusdē Maximini deuolute extiterunt de
iure cõi ad dictos filios ⁊ filiā, ad quēlibet vcꝫ ꝓ tertia parte, se-
pe allegato aut. de here. ab intest. §. j. colla. ix. ⁊ aut. in successione.
C. de suis ⁊ legit. libe. Sed iuxta tenorē ⁊ dispositionē dicti Pro-
uincialis statuti, ꝑfata Peyrona reducta est ad legitimā, que est
nona pars bonoꝝ dicti quõdā Maximini, deducto ere alieno, et
funeris impēsa: qꝛ cũ (vt ꝑdixi) eidē superfuerint tres liberi, eoꝝ
legitima est triens, hoc est tertia pars inter eos equaliter diuidē
da, authen. de trien. ⁊ semis. §. j. colla. iij. ⁊ transumptiue in authē.
nouissima. C. de inoffici. testamen. Et sic effectualiter vniuersalis
successio

successio deuoluta est ad Honoratum, et Petrum tormant, filios Petri Maximini. ¶ Ad octauum dico ⁊ respondeo ꝙ, si prefati Honoratus et Petrus se immiscuerint paterne hereditati de autoritate eorum tutoris, aut dictus eorum tutor, ⁊ tutorio nomine ipsorum, tunc non est dubium quin in bonis ⁊ hereditate predictis succedere debuerit ⁊ debeat Peyrona eorum mater, dicto aut. de heredi. ab intesta. §. j. collat. ix. ⁊ auth. defuncto. C. ad tertullia. Si vero non se immiscuerint, ⁊ sic ab humanis decesserint non adita paterna hereditate, tunc sunt opiniones: veruntamen
9 communis opinio, et que communiter obseruatur, est † ꝙ filius existens in potestate patris, ⁊ suus, transmittit ex potentia suitatis hereditatem patris ad quoscunque eius heredes, quam tenuerunt et secuti sunt Bar. ⁊ docto. Moder. in. d. l. si infanti. C. de iu. delibera. vbi etiam dicit Barto. ꝙ ita iudicatur, ⁊ ꝙ ita fuit determinatum in consilio Perusino. Idem voluit Bartol. Joan. de imo. ⁊ alij in. l. ventre. ff. de acquiren. heredi. quod procedit non solum in filio maiore infante, sed etiam in filio infante vt voluit Jo. de imol. in dicta. l. ventre. Alexan. de Imo. Fulgo. et Jason de may. in. d. l. si infanti. quamuis Bal. in hoc contrarium senserit: sed ꝙ primo dixi verius est, quod etiam se corrigendo voluit Bal. in. l. apud hostes. C. de suis ⁊ legi. Et cum dicta Peyrona, vtpote proximior prefatorum Gulielme, Honorati, Petri, ⁊ sororis, sit eorum heres, ipsi ad eam transmiserunt dictam paternam hereditatem. Et ita potest ipsa Peyrona succedere eidem quondam Maximino eius viro, repulsis ⁊ exclusis prefatis Hugua, Catharina, ⁊ liberis dicte quondam Bille. Nec eidem Peyrone obstat ꝙ ipsa post annum luctus, ⁊ iam mortuis ⁊ vita functis dictis eius liberis conuolauit ad secunda vota, ⁊ matrimonium contraxit cum magistro Petro blanqui: quia pene imposite mulieribus conuolantibus ad secunda vota post annum luctus eisdem imponuntur fauore liberorum primi matrimonij, vt videri potest, per id quod habetur in. l. femine. §. vltimo. C. de secun. nup. l. generaliter, ⁊. l. hac edictali. §. his illud. C. de secun. nup. qui fauor cessat ipsis liberis vita functis; ⁊ propter hoc dicit notabiliter Bal. in aut. ex testamen
10 to. C. de secun. nup. † ꝙ mortuis filijs mater soluta est penis legalibus, ⁊ hoc etiam voluit Pet. de ancha. consi. mihi. cclvij. exordiente, Premitteam casus indubitatos ⁊c. Barto. consi. liij. exordiente, Angelus marie habebat vnum filium nomine Bar. ad n. Ange. in aut. de non eligen. secun. nuben. colla. iij. versi. euitat etiam mulier illas penas que sibi imponuntur ⁊c. colla. j. pro quo allegat. §. hec autem eod. titul. ⁊ dictam. l. femine. §. fina. C. de secun. nup. ⁊ est ratio, secundum eum, quia cessat ratio impositionis penarum, scilicet fauor liberorum primi matrimonij. Et per hec patet etiam
11 responsio ad octauum quesitum. ¶ † Ad nonum dico ⁊ respondeo ꝙ, licet dicta Peyrona fuerit de iure adstricta ad petendum infra annum prouideri de tutore dictis eius liberis, et si ipsi tantum vixissent, ⁊ ipsa de tutore eisdem prouideri non fecisset, debet ipsa priuari successione suorum liberorum postea mortuorum in pupillari etate, pro quo allegasse sufficiat. l. sciant, ⁊ quod ibi Bald. Salice. ⁊ docto. C. de legiti. heredi. ⁊ Ange. are. in. §. actionum, in materia tutele, versicu. vicesimoquarto quoniam supra dixi ⁊c. insti. tu. de actio. Non tamen puto ꝙ, quia dicta Peyrona se intromisit de gubernio ⁊ regimine bonorum dicti quondam Maximini, ipsa repelli debeat a dicta successione, hoc est quondam suis eisdem liberis, ⁊ consequenter ipsi Maximino succedat. Nunc vero ad aliud preiudicium iurium eidem Peyrone competentium super bonis ⁊ hereditate dicti quondam Maximini, non est super hoc insistendum: cum, vt predixi, ipsa potuerit ⁊ possit in bonis huiusmodi succedere. Et quamuis fortasse posset eadem Peyrona experiri contra dictam domi. Hugam, pro eo quia sine decreto iudicis, ⁊ confectionis inuentarij se immiscuit, ego tamen hoc non laudo, nec etiam consulo. ¶ Ad decimum dico ⁊ respondeo ꝙ, non obstante constitutione dotis sexaginta florenorum, ⁊ vestium nuptialium facta per dictam Catharinam tormande, potest ipsa Catharina petere supplementum legitime: que, vt superius dixi, fuit valoris nonaginta florenorum, supposito valore, de quo in casu, quia per illam constitutionem non videtur residuum eiusdem legitime cessisse, remisisse, aut donasse prefatis Maximino ⁊ Moneto eius fratribus, prout superius dixi de Peyrona tormande eius sorore, non etiam videtur eisdem remisisse aut donasse alia bona ⁊ iura, que supra respondendo nonnullis dubijs dixi eidem competere pro quo allegasse sufficiat iura que allegaui cum loquere de Peyrona. ¶ Uenio ad vndecimum, super quo dico, ꝙ ego libenter vidissem contractum celebratum ⁊ initum per ⁊ inter prefatos quondam Maximinum ⁊ Monetum ex vna parte, et Huguam eorum matrem ex alia, et sine cuius visione non possum tute respondere, pro eo quia, quoad hoc, non est casus plene expressus, solum enim dicitur ꝙ dicti quondam Maximinus ⁊ Monetus se eidem domine Hugue obligauerunt ad sibi soluendum certam pensionem annualem, nec ibi exprimitur an obligationem, seu promissionem huiusmodi fecerint pro bonis ⁊ iuribus dicte Hugue, aut ꝙ dicta Hugua mediante promissione huiusmodi eisdem remiserit dicta eius bona et iura. Dico tamen, salua visione instrumenti huiusmodi contractus ⁊ obligationis, ꝙ nisi aliud exprimatur in eisdem, ipsa Hugua non videtur sibi preiudicasse in bonis ⁊ iuribus eiusdem: quia in contractibus non est recedendum a propria de
13 verborum significatione, quinimo in eis fit stricta interpretatio l. quicquid adstringende. ff. de verbo. obli. ⁊. l. veteribus. ff. de pac. quod etiam voluit Alex. de Imo. in. l. si extraneus, col. iij. ff. de condi. ob cau. ⁊ consi. lxj. exordiente, Super eo de quo queritur ⁊c. ad quod facit. l. aliter, ⁊. l. ille aut ille. §. cum in verbis. ff. de legatis. iij. Facit etiam pro hac parte, quia in dubio fienda est interpretatio contra illum, qui se fundat ex verbis contractus. d. l. veteribus. l. stipulatio ita habere licere. §. in stipulationibus. ff. de verb. obli. ⁊. c. contra eum, de regu. iur. in. vj. Etiam in dubio nemo presumitur suum iactare, aut velle perdere. l. cum de indebito. ff. de pba. ⁊
14 presertim mulier, † quia genus mulierum auarissimum est. l. sed si ego, in fi. ff. ad vellei. ⁊. l. si stipulata. §. j. ff. de dona. inter vi. ⁊ vxo. no. glo. in. l. si a sponso. C. de dona. ante nup. Et ita mihi videtur salua tamen (vt predixi) visione predicti instrumenti.

¶ Argumentum.

¶ Institutiones ⁊ substitutiones sub conditione facte expirant ea adueniente, nec semel extincte reuiuiscunt. U. F.

1 ☞ Conditionem fideicommissarie substitutionis an sufficiat semel euenisse.
2 Uiuens per. x. annos post mutatam testamenti voluntatem an censeri debeat testamentum irritum fecisse.
3 Possessio ⁊ dominium rei donate an transferantur per vsufructus retentionem, ⁊ per constitutionem precarii.
4 Conuentiones future successionis sunt reprobatissime, nec iuramento firmari possunt, ⁊ cur, ⁊ an habeat verum in hereditatis particula.
5 Casus specialis an in consequentiam trahi possit.
6 Priuilegium quod datur militibus de pacto future successionis per viam supremi iudicij quando procedat.

¶ De insti. et substi. Consi. ccxcij.

PONITUR in facto, ꝙ dudum fuit in humanis magnificus ⁊ potens quondam vir dominus Gulielmus augerij miles, dominus cum in humanis ageret vallium Oze ⁊ Uiteole, qui pridem Anno incarnationis dominice. M. cccxvj. de mense Januarij fecit ⁊ condidit eius vltimum ⁊ nuncupatiuum testamentum, in quo inter cetera heredes vniuersales instituit nobiles Gulielmetum augerij ⁊ Peyretum reynerij eius filios naturales ⁊ legitimos, dictum vero Gulielmetum in tota terra quam habebat in predictis vallibus Oze ⁊ Uiteole, ⁊ de quibuscunque bonis ⁊ rebus ad eum tunc pertinentibus, ⁊ que habebat in episcopatu Uapincensi, ⁊ prefatum nobilem Peyretum in terra que sibi obuenerat, aut obuenire poterat, vt dicebat, in terra magnifici viri domini Bertrandi raybaudi: post quorum institutionem fecit varias substitutiones, que in instrumento testamenti huiusmodi latius describuntur. Qui dominus testator permanens in voluntate huiusmodi postea vita functus est, ⁊ ab humanis decessit, superstitibus ⁊ sibi superuiuentibus prefatis nobilibus Gulielmeto ⁊ Peyreto, qui bonis et paterne hereditati se immiscuerunt, ⁊ pro heredibus se gesserunt, saltem idem nobilis Gulielmetus, ⁊ successu temporis, Anno incarnationis dominice. M. cccxxxvj. ⁊ de mense Maij, dictus dominus Gulielmetus augerij, vallium Oze ⁊ Uiteole condominus, fecit ⁊ condidit eius vltimum ⁊ nuncupatiuum testamentum, in quo inter cetera heredem vniuersalem sibi instituit filium nasciturum de nobili ⁊ egregia quondam muliere domina Gileta ynarda sua tunc vxore, que dicebatur esse pregnans. Idem autem nobilis Gulielmetus postea vita functus est, ⁊ ab humanis decessit, superstite ⁊ sibi superuiuente nobili Georgio augerij, vt creditur, eius filio naturali ⁊ legitimo, qui bonis ⁊ hereditati eius se immiscuit, ⁊ pro herede se gessit. Et deinde, Anno videlicet domini. M. ccccxxxv. ⁊ de mense Julij fecit ⁊ condidit eius vltimum ⁊ nuncupatiuum testamentum, in quo inter cetera legauit, ⁊ iure institutionis reliquit nobili Alisie saporis eius nepti ex filia predefuncta centum florenos monete inibi mentionate: et hoc vltra ⁊ preter dotem antea per ipsa constitutam: in quibus, ⁊ dote huiusmodi eandem nobilem Alisiam eius heredem particularem instituit heredem vero suum vniuersalem fecit ⁊ instituit ventrem nobilis ⁊ egregie mulieris domine Magdalene eius tunc vxoris, si pregnans tunc vel postea ex eo existeret, ⁊ filium masculum viuum pareret qui ad lucem perueni-

ret. Et factis varijs substitutionibꝰ inter liberos ⁊ de lib[er]is eo-
rūdē testatoris ⁊ dn̄e. Magdalene, quas n[on] repeto, ꝓ eo q[uia] nulli
postea nati extiterūt, subiecit idem testator hāc clausulā. Si aūt
dicta dn̄a Magdalena vxor dicti dn̄i test[a]toris pregnans nō est
vel ex ipso in antea nō fuerit, vel si pregnās est, vel fuerit, ⁊ filium
vł filios, filiā vł filias pepererit, ⁊ ad lucē nō puenerit, seu nō pue
nerit i dictis casibꝰ ⁊ qaolibet eoꝝ, idē testor i oībꝰ bōis suis h[e]rdē
vniuersalē instituit dictā nobilē Margaretā eius filiā. Et si ipsa
in pupillari etate vel al's qn̄cunq[ue] cuz libero vel liberis masculis
decesserit primogenitū sibi instituit, si esset habilis: ⁊ si nō esset ha
bilis, legauit eidē ⁊ cuilibet alioꝝ liberoꝝ eiusdē Margarete, ⁊
iure institutionis reliqt qngentos florenos semel tm̄, in qbꝰ eos ⁊
quēlibet eorūdē h[e]rdes pticulares īstituit. fecit ⁊ al's substitutiōes
quas q[uia] proposito nō seruiunt obmitto. Post hec aūt, anno vez
dn̄i. M. cccc. xl. ⁊ de mense Nouēbris, idē dn̄s Georgius, bona sua
diuisit ⁊ distribuit inter prefatas nobiles Alisiā neptē seu Feloze
nā, ⁊ Margaretā filiā eiusdē nobilis Georgij: ⁊ diuidendo dedit
⁊ donauit donatione pura, mera, et simplici que fit ⁊ fieri d[icitu]r inter
viuos prefate nobili Alisie, licet tūc absenti, nobili aūt Joāni ios
sardi dn̄o Castillionis eiꝰ viro, ⁊ duobus notarijs publicis tunc
p̄sentibꝰ, ⁊ stipulātibus, ⁊ recipientibus p eadē nobili Alisia ab-
sente ⁊ suis, ad opusq[ue] ⁊ noīe ipsius nobilis Alisie ⁊ suorū quorū-
cunq[ue] heredū seu successoruz terras, dn̄ia, resq[ue] bona ⁊ iura inibi
pleniꝰ mētionata: ⁊ inter alia castra ⁊ loca de Viteola, de Barsi-
lonia, de Sparonio, de Velberio, de Ruppeforti, de Peyche-
rijs, eorūdēq[ue] locoꝝ ⁊ castroꝝ mādamēta ⁊ totā vallē Viteole, ac
etiā loca, castra, ⁊ territoria de Oza sub certis reseruatiōibꝰ, mo-
dificationibus, ⁊ pactis inibi pleniꝰ mētionatis. Dicte vero nobi
li Margarete cōtēplatione matrimonij, quod tūc ꝯtrahebatur
per ⁊ inter nobilē ⁊ generosum virū Joānē de vareyo dn̄m Ron
salonis ex vna parte, ⁊ ipsuz do. Georgiū p ⁊ nomine eiusdē dn̄e
Margarete tūc absentis, ⁊ p oībus iuribus ⁊ actionibꝰ eidē no-
bili Margarete ⁊ suis cōpetētibus ⁊ cōpetituris, tā vigore testa
menti, de quo supra, quā iure nature, ⁊ alias qualitercunq[ue], dedit
⁊ donauit donatiōe, qua supra, ⁊ etiā noīe ⁊ ex causa dotis, inter-
ueniēte stipulatione, receptione, ⁊ acceptatione dictoꝝ nobilis de
Vareyo, ⁊ notarioꝝ p ⁊ noīe eiusdē Margarete, castra, terras, ⁊
loca, de Māterio, de Freyssinosa scti Andree, de Freyssinosa de
Deserto, ⁊ Castrinoui Vapincēsis diecesis, cū alijs ibi pleniꝰ mē
tionatis, cū reseruationibꝰ ⁊ pactis, de qbus ibi. In qbus dona-
tionibꝰ, ⁊ eaꝝ q̄libet, sibi ad vitā reseruauit, ⁊ retinuit quoscunq[ue]
redditꝰ, vsumfructū, ⁊ administrationē bonoꝝ per eū donatoꝝ ⁊
ad sancta dei Euāgelia iurauit attēdere ⁊ obseruare ⁊c. nō ꝯueni
re, voluitq[ue] ⁊ ordinauit testm̄, de quo supra, cū clausulis deroga-
torijs in illo ꝯtētis, ac oīa ⁊ singula in eodē ꝯtēta esse cassum ⁊ nul
lū, cassamq[ue] ⁊ nullā nulliusq[ue] efficacie seu valoris, ac nullaz effica-
ciā siue virtutē in iudicio vel extra obtinere, ⁊ al's prout ibi. Post
hec aūt, ⁊ post decē annos, nō solū a tp̄e cōditi testamenti, de quo
supra, sed etiā a tp̄e factaꝝ diuisionis, donatiōis, ⁊ cassationis te-
stamēti supra mētionataꝝ vita functus est, ⁊ ab humanis decessit
dictꝰ do. Georgius, supstitibꝰ ⁊ sibi supuiuētibꝰ p̄fatis nobilibus
Alisia ⁊ Margareta nepte, ⁊ filia donatoris, que bona sibi dona
ta tenuerūt ⁊ possederūt pacifice ⁊ qete multis annis, ⁊ q̄ viuente
⁊ adhuc supstite dicto nobili Georgio, deq[ue] autoritate et licentia
illiꝰ ratificarūt ⁊ approbarūt oīa vniuersa ⁊ singula cōtēta in in-
strumēto diuisiōis ⁊ donatiōis predictaꝝ, ⁊ eis ꝯsenserūt, ⁊ de nō
ꝯueniēdo p̄stiterūt iuramētū ⁊c. Deinde anno videlicet dn̄i. M.
cccc. xliij. ⁊ de mēse Maij p̄fate nobiles Alisia ⁊ Margareta fe-
cerūt ⁊ inierūt inter se ⁊ adinuicē nōnullas ꝯuētiones ⁊ pactiōes
etiā iuramēto firmatas, per quas inter alia voluerūt, q[uod] oēs ⁊ sin
gule substitutiones facte tā per dictū quōdā Georgiū augerij ea-
rū auum maternū ⁊ patrē, quā suos p̄decessores in suis vltimis
volūtatibus, in quātū eas iā cōcernebant, ⁊ p eisdē faciebāt, ⁊ nō
al's, haberēt ⁊ habere deberēt robur ⁊ efficaciā iuxta votū suoruz
p̄decessoꝝ, ⁊ q[uod] ille pinde permanerēt ac si nunq̄ fuisset p eas illis
derogatū, illasq[ue] cōfirmarūt approbarūt, ⁊ ratificarunt, ⁊ q[uod] vna
ex eis alteri succederet ⁊ succedere deberet modis ⁊ formis ac cuz
pactis ⁊ ꝯuentiōibus in instr̄o cōuētionū ⁊ pactionū hmōi latius
mētionatis. Successu tp̄is vita functa est ⁊ ab humanis sine libe
ris decessit dicta nobilis Alisia, supstitibꝰ ⁊ sibi supuiuentibꝰ di-
cta nobili Margareta eiꝰ matertera ac nobilibꝰ ⁊ generosis viris
Gaspardo ⁊ Melchione de vareyo, eiusdē nobilis Margarete,
⁊ dicti quōdā nobilis Joānis de vareyo dn̄i Rōtalonis filijs na-
turalibꝰ ⁊ legitimis. Postremo vita functa est ⁊ ab humanis de-
cessit dicta nobilis Margareta, post cuius mortē ⁊ decessum no-
biles Gaspardus ⁊ Melchion eius filij ⁊ heredes certas ꝯuētio-
nes ⁊ pacta adinuicē inierūt ⁊ fecerūt, qbus mediātibꝰ idē Mel-
chion donauit, cessit, ⁊ remisit oīa iura ⁊c. dicto nobili Gaspardo
eiꝰ fratri tūc presenti ⁊c. Et post hec dictus nobilis Gaspardus,
tā suo quā dicti Melchionis nominibus, ac magnificus ⁊ potēs

vir dn̄s Antonius de medullione tam suo, quā nobilis ⁊ potētis
viri dn̄i Aymari de grolea militis eius fratris nominibus fece
runt sibi inuicē nonnullas reciprocas seu mutuas donatiōes in-
ter viuos, dictus videlicet nobilis Gaspardus de omnibus ⁊ sin
gulis bonis, rebꝰ, iuribus, ⁊ actionibus, que ⁊ quas ipse ⁊ dictus
nobilis Melchion tam ex institutiōe ⁊ substitutione dicte quon-
dam nobilis Margarete eoꝝ matris, ⁊ alioꝝ suoꝝ predecessorū,
quā ex successione dicte quondā nobilis Alisie, ⁊ alias quocunq[ue]
titulo, iure, ratione, siue causa, ac quocunq[ue] modo, habuerāt, ⁊ ha
bebāt, ⁊ habere possent in ⁊ sup locis, villis, castris, iurisdictione,
iuribus, redditibꝰ, ⁊ ptinentijs qbuscunq[ue] dictoꝝ locoꝝ vallium
Oze ⁊ Viteole, cū suis mēbris, depēdentijs, ⁊ pertinentijs qbus-
cunq[ue], que quōdā fuerunt dictoꝝ nobilium dn̄i Georgij augerij
⁊ Alisie saporis, saluis ⁊ retentis qbusdā, de qbus ibi. ¶ Ex quo
facto eliciuntur dubia sequētia. ¶ Primū an in vim testamētoꝝ
dictorū quondā dn̄oꝝ Gulielmi ⁊ Gulielmeti cōpetierit aliquod
ius dicte nobili Margarete, ⁊ cōsequenter prefatis nobilibꝰ Ga
spardo ⁊ Melchioni in dictis locis, villis, castris, iurisdictione,
iuribus, ⁊ redditibus valliū Oze ⁊ Viteole, ⁊ suorū membroruz.
¶ Secundū an in vim testamēti dicti quondā domini Georgij.
¶ Tertiū an pacta facta p ⁊ inter p̄fatas nobiles Alisiā ⁊ Mar
garetā habeāt vim cōtractus: ⁊ cōsequēter nō potuerint reuoca-
ri, vel habeāt vim vltime voluntatis, ⁊ ꝯsequenter fuerint reuo-
cabilia: ⁊ an quo ad hec aliquid cōferat q[uod] ꝯuentiones ⁊ pacta hu
iusmodi se referāt ad substitutiones appositas in testamēto dicti
quōdā dn̄i Georgij antea vita functi. ¶ Quartū an in vim sub-
stitutionum factarū per dictum quondam dn̄m Georgium, iun-
ctis conuētionibus ⁊ pactis per dictas nobiles Alisiam ⁊ Mar
garetā, ⁊ ꝯpetierit eisdē nobilibꝰ Antonio ⁊ Gaspardo, aut eoꝝ
alteri, tanq̄ substitutis eidē nobili Margarete, ius aliquod.

Viso lōgissimo casu superius
mentionato, vna cū instrumētis, ⁊ alijs scripturis testamentoruz
diuisionis, donationum, ac conuentionū, ⁊ pactionum in eodē la-
tius expressarum, vna etiam cuz dubijs ex casu hmōi elicitis, di-
co ⁊ respōdeo, sub correctiōe tamē cuiuslibet meliꝰ sentiētis, pro-
1 ut infra. Et primo ad primū † q[uod] substitutiōes facte per dictum
quondā dn̄m Gulielmū dicto quondā nobili Gulielmeto eius fi-
lio expirauerūt in psonā eiudē Gulielmeti, quicqd postea cōtige
rit de dicte nobili Georgio eiꝰ filio, ar. l. cum vxori vsufructꝰ. C.
qn̄ dies lega. cedat. l. si qs heredē. C. de insti. et substi. sub cōdi. fac.
⁊ l. heredibus, in prin. ff. ad trebel. ⁊ ar. a contrario sensu in eo. ti.
l. ex facto. §. si quis aūt susceperit, qd etiam voluit Oldr. consilio
inibi. lxiij. exordiēte, Thema tale est testator habebat vnū fratrē
⁊c. Jo. and. in addi. Specu. tit. de testa. §. in primis, in addi. exor-
diente, Huic questiōi, ver. quinta questio. Pet. Jacob. in suis li-
bel. ti. de compendio. substi. ver, quidā testator: ibi. Itē qa in que-
stione. Bal. in. l. cū acutissimi, col. pen. C. de fideicom. Pau. de ca.
consilio. cxlvj. exordiēte, Super scdo puncto ⁊c. ver. idē dicendum
est ⁊ multo magis ⁊c. Alua. ⁊ do. Prepo, in. c. j. §. quinetiā, col. fi.
ti. episco. vel abba. in feu. Et sic in vim substitutionuz hmōi nihil
spectare potuit dicte Margarete, aut prefatis nobilibus eius li
beris, ⁊ idem dico de testamēto cōdito per dictū quondā Guliel-
metum, pro eo q[uia] in nullo apparēt facte substitutiones. Et p hec
patet breuiter ⁊ succincte responsio ad primum quesitum.

Ad secūdum dico et respōdeo
q[uod] no. Tū q[uia], vt apparet ex instr̄o diuisiōis ⁊ donatiōis postea fa
ctarū p ipsum Georgiuz, ipse postea voluit ⁊ ordinauit testm̄, de
quo in illo, ⁊ ꝯtēta in eodē fore ⁊ esse cassa ⁊c. put supra positū est
2 in casu, ⁊ ita mutauit volūtatē. † Quo fit vt, cuz nō solū vixerit p
decē annos a tp̄e cōditi testamenti hmōi, sed etiā a tp̄e mutate vo
luntatis, vt ponit in facto, censeat ⁊ cēseri debeat p̄dictum testm̄
fuisse factū irritū. l. sancimꝰ, ⁊ qd ibi glo. ⁊ cōiter oēs scribētes. C.
de testamētis. Tū ⁊ q[uia] dictꝰ quōdā Georgiꝰ, diu ante eius mortē
⁊ decessum donauit loca ⁊ castra, de qbus supra, p̄fate Alisie eius
3 nepti cum retentione vsufructꝰ, † per quā possessionē ⁊ dn̄iuz in
eadē transtulit. l. quisquis, ⁊ l. si quis argētū. §. sed si quidem. C. de
dona. Ipse etiā quōdā Georgiꝰ constituit se tenere ⁊ possidere bo
na p̄dicta p̄cario noīe eiusdē Alisie, per qd etiam trāstulit posses-
sionem, ⁊ cōsequēter dn̄iū, si nō essent trāslate per retentionē vsus-
fructꝰ. Et sic nō potuerūt nec possunt dici bona p̄dicta fuisse bo-
na hereditaria dicti quōdā Georgij, nō em̄ erant sua tp̄e mortis,
nec postea fuerūt in eiꝰ hereditate, sed erāt dicte quōdā Alisie do
natarie. nō igit post mortē eiusdē Alisie potuit p̄fata Margare
ta aut dicti eiꝰ liberi p̄tēdere se habere ius in dictis bonis in vim
facte seu factaꝝ istitutiōis aut substitutionū p dictū quōdā Geor
giū. Nō em̄ istitutiōis, q[uia] vt p̄dixi, desierant esse h[e]rdes testatoris,
⁊ q[uia] etiā eiꝰ volūtas cū decursu decēnij mutata extiterat: nō etiā
[per] viz substitutionū, q[uia] p illas, cū essent ⁊ sunt effectualr fideicōmis
sarie

sarie,succeditur defuncto,nō grauato heredi.l.coheredi.§.cū fi
lie.ff.de vulga.⁊ pupil.dicta aūt bona nō fuerunt testatoris tēpo
re eius mortis,nec etiam dicte quondam Margarete heredis in
stitute ⁊ grauate,s; fuerunt dicte quondā Alisie non institute, sal
tem in his bonis nec etiā grauate de eis restituendis p̄fate Mar
garete,aut dictis eius liberis.

Ad tertium dico et respondeo
breuiter ⁊ succincte,ꝙ cōuentiōes ⁊ pacta,de qbꝰ ibi,videnť parū
hut nihil effectualr valuisse aut ꝓfuisse dictis Margarete ⁊ libe
ris.Et p̄io qdē nō quoad hoc ꝙ in eis fuit dictū ⁊ cōuentū,ꝙ oēs
⁊ singule substitutiōes facte tā ꝑ dictū quōdā Georgiū augerij,ꝙ
ꝑ suos p̄decessores hactenꝰ facte i suis vltimis volūtatibꝰ, inquā
tū eas cōcernebāt,⁊ ꝑ eis faciebāt,haberēt robur ⁊ efficaciā, et in
earū efficacia ⁊ virtute ꝑmanerēt ac si nō fuisset eisdē ꝑ ipsas dero
gatū:qm̄,vt p̄dixi,⁊ apparet ex p̄dictis, substitutiōes hmōi etiā si
ꝑ eas nō fuisset derogatū, nō tū erāt profuture ipsi Margarete
aut dictis eius liberis.Nō fcē ꝑ dictū quōdā Gulielmū,qꝛ ille ex
pirauerūt ꝓpter supexistētiā Georgij eiꝰ nepotis ⁊ filij Gulielme
ti.Nō ēt substitutiōes facte ꝑ Georgiū:qꝛ bona de qbꝰ q̃riť desie
rāt esse sua ante tēpꝰ mortis filiꝰ,⁊ sic in vim dictarū substitutio
nū aut alteriꝰ earūdē,ēt si eis nō fuisset derogatū,succedere nō po
tuit dicta Margareta,aut dicti eiꝰ liberi p̄fatis suis p̄decessori
bus,aut ēt eidē Alisie,cui nullꝰ ex eis repiť substitutꝰ.Nō etiā vi
dētur ꝓfuisse ꝯuētiōes ⁊ pacta p̄dicte, quatenꝰ ꝑ ea cēseri posset ꝑ
modū ꝯctꝰ ꝯuentū,ꝙ vltra ⁊ p̄ter substitutiōes p̄decessorū posset
supstes ex eisdē Alisia ⁊ Margareta succedere p̄decedenti in vi;
4 ꝯuentionū ⁊ pactionū hmōi:† qꝛ sic fuissent cōuentiones ⁊ pactio
nes future successiōis,q̃ sunt reprobate.l.pactū qd̄ dotali,⁊ qd̄ ibi
doct.C.de pac.l.cū donationis.C.de trāsac.⁊.l.stipulatio hoc mō
cōcepta,⁊ qd̄ ibi Bar.⁊ doct.ff.de verb.obli.de quo Bart.⁊ multi
alij in.l.fi.C.de pac.nec tales pactiones firmanť iuramēto,secūdū
Cy.Bar.Ange.Sali.Alexan.de imol.⁊ alios cōiter in.d.l.pactū
qd̄ dotali:d quo etiā Bar.⁊ doc.in.d.l.stipulatio hoc mō cōcepta.
Et hoc ꝑ eo qꝛ sunt cōtra bonos mores.d.l.stipulatio hoc mō cō
cepta,⁊.l.ex eo.C.de inuti.stipu.Et inducūt votū captande mor
tis.l.de fideicōmisso.C.de transac.⁊ in.d.l.fi.in verbo,euentꝰ,⁊ qd̄
ibi glo.C.de pac.Etiā hereditas,qd̄ tū videnť facere voluisse p̄fa
te paciscentes,dari nō pōt in ꝯtractu.l.hereditas.C.de pac.cōuē.
qd̄ ꝓcedit nō solū in tota hr̄ditate,vt sc; dari nō possit aut relinq
ꝑ cōtractū,s; etiā in quota,vt no.Pe.de anch.⁊ Joā.de imol.ex
tra de testa.sup rub.i.quos seqniť Alex.in.d.l.stipulatio hoc mō
cōcepta,col.vij.ꝑ quo alleg.dictā.l.cū donatiōis,in fi.C.de trāsac.
iūcta.l.q̃ de tota,cū vulgaribꝰ.ff.de rei vendi.ꝑ quo etiā dicit esse
bonū tex.in.l.verba cōtraxerūt.ff.de ver.signi.idē tenuit ipse Ale
xan.in.d.l.fi.ꝑpe fi.C.de pac.ꝑ quo vltra p̄dicta allegat dictā.l.pa
ctū qd̄ dotali , ⁊.l.hereditas.Q̄uis Cyn.⁊ Bal.videanť sentire cō
trariū in.d.l.fi.C.de pac.Sed hec eorū opinio,etiā si esset vera,nō
videreť multū ꝓdesse,qꝛ p̄dicte paciscētes videnť cōuenisse de oī
bus bonis ⁊ tota hereditate,vt patet in dictis cōuentionibꝰ,in.§.
⁊ casu quo dicta dn̄a Alisia ⁊c.ibi,Et quā ⁊ suos legitimos succes
sores in oībus suijpsiꝰ dn̄e Alisie saporis bonis ⁊ hereditate que
cūq; sint ⁊ vbicūq; ⁊c.Nec ꝓdest ꝙ ipsa Alisia ꝓmiserit ⁊ cōuene
rit etiā cū iuramento dicte Margarete tūc p̄nti ⁊ stipulāti ꝑ se ⁊
suis,nulli alteri p̄terq̄ ipsi Margarete ⁊ suis dare,cedere,dona
re,seu trāsferre in p̄iudiciū dictarū substitutionū ⁊ dictarū cōuen
tionū,nec alios p̄terq̄ dictā Margaretā ⁊ suos heredes instituē
re:qm̄,vt p̄dixi,hec ꝯuētio nō valuit,nec potuit firmari iuramēto.
Et si valuisset iuramentū,nihilominꝰ actꝰ ꝯpalis in ꝯtrariū gestꝰ
nō ꝓpterea infirmareť,vt dicit Inno.in.c.dilecto, de prebend.et
idē volunt ibi cōiter oēs scribentes.⁊ si vero dicamus ꝙ ꝑ cōuen
tiones p̄dictas p̄fate Alisia et Margareta videanť aut cēseri de
beāt per viā supremi iudicij voluisse disponere de earū bonis ⁊ he
reditatibꝰ,⁊ iuxta id qd̄ habeť in.l.licet.C.de pac.⁊ qd̄ no.Joā.de
imol.in.l.ille aūt institutiones.ff.de heredi.instit.Hoc etiā nō vi
5 detur multū prodesse.† Tū qꝛ illa.l.licet,loquiť in casu speciali et
6 ex priuilegio cōcesso militibꝰ,qui ꝓpterea trahi nō potest in conse
quentiā,signāter vbi nō subest eadē ratio.† Et qꝛ etiā priuilegiū
hmōi nō datur militibus nisi quando tendunt ad discrimen belli,
vel quādo iam sunt armati,⁊ acies instructe,secundū glos.Ange.
⁊ Salic.in.d.l.licet:pro quo facit quod voluit Bart.in repeti.l.j.
in.iij.q.principali,in prin.C.de sacrosanc.eccle.vbi tenet,ꝙ priui
legiū dicte.l.licet, solū ꝓcedit quādo testator est constitutus in pe
riculo mortis.Fateor tū ꝙ aliqui contrariū tenent,super quo non
insisto.Tum etiā nō videtur multū prodesse,quia,vt sentiūt doc.
magis cōmuniter in.d.l.licet,et Jo.de imol.in allegata.l.ille au
tem institutiones,q̄uis illa dispositio, de qua loquitur.d.l.licet,
valeat,et per eam possit predecedenti succedere superstes,nisi ali
ter disposuerit de bonis et hereditate:illa tamē nō est irreuocabi
lis,nec impedit eos,qui sic disposuerant,quominus aliter dispo

nant ⁊ testētur.Parū ergo,aut nihil profuit.pro eo qꝛ dicta Ali
sia postea aliter disposuit tam per contractū,q̄ etiā per testamen
tum.Et q̄uis dicatur ꝙ instrumentū donationis fuerit et sit fal
sum,adhuc remanet testamentū per eā cōditū,quod sufficeret ad
impugnationē predicte dispositiōis.Nec iuuat quod dicitur, cō
uentiones siue dispositiones predictas se referre ad substitutiōes
positas in testō dicti Georgij qui erat mortuus:qꝛ,vt predixi,ille
locū habere nō poterāt quoad hec bona,⁊ qꝛ etiam conuentiones
facte sunt de bonis ⁊ hereditatibus contrahentium. ¶ Ad quar
tum dico ꝙ per ea,que dixi in rn̄dendo precedentibus dubijs,ap
paret quid dicendum sit ad hoc quartū quesitum.Et quidem ꝙ
nec per substitutiones,nec per conuētiones predictas videtur ali
qd̄ ius competijsse in bonis predictis ipsis nobilibus Gaspardo
⁊ Melchioni:de vtroq; patet per predicta.

¶ Argumentum.

¶ Ex senatusc.tertylliano mater filio ab intestato defuncto equa
liter succedit cum eius fratribus in capita.A.F.

1 ☞ Filius heres institutus ⁊ de restituēdo sub cōditione grana
tus potest duas quartas detrahere,legitimam ⁊ trebellianicam.

¶ Ad senatuscon.tertyl. Consilium.ccxciij.

Christi nomine inuoca
to.Viso casu mihi exhibito parte nobilium ⁊ ho
norabilium virorum Giraudi et Matthei hor
relli,vna cum dubijs ex casu hmōi elicitis , insu
per ⁊ cum instrumentis ⁊ alijs scripturis ad hūc
casum facientibus,dico ⁊ respondeo ad predicta dubia prout in
fra.Premittens in primis pro illorum faciliore respōsione ꝙ, cū
venerabili ⁊ egregio quondam viro dn̄o Gulielmo horrelli iuriū
professori supfuerint octo liberi,sex videlicet filij masculi, ⁊ due fi
lie naturales ⁊ legitimi.s.nobiles Antonius,do.Jacobus,Girau
dus,Henricus,Petrus,Mattheus,Catharina,⁊ Margareta
horū omniū legitima fuit semis seu dimidia pars bonorū eiusdē
quondam do.Gulielmi,deducto ere alieno,⁊ funeris impēsa,que
dimidia pars debuit equalr diuidi inter dictos octo liberos,aut.
de trien.⁊ semis.§.j.collat.iij.⁊ auť.nouissima.C.de inoffi.testa.Et
sic legitima cuiuslibet fuit decimasexta pars predictorū bonorū
deducto ere alieno,⁊ funeris impensa.Et hanc decimamsextā par
tem pro sua legitima potuit dictus quondam do.Jacobus detra
here de quota ⁊ portione,in qua fuit heres institutus.Potuit pre
terea de eadem portione seu quota detrahere quartam partē resi
dui pro sua trebellianica,iuxta theoricam glo.in.c.raynaldus, su
per verbo,licet ipsas,de testa.quam commemorat Jo.de imol.in
1 l.coheredi.§.cum filie.ff.de vulga.⁊ pupilla.† Certum est enim ꝙ
filius heres institutus,⁊ de restituendo sub conditione grauatus
potest detrahere duas quartas.s.legitimam,⁊ quartam trebellia
nicam.d.c.raynaldus,⁊.c.raynutius,de testa.qd̄ etiam voluit glo,
Barto.et doc.in.l.papinianus.§.meminisse.ff.de inoffi.testa.gl.
⁊ Bart.in.l.q̄q̄.C.ad leg.fal.⁊ Bal.in.l.filium.quē.C.fami.ercis.
⁊ de his duabus quartis detrahendis de quota ⁊ portione,in qui
bus fuit idem quondam do.Jacobus per partem heres institu
tus,potuit ipse Jacobus disponere,⁊ eas donare dicto nobili Hē
rico et Marquisio eius fratri et nepoti. Residuum vero quod
ad eundem Jacobum peruenit, et peruenire potuit in vim substi
tutionis de eo facte per dictum quondam, dominum Guliel
mum patrem peruenit. et peruenire debet ad prefatos nobiles
Mattheum et Giraudum substitutos eidem do.Jacobo, exclu
so prefato nobili Marquisio eorum nepote,pro eo quia ante mor
tem ⁊ decessum eiusdem do.Jacobi vita functus est, et ab huma
nis decessit dictus quondam Henricus pater huius Marquisij,
qui propterea ad eum ius substitutionis transmittere nō potuit
vt not.glo.communiter ab omnibus approbata , in.l.j.C.de his
qui ante aper.tabu.Et qd̄ dixi de detractione legitime , et quarte
trebellianice fienda per dictum quondam do.Jacobum,seu prefa
tum Marquisium,sui ⁊ dicti quondam nobilis Henricieius pa
tris nominibus:dico detractiōe fienda per prefatos nobiles An
tonium et Petrum,scilicet si ipsi facti maiores quatuordecim an
nis ab humanis sine liberis decesserint , ipsi potuerunt detrahere
has quartas,et de illis disponere : quod si non fecerint, in eis suc
cesserunt fratres superstites,scilicet prefati domi.Jacobus, Gi
raudus, Henricus ,et Mattheus , et domina Hugueta delphi
ne eorum mater . quilibet videlicet pro quinta parte, authen.de
functo.C.ad tertul. et in corpore vnde sumitur . Et hec quinta
pars,in qua successit prefatus do. Jacobus,spectat et pertinet, ac
reddi ⁊ expediri debet dicto nobili Mattheo in vim donationis
sibi facte per dictum do.Jacobum. Residuum vero, quod de quo

ta et portione eorundem Antonii et Petri ad eundem do. Jacobum peruenit in vim substitutionis de eo facte peruenire debet ad prefatos nobiles Sirandum et Mattheum ipsi do. Jacobo substitutos, p ea q habent in.l.heredes mei.§.cum ita.ff.ad treb.qd etia voluit Bar.in.l.marcell⁹.§.quidam.ff.ad treb.et qd ibi Alex.de imol.et idem voluit Jo.de imo.et Alex.de imo.in.l.ita tamen.§.qui suspectam.eo.tit.Alia vero omnia bona per eundem quondam Jacobum acquisita vel ad eum peruenta ex materna successione, vel alias, pertinere debent et pertinent dicto nobili Mattheo in vim donationis sibi facte per ipsum quondam do.Jacobum.Et p hec apparet responsio ad oia quesita, scz in quibus bonis et iuribus succedere debuerint et debeant dicti nobiles Sirand⁹ et Mattheus in vim substitutionis de eis facte per dictum quondam do.Gulielmum eorum patrem: et in quibus succedere debeat prefatus nobilis Mattheus in vim donationis sibi facte per dictum quondam do.Jacobum, et in quibus succedere debeat dict⁹ nobilis Marquisius suo et hereditario nominibus dicti quondam nobilis Henrici eius patris in vim donationis eisdem facte per eundem do.Jacobum de bonis que ex paterna successione ad eum peruenerant.Que dixerim breuiter et succincte, sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

¶Argumentum.

¶Instituere filios vel filias heredes quinis equaliter vel inequaliter potest, A.F.

1 ¶Pater liberis suis vltra legitimam non tenetur quicq relinquere.

2 Pater relinquens filie ixorate legitimam iure institutionis debet etiam filiis filie, natis, vel nascituris quicq iure institutionis relinquere, ne eo viuente filia mortua eius testamentum rumpatur.

¶De heredi.insti. Con si.cc xciiii.

Ponitur in facto q honorabilis vir Jacob⁹.A.loci de Cenussio habet quatuor filias naturales et legitimas duas videlicet maritatas, et sufficienter per eum dotatas, et duas nondum maritatas, et sic nec dotatas, qui vellet disponere et testari de bonis suis, qui ppterea querit an possit pl⁹ relinquere de dictis bonis suis prefatis duabus filiabus non mari-
1 tatis, q aliis, Ad quod respondeo q sic.†non enim tenetur pater relinquere suis liberis, aut alicui eorundem vltra legitimam, aut.de trie.et semis.§.j.colla.iij.legitima autem dictarum quatuor filiarum est triens seu tertia pars bonorum et hereditatis eiusdem Jacobi deducto ere alieno et funeris impensa.d.aut.de trien.et semis.§.j.et translumptiue in aut.nouissima.C.de inoff.testa.iuncta.l.papinianus.§.quarta autem.ff.eod.tit.et qd not.Bart.in.l.ex facto,la.ij.ff.de here.insti.et Bal.in.l.quoties.C.eo.tit.post Jaco.butri.in.l.si quis in suo.C.de inoffi.testa.Et hic triens, seu tertia pars, diuidi debet equis portionibus inter dictas quatuor filias.Quelibet ergo habere debet pro sua legitima vnam vnciam hoc est duodecimam partem bonorum dicti Jacobi eius patris, deducto ere alieno, et funeris impensa.Et si bona sua valerent mille et ducentis florenis, quelibet deberet habere pro sua legitima centum florenos.Et sic quatuor filie deberent habere pro sua legitima florenos quadringentos, et de residuo, hoc de octingentis, seu de octo centum florenis posset idem Jacob⁹ disponere ad eius voluntatem, et eos relinquere si vellet dictis duabus filiabus non maritatis.in dicta autem legitima prefatarum filiarum maritatarum debent imputari dotes pro eis constitute.l.qm nouella.C.de inof.test.no.Bar.in.l.in quartam.ver.venio ad quartam.ff.ad.l.fal.Et si idem Jacobus deliberauerit heredes vniuersales instituere dictas duas filias nondum maritatas et alias duas facere legatarias, hoc est certum quid in pecunia, vel in bonis relinquere, consulo q ipse eis hoc relinquat iure institutionis et q in hoc et dotib⁹ p eis constitutis easdem heredes instituat.
Consulo q ipse eis hoc relinquat iure institutionis, et q in hoc, et
2 dotibus pro eis constitutis easdem heredes instituat.† Consulo etiam q ipse Jacobus aliquid relinquat iure institutionis cuilibet ex liberis dictarum filiarum maritatarum, tam natis q nascituris eo viuente.Quod ideo dico ne rumpatur eius testamentum si eo viuente contingeret aliquam ex dictis eius filiabus maritatis ab humanis decedere superstitibus liberis.Que omnia dixerim breuiter ac succincte sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

¶Argumentum.

¶Testamentum reuocatum coram testibus non minus tribus ante lapsum decennii non censetur reuocatum post vero sic et quoad institutiones, et quoad legata.A.F.

1 ¶Testamentum per patrem filio factum an possit pater reuocare, vt ab intestato ei succedatur, et an requiratur lapsus decennii.

2 Reuocatio testamenti que quoad heredis institutiones non tenet an extendatur ad legata et fideicommissa et quid ad legata iure institutionis relicta.

3 Decennium requisitum ad reuocandum testamentum quo tempore incipiat currere.

¶De testa. Consi.ccxcv.

Christi nomine inuocato. Viso casu mihi exhibito parte nobilis et honorabilis viri magri Petri Delphini iunioris regii secretarii, et dubiis ex casu huiusmodi elicitis, vna cum copiis duorum publicorum instrumentorum vni⁹ vez continentis vltimum et nuncupatiuum testamentum nobilis et honorabilis quondam viri magistri Joannis delphinali regii secretarii, et patris eiusdem magistri Petri iunioris, facti et conditi Anno incarnationis dnice.M.cccclxxiii.et die.xxi.mensis Augusti, et alterius continentis reuocationem huiusmodi testamenti p ipsum quondam magistrum Joannem delphini factam sub presentia septem testium vocatorum et rogatorum, Anno incarnationis dnice.M.cccclxxvi.et sic fere per triennium post dictum conditum testamentum, Dico et respondeo, sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis, ad dubia et
1 quesita huiusmodi, put infra.†Et primo ad primum, quo queritur an reuocatio predicta fuerit bona, et an per eam reuocatum extiterit testamentum insolidum, vel in parte, qd super hoc fuerunt et sunt opiniones.glo.enim in.l.heredes palam.§.si quis post, in gl.j.iuncto tex.videtur sentire q testamentum preambulum sit sublatum, et apertius Jo.de Imo.in.l.si ita scriptum.§.regula, colu.ij.ver.extra glo.posset tangi quid iuris &c.ff.de lib.et posth.vbi aperte voluit, q per reuocationem sic factam sublatum sit testamentum:qz dicendo q non vult testamentum pamplius valere, in consequentiam satis tacite dicit q vult decedere intestatus, et sic vult hereditatem venire ad venientes ab intestato, l.conficiuntur.§.j.ff.de iur.codicil.pro quo facit sm eum qd no.Doct.in.l.hac consultissima.§.si quis.C.de testa.vbi etiam hoc videtur tenere.Et respondet Jo.de imo.ad.l.militis codicillis.§.veteranis.ff.de testa.mili.et.l.sancim⁹.C.de testa.q voluntas, de qua loquuntur dicta iura, fuit declarata coram minore numero testium, q septem, et sic in minus solenni voluntate:sed in casu de quo est sermo, est secus.et dicit Jo.de imol.q ad materiam facit id qd ipse no.in.l.paterfamilias.ff.de heredi.institu, et in.l.sed si in conditione.§.si.ff.de heredi.institu.Et hec opinio videtur etiam fuisse Bal.in.d.l.sancim⁹.Sali.vero ibi, col.j.vel.ij.versicu.quero iuxta hec q testator &c.relata opinione Bart.in.l.si iure.ff.de leg.iij.tenentis partem contrariam in hoc casu, et Bal.in.d.l.sancimus nihil dicit sed relinquit cogitandum.Sed vt iam tetigi, Barto.tenuit contrarium in.d.l.si iure.l.q per reuocationem sic factam, alio non adiecto, non sit reuocatum testamentum per dictam.l.sed si in conditione.§.si.ff.de heredi.institu.per.§.ex eo.institu.qb.mo.testa.infirme.et p dictam.l.sancim⁹:vbi vltra et preter reuocationem requiritur lapsus decennii:ergo ante non dicit testamentum reuocatum.Et hanc opinionem putat Alex.de imo.in.d.l.si ita scriptum.§.regula, col.iij.ff.de libe.et posthu.esse veriorem:nec secundum eum obstat responsio Joan.de imo.ad dictam.l.sancimus, qz illa est contra illum tex.dum dicit, si coram testibus non minus tribus.Non ergo se restringit ad casum, qn tres tantum testes interuenissent:lz exprimat q, non sint pauciores trib⁹:et innuit tex.p verbum, non min⁹, q si fuissent psentes etiam mille testes idem fuisset: qz reuocatio coram eis facta non sufficisset ad tollendum precedens testamentum sine lapsu decennii.Et hanc opinionem sm Alex.sequit Bal.recte intuenti.in.d.l.sancim⁹:Pet.de anc.et Jo.de imo.in.c.cum esses, de testa.Raph.in repe.l.si filius qui in ptate, circa col.xxvi.ff.de liber.et posth.et Paul.de ca.in.d.l.sancimus, et aut.hoc inter liberos.C.de testa.Etiam hanc opinionem secut⁹ est Alex.de imol.in.d.l.sancimus:et hec videtur esse cois, sm
2 Alex.de imol.vbi supra pxime:†et hoc quoad heredum institutiones, quo vero ad legata alia ab illis q relicta sunt liberis iure institutionis, videt q illa reuocata extiterint, et q ppterea peti non potuerint.d.l.militis codicillis.§.veteran⁹:qd etiam voluit Bar.in.d.l.si iure, Pau.de ca.et Alex.de imo.in allegata.l.sancim⁹.Et idem puto de fideicommissis p substitutiones relictis, p id qd habet in l.fideicommissum.C.de fideico.et in.l.si qs ita.§.non solum aut legata.ff.de adimen.lega, qd et fuit de mente Alex.de imol.in d.l.sancim⁹, col.iiij.ver, vitas est igit:ibi, sec⁹ aut quoad legata, quaten⁹ allegat ostenta.l.fideicommissum.Quo vo ad legata iure institutionis relicta magis dubitarem, p eo qz si p talem reuocationem possent etiam legata huiusmodi reuocari consequent sequeret reuocatio seu sublatio testamenti ex eo qz facta reuocatione legatorum sic relictorum, liberi se preteritos reperirent, et sic non valeret testamentum, aut.vt cum de appel.cognos.§.aliud quoq capitulum, iuncto.§.ceterum, colla.viij.Ne igitur qd

vna via

vna via videtur esse prohibitum alia via cōcedatur, contra regu-
lam, cum quid, de regu. iur. in. vj. existimo ꝙ de legatis huiusmo-
di iudicari debeat prout de institutionibus.

3 **Sed † quid, dubitari potest an,**
supposito ꝙ post conditū testamentum, de quo supra, dict⁹ quon-
dam magister Joannes delphini testator vixerit decē annis, cen-
seri debuit ⁊ debeat predictū testamentū fuisse ⁊ esse reuocatū, aut
sublatū, per dictā. l. sancim⁹. C. de testa. Ad quod rñdeo ꝙ, si tene
remus decēniū, de quo ibi, currere incipere a tempore mutate vo
lūtatis, nō a tēpore cōditi testamenti, prout quidā voluerunt in
d. l. sancimus, inter quos etiā fuit Albe. ⁊ verū esset ꝙ idē quondā
nobilis Delphinus testator vixisset decē annis post mutataz vo-
luntatē, hoc est post reuocationē testamenti superius mentionati:
tunc clarū esset ꝙ testamentū hmōi esset sublatum, sed qꝛ glo. Cy.
Bar. Ange. Pau. de cast. ⁊ alij cōmuniter tenent in. l. sancimus,
decenniū hmōi currere incipere a tēpore conditi testamenti, ego
super illo nō insisto: sed sup hoc, an opus sit ꝙ huiuscemodi decen
niū preterierit tēpore mutationis voluntatis, an ve sufficiat ꝙ il
lud elabatur ante mortē testatoris, quocunqꝫ tpe intermedio vo-
luntas mutata extiterit: hoc est etiā si fuerit mutata añ decēnium
a tempore conditi testamēti inchoatum. Ad quod, si non dissipio,
videtur dicendū ꝙ opus sit decenniū elapsum extitisse ante tēpus
mutate voluntatis, seu facte reuocationis testamenti, hoc eñ vo-
luit glo. in. d. l. sancimus, sup verbo, fuerit: cuius mēs exprimitur
ibi. Et primi subaudiunt hic post, nos ante: et ibi hoc expressius
voluerunt Odoffre. ⁊ Pau. de cast. alij vero, vtpote Cy. Alex. de
imol. ⁊ idem Moder. nō vidētur sic aperte loqui, sentiēt predictū
decenniū inchoari nō a tēpore mutate volūtatis, seu facte reuoca
tionis, sed a tpe cōditi testamēti. Sed in hoc vidētur aliquātuluz
obscure loqui, qꝛ nō exprimūt, an opus sit ꝙ hoc decenniū lapsum
extiterit tēpore facte reuocatiōis, vel sufficiat illud preterire ⁊ ela
bi ante mortē testatoris. Et quidē si opus sit ꝙ illud elapsum exti
terit ante reuocationē, quod magis videtur, tūc videret ꝙ testa-
mentū, de quo supra, non esset reuocatū quoad heredū institutio-
nes, ⁊ legata iure institutiōis liberis relicta, ꝓ eo qꝛ tpe facte reuo
catiōis nōdū ꝑterierāt tres anni integri. Et ꝑ hec apparet rñsio.

Argumentum.

Litis contestatio inducitur per responsionez libello negatiue
factam, que insufficiens est si negatio ponatur inter copulam ⁊ ꝓ-
dicatum: tum enim nō est absoluta responsio, atqꝫ ideo responde-
ri debet sufficientius. V. F.

1 ☞ Responsio ad libellum facta per verbum non credo, an in-
ducat litiscontestationem, et quid si negatio ponatur post.
2 Confessio de credulitate an preiudicet sicut que de veritate.

De li. contesta. Consilum. ccxcvj.

Ecupatus alijs nego-
tijs, quibus habeo necessario intendere, non pos-
sum plene deliberare super validitate duarum re
sponsionum, ⁊ signanter vltime, quas fecisse dici-
tur honorabilis vir Simonetus martini cuidam
interrogatorio sibi facto de ⁊ super quadam Apocha, ⁊ per quod
interrogatus est an Apochā huiusmodi scripserit: ⁊ omissa pri-
ma responsione, que procul dubio non fuit sufficiens, videtur ꝙ se
cūda fuerit sufficiens, per rationes pro hac parte eleganter indu
ctas: quibus addo ꝙ post Gul. in aut. offeratur. C. de litiscontesta.
⁊ Anto. de but. in. c. j. eo. ti. voluit ibi Panor. in col. fin. versi. quar
1 to quero an reus ⁊c. † In quibus locis querunt docto. prefati, an
reus debeat respondere libello de veritate, aut de credulitate: ⁊ re
spondent ꝙ per verbum nō credit, inducitur litiscontestatio: qꝛ si
dicat actor in libello me sibi teneri in centū, ⁊ ego respondeam, nō
credo, satis sufficienter respōsuz est. Ad quod inducūtur per pre
fatos docto. multa iura, ⁊ etiam rationes, que possunt ibi videri.
2 † Et que etiā ꝑiudicat cōfessio de credulitate, sicut ⁊ ea que fit de
veritate, vt voluit Specu. titu. de positio. §. sexto, versi. hoc tñ cer
tum est ꝙ eque ⁊c. de quo glos. in. c. ex literis. Et eo maxime vide-
tur dicta respōsio de iure procedere: qꝛ idem Symonetus videtur
certius respōdisse eo modo quo respondit, q̃ si premisisset nega-
tionē, non enim dixit, non credo scripsisse, sed dixit, credo non scri
psisse, ⁊ sic postposuit negationem: inter quas responsiones est lon
ga differētia. Si eniz fieret mihi hec positio, Symonetus est Va-
lentie, ego tute responderem ꝙ non credo. Et si ecōtra poneretur
eum non esse Valentie, ego etiam tute responderem ꝙ nō credo,
quia reuera nec credo eum esse in illa ciuitate, nec credo eum non
esse: et sic non deiero. Sed si responderem prime positioni, in qua
ponitur Symonetum esse Valentie, ꝙ credo eum non esse, ⁊ dein
de secunde ꝙ non credo, ego incurrerem periurium, quia iste due
responsiones non se compatiuntur. hec sunt que no. Specu. tit. de
positio. §. septimo videndū, versi. duodecime considerandum: ibi,
nam potest esse ꝙ neqꝫ hoc contrarium puto ⁊c. Et sic reuera illa
secunda responsio, quam fecisse dicitur idem Symonetus, est cer
tior q̃ fuisset illa, per quam respondisset se non credere scripsisse
⁊c. veruntamen ego super hoc dubito. Et pro nunc potius decli-
narem in contrariam partem, scilicet ꝙ ipse debuerit confiteri,
vel negare: et sic respondere de veritate non de credulitate, ꝑ aut.
contra qui propriam. C. de nō nume. pecu. et quod ibi Bal. Pau.
de cast. ⁊ Sali. vbi no. ꝙ ex illa aut. colligitur practica ꝙ si habeo
scripuram de manu tua, anteq̃ incipiaz agere faciam te citari ad
recognoscendum scripturam sit de manu tua, vel non, ad pre-
parationē iudicij. Preterea videtur ꝙ si iste, qui respondet se cre
dere nō scripsisse predictam apocham, cōuinceretur de mendacio
ipse puniretur perinde acsi simpliciter negasset, vt no. Specu. tit.
de positio. §. nono tangendum, versi. sed nunquid est differentia
quo ad penam ⁊c. pro quo facit quod no. Bar. in. l. de etate. §. si cū
esset. ff. de interro. actio.

Argumentum.

Substitutis inuicem duobus fratribus simpliciter, si alter ex
eis hereditatem agnoscat, ⁊ condito testamēto decedat, nullus est
locus substitutioni. V. F.

1 ☞ Substitutio breuiloqua non habens verbum temporis tra-
ctum importans, an comprehendat fideicommissariam.
2 Inuentarium de quibus rebus est fiendum.

De impub. ⁊ al. subst. Consilium. ccxcvij.

Idi testamentum pro-
uidi quondam viri Georgij curuerij: in quo, ꝑut
legitur in publico instrumento super hoc confe-
ctu, heredes vniuersales instituit Huigonem et
Philippuz curuerij fratres, filios suos natura-
les ⁊ legitimos, ⁊ ventrem honeste mulieris Perrinete eius vxo-
ris, si pregnans esset ⁊ filiū aut filios pareret, et ipse vel ipsi ad lu-
cez peruenirent, equis partibus ⁊ portionibus. eos adinuicē sub-
stituendo. Audio preterea ꝙ idez Huigo nouissime ab humanis
decessit nullis per eum relictis liberis, prius tamen per eum con-
dito testamento: in quo inter cetera heredez vniuersalem instituit
dictum Philippū eius fratrē, qui bona ⁊ hereditatē eiusdē cū in-
uentarij beneficio adiuit et acceptauit. Et qꝛ quesitū est an in vim
substitutionis per dictū quondā georgiū facte, ⁊ supra mentiona-
te, idem Philippus in quota ⁊ portione eiusdē quondaz Huigo-
1 nis eius fratris aliquid petere possit, dico ⁊ respōdeo ꝙ non: † qꝛ
cū substitutio ꝑdicta fuerit breuiloqua, siue reciproca, ⁊ in ea posi-
tum nō extiterit verbū importans tractū tpis, illa nō cōprehēdit
fideicōmissarias substitutiones, scdm cōem opinionez, de qua per
Bar. in. l. qui plures, ⁊ pleni⁹ in. l. luci⁹, col. fi. ff. de vulg. ⁊ pupilla.
⁊ Alexan. de Jmol. ⁊ docto. in. l. hereditatem. C. de impube. ⁊ alijs
substitu. de hac materia multa ponit, q̃uis aliquantulū titubet,
do. Jason. de may. in. l. in testamento, col. mihi. xj. ver. vltra ea que
tangūtur per gl. ⁊c. C. de testa. mili. ad qd̃ facit quod voluit Bar.
in. l. gallus. §. quidā recte, versi. itē ad hoc. ff. de libe. ⁊ posthu. et in
l. cēturio, in materia cōpēdiose substitutionis, ver. sed si dixerit te
stator filiam meā substituo talē nullo adiecto quod requirat certū
tēpus ⁊c. ff. de vulga. ⁊ pupil. ⁊ Lanfran. in repeti. c. si pater, in ma
teria cōpendiose, versic. duodecimo querit ⁊c. de testa. in. vj. Et sic
existimo ꝙ idē Philipp⁹ sup substitutiōe hmōi insistere nō de-
beat: nisi forte ꝑtēdat, ꝙ dicta substitutio reciproca cōtineat vul-
gares substitutiones, ⁊ etiam pupillares, si ⁊ ipse dictus quondaz
Huigo impuberes existebāt tpe facti testamenti per dictū quōdā
Georgiū. Sed istud nō suffragatur eidē Philippo: qꝛ cū ꝑfatus
quōdā Huigo bonis ⁊ hereditati dicti Georgij ei⁹ patris se immi-
scuerit, ⁊ factus pubes, hoc est maior quatuordecim annis ab hu-
manis decesserit, vtraqꝫ substitutio expirauit. l. post aditam. C. de
impub. ⁊ alijs substitu. ⁊. l. in pupil. cū suis simili. ff. de vulga. Non
puto etiā ꝙ idē Philipp⁹ insistere debeat sup inuētarisatiōe vi-
ridarij vēditi ꝑ dictū quondā Huigonē ꝓuido viro Lagerio al-
meratij, eo maxime qꝛ idē Huigo nō solū vēdidit viridariū hmōi
sed etiā illius dñium ⁊ possessionē trāstulit in emptorē ꝑ cōstitutū
de quo in instrō vēditionis hmōi, per id qd̃ no. glo. et doct. in. l. ab
emptiōe. ff. de pac. ⁊ Ange. are. in. §. actionū, institu. de acti. Pan.
⁊ multi cano. in. c. ij. de cōsue. ⁊ multi docto. in. c. ij. C. de pact. Quo

vero ad bona existētia penes Margaretam dicti Guigonis relictam, et que sibi legata pretēdit puto quod illa debeant inventarisari etiā si esset sibi data licētia de ea capiendo ppria autoritate, et hoc pro eo, quia cū ipse Philippus hereditatē adierit cū beneficio invētarii, et inventariū cōfecerit, aut conficere intendat infra tēpus legitimuz, ipse poterit detrahere falcidiam de legatis, si hereditas dicti quondam Guigonis legatis exhausta extiterit. l. j. ff. ad leg. fal. et l. j. §. rediguntur, cum suis simil. ff. quo. lega. Quo vero ad bona assignata, et vt audio data insolutū prefate Perrinete matri dictorum Guigonis et Philippi, pro suis alimētis, dico quod illa nō sunt inventarisanda, cū illa nō sint bona hereditaria dicti quondā Guigonis, sed ipsius Guigonis esse desierint tempore eius vite.
2 † Inventariuz enim heredis fieri debet de rebus: quas defunctus habebat tempore mortis, et intelligo sive ille essent proprie ipsi⁹ vel apud eum deposite, aut sibi commodate vel locate, vt no. Fran. de are, post Joan. de imo. in. l. si de eo. §. si forte. ff. de acquir. poss. non de his que ante mortem defuncti desierant esse sue. Preterea ponere res in inventario spectat heredi de cuius cōmodo vel incommodo si illud bene aut male confecerit agitur non ad extraneum qui habet alia remedia. Que omnia dixerim breviter et succincte, sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

¶ Argumentum.

¶ Donasse viro videtur uxor omnem mundum suum muliebrez cui in contractu matrimonii subiungit verba hec. Que supervivēti remaneant etc. A. F.

1 ☞ Clausula super ornamentis in contractu matrimonii posita an et quando ad omnia precedentia referatur, et quem muliebrem mundum comprehendat.
2 Verbum remanere et directam et obliquam significationez habet.

¶ De dona. inter vir. et uxo. Consi. ccxcviij.

Visa nota matrimonii per verba de futuro dudū cōtracti per et inter honorabilem virū Raymonetū radulphi ex vna parte, et honestam quondam mulierē Mariā cominę filiā Joānis comini, videtur dicenduz breviter et succincte sub correctione tamen cuiuslibet dñi melius sentientis, quod vestes et iocalia eiusdem quondam Marie que et quas habuit tam et probo quondam viro Petro auberti eius primo viro, quod gamora, quam habuit a dicto quondam Joanne comini eius patre, et alie vestes et iocolia eidē Marie facte, vel ccesse p dictū Raymonetū spectēt et pertineant ipsi Raymoneto, p eo quia † post factū
1 sermonē de omnibus vestibus, gamora, et iocalibus hmōi, subiuncta est, hec clausula que vestes et alia iocalia remaneant supervivēti ipsorū futurorum coniugū, que propterea referri debet ad oīa precedentia. c. secundo requiris, et quod ibi docto. de appel. et l. j. C. de libe. prete. vel exhere. et in. l. talis scriptura. ff. de leg. j. facit. l. consilio. §. quesitū. ff. de curato. furio. l. j. C. de diver. rescrip. et c. causaz. cum suis simi. de rescrip. Hoc enim patitur in casu presenti ratio recti sermonis nec apparet causa cur potius referri debeat ad vestem, gamorā zonā argenteam, et alia iocalia de quibus proxime fit mentio ante dictā clausulā. Que et iocalia etc. quod ad vestes et iocalia eidē quondam Marie donatas per dictum quondā Petrū primum virū. ¶ Nec opponat aliquis quod idez Raymonetus pretendere nō valeat seu possit quod per clausulā predictā exordientē, Que vestes et alia iocalia etc. videātur sibi donate vestes et iocalia, quas eadē Maria habuerat a dicto eius primo viro, pro eo quia in dicta clausula positū est verbū remaneant, per quod nō videtur eadem Maria donasse vestes, et iocalia sibi donatas per primuz virū: quia
2 verbum remaneant, hoc significare non videtur. † Quoniā respōdeo quod istud nō obstat quia verbum remanere, habet et directā et obliquam significationē, vt colligitur ex his que ponit Bar. in. l. pretor. ff. de colla. bono. et Ang. in. l. tale pactuz. §. fi. col. j. ff. de pac. Et pro hoc bene facit. l. qui absenti. in prin. et quod ibi Fran. de are. ff. de acquir. posses. et multe rationes posite per domi. Guid. pape. in decisionibus magnifici Delphinalis parlamenti decisiōe. cccccx. exordiente, Fuit factum pactum etc.

¶ Argumentum.

¶ Pactum in contractu matrimonii factum de dotanda filia ex eo nascitura valet: quod si ipsa nata renuntiet iuribus ignorāter sibi non preiudicat. A. F.

☞ Donari, per pactum validum aut per stipulationem acquiri nondum nato an possit, et qualiter.
2 Dos tacitam habet conditionem, scilicet si nuptie sequantur.
3 Verbis locum non vendicantibus nec dispositio vendicabit.
4 Diversorum illatio nulla.
5 Juramentum obligationem non extendit, sed religionis vinculum addit.
6 Juramentū esse servandū disponentia quod iuramentū excipiāt.

¶ De pac. conuen. tam sup. do. Consi. ccxcix.

Alias cuz scriberem de et super pacto de quo in allegationibus precedentibus dixi et respōdi pactum ipsum valuisse et valere non obstantibus quibusdam pretensis oppositionibus per me tunc factis, tunc aūt perseverā
1 do ī eadē opiniōe dico pactū pdictū valuisse. † Et cui nō obstat qd tpe celebrati seu initi pacti huiusmodi nobilis et generosa mulier dña Claudia de castellario nondū nata extiterat. quasi ppterea ei donari nō potuerit, vl' pactū iniri de ea sic dotāda, put in pacto disponit. c. abbate, de re iudi. in. vj. et c. ad audiētiam, le. ij. de eccle. edific. Qm̄ rñdeo quod imo fieri potuit. ar. l. divi. §. pactis. C. de natu. libe. et l. si inter. ff. de pact. dota. p quo facit qd p pactū validū, vel p stipulationē pōt acquiri filio nōdū nato. l. si quis operas. ff. de ope. liber. et l. paulus. §. paulus respondit. ff. de bo. liber. Et vt dicit Bar. in. l. quod dicitur, col. fi. ad fi. et post eū Joā. de imol. col. ix. et Alexan. de imol. col. xij. ff. de verbo. obliga. avus pōt stipulari liberis qui nascētur et cōcipientur post mortē eius, vt pote nepotibus. Et pro hac parte multas rōnes adducit do. Gui. pa. decisione. cclxvij. exordiente, Pactū factū est in cōtractu matrimonii etc. q ibi videri possunt. Quib⁹ adiicio quod talia pacta fieri solēt et etiā observari de generali cōsuetudine patrie Delphinalis, quā certū est valere, prout in simili voluit Ambro. de vina. in quodā suo cōsilio exordiēte, Pridē contractū fuit matrimoniū per verbū de futuro inter spectabilē virū Gulielmuz de palude etc. pro quo dicto allegavit. c. cū dilect⁹, de fid. instru. c. dilecti. de arbi. et l. j. C. de emācipa. libe. Adiicio etiā quod presupposito, citra preiudiciū veritatis, quod nō nate psone pure donari non posset, vtpote cuz non esset cui vel obligatio, vel res dotata acquireret: nihil tñ obstare videt quin conditionaliter donari posset psone nondū nate, cōferēdo vez donationē in tēpus, quo nata erit exēpli gratia. Stipulat a me quis ducenta filie sue per me donari, si eum filiā habere et ipsam nubere contigerit, quod me facturum promitto. Non em̄ video cur ducēta p me dari nō debeat, si post ei filiā nasci et nubere cōtigerit. Nō em̄ obstat quod tempore factarum stipulationis et promissionis obligatio vel summa donata ipsi filie acquiri nō potuerit, vtpote q nondū erat. Qm̄ rñdeo quod, cū cōditionali promissione, ita demū querantur obligatio et actio, si cōditio evenerit: quia per adventuz cōditionis dispositio cōditionalis sumit effectū. l. cedere diē. ff. de verbo. obli. l. pecuniā. ff. si cer. peta. et l. qui heredi. §. fi. ff. de cōdi. et demon. non est necessarium quod tpe facte dispositionis conditionalis existat psona, cui in eventum cōditionis queri debeat obligatio et actio, duntamen persone disponētes fuerint als capaces ad disponendum. Cum igitur in casu, de quo queritur, fuerit dispositio conditionalis, si videlicet vnica filia nasceretur ex
2 matrimonio, quod tunc contrahebatur, † et quia etiā dos habet tacitam conditionē, si videlicet nuptie sequantur, cum sine eis dos esse non possit. l. iij. ff. de iur. do. l. fi. §. sicut. C. de dona. ante nup. et aut. de triē. et semi. §. sed nec, colla. iij. nihil obstitit seu obstat quominus potuerit fieri pactū, de quo supra, in favorem illius vnice filie nasciture. Sup quo articulo nō videt esse multū elaborandū, attēta presertim cōsuetudine de qua supra. Dixi preterea, qd etiā iterū dico, quod remissio et quittātia in dictis primis allegationibus plenius mentionate, et facte per dictam nobilem Claudiā, eidē nō obstiterint neque obstant, quomin⁹ petere possit florenos octingētos ab heredib⁹ nobiliū quondā virorū Gulielmi, et Petri de castellario, eius quodā avi, et patris: et hoc in vim pacti, de quo supra, et hoc per rationes in dictis meis allegationibus als allegatas: de quo articulo etiā scripsit spectabilis vir dñs Francisc⁹ marchi. Quibus nō obstat. c. quāvis pactū, de pact. in. vj. quia illud loquitur de filia dote cōtenta, paciscēte, et iurante se nō habiturā regressum ad bona pr̄na, et sic renūtiante pr̄ne successioni, qd de iure civili, vtpote de futura successiōe, fieri nō poterat. d. c. quāvis pactū, et l. pactuz. cum suis simi. C. de colla. quittātia vero et remissio, de quibus supra, quatenus dici possent cōcernere remissionē pacti, de quo supra, seu obligationis ex eo orte, dici non possunt pactū future successionis, sed pactum remisse obligationis, et iuris iā efficaciter debiti, nō debēdi, seu verius quasi debēdi, cu
3 iusmodi est paterna successio. l. fi. C. de codicillis. † Nō igit in hoc casu vēdicāt sibi locū verba dicti. c. quāvis pactū: ergo nec dispositio. l. si servū qs. §. nō dixit. ff. de acq. hered. l. j. §. loquit. ff. de aqua quoti. et esti. l. iiij. §. quoties. ff. de dam. infec. et l. ita autez, cū simili. ff. de

ff.de admi..tuto.qđ voluit, Roma.ɔsi.ccccxlij.circa princi.ɿ consi. ccccxcij.Pau.de ca.ɔsi.iiij.ɿ ɔsi.xj.ɿ Andre.sicu.cōsi.xxi.col.iij.in ij.parte,ɿ ɔsi.lxiij.col.vij.in eadē parte,ɿ alij multi in locis variis. Esto igit ꝙ in casu dicti.c.Quis pactū,oīno seruari deberet iurata cōuētio,etiā si filia renūtiās non fuisset certificata de suo preiudicio:nō tñ sequeretur ꝙ in casu nr̄o ꝓpter cōuentionē ɿ quittantiā p̄dictas deberet dicta nobilis Claudia repelli a iuribus sibi cō
4 petentib⁹ ꝓpter pactū de quo supra.ꝓ quo etiā facit† qꝛ ex diuersis nō infert.l.inter stipulantē.§.sacrā,ver.sed hec dissimilia.ff.de verb.obli.ɿ vulgata.l.papinian⁹ exuli.ff.de mino.Non opponat mihi aliqs,ꝙ iuramētū nō dolo,aut metu prestitū,ɿ qđ sine detrimēto salutis eterne seruari pōt,seruandū est.c.cū contingat,cuꝫ suis simi.de iureiur.Qm̄ respōdeo ꝙ,quaten⁹ cōuentio se extēdit, si iurata extiterit,ɿ non vergat ad dispendium ɿc.illa seruāda est: sed,put al's dixi,remissio ɿ quittātia predicte nō se extenderūt ad incognita ipsi nobili Claudie,nec iuramentū hoc operatuꝫ est,vt ad id se extenderēt quittātia,ɿ remissio hmōi,ad qđ nō se extēdis-
5 sent,si iurate nō fuissent:† qꝛ iuramētū obligationē nō extēdit siue auget,sed ei manēti intra suos limites addit religiōis vinculū vt al's dixi.Preterea in qttātia ɿ remissiōe p̄dictis videt interuenisse dol⁹ dicti quondā nobilis Petri de castellario, vtpote ei⁹ q sciebat conuētionē esse factā de cōstituendis in dotē ꝓ dicta nobili Claudia mille ducētis florenis,ɿ hoc occultantis vel tacentis.
6 l.tres fratres.ff.de pac.† Jura vero,quibus disponit iuramētuꝫ esse seruandum,excipiunt iuramentum dolo prestitum .c.cum cōtingat,ɿ.c.Quis pactū,superius allegatis.Possunt ɿ alia multa pro hac parte allegari,sed qꝛ premissa cū alijs alias allegatis mihi videntur sufficere.ego vlterius non insisto.Que omnia dixeriꝫ sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

¶ Argumentum.

¶ Episcopalis audientia prouidebit vt clerici, qui sub pretextu statuti in ecclesia sua tantisper non manent, hoc studiorum causa faciant non alia: illius alioqui temporis fructibus, vel prebenda cariturí. V.F.

1 ¶ Ratio legis ɿ mens eiusdē idē sunt, ɿ mens anima legis est.
2 Verba legis absolute restringere ad id tantum, ad quod ratio legis se extendit, quando debeamus.
3 Ratio legis tacita haberi debet pro expressa.
4 Ecclesiastici in quo studio sese exercere debent.
5 Docti viri velut stella in medijs tenebris fulgent.
6 Legali discipline dans operam proficit ecclesie vniuersali.
7 Juris ciuilis scientia mundum illuminat.
8 Absurditas in legum,testamentorum,ɿ omnium dispositionum intellectu maxime cauenda.
9 Argumentum a contrario sensu procedit etiā in statutis.
10 Studiū gn̄ale doctissimos fouet,sub quoꝝ exercitio iuuēt⁹ ꝓficit.
11 Studium quando intelligatur esse competens.

¶ De episco.audien. Consilium.ccc.

Jso casu mihi exhibito parte venerabilis Capli ecclie collegiate ɿ cōcathedralis scti Marij, ville Forcalqrij, diecesis Sistaricen.cū dubijs ex casu hmōi subtil'r ɿ opportune elicitis, dico ɿ rn̄deo ad dubia hmōi, put infra.Premittēs ꝓ pmi dubij faciliore solutiōe, ꝙ mēs legis colli-
1 git ex rōne eiusdē:† qꝛ rō legis mēs eiusdē idē sunt.l.cū mulier.ff. solu.mat.ɿ no.gl.in.l.cū tale.§.cū falsa.ff.de cōdi.ɿ demō.ɿ mens seu ratio legis est anima ei⁹,vt colligit ex his q̄ no.Dyn.in.c.fi.de regu.iur.in.vj.ɿ post eū Cy.in.l.nō dubiū,colū.fi.versi.primo q̄ro an liceat offendere verba legis ɿc.C.de legi.Ange.cōsi.mihi.lxxij. exordiente,Florētino cauetur statuto ꝙ existētib⁹ ɿc.ɿ And.sicu.
2 in sua repeti.c.raynald⁹,charta mihi.xxxix.col.ij.de testa.† Hinc dicit Ang.in.d.cōsi.quod vbicūq; pōt cōstare de rōne legis, vel ꝑ eandē.l.vel ꝑ aliā, possum⁹,ɿ debem⁹ absolute verba legis restringere ad id tantū,ad qđ ratio legis se extēdit:ɿ hoc est facile,vt patet in dictis iuribus,ɿ maxime in.d.l.nō dubiuꝫ,super verbo,amplexus.Et hoc etiā fuit de mente Dyn.in.d.c.fi.vbi allegat.l.adigere.§.Quis.ff.de iur.patro.l.milites agrum,circa princi.ff.de re mili.l.credēdū,circa princi.ff.qui petant tuto.ɿ.l.scire oportet.§. aliud.ff.de excusa.tuto.Et ita etiā sensit Cy.in.d.l.non dubiū,col.
3 fi.ver.primo quero ɿc.† Et p̄supposito ꝙ de ratione legis per illi⁹, aut alterius expressionē nō appareat:si tamē vna sola rō assignari valeat,illa haberi debet pro expressa , vt est glos.not.quam ibi multum commendat Bal.in.l.Quis.C.de fideicō.no.idem Bald. in.l.quoties,eod.titu.in.l.maximuꝫ vitium.C.de liber.p̄teri,ɿ in l.si serui nostri.C.de nox.ɿ Joan.de Jmol.in.l.fina.ff.de heredi. insti.vbi etiam ad hoc allegat dictam.l.milites agrum,in prin.ff. de re mili.ɿ quod voluit glo.in.d.l.tale pactum.§.fi.ff.de pact.ad quod facit.c.secūdo requiris,ɿ qđ ibi Abba.de appel.ɿ qđ voluit Andr.sicu.cōsi.xxvij.exordiēte,Scripsit doctissim⁹ apud grecos summe philosophie princeps Plato ɿc.colum.xj.in prima parte. Ratio autē statuti dudū editi in dicta venerabili et concathedrali ecclia Forcalqrij,quo ordinatū legit,ꝙ Preposit⁹,sacrista,cātor,ɿ oēs alij canonici Forcalqrij,q tūc erāt,ɿ q etiā ꝓ tpe essent tenerēt facere residētiā ꝑ sex mēses ad min⁹ quolibet anno in eccīa Forcalquerij,vel in scholis,vel loco,vbi tūc erat,vl' ꝓ tpe esset stu
4 diū gn̄ale:† quaten⁹ tñ de generali studio loquit,videt fuisse ille locus,ɿ illa schola,vt studio Theologie vacarēt,vt cū docti.facti essent in dei ecclia,velut splēdor fulgerēt,firmamēti:ex qb⁹ postmo
5 dū copia posset haberi doctorū,† q velut stelle in ꝑpetuas eternitates māsure ad iustitiaꝫ valerēt plurimos erudire.c.fi.de magi.
6 vel studio iuris:† qꝛ scientia iuris necessaria est ad regimē ecclie ɿ totius orbis.Et ideo dicit Pan̄.in.c.licet vobis.de preben.ꝙ assistens in iure addiscēdo,vel docēdo nō solū ꝓmouet vtilitatē propriā,sed etiā ꝓficit ecclesie vniuersali:ɿ,vt dicit tex.in aut.habita.
7 C.ne fil.ꝓ parte,loquēdo de sciētia iuris,† per scientiā iuris illuminat mūdus,ɿ ad obediēdū deo,ɿ ministris,vita subditoruꝫ informatur.ad qđ facit.c.cū ex eo,ɿ.c.super specula,de magistris:et qđ not.in.c.j.de cōsangui.ɿ affini.vbi dicit ꝙ canonista est p̄ferendus theologo in prelatura in partibus,in quib⁹ nō vigēt hereses. Ergo dicta ratio haberi debet ꝓ exp̄ssa,q̄ si cesset,cessare debet et dispositio.d.l.adigere.§.Quis,ɿ alijs iurib⁹ superi⁹ allegatis.facit.c.cū cessante,ɿ qđ ibi docto.de appel.ɿ in.c.post trāslactionē,de renun.esset eñ absurdum statutū,de quo supra,sibi locū vendicare etiā eo casu quo do.Preposit⁹:Sacrista,Cātor vel ali⁹ ex canonicis dicte venerabilis ɿ cōcathedralis ecclie esset nō causa studij sed forte vagatiōis,curiositatis,vel alia min⁹ legitima in ciuitate in qua esset studiū gn̄ale:ita vt non solū ꝓpter residētiaꝫ in sua ecclesia,quā facere tenet,priuari nō posset,qđ al's fieri posset:ſꝫ etiā lucraret fruct⁹ sui beneficij,qđ dūtaxat absentib⁹ causa studij ɿ in qbusdā alijs ɿ paucis casib⁹ reperitur cōcessum vel ꝑmissum.Nō
8 est igit intellectus hmōi assumēdus:† qꝛ absurditas in intellectu legū testamentorū,ɿ oīm dispositionū euitāda est,et circūscriptis verbis mens legis,testatoris,ɿ dispositionū sequenda est.d.l.scire oportet.§.et si maxime.ff.de excusa.tuto.l.diuortio.ff.solu.matri. l.iij.§.conditio.ff.de adimē.lega.l.iij.C.de libe.p̄teri.ɿ.c.duduꝫ,de prebē.in.vj.facit.c.intelligētia,de verb.signi.ɿ.c.marchiō ɿ basilides.j.q.j.Et vt ponitur in casu statutū predictū ita fuit ɿ obseruatum ɿ intellectū,vt predixi,ab antiquissimis temporibus.Debet ergo in casu occurrēti sic intelligi,ɿ etiaꝫ obseruari:qꝛ si de interpretatione legis querat ɿc.l.si de interpretatione.ff.de legi.Et qꝛ minime sunt mutāda que interpretationē semp habuerūt.l.minime,eo.tit.cū ibi no.per Bald.ɿ docto.Preterea ꝓ hoc intellectu, seu,interpretatione hmōi optime facit aliud ɿ sequēs statutū,quo cauet,ꝙ quicūq; p̄dictorū tā Preposit⁹,Sacrista,Cātor,q̄ alij canonici Forcalquerij cā studij,vel quācūq; alia causa,in qua cōcessum est ꝑcipere prebēdā,se absentare voluerit,teneatur loco sui ponere vnū vicariū sufficientē ɿ idoneū ad diuinū officiū exequendū.Ecce ꝙ hic est sermo de se absentāte,seu absentare volēte causa studij,non simpliciter de eo,q se absentat,aut absentare vult vt residētiā simpliciter faciat in loco,vbi sit gn̄ale studiū.Et ita videtur hec verba causa studij,interpretari ɿ declarare dicti alteri⁹ statuti illa,vel in loco vbi est vel esset studiū generale,vt sic illa intelligi debeāt de eo.do.Preposito,Sacrista,Cantore,vel alio canonico,q ibi causa studij ad min⁹ per sex mēses in anno resideret,nō de alio,qui alia causa inibi resideret.Et nisi ita intelligerēt hec verba,sequeret alia absurditas.s.ꝙ per hec statuta plus cōcessuꝫ extitisset do.Preposito,Sacriste,Cātori,vel alteri Canonico residēti extra locū bñficij,ɿ in loco,in quo est studiū generale,non tñ studenti,vel ibi causa studij existenti,q̄ illi q cā studij ibi existeret qđ apparet:qꝛ hic ex dispositione secūdi statuti adstringit ad ponendū vicariū sufficiētē ɿ idoneū ad diuinū officiū exequendū,ille vero ad hoc non adstringeret:qꝛ de illo nihil cauet in statuto hmōi ɿ sic iste casus videretur omissus,vel a cōtrario sensu videret deci
9 sum,ꝙ ille nō teneretur ad ponēdū vicariū.† Hoc eñ argumētū ꝓcedit etiā in statutis,vt colligitur ex his que no.Cyn.Bald.et Alexan.de imo.in.l.si cum doteꝫ,in prin.ff.solu.matri.Bald.in.l. cōuēticulā.C.de episco ɿ cle.ɿ Panor.in.c.cum apostolica,de his que.fi.a prela.Hoc autē esset absurdū,ergo euitādus est intellect⁹ ex quo hoc sequeretur.Preterea nisi ita deberet intelligi, vt p̄dixi,hoc est de existente causa studij in loco,vbi esset studium,quare non sufficit statuentibus dicere,vbi esset studium,sed subiunctum est,generale,profecto nō video:sed intelligendo,vt predixi,subest

10 bona ratio: † quia vbi est studium generale, ibi vt plurimum sunt
multi valentes scholares studium exercētes, propter quorū exer-
citium iuuenes recipiunt maximum incremētū, vt no. Pan. ꝛ do-
cto. in. c. tue fraternitatis. de cleri. non residē. ꝛ vt ibi dicit Joā. de
11 imol. † Studiū intelligitur esse cōpetens quando est generale ap-
probatum per Imperatorem vel papā, ꝛ ibi est competens studij
exercitium. alias sibi videtur ꝙ nō sufficiat esse in alio studio, per
ea que habentur in prima constitu. digestorum. §. hec aūt, ꝛ qđ ibi
Bar. in. c. ij. de priuile. in. vj. Ex quibus omnibus respondeo ad di
ctum primum questitū, ꝙ licet Reuerendus pater ꝛ vir egregius
dominus Gulielmus de pugeto decretorum doctor, per sex mēses
resederit in Aquēsi ciuitate, in eaꝗ existat studiū etiā si illud esset
generale, quod ignoro: qꝛ tamen ipse causa studij ibidem non rese
dit, sed alia, non debet gaudere beneficio statuti, de quo supra: hoc
est habere fructus sue Prepositure. Ad secundum dico libellum
esse porrigendum coram reuerendo in Christo patre domino epi
scopo Sisterensi, seu eius officiali, ꝛ procedendum iuxta ꝛ secun-
dū narrata ꝛ conclusa in libello qui mittitur. ¶ Ad tertiū respō
dere nō possū nisi viso illo pretēso priuilegio, de quo ibi: si qđ sit.

¶ Argumentum.

¶ Nepotes cum patruis succedunt in stirpes in bonis defuncti patrui. Societas morte alicuius ex socijs finitur, donatarius donatorem omnium bonorum alere tenetur, etiam si donata bona non sufficiant. V. F.

1 ☞ Nepotes cum patruis qualiter succedant.
2 Donatio inter viuos facta inter coniuges an confirmetur iuramento.
3 Donatio facta per nouercam priuigno in potestate constituto an valeat.
4 Donatio iurata excedens summam quingentorū aureorū an sit sine insinuatione confirmata.
5 Donatarius donatorem vsumfructum sibi reseruantem quando alere teneatur.

¶ De dona. Consi. ccc j.

Christi nomine inuoca-
to. Uiso casu mihi exhibito parte prouidorum
virorum Francisci, Jacobi, Antonij, Caroli, et
Marquesij bruneti fratrū, ꝛ dubijs ex casu hu-
iusmodi elicitis, dico ꝛ respōdeo ad dubia hmōi
1 prout infra. † Et primo ad primū ꝙ si prouid⁹ quōdā vir Laurē
tius bruneti eorū frater vtrinꝗ cōiunctus ab humanis sine libe-
ris parētibus, hoc est ascēdētibus intestat⁹ decesserit superstitib⁹
dictis Frācisco, Jacobo, ꝛ alijs suis fratribus illi ibi succedunt ꝛ
succedere debēt ī partes viriles, ꝛ si qui sunt filij fratrū aut soror
vtrinꝗ cōiunctorū predefunctorū ꝛ nepotes eiusdē quondā Lau-
rentij, illi etiā succedūt ꝛ succedere debēt eidē quondā Laurentio
suo patruo, vna cū dictis Frācisco, Jacobo, ꝛ alijs suis patruis:
sed isti succedere debent nō in virilē portionē sed in stirpē, vt ver-
bigratia, si essent plures nepotes ex fratre vel sorore pdefunctis
eiusdē quōdā Laurētij, nō haberet quilibet eorūdē in bonis ꝛ he-
reditate ipsius quōdā Laurētij tātū q̄tū vnus ex dictis patruis
sed tantū haberēt oēs nepotes ex vno fratre vel sorore, q̄tū habe-
ret Frāciscus, vel Jacob⁹, aut ali⁹ ex dictis patruis. hec pbātur
in aut. de heredi. ab intest. §. reliquū. ꝛ aut. vt fra. fil. in prin. col. ix.
ꝛ aut. cessante, cū duabus seq. C. de legi. here. ¶ Ad secūdū dico ꝛ
rñdeo ꝙ prefati Frāciscus, Jacobus, ꝛ alij dicti eorū fratres ꝛ ne
potes si qui sint ex fratrib⁹ aut sororibus pdefunctis, ipsi possunt
petere quartā partē ī bonis Antonij ferrādi iunioris ꝛ hoc rōne
societatis ꝛ cōicationis factarū de eorū bonis, per ꝛ inter prefatū
quondā Laurētiū ꝛ Joānē ferrādi ex vna parte, ꝛ dictū Antoniū
ferrādi iuniorē, ꝛ Jānetā ruffe eius vxorē ex alia. Et ecōtra idem
Antonius potest petere quartā partē in bonis dicti quōdā Lau-
rentij, ꝛ hoc ratione ꝛ ex causa dictarū societatis ꝛ cōicationis: qꝛ
vt legit tenore instrumēti ꝛ cōicationis hmōi prefati Antoni⁹ Ju
nior ꝛ Janneta ruffe cōicauerunt omnia eorū bona prefatis Lau
rentio ꝛ Joanne, ꝛ ecōtra Laurentius ꝛ Joāna sua bona cōicaue-
runt ipsis Antonio ferrādi ꝛ Jānete. Et ita bona cōicata specta-
uerunt ꝛ pertinuerunt in vim cōicationis hmōi dictis Antonio,
Jannete, Laurētio, ꝛ Joāne, cuilibet vez pro quarta parte. Quo
vero ad bona Claudie ianne, non video ꝙ dicti Franciscus, Ja
cobus ꝛ alij aliquid petere possint in eisdē, nisi quoad partem do-
natam per prefatam Claudiam dicto Antonio ferrandi iuniori
in qua petere possunt quartam partem, vt predixi, ratione socie-
tatis ꝛ cōicationis predictarū. Possunt etiā petere viginti flore-
nos super parte per ipsam Claudiā donata dicte Joanne eius fi-
lie, quos eadē Joanna dicto quondā Laurētio eius marito dona
uit in contractu matrimonij si ipsa premoreretur prout contigit.
¶ Ad tertium questitum dico ꝛ respondeo ꝙ, etiam presupposito
ꝙ prefata Claudia ianne successerit vel pro parte, vel in solidum
dicte quondam Joanne eius filie, aut. defuncto, ꝛ in corpore vnde
sumitur. C. ad tertul. non propterea possent in bonis eiusdē quō-
dam Joanne aliquid petere prefati Franciscus, Jacobus, et alij
virtute societatis ꝛ cōicationis predictarum: qꝛ societas cōtracta
per prefatos Laurentiū ꝛ Joannem ex vna parte, Antoniū fer-
randi iuniorem, ꝛ Jannetam ruffe ex alia finita est morte eiusdē
quondam Joanne: ꝛ sic si que bona quesita extiterint eidē Anto-
nio per mortem ipsius Joanne eius sororis, illa non sunt quesita
durante societate inter dictos contrahentes. Et sic nihil acqui-
ri potuit dicto quondā Laurentio, ꝛ per cōsequens nec prefatis
Francisco, Jacobo, ꝛ alijs suis fratribus. ¶ Ad quartum dico ꝛ
respondeo ꝙ qꝛ, vt predixi, societas finita est, possunt prefati Frā
ciscus, Jacobus, ꝛ alij petere iura ꝛ bona dicti quondam Lauren
tij sine metu pene decē florenorū, de qua in instrumēto societatis.
Pactum etiam de bonis nō diuidendis, ꝛ de semper manendo in
cōmunione, fortasse non valuit. ¶ Ad quintum dico ꝛ respondeo
ꝙ, licet donatio, de qua in eo, quatenus concernit dictum An-
tonium ferrandi iuniorē priuignū eiusdem Claudie ianne, ꝛ tunc
existentem in patria potestate prouidi viri Antonij ferrandi se-
nioris mariti dicte Claudie, videatur non valuisse de iure digesto
rum. l. hec ratio. §. qui in eiusdē potestate, ver. secundum hoc. ff. de
dona. inter vir. ꝛ vxo. puto tamen ꝙ illa hodie valeat quo ad p-
prietatem, eo maxime quia eadem Claudia sibi reseruauit vsum-
fructū bonorū donatorum, secundum opinionē doct. magis com
2 munem in. l. si cōstante. C. de dona. inter vi. ꝛ vxo. † Etiam in dicta
donatione interuenit iuramentum, per quod secundū opinionē
magis communem, confirmatur donatio inter viuos facta inter
coniuges, vt videri potest ex his que ponit Joan. de imo. in repe-
ti. c. cum contingat, in. ix. membro, de iureiuran. Pet. de anchar.
consi. mihi. cccviij. exordiente, Nulli dubium ꝛc. Franci. de are.
consi. mihi. lxxiiij. Alex. de imo. ꝯsi. clvij. in. ij. vol. Panor. in. c. fi.
de dona. inter vir. ꝛ vxo. ꝛ Barto. cepo. in suis caute. fol. mihi. 65.
3 † Et sic puto ꝙ fortiore vel eadem ratione confirmetur iuramē-
to donatio facta per vxorē priuigno, hoc est filio mariti in ipsius
potestate existenti, que nō impediebatur nisi pro eo qꝛ fiebat filio,
per quā videbatur acquiri patri, ꝛ sic cōiuges a cōiuge donante.
Nec puto ꝙ donatio pdicta irritari possit rōne obmisse insinua-
tionis. Tamquia nō puto valorē bonorum excessisse tempore il-
lius valorem quingentorum solidorum, hoc est aureorū, vsꝗ ad
quos valet donatio etiam non insinuata. l. penult. C. de dona. no.
4 glo. ꝛ docto. in. l. illud. C. de sacrosanc. eccle. † Tum ꝛ quia, vt pre-
dixi, in ea interuenit iuramentum, per quod fuit donatio confir-
mata, etiam si excessisset summam quingentorum aureorum: pro
quo allegasse sufficiat ea que ponit Alexand. de Jmo. consi. mihi
iiij. exordiente, circa primum questitum, charta vlti. in primo vol.
consi. lxxxij. colū. penul. ꝛ fin. in secundo volu. et consi. xx. in tertio
volu. Possunt ꝛ alij multi docto. allegari, sed qꝛ non puto opus
esse, ego nō insisto. Fateor tamē ꝙ propter ingratitudinem, si quā
cōmisissent prefati Joanna, aut Antonius ferrandi, potuisset eis
viuentibus reuocari, iuxta ea que habentur in. l. his solis, ꝛ. l. fin.
C. de ver. obli. ¶ Ad sextum dico ꝛ respondeo in primis ꝙ dicta
Claudia ianne, vsufructuaria bonorū inibi ꝛ in casu predicto ple
nius expressiorum. tenebatur cauere idonee de vtendo ꝛ fruendo
arbitrio boni viri bonis ꝛ rebus, in quibus habet vsumfructum,
ꝛ de eis restituendis post finitum vsumfructum. l. j. ꝛ. l. vsufructu
5 cum suis simili. de vsufruc. † Puto tamen ꝙ, cū donatio facta
per prefatam Claudiam fuerit donatio omnium bonorum retē-
to vsufructu, donatarij, ꝛ eorum successores tenebuntur, ꝛ tenen-
tur eandem alimentare ꝛ alere, vbi ex fructibus bonorum huius
modi, vel aliunde ali non posset, per ea que no. glo. ꝛ docto. in. l. fi.
C. de reuocan. dona. Deberent igitur donatarij, vel eorum here-
des, ad impediendum alienationem, vt seruent omnem vel debitā
vel decentem equitatem, se offerre eidem Claudie ianne se para-
tos eā alimentare ꝛ alere, quatenus tamen fructus prementiona-
ti, vel alia bona eiusdem Claudie ianne ad hoc non sufficerent.
Que omnia dixerim breuiter ꝛ succincte, sub correctione cuiusli-
bet domini melius sentientis, paratus cum opus extiterit pleni⁹
ꝛ cum maiore attētione scribere.

¶ Argumentum.

¶ Editus libellus super rei vendicatione vel publiciana actione non adhibitis medijs ad ea opportunis est reijciendus. V. F.

1 ☞ Concludi ex publiciana ex sola venditione an possit.
2 Possessio p pcarij cōstitutionē anteꝗ trāsferatur quid requirit

De eden.

¶ De eodem. Consilium. cccij.

Eliberãdo super quodam pretenso libello parte Fazij morini cõtra et adversus providum virum Petrum riste in hac causa oblato, et contentis in eodem, idẽ Riste, seu eius legitimus procurator procuratorio nomine eiusdẽ, dicit et proponit libellum huiusmodi fuisse et esse nullum: et alias talem, & taliter conceptum, & formatum, q ille ex in eodem narratis, propositis, et deductis non concludit: & cui propterea non est de iure respondendum. Non enim deducuntur aliqua media, per que, aut ex quib9 inferri possit vel valeat pdia, de qbus in illo, spectasse & ptinuisse, ac spectare ptinere eidẽ Fazio morini iure dominij, seu quasi: etiam si verum esset q predia huiusmodi alias dicto iure spectassent provido quondã viro Modono Juliani: & Claudet iuliane eius pretensa filia, & he-
1 res, eadem predia vendidisset dicto Fazio actori. † Non enim trãsfertur dominium in emptorem ex sola venditione, sed vltra venditionem & quadam alia opus est traditione. l. traditionibus, cum suis simi. C. de pac. Et sic in rei vendicatione concludi non potuit etiã nec potuit cõcludi in publiciana, qr in libello huiusmodi deducta non extiterunt media requisita ad productionem illius, de quibus glo. Ange. & doc. in. §. sed iste, insti. de act. Nec sibi persuadeat idem Fazius q imo tradita extiterunt predia, de quibus supra, propter pretensam precarij constitutionem in dicto asserto libello mentionatam. l. qd meo. ff. de acqui. pos. quoniam respondeo q hoc non prodest dicto Fazio, nec etiã in aliquo refragatur pfa-
2 to Petro riste, cuius illam assigno rationem: † qr ad hoc q per precarij constitutionem transferatur dominium, aut possessio in eum, cuius nomine quis se constituit precario nomine possidere, opus est qd constituẽs possideat. l. quanuis. §. si cõductor, & qd ibi per gl. Jo. de Jmol. Ang. & alios scribentes. ff. de a equi. pos. not. idem Ange. in. l. ij. ad fi. C. eod. titu. & alius Ang. in. §. actionum, in materia emptionis & venditionis, insti. de act. Bald. C. de contrahen. emp. et vẽdi. ver. vicesimoprimo quero &c. in rubri. Et quemadmodũ opus est q tempore facte cõstitutionis constituens possideat, ita opus est q volens se iuvare constitutione huiusmodi, illam proponat & probet, vt voluit Ang. in. d. l. ij. Jo. de imo. in. d. l. quanuis. §. si conductor. Ange. cõsi. mihi. clxxx. exordiẽte, Jn questione vertente inter Antonium &c. & alius Ange. in. d. §. actionũ. Jn dicto autem pretenso libello non reperitur propositũ aut deductum, quod tempore facte dicte pretense constitutionis precarij ipsa Claudia pretensa venditrix possideret: et ita defectu medij dictus libellus non concludit: et ita non est admittendus, sed rejiciẽdus & repellendus. Et quem idem Riste, seu dictus eius procurator procuratorio noĩe eiusdem, petit rejici & repelli. Et ipsum Fazium condemnari in expensis, & alias in & s. p. & s. eorundẽ eius ac. d. & c. iu. s. si. & mi. vestri. egregij viri domini iudicis, seu locũtenẽtis vestri & cuiuscunq alterius in hac causa ius reddentis, seu reddituri iudiciale officium in opportunis humiliter implorãdo.

¶ Argumentum.

¶ Socij morte finitur societas, & nec ad eius heredes porrigitur nisi de novo conveniant. U. F.

1 ☞ Societas ad heredem an transeat.
2 Societas omnium bonorum qualiter contrahatur, & an in illa hereditates legata, donata communicentur.

¶ Pro socio. Consilium. ccciij.

Hristi nomine invocato. Uiso casu mihi exhibito pte honorabilis viri Girardi guerre civis & habitatoris Arelateñ. vna cũ dubijs ex casu hmõi elicitis, vna etiam cũ instrumẽto vltimi et nuncupatiui testamenti providi quondam viri Joannis gregondi, civis & habitatoris eiusdem civitatis, dico et respondeo ad dubia huiusmodi prout infra. Premittens pro illorum faciliore solutione, q cum post mortem eiusdem quondam Gregondi probus vir Antonius de grossia revẽditor predicte civitatis, & per ipsum Gregondi heres vniversalis institutus, ipsius Gregondi hereditatem adiuerit, et bona possederit per certum tempus, idem Antonius eidem Gregondi heres extitit, & sibi vniversaliter successit. Et deinde cum idem Antonius vita functus est, & ab humanis decessit, superstitibus & sibi supervenientibus tribus filiabus naturalibus & legitimis, bona & hereditas eiusdem fuerunt delate ad easdem, ad quemlibet videlicet pro triente, seu pro tertia earum parte, aut. de heredi. & falci. §. j. colla. ix. & transumptive in aut. in successione, cum suis simi. C. de legi. hebe. Respondendo igitur ad primum quesitum dico, q filia Bertini de grossia prefati Antonij quondam fratris, & tam ante mortẽ dicti quondam Gregondi, q testamentum predictum per ipsum Gregondi factum & conditum, nihil potuit aut potest petere in bonis et hereditate dicti quondam Gregondi. Et quidem non ex persona dicti quondam Bertini ipsius filie patris, pro eo quia ille vita functus est et decessit, vt predixi, ante mortem et testamentum dicti quondam Gregondi. Cui non obstat quod dicitur prefatos quondam Antonium & Bertinum de grossia fuisse fratres germanos & communes in bonis, etiam si fuissent socij omnium bonorum: quia cum presupponatur in facto hunc Bertinum ab humanis decessisse, ante mortem prefati testatoris, horum Bertini et Antonij societas finita fuit per mortem eiusdem Bertini antequam hereditas ipsius testatoris eidem Antonio deferretur. §. sol-
1 vitur, cum suis simi. insti. de socie. † Nec societas transit ad heredem dicti Bertini, nec transire potuit etiam ex pacto. vt. l. adeo. & l. nemo. ff. pro so. de quo glo. & doc. in. d. §. solvitur, et Pe. de vbal. in suo tracta. societa. in. xj. parte, circa princi. Non etiam ex persona sui ipsius filie prefati quõdam Bertini debuit eidem filie aliquid acquiri in bonis & hereditate dicti quondam Gregondi, nisi poneremus q post mortem dicti Bertini contracta extiterit omnium bonorum societas per & inter prefatum Antonium, aut eius
2 liberos & heredes ex vna parte, & filiam dicti Bertini ex alia. † Jn illa enim societate cõmunicant etiã hereditates ac legata, donata & alia quacunq ratione alteri ex socijs acquisita. l. iij. §. cũ specialiter. l. cum duobus. §. idem papinianus si inter fratres. & §. socium vniversa, & l. si societatem vniversarum rerum. ff. pro socio. Et hec societas omnium bonorum contrahi potest expresse, vt pote pactis & conventionibus inter partes celebratis, & hoc non habet dubiũ ac etiam tacite, vt pote per actus personales, & per collationes seu ordinationes, quas hincinde sibi faciunt socij: pro quo allegasse sufficiat qd ponit Pe. de vbal. in dicto suo tracta. in. ij. parte, & lõge plenius in tertia. Et presertim ad positum col. xj. ver. aut sunt collata hincinde non generaliter &c. & colum. xij. ver. si vero fuerũt expresse posita &c. Uerum qr non fui ad plenum de istis informatus, non possum plenius aut precise respondere.

¶ Argumentum.

¶ Privilegium postea longo tempore solute dotis est, vt perinde ex anteriore tẽpore creditoribus preferatur, ac si statim in ipsa constitutione soluta fuisset. U. F.

1 ☞ Dos ceteris creditoribus prefertur etiam si post eius constitutionem longo tempore soluta fuerit, & cur.
2 Donatio facta inter virum vxorem constante matrimonio an et quando valeat.
3 Heres adiens hereditatem cum beneficio inventarij legitime cõfecti que commoda consequatur.
4 Alimenta vxori durante anno luctus an prestari debeant per heredes mariti illius, & quando, & quid de vestibus vidualibus et lugubribus.
5 Uestes viduales an sint de expensis funeris.
6 Creditor adeundo hereditatem debitoris cum beneficio inventarij qd facere debet, ne p legatarios aut alios creditores ad aliud tribunal trahatur.
7 Fideicommissarij ante sibi factam re an verbo restitutionẽ actione personali ex testamento contra gravatum, vel illius heredes agere possant, non autem reali.
8 Emphyteute rem emphyteuticã dividere invito dño an possint.

¶ De privile. do. Consilium. ccciiij.

Jsis duobus publicis instrumẽtis parte nobilis mulieris Marie poytavine, relicte nobilis quondam viri Michaelis lapassij, vno vez cõtracti mrimonij per verba de futuro p & inter eundẽ quondam Lapassij, & dictã nobilẽ Mariã, ac etiã cõstitutionis dotis p ipsa nobili Maria eidẽ Lapassij facta, necnon etiã donationis sexcẽtorũ florenorum facte ipsi nobili Marie per dictum Lapassij, sub cõditiõe tñ si eundẽ Lapassij pmori cõtingeret, & altero ꝯfirmatiõis donationis hmõi, & quaten9 op9 erat nove donatiõis dictorum florenorum sexcẽtorũ, dico & rñdeo breviter & succincte, eadẽ nobilẽ Mariã posse petere & recuperare in & sup bonis eiusdẽ quondã Lapassij, pmo qdẽ florenos quadringẽtos p ea in dotẽ ꝯstitutos, si tñ & quaten9
1 de illorum solutione appareat, † & pferet alijs cõcreditorib9 eiusdẽ quondã Lapassij, pinde ac si anno, mẽse, & die facte cõstitutiõis soluta & numerata extitisset, esto q ex longo intervallo post const-

tationẽ hm̃oi soluta extiterit: Et hoc ꝓpter fauorẽ dotis.l.j.ff.qui
po.in pig.habe.qđ etiã voluerũt Cy.⁊ Alb.in.l.cũ tibi. C.eo.titu.
Et sic nõ obstãt.l.potior.ff.qui po.in pig.habe.l.diuersis.C.eo.ti.
⁊.l.titius.ff.que res pigno.obliga.pos.q2 ille ꝓcedũt regulariter:
secus in dote, vt predixi. Dico preterea ꝙ ipsa põt petere dictos
florenos sexcẽtos per dictũ quõdã Lapassij sibi donatos ĩ augmẽ
tũ eius dotis. Nisi forte quis dicere voluerit ꝙ donatio hm̃oi non
valuerit, vtpote collata in tp̃s quo ipsi Michaeli lapassij ⁊ Ma-
ria futuri erãt cõiuges: q2 sub cõditiõe si p̃moreref, ⁊ sic in tp̃s quo
nõ solũ eadẽ nobilis Maria, sed etiã ipse Lapassij adhuc viueret
2 p eo q2 solus viuens moritur. sed hoc nõ obstat. † Tum q2 in donatio
ne hm̃oi interuenit iuramẽtũ dicti quondã Lapassij, p qđ illa fuit
firmata, vt voluit Bar.in.l.si quis p eo.ff.de fideiuss.⁊ in.l.seius ⁊
augerius.ff.ad leg.fal. Et hec fuit originaliter opinio Guli.de cu.
in.l.sed ⁊ si possessori.§.item si iurauero.ff.de iureiu.⁊ hãc opinio-
nẽ secut⁹ est Jo.de imo.in.l.si quis inquilinos.§.si.ff.de leg.j. Idez
etiã tenuit Jo.de imo.in repeti.c.cũ contingat.in decimo mẽbro
de iureiu. vbi etiã rñdet quibusdã rationibus ⁊ motiuis inductis
p eos q partẽ cõtrariã sunt secuti. Eandẽ opinionẽ secutus est Fe
de.de se.cõsi.mihi.cxlij.exordiente, Punctus qõnis talis est cõstã
te mrĩmonio inter cõiuges ⁊c. Bal.i.l.j.in repetitiõe antiqua.ff.de
dona.inter vir.⁊ vxo.⁊ in repe.l.ij.charta.xiiij.ver.venio ad p̃m,⁊
dico ꝙ qñcꝫ iur̃m ⁊c.ff.de iureiu. Pañ.in.d.c.cũ cõtingat.⁊.c.do-
natio.de dona.inter vi.⁊ vxo. Raph.cu.in.d.l.si qs inquilinos.§.j.
ff.de leg.j. Ang.in.l.pe.§.mulier.ff.sol.mat. Pau.de ca.in.l.pacta
que cõtra.C.de pac.qui etiã cõsuluit consi.xcix.exordiente, Notã-
dũ est qđ prefatum statutũ ⁊c. Pe.de ancha.consi.mihi.cclxxxvj.
Fran.de are.consi.lxxiiij.exordiẽte, Diligenter ⁊ mature põdera
tis ⁊c.col.iij.ver.ad secundũ igitur: vbi etiã dicit hãc esse cõmunẽ
opinionem Bartho.cepo.in suis caute.charta mihi.xvj.§.secun-
da cautela est ꝙ fuit donatio cum iuramento ⁊c. vbi etiã refert se
ita reperisse cõsultũ per do. Recupera.de sancto Georgio,⁊ Mi
ma.de peru.⁊ per quendã Bonifa. pro hac opinione etiã cõsuluit
Alex.de imol.cõsi.clvij.exordiẽte, Viso instrumẽto donatiõis ⁊c.
col.v.versi.nõ obstat etiã si diceref dictã donationẽ nõ valuisse ⁊c.
in.ij.volu. Tũ etiã q2 donatio predicta collata fuit in tẽpus quo
matrimoniũ finiendũ erat.s.in tp̃s quo idẽ quondã Lapassij mo
reref, ⁊ sub cõditiõe si ipse premoreretur, mors enim omnia soluit.
Et sic non videtur donatio huiusmodi fuisse prohibita.l.si cum
vxori.§.vlt.l.q2.⁊.l.si interim.ff.de dona.inter vir.⁊ vxo.

Ceterum quoad quesita et du

bia nouiter mihi transmissa, dico ⁊ respondeo prout infra. Et pri
3 mo ad primũ. pro cuius solutione premitto, ꝙ † heres adiens here
ditatem cũ beneficio inuẽtarij, ⁊ illud legitime cõficiens multa cõ
moda cõsequitur, que plene collecta sunt per do. Jas. may. in.l.si.
§.⁊ si prefatã.C.de iu.delib. vbi videri potest: inter q̃ sunt duo pre-
cipua, vnũ vcz, vt non teneatur vltra vires hereditarias.d.l.si.§.⁊
si prefatã: aliud, vt perinde, vel ipso iure quoad iuris effectum sibi
salue maneãt actiones que eidẽ cõtra defunctũ cõpetierãt ac si il-
lius hereditatem non adiuisset.d.l.si.§.in cõputatiõe, ver.si vero ⁊
ipse. de quo q2 alias dixi in cõsilio per me reddito, vlterius nõ loquor.
Dico igitur rñdendo ad dictũ primũ dubiũ, ꝙ ꝓpter fiendã diui
sionẽ per ⁊ inter ipsam nobilẽ Mariã, ⁊ nobilem Jacobũ radul-
phi eius coheredẽ nihil sibi preiudicabit ipsa nobilis Maria quo
ad commoda hm̃oi, quominus eis vti possit ⁊ valeat quẽadmodũ
nũc potest ante factã diuisionẽ. Laudarẽ tamẽ si fieri posset, vt vel
ante illã, vel in ea idẽ Jacobus eidẽ Marie vel dimitteret, vel re-
mitteret insolutũ ⁊ pagam dimidie partis dictorum florenorum
quadringentorum ab vna parte, ⁊ sexcentum ab alia de sua ipsius
Radulphi parte bonorum hereditariorum, ne postea cogatur cũ
illo, ⁊ pro recuperatione iurium huiusmodi contendere.

Ad secũdũ dico ⁊ respõdeo ꝙ

quoad alimenta an illa videlicet olim vxori prestari debeant du-
rante anno luctus per heredes eius quondam mariti sunt varie
opiniones, prout ⁊ videri ⁊ colligi ex his potest, que no.gl. Jac.de
are. Pet. Cy. Alberi.⁊ Moderni.in.l.j.§.exactio.C.de rei vxorie
actio.glo.⁊ docto.in.l.diuortio.in prin.ff.solu.matri. Ange. aret.
⁊ Jason de may.in.§.fuerat.institu.de actio. Verum communis
opinio videtur in hoc residere, ꝙ vbi dos consistit in pecunia nu-
merata, vel in alijs rebus mobilibus, ⁊ eius quondam vxor habet
vnde aliunde se alat, q̃ ex dote penes maritum existente, ipsa non
est alenda per heredes viri, secus autem vbi aliunde non haberet.
Hanc opinionem tenuit gl.⁊ docto.communiter in.d.l. diuortio.
glos.in.d.§.exactio.⁊ ibi docto.magis communiter. multos refert
Jason de may.in.d.§.fuerat.colum.vj.ver.restat vt successiue in-
xta hic dicta per Ange.⁊c. Et idem voluit Ange.are.versi. circa
tamen hoc dubitatur. Specu.titu.qui filij sint legitimi.§.j. versic.
sed nunquid ⁊c. Panor.⁊ Joan.de ana.in.c. salubriter.de vsur.

Quo fit vt cum dos dicte nobilis Marie in pecunia consistat, ⁊
ipsa (vt puto) aliunde habeat vnde se alere possit, quam ex illa
parte, que penes eundem Radulphi existit nõ fuerit ipsa nobilis
Maria etiam quoad partem per eundem alenda. Et hoc etiam
voluit Alexan.de imol.in.d.l.diuortio.in prin.in col.viij. versi.ex-
peditis igitur opinionibus: vbi, aut habebat aliunde vnde se ale-
ret, ⁊ tũc si dos est ĩ pecunia ⁊c. Quo vero ad vestes lugubres defe
rendas tẽpore anni luctus, dico ⁊ respõdeo, ꝙ de his format que-
stionem Jo.de imol.in.l.penul.§.seruus.col.vj.versi.quid autẽ de
vestibus vidualibus, ff.solu.matr. vbi videtur cõcludere ꝙ eo ca-
su, quo heredes mariti eius relictã alere nõ tenentur durãte anno
luctus, eam etiam vestire non tenentur. Et si vestirent distinguit,
Jo.de Jmo.inter vestes nõ magni valoris, vt illas donasse videã
tur, ⁊ vestes magni valoris forte non quotidianas, ⁊ illas in du-
bio donasse nõ videantur cum possit subesse alia causa q̃ donatio
nis, scz vt seruef honor viri. Sed vbi occurret casus, in quo du-
rante anno luctus heredes mariti alere tenentur eius relictã, illo.
eodẽ casu tenentur ⁊ vestire. vbi subiũgit idẽ Jo.de imol. an ve-
stes huiusmodi teneatur restituere post annuz luctus, saltẽ qua-
les tunc erunt. Super quo nõ insisto, vt pote non necessario. hoc
etiã effectualiter voluit Alexan.de imol.in.l.si vsufructus.§.dos
data.ff.sol.matr.⁊ Roma.in aut.ex testã.C. de colla. Bal.vero in
repertorio qđ facit ad Jnn. sup verbo, marit⁹, dicit se credere ꝙ
5 vidua habere debeat ab heredib⁹ viri vestes viduales, pro eo † q2
sunt apẽdices luctus, ⁊ quasi expense funeris vt etiã videtur sen-
sisse glo.in.l.si ex re domini.§.si.super verbo, funesta.ff.de stipula.
seruo. allegat etiã Bal. vbi supra, ꝙ quõdã vxor videtur adhuc
esse in seruitio viri: ⁊ ita nõ videtur mirũ si sumptib⁹ heredũ ve-
stiri debeat. Et hanc opinionẽ Bald. vidi vtplurimũ obseruari:
⁊ si consuetudo in partibus illis aliquid dictet, illa seruanda esset
l.minime.ff.de legi. quod etiaz voluerũt Jo.de imo.in.d.l.penul.
§.seruus.colũ.fin.⁊ in.d.l.si ex re domini.§.si.ad fi.⁊ Alex.de imo.
in allegata.l.si vsufructus.§.dos data ⁊.§.si. Si vero aliter de cõ
suetudine non appareat, potius starem cũ Joã.⁊ Alex.de Jmo.
vtpote fulcitis maioribus rationibus, a quaruz vlteriore dedu-
ctione supersedeo.

6 † Ad tertium dico ⁊ respondeo

ꝙ, licet dicta nobilis Maria, vtpote que pro dimidia parte, ⁊ cũ
beneficio inuẽtarij adijt hereditatẽ dicti quõdã nobilis Michae
lis ei⁹ debitoris, possit fortasse implorare iudicis officiũ, vt sibi
rem aliquã, vel res aliquas hereditarias, seu verius earũ partez
dimidiam sibi assignet pro suo credito, de qua seu quibus possit ⁊
valeat libere disponere, secundũ Bald.⁊ Pau.de cast. Alexã.de
imo.et Jaso.de may.in.l.debitori tuo.C.de pact. Bald.⁊ Alex.de
Jmo.in.d.l.si.§.in computatione.C.de iu.delibe.⁊ Pau.de ca.in
l.quoniã in prioribus.ad fin.C.de inoffi.testa.⁊ q̃uis etiam idem
petere possit pro sibi facienda assignatione pro legitima, ⁊ trebel
lianica quas receptura est ex persona dicti quondã Michaelis
in bonis patris eiusdẽ quondã Michaelis, per id quod voluit
Bal.in.l.filium quem.C.de inofficio.testa.⁊ in.l.iubemus, col.j.C.
ad trebel. quẽ refert ⁊ sequitur Pau.de cast.consi.mihi.cxj.exor-
diente, Dubium facit ⁊c.⁊ Andre.sicu.in sua repetitione.c.ray-
naldus, charta mihi.lxvij.col.prima.ver.item fallit in alienatio
ne ⁊c.de test.⁊ consilio.lxiij.col.vj.in secũda parte, quia tamen hec
fieri nõ debent, nisi vocatis creditoribus, legatarijs, ⁊ fideicõmis
sarijs, seu substitutis, vtpote de quorũ interesse agitur.l.nã ita di-
uus.ff.de adoptio.l.de vnoquoqꝫ.ff.de re iudi.c.j.de cau.pos.⁊ p
prie.⁊.l.j.§.nuntiari, cum suis simili.ff.de ventre inspic. mihi vide
tur, si tamen aliud non obsistat propter statutum, consuetudinez,
vel alias, ꝙ vtilius foret ponere bona dicti quondaz Michaelis
in discussiõe generali. si enĩ sic fiat, vocabunf oẽs predicti ad vnũ
tribunal, ⁊ eis inhibebitur ne per alias curias eandem nobilem
Mariam vexent aut molestent, quod nõ fiet implorando officiũ
iudicis put supra. Preterea isto modo se liberabit, hoc est libera
ri procurabit eodem iudicio a dictis creditoribus, legatarijs, ⁊
substitutis, qđ etiam non fiet in primo casu: sed semper poterit
vel de iure vel de facto vexari ⁊ molestari.

Ad quartuz dico ⁊ respondeo,

ꝙ filie nobilis quondã Frosini lapassij, dicto nobili Michaeli (vt
dicitur) substitute, non videtur posse impedire prefatos nobiles
Rodulphi ⁊ Mariam, quominus partiantur et diuidant bona
hereditaria dicti quondam Michaelis, maxime ante sibi factaz
restitutionem re aut verbo: quia ante illam nullum ius habent in
bonis restitutioni subiacentibus.l.restituta, ⁊.l.facta, cum suis si-
7 mi.ff.ad trebel. † Hinc est ꝙ actione reali, vtpote fideicommissa-
ria hereditatis petitione, vel alia reali regulariter experiri non
possunt fideicommissarij ante sibi factã restitutionem re aut ver-
bo, sed opus est ꝙ agant actione personali ex testamento contra
granatum,

grauatũ,vel heredes grauati,per id qđ no.glo.ꝛ doc.in.l.j.ff.de fideicõ.heredi.peti.ꝛ sic nõ videntur habere ius,aut facultatem denũtiandi,ꝛ denuntiãdo impediẽdi,quominus fiat diuisio.Et sic nõ videtur obstare.l.si fundũ.C.de rei ven.pro quo facit quod no.Bar.Ange.ꝛ doc.cõiter in.l.cũ hi.§.si vni.ff.de transac.ꝛ idẽ Barto.in.l.qui Rome.§.duo fratres,ver.decimo quero ꝛc.ff.de
8 verbo.obli.in quibus locis volũt,† ꝙ incõsulto ꝛ inuito dño directo pñt eius emphyteute diuidere rẽ emphyteuticã.pro quorũ dicto facit qđ habeť in.l.imperialẽ.§.preterea.ꝛ qđ ibi gl.de prohibi.alie.per Fede.ꝛ hoc ideo fieri permittitur qꝛ nõ interest dñi quominus fiat diuisio.nõ enim in diuisione fit illius cõditio deterior:qꝛ queadmodũ poterat ante diuisionẽ cõtra omnes emphyteutas,ꝛ eorũ quẽlibet pro rata pẽsionis eos ꝛ eorũ quẽlibet concernẽte,agere ꝛ experiri,ita etiã post diuisionẽ.qđ etiã videť esse in casu nostro:qꝛ queadmodũ pñt ante factã diuisionẽ dicte filie vt pretẽditur,substitute agere ꝛ experiri cõtra ipsos Radulphi ꝛ Mariã,ita ꝛ post diuisionẽ,ꝛ hoc actione personali ex testamẽto ante factã restitutionẽ,ꝛ post factã verbo restitutionẽ,si illam fieri cõtingeret,fideicõmissaria hereditatis petitione.accedit ꝙ in diuisione ea pars,quã ego recipio a cõdiuidente,succedit in locum illius,quam ego sibi trado:pro quo allegasse sufficiat quod not.Barto.in.d.l.qui Rome.§.duo fratres,versic.primo quero vtrum per diuisionem ꝛc.ibi,sed ista opinio mihi videť falsa ꝛc.

¶Argumentum.

¶Archiepiscopi Arelatensis officiarij non tenentur Salonẽses eius subditos etiam submissos remittere presidi Aquensis camere rationum.A.F.

1 ¶Laici irreuocabiliter an possint se submittere incõpetẽti iudici,ꝛ illius iurisdictionẽ in se ꝓrogare,saltẽ cũ iuramẽto etiã si nõ iteruenerit licẽtia ꝓprij iudicis aut dñi ꝓrogãtis ꝛ nu.4.ꝛ.8.
2 Obligatus obligatione facti soluendo interesse liberatur,secus si iurauerit,quia tunc tenetur ad factum.
3 Compensatio non admittitur vbi iuratum est.
5 Contrahens renuntians priuilegio fori inuitus remitti,et conueniri ad locum contractus an possit.
6 Promissio de se personaliter representando vel certo loco sistẽdo an purgari possit aliter ꝙ per personalem representationem ꝛ qualiter de consuetudine procedatur in remissionibus illorũ, qui se submiserunt carceribus iudicum,quibus se subiecerunt.
7 Remissio in grauioribus delictis an fieri debeat ad locũ delicti.
9 Par in parem imperium non habet
10 Citatio realis an fieri possit extra territorium citantis.

¶De episcop.audien. Consil.cccv.

Hristi nomine inuocato.Uiso casu mihi exhibito parte reuerendis.in Christo patris ꝛ do.do.Arelateñ.archiepiscopi ꝛ dñi oppidi seu castri de Sallone,vna cũ dubijs ex eo elicitis ꝛ quibusdã instrumẽtis mihi transmissis,dico ꝛ respõdeo ad dubia hmõi prout infra.Premittens
1 pro illorũ faciliore solutiõe,† ꝙ laici pñt per pactũ,saltẽ cũ iuramento,se irreuocabiliter submittere non suo,hoc est incompetẽti iudici,ꝛ illius iurisdictionẽ irreuocabiliter se prorogare.l.est receptũ.ff.de iurisdi.om.iudi.l.j.ꝛ.ij.ꝛ qđ ibi doc.ff.de iudic.not. Specu.tit.de compe.iudi.aditio.§.j.ver.decimus si partes consentiãt,iunctis not.per Joan.And.in addi.Spec.tit.de compe. iudi.aditio.§.j.sub ver.xxj.in addi.exordiẽte,Questionẽ de exẽpto qui pmisit ꝛc.per Ange.Fulg.Pau.de ca.ꝛ Alex.de Jmol. in.l.si cõuenerit.ff.de iurisdi.om.iudi.per Jo.de Jmol.ꝛ Franc. de arc.in.c.j.de iudi.ꝛ p Jo.de Jmol.in.c.per tuas.de arb.pactũ enim iuratũ,seu iuramentũ,qđ seruari põt sine salutis eterne in-
2 teritu,seruãdũ est.c.si vero,ꝛ.c.cũ cõtingat.de iureiu.† Et ꝙuis alias in obligationibus facti quis nõ teneatur precise facere qđ promisit.sed soluẽdo interesse liberetur.l.stipulationes nõ diuidũtur.ver.celsus.ff.de verbo.obli.ꝛ.l.si quis ab alio.in fi.ff.de re iudi.tũ vbi interuenit iuramentũ,illud precise obligat ad factũ. c.fi.ꝛ qđ ibi cano.ne prela.vi.suas.qđ etiã voluit glo.in.l.si pecu-
3 niã.in prin.ff.de cõdi.ob cau.Jnn.ꝛ Ant.de but.in.c.veniens.de iureiu.ꝛ Host.in.c.per tuas.de arbi.† Juramentũ etiã debet impleri in forma specifica.c.ad nostrã.e.j.de iureiu.ꝛ ideo non admittitur cõpensatio,vt ibi ẽm Bar.in.l.amplius:vbi etiã Ang. Pau.de cast.ꝛ Rapha.cuma.ff.rẽ rat.habe.ꝛ in.l.iulianus param.ff.de cõdi.ꝛ demõ.ꝛ Panor.in.d.c.ad nostram.Et sic in laico prorogante per pactũ iuratũ iurisdictionẽ nõ sui iudicis nõ habet locũ.d.l.si cõuenerit,que alias penitentiã permittit prorogã-
4 ti vsq ad litis cõtestationẽ.† Et qđ dixi laicos posse regulariter in se prorogare iurisdictionẽ incõpetẽti iudicis,hoc est alias nõ sui iudicis,procedit etiã si nõ interuenerit licẽtia seu consensus proprij iudicis,aut dñi prorogãtis ẽm Pe.de bellapertica.Ly.ꝛ Bal.in.l.si qui ex consensu.C.de episco.audien.qđ etiam voluit Joan.And.in addi.Spec.titu.de cõpe.iudi.aditio.§.j.vers.sed quid in delegato,in addi.exordiẽte,Queritur an ordinarius ꝛc. Bar.ꝛ alij magis cõiter in.l.j.§.ꝛ post operis.ff.de noui ope.nũtia.ꝛ Panor.in.c.significasti.de fo.cõpe.nisi illi laici prorogãtes essent vassalli,feudatarij vel tributarij,qꝛ tũc nõ possent,ꝓ quo alleg.Bar.not.per glo.in.c.j.§.preterea.in vltimo,de probi.feu.aliena.per Fede.idem voluit Hosti.in summa,tit.de foro cõpet. §.quibus ex causis.col.xj.ver.sed nec videtur.Jo.de Jmol.in.c. ceterũ.de iudi.ꝛ Alexan.de Jmo.in.d.§.ꝛ post operis:ꝛ vbi etiã idem voluit Roma.licet dicat ꝙ Bar.male allegauit not.in.d.§. preterea.dicit etiã Anto.de butri.in.c.ex transmissa,ꝛ in.c.ex tenore.de foro cõpe.ꝛ in.d.c.ceterũ.de iudi.ꝙ vbi iudex habet aliã qualitatem in subditũ,ꝙ simplicem,seu mediam iurisdictionem non pñt subditi sine consensu ipsius prorogare iurisdictionẽ in alium:vbi etiam refert dictũ Hostien.in dicto versi.sed nec videtur,qui allegat.c.per venerabilem.§.insuper.qui filij sint legiti. Et idem voluit Roma.in.d.§.ꝛ post operis,pro quo allegat.c.ex trãsmissa.ꝛ.c.ex tenore,superius allegat.Ex quibus videtur inferri ꝙ homines,incole,ꝛ habitatores loci predicti Sallonis laici,nõ tñ vassalli,feudatarij,aut tributarij sancte Arelatẽsis ecclesie,ꝛ reuerẽdissimi in Christo patris ꝛ do.do.Arelatẽ.archiepiscopi,possint ꝛ valeant,etiã sine eius licentia,vel consensu se submittere non suo iudici,ꝛ illius iurisdictionẽ in se prorogare, ꝛ ꝙ insuper cogi possint precise corã illo respondere si iurarunt, prout iurasse reperiuntur prouidus vir magister Antonius durandi massellarius,ꝛ honorabilis vir magister Petrus hostagerij mercator eiusdẽ loci.ad qđ etiã facit,qꝛ non solũ iurarũt,sed etiã renuntiarũt priuilegio fori,que renuntiatio est magni effe-
5 ctus:† qꝛ licet nõ possit contrahens alias inuitus remitti ad locũ contract⁹,nec ibi inuitus cõueniri,nisi ibi reperiať.c.Romana. §.cõtrahentes.de fo.cõpe.in.vj.de quo glos.ꝛ doc.in.l.heres absens.§.j.ff.de iudi.hoc tñ fallit vbi contrahẽs dicit in cõtractu se renuntiare priuilegio fori,vt no.glo.ꝛ post eã Albe.Bart.Alex. de Jmol.ꝛ doct.cõmuniter in.l.j.ff.si quis in ius voca.non ierit. Barto.in.d.l.heres absens.§.j.Bal.in.l.cũ archimedorã.C.vt in posses.lega.ꝛ Panor.in.c.fi.de foro cõpe.ꝛ in.c.j.de iudic.et dicit Alex.in.d.l.j.ꝙ illã glo.approbant docto.cõmuniter,Fateor ꝙ ꝙuis Ang.ꝛ Fulgo.dicãt glo.hãc esse singularẽ,dicunt tamẽ eã non esse verã.Et idẽ voluit Ange.in.d.l.heres absens.§.j.sed qđ predixi,cõmunius est.Et ideo secundũ id consulendũ,per id qđ not.doct.in.c.j.de constitu.in.c.prudentiam,in prin.de offi.dele.
6 ꝛ in.l.cũ prolatis.ff.de re iudi.† Preterea dictus Durandi non solũ renuntiauit priuilegio fori,sed etiã promisit creditori,ꝙ lapso solutionis termino ipse teneret hostagia in curijs,quibus se submisit,ꝛ earũ qualibet ad ipsius creditoris ꝛ suorũ vel procuratorũ primã ꝛ simplicẽ requisitionẽ,ꝛ ꝙ ex ipsis hostagijs suis, vel alienis pedibus non exiret ꝛc.propter quã remissionẽ videtur etiã idẽ Durãdi remittendus,per id qđ no.Bal.in.d.l.cum archimedorã,col.j.ver.quero de fideiussoribus:ibi,quod verum puto si promisit se ibi representare.dicit enim ꝙ qñ quis promisit se personaliter representare,vel certo loco sistere.ista ꝓmissio purgari non põt,nisi ibi se personaliter representet.dicit etiam idem Bal.se reperisse per antiquissimos doct.qui etatibus Accur.glo.precesserunt,not.in.d.l.j.ff.si quis in ius voca.non ierit.

Sed quamuis premissa videantur de iure procedere:de generali tñ consuetudine non fit realis remissio in contractibus,etiã vbi debitores se submiserunt carceribus iudicum,quibus se subiecerunt,aut quorũ iurisdictiões in se prorogarunt:sed solum verbaliter citari consueuerunt per iudices contrahentium requisitos a iudicibus,quibus se submiserunt,ꝛ hoc in diuersis dominijs,seu monarchijs ab eodẽ principe non depẽdentibus.Jta enim obseruatur in patria Delphinali,ita in ciuitate Auenionẽsi,ita in comitatu Uenayssini:quorum locorũ ꝛ prouinciarũ licet subditi aliquãdo se subijciant curijs forẽsibus ꝛ earũ carceribus,vtpote curijs Mõtispessulani, cõmicationum Nemausi,curie camere rationum Aquensis, Auenionensis,ꝛ Comitatẽsis,curie Cabeoli,ꝛ alijs etiam priuilegiatis in Delphinatu existentibus,nunꝙ tñ fit ad eas realis remissio de subditis obligatis ꝛ submissis.Et ita etiam obseruari consueuit in prouincia,prout refert dñs Jorda.Bri.in.c.Romana.§.contrahentes,charta mihi.xx.col.j.versi.aduertendum tamẽ est circa premissa ꝙ licet de iure ꝛc.vbi etiam dicit ꝙ in annexis,que in vim requisitionum conceduntur,semper dici solet. Personali remissione excepta.dicit etiã ibi submissos carcerib⁹ non solũ nõ remitti curijs existẽtibus extra dominiũ Prouin-

cle, sed etiam nec capi personaliter ad earũ requisitionẽ, sed dũtaxat verbo citari. Et ita etiã cõmuniter obseruat̃ vbiq; & maxime (vt audio) in dicto oppido, seu castro de Sallone: cuius subditi & submissi curijs forẽsib⁹, hoc est alteri⁹ dominij, nõ solẽt ad eas personaliter remitti vel capi, etiã si sint aut ꝑ tẽpore fuerint submissi carceribus, que cõsuetudo seruãda est. l. minime. cũ suis si. ff. de legi.

7 † Idẽ enim videmus obseruari de generali consuetudine in grauioribus delictis, in quibus ꝗuis de iure fieri debeat remissio ad locũ delicti, aut. vt nulli iudi. §. si vero quis comprehenso, colla. ix. l. desertorem. ff. de re mili. & l. solẽt. ff. de custo. et exhib. reo. de quo glo. & docto. in. c. fi. de fo. compe. in cle. pastoralis. de re iudi. & in. l. j. & aut. qua in prouincia. C. vbi de crimi. agi oporteat huiusmodi tamẽ remissio nõ fit hodie de consuetudine generali de monarchia ad monarchiã, hoc est in diuersis dominijs, seu de curia vnius monarchie, seu dominij ad curiã alteri⁹ monarchie, siue alterius dominij. vt no. docto. in. c. fi. & cle. pastoralis, superi⁹ allegatis. & multa in. d. c. romana. §. cõtrahẽtes.

8 † Propter quod inherendo huic opinioni, & respondẽdo ad primum quesitũ, dico ꝙ cum dictum oppidum seu castrũ de Sallone nõ sit de comitatu Prouincie, nec in aliquo subijciatur Regie maiestati, sꝫ sit dicte sancte Arelatẽsis ecclesie, & sic cõsequenter vel ipsi, vel sancte Romanene ecclesie tãꝗ supremo dño subijciatur, nõ tenẽtur dñi officiarij archiepiscopi eiusdẽ loci subditos archiepiscopales, & sic ecclesie realiter remittere magnifico viro domini ꝑsidenti curie camere rationum Aquẽsis, vel ad ipsius requisitionẽ illos incercerare, etiã si carceribus eiusdẽ se submiserint vel al's promiserint se coram eo vel in sua curia ꝑsonaliter ꝑsentare. Et pro hac obseruãtia, hoc est quoad hoc vt nõ fiat realis remissio, vel captura submissi ad carceres eius videlicet, qui sine licẽtia vel cõsensu sui superioris, non dico officiarij, & sic tẽporalis domini, sed perpetui domini carceribus se submisit, facit quod voluit Anto. de butri, in. c. ex trãsmissa. & c. ex tenore, de fo. compe. & Roma. in. d. l. j. §. & post operis. & quod ibi apertius voluit Pau. de cast. quatenus ibi dicit, ꝙ licet in prorogãda iurisdictiõe alterius iudicis cessante commodo sportularum, nõ requiratur licẽtia, seu cõsensus iudicũ temporaliũ vt sunt potestates terrarum, pro eo quia sunt simplices administratores iustitie: secus tamen est, vbi sunt perpetui, vt Comites, Reges, vel alij domini, vtpote cõmunitates, vel ciuitates habẽtes dñia in subditis: & ita in casu nostro videtur posse dici de dicto Reuerẽdissimo dño Arelatẽsi archiepiscopo qui princeps est ratione dicte sancte Arelatensis ecclesie.

9 † Illud autem est indubitatum dictos dominos archiepiscopales officiarios, etiã si alias cogendi essent ad faciendum remissionẽ, aut capturam, de quibus supra: prout nõ sunt, vt predixi, eos tamẽ cogi nõ posse per dictũ magnificum domi. presidentẽ: quia par in parẽ &c. c. innotuit. de elec. l. nam & magistratus. ff. de arbi. & l. ille a quo. §. tẽpestiuum. ff. ad trebellia. quod etiam sensit Archidia, & ibi hoc expressius voluerunt Joan. mona. & Joan. an. in nouel. in. d. c. romana. §. contrahẽtes. de foro compe. in. vj. dictus videlicet Joan. mona. in fi. prime glo. & Joã. and. super verbo, faciet. Et idẽ voluit Henri. boyc. in. c. j. de rapto. Et per hoc patet responsio ad secundũ quesitum. ¶ Adijcio ꝙ etiã nec potest recitare homines habitãtes, vel incolas degẽtes in dicto loco Sallonis carceribus dicte eius curie obligatos vel submissos,

10 † qr huiusmodi realis citatio fieri non potest extra territorium citantis quia talis citatio sumit initium in loco non permisso, pro eo quia persona ibi capitur, & sic merito fieri nõ potest. l. ꝑsenti. C. de his qui ad eccle. cõfu. l. quid sit fugitiuus. §. idẽ celsus. ff. de edil. edic. pro quo optime facit. c. si episcop⁹. de offi. ord. in. vj. facit etiã cle. pastora. de re indi. Et ita tenẽt doct. cõiter in. d. §. cõtrahentes, & §. fi. de fo. cõpe. quicquid in dictis locis & in. l. omnes. §. verũ. si apparitor. C. de epis. & cler. senserint doc. de citatione verbali, super qua, vt ibi videri potest variarunt: sed nõ insisto. qr dicti domini officiarij dictam verbalem citationem facere non recusant.

¶ Argumentum.

¶ Municipes & noui agrorum possessores vassallis ad ꝗ̃a tenentur munera ad que antiquiores tenebatur possessores. U. F.

1 ¶ Immiscere est suorum & adire extraneorum.

2 Filius post mortem patris habitantes in domo paterna presumitur se paterne hereditati immiscuisse & idem si fundi fructus perciperet.

3 Possidens & fructus percipiens an vocetur ad tributa & munera, & an maritus comprehendatur in illis.

4 Subditi ratione iurisdictionis an testificari possit pro eorum domino & quando.

5 Numerus an suppleat quod deficit in fide testium.

¶ De subdi. vassal. Consil. cccvj.

Viso processu cause cepte, & aliquandiu agitate per & inter Stephanũ Marcellini, maritum & coniunctam personaꝫ Philippe lagerie, & ipsam Philippã eius vxorem, Jacobum Lombardi, & Joannem lagerie coniuges, & Beatrisiam lagerie relictam Huigonis Marcellini recurrentes ex vna parte, & nobiles & generosos viros Amedeũ perdicis & Franciscum de agonto dominos loci Balme arnaudorum recursos ex alia, dico & respondeo, sub correctione cuiuslibet dñi melius sentiẽtis, prefatos Stephanũ Marcellini, Philippam lagerie, & consortes male & indebite recurrisse, debuisseq; & debere contribuere in solutione census seu tributi in actis cause huius latius mẽtionati & expressi. Et vt hoc facilius appareat premitto ꝙ cũ prouidus quondã vir Marinus lagerij in humanis existeret, ipse cõtribuebat & cõtribuere tenebatur cũ alijs hominibus loci predicti Balme in solutione dicti census, & hoc pro bonis per eũdem tunc possessis, que fuerãt cuiusdã Raymundi buesij, ꝑut sufficiẽter colligitur & apparet ex his que deposuerũt testes parte dictorum nobiliũ Perdicis, & de Algonto ꝑducti, & examinati super sexto, septimo, & octauo articulis schedule exordiẽtis, Ad fines & effectus &c. inserte fol. 9. & super secundo & tertio articulis alteri⁹ schedule parte eorundẽ nobiliũ Perdicis & de Agõto ĩ dicta causa ꝑducte, & inserte fol. 64. iũctis his que habẽtur in trib⁹ rotulis in ipsa causa ꝑductis & confectis. Primo vcꝫ anno dñi. M. ccccxxvij. & die. xxij. mensis Nouẽbris inserto. fol. 106. in quo est sermo de heredibus Raymundi buesij: alio & secũdo cõfecto Anno dñi. M. ccccxxxvij. & die secunda mẽsis Decẽbris, inserto fol. 109. in quo dicitur ꝙ Marinus lagerij cõtribuit pro bonis Raymundi buesij tres heminas & vnam quartã, insuper & tres grossos & alio & tertio cõfectos anno incarnationis dñice. M. ccccl vij. & die secunda mensis Januarij, inserto fol. 112. in quo etiã dicitur ꝙ Marinus lagerij contribuit pro bonis Raymundi buesij, & inibi etiã subijcitur eundẽ Lagerij, & quosdam alios inibi nominatos iurasse ad sancta dei euangelia se attenturos, & obseruaturos estimationes & taxationes tũc fiendas per quosdã probos, de quibus ibi, que postea facte extiterũt & per quas apparet eũdẽ Lagerij fuisse taxatũ ad tres heminas vnam quartã cum dimidia laboris, & tres grossos. ¶ Premitto insuper sufficienter apparuisse & apparere ꝙ prefata Philippa Joãneta, & Beatrisia fuerũt filie naturales & legitime dicti quõdã Marini, & hoc per earũ cõfessionẽ factã in respõdendo ad nonũ articulũ dicte schedule exordiẽtis, Ad fines & effectus &c. & in respõdendo ad tertiũ articulũ dicte schedule exordientis, Ut facilius elidatur &c. ꝓbatur etiã & apparet eas fuisse & esse heredes dicti quondã Marini earũ patris, & hoc per respõsionẽ per eas factã in respõdendo ad dictũ nonũ articulũ dicte schedule exordiẽtis, Ad fines & effectus &c. vbi fatẽtur se immiscuisse bonis et hereditati eiusdẽ quondã Marini. Fuerũt igitur & sunt etiã cũ effectu heredes dicti Marini earũ quondaꝫ patris: qr idipsum operat̃ immixtio in suis, cuiusmodi erãt dicte Philippa & Joãneta, & Beatrisia respectu dicti earũ patris, qđ operatur aditio in extraneis heredibus. §. extraneis autẽ, & qđ ibi gl. & doc. insti. tu. de here. quali. & differentia: qui ad hoc solet quotidie allegari:

1 † ꝙ immiscere est suorũ, & adire extraneorũ. Preterea ꝓbatũ est per testes parte dictorũ nobiliũ Perdicis & de Agõto in hac cã productos et examinatos super septimo articulo dicte schedule exordiẽtis, Ut facilius elidatur &c. ꝙ dicte Philippa, Joãneta & Beatrisia tenuerũt & possederũt, ac etiaꝫ tenẽt & possidẽt bona que tẽpore mortis tenebat & possidebat dictus quondã Marin⁹ ex quo solo etiã si aliud nõ probaretur presumuntur esse heredes

2 eiusdẽ quondã Marini: † qr eo ipso ꝙ filius habitat in domo paterna post mortẽ patris, ipse presumitur se immiscuisse paterne hereditati, seu illã adiuisse, si aliud nõ probetur. l. j. & qđ ibi Bar. Bal. & Paul. de cast. Alexã. de Jmol. & doc. C. de repudian. here. de quo Bar. in. l. gerit. ver. circa tertiũ principale. ff. de acqui. heredi. Bal. & moderni in. l. nõ hoc. C. vnde legi. Bal. in. l. j. C. si vt se ab heredi. abstine. & Jo. de Jmol. in. l. filio preterito, col. xlij. ver. & pro predictis bene facit &c. ff. de inius. rup. & irri. testa. & quod dixi de filio possidente domũ paternã, intelligẽdum est idẽ esse si possideret agrũ, vel vineã patris, & fructus perciperet. Nam tũc ꝑm Bal. in. d. l. j. C. de repudian. hered. est eadem ratio que in domo: nam in domo non est separatus fructus ab ipsa possessione, quia fructus eius est ipsa habitatio: vnde vt dicit Bal. efficacius presumitur immixtio cui est connexa fructuum perceptio. Ex quibus infertur ꝙ quemadmodum dictus quondam Marinus lagerij dũ viueret tenebatur cõtribuere, & cõtribuebat in tributo predicto, ita & teneãtur dicte eius quondam filie, ac vniuersales heredes

heredes,⁊ possessores bonorũ eiusdẽ quondã Marini:⁊ hoc siue dicamus hoc munus,seu tributũ esse mere reale,aut personale, impositũ,vcʒ personis pro rebus,cũ ipse ⁊ dicti earũ viri fuerint ⁊ sint subditi dictorũ nobiliũ Perdicis ⁊ de Agõto dñorũ loci iã dicti de Balma.Et vbi appareret ꝙ bona predicta insolidũ,aut pro parte fuissent dictis viris in dotẽ cõstituta, ipsi vederentur debere contribuere pro rata,iuxta ea que ponit Bar.in.l.lucius Paulus.§.idẽ rñdi.ff.ad municipa.Bar.⁊ Alex.de Jmol.in ad di.ad cũ in.l.neqꝫ.ff.solu.matri.glo.Bar.⁊ doc.in.l.j.C.de mulie.
3 ⁊ in quo loco,lib.x.†Jlle enim qui fructus percipit ⁊ possidet vocatur ad talia munera.l.hactenus.⁊.l.si pendentes.§.si quid cloacarij.ff.de vsufru.l.j.C.de anno.⁊ tribu.li.x.l.sine herede.§.luci⁹.ff.de admi.tut.l.fructus.C.de actio.emp.⁊.l.in summa.C.de pig. sed maritus est de talib⁹.l.ꝓ oneribus.C.de iu.do.l.dotis fruct⁹. §.si res.ff.eo.tit.⁊.l.põponius.§.in dotẽ.ff.de acqui.pos.Premissis nõ obstat qđ ex aduerso pretẽditur,scʒ ꝙ prefati Stephanus Marcelini,Jacobus Lõbardi,⁊ quondã Huigo Marcelini esse vel fuisse pretẽdantur hoĩes Delphinales,⁊ exẽpti a cõtributione faciẽda in predicto munere.Qm̃ rñdeo ꝙ et si probent̃ homines Delphinales,nõ tñ sufficiẽter probãtur exẽpti a cõtributione muneris,saltẽ eo casu,quo ipsi reperiũtur habere ⁊ possidere de bonis ⁊ rebus eorũ,qui olim cõtribuere cõsueuerat,nisi forte hec haberẽt titulo emptionis:quinimo potius probat̃ contrariũ,vt apparet ex his que testes parte dictorũ nobiliũ Perdicis ⁊ de Agõto in hac causa ꝓducti deposuerũt super quinto,⁊ sexto articulis dicte schedule,Ut facilius elidat̃ ⁊c.Nec videt̃ hoc iniquũ,ꝙ illi ad quos peruenerũt bona eius,qui cõtribuere tenebatur,⁊ cõtribuere consueuerat,pro eorũ rata cõtribuãt.ar.l.fin.C.
4 de debito.ciuitatis lib.xj.†Etiã nec obstat ꝙ ex aduerso ⁊ parte dictorũ recurrentiũ oppositũ extitit cõtra testes parte dictorũ nobiliũ Perdicis ⁊ de Agõto in hac causa productos,scʒ ꝙ ipsi fuerint ⁊ sint hoĩes iustitiabiles,⁊ subditi dictorum nobiliũ,aut eorum alterius.Quoniã respõdeo istud nõ impedire quominus potuerint ꝓ eis testificari in hac causa:ꝓ quo allegare sufficiat not.per Pe.Cy.⁊ docto.cõiter in.l.eos.C.de testi.per Gul.de suda.Albe.Bart.⁊ flori.in.l.idonei.ff.eo.tit.quod saltẽ ea ratione procedit,q꜡ nõ apparet esse verisimile ꝙ prefati nobiles Perdicis sint impressiui,aut ꝙ minacẽ feruorem intulerint vel inferãt, ⁊ ita in nullo obstant dicta Bald.in.d.l.eos.⁊.Floria.in allegata l.idonei.Non etiam obstat.d.l.idonei:per quã glo.ibi tenuit contrariũ,scʒ ꝙ subditi ratione iurisdictionis pro eorum dño,cui sic subsunt,testificari nõ valeant.Quoniam respondeo ꝙ ſm cõem intellectũ scribentiũ in iure cõiter dãnantium illam glo.illa.l.intelligenda est de subdito ratione patrie,aut dñice potestatis,hoc est de filiofamilias ⁊ seruo,alias sequeretur absurdũ:de quo per doct.in.l.idonei,⁊ allegata.l.eos:scʒ ꝙ nullus de imperio.aut regno posset pro imperatore vel rege testificari,⁊ ꝙ nullus subdit⁹ Delphinalis testificari valeret pro serenissimo dño nostro Delphino.Etiam non obstat quod vlterius opponitur contra prefatos testes,scʒ ꝙ ipsi contribuũt,⁊ contribuere cõsueuerũt in tallia breuis dñi Jordani de rosanis,hoc est in solutione tributi,de
5 quo supra:†q꜡ ex hoc nõ infertur quominus probẽt,attẽto eorũ numero,per quẽ suppletur defectus qualitatis,per id quod no. Jaco.Butri.in.l.iij.post principiũ.ff.de testib.⁊ per id quod no. glo.in eadem.l.§.eiusdem,in verbo,numerus:dum dicit ꝙ illud quod defecit in fide testium supplet numerus. Joã.and.in addi. Specu.ti.de notorio crimi.§.fama,in addi.incipiente, Allegato ⁊c.ad qđ etiaʒ facit qđ not.in.l.si quis ex argentarijs.§.j.⁊ qđ ibi Bart.Alexand.de Jmol.ff.de eden.

Argumentum.

Qui pasci a longissimo tẽpore consueuerunt animalia in vicino territorio,si spoliati fuerint,vincere debent in petitorio ⁊ in possessorio.U.F.

1 Pastio cõtinuata per tempus longissimum an sufficiat ad prescriptionẽ seruitutis,⁊ probatio possessionis huiusmodi an presumat titulum.et nu.3.
2 Jn corporalibus an tantum operetur patientia quantum traditio in corporalibus,⁊ quando.
4 Actus presertim tpalis gest⁹ cõtra ꝓcedẽs iuramẽtũ an vitiet̃.
5 Testes negatiuã nec loco nec tpe coarctatã astruẽtes nõ ꝓbãt, sʒ presumptionem contra eos inducunt,⁊ sunt de falso suspecti.
6 Testium depositio super non articulatis an valeat.
7 Testis deponẽs se vidisse instrumẽtũ tale quid cõtinẽs an ꝓbet.
8 Spoliatio pascuorũ an censendã ꝑ expulsionẽ pastorũ a pascuis.
9 Spoliatus ante omnia restituendus.
10 Dominium predij,quod negatur debere seruitutem, in actione negatoria deduci an debeat.

De pascuis. Consil.cccvij.

Loquendo cum humilitate,⁊ omnimoda reuerentia debita huic insigni curie,⁊ saluo illius honore,ꝙ sententia dudũ lata pro ⁊ in fauorẽ vniuersitatũ ⁊ hominũ locorũ de Calma ⁊ Ualonis,cõtra vniuersitates seu homines locorum de Clois ⁊ Saleranis,fuerit ⁊ sit iniusta,⁊ lata ꝑ inaduertentiã,⁊ alias talis ⁊ taliter lata,que propterea debuerit ⁊ debeat per ipsam insignem curiam reuocari,⁊ ipsi de Calma et Ualonis condemnari in expẽsis,apparet causis,rationibus, ⁊ motiuis inferius subiunctis ⁊ alijs apparentibus ex processu et processibus olim ceptis,⁊ diu est fundatis per ⁊ inter dictos vniuersitates ⁊ homines locorũ de Clois ⁊ Saleranis ex vna parte ⁊ ipsos de Calma,⁊ Ualonis ex alia.Et primo quidẽ illud certũ est,ꝙ prefati de Clois ⁊ Saleranis probauerunt in primo ⁊ antiquo processu se fuisse ab antiquissimis temporibus,et citra,vsqꝫ tamen ad tempus eiectionis inibi mentionate,in possessione seu quasi immittendi ⁊ depascendi eorum animalia in ⁊ per totũ territorium dictorum locorũ de Calma ⁊ Ualonis,seqꝫ a predictis temporibus ⁊ citra immisisse ⁊ depauisse dicta eorũ animalia in ⁊ per totum territoriũ huiusmodi:quibusdã pretensis Deuesijs seu defensis exceptis,vulgariter nominatis de ysil at de capra videntibus,⁊ alias scientibus,⁊ ita fieri patientibus prefatis de Calma ⁊ Ualonis,⁊ vbi scientia ⁊ patientia huiusmodi probata
1 nõ esset,que plene probata est,†q꜡ tñ immissiones ⁊ depastiones continuate extiterunt per tempora longissima,ille sufficerent et sufficiunt etiam ad prescriptionem seruitutis,vt notat.Pau.de castro in.l.ij.C.de seruitu.⁊ aqua.queʒ refert ⁊ sequitur Bartho. cepol.in suo tracta.seruit.sub rubrica,quot sint necessaria ad inducendum prescrip.col.iiij.ver.quartum quod requiritur.Et iuuãtur depositiones testium huiusmodi per depositiones,siue informationes sumptas per honorabilem virum magistrum Joãnem sererie tunc iudicem dictorum locorũ de Ualonis ⁊ de Calma,anno videlicet domini Millesimo.ccccl vij.⁊ de mẽse Januarij,insertas fol.295.Quo fit vt ex probatione possessionis huiusmodi debuerit ⁊ debeat presumi titulus parte ipsorum de Clois ⁊ Saleranis allegatus,per id quod voluit Jnno.in.c.si diligenti.⁊ quod ibi Panor.col.v.versi.ego dico hanc opinionẽ limitandam:ibi,hoc etiam sentit hic Jnno.de prescrip.Joã.And.in.c. peruenit.⁊ qđ ibi Anto.de but.col.xj.⁊ Panor.col.fi.de censi.gl. Bar.⁊ Floria.in.l.seruitutes.ff.de seruitu.glo.Bart.⁊ Flo.in.l. cum de in rem verso.ff.de vsur.Bar.Joan.de Jmol.in.l.j.§.fi.ff. de aqua pluuia arcen.Bar.in quadam sua disputatione exordiẽte,quedam mulier ⁊c.Ange.are.in.§.eque,insti.de actio.⁊ Pau. de cast.in.d.l.seruitutes:dicens hanc esse communem opinioneʒ legistarum ⁊ cano.pro qua inter alia principaliter adducitur.d. l.cum de in rem verso,que dicit ꝙ prestatio ⁊ traditio actualis fa
2 cta diuturno tempore arguit presumptionem tituli.†Jn incorporalibus autem,vtpote seruitutibus,tantum operatur patientia quantum in rebus corporalibus operatur traditio et prestatio.l.quoties.ff.de seruitu.⁊.l.ij.§.dare.ff.de vsufruc.maxime eo casu in quo non tractatur de preiudicio magno,videlicet amissionis dominij:facit.l.j.⁊ quod ibi Bald.C.de patria potesta.⁊.l. qui in aliena,versic.quod si non adierit ⁊c.ff.de acquiren.heredi. inducendo vt per Barto.in dicta disputatione,quedam mulier, ⁊ pro hac parte cõsuluit Alexan.de Jmol.prout ipse refert,in.l. si certis annis.ad fi.C.de pact.⁊ quamuis Bald.⁊ Ange.videantur tenere contrarium in.d.l.seruitutes.ff.de seruitu.et idẽ Bal. in.d.l.si certis annis.C.de pac.hic tamen quod primo dixi cõiter tenetur.Uidetur igitur ꝙ cũ dicti de Clois ⁊ Saleranis probauerint,salteʒ presumptiue,titulum seruitutis immittẽdi ⁊ depascendi dicta eorum animalia in territorijs de Calma ⁊ Ualonis,ipsi obtinere debuerunt etiam in petitorio,super quo lata videtur predicta sententia,⁊ hoc ex probationibus in dicto primo processu,iuncto titulo per eos allegato in secundo.

Quibus nõ refragabãtur nec obstabant proposita ⁊ deducta parte dictorũ de Calma et Ualonis in duabus earũ schedulis parte ipsorũ ꝓductis in dicto primo ꝓcessu,prima vcʒ exceptiones ⁊ facta ⁊c.inserta fo.208.⁊ se-
3 cũda vt testes ꝓ parte hoĩm ⁊c.inserta fo.250.†Et primo quidẽ nõ ꝓposita ⁊ deducta in primo,scđo,tertio,quarto,⁊ quinto articulis dicte prime schedule:q꜡ ex illis etiã si probarẽtur esse vera, nõ inferret̃ nec infert̃,quin prefati de Clois ⁊ Saleranis potuerint sibi acquirere titulũ ⁊ possessionẽ,seu quasi,dicta eorum animalia immittẽdi ⁊ depascẽdi in territorio ⁊ districtu locorũ predictorũ de Ualonis ⁊ de Calma:ꝓ quo allegasse sufficiat not.per Host.Jo.And.in nouel.Panor.⁊ doct.in.c.dilecti.de arbit.pro

quo facit.c.cũ sint.⁊.c.ad apostolice.de deci.⁊.c.super quibusdã.
§.preterea.cũ suis cõcordã.de verb.signi.⁊.l.vẽditor.§.si cõstat.ff.
cõia predi. Etiã nec obstat qꝺ opponit̃ in.vj.⁊.vij.articulis dicte
prime schedule de pretẽsa libertate, olim sibi cõcessa, vt pretẽdũt
dicti de Valonis ⁊ de Calma: qꝛ esto citra preiudiciũ veritatis,
ꝙ hmõi pretẽsa libertas vel eis vel eorũ predecessoribus cõcessa
extitisset, vel etiã supposito, citra preiudiciũ ⁊c. vt. s. qꝺ tunc dñi
dictorũ locorũ de Valonis ⁊ de Calma se adstrixissent ad nõ ven
dẽdũ, vel alias cõcedendũ pascua locorũ hmõi, nõ propterea vi-
tiaretur vẽditio, vel alias cõcessio eorundẽ per ipsos dños vel eo
rũ successores postea facta. etiã si facta extitisset cõtra propriũ iu
ramentũ, per id qꝺ no. Inn. Jo. And. ⁊ doc. in.c. dilecto. de p̄ben.
4 † Actus enim presertim tẽporalis gestus cõtra precedens iura-
mentũ nõ vitiatur, vt no. doc. in.d.c. dilecto. dicti etiã de Calma
⁊ de Valonis per scientiã ⁊ patientiã, de qua supra, ⁊ in dicto pri
mo processu, cẽsentur renũtiasse illi pretẽse libertati, ⁊ quã si ha-
buerint perdiderũt per nõ vsum, saltẽ quatenus illa concernere
poterat dictos de Clois ⁊ Saleranis. ¶ Insuper etiã nõ obsta-
bãt nec obstãt proposita ⁊ deducta in.viij.⁊.ix.articulis dicte pri
me schedule. Tũ qꝛ articuli hmõi probati nõ fuerãt, quinimo po
tius cõtrariũ. Tũ ⁊ qꝛ si quid ꝓbatũ extiterit de pretẽsis pigno
rationibus, ille facte fuerũt inter mẽsem Maij, seu principiũ il-
lius, ⁊ festũ natiuitatis dñice, ⁊ ꝓpter immissiones factas de aue
ri minuto, in dictis pretensis Deuesijs seu defensis de ysil et de
capra, que tp̄e hmõi, vt conantur testes dictorũ de Valonis ⁊ de
Calma asserere, censebãtur interdicta ⁊ defensa, alio vero tẽpore
nõ erãt ꝓhibita. ¶ Preterea nec etiã obstabãt siue obstãt ꝓpo-
sita ⁊ deducta in decimo ⁊ sequẽtibus articulis, vsq; ad.xviij.ar-
ticulũ inclusiue dicte prime schedule. Tũ qꝛ supposito ꝙ sufficiẽ
ter cõstitisset vel cõstaret de pretensis finalagijs in dicto decimo
articulo mẽtionatis: qꝺq; prefati de Saleranis ⁊ de Clois seu eo
rũ predecessores aliqñ finales extitissent, cũ tñ, vt ex aduerso ꝓ-
ponit̃ in.xij.xiij.⁊ quibusdã sequẽtibus articulis, finalagia hmõi
sublata extiterint iã preterierũt centũ ⁊ octuaginta anni ⁊ vltra
nõ erãt nec sunt censendi prefati de Saleranis ⁊ de Clois dicta
eorũ animalia immisisse ⁊ depauisse in dictis territorijs de Va-
lonis ⁊ Calma. Tũ ⁊ qꝛ nõ fuit probatũ, quinimo nec propositũ,
ꝙ cõtract⁹ finalagiorũ esset cõtractus tẽporalis, vel alias reuo-
cabilis ad nutũ dñorũ de Valonis ⁊ de Calma: qꝺ tñ ⁊ proponi ⁊
probari oportuisset ad hoc vt appareret, ꝙ ipsi dñi potuerint fi-
nalagia hmõi reuocari in preiudiciũ finaliũ, cõtra regulã.l.sicut.
C.de actio.⁊ obliga.⁊ ita hmõi pretẽsa sublatio siue reuocatio eis
dẽ de Valonis ⁊ de Calma nõ prodesset, quinimo poti⁹ noceret,
⁊ suffragaretur prefatis de Saleranis ⁊ de Clois, eo maxime qꝛ
ipsi vt predixi, plenissime probauerũt se per tẽpora lõgissima di-
cta eorum animalia immisisse ⁊ depauisse in dictis territorijs de
Valonis ⁊ de Calma: ⁊ sic pro eis optime faciebat ⁊ facit.d.l.ven
ditor.§.si cõstat.ff.cõi.predi. Cui nõ obstat qꝺ conãtur deponere
sup articulis hmõi quidã pretẽsi testes, scz ꝙ ipsi de Saleranis ⁊
de Clois nõ soluerũt finalagia a tẽpore pretẽse vltime sublatio-
5 nis eorundẽ. † Tũ qꝛ cũ ipsi nitantur adstruere negatiuã nec tẽ-
pore nec loco coarctatã, ⁊ ꝓpterea sensu corporeo imperceptibi-
lem, ipsi non probãt.c.cũ ecclesia Sutrina, ⁊ qꝺ ibi glos. ⁊ docto.
de cau.pos.⁊ proprie. Est enim presumptio contra eos.iij.q.ix.§.
testes.⁊.l.testiũ.C.de testi. quinimo vt colligitur ex verbis Bal.
in.c.si quis per triginta, col.ij.ver.sed quid ecõtra ⁊c.si de feu.cõ
tro.fue.inter do.⁊ agna.post Dy.⁊ Jaco.de are.in.l.j.§.j.ff.de iti
ne.actuq; priua. testes hmõi sunt suspecti de falso: pro quo alleg.
Bal.d.c.cum ecclesia Sutrina, ⁊ idẽ sentit ibi Panor.col.v.ver.
quero dicitur in textu. Tũ etiã nõ obstat qꝺ dicũt dicti testes, qꝛ
prefati de Valonis ⁊ de Calma nõ exceperũt de hmõi pretẽsa nõ
6 solutione finalagiorũ: † ⁊ sic deponũt super nõ articulatis, ⁊ ideo
nõ valet depositio, per id qꝺ no.doc.in.l.si duo patroni.§.idẽ iu-
lianus.ff.de iureiur.⁊ si de nõ solutione huiusmodi opposuissent
adhuc nõ obesset, qꝛ hoc est ius tertij, de quo eisdẽ de Valonis et
de Calma opponere nõ licuit.l.loci corpus.§.cõpetit.ff.si ser.vẽ-
di.no.doc.in.l.cũ seruũ.C.de ser.fugi. Qꝺ autẽ opponit̃ in.xiiij.
articulo de emptione pasqueragiorum facta, vt pretẽditur, per
illos de Saleranis, ideo non obstat, qꝛ de illa nõ apparuit nec ap
paret. Pretẽsum enim instrumentũ ex aduerso pro verificatio-
ne huius asserte emptionis productum, ⁊ insertũ fo.279.etiã si
alias valeret. solum probaret assertionẽ factã de huiusmodi pre
tẽsa emptione per homines de Calma, que nõ probat̃: dicta etiã
assertio facta est, si tñ facta appareat, anno dñi. M.cccciij.et die
xx.mẽsis Aprilis, postq̃, ⁊ tp̄s illius, potuerunt ipsi de Salera-
nis ⁊ de Clois acquirere ⁊ possessionẽ, seu quasi ⁊ titulũ iuris de-
pascẽdi, ⁊ sic contẽta in dicto articulo nõ concludũt. Et idẽ dicẽ-
dũ est de contẽtis in dictis decimo, vndecimo, ⁊ alijs articulis,
vsq; ad dictũ.xviij.articulum: que etiã si vera essent, nõ inferrẽt
intẽtionẽ dictorũ de Valonis ⁊ de Calma, vtpote compatibilia
cũ cõtrario intẽtionis huiuscemodi.l.neq; natales.l.ad probatio
nẽ.C.de ꝓba.l.nõ hoc.C.vnde cogna.⁊.c.cũ cõtingat.cũ suis simi.
de offi.deleg. insuper etiã nec obstant ꝓposita ⁊ deducta in.xix.et
sequẽtibus articulis, vsq; ad finem dicte prime schedule qꝛ de cõ
trario multorum inibi cõtẽtorũ apparet per ꝓcessum alia vero
sunt negatiua: ⁊ si que sint que facere videant̃ pro ipsis de Calma
⁊ Valonis, illa nõ sunt probata. ¶ Etiã nec suffragãtur prefatis
de Valonis ⁊ de Calma ꝓposita ⁊ deducta in dicta scd̃a schedu-
la exordiẽte, Ut testi inserta fo. 250. Et primo quidẽ nõ ꝓposita
et deducta in primo, scd̃o, ⁊ tertio articulis, etiam si de illis appa
reret, qꝛ in eis deducit̃ res inter alios gesta q̃ alijs ⁊ absentib⁹ ob
esse nõ dz.l.j.C.res inter alios acta, ⁊ in rubrica eiusdẽ tituli.⁊ in
c.inter dilectos.§.porro.de fi.instru. Quod aũt deducit̃ in quar-
to articulo non probatur: ⁊ si quis sit qui de inibi cõtentis testifi-
cet̃ vel deponat, ille est vnicus ⁊ singularis, ⁊ sic vox eius vox nul
lius,l.iurisiurãdi.C.de testi.⁊.c.tam literis, eo.ti. ille etiã nõ dicit
se fuisse presentẽ in illa p̄tẽsa inhibitiõe de qua ibi: sed dicit se vi-
disse literas dñi de Riparijs, in quibus cõtinebatur inhibitio de
7 qua in articulo: † qui ꝓpterea nõ probat, prout alias dici solet de
teste deponẽte se vidisse instrumẽtũ, in quo cõtinebatur ⁊c.l.sicut
iniquũ: vbi per Bar.de fi.instru.⁊ voluit Azo in summa.C.tit.de
fide instru.col.iiij.versi.in admissione aũt instrumẽti: vbi, in secũ-
do casu cuius illã vr̃ rõnẽ assignare idẽ Azo, qꝛ sicut per exẽplũ
instrumẽti originalis, nõ ꝓbãtur cõtenta in ipso originali instru
mẽto, aut.si quis in aliquo documẽto.C.de eden. ita nec ꝓbantur
per testes dicẽtes se vidisse in instrumẽto talia vel talia cõtineri.
Poterant enim esse multa vitia in instrumẽto, ad que testes non
attenderunt: ⁊ hoc saltẽ procedit, vbi nõ sunt multi testes valde
periti, qui sciuissent ad talia attendere, ⁊ illa cognoscere: vt dicit
Bar.in.l.sicut iniquũ. ⁊ si hec cessarent, que nõ cessant, adhuc non
ꝓdessent parti aduerse cõtẽta in dicto articulo, ꝓ eo qꝛ nõ ꝓbat̃,
qꝺ dicti de Saleranis ⁊ de Clois acqenerint illi p̄tense inhibitio
ni. ¶ Insup etiã pro dictis de Saleranis ⁊ de Clois fieri debuit
sentẽtia in petitorio, saltem iuxta formã pronũtiationis ⁊ ordina
tiõis facte per arbitros ⁊ arbitratores per dictas vniuersitates
seu earũ administratores legitime electos, ⁊ de qua sufficiẽter ap
paruit ⁊ apparet depositionib⁹ eorũdẽ arbitratorꝝ, scz proborꝝ vi
rorꝝ Antonij andree, Gulielmi guidi iunioris, ⁊ Antonij Ruffi:
⁊ si quid obscuritatis ꝯtinebat ordinatio huiusmodi, illa poterãt
declarari subijciendo rem oculis. Et hec quoad petitorium.

Quo vero ad possessorium recu
perãde possessionis per ipsos de Saleranis ⁊ de Clois in primo
⁊ antiquo processu intentatum: videtur esse certissimum eosdẽ suf
ficiẽter probasse possessionẽ, seu quasi, iuris immittẽdi ⁊ depascẽ-
di dicta eorum animalia in territorijs de Valonis ⁊ de Calma ex
ceptis dictis duobus Deuesijs seu defensis de ysil ⁊ de capra in
quibus animalia nõ immitttũur a prima die Maij vsq; ad festũ
natiuitatis dominice. Probauerunt etiam deiectionem dicte eo
rum possessionis seu quasi. Et primo quidem de probatione pos-
sessiõis apparet ex his que predixi, ⁊ que deposuerũt testes parte
eorum producti super tertio ⁊ quarto articulis schedule exordiẽ
tis, pro declaratione ⁊c. inserte fo.195. ex quorum depositionib⁹
apparet ipsos de Saleranis ⁊ de Clois fuisse ab antiquissimis tẽ
poribus ⁊ citra vsq; tñ ad tẽpus eiectionis in processu predicto
mentionate in possessione seu quasi immittendi ⁊ depascendi di-
cta eorum animalia in ⁊ per totum territorium dictorum locorũ
de Calma ⁊ Valonis, seq; a predictis temporibus ⁊ citra illa im
misisse ⁊ depauisse in ⁊ per dictum totum territorium exceptis p̄-
dictis Deuesijs videntibus, scientibus ⁊ ita fieri patientib⁹ pre-
fatis de Valonis ⁊ Calma: vt iã dixi circa principiũ p̄sentis sche
dule in prosecutione materie petitorij: quorũ testiũ depositiones
iuuantur p depositiones siue informationes sumptas per magi-
strum Joannẽ sererie tunc iudicem locorum de Valonis ⁊ de Cal
ma insertas fo.295. p quas etiã clare apparuit ⁊ apparet de pos
sessiõe seu quasi, superi⁹ mẽtionata, ⁊ quarũ validitati nõ refra-
gat̃ neq; obstat qꝺ in illis sumẽdis nõ fuerit seruatus ordo iuris
nec citati extiterint dicti de Valonis ⁊ de Calma visuri iurari
testes. Quoniam respondeo ꝙ cum informationes huiusmodi
sumpte extiterint in vim Delphinalis statuti, quis per literas,
nõ fuit opus obseruatione ⁊ vocatione hmõi vt ꝓbatur in dicto
statuto. Si quis, versi. probata possessione ⁊ eiectione etiã absque
violenti ⁊c. Ipsi etiam de Saleranis ⁊ de Clois sufficienter pro-
bauerunt eorum eiectionem siue spoliũ, vt apparet ex his que de
posuerunt ⁊ deponunt multi ex testibus parte eorum productis
⁊ examinatis super quinto, sexto, ⁊ septimo articulis dicte sche-
dule pro declaratione. Dicunt enim ⁊ deponũt multi ex testibus
huiusmodi de captura ⁊ ablatione mutonum dictorum de Sale-
ranis ⁊ de Clois ⁊ quod dicti de Valonis ⁊ de Calma ⁊ ablato-
res Mutonum preceperũt pastoribus, vt a territorio recederẽt,
⁊ ꝙ ipsi

8 ꝙ ipsi pastores hec videtes illico recesserut.† Quo fit vt p deiectione seu expulsione predictorum pastorum teneri debuerint prefati de Saleranis & de Clois spoliati vel expulsi.l.peregre.§.quibus explicitis,& qd ibi glo.& doct.ff.de acqui.pos.&.l.j.§.qd sertus.ff. de vi & vi arma. Ex quibus apparet ꝙ cum supplicatibus & requirentibus pfatis de Vallonis & de Calma fuerit dictus antiquus pcessus reassumptus, & parte eorundem de Calma & Vallonis postulatum vt in eo pcederet, debuerint ipsi de Saleranis & de Clois in dicta eorum possessione, si tn no possidebat tpe moti secundi pcessus reintegrari iuxta dispositionem dicti statuti, Si quis per literas: & si illud coditum no esset hoc tn fieri debebat ex dispositione iuris
9 cois,† qr spoliatus ante oia restituendus est.l.j.C.si per vim vel alio mo.l.si maritus.C.de dona.inter virum & vxo.l.si quis ad se fundum.C.ad lege iul.de vi.l.si coloni.& qd ibi p Bar.& doc.C.de agrico.& censi.libro.xj.&.c.j.cum suis simili.de restitu.spoliato.

Fortasse vero premissis opponetur ꝙ cum iuxta dispositionem rescripti seu literarum illustris dni gubernatoris debuerit dicta insignis curia procedere simul & semel ad decisione petitorij & possessorij, suffecerit & sufficiat sententiam fuisse latam super petitorio, & pro dictis de Calma & Vallonis reis in ambobus processibus, ex eo qr snia lata super petitorio, & p dictis reis videt attrahere possessoriu. Sed istud no obstat. Tum qr, vt predixi in primo articulo, snia debuit pferri etiam super petitorio pro dictis de Saleranis & de Clois. Tum & qr esto ꝙ snia iuste proferri potuisset super petitorio pro dictis de Vallonis & de Calma: illa tn non est prolata, nec proferri potuit pro eisdem, quasi probauerint in negatoria actione per eos intentata post rescriptu, fundos & predia dictorum territoriorum de Vallonis & de Calma, & in quibus ipsi de Saleranis & de Clois dicut, cotedunt, & pbant se cosueuisse eorum animalia immittere & depascere, esse suos, aut ad eos iure dnij seu quasi pertinere, quinimo nec hoc proposuerunt: qd vltimum salte videbatur & erat necessarium,
10 † qr in actione negatoria deduci debet dnium, seu quasi predij, qd negatur debere seruitute, sicut & in cofessoria deducit dnium seu quasi fundi, seu predij, cui seruitus deberi preteditur.l.vti frui.ff. si vsufruc.peta.l.ij.§.j.l.si forte.§.hec aut actio.&.l.loci corpus.§. copetit.ff.si serui.vendi.de quo Bart.& alij in.l.si prius.la.j.ff.de ope.no.nutia. Est igit lata predicta sentetia pro dictis de Vallonis & de Calma ea duntaxat ratione, quia visum est dicte insigni curie prefatos de Saleranis & de Clois probasse eorum intetionem quo ad ius seruitutis pecoris depascedi: sed istud obstare no debuit quominus sententia proferretur etia super possessorio recuperade possessionis, nec quominus ipsi de Saleranis & de Clois in sua antiqua possessione reintegrarentur: & si probatum no fuisset in nouo processu eosde esse in possessione dicta eorum animalia immittedi & depascedi in locis & territorijs superius metionatis prout elegater voluit Jo. And.in.c.pastoralis.col.vlti.ibi, & ide de casu couerso in quo pronutiabit in petitorio pro reo &c.& vers. & si queras: vbi etia ide voluit Panor.col.xj.vers.ad tertium qualis debet esse exitus: ibi, ide in casu couerso in quo pronutiabit in petitorio pro reo.de cau.pos.& proprie.& ide volut ibi alij canoni. Cy.in.l.incerti.q.ij.vbi etia ide voluit Albe.& alij docto.C.de interdic.Bar.in.l.naturaliter.§.nihil comune.col.fi.ibi, quis aute sit effectus.ff.de acqui.pos.quatenus ibi se remittit ad no.p Joa. And.& Cy.in locis superius allegatis. Et dicit etia ibi Bart.ꝙ ita voluit Pe. Preterea esto citra preiudiciu veritatis, ꝙ prefati de Vallonis & de Calma obtinuissent & obtinere debuissent sententia super petitorio, tanꝙ probates eorum intentione, nihilominus debuit ferri sentetia super possessorio per dictos de Saleranis & de Clois intetato, & hoc propter expesas factas in processu possessorij, & propter damna et interesse, per id qd habet in.l. vtiqꝫ.ff.de rei vendi.&.l.ex sextate.§.latinus largus.ff.de except. rei iudi.qd clare colligitur ex no.per Jo.And.Cy.& Albe.in locis superius allegatis. Et ide dico si per secundu processum apparuerit, prout apparuisse videt, eosde de Saleranis & de Clois pbasse se esse in possessione, seu quasi, inmittedi & depascedi eorum animalia i dictis territorijs: debuit enim etia hoc possessoriu decidi, pter expesas factas in causa possessorij, in quo ipsi de Calma & Valonis vinci debebat, & pter dana & interesse.d.l.vtiqꝫ.& per ea que superius dixi. Nec videtur obstitisse eisde de Saleranis & de Clois illa pretesa otrarietas, de qua opposuit pars aduersa, vez ꝙ cum in processu antiquo prefati de Saleranis et de Clois dixissent se fuisse spoliatos possessione seu quasi depascendi &c. dicere no poterat in nouo se esse in possessione: qm respondeo ꝙ hic no est cotrarietas, pro eo qr hec no referutur ad ide tepus, sed ad diuersa vt apparet ex vexatione dictorum processuum. Sz quicquid sit, videtur ꝙ super vtroqꝫ possessorio debuerit ferri sentetia, saltem propter expesas & alia dana, & si volut dicti de Valonis & Calmis non esse probatum in secundo processu, quod prefati de Saleranis et de Clois essent in possessione, seu quasi, prout probauerut, saltem debuit & debuerit pro eis ferri sententia quo ad restitutione possessionis, a qua minus debite fuerant expulsi, & quoad expensas, dana & interesse: & istud no videtur habere dubiu iuxta doctrinam Jo. And. Cy. & aliorum predictorum.

¶ Argumentum.

¶ Vsufructuarius inuentarium facere debet, & cautionem prestare de his, que finito vsufructu ad alium sunt peruentura: purus vero heres ad aliqd inuentariu faciendum non tenet. A. F.

1 ¶ Mulier facta per virum suum legataria proprietatis an teneatur inuentariu coficere, & quid quado vsufructuaria relicta est.
2 Bona in quibus quis habet vsumfructum an possint alteri locari & fructus vendi.

¶ De vsu & vsufruc. Consil.cccviij.

1 Viso† publico instrumeto testamenti honorabilis quonda viri Gulielmi Delphini mercatoris & habitatoris cum in humanis ageret loci de Buxo, & auditis his, super quibus aliquantulum dubitatur, dico & respondeo ad dubitationes huiusmodi prout infra. Et primo quidem, ꝙ honesta mulier Claudia mostole dicti Delphini relicta inuentarium facere non tenetur de vestibus iocalibus et indumentis sui ipsius Claudie, nec etiam de auro, & argeto monetato, et non monetato, insuper nec de pecunijs dicti quondam Delphini testatoris, cum hec omnia fuerint eidem Claudie per ipsum Delphini legata & relicta, & eidem cocessa facultas de illis disponendi et testandi ad eius voluntate in vita pariter & in morte: non est igitur ipsa Claudia legataria vsufructus istorum bonorum, sed est legataria proprietatis.& pleni iuris eorunde. Et sic tanꝙ vsufructuaria nec inuentariu de his facere tenetur, nec pro eis prestare cautione fideiussoria. Quo vero ad alia bona & iura, quorum vsufructus fuit eide Claudie legatus & relictus, dico & respondeo ꝙ ipsa tenetur de illis facere inuentariu: cuius illa est ratio, qr ille cui vsufructus legatus est tenetur prestare cautione et satisdatione de vtendo & fruedo arbitrio boni viri, & de rebus seu bonis & iuribus restituedis finito vsufructu, scz put extabut, siue sint res mobiles siue imobiles.l.j.l.si vsufructus mihi.§.si vestis.&.l.fi.cu ibi nota.& fere per totum titulu.ff.de vsufruc.queadmo.caue.&.l. vsufruc.ff.de vsufruc.& hoc pro rebus seu bonis, que vsu no consumutur: pro illis vero que vsu cosumuntur, vt est vinu oleu, frumentu, & alia hmoi, debet prestari cautio de reddenda estimatione dictarum rerum finito vsufructu, facta tn prius estimatione, anꝙ cautio prestetur, & habito respectu ad estimationem scdm tempus quo res tradutur legatario, prout legitur & not.in.§.coficiutur, cum.§.seq.& qd ibi glo.in verbo, vestimenta.instit.de vsufruc.l.si cui.&.l.se.& fere per totu.ff.de vsufruc.ea.re.que vsu cosu.& not.in d.l.si vsufruc.mihi.§.si vestis, & plene legi.& no.in.c.fin.de pign.& quod dixi de estimatione vini, olei, frumenti, seu annone, lane, et aliorum huiusmodi, vt pote carnium salsarum, intelligo in casu nostro quo ad ea que sunt reperta in bonis & hereditate dicti quondam Delphini tepore eius mortis: qr quo ad ea que postea percipiuntur ex bonis & rebus in quibus ipsa Claudia habet vsumfructu, non tenetur illa inuentarisare, nec cauere de illis restituedis, cum illa sint futura sua, & non heredis per dictum Delphini institu-
2 ti.† Quo vero ad id qd queritur de locatione, an vez dicta Claudia alteri locare possit bona, in quibus habet vsumfructu, dico & rndeo ꝙ licet ipsa no possit vendere, vel alias alteri remittere et cedere ius vsufructus: ipsa tn pot vedere fructus & comoditate vsufructus.& sic etia pot locare res in quibus hz vsumfructum, per id qd habet in.l.necessario.§.fi.ff.de pericu.& como.rei vedi.& & in.l.arboribus.§.ij.ff.de vsufruc.ad qd facit.l.si vsufructus.ff. de iur.do.l.vsufruc.ff.solu.matri.&.c.vestra.de loca.& coduc.& qd voluit Oldra.consi.mihi.clxxvj.exordiete.de toto themate questionis, post mediu: ibi, sicut aliqn cotingit ꝙ penes vnu est vsufructus &c. Bal.nouel.in suo tracta.iuris dotium, fo.54.versi.et sic pot inferri ad quinquagesimusextu priuilegiu &c. Barthol. cepol.in suo tracta.de seruitu.titu.de seruitu.vsufruc.colum.iiij.

¶ Argumentum.

¶ De trebellianica sua & legitima, filia de restituendo grauata nihilominus disponere potest pro libito voluntatis sue. A. F.

1 ¶ Trebellianica post legitimam detrahitur.
2 Expesa funeris an veniat detraheda ex quota restitutioni subiacente.

3 Iuramentum minorem fingit esse maiorem.
4 Donatio remuneratoria non est mera donatio.

Commu. delega. Consil. cccix.

Viso casu mihi exhibito parte prouidi viri Gulielmi coronelli textoris, mariti et persone coniuncte, ac dñi rerũ dotalium honeste mulieris Belite baiule, filie quondam et vniuersalis heredis pro semisse Andree baiuli, et dubijs ex casu hmôi subtiliter et opportune elicitis dico et respódeo breuiter et succincte ad dubia hmôi put infra. Et primo ad primũ, quod prouidus vir Petrus chapati latbomus, pretẽsus donatarius dimidie partis bonorũ et iuriũ honeste quondam mulieris Margarete baiule, eius cũ in humanis ageret vxoris, et persone cõiuncte, potuit et pôt cõueniri, ac etiã cogi et cópelli p prefatã Belitã ad reddendũ, restituendũ, dimittendũ, et relaxandum eã quotã et portionẽ, que de bonis dicti quondã Andree basuli ad prefatã Margaretã eius filiã peruẽtis subiacebãt et subiacent restitutioni: qr esto quod pédente conditione, hoc est prius et anteq̃ eueniret cõditio, sub qua eidẽ quondã Margarete fuerat dicta Belita substituta, potuerit ipsa Margareta donare, vel alias alienare bona ad eam peruenta ex bonis et hereditate dicti quondã Andree eius patris: tñ postea adueniente cõditione substitutionis, hoc est qr dicta Margareta vita functa est, et ab humanis sine liberis decessit, donatio facta per prefatã Margaretam dicto Petro eius viro fuit de iure resoluta et extincta, saltem quoad quotã et portionẽ restitutioni subiacentẽ. l. fi. §. sed qr nostra. et quo ibi gl. et doc. C. cõia delega. Quota vero et portio subiacens restitutioni erat, et est dimidia pars illius dimidie partis que ex bonis et hereditate dicti quondã Andree patris ad dictã Margaretã eius filiã peruenerat: de alia vero dimidia parte potuit dicta quondã Margareta facta pubes testari, vel alias disponere: et hoc pro eo qr ipsa detrahere potuit duas quartas de ea quota et portione, in qua fuit heres instituta, scz quartã debitam iure nature, q̃ est tertia pars sue dimidie, cũ eidẽ quõdã Andree solũ et dũtaxat superfuerint duo liberi, scz prefate Margareta et Belita, aut. §. de trien. et semis. col. iij. et trãsumptiue in auth. no-
1 uissima. C. de inoffi. testa. † et quartã trebellianicã. que est quarta pars residui, hoc est quarta pars eius qd superest detracta legitima, iuxta cõputationẽ quã facit glo. in. c. Raynaldus, sup verbo licet ipsas, de testa. et Joã. de Imol. in. l. coheredi. §. cũ filie. ff. de vulg. et pupil. Debet igit dimidia pars illius dimidie partis seu quote, in qua fuit heres instituta dicta quondã Margareta reddi, restitui, et relaxari dicte Belite eius quondã sorori, et sibi p
2 fideicõmissariã substitutionẽ substitute. † Nec dz aut de iure pôt dictus Petrus chapati pretẽsus donatarius detrahere de quota et portione hmôi expẽsas funeris, cũ ipse, vtpote ad quẽ peruenit totũ patrimoniũ dicte quõdã Margarete, teneatur ad expẽsam hmôi. l. in eũ. l. celsus. ff. de religio. et sumpti. fune. et. l. quod in vxorẽ. in fi. C. de nego. gest. nisi poneretur et appareret qd vltra et preter ea bona que ad dictã quondã Margaretã peruenerũt ex bonis et hereditate dicti quõdã Andree eius patris ipsa Margareta aliqua bona acquisiuisset, eo enim casu deberet solui expẽsa funeris per dictũ Petrũ chapati eius quondã virũ, et per illũ ad quẽ peruenisset dimidia pars horũ bonorũ per dictã quondã Margaretam aliunde acquisitorũ, q̃ ex paterna successione, per quẽlibet, vcz pro rata et portione bonorũ que ad singulos peruenisset. In hac aũt expẽsa cõtribuere nõ tenet dicta Belita ratiõe illi⁹ dimidie partis, quã hz et habere debet in viz fideicõmissarie substitutionis de eã facte, pro eo qr illã nõ hz a dicta Margareta, nec in illa sibi succedit: sed eã habet a dicto quondam Andrea patre, et in illa sibi succedit. d. l. coheredi. §. cũ filie, et qd ibi doc. ff. de vulg. et pupil. Et per hoc ptz rñsio ad scdm quesitũ. Ad tertiũ dico et rñdeo alio nõ apparẽte, quod donatio, de qua in dicto casu valuit et valet: et quod illius validitati nõ suffragat neq obstat quod illa fuerit donatio inter viuos, et facta inter cõiuges. Tũ qr nõ reuocata. Tũ qr reciproca. Tũ et qr iurata, prout ex aduerso scribitur et p veritate. Nõ etiã refragat quod illa facta fuerit per minorẽ
3 xxv. annis, et hoc p eo, † qr in ea interuenit iuramẽtũ, p qd minor representat et fingit esse maior. xxv. annis, et quod talis donatio valeat, pbat p id qd habet in aut. sacramẽta puberũ, vbi p gl. et oẽs scribẽtes. C. si aduersus vẽdi. Et p Jo. de Jmol. in repe. c. cũ cõtingat. de iureiu. Non etiã refragat eidẽ donationi Delphinale statutũ, de nõ faciẽdis donationibus nisi obseruata certa solenni
4 tate de qua inibi. † Tũ qr, vt pdixi, donatio iã dicta fuit donatio reciproca seu remuneratoria, que nõ est ppria et mera donatio: p quo allegasse sufficiat qd voluit Jas. may. in. l. lz, col. v. C. de pact. Roma. consi. xxvj. col. iij. et Angel. consi. clxxxj. col. x. et se. Statutũ vero Delphinale, de quo supra, loquit in mera donatione. Tũ etiã qr in dicta donatiõe interuenit iuramẽtũ ratiõe cui⁹ in ea nõ habet locũ pdictũ statutũ p ea q̃ ample ponit Alex. de imol. cõsi. lix. exordiẽte, Viso instro et ti. qõnis. et c. in. j. vol. et cõsi. cij. exordiẽte, cũ statutũ dirigit prohibitionẽ in psonã minorũ. et c. in. iiij. vol. Ad quartũ dico et rñdeo litẽ fuisse legitime cõtestatã, verũtamen prefat⁹ Petrus chapati min⁹ ciuiliter et indebite cõtendit se posse debere detrahere expensam funeris de et sup illa dimidia parte q̃ in viz fideicõmissarie substitutiõis restitui debuit et debet dicte Belite actrici, et ipse de illa dimidia parte, de qua disponere potuit et quã sibi donauit dicta quõdã Margareta, tenet illã soluere: nisi forte, vt predixi, ipsa quondã Margareta aliqua bona acquisiuisset vltra bona paterna qr eo casu teneret p rata ad expensam funeris ille ad quẽ dimidia pars huiuscemodi bonorũ p eã acquisitorũ peruenisset, et ipse Petrus Chapati pro sua rata: et sic tã p dimidia parte bonorũ hmôi, q̃ pro dimidia parte illius dimidie partis que ad dictã quondã Margaretam de bonis paternis peruenerat. Ad quintũ et vltimum dico et respondeo quod ipsa quõdã Margareta potuit donare dicto Petro ei⁹ marito illam dimidiam partẽ, hoc est quartã debitã iure nature, et legitimã, quas (iuxta ea que no. glo. Bar. et doc. in. l. papinianus. §. meminisse. ff. de inoff. testa. in. l. q̃q̃. C. ad leg. fal. et alij in alijs locis) detrahere poterat de dicto fideicommisso. Et istud nõ habet dubium propter quod super eo nõ insisto, nisi super hoc quod in dicta dimidia parte debent includi decem floreni per dictam quondam Margaretã donati ipsi Petro chapati. Et ita mihi videtur sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

Argumentum.

Clericus vel in sacris ordinibus constitutus ecclesiastici beneficij possessionem acquirere potest etiam sine titulo. V. F.

1 In iudicio retinende possessionis quis vincere debet.
2 Probatio tituli in iudicio retinẽde possessionis quãdo nõ suffragetur et prosit.
3 Renuntians causa permutationis permutatione minus effectũ sortiente an possit redire ad suum ius pristinum beneficij.
4 Permutatio initium efficax non capit ex mutuo consensu permutantium, sed ex traditione.
5 Possessio beneficij sine prouisiõe et autoritate collatoris an et per quem acquiri potest.
6 Capacitate ex parte persone data sufficit animus acquirere volẽtis et possidentis patientia.

De epis. et cler. Consi. cccx.

1 In † interdicto vti possidetis seu iudicio retinẽde possessiõis ille vincit et vincere debet, qui pbat de antiquiore possessione: qr hmôi antiquior possessio cẽsenda est iustior alia vero hoc est posterior presumitur clãdestina c. licet causam, et quod ibi per Inno. super verbo, plures, versi. ad hoc potes respondere: et ibi per Panor. in octauo not. de proba. quod etiã voluit Bar. in. l. j. §. qd ait pretor, ver. ex predictis habes. et. l. si duo. col. ij. ver. si vero testes. ff. vti possidetis. Cy. Bal. et Sali. in. l. j. C. eo. ti. Cyn. videlicet in versi. decimo queritur: ibi, sed qualiter apparebit quem melius probasse. Bal. vero in versi. aduerte quod autem probatur de possessiõe antiquiore. et c. et Sal. in ver. nunc reuertor ad gl. Et idem tenuit Jaco. de are. prout refert Cy. vbi supra. idem Bar. in quodam suo consi. exordiente in questione domini Cyoli. et c. Paul. de cast. cõsil. v. exordiente, Causam que vertitur coram domino vicario. et c. ver. secundo principaliter est videndum, et consi. clxxviij. exordiente, Fundamentũ prefati dñi vicarij nõ est bonũ. et Jo. ferra. in suis libel. ti. forma libelli pro turba. posses. in glo. super verbo, tenet et possidet. Et idẽ voluit Bar. in. d. l. j. col. fi. C. vti pos. Bar. Pau. de ca. et doc. in. l. si de eo. §. fi. ff. de acqui. pos. et Ang. are. in. §. quadrupli. in materia interdicti vti possidetis, versi. si vero testes vniuscuiusq. et c. instit. de actio. quo fit vt cũ venerabilis et egregius vir dñs Gulielmus de quercore pbauerit, tã per istrumẽtũ et scripturas publicas, q̃ plures et idoneos testes de antiquiore possessione seu quasi parochialis ecclesie loci de Auriolo q̃ fecerit venerabilis vir domin⁹ Franciscus sextoris, debuit et debeat idẽ do. de Quercore in iudicio retinende possessionis per dictũ do. Sextoris cõtra eũ intentato obtinere. Et quidẽ quod ipe de antiquiore possessione tã per instrumentũ q̃ plures testes idoneos probauerit apparet p publicũ instrm missionis in possessionem seu adepte possessionis dicte parochialis ecclie. sumpt tũ et cõfectũ sub data anni dñi Millesimi cccc.xciiij.

cccc.xciiij.et die tertia mensis Iulij in hac causa productum, iuncto pretenso instrumento asserte missionis in possessionem ipsius do. Sextoris, quod ut ex illius tenore apparet, sumptum est, et receptum ex longo tpis intervallo post annum predictum. M.cccc.xciiij. et die tertia mensis Iulij: hoc etiam apparet per depositiones testium parte eiusdem do. de Quercore in hac causa productorum et examinatorum de et sup contentis in .xlix. articulo schedule exordien. Ut vobis magnifico Delphinali parlamento etc. parte ipsius de Quercore in hac causa producte, et inserte fo.101. quorum dicta et depositiones adiuvantur per ea quae multi testificantur et deponunt sup. xxxvj. articulo eiusdem schedule. Insuper etiam adiuvantur per ea quae multi deposuerunt sup articulis parte eiusdem de Quercore in hac causa oblatis contra do. Benedictum de Castillione. Debuit ergo et debet idem de Quercore in hoc iudicio, tum ratione predicta, tum quia reus obtinere, et vincere prefatum do. Sextoris, et nihilominus manutenerí et defendi in dicta eius possessione.

Nec opponat aliquis quod predi-cta ita demum videantur procedere eo casu, quo ille qui in iudicio retinende possessionis probat de recentiore aut posteriore possessione, non allegavit et probavit dominium aut titulum illius rei, de cuius possessione retinenda contenditur inter partes: sed non eo casu, quo non solum possessionem, sed etiam vel dominium vel titulum: quia eo casu videtur iste habens dominium vel titulum habere etiam iura fortiora ratione dominij aut tituli. Sed istud non obstat.
2 † tum quia ita demum proficit et suffragatur probatio dominij aut tituli in iudicio retinende possessionis, si quo ad reliqua probationes hincinde facte reperiantur pares, ut quia per testes pares in numero et eque idoneos probatur hincinde possessio, et quia etiam probatur possessio eiusdem tpis: sed ubi quo ad reliqua non sunt probationes hincinde pares tunc non suffragatur aut proficit probatio dominij vel tituli ut aperte voluit Bar. in d. l. j. col. fi. C. uti pos. Et ita videtur ibi sentire Cy. in dicto ver. sed qualiter apparebit: idem ibi Albe. col. penul. ver. sed qualiter apparebit: idem ibi Bal. et Sali. in ver. superius allegatis, idem Ange. are. in d. §. quadrupli, in ver. superius allegato. hic autem ut predixi non sunt probationes hincinde pares: quia dictus do. de quercore probavit de antiquiore possessione. Dictus igitur do. Sextoris vel nullam habet possessionem, vel si quam habeat, illa fuit et est clandestina respectu possessionis eiusdem domini de Quercore. Non igitur debet ipse do. Sextoris vincere in predicto iudicio, in quo oportet est vincere volenti, ut non vi, non clam, non precario ab adversario possideat. d. l. j. et quod ibi glo. et doc. C. uti possi. et l. j. in prin. et §. quod ait pretor. cum suis simi. ff. eo. tit. ¶ Preterea eidem do. Sextoris non suffragatur nec proficere debet dicta pretensa tituli probatio, cum dictus do. de Quercore in articulo schedule superius mentionate opposuerit de clandestinitate pretense possessionis eiusdem do. Sextoris respectu possessionis suiipsius do. de Quercore: quo casu non prodest in dicto iudicio allegatio aut probatio dominij, seu tituli eius, de cuius possessione seu quasi contenditur, per id quod voluit gl. et ibi apertius Bar. Pau. de ca. Jo. de Jmol. Alex. de Jmol. et Fran. de are. in l. si de eo. §. fi. ff. de acq. pos. et Alex. de Jmol. consi. cx. exordiente, Visis accutissimis dubitationibus, col. iiij. ver. porro, in primo vol. et consil. lxiij. col. iij. ver. fateor quod ubi essemus in mero possessorio etc. in tertio vol. Tum etiam non suffragatur eidem do. Sextoris dicta pretensa probatio tituli: quia ut apparet ex actis cause huius, prefatus do. de Quercore probavit titulum: et non titulum duntaxat, sed etiam titulum antiquiorem illo pretenso titulo, quo se iuvare contendit idem do. Sextoris, ut apparet per literas apostolicas parte dicti de Quercore impetratas et in hac causa productas, iunctis instrumentis acceptationis per eum facte, aut alium eius nomine, de dicta parochiali ecclesia, et suis iuribus et pertinentijs ac provisionis et collationis sibi facte, et subsequute missionis in possessionem, que omnia probantur facta: et non solum facta, sed diu facta ante dictum pretensum titulum ex adverso allegatum: quod etiam non probatur adversus hunc do. de Quercore apostolicum impetratorem per pretensas literas reverendi in Christo patris domini Valentinensis epi, per ea que ponit Rota decisione. xxij. exordiente, Fuit dubitatum utrum credatur literis episcopi, ver. non obstat stylus palatij: et per ea que plenius not. Panor. in c. post cessionem, de probatio.

3 **His non obstat quod ex adverso** opponitur de pretensa resignatione seu renuntiatione facta, ut ex adverso asseritur per dictum de Quercore: quoniam respondeo quod si de illa apparet illa facta fuit causa faciende permutationis de dicta parochiali ecclesia cum tribus capellanis in predicta schedula latius mentionatis, que culpa et defectu venerabilis quondam viri domini Philiberti martini compermutantis, et sine culpa et defectu huius do. de Quercore non est sortita effectum. Quo fit ut saltem mortuo eodem do. Martini, et nemine alio ab ipso do. de Quercore possidente predictam ecclesiam, potuit ipse do. de Quercore etiam eius propria autoritate redire ad ipsam ecclesiam, et eius possessionem seu quasi apprehendere, ut probari videtur per tex. in c. cum pridem, iuncta gl. ultima in tertia lectura de pac. non enim habuit idem de Quercore animum libere renuntiandi dictam suam ecclesiam, sed cum hoc renuntiavit, si tamen eum renuntiasse appareat, ut consequeretur capellanias predictas, quas quia consequi non potuit, neque pot, videtur quod potuerit redire ad suum ius pristinum, quod etiam videtur velle Ant. de but. et Panor. in d. c. cum pridem.
4 quis Panor. dicat se pro tunc nolle firmare. † Adijcio quod permutatio initium efficax non capit ex mutuo consensu permutantium, sed ex traditione. c. inter cetera. de prebe. et c. cum olim. de re. permu. Cum igitur capellanie predicte eidem do. de Quercore tradite non extiterint obstantibus impedimentis, de quibus in schedula predicta, non videtur valuisse renuntiatio premetionata: et hec pars confirmari pot per plura iura per glo. allegata in c. cum inter. R. sup verbo, ex consensu, de elec. et pro ea videtur casus in c. si beneficia. de preben. in vj. Et hanc partem videtur firmare de equitate Fede. de se. in suo tractatu permutationum. q. viij. Jo. And. in c. j. de re. pmu. in vj. in novel. et Alex. de Jmol. in sua repeti. eiusdem. c. pro quo faciunt no. ibi per Archi. super verbo, libere. Et supposito citra preiudicium veritatis, quod aliqui teneant contrarium: illud tamen certissimum est quod hoc sufficiat ad hoc, ut appareat eundem do. de Quercore habere titulum coloratum, cui tamen in hoc iudicio retinende possessionis, in quo ipse reus est, ti. opus non existat, nec parti adverse suffragetur aut prosit allegatio et pretensa probatio tituli: hoc attento quod ipse do. de Quercore habet longe antiquiorem possessionem, et quod ipse pposuit, et deduxit dictum eius adversarium, si et quatenus predictam ecclesiam, aut aliquid de iuribus illius, clam possideret respectu possessionis eiusdem do. de quercore, et quod presumitur, ut not. doc. in locis superius allegatis, scilicet in d. l. j. C. uti possi. et l. si duo. ff. eo. tit. ¶ Nec opponat prefatus do. Sextoris, quod idem do. de Quercore non potuerit acquirere possessionem seu quasi sine tit. saltem colorato. Quoniam respondeo quod istud non obstat. Tum quia habuit et habet titulum, ut predixi, et non solum coloratum, sed etiam verum secundum mentem Fede. de se. Jo. And. et Alex. de Jmol. quatenus ex eorum doctrina colligitur, quod eidem de Quercore licuerit eius propria
5 autoritate redire ad dictam parochialem ecclesiam. † Tum quia possessio beneficij sine institutione seu provisione, et alias sine autoritate collatoris acquiri pot per personam habilem et capacem, ut declarat Panor. in c. in literis. col. x. vel circa, ver. ego tamen respectu acquisitionis possessionis etc. de restit. spolia. et multis se. Joan. de Jmol. in cle. j. col. x. vel circa, de cau. pos. et ppriet. et Pet. de Anch. in repet.
6 c. j. in not. de reg. iur. in vj. † Ubi enim datur capacitas ex parte persone, sufficit animus acquirere volentis, et patientia possidentis. c. cum ecclesia Sutrina, de cau. pos. et proprie. et c. cum olim, eodem tit. facit quod legitur et no. in l. clam possidere. §. qui ad nundinas, et l. peregre. ff. de acqui. pos. et in c. olim. le. j. de restitu. spolia. et quod not. in c. conquerente. de offi. ordi. et pro premissis videtur bonus text. in d. c. in literis. de restitu. spolia. in c. ex insinuatione, de procura. et c. patet. iij. q. j. Probatum est autem parte ipsius do. de Quercore, quod diu ante adeptam possessionem dicte parochialis ecclesie ipse erat non solum clericus, sed etiam in sacris ordinibus constitutus: et sic capax ecclesiastici beneficij. Potuit igitur acquirere illius possessionem, etiam si titulum non habuisset, prout habebat.

¶ Argumentum.

¶ Perpetua locatio naturam magis sapit emphiteuseos quam, uis non facile iura eius passiua transferri queant. A. F.

1 ¶ Inventarium heredem quando liberet.
2 Actiones hereditarie et passiue adeo heredis ossibus inherent, ut nullo pacto tolli possint.
3 Locans locatori rem locatam, de qua pensionem debet, dimittens quando a solutione pensionis liberetur.
4 Locatio perpetua non est mera et simplex locatio, sed contractus emphyteuticus, per quem ius in re constituitur, et utile dominium acquiritur conductori.
5 Scheda per notarium descripta in suo protbocollo sine subscriptione an et quando fidem faciat.

¶ De locat. et conduc. Consil. cccxj.

Dherendo quibusdam iurium allegationibus exordientibus, Sequentia dubia etc. elegater dictatis per egregium virum do. Franciscum alrici in legibus licentiatum eximium, et quedam pauca addendo, dico breviter et succincte quod supposita veritate eorum que ibi presupponuntur, scilicet locationes perpetue de molendinis ibi mentionatis olim facte provido quondam viro Jacobo Chasanoue, et quod eidem Chasanoue universaliter et insolidum tam ex suiipsius quam eius sororis persona successerit honesta quondam mulier Ancelina Chasanoue dicti Jacobi filia: quod quod huic Anceline universaliter et insolidum iure hereditario successerit magister Vincentius riperic notarius, et huic magistro Vin-

cētiõ Gulielmus riperie eius nepos ex fratre, nemini dubiū est
quin idē Gulielmus, vtpote vniuersalis ⁊ insolidū, q̄uis nō im-
mediate, sꝫ medio quorū.ꝫ. heres dicti quondā Jacobi chasano-
ue, cōueniri possit, ⁊ de iure valeat ꝑ honorabiles viros cōsules
vniuersitatis loci Argēterie, ad eis dandū ⁊ soluendū annuā pē-
sionē dari cōuentā ⁊ ꝓmissam p̄fatis cōsulibus, tāq̄ administra-
toribus ꝑ ipsum quōdā Jacobū deputatis, ⁊ hoc iurib⁹, causis, ⁊
rōnib⁹ ad hoc elegāter ⁊ opportune inductis ꝑ dictū do. Alrici,
nō obstātibus exceptionib⁹, seu verius diffugiis parte dicti Gu-
lielmi ex aduerso allegatis. ¶ Et primo quidē nō obstat qd̄ op-
ponit̄, p̄fatā quondā Ancelinā se immiscuisse paterne hereditati
cū bn̄ficio inuētarii, ⁊ dictū magistrū Vincētiū adiuisse heredita
tē eiusdē quōdā Anceline ēt cū bn̄ficio inuētarii. Tū qꝛ vt audio
supposito, citra preiudiciū veritatis, ꝙ immixtio ⁊ aditio hmōi
facte extitissent cō bn̄ficio inuētarii, inuētaria tn̄, q̄ de bonis, re-
bus, ⁊ iurib⁹ dictorū quōdā Jacobi, ⁊ Anceline patris, ⁊ filie fie-
ri debuerūt, nō fuerūt cōpleta, nec alias facta iuxta dispositionē
iuris cōis, aut approbate ⁊ p̄scripte consuetudinis in dicto loco
Argēterie ⁊ locis circūuicinis. Tū ⁊ qꝛ esto ꝙ de immixtiōe adi
tione ⁊ cōfectione inuētarii rite seu legitime facta sufficiēter ap-
pareret, nō ꝓpterea fuissent dicti Ancelina, Vincēti⁹ ⁊ Guliel-
mus, aut eorū aliqs, liberati seu etiā in aliquo exonerati a solu-
tiōe toti⁹ pēsionis, dari ⁊ solui ꝓmisisse dictū quōdā Jacobū: nisi
ostēderet̄ bona ⁊ hereditatē dicti quōdā Jacobi nō suffecisset ad
exsolutionē insolidū, vel ꝓ parte p̄dicte pēsionis: ⁊ hoc vbi dicta
quōdā Ancelina inuētariū rite ⁊ legitime cōfecisset, vel nisi ostē-
deret̄ bona ⁊ hereditatē dicte quōdā Anceline nō suffecisse inso-
lidū, vel ꝓ parte ad solutionē pēsionis hmōi: ⁊ hoc vbi duntaxat
1 idē quōdā magister Vincētius inuētariū cōfecisset, † qꝛ (vt alle-
gatū est, ⁊ est verū) inuentariū heredē nō liberat, nisi quaten⁹ vi-
res seu facultates hereditarie nō suppetūt. ¶ Preterea etiā nō
suffragat̄ dicto Gulielmo riperie quedā pretēsa cōuētio olim fa
cta ꝑ ⁊ inter ipm̄ Gulielmū riperie, ⁊ magr̄m Joānē riperie eius
fratrē, ⁊ ꝑ quā ꝓtēdit idē Gulielm⁹ ipm̄ Joānē cōuenisse, ꝓmisis
se, ac etiā se ⁊ eius bona obligasse, ⁊ hypothecasse de dādo, soluen
do, ac etiā expediēdo annis singulis p̄fatis cōsulib⁹ dictā annuā
pēsionē. Qm̄ rn̄deo ꝙ nō ꝓpterea se liberauit idē Gulielm⁹ ripe
rie ab obligatione ⁊ actione ꝑsonali, qꝛ tāq̄ heres ꝑ media predi-
cta dicti quōdā Jacobi Chasanoue tenebat̄ ⁊ tenet̄ p̄fatis cōsuli
2 bus, † qꝛ actiones hereditarie ⁊ passiue adeo sunt heredis ossib⁹
affixe, vt pacto vel cōtractu tolli nō possint. l. pacto successorū, ⁊
qd̄ ibi doc. C. de pac. ꝓ quo optime facit. l. ii. ⁊ qd̄ ibi oēs scriben-
tes. C. eo. tit. nec se potuit idē Gulielm⁹ liberare a solutione p̄di-
cte pēsionis insolidū, vel ꝓ pte, ꝓpter dimissionē dictorū molēdi
norū, aut ptis eorūdē, etiā si illa remisisset vel remitteret p̄fatis
3 cōsulib⁹, † nisi ipsi remissioni hmōi cōsentirēt: ꝓ quo allegasse suf
ficiat qd̄ no. Spe. ti. de locato. §. nūc aliqua. ver. xxviii. ⁊ Bart. i
l. is cū quo. ff. de aqua plu. arcē. multas remissiōes ponit Alex. de
Jmol. in. l. p̄tor. §. hoc edictū. ff. de dā. infe. Etiā nec suffragat̄ di-
cto Gulielmo riperie quedā pretēsa cōuētio olim celebrata ⁊ ini-
ta ꝑ ⁊ īter Gulielmū chasanoue, fratrē dicti quōdā Jacobi, ⁊ (vt
dr̄) ꝑ eū substitutū dicte quōdā Anceline ei⁹ nepti ex vna parte ⁊
dictū magistrū Joānē riperie ex alia. Qm̄ rn̄deo ꝙ supposito ci
tra p̄iudiciū veritatis ꝙ cōuētio hmōi facta extitisset, put ex ad
uerso ꝓtēdit̄, nō ꝓpterea potuisset aut de iure posset idē Joānes
riperie ꝯueniri ꝑ cōsules: etiā si ponerem⁹ restitutionē prefati fi-
deicōmissi fuisse ꝑ prefatū Gulielmū riperie heredē ꝑ mediū, de
quo ī actis Anceline de restituēdo granate vbo factā dicto Gu-
lielmo Chasanoue substituto, vel dicto Joāni eiusdē Gulielmi
riperie fratri: ⁊ quidē nō si ipsi Joāni, qꝛ illi restitui nō potuit vt
pote nō substituto, non etiam si ipsi Gulielmo Chasanoue sub-
stituto quia licet per restitutionem eidem Gulielmo factā si fa-
cta extitisset, trāsiuissent iura actiua ⁊ passiua in eūdē Gulielmū
Chasanoue, nō potuisset tn̄ ipse Gulielm⁹ iura passiua trāsferre
in Joānē riperie inuitis, vel nō cōsentiētib⁹ p̄fatis consulib⁹. l. si
mulier. §. ex asse, vbi casus. ff. de iure do. ad qd̄ facit. l. si mandato
meo. C. māda. ꝓ quo videri pōt. l. ii. ⁊ qd̄ ibi oēs scribētes, ⁊ maxi
me Bal. C. de pac. nō nego quin facta saltē vera restitutione fidei
cōmissi dicto Gulielmo substituto, potuerit idē Gulielmus iura
actiua cedere ⁊ remittere prefato riperie: sed dico ꝙ iura passiua
trāsferre nō potuit. ⁊ ita in vanū cōtendit dictus Guliel. riperie
prefatos cōsules debuisse cōuenire nō eū sꝫ Joānē eius fratrē, et
quēadmodū dixi dictū Gulielmū Chasanoue nō potuisse trans-
ferre iura passiua in dictū riperie, ita dico de ipso Gulielmo ri-
perie, q illa trāsferre nō potuit in Joānē fratrē: poterat eñ vel
donare, vel vēdere totā medietatē eidē Joāni. l. ii. cū simili. C. de
pac. sed non propterea liberare se poterat a iuribus passiuis. q-
bus tenebatur ⁊ tenetur prefatis consulibus per predicta.
4 Quod † autē dicit idem Guliel-
mus riperie, dictū primū cōtractū nō fuisse cōtractū locatiōis sꝫ
magis emphyteusis, plane cōfiteor ꝙ cū locatio hmōi non fuerit
ad modicū tp̄s, sed ꝑpetua, illa nō fuit mera ⁊ simplex locatio, sed
magis cōtractus emphyteuticus, per id qd̄ cōtra gl. voluit Dy.
Bar. ⁊ alii in. l. codicillis. §. instituto. ff. de lega. ii. per eum enim
fuit ius in re constitutum, ⁊ vtile dominium acquisitum condu-
ctori. l. i. §. quod autem. ff. de superfici. ⁊. l. i. ff. si ager vectigal. ad
quod facit cle. i. ⁊ quod ibi glo. ⁊ doct. de re. eccle. non alie. ⁊ doct.
in. c. si. ne prela. vices suas, quatenus ibi loquuntur de locatione
facta ad non modicum tempus: sed nō propterea infertur ꝙ ipse
p̄dicta molendina trāsferre potuerit in alium, nec aliis locare in
perpetuum, iuribus ⁊ rationibus plene allegatis ꝑ dictū do. Al-
rici: ⁊ si potuisset, nō tamē potuit se liberare a pensione qua tene-
tur ex cōtractu, per ea que superius dixi. ¶ Per predicta appa-
ret etiam non obstare id qd̄ vlterius opponitur de certo preten-
so contractu celebrato ⁊ inito inter dictum quondam magistrū
Vincentium, ⁊ quendam Raymundum grifol, qꝛ non potuit se ꝑ
contractum hmōi ab obligatione liberare idem magister Vin-
centius. d. l. si mandato meo. ff. manda. ⁊ aliis iuribus ⁊ motiuis
5 superius allegatis. ¶ † Quo vero ad ea q̄ opponūtur aduersus
notam dicte prime locationis, dico ⁊ respondeo, prout idem do.
consules ꝙ cum in libro schedarū seu notarum illius notarii qui
de hac locatione notam sumpsit, ⁊ sua manu in libro regestrauit,
⁊ descripsit reperientur alie note ⁊ precedentes ⁊ subsequentes
manu eiusdē notarii scripte, ⁊ subscripte, nihil officit seu nocet no
te locationis huiusmodi, ꝙ ille per notarium subscripta nō exti
terit. Pro quo vltra per eū allegata possunt videri Bal. ⁊ Sali.
in. l. eo quod a multis. C. si cer. pet. Ang. in. l. lucius. ff. de testa. mi
li. Bal. C. de fide instru. col. mihi. xv. ver. hic incidit questio Ang.
⁊ Alex. de imo. in. l. si quis ex argentariis, §. si initium. ff. de eden.
Et istud non videtur mihi habere dubium. Et ita mihi videtur
sub correctione cuiuslibet domini ⁊c.

¶ Argumentum.

¶ Juxta valorem veteris numismatis de tempore cōtractuus considerandum fieri debet solutio summe siue ex donatione, siue ex alia causa debite. V. F.

1 ☞ Solutio de moneta currēte tempore contractus quando debeat fieri.
2 Donationem fuisse factam inter viuos multa verba demōstrare possunt, licet mortis fuerit facta mentio.
3 Donationis reuocande facultatem aliquis auferre sibi per que possit.

¶ De vete. nu. potestate. Consil. cccxii.

Isis et diligenter in-
spectis publicis instrumentis ⁊ aliis scripturis
mihi exhibitis ⁊ ostensis parte probi viri Petri
quini, loci de Cadarossia, Dico breuiter ⁊ succin
cte prout infra. Et primo ꝙ honesta mulier Gi-
rarda pasalle, relicta probi quondam viri Francisci caramētrā-
di, seu prefatus Petrus quini eius donatarius petere potest su
per bonis, rebus, ⁊ iuribus dicti quondam Francisci summam
octuaginta florenorum monete currētis Anno domini. Mcccc-
lxxiiii. ⁊ de mēse Maii per eundē Franciscū habitā ⁊ ipsi Girar
de per eandē recognitā de, ⁊ pro parte dotis p̄fate Girarde. Po-
test etiā petere sexaginta florenos monete currētis anno domini
M. cccclvii. ⁊ de mense Januarii eidē girarde donatos ꝑ prefa
tū Franciscum si ipse primo moretur, prout ⁊ primo mortuus est.
De his enim apparet per duo publica instrumēta: de donatione
vꝫ dictorum florenorum sexaginta per instrumētū publicū sum
ptum ⁊ receptū ꝑ magistrū Petrū daguini, Anno predicto. M.
cccclvii. ⁊ die. ix. mensis Januarii ⁊ de recognitione dictorū flo-
renorū octuaginta per aliud instrumentū publicum sumptum ⁊
receptū per magistrum Joannem brouiheti notarium publicū
Anno predicto. M. cccclxxiiii. ⁊ die. xxi. mensis Maii. Quod au
tem dixi p̄fatā Girardā seu Petrū quini eius donatariū petere
posse in ⁊ sup bonis p̄dictis ab vna parte florenos sexaginta mo
nete currētis Anno dn̄i. M. cccclvii. ⁊ florenos octuaginta mo-
1 nete currētis dicto anno. M. cccclxxiiii. † ideo dixi qꝛ quādo mu
tatio monete cōtingit in pōdere, vel in materia, vtpote, qꝛ tēpore
cōtractus moneta erat argētea, ⁊ bone lige, tēpore vero solutiōis
reperit̄ ere cōtaminata, ⁊ minoris lige, tūc fieri debet solutio nō
quidē de noua moneta, sed de antiqua currēte tēpore cōtractus si
de illa reperiat̄: vł si de antiqua nō reperiat̄, fiet solutio de noua, ⁊
supplebit̄ in noua id qd̄ deest de valore antique, vt v̄bi grā sit tp̄e
cōtract⁹ vigintiquinq̄ grossi monete currētis erāt talis lige, ꝙ
vigitiquinq̄ valebāt vno scuto, si nō reperiat̄ de illa moneta, ⁊ fiet
ea solutio

ea solutio fieri non possit dabuntur pro vigintiquinque grossis illius monete.xxvi. grossi monete nunc currentis, vt sic fiat satisfactio ad rationem antique non monete, que erat melior.c. olim de censi.no. Bar. & doct.in.l.paulus.ff.de solu. Alb.& Bar.in.l.cum quid.ff.si cer.pe. & Alex.de imo.in.l.quod te.co.tit. Anto.de bu. Pano.& alij in.c. quanto.de iureiu.& Marti.de lau.in suo tracta.de moneta. ver. accedo ad secundum articulum.& Bal.i.l.acceptam.ver.decimoseptimo queritur.C.de vsur. Et hec est comis sententia in iure scribentium. Et hoc contingit in casu nostro: quia (vt notorium est) annis predictis, hoc est eis temporibus, quibus dicti sexaginta floreni donati extiterunt & dicti octuaginta floreni fuerunt recogniti, pecunie erant multo melioris lige, quam nunc existant: potest igitur peti & postulari, vt fiat solutio summarum huiusmodi de moneta illius temporis aut illorum tempore respectiue, hoc est singula singulis referendo: & si non reperiatur de illa antiqua, vt fiat in moneta nunc currenti, habendo respectum ad dictam antiquam monetam, & valorem illius.

¶ Preterea pot etiam postulare & petere ipsa Girarda pasalle, seu dictus Petrus quini eius donatarius, vt liberentur & exonerentur ab omni debito, hypotheca, obligatione, & onere, & sibi restituatur quedam vinea & terra eiusdem Girarde, site in territorio Auenionis loco dicto in clauso de Lola, suis debitis confrontationibus confrontate, & olim per eosdem Franciscum & Girardam obligate, & hypothecate cuidam Jacometo caponay habitatori Auenionis, fideiussori eiusdem Caremetradi. Item eum se facturum conuenit, promisit, & etiam iurauit idem Franciscus: & pro eis faciendis obligauit & hypothecauit dicte Girarde eius tunc vxori omnia bona sua mobilia & immobilia presentia tunc & futura, prout constat nota sumpta per venerabilem virum dominum Petrum garini presbyterum, & notarium publicum.

2 ¶ † Ceterum quoad donationem quam fecisse dicitur idem Franciscus caremetradi dicto Paridi Rossilhani, Anno icarnationis dominice M.cccc.xci.& die vltima mensis Martij, Dico & rndeo sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis, quod licet in ea facta fuerit mentio mortis: illa tamen non fuit donatio causa mortis sed inter viuos, quod colligitur ac etiam demonstratur, & apparet propter multa verba, & clausulas in ea appositas. Et primo quidem ibi, ante huiusmodi inter viuos donationem. Item ibi, donatione pura, mera, rata, grata, firma, simplici & irreuocabili: & ibi put fieri dicitur inter viuos. Item ibi, presenti, stipulanti solenniter & recipienti pro se & suis heredibus, & in futurum successoribus quibuscunque. Item ibi, dictam inter viuos donationem gratam, ratam, & firmam habere, promisit & conuenit. Item ibi promittens illam nullo vnquam tempore reuocare, nec reuocari facere de iure &c. Per hec enim, & fere eorum singula apparet, quod licet in donatione huiusmodi fuerit facta mentio mortis prefatus tamen Franciscus donator non intendebat eam esse donationem causa mortis pro quo allegasse sufficiat quod voluit Alexan.de Imol. in.l.que dotis.ff.solut.matri.& in consilio.xiiij.exordiente, Circa primam dubium quod queritur, in primo volu.& consilio.lxxviij. exordiente: Visis que eleganter & in facto &c.in quarto volu.et in multis remissionibus in consilijs huiusmodi signatis & allegatis. Propter quod videtur eundem Franciscum caremetradi non potuisse donationem huiusmodi reuocare, quasi fuisset donatio causa mortis. Nec etiam videtur potuisse reuocari propter alimenta non prestita ipsi Francisco donatori per prefatum Paridem, pro eo quia idem Franciscus pactus est & conuenit se non posse ob hanc causam huiuscemodi donationem reuocare, quam etiam promisit, conuenit, & ad sancta dei euangelia iurauit nullo vnquam tempore reuocare, aut reuocari facere pretextu immensitatis, inofficiositatis, ingressus religionis, defectus alimentorum, aut ingratitudinis, seu alterius cuiuscunque euentus expressi, aut non expressi: † per quod videtur idem quodam Fra-

3 ciscus sibi abstulisse facultatem reuocandi donationem huiusmodi, saltem ratione iuramenti: per id quod habetur in.c.quemadmodum, in fi.de iureiur.& quod voluit Joan.an.in addi. Specu.titu.de dona.§.i.ver. quid si actum est &c.quem sequitur Anto.de butri.& Jo.de Imo.in.c.fi.de dona. Alex.de Imo.in.l.stipulatio hoc modo concepta.colum.xiij.ff. de verb.ob.& consi.xl.in.iiij.vol.& Jason.in.l.fi.col.v.C.de pac. Non igitur videtur idem Franciscus potuisse reuocare donationem per eum factam dicto Paridi.nec bona sua postea donare prefato petro qni. Fateor tamen quod reuera in instrumento prime donationis sunt multe infrascationes & intricationes, imo forte contrarietates in clausulis, quas non puto fuisse intellectas per illum do. Petrum garini presbyterum: sed forte confisus de malo viro, & cauillatore instrumentum, seu verius scripturam sic degrossatam, put reperitur, signauit, & subscripsit: ad quod deberet ipse aduertere.

¶ Argumentum.

¶ Dotis constitutio presente & tacente auo filie per matrem facta valet vt cui auus videtur consentire. V.F.

1 ¶ Filiafamilias de dote aduentitia an possit donare inter viuos, & dotem constituere sine consensu patris.

2 Filius in potestate de quibus bonis potest disponere inter viuos sine licentia patris.

3 Presentia sola consensum an & quando videatur inducere.

4 Inter coniunctos presumitur donatio.

¶ De do.promis. Consi.cccxiij.

Christi nomine inuocato. Viso casu mihi exhibito parte nobilium Jacobi sycardi & Catharine, patris & filie, cum dubijs ex casu huiusmodi elicitis, insuper & cum copia instrumenti matrimonij olim contracti per & inter prouidum virum Joannem de grossio ex vna parte, & honestam iuuenem Annam testone filiam naturalem & legitimam Claudij testoni & prefate Ca-

1 tharine coniugum ex alia, dico & respondeo, quod † constitutio dotis eidem de Grossio per prefatam Catharinam constitute, quatenus illa fuit constituta de bonis maternis, vel alijs aduentitijs, pro ipsa Catharina in dotem constitutis, valuit & valet, etiam si illa facta extiterit sine consensu dicti Jacobi eius patris, cuius dicti illa est ro quia in bonis, in quibus non habet pater vsumfructum, cuiusmodi sunt bona per filiam in dotem constituta, non est pater legitimus administrator, aut. vt liceat ma-

2 tri & auie in princi.colla.viij. † Et hinc est quod de illis pot filius disponere, inter viuos etiam sine consensu patris.l.cum non solum.§.alijs autem.C.de bo.que libe.& in terminis, scilicet quod filiafamilias possit & valeat de eius dote aduentitia donare inter viuos, etiam sine consensu patris, tenuit Bal.in.l.si dotem, ad fi.C.de fal.can.adiec.lega. & in.l.quod scitis.col.ij.ver. pater stipulatus est dotem: ibi, vel eam donare inter viuos.C.de bo.que libe. Sed quoad bona non dotalia & sic quoad ea, in quibus pater habebat, vel habiturus erat vsumfructum vt pote in eis, que ad ipsam Catharinam erant peruentura, vel eidem acquirenda supstite, & adhuc viuente eodem nobili Jacobo eius patre, est maius dubium, an quoad bona huiusmodi tenuerit & de iure valuerit dotis constitutio facta per ipsam Catharinam, attento maxime quod idem Jacobus eius pater fuit presens. Et quamuis prima fa-

3 cie videatur quod non, pro eo † quia sola presentia non videtur inducere consensum quia extat regula, quod vbi ego sum presens alicui actui & taceo, non videor illi actui consentire, si illum talem actum per meam contradictionem impedire non poteram.l.caius, & quod ibi not.glos.ff.de pigno.actio. l.titia.§.lucia.ff.de lega.ij.l.fideiussor.§.pater, cum sequenti, & quod ibi not.ff.de mino.& in.l.sepe.ff.de re iudi.de quo Dy.in.c.is qui tacet, de regu.iu.in.vj. Cy.in.l.inuitus.ff.de procura. Bar.& doc. in.l.que dotis.ff.solu.matri. Bal.in.l.si sine.ff.ad velleia.& cano.in c.nonne, de presumptio.tamen quia dos huiusmodi fuit per dictam Catharinam constituta pro nepte, seu Felezena eiusdem Jacobi, videtur eundem Jacobum constitutioni huiusmodi consensisse, & propterea non posse cotrauenire, per id quod habetur in.l.si seruus communis & quod ibi glo.ff.de dona.inter vi.& vxo. & in.l.procul.ff.de proba.& quod no.glo.& Bar.in.l.que dotis, col.penul.ver.quero quid de presente, sciente, & intelligente &c.ff.solu.matri.& glo.in.l.cum quid.ff.si

4 cer.pet. Ex quorum dictis illud videtur colligi, † quod inter coniunctos presumitur donatio. Et ita videtur quod idem Jacobus auus dicte Anne presumi debeat consentire voluisse, & consensisse constitutioni facte per ipsam Catharinam eius filiam, & in fauorem dicte Anne eiusdem Jacobi neptis, & sic eius coniuncte ratione sanguinis.

¶ Argumentum.

¶ Inofficiosum est onus quodcunque super legitima imponitur, etiam illud, per quod pater illius petende tempus procrastinare conatur: igitur reijciendum. V.F.

1 ¶ Filius non obstante patris prohibitione potest legitimam, aut illius supplementum petere, etiam si prohibitionem simpliciter acceptasset.

2 Legitima in pecunia relicta an peti possit in corporibus hereditarijs, & an fructus legitime peti possint.

3 Bona patris inter liberos pro legitima qualiter diuidantur.

¶ De inoffi.testa. Consi.cccxiiij.

Christi nomine inuocato. Viso casu mihi exhibito parte honeste mulieris Francesie bugone, filie naturalis & legitime honorabilis quondam viri Joannis bugonis de sisterico, vna cum dubijs ex casu huiusmodi elicitis

1 insuper & cum instrumento testamenti dicti quodam Bugonis, † dico & respondeo, quod non obstante prohibitione, de qua in testamento & casu

huiusmodi, potuit et potest eadem Francesia petere supplementum legitime, quia idem Joannes Hugonis eam in legitima huiusmodi gravare non potuit. l. omnimodo. l. quoniam in prioribus, et l. scimus. C. de inoffi. test. Et procedit quod dixi non solum si filia, vel alius eius nomine, nihil acceperit de illis trecentis florenis, vel aliis sibi per patrem relictis nihil recepisset sed etiam si ipsa filia, vel alius pro ea, sibi relicta simpliciter acceptasset, ut probatur in auth. ut cum de appella. cogno. §. ceterum, colla. viij. Pro quo facit ratio, quia onus prohibitionis, per quam voluit idem pater prefatam Francesiam nihil aliud posse petere in et super bonis suis quacunque ratione, occasione, titulo, sive causa, debet de legitima ipso iure reiici. d. l. quoniam in prioribus. Et ita in specie voluerunt Bal. Salic. et Pau. de ca. in. l. si quando. §. et generaliter, C. de inoffi. testa. Bal. et Pau. de ca. in. d. l. omnimodo, in princi. eo. ti. Bal. in. l. hac edictali, ver. quod observationem. C. de secun. nup. Ang. in. l. iubemus. C. ad trebel. Joan. de Imo. in. l. quod de bonis. §. cum fideicommissum. ff. ad leg. fal. Alex. de Imo. consi. lxix. exordiente, Super primo dubio queritur an dicta Agnes etc. ver. super secundo dubio etc. quod etiam colligitur ex his que not. Bar. in. l. papinianus. §. si conditioni, in fi. ff. de inoffi. testa. Guli. de cug. et Bal. in. l. de his. ff. de transac. Multas remissiones ponit do. Jason de may. in. d. l. si quando. §. generaliter,
2 que possunt videri. ¶ † Verum hic potest dubitari, an eadem Francesia teneatur et debeat recipere in diminutionem predicte legitime dictos trecentos florenos, et alia sibi relicta, an vero possit totam legitimam postulare et petere in bonis et substantia dicti quondam Joannis eius patris, et dicere se nolle habere pecuniam. Ad quod respondeo, quod nisi consuetudo, vel municipale, seu patrie statutum refragetur, sive obstet eidem Francesie, potest ipsa Francesia petere sibi consignari et expediri legitimam in bonis et substantia testatoris, et refutare pecuniam sibi relictam, ut not. Guli. de cug. Bald. Pau. de cast. et in effectu Sali. in. d. l. scimus. §. repletionem. C. de inoffi. testa. Bar. Jo. de Imo. et alii in. l. suus quoque, ad fi. principii. ff. de heredi. insti. et l. marcellus. §. res que. ff. ad trebel. Bal. in l. filium quem habentem. C. fami. ercis. l. fi. col. mihi. viij. ver. quero an tacite substitutus habeat beneficium etc. ibi, idem dico in instituto in re certa. C. de edic. divi adri. tol. et alii in aliis locis. Et potest eadem Francesia petere non solum legitimam, sed etiam fructus legitime, auth. de trien. et semis. §. j. colla. iij. et transumptive in authen. novissima, et quod ibi gl. C. de inoffi. testa. l. papinianus. §. unde si quis ff. eo. ti. no. glo. et quod ibi doc. in. l. in fideicommissariam, in prima gl. ad fi. ff. ad trebel. Jo. an. in addi. Specu. tit. de pigno. §. sequitur videre, in addi. que incipit, Si usufructus debebatur. quod eleganter declarat Bal. in. l. non est. C. fami. ercis. Et idem voluit Alex. de Imo. in. d. consi. lxix. et alii in aliis locis. Illud autem certum est, quod ubi prefata Francesia esset contenta recipere et habere in diminutionem predicte eius legitime dictos trecentos florenos: ipsa tamen non teneretur expectare terminos et dilationes per dictum Joannem eius quondam patrem prefixos, et assignatos, quia in legitima non potest tale gravamen, vel aliud apponi. d. l. quoniam in prioribus. Et per hec patet responsio ad primum quesitum.

3 † **Ad secundum quesitum dico et** respondeo, quod cum (ut ponitur in facto) eidem quondam Joanni patri superfuerint quinque liberi naturales et legitimi, scilicet quatuor filii masculi, et ipsa Francesia, legitima horum quinque liberorum fuit semis, seu dimidia pars bonorum, et hereditatis dicti quondam Joannis patris, deducto tamen ere alieno, et funeris impensa. d. auth. de trien. et semis. §. j. colla. iij. et transumptive in. d. auth. novissima. C. de inoffi. test. iuncta. d. l. papinianus. §. quarta autem. ff. de inoffi. testa. et quod no. bar. in. l. ex facto, la grande. ff. de here. insti. et Bal. in. l. quoties. C. eod. tit. post Jaco. butri. in. l. si quis in suo. C. de inoffi. test. Hic autem semis, seu dimidia pars dividi debuit equis portionibus inter ipsos quinque liberos, dicto auth. de trien. et semis. §. j. ibi, ex equo quadrantium vel sextantium dividendum. Et sic facta debita calculatione, legitima prefate Francesie est decima pars bonorum dicti Joannis Hugonis eius quondam patris. Et ita mihi videtur.

¶ Argumentum.

¶ Mater premortuo ab intestato filio sine liberis cum eius fratribus succedit in capita: ex testato vero non minus integro trientem habet pro legitima, sive ipsi fratres, sive alii fuerint heredes instituti. A. F.

1 ¶ Legitima matris in bonis filii, qui parum illi in testamento reliquit, quanta sit, et an habeat trientem, et quid si fratres sint preteriti.

¶ Ad. S. C. tertyl. Consi. cccxv.

Ponitur in facto quod dudum fuit in humanis providus iuvenis Joannes hugonis: filius quondam naturalis et legitimus defuncti Joannis Hugonis et honeste mulieris Beatrisie dicti Joannis patris relicte: qui pridem, anno etc domini. M. cccc xc. fecit et condidit eius ultimum et nuncupativum testamentum: in quo, inter cetera per eum disposita, et fieri ordinata eius heredem universalem instituit et nominavit Salvatorem Hugonis eius fratrem, et dictorum Joannis et Beatrisie filium naturalem et legitimum: prefate Beatrisie eius matri legavit, et iure institutionis reliquit centum solidos, quibus voluit illam esse tacitam et contentam. Et deinde vita functus est et ab humanis sine liberis decessit, superstitibus tamen et sibi supervivientibus prefata Beatrisia matre, ac Salvatore, Pontio, Petro, et Francesia eius fratribus, et sorore, naturalibus et legitimis et sibi utrinque coniunctis. Et quia prefata Beatrisia dicit et pretendit, legatum seu relictum antedictum non sufficere ad eius legitimam sibi debitam in bonis prefati quondam Joannis eius filii, quesitum est quanta seu quota esse debeat legitima huiusmodi, an videlicet triens, seu tertia pars bonorum eiusdem quondam Joannis aut quinta pars trientis, vel semissis bonorum huiusmodi, pro eo quia non solum ipsa Beatrisia, sed etiam dicti tres fratres et soror eidem Joanni superfuerunt, et qui ab intestato erant sibi cum dicta matre successuri, quilibet videlicet pro quinta parte, authen. defuncto, et in corpore unde sumitur. C. ad tertu.

Pro cuius dubii faciliore responsione premitto, quod docto. in multis locis faciunt questionem
1 huic in aliquo similem: † ponunt enim casum in filio habente matrem et duos fratres utrinque coniunctos testantem, et matri aliquid iure institutionis relinquentem, fratres vero pretereuntem et instituentem extraneum non turpem personam, et querunt quanta sit legitima matris, an videlicet triens aut tertia pars trientis: in quo articulo reperio docto. variasse, Barto. enim motus rationibus, de quibus ibi, dicit in. l. pater filium. ff. de inoffi. testa. quod legitima matris non est triens, sed tertia pars trientis. Et hanc partem videntur sequi Bal. Ange. Joan. de Imo. et Fran. de are. in. l. plane, la. j. §. si duobus. ff. de lega. j. ubi etiam idem videtur voluisse Pau. de cast. motus alia ratione, quod Bar. Cy. vero in dicta. l. pater filium, in addi, prout ibi refert bal. in repeti. tenuit contrarium, scilicet quod immo legitima matris sit totus triens omnium bonorum. Idem voluit ibi Bal. in dicta repeti. col. mihi. vij. ver. nunc venio ad privationem que contingit per dispositionem legalem: ibi, pro hac parte, multa inducit, et pro maiore parte respondet motivis Bart. Eandem partem tenuit idem Bal. in. d. auth. novissima, in. viij. q. quam sententiam etiam ibi sequitur Sali. in. ix. q. Et, ut ibi refert Bald. et moderni, hanc partem tenuit Jac. Butri. in quadam questione per eum disputata. Pro hac parte consuluit Old. motus multis et subtilibus mediis, consi. mihi xci. aliis vero. cxxiiij. exordiente, Quidam Pontius nullos habens descendentes etc. Etiam Pau. de cast. in. d. l. plane. §. si duobus, prope fi. dicit se non diu erat habuisse hanc questionem de facto, et fuisse secutum sententiam plurium, hoc est istam, quam proxime dixi, et est verum, ut apparet consilio suo. ccliij. exordiente, Omnium fundamentum huius articuli etc. col. ij. ver. in quarto casu principali etc. Etiam pro hac parte consuluit Raphael Fulgo. consilio. xxxv. exordiente, Proponitur quod materfamilias moriens matre et duabus sororibus etc. Hanc partem sequutus est Alex. de Imo. in. d. l. plane. §. si duobus, ad fi. et Albe. in. l. omnimodo. post principium. C. de inoffi. testa. ubi relatis motivis et rationibus Old. positis in dicto eius consilio dicit. et ita puto tenendum esse: et ita not. et scripsit Oldr. in lib. suorum consiliorum. Et quamvis Fran. de are. in. d. §. si duobus. col. penul. videatur sensisse quod prima opinio sit communior. mihi tamen salva reverentia tanti docto. videtur oppositum, scilicet quod immo secunda sit communior. Eam enim tenuerunt, ut predixi, Cy. Jaco. But. Bal. Oldr. Albe. Pau. de ca. in consulendo. Sali. Fulgo. et Alex. de Imo. Ista est iam fuit opinio Dy. in. d. l. plane. §. si coniunctim. Et hanc etiam esse magis communem dicit Alex. de Imo. in. d. §. si duobus, ad fi. et sensit ibi Paul. de ca. dicens, ut predixi, se fuisse secutum sententiam plurium cum ut subiungit, omnes concordent, excepto Barto. Etiam Rapha. in dicto consi. ad fi. loquens de hac parte dicit, Reor etiam in negotiis atque disceptionibus forensibus hanc sententiam in causarum diffinitionibus, non tantum in scholis disputationis causa subsequi: licet Bart. solus diversam sententiam veriorem existimet. Quibus premissis, et presupposita hac secunda opinione pro veriore videtur consequenter dicendum ad quesitum, quod legitima huius Beatrisie matris debeat esse triens omnium bonorum, non quinta pars trientis, cum iura motiva, et rationes allegate per docto. pro secunda parte in casu, quem premisi etiam sibi locum vendicare videantur in hoc casu. Nisi forte quis dicere voluerit, quod secus hic, secus ibi, pro eo quia in casu superius proposito, et de quo querunt doct. duo fratres superstites fuerunt pro fratrem preteriti, et extraneus, hoc est non frater, vel eius qui cum matre ab intestato succederet heres institutus, qui tamen turpis persona non erat et cum fratres preteriti habeantur pro mortuis, non mirum si totus triens omnium bonorum debeatur matri pro legitima: sed in

casu

casu nostro non oēs fratres fuerunt pteriti, quia non dicti Saluator, Pōtius, τ Petrus, sed fuerunt vniuersales heredes instituti, propter qd cū saltē isti non debeant haberi p mortuis videretur φ ipsi deberēt facere partē in legitima, τ sic φ legitima matris non deberet esse triens, sed quarta pars triētis pro quo facere videtur quod dicit Bald. in d. aut. nouissima, ad fi. scz φ si in casu questiōis disputate p Jaco. but. quē superius retuli fratres nō essent pteriti sed essent instituti etiā in vno minimo, legitima, mrīs nō esset nisi tertia tertie, Quis ibi subijciat istud indigere maiore indagine: τ se ideo hoc nō modo firmare. Et in hāc partē videbatur mihi cōdescēdendum verūtamen Oldr. in dicto consilio. cxxiij. τ Albe. in dicta. l. omnimodo, vidētur tenere cōtrariū. Ponunt eni casum φ quidam Pōtius habēs tres sorores, τ neptem ex sorore pdefuncta, τ matrem suijpsius cōdidit testamētū in quo matri certum quid iure institutionis reliquit. tres vero sorores ptērijt, τ dictam neptē heredem vniuersalē instituit, τ sic non sibi extraneū, sed p quinta parte ab intestato successurā, cuz auia τ tribus materteris, aut. vt fra. fi. §. j. collat. ix. Et tamen dicunt Oldr. τ Albe. in locis predictis φ legitima matris est triēs omnium bonorum, nō ergo in illa facit cōcursum dicta neptis heres instituta. Et ita etiam videtur sensisse Alexan. de imo. in dicto. §. si duobus, ad fi. quatenus ibi allegat Oldra. in dicto cōsilio cxxiij. τ dominus Jas. de may. in repetitiōe dicte auth. nouissima. col. xx. vel circa. versi. tangit etiā Bal. hic in octaua questione τc. qui ambo dicunt Oldra. late scripsisse in dicto cōsilio p dicta secūda parte. quā ipsi sequūtur. Quod si ita est i illo casu, videlicet φ neptis heres instituta legitimā matris nō minuat: ita videtur esse in hoc casu, vt videlicet dicti tres fratres hrdes instituti matri legitimam non minuant cū vtrobiqz eadem videatur ratio qz vez testamento cōdito, τ turpi persona nō instituta nō debetur legitima fratri. Etiā Rapha. fulgo. in dicto consilio. xxxv. ponit casum in matrefamilias habente matrem τ duas sorores, quas in certa qtitate heredes instituit τ extraneum vniuersalem heredem instituit, τ tamen dicit legitimam matris esse trientem. Nō ergo sufficit aliquid reliquisse fratrib⁹, prout videbatur voluisse Bal. in. aut. nouissima, ad fi. Quibus consideratis dico p nūc sub correctiōe cuiuslibet meli⁹ sentiētis, φ legitima pfate Beatrisie sit triens omniū bonorū nō qnta pars, vel dimidia pars triētis.

¶ Argumentum.

¶ Qui reuendere cui promisit alij rem vendere potest sed ipse vel eius heredes conueniuntur, vt reuendant, vel interesse prestent: ad quod non sufficientibus eorum bonis tum demuz ad tertios possessores itur. U. F.

1 ¶ Promissio de vendendo non est venditio.
2 Experiri cōtra extraneos possessores an possint liberi illius, cui factum est pactum de reuendendo sibi τ suis, τ quid in bonis que adhuc sunt penes heredē, an peti possint ad reuendēdū. τ nu. seq.
3 Promissio de contrahendo continet verum factum.
4 Heredes illius, qui promisit rem emptam reuendere, an conueniri possint ad interesse in alienatis, τ qua actione, τ quando extranei possessores in venditis reuēdendis conueniuntur.

¶ De pact. inter empt. τ vend. Consi. cccxvi.

Christi nomine inuocato. Viso casu qui mihi exhibitus est parte nobilis τ honorabilis viri magistri Claudij fabri, τ dubijs ex casu huiusmodi elicitis: dico τ respōdeo breuiter τ succincte ad dubia huiusmodi, put infra. Et primo ad primum, φ licet per conuentionem τ pactum in casu huiusmodi latius mentionatas τ expressas nobilis Petr⁹ de cizerino dederit, τ concesserit nobili quondam viro Auberto τ Petro fabri, tūc presentibus, stipulantibus solēniter, τ recipiētibus pro se τ suis liberis, τ liberorū suorū liberis masculis, naturalibus, τ legitimis reachetū ppetuum, τ gratiam redemptitiam etiam in dicto casu mentionatas: τ sic effectualiter conuenerit et promiserit idem nobilis Petrus bona predicta eisdem nobilibus Auberto τ Petro fabri, aut dictis eorum liberis, τ liberorū liberis masculis reuendere pretio designato in contractu: ipse tamen nobilis Petrus de cizerino non dicitur per conuentionem
A huiusmodi dicta bona vendidisse, † quia promissio de vendendo non est venditio, vt voluit Bar. in. l. singularia quedam precepta ff. si cert. peta. Alexan. de Jmol. in. l. cum fundus. §. serunm. ff. si cert. petatur. τ in. l. Julianus. §. offerri. colū. mihi. iij. ff. de actio. emp. τ Pau. de cast. consilio. xlij. exordiente, Tria sunt que faciūt pro dicto Gulielmo τc. quinimo per fiendam venditionem veniebat liberādus a promissione huiusmodi: l. in numerationibus. in fi. ff. de solu. nec per dictam promissionem fuit dictis Auberto et Petro, aut eorū liberis, vel liberorū liberis aliqd ius acquisituz
2 in dominio, aut quasi dominio predictorum bonorum: † propter qd non puto liberos dicti Auberti posse experiri vel agere contra possessores extraneos, in quos fuerunt postea bona predicta alienata, nec illa bona ab ipsis repetere tāqz dñi aut quasi dñi eorūdē. Nec etiā possunt in viz pacti, de quo supra, agere cōtra eos, vt illa bona sibi vendant, quia actio orta ex dicto pacto est actio personalis, que non sequitur fundū, seu particularem successorē l. j. §. si heres, cum suis simili. ff. ad trebel. sed solum hac actione cōueniri potuerūt dictus nobilis Petrus de cizerino, τ sui heredes. Et φ pfati possessores ad vendendum conueniri nō valeant pbatur per multa fundamenta τ iura inducta in simili per Alex. de Jmo. consilio. x. exordiente, Uidetur fortasse prima consideratione τc. τ consi. xcij. exordiente, Perspectis his que in themate τ τc. col. ij. in. j. vol. que possunt ibi videri.

Ad secundum dico τ respōdeo φ heredes dicti nobilis de Cizerino requiri debēt de vendendo, τ pretium bonorum τ melioramentorū eis offerri: qd si facere nolint, poterunt conueniri ad interesse, quod censentur dicti nobilis Aubertus τ Petrus fuisse tacite stipulati. l. stipulationes nō diuiduntur, versi. celsus. ff. de verbo. obliga. not. Bart. in. l. certi condictio, in princi. in. iij. col. ff. si cer. peta. non autē precise conue
3 niri possunt ad reuendendum, † quia promissio de contrahendo continet verum factum, vt pbat glo. relata ad tex. in. l. ex ea parte. ff. de verbo. oblig. quod etiam ibi not. Fran. de are. τ ideo si nō seruetur. ex ea non agitur nisi ad interesse. Super quo tamen inquit dicendū idē Fran. vt traditur in glo. τ qd ibi Bar. in. d. l. certi condictio, τ qd ponit tex. in. l. si heres. ff. de actio. empti. τ Bar. in. l. vxorem. §. agri plagam. ff. de verbo. oblig. qui tamē post glo. in. d. l. certi condictio, videtur dicere contrariū eius qd dicit Frācis. τ φ obligatus ad vendendum non solum teneatur vendere, sz etiam tradere τ transferre dominium in emptorem, si dominus est. l. in conuētionibus, in fi. ff. de verb. oblig. τ. l. ex empto, in principi. ff. de actio. empti. Propter qd videtur dicendū φ, quoad bona adhuc existentia penes heredes dicti quōdā de Cyzerino, pos
4 sint ipsi heredes conueniri ad vendendum τ tradendum. † Quo vero ad bona iam alienata, vel per eos, vel per dictum nobilem Petrum, possint ipsi conueniri ad interesse, si vendere recusant. Et si vendant, τ tradere non possint, conuenientur ad interesse p ea que dici solent in. l. j. ff. de actio. empti. τ in. §. pretium, instit. de emptio. τ vendi. Et facta discussione bonorū predictorum heredum, si illa non sufficiunt ad interesse, poterunt pretextu τ occasione residui conueniri possessores predictorum bonorum actione hypothecaria, vel etiam Saluiano interdicto, quod erit vtili⁹ probationes faciliores, per id quod not. Ange. de Are. in. §. item seruiana, ver. aduertas tamen φ emens aduocatus nunquā intētabit τc. institu. de actio.

¶ Argumentum.

¶ Contra minorem rem suam alienantem etiam cuz decreto modo id sine cause cognitione factum sit, non currit decennalis prescriptio, sed lesus restituitur. U. F.

1 ¶ Instrumento qd non apparet dispositiue continere solennitates, que in contractu interuenire debuerant, stari an debeat.
2 Solēnitas extrinseca non presumitur, nisi probetur.
3 Cause cognitio in decreti interpositione interuenire cur debet.
4 Tutele filiorum matri demandande qualis solennitas.
5 Bone fidei non dicitur qui contra legem mercatur.

¶ De in integr. resti. Consi. cccxvij.

Miror quod ita pertinaciter restiterit, τ subterfugiendo resistat Blasius Malensonis, ne libello contra se parte Joannis coste τ Joannete eius sororis in hac causa oblato τ producto respōdeatur cum illi proculdubio fuerit τ sit respondendum, non obstantibus quibuscunqz parte eiusdem Blasij allegatis τ deductis, τ signanter in quadam eius nouissima schedula exordiente, Exhibita mihi quadaz schedula τc. Et quidem non quod primo ibi dicitur, scilicet quod illud pretēsum iudicis decretum, de cuius nullitate iam pridem extitit replicatum parte dictorum Joannis τ Jannete, presumi debeat rite τ solenniter interpositum, τ que narrātur in instrumēto dicte
1 ptense vēditionis τ decreti interpositiōis fore vera. † Qm̄ rñdeo

breuiter & succincte q lz instrumēto dicēti & dispositiue cōtinenti solennitatē, q̄ in actu interuenire debet, stari debeat & credi donec cōtrariū appareat. l. cū pcibus cum suis simi. C. de pba. secus tū est vbi p̄ tale p̄tēsum instrumētum nō sic apparet de solēnitate, hoc est vbi nō apparet instrumētū, qd dispositiue cōtineat solēnitates q̄ in contractu interuenire debuerūt: pro quo allegare sufficiat qd not. Bart. Jaco. rebuf. Ange. & Jo. de pla. in. l. j. C. de fide
2 instru. & iu. haste. fisca. li. x. † Hmōi em̄ solēnitates pueniētes hoc est introducte rōne priuilegij modo sint extrinsece nō p̄sumūtur, sed opus est q pbenī. l. quicūq;. §. fi. ff. de publi. de quo multi in. l. sciendū. ff. de verb. oblig. & alij in. c. cū in iure peritus. de offi. dele. Hic aūt nec apparet, nec etiā pponitur fuisse, vel esse aliquo istrumentū, per qd cōstet vel appareat interuenisse, in quadam p̄tensa pmutatiōe ex aduerso allegata solēnitates de iure requisitas ad hoc, vt res immobilis minoris, & p̄sertim prediū rusticū alienare valeat, quinimo nec apparet instrumentum, in quo narratiue vel enūtiatiue referat aut dicat illas interuenisse: qd iō nō dico, quasi hoc deberet sufficere, q2 imo nō sufficeret, vt p̄dixi: sed vt magis
3 appareat de euidēti nullitate dicti pretensi decreti. † Preterea si put alias scriptū est, & est ver, in interpositiōe decreti debeat cause cognitio interuenire. l. magis puto. §. non passim. ff. de re. eo. & hoc ne fiat alienatio rei minoris i casu nō pmisso, vel vbi nō oportet aut alterius q̄ oporteat, & vt minor nō circūueniat: quā cause cognitionē putabimus interuenisse in dicta p̄tensa decreti interpositione vbi index patitur, imo etiā autorizat q honesta mulier Benastorgia relicta Stephani coste, p̄tensa tutrix testamētaria dictor Joānis & Jannete in faciendo dictā assertā pmutationē dederit & donauerit dicto Blasio alēsonis totū illud plus valēs & oēem illā maiorē valētiā quodcūq; esset, & quātacūq; existeret pfecto ex pmissione quinimo autorizatione hmōi manifeste apparet q idē index parū inquisiuit, & parū curauit de iurib pupillorū. Adijcio etiā, q hic nō apparet p̄fatā Benastorgiā fuisse tutricē
4 testamentariā dictor impuberū. † Et esto q tutrix esse potuerit, oportuit tū q administrationē receperit a iudice & alia multa pmiserit, iurauerit, & fecerit, anteq̄ vt tutrix administrare potuerit de quibus, Bar. in. l. legitimās, in prin. de legitim. tut. Ange. are. in. §. actionū. in materia tutele, ver. octauo quid incūbat tutori, institu. de actio. & alij in alijs locis, quos referre nō oportet. ¶ Preterea etiā nec obstat q vlteri opponit in p̄dicta schedula. s. q idē Blasi titulo pmutationis, & bona fide tenuerit & possederit p̄diū pmutatū & q ppterea exceptionē p̄scriptionis decem annorū inter p̄ntes defenditur, & qd vlterius nō pōt nec dz molestari. Tū q2 vt predixi dicta p̄tensa pmutatio, vtpote, facta de re minor, & sic alienari phibita, fuit & est nulla. l. nō solum. cū multis
5 simil. C. de p̄dijs mino. † Tū & q2 cū cōtra. l. mercat extiterit, bone fidei dici nō pōt. l. quemadmodū. cū suis simi. C. de agrico. & cēsi. lib. xj. Tū & q2 cū tpe facte dicte pretense permutationis p̄fati Joānes & Janneta impuberes existerēt, vt fatet idem Blasius p pductionē instrumēti dicte p̄tense pmutatiōis cōtra eos currere nō potuit p̄scriptio decēnalis, qnimo nec vicēnalis. l. fi. vbi casus C. in qui. cau. in integ. resti. nō est necessaria. Tū & q2 in dicto libello intentatur remedium, seu cōdictio ex canone reintegrāda. iij. q. j. cui ppterea, seu aduersus quā nō prescribitur, nisi per spatiū triginta annorū. Persistendo igitur in alias sepissime petitis & postulatis, petūt prefati Joānes & Joāneta, seu eorū legitimus procurator pcuratorio nomine eorūdem, dicto eorū libello respōderi, & litem super eo legitime cōtestari, ac illi fuisse, fore, & esse respondendū, & litē super eo contestandam ordinari, & ipsuz Blasiū temere resistentem cōdēnari in omnibus expensis per eosdē sustētis ad causam frustrati processus, & propter huiusmodi inciuilez & iniustam resistentiam. Et alias in & s. p. & s. eo. iu. ac. de. & ce. iu. fibi fieri & mi. vestrū iudi. offi. in oppor. humili. implo.

¶ Argumentum.

¶ Usurarius videtur contractus locationis mercium estimatarum, in quo locans vltra congruam annuam pensionem post statutum tempus sibi integram estimationem solui conuenit. U. F.

1 ¶ Locator aut arrendator pro re locata an & quatenus pecuniā possit recipere, & an vsura possit committi, & quando.
2 Locator tradens boues cum pacto, q annis singulis decem corbes frumenti dabuntur, nec volens in recuperatione deteriorationem bouū subire, an ineat contractum illicitum.
3 Locatori cur potius liceat mercedē recipere quam mutuanti.
4 Pecuniam pro pecunia recipere an & quando liceat.
5 Interesse propter retardatam solutionē an peti possit etiam de iure canonico, quamuis sit vsura, & vt vsura petatur.
6 Usure nulle veniunt etiam in contractibus bone fidei, nisi de dāno & interesse probetur.
7 Emptor an debeat habere fructus pro ea parte, p qua pretiū soluit, & an dominium sit acquisitum.
8 Dominium transferri in conductorē per venditionem factā per locatorem de re locata penes eum existente quando dicatur, traditione vera etiam non secuta.

¶ De vsur. Consi. cccxviij.

1 Quamuis † certissimum existat, q arrendator, aut locator, seu rem locans, arrendans, aut ad firmam concedens, potest pro rehuiusmodi regulariter pecuniā recipere, quinimo nisi de pecunia recipienda contraheretur nō videretur propria locatio: cōtractus tamē arrendamenti, seu firme, quē olim fecisse legitur Stephanus saluatoris de parte apothece, quā tūc habebat cū honorabili quodā viro Petro raynardi, nō videt fuisse multū licitus: sed cōtinuisse & continere aliquid vitiositatis, & fraudis vsurarie prauitatis. Et primo qdē in eo q licet idē saluatoris arrendauerit, & ad firmā concesserit eidē Petro Raynardi p̄dictam eius partez apothece, cōsistētē in aysinis & mercātijs, ad & per tēpus nouem annorū: ad rationē florenorū vigintiquinq; p singulo anno ipse tamē in arrendādo, & ad firmā concedendo dictam partez voluit sibi caueri, & pmitti de sibi reddendis & restituēdis post lapsum & effluxum nouenniū valorē tricentorū florenorū monete tunc currētis, ad quos aysine & mercantie predicte estimate extiterant: & sic voluit durante nouennio, et singulo anno illius, habere florenos vigintiquinq;. Et nihilominus q̄ res arrendate & ad firmā concesse, imo verius alie: q2 ille non poterāt, eidē restituerent in p̄dicto valore post lapsum nouenium. Preterea q̄uis idē Saluatoris pactus fuerit, & cōuenerit cum eodē Raynardi, q durante nouēnio eidē Raynardi liceret dictam partē apothece per eū ad firmam concessam comparare, emere & retinere p pretio dictorū trecētorū florenorū, p̄fato Saluatoris p solutiones inibi plenius specificatas soluendoruz: ipse tamē Saluatoris voluit q etiā post emptionē partis hmōi, & sic postq̄ dicta pars apothece per venditionē desijsset esse sua, & facta extitisset dicti Petri raynardi, sibi nihilomin solueret p̄tiū p firma dari, pmissuz, nisi & quatenus p quota seu rata diminutū extitisset per solutionē partis p̄tij: & sic videt voluisse habere pro pecunia pecuniam ad causam dilate solutionis, quorū neutrū vr licere. Et primo quidē non primū, per id qd voluit Laurē. de rodul. in suo tracta. de vsur. in prima parte. q. xxiiij. & post eū Jo. de ana. in. c. nauigāti, col. xvij. versi. vndecimo q̄ritur pone qdā dedit boues &c. qui volunt q, si quis locet boues cū pacto, q inde recipere debeat a cōductore annis singulis decē corbes frumēti cō
2 tractus est licitus: † sz si velit locator recuperare boues in termino, p eo p̄tio, quo estimati extiterunt cū locati fuerūt, nec velit ipe periculū deteriorationis subire, tunc cōtract ille est illicitus: & ita dicit idē Laurē. tenere dictū suum in. d. c. nauiganti: p quo allegat q habetur in. c. plerique, cū simili. xiiij. q. iij. & no. in. c. in ciuitate, de vsur. Pro quo facit q post Gauffre. voluit Jo. an. in. c. fi.
3 de vsur. in nouel. dicit em̄, † assignans rationē cur potius locatori liceat mercedē recipere, q̄ mutuāti, q locator: ad quē periculū rei locate spectat, recipit mercedē vel cēsum: retinet enim locator dn̄ium rei locate. l. non em̄. ff. loca. ppter qd ad eum rei sue ptinet periculum: sed creditor nō retinet dn̄ium pecunie mutuate. Etiā res locata consumitur & deterioratur p vsum, qd in mutuo nō cōtingit: propter quod nō mirum si locator salariuz pcipit, & nō mutuans. Dictus vero Saluator voluit vtrūq; euitare, scz & periculum peremptionis aysinarū & merciū & periculū deteriorationis earundē, & nihilominus habere annis singulis florenos. xxv. qui elapso nouēnio erant ascensuri ad ducētos & vigintiquinq; florenos, ac etiam aysinas & mercātias & in substantia saluas, & in valore non deterioratas, qd fieri non poterat, nisi p venditionē prima
4 rum, & futurā aliarū surrogationē. † Addo, aut enim p̄fatus Petrus raynardi erat merces p̄dictas vēditurus, aut eas retētur: si vēditurus, nō erat equum q post factam venditionē & traditionem merciū hmōi, etiam si alie ex pecunia inde redacta empte extitissent, dictus Petrus solueret pecuniā, aut partē pecunie, de qua in dicta firma quia merces vēdite erāt facte aliene, & ex cōsensu, seu tacita pmissione huius Saluatoris, & empte nō erāt effecte p̄dicti Saluatoris. l. q vas. §. fi. ff. de fur. no. doc. in. l. si patru. C. cōi. vtriusq; iudi. & l. titiū & meuiū. §. altero. ff. de admi. tuto. Et sic isto casu p pecunia erat pecunia recipiēda, qd nō lz. Si vero erat p̄fatus Raynardi merces p̄dictas retenturus, & etiam illis quomodo potuisset ad suum cōmodū vsurus, non erat equum q post nouē annos ille, vel eis similes, & aysine eidē Saluatoris restituerētur sub p̄dicto valore florenorū tricētorū, sz sufficere debuisset vt ille redderētur sub eo valore, sub quo tunc existerent, & sic etiā deteriorate

deteriorate,vel torteratione vsus dictorũ nonẽ annorũ cũ ꝑ illis habiturus esset ⁊ habuerit ipse Saluatoris dictos florenos ducẽtos ⁊ vigintiquinqꝫ.Etiam nec secundũ videtur licuisse tanq̃ quid vsurarium,saltem nisi alias appareret de suo interesse propter retardatam seu dilatam solutionẽ,ꝓ id ꝙ voluit Albe. in.l.
5 curabit.C.de actio.empti.† Dicit enim sibi nõ placere gl. que ibi voluisse videtur,ꝙ in casu illius.l.vsure sint hodie licite,etiaꝫ de iure canonico:⁊ subiungit ꝙ ille peti nõ possunt vt interesse etiã vsqꝫ ad q̃titatẽ fructuũ rei vendite.Nam dato ꝙ emptor pretiuꝫ soluisset,nõ ꝓpterea venditor habuisset fructus:vnde cessatio solutionis pretij non facit ꝙ eius intersit de fructibus,⁊ ideo(scꝫ eum)vt interesse peti nõ põt,⁊ multominus vt vsura.Hoc dictũ Butri.refert,⁊ notari ꝑcepit,⁊ non impugnat in.c. conquestus. col.ij.versi.adde etiam:ibi.Alber. ibi dicit ⁊c.de vsur. Fatetur tamẽ idẽ Butri.ꝙ,si propter pretiũ non solutum vẽditor ꝑtenderet aliud interesse,vt quia oportuit eũ pecuniã accipere sub vsuris:vel incidit in penã quia pecuniam quã alteri debebat non potuit soluere ad tẽpus,quã soluisset,si emptor sibi soluisset pretiuꝫ tale interesse bene petere poterit ipse venditor,etiã de iure canonico. Alberi.etiam in.l.j.col.ix.versi.ꝑdicta puto vera esse quãdo vsure petũtur vt vsure:ibi,dicẽdũ ergo puto.C.de summa trini. ⁊ fi.catho.dicit se putare ꝙ necesse sit ꝓbare interesse ꝑ testes, vel per alias legitimas probationes:quo ꝓbato,lꝫ prima facie videatur vsura,ꝓ eo qꝛ sorti accidit.c.vsura.xiiij.q.iij.tamẽ cõceditur ꝙ vt interesse peti possit.Et ita videtur expresse innuere.l.sociũ qui:ibi,nõ quasi vsuras,sed ꝙ socij intersit.ff.ꝓ socio:ꝛ glos.in.d. c.conquestus de vsur.Et dicit ita de facto obtinuisse coram colle
6 gio iudicũ ciuitatis Pergami,† ꝙ nulle vsure venirẽt etiã in cõtractibus bone fidei,nisi de dãno ⁊ interesse ꝓbaretur. Que si ita se habeant,nec ipse Saluatoris,nec Magdalena,falsatiue ipsiꝰ ꝑtensa cessionaria,debuerunt aut de iure potuerunt post factam venditionem de dicta parte apothece ad causam locationis seu firme,de qua supra,vel verius ꝓpter retardatam seu dilatã solutionem pretij dicte partis apothece aliquid exigere a ꝑfato Raynardi vel eius heredibus vltra ⁊ ꝑter interesse,qḋ ipsi,aut eorum alter passi extiterunt,ꝓpter dilatã solutionẽ,⁊ ꝙ de isto interesse apparere debet. Et ita videref ꝙ,nisi alias appareret de interesse prefate Magdalene,ipsa teneretur imputare in sortem id qḋ ipsa post cessionem sibi factam habuit ⁊ recepit pro dicta firma a dicto Petro Raynardi,aut suis heredibus. ¶ Sed vereor ne hoc periculosum existat,propter ea que no.glo.⁊ docto. communiter in dicto.c.conquestus,de vsur.glo.⁊ docto. communiter in.l. ij.C.eod.titu.⁊ in dicta.l.curabit:Bar.in.l.at qui natura. §. non tantum.ff.de nego.gest.⁊ in.l.Julianus.§.idẽ papinianus. ff. de actio.empti.⁊ Ange.are.in.§.actionum,ver.quero ad quid venditor teneatur,instit.de actio.Pro quo facit quod habetur in.l. fi.§.fi.ff.de fun.dota.vbi dicitur ꝙ,si mulier dederit viro funduꝫ in dotem hoc pacto,ꝙ eidẽ mulieri danti estimationeꝫ fundus restitueretur,⁊ deinde cõtingat mulierẽ soluere partẽ estimationis ⁊ non totam,mulier debet consequi fructus ꝓ rata illius portionis siue summe ꝑ eam solute.etiam Bart.in proposito dicit in.l. fistulas.§.qui fundum.ff.de actio.empti.ꝙ per illuꝫ.§.probatur,
7 ꝙ † licet soluta sit quantitas ꝓ parte,tamẽ ꝓ illa parte nõ querif dominiũ emptori:debet tamẽ emptor habere fructus ꝓ ea parte, pro qua pretiũ soluit,per dictaꝫ.l.fi.§.fi.de fun.dota. Et ita tenet Fulgo.in dicto.§.qui fundum,reputans illaꝫ.l.fi.ad hoc singularem. Ideꝫ tenuit Bar.in dicta.l.Julianus.§.offerri.ff.de actio. empti.⁊ Bal.latius hoc prosequens in.l.si traditio.in.xj.qḋ.C.de actio.empti.vbi etiam dicit,ꝙ eo casu emptor lucratur tales fructus,non ratione dominij,qꝛ dñs nõ est etiam partis.d.§.qui fundum:non etiam ratione more,quia venditor non est in mora,non tradendo ⁊ implendo contractum,cum nõ sit solutuꝫ totũ pretiũ non etiam ratione possessionis,quia emptor non possidet reꝫ sibi non traditam,sed solum lucratur dictos fructos ex quadã generali equitate,ne videlicet venditor locupletef cũ iactura emptoris qui partẽ ꝑtij soluit:ex qua equitate officio iudicis veniũt fructus ꝓ rata ꝑtij retro soluti,per dictã.l.fi.§.fi.qḋ reputat Bald. valde no.⁊ idẽ in effectu voluit Sali.in.l.fructꝰ.C.de actio. emp. Si ergo in hoc casu videamus ꝙ emptor ratione partis ꝑtij per eundẽ solute venditori,debeat habere partẽ fructuũ,seu fructus pro rata:multofortius,vel saltẽ nõ minꝰ,vẽditor,q vẽdidit,⁊ cui non est ad plenũ satisfactũ de pretio,debet habere fructus rei vendite,⁊ ꝑ eũ emptori tradite ꝓ rata,seu quota partis ꝑtij restantis ad soluendũ. Primo forte videtur in hoc casu,ꝙ ayfine ⁊ mercantie,de quibꝰ supra,nõdũ tradite extiterũt,⁊ sic ꝙ nõdũ emptori q̃sitũ fuerit dñiũ:qꝛ licet ꝑ venditionẽ factã ꝑ locatorem conducto ri de re locata penes eũ existẽte dicaf dñiũ trãsferri in cõductorẽ, etiã nõ secuta alia vera traditione.§.interdũ,cũ suis simil.instit. de re.diuisio.hoc tñ vr̃ ꝓcedere eo casu,quo solutũ est ꝑtiũ,vel alr̃s de eo satisfactũ.§.vẽdite,eo.ti.ꝙ etiã voluit gl.in.d.§.iterdũ.Et

sic non vr̃ parti aduerse obstitisse vel obstare.l.neqꝫ pignus.ff.de regu.iu.⁊.l.qui ꝓpriã.C.loca.⁊ qḋ voluit Bar.in.l.si quis fundũ. §.si rem alienã.ff.eo.tit.vbi hr̃,ꝙ rei ꝓprie nõ põt esse locatio:⁊ si antea facta extiterat,illa desinit cuꝫ res incipit esse locatoris.Et hec vltima pars magis placet,scꝫ ꝙ etiã post venditionẽ potuerit merces peti ad causam firme,si ꝑsupponeremus firmã,seu locationem fuisse licitã:sed(vt ꝑdixi)illa mihi videtur fuisse aliquãtulum illicita,⁊ cõtinere aliquid vsurarie prauitatis,vel facta in fraudem vsurarũ:saltẽ quatenus illa concernebat merces,⁊ que, imo nõ ille si verũ loquimur,sed alie reddende erant sub eodem valore:quarum tamẽ non videtur potuisse esse alius vsus vel alia commoditas apud vel penes conductorem,nisi in vẽdendo,⁊ ex illis pecuniam redigendo.⁊ consequenter pecunia huiusmodi negotiando. Verũ qꝛ audio venerabilẽ curiã regiam camere rationum Aquẽsis esse rigorosam,⁊ nõ admittere nisi certas exceptiones,nesciens.tamẽ que inibi admittantur,aut que repellantur, non feci defensiones huius Raynardi.

¶ Argumentum.

¶ Episcopalis audientia iudicabit clericum,qui furem detulit, vel iudicauit scienter,atqꝫ ideo postea furca suspensum,irregularem ⁊ sacerdotio quod habet indignum. A. F.

1 ¶ Judicans furem iudici querenti,postea morti traditũ,an incurrat irregularitatem,⁊ quid in illo,qui non solum indicauit,⁊ furẽ designauit,sed capturam ꝓcurauit ⁊ incitauit.⁊ nu.7.
2 Confessio facta etiam parte absente de iure canonico an probet,⁊ quid in confessione facta pro exoneratione conscientie.
3 Confessio testatoris specifica,confitentis se esse vsurarium,an valeat.⁊ an probet semiplene.
4 Confessio de crimine facta extra iudicium solum facit indicium.
5 Causa est ciuilis cum agitur de priuatione beneficij,quanuis ex crimine descendat.
6 Due semiplene probationes faciunt vnam plenam.

¶ De episco.audien. Consi.cccxix.

1 SI † ille qui iudici seu officiali furẽ,vel alias criminosum insequenti ⁊ querenti ab eo,si illum viderit,sciens,suspicans,quod ipsum querit vt possit eũ morti dare,vel alias punire pena sanguinis,illum indicet,⁊ deinde contingat furem,seu criminosuꝫ huiusmodi reperiri,⁊ postea morti tradi,vel alias puniri pena sanguinis incurrat penam irregularitatis:⁊ si ille,qui iudici vel officiali furẽ,aut alias criminosuꝫ insequenti,⁊ querenti,si illum viderit, sciens eum non posse fugere nisi per alteram duarum viarum,dicit ⁊ respondet,eum per hãc viam nõ fugisse,⁊ contingat furẽ aut criminosum huiusmodi capi,⁊ deinde morti tradi,aut alias pena sanguinis puniri, irregularitatem incurrat,vt voluit Specu.tit.de lega. §.iuxta,charta. viij.ver.qd si iudex vel officialis ⁊c.ver.qd si scio:do. Maria.fen. in repetitione.c.sententiaꝫ sanguinis,charta.ix.col.iij.ver.septimo q̃ritur quid si dum iudex ⁊c.⁊ versi.quid aũt dicẽdũ,ne clerici vel mona.⁊ do. Anto.archiepi.floren.in tertia parte sue summe, tit.xxviij.c.ij.§.ij.ad fi.multofortius,vel saltẽ nõ minus dici debet incurrisse irregularitatem venerabilis vir dñs Antoniꝰ balditi,prior prioratus sancti Andeoli ville Burgi,qui nõ solũ officiarijs tẽporalibus querẽtibus quẽdã homicidã,vel alias criminosum nomine Salteric,illũ indicauit,exprimendo veꝫ locum in quo deberet reperiri,⁊ designando staturam ac qualitatẽ vestiuꝫ ⁊ calciamẽtorum eiusdẽ Salteric:sed etiam eosdẽ officiarios sollicitauit,ac etiam eisdẽ suggessit,⁊ illos incitauit vt dictum Salteric caperent:eũ etiã inculpãs,⁊ cõtra ipsum denuntians crimina ⁊ excessus,de quibus testificatur ⁊ deponunt testes in causa ꝓducti parte venerabilis viri dñi Jacobi Nicolai,⁊ sup tertio articulo eius libelli examinati ⁊ auditi:⁊ vt breuiter veritatem exprimam,qui ꝓcurauit ⁊ fecit ꝙ idem Saltaric ꝑ dictos temporales officiarios caperetur. Qꝛ aũt ipse do. Balditi dictũ Saltaric indicauerit,staturãqꝫ ꝑsone ill.us ac qualitatẽ vestium ⁊ calciamẽtorum designauerit ad fines cognoscendi,⁊ deinde capiendi eundẽ Saltaric,euidenter ⁊ clarissime ꝓbatum est ꝑ dicta ⁊ depositiões pluriũ testiũ parte eiusdẽ do. Nicolai in causa ꝓductorũ ⁊ examinatorum sup dicto tertio articulo. Signãter vero ⁊ maxime dñi Joãnis de tronsay,Joãnis la pausa,Petri piscatoris,magistri Gulielmi borneti notarij,Gulielmi de combis eius substituti,et dñi Joãnis gauterij.Et ꝙ indicationẽ seu designationem hmõi fecit nõ solum vna vice,scꝫ cũ primo de dicto saltaric loquutꝰ est

dicto do. de Tonsay, sed et duab⁹ alijs: vna vez in introitu siue tra pa cymiterij ecclesie sancti Andeoli, de qua testificantur et deponūt dicti de Tronsay, la pause, et Piscatoris, et alia in domo nobilis Joanne priuate, seu in curia pdicti loci Burgi, ad quam idē dñs Balditi accessit cum dictis officiarijs tēporalibus, de qua testificantur et deponunt dicti Borneti et de Combis, q etiam idem do. Balditi sup captura dicti Saltaric, et p illa facienda p dictos tēporales officiarios eosdē sollicitauerit, et diligentes q̄tuz in eo fuit facere voluerit, apparet p depositionē dictoꝝ la Pause et Piscatoris qui sup dicto tertio articulo testificātur et deponunt dictum do. Balditi nō solum fecisse indicationē seu designationem, de qua supra, sed etiam dixisse officiarijs prefatis Auancez vous pour le trouer, et allez vous en vistement, dubitans vez ne anteq̄ deprehendi posset transiret rhodanū. Insuper q ipse dñs Balditi eosdez officiarios incitauerit de capiēdo dictū Saltaric et q ipse eū capi procurauerit et fecerit. et ita grauiter deliquerit, et reus dici debuerit, ac debeat. c. sicut dignuz. §. qui vero. de homi. no. Hosti. in summa. tit. ne clerici vel mona. §. clericis. Probatū est depositionibus et dicto dictorū de Tronsay et Sauterij, sup dicto tertio articulo, q de his vidētur sufficiēter deponere. Quoꝝ depositiones plurimū coadiuuātur p depositiōes venerabiliū et religiosorum virorum dñorum Bernardi gastoneti et Gulielmi colleti canonicorū venerabilis xenobij sancti Ruffi extra muros Valētie, ordinis sancti Augustini: qui sup dicto tertio articulo testificantur et deponūt q cū ipsi et dictus do. Balditi tempore de quo deponūt transirēt iuxta et ppe furcas patibulares Vemausensis ciuitatis, in quibus p tunc pendebāt quedā hominum cadauera, siue reliquie, idem Balditi ad locū furcarū hmōi accessit et existens in pede illarū vel alias sub cadaueribus inibi pendentibus ea certo tēpore aspexit, et deinde rediēs ad pfatos do. Gastoneti et Colleti ipsi do. Gastoneti, et deinde sub psentia ipsius, et prefati do. Colleti cōfessus est se capi pcurasse, et fecisse in dicto loco Burgi dictum Saltaric, seu alias alterū ex illis pendētibus, et se fuisse causaz mortis illius, et non solum coram ipsis dñis, et semel, sed etiā alia vice coraz eis, et egregio viro dño de sancto Justo iurium professore: quē etiā do. de sancto Justo cōsuluit, et p obtinēda punitiōe, ne eius bñficio priuaretur memorialia obtinuit ad vrbē mittēda: per quam confessionē imo verius cōfessiones plene pbatas per dictos do. canonicos, et que nō vidētur facte fuisse ex abrupto, sed cū deliberatione, videtur plenius pbari, q idem do. Balditi dictuz Saltaric capi pcurauerit et fecerit, p id quod no. Joan. and. Anto. de butri. et moderni in. c. si cautio. de fide instru.

2 † vbi dicunt q de iure canonico confessio facta etiam parte absente pbat: quod etiā voluit Fran. de are. consi. lx. exordiente. Excellētissime doctor dñe &c. col. j. ver. cōfirmatur aūt hec opinio &c. vbi etiam subiecit q ita indicaret. Quo fit vt, cū causa, de qua supra, pēdeat et vētilletur in foro ecclesiastico, et in eo decidenda sit dicta confessio sufficiat ad cōuincendum dictū dñm Balditi, p ea que not. doct. in. c. j. de noui ope. nuntia. in. c. cum esses. de testa. et in. l. priuilegia. C. de sacrosan. eccl. Et esto (citra pīudiciū veritatis) q confessio, imo verius cōfessiones pdicte nō plene probarent, q̄ tamen probant, vt predixi, eo maxime qꝛ facte sunt, saltez vltima pro exoneratione conscientie, per id qđ voluit Pe. brixi. in suo repertorio, in verbo, confessio. §. iiij. Pro quo allegat Anto. de butri. in dicto. c. si cautio: ad quod facit dictum Bal. in. l. j. col. ij. ibi,

3 quidā cōfessus fuit. C. de falsa cau. adiect. lega. vbi dicit † q valet confessio testatoris, qui in testamento confessus fuit se esse vsurarium, dummodo descendat ad spēm, vt puta quia vsuras extorsit a Titio: ille saltē et sine dubio probarent semiplene, per id qđ voluit Panor. in. c. cum dilectus, de success. ab intest. Bal. in. l. in bonefidei, col. iij. C. de re. credi. Anto. de Butri. in. c. fi. col. viij. de iureiur. Joan. de Jmo. et Abbas in dicto. c. si cautio, de fide instru. Barto. et docto. in. l. admonendi. ff. de iureiuran. nisi forte quis dicere voluerit, q docto. prefati loquātur in causa ciuili, et q hec sit

4 criminalis: † in qua confessio de crimine facta extra iudicium solum facit indiciū, per id quod ponit Bar. in. l. capite quinto. ff. de adulte. Panor. in. c. q̄ sit graue, de exces. prela. et alij in alijs locis

5 sed hoc non obstat. † qꝛ cum hic solum agatur de priuatione beneficij, hec causa est ciuilis, quāuis descendat ex crimine. c. per tuas le. j. ad fi. et qđ ibi voluit Panor. in primo no. de simo. et idem not. Panor. in. c. licet hely. col. ij. versi. in gl. in verbo inscriptio &c. de simo. Restat igitur q dicta cōfessio pbat semiplene, Et hec semiplena probatio iuncta cum probatione, quam de predictis faciūt dicti do. de Tronsay et Sauterij, deponentes seipsos fuisse reqsitos per dictū do. Balditi de capiendo &c. et crimina eis denuntiata contra dictum Saltaric, faciūt plenam pbationē, per id q no. Bar. et alij in dicta. l. admonendi, et docto. in dicta. l. in bonefidei:

6 † qui volunt, q due probationes semiplene integrantur ad faciē

7 dum vnam plenam probationē. † Non ergo videtur esse dubium quin dict⁹ do. Balditi vitiū irregularitatis incurrerit, p ea que habētur et no. communiter per doc. in. c. ex literis, de exces. prela. c. clerici, et dicto. c. sententiā sanguinis, ne cle. vel mona. et qui propterea debuit et debet amoueri a dicto prioratu sancti Andeoli: et qui etiam, quia regularis est ordinis, videlicet sancti Augustini potest, aut forte debet ex culpa leuiore a dicto prioratu amoueri, illo priuari, q̄ si beneficiatus secularis existeret. d. c. per tuas, ad fi. cū suis simi. de symo. Et ita mihi videtur, sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

¶ Argumentum.

¶ Sentētia se fundans in oblatione per procuratorē ad id mandatum non habentem est nulla. V. F.

1 ¶ Publico instrumento standū, si contrarium nō est pbatum.

2 Procurator etiam latissime potestatis quid pro domino facere non possit.

3 Offerre, p altero etiā creditore inuito an liceat cuilibet extraneo.

4 Oblationes solutionis an fieri possent pcuratoribus creditorū, quo loco, et qualiter fieri debeant. et nu. seq.

5 Verba non sufficiunt vbi opus est facto.

6 Purgatio more non admittitur regulariter, nisi refuso interesse nec oblatio, nisi reus iudicialiter cōuentus expēsam offerat post moram extra iudicium contractam.

7 Oblatio iudicialis etiam realis, nisi sequatur consignatio et depositum, non liberat debitorem, apud quem remāsit pecunia vel debitum, nec facit quominus peti possit.

¶ De senten. et interlo. Consi. cccxx.

Sententia absolutoria quam tulisse legitur venerabilis et egregius vir dominus Christoforus de saliente, pretensus officialis Valentie, in fauorem nobilis Helie albandi, in odium venerabilium virorum dominorum prioris, seu commēdatarij prioratus sancti Martini Marsane Pōtium brutini, et alios litis consortes, fuit et est iniqua, indebita, et iniusta, causis apparentibus ex processu cause cepte, et aliquādo agitate per et inter dictos do. commēdatariū, Brutini, et alios litis consortes actores ex vna parte, et dictum nobilem Heliam reum ex alia. Dicti enim domini actores plene pbauerūt eorum intentionem. Et primo quidē dispositionē testamentariā nobilis quōdam viri Guyoneti de marsana, quoad legatum, qđ parte di

1 ctorum do. actorū in hac causa petitum est, et † hoc p publicuz instrumētum in ipsa causa productū: cui standū fuit et est, postq̄ nō est probatū, quinimo nec ppositū cōtrariū. c. ad audientiam, de pscriptionibus. c. illud, de psump. c. cū Joānes heremita, de fide instru. l. cuz pcibus, cum multis simili. et qđ ibi gl. et doc. C. de pba. Probatū est etiam confessione eiusdē nobilis Helie, q ipse est heres dicti quondam nobilis Guyoneti: que duo sufficiebant ad victoriam, q̄uis alia, et multa facientia ad instructionem cause, et boni iuris dictorum do. actorum fuerint etiam probata per testes in dicta causa parte eorum productos, vt pote q idem nobilis helias, et defunctus nobilis Antonius albandi eius quondam pater, et alij eius predecessores cognomine Albandorum satisfacere consueuerint annis singulis de legato in dicta causa petito. Dictus etiam do. officialis nō se fundauit super nō iure, aut defectu probationis boni iuris et intentionis prefatorum actorum sed super quibusdā pretēsis oblationibus parte ipsius Helie in dicta causa factis. Hoc enim satis colligitur et apparet ex tenore sententie ipsius do. officialis, et signanter in ver. Et quia ex dicto pcessu nobis cōstat et apparet &c. ¶ Sed pfecto hmōi ptēse oblationes nō releuabant, nec releuant dictū nobilē Heliā, quomin⁹ cōdēnari debuerit ad petita: qꝛ ille fuerūt defectuose multis causis et rationibus. Tū qꝛ nō apparet magistrū Bertrādū morelli, pcuratorē dicti nobilis Helie, habuisse ab eo mādatū ad offerendū qnimo potius apparet de cōtrario p lras testimoniales sui ptēsi mandati in processu dicte cause exhibitas et pductas, p quas apparet eūdē magistrū Morelli fuisse specialiter et expresse cōstitutū ad cōparēdū defendēdo nomine ipsi⁹ Helie in causa pdicta, q̄ (inqt) idē cōstituēs habere intendebat cū dictis actorib⁹, et ad dādū factū cōtrariū. et als faciēdū ea, de quibus in dictis ptēsis literis testimonialib⁹: p q̄ apparet dictū nobilē Heliā voluisse cōtendere cū dictis actoribus, et se aduersus illos defendere: quod si ita est, imo qꝛ ita esse apparet, nō poterat idē magr̄ Morelli ptensus procurator et pcuratorio noīe dicti Helie facere oblatio

2 nē † qꝛ nō pōt aliquid facere pcurator etiā si habeat latissimā potestatē, p q id fieri impediat, vel factū reuocet, qđ dñs vl fieri mādauit, vel fecit. l. si hominē, et qđ ibi Bar. ff. māda. Nō ergo potuit idem

idem Morelli procuratorio nomine dicti nobilis Helie facere
3 illā pretensam oblationē. Nisi forte quis dicere voluerit, ꝙ licitū
sit cuilibet extraneo offerre ꝓ altero, etiā creditore inuito, per ea
q̄ no. Bal. in. l. acceptā, versi. xv. querit. C. de vsur. Quā respōdeo
ꝙ istud non obstat. Tū q2 licet in casu, in quo loqtur Bal. ille ex-
traneus offerret pro alio, nō tñ ꝓcuratorio noīe illius. Tū ⁊ q2 il
le pecuniā portabat in manibus q̄ dare ⁊ expediri volebat credi
tori, quo casu nō videt̄ regulariter interesse creditoris, vt poti9
pecuniā a debitore recipiat, q̄ ab isto extraneo offerēte, q̄uis ali
quando interesse posset, vt etiam fatet̄ idē Bal. vtpote si op9 erat
antipocha, ꝑ q̄ recognoscat̄ ius creditoris, vt in emphyteuta et
feudatario. glo. etiā ordinaria in. l. obsignatione. C. de solu. tenuit
cōtrariū eius ꝙ dicit Bal. in dicto ver. xxv. queritur. Nō igitur
obstat dictū Bal. quinimo potius facit ꝓ prefatis actoribus, eo
attento ꝙ dictum legatū est debitum annuum, in quo si fieri pos-
set solutio prefatis actoribus etiā inuitis per extraneos, posset
in dies eisdē nocere quoad ipsum Heliā, ⁊ suos successores.

4 † Fuerunt etiā dicte ptense ob
lationes defectuose, ꝓ eo q2 facte non extiterunt ei, qui solutionē
recipere valeret: debebant enī fieri nō quidē procuratori, sed do
minis, seu creditoribus. l. si reus paratus, ⁊ qđ ibi doct. ff. de ꝓcu.
qđ etiam voluit Bal. in. d. l. acceptā. ver. tertio q̄ro: aut saltē si pe
cunia offerebat̄, ⁊ dñi abessent, illa erat mandato dicti dñi officia
lis cōsignanda, ⁊ deponenda, vt voluit Bal. in. d. l. si reus parat9.
Preterea oblatio fieri debet loco congruo. l. si soluturus. ff. de so
lu. no. Bal. ⁊ doct. in. d. l. acceptam: cuiusmodi videtur esse locus
in quo fienda erat solutio, ⁊ sic locus Marsane. d. l. si soluturus:
qđ etiam voluit Alexan. de Imo. post Bal. in. d. l. acceptā, in pri-
ma oppo. sup verbo, prolatio: qđ maxime debuit ⁊ debet ꝓcedere
in hoc casu, in quo (vt infra dicā) dictus nobilis Helias fuerat in
mora constitutus, q2 pro illius purgatione ipse tenebat̄ accedere
ad domū creditoris, per ea q̄ no. Bar. in. l. itē illa. ff. de constit. pe
cu. Panor. in. c. significāte, ad fi. de pign. ⁊ Ioā. de ana. in. c. licet
Hely. col. iiij. ver. tertio fallit in reo q semel fuit in mora, de symo.
In illo enī fiēda erat ⁊ fieri solet solutio, die vz beati Iacobi par
tim in prandij ministratione, ⁊ partim post prandiū, ⁊ sup mensa.
¶ Preterea etiā fuerūt defectuose dicte pretēse oblationes, ꝓ eo
quia nō apparet ꝙ dictus Morelli offerens pecuniā haberet in
manibus tunc expediendā, ⁊ soluendam prefatis actoribus, ꝙ tñ
videtur fuisse necessariū. l. qui decē, versi. idē respōdit, in fi. ff. de
sola. ⁊ l. seruus qui heredi, in fi. ff. de statu. libe. ꝙ etiā voluit bar.
⁊ Pau. de cast. in. l. ꝑtor, la. ij. §. si quis parat9. ff. de ope. no. nūtia.
Pau. de ca. in. d. l. si reus paratus. Et ita videtur ibi fuisse de mē
te Bal. ex eo q2 ibi voluit ꝙ pecunia cōsignaretur, ⁊ deponeretur
qđ fieri non posset, nisi offerens pecuniam portaret in manibus: ⁊
idē voluit Ang. in. l. si mora. ff. solu. matri. vbi etiā per Alex. col.
iij. ver. in glo. j. ibi, fuerit oblata ⁊c. ⁊ Bal. in. d. l. acceptā, in prima
5 oppo. † Pro premissis facit, q2 vbi facto opus, ibi verba non suf
ficiunt, vt no. glo. in. c. pastoralis, de officio ordina. ad qđ optime
facit gl. in. c. vt circa, sup verbo, ꝑstito, ver. Itē scđm eosdē dicas
de elec. in. vj. Nō fuerunt ergo dicte ꝑtense oblatiōes ex eo capite
sufficientes, sed defectuose. Nisi forte quis dicere voluerit, ꝙ imo
suffecerint oblationes verbales, ꝓ eo quia nō Valentie, sed in lo-
co de Marsana fienda erat prandij ꝑstatio, ⁊ solutio pecunie ⁊c.
Sz istud nō obstat ꝓ eo q2 nō apparet ex actis cause hui9, ꝙ idē
nobilis Helias haberet in dicto loco Marsane prandiū, aut pe-
cuniā paratam ad soluēdū, ꝙ tñ videt̄ fuisse necessariū, vt no. vo
luit Bal. in. d. l. acceptā. in prima oppo. ⁊ sequitur Alex. de Imo.
in. d. l. si mora. col. iij. ver. hoc tamē no. intellexit Bal. in prima op
po. ⁊c. ⁊ col. v. ver. sexto fallit: ibi, ⁊ idcirco hanc fallentiam intelli
gas, ꝑut diximus procedere primam fallentiam, videlicet ꝙ res
erat parata solutioni, alias secus.

Preterea fuerunt etiam dicte
ꝑtense oblationes defectuose, ꝓ eo q2 non est integraliter oblatū
qđ solui debebat, quā vt apparet ꝑ instrumentū superius mentio
natū, ꝑstatio eius qđ prestari petebat̄ fieri debuit Anno dñi. M.
ccccxciij. ⁊. xciiij. ⁊ die festi beati Iacobi apostoli, ⁊ ita per lapsū
dierū hmōi fuit idem nobilis Helias in mora constitutus, etiam
si alias non fuisset de prestando, vel soluendo requisitus, per id ꝙ
ht̄ in. l. ij. §. fi. C. de iu. emphy. ⁊ l. magnam, ⁊ qđ ibi glo. C. de con-
trahē. ⁊ cōmittē. stipula. Dies aūt ꝑdicti lapsi erāt tēpore inchoa
tionis cause huius. Fuit etiā idē Helias, q̄uis nō oporteret, par
te dictorum do. actorū legitime requisitus de soluendo, ⁊ hoc per
egregiū virū dñm Aymardū odoardi, tunc cōmendatariū dicti
prioratus sancti Martini, ⁊ sic etiā in mora cōstitutus. l. mora, in
princi. ⁊ qđ ibi glo. ff. de vsur. Quo fit vt licet postea, nō dico dict9
magister Morelli, quod minus fuisset, sed idem Helias realiter
⁊ cū effectu se obtulisset paratū satisfacere de petitis, huiusmodi
tamen oblatio non fuisset sufficiens, ꝓ eo q2 ipse nihilominus te-
nebatur ad expensam per dictos do. actores sustētā pretextu nō
facte solutionis, ⁊ que facta est in accedendo apud Valentiā pro
literis citatorijs, ⁊ pro ipsis literis ⁊ earum executione: proq3 ea
rum portu ⁊ reportu ad curiā, ⁊ pro literis testimonialibus mā
dati dictorum do. actorum, ⁊ alijs quibusdam postea subsecutis
ante factam oblationem, per id qđ voluit Bar. cepol. in suis cau
te. charta mihi. liiij. col. j. ver. In libellis solet cōmuniter apponi
vna clausula ꝙ aduersarius fuit interpellatus ⁊c. Et Io. de ana.
in. c. licet Hely. col. vj. ver. in glo. in verbo, inscriptio ⁊c. ibi, ⁊ eodē
modo forte potest dici in creditore ⁊c. de symonia. ⁊ Sali. in. l. edi
ta. col. mihi. vij. versi. quesiuit Guli. de cu. C. de eden. Ange. in. l. si
manumissori. C. de obsequijs patro. prestan. ⁊ clarius Bal. in. l. nō
ignorat, ver. modo ego quero. C. de fructi. ⁊ lit. expē. ⁊ fuit de mē
te Ioan. fa. in. §. appellamus, quē docto. legūt sub. §. precedenti,
institu. de actio. Et idem etiam fuit ibi de mente Angel. Areti.
sub. §. sic itaq3. col. vlti. versi. Item hanc glo. nostram ⁊c. ⁊ Salic.
in. l. debitores. C. de pigno. Debuit ergo, si iudicium euitare vo-
lebat idem Helias, vel suus procurator, offerre non solū ea, pro
quibus ipse Helias in causam tractus fuerat, sed etiam expēsam
huiusmodi, vtpote factā eius culpa ⁊ defectu. Et ita voluit guli.
de cug. in. d. l. edita actio. C. de eden. quē refert ⁊ sequitur Pau.
de ca. in. d. l. si reus paratus, col. j. ff. de procura. quemadmodum
6 enim † purgatio more non admittitur regulariter nisi refuso in-
teresse. l. si cum dies, in fi. ⁊ l. sequēti. ff. de arbi. ita nec admittatur
(scđm eos) oblatio, cū post morā extra iudicium contractam fuit
reus iudicialiter cōuētus, nisi etiā offerat expēsā, ⁊ hoc vr̄ equū.
Esset enī iniquū ꝙ, post morā ⁊ moras. in quibus idē Helias ap
paret cōstitutus, ⁊ post expensam superius mentionatam factā,
⁊ subsecutā culpa ⁊ defectu eiusdē Helie longe vltra ascendentē,
quam faceret prādiū quinq3 vel sex virorū, ⁊ quedā pecuniole: po
tuisset idem Helias euitare iudicium propter pretensam oblatio
nem prandij, ⁊ illius pecunie.

Forte autem opponet aliquis
prout etiā vr̄ asseruisse, licet male, dictus do. officialis, ꝙ ꝑfatus
Helias se obtulerit, etiā anteq̄ in iudicium traheretur, soluere le
gatum, de quo in actis, ⁊ illud adimplere: ꝓpter quod non vide-
tur fuisse in mora constitutus. Sed istud nō obstat, ꝓ eo q2 de isto
non apparuit nec apparet, quinimo potius de cōtrario, sz ꝙ ip̄e
hoc facere recusauit, vt apparet ex depositiōe ꝓborū virorū clau
dij pilij rubei quarti testis, ⁊ Ludouici payani sexti testis, q sup
septimo articulo dicunt, eum recusasse, ⁊ dixisse, ꝙ nō faceret vn9
qđ simpliciter recusauit alius, donec eo informato, quē tamen in-
formari nō oportebat, cū sciret se debitorē, ⁊ se soluere cōsueuisse.
Et si qui sint qui aliter super eodē articulo deposuisse videantur
illi tñ nō deponunt ꝙ ipse obtulerit: sed ꝙ, cū ipse Helias inter-
pellaretur de soluēdo, ipse respōdit, ꝙ bene solueret: nō dicūt qđ
dixerit soluo, vel ꝙ saltē sibi aliquā diē prefecerit, in quo prādiū
⁊ alia ꝑdicta exsolueret. Et ita nō sufficiebat ista nō dico oblatio,
sed respōsio. Esset enī ridiculosū ꝙ debitor euitaret morā ꝓpter
illa verba, ego bene soluam: ⁊ sic creditorem facillime eluderet dā
do bona verba: est enī op9 (vt ꝑdixi) facto, ⁊ sic verba nō sufficiūt,
¶ Accedit ad impugnationē dictarū ꝑtensarū oblationū, quod
ille nō sunt facte simpliciter. sed cū cauda: prima vz cū illa cauda
ad taxationē dñi officialis, ꝑut alias soluere cōsueuit, secunda cū
illa cauda, ad ordinationē ⁊ taxationē dicti dñi officialis: in ter
tia vero, hoc est tēpore quo respōdit libello, obtulit se soluere ⁊ ꝑ-
stare dictis do. actoribus nō quidem clare ⁊ aperte legatum peti
tū, sed id qđ eis dictus nobilis Helias, ⁊ sui ꝑdecessores soluere
⁊ prestare cōsueuerant annis singulis ad causam legati ex aduer-
so petiti, ⁊ alias integraliter adimplere voluntatem dicti nobilis
Guynoti testatoris ad ordinationē dicti domini officialis. Ecce
ꝙ vbicunq3 esset. d. Morelli offerēs: q̄uis (vt predixi) multis ex
causis insufficiēter: semper tñ subiūxit, ad ordinationē do. officia
lis: ꝑ ꝙ apparet, ꝙ soluere nō intēdebat, nisi ꝑcedēte ordinatione
q̄ peti fatuū fuisset ꝑ dictos do. actores, nisi ꝑmit9 eorū causa in-
structa: maxime cū idem Morelli respondēdo libello ⁊ articulis
illius declaratorijs responderit per verbū nō credit ⁊ signanter
ip̄i libello, ⁊ articulis magis necessarijs, ⁊ in quibus maxime fun
dat̄ intētio dictorū do. actorū. Puto enim ꝙ nisi causa instructa
extitisset, idē do. officialis dictum Heliā absoluisset, vel a iudicio
relaxasset, ⁊ merito. l. q accusare. C. de edē. ⁊. c. j. cum suis simili. vt
eccle. bene. quinetiā post causā bene instructā parte dictorū acto
rum eundem reū a iudicio relaxauit, sed vere inique ⁊ iniuste. Ad
ꝙ demōstrādū illud solū sufficeret, ꝙ nō appareat factum deposi
7 tum de debito, † Oblatio enī iudicialis, etiam si est realis, nisi se
quatur cōsignatio ⁊ depositum, nō liberat debitorem, apud quem
remansit pecunia, vel debitum, nec facit quomin9 peti possit scđm
Bart. qui ita no. in. l. si debitor. ff. de solu. Pau. de cast. in dicta. l.

acceptam. col. fi. C. de vsur. & Alexand. de Imo. post Rapha. in l. interdũ. §. fi. ff. de verborũ obl. & Bal. in d. l. acceptaz. Et hoc est quod etiam voluit ipse Bal. in d. l. si reus, versic. iuxta hoc reuoco in dubium. ff. de procura. vbi expresse dicit, loquens de oblatione reali facta in iudicio, ꝙ illa non sufficiat ad iudicium euitãdũ saltem quando non fit domino, sed procuratori. Et puto ꝙ sententia predicta fuerit non solum iniqua & iniusta, sed etiam nulla, ꝑ eo q̃ relata ad pretensas oblationes in ea mentionatas, & super quibus fundata est continet errorem manifestum.

¶ Argumentum.

¶ Laudimium nullum debetur pro re ex causa transactionis penes possessorem remanente. V. F.

1 ¶ Laudimia propter quam causam debeantur.
2 Laudimium pro re ex causa transactionis penes possessorem remanente an debeatur.
3 Remissio inutilis est & nihil iuris tribuit, nisi ꝓbetur quale ius habuerit remittens.
4 Verba ius qđ habeo in re, vel quicquid iuris habeo in re, qualiter resoluantur.

¶ De iure emphy. Consi. cccxxi.

Onitur in facto qđ dudum mote fuerunt, & diutius agitate questiones controuersie, & lites, & in diuersis curijs & sedib᷒, per, & inter nobilem virum Antoniuz de meseraco, scutiferum loci Barseti, actorem ex vna parte, & nobilem Catharinam odoarde, relictam & heredem nobilis quondam viri Joannis marrani, ream, & se defendentem, de & super bonis, hereditate, censibus, dominij, pedagijs, & alijs iurib᷒, que dudum extiterant dicti nobilis Marrani, sitis in locis & territorijs Castronoui ad Rhodanũ, & petrelate, & dependentibus ex eisdem: que omnia idem Antonius de meseraco dicebat, & pretendebat sibi pleno iure pertinere, & spectare in vim cuiusdaz pretensi testamenti per dictum quondam Marrani, vt pretendebat facti & conditi. Et idem pretendebat ipse de Meseraco de alijs bonis eiusdem quondam Marrani in loco Burgi, & alias a parte Regni existentibus: prefata nobili Catharina rea & possessore predictorum bonorum in locis & territorijs Castri noui ad Rhodanum, & Petrelate existentium dicente, & pretendente bona huiusmodi sibi spectasse, & pertinuisse, ac spectare, & pertinere pleno iure tanquam proximiori, & succedenti in bonis & hereditate dicti quondam Marrani, per medium suorum, & dicti quondam Marrani liberorum naturalium, & legitimorum. ¶ Tandem post longas questiones, lites, & cõtrouersias ipsi nobiles Antonius & Catharina transegerunt, & transigendo conuenerunt, qđ omnia, vniuersa, & singula bona, census, dominia, pedagia, iura, res, actiões, proprietates, & tã dominia directa, ꝙ̃ vtilia quecũꝙ qualiacũꝙ, & quantacunꝙ existerent, que cum in humanis viueret tenebat & possidebat dictus quondaz Marrani, sita in dictis locis & territorijs Castrinoui ad Rhodanuz, & Petrelate a parte Imperij, & in pedagio tam aque. quaz terre Rhodani, qđ percipitur & leuatur in dicto loco Castrinoui super flumine Rhodani, & pertinen. eorundem, essent, pertinerent pleno iure dicte nobili Catharine, succedenti in dictis bonis & hereditate per medium dictorum liberorum. Et ꝙ viceuersa ipsa nobilis Catharina cederet, quittaret, & remitteret prefato Antonio, prout & fecit omnia & singula bona, res, iura, & actiones, quas, & que ipsa, & sui habere possent ob causam dicte successionis in locis Burgi, sancti Andeoli donzere, sancti montani, sancti Marcelli, & in alijs quibuscunꝙ locis a parte Regni existentibus. ¶ Transegerũt & transigendo conuenerunt, ꝙ pro missis, & expensis factis per dictum nobilem Antonium de meseraco circa prosecutionem questionum, controuersiarum, & litium predictarum tam in curijs in instrumento transactionis huiusmodi plenius expressis, quam alibi, ipsa nobilis Catharina teneretur & deberet tradere, & expedire eidem Antonio summaz centũ & quinquaginta scutorũ auri cugni domini nostri regis, boni & legalis ponderis: & quã summã idem nobilis Antonius de meseraco confessus fuit ab ipsa nobili Catharina, & per manus nobilis & generosi viri Gulielmi de aucedūna, scutiferi, domini Cadarossio, codoleti, & sancti Romani de Malagarda habuisse & recepisse &c. Quesitum est an pretextu & ad causam transactionis huiusmodi eadem nobilis Catharina teneatur ad solutionem laudimiorum pro bonis emphyteutecarijs, seu feudalibus, si que fortasse existant.

Christi nomine inuocato. Viso casu predicto, & dubio ex eo elicito, dico & respondeo, eandem nobilem Catharinam non teneri ad solutionem laudimiorum: cuius illa vrã esse, & est rõ sufficiens, 1 † ꝙ laudimia debenť ad causam trãsportus, seu alienatiõis dñij vtilis, ꝙ habet emphyteuta in re emphyteutecaria, & pro labore, seu pena, quam assumit dominus directus ꝓ inuestitura noui emphyteute, & missione in possessionem eiusdem. l. fi. & qđ ibi per docto. C. de iu. emphy. 2 † Sed vbi ex trãsactione celebrata & inita per & inter contendentes actorem videlicet & reum, res remansura est, & remanet penes reum & possessorem, non fit alienatio rei huiusmodi. c. j. in fi. & ꝙ ibi Bal. & Alua. de controuer. inter vassal. & alium de benefi. not. idem Alua. in c. si vassallus, in tertio membro si de feu. controuer. fue. inter do. et agna. Pro quo secundum Bal. in d. c. j. in fi. de controuer. inter vassal. & alium, est tex. singularis in l. si pro fundo, ad fi. C. de transactio. & idem voluit ibi idem Bal. Pau. de cast. Alex. de Imo. et alij docto. Bar. in l. naturaliter. §. nihil commune. ff. de acquirẽ. poss. col. xxj. vbi etiam idem, & plene voluit Alex. de Imo. gl. bar. & omnes scribentes in l. nulli. ff. de trãsac. qđ etiã voluit Panor. consilio. lvj. exordiente, Videtur primo qđ spectet ad monasteriũ & consilio. lxij. exordiente, Illud de iure queritur, col. iij. Alberi. Bald. & doc. in l. ex causa. C. de vsuca. pro empto. Pau. de ca. consilio. lxxiiij. exordiente, Si frustra disputaretur de alijs dubijs. fo. vlti. charta vltima, ver. similiter non est dubium: & ange. are. in §. item si quis postulante, ver. in ea. glo. ibi, quo casu &c. institu. de actio. Et vt dicit Bal. in d. c. j. de controuer. inter vassal. & alium de benefi. & sequitur Alex. de Imo. in d. l. si pro fundo, col. ij. vel circa, ver. vltimo not. speciale est in contractu transactionis, qđ non queritur titulus ei, cui res in vim illius dimittitur: quia in alijs contractibus ex quacunꝙ alia causa res alijs relaxetur, eidem tribuitur titulus. l. quedam mulier. §. j. ff. de rei vendic. & l. si sponsalibus. §. j. ff. de iu. do. gl. & doc. in l. stipulatio ista habere licere, in prin. ff. de ver. obli. ergo pro re ex causa transactionis penes possessorem remanẽte non debetur laudimium: qđ etiam voluit Jo. raynaudi in suo cõprehensorio. §. habito. q. xiij. de prohibi. feu. aliena. per Fride. ¶ Quibus non refragatur, neꝙ obstat, ꝙ dicta nobilis Catharina, seu pro ea & eius nomine dictus nobilis Gulielmus, dare & expedire conuenerit, & etiã expediuerit dictam summã centum & quinquaginta scutorũ. Qm̃ respondeo, ꝙ summa huiusmodi non est data, aut dari conuenta pro censibus, bonis, dominijs, pedagijs, & alijs predictis, sed pro sumptib᷒ & expẽsis: vt clare colligitur & apparet ex verbis dicte trãsactionis, que cum clara existant, interpretatione non indigent. l. ille aut ille. §. cum in verbis. & l. non aliter. ff. de lega. iij. Etiã nec obstat quod dicitur dictuz nobilem Antonium de meseraco cessisse & remisisse eidem nobili Catharine iura & actiones sibi competentes, & spectantes super dictis bonis quocunꝙ modo, aut 3 quacunꝙ ratione, siue causa tunc vel imposterũ spectarẽt. † Qm̃ respondeo quia talis cõcessio, siue remissio videtur inutilis, & nihil iuris tribuit, nisi probetur quale ius habuerit prefatus Antonius, per id quod voluit Dnus Barto. Ange. Joannes de Imo. Alex. de Imo. & alij in l. si sic. §. j. ff. de lega. j. Alex. de Imo. in l. locus, col. j. ff. de acqui. pos. & consilio. xiij. exordiente, Viso & considerato themate suprascripto, col. ij. versi. nec adhoc obstat. in secundo vol. vbi allegat Dy. & Bar. in d. l. si sic. §. fi. in fi. ff. de lega. j. & Specu. titu. de loca. §. nũc aliqua, ver. lviij. & ver. lxxvj. Ange. & Roma. in d. l. locus. Fran. de are. in l. si quis vi. §. differentia col. iiij. versi. secundo est videndum quid si nullum ius habet &c. ff. de acqui. poss. vbi post Ange. & Joan. de Imo. in d. l. si sic, dicit, 4 † ꝙ ista verba, ius ꝙ habeo in re, vel quicquid iuris habeo in re, resoluuntur conditionaliter hoc modo si quod ius habeo in re allegat tex. in l. ꝙ si sicut, iuncta. l. ꝙ si in venditione. ff. de hered. vel actio. vendi. Non apparet igitur ex instrumento transactionis antedicte aliquid fuisse cessum & remissum eidem nobili Catharine, quoad bona, que apud eam remanserunt, & remanẽt nisi probetur illud ius, & sic nõ obstat. Que omnia dixerim sub cor. &c.

¶ Argumentum.

¶ Qui se patris negat heredem filius atꝙ adeo eius hereditatẽ repudiat, a paternis creditoribus conueniri non debet. V. F.

1 ¶ Creditor agens contra heredem debitoris heredem esse ꝓbare an debeat.
2 Repudiationem hereditatis per emptionem rerum paternaruz suus quando videatur reuocasse.
3 Actor confessionẽ rei ꝓ parte acceptare & ꝓ parte nõ an possit.

¶ De

¶ De repud. heredi. Consi. cccxxij.

Etiā si ex actis cause agi-
tatē per & inter Claudiū, Joannē, Joanninū pretē-
sos filios & heredes cuiusdā magistri Claudij lurini
lathomi actores ex vna parte, & probū virū Gulielmū fabri reū
ex alia, cōstaret & appareret de morte & decessu prouidi quōdam
viri Jacobi fabri, loci de Veyneto, dicti Gulielmi patris: & que
hereditas eiusdē quōdam Jacobi eidē Gulielmo delata extite-
rit, nō propterea fuit nec est fundata intentio dictorū pretenso-
1 rum heredū aduersus dictū Gulielmū, † nisi ipsi pretēsi heredes
probent, & iustificēt ipsum Gulielmū se immiscuisse paterne he-
reditati. vt no. glo. in. l. si cū dotem. §. trāsgrediamur. super ver-
bo, extiterit heres. ff. solu. matr. pro quo allegat. l. j. C. si minor ab
heredi. absti. & l. j. C. de iu. deliber. Et quāuis Cy. prout ibi refert
& sequitur Bal. & Ang. limitauerit dictū gl. in. d. §. transgredia-
mur, ita demum procedere, si filius se esse patris heredē negaue-
rit, hoc tñ non nocet. Tū qr, vt apparet ex actis cause huius, idē
Gulielmus pluries negauit se fuisse vel esse heredē dicti Guliel
mi eius patris, & sic dictū Cy. facit pro eo. Tum & qr doct. magis
cōiter tenent, q etiam eo casu quo filius non negat se esse heredē
patris, debeāt & teneant creditores hoc pbare. l. eum demū bo-
nis. ff. de acquir. heredi. Et hanc opin. tenuit gl. in. d. §. transgre
diamur, vbi loquitur indistincte. & in. l. ita tñ. §. si pater. ff. ad tre
bel. & in. l. necessarijs. vbi per omnes, & ample per Alex. de imo. ff.
de acquir. heredi. Bald. & Jo. de imo. in. l. si filius qui patri. ff. de
vulg. & pup. & Alex. in. d. §. transgrediamur. Quo fit vt ad victo-
riam obtinendam opus extiterit & existat, q prefati Claudius,
Joannes, & Joanninus probauerint, vel probent dictū Gulielmū
se immiscuisse bonis & hereditati dicti Jacobi eius patris.

Quibus tāquā verissimis pre-
suppositis, videndū restat an hoc probatū extiterit: ad qd respō
deo, q nō. Et primo quidē nō per id, qd pretēditur ex aduerso,
eundē Gulielmū tenuisse, ac etiā possidere & tenere domū in in-
terrogatorio & actis cause huius latius mētionatā, & que pretē-
ditur fuisse dicti quondā Jacobi. Qm̄, vt apparet ex actis eius-
dem cause, idē Gulielmus probauit per publicū instrumentum,
illā fuisse sibi arrendatā per Aynardū rore sabateriū: & hoc an-
no dñi. M. cccclxxviij. & die. vij. mēsis Aprilis, quod instrumen-
tum insertū est fol. 30. & cui standū est, postquā contrariū nō pro-
batur. l. cū precibus. C. de prob. c. ad audientiā. de prescr. c. illud.
de presumpt. c. cū Joannes. de fi. instru. & c. porro. cum suis si. de
priuil. Probauit igitur idē Gulielmus tenere domū ex alia cā,
q̄ titulo hereditario. Et sic nō obstat qd habet in. l. j. C. de acqui.
heredi. & q no. Bar. in. l. gerit. ff. de acquir. heredi. sed potius p
eo faciunt q no. doc. in predictis passib⁹. Et maxime hec proce-
dunt in hoc casu: cum, vt apparet ex depositionibus testiū parte
eiusdē Gulielmi in dicta cā productorū, & examinatorū sup pri-
mo articulo schedule exordiētis, Citra approbationē &c. inserte
fo. 57. idem Gulielmus, mortuo dicto Jacobo eius patre, repu-
2 diauit, & expresse abstinuit a bonis & hereditate eiusdē. † propter
qd, esto q ipse nūc reperiret tenere, & possidere aliqua ex bonis
dicti quondā Jacobi sui patris, nō propterea presumeretur, nec
presumi deberet q ipse reuocauerit repudiationē, seu abstētio-
nem per eū factā: nisi probaret, prout tñ non probatur, quinimo
nec propositū est, q ipse omnia bona, vel saltē maiorē partē, dicti
Jacobi eius quondā patris per suppositā personā acquisierit,
qd tñ videbatur necessariū, per ea que habentur in. l. si is qui bo-
nis. & qd ibi Jo. de imo. & Fran. de are. ff. de acquir. hered. Alex.
de imo. & alij in. l. ij. C. de repud. hered. & iuuatur predicta p ea q
deducta sunt in. ij. iij. iiij. & v. articulis schedule superius mētio-
nate, & super quibus testes plene deposuerunt: scz q mortuo &
vita functo dicto quondā Jacobo, & post factā repudiationē, seu
abstētionē bonorū & hereditatis predictarū, bona hmōi fuerunt
inuentarisata per dñm castellanū, & alios officiarios loci de Vey
neto: & deinde prouiso bonis & hereditati hmōi tanquā iacētib⁹,
fuerūt bona ipsa posita in generali discussione, & deinde discussa.
Et ita etiā domus fuit postea, & de nouo in emphyteusim cōcessa
vel accēsata dicto Gulielmo fabri sub certa pēsione seu cēsu: que
omnia optime seruiūt q nō titulo hereditario, sed ex alia causa
idē Gulielmus tenuit, & tenet dictā domum. Cui nō obstat q ab
initio ipse Gulielmus opposuerit, illā se tenuisse & tenere titulo
arrēdamenti facti p Aynardū rore. Qd q respondeo, q domus
hmōi potuit primo arrēdari per illos de Villeta dicto Aynar-
do rore, & per ipsuz Aynardū prefato Gulielmo fabri, vt dicitur
in instro dicti arrendamenti. Et deinde potuit in emphyteusim
concedi seu accensari ipsi Gulielmo fabri per dictos de Villeta:
de quo accensamēto deponit nobilis Jacobus veteris condñs
dicti loci de Veyneto, & hoc super vltimo interrogatorio dictorū
Claudij, Joānis, & Joānini, de quo (vt puto) poterit fides fieri
per instrumentū, sed et per iuramentū dicti Gulielmi fabri, per
ea que habētur in. l. in bone fidei. C. de iureiur. in. l. admonendi.
eo. tit. & in. c. fi. eo. tit. ¶ Etiā non est probatū dictū Gulielmum
fabri se immiscuisse paterne hereditati, p eo qr (vt pretenditur)
confessus est se habere vel tenere quedā alia bona dicti Jacobi
eius quondā patris. Qm̄ rñdeo q ipse nō fuit, nec est simpliciter
cōfessus se habere vel tenere bona hmōi, sed cū cauda, scilicet sub
manu curie, & sic nō dixit se illa sibi tenere & possidere, sed curie.
3 † Quo fit vt hmōi pretēsa cōfessio sibi non noceat, pro eo qr non
pōt scindi aut diuidi, hoc est nō possunt dicti heredes acceptare
partē cōfessionis hmōi, illā vcz per quā idē Gulielmus videtur
fuisse confessus se tenere & possidere certa bona, & refutare aliam
partē, illā vcz, in qua dixit q illa bona tenet & possidet sub manu
curie, sed opus est q ipsi totā confessionē hmōi acceptēt, vel re-
pudiēt, per id q no. doc. in. l. si quidē. C. de excep. Ang. are. in. §.
itē si quis postulāte, circa principiū. instit. de actio. Bart. & doct.
in. l. aurelius. §. idē quesijt. ff. de libe. lega. & alij in alijs locis. Ex
quibus infertur dictū Gulielmū, etiā si alia parte eius deducta
non probarētur, fuisse & esse ab impetitis cū expensarū reporta-
tione absoluendum. Que dixerim sub correctione &c.

¶ Argumentum.

¶ Qui clericis vicissim vacātia beneficia cōferre debēt vice sua
& ordine contulisse censentur etiam in permutatione. V. F.

1 ¶ Vacatio bñficiorū resignatorum ex causa pmutationis an in-
ducat vera, & post factā resignationē opus sit collatione. & nu. 5.
2 Beneficia ante vacationem conferri non possunt.
3 Possessio facilior est ad perdendum, quam proprietas.
4 Permutatio beneficiorum potius dependet a voluntate supe-
rioris & potestate, quam partium. & nu. 9.
6 Recedendum non est a communi doctorum opinione, siue in cō-
silijs, siue in iudicijs.
7 Amplectēda potius sunt q̄ fundātur in melioribus rationib⁹.
8 Vacatio que fit per permutationem an sit simplex.
10 Precedentia declarantur per sequentia, & econtra.
11 Exceptio non facit q regula & generalis dispositio comprehen-
dat ea, que alias non comprehendisset si facta non fuisset.

¶ De epis. & cler. Consi. cccxxiij.

1 Vicquid † dixerit Joan.
mona. in. c. j. de re. permu. in. vj. & Inno. in. c. inter ce-
tera. de preben. ista est veritas, & ita cōiter tenetur, q
per resignationē, que fit ex causa permutationis, inducitur ve-
ra beneficiorū resignatorum vacatio, & q post factā resignationē
opus est collatione. Primū probatur per iura & rationes alias
per me allegatas, quas non repeto. Et idē voluerūt dñi de Ro-
ta in antiquis decisionibus decisi. mihi. cccxix. exordiente, Not.
q beneficia ex causa permutationis &c. Pro quo allegant no. in
d. c. j. de re. permu. in. vj. & cle. j. eo. tit. Licet Jo. mona. videat ibi
dixisse contrarium: cuius opinio fm eos reprobatur. Et per talē
renuntiationē non solū vere vacāt quoad proprietatē, sed etiam
quoad possessionē beneficia resigna, vcz ita vt facta renūtiatio-
ne verū sit renuntiantes nec ius habere in beneficijs resignatis,
nec illa amplius possidere. Et ita per resignationē perdūt pro-
prietatē & possessionē beneficiorum resignatorū, vt voluit maior
pars dñorū de Rota in antiquis decis. vt videri pōt decis. mihi
cccclj. exordiēte, Si A. & B. ex cā permutationis inuicē faciēde
resignauerant &c. & in nouis decisio. xxiij. exordiente, Fuit dubi-
tatum vtrū beneficia &c. qd etiā videtur voluisse glo. in. d. c. inter
cetera, super verbo, debebat: & horū est ratio. Et primo huius qd
dixi, q sit opus vacatione pprietatis, qr nisi precederet vacatio
hmōi, nō posset sequi collatio hincinde fienda de beneficijs resi-
2 gnatis, † qr illa antequā vacent cōferri nō possunt. c. j. & c. nulla.
de conces. preben. Ratio secūdi est, qr si per resignationē perdat
3 proprietas, multo fortius possessio, † qr possessio facilius perdit
q̄ proprietas. l. si quis vi. §. differentia. cū suis si. ff. de acqui. pos.
4 Et qr resignatio dz esse pura, libera, & simplex, † cū tota permu-
tatio depēdeat potius, & esse debeat a volūtate, & in potestate su-
perioris, in cuius manibus fieri dz resignatio, q̄ ex partiū volū
tate, & in earū potestate. vt no. Jo. mona. in. d. c. j. ad qd facit. c. ex
parte. le. j. cū ibi dicit, vellet omnino dimittere. Quibus non ob-
stat q resignatio hmōi sit resignatio ob causam: qr rñdeo q non
ppterea sequit quin inducat vera & pura vacatio quoad omnia,
nec quin totū pdat resignās, hoc est proprietatē & possessionē be-

neficiū p eū resignati, licet si cā non sequaᵗ possit agere vt illa impleaᵗ, vel vt sibi restituaᵗ qđ dimisit: sicut dr in Żctibus innominatis, de quorū numero est permutatio, vt per totū titulū. ff. de de prescrip. verbis. ꝛ de cōdictiōne ob causam. Nam dās ob cām beñe trāsfert possessionē ꝛ dñiū, ꝛ illud quoad se perdit, licet cā non secuta agere possit ad eius implemētum, vel datū repetere.

5 †Pro secūdo vero scilicet ꝙ sit opus collatione, nec sufficiat sola autoritas superioris pmutationē admittētis: faciūt ea que habētur in. d. c. j. de re. permut. in vj. ꝛ in cle. j. eo. tit. vbi vr̄ probari, ꝛ precipue. in. d. cle. j. ꝙ post renuntiatiōnē requirir collatio, qđ etiā voluit Flori. ꝛ post eū Jo. de imo. in. d. c. inter cetera. vbi etiā Joan. de Jmo. dicit dños de Rota idē voluisse deci. xxx. q vtputo est. xxiij. exordiēs, Fuit dubitatū vtrū beneficia reseruata ꝛc. ꝛ idē censuerunt dñi in dictis duab⁹ antiquis decisionib⁹ superius allegatis. Idē voluit Pe. de vbal. in suo tract. permut. vers. nūc videam⁹ principaliter de quarto, sez q̄ debeant interuenire ꝛc. ꝛ Feder. de sen. consi. clviij.

6 exordiente, Punctus talis est Petrus rector ecclesie ꝛc. †Et qꝛ ea que pdixi, quoad vtrūq̄ dictū, videntur doc. tenere cōiter, nō est ab his vel in consulendo, vel in iudicando recedendū. l. j. ꝛ qđ ibi Bal. in fi. ff. de senato. l. j. versi. crebrior apud veteres opinio. ff. de offi. questo. l. athletas. in prin. ibi, ꝛ generaliter ita oēs opinanᵗ. ff. de his qui not. inf. l. ita vulneratus. ff. ad. l. aquil. Facit. c. in canonicis. di. xix. c. de quibus. di. xx. ꝛ. c. ne innitaris. de cōstit.

7 qđ maxime vr̄ procedere ꝛ pcedit in hoc casu: qꝛ ea que predixi fundātur ꝛ in bonis, ꝛ in melioribus rōnibus, quā ea que dicuntur ex aduerso: ergo hec sunt amplectāda. c. capellan⁹. de ferijs. quod etiam voluit Roma. consi. cxxxix. exordiente, Amplissime doctor. vers. primo quia communis: ibi, a quaquidem opinione.

Quibus non obstat quod ex aduerso proponiᵗ, sez ꝙ permutatio nō facit turnū, cū nō sit simplex, sed cōditionalis: ꝙ illa sola vacatio, q̄ fit p mortē, ꝛ necessaria dr, facit turnū, nō simplex, nec cōditionalis, q̄ fit sponte. ad quod allegatur decisio Basiliēs cōsilij, tit. de permut. circa fin. vbi forte do. Articulans allegare voluit qđ habetur in titu. de colla. §. itē ꝙ omnia pdicta beneficia. ꝛ no. per doc. in. d. c. j. de re.

8 permuta. in. vj. †Et primo quidē, nō qđ dr vacationē per pmutationē nō esse simplicē, sed conditionalē. Qm̄ rñdeo, vt predixi, ꝙ imo est pura ꝛ simplex, vt dixerūt. d. de Rota in. d. deci. cccxix. ꝛ Panor. in. c. ex parte. le. j. de offi. deleg. Et vt dicūt. d. de Rota, in dicta antiquā decisione exordiēte, Si. A. ꝛ B. ex cā permutationis ꝛc. de facto nō seruatur ꝙ resignatio fiat conditionaliter, quinimo quotidie permutātes pure ꝛ simpliciter resignāt beneficia ex cā permutationis, ꝛ si superior illā admittat ꝛ velit permutationē expedire ꝛ perficere, cōfert hineinde beneficiū vnius alteri. Non est etiā verū, pace salua dixerim. d. Articulātis, ꝙ illa sit decisio cōsilij Basiliēs, sed sit quedā pretensa modificatio ecclesie regni, ꝛ Delphinatus, seu congregationis Bituricēsis, put colligi pōt ex tenore ꝛ lectura text. que, etiā si alia (que multa sunt) cessarent, iō obstare non vr̄: qꝛ illa loquiᵗ ꝛ pcedit in casu spāli, de quo ibi, sez vbi imminet casus fiende prouisionis suppositis studiorū seu vniuersitatū regni, ꝛ delphinatus, de besse, seu duabus partib⁹ tertie partis beneficiorū in sessione seu decreto Basilieñ. cōsilij latius mētionate. Cuius propterea dispositio nō dꝫ ad hūc casum extēdi. l. ius singulare. ff. de legi. regula, que a iure. de reg. iur. in. vj. ꝛ. l. j. ad fi. cū suis simi. ff. ad municip.

9 †qđ maxime vr̄ debuisse ꝛ debere procedere in hoc casu, qꝛ licet admissa p superiorē beneficiorū resignatione facta per volētes permutare, ipsis pmutare volētibus, ꝛ nō alijs debeāt beneficia cōferri, ꝛ de illis eisdē prouideri, iuxta mentē. d. c. j. de re. permu. in. vj. ꝛ. d. cle. j. eo. ti. ꝛ alteri facta collatio de iure nō valeat: est tñ in potestate huius superioris nō admittere renūtiationē, ꝛ sic nō cogi hoc beneficiū, vel hec beneficia resignata cōferre illi, aut illis: qꝛ (vt predixi) permutatio depēdet ꝛ existit a voluntate, ꝛ in ptāte superioris, illius vez qui illā admittit ꝛ pficit. Quāuis igitur serenissimus. d. noster Frācorū rex, post admissionē resignationis facte per venerabilē viruz do. Joannē. R. ex causa fiende permutationis cū quodā Titio, debuerit canoniā ꝛ prebendam per dictū. d. Joannē resignatas cōferre ipsi Titio, prout ꝛ cōtulit. d. cle. j. de re. permut. Fuit tñ in sua facultate, vt pote de ꝛ cuz cuius autoritate facta est pmutatio hmōi, ꝛ qui superiorē nō habebat in faciēda collatione p suo turno, nō admittere dictā resignationē: ꝛ sic nō se coarctare, quominus in collatione illius liber esset, saltē in conferēdo huic vel illi. Et ita vr̄ ꝙ, cū ipse contulerit, collatio hmōi turnū perfecerit, ꝛ ꝙ pptereа sequēs collatio spectet ꝛ pertineat ad reuerendū patrē ꝛ virū egregiū dñm decanū ecclesie ꝛc. ar. l. qui pōt, cū suis si. ff. de reg. iur. Preterea ad id qđ superius dixi, de nō extēdēdo casum, i quo loquiᵗ ecclia,

seu cōgregatio superius mētionata, facit qđ id quod per eam dr de vacatione, q̄ fit ex cā permutationis, vel simplicis resignationis dr non quidē per modū regule, sꝫ per modū exceptionis a regula. Quo fit vt eius virtus in hoc ɔsistat, vt vez eximat, seu extrahat a regula, ꝛ virtutē indefiniti, seu obscuri sermonis, ꝛ precedētis dispositi declaret. arg. l. fin. §. cui dulcia. ff. de vino triti. ꝛ

10 ole. lega. †qꝛ precedētia declarātur per sequētia. ꝛ ecōtra. l. quoties. C. fami. ercis. l. legatorū. §. qui plures. ff. de leg. ij. l. vtrū. ff. de

11 peti. heredi. ꝛ. l. qui nō militabat. §. lucio. ff. de heredi. instit. †Et quāuis exceptio videaᵗ firmare regulā in nō exceptuatis. l. quoties. §. deniq̄. ff. de fun. instr. ꝛ aut. de nō alie. §. ꝙ aūt. non tñ facit ꝙ regula ꝛ gñalis dispositio ea cōprehendat, que alias nō cōprehendisset, si facta non esset exceptio. l. gñali. §. vxori. ꝛ qđ ibi Bar. ff. de vsufruc. lega. ꝛ in. l. lucius. §. plurib⁹. ꝛ qđ ibi Bart. ff. ad trebel. ꝛ ꝙ no. Bar. in. l. j. in fi. ff. de reg. iur. Quo fit vt regula, de qua in dicta modificatione ecclie, seu cōgregationis superius mentionate ꝛ descripte in. d. vers. Itē ꝙ oīa pdicta bñficia, propter exceptiōnē de qua ibi factā, vez de bñficijs vacātibus ex cā pmutationis, vel simplicis resignationis, nō extēdatur ad alia, nec alia cōprehēdat, ꝙ extenderet aut cōprehēderet, si exceptio de qua. s. subiūcta nō esset: qđ si ita esset, ꝛ sic non cōprehenderet, nec cōprehendit dicta regula serenissimū. d. Francorū regē, pro quo allegasse sufficiat. c. qđ transactionē. de offi. deleg. c. in gñali. de reg. iur. in. vj. ꝛ ꝙ not. doct. in cle. p literas. de preben. ꝛ in. c. ij. eo. tit. lib. vj. Et qꝛ ēt superior, imo supremus, de cuius iuribus nihil statuere poterat, nec (vtputo) statuere intēdebat dicta Bituricēsis cōgregatio, ergo nec eū comprehendit exceptio, qꝛ exceptio debet esse sub regula, ꝛ comprehendi verbis illius, alias inepta esset. Insuper existimo ꝙ ordinatio, p quā bone memorie reuerēdissimus do. cardinalis, fundator collegiate ecclesie Villenoue secus Auenionē, voluit beneficia, seu canonias ꝛ prebendas eiusdē ecclesie cōferri alternis vicibus p serenissimū. d. Frācorū regē, ꝛ do. decanū eiusdē ecclesie, qui essent p tēpore, ex lōgo tēporis interuallo pcessit ꝛ decreta Basilieñ. cōcilij, ꝛ modificationē Bituricēsis congregationis. Quo fit vt eidē ordinationi, tanquā sibi incognite, non censeaᵗ derogasse. c. j. ꝛ qđ ibi doct. de constit. in. vj. Postremo ēt facit pro hac parte ꝙ, licet dicta Basiliēsis synodus mentionē fecerit de conferēda tertia parte bñficiorū ex graduatis ꝛ qualificatis, de quibus in decreto eiusdē synodi: ipsa tñ synodus, vel cōgregatio predicta, nullū verbū fecerunt quoad tertiā partē huius tertie partis, de vacatione, q̄ fieret ex cā permutationis, vel simplicis resignationis. Quo fit vt casum hmōi reliquerint dispositioni iuris cōis, ergo multo fortius casum de quo queritur. ar. l. cōmodissime. ff. de lib. ꝛ posth. l. si cū dotē. in princ. ff. sol. mat. l. si extraneus. ff. de condi. ob cau. c. susceptū. de rescri. in. vj. ꝛ qđ voluit Pet. de anch. cons. cxix. exordiente, Pro clariore decisione dubij ꝛc. ꝛ multis alijs: ꝛ Pau. de cast. cons. xiiij. exordiēte, Visis ꝛ cōsideratis ꝛc. ꝛ consi. cxxi. exordiente, Ad primū breuiter rñdeo ꝛc. ꝛ alijs multis. Ex quib⁹ omnibus concludo collationē, de qua nunc disputatur, spectasse ꝛ pertinuisse dicto dño decano. Que dixerim sub correctione ꝛc.

¶ Argumentum.

¶ Substitutio breuiloqua compendiose iuncta fideicōmissariā continet, quā alias de sui natura non complecteretur. V. F.

1 ¶ Substitutio breuiloqua an ꝛ quando contineat fideicommissariam.
2 De fideicommisso vniuersali quid detrahi possit.
3 Bona acquisita non veniunt in restitutione fideicommissi
4 Expense quales detrahēde facte in parte restitutioni subiacēte.
5 Fructus pceptos tēpore fideicōmissi lucratur heres grauatus.

¶ De impub. ꝛ alijs substi. Consi. cccxxiiij.

Hristi noīe inuocato: Viso casu mihi exhibito parte venerabilis viri domi. Giraudi venduolis, ꝛ dubijs ex casu hmōi elicitis, dico ꝛ rñdeo ad dubia hmōi, prout infra.

1 †Premittēs pro faciliore solutione primi dubij ꝙ, licet substitutio olim facta per prouidū quondā virū Gulielmū vēduolis, patrē quōdā dicti do. Giraudi, de qua in casu predicto, fuerit reciproca, seu breuiloqua, ꝛ pptereа nō videaᵗ cōtinere substitutionē fideicōmissariā, per id qđ habetur in. l. ij. ꝛ qđ ibi doc. C. de impub. ꝛ alijs substit. ꝛ in. l. iam hoc iure. ff. de vulg. ꝛ pup. ꝛ per id qđ voluit Bar. in. l. lucius. vers. quero vtrū substitutio breuiloqua facta per verba ꝛc. ff. eo. tit. qꝛ tñ huic reciproce substitutioni iuncta est cōpendiosa substitutio, que ēt cōprehendit substitutionē fideicōmissariā. l. precibus. in fi. C. de impub. ꝛ alijs

aliis substit.c.raynutius.de testa. quod etiã voluit Bart. in.d.l.
lucius.⁊ in repet.l.si arrogator.ff.de adopt.⁊ Alex.multos refe-
rens in allegata.l.ij.C.de impube.⁊ aliis substit.dico ꝙ substitu-
tio,de qua in casu,cõtinuit non solũ vulgarẽ substitutionẽ,⁊ etiã
pupillarẽ,si tẽpore testamẽti dicti quondã Gulielmi idẽ do.Gi-
raudus ⁊ Antonius fratres erãt impuberes. sed ẽt fideicõmis-
sariã. Esto igiꝛ ꝙ substitutio hmõi quoad vulgarẽ expirauerit
per immixtionẽ paterne hereditatis.l.post aditã.C.de impub.⁊
aliis substit.⁊ quoad pupillarẽ per aduentũ pubertatis.l.in pu-
pillari.ff.de vulg.⁊ pup.non tñ videtur expirasse quoad substitu
tionẽ fideicõmissariã, ꝑ quã videtur eidẽ.d.Giraudo fuisse sub-
stituti dictus Antonius eius quõdã frater, si superstes extitis-
set,⁊ sui.Et licet substitutio hmõi facta sit caduca,quoad dictuz
Antoniũ, q pẽdente cõditione ab humanis decessit, ꝑ id qd ha-
betur in.l.si in personã.C.de fideic.l.j.§.si aũt sub cõditione.C.de
cadu.tol.⁊ aliis multis iuribus allegatis per Oldra.consi.mihi
xcix.exordiẽte, Quidã habẽs tres filias ⁊ duos filios ⁊c.tñ sub-
stitutio hmõi nõ censetur expirasse quoad suos ipsius Antonij,
si cõtingat illos superesse post mortẽ dicti.d.Giraudi:⁊ hoc pro
eo,q illi sunt nõ ex persona ipsius Antonij, sed ex propriis eo-
rum personis inuitati:ꝓ quo, vltra allegata per egregiũ virum
dñm primo scribentẽ,allegare sufficiat qd voluit Pau.de castr.
consil.ccclij.exordiẽte,Visis omnibus pũctis mihi traditis ⁊c.
2 †Debebit igiꝛ fideicõmissum restitui per heredes dicti do.Gi-
raudi liberis prefati Antonij,si illos superuiuere cõtingat, de-
tractis tñ de fideicõmisso hmõi duabus quartis,scz legitima, q̃
primo detrahiꝛ,⁊ deinde trebellianica,per id qd not.glo.in.d.c.
raynaldus.sup verbo,licet ipsas.de testa.⁊ Jo.de imo. in.l.cohe
redi.§.cũ filie.ff.de vulg.⁊ pup.detracta etiã dimidia parte legi-
timarũ illarũ duarũ filiaruz,que dicũtur fuisse remisse eisdẽ do.
Giraudo ⁊ Antonio,ꝑut egregie scripsit idẽ do.primo scribẽs.
Quibus p̃missis dico ⁊ rñdeo ad dictũ primũ quesitũ, ꝙ ipse.d.
Giraudus testari poterit,etiã si eidẽ superuiuant liberi, vel alij
sui p̃fati Antonij,de dictis duab⁹ quartis, ⁊ de illa medietate le
gitimarũ predictarũ:que oĩa ascẽdunt ad tres vncias bonorũ di
cti quondã Gulielmi. Residuũ vero bonorũ eiusdẽ quondã Gu
3 lielmi restituere tenebũtur heredes eiusdẽ.d.Giraudi.†Potest
etiã idem do.Giraudus testari,vel alias disponere de bonis per
eum acquisitis, q illa nõ veniunt in restitutionẽ fideicommissi.
d.l.coheredi.§.cum filie.ff.de vulg.⁊ pup.vbi de hoc est casus.

Ad secundũ dico ⁊ respondeo,
ꝙ quoad expẽsas factas per dictũ.d.Giraudũ ad perpetuã vti-
litatẽ bonorũ cõium,idem.d.Giraudus põt,poterũt eius here-
des repetere ab heredibus p̃fati Antonij,quibus vna cũ do.Gi
raudo hec bona sunt cõia,dimidiã partem,q dimidiã partẽ ha-
4 bent in bonis reparatis seu refectis:⁊ istud nõ hꝫ dubiũ. † Sed
queri põt an,quoad partẽ subiacentẽ restitutioni,poterũt here-
des,vel alij successores eiusdẽ do.Giraudi aliquid detrahere ꝓ
expẽsis ⁊ reparationib⁹ in illa factis. Ad qd dico ⁊ rñdeo ꝙ sic,
non quidẽ totã expẽsam in illa parte factã,sed quaten⁹ illa pars
restituẽda,erit melior tẽpore mortis eiusdẽ Giraudi,aut restitu
tionis dicti fideicõmissi.l.domos exustas,⁊ sequ.⁊ qd ibi doct.ff.
de lega.j.⁊ Alex.de imo.cons.cxxiij.exordiẽte, Discussis hesita-
tionibus.in.j.vol. Non enim isto casu cõpensantur fructus per-
5 cepti cũ expẽsa seu sumptu reparationũ,†q fructus ꝑcepti pẽ-
dente cõditione fideicõmissi,ꝑcepti sunt ex re heredis, non ex re
aliena, quãuis sit post cõditionis euentũ alteri restituẽda. Lu-
cratur igiꝛ heres fructus hmõi,vt voluit gl.singularis ẽm doc.
in.l.emptor.in prin.ff.de rei vend. Et ita illã allegãt Bal. Ang.
⁊ Jo.de imo.in.l.insulam.§.i.ff.solu.matr.⁊ Alex.de imo. in.d.l.
domos.⁊ in.d.consi.cxxiij.ad fi.Et ita mihi videtur ⁊c.

Argumentum.

Condictione ob causam agi potest in contractibus innomi-
natis contra aduersarium pro parte sua non adimplentem, iu-
ramento non obstante. V. F.

1 Condictio ob causam in contractibus innominatis duobus
modis competit,qui enumerantur.
2 Juramentum contrahentis in permutatione an videatur exclu
dere eum a condictione ob causam ex capite penitentie.
3 Contrahens non censetur iurasse se contractum obseruaturum
etiam si per aduersarium non seruaretur.
4 Condictio ob causam que actio sit.
5 Mora contrahitur in permutatione per non traditionem,quã-
uis non appareat diem interpellasse pro homine.
6 Prescriptio non currit in rebus que querũtur filiofamilias.
Actio personalis quanto tempore prescribatur.

De condi.ob cau. Consil.cccxxv.

1 **In† contractibus inno**
minatis,cuiusmodi est permutatio, cõdictio ob
causam habet duplicẽ originẽ: vno modo enim
oritur ⁊ cõpetit ex penitẽtia contrahẽtis.l. si pe
cuniã.⁊ qd ibi glo.⁊ doct.ff.de condi.ob cau.Se-
cundo modo habet originẽ ex mora aduersarij pro parte sua nõ
implentis.l.dedi.§.j.⁊.ij.ff.eo.tit.qd etiã voluit Bart.in.l.actio-
2 ne.C.de transact.de quo glo.⁊ doct.in.d.l.si pecuniã. †Et esto ꝙ
iuramentũ contrahẽtis videatur eũ excludere a condictione ob
causam, que originẽ habitura erat ex capite penitẽtie, pro eo q
cõtractus seruari potest sine interitu ⁊c.⁊ ideo seruãdus. c.cum
contingat.⁊.c.Si vero.de iureiur.⁊.c.quamuis pactũ.cũ suis si.
de pact.in.vj. nõ tamen vr eũ excludere a cõdictione, q̃ ortũ ha-
bitura est ex mora aduersarij ꝑ parte sua cõtractũ nõ implẽtis.
3 †Non eñ censetur cõtrahens iurasse se contractũ obseruaturũ,
etiã si ꝑ aduersariũ nõ seruareꝛ: ꝓ quo allegare sufficiat.c.sicut.
le.iij.ad fi.⁊.c.peruenit.le.ij.⁊ qd ibi doct.de iureiur. qd ẽt voluit
Alex.de imo.in.l.cũ ꝓponas.vers.⁊ procedit regula huius. l.⁊c.
C.de pact.⁊ Jas.de may.in quarto not. qui multa inducit. Quo
fit vt,cum nec Antonius de vẽduolis,nec Joãnes, ⁊ Pontius,
eius filij, ⁊ heredes adimpleuerint contractum permutationis
olim,⁊ diu est celebratũ ⁊ initũ per ⁊ inter eũdem Antonium ex
vna parte,⁊ Pontium de vetericaueto nomine Delphine eius
vxoris,⁊ que postea illũ ratificauit,cõfirmauit,⁊ approbauit,po
tuerit cũ viueret p̃fata Delphina, q̃ cõtractũ pro parte sua ad-
impleuerat,⁊ hodie possit eius heres ex capite cause non secute
repetere a dictis Joãne ⁊ Põtio illa duo Deuesia titulo ꝑmu-
tationis eidẽ quondã Antonio de vẽduolis tradita ⁊ expedita:
repetere(inquam)non actione rei vẽdicationis,q illa nõ datur
nisi dño,cuiusmodi nõ fuit dicta quondã Delphina post factam
traditionẽ,q per illã translatũ est dñium,si dñium erat,in dictũ
4 Antoniũ:†sed per cõdictionẽ ob causam, que est actio persona-
lis,⁊ que etiã fuit intentata in libello. Nec obstat huic actori, ꝙ
cõtractus fuerit etiã parte dicti Antonij,saltẽ pro parte imple-
tus per solutionẽ illarum quindecim librarũ,q istud nõ sufficit:
sed oportuit eũ ex integro impleri.vt not.doct.in.d.l.si pecuniã.
ff.de condi.ob cau.Etiã nec sibi obstat ꝙ p̃fatus quondam An-
tonius aut dicti eius heredes nõ apparuerint fuisse interpellati
de tradendo ⁊ expediendo hortũ, de quo in actis:⁊ ꝙ propterea
non fuerint in mora,eo saltẽ q etiã non apparet ex instrumento
permutationis, vel alias, ꝙ dies interpellauerit pro homine.
5 †Quoniã respõdeo ꝙ, licet forte nõ fuerint in mora regulariter
contracta.Fuerũt tamen in mora irregulariter cõtracta ꝓpter
adimplementũ partis aduerse. Eo ipso eñ ꝙ aduersarius tra-
didit Deuesia prefato quondam Antonio,⁊ ipse Antonius illa
tenere ⁊ possidere cepit,⁊ fructus ex illis percipere, ipse debuit
tradere hortũ: qd q nõ fecit,ipse fuit in mora cõstitutus,per id
qd not.Bart.in.l.curabit.C.de actio.empt.⁊ in.l.de diuisione.ff.
6 sol.mat.Etiã nec obstat ipsi actori prescriptio,†q illa nõ cucur-
rit quãdiu vixit Põtius auus,in cuius potestate existebat ipse
actor.l.j.in fi.⁊ qd ibi glo.C.de bon.mater.⁊.l.j.in fin. C.de anna.
excep.A tẽpore autẽ mortis illius cõqueri non potuit q ab illo
non effluxerunt.xxx.anni,qui tñ requirebãtur ad prescriptionẽ
dicte personalis actionis.l.receptitia.cum suis si.C.de constitu.
pecu.Nec videtur posse mora purgari post litis cõtestationem.

Argumentum.

Bona per fratres nominibus ꝓpriis acquisita a tẽpore mor-
tis eorum patris non debent aliis fratribus cõmunicari. V.F.

1 Bona per fratres nominibus propriis acquisita a tempore
mortis eorum patris an debent aliis fratribus communicari.
2 Fructus inter fratres qualiter communicandi.

Commu.vtriusq̄ iudi. Consi.cccxxvj.

Jso casu de quo supra,
⁊ dubiis ex eo elicitis, dico ⁊ respõdeo breuiter
1 ⁊ succincte, †ꝙ si Joannes, Claudius senior, ⁊
Gulielmus acquisiuerint eorũ propriis nomi-
nibus res ⁊ bona per eos emptas, vel alias ac-
quisitas a tẽpore mortis prouidi quondã viri Gulielmi saunc-
rij eorũ patris,venerabilis vir frater Claudius,predicator,eo-
rum frater in bonis hmõi nihil petere potest. l. si patruus. ⁊ qd
ibi docto.C.cõi.vtriusq̄ iudi.⁊ ꝙ no.doct.in l.titiũ ⁊ meuium.§.

2 altero. ff. de admini. tuto. † Quo vero ad fructus per eosdē perceptos a tēpore mortis dicti Gulielmi eorū quondā patris, ipse debet habere quartā partē fructuū hmōi, deductis seu detractis prius expēsis factis tam p cultura prediorū, q̄ etiā recollectione & cōseruatione eorūdem fructuū. Et (vt mihi vr pro faciliore expeditione hmōi articuli, qui non debet inter eos, qui fratres sunt, ac boni & honesti viri, amare tractari) esset bonū q̄ dñi arbitri & arbitratores videāt, & se informēt, quantū potuerūt annis singulis, vno anno alium supportāte, bona cōia arrendari, & fm estimationē hmōi assignare quartā partē dicto fratri Claudio. Et qd̄ dixi de arrendamēto, nō intelligo cōprehendere domos, in quibus dicti Joānes, Claudius, & Gulielmus habitarūt, aut sibi necessaria, veluti fructus, animalia, & alia eorū bona tenuerūt, qr nō tenentur pro loquerio aliquid exsoluere dicto fratri Claudio eorū fratri. Aduertendū est ad fructus qui excreuerūt eo anno quo ipse a domo recessit, qr (vt ipse frater Claudius affirmat) predia erāt plena, & tam per eum, quā alios eius fratres cultiuata. Et ideo plus habere deberet p sua quota illius anni. ¶ Insuper si in hereditate dicti quondā Gulielmi erāt boues, vel alia animalia laboratoria, & que laborauerūt: debet etiam ad hoc haberi respectus, cū illa animalia essent cōmunia, & ideo videri & palpari deberet quantū predia & animalia huiusmodi potuissent annis singulis vno anno alium supportante arrendari, aut locari. Et ita mihi videt, sub correctione cuiuslibet dñi melius sentientis, & salua maiore deliberatione vbi opus extiterit.

¶ Argumentum.

¶ Et si mulier, cui maritus permisit disponere de bonis &c. hoc facere potest: cautius tamen est si maritus exprimat etiā casum, quo ipsa secundo nuberet. V. F.

1 ¶ Mulier, cui per maritum in contractu matrimonij relicta sunt ornamenta, & augmentum, an possit pro libito de eis disponere si secundo nubat, non obstantibus liberis.
2 Proprietas legati relicti per vxorem marito ad omnimodas voluntates quando perdatur.
3 Declaratio voluntatis in obscuris verbis donationis solennitatem non requirit, que etiam fieri potest cōstante matrimonio in donatione inter virum & vxorem.
4 Donatio inter viuos facta inter virum & vxorem an confirmetur iuramento.
5 Juramentum quoad vinculū spirituale personam heredis non afficit, & quando est temporale, vel reale an constringat heredem ad obseruantiam, & quando.
6 Heres tenetur obseruare contractum factū efficaciter per defunctum, & contra eum venire non potest.
7 Pendentia conditionis non impedit translationem dominij.
8 Mulier post annum luctus secundo nubens quando non perdat ea, que titulo lucratiuo habuit a primo viro.
9 Per consensum liberorum primi matrimonij mulier transiens ad secunda vota an euitet penas legis.
10 Argumentum de vltima voluntate ad contractum an valeat.
11 Quilibet de bonis suis potest disponere tam in vltimo testamēto, quam in contractu, vel alia dispositione inter viuos.

¶ De secun. nupt. Consi. cccxxvij.

Viso instrumēto cōtracti matrimonij per verba de futuro per, & inter nobilē & potentē virū do. Antoniū richardi, do. sancti preiecti & Valliū ex vna parte, ac egregiā & generosam mulierem do. Emeraudā de claromōte ex alia: & signāter in ea parte, in qua ipse do. Antonius eidem do. Emeraude dedit, & donauit in augmentū eius dotis summā quingentorum scutorū auri, & iocalia, & hoc in eū casum, in quē eundē do. Antoniū premori cōtingeret, superstite & sibi superuiuēte eadem dña
1 Emerauda, † dico & rñdeo, q̄ licet idē do. Antonius tēpore facte donationis augmēti, & iocaliū hmōi voluerit & expresserit, q̄ ipsa do. Emerauda posset & valeret vti & gaudere augmēto & iocalibus pdictis, & de eis disponere in vita & in morte, hoc est tam per contractū vel aliā dispositionē inter viuos, q̄ testū, seu aliā vltimā voluntatē, iuxta verba Bar. consi. suo. lxxv. exordiēte, Pater filio emancipato donauit oīa bona sua pñtia & futura saluo &c. qd̄ commemorauit Alex. de imo. in. l. stipulatio hoc modo cōcepta. vers. quid si in casu predicto. ff. de verb. obl. nihilominus tū mihi videtur fore expediēs pro cōtrouersijs & questionibus euitādis, q̄ idē. d. Antonius declaret, an velit & intēdat q̄ dicta. d. Emerauda hec augmentū & iocalia lucret, & q̄ illa eidē remaneāt pleno iure, etiā si post mortē ipsius. d. Antonij ipsa secūdo nuberet superuiuētibus liberis ex dicto mrīmonio. Propter id qd̄ voluit Oldr. cons. mihi. lxxv. exordiente, Quidā habuit vxorem ex
2 qua duos habuit filios &c. † vbi Oldr. loquēs de legato per vxorem eius marito ad suā ipsius mariti omnimodā voluntatē relicto dicit, q̄ si mortua vxore maritus superstes & legatarius secundo nubet, ipse perdit proprietatē legati sibi relicti, si supersint liberi ex primo mrīmonio. l. femine, C. de secun. nup. & aut. de nuptijs. §. si vero expectet. collat. iiij. & idē voluit Rapha. fulgo. consi. lxiij. exordiēte, Blasius quondā Joānis petri: vbi loquēs de legato relicto per virum vxori cū licētia eidē vxori cōcessa, q̄ posset de legato hmōi facere & disponere qcqd ei placeret & ipsa vellet, absq̄ cōtradictione alicuius persone, dicit idem Fulg. q̄ ipsa mulier relicta nihilominus incurrit penas 9 scdo nubētes post annum luctus introductas, per iura que possunt ibi videri.

Puto autem q̄ ipse. d. Antonius possit facere hāc declarationē, nō obstante matrimonio in-
3 ter eosdē. d. Antoniū & Emeraudā contracto. † Tū qr, cū verba donationis augmēti & iocaliū hmōi videant satis ampla, vr sufficere sola declaratio mētis & voluntatis eiusdē do. Antonij: qui aūt sic declarat nihil de nouo inducit. l. heredes palā. §. sed si notā. & qd̄ ibi Jo. de imo. & doct. ff. de testa. & l. adeo. §. cum quis. ff. de acquir. re. do. & voluit Fran. de are. in. l. qui rome. §. seia. ver. &
4 ad argumentū rñdeo. ff. de verb. obl. & alij in alijs locis. † Tum & qr si opus esset noua donatione, posset ipse. d. Antonius illā facere cū iuramēto, non obstāte mrīmonio hmōi, & sic valeret: qr si 9riū dicimus hoc cōtingit aut eo qr donatio inter viuos est fieri phibita inter cōiuges, vel hoc ex fauore liberorū, quibus per talē donationē si valeret pindicaret. Nō primū, vt voluit Bar. in. l. si quis pro eo. ad fi. principij. ff. de fideiuss. & in. l. sems & augerius. in si. ff. ad. l. falc. & vt dicit Bar. in. d. l. si quis p eo, ista fuit opinio Gul. de cun. in. l. j. ff. de dona. inter vir. & vxo. & in. l. sed & si possessor. §. itē si iurauero. ff. de iureiu. quā sequutus est Jo. de imo. in repetit. c. cū contingat. in vlti. mēbro. eo. tit. & in. l. si quis inquilinos. §. fi. ff. de lega. j. vbi ēt refert se ita cōsuluisse Pet. de ancha. consi. ccxvij. exordiēte, Nulli dubiū est qd̄ dos potest cōstitui &c. vers. preterea. & si cēsenda esset donatio inter viuos. Frā. de are. consi. lxxiij. exordiente, Diligēter & mature pōderatis. &c. vers. ad hmōi igitur venio: vbi etiā dicit cōem esse opinionē quod donatio inter viuos facta inter virū & vxorē confirmatur iuramēto: dicit etiā, & est verū, q̄ eam tenuit Feder. de se. consi. cxxxvij. per not. in. c. quāuis pactū. de pac. in. vj. illā etiam sequutus est Bal. in. l. cum multe. C. de dona. ante nup. Panor. in. d. c. cum contingat. & in. c. fin. de do. post diuor. restitu. vbi etiam dicit istam opinionē cōiter teneri per doc. allegans Bar. in. d. l. si quis pro eo. & Jo. de ligna. in cle. romani. de iureiurā. illam etiam sequutus est Bar. cepol. in suis caut. §. secūda cautela est q̄ fiat donatio cum iuramento. Bal. nouel. in suo tracta. iuris do. priuilegio. xxj. col. 39. & Alex. de imo. multos referens consi. clvij. exordiente, Viso instrumento donationis. in. ij. vol. vbi etiā dicit istam esse magis veram & magis cōem opinionem quanuis sciam Bal. contrariū consuluisse. consi. xxix. exordiente, Casus vir donauit vxori prouentus &c. sed qr prima opinio cōiter tenetur per doct. & in scribendo & in cōsulēdo, non est ab illa vel in consulendo, vel in iudicādo recedendū. l. j. vers. crebrior apud veteres opinio. ff. de offi. questo. l. j. ff. de senato. l. athletas. §. j. ff. de his qui notā. infa. facit l. ita vulneratus. ff. ad. l. acquil. c. in canonicis. di. xix. c. de quibus. dist. xx. & c. ne innitaris. de cōstit. de quo ibi per doc. in. c. prudētiam. in prin. de offi. de leg. & in. l. cum prolatis. ff. de re iudi. Non obstāt que huic rationi opponūtur, scz q̄ liberi pro tēpore, & specialiter illi, qui nō essent heredes dicti do. Antonij, nō tenerent ad obseruantiā iuramenti per ipsum prestiti: q̄ que liberi nō essent periuri, etiā si nō seruarent iuramentū eiusdē do. Antonij. Quoniā respondeo q̄ nō solum obligatur maritus donās vxori, & iurans nō contrauenire, ad obseruantiam iuramenti, sed et donatio ipsa cōfirmatur iuramento, vt volunt doct. cōiter in lo-
5 cis superius allegatis. † Propter qd̄ non solū tenetur maritus donator ad illius obseruationem, sed etiaz eius heredes: qr licet iuramentū quoad vinculū spirituale seu periurij sit personale, & si personā heredis nō afficiat. c. veritatis. & qd̄ ibi Jnn. de iureiuran. & no. Jo. and. in. c. fi. de fo. compet. in. vj. in nouel. tamen quoad vinculū temporale, & sic quoad efficaciam contractus vel obligationis, cēsetur reale, & heredem afficit, si est interpositum super eo quod sui natura est trāsmissibile ad heredē: pro quo allegasse sufficiat quod voluit Bal. in. l. generaliter. ibi, vbi dicas q̄ licet reatus &c. C. de re. credi. Bal. in auth. sacramenta puberum. ad fi. C. si aduer. vendi. & quod ibi Sal. in vers. modo quero an sacramentū sit personale &c. & idem Bal. ff. de iureiuran. super rub. ppe fi. Ang. are. in. §. que si debitor. vers. & aduertas & tene menti

menti qd licet iuramentu3 rc. insti. de excep. r Christo. por. in. §. extraneus. vers. sed dicit aliquis. insti. de hered. quali. r diffe. vbi eleganter dicit, multũ referre an contractus seruãdus sit in virtute cõtractus, an vero in virtute iuramẽti: qr primo casu ligantur heredes cõtrahentis ad obseruantiã, posteriore aũt casu qr iuramentũ est quid psonale, nec ex eo illaqueari põt anima heredis. d. c. veritatis. vbi Inno. Preterea priore casu solutũ repeti non põt: secundo vero casu solutũ potest repeti, qr reperitur penes excipientẽ sine causa. c. debitores. de iureiu. qd etiam voluit Bar. in. d. l. si quis p eo. vers. quarto dixi rc. Insuper priore casu cõtractus seruãdus est, etiã si fuerit petita r obtenta absolutio a iuramẽto, secus vero in secũdo casu: qr tunc põt contrauenire. c. §. de iureiur. Trãsibit ergo validitas r efficacia donationis huiusmodi aduersus heredẽ, qui ppterea cõueniri poterit in vim cõtractus efficacis r validi propter iuramentũ ad obseruãtiam eiusdẽ donationis. prout cõueniri posset ad obseruãtiã alterius
6 valide donationis: †qr heres tenetur obseruare contractũ efficaciter factũ per defunctum, r cõtra eum venire non põt, per ea que habentur in. l. que a patre. C. de restit. milit. l. venditori. C. de re. alie. non alie. l. ij. C. si quid in frau. patro. r. l. si creditoribus. C. de ser. pign. da. r. l. si ab eo. C. de lib. cau. de quo Bal. in. l. qui se patris. C. vnde libe. r hec quoad liberos heredes. Quo vero ad liberos nõ heredes, fateor q ipsi nõ possent cõueniri actione personali, etiã si iocalia penes eum reperirẽtur: qr actio personalis nõ sequitur particularẽ rei successorẽ. l. j. §. si heres. cũ suis simi. ff. ad trebel. hoc etiã certum est, q pro illis quingẽtis scutis auri cõueniri nõ possent, sed actio pro tradẽdis iocalibus, r soluẽdis dictis quingẽtis scutis dirigẽda esset ɔtra heredes. Quod dixi de iocalib9, sc3 q liberi nõ heredes nõ potuerũt cõueniri actione personali, etiã si penes eos reperirent, hoc ideo dixi de actione personali, qr actione reali possent cõpelli, si ista iocalia traderentur eidẽ do. Emeraude per verũ actũ traditionis, qui fieret per ipsum. d. Antoniũ transferret dñiu3 in ipsa3. d. Emeraudã,
7 †qr pẽdentia cõditionis nõ impedit trãslationẽ dñij. l. si ego. ff. de iu. do. posset et fieri traditio, r sic cõsequenter trans latio dñij per retentionẽ vsusfructus. l. quisquis. r. l. si quis argentũ. §. sed si quidẽ. C. de dona. et fieri possit p cõstitutionẽ precarij: sed quo ad hoc est aduertendũ q cõstitutio hmõi nõ conferret post mortem eiusdẽ. d. Antonij: q sic nihil operaretur, pro eo qr cõferretur in tẽpus quo idẽ do. Antonius possidere desierit. l. qui vniuersos. §. qd per colonũ. ff. de acquir. pos. r. l. j. §. scæuola. ff. si quis testa. lib. esse ius. fue. r sic nõ valeret constitutio, per id quod voluit Ang. in. l. quanuis. §. j. ff. de acquir. poss. Alex. de imo consi. lxxxi. exordiẽte, Perspectis his que in themate rc. ibi, sed ita est q vbi possessor rc. in. ij. volu. r Jason may. in. l. quoties. C. de rei vend. esset ergo opus cõcipere constitutionẽ precarij in aliquod tempus precedẽs mortẽ, r si ita fieret possent iocalia huiusmodi vendicari etiã a liberis nõ heredibus, si illa habere reperirẽtur.

Non etiã impeditur idem do. Antonius facere declarationẽ, de qua supra, vel etiã nouam donationẽ de dictis iocalibus r quingẽtis scutis auri, ppter fauorem liberorũ huius mrimonij, r hoc dũ tñ non nubat prefata do.
8 Emerauda infra annũ luctus: †qr l3 fauore liberorũ precedẽtis mrimonij mulier scdo nubẽs post annũ luctus perdat regulariter quoad proprietatẽ ea que titulo lucratiuo habuit a primo viro. l. femine. l. gñaliter. C. de sec. nup. r aut. de nup. §. si vero expectet. hoc tñ fallit qñ mulier secũdo nubit de cõsensu mariti, vt voluit Bal. in. l. filiũ quem habentẽ. versi. itẽ ex eo q litera dicit. C. famil. ercisc. hm. l. j. versic. sed pone prior maritus fecit testm̃ rc. C. de sec. nup. cõsi. cccxl. exordiẽte, Ad euidentiã premittendũ rc. r cõsil. ccclix. exordiẽte, Ista questio est dubia de iure cõmuni rc. in prima parte. r vtrobiq allegat Bald. aut. de nup. §. disponat. idẽ voluit Ang. cons. mihi. ccclviij. exordiẽte, Doctor insignis ex vico florẽtino natus rc. r Roma. in suis singularib. §. si. versi. tu scis q si mulier nubat rc. alij hm aliã impressionẽ habent sub litera. M. Pro quo allegat gl. singularẽ. in auth. de nup. §. dno igitur. vnũ itaq super verbo, sine vir, cuius dicti illã reddit rationem, qr ideo punitur mulier secũdo nubens post annũ luctus qr contristat animã viri, r sibi facit iniuriã per secũdas nuptias. auth. de nup. fol. 11. vel circa. §. que vero. versi. nos igitur. ibi, qd deum simul r defuncti animam contristaret: sed marito permittenti nulla fit iniuria. l. j. §. vsqueadeo. ff. de iniu. r in regula sciẽti. de reg. iur. in. vj. ergo cessat pena a iure introducta: r idẽ esset si mulier eadẽq mater secũdo nuberet de r cũ consensu r voluntate liberorũ primi matrimonij, vt voluit Angel. in auth. de non elig. scdo nub. ibi, r predicta vera. colla. j. pro quo allegat gl. in. d. auth. §. hec cõstitutionibus. super verbo, copulantur: quã multi libri, alij vero nõ habẽt. Et idẽ voluit Nico. de vbal. in suo tract. successionũ ab intest. in. ij. parte principali. versi. predicta autem omnia rc. †Et propter hoc cõsulebat Ang. vbi supra, q cautus debet esse aduocatus cũ cõsulit mulieri scdo nubẽti filios habẽti ex primo mrimonio, q faciat filios hmõi consentire mrimonio hmõi: qr per talem consensum mulier illas penas euitat, que sibi imponũtur eo qr secũdo nubit: idẽ voluit Bar. cõsi. liij. exordiẽte, Angelus marie habebat vnũ filiũ rc. Ang. in. d. cõs. ccclviij. r Pet. de anch. cons. cclvij. r Roma. in dicto singulari, tu scis q si mulier rc. pro quo allegat Ang. in. l. mater. C. ad tertul. r gl. de qua supra, referens q etiam ita cõsuluit Florentie: r verũ dicit, cõsi. vc3. ccxix. exordiẽte, Ex themate ɔsultationis premisse due referũtur dubitationes, vbi plenissime. Et quãuis doct. in locis superius allegatis videant vt plurimũ loqui in permissione, vel licentia de cõuolando ad secũda vota cõcessa in testamẽto, idem tñ videtur si illa cõcessa extiterit in cõtractu, vel alia dispositione inter viuos: †qr argui põt de vltima volũtate ad contractu3. l. seruũ filij. §. eum qui. ff. de leg. j. l. qui chyrographũ. ff. de leg. iij. r. l. iure ciuili. ff. de reg. iur. r hoc operatur rationis identitas. l. illud. ff. ad. l. aquil. r. l. j. §. qui interdictum. ff. de fonte. que sibi locum vendicat in hoc casu, qr q mulier ex permissione mariti facta in testamento scdo nubens post annũ luctus penã legis non incurrit, ideo est, qr marito volẽti r permittẽti nõ fit iniuria. Et hec ratio etiã sibi locũ vendicat, qñ est concessa licentia, aut facta permissio in cõtractu, aut alia dispositione inter viuos, debet ergo vtrobiq idẽ ius statui, de quo plene per Ange. in. l. pactũ in-
11 ter heredẽ. ff. de pac. facit ad premissa, †qr quemadmodum vnusquisq in suo vltimo testamẽto põt regulariter de bonis suis disponere prout vult. l. j. C. de sacros. eccle. ita facere põt in contractu, vel alia dispositione inter viuos. l. in re mãda. C. mãda. l. polla. ff. qui. vt indi. l. dudum. C. de contrahen. emptio. r vendi. l. generaliter. §. fi. r. l. hac edictali. §. fi. C. de secũ. nupt. Et est adeo qs in re sua moderator r arbiter, vt etiã abuti possit. l. sed si lege. §. consuluit. ff. de peti. heredi. no. Jaco. rebuf. in. l. j. C. de fun. patr. lib. xj. Et postq (vt predixi) ipse. d. Antonius põt nõ solũ facere declarationẽ, sed et de nouo donare, consulo q ad omnẽ contentionem euitandã, si tñ ita sibi placuerit, ipse non solũ declaret, s3 etiã quatenus opus est de nouo donet, etiã si eandẽ do. Emeraudam scdo nubere cõtingeret: in qua donatione de nouo fiẽda tolli poterit cõditio apposita in dicta prima donatiõe, r dici q ipse donat dicte. d. Emeraude siue cõtingat eundẽ ab humanis ante eã decedere, siue post, r hoc per id qd superius dixi donationem inter viuos factã inter cõiuges firmari iuramẽto. Et idẽ etiam dico de acquisitis r acquirẽdis, q ipse põt declarare, vt alias dixi, r de nouo donare: r cõsulo q ipse declaret mentẽ, r iuxta declarationẽ citra innouationem rc. de nouo donet: qr hec omnia fieri possunt. Et si ita facere decreuerit dictus do. Antonius, cõsulo q his fiẽdis intersit aliquis bonus vir r bene peritus, cuius cõsilio hec dirigãtur. Et (vt mihi vr) ille dñs, qui fecit aduisamẽta mihi missa, esset multũ opportunus, tanquã optime intelligens.

¶ Argumentum.

¶ A beneficio. l. ij. C. de rescind. vend. excluditur qui illi renuntiat cum iuramento, r in ipso venditionis contractu totam maiorem valentiam quantacunq sit ementi donat. V. F.

1 ¶ Exceptiones, per quas quis a beneficio. l. ij. C. de rescind. vendi. potest excludi.
2 Totum, qualis dictio sit.
3 Venditor an expresse possit renuntiare beneficio. l. ij. C. de rescin denda vendi.

¶ De rescind. vendi. Consi. cccxxviij.

1 **Multa† contineri vidẽtur** in instrumẽto venditionis dudũ facte per nobilem r potentem quondã virum do. Claudiũ de claromõte, do. Monteysonis, nobili Gulielmo de lertio, r Allegrantie de salbiente cõiugibus, de oppido seu castro Albenassij, sito in comitatu Diensi, propter que videtur ipse do. Claudius exclusus a beneficio. l. ij. C. de rescind. vendi. c. cum causa. r c. cum dilecti. de emptio. r vendi. Primũ qr idem do. Claudius dedit r donauit prefatis coniugibus maiorem valentiam, quãtacunq esset, per id q not. Bar. r doct. in. l. si quis cum aliter. ff. de verb. oblig. Bar. Bal. r Sal. in. d. l. ij. C. de rescind. vend. Jo. de imo. in repetitione. c. cum contingat. versi. item aduerte in quantũ dixi rc. de iureiur. r Ange. aret. in. §. actionũ. versi. quero quid si in instru-
2 mẽto donationis dedit r donauit rc. insti. de actio. †Et hoc operatur illa dictio totũ, r dictio quantũcunq esset que est multum vniuersalis. l. balista. r quod ibi scribentes. ff. ad trebel. secus au-

tem esset si duntaxat dictum fuisset in predicto instrumento, ⁊ si plus valet pretio supradicto, idem do. venditor dedit ⁊ donauit prefatis emptoribus illud plus, q̄ isto casu ꝑpter huiuscemodi donationem non excluderetur venditor a beneficio. d. l. ij. C. de rescind. vend. vt vbi cōmuniter voluerunt doct. Et idem dicunt in. d. l. si quis cum aliter. Secundum propter quod fuit exclusus ipse dominus venditor a beneficio. d. l. ij. fuit ⁊ est iuramentum, per quod iurauit nō contrauenire, hoc enim iuramentum a maiore. xxv. annis prestitum excludit eum a dicto remedio. vt not. glo. ⁊ doc. in. d. l. ij. quod etiam voluit gl. in. d. c. cum causam. super verbo, restituerent. versi. sed quid dices si maior iurauerit: ⁊
5 hoc ēt sequuntur ibi Cano. †Tertium fuit q̄ dictus quondam do. Claudius venditor expresse ⁊ nominatim renuntiauit beneficio dicte legis, quod facere potuit, vt cōmuniter volūt omnes doct. in predictis iuribus. Ad quod facit. l. si quis in conscribēdo. cum suis si. C. de pact. Esset igitur difficile, nisi aliud proponeretur, obtinere rescissionem dicte venditionis ex capite lesionis, etiam si illa fuisset vltra dimidiam iusti pretij: maxime cum ipse do. Claudius fortasse sciret, vel sciuisse presumatur valorē oppidi seu castri antedicti. l. quisquis. C. de rescin. vend.

¶ Argumentum.

¶ Uiro ⁊ vxore simul testantibus, quasi vnus propter alium irreuocabiliter hoc ita faciat, defuncto altero, potest tamē superstes de bonis suis iterum testari. A. F.

1 ¶ Uiro ⁊ vxore in vna papyro condentibus testamentum, si moriatur vxor, an vir possit voluntatem suam mutare, tāquam duo sint testamenta.
2 Ultima voluntas ambulatoria est.
3 Seipsum circumuenit qui non prospexit quod prospicere debet.
4 Disponere ⁊ testari de re alterius potest quis interueniente illius consensu, puta, legando, non heredem instituendo.
5 Sola patientia an prestet autoritatem.
6 Pater an videatur filio consentire si ambo agant in iudicio.
7 Statuto cauente filiumfamilias se obligare non posse sine patris licentia, satis licentie interuenit si pater ⁊ filius in eodem actu insimul se obligent.
8 Onus ꝓhibitionis plus petendi oꝫ de legitima ipso iure rejici.
9 Electionem in bonis patris pro relicta legitima filius quatenus habeat.

¶ De testa. Consi. cccc xxix.

Ponitur in facto, ꝙ nobilis ⁊ spectabilis quondā vir. d. Luquinus de brigua ex comitibus vinctinilli, ciuis Niciēsis, ac do. oppidi seu castri de Brigua, ac nobilis ⁊ generosa mulier do. Catharina eius vxor, domina castri seu loci de Duobus fratribus. pridem, Anno vel sa natiuitatis dñice. M. cccc lxxxv. ⁊ die. xiij. mensis Julij, fecerunt ⁊ condiderunt simul ⁊ semel eorum nuncupatiuum testamentū, seu nuncupatiua testamēta, sufficiēti testium numero, ⁊ alijs de iure requisitis fulcita ⁊ roborata: in quibus certas pecuniarū summas, ⁊ res alias iure institutionis reliquerūt nobilibus ⁊ egregijs viris do. Reynerio ⁊ Bartholomeo ecclesiasticis, ac etiā nobilibus Nicolao, Uiolātine, ⁊ Margarete eorū filijs ⁊ filiabus: ⁊ quedā alia legata tā pro eorū anima, quā alias alijs reliquerūt: nobiles vero ⁊ generosos viros Honoratū ⁊ Celestinū, ēt filios naturales ⁊ legitimos eorūdē, suos heredes vniuersales equis portionib⁹ ⁊ partib⁹ inter eos diuidēdis fecerunt, instituerūt, ⁊ eorū proprio ore nominarūt in omnib⁹ alijs suis bonis, ⁊ cuiuslibet eorūdē, mobilibus, immobilib⁹, ⁊ se mouētibus, iuribusꝙ, actionib⁹, ⁊ rōnibus, ac nominib⁹ debitorū, bonisꝙ feudalibus, vbicūꝙ existerēt, cū hac cōditione, ꝙ vnus ipsorū haberet iurisdictionē loci de Brigua, ⁊ alter loci de Duobus fratrib⁹: ꝙ que ille, qui haberet oppidū seu castrū plus valēs alteri satisfaceret de alijs bonis vsꝙ ad equalē supplemētū. In qua volūtate permanēs dicta do. Catharina vita functa est, ⁊ ab humanis decessit, superstitib⁹ ⁊ sibi superuiuētibus dictis. d. Luquino marito, Honorato, Celestino. d. Reynerio, Bartholomeo, ac nobilibus Nicolao, Uiolātina, ⁊ Margareta eius filijs ⁊ filiabus. Successu vero tēporis, Anno videlicet dñi. M. cccc xciiij. ⁊ die. ix. mēsis Octobris, post mortē tñ dicte quondā do. Catharine, prefatus do. Luquinus certis ex causis, ⁊ bonis respectibus fecit, ⁊ condidit aliud nūcupatiuū testamentū: in quo prefatis d. Reynerio, ⁊ Bartholomeo, ac nobilib⁹ Honorato, Nicolao, Uiolantine, ⁊ Margarete certas pecuniarū summas, ⁊ res alias legauit, ⁊ iure institutionis reliquit: dictū vero nobilē Celestinum eius filium, secundo genitū, suum heredē vniuersalē solum ⁊ in solidum instituit, ⁊ deinde permanēs in volūtate huiusmodi ab humanis decessit. ¶ Quesitū est primo an eo nō obstante, ꝙ prefati do. Luquinus ⁊ Catharina simul testati extiterunt, ⁊ in suis ⁊ cuiuslibet eorum bonis heredes instituerūt prefatos nobiles Honoratū, ⁊ Celestinū, potuerit idem do. Luquinus ab illa prima volūtate discedere, attento ꝙ in illa antea ab humanis decesserat dicta do. Catharina. ¶ Secūdo an, non obstante ꝓhibitione, quā idem do. Luquinus fecisse dicitur in dicto suo vltimo testamēto, ⁊ per quā voluit dictū nobilē Honoratū nihil petere posse vltra ⁊ preter ea, que in illo sibi legauit ⁊ reliquit, possit ⁊ valeat idē nobilis Honoratus aliqd petere saltē iure legitime.

Uiso casu, de quo supra, ⁊ dubijs ex casu hmōi elicitis, vna cuꝫ duobus testamentis superius mentionatis, dico ⁊ rñdeo ad predicta dubia prout infra. Et primo ad primū, ꝙ prima facie videretur dicendū dictū. d. Luquinum nō potuisse post mortē ⁊ decessum prefate do. Catharine ab illa prima voluntate discedere, ⁊ facere aliud testamentū, pro eo q̄ si ipse hoc facere potuerit, remansisset ⁊ remaneret circūuēta ⁊ decepta dicta do. Catharina, que contēplatione illius testamēti, ⁊ signāter vniuersalis institutionis facte de prefatis nobilib⁹ Honorato ⁊ Celestino, etiam ipsos ambos heredes vniuersales instituit, ⁊ voluit eius dictū castrū seu locū de Duobus fratrib⁹ apud vnū eorū remanere, nō apud duos, ⁊ forte si ipsa in hoc cogitasset, nō reliquisset prefatum Celestinū heredē vniuersalem. Ne ergo sic decepta remaneat, videtur ꝙ quēadmodum dictum testamentū fuit quoad eam per eius mortem confirmatum, ⁊ factum irreuocabile. c. cum marthe. vers. q̄ testatoris obitu confirmatur, de celebra. missa. ita ⁊ dictum primum testamentū ipsius do. Luquini fuerit per ipsius do. Catharine mortem confirmatum, ⁊ factum irreuocabile. ar. l. si quis in conscribendo. versi. sancimus. C. de pac. l. iij. §. j. ff. de arbit. l. sed ⁊ si pupillus. §. si ambo. ff. de instit. actio. l. j. §. magistrū. ff. de exercito. actio. l. j. in fi. C. de his qui veni. eta. impetra. ⁊ ꝙ no. gl. j. in fi. in. l. si putas. C. de pe-
1 titio. heredi. ¶ †Sed his non obstantibus, puto contrariū, cuius illam assigno rationē: q̄ licet fuerit vnicū pergamenū, siue vnica papyrus, in qua dicti domini Luquinus ⁊ Catharina testati extiterunt: iuris tamen potestate duo censentur testamēta, sicut duo fuerunt testatores, prout dicitur de testamento, in quo pater filio pupillariter substituit, ꝙ quantū ad aliquid cēsentur esse duo testamenta. l. papinianus. §. sed nec impuberis. ff. de inoffic. testa. not. glo. in. l. patris ⁊ filij. ff. de vulg. ⁊ pupil. Et sic est etiā in pluribus cōtrahentibus. l. eo quod a multis. C. si cer. pet. Quod si ita est, nemini dubiū quin dictus quōdā do. Luquinus potuerit etiā post mortē dicte do. Catharine mutare dictū eius
2 primum testamentū, ⁊ ab illo discedere, †per generalē regulam, ꝙ vltima voluntas ambulatoria est vsꝙ ad vltimū vite spiritū. l. iij. §. conditio. ff. de adimen. lega. l. j. C. de sacrosā. eccl. l. diuus. §. licet. ff. de in. codi. l. sancimus. C. de testa. l. si mihi ⁊ tibi. §. in lega. ff. de leg. j. ⁊. c. vltima voluntas. xiij. q. ij. nec potuit idem do. Luquinus expresse, vel tacite, nec aliquo quesito colore se adstringere ad nō reuocandū dictum primū testamētum, nec sibi adimere vel auferre potestatem reuocandi. l. si quis. in princ. testamenti, cum concord. ff. de lega. iij. l. stipulatio. hoc modo concepta. ff. de verb. obl. ⁊. l. cum donationis. in fi. C. de transac. Nec videtur obstare allegata in contrarium: q̄ si dicta quondā. d. Catharina dici possit decepta, ipsa seipsaꝫ potius decepit, quā alius, si credidit ꝙ dictus do. Luquinus dictū eius primū testamentum non reuocaret, cum scire debuerit testamentū huiusmodi fuisse reuo-
3 cabile, vt predixi. †Unde debuit prospicere hūc casum posse euenire. l. si quis domū. §. j. ff. loca. quod si non prospexit, seipsam circūuenit. l. imo. post principiū. ff. de libe. cau. ⁊. l. nam si actor. ff. de rei vend. Et hec sine dubio procedunt quoad dimidiam partem bonorū ⁊ hereditatis dicti quondam do. Luquini, ⁊ de qua videtur disposuisse: sed quoad illam dimidiam partem, de qua prefata do. Catharina vr̄ disposuisse ⁊ testata, videtur habere aliquid dubitationis, pro eo q̄, si attendantur verba facte institutionis per prefatos do. Luquinū ⁊ Catharinā, eadē do. Catharina non solū disposuit de suis bonis, aut illarū parte, sed etiam de bonis prefati do. Luquini, aut earuꝫ parte: ⁊ hoc de consensu ipsius do. Luquini, ⁊ idē fecit ipse do. Luquinus de bonis dicte do. Catharine, quod apparet ex illis verbis. In omnibus autē alijs bonis dictorū testatorum, ⁊ cuiuslibet eorum: ⁊ post pauca, heredes eorū vniuersales instituerunt ⁊c. Ex quibus verbis videtur clare illud colligi, ꝙ ipsi ambo heredes instituerūt dictos nobiles Honoratum ⁊ Celestinū in suis bonis, ⁊ cuiuslibet eorū.
4 †Illud autem certū est ꝙ quis pōt disponere ⁊ testari de re alterius interueniēte illius cōsensu. l. sicut. §. vēditionis. ff. qui. mo. pignus

pignus vel hypo.sol.quem tex.ad hoc reputat singularē Bal.in c.j.§.pen.quib.mo.feu.amitt.⁊ in.l.venditioni. C.de vsucap.pro empto.cap.j.§.donare.quali.olim feu.pote.alie. idem not. Bal. in.c.j.in princip.de prohib.feu.alien.per Frid.⁊ in. l.quoties ab omnibus.C.de fideicō.⁊ in.l.si tibi.§.de pignore.ff.de pact.Bar. in.l.cum quis decedens.in prin.ff.de leg.iij.⁊ Ias.may.in.l.si qñ. §.⁊ generaliter.C.de inoff.testa.⁊ in.l.cum rem alienā.C.de lega. ⁊ in.d.l.quoties.⁊ in.l.cum proponas.la.j.C.de pac. Et quanuis Allegā.de imo.consi.xx.exordiente, Ponderatis his que in themate.ad fi.vers.preterea sola presentia illius ad quem res ⁊c. in iij.vol.⁊ ante eum Bal.in.c.j.de prohib.feu.aliena.per lotha. videantur dicere q,licet patiar aliquem testari de re mea,non ta-
5 men videor consentire, † q2 sola patientia non prestat autoritatem:hoc tamen non videtur obstare,pro eo q2 isti. d.Luquinus ⁊ Catharina simul disposuerunt de suis bonis,⁊ de bonis cuiuslibet eorū:propter quod videntur sibi mutuo ⁊ vicissim consensum prestitisse,non dico tacitū,sed expressuz,per id qd no. Bar. Io.de imo.⁊ Alex.de imo.in.l.cum pater.§.libertis:ff.de leg. ij.
6 † vbi per illū.§.not.q si pater ⁊ filius simul agant in iudicio, vr̄ pater eidem filio consentire:⁊ sic sibi non obstat. l. cum non solū. §.necessitate.C.de bon.que libe.facit ad hec. in.l.is qui heres.§. neq3 filiusfamilias.⁊ quod ibi Bal.Ang.Io.de imo.⁊ doct. ff.de acquir.heredi.vbi probatur q,licet iussus patris in adeūda vel repudianda hereditate per filiumfamilias precedere debeat.l.si quis mihi bona.§.iussu.ff.de acquir.hered. tamen satis videtur precedere si eodem cōtextu.pater ⁊ filius repudiant vel adeunt:
7 ⁊ dicunt ibi Bal.Ang.Io.de imo.⁊ doc.† q si statuto caueatur, q filiusfamilias se obligare non possit sine licentia patris, satis dicitur licentia interuenire si pater ⁊ filius in eodē actu insimul se obligant super eodē,quod etiam voluit Bal.in.l.fi.versi.quero dicit statutū q filiusfamilias.C.ad macedo.⁊ do. Ias. may.in d.l.quoties.vbi etiā alia facientia ad hoc inducit.Ex quibus videtur quod quoad dimidiam partem,in qua videlicet eadem.d. Catharina vr̄ ⁊ de consensu ipsius do. Luquini dictos nobiles Honoratum ⁊ Celestinū instituisse in bonis ipsius do.Luquini, fuerit eidē.d. Luquino preiudicatū, vt sic postea nihil in preiudicium huius dispositionis, saltem quoad partē concernentem dictum nobilē Honoratum immutare potuerit:qd contigit, nō q2 non potuerit dictū eius primum testamentum immutare,sed q2 videtur nō potuisse immutare dispositionem dicte do.Catharine de ipsius voluntate ⁊ cōsensu factam,vt predixi,⁊ iam morte confirmatam,⁊ sic factam irreuocabilem.d.c.cum marthe: q2 quod semel placuit ⁊c.l.pōponius scribit.cum suis si.ff.de nego. gest.Ego hec proculdubio procedere putarem,si dicta quōdam Catharina aliter disposuisset, vel disposuisse presumeretur de bonis dicti quondam do.Luquini,quam heredes instituēdo:vt verbi gratia,si de bonis huiusmodi,⁊ de consensu eiusdē do. Luquini aliquid legasset alicui non heredi:q2 enim tale legatuz deberetur legatario per eius heredem.l.si duobus.§.j. ff.de lega.j. posset heres actione mandati agere ⁊ experiri contra heredē dicti do.Luquini,iuxta theoricam, quam ponit Bart. in.d.l.cum quis decedēs.in princ.q2 consensus eiusdem do.Luquini induxisset mandatum.l.j.⁊.ij.ff.manda.sed in terminis proposite cōsultationis dicta do. Catharina non vr̄ disposuisse de bonis dicti do.Luquini in legādo,vel etiā fideicommittēdo,sed heredes instituendo:propter qd affirmare non audeo qd dictus nobilis Honoratus possit intentare actionem mandati,vel aliam cōtra dictum nobilem Celestinum eius coheredē quoad bona materna,vnicum vero ⁊ insolidum heredem dicti quōdam do.Luquini.Esto enim qd quis vel permittere, vel etiam mandare possit alteri quod de aliqua re suijpsius mandātis disponat,vtpote legando,vendēdo,vel alias:non tamē videtur sic posse mandari, vt vniuersaliter,vel de quota bonorum disponat,saltē heredem instituēdo.Puto igitur,sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis,quod non obstantibus premissis,prefatus domi. Luquinus potuerit de suis bonis disponere quoad ea,in quib9 heredes instituti extiterant dicti nobiles Honoratus ⁊ Celestinus,perinde ac si dictum primum testamentum non precessisset.

Ad secundū dico ⁊ respondeo q,nisi ea que idē do. Luquinus legauit ⁊ reliquit prefato nobili Honorato in dicto eius vltimo testamēto sufficiant ad legitimā eiusdē nobilis Honorati,que cum septē liberi , quinq3 videlicet filij,⁊ due filie eidē do. Luquino superstites extiterint, est septima pars semissis,seu pars decimaquarta bonorū eiusdē do. Luquini.aut.de trien.⁊ semis.§.j.⁊.colla.iij.⁊ transsumptiue.in aut. nouissima.C.de inoffi.test.poterit ipse nobilis Honoratus agere ad supplementū dicte eius legitime,etiā si idem Honoratus simpliciter acceptasset ea que sibi relicta extiterant.d.l.si quādo. §.⁊ generaliter.C.de inoff.test.nec obstaret prohibitio facta per ipsum do.Luquinū,⁊ per quam voluit, quod idem Honoratus nihil aliud petere posset de ⁊ super bonis ⁊ hereditate eiusdem domi.Luquini testatoris. per tex.in aut.vt cum de appel.cogn.
8 §.ceterū.colla.viij. † Pro quo facit ratio, q2 hoc onus debet de legitima ipso iure rejici.l.qm̄ in priorib9.C.de inoffi.test.qd etiā voluerūt Bal.Sal.Pau.de ca.⁊ moder. in.d.§.⁊ gñaliter.Bal. ⁊ Pau.de ca.in.l.omnimodo.in prin.eo.ti.Bal.in.l.hac edictali. vers.quam obseruationē.C.de sec.nup.Ang.in.l.iubemus.C.ad trebel.Io.de imo.in.l.qd de bonis.§.fideicōmissum.ff.ad.l.falc. Alex.de imo.consi.lxix.exordiēte,Super primo dubio queritur an dicta Agnes ⁊c.⁊ consi.lxxxviij.exordiente,Utrū emphyteusis ecclesiastica ⁊c. ibi, ⁊ licet pater expresserit bona aduētitia fi-
9 lij ⁊c.in.iiij.vol.† non tamē puto q ipse Honoratus pro supplemento huiusmodi debeat vel de iure possit eligere rem meliorē, vel ipsum supplementuz eligere in re meliore, q2 nec hoc faceret pro tota legitima:sed debet eaz exigere in re mediocri,vel alias ad arbitriū boni viri,per id quod no.Bal.in.l.filiuz quem.vers. vlterius queritur de tali questione : ibi, item dicit Iacobus. C. famil.ercisc. Oldra.consil.mihi.xxxiiij. exordiente, Questio est qua queritur an supplementū legitime ⁊c.Bar.in.l.suus quoq3. ad fi.principij.⁊ qd ibi per alios.ff.de hered.instit. Fran.de are. cons.clvj.vers.preterea nō licet heredi Frācisci.Alex.de imo.in l.marcellus. §.res que.ff.ad trebell. vbi multos allegat.⁊ consil. cxxv.exordiēte,Uisis ⁊ cōsideratis statutis.in.j.vol. vbi allegat Iaco.de bellouisu.auth.de restit.⁊ ea que parit.in princ.in.iij.q. vbi etiam multa inducit que possunt ibi videri. Et quod dixi de dicto nobili Honorato,quoad dictū supplementū,si relicta non sufficiāt ad legitimam,dico etiam quoad alios liberos,si eis relicta per patrem aut matrem nō sufficiant ad eorum legitimas.

¶ Argumentum.

¶ Tabellarijs,seu notarijs pluribus discrepantibus super instrumēto,quod simul sumpsere,ipsi super eo vt testes examinari possunt,quo maiori parti,aut probabiliori stetur. A. F.

1 ☞ Instrumentū per tres rogatos notarios sumptum an fidē faciat,quāuis non fuerit per dictos tres notarios subscriptum.
2 Contractus,licet de eo fuerit scriptū instrumentuz,potest probari per testes.

¶ De tabellar. Consi.cccxxx.

Viso casu mihi exhibito parte reuerendi patris,⁊ virorum egregiorū dominorum Prepositi,⁊ capituli Tricastrinēsis ecclesie, ⁊ dubijs ex casu huiusmodi elicitis, vna cum instrumēto,seu copia instrumenti trāsactionis,siue cōpositionis dudum,scilicet Anno natiuitatis dominice.M.ccccxciij.⁊ die.iiij.mensis Februarij,per ⁊ inter reuerendum in Christo.d.episcopum , ⁊ comitem Tricastrinēsem ex vna parte,⁊ prefatos do. Propositū,⁊ capitulu3, seu canonicos, necnō etiam alios habituatos dicte Tricastrinēsis ecclesie ex alia,dico ⁊ respōdeo breuiter ⁊ succincte ad dubia huiusmodi prout infra, salua pleniore deliberatione, dn̄ ⁊ quādo maior opportunitas supplebit, ⁊ rectiore sententia cuiuslibet dn̄i melius
1 sentientis.† Et primo ad primum, q cum compositio de qua.s. seu nota illius fuerit recepta per tres notarios,seu ipsi tres notarij de cōpositione huiusmodi rogati fuerint , non faciet fidem instrumentū transactionis seu cōpositionis huiusmodi,nisi fuerit per dictos tres notarios subscriptū.ar.l.j.⁊ quod ibi Alb.ff. de offi.consul.quod etiā videtur voluisse Bar.in.l. si quis ex argentarijs.§.cogentur.⁊ idem voluerūt ibi Bal.⁊ Alex.de imol. ff.de eden.Bar.⁊ Sal.in.l.iurisiurandi.C.de testi.vbi ad hoc allegat Bald.d.l.j.⁊ allegatam.l.si quis ex argentarijs.§.j.⁊ auth. de heredi.⁊ fal.§.si vero absunt.colla.j.⁊ no.per Host.⁊ Io.and. in.c.qm̄ contra falsam.de proba.idem etiam voluit Nicol.mil.in suo reperto.in verbo,notarius. §.notarij duo. p quo vltra predicta allegat not.per Bal.in.l.cum sententiā,in princ.C.de sent. ⁊ interlo. om.iudi. ⁊ quod in simili dicitur de duobus iudicibus delegatis,quorum vnus nihil facere potest sine alio.l. duo ex tribus.ff.de re iudi.⁊.c.causam matrimonij.cum suis simi. de offic. delega.allegat etiam not.per Bart.in.l.j.§.si plures.in secunda oppositione.ff.de exerci.actio. Pro hac parte etiā inducit multas ⁊ bonas rationes do. Gui.pa.decis.cxxij.exordiente,An instrumentum in quo per partes ⁊c.consulerē tamen super isto articulo,nisi isti notarij conueniant de nō apponēda illa clausula, prout alijs quibuscunq3 sibi de iure vltra premissa competentibus ⁊c.q de consensu domini episcopi,si consentire voluerit,au-

daintur testes presentes in cōpositione, ꝛ isti notarij, vel saltem isti notarij, ꝛ iuxta eorū, aut maioris partis eorūdem fiat correctio, Et si super hoc nollet cōsentire ipse do. eps, posset adiri superior, vez reuerēdissimus do. legatus, aut eius locūtenens, vel ēt reuerēdissimus. d. Arelatēsis archieps: ꝛ alteri istorū supplicatio porrigi, in qua narraretur cōpositio, signāter in illa parte, ꝛ peteret causā cōmitti super materia illius clausule, ꝛ alias in forma. Poterunt enim pdicti notarij tanquā testes in forma iuris produci, ꝛ deinde interrogari, p ea que no. doc. in. l. hac cōsultissima. §. sed qꝛ. C. qui testa. fac. pos. doc. in. l. domitius labeo. ff. eo. ti. ꝛ Pan. de ca. cons. c. j. exordiēte, Notādū est ꝙ prefatū statutū ꝛc. quāuis enim nō deberet fides adhiberi instrō cōpositionis superius mētionate, si dūtaxat scriberet ꝛ signaret per dictos notarios: stabitur tñ dicto ꝛ depositioni eorūdem, si nō est qui cōtradicat. nisi alius notarius: qꝛ in ore duorū vel trium ꝛc. c. in omni negotio. de testi. ꝛ. l. vbi numerus. cum suis simi. ff. de testi. ¶ Ad aliud quesitū dico ꝛ respōdeo, ꝙ in dicta cōpositione nō fuit simpliciter ꝛ absolute dictū, ꝙ dictus reuerēdus do. eps, vel eius officialis nō posset excōicare aliquos ex habituatis ꝛ familiaribus dicte Tricastrinēsis ecclesie, sed fuerūt adiecta hec verba, in preiudiciuz tñ presentis trāsactionis: per que verba fuit dispositio limitata ꝛ restricta, vt non habeat locū in casibus reseruatis ipsi do. epō, qꝛ in illis pōt ꝛ ipse ꝛ eius officialis exercere iurisdictionem, ꝛ exercēdo etiā excōicare do. habituatos ꝛ familiares propter contumaciā, nec sic faciet cōtra transactionē, qꝛ transactio hoc nō prohibet in illis casib⁹. Et istud non habet dubiū. ¶ Ad aliud dico ꝛ respōdeo, ꝙ opus est opponere ꝛ excipere de cōpositione, ꝛ petere respōderi per procuratorē fiscalē: ꝛ si ipse neget, ꝛ notarij interim nō conueniāt, erit bonū producere testes, ꝛ ma-

2 xime illos duos notarios, qui deponant de veritate, †qꝛ cōpositio huiusmodi, licet de ea sumptū fuerit instrumētū, potest probari per testes. l. cum te. C. de transact. l. pactum quod bona fide, ꝛ quod ibi gl. ꝛ doct. C. de pac. ꝛ ꝙ no. gl. in. c. j. super verbo, in scriptis. de censi. in. vj. ꝛ hoc tam per enumeratione casuum specialium, in quibus scriptura est necessaria, ꝙ per subiectionē regule generalis: pro qua regula allegatur. c. cū Joānes. de fide instr. ¶ Ad primum quesitū, quod in principio omiseram, dico ꝙ difficile esset enumerare illos casus: videretur enim idem do. episcopus fere in omnibus criminibus remanere iudex, nec posset cōpositio huiusmodi bene defendi a cōtrarietate: propter quod illud quod dicunt duo notarij vr̄ mihi verisimilius. Super quo tñ non laboro, donec fuerint testes examinati: ꝛ quod fieri oportet, vt predixi, alias parum prodesset dicta compositio. ¶ Quo autem ad causam pendentē in vim monitorij generalis, ꝛ super declaratione ꝛc. consulo quod venerabilis vir domi. Gulielmus chambonis declaret ea, que ipse exegit de decimis pro ꝛ nomine dicti venerabilis capituli, ꝛ facta declaratione refundat expensas, ꝛ postulet se absolui ad cautelā, ꝛ remitti iudici capituli, ad quem pertinet de hac causa cognoscere, non ad do. officialem: ꝛ si ipse eum recuset remittere, vel etiā absoluere, mittatur ordinatio, quam ipse proferet, ꝛ fiat appellatio in scriptis.

¶ Argumentum.

¶ Falcidicam quartam detrahit heres de legatis non ad pias causas factis dodrantē excedentibus, modo is infra tres mēses a tēpore adite hereditatis inuentarium rite confecerit. V. F.

1 ¶ Heres in cōfectione inuentarij hereditatis onuste legatis qualiter se regere habet, vel in illius complemento.
2 Due quarte possunt detrahi ex substitutione fideicommissaria.
3 Falcidia an detrahatur de pijs legatis.

¶ Ad. l. falcid. Consi. cccxxxj.

Christi noīe inuocato. Viso casu mihi exhibito parte honorabilis viri Gulielmi amico, ꝛ dubijs ex dicto casu elicitis, dico ꝛ respōdeo breuiter ꝛ succincte ad predicta

1 dubia prout infra. Et primo ad primū, †ꝙ idem Gulielmus citari ꝛ conuocari faciat omnes ꝛ singulos creditores, legatarios ꝛ fideicōmissarios probi quondam viri Ponceti benedicti, ꝛ alias alios iura ꝛ actiones habentes, vel habere pretendentes in ꝛ super bonis ꝛ hereditate dicti quondā Ponceti, visuros incohari, mediari, ꝛ perfici inuentariū de bonis, rebus, ꝛ iuribus eiusdē quōdam Ponceti, ꝛ expedit ꝙ isti omnes vocentur vel assignentur ad eandē diem: ꝛ consulo ꝙ, si idē Gulielmus habeat notitiā aliquorum creditorū, legatariorū, fideicommissariorū aut aliorum habentiū, vel habere pretendētium iura ꝛ actiones in ꝛ super bonis ꝛ hereditate eiusdem quondam Pōceti, ipse faciat illos citari nominatim per seruientē ad eos, vel domos habitationū eorūdem, si sint de Abolena, vel per literas, si sint de alijs locis, ꝛ ꝙ, quoad illos quos ignorat, faciat eos citari voce preconia tam in loco Abolene, ꝙ in alijs locis, in quibus existimat eundē quondā Poncetū habuisse creditores, vel alios habētes, aut habere pretendētes iura ꝛ actiones in ꝛ super bonis ꝛ hereditate dicti quondā Ponceti. Adueniente aūt die, ad quā assignabuntur creditores, legatarij, fideicōmissarij, ꝛ alij prefati, idem Gulielmus in presentia cōparentium, ꝛ triuz testium, vel quinqꝫ virorum honorabiliū ꝛ honestorū, per do. capitaneum loci Abolene surrogandorū in locum absentium creditorum, legatariorū, fideicommissariorum, ꝛ aliorū predictorū, qui cognoscāt dictum Gulielmū heredem, ꝛ qui cognouerunt dictum quondā Poncetū, premisso signo sancte crucis, incohoabit dictum eius inuentariū, ꝛ dicet se reperisse in bonis ꝛ hereditate dicti quondā Ponceti domū sitam in tali loco, confrōtatam sic ꝛ sic ꝛc. ꝛ postulabit continuationem ꝛ cōplementum huiusmodi inuentarij cōmitti notario curie: in cuius, ꝛ dictorum testium, ac etiam citatorū presentia continuabit dictū eius inuentarium, in quo describi faciet omnia, vniuersa, ꝛ singula bona iura ꝛ actiones dicti quondā Ponceti: ꝛ laudo ꝙ bona mobilia exhibeātur ꝛ ostendant dictis testibus ꝛ citatis, vt sic videatur ꝛ appareat ꝙ bona fide processerit ꝛ procedat ad confectionem huiusmodi inuentarij. ¶ Deinde poterit ipse Gulielmus protestari ꝙ, si que bona, res, vel iura inaduertenter, erronee, vel per ignorantiam descripserit, aut describi ꝛ apponi in inuentario huiusmodi fecerit, que non sint de bonis, rebus, ꝛ iuribus dicti quondam Ponceti, ꝙ ipse possit bona, res, vel iura hmōi sic in inuentario descripta tollere ꝛ amouere, ꝛ semp vti veritate. Etiā protestetur ꝙ, si per ignorātiā, vel inaduertentiā aliqua ponere ꝛ describere, aut poni ꝛ describi facere in inuentario huiusmodi omiserit, ꝙ ipse possit ꝛ valeat res, bona, ꝛ iura hmōi quandocunqꝫ ad ipsius notitiam vel manus peruenerint ponere ꝛ describere, aut poni ꝛ describi facere in dicto inuētario, ꝛ alias semper vti veritate, ꝛ bona fide. Et si que alia obseruari cōsueuerint in dicto loco Abolene in conficiendo similia inuentaria, que non sint superius expressa vel relata, cōsulo ꝙ ipse Gulielmus illa ad vnguē obseruet: de ꝛ super quibus poterit certificari per notarios curie dicti loci, qui nunc sunt, ꝛ qui pro tempore extiterunt.

Ad secundū quesitū dico ꝛ respondeo ꝙ, cum (vt puto prefatus quondā Poncetus vita functus sit, ꝛ ab humanis decesserit nullis (vt puto) superstitibus eius liberis, fideicōmissaria substitutio cōprehensa in compendiosa substitutione sibi facta locum sibi vendicauit in personam dicti Gulielmi eius fratris vterini, ꝛ ꝙ propterea bona ꝛ hereditas honeste quōdā mulieris Catharine pagesie, matris eorūdem Ponceti ꝛ Gulielmi ꝛ testatricis, seu illa dimidia pars bonorum ꝛ hereditatis hmōi, que ad eundē Poncetū peruenerat, debuit ꝛ debet eidē Gulielmo restitui in vim dicte compendiose

2 substitutionis, †detractis tñ duabus quartis, scilicet legitima, ꝛ quarta trebellianica, quas idē quōdam Poncetus detrahere potuit, per ea que not. glo. Bar. ꝛ doc. in. l. papinianus. §. meminisse. ff. de inoffi. testa. glo. ꝛ Bart. in. l. quanquam. C. ad. l. Falci. Bal. in. l. filium quem. C. famil. ercis. Jo. de imo. in. l. coheredi. §. cū filie. ff. de vulg. ꝛ pup. pro quo dicto sunt boni tex. in. c. raynutius. ꝛ. c. raynaldus. ꝛ qō ibi doct. de testa. ꝛ de his duab⁹, que facta debita calculatione ascendunt ad dimidiā partē illius dimidie partis, que ad eūdem quondā Pōcetū peruenerat de bonis rebus ꝛ iurib⁹ dicte quondā Catharine, vt colligitur ex calculatione, quā facit glo. ꝛ doc. in. d. c. raynaldus. ꝛ de his duab⁹ quartis (inquā) ꝛ alijs bonis per eundē Poncetum acquisitis, si que erant, potuit idē Poncetus disponere ꝛ testari. d. c. raynaldus. non aūt de residuo, saltē in preiudiciū dicti Gulielmi substituti, ꝛ istud residuū poterit ipse Gulielmus petere ꝛ obtinere in discussione bonorū: qꝛ postquā ipse adiuit hereditatē dicti quondā Pōceti cū beneficio inuētarij, ꝛ illud cōfici iuxta dispositionē iuris communis, vel iuxta morē ꝛ cōsuetudinem hactenus obseruatos in dicto loco Abolene curauit, iura eius non confundentur, sed seruabuntur illesa. l. scimus. §. in computatione. C. de iure delib. ¶ Ad tertiū dico ꝛ respondeo ꝙ, si idem quondā Poncetus, deductis duabus quartis, ꝛ bonis per eum acquisitis, legauerit vltra nouē vncias, hoc est vltra tres quartonos dictarū duarum quartarū, ꝛ bonorū per eum acquisitorū, ꝙ dictus Gulielmus eius heres, ꝛ qui eius hereditatē adiuit ꝛ acceptauit cū beneficio inuentarij, inuētarium confecit, vel cōficiet infra tres menses a tēpore adite hereditatis dicti quondā Pōceti, poterit detrahere falcidiā de legatis: vt sic non obstantib⁹ legatis hmōi habeat quartam partē dictarū duarū quartarū ꝛ bonorū acquisitorū, seu eius qō supererit prius detracto ere alieno. l. j. §. secūdo capite.

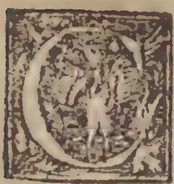
do capite. ff. ad legem falci. & l. imponenda, cũ multis simili. C. ad legem falcidiam. ¶ Ad quartum dico & respondeo breuiter & succincte, quod falcidia non detrahitur de pijs legatis, aut. de ecclesia. titu. §. si quis autem heres, colla. ix. & transumptiue in aut. similiter. C. ad leg. fal.

¶ Argumentum.

¶ Praescribitur res per emptionem quesita, & longissimo tẽpore bona fide possessa contra quoscunque in illa ius habẽtes. A. F.

1 ¶ Traditio ficta, que fit legis ministerio, potest interuenire in venditione.
2 Probatio mortis incumbit dicenti quẽ esse mortuũ, aut probare tenetur, si nunc viueret, habere centum annos.
3 Precarij constitutio dominium transferre facit, si possideatur, vel quasi.
4 Priuatio habitum presupponit.
5 Conducens ignoranter an perdat dominium.

¶ De prescr. xxx. vel. xl. an. Consi. cccxxxij.

Christi nomine inuocato. Viso casu mihi exhibito parte honeste mulieris Margarete collayresse, cõtra & aduersus Cathariuam eius sororem. & Valentinũ ipsius Catharine maritum, exordiente, Casus in terminis talis est &c. & dubijs ex eo elicitis, dico & respondeo ad dubia hmõi breuiter & succicte, put infra. Et pmo ad pmũ dico & respondeo quod, si diuersorij, de quo in casu erat defunctorum Antonij collayre, & Magdalene coniugũ tẽpore facte venditionis de qua in instrumento mihi exhibito, illud translatum est in nobilẽ Joannẽ de longo fonte. alias barraterij, mediante vẽditione sibi facta de eodẽ, ac sequutis constitutione precarij, retẽtiõe vsusfructus, & corporali apprehẽsione postea facta p dictuz Joã-
1 nẽ emptorẽ: & hoc non habet dubiũ. q& venditio est contractus aptus ad translationẽ dñij: & si ex ea sequatur traditio vel vera, de qua in. l. traditionibus. C. de pac. vel ficta, q̃ fit legis ministerio, vtpote p constitutũ per constitutionẽ precarij, p retẽtionẽ vsusfructus. & alios modos, de quibus p doc. in. d. l. traditionibus, & in. l. licet. C. de acqui. poss. & p cano. in. c. ij. de consuetudine, tunc transfert dñiũ & possessio. Ex quo infertur quod postea moriente dicto Joanne abintestato, & sine ascẽdẽtibus, liberis, vel alijs primioribus, vel eque ppinquis puidis viris magistris Jacobo & Gilberto barraterij, & Astorgio boneti nepotibus eiusdẽ ipsi eidẽ Joãni de longo fonte successerũt, aut. defuncto. C. ad tertul.
2 Est tñ verũ quod prefata Margareta dz pbare mortem eiusdem quõdam Joãnis, vel saltẽ quod, si ipse vixisset tpe mortis dicti quõdam Astorgij, aut cessionis sibi facte p prefatos Jacobũ & Gilbertũ barraterij, ipse habuisset centũ annos & vltra, p id quod habetur in. l. vt inter diuinũ, & qõ ibi Albe. & doc. C. de sacrosan. eccle. Bar. & doc. in. l. ij. §. si dubitet. ff. queadmo. test. aperi. & p Flegã. de imol. in. l. hereditatũ. ff. ad. l. fal. quilibet em̃ psumit viuere cẽtũ annis. d. l. vt inter diuinũ, & l. an vsusfruct⁹, cũ suis simili. ff. de vsufruc. & dicẽti aliquẽ esse mortuũ incũbit probatio mortis, aut saltẽ pbare tenet & debet quod, si nũc viueret, haberet cẽtum annos & vltra, vt ponũt doc. vbi supra, psertim in. d. l. vt inter diuinũ: & Bar. in. d. l. ij. §. si dubitetur: & docto. in. l. quidã. C. solu. matri. ¶ Ad 2m dico & rñdeo, quod pscriptio nõ obstat, p eo q cũ Antonius collayre & Magdalena cõiuges vẽdidissent dicto Joanni
3 de lõgo fonte, & illud sibi tradidissent, & saltẽ p cõstitutionẽ pcarij, vel retẽtionẽ vsusfruct⁹, ipsi trãstulerũt in cũ dñiũ & possessionẽ, si tñ possidebãt. l. q̃uis. §. j. ff. de acqui. possess. l. quisquis. C. de don. no. doc. in. l. traditionib⁹. C. de pac. & in. c. ij. de consuetudine superius allega. Quo fit vt pfati Antonius & Magdalena sciẽtes diuersoriũ huiusmodi non esse suum, sed pertinere ad dictuz quondam Joannem de lõgo fonte, alias barraterij, emptorem, & sic habentes scientiam rei aliene, & pptereà malefidei possessores illi prescribere non potuerint. c. fi. de prescrip. & regula, possessor malefidei. de reg. iur. in. vj. ¶ Ad tertium dico & respondeo, qd ex propositis in casu nõ apparet prefatã Margaretã possedisse diuersoriũ, de quo supra, nisi p dimidia parte, & indiuiso: & sic nõ expedit an cõducẽdo perdiderit possessionẽ alteri⁹ dimidie partis quã eã habuisse nõ apparet, & propterẽa illã pdere nõ potuit
4 q priuatio presupponit habitũ. l. manumissiões. ff. de iusti. & iu. l. decẽ. ff. de verb. obl. & l. fi. in princ. vbi doc. ff. de re. cre. Quo vero ad dñium, de quo etiã ibi queritur, dico & respõdeo prefatam
5 Margaretã, que dicitur ignoranter cõduxisse, nõ pdidisse dominiũ, per id qõ habetur in. l. qui rẽ, & qõ ibi glo. & doc. l. ad pbationẽ. C. loca. de quo etiã per tex. & doct. in. l. si aliquã rez. ff. de acqui. pos. & fuit cõductio nulla, vt probat in. d. l. qui rem propriam cum suis simili. ¶ Ad quartũ dico & respondeo, spectabilẽ virũ dominũ iudicẽ primarũ appellationũ bene processisse, & ideo nõ consulo prosequutionem appellationis. ¶ Ad quintũ dico & respõdeo, quod in materia petitorij offerẽdus sit libellus alternatiue narrans dominium, seu quasi, & cõcludens etiã alternatiue, prout dictã eius cõclusionem magis specificassem quo ad portionez cessam & remissam p illos magistros Jacobũ & Gilbertũ barraterij, & petijssem declarari dominiũ seu quasi bessis, seu duarũ partium diuersorij spectasse & pertinuisse ac spectare & pertinere dictis Barraterijs, & partẽ cõdẽnari ad restituẽdũ honeste mulieri Margarete collayresse, iuxta mẽtem Bar. in. l. fi. C. de heredi. vel actio. vẽdi. sed mot⁹ certa ratione, & vt imposterũ sit facilior intentio pfate Margarete, ego cõclusi aliter, & vt puto sufficiẽter. Et q̃uis cã primo cepta sup iudicio dimissorio fuerit aduocata per magnificũ do. iudicem primarum: q tamen iudiciuz per hanc Margaretam intentandum, est aliud & diuersum ab illo, puto eam posse experiri corã domino iudice sancti Maximini: & secundum hoc confeci libellum.

¶ Argumentum.

¶ Vsufructu omnium bonorum legato vxori, existẽtibus liberis legatum videri pro conditione testatoris solum victum & vestitũ propria manu vxoris seu autoritate ipsi⁹ pcipiendũ. A. F.

1 ¶ Filius primi matrimonij, & non secundi, potest opponere de plus donatis per patrem secunde vxori, q̃ sibi.
2 Oppositio de iure tertij, a quo causa non habetur, est inefficax.
3 Vsumfructum verum an debeat habere mulier relicta per viruz domina & vsufructuaria, & quid si legatus fuerit illi vsufructus & nume. 4. & 5.
4 Grauamen filijs in legitima fieri non potest.
5 Fauore filiorum verba impropriantur.

¶ De lega. Consi. cccxxxiij.

Ponitur in facto, quod dudũ, Anno videlicet domini. M. cccclij. & die. j. mensis Decembris, fuit contractũ matrimoniũ per verba de futuro, per & inter nobilem & quondam potentem virum Hugonem de villanoua, condominum Ventie, tunc habentem sex liberos naturales & legitimos ex eius prima vxore antea vita functa, tres videlicet filios masculos, & tres filias ex vna parte, ac nobilem, generosam, & egregiã mulierẽ Alisiã de brancassijs, filiam naturalẽ & legitimã magnifici viri do. Joãnis de brãcassijs ex alia: in quo inter cetera idem nobilis Hugo cõuenit, & promisit prouidere eidem d. Alisie eius tunc future spõse de vestimẽtis & iocalibus, prout ipsi nobili Hugoni videretur, & placeret, iuxta statũ, & cõdecentiam, ac honorẽ partiũ predictarũ: que vestimenta & iocalia voluit idem nobilis Hugo esse dicte do. Alisie in casum & euentum in quem vidua remaneret post mortẽ & decessum dicti de Villanoua. Preterea contẽplatione dicti tunc primi matrimonij, & in fauorem liberorũ ex matrimonio hmõi procreandorum, idẽ nobilis Hugo dedit & donauit donatione propter nuptias eidem Alisie eius tunc future spõse, licet absenti, dicto vero do. Joãne de brancassijs eius patre, & publico notario tunc presentibus, stipulantibus solẽniter, & recipientibus pro & nomine pfate Alisie, duo ipsius nobilis Hugonis castra, sancti Joanneti, & Castelleti, quandiu ipsa domina Alisia eius tunc sponsa futura vidua remaneret, vna cum omnibus, vniuersis, & singulis redditibus, prouentibus, iuribus, & emolumentis eorundem castrorum, que valere & ascendere dixit idem nobilis Hugo pro anno quolibet ad summam florenorum cẽtum quinquaginta monete Auenione tunc currentis: & si ad tantam summam non ascẽderet, voluit idem Hugo, quod eius heredes ipsi nobili Alisie aliunde supplere tenerentur & deberẽt, & vlterius voluit eidẽ prouideri de bonis mobilibus pro prouisione domus eiusdẽ Alisie, quandiu vidua remaneret. Successu tẽporis, Anno vez domini. M. cccclxvij. & die lune decimatertia mensis Julij, idem nobilis Hugo fecit & condidit eius vltimum & nuncupatiuum testamẽtum: in quo inter cetera heredem vniuersalem fecit, instituit, & nominauit nobilem Nicolaum eius & prefate nobilis Alisie de brãcassijs, eius secunde vxoris, filiuz naturalem & legitimum: alijs vero eius filijs & filiabus, tam primi quã secundi matrimoniorũ, & eorũ cuilibet certas summas & res alias iure institutionis reliquit, put

hec videri ⁊ colligi possunt ex tenore instrumenti testamēti dicti quondam nobilis Hugonis: dicte vero nobili Alisie pro seruitijs p eā sibi impēsis legauit oēs eiꝰ equas, voluitq; ⁊ ordinauit dictus nobilis Hugo, quod eiꝰ heres teneret ⁊ deberet redimere, ⁊ redēpta tradere ⁊ donare predicte Alisie eius iocalia, per eā, ⁊ pro dictis equabus, ⁊ alijs causis in pignꝰ tradita, vez suas cathenas aureas, ⁊ zonas argēteas, ⁊ eidē Alisie soluere oīa debita p ipsam Alisiā facta, ⁊ debēda tā egregio viro Petro de terabono, generali Prouincie thesaurario, que erāt in summa cētum floreni vel circa, ⁊ florenos quinquaginta nobili viro Colino cocul, fideiussori eiusdē Alisie. Insuper fecit, instituit, ⁊ ordinauit idē nobilis Hugo dictā do. Alisiam dominam rectricem, gubernatricē, ⁊ administratricē, ac vsufructuariā, vsumfructuz eidē legando omniū ⁊ singulorū bonorum ⁊ iurium eiusdem nobilis Hugonis, mobiliū, ⁊ immobiliū, ac stabiliū quādiu viueret in humanis, statuz tamen seruando vidualē, sine confectione inuentarij, ⁊ absq; eo ꝙ aliquo tempore rationē administrationis huiusmodi reddere cogeretur, aut alias quolibet cogi posset ad reddendum computuz ⁊ rationem de gestis ⁊ administratis per eandē: voluitq; ⁊ ordinauit, ꝙ de cōfectiōe inuētarij, ⁊ gubernatione, seu gestis, ⁊ administratis esset analogista, phibēs ⁊ vetās dicto eius heredi, ⁊ sibi substitutis, ne vnꝗ eandē Alisiā cōpellerent ad cōficiendū inuentarium de eius bonis, ⁊ ne de premissis rationē sibi reddi peterēt aut postularēt. Preterea ponit in facto, ꝙ prefatus nobilis Gaspardꝰ, dicti nobilis Hugonis ex pfata domi. Alisia filius naturalis ⁊ legitimus, vita functus est, ⁊ ab humanis ⁊ intestatꝰ ⁊ sine liberis decessit, superstitibus duobus fratribus vtrinq; sibi cōiunctis, ⁊ prefata do. Alisia eiꝰ matre que post mortē dicti nobilis Hugonis vixit ⁊ viuit vidua. ¶ Ex quibus sic prolixe narratis ⁊ propositis oriuntur ⁊ insurgunt dubia sequentia. ¶ Primum, que iura eidē domine Alisie cōpetierint ⁊ competāt in ⁊ super bonis ⁊ hereditate dicti quondā nobilis Hugonis, tam virtute pactorū ⁊ conuentionū initarum in contractu matrimonij, de quo supra, ꝗ legatorū p ipsum quōdam nobilem Hugonem eidem do. Alisie relictorū. ¶ Secundū an dicta do. Alisia sit ⁊ cēseri debeat vera vsufructuaria bonorum dicti quōdam nobilis Hugonis, seu quid sibi legatum ⁊ relictum extiterit p illa verba facio, cōstituo, ⁊ ordino Seignoressam, rectricē, gubernatricez, ⁊ administraticem, ac vsufructuariam, vsumfructū eidem legando ⁊c. ¶ Tertium an eadem do. Alisia successerit, seu succedere debuerit, ⁊ debeat, ⁊ p quota parte, dicto nobili Gaspardo.

Christi nomine inuocato.

Viso casu superius mētionato, ⁊ dubijs ex illo elicitis, dico ⁊ respondeo ad predicta dubia put infra. Premittēs pro faciliore solutione primi quesiti hic esse aduertendū qd, cū prefatus quondā nobilis Hugo de villanoua, tempore per cū cōtracti matrimonij cuz dicta do. Alisia, ac etiā testamēti, ⁊ mortis eiusdem, haberet liberos ex
1 primo matrimonio, †ipse nō potuit cum effectu donare, legare, aut alias titulo lucratiuo eidē do. Alisie eius secūde vxori cōcedere plus, ꝗ donauit legauit, aut alias titulo lucratiuo cōcessit vni ex liberis primi matrimonij, illi vez cui minus: ⁊ si plus eidē donauerit, legauerit, aut alias titulo lucratiuo cōcesserit, ꝗ vni ex his, cui minꝰ donauit, legauit, vel alias titulo lucratiuo concessit, possunt dicti liberi primi matrimonij illud plus petere, ⁊ auferre eidē do. Alisie. l. hac edictali, in princip. C. de secū. nupt. ⁊ aut. de nup. §. optime vero, coll. iiij. Nō puto tamē ꝙ de hoc possit opponere dictus nobilis Nicolaus heres institutus ⁊, qui pcreatus est, non quidem ex primo matrimonio, sed ex secundo:
2 †qr sic opponeret de iure tertij, a quo causam non habuit, neque habet: quod facere non licet, per ea que communiter not. docto. in. l. cum seruum. C. de seruis fugitiuis, glo. ⁊ docto. in. l. ij. ff. si ager vecti. Puto igitur quod dicta domina Alisia, quatenꝰ hec concernunt preiudicium dicti nobilis Nicolai, petere possit ea, que sibi donata, ⁊ legata extiterunt, ⁊ que fuerunt, superius mētionata, sed liberi primi matrimonij hec auferre poterunt quatenus illa excedunt id quod donatum est, vel relictum vni ex liberis primi matrimonij, illi videlicet, cui minus. Et per hec patet responsio ad primum, super quo non multuz insisto, propter periculum qd predixi.

3 †**Ad secundum quesituz dico** ⁊ respōdeo ꝙ, si dictꝰ nobilis Hugo testator in dicto suo testamēto reliquisset dictam do. Alisiam soluz ⁊ duntaxat seignoressam, seu dominam, ⁊ vsufructuariam bonoruz suorum, tunc quicquid esset de rigore iuris, ⁊ de stricta ver. signifi. hoc tamē certū esset, ꝙ de cōsuetudine obtenta in curia vulgari, ipsa domina Alisia nō deberet habere verum vsumfructū, sed alimenta, ⁊ preeminētiam in domo, prout habere consueuerat viuente dicto quōdam nobili Hugone eius marito, per id quod no. glo. ⁊ doct. communiter in aut. hoc locū. C. si secundo nupserit mulier. Bart. in. l. titia cum testamento. §. titia cum nuberet. ff. de lega. ij. Bar. consi. mihi. xlij. exordiente, Petrus mateoli: consi. xliij. exordiēte, Nicolaus sancti: Pau. de cast. consi. cccviij. exordiēte, Considerandum est ꝙ filij huius testatoris ⁊c. Jo. and. in addi. Specu. ti. de pigno. §. sequitur videre, in addi. incipiente, si vsufructus debebatur. Fran. de are. cōsi. xl. exordiente, Presupponitur in facto ꝙ quidā Angelus ⁊c. Jo. ferra. in sua practica, ti. for. libel. ad peten. do. super verbis, donec vitā duxerit vidualē, ver. postremo queritur. Sed quia idem quondam nobilis Hugo nō solum reliquit prefatā dominā Alisiā seignoressam, ⁊ vsufructuariā dictorum bonorum suorum: sed etiam eidem legauit vsumfructuz eorūdem, est maius dubium. Bal. enim in dicta aut. hoc locum. C. si secun. nup. muli. ⁊ in. l. fi. C. de indi. vidui. tol. videt voluisse ⁊
4 tenere, ꝙ hoc casu debeatur plenus vsusfructus, †deducta legitima in liberis, qui grauari nō potuerūt. l. omnimodo. l. quoniā in prioribus, ⁊. l. scimus. C. de inoffi. test. ⁊ aut. de trien. ⁊ semis. §. j. colla. iij. ⁊ trāsumptiue in aut. nouissima: ⁊, vt dicit Bal. in. d. l. fi. de indi. vidui. tol. ista fuit opinio Nicola. matha. quem sequitur Specu. tit. qui filij sint legiti. §. j. versi. quid si quis: ⁊ hāc opinionem videtur etiam sequi Salice. in dicta authen. hoc locum, que etiam videtur fuisse de mēte Alexand. de imol. in. d. l. titia cum testamento. §. titia cum nuberet: ⁊ Barto. in repeti. dicte authenti. hoc locum versi. dominus autem ꝗ doct. Sed contrariū, scilicet ꝙ, etiā isto casu non debeatur vsusfructus, sed solū alimēta cum preeminentia iuxta consuetudinem, de qua supra, videt voluisse Joā. and. in addi. Specu. tit. de pigno. §. sequitur videre, in addi. exordien. Si vsusfructus debebatur ⁊c. ⁊ Bar. in. d. l. titia cum testamento. §. titia cum nuberet. Hāc etiā opinionē secutus est Fran. de are. in dicto cōsi. xl. Pro qua opiniōe allegat idē de Are. ꝙ illa interpretatio ꝯsuetudinis, scilicet ꝙ filijs institutis mater videatur relicta alimētaria, nō vsufructuaria nō procedit ex impropriatione verborum precedentiū, vt dicit Salice. in. d. aut. hoc locum: sed ex ratione que ponitur in authē. de trien. ⁊ semis. §. prohibemus, in princi. videlz, ꝙ, si pater videretur voluisse relinquere vxorem dominā vsufructuariam, fuisset ꝗtuz erat in eo crudelis ⁊ impijssimus in filios, quos qdāmodo fame necari curasset, quod non videtur dicendum, cum quilibet presumatur cōsulere filijs, ⁊ descendētibus potius, ꝗ vxori, vel
5 alijs. l. cuz acutissimi, cum suis similib. C. de fideicommis. †Preterea ex mēte testatoris impropriātur verba, vt sonēt alimēta, ⁊ non in vsumfructū, sicut alias fauore filiorū impropriātur, vt l. generaliter, in princi. C. de institu. ⁊ substitu. l. si is qui ducenta. §. item si pater. ff. de reb. dubijs, ⁊. l. lucius, ⁊ quod ibi Bar. ff. de heredi. institu. Et huic opinioni, in casu de quo queritur, videtur esse adherendum, ea presertim ratione: qr in dicto casu non simpliciter reliquit ipse nobilis Hugo prefate do. Alisie vsumfructū, sed etiā (vt predixi) eam reliquit seignoressaz hoc est dominam, ⁊ sic videtur esse in terminis consuetudinis superiꝰ mētionate, ⁊ de qua loquuntur glo. ⁊ doct. in. d. aut. hoc locuz. Puto igitur ꝙ dicta domina Alisia nō possit in vim dicti legati petere vsumfructum, sed solum alimenta, hoc est victum ⁊ vestituz cum preeminentia, de qua predixi: ipsa tamē domina Alisia poterit alimenta huiusmodi de sua manu accipere, vt voluit Bar. in dicta aut. hoc locum Alexād. de imol. in. d. l. nemo, ⁊ Fran. de Are. in dicto consi. xl.

Ad tertium dico ⁊ respondeo, ꝙ prefata domina Alisia, ⁊ illi duo fratres vtrinq; cōiuncti superstites succedere debēt dicto nobili Gaspardo, quelibet videlicet pro tertia parte, aut. de heredi. ab intesta. §. si vero cum ascēden. colla. ix. ⁊ transumptiue in aut. defuncto. C. ad tertul. Et sic dicta domina Alisia debet habere tertiam partem bonoruz ⁊ iurium dicti quondam Gaspardi: ⁊ sic tertiam partem mille florenorum sibi relictorum per dictum quondam Hugonem, ⁊ supplementi legitime. si illi mille floreni nō sufficiebāt ad legitimā. Legitima autem liberorum dicti quondā nobilis Hugonis, cū tempore eius vite ⁊ mortis essent plures ꝗ quatuor, erat, semis seu dimidia pars bonorū, equaliter inter oēs liberos seu filios ⁊ filias diuidenda, authēti. de trien. ⁊ semis. §. j. colla. iij. ⁊ transumptiue in. d. aut. nouissima. C. de inoffi. testa. Et ita mihi videtur sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

¶ Argumentum.

¶ Tutores fructus pupillorum, qui seruando seruari nequeūt sine decreto alienare possunt: sed cum decreto melius est pupilli bona arrendari. V. F.

1 ¶ Fructus impuberum an per tutorē sine decreto iudicis alienar

nari possint,ꝛ quando,ꝛ quid si inter tutores sit cōtrarietas,an decreto opus sit,ꝛ qualiter procedendum.

¶De admi.tuto. Consi.cccxxxiiij.

1 Licet† fructus sint de rebus que seruando seruari nō possunt,vt no.Bal.nou. in suo tract.in.do.in.l.x.priuilegio,ꝛ ꝓpterea possint fructus impuberū alienari per tutores vel tutores sine decreto iudicis.l.lex.que tutores.§.fi.ꝛ quod ibi gl.C.de admini.tuto.ꝙ etiā voluit Bar.ꝛ Bal.in.l.fin.eo.tit.q2 tamen istud videtur posse intelligi quando fructus venderentur,vel alias alienarentur ex causa ne corrumpātur:ꝛ quia in casu,de quo queritur,aliqui ex tutoribus volūt vēdere fruct⁹ seu bona,ꝛ alteri arrēdare aut locare,ali⁹ vero contradicit vel differt,cōsulo ꝙ isti fructus nō vendantur,aut ꝙ bona predicta nō arrendentur vel locentur sine decreto iudicis.Et(vt mihi videtur)bonū erit adire magnificū Delphinale parlamentū,ꝛsuper hoc idē supplicare ꝛ narrare multitudinē tutorū,ꝛ ꝙ vtilius est ipsis impuberib⁹ locare ꝛ arrēdare bona huiusmodi,ꝙ tenere ad manus,ꝛ colere sumptibus impuberū,ꝛ hoc ꝓpter expēsas viaticorū que fiet per tutores,ꝛ signāter per illū Aubertū granerij,nisi arrendētur,ꝛ illi supplicare vt cognitionē ꝛ decisionē committat ꝛc.Laudo insuper ꝙ,cum istud factum ꝛ obtentū extiterit,ꝛ postꝙ cōmissarius pro vtilitate impuberū decreuerit bona fore arrēdāda,qō illa non arrendētur,nisi premissis inquātibus,ꝛ ꝙ arrendētur plus offerēti,securo tamē ꝛ idoneo ad satisfaciendū de pretio,et ad bene regendum ꝛ colendū predia dictorum impuberum.

¶Argumentum.

¶Ab arbitrorum laudo per lesos presertim minores.xxv.annis recurritur ad arbitriū boni viri,nō obstāte iuramēto.A.F.

1 ¶Cōuentioni minoris vigintiquinꝗ contrahentis que⁹ conditio tacita insit.
2 Juramentum an habeat in se illam conditionem,quā habet pactum preambulum.
3 Minor vigintiquinꝗ immoderate lesus an possit non obstāte iuramento petere reductionem ad arbitrium boni viri.
4 Lesio in minore an requirit̄ ꝙ sit vltra dimidiā,vel in dimidia vel sufficiat ꝙ sit in tertia parte,vt reductio ad boni viri arbitrium locum habeat,ꝛ quid si minor tertia sit nume.7.
5 Judicis arbitrio lesionis cognitio an commissa sit,ꝛ quomodo.
6 Exempli causa dicta regulam non restringunt.
7 Bartolus supremus legum doctor.
8 Reductio ad arbitrium boni viri,siue petatur per actionē,siue per officium iudicis,quanto tempore duret.

¶De arbitris. Consi.cccxxxv.

Etiam si honestus iuuenis Saucheri⁹ boneyssi,minor.xxv.annis cōuenerit ꝛ ꝓmiserit stare estimationi seu taxationi ꝛ relationi quorūdā proborū per eū ꝛ Jacobū boneyssi ei⁹ patruū electorū,pro faciēda estimatione quarūdam domorum,ꝛ medietatis duarum vinearū,perꝛ inter eosdem Saucheriū ꝛ Jacobū ꝑmutatarū:potuit nihilomin⁹ prefat⁹ Saucherius,si immoderate lesus extiterit,recurrere a dictis probis,ꝛ eorū pretensis estimatiōe,ꝛ relatiōe,ad arbitriū
1 boni viri,†cuius illa est ratio,q2 tali cōuentioni inest tacita cōditio,nisi immoderate lederetur,arg.l.quero.§.inter locatorez.ff.loca.ꝛ.l.quidā cū filium.ff.de verb.oblig.qō procedit etiā si pro
2 missio ꝛ cōuentio huiusmodi fuissent vallate iuramēto:†q2 iuramentum habet se illā cōditionem,quā habet pactū preambulū scilicet,nō venire contra,si arbitrator eque arbitratus extiterit.c.quintauallis,de iureiurā.ꝛ.l.fi.cum suis simili.C.de non nume
3 ra.pec.†Et ꝙ non obstante iuramēto possit peti reductio ad arbitriū boni viri per eū qui immoderate lesus est,voluerūt Inn.Hosti.Jo.and.ꝛ alij docto.in.c.quintauallis,de iureiur.Jnn.videlicet super verbo,iuramentum,versi.nec facio vim ꝛc.Hostien.super eodem verbo versi.nec est etiā vis facienda ꝛc.ꝛ Jo.and.super eodem verbo,ver.nec est etiam vis faciēda.Spec.tit.de arbi.§.j.versi.sed pone ꝙ cōpromittens,ꝛ Barto.in.l.si societatem.§.arbitrorū,ver.quero vtrū possit renuntiari,versi.quid
4 si est iuratum.†Nec requiritur ad hoc,vt dictus Saucherius petere potuerit fieri reductionem ad arbitriū boni viri,quod ipse in estimatiōe domus dicti Jacobi eius patrui lesus extiterit vltra dimidiam,vel in dimidia iusti pretij eius domus,sed sufficit ꝙ ipse lesus extiterit i tertia parte hoc est ꝙ dom⁹ hmōi pl⁹ estimata vel appꝛtiata extiterit in tertia.pte ꝙ valeret aut valeat ꝑ id qō habetur in.l.vñ si nerue,ꝛ.l.se.ff.pro socio,qō etiā voluit Panor.in.d.c.quintauallis,versi.quero supra visuz est an ꝛ quādo competat remedium ꝛc.ꝛ Joā.de imol.in.l.si quis arbitratu,versi.idem adde quia dicit Barto.in.l.si societatem.§.arbitrorū ꝛc.ff.de verb.oblig.Et idem voluit ibi Alexād.de imol.versicul.postremo imol.hic refert:qui etiam adijciunt ꝙ non solum peti possit reductio ad arbitrium boni viri,eo casu quo quis lesus extitit per arbitratorem in tertia parte:sed etiam si lesus extiterit in minore parte,duntamē lesio modica non fuerit,quod etiā videtur voluisse glo.in.§.pretium,institutio.de emptio.ꝛ vendit.
5 †que voluit ꝙ quanta debeat esse lesio commissuz est arbitrio iudicis,cum nō reperiatur expresse iure determinatū,ad quod facit.l.j.ff.de iu.deliber.ꝛ.c.de cau.cum ibi no.de offic.delega.dummodo iudex non arbitretur pro modica lesione laudū fuisse iniquum,ꝛ ita intelligitur glo.in.l.si de meis.§.recepisse,ꝛ quod ibi Bart.ff.de arbi.ꝛ istā opinionem,secundum Alexā.de imol.approbat etiam Jo.de imol.in.d.c.quintauallis:ꝛ idem tenuit idē Bald.in.l.cum antea.C.de arbi.ex quo infert Alexād.de imo.in dicta.l.si quis arbitratu,ad fin.ꝙ licet lesio non sit in tertia parte,si tamen est immodica,hoc est nō modica,poterit iudex arbitrari laudum esse iniquum.Non obstat dicta.l.vnde si nerue:q2,vt dicit Alexād.vbi supra,illa non probat ꝙ si lesio sit minus ꝙ tertia,peti ꝛ concedi non possit reductio ad arbitrium boni viri.Et,vt dicit Panormi.in.d.c.quintauallis,versi dico etiam illam.l.vnde si nerue,non facit in hoc regulam:sed ibi dicit de ter
6 tia parte causa exempli,†ꝛ ea que dicuntur causa exempli regulam non restringunt.c.j.ꝛ quod ibi glo.ne cleri.vel mona.ꝛ nō mirum si isti dicant peti ꝛ dari posse reductionem ad arbitriū bo
7 ni viri,†cum Bart.supremus legum doctor voluerit in.d.l.si societatem.§.arbitrorum,versicu.quero que dicatur parua ꝛc.ff.pro socio,quod illa peti ꝛ concedi possit,vbi fuit quis lesus per arbitratorem,saltem in sexta parte,per dictam legē,vnde si nerue.Premissis vero non obstat.l.ij.C.de rescinden.venditio.ꝛ.c.cum dilecti.de emptio.ꝛ venditio.que videntur exigere ꝙ lesio excedat dimidiam iusti pretij,vel saltem ꝙ lesio sit vsꝗ ad dimidiam iusti pretij.Quoniam respondeo ꝙ illa iura loquuntur eo casu,quo quis lesus est ex facto suijpsius:vt q2 ipse idem vel vēdidit,vel emit,ꝛ in venditione vel emptione huiusmodi lesus extitit aut deceptus:hic autem,hoc est in casu de quo queritur,fuit prefatus Saucherius lesus ꝛ deceptus,non quidem ex facto suijpsius,sed ex facto tertij,hoc est dictorum electorum seu arbitratorum,qui domum,que vt audio estimari non debuit ad mille ꝛ quingentos florenos,appretiati fuerunt ꝛ etiam estimarunt ad summam trium millium.Et cum ex estimatione seu appretiatione huiusmodi fuerit idem Saucherius lesus ꝛ deceptus,non solum in sexta parte vel in tertia,sed etiam in dimidia,palam infertur eundē petere potuisse,ꝛ sibi fuisse conceden
8 dam reductionem ad arbitrium boni viri.†Et quamuis a tempore factarum estimationis ꝛ donationis predictaruz preterierint decem dies ꝛ vltra,potest nihilominus ipse Saucherius adhuc petere ꝛ obtinere reductionem huiusmodi,siue sequamur opinionem Bal.ꝛ Ang.in.l.sicut in rem.C.de prescrip.triginta anno.ꝛ Bald.in.l.fin.versicu.quero vsꝗ ad quod tempus.C.de contrahen.empti.qui voluerunt,ꝙ siue reductio huiusmodi petatur per actionem,siue per officium iudi.illa est perpetua.d.l.sicut.quod etiam voluit Cyn.in dicta.l.si societatem.§.arbitrorum.in addit.siue sequamur opinionem Bar.qui in dicto.§.arbitrorum.vers.quero infra quantum tempus ꝛc.videtur voluisse ꝙ lesus seu deceptus illam petere debeat,vel saltem extra iudicium de laudo conqueri infra annum,ita ꝙ appareat eum per taciturnitatem non consensisse.Preterea iste Saucherius adhuc est minor vigintiquinꝗ annis,qui vbi exclusus extitisset de iure communi⁹ a facultate petendi reductionē huiusmodi,posset nihilominus beneficio minoris etatis petere se restitui in integrum aduersus lapsum temporis.

¶Argumentum.

¶Testari prohibens vxor virum senem ꝛ egrum,aut enim metu ad mutationem iam conditi testamenti compellens,agit,nec hic notario creditur attestanti de prudentia aut sana mente testantis. A. F.

1 ¶ Metus an vitiet & matrimoniū & testamentū per metū factum. & nu. 6. vbi de metu illato non ab instituto, sed a tertio.
2 Libertas plena debet esse in cōtrahendo matrimonio, licet subsequatur summa seruitus illo contracto.
3 Coactio facta tam testatori quam testibus vitiat testamentum.
4 Compulsus dicitur qui timet vehemēter ne compellatur.
5 Timor impressionis iustus an sufficiat, licet impressio nō fuerit secuta.
6 Metus comprobatur ex causis & indicijs.
7 Dolus procuratoris cur noceat domino.
8 Testator sub presentia testium exprimens se esse coactum ad testandum per aliquem, & quod libenter mutaret testamentū, an sufficienter probet ad auferendū hereditatem illi instituto.
9 Facilius impediuntur facienda, quam demoliantur iam facta.
10 Vxori an sit licitum blandiri marito vt eam instituat, nō interuenientibus minis.
11 Octogenarius est valde senex, & decrepitus, sensuque carens.
12 Senes in quibus sunt pueris similes.
13 Mulierem minor metus cur excuset.
14 Ira mulieris est timenda, nec est illi fidendum, & cur.
15 Contra nouercas.
16 Filius secundi matrimonij, in secundo testamēto per suggestionem & nouercales blanditias facto, honoratus magis filio primi matrimonij, in primo testamēto, reddit id in quo plus honoratur onerato.
17 Ad duplum tenetur qui impedit aliquid alicui relinqui.
18 Notario attestanti de sanitate mentis testatoris an credendū.

¶ Si quis aliq. testa. prohi. Consi. cccxxxvi.

1 Quemadmodum † metus ipso iure vitiat matrimoniū. c. abbas, quod met. cau. c. cum locum, & c. veniens, de sponsa. ita vitiat testamentū si illud per metum factū extiterit, quod etiam voluit gl. in l. j. in princi. sup verbo, iusta sna: ubi, item: iusta idest legitima. ff. de testa. prohibue. super rubrica. Hostien. in d. c. abbas, ver. septimo in testamenti factione &c. & quod ibi Cano. quod met. cau. idem voluit Jo. de imol. in d. l. j. ff. de testa. & in l. qui testamento. §. fina. eo. titu. & dicit Jo. de imol. in d. l. j. in princ. dictam glo. esse diligenter menti tenendam, & quod ipse illam reputat singularem pro intellectu. l. j. C. si quis ali. testa. prohibue. pro qua glo. facit quod libera debet esse testantis voluntas. l. j. cum suis simili. C. de sacrosan. ecc. Et sic quemadmodum coactio interueniens annullat matrimo-
2 nium ipso iure, ex eo † quia in eo contrahendo debet adesse plena libertas, per id quod habetur in c. cū locum, & c. veniēs, superius allegatis: & quod not. gl. & docto. in d. c. abbas: & quod habetur in l. mulier. §. si dos. ff. quod met. cau. ita videtur quod coactio ipso iure vitiat testamentū: pro quo videtur, secundum Jo. de imol. vbi su-
3 pra esse casus in d. l. qui testamēto. §. fi. † si enim coactio facta testib' reddat testamentū nullum prout & ipsum nullū reddit. d. §. fi. multo fortius illud nullum reddit, si facta sit testatori. Dicit etiam idem Joan. de imol. in d. l. qui testamento. §. fina. quod in eo est casus de illo quod ipse dixit in d. l. j. ff. de testamen. scilicet quod coactio in testamento interueniens ipsum vitiat, quod etiam videtur voluisse Jo. de imol. in l. captatorias. ff. de heredi. institu. quatenus ibi voluit, quod si quis fuerit per dolum illicitum prouocatus ad testandū, non valet testamentum, vt probatur secundū eum in d. l. j. & per totū. C. si quis ali. testa. prohibue. & subiungit quod omnia illicite facta possunt peti officio iudicis retractari. l. illicitas. in princip. ff. offi. presi. quod procedit etiā eo casu, quo talia illicite facta fuerunt nulla; quia illa possunt quatenus de facto processerūt retractari, vt legitur & no. in §. j. ff. de fer. Et quod metus ipso iure vitiet testamentum, voluit etiam domi. Jason may. in d. l. j. C. si quis aliquem testa. prohibue. & idem fuit de mēte Bald. cōsilio. cccxxiij. exordiente, Punctus infrascripti consilij apparet ex consilio &c. in prima parte vbi refert Bald. quod vxor relaxata a priuatis carceribus in quibus certo tempore quia pulchra erat & iuuenis, per maritum detentat extiterat, condidit testamentum: in quo eius maritum heredem instituit & deinde fuit in carceribus reintrusa, & successiue per maritum interempta, & querit Bal. an testamentum huiusmodi valuerit, vbi cōcludit illud non valuisse, etiam ea ratione, quia factum per metum: cuius dicti illam rationem reddit, quia testatoris dispositio debet esse libera. d. l. j. C. de sacrosanct. eccle. sed in casu nō fuit li-
4 bera: quod probat, † nā cōpulsus dicitur qui vehementer timet ne compellatur, vt no. Cy. in l. nouissime. §. fina. ff. quod falso tu-
5 tore autor. de quo Inno. in c. bone, le second, de elect. † vbi dicit sufficere iustum timorem impressionis, licet impressio secuta non fuerit: sed in casu fuit iustus timor, scilicet metus carceris precedens. l. qui in carcerem. ff. quod metus cau. qui metus durare
6 censetur quādiu durat potestas metus inferendi: † quia metus comprobatur ex causis & indicijs, vt no. Cy. in l. in carcerem. C. quod metus causa Innocen. in c. j. eodem titu. & Barto. in l. si ob turpem. ff. de condictio. ob tur. cau. ponit & alias rationes Bald. que ibi possunt videri. Videtur igitur, concludendo in hoc articulo, quod metus interueniens in testamento ipsum vitiet ipso iure, licet glo. aliter sentiat, & similiter docto. in dicta. l. j. & ij. C. si quis aliquem testa. prohibue. Sed vt dicit Joan. de Imol. in dicta l. j. ff. de testamen. iura allegata in dicta lege. j. C. si quis aliq. testa. prohibue. per que videntur velle glo. & docto. quod institutio facta per coactionem teneat, sed fiscus hereditatem auferat ab instituto, tanquam ab indigno, non bene probant hoc dictum.

Et quod dixi testamentū ipso iure vitiari propter coactionem, videtur procedere non solum eo casu quo coactio facta est per heredem institutum, sed etiā eo casu quo facta est coactio per tertium, arg. eius quod voluit gl. & quod ibi Bar. ff. si quis aliquem testa. prohibue. in rubrica, quam ibi etiam sequitur Dy. & Cy. C. eo. titu. super rubrica. Pet. Alberi. Bal. Ange. & docto. communiter in dicta. l. j. C. eodem titu. & Barto. in l. fin. versicu. secundo habet locum iste titulus: voluit enim glo. & docto prefati perinde esse aliquem fuisse coactum ad heredem instituendum tertium, acsi coactus extitisset ad instituendum ipsum cogentem: quia vtrobique metus illatus est im-
7 mediata causa acquisitionis, & ideo attendi debet: † quia quādo dolus alicuius est immediata causa mee acquisitionis, debet mihi nocere: vt videmus in dolo procuratoris, qui nocet domino. l. si procurator. ff. de doli exceptione. l. j. §. si quis tamen, & §. fili'. ff. de vi & vi armata. Pro quo videtur casus secundū docto. in dicta. l. j. ibi, vel quolibet. C. si quis ali. testa. prohibue. Ex quib' infertur quod cum honorabilis vir Andreas bernardi quondā mercator loci bellicardi coactus extiterit per Peronam lucas eius quartam vxorem, ad condendum quoddam pretensum testamētum quod condidisse dicitur Anno domini Millesimo quatercentesimo octuagesimonono, & die. iij. mensis Septembris, huiusmodi pretensum testamentum fuit & est nullum, causis & rationibus superius allegatis. Et quod ipse per eam coactus extiterit, satis probatur per depositionem reuerendorū patrum, & religiosorum virorū magistrorū Gregorij miraleti, & Bernardini bosqueti, ordinis fratrum minorum, super. xxj. articu. schedule exordiēntis, Ut vobis magnifico & potenti viro &c. parte honorabilis viri Petri bernardi in causa oblate: deponunt enim quod eis presentibus dictus Andreas Bernardi dixit cum singultibus suspirijs, & lachrymis, & cū grādi difficultate sermonis, se esse perditum & mortuum, pro eo quia prefata eius vxor per relationem alicuius ex testibus testamentarijs intellexerat & sciuerat eundem Andream fuisse testatum, & quod in eius testamento aliquid plus reliquerat dicto Petro Bernardi eius primogenito, & de prima vxore, quā Gulielmo eius & dicte Perone vltime vxoris filio: & quod ob hanc causam ipsa tam fortiter exclamabat, & magnas briguas ducebat, quod ipse nihil amplius poterat, pro eo quia eidem comminabatur de abbreuiando dies eius, et quod durantibus illis nunquam haberet pacem, aut consolationem, donec & quousque aliud testamentū condidisset ad suijpsi' Perone voluntatem, cassando & reuocando dictum primum testamentum. Et licet diceret quod primum processerat ex eius mera & spontanea voluntate, & quod diu antea proposuerat & deliberauerat testamentum huiusmodi sic facere, & propterea vellet quod illud sic maneret, nesciebat tamen quid facere, dicere, aut respōdere dicte eius vxori, & quod propter euitationem abbreuiationis dierum suorum quam eadem Perona promiserat: & pro habēda pace, consolatione, & euitatione malorum, & melancholiarū infinitarum, que & quas dicta eius vxor eidem facere delibera-
8 bat &c. † cui Andree super comminationibus huiusmodi, & metu sibi illato credendum est, postquam nō simpliciter, sed determinate & precise idem Andreas dixit & expressit per quē metus infertur, pro quo allegasse sufficiat quod voluit Barto. in d. l. fina. versic. quero pone quod testator &c. ff. si quis ali. testa. prohibue. & idē Bald. in dicta. l. j. versicu. sed quero pone quod testator &c. & idē Bald. in l. nostram, ad fin. C. de testa. qui volunt quod, si sub presentia duorum vel trium testium testator expressit & dixerit, se fuisse per talem (pone Titium) coactum ad testandum, & quod libenter mutaret testamentum: sed omittit propter timorem, hec est sufficiens probatio, & quod hereditas est illi auferēda. Et si hoc procedat in casu, in quo loquuntur Bart. & Bal. multo fortius,
6 vel saltem non minus procedere debet in hoc casu: † quia facili' impe-

impediunt facienda, quod demoliantur aut destruantur iã facta. l. patre furioso. ff. de his q sunt sui vel ali. iu. et coadiuuatur assertio seu dictũ huiꝰ, pbi, et fere martyris viri Andree bernardi p depositionẽ sexti et octaui testiũ, factam sup. xxi. articulo schedule superiꝰ mentionate, qui satis clare deponunt de querelis, exclamationibus, et minis, quas contra eundem Andream faciebat dicta Perona ad causam testamenti per eũ facti in conuentu fratrũ minorũ. Et esto quod non appareat, quod tempore facti dicti pretensi vltimi testamenti, idem Andreas coactus extiterit ad testandũ: hoc tamen non noceret dicto Petro Bernardi, cũ (vt predixi) constet ipsum Andreã predixisse minas sibi illatas, de quibꝰ supra, et cui creditur, vt predixi. Sufficit enim minas precessisse, vt voluit Bar. in. d. l. vltima, ad fin. ff. si quis ali. testa. probibue. Bal. in. d. l. j. versicu. item quero pone quod tẽpore testamẽti &c. Salice.

10 et Pau. de cast. in. l. fina. C. eo. titu. † Ubi etiam dicit Jason may. quod licet dicatur licitum esse vxori verbis blandis prouocare virum vt eam instituat, et econtra. et idem in quocunque alio: hoc tamen intelligendum est quando sole bladitie interueniunt, secus si misceantur mine, aut verbera. Et pro hac decisione solẽt Barto. et alij allegare dictũ Inno. in. c. causam matrimonij, de offici. delega. Et puto quod dubium non existat, quin mine predicte fuerint sufficientes ad causandum et inferendum iustum metum in

11 pfato Andrea testatore, viro octuagenario, † et sic decrepite etatis et valde sene, et ita non habente sensum, per id quod habetur secundi Regum. c. xix. versicu. Erat autem Berzellai Galaadites senex valde idest octuagenarius &c. et quod voluit Alberi. in l. senium. C. qui testamen. face. pos. ad quod etiam facit quod dicit Cato. Cum sapias animo noli irridere senectũ. Nã quocũque sene sensus puerilis in illo est: et vt refert Bal. in. l. quid ergo. §. pena grauior, in repetitio. ff. de his q no. infa. Doct. dicit quod Bulga. antiquus iuris ciuilis glossator, et optimus interpres, adeo cernit, quod cum pueris ludebat ad puluerem: et dicit beatus Grego. in homilijs, quod in senili etate statura curuatur, ceruix exsiccata deponitur, frequẽtibus suspirijs vrgetur, virtus deficit loquẽtis, verba anhelitus intercidit: et si lãgor desijt senibꝰ, ipsa

12 salꝰ egritudo est. † Et, vt dicit philosophꝰ in secũdo rethoricorũ, Pueri habent quinque proprietates, quas similiter habent et senes maxime decrepite etatis: vna est quod sunt pusillanimes, eo quod sunt humiliati a vita, alia est quod sunt formidolosi. et omnia pertinentes, alias nõ refero. Et de vel defectu vel minoratione sensus, et imbecillitate dicti quondam Andree non solũ apparet ex eo quod ita videmus communiter accidere in senibus. sed etiã per depositiones testium parte prefati Petri in hac causa productorũ, et examinatorũ super vicesimosecũdo articulo schedule superius mentionate. Et hec faciunt ad hoc, vt minor metus sufficerit, et sufficere debuerit ad inducendum dictum quondam Andream ad reuocandum primum eius testamentũ, et aliud fa-

13 ciendũ, quod si alias defectꝰ, de quibꝰ supra defuissent: † put de muliere dici solet, quod minor metus eam excusẽt, quod virum, vt not. glo. et docto. in. d. c. cum locum, de sponsa. Et hoc contingit ratione imbecillitatis. c. indignantur. xxxij. questi. vj. quod etiam voluit Panormi. consi. iiij. exordiente, Facti contingentia talis est in primo volumine. Si enim ratione imbecillitatis minor metus in muliere sufficiat multofortius et in hoc Andrea viro tũc val-

14 de sene, surdo, et redacto ad mores pueriles. † Nec miremur hũc senem fere senio cõfectũ timuisse irã mulieris, cũ mulier nõ dixerim cõminando. sed etiam crocodilus lachrymando insidias paret vt facit serpens quando vult homines deuorare, iuxta verbũ sapientis. Instruit insidias lachrymis dũ femina plorat. Cui si non creditur, credatur saltẽ alteri sapiẽti, et magis authẽtico, cuiꝰ verba sunt hec. Omnis plaga tristitia cordis est, et omnis malitia nequitia mulieris: et omnem plagam et non plagam videbit cordis, et omnem nequitiam et non nequitiam mulieris, et omnem obductum et non obductum odientium, et omnem vindictam et non vindictã inimicorũ: non est caput nequius super caput colubri, et nõ est ira sup irã mulieris. Et subdit, Commorari leoni et draconi placebit, quod habitare cũ muliere nequã. Nequitia mulieris immutat faciẽ eius, et obseruauit vultũ suũ tanquam vrsus, et quasi saccũ ostendet in medio proximorũ. Ingemuit vir eius, et audiẽs suspirauit modicũ. Breuis omnis malitia sup malitiam mulieris, sors peccatorum cadat super illam, et reliqua, que videri possunt Ecclesiastici. c. xxv.

15 † Adijcio quod hec Perona de qua est sermo, fuit nouerca dicti Petri Bernardi: propter quod cõtra eam est presumendũ. l. nõ ẽm, et quod ibi Bal. Ang. et Paul. de cast. ff. de inoffi. testa. et dicit ibi Ange. quod nouerce p falsas suggestiones inducũt maritos et iniuriam faciendam sanguini proprio. Pau. de cast. etiam ibi dicit, quod nouerce presumũtur inimice priuignorũ, et quod quicquid pater facit cõtra filios habentes nouercas presumatur facere suasionibus nouercalibꝰ, et sic tolerari non debeat: et ideo nouerca, secundũ Albericũ in suo dictionario, dicitur nocens arcus. Cum igitur dictus quondã Andreas in dicto primo testamento, non solũ vniuersalem heredem et pro semisse instituerit dictũ Petrũ eius filium primogenitũ, sed etiã quedam predia sibi prelegarit, et cum magis honorauerit, quod prefatum Gulielmũ eius et dicte Perone filiũ, presumẽdũ est quod nouercalibus delinimentis idem Andreas a testamento huiusmodi discesserit, et fecerit aliud, in quo multa et grãdia prelegata eidem Gulielmo reliquit multa etiã ipsi Perone, et recognouit et legauit vltra quod facere potuerit. Non enim potuit vel recognoscere nõ habitũ, et de quo alias nõ cõstet, vel legare etiã incluso eo quod sibi datum extiterat in cõtractu matrimonij, plusquam de eius bonis habuerit vnus ex liberis primi matrimonij, et ille qui minus l. hac edictali. C. de secun. nup. et aut. de nup. §. optime, coll. iiij. et tandem idem Andreas exhausta eius hereditate heredes vniuersales instituit dictos Petrũ et Gulielmũ, psumendũ est, etiã si de alio nõ appareret, hec omnia fuisse facta persuasionibꝰ no-

16 uercalibꝰ dicte Perone vxoris. † Quo fit vt debuerint et debeãt ea, in quibus reperitur idẽ Gulielmus magis honoratus in hoc pretẽso secũdo testamento, quod in primo, eidẽ Gulielmo anferri, et assignari seu tradi dicto Petro, per id qđ eleganter voluit Ange. in. d. l. fi. C. si quis ali. testa. probibue. et in allegata. l. non enim. ff. de inoff. testa. Refert enim quod, cum testator bona sua reliquisset pauperibus distribuẽda, quidam eius agnati per certas et mi[n]ꝰ licitas persuasiones eundẽ induxerunt ad mutandũ testamentũ qui etiã postea fuerunt p testatorẽ heredes instituti, et dicit Ange. quod ab eis erat auocanda hereditas, per dictam. l. non enim. qđ ita factũ est, et pauperibus concessa. Et idẽ voluit Barth. cepol. cautela. lxij. Fateor quod vbi nõ subesset alia causa, quam huiusmodi p

17 tense psuasiões, † fortasse primo agendũ esset ad duplũ contra dictã Peronã, per id quod habetur in aut. vt nulli iud. §. et hoc peruenit, colla. ix. qui. §. procedit nõ solũ in administratore ciuitatis, sed etiam in quocũque alio, vt voluit glo. Barto. et Jo. de imol. in l. lucius titius testamento. §. sempronia. ff. de lega. ij. et Fulgo. in l. ij. C. si quis ali. testa. probibue. quod etiã videtur fuisse de mente Bar. in. d. l. fi. ff. si quis aliquẽ testa. probibue. in multis locis: et deinde ea non reperta soluendo, contra eũ apud quẽ bona existunt. Sed quia hic fuerũt non solũ persuasiones, seu blanditie, sed etiam mine, vt predixi, quinimo et verbera, vt deposuerunt Petrus cauenat septimus, Claudius de labe vndecimus, et Claudius prati longi duodecimus testes super vigesimooctauo articulo schedule superius mentionate, ¶ Nec predictis obstat, si fortasse scriptum esset, vel imposterum scriberetur per notarium, qui instrumentum de dicto pretẽso vltimo testamẽto recepisse dicitur, quod idem Andreas sanus mente, vel tunc prudẽs

18 sponte &c. † quia notario attestanti de prudentia, vel sanitate mentis testatoris non creditur, sm communem docto. opinionem in l. ij. ff. de testa. pro qua multa inducit do. Jas. may. in. l. senium. in princ. C. qui testa. face. poss. Nec etiam creditur notario attestãti de spontanea voluntate testantis, vel alterius disponentis, seu etiã contrahentis: pro quo allegasse sufficiat quod voluit Fran. de are. cons. xiiij. vers. et licet in prefatis instrumentis &c. et quod not. doct. in. l. ij. C. quod met. cau. Que omnia &c.

¶ Argumentum.

¶ Si quis in emphyteusim quid ceperit non sub expressione certe speciei vel corporis: sed tantũ numeri vel mẽsure: interim autem negligenter alium diu possidere permiserit, postea possessorio retinende agere non potest. U. F.

1 ¶ Locans vel emens certum fundum intra suos limites, et exprimens mentis conceptum si incipiat a nominibus denotantibus numerũ vel mensuram, nil amplius quam quod declaratum est habere potest etiã si sit maior iugerũ numerus, secus si explicet per nomina designantia certam speciem, vel corpus determinatum.

2 Mensure adiectio in his, que certam speciem vel corpus determinatum designant, est loco demõstrationis, que si falsa existat, nec vitiat, nec minuit illud cui adijcitur.

3 Uenditio ad mensuram censetur esse venditio conditionalis et imperfecta, donec facta mensuratione. et nu. 5.

4 Pars incerta quoad locum et quotam possideri non potest.

6 Probatio, que fit per facti euidentiam, an possit impediri propter testium publicationem.

7 Possessio citius amittitur, quam vsusfructus.

8 Possessio per edificationem alterius an perdatur.

9 Possidens ciuiliter, si sciat naturalem possessionem per alium occupatam, et illam negligat recuperare etiam per modicũ tempus, perdit possessionem ciuilem.

10 Possessio naturalis qualiter amitti possit.

¶ De iure emphy. Consi. cccxxxvij.

Non puto q̃ prouidus vir Joãnes eberardi senior ⁊ ei⁹ fratres sufficiẽter, ⁊ ad victoriam obtinendã ꝓbauerit eorũ intẽtionẽ in quadam ciuili causa quã olim mouerũt, ⁊ ꝓsequũtur cõtra ⁊ aduersus honorabiles viros Claudiũ peyssonis, ⁊ eius fratres. Quo fit vt prefati Claudius peyssonis ⁊ fratres debuerint ⁊ debeant
1 ab impetitis absolui: qđ vt clarius appareat, premitto, † quod nobilis ⁊ potens quondã vir Claudius ademarij iunior, ꝑ tempore pretensus domin⁹ loci de Marsana, ⁊ prefati Joannes, et Joannes eberardi in quodã pretenso accensamento eisdez suo, ⁊ eorũ fratris nominibus facto per dictũ nobilẽ Siraudum, eorum mentis conceptũ explicare inceperũt a nominibus designãtibus numerũ aut mensurã, non certã speciem, siue corp⁹. Dictũ est enim, q̃ idem nobilis Siraudus ademarij eisdem Joanni et Joanni suo ⁊ dicti Antonij nominibus recipientibus accẽsauit ⁊ ad nouũ acapitũ tradidit centuz sextariatas terre: nõ q̃ eisdẽ accensauerit ⁊ ad nouum acapitum tradiderit terrã aut tenemẽtum cẽtũ sextariatarum: non debẽt ergo dicti Eberardi in vim concessionis hmõi habere nisi centum sextariatas. l. si quis testamento, in prin. ff. de lega. j. per quam. l. hoc voluit Oldra. consil. cxcvij. exordiente, In concessione cuiusdam donationis ⁊c. Jo. and. in addi. Spec. tit. de empt. ⁊ vendi. §. j. versi. hic queritur si venditor, vel testator. Albe. in. l. comprehensum. ff. de cõtrahen. emp. ⁊ venditio. super rubrica, versi. vltimo quero quidam vẽditor ⁊c. Pau. de eleaza. in. c. si. eo. tit. Pet. de ancb. ⁊ Joã. de imo. in. c. per tuas, de don. Pau. de ca. in. l. si seruũ. §. j. ff. de acti. emp. Alex. de imol. consi. clxiij. exordiente, Viso processu cause vertẽtis ⁊c. versi preterea etiam dato q̃ dicta petia ⁊c. consi. cxx. exordiẽte, Omissis argumentis ⁊c. in. ij. volu. ⁊ consi. lxxi. exordiente, Videtur prima consideratione dicendum, in. iij. vol. Secus autem esset, si partes prefate mentis conceptum exprimere inchoassent a certa specie, seu corpore: vt verbi gratia. si dictũ extitisset, q̃ dictus nobilis Siraudus accensauit, ⁊ ad nouũ acapitum concessit terram aut tenementũ centũ sextariatarũ cõfrontatuz sic ⁊c. q᷑ isto casu quicquid cõprehenderetur infra cõfrõtationes, seu limites designatos, censeretur accensatuz, etiã si nu
2 merus sextariatarum excederet numerum centenarium: † quia adiectio mensure est loco demonstrationis: que si falsa existat, nec vitiat, nec minuit illud cui adijcitur. l. si seruus legatus. §. qui quinq;. ff. de lega. j. l. his. §. pater. ff. de lega. iij. l. demonstratio falsa. ff. de condi. ⁊ demonst. ⁊. l. j. C. de fal. cau. adiec. lega. ⁊ videtur hoc determinari per. l. si venditor, in principio. ff. de acti. empti. ⁊ per not. in. l. penulti. §. vltimo, eod. titu. quod etiam voluerunt Oldra. Joan. andr. Alberi. Bald. Paulus de Eleaza. Pau. de cast. Pet. de ancha. Joan. de imol. ⁊ Alexand. de imol. in locis superius allegatis. Cum igitur incipiẽdo a limitibus seu metis territoriorũ cliui Andrancij, ⁊ itinere tẽdente apud sanctum Seruasium, ⁊ alijs confrontationibus, quibus primo scribuntur confrontari dicte centum sextariate, ⁊ tendendo ad confrõtationem nemoris Andrancij a parte venti reperiũtur centũ sextariate vltra, ⁊ preter eam partem contensiosam parte dictorum Eberardorum in hac causa petitam, non videtur ipsi Eberardi eam petere potuisse. nec in ea habuisse, vel habere titulum, siue causam, vtpote in dicto pretenso accensamẽto non comprehensa. ¶ Preterea supposito, q̃ dinumeratio dictarum centum sextariatarum inchoari non deberet a locis ⁊ limitibus seu confrontationibus superius mentionatis, saltem illud certum videtur, quod accensamentum, de quo supra, factum fuerit ad mensuram, per id quod no. Bar. ⁊ post eum Frãci. de are. ⁊ Alex. de imol. l. possideri. §. incertam. ff. de acqui. poss. Fran. de are. in. l. locus, eo. tit. ⁊ Bal. in. l. sicut, versi. sed quid si dixi: ibi, in
3 contrariũ videtur ⁊c. C. de periculo ⁊ cõmo. rei vẽdite. † Venditio autem ad mensuram censetur esse venditio conditionalis, et imperfecta, quousq; facta fuerit mensuratio, vt voluit Bart. in l. iulianus. §. si titius. ff. de actio. empt. ⁊ Franc. de are. in. d. l. possideri. §. incertam, vbi etiam dicunt Barto. Alexãd. de Jmol. ⁊ idem Franci. quod licet venditor vendens ad mensuram se constituta tenere ⁊ possidere mensuras huiusmodi nomine emptoris, vel precario nomine illius; non tamen per constitutum, vel precarij constitutionem transfertur possessio in emptorem. Cu
4 ius dicti illa solet ratio assignari: † quia pars incerta quoad locum ⁊ quoad quotam possideri non potest. d. §. incertam, ⁊ quod ibi docto. ⁊. d. l. locus, ⁊ quod ibi per docto. huiusmodi autez fuerunt ⁊ sunt dicte centũ sextariate, que de predio, seu campo, aut terris heremis eiusdem quondam nobilis Siraudi pretenduntur accensate: sunt enim dicte centũ sextariate incerte quoad locum quia nescitur in qua parte dictorum heremorum tradẽtur item ⁊ quoad quotam, quia nescitur an sint vel media pars, vel tertia, aut que alia totius fundi prout declarant docto. in. d. §. incertam, in eo qui vendidit centũ tabulas certi eius fundi: ⁊ Frã. de are. in dicto. §. incertam, dicit quod iste emptor agere non poterit rei vendicatione: quia non fuit translatum dominiũ in emptorem, neq; possessio, vt predixi. Et si esset translatũ dñium in emptorẽ obstaret tamen sibi exceptio, si ageret ante mensuratio
5 nem, vt no. Fran. de are. vbi supra: † q᷑ venditio que fit ad mensuram dicitur esse cõditionalis, vel quasi, ⁊ sic imperfecta, vt voluit Barto. in. l. si in venditione. §. in libro. ff. de pericu. ⁊ cõmo. rei vendi. ⁊ Bald. in. l. j. in tertia oppo. C. eo. titu. Et ideo non potest agi ante implementum, idest ante mensurationem. Quia autez in predictis heremis, de quibus pretenduntur fuisse in accensamentum concesse dicte centum sextariate, comprehendantur multe sextariate vltra ⁊ preter dictas centum, hoc satis probatũ per ea que deposuerunt multi ex testibus parte dictorum Claudij peyssonis ⁊ fratrum in hac causa productorum, ⁊ examinatorum super. xv. articulo suarum exceptionum exordientium, Vt appareat vobis egregio viro ⁊c. Et vbi de hoc dubitaretur posset egregius vir dominus Judex cause hui⁹, vel ex suo officio,
6 vel etiam ad postulationem partis facere mensurari: † quia cum probatio hec fiat per facti euidentiam, illa impediri non debet propter testium publicationez, etiam si testes partis aduerse deposuissent super cõtrario, hoc est super minore quantitate, seu sextariatarum numero, per id quod voluit Specu. tit. de probatio. §. videndum, versi. quarto per facti euidentiam: Bald. in. l. deo nobis, ante medium. C. de episcopo. ⁊ cler. idem Bald. C. de probatio. super rubrica, in fin. ⁊ in lege. si quis testi, ad fin. versicu. quero nunquid post. C. de testi. vbi etiã Salic.

Insuper non etiam videntur prefati Eberardi agere potuisse interdicto vti possidetis, seu possessorio retinende. Et primo quidẽ non quoad grangiã, furnum, ⁊ alia edificia si que sint etiam si probaretur ipsos Eberardos alias possedisse loca illa in quibus grãgia, furnus ⁊ alia edificia facti aut cõstructi extiterunt: quia eo ipso q̃ quis edificat in predio meo, ⁊ a me possesso, ego perdo possessionẽ, etiam si nes
7 ciam illum edificare. Cuius dicti illa assignatur ratio: † q᷑ possessio citius amittitur, q̃ vsusfructus. l. si quis vi. §. differẽtia. ff. de acquiren. possessio. sed vsusfructus sic amittitur. l. repeti. §. j. ff. qui. modis. vsusfruct. amitt. pro quo facit quod habetur in. l. qui vniuersas. §. item quod a mari. ff. de acquirẽda possessione.
8 † vbi per inundationem perditur possessio: ergo a simili, ⁊ ꝑ edificationẽ. quod etiam voluerunt Pet. Cy. Bal. ⁊ Ang. in. l. si inferiorem. C. de rei vẽdi. ⁊ idem tenuit Gulielmus. de cug. vt refert Bal. in dicta. l. si inferiorem. ad fin. ⁊ Alexãd. de imol. in. l. si de eo. §. si forte, versiculo ex predictis potest inferri. ff. de acquirẽda. posses. Preterea nec quo ad dictos furnum, grangiam, ⁊ alia edificia nec quoad alias pretensas partes vidẽtur ipsi eberardi bene egisse possessorio retinẽde pro eo quia agendo rei vẽdicatione vidẽtur renuntiasse eorũ pretẽse possessioni, per id qđ voluerunt Bal. ⁊ Joan. relati per Glo. ordina. in. §. eque, versicu. iste quoq;, super verbo, neget, institu. de actio. quoruz opinio saltẽ saluatur eo casu, quo quis agit pro ea possessione, quam se pretẽdit habere, vt in casu nostro. Adijcio quod etiã dicti Eberardi non vidẽtur sufficienter iustificasse, aut ꝓbasse, se possedisse ea, pro quibus nunc experiuntur ⁊ agunt possessorio retinẽde Et primo quidem non ꝑ Joannẽ violete secundum testem, Bartholomeum aymonis quartum testẽ, Stephanum violete septimum testẽ, Stephanum pupini vndecimum testẽ, ⁊ Stephanuz hugonini duodecimum testẽ examinatos, super sexto ⁊ nono articulis dictorum Eberardorum: quia illi deponunt de auditu dici ab alio: non ergo probant. c. tam literis, de testib. ⁊. iij. questio. ix. ca. testes: ad quod facit. l. testium: ibi, presto fuerunt. C. de testib. Non etiam per Stephanum aymonis, quia ille deponit de loco existente vltra tegulariam vbi erat puteus ⁊ casale, ⁊ in quo dicti Peyssonis grangiam edificarunt per triginta passus a parte occasus, ⁊ sic nõ dicit se vidisse prefatos Eberardos, aut eorum aliquem extirpantes in tegularia, nec in loco dicto in tegularia, sed vltra tegulariam per triginta passus, ⁊ a parte solis occasus. Jacobus marail tertius testis deponit vidisse in loco tegularie, ⁊ prope casale, a parte boree. Antonius barnerij, quintus testis dicit vidisse in loco dicto in tegularia prope casale a parte vẽti in loco in quo est canapale. Ecce quod isti omnes variant quoad locum: vnus enim dicit quod a parte solis occasus, alius quod a parte boree, ⁊ alius a parte venti. Arnulphus vero clementis sextus testis dicit, quod vidit Joannem Eberardi circa tegulariaz in loco dicto tegularia curantẽ puteũ, ⁊ alios extirpantes ⁊ eligentes prope casale tegulare in loco vbi est cana-

est canapale a parte occidentis: vbi aduertendū est q iste arnulphus dicit canapale esse a parte occidentis casalis, et Antonius barnerij a parte venti. Antonius borcherij quartus testis dicit vidisse Eberardos extirpantes et eligētes circū circa tegulariā a parte boree et vēti, ecce q ipse nō dicit de tegularia, aut de loco dicto tegularia, sed de loco existente circum circa tegulariam a parte boree et venti. Francisc. reboli nonus testis, dicit qd casale et tenementum circum circa comprehenditur sub cōfinib⁹ in tertio dictorum articulorum expressis, et q non est locus dict⁹ tegularia nisi in casali vbi erat puteus: quod si est verū, vbi ergo erāt ille pretense centū sextariate, que et in dicto tertio articulo, et in pretenso instrumento dicti asserti accensamēti dicuntur esse site in territorio Marsane, loco dicto in tegularia: nisi forte qs dixerit q casale et puteus comprehēderent totam hanc quantitatem quod videtur absurdum, et nō verisimile. Et idez dico de Petro odoardi decimo teste, cuius depositio etiam alia ratione non facit pro prefatis Eberardis: sed potius cōtra, quaten⁹ deposuit q si predia inibi mentionata comprehenderētur in accensamento, illud contineret ducentas sextariatas terre. Ysnard⁹ barnerij dicit, q vidit aliquos ex Eberardis estizgiantes et ebrācbiantes circū circa casale tegularie inter puteum et Marsanā a parte boree. Ex quibus infertur q isti testes, vtpote varij, et nō contestantes, nō probāt intentionē dictorū Eberardorū. Et esto q ipsi viderentur de aliquo loco cōtestes et ppterea probarēt eosdem Eberardos locum illum possedisse, non deberent ppterea ipsi Eberardi quoad locū huiusmodi obtinere in possessorio retinende, pro eo quia fuerunt negligentes in recuperatiōe posses
9 sionis naturalis. †Si enim ille qui possidet ciuiliter rē aliquam sciat naturalem possessionem per alium occupatā et illam negligat recuperare, etiam per modicum tempus perdit possessionē ciuilem. l. quod meo, in fi. et. l. Quis. ff. de acquirend. possessio. pro quo facit. l. iij. §. eum igitur, et quod ibi docto. et quod no. in. l. qui in possessionem. ff. de vi et vi arma. quod etiā voluit Bart. et post eum Pau. de cast. Francis. de are. Alex. de imol. et Mod. in. d. l. si de eo. §. si forte. ff. de acqui. possessio. et idez Alex. in. l. j. §. interdictum. ff. vti possi. quod etiam post Oldr. fuit de mente Bal. in. l. j. C. de seruis fugi. et consil. lxiiij. exordiente, Casus talis est, ibi, sed postq ecclesia Beluecensis, in prima parte. Cū igitur prefati Claudius peyssonis, et fratres, non soluz per modicū tempus sed multo tempore tenuerint et possederint res, de quarū pretensis dominio seu quasi et possessione inter partes cōtenditur sciētib⁹, et ita fieri patiētibus dictis Eberardis, palam infertur eosdem perdidisse possessionez ciuilem, si quam animo retinuerāt,
10 †naturalem autem per exituz prediorum, aut saltem per ingressum prefatorum Peyssonis amiserunt. l. clam possidere. §. qui ad nundinas. ff. de acquiren. possessio. Non igitur videntur ipsi Eberardi potuisse agere possessorio retinende, etiam si probassent se alias possedisse.

¶Argumentum.

¶Mater que anno luctus nubit, nec impuberi filio tutorem petit, nihilominus ex tertylliano Senatuscon. filio succedit, si ipse pubes factus decesserit, nec mater ex priore matrimonio, alios liberos babeat. V. F.

1 ¶Filius ex bonis patris legitimā detrahēs in ea grauari nō potest.
2 Pene contra mulierem secundo nubentem infra annū olim introducte an sint hodie sublate.
3 Pene mulieri binube indicte in fauorem liberoruz primi matrimonij quatenus procedant.
4 Pubertatis tempus sequitur tutela et eius petitio, quo elapso labuntur.
5 Filius non adita hereditate an transmittat portionez suam ad matrem.
6 Mater de portione filij grauati per fideicōmissum quid retinere possit, et an succedat in bonis per filium post mortez grauātis acquisitis, et cur.
7 Relatiua posita in substitutione fideicōmissaria an referant se ad omnes heredes, et illos comprehendant.
8 Numerū singularem accipi pro plurali non est inconueniens.
9 Pater an videatur minus grauare voluisse filiū quem min⁹ habere voluerit.

¶Ad senatuscon. tertyl. Consi. cccxxxviij.

Thema consultationis tale est. Dudum, Anno videlicet do. M.cccclxxxiij. et de mense Augusti, prouidus vir Stephanus iordani, quondā de Lecbijs, fecit et condidit eius vltimū et nuncupatiuū testm̄: in quo inter cetera voluit et ordinauit, q Ludouicus suus filius naturalis et legitimus ex eius secūda vxore suscept⁹ esset et esse deberet ecclesiasticus, et ordines sacerdotales reciperet, et in eum casum eidē Ludouico dedit et legauit quadraginta florenos monete tunc currētis, in quibus eū particularem heredem instituit, et cum illis contentum esse voluit, hoc adiecto qd heredes sui vniuersales tenerenť et deberēt eidē Ludouico prouidere in scholis de alimentis, vestib⁹, calciamētis, et libris, eorū proprijs sumptib⁹ et expensis, et q idē Ludouic⁹ sup bonis suis ipsi⁹ testatoris habere deberet victū et vestitum donec et quousq idez Ludouicus foret beneficiatus de quo viuere posset. Heredes vero suos vniuersales fecit et instituit Petrū et Michaelē iordani eius filios naturales et legitimos, et ex prima vxore susceptos equis portionibus et p cōmuni, et dictū Ludouicū casu quo non vellet esse ecclesiasticus. Et si vnū ex dictis eius heredib⁹ sine liberis vno vel plurib⁹ et de legitimo mr̄imonio pcreatis seu procreandis mori cōtingeret, vt; voluit et ordinauit q oīa bona illi⁹ sic decedentis peruenirent et puenire deberēt ad supuiuente ipsorum. Et si oēs decederent sine liberis vno vel pluribus etc. eisdē substituit Petrū iordani fratrem suij psius testatoris: qui pmanens in volūtate hmōi vita funct⁹ est, superstitib⁹ dictis Petro, Michaele et Ludouico tunc in pupillari etate constituto. Mortuo vero dicto Stephano testatore prefati Petrus et Michael bonis et hereditati eiusdem quōdā Stephani se immiscuerunt, et p illius vniuersalibus heredibus gesserūt et reputarunt. An autē idē fecerit prefatus Ludouic⁹, vel voluntatē suam declarauerit, an vellet esse ecclesiastic⁹, nō fuit verbo vel in scriptis informatus, quis audiā eum fuisse positum, ac tentū, et neutritū multis annis per dictos eius fratres in scholis, et qui eas tempore mortis de qua infra, adhuc sequebatur. Deinde vero, Anno videlicet presenti, mortuus est sine liberis prefat⁹ Ludouic⁹ etatis viginti annorum vel circa, superstitibus dictis Petro et Michaele eius fratribus consanguineis tantū, et honesta mulie re. A. eius matre, que lapsis tribus mensibus a tempore mortis dicti quondam Stephani, vel circa, et sic non expectato anno, et etiam per eam non postulato prouideri de tutore eidem Ludouico, tunc minori quatuordecim annis, et sic impuberi, cōuolauit ad secunda vota. ¶Quesitum est ad; quē bona illius debeāt peruenire, an videlicet ad matrem, vel dictos eius fratres: et an eidem matri nocuerit, vel noceat, q ipsa non expectato anno luctus, et etiam non petito prouideri de tutore, secundo nupserit.

Viso casu predicto, et dubijs ex eo elicitis, dico et respondeo prout infra. Premittēs q, si appareat, vel apparere possit eundem Ludouicuz voluisse esse ecclesiasticum, et sic approbasse voluntatem dicti quondā Stephani eius patris, et sic consequenter non fuisse heredem vniuersalē dicti quondam Stephani, sed particularem, et particulariter institutum in dictis quadraginta florenis, ipse non potuit petere nisi dictos quadraginta florenos, et alia sibi relicta, si tamen hec
1 sufficiebāt ad suam legitimam: †que erat tertia pars eius quod ab intestato fuisset de bonis dicti eius patris habiturus, si ille intestatus decessisset. auth. de trien. et semis. §. j. colla. iij. et transumptiue. in auth. nouissima. C. de inoffi. testa. et in qua legitima non potuit idez Ludouicus grauari. l. omnimodo. l. quoniā in prioribus. et. l. scimus. C. eo. titu. Et in hac legitima, et alijs bonis per eundem Ludouicū post mortem patris acquisitis, si que acquisierit, debet prefata eius mater succedere. aut. defuncto. et in corpore vnde sumitur. C. ad tertul. Cui non obstat q ipsa mater ad secunda vota conuolauerit. Et quidem non pro eo qz cōuolauit
2 infra annum luctus, †qz pene olim contra mulieres secundo nubentes infra annum luctus introducte hodie sunt sublate, per id quod habetur in cap. penult. et quod ibi docto. de secun. nupt. quod etiam voluerunt doctor. communiter. in. l. j. C. eodem titu.
3 Etiam contra eandem matrem locum non habent pene introducte in fauorem liberorum primi matrimonij, de quibus in. l. femine. l. generaliter, et alijs multis. et auth. ex testamento. C. de secun. nupt. qz ille ita demum procedunt, si superfint alij liberi eiusdem mulieris ex priore matrimonio, vt voluit Bar. Bald. et Sali. in dicta auth. ex testamento. et Angel. in auth. de non eligen. secun. nuben. collat. j. quanuis quedam glossella, in d icta auth. ex testamento, super verbo, filij, contrarium senserit, sed quod prius dixi verius est, et glo. illa est communiter reprobata: contra quam etiam dicit Bar. in dicta auth. ex testamento, vno anno consulē
4 do et iudicando bene quinq vicibus dixisse. †Etiam eidem matri non obstat, q non petito de tutore prouideri dicto Ludouico suo filio ipsa conuolauerit ad secundas nuptias, postquam in facto supponitur q ipse Ludouicus mortuus est factus pubes: pro quo allegasse sufficiat. l. matres. et. l. omnem. C. ad tertullia. et auth. de nupt. §. si autem tutelam. colla. iiij.

Si vero non appareat qđ idez
quondã Ludouicus nõ voluerit esse ecclesiasticus, tunc videret
5 ꝙ ipse potuerit esse heres vniuersalis ꝓ tertia parte.† Et esto
ꝙ nõ se imiscuisset paterne hereditati, nec se gessisset ꝓ herede,
trãsmisisset tamẽ paternã hereditatẽ ad matrẽ, per id quod no.
Bal. qui pro hac parte multa inducit, in. l. si fratris. C. de iur. de
liberã. Sed nunc restat dubiũ, an de ista tertia parte debeat ipsa
mater aliquid restituere dictis Petro ⁊ Michaeli in viz substi
tutionis superius mẽtionate. Ad qđ dico qđ, si in instrumento
predicti testamẽti in capitulo substitutiõis, ⁊ post verba, ⁊ pue-
nire debeãt, adesset scriptũ superuiuẽtes, ⁊ sic pluraliter: non su
peruiuẽtẽ, ⁊ sic singulariter: tũc nõ esset dubiũ, quin isti Petrꝰ
⁊ Michael cẽseri deberẽt substituti per ea que no. Bar. in. l. iu-
lius pheb. ff. ad trebel. Sed si scriptũ sit, superuiuẽtẽ, singulari-
ter: tũc videretur esse maius dubiũ, pro eo qꝛ cũ forte cogitaret
habere duntaxat duos heredes vniuersales, scz Petrũ ⁊ Mi-
chaelẽ, ⁊ ꝓpterea eos pure instituisset, ⁊ nõ Ludouicũ, sz sub cõ
ditione, si nõ vellet esse ecclesiasticꝰ: ipse primo decedẽti ex illis
duobꝰ substituit superstitẽ. ⁊ si ita esset nõ videret aliqua substi-
tutio fuisse facta eidẽ Ludouico, qui nõ erat de numero illorũ.
Cõsulo igit vt videat prima nota dicti testamẽti ꝓ faciliore sub
latiõe dubij hmõi. Et si i ea repiat scriptũ supuiuẽtes, materia,
vt predixi, est expedita, ꝙ dicti Petrꝰ ⁊ Michael sunt substitu
ti, ⁊ ꝙ in vim fideicõmissarie substitutionis facte ꝑ verbũ perue
niant, debebit dicta mater eisdẽ restituere dimidiã illius tertie
partis, que ad ipsũ dictũ quondã Ludouicũ peruenit. aut per-
6 uenire potuit de bonis paternis: † aliam vero dimidiam retine
bit pro legitima ⁊ trebellianica, quas idẽ quondã Ludouicꝰ de
hmõi tertia parte deducere potuit iuxta doctrinã quã ponit gl.
⁊ sequit Bar. ⁊ doc. in. l. papinianꝰ. §. meminisse. ff. de inoff. testa.
glo. ⁊ bar. in. l. ꝙꝙ. C. ad leg. fal. Bal. in. l. filiũ quez. C. fami. ercis.
Jo. de imol. in. l. coheredi. §. cũ filie. ff. de vul. ⁊ pupil. ꝓ qua sunt
boni tex. Et ita ibi tenent cõiter Cano. in. c. raynutius, ⁊. c. ray-
naldus, de test. Et in hac medietate succedet effectualiter dicta
mater quoad bona eiusdẽ quondã Stephani testatoris. Debet
etiã succedere in bonis per dictũ quondã Ludouicũ acquisitis
aut. defuncto. C. ad tertul. pro eo qꝛ illa non veniũt in restitutio-
ne fideicõmissi. d. l. coheredi. §. cũ filie. Si vero scriptũ extiterit
superuiuentes pluraliter, est dubiũ, vt ꝑdixi: tamẽ salua plenio
re deliberatione, ⁊ correctione cuiuslibet meliꝰ sentiẽtis, dico ꝓ
nũc adhuc mihi videri qđ nõ solũ cẽseri debeat grauatꝰ ille, q ex
ꝑfatis Petro ⁊ Michaele primo ab humanis sine liberis dece-
deret, sed etiã ille, qui ex dictis tribus filijs primo decederet: ⁊ ꝙ
ꝓpterea dici possit eũdẽ Ludouicũ, qui primo ab humanis sine
liberis decessit, fuisse grauatũ, ⁊ ꝙ ꝓpterea substitutio facta sibi
locũ vẽdicauit ⁊ vẽdicet in ꝑsonã dictorũ Petri ⁊ Michaelis.
Moueor qꝛ nõ solũ ipsi Petrꝰ ⁊ Michael fuerunt per dictum
quõdã Stephanũ heredes instituti, sed etiã dictꝰ quõdã Ludo
uicꝰ, saltẽ sub cõditiõe si nõ vellet esse ecclesiasticꝰ. Cũ ergo post
ea substituit primo ex eius heredibus sine liberis decedẽti videt
substituisse nõ solũ illi, qui ex dictis Petro ⁊ Michaele ab hũa
nis sine liberis decederet sz etiã illi qui primo ex ipsis tribꝰ ab
7 humanis decederet, † ꝓpter illa verba posita in substitutione;
scilicet, ⁊ si cõtingeret mori siue decedere vnũ ex dictis heredibꝰ
meis: que sunt relatiua, debent ergo cõprehẽdere ⁊ referre oẽs
heredes ad quos fit relatio. l. asse toto. ff. de here. insti. l. si ita scri
psero. ff. de cõdi. ⁊ demõstra. ⁊. l. institutio talis. ff. de condi. insti.
Ad quod facit. l. iij. §. filius. ff. de libe. ⁊ posth. ⁊ quod voluit An
ge. consi. cclxxvi. exordiẽte, Domina massina, ad fin. Alexan. de
imol. consi. cxix. Quibus non obstat, ꝙ dictꝰ quondam Stepha-
nus primo sine liberis decedẽti substituerit superuiuentẽ, singu
8 lariter, non superuiuẽtes: † qꝛ non est incõueniẽs, ꝙ numerꝰ sin
gularis accipiatur pro numero plurali ita enim aliquãdo acci-
pit in diuina scriptura, put refert magister sniarũ in scđa dist.
9 xxxiij. c. vel. §. alioquin sibijpsi ꝯtradicere ostẽderet. † Pro qua
parte facit qꝛ non est verisimile, ꝙ ipse quõdã Stephanꝰ minꝰ
grauare voluerit dictũ quõdã Ludoui. ꝙ dictos Petrũ ⁊ Mi
chaelẽ, cũ ipse eum minus habere voluerit, saltẽ eo casu quo vo-
luisset esse ecclesiasticꝰ. Nisi forte hic dicat, ꝙ imo eũ minꝰ graua
re voluit, intelligẽdo ꝙ ipse Stephanꝰ solũ substituerit eũ q ex
dictis Petro ⁊ Michaele supesset: ob ꝙ cũm alias informatus
de veritate dicti verbi, superuiuentes, aut superuiuentẽ, pleniꝰ
laborabo, ⁊ enitar dicere veritatẽ, autore deo, a quo omne donum
optimũ, ⁊ omne datũ perfectũ ⁊c. Nemo enim veritate ꝑ priꝰ nõ
plene examinata ⁊ cognita cõsulere ꝓ salute cõsciẽtie sue ⁊ iudi-
care poterit. Nam multũ est periculosum ⁊ plenũ tristissimi euẽ
tus consulere incõsulte. Quapropter aduertãt cõsultores vt ha-
beant instruere consulentes de iure eorum ad verum, nullo reli-
cto, si fieri possit, quod faciat ad ius eorum.

¶ Argumentum.

¶ Pignoris pro mutuo traditi fructus perceptos creditor
in sortem sibi imputare tenetur. V. F.

1 ¶ Heredes an ⁊ quando possint agere ad rescissionez venditio
nis per testatorẽ facte. ⁊ hoc ex capite lesionis, vel ex modicitate
pretij impugnare.
2 Pretij vilitas ⁊ pactũ de reuendendo presumit contractũ sonã
tem in venditionẽ ⁊ emptionem fuisse pignoratitium.
3 Pretiũ vt sit iustũ vel iniustum quando, ⁊ per quẽ cognosci de-
beat, ⁊ an sit expresse limitata quãtitas lesionis in pretio ad pre-
sumendam contractus simulationem.

¶ De pignor. actio. Consi. cccxxxix.

1 **N**on† puto qđ nobiles
⁊ honorabiles viri Claudius ⁊ Petrus fabri, fi
lij naturales ⁊ legitimi, ac etiaz heredes vniuer
sales nobilis quondã Auberti fabri ⁊ suorũ fra
trũ, possint aut de iure valeãt agere ad rescissio-
nẽ vẽditionis olim facte per eundẽ Aubertũ de besse, seu duabꝰ
tertijs partibꝰ vince in casu mihi exhibito latiꝰ mentionate, ex
capite lesiõis, ⁊ ꝑ remediũ de quo in. l. ij. i. c. cũ dilecti. ⁊. C. de re-
scin. vẽ. in. c. cũ causa, de empt. ⁊ vẽ. Cuius dicti illã assigno rõnẽ
qꝛ (vt apparet ex tenore iuriũ hmõi) illa requirũt ⁊ ꝑsupponũt
lesionẽ vltra dimidiã iusti pretij, cuiusmodi nõ fuit lesio de qua
in dicto casu: qꝛ presupposito ꝙ verus valor bessis, seu dictarũ
duarũ partiũ, fuerit ducẽtorũ quadraginta florenorũ: dimidia
pars veri ⁊ iusti pretij fuit centũ ⁊ septuaginta florenorum: ad
hoc ergo, vt dici potuisset aut posset eundẽ quondã nobilẽ Au-
bertũ fuisse lesum vltra dimidiã iusti ꝑtij, opꝰ erat ⁊ esset ꝙ ipse
habuisset minus dictis cẽtũ ⁊ septuaginta florenis: quod tñ nõ
fuit, cum habuerit ducẽtos. Certũ est ergo ꝙ ex capite predicto
2 non venit rescindẽda predicta vẽditio. ¶ † Sed superest dubiũ
an vẽditio predicta possit impugnari ratione modicitatis ꝑtij,
⁊ ꝓpter pactũ de reuendẽdo: super quo dico, ꝙ pretij vilitas seu
modicitas, ⁊ pactũ de reuẽdendo faciunt ꝑsumi cõtractũ sonan-
tem in vẽditionẽ ⁊ emptionez fuisse ⁊ esse cõtractũ pignoratitiũ
vt voluit glo. quã ibi sequitur Panor. ⁊ Joã. de ana. in. c. con-
questus, de vsur. Panor. ⁊ doc. in. c. ad nostrã, de emp. ⁊ vendi. ⁊
idẽ Panor. consi. lxxvi. in prin. ⁊ hec est cõis opinio: sz non repe
3 ritur bene determinatũ, † qñ ꝑtiũ dicatur esse ville aut modicũ.
Panor. enĩ in. d. c. ad nostrã, dicit ꝙ non sufficit quelibet ꝑtij in
iustitia, sed debet esse pretiũ valde tenue respectu valoris rei, et
hoc duplici ratione seu respectu. Primo qꝛ cõtrahẽtes solẽt se
decipere in ꝑtio. Scđa qꝛ res minꝰ valet ꝓpter onꝰ retrouẽdẽdi
in vẽditiõe appositũ, argumẽto. l. fundi partẽ. ff. de cõtrah. emp.
Barth. cepol. in quodã suo tracta. facto de cõtractibus emptio.
⁊ vendi. cũ pacto de retrouẽdẽdo. §. penul. dicit ꝙ ex his q̃ spar
sim habentur in diuersis locis, possunt colligi sex opiniões: ⁊ o-
missis quinq primis dicit ꝙ sex ⁊ vltima quã ipse credit sequen
dã, colligitur ex his que habẽtur ꝑ gl. in. §. pretiũ, in verbo, di-
finierit, institu. de emptio. ⁊ venditio. que voluit ꝙ stetur arbi-
trio iudicis quando pretiũ dicatur iustum vel iniustũ, qui iudex
arbitrabitur secundũ qualitatem cause ꝑsonarũ, ⁊ rei debite: qꝛ
in paupere parua ꝙtitas dicit magna. l. illicitas. §. ne tenuis, cũ
gl. ff. de offi. presi. ꝓ quo facit qđ no. gl. in aut. ꝑterea. C. vnde vir
⁊ vxor. ⁊ Bar. in. l. si cõstante, in prin. ff. sol. mat. ꝙ etiã videt tene
re Bal. in materia arbitramẽti, in. l. cũ antea, ver. itẽ est cõsiderã
dũ. C. de arbi. vbi dicit qđ magna ⁊ parua ꝙtitas dicit respectu
personarũ ⁊ cãe. Ad qđ allegat no. in aut. ꝙ locũ. C. de colla. Et
ita etiã no. Ang. are. in. l. i. §. si quis ante. ff. a quibus appella. nõ
lz Jo. de imo. in. c. quãtanallis in. v. q. principali, ad fi. de iureiu.
⁊ Sali. in. l. fi. C. de cõtrahẽ. emp. vbi etiã Cy. post Jaco. de are. ⁊
Pet. Et secundũ hãc opinionem refert idẽ Cepol. semꝑ vidisse
iudicari in materia reductionis ab arbitriũ boni viri: ⁊ subiun-
git se credere, ꝙ hec opinio sequenda sit in dubio de quo querit.
Tum qꝛ non reperit expresse limitata qñ ꝙtitas dicat lesio in
pretio ad hoc, vt ex illa ⁊ pacto de retrouendẽdo presumatur cõ
tractus simulatus, seu pignoratitiꝰ: ergo standũ est arbitrio iu-
dicis. c. de causis, in fi. de offi. deleg. l. i. §. i. cum suis similibꝰ. ff. de
iure deliberan. Tum qꝛ gl. in. c. conquestus, de vsur. loquitur de
pretio modico, ⁊ pretiuz modicũ dicitur qñ res valet multo plꝰ
vt dicit gl. in. l. per diuersas. C. mandati. sed ille gl. non declarãt
quomodo, ⁊ qñ intelligatur illud multũ plus, vel illud modicũ
pretium: ergo intelligendũ est ꝙ istud relinquatur arbitrio iudi
cis: dicit etiã ipse Cepo. ꝙ in vẽditione dicitur esse pretiũ iniu-
stũ, ⁊ sic lesio, ꝙtum ad inducendã ꝑsumptionẽ simulationis arbi
trio

trio iudicis, seu boni viri, non in minima quãtitate, sed in tertia. vel dimidia, vel prope dimidiam: ⁊ hoc inspecta qualitate personarum, rei, ⁊ cõtractus, ⁊ cause, ⁊ inspecta loci cõsuetudine. Propter que videtur, sub correctione cuiuslibet melius sentientis, et salua pleniore deliberatione, ꝙ lesio, de qua in dicto casu, que fuit in centum ⁊ quadraginta florenis, iuncta cũ pacto de retroendẽdo, debuerit ⁊ debeat iudicari sufficiẽs ad inducendã presumptionẽ simulationis contractus: hoc est ad presumptionem faciẽdam, ꝙ contractus celebratus sub formula seu specie emptionis ⁊ venditionis presumi debeat contractus pignoratitius. Et sic videretur ꝙ in hoc casu teneretur ille pretensus emptor, qui tamen non emptor, sed creditor ex mutuo, ⁊ possessor rei sibi pignorate, non vendite presumitur, imputare fructus per eum perceptos in sortem. l. i. ⁊ ij. C. de pigno. actio. ⁊ c. ij. cum suis simili. de vsur. Consulo tamẽ ꝙ super imputatione huiusmodi non moueatur difficultas, sed offerantur illi ducenti floreni, de quibus in casu, vt sic minorem causam contradicendi habeat idẽ emptor, vel eius heres.

Argumentum.

Conditio hec, si intestata decesserit filie substituo, magis permittere videtur testamenti factionem, quam negare. V. F.

1 Persone testari prohibite que sint, remissiue.
2 Non domini rerum testari an possint, ⁊ qui.
3 Constitutus in extrema paupertate propter donationem omniũ bonorum suorom an possit testari.
4 Dispositio conditionalis effectum suum quando sumat, ⁊ in qua conditione habeat verum. ⁊ nu. seq.
5 Conditio voluntaria in qua forma impleri debeat.
6 Contrahentium verba ad vnguem seruanda, que omnia operari debent.
7 Casus omissus remanens in dispositione iuris communis an pcedat in substitutionibus ⁊ omnibus dispositionibus.
8 Substitucio fideicommissaria nõ est prouisio, sed grauamen eius cui substituitur, nec per fideicommissum adulto grauato succeditur, sed testatori.
9 Testator substituens filio, si sine liberis, an videatur conditionẽ fauore liberorum apponere, ⁊ liberos huiusmodi preferre substituto.
10 Ex omni testatoris voluntate an agatur, vel solũ ex illa que transit ad dispositionem.
Testatori an sufficiat velle, nisi disponat.
11 Substitutus filio alicuius sub cõditione, si filius sine liberis decederet, ⁊ filius habuit liberũ, qui post eum mortuus est, an substitutus veniat.

De insti. ⁊ substi. Consi. cccxl.

Ponitur in facto quod

dudum, Anno videlicet domini. M. cccclix. et die sexta mensis Nouembris, nobilis quondam vir Antonius hugoleni domicellus cõdidit ei⁹ vltimũ ⁊ nũcupatiuum testamentũ: in quo inter cetera legauit, ⁊ iure institutionis reliquit nobili Margone ei⁹ filie naturali ⁊ legitime certam pecuniariam quantitatem, ⁊ nobilem Emergonum eiusdem testatoris filium naturalẽ ⁊ legitimũ heredem vniuersalem instituit, ⁊ sibi si sine liberis naturalibus ⁊ legitimis vno aut pluribus ab humanis decederet substituit dictam nobilem Margonam. Et si ipsa Margona ante ipsum testatorẽ. vel alias quãdocũqꝫ intestata moreretur, ipsi Margone, ⁊ prefato Emargoni heredi substituit oẽs liberos eiusdẽ Margone masculos, ⁊ tam natos, ꝙ̃ postea nascituros, ⁊ pro tẽpore viuentes. Et permanens in voluntate hmõi ab humanis decessit. Quo mortuo dict⁹ nobilis Emergonus bonis ⁊ hereditati eiusdẽ se immiscuit: ⁊ postea ex certi tẽporis interuallo, et iam pubes vita functus est ⁊ ab humanis sine liberis decessit superstite dicta nobili Margona substituta: que fideicõmissum per patrẽ sibi relictũ acceptauit. Et successu longi temporis ab humanis decessit superstitibus, ⁊ sibi superuiuentibus nobili Joanna de ruspo, ac egregio ⁊ nobilibus viris domino Hugoleno, Guigone, Ludouico, ⁊ Gaucherio de ruspo fratribus, ⁊ dicte nobilis Margone nepotibus, ex nobili quondã viro Henrico de ruspo filio predefuncto, condito tamen prius per ipsam Margonam testamento in quo heredẽ vniuersalẽ instituit dictũ nobilẽ Joannẽ ⁊ prefatis dño Hugoleno, ⁊ nobilib⁹ Guigoni, Ludouico, ⁊ Gaucherio certas pecuniarũ summas. vel res alias legauit, ⁊ iure institutiõis reliquit. Quesitum est primo an eidẽ Margone testari licuerit.

Secundo an, non obstante testamento per eundem cõdito, potuerint ⁊ possint prefati do. Hugo, nobilis Guigo, Ludouicus, ⁊ Gaucherius aliquid petere in vim substitutionis superius mẽtionate, ⁊ facte per dictum quondam nobilem Antonium de liberis masculis dicte quondam Margone eorum auie, tunc natis, ⁊ nascituris.

Viso toto tenore instrumenti

testamenti dicti nobilis Antonij, ⁊ signanter in verbis substitutionis superius mentionate, vna cum casu, de quo supra, ⁊ dubijs ex eo elicitis, dico ⁊ respondeo ad predicta dubia breuiter ⁊ succincte, q² ad peritissimos est mihi sermo, prout infra. Et primo ad primũ ꝙ, cũ nõ pponatur, vel alias pretendatur eandem no-
1 bilẽ Margonã fuisse de personis testari prohibitis, † de quibus
per glo. ⁊ multos doct. in. l. si queramus. ff. de testa. glo. in. §. si. institu. qui. non est permis. face. testa. Spec. tit. de instru. edi. §. cõpẽdiose, versi. primo si fuerit seruus ⁊c. ⁊ Panor. extra de testa. sup rubrica, eidẽ nobili Margone testari licuit: qđ procederet etiã si tempore facti testamenti huiusmodi ipsa nihil habuisset vltra, et preter bona, que fuerunt dicti quondam Antonij: quinimo esto ꝙ ipsa nihil habuisset. l. qui soluendo non erat, ⁊ l. si is qui soluen-
2 do. ff. de heredi. institu. † Quod autem dicitur non dominos rerũ
testari non posse, auth. in gressi. C. de sacrosan. eccle. ⁊ in. l. conficiũtur. §. si post: ibi, ⁊ de alienis quodãmodo rebus ⁊c. ff. de iur. codicil. intelligitur de non domino abnegatiue, hoc est de illo, qui nec dominus est, nec dominus rerum esse potest, vt mendicantes religiosi non mendicantes, ⁊ alij hmõi: nõ autẽ de alijs, qui si pauperrimi existant. possunt tamen acquirere: pro quo allegasse sufficiat no. per multos in. d. auth. ingressi, ⁊ plene ⁊ eleganter voluit Ange. consi. mihi. clxxxi. alijs antẽ. clxxix. ex ordiẽte. Visis instrumentis predictis, col. v. ⁊ seq. ⁊ in. l. stipulatio hoc modo cõcepta.
3 ff. de verbo. obli. † alias sequeretur, ꝙ donãs omnia bona sua, ⁊ sic
pro eo tẽpore se cõstituens in extrema paupertate, p eo tẽpore testari non possit, qđ nullus dicit, quinimo est truphatoriũ, vt dicit Ange. in casu magis dubio, in. d. l. stipulatio hoc modo concepta. Et quia istud primũ quesitum non habet aliquam difficultatem, nisi aliud proponeretur, ego vlterius non insisto.

Ad secundum dico ⁊ respõdeo

ꝙ, cum (vt ponitur in facto) dicta nobilis Margona non intestata, sed testata decesserit, substitutio de qua supra expirauit, pro eo
4 q² conditio sub qua facta extitit nõ euenit. † Dispositio enim con
ditionalis per euentum cõditionis sumit effectum. l. cedere diẽ. ff. de verb. signi. l. pecuniam. ff. si cer. peta. ⁊ l. qui heredi. §. fina. et multis alijs iuribus eiusdem tituli. ff. de conditio. ⁊ demonstra. ꝙ
5 saltem procedit in cõditione voluntaria, † quam impleri oportet
in forma specifica. d. l. qui heredi, in prin. ⁊ l. mevius. ff. de condi. ⁊ demonstra. qđ etiam voluit Bart. ⁊ post eum alij communiter in l. gallus. §. ⁊ quid si tantũ. ff. de liber. ⁊ posthu. Quis secus sit in cõditione necessaria ad actum, vel necessaria quoad effectum: actus in quibus procedit qđ dici solet, scilicet, nõ referre quid ex equipollẽtibus fiat: quia in talibus testator cogitauit de effectu, in voluntaria vero de forma, vt dicit Barto. in. d. §. ⁊ quid si tãtũ: vbi etiam ponit Bar. exemplum in conditione necessaria ad actũ, vt in. d. §. ⁊ quid si tantum: q² ad hoc vt substitutio vulgaris habeat locum necesse est ꝙ institutus non sit heres, quo fit vt si exprimatur vnus casus, per quẽ non possit esse heres. porrigatur ad aliũ similẽ: de cõditione vero necessaria ad effectũ actus, vt verbigratia: si relinquatur filiofamilias adhoc, vt ipse effectualiter habeat secũdũ antiqua iura, requiritur ꝙ efficiatur sui iuris: ⁊ ideo si exprimitur vnus casus, per quẽ sui iuris efficiatur, porrigatur ad aliũ sibi similẽ. l. si mater. C. de instit. ⁊ substitu. ⁊ l. mulier, in prin. ff. ad trebel. Cõditio vero, si intestata decesserit, posita in dicto testamento nõ est necessaria ad actũ substitutionis, nec etiã ad effectum actus: q² potuit dictus quondam Antonius eidem nobili Margone simpliciter ⁊ indistincte substituere, hoc est siue testata siue intestata decederet. Postꝙ̃ enim eãdẽ honorabat illã substituendo dicto Emergono, poterat ⁊ grauare de restituendo hereditatẽ dictis eius liberis. Dicta etiã conditio nihil cõferebat ad effectũ actus, hoc est quoad hoc, vt dicti liberi substituti effectualiter fideicõmissum acquirerent, vt clarũ est. Fuit igitur conditio voluntaria, quam (vt predixi) non sufficit impleri per equipollens, sed opus est vt impleatur in forma specifica.

Preterea si interpretaremur

voluntatẽ dicti quõdã nobilis Antonij, ⁊ interpretando diceremus eundẽ Antoniũ substituisse ipsi Margone siue intestata siue testata decederet: illud verbum intestata, superflueret: quod
6 non videtur dicẽdũ: † q² nedũ vnaqueqꝫ clausula, sed etiam vnũquodqꝫ verbũ a cõtrahentibus, vel alias disponẽte prolatum de-

bet esse cū virtute operādi, si fieri potest .l. hac lege. ff. de cōtrahē.
emptio. ⁊ .l. si stipulatus, in princi. ff. de vsur. pro quo videri potest
Bal. C. de contrahen. emptio. super rubri. in. ix. questio. Ange. cō
silio mihi. ccl. alijs vero. ccxlvij. exordiente, Seigneur Symon
de regio ⁊c. columna tertia. Alexand. de imo. consilio. cxvij. exor
diente, Visis supra narratis in themate. colum. iiij. in prima par
te. Roma. consilio. lxxxiij. in fin. ⁊ Andre. sicu. consilio. lxj. colum.
x. in prima parte, cōsilio. cxxvj. colum. xj. circa fi. ⁊ multis alijs in
secunda parte. Preterea sic interpretando non solum resultaret
superfluitas, de qua dixi, sed etiam videremur recedere a volūta
te disponentis, qui eidē quondam Margone substituit sub con
ditione, si intestata decederet: quod nō videtur faciēdū, vbi alias
de mente illius non apparet. l. ille aut ille. §. cum in verbis. ⁊ .l. nō
7 aliter. ff. de lega. iij. † ⁊ sic casus ille, quo testata decederet, vtpote
omissus debet haberi pro omisso, ⁊ sic remansit in dispositione iu
ris communis. quod regulariter procedit in substitutionibus, ⁊
omnibus dispositionibus. l. commodissime. ff. de liber. ⁊ posthu.
l. si cum dotem. in principio. ff. soluto matrimo. l. si extraneus. ff.
de condictio. ob. cau. ⁊ .c. susceptum. de rescri. in sexto: quod etiā
voluit Pet. de anchara. consilio. cxix. exordiente, Pro clariore
decisione dubij ⁊c. ⁊ multis alijs. Paulus de castro consilio. xiiij.
exordiente, Visis ⁊ consideratis ⁊c. consilio. cxxj. exordiente, Ad
primum breuiter respondeo ⁊c. ⁊ alijs multis. Nec obstat quod
dicitur dictum nobilem Antonium voluisse ꝙ post mortē dicte
Margone eius filie bona peruenirent ad ipsius Margone libe
ros masculos tunc natos. ⁊ postea nascituros: quī rñdeo, ꝙ hoc
est verum eo casu quo ipsa decessisset intestata: sed eo casu quo te
stata decessisset, nihil disposuit, nec est ad hūc casum tāꝙ ad simi
lem dispositio extendenda: quia non est similis, voluit enim futu
ram testamentariam dispositionem fiendam per Margonā sibi,
⁊ sui dispositioni preferre, ⁊ sic non disponere eo casu, quo dispone
ret, nec eā illo casu grauare, ne aliter ipse faceret ꝙ dicta Margo
na postea facere vellet: vt videmus contigisse in casu qui occurrit
quia idē nobilis Antonius in casu in quo prouidit inuitauit om
nes masculos, ipse vero in casu omisso vnum duntaxat heredem
vniuersalem instituit. Et nimirū si vltra ea, que superius dixi de
adimplenda conditione voluntaria in forma specifica dicam ca
sum in quo prouidit testator non debere extendi ad casum qui
occurrit: q2 licet substitutio pupillaris sit prouisio non grauamē
impuberis vtpote eius testamentum licet nō per eum, sed per pa
trem factum, ⁊ per quod est impubes heredē habiturus. l. patris
⁊ filij. ff. de vulgari ⁊ pupilla. ⁊ .l. ex tribus. vbi glos. ⁊ docto. C. de
8 inof. testa. † substitutio tamen fideicommissaria non est prouisio
sed grauamē eius cui substituitur, nec est per substitutionem hu
iusmodi grauatus heredem habiturus, quinimo nec successorem
quia per fideicommissum non succeditur grauato sed testatori. l.
coheredi. §. cum filie. ff. de vulgari ⁊ pupilla. est etiam grauamen
saltem eo casu quo substitutio huiusmodi fit adulto; pro eo quia
cōfertur in tempus in quo grauatus est futurus dominus bono
rū ⁊ in quo videretur in eis debere esse moderator ⁊ arbiter. l. in
re mādata. C. manda. l. hac edictali. §. fi. C. de secū. nup. l. dudū. C.
de cōtrahē. emptio. ⁊ venditio. ⁊ .l. polla. C. de his quib. vt indig. ⁊
tñ hec facultas p substitutionē diminuitur, p eo q2 efficaciter te
stari, vel alias disponere regularit̃ nō pōt cū effectu de his q̄ sunt
restituēda: ⁊ q2 grauamē penale est, idō ⁊ odiosū, ⁊ sic restringēdū
l. cū q dā. ff. de liberis ⁊ posthu. ⁊ .c. odia restringi, de reg. iur. in. vj.

Et quanuis multa egregie al-

legentur, que videntur ⁊ facere ⁊ militare cōtra hanc sententiam
illa tamen vt puto, non refragantur neq3 obstant. Et primo qui
dem nō id, in quo dicitur statutū esse, ꝙ per quecūq3 verba, ⁊ quo
modocunq3 appareat, seu constet de voluntate defuncti fideicom
missum inducitur. l. ij. cum suis simili. C. cōmu. de lega. Quoniam
respondeo ꝙ, supposito (citra preiudicium veritatis) ꝙ hec ma
ior esset vera instincte, que tamē recipit limitationes, vt apparet
ex his que not. glo. ⁊ doct. cōiter in. l. lucius, la secōde. ff. de here.
9 institu. ⁊ in. l. i. C. de condi. inser. vbi dicere consueuerunt, † ꝙ licet
pater, idemq3 testator, grauans filium heredem, ⁊ eidem aliū sub
stituēs sub conditione, si ipse sine liberis decesserit, videatur hāc
cōditionē fauore liberorū apponere, ⁊ liberos huiusmodi prefer
re substituto, ipsi tamē liberi nō cēsentur inuitati. Et ita reperiū
tur multi consuluisse, quos non refero. Etiā pro eo, qd predixi,
faciunt not. per Bal. Jo. de Jmo. ⁊ doct. in. l. quidā cū filiū. ff. de
10 heredi. institu. ex quorū dictis hoc colligitur, † ꝙ nō ex omni vo
luntate testatoris agitur sed solū ex illa que trāsit ad dispositio
nē. Hinc dicit ibi Bal. post eū Jo. de Jmo. ꝙ nō sufficit testatorē
velle, nisi disponat: q2 licet testator ibi voluerit hereditatē ad fi
liū peruenire: q2 tñ hoc ibi nō disposuit expresse, vel tacite, nō agi
tur ex testamēto: tamē non videt̃ vera scilicet ꝙ appareat dictū
quondam Antonium voluisse liberos masculos dicte quondam
Margone substituere, vel inuitare. etiam eo casu, quo ipsa testa
ta decederet: imo potius videtur apparere de cōtrario, propter
illud verbū, intestata: alias si in vtrūq3 casum volebat illos inui
tare, quare posuit verbum intestata, cū facilius ⁊ breuius illo sup
presso eidem Margone substituere potuisset. Etiam nec obstant
l. si mater. C. de institutio. ⁊ substitu. ⁊ .l. mulier, in princi. ff. ad tre
bellia. superius allegate: quia (vt predixi) ita apparet ex not. p
Barto. ⁊ alios in dicta. l. gallus. §. ⁊ quid si tantum, ille loquuntur
⁊ procedunt in conditione necessaria ad effectum actus, hoc est
quoad hoc, vt liberi per matrē instituti, vel substituti conseque
rentur cum effectu id qd sibi relictum extiterat, quo casu sufficit
conditionē impleri per equipollēs, vt probatur in dictis iurib⁹
sed in casu, de quo queritur, fuit conditio voluntaria, hoc est, nec
necessaria ad actum, nec quoad actus effectum: quo casu opus est
vt impleatur in forma specifica, per iura superius allegata, ⁊ .l. di
ligenter. ff. manda. Ad quod potest adduci simile de eo quod vo
luit Oldra. consilio mihi. lxiij. exordiēte, Thema tale est testator
habebat vnum fratrem ⁊c. Joan. and. in additio. Specu. titu. de
testa. §. in primis, in addi. exordiente, Huic questioni accidit, ver
sicu. quinta questio ⁊c. Pet. Jaco. in suis libel, in titu. de compen
dio. subiti. versicu. idem testator ⁊c. ⁊ Paulus de cast. consi. cxlvj.
exordiente, super secundo puncto, versi. idem dicendum est mul
11 tomagis: † qui voluit ꝙ, si testator filium heredem instituat, ⁊ sibi
si sine liberis decedat Sempronium substituat, ⁊ postea cōtingat
filium mori superstite filio, qui deinde sine liberis moriatur, non
venit Sēpronius substitutus, s3 repellitur: pro eo q2 defecit cōdi
tio, sub qua substitut⁹ extiterat: pro quo allegari solet. l. cū vxori
vsusfructus. C. quando dies lega. cedat. l. si quis heredē. C. de in
stitutio. ⁊ substitutio. l. heredibus, in princip. ⁊ a contrario sensu.
l. ex facto. §. si quis autē susceperit. ff. ad trebellia. Possunt ⁊ alia
multa similia allegari, ⁊ induci, super quibus non insisto.

Ad ea vero que not. Barto.

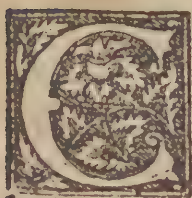
⁊ alij in dicto. §. ⁊ quid si tantū, patet responsio: scilicet, ꝙ illa non
faciant contra id, sed pro eo quod predixi. Loquūtur enim eo ca
su, quo in conditione potius, ⁊ magis cōsideratur effectus, ꝙ for
ma conditionis, quod satis colligitur ex eorum dictis, ⁊ etiam ex
dictis Alexand. de Jmo. si bene inspiciantur, cōsilio cētesimo, vi
sa parte testamenti ⁊c. in quarto vol. Ad illud vero dictum quod
post Jacob. malumb. posuit Joan. andr. in additio, Specu. titu.
de secun. nup. super rubrica, ⁊ sequitur Paulus de cast. in. l. am
biguitatem. C. de vsufruct. Alexand. de Jmo. in dicta. l. gallus. §.
⁊ quid si tantum, colum. v. ⁊ in dicta. l. mulier, in fin. princip. ⁊
domi. Jason may. in dicta. l. si mater, vbi multos refert. C. de insti
tutio. ⁊ substitutio. Respondeo, ꝙ illud non obstat, ex eo q2 hoc p
cedit ex tacita mēte defuncti, qui non credidit ꝙ illa mulier vlte
rius nuberet, ⁊ hac de causa expressit, ꝙ post mortem ⁊c. per quā
existimauit legatum vxori relictum finiendum: cum ergo non mi
nus per conuolatum ad secundas nuptias legatū huiusmodi fi
niatur, quam per mortem vxoris, non mirum si vxore secundo nu
bente legatum tradendum sit substituto, cum euenerit casus, in
quem testator prouidere intendebat substituto, scilicet cum lega
tū vxori spectare desineret, ꝙuis nō de ea desinētia, que fieret ad
secundas nuptias, sed que per mortē, cogitauerit. Et per hec pa
tet responsio ad alia inducta contra id, quod predixi, ⁊ ad ea, que
ponit Alexan. in dicto consilio centesimo: hoc adiecto ꝙ illa cōdi
tio, si intestata decesserit, non videtur simpliciter apposita in di
cto testamēto ea ratione, seu causa, ne femine dicte Margone suc
cederent, sed solū liberi masculi: sed ea ratione, vt ostenderet idē
testator, ꝙ ipse preferebat, ⁊ preferre intendebat suę ipsi⁹ vlterio
ri dispositioni dispositionē testamētariā faciendā per Margo
nā: ⁊ sic ꝙ, vbi testaretur, sibi nō substituebat. Etiā decedere quē
testatū, vel intestatū nō sunt eiusdē effectus, ꝙ videre possum⁹ in
hoc casu. Si enim ista decessisset intestata, dicti omnes eius liberi
erāt sibi equaliter successuri. l. ij. C. ad sena. orfi. ⁊ melius in aut. de
heredi. ab intesta. §. i. colla. ix. testate vero nō sic, sed secundū eius
dispositionē, per quā potuit disponere de semisse, aliū vero semis
sem habituri erāt isti quoq3 p sua legitima, auth. de triē. ⁊ semis. §.
i. colla. iij. ⁊ transumptiue in auth. nouissima. C. de inoffi. testa. Cō
cludo igitur dictos dominū, ⁊ nobiles Hugolenū, ⁊ nobiles Hu
gonem, Ludouicū, ⁊ Gaucherium de ruspo nō debere censeri sub
stitutos in casum, qui euenit, ⁊ ppterea nihil potuisse, aut posse
petere in vim substitutionis superius mentionate. Et ita mihi
subscripto ⁊ subsignato videtur, qui etiam ad maiorem certifica
tionem sigillum meum apposui.

¶ Argumentum.

¶ Maritus adulterum cum vxore deprehensum si non impune
interimat, ideo tamen capitali pena puniēdus non est, in qua mi
nima sanguinis pena connumeratur. V. F.

1 Factum legitime, ⁊ lege permittente penam non meretur.
2 Marito an ⁊ quando permissum adulterũ perimere.
3 In adulterio deprehendi quis, ⁊ quando dicatur.
4 Adulteri odiũt lucem, ⁊ amant latibula, ne deprehendantur.
5 Homicida confitens se occedisse ad sui defensionẽ an probet quo ad sui defensionem, ⁊ si nulle alie sint ꝓbationes, an puniẽdus pena capitali.
6 Capitaliter condemnari ex violẽtis presumptionibus nemo dꝫ.
7 A dolo, ⁊ pena illius, excusat quelibet causa etiam iniusta.
8 Adulterũ reperire cum vxore quis maritorum nõ moueretur inconsulto dolore.
Calor inconsultus vitio caret.
9 Dolus ⁊ culpa ad idem confluentibus in prouocante residẽt, ⁊ nõ in prouocato.
10 Querela adulterij per viles ⁊ inuerecundos solet proponi coram iudice.
11 Maritis adulteriũ passis ⁊ cornutis hodie iudices non solent ius reddere, sed irridere.
12 Mutilatio membri aut fustigatio an sint pene capitales.
13 Lex, vel statutum imponens penam corporis vel persone afflictiuam intelligitur requirere dolum.
14 Lata culpa in penis corporalibus non equiparatur dolo.

¶ Ad le. Iul. de adulterijs. Consi. cccxlj.

Onfessiõe venerabilis viri domini procuratoris fiscalis, ⁊ testium depositionibus constat, ⁊ sufficienter apparet, ꝙ probus vir Gulielmus de lacu, intrusus ⁊ detentus in carceribus curie de Vitrola pretextu ⁊ ad causam homicidij per eundem commissi, vt pretenditur, in personaꝫ cuiusdã Ioannis osseti, vixit ⁊ conuersatus est ab annis eius discretionis ꝓbe, honeste, ⁊ pacifice, ⁊ ꝙ ipse abstinuit a criminibus, excessibus, ⁊ delictis, ⁊ maxime ab aggressionibus, verberationibus, ⁊ offensis suorũ proximorũ. Probat insuper ꝙ, si appareat, vel alias cõstet eũdẽ Gulielmũ percussisse, aut lesisse dictũ Ioãnẽ osseti, hoc fuit Anno domini presentialiter elabente Millesimo cccc xcvj. ⁊ die. viij. mensis Iunij post meridiem, ⁊ post secundam horam noctis vel circa, ⁊ in domo habitationis eiusdem Gulielmi in processu cause huius latius mentionata, prout premissa apparent ex respõsione dicti do. procuratoris facta ad tertiũ, quartum, quintum, ⁊ sextum articulorum exceptionalium, seu defensionalium parte dicti Gulielmi in causa oblatorum, ⁊ ex depositionibus testium parte eiusdem Gulielmi in ipsa causa productorum, ⁊ examinatorum super dicto tertio articulo. Probatur insuper per depositiones testium productoruꝫ super decimo dictorũ articulorum, ꝙ tempore occisionis, seu mortis dicti Ioãnis osseti, ⁊ ante, erat ⁊ fuerat publicus rumor in dicto loco de Vitrola, ꝙ idẽ Osseti adulterabatur, ⁊ carnaliter cognoscebat Claudiam vxorẽ dicti Gulielmi quodꝗ etiaꝫ ipse Osseti sepe visus est habere colloquia cum eadẽ Claudia. Etiã apparet ex depositiõibus plurium testiũ, ꝙ prefatus Osseti aliquando ⁊ pluries se iactauit ꝙ ipse insectabatur dictam Claudiã, vt eam carnaliter cognosceret dicta etiam Claudia, interrogata de ⁊ super pretenso homicidio in personaꝫ dicti Osseti cõmisso, dixit ⁊ deposuit, anno, mẽse, die ⁊ hora percussionis in eum facte, eundẽ Osseti venisse ad dictam domum, ⁊ post nonnulla verba prius prolata eandẽ requisisse de dormiendo illo vespere cum eadem, ⁊ ꝙ illico idem Gulielmus domũ ingressus est, ⁊ dicens verba sequentia, ribault me viens tu faire le bordeau en ma maison, eundem Osseti percussit. Ex quibus infertur ꝙ supposito, citra preiudiciũ veritatis, ꝙ ex percussione huiusmodi idem Osseti ab humanis decesserit, nõ propterea deberet, nec debet dictus Gulielmus puniri, signanter vero ⁊
1 maxime pena mortis, aut mutilationis membri: † qꝛ quod legitime, aut lege permittente factum est penam non meretur. l. sancimus. C. de administra. tuto. l. gracchus, ⁊ quod ibi gl. ⁊ doc. C. ad l. iuliã de adulte. ⁊ l. nemo damnum. ff. de regu. iur. ideꝫ vero Gulielmus dictũ Ioãnẽ osseti legitime, hoc est lege permittẽte percussit, ⁊ occidere potuit, vtpote cum dicta sua vxore, ⁊ in rebꝰ ve-
2 nereis in eius domo deprehensum. d. l. gracchus. † per quam probatur permissum esse marito interficere ⁊ occidere vilem adulterum deprehensum in ipsius mariti domo ⁊ in adulterio. cum vxo-
3 re. † Dicitur enim quis in adulterio deprehendi non solum si in ipsa turpitudine deprehendatur, sed etiã si nõ in ea, sed rebus venereis. l. quod ait lex, versicu. labeo quoqꝫ. ff. de adulte. res autem veneree sunt apparatus, ⁊ colloquia. l. ⁊ si amicus, e. ti. ac etiam locus constitutus, conuiuia, basia, tactus: vt no. gl. ⁊ quod ibi Bar. in. d. l. quod ait lex, super verbo, in ipsis rebus venereis: no. doct. in. d. l. gracchus: de qua materia no. Hostien. ⁊ docto. in. c. preter ea, de testib. Cum igitur dictus Gulielmus eundem Osseti repererit cum dicta eius vxore, ⁊ in colloquijs preparatorijs ad adulterium, prout etiam deposuit eadem Claudia, licuit sibi eundem occidere, tanꝗ vilem adulterum, ⁊ talia facere solitum. Et esto ꝙ de dictis verbis preparatorijs non appareat, nisi per eius assertionem, ⁊ dictum mulieris, eoruꝫ tamen probatio videtur multũ coadiuuari per alia. Tum quia dictus quondam Osseti, ⁊ ipsa Claudia sepe visi fuerãt habere colloquia, ⁊ vt puto secreta, ⁊ in locis abditis, ⁊ soli, super quibus deberent testes repeti pro defensione innocentie huius delicti. Tũ ⁊ quia erat rumor ⁊ fama publica, ꝙ dicti Osseti ⁊ Claudia adinuicem commiscerentur. Tuꝫ ⁊ quia sepe dixit, ꝙ ipse eam insectabatur, ⁊ ꝙ per eum non steterat quominus eaꝫ carnaliter cognouisset, quodꝗ tentaret ⁊ faceret quicquid posset, vt eam cognosceret. Tum qꝛ idem Osseti venit ad domũ dicti Gulielmi delati, ⁊ quidem non de die, sed de nocte, ⁊ (vt predixi) secunda hora noctis, vel circa. Propter quod veri
4 simile quod non venerat nisi ad male agendũ: † qꝛ (vt dicit veritas) qui male agit odit lucem. Quod etiam ponit Roma. cõsilio cccclj. exordiente, Quedam mulier nomine dña Mita vxor Mutij ⁊c. Preterea si non est credendum mulieri deponẽti de verbis predictis, nec credendum videtur quatenus deponit de percussione: quod si ita est, non est probata percussio, nisi per confessionem dicti Gulielmi: ergo non debet capitaliter puniri, per id quod in simili voluit Panormi. in. c. auditis, colum. penul. de prescrip. Alexã. de Imo. in. l. non solum. §. sed vt probari. ff. de noui oper. nuntia. Angel. Are. in suo tracta. de malefi. super verbo, comparent inquisiti ⁊ partim negant ⁊c. domi. Iason may. in. l. vt vim, colum. iij. ff. de iusti. ⁊ iur. ⁊ Feli. in dicto. c. auditis, col. xvij. in fin.
5 qui volunt † ꝙ, licet confitẽs se commisisse homicidium, ⁊ asserẽs illud commisisse ad sui defensionem non probet ꝙ ad sui defensionem hoc fecerit, ipse tñ non debet puniri pena capitali, pro eo qꝛ in tali pena inferenda probationes debent esse luce clariores. l. sciant cuncti. C. de proba. canonizata. ij. q. viij. sciant. ⁊ l. qui sententiam. C. de peñ. Et quamuis sit presumptio violenta contra confi-
6 tentem, † tamen nunꝗ ex presumptionibus violentis debet quis capitaliter cõdemnari. c. literas, ⁊ c. literis, de presump. ergo a simili, cum iste Gulielmus in confitendo se percussisse dictum Ioannem osseti adiecerit: imo vero premiserit, illum Osseti habuisse verba preparatoria veneris, de quibus supra, ⁊ non solum hoc dixerit, sed etiam ꝙ ipse Osseti tenebat manum super collum dicte Claudie vxoris, que faciunt ad ipsius Gulielmi defensionem quamuis illa non probentur, ipse tamen videtur in hoc releuandus, vt non puniatur pena capitali.

Preterea non est aliquis pena legis cornelie de sicarijs puniendus, nisi dolo in penam illius in-
7 ciderit. l. lege cornelia, cũ suis simili. ff. ad legẽ corne. de sica. † quelibet auteꝫ causa etiã iniusta excusat quem a dolo, ⁊ a pena que ratione doli incurritur. l. igitur. §. penul. ff. de libera. cau. not. glo. in l. j. in fin. ff. de abige. ⁊ in. l. plagij, la seconde, vbi etiam Angel. C. ad legem flaui. de plagi. quod etiam voluit Pau. de cast. consilio xv. exordiente, Pro clariore examinatione ⁊c. ⁊ consilio. xc. exordiente, Ad primum quesitum: consilio. cxcij. exordiẽte, In causa incarceratorum ⁊c. colũ. ij. ⁊ consilio. cxcv. exordiente, Viso supra scripto puncto, versic. ad secundam rationem ⁊c. Alex. de Imol. consilio. xcij. exordiente, Perspectis his que in themate ⁊c. colũ. penult. ⁊ Andre. sicu. consilio. xlvij. colum. iiij. in prima parte. Nõ potest auteꝫ negari quin iste Gulielmus causam habuerit percutiendi dictum Ioannem Osseti, ⁊ quidem non iniustam, que tamen sufficeret ad eum excusandum a pena capitali, sed iustã, ꝓut
8 colligi potest ex predictis. † Non eniꝫ esse potuit sine dolore reperire hominem effeminatum, ribaldum, mechum, lupanarium, lenonem, ⁊ lasciuum, actibus venereis deditum, ⁊ insectatorem pudicitie coniugalis, ⁊ alieni thori concubitorẽ, amatorẽqꝫ sue vxoris, cum ea solum forte cũ sola, iuuene, pulchra, ⁊ formosa: quia de assistentibus non apparet, ⁊ in domo suijpsius Gulielmi, ⁊ secunda hora noctis, ⁊ in colloquijs malis: vere stipes ⁊ truncus, insulsus ⁊ stolidus, ⁊ prorsus hebes, imo magis fatuus ⁊ bestialis iudicaretur apud homines, qui ob talia non moueretur, ⁊ motꝰ nõ percuteret: debuit ergo ⁊ debet iste iustus ⁊ inconsultus dolor eũdẽ excusare, ⁊ maxime a pena de qua. s. d. l. gracchꝰ. l. si quõdã, in fi. C. de adulte. l. quamuis adulteri. ff. eod. titu. l. quicquid calore. ff. de regul. iur. c. j. de his qui fili. occide. inconsultus enim calor vitio
9 caret. c. nostrum. c. si quis iratus. ij. q. iij. † vbi etiaꝫ animaduertere oportet, ꝙ in confluentibus ad idẽ dolus ⁊ culpa censent principaliter prouenire a prouocante ⁊ aggrediẽte, ⁊ in ipso prouocãte residere, non in prouocato. l. j. §. cum arietes, ad fi. ff. si quadru. paupe. fecis. dica. l. si ex plagijs, ante fin. versic. culpam ⁊c. ff. ad. l. aquil. l. qui cum maior. §. si libertꝰ, versi. ignoscẽdũ est enim. ff. de bo. liber. facit. l. que omnia. ff. de ꝓcu. quod si ita est: imo quia ita

est, dictus quondam Guilleti fuit prouocans in casu nostro, et sue percussioni originaliter prebēs causam, qui nulla iniuria recepta ab isto probo, pacifico, & quieto, sine offensa proximorū viuere con sueto, incepit eidē iniuriari, ei⁹ videlicet vxorē affectādo & eā frequētando, colloquendo & quantū in eo erat ad adulteriū trahēdo hec enī sunt iniuriosa. l. itē apud labeonē. §. si quis virgines cū se quēti. vsq3 ad. §. ait pretor. ff. de iniu. Nec est ipse Guilielm⁹ multū redarguēd⁹, pro eo q pro his puniēdis nō recurrerit ad iudicē, &
10 corā eo querelā pposuerit: † qr vt dicit Pau. de ca. in d. cōsi. cxcij. de talib⁹ nō solet querela proponi corā iudice nisi per viles homines & impotētes, qui non curāt de verecūdia penes vulgus & homines, cū secundū iudiciū vulgariū, nō parua, sed magna ex querelis huiusmodi quando fiunt maritos sequatur verecundia: qr reputantur viles & cornuti, qui proprijs manibus de talibus
11 non se vendicant, sed expectāt per iudicez vindicari. † Accedit q nec de talib⁹ solent iudices ius reddere, nec excessus huiusmodi castigare, aut punire, sed truphari, cachinari, & ridere. Videtur igitur idem Guilielmus iustam habuisse occasionē si ad iudicē nō habuerit recursum, sed ppria autoritate voluerit iniuriā repellere & propulsare quam sine graui verecundia pati nō poterat ar. l. si alius. §. bellissime. ad fi. & quod ibi glo. super verbo, profuturā. ff. quod vi aut clam: & quod not. in. l. nullus. C. de iudeis. & in. l. ait pretor. §. si debitorez. ff. de priuile. credi. Et si placet videatur pro predictis Pau. de cast. in dicto consi. cxcij. qui multa bona dicit
12 pro defensione huius Guilielmi. ¶ † Et quod dixit eundem Guilielmum non esse puniendū pena capitali, intelligo non solum de pena mortis naturalis, aut ciuilis, sed etiam de pena mutilationis membri: quia illa est capitalis auth. de colla. §. ad hoc prohibemus. coll. ix. qd etiā voluit gl. in. l. ij. C. de offi. eius qui vic. alterius. Cy. in. l. si quis non dicam rapere. in. ix. opposi. C. de episco. & cler. & in. l. transigere. in. iij. q. C. de transac. & idem voluit ibi Sali. i. ij. opp. & ita alias determinauit Dy. vt refert. Bar. i. l. ij. ff. de publi. iu. ii. Et non solum pena mutilationis membri, sed etiam pena fustigationis est pena capitalis: quia & in ea sanguis effunditur, quod etiam videtur voluisse Salice. in. d. l. transigere in octaua oppo. Et esto, citra preiudiciū veritatis, qd ipse non essent pene capitales, prout sunt, ille saltem essent & sunt omnes procul dubio pene corporis afflictiue, non ergo imponi debent nisi eo casu quo quis dolose peccauit & sic nō eo casu, quo habuit vel causaz
13 iustam, vel iniustam, que (vt predixi) a dolo excusat: † quia vt dicit Anto. de butri. in. c. ij. de constitu. quando lex, vel statutum imponit penam corporis, vel persone afflictiuam, tunc intelligitur requirere doluz, allegat dictam. l. lege cornelia. ff. ad. l. cor. de sica. & Bald. in. l. quicunq3. circa medium: ibi, quia vbicunq3 de pena corporali. C. de ser. fugi. quod etiam voluit Salice. in. l. penult. C. de sicar. Cardi. floren. in. c. lato. de homici. & Alexā. de imo. consi.
14 cix. exordiente, Visis & vt oportet consideratis &c. col. vij. † Et vt dicit Bart. in. d. l. lege, in penis corporalibus lata culpa non equiparatur dolo, pro quo facit. l. in actionibus. ff. de in litez iurando & quod voluit Bal. in. l. quod nerua. ff. deposi. & probatur ex coniūctione duarum glos. quarum vna est in. d. l. in actio. & alia in. l. magna negligentia. ff. de regu. iur. Concludo igitur, sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis dictum Guilielmum non esse puniendum, etiam si in aliquo excesserit pena mortis, aut mutilationis, seu abscissionis membri, vel etiam fustigationis, aut alia pena corporali. Et ita mihi videtur &c.

¶ Argumentum.

¶ Non obstāte iuramento, & sine dispensatione eiusdem, frangit fidem fides frangi potest. V. F.

1 ¶ Opponi de fide non seruata an possit, & quādo, & in promissis quando non standum, etiam si sint iurata.
2 Vassallus fidelitatis iuramentum quando, non teneatur seruare domino.
3 Vendens ad pretium infra certū tempus soluendū an propterea videatur tacite egisse, q post terminum nō facta solutione resoluatur contractus.
4 Promissa iurata nō implēs ppter periuriū quā penā incurrat.
5 Periuriū sine dolo an incurratur, & an ex sola culpa possit cōmitti. nume. 7.
6 Dolus requisitus in periurio an cesset propter difficultatem.
7 Baldi opinio in iudicijs est magne autoritatis.
8 Mora an & quo iure & quādo propter retardatā solutionem contractus iurati non obseruati purgari possit.
9 Renūtiatio iurata an trahatur ad ius, quod postea superuenit. Iuramentum habet tacitā clausulaz, scilicet rebus sic stantibus.
10 Iurans de cetero non petere bona emphyteutica intelligitur iurasse, nisi ex noua concessione ius petendi mihi proueniat.

¶ De reb. cred. & iureiur. Consi. cccxlij.

Christi nomine inuocato. Viso casu mihi exhibito parte nobilis Petri de passis, & dubijs ex casu huiusmodi elicitis, dico respōdeo breuiter & succincte ad dubia huiusmodi, put infra. † Et primo ad primum q, cū nobilis
1 Philippus, de quo in casu, & qui tenebatur eidē nobili Petro infra certum terminum iam elapsum soluere summam sex millium scutorum, hoc facere supersederit, & sic fidem nō seruauerit dicto Petro non tenetur etiam ipse Petrus fidē sibi seruare: qr frangēti fidē &c. l. cuz proponas, la seconde, & qd ibi per omnes doc. C. de pac. ad qd facit. l. quero. §. inter locatorē, & quod ibi Bart. ff. loca. & quod no. Bald. in. l. inciuile. C. de rei vendi. glo. Anto. de butr. in. c. cum inter. R. seniorem, de elect. Ad quod ponit multas concordantias Albe. in. d. l. cum proponas. Et procedit hoc etiam si iuramentuz interuenisset. c. sicut in vltimo, & c. peruenit, le secōd, & quod ibi Inno. Hostien. & omnes scribētes, de iureiuran. facit quod voluit glo. in. c. j. in glos. penulti. de noua. for. fide. que dicit
2 † q si dominus non seruet fidem vassallo, vassallus similiter non tenetur eidem seruare fidelitatis iuramentū. Et hec viderētur procedere in casu, de quo queritur, si non fuisset pcessum ad executionem venditionis in dicto casu mentionate, vt etiā voluit Bald. in. d. l. inciuile, in prin. p quo allegat. d. l. quero. §. inter locatorē. l. iulianus. §. offerri. ff. locati. l. si. ff. de rescin. vēdi. & l. si cōuenerit. ff. pro socio. Sed qr processum est ad executionē dicte venditionis, hoc est ad traditionē medietatis castrorū, de quibus in casu non videtur posse opponi de fide nō seruata. d. l. inciuile, & quod ibi Bald. in prin. not. Alexan. de imol. in. d. l. cum proponas, versicu. tertio fallit post executionez &c. Et ita videtur quod, licet dictus nobilis Philippus pecuniam predictam nō soluerit in termino sibi prefixo, nō propterea possit prefatus nobilis Petrus pretēdere resolutionem venditionis per eum facte, ex eo videlicet capite: qr pretium solutū nō extitit. Quod etiā voluit Franciscus de are. in casu magis dubio in. l. si ita quis promiserit. §. secta.
3 ff. de verbo. obliga. vbi voluit † quod, licet Titius rē aliquā Sempronio vendiderit, cum hoc quod deberet Sempronius soluere pretium infra certū terminum, non propterea videtur tacite actuz, q post terminū nō facta solutione resoluatur contract⁹, per iura & rationes per eum inibi allegatas. Et hec videtur regulariter pcedere. † Sed supposito q tempore facte venditionis dicte
4 medietatis, dictus Philippus erat maior. xxv. annis, qui sponte cōparauit, & emit partē huiusmodi dicto ptio sex miliū scutorū & ptiū huiusmodi etiā spōte soluere promisit & iurauit ad sancta dei Euangelia, q postea ipse videtur incurrisse piuriū, si nō soluit & incidisse in penas. l. si quis maior. C. de transac. que locū habet nō solum in transactione, sed etiam in omni cōtractu iurato: qr cuz tex. dicat pacta, ille omnia comprehēdit. dicit etiā placitis & pactionum, sed pactū est generale ad omnes cōtractus. l. j. & qd ibi glo. ff. de pact. l. j. & quod ibi glo. magna, ad fi. ff. de actio. & obliga. quod etiam voluerūt Bar. Bal. & Moderni in. d. l. si quis maior, & Jo. de imol. in. l. si insulam, in. vj. fallentia prime regule affirmatiue. ff. de verb. obliga. inter penas autē dicte. l. si quis maior, est etiam illa, q ille qui non adimpleuit tenetur restituere per eū receptaz & fit penarum inibi expressarū commutatio ppter periurium, quod incurrit non implens promissa & iurata, vt not. gl. in. d. l. si quis maior, super verbo, rerū proprietate quā sequuntur. ibi doct. Et ita videtur q ex isto capite, hoc est qr venit cōtra contractū per se iuratum, possit idem Philippus conueniri condi-
5 ctione ex lege ad restitutionē predicte medietatis. ¶ † Sed hic est aduertēdū, q quis nō incidit in periurium sine dolo, vt dicit Bal. in. l. obseruare. §. pficisci, versi. sed nūquid iudex qui iurat. ff. de offi. pconsu. & in. l. fi. in aliquib⁹ lecturis, vt ibi refert & sequitur Pau. de cast. ff. qui satisda. cogā. not. doc. in. c. j. de delic. puero. Pau. de cast. & Alex. de imol. in. l. qui iurasse, in prin. ff. de iureiurā. Et idem voluit Alex. de imol. consi. xcij. exordiente, Perspectis his que in themate narrata sunt, in primo vol. pro quo facit. d. l. qui iurasse, & §. itē opponitur. xxij. q. ij. pro quo bene facit glo. cōmuniter approbata in. c. breui, de iureiurā. que voluit qd, quis difficultas nūq3 non excuset a pena cōuentionali, que committitur, vt quando debitor est obligatus ad dationem quanti-
6 tatis pecunie sub pena: tamē semper excusata periurio, † cū propter difficultatem cesset dolus requisitus in periurio. Ad quod facit quod not. glo. in. c. ex literis, de sponsa. & istud, scilicet intelligere an periurium ad hoc vt quis in illud incidat, requirat dolum, vel sufficiat culpa saltez lata, est magni effectus, pro eo quia quelibet causa etiam iniusta excusat quem a dolo, & a pena que ratione doli incurritur. l. igitur. §. penulti. ff. de liber. causa no. glo. in. l. j. in fine. ff. de abige. & l. plagij, la seconde, vbi etiam Angel. C. ad legem

ad legem flaui. de plagia. & voluit Paul. de cast. consilio. xv. exordiente. Pro clariore &c. consilio. lx. exordiente, Ad primum quesitum, & consil. cxcv. exordiente, Viso suprascripto puncto, ver. ad secundam rationem &c. Alex. de Imo. in dicto consil. xcij. col. penul. & Andr. sicu. consi. xlvij. col. iiij. in primo vol. & do. Iason may in. d. l. si quis maior, col. j. Si igitur dictus Philippus posset allegare & probare aliquã causam iustam, vel etiam iniustam, vtpote q defuerit sibi facultas soluendi dictam summam, vel aliam, per quã excusaret a dolo, ipse etiã cõsequẽter excusaretur a periurio, & consequẽter a penis dicte. l. si quis maior, que (vt dixi) in-
7 currũtur ratione periurij. † Uerum licet do. Iason in. d. l. si quis maior. col. j. fateatur durum esse recedere a decisione Bal. approbata per Alex. cum non habeat contradicentem, & cuius eo casu est magna autoritas in iudicijs, vt dicit Andr. sicu. in repeti. ca. raynaldus, charta. lxvj. col. iij. de testa. Pau. de ca. consi. cxxxij. versi. circa tertiũ, & Ang. are. in tracta. melefi. super, verbo, necnõ ad denuntiationem, versi. sed licet Bald. ita teneat &c. ipse tamen do. Iason tenet contra Bald. motus profecto multis & magnis motiuis, & que non videntur contemnenda, & per que inter cetera probat periuriũ cõmitti ex sola culpa, q possunt videri in. d. l. si quis maior. col. j. ver. secundo qz periurium committitur &c.

8 † Sed esto q sententia domini Iaso. posset defendi, hoc est q ipse Philippus periurium incurrerit, & consequenter in penas dicte. l. si quis maior, inciderit, etiã si posset allegare & probare iustam vel iniustam causam eũ a dolo excusantẽ, superest alia difficultas, an videlicet ipse possit purgare morã soluendo vez dictam summã: super quo dico & respondeo q sic de equitate canonica, vt dicit Bal. in. l. qui crimen, qõ. xi. C. qui accusa. non pos. alleg. no. in. c. apud misericordẽ. xxxij. q. j. pro quo facit tex. in. c. sentẽtia, de penis, secundum vnum intellectum quẽ ponit Hosti. in summa ti. de arbi. §. sed qualiter, ver. sed nunquid religiosi: Ant. de butri. & Ioã. de Imo. in. c. dilecti, de arbi. volentes, q de equitate canonica semper possit purgari mora, si aduersarius nõ sit passus damnum propter morã, & ita sensit bal. in. l. si pacto. col. penul. C. de pac. & voluit Alexã. de Imo. in. d. l. si quis maior, col. iiij. Ex quo infero q si iste casus contigerit in terris ecclesie, ille Philippus videretur posse purgare moraz, per ea que no. doct. in. l. priuilegia. C. de sacrosan. eccle. & in. c. j. de non. oper. nuntia. De iure vero ciuili sunt opiniões, quas refert Alexan. de Imo. in. d. l. si qs maior. postea subiungens vtrãq partẽ esse substentabilem: sed tamen verior sibi videtur, q indistincte impediatur purgatio more, nõ solum quoad penas infamie & priuationis actionis, sed & quoad alias, & sic etiã quoad penã restitutionis acceptorum: qz pene huiusmodi videntur imposite tanq pene delicti, idest periurij, ergo debet cessare purgatio more. l. qua mente. ff. de fur. & ita innuunt, secundum eũ, verba. d. l. si quis maior: quam opinionez videtur amplecti Bal. in. d. l. si pacto, ad fi. C. de pac. & in. l. si post tres, in lectura. j. col. vltima. ff. si quis cau. Et per hec patet responsio ad primum quesitum.

Ad secundum dico & respõdeo q non est opus dispensatione iuramenti. Tum quia iuramentũ per dictum Petrum prestitum habuit illam tacitam conditionem, si promissa & iurata per prefatum Philippum eidem seruarentur. d. c. peruenit, le. ij. & quod ibi Inno. Host. & alij. & c. sicut in vltimo, de iureiurand. & quod no. Moderni in. d. l. cum proponas, la. ij. C. de pact. Tum & qz iste nobilis Petrus nunc contrauenit ex noua causa, scilicet propter penam incursam a tẽpore cõtractus iurati, & propter illius non obseruationem: non ergo impediri debet propter dictum iuramentum, arg. l. si patronus non aluerit. ff. de bo. libe. facit. c. cũ inter. P. gaufredi, de renũtia, vbi
9 probatur, † q renũtiatio etiam iurata non trahitur ad ius quod postea superuenit, habet enim iuramentum tacitã clausulã scilicet rebus sic stantibus. l. fi. ff. qui satisda. cogan. l. fi. ff. ad munici. l. fi. C. de non numera. pecu. & c. quemadmodum, de iureiuran. facit quod no. Bart. in. l. j. §. & post operis. ff. de oper. no. nuntia.
Adijcio fortius, q etiam conuentio, seu renũtiatio vallata iuramento, per quam quis renuntiat iuri qõ habet vel habere sperat renuntians, intelligitur de eo quod tũc habet, vel habere sperat ex causa de preterito, non autem de eo qõ habere sperat ex causa de futuro, vt voluit Bar. in. l. si vxor. §. diuus. ff. de adulte. in. l. qui rome. §. duo fratres. ff. de verbo. obliga. in. l. post emancipationem. ff. de libera. lega. & l. quod seruus. ff. de condicti. ob cau. Bal. in. l. spem. C. de dona. & in. l. pactum, colũ. iij. C. de collat. Pro premissis optime facit quod voluit Pet. de ancha. consilio. ccv. exordiente, Visis & ponderatis verbis pacis inite, columna tertia versicu. sexto & vltimo probo sic: & Roma. consil. xxij. exordiente, Propositemihi consultationis, columna. j. versi. secundo quia &
10 si paciscar ne de cetero. &c. † Ubi voluit q si iurani nõ petere de cetero bona emphyteutica, intelligitur iuramentum, nisi ex noua concessione ius petendi mihi perueniat, per dictum. c. cum inter. Etiam facit qõ voluit idem Roma. consilio. ccccciij. exordiente, Diligenter inspectis &c.

Argumentum.

Propter inepte actionis editionez, seu libellũ actoris ineptũ cuiusmodi est si post mortem viri petat vxor se reintegrari, reus est absoluendus. V. F.

1 Res dotalis quoad possessionem constante matrimonio nõ est vxoris, nec possidetur per vxorem, sed per virum.
2 Mortuo marito vxor an possit propria autoritate fundũ dotalẽ accipere, vel debeat contra heredes agere.
3 Priuatio presupponit habitum.
4 Remedium. c. reintegranda. iij. q. j. quibus concedatur, & an vxori petenti fundum dotalem post mortem mariti.
5 Reus an relaxandus propter actoris ineptam actionem.

De eeden. Consi. cccxliij.

Etiam si proposita & deducta parte honeste mulieris Catharine relicte Ioãnis Roberti in quodam eius libello, contra honorabilem virum magistrum Claudiũ arigij oblato & producto, non tamẽ debuisset, nec deberet prefatus Arigij ad petita cõdemnari. Cuius illam assigno rationem: quia nihil deducitur in libello huiusmodi, ex quo vel concludi, vel inferri possit prefatam Catharinã
1 aliquando possedisse vineam in eo mentionatam. † Res enim dotalis, cuiusmodi fuisse pretenditur antedicta vinea, non est vxoris. l. doce ancillam. C. de rei ven. nec etiam possideretur per vxo-
2 rem, sed per virum. † Hinc cauetur lege, q mortuo marito nõ potest, nec debet ejus quondam vxor sua propria autoritate accipere fundum dotalem, sed debet experiri & agere contra mariti heredes. Esto enim q dominium in eam retranseat: non tamen possessio, que apud maritum constãte matrimonio extiterat. l. dotis actione, & quod ibi glo. & docto. C. solu. matri. quod etiam voluit Bal. consi. cccxxxiij. exordiẽte, Queritur cum pactum &c. in prima parte. Quod si ita est: immo quia re vera ita est, non potuit prefata Catharina durante matrimonio spoliari pretensa possessione vinee, de qua in libello superius mentionato, vel alias a possessione
3 huiusmodi cadere: † quia priuatio presupponit habitum. l. manumissiões, & qõ ibi doc. ff. de iusti. & iur. l. remittit, in. fi. ff. de iure iuran. l. j. in princi. ff. quemadmo. vsufruc. amitta. & l. decẽ, in prin
4 ci. ff. de verbo. oblig. † Non igitur opportune intentauit prefata Catharina remedium. c. reintegranda. iij. qõ. j. quod dari & concedi pretenditur his, quos constat olim possedisse, & sine eorum culpa a possessione cecidisse, cuiusmodi non fuit, nec esse proponitur
5 eadẽ Catharina. † Et ita ex hoc solo debuit & debet prefat⁹ Arigij propter ineptam actionem a iudice relaxari. l. j. in pincip. ff. si mensor fal. mo. dixe. & c. examinata, de iudi. Quod fieri, & prefatã Catharinam condemnari in expensis per eandem sustentis petit, postulat, & requirit prefat⁹ Arigij, seu eius legitimus procurator procuratorio nomine eiusdem. Et alias in, & super premissis, & singulis petit ius ac iustitiam ministrari & sibi concedi, vestrum iudiciale officiũ in opportunis humiliter implorando &c.

Argumentum.

In rescindenda communium bonorum diuisione valor illorũ nõ ex presenti sed ex tempore facte diuisionis cõsideratur. V. F.

1 Bona per fratres olim in communi possessa, postmodum segregatim & seorsum per eosdem retẽta, an presumentur tanq diuisa, etiam si diuisio non probetur neq per testes neq per instrumenta.
2 Tempus presens an debeat inspici in lesione si res fuerit facta diuisa.

Commu. diuidun. Consi. cccxliiij.

Etiam si non probaretur per testes vel instrumenta diuisio, que fuisse facta proponitur iam preterierunt decem anni, per & inter pro-
1 bos viros Ioannem & Raymundum rostagni fratres: † quia tas

men ipsi Joannes & Raymundus a decẽ annis, & citra, bona oliz inter eos communia & tenuerunt & possederũt separatim, ac seorsum, & ad partẽ, vt & tanq̃ diuisa presumeretur & presumi deberet ꝙ diuisio facta extiterit de bonis huiusmodi, per id qđ voluit gl. in. l. si maior, & qđ ibi Godoffre. Bar. Albe. Bal. Ang. & doct. magis cõiter. C. cõmu. diui. Jo. And. in addi. Specu. ti. de iudi. §. sequitur, versi. porro si habens, in addi. exordiente, Quid si sine instrumento facta diuisio inter fratres &c. Pau. de ca. cõsi. xciij. exordiẽte, Nõ sequẽdo ordinẽ suprascriptorũ dubiorũ, Alexand. de Jmo. cõsi. iij. col. fi. in. iij. vol. & cõsi. xcij. exordiẽte, Viso, & discusso laborioso processu, col. j. in secũdo vol. & Bal. consi. cl. exordiente, Proponitur ꝙ minor, in prima parte, vbi etiam dicit ꝙ glo. dicte. l. si maior, q̃uis per errorẽ scriptoris allegetur. l. placet, vbi debuit dici. l. penulti. est vera, & cõiter approbata, & vt audio idẽ Raymundus nõ inficiatur vel negat hanc diuisionem factam extitisse, sed ꝓponit & allegat ꝙ in diuisione huiusmodi fuit lesus & deceptus vltra dimidiam iusti pretij, & ꝙ propterea suppleri sibi debeat id, in quo lesus fuit & deceptus, aut ꝙ iterato partiantur, & diuidãtur bona inter eos. Sz istud nõ suffragaꝝ nec ꝓdest eidẽ Raymũdo, quoniã (vt audio) pars & portio, que ad prefatũ Joannem peruenit de bonis cõibus, tẽpore facte diuisionis non erat maioris valoris seu estimationis & pretij, q̃ esset pars & portio, que peruenit ad prefatum Raymundum, quinimo potius econtra. Quo fit vt, licet postea pars & portio eiusdẽ Joannis rostagni facta fuerit in multo melior, aut maioris estimatiõis, & pretij, fortasse propter industriam vel laborem & curam dicti Joannis, & suorũ liberorũ & familiariũ, nõ propterea debeat retractari aut rescindi dicta prima diuisio, & bona semel diuisa iterato diui-
2 di, † qz ad hoc vt videri possit, an idem Raymũdus deceptus aut lesus extiterit, nõ dz inspici tẽpus presens, in quo magis vz pars & portio dicti Joãnis rostagni, sed tẽpus facte diuisionis, de qua supra: in quo vel forte magis, vel saltem nõ minus valebat pars & portio dicti Raymundi rostagni. pro quo allegasse sufficiat. l. ex mille. §. j. ff. de euictio. l. si voluntate. C. de rescin. vendi. & c. oudũ. de elec. & c. cum dilecti, & quod ibi glo. & docto. de emptio. & venditio. quod etiam sensit Pet. & post eum etiam Cy. in. l. si minorẽ. C. de integ. resti. mino. & ita mihi videtur, sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

¶ Argumentum.

¶ Debenti filios pater nõ succedit, sed filij habenti matrẽ auus paternus nõ succedit, sed mater. licet ipsa secũdo nupserit. V. F.

1 ¶ Filium nemo anteit in hereditate patris.
2 Filio sine liberis defuncto qui succedere debeant.
3 Mulier transiens ad secunda vota pleno iure succedit filio vel filijs mortuis sine prole, si alij superuiuentes non supersint.

¶ De legit. her. Consi. cccxlv.

Christi nomine inuocato. Viso themate mihi exhibito parte prouidi viri Joannis vigerij, vna cum instrumento donationis dudum facte per honestam mulierem Guilhãnam anduzie Petro anduzie eius nepoti, dico & respondeo ꝙ cum eidem Petro donatario superfuerit filius communis naturalis & legitimus eiusdem Petri andu-
1 zie & honeste mulieris Jordane chayssie, † bona & hereditas eiusdem quondam Petri deuolute & delate extiterunt ad dictũ filiũ tanq̃ eius proximiorem excluso & repulso Durãdo anduzie prefati Petri quondam patre, per id quod habetur in auth. de heredi. ab intest. §. j. colla. ix. & transumptiue in auth. in successione. C.
2 de suis & legi. liber. & instit. de hered. que ab intest. defe. † Dico preterea ꝙ cuz postea vita functus est, & ab humanis decessit dictus filius communis bona, bona & hereditas eiusdem deuolute extiterũt ad prefatam Jordanam eius matrẽ excluso & repulso dicto Petro durãdi auo paterno, aut. de heredi. ab intest. §. cõsequẽs, colla. ix. & trãsumptiue in aut. defuncto. & qđ ibi magis cõiter per
3 doc. C. ad tertu. † Nec dicte Jordane obstitit trãsitus ad secũda vota, postq̃ supponitur ꝙ moriẽte dicto Baudeto non superfuerit aliquis filius vel filia cõmunis dictorũ Petri anduzie & Jordane: pro quo allegasse sufficiat. l. femine. §. vltimo. C. de secũdis nup. l. generaliter. & l. hac edictali. §. his illud, eo. titu. inducendo hos tex. ꝓut inducit Pet. de ancha. consi. cclvij. exordiẽte, Premittam casus indubitatos &c. versi. ego saluo &c. ad quod etiam facit quod voluit Barto. consi. liij. exordiente, Angelus marie habebat &c. Ange. in aut. de non eligẽdo secundo nubẽtes, colla. iij. col. j. & Nico. de vbal. in suo tracta. successio. ab intesta. in secunda parte principali, col. v. ver. itẽ limita nisi omnes filij matri primo moriantur sine prole &c. nam eo casu mulier secundo nubens omnes penas euitat, pro quo multa inducit que possunt ibi videri. Et ratio huius dicti stat in hoc: quia cum non supersunt alij liberi, cessat ratio impositionis penarum, scilicet fauor filiorũ vt not. Ang. in. d. l. femine. §. fi. & Bal. in aut. ex testamento. C. de secundis nuptijs, & Nicol. de vbal. in loco superius allegato, & idem voluit Pet. de ancha. in dicto consilio. Ex quibus dico et infero ꝙ nec dictus durãdi anduzie, nec aliquis eius pretẽsus cessionarius aliquid petere potuit aut potest ex capite successionis super bonis & hereditate dictorum quondã Petri anduzie & Baudeti patris & nepotis, sed illa pertinuerunt primo dicte quondã Jordane, quandiu vixit, & postea eius liberis & heredibꝰ, & alias habentibꝰ ab ea causam. Posset etiã opponi de trãsactione celebrata, & inita, per & inter dictos Joannẽ vigerij secundũ maritũ prefate quondam Jordane, ac patrem liberorũ & heredum eiusdem Jordane & ipsam Jordanã ex vna parte, & honorabilẽ virũ magistrum Jacobum de busferia, tunc dicentem & pretendentez totam hereditatem & bona dictorum Petri anducie & Baudeti eiusdem quondã Durandi filij & nepotis seu felezeni ad se pertinere ex alia. Sed quia alia predicta sufficiunt, ego super isto articulo nõ insisto. Que omnia dixerim sub correctione &c.

¶ Argumentum.

¶ Donatio ob causam a patre filio in eius potestate existenti valet, quam & filius vel in partez, vel in totũ potest remittere. V. F.

1 ¶ Donatio facta per patrem filiofamilias cõtemplatione matrimonij an sit donatio propter nuptias, & valeat. & nu. 5.
2 Donatio propter nuptias per quem fiat, & propter quas causas.
3 Donatio inter viuos an & cur prohibita inter patrem & filium in potestate, & quid si iuramentum interuenerit.
4 Profectitium nihil magis, q̃ quod a patre proficiscitur in filiũ.
6 Contra communem & magis vsitatam doctorum opinionem non est tutum consulere.
7 Pactum ob causam factum an valeat inter patrem & filium.
8 In partibus citramontanis donationes propter nuptias inter patrem & filium multum vsitate.
9 Donans an possit saltẽ cum iuramento renuntiare insinuationi.
10 Pater, qui donauit filio, an possit postea in testamento prohibere ne filius petat solutionem nisi certis terminis.
11 Particularis solutio maxima incommoda habet.
12 Donator retinens sibi vsumfructum an possit alienare illum, vel illius commoditatem.
13 Fructus ab vsufructu separatus est.
14 Testari & disponere de alienis an & quando quis possit.
15 Renuntiatio bonorum patri per filiũ facta an & quando valeat.

¶ De dona. ante nupt. Consi. cccxlvj.

Ponitur in facto ꝙ dudum, Anno domini vez. M. cccclxxxv. & de mense Decembris, fuit matrimonium contractum per verba de futuro per, & inter nobilem virum Petrum forbini, filium naturalem & legitimum nobilis & egregij viri Joannis forbini, domini de Laberbent, ex vna parte, & nobilem domicellam Mariam de simiana, filiam naturalem & legitimam nobilis & potentis viri Jacobi de simiana, domini de Casanoua, ex alia: quod postea fuit per verba de presenti contractum, ac carnali copula consummatum, & alias suum sortitum effectum: cuius matrimonij cõtemplatione ipse nobilis Joannes, ac etiam propter naturalẽ & sincerũ amorem, quem habebat & gerebat erga prefatũ Petrum eius filium, per se & suos heredes, & quoscunq; iuris & rei successores eidẽ Petro in potestate existenti tunc presenti, stipulanti solẽniter, & recipienti dedit & donauit donatione ꝓpter nuptias, & post ipsius nobilis donatoris mortẽ, & non ante valitura, castrum de Laberbent, cũ omnimoda iurisdictiõe, alta, & bassa, ac etiã cũ omnibus iuribus & pertinentijs eiusdẽ castri, omnibusq; alijs bonis, vtẽsilibus, mobilibus, immobilibus, & se mouentibus, tunc existentibus tam in castro & fortalitio de Laberbent, q̃ eius territorio, tunc presentibꝰ & futuris: sibi tamen q̃diu viueret in humanis reseruatis, & retẽtis administratione, & vsufructu castri, ac bonorũ, & rerum predictarum. ¶ Preterea, vltra & preter donationem eidẽ Petro factã de certis alijs bonis, rebus, & iuribus, ascendentibus ad valorem. viij. milliũ florenorum, dedit & donauit donatione, de qua supra, hoc est propter nuptias, eidem nobili Petro tunc presenti, stipulanti, & recipienti pro se & suis &c. summam quatuor milliũ

florenorum

florenorũ monete tunc currentis in Prouincia, in super omnibus bonis suis tunc presentibus & futuris, quorum etiam administrationem et vsumfructũ ipse nobilis Joães ad vitã suã ipsi⁹ sibi retinuit & reseruauit. Hanc autem donationem, & alia parte eiusdem nobilis Joannis conuenta, & promissa iurauit ipse nobilis Joannes tenere, attendere, & seruare, & non contrauenire in forma: & nihilominus renuntiauit iuri dicenti, donationem excedentem summam quingentorum aureorum non valere nisi illa insinuata extiterit. ¶ Ex quibus sic pro veris presuppositis oriũtur dubia sequentia. ¶ Primum an donatio predicta de iure valuerit. ¶ Secundum an dictus nobilis Joannes donator facere possit & valeat, q̄ dicti quatuor mille floreni exigi nõ valeant post eius mortem & decessum per dictum Petrum eius filium & donatarium, nisi per solutiones & terminos per eundem nobilem Joãnem statuendos. ¶ Tertium an dictus nobilis Joannes possit inuito dicto Petro donatario ad suĩ ipsius Joannis vitam disponere de vsufructu castri, & aliorum bonorum superius mentionatorum. ¶ Quartum an prefatus nobilis Joannes in testamento, quod autore domino facere vult & intendit, dicto Petro eius filio sub conditione, si sine liberis decederet, vel alias, in dicto castro, ac suis iuribus & pertinentijs substituere alios eius liberos. ¶ Quintũ an declaratio, quittantia, & remissio, quas fecit dictus nobilis Petrus, Anno incarnationis dominice. M.cccc.xciiij. & de mense ianuarij, valuerint, & de iure valeant, sic q̄ eis obstantibus, & eidem nobili Petro refragantibus, non possit ipse Petrus petere, aut sibi fuisse donata pretendere aueria, lanutum, et caprina inibi mentionata.

Christi nomine inuocato.

Viso themate, de quo supra, & dubijs ex illo elicitis, dico & respondeo prout infra. Et primo ad primum. Pro cuius faciliore responsione premitto
1 † quod donatio, de qua supra non videtur fuisse vel esse donatio propter nuptias, illa vez, & illius nature, de qua, & cuius natura habetur in. §. est & aliud, institu. de dona. & in. l. j. & per totum titu-
2 lum. C. de dona. ante nup. † Cuius illa assignatur ratio, q2 donatio ꝓpter nuptias, de qua habet̃ sermo in predictis iuribus, fit p virũ, vel ex eius parte sue vxori. l. vltima. §. sancimus. C. de dona. ante nup. & c. nuper, in fi. & qd̃ ibi glo. de dona. inter vi. & vxo. & fit donatio huiusmodi ꝓpter multas causas, quas post abba. anti. Pe. & io. an. colligit Panor. in c. fi. col. iij. de dona. inter vi. & vxo. donatio vero de qua supra, nõ fuit facta ꝑfate nobili Marie tũc future spõse eiusdẽ nobilis Petri, sed ipsi nobili Petro. vt apparet ex tenore instrumẽti donatiõis huĩ. Nec etiã legit̃ donatio predicta fuisse facta dicto nobili Petro, vt deinde res donatas donaret donatione propter nuptias dicte nobili Marie, & sic ad hanc donationẽ nõ potest adaptari. l. vt liberis. C. de colla. Et qd̃ donatio huĩ censeri nõ debeat donatio propter nuptias, ea vez de qua loquuntur iura superius allegata, voluit Pau. de ca. cõsi. cv. exordiẽte, Circa bona que fuerũt dñi Huberti &c. & do. Jacobus de aurelia in quodam suo consilio exordiente, Factũ tale est titius dedit, constituit & assignauit in dotẽ &c. Propter q̄ cũ donatio huĩ facta fuerit dicto nobili Petro tunc existenti in patria potestate eiusdẽ nobilis Joannis, & in qua fuisse ꝑsumit̃. l. si emãcipati, & qd̃ ibi Alex. de Jmo. & moder. C. de dona. & qd̃ voluit Alex. de Jmo. consi. iij. col. iij. in tertio volumine, illa videtur nõ valuisse. l. donationes. C. de dona. inter virum & vxorem. & l. ij. iun-
3 ctis ibi not. per glo. & doct. C. inoffi. dona. † Nec videtur donatio predicta potuisse firmari iuramento: quia, vt videtur voluisse gl. in. c. fi. de dona. inter virum & vxorem, & expressius glo. in dicta. l. donationis. C. eo. titu. donatio inter viuos ꝓhibita est inter patrem & filium in eius patria potestate constitutum ratione impossibilitatis insurgẽtis, scdm̃ Albe. in d. l. donationes, ex eo q2 pater & filius censentur eadẽ persona, & sic inter eos obligatio contrahi non potest: & etiam quia donatio esset profectitia, & sic patri quereretur, que impossibilitas non tollitur per iuramentum, vt dicit Paulus de castro in dicto consilio. cv. & Huber. de bonacur. in repetitione auth. sacramenta puberum. §. ex his premissis tria illatiue inferuntur. C. si aduer. vendi. & Ambro. de viua. in suo tracta. iura. versi. circa hoc probabiliter dubitatur quid de donatione inter patrem & filium &c. Preterea si poneremus talem donationem ab initio valere, illa videretur esse ipsi Petro donatario
4 omnino inutilis, & consequenter illusoria: † quia cum profectitia acquiratur patri per filium, & non ipsi filio, & nihil sit magis profectitium, q̄ id quod a patre proficiscitur in filium, vt not. Pau. de cast. in dicta. l. ij. C. de inoffi. dona. res per patrem filio donata non acquireretur ipsi filio, sed patri: & sic pater vna manu reciperet quod filio suo alia manu donaret. Et q̄ talis donatio iuramẽto non firmetur, & tenuerunt Pau. de cast. Huber. de bonacur. et Ambro. de viua. in locis superius allegatis: & dicit etiam idem Ambro. vbi supra, se ita sepe consuluisse. Hoc etiam videtur fuisse de mente Bal. in. c. cum contingat, versicu. pater autem potest,
5 de iureiurando. † Contrarium tenuit Bal. in. l. fi. ad fi. C. pro dona. & in sua repeti. l. ij. charta. xvj. col. iij. ff. de iureiur. & fuit de mẽte eiusdẽ Bal. in. l. si donatione. C. de colla. quẽ ibi, col. v. ver. vtrũ antẽ donatio &c. sequitur Alex. de Jmo. Etiam pro hac opinione consuluit Bal. cõsi. ccclxxv. exordiente, Premittendum est ad euidentiam q̄ donatio facta filio &c. Alex. de Jmo. consi. viij. exordiente, Visis & cõsideratis his que in themate &c. ibi, pro hac parte multa inducit, & consilio. clvij. exordiente, Viso instrumẽto donationis &c. col. vj. in secundo volu. & cõsi. xx. in tertio volu. Etiã pro hac parte consuluit Rapha. Fulgo. & ambro. de viua illam etiam sequutus est Gul. de monte lau. in cle. romani, de iureiurã.
6 Bar. Bulg. & Catho. in. l. si quis pro eo. ff. de fideiusso. † Et q2 hec secunda opinio videtur hodie magis cõmuniter teneri per doct. tam in scribendo, quam in cõsulendo, tutũ nõ esset contra eã consulere. l. j. versi. crebrior apud veteres opinio. ff. de offi. questo. l. j. ff. de senato. & l. athletas. §. j. ff. de his qui notan. infa. fa. c. in canonicis, dist. xix. c. de quibus, di. viij. Insuper etiam hic est attendẽdum, qd̃ donatio predicta non videtur fuisse simplex, sed ob causam matrimonij, quod fortasse alias sequutum non fuisset: & ita vi-
7 detur fuisse donatio, conuentio, & pactum ob causam factum, † q̄ valet & tenet etiam inter patrem & filium, vt habetur, & no. in. d. l. ij. C. de inoffi. dona. sicut enim valet & tenet in casu. l. pomponius philadelphus. ff. fami. ercis. sic & in casu presenti, eadem ratione: & maxime q2 multa debentur, & multum fauendũ est matrimonio.
8 † Etiam pro hac parte facit quod donationes huiusmodi generali consuetudine multum inoleuerunt in partibus citramõtanis. Dico ergo ad primum quesitum, sub correctione cuiuslibet meli⁹ sentientis, q̄ eidẽ donationi non obstitit, neq3 obstat, q̄ illa facta
9 extiterit per patrem filio in ipsius potestate existenti. ¶ † Sed restat dubium, an eidem obstiterit, & obstet, q̄ illa non fuerit insinuata, quis excederet & excedat valorem quingentorum aureorum. Ad qd̃ dico q̄, licet super hoc fuerint opiniones: illa tamen videtur de iure cõior, q̄ donans possit saltem cum iuramento renuntiare insinuationi: pro quo allegasse sufficiat not. per Jo. an. in addi. Spec. ti. de instru. edi. §. porro, in vlti. addi. Jo. de Jmo. in solẽni repeti. c. cum contingat, in decimo membro, versi. quando fit donatio &c. de iureiur. Alex. de Jmo. in. l. nemo potest. colũ. v. ver. item inquantum quesiuit Bar. an statuto vel legi requirenti insinuationem &c. ff. de lega. j. vbi etiam multos refert tenentes hanc partem: pro qua etiam pluries cõsuluit, vt videri potest cõsilio. iiij. & consi. xij. in primo volumine, consi. lxxxij. colum. penul. & fi. in secundo volu. & consi. xx. in tertio volumine. Fran. de Are. consi. ij. & consi. lxxvij. in fin. & alijs multis. Fateor quod multi tenuerunt contrariam opinionem: sed hec (vt predixi) videtur communior: & ita videtur donatio predicta valuisse. Et quamuis in ea habita fuerit mentio mortis: illa tamen non fuit, nec est donatio causa mortis, sed donatio inter viuos: multis rationibus, sed ea maxime, quia in ea interuenit iuramentum: pro quo allegasse sufficiat. l. vbi autez. ff. de dona.

Ad secundum dico & respõdeo

q̄ cum donatio predicta valuerit, vt predixi, idẽ nobilis Joannes nõ videtur posse ordinare, vel alias facere inuito eodẽ petro donatario, quominus ipse Petrus post mortem & decessum eiusdem nobilis donatoris exigat simul & eodem contextu a suis heredibus summam predictam quatuor milliũ florenorũ, arg. l. perfecta, & quod ibi glo. & doct. C. de dona. que sub mo. facit. l. debitorũ pactionibus. cum se. & quod ibi docto. C. de pact. non enim potest debitor preiudicare suo creditori, quod fieret si prouideretur qd̃
11 expeditio summe predicte fieret per solut. & dilationes. † Tum quia particularis solutio non minima habet incõmoda. l. plane, & quod ibi glo. & doc. ff. fami. ercisun. & l. tutor. §. lucius, cuz suis simili. ff. de vsur. Tũ & propter interusuriũ medij temporis, quo interim propter dilatas solutiones priuaretur creditor.

Ad tertium dico & respondeo,

q̄, inspectis verbis donatiõis, de qua supra, ꝑfat⁹ nobilis Joãnes donator voluit donationem huiusmodi dũtaxat suum sortiri effectũ post eius mortẽ, ita vt videatur voluisse remanere dominus pleno iure castri, & aliorum predictorũ, q̄diu in humanis viueret: & sic non videtur habere ipse nobilis Joães in castro & locis predictis vsumfructuz formalem, sed causalẽ, vtpote qui remansit & adhuc remanet dominus castri & aliorum donatoruz: quod si ita est, nemini dubiuz quin ipse possit & valeat interim locare, vel arrendare dictuz castrum, & alia donata, aut fruct⁹ prouenientus, & redditus castri & bonoruz huiusmodi alteri vel vẽdere vel donare, & alias de eis facere vt dñs; q2 qlibet est moderator rei sue & arbiter. l. in re mandata. C. mãdati. l. polla. §. de his qui. vt indig. l. dudum. C. de contrahenda emptione & venditione. l. ge

12 neraliter. §. fi. ꝛ. l. hac edictali. §. fi. C. de secundis nuptijs. † Si vero poneremus quod per retentionem vsusfructus, de qua in instrumento dicte donationis, fuerit translatum dominium castri, ꝛ aliorum donatorum, ꝛ consequenter quod dictus nobilis Joannes sit verus vsufructuarius, ꝛ dictus nobilis Petrus proprietarius: dico quod licet ipse nobilis Joannes vendere non possit vel alias in aliū trāsferre p̄dictū vsumfructū. §. finit. cū suis simili. instit. qui. mo. vsufruc. fini. pōt tū vēdere, donare, vel alias alteri cōcedere cōmoditatē vsusfructus, seu facultatē fructuū ꝑcipiēdorū, ita ꝙ lȝ ipsum ius vsufructus maneat apud eūdē nobilem Joānē, poterit tū cōmoditas iuris hm̄ōi. seu facultas percipiendorū fructuū esse apud aliū, vtpote donatariū, vel emptorē huiꝰ cōmoditatis, vel aliū, cui sic vel sic ipse nobilis Joānes cōmoditatē aut facultatē percipiēdorū fructuū cōcesserit. l. si vsufructꝰ. ff. de iure do. ꝛ. l. vsufructu. ff. solu. mat. facit. c. vestra, de loca. ꝛ con-

13 duc. est eīn separatus fructus ab vsufructu: † ꝛ ideo nihil obstat quominus remanente vsufructu apud vnū sit apud alium facultas percipiendorum fructuum, vt etiam voluit Oldra. consi. mihi. clxxvi. exordiente, De toto themate questionis illud soluȝ ꝛc. paulopost medium, versi. sicut aliquando contingit quod penes vnum ꝛc. ꝛ Bartho. cepol. in suo tractatu seruitu. titu. de prima seruitu. mix. videlicet de serui. vsufruc. col. ij. ver nunquid auteȝ differat legatū vsusfructus ꝛc. ꝛ Bal. nouel. in suo tractatu iuris do. charta. liiij. col. iiij. versi. ex quibus potest notāter inferri: ibi, certū est enim qḋ cōmoditas vsusfructus pōt per vsufructuariū cedi, vendi ꝛc. qui pro hoc allegat. l. necessario. §. fi. ff. de pericu. ꝛ cōmo. rei vendi. dicens ita esse intelligendam. l. arboribus. §. vsufructuarius vel ipse frui ꝛc. ff. de vsufruc.

14 † Ad quartum dico ꝛ respōdeo ꝙ, cū quis debeat disponere ꝛ testari de bonis suis ipsius, nō regulariter de alienis, auth. ingressi. C. de sacrosan. eccl. ꝛ. l. cōficiūtur. §. si post. ff. de iu. codi. per quem tex. hoc not. Cy. in. d. auth. ingressi, in secundo no. non poterit ipse nobilis Joannes substituere dicto Petro inuito: ꝛ hoc, nisi eidem Petrus expresse consentiret faciende substitutioni, vel legato de castro, ꝛ alijs bonis donatis l. sicut. §. venditionis. ff. quibus mo. pign. vel hypo. sol. quem tex. reputat Bal. singularem in. c. j. §. preterea, quibus mo. feu. amit. ꝛ in. c. j. §. donare, col. ij. quali. olim feu. pote. alie. in. l. venditioni. C. de vsucapi. pro empto. in. l. quoties ab omnibus. C. de fideicommis. ꝛ in. l. si tibi. §. de pignore. ff. de pac. ꝛ in alijs multis locis. Et quod de expresso cōsensu domini possit quis de re alterius in testamento disponere, voluerūt Bal. Salice. ꝛ moder. in. l. cum alienam. C. de lega. Ideo autem dixi de expresso consensu, q̄r forte sola presentia, ꝛ taciturnitas dicti nobilis Petri donatarij, si eum esse presentem in testamento ipsius nobilis Joannis, ꝛ tacere cōtingeret, non sufficeret ad validitatem dispositionis quam faceret idem nobilis Joannes, de castro. ꝛ alijs bonis donatis, vt voluit Bal. in. c. j. de probi. feu. aliena. per lotha. quē sequitur Alex. de Imo. consi. xx. exordiente, Ponderatis his que in themate narrantur ꝛc. col. vj. in tertio vol.

15 † Ad quintum dico ꝛ respōdeo ꝙ, cum ille iurate extiterint, ille valuerunt ꝛ valent: pro quo allegasse sufficiat qḋ post Huber. de bōhi. voluit Jo. an. in addi. Specula. titu. de testa. §. j. ver. pone filius fecit pactū finem ꝛ reputationem ꝛc. ibi, consuluit tamen ꝙ filius vel filia iuret. facit ad premissa. c. quamuis pactū, ꝛ quod ibi doc. de pac. in. vj. Preterea cū (vt superius dixi) donatio inter viuos facta per patrem filio in ipsius patria potestate existenti firmetur iuramēto, multofortiꝰ firmari debet donatio inter viuos per filiū facta patri, pro eo q̄r est minor resistentia in primo enim casu obstat personarum idētitas, ꝛ q̄r etiam profectitia queruntur patri per filium, non ipsi filio sed in secundo casu non obstat nisi personarum identitas, vel ꝙ de iure mihi non videtur posse cōtrahi obligatio ciuilis inter patrem ꝛ filium in ipsius potestate existentem. Et q̄r iste articulꝰ nō vr̄ mihi habere dubiū, eo maxime q̄r iuramentū, ꝙ sine dispendio salutis eterne seruari potest regulariter seruandum est, ꝛ cōtractū firmat, ego super eo vlterius non insisto.

¶ Argumentum.

¶ Qui rite ius dominij impetrauit in pignore, non dȝ per aliuȝ deturbari, qui super illo pactum legis cōmissorie inierat, aut post impetrationem pignus aliter emerat. V. F.

1 ¶ Pactum de pignore dando in solutum an preiudicet creditori possidenti.

2 Pactum legis commissorie est reprobatum in pignoribus, ꝛ cur sit reprobatum, fallit in duobus casibus.

3 Intententionem fundans ex exceptione, que est contra regulam iuris communis, debet exceptionem probare.

4 Negatiuam tenetur probare fundans se super illā tanquam fundamentum sue intentionis.

5 Ad dominij translationem venditio rei non sufficit sine traditione.

6 Qualitates precedentis ꝛ principalis dispositionis quando intelligantur repetite in dispositione accessoria, ꝛ an habeat verum in tempore adiecto.

7 Res vendita in causa iudicati an possit per debitorem euinci.

8 Factum iudicis reputatur factum partis.

9 Constitutio precarij nihil operatur sine possessione cōstituentis.

10 Heres possessionem rerum hereditariarum an acquirat nisi illaȝ apprehendat, ꝛ an habeat verum in suis.

Possessio defuncti non transit ad heredem.

¶ De iure dominij impetr. Consi. cccxlvij.

Duabus pretensis venditiōibus sibi, vt asserit, factis innititur Ysnardus pradeli, alias boysserie, vna vcȝ ꝛ conditionali per Thomaz lisle. Anno incarnationis dominice. M. cccclxxxi. ꝛ die quinta mensis Maij alia vero per Bonifaciū ꝛ ꝛ Antoniam lisle coniuges, Anno incarnationis dominice. M. cccclxxxij. ꝛ de mense Januarij: ȝ neutra harū suffragatur eide Ysnardo pradeli, nec refragatur aut nocet honorabili Petro coste, quominus debuerit ꝛ debeat idē Petrꝰ ab impetitis parte dicti Pradeli cū expēsarū reportatiōe relaxari ꝛ absolui. Et primo quidē nō prima. q̄r, vt apparet ex actis cause huius, ꝛ signāter ex pretēso illiꝰ instrumento, producto ꝛ inserto fo. 191. hm̄ōi pretensa vēditio cōtinuit

1 ꝛ cōtinet pactum. l. cōmissorie. † Cōfessus enim fuit ꝛ recognouit idē Thomas se debere dicto Pradeli summā. xxx. florenoꝝ monete currētis ex cā pretēsi viri ꝛ legitimi mutui, ꝛ illos cōuenit ꝛ promisit sub obligatione expressa oīm ꝛ singulorū bonorū suoruȝ dare, soluere, ꝛ realiter expedire eidē Pradeli illinc ad tres annos tūc ꝓxime futuros ꝛ dicta die quinta mēsis Maij incipiendos, ꝛ subiūxit ꝙ nisi infra tēpus hm̄ōi candē summā dicto Pradeli soluisset, ipse Thomas extūc vendebat ipsi Pradeli domū in actis cause huiꝰ latius mētionatā, ꝛ de qua in presentiarū contēditur per ꝛ inter dictū Pradeli actorē quoad hunc Petrū coste, ꝛ ipsum Petrum reum, per que euidēter apparet dictā pretēsam venditionem fuisse factam sub pacto legis cōmissorie aut eidem simili, vt clare colligitur ex his que not. Bar. in. l. calipodiꝰ als incipit, Quis. ff. de solu. ꝛ in. l. creditores. la. ij. col. iiij. C. de pigno. doc. in. l. j. ꝛ fi. C. de pac. pigno. ꝛ canoniste in. c. significāte, de

2 pigno. † Huiusmodi autē pactū ab initio interpositū, vt in casu reprobatū est a iure. d. l. j. ꝛ fi. ꝛ quod ibi gl. ꝛ doc. C. de pac. pigno. no. Barto. in allegata. l. calipodius. ꝛ. l. creditores. ꝛ cano. in. d. c. significāte. Nec opponat aliquis premissa nō obstare, pro eo quia in hoc casu nō fuit dicta domus vendita pretio dictorū triginta florenorū, quod tūc idē Thomas ꝯfessus fuit ꝛ recognouit se debere, sed pretio sexaginta florenoꝝ, ꝛ sic ꝓtio ampliore: sed istud nō obstat. Qm̄ licet dicta pretensa vēditio facta nō extitit pretio deberi recognito per eam tamē ledi poterat ꝛ grauari, quinimo de facto grauabatur idem Thomas lisle, cum paulopost eadē domus per probos ꝛ iuratos appretiata extiterit ad centum ꝛ decē florenos, ꝛ hoc cum onere annue pensionis quatuor florenorū auri ꝛ quinq̄ solidorū cēsualiū. Ipse etiam Pradeli pretēdit se domum huiusmodi paulopost a dictis Joāne le camus ꝛ Antonia lisle cōparasse ꝛ emisse pretio cētum ꝛ decē florenorū in ca igitur sibi locum vendicabat ꝛ vendicat ratio, propter quam reprobatū est pactuȝ legis commissorie, eo casu quo vel venditur vel datur in solutum aut vendi seu dari in solutū promittitur res obligata pro eo pretio pro quo obligabatur. que est ne debitores, qui pro recipienda pecunia omne pactum celebrarēt ꝛ inirent, grauia incurrent dispendia, ꝛ bonis suis priuētur pretijs minus iustis vt post Petrū voluit Cy. in dicta. l. fina. ꝛ cano. in dicto. c. significāte. vel vt voluit Goffre. in dicta. l. fin. ratio fuit quia si pactum legis commissorie valeret creditores nunq̄ sine eo pecuniam mutuarēt sub pignore. Quemadmodum ergo reprobatum dicitur pactum predictum, quando per illud venditur aut datur in solutum aut vendi seu dari in solutum promittitur pro eo pretio pro quo obligabatur, ita reprobatum censeri debet etiam si pro maiore pretio vēdatur aut detur in solutum, seu vendi aut dari in solutum promittatur. l. illud cum suis simili. ff. ad legem aquil. Preterea si tale pactuȝ valeret esset via aperta creditoribus per quā cum detrimento debitorum possent illudere iura reprobantia pactum legis cōmissorie in pignoribus, adijciēdo videlicet aliquid

vltra

vltra summā numeratā quod nō est permittēdū, quinimo mali-
tijs hominum obuiandum est.l.in fundo.cum suis simil.ff.de rei
vendi. Adijcio q pactū legis cōmissorie: ⁊ sibi simile, ab initio in
pignoribus inter debitorem ⁊ creditorem interpositum est regu
lariter in pignoribus reprobatū.d.l.j.⁊ fi.C.de pact.pigno.a qua
regula non excipiuntur nisi duo casus, vt colligitur ex no.p Bar.
in.d.l.calipodius.⁊.d.l.creditores.col.iiij.C.de pigno.⁊ alios in
l.j.⁊.l.fi.⁊.c.significante.superius alleg.quorum primus est qñ vē-
deretur aut daretur insolutum, seu vendi aut insolutum dari pro
mitteretur pretio iusto, tunc enim valeret pactum.l.si fundus.§.
fina.ff.de pigno.iustum autem pretium estimabit bonus vir, idest
iudex.l.fin.circa fi.C.de in.do.impe.nisi forte esset prouisum per
contrahētes de futuris estimatoribus seu arbitratoribus qd fie
ri posset, vt voluit Barto.in dicta.l.fi.C.de pact.pigno.quod hic
factum non fuit. Nisi forte quis dicere voluerit q imo factū exti
terit cum adueniente casu de quo supra, fuerit domus vēdita pre
tio dictorū sexaginta florenorum vel estima proborū. Sed istud
non obstat. Tum quia id quod de estima seu estimatione dicitur,
scriptū nō reperitur, vt audio in scheda seu protocollo dicti pre-
tensi instrumenti, cui potius credi debet per id quod not. Bar.in
l.sempronius proculo.ff.de lega.ij.⁊.l.si librarius.ff.de regu.iur.
Alex.de imo.⁊ doct.in.l.si quis ex argentarijs.§.pretor ait.ff.de
eden. Tum ⁊ qr huiusmodi pretensa estimatio collata est in homi
nes incertos.⁊ sic non valuit.l.si merces.in princip.ff.de loca.no.
glo.in.l.in vendentis.C.de contrahen.empt.⁊ vendi.⁊ Sali.in.l.
fina.C.eo titu. Tum ⁊ quia vbi premissa cessarēt que non cessant,
nō posse tamen dicta pretēsa vēditio dici perfecta nisi facta esti
matione.l.fi.C.de contrahen.emp.⁊ vend.⁊.l.si quis arbitratu.ff.
de verbo.obliga. Secundus casus est quando res fuisset simplici
ter vēdita vel promissio simpliciter facta de vēdēdo eo casu quo
pecunia infra terminū nō solueretur, tunc enim etiam valeret pa
ctum: quia intelligitur rem esse venditam, aut factam promissio-
nem de illam vendēdo pretio iusto, dicta.l.si fundus.in fi.qd etiā
voluerūt doc.in iuribus superius allegatis. Regula ergo repro
batiua pacti legis cōmissorie in pignoribus in alijs casib⁹ firma
manet, qr exceptio firmat regulā in casibus non exceptis.l.que-
situm.§.denique.ff.de fundo instruc.⁊ auth.de nō alie.aut permu.
3 colla.ij. † Ad quod facit q fundans eius intētionem ex exceptio
ne, que est contra regulam iuris communis vel cōtra aliā regulā
debet probare illam exceptionem.vt no. Jo.de imol.in.l.post do-
tē.ff.solu.matri.pro quo allegat gl.in clemen.fi.super verbo, crea
tum, de rescrip.⁊ Alexan.de imo.in.l.non solum.§.sciendum.col.
j.ff.de no.ope.nuntia.

Preterea, vt plene apparet ex
actis cause huius prefat⁹ Pradeli post ea discessit a dicta pretē
sa venditione, pro eo quia saniore cōsilio ductus nō domum tanq
venditam, sed dictam summam triginta florenorū sibi dari ⁊ sol
ui petijt in causa generalis discussionis bonorum prefati quōdā
Thome, ⁊ ad eam soluēdam sibi cōdemnari obtinuit prefatam
Antoniam heredē eiusdem Thome, seu curatorem bonis datū
⁊ se pro summa huiusmodi collocari in duodecimo creditorum
gradu, quod facere potuit cū res integra existeret, per ea que no.
doctores in.l.ab emptione.ff.de pact. Ipse etiā hoc facere voluis
se censendus est cum exigere ⁊ recuperare voluerit eam summā,
quam dari seu dimitti voluerat in diminutionē dicti pretensi pre
tij sexaginta florenorū. Insuper dicta pretensa prima vēditio nō
fuit pura, sed conditionalis, sub ea videlicet conditione cōtracta
si dicti triginta flore.nō soluerētur infra trieniū dicto Ysnardo
Pradeli: ⁊ quia dispositio conditionalis per euentum conditio-
nis vires assumit, illa probari debet.l.cedere diem.ff.de verborū
significa.l.pecuniam.ff.si certum petatur.⁊.l.qui heredi.§.fina.
⁊ in multis alijs iuribus eiusdem tituli.ff.de conditionibus ⁊ de-
monstrationibus.⁊ propter ea probari debet, ⁊ quidē per ipsum
4 Pradeli licet verbis negatiuis concepta extiterit: † quia se fun
dās super negatiua tenetur eam probare tanq id quod est funda
mentum sue intentionis, vt voluit Barto.in.l.hoc iure, quam le-
git cum.l.in illa stipulatione.ff.de verborum obligationi.⁊ idem
voluit ibi Alexand.de imol.multos text.et doctores plurimos
ad hoc inducens, quos nō refero causa breuitatis sed cōditio pre
dicta probata non extitit, ergo ⁊c. Preterea supposito (citra pre
iudiciū veritatis) quod premissa cessassent ⁊ cessarent, ⁊ quod di-
cta pretēsa venditio valuisset ⁊ valeret, quodque cōditio sub qua
facta extitit probata appareret, non tamen potuisset, nec posset
dictus Ysnardus pradeli in vim venditionis huiusmodi agere
vel experiri cōtra prefatū Coste, seu etiam cōtra magistrum Gu
lielmum pietre in aliquo eius autorem: ⁊ quidem non actione ex
empto, quia isti non sunt venditores, nec heredes venditoris cō
tra quos duntaxat datur actio ex empto, non contra particularē
rei successorem.l.j.§.si heres, cum suis simili.ff.ad treb.nō etiam
5 actione rei vendicationis, † quia ad translationem dominij non
sufficit rem fuisse venditam, sed opus est traditione illius, ⁊ alijs
quibusdam.l.traditionibus.C.de pac.⁊.l.cum res.cum suis simi
li.C.de probationi. Et idē dico de publiciana. Pro quo allegasse
sufficiat not.per glo. Joan.fa. Ange.are.⁊ doctores in.§.sed iste,
insti.de actio.que tamen probata non fuerunt, quinimo nec suffi-
ciēter, aut vt alias fieri oportuit proposita ⁊ deducta. Nec oppo-
nat aliquis, quod imo in casu de quo supra interuenerit traditio,
6 scilicet per constitutionem precarij. † Quoniam respondeo quod
cum constitutio precarij accesserit dicte asserte vēditioni, illa de-
buit ⁊ debet regulari secundum naturam dicte pretense vēditio-
nis, et sic quemadmodum ipsa venditio collata est post lapsum
triennium a tempore facte confessionis et recognitionis mutui,
ita etiam censeri debuit ⁊ debet precarium huiusmodi fuisse col-
latum post lapsum triennium, per id quod not. Bartolus in.l.ex
testamento.C.de fideicommis.⁊ in.c.j.de feu.da.in vim leg.com-
misso.quod etiam voluit Alexander de Jmo.cōsilio.lxxxi.exor-
diente, Perspectis his que in themate ⁊c.in secundo volumine:
p quo facit theorica Bar.in.l.si ita stipulatus.§. Chrisogonus,
col.iij.ff.de verborum obligationibus: quā commemorat Franc.
de are.in.l.si diuortio.colū.iij.⁊ dicta.l.hoc iure.col.iij.ff.de ver-
borum obligationibus: dicit enim Bart.quod vbi sequens et ac-
cessoria dispositio tendit ad vnum ⁊ eundem effectum cum prin-
cipali, tunc qualitates precedentis et principalis dispositionis
intelliguntur repetite in dispositione accessoria.l.si vt proponi-
tur.ff.de fideiusso.⁊.l.fina.§.fina.ff.de verborū obligationibus.
⁊ vt dicit Fran.de are.in dicta.l.hoc iure.colum.iij.illam esse re-
gulam, q tempus adiectū in dispositione principali videtur re-
petitum in dispositione accessoria, que tendit circa idē. Pro quo
allegat dictā.l.si vt proponitur, ⁊.l.id quod, in principio.ff.de cō
stitu.pecu.⁊ quod not. Bart.in dicto.§. Chrisogonus. Cum igi-
tur effectus dicte pretense venditionis, imo ipsa venditio colla-
ta extiterit post triennium, ergo et dicta asserta precarij cōstitu-
tio, vtpote eidem accedens: facit regula accessorium.de regu.iu.
in.vj. Quo fit vt cum pendēte hoc triennio dictus quondā Tho
mas lisie ab humanis decesserit, vt apparet tam ex responsione,
quam fecisse leguntur officiarij curie Pisentiani, Anno domini
millesimo.cccclxxxij.⁊ die quarta mensis Nouembris, inserta fo.
96.quam ex actis aditionis hereditatis eiusdem quōdam Tho-
me, facte per dictam Antoniam Anno incarnationis dominice
Millesimo.cccclxxxij.⁊ die.xv.mensis Februarij, ⁊ ex actis ge-
neralis discussionis bonorum prefati quōdam Thome, insertis
fol.175.dictum pretensum precarium, vtpote collatum in tēpus
quo idem quondam Thomas tenere ⁊ possidere desierat domū
de qua supra.l.qui vniuersas.§.quod per colonum.ff.de acquirē.
possessio.l.j.§.sceuola.ff.si quis testa.liber esse iu.fue.qd etiam vo
luit Alexand.de Jmol.in dicto consilio.lxxxj.⁊ se.nihil operatum
extiterit, per id quod not.glo. Ange. Joan.de Jmol.⁊ doctores
in.l.quamuis.§.si conductor.ff.de acquiren.possessio.⁊ Angelus
in.l.minus instructus.C.eodem titu.⁊ consilio.clxxx.exordiente,
Jn questione vertente inter Antonium luce.⁊c.

Etiam nec eidem Pradeli suf-
fragatur dicta pretēsa secunda venditio, nec nocet, aut refragat
prefato Petro coste, quominus debuerit ⁊ debeat ab impetitis
parte dicti Pradeli relaxari, ⁊ cum expēsarum reportatione ab-
solui. Quoniam vt apparet ex actis cause huius, domus predicta fuit
cepta de pignore ad instantiam prefati Petri coste, ⁊ deinde de-
bite incantata, ac ipsi Petro coste vt ⁊ tanq plus ⁊ vltimo offe-
rēti liberata, ⁊ postea idem Petrus missus ⁊ inductus in posses-
sionem realem, actualem, ⁊ corporalem dicte domus prius et an-
teq facta extiterit dicta pretēsa secūda vēditio. Jlla enim facta
est.si facta appareat, Anno incarnationis dominice Millesimo
cccclxxxij.⁊ die.xxix.mensis Januarij, vt apparet instrumento
dicte pretense vēditionis parte dicti Pradeli in hac causa pro-
ducto, ⁊ inserto fol.40.dicta vero in possessionem missio, que se-
quuta est dictas alias exequutiones, facta est Anno incarnatio-
nis dominice Millesimo.cccclxxxij.⁊ die.xvj.mēsis Decembris:
7 † vnde cum per liberationē, et missionem in possessionem censeri
debuerit ⁊ debeat prefatus Petrus coste, perinde acquisijsse do
minium dicte domus, acsi illa fuisset eidem Petro vendita ⁊ tra
dita per dictum quondam Thomam debitorem.l.si ob causam.
C.de euic.non debuerunt, nec postea de iure potuerūt dicti Joā-
nes le camus, ⁊ Antonia lisie eius vxor domum predictam ven-
dere dicto Ysnardo Pradeli, saltē quatenus venditio huiusmo-
di concernebat et concernit preiudicium prefati Petri coste, co
maxime quia autoritate iudicis fuerat venditio inhibita. Et ad
confirmationem iuris eiusdē Petri coste faciunt cessiones ⁊ re-
missiones eidem facte, primo quidem per honestam mulierem
Francesiam faysane relictam prefati quondam Thome, ⁊ Joā-

nem le camus, eius secundū virū, de quinquaginta florenis eidē Fracesie debitis de, ꝛ pro triginta florenis olim datis et solutis dicto Thome in diminutionem dotis eiusdē Francesie, ꝛ pro viginti ipsi Fracesie donatis tempore contracti matrimonij per, ꝛ inter eosdem Thomam ꝛ Francesiam, prout de cōtractu matrimonij huiusmodi, ꝛ donatione dictorum viginti florenorum constat et apparet instrumento sumpto Anno domini Millesimo cccclxxix. ꝛ die sexto mensis Nouembris, inserto fo. 62. de solutione vero dictorum triginta florenorum apparet instrumēto sumpto anno domini Millesimo. cccclxxx. ꝛ die vltima mēsis Maij, inserto fo. 70. de datione autem in solutum dictorū quinquaginta florenorum facta per eosdem Frācesiam ꝛ le Camus apparet instrumento producto, ꝛ inserto fol. 99. Etiam pro confirmatione iuris eiusdē Petri coste facit remissio, quā fecisse legitur prefatus magister Gulielmus pietre, de iuribus eidem competentibus in ꝛ super dicta domo, pretextu et ad causam executionū super eadem factarū pro triginta tribus florenis, quinqꝫ grossis, ꝛ vno quarto, ꝛ in executione pro eo late in causa generalis discussionis bonorū prefati quondam Thome facta, ꝛ pro quibus fuit in primo creditorū gradu collocatus. Etiam pro confirmatione iuris eiusdē Petri coste faciunt liberationes sibi facte de dicta domo, non solū cum illa inquantaretur ad ipsius instantiam pro arreragijs annue pensionis trium sextariorum frumenti sibi vēdite per dictos Thomam ꝛ Francesiam coniuges, anno incarnationis dominice Millesimo. cccclxxxij. ꝛ die. xxix. mēsis Martij. constante instrumento in causa producto, et inserto fol. 81. ab vna parte: ꝛ pro octo florenis, ꝛ duobus grossis eidē Coste debitis tam ex causa mutui, ꝙ alias, cōstante instrumēto sumpto ꝛ recepto anno domini Millesimo. cccclxxx. et die. xx. mensis Aprilis, inserto fol. 314. sed etiam cum inquantaretur ad instantiam prefatorum Joānis le Camus ꝛ Francesie coniugū, ꝛ cuiusdam Christophori viviani, qui omnes fuerūt collocati in dicta generali discussione ante dictū Pradeli, vt etiā apparet ex actis cause huius: ꝛ post inquantus ꝛ liberationes huiusmodi fuit idē Petrus Coste in possessione dicte domus immissus ꝛ inductus.

Quibus non obstat, quod fortasse inquātus ꝛ liberatio huiusmodi, facti videlicet in executionem sententiarū latarum in dicta generali discussione, pro prefatis Joanne le camus ꝛ Francesia coniugibus, magistro Gulielmo pietre, Christophoro viviani, ꝛ dicto Petro coste, quo ad dictos octo florenos ꝛ duos grossos, secuti extiterint dictā pretensam secundā venditionē. Quoniā respondeo, ꝙ licet huiusmodi pretensa vēditio precesserit dicti tū inquātus, liberatio, ꝛ in possessionem missio, ac etiam remissio iurū facta per dictū Gulielmum pietre, que facta fuit anno incarnationis dominice Millesimo. cccclxxxviij. ꝛ die. xvi. mensis Januarij, vt constat actis insertis, fol. 137. precesserūt traditionē factā dicto Pradeli: quinimo vt aptius loquar, lꝫ de dicta pretensa venditione appareat, tū nō apparet de aliqua traditione dicte dom⁹ facta dicto Pra-
8 deli. † Debet igitur quo ad dominiū illius censeri potior prefatus Petrus coste. l. quoties, ꝛ quod ibi doctores. C. de rei vendi. iūcta dicta. l. si ob causam. C. de euictio. per quam factum iudicis probatur ꝛ reputatur factū partis. Nec opponat aduersarius ꝙ imo per constitutionem precarij factam tempore dicte pretense secunde venditionis, ꝛ de qua apparet in instrumento venditio-
9 nis huiusmodi, facta fuerit traditio. † Quoniam dico ꝛ respōdeo ꝙ constitutio precarij nihil operatur, nisi cōstituens tempore facte cōstitutionis huiusmodi teneat ꝛ possideat rem, quam se constituit tenere ꝛ possidere precario nomine alterius, per id qd no. gl. in. d. l. quanuis. §. si conductor. ꝛ quod ibi Ange. Jo. de Jmol. ꝛ doctores. ff. de acquiren. posses. et idem Angel. in dicto consilio clxxx. ꝛ in allegata. l. minus instructus. C. de acquiren. posses. vbi etiam dicit idem Ange. ꝛ post eum Jo. de Jmol. in dicto. §. si cōductor, quod cautus esse debet ille, qui allegat per constitutū, vel constitutionē precarij sibi traditam possessionem, quod articulet, ꝛ quod probet de possessione constituentis tempore constitutionis huiusmodi, alias esset cōstitutio inanis: nō autem probatum est, quinimo nec deductum, quod tempore facte dicte pretēse venditionis prefati venditores aut eorum alter domum predictā possiderent. Cui nō obstat, quod prefata Antonia, altera ex venditoribus, fuerit ꝛ sit herēs prefati quōdā Thome eius fra-
10 tris. † Quoniam respondeo, quod propterea non probatur tunc possedisse dictam domum, quia heres non acquirit possessionem rerum hereditariarum, nisi illā apprehendat, qꝛ possessio defuncti nō transit in heredem. l. cum heredes. in principio, ver. possessio tamen ꝛc. ff. de acqui. posses. quod procedit non solū in extraneis heredibus, cuiusmodi fuit ꝛ est prefata Antonia: sed etiam in suis, secundū cōmunem opinionem, quam posuit ꝛ tenuit glo. in. l. cum miles. in prin. ff. qui. ex cau. maio. ꝛ in dicta. l. cum heredes. in principio, in secunda solu. ff. de acquiren. posses. ꝛ has glo. sequuntur Bar. ꝛ alij communiter in dicta. l. cum heredes. ꝛ in. l. in suis. ff. de libe. ꝛ posthu. Albe. in. l. fi. col. vij. C. edic. diui adria. tol. vbi etiam Bal. in princi. ꝛ idem voluit in. l. j. in fi. C. de appellatio. aut. defuncto. C. ad tertul. in. c. j. de controuer. inter mascu. ꝛ femi. de benefi. ꝛ in auth. ingressi. col. iij. C. de sacrosan. eccle. vbi ponit rationem per text. in dicta. l. cum heredes. ꝛ in dicta. l. j. §. Sceuola. ff. si quis testa. li. que iura loquuntur indistincte in quolibet herede. ¶ Adijcio predictis, ꝙ oppositio predicta facta de processu dicte pretense secūde venditionis etiam alia ratione nō obstat dicto Gulielmo pietre, ꝛ cōsequenter nec huic Petro coste ab illo causam habenti: quoniā (vt apparet ex actis cause huius) cum post pignorationem ꝛ inquantus factos ad instantiam dicti magistri Gulielmi, ꝛ in executionem sentētie pro eo late in causa generalis discussionis, idem magister Gulielmus peteret se mitti in possessionem realē ꝛc. dicte domus, dictus Ysnardus pradeli se opposuit.

¶ Argumentum.

¶ Judicium vbi ceptum est ibi finem accipere debet. A. F.

1 ☞ Judicium vbi ceptum est an debeat ibi finē accipere, ꝛ qñ.
2 Cautela qua actori tollitur occasio adeundi alias curias, qui semel causam coram vno iudice inchoauit.

¶ De iudicijs. Consil. cccxlviij.

Postꝙ honorabilis vir magister Ludouicus Dalmatij processum inchoauit corā nobili ꝛ honorabili viro dño Baiulo Curtedonis, contra et aduersus honorabilem virum Laurentium autrani dicti loci Curtedonis, ꝛ in quo processum est ad captionē de pignore ꝛ certos inquantus factos de domo in pignoratione ꝛ inquātibus huiusmodi latius mentionata, ꝛ insuper ad productionem legitimarū exceptionum parte eiusdē Autrani in causa productarum, non debet nec de iure potest idem magister Ludouicus eundē Autrani vexare per aliam curiam, sed debuit ꝛ debet in petitiōe per
1 eum facta, ꝛ coram dicto domino Baiulo insistere, † qꝛ vbi ceptū est iudicium ibi debet finem accipere, nec potest idē magister Ludouicus instantie iam cepte de iure renūtiare, nisi forte vellet renuntiare instātie, actioni, ꝛ cause. Pro quo allegasse sufficiat qd habetur in auth. de litigiosis. §. omnem. colla. viij. ꝛ authē. qui semel. C. quomodo ꝛ quando index. ꝛ quod not. doc. in. l. postꝙ liti. C. de pact. ꝛ Ange. are. in. §. si minus. versic. quūꝫ enim actor vult
2 in totum desistere ꝛc. instit. de actio. † propter quod mihi videtur bonum esse ꝙ ad instantiam prefati Laurentij, ꝛ de mandato dicti domini Baiuli citetur, aut citari requiratur idem magister Dalmatij visurus purgari contamaciam, si que cōmissa extiterit per dictum Laurentium, ꝛ nihilominus processurus in causa oppositionis gradatim ꝛ successiue ad oēs ꝛ singulos actus vsqꝫ ad sententiā diffinitiuā, ꝛ eidem Dalmatij inhiberi ne pendente causa oppositionis, ꝛ in illius preiudicium eundē Laurentiū vexet, fatiget, aut molestet per aliā curiā vel curias, ꝛ hoc sub magnis ꝛ formidabilibus penis, ꝛ laudo ꝙ coram dicto do. Baiulo idē Laurentius se offerat ꝛ presentet incōtinenti probaturū exceptiones, ꝛ articulos exceptionales corā eo productos, ꝛ de ista oblatione fiat mentio expressa in literis requisitorijs, citatorijs, ꝛ inhibitorijs superius mentionatis, ꝛ ꝙ copia articulorū predictorū tabellionata annexetur, ꝛ allegetur dictis literis ad eos fines, vt facilius haberi possit prouisio a magnifico Delphinali parlamēto, si fortasse postea oportuerit ad illud recurrere. Etiā consulerē si sciri posset ad quā summā ascendant expense contumaciales, ꝙ illa summa sub presentia testium ꝛ notarii eidē magistro Dalmatij realiter offerretur, vt sic sibi tollatur occasio adeundi aliam vel alias curias. Que dixerim sub correctione ꝛc.

¶ Argumentum.

¶ Testamentum facere non dicitur qui per instātis mortis angustias loqui nō potest articulate: qui tamē pro illius modi testamēto agit, ꝛ succūbit, ab expēsis excusatur, fraude cessante. A. F.

1 ☞ Articulate loqui nequiēs, ꝛ morti proximus, testari an possit.
2 Laborans in extremis nec viuit, nec mortuus est, presumiturꝙ animi consilium non habere.
3 Memoria mutilata totus languet intellectus, ꝛ deficit deficiente corpore.

Articulate

3 Articulate loqui quid sit.
4 Testamentum infirmi interrogati per non notarium qui dispo
sitionem testamentariam scripserat, an talem faciat heredē cui
dixit ita, ⁊ an valeat.
5 Tabellionis fides omnem falsitatis suspitionem tollit.
6 Ultime voluntates falsitatis materiam abhorrent.
7 Fideicommissum relinqui nutu an possit.
8 Opinio alicuius doctoris vltimo loco recitata an videatur ap-
probata.
9 Succumbens in causa habens, in conflictu opinionem doctorē
famosum tenentem partem, pro qua litigabat, an habebat iustā
causam litigandi, que ab expēsis excusare debet, ⁊ an istud limite
tur. nume. seq.
10 Doctor habet potestatem interpretandi iura, ⁊ illius autoritas
est probabilis.

¶ Qui testa. fa. pos. Consi. cccxlix.

1 Testamentū,† quod cō-
didisse dicitur Antonius rebuffati, non videtur
valuisse. duabus de causis. Prima qꝛ eo tēpore
quo illud cōdidisse pretenditur, ipse Antonius
erat graui infirmitate oppressus, ita vt propter
huiuscemodi grauem oppressionem articulate loqui non posset
⁊ qui statim post vita functus est, ⁊ ab humanis decessit nō ergo
potuit testari qꝛ qui propter oppressionē infirmitatis loqui non
potest articulate, est similis mortuo. l. iubemus. col. j. ibi, quoniā
scribere nec articulate loqui potest mortuo similis est. C. de testa.
⁊ de tali dicit Pet. ⁊ post eum Cy. ⁊ communiter omnes doct. in
d. l. iubemus, ꝙ testari non potest. Et idem voluit Alex. de imo.
consi. mihi. xij. exordiente, Uisis instrumentis ⁊c. col. iiij. in. j. vol.
⁊ consi. xxxiij. exordiente, Ponderatis verbis vltimi testamēti
⁊c. in tertio volu. Pau. de cast. consil. ccclxvj. exordiente, Uiso pū
cto ⁊c. Roma. consi. cccvj. exordiente, Proposita consultatio hoc
solum querit, col. ij. versi. tertio qꝛ presupponitur ꝙ iste Joānes
⁊c. ad quod facit quod voluit Bal. in. l. cum non solum. in vltima
col. principij, ver. quero an pater possit adire ⁊c. C. de bo. que lib.
2 † Dicit enim qđ qui in extremis laborat, nec omnino viuit, nec
omnino mortuus est, sed viuens moritur: vt no. gl. in. l. qui duos.
ff. de manumis. testa. dicit etiā quod memoria mutilata totus lan
guet intellectus. l. hac consultissima. §. ac cum humana. C. qui te-
sta. fa. pos. ⁊ ꝙ lingua ingrossatur, ⁊ articulate loqui non potest,
dicta. l. iubemus. ⁊ subijcit quod omnis sic laborans presumitur
animi consilium non habere: qꝛ penitus deficiente corpore deficit
intellectus, nam intellectus sine corpore nihil agit: pro quo alle-
gat Bal. Aristotelem in primo de anima: de tali etiā dicit Pet.
⁊ post eum alij in. d. l. iubemus. quod si ab eo quereretur, interfe-
cisti hominem, diceret ꝙ sic: quia cū sit extra memoriā nescit quid
3 loquatur. † Et quod dixi ꝙ articulate loqui non poterat, intelli-
go ꝙ loqui non poterat, intelligibiliter, hoc est quod non intelli-
gebatur, vel nō exaudiebatur a testibus: ita enim exponit hoc ver
bum articulate D. doffre. ⁊ docto. communiter in. d. l. iubemus. ⁊
Alexan. de imo. in dicto consi. xxxiij. in tertio vol. propter quod
⁊ vt veritas habeatur esset, bonum quod egregius vir dominus
iudex cause huius quereret a domino commissario, qui in hac se
cunda instantia testes examinauit super articulis exordiētibus.
Ut autem ⁊c. parte dictarū Joannete ⁊ Antonie in secunda in-
stantia productis, ⁊ in sertis fol. 23. quomodo intelligat illa ver-
ba, nec loquebatur distincte, quibus vsus est in scribendo deposi-
tiones testium huiusmodi super octauo articulo examinatorum
vbi tamen egregius vir dominus aduocatus harum mulierum
perite articulauerat qđ dictus quondā Antonius articulate lo-
qui nō poterat, nō ꝙ nō poterat loqui distincte: vel etiam esset bo
nū ꝙ idē do. iudex ex suo officio testes recēseret, quod facere po-
test, per id quod habetur in. c. cum clamor, de testi. etiam quia te-
stes super vndecimo articulo deposuerunt ꝙ dictus Antonius
ab humanis decesserit paulo post dictū pretēsum testamētū esset
bonū clarificare hoc paulopost ꝑ tēpus magis expressuz vt ver-
bigratia per mediā horā, per horā, ⁊ alias prout cōtigit vt sic ple
nius intelligeretur istud paulopost, quia mors statim sequuta fa
cit presumi ꝙ tunc valde grauabatur propter infirmitatē vt di-
cit Pau. de cast. in dicto consilio. ccclxvj.

Secunda ratione nō videtur
valuisse dictum pretensum testamentum, pro eo videlicet quia
priusꝙ intelligeretur, vel sciretur volūtas eiusdem quōdam An
tonij quidam dominus Roletus, ac parentes, seu cognati, et vi-
cini eiusdē Antonij in absentia ipsius ⁊ extra domū in qua infir
mabatur, deliberarūt ⁊ cōcluserūt de modo testandi: ⁊ factis de-
liberatione ⁊ cōclusione huiusmodi idez do. Roletus iuxta illas
in absentia ipsius Antonij, ⁊ extra domū, aut saltem in ostio do-
mus scripsit totaz pretensam testamentariā dispositionem eius-
dem Antonij, ⁊ deinde ipse dominus Roletus et alij predicti cū
scriptura huiuscemodi pretense testamentarie dispositionis ac-
cesserunt ad eundem Antonium graui infirmitate oppressum, ⁊
in extremis laborantem, ⁊ eum interrogauerunt organo prefati
domini Roleti, ⁊ puto de singulis, an videlicet sepulturam suo
corpori in tali loco eligeret, ⁊ an legaret huic talem summam, ⁊ il
li aliam, et sic de alijs. Et inter hec an Alisiam suam heredē vni-
uersalem institueret, qui ad singula respondisse dicitur, ohe sei-
4 gneur, ⁊ non aliud. † Testamentum enim sic factum non videtur
valuisse, eo saltem quia idem do. Roletus non erat notarius per
ipsum Antoniū vocatus, vt illius testamentū conscriberet. Pro
quo induco quod voluit Bal. in. d. l. iubemus. col. ij. versi. in glo.
no. regulā in fi. C. de testa. qui hoc aperte dicit, Quis secus esse di-
5 cat quādo interrogatio fieret a tabellione inde rogato, † quia fi-
des tabellionis aufert omnē suspitionē falsitatis. Si enim eidez
committatur tota substātia viritatis, ei ergo stādum est, arg. l. si
quādo. C. de testi. hoc autem non erat in dicto domi. Roleto, vel
alijs, qui pro testamento scribendo conuocati nō fuerant, nec eis
aut eorum alteri fuerat aliquid commissum per dictū Antoniū:
⁊ idem quod Bal. voluit Pau. de cast. in dicta. l. hac consultissi-
ma. §. ac cuz humana. C. qui testa. face. pos. ⁊ in dicto cōsi. ccclxvj.
vbi etiam allegat Bald. in dicta. l. iubemus. ⁊ subijcit ꝙ plus alij
dicunt esse necesse ꝙ precesserit scriptura facta per manū notarij
de tali institutione facienda de volūtate testatoris, ⁊ quod postea
interrogatio sit sequuta, vt fit cōmuniter, et ita loquitur dicta. l.
hac consultissima. §. ac cum humana. Sed quando interrogatio
fuit facta non a notario, sed ab alijs, ⁊ non apparet quod precesse
rit voluntas testatoris de tali, vel talibus instituendis heredibꝰ
non habentur illi pro institutis, alias daretur materia falsum fa
6 bricandi, † que potissime fugienda est in vltimis voluntatibus.
l. fina. C. de fideicommis. ⁊ hec fuit opinio Alberi. papi. prout re-
fert Joan. And. in addi. Spec. in titu. de testa. §. in primis. vers.
quid si is, in addi. exordiēte, Pileus cui in personam vxoris ac-
cidit ⁊c. dicebat enim idem Alberi. quod hic facile daretur mate
ria fabricandi falsum: quia ad singula infirmus ⁊ quasi mortuus
responderet, quod sic, dicta. l. iubemus. Preterea secundum euz
iste modus testandi non est a iure inuentus, et sic superstitio im-
proba est illum inuenire. c. ij. versic. ⁊ quod non est, de transla. pre-
latorum, etiam voluit qđ testatoris voluntas declaretur scripto
vel voce: ⁊ adijciebat idem Alberi. quod si constaret de volūtate
testatoris distīnctim anteꝙ tabellio scriberet predicta, valeret sic
scriptum, ⁊ postea lectum corā testatore cum tali responso, intel-
ligo facto per sic, vel ohe, vel simili. Et ita dicit ꝓcedere. l. pāphi
lo. §. propositū. ff. de lega. iij. vbi fuit testator interrogatus, an sic
prius dixisset: qui. §. propterea non obstat, ⁊ cui etiam potest ali-
7 ter responderi, ſm Alberi. in dicta. l. iubemus. prope finē, † ꝙ il-
le nō loquitur in heredis institutione, sed in fideicommisso, quod
valet etiā nutu, vt dicit idem Albe. post glo. in dicta. l. iubemus.
Dictam etiam sententiā, qđ testamentum factum vt predixi nō
valeat, tenuit Roma. in dicto consi. cccvj. ad fi. vbi etiam dicit, ꝙ
hec fuerit opinio Joā. And. in dicta addi. ⁊ idem voluit in. l. ge-
rit. ff. de acquiren. heredi. Etiam Anto. de butri. in. c. cum tibi, de
testa. dicit ꝙ Joan. And. in dicta addi. sequutus est hanc senten
8 tiam seu opinionem Albe. papi. Et potuerunt isti moueri, † quia
opinio Alberi. fuit vltimo loco per Joā. And. recitata, ergo illa
videtur per eum approbata, per id quod not. glo. in. l. qui filium.
§. sabinus. ff. ad trebel. pro quo facit. l. si idem cum eodem. §. si vi-
ua, ⁊ quod ibi Baldus ⁊ Angelus. ff. de iurisdi. omnium iudicū.
⁊ Baldus in. l. j. ad finem. ff. de constitu. princip. facit etiam quod
voluit ipse Jo. And. in addi. Specu. titu. de cessio. actio. §. j. col.
v. versicu. si vero dubitatur, in addi. exordiente, Sic loquitur ibi
quasi assentiat quia non resistit: ⁊ illam sequitur dominus Jason
de mayno in dicta. l. iubemus. ad finem. Et reuera ista sententia
videtur in hoc casu multum equa, attenta grauissima oppressio-
ne infirmitatis, ⁊ quia non per notarium vocatum, sed per aliuz,
⁊ non habita volūtate testatoris fuit illa dispositio scripta: ⁊ de-
inde idem Antonius interrogatus, et quia etiam multum iuue-
nis erat. Fateor ꝙ multi in hoc contrariū tenent. ¶ Illud autez
certū est, ꝑfatas Joannetā ⁊ Antoniā nō debuisse nec debere cō-
demnari in expensis; etiam si verū esset ꝙ cōmunior opinio esset
in contrariū: pro eo qꝛ negari nō potest quin iste habuerint ⁊ ha-
beant pro se opinionē, non quidē vnius dūtaxat famosi doctoris
sed pluriū famosissimorū, ⁊ (vt predixi) Albe. Papi. Bal. Pau.
de cast. Roma. ⁊ Jas. insuper ⁊ Jo. And. si tamen Anto. de butr.
⁊ Roma. credimus. Pro quo allegasse sufficiat quod post anti-
quos voluit Pe. de Anch. in cle. ne romani. in prin. de elec. Car-
di. Flo. in cle. ij. de magistris, Bal. in aut. generaliter. C. de epis. ⁊

cle. ⁊ q̄ᵒ voluit Joan. And. in. c. vt debitus. ⁊ q̄ᵒ ibi glo. in verbo rationabili. de appella. Jo. And. in. c. j. in prin. de postula. prela. in nouel. ⁊ Specu. in titu. de expensis. §. nunc videndū. col. j. Isti
9 enim sentiūt† ꝙ licet quis succumbat in causa, si tamē succūbens in cōflictu opinionum habebat doctorem famosum tenentē partem, pro qua litigabat, ista fuit iusta causa litigandi, ⁊ que euz de-
10 bet excusari ab expēsis, † quia doctor habet potestatem interpretandi iura, ⁊ autoritates doctorum sunt probabiles. c. j. cū ibi no. de postula. prela. ⁊. l. j. C. de professo. qui in vrbe Constantinopoli, libro. xij. Et Ꝓuis Anto. de but. in. c. finem litibus. de dolo ⁊ contuma. videatur hoc limitare, vt non procedat qñ opinio communis est in cōtrariū. Panor. tamen in. c. finē liti. ad fi. videtur in simili tenere contrariū, per dictū Jo. And. in. c. j. de constit. in. vj. in vers. sed neq̧ ex multitudine, ⁊ per tex. no. in. l. ij. §. sed neq̧. C. de vete. iur. enucle. ⁊ quod not. Zence. in dicta cle. ne Romani, de elec. Dicit enim Panormi. vbi supra, ⁊ per predicta se putare, ꝙ vbi litigans haberet consilium s̄m vnam opinionē acutissimi doctoris, licet succumbat propter ius cōmune contrariū, nihilominus euitet condemnationem expensarum. Idez voluit Panor. in. d. c. finem litibus. de dolo ⁊ contu. quem sequitur do. Cardina. Alexan. in. c. vt debitus. col. xiij. de appella. Dicit enim ꝙ etiam singularis opinio excusat contra communem opinionem, dūmodo sit suffulta aliqua bona ratione. Et pro hac opinione est bonꝰ text. s̄m eum in. d. l. ij. §. sed neq̧. C. de vete. iu. enucle. allegat etiā quod voluit Joan. And. ⁊ ibi Panor. in dicto. c. j. de constitut. et quod ibi Pet. de Ancha. col. xvj. in repeti. Facit etiam. c. capellanus. ⁊ quod ibi Panor. de fe. q̄ᵒ si procedat vbi litigans habet consilium s̄m opinionem acutissimi doctoris, multofortius procedere debet in casu nostro: in quo non solum vnus acutissimus doctor, sed multi pro parte dictarum mulierum opinati extiterunt, ⁊ quidem viri doctissimi: vbi etiam aduertendum est, ꝙ iste sunt mulieres, ⁊ iuris ignare: quibus etiaz magis parci debet q̄ꝫ peritis in iure, vel etiam viris. Que omnia dixerim sub benigna supportatione cuiuslibet domini melius sentientis.

¶ Argumentum.

¶ Substitutio reciproca, seu breuiloqua in cōgruis casibus vulgarem, pupillarem, ⁊ fideicommissariam continet. A. F.

1 ☞ Substitutio breuiloqua seu reciproca an contineat etiam fideicommissariam.
2 Substitutiones vulgaris ⁊ pupillaris quando expirent.
3 Res restitutioni subiacens an possit pendente conditione interim alienari.

¶ De impube. Consil. cccl.

Ponitur in facto q̄ꝫ prouidus quondam vir Gonetus Grangerij in suo vltimo ⁊ nuncupatiuo testamento heredes vniuersales instituit Catharinam, Alaysiam, ⁊ Jacobetam Grangerie eius filias naturales ⁊ legitimas premorienti sine libero seu liberis ex suo corpore ⁊ legitimo matrimonio procreatis superuiuentes seu superuiuentē substituendo: qui permanens in voluntate huiusmodi vita functus est, ⁊ ab humanis decessit superstitibus dictis Catharina, Alaysia, ⁊ Jacobeta, que bonis ⁊ hereditati eiusdem se immiscuerunt, ⁊ pro ipsius Goneti vniuersalibus heredibus se gesserūt, reputarunt, ⁊ nominarunt. Deinde vero prefata Catharina vita functa est, ⁊ ab humanis sine liberis decessit, superstitibus et sibi superuiuentibus prefatis Alaysia ⁊ Jacobeta. ¶ Quesituz est an in vim substitutionis superius mentionate potuerint et possint prefate Alaysia ⁊ Jacobeta aliquid petere super bonis ⁊ hereditate dicti quondam Goneti testatoris.

1 Ad† quod respondeo breuiter et succincte, ꝙ substitutio, de qua supra, fuit breuiloqua, seu reciproca, vt apparet per ea que no. doc. in. l. lucius. ff. de vulga. ⁊ pupil. Et q2 illa fuit mixta cū cōpendiosa, in illa fuerūt cōprehense non solū directe substitutiones, scz vulgaris, ⁊ etiā pupillaris, si oēs dicte filie tp̄e cōditi testamēti, de quo supra, erāt impuberes. l. iā hoc iure. ⁊. l. q plures. ⁊ q̄ᵒ ibi doc. ff. de vulg. ⁊ pupil. sed etiā substitutio obliqua, scz fideicōmissaria. l. precibꝰ. in fi. C. de impu. ⁊ alijs substi. ⁊. c. Raynutius, de testa. q̄ᵒ etiā voluit Bart. in. d. l. lucius, in penul. vel antepenult. q. ⁊ in repetitione. l. si arrogator. col. vltima. ff. de adop. ⁊ in. l. cēturio. ff. de vulga. ⁊ pupil. in. q. qua querit, an cōpendiosa substitutio cōtineat vulgarem, iūctis his que ipse ibi tangit in ver. seq. de quo articulo etiam ponit Cyn. et Guli. de Cug. in. d. l. precibus. in materia reciproce. ⁊ Alexan. de Jmol. in. l. in testamēto, col. penul. C. de testa. mili. ⁊ plenius in. l.
2 ij. vbi etiam multos allegat. C. de impube. ⁊ alijs substi. † Supposito igitur ꝙ per immixtionem vel aditionem hereditatis expirauerit vulgaris substitutio, ⁊ per pubertatē euanuerit pupillaris. l. post aditam. C. de impub. ⁊ alijs substi. ⁊. l. in pupillari. ff. de vulga. ⁊ pupilla. non tñ expirauit fideicommissaria, quinimo sibi locum vendicauit, ⁊ vendicat in personā dictarū Alaysie ⁊ Jacobete superuiuentiū, in vim cuius potuerunt ⁊ possunt petere illā tertiam partē, que de bonis ⁊ hereditate dicti quondam Goneti peruenerat ad dictam Catharinā: de qua tamen tertia parte poterunt per heredē ipsius Catharine, vel donatariū, aut alios successores, si quos habeat, detrahi due quarte, scz legitima, ⁊ quarta trebellianica, que ascendunt ad dimidiā partē dicte tertie partis: q̄ᵒ vt apertius dicam suppono, ꝙ dicto quondā Goneto superfuerunt dicte tres filie, quarū omniū legitima est tertia pars omniū bonorū dicti quondā Goneti, aut. de trien. ⁊ semis. §. j. collat. iij. ⁊ transumptiue in auth. nouissima. C. de inoffi. testa. Et sic diuidendo bona dicti quondā Goneti in duodecim vncias legitima trium filiarum ascendit ad quatuor vncias, que debuerūt diuidi inter eas equis portionibus. Et sic legitima cuiuslibet ascēdit ad vnam vnciam ⁊ tertiam partem alterius vncie. Ex persona igitur dicte quondam Catharine detrahet eius heres, aut alius successor, de illa tertia parte, in qua fuit instituta, vnam vnciam ⁊ tertiam partem alterius vncie, que sunt duodecima pars ⁊ tertia pars alterius duodecime partis bonorum dicti quondā Goneti, ⁊ hec pro legitima. Et de residuo, scilicet de duabus vncijs, ⁊ besse, seu duabus tertijs partibus alterius vncie. detrahet quartam partem pro trebellianica, iuxta theoricam quam ponit glo. in. c. Raynaldus, super verbo, licet ipsas, de testamen. ⁊ Jo. de Jmol. in. l. coheredi. §. cum filie. ff. de vulga. ⁊ pupillari. Residuum vero debet restitui dictis Alaysie ⁊ Jacobete, quod ascendit ad duas vncias, ⁊ sic ad dimidiam partez illius tertie partis in qua fuit predicta Catharina instituta.

3 Nec† premissis obstat quoddā pretensum pactum, quod olim fecisse dicuntur Anto. ymberti, et ipsa Catharina tempore per eos contracti matrimonij: quo conuenisse dicuntur, ꝙ omnia bona mobilia ⁊ immobilia primo decedentis seu morientis sine liberis remanerent, et remanere deberent, ac pleno iure spectarent superuiuenti. Quoniam respōdeo ꝙ supposito (citra preiudicium veritatis,) ꝙ pactuz huiusmodi alias de iure fuisset validum. illud tamen non preiudicauit, nec preiudicare potuit prefatis Alaysie ⁊ Jacobete substitutis, quominus post euentum conditionis substitutionis superius mentionate petere potuerint, ⁊ possint dictam dimidiam partez: pro quo allegasse sufficiat. l. fina. §. sin autem sub conditione, et quod ibi glo. ⁊ docto. C. communia de leg. ⁊ quod not. Joan. And. in addi. Specu. titu. de dona. sub rubrica. Que dixerim sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

¶ Argumentum.

¶ Ecclesiastice res vltra triennium locari non possunt, propter extrauagantē Pauli. pp. ij. incipientē, Paulus seruus ⁊c. A. F.

1 ☞ Bona ecclesiastica vltra triennium prohibentur locari, ⁊ locatio in contrarium facta annullatur.
2 Factum cōtra legis resistentiam est nullum, nullamq̧ parit obligationem ciuilem vel naturalem.
3 Reipublice vel ecclesie fauore iuramentum non firmat factū cōtra prohibitionem, ⁊ quid si odio.

¶ De sacrosan. eccle. Consil. cccli.

Locatio siue arrēdamētum, quod olim fecisse dicitur capitulum venerabilis monasterij sancti Ruffi, extra ⁊ prope muros ciuitatis Valentinensis, venerabili viro domino Carolo de blaone, de prioratu sancti Jacobi seu fructibus, redditibus, prouentibus, et pretijs illius, non videtur valuisse nec de iure tenuisse seu etiam valere, aut de iure tenere, saltem quatenus locatio seu arrēdamētum huiusmodi excessit ⁊ excedit primū triennium, ⁊ hoc propter extrauagātem recolēde memorie dñi Pauli pape secūdi exordiētē, Paulꝰ episcopus seruus seruorū dei ad perpetuā rei memoriam ambitiose
1 cupiditati illorū ⁊c. † vbi expsse res ⁊ bona ecclesiastica p̄hibētur locari vltra triennium: ⁊ nihilominus locatio in contrariū facta
2 annullatur. † Resistit igitur predicta extrauagās dicto arrēdamento

mento,ergo illud est nullū,quatenus de facto processit cōtra pro
hibitionem.l.qui vetante.ff.de regu.iur.l.prefectus.ff.de rit.nu-
ptia.Nec ex eo nasci seu oriri potuit obligatio ciuilis,vel etiā na
turalis.l.j.⁊.ij.ff.de dona.inter virū ⁊ vxor.iuncta.l.iij.§.si vxor.
eo.titu.ad quod facit.l.si qua mulier.C.ad velleia.⁊ qd̄ no.Bar.
Joan.de Jmol.⁊ docto.in.l.cum lex.ff.de fideiusso.⁊ Joānes.de
Jmol.in repetitione.c.cum contingat.in.viij.membro.de iureiu
ran.Et q̄uis sola legis,seu predicte extrauagātis resistentia suf-
ficere videatur ad annullationē dicti arrēdamenti,nihilominus
tñ in dicta extrauagāti etiā expresse annullatur huiusmodi arrē
damentū,seu locatio,quatenus sit vltra trienniū:per quā annul-
lationem,vt dicit Joan.de Jmol.in dicta.l.cum lex.versi.primo
casu considera quatuor ⁊c.si tamen non habeo eum ibi incorrectū
videtur in effectu apponi decretū decernēs irritū cōtra factū:ad
qd̄ facit ſm eū.l.iubemus.§.sane.C.de sacrosan.eccle.c.ad dissol-
uendū.in fi.de desponsa.impube.⁊.c.si apostolice.de prebē.in.vj.
¶Nec obstat ꝙ in dicto arrēdamento interuenerit iuramētum,
q᷑ non propterea confirmatum est arrendamentum huiusmodi:
vel ea ratione,q᷑ locatio rerū ⁊ bonorū predictarū prohibita est
3 principaliter fauore ecclesiarū,† ⁊ sic fauore rei publice,quo casu
iuramentū non firmat factū contra prohibitionē.c.si diligenti.
circa fi.⁊ qd̄ ibi doc.de fo.compe.l.ij.⁊.l.quēadmodū.C.de agrico.
⁊ censi.lib.xj.⁊ qd̄ voluit Bart.in.l.si quis ꝓ eo.in princip.in ter-
tia col.versi.secundo qñ reprobatur.ff.de fideiusso.vel quia pro-
hibita est odio eorū,qui in arrendamentum talia bona recipiunt
qd̄ videntur sonare verba dicte extrauagantis:quo etiā casu fa-
ctū contra prohibitionem nō firmatur iuramento,vt etiā voluit
Barto.in.d.l.si quis pro eo,in princip.in.v.col.ver.quarto dixi.
Consulo tamen ꝙ si illi domini capitulantes,qui arrēdauerunt,
velint contrauenire,prout debent,petant ꝙ liberētur vel absol-
uantur a iuramēto per id quod habetur in simili in.c.debitores.
de iureiu.⁊ qd̄ voluit Bar.in dicto ver.quarto dixi.Et hoc facto
poterunt etiā ipsi venire cōtra factum suum,pro eo q᷑ illud fuit
contra legem:per id quod habetur in dicta.l.quemadmodum.et
quod ibi docto.⁊ per glo.⁊ docto.in.l.post mortem.ff.de adop.

¶Argumentum.

¶Episcopus vrgentibus ita rebus subditos suos cogere po-
test ad sibi prestandum officium(vt vocant)charitatiuum,⁊ pe-
cuniam moderate pendendam.V.F.

1 ☞Episcopi per modum charitatiui subsidij an possint a subdi
tis petere exactionē,⁊ subditos cogere.⁊ nume.3.⁊ propter quas
causas.nume.6.
2 Episcopus sponsus totius ecclesie.
4 Charitas vbi non prodest,potestas adhibenda est.
5 Subsidium charitatiuum non liberalitatis sed necessitatis.
Equitas scripta necessitatem importat.

¶De episco.⁊ cleri. Consil.ccclij.

1
Jcet† epī prohibeātur
regulariter,ne suos tailhijs ⁊ exactionib⁹ gra-
uare presumant:ipsi tamen cū subest causa ratio
nabilis ⁊ manifesta pñt petere a subditis chari-
tatiuum subsidiū.c.cōquerente,⁊ qd̄ ibi Hostiē.
Bald.Anto.de But.Panor.⁊ doct.cōiter,de offi.ordina.⁊.c.cū
apostolus.§.prohibemus,⁊ qd̄ ibi Inno.Host.Joā.And.Hen-
ri.boyc.Panor.⁊ doct.de censi.Host.in summa.eo.titu.§.ex qui-
bus causis,ver.Item pōt fieri exactio:⁊ Archi.in.c.cauendū.x.
q.iij.Et appellatur exactio hm̄oi subsidiū charitatiuū,pro eo q᷑
vt dicit Anto.de But.in.c.cōquerente.subsidiū huiusmodi cum
charitate petitur,non violenter,nec a pauperibus ⁊ oppressis.d.
§.prohibemus.⁊.c.licet.de censi.Et instruitur eps̄ petere subsi-
diū huiusmodi,cōgregato clero,exprimēdo causam sue indigen
tie,⁊ hortādo ꝙ cū cuilibet proximo subueniēdū sit in necessitate
2 multo fortius sibijpsi,narrādo† q᷑ spōsus est totius ecclesie,⁊ ab-
surdum esset ꝙ sponsa videret laborantē egestate sponsum,ipsa
existente diuite,sicut dicitur in simili.ff.de reiudi.l.non tantū:et
hortando ꝙ nō expectent conquestionem.dicendo qd̄ dicitur in
3 c.j.de dona.†Uerum q̄uis subsidium hm̄oi cū charitate peti de-
beat,vt predixi,subditi tamen ad illud exhibēdum cogi possunt,
si ostensa necessitate precibus seu hortationibus ⁊ monitionibus
suis acquiescere nolint.Nam ⁊ fructus ecclesiarum potest episco
pus pro suis necessitatibus accipere ⁊ habere.c.cū nostris.§.fi.
de constitu.preben.c.cum venissent.de insti.⁊.c.j.§.fin.vt eccle.be
nefi.Quāuis enim in talibus plus debeat operari charitas q̄ po
4 testas:tamen† vbi non prodest charitas,adhibenda est potestas.
c.licet nonnunquam.⁊.c.⁊ qui emendat.distinctio.xlv.⁊.c.cauen-
dum.x.q.iij.quod etiam voluit Hostiensis ⁊ docto.communiter
in.d.c.cum apostolus.§.prohibemus.Archi.in.d.c.cauendū.qui
post Uincentium in.d.§.prohibemus.dicit ꝙ postulatio auxilij
de qua in dicto.§.prohibemus.si fuerit iusta ex necessitate exau-
dienda est,⁊ per suspensionem extorquenda:naʒ si par pari sub ue
nire tenetur,etiam sub pena excommunicationis,multo fortius
minor maiori.c.j.de censi.⁊.d.c.conquerente:vt dicit Bal.in.d.c.
conquerente.col.ij.versi.quero vtrum charitatiuū subsidium ⁊c.
5 †ꝙ charitatiuū subsidiū,de quo ibi,nō est liberalitatis,sed neces
sitatis,pro eo quia ista charitas est in iure scripta,equitas auteʒ
scripta necessitatem importat.l.si ⁊ me ⁊ titium.ff.si cer.pet.sicut
alimentum quod debet pater filio,⁊ econtra.l.postliminium.§.fi-
6 lius.ff.de capti.⁊ postlimi.reuer.†doct.autem ponunt in locis su
perius allegatis multas causas,propter quas potest episcopus
petere charitatiuū subsidium a subditis,⁊ inter eas ponūt istas
scʒ quando eps̄ fecit magnam emptionē,vel facit grandes expē
sas pro eundo ad papā vel imperatorē vel litigando pro iuribus
ecclesie,vel quādocūq; casus vel superuenit,ꝓpter que supportā
dum habet necesse talia petere.Et hoc verum,nisi in casuʒ incide
rit culpa sua.¶Ex quibus infero ꝙ supposita veritate ⁊ euiden
tia cause,imo causarū pluriū plenius expressarū in casu mihi ex-
hibito parte reuerēdi in Christo patris ⁊ do.do.Joannis de mō
te cauato Uiuariensis epī potuit idē reuerēdus dñs eps̄ charita
tiuum subsidium postulare a subditis,⁊ ꝙ per maximam partē
cleri Uiuariēsis eidē charitatiue concessum est quibusdā paucis
nūc recusantib⁹ cōtribuere in subsidium hm̄oi qd̄ re vera facere
nō deberēt,ꝓ predicta,cū nec illud sit immoderatū,attētis facul-
tatibus dicti cleri,⁊ iuste cause subsistant.Si cū ꝓpter expensas
quas facit eps̄ accedēdo ad imperatorē peti possit predictū sub-
sidium,⁊ nisi valeat cū charitate obtineri adhibenda sit potestas
cur nō potest ipse dñs,qui(vt puto)ad iussum regie maiestatis
eandē associauit,⁊ sibi seruauit in plurimis,⁊ in seruiendo gran-
des expēsas sustinuit,ꝓpter expensas hm̄oi petere predictum
subsidiū:⁊ si charitas nō subsit in subditis,operet̄ potestas ꝑ quā
ipsi cogantur ad subsidiū hm̄oi.Et q̄uis aliqui dixerint hāc coa
ctionē fieri posse per solū papā alij vero ꝑ superiorē,vtpote ꝑ ar-
chiepm̄:Inno.tamē magis placere videt̄,ꝙ hec coactio fieri pos
sit ꝑ ipsum epm̄,dūmodo causa sit rationabilis euidēter,⁊ subdi-
ti nō grauent̄ nimium.Et hanc opinionē Inno.sequit̄.Host.Jo.
an.⁊ docto.cōiter in.d.c.cū apostol⁹.Si aūt subditi referrēt que-
stionem:puta q᷑ dicerēt se nimium pregrauari,vel causam esse ir-
rationabilē,vel minus rationabilē,tunc debet adiri superior,vel
arbitri,ꝑ quos cā sopiatur superior quidē quando subditus con
queritur ⁊ arbitri quando eps̄ cōuenit subditū questionē referen
tē.vt no.Hosti.in.d.c.cū apostolus,super verbo,cōquerente,iun-
ctis,per cū ibi not.super verbo,cū charitate,ibi,nec exinde refe-
rūt questionē.Et ita cōiter ibi transeūt doc.ꝓpter quod,cū (vt
audio)isti recusantes referant questionē,q̄uis non sim de illa in
formatus,⁊ ꝓpterea appellauerūt.ista est causa sopiēda est ⁊ ter-
minanda per superiorē qui super hoc arbitrabitur vt etiam vo-
luit Hosti.in.d.§.ex quibus causis,ver.quid si subditus dicat ⁊c.

¶Argumentum.

¶Interdicto recuperande pos.ab actore intentato,ipso inuito
nō potest reus cumulare petitorium.V.F.

1 ☞Actore intentante possessorium recuperande reus an possit
actore inuito vel excipiēte intentare petitorium ⁊ illud per viam
recōuentionis cumulare,vel per viā exceptionis illud deducere.
2 Spoliatus an ⁊ quando ante omnia restituendus.

¶De interdict. Consi.cccliij.

1
Jcet† petitorium et pos
sessoriū iudicia possint in nonnullis casibus cu-
mulari illud tamē certū est ꝙ vbi actor primo in
tentauit possessoriū recuperande,nō potest reus
ipso actore inuito,vel excipiente intentare peti-
torium.nec illud per viam reconuētionis cumulare.c.fi.de ordi.
cogni.quia actor spoliatus habet priuilegium,vt non cogatur
respōdere super petitorio anteq̄ restitutus extiterit.d.c.fi.quod
etiā voluit Panor.in.c.cum dilectis.col.iij.versi.tertio potest
practicari,de cau.pos.⁊ propric.Nō etiā potest reus per viā exce
ptionis deducere petitoriū ipso actore inuito.qui est ante omnia
restituēdus.c.j.⁊.c.solicite.cum multis simili.de restitu.spoliat.
Nec cōtrarium ꝓbant allegata parte quorūdā Claudij marbau-
di.Antonij anondi,⁊ Ponceti aymonis in quadam eorū pretēsa
schedula exordiēte,Quāuis forte ⁊c.Et primo quidā,nō.c.pasto
ralis.de cau.pos.⁊ ꝓprie.q᷑ illud nihil dicit de cumulatione pe-

titorũ parte rei oppositi,ꝛ deducti per vias exceptionis,seu etiã reconuentionis,cum possessorio recuperande possessionis parte actoris deducto:sed bene dicit ꝙ suspenso per actorem petitorio per ipsum primitus intentato,põt idẽ actor intẽtare possessoriũ qđ intelligunt docto.tam de possessorio recuperande,ꝙ de possessorio adipiscende.Quo vero ad possessoriũ retinẽde,recipit hoc dictum multã restrictionẽ,vt ibi videri põt per doct.ꝛ in.l.naturaliter.§.nihil cõmune.ff.de acqui.posses.l.ordinarij.C.de rei vẽdi.ꝛ in.l.incerti.C.de interdic.Etiã nec obstat.d.c.cũ dilectis.de cau.pos.ꝛ proprie.qꝛ illud ſm mentem glo.loquitur ꝛ procedit in possessorio recuperande,ꝛ petitorio simul intentatis ab eadẽ parte,non a diuersis.Et ꝙuis Panor.ꝛ alij quidam dicant.c.hmõi posse etiam practicari,quando actor eius petitorio,ꝛ reus recõuenit eum possessorio iudicio,deducendo spoliationem per viam agendi:tunc enim nihil obstat hec iudicia cumulari,ꝛ hoc super diuersis rebus.c.dilectus.de ordi.cogni.Dicit etiam idem Panor.d.c.cum dilectus,posse practicari quando actor egit possessorio,ꝛ reconuentus per eũ super petitorio nihil excipit:pro quo allegat not.in.d.c.fi.de ordi.cogni.Sed hec in nullo tãgunt casum nostrũ,in quo dictus nobilis magister Albertus de sancto Ferreolo dicitur primo egisse possessorio recuperande possessionis,ꝛ cum reus opponere conatus est de concernentibus petitorium per viam exceptionis,idem de sancto Ferreolo opportune excepit.qđ admitti non deberet,petens articulos parte dictorũ reorum in causa oblatos ꝛ productos rejici ꝛ repelli.Etiam nec obstant.no.per Inno.in.c.cõstitutus.de filijs presby.quinimo potius faciunt pro,si bene inspiciãtur,† ꝛ signanter in ver.sed si nõ
2 cõstet adhuc:sensit enim Inno.ꝙ vbi exceptio opposita esset notoria per confessionem partis actricis,vel per probationes admissas,non sit spoliatus restituendus.Sed si non constet de iure opponentis,sed sit adhuc res dubia põt dicere spoliatus,non respondebo nisi de possessione mea vel iure meo,sed tu non es audiẽdus nisi primo facta restitutione:pro quo allegat.c.ex literis.de restitu.spoliato.c.cum dilectus,ꝛ.c.fi.de ordi.cogni.Et hec dicta faciunt pro dicto magistro de sancto Ferreolo,cum nec constet,nec imposterum posse constare speretur de pretenso iure dictorum Marbaudi,Aymonis,ꝛ Auondi.

¶ Argumentum.

¶ Cum in legitimam alienata imputentur,non mirum si fideicommisso non obstante vsq; ad eam filius alienare possit.A.F.

1 ¶ Legitima cur potius sit quota bonorum,ꝙ hereditatis.
2 Bona alienata de fideicommisso imputantur in legitimam vsq; ad illius quotã,ꝛ sint irreuocabilia:ꝛ quid si excedant,an heres alienantis teneatur de pluri alienato.
3 Possidens domino patiente ꝛ sciente post contractum intelligitur per eundem in possessionem inductus.

¶ Commu.de lega. Consil.ccclviij.

Ponitur in facto qđ dudum anno videlicet incarnationis dominice.M.cccclix.et de mense Nouembris.nobilis quondam vir Honoratus seuboni,loci Partusij,fecit ꝛ condidit eius vltimum ꝛ nuncupatiuum testamentũ:in quo nobilis Sansie ꝛ Silone eius filiabus legauit,ꝛ iure institutionis reliquit certas pecuniarias quantitates,ꝛ bona alia,quibus voluit eas esse contentas,ꝛ nihil aliud posse aut valere petere in ꝛ super bonis eiusdem.nobiles vero Antonium,Julianũ,ꝛ Jacobum eius filios naturales ꝛ legitimos heredes vniuersales instituit:ꝛ ipsos si ipsi vel eorum alter sine prole seu liberis ex eorum corporibus legitime procreatis ab humanis decederent,inuicem substituit,ita ꝛ taliter ꝙ si vnus ipsorum quandocunq; decederẽt sine prole seu liberis ex suo corpore procreata seu procreatis,omnia bona seu portio illius sic decedentis perueniret ꝛ peruenire deberet pleno iure ꝛ absq; retentione alicuius quarte ad alios ex ipsis fratribus superuiuẽtes,ꝛ suos,ꝛ si duo ex ipsis fratribus quandocunq; sine prole seu liberis ex suis corporibus legitime procreatis ab humanis decederent,bona seu portiones illorũ sic decedentium peruenirent ꝛ peruenire deberent ad aliũ superuiuentem,ꝛ suos.Et deinde permanens in voluntate huiusmodi ab humanis decessit.Quo mortuo ꝛ vita functo prefati Antonius,Julianus,ꝛ Jacobus bonis ꝛ hereditati eiusdem se immiscuerunt,ꝛ bona paterna primo pro indiuiso ꝛ simul,et deinde diuisa tenuerunt ꝛ possederunt multis annis.Deinde vita functus est ꝛ ab humanis decessit dictus nobilis Antonius,superstite ꝛ sibi superuiuente nobili Joanne seuboni eius filio naturali ꝛ legitimo.Post hec etiam decessit ꝛ sine liberis,saltem naturalibus ꝛ legitimis,dictus nobilis Jacobus,superstitibus et sibi superuiuẽtibus prefatis nobilibus Juliano,ꝛ Joãne ex fratre eius nepote,prius tamen condito per eũdem Jacobum eius vltimo ꝛ nuncupatiuo testamento:in quo heredem vniuersalem instituit nobilem Catharinam Rebole,eius tunc vxorem,ꝛ nũc relictam.Tandem cum lis seu questio orta extitisset,maiorq; oriri dubitaretur inter prefatos nobiles Julianum ꝛ Joannem ex vna parte ꝛ dictam nobilem Catharinam ex alia,de ꝛ super substitutione superius mentionata,ꝛ fideicommisso eisdem Juliano ꝛ Joanni per dictum quõdam nobilem Honoratum relicto,ipsi nobiles Julianus ꝛ Joannes compromiserunt in spectabiles viros dominos Joannem guirani iurium eximium professorem,ꝛ Petrum de ponteues iuris vtriusq; licentiatum egregium:qui tandem auditis partibus antefactis dixerunt,ꝛ inter alia declararunt,eidem nobili Rebole relicte ꝛ heredi dicti nobilis Jacobi competere ius retentionis legitime in restitutione paterne hereditatis:quam in capitulo,Item preterea declaramus ꝛc.videtur declarare,ꝛ dixisse fuisse ꝛ esse tertiam partem quote seu portionis peruente ad dictum quondam Jacobum de bonis prefati Honorati.Ex quibus ꝛ alijs contentis in sententia seu laudo dictorum dominorum arbitrorum ꝛc.oriuntur dubia sequentia.¶ Primum quanta fuit legitima,supposito ꝙ substitutio superius mentionata sibi locum vendicauerit in personis dictorum nobilium Juliani ꝛ Joannis.¶ Secundum que debuerint ꝛ debeant in legitimam huiusmodi imputari.¶ Tertium de validitate ꝛ effectu sententie dictorum dominorum arbitrorum ꝛc.

Christi implorato subsidio. Ad primum respondeo breuiter ꝛ succincte quod cum eidem quondam nobili Honorato superfuerint quinq; liberi,tres scilicet filij,ꝛ due filie,horũ omnium legitima fuit semis,seu dimidia pars,authen.de trien.ꝛ semis.collatio.iij.ꝛ transumptiue in authenti.nouissima.C.de inofficioso testamẽto.Et sic legitima cuiuslibet fuit decima pars bonorum dicti quondam nobilis honorati,eorum videlicet que superfuerũt aut superfutura erant detracto ere alieno ꝛ funeris impensa.l.papinianus.§.quarta autem,et quod ibi
1 doctores.ff.de inofficioso testamento.† Legitima enim non est quota hereditatis,sed est quota bonorum,pro eo quia ante illam deducitur ꝛ detrahitur es alienum,ꝛ funeris impensa,per quas legitima minuitur:per id quod voluit Bartolus ꝛ doctores in.l.ex facto,la grande.ff.de heredibus institu.et Bald.in.l.quoties.C.eodem titulo,post Jacobum Butri.in.l.si quis in suo.C.de inofficioso testamento.Ex quibus infertur ꝙ cum prefati domi.arbitri adiudicauerint eidẽ nobili Rebole,pro legitima dicti quõdam Jacobi tertiam partem illius portionis,que ad eundẽ peruenerat de bonis dicti quondam Honorati,ꝛ quam voluerunt ꝑ eandem Rebole posse retineri,ipsi grauarunt dictos Julianum ꝛ Joannem.Processerunt enim ꝛ iudicarunt perinde acsi legitima dicti quondam nobilis Jacobi fuisset nona pars bonorũ prefati Honorati,que tamen non nona,sed fuit decima pars.Etiã grauarunt eosdem nobiles Julianum ꝛ Joannem quatenus cẽseri deberent voluisse,ꝙ non soluentibus dictis Juliano ꝛ Joãne eidem nobili Rebole pro dicta legitima seu tertia parte dicte tertie portionis infra annum ducẽtos ꝛ triginta florenos,quod bes seu due tertie partes predicte portionis,que eisdem Juliano ꝛ Joanni debebant in vim substitutionis(de qua supra)restitui,censerentur ꝛ essent eidem Rebole vẽdite,vel per eam empte pretio dictorum ducentorum ꝛ triginta florenorum.Si enim legitima,hoc est tertia pars illius portionis,(vt ipsi voluerunt) fuerit iuste appretiata ad ducentos triginta florenos,profecto dicte due tertie partes debebãt estimari valere florenis quadringentis ꝛ sexaginta.Nisi forte quis dicere voluerit,quod istud nõ procedat,pro eo quia soluendum erat es alienum ꝛ funeris impensa dicti quondam Honorati.Sed istud nõ obest,pro eo quia vt predixi,ante detractionem legitime hec detrahi debuerant,et sic si bene appretiabatur legitima ad florenos ducentos,ꝛ triginta,opus erat quod tanta superessent aut superfutura forent bona que valerent florenis quadringentis et sexaginta,quia(vt ꝑdixi)legitima debetur deducto ere alieno,ꝛ funeris impensa.

Ad secundũ dico ꝛ respondeo, omissis multis verbis,que sup articulo huiusmodi effundi possent,illud non esse dubium,quin in quartam huiusmodi imputari debeant ea que de quota,seu portione superius mentionata,et peruenta ad dictũ quõdam Jacobum,per eum vel cõsumpta vel alienata extiterunt,per id qđ habetur in.l.marcellus.§.res que,ꝛ quod ibi Bar.Alexan.de Jmol.ꝛ alij.ff.ad trebellia.Alexand.

de Imol.cōsil.iij.exordiente, Viso processu cause ⁊c.in tertio volu.Bal.consilio.lxxxvi.exordiente, Pepus nicolutij ⁊c.col.ij.in prima parte.Ex.in auth.res que.in fi.C.cōmunia de legat.Bal. in.l.ij.C.ad legem fal.qui ideo videntur cōmuniter opinari,⁊ dicere,filiū per patrē heredē institutū,⁊ de alteri hereditate restituenda grauatū posse irreuocabiliter alienare vsq ad eius legitimā de bonis restitutioni subiacentibus,quia bona alienata sibi imputātur in legitimā:ad qđ facit qđ voluit Bart.in.l.in quartā.ff.ad legē fal.Et cum(vt audio)dictus quondā Jacobus multo plura,vel cōsumpserit,vel alienauerit de bonis dicte eius portionis,ꝙ ascenderet,vel ascendat predicta legitima,non videbatur,nec videtur dicta nobilis Catharina posse aliquid vlterius petere:quinimo tenebatur ⁊ tenetur,vt ⁊ tanꝙ heres dicti quondam Jacobi,eisdē Juliano ⁊ Joāni satisfacere de illo pluri alienato,aut consumpto:quibus etiam ex persona dicti quondā Jacobi eius predecessoris,⁊ vt heres illius,tenetur reddere rōnē.l.mulier.§.sed ⁊ eum.ff.ad trebellia.⁊.l.cum tale.§.f.⁊ qđ ibi doct. ff.de condi.⁊ demon.De quo Joan.ferra.titu.for.libel.quo agitur ex substitutione,in glo.super verbo,ac ꝑ fideicōmissum,versi. Ex quibus deciditur istud quotidianum ⁊c.ibi,et per hoc etiam aliud sequitur.Fuerunt igitur ⁊ in isto prefati Julianus ⁊ Joānes granati per dictam sententiam,pro eo quia non habito aliquo respectu ad bona alienata,vel consumpta ipsi condemnati extiterunt ad dandum eidem nobili Rebole,⁊ pro dicta pretensa legitima dictos ducentos ⁊ triginta florenos:qui tamē facta debita ⁊ opportuna imputatione eidem Rebole in nullo tenebantur,sed potius econtra tenebatur ipsa Rebole eisdem Juliano ⁊ Joanni substitutis,quatenus dictus quondā Jacobus vel alienauerat vel consumpserat de bonis dicte tertie portionis vltra dictam pretensam eius legitimam.

Ad tertium dico ⁊ respōdeo ꝙ quicquid sit de validitate vel inualiditate predicte sententie,sup quibus pro nunc insistere non oportet,illud saltem certū est ꝙ cū iuxta sentētiam seu laudū,prefati nobiles Julianus,seu nobilis Gregorius eius heres,⁊ Joānes eidē Rebole satisfecerint de dictis ducētis ⁊ quinquaginta florenis,ipsa nobilis Rebole repetere non pōt dictā pretēsam legitimā,etiā si de illis non fuerit satisfactum infra annum,quia recipiendo solutionem post annum videt renuntiasse iuri,qđ propter pretensum lapsum dilationis pretendere potuisset.Et supposito citra preiudiciū veritatis,ꝙ vēditio,vel alius alienationis cōtractus factus de dicta legitima,⁊ pro dictis ducētis ⁊ triginta florenis,fuisset ⁊ esset resolutus,quoq bes,seu dicte due tertie partes cēseri deberent fuisse et esse vēdite dicte nobili Rebole:non posset tñ,nec de iure deberet eadē nobilis Rebole sua autoritate,vel alias cā nō cognita,eniti tenere ⁊ possidere legitimā,seu dictā tertiam partē ⁊ bessem,seu alias duas tertias partes:q(prout mihi dicitur)prefati Julianus,ac post eū dictus Gregorius eius filius,⁊ Joānes,tenuerūt ⁊ possederunt pacifice ⁊ quiete,ac vidente ⁊ patiente dicta nobili Rebole a tempore dicti laudi,⁊ citra,bona predicta.Et quidem
3 non quo ad predictā legitimam,† q: cum dominium illius semel transierit in dictos Julianum ⁊ Joannem in vim contractus,de quo in dicto laudo,⁊ hoc per traditionem eis factam,aut saltem per patientiam dicte Rebole.l.traditionibus.C.de pact.⁊.l.minus instructus.C.de acqui.possess.nō potuerunt postea ipso iure resolui,sed opus fuit retraditione,argu.eius qđ voluit glo.magna in.l.f.ad fi.C.de inofficio.testamen.⁊ Alexan.de Jmol.consilio.x.exordiente,Videtur fortasse ⁊c.vbi plene,⁊ consilio.xcij.exordiente,Perspectis his que in themate ⁊c.circa principium,in eodem volumine.Non etiam quo ad dictas duas tertias partes, per id quod habetur in.l.si ex stipulatione,et quod ibi doctores. ff.de acquirenda possessione.et quod notant doctores in dicta.l. minus instructus.C.eodem titulo.

¶ Argumentum.

¶ Lege Julia ⁊ stuprator non tenetur,qui pro virgine habitā ipsa volente deosculatur.V.F.

1 ¶ Aliud est esse talem,et haberi pro tali,vt in puella habita ꝑ virgine.
2 Indicium vnicus testis probare an possit per suam depositionem.
3 Probatio imperfecta an possit cū alia coniungi vt perficiatur.
4 Inimicitia grauis testem repellit.
5 Depositio testis de auditu dici ab alio,⁊ non de perceptione actus per proprium sensum an valeat.
6 Confessionem rei actor vel totam acceptare,vel totam repellere an cogatur.

¶ Ad leg.iul.de adult.⁊ stup. Consi.cclv.

Roposita et deducta parte Gulielmete amblarde,contra ⁊ aduersus discretum virum magistrum Antonium millani,barbitonsorem,de iure non procedunt,nec inferunt intentionem eiusdē Gulielmete.Et quatenus dici possent de iure procedere,illa non fuerunt,nec sunt ꝓbata per depositiones seu dicta quorūdā pretensorū testium par-
1 te eiusdem Gulielmete in hac causa productorū.† Et primo quidem non procedunt proposita ⁊ deducta,etiam si illa probata extitissent,⁊ signāter quatenus in eis deducitur,ꝙ ante pretensam deflorationē eiusdē Gulielmete,⁊ de qua in actis cause inter eā ⁊ prefatum Milani vertenti,⁊ vsq ad huiusmodi deflorationē ipsa fuit tenta ⁊ reputata virgo:quia ex istis nihil infertur.Non enī ex hoc qđ ipsa reperitur fuisse tenta ⁊ reputata virgo vsq ad tēpus dicte pretense deflorationis,de qua in hac causa,sequitur, vel infertur,ꝙ ipsa vsq ad tempus huiusmodi virgo extiterit. Pro quo allegasse sufficiat.c.multi corriguntur.col.fi.versi.nam si nominatio sufficit.ij.questione.i.c. inserta.xxx. questione. v.⁊ quod voluit beat' Hieronymus in epistola ad Romanos,super illo,Paulus seruus Jesu christi vocatus apostolus,ad quod facit.l.imperatores.§.penul.ff.ad municip.⁊.l.si vero non remunerandi.§.cum quidam.ff.manda.⁊ quod no.glo.in.l.si maritus.§. j.ff.de adulte.Parū enim prosunt verborū folia ⁊c.c.marchion ⁊ basilides.i.q.i.⁊ aliud est esse talem,aliud haberi pro tali,vt voluit Pau.de cast.consilio.cxcvj.exordiente,Posset quis dicere ꝙ statutum ⁊c.

Preterea,presupposito,citra preiudicium veritatis,ꝙ proposita ⁊ deducta parte dicte Gulielmete procederent:illa tamen non fuerunt,nec sunt (prout dixi) probata.Pro cuius dicti faciliore declaratione premitto ꝙ nullus ex testibus parte eiusdē Gulielmete in hac causa productis dixit,aut deposuit se vidisse eosdē magistrū Antoniū ⁊ Gulielmetam adinuicem commisceri:⁊ sic nullus deposuit de actu,sed tantum de quibusdam pretensis indicijs,siue coniecturis.Quo premisso dico intentionem prefate Gulielmete non esse probatā per depositionem quorūdam Stephani bugonis,⁊ Alaysie portauerie eius vxoris:quia licet isti videātur deponere se reperisse eosdem magistrum Antonium ⁊ Gulielmetam se mutuo ⁊ ad inuicem osculantes in domo cuiusdam Antonij Charaterij,⁊ sic videantur conuenire in loco,ipsi tamen non testificantur,nec deponunt de eadem repertione,quod satis colligitur ⁊ apparet ex depositione vtriusq.Et primo quidem prefate Alaysie,quatenus dicit ⁊ deponit se reperisse eosdem Antonium milani et dictam Gulielmetam solos in domo predicta:⁊ idem etiā dicit dict' Stephanus bugonis.Quo fit vt dicti Alaysia ⁊ Hugonis,vtpote, non deponentes de eadem repertione seu inuentione non probent indiciū quod alias surgere poterat ex eo ꝙ pretendebātur dicti magister Antonius ⁊ Gulielmeta soli reperti et se mutuo
2 ⁊ vicissim deosculantes:† quia licet vnicus testis deponens de cōtractu aut crimine,vel alio actu regulariter probet semiplene, ⁊ indicium faciat vnus tamē testis nō ꝓbat indiciū,sed opus est duobus,vt no.glo.reputata singularis in.l.si.⁊ qđ ibi Bar.⁊ alij docto.C.fami.ercis.⁊ quod not.Inno.in.c.sicut de simo.Ang.in l.si in prin.ff.quod me.cau.⁊ aut.de testa.imperfec.col.viij.Bald. in.l.cum citra.C.de iure dot.⁊ in.l.ij.in prin.ff.de excus.tu.⁊ Sali.in.l.fi.C.de questio.⁊ Alex.de imo.consil.v.col.ij.in.j.vol.⁊ cōsilio.xj.exordiente,Sentio in dubium reuocari ⁊c.columna.ij. et consilio.xix.exordiente,In his que in themate narrata sunt.columna octaua.in quarto volumine.Ex illa ergo pretensa repertione seu inuentione,vtpote non probata,nihil potest inferri:nec
3 potest huiusmodi † probatio imperfecta cum alia coniungi ad faciendum seu integrandum probationem,per id qđ voluit Bal. in.l.si quis ex argentarijs,post principium.ff.de eden.quod etiā voluit Alexan.de imol.in dicto cōsilio.xj.colum.ij.⁊ consilio.xix. col.ix.ibi,⁊ ideo tales testes sunt singulares.¶ Adijcio ꝙ vt parte prefati magistri Antonij propositum est,⁊ deductum,dictus Stephanus bugonis a multis annis ⁊ citra,⁊ sic tempore prestiti iuramenti,⁊ lati per eum testimonij fuit ⁊ est grandis inimi-
4 cus eiusdē Antonij.† Grauis enim inimicitia testē repellit aut. de testi.§.si vero odiosus.colla.vij.⁊.c. per tuas.in fi.de simo.de quo Fran.de are.in dicto.c.cum oporteat.col.v.ver.in glos.super verbo inimicos.de accusa.

Et quemadmoduz prefati Alaysia ⁊ Hugonis non probāt,ita nec probant alij pretensi testes parte dicte Gulielmete in hac causa producti,⁊ examinati,cū oēs

fuerint ⁊ sint singulares, ⁊ non de actu, sed de quibusdã pretensis
remotis indicijs deponere satagẽtes, qđ videri potest inspecto
tenore attestationũ eorundẽ. Janneta enim chabrierie sola depo
suit vidisse sunt duo anni elapsi prefatos magistrum Antoniũ ⁊
Gulielmetã solatiãtes ⁊ colloquẽtes infra ĩtroitũ domus puidi
viri Stephani Amblardi, eius fratris. Trucheta Chãble etiã
sola dicit vidisse fieri signũ nescio ꝙ per prefatũ Antonium cum
eius capite prefate Gulielmete existenti in porta domus prefati
Stephani, ⁊ ꝙ ipsa statim surrexit, ⁊ post eũdẽ Antoniũ iuit, ꝙ
que ipa Trucheta eandẽ Gulielmetã interrogauit quo iret, que
respõdit ꝙ ibat ad videndũ si dõne Perrine auoit disne: ⁊ subiũ
git ꝙ nõ vidit quo iuit. Pasqueta vero molerie etiã sola dicit ⁊
deponit vidisse prefatã Gulielmetam primo ingredientẽ quan-
dã pretensam chanaberiã, ⁊ ꝙ deinde etiã vidit eundẽ magistrũ
Antoniũ cũ balista, quã portabat, etiã intrantem chanaberiam.
Magister Philibert⁹ caroli deponit effectualiter ⁊ solus, se vi
disse duo sunt anni elapsi ꝙ cũ Gulielmeta veniret de fonte ciui
tatis Tricastrine portãs lagenã, dictus magister Antonius exi
stẽs in eius apotheca fecit ei signũ cũ capite, ⁊ ꝙ paulopost vidit
eã venientẽ versus predictã apothecã, ⁊ ꝙ cũ idẽ Antonius vi-
dit eã venire ipse primo accessit ad planũ turriũ, ⁊ ipsa eã seque-
batur: qđq; idem Antonius illã expectauit prope domũ dotalẽ
magistri Gerardi de perosa, vidit ꝙ dicta Gulielmeta eidẽ An
tonio tradidit suo videre vnã fogassiã, ⁊ ꝙ inde ipsi ambo simul
recesserũt quousq; fuerũt ante domũ Stephani maloni cõfabulã-
tes adinuicẽ, deponit etiã seu audiuisse dici, ꝙ ipsi fuerãt reper-
ti in sancto Restituto sub gradibus, Gulielmus fayeti etiã dicit
se audiuisse a quodam Petro de plano ꝙ ipse illos viderat sub
5 gradibus simul cõmiscẽtes: † sed horũ duorũ depositio seu dictũ
ideo nõ valet, q: est de auditu dici ab alio, nõ de pceptione actus
per propriũ sensum: pro quo allegasse sufficiat qđ voluit Alber.
de male. in suo tracta. testi. in vltima parte. §. cõiequẽter opponi
tur contra testẽ esse redditã rationẽ de ratione auditus: ⁊ qđ ha
bet in. c. preterea. c. tã literis. de testi. ⁊. c. testes. iij. q. ix. Nicolaus
antẽ de croso etiã solus deposuit vidisse prefatũ Antoniũ extra
ortum Stephani Amblardi, ⁊ prope portã illius, ⁊ dictam Gu-
lielmetam infra colloquentes. Joannes Genesij nihil deponit.
Joãnes Hugonis etiã nihil dicit, preter ꝙ de fama. Ecce ergo
ꝙ isti omnes sunt in suis depositionibus ⁊ dictis singulares, ⁊ ꝙ
illi non de actu, sed de quibusdam pretensis indicijs, ⁊ quidẽ non
propinquis, sed remotis, ⁊ cõmunibus deponentes, quorũ pro
pterea nullũ probatur, q: (vt predixi) ad probationẽ indicij sunt
necessarij duo testes, vt not. glos. cõiter approbata in. d. l. fi. C. fa-
mil. erciscun. ¶ Et ꝙuis testes predicti, aut eorũ pars maior de
ponere enitantur de voce ⁊ fama ingrauidationis: illi tamen nec
recte de fama deponunt, nec illã probãt: pro quibus allegasse suf
ficiat not. per Bar. in. l. de minore. §. plurimum. ff. de questio.

Preterea et postremo dico, qđ
licet prefatus magister Antonius respõdẽdo dictis pretẽsis ar-
ticulis, aut quibusdã interrogatorijs sibi factis dixerit ⁊ respõ-
derit, se aliquãdo fuisse cũ dicta Gulielmeta in domo prefati An
tonij chareterij, ⁊ se aliquando fuisse eam inibi deosculatum: hoc
tamen nõ refragatur eidẽ Antonio, nec iuuat depositionẽ seu di
ctum dictorum Alaysie ⁊ Stephani Hugonis, pro eo quia idem
magister Antonius non dixit, nec respõdit se in domo huiusmo
di fuisse cum eadem Gulielmeta soluz cum sola, sed sub presentia
filiarum eiusdẽ Antonij: nisi forte quis dicere voluerit ꝙ de hac
6 cauda non appareat scilicet ꝙ inibi essent filie prefate. † Sz istud
non obest, pro eo quia prefata Gulielmeta cogitur totam confes-
sionem eiusdem Antonij acceptare, aut totã repellere, non vnaz
partem pro se acceptare, ⁊ aliam repellere: pro quo allegasse suf-
ficiat quod voluit glo. in. l. siquidẽ. C. de except. ⁊ Sali. in. l. siqui-
dem. C. de transac. Ange. aret. in. §. item si quis postulante, insti-
tut. de actio. ⁊ alij in alijs locis. Et ita mihi videtur ⁊c.

¶ Argumentum.

¶ Qui in pignore accipiendo reprobatum pactum legis cõmis-
sorie apposuit adueniente tempore tutius agit ad summam cre-
ditam. ꝙ ad pignoris vendicationem. A. F.

1 Pactum legis commissorie ab initio interpositum est a iure
reprobatum, et an possit iuramento firmari. ⁊ nume. 4. vbi fallit
in duobus casibus.
2 Juramentum nõ valet qñ lex prohibet contractũ odio speciali.
Pactum legis commissorie reprobatum est odio creditoris.
3 Beneficio iuris improbantis pactum legis commissorie renun-
tiari an possit.
4 Regulam firmat exceptio in casibus non exceptis.

¶ De pact. pigno. Consil. ccclvi.

Nihil oppositũ est parte
nobilis Alziarij gauffredi condomini de Inter-
calis in causa, quam defendendo habet cum nobi
li ⁊ generoso viro Petro de Balma, domino op-
pidi seu castri de Suza, per quod inferat, aut con
cludi possit dictum nobilem Petruz male egisse, aut alias ab eo
dem nobili Alziario petere non potuisse summas, ⁊ pecuniaruz
quantitates ab eodem petitas. Et signãter eidem nobili Petro
non obstitit neq; obstat, q: (vt constat publico instrumento par-
te dicti nobilis de Balma in hac causa producto) idem nobi. Al
ziarius vendiderit nobili ⁊ generoso viro Carolo de Balma do
mino pro tpe dicti loci de Suza, ac patri ⁊ predecessori huius no
bilis Petri dictum castrum de intercalis, cuz suis ⁊c. pretio triũ
millium florenorum ⁊ hoc si eidem nobili Carolo infra annũ non
soluisset florenos septingentos per eundem Carolũ sibi mutua-
tos, quia cũ pro obseruatione promissionis facte de soluendo in-
fra annum, vel in fine anni dictos florenos septingentos fuerit
castrum predictum ipsi nobili Carolo pignoratum, ⁊ deinde nõ
quidem ex internallo, sed incontinenti venditum dictum castrũ,
si summa huiusmodi infra annum, vel in fine anni ipsi nobili Ca
rolo non solueretur, apparet huiusmodi pretensam venditionez
fuisse factam sub pacto. l. commissorie, aut eidem simili, vt clare
colligitur ex his que not. Barto. in. l. Calipodius. alias incipit,
ꝙuis. ff. de solu. ⁊. l. creditores. la. ij. col. iiij. C. de pigno. doct. in. l.
1 j. ⁊ fina. C. de pact. pigno. ⁊ cano. in. c. significante. de pigno. † Hu-
iusmodi autem pactum ab initio interpositum, vt in casu, repro-
batum est a iure. d. l. j. ⁊ fina. ⁊ quod ibi glo. ⁊ doctores. C. de pact.
pigno. ⁊ not. Barto. in dicta. l. Calipodius, ⁊. l. creditores, et ca-
no. in dicto. c. significante. Nec firmatur iuramento pactum hu-
iusmodi secundum veram ⁊ communem opinionem, quaz tenuit
⁊ sequutus est Bartol. in. l. si quis pro eo, versic. quarto dixi. ff. de
fideiusso. ⁊ secundum eum illa fuit de mente Innocen. in dicto. c.
significante, quod etiam ibi col. viij. versicu. sed aduerte ⁊c. affir-
mauit Jo. de Jmol. hanc opinionem etiam tenuit Joã. And. in
addi. Specu. titulo de conclusio. ⁊ renuntiatio. §. j. versicu. ⁊ quia
hic, in addi. exordiente, Ex quo autor ⁊c. ẽm Bald. in dicta. l. j. C.
de pac. pigno. Et quãuis idem Baldus in dicta. l. j. tenuerit con-
trarium, ipse tamen videtur tenuisse primam partem. ff. de iure
iuran. in rubri. col. ij. versic. quidam dicunt ꝙ aut iuramentũ ⁊c.
2 ibi, aut odio speciali: vbi dicit Bal. † ꝙ quãdo lex prohibet con-
tractum odio speciali, tunc non valet iuramentũ, ⁊ ponit exem-
plum in Macedoniano. Illud autem certum est ꝙ pactuz legis
commissorie reprobatũ est odio creditoris, vt satis colligitur ex
dicta. l. fina. C. de pac. pigno. quod etiam voluit Bart. in dicta. l.
si quis pro eo. versicu. quarto dixi, ⁊ Joan. de Jmol. in dicto. c. si-
gnificante, in multis locis: vbi etiam hoc voluit Pet. de Ancha.
Sali. in dicta. l. j. C. de pac. pigno. Godoffre. in. l. fi. eo. titu. ⁊ Albe.
illo eo. titul. super rubri. Fuit ergo de mẽte Bal. in ver. superius
allegato, ꝙ iuramentuz non valeret, hoc est ꝙ contractũ seu pa-
3 ctum non confirmaret. † Hinc est ꝙ beneficio iuris improbantis
dictum pactuz renuntiari non põt, vt voluit Godoffre. in dicta. l.
fina. in fi. pro quo allegat. l. quos prohibet. ff. de postulando: ⁊ idẽ
voluit Anto. de butri. ⁊ post eũ Jo. de Jmol. in. d. c. significante.
col. v. ver. an autem possit renuntiari: pro quo allegat ꝙ hoc pa-
ctum videtur improbatum a iure principaliter odio creditoris,
ꝙuis secundario hoc tẽdat in fauorem debitoris. Non potest igi-
tur debitor renũtiare beneficio huiusmodi, per id quod legitur ⁊
not. in. l. cum ⁊ si. ff. ad Macedo. ⁊. c. si diligenti. de foro competẽ.

Sed forte respõdebitur ꝙ pa-
ctum, de quo supra non fuerit pactum. l. commissorie, vel ei simi-
le, pro eo quia in casu de quo agitur, non fuit castrum predictum
cum suis ⁊c. pretio dictorum quingentorum florenorum, sed pre-
tio trium millium florenorum, ⁊ sic pretio ampliore sed istud non
obstat, quoniam licet dicta pretensa venditio facta non extiterit
pretio dictorum quingentorum florenorum: poterat tamẽ vel de
facto, vel alias ipse nobilis Alziarius pretendere se fuisse lesuz:
⁊ sic rationem, propter quam prohibitum est dictum pactuz, sibi
4 locum vendicasse, ⁊ vendere in hoc casu. † Preterea pactũ legis
commissorie, et sibi simile, ab initio in pignoribus inter debito-
rem ⁊ creditorem interpositum est regulariter reprobatuz, dicta
l. j. ⁊ fi. C. de pac. pigno. a qua regula non excipiuntur nisi duo ca-
sus, vt colligitur ex no. per Bar. in. d. l. Calipodius. ⁊. d. l. credi-
tores. col. iiii. ⁊ per alios in. l. j. ⁊ fi. ⁊. c. significante. superius alle.
quorũ primus est, qñ videretur aut daretur insolutũ, seu vendi,
aut insolutuz dari promitteretur pretio iusto: tunc enim valeret
pactum. l. si fundus. §. fi. ff. de pigno. Justum autez pretium esti-
mabit

mabit bonus vir, id est index. l. cõtinuus. §. cum ita. ff. de verbo. oblig. & est expressum in casu isto. l. fi. in fi. C. de iu. domi. impe. nisi forte promissum esset p cõtrahentes de futuris estimatorib⁹, seu arbitratoribus quod fieri posset, vt voluit Bart. in. d. l. fi. de pact. pigno. Secũdus casus est, quando res fuisset simpliciter vẽdita vel pmissio simpliciter facta de vendendo eo casu quo pecunia infra terminũ non solueretur, tunc em̃ etiam valeret pactum: q intelligitur rem esse venditã, aut factã pmissionez de illã vẽdendo pretio iusto. d. l. si fundus, in fi. quod etiã voluerunt docto. in iuribus superius allegatis. Regula ergo reprobatiua pacti legis commissorie in pignoribus, in alijs casib⁹ firma manet, † q exceptio firmat regulã in casib⁹ nõ exceptis. l. quesitũ. §. deniq; ff. de fun. instruc. & aut. de nõ alie. aut permu. coll. ij. Et si opponatur me psupponere pro vero id quod pbandũ assumpseram, scz q pactũ, de quo in dicto instrumento fuerit pactũ legis cõmissorie, & q hoc supposito cõuolaueriz ad aliud, scz ad impugnationẽ dicti pacti p eo q pactum hoc non est de exceptis: & sic consequenter nõ valere hanc argumentationem, & non esse probatum sed magis suppositum id quod pbãdũ assumpseram: & sic finaliter hoc restare: q nisi res obligata vendatur, aut detur in solutũ seu vendi aut dari in solutũ pmittatur p pretio pro quo &c. non erit pactuz legis cõmissorie. Respondeo q istud nõ obstat: nam si inspiciãtur scribẽtes in dictis. l. j. ij. l. calipodius, & c. significate, omnes psupponunt esse pactum legis cõmissorie, etiã eo casu quo ab initio vẽditur, aut datur in solutum, aut vendi seu dari pmittit, vel simpliciter, vel pretio iusto: in quorum tamen neutro venditur res aut datur in solutũ, seu vẽdi aut dari pmittit p illo eodem pretio, & solum inquirunt an pactũ in illis casibus valeat, & qd valere concludunt, per dictam. l. si fundus. §. fi. quod si ita est in dictis casib⁹, hoc est si in illis sit pactuz legis cõmissorie, q̃uis nõ reprobatuz, cur nõ & in isto, q̃uis reprobatũ, postq̃ quo ad ipsum nõ reperitur casus except⁹. Et his de causis pfatus nobilis. Petrus de balma, vir pfecto nobilis (generosus) & bonus pbus, poti⁹ elegit ab initio agere & experiri p repetitione summarũ & pecuniaruz q̃titatum in suo libello mentionatarum, q̃ ad castrum predictum cũ &c. vẽdicare, vel ex empto experiri, paratus tamẽ dictũ castrum & alia &c. si sibi traderent recipere, & exbursare restantem pecuniã, q etiaz alias facere obtulit constante publico instrumento in cã pducto. ¶ Puto aũt quod opus non existat respondere obiectioni, que fortasse fieri posset cõtra & aduersus pdicta, q vcz replicãdo non fuerit obiectũ de inualiditate dicti pacti: q respondeo, q de illa apparet ex inspectione predicti instrumẽti, & librorum: & ideo opus opus nõ fuit de ea replicare. Quod quia notissimum est spectabili viro domino iudici cause huius, ego super hoc non insisto.

¶ Argumentum.

¶ Ab intestato propinquiores collaterales sibi inuicẽ lege succedunt, non obstante renuntiatione bonorum paternorum & maternorum per eos facta. V. F.

1 ¶ Renũtiatio bonorũ paternorum & maternorum an se extendat ad bona collateralium.
2 Presentia & taciturnitas an & quando noceant.

¶ De legiti. heredib. Consi. ccclvij.

Egregie vir, ac domine & amice colẽdissime, post debitas commendationes, vidi casum p vos mihi trãsmissum, vna cũ instrumentis & alijs scripturis mihi portatis & exhibitis p honestã mulierẽ Margaretam, vxorem & psonam coniunctam honorabilis viri Joannis tricaudi. Et vt breuiter & succincte vobis aperiam id qd sentio, dico & respõdeo in primis, quod Franciscus lãgloys, seu Joãnes lãgloys ei⁹ pater, & legitimus administrator eiusdẽ Frãcisci eius filij, heredis p certũ mediuz Suichardæ quõdam filie naturalis & legitime dictorũ Joannis tricaudi & Margarete cõiugũ, repelli non potest pretextu & ad causam renuntiationis & quittantie dudum facte per dictã quõdam Suichardam. † Pro quo dicto illa potissima assignatur ratio, q dicta Suichardа renuntiauit bonis paternis & maternis & illa quittauit: non autem bona sororina. Quo fit vt renũtiatio & quittãtia huiusmodi ad illa non se extendat: pro quo allegasse sufficiat qd in casu magis dubio voluit Albe. in. l. si qñ. §. illud versi. sed quid si renuntiauit aliquis solenniter & legitime bonis paternis. C. de inoffi. testa. Ange. consi. lj. exordiente, Dñs Silius & dña Dufeugia &c. & Roma. consi. clxviij. exordiente, Circa primũ &c. & Alex. de imol. in. l. j. §. veteres. ff. de acqui. poss. bona em̃, de quibus cõtenditur, etiaz si alias peruenissent a prefatis Joanne & Margareta ad dictam Suichardam eorum quõdam filiam, non dicerentur paterna aut materna, vt volunt & cõcludunt docto. in locis preallegatis.

2 † Etiam nec repellitur dictus Franciscus, seu pfatus Joãnes eius pater, p eo q fuit presens in transactione olim facta p & inter prefatos Joannẽ tricaudi & Margaretam cõiuges ex vna parte, & Stephanũ cucur ex alia. Vñ q licet (vt ponitur in casu) causa, sup qua litigatũ extiterat fuerat cepta. & pendebat indecisa per & inter prefatos Joãnẽ et Margaretam suis, & Peronete tricaude eorũ filie nominib⁹ ex vna parte, & pfatũ Stephanũ ex alia: & tñ (vt audio) nõ trãsegerũt nisi suis nominib⁹. Tũ & quia, si eadẽ Peronеta, que adhuc viuebat psens extitisset, ipsa nõ potuisset impedire trãsactionez de qua supra. Presentia ergo & taciturnitas sibi non nocuissent, per doctrinã positã p Bar. & docto. cõmuniter approbatã in. l. que dotis. ff. sol. matr. Minus ergo eidem nocere debuit psentia & taciturnitas dictorũ Joannis & Francisci patris & filij, & ips⁹ Perõete soceri & mariti. Nec ipsis Joãni & Frãcisco opponi potest, q tũc fuerint psentes, & nihil dixerint: q respondeo q, cum tunc adhuc viueret prefata Peroneta eorum nurus & vxor, non habebãt ius in bonis, nec efficaciter eorum nominibus aliquid dicere poterant ad impediendam transactionem. ¶ Solũ ergo hoc restat p decisione occurrẽtis difficultatis, discutere & videre, an constitutio dotis quã oliz fecisse dicitur dicta Suichardа prefato Stephano cucur, eius secũdo viro, de bonis ad eã peruentis ex successione Bartholomei folheti eius primi viri, de iure valuerit, eo (vt audio) illa facta extitit absente dicto Joanne eius patre. Et an donatio quã postea fecisse dicit ipsa Suichardа eidẽ Stephano ei⁹ secundo viro fuerit donatio inter viuos, aut causa mortis. Et q memini alias aliquid scripsisse sup istis ad postulationẽ prefati Stephani, ego nihil respõdeo, donec videro instrumentũ transactionis superius mẽtionate: cũ quo mihi mittatur nota donationis facte eidẽ Stephano. Vellem etiã intelligere an in causa cepta p & inter prefatos Joannẽ & Margaretaz suis & dicte Peronete nominibus ex vna parte, & ipsuz Stephanũ ex alia, eadẽ Peroneta fecerit pcuratores vel alias aliquẽ actuz fecerit, p quẽ cognosci possit, q illa adiuerit hereditatem dicte quõdaz Suichardе eius sororis. Hec dico, q si cõstitutio, & donatio superius mentionate non valuerint: certum est q hereditas dicte quondam Suichardе deuoluta est ad dictos Joannẽ & Margaretaz parentes, & Peronetã sororem, ad quẽlibet vcz p tertia parte, aut. de hered. ab intesta. §. si vero cũ ascẽdentibus, colla. ix. & transumptiue in aut. defuncto. C. ad trebel. Veruz esto q constitutio & donatio superius mẽtionate de iure valuissent, & q pptereа hereditas prefate quondam Suichardе fuisset p triente, seu tertia parte, donata dicte quõdaz Peronetе: si tamen eadẽ Peroneta illã nõ acceptauerit priusq̃ moreret ipsa, illam nõ transmisit ad eius filiam, & sic cõsequẽter prefatus Frãciscus aut Joãnes eius pater, & p eo illam petere nõ posset. l. qñ sororẽ. C. de iu. delibe. Patet igitur ppter que veliz videre & intelligere pdicta. ¶ Adijcio predictis q, si cõstitutio & donatio pdicte non valuissent, & q pfata quondã Peroneta adiuisset hereditatẽ sororis, & sic cõsequẽter essemus in casu, in quo prefati Joãnes & Margareta & Peroneta ei⁹ filia cũ effectu successissent dicte quondã Suichardе, idẽ Joannes ptendere nõ posset sibi pertinere vsumfructũ partis peruẽte ad prefatã Peronetã & consequẽter p mediũ filij cõis ad eundẽ Franciscum, authẽ. de heredi. ab intesta. §. si vero cũ ascẽdẽtibus: ibi, nullum vsum ex filiorũ aut filiarum portione in hoc casu valente patre sibi penit⁹ vendicare, & trãsumptiue in aut. itez hereditas. C. de bonis que libe. Hec igit vobis scribo. vt dõatio vestra, q̃ hũc casuz sua gratiã mihi trãsmisit. istos pbos dirigat in agendis. Et hec hactenus, quod superest, rogo vt si quicquã velitis, que possim. precipiendo mandetis. Ex Carpentoracte die. xiij. mẽsis Octobris.

Vester seruitor & amicus
Stepha. Bertrandi.

¶ Argumentum.

¶ Per vnũ ex socijs omnium bonorum etiam clam acquisita, deinde longo tẽpore in ipsa cõmunione possessa cõsociorũ ipsorum sunt. V. F.

1 ¶ Acquisitum per vnum ex socijs nomine proprio an veniat communicandum.
2 Patruo & nepoti simul manentibus, & fructus percipiẽtibus, si

patruus ex fructibus venditis emat predium nomine suo, an te
neatur communicare.
3 Socius an possit clam altero inscio societati renuntiare.

¶ Pro socio. Consi.ccclviij.

Ponitur in facto quod
mortuo ⁊ vita functo ꝓuido quondã viro. M. co
lũboni, pbi viri magistri Joannes ⁊ Lãcelinus
colũboni eius filij naturales ⁊ legitimi, ac vni
uersales heredes manserunt in cõmunione spa
tio triginta annoꝝ, vel circa: quibus durãtibus communicaue
rũt sibijnuicem non solũ fructus perceptos ex bonis dicti quon
dam eoꝝ patris, sed etiã omnia, vniuersa, ⁊ singula eoꝝ lucra
vndecũq; eisdem acquisita: manserũt etiam simul faciẽtes vnũ
sumptũ, ⁊ expensas cõmuniter, quibus etiã durantibus nũquã
fuit inter eos, aut per eoꝝ aliquem ratio reddita de maiore lu
cro facto per alterum eorũdem: ꝙq; durante cõmunione huius
modi idẽ magister Joannes hoc tacito dicto Lãcelino eius fra
tri, acquisiuit nomine suijpsius vnũ molendinũ, postea cõmuni
ter ⁊ ꝓ indiuiso ꝑ eosdẽ tentũ ⁊ possessum spatio duodecim anno
rum vel circa, ⁊ ꝓ cuius dñio directo fuit annis singulis per eos
cõiter ⁊ de granis cõmunibus census exsolutus. Et q̃ idem ma
gister Joãnes dicit ⁊ ꝑtendit molendinũ hmõi sibi insolidũ ꝑti
nere, quesitũ est quid iuris: an videlicet hoc verũ sit an de cõmu
1 ne existat, aut inter eos cõmunicari debeat. † Ad qđ rñdeo, quod
cum (vt colligit̃ ex narratis) videat̃ inter eos fuisse cõtracta so
cietas oĩm bonoꝝ, ipse magister Joãnes tenet̃ ⁊ dꝫ cõmunicare
p̄dictũ molendinũ p̄fato Lãcelino eius fratri: pro quo induco
id qđ voluit Bal. in. l. j. C. si quis alteri vel sibi, ꝑ. l. si quis societa
tem cõtraxerit. ff. ꝓ so. ⁊ ꝑ id qđ no. gl. in. l. penult. C. si quis alte
ri vel sibi: induco etiã id qđ no. Bal. in. l. si vt ꝓponis, in fi. C. de
2 rei ven. vbi dicit ꝙ si patru⁹ ⁊ nepos simul sunt, ⁊ fructus simul
percipiũt de cõmuni, ⁊ patruus magis sagax vendidit fruct⁹. ⁊
inde emit predia suo nomine, ipse tenebit̃ illa cõmunicare, si erãt
socij: ⁊ idem voluit Bal. in. l. si socius. ff. si cer. peta. in. l. cum duo
bus, ⁊. l. si fratres, alias est. l. papinian⁹. ff. ꝓ so. in lectu. antiqua.
post Cy. ibi. Bal. in. l. cum oportet, in princ. C. de bo. que libe. vbi
etiam refert id qđ voluit Richar. malum. ⁊ Cy. in. d. l. si fratres.
Etiam induco qđ voluit Bal. in. l. fi. §. quatuor, per illũ tex. ff. de
lega. ij. ad qđ optime facit. l. si patruus, ⁊ qđ ibi Bald. C. cõmuni.
vtriusq;. iudi. vbi per ilũ tex. dicit Bal. ꝙ si sint plures vel patrui
vel nepotes, ⁊ vnus clam emat possessionẽ pro se ⁊ heredi. ꝙ ni
3 hilominus talis possessio debet cõicari, † q̃ clãdestine empta nõ
debent sibi patrocinari. Cuius dicti illa assignat̃ ratio, q̃ nõ po
tuit iste emens clam altero inscio renũtiare societati. l. actione,
§. diximus, ⁊. §. renũtiare. ff. ꝓ so. ꝓ quo etiã ẜm Alexã. de imol.
consi. xlix. exordiente, Nature põderatis his q̃ in premisso the
mate, in primo vol. facit qđ voluit Ange. cõsi. clxxj. exordiente,
Julius hugonis de crotolo ⁊c. Pet. de ancha. cõsi. cxlviij. exor
diente, Plura dubia elicita sunt ex facto ⁊c. Etiã ꝓ premissis fa
cit qđ voluit Pe. de vbal. in suo tracta. socie, in tertia parte prin
cipali, versi. circa primũ dubiũ facit ⁊c. Pro qua parte etiã mul
ta inducit Alex. in. d. cõsi. xlix. que possunt ibi videri. Pñt ⁊ alia
induci, sꝫ q̃ p̄missa mihi vident̃ sufficere, ego sup hoc nõ insisto.

¶ Argumentum.

¶ Subsidij alicuius municipalis emptor nõ nisi quantum cõue
nit pro municipio illo soluere tenetur, idq; habita ratione valo
ris monete de tempore contractus, V. F.

1 ¶ Dubium in verbis contrahentium claris.
2 Usq;, que dictio sit.
3 In dubijs interpretatio contra quem fienda.
4 Qui pro alio creditoribus soluere promisit an ⁊ quando debeat
soluere in moneta tempore contractus currente.

¶ De solutionibus. Consi.ccclix.

Christi nomine inuoca
to. Uiso themate ꝓposite cõsultationis parte nobi
liũ, venerabilium, ⁊ honorabiliũ viroꝝ dominoꝝ
syndicoꝝ ⁊ cõsiliarioꝝ vniuersitatis Aurayce, et
ipsius vniuersitatis ⁊ singulariũ ꝑsonarũ illius mihi exhibito,
vna cum instrumento vẽditionis trẽteni inibi latius mẽtionati
dico ⁊ rñdeo breuiter ⁊ succicte ad ꝓposita dubia, put infra. Et
primo ꝙ nobiles Oliuarius de cocilis dictus Agassini, ⁊ Bal
thasar botini emptores trenteni ⁊c. nõ tenent̃ acquittare seu libe
rare dictam Aurayce vniuersitatẽ a creditorib⁹ ⁊ summis in di
cto vẽditionis instrumẽto mẽtionatis, nisi vsq; ad summã duo
decim milliũ floꝛenoꝝ monete in auenione currẽtis tẽpore fa
cte vẽditionis dicti trenteni. Hoc eñ clarissime colligit̃ ex mul
tis partibus ac punctis ⁊ clausulis in instrumẽto hmõi clare ex
preisis. Et primo quidẽ ex expressiõe gñalis pretij seu toti⁹ sum
me ꝓ trẽteno, ⁊ alijs tunc vẽditis dari ⁊ solui cõuẽte ⁊ promisse
ascendẽtis ad summã quatuordecim miliũ ⁊ sexcentoꝝ floreno
rum, cuiuslibet valoris viginti quatuor solidoꝝ monete tũc cur
rẽtis in Auenione, vt apparet fo. 11. predicti instrumenti, et ibi
subijcitur, ꝙ ipsi de Cocilis ⁊ Botini tenerent̃ ⁊ deberẽt de sum
ma hmõi dare ⁊ soluere creditorib⁹ postea subiunctis summam
duodecim miliũ florenoꝝ eiusdẽ monete. Hoc etiã clarissime col
ligit̃ ex his que ponũtur ⁊ describũtur fo. 17. ver. Jtẽ insup fuit
actũ ⁊ expresse conuentũ: ibi, vsq; tamẽ ad summã p̄dictã duode
cim milliũ florenoꝝ monete currentis p̄dicte, ⁊ nõ vltra, acquit
tare ⁊ liberare, ac liberos, qttos, ⁊ immunes tenere, facere, ⁊ red
dere, illesosq; pariter ⁊ indẽnes seruare ⁊ custodire. Et subijcit̃,
quittãtiasq; de solutis debitoꝝ ⁊ pẽsionũ p̄dictarũ, vsq; tamen
ad summam predictam duodecim milliũ florenoꝝ dicte monete
a predictis ipsius cõitatis creditoribus reportare. Et idẽ colli
gitur ex his que scribuntur eodem fo. vbi scriptum est fuisse pa
ctum ⁊ cõuentum ꝑ ⁊ inter prefatos dños syndicos, consiliarios
⁊ alios ex vna parte, ⁊ dictos emptores ex alia, ꝙ p̄fati empto
res tenerẽtur ⁊ deberent reportare p̄dicte vniuersitati quittan
tiã ⁊ liberationem mille scutoꝝ ⁊ septuaginta scutoꝝ auri, in q
bus tenebat̃ egregio viro do. Ludouico meruli, ⁊ mille floreno
rũ in quibus tenebatur nobili Põceto rafrãdi, ⁊ hoc infra annũ
tunc ꝓxime futurũ. Et postea subiũguntur verba sequẽtia. Er
ga vero ceteros ⁊ superius nominatos ipsius cõitatis credito
res, ⁊ ꝓ dictis eorum ⁊ specificatis debitis, vsq; tamẽ ad summã
predictã florenoꝝ duodecim milium. Ex quibus omnibus cla
rissime colligit̃ eosdem Agassini ⁊ Botini nõ teneri acquittare
⁊ liberare p̄dictam vniuersitatem a creditoribus, ⁊ debitis, seu
summis post eoꝝ nomina ⁊ cognomina descriptis, nisi vsq; ad
summã dictoꝝ duodecim milliũ florenoꝝ monete in Aueniõe
1 currentis tẽpore facte venditionis, de qua supra. † Et q̃ verba
predicta clara existũt, nec de contrahentiũ voluntate contraria
apparet, nõ est a verbis hmõi recedẽdũ. l. ille aut ille. §. cũ in ver
bis. ⁊. l. nõ aliter. ff. de leg. iij. quid enim potuit clarius dici, q̃ id
qđ dictũ est, ⁊ iã retuli in. xvij. fo. ibi, vsq; tñ ad summã predictã
duodecim milliũ florenoꝝ monete currẽtis p̄dicte, ⁊ non vltra:
2 ꝑfecto nihil. † Tũ q̃ dictio vsq; tñ, videtur esse dictio taxatiua.
ar. l. lucius. §. que habebat. ff. ad trebel. Tũ ⁊ q̃ dictũ est, ⁊ nõ vl
3 tra. † Preterea in dubio fieri debet interpretatio contra illũ qui
se fundat ex verbis cõtractus. l. veterib⁹. ff. de pact. l. stipulatio
ista habere licere. §. in stipulationib⁹. ff. de verb. obl. ⁊ regula con
tra eum. de regu. iur. in. vj. qđ etiã voluit Alex. de imo. in. l. si pa
scenda. C. de pac. ⁊ And. sicu. cons. lxiij. in prima parte. ¶ Cũ er
go prefati do. syndici, consiliarij, ⁊ alij se fundent aut fundare ni
tantur ex verbis vẽditionis antedicte, debet in dubio cõtra eos
fieri interpretatio, vt scꝫ nõ teneantur prefati de Cocilis ⁊ Bo
tini ꝑ acquittationẽ ⁊ liberationẽ predictas exbursare ⁊ soluere
dictis eoꝝ creditoribus nisi summã predictã duodecim milliũ
florenoꝝ monete currẽtis tẽpore facte vẽditionis. Et q̃ istud
non mihi vr̃ habere dubiũ, ⁊ ita etiam ijsdẽ do. syndicis, ⁊ alijs,
aut ꝑ eos missis alias verbo rñdi, ego vlterius sup eo nõ insisto.
4 † Ad secũdum dico ⁊ respõdeo
ꝙ dicti emptores tenent̃ ⁊ debẽt liberare ⁊ acquittare predictã
vniuersitatẽ erga dictos eius creditores vsq; ad summã dictoꝝ
xij. milliũ florenoꝝ monete in Auenione currẽtis, nõ quidẽ tẽ
porib⁹ solutionũ postea factarũ, vel imposterũ de restis faciẽda
rũ, sed tẽpore dicte vẽditionis. Quo fit, vt si postea, hoc est a tꝑe
facte vẽditionis vsq; ad tẽpus solutionis ⁊ solutionũ postea fa
ctarũ ⁊ faciẽdarũ, fuerãt pecunie diminute, teneant̃ ipsi empto
res hoc supplere: vt verbi gratia, si tꝑe facte vẽditionis trigita
tres grossi valerẽt vno scuto, ⁊ ecõtra, ⁊ scutũ valeret trigita tri
bus grossis, ⁊ postea tꝑe facte prime solutionis scutum valuerit
xxxiiij. grossia, ⁊. xxxiiij. grossi monete tũc currẽtis nõ valuerint
nisi scuto: deberet pro singulis triginta tribus grossis suppleri
vnus grossus de moneta currẽte tẽpore istius prime solutionis,
⁊ ẜm ꝙ tẽpore solutionũ postea factarũ vel imposterũ faciẽdarũ
pecunie fuerũt diminute, hoc est minoris valoris, q̃ essent tẽpo
re facte vẽditionis, hoc minus debebit suppleri ꝑ ipsos empto
res, nisi essent facte solutiones, vel fierent imposterũ in ⁊ de mo
neta antiqua currẽte tꝑe vẽditionis, ac bone lige, ⁊ illius ponde
ris quoꝝ tunc erant, ꝑ id qđ habet̃ in. c. olim. de censi. no. Bar. ⁊
doct. cõiter in. l. paulus. ff. de solu. Bart. ⁊ Albe. in. l. cũ quid. ff. si
cert.

ter.pet.Alex.de imol.in.l.qð te.eo.titu.Anto.de butr.Panor. ⁊ alij in.c.qñto.de iureiurã.⁊ Marti.de lau.in suo tract.monetarũ,ver.accedo ad secundũ articulũ ⁊c.⁊ Bal.in.l.aceptã,versi. decimoseptimo querit.C.de vsur.Et hoc cõtingit ꝑ eo q2 facta est mutatio in ligna ⁊ pondere,vel in altero:⁊ sic in materia, seu bonitate intrinseca monete:nec isto casu distinguit an mutatio huiusmodi facta extiterit post,vel ante moram debitoris,vt expresse voluit Panor.in.d.c.qñto:⁊ ita etiã sentit Bar.in.d.l.paulus,versi.quero quid si moneta ⁊c.

¶ Argumentum.

¶ Princeps ⁊ re sua subditos grauare potest,atq3 adeo illorũ res auferre:modo aliunde compenset,neq3 id contra ipsiusmet contractum,seu naturalem quandam obligationem sit. V. F.

1 ¶ Princeps an possit subdito auferre dñiũ rei sue aliter,ꝙ legẽ generalẽ condẽdo,aut exercendo iurisdictionẽ,⁊ quãdo,⁊ quis.
2 Imperator de plenitudine potestatis an possit auferre dominium,etiam nulla causa suadente,⁊ quid in papa,vel alio non recognoscente superiorem.nume.4.
3 Ratio quelibet principis motiua an habeatur pro causa.
4 Domini non recognoscentes superiorẽ hoc possunt in sua ditione,quod imperator in imperio.
5 Paria sunt propter publicam vtilitatẽ fieri,vel pro conseruatione status principis.
6 Princeps an possit alteri auferre ex causa iusta dominium rei sue sine compensatione.
7 Principi causam exprimenti an credi debeat,⁊ quid si per clausulam ex certa scientia.
8 Princeps an possit vassallo sine cause cognitiõe feudũ tollere.
9 Resolutio contractus cũ principe an sit in potestate principis.

¶ De manda.princi. Consi.ccclx.

Spectabilis vir, ⁊ dñe mi venerandissime,post debitas cõmendationes vidi copiã instrumenti vẽditionis olim facte p recolende memorie illustrissimũ dñm regẽ Renatũ nobili viro Petro de cabanis,vna cũ vestris elegantissimis iuriũ allegationib9,factis ꝑ defensione
1 iuris eiusdẽ nobilis petri.†Et ꝗuis sup isto articulo an videlicet possit princeps mihi eius subdito auferre dominiũ rei mee aliter,quam legem generalem condendo, aut iurisdictionem exercendo:vt verbi grã,ꝑ rescriptũ,priuilegiũ,cõtractũ,vel al's sint varie opiniones:puto tamen,ꝑut egregie scripsistis,ꝙ hoc facere possit ex iusta cã seu rationabili,⁊ hec opinio videt̃ mihi cõiter teneri per doct.tam in scribendo,ꝙ etiã cõsulendo:de hac materia multa dicit Alex.de imo.cõsi.cxxxvj.in primo vol.cõsi. j.in secũdo quesito,cõsi.cxc.⁊ consi.cxviij.ꝑ vos allegato,in scdo vol.Raph.fulgo.cõsi.clxj.exordiẽte,do.Catharina,⁊ cõsi.cxliij. exordiẽte,Antonius de crimine lese maiestatis ⁊c.⁊ Andr.sicu. consi.xliij.exordiẽte,Preclare scribitur,ver.preterea ponderet do.iudicans ⁊c.⁊ alij in alijs locis.Ange.vero in.l.item si verbe
2 ratũ.§.j.ff.de rei vẽ.†dicit ꝙ imperator de plenitudine potestatis auferre põt nobis dominiũ,etiã nulla cã suadente:⁊ subiungit,ꝙ qui cõtrariũ dicũt mentiuntur:ꝑ quo dicit esse casum in l.ij.⁊.l.bene a zenone.C.de quadri.prescrip.qð etiã post relatas opiniones voluit Andr.sicu.in.c.que in ecclesiarũ,ver.⁊ ideo mihi videt̃,de cõsti.vbi ꝑfecto multa ⁊ bona ⁊ subtilia fundamẽta inducit.Idẽ etiam voluit do.Jas.may.in.l.fi.versi.vj.limita nisi de plenitudine potestatis ⁊c.Bal.vero in.l.rescripta,ver.iij.querunt doct.C.de preci.impera.offe.dicit ꝙ cum aliquali cã potest
3 princeps alicui auferre dñium rei sue,†⁊ ꝙ ꝑ causa habet̃ quelibet rõ motiua principis,⁊ hoc dictũ Bal.ꝯmemorauit,nec tamẽ reprobauit Rapha.fulgo.in.d.cõsi.cxliij.Sed quicqd sit de opinione Ang.⁊ sequaciũ,⁊ de opiniõe Bal.puto ꝙ nõ sit dubiũ qn saltẽ cũ cã iusta seu ratiõabili possit princeps alteri auferre dominiũ rei sue.Et ꝗuis do.Jas.in.d.l.fi.ver.ꝑdicta omnia intellige.C.si cõtra ius,⁊ in allegata.l.rescripta.C.de preci.imper.offe. ⁊ Andr.sic.cõsi.xxiiij.exordiẽte,Clemẽtissimi dei patris domini nostri Jesu xp̃i ⁊c.hoc restringant ad papam,⁊ imperatorẽ:
4 †puto tamẽ ꝙ etiã hoc facere possint alij principes nõ recognoscẽtes superiorẽ:tales eñ ꝑ3 cõem doctrinã doc,possunt in suis regnis seu alijs dñijs quicqd põt imperator in imperio:hoc eñ videt̃ voluisse Bar.in.l.j.§.de qua.ff.de postulã.⁊ in.l.infamẽ.ff. de publi.iudi.Cy.Bal.⁊ alij in.l.ea lege.C.de cõdi.ob cau.Bald. in.l.exẽplo,circa fi.C.de ꝓba.Ang.cõsi.cxcvj.exordiente,In cã accusationis ⁊c.Paulus de cast.consi.ccxxvij.exordiẽte,Super primo dubio.⁊ alij in alijs locis.Et ita nõ puto in hoc esse diffi-
5 cultatẽ.†Causa vero quã idẽ quodã illustrissimꝰ do.Renatꝰ pretendebat,sc3 grandẽ pecuniarũ necessitatem,⁊ sui status cõseruationẽ,erat iusta ⁊ rationabilis:si eñ ꝙ predixi,sc3 ꝙ princeps possit alteri auferre dominiũ rei sue ꝑpter publicam vtilitatem vt verbi gratia,pro solutiõe stipendiorũ fienda militib9,cur nõ licet ꝑ cõseruatione status principis,qui est principalis defensor,⁊ pater rei publice,⁊ qui propterea in cõtrahendo ꝑpter eiꝰ necessitatẽ videt̃ ex necessitate rei publice cõtraxisse,ꝑ id qð in si mili ponitur de prelato in.c.ex ꝑsentium,de pigno.⁊.c.j.de solu.
6 †Sed in hoc remanet difficultas,an princeps possit etiã ex causa iusta seu rationabili alteri auferre dñiũ rei sue,etiã non facta illi recõpensatione.Ad quod videt̃ dicendũ ꝙ nõ.l.vẽditor.§.si cõstat.ff.cõmuni predi.l.si pẽdentes.§.si quid cloacarij.ff.de vsufruc.qð etiã voluerũt Guli.de cug.Bar.Bal.⁊ Fulg.in.l.fi.§.fi. ff.de pigno.actio.⁊ Ange.cõsi.cxxxv.exordiente,Visis omnib9 statutis ⁊c.Idẽ etiam voluit do.Feli.in.d.c.que in eccle.ver.prima declaratio primi membri est ꝙ licet ex causa possit princeps vni auferre ⁊c.vbi multos inducit qui videri possunt.Idẽ etiã voluit Alex.de imol.in.d.consi.cxc.versi.iij.q2 ⁊c.iũctis his que ipse ponit in respondẽdo ad tertium argumentum,⁊ idẽ etiã voluit do.Jas.may.in.d.l.fi.ver.vltra quatuor limitationes gl.⁊c. C.si contra ius.⁊ istud est qð me facit aliquantulum dubitare in hac causa,ꝑ eo quia non video ꝙ heredibus illius nobilis fabricij,cui dicebat̃ castrũ de Buco alias fuisse fictitie vẽditũ,vel(vt cõcipio ꝑ vestras allegationes)infeudatũ,ita,dãnũ iferri possit.
7 †Preterea est aliud, ꝑpter qð etiam dubito,quia licet regulariter,⁊ ꝑm opinionẽ magis communem,ꝑsumatur princeps facere ex iusta causa quicquid facit signanter quãdo ꝑ eum apponitur clausula,ex certa sciẽtia,pro quo multa inducit do.Feli.in.d.c.que in ecclesiarum, ver.quinta conclusio est ꝙ in dubio ꝑsumitur ⁊c.quod etiã voluit Panor.in.d.c.cũ olim,de re iudi.⁊ Sali.in.l.nec causas,de appel.et Jaco.butr.in.l.prescriptione.C.de preci.impera.offe.vbi dicit, ꝙ si princeps causam exprimat,bene est:⁊ si nõ exprimat,presumam iustã:⁊ ꝙ principi causam exprimenti de ea credi debeat, etiam voluit Raph.fulgo.in.d.consi.cxliij.per ele.literis,de ꝓba.Ange.consi.ccxix.exordiente,Serenissimꝰ princeps Vincelaus Romanorũ imperator ⁊c.⁊ Frã.de are.in.l.sciendum,ver. quibus addo glo.no.ff.de verbo.oblig.hoc tamen limitatur vt non procedat quando princeps est obligatus in his,que sunt de iure naturali,puta ex suo cõtractu,alias posset de facili euacuare omnẽ contractum cũ eo firmatũ,cõtra.l.cesar.ff.de publica. ⁊.c.j.de proba.⁊ hanc limitationem posuit Panor.in.d.c.que in
8 ecclesiarum:†referens se solitum dicere principẽ non posse suo vassallo sine cause cognitiõe tollere feudũ,quia in feudo est quidam cõtractus,ex quo vltro citroq3 nascitur obligatio.c.de forma.xxij.q.v.⁊.l.liber homo.ff.de verb.obliga.natura vero feudi est,vt nõ auferatur nisi cũ cause cognitiõe.c.j.de feu.sine cul.non amitten.dicit etiã Panor.in.d.cle.j.in fi.de proba.se putare ꝙ si papa per sua verba narratiua vellet quẽ priuare suo iure,hoc facere non posset,nisi ꝓbata culpa.c.j.de feu.sine cul.non amitten.dicit etiam Bal.in.c.j.de natu.feu.ꝙ Fridericus primꝰ,qui commune Papie comitem fecit in certis castris,nõ potest reuocare sine culpa cõmunis.Etiã dicit Rom.cõsi.ccclij.exordiente,
9 Queritur primo,nunquid dñi Auenionenses ⁊c.ad fi.†ꝙ si resolutio contractus initi cum principe esset in ipsius potestate: non inueniretur qui cum principe contraheret,⁊ sic careret omni cõmertio,quod esset valde graue.l.hi qui.C.de aposta.Esset etiã absurdũ vt qui princeps est omni careret cõmercio.Et hãc limitationem etiam posuit do.Feli.in.d.c.que in ecclesiarũ,versi.limita secundo vt non procedat ⁊c.

¶ Argumentum.

¶ Clericus,qui contra iuratum per eum statutum,sed non obseruatum ab ecclesia sua tantisper ex probabili causa abest,illiꝰ penam non subit. V. F.

1 ¶ Juramentum non obligat vltra consensum iurātis. Contractu deficiente ratione consensus, tantum importat iuramentum,quantum simplex contractus.
2 Juramentum non auget obligationem, sed ei intra suos limites manenti adijcit religionis vinculum.
3 Renuntiatio generalis casuum fortuitorũ si non valet vt simplex nec iurata,⁊ cur.
4 Relatiua restrictionem operantur.
5 Ignorantia verisimilis per iuramentum probatur.

9 Statutum alicuius ecclesie de residendo, et nõ recedẽdo sine licẽtia, nunquam receptum, vel receptum, et nõ obseruatũ an tolli possit per non vsum.
7 Statuto vel legi per non vsum quando derogetur.
8 Lex, vel statutum derogans consuetudini non intelligitur derogare future.
9 Varietas temporis statutorũ varietatem inducit.
10 Consuetudo licet iniqua, a pena excusat.
11 Causa omnis etiam futura excusat quem a dolo. Bona fides causatur etiam ex iniustis et temerariis causis.
12 Episcopi autoritas seu cõsensus in statutis inferiorũ circa residentiaz disponentiũ interuenire debet, alias non obligant.
13 Statutũ, Preterea de debitoribus anteq̃ pcedatur ad monitionem, et data contumacia ad suspensionem, quid requirat.
14 Statuti verbis non cõuenientibus inconueniens statutum.
15 Statutum ecclesie de residẽdo an sit penale ex iure pretorio, et actio ex eo descendens an sit pretoria, et quanto tempore duret.
16 Pestis iustam causam absentie prebet, et an idem dicendum de loco propter aeris intemperiem damnoso.
17 Homo laborat vt mortem fugiat.
18 Clericus absens quo tempore non teneat venire ad residentiã. Absentis pro negotio alterius beneficii excusat.

De episco. et cleri. Consi. ccclxi.

Hristi nomine inuocato. Viso cõsultationis themate parte reuerendi patris et viri egregii do. Petri robini, archipresbyteri de la Fleche, et Aquẽsis canonici exhibito vna cum dubiis ex casu huiusmodi elicitis dico et respõdeo breuiter et succincte ad dubia huiusmodi prout infra.
1 †Et primo ad primum: p cuius solutione premitto, q iuramentum non extenditur ad verisimiliter nõ cogitata, nec obligat vltra consensum iurantis. l. fi. C. de nõ numera. pecu. et l. fi. ff. qui satisda. cogan. Ex quibus colligitur regula quam ponit Bart. in l. si quis pro eo, ad fi. ff. de fideiusso. q quando contractus deficit ratione cõsensus, tantum importat iuramentum, q̃tum contractus simplex, et non vltra: hinc voluit Old. cõsi. mihi. clxxxvii.
2 exordiente, Cum mulier donatrix etc. †q iuramentum nõ auget obligationem, sed ei intra suos limites manenti adiicit religionis vinculum. Hinc etiã Jo. and. et doct. cõmuniter in c. j. de cõmodato, Bar. et doc. cõiter in l. sed et si quis. §. quesitum. ff. si quis
3 cau. dicunt †q in casibus, in quibus nõ valet generalis casuum fortuitorũ renuntiatio simpliciter facta, etiam non valet, si in ea interuenerit iuramentũ q ideo pcedit, q2 talis generalis renuntiatio ideo censet non valere, q2 in ea deficit cõsensus qui nõ supletur per iuramentum, d. l. fi. C. de non numera. pecu. c. quẽadmodum, et c. penulti. de iureiur. Cum igitur statutum, Reside re, de quo in dicto quesito, non seruaretur tempore prestiti iuramenti p dictum do. Petrum, nec antea per venerabilẽ capitulũ et dños canonicos Aquẽsis ecclesie obseruatum extitisset, saltem a tempore, de quo tũc esset memoria: nõ est verisimile eũdem do. Petrum cogitasse de et super obseruantia huiusmodi statuti nec se voluisse obligare ad obseruãtiam illius quod nec a capitulo, nec a do. canonicis p tempore obseruabatur, nec a tempore predicto seruatum extiterat: ergo iuramentũ per ipsum prestitum ad illius obseruantiã eũdem non adstringit. Adiicio predictis, q ex forma et tenore iuramẽti, per prefatũ do. Petrum tempore eius receptionis pstiti, apparet eũ solum iurasse se obseruaturũ statuta, que specialiter et expresse sub iurisiurandi religione eundem adstringebãt, cõtinẽtia penã sub penis inibi statutis: nõ eñ iurauit simpliciter se obseruaturum statuta etc. sed illa que spe-
4 cialiter et expresse etc. †Et hoc operatur relatiuũ, que per quod restringitur dictio statuta, vt solum itet p illis, que specialiter et expresse sub iurisiurandi religione adstringunt, per id qd not. Bart. et doct. in l. j. C. de summa trini. et fide catho. Et per hoc sit responsum ad primum quesitum.

Ad secundũ dico et respondeo quod, cum statuta nõ fuerint in ecclesia predicta pmulgata, nec ipsi domino Petro, aut per eum vnq̃ lecta, ipse presumendus est ignorasse predictum statutum, Residere. eo maxime q2 (vt predixi) nec tunc obseruabatur, nec antea obseruatum extiterat, sed
5 potius contrarium. †Et hec ignorantia etiam videtur posse pbari per iuramentũ eiusdem do. Petri, per id quod voluit Specu. titu. de except. §. ij. ver. porro. glo. et Bar. in l. si cui. §. iisdem criminibus. ff. de accusat. glo. in c. vt circa. §. super huiusmodi, de elec. in. vj. et in regula presumitur, de reg. iur. in. vj. que procedunt saltem eo casu, quo ignorantia fuit verisimilis, put hic ea maxime ratione, quia dictum statutum nec seruabatur, nec antea obseruatum extiterat a longissimo tempore: et quia etiam dictus do. Petrus illud nõ legerat, nec legi audiuerat, nec sibi psentatum extiterat vt legeret. Quibus attentis videtur psumenda esse ignorantia etiam iurata, et que eundem dñm Petrum excusat a pena predicti statuti, arguendo a contrario sensu statuti, Ceterum: in fine, quod facere licet.

6 †Ad tertium dico et respondeo, qd per non vsum tolli potuit dictum pretensum statutũ: et hoc siue per non vsum intelligamus, q nunq̃ receptum extiterit, sed semper fuerit contrarium obseruatum: siue intelligamus qd ab initio fuerit receptũ, sed postea cõtrarium obseruatum, scz quia q̃uis ab annis octuaginta, vel cẽtum citra, plures ex dñis canonicis dicte Aquẽsis ecclesie se etiam sine licẽtia absentauerint, quinimo et sine rationabili vel legitima causa, et ab ecclesia predicta abfuerint vltra tẽpus de quo in dicto statuto. Residere, vel alias statutum huiusmodi nõ obseruauerint: non tamẽ visum est a tempore predicto q aliquis ex illis punitus extiterit pena eiusdem statuti, vel q alias fuerit pcessum contra eum in vim eiusdem statuti. Pro primo dicto induco quod not. Cardi. floren. quem ibi sequuntur Joan. de imol. et Panor. in c. j. de treu. et pa. allegans tex. iiij. di. §. hoc et si legibus, que optime facit: et qd not. in c. cum olim, de cleri. coniuga. et c. de liberis, di. xx. quod etiam sensit Anto. de butr. in c. quia circa, de consangui. et affini. et voluit Fran. de are. cõsi. xj. exordiente, Procedendum est breuiter, versi. sed ostenditur, et cõsi. cliiij. exordiẽte, Cõsultatio pposita. j. Pro secundo dicto induco l. de quibus. cũ sua materia. ff. de le-
7 gi. et c. fi. de cõsue. †Et ad id quod dici solet statutum, aut legem non tolli per non vsum, respondeo, q illud intelligitur quando nihil fieret contra legem, seu statutum, vt quia casus nõ contingit: sed quando casus accidit, et fit contra legem, vel statutũ, tũc per talem non vsum statuti, seu legis, habentem annexum et implicitum actum contrarium, bene derogatur statuto, seu legi. c. Joannes, cum ibi not. per Joan. andr. et doct. de cleri. coniuga. de quo Bald. consil. cxxx. exordiente, Casus talis est etc. et consi. clxxxij. exordiente, Casus talis est, quidam accepit etc. in tertia parte, et Alex. de imol. qui multos refert, cõsi. cxxxij. exordiente, Visa facti narratione. in prima parte: nisi forte quis dicere voluerit q dictum pretensum statutum habet clausulam derogatoriam ad consuetudinem contrariam: ibi, quocunq statuto vel
8 consuetudine contraria non obstante: sed istud non obstat. †Tũ q2 lex, vel statutum derogans consuetudini non intelligitur derogare future consuetudini, vt voluit glo. que solet reputari singularis, in cle. statutum, in verbo, consuetudine. de elect. Petr. et Cyn. in l. dudum. C. de contrahen. emptio. et in l. fi. C. de testa. vbi etiam hoc idem sensit Bal. dum allegat glo. in dicta cle. statutũ. et fuit etiam de mente Bar. C. de summa trini. et fide catho. l. cunctos populos. vers. quero quid de testamento, dum respondet ad l. fi. C. de testa. Potuit enim non obstante dicta clausula derogatoria consuetudinis postea de nouo, et ex noua causa a principio non cogitata introduci cõsuetudo dicto pretenso statuto cõtraria, et hoc propter varietatem temporis: vel etiam potuit hmõi cõsuetudo ex causa preterita, que verisimiliter erat incognita. d. statuentibus, introduci. ar. l. si hominẽ. et quod ibi Bar. ff. mãda.
9 et in proemio. C. §. quibus. †q2 hm varietatem temporum statuta variũtur. c. non dz de consang. et affini. et l. j. in princ. C. de cadu. tollen. Cum et q2 esto q per dictam contrariam consuetudinem
10 non esset cum effectu dicto pretẽso statuto derogatum, †sed ipsi postea future cõsuetudini per statutum, saltem huiusmodi postea secuta consuetudo, seu obseruantia, etiam si iniqua existeret, deberet et debet excusare eundem do. Petrum a pena dicti pretensi statuti, per id quod habetur in l. igitur. §. pen. ff. de lib. cau. et q not. glo. in l. j. in fi. ff. de abige. et l. plagii. la. ij. C. ad l. flaui. de plagi. Pro quo facit quod not. Petr. de anch. in c. cum venerabilis. de consue. vbi dicit, q erat consuetudo q Archidiaconus ponebat certos ad carceres, fuit contra eum formata inquisitio, et ille carcer erat priuatus: tamen q2 fuit probatum q ita facere consueuerant sui predecessores: decidit q Archidiaconus excu-
11 satur a pena propter illam consuetudinem licet iniquam, †q2 omnis causa licet fatua excusat quem a dolo. l. ex consensu. §. fi. de appel. in glo. et ibi Ang. et idem Ang. in l. j. ff. de eo per quem fac. erit, et dicit glo. et Bal. in l. j. vbi causa status, q bona fides causa-
12 tur etiã ex iniustis et temerariis causis. †Adiicio pro defensione eiusdem do. Petri, q dictum pretensum statutum, si tamen (vt audio) factum fuerit per capitulum sine consensu seu autoritate reuerendissimi do. Aquẽsis archiepiscopi, illud non valuit, per id quod voluit Cõpostel. in c. cum omnes. de consti. vbi dicit q, cum residẽtia canonicorũ vel aliorum beneficiatorũ cõcernat statuz ecclesie, oportet q in statutis inferiorũ circa residẽtiã dispo-

nentium

nentium interueniat consensus, seu autoritas episcopi, qđ probatur in.d.c.cum omnes, secundũ vnum intellectum: pro quo est bona glo.in.c.constitutionem, de verb.signifi.que cum predictis concordat, ꝛ idem voluit do. Alex.in.c.catholica, di.xi.

13 †Ad quartuz, dico ꝛ respõdeo prefatũ do. Petrum male fuisse monitũ, ꝛ consequenter iniquissime, quinimo nulliter suspẽsum ꝑ monẽtes. Quĩ statutum, Preterea, in vim cuiꝰ hec facta sunt duo exigit anteꝙ̃ ꝓcedat ad monitionem, ꝛ cõsequenter data cõtumacia ad suspensionẽ. Primũ ꝙ monẽdus sit debitor. Scđm ꝙ de debito cõstet: quorum neutrum fuit in casu de quo queritur. Et primo quidẽ non primum qꝛ (vt predixi) idem do. Petrus excusatur ꝛ defenditur a pena dicti ptensi statuti. Non etiã scđm, qꝛ si reuera non fuit debitor, de debito constare non potuit: non emptis enim nulle sunt can-

14 se, nulla scientia, nulle probationes. † Verba ergo dicti pretensi statuti huic casui adaptari nõ possunt, ergo nec statutũ.l.si seruum quis.§.nõ dixit.ff.de acqui.heredi.l.j.§.loquit.ff.de aqua.quoti.ꝛ esti.l.iiij.§.quoties.ff.de dã.infec.ꝛ.l.ita autẽ, cũ simili.ff.de administra.tuto.quod etiam voluit Pau.de cast.cõsil.iiij.et Roma.consil.cccclxij.exordiente, Quo ad consultationez ꝛc.ad fi. Preterea esto ꝙ idem do. Petrus fuisset debitor, ꝛ de debito apparuisset, non tamen spectabat ad monẽtes illũ suspendere a perceptione distributionum. Non enĩ ꝑ dictum statutum, Preterea, datur eis illa autoritas: ꝛ si data esset, debuissent vocare partez, ꝛ eam audire: quia vt dicit papa in.c.j.de cau.pos.ꝛ proprie.contra partẽ inauditam aliquid diffinire non possumus: ꝙ si ipse non possit, quis potest: Adiicio ꝙ supposito (citra preiudicium veritatis) ꝙ dictum pretensum statutum, Residere, de quo supra, ab initio valuisset, ꝛ ꝙ illud receptũ extitisset, fuisset que ꝛ esset in virili obseruantia: nõ poterat tamẽ, nec posset ipse do. Petrus post tantum tempus elapsum a tempore, quo abesse

15 desijt, ꝑ quarta parte fructuum ꝛc. impeti vel molestari: † qꝛ cuz statutum huiusmodi sit ius pretoriũ, ꝛ sic actio ex eo descendẽs sit pretoria, per id quod voluit Bar.in.l.fi.ad fi.ff.de pe. Barto. Alex.de imol.ꝛ docto.in.l.stipulationum alie.in principio.ff.de verbo.oblig. Ange.are.in.§.sed iste, versi.vtrum autẽ actiones vel remedia descendentia ex ꝓuisionibus marchionum episcoporũ, ꝛc. institu.de actio.vbi etiã do. Jas.may.ver.ꝛ iuxta istud primũ notabile ꝛc.ꝛ, sit etiã penalis actio, seu remediũ ex eo descendens, debuit intentari infra annũ vtilem.l.in honorarijs.ff.de actio.ꝛ obliga.qđ etiam voluerũt Bar.ꝛ Alex.de imol.in.d.l.stipulationum alie, in princi. Angel.ꝛ Jason may.vbi supra.

16 †Ad quintum dico ꝛ respõdeo ꝙ, se absentãs ꝑpter pestem in loco vigentem videtur se absentare ꝑpter iustã causam, per id qđ voluit Bart.in.l.de etate.ff.ad treb.vbi sensit, ꝙ ea q̃ dicũtur de loco non tuto (vt verbi gratia ꝙ quis nõ teneat in illo cõparere) ꝓcedant etiam quo ad locum periculosum ꝑpter aeris intẽperiem, ꝑ tex.cum glo.in.c.ad supplicationẽ: de renũtiatione: cui est alia glo. similis in.c.cõis filiꝰ, cũ simili.inibi allegatis, di.xxiij.quis enĩ licite fugit locũ pestis.

17 c.negotiatorẽ, di.lxxxviij. † Debet etiam homo laborare q̃tum in se est vt mortez fugiat, ꝛ demũ se cõmittere dei misericordie.c.si nulla.xxiij.q.viij. Joan.de imo.in.c.fi.super glo.fi.de cleri.non residen.dicit illam gl.in ver.vel alia quecunꝙ ꝛc.ꝛ quod not.in

18 d.c.ad supplicationem, facere ꝙ clericus absẽns non teneatur venire ad residentiam tempore pestis qđ dicit esse valde notandum, ꝛ forte intelligendum, quando ecclesia non pateretur defectũ in ministris alias videretur secus, ꝑ ea que habẽtur in.c.cũ ad hoc, de cleri.nõ residẽ. Hec.d. Jo.de imol.sequitur Alexã.in d.l.de etate, versi.ꝛ ista etiam faciũt, an clericus absens ꝛc. Pōt etiam quis ꝑ eius ꝑprio negotio se a beneficio absentare, vt voluit gl.ꝛ post eam Panor.in.c.ex parte, le.ij.de cleri.nõ residen. Et idem de absentia, que fit ꝑter aliud diuersum beneficium vel aliud dependens a principali, vt videtur sentire Jo.de imol.in d.c.ex parte, versi.extra glo.querebat hic Vincen.ꝛc.

¶ Argumentum.

¶ Et rescriptorum ꝛ legum stylus, curiarum presertim supremarum, est dominus ꝛ magister. V. F.

1 ¶ Relatio vnius scripture ad aliam declaratam valida est, ꝛ eadem continet.

2 Parlamentum prefecto pretorio equiparatur, a quo non appellatur.

3 Supplicatur, ꝛ non appellatur a senatorio arresto, que supplicatio executionem sentẽtie non impedit, saltem prestita cautione per victorem, nec retardat, etiam si sententia ex aliquo eius capite pretenderetur esse nulla, ꝛ ꝙ posset de nullitate confestim apparere ex actis.

4 Rescripta contra consuetudinẽ ꝛ stylum parlamentorum impetrata vel obtenta an valeant, ꝛ quid si contra legis dispositionẽ.

5 Doctori alleganti consuetudinem statur.

6 Parlamento nemo melius legem ꝛ stylum nouit.

7 Rescriptum, in quo reticetur curie stylus, an sit surreptitium ꝛ obreptitium.

8 Generalitas rescripti, ꝛ eius clausule, an ꝛ quando ad specialitatem trahantur.

9 Surreptio vitiat literas beneficiales, seu gratiosas, quod procedit etiam in priuilegijs, ꝛ beneficijs principum.

10 Litere gratiose generaliter sunt ipso iure nulle.

¶ De diuers.rescr. Consi.ccclxij.

Nihil opponitur parte domini Symonis de Montealbano, quominus ordinatio ꝑ hanc insignem curiam dudum lata, de ꝛ super interinatione duorum rescriptorum regiorum, parte nobilis, ac venerabilis, et religiosi viri do. Claudij tholoni prioris prioratus beate Marie de Villario Vapincensis diecesis, suũ plenum sortiatur effectum: ꝛ consequenter, quominus sentẽtia, ꝛ sentẽtie, ac executoriales litere parte eiusdem do. Tholoni cõtra ipsum de Montealbano, ꝛ a reuerendo patre do. Mattheo de vbaldis sacri palatij apostolici causarum auditore, iuxta earum mentẽ (formã) ꝛ tenorem executioni demandentur. Et (vt hoc plenius appareat) premitto ꝙ serenissimus dñs noster Frãcorum rex in primo rescripto, parte eiusdẽ do. Claudij, ab eo impetrato, ꝛ obtento, certis de causis ad hoc eum mouentibus, volens ipsi domi. Claudio subuenire de suijpsius serenissimi domini potestatis plenitudine, gratia speciali, ac regia ꝛ Delphinali autoritate ratam, ꝛ gratam habuit, ac etiam approbauit collationem, ꝛ prouisionem eidẽ do. Tholoni factam per vicariũ reuerẽdissimi dñi cardinalis sancti Petri ad Vincula: ꝛ nihilominus eidem do. Tholoni dedit, ꝛ concessit licentiam de exequendo, aut exequi ꝛ publicari faciendo collationem ꝛ prouisionẽ antedictas, ac etiã bullas ꝛ sentẽtias super eis obtentas, ꝛ de se illis inuãdo. prout in eis continetur. Et nihilominꝰ mandauit, ac etiam precepit, ꝛ expresse iniunxit huic insigni curie, quatenus gratia, ꝛ licentia predictis, ac etiam contentis in dictis suis literis faceret eundem do. Tholoni gaudere, ꝛ vti plenarie.ꝛ pacifice dicto prioratu, cogendo ꝛ cogi faciendo renderios ꝛ alios habentes ꝛ detinentes fructus dicti prioratus, leuatos ꝛ perceptos a tempore mortis ꝛ decessus venerabilis quondam viri fratris Guilelmi de petra, illius vltimi prioris, ad illos soluenduz, reddendum, ꝛ restituendum prefato do. Tholoni.

Etiam premitto, ꝙ postea, ꝛ in secundo regio rescripto, parte eiusdem do. Claudij impetrato ꝛ obtẽto, idẽ serenissimꝰ do. noster Francorum rex Delphinꝰ sub certis conditionibus, de quibus in eo, que ex causis ꝛ discursu apparent purificate, precipit ꝛ mandat huic insigni curie gratiam (licentiã) ꝛ alia in primo rescripto cõtenta eidem domino Tholoni obseruari. Quo fit vt, cuz postea hec insignis curia auditis prefatis do. Tholoni ꝛ de Mõtealbano sup his, que hinc inde dicere ꝛ ꝓponere voluerũt, cognouerit, ꝛ ꝑ suum arrestum ordinauerit dicta regia rescripta fore ꝛ esse interinanda, ꝛ impedimenta tollẽda perinde fuerit ꝛ existat ac si eadem curia nominatim ꝛ singulariter expressi esset, ꝛ ordinasset sententiaz, ꝛ sentẽtias superius mẽtionatas, a parte dicti do. Tholoni obtẽtas fore ꝛ esse exequẽdas, ꝛ ꝑ ipsam insignẽ curiam fuisse ꝛ esse in exequendo faciẽdum, quod idem do. Tholoni gaudeat ꝛ vtatur plenarie ꝛ pacifice prioratu prementionato, ꝛ ꝙ renderij ꝛ alij habentes ꝛ detinentes fructus, de quibus supra, illos eidem domi.

1 Tholoni soluant (reddant) ꝛ restituant, sine quocũꝙ impedimẽto, seu etiam disturbio: † ꝛ hoc ꝑpter relationem, quam habuit, ꝛ habet ordinatio dicte insignis curie ad dicta regia rescripta, et cõsequenter ad bullas ꝛ literas executoriales parte dicti domi. Tholoni impetratas.ꝛ in hac causa insertas.l.asse tuto, ꝛ quod ibi glo. Bal. Ange. Joã.de imo.ꝛ doct.ff.de heredi.institue.ꝛ.l.si ita scripsero.ff.de condi.ꝛ demõ.ꝛ.l.qui plures.ff.de vsufru.leg.l.si quis in principio testamenti.ff.de lega.iij.ꝛ.l.j.C.de codicil.

2 † Et qꝛ hec insignis curia equiparatur ꝑfecto pretorio, per id ꝙ voluit Jaco.rebuf.C.de prefec.preto.vr.super rubri.lib.xij.qđ etiam hic propter longissimã obseruãtiam certissimum est, ab ea

non appellatur, put nec a pfecto pretorio: ꝛ hoc ppter dignitatē ꝛ excellentiā. l. j. in princi. ff. a quibus appel. nō lice. iuncta. l. prefecti. ff. de mino. l. j. ff. de offi. prefec. pto. ꝛ. l. j. C. de senten. prefect.
3 preto. † Et ꝙuis ab eius sentētia seu arresto supplicetur huiusmodi tamen supplicatio executionē sentētie non impedit, saltē prestita cautione per victorem, per ea que habentur in auth. vt sponsali. largi. §. aliud vero, collat. ix. ꝛ transumptiue in aut. que supplicatio. C. de preci. impera. offe. ꝛ est adeo hoc verum, ꝛ sic fixe p hanc insignē curiā obseruari cōsueuit, vt fieri non cōsueuerit executionis suspēsio, seu etiā retardatio, etiā si sentētia ex aliquo eius capite pretenderetur esse nulla, ꝛ quod posset de nullitate huiusmodi ex eisdē actis ꝛ in promptu apparere, prout refert do. Gui. pa. decisione. l. pro quo allegat bonum dictū Inno. in. c. cū in iure peritus, de offi. dele. ꝛ pcedit vt non fiat executionis suspensio etiā vbi princeps hoc fieri mandat, vt refert do. Gui.
4 pa. decisio. ccccxx. † Pro quo allegat, q: rescriptum, p qd hoc fieri mandaretur, vtpote cōtra consuetudinē ꝛ stylum eiusdē curie impetratum vel obtētum, nō valeret, ar. l. pbatorias. C. de diuer. off. lib. xij. ꝛ aut. vt diui. iussio. §. j. coll. v. ꝛ quia tale rescriptū videretur obtentum cōtra legis dispositionē, de qua in aut. que supplicatio. nō ergo pcedit. l. rescripta. C. de preci. impera. offe. Et dicit ibi do. Ful. ꝙ a triginta annis tēpore quo hec scribebat citra ꝛ vltra, viderat rescripta emitti a recolende memorie serenissimis do. Carolo, ꝛ Ludouico regibus Delphinis, in quibꝰ mandabātur suspēdi executiones aliquarū sententiarū dicte insignis curie vsꝙ ad finē cause reuisiōis: ꝛ ꝙ dicta eminēs curia rescripta huiusmodi nunꝙ obseruare voluit cōtra dictum eius stylum, sed talibus rescriptis nō obstātibus semp fuerunt sentētie huiusmodi executioni demandate: ꝛ licet, put dicit Andr. si-
5 cu. cōsi. viij. exordiente, Scribit preclare apud prefectum, † stet doctori alleganti cōsuetudinem: pro quo allegat glo. in. l. si locꝰ. ff. queādmo. seruit. amittan. glo. in. l. rem nō nouam. C. de iudi. ꝛ c. multe. xv. q. vlti. in. c. j. de treu. ꝛ pa. in. c. olim, de cleri. cōiugat.
6 ꝛ in alijs multis passibus: † hoc tamē hic superflue allegatur, cū hec insignis curia de hoc certissima existat, ꝛ nullus ea meliꝰ cognouerit, sꝫ nec eque bñ. Debet igitur sentētia predicta ante omnia plene executioni demandari: ꝛ sic nō solū quo ad possessionē, seu quasi, prioratus pmentionati, sed etiā quo ad fructus, ꝛ expensas, in quibus dictus de Mōtealbano extitit cōdemnatus, non obstātibus quibusdam ptēsis recursu parte eiusdē de Mōtealbano (vt dicit) interiecto, ꝛ regio rescripto parte eiusdē (vt etiam pretenditur, impetrato ꝛ obtento, Quod etiā alijs rationibus ꝛ causis nō debuit, nec debet eidem de Montealbano in aliquo suffragari: signāter vero ꝛ maxime quo ad retardationē aut suspēsionem executionis sentētie, seu arresti pro. d. do. Tholoni promulgati: tum rationibus predictis. Tum ꝛ q: etiā per illud nō mādatur executionē huiusmodi retardari, vel suspendi
7 † Tum ꝛ q:, si hoc mādaretur, illud esset quo ad hoc surreptitiū vel obreptitium, p eo q: in ipso tacetur stylus dicte insignis curie. Tum ꝛ quia in eo fuerunt ꝛ sunt multe alie ꝛ varie surreptiones ꝛ obreptiones p dictum de Mōtealbano cōmisse ꝛ ppetrate. Et primo quidem quatenus in eo pretenditur, ꝙ post ꝛ cōtra ptensas inhibitiones eidē do. Tholoni (vt asseritur) factas idē do. Tholoni citari obtinuerit ꝛ fecerit dictum de Montealbano, compariturum in curia Romana: q: si alique pretense inhibitiones facte fuerint, ꝛ facte appareāt, ille facte extiterūt post executionem citationis parte dicti do. Tholoni impetrate ꝛ obtente, ꝛ que etiam facte nō fuerunt in psonā ipsius, nec ad ipsiꝰ
8 notitiā deuenerunt. † Dictis etiam inhibitionibus sufficiēter derogatum est in primo regio rescripto parte dicti do. Tholoni impetrato ꝛ obtento: ibi, nō obstāt quelcōques ordonnances, mandemās, restrictions, ou defenses, ꝛ lettres impetrees, ou a impetrer a ce cōtraires. Est enī pinde ac si specialiter vel nominatim dictum extitisset, nō obstantibus inhibitionibus factis eidem do. Tholoni de nō extrahendo vel citādo ꝛc. p id qd habetur in. l. omnes, in verbo specialiter ꝛ nominatim, ꝛ qd ibi Bal. ꝛ Ange. C. de prescrip. trigin. anno. ꝛ qd no. Jo. and. in. c. cū aliquibus, de rescrip. in. vj. in nouel. ꝛ do. Jas. may. in. l. actione, ver. limita tamē: ibi, concorda ꝙ. d. l. ꝛc. C. de transact. Tum etiā fuit ꝛ est dictum pretensum rescriptum parte prefati de Mōtealbano surreptitium ꝛ obreptitium, p eo quia ibi expositum est, hāc insignem curiam ante impetrationem rescriptorū aut saltē vltimi rescripti parte dicti do. Tholoni obtētorum vel obtenti, dixisse ꝛ ordinasse literas executoriales, ꝛ sentētias superius mētionatas non fore exequendas: quod nō apparuit nec apparet in actis cause huius, sed solum apparuit ꝛ apparet quod, quia eidem insigni curie videbatur prefatum do. Tholoni esse morosum in pducendis literis ꝛ sentētijs huiusmodi, ipsa eminēs curia eundem do. Tholoni exclusit ab illarum pductione. Etiam fuit ꝛ est surreptitium ꝛ obreptitiū in eo qd ibi exprimitur, quod post ꝛ contra ordinationem per eundē pretensam, licet falso, scꝫ per quam pretendebat hanc insignem curiam ordinasse, quod litere ꝛ sententie predicte non exequerentur, prefatus do. Tholoni exequi pcurauerat ꝛ fecerat, dictas eius sentētias ꝛ literas, ꝛ ꝙ propter hoc, ꝛ ad causam pretensarū transgressionum ꝛ inobedientiarum p eundem do. Tholoni commissarum processum extiterat ad reductionē suorum beneficiorum. Non enī est verū ꝙ huiusmodi pretēsa reductio facta extiterit propter executionem literarum ꝛ sentētiarum predictarū, cū illa ex longo interuallo executionē precesserit. Etiam tacet ꝙ ante executionem literarum ꝛ sentētiarum predictarum idē do. Tholoni obtinuerit dicta duo regia rescripta, per que sibi cōcesse extiterūt licētia ꝛ facultas de illas faciendo exequi, vt predixi. Et non solū hoc tacet, sed etiam falsum exprimit idem de Montealbano: quatenus dicit ꝛ exponit ꝙ post executionem sentētiarum, ꝛ tacito de illis, idē do. Tholoni rescriptum impetrauit, quorum omnium oppositum apparuit ꝛ apparet ex actis cause huius. Etiā surrepsit ꝛ obrepsit idē de Montealbano in eo ꝙ ipse expressit prefatum do. Tholoni tacuisse ordinationes ꝛ pretensas inhibitiōes q: imo nō tacuit, cū vt predixi in dictis suis rescriptis fuerit expresse eisdē derogatū. Et si ille fuisset tacite dici possent, hoc saltem apparet, ꝙ nō minus erat serenissimus dñs noster Francorum rex Delphinus dicta rescripta, ꝛ gratiā, de qua in eis, concessurus, etiā si ordinationes ꝛ huiusmodi pretense inhibitiones expresse extitissent, postꝙ ipse eidē derogauit, ꝛ illarū pretēsum impedimentum seu obstaculum sustulit ꝛ amouit. His igitur et alijs multis rationibus ꝛ causis dictum pretēsum rescriptū, vtpote in multis surreptitium, nō debuit nec debet eidem domi. de Montealbano in aliquo suffragari, nec nocere pfato do. Tho-
9 loni, † q: surreptio ipso iure vitiat literas beneficiales seu gratiosas, aut beneficijs, seu gratijs cōcessas. c. ad audientiā, le. ij. ꝛ quod ibi Jo. and. ꝛ cōmuniter omnes doc. de rescrip. Inn. in. c. ad aures, ꝛ. c. constitutus, eod. titu. Joā. de imol. in. d. c. ad aures ꝛ. c. ad hec eod. titu. ꝛ procedit hoc etiam in priuilegijs ꝛ beneficijs principum, secūdum Panormi. qui post alios ita no. in. d. c. ad audientiam. Pro quo allegat. l. j. ff. de nata. restitu. ꝛ. l. ꝛ si non cognitio. C. si contra ius vel vtilitatem publicam, ꝛ quod ibi no. allegat etiam Inn. in. c. cum dilecta. de rescrip. idē voluit Pa-
10 normi. in. c. quod super his, de fide instru. † dicēs generaliter, ꝙ litere gratiose sunt ipso iure nulle: quod etiam fuit de mente Jo. de imo. in. c. cū nostris. in princ. vers. item no. ꝙ impetratio dicitur surreptitia. de concef. preben. Possent ꝛ alia multa allegari ꝛ deduci ad ostēdēdū surreptiones ꝛ obreptiōes dicti pretensi rescripti: ꝛ ꝙ eo, ꝛ alijs parte eiusdem de Montealbano allegatis ꝛ deductis non obstantibꝰ debuerint ꝛ debeāt sententie predicte plene ꝛ ex integro executioni demandari. Sed quia predicta mihi videntur sufficere, ego super eis vlterius non insisto. Que omnia dixerim sub benigna supportatione huius insignis curie.

¶ Argumentum.

¶ Legata per maritum vxori annua pēsione, si cum heredibus mariti ipsa quiete agere non posset, tenetur ipsa inquietudinem probare, si legatum consequi desiderat. V. F.

1 ¶ Mulier cui per virum relicta est annua pensio seorsum sub conditione, si cum heredibus concors esse nō posset, an teneatur probare discordiam petendo pensionem.
2 Promissū vel debitum sub conditione ante conditionis euentum peti non potest.
3 Negatiuam probare quis quando teneatur.

¶ De lega. Consi. cclxiij.

Jso instrumēto testamenti prouidi quondam viri Gulielmi quinidi, loci sancte Euphemie, ꝛ signanter in ea parte, in qua legasse ꝛ reliquisse pretenditur honeste mulieri Marie rolande eiusdem Gulielmi tunc vxori certam annuam pensionē, quandiu viueret, ꝛ in statu
1 viduitatis permaneret, † dico ꝛ respondeo ꝙ, cum habitatio camere in testamento huiusmodi latius mētionate, ꝛ dicta annua pensio eidem Marie legate ꝛ relicte extiterint per dictum quondam Gulielmum eius virū, non quidem pure ꝛ simpliciter, sed conditionaliter, ꝛ sub ea conditione, si cadē Maria residere, aut morari nō posset cum prefato Antonio ꝛ Dionysio quinidi, eiusdem quondā Gulielmi filijs naturalibus ꝛ legitimis ac vniuersalibus heredibꝰ, ipsa Maria relicta ꝛ legataria, petēs ꝛ postulans

lans dictam pretensam pensionem, seu illius partem dimidiam
sibi solui ⁊ expediri p dictum Antonium extra illius habitatio-
nem, seu ad partem, ⁊ seorsum ab habitatione eiusdem An-
tonij, tenetur ⁊ debet ostendere ⁊ probare se non potuisse aut pos
se residere aut morari cum ipso Antonio. l. in illa stipulatione si
2 calendis. ff. de verborum oblig. † Cum enim aliquid sub condi-
tione pmittitur, vel debetur, vt in casu, de quo querit, ante euen
tum conditionis peti nõ potest. l. grege. §. si sub conditione. ff. de
pigno. ⁊ c. j. de plus peti. qd etiam voluit Pet. de ancha. consil.
cclv. exordiente, Super primo quesito non multum insistendu3
videtur. Nisi forte quis obijcere voluerit, ꝙ non eidem Marie,
vtpote neganti, ⁊ negando asserenti ꝙ cum dicto Antonio resi-
dere aut morari non possit. sed ipsi Antonio vtpote affirmanti,
ꝙ imo cum eo residere ⁊ morari valeat, incũbat probatio. l. si qui
3 dem. C. de excep. ⁊ l. ei, cum suis simili. ff. de proba. † Quoniã re-
spondeo, ꝙ istud nõ obstat, ea presertim ratione: quia vbi nega-
tiua est fundamentum intentionis eius, qui illam pretẽdit vel
asserit, ipse, qui illam allegat, vtpote fundamentum eius intẽtio
nis, illam probare tenetur, per theoricam qua3 ponit Barto. in
l. hoc iure. ff. de verbo. obliga. quam etiam ibi sequitur Alex. de
imol. allegans, ⁊ pro ea inducens multa iura, ac etiam rationes,
⁊ docto. Et idem etiam voluit Pet. de ancha. in d. consi. cclv. ꝙ
etiam fuit ⁊ satis est de mente Alex. de imol. in cõsi. c. ad quod fa
cit quod voluit Nico. mil. in suo repertorio, in verbo, alimenta,
versi. alimenta que miserationis causa ⁊c. Nisi igitur eadẽ Ma-
ria probet ꝙ cu3 dicto Antonio residere aut morari non possit,
non est ipse Antonius compellendus ad sibi dandum, soluendũ
⁊ expediendum extra domum habitationis eiusdem Antonij,
partem pensionis per prefatum Gulielmum dicte Marie reli-
cte. Et ita mihi videtur, sub correctione.

Argumentum.

Florentinum consilium, per quod institutus sub conditione
si presbyter factus fuerit ducendo vxorem virginem facile repel
lit substitutum. A. F.

1 Matrimonium per verba de presenti qui cõtraxit an ⁊ quã-
do possit ad ordines promoueri.
2 Quandiu locus est instituto excluditur substitutus.
3 Instituto sub conditione an precipi possit ad instãtiã substitu-
ti, vt infra certum terminum, saltem iuris, cõditionẽ adimpleat
⁊ in qua conditione hoc teneat, ⁊ statui terminus an possit, ⁊ quo
modo. nume. 6.
4 Conditio mixta an habeatur pro potestatiua.
5 Literatura, ⁊ scripturarũ cognitio inter cetera presbyteris ma
xime necessarie, q̃ de facili non cõparant, sed egẽt multo labore.

De insti. ⁊ substi. Consi. ccclxiiij.

Ponitur in facto quod
pridẽ, Anno ve3 do. M. cccclx. ⁊ de mẽse Octo-
bris, honesta Alaeta rolande, matertera pudi
viri Joãnis bouis, contẽplatione matrimonij
tunc cõtracti p ⁊ inter dictũ Bouis ex vna par-
te, ⁊ honestã mulierẽ Joãnã cauallerie ex alia, dedit ⁊ donauit ei
dem Bouis suo nepoti donatione pura, mera, ⁊ simplici, que fit
⁊ fieri dicit inter viuos post tamen ipsius Alaete mortẽ3 valitu
ra, medietatẽ omnium bonorũ suorũ in oppido seu castro sancti
Remigij, ⁊ illius territorio ⁊ districtu existentiũ, ⁊ totã domum
nudam, sine frodio, sitã ⁊ existẽtem in dicto loco sancti Remigij:
Post successu tpis, Anno do. M. cccclxij. ⁊ de mẽse Januarij, pre
fata Alaeta fecit ⁊ cõdidit eius vltimũ ⁊ nũcupatiuũ testamẽtũ
in quo dicte Joãne cauallerie legauit ⁊ reliquit quinq3 florenos
heredes suos vniuersales instituit ⁊ nominauit equis portioni-
bus ⁊ partibꝰ dictũ Joãnem eius nepote3, ⁊ Catharinã suijpsiꝰ
Alaete sororem, quos inuicẽ, si sine liberis naturalibus ⁊ legiti-
mis ab humanis decederẽt, substituit, ⁊ ad superuiuentem partem
seu portionẽ pmo sine liberis pdictis decedẽtis peruenire voluit.
Mortua vero ⁊ vita functa eadẽ Alaeta testatrice pfati Joan
nes ⁊ Catharina eius nepos ⁊ soror bona ⁊ hereditatẽ eiusdem
adiuerunt ⁊ acceptarũt, ⁊ p ipsius vniuersalibus heredibus se
gesserũt ⁊ reputarunt. Successu vero tẽporis, Anno ve3 domi.
M. cccclxxvij. ⁊ de mẽse Augusti, dicta Catharina rolãde fecit
⁊ condidit eius vltimũ ⁊ nũcupatiuũ testamẽtũ: in quo inter cete
ra heredẽ suũ vniuersalem fecit, instituit, ⁊ suo pprio ore nomi-
nauit Antoniũ bouis filium naturalem ⁊ legitimũ dictorũ Joã
nis bouis ⁊ Joanne cauallerie, casu quo tamẽ idem Antonius
veniret ad sacros ordines, ⁊ missam celebrare vellet, ⁊ non alias,
aliter, nec alio modo: ⁊ in casum cõtradictionis, siue recusatiõis
de intrando infra sacros ordines, ⁊ missam celebrare volẽdo he
redes suos vniuersales instituit, ⁊ suo pprio ore nominauit pre
fatos Joãnem bouis ⁊ Joãnam cauallerie cõiuges, equis por-
tionibus, ⁊ partibus, ⁊ suos, ⁊ in eũ casum eidẽ Antonio legauit
⁊ reliquit vigintiquinq3 florenos semel tantũ. Que pmanẽs in
volũtate hmõi vita functa est, ⁊ ab hũnis decessit, superstitibꝰ ⁊ si-
bi superuiuẽtibꝰ pfatis An. p eã heredẽ instituto, ac Joãne ⁊ Joã
na cauallerie eiusdem Antonij parẽtibus, ⁊ sibi, si ad sacros or-
dines nõ pmoueret, ⁊ missam celebraret, substitutis. Post cuiꝰ
Catharine mortẽ prefatꝰ Antoniꝰ hoc Anno. M. ccccxcvj. nul
lis per eũ susceptis sacris ordinibus matrimonium cõtraxit cũ
honesta muliere. N. Ex quibus oriuntur dubia sequẽtia. Pri
mum an fuerit ⁊ sit locus substitutioni superiꝰ mẽtionate, ⁊ facte
per dictam quõdam Catharinam. Scdm quam parte3 ⁊ por
tionem petere possit ⁊ valeat dicta Joãna cauallerie in bonis di
cte quondam Catharine, siue illa ad eam peruenerint ex bonis
⁊ successione dicte quõdam Alaete, siue illa aliunde eidem Ca-
tharine acquisita extiterint.

Christi nomine inuocato. Viso the
mate con
1 sultationis huiusmodi, ⁊ dubijs ex eo elicitis, † dico ⁊ respõdeo
ꝙ, cum pfatus Antoniꝰ primo loco institutus, nõ obstãte matri
monio per eu3 cũ vnica ⁊ virgine p verba de pñti cõtracto, pos-
sit vel post mortem illius, vel etiã ea viuente, ⁊ de ipsius licẽtia ⁊
cõsensu, ea saltẽ ad religionẽ trãseũte, pmoueri ad sacros ordi-
nes, ⁊ missam celebrare. c. j. c. cũ sis. c. sane, cũ multis simili. de cõ-
2 uer. cõiuga. † nec ipse Antonius dicat adhuc repudiasse heredi
tatem dicte quondam Catharine, nõ fuit nec est locus predicte
substitutioni. l. ꝙdiu, la. j. l. ꝙdiu. la. iij. ff. de acqui. heredi. l. cu3 in
testamẽto, primo respõso. ff. de heredi. institu. ⁊ l. si mater. §. fi. cũ
3 suis simili. ff. de vulga. ⁊ pupil. † Sed hic superest dubitatio, an ad
postulationem ⁊ instantiam dicte Joãne cauallerie substitute ei
dem Antonio possit, aut debeat precipi, vt infra certũ terminũ,
aut saltem terminum iuris dictam cõdictione3 adimpleat, ⁊ de-
inde adeat, ⁊ acceptet hereditatem dicte quondam Catharine,
cũ comminatione, ꝙ nisi hoc faciat, reputabit ⁊ habebit per la-
psum terminũ p repudiãte. Ad qd respõdeo ꝙ, si cõditio predi
cta esset mere potestatiua, tũc posset terminꝰ huiusmodi statui,
per id qd voluit Bar. in. l. si quis suus heres. ff. de iu. delibe. Jo.
de imo. in. l. suus quoq3. §. sed ⁊ si filio, ⁊ in. l. si quis instituatur he
res, ver. aduerte q2 inꝙtũ Bar. ⁊c. ff. de heredi. institu. Et idem
dicendum videretur si esset cõditio mixta, pẽdens ex facto eius-
dem Antonij, ⁊ alterius, sc3 tertij, que ve3 posset de facili adim-
4 pleri, † q2 talis habetur p potestatiua, per id qd no. Jo. de imol.
in. d. l. suus quoq3. §. puto ⁊ do. Jas. may. in. l. j. ver. cõtra ista3 cõ-
clusionem gl. C. de institu. ⁊ substitu. sub cõdi. fac. Sed quia cõdi-
tio predicta nõ fuit mere potestatiua. nec videt fuisse talis mix-
5 ta, que de facili adimpleri potuerit, † pro eo quia ad susceptionẽ
sacrorum ordinum, ⁊ misse celebrationẽ est opus multis, scilicet
literatura, ⁊ alijs que requiruntur in ordinandis: insuper vo-
6 luntate ordinatoris, hoc est domi. episcopi † ipsius Antonij, est
maior difficultas, an eidẽ Antonio statui possit terminꝰ, de quo
supra. Super quo Barto. in. d. l. si quis suus, ad fi. versi. sed quid
si pretor, videtur velle ꝙ sic, ⁊ quia termino elapso habebitur p
repudiãte, ⁊ ꝙ pro adeũte haberi nõ potest, cu3 cõditio nõ sit im
pleta. d. l. si quis instituatur. ff. de heredi. institu. ⁊ l. si seruus. ff.
de bo. auto. iudi. pos. ⁊ idem videtur sentire Joã. de imol. in. d. l.
si quis instituatur, versi. si autem sit institutus sub cõditione nõ
tamen euenit cõditio. Fran. vero. de are. in. d. l. ꝙdiu, la. iij. ff. de
acqui. heredit. videtur voluisse, qd heredi instituto sub cõditiõe
mixta, vel alia, que non sit in potestate eiusdem instituti, nõ pos-
sit dictus terminꝰ statui ad instãtiam substituti ⁊ sic ad fines ex-
cludendi eundem institutum ab hereditate: ꝙuis ad creditoru3
instantiam statui possit, nõ quidem vt impleat cõditionẽ ex quo
implementum ab eius potestate non dependet, sed statuitur tem
pus hoc modo: q2 nisi infra ipsum terminum petat institutꝰ bo-
norũ possessionem, vel nisi conditio eueniat, ⁊ hereditate3 adeat
idem institutus. permittet iudex per creditores bona defun-
cti, possideri, ⁊ qd procedetur ad dationem curatoris, ꝙ etiam
voluit Jo. de imo. in. d. l. si quis instituatur. Propter ꝙ mihi vi
deretur, quod bonum esset qd dicta Joãna predictum Antoniũ
eiꝰ filiũ interrogaret sub presentia notarij ⁊ testiu3, an deliberet
vllo vnꝙ tempore, dicta vxore viuẽte, vel etiam mortua. promo
ueri ad sacros ordines, ⁊ missam celebrare. Si enim respondeat
ꝙ non ipse propter defectionem cõditionis, sub qua heres insti
tutus est, repelleretur ab hereditate ⁊ sic pararetur via eidem
Joanne substitute que postea posset adire hereditatẽ dicte quõ-
dam Catharine. d. l. ꝙdiu, la. iij. ⁊ cui acquireretur tota heredi-
tas eiusdem Catharine, partim quidem iure institutionis, seu

dem Catharine, & partim quidē iure institutionis, seu substitutionis de ea facte, & partim iure accrescendi. Pro eo q: ante conditionem purificatam, & sic ea pendente, prefatus quondā Joānes cōsubstitutus ab humanis decessit, & sic quo ad eū substitutio facta est caduca. l. si in personā. C. de fideicōmis. l. j. §. finautez sub conditione. C. de cadu. tol. & multis allegatis per Oldra. consil. mihi. xxix. exordiente, Quidam habens tres filias &c. nec ipse Joannes iure substitutionis transmisit ad dictum Antonium eius pretensum heredem, per id quod not. gloss. docto. communiter approbata in lege. j. C. de his que ante aper. tabul. et alijs in alijs locis.

Ad secundū dico & respondeo q ipsa Joanna nihil adhuc petere potest, vt predixi, cū cōditio, sub qua fuit heres institutus prefatus Antonius, nōdum defecerit, nec ipse adhuc repudiauerit hereditatē dicte quondā Catharine, sed si ipse illam repudiaret. vel diceret se nunq̄ promouendum ad sacros ordines, aut missam celebraturum, vel etiam si moreretur ante eandē Joannā non factus presbyter, ipsa posset petere omnia bona eiusdē Catharine, p ea que dixi circa finē rñsionis facte ad primum quesitum. Que omnia dixerim &c.

¶ Argumentum.

¶ Per fideicommissum succedit secundo loco substitut⁹, si primo loco substitut⁹ mortu⁹ fuerit viuēte adhuc instituto. A. F.

1 ¶ Fideicōmissario mortuo pendēte cōditione fideicōmissi siue vniuersalis siue singularis, fideicommissum in ipsis personā an pereat & extinguatur, nec spes illius transeat ad heredem.
2 Substitutio vulgaris quando expiret.
3 Substitutus primo substituto vulgariter quo casu non videtur etiam substitutus primo heredi instituto.
4 Substitutio pupillaris quando euanescat.
5 Substitutus secundus non obstāte morte primi, per fideicommissum an admittatur ad petendum fideicommissum ab herede instituti ac si ab ipso instituto fuisset sibi directo & immediate fideicommissum relictum.
6 Optionem eligendi substitutos habens, si non eligat, perinde est ac si electio ei data non esset.
7 Superexistentia liberorū faciēs deficere cōditionē in personā primi substituti, si viueret, an censeatur in sequētibus repetita.
8 Quartarum detractio in fideicommisso quota & quanta.
9 Legitima est portio bonorum, non autem hereditatis.
10 Nepoti instituto detrahenti ex fideicommisso trebellianicā fructus percepti imputari an debeant.

¶ De fideicommis. Consi. cclxv.

Ponitur in facto q dudum fuit in humanis nobilis quondā vir Raymundus de vcello, cōdominus castri inter aquarum, diocesis Viuariēsis, qui tempore eius vite & mortis habebat multos liberos naturales & legitimos, scilicet nobiles Joannem, Raymundum, & Margaretam eius nepotes ex nobili quōdā viro Hugone de vcello eiusdem nobilis Raymundi filio predefuncto, ac dominas Beatrisiam, & Francesiam moniales, necnon etiā nobiles Miraclam, Ysabellam: filias insuper & nepotes ex nobili Sibilia ipsi⁹ Raymundi filia predefuncta. Qui nobilis Raymundus pridē, Anno vez do. M. cccclxxiij. & de mēse Junij, fecit & condidit eius vltimum & nuncupatiuum testamentum: in quo inter cetera prefatis dñabus Beatrisie, Francesie, ac nobilibus Miracle, Ysabelle, Raymūdo, & Margarete, legauit, & iure institutionis certas pecuniarum q̄titates, aut res alias reliquit: dictum verum nobilem Joānem eius nepotem heredem vniuersalez sibi instituit & suos liberos naturales & legitimos de se & legitimo matrimonio procreatos in seculo tamen remanentes. Et si idem Joānes eidem Raymūdo testatori heres nō esset, aut heres esset, & postea in pupillari etate, vel alias qñcūq̄ sine liberis naturalib⁹ & legitimis de se & ltimo m̄rimonio p̄creatis ab hūanis decederet tunc & in eum casum sibi & vltimo decedenti ex eis substituit & sibi ipsi testatori heredem instituit dictum nobilem Raymūdum eius nepotem & fratrem eiusdem Joannis, si tamē non fuisset religionē ingressus, & in ea p̄fessus, aut factus sacerdos secularis, & ipsius nepotis liberos naturales & legitimos. Et si idē Raymundus nepos heres non essent, aut esset, & postea in pupillari etate, vel alias quandocūq̄ sine liberis naturalibus & legitimis de se & legitimo matrimonio p̄creatis decederet aut oēs eiusdē Raymundi liberi sine liberis naturalib⁹ & legitimis decederent tūc & in eum casum ipsi Raymundo nepoti & vltimo moriēti ex eis substituit & sibijpsi testatori heredem instituit prefatā Margaretam eius neptem, dūtamen nō fuisset religionem ingressa & i ea p̄fessionez fecisset, & suos liberos naturales & legitimos de se & ex legitimo matrimonio p̄creatos. Et si dicta Margareta eidem testatori heres nō esset, aut heres esset, & postea moreretur in pupillari etate vel alias quādocumq̄ sine liberis de se & ex legittimo matrimonio procreatis, aut eius liberi sine liberis naturalibus & legitimis de se genitis tunc & in eum casum eidē Margarete & vltimo morienti ex eis substituit & sibijpsi testatori heredem instituit alterū ex filijs dicte nobilis Miracle de vcello ei⁹ filie, & nobilis Gulielmi floricardi de priuatio, vez aut primo genitū, aut secūdo, aut tertio genitum quē ipsi parentes sui ad hoc eligerēt, & in quē dicto casu substitutionē huiusmodi locū habere vellent, & illius liberos masculos, legitimos tamē & ex legitimo matrimonio p̄creatos, cum & sub hac cōditione, q ille ex dictis ipsius testatoris nepotibus, & eius liberi masculi, in quē seu quos substitutio huiusmodi locū haberet & qui bona sua obtineret teneretur & deberet facere habitationē larem & domicilium in domo ipsius testatoris, ac portare cognomē & arma eiusdem testatoris. Deinde vero idem testator permanens in volūtate huiusmodi postea vita functus est; & ab humanis decessit, supstitibus p̄fatis nobilibus Joāne herede instituto, & alijs. Quo mortuo idē Joannes bonis & hereditati eiusdē se immiscuit, & p illi⁹ herede se gessit & gerit. Viuēte autē dicto nobili Joāne vita functus est dictus nobilis Raymūdus eius frater & sibi primo gradu substitutus etiam vita functa est p̄fata Margareta eiusdem Joānis soror scdo gradu substituta, superstite vnico ei⁹ filio naturali & legitimo qui etiaz postea vita funct⁹ est &, sine liberis decessit. ¶ Preterea etiam viuēte eodem Joāne herede, vita functi sunt nobilis Antonius flocardi, ac venerabilis & religiosus vir do. M. flocardi monachus, filij naturales & legitimi dicte nobilis Miracle, dictus vez do. M. sine liberis & prefatus nobilis Antonius supstite & sibi superuiuente nobili Gulielmo flocardi eius filio naturali & legitimo ac nepote dicte nobilis Miracle, & pronepote dicti nobilis Raymundi testatoris. ¶ Et quia dictus Joannes heres senex est, nullos habens liberos, quesitū est an, si eundem ab humanis sine liberis naturalibus & legitimis decedere contingeret, superstite ipso nobili Gulielmo, locum sibi vendicaret in personam eiusdem Gulielmi substitutio, de qua supra, & facta de filio aut liberis dicte nobilis Miracle. ¶ Secundo quesitum est an, supposito q substitutio, de qua supra, locum habitura sit in personam eiusdem nobilis Gulielmi, possit dictus nobilis Joannes testari, vel alias disponere de aliqua portione, seu quota bonorum dicti quondam nobilis Raymundi testatoris, & patris eiusdem Joānis, & de qua quota hoc facere possit.

Christi nomine inuocato. Viso casu proposite consultationis, & dubijs ex casu huiusmodi elicitis, dico & respondeo prout infra. Et primo ad primum: pro cuius faciliore solutione premitto, q hic dubium facit & oritur, quia nec iste nobilis Gulielmus, nec dictus eius quondam pater leguntur substituti ipsi Joanni heredi adhuc viuenti: sed leguntur substituti dicte nobili Margarete, aut vltimo ex eius liberis ab humanis decedenti. Sed quia isti, & non soluz isti, sed etiam dictus nobilis Raymundus frater Joannis, & ipsi Joanni primo loco substitutus, ab humanis decesserunt, substitutiones de eis facte effecte sunt caduce, & sic fideicommissum per dictum Raymundum testatorem eis relictum fuit quoad eorum personas extin-
1 ctum, † quia vbi fideicommissarius moritur pendente conditione fideicommissi sibi relicti, fideicommissum huiusmodi ipsius personam perit & extinguitur, nec spes illius transmisit ad heredem, siue loquamur de fideicommisso vniuersali, siue de fideicommisso singulari. l. si in personam. C. de fideicommiss. l. j. §. finautem sub conditione. C. de cadu. tol. l. miles. §. j. l. vnum ex familia. §. rogo. in fi. l. cum pater. §. hereditatem. ff. de leg. ij. l. qui plures. ff. de vulgari & pupillari. & l. quero. ff. de aliment. & ciba. lega. de quo glo. & docto. in. l. j. C. de his qui ante aper. tabu. Et non solum fuit fideicommissum huiusmodi extinctum in personas predictorum, sed etiam in personam dicti nobilis Antonij, qui etiā mortuus est viuente prefato Joanne herede instituto: & sic pendēte conditione substitutionis de eo facte, nec ipse fideicommissum huiusmodi, seu illius spem ad dictum Gulielmum eius filium transmisit, predicta: quod etiam voluit Baldus consilio ccxxij. exordiente, Titius instituit sororē ex qua nata erat Berta eius filia, in tertia parte: Rapha. Fulgo. consi. xiiij. exordiente, In

te, In questione proposita videtur mihi ⁊c.⁊ consi.xv.exordiente, Proponitur ꝙ montes de Florentia ⁊c. Joã.de imo.⁊ Alex. de imo.in.l.cū ex filio.in princ.ff.de vulg.⁊ pup.de quo est casus.in.l.heredes mei.§.cū ita.⁊ quod ibi Alex.de imo.super verbo, suscepisset.ff.ad trebell. Quia igitur dictus nobilis Gulielmus non reperitur prefato Joanni substitutus, ⁊ fideicommissum factum est caducum in personas omnium precedentiū,nec illi,aut eorum aliquis fideicommissum, aut spem illius ad eundem nobilem Gulielmū transmittere potuit,videbatur dici debere, ipsū nobilem Gulielmum venire non posse ad successionē dicti quondam Raymūdi testatoris.l.qui habebat.ff.de vulg.⁊ pup.⁊ alijs iuribus allegatis per spectabilem virum do. Bertrandum rostagni iurium doctorem eximium.

Premitto insuper qd licet dicto nobili Joāni substitutum extiterit vulgariter,pupillariter,
2 ⁊ per fideicommissum:†hic tamen querendum non est de vulgari substitutione,quia illa expirauit per aditionem,seu immixtionem hereditatis dicti quondam Raymūdi testatoris facta per dictum quondam Joannem.l.post aditam.C.de impube.⁊ alijs
3 substitu.†Et sic non sumus in casu.l.quādiu.la.iij.versi.is autē.ff.de acquiren.heredit.per quem probatur,ꝙ substitutus primo substituto vulgariter, videtur etiam substitutus primo heredi instituto:⁊ ideo licet primus substitutus tollatur de medio antequam veniat conditio substitutionis,tamen secundo substitutus succedet primo instituto directo ex persona sua. Pro quo etiam facit quod habetur in.l.coheredi.in prin.⁊ in.l. si titius.ff.
4 de vulg.⁊ pup.†Etiam nec est querendum de pupillari substitutione:q2 licet tempore facti testamenti,de quo supra,idem nobilis Joannes esset impubes,⁊ sic potuerit sibi,licet nepoti,pupillariter substitui. l.ij.§.j.ff.de vulg.⁊ pup.⁊ sic etiam substitutū extiterit per compendiosam factam per verbum commune substituo,⁊ cum expressa temporū dinumeratione, per id quod no. glo.⁊ doct.communiter.in.l.precibus.C.de impub.⁊ alijs substi.⁊ in multis alijs locis:illa tamen pupillaris substitutio expirauit,pro eo q2 idem nobilis Joannes excessit pupillarem etatem.l.in pupillari.cum suis simi.ff.de vulg.⁊ pupil.⁊ sic non sumus in casu,de quo loquitur Bart.in.d.l.quādiu.versi.quero iuxta predicta testator filium heredem ⁊c.⁊ in quo consuluit in quodam suo consilio exordiēte,Quidam nomine Titius habuit quendā filium nomine Janinam ⁊ quendam eius filium nomine Vannē: loquitur enim in substitutione pupillari, que viuente impubere herede instituto expirauit in personam primi pupillariter substituti per mortem illius,superstite secundo substituto, qui non ipsi impuberi, sed illi primo substituto legebatur substitutus: ⁊ propterea non videbatur posse succedere pupillo,etiam si in pupillari etate decederet. Etiam in pupillari substitutione loquitur Oldr.consil.mihi.cxxvij.exordiente,Testator in vltimo suo testamento sic dixit filium mihi primū nasciturum ex ventre ⁊c.commemorato per Alex.in primo eius consil.versi. quarto probatur per id quod decidit Oldr. in.j.volu. in quo etiam casu loquitur Jo.and.in addit.Specu.tit.de testa.§.j.in magna.addi.versic.occurrit hic nouissimus casus ⁊c.Et in hoc casu etiam loquitur Franc.de arc.in.d.l.quādiu.vers.⁊ vltra istam materiam Bart.hic tangit notabilem questionem ⁊c.

Restat igitur vt videamus an in vim fideicommissarie substitutionis poterit dictus nobilis Gulielmus succedere,si cōtingat prefatū nobilem Joannē sine liberis naturalibus ⁊ legitimis de se, ⁊ ex legitimo matrimonio procreatis ab humanis decedere, non obstante sublatione personarum mediarū,hoc est dictorum nobiliū Raymundi, Margarete,ac patris,⁊ patrui eiusdem nobilis Gulielmi eum in gradibus substitutionum precedentium, ⁊ etiam non obstante eo quod non videatur idem Gulielmus fuisse substitutus ipsi Joanni heredi,sed prefate nobili Margarete,aut vltimo decedēti ex dictis eius liberis. Ad quod videtur respondendum, ꝙ sic:
5 †q2 licet primum ⁊ secundū fideicommissum expirauerit in personas dictorum Raymundi primo substituti, ⁊ Margarete secundo substitute: illud tamen primum remansit penes eundem Joannem cum onere faciende de illo restitutionis huic Gulielmo tertio substituto. d.l.j.§. pro secundo. ff.de vulga. ⁊ pupilla. quod etiam voluit Bar.per dictū do. compatrem allegatus in d.l.quādiu.in finalibus verbis:idem voluit collector antiquarū decisionum Rote.decis.mihi.dccclxvij.exordiente,Quidam instituit duos filios ⁊ illos inuicem substituit:Pet.Jacob. in suis libellis,titu.de compendi.que fit a paga.versi. quidā testator ⁊c. Pau.de Cast.consil.cccli.exordiente,Presens dubium videtur formari ⁊ decidi per Bart.versi. secundum casum tangit in fine quando vtraq ⁊c.vbi voluit ꝙ,non obstante morte primi substituti per fideicommissum,succedit secūdus substitutus, ⁊ perinde admittitur ad petendum fideicommissum ab heredibus instituti,ac si ab ipso instituto fuisset sibi directo ⁊ immediate fideicommissum relictū,licet non fuerit,sed a substituto:q2 postquā hereditas ad primū substitutū non peruenit, non tenetur ipse: ⁊ eidem videtur de alio ⁊ secundo substituto,ad quem etiam non peruenit,sed tenetur heres primus, vel eius heredes, apud quos fideicommissum huiusmodi reperitur:pro quo allegat Paul.de cast.l.fideicommissum.ff.de lega.j. l.imperator.cum ibi not.ff.de leg.ij.⁊.l.si legatarius.ff.de leg.iij.Et idem voluit Fran. de arc. consi.clvj.exordiente, Diligenter visis ⁊ consideratis testamento ⁊ codicillis ⁊c.versi. nec obstat quod si substitutio videtur facta do.Anneti:ibi,⁊ not.Bar.in simili questione,in.l.quādiu ⁊c. ⁊ Alex.de Imo.in dicto primo eius consilio.Non obstat, nec obstabit dicto nobili Gulielmo, quod dictus nobilis Antonius eius quōdam pater, qui in tertio gradu videtur fuisse substitutus,primo decesserit, ⁊ fideicommissum, seu spem illius,ad eum non transmiserit.Quoniā respondeo,ꝙ dictus nobilis Gulielmus non est successurus,non dico dicto Joanni, sed Raymūdo ex persona dicti quondam Antonij eius patris,q2 in personam illius fideicommissum(vt predixi) effectum est caducum,nec in vim transmissionis sibi per eū facte,sed ex propria persona sui ipsius Gulielmi,quia dictus quondam nobilis Raymundus in dicto tertio substitutionis gradu non solum substituit alterum ex filijs dicte nobilis Miracle,videlicet illum ex eis, aut primo genitum,aut secundo, aut tertio genitū,sed etiam eius liberos masculos.Non igitur per exclusionem prefati Antonij excluditur idem Gulielmus,sed potius includitur,pro eo quia licet isti videantur inuitati in tertio gradu, ⁊ simul, propter copulatiuā, ⁊ tamen ratione ordinis charitatis isti censendi erant substituti ordine successiuo,primo videlicet pater,deinde vero, ⁊ secundo idem Gulielmus.arg.eius quod habetur in.l.gallus.§.quidam recte.⁊ quod ibi glo.⁊ doct.⁊.§.⁊ quid si tantum.ff.de lib.⁊ posth. Ad quod facit quod voluit Paulus de Castro, consilio. ccclij. exordiente, Visis omnibus punctis mihi traditis ⁊c. ⁊ hec est doctrina quam ponit Bartolus in.d.§.quidam recte.Et esto ꝙ isti viderentur fuisse non ordine successiuo, sed simul inuitati: exclusio tamen dicti quondam Antonij quoad hoc non noceret, sed prodesset huic nobili Gulielmo,per id quod not.Joan.and. in addit.Spec.tit.de testa.§.j.versi. item quid si duobus fratribus,in addi.exordiente,Quod de precedenti versi.dixi ⁊c.versi. ad tertium respondetur ⁊c.

6 †Etiam non obstat huic nobili Gulielmo, ꝙ prefati nobiles Gulielmus ⁊ Miracla parētes dictorum quondam Antonij, ⁊.N.fratrum,nullum ex eis elegerint.Pro quo allegasse sufficiat.l.cum quidam. in fine primi responsi.⁊.l.vnum ex familia.§.rogo.in fin.ff.de legat.ij.cum enim ipsi parentes neminem elegerint, perinde est ac si eis electio data nō esset,vt probatur in predictis iuribus: quod etiam voluit Rapha.cuma.in.d.l.cum quidam.sed si non fuisset data vel concessa electio prefatis nobilibus Gulielmo ⁊ Miracle, succederet dictus nobilis Gulielmus, qui solus superest ex liberis masculis eorundem Gulielmi ⁊ Miracle:cum (vt predixi) substitutio facta fuerit caduca in personas dictorum quondam nobilium Antonij, ⁊ eius fratris: pro eo quia viuente dicto nobili Joanne,⁊ sic pendente conditione,ab humanis decesserūt:⁊ hoc sine dubio.quamuis etiam alia ratione per dictum do. compatrē allegata debuerit idem dominus.N.repelli,⁊ qui etiam repelleretur si superesset tempore future mortis eiusdem nobilis Joannis:super quo tamen articulo,vtpote pro nunc nō necessario, nō insisto.Etiam nec obstat dicta.l. qui habebat. ff. de vulgari ⁊ pup.quoniam respondeo,quod illa loquitur in substitutione pupillari,⁊ in casu in quo defecerat conditio, sub qua primus substitutus vocatus extiterat, quod non est hic, supposito ꝙ idem Joannes heres institutus ⁊ grauatus decedat sine liberis de se ⁊ legitime procreatis: que fuit conditio, sub qua ipse Joannes
7 grauatus est.†Secus enim putarem vbi idem Joannes ab humanis decederet superstitibus liberis de se ⁊ legitimo matrimonio:quia superexistentia liberorū faceret deficere conditionem in personam primi substituti si viueret,⁊ consequenter omnium subsequentium:pro eo quia illa intelligitur fuisse in sequentibus repetita,per id quod eleganter voluit Oldra. consilio mihi.cix. exordiente, Thema tale est dominus Gulielmus canonicus ⁊c. Bal.in dicto consilio.cccxvj.in tertia parte, ⁊ Rapha. fulgo. in dicto cons.xlvj.Nec etiam obstat, quod ipse nobilis Gulielmus substitutus non extiterit dicto nobili Joanni, sed dicte nobili Margarete, aut vltimo decedenti ex dictis eius liberis:⁊ quod

nec ad ipsam Margaretam, nec prefatum Antoniū eius quondam filium peruenerint bona dicti Raymūdi testatoris, & quod propterea debuerit & debeat idem nobilis Gulielmus excludi a petitione dicti fideicommissi. arg. d. l. fideicommissum. & l. filiusfamilias. §. apud marcellum. ibi, sed vix est vt legatarium. ff. de leg. j. Quoniam respondeo (vt predixi) ꝙ dictū fideicommissum remansit penes dictū nobilem Joannem heredē primo grauatū cum onere illud restituendi huic nobili Gulielmo, postquā nullus ex substitutis ante eum superest, nec est qui cum eo in eodem gradu cōcurrat. Et hoc etiam verbis apertis voluit, & expressit dictus nobilis Raymundus testator in dicto eius testamento paulo ante finem. vers. ceterū si gradus institutionis & substitutionum per me supra factarum non procederent in futurum &c.

8 †Ad secundū dico & respondeo ꝙ, secundum opinionem magis communem, idem Joannes, vel eius heres, aut alius successor ex eius persona poterit de dicto fideicommisso detrahere duas quartas, scilicet legitimā, & quartam trebellianicam, per id qđ not. gl. & quod ibi Bar. & doct. in. l. papinianus. §. meminisse. ff. de inoffi. testa. glo. & Bar. in. l. quanquam. C. ad. l. Falci. Bal. in. l. filium quem. C. famil. ercisc. Jo. de imo, in. l. coheredi. §. cum filie. ff. de vulg. & pup. Pro quo sunt boni text. de iure canon. in. c. raynutius, & c. raynaldus. de testa. Et cum eisdem nobili Raymundo testatori superfuerint dicte do. Beatrisia, Francesia moniales, ac nobiles Miracla & Ysabella eius filie, necnon etiam dicti nobiles Joannes Raymundus, & Margareta nepotes ex Hugone filio predefuncto, & alij nepotes ex nobili Sibilia filia predefuncta, horum omnium legitima fuit semis, seu dimidia pars bonorum prefati testatoris. aut. de trien. & semis. §. j. colla. iij. & transumptiue. in aut. nouissima. C. de inoff. testa. que dimidia pars erat inter eos diuidēda in sex partes, quarū partium vnam dūtaxat erant habituri dicti Joānes, Raymundus, & Margareta, tanquam representantes personā dicti quondam Hugonis eorum patris. Pro quo allegasse sufficiat quod voluit Sal. in. d. aut. nouissima. q. vj. & Alex. de imol. cōsi. lxiij. in. ij. vol. & huius sexte partis tertia pars pro legitima spectabat & spectat eidem Joanni, & quam ipse, vel eius successor detrahere poterit pro legitima, & non amplius: nisi forte successisset prefatis Raymūdo, & Margarete eius fratribus, ad quos pro eorum legitima spectabat hes, seu alie due tertie partes predicte sexte partis, quia illas petere posset, & sic detraheretur pro horum triū legitima sexta pars dimidie partis, & sic duodecima pars omnium bonorum dicti nobilis Raymundi, deducto ere
9 alieno & funeris impensa: †qr legitima nō est quota hereditatis, sed quota bonorum. d. l. papinianus. §. quarta autem. ff. de inoff. testa. quod etiam voluit Bar. in. l. ex facto. la grāde. ff. de heredi. instit. & Bald. in. l. quoties. C. eo. tit. post Jac. butr. in. l. si quis in suo. C. de inoffi. testa. Poterit etiam detrahere quartam trebellianicam, que est quarta pars residui, hoc est eius quod supererit de dicta legitima, iuxta doctrinam gl. in. d. c. Raynaldus. super verbo, licet ipsas. de testa. & Jo. de imol. in. d. l. coheredi. §. cū
10 filie. †Uerum qr idem Joānes non est de liberis primi gradus, sed secundi, qr nepos, fructus per eum percepti imputari debebunt in hanc trebellianicam. l. in fideicommissariam. in princi, & quod ibi glo. & doct. ff. ad trebel. de quo etiam glo. & doct. in. l. iubemus. C. eo. tit. qui (vt puto) pro maxima parte illam extenuabunt, cum multū vixerit ipse Joannes post mortem prefati testatoris eius quondam patris. Que omnia dixerim &c.

¶ Argumentum.

¶ De inofficioso testamento, ita vt illud rumpat tanquam preterita, conqueri non potest auia materna, in quo singulis de parentela vel obolus vnus relictus sit: sed ad legitime supplementum agere potest. U. F.

1 Nummus vnus relictus iure institutionis sufficit ad preteritionem tollendam.
2 Auia materna an sit de parentela neptis, & dicatur parens.
3 Clausula codicillaris quid operetur, & an venietes ab intestato grauet, & roget de restituenda hereditate.
4 Filius grauatus de restituēda hereditate duas quartas detrahere quando non possit.
5 Parentes grauati de restituendo per clausulam codicillarem quid ex fideicommisso detrahunt, & an ambas quartas.
6 Es alienum ante legitimam deducitur.
7 Legitima an sit portio bonorum.
8 Legata ad piam causam relicta an minuant legitimam.

¶ De inoff. testa. Consi. cccxcvj.

Onitur in facto, ꝙ pridem, anno videlicet domini. M. cccc. xciiij. & de mense Maij, honesta mulier. A. de auenione, tunc habens auiam maternam, ac fratrem sui ipsius vtrinque coniunctū, fecit & condidit eius vltimum & nuncupatiuum testamentum: in quo inter cetera cuilibet de sua parentela legauit, & iure institutionis reliquit quinque solidos monete in Auenione tunc currentis, semel tantum soluendos: voluitque & subiunxit, ꝙ nihil vlterius petere possent in & super bonis & hereditate eiusdem: heredem vero suum vniuersalem fecit & instituit honorabilem virum Stephanum de damianis, eius maritum, & voluit testamentum huiusmodi valere iure vltimi & nuncupatiui testamenti, & ꝙ si eo iure non valeret, seu valere non posset, valere voluit iure codicillorum, & si eo iure non valeret, voluit valere iure donationis causa mortis, & alias vt ibi. Deinde vero eadē testatrix parmanens in voluntate huiusmodi vita functa est, ab humanis decessit, superstitibus prefatis eius auia materna, fratre, & marito. ¶ Et qr dicta. A. auia dicit & pretendit se fuisse & esse in testamento eius neptis preteritam, & propterea testamentum predictum fuisse & esse nullū, questitum est quid iuris.

1 †Ad quod respondeo ꝙ, cum cuilibet de parentela legauerit, & iure institutionis reliquerit dicta testatrix quinque solidos, ipsa auia materna nō videtur fuisse per dictam eius neptem preterita: cui etiam, vt preterita nō diceretur, sufficiebat relinquere iure institutionis vnum nummum qr & hoc sufficeret filio, vt not. glo. in aut. vt cum de appel. cogno. §. aliud quoque capitulum. colla. viij. per. §. ceterum si qui. eo. tit. & pro reliquo agendum est ad supplementum. l. omnimodo. & l.
2 scimus. C. de inoff. testa. †Et hec procedunt nisi quis forte dicere voluerit, quod prefata auia non esset de parentela predicte eius neptis. Sed istud non videtur procedere, erat enim parēs dicte neptis. l. quinque. §. parētes. ff. de in ius vocan. & l. iure. §. parentes. cum suis si. ff. de gradi. ergo videtur potuisse dici de parentela, si non forte dicatur quod imo potius dici debeant de parentela illi, qui ab ea descenderunt, & ipsa parte linee feminine principiū huius parentele. Sed esto ꝙ ita esset, & quod propterea testamentum predictum posset dici nullū propter ipsius auie preteritionem: illud tamen certum est quod, cum in testamento huiusmodi fuerit apposita clausula codicillaris, si nō valeat, vel
3 valere non possit iure testamenti, valeat iure codicillorum, †illa hoc operata extitit, vt per eam videantur venientes ab intestato grauari, & rogari de restituendo hereditatem prefate neptis dicto quondam eius marito heredi instituto. l. generaliter. §. ex testamento. ff. de fideicom. liber. & l. si patroni. §. fi. secundum lecturam secundam, quam ibi sustinent doc. ff. ad trebel. quod etiā voluit Bart. in. l. j. q. v. ff. de iure codicil. Baldus & Joannes de imola, in. l. ex ea. ff. de testa. & docto. communiter. in auth. ex causa. C. de liber. preter. vbi etiā dicit Alex. de imo. quod hec opinio est magis communis: pro qua etiam consuluit Alex. de imo. cōsi. xlj. exordiente, Uiso tenore allegati & producti instrumenti: vbi etiam dicit, quod ista est communis doct. conclusio. in. d. auth. ex causa. & in corpore vnde sumitur. ac Bar. & aliorum. in. d. l. j. ff. de iu. codicil. allegat etiam Spec. tit. de instru. edi. §. compendiose. versi. item videndum &c. Bal. in. l. titia. ff. de inoff. test. & in repet. l. in suis. ff. de libe. & posth. Fateor quod cōtrarium tenuit in hoc casu glo. que solet dici singularis in. d. auth. ex causa. sed illa communiter reprobatur per docto.

4 †Sed supposito pro firmo, qđ proximiores ab intestato dicte neptis testatricis cēseantur fuisse grauati de restituendo hereditatem dicto heredi scripto, superest dubitatio, an in personā ipsius auie erit locus detractioni duplicis quarte, scz legitime, & quarte trebellianice, supposito ꝙ alias parentes de restituendo grauati possent detrahere duas quartas. Ad quod rñdeo qđ non, qr nec hoc casu illam detraheret filius preteritus & grauatus: quia licet filius heres institutus, & sub conditione, vel in diem grauatus detrahat duas quartas: secus tū est qñ fuit pure grauatus, fm doctrinā, quam ponit gl, & sequitur Bar. & doct. cōiter in. l. papinianus. §. meminisse. ff. de inoff. test. Bar. in. l. quanquā. C. ad. l. Falc. In casu vero occurrēte dicta auia grauata per clausulā predictam cēsetur
5 pure grauata: †& ita non vr posse detrahere nisi vnam quartam, qđ et voluit Bar. in. d. l. quanquā, & in cons. mihi. cviij. exordiēte, Dominus Jacobus habens in potestate &c. ad fi. Bal. in. l. filius quem.

quem.versi.item quero quid si filius ⁊c. C.famil.ercisc.vbi etiam dicit q̄ ita sepe consuluit Bar.⁊ do.Franc. de pi.⁊ quod ipse eorum discipulus sepe sequutus est, ⁊ quotidie sequebatur eorum consilium:⁊ est verum q̄ Bald. pro hac parte consuluit, consilio cccxxxiiij. exordiente, Proponitur q̄ do. Antonius caracosani eius filium.ad fi.in prima parte:vbi etiam dicit secundum istam partem sepe consuluisse.Pro hac parte etiam cōsuluit Alex. de imo.consil.xxvj.exordiente,Circa primum dubiū,in prima parte,vbi plene:⁊ hoc etiam expresse voluerunt Bald.⁊ Ang. in.d.l. papinianus.§.meminisse.⁊ Jo.Pe.ferra.in sua practica, ti.for. libel.quo agitur ex substitu.super verbo, ac per fideicommissuz. versi.similiter est ⁊ aliud memorie tenēdum.Et per hec patet responsio ad primum quesitum parte eiusdem Stephani mihi missum,ad quod effectualiter respōdeo,quod si testamētum,de quo supra,non valeret,aut valere non posset vt testamētum, valeret tamen vt codicillus, ⁊ q̄ prefatus Stephanus habere debeat duas partes,seu bessem bonorum dicte quondam Ysabelle.

Ad secundū quesitū dico ⁊ respondeo,q̄ ante deductionē legitime detrahi debet es alienum, ⁊ funeris impēsa.d.l.papinianus.§.quarta autē.ff.de inoffi.test. Hinc dici solet q̄ legitima est quota bonorū,non hereditatis: qz bona dicunt̄ deducto ere alieno.l.subsignatum.§.bona.⁊.l.prin-
7 ceps bona.ff.de verb.sign.†Et q̄ legitima dicatur quota bonorum,non hereditatis,bene declarat Bar. in.l.ex facto.la grāde. ff.de heredi.institu.Bal.in.l.quoties.C.eo.tit.post Jaco.but.in l.si quis in suo.C.de inoffi.testa.de quo Lāfr.in repet.c.si pater. versic.viij.⁊ vltimo queritur an legitima sit quota bonorum.de testa.in.vj.de quo Bald.in.l.cum a matre.C.de rei vend. Si igitur poneremus hereditatem dicte quōdam Ysabelle fuisse tempore eius vite ⁊ mortis valoris mille ⁊ sexcentorum florenorum, ⁊ funeris impensam,⁊ debita hereditaria ascendere ad quadringentos florenos, ⁊ sic his deductis eandem Ysabellam non habuisse in bonis vltra mille ⁊ ducētos florenos, deberet ipsa auia habere tertiam partem, non quidem mille ⁊ sexcentorum florenorum,sed mille ⁊ ducentorū, ⁊ sic non deberet habere sexcētos, sed quadringentos florenos.Et hoc pro eo qz (vt predixi) ante deductionē legitime detrahi debet es alienum,⁊ funeris impen-
8 sa,⁊ his detractis de residuo debetur legitima.†Quo vero ad legata per ipsam neptem relicta,dico ⁊ respondeo, q̄ illa non minuunt legitimam.d.l.papinianus. §.quarta autem. vbi ante detractionē legitime soluz regulariter deducitur es alienū,⁊ funeris impensa:⁊ procedit hoc non solū quoad alia legata,sed etiam quoad legata in piam causaz relicta.c.si.xvij.q.vlt.gl.in.l.si quis ad declinandam.C.de episco.⁊ cle.⁊ Alex.de imo.cōsi.xviij.exordiente,non minuitur legitima ⁊c.in.iiij.vol.iuncta.l.nam ⁊ si parentibus.ff.de inoffi.testa.⁊ alijs multis, super quibus non insisto:per que probatur quod non minus debetur parētibus in bonis suorum descendentium legitima,quam econtra.

¶ Argumentum.

¶ Filia per statutum exclusa a successione intestati extantibus masculis,dicitur etiam exclusa condito testamento ab omni iure dicendi nullum,vel rumpendi. V. F.

1 ☞ Testamētum aui paterni per agnationem posthumi nepotis an rumpatur.
2 Statutum fauens agnationi,vt bona remaneant in familia, an sit fauorabile,vel odiosum.
3 Statutum an possit esse ⁊ odiosum ⁊ fauorabile,⁊ quando.
4 Cōstitutionis verbis cessantibus cessat cōstitutiōis dispositio.
5 Posthumi preteritio an operetur vt ab initio testamentum non valeat,illudq̄ rumpatur ante eius natiuitatem.
6 Instituto heredi,cui si sine liberis decedat substitutum est,si cōtingat tempore mortis habere filiuz,repellitur substitutus,etiā si filius postea decesserit.
7 Statutum excludens feminas a successione in casu, quo quis sine testamento decesserit,de quo testamento intelligatur.
8 Testamentum an sufficiat aliquo tempore fuisse validum ad tollendum statuti odium excludentis feminas in non facto testamento.⁊ nu.12.
9 Correctio legis etiam inique facta in vnum casum an trahatur ad alium ex identitate rationis, vt in statuto excludēti feminas que dotate inuenientur,an trahatur ad nasciturās.
10 Posthumus existens in vtero tempore mortis patris aut aui an haberi debeat pro iam nato,⁊ quando.
11 Cautela pro filia exclusa per statutum a paterna successione ab intestato extantibus masculis, vt habeat portionem cōdito testamento in quo est preterita,an teneat ⁊ sit bona.nu.13.

14 Veniens contra voluntatem defuncti an debeat esse melioris conditionis,quam non veniens.

¶ De libe.preter. Consi.ccclxvij.

Christi noīe inuocato. Uiso cōsultationis themate mihi exhibito parte nobilis ⁊ honeste mulieris Joanne iurane, ⁊ dubijs ex themate hmōi elicitis,dico ⁊ respōdeo ad dubia hmōi breuiter ⁊ succincte prout infra.
1 †Et primo ad primū, q̄ p agnationē dicte nobilis Joanne in testamēto nobilis ⁊ honorabilis viri Petri iurami eius quōdam paterni aui preterite,⁊ (vt in themate ponitur) nate post mortē dictorū Petri,⁊ Joannis patris,⁊ aui eiusdē,ruptū fuit de iure cōmuni testamentū dicti Petri,⁊ parata via ab intestato eidem Joanne, ⁊ nobilibus Antonio,⁊ Siffredo iurami eius patruis. l.gallus.⁊ quod ibi per omnes scribentes.ff.de liber.⁊ posth.⁊.l. posthumorum.cum suis si.ff.de iniuſ.rup.⁊ irri.testa. ¶ Ad secundum dico ⁊ respondeo, q̄ de iure communi successio, seu hereditas dicti quondā nobilis Petri delata est ab intestato prefatis Antonio, Siffredo, ⁊ Joāne, cuilibet videlicet pro triēte, seu tertia parte.auth.de heredi.ab intest.§.j. Et qz loquendo de iure cōi istud non habet dubiū,ego vlterius super eo non insisto.

2 †Uenio ad tertium quesitum pro cuius faciliore declaratione premitto, q̄ ratio statuti inibi mentionati fuit ⁊ est fauor agnationis,⁊ sic linee masculine,vt sic bona remaneāt in familia,⁊ agnatione patris,seu aui.l.j. §.pen. ff.de ventre inspic.quod etiam voluit Jo.and.in addi.Spec.tit. de succes.ab intest.super rubrica.Cy.in.l.j.C.de adul.⁊ multi alij in.l.maximum vitium.C.de libe.prete.vel exhereda.quod etiam fuit verbis claris expressum in supplicatione parte dominoruz trium statuum comitatuum Prouincie ⁊ Forcalquerij,pro obtinenda editione statuti huiusmodi,regie maiestati oblata. Est igitur statutum huiusmodi,quatenus concernit masculos, fratres,videlicet ⁊ patruos,fauorabile,⁊ sic ex ea parte extēdendū. Sed qz statutū huiusmodi filias,⁊ neptes a successione patrum, ⁊ auorum paternorum sine testamento decedentium, superstitibus masculis,repellit eas,dūtaxat salua earū legitima, videtur odiosum. d.l. maximum vitium: quod etiam per illam.l.voluit Bart.in.l.cunctos populos.in.vj.q.principali. vers. ⁊ ideo dico quod statutuz ⁊c.C.de summa trin.⁊ fide catho.idem voluit Cy. in.l.non sine.C.de bo.que lib.Bal.⁊ moder.in.l.ij.C.de in ius vo. ⁊ multi ex scribentibus in.d.l.maximuz vitium.Ex parte igitur filiarū ⁊ neptium,quas repellit,est restringendum: regula,odia restringi.de regu.iuris. in.vj.⁊.l.cum quidam.ff.de lib.⁊ posth. vt sic non extendatur preterquam ad personas sub eius dispo si-
3 tione contentas.†Et nimirū si statutum dicatur esse ⁊ fauorabile ⁊ odiosum,qz istud cōtingit pro eo qz respicit diuersas personas,filios,videlicet,⁊ patruos, quibus fauet,⁊ sic non mirum si ex eo capite cēseatur fauorabile,ac filias ⁊ neptes, quas a paternis ⁊ auitinis successionibus repellit,⁊ eas grauat,⁊ sic ex hoc capite censetur odiosum:⁊ quod talis dispositio dici possit fauorabilis,⁊ odiosa,voluit glo.in.d.l.ij.C.de in ius voc.in. l.sed si hac. §.fi.ff.eod.tit.glo.in.l.apud celsum.§.aduersus. ff.de except.do. glo.in.l.qui bona.§. si alieno.ff. de damno infec.⁊ in. §. penales. instit.de actio.Est ergo(vt predixi)statutum huiusmodi prout concernit filias ⁊ neptes odiosum, ergo extendi non debet, sed restringi,vt etiam predixi.Quod si ita est,non videtur statutuz
4 huiusmodi sibi locum vendicare in hoc casu, †qz vbi cessant verba constitutionis,ibi cessat ⁊ cessare debet constitutionis dispositio.l.hos accusare.§.omnibus.ff.de accusa.l.iiij.§. toties.ff.de de dam.infec.l.j.§.loquitur.ff.de aqua quot.⁊ esti.l.si seruū quis. §.non dixit.ff.de acquir.hered.⁊.l.ita autem.cum similibus.ff.de administ.tuto.quod etiam voluit Pau.de cast.consi.iiij.⁊ consi. xj.exordiente,In casu presenti visis omnibus ⁊c.⁊ in alijs multis.Roma.consi.ccccxlij.exordiente,Ut decisionem accipiat presens consultatio.consi.ccccxlij.exordiēte,Quoad propositā consultationem,⁊ in alijs multis:Andr.barba.consi.xxj.in secunda parte,Alex.de imol.consil.xvij.exordiente, Requisitus in causa vertente inter nōnullos ⁊c.in prima parte,⁊ consi.j.vers. postremo.in.iij.vol.⁊ alij in alijs locis. Sed verba constitutionis, seu statuti superius mentionati sibi locum non vendicant in hoc casu,siue loquamur de verbis supplicationis antedicte, ad que refertur regia respōsio,siue de verbis regie maiestatis: ⁊ quidē nō verba supplicationis huiusmodi,qz in illis est sermo de repellēdis filiabus,⁊ neptibus a successione earum patrum, ⁊ paternorum auorum sine testamento decedentium, superstitibus filijs, aut alijs masculis descendentibus:sed dictus quondam nobilis

Petrus non est mortuus sine testamento, sed cum testamento etiam valido, & quod postea per quinq; aut sex menses, quousq; videlicet nata est prefata nobilis Joana eius neptis ex filio, va-
5 lidum permansit. † Preteritio enim dicte nobilis Joanne non hoc operata est, vt ab initio testamentum non valuerit, nec vt illud rumperetur ante ipsius natiuitatem, non dico in vtero, sed ex vtero: & hoc fuit tempore testamenti dicti quondam nobilis Petri viueret Joannes eius filius, & pater huius neptis, fuit antea ab humanis decessisset.l.j.in fi.&.l.posthumi.in princ.ff.de iniuf.rup.& irri.testa.&.§.posthumi: ibi, in preterito valet quidē testamentum &c. institut. de exhereda.libero. Non potuit igitur idem Petrus dici decessisse sine testamento, cum ipse cum testamento valido decesserit. Et licet testamētum huiusmodi postea de iure communi ruptu3 extiterit agnatione dicte Joanne: hoc
6 tamen non videtur esse inspiciendum, † sicut nec alias in simili inspicitur quod postea contingit: vt verbi gratia, si quis filium heredē instituat, & sibi si sine liberis decesserit Titiū substituat, & contingat heredi tempore mortis superesse filium: repellitur substitutus, etiam si ille filius postea decesserit, q2 verū est heredem non decessisse sine liberis, quamuis postea illius filius sine liberis decesserit, fm Oldr. qui ita voluit cōsi.mihi.lxiij.exordiēte, Thema tale est testator habebat vnum fratrem. Joan.and.in addi.Specu.tit.de testa.§.in primis.in addit.exordiente, Huic questioni accedit &c.ver.quinta questio.& Pau.de ca.consi.cxlvj. exordiente, Super secundo puncto.versi. item dicendū est multomagis. Pro quo allegari solet.l.cum vxori vsusfructus.C.quādo dies leg.cedat.l.si quis heredē.C.de instit.& substit.l.heredibus. in princ.ff.ad trebel.& a contrario sensu.l.ex facto. §.si quis antē susceperit.eo.tit. Ergo a simili, postquam in casu nostro tempore mortis huius nobilis Petri testatoris nondū nata extiterat dicta nobilis Joanna, & sic testamentū predictum tempore mortis erat validum, dici non potest eundem nobilem Petrum sine testamento decessisse, quamuis postea ex longo interuallo agna-
7 tione posthume illud ruptu3 extiterit. † Et per hoc videtur non obstare, si forte ex aduerso opponatur, φ verba illa sine testamēto intelligi debeant de testamento de iure valido.ar.l.non putauit.§.non quemis.ff.de bon.pos.contra tab.l.iiij.§.condēnatum. ff.de re.iudi.l.ij.§.testamentū.ff.quemadmo.testa.aperi.&.l.fideiussor.§.qd ait pretor.ff.qui satisda.cog. Quoniā respondeo (vt iam dixi) φ dictus nobilis Petrus non decessit sine testamento valido, cum tempore mortis illius validū existeret, licet postea ruptum sit: & facit pro hoc, q2 illa verba, sine testamēto, posita in supplicatione predicta referuntur ad participium morientium,
8 & sic ad tempus mortis patris, vel aui. † Sufficit ergo φ eo tempore sit testamentum validum.ar.d.l.ex facto.§.pen.per quem in simili, ita voluit Alex.de imo consi.xlj.exordiente, Consideratis his que in themate &c.versicu.preterea posito φ vera est opinio.
9 † Preterea verba supplicationis predicte videntur loqui in filiabus, & neptibus natis tēpore mortis patris, & aui paterni sine testamento moriētium, prout colligi videtur ex illis verbis, qui se trobarian esser dotadas: & ibi, & si non se trobaran dotadas. Et contra istas petunt do.supplicantes prouideri, ne ad paternam vel auitiuam successionē perueniant, hoc est ne patri vel auo paterno succedant: se antē reperire dotatas, vel non reperire tempore mortis patris, vel aui, non est nasciturarū filiarum, vel neptium, sed iam natarū tempore mortis: qd si ita est, non comprehenduntur in supplicatione filie, vel neptes nate post mortē patris, vel aui. Pro quo videt facere quod ponit Bart.in.d.l.gallus in princ. quatenus ibi concludit, quod correctio galli introducta in casu, quo nascitur nepos testatore mortuo, non extēditur ad casu3, in quo nascitur eo viuo. & dicit ibi Jo.de imo. quod quantuncunq; lex sit iniqua, tamen vbicūq; agitur de correctione legis licet inique, correctio facta in vnum casum nō trahitur ad alium ex identitate rationis. Si igitur in dicta supplicatione sit fermo de filiabus, vel neptibus iam natis, hoc extendi non debet ad filias vel neptes postea nascituras, eo maxime quia hic agitur de correctione legis, & quidem non inique, sed equissime.
10 d.l.maximum vitium. † Nisi forte quis dixerit, quod filie, vel neptes existentes in vtero tempore mortis patris, vel aui haberi debeant pro iam natis.l.qui in vtero.ff.de sta.homi.sed istud nō obstat, q2 respondeo, illa. l. loquitur & procedit, vt existentes in vtero habeantur pro natis quoad cōmodum, non autem quoad ea, que concernunt eorum incommodum: quinimo nec pro natis habentur, vbi nec de commodo, nec eorum incommodo agitur, vt voluit Bal.& doct.in.d.l.qui in vtero.

Non etiam videtur qd verba regie maiestatis sibi locum vendicauerint in hoc casu: q2 per illa verba repelluntur filie, & neptes a successione patris, & aui intestatorum, quod hic non fuit, q2 (vt predixi) auus testatus est. Et pro hoc facit qd in aliquibus lecturis voluit Ang.in.l.filie dotē.
11 C.de collat. † vbi dicit φ, si statuto ciuitatis caueatur quod filia non succedat ab intestato extantibus masculis, & cōtingat filiam esse a patre preteritam in suo testamento, & fratres suos esse heredes vniuersales institutos, cauta debet esse filia, qd expectet hereditatem adiri per heredes scriptos, & postea intentet bonorum possessionem contra tabulas, per quam non reducetur res ad causam intestati, vt est dictū: & sic poterit tunc filia (fm eum) succedere: q2 statutum solum excludit eam ab intestato. Si ergo prefati Antonius & Siffredus heredes instituti adiuerint paternam hereditatem, & deinde hec nobilis Joanna testamentu3 aui impugnauerit, non videtur repellenda, pro eo quia non reduxit rem ad causam intestati, & sic non videtur repellenda.

12 † Sed his non obstantibus cōtrariu3 videtur esse verius, & ad omnes rationes factas pro prima parte, excepta vltima, videtur posse respōderi vnico verbo, scilicet φ ille forte procederent, si esset omnino respōsum per regiam maiestatem, prout fuit supplicatum, quod non est, vt videri potest ex verbis supplicationis, & responsionis hmōi. Supplicarunt enim dicti tres status statui, quod filie & neptes dotate vel que se dotatas non reperirent excluderent a successione patrum & auorum sine testamento morientium extantibus masculis. In responsione vero dicitur. Placet regi in successione veniente sine testamento, per que patet, φ regia maiestas voluit filias & neptes repelli a successione, que alias cessante statuto eisdē deferretur sine testamento, hoc est abintestato, quod & hic factu3 fuisset si non esset statutum: q2 licet testamentum predictum fuerit ab initio validum, & postea, quousq; nata est posthuma, illud tamen postea per agnationē illius fuit ruptum de iure cōmuni, & sic consequenter idē nobilis Petrus decessit intestatus. instit. de heredi.que ab intest.defe.in princ. & ita de iure cōmuni fuisset non ex testamento, seu ab intestato delata hereditas pro triente ipsi nobili Joanne: ab hac autem successione eandem Joannam
13 repellit statutu3. † Ad id autem quod opponitur de dicto Ang. in.d.l.filie dotem. dico & respondeo, φ illud dictum Ang. reprehendunt Fulgo. Paul.de cast.& Alex.de imo.in.d.l.filie dotem. q2 illi datur bonorum possessio cōtra tabulas, vel aliud remediū ad impugnandum testamentum, cui deberetur successio ab intestato.l.j.post princ.&.§.filium.&.l.illud.§.j.ff.de bono.poss.cōtra tabu.l.posthumus.§.si quis ex his.ff.de inoffic.testa.& est bonus tex.in.§.item adoptiuos.instit.de heredi.que ab intest.defe.sed
14 huic nobili Joanne non debetur successio ab intestato. † Item si dictum Ang. esset veru3, sequeretur φ melioris cōditionis esset filia que veniret contra voluntatem defuncti, quam illa que non veniret contra voluntatem: contra id quod habetur in.l.fi.circa medium.C.de lib.preter.vel exhere.& vt dicit Alex.de imo.in.d.l.filie dotem. ista est cōis opinio. Pro qua etiam multos inducit & idem facit consi.xlvij.exordiente, Abūde per celeberrimos &c. versi. ideo totum fundamentum videtur illud quod habet &c. in ij.vol. vbi voluit φ filia per constitutionem exclusa a successione intestati extantibus masculis, dicatur etiam exclusa condito testamento ab omni iure dicendi nullu3, vel rumpendi, secundum magis veras & communes conclusiones.

¶ Argumentum.

¶ Communes res in preiudicium condominorum alienari nō possunt, sed diuise inter plures liberos, nepotes, & alios in eorū arbitrio consistunt. V. F.

1 ¶ Rei sue quisque ad libitum suum est moderator, maxime in testando.
2 Legitima non venit in fideicommisso.
3 Trebellianica contra testatoris voluntatem detrahitur.
4 Acquisitum ex vniuersali fideicommisso, quod sapit naturam portionis hereditatis, an veniat in fideicommissum quēadmodum veniunt prelegata.
5 Alienatio rei communis sibi & alteri quo casu teneat.
6 Actio familie erciscunde quando habeat locum.

¶ De commu.rer.aliena. Consi.ccclxviij.

Ponitur in facto, φ pridem, Anno videlicet dn̄i. M.cccclix.& de mēse Junij, honorabilis vir Antonius geneneffi, quondā ciuis Tricastrinensis, fecit & condidit eius vltimū & nuncupatiuu3 testm̄: in quo inter cetera hr̄des suos vniuersales fecit & instituit Joānē, Honetū, seu

seu Guigonem, postea factum ecclesiasticum, Stephanū, ⁊ Gu-
lielmum geneuesij eius filios naturales ⁊ legitimos: voluitq; ⁊
ordinauit ꝙ si cōtingeret aliquem ex dictis eius filijs ⁊ heredi-
bus ab humanis decedere in pupillari etate, vel alias quando-
cunq; sine herede legitimo de suo corpore proprio ⁊ de legitimo
matrimonio procreato, portio decedentis accresceret suis here-
dibus superniuentibus, seu superuiuēti: ⁊ permanens in volun-
tate huiusmodi ab humanis decessit, superstitibus dictis eius
filijs. Quo mortuo ⁊ vita functo dicti eius filij bonis ⁊ heredi-
tati eiusdem se immiscuerunt, ⁊ se pro eius heredibus gesserunt
⁊ reputarunt. Successu vero temporis, Anno videlicet domini
M.cccclxvj. ⁊ de mense Nouembris, Stephanus fecit ⁊ cōdidit
eius vltimum ⁊ nuncupatiuum testamentuz: in quo inter cetera
heredes suos vniuersales fecit ⁊ instituit prefatos Joannē, do.
Guigonem, ⁊ Gulielmum geneuesij fratres suos equis portio-
nibus: ⁊ deinde permanēs in voluntate huiusmodi ab humanis
sine liberis decessit, superstitibus dictis Joanne, do. Guigone,
⁊ Gulielmo eius fratribus, qui eo mortuo bona ⁊ hereditatem
eiusdem adiuerunt ⁊ acceptarunt, ⁊ pro ipsius heredibus se ges-
serunt. Successiue autem vita functus est Gulielmus, super-
stitibus prefatis Joanne, ⁊ do. Guigone eius fratribus, ⁊ hono
rabili viro Andrea geneuesij eiusdem Gulielmi filio naturali ⁊
legitimo, ac vniuersali ⁊ insolidū herede, qui bonis ⁊ hereditati
illius se immiscuit ⁊ immiscet. Postremo, Anno vez dñi. M.
cccclxxxix. ⁊ de mense Octobris, prefatus do. Guigo fecit ⁊ con-
didit eius vltimū ⁊ nuncupatiuuz testamentum: in quo inter ce-
tera heredem vniuersalem fecit ⁊ instituit dictū Andream gene
uesij eius nepotem, ⁊ suos liberos masculos, si quos ex legitimo
matrimonio habuerit, in omnibus bonis per eundē do. testato-
rem nomine suo priuato ⁊ proprio acquisitis. Quo vero ad bo-
na paterna voluit ⁊ ordinauit idem do. testator, ꝙ volūtas dicti
quondā Antonij eius patris ad vnguem obseruaretur ⁊ obser-
uari deberet: ⁊ permanēs in voluntate huiusmodi ab humanis
sine liberis decessit, superstitibus prefato Joanne eius fratre, ⁊
Andrea nepote herede per eum instituto. Quo mortuo idē An
dreas bona ⁊ hereditatem prefati do. Guigonis adiuit ⁊ acce-
ptauit, ⁊ pro illius vniuersali herede se gessit ⁊ reputauit, ac etiā
gerit. Est verum ꝙ post mortem dicti quondam Gulielmi, qui
mortuus proponitur iam sunt duodecim anni, vel circa, dictus
Joannes rexit, gubernauit, ⁊ administrauit bona, ⁊ totam here-
ditatem dicti quondam Antonij, ⁊ vt dicitur multa ⁊ varia pre-
dia existentia de bonis ⁊ hereditate huiusmodi vendidit, distra-
xit, ⁊ alias alienauit. ¶ Ex quo facto seu themate proposito eli-
cita sunt dubia sequentia. ¶ Primuz que pars seu portio com-
petierit ⁊ competat dicto Andree geneuesij in bonis ⁊ heredi-
tate dicti quondam Antonij eius aui paterni. ¶ Secundum an
in preiudicium eiusdem Andree potuerit ipse Joannes vende-
re, distrahere, vel alias alienare bona prementionata. ¶ Tertiū
an idem Andreas possit ⁊ valeat pro quota eum concernēte pe-
tere fructus per dictum Joannem eius patruum perceptos ex
bonis communibus. ¶ Quartum an contra eundem Joannem
agere possit dictus Andreas iudicio diuisorio pro diuidendis
dictis bonis communibus.

Christi nomine inuocato. Viso ca-
su pmisse
consultationis, ⁊ dubijs ex casu huiusmodi elicitis, dico ⁊ respō-
deo ad dubia huiusmodi prout infra. Et primo ad primum qō,
cum dictus quondam Antonius heredes suos vniuersales in-
stituerit prefatos Joannem, dominum Guigonem, Stbepha-
num, ⁊ Gulielmum geneuesij eius filios, ⁊ ipsi bonis ⁊ heredita-
ti eiusdem se immiscuerint, non est dubium quin iuxta volunta-
1 tem eiusdem Antonij testatoris quarta pars bonorū suorū spe-
ctauerit ⁊ ptinuerit dicto Gulielmo eius filio. † Est em̄ quilibet
regulariter moderator ⁊ arbiter rei sue. l. nemo exterus. C. de iu-
deis. l. in re mandata. C. manda. l. polla. C. de his qui. vt indig. ⁊
cap. de his. ad fi. cum suis si. de sepul. ⁊ signanter in testando. l. j.
C. de sacrosan. eccl. auth. de nup. §. disponat. colla. iiij. ⁊ c. vltima
voluntas. xiij. q. ij. Et hec quarta pars postea peruenit ad dictū
Andream dicti Gulielmi filium, ⁊ vniuersalem heredem. Dico
etiam ꝙ alia quarta pars bonorum dicti quondā Antonij per-
uenit ad dictum Stephanum eius filium, ⁊ cum idem Stepha-
nus heredes suos vniuersales instituerit equis portionibus di-
ctos Joannem, do. Guigonem, ⁊ Gulielmum, tertia pars illius
quarte partis, ꝙ de bonis Antonij habuerat idē Stephanus,
peruenit ad prefatū Gulielmum eius heredē pro tertia parte, ⁊
consequēter peruenit ad hunc Andreā: si etiā erant aliqua bona
acquisita per prefatum Stephanū tertia pars illorum peruenit
ad ipsum quondam Gulielmum, ⁊ cōsequenter ad dictum An-
dream, ⁊ hec non habent difficultatē. ¶ Sed hic restat dubium,
an idem Andreas tanquā heres dicti quondam do. Guigonis
aliquid habere debeat de bonis ad eum peruentis ex bonis dicti
quondam Antonij eius patris. dubiū facit: qꝛ ipse voluit in di-
cto eius testamento ꝙ quoad bona paterna seruaretur, ⁊ ad vn-
guem seruari deberet voluntas eiusdem quondam Antonij sui
patris. Ad quod respondeo in primis ꝙ, hoc non obstāte, idem
Andreas habere debeat de bonis dicti quondam Antonij eius
aui paterni, ⁊ ex persona ipsius quondā do. Guigonis legitimā,
quam habuit ⁊ habere debuit ipse do. Guigo in bonis paternis,
⁊ in qua prefatus Antonius cū grauare non potuit. l. omnimo-
do. l. quoniam in prioribus. ⁊ l. scimus. in princi. C. de inoff. testa.
2 † Nec venit etiam legitima in fideicōmisso ab ipso do. Guigone
per patrem relicto. l. coheredi. §. cum filie. ff. de vulg. ⁊ pupil. nec
videtur legitima huiusmodi remissa per illam generalem dispo
sitionem, per quā idē do. Guigo voluit voluntatē prefati quon-
dam Antonij eius patris ad vnguem obseruari. l. si quando. §. ⁊
generaliter. vers. nisi hoc specialiter. C. de inoffi. test. quod etiam
voluit Pet. de anch. cons. mihi. clj. exordiēte, Plura sunt dubia
de quibus queritur. ⁊ hec legitima erat quarta pars tertie par-
tis omnium bonorū dicti quondā Antonij: qꝛ cum quatuor fue-
rint ipsius filij, scilicet prefati Joānes, do. Guigo, Stephanus,
⁊ Gulielmus, horum omniū legitima fuit triens, seu tertia pars
bonorum dicti quōdam Antonij, que equaliter inter eos diuidi
debuit. auth. de trien. ⁊ semis. §. j. ⁊ transsumptiue. in auth. nouis-
sima. C. de inoffi. testa. Quo vero ad trebellianicā, que est quarta
pars residui illius quarte partis, in qua fuit heres institutus di
ctus quondam do. Guigo, nō videtur ꝙ ipse Andreas illam pe
tere possit, postquam prefatus do. Guigo voluit ⁊ ordinauit pa-
ternam voluntatē ad vnguē obseruari. ar. l. nō putauit. §. si quis
sua manu. ff. de bono. poss. contra tab. l. post legatum. ff. de petit.
3 hered. ⁊ l. si. ff. de inoffi. testa. † eo qꝛ trebellianica detrahitur con
tra voluntatem testatoris. l. titius. ff. ad. l. Falc. quod etiā voluit
Pet. de anch. in cons. superius allegato. Fateor tamen ꝙ domi.
Gui. pa. decisio. ccccxxvij. referat ꝙ in casu simili, vel magis du-
bio viderit ordinari contrarium per insignem curiā Delphina-
lis parlamenti, sed primuz dictum videtur mihi securius. Con-
cludendo igitur habet idem Andreas in bonis dicti quondam
Antonij eius aui quartam partē ab vna parte, que ascendit ad
tres vncias, ⁊ tertiam partē alterius quarte, ⁊ sic vnam vnciā, ⁊
legitimam dicti do. Guigonis, que ascendit ad vnciā, ⁊ sic in vni
uerso habet quinq; vncias, ⁊ si posset detrahere trebellianicā ha
beret vltra quinq; vncias mediam vnciam. Totuz vero residuū
4 pertinet dicto Joanni eius patruo. † Nisi forte quis dicere vo-
luerit, qō illa vncia, que de quota ⁊ portione dicti quondā Ste-
phani ad dictum do. Guigonē peruenerat, debeat remanere pe-
nes ipsum Andream, quasi non fuerit idē do. Guigo grauatus
de eam restituendo dicto Joanni superstiti, sed de sola portione
suijpsius do. Guigonis per patrem sibi relicta: quod etiā voluit
Bar. in. l. sceuola. in si. ff. ad trebel. per. l. pater. §. quindecim, cuz
ibi no. ff. de leg. iij. Et idem voluit Ange. in. l. ita tñ. §. qui suspe-
ctam. ff. ad trebel. referēs ita fuisse consultū ⁊ decisuz per Rayn.
de forli. Et ita etiā tenuit Ang. in. l. cum virū. C. de fideicō. Sed
verius videt dicta vncia debuerit ⁊ debeat venire in repetitione
fideicōmissi fienda dicto Joanni superstiti. l. si titius. cuz ibi no.
in glo. si. ff. de leg. iij. qꝛ si prelegata veniunt in fideicommissum. l.
marcellus. §. quidā. ff. ad trebel. de quibus videbatur maior du-
bitatio, qꝛ non sunt portiones hereditarie, multo fortius venire
debet acquisitam ex vniuersali fideicōmisso, quod sapit naturaz
portionis hereditatis. l. nam quod. §. si. cum. l. seq. ff. ad trebel. ⁊
l. si filius, ff. quod cuz eo. quod etiam voluit Jo. de imo. in. d. l. ita
tamen. §. qui suspectam. Raph. ⁊ Alex. de imo. in. d. l. marcellus.
§. quidam. vbi etiam respondet Alex. ad. d. §. quindecim.

5 † **Ad secundū quesitū dico ⁊ re**
spondeo, ꝙ dictus Joannes nō potuit in preiudiciū eiusdē An
dree vendere, distrahere, vel alias alienare predia, vel res cōes
in preiudiciū dicti Andree eius nepotis. l. ij. cuz suis si. C. de cōi.
re. alie. Hoc enim speciale est in fisco, vt possit vēdere rem cōem
sibi ⁊ alteri. l. j. C. de vendi. re. fisca. lib. x. ⁊ alleg. l. ij. cum ibi not. C.
de cōi. re. alie. ergo in contrarium est ius cōe. l. j. ff. ad municipa.
potest igitur idem Andreas pro quotis ⁊ portionibus sibi com-
petentibus in predijs seu rebus huiusmodi agere ⁊ experiri con
tra emptores, vel eos, in quos res huiusmodi alienate extiterūt.

Ad tertium dico ⁊ respondeo
ꝙ, cū (vt puto) prefatus Joānes notitiā habuerit ⁊ habeat de te
stamētis dictorū quondā Antonij ⁊ Stephani, ⁊ ppterea sciue-
rit Gulielmū eisdē successisse pro quotis superius mētionatis:
sciuerit insuper dictū Andreā postea successisse eidē Gulielmo
suo patri, idem Joānes fuit in mala fide, ⁊ propterea tenetur ad
restitutionē fructuū per eū perceptorū ex quotis ⁊ portionibus

superius mentionatis.l.certū.cum suis si.⁊ quod ibi per omnes C.de rei vēdi. Et hoc intelligo, si quotas ⁊ portiones illas tenuerit suo nomine, ⁊ tanquam pretendens illas esse suas. Si vero illas tenuisset tāquam rector ⁊ administrator illarū pro ipso Andrea suo nepote, fortasse vt vel curator, vel negotiorum gestor, posset idem Andreas petere dictas quotas, ⁊ ꝙ prefatus Joannes sibi reddat rationem de administratis per eum, ⁊ vt sibi reliqua restituat ⁊ exsolvat. Et hoc non habet dubium.

6 † Ad quartum ⁊ vltimum dico ⁊ respōdeo ꝙ, si idem Joannes confiteatur prefatum Andream esse eius coheredem in bonis ⁊ hereditatibus prefatorū quondā Antonij ⁊ Stephani, ⁊ ipsum in bonis ⁊ hereditatibꝰ huiusmodi habere quotas seu portiones superius mentionatas, ipse potest agere contra eundem Joannem iudicio famil.ercisc.⁊ sic iudicio diuisorio, ⁊ petere hereditates ⁊ bona predicta inter eos partiri ⁊ diuidi. Si vero neget eundem Andream esse coheredem, vel bona predicta esse inter ipsum ⁊ dictum Andream communia, tunc opus erit ꝙ ipse Andreas agat alio iudi. scilicet petitione hereditatis.l.j.⁊ quod ibi per omnes.ff.famil.erciscū. de quo etiam per doct.in.§.quedam.instit.de actio. Et ita mihi videtur, sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

¶ Argumentum.

¶ Filij prioris matrimonij integram habent legitimam in bonis matris binube, nec id quod a vitrico per eosdem reuocatum est in eam imputatur. V. F.

1 ¶ Reuocatum per liberos primi thori a vitrico an imputari debeat in legitimam eis debitam in bonis matris binube.
2 Legitima an debeat detrahi ante legata adita hereditate sine beneficio inuentarij, ⁊ non confecto inuentario an legata soluenda etiam si tota legitima tollatur, ⁊ quid in expensa funeris.
3 Mater que suscepta tutela liberorū secūdo nupsit non reddita ratione tutelaris administrationis, ⁊ reliquis non restitutis, an cadat in penas indictas vidue renubenti infra annum luctus.

¶ De inoffic.doti. Consi.ccclxix.

Viso casu ⁊ allegationibus egregiorum virorum dominorum doctorū primo scribentium exhibitis, † visum est, ⁊ videtur no-
1 bis subscriptis, ꝙ quāuis super articulo, sup quo principaliter scripserunt, an videlicet id quod liberi primi matrimonij auocant ab eorum vitrico beneficio.l.hac edictali.C.de secun.nup. imputari debeat in legitimā eis debitā in bonis matris binube, sint opiniones, ⁊ varij modi dicendi, put colligitur ex his que no.gl.in auth.de nup.§.optime.super verbo, quippe, ⁊ quod ibi Ang.colla.iiij.gl.in auth.quib.mod.natu.effi.sui.§.⁊ quoniā varie.in prima glo.colla.vij.gl.in.d.l.hac edictali.super verbo, diuidi. ⁊ quod ibi Cy.⁊ Jaco.but.Sal.Bal.⁊ alij communiter.C.de secun.nup.glo.in.l.quoniam preterite.eo.tit.Bart.⁊ alij.in.l.j.C.de inoffic.doti.⁊ Flori.in quadam sua disputatione exordiente, Mulier viduata ⁊c. illa tamen videtur opinio communior, ⁊ fortioribus fulcita argumentis, que habet, ꝙ in legitimam liberorum primi matrimonij imputari non debeat id qđ per ipsos liberos auocatur ab eorum vitrico beneficio.d.l.hac edictali.⁊ ꝙ sine eo, quod per ipsos liberos auocatur, debeant liberi huiusmodi habere integram ⁊ precipuam legitimam in bonis matris binube, ⁊ quam in casu presentialiter occurrenti habere debet seu percipere honesta mulier Helena, filia quondam naturalis ⁊ legitima Girardi, in medietate non donata eius vitrico, in qua fuit heres instituta, ⁊ que per legata facta a Flore-
2 ta eius quondam matre vel tolli, aut minui non potuit, † cū illa regulariter detrahi debeat ante legata.l.papinianus.§.quarta autē accipitur, ⁊ quod ibi doct.ff.de inoff.testa. quod procedit nō solum in alijs, sed etiam in legatis ad piam causam; qꝛ qui ecclesiam vult instituere ⁊ filium exheredare ⁊c.c.si.xvij.q.iiij.gl.in.l.si quis ad declinandam.C.de episc.⁊ cler.quod etiā voluit Alex.de imo.consi.xviij.exordiente, Non minuitur legitima per legata ad pias causas ⁊c.in.iiij.vol.⁊ Jas.in.l.si vnus.C.de testa. que ita demum procedere intelligimus, si eadem Helena hereditatē dicte quondam Florete cum inuētarij beneficio adierit, ⁊ illud confecerit, alias autem teneretur ad solutionem legatorum, etiā si per ea vel minueretur, vel tolleretur legitima.auth.de heredi.⁊ fal.§.si vero non fecerit.colla. Et cum esset sibi imputāda inuentarij omissio, nō videtur ꝙ isto casu deberet pro legitima aliquid auocari per Helenā a dicto eius vitrico. Sed vbi non per legata, sed per debita hereditaria, ⁊ cōdecentē funeris impēsam fuisset exhausta dimidia pars, in qua dicta Helena fuit heres instituta, vt in ea vel nihil pro legitima, vel saltē eam nō integrā habere valeret, posset eo casu ipsa Helena bñficio.l.j.C.de inoffi.doti.a vitrico auocare dictā eius legitimā, vel id qđ de ea deesset. ⁊ nihilominus posset beneficio.d.l.hac edictali.ab eodē vitrico auocare id, in quo illud, qđ apud vitricū remanet facta auocatione hmōi, excedit legitimam: vt verbi gratia, si ponimus legitimam esse ducentorū, ⁊ Helenam facta auocatione predicta habere duntaxat ducēta ⁊ vitricū quadringenta, essent ducenta eidem auferenda, ⁊ applicāda Helene beneficio.d.l.hac edictali. nec debent hec ducēta imputari in legitimam. Et in hoc casu videntur loqui doc. qui dicunt id quod auocatur.d.l.hac edictali. non imputari in legitimam. Visum est etiā, ⁊ videtur ꝙ vbi prefata Helena posset, nō obstante onere debitorū, ⁊ funeris impēsa, habere legitimā in dicta medietate, in qua fuit heres instituta, ⁊ nihil vltra, vel saltē non tantum quod iunctum seu cumulatum cum legitima ascenderet ad valorem medietatis donate dicto vitrico, ꝙ illud quod plus est apud ipsum vitricū, quam sit apud eandē Helenā, debeatur eidem vitrico insolidū auferri, ⁊ applicari Helene.d.l.hac edictali.§.si vero plusquā.ibi, id quod plus relictū ⁊c.⁊ in.d.§.optime.quos tex.ita intellexit Jac.but. in.d.l.hac edictali.vbi etiam Bald.vers.ibi, minor portio ⁊c.vbi etiam affirmat hoc tenere Cy.⁊ Jaco.but.⁊ idē voluit ore aperto Flori.in dicta disputatione: ⁊ qui tex.videntur re vera multū applaudere huic dicto: quamuis quidā in.d.l.hac edictali.aliter senserint, scilicet ꝙ illud plus debeat diuidi inter vitricū ⁊ Helenam, ⁊ vbi essent multi liberi viriliter inter eum ⁊ liberos, ita ꝙ tantum haberet vitricus, quantum vnus ex liberis.

3 † Ceterum illud non est dubiū ꝙ, cum (vt ponitur in casu) dicta quōdam Floreta suscepta tutela eiusdē Helene, ac non reddita ratione tutelaris administrationis, ⁊ reliquis nō restitutis, cōuolauerit ad secūda vota, ipsa non potuit donare de bonis suis do. Constantino suo secūdo viro vitrico huius helene vltra tertiam partem.auth.de nup.§.si autem tutelā gerat.collat.iiij.⁊ transsumptiue.in auth.eisdē penis.C.de secun.nup.iuncta.l.j.eiusdē tituli: que pena, vtpote etiā in fauorem liberorum primi matrimonij introducta ſm cōmunem opinionem scribentium, non est hodie sublata. Et ita nobis videtur, sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

¶ Argumentum.

¶ Fundus vel res dotalis constante matrimonio alienatus reuocatur per heredes mulieris, non obstante ipsius iuramento, presertim si aliud de non alienando iuramentū, istud in alienatione interueniens precesserat. V. F.

1 ¶ Fundus dotalis alienari prohibitus est, siue per mulierem, siue per virum muliere cōsentiente, nec tenet alienatio etiam cū iuramento facta, exceptis casibus, in quibꝰ dotis restitutio permittitur constante matrimonio.
2 Juramentum non egreditur personam iurantis quoad vinculum periurij, nec heredes potest illaqueare.
3 Contractum seruari in vim contractus, vel in vim iuramenti, quid intersit.
4 Juramentū preambulū in contractu matrimonij de non cōsentiendo alienationi prediorū dotaliū an preiudicet secundo, tam in venditionibus, donationibus, ꝙ alijs contractibus, ⁊ nō obstante primo, mulier an sit ligata ad obseruationē secūdi.⁊ nu.7.
5 Emptor rerū dotaliū anteꝙ teneaꝛ ad interesse quid requiriꝛ.
6 Taciturnitas mulieris propter simplicitatem non presumit dolum ex iuramento preambulo emptori non declarato.

¶ De fundo.dota. Consi.ccclxx.

Cum predia, de quorū recuperatione agitur per ⁊ inter nobilem ⁊ honorabilem virum Christophorū de ferro, filiū ac heredem vniuersalem nobilis quōdam ⁊ honeste mulieris Sibilie ymberte, actorē ex vna parte, ⁊ nobilem Gulielmū pyolenc, alias cordier, heredem ⁊ bona tenentem Gulielmi pyolenc ⁊ Ysabelle clare quondam coniugū, reum ex alia, essent bona dotalia eiusdē quondam Sibilie tēpore per eam factarum venditionū, ipse venditiones nō value-
1 runt, pro eo, † qꝛ fundus dotalis alienari prohibitus est.l.lex iulia,⁊ se.ff.de fun.dota.l.j.§.ac cum lex.C.de rei vxo.actio.⁊c.cum contingat.de iur.iur.⁊ non solum non valet alienatio rei dotalis facta

facta per virum, siue consenserit mulier, siue non. d.§.cum lex.& instit.qui.alie.licet vel non:sed etiã non valet si est facta per mulierẽ.l.si prediũ.C.de iur.do. quod procedit non solũ eo casu quo maritus alienationi non cõsensisset, de quo est ibi casus, sed etiã eo casu quo eidẽ alienationi seu vxori alienanti cõsensisset, vt voluit Cy.Albe.Bal.& doc.communiter. in.d.l.si predium.& Bar. in.l.si estimatis.ad fi. ff.solu.matr. licet Jaco.de are.relatus per Cy.Alb.& doc.in.d.l.si prediũ.tenuerit contrarium, motus certis rationibus, quibus respondent doct. in.d.l.si prediũ.& in.l.j. C.si dos constan.matr.& Bar.in.l.ij.ff.sol.mat.Non obstantibus igitur dictis pretensis vẽditionibus potuit & potest idem nobilis Christophorus repetere & vendicare predia hmõi: nisi forte quis dixerit, q imo nõ possit obstante iuramento de nõ contraueniẽdo per ipsam quondam nobilẽ Sibiliam prestito tempore factarum alienationũ, sed istud non obstat. Tũ qz licet propter iuramentũ fuerit eadem nobilis Sibilia obligata & adstricta ad non contraueniendũ. d.c.cũ contingat.& c. licet mulieres. de iureiur.in.vj.in illis tamẽ iuribus, vel alibi non reperitur expressum, q tales contractus firmentur iuramento, & sic vidẽtur remanere in dispositione iuris cõmunis illos, vt predixi, annullãtis: qz qd non mutatur &c.l.sancimus.C.de testa.& l.precipimus. C.de appell.quod etiã in.d.c.cũ cõtingat.videtur voluisse Vinc. anti.doct.& decretorũ doctor eximius. Idẽ etiam voluit Jo.fa. instit.qui.alie.licet vel non.in prin.vers.sed quid si iuramentum fuit interpositũ:pro quo multa bona inducit.Et idem videtur voluisse Bal.in.d.l.si predium.vers.tertio quero:vbi expresse dicit venditionẽ fundi dotalis factã per mulierem, etiam cum iuramento, & de consensu mariti, esse inefficacẽ:nisi in illis casibus, in quibus restitutio dotis esset fieri permissa cõstante matrimonio:idem voluit Raph.in.l.si quis pro eo.ff.de fideiuss.idẽ Ant. de but.in.d.c.cũ contingat.quod etiam videtur sequi do. Jason may.in aut.sacramẽta pube.vers.ista opinio comprobatur optimo simili.Ex quo infertur q, esto q dicta quondam Sibilia teneretur ad obseruantiã contractuũ per eam initorũ super alienatione prediorũ dotaliũ,& hoc propter iuramentũ a se prestitũ, ne videlicet periuriũ incurreret, nisi prius obtẽta dispẽsatione, quam obtinuerat:ad illorũ tamen obseruantiã non tenetur ipse

2 nobilis Christophorus eius heres: †qz quoad vinculũ periurij iuramentum est personale,& sic non egreditur personã iurantis, per id quod voluit Inn.& doct.in.c.veritatis.de iureiur.Bal.in d.auth.sacramenta pube.ad fin.C.si aduers.vendi.vbi etiam per alios.& Bal.ff.de iureiur.super rubri.ad fi.quod etiam voluit in terminis Jo.fab.in loco superius allegato,& fuit de mente Bal. in.d.l.si prediũ vers.tamen questio est quid ea mortua. Jas.in.d. auth.sacramenta pube.in loco superius allegato.& Christo.por. in.§.extraneis.in magna addi.ad fi.instit.de heredũ qual.& diff.

3 †vbi querens quid intersit contractũ seruari in vim cõtractus, vel in vim iuramenti, respondet qz multũ: qz primo casu ligãtur heredes contrahẽtis ad obseruãtiam cõtractus: posteriore vero casu non ligãtur, qz iuramentũ est quid personale,& ex eo anima heredis illaqueari nõ potest:ponit & alia que non prosequor.

4 †Tum etiã nõ obstat oppositio, de qua supra: qz esto q premissa ratio nõ procederet, si tamen (vt audio) tẽpore contracti matrimonij per & inter prefatã nobilem Sibiliam,& dictuũ de Serro, ipsa Sibilia iurauerit non alienare predia dotalia, aut marito alienanti, seu alienare volẽti non consentire, hmõi primuũ iuramentum hoc operatũ est, vt vẽditiones, donationes, vel alij contractus per eã postea celebrati super alienatiõe prediorũ hmõi, vel consensus viro alienãti, vel alienare volẽti per eandẽ Sibiliam prestiti de iure nõ valuerint, per id qd voluit Host.in.d.c. cum contingat. versi.quid si minor vel mulier iuret q nihil alienabit,& post eũ gl. Jo.mona.Arch.& doc.in.d.c.licet.de iureiur. in.vj.Bal.in.d.l.si prediũ.vers.quid si mulier primo iurauit non alienare &c.& Jo.fab.vbi supra:& quãuis ipse ibi subijciat, q hec cautela non sit bona quoad animã, pro eo qz nõ preseruat a periurio, quinimo precipitat in infernum,& pro eo etiam qz si fiat ad fraudãdos emptores, iniquũ esset q gauderet tali fraude cõtra

5 emptores primũ iuramentũ ignorantes:†& inde subiungat eque posse dici, q nõ obstãte primo iuramẽto, fm iuramentũ liget mulierẽ eo casu, quo emptor ignorauit primũ iuramentum,& multo magis si ignorat rem esse dotalem, saltẽ quoad hoc vt teneatur ad interesse.arg.l.& liberi.ff.de contrahen.emptio.& vendi.l.si.§. fi.ff.de lega.ij.& auth.siue a me.C.ad velleia.tamen.Jo.de imo.in sua solenni repet.d.c.cum cõtingat.in nouo membro, dicit dictũ Host.in.d.c.cum cõtingat.glo.& aliorũ in allegato.c.licet mulieres.procedere non solũ eo casu, quo emptores notitiã habuerũt de primo seu precedenti iuramento:sed etiã eo casu, quo ignorarunt iuramentũ hmõi, dũtamen mulier dolose & causa decipiẽdi emptores non tacuerit iuramentũ preambulum, sed ex simplicitate, vel qz tunc forte non bene recordabatur, per ea que habẽtur in.l.iij.C.si minor se maiorẽ dixerit:imputandum enim videtur emptori, ex eo qz vult facere contractũ, qui est in suo genere prohibitus, emere vcz rem dotalẽ constante matrimonio, vt probat in.l.lex iulia.ff.de fund.dota.& in.d.l.j.§.ac cum lex.C.de rei vxo. actio.Nam & potuit ipse precogitare quale iuramentũ precessisset, cum debuerit esse cautus, ex quo contractus erat de genere prohibitorũ.ar.eorũ que habentur in.l.qui cũ alio.ff.de reg. iur. ad quod facit quod habetur in.c.is qui.de homi. in.vj.& in.l.qm multa.C.ad.l.iuli.de vi.secundum Jo.de imol.qui ita no. in.d.c.

6 cum contingat.in nouo membro: †vbi etiam.adijcit, q in dubio hoc est eo casu, quo non appareret an mulier dolose, vel ex simplicitate, seu ex eo qz nõ plene recordabatur tacuerit preambulũ iuramentum, non videtur esse presumendus dolus mulieris, nisi probetur:pro quo alleg.not.in.l.ij.C.si res aliena pigno.da.sit.

7 †Forte aũt aduersus id quod superius dixi, scilicet venditionẽ, aut donationem factam de rebus dotalibus post & contra iuramentũ de non alienãdo per mulierem prestitũ non valere, opponetur de eo quod no. Inno. Jo. and.& doct.cõiter.in.c.dilecto. de preben. Sed istud non obstat. Quoniam respõdeo, q Inn. Jo.and.& alij in.d.c.dilecto.quatenus ibi no.valere actum factũ contra iuramentũ, loquuntur in casu, in quo iuramentũ preambulum nõ habet fomentũ iure cõmuni, hoc est in casu, in quo iuramentũ prestitum non concurrit cum dispositione iuris cõmunis:sed Host. in.d.c.cum cõtingat. glo.& docto.in.d.c.licet mulieres.loquuntur in casu, in quo iuramentuũ preambulũ concurrit cũ dispositione iuris communis. Lex enim, seu dispositio iuris communis prohibet, vt predixi, alienationem fundi dotalis, & cũ hac dispositione concurrit primum iuramentũ mulieris, per quod iurauit nõ alienare funduũ dotalem, nec alienationi cõsentire. Quo fit vt non sit mirũ si primo casu valeat actus sequens, quãuis contra iuramentũ factus extiterit:& secundo casu non valeat:hoc voluit Jo.de imol. in.d. c.cum contingat.in nono membro.ibi, posses dicere q dictũ suũ & dictum Inn.in.d.c.dilecto &c. Jo.de imo.in.d.c.dilecto.ibi, vel si cõcipitur negatiue debet intelligi quando habet secum cõcursum iuris communis.& in.l.cum vir.vers.item iuxta predicta est sciendum: ibi, tamen pro modo potes dicere q si primum iuramentum habet secum fomẽtum iuris.ff.de vsuca.& Alex.de imo. consi.xvj.exordiente, Ponderatis narratis in themate.versic.& non obstat id quod not.glo.in.d.c.licet mulieres.

¶Argumentum.

¶Testamentum factum cum iuramento de illo non reuocãdo nihilominus reuocari potest, & pacta per filios ideo super eo adhibita rescindi:nec pater hic ob bigamiam immunior est a penis legis, quam mulier. V. F.

1 ¶Testator iurans non reuocare testamẽtum, an possit legem sibi imponere, a qua recedere non possit.

2 Conuentio filiorum iurata, & de consensu patris propter factuũ illius testamentum, an seruari debeat, si pater mutet testamentum.

3 Filia dote contenta, que renuntiauit cum iuramento bonis paternis, si postea instituatur, vel aliquid sibi relinquatur per patrem, an possit patri succedere, vel petere relictum.

4 Bigamus an puniatur eadẽ pena, qua & mulier propter transitum ad secunda vota.

¶De testa. Consi.ccclxxi.

Christi noĩe inuocato: Visis duobus testamẽtis conditis per nobilem & potentem virum quondam dominum Joannẽ de monte orserio, militem, & iurium professorem, vno videlicet Anno dñi. M.cccc.xciij.& die.xvj. mensis Nouembris, alio vero Anno dñi. M.cccc.xcv.& die.v. mensis Octobris.vna cum casu parte nobilis & generosi viri Gulielmi de monte orserio eius filij & heredis exhibito, & dubijs ex casu huiusmodi elicitis, dico & respondeo breuiter & sucincte ad dubia huiusmodi prout infra.Et primo ad primum, q quamuis idẽ quondam.d. Joannes testatus extiterit anno predicto.M. cccc.xciij.potuit nihilominus postea testamentũ huiusmodi cassare, reuocare, & aliud testamentum cõdere, prout condidisse legitur Anno predicto. M.cccc.xcv.quia vltima defuncti voluntas ambulatoria est vsq ad mortem.l.quod si iteruũ.cum suis si.

1 ff.de adimendis legatis.†quod procedit, secundum communem opinionem, etiam si testator iurasset non reuocare testamentuz: qz non pot quis sibi legem imponere, a qua eidem discedere non liceat.l.si quis.in princ.testamenti.ff.de legat.iij. Ad quod facit quod no.glo.in.c.vltima volūtas.τ quod ibi Arch.xiij.q.ij. Cy. in.l.j.ad fi.C.de sacrosl.eccle.Bart.τ doct.in.d.l.si quis.in princ.τ Jo.and.in regula quod semel.de reg.iur.in.vj.τ qd ponit Pau. de cast.consi.lv.exordiente, Venerabilis vir τ charissime domine τc.τ Jo.de imo.in cle.roma.de iureiur. Non igitur dici potest dictum secundum testamentum ex eo fuisse nullum, qz aliud precessit, nec etiam ex alijs causis de quibus appareat. Sunt enim coheredum vniuersalium institutiones, τ legata iure institutionis relicta alijs liberis, vna cum debito τ sufficienti testium adhibitorum τ rogatorum numero, ita vt nihil deesse videam de requisitis ad validitatem testamenti. ¶ Ad secundum quesitum dico τ respondeo, φ per dictum secundum testamentum, vtpote validum τ perfectum, τ ex quo potuit τ potest adiri hereditas, fuit dictum primum testamentum reuocatum.§.posteriore.cum

2 suis si.instit.quib.mo.testa.infir. ¶ †Ad tertium dico τ respondeo φ, licet pactū τ conuentio iurate, de quibus ibi, ab initio de iure valuerint, postquam in eis interuenit consensus τ volūtas dicti quondam do. Joannis testatoris, τ propterea obseruande extitissent, si idem dominus testator postea non reuocasset dictū eius primum testamentum.l.fin.vers.nisi ipse forte τc. C.de pac. qz tamen ipse postea τ per secundum testamentum illud reuocauit, non tenentur fratres paciscentes ad obseruantiā dicti primi testamenti, aut etiam pacti τ conuentionis predictarum: qz pactio τ conuentio, de quibus supra, exigebant perseuerentiā consensus τ voluntatis eiusdem quondam do.testatoris, vt cum effectu valerent, dicto versi.nisi ipse: ibi, τ in ea vsqz ad extremum vite spatiuz perseuerauerit. Ergo a cōtrario sensu, vbi non perseuerauit, non tenent cum effectu pactum τ conuentio. Pro quo facit, qz pactuz τ conuentio huiusmodi fuerunt facte τ celebrate per liberos dicti do.testatoris respectu dicti primi testamenti, τ sic respectu actus sui natura mutabilis, quo fit vt conditionem habuisse videantur, si actus ille immutabiliter perseueraret. ar. l.cum quis.in prin.ff.de solu.l.ij.C.si seruus expor.vene.τ.l.iij.§. emancipatus filius.ff.de colla.bono.τ iuramenta etiam tacitas τ subintellectas conditiones admittunt. ff.qui satisd.cog.l.fi.C. de non nume.pec.τ.l.imperatores.in prin.ff.ad municip.de quo glo.τ doct.in.c.quemadmodum.de iureiur.pro quo optime facit quod voluit Oldra.consi.mihi.clxxx.exordiente, At eius de quo queritur aliqualis τc.τ post eum Bal.in feu.tit.de pa.iura.fir.§. item sacra.versi.questio fuit de facto in rege Aragonū τc.ibi: sed est vt dixi quedā ordinatio supremi iudicij: qz licet in precedentibus videatur tenere contrarium, ipse tamē in dicto vers. tenet quod predixi: τ idem etiam voluit Oldr.quē ipse refert: pro quo

3 dicto facit† qz, licet pactum, per quod cum iuramento filia dote contenta renuntiat bonis paternis, regulariter valeat de iure canonico.c.quamuis pactum.de pac.in.vj.si tamen post renūtiationem huiusmodi pater filiam heredē instituat, vel aliquid sibi relinquat, ipsa potest patri succedere, vel petere relictū: pro quo allegasse sufficiat, id quod voluit Bal.in.l.pactum quod dotali. vers.tertio quero τc.C.de colla.in.l.cum archimedoram.C.vt in pos.leg.τ in.l.fi.versi.venio.ad regu.C.de pact. Richar.de sali.τ Sal.in.l.pactum.C.de pac.Jo.de imo. Roma.τ Fran.de are.in l.qui superstiti.ff.de acquir.heredi.idem de are.consi.xvij.versi. secundo qz iurando, Gemi.in.c.quamuis pactum.de pact.in.vj. Alex.de imo.in.l.stipulatio.hoc modo cōcepta. τ iuxta hoc tractauit hic Bar.ff.de ver.obl. Et per hoc patet resposio ad quar-

4 tum quesitum. ¶ †Ad quintum respōdeo, τ respondendo adhereo opinioni spectabilis viri do.Orontij eme, τ per iura per euz allegata. Idem voluit Host.in sum.titu.de secund. nupt.§.pen. vers.quecunqz, Cy.in.l.hac edictali.§.bis illud.C.de secun.nup. Jo.and.in addit.Spec.tit.de secun.nup.super rub.Oldr.consi. mihi.lxxv.exordiente, Quidam habuit vxorem ex qua duos habuit filios τc.τ Matthe.de matha.in suo tracta.de successio.ab intesta.in secundo membro principali.vers.secūdo casu τc. Pro quo dicto, scilicet φ illis eiusdem penis puniatur vir binubus, seu transiens ad secunda vota, quibus punitur mulier binuba, facit optime.l.generaliter.§.pen.C.de secun.nup.τ φ no.Azo in sum.ff.eo.ti.§.item quecunqz, τ quod habetur in authent.de non elig.secun.nub.§.qz vero contra binubos pene communes sunt, collat.j. Quemadmodum ergo mulier habens liberos ex primo matrimonio, τ conuolans ad secunda vota, perdit proprietatem eorum bonorum, qui ad eam peruenerant titulo lucratiuo de bonis primi mariti, etiam si illa peruenerāt per successionem liberorum postea ab intestato vita functorum.l.femine.τ authent.ex testa.C.de secund.nupt.ita τ vir habens liberos ex prima vxore, postea conuolans ad secunda vota, perdit proprietatem eorum bonorum, que titulo lucratiuo ad eum peruenerant ex dicta prima vxore, etiam si illa peruenissent per successionem liberorum postea ab intestato vita functorum. Quo fit vt bona, que fuerūt matris dicti nobilis Gulielmi, prime vxoris prefati testatoris, peruenerint ad ipsum nobilem Gulielmū, τ eidem spectant, non obstante dispositione, quam de eis facere visus est idem quondā do.testator. ¶ Ad sextum quesitum dico τ respondeo prout idē do.Orontius, scilicet dictam do.matrem prefati nobilis Gulielmi potuisse prohibere, disponere, τ facere ne vsufructus bonorū per eam eius liberis relictorum acquireretur eidem do. Joanni testatori.auth.excipitur, superius allegata. Quod si ita est: imo qz ita est, fructus bonorum huiusmodi spectauerunt τ pertinuerunt, non quidem dicto quondam do. Joanni, sed dictis eius liberis ex primo matrimonio: Et qz illi per patrē τ percepti τ consumpti extiterunt, nobilis Gaspardus eius heres pro semisse tenetur ad illorum restitutionem pro semisse faciendam dicto nobili Gulielmo: pro alio vero semisse, pro quo eidem do. Joanni successit dictus Gulielmus, confuse sunt actiones.l.si ab eo.cum suis si.C.de neg.gest. Et idem dico de cathena impignorata, scilicet φ pro dimidia parte idem nobilis Gaspardus illam luere debeat. ¶ Ad septimum dico τ respondeo in omnibus, τ per omnia prout idem do.Orontius.

¶ Argumentum.

¶ Potest vxor alioqui testari non prohibita sibi virum heredē instituere, τ nihil fratribus relinquere, dum turpem personam non instituat: tūc enim quarta parte bonorum suorum illos honorare debet, alias illa auferrent ab instituto. V. F.

1 ☞ Testamenti factio in non exceptis non prohibita.
2 Maritus an possit heres vniuersalis p vxorē institui, τ ecōtra.
3 Frater aut soror in eorum testamento an τ quando teneantur quicquam relinquere fratri aut sorori.
4 Substitutio non excedens dotem vel legitimam an valeat.

¶ Qui testa.fac.poss. Consi.ccclxxij.

Viso casu mihi exhibito parte nobilis τ generosi viri Marini guerci de Vinsoreis, seu dubijs τ quesitis mihi pro-

1 positis, dico τ respondeo prout infra. †Et primo ad primum φ, cum edictum de testamentis sit prohibitoriū, τ sic quilibet testari possit, qui non reperitur exceptus, aut testari prohibitus, vt patet. C. qui testa. fac. poss. τ institu. quibus non est permis.face.testa.facit.l. ab ea parte.cum suis simili.ff.de proba.τ not.gloss.τ docto.in.l.si queramus. ff.de testa.τ Pet.de anch.in repetit.c.licet.de sepul.in.vj.nobilis τ generosa mulier Ludouica artaude vxor eiusdem nobilis Marini testari potest, cum non sit de personis testari prohibitis, τ enumeratis, per glo.τ doct.in.d.l.si queramus.per Spe.tit.de instr. edi.§.compendiose.τ Pet.de anch.in dicta repeti.c.licet.versic. primo prohibetur facere testamentum impubes, τ in discursu re-

2 petitionis huiusmodi, vbi plene. ¶ †Ad secundū dico τ respondeo φ, licet donatio inter viuos sit regulariter prohibita inter virum τ vxorem.l.donationes.cū multis si.C.de dona.inter virū τ vxo.secus tamen est de heredis institutione: potest enim maritus heres vniuersalis per vxorē institui, τ vxor per virum, τ ita factum reperitur in multis iuribus. Non enim in hoc casu sibi vendicant locum rationes, propter quas prohibita extitit inter virum τ vxorem donatio inter viuos. Et hoc non habet dubiuz.

3 ¶ †Ad tertium dico τ respondeo φ regulariter frater, aut soror non tenetur in eius testamento aliquid relinquere eius fratri aut sorori, nisi eo casu quo vellet sibi heredem instituere personam turpem, vel infamem, tunc enim tenetur fratri vel sorori cōsanguineis relinquere quartam partem bonorum suorū: alias posset frater aut soror impugnare testamentū, tanquā inofficiosum, τ auferre bona τ hereditatē heredi instituto.l.fratres.§.cōsanguinei.C.de inoff.test. Consulo tamen φ eadē nobilis Ludouica aliquid relinquat eius fratri vel sorori iure institutionis, τ φ in testamento ponatur clausula codicillaris apponi cōsueta, scz, Si non vz aut valebit iure testamēti, valeat iure codicillorū. ¶ Ad quartū dico τ respōdeo, φ substitutio facta eidem nobili Ludouice per dnūm eius patrem non se potest extendere ad legitimā, postquam illa excessit annum. xij. sue etatis.l.omnimodo. l.qm in prioribus.τ.l.scimus.C.de inoff.test. per quas probatur nō posse liberos grauari in eorū legitima. Legitima autē eiusdē nobilis Ludouice est quarta pars tertie partis omnium bonorū dicti domini eius patris, τ sic pars duodecima omnium bonorum,

rum, cum (vt audio) sibi superfuerint quatuor liberi, scilicet duo filij ⁊ due filie, quorum legitima est triens, hoc est tertia pars bonorum, que diuidi debet equis portionibus inter ipsos liberos, auth. de trien. ⁊ semis. §. j. colla. iij. ⁊ transumptiue in auth. nouissima. C. de inofficio. testamen.
4 † Et si dos, ⁊ alia relicta prefate nobili Ludouice per dictum quondam dominum eius patrem non excedunt dictam eius legitimam, substitutio non tenet cum effectu. Si vero excederent legitimam, valeret substitutio quoad illud plus, hoc est quoad illud, in quo dos ⁊ alia excederent legitimá, per id quod not. Cyn. in. l. j. §. videamus. C. de rei. vxo. actio. ⁊ Barto. post Dynum ⁊ Marti. Siluia. in. l. fina. §. filie. ff. de lega. ij. Bald. nouel. in suo tracta. iur. do. in. xvij. speciali, fol. 31. versic. ⁊ ex predictis sequitur q non procedunt omnino a pari ⁊c. ⁊ Angel. are. in. §. fuerat, in illa questione quam format in versicu. vlterius quero quotidie parentes legant dotem ⁊c. institut. de actio. Et ita mihi videtur.

¶ Argumentum.

¶ Soror que fraterna bona remittere promisit cum iuramento adueniente postea fratris morte super illis nihil petere potest, sed is, cui remittere promisit. V. F.

1 ¶ Collateralium ordo in successionibus est post ascendentes ⁊ descendentes.
2 Soror que cum iuraméto remisit bona fratris an a fraterna successione perinde repellatur, ac filia remittendo bona paterna.

¶ De legiti. here. Consil. ccclxxiij.

Christi nomine inuocato. Viso casu mihi exhibito parte probi viri Vitalis chariere pro ⁊ nomine suorú, ⁊ honeste quódam mulieris Margarete chalamande filiorū dico ⁊ respondeo, q cū prefata Margareta, Jacobus, ⁊ Claramúnda chalamande essent fratres, ⁊ sorores vtrinq coniuncti, ⁊ deinde (vt ponitur in casu) primo ab humanis decesserit prefata margareta, superstitibus. N. N. eius ⁊ dicti Vitalis liberis: deinde vero ⁊ postea etiam ab humanis decesserit nullis liberis relictis dictus Jacobus chalamandi, debuerunt ⁊ debent dicti liberi eidem Jacobo succedere, saltem pro medietate.
1 † Et istud nó habet dubium, quemadmodum eidem pro dimidia successisset ⁊ succedere deberet eadem Margareta si viueret per ea que habentur in auth. vt fra. filij, in princi. colla. ix. ⁊ authē. de heredi. ab intesta. §. reliquum. eadem colla. ⁊ authē. cessante. cum duabus sequen. C. de legit. heredi. Quo vero ad aliam dimidiam partem certum est q in illa deberet succedere prefata Claramúnda, per iura predicta. Sed quia ipsa tempore matrimonij per et inter eam ⁊ Joanné dolaigne contracti conuenit ⁊ promisit etiā cum iuramento quittare, remittere, ⁊ cedere dictis Jacobo chalamandi eius fratri, ⁊ Vitali charier eius cognato, non solū oía
2 alia bona paterna ⁊ materna, sed etiam fraterna, † restat dubiū an propter huiuscemodi promissionem de quittando, cedendo, ⁊ remittendo dicta bona fraterna debeat perinde ipsa Claramonda repelli a fraterna successione, quemadmodum repellitur filia a paterna successione, si cum iuramento quittare, cedere, ⁊ remittere patri vel alteri promiserit, per id quod voluit Bald. in. l. pactum quod dotali. C. de colla. Ad quod videtur respondendum, sub correctione cuiuslibet melius sentientis, q dictus Vitalis charier debeat habere dimidiam alterius dimidie, in vim cessionis ⁊ remissionis, quam facere cónenit ⁊ promisit etiam cū iuramento prefata Claramonda, que valuit, postquam illa facta est presente dicto do. Jacobo. l. fina. C. de pactis.

¶ Argumentum.

¶ Donatio etiam simplex iurata propter iuramentū valet, non obstante contrario statuto. V. F.

1 ¶ Statuti cū suis verbis tanta est affinitas, vt verbis cessantibus cesset ⁊ illius dispositio.
2 Donatio remuneratoria an sit donatio, ⁊ an simplex.
3 Donatori asserenti fuisse donatum propter merita an standum.
4 Statutum debet reduci etiā per verba impropria ad terminos iuris communis, ⁊ per illud regulari ⁊ declarari, quamuis nó extendatur.
5 Contractus minorum. xxv. iurati an valeant, etiam super alienatione rerum suarum immobilium, ⁊ quid in donatione.
6 Moderatio libera rerū suarum cuiq cócessa regulariter, quod procedit etiam in donando vsq ad summam quingentorum aureorum.
7 Silente id statuto, ⁊ nos silere debemus.
Jus commune locum habet vbi statutum non prouidit.
8 Statutum simpliciter loquens de donatione an debeat intelligi de donatione etiam iurata.

¶ De dona. Consil. ccclxxiiij.

Christi nomine inuocato. Viso consultationis themate mihi exhibito parte venerabilis conuentus fratrum predicatorum oppidi seu castri Tarasconis, ⁊ dubijs que ex themate huiusmodi videntur opportune posse elici, dico ⁊ respondeo breuiter ⁊ succincte, q si probari possent illa seruitia ⁊ merita, de quibus narratiue mentio habetur in instruméto donationis in casu huiusmodi latius mentionato, sine dubio donatio huiusmodi non comprehenderetur sub statuto regio, pro eo, quia illud loquitur in donatione simplici: hec autem nó esset sim-
1 plex, sed remuneratoria, ⁊ quodammodo ob causam, † ⁊ ita verba statuti sibi locum non vendicarent in hac donatione: ergo nec illius dispositio. l. hos accusare. §. omnibus. ff. de accusatio. l. iiij. §. toties. ff. de damno infec. l. j. §. loquitur. ff. de aqua quoti. ⁊ esti. l. si seruum quis. §. non dixit. ff. de acquiren. heredi. ⁊. l. ita autem. cū simili. ff. de administratio. tuto. de quo Pauli de castro consi. iiij. consi. xj. exordiente, In casu presenti ⁊c. ⁊ alijs multis. Roma. cósilio. cxcix. exordiente, Presens statuti particula, in princi. consi. ccccxlij. exordiente, Vt decisionem accipiat presens consultatio ⁊c. ⁊ consi. cccclxj. exordiente. Quoad propositam consultationé ⁊c. ad fin. ⁊ And. Barba. consil. xxj. col. iij. in secunda parte, ⁊ có-
2 sil. lxiij. col. vij. in eadē parte. † Et q donatio remuneratoria non sit donatio simplex, quinimo nec ppríe donatio, apparet per id quod habetur in. l. attilius regulus, super verbo, non merā, ⁊ q ibi gloss. ff. de donatio. quod etiam voluit Panor. in. c. donatio. de dote post diuor. restitut. ⁊ in. c. cum in ecclesie. de simonia. Roma. consil. xxvi. Francis. de are. consil. xvij. exordiente, Cósideratis diligentissime ⁊ mature ⁊c. col. vj. versi. secunde auté obiectio-
3 ni: ibi, donatio enim vsq ad merita concurrentia ⁊c. ⁊ Allegand. de Jmo. consil. lxxviij. in quarto volu. ⁊ alij in alijs locis. † Jdeo autem dixi, si probari possent seruitia ⁊ merita: quia de illis non creditur Joanni bilhes donatori, illa facta asserenti, per doctrinam quam ponit Barto. in. l. si forte. ff. de castren. pecu. Et etiam quia in generaliter prohibitis certo casu permissis non creditur verbo dicentis casum permissum subesse. l. qui testamentū. ff. de probati. l. cum quis decedens. §. titia. ff. de legat. iij. ⁊ quod ponit Joan. And. in addi. Specu. titu. de rebus eccle. non alien. super rubri. ¶ Puto tamen, sub correctione cuiuslibet melius sentientis, q siue donatio fuerit remuneratoria, siue simplex, illa fuit et est de iure valida ⁊ efficax, non obstante statuto predicto: ⁊ hoc p
4 eo quia illa fuit ⁊ est iurata. † Statutū enim debet reduci ad terminos iuris communis, vt probatur in. l. si serui. C. de noxa. c. cū dilectus. de consue. c. causam que. de rescrip. c. dilecto. c. ex parte. de verbo. significa. ⁊ quod habetur in. l. fina. §. in computatione.
5 vbi per scribentes. C. de iur. delibe. sed certum est † q non solum maiores vtriusq sexus, sed etiam minores vigintiquinq annis cum iuramento obligantur, ⁊ valent eorum contractus, etiam si fiant super alienatione rerum suarum immobilium: qui tamen alias iuramento non interueniente de iure communi essent nulli ⁊ inefficaces: pro quibus allegasse sufficiat auth. sacraméta puberum. ⁊ quod ibi glo. ⁊ docto. communiter. C. si aduer. vendi. ⁊ per cano. in. c. cum contingat. de iureiuran. iunctis his que habētur in. l. non solū. l. si prediū. ⁊ multis alijs illius tituli. C. de predijs mino. Et non solum valent alij contractus etiā per minorem cū iuramento celebrati ⁊ initi, sed etiā donatio facta de rebus suis immobilibus, licet illa videantur magis inhibita, per id qđ etiā voluit glo. ⁊ docto. in dicta auth. sacramenta puberū, iuncta. d. l. non solum: ibi, ⁊ multo magis donatione ⁊c. ergo sequitur q statutum, de quo supra, recipit ⁊ recipere debet restrictionem a iure cómuni, vt intelligatur, nisi donans iurasset. Pro quo facit, quia q̃uis statutum non extendatur. l. si vero. §. de viro. cum simili. ff. soluto matrimonio. recipit, tamen declarationem a iure communi, vt voluit Jacobus Butri. ⁊ Salicetus in. l. non dubium. C. de legib. Bald. in. l. omnes populi. ff. de iustitia ⁊ iure. Cardina. Florenti. in. c. lator. de homici. Salice. in dicta. l. si serui. C. de noxa. et Bartol. in. d. l. omnes populi: ergo sequitur q dictum statutum declarari debeat secundum regulas iuris communis, nisi videlicet interuenerit iuramentum. Et maxime quia glo. multum nosentit in auth. ex testamento. C. de colla. q etiā per verba impropria debemus reducere statutū ad terminos iuris cómunis: pro

qua est bonus tex. in c. cũ dilectus. de cõsue. recipiet ergo statutũ hmôi declarationẽ a iure cõmuni, vt intelligat, nisi donatio fuerit iurata. Praeterea statutũ hmôi est a iure cõmuni exorbitãs eo
6 † quia quilibet est moderator & arbiter rei sue. l. in re mandata. C. manda. l. dudũ. C. de contrahen. emptio. & vendi. l. polla. C. de his quib. vt indig. &c. de his. ad fi. de sepul. quod procedit etiã in donando vsq; ad summã quingentorũ aureorũ. l. penul. C. de dona. not. glo. in. l. illud. C. de sacrosan. eccle. ergo statutũ hmôi debet restringi ad casum, in quo loquitur, & a verbis eius nõ est recedẽ
7 dum: † quia illud, quod nõ dicit statutũ dicere nõ debemus. d. l. si seruũ. §. nõ dixit praetor. ff. de acqui. hered. ergo vbi statutũ hmôi nõ prouidit, remanemus sub dispositione iuris cõmunis. l. si cũ dotẽ. in prin. ff. solu. matri. & l. si extraneus. ff. de condi. ob cau. sed statutũ praedictũ nõ loquitur de donatiõe simplici iurata, sed simpliciter de donatione simplici: ergo quoad donationẽ simplicem
8 iuratã remanemus in dispositione iuris communis. † Nisi forte quis dicere velit, q statutũ simpliciter loquens de donatione debeat intelligi de donatione etiã iurata, sed istud non est verũ: pro quo allegasse sufficiat quod voluit Alex. de imo. consi. cxxv. exordiente, Visis & consideratis statutis de quibus supra &c. col. pen. in. j. volu. vbi allegat multa iura, & docto. q plurimos, qui ibi videri possunt. Pro hoc etiam facit quod voluit idem Alexand. in. l. fi. col. fi. C. si contra ius vel vtili. publi. & Roma. cõsil. cccxciij. exordiente, Presens consultatio in hoc recidit, & Fran. de are. cõ si. xxij. exordiente, diligenter & mature consideratis, in secundo quesito. Adijcio q etiam statuto predicto fieret mentio de donatione iurata, q illa videlicet non valeret, nisi interueniente solennitate, de qua in eo, videretur nihilominus valere propter iuramentum, per ea que ponit Alexand. de imol. consi. lix. exordiente, Viso instrumento & titulo questionis &c. in primo volu. & cõsi. cij. exordiente, Cum statutum dirigit prohibitionem &c. in. iiij. vol. & Fran. de are. in consi. & quesito predictis: super quo tamen non insisto, cum opus non sit.

¶ Argumentum.

¶ Compendiosa substitutio verbis communibus facta cõtinet vulgarem, expressam & tacitã a qua vires testamẽti incboari possunt. V. F.

1 ¶ Substitutio compendiosa etiam facta a pagano an cõtineat vulgarem, tacitam & expressam.
2 Hereditas ex die vel ad diem recte dari non potest.
3 Ius fideicommissi vniuersalis non transit in fideicommissariũ, nisi facta restitutione re vel verbo per grauatum vel eius heredem nisi grauatus heredem non haberet.
4 Fideicommissarius sua autoritate possessionem adeptus dicitur vitiose possidere, propterea non est legitimus contradictor aduersus heredem petentem se mitti in possessionem rerum hereditariarum.
5 Possidere sine vitio quando dicatur fideicommissarius.
6 Per fideicommissum cui succedatur, & an fideicommissarius dicatur heres grauantis.
7 Res hereditarie an & que inuentarisari debeant.
8 Heres contra voluntatem defuncti an possit venire.
9 Opus dictio qualiter capiatur.
10 Cõiectura alia q donationis vbi summi potest cessare debet presumptio donationis.

¶ De impub. Consi. ccclxxv.

Visis alijs scripturis & dubijs mihi nouissime missis parte nobilis & potentis viri Soffredi alamandi, dico & respondeo ad dubia huiusmodi breuiter & succincte prout infra. Et primo ad primum: pro cuius faciliore declaratione praemitto q licet nobilis & potens vir Aymo alamãdi, quondam dñs de Reuello, cõbe Lanceaci, & sancti Mauritij & cõdominus Vriatici, in suo vltimo & nuncupatiuo testamento heredẽ vniuersalẽ solã, & in solidũ in primo gradu instituerit nobilẽ & generosam mulierẽ Antoniã eius vxorẽ: illa tamẽ nõ fuit eius heres pro eo q vita functa est & ab humanis decessit superstite & sibi superuiuente: eodẽ nobili Aymone, testatore, sed eius heres fuit nobilis & potẽs vir Guigo alamandi dñs quondã de
1 Molario, & cõdominus Vriatici, † & hoc in vim vulgaris substitutionis cõprehense, in cõpẽdiosa substitutione facta p verbũ cõmune, substituit. Est enim certum q cõpendiosa hmôi, etiã si fiat per paganũ continet vulgarẽ, vt voluit Bar. in. l. centurio. versi. quero vtrum substitutio cõpendiosa, vbi etiã per alios. ff. de vulga. & p upil. idẽ voluit Cy. & alij in. l. precibus. C. de impub. & alijs substitu. a vulgari autem substitutione põt testamentum incipere sumere vires: & quidẽ de expressa non est dubiũ, quia hoc probatur in. l. si pater filium. secundum vnam gloss. ibi a docto. communiter approbatam. ff. de vulga. & pupil. idem probatur in. l. iij. §. fi. & in. l. gallus. fere per totam. l. ff. de libe. & posthu. & l. thais. §. splendophorus. ff. de fideicommissa. liber. Et idem dico de tacita vulgari, vt not. glo. in. l. lex cornelia. ff. de vulga. & pupil. in. l. pen. ff. de ven. inspicien. Guliel. de cu. in. d. l. precibus. & Bartol. in. l. j. in secundo effectu substitutionis vulgaris. ff. de vulga. & pupilla. & in. d. l. si pater filium. eodem titu. idem consuluit Oldra. consil. mihi. lxij. alijs. xx. exordiente, Quidam habens matrem &c. multas remissiones ponit Alexan. de Imol. consil. primo, col. viij. in primo volu. Potuit ergo eidem nobili Aymoni succedere prout & successit dictus Guigo in vim vulgaris substitutionis comprehense in dicta compendiosa. Et licet videatur idem Guigo fuisse substitutus, hoc est efficaciter institutus ad eius vitam duntaxat: ipse tamen secundum opinionem magis communem, cense-
2 ri debet fuisse heres, & in vita, & post mortem suiipsius, † quia hereditas ex die vel ad diẽ recte dari non potest. l. hereditas ex die, & quod ibi docto. magis communiter. ff. de heredi. institu. Quod ideo dixerim: q2 licet vt predixi, idem nobilis Guigo fuerit vulgariter substitutus, hoc est quoad iuris effectũ institutus, & hoc ad eius vitam duntaxat, & post illius mortem eidem substitutus dictus nobilis Soffredus eius filius: non est tamen censendum q ipse Soffredus dicto nobili Aymoni succedere valeat iure directo & sic tanquam eius heres: sed succedere debet iure obliquo, hoc est iure fideicommissi, secundum Ioan. de Imol. qui ita not. in. d. l. hereditas ex die. Propter qđ videtur q ipse nobilis Soffredus debuerit habere medietatem castri & baronie Vriatici, et & alia bona dicti quõdam nobilis Aymonis per manus heredis
3 dicti nobilis Guigonis, pro eo † quia ius fideicommissi vniuersalis non transit in fideicommissarium nisi facta restitutione, re vel verbo per grauatum, vel eius heredem. l. facta. & l. restituta, in princi. ff. ad trebel. & hoc nisi grauatus decessisset sine herede, & constaret neminem velle sibi esse heredem factis proclamationibus, vt legitur & not. in. l. penulti. C. ad trebellia. Et q fideicommissarius ante factam restitutionẽ, saltem verbo, non debeat apprehendere possessionem sua autoritate, videtur probari in. l. filiam fratribus, secundum Alexan. de Imol. ff. ad trebel. qui etiã hoc voluit consil. xxxij. exordiente, Viso processu cause prime cõuentionis &c. in tertio volu. & dicit ipse Alexand. de Imol. in. d. l.
4 filiam fratribus, † q fideicõmissarius possessionem adeptus sua autoritate dicitur vitiose possidere, & propterea non esse legitimum contradictorem aduersus heredem petentem se mitti in possessionem rerum hereditariarum in vim dispositionis. l. fi. C. de edic. diui adria. tollen. secus autem est quando fideicommissa-
5 rius sine vitio possideret. † Sine vitio autem possidere dicitur, secundum Ange. in. d. l. filiam fratribus, quãdo ex voluntate testatoris res hereditarie ad eum peruenerũt, vt quia illas sibi in vita assignauit. l. lucius. ff. de legat. ij. Et idem putarem si autoritate iudicis, vel sciente & patiente grauato, vel eius herede fideicommissarius possessionem rerum hereditariarum seu fideicommissi apprehenderit. l. iuste possidet. ff. de acquirẽ. pos. l. quedam. ff. de rei. vendi. & argu. l. labeo. ff. de aqua pluuia arcen. quod etiã voluit Pau. de cast. consil. cxxxiij. exordiente, Viso puncto & dubijs, versic. circa tertium quesitum. Idem etiam putarem, si esset facta restitutio verbalis, vt voluit Paul. de cast. in. d. l. fina. colũ. vij. versi. in sequenti glo. &c. C. de edic. diui adria. tollen. q2 per talem restitutionem essent omnia iura translata in fideicommissarium. Fateor q dicto casu, hoc est per restitutionem verbalẽ posset fideicommissarius petere se immitti in possessionẽ condictione ex dicta. l. fi. secundum docto. qui ita ibi communiter no. Consulerẽ igitur dicto nobili Guigoni q nisi possideat, procuret sibi fieri saltem verbalem restitutionem, vt sic deinde possessionẽ apprehendere valeat etiam sua autoritate. Si vero possideat, & non vitiose, quod quando sit apparet ex predictis, satis est: si vero aliter possideret, & sic vitiose, esset bonum habere consensum heredis, inter quos existimo esse concordiam & amorem. Et si cõtingat eundem heredem conficere aut confecisse inuentarium de bonis Guigonis, & in illo posuisse bona dicti quondam Aymonis, & sic subiacentia restitutioni fiende dicto nobili Soffredo, bonũ erit q ipse petat bona huiusmodi de inuẽtario detrahi. Quo vero ad partem Vriatici eidem nobili Soffredo donatam in contractu sui matrimonij per nobilem Guigonẽ eius patrẽ, puto q iacẽte hereditate, vel ante apprehẽsionẽ possessionis factã p heredẽ, potuerit idẽ nobilis Soffredus sua autoritate apprehẽdere possessionẽ castri Vriatici, & totius baronie, pro dimidia parte. & pro indiuiso, fm sententiam Azo. glo. & doc. magis cõmuniter in d. l. fin. C. de edic. diui adria. tol. licet Albe. & Iaco. butri. contrarium senserint, qui propterea cõmuniter reprobantur per alios.

Ad

6 Ad †secundum quesitũ dico & respondeo, ꝙ licet idem nobilis Soffredus successerit dicto nobili Aymoni eius patruo: quia per fideicõmissum succeditur testatori substituẽti, seu grauanti, non heredi instituto & grauato. l.coheredi.§.cum filie.ff.de vulga.& pupilla.non est tamen idem nobilis Soffredus, proprie vel vere loquendo, heres dicti Aymonis, per id quod not.glos.in.l.nihil aliud.ff.de verbo.signific. Alexand.de Imol.ff.de vulga.& pupilla.super rubrica, in col.fi. pro quorum dicto facit.l.postulante.§.j.in verbo loco heredis, et in verbo, quodammodo.ff.ad trebel.&.l.si filiusfami.ff.quod cum eo: dictio enim, quodammodo, est nota improprietatis.l.in suis. & quod ibi docto.ff.de liber.& posthu.similiter etiam dictio, loco heredis est nota improprietatis, vt probatur in.l.mercis.la.ij.ff. de verbo.signi. Illius enim heres fuit vnicus & in solidũ dictus quondam nobilis Guigo eius frater, & apud quem fuerunt iura directa. Fateor tamen ꝙ ipse nobilis Soffredus dici potest esse heres ficte, per id quod habetur in.l.j.§.de illo, iunctis ibi not.p Alexand.de Imol.ff.ad trebel.& Bald.in auth.ex causa, col.mihi.viij.versi.secundo oppo.& videtur ꝙ non omnia &c.C.de libe. preteri.dicit etiam Paul.de cast.consil.cxxxiij.exordiente, Viso puncto & dubijs, col.ij.vel circa, ꝙ fideicommissarius largo modo potest dici heres grauãtis.d.l.si filius.ff.quod cum eo. Et idẽ voluit consi.clxxxij.exordiente, Presens consultatio nullam vel modicam &c.col.fi.vel circa: idem Paul.de ca.consil.cv.exordiẽte, Circa bona que fuerunt dicti Vberti &c.col.j.vel circa, videtur velle ꝙ fideicommissarius dici possit heres substitutus. Illud autem certum est ꝙ fideicommissarius quoad iuris effectum est heres post factam restitutionem: in eum enim per restitutionem transeũt vtilia iura actiua & passiua: & ob hoc si dubitaretur de ere alieno, consulerem ꝙ idem nobilis Soffredus agnosceret fideicommissum cum beneficio inuentarij, & inuentarium conficeret, vt sibi auferat omnem scrupuluz, ne videlicet teneatur vltra vires hereditarias. Non tamen puto multum interesse siue idez nobilis Soffredus se heredem dicti quondam Aymonis simpliciter nominet, siue heredem substitutuz, siue hoc subticeat. Quo vero ad dictum nobilem Guigonem eius patrem, vt audio, ille non instituit eum heredem vniuersalem, sed particularez in terra & baronia Vriatici, quã tamen ex alijs titulis habiturus erat scilicet pro medietate in vim substitutionis facte per Aymonem & pro alia medietate in vim donationis sibi facte per Guigonem tẽpore matrimonij. Et sic, nisi nobilis Felix eius frater vniuersaliter institutus repudiasset hereditatem, vel ea non adita decederet, dictus nobilis Soffredus dici non põt heres vniuersalis per ea que ponit Barto.& docto.in.d.l.ex facto.ff.de heredi.insti. docto.in.l.quoties.ff.eodem tit. Ioan.de Imol.in.l.j.§.si ex fundo.in repeti.ff.eod.titu.& in.c.Raynutius.de testa.& Lanfrã.in repeti.c.si pater.de testa.in.vj. Est tamen hic aduertendum ꝙ licet idem Soffredus haberet titulos de quibus supra: non tamen videtur hoc relictum inutile, nec forte spernẽdum. Tum quia ex media parte, que olim pertinuerat prefato Aymony, detrahi poterat per Guigonem, seu eius heredem portio quarte trebellianice, nisi quatenus diminuta extitisset per fructus perceptos ab eodem Guigone. Idem etiam Guigo tempore facte donationis in contractu matrimonij videtur sibi reseruasse facultatem testãdi, & disponendi de eadem media parte, quod propterea videtur potuisse facere, per id quod voluit Ioan.calde.in suis consilijs, titu.de testamen.consil.viij.quanuis aliter sensisse videatur Io. fab.in.§.liberis.institu.de pupilla.substitu.

Ad tertium quesitum dico et respondeo, non bene videre quomodo possit huic nobili Soffredo subueniri, ne teneatur ad dimidiam partem legatorum, & onerum, iuxta dispositionem dicti nobilis Guigonis testatoris: cuz per cõtractum matrimonij, in quo facta est sibi donatio dicte dimidie partis, cõuenerit soluere legata & debita dicti nobilis Guigonis, & ita iurauerit: & ppter quod videtur etiã ex hac promissione posse per heredem conueniri, argu.eorum que ponuntur in l.ij.C.de pac. Et non solũ ab herede, sed etiam a creditoribus, et forte a legatarijs, propter iuramentum, per id qđ voluit glos.in c.quoties cordis oculus.vij.q.j.& quod dixi in alijs allegationibus in responsione ad primum quesitum. Et hec nisi pretenderetur enormissime lesus: quia tunc si fuisset minor tempore matrimonij, posset sibi succurri per remedium.l.ij.C.de rescin.vendi.

Ad aliud quesitum, quo fit de bonis ponendis in inuentario per nobilem Felicem, dico et respõdeo ꝙ cum tempore mortis dicti Guigonis castra Reuelli & Vriatici cum suis pertinentijs essent in bonis eiusdem nobilis Guigonis, licet post ipsius mortem restitui & expediri deberent, partim in vim substitutionis facte per Aymonem, et partim in vim donationis facte per Guigonem, illa debet poni in inuentario per Felicem, & signanter propter trebellianicam, que detrahi poterat ex persona Guigonis de bonis restitutioni subiacentibus.

7 †Et nimirum si dicam hec debere inuentarisari, etiam si dici possent saltem pro parte non fuisse res hereditarie, cum nõ solũ inuẽtarisari debeãt res hereditarie, hoc est, quas in bonis habuit testator tempore mortis, sed etiam res in hereditate inuente: vt verbi gratia, deposite, commodate, vel etiam conducte, per id quod voluit Angel. Pau.de cast. Fran.de are.& Alexand.de Imol.in.l.si de eo.§.forte.ff.de acquiren.possessio.et Ias.may.in l.si.col.ij.ad fin.versi.tertio requiritur.C.de iure deliberan.& alij in remissionibus per predictos signatis. Poterũt tamẽ iste res peti detrahi in inuentario parte dicti Soffredi, nisi quoad portionem trebellianice cõcernentem terram Reuelli. ¶ Ad aliud quesitum quo queritur an inuentariuz huiusmodi afferre possit preiudicium ipsi nobili Soffredo, pro eo quia forte fiet eo sciẽte, dico & respondeo ꝙ bonum & expediens erit ꝙ ipse non consentiat descriptioni seu inuentarisationi fiende de bonis prime mẽtionatis, quatenus descriptio seu inuentariũ hmõi eidẽ preiudicare posset, & ꝙ nihilominus petat illa detrahi de inuentario.

Ad aliud, quo queritur de obseruatione pactorum initorũ (vt dicitur) per & inter dictũ quõdam nobilem Aymonem ex vna parte, & dominã Charlotam ex
8 alia, †dico & respondeo ꝙ quẽadmodũ idem nobilis Aymo venire non poterat contra pacta a se inita.l.post mortem.ff.de adop. l.per fundum.ff.de serui.rustico.predio.&.c.diuersis fallacijs, cũ ibi not.de cleri.coniuga.presertim cum (vt supponitur) illa fuerint iurata.c.cum contingat, cum suis simil.de iureiuran.ita nec videtur ipse nobilis Soffredus posse contrauenire: cum (vt superius dixi) in eum transiuerint iura actiua & passiua.l.j.§.j.cum suis simili.ff.ad treb.& sit ipse nobilis Soffredus quoad iuris effectum heres prefati Aymonis: heres autez regulariter venire non potest contra factum defuncti.l.que a patre.C.de restit.mili.l.venditrici.C.de reb.alie.non alie.l.ij.C.si quid in frau.patro. &.l.si creditoribus.C.de seruo.pigno.da.manumis.& quod voluit Bald.in.l.qui se patris.col.vj.C.vnde libe. Non vidi tamẽ pacta huiusmodi, vt possim descẽdere ad particularia, nisi forte ista pacta esse intelligantur capitula sententie arbitralis late per nobiles & magnificos viros dominos Ioannem palmerij presidentẽ insignis curie Delphinalis parlamenti, & Gauffredum de ecclesia Delphinalem consiliarium, iurium doctores clarissimos, & quosdã nobiles arbitros & arbitratores electos per partes predictas, & nobilem Guigonem alamãdi, & postea per partes ipsas laudate, ratificate, & approbate. Et si de istis sit sermo, nõ video, ꝙ in petendo iura, que eidem nobili Aymoni cõpetierunt, & que huic nobili Soffredo cõpetunt in vim testamenti nobilis & potẽtis viri Ioannis alamandi patris dictorum Aymonis et Guigonis, & huius Soffredi aui paterni, ipse Soffredus venit contra pacta, seu dictam arbitralem sententiam: nisi forte dicatur ꝙ imo contraueniat propter articulum, in quo legitur ordinatum ꝙ do.de Reuello, Vriatici, & de Molario tenerentur & deberẽt cum iuramento declarare omnia instrumenta, papyros, terreria & documenta, que penes se habebant, facientia ad opus dicte domine Charlote, tã ad causam Castrinoui, & Albanuci, ꝙ alias, & hoc illinc ad duos menses, & illa tradere et expedire ipsi domine Charlote: quasi videatur ipse nobilis Aymo in postea ratificando hanc ordinationem remisisse, vel remittere promisisse eidem domi. Charlote iura, que sibi competebant in Castronouo & Albanco, per id quod habetur in.l.j.C.de donatio.& in.l.labeo.cum ibi not.per doctores.ff.de pactis. Sed istud non videtur obesse. Tum quia in ordinatione huiusmodi non est dictum vel expressum, ꝙ ipsi nobiles Aymo & Guigo deberent expedire vel tradere testamentum dicti quondam nobilis Ioannis, seu etiã instrumentum acquisitionis Castrinoui & Albanci, sed instrumẽta, papyros, terreria, & documẽta facientia ad opus, quod est intelligẽdum, hoc est ad necessitatem.l.qui insulam.§.qui edem faciendã.
9 ff.loca. †quanuis enim hoc nomen opus, nonnunquam aliter accipiatur, aliquando tamen accipitur pro necesse vel necessario, vt probatur in dicto.§.qui edem.& ita accipitur cum dicimus opus est fessuz quiescere, idest necesse est: & nihil mihi opus est, hoc est nihil mihi necessarium est: & egrotanti opus est medico, idest egrotanti necessarius est medicus. Et ita accipitur in euangelio cum dicit Redemptor, ꝙ bene habentibus non est opus medico. Ordinarunt ergo ipsi domini, ꝙ instrumenta, papyri, terreria, & documenta dicte domi. Charlote necessaria sibi expedirentur: per quod non apparet eos ordinasse, ꝙ ipsi Aymo & Guigo, aut eorum alter facerent aliquam remissionẽ de iuribus eis tũc pertinẽtibus aut postea spectaturis in terras Castrinoui & Albãci

Preterea esto ꝙ ipsi Aymo ⁊ Guigo in executionē dicte sententie arbitralis expediuissent instrumentum acquisitionis, papyros, ⁊ terreria facientia ad necessitatem dicte domine Charlote, vel ꝙ illa expediret idem nobilis Soffredus heredibus eiusdē domi. Charlote. nō propterea viderentur remisisse iura sua, aut illa nūc remittere ipse nobilis Soffredus, cum potuissent ⁊ possent scripture huiusmodi afferre aliam vtilitatem ratione cōdominij, quod habebat a domina Charlota, ⁊ habent eius heredes in dicta terra, ⁊ ratione possessionis. Quo fit vt non fuerit nec sit presumenda remissio, per ea que not. glo. Barto. ⁊ docto. commu
10 niter in dicta. l. labeo, alij in. l. postquam. ff. de pact. † Pro quorū dicto facit, ꝙ vbi sumi potest alia cōiectura, ꝙ̄ donationis, semper cessat ⁊ cessare debet presumptio donationis. l. cum de indebito, in princi. ff. de probatio. c. super hoc. de renuntia. ⁊. l. si cum aurum. ff. de solu. quod etiam voluit Angel. are. in. §. fuerat. versic. quinto hoc etiam tenet Barto. ⁊c. institu. de actio. Ang. Perusi. consil. xc. exordiente, Cum lis ⁊ questio, colum. xi. ibi, Cum enim aliam causam ꝙ̄ donationis ⁊c. Et vt dicit Bald. in. d. l. postquā, vt sciamus an possit sumi alia coniectura, necne: tunc recurrendum est ad verba Ioā. egar. Nam siquidem potest afferre aliquā aliam vtilitatem, non presumitur remissio: si autem non possit afferre aliquam aliam vtilitatem, tunc presumitur tacita remissio: quia actus agentium debent aliquid operari. l. si quando. ff. de lega. j. ⁊. c. si papa. de priuile. in. vj. Hic autem poterant instrumenta, papyri, ⁊ alia predicta afferre aliam vtilitatē ratione partis dominij ⁊ possessionis. Preterea aduertendū est ꝙ vt dicit Guliel. de Cun. in. l. licet. colum. iiij. C. de acquiren. posses. et sequitur Bald. in. l. ab emptione, col. iij. ff. de pact. Ioan. de Imol. ⁊ Alex. de Imol. in. l. possideri. in princip. ff. de acqui. possessio. ad hoc vt sit locus dicte. l. j. C. de dona. opus est ꝙ tradatur instrumentum continens ius tradentis, vt verbi gratia, si ex causa emptionis fundus titianus ad me pertineat, opus est ꝙ ego tradam instrumentum huius emptionis: secus autem esset si postea hunc fundum donassem Sempronio, ⁊ instrumentum donationis huiusmodi eidem tradidissem: quia instrumentum huius donationis non continet ius meum, sed ius tibi querendum. Videtur etiam Anto. de Butr. ⁊ Panormita. in. c. ecclesia. le. ij. vt lit. penden. et Alexand. de Imol. in dicta. l. possideri, intelligere dictam. l. j. C. de donatio. vt procedat eo casu, quo apparet de mente tradentis ⁊ expedientis instrumentum, scilicet ꝙ voluerit illud donare vel contenta in eo. Consulo tamen ꝙ si facta non est traditio ⁊ expeditio instrumentorum, papyrorum, terreriorum ⁊ documentorū huiusmodi, ꝙ illa non fiat nisi cum protestatione, quod non intēdit dictus nobilis Soffredus preiudicare iuribus ⁊c. ⁊ ꝙ opportune seu rite factis trāsumptis de instrumentis, papyris, terreriis, ⁊ documentis huiusmodi illa expediantur prefatis heredibus, retentis originalibus, vel econtra. Puto enim ꝙ isto modo idem nobilis Soffredus satisfaciet ordinationi dominorum, et sibi non preiudicabit. Et per hec patet responsio ad dictum quesitum, ⁊ duo sequentia.

Argumentum.

Libello responsio facta, per quam quis negat se quem cognouisse, ⁊ ideo dicit nescire, an eius bona teneat, sufficiens est. A. F.

1 Responsio facta ad interrogationes per verbum nescio, vel dubito, an sit sufficiens.
2 Iudex peritus admittenda non respuit.

De edend. Consil. ccclxxvj.

1 Responsiones† quas fecisse leguntur honorabiles viri Laurentius et Petrus Rossieti fratres, quibusdam pretensis interrogatoriis, parte honeste mulieris Catharine Rossete contra eos oblatis, fuerant et sunt sufficientes. Et quidem non solum alie, sed etiam ille, per quas responderunt se nunquam vidisse honestam quondam mulierem Bonam femine, ⁊ propterea nescire si, aut que ex bonis eiusdem quondā Bone femine teneant aut possideant: pro quo allegasse sufficiat quod not. glo. in. l. ij. §. quod obseruari. super verbo, existimat, versicu. item quid si ita est incertus ⁊c. C. de iuramento calum. ⁊ quod not. gloss. Barto. Bald. Ang. ⁊ docto. in. l. si debitor. ff. de petitio. heredi. Fateor tamē glos. dixisse in. d. §. quod obseruari, ⁊ post eam Bal. in. d. l. si debitor, ꝙ imperiti iudices hanc re
2 sponsionem, seu huic effectualiter similem non admittunt. † Sed cum spectabilis vir dominus Iudex cause huius peritissimus existat, puto ꝙ eam non respuet, prout nec de iure respuenda est: quia (vt predixi) illa fuit ⁊ est sufficiens, ⁊ quam sufficientem petūt decerni ⁊ declarari dicti Laurentius ⁊ Petrus, seu eorum legitimus procurator procuratorio nomine eorundē. Et alias in ⁊ super ⁊c. vestrum iudiciale ⁊c.

Argumentum.

Nihil commune habet proprietas cū possessione: ⁊ ideo nō denegatur ei interdictū recuperandi qui cepit rē vendicare. A. F.

1 Iudicium possessionis recuperande vel retinende post intētatum petitorium intentare quis an prohibeatur.

De interdict. Consi. ccclxxvij.

Etiam si venerabilis ⁊ religiosus vir dominus Gulielmus. N. tūc prior monasterij duobonis ⁊ vicarius domus Bertaudi ordinis Cartuensis, libellum dudum coram egregio viro domino iudice ordinario Mistonis, seu eius locumtenente obtulerit ⁊ produxerit, contra ⁊ aduersus nobilem Sebastianū de rama, seu eius tutorem, ⁊ litis consortes, de ⁊ super petitorio iudicio bastide, ac rerum ⁊ prediorum eidem adiacentium, ⁊ latius
1 expressarū in libello huiusmodi, † idē tamē dñs Gulielmus, vel alius eius successor, ⁊ nunc modernus prior ⁊ vicarius monasterij ⁊ domus predictarum, aut domus ⁊ monasterium huiusmodi non impediuntur nec impedire debent, quominus agant ⁊ agere possint iudicio possessionis recuperande, ⁊ super eo libellū offerant ⁊ producant, per id quod voluit glo. ⁊ Marti. in. l. naturaliter. §. nihil commune. ff. de acqui. posses. Pro quo dicto optime facit. l. cū fundū. in fi. ⁊ quod ibi gl. ff. de vi ⁊ vi arma. ⁊. c. pastoralis, de cau. pos. ⁊ proprie. quod etiam satis voluit Barto. ⁊ Alex. de imol. ⁊ alij docto. in. d. §. nihil commune. Super quo multa allegaui ⁊ induxi, sed quia premissa videntur mihi sufficere, ego pro nunc vlterius non insisto.

Argumentum.

De mandato suo nisi certus sit iudex delegatus, neq; de illo constet, quamuis alias iurisdictionem habeat, si vt delegatus sententiam tulit, nihil egit. A. F.

1 Delegato specialis an presumatur, nisi de illa appareat, ⁊ an ex illa inferatur iurisdictionem habuisse, si non probetur literas delegationis delegato fuisse presentatas.
2 Iurisdictionem delegatus aut executor anteꝙ̄ habeant quid attendatur.
3 Mandatum iurisdictionis quando equiparatur mandato procuratoris.
4 Consensui nihil ita contrariatur vt error.
5 Validitas cuiuslibet actus dependet a potestate ⁊ voluntate, et altero deficiente nihil solide explicari potest.
6 Procurator ante notitiam de mandato, an possit exercere officium procurationis.
7 Stylus antiquus seruandus.
8 Superior etiam adiri potest per viam nullitatis.
9 Confirmationi sententie per non appellationem videtur consentire condemnatus.
10 Litere citatorie, que non apparent in matriculis, an sint nulle.
11 Tres sententie conformes suspitionem nullitatis an tollant, et vltra appellari possit.
12 Nullitatis causa pendente sententia an ⁊ quando debeat executioni demandari, ⁊ an obtinens teneatur respondere libello opponentis ante illius executionem.

Mandati. Consi. ccclxxviij.

Sententia quam dudū promulgasse dicitur in fauorem nobilis Margarete de Villamaris vxoris nobilis scutiferi Antonij de Villatoria, ⁊ odium heredū nobilis Antonij de cruce egregius vir dominus Gulielmus raymbaudi regius cancellarius, ⁊ pretensus iudex specialiter delegatus ad causā, de qua in ea, fuit, multipliciter nulla, inefficax
1 ⁊ de iure irrita. † Tum q: licet idem de Raymbaudi dicat ⁊ pretendat in sententia huiusmodi se esse iudicem specialiter delegatum ad illam causam: non tamen apparuit nec apparet de delegatiōe huiusmodi, de qua tamē apparere oportuisset ⁊ oporteret cum illa non presumatur. Pro quo allegasse sufficiat no. per Inno. ⁊ docto. in. c. cum in iure peritus. de offi. delega. quibus addicio ꝙ

cio, ꝙ etiam si non fides fieret de illa pretensa speciali delegatio-
ne, non tamen concludenter inferretur eundem do. Raymbaudi
habuisse iurisdictionem, & exercitium illius, nisi etiã probaretur
literas delegationis fuisse illi presentatas: et per eum receptas:
2 †quia quoad hoc, vt delegatus habeat iurisdictionem, attendi-
tur tempus presentationis literarum. c. super eo, le. ij. ad fin. & qđ
ibi per docto. de appella. Et pro hoc facit quod voluit glos. in si-
mili, de executore, in. c. ei qui. de rescript. in. vj. Joan. Andr. in. c.
cum plures, de officio delegat. eod. lib. Archi. in. c. is qui. de pro-
cura. in eo. lib. Barto. in. l. multum interest. ff. de condi. & demon.
Bald. in. l. eius. col. ij. versi. sed dubitatur de procuratore &c. ff. si
cer. peta. in. l. sed et si de sua. §. j. ff. de acquir. heredi. in. l. j. C. vt lit.
penden. in. l. licet. C. de iudi. in. l. falsus, col. mihi. v. versi. sed pone
ꝙ cau. &c. C. de furtis. Et idem etiam eleganter voluit Franci. de
are. in. d. l. sed si de sua. colũ. j. saltem eo casu quo iudex delegatus
non cogitur acceptare officium iudicandi: pro quo allegat Bal.
in. d. l. falsus, & in. l. barbarius. charta vlti. in secunda repeti. ff. de
officio preto. & in. l. eum qui. ff. de iureiuran. & in. l. mandatum. C.
manda. Et huius dicti videtur, secundum Francis. de are. vbi su-
pra, ratio esse in promptu vltra textũ in. d. c. super eo, le. ij. de ap-
3 pella. †quia vbi non potest assignari ratio diuersitatis, mandatũ
iurisdictionis equiparatur mandato procuratoris. l. & quia. ff. de
iurisdictio. omnium iudic. Sed in mandato procuratoris nõ est
sibi quesitum officium procurationis nisi post acceptationẽ mã-
dati, vt postea dicam. Ergo idem in mandato iurisdictionis, qđ
voluntarie suscipitur, & hoc tenet Bald. in. d. l. j. C. vt lit. penden.
Et infert ibi Fran. de are. ꝙ quia iudex ignorans mandatũ suũ
non habet iurisdictionem, saltem ex ea delegatione, processus nõ
valet. Et idem dicit si sciat se creatum iudicem, non tamen litere
sunt sibi presentate, quod etiam dicit docto. communiter tenere
in. d. c. super eo. & c. ex conquestione. de restitut. spoliato. In casu
autem nostro non apparet eundem do. Raymbaudi cogi potuis-
se ad susceptionem mandati, cum nec de mandato appareat. Nõ
igitur apparet hũc dominũ Raymbaudi habuisse iurisdictionẽ
nisi forte qs dicere voluerit ꝙ imo appareat eũ habuisse iurisdi-
ctionẽ per instrumentũ pretense locumtenentie olim facte, anno
domini videlicet Millesimo. cccclxxvij. & die. xviij. mensis Nouẽ-
bris per quondam magnificum virum dominum Tossanciũ ga-
rini iurium professorem eximium. Sed istud non obstat, qr idem
do. Raymbaudi non processit tanꝙ locumtenẽs eiusdem domi.
Judicis, sed vt pretensus Judex specialiter delegatus. Quo fit,
vt actus seu sententia non valuerit, etiam si alias lata per eũ vt
locumtenentẽ valere potuisset: quia quod potuit noluit, & quod
4 voluit &c. c. cum super. de offi. delega. †Et quia nihil sic cõtraria-
tur consensui sicut error. l. si per errorem. ff. de iurisdic. omnium
iudic. & l. sed si in seruum. & duobus seq. ff. de arbit. Et ꝙ hoc casu
actus non valeat, videtur voluisse Innocen. & clarius Hostiẽ. in
c. cum ex officij. de prescri. idem etiam ibi voluit Anto. de butri. &
5 Panor. qui etiam pro eo dicit actum sic gestum nõ valere: †quia
validitas cuiuslibet actus dependet a potestatẽ & voluntate, & al-
tero deficiente nihil solide explicari potest. d. c. cum super. l. mul-
tum interest. C. si quis alteri vel sibi. l. qui alienã, & l. si is ad quẽ.
ff. de acquirenda heredita. pro quo articulo putat idem Abbas
meliorem text. qui possit allegari in. c. cum ex parte astensis. cum
ibi nota. de concessio. preben. vbi patet ꝙ valens explicare actũ
vno modo, si eligat alium modum incompetẽtem, corruit actus
allegat etiã iura proxime allegata & l. is qui putabat. ff. de acqui.
heredi. Preterea etiam nõ apparet hunc dominum Raymbau-
di sciuisse ꝙ locumtenens existeret.

Tum etiam fuit dicta preten-

sa sententia nulla, pro eo quia non apparet ꝙ magnificus vir do-
minus Rolinus Bartholomei, iurium professor clarissimus, es-
6 set cum effectu procurator dicti nobilis Lazari †esto enim quod
nunc pretendi valeat, & forte probetur eum fuisse procuratorem
constitutum per prefatum Lazarum ante latam sententiam, vel
etiam ante processum inchoatum: ipse tamẽ do. Rolinus officiũ
procurationis exercere non potuit antequam notitiã habuerit
de mandato, & illud susceperit: pro quo allegasse sufficiat qđ not.
Archi. & Joan. And. in. c. is qui. de procu. in. vj. glo. in cle. j. super
verbo, receptis, eod. titu. Compostel. in. c. j. de elect. in. vj. Et idẽ
voluit Barto. consil. lxxiij. exordiente, Queritur vtrum procu-
rator constitutus: vbi plene, de quo etiam per eum in. l. si pupil-
li. §. item si procuratori. ff. de nego. gest. Et idem voluit Bald. in
d. l. eius qui. colum. ij. versi. sed dubitatur de procuratore &c. Car-
di. Flo. in cle. non põt. ad finẽ de procu. Joan. de Imol. & Franci.
de are. in. l. qui domini. ff. de testa. & Fran. in. d. l. sed & si de sua, col.
ij. ff. de acquiren. heredi. Et quod dixi de dicto do. Rolino, scili-
cet ꝙ non fuerit procurator etiam in habitu, vel saltem cum ex-
ercitio officij procurationis dicti nobilis Lazarij, dico de egre-
gio viro domino Francisco heiani, ꝙ videlicet non fuerit procu-
rator etiam in habitu, vel saltem talis, qui procurationis officiũ
exercere valuerit pro dictis nobilibus Antonio de vallatoria et
Margareta de villamaris coniugibus, aut eorum altero, etiam
si nunc appareret ipsum fuisse procuratorẽ constitutum ante sen-
tentiam & processum superius mentionatos, postquam non ap-
paret neq constat eum ante illos procurationis literas recepis-
se, seu etiam de ipsius pretensa constitutione notitiam habuisse.
Ex quibus infertur dictã pretensam sententiã fuisse promulga-
tam seu latam ab eo, qui eã proferre non potuit, et cum personis
minus legitimis, que pro prefatis partibus, aut earũ altera in-
teruenire nõ poterãt. Quo fit vt proculdubio nulla extiterit, p-
ut etiã parte dicti de Corberijs deductũ extitit in actitato scri-
pto. fol. 210. Fuit preterea & in alio defectus, pro eo quia ante la-
tam sententiam non fuerunt deducta in quodam pretenso libello
parte dicte de villamaris habita (si tamen hoc fieri poterat, pro-
ut non) pro confessis, quod tamen fieri debuit, causis & rationi-
bus alias in causa allegatis in schedula exordiente, Qđ senten-
tia lata &c. inserta fol. 211. Et quia etiã de stylo & practica, seu ob-
seruantia curiarum ita fieri consueuit. Non ergo omitti debuit,
7 †quia stylus antiquus seruandus est, vt not. Cy. & alij in. l. ij. C. q
sit nouo consuet. & Angel. are. in suo tracta. malefic. super verbo,
necnon ad querelam, versi. putarem tamen &c. & etiam quia mini-
me mutãda sunt &c. l. minime, & l. si de interpretatione. ff. de legi.
Merito ergo dicta pretensa sententia fuit declarata nulla p ma-
gnificum virum dominum Accursium meynerij iurium doctorẽ,
clarissimũ, ad maiorẽ & secundarũ appellationũ iudicẽ, et deinde
sua ipsius do. Meynerij sententia semel & iterum confirmata.

Cui non obstant proposita et

deducta parte dictorum coniugum, in quodam pretẽso libello as-
sertarum nullitatũ parte dictorũ coniugũ in causa oblato, et in-
serto fo. 11. Et primo quidẽ nõ qđ ibi opponitur de defectu iuris-
8 dictionis dicti domini iudicis maioris: †qm̃ certũ est ꝙ non solũ
ille, qui sententiã promulgauit sed etiã superior adiri potest per
viã nullitatis, & de illa cognoscere, vt no. Bart. & docto. in. l. si ex-
pressim. ff. de appella. cano. in. c. dilecto. eod. titu. Abbas moder-
nus in. c. in literis. de officio delegat. & alij in alijs locis. Qđ etiã
eminens regium cõsilium in ordinatione per eum lata inter par-
tes predictas declarauit, vt legitur in processu. fol. 195. & cui de-
clarationi etiam pars aduersa acquieuit. Et pro hoc fuerũt etiã
multa iura allegata per partem aduersam in schedula exordien-
te, Dominus de Vallatoria inserta fol. 187. Nec ideo debuit idẽ
do. iudex secũdarum impediri, ꝙ eius predecessor causam & par-
tes Judici primarum remiserat ob non factam inhibitionem, et
actorum productionem: quia nihilominus potuit principaliter
per viam nullitatis adiri, quinimo & adiri potuisset si idẽ prede-
cessor pronuntiasset male appellatum, per id quod voluit Bart.
in. l. j. C. qñ prouoca. nõ est neces. & in. d. l. si expressim, Jo. de Imo.
& Abbas moderni in. d. c. dilecto. Et idem voluit ibi reuerendis-
simus do. Alexandri. charta mihi. v. vel circa, versi. si tamen nul-
litas nõ fuisset principaliter intentata &c. pro quo allegat. l. pen.
ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. & not. in. c. veniens. le. ij. de testi.
Adijcio predictis ꝙ cũ dictũ eminẽs consiliũ pronuntiauerit, et
dixerit per dictũ do. Judicem maiorẽ, & a quo bene pronũtiatũ,
ac male, & a nullo grauamine ad ipsum appellatũ, & propterea di-
ctã eius sententiã inquantum opus erat cõfirmauerit: sententia
ipsius do. Judicis secundarũ fuit per hãc confirmata, verba eñ
hoc clare important. Et idẽ etiã esset si idẽ eminens cõsiliũ decla-
rasset & pronuntiasset per ipsum do. Judicẽ maiorẽ bene pronun-
tiatũ, et per dictos coniuges male appellatum, per id qđ voluit
Bar. & doct. in. d. l. si expressim. Bar. in. l. j. C. quando prouoca. nõ
est neces. & cano. in. d. c. dilecto. de appella. Et idẽ dico de sentẽtia
lata per egregios viros dominos aduocatũ pauperũ, & Bleiar-
de, qui (prout fatentur dicti coniuges in sexto titu. dicti pretensi
libelli) pronuntiauerũt bene fuisse per dictũ eminẽs cõsiliũ iudi-
catũ, & male appellatũ parte dictorũ cõiugũ. Fuit ergo sententia
dicti do. Judicis maioris semel & iterũ confirmata, & que ppter-
9 ea in rẽ transiuit iudicatã, saltem †pro eo qr nõ fuit ad vltimum
appellatũ: vidẽtur eñ dicti cõiuges cõfirmationi cõsensisse. c. cũ
inter. & c. qđ ad cõsultationẽ. de re iudi. & sic non possunt vlterius
pretẽdere ꝙ sñia dicti do. Judicis secundarũ fuerit, vel sit nulla,
secundũ Ange. qui ita not. in. l. ij. ff. si quis in ius voca. non ierit,
per ea que habentur per Inno. in. c. j. & ij. de cõfirma. vti. vel inu.
& sequitur do. Alexan. in. d. c. dilecto. col. v. vel circa, de quo Ale-
xan. de Imol. in. l. de pupillo. §. qui opus. col. iiij. versi. hoc tamẽ
intellige &c. & seq. ff. de oper. no. nuntia. & Jo. de pla. in. l. quos. col.
fin. C. de decurio. lib. x. Etiam nec obstat quod ex aduerso oppo-
nitur in dicto pretẽso libello, de pretẽsis literis citatorijs: qm̃ re-
spõdeo ꝙ vt apparet ex relatiõe notarij curie pmarũ nihil reper-

tũ est in matriculis quin fuerit scriptũ in pcessu pducto in cau-
10 sa. † Et ita nulle fuerũt litere citatorie, cũ ille nõ appareãt in ma-
triculis. Et esto q dici possit illas fuisse obtentas: nõ tamẽ appa
ret de illarũ tenore, insuper nec q ille execute extiterint, nisi for-
te assertione partis aduerse, cui nõ est stãdũ. Preterea hec nõ est
causa, propter quã reddi possit sententia nulla: quinimo nec reuo
canda, si propter non factã prouisionẽ quã se petijsse pretẽdunt
in. xiij. articulo, dicti pretẽsi appellassent, nisi pbaretur veritas
dictarum literarũ ⁊ tenoris illarũ cum executione: pro quo facit
c. interposita, de appella. Ceterum ea que consequenter deducun
tur de pretensis facultatibus prefatorũ do. Raymbaudi asserti
iudicis delegati, Rolini, Bartholomei, ⁊ Beiani, non refragan-
tur neque obstant intentioni dicti domi. de Corberijs, nec suffra
gantur prefatis coniugibus, etiã si de illis nunc appareret nisi
proponeretur ⁊ probaretur scientia ⁊ receptio literarum delega
tionis ⁊ mandatorum, que tamen non deducitur.

11 † Postremo illud videtur indu
bitatum, q cum tres conformes sententie pro eodem nobili La
zaro, ⁊ contra dictos coniuges promulgate extiterint, prout con
stat ⁊ apparet assertione ⁊ confessione predictorum coniugum fa
cta tam in supplicatione parte dictorũ coniugum in dicta causa
producta, ⁊ inserta fo. 2. q in dicto pretenso libello, ⁊ parte dicti
nobilis Lazari acceptata, non poterunt nec possunt insistere su-
per pretensa seu pretensis nullitatibus parte dictorum coniugũ
12 in dicto eorum libello deductis ⁊ allegatis: † nec tenetur eidem li
bello dictus nobilis Lazarus respondere, donec ⁊ quousque fue
rint sentẽtie huiusmodi plenarie ⁊ integre executioni demãdate
iuxta regiam cõstitutionem, per id quod habetur in cle. j. ⁊ quod
ibi per docto. de re iudi. per docto. signanter per Alexan. de imo.
in l. de pupillo. §. qui opus. ff. de no. ope. nuntia. in l. iiij. §. condẽ-
natum. ff. de re iudi.

Argumentum.

Hydra lernea multorum capitum: inter que filius in parem
gladiũ stringens est ingratus, ⁊ recte ideo exheredatur, ergo ⁊ ei
relinqui potest minus legitima omni petitionis supplementi spe
sublata. V. F.

1 Heres filius de restituendo grauatus detrahit duas quar-
tas.
2 Legitima an debeatur de singulis rebus, ⁊ de singulis rebus sol-
ui debeat, vel de melioribus, nõ arbitrio boni viri, sed in optione
filij. ⁊ nume 5.
3 Filius in legitima dicitur creditor.
4 Iudicis arbitrio legitima an deducenda.
5 Sacri canones innitũtur equitati, maxime vbi pater extraneum
vniuersaliter instituit, ⁊ filium in legitima.
6 Legitima regulariter detrahenda de rebus alienatis per graua
tum in bonis restitutioni subiacentibus.
7 Legitima detrabitur de bonis, que habuit defunctus tempore
mortis, ⁊ an in illa ⁊ in trebellianica imputẽtur fructus percepti
per heredem grauatum.
8 Trebellianica post legitimam est pars residui, ⁊ tenetur ad quar
tam partem eris alieni heres grauatus eam detrahens.
9 Impense reparationũ in bonis restituendis per grauatum vel
eius heredem quales repeti possint vltra fructus.
10 Fructus percepti per heredem pendente conditione bonorum
restituendorum non computantur in impensas.
11 Dominium retentum iure prelationis per grauatum quale in re
stitutione fideicommissi non veniat.
12 Bona acquisita per commissum pendente conditione restitutio-
nis an pertineant fideicommissario, vel substituto ⁊ quid in vsu-
fructuario, an ipsius, vel proprietarij.
13 Substitutus oblique per fideicommissum an sua autoritate pos-
sit apprehendere possessionem bonorum ⁊ hereditatis, vel pete-
re se immitti ex remedio, l. fi. C. de edic. di. adri. tol.
14 Ordo iuris non seruatus facit quẽ a iure suo cadere, vt in substi-
tuto obtinente etiam iudicis autoritate missionem in possessio-
nem. non vocato possessore.
15 Filius contra patrem stringens gladium an sufficiẽtem commit
tat ingratitudinem, vt propterea exheredetur, ⁊ an possit restrin
gi ad certum quid minus legitima. nu. 17.
16 Extensio ex simili vel maiore causa an sit licita in materia penali
quamuis odiosa.
Vassallus ex eisdẽ causis potest feudo priuari, quibus filius ex-
18 heredari.
Institutus in re certa est loco legatarij, vbi alius vniuersaliter
instituitur.
19 Testamentum in quo filius fuit per patrem sine ingratitudinis
expressione exheredatus, quamuis nõ valeat an repellatur ingra
titudine per heredẽ probata, vt non possit etiam ab intestato suc
cedere, ⁊ quid in filio preterito cũ cause ingratitudinis assertiõe.
20 Fructus collecti per grauatum ⁊ tẽpore mortis in domo sua re-
perti, an reddi debeant substituto in vim substitutionis.
21 Pater mutuo acceptam pecuniam ⁊ insolenti filio traditam do
nasse non presumitur, ideo repeti potest.

De inofficio. testamen. Consil. ccclxxix.

Christi nomine inuoca-
to. Viso cõsulationis themate exhibito parte no
bilis viri Tacilli de bonifacijs, et dubijs ex the-
mate huiusmodi subtiliter ⁊ opportune elicitis,
dico ⁊ respondeo ad dubia huiusmodi breuiter ⁊
succincte, prout infra. Et primo ad primum. Qd cũ nobilis ⁊ ge-
nerosus vir Petrus de bonifacijs, quõdam auus paternus hu-
ius nobilis Tacilli, heredem vniuersalem instituerit nobilem
quondam virum Georgium de bonifacijs eius filium naturalẽ
⁊ legitimum, ⁊ huius Tacilli patrem, ⁊ post mortẽ ipsius Geor-
1 gij eidẽ substituerit eundẽ nobilem Tacillũ, † potuit ipse Geor-
gius heres, ⁊ de restituendo grauatus detrahere duas quartas,
scilicet legitimam, ⁊ quartam trebellianicam, per id quod notãt
glo. Barto. ⁊ docto. in l. papinianus. §. meminisse. ff. de inoffi. te-
sta. gloss. Barto. ⁊ docto. in l. qq. C. ad legem falci. Bal. in l. filiũ
quem. C. famil. ercifcun. Ioan. de Imol. in l. coheredi. §. cũ filie.
ff. de vulga. ⁊ pupil. multas remissiones ponit do. Iason. may. in
auth. res que. col. iij. ver. sed attento iure canonico quod ex gene-
rali cõsuetudine. C. commu. de lega. pro quo dicto sunt boni tex.
in. c. Raynutius. ⁊. c. Raynaldus. de testa. et vt dicunt Angel. et
Io. de Imol. in. d. §. cum filie, ista opinio seruatur ⁊ in iudicijs, ⁊
2 in scholis, † q debetur legitima in singulis rebus dicti quondam
nobilis Petri. l. plautius. ff. ad legẽ fal. ⁊. l. omnimodo. C. de in-
offic. testa. quamuis in singulis solui non debeat, sed potuerint et
valuerint per dictum quondam nobilem Georgium, ⁊ hodie pos
sint per ipsum Tacillũ eius filium ⁊ heredẽ res alique eligi pro
dicta legitima, duntamen non eligãtur meliores, sed mediocres
arbitrio boni viri, vt not. Iaco. de belloui. in auth. de restitu. ⁊ ea
3 que pa. in princi. in. iij. q. colla. iiij. per tex. in. §. quamobrẽ. † Nam
cum filius in legitima dicatur creditor, potest eligere legitimam
in ea re que sibi videtur, vt probat Iaco. de are. ⁊ Cy. in dicta au-
then. res que. in fin. ⁊ in l. marcellus. §. res que. ⁊ quod ibi Ioã. de
Imo. ⁊ docto. ff. ad trebel. ⁊ dicit Bal. in. d. l. filium quem. colum.
xiiij. q hoc facere potest, dummodo mediocrem eligat, vt ibi per
eum, ⁊ not. Bald. post Iacob. but. in l. ij. C. famil. ercifcun. ⁊ tenet
hoc Oldra. consil. cvij. exordiente, Cum ius municipale: Barto.
4 † vero fatetur in. d. l. marcellus. §. res que. q in arbitrio iudicis
existit in qua re deduci debeat legitima, argu. l. non amplius. cũ
l. seq. ff. de lega. j. l. ij. C. quan. ⁊ quib. quar. pars. lib. x. ⁊ ita etiã no.
Bar. in l. suus quoq, in fin. princi. ff. de heredi. instit. ⁊ Io. And.
in. c. Raynaldus, de testa. Alexan. de Imol. in l. in quartã. colũ.
xi. ⁊ seq. ff. ad legem falc. ⁊ consil. cxxv. exordiente, Visis ⁊ conside
ratis ⁊c. col. fi. in. j. volu. ⁊ alij in alijs locis. And. vero Barba. in
d. c. Raynaldus. charta. lxxj. ⁊ multis seq. multa dicit super hoc,
5 ⁊ tandem videtur concludere, † q licet legitima debeatur de vni
uerso patrimonio: illa tamen detrahitur de vna re quã filius ele-
gerit, ⁊ miratur q docto. canonum non habuerint equitatem, vt
dederint filio potestatem eligendi rem quam voluerit pro sua le-
gitima. Nam vt inquit, sacri canones innituntur equitati. c. dile-
cti. de iudicijs. c. fin. de prescrip. Maxime eo casu quo pater insti
tuit extraneum heredem vniuersalem, ⁊ filium dũtaxat instituit
in legitima: quo casu esset deferendum filio, vel eo casu quo filius
debet alteri restituere hereditatem. c. quicunq. xvij. questio. iiij.
glo. in l. si quis ad declinandam. C. de episco. ⁊ cleri. et. l. papinia-
nus. §. si imperator. ff. de inofficio. testamen. sed quod predixi, se-
curius est: maxime in hoc casu, in quo non extraneus, sed nepos
6 ex filio substitutus est: ⁊ hec que dixi procedunt, † nisi dictus quõ
dam Georgius grauatus aliqua alienasset de bonis subiacenti-
bus restitutioni: quia in illis primo deberet regulariter detrahi
legitima, per id quod no. doct. in l. marcellus. §. res que. ff. ad tre
bellia. ⁊ Alexan. de Imo. in dicta. l. in quartam. colum. xi.
Quo vero ad trebellianicam, illa detrahitur prout not. Bar-
to. in dicta. l. in quartam, versicu. quero vtrum falcidia ⁊ trebel-
lianica, ⁊ Panormita. in dicto. c. Raynaldus, colum. antepenul.
versicu. in gloss. in verbo, portiones, vbi videri potest.

Ad secundum dico ⁊ respõdeo
q legitima detrahẽda est de substantia: hoc est de bonis q habuit
defunctus

defunctus tempore mortis,⁊ ꝙ in illa imputari non debent fru-
ctus percepti per dictum quondam nobilem Georgiũ.l.scimus.
§.repletionẽ.C.de inofficioso testamen.Et quanuis Barto.in di
stinctione quam posuit in.d.l.in quartam.versi.quero vtrum fal
cidia vel trebellianica,senserit ꝙ fructus percepti per heredem
grauatum debeant imputari in quartã trebellianicã.l.qđ de bo-
nis.§.fructus.ff.ad legẽ falc.hoc tñ non procedit in filio graua-
to:qꝛ ille regulariter non tenetur sibi imputare in quartã trebel-
lianicam fructus per eũ perceptos.l.iubemus.C.ad trebel.quod
etiã voluit Bart.in.d.l.marcellus.in.§.quidã liberis.⁊ in.d.l.sci
mus.§.repletionem.⁊ Panor.in.d.c.Raynaldus,col.penul.fru
ctus vero percepti per ipsum nobilẽ Tacillũ heredez grauati,si
tamen percepti sint negligentia substituti non petentis heredi-
tatem restitui,viderentur debere imputari in trebellianicam.

Ad tertium dico ⁊ respondeo,

ꝙ quoad debita contracta per dictũ quondam nobilez Petrum
primum testatorẽ,idẽ nobilis Tacillus tenetur pro quarta par-
te ratiõe quarte trebellianice,quã ex persona patris,cui vniuer-
saliter successit,detrahet,⁊ nobilis Joãnes dicto Georgio patri
substitutus tenetur pro dodrante,seu tribus quartis partibꝰ.l.
j.⁊ quod ibi docto.C.ad trebel.est tamen verum ꝙ legitima dicti
nobilis Georgij,⁊ quã ex persona illius detrahere potest(vt pre
dixi)hic nobilis Tacillus debetur,⁊ detrahenda est prius dedu
cto ere alieno,⁊ funeris impensa.d.l.papinianus.§.quarta aũt.
ff.de inoffic.testa.vt verbi gratia,si poneremus ꝙ in hereditate
dicti quondã nobilis Petri fuerint quingenta,⁊ ꝙ es alienũ,⁊
funeris impensa ascenderent ad centum,detrahetur ꝑ legitima
nõ quidem tertia pars quingentorum,sed tertia pars quadrin-
9 gentorum,pro eo quia prius deduci debẽt cẽtum pro ere alieno,
⁊ funeris impensa.†⁊ quia dictus nobilis Tacillus vltra tertiã
partem quadringentorum,habiturus est quartam trebelliani-
cam,que est pars residui,iuxta computationem quam facit glos.
in dicto.c.Raynaldus,super verbo,licet ipsas,⁊ Joan.de Jmo.
in dicta.l.coheredi.§.cum filie.ff.de vulgari ⁊ pupilla.ipse tene-
tur ad quartam partem eris alieni.d.l.j.C.ad trebellia.

Uenio ad quartũ:in quo que-

ritur de duobus.Primum est de reparationibus,seu melioratio
nibus bonorum hereditariorum dicti quondam nobilis Petri.
Secundum est de retentis per dictum quondam nobilem Geor-
9 giumꝛ iure prelationis.†Quoad primũ dico ⁊ respondeo ꝙ si re-
parationes,seu melioratiões huiusmodi facte extiterint ad per-
petuam rei vtilitatẽ,ille possunt repeti per dictum nobilem Ta-
cillum vniuersalem heredem dicti quõdam Georgij,secundũ id,
quod habetur in.l.domos hereditarias,cum duabus vel tribus
ll.seq.ff.de lega.j.⁊.l.sed quid si inedificauerit,in prin.cum ibi no.
ff.de vsufruc.nec in expẽsas reparationum,seu meliorationũ hu
iusmodi debent imputari fructus per ipsum quondã Georgiuz
10 percepti:†quia fructus percepti per heredẽ pendente conditio-
ne,sub qua bona ex dispositione testatoris veniebant alteri resti-
tuenda,nõ cõputantur in impẽsas,quinimo impẽse huiusmodi
vltra fructus peti possunt per heredẽ grauati,per id quod not.
glos.quam ibi Bald.Angel.⁊ moderni ad hoc propositum dicũt
esse notandã,in.l.emptor.in princi.ff.de rei vendi.illam etiaz ad
hoc ponderant Bal.Jo.de Jmol.⁊ Alexan.de Jmol.in.d.l.do-
mos,Quo vero ad secũdum dico,ꝙ hic sunt duo.Unũ est domi-
nium directum,quod olim spectauit dicto quondam nobili Pe-
tro testatori,⁊ istud fuit hereditarium subiacens restitutioni,ꝑ-
at ⁊ reliqua bona eiusdem nobilis Petri,et ratione cuius iuris
dictus Georgius postea retinuit dominium vtile iure prelatio-
nis,per ea que habentur in.l.fina.cum suis simili.C.de iure em-
phyteu.⁊ de isto dominio directo iudicandũ est vt de alijs bonis
11 hereditarijs prefati quondam Petri.†Aliud est dominiũ vtile
retẽtum,hoc est emptum ⁊ comparatum iure prelationis per di-
ctum Georgium heredem.Et istud nõ videtur venire in restitu
tione fideicommissi:quia istud non fuit in bonis defuncti primi
testatoris,sed de bonis heredis,que non veniunt in restitutione
fideicommissi.d.l.coheredi.§.cũ filie:maxime si de propria pecu-
nia eiusdẽ nobilis Georgij,nõ de pecunia hereditaria dicti quõ-
dã Petri,hec bona cõparata seu empta extiterint.Poterat eñ
ipse nobilis Georgius inuestire emptores bonorum huiusmodi
⁊ pro inuestitura laudimia recipere:quod si fecisset nulli dubium
ꝙ ista bona nõ essent restituenda fideicõmissario:ergo nec in ca-
su,ne dicamus filium debere esse cõditionis deterioris,ꝙ̃ extra-
12 neum emptorẽ.†Ubi vero aliqua essent retẽta vel acquisita,non
quidem iure prelationis:sed quia ceciderunt in commissuz,forte
propter canonem non solutũ infra tempus,vel quia emphyteu-
te,aut vassalli illa alienauerunt sine consensu domini,vel quia nõ
fuerũt facte recognitiones infra tempus,tunc videtur dici ꝙ de
istis deberet iudicari quoad substitutionez,prout de alijs bonis
dicti quondam nobilis Petri:pro eo quia ista,quoad dominiuz
vtile,vidẽtur acquisita occasione maioris dominij ⁊ directi,⁊ fa-
ctum est hoc incremẽtum rei,⁊ dominio,⁊ non persone:quia sine
facto ⁊ prouisione dicti nobilis georgij hoc obuenit:pro quo he-
ne faciunt allegata per Oldra.in simili.consil.mihi.clxxxix.exor-
diente,Super eo quo queritur an sit in castro ⁊c.Jo.And.in ad
di.Spec.tit.de loca.§.nunc aliqua.versi.nonagesimotertio que-
ritur,in addi.exordiente,Propter id quod dictum est ibi adhuc
queritur si res talis incidat in commissum:Albe.C.de vsufru.su
per rubrica,colũ.j.vel.ij.versi.item queritur in castro aliquid ⁊c.
in illa questione,qua in locis hmõi querunt,an res seu bona.que
propter canonem infra triennium non solutum,vel propter alie
natiões factas de rebus feudalibus,seu emphyteuticis,vel etiã
propter non factas recognitiones,seu homagia ceciderũt in cõ-
missum,pertineant vsufructuario omnium bonorum,vel ꝓprie-
tario:⁊ in his determinant ⁊ decidunt ꝙ proprietario.

Ad quintum dico ⁊ respõdeo,

solutionem iam apparere,⁊ posse colligi ex predictis,scilicet qđ
non liceat eidem nobili Tacillo simpliciter ⁊ absolute sua ꝓpria
autoritate retinere,vel eligere duas quartas in bonis,seu rebus
quas voluerit,⁊ in his eligẽdis versatur arbitrium iudicis,vt
videlicet legitimam in bonis,nõ quidem melioribus,sed medio-
cribus eligat,⁊ vt trebellianicam habeat,iuxta determinationez
Barto.in dicta.l.in quartam.versicu.quero vtrum falcidia ⁊c.et
Panormita.in dicto.c.Raynutius.

13 Ad †sextum dico ⁊ respondeo,

ꝙ cum substitutio facta de dicto Joanne non valuerit,nec vale-
re possit iure vulgaris:quia illa expirauit per aditionem,seu im-
mixtionem hereditatis factam per Georgium heredem institu
tum.l.post aditam.C.de impube.⁊ alijs substitu.nec etiã iure pu
pillaris substitutionis,cum idem quondaz Georgius iã factus
pubes,⁊ maior quatuordecim annis ab humanis decesserit.l.in
pupillari.cum suis similibus.ff.de vulgari ⁊ pupillari.sed solum
iure fideicommissarie substitutionis comprehense in compẽdio-
sa substitutione,et sic iure obliquo,non potuit nec potest dictus
Joannes substitutus sua autoritate apprehendere possessionem
bonorum ⁊ hereditatis dicti quondam Petri eius aui paterni:
pro quo allegasse sufficiat not.per docto.⁊ signanter per Angel.
⁊ Alexandrum de Jmol.in.l.filium fratribus.ff.ad trebellianũ.
per Petrum de Ancha.consilio.ccxxvj.exordiente, videtur pri
ma facie dicendum,ad fi.quod maxime procedit in hoc casu,cum
eidem Joanni nulla fuerit facta realis,seu etiam verbalis substi
tutio dicti pretensi fideicommissi,antequam tamen nullum ius
cõpetit fideicommissario.l.restituta.⁊.l.facta.in principio.ff.ad
trebellia.ita vt non solum non possit sua propria autoritate acci-
pere fideicommissum,seu adipisci possessionem rerum restitutio
ni subiacentium:quinimo vt etiam non possit petere se immitti
in possessionem bonorum huiusmodi ex remedio.l.fina.C.de edi.
diui adria.tollen.iuxta id quod communiter voluerunt ⁊ no.do-
cto.in dicta.l.fina.Ange.consi.cxxxiij.exordiente,Quidam Hu
gutius ⁊c.col.fina.versicu.super hoc videndum est primo,⁊ An-
gel.are.in.§.quadrupli,versic.fideicommissario vniuersali ⁊c.in
stitu.de actio.⁊ Bart.consil.mihi.xx.exordiente,missus in pos-
14 sessionem vigore.l.edicto ⁊c.†Et si idem Joan.obtineret,⁊ cum
effectu procuraret se mitti in possessionem etiam autoritate iudi
cis ipso Tacillo non vocato, ipse perderet ius suum.l.memine-
rint cuncti.C.vnde vi.⁊ quod voluit Bart.in dicto consilio.xxj.
⁊ Pet.de Anchara.in dicto consilio.ccxxvij.ad fin.qꝛ id qđ dici
solet,decretũ iudicis excusare,intelligi debet,secũdũ eos,de de-
creto rite interposito,⁊ sic parte citata,non de alio.l.iuste possi-
det.iunctis ibi not.per doct.ff.de acquirenda possess.Concludo
igiť ꝙ nõ sua autoritate,sed per manus dicti nobilis Tacilli ha
bere ⁊ recipere debet idem Joannes substitutus dictum preten-
sum fideicommissum,seu bona subiacẽtia restitutioni,detractis
prius(prout supra)dictis quartis.

Uenio ad septimum quesituz:

pro cuius faciliore solutione premitto,ꝙ cum prefatus quondaz
nobilis Georgius tempore per eum conditi testamẽti,ac mortis
⁊ decessꝰ eiusdẽ,haberet quatuor liberos naturales ⁊ legitimos,
scilicet prefatos nobiles Joannem,⁊ Tacillũ filios ac Delphi-
nam ⁊ Morgonam filias,⁊ legitima horũ omniũ fuit triens:hoc
est tertia pars bonorum,⁊ hereditatis eiusdem nobilis Georgij
patris prius deducto ere alieno ⁊ funeris impẽsa,hec ꝓbanť in
auť.de trient.⁊ semis.§.j.col.iij.⁊ trãsumptiue in auť.nouissima.
C.de inoffi.testa.iũcta.l.papinianus.§.quarta autẽ.ff.eo.tit.Et
hec tertia pars diuidenda est equis partibus inter dictos qua-

tuor liberos,dicto auth.de trien.⁊ ſemiſ.§.j.Dictus igitur Joā-
nes alter ex liberis huiuſmodi habiturus erat pro ſua legitima
duodecimā partem bonorū ⁊ hereditatis dicti quondā Georgij
deducto pri⁹ ere alieno,⁊ funeris impēſa. Et quēadmodū in hac
duodecima parte, vbi cauſa legitima nō ſuffeciſſet grauari non
poterat ꝑ ipſum nobilem Georgiū .l. omnimodo. l. quoniam in
prioribus.⁊.l.ſcimus.C.de inoffi.teſta.ita nec tenebatur idem no
bilis Georgius vltra dictam duodecimam partē eidem Joanni
relinquere dicto auth.de trien.⁊ ſemiſ.§.j.verſi.licebit enim ⁊ reli
15 quum octūcium.†Uerum qꝛ,vt ponitur in facto,iſte Joānes cō
miſit certas ingratitudines contra eundem nobilem Georgium
eius patrem,⁊ inter alias gladium ſeu cultellum lateralem,quez
ſecum deferebat,euaginauit,⁊ manu cum cultello huiuſmodi ele
uata in eūdem Georgium patrem,⁊ pro eum interficiendo ꝙtuz
in ipſo fuit irruit,⁊ quem interemiſſet,niſi fuiſſet reſiſtentia non
nullorum tunc adſtantium,videtur ꝙ ex cauſa huiuſmodi po-
tuerit idem Joannes per dictum nobilem Georgiuz eius patrē
exheredari:ꝙuis enī hec cauſa nō videatur expreſſa in aut.vt cū
de appel.cogno.§.cauſas.colla.viij.⁊ quas recitauit gl.in.c.quin
tauallis.de iureiuran.⁊ docto.in aut.non licet.C.de libe. preteri.
hec tamen cauſa videtur eſſe maior,vel ſaltem non minor multis
ex cauſis narratis ⁊ expreſſis in.d.§.cauſas:quod videtur ſuffice
re ad hoc vt propter eam potuerit idem Joannes per dictū no-
bilem Georgium exheredari,vt voluit Suli.in.d.auth.non licet
mouetur per tex.optimum in.c.j.§.porro.vſqꝫ ad.§. penultimuz
tit.que fuit prima cau.benefi.amit.maxime in.§.ſꝫ qꝛ natura no-
16 uas ⁊c.⁊ quod ibi Bald.† inducens illum text.quod etiam in ma-
teria penali ꝙuis ſit odioſa,licita eſt extenſio ex ſimili vel maio-
re cauſa.Et iſtud cōfirmatur ex eo quod voluit Bal.in.l.ſolo.C.
de libera.cau.vbi equiparat,⁊ dicit ꝙ ex quibus cauſis poteſt fi-
lius exheredari,ex eiſdem poteſt vaſſallus feudo priuari. Pro
quo dicto facit quod voluit gl.in.l.fi.ſuper verbo, voluerit.C. de
reuocan.dona.quam ibi ſequitur Cy.⁊ Sali.hanc etiā opinionē
Suli.videlicet ꝙ poſſit fili⁹ ex cauſa eque graui,vel grauiore ex-
heredari,tenet Nico.de neapo.in.d.c.j.§. predictis qui ſequitur
dictum. §.porro.idem ſequitur ibi Alua.referēs genitorem ſuū
in repetitio.auth.ex cauſa.C.de libe.prete.idem tenet Ange.in.l.
lex cornelia.in prin.per illum tex.in verbo proprio.ff.de iniu.teſt.
Alexā.in.l.ſi quis id quod,in prin.in.vj.colū.ff.de iuriſdic.omni.
iudi.qui etiam ita conſuluit,cōſi.cciij.exordiente,Super thema-
te ⁊ dubijs ⁊c.in.ij.volu.⁊ iſta eſt communis,⁊ vera ſententia ,ſe-
17 cundum docto.in.d.auth.non licet.†Et quemadmodum ex dicta
cauſa potuit exheredari,ita ⁊ ex ea,ſeu propter eam potuit ipſe
Joannes ad certum quid reſtringi,etiam ſi illud ſit minus legi-
tima:qꝛ plus eſt filium per patrem exheredari ꝙ ad certum quid
etiam minus legitima reſtringi,regula,non debet cui quod plus
ff.de reg.iur.⁊ regula cui licet,cum ibi no.eo. tit.in.vj.Nec oppo
nat aliquis dictam reſtrictionem,ſeu diminutionem relicti ideo
nō valuiſſe,pro eo qꝛ facta eſt in codicillis.l.ij.C.de codicil. Quo
niam dico ⁊ reſpondeo,ꝙ iſtud non obſtat:qꝛ licet hereditas non
poſſit directo dari vel adimi in codicillis,legatum tamen etiam
in teſtamento relictum poteſt adimi in codicillis,inſti.de ademp.
lega.in principio quod videtur procedere etiam in eo quod eſt fi
18 lio iure inſtitutionis , alio inſtituto herede vniuerſali :† quia
inſtitutus in re,aut certa quātitate habetur regulariter loco le-
gatarij,vbi alius fuit heres vniuerſaliter inſtitutus , vt voluit
Bartol.⁊ docto.in.l.ex facto.la grande.ff.de heredi.inſtit.Joan.
de imol.in.l.j.§.ſi ex fundo.ff.de heredi.inſtituē.⁊ docto.in.l.quo
ties.C.eo.tit.⁊ l.ſi quis priore.ff.ad trebel.⁊ ſaltē debet procedere
quod predixi in hoc caſu,in quo non fuit totum id,quod eidē Jo
anni in teſtamento relictum extiterat,per dictum Georgiū eius
patrem ademptum,ſed ex cauſa legitima,⁊ propter quam exhe-
redari poterat,vt predixi,diminutū.Quinimo videtur ꝙ etiam
vbi nō fuiſſet cauſa,de qua ſupra,expreſſa in dictis codicillis,ſed
ſolū facta legati ſeu relicti diminutio,potuiſſet ⁊ poſſet dict⁹ no-
bilis Tacillus eundē Joānem repellere a petitione pluris,pro-
bando dictam ingratitudinis cauſam,per id quod in ſimili vo-
19 luit Ange.in auth.de nupt.§.ingratitudinem, colla.iiij.†vbi di
cit ꝙ licet teſtamētum,in quo filius fuit per patrem ſine expreſ-
ſione cauſe ingratitudinis exheredatus,non valeat:tamē ſi poſt
ea probetur per heredem,ꝙ filius commiſit cauſam ingratitudi
nis,per quam filius exheredari potuit,ipſe filius repellitur, vt
non poſſit etiam ab inteſtato ſuccedere.Et ideo dicit ibi Angel.
ꝙ aduocatus heredis ſcripti debet eſſe cautus,vt ſemper probet
cauſam ingratitudinis filij.quanuis in teſtamento expreſſa non
extiterit.Et idem eſt in filio preterito cū inſertione cauſe ingra-
titudinis,vt videlicet repellatur etiam ab inteſtato per heredez
ſcriptum probantē cauſam ingratitudinis:pro quo allegari ſuf-
ficiat quod voluit domi. Jaſon may.in dicta authen.non licet,co
lum.vltima,⁊ plenius in authen.ex cauſa.colum.iij.verſicu.circa
tamen vnum quod tetigit Fulgo.C.de libe.preteri.¶Ad octa-
uum ⁊ vltimum dico et reſpondeo,qđ cum (vt ponitur in facto)
idez Joannes receperit fructus,prouentus,⁊ emolumenta loco
rum,de quibus in caſu,vltra ⁊ contra voluntatem dicti Georgij
eius quondam patris, dictus Tacillus heres poteſt illos repe
20 tere. Ceterum † quia poſtea queſitum eſt an fructus per di-
ctum quondam nobilem Georgium percepti,⁊ recollecti priuſꝙ
ab humanis decederet,⁊ tempore mortis ipſius in domo reperti
pertineant ad dictum nobilem Joannem ſubſtitutum,et in vim
ſubſtitutionis,dico ⁊ reſpondeo ꝙ cum idem nobilis Georgius
dictos fructus ſuos fecerit,⁊ non teneretur ad illorum reſtitu-
tionem de eiſdem faciendam.l.in fideicommiſſariam,in princi.⁊
quod ibi gloſſ.⁊ docto.⁊.l.mulier.§.ſi heres.cum.§.ſequenti.ff.ad
trebellia.illi pertinent ad dictum nobilem Tacillū heredē Geor
gij non ad dictum Joannem ſubſtitutum:quod etiā voluit An-
gel.Paul.de caſtro.Alexand.de Jmol.⁊ docto.in.l.centurio.ff.
de vulgari ⁊ pupilla.Et iſtud non habet dubium in ſubſtitutio-
ne obliqua,ſeu fideicommiſſaria,cuiuſmodi eſt hec,quāuis in di
recta ſit facultas,de qua per docto.vbi ſupra.

Ponitur preterea in facto,qđ

cum nobilis Joannes de bonifacijs ex cauſa voluntaria quere-
ret habere pecuniam,⁊ propterea cum habere non poſſet mole-
ſtus eſſet nobili ⁊ generoſo viro Georgio de bonifacijs eius pa-
tri,ipſi nobiles Georgius ⁊ Joānes,ac etiam nobilis Tacillus
de bonifacijs eiuſdem Georgij filius naturalis ⁊ legitimus eodē
contextu confeſſi fuerunt ⁊ recognouerunt ſe ⁊ eorum quemlibet
in ſolidum habuiſſe ⁊ realiter recepiſſe a nobili viro Joannono
de briguolla ſummā ducentorū ⁊ quadraginta florenorū monete
currētis,⁊ quā ipſi omnes,⁊ eorū quilibet in ſolidū reſtituere cō-
uenerūt,promiſerūt,⁊ inrarūt ipſi nobili Joannono,licet re ve-
ra,prout per teſtes probabit,tota pecunia ad dictū Joannē per-
uenerit.Queſitū eſt an ſuppoſito,ꝙ pater non ſe obligauerit ani
mo donādi,poſſit ipſe vel eius heres.ſ.prefatus nobilis Tacil-
lus ſuo ⁊ hereditario nominibus ab ipſo Joanne repetere id qđ
de toto debito ſoluerunt,vel impoſterū ſoluet idē nobilis Tacil
21 lus.ad qđ † reſpōdeo breuiter ⁊ ſuccincte,ſalua tamen viſione in-
ſtrumēti obligatorij,ꝙ ſic per id quod no.Bar.in.l.reos.colū.ij.
ver.aut nō eſt ex mera liberalitate,⁊ ver.quero qua actione,ibi:⁊
tunc aut totū negotium pertinet ad ſoluentez ⁊c.ff.de duo.reis.

¶Finis prioris partis primi voluminis.

SECVNDA PARS PRIMI VOLVMINIS CONSI. D. Steph. Bertrādi: quæ continet consilia primi volu. olim imp. per Vincentium de Portonariis.

¶ Argumentum.

¶ Cum possessio et dominium dimidie partis bonorum donate in donatarium non transferuntur. donatio postea de dimidia similiter alteri facta valet, nec intelligit de dimidia dimidie. A. F.

¶ Summarium.

1 ¶ Donatio propter nuptias que dicatur.
2 Donatio propter nuptias, fit mulieri in compensationem dotis, et pro illius securitate et quasi pignore.
3 Donatio que fit contemplatione matrimonij, si matrimoniū postea non sequatur aut contrahatur: et sic tanquam causa finalis cesset videtur cōsequenter cessare, et cessat effectus resultans, qui est donatio: et idem de dotis promissione.
4 Matrimonium an sit causa finalis donationis propter nuptias an vero causa impulsiua: cuius defectus non inducit cessationem donationis, et nu. 5.
6 Clausule translatiue dominij et possessionis sunt, veluti retentio vsufructus, et constitutio precarij.
7 In dubio non est a clara verborum interpretatione recedendum.
8 Filius primogenitus vt plurimum solet magis a parēte diligi et effectus ex primogenitura resultantes.
9 Honor seu amor primogeniture est de iure diuino: et exēplo Isaac commendatur.
10 Primogeniture prerogatiua confirmatur a lege canonica et ciuili.
11 Donatio inter viuos omnium bonorum presentium et futurorū qua ratione valere vel non valere dicatur.
12 Ille, qui non est soluendo, an possit testamentum facere.
13 Testari nō potest qui bona nec habet nec habere potest, hoc est qui non est dominus nec actu nec potentia.
14 Dominium bonorum non dicitur auferri per simplicem contractum nisi interueniat precarium et cessio: siue traditio vera vel ficta fallit in contractu societatis.
15 Donatio inter viuos omnium bonorum presentium et futurorum iuramento firmata an sit valida.
16 Ius canonicum etiam in terris imperij preualet.
Aliquid esse contra bonos mores aliter de iure ciuili: aliter de iure cano. consideratur.
17 Iuramentum habet vim istius clausule, si non valet quod ago vt ago valeat vt valere possit.
Iuramentum firmat omnes contractus a iure ciuili prohibitos.
18 Interpretatio in dubio debet verisimilior fieri: qua verisimilitudine non apparente, fiat contra proferentem.
19 Bona intelliguntur deducto ere alieno et funeris impensa.
20 Legatum, quod nullā probet vtilitatem, est inualidum.
21 Paterne hereditati se immiscens non potest testamentarie dispositioni contrauenire.

¶ De dona. Consi. I.

Quanuis donatio quam fecisse legitur nobilis et honorabilis quondam vir Girardus grilbeti nobili Huberto eius filio naturali et legitimo, legatur facta contemplatione matrimonij per verba de futuro cōtracti, seu sponsalium contractorum seu celebratorum per et inter eundē nobilem Hubertum ex vna parte, et nobilem Sonetam macharde, filiam quondam naturalem et legitimā
1 nobilis Perrini machardi: † illa tamen non fuit vera donatio propter nuptias: illa videlicet de qua et cuius natura habetur in. §. est et aliud, institu. de dona. l. si constante, et. l. pe. §. sancimus. l. fin. §. si igitur, et auth. dos data, et multis alijs iuribus illius tituli. C. de
2 dona. ante nup. † et que solet fieri mulieri in recōpēsam sue dotis, et pro illius securitate, seu pro quasi pignore. d. l. si cōstante, in prin. et qd ibi no. doc. maxime Sali. et d. l. penul. §. sancimus: ibi ante fi. et qua hr in. c. nuper, in fin. et qd ibi gl. et doct. de don. inter vi. et vxo. Cuius etiā causas post Pet. et Abb. anti. Jo. an. colligit Panor. in. c. fi. col. iij. de dona. inter virum et vxo. Fateor tñ donationē huiusmodi prima facie videri factam propter nuptias: hoc est contemplatione matrimonij et nuptiarum contrahendarum inter dictos nobiles Hubertum et Sonetam. Quod ex eo apparet, qz incontinenti contractis spōsalibus predictis, et priusq̄ ad alios actus diuerteretur, dictus nobilis Gerardus grilbeti fecit donationem predictā: qui etiam in donando hoc expressit. Et sic mēs eius prima facie videtur clara: scilicet qd ipse donauerit contemplatione matrimonij, et propter ipsum, vt scilicet ipsum fieret, qd
3 fortasse alias factum non fuisset. † Nec ipse nobilis Gerardus, vt prima facie videtur, erat donaturus nisi contemplatione matrimonij huiusmodi, et vt illud suum effectum sortiretur. Et ita videtur qd matrimoniū contrahendum per et inter dictos Hubertum et Sonetam fuerit causa finalis huiusmodi donationis. Si igitur matrimonium nō fuerit contractum, nec contrahi possit: et sic cessauerit et cesset causa finalis, videtur consequenter cessasse et cessare effectus: hoc est donatio, ar. eius quod habetur in. l. titio cētum. §. titio genero. ff. de condi. et demon. et. l. ij. §. titio decem, et qd ibi doc. ff. de dona. Et qd no. Cy. et Bal. in. l. generaliter. C. de epi.
4 et cle. et doct. in. c. post translationem, de renun. ¶ † Sed his non obstañ. existimo, sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis, qd licet legatur donationem predictam fuisse factam dicto huberto contemplatione matrimonij: ipsum tamen matrimonium non videtur fuisse causa finalis donationis huiusmodi: sed potius causa impulsiua: cuius cessatio seu defectus non inducit seu causat cessationem dicte donationis, vt scribunt doctores in locis supra allegatis. Et quod matrimonium predictum videatur fuisse causa impulsiua: non finalis: hoc colligitur ex illis verbis in dicta donatione subiunctis, scilicet donatione pura, mera, simplici et irreuocabili. Et etiā colligitur ex illis verbis, et conditioni ob causam nō secutam, positis in renuntiationibus. Per que verba apparet eundem nobilem Gerardum voluisse donationem suam sortiri effectum: etiam si dicta causa non sequere-
5 tur. † Et ita nō habuit eā pro finali causa: sed pro impulsiua. Que etiam in dubio talis regulariter presumitur, per id qd no. gl. in dicto. in. d. l. ij. §. titio decē. et gl. et doc. in. l. si mulier. C. de iur. do. Et ad predicta optime facit id quod voluit Oldra. consi. v. exordiente, Titius dedit duobus coniugibus, et post eum Alex. de Imol. consi. xiiij. col. ij. vel circa, ver. Et consuluit Oldra. in. j. vol. qui pro hoc allegant bona iura. Et idē voluit in simili Albe. C. de dona. super Rub. Nō puto igitur qd donatio facta dicto Huberto possit impugnari, vel dici resoluta ex eo capite, qz non fuit matrimonium subsecutum inter eum et dictam nobilē Sonetā. Et ista fuit mens dicti nobilis Gerardi donatoris prout colligitur ex verbis supra annotatis, et ex testamento per eum postea condito, in versicu. Item nobili Huberto grilbeti eius filio charis. etc. ibi, Et hoc sub conditione et reseruatione factis in dicta donatione: siue contingat dictum matrimonium sortiri effectum, siue non.
¶ Ad secūdū quesitū dico et respōdeo, quod licet dictus nobilis Gerard⁹ donauerit dimidiā partē bonorū suorū dicto nobili hu-
6 berto † ego tñ nō reperio qd in instrumento donationis hmōi fuerit apposita aliq̄ clausula trāslatiua dñij, aut possessiōis dicte medietatis: veluti sunt clausule retētionis vsufructus: aut cōstit. precarij, et alie, de quibus no. doc. in. l. traditionibus. C. de pactis. in. l. licet. C. de acqui. pos. in. l. possideri. in prin. ff. eo tit. in. c. ij. de consue. et in multis alijs locis. Et sic nō solum medietas predictorum bonorū remāsit penes eundē nobilem Gerardum donatorē, sed etiā medietas per eum donata. Et ita remāsit idē nobilis Gerardus quandiu vixit dominus borū omniū bonorū. Donādo igitur nobili et honorabili viro Claudio Philippo eius filio primogenito dimidiam partem omniū bonorū suorū, censetur eidē donasse nō dimidiam partem dimidie partis nō donate: sed dimidiā omniū
7 qz vt dixi omnia remanebāt sua. † Et cum verba clare sonent de dimidia parte bonorum suorum: non de dimidia dimidie: non est in dubio a significatione predictorum verborum recedendum. l. ille aut ille. §. cum in verbis. et. l. nō aliter. cum suis similib. ff. de lega. iij. Et istud est etiam verisimile pro eo quia dictus nobilis Claudius philippus erat eius primogenitus, et sibi plurimum obediens: et qui etiam cum suo expresso consensu et voluntate matrimonium per verba de presenti contraxerat cum nobili et ho-
8 norabili domicella Francesia de perusijs. † solent enim primogeniti masculi vel plus, vel saltem non minus communiter diligi per parentes: vt plurimum in pluribus honorari: quod etiam fie-
9 bat de iure diuino. † Unde dicitur Esau primogenita vendidisse fratri suo Jacob. gen. xv. cap. fin. Unde Paulus apostolus ad Hebreos capitu. duodecimo dicit: Ne quis fornicator aut prophanus sicut Esau, qui propter vnam escam vendidit primogenita sua. et geñ. c. xxvij. dicit: Ecce odor filij mei sicut odor etc. Et subiungit Det tibi de⁹ de rore celi et pinguedine terre abūdātiā frumenti et olei etc. Esto dominus fratrum tuorum: et incuruentur

ante te.Et in eo.c.cóquerit Esau de fratre suo Jacob dicens:Re
cte vocatum est nomen eius Jacob supplantauit enim ⁊c.Et pa
10 ter eius Isaac dicit:Primogenita tua antetulit.†Et hanc pre
rogatiuam confirmat in aliquibus lex canonica.c.licet.de voto.⁊
lex ciuilis in.l.imperialē.§.preterea.de probi.feu.aliena.per fre
de.Non est igitur verisimile quod dictus nobilis Gerardus vo
luerit minus donare dicto nobili Claudio philippo eius filio pri
mogenito,quam dicto Huberto:nec verba donationis hoc sonāt
sed contrarium,vt predixi.Quod etiam colligitur ex verbis do
nationis eidem nobili Claudio Philippo facte:ibi,Et quia pre
dictus nobilis Gerardus donationem saltē fecit nobili Huber
to ⁊c.Et quia istud non videtur mihi habere dubiū,ego vlterius
non insisto.¶ Ad tertiū dico ⁊ respōdeo,quod Bar.⁊ sequaces
senserunt in.l.Stipulatio hoc modo concepta.ff.de ver.obli.⁊ in
11 l.fi.C.de pac.†quod donatio inter viuos omnium bonorum pre
sentium ⁊ futurorum non valet:pro eo quia donans videtur sibi
per indirectum auferre facultatem testandi cum effectu:hoc est
habendi heredē:quia nullus verisimi iter vellet hereditatem il
lius donantis acceptare,vel adire,aut esse eius heres.Sed huic
rationi Bar.⁊ sequacium videtur posse efficaciter responderi,et
quod illa non obstat:nec videtur operari quominus donatio fa
cta de omnibus bonis presentibus ⁊ futuris valeat:quia illa ra
tio tollitur per id quod habetur in auth.sed cum testator,⁊ in cor
pore vnde sumitur.C.ad.l.fal.vbi probatur quod licet ne heres
habeat nomen heredis in vanum possit ipse de legatis heredita
tem ex auriētibus detrahere falcidiā:tñ testator pōt illā prohi
bere:⁊ sic ille est casus in quo heres nihil habebit de hereditate:
12 †Et nimirū q̄r etiā ille qui soluendo nō est pōt testari.l.qui soluē
do.ff.de here.insti.Etiā pro ista opinione allegari solet.l.heredi
tas.C.de pac.conuen.Sed illi.l.opportune rñdet Ang.in.l.stipu
latio hoc modo concepta,dicēs qđ ibi cōstabat qđ ille disponens
super bonis suis volebat illū cōtractū valere vice testamenti, et
ideo nimirū si videat̄ sensisse de hereditate que datur in testamē
to ſm Bar.in.l.fi.C.de pac.Et hāc solutionē sequit̄ Alex.de imo.
13 in.d.l.stipulatio hoc modo concep.col.viij.vel circa.† Etiam p
eadē opiniōe solet induci,quod nō habēs bona, nec habere valēs
testari non potest.l.obsides,cum glo.ff.de testa.aut.ingressi.C.de
sacrosanc.ecclesijs.Sed huic fundamēto respōdent Bal.⁊ Ang.
in.d.l.stipulatio hoc modo concepta,quod illa ratio procedit in
illis qui nō sunt domini actu nec potentia:qđ nō cōtingit aliquā
do in eo qui donat omnia bona:⁊ maxime in casu de quo quere
tur.Quia quanuis dictus nobilis Gerardus videatur donasse
omnia bona sua presentia ⁊ futura:ipse tamē nō transtulit domi
niū aut possessionē bonorū donatorū in donatarios,sed remansit
dñs ꝙdiu vixit:⁊ ita tpe testi nō solū hr̄e poterat bona sʒ etiā ha
bebat.¶ Contrariā vero opinionē,scʒ qđ donatio omniū bono
rū presentiū ⁊ futurorum valeat tenuit Dy.in re.qđ semel de re
gu.in.in.vj.Bal.⁊ Ang.in.d.l.stipulatio hoc modo cōcepta.An
ge.in.q.per eum disputata exordiēte,In refulgēti palatio,⁊ cōsi.
clxxxi.exordiente,Uisis instrumētis in primo quesito. Richar.
de Sali.⁊ Bar.eius nepos in.d.l.fi.C.de pact.Et hāc opi.vide
tur etiam sequi Alex.de imo.in.d.l.stipulatio hoc modo cōcepta.
¶ Pro qua opin.doct.prefati,⁊ maxime Ang.in.d.l.stipulatio.
hoc modo concepta,⁊ in disputatione ⁊ consil.predictis, multa ⁊
elegantia fundamenta inducit:⁊ respondet fundamētis ⁊ ratio
nibus per Bar.⁊ alios allegatis:prout in eis videri potest:quas
causa euitande prolixitatis non refero.Et loquūtur isti maxime
Ange.in dictis disputatione ⁊ consilio,eo casu quo donās omnia
bona sua presentia ⁊ futura non constituisset se illa tenere ⁊ possi
dere precario nomine donatarij:ac cessionem iurium ⁊ actionum
14 pro tunc competentium ⁊ competiturarum non fecisset.† Quia
eo casu quo scʒ precarium ⁊ cessio huiusmodi non interuenerunt
donans non censetur transferre dominium bonorum donatorū:
quia illud non aufertur per solum contractum:sed opus est quod
traditio vel vera vel ficta,vt pote per alterum ex ciuilibus instru
mentis,que sunt retentio vsufructus,constitutū ⁊c.interueniat
d.l.traditionibus,iunctis his que no.Ang.⁊ doc.in.d.l.possideri
in prin.ff.de acqui.pos.in.c.ij.de consue.⁊ in multis alijs locis.Et
procedit hoc non soluʒ eo casu quo cōtractus factus est de re par
ticulari:sed etiam quando fit de bonorum vniuersitate:quia nec
eo casu transfertur dominiū seu possessio sine traditione, excepto
contractu societatis,vt no.glo.in.l.j.in prin.super ver.vniuerse.
ff.pro so.Bar.in.l.j.ff.pro so.Ange.in.d.consi.clxxxi.Et proba
tur hoc dictum in.l.qui tibi.C.de his qui a non do.manumit.vbi
Bal.⁊ in.l.qui tibi.C.de here.vel actio.ven.Ubi igit̄ in donatione
omnium bonorum presentium ⁊ futurorum nullum ex predictis
interuenit,vt in casu nostro:remansit donans dominus ⁊ posses
sor bonorum donatorum quandiu vixit.Et hanc opinioneʒ Dy.
⁊ aliorum predictorum tenui Panor.eo casu quo interuenit iura
mentum,vt legitur in consi.xviij.exordiente,Primo quod dicta
compositio,⁊ idē tenuit Philip.de corneo consi.cclij.exordiente
Primo vidēdū est an dicta donatio ⁊c.In quo etiam dicit qđ si
ne iuramento est multū substētabilis:⁊ pro ea multa inducit, que
possunt ibi videri:⁊ respondet contrarijs:⁊ subiūxit qđ hec pars
videtur magis defendi posse ab obiectis,quaʒ opinio contraria.
15 †Et deinde audacter consulit,qđ illa valeat quando interuenit
iuramētū,pro eo q̄r cū illud possit seruari sine dispendio salutis
eterne,illud seruandū est:⁊ per ipsum validatur donatio, per ea
que habentur in.c.cū cōtingat,de iureiu.⁊ in.c.quāuis pactū, de
pac.in.vj.maxime in generali eorū ratione.Quāuis enim impe
dire liberam testamenti factionem reputetur de iure ciuili cōtra
bonos mores. d.l.stipulatio hoc modo concepta,⁊.l. pactū quod
dotali.C.de pactis:tñ hoc non tendit in dispendiū salutis eterne
nec reputatur contra bonos mores canonicos:⁊ ideo astringit,p
16 dicta.c.cū contingat,⁊ quāuis.† Qđ ius canonicū preualet etiaʒ
in terris imperij.c.mulieres,de iureiurā.in.vj.Et huic non ob
stat.c.nō est obligatorium,de regu.iu.in.vj.q̄r illud.c.nō intelligi
tur quando est cōtra bonos mores ciuiles.i.q̄r ius ciuile dicit esse
contra bonos mores:sed quādo vergit in dispendiū salutis eter
ne.d.c.cum contingat,⁊.d.c.quāuis.Et ita videntur cōcordanda
dicta iura.Et ita per dicta iura voluit Bal.in.l.pacta que cōtra.
C.de pac.⁊ Pau.de ca.post eum ibi,⁊ Bal.post Cy.in.l.si quis in
quilinos.§.fi.ff.de lega.j.faciunt no.in auth.sacramenta puberū.
C.si aduer.vend.⁊ quod no.Bal.in.l.pacta.q.xix.C.de colla.⁊ post
eum Jo.de Jmo.in repeti.d.c.cuʒ cōtingat,ver.nā vt dicit Bal.
in.iij.membro.Et hanc donationem factam de omnibus bonis
presentibus ⁊ futuris.⁊ iuratam dicit Fran.de Are.valere salteʒ
17 quoad presentia:ratione iuramenti,† qđ habet vim illius clausu
le,si nō vʒ qđ ago vt ago valeat vt valere pōt.l.cū pr̄.§.filius ma
trem.ff.de lega.ij.⁊ qđ no.Bar.in.l.si quis pro eo,circa finem.ff.
de fideiuss.Et si queratur quare virtute iuramenti non debes di
cere quod potius valeat donatio respectu futurorū ꝙ presentiū.
18 Respondet † qđ in dubio debet fieri interpretatio verisimilior.
Et vbi non apparet de verisimilitudine:debet fieri contra profe
rentem.l.semper in stipulationibus.ff.de regul.iur.⁊.l.veteribus
⁊ qđ ibi Bart.ff.de pac.Et hec non inopportune adaptātur casui
nostro,scilicet vt potius censeri debeat valere donatio quoad p̄
sentia,quam quoad futura:vbi pretendi posset quod quoad om
nia non valeret:quia dictus nobilis Gerardus dixit se fecisse do
nationem similem dicto nobili Huberto.Ut igitur fiat contra eū
interpretatio:dicendum est illā valere quoad presentia. Fateor
qđ Bar.ponit questionē in.d.l.fi.C.de pactis:vbi tamen non loq
tur de donatione iurata:nec ipse ibi questionem determinat. Et
quanuis Bal.etiam questionem huiusmodi inibi moneat,⁊ illam
determinet:dicens quod donatio in nullo valeat:⁊ idem dicat io.
de Jmo.in.d.l.stipulatio hoc modo concepta,col.viij.ver.Item
attende quia adhuc est dubium ⁊c.ipsi tamen non aperiūt an hoc
etiā pcedat eo casu quo donatio fuisset iurata.Propterea qđ vr̄ qđ
dicta eorum opinio debeat limitari:vt saltem non procedat in do
natione iurata.Et hoc pro eo quia vt dixi iuramentum habet viʒ
clausule,quoad si non valet vt ago valeat ⁊c.Et quod donatio va
leat quo ad presentia tenent indubitate Richar.de Sali.⁊ Sali.
eius nepos in.d.l.fi.C.de pactis.Quinimo vt dixi tenent eam va
lere quo ad presentia ⁊ futura:⁊ quam etiam tenuit Gaufr.de sa
li.in.l.bona.§.hereditas.ff.de bo.poss.⁊ do. Cosmus guynier in
pragmatica sancti.c.j.de subla.clemē.literis.Ubi etiaʒ refert quē
dam dominū doct.ita tenuisse,in questione que incipit,Utrū, do
natio omniū bonorū ⁊c.Et inducit ideʒ do.Cosmus re vera mul
ta bona fundamenta,que possunt ibi videri.Et dicit Philip.de
19 corneo in consi.cclij.col.iij.sequēs hoc dictum,† quod bona intel
liguntur deducto ere alieno:hoc est illud quod superest supra seu
vltra concurrentem estimationem eris alieni.l.subsignatū.§.bo
na.ff.de ver.signi.Et si donatio oīm bonorū presentiū futuroruʒ
ita interpretetur:tunc apud donantē remanent bona equiualen
tia eri alieno:⁊ super illis bonis remanet libera facultas testādi.
Et plures homines inueniunt̄ q libēter capiūt bona cū onere sol
uēdi estimationē.Et hinc est qđ valet legatū,ꝙ heres vēdat rē iu
20 sto ptio.l.⁊ si equo.ff.de leg.j.†quāuis legatū qđ nullā pbet vtilita
tē nō valeat.l.creditori.ff.eo.ti.⁊.l.pprias.C.de leg.Et insup als
etiā interest plerūqȝ habere bona cū onere soluēdi creditoribus.
Tū q̄r lex dat dilationē heredi triū mēsiū ad cōficiēdū inuētariū
qbus nō pōt cōueniri:⁊ tūc interiʒ fruat̄ bonis.Quādoqȝ heredi
tas iacet,⁊ fructus augent dictā hereditatē:q fructus nō sunt bo
na donatoris:⁊ sic nō veniūt in donatione.Jtē debitor sepe hʒ di
lationem a creditoribus:⁊ ita sepe cōtingit qđ vbi bona heredita
ria sunt equiualentia eri alieno,⁊ econtra,heres scriptus liben
ter adibit hereditatem:⁊ sic donator non remanebit sine herede.
¶ Preterea illud certum est,qđ dictus nobilis Gerardus po
tuerit in bonis p se donatis p̄fatis nobilibus Claudio philippo
⁊ Huberto eos heredes instituere:⁊ sic donatarij capere ex testa
mento

victo illud qd actiõe ex cõtractu descendẽte eos aduocare opor tebat. Hec apparet qd repugnet.l.si mulier.§.si rem,ꝛ.l.si depor tati.§.fin.ff.de lega.iij. qd etiam fecit dictus nobilis Gerardus. Quia vt colligitur ex testamento ꝑ eundẽ condito, ipse dictos no biles Claudiũ Philippũ ꝛ Hubertũ eius filios, ꝛ eorũ quẽlibet heredes instituit in medietate bonorũ eis ꝛ cuilibet eorũ donata, ꝛ quos audio se pro heredibus vniuersalibus eiusdẽ quõdam no bilis Gerardi gessisse ꝛ gerere: ꝛ sic paterne hereditati se immi scuisse. Propter qd nõ videt dubitãdũ quin dictus nobilis Clau dius Philippus debuerit aut debeat habere dimidiã partẽ pre dictorum bonorum: ꝛ nihilominus dꝫ habere domum habitatio nis eiusdẽ quondã nobilis Gerardi: cũ illam nõ solum sibi dona uerit donatione inter viuos prefatus quõdã Gerardus: sed etiã illam sibi prelegauit in dicto suo testamento: qd facere potuisse nõ est dubiũ: non obstante reseruatione dicte domus, quã idẽ quõ dam Gerardus fecisse dicitur tẽpore facte donationis dicto quõ dam Huberto sub verbis sequentibus: retenta tamen ꝛ reserua ta per eundẽ nobilẽ Gerardum grilbeti donatorẽ super premis sis sua magna domo, quã presentialiter inhabitat: de qua quidem domo ipse nobilis Gerardus donator donationem facere possit vni ex suis duobus filijs masculis: ita qd ille ex dictis filijs, cui ipse nobilis Gerardꝰ dictã domũ in futurũ dabit seu remittet, te neatur ꝛ debeat alteri tradere ꝛ expedire vez mille duceñ. floreñ. monete sabaudie currentis. Tum qꝛ ex reseruatione hmõi ꝛ ver bis ꝑdictis non apparet dictum nobilem Gerardũ promisisse da re hanc summã alicui ex dictis filijs masculis. Et qꝛ nõ apparet qd ex reseruatione ꝛ verbis hmõi dictus nobilis Claudius Phi lippus, cui domus predicta fuit postea ꝛ donata ꝛ prelegata fue rit vel sit eidẽ Huberto obligatus ad dãdos dictos mille ꝛ ducẽ. florenos, attẽta maxime posteriore voluntate dicti nobilis Ge rardi: ꝛ per quã tã tempore facte donationis dicto nobili Clau dio philippo quã testamẽti ꝛ prelegati predictorũ discessit dictꝰ nobilis Gerardus a prima voluntate non tenetur prefatus phi lippus ad dictã summã: pro hoc allegare sufficiat id qd no Bart. in casu longe magis dubio, in.l.qui rome.§.flauius hermes.ff.de
21 ver.oblig.† Tũ ꝛ qꝛ cum dictus nobilis Hubertus se immiscuerit paterne hereditati: ipse non potest contrauenire dispositioni te stamentarie dicti nobilis Gerardi: qui poterat nõ solũ legare vel prelegare rẽ suij ꝑsius: sed etiã propriã rẽ heredis.l.vnum ex fa milia.§.si rẽ, cũ suis simi.ff.de lega.ij. Puto tamen qd dictus no bilis Claudius Philippus teneatur ꝛ debeat dare ꝛ soluere ipsi nobili Huberto quinzentos floreñ. de quibus in testamẽto ꝛ pre legato predictis, ꝛ qꝛ ita ordinauit idem nobilis Gerardus, ꝛ ipe vt puto paterne hereditati se immiscuit. Quo fit vt quamuis do mus predicta fuisset antea eidem nobili claudio philippo per pa trem donata potuerit nihilominus idem pater, cuius heredita ti se postea immiscuit, eum onerare seu grauare de dando ꝛ soluẽ do dictos quingentos florenos.

¶ Argumentum.

¶ Utrinq; coniuncti fratres ꝛ nepotes preferuntur consangui neis tantum, ꝛ duorum filij fratrum in stirpes succedunt, non in capita. U.F.

1 ¶ Nepotes ex fratre ꝛ sorore defuncti preferendi sunt ab inte stato in hereditate ipsiꝰ defuncti cõsanguineis ꝛ nepotibꝰ ipsiꝰ.
2 Filij fratrum an succedant patruo in stirpes an in capita.
3 Communis opinio in iudicando ꝛ consulendo tenenda est.

¶ De legi.heredib. Consi.ij.

Uiso cõsultationis the mate mihi exhibito parte honorabilis viri. N. et dubijs ex themate huiusmodi elicitis: dico ꝛ re
1 spõdeo breuiter ad dubia huiusmodi prout infra. Et primo ad primũ: † qd nepotes reuerendi quõ dam patris ꝛ viri egregij do. Jacobi auberti, quos habuit ex Jo anne ꝛ Catharina eius quõdã fratre ꝛ sorore ꝑdefunctis, debent eidẽ do. iacobo ab intestato succedere. repulsis ꝛ exclusis do. clau dio auberti eiusdẽ quõdã dñi Jacobi fratre cõsanguineo tãtũ et nepotibus eiusdẽ dñi Jacobi ex honesta quẽdã muliere Delphi na auberte ipsius do. Jacobi cõsanguinea tãtũ, aut. de heredi. ab intest.§.reliquũ, col.ix. aut. post fratres ex vtroq; parẽ.C.de legi. here. ꝛ istud nõ hꝫ dubiũ. ¶ Ad scdm q̃sitũ dico ꝛ respõdeo qd su per hoc sunt opiniones. Azo eñi in summa.C.tit.de legi.hered.§.
2 iure vero nouissimo, ver. illud dubitari põt: dicit † qd filij duorum fratrũ veniẽtes ad successionẽ patrui: siue patruorũ, amitarũ aut materterarũ, succedũt eidẽ patruo ab intestato vita functo in ca pita, nõ in stirpes. Et idẽ voluit Hostiẽ. in summa, titu. de succes.

ab intest.§.ꝛ qualiter, sub.§.viso, ver. quid si fratrũ filij nõ veniant cũ patruis. Et hãc opi. etiã secuti sunt Alber. papiẽ. ꝛ Uber. de bo. ꝑut refert Jo.an.in addi.specu.tit.de suc.ab intest.§.j.ver.sꝫ an filij fratrũ, ꝛ Hof.tit.de bo.pos.vn.cog.ver.vltimo queritur, scdm qd refert Bar.in.l.post cõsangui.§.here.ff.de suis ꝛ legi.he re. Quis nõ reperiã qd Hoff. loquat in his terminis sꝫ loquit qñ nepotes succedũt patruo: quo casu nullus dubitat. Illã etiã opi nionẽ Azo. secuti sunt Jac.bu. Bal. ꝛ Sali. in auth. cessante.C.de legi.here. Et in illã opinionẽ vr declinare gl.in.§.hoc etiã, instit. de legi.agna.suc. Sꝫ cõtrariã opinionẽ, scꝫ qd filij fratrũ debeãt in casu predicto succedere patruo in stirpes, nõ in capita, tenuit gl.in.d.auth.cessante.in.d.aut.de here. ab intest.§.reliquũ, super verbo fuerint, ꝛ in.l.j.§.fi.ff.si pars hered.peta. Et hãc opi. secuti sunt Dy. Jaco. de are. ꝑut refert Cy.in.d.auth.cessante. Illã ẽt secuti sunt.in.d.auth.cessante, Cy. Alb. Jo.fa. Pau.de ca. ꝛ ang. in qbusdã lecturis Jac.de bel. ꝛ Ang.in.d.auth.de her.ab intest. §.reliquũ, Albe. Sali. ꝛ qdã Alex. ꝑut refert Jo.an.in addi.spe cul.tit.de succes.ab intest.ver.sꝫ an filij fratrũ. Illã etiã sequitur Bar. ꝛ Ang.in.d.l.j.§.fi.ff.si pars heredita.petat. Jo.fa. ꝛ christo pho.por.in.d.§.hoc etiã, insti.de legi.agna.suc. Et Mat.de mat. in suo trac.de suc.ab intest.in.iij.arti.princi.ver.scdo dubitatur, ꝛ in ver.qñ aũt succedũt: ꝛ vtrobiq; Lu.bu.q etiã ibi refert ꝑ hac parte cõsuluisse. Idẽ voluit Bar.in.d.l.post cõsanguineos.§.he reditas.ff.de suis ꝛ legi.he.vbi etiã refert qd ita cõsuluit Accur. glossator, ꝑut vidit in suis ɔsilijs. Et ꝑ hac parte inducunt mul ta motiua, ꝛ signãter ꝑ Bar.in.d.§.hereditas, ꝑ Cy. ꝛ Albe.in.d. auth.cessante. Et ꝑ hac parte ɔsuluit. Bal. priusq̃ scriberet in.d.
3 aut.cessante.† Et hec opinio est cõmunis: ꝛ talis ꝑ doctores repu tat. ꝛ q̃ etiã vr fundata potioribus fundamẽtis. Propter qd nõ esset tutũ ab ea discedere i iudicãdo aut cõsulẽdo.l.j.ver.crebrior apud veteres opinio.ff.de officio q̃storis.c.nouimus, ꝛ qd ibi an. de bu. Panor. ꝛ moder.in.c.j.de cõstitu. ꝛ doct.in.l.fi.C.de pena iu di.qui male iudi. Adhereo igit huic opinioni: ꝛ dico qd filij dicto rum quõdã Joannis ꝛ cathe. predefunctorũ debent eidẽ quondã do. Jacobo succedere in stirpes, ꝛ nõ in capita. Et idõ si forte sint tres filij Jo. ꝛ Cathe. vnus: tantũ dꝫ habere iste vnus, quãtũ alij tres. Que dixerim sub correctione cuiuslibet melius sentiẽtis.

¶ Argumentum.

¶ Per matrimoniũ filiefamilias patria potestas nõ dissoluitur sed vsufructus filie relictorum ad patrem pertinet, nisi per testa torem expresse prohibitum sit. U.F.

1 ¶ Patria potestas an dissoluatur per matrimoniũ filiefami lias: ꝛ an desinat esse in patria potestate dũ ɔbit matrimonium.
2 Pater an ratione patrie potestatis debeat esse vsufructuariꝰ he reditatis suis filiabus relicte: testatore etiã hoc prohibente.
3 Testator heredẽ instituens filiũfa. aut filiãfa. an ꝛ qualiter prohi bere possit quod vsufructus non acquiratur patri.
4 Pater an nõ obstãte qualibet prohibitione debeat habere vsum fructum legitime filiarum suarum.

¶ De bo.que libe. Consi.iij.

Non est dubium quin ho neste mulieres Metbelina ꝛ Catharina, filie na turales ꝛ legitime nobilis ꝛ honorabilis viri ro stagni du vic, etiam post matrimoniũ seu matri
1 monia per easdem contracta, † illis non obstañ. remanserint ꝛ sint in patria potestate dicti nobilis Rostagni earum patris qꝛ per matrimonium filiefa. non dissoluit patria potestas.l.filie cuius.C.de colla.l.si vxorẽ, ꝛ qd ibi gl. Bal. ꝛ doct. C.de condi.inser. ꝛ insti.ad turpil.in prin. ꝛ qd ibi gl. Jo.fa. ꝛ chri
2 sto.por.† Propter quod non videtur esse dubium, quin dictus no bilis Rostagnus ratione patrie potestatis, quam habet in dictis filiabus, debeat esse vsufructuarius illius dimidie hereditatis eisdem Metbeline ꝛ Catharine relicte per honestam quondam mulierem Magdalenam note, relictam magistri Petri note no tarij earundem Metbeline ꝛ Catharine quondam auie mater ne.l.j.ꝛ.l.ij. in qua est de hoc tex.C.de bo.mater.facit.l.cũ oportet in princi.cum suis simi.C.de bo.que libe. Forte vero opponetur, qd imo dictus nobilis Rostagnus habere non debeat vsumfruc. in.d.medietate, seu bonis illius ꝑ eo qꝛ dicta quõdã testatrix hoc vr ꝑhibuisse in suo testamẽto, in ver. quas quidẽ laurentã ꝛc. Ubi ita dicit, Quas quidẽ Laurentã filiã meã, ꝛ Catharinã ꝛ Metbe linã felezenas meas, ꝛ quãlibet ipsarũ pro earum parte ꝛ portio ne volo ꝛ ordino poni ꝛ immitti in possessionẽ ꝛ saisinam dictorũ bonorum meorum quãprimum dies meos in dño clausero extre

mos: illasq; τ illarũ quãlibet pro earũ parte τ portione vti frui et gaudere de dictis bonis: prout τ quemadmodum ego dicta testa trix. huc usq; feci. Certũ est enim qđ ipsa videtur potuisse prohibere, ne vsufructus huiõi medietatis τ bonorum predictorum ad eundem nobilem Rostagnũ perueniret, aut. vt liceat ma. τ auie, in prin. colla. viij. τ transsumptiue in aut. excipitur. C. de bonis q̃ libe. qđ no. glo. in d. aut. in prin. l. ij. C. de inofficio. do. Sed hoc nõ
3 obstat: quoniam respondeo † quod, licet testator heredem instituens filiũfa. vel filiãfa. possit regulariter prohibere qđ vsufructus non acquiratur patri, vt d. aut. vt liceat matri τ auie: nõ tamen sufficit q̃libet prohibitio: sed opꝫ q̄ sit expressa: τ sic quod testans expresse prohibeat ne vsufructus patri acquiratur. d. aut. vt liceat ma. τ auie, in prin. Quod etiã voluit Alex. de Jmo. in l. cum filio, col. penul. ff. de lega. j. pro quo dicit bene facere id quod habetur in aut. de here. τ fal. §. si vero expressim, cum ibi not. per Ang. vbi tractat qualis debet esse ꝓhibitio detractionis falcidie. Vñ fit vt cum in casu, de quo queritur, non appareat dictã quondam Magdalenam testatricem expresse prohibuisse ne vsufructus medietatis τ bonorum predictorum eidem nobili rostagno
4 acquireretur: debeat ipse habere vsumfructum in eisdẽ. ¶ † Preterea etiam si expresse prohibuisset, prout non fecit: nihilominus videretur debere habere vsumfructum legitime earundem Metheline τ Catharine, τ sic tertie partis dicte medietatis: in qua nõ potuisset eadem quondã Magdalena dictũ prohibitionis onꝰ adijcere. l. qm̃ in prioribus, cum suis similibus. C. de inoffi. testa. Qđ etiã voluit Bar. in d. aut. excipitur, τ post eum Rapha. ful. Pau. de cast. τ Philip. de cor. quãuis gl. in d. auth. vt liceat ma. τ auie, in prin. senserit cõtrarium: τ non bene, scđm Rapha. ful. Pau. de ca. τ Philip. vbi supra. Adherendo igitur sentẽtie egregiorum virorum dominorum primo scribẽtiũ dico τ concludo dictum nobilem Rostagnum habere debere vsumfructum in dicta medietate τ bonis illius. Et ita mihi videtur, sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

¶ Argumentum.

¶ Interdictum vti possidetis τ confessoria actio, nisi media deducantur opportune, intentari non possunt. V. F.

1 ¶ Agenti interdicto vti possi. atq; interdicto recuperande possessio. an obstet defectus seruitutis τ proprietatis.
2 Libellus ineptus non concludit: τ ideo tanquam nullus est repellendus.
3 Respõsio libello inepto, vel quibuscũq; causis nullo facto, aut tali cui de iure respondendum non est, habetur pro non facta.

¶ De interd. Consi. iiij.

Multa fuerunt proposita τ deducta parte nobilis τ generosi viri Fulq̃ti de podio. do. montisbruni τ de ferrarsserijs, in qua dam schedula exordiente, Excipiendo contra et
1 aduersus. † Inter que fuit etiam propositũ τ deductum, qđ in libello parte vniuersitatum τ hominum locorum saltus τ de aurello non fuerant proposita τ deducta media, per q̃ deberent aut de iure possent in dicto eorum libello intentare confessoriam actionem, τ interdictum vti possidetis, seu in actione τ interdicto huiusmodi concludere. Et hoc ex eo capite, quia parte dictorum vniuersitatum τ hominum non fuit articulatum de aliquibus predijs, quorum causa seu pretextu possent vendicare iura, de quibus in dicto libello: τ que propterea non apparẽt aut efficaciter deducuntur esse seruitutes, pro quo allegasse sufficiat id qđ no. glo. τ multi scribentes in l. si quis binas. ff. de vsufruc. in l. vt pomũ. ff. de seruitu. in l. pecoris. ff. de seruitu. rust. pre. Et qđ dit glo. τ Bar. in l. mela. §. si. ff. de alimen. τ ciba. lega. qđ no. Bart. veroñ. in suo trac. de seruitu. sub Rub. de seruitute reali. colũ. vj. ver. in tertio casu quando verba concessionis τc. Et hec etiã fuit opinio Joã. τ Azo. prout refert Cy. C. de vsufruc. super Rubrica, ad fi. Propter qđ videbatur τ videtur dictus libellus fuisse
2 ineptus: † propterea non concludens τ repellendus. Et quanuis specialiter petitum non extiterit in conclusione datorum articulorum: poterat tñ hoc dici. propter illa verba, Et ad ius τ institiam τc. per id qđ scribunt doctores in c. cum dilectus, de ordi. cog. in multis alijs locis. Quibus saluis, τ premissa protestatione
3 † qđ si vel ex causa predicta, vel alijs qbuscũq; libellus predictus fuerit vel sit nullus: aut alias talis cui idem nobilis Fulquetus non teneatur respondere: sua huiõi sequens responsio habeatur pro non facta, idẽ nobilis Fulquetus eidem libello respondet, negans narrata prout in eo narrantur fuisse, vel esse vera. τ dicit petita fieri non debere animo litem contestandi: τ litem legitime contestando, τ petens si alia non dicantur se ab impetitis cum expensarum ademptione absolui, τ alias in premissis τ super eis iustitiam sibi fieri τ ministrari: vestri egregij viri domini viguerij τ iudicis, aut cuiuslibet alterius in hac causa ius reddentis, vestrũ iudiciale officium in opportunis humiliter implorando.

¶ Argumentum.

¶ Ante trebellianicam es alienum, funeris impensa, τ legitima detrahuntur. V. F.

1 ¶ Pubes ille dicitur qui maior est. xiiij. an.
2 Substitutiones vulga. τ pupil. filio testatoris decedente post immixtionem paterne hereditatis, τ facto pubere cessant, non autẽ fideicommissaria.
3 Legitima dicitur triens, id est tertia pars bonorum, inter liberos quatuor aut infra.
4 Trebellianica est quarta pars residui bonorum.
5 Bona particulariter acquisita debent post obitum proximioribus pertinere.

¶ Ad. S. C. trebel. Consi. v.

Viso testamento Prouidi quondaꝫ viri Guioti frayssoneti fabri, τ audito casu qui postea superuenit seu contigit, scilicet qđ Jo. Frayssoneti eiusdeꝫ Guioti quondã
1 filius naturalis τ legitimus † pubes, hoc est maior quatuordecim an. effectus, vita functus est, τ ab humanis sine liberis τ intestatus decessit, superstitibus τ sibi superuiuentibus honestis mulieribus Catharina scute, τ Joanna eius matre, τ sorore vtrinq; coniuncta, ac etiam Joanne frayssoneti dicti Joannis filij patruo, τ sibi substituto, dico τ respondeo qđ licet prima facie videatur qđ idem Joannes patruus fuerit solum τ duntaxat dicto Joanni nepoti substitutus, τ casu quo ipsum Joannem nepoteꝫ mori seu decedere contigerit in pupillari etate: tamen si verba substitutionis sibi facte de dicto Joãne opportune inspiciantur: idẽ Joãnes patruus fuit sibi substitutus nõ solum si Joannes nepos decederet in pupillari etate, sed etiam si postea. Et hoc colligitur ex verbis positis in substitutione, illis scꝫ: vel sine prole legitima de se τ suo ꝓprio corpore τ legitimo matrimonio ꝓcreata, aut alias quoquo modo. Pro quo casu breuitatis allegasse sufficiat no. per glo. τ doct. in l. p̃cibꝰ. C. de impu. τ alijs sub.
2 τ l. cẽturio. ff. de vulg. τ pupilla. † Quãuis igiť prefatus quondaꝫ Joãnes filius Guioti testatoris ab humanis decesserit factꝰ pubes, τ post immixtionem paterne hereditatis: τ ꝓpterea cessauerint substitutiones vulgaris τ pupillaris. l. post aditã, τ d. l. precibus. C. de impu. τ al. substi. τ l. in pupillari, de vulga. τ pupil. tamẽ remãsit fideicõmissaria substitutio cõprehensa in substitutione facta de dicto Joãne patruo: in vim cuius debet hereditas eidẽ patruo restitui. De qua tñ possunt ex ꝑsona Joãnis filij τ heredis detrahi due quarte ꝑ dictas Catharinã τ Joãnã eius quõdã matrem τ sororem ipsius Joannis filij ꝓximiores: scꝫ legitima τ trebellianica: iuxta doctrinã quã ponit glo. Bar. τ doc. in l. papinianus. §. meminisse. ff. de inofficio. testa. glo. Bart. Bal. Philip. de cor. τ doc. in l. quãquam. C. ad leg. fal. Bal. in l. filiũ quem. C. famier. do. Jas. may. in aut. res que. col. iij. C. communia de leg. Pro
3 quo sunt boni text. in c. Raynutius, τ c. raynaldus, de testa. † Et quia dicto quondam Guioto testatori superfuerunt solũ duo filij, seu filiꝰ τ filia, scilicet prefati Joãnes τ Joãna: horũ legitima fuit triẽs, seu tertia pars bonorũ p̃dicti testatoris: eorũ scilicet q̃ superfuerũt deducto ere alieno τ funeris impẽsa. aut. de triẽ. τ se mis. §. j. col. iij. τ trãsumptiue aut. nouissima. C. de inoffi. testa. iũcta d. l. papinianus. §. quarta aũt. τ qđ no. Barto. in l. ex facto, la grãde. ff. de here. insti. Et sic ꝓ legitima dicti Joãnis filij τ heredis poterũt ꝓfate Catharina τ Joãna, eiꝰ mř τ soror ac heredes
4 vniuersales, detrahere sextã partẽ predictorũ bonorũ: † τ pro trebellianica poterũt detrahere quartã partẽ residui: iuxta theoricã quã ponit glo. in d. c. Raynaldꝰ, super verbo, licet totas. Bal. in l. scimus. in prin. in fi. prime col. vel circa. C. de inoffi. testa. τ l. si vero. §. quid ergo. ff. de testa. mili. Ang. cõsi. cxcix. exordiẽte, magnificus miles dñs Gulielmꝰ, col. ij. ver. quarto premitto, τ Jo. de Jmol. in l. coheredi. §. cũ filie. col. iij. vel circa. ff. de vulg. τ pupil. Et detractis his duabus quartis debet totũ residuũ bonorũ dicti quondã Guioti prefato Joanni patruo substituto restitui.
5 † Si aũt fuerint aliqua bona per dictũ Joannẽ filium τ heredem acquisita: illa insolidum pertinent prefatis Catheri. et Joanne eius ꝓximioribus: τ ꝓpterea heredibꝰ, aut. defuncto. τ in corpore vnde

re vnde sumitur. C. ad tertul. q2 illa non veniunt nec comprehendũtur in substitutione. d. l. cohered i. §. cum filic. Quo vero ad legatũ floren. lx. eidem Joanne relictorũ, puto quod dictus Joannes patruus substitutus teneatur ad tres quartonos, siue ad dodrantẽ dicte summe: per in qd habetur in. l. ad eũ cũ suis simi. C. ad trebel. Dimidia vero alterius quarte partis debetur eidem Joãne legatarie per prefatam Catharinã eius matrẽ, τ coheredem eiusdem. Ita mihi videtur, sub correctione.

¶ Argumentum.

¶ Uxor deficientibus agnatis τ cognatis viro succedit intestato, nec magna spuriorum habetur ratio. U. §.

1 ¶ Uxor legitima preferenda est fisco in successione bonorũ viri intestati.
2 Filij qualiter τ qua ratione dicantur concepti seu procreati ex dãnato coitu.
Filius qui nascitur ex vidua dicitur ex stupro nasci.
3 Spurij ex dãnato coitu concepti τ geniti an matri succedant.
4 Filij spurij an succedant sibi attinentibus per lineam maternam τ in qua parte.
5 Uxor vidua quem modum seruare debeat vt perueniat ad hereditatem viri intestato defuncti.
6 Bonorũ possessio. Unde vxor, quo casu mulieri vidue deferatur.

¶ Unde vir τ vxor. Consi. vj.

Jso cõsultationis themate parte honeste mulieris Jannete de bon vallen, relicte Jacobi fabri, cum dubijs ex themate huiusmodi elicitis dico τ respõdeo breuiter τ succincte ad dubia prout infra. Et primo ad primũ
1 respondeo, † qd cum dicta Jãneta fuerit legitima vxor dicti quõdã Jacobi. τ ipsius vxor existeret tempore mortis dicti Jacobi, ipsa Jãneta pfertur fisco in successione intestati dicti Jacobi, et ipsum fiscum repellit. l. j. ff. vnde vir τ vxor, τ. l. j. C. eo. titu. Dico preterea qd Raymonetus τ petrus fabri, pretensi fratres τ consanguinei dicti quondã Jacobi, τ filij naturales τ legitimi probi quõdam viri Girardi fabri, alias radellier, patris illegitimi dicti quõdam Jacobi, nõ possunt ex suis ipsorũ personis succedere dicto Jacobo, auth. quibus modis natu. effi. sui. §. filium, ver. aut illos aliquod habere participium, col. vij. τ qd in. d. aut. §. pe. put Ang. ibi. τ Ma. de mat. in suo trac. de suc. ab intest. in. iij. ver. scdz membrum principale. Nico. de vbal. in suo tracta. de succes. ab intest. char. xvij. col. j. ad finẽ, τ Ang. are. in suo testamẽto, in gl. sup verbo nolens intestatus decedere, col. x. ver. vj. principaliter queritur. Et de hoc nullus dubitat. Respondeo ergo ad dictum primum quesitũ, τ dico qd dicta Janneta est potior fisco, τ dictis raymoneto τ Petro fabri: quatenus illi vellent τ conarentur succedere dicto Jacobo. ¶ Ad secũdũ, in quo queritur, an liberi naturales τ legitimi cuiusdam florete inibi nominate, τ ex qua cum vidua existeret dictus Gerardus procreasse seu genuisse τ suscepisse dicitur dictum quondam Jacobum spurium, debeant seu possint eidem Jacobo succedere: supposito qd tempore pcreationis seu generationis eiusdem Jacobi idẽ Gerardus esset maritatus τ dicta floreta esset vidua, τ alias honesta: hoc est nõ meretrix, vel
2 hominibus passim τ indistincte exposita: † qui propterea videtur conceptus τ procreatus ex dãnato coitu q2 ex viro vxorato, p id qd no. Ang. in. d. auk. qui. mo. nat. effi. sui. §. penul. τ qd habetur in. c. nemo sibi blandiatur. xxx. q. iiij. tamen q2. d. floreta erat vidua: et ita pcreat9 ex stupro: τ sic ex damnato coitu. l. inter liberas. §. lex iulia, τ. l. stuprum. §. adulterium. ff. de adulte. §. item lex iulia, inst. de publi. iudi. Dico τ respondeo quod super hoc sunt opiniones.
3 Quidam enim voluerunt, † qd non solum filij naturales tantum, aut filij vulgo concepti succedunt regulariter matribus suis, et alijs per lineam maternam sibi attinentibus: sed etiam spurij ex dãnato coitu procreati τ geniti succedunt sibi attinẽtibus p lineã maternam. vtpote fratribus, τ alijs, quãuis non succedant matri. Jn hac opi. fuit Jo. petru. de peru. in. l. fin. ff. de in ius vocan.
4 † Sz contraria opinio, scz qd hmõi spurij non succedant attinentibus per lineam maternam, videtur esse τ magis communis et vera. τ quam videtur sequi Hostien. in sum. tit. qui fil. sint legi. §. an vtrunqz genus. §. spurij autem τc. imo etiam scdm do. meum. Et Matthe. de ma. τ Ange. Are. vbi. s. Et p hoc possunt induci quindecim bona fundamẽta, que causa breuitatis pro nũc omitto. Jnherendo igitur huic opinioni dico, qd illi filij legitimi dicte quondam florete etiam succedere non possunt dicto Jacobo: sed debent a successione illius repelli. Et propterea venditio quã de suis pretensis iuribus fecisse dicũtur dictis Raymoneto τ petro fabri, eisdẽ nõ proficit, p eo. q2 nemo plus iuris τc. l. traditio.
5 ff. de acquiren. re. do. c. gratia. j. q. j. τ. c. daibertum. j. q. vij. ¶ † Ad tertium in quo queritur de modo agendi dico τ respondeo, opus esse quod ante centum dies, a tempore mortis dicti quõdam Jacobi connumerandos, dicta Janneta aut relicta accedat ab presentiã domini iudicis eiusdẽ loci, τ quod ipsa in psentia illius ac notarij τ testiũ sibi exponat, qd dudũ fuit matrimoniũ legitime cõtractũ p τ inter eã τ dictũ quõdã Jacobũ qꝙz in ipso matrimo-
6 nio pseuerauerunt vsqz ad mortẽ dicti Jacobi inclusiue, † τ quod ipse Jacobus vita functus est τ ab humanis sine liberis parentibus agnatis τ cognatis decessit: τ quod propterea bonorum possessio vnde vxor fuit eidem Jannete ex dispositione iuris delata. Et dicat quod ipsa in psentia do. iudicis eandem bonorum possessionem agnoscit, τ acceptat: τ idem succedere vult τ intendit. Et si dubitaret ne essent heredes τ debita τc. poterit adire cũ beneficio inuẽtarij. Et nõ dixi sine causa quod infra cẽtũ dies τc. quia si hoc non faceret infra dictum tempus ipsa perderet successionem. Et ideo bonum est quod faciat quãprimum poterit: τ quod aduiset testes vt recordentur de tempore mortis dicti Jacobi, quẽ dixit fuisse mortuum paulo ante festum beati Joannis Baptiste: τ sic de mense Junij proxime preterito. Que omnia dixerim sub correctione cuiuslibet melius sentientis.

¶ Argumentum.

¶ Si vassallis τ subditis pascua eiusdem territorij non sufficiãt in submittendis animalibus vassallus subditis prefertur: quos pro debito officij inuicem pati τ abstinere equum est. U. §.

1 ¶ Exemplo an sit credendum sine originali.
2 Exemplo sine copia extensi quo casu fidem faciat contra illud pducentem.
3 Exemplum originalis instrumenti etiã iudicis autoritate sũptum τ transsumptum regulariter fidem non facit.
4 Si vniuersitas alia est in possessione seu quasi tanti temporis de cuius initio τc. immittendi τ animalia introducendi vel depascendi in aliquo territorio: τ glandes siue pascua ibi non sufficiãt nec sufficere possint eidem, debet dominus illius territorij preferri: etiam si consuetudo esset quod data certa quantitate per eam illi liceret dicta eorum vel eius animalia immittere τ depascere in dicto territorio, τ nu. 7.
5 Juribus proprijs abutentes sunt ipsis priuandi.
6 Presumptio de rusticis olim erat qd nõ essent autores rixarum sed innocentes τ quieti: hodie tamen pessimi sunt τ rigosi, optantes sumere pecunias τc.
Rusticorum arrogantia nil est impudentius.
7 Consuetudo tanti tempo. cuius initij memo. non ex. facit acquisitionem iuris: intelligitur pacifica, non violenta.
8 Presumptio admittitur ex presenti in preteritũ quãdo presens status seu conuersatio non habet contra se necessariam temporis preteriti veritatem.
An semp possit psumi de aliquo qd semp fuerit talis qualis est.
9 Colentes seu laborantes terras incultas dominorum suorũ, hoc est eiusdem territorij, ipsis dominis tascas seu decimas τc. persoluere recusantes ab hoc sunt prohibendi.
10 Jnstrumentum habens penes se presumitur in eo contenta non ignorare.
11 Mala fides impedit prescriptionem.
12 Jgnorantia est iusta τ probabilis causa ad petendam restitut. in inte. aduersus decursam prescrip.

¶ De subditis vassal. Consi. vij.

x themate mihi exhibite cõsultationis parte nobilis τ generosi viri fukqueti de podio dñi mõtisbruni τ de ferrasserijs, eliciuntur multa dubia: quorũ aliquib9 respõdeo breuiter τ succincte prout infra, alijs pro nũc de eius voluntate omissis. Premittens pro faciliori respõsione infe-
1 rius subijcienda: † qd licet ptensa copia asserti publici instrumenti fidẽ nõ faciat pro illã dante vel pducẽte. l. pcurator, in fi. τ aut. si quis in aliquo, secundũ intellectũ glo. C. de edendo, τ. l. ij. ff. de fi. instru. τ multis alijs iuribus allegatis τ inductis per gl. τ doc. in. d. auth. si quis in aliquo, scdm dictũ intellectũ: tñ copia huiusmodi fidẽ facit 3 illũ q eã dedit. l. infra autẽ. §. neqz. ff. de in. fi. Qd etiã voluit Bart. τ cõiter oẽs scribẽtes in. d. auth. si qs in aliquo τ Ang. in corpore vnde sumitur predicta auth. τ Anto. de but. in
2 c. j. de fi. instru. † Quo sit vt quamuis quedam pretensa copia seu

exeplū quarūdā ptēsarū cōfessionū, seu recognitionū ⁊ cōuētionū, parte vniuersitatū ⁊ hominū locoꝝ salt⁹ ⁊ de aurello dicto nobili fulqueto ⁊ traditū ⁊ expeditū fidē nō faciat, ꝓ eisdē vniuersitatibus ⁊ hominibus: facit tū fidē cōtra eos. Et eo maxime, ꝓ eis fidē nō facit, pro eo qꝛ nō solū nō est ptēsum originale instrumētū
3 confessionū seu recognitionū ⁊ conuētionū hmōi: † sed nec copia seu exemplum dicti pretensi originalis instrumenti: sed est copia seu exēplū cuiusdā pretēsi trāsumpti. Et ita etiā si cū autoritate iudicis esset factū: ⁊ sic sumptū ex trāsumpto, nō faceret fidem. l. sancimus. C. de diuer. rescrip. Ex quo infertur qḋ ꝑ pdictū ptensum exēplū seu copiā probari nō possunt dicte ptēse confessiones seu recognitiones. Et ita ꝑ ipsum apparere nō pōt, qḋ vniuersitates ⁊ homines predicti habuerint vel habeāt facultatē seu ius immittendi ⁊ depascendi eorū animalia in territorio ⁊ districtu dicti loci de ferrasserijs: sed opus est quod ipsi recurrant ad alia
4 ptēsa remedia. † Et supposito citra ꝑiudiciū veritatis qḋ vniuersitates ⁊ homines predicti possent ptēdere, qḋ ex possessione seu quasi tanti tēporis, de cuius initio aut cōtrario hominū memoria nō existat, ipsi sibi qsiuissent dictū pretēsum ius depascendi in dicto territorio: qꝛ tū pascua, ⁊ maxime glādes nō sufficiūt nec sufficere possunt eidē dn̄o ⁊ dictis vniuersitatib⁹ ⁊ hominib⁹, ꝑsertim eo mō quo vniuersitates ⁊ homines hmōi eisdē vti imo veri⁹ abuti nitunt̄ ⁊ satagūt, dict⁹ nobilis fulquetus de podio notorie dn̄s dicti loci de ferrasserijs ⁊ eius territorij: ⁊ quē dn̄m fatent̄ ⁊ affirmant, deberet ⁊ debet eis preferri, arg. c. suggestū, de deci. c. quid ꝑ nouale. §. fi. de ver. sig. ⁊ est expressum in. l. preses. C. de serui. ⁊ aqua. Qḋ pcederet etiā si consuetudo esset, qḋ data certa quātitate ꝑ ipsos vniuersitates ⁊ homines eisdē liceret dicta eorū animalia immittere ⁊ depascere in dicto territorio de ferrasserijs. l. venditor. §. si cōstat. ff. cōmu. pdio. scdm Hostiē. q hoc notat in. c. dilecti, sup verbo vsurario, ver. qd si aliqs miles: ibi. qd si nemus. Et idē voluit ibi Ioan. an. in ꝑrin. in nouellis. Et idē voluit ibi An. de but. col. ij. ver. qd si miles ⁊c. ibi si tamē nemus ⁊ pascua nō sufficiūt vtrisqꝫ. Etiā idē voluit ibi col. iiij. vel circa, ver. quero in eo ꝙ dicit de vsurario ⁊c. ibi ⁊ si nemus ⁊ pascua nō sufficiāt vtrisqꝫ.
5 Et panor. col. ij. ver. gl. ⁊ doc. formāt qstionē vtilē ⁊c. † dicūt tamē notabiliter hic doctores ⁊c. Qḋ si ita est, imo qꝛ ita est, quo iure sunt sustinēdi dicti vniuersitates ⁊ homines dictorū locorū de saltu ⁊ de aurello, volētes glandes dicti territorij dissipare ⁊ consumere infra quatuor aut quinqꝫ dies: vel ad maius infra sex dies, profecto nō video: sꝫ sunt ipsi repellēdi tanꝙ abutētes pretēso iure. Et qꝛ sic faciēdo glādes nō sufficiūt eidē nobili fulqueto, ⁊ dictis de saltu ⁊ de aurello vt sic possint per tēpus opportunū porci enutriri, sunt ipsi de saltu ⁊ de aurello ab isto abusu repellendi: quinimo ⁊ a facultate immittendi ⁊ depascendi dicta eorum animalia in dicto territorio: signanter vero ⁊ maxime quatenus dictū territoriū nō vtrisqꝫ sufficeret: hoc ē dicto dn̄o ⁊ eis. Preterea ꝙuis soli porci consueuerint dūtaxat immitti in locis circūuicinis, ⁊ in alijs ꝓuincijs ⁊ patrijs, ꝓ glandibus comedendis: dicti tū de saltu ⁊ de aurello cūctātur immittere etiā alia sua animalia: velut boues: vaccas, ⁊ quecūqꝫ iumēta, ⁊ animalia ouina ⁊ multonina ad depascēdū dictas glandes: quas isto medio ⁊ alijs eorum abusibus nitūtur cōsumere infra paucissimū tēpus, verbi gratia infra quatriduū, vel sex dies: ita vt nec glandes hmōi nec dn̄o ꝓficiāt neqꝫ eis, ꝓpter breuē ꝯsumptionē. In quo re vera notari pōt magna malicia dictorū de saltu ⁊ de aurello: tū ratione ꝑdicta: tū etiā qꝛ supsunt alia loca equidē magna ⁊ ampla ac sufficientia ad pastū aliorū suorū animaliū: ⁊ nō solū in territorijs locorū salt⁹ ⁊ de aurello: sꝫ etiā in dicto territorio de ferrasserijs. Et lꝫ ꝑut not. Albe. in. l. vtili ratione. C. de defen. ciui. in dubio ꝑsumptio sit pro rusticis qḋ non sint autores rixarum: sed innocē-
6 tes ⁊ quieti, † ⁊ alibi dicit glo. qḋ sancta rusticitas omnia palā habet: tū vt subiungit idē Albe. rustici nostri tēporis pessimi sunt ⁊ rixosi, optātes summe pecunias: ⁊ qḋ ideo de eis dicitur, qḋ nihil est impudētius arrogātia rusticorū, qui garrulitatē autoritatēꝫ putāt: ⁊ parati ad lites timide intentant qḋ ex arrogantia superbie prouenire manifestum est, dist. xlvi. Ad quod aduertere debēt ipsi de saltu ⁊ de aurello ne in hoc vitiū incidāt: sed seipsos regulent, aut regulari patiātur ratione: ⁊ nō faciant alij quod sibi fieri nolint nec procuret ea consumi in momento (vt ita dicam) que alias possent multis mensibus subuenire. ¶ Preterea ꝙuis Hostiē. ⁊ post eum Ioā. an. Ant. de but. Car. flo. ⁊ Panor. in. d. c. dile-
7 cti, senserint † quod per consuetudinē tanti temporis, qḋ de contrario vel initio hominum memoria nō existit, possit vniuersitas acquirere ius depascendi vel lignerandi in territorio alieno cum grano salis: scilicet vt dn̄s preferatur, si pascua aut ligna vtrisqꝫ non sufficiant: ipsi tamen addunt ⁊ dicunt istud procedere in consuetudine non violenta, sed pacifica: alias per consuetudinem nō possent acquiri. Pro quo allegant. c. sanctorum. c. auditis, de prescrip. c. cumana, de elec. Et cū vniuersitates ⁊ homines predicto-

rum locorū violenter procedant circa immissionē dictorum animalium tempore depastionis glandium, hec violentia debet eis nocere: ⁊ nocet, pro eo qꝛ ex ea videtur presumi in preteritum: ⁊ ꝙ tempore preterito tentauerint per violentiā pascua acquirere: et maxime in glandibus in dicto territorio de ferrasserijs: quia vt post Old. dicit Bal. in. l. i. §. si magistratus. ff. de conue. magistra.
8 † quando presens status seu conuersatio non habet contra se necessariam temporis preteriti veritatem: tunc presumptio admittitur seu recipitur ex presenti in preteritum: vt qꝛ hodie aliquis est pauper, ⁊ ita olim potuit fuisse pauper: propter quod presumitur in dubio semper fuisse pauper. Et idem voluit ipse Bal. in. l. ex persona, circa prin. C. de proba. Sec⁹ vero esset quādo presens conuersatio seu status haberet cōtra se alicuius tēporis preteriti necessariā veritatē, vt verbi gratia. Si aliquis sit hodie hereticus vel vsurarius, non presumitur ꝙ tēpore preterito fuerit talis, pro eo qꝛ fuit tēpus in quo hereticus vel vsurarius esse nō potuit: vtpote tēpore infantie. Cū igitur in casu nostro vniuersitates ⁊ homines dictorū locorū appareāt violēti: ⁊ violenter pcedāt ad depastionem dictorum animaliū: insuper ⁊ ad immissionē animaliū in predijs cultis, gelinis adhuc dispersis ⁊ existentibus in campo: ⁊ istud non habeat contra se necessariā veritatem: quia queadmodū vniuersitates ⁊ homines in predictis hodie sunt violentiꝫ: ita ⁊ tales esse potuerunt sunt decē, viginti, centum, ⁊ ducenti anni. Ergo ⁊ tales fuisse presumitur: ⁊ sic dicta consuetudo nō debet eos iuuare. ¶ Preterea vt predixi quanuis exemplū pretēsi instrumenti nō faciat regulariter fidē, nec probet: facit tamē eā cōtra eū qui dedit exemplū. Quo fit vt cū dicte vniuersitates seu illarū rectores ⁊ administratores dicto nobili fulqueto de podio dederint duplū quarūdā pretēsarū cōfessionū seu recognitio-
9 nū ⁊ cōuētionū: ⁊ † in quo exēplo inter cetera cōtinet̄, qḋ homines dictarū vniuersitatū possent colere ⁊ laborare terras incultas in territorio ferrasseriarū, ⁊ ad culturā illas reducere: hoc saluo qḋ de fructibus, q de terris hmōi prouenirēt, homines dictarū vniuersitatū tenerētur prestare tasquas ⁊ decimas illis quibus prestari consueuerāt: ⁊ vintenū dn̄o pro tēpore loci ⁊ territorij predictorū, istud exēplū facit fidē cōtra vniuersitates ⁊ homines pdictos: vt sic teneantur ad solutionē pdictorū iuriū: ⁊ signāter dicte vicesime partis fructuū ipsi dn̄o faciendā: alioquin debent repelli a cultura. l. cū proponas, ⁊. l. ij. ⁊ qḋ ibi oēs scribentes. C. de pac. l. qui fidem. ff. eo. titu. c. peruenit, le. ij. de iureiur. Cui dicto non obstat si forte parte vniuersitatū ⁊ hominū predictorꝫ opponatur prescriptio: scꝫ qḋ ipsi non soluerunt dictum vintenū ab annis forte. xl. l. vel etiam. c. aut tempore vlteriore: pro eo qꝛ cum pretensum instrumentum, ex quo dicitur fuisse extractum exemplū seu trāsumptum de quo supra, pretendatur semper fuisse apud eos, ipsi sciuerunt ⁊ cognouerūt quid in ipso ptēso instrumento con-
10 tineret̄ † qꝛ habēs instrumentum penes se scire ꝑsumitur contēta in instrumento. l. non est ferendus, ⁊ quod ibi Bald. Paul. de cast. ⁊ doc. ff. de transac. Pro quo bene facit auth. qui semel. C. de proba. ⁊. c. constitutus, circa fi. de testi. Per que iura voluerunt Bar. Bal. Pau. de cast. ⁊ alij communiter in. d. authē. qui semel, glos. scdm vnum intellectum, Anto. de but. ⁊ moderni in. d. c. constitutus, de testa. quod si attestationes aperte fuerint penes me: ego in dubio presumor illas vidisse, legisse, ⁊ fuisse percūctatus. Quod etiā voluit Frā. de are. in. l. q rome. §. duo fratres. col. ix. ff. de verb. obl. Idē voluit Paul. de cast. consi. xi. exordiente, Clarum est iure, Pet. de Anch. consi. mihi. clxxi. exordiente, Principaliter contra istos legatarios ⁊c. Qui loquentes in publico instrumento dicunt quod ille penes quem extitit presumitur vidisse ⁊ sciuisse tenorem illius. Dicti igitur vniuersitates ⁊ homines penes quos tanto tēpore extitit dictū pretensum instrumentum ꝑsumunt̄ sciuisse cōtenta in instrumēto: ⁊ sic qḋ ipse tenebātur ad
11 solutionē vinteni. † Fuerunt igitur in mala fide, ⁊ non potuerūt prescribere, nec se tueri quominus soluant. c. fi. ⁊ quod ibi per scribentes de prescrip. ⁊ regula possessor male fidei de reg. iur. in. vi. ¶ Preterea vbi vniuersitates ⁊ homines predicti possent pretendere, vt tamen posse non videntur, se prescripsisse dictum vintenū: qꝛ tamē dictus nobilis Fulquetus ⁊ sui predecessores ignorauerunt vniuersitates ⁊ homines predictos laborantes in dicto territorio de ferasserijs teneri ad vintenū: ipse posset petere se restitui in integrum aduersus dictā prescriptionem, secundus communem docto. opinionem: ⁊ hoc est illa clausula, edicti si qua iusta causa mihi videbitur. l. i. in fi. ⁊. l. sed ⁊ si per pretorem. §. hec
12 clausula. ff. quib. ex cau. maio. † Et quod ignorantia sit equa ⁊ probabilis causa ad concedendam restitutionem in integrum aduersus decursam prescriptionem, est in gloss. in. l. si patrem. §. i. versi. non vtendo, iuncto text. ff. quemadmo. ser. amit. gl. in. l. i. C. de pat. po. Et firmat Spec. tit. de prescrip. §. i. ver. pone colonus, Barto. Ange. in. l. §. si quis autem per illum text. cum glo. ff. de iti. actuqꝫ priua. Ange. l. fin. C. de prescrip. lon. tempo. Allegā de ...

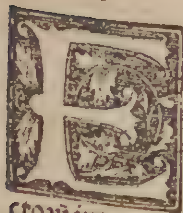
Imo consi.lxxi.exordiente, Videretur prima cōsideratione dicē dum, in primo vol.& idem voluit in multis alijs & in diversis con silijs, que non refero. Et hec opinio est magis cōmunis, prout col ligi pōt ex his que no.do.Feli.in.c.vigilanti, col.j.ver. nihilomi nus opinio Bar.cōmuniter tenetur, de prescrip. vbi videri pōt qui & in quibus locis scribendo aut consulendo tenuerunt hanc opinionē. Et quia motiua & rationes huiusmodi opinionis sunt tacte, eas non refero. Concludo igitur qđ vel prescriptio preten sa non cucurrit contra dictum nobilem Fulquetum aut suos pre decessores obstāte mala fide de qua.s. aut si cucurrerit debet ipse nobilis Fulquetus in integrum restitui aduersus dictā prescri ptionem. Et ita mihi videtur, sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis. Et vt mihi videtur bene faceret magnifica do mina mea dña saltus & de aurelo: & pro parte superior montis bru ni & ferrasseriarum &c. si ipsi materiam hanc componerent, & redu cerent ad equitatem: vt sic facerent vniuersitates & homines qđ facere debent: & abstinerent ab illicitis: & idem nobilis Fulquetus pateretur id quod pati deberet, & non vltra.

¶ Argumentum.

¶ Nō est inofficiosa dos vni ex tribus tantū filiabus constituta de dimidia parte bonorum patris, cum reliquum alijs satis esse possit. V.F.

1 ¶ Bona alicuius non estimantur ante deductionem eris alie ni & funeris impensam.
2 Dote ad legitimam non ascendente an agi possit ad eius supple mentum.
3 Dos quando dicitur inofficiosa pretextu cuius possit retracta ri eatenus quatenus excedit modum legitimum.
4 Pactum de quittando, cedendo, seu remittēdo &c. an noceat quo minus non possit peti supplementum legitime.
Dotem an teneatur filia sibi imputare in legitimam.
5 Supplementū legitime debet fieri & solui de & in rebus heredita rijs, & non pecunia.
6 Legitima omnium filiarum alicuius computatur per congruā partem omnium bonorum illius: eorū scilicet que supersunt de ducto ere alieno & funeris impensa.
7 Dos quando non sufficit ad legitimam non solum agitur ad sup plementum: sed etiam ad eius vsumfructum.

¶ De inoffi.dot: Consi.viij.

Ex themate consultatio nis mihi exhibite parte, puidi viri Claudij pleu ze eliciūtur plurima dubia, quibus nō possem re spōdere: signāter primo: & hoc pro eo q: non sunt mihi exhibita instrumenta matrimoniorū contra ctorū inter Claudiū amblardi ex vna parte: & Anthonetā giran de filiā Baudelij zirandi ex alia: necnon etiā inter Tossanū am blardi ex vna parte: & Claudiā filiam dicti Baudilij ex alia. In quibus cōtineri pretēditur pactū de quittādo, cedēdo, & remittē do bona paterna & materna &c. Jlla enim erāt & sunt necessaria
1 ad decisionem primi q̄siti. † Preterea est intelligendū quātū va luerint bona predicti Baudilij tpe eius mortis, deducto ere alie no & funeris impēsa, & quātū fuerit ꝑ qualibet ex dictis filiab⁹ in dotē ꝑ dictū Baudiliū assignatū, insup & cujus etatis erāt dicte Anthoneta et Claudia. Visis enim pdictis instrumētis, & signā ter in articulo pacti & promissionis: & habita informatiōe de pdi ctis, poterit respōderi dicto primo q̄sito. Puto tū p̄missis saluis
2 † q dict⁹ pleuze donatari⁹ nō facile se tueri & defendere poterit, quominus cōueniat ꝑ supplemento legitime dictarū Anthonete & Claudie, si dotes ꝑ eisdē cōstitute ad dictā legitimā nō ascēdāt. Et eo magis q: nō puto qđ peyrona p̄fati pleuze vxor, ac filia di cti quōdā Baudelij: & ꝑ eū heres instituta, debeat se paterne bere ditati immiscere: postq̄ post factū testamētū ꝑ dictū Baudilium idē Baudili⁹ donauit omnia bona sua dicto pleuze eius genero reseruato vsufructu sibi & vxori: & q̄busdā summis legatis ꝑ dictū Baudiliū: & quas voluit solui ꝑ dictū pleuze. Et sic dicta Peyro
3 na ex immixtione paterne hereditatis nō vr posse q̄eq emolumē tū aut cōmodū. ¶ Ad scđz dubiū dico & respōdeo † qđ, cū cōstitu tio dotis dicte Peyrone facta de medietate bonorū p̄dicti Bau dilij nō fuerit inofficiosa, nec modū legitimū excesserit, ꝑ eo quia de alia medietate seu parte illius poterat abundanter suppleri si qd deerat, illa ab initio valuit: & sic ꝑ eam non fuerunt grauate predicte Anthoneta & Claudia. Et ideo non tenetur propterea Peyrona cōtribuere in supplemento: sed debet istud supplemen tum fieri vel solui per dictū pleuze vltimum donatarium. Quod etiam voluit Bald.in.l.j.colū.vj.vel circa, ver. sed quid si dona uit.C.de inoffic.dona. Ubi etiam Sali.ver.quero tertio.cum gl. & Jo.de imo.in.c.apostolice.de dona. Pro hoc dicto possent mul ta induci: sed succincte respondeo. ¶ Ad tertium dico & respon
4 deo † quod supposito quod pactum de quittando: cedendo & re mittendo, de quo in primo quesito non noceret prefatis Antho nete & Claudie, quominus ipse possint petere supplementum di cte earū legitime: deberent tamen & tenerētur sibi in eā imputa re dotes pro eis constitutas per dictū Baudilium.l.omnimodo.
5 C.de inoffi.test. † Quod vero ad.xx.flor. predictis Anthonete & Claudie & earum cuilibet legatos per dictū Baudilium possunt illos repudiare, & dicere q volunt habere supplementum legiti me in bonis & substantia seu rebus hereditarijs dicti quōdā Bau dilij. Et idem dico de residuo, si videlicet dotes & summa predi cta non sufficerent ad legitimam: q: hec summa huiusmodi & resi duum potest peti in rebus hereditarijs, & substantia dicti quōdā Baudilij.l.suus quoq̄.in fi.prin.vbi etiā Jo.de imo.col.vij. vel circa.ff.de here.insti. Alex.de imo.in.l.non amplius.§.cum bono rū.ff.de leg.j.& alij in alijs locis. Et sic si dicti Claudius pleuze, Anthoneta, & Claudia aliter concordari non possint recurrant ad iudicē qui declarabit in quibus rebus fieri & solui debeat hoc supplementū: & an in vna re vel pluribus. ¶ Ad quartum dico
6 & respondeo, † quod cum dicto quondam Baudilio superfuerint tres filie: earum omnium legitima fuit tertia pars bonorū eius dem Baudilij: eorum scz que superfuerunt deducto ere alieno & funeris impensa, auth.de trien.& semis.§.j.colla.iij.& transumpti ue in auth.nouissima.C.de inoff.test.iūcta.l.papinianus.§.quar ta autem.ff.eod.ti.& in qua legitima non potuerunt grauari.d.l. omnimodo.l.quoniam in prioribus.& auf.vnde & si parens.C.de inoffi.testa. Et hec tertia pars diuiditur equis portionibus in ter.d.filias: & sic quelibet pro legitima habere debet tertiam par tem huius tertie partis que est nona pars predictorum bonorū. Si igitur dos cōstituta pro Antoneta, & idem dico de Claudia, non ascendat ad nonam partem predictorum bonorum, poterit petere quod deest. ¶ Ad vltimū dico & respondeo, quoad dictas
7 anthonetam & Claudiā, † qđ nisi dotes ꝑ eis constitute sufficiant ad dictā legitimā, ipse poterūt petere nō solū supplementum: sed etiā vsumfructū: q: debēt habere legitimā, & vsumfructū legiti me.d.auth.nouissima, in fi. Quo vero ad dictā Peyronā dico et respondeo qđ, cū ꝑ ea & nomine ipsius fuerit dimidia pars predi ctorū bonorū in dotē constituta dicto pleuze: & sic habuerit & ha beat seu pro ea dictus pleuze eius maritus nō solū legitimā, q̄ est nona pars predictorum bonorū: sed dimidiam partē eorundē: et vsumfructū illius: ipsa nō potest aliquid petere super vsufructu alterius dimidie partis. Et ita mihi videtur, sub correctione ali cuius melius sentientis.

¶ Argumentum.

¶ Instituta per patrem filia & sui liberi, nō simul, sed ordine suc cessiuo vocantur: nec tenetur hec filia liberis suis auitam heredi tatem vel suam equis portionibus distribuere, dum singulis legi timam relinquat. V.F.

1 ¶ Institutio pluriū per copulā & inter quos cadit ordo chari tatis & affectionis: vel cōcurrit necessitas saltē causatiua &c. an or dine successiuo vel simul facta intelligatur.
2 In cōsulēdo & iudicādo nō est a communi opinione deuiandum.
3 Substitutio vulgaris dicitur per aditionem paterne heredita tis ab instituto expirare.
4 Substitutione fideicommissaria grauatur institutus de restituē do hereditatem substitutis.
5 Uerbū instituo est vbū directū: & talis significatio data est a iure.
6 Substitutio illa tantū vulgaris dicitur, in qua non adijcitur di ctio tractū temporis denotans: vt est quādocunq̄, post, & similes.
7 Agenti ad legitimam obstat pactum de ea non petendo.
8 Legatum relictū in testamento an imputari possit in legitimam. Juramentum habet vim & rationem expressi.
9 Pactum de quittando, seu potius quittantia, secundum magis communem opinionem an se extendat ad legitimam.

¶ De impub.& al.substi. Consi.ix.

Thema tale est. Probus quondā vir Franciscus de Rosil lione loci duzere, de anno incarnatiōis dominice mil le.cccclxxxvj.& die.xiiij.mensis maij, condidit eius vl timum & nuncupatiuū testamentū. In quo inter cetera heredē vniuersalē instituit honestam mulierem Amandam eius filiam naturalem & legitimam: & suos liberos. Et casu quo ipsa filia de cederet sine liberis eidem substituit prouidum virum Ludoui cum raydony. dicte Amande maritum. Et permanens in dicta

voluntate ab humanis decessit, eidem superuiuente dicta Amanda eius filia: que post ipsius testatoris decessum se immiscuit paterne hereditati, et bona eiusdem testatoris tanquam vnica et insolidum heres tenuit et possedit. ¶ Successu temporis dicta Amanda fecit et condidit eius vltimum et nuncupatiuum testamentum: in quo heredem vniuersalem instituit honestum iuuenem Claudium raydoni eius filium naturalem et legitimum: et honeste mulieri Perrine eius filie naturali et legitime legauit et iure institutionis reliquit .xl. floreñ. monete currentis. Et permanens in hac voluntate vita functa est et ab humanis decessit: superstitibus dictis eius filio et filia. Post cuius mortem dicta Perrina insurrexit et insurgit, pretendens se fuisse vna cum fratre dicte Amāde eorum quondam matri substitutam: propter illa verba: et suos liberos, supra relata et posita in institutione facta de dicta Amanda: et quod propterea debeat habere partem bonorum dicti quondam Francisci primi testatoris: et pretensi fideicommissi liberis dicte Amande relictis. Quesitum est quid iuris. ¶ Ad quod respondeo breuiter et succincte: quod dicta Perrina, etiam si nata extitisset tempore testamenti dicti quondam Francisci eius aui materni, nihil petere posset in dictis bonis, tanquā scilicet coheres dicte Amāde: aut tanquam coinstituta fuerit, quod no. glo. quam ibi sequuntur And. de pi. Bar. Odof. Dy. Ray. Albe. Bal. Nico. de nea. Ang. Pau. de cast. Rapha. cuma. et Alex. de Imo. et alij magis communiter in .l. gallus. §. quidam recte. ff. de libe. et posthu. Volunt enim

1 † quod quando plures persone copulantur per copulam et: et inter illas personas non solum cadit ordo charitatis et affectionis, sed etiam concurrit necessitas saltem causatiua: vt est quando institutus est filius vel filia et nepos testatoris ex filio aut filia huiusmodi: quod tunc tales persone intelliguntur institute ordine successiuo, non simul: vt scilicet possit cū effectu nepos succedere cum patre vel matre: sed debet pater vel mater succedere insolidum, si supersit seu viuat: et succedere velit. Si vero non viuat: vel viuat, sed nolit succedere: sed repudiet seu abstineat a paterna hereditate: tunc succedit nepos. Cum igitur in casu de quo queritur dicta Amāda superfuerit tempore mortis prefati Francisci eius quondam patris, et hereditati illius se immiscuerit: nō potest vt prediximus dicta Perrina aliquid petere in dictis bonis tanquam coheres seu coinstituta, et hoc secundum communem opinionem: et pro qua possunt multa induci que omitto: licet aliqui senserit contra

2 rium. † Sed in consulendo vel iudicando non est recedendum a communi opinione .l. j. ibi, crebrior apud veteres opinio. ff. de offi. questo. et qd no. Hostien. Jo. an. in nouel. Ant. de But. Panor. et alij in .c. j. de constitu. vbi do. Feli. col. penul. ponit multas remissiones. Et idem volunt doc. in .l. fi. C. de pena iudicis qui male iudi. Et quamuis prefati Amanda et eius liberi fuerint, vt dixi, inuitati ordine successiuo: quia tamen, vt etiam prediximus, ipsa Amanda se immiscuit paterne hereditati, non potest dicta Perrina, tanquam sibi substituta per illa verba et suos liberos, aliquid petere in dictis bonis. Cuius dicti assigno rationem: quia quod dixi dictos Amandam et eius liberos fuisse inuitatos ordine successiuo: intelligitur qd dicti liberi fuerint eidem Amande eorum matri vulgariter et directo substituti, non per fideicommissum. Per id qd not. glo. Barto. Pau. de cast. et Alex. de Imo. d. l. gallus. §. quidā

3 recte. Quo fit vt cum per additionem seu imixtionem paterne hereditatis factā per dictā Amandā expirauerit vulgaris substitutio .l. post aditam, et .l. precibus. C. de impub. et alijs substi. nō possit aut valeat eadē Perrina aliquid petere in dictis bonis in vim dicte vulgaris substitutionis. Nec etiā hoc facere potest in vim fideicommissarie substitutionis: quia vt prediximus substitutio predicta fuit vulgaris: et in verbis predictis non comprehēdebatur

4 fideicommissaria substitutio: † per quam cēseretur dicta Amanda granari de restituendo hereditatem eius liberis. Et hec fuit sententia et mens glo. Bar. Pau. de cast. et Alexā. de Imo. in d. l. gallus. §. quidā recte. Pro quorū sententia facit qr inuitatio fa

5 cta de dictis amanda et liberis facta est per verbū instituo, † qd est verbum directum: qr talis modus significandi datus est sibi a iure, vt in titu. de hered. institu. secundū Bar. in .l. centurio, Bal. in l. fi. in fi. C. de sac. sanc. ec. Jo. de Imo. in .l. j. in prin. ff. de vulga. et pupil. quod nō obliquatur: cum substitutio potuit ab initio valere iure directo .l. in substitutione, et .l. verbis ciuilibus. ff. de vulg.

6 et pupil. quod fuit in casu, vt prediximus. † Preterea cum in dicta pretēsa substitutione, per quam liberi dicte Amande censentur eidē substituti, non sit adiecta seu apposita dictio denotans tractum temporis: vt qr non fuit dictum, quandocunque decederet Amanda: vel post mortem ipsius Amande veniant liberi eius: ipsa substitutio censetur quoad eandem Amandam esse tantum vulgaris: nō autē cōpēdiosa, vel fideicōmissaria. Sicut quando testator dicit filium instituo: et ei titium substituo. Pro quo videri potest qd plene ponit Alex. de Imo. cōsi. xxij. exordiens. visis ac perlectis, col. iij. versi. et si diceretur, in tertio volu. Ex quibus infero

dictā Amādā potuisse disponere et testari nō solū de alijs bonis suis: sed etiā de bonis dicti Frācisci eius quōdā patris: perinde ac si dicta institutiōe nō fuissent apposita dicta vba, et suos liberos.

7 ¶ Fateor tamen † quod nisi dicta Perrina promisisset quittare bona materna: et ea vt audio qttasset, ipsa posset petere in bonis dicte Amande eius legitimam, que est sexta pars eorūdem bonorum, prius deducto ere alieno et funeris impensa, cum duo liberi eidem Amande superfuerint authē. de trien. et semis. §. j. colla. iij. et trāsumptiue in auth. nouissima. C. de inoffi. testa. iūcta .l. papi-

8 nianus. §. quarta autem. ff. eo. titu. † et in qua legitima deberet imputare legatum sibi relictum in testamento dicte Amāde .l. etiā §. si debita. ff. de bo. libe. l. sine. §. excluditur. ff. de iur. patro. quod etiam voluit Barto. et docto. communiter in .l. in quartam. ff. ad legem falcid. Sed ipsa promisit quittare et cum iuramento, vt etiam dicitur postea quittauit bona materna propter quod videtur excludi a materna successione capitulo quamuis pactum, de pactis in .vj. et etiam a legitima ratione iuramenti, quod in dicto pacto de quittando interuenit: quod habet rationem seu vim expressi, vt dicit Bald. in .l. j. q. ij. C. commodati. Et supposito quod pactum de quittando et quittantia non se extenderent ad legitimam quod magis placet propter id quod no. Fran. de are. in .l. j. §. si quis ita. col. vj. vel circa. ff. de verb. obli. certum est tamen qd dicta Perrina petere non potest vltra dictam legitimā: et in qua est imputandum dictū legatum .xl. floreñ. Non enim vltra huiusmodi legitimam tenebatur eidē Perrine de bonis suis relinquere dicta Amanda. d. auth. de trien. et semis. §. j. ¶ Quo vero ad dictū Ludouicū quondā patrē eorūdē Claudij et perrine, qui dicitur heredē vniuersalē instituisse dictū Claudiū eius filiū: et dicte Perrine legasse, et iure institutionis reliquisse sexdeciz floreñ. in quibus vt puto et dote alias pro eadē Perrina constituta eandē Perrinā heredē particularē instituit, dico et respondeo quod cū dos predicta: et quā tenetur sibi imputare in legitimā .l. quoniam nouella. C. de inofficioso testa. et dicti .xvj. flore. dicantur ascendere nō solum ad valorem sexte partis bonorū dicti quondā Ludouici: ad quam ascendit legitima. d. auth. nouissima, et in corpore vnde sumitur: sed longe vltra, nō potest eadē Perrina aliquid vlterius petere pretextu eiusdem legitime, vt auth. de trien. et semis.

9 §. j. † Preterea eidē videtur obstare quittantia, donatio, et remissio, quā vt audio eidē Ludouico fecit: quamuis precedens fundamentū magis mihi placeat: pro eo qr est difficultas an ad validā quittationem seu remissionem legitime opus sit in ea facere mentionem expressam de legitima: propter id qd habetur in .l. si quando. §. et generaliter. C. de inoffi. testa. super quo non insisto, pro eo qr vt audio dos et dicti .xvj. floreni ascendunt ad legitimam, et longe vltra: et ita non fuit opus quittantia seu donatione. Et ita mihi videtur.

¶ Argumentum.

¶ Equior est sententia, vt clausula codicillaris nihil operetur in testamento rupto per posthumi preteritionem ignoranter factam. A. F.

1 ¶ Clausula codicillaris an operetur aliquid quando testamentum deficit ex causa preteritionis posthumi ignorāter preteriti.

2 Testator quandiu superest non potest impediri quin possit mutare testamentum.

3 Clausula ista, si nō valet vel valebit iure testamenti valeat iure codicillorum, in testamento inserta, an semper sit efficax et valida.

¶ De liberi. preteri. Consi. x.

Viso testamento, quod dudum, Anno scilicet. M. cccclxxxij. et die. xxij. Mensis octobris fecisse et condidisse legitur probus quondā vir Michael Fabri de Albron. et in quo inter cetera heredes vniuersales instituisse dicitur Joannem, Gulielmum, Petrū, et Gulielmum Fabri, eius filios naturales et legitimos: vna cum iurium allegationibus egregie et eleganter dictatis per nobiles et egregios viros dominos Claudiū Marchi, Petrum chomelli, et Thomam pelissonis iurium professores, dico et respondeo nemini esse dubium quin opinio, pro qua et secundum quam dicti domini concluserunt, fuerit et sit opinio magis communis: quāuis Bar. tam scribendo quam consulendo senserit contrarium in locis per eos allegatis, et An-

1 ge. in .l. idē erit dicendum. ff. de testa. mili. vbi dicit † quod rupto testamento ex causa preteritionis posthumi ignoranter preteriti non operatur aliquid clausula codicillaris, in locis allegatis: et hoc intelligit ibi Ange. esse verum etiam si post testamentum viuo te-

no testatore posthumus nascitur: et testator superuixerit magno tempore: et non mutauerit testamentum. nisi coram quinque testib⁹ diceret se velle in eadē voluntate decedere: quia tunc ex hac voluntate noua cōualescit clausula codicillaris: et dicit qđ ista probantur in d.l. idem erit dicendum, et istud idem sequitur Ange. consi. cvj. exordiente, ista questio principaliter habet duo puncta et melius in consi. cccxvij. incipiente, Fecit testamentum, et istud vltimum etiam voluit Bar. in quodā suo consi. exordiente, Qui
2 dam nomine lapus: vbi dicit † qđ nihil refert quod tanto tēpore superuixerit testator post natiuitatem posthumi quod potuisset mutare testamentū si voluisset, secundū eū: nunquam fortasse istud non multum seruiret: et hoc pro eo quia nō extranei, sed alij filij fuerunt heredes instituti: dictā opinionē Bar. etiā secutus est And. Barba. in sua Joānina. c. raynaldus. de testa. vbi dicit se pro hac parte millesies cōsuluisse. Sed loquitur idem Barb. eo casu quo testator ignorauit effectum clausule codicillaris, vel ei equipollētis: et quia etiam notarij ex suo capite: et prout reperiūt in suis formularijs describūt clausulas huiusmodi in testamentis, vt plurimum etiam ignorantes quid important dicte clausule. Recordor quod cum honorabilis quondam vir magister Claudius Archibaudi, notarius et ciuis Viennensis, ignorans se habere vxorem pregnantē testamentum condidisset, et in eo heredes vniuersales instituisset dominū Anto. Archibaudi eius fratrē: et vt mihi videtur nobilem Petrū de Crocluñ. ciuē
3 Viennēsem: et in testamēto huiusmodi posita extitisset † clausula codicillaris, si nō valet vel valebit iure testamenti valeat iure cōdicillorum, et deinde post certū tempus infra vt puto sex mēses dicta vxor peperit filium masculum, sine metu, et diu, et cum maximis dispendijs agitata causa inter dictū filium masculum, pretendentem testamentum ruptum, et integram hereditatem sibi debere restitui, ex vna parte, et prefatos heredes pretēdentes ad se pertinere bessem hereditatis seu bonorum eiusdem magistri Archibaudi, et hoc in vim clausule codicillaris: et propterea dictū filiū masculū nō posse petere nisi legitimā in bonis paternis sibi debitā, pro eo quia censebatur pure grauatus de restituēda hereditate predictis heredibus: in qua tamen causa post longā disceptationē fuit latū arrestū vt audiui pro dicto filio masculo. Et reuera quamuis opinio contraria videatur verior de rigore iuris: opinio tamen Bar. videtur habere magnā equitatē, supposito qđ et testator et notarius ignorēt quid importet clausula codicillaris et sibi equipollens. Nō nego quin multū faciat pro dictis heredibus institutis, quod dictus testator diu superuixerit post natiuitatē posthumorū, et hoc si habuisset notitiā. Videretur mihi quod amici borū liberorū bene facerent si cōponerent istā materiā: et si heredes aliquid relaxarent illis posthumis vltra et preter legitimā: bene enim facerēt dicti posthumi si cōtenti fuerint recipere minus virili portione, et que eis deberetur si dictus quondam Michael nec testamentū nec codicillos cōdidisset. Que dixerim breuiter et succincte sub correctione cuiuslibet dñi melius sentiētis.

¶ Argumentum.

¶ Inter deliberandum heres si non conficiat inuentarium, ad integra tenetur legata: in quibus testatoris verba ex communi vsu loquendi interpretationem accipiunt. V. F.

1 ¶ Testator potest legare dodrantem bonorum suorū: nec heres conqueri potest si habeat quadrantem.
2 Molestia qualiter et quo casu intelligenda sit prohibita.
3 Penam non meretur quod nec malo animo nec malo modo fit.
4 Molestia non semper dicitur iniuria: et qđ quis iuste patitur iniuriam esse dicere non debet.
5 Legatum generale omnium bonorum et vtensiliū domus an includat animalia infra grangiam existentia.
6 Appellatione fordij et vtensilium domus que veniant.
7 Verba ista supellex, massaritium, fordium, et similia ex vsu mutari possunt: et que vnius nomine continentur possunt sub alterius intellectu contineri.
8 Verbum vtensilia, in dubio et indeterminate prolatum in testamento debet intelligi secundum communem vsum loquendi regionis, et de his que erant in communi vsu proferentis.
9 Verba geminata quid operentur.
10 Generi quando per speciem in totum derogetur.
11 Legans his verbis, lego omnia et quecunque bona et fordia et domus vtensilia, de quibus bonis intelligi dicatur.

¶ De iure deliber. Consi. xj.

AD ea, de quibus quesitum est parte prouidorum virorum Joannis et Claudij Bernonis, respōdeo breuiter et succincte prout infra. Et primo ad primum, qđ licet legata, que fecisse legitur probus quondam vir Duronus Bernonis plus ascendant seu valeant quam residuū bonorū et hereditatis eiusdem quondā Duroni: non tamen propter hoc vitiatur, nec potest dici nullū testamen-
1 tum dicti Duroni. † Quia testator legare potest dodrantem seu tres quartas partes bonorum suorū: ita quod heres conqueri non potest si habeat quadrantē, seu quartam partē bonorū testatoris. l. j. §. j. ff. ad. l. falci. et instit. eo. ti. in prin. vbi vero dictus Duronus legasset aut reliquisset de bonis suis vltra dodrātem, seu tres quartas partes, vt verbi gratia. x. vel. xj. vncias: vel forte vltra quam bona valerent tempore eius mortis et decessus: tunc expediuisset dictis Joanni et Claudio adire seu acceptare hereditatem eiusdē quondā Duroni cū beneficio inuētarij, et illud cōficere. j. tres mēses, ad hoc vt possint detrahere seu habere quartā partē iuxta ea quae habētur in. l. fi. §. et si prefatā. C. de iure deli. alioquin si hereditatē predictam non adiuissent cū beneficio inuentarij, vel illud non cōfecissent, tenerentur insolidū ad legata: etiā si illa excederent dodrantē, vel totū patrimoniū dicti quondam testatoris. d. l. fi. §. sinautē. ¶ Ad 2m quesitū dico et rñdeo, quod omnia et quecūque bona, fordia, et domus vtensilia, que erant tēpore testmēti dicti quondā Duroni infra domū et grangiam in dicto suo testamēto numeratas, legunt fuisse et esse legata Catharine eius relicte: et ideo illa sibi debent. Quo vero ad duas capsas seu arcas, et alia bona, veluti blada, grana, et alia extra domū et grangiam predictas existentia tēpore testamenti, et que. d. Catharina infra domū et grangiā huiusmodi in momento seu breui tēpore reduxit aut deportari fecit ad domū vel grangiam, illa non sibi debentur: nec fuerūt sibi legata, et ideo debent restitui predictis heredib⁹, per id qđ habetur in. l. talis scriptura. circa fi. ff. de leg. j. et in. l. si ita scriptū. et quod ibi Bar. ff. de aur. et arg. leg. et qđ not. Ang. de gret. in suo tract. testamentorū seu vltimarū voluntatū: super verbo itē reliquit. P. vinū, oleum et triticū qđ habet in domo et c. Possunt igitur dicti Joan. et Clau. petere dicta bona sibi restitui; nec propterea cōtraueniant volūtati testatoris: qui eis-
2 dem prohibuit ne dicte Cathar. molestiā facerent: † quia illa prohibitio molestie nō se extendit nisi ad res et bona eidē Catha. legata: et sic si dicti Jo. et Clau. tanquā heredes molestent eam super restitutione arcarū, granorū, et aliorū bonorū post dictū testamentum portatorū ad domū seu grangiā, non debebunt dici eandē Catha. molestare malo modo aut malo animo: cū bona huiusmodi ad eos pertineāt, non ad dictā Catha. et ita nō censetur molestia huiusmodi prohibita: quia illa sola molestia censetur per dictū quōdam
3 Duronū prohibita, que fieret malo modo vel malo animo. † Quia qđ malo animo non fit nullam penā meretur. l. si seruū. §. pretor. in glo. quod male. ff. de acquir. hered. et qđ not. Bal. in. l. j. versic. item quero si testator mandauit heredi ne molestet vxorē Alex. de imo. in. l. qđ de bonis. §. j. ff. ad. l. falci. pro quo videri possunt multe remissiones scripte per do. Feli. in. c. causam que. de rescr. qđ ponit And. barb. consi. xij. in prima parte: pro quo ēt videri pōt qđ scribit beatus Aug. psal. cxlv. facientē iudiciū iniuriam patientib⁹ et c. vbi dicit nō vt patiaris molestiā te hortatur: sed vt
4 patiaris iniuriā. † Nō enim omnis molestia iniuria est quicquid enim iure pateris nō est iniuria. Possunt et alia induci: sed predicta sufficiūt. ¶ Ad tertiū quesitū dico et respondeo, quod debita seu pecunie de quib⁹ ibi, solui debēt prefatis heredibus, nō dicte Catharine: pro eo quia in legato eidē Catharine facto de bonis, fordijs et domus vtensilibus infra domū et grangiam existentibus, fuerūt debita reseruata et excepta: que etiā si non fuissent reseruata vel excepta, deberēt tamē solui predictis heredibus: non dicte Catharine legatarie. l. quesitū. §. j. ver. responsum est nomina et nūmos non videri deberi. ff. de lega. iij. et ideo male facit predicta Catharina, que vel differt vel recusat expedire predictis heredib⁹ pignora inibi numerata, pretendens se non teneri illa restituere vel expedire eisdē heredibus, nisi prius satisfacto de pecunijs, pro quibus obligata et tradita extiterūt dicto quondā testatori.
5 ¶ † Venio ad vltimū quesitū: in quo dubitatur an in legato facto de omnibus et quibuscūque bonis fordijs et domus vtēsilibus infra domū et grangiam superius confrontatis existentibus tēpore testamenti, de quo supra, veniāt et comprehēdantur animalia infra eandē grangiā tunc existentia. Ad qđ respondeo qđ, si nō desipio, istud non est modicum dubium: pro cuius decisione premitto, qđ ratio allegata per heredes: et in qua pretendūt qđ dicta animalia non comprehēdantur vel veniant in legato pre-

dicto: pro eo qz factũ est legatũ predicte Catharine de quibusdam vacca & tribus ouibus, nõ valet nec suffragatur eisdẽ heredibus: pro eo qz in isto vltimo legato nõ fuit dictũ, qđ de animalibus existẽtibus in grãgia legaret eidẽ Catharine ipse testator vnam vaccã & tres oues: quo casu potuisset forte pretendi qđ de animalibus bouinis aut vaccinis & ouinis nõ deberent nisi vna vacca & tres oues. ar. eius qđ tenetur in. l. cũ delanionis instrumento. §. cui fundũ. ff. de fundo instr. sed fuit dictũ qđ dictus testator eidẽ Catharine vxori sue legabat vnã vaccã & tres oues, quas habebat & tenebat Ant. Melon laborator ab eodẽ testatore ad mediũ incrementũ.

6 † Verũ est videndũ quid veniat appellatione fordiĳ & vtensiliũ domus. Et licet reperiã in iure vocabulum vtẽsile: & hoc quidẽ in. l. qui vtẽsilia. ff. de decurio. & in. l. ĳ. ff. de nũdi. & iĳ. regũ. c. vj. ad fi. vbi dicit tex. & in anno. xj. mẽse Bul. ipse est mẽsis octauus perfecta est domus in omni opere suo & in vniuersis vtẽsilibus suis: non tñ memini reperisse verbũ fordiũ: propter qđ existimo esse reecurrendũ ad vsum loquẽdi illius patrie, in qua conditũ est testamentum de quo. s. per id qđ in simili voluit Bar. in. l. j. ff. de supel. lega. & post eũ Ang. are. in suo trac. de testa. in gl. super verbo itẽ reliquit ceco massaritias suas & omnia alia mobilia q̃ sunt in domo: vbi dicũt

7 † qđ ſm cõem vsum in vulgari hodie nõ nominamus supellectilem: sed appellamus massaritias vel supellectilia, & subiungũt qđ dicta nomina possunt ex vsu mutari. l. labeo. ff. de supel. lega. & qđ ideo quecũq; reperiuntur cõtineri appellatione supellectiliũ continẽtur appellatione massaritiarũ: & puto qđ non solũ quoad verbũ fordiuz, & illius significationẽ cõsiderari & attẽdi cõis vsus loquẽdi: sed ẽt quoad verbũ vtensile, qđ etiã voluit Albe. in suo dictionario. in

8 verbo vtẽsilia: vbi dicit † qđ si maritus legauerit vxori vtensilia, prout sepe cõtingit: & nõ determinauerit que, debẽt intelligi ſm cõem vsum loquẽdi regionis: & de his que erãt in vsu testatoris & vxoris, per iura que inibi inducit. Supposito igitur quod fordia & vtẽsilia debeãt intelligi & accipi ſm cõem vsum loquẽdi illius regionis: erit considerandũ an appellatione fordiorũ & vtẽsilium ſm illum cõem vsum loquẽdi veniãt animalia bouina seu vaccina: ouina: mutonina: & forte pecorina & caprina existẽtia in dicta domo tẽpore dicti testi: & si veniãt questio expedita est & decisa: scilicet q̃ illa debeantur predicte Catharine. Si vero alias ſm vsum hmõi non veniãt, est maior difficultas an attentis verbis de quibus in clausula legati, de quo. s. debeant. ¶ Et primo quidem vr̃ q̃ illa cõprehendãtur & veniãt in dicto legato: pro eo

9 qz in illo dicitur, † q̃ ipse testator legauit omnia & quecunq;: & sic vsus est verbis geminatis, que multũ operãtur. l. balista. & quod ibi doc. ff. ad trebel. Et scribũt multi in dictis locis, quos nõ refero. ¶ Preterea in dicto legato facta est exceptio & reseruatio de debitis, & aliĳs scripturis tam publicis q̃ priuatis: per quam exceptionẽ videtur regula fuisse formata in reliquis: per id qđ no. gl. ff. de reg. iur. in rub. & Dy. eo. tit. in. vj. super rub. ¶ Preterea supposito q̃ verbũ omnia bona, relatũ ad fordia & domus vtẽsilia, possit fortasse dici genus: & fordia & domus vtẽsilia possint dici eius species: non tñ videtur q̃ hoc genus debeat imputari vel restringi per species: & q̃ illa verba omnia & quecũq; bona debeãt accipi & restringi ad fordia & domus vtensilia. l. quesitum. §. si quis fundũ. cum suis si. ff. de fun. instruc. Econtra vero: scilicet q̃ in dicto legato nõ comprehendantur seu veniãt nisi ea que cõprehendũtur in legato fordiorũ & domus vtensiliũ, videtur: pro eo qz in dicto legato apponitur genus per illa verba, omnia & quecunq; bona: per id q̃ no. Bar. in. d. l. quesitũ. §. si quis

10 fundũ. vers. his expeditis venio ad materiam legis nostre, † & sic per adiectiuũ neutraliter positũ: quo casu qñ precedit genus, & sequitur speciernũ enumeratio: tũc derogatur in totũ generi per speciẽ: & ponitur pro id est: & sic causa limitationis totalis, arg. l. sed & si adĳciatur. ff. pro soc. & eorũ que no. Bar. in. d. l. quesitũ. §. si quis fundũ. in. iĳ. q. prin. ff. de fun. instruc. quãuis fortasse possit huic dicto respõderi, q̃ hic nõ fuerit posita dictio, &, inter dictionẽ seu verba omnia & quecũq; bona ex vna parte: & illa verba

11 fordia & domus vtensilia ex alia. † Quia nõ est dictũ q̃ testator legauerit quecunq; bona & fordia domus vtensilia: sed dictũ est: omnia & quecũq; bona fordia & domus vtẽsilia: & sic nõ est hic propter qđ pretendi possit copulã, &, debere exponi pro id est. Verũ pro hac parte, scz q̃ dictũ legatuz debeat limitari & restringi ad fordia & domus vtẽsilia: & q̃ propterea non videantur legata de bonis tũc existẽtibus in domo & grangia: nisi illa que cõprehenduntur appellatione fordiorũ & domus vtensiliũ, facit. d. l. cũ de lanionis. §. quidã. cũ ita legasset. ff. de fun. instruc. & l. legata. circa fi. vers. si tñ species certi numeri. ff. de supel. leg. Et si nos supponeremus q̃ fordia & domus vtẽsilia idem significarẽt de communi vsu loquẽdi q̃ significat supellex, q̃ est verbũ iuris: vel verbum massaritiarũ, q̃ est vulgare Italicorũ: non viderẽtur legata animalia. l. ĳ. ff. de sup. lega. & q̃ habet in. l. iiĳ. iunctis ibi notatis per gl. & doct. ff. de leg. j. & q̃ no. Ang. are. in. d. suo tract. sup verbis, item reliquit seio massaritias suas. Et re vera iste casus apparet mihi aliquãtulũ difficilis vel obscurus. Et primo quidem miror vsum loquẽdi seu patrie: & quid ſm illũ veniat appellatione fordiorũ & domus vtensiliũ. Secundo qz videtur esse cõflictus rationũ & iuriũ. ¶ Potius tñ pro nunc adhererẽ prime parti: scz qđ genus nõ restringatur per species: maxime attẽtis illis verbis, omnia & quecũq;: & illis, portis clausis & seratis: & illis; exceptis debitis &c. Consulo tñ q̃ dicti heredes se informent cũ notario & testib⁹ per que verba gallica reliquit testator istud legatum, quod scriptũ est esse factum de omnibus & quibuscunq; bonis fordĳs & domus vtensilibus: quia forte verba Gallica seu vulgaria prolata per testatorem virum non literatum non fuerunt opportune translata in Latinuz, Et illis habitis & auditis intelligetur melius hec difficultas: & scietur que bona mobilia tunc existentia in domo & grangia fuerunt legata, & que nõ. Que omnia dixerim sub correctione &c.

¶ Argumentum.

¶ Quam quisq; donationẽ seruare tenetur, & eius heres. V. F.

1 ¶ Rei sue quilibet sic est moderator & arbiter vt etiam ea abuti possit.
2 Voluntas pro ratione habetur in donationibus.
3 Contrauenire facto proprio de iure valido nemo potest.
4 Donatio facta absente donatario non valet, nisi aliquis eam expresse accipiat pro ipso donatario: puta persona publica.
5 Actio acquiritur per notarium absenti.
6 Donatio inter viuos regulariter nõ reuocatur, quia vim sapit contractus.

¶ De hereditar. actio. Consi. xĳ.

1 Quilibet † est regulariter moderator & arbiter rei sue. l. in re manda. C. mandati. l. dudũ. C. de contrah. empt. l. polla. C. de his quib. vt indi. c. de his. ad fi. de sepul. facit l. nemo exterus. C. de iude. qđ etiã voluit Ange. consi. clxxxj. exordiẽte, Visis instrumentis. versi. his ita premissis. Et est adeo regulariter quilibet moderator & arbiter rei sue, vt etiã possit ea abuti. l. sed & si lege. §. consuluit. ff. de peti. here.

2 † Et maxime hoc procedit in donatione, in qua est pro rõne voluntas. l. j. ff. de dona. qđ etiã voluit Oldr. consi. xxx. exordiente, Factũ tale est quedã certe & numerate persone. Quo fit vt de iure potuerit honesta quondam mulier Beatrisia martine, relicta Antonĳ Boniparis, donare donatione pura, mera, grata, & irreuocabili: que fit & fieri dicitur inter viuos, probo viro Michaeli Friandi, & Marino, Joanni, Antonio, & Genobio, & eius filĳs naturalibus & legitimis, eiusdẽ Beatrisie donatricis quondam cortam, seu partẽ domus, & hortũ latius numeratos & expressos in casu mihi exhibito & tradito parte dictorũ Michaelis & filio-

3 rum eiusdẽ. † Et quẽadmodum dicta quondã Beatrisia non potuisset cõtrauenire dicte sua donationi de iure valide: pro eo qz non põt quis venire contra eius factũ. l. post mortẽ. ff. de adop. & ca. ab exheredato. de rescrip. cum suis si. ita nec huic donationi cõtrauenire possunt heredes eiusdẽ Beatrisie. l. que a patre. C. de restit. mil. l. vẽditoris. C. de reb. alie. non alie. Bald. in. l. qui se patris. C. vnde lib. l. ĳ. C. si quid in frau. patr. & l. si creditoribus.

4 C. de ser. pigno. da. manumis. † Nec opponat aliquis, quod dicti Michael & filĳ, aut eorũ aliqui presentes non extiterint tẽpore facte donationis de qua. s. Quoniã respondeo quod istud nõ officit, neq; nocet eisdẽ Michaeli & filĳs: pro eo qz donatio huius-

5 modi fuit acceptata & stipulata per publicũ notariũ: † quod fieri potuit, cum per notariũ queratur actio absenti, per ea que scribunt glo. & doct. in. l. illud. C. de sacrosan. eccl. Oldr. in. d. consilio xxx. Bal. in. l. cum a socero. C. de iure do. Alexan. de imo. in. l. quis rome. §. flauius hermes. ff. de verb. obl. vbi etiam Franc. de are. & consi. lxxiiĳ. exordiẽte, Diligenter & mature ponderatis &c. in iĳ. quesito. Pau. de cast. consi. cxcvĳ. in. ĳ. quesito, in nouis, & aliĳ in aliĳs locis. Ex quibus infertur qđ honesta mulier Antoneta fazenida vxor audiacti fazen. minus ciuiliter, quinimo sine rõne & iniuste allegat & pretendit se tanquã alteram ex vniuersalibus heredibus dicte quondã Beatrisie debere habere dimidiã partem corte & horti predictorũ: quod nõ est verũ: sed tenentur eadẽ Antoneta & Perona eius coheres cortã & hortũ predictos trahere & expedire prefatis Michaeli & filĳs, seu dicto Michaeli recipienti

recipienti tam suo quam administratorio nomine dictoruz suorum filiorum. Et ita mihi videtur ⁊c. ¶ Audio quod pars aduersa pretendit dictam donationem fuisse reuocatam per prefatam Beatrisiam in suo vltimo testamento: sed istud non valet,
6 nec obstat dicto Michaeli ⁊ filijs: †pro eo qꝛ, vt iam dixi, illa est donatio inter viuos: ⁊ ideo reuocari non potuit. §. alie aūt. insti. de donat. ⁊. l. perfecta. cū suis si. C. de dona. que sub mo. vel condi. Et quia istud non habet dubium, vlterius non prosequor.

¶ Argumentum.

¶ Sicut directa substitutio codicillis nec fieri nec tolli potest: ita per fideicommissum vtrumlibet recte efficitur. U. F.

1 ☞ Substitutio compendiosa dicitur illa que fit per verbū quādocunq̧, ⁊ similia.
2 Uerbum substituo, est verbum commune.
3 Substitutio vulgaris non potest in codicillis directo reuocari: qꝛ hereditas non potest in codicillis directo dari vel adimi, fallit in fideicommisso.
Substitutio vulgaris expirat p̱ aditionē hereditatis paterne.
4 Substitutio fideicōmissaria cōpendiosa, q̄ post immixtionē paterne hereditatis erat mansura, an possit in codicillis reuocari.
5 Fideicōmissa possunt etiam nuda volūtate adimi seu reuocari.
6 Fideicommissum qualiter ⁊ ex quibus verbis induci dicatur.
7 Uerba ista volo: rogo: precor: cupio, credo te restiturum, scio te daturum, ⁊ similia, inducunt fideicommissum.
8 Ad fideicommissum inducēdum an sufficiat sola mens ⁊ voluntas testantis.
9 Fideicommissum tolli ⁊ adimi potest quibuscunq̧ verbis, non solum dispositiuis, sed etiam quandocunq̧ enuntiatiuis, ⁊ quomodocunq̧ probari possit voluntas testatoris, vel de ea constet quod illud voluerit reuocari.
Fideicommissum quo casu inter testatorem ⁊ fideicommissariū sublatum vel reuocatum esse presumatur.

¶ De codicil. Consi. xiij.

1 SUbstitutio, †quā, anno incarnationis dñice. M. cccclxviij. ⁊ die. xxiij. mēsis Februarij, fecisse legitur nobilis ⁊ potēs quondam vir Michael Buxi dominus Castri de clemensana, nobilibus Joanni ⁊ Francisco eius filijs naturalibus ⁊ legitimis: de nobili ⁊ potente scutifero Antonio Buxi do. Abbaroni suo fratre, sub ea scʒ cōditione, si ambo dicti eius filij quādocunq̧ sine heredibus ex suis corporibus legitime procreatis ab humanis decederēt, fuit cōpendiosa, vt ex tenore illius manifeste colligitur: iunctis his que habētur ⁊ scribuntur in. l. precibus. C. de impub. ⁊ alijs sub. in. l. centurio. ff. de vulg. ⁊ pup. in. c. raynutius. ⁊. c. raynaldus. de testa. ⁊
2 in. c. si pater. eod. tit. in. vj. que propterea cum facta fuerit. †per verbū substituo, quod est cōe. l. iam hoc iure. in princ. versi. sed si alter. ff. de vulg. pup. qđ etiā voluit Jo. an. in. d. c. si pater. Oldr. consi. cvij. exordiente, Circa ius municipale. vers. circa secūdam questionē. Bart. in. d. l. centurio. Phil. de Franc. in. d. c. si pater. vers. secunda regula est qđ omne verbū ⁊c. ⁊ alij in alijs locis, cōtinebat ad minus non solū fideicommissariam substitutionē, de qua nemo querit: sed etiam vulgarē: vt voluit glo. ⁊ doct. in. d. l. precibus idem voluit Bar. in alle. l. centurio. in. iij. q. princ. vers. quero vtrū substitutio cōpendiosa. Jo. Pet. ferra. in sua practica, ti. j. libello, qñ agitur ex substitutione. in glo. super verbo cōpendiose. versi. amplius queritur an hec cōpendiosa substitutio
3 facta per verbum cōe, ⁊ alij in alijs locis. †Et hec vulgaris substitutio nō potuit postea per ipsum nobilē Michaelē in codicillis directo reuocari: qꝛ in codicillis nō pōt directo dari vel adimi hereditas. l. hereditatem. ⁊ qđ ibi glo. ⁊ doct. C. de codicil. ⁊ de hoc sunt iura multa. Sed qꝛ post mortē dicti quondam nobilis Michaelis testatoris dicti Joānes ⁊ Franciscus eius filij, per eū vniuersales heredes instituti, se paterne hēditati immiscuerunt, ⁊ illius heredes extiterūt, dicta vulgaris substitutio expirauit. d. l. precibus. ⁊. l. post aditā. C. de impub. ⁊ alijs substit. ⁊ sic disputare nō oportet an huiuscemodi vulgaris substitutio potuerit vel non potuerit in codicillis per ipsum quondā nobilem
4 Michaelē conditis reuocari: †sed solū videndū est, an substitutio fideicōmissaria, que post immixtionē paterne hēditatis erat remansura, potuerit in dictis codicillis reuocari: ⁊ post reuocationē illius nobiles Charleta ⁊ Joāna filie p̄dicti testatoris eisdem Joanni ⁊ Francisco heredibus institutis substitui. ¶ Ad qđ dico breuiter ⁊ succincte quod sic. l. si quis ita. §. non solū. ff. de adimen. leg. in. l. si iure. ff. de lega. iij. vbi probatur fideicommissa
5 adimi seu reuocari posse etiā nuda volnutate. †Hoc etiā probatur in. d. l. hereditatē. vbi habeť qđ, licet in codicillis non possit directo dari vel adimi hereditas: potest tamen ⁊ adiri ⁊ adimi per fideicōmissuz. Et ita potuit in dictis codicillis reuocari illa fideicōmissaria substitutio, per quā inuitatus substitutus extiterat dictus nobilis Ant. ⁊ in ipsis codicillis potuerūt in hoc fideicōmisso substitui dicte nobiles Joāna ⁊ Charleta: pro quo fa
6 cit qꝛ regula est in materia fideicōmissorū, †quod ex quibuscūq̧ verbis non solū dispositiuis, sed etiā quādocunq̧ enūtiatiuis: ⁊ quomodocūq̧ probari possit volūtas testatoris, vel de illa constet, induciť fideicōmissum. l. cum proponebať. l. vnū ex familia. §. si. ⁊ qđ ibi Bar. ff. de lega. ij. vbi ex verbis mariti vxorē heredē instituētis, quibus ita cauerat nō dubitare se quecūq̧ vxor eius heres instituta cepisset liberis suis redditurā, inducitur fideicommissum. Idē probatur in. l. pāphylo. ff. de leg. iij. vbi ex verbis patroni liberto suo certa bona relinquentis, quibus cauit se scire omnia que eidē Pamphylo relinquebat ad filios sui ipsius testatoris peruētura: cum affectionē eiusdē Pāphyli circa eos bene perspectā haberet, inducitur fideicōmissum: probatur etiā in. l. etiā hoc modo. ⁊ in. l. ⁊ eo modo. ff. de leg. j. in quibus proba
7 tur †qđ per ista verba, rogo vt des, cupio, credo te restiturū, scio te daturū, ⁊ similia verba inducitur fideicōmissum: ⁊ idē in. l. codicillis. §. mater. ff. de leg. ij. vbi per illa verba, habes filios sororum tuarū quibus relinques: per que verba inducitur fideicommissum: ad idē facit tex. in. l. fideicōmissa. §. hec verba. ff. de lega. iij. vbi per illa verba, te fili rogo vt predia que ad te peruenerint pro tua diligētia diligas: ⁊ curam eorū agas, vt possint ad filios
8 tuos peruenire: vbi inducitur fideicōmissuz. †Et ad inducendū fideicōmissum sufficit sola mens testātis seu disponentis. l. cum proponebatur. ff. de leg. ij. ⁊ qđ scribūt multi in. l. vel singulis. ff. de vulg. ⁊ pup. que si procedant in inducendo fideicōmissum: ergo ⁊ in adimendo, seu reuocando, vt scilicet tolli ⁊ adimi possit quibuscūq̧ verbis: ⁊ non solū dispositiuis: sed etiā quandocunq̧ enuntiatiuis, ⁊ quomodocūq̧ probari possit de voluntate testatoris, vel de illa cōstet qđ voluerit fideicōmissuz hmōi reuocare. Et hoc bene probatur in. d. l. si iure. ⁊. l. si quis ita. §. non solū. vbi probatur fideicōmissum adimi posse nuda voluntate, etiam sine
9 verbis, †vtputa propter superuenientes capitales inimicitias inter testatorē ⁊ fideicommissariū, facit ad predicta capi. primū. de reg. iuris. cum suis concord. Cum igitur dictus quondā nobilis Michael in suis codicillis, ⁊ sub presentia sufficientis testium numeri expresse reuocauerit dictā substitutionem, que vt dixi non potuit post immixtionē seu aditionem paterne hereditatis valere nisi iure fideicommissi: existimo quod illa valuerit ⁊ valeat, ⁊ quod de hoc non sit dubium. Et supposito quod illa nō valuisset: ⁊ quod propterea substitutio facta de dicto nobili Antonio valida remansisset, superesset difficultas, an in vim illius possit dicta domina petere dictum vniuersale fideicommissum: pro eo qꝛ licet dicti Joannes ⁊ Frāciscus sine liberis decesserint superstite eodem nobili Antonio: forte tamen erit difficile probare quod ipse agnouerit dictum fideicommissum: ⁊ ita erit difficultas an illud transiuisset ad heredem: de quo scio esse disputatum, ⁊ varie scriptum. Sed super hoc non puto insistendum, propterea que superius dixi. Que omnia dixerim sub ⁊c.

¶ Argumentum.

¶ Si res per exemptum a solutione vectigalis vendantur non exempto, incipiunt esse tributarie ⁊ vectigali submisse. U. F.

1 ☞ Rem suam vendens, ⁊ pro ea pretium vel fidem de eo recipiens, consequenter ⁊ illius dominium amittit, vt ipsius venditoris esse dici nequeat.
2 Immunitas alicui concessa de nō soluendis pedagijs nō extenditur ad res venditas vel alienatas ab illis, quibus talis immunitas est indulta.

¶ De vectigalib. ⁊ commis. Consi. xiiij.

SUpposita veritate casus mihi traditi parte honorabilis viri Laurētij rosseti, collectoris seu rēderij vectigalis seu pedagij, qđ illustris do. princeps Auraice percipit ⁊ percipere cōsueuit de omnibus ⁊ quibuscunq̧ mercantijs, que extrahūtur seu portātur extra territoriū
1 Moledonis: †dico ⁊ respondeo qđ si contingat merces seu mercantiā eius vendi etiā per homines vel incolas ⁊ habitatores dicti loci Moledonis: ⁊ illas in ipso loco vel territorio expediri

vel tradi emptoribus pretio soluto, vel fide habita de eodem, dominium mercis seu mercantiarũ huiusmodi transfertur in emptores, si earũ venditores erant dñi. Et ita per venditionẽ ⁊ traditionem hmõi desinunt ipsi venditores esse dñi earundẽ mercium. l. traditionibus. ⁊ quod ibi glo. ⁊ doc. C. de pac. ⁊ §. per traditionẽ. ⁊ §. vẽdite. ⁊ quod ibi glo. ⁊ doct. insti. de re. diui. Quo fit vt quãuis homines ⁊ incole dicti loci Moledonis dicantur habere immunitatem, ⁊ esse franci ⁊ immunes a dicto vectigali, seu solutione vectigalis pro rebus eorũ proprijs portandis extra territoriũ dicti loci: tñ de rebus per eosdem venditis ⁊ traditis emptoribus pretio soluto, vel fide habita de eodem: si ille postea extrahantur vel portẽtur extra territoriũ dicti loci, debetur vectigal seu pedagiũ: q2 vt dixi ille ante factã extractionẽ desierũt esse mercantie hominũ dicti loci: si tñ ille vendite extiterint ex-
2 traneo. † Et sic nos non sumus in terminis immunitatis hominibus ⁊ incolis dicti loci cõcesse, que vt audio loquitur de rebus proprijs predictorũ hominum ⁊ incolarũ: ⁊ cum in hoc casu non sibi vendicẽt locũ verba dicte cõcessionis immunitatis: ergo nec ipsa concessio immunitatis. l. iiij. §. toties. ff. de dam. inf. l. j. §. loquitur. ff. de aqua quot. ⁊ esti. l. hos accusare. §. omnibus. ff. de accusat. l. si seruũ quis. §. non dixit pretor. ff. de acquir. hered. l. ita autem. ff. de admin. ⁊ c. indẽnitatibus. §. pen. de elect. in. vj. ⁊ q̃ ponit Pau. de cast. in consi. iiij. ⁊ Roma. consi. cccclxij. exordiente, Ut decisionẽ accipiat presens cõsultatio. ⁊ consi. cccclxij. exordiente, Quoad propositam consultationem: ⁊ alij in alijs locis, quos non refero: cũ iste casus, nisi aliud proponeretur, non mihi videatur habere difficultatem.

¶ Argumentum.

¶ Prohibitio alienationis cum causa, q̃ feudũ in familia ⁊ cognomine remaneat, valet. Quod si alienetur in prohibitionẽ huiusmodi ignorantem, refusis ei sumptibus necessarijs ⁊ vtilibus in re feudali factis, per proximiores de familia alienatio reuocatur, nisi prescriptio vel alia iusta causa obstiterit. A. F.

1 ¶ Per cessionem feudalem ⁊ inuestiturã queritur vassallo dominium vtile rei in feudum concesse.
2 Princeps an possit sine causa per suũ rescriptũ auferre alicui dominiũ directũ, aut vassallo dominiũ vtile seu rem feudalem.
3 Uassallo non potest auferri feudum nisi causa cognita, ⁊ eo conuicto de altera ex culpis ob quas feudum aufertur.
4 Princeps debet seruare pacta ⁊ conuentiones suas: quod si non facit, videtur esse casus fortuitus.
5 Feudum de sui natura non aufertur nisi cum cause cognitione: quia est quidam contractus vltro citroq; obligatorius.
6 Principem carere omnium commercio absurdum esset: ⁊ inter maiores penas habetur cum hominibus conuersari ⁊ eorum nihilominus commercio priuari, quod non decet principem.
7 Imperator an nulla causa suadente possit alicui auferre dominium.
8 Contractus feudalis nõ est donatorius: nihilominus nõ debet princeps illi contrauenire: cum sit vltro citroq; obligatorius.
9 Res acquisita instrumẽto iuris ciuilis, puta per prescriptionẽ, vsucapionem ⁊c. an possit per principem auferri iure ciuili.
10 Dominium vtile est de iure ciuili quoad nomen, sed de iure gentium quoad effectum.
11 Patientia ⁊ taciturnitas seu tolerantia aliene possessionis an presupponat aut presumi faciat donationem.
12 Uassallus licet infra annum mortuo patre debeat adire dominum feudi, ⁊ inuestituram petere, ne feudũ perdat: tamen si mortuo patre aliquis occupet feudum, ita quod per biennium non petat inuestituram, an ex eo feudum amittat.
Impeditus vti re concessa an teneatur ad pensionem.
13 Uassallus non amittit feudum nisi sit in dolo.
Uassallus nullum ex feudo percipiens commodum an teneatur ad onera feudi.
14 Uassallus non potest regulariter de feudo testari, nisi aliter stet consuetudo.
15 Consuetudo idem operatur quod pactum.
16 Feuda regni Francie hodie de consuetudine generali ad instar patrimonialium vendi ⁊ donari possunt, ⁊ in eis succedunt femine: que consuetudo inoleuit etiam in Delphinatu, ⁊ prouincia prouincie.
17 Argumentũ ex contractib⁹ ad vltimas volũtates an sit validũ.
18 Res hostium, que nunquam fuerunt christianorum, an possint pure donari, vel alias in contractuz deduci, aut legari, vel in testamento relinqui.
19 Dominus potest de re, quam etiam non possidet, libere disponere ⁊ testari.
20 Lex, bene a zenone, diuersimode per Bal. limitatur in proemio decre. quam dicit modico errore rumpendam.
21 Preceptum nudum testatoris, aut nuda prohibitio de re non alienanda an teneant.
22 Fideicommissum quibus verbis aut qualiter induci dicatur.
23 Dispositio conditionalis per euentum conditionis effectum sumere censetur.
24 Familia mortuo testatore duobus casibus vocatur ad fideicommissum.
25 Proximiores semper ad fideicommissum admittuntur.
26 Ignorantia heredis iusta an confirmet alienationem rei relicte per fideicommissum, que subiacet restitutioni.
27 Dominium non potest etiam omni casu in fideicommissarium ante conditionis euentum transire.
28 Genus tantum dicitur operari quoad omnia, quantum species quoad singula.
29 Manumissio ⁊ alienatio in quo differant.
30 Contractus alienationis a principio non valet, vbi a testatore expresse est ista alienatio prohibita.
31 Contractus, qui a principio valuit, difficilius inualidatur, quã conualescat is, qui a principio fuit nullus.
32 Titulus putatiuus nunquam prebet causam prescribendi.
33 Contrauenire facto sui predecessoris nemo potest, sicut nec facto proprio.
34 Res prohibite alienari per testatorem an possint vsucapi, vel prescriptione longi vel longissimi temporis prescribi.
35 In prescriptione longissimi temporis. xxx. vel. xl. an. non requiritur titulus: cuz ex tam longissimi temporis lapsu presumatur bona fides.
36 Res restitutioni subiecta prescribi non potest: quia adueniente conditione resoluitur titulus alienationis.
37 Prescriptio non currit aduersus filium viuente patre.
38 Heres presumitur eam habere scientiam quam defunctus habebat, cum sit eadem persona cum eo.
39 Coniunctus presumit̃ scire iura sanguinis ⁊ processum nature.
40 Prescriptio non currit agere non valenti.
41 Prescriptio longissimi temporis. xxx. vel. xl. an. currit contra ignorantes, negligentes, aut morosos, ⁊ agere nolentes.
Prescriptio interrumpitur ex allegatione iuste ignorantie.
42 Prescriptio. xxx. annorum an currere dicatur sine spe restitutionis.
43 In prescriptione quadragenaria non datur restitutio in integrum ex capite iuste ignorantie.
44 Prescriptio quadragenalis omnẽ prorsus actionem excludit.
45 Sapientum discordia veritatem reddit inuentu difficilem.
46 Appellatione familie veniunt parentes, liberi, omnesq; propinqui tam femine quam masculi.
Appellatione liberorum qui veniant.
47 Mulier dicitur familie sue ⁊ caput ⁊ finis.
48 Statuto disponente q̃ filij masculi excludãt feminas in successione parentum, si testator instituat filios suos heredes vniuersales, an comprehendantur filie.
49 Emens rem scienter restitutioni subiectam non potest eam bona fide possidere.
50 Bone fidei possessori resarciendi sunt sumptus nedum necessarij, vtputa facti in refectione fundi, seu edificij domorum, ⁊ aliorum huiusmodi: sed vtiles.
51 Exceptio compẽsationis, ⁊ exceptio ne quis exigatur vltra quã facere potest, similiter exceptio inuentarij, item collationis faciende possunt opponi etiam post sententiam, ⁊ in illius executione: quia non concernunt merita cause principalis: sed magis respiciunt executionem illius.
52 Bone fidei possessor si opposuit de vtilibus expensis, ⁊ demum contingat illum aut eius heredes conueniri super restitutione fundi seu possessionis: an aduersarius poterit petere illas expẽsas compensari vsq; ad concurrentem quantitatem cum fructibus perceptis per ipsum possessorem, aut percipiendis vsq; ad contestationem litis.

¶ De feudis. Consi. xv.

Ex themate mihi transmisse consultationis parte nobilis Jacobi faconis multa dubia eliciuntur: quibus sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis respondeo prout infra. Et primo ad primũ. Pro
1 cuius solutione premitto † q̃ per concessionem feudalem ⁊ inuestituram queritur vassallo dominiũ vtile rei in feudum concesse. c. j. §. j. tit. de inuesti. de re aliena facta, ⁊ quod plene not. glo. in. c. j. preterea

¶ preterea, super verbo alienationes ⁊c. ibi ꝙ autē transferatur in vassallum vtile dominiū, ⁊ quod ibi dec. tit. de capi. contra. qḋ etiā voluit Pau. de cast. cons. clvj. exordiente, Viso ⁊ examinato puncto. versi. cōstat enim ꝙ si processit inuestitura, do. Feli. in. c. que in ecclesiarum. vers. demum in hoc secundo membro, ⁊ alij in
2 alijs locis.† Quo fit vt quemadmodū non potest sine causa princeps per suum rescriptū alicui auferre dominiū directum. vt voluit gl. in. l. fi. C. si cōtra ius vel vtili. publ. Bar. in proemio. ff.orū. glo. ⁊ doct. in. d. c. que in ecclesiarum. glo. ⁊ Panor. in. c. constitutus. de reli. domi. ita nec potest per suum rescriptum ⁊ sine causa auferre vassallo dominiū vtile: ⁊ sic rem feudalē, per id qḋ singulariter voluit Bar. ⁊ post eū Jaco. red. ⁊ Jo. de pla. in. l. quicūq. C. de fun. patri. lib. xj. Pau. de cast. in. d. consi. clvj. Alex. de imo. consi. iij. vers. quarto accedit. ⁊ vers. quinto moueor. in. v. vol. do. Feli. in. d. c. que in ecclesiarum. ⁊ do. Jas. may. in alleg. l. fi. C. si cōtra ius. Cum igitur ille nobilis Joannes, de quo in casu, ponatur impetrasse a rege castrū de quo ibi in feudum tenendum pro se ⁊ suis: nō videtur ꝙ idem princeps potuerit sine causa eidem
3 castrum auferre. Ad quod facit† ꝙ feudum vassallo auferri non pōt nisi causa cognita, ⁊ eo conuicto de altera ex culpis, propter quas feudum aufertur. c. j. ⁊ qḋ ibi docto. de feudo sine culpa non amitt. Et si forte opponat, ꝙ in principe, ⁊ signanter in eo qui in terris suis superiorem nō recognoscit, ⁊ propterea possit in illis quātum potest imperator in imperio: iuxta no. per Bar. in. l. infamē. ff. de publi. iudi. in. l. hostes. ff. de capti. ⁊ postli. reuer. ⁊ tam per eum quā alios in multis alijs locis, presumatur iusta causa. vt not. Cy. in. l. rescripta. C. de preci. impe. offe. Jaco. butr. ⁊ doc. in. d. l. fi. C. si contra ius vel vtili. publi. Cano. in. d. c. que in ecclesiarum. vbi do. Fel. vers. quinta cōclusio, ponit multas remissiones, de quo etiam do. Jas. in. l. quominus. ff. de flumi. Potest re-
4 sponderi† ꝙ illud est regulare: fallit autē multis casibus: ⁊ inter illos, vt non procedat quando princeps obligatus est in his que sunt de iure naturali: vtputa ex suo cōtractu: alias de facili posset euacuare omnem contractum cum eo firmatum, contra. l. cesar. ⁊. l. princeps, ⁊ qḋ ibi Bal. ff. de pact. ⁊. c. j. de probat. qḋ etiā voluit Panor. in. d. ca. que in ecclesiarū. dicens ex hoc se solitum dicere principē non posse suo vassallo sine cause cognitione au-
5 ferre feudū, † qꝛ in feudo est quidam contractus, in quo vltro citroq; nascitur obligatio. c. de forma. xxij. q. v. c. j. de forma fideli. ⁊. l. liber homo. ff. de verbo. obl. De natura enim feudi est, vt non auferatur nisi cū cause cognitione. d. c. j. de feu. sine cul. nō amitt. Ad quod facit qḋ no. idem Panor. in cle. j. in fi. de probat. vbi dicit se putare, ꝙ si papa per sua verba narratiua vellet quem priuare suo iure, nō posset nisi probata culpa. d. c. j. ⁊ hinc dicit Bal. in. c. j. de natu. feu. ꝙ Fridericus primus, qui fecit commune papie comitē in certis castris, non potest reuocare sine culpa communis. Et dicit Roma. consi. cccliij. exordiente, Spiritus sancti gratia inuocata queritur primo nūquid do. ⁊c. ꝙ in. d. c. j. de nat. feudi. est expressum, contractū feudi inter principē ⁊ eius subditum cui feudū concedit celebratum per imperatorem sine causa dissolui non posse. Cuius dicti rationē assignat: qꝛ si esset in sola principis voluntate cōtractum quē cum subdito facit infringe-
6 re, nullus verisimiliter cum eo contraheret: ⁊ sic hominū cōmercio careret contrahēdo, † qḋ esset absurdum: vt qui princeps est omnium, careat cōmercio omniū. Et vt dicit Bal. cuius fuit hec ratio in. d. l. princeps. esset princeps tanquā exul, qui est omniū presul. Et sumitur hec ratio ſm Roma. in. d. consil. ex. l. quod si minor. §. nō semper. ff. de mino. Ex quo colligitur ꝙ inter maiores penas reputatur, inter homines esse: ⁊ hominū carere commercio. l. his qui sanctā. C. de aposta. Quāuis igitur possit princeps cum causa auferre ius subditi. l. lucius. in princ. ff. de euict. ⁊. l. item si verberatum. post princ. cū si. ff. de rei vend. tamen hoc facere nō potest sine causa, per predicta. Quod etiam not. Inn. ⁊ alij in. d. c. que in ecclesiarum. ⁊ docto. in. d. l. fi. ⁊. l. quoties. C. de preci. impera. offe. Ex quibus infertur, regem alio non apparēte non potuisse dicto Joanni auferre castrum predictum. Nisi forte dicamus ꝙ imo hoc facere potuerit de plenitudine potestatis: cui nihil obuiat vel occurrit, p id qḋ voluit Bal. in proe. feu. Vbi inter cetera dicit ꝙ quando princeps aliquid vult ex certa scientia: nemo potest ei dicere cur ita facis. Et istud fuit dictum Spec. in tit. de lega. §. nunc ostendendū. ver. lxxxix. per tex. in. c. quanuis de peni. dist. iij. ibi. Quis tamen audet dicere deo quare huic pacis. Et dicit Bal. in. c. ecclesia sancte marie. vt lit. pen. ꝙ cum princeps sit causa causarū: nō est de eius potestate inquirendum. Multa ad hoc inducit do. Jas. may. in. l. rescripta. C. de preci. imper. off. Et ꝙ de plenitudine potestatis possit princeps alicui rem suā auferre sine causa, tenet Ange. in. l. itē si verbera-
7 tum. §. item si forte. ff. de rei vend. vbi dicit esse casum, † ꝙ imperator de plenitudine potestatis auferre potest nobis dominium etiam nulla causa suadente: ⁊ subiungit ꝙ qui contrarium dicūt

mentiuntur. Pro quo dicit esse casū in. l. fi. ⁊ in. l. bene a zenone. C. de quadr. prescri. Idem voluit Ang. in. l. iij. §. fi is pro quo. ff. qḋ quisq; iuris. Bal. ⁊ ipse Ang. in. d. l. ij. C. de quadr. prescr. Et hanc opin. sequitur do. Jas. may. in. l. fi. vers. sexto limita. C. si cōtra ius vel vti. publ. Sed contra eū est communior ⁊ rationabilior opinio, ſm Fulg. in. l. fi. C. si cōtra ius vel vti. publi. vbi pro hoc multa inducit: referens se etiā pro hac parte cōsuluisse, quod est verum: scꝫ consil. xx. exordiente, Pro pleniore veritate eius de quo queritur. versi. superest tertius ⁊ nouissimus articulus: ⁊ plenius consi. lxj. exordiēte, Domina Catharina in suo testamento solenni ⁊c. versi. quarto qꝛ rescriptū principis ius alienū prorsus absorbēs ⁊c. Ex cuius dictis aperte colligitur ꝙ hec opinio est cōis. Quam etiā tenuit gl. in. l. quoties. C. de preci. impe. offe. Pro qua etiā consuluit And. Bar. consi. xliij. exordiente, Preclare scribitur ⁊c. versic. preterea ponderet dñs iudicans qꝛ non possit superior sine iusta causa ⁊c. Et Alex. de Imo. consi. j. in. ij. vol. Et qꝛ hec est sententia cōis, non esset tutum ab ea recedere in iudicando ⁊ consulēdo. l. j. ibi: Crebrior apud veteres opinio. ff. de offi. questo. ⁊ ꝙ not. Jo. and. ⁊ omnes. in. c. j. de constit. Bart. ⁊ alij in. l. fi. C. de pena iudi. qui male iudi. Forte vero iterū opponetur de eo qḋ not. Ang. in. l. antiochensium. ff. de priuile. creditorum: vbi dicit ꝙ princeps potest sine causa alicui auferre rem quam ipse illi donauit: sed peccat mortaliter, ſm eum. Sed istud
8 dictū, etiā si alias esset verum, nō videretur obstare: † pro eo qꝛ contractus feudalis nō est contractus donationis: sed est contractus vltro citroq; obligatorius. Pro quo allegasse sufficiat Bal. in. c. intelligo. de iureiur. ⁊ contra quem cōtractum non potest princeps venire sine causa: ⁊ vassallo vtile dominiū per eundem quesitū auferre: vt superius dixi. Et eodem modo posset responderi si fortasse dicatur, prout voluit Bal. in. l. fi. C. sent. resc.
9 non poss. ⁊ Ang. in. d. l. lucius. ff. de euictio. scꝫ † ꝙ quanuis princeps mihi sine causa auferre non possit rem de iure ciuili per me acquisitā: illam tñ posset auferre si acquisita extitisset instrumēto seu artificio iuris ciuilis: vtpote per prescriptionē, vsucapionem, vel alio iure, que multa sunt. Quoniā dici posset ꝙ istud nō procederet in dicto casu: in quo scꝫ habuissem causam ex cōtractu inito cum principe volente nunc auferre: ⁊ sic veniente cōtra contractū per eum mecū initum. Preterea sententia Bal. ⁊ Angeli nō est multū secura: qꝛ licet aliqui sint modi ⁊ quidem multi acquirendi dominiū de iure ciuili: quos enumerat gl. magistralis. in. l. j. in prin. ff. de acqui. re. do. aliquos enumerat Ang. in. d. l. lucius. ⁊ de quorum numero est contractus feudalis: tamē dominium semper est de iure gentiū: prout declarat Bal. in. l. j. circa fin. C. de iure aureo. annulo. ⁊ in. d. l. rescripta. Ad qḋ facit qḋ no. Bar. in extrauag. qui sunt rebelles, in verbo rebellādo. versi.
10 itē quero quid de dominio bonorū ⁊c. vbi dicit † ꝙ licet vtile dominiū sit de iure ciuili quoad nomen: tñ effectus est de iure gentium. Et pro hac parte cōtra sententiā Bal. ⁊ Ang. multa inducit do. Jason. in. d. l. fi. ver. septimo singulariter limita ⁊c. ibi, sed male dicit. C. si cōtra ius vel vtili. publi. ⁊ multa plura do. Fel. in d. c. que in ecclesiarum. versic. secundus casus est quando iam est acquisitum dominium auxilio legis. Fateor autem, ⁊ hoc clarū est, ꝙ si dictus nobilis Joānes non seruasset legem contractus, potuisset ipse illustrissimus dñs cōtrauenire. Pro quo allegasse sufficiat scripta per Alex. de imo. in. d. consi. j. vers. ⁊ concludo ꝙ princeps ⁊c. in. ij. vol. sed istud nō esset auferre sine causa: sed cū causa legitima: qꝛ non seruanti fidem ⁊c. per iura vulgaria. Non puto igitur, vt iam dixi, ꝙ regiū mandatum de reducēdo castrū ad cameram dominicalē ab initio de iure valuerit, nisi aliud doceretur. Et hec dico quoad primā partem primi quesiti. ¶ Quo
11 vero ad secūdam pertem eiusdē quesiti, in qua queritur, † an patientia ⁊ taciturnitas seu tolerātia nobilium Joannis actoris, ⁊ Andree eius heredis eisdem nocuerit, respōdeo ⁊ dico mihi videri ꝙ nō. Et quidē non ex capite donationis, quasi tacētes videantur propterea donasse dictū castrum: qꝛ nemo in dubio presumitur suum iactare, vel velle perdere. l. cum de indebito. circa princ. ff. de probat. ⁊ vbi pōt assumi alia presumptio nūquam decurrendū est ad presumptionē donationis. l. si cum aurum. ff. de solu. Quod etiā voluit Ange. consi. xc. exordiēte, Pro parte negatiua ꝙ non audiatur. vers. quādoq; non fit animo donandi ⁊c. ibi, cuꝫ enim aliā causam ꝙ donationis presumere possumus ⁊c. ⁊ alij in alijs locis. Non etiam ex eo capite, qꝛ forte post factā reductionē nō prestiterūt dicti Jo. ⁊ And. ea que pro dicto castro feudali alias prestare tenebātur. Quoniam respōdeo ꝙ qꝛ facto regie maiestatis fuerit eidem Joāni ablatum dictum castrum: ⁊ ad cameram dominialium reductum: ⁊ per eam fuit detentum, excusari debuerunt pro tempore dicti Joannes ⁊ Andreas, si aliud legitimum non suberat: per id quod habetur in. l. forma. §. si cum ego. ff. de censi. ⁊ qḋ no. Bal. de cu. ⁊ post eum Bal. in. l. so-
12 lennibus. C. de rei vendi. vbi voluit † ꝙ, licet vassallus debeat in-

tra annum mortuo parte adire dominum feudi, petendo ab eo inuestituram: alias perdit feudu3: vt habetur in feudis. tit. que sit prima cau. benefi. amit. cap. vnico: tamen si mortuo patre meo tu incipias possidere feudũ: τ q2 nolui ti restituere steti per biennium ꝙ non petij inuestituram a dño: nec prestiti iuramentum fidelitatis, nõ amisi feudũ. per. d. §. si ego. Et idem voluit Alex. de imo consil. lxxi. exordiente, Uideretur prima consideratione dicendum ⁊c. vbi voluit, ꝙ vassalli de quibus ibi non ceciderunt a iure suo propter non solutum canonem: postquã hoc processerat facto dñi, qui minus iuste feudum alteri consignauerat: pro quo allegat. l. in executione. §. si. ff. de verb. obli. l. iure ciuili. ff. de condi. τ demon. τ not. Bul. de cu. τ Bal. in. d. l. solennibus. Et idẽ voluit Ang. consilio. cxcij. exordiente, In themate predicto iam cõsului ⁊c. versi. super quinto si cessauit in solutiõe ⁊c. qui loquẽs de emphyteuta, qui in solutione canonis cessauerat, dicit ꝙ si nõ possederat rem emphyteuticam, non ceciderat a iure suo: q2 ƀm eum non dicitur cessare qui nũquam possidet: τ subiungit ꝙ dñs tenetur curare ꝙ emphyteuta, colonus, inquilinus, aut ad libellum tenens vti possit re cõcessa: τ ꝙ aliter pẽsio sibi non debetur l. ex conducto. §. sed si ager. ff. loca. Dicit etiã Bal. in. d. l. solẽni-
13 bus. circa fi. † ꝙ ad hoc vt vassallus amittat feudũ requiritur ꝙ sit in dolo, tit. de probi. feu. alie. per lotha. c. fin. sed vassallus non dicitur fuisse in dolo si non possidendo ⁊c. nõ soluit q2 ex quo nõ habebat commoditatem, nõ tenebatur subire onera feudi. Addo ꝙ si nõ debeat imputari vassallo non possidenti, τ litiganti, si non soluit domino ⁊c. ar. l. quãdiu. C. qui admit. ad bono. possess. multominus, aut saltẽ non plus debet imputari dictis Joanni τ Andree si nõ soluerunt ⁊c. postquã facto regie maiestatis non tenebant castrum. Etiam nec puto ꝙ eisdẽ Joãni τ Andree obstiterit prescriptio, etiam si dictu3 castrũ fuisset penes vel apud cameram per tẽpus alias sufficiens ad prescriptionẽ: cum. d. do minus rex viueret: τ qui sciebat castrum ad alium pertinere: vt pote qui illud dicto Joanni infeudauerat. ¶ Ad ƀm dico τ re-
14 spõdeo † ꝙ vassallus non potest regulariter testari de feudo: nec in feudo attenditur regulariter ordinatio testamẽti: sed natura, pactum, vel cõsuetudo. c. j. in princ. de successio. feudi. τ. c. j. §. donare. tit. qualiter olim feu. pote. alien. cum suis si. Certũ est enim ꝙ consuetudo põt in hoc disponere, τ facere ꝙ vassalli in aliqua patria testantur de rebus feudalibus, qui alias de communi iure fendorũ testari non possent: q2 cõsuetudo specialis in loco derogat generali cõsuetudini feudorum. Quia vt regula iuris dictat: generi per speciẽ derogatur. Ad qõ facit. l. an in totum. C. de edific. priua. l. venditor. §. si constat. ff. cõ. predi. τ. c. aubertus. in princ. de feu. cogni. p que iura hoc voluit Bal. cõsi. cccl xxxiiij. exordiente, Premittendum est ad euidentiam. in. iiij. parte. Et idẽ voluit consi. cxliij. exordiẽte, Quod pro regula in feudis tra-
16 ditur. in princi. pro quo allegat, † ꝙ idem operatur consuetudo qõ pactum. l. nõ impossibile. ff. de pact. τ qõ no. gl. in. l. nec ex pretorio. ff. de reg. iur. C. de decre. decurio. lib. x. in rub. τ. d. c. aubertus. Et cum etiã in feudis dignitatũ transmissio consuetudine roboratur. c. j. §. in feudũ comitatus. de feu. alie. τ si hoc põt consuetudo in regalibus: multofortius, vel saltẽ non minus hoc potest in minoribus. Et hinc dicit Joan. fab. iu auth. ingressi. C. de
16 sacrosan. eccl. † ꝙ feuda regũ franc. hodie de consuetudine tanquam patrimonialia vendi τ donari possunt: τ quod in eis succedant filie in delphinatu: etiam de generali consuetudine sunt bona feudalia redacta ad instar patrimonialiũ: ita vt hodie testentur, τ testari cõsueuerint: prout de allodialibus. Si ergo dictum castrum esset in delphinatu, vel in alia prouincia, in qua vigeret huiusmodi consuetudo: nõ obstetisset eidem nobili Joanni. d. c. j. §. donare. cũ suis si. quo minus potuisset testari de dicto castro. Esset tamẽ aduertendũ ad formam pacti seu facte sibi infeudationis: per id quod habetur in. c. si cui. vers. sermonẽ inuestiture intuentes. tit. de capi. contra. τ. c. j. de duob. frat. a capita. inuesti. cum suis si. Non autẽ existimo eundem quondam Joannem non ideo potuisse disponere aut testari de dicto castro: q2 cum vt dixi mandatũ de reducendo ad camerã dominialiu3, τ reductio ipsa non tenuerint, remãsit penes eum dominium vtile, quod in vim feudalis contractus sibi quesitũ extiterat: de quo videtur, supposita consuetudine de qua supra, potuisse disponere τ testari, sicut videmus ꝙ dominus non possessor rei potest illã vendere, τ cedere actionẽ rei vendica. τ transferre dominium etiam per traditionẽ sine preiudicio possessoris: per id qõ habetur in. l. si fundum. ff. de pac. dota. τ in. l. fi. C. de heredi. vel actio. vendi. τ ꝙ no. Dy. in reg. sine possess. de reg. iur. in. vj. Ang. in. l. hec si. ff. de rei vendi. Pau. de cast. in. l. vnica. C. de inoffic. dona, τ Sali. in. l. j. q. fi. C. de actio. τ obli. τ Rich. de sali. in. l. traditionibus. C. de pact. τ alij in alijs locis: qui omnes supponentes actionem rei vendi. fieri posse per cedentem: querunt an per talem cessionem queratur cessionario dominiũ vtile: in quo articulo dicere solẽt Dyn. Ang. Pau. de ca. Sali. τ alij magis communiter, ꝙ non: quãuis Richar. in. d. l. traditionibus. senserit contrarium. Limitando tamen dictum Dy. τ sequacium. dicit Sali. in. d. l. j. q. fi. ꝙ in casibus, in quibus dominium potest in aliũ trãsferri sine traditione vel possessionis apprehẽsione ex cessione rei vendica. trãsit vtile dominium: vt in ecclesia τ ciuitate. l. fi. C. de sacrosan. eccle. τ in legato. l. j. τ. ij. C. cõ. de lega. τ in alijs casibus per eum allegatis. Si igitur dñs non possessor possit alteri cedere rei vendicationem, τ sic disponere de re quam non possidet: puto etiã ꝙ de ea testari
17 possit. † Arguendo ex cõtractibus ad vltimas volũtates, quod fieri potest, τ ecõtra. l. seruu3 filij. §. eum qui chirographum. τ qõ ibi Alex. de imo. τ doc. τ. l. ex legato. ff. de leg. j. τ ꝙ no. Bul. de cu. τ Ang. in. l. pactũ inter heredem. ff. de pac. τ hoc vt dicit Bul. de cu. τ Ang. d. l. pactum inter heredem. procedit regulariter quãdo vtrobiq3 est eadem ratio per omnia. Et in hoc casu non videtur esse dubiũ quin argui possit affirmatiue ex contractibus ad vltimas volũtates: q2 in eis fit plenior interpretatio, q̃ in contractibus. c. cum dilecti. de donat. τ regula, in testamentis. ff. de
18 reg. iur. † Et hinc est ꝙ licet res hostiũ, que nũquam fuerunt christianorũ, nõ videantur posse pure donari: vel alias in cõtractum deduci. l. liber homo. la. j. ff. de verbo. obl. τ. c. abbate. §. allegabat, arguẽdo a contrario sensu. de re iudi. in. vj. ille tamen possunt legari, vel in testamẽto relinqui. l. id quod apud hostes. l. si seruus ab hostibus. τ. l. ab omnibus. §. etiam. ff. de leg. j. τ ꝙ no. doc. in. d. l. liber homo. Quãuis igitur dictum castrum non possideretur per dictum quondam Joannem tempore per eum conditi testamẽti, nec in manibus ipsius existeret: puto tamẽ ꝙ de illo testari potuerit: cum illius dñs saltem vtilis existeret. Non obstat. d. §. allegabatur, q2 ƀm Bar. τ doc. cõmuniter. in. d. l. liber homo, ille. §. loquitur in re que nũquam fuerit fidelium. Qui sentiunt ꝙ si aliquando fuisset fidelium potuisset pure donari propter spem
19 postliminij: † nos vero loquimur in castro: non qõ nunquam extiterat dicti quõdam Joannis: sed de eo qõ τ ante testamentũ fuerat: τ tẽpore illius erat eiusdẽm Joãnis, τ sic. d. §. nõ obstat quominus potuerit de illo testari: τ cuius dominiu3 vtile potuit deinde queri dicto Andree heredi per solam aditionem hereditatis dicti Joannis. l. cum heredes. in princ. ff. de acquir. possessio. ¶ Uenio ad tertium quesitũ: super quo dico in primis ꝙ ex narratis in predicto themate nõ deprehendo ꝙ rex titulũ cõtulerit nobili Jacobo emptori: sed ꝙ solum sustulerit aut tolli mãdauerit impedimenta apposita suo mãdato: τ per reductionẽ factam de dicto castro ad cameram dominialiu3: τ ꝙ laudauerit venditionem, τ emptorẽ inuestierit. Per que non mihi videtur fuisse alterata testatoris prohibitio, nec factũ castrum alienabile contra dictam prohibitionem. Dicta etiam lex bene a zenone, ibi allegata habet multas limitationes: τ que etiã exigit, ꝙ princeps donet vel vendat aut alias alienet rem alterius bona fide credẽs eam esse suam: alias nõ haberet locum. d. lex. per id quod no. glo. in. l. ij. C. de cõmu. re. alie. Et expresse Bal. in. l. j. in fi. C. de hered. vel actio. vendi. quod etiã voluit Pan. c. pen. vers. nũc veniã ⁊c. ibi ex quo infertur ꝙ lex. Feli. in. d. c. que in ecclesiarum. ver. primo cu3 limitatur ⁊c. vbi multa inducit. Et do. Jas. may. in auth. quas actiones. ad fi. C. de sacrosan. eccle. qui etiam ibi plus dicit, ꝙ dicta lex bene a zenone τ. l. ij. de quadr. prescr. non habent locũ nisi in solo imperatore τ vxore eius, τ allegat Bal. ita tenentem. in. c. fi. circa fi. de re iudi. qui tamen dũtaxat loquitur de impera-
20 tore. † Bal. etiam visus est in proe. decretalium velle limitare. d. l. bene a zenone. vt non procedat nisi princeps dicat se facere de plenitudine potestatis. Ubi etia3 dicit ꝙ omnis modicus error rumpit illam legem. Sed forte ista limitatio non procederet: cũ illa. l. loquatur indistincte. Nec videtur ista limitatio necessaria supponendo, vt predixi, ꝙ. d. l. nõ procedat nisi eo casu quo princeps credens rem esse suam illam donat vel vendit: quod in casu de quo queritur fieri non potuit: cu3 dictus illustrissimus dominus rex sciret castrum predictum esse alterius. Et q2 etiam nec vendidit, nec donauit, vel alias titulum concessit: sed potius cõsenserit, quod est aliud. l. aliud. ff. de reg. iur. l. cum pater. §. libertis. ff. de leg. ij. τ. l. filiusfamilias. §. j. ff. de procu. Fateor autem ꝙ si heres, qui vendidit, nullum ius habuisset in. d. Castro: sed plenum ius illius spectasset eidẽ domino regi, dici posset ꝙ quãuis Jacobus causam habuerit a dicto Andrea vẽditore dominium tamen non ab eo: sed a dicto dño rege habuit, per id qõ not. Bal. in. l. vnica. C. si aduer. vendi. τ. l. si liqueat. C. de inoffic. dona. Sed vt superius dixi dominium vtile dicti Castri remanserat penes Joannem: qõ deinde quesitum est dicto Andree eius heredi per aditionem hereditatis, nisi aliud doceretur. ¶ Ad quartũ dico τ respondeo imprimis, ꝙ supposita generali cõsuetudine de qua supra, per quam scilicet concessa est facultas vassallis testandi τ disponendi de bonis feudalibus: potuit prefatus quondam Joannes prohibere alienationem dicti Castri. l. filiusfamilias. §. diui.

21 §.diui.ff.de leg.j.⁊.l.peto.§.fratre.ff.de leg.ij. †Et quanuis nu-
dum preceptum testatoris seu nuda alienationis prohibitio re-
gulariter non valeat.d.l.filiusfamilias.§.diui.l. pater filium.§.
iulius agrippa.⁊.l.lucius.cum suis si.ff.de leg.iij. prohibitio ta-
men de qua in casu facta per dictum Joannem valuit: pro eo qꝛ
non fuit nuda. Prohibuit enim idem Joannes quamcunq̧ feu-
dorum ⁊ dicti castri alienationem:volens ꝙ remanerēt in fami-
lia ⁊ cognomine:⁊ sic voluit familie prouidere. Dicta ergo pro-
hibitio valuit, per id qđ habetur in.d.l.peto.§.fratre. Pro quo
facit qđ not.Cyn.in.l.quoties.la.j.C.de fideicom.vbi voluit ꝙ si
testator simpliciter dicat,prohibeo rem alienari extra familiam,
absq̧ alia causa,valet prohibitio:qꝛ nō dicitur nuda prohibitio:
quoniam voluit prouidere ꝙ dicta res non exiret de familia: vt
probatur in.l.voluntas.C.de fideic.Et idem voluit ibi Sali. di-
cēs ꝙ in hac prohibitione inest causa:qꝛ scilicet vult testator bo-
na alienari prohibita remanere in familia:⁊ idē no.Cum.Pau.
de cast.⁊ Alex.de imo.in.l.qui rome.§.coheredes.ff.de verb.ob.
Et idem secundū Alex.de imo. in.d.§.coheredes. videtur velle
Bar.in.d.l.quoties.per ibi no.per glo.dum facit mentionem de
tacita causa,idem etiam volunt Moderni in.d.l.peto.§.fratre.
Si ergo in hoc casu valeat prohibitio facta scilicet ne res extra
familiam alienaretur:pro eo qꝛ censetur testator voluisse proui-
dere familie:multo fortius vel saltē non minus videtur valuisse
in casu de quo queritur, in quo scꝫ prohibuit testator quācunq̧
alienationē feudorum ⁊ castri predicti: volens ꝙ remanerent in
familia ⁊ cognomine. Quibus adijcio ꝙ hic nō est dubitandum
de validitate dictarū inhibitionum:qꝛ vt iam dixi testator subie
cit causam clarā ⁊ expressam:per quā apparet ꝙ ipse voluit feu-
da predicta ⁊ castrum remanere in familia: ⁊ per verba predicta
non solū censeretur validata alienationis prohibitio,si alias nu
da extitisset:vtpote per verba causam prohibitionis de nō alie-
nando designantia.d.l.filiusfamilias.§.diui.sed etiam facta sub-
stitutio ipsi Joāni alienare prohibitio de familia.d.l.peto.§.fra
22 tre.⁊ ꝙ no.Bar.⁊ doct.in.d.l.qui rome.§.coheredes. †Est enim
regula in materia fideicommissorū, ꝙ ex quibuscunq̧ verbis nō
solum dispositiuis,sed etiam quandocunq̧ enuntiatiuis:⁊ quo-
modocunq̧ probari possit voluntas testatoris,vel de illa appa-
reat,inducitur fideicōmissuꝫ.l. cum proponebatur.ff.de leg.ij.l.
vnum ex familia.§.si.⁊ qđ ibi Bar.ff.de leg.ij.vbi ex verbis mari
ti vxorem heredē instituentis:quibus ita cauerat, non dubitare
se quecunq̧ vxor eius heres instituta cepisset liberis suis reddi-
turam,inducitur fideicōmissum. Idem probatur in.l.pāphylo.
ff.de legat.iij.vbi ex verbis patroni liberto suo certa bona relin-
quētibus cauit se scire omnia que eidē Pamphylo relinquebat
ad filios sui ipsius testatoris peruētura:cum affectionem eiusdē
Pamphyli circa eos bene perspectā haberet,inducitur fideicō-
missum. Probatur etiam in.l.etiam hoc modo.⁊ in.l.⁊ eo modo.
ff.de leg.j.in quibus patet qđ per ista verba,rogo vt des, cupio,
credo te restituturū:scio te daturum, ⁊ similia verba, inducitur
fideicommissum.Et idem in.l.codicillis.§.matre.ff.de leg.ij.vbi
per illa verba habes filios sororū tuarum quibus relinques, in-
ducitur fideicommissum. Ad idem facit tex.in.l. fideicommissa.
§.hec verba.ff.de lega.iij.vbi per illa verba,te fili rogo vt predi-
cta que ad te peruenerint pro tua diligentia diligas ⁊ curam eo-
rum agas vt possint ad filios tuos peruenire,inducitur fideicō-
missum.Si igitur in predictis casibus inducatur fideicommis-
sum: licet verba nō sint vsquequaq̧ dispositiua, neq̧ ꝓprie apta
ad importandum fideicommissum:multo magis aut saltem non
minus censenda sunt fideicommissum importare in casu de quo
queritur:in quo dictus testator nō solū prohibuit quācunq̧ alie-
nationem feudorū ⁊ castri predictorum:sed etiā expressit se velle
quod in familia remanerent. Puto igitur sine dubio dictā pro-
hibitionem valuisse: ⁊ testatorem alienationē fieri prohibentem
de feudis ⁊ castro substituisse illos de familia ⁊ cognomine: ⁊
quidē nō simul:sed successiue,proximiores scilicet in primo gra-
du,⁊ deinde reliquos suo gradu,iuxta ea que habētur in. d.l.pe-
to.§.fratre.⁊ in.l.cū ita legatur.§.cuꝫ in fideicōmisso.ff.de leg.ij.
¶ Sed hic potest esse difficultas q̄ declarari poterit fortasse in
sequentibus:an dictus Joānes testator cēseatur substituisse ab-
solute:aut soluꝫ eo casu quo contra factam prohibitionē aliena-
rentur feuda ⁊ castrū predicta. Ad quod dico breuiter ⁊ succin-
cte,qđ licet induci possint rationes ⁊ motiua: per que prima fa-
cie videretur qđ dictus testator censeatur substituisse absolute:⁊
presertim id qđ not.Bar.in.d.l.qui rome.§.coheredes. ibi,sed si
est adiectū vt familie relinqueretur ⁊c. ⁊ alia quedā que possunt
colligi ex his que ponit Bartho.soci. consil.cc.xxvij.exordiente,
Presens consultatio ⁊c.in.ij.parte.⁊ ex his que ponit Franc.de
cur.consi.xl.exordiente,Cum in presentiarum de interpretanda
voluntate ⁊c.horum tamen omnium recitatione omissa existimo
verius,qđ idem testator non censeatur substituisse absolute: sed
solum eo casu quo non seruaretur eius volūtas: sed contra eam
transferrentur feuda aut castrū extra familiam ⁊ cognomē: siue
hoc fieret per contractum,siue per vltimā voluntatem.d.l.peto.
§.fratre.vbi dicit tex.fratre hērede instituto petijt ne domus alie-
naretur sed vt in familia relinqueretur: que sunt verba testato-
ris relata a iuriscōsulto in tertia persona: ⁊ que hoc modo resol-
uuntur. A te fratre herede instituto peto ne domum alienes, sꝫ
in familia relinquas:que verba nō minus possunt importare fi-
deicommissum,quā si sint verba posita in testamēto: vtpote que
videntur vel esse eadem,vel simillima:⁊ tamen in. d.§. fratre.nō
videtur fuisse facta substitutio absolute: sed solū eo casu quo vel
inter viuos domum transferret, vel alienaret extra familiā fra-
ter heres institutus,vel si heredem extraneum institueret.Hoc
enim videtur clare probari in.d.§.fratre.versi.si nō paruerit ⁊c.
vbi dicit tex.si nō paruerit heres voluntati: sed domū alienaue-
rit:vel extero herede instituto decesserit:oēs fideicōmissum pe-
tent.Ubi Dy.quē ibi sequūtur doc.super verbo domū alienaue-
rit,supplet scilicet inter viuos. Et sic videtur qđ litera illius.§.
fratre.sic conditionaliter prohibitionem exprimat,qđ illi de fa-
milia possint petere fideicōmissum si facta fuerit alienatio inter
viuos:vel institutio extranei heredis. Et ita videt̃ quod altero
istorum casuum non interueniente non sit locus fideicommisso:
23 †qꝛ conditionalis dispositio per euētum conditionis sumit effe
ctum.l.cedere diem.ff.de verb.sign.l.pecuniā.ff.si cer.pet.⁊.l.qui
heredi.§.si.ff.de cond.⁊ demon.Et qđ substitutio,de qua in.d.§.
fratre.videatur facta nō absolute:sed eo casu quo contra prohi-
bitionem testatoris fieret alienatio:videtur posse colligi ex sum
mario.⁊ di.positis per Bar.in.d.§.fratre. Quod etiā clarissime
ibi voluerunt Ray.⁊ Bald. qui diuidendo textum dicunt,qđ in
24 prima parte litere ponitur questio: †quādo familia vocetur ad
fideicommissum:⁊ dicūt eam vocari in duobus casibus:scꝫ facta
alienatione inter viuos:⁊ instituto herede extraneo.Et sic patet
eos velle vel non sentire qđ inducatur fideicommissuꝫ absolute:
sed tantum in illis duobus casibus in tex.expressis. Hoc idē di-
cit ibi Pau.de cast.qui super text.in verbo fideicommissum pe-
tent, dicit quod illi de familia primo casu quando facta est alie-
natio inter viuos statim possint petere fideicōmissum. ar.l.cum
pater.§.libertis.⁊.l.peto.§.fratre.ff.de leg.ij. Quod etiā voluit
Ambr.eps in.d.§.diui.fol.4.vers.vnde si testator:quāuis Ang.
ibi dicat fideicōmissum reuocari,⁊ peti post mortē heredis pro-
hibiti,⁊ non ante.Sed huic dicto Angeli obstat.d. §. libertis, ⁊
clarius.§.fratre.Sed in secundo casu,quādo fuit institutus he-
res extraneus,nō admittuntur illi de familia nisi post mortē he-
redis prohibiti.Et sic patet Pau.de cast.velle,qđ fideicommis-
sum illis duobus casibus locū habeat.Hoc etiā declarat ⁊ sequi-
tur Cuma.in.d.§.fratre. Pro predictis etiā bene facit. l.pater
filium.§.filiam.iuncta gl.ff.de leg.iij.vbi dicit tex. filiam suā he-
redem scripserat,⁊ ita cauerat, Ueto autē a te edificium de meo
nomine exire:sed ad hos quos hoc testamēto nominaui pertine-
re volo.Ex quo text. colligit Bart.duo bona notabilia. Primo
enim dicit no.qđ istud fideicōmissuꝫ veto venire seu vēdi:⁊ volo
ad tales peruenire,est conditionale:pro eo qꝛ intelligitur perti-
nere,scilicet si vēdatur:⁊ ideo inspicitur qui supersit tēpore ven
ditionis.Secundo dicit not.videnduꝫ hic si precedat dispositio
prohibitiua:⁊ alia simpliciter sequat̃, intelligitur sequēs dispo-
sitio sub cōditione, si contra prohibitionē factum extiterit: ⁊ sic
vult Bar.qđ non simpliciter inducatur fideicōmissum:sed si fiat
contra prohibitionē:per illuꝫ tex.vna cum nota.per Bar.videt̃
decidi id qđ dixi,videlicet qđ.d.castruꝫ nō fuerit familie relictū
absolute,sed sub conditione,scilicet si alienaretur extra familiā.
Et pro hoc etiā faciunt no.per Cuma.⁊ Pau.de cast.in.d.§.fra-
tre.vbi opponunt de.d.l.vnum ex familia.§.sed si fundū. ver.qđ
si talia:vbi vocatur vlterior seu remotior in gradu,non admisso
proximiore:cuius tamen contrarium dicitur in.d. §.fratre. Et
soluendo respondent ⁊ dicūt qđ predictus.§.fratre. intelligitur
nisi grauatus seu prohibitus alienare extra familiam reliquerit
alicui vlteriori seu remotiori in gradu existenti tamē in familia.
Et hoc probari dicit Cuma.per text.in.d.§.fratre.in verbo,ex-
tero:quasi dicat tex.secus si vnum de familia heredē instituisset:
qꝛ ille vocaretur etiā si esset posterior,qđ dicit menti tenendum.
Et hoc probatur in.d.l.filiusfamilias.§.cuꝫ pater.ff.de leg.j.Ex
quibus potest sic argui:quando fideicommissuꝫ inducitur abso-
lute:ita quod vnus post alium gradatim de familia admittitur:
non pōt grauatus seu ꝓhibitus per testatorē preiudicare fidei-
commissario.l.si.C.de verb.sign.⁊ alle.l.cū ita.§.in fideicōmisso.
25 ff.de leg.ij.in quibus locis habetur, †qđ proximiores admittū-
tur ad fideicōmissum.Non igitur dici potest qđ in casu.d. §.fra-
tre.sit inductū fideicōmissum absolute seu simpliciter,sed tantuꝫ
secuta alienatione in casu prohibito:⁊ idem videt̃ in casu de quo
queritur.qui est casus. d.§.fratre.vel illi simili.§.Et qꝛ dictus

Andreas heres cõtrauenit prohibitioni castrũ predictum alie-
nando extra familiã, in qua testator voluit illud remanere: puto
per alienationẽ huiusmodi fideicommissum fuisse purificatum:
⁊ ex tunc potuisse peti per proximiorem in familia. d. §. fratre.
26 ¶ Sed hic remanet difficultas, † an si supponeremus nõ solum
dictuʒ Jacobum emptorẽ: sed etiã Andreã venditorem tẽpore
facte vẽditionis ignorasse prohibitionẽ alienatiõis, posset alie-
natio hmõi defendi, per tex. l. fi. §. fi. ff. de leg. ij. qui reputat̃ text.
singularis. Ad quod respõdeo qđ huic venditioni, vt non defen
datur per. d. §. fi. obstant multa: ⁊ signãter duo. Primum qꝛ ille.
§. ibi, ⁊ in. l. quidam ita. §. si quis filiuʒ. ff. ad trebel. limitatur per
Jo. de imo. vt procedat in fideicõmisso vniuersali, prout loqui-
tur. d. §. Secus vero ẽm eum si res esset specialiter per fideicõ-
missum relicta: pro quo allegat in simili not. per glo. in. l. seruuʒ.
ff. de manumiss. tit. generali. Item qꝛ decisio. d. §. fi. est exorbitãs
a regula iuris communis posita. in. l. fi. §. sed qꝛ. C. cõmu. de lega.
ergo nõ debet extendi ad alios casus. l. si vero. §. de viro. ff. solu.
matri. ⁊. l. quod vero. ff. de legi. Pro quo videtur posse induci id
qđ ad intellectũ. l. si creditor. ff. de distrac. pigno. ⁊ de differentia
inter obligationẽ seu hypothecã generalem ⁊ specialem not. Jo.
de imo. Roma. ⁊ Alexã. de imo. in. l. qui absenti. §. j. ff. de acquir.
poss. Bald. in. l. ea lege. C. de condi. ob causam. Jo. de imo. in. d. l.
filiusfamilias. §. diui. ⁊ in. l. si ita quis promiserit. §. ea lege. ff. de
verb. obl. Et hoc dictũ Jo. de imo. vt supra limitans. d. §. fi. plus
placuit Alex. de imo. in. l. marcellus. §. res que. ff. ad trebel. ⁊ hoc
per rationes ipsius Jo. Sed contrariũ tenuit Pau. de ca. in. d.
l. fi. §. sed qꝛ. C. de leg. Quia cũ tex. in. d. §. fi. loquatur in fideicom
misso cõditionali: seu relicto in diẽ incertam: non vr̃ differentia
27 vtrũ sit particulare vel vniuersale: † qꝛ clarũ est omni casu non
transire dñium in fideicõmissarium ante cõditionis euentũ. Et
hec opi. Pau. de ca. magis placuit do. Barth. soc. in. d. l. marcel-
lus. §. res que. vers. postremo limitat̃ in casu singulari. Pro quo
inducit qđ decisio. d. §. fi. fundata est in ignorantia heredis ⁊ em-
28 ptoris. Etiã limitatur in fideicõmisso particulari: † qꝛ regulari-
ter tñ solet operari genus quoad omnia, quantũ specialis proui
sio respectu speciei: pro quo allegãt. l. si duo. ff. de administ. tuto.
facit. l. ij. §. nec posse cõtra emptoris. C. de quadri. prescr. ⁊. l. oẽs.
in prin. C. de prescr. xxx. vel. xl. an. Non obst. ẽm Bartho. soc. d. l.
seruũ. cum gl. ff. de manumis. qꝛ respondet qđ difficilius perimit̃
manumissio serui, ꝙ alienatio: qđ probatur ex eo qꝛ si seruus de-
beatur ex vniuersali fideicõmisso sub cõditione relicto. põt pen-
dente conditione manumitti. d. l. quitam ita. §. si quis filiũ. ff. ad
trebel. qđ fieri non põt si debeatur ex fideicommisso particulari
sub conditione ⁊c. d. l. seruũ. Sed tamen quantũcunqꝫ debeatur
ex fideicõmisso particulari sub cõditione põt interim alienari. l.
29 ser. 10 legato. §. j. ff. de leg. j. † qꝛ manumissio est irreuocabilis: alie
natio vero reuocabilis. Ex quo patet qđ quantũ ad effectũ ma-
numissionis res magis adstringitur ex relicto particulari, quã
ex vniuersali: sꝫ nõ quantũ ad effectũ alienationis de qua queri-
mus. Et qꝛ militat eadẽ ratio etiã in materia limitatoria est li-
cita extensio, per id qđ no. glo. in. l. j. C. de condi. inde. ⁊ qđ habet̃
in. c. cum dilecta. de confirma. vti. vel inuti. Et ita ẽm Soci. sunt
sublate rõnes Jo. de imo. qui tñ relinquit cogitandũ. Scđm qđ
obstat est qꝛ. d. l. fi. §. fi. ff. de lega. ij. non videtur habere locum qñ
testator expresse ꝓhibuit alienationẽ: qꝛ illa expressa prohibitio
est fortior. vt no. glo. in. d. l. cũ pater. §. libertis. Et ita. d. §. fin. li-
mitauit ibi Pau. de ca. quãuis relinquat cogitandum. Et idem
cõsuluit Pau. de ca. consi. xvj. exordiẽte, In causa qua querit̃ ⁊c.
vers. item allegatur qđ venditor ⁊ emptor ⁊c. ibi sed ⁊ alia respõ-
sio põt dari ꝙ ibi loquitur. Et idẽ voluit Bal. ante Pau. de ca.
eius discipulum, in feudis, ti. quali. olim feu. alie pote. §. donare.
vers. oppo. de auth. res que. ⁊ cuʒ hac opinione videtur transire
And. barb. in cõmento. c. Raynaldus. versi. ego addo egregium
simile. de testa. ⁊ hoc dictũ puta verum Alex. de imol. in. d. §. res
que. vers. quarto limitat illam legẽ. ff. ad trebel. cuius dicti illam
30 assignat rationem: † qꝛ quando est expresse prohibita alienatio a
testatore: tunc cõtractus alienationis non valet a principio. d. l.
filiusfamilias. §. diui. quod etiam voluit Pau. de cast. ⁊ post euʒ
Ambro. oppi. fol. 4. ⁊ Pau. de cast. cons. xij. exordiente, Videtur
dicendum. Sed in casu. d. l. fi. §. fi. valuit ab initio alienatio: quia
erat facta alienatio pendente conditione fideicõmissi. Quo casu
interim valet contractus alienatio. d. l. fi. §. sin autem. ⁊ quod ibi
scriben. C. commu. de leg. ⁊ not. Bar. in. d. l. marcellus. §. res que.
31 Unde in casu. d. l. fi. §. fi. † difficilius inualidatur contractus qui
a principio valuit, quam conualescat contractus qui a principio
fuit nullus. l. patre furioso. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. ⁊ in
regula, Quod ab initio. de reg. iur. in. vi. Sed Bartho. soci. in. d.
§. res que. vers. quarto non habet locum, dicit quod in contrariũ
facit illud quod dicimus dispositionem dicte authẽ. res que. quẽ
in quibusdam casibus permittit bona subiecta restitutioni alie-
nari, habere locũ etiam stãte expressa prohibitione testatoris. vt
voluit Cyn. in. d. l. voluntas. C. de fideic. Bar. ⁊ doc. in. d. l. filius-
familias. §. diui. Bal. ⁊ Sal. in. l. nulla. C. de iure do. Paul. de ca.
consi. xiij. exordiente, Quia per suprascriptũ eximium consulto-
rem: ⁊ do. Jas. in. d. auth. res que. vers. xiij. limita. Preterea con
firmatur dictũ do. Soc. qꝛ si. d. l. fi. §. fi. habeat locũ in fideicõmis-
so puro: prout voluit Pau. de cast. in. d. l. fin. §. sed qꝛ. C. cõmu. de
leg. nõ videtur quomodo ipse possit tenere ꝙ non habeat locum
in expressa prohibitione: qꝛ sicut quando est expressa prohibitio
alienationis ipsa alienatio si fiat est a principio in totũ nulla: ita
quando fideicõmissum est purũ sine expressa prohibitione. d. l. fi.
§. sed qꝛ. Quia ratio assignata in. d. l. fi. §. si propter ignorãtiã ⁊c.
militat etiã stante expressa prohibitione. Nec ratio vrgẽs vide-
tur in contrarium militare: qm̃ purificata conditione titulus in
totum inualidatur, ⁊ reducitur ad non titulũ. in. d. l. fi. §. sin autẽ.
Ergo idem debet operari purificata conditio quod operaretur
32 prohibitio expressa testatoris a principio. † Quia videmus qđ
titulus in totũ resoluitur: adeo qđ tanquã putatiuus nõ prebet
causam prescribendi: ⁊ sic non sumus in materia in qua actus a
principio validus difficilius inualidetur. Subiungit tñ idẽ do.
doc. qđ in consulẽdo ⁊ iudicando nõ recederet ab alia opinione.
Et cum hac opin. Pau. de ca. etiam transit do. Ambro. oppi. in
d. l. filiusfamilias. §. diui. fol. 4. ⁊ sic nõ video quod de. d. l. fi. ff. de
leg. ij. possit fieri magnũ fundamentũ: aut dici ꝙ venditio facta
de dicto castro voluerit ab initio, ⁊ valeat, etiã si esset facta igno-
ranti per ignorantem: ⁊ qđ pretium debeat loco rei succedere, ⁊
solui per heredẽ alienantis, si est soluendo. Restat ergo dicendũ
⁊ concludendũ ex premissis, qđ dicta venditio fuit ab initio nul-
la, ⁊ quod per illam fuit fideicõmissum de dicto castro relictũ pu-
rificatum: ⁊ quod facta venditione huiusmodi potuit castrũ re-
peti per proximiorem in familia: ⁊ sic per Ludouicum dicti An-
dree filiũ. Sed qꝛ ille postea factus est heres vniuersalis: ⁊ vt pu
to insolidũ ⁊ vnicus dicti Andree patris alienantis: ⁊ forte sine
confectione inuentarij, ipse nõ potuit nec potest repetere dictuʒ
castrum: qꝛ quem de euictione tenet actio ⁊c. l. vendicantem. ff. de
33 euic. † ⁊ qꝛ quemadmodum non potest quis venire cõtra factum
propriũ: ita nec contra factum sui predecessoris. l. que a patre. C.
de restit. mili. l. venditrici. C. de reb. eccl. non alie. l. ij. C. si quid in
frau. patro. ⁊. l. si creditoribus. C. de seruo pig. da. manumis. Non
igitur expedit inquirere an contra eundem Ludouicũ prescri-
ptuʒ extiterit per possessionem lõgissimi temporis: postquã ipse
alia exceptione potest repelli. Et idẽ dico de herede huius here-
dis: qꝛ heres heredis testatoris est heres. l. fi. C. de here. insti. cuʒ
suis si. Si aũt essent aliqui fratres predicti Ludouici, q fuissent
nati vel cõcepti tempore facte alienationis: ⁊ qui adhuc superes-
sent, illi viderẽtur posse petere: cũ essent ⁊ ipsi proximiores in fa-
milia, qđ intelligo esse verum nisi quatenus obstaret eis prescri-
34 ptio longissimi tẽporis. † Quia licet res per testatorẽ prohibite
alienari si aliencẽtur vsucapi aut prescribi nõ possunt ꝑscriptio-
ne longi tẽporis. l. ij. ⁊ qđ ibi gl. C. de vsuca. pro empto. Et hoc ꝑ
eo qꝛ in tali possessione requiritur titulus. l. nullo titulo. C. de rei
vendi. l. diuturna. C. de prescr. lon. temp. qui nõ est in alienatione
facta contra testatoris prohibitionẽ: cũ titulus illius sit nullus.
d. l. filiusfamilias. §. diui. ff. de leg. j. ⁊. d. l. cũ pater. §. iul. agrippa.
35 ff. de leg. iij. † tñ potest prescribi prescriptione lõgissimi tẽporis.
xxx. vel. xl. an. in qua nõ requiritur titulus regulariter: sed suffi-
cit bona fides. c. j. de prescr. in. vj. ⁊ qđ plene no. gl. ⁊ doc. in. c. si di-
ligenti. de prescri. ⁊ bona fides presumitur ex possessione tam lõ-
gi temporis. l. iij. §. si seruus. C. de acquir. posses. no. Jmo. in. c. ij.
de restit in integ. ad qđ bene facit. l. fi. ⁊ qđ ibi Bar. in ñ. ⁊ doct. C.
vnde vi. Jo. and. in addi. Spec. tit. de teste. §. nunc videndum. in
prima addi. magna. vers. item ponunt Bal. in repeti. l. j. C. vnde
vi. ⁊ Ang. in. l. pen. C. qui. nõ obstat longi tempo. prescri. ⁊ Anto.
de but. in. c. cum ecclesia. de cau. poss. ⁊ proprie. ⁊ Panor. in. d. c. si
36 diligenti. † Et idem videmus in re subiecta restitutioni: qꝛ licet
illa non possit vsucapi vel prescribi longo tempore: pro eo quia
adueniente conditione substitutionis resoluitur titulus aliena-
tionis: ⁊ habetur pro non titulo. l. fi. §. pen. C. commu. de lega. ta-
men non prohibetur prescribi longissimo tempore. xxx. anno. ex
die quo contra prescribentem agi potuit. d. §. fi. ⁊ est ratio, vt ibi
dicunt moderni, precipue Paul. de cast. qꝛ in tali prescriptione
non requiritur titulus: vt supra dixi. Ad quod facit. l. fin. in fin.
cum ibi no. per glo. ⁊ quod ibi Cy. in. vj. oppo. vers. alij dicunt. C.
quibus ca. in integ. resti. non est necessa. Et ita etiam consuluit
Alexan. de imo. qui predicta voluit, consi. lvij. exordiẽte, Atten-
tis verbis testamenti prefati domini ⁊c. colum. vj. in tertio volu.
Putarem igitur quod si a tẽpore facte venditionis dicti castri,
⁊ mortis Andree, preterijssent. xxx. an. dictus Jacobꝰ emptor,
vel eius heres videretur esse tutus prescriptione lõgissimi tem-
37 poris. † Ideo autem dixi de morte Andree, qꝛ cum illo viuente

non

non potuissent isti agere cõtra possessorem, nisi fuissent per Andream emãcipati, non cucurrisset contra eos prescriptio viuente Andrea patre. l. j. in fi. et qđ ibi glo. C. de bo. mater. et l. j. §. fi. C. de quadrien. prescri. Dixi etiã superius de fratribus Ludouici natis vel conceptis tempore facte alienationis: q2 si post tẽpus alienationis fuissent concepti, nõ videretur qđ ex capite purificationis substitutionis superius facte, scz per alienationez dicti castri, esset eis ius quesitum ad castrũ petendum: per id ponit Jo. and. in addi. Specu. titu. de testa. in rubri. versi. Itẽ Lãber. de rampo. vbi refert qđ ipse Lãbertus in quadam sua questione incipiente quidam meuius, terminauit plura dubia. Primum erat vtrũ valeat talis substitutio, Petro filio meo heredi vniuersaliter instituto substituo vnuz ex filijs titij alterius filij mei, quẽ ipse petrus heres meus elegerit vel nominauerit. Secundũ dubiũ erat, quid si dictus petrus heres nullum elegisset vel nominasset an omnes equaliter succederẽt: et an ex testamẽto vel abintestato. Ultimũ erat, an veniret filius natus ex d. titio post mortem dicti Petri, cui erat facta substitutio: et istud vltimum seu decisio illi⁹ videtur seruire ei qđ dixi. Super quo vltimo dicit Lãber. de rampo. et Jo. and. post eum, qđ filij nati post mortem dicti Petri heredis nõ veniunt in substitutione: q2 non erant in rerum natura quando substitutio sibi locum vendicauit: quinimo habentur pro non scriptis: allegans. l. vnicam. §. et cum triplici. C. de cadu. tol. et l. cum pater. §. hereditatẽ, le. j. in fi. ibi viriles autẽ inter eos fieri qui eo tẽpore vigerint vnde alijs eligendi potestas non fuerat. ff. de lega. ij. et hãc decisionem sequitur Pau. de cast. consi. lxxviij. exordien. viso dicto puncto et dubijs elicitis etc. ver. super quarto videtur mihi dicendum, Alex. de imo. cõsi. xxij. exordiente, visis ac perlectis verbis testamenti etc. in. iij. vol. qđ repetitur in quarto: et est ibi consil. xiij. Et idem voluit Barth. soci. cõsi. cxiij. exordiente, supra scripti insignes iurisconsulti etc. Et sic iste etiam si prescriptio eisdem non obstaret, non videretur posse petere dictum castrum ex dicto capite: et quãdiu viuet dictus Ludouicus cui fuerat ius acquisitum si tunc natus erat: et qui propterea videretur eos impedire: sz mortuo eo sine liberis videretur ipsi posse venire, pro eo quia testator voluit qđ castrum remaneret in familia: et sic inuitauit familiam interueniẽte alienatione ipsius castri: non simul, sed gradatim. d. l. fi. C. de verb. signifi. et d. l. cum ita legatur. §. in fideicommis. et l. peto. §. fratre. ff. de lega. ij. Et ex predictis videtur posse teneri, qđ si tempore purificationis fideicommissi, hoc est tẽpore facte venditionis dicti castri, nulli nati aut cõcepti erãt liberi ex dicto nobili Andrea vẽditore, fuit ius quesitum alijs proximioribus in ea familia, in qua voluit testator dictum castrum remanere, si qui erant, per iura preallegata: et qđ illis postea decedentibus, si ante cõpletã prescriptionez decesserint, fuerit ius delatum ad eorũ pximiores de familia etc. et qui erant istis abintestato successuri, iuxta ea que plene ponit Barth. soci. in. l. si cognatis. ff. de reb. dub. et in quo consuluerũt multi. Sed super hoc nõ insisto vlterius, pro eo q2 non habeo plenam facti notitiam: nec etiam scio an testator fuerit locutus de familia suipsius aut de familia Andree fratris. Q2 fortasse potest quo ad aliquid interesse an de hac vel de illa locutus extiterit. Est etiaz qđ me aliquantulũ deterreat: id scilicet qđ ponit Pau. de ca. cõsi. xvij. exordiente, In causa que vertitur palme inter filios etc. versi. nunc venio ad illa que cõcernũt merita cãe. Ex cuius dictis videtur prima facie colligi, qđ etiam si tẽpore facte venditionis, dicti castri non supererãt aliqui liberi dicti Andree venditoris, si tamẽ postea fuerint nati, illis fuit ius acqsitum: nõ vt ex tunc: sed vt ex nunc. Super quo volo plenius cogitare, respõdens ad vltimam partem dicti quesiti, qđ licet prescriptuz extiterit cõtra eos qui agere potuerunt iam sunt. xxx. anni, per ea que superius dixi: nõ tamen prescriptum est contra alios, qui vel nullo modo agere potuerũt: nec fore hodie possunt, vel qui agere nõ potuerũt iam sunt. xxx. anni: sz postea ceperint posse agere: q2 quo ad eos non currit tẽpus sufficiẽs ad prescriptionẽ. ¶ Ad quintum dico et

38 rñdeo, † quo ad id q2 inibi querit de presumptiõe sciẽtie phibitionis facte p Joanẽ testatorem, q illã sciẽtiam habuisse presumitur Andreas heres, p id qđ not. gl. in. l. cũ heres. ff. de libe. lega. et in. l. quidã ita. §. si quis filiũ. ff. ad Trebelli. Pro quo breuitatis causa allegasse sufficiat id q ponit Alexan. de imo. 2si. iij. exordiẽte, Nec obstat si diceretur etc. in secundo volu. Sed forte

39 non videtur hoc procedere in liberis vel alijs de familia etc. † q2 licet coniunctus presumatur scire iura sanguinis, et processum nature. l. octaui. ff. vñ cogn. et l. de tutela, et q ibi no. C. de in inte. resti. mino. non tamẽ presumitur alias scire. l. q ñ sororẽ. C. de iure delibe. et quod no. Bar. in. l. qui dies, ver. quero dixi qđ oporteret q sciat etc. ff. de re. dub. quatenus facit differentiam, an coniunctus meus decesserit abintestato, aut cum testamẽto. Et idez videtur sentire. Bartol. in. l. is potest. ff. de acquirend. heredi. et Alex. de imol. in. l. titius. §. Lucius, ver. limitatur etiam predicta regula. ff. de libe. et posth. et hoc nisi aliud probaretur: ex quo induceretur presumptio scientie dicte phibitionis. Quo vero ad presumptionem sciẽtie alienationis non insisto: q2 nõ solum presumptio hmõi sciẽtie nõ sufficeret ad exclusionem, sed nec vera scientia alienationis: quia ista simul stant, dictos scz liberos vel alios de familia sciuisse etiam ab initio factam esse venditionez dicti castri, et iuste ignorasse venditionem vel alienationẽ fuisse phibitam per testatorem: qđ posset pdesse quo ad petendã et ex capite iuste ignorantie obtinendam restitutionem in integrum aduersus prescriptionem triginta annorũ, de qua infra. ¶ Ad

40 sextum quesitum dico et respõdeo in primis, † q lõgissima pscriptio nõ currit aduersus eos, qui vel ex eo q2 erant in patria potestate: vel quia eis ostendendum erat ius delatum, agere nõ potuerunt. Quia nõ valenti agere non currit prescriptio. d. l. j. ad fi. C. de bonis mater. et allegata. l. j. §. fi. C. de quadrien. prescrip. Quo vero ad alios quibus scz erat ius delatum, et qui agere potuerunt, et nõ fecerunt, sed fuerunt morosi spatio. xxx. annorũ, di

41 co † ipsi possunt repelli prescriptione lõgissimi temporis, que currit etiam cõtra ignorãtes. l. fi. C. de prescrip. lõg. temp. Sed ex capite iuste ignorantie possent petere et obtinere restit. in integ. ex clausula generali, si qua iusta causa mihi videbit, de qua in. l. j. in fi. et l. sed et si per pretorẽ. §. hec clausula. ff. ex qb⁹ causis maio. et qđ voluit gl. in. l. si partẽ. §. fi. in versi. nõ vtendo. iuncto tex. ff. quemadmo. testa. ape. glo. in. l. j. C. de patria potesta. Specu. titu. de prescrip. §. j. ver. pone colonus, Bar. et Ange. in. l. j. §. si quis autem, per illuz tex. ff. de iti. actuqz priua. Multas remissiones ponit Alexã. de imo. cõsi. lxxj. exordiente, videretur prima cõsideratione dicendum etc. et cõsi. lxxxiiij. exordiẽte, In causa vertente inter cameram etc. in primo volu. et in multis cõsilijs aliorum voluminũ. Franciscus de are. ponens multas remissiones cõsi. ciiij. exordiente, Breuitas in cõsulendo bene necessaria est etc. Francis. de cur. consi. lxxxiij. exordiente, Deus pius etc. capio primum in quo etc. qui etiam ponit multas remissiões: et multo plures do. Feli. in. c. vigilanti, de prescrip. Et quãuis Angel.

42 contrariũ senserit, scilicet † q prescriptio. xxx. an. currat sine spe restitutionis, in. l. sicut, in vltimis verbis. C. de prescrip. xxx. vel xl. an. et in. l. si infanti, in fi. cõmenti. C. de iure delibe. Bald. in. l. j. opp. xxiiij. C. qui admit. ad bono. posses. pos. et alij multi: tamen quia prima est magis communis, nõ esset tutum ab ea recedere. l. j. ibi, crebrior apud veteres opinio. ff. de offi. questo. et qđ no. hostien. et omnes in. c. j. de cõstitu. Sed de prescriptione longissimi temporis. xl. an. est magna difficultas, an scilicet detur etiã contra eandem restitutio in inte. ex capite iuste ignorantie. Super qua difficultate Joães de imo. sensit dari restitutionem etiam in dicta prescriptione: prout ipse not. c. fi. de prescript. Panor. in dicto cap. vigilanti. in terminis illius decretalis, que de tali prescriptione loquitur Ange. in. l. in heredẽ. alias est. l. annis. ff. de calum. et hanc opinionem videtur sequi Alexan. de imo. consi. lxj. et consi. clxiij. exordiente, Uiso processu cause vertentis. ver. secundo non deberet concedi etc. et consil. clxix. exordiente, Uiso themate suprascripto etc. versi. non obstat quod aduersus prescriptionem etc. in. ij. vol. et vtrobiqz dicit hanc opinionem esse communem, et multos inducit. Et quanuis Alex. de imo. in. l. cum filius. §. in hac. versic. predictam tamen conclusionem limita non procedere. ff. de verb. obli. limitauerit conclusionem, quod ex capite ignorantie detur restit. in integ. aduersus prescriptionem: vt scilicet non procedat hec conclusio in prescriptione quadragenaria: ipse tamen subiungit, quod dictam limitationem nõ ponebat pro constanti: et ita videtur dubitasse: et idem fecit do. Feli. in. d. c. vigilanti. versi. sequendo igitur communem opinionem, iuncto. versi. sed hoc non est firmandum etc. et eo quod ponit. ver. caue etiam dum supra dedi responsum. † Sed contrarium vide-

43 tur; scilicet quod in prescriptione quadragenaria non detur restitutio in integrum ex capite ignorantie: q2 dicit lex illa super sua conditione, qua per idem tempus absqz vlla iudiciali sententia simili munitione potitus est, fit liber, et presentis saluberrime legis plenissima munitione securus. d. l. oẽs. ad fi. C. de prescrip. xxx. vel. xl. an. Ille enim dicitur tutissimus seu plenissima munitione securus, contra quem non competit restitutio in integrũ, vt no. gl. ab omnib⁹ approbata. in. l. ait pretor. §. permittitur. in verbo imputandum. ff. de mino. Et ita tenet Ange. in quibusdam lecturis, vt predixi, in. d. l. sicut. Et pro hac parte etiam videtur bonus tex. in. l. fi. ver. vel molestiam et quãlibet inquietudinẽ formidare. et in versic. absqz nulla innouatione durare. l. fi. C. de fun. patri. lib. xj. Molestia enim et inquietudo diceret inferri: seu innouatio fieri, vbi quis iudicialiter vexaretur. l. j. in verbo molestiam. et qđ ibi Bal. de nũdi. et aut. de fideiussori. in princ. in verbo molestus sit. collat. j. Non ergo potest per illum cõtra quẽ decursa est prescriptio. xl. anno. peti in integrum restitutio cõtra eum

qui prescripsit: q2 si peti possit ille diceretur in iudicio molesta-
ri. d. l. omnes, in fi. et d. l. fi. Pro hac parte etiã facit. c. omnes, de
44 prescrip. vbi dicit † text. † qd quadragenalis prescriptio omnem
prorsus actionem excludit: et dicit qd aduersus huiusmodi pre-
scriptionez non detur restitutio in integrũ ex capite ignorãtie.
Consuluit Alex. de imo. consi. clj. exordiente, Viso themate su-
prascripto &c. et consi. clxiij. exordiente, Viso processu cause vertẽ-
tis, versi. secũdo nõ deberet concedi, in. ij. vol. etiam idem voluit
in. l. possideri. §. libero. ff. de acqui. posses. Fran. de cur. in. d. cõsi.
lxxxij. versic. et si forte opponatur &c. ibi attamen in casu nostro,
Barth. soci. consi. clxiiij. exordiẽte, Visa bulla bonifacij &c. versi.
iij. et vltimo q2 omne ius. Hunc articulum tetigit Fran. de are. et
multa pro hac parte induxit, in. d. consi. ciiij. in primo articulo: et
ibi dicit qd profecto questio hec est dubitabilis: et qd in prescri-
ptione. xl. annorũ dici possit, pbabilis per. d. l. omnes, qd aduer-
sus eam non detur ignoranti restitutio in integrum: licet aduer
sus prescriptionem. xx. vel. xxx. annorum detur: sed tandẽ subiũ-
git qd illum primum articulum principalem in aliqua sui parte
non determinabat pro tunc: fatebatur tamen qd maius est du-
bium in prescriptione. xl. annorum, quam in prescriptione. xxx.
Istam secundam opinionem videtur tenuisse gl. in cle. j. sup ver
bo lapsu temporis, de in inte. resti. sed multi illaz ibi impugnãt.
Propter qd negari non potest quin casus sit dubius pter do-
ctorum cõflictũ. Quia si menti cõmendo dicit Aristo. in primo
45 de anima, † qd difficile est inuenire veritatem vbi sapientes di-
scordant: et vt post beatũ Hierony. alibi dicit Eficius in epistola
ad beatum August. que inter epistolas eiusdem sancti est. lxxix.
Periculosum est de magistrorum indagare sententijs: et alterũ
preferre alteri. Et vt simul dicit do. prepo. in. c. ix. ratione, de ap
pel. in hoc articulo dicere libet docto. superius allegatis, et in ar
ticulo huiusmodi dissentiẽtibus. Non nostrum inter nos tantas
46 componere lites &c. ¶ Ad septimũ † dico et respondeo nõ esse du
biũ, quin mulieres descendentes, immediate ex dicto Andrea,
vel etiam mediate sint in familia eiusdẽ Andree, si de familia il
lius locutus est testator, per id qd habet in. l. fi. in prin. C. de ver
bo. signifi. vbi habetur. qd appellatione familie veniunt parẽtes
liberi, omnesqꝫ propinqui. Est eñ certũ qd appellatione libero-
rum veniunt non solum masculi, sed etiam femine. l. liberorũ, cũ
suis similibus. ff. de verbo. signific. et hoc non habet dubiũ saltem
in illis mulieribus, que immediate descẽderũt ex. d. Andrea, si
que essent: vel etiam mediate, duntamen per masculos. l. pronũ-
tiatio. §. communi iure familiam dicimus omniũ agnatorũ, et. §.
47 fi. in fi. † vbi dicit tex. mulier aũt familie sue et caput et finis est. ff.
de verb. signi. Sunt enim tales mulieres agnate: vtpote attinẽ-
tes per lineam masculinã: et iste viderentur posse inuitari ad di-
ctum fideicom missuz: maxime non nupte: vtpote retinentes nõ
solum agnationẽ, sed etiã cognomẽ: ad qd aduertit testator vo-
lens castrum remanere in familia et cognomine. In nuptis vero
est attendẽdus mos patrie, an scʒ in eis cognominari consueue
rint cognomine maritorũ: vt solet fieri apud perusinos, et alios
quosdam populos: vt refert Philip. de corneo, consi. lv. exordiẽ
te, pro decisione presentis consultationis, in primo vol. Et si ita
esset, non videtur testator inuitasse etiã illas, per iura que alle-
gat. Super quo etiam esset inaduertenduz an illa patria in suc
cessione feudorum masculi excludant feminas: q2 si sic, videretur
testator sensisse in dubio de masculis, et non &c. per id qd no. Pet.
48 de ancha. in. l. tres fratres. ff. de pac. vbi voluit, † qd si statutũ di-
sponat qd filij masculi excludant feminas in successione paren-
tum: et testator loci, in quo viget statutuz simpliciter instituat he
redes vniuersales filios suos, qd non videat instituisse filias: ex
eo q2 testator videtur disposuisse ita vt disponit statutũ munici-
pij. Ad qd facit qd voluit Bar. in. l. heredes mei. §. mei. §. cũ ita,
ver. et per hoc dico in terminis hui9. §. &c. vbi etiam alij docto. ff.
ad trebel. Bar. in. l. vt iurisiurandi. §. si liberi. ff. de ope. lib. Phi
lip. de cor. in. d. l. fi. C. de ver. signifi. et cõsi. xxij. exordiẽte, In hac
cõsultatione principalis hesitatio est, ver. expedito primo prin-
cipali &c. et multis sequẽtibus, in. ij. vol. Et tam prefati qꝫ alij in
alijs diuersis locis. Quo vero ad alias mulieres, hoc est eas que
immediate nõ descenderũt ex illo de cui9 familia &c. nec alias ei-
dem attinẽt p lineã masculinã: et sic non dicunt agnate, nec sunt
eiusdẽ cognominis: dico qd ille non cẽsentur inuitate ad. d. fidei-
commissum: q2 testator nõ fuit cõtentus dicere, velle qd castrum
pdictũ remaneret in familia: sed addidit, et cognomine: et sic op9
est qd pretendens se inuitatuz sit de familia et cognomine testato
ris: quia verba ita sonant: a quorum significatione quia clara est
non est in dubio recedendum. l. ille aut ille. §. cum in verbis, et. l.
non aliud. ff. de leg. iij. facit. l. labeo. §. tubero, cuz suis similibus.
49 ff. de supel. lega. ¶ Venio ad octauum quesitum. † Sup quo pri
mo dico qd hic nõ sit inquirendũ de. d. l. fi. §. fi. in prin. C. cõ. de le
ga. pro eo quia ibi loquitur tex. de eo qui scienter emit rem resti

tutioni subiectaz: et sic de malefidei possessore. In. d. vero thema
te presupponitur. d. nobilez Jacobum ignorasse et ignorare pro-
hibitionem superius memoratam, et cõsequenter substitutionem
q2 dictum castrum non fuit relictũ familie, nisi eo casu quo cõtra
prohibitionẽ alienaretur. Dico preterea me non posse responde
re quis regressus et aduersus quos possit in vim contractarum:
obligationum et in. d. themate memoratarum in posterum habe
ri per dictum Jacobum et suos ratione emptionis si illam fieri
contigerit: pro eo quia non vidi contractũ dicte venditionis: sʒ
nec bene intelligere potui ad quid se obligauerit, nobilis Catha
rina: que pretiuz dicti castri recepisse dicitur a dicto Jacobo em
ptore: sed solũ qd ipsa quittantiã concessit: et subiungitur in the
mate, qd iuxta cõuenta pmisit se et bona sua p hoc obligauit
qꝫ infra certũ tẽpus faceret ratificari p ludouicũ filium. Et ita
videt qd solũ quittauerit de pretio in forma: et qꝫ pmiserit face
re ratificari per filium. Si autem non solum hoc aduenisset: sed
etiam et se et bona obligasset pro euictione &c. et illa fieri facere per
filium promisisset etiã cum bonorũ obligatione, puto qd dictus
Ludouic9 heres et sui heredes poterũt cõueniri iuxta cõuẽta: et
hoc tã in vim obligationis pdicti vẽditoris, qꝫ aliorũ predicto-
rũ. Poterit ẽt suo ordine agi actiõe hypothecaria, aut Salnia
no interdicto, contra bona que fuerũt dictorũ vẽditoris, relicte
et filij: aut qꝫ post obligatiões seu hypothecas p eos factas posse-
derint: et istud nõ mihi videt habere dubiũ. Puto etiam qꝫ actio
ne ex empto agi poterit ad interesse cõtra Ludoui. et heredes. d.
l. fi. §. fi. in fi. iuncta gl. super verbo integra iura. C. com. de lega.
et qd ponit Bart. in. l. qui cõcubinam. §. si heres. ff. de leg. iij. An-
gel. Are. in. §. actionum, in materia euictionis, versicul. tertio
principaliter et vltimo quero, instit. de actio. et alij in alijs locis.
50 ¶ Ad nonum dico et respondeo qꝫ, cum dictus nobilis Jaco
bus ignorauerit et ignorasse presumẽdus sit dictã alienationis
prohibitionem: per ea que superius dixi super alio quesito: et p
id quod tenetur in. l. finali. ff. pro suo. l. verius. ff. de proba. et. l.
qui in alterius. ff. de regu. iu. et cum quatenus eum concernebat
eum titulo alias efficaci possederit, et quidem tempore lõgissimo
ipse fuit et fuisse presumitur etiam per ea que superius dixi bone
fidei possessor. Debuerũt igitur et debent eidem resarciri sum-
ptus non soluz necessarij: vtpote facti in refectione castri vel do
morum et aliorum huiusmodi. l. domum, ad fi. C. de rei vẽdi. et in
nouis propagationibus: vt sunt propagationes vitium, et alia
de quibus in. l. vel si vites, vbi est elegans text. ff. de impensis in
reb. dota. fac. sed etiã vtiles. l. in fundo, et. l. sumptus. ff. de rei vẽ
di. et. l. si in area, ad fi. ff. de condi. inde. et cum idem nobiles Jaco
bus possideat, ipse poterit aduersariũ repellere doli exceptione
nisi sumptus predictos factos scʒ pro meliorationibus: et quate-
nus castrum ipsum melioratuz est, eidem resarciat. d. l. si in; area
in fi. l. adeo. §. ex diuerso, ver. certe illud constat, insti. de re. diui.
alle. l. in fundo. et. l. sumptus. Et ita non erit cõpellendus castrũ
predictum restituere, nisi illi prius resartiantur: et de quibus po
terit opponi non solum ante sentẽtiam: sʒ et vbi cessante omni im
pedimento illam ferri contingeret contra ipsum Jacobum vel
successores super restitutione castri: sed etiam post sententiaz et
in executione illius: q2 ex oppositione hmõi non impugnaretur
sentẽtia cum illa respiciat executionẽ illius potius qꝫ iustitiam.
Nõ enim est exceptio perẽptoria actionis: nec concernit merita
cause principalis: et ideo non militat in ea regula. l. perẽptorias.
C. sen. rescin. non pos. iuxta ibi no. per Bald. Et idem videmus
51 in simili† qꝫ exceptio compẽsationis opponi potest in executio
ne sententie. l. etiam. C. de compensationibus. Idem in exceptio
ne' que quis exigatur vltra qꝫ facere possit. l. ex diuerso. §. fin. ff.
sol. matr. et. l. nesennius. ff. de re iudi. et idem in exceptione inuen
tarij: et in exceptione collationis faciende, vt consuluit Bald. in
d. l. peremptorias. Et quod in casu de quo queritur possit op-
poni de dictis expensis non solum ante sentẽtiam, sed etiaz post
voluit. Pau. de ca. consi. xvij. ad fi. et plenius Philip. de cor. con
si. xlvij. exordiente, q2 causa est tenuissimi regni et propterea te-
nuissima merces destinatur &c. in secundo volumine. Sed restat
difficultas super premissis: quid iuris semper dictis vtilib9 ex-
52 pensis. † An scilicet si de eis opposuerit dictus nobilis Jaco-
bus vel eius heres, si eum contingat conueniri super restitu-
tione castri: an poterit dictus aduersarius petere illas com-
pensari vsque ad concurrentem quantitatem cum fructibus
perceptis per ipsum nobilem Jacobum: et in posterum per eum
vel eius heredem percipiendis vsque ad contestationem litis: et
videtur quod sic, per. d. l. sumptus, et quod not. glo. in. d. l. in fun
do. Sed contra videtur quod imo non possit: quia illa lex sum-
ptus, loquitur quando possessor lucratur fructus solum pter
bonam fidem: quo casu non lucratur eos de rigore iuris, sed de
equitate: et propter eandem equitatem statuitur illud, vt eis il-
lis cõpenset expensas. Et ita fortasse videretur hic fieri debere
si aliud

si aliud non obesset. Sed obesse videtur, qd licet verum esset qd per venditionem de qua supra fuerit purificatum fideicommissum: et propterea fuerit via aperta predicto Ludouico, vt superius dixi: tamen cum dictus Andreas venditor haberet eum in potestate, ipse erat eius legitim⁹ administrator: et sic ad eũ pertinebat vsusfructus dicti castri, si ꝓpter alienationẽ fuerat dominium ad ipsuz Ludouic. delatũ. l. j. C. de bo. mater. et l. cũ oportet, in prin. cũ suis simili. C. de bo. que libe. Quo fit vt idẽ Jacobus emptor, qui successit in omne ius qd venditor habebat in d. castro, et ipsius emptoris heredes possint retinere dictos fruct⁹: quatenus ad venditorem pertinebãt, ar. d. l. peto. §. prediũ. ff. de lega. iij. et l. stati⁹ florus. §. cornelio felici. ff. de iure fis. et idem videtur dicendũ de perceptis post mortẽ dicti andree vẽditoris et tempore dicti Ludouici heredis: et hoc quo ad eius liberos in ipsius potestate existentes: et quorũ propterea est legitim⁹ administrator: et ita ad euz pertinet vsusfructus dicti castri: qui tamẽ fructus repetere nõ potest ꝓpter venditionẽ de qua supra per dictũ quondã Andream eius predecessorez factã: et qui fingitur eadem ꝑsona, aut. de iureiuran. a moriẽ. presti. nec potest venire cõtra eius factũ per iura in alio quesito superi⁹ allegata, et l. cuz a matre. C. de rei vendi. Et sic nõ videtur qd dicti liberi possint in posterum opponere de compensatione fructuũ huiusmodi: et quidez non ex persona Ludouici patris: qr quãuis esset vsufructuarius bonorum dictorum liberorum: illos tamen petere non poterat, obstante obligatione hereditaria: et forte etiã ꝓpria conuentione facta post quittantiam matris, quam tamẽ non vidi. Non etiam ex propria ꝑsona eorundẽ liberorũ: qr tẽpore pceptionis fructuũ vsusfructus erat patris. Et hoc voluit Pau. de ca. in d. consi. xvij. ver. venio ad aliam conclusionẽ &c. circa prin. iũcto eo qd ponit in ver. in vtilibus ergo videtur dicendũ: qui etiã ponit simile in marito, qui lucratur fructus rei dotalis: et tamen tales impẽsas vtiles recuperat. l. diuortio. §. impendia. ff. so. ma. Quo vero ad alios fruct⁹, qui forte pcipiunt post mortẽ Ludouici, si contingat ius fideicõmissi de quo supra ad aliũ trãsferri: qui scz nõ sit in potestate heredis venditoris: et sic qui possit pretendere fructus ad eum pertinere post fiendã interpellationem supposito citra preiudicium veritatis qd illi non obstaret prescriptio, de qua supra. erit alia questio: in qua etiam examinabit an cũ dictis reparatiõibus, ꝓpter quas facta est res melior et vtilior, debebunt compẽsari fructus pro concurrẽti quãtitate: fructus (inquam) non solũ quos verisimiliter percepissent emptor et successores non factis reparationibus: sed etiã illi q propter eas fuerũt percepti: vt verbi gratia: poterant verisimiliter sine illis percipi annis singulis floreni. cc. sed post eas fuerunt pcepti annis singulis floreni mille: et sic ꝓpter dictas expensas et meliorationes fuerũt maiores fructus: et valor illorũ auctus in florenis octingẽtis pro singulo anno. Queritur igitur an ad diminuendũ sumptus et expẽsas seu valorẽ meliorationũ poterit aduersari⁹ ꝓpter fructus pceptos petere fieri compẽsationẽ vsqꝫ ad valorem ponẽ mille floreno. pro singulo anno vel solum vsqꝫ ad valorez ducẽtorum flore. Super quo tamẽ pro nunc non insisto, vtpote non necessario. ¶ Quo vero ad primũ, de quo etiam in d. nono quesito fit mẽtio, dico et respondeo qd de illo nõ videt dictus nobilis Jaco. vel eius heres posse opponere: qr ad illud non tenẽtur pretẽsi inuitati, seu substituti: sed heres dicti quondam Andree venditoris: et pro quo contra eum et suo ordine contra possessores bonorum hypothecatorum agi poterit, et etiam pro interesse, vt supra dixi.

¶ Argumentum.

¶ Cũ pro regundis finibus contra ius malẽ pensatũ iudex preceptum laxauit, quod altera partium indebite exequitur, vel de facto: potest per alteram, que se debite opposuit, de facto retundi: nec ex hoc punienda est. U. F.

1 ¶ Preceptum penale, siue inhibitio debet cõtinere clausulaz precepti iustificatoriã, scz. Nisi causaz vel similes, et nu. 4.

2 Preceptum et preconisatio facta sine cause cognitione et parte non citata est nulla et inualida.

Processus ab executione non est incohoandus.

3 Preceptum factum in edicto de no. ope. nũ. valet etiã nulla subiuncta clausula iustificatoria.

4 Judex incipere non debet a precepto vel via executiua.

5 Preceptum, qd non fit cum cause cognitione, maxime quando est preiudiciale, potest contemni, et illi non pareri, et pro nullo haberi.

6 Princeps solus nõ recognoscens superiorem potest dicere vel precipere iudici aut commissario fac hoc: alij vero inferiores ab eo debẽt dicere fac iustitiã ordine iuris obseruato nõ peruerso.

7 Princeps est legibus solutus, nec coram eo est necesse seruare ordinem iudicij.

Principis presentia supplet omnem defectum.

8 Judex diffinire non debet ad preiudicium partis non citate.

9 Judex executionez faciens parte nõ citata debet etiã alia parte non citata reuocare.

Judex quẽadmodum est facilis in laxando vel concedendo, sic debet esse in retractando.

10 Congregatio ad malum tendens est de iure prohibita: illa autẽ que fit propter aliquod licitum est permissa, puta si tu de facto me expulisti de mea possessione, possum congregare amicos, et recuperare dictam meam possessionem sine periculo punitionis.

11 Conuenticule quando sint licite et de iure permisse: et congregatio hominum ad defensam quãdo sit licita.

Carcer est grauamen irreparabile.

12 Magistratuum creatio et officiariorum concernit bonuz reipublice: et an ad talia officia assumenda possit quis compelli maxime in loco sue originis.

13 Romanis erat speciale qd ciues romani poterant esse senatores aut pretores &c.

14 Causa propter quam quis non debeat creari officiarius in loco sue originis est, qr propheta nemo acceptus est in patria sua.

15 Causa quelibet etiam iniusta excusat quẽ a dolo, et pena, quã ratione doli incurrit.

¶ Finium regun. Consi. xvi.

PRo pleniore discussiõe ei⁹, de quo querit parte vniuersitatis hominuz de salone, ꝓmitto qd cũ, vt presupponit in thesmate mihi date cõsultatiõis, dicta vniuersitas et homines eiusdem: ac vniuersitas et hoĩes loci de granis diecesis Arelatẽsis habuerint a cẽtũ et ducẽtis annis et citra, et alias a tẽpore et p tẽpus de cuius cõtrario hominũ memoria nõ existit, territoria vtriusqꝫ locorũ hmõi indiuisa: et pro indiuiso fuerint territoria hmõi p dictas vniuersitates ac homines, incolas et habitatores eorundẽ locorũ a predictis tẽporib⁹ et per ea tenta et possessa, prout etiã adhuc tenentur et possidẽtur absqꝫ aliqua limitatione territoriorũ hmõi: ita qd a dicto tẽpore et citra homines, incole et habitatores dicti loci salonis libere immiserunt et depasci fecerunt eorũ animalia tam grossa qꝫ minuta per vtraqꝫ territoria sic cõia et indiuisa: et hoc de lõgo ad longũ, et

1 alias pro libito volũtatis, † male fecit dñs viguerius loci predicti de salone, qui preconisari et voce pconis inhiberi fecit sub certis penis omnibus hominibus, incolis et habitatoribus eiusdem loci, ne infra quoddã pretẽsum defensum per illos de granis nouiter est cõtra antiquum morem factũ et limitatum eorũ animalia immittere aut depasci facere auderent: et eo signãter qr in preconisatione et inhibitione huiusmodi non fuit subiuncta clausula precepti seu inhibitionis iustificatiua, scilicet clausula, Nisi causam, vel similes: que tamen solet et debet in preceptis vel inhibitionibus que fiunt sine cause cognitione adhiberi. iuxta id qd not. glo. et doct. in. c. ex parte. de verb. sign. Ang. aret. in. §. curare. vers. quid dicendum de eo quod quotidie iudices faciũt. insti. de actio. et multi docto. in. l. de pupillo. §. meminisse. ff. de no. ope.

2 nuntia. † Et ideo preceptum seu inhibitio et preconisatio huiusmodi non valuerunt: sed fuerunt et sunt nulle et inualide: vtpote facte nulla cause cognitione premissa, et parte non citata, qd fieri non debuit: quia processus non est ab executione incohoandus. l. j. et quod ibi Bar. et docto. C. de execu. rei indi. Ad quod facit. l. si cum nulla. ff. de re iud. et C. cõmi. epi. per totum: quod etiã voluit Jo. and. in addi. Spec. ti. de aduo. in vna addi. quam ꝑm Roma.

3 in. d. l. de pupillo. §. meminisse. multi libri non habent: † vbi tenet tale preceptũ etiam si subiuncta extiterit clausula, et si senseris te grauatum venias responsurus et recepturus iustitie cõplementum, vel alia clausula similis in cõmuni materia, esse nullum: preterquam in materia edicti. de no. ope. nunt. Et hoc qr tale preceptum fuit per iudeũ recitatum, et non per iudicem, quod fieri nõ potest. ar. l. ij. C. de sent. ex peric. reci. et c. fi. de re iudi. in. vj. Scdo qr factũ est preceptũ causa non cognita: qd patet, qr parte absente: ergo non tenet. l. prolatã. C. de sentent. et interlo. om. iudi. l. de vnoquoqꝫ. ff. de re iudi. et l. in cause. la. i. §. causa cognita. ff. de mi-

4 nor. Ad quod etiam facit quod voluit Pau. de ca. in d. §. meminisse. vbi dicit † quod qñ iudex incipit a precepto: et sic a via executiua, qd tamen regulariter faciendũ non est. d. l. j. C. de execu. rei indi. et l. j. C. de prohibi. sequestra. pecun. debebant eñ preceptũ seu inhibitio et preconisatio predicte iustificari per clausulã, nisi causam, vel similẽ, vt dixi: qd qr factũ nõ est: et ille erãt dictis de Salone ꝑiudiciabiles: et in quibus requirebat cause cognitio, ille nõ valuerũt, et potuerunt contẽni. C. cõmi. vel epi. per totũ pro

eo q̄ idē do. vigueri⁹ nō seruauit formā a iure traditā: q̄ est q̄ pcedit causa cognita, ⁊ nō incipiendo ab executiōe. l. iudices. C.
5 de iudicijs. d. l. j. C. de execu. rei iudi. ⁊ d. l. prolatā. †Et q̄ pceptū seu inhibitio ⁊ pconisatio pdicte fuerint ⁊ sint nulle colligit ex eo q̄ voluit Bal. in. l. ne quicq̄. §. vbi directū. ff. de offi. procōsu. ⁊ lega. Ang. are. in. d. §. curare, ver. quid dicendū. Alex. de imol. in. d. l. de pupillo. §. meminisse, ver. pōt cōcludi ⁊c. vbi etiā multi alij, ⁊ Jo. fa. in. l. ij. C. cōmi. vel epi. ⁊ nō solū male fecit: ac inualide ⁊ nulliter pcessit idem do. viguerius in faciēdo vel fieri faciēdo pceptū seu inhibitionē ⁊ pconisationē pdictas, sʒ etiā in eo q̄ nō adiuit nec audire voluit dominos syndicos ⁊ defensores rei publice: ⁊ hominū dicti loci de salone se opponētes aduersus predicta. Nec iuuat eundem do. vigueriū si forte ptendat sibi fuisse inhibitū p reuerēn. in xp̄o patrē do. Arelatē. archiepm, ne inhibitionē ⁊ pconisationes pdictas reuocaret, nisi procederet de voluntate eiusdē reuerē. do. Tum q̄ nō apparet de huiusmodi pretēsa inhibitiōe. Tū ⁊ quia si de illa apparet: nō erat tn̄ (salua dn̄i reuerē. ⁊ honore debito tāto primati) illi inhibitioni obediēdū.
6 †Pro eo q̄ solus princeps nō recognoscēs superiorē pōt dicere vel precipere iudici aut cōmissario fac hoc: alij vero debent pre-
7 cipere fac iustitiā. †Preterea diti solet q̄ lʒ pnceps sit legib⁹ solutus. l. pnceps. ff. de legib⁹, ⁊ nō sit necesse seruare corā eo ordinē iudiciariū: vt no. imo. in. c. j. de litis cōtesta. q̄ ei⁹ psentia supplet oēm defectū. l. omniū. C. de testa. ipse tamē dʒ vocare partes ad cognitionem ⁊ pronūtiationē. c. j. ver. nos ad preiudiciū partis,
8 de cau. pos. ⁊ ppri. †vbi dicit tex. nos ad preiudiciū partis seu cōtra inauditā partem aliquid diffinire non possumus nec debemus: q̄ videtur bene attendendū. Primo q̄ dicit aliquid. Secūdo q̄ dicit nō possumus nec debem⁹. Ad q̄ facit cle. pastoralis, ⁊ tex. valde singularis secūdum Bal. ⁊ Raph. in. l. fi. in verbo cognitionaliter. C. de legi. Debebat igit̄ idem dn̄s vigueri⁹ sine quauis difficultate etiā parte nō vocata, hoc est illis de granis, cessare ⁊ reuocare: nō dico de iure, cū nō valerent, sed de facto pceptū seu inhibitionem ⁊ pconisatiōnē predictas, per id q̄ not. Bal. Sali. Alex. de imol. ⁊ do. Jas. may. in. l. si pacto quo penaz.
9 C. de pac. vbi dicūt ad hoc multa inducendo, que non refero: †q̄ si iudex fecit aliquā executionē de facto, parte non citata, debet etiam de facto alia parte nō citata reuocare: q̄ sicut fuit facilis in cōcedendo: ita debet esse facilis in reuocando. l. j. §. j. ff. si mulier ventris nomine: quem textum ad hoc reputat singularem Bal. in. c. inter quatuor, de maiori. ⁊ obediē. ⁊ de hoc est glo. not. in. l. minor, in prin. ff. de euictio. quam reputāt singularem Bal. ⁊ Sali. in. l. dies festos. C. de ferijs, ⁊ in. l. post sententiā. C. de senten. ⁊ interlo. om. iudi. de quo Bal. in. c. ij. de rescrip. ⁊ pleni⁹ Jo. de imol. ⁊ moder. in. l. j. §. nuntiatio. ff. de no. ope. nūtia. ¶Premitto scdo q̄ cum dictus do. viguerius noluerit dictos syndicos ⁊ defensores in dicta eorū oppositione audire, ⁊ prefati homines ⁊ incole ⁊ habitatores loci de granis processissent aut procederēt ad limitationē dicti territorij, ⁊ alia, p que parabat̄ nocumentū ⁊ impedimentū eisdē de salone, ne sʒ in illo pretēso defenso seu cossono animalia sua immitterēt: ⁊ p antiquissimo more inibi depascerēt: licuit ipsis syndicis ⁊ defensorib⁹, ⁊ alijs hominibus dicti loci salonis p tuitione seu defensione dicti eorum iuris se cōgregare, ⁊ ire ad dictū locū, vt illos loci de granis re-
10 pellerent. †Q̄ licet conuenticule ad malum tendentes sint de iure phibite, ti. de pace iura. fir. §. conuenticulas, ⁊ q̄ ibi gl. in feudis, ⁊. l. conuenticulā. C. de epi. ⁊ cle. secus est tn̄ si pter aliq̄ licitū aliqui in vnū cōueniāt: q̄ hoc nō est punibile: imo permissum ⁊ vt dicit Alua. in. d. §. cōuenticulas, finge me esse de mea possessione deiectū, nunquid possum incontinenti cōgregare amicos: ⁊ recuperare dictā meā possessionē: ⁊ tenet q̄ sic, vt no. gl. in. l. iij. §. cum igitur, ⁊. l. cum fundū. ff. de vi ⁊ vi arma. multo ergo magis possum cōgregare personas ad me defendendum vt nō deijciar. l. j. C. q̄n lic. vnicuiq̄ sine iudi. se vindi. melius est em̄ ante tēpus occurrere. l. fi. C. in quibus cau. in integrū resti. non est neces. Post q̄ ergo permittitur predicta vniuersitas nō debet pati penam. l. fi. C. de his qui veni. eta. impe. q̄ etiā voluit And. de iser. ⁊ alij doc. in. d. §. cōuenticulas: ad q̄ facit q̄ not. Bar. in. l. prohibitū. C. de iu. fis. li. x. ⁊ in. l. deuotū. C. de met. li. xij. ⁊ Bal. cōsi. lj. exordiē. Titius vēdidit seio ⁊c. in. j. parte. Et nō solū licuit eisdē de salone nō solum pmissa facere etiā eorū ppria autoritate: sed etiā remouere ⁊ tollere impedimēta superi⁹ numerata, ⁊ alia facta per dictos de granis, per id q̄ no. Pet. de ancha. in cle. ij. de cēsi. Pro quo allegat no. p Bar. in. l. iij. §. vnde vi. ff. de vi ⁊ vi ar. ⁊ hoc ad longum voluit Bar. in. l. j. §. ij. ver. secundo prodest. ff. de itine. actuq̄ pri. ⁊ q̄ magis cōmuniter no. cano. in. c. j. de im. eccle. ⁊ Ange. are. in. §. eque, versi. quero ⁊c. institu. de actio. Et cū licuerit eisdem de salone predicta facere: consequenter ⁊ econtra non licuit predictis hominibus incolis ⁊ habitatoribus loci iaz dicti de granis eosdem inuadere ⁊ maxime cum armis ⁊ fustib⁹,

11 †Propter quod potuerunt ipsi de salone eis ⁊ eorum insolentijs ⁊ inuasioni resistere, etiam eos percutiendo, cum moderamine tamen inculpate tutele: q̄ moderamen ipsi seruarunt. l. j. ⁊ q̄ ibi per scribentes. C. vnde vi, ⁊ in multis alijs locis. Quod si ita est: imo quia vt audio est ita, non debuerunt nec iuridice potuerunt nobiles ⁊ venerabiles viri Bertrādus guiramandi alter ex syndicis ⁊ Baltasar castelli assessor dicti loci de salone incarcerari, ⁊ in carceribus dicti loci salōis intrudi ⁊ dicti neri. ¶Pre-
12 mitto insuper, †q̄ licet dn̄s ciuitatis vel castri possit aliquem vel aliquos ex illis creare officiarios, iudices, ⁊ magistratus: et eos etiam inuitos cogere ad sumendum ⁊ exercendū officiū collatum: pro eo quia officium huiusmodi concernit bonum reipublice, per id quod habetur in. l. si quis magistratus, et quod ibi gl. ⁊ in. l. munerū. §. iudicādi. ff. de muneri. ⁊ hono. l. sancim⁹. C. de aduo. diuerso. iudi. Non tamē videtur posse vel debere eos cogere ⁊ compellere vt officiū huiusmodi assumant ⁊ exerceant in loco sue originis, vel in quo incole existunt: q̄ in illo nō vidētur regulariter posse de iure digestorum. ⁊. C. esse magistratus vel iudices. l. si eandē. ff. de offi. assessō. ⁊ q̄ no. glo. in. l. fi. ff. eodem ti. ⁊. l. fi. ⁊ q̄ ibi Bal. ⁊ plenius Sali. C. de crimi. sacrile. ⁊. l. iij. ⁊ quod ibi Jo. de pla. C. de diuer. offi. li. xij. pro quo facit quod no. glo. in l. ij. C. de offi. preto. que dicit esse speciale in ptore vt quis possit
13 esse pretor in loco sue originis aut domicilij. †Est etiam speciale in romana ciuitate q̄ ciues illius possunt esse senatores aut pretores. c. fundamenta, ⁊ q̄ ibi glo. fi. de elec. in. vj. vbi etiam dicit Jo. mona. ⁊ post eū, do. Jo. and. in nouella, Semi. ⁊ alij loquētes de cōditore illius legis, q̄ caro ⁊ sanguis eidē reuelauerant: q̄ roman⁹ erat, sentiētes q̄ ppterea statuerat de romanis crean-
14 dis pretorib⁹ aut senatoribus. †Et que sit cā pter quā aliquis creari nō debeat officiarius in loco sue originis vel domicilij respondet glo. in. d. l. fi. C. de crimi. sacri. q̄ illa est causa, q̄ sʒ per gratiā multa fierēt: ⁊ q̄ nemo est ppheta in patria sua. Preterea audio q̄ tā propter infirmitates que cucurrerūt isto anno quaz alias perierūt ⁊ decesserunt multi boni viri in loco salonis: ⁊ maxime de magis expertis in negotijs vniuersitatis: pter q̄ visum est parlamēto dicti loci esse plurimū nociuū quod de originarijs vel domiciliatis assumant officiarij. Et ita videtur q̄ insequendo dispositionē iuris communis, eidē parlamēto licuerit statuere vel conuenire ⁊ pacisci de non recipiendis officijs p originarios vel inibi domiciliatos. In hoc em̄ sequuti sunt ius commune: ⁊ sic nō meruerūt penam quum hoc fecerunt. Q̄ q̄ legitime fit ⁊c. l. gracchus. C. de adult. ⁊. l. sancimus. C. de admi-
15 tuto. cū simili. †Et nemini dubiū quin autoritas ⁊ presentia magistratus, seu dicti do. viguerij ipsum parlamētū ⁊ homines inibi consulentes excusauerint a dolo, a quo ⁊ pena quā quis ratione doli incurrit excusat quelibet causa etiam iniusta. l. igitur. ff. de libe. cau. ⁊ q̄ no. gl. in. l. j. in fi. ff. de abige. ⁊. l. plagij, la. ij. C. ad le. flauiā de plagi. q̄ etiā voluit Pau. de cast. cōsi. xv. exordien. pro clariore examinatione ⁊c. ver. item non obstat alia ratio ⁊c. Alex. de imol. cōsi. xcij. exordiente, perspectis his que in themate ⁊c. in primo volu.

¶Argumentum.

¶Uir qui cum impubere puella matrimoniū cōtraxisse se existimat, dotis fructus suos non facit: nec puelle tutor id pactionibus efficere potuit: sed ⁊ fructuum ⁊ aliarum huiusmodi rerum alienationes reuocantur. V. F.

1 ¶Uerba importantia cōsensū de presenti si interueniant inter impuberes contrahentes dictū cōsensum nō faciunt transire in matrimonium: sed solum ab initio censentur sponsalia contraxisse.
2 Pubertati proximus quis dicatur in materia matrimonij.
3 Impotentia coeundi qualiter ⁊ q̄n sit in virginibus presumēda: qualis impotentia quandiu durat in altero coniugum nunquā presumitur carnali copula matrimonium consummatum.
4 Dos sine matrimonio esse non potest.
5 Matrimoniū si cū puella contrahatur ⁊ cū impubere, vel minore. xij. an. nondum viripotente ex qua tradatur dos viro, qui ex ea fructus percepit: an lucretur fructus dotis. illos saltez quos expendit pro matrimonio, ⁊ alijs oneribus facilius supportādis.
6 Erronea cōuentio contrahentium an eis obsit in materia matrimonij: ⁊ an omnis errans consentiat.
7 Donatio facta vxori putatiue, hoc est que putabatur esse vxor, ⁊ re vera non erat, an morte confirmetur.
8 Lex de fideicommisso. C. de transactio. qualiter sit intelligēda.
9 Fundus qui putatur esse dotalis, ⁊ non est, an possit per maritū putatiuum alienari.

de nupt.

¶ De nup. Consi. xvij.

Ex eo qđ apparet in themate mihi trāsmisse cōsultationis pte honeste iuuencule Claudete andeuote, loci sancti remigij, colligitur ꝛ apparet, ꝙ tēpore ptensi matrimonij dudū contracti per ꝛ inter honorabilē quōdam virum magistrum Benedictū magistri notariū ex vna parte: ꝛ dictā Claudetā ex alia: ꝛ qđ factū fuit de anno dn̄i. M.cccccij. ꝛ de mēse Julij, dicta Claudeta erat minor. xij. an. ꝛ vt dicitur etatis nouē annorū, vel
1 circa. † Qđ si ita est, nō fuit ab initio inter eosdē magistrū Benedictū ꝛ Claudetā matrimoniū: etiā si inter eos interuenerint verba importātia cōsensum de presenti: ꝛ p que alias solet matrimoniū cōtrahi: sz solum censet ab initio cōtraxisse spōsalia, per id qđ habetur in. c. cōtinebatur, ꝛ qđ ibi doctores, de despōsa. impu. ꝛ in. c. j. §. idē quoqꝫ si pubes, eo. tit. in. vj. Quo fit vt quamuis postea p spatiū duorū annorū vel circa dicant simul residentiaz fecisse: nō tñ trāsiuerūt spōsalia huiusmodi in matrimoniū, nisi secuta fuerit carnalis copula, per id qđ no. doc. in. d. c. cōtinebat, que nō presumit fuisse secuta: sed potius ɔ̄triū, scz qđ nō fuit secuta: pro eo qꝛ anno dn̄i. M.cccccv. quo idē magister Benedict⁹ ab humanis decessit, dicta Claudeta erat dn̄tarat etatis vndecim mensiū, vel circa, ante pubertatē ꝛ sic nō erat pubertati pxi
2 ma: † cū illi dicant pximi pubertatē in materia matrimonij, qui non distāt a pubertate vltra sex mēses vt no. gl. in. d. c. cōtinebat sup verbo pxima: p quo allegat capitulū attestatiōes, de despō. impu. ꝛ. l. nō solū. ff. de excusa. tutorū: qđ etiā voluit Jmo. ꝛ Panor. in. d. c. cōtinebat. Et ita nō est verisimile ꝙ ipa Claudeta fue
3 rit ab eodē quōdā magr̄o Bn̄dicto carnaliter cognita: † cū minoretas nō pxima pubertati faciat naturaliter presumi impotentiā coeūdi. Nō fuit igit matrimoniū inter eos: ergo nec etiaz
4 fuit dos: † qꝛ dos sine matrimonio esse nō pōt. l. dotis fructus, ꝛ qđ ibi glo. ff. de iure do. l. fi. §. sicut em̄. C. de dona. ante nup. ꝛ qđ habetur in. c. ꝛ si necesse, ꝛ quod ibi doct. de dona. inter vi. ꝛ vxo.
5 Ex quibus infertur † ꝙ heres dicti quondam magistri Benedicti pretendere nō pōt eundem magistrum Benedictum fecisse fructus suos, eos scz quos post contracta dicta sponsalia percepit ex bonis in dotē constitutis: qđ procedit etiā si interim nutriuisset eandē Claudetam, ꝛ alia necessaria sibi ministrasset, p id qđ no. gl. Bar. ꝛ doc. magis cōiter in. l. si ante nuptias. ff. sol. matr. ꝛ Bal. in. l. j. ver. quero vtrū sponsus ꝛc. C. de vsuca. p do. Et hoc vel maxime vel ꝑsertim nō minus pcedit, pro eo qꝛ idē quōdam magister Benedictus nō potuit tempore contractorū sponsaliū ignorare eandē Claudetā, quā tūc vidit ꝛ cognouit esse minorē. xij. an. ꝛ ita dici non pōt fuisse in bona fide quo ad hoc vt fructus lucraretur: ꝛ sic non obstat ei qđ dixi id qđ not. Jo. de imo. ꝛ Alex. de imo. in. d. l. si ante nuptias, quatenus ibi volūt, ꝙ si vir putabat puellam esse maiorē. xij. an. forte ex aspectu, ppter bonā fidē lucretur fructus, ar. l. insulam. §. fructus. ff. solu. mat. Et ideo dictus heres nō solū tenetur ad restitutionē bonorū in dotē constitutorū, cuiusmodi fuerūt ꝛ erant etiam blada, vina, ꝛ alia plenius scripta in quodā tileto mihi misso: sed etiā fructuū ex dictis bonis postea perceptorū: nisi quaten⁹ idē magister Benedictus expēdit pro nutrimento, ꝛ alijs oneribus supportatis pro eadē Claudeta: qꝛ equū est ꝛ rōnabile ꝙ expēse p his p eum facte ꝛ sustēte detrahātur de fructibus: qꝛ in tanto censet esse locupletior facta. l. apud celsum. §. si qs in pupillo. ff. de doli mali. excep. ¶ Ex pmissis etiā infert, ꝙ heres dicti quondā magistri Bn̄dicti pretēdere nō possit se habere debere partez in fructib⁹ p dictū quōdam magr̄m Bn̄dictū vel ipsum heredez in vltimo anno dicti pretēsi matrimonij pceptis. p eo qꝛ vt dixi nō fuit matrimoniū inter ipsum magr̄m Bn̄dictū ꝛ prefatam Claudetam ꝛ ita nō obstat. l. de diuisione, cū suis simi. ff. so. mat. ¶ Nec puto qđ idē heres partē habeat in pdictis fructibus ex capite cōuentionis facte inter honestā mulierē nicholā, matrē ꝛ tutricez dicte Claudete, ꝛ prefatū magr̄m Benedictū: p quā ꝛ in qua pacti
6 sunt ꝛ cōuenerūt, ꝙ bona ex tūc in antea acquirēda essent cōmunia inter ipsos futuros coniuges. † Qm̄ rn̄deo ꝙ partes contrahētes vidētur errasse in iure: ꝛ putasse ꝙ matrimoniū inter dictos magr̄m Bn̄dictū ꝛ Claudetā de facto contractū ab initio tenuerit iure matrimonij: ꝙ tñ vt predixi nō valuit: ꝛ ex isto errore censetur fuisse inducta dicta Nichola ad sic paciscendū, qđ bona ex tūc in antea acquirēda p ipsos magr̄m Benedictum et Claudetā essent cōmunia: qđ ppterea non debuit nec debet obesse ipsi Claudete: nec prodesse dicto magistro Bn̄dicto, vel ei⁹ heredi: per id qđ habetur in. l. eaz quam, ꝛ qđ ibi doc. C. de fideicommissis. Et eius dispositio non solū pcedit in vltima volun-
7 tate, sed etiam in contractibus. l. cum hic status. §. si quis spōsaz in fi. ff. de dona. inter vi. ꝛ vxo. † Ubi donatio facta vxori putatiue, hoc est que putabatur esse vxor, ꝛ nō erat, non confirmat morte: imo per errorem in persona donatarie redditur ipso iure nulla. Et illum textum reputat singularem Baldus in. d. l. eaz quā. Pro extensione illius legis idem tenet Bal. in. l. nec apud. C. de hered. insti. ꝛ sequitur Roma. in. l. si cū dotem, in prin. ff. sol. mat. ꝛ in. l. si donatiōe. C. de coll. Alex. de imo. in. l. si pater, circa prin. C. de heredi. institu. ꝛ do. Jas. may. in. d. l. eā quā. Preterea vbi ptēdi possit dictū pactū valuisse, put valuisse. nō videt negari, tñ nō posset quin. d. Claudeta, vtpote opulēta ꝛ diues, fuisset multū lesa in dicto pacto, cū vt ponitur in facto dict⁹ magister Benedict⁹ nihil haberet: ꝛ sic ex capite lesiōis debeat ipsa in integrū restitui ex priuilegio minoris etatis: ꝛ de hoc sunt iura infinita. Nisi forte opponatur de. l. de fideicōmisso. C. de transac. Sed illa
8 nō obstat. Qm̄ rn̄deo † ꝙ illa loquitur in remissione fideicōmissi coequalis p fratres hincinde grauatos sibi inuicē facta. Hic aūt nō erāt dicti magister Bn̄dictus ꝛ Claudeta equales in bonis, vt sic verisimiliter tāta acquiri possent per vnum, vel ex bonis vnius, quāta per alium, vel ex bonis alterius. Qꝛ vnus, scilicet Claudeta erat diues: ꝛ alius scilicet magister Benedictus erat pauper, ꝛ nihil habens. Addo quod negari non potest quin ipsa Claudeta multū nunc perderet, si in vim dicti pretensi pacti deberet heres dicti magistri Benedicti habere dimidiā partē acquisitorum post dictū pretensuz matrimoniū: vt patet ad oculū. Et quāuis vbi hincinde fit remissio fideicommissi coequeui, vel equalis donatio, fingat lex non interuenire grauamē: re vera tñ interuenit: vt colligitur ex his que not. Bart. ꝛ Bal. in. l. si pater puelle. C. de inoffic. test. ꝛ Franc. de are. in. l. qui rome. §. duo fratres. ff. de verb. obli. ¶ Ad illud vero quod querit de bonis immobilibus alienatis per dictum quondā magistruz Benedictū,
9 dico ꝛ respondeo quod dicta Claudeta potest illa repetere: † qꝛ quemadmodum fundus dotalis non potest per verum maritum alienari. l. vnica. §. ꝛ cum lex. C. de rei vxor. ac. cum suis fi. ita nec potest per virum seu maritum putatiuum alienari fundus qui putatur esse dotalis, ꝛ non est: per id qđ no. glo. in. l. dotale. §. dotale. ff. de fun. dot. Facit. l. iij. eo. tit. Posset etiā eadē Claudeta agere ɔ̄tra heredē magistri Benedicti, qui dicta bona alienauit: ꝛ petere illa sibi restitui: qđ si non faciat condēnabit ad interesse. Quo vero ad fructus, quos idē quōdam magister Benedictus vendidit, dico quod illi peti possunt, si extent: ꝛ si non extent, poterit agi cōtra heredem mariti, qui eos alienauit: vel cōtra emptores, iuxta ea que habentur in. l. si ꝛ mē ꝛ titium. ff. si cer. pet.

¶ Argumentum.

¶ Filio intestato succedit mater, etiam que tutorem non petijt: dum filius intra annum a morte patris decesserit: nec ab ea ad secunda vota post conuolāte hec bona priuignus auferet. A. F.

1 ¶ Substitutio reciproca seu breuiloqua compendiose admixta quo casu dicatur expirasse.
2 Fideicommissum est onus ꝛ grauamen.
Jn fideicommissis an fiat transitus de persona ad personam.
3 Mater minor. xxv. an. an excusetur a negligentia petendi tutorem: ita quod si non petierit filio impuberi de tutore prouideri debeat perdere successionem dicti eius filij.
4 Mater transiens ad secunda vota habens filios primi matrimonij an priuetur proprietate illorum que lucrata fuit ex donatione propter nuptias.
Pene inducte contra mulieres secundo nubentes infra annum luctus an hodie sint in totum sublate, iuxta dictum apostoli, nubant in domino.
5 Nouerca an teneatur bona donata per eius maritū ꝛ priuignorum patrem ipsis priuignis seruare.

¶ Ad Senatusc. tertyl. Consi. xviij.

Quia probo viro Petro corberij, filio naturali ꝛ legitimo prouidi quondam viri Petri corberij senioris, superfuit vnicus filius naturalis ꝛ legitimus eiusdē
1 Petri minoris, † substitutio reciproca seu breuiloqua compendiose substitutioni admixta, ꝛ facta per dictum quondam Petrum seniorē primo decedenti ex dicto Petro iuniore: ac firmino ꝛ Antonio corberij, eiusdem Petri senioris filijs naturalibus ꝛ legitimis, de duobus superstitibus, si ille primo moriens decederet absque herede seu heredibus legitime procreatis expirauit, ꝛ propterea sibi locum non vendicauit nec vēdicare potuit: quāuis postea ꝛ successiue dictus filius huius

petri iunioris sine heredibus seu liberis qd̄ idem est.l.ex facto.§.penul.ff.ad treb.ab humanis decesserit.l.cū vxori vsufruct⁹.C.qn̄ dies lega.ce.l.si quis heredē.ff.de insti.⁊ substitu.sub cōdi.fac.l.heredi.in prin.⁊ a contrario sensu.d.l.ex facto.§.si quis autē.ff.ad trebel.quod etiam voluit Jo.and.in addi.Specu.titul.de testa.§.in primis.in addi.exordiente.Huic questioni accedit ver.v.q.⁊c.Et pau.de cast.cōsi.cclxvj.exordiēte.super secūdo pro

2 declaratione eius de quo querit.Pro quo facit q: fideicōmissum censetur onus ⁊ grauamen.l.coheredi.§.cum filie.ff.de vulga.⁊ pupil.Et hinc est quod in fideicōmissis non fit trāsitus de persona ad personam:⁊ sic fideicommissum iniunctum vni psone regulariter nō extendit ad aliā scd̄am,vt no.gl.in.l.heredes mei.§.cum ita.ff.ad treb.⁊ in.l.cōmodissime.ff.de libe.⁊ posth.et do.Jas.may.in.d.l.coheredi.§.cum filie.Perinde est ergo ac si dictus quōdam Petrus corberij senior nullam fecisset substitutionem eidem quondam Petro iuniori eius filio.Quo fit vt ipsi Petro iuniori ab intestato vita functo insolidū successerit dictus eius filius,aut.de heredi.ab intesta.§.j.colla.ix.⁊ transumptiue in aut.in successione.C.de suis ⁊ legi.libe.⁊ insti.de heredi.que abintesta.Et deinde huic filio abintestato ⁊ sine liberis decedenti insolidum successerit honesta mulier.A.eius quondā mater,⁊ relicta.d.Petri iunioris,aut.defuncto.C.ad tertu.⁊ i corpore vnde sumitur.

3 ¶Et pius.d.mater non petierit dicto ei⁹ filio fortasse impuberi dari tutorem,⁊ de eo sibi prouideri:ipsa tamen non debet priuari successiōe dicti eius filij,si ille ab humanis decesserit infra annū a tēpore mortis.d.Petri iunioris huius quondā filij patris:⁊ hoc scd̄m opinionem quā refert ⁊ sequitur Ange.are.in.§.actionū,in materia tutele,ver.vicesimoquarto quādo supra dixi qd̄ qui non petierit tutorez,insti.de actionibus.Et idem esset si ipse filius ab humanis post annum a morte patris decessisset:⁊ dicta eius mater fuisset minor.xxv.an.Pro quo sufficiat remisisse ad id qd̄ no.Ang.are.vbi supra,ver.⁊ pcedunt predicta nisi mater esset minor.xxv.annis.

4 ¶Etiam non debet ipsa mater successiōe dicti eius filij ex eo priuari,qd̄ cōuolauerit,seu cōuolare intendat ad scd̄a vota post mortē dicti ei⁹ vnici filij.Pro eo q: pene inducte cōtra mulieres scd̄o nubētes,cōtra eas introducte extiterunt aut pro eo q: nubūt ⁊ cōuolant ad scd̄a vota infra annū luctus,de quibus habetur in.l.j.⁊.ij.C.de secun.nup.⁊ iste pene sunt hodie sublate.c.fi.iunctis his que ibi not.per Inno.⁊ doct.de secun.nup.ibi etiam Hostiē.Jo.an.⁊ doct.cōiter,glo.⁊ doc.in.d.l.j.C.de secū.nup.aut cōtra eas introducte extiterunt fauore liberorū primi matrimonij:⁊ iste pene cōtra eandē.A.sibi locū vendicare non possunt:pro eo q: nullus supererit filius aut filia ex dicto quōdam Petro corberij minore,⁊ ipsa.A.Pro quo allegasse sufficiat.l.femine,in fi.C.de secun.nup.quāuis glo.senserit contrariuz in aut.ex testamēto.C.de secun.nup.Sed illā glo.reprehēdit Bar.in.d.aut.ex testamēto,per bona fundamēta:⁊ signanter per.l.femine.§.fi.Pro quo etiā est bonus tex.in aut.de nō eligē.secū.nubē.§.hoc autez.Et hoc dictū Bar.sequit Bal.⁊ doc.cōmuniter in aut.ex testamēto.Idē voluit Bar.cōsi.liij.exordiēte,Ang.Mace habebat vnum filiū,ad fi.vbi etiā refert se alias cōsuluisse.Idē voluit Nico.de vbal.in suo tracta.succes.abintest.in scd̄a parte,versi.item limita nisi oēs filij matri premoriātur sine ple.Et Pe.de Anch.cōsi.cclxxix.exordiēte,premittā,casus indubitatos ⁊c.⁊ idē voluit Ange.in.d.aut.de nō eligēdo scd̄o nubē.ver.pdicta vera qn̄ mater ⁊c.ibi euitat etiā mulier illas penas que sibi imponunt eo q scd̄o nubit:cū oēs filij sine pgenie moriunt.Pro quo allegat.d.§.hoc aūt,⁊.d.l.femine.§.fi.Et dicit notabiliter Bal.in.d.auth.ex testō,q mortuis filijs suis mater soluta est penis legalib⁹.Et pcederēt pdicta etiā si supessent aliqui huius mulieris priuigni qui scz fuissent filij dicti quōdam petri iunioris ex alia vxore:q: etiā isto casu nō deberet dicta mulier cōuolās ad secūda vota priuari successiōe dicti ei⁹ filij.Q: fauore liberorū cōmuniū hoc est defuncti mariti ⁊ mulieris ejusdēq matris cōuolantis ad secunda vota,sunt dicte pene introducte.Cū ergo nulli supsunt tales liberi:⁊ sic cesset cā fauoris:dz pptereā cessare fauor.c.cū cessante.de appel.qd̄ etiā voluit Bar.in.d.aut.ex testamēto:qui pptereā reprehēdit ibi gl.volentē,q si mater habeat vnū solū filiū,⁊ scd̄o nubat,ipsa,perdit successionē illius vnici filij.Et idez voluit ibi Bal.⁊ Pet.de anch.in.d.consi.cclxxix.⁊ fuit de mente

5 Sali.in aut.vxore mortua.C.de secun.nupt.vbi no.q nouerca non tenetur seruare priuignis bona sibi donata per eius maritum illorum priuignorum quondam patrem.

¶Argumentum.

¶Ultra alimēta per virū vxori legata dos integre restitui dz.Ceterū ascēdentes grauati nō nisi vnā quartā detrahūt,in quā ⁊ fructus imputantur,⁊ ipsi de restituendo fideicommisso cauere tenentur. V. F.

1 ¶Alimenta per testatorem legata an ⁊ qualiter sint taxanda vel moderanda.

2 Fideicōmissarius grauatus de restituenda hereditate an teneatur cauere de vniuersali fideicommisso restituēdo coheredi substituto.

3 Parentes heredes grauati an detrahāt ex beneficio cap.raynutius,⁊.c.raynaldus,duas quartas:sicut detrahunt liberi descēdentes.

4 Intellectus.c.raynutius,⁊ raynal.nō extēditur ad ascendētes.Liberi primi gradus licet sibi non imputent fructus in quartā:sic tamē parentes primi gradus.

5 Priuilegiū concessum descendētibus an sibi vendicet locum in ascendentibus.

6 Ang.de peru.doctor illustris appellatur.

7 Fideicōmissum redditur caducum per mortē fideicōmissarij,nec transmittitur:sicut nec legatum sub conditione.

¶Commu.de lega. Consi.xix.

Ex themate mihi trāsmisse cōsultatiōis parte honorabilis viri Gabrielis verrerij,ciuis auenionēsis eliciunt multa dubia:qb⁹ rn̄deo breuiter ⁊ succicte,put infra.Et pmo ad primū dico ⁊ rn̄deo,qd̄ illud nō mihi videt habere difficultatē,qn hr̄des pbi quōdā viri petri de vallib⁹ teneant ad solutionē ⁊ restitutionē dotis eidē quōdā Petro p hōestā mulierē do.honoratā eiusdē Petri relictā vx,p ea cōstitute:q n possint hr̄des eiusdē petri ad solutionē eiusdē dotis cōueniri,⁊ cōpelli,nō obstante legato vict⁹ ⁊ vestitus ipsi do.honorate facto p dictū quōdā Petrū.Sup quo pptereā

1 nō īsisto:dico tn̄ q dictū legatū vict⁹ ⁊ vestit⁹ nō est eidē bonorate pstādū scd̄z valorē seu estimationē bonorū pfati quōdā Petri:nec scd̄m valorem bonorum huiusmodi est taxandum.Pro eo quia alimenta debent prestari ex acceptationibus ⁊ redditibus bonorum hereditatis.l.imperator.ff.ad trebellianum.Et ideo dicunt ibi Jaco.de are.Bar.Alex.de imol.⁊ alij,qd̄ quādo debēt moderari vel taxari alimēta,id fieri debeat scd̄m quātitatem reddituū:nō aūt scd̄m valorē rerū.Qd̄ etiā voluit Bald.in l.volūtatis,versi.nūquid ergo.C.de fideicom.Ang.aret.in suo trac.de testa.super verbo,Itē reliquit.T.mulieri cōcubine sue alimēta in domo testatoris ⁊c.ver.tertio nota qd̄ alimēta debētur.Et Bal.cōsi.cciz.exordiē.Titius in testamēto suo voluit et iussit ⁊c.in tertia parte.Et ad hoc bene facit.l.ius alimentorū,circa prin.ff.vbi pupil.educa.debe.Facit etiaz.l.penul.in prin.⁊ qd̄ ibi Bart.ff.de alimē.⁊ ciba.leg.⁊.l.j.§.mulier.ff.de ventre in possess.mit.Et hinc voluit Ang.q si in hereditate essent possessiōes magni valoris:vt verbi gratia turres ⁊ palatia modicos fruct⁹ afferētia,ita q nō sufficerēt ad alimēta:nō pptereā posset poni manus ad turres ⁊ palatia hmōi vel alias pprietates,vt sic venderent:⁊ ex redditu ptij alimēta pstarentur.Et ita dicit Ang.se cōsuluisse cū Bal.eius germano apud Ariminū.p.l.qui bonis.ff.de cessio.bo.quā ibi Bal.⁊ Ang.in locis per Alex.de imol.in.d.l.imperator.allegatis.reputant ad hoc singulares vbi pōt videri.Et pcedit hoc non solū si dicti heredes inuentariū cōfecerint de bonis dicti quondā Petri:sed etiā si illud conficere omiserint:per id qd̄ no.Petrus de Ancha.in regu.peccatū.q.ix.de reg.iur.in.vj.

2 ¶Ad scd̄m quesitū dico ⁊ rn̄deo,qd̄ dn̄a yzal heres pro semisse dicti quōdam Petri de vallibus testatoris,⁊ de restituēda hereditate grauata,tenet cauere de vniuersali fideicōmisso prestādo Gabrieli eius filio,⁊ coheredi,ac si hr̄ substituto:per id q habetur.ff.vt leg.seu fideicō.seruā.cau.cauc.⁊.C.vt in possess.leg.Cui dicto nō obstat.l.iubemus.C.ad trebel.q: illa lex ponit casum specialem:qn̄ scz filius grauatur de restituendo fratri suo ipsius grauati ⁊ filio testatoris,vel filio suo ipsius grauati,⁊ nepoti testatoris q etiā voluit glo.in.l.j.§.j.super verbo semper,ver.Item liberi testatoris.ff.vt leg.seu fideicom.seruā.cau,caue.⁊ hoc bene probatur in.d.l.iubemus.§.illō etiā admonemus:ibi non vlterius q in his personis ⁊ casibus.

3 ¶Ad tertiū dico ⁊ respōdeo,q Bal.Ange.⁊ Raph.mouent istam questionem in.l.si a milite.§.patri.ff.de testa.milit.⁊ dicit ibi Bald.qd̄ si tenemus legitimam parentum esse auctam,sicut ⁊ legitimam filiorum,parentes poterunt deducere duas quartas:⁊ sic ad eos extendetur,⁊ in eis locum habebit id q habetur in.c.raynutius,⁊.c.raynaldus,de testa.Si vero tenemus quod parentum legitima non sit aucta,sic sentit Bal.q.c.predicta nō extendantur ad parentes.Ange.vero videtur tenere qd̄ extendantur.Et ita etiam videtur ibi tenere Rapha.Pro hoc facit quod no.Cy.in.l.generaliter.§.cū autem.C.de institu.⁊ substit.sub cōdi.fac.Et Ang.in.l.ex facto.§.si quis rogatus.ff.ad treb.dū querūt an cōditio.l.cū auus.ff.de condi.⁊ demon.extendatur ad ascendentes.Istam questionē etiā sequit Andr.Barb.in.d.c.raynutius.

c.raynutius,ver.capio nūc scđam hesitationē vtrū retenta communi opiniōe &c.vbi multa inducit ad ostendendū qđ.d.c.nō extendant ad parētes.Multa etiā inducit ad ostendendū oppositū.s.ꝙ imo extendant.Et post examinationē hui⁹ notabilis,tādē videt magis adherere huic scđe opiniōi.s.ꝙ extendant:⁊ sic qđ parentes heredes instituti per liberos,⁊ de restituēdo grauati,possunt detrahere duas quartas.Idā q̄stionē etiā formauit Hiero.zani.in quadā sua solēni disputatione exordiēte,In sacro pontificis ⁊ cesaris cōsistorio tale thema propositū est Rodulphus filiusfamilias habēs bona aduētitia &c.in tertio quesito:vbi primo inducit fundamenta plurima,in quibus ꝓbare nititur qđ parētes nō possunt detrahere nisi vnā quartā:deinde pro parte affirmatiua:scʒ qđ imo possunt detrahere duas quartas,etiam inducit plurima fundamenta:⁊ deinde respōdet istis primis fundamētis,defendendo partē negatiuā.quā dicit esse sustentabilē:⁊ postea respōdet fundamentis factis ꝓ parte negatiua:⁊ ita acquieuit.Alex.vero de imol.in.l.coheredi.§.cum filie,ver.vtrū aūt id qđ dicit tex.&c.ff.de vulg.⁊ pup.mouet istā questionē:in qua primo recitat dictū Bal.Ang.⁊ Rapb.in.d.l.

4 si a milite.§.patri:postea arguit† ꝙ.d.c.raynutius,⁊ raynaldus,nō extendant ad ascēdētes:⁊ inducit id qđ no.Bar.in.l.in fideicōmissariam,ver.sed posset dubitari quid in parētibus &c.ff.ad trebel.vbi voluit qđ lʒ liberi primi gradus nō imputēt sibi fructus in quartā.l.iubemus.C.ad treb.secus tamē est in parētib⁹ primi gradus:q2 illi sibi imputāt fruct⁹ in quartā.l.filiusfamilias.ff.ad leg.fal.Inducit etiā Alex.de imo.vbi supra,id qđ no.Bar.in aut.nouissima.C.de inoff.test.⁊ tādem q2 pendebat questio huiusmodi de facto dicit idē Alex.ꝙ illā aliter non decidebat.Sed ipse Alex.in.l.in rōne,la.j.§.quod vulgo,versi.potest dubitari an sicut descendētes possunt deducere duas quartas.ff.ad le.fal.istā questionē decidit,⁊ relata opiniōe Bal.Ange.et Rapha.dicit se.putare cōtrariū esse verius:attēto qđ tex.in.d.c.raynutius,⁊.c.raynaldus,corrigit ius ciuile,scđʒ cōmunē opinionē:put probat idē Alex.in.d.§.qđ vulgo,ver.sed cōtra opinionē suā facit.Ergo nō dʒ extēdi etiā ex idētitate rōnis,per ea que scribūt doctores in aut.quas actiones.C.de sacrosan.eccl.⁊

5 in aliis locis.Preterea etiā inducit,†ꝙ ea q̄ in materia stricta,seu que in priuilegiū cōcedūtur descendētibus,nō ita sibi locum vendicant in ascendentibus.d.l.filiusfamilias cum ibi not.per Bar.ff.ad legē falci.iūcta.d.l.iubemus,in princ.⁊.fi.C.ad treb.⁊ qđ no.Bar.in.d.l.in fideicōmissariā,in princ.⁊ bene facit scđm eū qđ no.Bar.in.d.l.cū auus.Nec obstat secūdum eū qđ secūdū cōmunē opinionē aucta sit legitima ascendētiū sicut ⁊ descendētiū:q2 illud ideo fit,q2 tex.hoc expresse inducit de iure nouissimo aut.de trien.⁊ semis.§.j.ver.hoc obseruando &c.⁊ qđ ibi not.coll.

6 iij.†Et ita residet idē illustris doctor in hac opinione qđ parentes heredes institati,⁊ de restituēdo grauati nō detrahant nisi vnā quartā.Istā opinionē sequit do.Ias.may.in aut.si qua mulier,ver.⁊ tū ecōtra parētes grauati fideicommisso nō detrahūt duas quartas.C.de sacrosan.ecc.Et idē voluit in aut.nouissimā versi.cōfirmo q2 inter ascendētes ⁊ descendētes multe ⁊ varie reperiūtur differētie.C.de inoffi.test.⁊ plenius in repe.l.filiū quem versi.limita eā singulariter vt ꝓcedat in filiis.C.fami.ercis.qui multa ⁊ quidē elegātia pro hac parte inducit.Et hec mihi videtur verior:scʒ qđ parētes non detrahūt nisi vnam quartā:⁊ ita mihi videtur sensisse Bal.in.d.l.si a muliere.§.fi.⁊ nō habeo dicta eius corrupta:fateor tū qđ ipse relinquit cogitandū.¶Ad

7 quartū quesitū dico ⁊ rūdeo†ꝙ,si cōtingeret prefatū Gabrielem coheredē dicte Y zalbe,⁊ sibi substitutū,ante cā ab humanis decedere,vniuersale fideicōmissum expirauit:ita vt etiā ipsum ad suos heredes vel descēdētes trāsmittere nō posset.l.vnica.§.sin autē sub conditione,⁊ qđ ibi Bal.C.de caducis tol.l.si in personam.C.de fideicō.⁊ qđ no.gl.⁊ doc.in.d.l.vnica.C.de his qui ante aper.tab.⁊ qđ ponit Old.cōsi.cxxxj.exordiēte,quidā habens tres filias ⁊ duos filios &c.qui multa iura inducit,per que ꝓbat ꝙ si pendente cōditione fideicōmissi moriat fideicōmissari⁹,seu substitutus,expirat fideicōmissum,nec trāsmittitur:siue loquamur de fideicōmisso vniuersali,cuiusmodi est illud de quo queritur:siue fideicommisso particulari seu singulari.Et sic cū posset idem Gabriel,si ab humanis primo decederet,de dicto fideicommisso testari,vel alias disponere.Et ita mihi videtur,sub correctione cuiuslibet &c.

¶Argumentum.

¶Donatio ob causam per susceptionē noue prolis reuocatur saltem vsq; ad legitimam. V. F.

1 ☞ Donatio simplex ⁊ ob causam in quibus differant.Nam illa est simplex que ex mera liberalitate procedit:ob causam vero vbi interuenit conuentio aut contractus de facto vel faciendo.

2 Donatio ob causā,puta propter benemerita,an rescindat per superuenientiā noue prolis ex dispo.l.si vnq̄.C.de reuo.donat.⁊ quid de remuneratoria.

3 Lex si vnq̄.C.de reuo.dona.qualiter sit intelligenda in materia donationis.

4 Donatio facta sub cōditione,ꝙ donatarius debeat soluere debita donātis:licet censeri debeat ob causam,et nō simplex,eatenus quatenus appretiant ⁊ estimantur debita ⁊ alia onera ꝑ donatarium supportāda:⁊ cōsequenter non rescindatur pro illa parte per superueniētem prolem:quatenus tamē valor bonorum donatorum excedit valorem seu appretiationē debitorum ⁊ onerū illa debet censeri donatio simplex ⁊ pura:atq; rescinditur per superuenientem prolem.

5 Donatio inter viuos facta propter benemerita per patrem filio in ipsius patria potestate existenti an sit valida.

6 Donatio illa potest dici simplex,que licet cū pacto oneroso sit facta:excedit tamē valor bonorum donatorū debita ⁊ onera donatario iniuncta.

7 Remedio introducto per tit.C.de reuo.do.per qđ filii reuocāt donata a patre:an possit ipse pater renuntiare.

8 In incertis ⁊ non certis esse debet locus coniecturis.

9 Renūtiatio beneficii.l.si vnq̄,per donantem facta an teneat. Lex si vnq̄.C.de reuo.dona.nō fuit in fauorē donātis inducta:ergo nec ei potest donans renuntiare,⁊ nu.seq.

10 Iuramentū an tollat remediū.l.si vnq̄.C.de reuo.dona.

11 Donatio facta vni ex filiis in preiudiciū alterius quo ad suam legitimam potest ex capite inofficiositatis ad dictam legitimam vsq; reuocari.

¶De reuocan.dona. Consi.xx.

Duo sunt que videntur facere contra ꝓuidum virum Claudiū massonati loci cadarossie,vt nō cēseat nec dici possit donatio inter viuos,quā dudū fecisse dicit Gillet⁹ nobili Claudio alamādi bastardo lercii,reuocata ꝓpter susceptionē noue prolis ꝑ dictum Gilletū postea pro-

1 create.†Primum quia donatio predicta non videtur fuisse donatio simplex,sed ob causam:pro eo q2 in ea fuit conuentum per ⁊ inter partes predictas,quod idē nobilis Claudius teneretur ⁊ deberet soluere debita,⁊ quedā alia facere,de quibus in instrumento donationis hmōi.Pro quo remisse sufficiat ad id qđ ponit Alex.de Imol.consi.xl.exordiente,Super primo dubio quo

2 queritur &c.ver.circa tertium dubium &c.in.iiij.vol.†Ergo dici nō potest ꝙ propter susceptionē noue prolis fuerit donatio predicta reuocata ex dispositione.l.si vnquam.C.de reuocan.dona.q2 illa lex loquitur in simplici donatione procedente ex mera liberalitate.Quod etiam voluit Ang.in.d.l.si vnquam.⁊ Alex.de

3 imo.in dicto consi.⁊ alii in aliis locis.†Et hinc est ꝙ.d.lex si vnquam,non habet locum in donatione remuneratoria:vt voluit Ange.in.d.l.si vnquā.⁊ do.Ias.may.qui pro hoc multa inducit,que non refero causa breuitatis.in.l.ex hoc iure.vers.decimusse-xtus effectus.ff.de iustit.⁊ iu.Sed huic obiectioni videtur posse

4 opportune responderi,†ꝙ licet donatio predicta censeri debeat ob causam,⁊ non simplex ⁊ pura,eatenus quatenus appretiatur ⁊ estimantur debita,⁊ alia onera,que erant per dictum nobilem Claudium supportanda:tamen quatenus valor bonorum donatorum excedebat valorem seu appretiationem predictorum debitorum ⁊ onerum,illa debuit ⁊ debet censeri donatio simplex ⁊ pura.Pro quo allegasse sufficiat id quod voluit Bart.in.l.frater a fratre.ff.de condic.indebi.⁊ in.l.si quis pro eo.§.j.in fi.ff.de fideiuss.⁊ auth.vnde ⁊ si parens,vbi etiam Bal.do.Iason may.⁊ alii.C.de inoff.testa.Sul.de cu.Bald.⁊ Sali.in.l.illud.C.de sacrosan.eccl.⁊ Io.and.in addi.Spe.tit.de re.eccl.non alie.Alex.de imo.⁊ moder.in.l.si donatione.C.de collat.Io.de imo.⁊ multi

5 alii in.l.attilius regulus.ff.de donat.quatenus volunt†ꝙ licet donatio inter viuos facta propter benemerita per patrem filio in ipsius patria potestate existenti teneat,⁊ sit valida,quatenus scilicet bene merita hmōi concurrant cum donatione seu valore bonorum donatorū,pro eo q2 sic censetur facta ob causam,⁊ bona donata censentur aduētitia:tamē quatenus donata bona,seu valor ⁊ estimatio bonorum huiusmodi excedunt benemerita,illa donatio non censetur ob causam,sed simplex:nec bona quo ad illum excessū censentur aduētitia,sed profectitia:⁊ ideo talis donatio nō vʒ regulariter.l.ij.C.de inoff.dona.⁊.l.donatiōes quas parentes.C.de dona.inter vi.⁊ vxo.Pro hoc possunt multa induci,a quibus supersedeo cā breuitatis.Cōcludens tā ex predictis,q̄ aliis per me visis,que cū oportuerit autore dño scribam,

6 †ꝙ dicta donatio debuerit ꝛ debeat dici simplex: quatenus valor bonorũ donatorum excedit debita ꝛ onera dicto nobili Claudio iniuncta. ¶ Scḋm, qḋ videt eidē Silleto multū obstare est, qꝛ ipse legitur renūtiasse dicte legi si vnq̃, ꝛ sic iuri quo cauetur ꝙ propter superuenientiam seu susceptionē noue prolis reuocet donatio facta de oib⁹ bonis vel aliqua eorū parte: ꝙ videt potuisse facere per id qḋ habet in. l. si quis in cōscribēdo. C. de pac.

7 †qꝛ licet remedio introducto per titu. C. de inoffi. don. per qḋ filij reuocāt donata a patre, ꝛ aliqñ quidē vsq ad legitimā: aliqñ vero in totū: nō possit pater renūtiare: p eo qꝛ fuit inductū in fauorē liberorū: tamē videtur pater posse renūtiare remedio. d. l. si vnquā: pro eo qꝛ illud nō videtur fuisse inductū fauore liberorū vel si in fauorē liberorū inductū extiterit: tū ille fauor habet subsistētiam ex mēte patris, qui nō presumitur voluisse donare: nec sue posteritati extraneū preponere si de liberis cogitasset. l. generaliter. §. cum aūt. C. de insti. ꝛ substi. sub condi. fac. l. cū acutissimi. C. de fideicō. ꝛ. l. cum auus. ff. de cōdi. ꝛ demō. Ex quo videtur qḋ si pater tempore donatiōis expresse renūtiet dicte. l. si vnq̃, ꝛ p

8 pterea cogitet de liberis: cessat dispositio. d. l. †qꝛ in incertis et non certis locus est cōiecturis. l. cōtinuus actus. §. cū quis, in fi. ff. de verbo. oblig. Et ita tenet Bart. in. l. titia seio. §. imperator. ff. de lega. ij. Bal. in. l. j. circa fi. C. de inoffi. dona. ꝛ in addi. Spec. titu. de instrumē. edi. ver. si quis donat. Alberi. de rosa. in. d. l. si vnquam. Pet. de ancb. in. c. fi. ver. quer it etiā ibi ꝛc. de donatio. vbi etiam Jo. de imol. Idem voluit Roma. cōsi. xxvj. exordiente, Pro decisione eorum de quibus dubitatur, Andr. Barba. in sua Joannina in commento. c. Raynaldus, ver. ideo ꝛc. Bar. in l. titia, de test. ꝛ do. Jas. May. in. d. l. si quis in cōscriben. Sꝫ contrariū, scꝫ qḋ imo. d. l. si vnq̃, non possit pater renūtiare tenuit primo Oldr. cōsi. clxxiij. exordiēte, quidam habēs vnicum filiū

9 ꝛc. vbi dicit †ꝙ renūtiatio que fit per donātem beneficio. d. l. si vnquā, absq dubio non tenet: qꝛ illa lex in fauorē donātis inducta nō fuit ergo donās nō potest ei renūtiare. l. scire debetis. C. vt in posses. lega. ꝛ. l. qḋ de bonis. §. vltimo, cū suis simili. ff. ad leg. fal. ꝛ hāc opinionē sequit Jo. an. in addi. spec. tit. de instrumē. edi. §. porro, in addi. que incipit, hoc aūt certū est: sequit Roma. consi. cclxix. exordiēte, Nō est dubiū ꝙ donatio ꝛc. vbi subdit sequēdā esse opinionē Jo. an. abiectis falsitatibus aliorū. Idē tenet Salic. in. d. l. si vnq̃, Jo. pe. ferra. in sua practica, in for. li. qñ agi. pro dona. sup verbo irregulariter. Nic. de nil. in suo reptorio, in ver

10 bo donatio, notabili penul. †vbi expresse tenet non posse renuntiari cū iuramento in preiudiciū filij postea nati: allegando Jo. and. Et idē voluit ipse nic. in. d. repertorio, in verbo renuntiatio in penul. not. Et idem expresse sentire videtur Vital. de cala. in suo tracta. clausula. in rubrica, an legibus insinuationē exigētibus possit renuntiari: qꝛ licet referendo Jo. de imo. in. d. c. cū cōtingat, videat sentire tamē postea fol. 4. subijcit ꝙ renuntiatio que fit per donantem beneficio. d. l. si vnq̃, absq dubio nō tenet: qꝛ illa lex in fauorem donātis inducta non fuit. d. l. scire debetis C. vt in pos. lega. ꝛ. l. quod de bonis. §. fi. ff. ad leg. fal. ꝛ ibi formaliter refert. Cōsiliū Old. supra relatum. Idem tenet ipse Vital. vbi supra in rubrica, an possit renuntiari. l. si vnq̃: quāuis tādē se remittat ad dicta superius circa principium, vbi refert Joa. de imo, Istā sentētiam secutus est inducens ad hoc multa bona fundamēta Fran. de cur. in primo eius cōsilio que nō refero, cū possint ibi videri. Et re vera iste articulus nō transit sine dubio cū hincinde sint fortissimi defensores. Et quidē pro hac scḋa opinione scripsit Oldr. vir magne autoritatis ꝛ doctrine. Scripsit preterea ꝛ Jo. an. eius discipulus, fons ꝛ tuba iuris canonici, et optimus legista: vt dicit Jo. calde. eius filius adoptiuus in. c. vestra, de cohabita. cleri. ꝛ mulie. Et inclitus do. Cardi. florē. in pemio clemē. vbi exclamat qḋ Jo. and. sapientiam canonicā adeo locupletauit suis cōmentis vt a centū annis infra oēs cōmentarios superauerit. Et merito ipsi Jo. and. datus fuit principat⁹ vt eius cōmenta ꝛ glo. apposita fuerint textui sexti libri ꝛ clementinarū. Dicit etiā lapus in quadā disputatione exordiēte, Papa specialē ꝛc. ꝙ Jo. and. habuit notabilem grauitatē ingenij: ꝛ redarguit doctorē quēdam dicentem in. c. potuit, de loca. Joan. and. habuisse erroneā opinionē: cū opiniones Jo. and. pcedant ex fonte iuris. Et ita refert ꝛ voluit Ang. in repetitione. l. si certis annis. C. de pactis, qḋ Jo. and. deferendū est: qm iuris speculum: ꝛ plus dicit Bal. in. c. cū olim, de re iud. qḋ vbi habet opinionem Jo. and. nō vult recedere a fundamento iuris. Cum igitur ꝛ Jo. and. ꝛ Oldr. ꝛ quidē nō soli: sed vt ita dixerim cū doctorū grege tenuerint dictam secūdam partē, moti etiā bonis et multis motiuis, que opportune cumulauit ꝛ prosequit Frā. de cur. in. d. cōsi. non videt hec secūda sententa contemnēda. Et presertim in hoc casu, in quo quicquid scribatur in instrumento donationis huiusmodi, nō mihi videtur. d. Silletus multum cogitasse de liberis procreādis. Quod ex eo maxime colligitur: qꝛ quānis sibi reseruauerit, vt possit tenere ꝛ nutrire in scholis quendam eius filiorum, insuper ꝛ ꝙ possit, p quadā nepte eius vxoris cōstituere ꝛ assignare dotem vsq ad summā de qua in instrumento: nihil tamē sibi reseruauit p liberis: ꝙ verisimiliter fecisset si opportune cogitasset de his. Puto igitur qḋ illa facta renuntiatio: ꝛ per quā voluit donationē nō reuocari propter successionem prolis, facta est sub verborū inuolucro: ꝛ vt plurimū fieri solet per notarios partibus nō intelligentibus: prout in simili ponunt doc. in. c. quintauallis, de iur. ꝛ Bar. in. l. j. ff. de iure codi. Forte vero opponetur qḋ imo idem Silletus sibi reseruauerit bona paterna ꝛ materna, que habebat in partibus: sed forte illa vel nulla vel pauca erant. Attētis igitur his ꝛ alijs alias deducendis, videtur qḋ. d. donatio, quatenus valor bonorū donatorum excedebat debita, ꝛ alia onera per dictum nobilē Claudium donatarium supportanda, fuerit reuocata per natiuitatē

11 noue sobolis. d. l. si vnq̃. ¶ †Illud autem est indubitatū ꝛ hoc fatentur cōmuniter omnes scribentes ꝙ dicta donatio fieri nō potuit in preiudicium dicte filie postea nate quo ad suam legitimam, que est triens: si ea vnica superstite patrem mori cōtingat iuxta ea que habētur in aut. de trien. ꝛ semis. §. j. ꝛ transumptiue in aut. nouissima. C. de inoff. testa. ꝛ sic sine dubio poterit ex hoc capite per dictam filiam, si superfuerit, vsq ad dictum trientē reuocari ex capite inofficiositatis. Vtrū autem, supposito citra preiudicium veritatis qḋ iuxta primam sententiā nō fuisset donatio predicta reuocata propter natiuitatē noue sobolis, poterit saltem per dictam filiam si superfuerit insolidū reuocari ex capite inofficiositatis, quasi inofficiosa extiterit re ꝛ consilio: et facta fuerit extraneo: non respondeo pro nunc, donec aliter intellexero valorem bonorū donatorū, ꝛ illorum paternorum ꝛ maternorū, que sibi reseruasse dicitur idem Silletus.

¶ Argumentum.

¶ Qui substituere omisit in testamento, potest id codicillis efficere per fideicommissum: cuius virtute si fideicommissari⁹ propria autoritate bona occupauerit, ex iam nacta vel nō nacta per heredem possessione, amittet vel non amittet ius quod habet. V. F.

1 ¶ Hereditas non potest relinqui directe in codicillis, sed bene per obliquum verbis precarijs, seu per fideicommissum.
2 Substitutio reciproca seu breuiloqua licet nō contineat nisi directas substitutiones: fallit tū quando fuit facta in codicillis: ꝛ quādo non est facta simpliciter, sed cū admixtione compendiose substitutionis: qꝛ tunc fideicōmissariam comprehendit.
3 Fideicommissaria substitutio quando ꝛ quo casu locum habere dicatur.
4 Legitima si sunt duo liberi, aut infra, quomodo cōputatur: et quando sunt plures vel pauciores.
5 Frater predicator an possit ipse, vel ex ipsius persona eius conuentus facere partem in legitima de bonis patris defuncti. Fratres predicatores an sint capaces successionum hereditariarum.
6 Fideicōmissi an inducatur remissio per diuisionem: ꝛ an in restitutione fideicommissi veniant solum bona quesita iudicio testatoris.
7 Per fideicommissum succeditur testatori grauanti, non heredi grauato.
8 Fideicommissarius nullum ius habet in hereditate imo forti⁹ non pōt agere contra debitores hereditarios ante restitutionē.
9 Fideicommissarius, qui propria autoritate apprehendit possessionem bonorum restitutioni subiacentium, dicitur vitiose possidere.
10 Liberis nō pōt prohiberi detractio legitime seu trebellianice de illis q̃ immediate ex paterna successione ad illos perueniūt.
11 Fructus percepti an ꝛ quo casu veniat in restitutione fideicō.
12 Fructus quos filia de patris defuncti substantia percepit an ꝛ quando computentur in legitimam aut trebellianicam.
13 Filius grauatus fideicommisso an trāsmittat ad suos heredes illas duas quartas quas detrahit ipso sine liberis decedente.
14 Incōmoda illum sequi naturale est eius rei cuius cōmoda eum dem sequuntur. Commoda qui sentit iungat onus emolumentis.
15 Expense facte in reparationem rei sub cōditione legate repeti possunt a legatario rei valore inspecto.
16 Legatorū nomine possessa ad heredes redigi debent: ꝛ hoc interdicto quorum legatorum: etiam nulla opposita exceptione.
17 Fideicommissarius propria autoritate occupans ꝛ apprehendens fideicommissum an ius perdat qḋ habet in eo.
18 Dos si est in pecunia infra quantum tempus debeat restitui, et an semper

an semper solui debeat soluto matrimonio.
19 Fideicommisso an ⁊ quando censeatur renuntiatum per simpli-
cem bonorum diuisionem.
20 Fideicommissum an possit remitti,⁊ an eius remissio sit fauorabi
lis vel odiosa.

¶ De fideicommis. Consi.xxi.

Thema consultationis
tale est. Honorabilis quondã vir Stephanus ca
pellani, quondã pistor.⁊ burgensis loci de burgo,
habẽs duos filios naturales ⁊ legitimos.s. Clau-
dium ⁊ Philippũ: quorũ vnus erat notarius .s.
dictus Philippus: alius.s. dictus Claudius erat ⁊ est pistor: fe-
cit ⁊ condidit eius vltimũ ⁊ nũcupatiuũ testamentũ: in quo inter
cetera eos heredes vniuersales instituit: ⁊ suo proprio ore nomi-
nauit. nulla inibi vt audio facta substitutione. Deinde vero.s. an-
no domini. M.cccc.xcvj,⁊ de mense decembris, fecit ⁊ condidit co
dicillos: in quibus inter cetera dictos eius filios inuicem breuilo
que seu reciproce sub verborũ sequẽtiũ tenore substituit. Itez ma
gis vult ⁊ ordinat idẽ Stephanus capellani codicillator, quod ca
su quo alter predictorũ Claudij ⁊ Philippi capellani eius filio-
rum ⁊ heredũ decederet ab humanis sine liberis naturalibus et
legitimis ⁊ ex legitimo matrimonio procreatis vno vel pluribus
alter ipsorũ superuiuẽs succedere debeat: ⁊ quẽ casu predicto ad-
ueniente substituit: sub tamẽ pacto ⁊ conditione, ꝙ debeant con-
stitui ⁊ dari dotes filie seu filiabus alterius ipsorũ sic sine liberis
masculis decedentis, si tamẽ locus eueniat, sufficientes secunduz
statũ ⁊ facultatem dicti Stephaneti capellani codicillatoris.
¶ Post hec p̄fatus Stephanetus permanẽs in voluntate predi
cta vita functus est: ⁊ ab humanis decessit, superstitib⁹ dictis ei⁹
filijs: qui eo vita functo bonis ⁊ hereditati eiusdem se immiscue-
runt: ⁊ bona paterna cõmuniter ⁊ pro indiuiso tenuerunt ⁊ posse-
derunt certo tempore. Postea vero illa diuiserunt, ac separatim
⁊ seorsum habitarunt,⁊ sua negotia gesserũt. Postremo vita fun
ctus est,⁊ ab humanis sine liberis masculis decessit dictus magi
ster Philippus: sibi tamen superstitibus ⁊ sibi superuiuentibus
vnica filia naturali ⁊ legitima,⁊ dicto Claudio ei⁹ fratre sibi sub-
stituto: qui eodẽ magistro Philippo vita functo sua propria au-
toritate se intrusit in bonis ⁊ rebus dicti quõdã magistri Philip
pi: ⁊ ea vt dicitur inuasit,⁊ occupauit ea pro posse prorsus ⁊ omni
no appropriando. Ex quibus eliciuntur dubia sequentia. ¶ Pri-
mo queritur, an substitutio predicta valuerit: ⁊ an illi fuerit ⁊ sit
locus ¶ Secundo supposito ꝙ dicta substitutio valuerit,⁊ ꝙ illi
sit locus queritur quid aut quantum possit de bonis dicti quõdã
magistri Philippi detrahere ⁊ retinere dicta eius filia. ¶ Ter-
tio, an in restitutione hereditatis, seu vniuersalis fideicommissi:
vel in ipso fideicommisso dicto Claudio relicto comprehendant
⁊ veniant etiã bona acquisita per dictũ quõdã magistrũ Philip-
pum. ¶ Quarto, an dictus Claudi⁹ de iure sua autoritate,⁊ nul-
la sibi facta restitutione dicti vniuersalis fideicõmissi, dicta bona
inuadere,⁊ sua propria autoritate occupare potuerit: ⁊ an ꝓpter
ea perdiderit ius suum. ¶ Ad que respõdeo breuiter ⁊ succincte
1 ꝓut infra.† Et primo ad primũ: ꝙ lz hereditas nõ possit directo
dari vel adimi in codicillis: hoc tñ fieri põt verbis p̄carijs, seu ꝑ
obliquũ ⁊ ꝑ fideicõmissuz.l. hereditatẽ.C. de codicillis. Quo fit vt
in dictis eius codicillis potuerit prefatus quõdã Stephanetus
dictos eius filios inuicem per fideicõmissum substituere: primo
2 scz decedẽti sine liberis masculis superstitem.† Quãuis enim re
ciproca seu breuiloqua substitutio non contineat regulariter nisi
directas substitutiones: vt voluit Dy.in.l. qui plures.ff. de vulg.
⁊ pupil.⁊ ꝓbatur in.l. iã hoc iure.ff.eo.ti. qđ etiã voluit Bar.in l.
lucius.ver. vtrũ substitutio facta per hec verba ⁊c.ff.eo.titu. hec
tamẽ regula fallit qñ substõ breuiloqua fuit facta in codicillis.l.
sceuola, ver. qđ si inuicẽ ⁊c.ff.ad trebel. fallit etiam qñ substitutio
breuiloqua nõ est facta simpliciter, sed cũ admistione cõpendiose
substitutionis: q2 isto casu etiã cõprehendit fideicõmissariaz sub-
stitutionẽ: vt voluit Bar.in.d.l. lucius.ver. vtrũ substitutio facta
per hec verba: ibi, Non obstat qđ diximus in materia compendio
se ⁊c. Idem voluit Alex. de Imo. multos inducẽs in.l.ij.C. de im
pu.⁊ alijs sub.⁊ do. Jason may.in.l. in testamẽto, col.xij. vel circa.
C. de mili. testa. Non est igitur dubium quin substitutio predicta
3 fieri potuerit in dictis codicillis,† ⁊ quin valuerit iure fideicom-
missarie substitutionis: cui solet esse locus post aditionem heredita
tis factã per heredem grauatuz, si postea eueniat cõditio sub qua
grauatus extitit. Et q2 dictus magister Philippus vita funct⁹
est,⁊ ab humanis decessit superstite vnica filia: ⁊ sic sine liberis ma
sculis. Fuit ⁊ est locus dicte substitutioni: ⁊ istud non habet dubiũ.
Nec facit ad factũ ꝙ dictus Claudius nõ habeat liberos, mascu-
los: nec fortasse sit in spe illos procreandi. sed solum habeat filias
q2 istud nõ est in consideratione: sed soluz consideratur ꝙ dictus
quondam magister Philippus ab humanis decesserit sine libe-
ris masculis: ⁊ superstite dicto Claudio substituto qui est de libe
4 ris testatoris. ¶ Ad secundum dico ⁊ respondeo † ꝙ cum dict⁹
quondam Magister Philippus censeatur ⁊ fuerit grauat⁹ nõ
qdẽ pure sz sub ꝯditiõe si sine liberis masculis ab humanis dece
deret ipse potuit ⁊ ex ipsius persona: ⁊ heres eiusdem potest scz
dicta eius filia detrahere duas quartas.s. legitimam ⁊ trebellia-
nicã: iuxta doctrinam quã ponit glo. vbi Bar. Bal.⁊ Ange.⁊ do
cto.in.l. papinianus.§. meminisse.ff. de inoff. test. gl. Bar.⁊ Bal.
Philip. de corneo.⁊ doc.in.l. ꝙꝙ.C.ad.l. fal. Bal.in.l. filiũ quem.
C. famil. ercis. Pro quo sunt boni tex.in.c. Ray.⁊.c. Ray. de test.
que iura ex generali consuetudine obseruantur etiam in foro ci-
uili ⁊ vt dicũt Ang. Jo. de imo.in.l. coheredi.§. cũ filie.ff. de vul.⁊
pupil. ista opinio seruatur ⁊ in iudicijs ⁊ in scholis: ⁊ quã late dis-
putãt ⁊ tenẽt Jo. de imo.⁊ moderni in.l. in ratione.j.§. qđ vulgo.
ff.ad.l. fal. vbi etiam Alex. de imo. col.vj.⁊ duabus sequentibus:
multas remissiones ponit do. Jason may.in aut. res que. col. iij.
C. cõ. de lega.⁊ in.d.l. coheredi.§. cum filie. col.iij.in.l. generaliter.
in prin. in secundo notabili.C. de insti.⁊ substi.in.d.l. filium. quem.
col.iiij.⁊ seq.C. fami. er. Et q2 prefato testatori superfuerunt dicti
duo filij, eorum legitima fuit triens, seu tertia pars bonorũ eius-
dem quondam Stephaneti eorũ.s. que superfuerunt deducto ere
alieno ⁊ funeris impensa, auth. de trien.⁊ semis.§.j. colla.iij.⁊ trãs
sumptiue in auth. nouissima.C. de inoffi. test. iuncta.l. papinian⁹.
§. quarta autem.⁊ sic legitima dicti quondã magistri Philippi
est sexta pars omniũ bonorũ predictorũ, seu tertia pars illius bo
norũ medietatis que prouenit ad dictũ quondã magistrũ Phi-
lippũ,⁊ hec tertia pars primo deducẽda est siue detrahẽda de di-
cta medietate: ⁊ deinde: de eo qđ supererit detrahẽda est trebel-
lianica, que est quarta pars ipsius residui: iuxta theoricã quã po
nit gl.in.d.c. raynal. super verbo licet totas, Bald.in.l. scimus. in
prin. in fi. prime regu.C. de inoff. test.⁊ in.l. si vero.§. quid ergo.ff.
de test. mili. Ang. consi.cxcix. exordiente, magnificus miles do-
minus Gulielmus ⁊c. col.ij.ver. quarto premitto ꝙ ex quo dictũ
fideicõmissum nõ fuit purũ ⁊c. Jo. de imo.in.d.l. coheredi.§. cum
filie. col.ij.ver.⁊ est notãdũ ꝙ legitima ⁊ trebel.⁊ sic tertia ⁊ quar
ta nõ respiciũt ad totũ patrimoniũ ⁊c. Et Frã. de cur. cõsi.lxxv.
exordiente dominus Ludouicus rotharius ⁊c. col.iiij.⁊ iste due
quarte si opportuna fiat cõputatio ascẽdũt ad dimidiã partem il
lius dimidie partis, que ex paterna successione ad eundem quõ-
dã magistrũ Philipũ peruenerat. Et hec ꝓculdubio essent ve-
ra, nisi dicto quondã Stephaneto superfuisset etiã alius fili⁹ qui
5 erat frater predicator.† Occasione cuius queri potest an ipse,
seu verius ex ipsius persona eius cõuentus fecerit partẽ in legi-
tima: pro eo quia multi sunt dicentes ꝙ fratres predicatores in
cõi nõ sunt incapaces ex regula, sed ex cõstitutionibus ordinis: ⁊
ꝙ ꝓpterea potuerũt de gñali consuetudine discedere a dictis cõ
stitutionibus,⁊ redire ad regulã. Super quo tamen nõ insisto, cũ
nõ sim plene informatus quid actũ extiterit quoad illum fratrẽ.
6 ¶ † Ad tertiũ dico ⁊ rñdeo qđ nõ,⁊ qđ solũ cõprehenduntur et
veniunt in fideicõmisso hmõi ad ea que ad dictũ quõdã magistrũ
Philippũ ex paterna successiõe peruenerãt, nõ illa que aliunde
7 acquisiuit.† Quia ꝑ fideicõmissum succedit testatori grauãti seu
substituenti ⁊ nõ heredi grauato .d.l. coheredi.§. cũ filie,⁊ qđ ibi
doc. Et sic in bonis aliũde acquisitis nullum ius pretendere po-
test ipse Claudius ex capite dicte substitutionis. ¶ Ad quartũ
8 dico ⁊ respondeo † ꝙ substitutio per fideicõmissuz nullũ ius com
petit in bonis hereditarijs ante sibi factam restitutionem here-
ditatis saltem verbo per heredem grauatum, aut heredẽ illius
l. restituta. in prin.⁊ qđ ibi doct. precipue Pau. de cast.ff.ad treb.
vbi colligit idẽ Pau. qđ ad hoc vt fideicõmissarius ius habeat
in hereditate requiritur restitutio: ⁊ ꝙ prius nullũ ius habet: nec
posset agere cõtra debitores hereditarios, vt colligit ex.l. here-
ditas.ff.ad treb.⁊ subiũgit Pau. de ca. qđ ꝑ hoc fecit alias irrita-
ri quẽdam ꝓcessum: pro eo q2 fideicõmissarius cui post mortẽ he
redis relicta erat hereditas mortuo herede statim dixit se adire
hereditatẽ illius defuncti,⁊ fecit se immitti in tenutã bonoruz ac
si esset directo institutus: ⁊ in hoc errare dicit vidisse plures pro
curatores tã florẽ. qđ bononie. Dicit etiã qđ ista erãt inepte fa
cta: q2 ad eũ non spectat adire ꝓ eo q2 iã adita erat per heredem
nec poterat capere tenutã nisi facta restitutione per heredem he
redis ad quẽ hoc pertinebat.l. Quis.§.j.ff.ad treb. Dicit etiam
Alex. de imo.in.l. filiã fratribus.ff.ad trebel. ꝯsi.xxxij. exordiẽte,
9 viso processu cause, col.ij. versi. preterea. in tertio vol.† ꝙ si fidei-
cõmissarius sua ꝓpria autoritate apprehendat tenutã seu posses
sionẽ bonorũ restitutioni subiacentiũ ipse dicit vitiose possidere
q2 hoc sibi facere non licuit: qđ maxime ꝓcedit ⁊ ꝓcedere debet
in casu de quo queritur: attẽto (vt dixi) ꝙ bona aliũde per dictũ

quõdã magistrũ Philippũ acquisita pertinẽt eius filie insolidũ. De alijs vero, hoc est de illis q̃ immediate ex paterna successione ad eũ peruenerãt, poterat ꝛ pōt detrahere dictas duas quartas,
10 nõ obstãte quacũ ꝓ substitutione. † Nõ enĩ fuit ꝓhibita, nec ꝓhiberi potuit detractio legitime. l. omnimodo, ꝛ. l. quũ in prioribus. C. de inof. test. etiã nec potuit ꝓhiberi detractio trebellianice: cũ dictus quõdã magister Philippus esset de liberis primi gradus. Ut voluit Bal. ꝛ etiã Salice. in. l. iubemus. C. ad trebel. ꝛ Rom. cõsi. ccvj. exordiente, lz de cõi cõsuetudine. ver. nec p̃iudicare decisioni refragatur. Et supposito citra p̃iudiciũ veritatis ꝙ detractio trebellianice ꝓhiberi posset etiã liberis primi gradus, put q̃dam voluerũt: hoc tñ nõ obesset huic pupille, ꝓ eo q: illa nõ reperitur expsse ꝛ nominatim ꝓhibita: sz nec etiã ꝑ v̄ba eq̃pollẽtia: q̃. s. aliud sonare nõ possunt: qđ tñ erat necessariũ, ꝑ id ꝙ no. Ang. in auth. de heredi. ꝛ fal. §. si vero expssim, col. j. Ang. Pau. de ca. in auth. sz cũ testator. C. ad le. fal. Pau. de ca. consi. cl. exord. viso casu ꝛc. in ij. parte. Roma. in repe. aut. similiter, char. pen. vel fi. C. ad le. fal. ꝛ in multis eius cõsilijs ꝛ alij in alijs locis. ¶ Preterea si dictus quõdã Stephanet' in aliquo tenebat eidẽ Philippo ei' quõdã filio, poterat dicta filia ꝑ viã retẽtionis sibi consulere. Ut voluit Bal. in. l. debitori. C. de pactis. Qđ ꝓcederet etiã si dictus quõdã Philippus nõ fecisset inuẽtariũ de dictis bonis. Juxta id qđ ponit Pau. de ca. in. l. ab omnibus. §. fi. ff. de leg. j. Alexã. de Jmo. in lita tñ. §. si ex trebelliano. ff. ad trebel. vbi multos allegat: ꝛ Ang.
11 consi. lxiij. exordiente, nobilis miles ꝛc. ¶ † Preterea audio qđ blada excreta in p̃dijs ꝛ possessionibus, que ꝑ parte dicũtur subiacere restitutioni, erãt iam recollecta tempore mortis dicti quondam magistri Philippi. Quo fit vt ꝛ blada ꝛ palee eidẽ pertinerent, ꝛ hodie pertineant dicte pupille: nec tenebatur aut tenetur illos restituere insolidũ aut ꝑ parte dicto Claudio substitute. l. in fideicõmissariã, in prin. ꝛ qđ ibi glo. ꝛ doc. ff. ad trebel. ꝛ qđ no. Ange. de Jmo. Alex. de Jmo. ꝛ alij scribentes in. l. cẽturio, super ver
12 bo, cũ fructibus inuẽtis. ff. de vulga. ꝛ pupil. † Nec tenetur, de pupilla fructus huiusmodi sibi imputare in legitimã aut trebel. de quib' supra. Et quidẽ nõ in legitimã, q: illã debebat habere dictus quõdã magister Philippus de substantia dicti quondam Stephaneti testatoris. d. l. scimus. §. repletionẽ, ꝛ qđ ibi doct. C. de inoff. testã. qđ etiã voluit Bar. in. l. suus quoq̃, in fine prin. vbi etiã Joan. de Jmo. col. vij. vel circa. ff. de here. insti. Nõ etiã in trebellianicam. l. iubemus, ꝛ qđ ibi Bar. Sali. ꝛ alij. C. ad trebel. quod etiam voluit Ang. cõsi. cxxiiij. exordiente, Jolus domini dalmatij de tuderto
13 ꝛc. col. vlti. ver. ad scđm dico ꝛc. ꝛ sequẽti: vbi dicit † ꝙ filius grauatus de restituendo hereditatem, si decesserit sine liberis, detrahit duas quartas, que faciant dimidiã: quã ad suos heredes trãsmittit. d. l. quanꝙ. C. ad le. fal. Et deinde respondendo ad tertium dicit, ꝙ fructus predicti nõ cõputantur in legitimam, nec in trebel. ꝛ allegat. d. l. iubemus: dicens ꝙ hoc est speciale in filijs: hoc est in liberis primi gradus: vt eis non cõputẽtur in quartam. Hoc etiã voluit Roma. in. d. con. ccvj. ꝛ Bar. in. l. qđ de bonis. §. qđ anus, ver. oppono. C. ad trebel. l. iubemus. ff. ad le. fal. post glos. ibi, ꝛ in d. l. in fideicõmissariã, in prin. vbi dicit esse cõe dictũ, ꝙ filij primi gradus lucrantur fructus, ꝛ illos non computant in quartã. Et quãuis Pau. de ca. ꝛ quidã alij senserint contrarium, dicit tamen Alex. de Jmo. in. d. l. qđ de bonis. §. qđ anus. ꝙ propter autoritatẽ Bal. ꝛ ang. esset difficile obtinere in practica. Puto etiã ꝙ hec opinio Bar. obseruetur in sabaudia. Sunt igitur blada ꝛ palee eidẽ pupille ex integro restituende. Quo vero ad alios fructus, qui nõ erant recollecti tempore mortis dicti quondã Philippi, dico in primis ꝙ dimidia illorum pars spectat eidẽ pupille: ad quã vt dixi spectant bona predicta pro dimidia parte pro dictis duabus quartis. Quo vero ad aliam dimidiam partem fructuũ dico qđ supposito ꝙ illa spectasset ꝛ pertinuisset dicto Claudio substituto: q: tñ vinee ꝛ alie possessiones fuerãt culte ꝛ laborate per dictuz quondã magistrũ Philippũ, ipse tenebatur contribuere in expẽsa facta per ipsum quõdam magistrũ Philippũ: ꝛ hoc suadet ratio ꝙ hec consideratio habeatur circa hos sumptus factos ꝑ fru
14 ctibus vltimi anni. † Quia quẽadmodum illi pro parte cedũt lucro dicti Claudij: ita decet ꝙ pro parte satisfaciat de expẽsis. l. secundũ naturã, cum suis simi. ff. de reg. iur. ꝛ ar. l. domos hereditarias, cũ duabus. ll. sequen. ff. de leg. j. ꝛ. l. vbi pure. §. fi. ff. ad trebel.
15 ¶ † Preterea cũ, vt supponitur in facto, dictus quondam magister Philippus reedificasset seu reparasset quãdam domum subiacentem restitutioni, tenetur ꝛ debet eidẽ Claudius pro sua quota cõtribuere in expẽsa: quatenus scz propter expensam predictã domus ẽst hodie melior ꝛ vtilior: vt verbi gratia. Si domus ante reparationẽ valebat floreñ. cccc. ꝛ pro reparatione fuerũt impẽsi floreni sexcenti: ꝛ propter reparationem domus hodie valeat mille floreñ.: ꝛ sic sit facta domus melior in sexcẽtis flore. dictus claudius debet contribuere pro trecẽtis floreñ. Si vero non esset melior in sexcentis: sed forte solum in quadringentis, deberet contribuere pro ducentis: iuxta ea que habentur in. d. l. domos hereditarias exustas, ꝛ duabus aut tribus sequenti. ꝛ qđ ibi Jaco. de Are. Bar. Bal. Ang. Jo. de Jmo. Alex. de Jmo. ꝛ doc. Nec tenebatur idẽ quõdã Philip. nec hodie tenetur dicta pupilla imputare fructus perceptos in hanc expensam: q: tempore facte perceptionis fructuum bona erant dicti quondã magistri Philippi, ꝛ sic fecit fructus suos: vt voluit gl. in. l. emptor. in prin. ff. de rei ven. Alex. de Jmo. ꝛ doc. in. d. l. domos hereditarias. Bal. An. ꝛ Jo. de imo.
16 in. l. in insulam. §. j. ff. solu. matri. ¶ Propter quod videtur, † qđ bona predicta, ꝛ per dictum Claudiũ sic indebite ꝛ vitiose, quinimo satis inhumaniter contra dictã eius neptem ꝛ pupillam: cuius debuit esse ꝛ debet alter pater: q: patruus, occupata, inuasa, ꝛ detenta debent eidẽ pupille restitui: per id qđ habetur in. l. j. §. redíguntur. ff. quorũ lega. Et si dictus quondam magister Philippus testatus decesserit: consulerem ꝙ dicta pupilla, seu eius tutor imploraret, beneficiũ. l. fi. C. de edic. diui adri. tollen. cui non obstaret contradictio parte dicti Claudij facienda ex capite dicte substitutionis. d. l. filiam fratribus, ꝛ qđ ibi docto. ꝛ qđ notant scri
17 bentes in. d. l. fina. C. de edic. diui adri. tol. † Quo vero ad id, de quo in dicto dubio queritur: an scz dictus Claudius perdiderit ius suũ: dico ꝛ respondeo ꝙ, si fuisset adita hereditas parte dicte Claudie, ꝛ apprehensa possessio bonorũ hereditariorũ, aut aliquorum eorundẽ: ꝛ ipse Claudius postea in illis se intromiserit, vel ea occupauerit, ipse ꝑdidit ius fideicõmissi quoad illa, ꝑ id ꝙ hꝫ l. meminerint. C. vnde vi, ꝛ. l. extat. ff. qđ met. cau. ꝛ qđ voluit Bal in quodã suo cõsi. exordiẽte, missus in possessionẽ vigore legis ꝛc. Bal. in. d. l. fi. col. iij. vel circa. C. de edic. diui adria. tol. Pet. de ancha. cõsi. cclxxi. exordiẽte, In primo dubio queritur, ꝛ cõsi. ccxciij. exordiẽ. videretur prima facie dicendũ. Do. Feli. in. c. prohibita. col. j. ad fi. ꝛ sequẽti, de iudi. ꝛ do. Jason in. l. fi. col. iij. C. de iure delibe. Si vero idẽ Claudius in dictis bonis se intrusisset, ꝛ illa occupasset priusꝙ fuisset apprehensa possessio predictorũ bonorum: ipse nõ videretur perdidisse ius suũ, seu qđ habere pretẽdit in dictis bonis, vel ad ipsa: per id qđ no. doc. in. l. nõ est dubium. C. de
18 lega. ¶ † Quo vero ad dotẽ relicte dicti quõdã magistri Philippi: ꝛ vt puto matris huius pupille, dico ꝛ respondeo ꝙ si illa consistat in pecunia: illa solui debet ꝛ restitui infra annum a tempore mortis dicti quondam magistri Philippi. l. j. §. cum autem in exactione. C. de rei vxo. act. qđ procedit nõ solum si nulla pacta fuerint sup dote reddẽda: sed etiam si fuerint pacta, ꝑ q̃ solutio alias possit vel debeat differri post annũ: verbi gratia: si forte in constitutione dotis fuerit factũ pactũ de danda ꝛ soluenda dote dicto magistro Philippo per plures ꝛ diuersas solutiones annuales: ꝛ ꝙ in casum restitutionis illa deberet restitui ꝛ solui per solutiones ꝛ dilationes, per quas soluta extitisset. q: isto pacto nõ obstãte debet tota dos solui infra annũ mulieri superstiti: ꝛ hoc ne diu impediatur a matrimonio contrahendo. Hoc probatur in. l. atti licin', vbi est tex. singularis: ꝛ qđ ibi Bar. ff. de pac. dota. Qđ etiã voluit Joan. de Jmo. in. l. si socer. §. lucius. ff. solu. matri. Alexã. de Jmo. ꝛ do. Jason may. in. l. de fideicommisso. C. de trãsac. ꝛ bal. nouel. in suo tractatu iuris dotiũ, char. lxxxvj. col. j. ver. item adde ad predicta dum dixi circa pactum de dote soluenda. Est tamẽ aduertendũ an dos predicta fuerit soluta dicto quõdã Stephaneto, vel p̃fato magistro Philippo: q: si eidẽ Stephaneto soluta extitisset, vel insolidum, vel in parte deberet in restitutione huius dotis, vel eius qđ dictus quõdã Stephanetus recepisset contribuere dictus Claudius. Primo pro medietate: pro eo q: pro illa fuit heres eiusdẽ quõdã Stephaneti. l. pacto successor. C. de pac. ꝛ. l. j. cũ suis simili. C. si cer. pet. Secundo pro medietate alterius medietatis: propter fideicõmissum qđ est sibi restituendũ, q: pro illa parte transeunt cõtra eũ actiones: ꝛ si nõ detraherẽt per dicta pupillam nisi quarta trebellianica, transirent actiones pro tribus partibus: per ea q̃ habentur in. l. j. ꝛ. ij. C. ad trebel. Et hec ꝓcedunt, nisi forte in diuisione facta inter fratres dictus quondam magister Philippus aliter ꝛ sic cõuenisset, ꝙ ipse insolidũ teneretur restituere dotẽ: q: istud pactum posset nocere filie. Si vero tota dos fuerit soluta dicto magistro Philippo: tunc diceres ꝙ illa debeat tota restitui, ꝛ solui per pupillam, q̃ est heres dicti quõdam magistri Philippi: nõ aũt per dictum Claudium: q: substitutus ꝑ fideicõmissuz nõ succedit heredi grauato: sz testatori grauanti. d. l. coheredi. §. cũ filie. ver. nec fideicõmisso. ff. de vul. ꝛ pup.
19 ¶ † Et q: superius feci mẽtionem de diuisione facta per dictos magistrũ Philippũ ꝛ Claudiũ, quã nõ vidi, aduertãt egregij viri domini aduocati huius pupille, si tamen de illa per scripturas appareat, an facta fuerit simpliciter, vel etiã cũ pacto de illam obseruando ꝛ non contraueniendo: vel etiam cum verbis pingnioribus ꝛ magis amplis: ꝛ an in ea fuerit facta mentio de dicta substitutione, seu fideicommisso superius memorato: q: quãuis ꝑ simplicem diuisionem non censeantur diuidentes renuntiare fideicõmisso. l. cum pater. §. hereditatem. ff. de leg. ij. tamen quando diui-

sio facta est cum pacto de non contraueniendo: fuerūt & sunt multi doct. qui tenuerunt quod si fideicommissum erat reciprocum & coequale & diuidentes habebant notitiam illius, seu reciproce substitutionis, ipsi videntur mutuo sibi & vicissim remittere fideicommissum, prout colligi potest ex his que scribit & refert Alexan. de Imo. in l. qui rome. §. duo fratres, col. xv. & mul. seq. ff. de ver. obl. vbi plene refert doc. opiniones. Et dato q̄d opinio cōtraria esset verior: adhuc tamē verba diuisionis possent esse adeo pinguia quod per diuisionem censeretur remissum fideicommissū: per id quod no. Jo. an. in addi. Specu. tit. de testa. §. in primis. col. xij. vel circa. ver. Item quid si duobus &c. in additione exordiente: q̄d de pcedenti versi. dixi &c. † Non enim dubium est quin fideicommissū
20 possit remitti: quinimo eius remissio est fauorabilis. l. j. & l. cū proponas, la. j. C. de pactis, & l. de fideicommisso. C. de transac. Super quo articulo vlterius non insisto, cum dictam diuisionem non viderim. Que omnia dico sub correctione cuiuslibet &c.

¶ Argumentum.

¶ De clericis per mulierem que proprium partū interemit, vel alias accusatis vix Rex ipse nedum parlamenta eius cognoscere possunt: sed episcopalis est hoc audientie nec talis mulieris accusatio quia hostilis est admittenda. V. F.

1 ¶ Clerici sunt a iurisdictione dominorum iudicum seculariū exempti tam de iure ciuili quam canonico.
2 Clerici sic sunt a laicali iurisdictione exempti: vt cōtra exemptionem huiusmodi non possit consuetudo induci.
Consuetudo non valet in his q̄ sunt reseruata principi puta q̄d clerici contra exemptionem trahantur ad iudicem secularem.
Consuetudo longa pro lege habetur.
3 Confitenti sponte de se & contra se an sit standum, & nu. 5.
4 Testificari an possit quis de illius familia, vbi alicui de illa est iniuria irrogata, cōtra irrogantē, maxime vbi de more est q̄d iniuria facta vni de domo vel familia reuocatur ad animum.
5 Testi inimico subodioso regulariter non creditur etiam in mortis articulo constituto.
6 Infamis infamia facti, facinorosus, & vilis in grauioribus nō est integer testis.
7 Socius ꝯ sociū an & in quibus casibus indicium facere possit.
8 Inculpatus ab illo, qui seipsū spōte inculpat, nō venit propterea torquendus: licet etiā sit male fame & conditionis.
9 Accusator nō est de accusato interrogandus: quod si interrogetur, nullum facit contra accusantem indicium nec presumptionem.
10 Inculpatio testis de se confessi, seipsumqꝫ offerentis, est legi pluribus rationibus suspecta: imo tali minus credendum est, q̄ si esset interrogatus quia suspectum seipsum exhibet.
11 Spontanee confessioni quare minus stetur, quam confessioni facte in tormentis.
12 Cōfessioni seu testimonio turpis & notate persone nō est sine tormentis credendum.
13 Arenarius iuris infamia non afficitur nisi post sententiam.

¶ De episcopa. audien. Consi. xxij.

Cum honestus iuuenis Jacobus dēti, loci de ferro, sit clericus solatus, certum est cū pro quibusdā pretensis excessibus seu delictis, super quibus contra veritatē inculpatur per quandam Catharinam in carceribus Portetreine causantibus suis demeritis detentam, nō posse tra
1 bi corā magnifico delphinali parlamēto: † quia clerici sunt exempti a iurisdictione dominorum secularium iudicum: & non solum de iure diuino & canonico: sed etiam de iure ciuili. De iure quidē diuino, per id quod legitur in. c. cum ad verum. c. duo sunt, & ca. si imperator, dist. xcvj. & quod no. Gul. de monte laudu. in cle. j. de offi. ordi. Innoc. in capitu. si quis, vbi do. feli. ponit multas remissiones, de maiori. & obe. Innocen. in. c. licet ex suscepto, de fo. compet. & idem voluit do. cardi. floren. in repe. c. perpendimus, de senten. excō. & do. prepositus in. d. c. si imperator vbi etiam volenti do. de bellame. sibi dari fundamentum respondet, sibi videri quod ille tex. de hoc faciat optimum fundamentum: quod prosequitur ipse & declarat bene, & plene ponit Innocen. in. d. c. licet ex suscepto, de iurisdictione ecclesiastica: & de illius origine, & progressu. De libertatibus vero & priuilegijs a deo & a principibus ipsi ecclesie, ac psonis, & bonis clericorū cōcessis ponit idē Inn. in. c. nouerit, de sentē. excōi. De iure vero canonico sunt & clerici exēpti. c. ij. cū infinitis simi. de fo. compe. & ad hoc inducit plurima q̄ non refero Oldra. cōsi. lxxxiij. exordiente, An eps possit declinare forū regis, & post eū Albe. in auth. statuimus. col. j. vel circa. ver. de hoc fuit magna questio inter regem Portugaleñ. & epm &c. de iure autem ciuili, & per principes seculi, videntur clerici etiā fuisse & esse a laicali iurisdictione exempti: per id quod habetur in auth. vt clerici apud prop. epi. §. si vero, colla. vj. & de sanctis. episc. §. si quis contra clericum, colla. ix. & d. auth. statuimꝰ, & q̄d ibi omnes
2 scribentes. † Et adeo fuerunt & sunt clerici a laicali iurisdictione exempti: vt etiam non videatur consuetudinem contra exemptionem huiusmodi posse induci, per id quod ponit Rota decisione dcccxl. que hodie est. x. sub titu. de consuetu, que incipit, vtrum valeat consuetudo anglicana quod rex possit cognoscere & habere iurisdictionem in clericos. Et quia vt scio ipsum magnificum delphinale parlamentum, apud quod est optima iurium obseruatio, solet tales remittere, non puto super hoc insistendum. ¶ Ceterum, vt mihi refertur, dicta Catharina eundem Jacobū in duobus inculpauit. Primo quidē quod ipse eam per vim & violentiam carnaliter cognouerit: & sic quod eā oppresserit. Secundo quod cum ipsa esset pregnans, & ab eodē Jacobo denti peteret quod sibi aliquid ministraret ad occidendum fetū in vtero existentem, ipse hoc facere recusauit tamen dedit sibi vnum solidum pro comparatione seu emptione eius q̄d ad occisionē huiusmodi faciendā videtur esse necessariū.
3 Sed de his nō est credendum dicte Catharine. † Et primo quidem non de primo: pro eo quia quoad hoc se facit eiusdem Jacobi denti capitalem inimicam, & deponit de sui ipsius Catharine propria persona, vt pretensa per oppressionem offensa: quo casu repellitur quis a iudicando & testificando in illa causa. l. lex cornelia, in prin. cū ibi nota. per Bar. ff. de iniu. l. j. & q̄d ibi Bal. col. ij. vel circa. ver. quinto no. C. de rap. virg. Ubi post Cy. col. fin. dicit
4 Bal. † quod in loco vbi est de more, quod iniuria facta vni de familia vel de domo reuocetur ad animū vt est Florentie, & Senis: nullus de casata potest testificari. Et allegat Bald. l. j. C. si rector prouin. & l. j. C. si quacunqꝫ predi. pote. Et ad predicta, quod nō possit testificari predicta Catharina contra eundem denti, facit. l. nullus. ff. de te
5 sti. & l. omnibus. C. eo. ti. † Testi enim inimico subodioso etiam in mortis articulo constituto non creditur: vt no. Bal. de pa. consti. in verbo vassalli. l. j. Ad quod bene facit. l. si quis in graui. §. moriens. ff. ad senatusc. syl. quod etiam per dictū. §. voluit Paul. de cast. consi. cxcvj. exordiēte, Uisa inquisitione supra facta. col. j. ver. quidam vero &c. & idē voluit Alex. de Imo. consi. xiiij. col. ij. in. iij. vol. Non etiam de secundo: sed nec de primo de quo dixi est eidem Catharine in aliquo credendum: vtpote de se & contra se sponte confesse. l. j. & q̄d ibi gl. C. de accusa. c. j. & q̄d ibi glo. de confessis. l. repeti. §. j. & l. diuus. §. ex quibus causis. ff. de questio. est enim regula iuris, quod in se vel de se crimen confessus de aliorum conscientia
6 interrogari non debet. † Nec mirum quia est infamis, facinorosus, vilis persona, & suspecta: & ideo eidē non creditur. d. l. si. Et quamuis hoc dictū fallat in casibus, de quibus per glossam in dicta. l. si. est tū regulariter verū prout senserunt glo. Cy. Bar. & Alb. Et vt ibi dicit albe. col. fi. post Gabrie. de cysele, in suo tracta. de fama §. proxime supra, ver. subijcio etiam aliā questionē. &c. in hanc partem videtur inclinare gl. Azo. & Hugoli. in. l. j. §. si quis vltro. ff. de questio. vbi dicit gl. super verbo peruenires, non vt alijs preiudicares, loquēs de iudice. Idē voluit glo. in. l. si filiū. C. de libera. cau. Albe. gandi. in suo tractatu maleficiorū, sub rub. de questio. & tormē. ver. nunc antē restat formare circa hunc tractatū bonas questiones &c. Ubi querens nūquid stetur dicto & depositioni hominis de se confessi, & aliū inculpantis, concludit veram esse opi
7 nionē Azo. † quod socius non facit indiciū contra socium: nisi in certis casibus specialibus enumeratis per glo. in. d. l. fi. C. de accusa. quinimo & ibi concludit idē de gandi. quod etiam in illis casibus specialibus, si non procedant alia indicia, non creditur socio. Et istā sententiam tenet etiā Guido de suza. in tracta. malefic. o. sub rubr.
8 quali. rei subi. tor. in fi. j. col. & concludunt ambo docto. prefati, † quod etiā si persona nominata vel inculpata per eum, qui de se cōfessus est, esset male conditionis & fame: non tamen propter talem nominationem seu inculpationem posset subijci tormentis, exceptis casibus exceptuatis. Et nimirū: quia vt post Gabrie. de cysela dicit Alb. in. d. l. fi. col. fi. in alijs casibus de se confessus nullū facit indicium contra alium. Et ita fuit de mente Odofre. in suo trac. de questio. qui positus est in tractatu Alber. de grandi. rub. de questio. & tormen. ver. nunc restat formare &c. Bal. cōsil. lxxxi. exordiē te, Regula iuris est, in tertia parte, post Spec. titu. de inquisitio. §. j. versicu. sed scias &c. Quo fit vt cum casus presens de numero exceptorum non existat, non debuerit nec debeat eidem Catharine de se sponte confesse credi in preiudiciū. d. denti p eā inculpati. ¶ Et Guis Sal. i. d. l. fi. C. de accusa. videatur in aliquo aliter intellexisse materiā. d. l. fi. & sue gl. tamē si theorica illius opportuna

capiatur, illa facit pro dicto denti, non contra eũ: q2 ex illius teno
9 re colligitur,† q in casu de quo queritur non erat eadem Catha-
rina interroganda de ipso denti: prout nec etiã puto eã fuisse in-
terrogatã: 7 si interrogatã extiterit, non facit indicium: vt voluit
idẽ Sali. in d. l. fi. col. ij. ver. sed tũc oppono q nec presumptionez
10 7c. post Cy. ibidẽ: 7 subijcit Sali.† q tali de se cõfesso, si sponte 7
non interrogatis alium inculpet, minus creditur, q̃ si interroga
tis 7c. Quia inculpatio seu nominatio huiusmodi est legi suspe-
cta: rationibus allegatis in d. l. fi. Et huic dicto cõcordat q alias
dici solet, q testis spõte se offerens est suspectus. l. post legatum.
§. his vero, 7 qd ibi glo. ff. de his quibus vt indig. Non ergo vt pre
dixi obstat doctri. Sali. sed potius facit pro ipso dẽti. Etiã q̃uis
Bar. videatur voluisse aliã doctrinam in d. l. repeti. §. fi. de que-
stio. illa tamen non obstat sed potius facit pro eodem denti si bene
inspiciatur. Preterea hec Catharina nõ solũ, vt refertur, hunc
partũ de quo loquor creduliter interemit: sed etiã cõfessa est se in-
teremisse aliũ procreatũ. f. vt asserit ex patre huius denti: nec di-
cit se habuisse sociũ in occisione illius Addo q etiam nõ dicit nec
confessa est hunc partum nouissime editũ occidisse cum iuuami-
11 ne aliquorũ per se emptorum aut cõparatorũ.† Preterea est ad-
uertendũ q licet magis credatur spõte de se cõfesso, quatenus cõ
fessio huiusmodi cõcernit preiudiciũ cõfitentis, q̃ confesso in tor
mentis: minus tamen creditur spõtanee confessioni, quatenus cõ
cernit preiudiciũ inculpati, q̃ confessioni facte in tormentis, vt
voluit Bal. in d. consi. lxxxi. 7 Bar. in d. l. j. §. questioni. ff. de que-
stio. Quinimo dicit Albe. in d. l. fi. col. pen. post Gabrie. de cyxl.
vbi supra, in casibus in quibus potest de alijs interrogari, eius cõ
fessio seu dictum nihil vz nisi sit facta in tormentis. Sic enim vi-
detur asserere. l. prouinciarũ. C. de ferijs, 7 d. l. j. C. de fal. mone. et
idẽ videt esse in alijs casibus, in quibus conceditur interrogatio:
cum eadẽ sit ratio vtrobiqz, ergo 7c. vulgata. l. illud. ff. ad le. aqui.
Nam cum turpes 7 notate persone in testimonium recipiuntur,
earum dicto sine tormentis non creditur. l. ob carmen. §. fi ca rei
cõditio. ff. de test. Et si dicatur qd. §. ille loquitur in infamia iuris
respondeo q istud non videtur verũ quia tex. ponit ibi exemplũ
12 de arenario:† quem constat non infamari infamia iuris, nisi de-
mum post sententiam. l. in arenam. C. de inoffi. testamen. not glos.
in l. j. §. deniqz. ff. de postulan. Possunt 7 alia multa induci ad ostẽ
dendum quod non fuerit vel sit huic false inculpationi creden
dum. Et ita mihi videtur, sub correctione cuiuslibet domini me-
lius sentientis.

¶ Argumentum.

¶ Institutionum 7 substitutionum plures gradus fieri possunt
iiqz pure, vel sub conditione, pro voluntate testatoris, presertim
militis: cui multa preter iuris communis regulas permittun-
tur. A. F.

1 ¶ Posthumi institutio ad omnem posthumum trahi censetur etiam ex alia vxore natum.
2 Posthumus an ita partem faciat si non nascatur, ac si natus sit
Institutio de posthumis non natis, nec spe nascituris, aut mortuis, habetur inutilis 7 caduca.
3 Testamentum assumere posse vires a vulgari substitutione 7 expressa an sit verum.
4 Institutio facta de filio 7 nepote intelligenda est de nepote post mortem filij.
6 Substitutione facta alicui 7 suis heredibus: qualiter intelligantur sui heredes inuitati.
7 Bartholus dicitur supremus legum doctor: quem etiam Ange. appellat suum preceptorem, dicens se suo illius vmbra semper quiescere.
8 Uerba sunt intelligenda secũdũ personas ad quas referuntur.
9 Ad relictũ familie, 7 qualiter admittant de familia nominata.
10 Admissio primorum ad relictum non dicitur impedire quomin' illis deficientibus alij posteriores admittantur.
Sequentium causa non debet propter superiores in posterũ ledi.
11 Instituens fratrem suum 7 liberos eius intelligendus, est eos ordine successiuo vocare: ita qd pater illorum liberorum non possit alienare, pro eo q2 substituuntur in duobus casibus: scz vulgariter 7 per fideicommissum, 7 nu. 13. nu. 16. 18. 19. 7. 63.
12 Dictio tractum temporis denotans in substitutione adiecta qd operetur.
13 Substitutio simpliciter facta, 7 sine dictione tractum tẽporis importante, dicitur vulgaris tantum.
14 Appellatione filiorum in dispositione testamẽtaria: puta in substitutione, vel institutione, qui intelligantur.
15 Substitutione facta filio 7 nepoti: censetur nepos tantum in viz vulgaris substitutionis inuitari.
16 Uiuens non potest heredem habere, 7 nu. 5. nisi improprie. 62.
17 Uerba instituo, 7 fecit heredem, sunt directa 7 ciuilia, que difficillime obliquantur.
Uerbum substituo, est verbum commune, 7 potest trahi ab obliquam significationem.
18 Franciscus de Aret. doctor subtilis appellatur.
20 Repellere vel excludere substitutũ qualiter intelligatur. Nã multi excludunt substitutum, qui tamen non inuitantur, 7 nu. seq.
21 Descendentes testatoris grauati post mortem restituere hereditatem intelligendi sunt grauati conditionaliter, hoc est si decesserint sine liberis.
22 Dies legatorũ 7 fideicõmissorũ, si fideicõmissum est purũ, cedit a morte: si autem conditionale, cedit adueniente conditione 7c.
23 Fideicommissum extingui non potest quoad illum qui est expresse inuitatus.
24 Nasci seu procreari vel ex de proprio corpore patris vel matris qui dicantur vel dici possint.
25 Ioraz genuisse Oziam, vt habetur matth. j. qualiter intelligatur cum fuerit filius Amasie.
26 Nu zustinus doctor gloriosissimus appellatur.
Uerba psalmiste: Ex vtero ante luciferum genui te, qualiter exponantur.
27 Uerbum heredes, in substitutione positum, quomodo sumatur.
28 Appellatione liberorum masculorum intelligendum est non solum primi gradus: sed etiam secundi, 7 vlteriorum graduum.
29 Appellatione heredis veniunt principales vbi scz pfertur a testatore loquente de suis heredibus: 7 qui veniant. 30. 7. 32.
31 Substitutionis ius an aliquo modo possit trãsmitti ad heredes.
33 Heredis appellatio indefinita equipollet vniuersali.
34 Mentione facta de heredibus super re ad eos transitoria intelligendũ est de quocunqz in infinitũ. Fallit in tribus casibus expressis in l. sciendum. ff. de ver. sig.
35 Heredis appellatio in materia indifferenti quos complectatur, 7 quos in materia differenti: 7 materia differens aut indifferens que dicatur.
36 Testator an censeri possit inuitare ad hereditatem illum, qui nec natus, nec conceptus est tempore eius testamenti, aut mortis.
37 In successione ab intestato vocati censentur solum illi, qui vel nati, vel concepti sunt tempore mortis illius, de cuius hereditate agitur: secus in successione ex testamento.
38 Substitutio per verba directa facta, 7 que ab initio iure directo valere potuit, non potest postea valere iure obliquo.
39 Substitutio compendiosa per verbũ mere ciuile facta filio impuberi dicitur post finitam pupillarem etatem expirare.
40 Conditio ista, si sine liberis 7c. an possit in substitutiõe extraneo facta sub intelligi.
41 Sequentia sepe declarantur per precedentia.
42 Substitutio reciproca compendiose substitutioni admixta continet tam directas, quam fideicommissarias substitutiones.
43 Lex semper est honesta, iusta, 7 possibilis.
44 Uoluntas testatoris si sit imperfecta qualiter sit supplenda.
45 Dictio alios, est sui natura similium implicatiua.
46 Dispositione testatoris existente dubia, nõ est repetendũ id, per quod vitiaretur huiusmodi dispositio.
47 Uoluntas testatoris in vltimis voluntatibus solum attenditur 7 predominari debet: 7 maxime in substitutionibus.
48 Uerba directa quo casu possint in substitutionibus obliquari.
49 Miles dispensatus est vt possit facere quod ille, qui est directo eius heres, in totum desinat esse eius heres.
50 Miles ex priuilegio militari an possit directo substituere minori post aditam hereditatem.
51 Miles presumitur in dubio vti priuilegio militari, quãdo 7 quoties instituit heredem in castrensibus: in alijs autem bonis paganicis dicitur velle vti iure communi.
52 Milites nostri temporis an gaudeant priuilegijs militaribus, vel militibus indultis. 7. 54.
53 Ordo 7 solennitas in assumptione militie licet non sit nunc in vsu effectus tamen semper remanet.
55 Fideicommisso grauari non potest qui non probatur honoratus a testatore.
56 Joannes petrutius de mõte sperello fuit socer 7 dominus ac magister philipp. de cor.
57 Dispositio conditionalis per euentuz conditionis vires assumere censetur.
58 Appellatione masculorum heredum an veniant etiam illius heredes masculi 7 extranei: an vero soli heredes masculi descendentes ex illo.
59 Quodlibet verbum 7 vnaqueque clausula in dispositione posita aliquid operatur.
60 Appellatione heredis in vltima voluntate qui veniant.

Uerbum

61 Verbũ heredes masculi, in substitutiõe positũ quos cõprehẽdat.
64 Concessione facta per hec verba: concedo tibi ⁊ tuis heredibus quousq; vixeris: pro quibus sumatur illud verbũ heredibus.
65 Lex si cognatis. ff. de reb. dub. qualiter intelligatur.
66 Alienatio facta de re subiacente restitutioni pendente conditione an semper sit nulla.
67 Aduocatus actoris debet esse cautus vt in libello quẽ facit cõtra reũ, in quem est facta alienatio rei subiacentis restitutioni, deducat scientiam alienantis: alias succumbet.
68 Heres etiam suus post aditam hereditatem presumitur scire oĩa contenta in testamento.
69 Scientia heredis quoad ea que continentur in testamento per q̃ presumatur.
70 Trebellianica an sit deducenda de testamento militis.
71 Trebellianica an hodie perdatur per omissionem inuẽtarij: ⁊ qd de quarta debita iure nature, appellata legitima.
72 Glo. autoritas est magna: ideo ab ea in iudicando ⁊ consulendo non est recedendum.
73 Prescriptio longi temporis non currit sine titulo. Bona fides presumitur in possessore longissimi temporis.
74 Remedium. l. fi. de edic. di. adria. tol. an competat fideicommissario ante restitutionem verbalem.
75 Instrumentum registratum autoritate superioris apud acta an fidem faciat aduersario presente vel citato: ⁊ an fidem faciat contra eum qui illud producit.
76 In exemplatis que fiunt autoritate iudicis an requiratur citatio partis.
77 Exemplum facit fidem contra eum qui illud dedit.
78 Fideicommissum vniuersale an transmittatur ad heredes moriẽte fideicommissario.
79 Hereditas non potest in codicillis directo dari vel adimi: fideicommissa autem nuda voluntate.

¶ De testa. mili. Consi. xxiij.

Ex themate mihi trãsmisse consultationis parte magnifici ⁊ potentis viri domini Gulielmi de rota militis eliciũtur multa dubia, ⁊ quidẽ satis scabrosa ⁊ ardua: quibus ꝑpter tpis breuitatẽ respõdeo breuiter ⁊ succincte prout infra. Et hoc sub correctione cuiuslibet dñi meli⁹ sentiẽtis, ⁊ salua pleniore deliberatione. Et primo ad primũ. Pro cui⁹ faciliore solutione premitto, qd nobilis ⁊ potẽs quondã vir dñs Petr⁹ de laniaco miles testator prout colligit̃ ex themate hmõi ⁊ tenore sue testamẽtarie dispositiõis, fecit in dicta sua testamentaria dispositiõe multos grad⁹. Primo eñ ad eius successionẽ inuitauit ei⁹ posthumos mares ⁊ feminas, nascituros sc3 ex sua tũc vxore, ad quã se vr̃ restringisse. Scdõ vero, si sc3 dicta dña ei⁹ vxor pregnans nõ esset: heredẽ suũ fecit ⁊ instituit nobilẽ Joannẽ de roche, filiũ quondã dñi Aynardi de sancto ysterio, ⁊ suos heredes masculos de ꝓprio corpore ⁊ legitimo mr̃imonio ꝓcreatos. Et tertio casu in quo sc3 idẽ Joãnes decederet aut sui heredes masculi de ꝓprio corpore inuitauit dñm Petrũ de rota ⁊ suos heredes masculos de proprio corpore ⁊ legitimo matrimonio procreatos. Et in quarto gradu, eo sc3, casu quo predicti decederent inuitauit nobilem Guiotum de rota fratrem dicti nobilis Petri, si secularis existeret. Et in quinto gradu: eo scilicet casu quo idẽ Guiotus absq; herede seu heredibus masculis de suo ꝓprio corpore, ⁊ de legitimo matrimonio procreatis decederet, inuitauit substitutos per quondam dominum Berandum de laniaco patrem suum. Et omissis dictis duobus vltimis gradibus, qui proposito non seruiunt, prosequar tantum tres precedẽtes.

3 † Et veniendo ad primum dico nemini esse dubium eundez quondã dñm Petrũ testatorẽ potuisse instituere posthumũ aut posthumam, aut vẽtrẽ vxoris vel simpliciter, vel illius vxoris quã tunc habebat: ⁊ vel posthumũ quẽ tunc habebat in vtero: vel posthumum simpliciter. Pro quo remisisse sufficiat ad id qd habetur in. l. placet, ⁊ quod ibi per omnes scribentes. ff. de libe. ⁊ posthu. Jo. an. in addi. specu. tit. de testa. in rub. col. penul. Oldra. consil. cxij. exordiente, Quidam in suo testamento sic dixit ⁊c. Ange. consi. l. exordiente, Simon notarius corpore ⁊ mente sanus, ⁊ Pau. de cast. consi. lxix. exordiente, Casus iste frequẽter cõtingit ⁊c. col. ij. ad fi. ver. sup scdõ nõ est insistẽdũ ⁊c. Sup quo articulo, vtpote non necessario, vlterius me nõ extẽ
2 do: hoc excepto† qd q2 postea nõ fuit natus posthum⁹ aut posthuma, fuit locus scdõ gradui, ⁊ inuitationi facte de dicto nobili Joãne: q2 institutio facta de posthumis habita est pro nõ scripta: vel quasi ceciderit in caducũ, vel vt inutilis. l. vtrum, in prin. ff. de re. du. l. si duobus. §. fi. ff. de legat. j. ⁊. l. j. §. si quis proximior. ff. vnde cog. Et puto qd hec scdã inuitatio censeri debeat ⁊ fuerit facta ꝑ vulgarẽ substitutionem, factam eo casu quo sc3 vxor pregnãs nõ esset, ⁊ sic quo casu quo posthumũ nõ pareret: ⁊ consequent̃ eo casu quo posthumus heres esse non posset: iuxta id qd habet̃ in l. fi. ⁊ qd ibi per docto. C. de here. insti. vbi testator pregnantem cõiugem habens ipsam heredẽ scripsit ex parte ventre, vero ex alia ⁊ adiecit si non posthumus natus fuerit alium sibi heredem esse. Ubi fatentur oẽs scribentes illum aliũ fuisse vulgariter substitutũ: sub illa sc3 conditione si posthumus non nasceretur. Nec est q̃ inibi contendat illum alium sic fuisse inibi institutũ: vt dici non debeat vulgariter substitutus: ⁊ sic scdõ loco institut⁹. Et ita non sumus in casu. l. querebatur. §. fi. de test. mili. in quo testator miles heredẽ vnũ ad tẽpus: pone vsq; ad pascha instituit: aliuni ex tempore: quo casu heres ex tẽpore institutus nõ videtur primo heredi substitutus. S3 in casu de quo queritur nihil nos cogit ꝑpter quod dicere oporteat dictum Joannem ⁊ heredes masculos non fuisse substitutos: ⁊ sic scdõ loco institutos. Nisi forte quis dicat,
3 †quod a vulgari substitutione ⁊ expressa non possit testamentum vires assumere, sed istud est falsum, scdm lecturã glo. ⁊ doct. communiter approbatã in. l. si pater filium. ff. de vulg. ⁊ pupil. qd etiã probatur in. l. ij. §. fi. ff. de libe. ⁊ posthu. ⁊ in. l. gallus. fere ꝑ totam legẽ. ff. de libe. ⁊ posth. ⁊. l. thais. §. splendoforus. ff. de fideic. liber.
4 ¶ †Scdõ premitto qd l3 prima facie dicti Joãnes, do. de roche, ⁊ sui heredes masculi videãtur simul inuitati, ꝑ eo q2 supponitur, hunc Joãnẽ nõ fuisse filiũ, vel de descẽdẽtibus dicti domini testatoris: per id qd not. doct. magis cõmuniter in. d. l. gallus. §. quidã recte, ꝓbatur in. c. raynuti⁹. de testa. vbi Alterocha ⁊ soboles quã gestabat in vtero substitute adiecte heredi vniuersali cẽsentur ⁊ intelligũtur eque principaliter substitute, ⁊ nõ ordine successiuo qd etiã voluit Alex. de imo. in. l. heredes mei. §. cu3 ita. col. ix. vel circa. ff. ad trebel. Joan. de imo. in. c. raynutius. col. iiij. vel circa, ver. not. qd institutio vel substi. vbi etiã alij canoniste, ⁊ Matth. de mat. singulari suo. clviij. ver. no. si ascendens: puto tamen contrarium sc3 quod dictus Joannes ⁊ sui heredes masculi fuerunt inuitati ordine successiuo: dictus sc3 Joannes primo loco, ⁊ dicti eius heredes masculi secundo loco. Et hoc ꝑ eo q2 viuens nõ habet heredẽ. l. j. ff. de here. vel actio. vendi. ⁊ hoc voluit Jo. de imo. in. d. l. gallus. §. quidã recte, col. iiij. vel circa, ver. ⁊ tunc aduerte. Ubi dicit qd si testator instituit titiũ, qui est extraneus, et filios eius illi videntur simul inuitati: nisi ex aliquibus coniecturis apparet oppositum: vt q2 dixisset testator instituo titium ⁊ eius fi-
5 lios ⁊ heredes. †Nã cũ viuens non habeat heredẽ dicta. l. j. videntur filij titij inuitati ex ordine: eo sc3 casu quo titi⁹ nõ superesset. Et idẽ voluit Pau. de ca. consi. cxc. exordiente, Videt̃ dicẽdũ qd dicti heredes Joannis qui nõ sunt de descẽdẽtibus ⁊c. vbi Pau. de ca. loquens de substitutione facta de Joanne patre. ⁊ eius heredibus, dicit heredes ita demũ succedere in vim substitutiõis: si Joãnes nõ supersit tẽpore mortis ali⁹ cui facta est substitutio. pro quo allegat dictã. l. gallus. §. quidã recte, ⁊ qd ibi plene no. ff. de libe. ⁊ posthu. Idẽ etiã voluit Alex. de imo. consi. cv. exordiente, perfectis verbis testamẽti dicti dñi Frã. ⁊c. col. iiij. in prin. i. j.
6 volu. † vbi etiam loquens de substitutione facta de quodã viuiano ⁊ heredibus eius, dicit eosdẽ heredes intelligi fuisse substitutos eo casu quo viuianus ex substitutione succedere non potuisset. Pro quo etiã allegat no. in. d. l. gallus. §. quidam recte. Idem ergo dicẽdum est in isto casu: sc3 quod dictus Joannes ⁊ eius heredes masculi censeantur fuisse inuitati ordine successiuo. primo sc3. d. Joãnes si viueret tẽpore mortis testatoris, ⁊ quo notũ existeret dictam dñam vxorem non fuisse nec esse pregnantem: dicti vero eius heredes si tempore seu tẽporibus huiusmodi ipse Joãnes nõ superesset. Sed hic remanet difficultas, an sc3 prefati heredes masculi fuerint nõ solũ inuitati eo casu quo dict⁹ Joãnes nõ superesset: ⁊ sic heres nõ esset sed etiã eo casu quo Joãnes superesset: ⁊ heres dicti Joãnis extitisset: prout contigit: quasi videãtur dicti heredes masculi fuisse eide3 Joanni duobus casib⁹ substituti sc3 vulgariter, ⁊ per fideicõmissu3. Et videt̃ qd non solum fuerint eide3 Joãni substituti vulgariter: ⁊ sic eo casu quo heres nõ existeret, sed etiã per fideicõmissu3: ⁊ sic eo quo extitisset heres ꝑut fuit per id qd habetur in. l. peto. §. fratre. ver. nec tamẽ ideo sequentiũ causa ꝑpter superiores ledi debet. ff. de legat. ij. ⁊ quod no. And. Barba. in. d. c. raynutius. chart. vi. ver. no. ibi adijciens vt Alterocha ⁊ soboles: vbi sup hoc relicta opinione Bar. in. d. l. gallus. §. quidam recte, ⁊ pluriũ scribẽtiũ tã ibi quã in. d. c. raynutius ⁊ inductis multis fundamẽtis ad ostẽdẽdu3 qd Alterocha ⁊ soboles cẽseri debeãt inuitate nõ simul, s3 ordine successiuo: sub-
7 iungit, ⁊ dixit opinionẽ Bar. videri esse sustinendã. †Et miratur qd legiste in. d. §. quidã recte, nõ defenderint Bar. contra canonistas in. d. c. raynutius. cũ fuerit supremus legũ doctor: quẽ Ang. consi. xv. appellat ꝑceptorẽ suum: dicẽs se sub illius vmbra semp

quiescere. Et voluit ibi And. Barb. defendens opinionē Bar. in
allegato. §. quidā recte. qḋ in d. c. raynutiꝰ. Alterocha, ⁊ eiꝰ soboles
cēseant̄ inuitate nō simul, sꝫ ordine successiuo: ⁊ ꝙ sententia de qua
ibi, ⁊ in qua iudex cōdēnauit illū tutorē ad restitutionē faciēdam
Alteroche ⁊ filio, intelligēda est scḋꝫ ordinē charitatis, vt vꝫ re
stitutio fieret Alteroche, ⁊ postea veniēte eius morte fieret illi fi-
lio, hoc est soboli ꝙ tpe testamēti Alterocha gestabat in vtero: ⁊ p
8 q̄ñs intelligent̄ verba illius sentētie ordine successiuo. † Qr ver-
ba intelligēda sunt scḋm personas, ad quas referunt̄. l. ex milita-
ri. ff. de testa. mili. l. plenum. §. equitij. ff. de vsu. ⁊ habi. l. si qs exhe-
redato. §. irritū. ff. de inius. rup. ⁊ irri. test. ⁊ qḋ no. Bal. in. l. in an-
nalibꝰ. C. de lega. l. liberti. C. de ope. libe. ⁊ l. quoties. C. de her. in-
sti. ⁊ in. d. l. ex militari. Et p hoc, scꝫ qḋ dicti heredes masculi pfa-
ti Joānis nō ideo debuerint excludi vel repelli a fideicōmisso. qr
dictus Joānes heres extiterat, sed potius ad illud admitti, facit
qḋ hr̄ in simili in. l. fi. ver. ⁊ hoc vꝫ gradatim fieri, ⁊ qḋ ibi Bald.
9 Ange. ⁊ doc. C. de ver. sig. vbi pbat̄, † qḋ ad relictū familie admit-
tunt̄ gradatim illi de familia: primi vꝫ primo loco: ⁊ deinde alij
de gradu in gradū. Et dicit ibi ang. de rustico, q filio morienti sub-
stituit cipū domus, hoc est stipitem agnatiōis: ꝙ nō oēs de agna-
tione vocātur simul, sꝫ gradatim scḋm ordinē charitatis. Unde
primo vocātur descēdētes ⁊ pximiores: scḋo ascēdētes ⁊ pximio-
res, tertio collaterales, ⁊ finaliter cōiūctiores: ꝙ nō fieret si semel
admissis primis ceteri excluderent̄ primis morientibus. Pro p̄-
missis etiā facit qḋ voluit Pet. de Anch. cōsi. xxvj. exordiēte, Nō
seruato ordine dubiorum ⁊c. col. iij. ver. postꝙ igit̄ ppter dictā re
pudiationem isti sunt exclusi ⁊c. q loquens de substitutione facta
p patrē suis liberis de duobus antiquioribus sue domus, dicit ꝙ
10 illa intelligit̄ facta nō solū de duobus primis antiquoribus: † sꝫ qḋ
deficiētibus his, vel repudiātibus, veniāt ⁊ ppetuo admittantur
alij duo antiq, seu antiquiores, q erāt p tpe: ⁊ sic scḋm meū admissio
duorū primorū nō impedit quominus, decedētibus seu moriētibꝰ
illis, alij tūc antiquiores admittātur. Et ita etiā vr̄ Pe. de anch.
intelligere. l. cū ita legat̄. §. in fideicōmisso, ⁊. d. l. peto. §. fratre. ff.
de leg. ij. scꝫ ꝙ ꝗuis primi fuerint admissi ad relictū: nō tū repel-
lantur sequētes illis deficientibus. Pro quo est bonus tex. in. d. §.
fratre, ver. nec tū ideo sequentiū causam ppter superiores in po-
sterū ledi. Et ita videt̄ esse in casu de quo queritur: scꝫ qḋ mortuo
dō. Joāne fuerit delatū ius ad heredes masculos, scꝫ pximiores:
⁊ sic ad nobiles Joannē ⁊ Ludouicū eius filios masculos: si tamē
illius heredes extiterint: qr duo reqrebant̄: scꝫ qḋ essent masculi
descendentes ⁊ de legitimo matrimonio: ⁊ qḋ essent heredes, per
id qḋ no. Bar. ⁊ doc. cōmuniter in. l. ex facto. §. fi. ff. ad trebel. Et
pro hac sententia, scꝫ qḋ post Joānem admissuꝫ debuerint admit
ti eius heredes masculi, facit id qḋ voluit Pau. de cast. in. d. l. gal
lus. §. quidā recte. Supposito tū qḋ dictus primus Joannes es-
set de coniunctis testatoris. Dicit enim ibi Pau. de ca. col. iij. v.
11 nūc circa istud vltimū ⁊c. ibi, sed vbi nō sit ordo necessitatis, † qḋ
si ego instituā fratrē meū ⁊ liberos eius tenēdo opinionē Bar. ꝙ
videantur vocati ordine successiuo: tunc filij fratris vocantur in
duobꝰ casibus: scꝫ si frater vel nō potuerit, vt qr mortuus. vel no-
luerit acceptare: vel si acceptauerit, ⁊ postea moriatur, ⁊ sic liberi
eius vidētur substituti vulgariter, ⁊ p fideicōmissum itaꝙ pater
eorū non poterit alienare. Et ad hoc secūdū eū facit. l. si quis ope
ras, ⁊. l. vt iurisiurādi. §. fi. ff. de ope. libe. qr videtur se retulisse ad
ordinem nature, qui viget vtroqꝫ casu. ¶ Sed in contrarium, sci
licet qḋ dicti heredes masculi nō cēseantur fuisse inuitati nisi vul
gariter, scilicet eo casu quo Joannes heres non esset faciunt mul
12 ta. † Primo quidē qr in substitutione, que censetur fuisse facta
ipsi Joanni de dictis eius heredibus masculis, non fuit adiecta
dictio tractū temporis denotās. Non enim fuit dictum quando-
cunqꝫ decesserit Joannes: vel post mortē Joannis veniant eius
heredes masculi. Sed dictum fuit qḋ testator heredē suū faciebat
⁊ instituebat Joānem dn̄m de roche, filiū quondā dn̄i ayrardi de
sancto yserio: ⁊ suos heredes masculos. Et ideo substitutio, qua
censentur. d. heredes masculi fuisse substituti dicto Joanni, cen-
setur quoad ipsum Joānē fuisse tm̄ vulgaris substitutio: nō autē
cōpendiosa, vel fideicōmissaria: sicut qñ testator dicit filiū instituo
13 ⁊ ei titiū substituo. † Nā qr talis substitutio facta est simpliciter, ⁊
sine dictione importante tractum tēporis, cōtinet tantū vulgarē.
l. iaꝫ hoc iure, ver. in vulgarē tātūmodo ⁊c. ff. de vulg. ⁊ pupil. Et
pbatur hoc ex not. p glo. magnā in. d. l. gallus. §. qdā recte: ibi vel
sic filiū ⁊c. ⁊ qḋ ibi Bar. ⁊ doc. magis cōiter, ⁊ no. Bar. in. l. centu-
rio, post mediū, dū tractat an cōpendiosa cōtineat vulgareꝫ, ver.
secūdo oppono ad p̄dicta, ⁊ in. l. lucius. col. penul. ff. de vulg. ⁊ pu-
pil. ⁊ in repeti. l. si arrogator, ad fi. ff. de adop. ⁊ hoc etiā communi
ter sequūtur doct. in dictis locis. Et pro hoc facit qḋ no. cuma. in
d. §. qdā recte: vbi voluit qḋ si ego instituā vel substituā fratrem
meū ⁊ eiꝰ filios, filij fratris vocati intelligunt̄ dūtaxat eo casu quo
r frater nō sit heres: nō aūt eo casu quo sit heres, ⁊ postea dcedat su
perstitibꝰ filijs. Pro hoc etiā facit qḋ no. Bar. in. l. liberorū, col.
penul. ver. qro qd si in aliqua dispositiōe fit mentio de filijs ⁊c. ff.
14 de ver. signi. vbi voluit Bar. † qḋ si in aliqua dispositiōe puta in
institutione, vel substitutiōe, fiat mentio de filijs: vbi appellatiōe
filiorū cōprehēduntur nepotes vel pnepotes: tn̄ si ipsa dispositio
cōmittat̄ in psonā filij: vel qr filiꝰ efficiat̄ heres, cōsumit effectum
suū i eo, ⁊ nō cōprehēdit̄ vlterior: scꝫ nepos ⁊ pnepos, ar. l. boues.
§. hoc sermone. ff. de ver. signi. secꝰ aūt si in filio nō fuisset commis
sa: qr tūc cōphēderet̄ nepos. l. luciꝰ, la. ij. ff. de here. instit. Et hanc
determinationē Bar. cōmemorat ⁊ sequit̄ Alex. de Jmo. cōsi. cv.
exordiente, perspectis verbis testi ⁊c. col. iij. ver. comprobat̄ etiā
⁊c. in. j. vol. Pro hoc etiā ⁊ magis ad ppositū facit id quod ponit
Alex. de Jmo. cōsi. xxij. exordiēte, Uisis ac perlectis verbis testi
⁊c. ⁊ cōsi. xxiiij. ver. attentis his q̄ in themate ⁊c. in tertio volu. Ex
cuius dictis clare ⁊ aperte colligit̄ eū voluisse, qḋ eo casu quo insti
tuitur filiꝰ ⁊ nepos, insuper ⁊ eo casu quo vel instituitur vel sub-
stituitur frater, ⁊ filius fratris (supposito qḋ isti veniant ordine
successiuo) ita demū venit nepos ex filio, vel ex fratre testatoris, si
dispositio non fuerit cōsūmpta in filio vel fratre, vt qr in eo dispo
sitio sibi locum non vendicauit. Et ita aperte voluit qḋ nepos so
lum vocetur vulgariter, non per fideicommissum. Et. d. xxij. cōsi.
Alex. repetitur in. iiij. vol. ⁊ est consi. xiiij. Et in sequen. consi. ex-
ordiente, super questione pposita que proculdubio pendet ab ar-
ticulis difficillimis. ⁊c. qḋ non fuit Alex. de Jmo. sed alterius: et
qdē viri doctrine nō cōtēnēde. Et qḋ Bar. soci. cōsi. cxiij. exordiē
te, Insignes iuriscōsulti q ambo p̄ceptores mei fuerūt ⁊c. in pri-
ma parte, idē voluit ip̄e dn̄s cōsulēs. Et idē voluit Bar. soc. in. d.
suo cōsi. q multa pro hoc inducunt. Et ꝗuis in discursu consilio-
rum huiusmodi dictus consulens ⁊ Bartho. soc. videantur in ali
15 quo contrariari: ipsi tamen conueniunt in hoc, † quod in casu,
in quo supponimus filium ⁊ nepotem, vel fratrem ⁊ nepotem
inuitari ordine successiuo: idem tamen nepos solum censetur in
uitatus in vim vulgaris substitutionis: ⁊ sic eo casu quo disposi-
tio testatoris non sibi locum vendicauit in personam filij, vel fra
tris. Et pro hac sententia inducunt doctores prefati multa fun-
damenta ⁊ motiua, que breuitatis causa nō refero. Et sic videtur
in casu, de quo queritur, qḋ dictus Joannes fuerit heres: ⁊ sic in
personā ipsius sibi locum vendicauerit testamentaria dispositio:
⁊ ꝙ ex ea nō potuerint post ipsius mortē dicti eius heredes mas-
culi succedere in bonis testatoris in vim fideicōmissarie substitu-
16 tionis de eis facte. Nisi forte dicamus, † quod cum testator here-
dem de instituerit ⁊ fecerit dictum Joannem ⁊ suos heredes
masculos, perinde sit ac si substituisset ⁊ heredē fecisset Joanneꝫ,
⁊ post mortem eius liberos masculos: cū viuēs heredē habere nō
possit. d. l. j. ff. de here. vel actio. ven. quo casu viderētur potuisse li
beri masculi Joānis venire in vim fideicōmissi, propter illa ver-
ba, post mortē: que important tractum tēporis. Et huic dicto pos
set adaptari id qḋ voluit Alex. de Jmo. in. d. l. gallus. §. quidā re-
cte, col. v. ad fi. ver. itē ex verbis Bar. hic dū respōdet ⁊c. vbi dicit
Alex. ꝙ ex verbis Bar. in. d. §. quidam recte dum respōdet ad di-
ctam. l. peto. §. fratre. ff. de lega. ij. colligitur decisio ad questioneꝫ
in qua alias habuit consulere: videlicet qḋ si instituo titium here
dem ⁊ post mortē suā liberos eius instituo: tales liberi inter se vi
debūtur ordine successiuo vocati: vt scꝫ primo filij: secundo nepo
tes tertio pnepotes, ⁊ sic deinceps: ⁊ hoc idē voluit Bar. in. l. si co
gnatis, col. lv. ff. d re. dub. vbi hoc limitat bar. sub dubio forte esse
verū, si testator vsus sit nomine collectiuo circa coniunctos ipsius
testatoris: secus si circa non coniunctos: vt ibi per eum: cum quo
transit Pet. de Anch. ⁊ Jo. de Jmo. in. c. indicāte, de testa. Sed
17 in casu nostro est ꝙ refragetur ⁊ resistat, † scꝫ verbū instituit, ⁊ v-
bū fecit heredē, que sunt verba directa, ⁊ ciuilia, ⁊ q̄ difficillime ob
liquant̄. Et ꝗuis in verbis Alex. pxime relatis scriptū habeam:
⁊ post mortē suā liberos eiꝰ instituo: puto tū ꝙ dici debeat substi-
tuo, qḋ est verbū cōe. d. l. iā hoc iure, in prin. ff. de vul. ⁊ pupil. not.
Bar. in. d. l. centurio, char. vlti. ⁊ alijs in locis infinitis: ⁊ sic potest
trahi ad obliquā significationē: nō sic aūt de facili cōtingit in ver
18 bo instituo. † Propter ꝙ dicūt doc. ⁊ maxime subtilis doc. Frā.
de Are. in. d. §. qdā recte, ⁊ post eū Bar. soc. in. d. cōsi. cxiij. col. iij.
versi. sed posito qḋ iudici placeret ⁊c. ⁊ alius consulens in. d. consi.
xiiij. inter consi. Alex. iiij. vol. qḋ dictū Pau. de ca. nō pō procede
re in terminis per eū positis in. d. §. qdā recte. colū. iij. vbi voluit,
ꝙ si ego instituā fratrē ⁊ filios eius, vocantur fratres ⁊ filij ordi-
ne successiuo. Primo quidē frater: ⁊ si non supersit, vel recuset, fi-
lij in viꝫ vulgaris. Et in hoc bene dicit secūdū oēs. Et addit pau.
de ca. qḋ etiā si frater acceptauerit, ⁊ postea moriatur, veniant fi-
lij. in vim fideicommissarie substitutionis: ⁊ in hoc reprehendunt
19 doc. predicti Pau. de ca. dicentes, † qḋ cum frater ⁊ filij fuerint
inuitati per verbū instituo, qḋ est directū, illud nō pōt obliquari,
vt sic post aditā hereditatē per fratrē ⁊ fratre moriēte, possint eiꝰ
filij venire in vim fideicōmissarie substitutionis. Non est igit̄ iste
articu

articulus sine dubio, et quidem grandi. Sed quicquid sit, istud saltem videtur colligi ex dispositione testatoris, quod ipse voluerit et senserit, quod quamdiu viveret dictus Joannes et heredes masculi, ex eo de legitimo matrimonio descendentes, remanerent eius bona apud illos aut quod illa peti non possint in vim de eis facte substitutionis per dictos nobiles Petrum dominum de rota, et suos heredes masculos: et sic quod non solum dicti Joannis, sed etiam heredum suorum masculorum ex suo corpore de legitimo matrimonio procreatorum superexistentia repellet
20 dictum nobilem Petrum dominum de rota, et suos heredes masculos. † Hoc enim scilicet repellere vel excludere substitutum est minus quam invitari. Multi enim repelluntur et excluduntur substitutum, qui tamen non invitantur: ut est videre in casu l. cum avus. ff. de condi. et demon. l. generaliter. §. cum autem. C. de insti. et substi. sub condi. fac. et l. cum acutissi-
21 mi. C. de fideicommiss. † ubi si gravetur filius heres institutus de restituendo hereditatem nulla habita mentione de liberis eiusdem, et postea contingat eum liberos suscipere illi repellunt substitutum: et tamen non censentur invitati. Idem etiam apparet in liberis positis in conditione: ut quia dicit testator, Titium filium meum instituo heredem: et si Titius sine liberis decesserit, eidem substituo Sempronium. Si mortuo patre titius factus heres moriatur superstitibus liberis, illi repellunt et excludunt Sempronium substitutum: et de hoc nullus dubitat. et tamen non censentur invitati secundum veram et communem opinionem quam ponit gl. in d. l. lucius. la. ij. et sequitur ibi Jaco. de are. Cy. Rayne. Barto. Frede. tigri. Nico. de neapo. Bal. Ang. et Jo. de imo. Idem etiam sequitur Jo. an. in addi. Spe. tit. de testa. §. j. versi. huic questioni accedit bimembris etc. et tam predicti et multi ex his quam alij in locis infinitis. Et pro ea sepius consuluit Alex. de imo. et quidem ut plurimum plene: sed plenissime consi. clxxxv. exordiente, Viso titu. questionis etc. in ij. volu. ubi etiam inducit fundamenta tenentium partem contrariam, et illis respondere videtur. Igitur videtur quod substitutio facta de dicto nobili Petro domino de rota, et suis heredibus masculis fuerit purificata non per mortem dicti Jo. sed per mortem nobilis quondam Claudij de laniaco heredis masculi dicti quondam Jo. ultimo vita functi. Et ita non obstat si forte opponatur quod immo fuerit purificata per mortem eiusdem quondam Joannis cum dicti Petrus dominus de rota, et eius heredes masculi fuerint invitati sub conditione si Joannes decederet vel sui heredes masculi: et quod nec fuerit dictum si sine liberis nec subintelligi debuerit pro eo quia d. l. cum avus. et similes non habet locum in non descendente gravato presertim extraneo: ut not. Jaco. de are. Cy. Alb. et Ang. in l. generaliter. §. cum autem ubi etiam dominus Jason col. v. ver. sexto limita Jo. de imo. in d. l. ex facto. §. si quis rogatus. ff. ad treb. et Bartho. soci. in repe. d. l. cum avus. col. xxiiij. versicu. sexto infertur quod dispositio huius l. etc. ff. de condi. et demon. Pro quo facit tex. in l. iij. §. j. ff. de leg. prestan. Hoc etiam voluit glo. in d. l. cum acutissimi. communiter approbata et glo. etiam communiter approbata in d. §. cum autem. Quoniam respondeo quod ut predixi hic subest alia ratio propter quam apparet quod hec fuerit voluntas dicti do. testatoris ut bona sua remanerent apud dictum Joannem et eius heredes masculos: et quod quamdiu superessent, non possent peti per dictum nobilem Petrum vel suos heredes masculos: et hec voluntas servanda fuit.

Hoc igitur supposito videtur quod substitutio predicta sibi locum vendicaverit in personam nobilis Gulielmi do. de rota, pronepotis et heredis universalis per medium suorum predecessorum eiusdem quondam petri: qui propterea videtur posse experiri et agere in vim d. substitutionis: tam contra filium et heredem dicti nobilis Claudij ultimo vita functi, quam contra detentores bonorum dicti testatoris pendente conditione fideicommissi alienatorum. Sed huic
22 dicto multa obstant. Primo enim obstat. † quod pendente conditione dicti fideicommissi non solum ab humanis decesserit dictus de rota: sed etiam Arnaudus et claudius eius filius et nepos. Et ita videtur in persona istorum premorientium pendente conditione fideicommissum fuisse extinctum. l. j. §. sin autem sub conditione, et quod ibi Bal. C. de cadu. toll. l. si in personam. C. de fideico. quod etiam voluit glo. et doc. in l. unica. C. de his qui ante aper. tab. Multas remissiones ponit Oldra. consi. cxxxj. exordiente, Quidam habens tres filias et duos filios. Et non solum videtur huiusmodi fideicommissum fuisse extinctum quo ad dictos Petrum, Arnaudum, et Claudium premortuos: sed etiam quo ad hoc ut illud vel ius illius transmittere non potuerint ad dictum Gulielmum: prout apte colligitur ex his que no. gl. et doc. in d. l. unica.
23 C. de his qui ante aper. tab. † Sed hoc non obstat: quoniam respondeo quod licet dictum fideicommissum fuerit extinctum quoad personam dictorum premorientium: et etiam quoad hoc ut illud transmittere non potuerint ad dictum dominum Gulielmum: non tamen fuit extinctum quoad ipsum, qui reperitur expresse invitatus: cum ad illud invitati extiterint dicti Petrus, et eius heredes masculi. Pro quo allegasse sufficiat id quod voluit Old. in d. consi. cxxxj. ubi ponitur casus, quod testator habens tres filias et duos filios, inter cetera alterum ex filijs nomine ioannem heredem universalem instituit, et sibi substituit sub hac forma. Si vero predictum Joa. meum universalem heredem per me institutum sine herede ex suo corpore legitime procreato mori contingat, eidem benedictam filiam meam et eius heredes ab ea legitime ex suo corpore procreatos substituo. Deinde vero mortuus est testator predictus: etiam mortua est dicta Benedicta substituta, relictis pluribus filijs: sed uno instituto herede universali: qui universalis heres dicte Benedicte postea mortuus est, superstite sibi filio: qui filius similiter mortuus est, nullo descendente relicto: sed superstitibus eius patruis, sine filijs predicte Benedicte. Querebat ergo post hec omnia dictus Joannes heres universalis dicti primi testatoris superstes, et filios non habens, an valeret dicta substitutio, vel esset caduca: cum premortua esset prefata Benedicta eius soror sibi substituta, et eius heres universalis, et illius heredes: quamvis adhuc viverent alij filij dicte sororis. Huic dubio respondi quod licet fideicommissum esset extinctum quoad personam premorientium hoc est dictorum Benedicte, filij, et universalis eius heredis: et ex illo nepotis: non tamen quoad alios filios eiusdem Benedicte, qui vocati videbantur per illa verba, et eius heredes ab ipsa legitime ex suo corpore etc. d. l. ex facto. §. si. ff. ad trebel. Idem ergo videtur in casu de quo queritur: ut scilicet eidem domino Gulielmo non obstet, quod pendente conditione fideicommissi ab humanis decesserint prefati nobiles Petrus, Arnaudus, et Claudius, eius quondam pro avus, avus, et pater. ¶ Sed eidem domino Gulielmo obstare videtur, quod licet fuerit et sit de masculis dicti quondam nobilis Petri eius proavi: non tamen vere esse procreatus de proprio corpore eiusdem Pe
24 tri: sed dicti Claudij eius quondam patris. † Sed nec hoc obstat: pro eo quia non solum dicitur quis nasci seu procreari ex vel de proprio corpore patris vel matris: sed etiam ex vel de proprio corpore avi et avie: et etiam aliorum ulterioris gradus: per id quod no. Bal. et post eum alij docto. in l. j. C. de condi. inser. Ang. et Jo. de Imo. in d. l. lucius. ff. de here. insti. And. Barba. in sua Joannina. c. raynaldus char. xv. col. ij. ver. expedita sunt textualia, usque ad ver. porro etc. de testa. Pau. de ca. qui eleganter et subtiliter loquitur consi. clxj. exordiente, In presenti causa que vocatur etc. colum. iiij. ver. posito autem quod predicta cessarent etc. Et Barth. soc. consi. xiiij. exordiente. sequendo ordinem predictarum questionum. col. ij. ver. tertio probatur
25 ex no. etc. in prima parte. † Ad quod facit id quod habetur Matth. c. j. versi. Joram autem genuit oziam etc. iuncto eo quod habetur in quarto regum. Ex quo colligitur quod inter Joram et oziam fuerunt tres reges: scilicet Ochosias filius Joram, Joas nepos et Amasias pronepos, et Ozias. Hic Ozias fuit atnepos regis Joram: et tamen dicitur Matth. j. quod Joram genuit Oziam et ita Ozias dicitur genitus non solum ab Amasi patre, sed etiam a Joram abavo facit etiam
26 ad predicta quod voluit † gloriosissimus doctor beatus Aug. Psalmo. cix. super illo, Ex utero ante luciferum genui te: Supponendo quod ista verba dicantur David loquentis ad Christum eius dominum et creatorem, insuper et filium genitum. Possunt et alia multa induci pro hoc: sed quia non puto quod de hoc hesitetur, non insisto. Forte vero ulterius opponetur, quod cum dictus do. Guliel. non fuerit nec sit immediatus heres dicti quondam nobilis Petri: sed intermediaverint prefati quondam nobiles Arnaudus et Claudius, avus et pater, ipse non comprehendatur in verbis dicte sub-
27 stitutionis: pro eo † quia verbum heredes, in dicta substitutione positum, videtur debere intelligi de primis heredibus. l. qui liberis. §. hec verba. ff. de vulg. et pup. cum suis simi. Sed istud non obstat. Et primo quidem non, si accipiamus verbum heredes, pro verbo liberorum, prout et alias accipi solet. d. l. ex facto. §. si. prout etiam accipit in simili Old. in d. consi. cxxxj. Et si isto modo acciperemus perinde fuisset substituisse seu invitasse dictum nobilem Petrum de rota, et suos heredes masculos: ac si substituisset eundem petrum et suos liberos masculos. Quo casu ad hoc ut masculi censerentur invitati, non oportebat esse heredes: sed sufficiebat illos esse libe-
28 ros masculos. d. l. ex facto. §. si. † appellatione autem liberorum masculorum comprehenduntur non solum liberi masculi primi gradus: sed etiam secundi, et ulteriorum graduum. ar. l. liberorum, cum suis simi. ff. de ver. sig. et ita non obstaret d. oppositio. Etiam nec obstat si sic accipiatur verbum heredes. in d. substitutione ut videatur testator solum invitasse heredes masculos: hoc est eos qui essent et here-
29 des et liberi masculi dicti Petri: † quia quamvis verbum heres prolatum a testatore. eo. s. casu quo testator loquitur de herede suis ipsius testatoris, intelligatur de principali et primo herede suis ipsius et tunc regulariter non comprehenditur heres heredis: secus tamen est cum testator mentionem facit non de herede suis ipsius: sed de herede illius in quem verba diriguntur. l. in annalibus. C. de legat. per quod hoc voluit Bal. in l. si. in iiij. oppo. C. de here. insti. et idem voluit rapha. in d. l. qui liberis. §. hec verba etc. De quo etiam ibi per Alexan. de Imo. col. j. Et ita etiam consuluit idem Alex. consi. xxxvi. exordiente, Viso themate super quo contingit dubitari etc. in iij.

vol. Erat enim, si non desipio, casus super quo cõsuluit idẽ Alex.
Antonia enim heredem vniuersalem sibi instituerat mabiliã: ⁊ si
qñ dicta mabilia decederet, eidẽ substituerat ioãnẽ: ⁊ casu quo idẽ
Joãnes premorerets, voluerat q̃ bona deuenirẽt ad heredes dicti
Joãnis: deinde mortua fuerat p̄fata Antonia testatrix: ⁊ etiam
Joãnes mabilie heredi substitutus: superstitibus Masia ⁊ Blã
cha eiusdem Joannis heredibus: ⁊ deinde etiã mortua est dicta
Blancha, superstitibus gnesia ⁊ vanutia eius heredibus, Postre
mo ab humanis decesserat predicta mabilia, heres predicte An-
tonie testatricis, superstitibꝰ predictis masia altera ex primis he
redibus dicti Joãnis: ac gnesia ⁊ vanutia heredibus dicte Blan
che, alterius ex primis heredibus eiusdẽ Joãnis ⁊ sic scdis ipsiꝰ
Joãnis heredibus dubitabat an sola masia, an vero simul cũ gne
sia ⁊ vanutia intelligeret vocata ad bona ⁊ hereditatẽ Antonie te
statricis. Et videbat primo dicẽdũ Masiã dũtaxat vocari ad he
30 reditatẽ: † q2 vbi ad substitutionis effectũ agit. appellatione he-
redis intelligit de primo herede tm̃: nõ aũt de herede heredis. d.
l. qui liberis. §. hec verba, ⁊ l. sciendũ. ff. de verbo. signi. §. substitui
tur aũt, insti. de pupil. substi. facit. l. cũ filio: ibi, scriptos tãtũmo-
do. ff. de vulg. ⁊ pupil. substi. Unde cũ in proposito gnesia ⁊ vanu
tia nõ sunt primo loco ⁊ immediate heredes dicti Joãnis, sed me
diate tm̃, q2 mediãte dicta Blancha: videbatur q̃ ad dictã substi
tutionẽ venire nõ possent. Et confirmabãtur p̄dicta, q2 ad dictã
substitutionẽ vocate fuerant masia ⁊ Blãcha tanq̃ prime ⁊ imme
diate heredes, vt dixi, decedẽte Blãcha priusq̃ eueniret casu sub
stitutionis, put cõtigerat, ipsa trãsmittere nõ potuit ius substitu
31 tionis ad gnesiã ⁊ vanutiã eius heredes: † quia nullũ ius substõ-
nis ad heredes trãsmittit: siue loquamur in pupillari substõne.
d. l. qui liberis. §. hec verba, ⁊ l. sed ⁊ si plures. ff. de vulg. ⁊ pupill.
siue in substitutione vulgari. l. si ex pluribus. ff. de suis ⁊ legi. here
di. ⁊ l. toties. ff. de acqui. her. siue loquamur in substitutione reci-
proca. l. qui plures, ⁊ l. lucius, in fi. ff. de vul. ⁊ pup. siue loquamur
in fideicommissaria substitutione, vt iam superius dixi. d. l. vni-
ca. §. sinautem aliquid sub conditione. C. de cad. tol. ⁊ est casus in
l. heredes mei. §. cum ita, ⁊ q̃ ibi no. ff. ad treb. Ex quibus infere-
bat idem do. Alex. a sufficienti partium enumeratione, q̃ substi-
tutio comprehendens dictam Blancham, tanquam primã here-
dem Joannis pro parte, non transiuerat ad gnesiam ⁊ vanutiam
heredes vniuersales dicte Blanche. Sed his non obstantibus
respondet Alex. contrarium esse verius: videlicet q̃ pro heredi-
tariis portionibus ad substitutionem admitterentur gnesia ⁊ va
nutia vna cum masia: q̃ reputabat valde clarum, stantibus illis
verbis de quibus in themate: videlicet quod bona deuenirent ad
32 heredes dicti Joannis: † quia appellatione heredis in quacunq̃
dispositione regulariter veniunt omnes heredes in infinitum: ⁊
per consequens heredes heredis. Pro quo multa inducit, que nõ
refero. Et facta distinctione de qua supra, scilicet q̃ testator ali-
quando facit mentionem de herede suiipsius: ⁊ aliquando de he-
rede illius, in quem verba diriguntur: ⁊ prosequendo istud mem-
brum, siue casum, dicit q̃ appellatione heredis venit non solum
primus heres, sed secundus, ⁊ omnes heredes. d. l. in annalibus.
Et pro hoc etiam allegat bonum tex. in. l. sub diuersis. §. i. ff. de cõ
di. ⁊ demon. ⁊ in. l. si peculium. §. heredis. ff. de statulibe. Ubi illud
quod ex voluntate testantis dandum est heredi, verificatur ⁊ ad-
impletur in persona secundi heredis: ⁊ ita in proposito casu here
ditas do. testatricis, que obuenire debuit heredibus Joannis, si-
33 militer deuenire debet ad heredes heredis: † q2 illa indefinita ap
pellatione heredis equipollet vniuersali: vt perinde sit ac si dixis
set, ad oẽs heredes Joãnis in infinitũ. l. si pluribus. ff. de leg. ij. l.
si qs ita. §. i. ff. de testa. tute. l. si necessarias. §. si adimas, vbi plene
p Ja. de bel. ⁊ Ray. ff. de pig. actio. ⁊ c. q2 circa, de priui. c. si roma-
norũ, di. xix. ⁊ plene per gl. in. c. vt circa, in verbo aliorũ, de electio.
in. vj. p Dy. de reg. iu. in. vj. sup rub. ⁊ p Bar. in. d. l. si pluribꝰ. Et
his etiã cõsonat doctrina cõis Bar. Bal. Ang. ⁊ scribẽtiũ in. d. l.
34 Gallus. §. etiã si parẽte. ff. de libe. ⁊ posth. vbi cõcludunt † q̃ semp
vbi fit mentio heredũ sup re transitoria ad heredes, intelligit de
quocunq̃ herede in infinitũ, nisi in casibus exceptis. d. l. sciẽdũ. ff.
de ver. sig. ⁊ in. l. q per successionẽ, in gl. ff. de reg. iu. inter quos ca-
sus exceptos nõ cõnumeratur casus de quo supra. Et cũ hac do-
ctrina etiã cõcordat Bal. in. d. l. fi. in. v. vj. vij. ⁊ viij. oppo. C. de he
red. insti. ⁊ in. l. antiqtas. C. de vsufr. Inducit etiã Alex. de imo. p
p̄dictorũ cõfirmatiõe id q̃ plene p̄secutus est Ang. cõsi. clxxxiiij.
exordiẽte, Charissime frater ⁊ egregie legũ doctor. Ubi Ang. lo-
35 quens de appellatione heredis dicit, se semp ad hãc cõsonãtiã re-
duxisse, † q̃ in materia indifferẽti oĩno heredis appellatio omnẽ
heredẽ cõplectit, tam suũ, quã extraneũ: tã ex testamẽto, quã ab in
testato: tam primũ, quã reliquos in infinitũ. Pro quo multa indu
cit, que etiã nõ refero. In materia aũt differẽti nõ cõtinet oĩs he-
res. s. solũ ille cui sm̃ subiectã materiã talis appellatio cõgruit: ⁊
est materia differẽs, scdm eũ, vbicũq̃ nõ vniformis est rõ cõpre-
hendẽdi oẽm heredẽ qualẽcũq̃ suũ vel extraneũ: vt q2 resultaret
absurditas vel impossibilitas, vel iniquitas vel q2 natura rei sup
qua disponitur tali interpretationi omnino repugnat, vel etiam
ipsius dispositioni natura. Et relato ad literam huiusmodi An-
ge. consi. idem Alexã. reuertens ad propositam questionem dicit
quod non constat aliquam absurditatem impossibilitatẽ vel ini-
quitatem resultare, quominus verbum heredes, positũ in dicto
casu, debeat de quocunq̃ herede in infinitum intelligi. Nec etiam
natura rei, vel ipsius dispositionis tali interpretationi alicubi re
pugnat. Ergo ex doctrina Alexandr. ⁊ aliorum substitutio pre-
dicta, de qua dubitabatur, gnesiam ⁊ vanutiam secũdas heredes
comprehendit. Et huius distinctionis de qua superius dixi ra-
tionẽ reddit Alex. in. l. fi. col. fi. C. de lega. dicens q̃ quãdo testa-
tor substituit heredẽ suũ: ⁊ idẽ puto quãdo aliter sibi prouidet, vi
detur habere respectũ ad affectionẽ quã habet ad heredẽ scriptũ
vel cui prouidet, que cessat in herede heredis, cũ sit incognitus ⁊
incertus testatori. Ita probat in. d. l. qui liberis. §. hec verba. Sz
in. d. l. in annalibus: testator retulit eius dispositionẽ ad titiũ. ⁊
eius heredes: vnde nõ est motus propter affectionẽ quam habe
ret ad primũ heredem titij: q2 ignorabatur quis futurus esset he
res titij. Et hanc distinctionẽ etiã ponit ⁊ sequit do. Jason may.
in. d. l. qui liberis. §. hec verba colũ. ij. ver. tertio no. ⁊c. ibi vera so
lutio est ista reiecta solutione quam ponit Raph. ⁊c. Cum igitur
in substitutione facta de dicto nobili Petro de rota ⁊ suis here-
dibus masculis fuit mentio non de heredibus prefati nobilis
quondam Petri de laniaco testatoris: sed de heredibus dicti pe
tri de rota, in quem verba illius dirigebantur infertur q̃ appella
tio heredis restringi non debeat ad primũ heredem eiusdem pe-
tri: sed in ea cõprehendatur etiã heredis heredes, ⁊ heredũ here
des masculi tñ ⁊ descendentes ex dicto petro. d. l. in annalibus:
per quã deciditur iste articulꝰ. Et vt dixi ad hoc bene facit. l. sub
diuersis. §. heredi. ff. de condit. ⁊ demon. ⁊ l. si peculium. §. heredi
aũt. ff. de fideicõ. libera. Ad hũc em̃ casum opportune adaptan-
tur motiua ⁊ fundamenta inducta per Alexã. de imo. in. d. consi.
vbi quatuor modis ⁊ quidem elegantissime respondet ad. l. qui li
beris. §. hec verba: cuius responsiones non refero breuitatis cau
sa, ⁊ q2 possunt ibi videri. ¶ Fortasse autem opponetur vlterius
36 † q̃ dictus dominus Gulielmus dici nõ possit fuisse inuitatus p
eo quia dictus quondam testator censendus est sensisse de mascu
lis dicti quondam nobilis Petri de rota, natis scz vel conceptis
tempore testamenti, vt saltem mortis eiusdem testatoris. l. si co-
gnatis. ff. de re. dub. ad quod facit lex si titius. ff. de suis ⁊ legi. he
re. ⁊ l. j. §. si quis proximior. ff. vnde cogna. Sz vt puto dictus do
minus Guliel. nec natus nec conceptus erat tempore testamen-
ti aut mortis predicti testatoris: nõ ergo videtur inuitatus. Sz
hec non obstant. Et primo qdẽ nõ. l. si cognatis. q2 illa loqt in di-
spositiõe legati simpliciter relictis cognatis quo casu non veniũt
illi qui non sunt cognati tempore testamenti, vel tempore mortis
testatoris. Sed nos loquimur non quidem in dispositiõe simpli-
ci seu simpliciter facta: sed in dispositione substitutionis collate
in tempus alicuius incerti futuri euentus: huius scilicet, si dictꝰ
quõdã nobilis Joãnes de roche ⁊ sui heredes masculi decederẽt
q̃ an fieret, ⁊ qñ fieret incertũ fuit testatori ⁊ ideo nõ solũ censen-
tur fuisse inuitati heredes masculi dicti nobilis Petri, qui erant
tp̄e testamẽti, vel mortis: sz etiã si postea nati vl̃ ꝯcepti extiterint
tp̄e euenientis cõditionis substitutiõis facte de heredibus mascu-
lis dicti Petri de rota, per id q̃ no. Jo. an. in addi. Spec. tit. de
testa. in rub. circa. iij. vel. iiij. col. ver. Itẽ lãbertinus de rãponibꝰ
⁊c. ⁊ idẽ voluit Alex. de Jmo. in multis eius cõsiliis: in quibus re
tulit hoc dictũ Joã. And. vt videri põt in. d. cõsi. xxij. col. ij. ver.
sed premissis nõ obstan. ⁊c. ibi q2 in tali substitutiõe intelligũtur
vocati filij Hieronymi qui essent in rex natura tẽpore quo euenit
conditio dicte substitutiõis: ⁊ cõsi. xxvj. exordiẽte, Videretur for
tasse super premisso dubio ⁊c. col. fi. ver. nõ obstat q̃. d. thomaro-
tinꝰ ⁊c. in. iiij. vol. ⁊ in aliis multis q̃ nõ refero. Et idẽ sensit pau.
de ca. cõsi. lxxviij. exordiẽte, Viso dicto pũcto ⁊c. col. iij. ver. super
quarto vr̃ mihi dicẽdũ ⁊c. ⁊ Bartho. soc. in. d. cõsi. cxiij. exordien-
te, Suprascripti insignes iuriscõsulti ⁊c. col. iij. ver. ⁊ tenẽdo hãc
partẽ ⁊c. in prima parte. Et pro hac decisiõe bene facit. l. cũ pater.
§. hereditatem, le. j. ibi viriles aũt inter eos fieri qui eo tẽpore vi-
xerint. ff. de leg. ij. Etiam nec obstant dicta. l. si titius, ⁊ l. i. §. si qs
proximior: quoniam respondeo q̃ ille loquũtur in successione ab
37 intestato: † ad quã solũ vocantur illi qui nati vel saltem concepti
erant tempore mortis illius, de cuius hereditate agitur. Nos au
tem loquimur de successione ex testamento collata in euẽtũ incer
te substitutiõis: quo casu attẽdit tp̄s euenientis cõditiõis. Et sic
nõ obstat dicta oppositio: supposito q̃ tp̄e mortis dicti Clau-
dij vltimo vita functi natus vel conceptus esset dictus dñs Gu-
lielmus alias vero nõ videret inuitatus. Et hoc senserũt docto-
res predicti in dictis locis. ¶ Sed quãuis oppositiones, de qui
bus supra, nõ videntur vt predixi eidem do. Guliel. obstitisse vel
obstare: eidẽ tñ obstare videt, q̃ substõ facta de dicto quondam
nobili

nobili Petro de rota,⁊ suis heredibus masculis.de quorũ nume
ro existit,facta extiterit vel facta censeat per verba directa:p il
la,scꝫ heredẽ suũ instituit ⁊ fecit ⁊c.in institutione vel substitutio
ne precedenti facta de dicto nobili Joãne de roche ⁊ suis heredi
bus masculis posita:que vident hic fuisse repetita:p id qđ babe
tur in.l.j.§.ñ.ff.de here.insti.⁊.d.l.cũ pater.§.cũ imperfecta,cum
suis simi.Et sic substitutio hmõi videbatur solum comprehẽde
re directã substitutionẽ:⁊ quidẽ nõ pupillarẽ:qꝛ.d.Joãnes non
erat de liberis sed nec mortuus est impubes cũ habuerit liberos
⁊c.sed vulgarẽ.Sed illa expirauit per aditionẽ hereditatis fa
ctã per.d.Joannẽ.l.post aditã.⁊.l.precibꝰ.C.de impu.⁊ alijs sub
sti.Nõ aũt videt cõtinere fideicõmissariã substitutionẽ:per quaꝫ
scꝫ cẽseatur.d.Joãnes,vel eius heredes masculi post aditã dictã
hereditatẽ fuisse rogati vel grauati de illã restituẽdo pfatis no
bili Petro ⁊ eius heredibus masculis:pro eo qꝛ verba directa
38 obliquari nõ põt.†Et sic substitutio per ea facta:⁊ saltẽ illa que
ab initio valere potuit iure directo,postea valere nõ potest iure
obliquo,hoc est iure fideicõmissi:p id qđ habet in.l.verbis ciuili
bus,iunctis ibi no.per gl.⁊ doc.ff.de vulg.⁊ pupil.⁊ qđ not.scri
bentes cõiter in.l.cẽturio.ff.de vulg.⁊ pupil.in.c.Raynutius.de
39 testa.in.c.si pater.eo.tit.in.vj.⁊ in.d.l.precibus,†qui loquẽtes de
cõpendiosa substitutione facta a pagano per verbuꝫ mere ciuile
filio impuberi,dicũt illã prorsus expirare post finitã pupillarem
etatẽ:ita scꝫ vt iure fideicõmissi valere nõ possit:pro quo ĩducũt
plurima,que referre nõ expedit.¶Sed his nõ obstãtibus existi
mo,sub correctione cuiuslibet melius sentiẽtis,sñiam contrariã
esse in hoc casu veriorẽ:scꝫ ꝙ q̃uis substitutio vulgaris facta de
dicto nobili Petro et suis heredibus masculis expirauerit per
aditionẽ Joãnis:remãsit tñ fideicõmissaria,in vim cuiꝰ iste dñs
Gulielmus cẽsetur inuitatus.Pro cuius declaratione premit
to,ꝙ cũ in dicta substitutione fuerit appositũ verbũ importans
seu denotans tractũ tpis:qꝛ dictũ est,si.d.Joannes vel sui here
des masculi decederẽt ⁊c.illa videtur facta non quidẽ sub forma
vulgaris,sed sub forma cõpendiose substitutionis:etiã si nõ fue
rit appositũ aduerbiũ qñcunqꝫ,vel simile,tẽporis distributiuuꝫ:
per id qđ no.Bar.in.d.l.cẽturio.in.iij.q.principali.ver.secundo
oppono ad predicta ⁊ videt ꝙ hec substitutio ⁊c.Ubi etiam alij
scribẽtes.Ad qđ facit.d.c.raynutius.⁊.c.si pater,⁊ qđ ibi Phi
lip.de fran.in materia cõpendiose.Et idẽ ponũt doc.in.d.l.pre
cibus.⁊ Alex.de Jmo.in.d.l.gallus.§.quidã recte,ver.limita tñ
hoc,⁊ in.d.l.cẽturio,col.xxix.ver.quinta fuit opinio Angel.Nisi
forte quis dicat ꝙ in.d.substitutione nec fuit positũ aduerbium
qñcũqꝫ,vel aliud tẽporis distributiuũ:nec verba sine liberis:qui
bus vt plurimũ vtũtur iura ⁊ docto.in locis superius allegatis.
40 Sed istud nõ obstat.†Tũ qꝛ quãuis vt superius dixi,in substi
tutione facta extraneo nõ subintelligitur hec cõditio si sine libe
ris:secus tñ videtur fuisse in casu de quo queritur,propter pre
cedentẽ dispositionẽ:per quã testator inuitauit Joannẽ et here
des suos masculos:quos rõne precedẽtis noĩationis plus dile
xisse videt q̃ Petrũ de rota ⁊ heredes suos masculos.l.quoties
duobus.ff.de vsufru.d.l.cũ ita legat.§.in fideicõmisso.ff.de lega.
ij.l.qui soluendo.ff.de heredib.institu.l.presentialiter.§.quis er
go casus.ff.de fideicõ.liber.⁊.l.publius meuius.ff.de condi.⁊ de
mon.⁊ quod no.Bar.⁊ docto.in.d.l.gallus.§.etiam si parente.et
voluit Ange.in.d.cõsi.clxxxiiij.col.ij.ver.nũc circa questionẽ p
positã.Sic igitur voluisse censet dictus testator ꝙ quãdiu sup
esset.d.Joannes,aut eius heredes masculi,nõ veniret Petrus,
41 vel eius heredes masculi.†Pro quo facit:qꝛ sequẽtia declarant
per precedẽtia.l.si seruus pluriũ.§.fi.⁊.l.qui filiabus,in princip.
ff.de leg.j.Dicta igit substitutio est cõpẽdiosa:ergo illa cõprehẽ
dit non solum vulgarem,que locũ erat habitura,si neqꝫ Joãnes,
neqꝫ heredes masculi adirent hereditatẽ predicti testatoris:sed
etiam fideicommissariã,que locũ erat habitura post mortẽ dicti
Joãnis:etiã post aditam hereditatem eiusdẽ testatoris,⁊ mortẽ
Joannis,⁊ suorũ heredũ masculorũ:per id qđ habet in.d.l.pre
cibus.in fi.⁊.d.c.raynutius.⁊ qđ not.Bart.in.l.lucius.col.ante
penul.ff.de vulga.⁊ pupil.Alex.de Jmol.in.l.ij.col.j.C.de impu
be.⁊ alijs substi.⁊ do.Jason may.in.l.testamẽto.colũ.xij.C.de te
42 sta.mili.qui loquentes de substitutione reciproca dicunt,† qđ si
illa admisceatur compendiose substitutioni,illa non solum con
tinet directas substitutiones:sed etiã fideicommissarias.Et hoc
contingit propter cõpendiosam admixtam.Et ita videtur ꝙ in
d.substitutione contineatur etiã fideicommissaria.¶Preterea
nõ est dubium quin.d.Petrus ⁊ eius heredes masculi censean
tur fuisse inuitati post morteꝫ Joannis ⁊ suorum heredum ma
sculorum:quia in substitutione dictum est,si dictus Joãnes de
cederet vel eius heredes masculi ⁊c.ergo dicta substitutio conti
net fideicommissariaꝫ substitutionem.l.post mortem.C.de fidei
commis.Et hoc locum haberet post aditam hereditatem.Nunc
ad propositum redeundo dico quod nõ obstãt ex aduerso indu
cta.Tũ qꝛ nego qđ dicta substitutio fuerit facta per verba dire
cta.Nullũ enim fuit in ea verbũ expressuꝫ.Fateor autẽ qđ debeat
subaudiri vel suppleri vltime voluntatis.d.l.j.in fi.ff.de here.in
43 sti.⁊ allegata.l.cũ pater.§.cũ imperfecta.ff.de legat.ij.† Sed cũ
lex sit semper honesta,iusta,⁊ possibilis.c.erit autẽ.dist.iiij.debet
ex dispositione illius suppleri verbũ nõ quidem per qđ infringa
tur:sꝫ coadiuuatur ⁊ firmetur dispositio predicti testatoris.Jta
enim verisimiliter fecisset ipse testator cuius dispositio supplet
arg.l.iij.versi.nec credẽdus est quisquã ⁊c.ff.de testa.mili.Et ita
supplendo verbũ qđ decet,potius debet subintelligi verbũ sub
stituo,vel aliud cõmune cuius virtute substitutio facta posset va
lere etiã post aditã hereditatem:cum ex verbis eiusdẽ testatoris
satis colligatur eum voluisse bona sua primo peruenire ad dictũ
Joãnẽ ⁊ eius heredes ⁊ deinde deficientibus his ad prefatũ Pe
trum de rota,⁊ suos heredes masculos:⁊ post illos ad Guiotum
de rota:⁊ consequenter ad alios substitutos per dominum Be
rãdũ de laniaco ipsius testatoris quondã patrẽ.Colligitur etiã
qđ nõ solum voluerit substituere vulgariter ,hoc est eo casu quo
nec Joannes nec eius heredes masculi adirent hereditatẽ qꝛ si
hoc diceremus:idẽ etiam dicendũ esset ⁊ de Guioto ⁊ de illis per
patrem substitutis:vt scilicet ita demum viderentur isti vltimo
substituti inuitati si precedentes non adirent hereditatem quod
videtur absurdum,⁊ non cogitatũ per defunctuꝫ.s.quod nullus
ex precedẽtibus vel superesset cum essent multi ⁊ per varios gra
dus inuitati vel adiret hereditatẽ:cum vt puto illa esset opulen
ta.Dicendum est igitur sequendo voluntatem testatoris,qui vo
luit sibi prouidere de successoribus,⁊ gradatim qđ ipse voluit bo
na sua non solũ peruenire ad tertio aut quinto loco substitutos
eo casu,quo Joannes vel eius heredes masculi illa nõ acceptarẽt
vt qꝛ vel non possent vel nollent ⁊ sic in vim vulgaris , sed etiam
44 si acceptarent,⁊ postea deficerent.†Cum igitur hec sua volũtas
videatur imperfecta defectu verbi:illa supplenda est per verbũ
congruens huic sue voluntati non per verbum non cõgruens.d.
l.cum pater.§.cum imperfecta.Ad quod faciunt illa verba alios
45 substitutos,posita in fine substitutionum per eã factarũ.†Quia
illa dictio alios est sui natura implicatiua similiũ per id qđ habe
tur in.c.sedes.⁊ quod ibi scribentes,de rescriptis,⁊ in.l.si fugiti
ui.cum ibi no.per gl.C.de ser.fugi.quod etiam voluit Jo.de imo.
in.l.j.col.j.ff.de condi.inst.Alexan.de imo.cõsi.xxxiiij.exordiẽte,
Uiso themate col.ij.ver.patet quia dictus ⁊c.⁊ alij in alijs locis.
Cum igitur testator in hac vltima substitutione seu prouisione
inuitauerit alios substitutos:per patreꝫ ⁊c.ipse censendus est nõ
heredes instituisse hoc est per verba directa inuitasse Petrũ eiꝰ
liberos,sed per verbum substituo,vel aliud per quod dici potue
runt ⁊ fuerunt substituti:⁊ sic inuitati etiam post aditam heredi
46 tatem.¶Tum etiã non obstat dicta obiectio †qꝛ in dubio nõ est
fienda repetitio eius ꝑpter qđ vitiaretur dispositio.l.j.cum suis
simili.ff.de do.prelega.⁊ quod no.Bar.in.l.cum seruus.ff.de con
di.institu.⁊ in simili in.l.talis scriptura.ff.de lega.j.Tum ⁊ quia
quãuis multi dicant substitutionem factam per verbum directũ
a pagano filio impuberi omnino expirari post pupillarem etateꝫ
multi tamen tenent contrarium.⁊ quidem magne autoritatis in
ter quos fuit Jo.an.in .d.c.si pater.in nouellis vbi plenissime p
sequitur istam materiã.Et idẽ voluerunt multi antiqui quos re
fert Cy.in.d.l.precibus sequitur do.cardi.floren.in.d.c. Raynu
tius.vbi etiã dicit Anto.de bu.quod florentie facto seruatur hec
opinio:⁊ quod eam hodie tenẽt communiter canoniste,⁊ sequitur
Bal.in.l.ex tribus.C.de inoffi.testa.⁊ in.l.fine.C.ad trebel. Bal.
⁊ Ange.in.l.j.in princi.ff.de vulg.⁊ pupilla.Sali.in.d.l.precibus
⁊ Gemi.in.d.c.si pater.Et dicit Alexan.de imo.in.d.l.centurio.
col.xxvij.ver.est tamen quod ista opinio est multum equa.⁊ men
47 ti testatoris consona.Quod si ita est,illa videt seruanda.†Quia
in vltimis voluntatibus,⁊ maxime in substitutionibus predomi
natur mens ⁊ voluntas testatoris.l.in conditionibus primum lo
cũ.⁊.l.publius .in fi.ff.de cõdi.⁊ demõ.l.si mihi ⁊ tibi.in fi.⁊.l.pe.
ff.de leg.j.l.cũ virũ.⁊.l.cum questio.C.de fideicõ.⁊ in multis alijs
locis.Multa etiã p obseruãda voluntate testatoris inducit Jo.
48 an.in.d.c.si pater,in nouellis.¶†Preterea etiã nõ obstat predi
cta obiectio:pro eo qꝛ licet verba directa nõ possint regulariter
obliquari:hoc tñ fallit qñ ab initio valere nõ potuit substitutio
iure directo:vt no.gl.⁊ doc.in.d.l.verbis ciuilibus,Pe.de anch.
in.d.c.si pater.Sꝫ substitutio de qua loqmur ab initio valere nõ
potuit iure directo:ergo dicta verba heredẽ instituit ⁊ fecit,cen
serent repetita,vt nõ credo deberẽt obliquari:vt sic valeret subst
tutio iure fideicõmissi.Nisi forte qs negãdo minorẽ dicat ꝙ imo
valere potuit de iure directo.s.iure vulgaris.Sꝫ istud nõ sufficit
sꝫ opꝫ qđ valere potuerit post aditã hrditatẽ:⁊ sic alio iure q̃ iu
re vulgaris.Qđ etiã voluit Alex.de imo.in.l.verbis ciuilibus.
col.pe.⁊ Bar.quem ipse allegat in.d.l.lucius.ff.de vulg.⁊ pup.dũ
querit an breuiloqua cõtineat fideicõmissariã,⁊ Pe.de ancha.in

49 d.c.si pr̄,in loco superi⁹ allegato.¶ †Preterea nō forte ĩ idebiť inepte dictū,ꝙ lz paganus non possit directo substituere maiori post aditā hereditatē.l.post aditā.C.de impu.ꝛ alijs substitu.hoc tn̄ pōt facere miles armate militie.l.in fraudem.§.penul.querebať.ver.si.ꝛ.l.miles ita.§.j.ff.de testa.mil.Et huius secundi dicti videtur ratio,scz qꝛ in milite est dispensatum vt possit facere qđ ille qui directo fuit eius heres in totum desinat esse eius heres:
50 vt dicunt.ll.predicte.†Et ideo pōt miles ex priuilegio militari post aditā hereditatē directo substituere:ꝛ hec directa substitutio dici solet substitutio militaris:de qua per doctores in.d.l.centurio,ꝛ in multis alijs locis.Unde cuz,vt colligitur ex themate cōsultationis,dict⁹ testator fuerit miles,ipse videť potuisse substituere directo,etiā post aditā hereditatē.Et satis videreť voluisse vti dicto priuilegio:et quoad hoc testari iure militari,si in d.substitutione fuissent expresse repetita vel posita illa verba fecit ꝛ instituit heredē ꝛc.si istud facere nō poterat iure communi:
51 †sicut dicit miles testari ex ꝑuilegio militari,qn̄ vnū heredē instituit in bonis castrēsibus,ꝛ aliū in paganicis.l.j.C.de testa.mili.vel vnū vsqꝫ ad certū tēpus,pone ad pasca,aut ad decē annos:vel incertū,vsqꝫ ad mortē heredis:ꝛ aliū ex tēpore.d.l.in fraudē.§.penult.ꝛ alijs iuribus superius allegatis:vel etiam qn̄ vnum heredē instituit in certa re:ꝛ aliū in alia,ꝛ de residuo nihil disponit.Nā ꝛ tūc censetur ḃm multos testari iure militari:et quidem hoc voluit glo.in.d.l.j.§.si ex fundo.ꝛ post eā Joā.de Imol.ff.de here.insti.Jo.de Imol.in.l.cogi.§.si miles.ff.ad trebel.Roma.Alex.de Imo.in.l.j.C.de testa.mil.ꝛ Rapha.cuma.in.l.si miles.ꝛ in.l.si duobus.ff.de testa.mili.fundamēta huius opinionis plene cōmemorat do.Jas.may.in.d.l.j.col.iiij.Si igiť fuissent dicta verba instituit ꝛ fecit heredē,posita in.d.substitutione,satis videretur voluisse vti dicto priuilegio.Et hoc videtur voluisse gl.in.l.in testamento,la.j.super verbo senserit:ibi.expresse aūt vult ꝛc.de testa.mili.Et sic posset etiā ex hoc capite defendi substitu-
52 tio.†Nisi forte quis dicat ꝙ.d.l.centurio.ꝛ similes tractantes de militibus sibi locū nō vēdicēt in militibus nostri tēporis:ꝑ quo multa inducit ꝛ multos hoc tenētes cōmemorat Alex.de Imol.in.d.l.cēturio.col.vj.ver.scđo iuxta expositionē huius litere.Sz rñdeo ꝙ hoc nō obstat:qꝛ id qđ dicit Alex.de Imol.ꝛ docto.per eū allegati limitatur,vt nō procedat eo casu quo subesset ratio et causa,propter quā a iure fuit cōcessum priuilegiū militibus.Et ideo si quispiā ex militibus nostri tp̄is vaccet armis:ꝛ paratus sit ad defensionē reipub.ciuitatis,aut principis regis et dn̄i sui,ille gaudet priuilegijs militaribus,Arg.l.j.ff.de bono.pos.ex te-
53 sta.mili.ꝛ in.l.fi.ff.de testa.mili.†Quānis enim ordo et solēnitas in assumptiōe militie in vsu esse desierit:tn̄ effectus remanet.l.decreto.C.ex qui.cau.infa.irro.l.actio.ff.de neg.gest.ꝛ.l.ordo.ff.de publi.iudi.ꝛ hoc ḃm doct.in locis per Ale.de Imol.cōmemoratis:ꝛ maxime Jac.de rauē.Cy.ꝛ alios in.l.j.C.de iur.ꝛ fact.igno.Gul.de Cu.ꝛ Bal.in.l.milites.ff.ex qui.cau.maio.ꝛ Jo.And.in addi.Spec.ti.de procura.§.j.ver.itē ꝙ est miles.ꝛ Bal.in.d.l.in testamēto.col.fi.ver.duodecimo ꝛ vltimo ꝛc.ibi,qui ꝑ republica vel pro principe militant habēt priuilegia principū:ꝛ alij ĩ alijs
54 locis.†Et q̄uis aliqui doctores exemplum ponunt in militibus Apulie:nos tn̄ exemplū ponere possumus in militibus Francie quos certū est nō militare ad pōpam,vel vacare negotiationib⁹ ꝛ mercātijs:sed vacare ꝛ vacare cōsueuisse armis pro defensione serenissimorū dn̄orum Frācie regū,qui ꝑ tēpore fuerūt,ac moderni,ac totius reipublice,ꝛ regni,cum casus occurrit.Et ideo videtur ꝙ tales debeāt gaudere priuilegijs militibus cōcessis.Et sic non videtur obstare predicta obiectio.¶ Ceterum audio ꝙ vlteri⁹ opponiť huic dn̄o Gulielmo,ꝙ substitutio facta de.d.
55 nobili Petro ꝛ suis heredibus masculis nō valuerit:†pro eo qꝛ cū dicto quondaz nobili Claudio vltimate sine liberis masculis vita functo nihil relictū extiterit,ille nō potuit grauari.l.sed ꝛ si sic.ff.de lega.iij.ꝛ.l.ab eo.C.de fideicō.cū multis simili.Et ita vidētur cōmuniter sentire doc.cōtra Bar.ĩ.d.l.cēturio.in.iij.prin ci.q.in illo articulo in quo queritur:an si pater heredē instituerit filiū,ꝛ sic filius decesserit sine liberis:vel liberi sine liberis,substituerit Titiū:ꝛ postea contingat filiū mori superstite filio nepote testatoris:ꝛ deinde hunc nepotē decedere sine liberis,an valeat substitutio in persona huius nepotis:q est filius filij:in quo vt dixi docto.in aliquo tenēt ꝙ nō;Bar.contra.In quo tamen aduertendū est in quē dirigātur verba grauaminis:vel cui iniungantur fideicōmissum.Aliqn̄ enim iniungitur primo heredi,vel alij honorato:aliqn̄ vero iniūgitur liberis in conditione positis:aliqn̄ aūt grauamē profertur impersonaliter.Primo autē casu,qn̄ scz expresse iniungiť filio vel honorato:vt qꝛ testator instituit filium:et si ille moritur sine liberis et liberi sine liberis,substituit ipsi filio,vel voluit qđ filius restitueret alteri hereditatem:nullus dubitat quin postea moriente filio superstitibus liberis,ꝛ liberis postea morientibus sine liberis,valeat fideicommissum:et sit locus substitutioni.Quia filius quē certū est potuisse grauari,fuit grauatus sub duabus conditionibus.Prima scz si decederet sine liberis.Scđa si eius liberi decederēt sine liberis.Et in hoc nō est pugna inter Bar.ꝛ alios.Aliqn̄ vero grauamē iniungitur liberis liberorū in cōditione positis:vt qꝛ testator instituit filium:et si decesserit sine liberis,vel liberi sine liberis substituit ipsis liberis:ꝛ isto casu est discordia inter Bar.ꝛ doc.pro eo quia Bar.pretendit hanc substitutionē valere:ꝛ mouetur principaliter,ꝑ eo qꝛ eo ipso ꝙ testator grauauit liberos de restituēdo ꝛc.cēsetur eos honorasse,per iura que allegat.Doct.autē cōmuniter cōtrariū sentiūt:q̄uis multi sunt sequētes opinionē Bart.eo scz casu quo liberi fuerūt positi in cōditione:ꝛ grauati dicētes ꝙ q̄uis istorum alterū sine altero non sufficiat:si tn̄ ambo cōcurrāt in liberis liberorū,illi videtur esse honorati:ꝛ q̄n̄r pn̄t grauari.Et hāc opinionē sentit Jo.de Imol.in.l.filiusfamilias.§.cū quis.ff.de lega.j.Pe.de Anch.in.d.c.si pater.in.xij.nota.de testa.in.vj.ꝛ prout referunt quidā,idē tenuit cuma.in.d.§.cū quis.ꝛ in.d.l.lucius,la.ij.ꝛ in.l.hereditas ad statiū.ff.de here.insti.Hanc etiā sequitur Philippus de cor.in.d.l.ab eo.col.j.versic.tertia questio
56 est:ꝛ dicēs illā etiam formare dn̄m,eius,quē puto fuisse Jo.Petrutiū de mōte Sperello:ꝑut refert cōsi.xcv.ex ordicte,Primo cōsultus ꝛc.col.ij.in primo volu.Et si in casu nostro legereť grauamē iniunctū liberis Joānis,videretur fortasse posse dici,ꝛ sine dubio,ꝙ illi fuissent inuitati etiā per fideicōmissum:qꝛ in eis viderētur cōcurrere nō solū duo predicta:scz ꝙ fuerint positi in cōditione,ꝛ expresse grauati:sed etiā fuerūt positi in dispositiōe ꝛ inuitati:q̄uis vt dixi ordine successiuo.Sed non est opus assumere hunc articulū:q᷑ non reperitur ꝙ grauamen fuerit expresse eis iniunctū:sed fuit conceptū impersonaliter,seu in rem scriptū:quo casu cēsetur fuisse iniunctū illi qui grauari potuit et sic primo instituto,qui eo casu censetur grauatus sub duplici conditione.Et isto casu loquūtur Bal.ꝛ Sali.in.d.l.precibus.char.ꝛ l.ti.C.de impu.ꝛ alijs substi.ꝛ Philip.de cor.ĩ.d.l.ab eo.col.ij.ver.quarta questio principalis,ꝛ Alex.de Imol.in.d.l.cēturio.colū.lj.ver.nō obstat etiā illud qđ dicūt Bal.ꝛc.vbi dicit ꝙ rō Bald.ꝛ Sali.tenentiū vt predixi,procedit qn̄ fideicōmissum est iniūctuz primis filijs institutis:vel qn̄ est impersonaliter seu in rem scriptū.Nō igitur obstat obiectio de qua supra:qꝛ supposito citra p̄iudiciū veritatis ꝙ heres masculi dicti Joānis non potuissent grauari eo casu quo institutio seu vulgaris substitutio effectum consumpsisset in Joannē:potuisset tn̄ idē Joā.grauari,ꝛ valuisset grauamen impersonaliter vel in rem scriptum:vt factum est.¶ Post precedentia vero scripta audiui esse quosdam ex clarissimis dn̄is doctoribus,qui referunť primo scripsisse in ista materia,pretendere dictum dn̄m Guliel.nullū ius habere in bonis et hereditate predicti testatoris.Tum quia substitutio facta de dicto quondā Petro,ꝛ eius heredibus,nō est purificata:qꝛ nec dictus Joānes de laniaco mortuus est sine filijs:sed sibi superuenerunt Joannes ꝛ Ludouicus eius filij:nec isti filij sunt mortui sine filijs:sed relictis Gulielmo filio Joannis,ac Claudio exceptis do.ecclesiasticis filijs Ludouici.Non ergo fuit locus substi-
57 tutioni:†pro eo quia oīs conditionalis dispositio vires assumit per euentū cōditionis.l.cedere diē.ff.de ver.signi.l.qui heredi.§.fi.ff.de condi.ꝛ demon.ꝛ.l.pecuniā.ff.si cer.pet.Sed hoc non ob.Tū qꝛ in casu de quo queritur testator post ventrē vxoris si pregnans esset substituit,nō quidem simpliciter vel expresse,Joannem ꝛ filios:sed Joannē ꝛ eius heredes masculos.†Et q̄uis
58 sint opiniones,an appellatione masculorū heredum alicuius veniant etiam illius heredes masculi et extranei:an vero soli heredes masculi descendentes ex illo:quos refert Alexan.de Imol.in.d.l.gallus.§.etiā si parētē ꝛc.col.iij.vel circa.ver.scđo inquantū Bar.hic cōcludit,ꝛ in.l.qđ dr̄.colū.xxj.ver.addo circa hoc qđ etiā si nō essent adiecta illa verba ꝛc.ff.de verbo.obliga.tn̄ in casu de quo queritur nō videtur ꝙ appellatione heredum masculorū dictorū Joānis de laniaco,ꝛ Petri de rota venerint etiam heredes masculi extranei eorundē:sed soli descendentes:ꝛ hoc ꝑpter illa verba:heredes masculos de proprio corpore et legitimo matrimonio procreatos.Ad qđ enim esset dictū de ꝑprio corpore,nisi sensisset ipsorū Joānis vel Petri:Profecto nō video.Sufficisset eī dicere heredes procreatos ex legitimo matrimonio:ꝛ sic verba ex proprio corpore,superfluerent:qđ non est dicenduz.
59 †Quia nō solū vnaqueqꝫ clausula:sed etiā quodlibet verbuz positū in dispositione dz esse cū potestate operandi si fieri pōt.l.hac lege.ff.de cōtrahē.emp.ꝛ vēdi.ꝛ.l.si stipulat⁹,in princ.ff.de vsur.qđ etiā voluit Bald.C.de cōtrahē.empt.super rub.q.x.et alij in alijs locis.Sensit igiť testator de heredibus masculis descendētibus ex dictis Joāne ꝛ Petro.Et idē dicendū esset,ḃm opinionē magis cōem,etiā si nō esset dictū de ꝑprio corpore:vt colligitur ex scriptis per Alex.de Imo.in dictis locis.Et plus voluit
60 Bald.in.c.j.de natu.suc.feu.†ꝙ appellatione heredis in vltima volū.

volũ. nõ veniãt nisi descẽdẽtes. Pro quo allegat Spe. sed super hoc nõ insisto, q2 opus nõ est: ⁊ q2 hoc dictũ est periculosum, secũdum doc. Stat ergo in hoc veritas, q appellatione heredũ masculorũ dictorũ Joãnis ⁊ Petri veniunt heredes masculi descẽdentes ex eis: ⁊ nõ solũ descẽdentes primi gradus, sed etiã vlterioris vel vlteriorũ, dũ tñ descẽderint per masculos. Et hoc satis colligitur ex quadã disputatione Richar. malum. quã cõmemorat ⁊ sequit Jo. And. in addi. Spec. ti. de testa. in rub. col. penul. vel circa, ver. sub hoc ti. generali tangã questionẽ Richardi malum. ⁊c. cuius termini erãt tales. Titius testator habẽs duos fratres, scz Seiũ ⁊ Meuiũ: heredẽ istituit Seiũ rogãs q heredi tatẽ si decederet sine liberis restitueret Meuio fratri, vel eius heredibus masculis: mortuo Titio testatore morit Meui⁹ substitutus, relicto nepote ex filia mortua vel viuẽte: demũ moritur Seius heres rogatus, sine liberis. Queritur an fideicõmisso esset locus in persona huius nepotis. Et determinauit Rich. malum. q nõ. Nõ ergo q ipse nepos nõ esset de heredibus vel liberis primi gradus dicti Meuij: sed q2 ab eo descẽderat per feminã, que erat repulsa a substitutione, cũ per eã essent solũ inuitati masculi: sed ad hoc tẽdunt motiua ⁊ rationes Richar. malum. et Jo. And. Preterea si appellatione heredũ masculorũ veniãt descẽdẽtes masculi, vt cõcludunt doc. magis cõiter: palã est q appellatiõe heredũ huiusmodi veniãt nõ solũ heredes masculi primi gradus, sed etiã vlteriorũ: q2 verbũ masculorũ, est actũ cõprehẽdere oẽs illos: ⁊ idẽ dico de verbo descendẽtes: p quo remisisse sufficiat ad id qđ ponit Alex. de imo. cõsi. lvj. exordiẽte, Cõsideratis verbis testamẽti ⁊c. col. j. ad fi. in. j. volu. Si igitur in d. substitutiõe facta de Petro ⁊ eius heredibus masculis: ⁊ in qua dr: ⁊ casu quo d. Jo. decederet ⁊c. subintelligatur sine heredib⁹ masculis, put debebat subintelligi: palã est q nõ solũ senserit de heredibus masculis primi gradus: hoc est de filijs: sed etiã de alijs heredibus masculis descendẽtibus. Et si aliud diceremus sequeretur absurdũ, scz q si Joãnes decessisset superstitibus dũtaxat nepotibus ex filio predefuncto, fuisset locus substitutioni in personã Petri, vel suorũ heredũ masculorũ: q2 fm dictũ intellectũ idẽ Joãnes decessisset sine heredibus masculis, hoc est sine filijs:

61 qđ nõ fuit de mẽte testatoris. † Et cũ postea subijcit in d. substitutione, aut sui heredes masculi decederẽt ⁊c. non est accipiendum hoc verbũ heredes masculi, p solis filijs masculis primi gradus sed etiã pro liberis masculis vlterioris gradus. Quo fit vt q̃uis substitutio nõ fuerit purificata p mortẽ dictorũ Joãnis ac Joãnis ⁊ Ludouici patris ⁊ filiorũ: pro eo q2 isti decesserũt superstitibus liberis: fuit tñ postea purificata, pro eo q2 horũ filiorũ liberi, qui veniebant appellatione masculorũ heredum, sunt mortui sine masculis heredibus. Et hoc videtur mihi ipsa veritas.

62 ¶ † Alterius opponitur, q eidẽ do. Gulielmo nullum ius competeret aut cõpetat in vim dicte substitutionis facte de Petro ⁊ suis heredibus masculis: pro eo q2 viuens non habet heredez. d. l. j. ff. de heredi. vel acti. vendi. ⁊ si enim habere dicatur hoc esse nõ potest nisi impropriẽ: quo casu filij, vel primum locum tenentes dicũtur heredes sui patris ⁊c. Ex quo infert prefatus dominus scribens q si testator ex sua dispositiõe vocare voluerit suos heredes Joannis in vita ipsius Joãnis, quẽ heredẽ instituerat: imo magis vulgariter substituerat: ⁊ talis relatio nõ possit fieri nisi ad liberos in primo gradu: q2 nulli alij dicuntur sui heredes in vita: igitur ad illos fienda est relatio. Et subiungit q hoc tenent doctores, maxime moderni, per illum text. in d. l. gallus. §. etiã si parẽte. Sed hec nõ obstant: q̃m rñdeo qđ licet qñ illa verba suis heredibus, vel suos heredes, referũtur ad tps vite illius de quo est sermo, intelligat sermo fieri de illis liberis qui tenent primũ locum. d. §. etiã si parente, ⁊ hoc pro eo q2 quis in vita sui ipsius nõ hz heredẽ: hoc tñ nõ refragat huic dño Gulielmo: nec videtur tãgere casum nostrũ: pro eo q2 ex verbis testatoris non apparet q illa verba, ⁊ suos heredes masculos, posita in substitutiõe facta de Petro ⁊ heredibus suis, referant ad tps vite dicti Petri. Dict⁹ eñ testator post mortẽ Joãnis, si decederet sine heredib⁹ aut sui ⁊c. substituit Petrum et suos heredes masculos. Ex quib⁹ verbis non colligit q ipse voluerit q etiã viuente petro dicti sui heredes masculi cõcurrerẽt in fideicõmisso: sz poti⁹ voluit dñũ: scz q dictus Petrus si viueret succederet. Aliogn hoc est si nõ superesset, ⁊ sic succedere nõ posset, tunc succederent dicti eius heredes masculi: ⁊ pro hoc allegaui superius tres bonos testes. s. Jo. de imol. in illa. l. gallus. §. etiã si parente. co. iiij.

63 vel circa: vbi dicit † q si quis instituit titium ⁊ eius filios ⁊ heredes, cũ viuẽs heredẽ nõ habeat, videnť filij titij inuitati ex ordine, inquantum titius nõ superesset. Aduerte non superesset: ⁊ sic vbi non posset. Allegaui preterea Pau. de ca. in d. §. etiã si parẽte, col. vlti. ver. prefata aũt substitutio ⁊c. ⁊ in cõsi. cxc. exordiẽte, Videtur dicendũ ⁊c. col. j. vbi loquẽs de substõne facta de Joãne ⁊ heredibus, dicit q inquantũ facta fuit de Joãne. dz intelligi si Joãnes viueret tpe mortis ⁊c. inq̃tũ vero facta fuit de heredibus Joãnis debeat intelligi eo casu quo Joãnes nõ superuenisset tpe mortis ⁊c. ⁊ sic ordine successiuo. Et etiã iduxi Alex. de imo. cõsi. cv. col. iiij. in. j. vol. qui loquẽs de substitutione facta de quodã Viuiano ⁊ eius heredib⁹ dicit q heredes Viuiani intelliguntur substituti eo casu quo viuian⁹ nõ potuisset succedere ex substitutiõe, ⁊ pro hoc allegauit Pau. de ca. ⁊ Alex. de imo. no. in d. §. quidẽ recte. Ad premissa facit qđ no. Pau. de ca. in. §. etiã si parente, col. iij. versi. sed an requirat qđ filij tui ad hoc vt admit. ⁊c. Ex cui⁹ dictis colligit qđ ad hoc qđ dicti hrdes masculi possint venire ad fideicõmissum, non sufficit eis qđ sint liberi masculi: sz opus est qđ sint etiã heredes ipsi⁹ Petri, p quo allegat id qđ no. Bar. in. l. si is qui ducenta. §. vtrũ. in materia copulatiue. ff. de rebus dubijs: ad hoc facit qđ no. Bar. in d. l. ex facto. §. si. post gl. ff. ad treb. Nõ ergo dicendũ est qđ illa verba heredes masculos referant ad tps vite dicti Petri. Tũc aũt referrent qñ appareret qđ testator vel alius disponẽs voluisset, qđ viuẽte Petro ⁊ cũ eo heredes sui succederẽt. Hoc eñ casu, q2 impossibile est qđ viuẽs habeat heredẽ deberet accipi heres pro filio, vel alio tenente primũ locũ. Et de hoc ponit Pau. de ca. bonũ exẽplũ in d. §. etiã si pa

64 rente. col. ij. ver. primus casus ⁊c. Ubi dicit † qđ si ego concedã tibi ⁊ tuis heredib⁹ quousq vixeris rẽ aliquã illud verbũ heredibus sumitur pro filijs. d. §. etiã si parẽte, ⁊ ar. l. si titio. ff. de vsufr. accresc. cũ ibi no. fm vnã lecturã. Certũ est eñ qđ tũc verba heredibus cõferuntur in tẽpus tue vite: pro eo q2 cõfessio facta tibi ⁊ tuis heredib⁹ nõ est duratura nisi q̃diu vixeris. Et ita apparet qđ ego cõcedens nõ sensi de veris ⁊ heredibus qui nõ sint viuẽtis sed de filijs ⁊c. Et per hoc patet rñsio ad dictũ Angẽ. in d. consi. clxxxiiij. exordiẽte, charissime frater ⁊ egregie legũ doctor ⁊c. Loquitur enim eo casu quo nomẽ heredis, seu illi⁹ appellatio refertur ad heredes viuentis, sed nos nõ sum⁹ in hoc casu vt predixi. Et si attẽdatur ad casum in quo Ang. inibi cõsuluit: ⁊ ad finẽ cõsilij, idẽ Ang. consuluit, p eo qđ predixi. Ad id vero qđ dicitur, qđ licet substitutio facta Joãni ⁊ suis heredib⁹ dicatur fideicõmissaria: tñ inter Petrũ de rota, ⁊ suos heredes dicit vulgaris: hoc est si Petrus de rota nõ admitteret ad fideicõmissum: qđ in defectũ ipsi⁹ sui heredes admitterent ad fideicõmissũ ⁊ qđ propterea voluit testator heredes Petri admitti ad fideicõmissum in vita Petri eo scz casu quo ipẽ ad illđ nõ admitteret. Rñdeo ⁊ plane fateor qđ Petr⁹ ⁊ ei⁹ heredes masculi fuerunt inuitati ordine successiuo: ⁊ qđ prius erat admittẽd⁹ Petr⁹, si tẽpore euentus cõditiõis superuixisset: ⁊ ipse fideicõmissũ agnosceret voluisset. Si vero nõ superuixisset tũc erunt admittendi eius heredes masculi: illi scz qui superuixerunt tempore purificati fideicõmissi: per ea que superius dixi. Quo vero ad id qđ pretẽditur ipsos heredes masculos potuisse admitti in vim substitutionis: etiã eo casu quo Petr⁹ superuixisset ⁊ repudiasset, istud non est verũ, q2 vt superius dixi allegãdo Jo. de imo. Pau. de ca. ⁊ Alex. de imo. dicti heredes masculi solũ fuerũt inuitati eo casu quo Petr⁹ succedere nõ potuisset, non eo casu quo nollet. Apud quẽ autem debuisset remanere fideicõmissũ vsq ad mortẽ Petri ⁊ an post petrũ venissent eius heredes masculi inuestigare non expedit, nec de hoc queritur. Et q2 tpe huiuscemodi purificationis superfuit d. dñs Gulielm⁹ qui est de masculis, imo solus superstes mascul⁹ dicti Petri, ad cũ delatũ est fideicõmissum: ⁊ ipse in illo succedere debet, nõ ex personis dictorũ Arnaudi ⁊ patris, aut eorũ alte

65 rius: sed ex sua persona tãq inuitatus, p predicta. ¶ † Ad id qđ opponit de eo qđ no. Bar. ⁊ doc. in d. l. si cognatis. ff. de re. dub. dico superius esse rñsum. s. qđ illa lex loquit in relicto simplici, nos aũt in dispõne cõditionali collata in incertũ futurũ euentũ quo casu sufficit qđ tẽpore euẽtus cõditiõis adsit qualitas. Pro quo superi⁹ allegaui Jo. and. Alexã. de imo. ⁊ alios. Ex quibus oĩbus rñdeo ad primũ quesitũ sub correctione tñ cuiuslibet dñi melius sentiẽtis, vt iã dixi, q dict⁹ do. Gulielm⁹ debet admitti ad fideicõmissũ, ⁊ ad bona dicti testatoris, ⁊ in vim substitutiõis supra sepissime mẽtionate: nõ ob. his de quibus in dicto quesito. ¶ Deinde veniẽs ad solutionẽ sequẽtiũ quesitorũ, pmitto ad euidentiã dicendorũ sup scđo, tertio, ⁊ quarto quesitis, qđ licet gl. in l. seruo legato. §. j. ff. de lega. ij. l. qui fundũ. ff. de cõdi. ⁊ demõ. in l. marcellus. §. res que. ff. ad treb. ⁊ in. l. fi. §. finautẽ auaritie cupid⁹

66 C. cõ. de leg. tenuerit † q alienatio facta de re subiacente restitutiõi nõ valeat, sed sit nulla etiã pẽdẽte cõditiõe fideicõmissi vel relicti p aut. res que. C. cõ. de lega. contrariũ tñ. s. q imo etiã hodie valeat ⁊ teneat alienatio pẽdẽte cõditiõe tenuit gl. in d. l. cũ pf. §. libertis. ff. de le. ij. ⁊ in aut. de resti. ⁊ ea que pa. in princi. super verbo alienari, colla. iiij. Et hanc vltimã opinionẽ tenuerũt Petr. ⁊ Cy. in d. aut. res que. Jllã etiã sequit Bar. in d. l. seruo legato. ⁊ docto. cõiter in d. §. finautẽ auaritie cupidus, ⁊ in d. l. marcellus. §. res que. Puto igitur qđ alienatio castrorũ, ⁊ aliorum de quibus in casu si aliud non obstiterit, valuit ab initio, et pendente

conditione dicti fideicõmissi: sed postea adueniente illius condi
tione resolutus est titulus: ⁊ factum est perinde acsi castra et bo-
na huiusmodi vẽdita, vel alias alienata non extitissent. d. §. sinau-
tem auaritie cupi. Et hoc intelligo verum, nisi fuissent alienata
in altero ex casibus exceptis, ⁊ not. per docto. in dicto. §. sinautẽ,
⁊ in. d. authen. res que. et in allegata. l. marcellus. §. res que: quo-
rum vnum est qñ fit alienatio ex causa necessaria: vt verbigratia
propter solutionem eris alieni, in quo tenebatur defunctus. l. fi-
liusfamilias. §. diui. ff. de lega. j. Alius vero est quando alienatio
fit ab herede ignorante grauamen, seu substitutionem, aut fidei-
commissum. Et sic eo casu quo nec heres alienãs: nec ille in quem
fit alienatio habet scientiã fideicommissi: tunc enim tenet aliena-
tio, nec reuocatur propter superuenientiam cõditionis, per tex.
singularẽ, vt ponitur in. l. fi. §. fi. ff. de lega. ij. sed tũc debet agi per
fideicommissarium ad pretiũ contra eum qui alienauit, vel here-
dem eius. Et ob hoc dicit Ang. in dicta. l. marcellus. §. res que. ⁊
67 in. d. l. fi. §. sed quia. C. cõ. de leg. † ꝙ aduocatus actoris debet esse
cautus vt in libello, quẽ facit contra eum in quẽ facta est aliena-
tio rei subiacentis restitutioni, deducat scientiã alienãtis: alias
succũberet, verũ est tñ ꝙ. d. l. fi. §. fi. limitatur multis modis per
Jo. de Jmol. ibi. ⁊ in. l. quidã ita. §. si quis filium. ff. ad trebellia.
quas limitationes commemorãt moderni in. d. §. res que. ⁊ in. d.
aut. res que, qui videri possunt. Etiã illum. §. limitauit Pau. de
cast. cõsil. x. exordiente, Clarum est in iure: vbi voluit ꝙ si graua-
tus vel heres eius non esset soluendo ad restitutionem pretij rei
vendite, posset vendi seu retractari: quia cõuenientius est ꝙ em-
ptor damnũ patiatur, ꝙ̃ fideicõmissarius, cuius causa seu titulꝰ
precessit. Allegat. l. plane si filium. §. qui rogatus. in fin. ff. de leg.
j. quam limitationem commemorat ⁊ sequitur Alexan. de Jmo.
in. d. §. res que. col. ij. ver. limitat etiam ⁊ tertio: vbi etiã col. iiij.
versi. tertio si heres non esset soluendo. Jllam limitationẽ sequi-
tur Bartho. soci. ⁊ do. Jason may. in. d. auth. res que. col. ij. ver.
quinq; alias limitationes ⁊c. Et sic ex isto capite, si videlicet he-
res dicti nobilis Claudij nouissime vita functi nõ esset soluẽdo,
viderentur posse repeti dicta castra et bona alienata: nisi quate-
nus obstaret facultas retinẽdi pro trebellianica, de qua infra di-
cetur. Et quia superius dixi ꝙ ad hoc vt sit locus. d. l. fi. §. fina. ff.
de lega. ij. opus est ꝙ ⁊ heres qui alienat, ⁊ ille in quem fit aliena-
tio ignoret substitutionem aut fideicommissum, potest queri qd
in dubio presumatur: an scilicet ꝙ sciuerint: vel quod ignoraue-
rint. dico ⁊ respõdeo quoad eos in quo facta est alienatio, quod il
li in dubio presumuntur ignorasse. l. fina. ff. pro suo. l. verius. ff. de
proba. ⁊. l. qui. Et qd̃ not. docto. maxime Bald. et moder. in. l. qm̃
68 sororem. C. de iure delib. † Quo vero ad. d. Joã. de laniaco, proxi
mum seu immediatũ heredem Petri testatoris, dico qd̃ presumi
videatur eum sciuisse, cum nõ sit de liberis ipsius testatoris: sed
sibi extraneus: per id qd̃ not. in. l. cum heres. ff. de libe. lega. et in
d. l. quidã ita. §. si quis filium. ff. ad trebel. dicit etiam Dyn. ⁊ Bal.
in. l. cetera. §. fi. ff. de legat. j. ⁊ Bald. in. l. si tutor petitus. C. de pe-
ri. tut. ꝙ heres post aditam hereditatem indistincte presumitur
scire oĩa contenta in testamento. Et idem tenuit Bal. in. d. l. qm̃
sororem, ⁊ expressius in. l. eius qui in prouincia. ff. si cer. petat. vbi
dicit ꝙ heres suus postꝙ̃ in hereditate per actum facti se immi-
scuit presumitur scire omnia contenta in testamento per nota. in
d. l. cum heres. Quod si procedat in herede suo in quo difficilius
presumitur scientia, ꝙ̃ in extraneo, vt colligitur ex his que not.
Bar. ⁊ doc. in. l. qui rome. §. duo fratres. ff. de verbo. obliga. mul-
tofortius procedit ⁊ procedere debet in extraneo. Predicta com
memorat ⁊ sequitur Alexã. de Jmo. consil. iiij. col. xij. in. ij. volu.
69 † vbi etiam ponit alia, ex quibus presumitur scientia heredis: et
inter alia dicit illam presumi si soluerit aliqua legata relicta per
testatorẽ in testamẽto, vel pro illis composuerit cum legatarijs.
Et idem dicit de herede heredis, vel eo qui ipsi heredi successit:
quia isti ex hoc presumuntur habuisse notitiam contentorum in
testamento. l. j. §. j. ff. quemad. testa. aperi. l. de his. ff. de transac. et
qd̃ no. Bar. Ang. ⁊ doct. in. d. l. qui rome. §. duo fratres. Et sup-
posito ꝙ emptores se tueri non possint per. d. l. fi. §. fin. ff. de lega.
ij. vel pro eo q̃ heres non est soluendo, vel eo q̃ ⁊ heres et succes-
sor qui alienarunt presumuntur habere notitiam fideicommissi,
superest difficultas, an saltem se tueri possint propter trebellia-
nicam, que videtur posse detrahi ex ꝑsona dicti Joannis graua-
70 ti. Ad quod respondeo † ꝙ si testamentum dicatur factum iure
militari. vt superius dixi nulla posset detrahi trebellianica: quia
illa non habet locum in testamento militis facto iure mili. l. in te
stamẽto, la. ij. ⁊ qd̃ ibi glo. C. de testa. mili. ⁊. l. j. §. deniq; nec ex mi-
litis testamẽto. ff. ad trebel. Si vero eo iure factũ nõ extiterit, et
nõ probetur dictũ quondã Joannẽ fecisse inuentarium, superest
alia difficultas. scʒ ꝑpter omissionẽ cõfectionis huiusmodi Joã
nes quartã trebellianicã amittat: in qua doc. variauerũt: vt colli
git ex his que ipsi scribũt in aut. sed cũ testator. C. ad legẽ falc. in
d. l. marcellus, in prin. ⁊ in alijs locis infinitis tã in cõmentarijs,
ꝙ̃ in cõsilijs: super quo vlterius me nõ extẽdo: hoc excepto ꝙ in
hac opinionũ varietate putarẽ recurrendũ ad cõsuetudinẽ, si de
illa appareat: si vero nõ appareat. puto sub correctiõe cuiuslibet
71 dñi meliꝰ sentiẽtis, † ꝙ opinio tenentiũ trebellianicã perdit ꝑ-
pter nõ cõfectionẽ inuẽtarij sit verior ⁊ cõmunior: eo casu quo nõ
statim: sed ex interuallo, vt in casu, q̃ post euentũ cõditionis, de
hebat restitui hereditas. Et vbi appareret ꝙ de cõsuetudine ser-
uaretur cõtraria opinio, scʒ ꝙ imo nõ perderetur, adhuc putarẽ
ꝙ si fructus pẽdẽte cõditiõe fideicõmissi: ⁊ sic iudicio testatoris
percepti per heredẽ ⁊ successores, ⁊ qui erãt percipiẽdi si nõ alie
nasset dicta bõa, suppetãt ad quartã trebellianicã, nõ possunt di
cta castra ⁊ bona alienata retineri iure trebellianice: nec in illam
pñt imputari inuito dicto do. Gulielmo substitute. Quia certuʒ
est ꝙ exceptis liberis primi gradus oẽs heredes de restituendo
grauati regulariter sibi imputãt fructꝰ ꝑceptos in quartam tre
bellianicã. l. iubemus. ⁊ qd̃ ibi scribẽtes. C. ad trebel. et. l. in fidei-
cõmissariã. in prin. ⁊ qd̃ ibi gl. ⁊ doc. ff. eo. tit. Cũ ergo dictꝰ Joã-
nes nõ supponatur fuisse de liberis primi gradus: quinimo nec
de liberis dicti testatoris, debẽt fructus predicti, hoc est per eũ ⁊
per heredes percepti ante euentũ cõditionis, ⁊ qui erãt percipiẽ
di ⁊c. imputari in trebellianicã: ⁊ dʒ fieri hec imputatio priꝰ, hoc
est ante illã, que alias pretẽderet posse fieri de rebus alienatis. l.
qd̃ de bonis. §. fructus. ff. ad legẽ fal. iũcto eo qd̃ no. Bart. in. l. in
quartã. col. v. vel circa. ver. quarto quero vtrũ falcidia ⁊c. ff. ad le
gẽ fal. nec videt ꝙ possessores dictorũ bonorũ alienatorũ possint
pretẽdere ꝙ per alienationẽ factã per dictos Joannẽ ⁊ successo-
rem censeãtur quartã trebellianicã in illis exegisse: ⁊ ꝙ ꝑpterea
possint illã imputare ante fructuũ imputationẽ. Quoniã dico ꝙ
cũ pendẽte cõditione dictus Joãnes aut successor nullũ ius ha-
berẽt in trebellianica: dicta collectio fieri nõ potuit, ⁊ facta nõ te
nuit. l. optiõe. ff. de optio. legata. Quo vº ad ꝑceptos post euẽtũ
cõditiõis ⁊ negligẽtia nõ petẽtis, videret ꝙ illi nõ sint iputandi
in trebellianicã. l. si mulier. §. si heres. rñso primo. ff. ad trebel. et
qd̃ no. gl. j. in. d. l. in fideicõmissariã. ver. qñq; negligẽtia fideicõ-
missarij ⁊c. Ex quibus apparet responsio ad dicta tria quesita.
¶ Ad quintuʒ dico ⁊ rñdeo ꝙ dicta bona pñt vendicari in vim
substitutionis superius sepissime memorate: etiã ante verbalem
restitutionẽ vniuersalis fideicõmissi fiendã ꝑ heredẽ dicti Clau-
dij nouissime vita functi. Hoc enim voluit gl. in. l. pe. §. cũ autẽ, ⁊
qd̃ ibi Bar. ff. ad trebel. Jdem voluit glo. in. d. l. fi. §. sed quia vbi
Cy. ⁊ Bar. C. cõi. de lega. in gl. in. §. sed q̃ insti. de fideicõ. hered.
Nico. de neapo. in. d. l. marcellꝰ. §. res que. vbi etiã Alex. de Jmo.
72 col. iiij. ff. ad trebel. † Et cũ ista fuerit opinio gl. cuius est magna
autoritas, ⁊ defensata per doc. famosissimos, nõ est ab ea recedẽ-
dũ in iudicãdo vel cõsulendo, iuxta id qd̃ ponit Jac. bu. in. l. j. C.
qui pro sua iurisdi. iudices dare darive pos. Multas remissiões
ad vtrũq; proxime dictũ ponit do. Feli. in. c. j. col. pe. de constitu.
Quomodo aũt debeãt articulari ⁊ probari ꝙ testator fuerit dñs
⁊ signanter qñ mors testatoris est antiquissima, vt in casu, ponit
And. Barb. consi. xiiij. exordiẽte, Deũ inuocẽt adiutorẽ qui eis
sapiẽtia ⁊c. in. iij. parte: vbi inter cetera cõsuluit substituto seu fi-
deicõmissario vt deducat famã antiquã sup hoc. Nec tenet. d. do.
Guliel. ad solutionẽ ꝑtij, de quo in. d. q̃sito: sʒ illa fiẽda est ꝑ here-
dẽ eius q alienauit, q tenet de euictiõe. d. l. fi. §. finaũt. C. cõ. de le-
ga. Et sic nõ puto ꝙ suppositis his, q̃ ꝑdixi, possint emptores ꝑ-
dictorũ bonorũ opponere, ꝙ non fuerit facta verbalis restitutio
dicti vniuersalis fideicõmissi, nec ꝙ ꝑtiũ debeat solui ꝑ dictũ nobi
lẽ Gulielmũ substitutũ. ¶ Jnsuper nec opponi põt ꝑ dictos em
ptores de prescriptiõe: ⁊ qdẽ nõ de illa q̃ ꝑtẽderet cucurrisse pẽ-
dẽte cõditione: q̃ rñdeo ꝙ cũ cõditione pẽdente agere nõ potue
rit substitutus, ꝑscriptio interim nõ cucurrerit. l. j. in ñ. C. de bo.
mr. ⁊. l. j. §. fi. cũ suis simili. C. de an. ꝑscri. Nõ etiã de ꝑscriptiõe lõ-
gi tẽpo. x. vel. xx. ann. si fortassis illa cucurrisse ꝑtenderet: q̃ illa
nõ obstaret. d. l. fi. §. sinautẽ. C. cõ. de lega. cuius dicti illa assignat
73 ratio: † q̃ ꝑscriptio lõgi tẽpo. exigit titulũ. l. nullo ti. C. de rei vẽ.
⁊. l. diuturna. C. de prescr. lõgi tẽpo. qui allegari nõ põt in casu de
quo queritur, pro eo quia per euentum conditionis ille fuit reso
lutus: et habetur perinde ac si nunꝙ̃ precessisset. d. §. sinautem. ⁊
ita prebere non potuit causam prescribendi. Si vero allegare-
tur ⁊ probaretur prescriptio longissimi temporis. xxx. annorũ.
tunc videretur quod illa obstaret, pro eo quia in ipsa regulari-
ter non requiritur titulus. sed sufficit bona fides. c. i. de prescri.
in. vj. ⁊ quod plene no. glo. ⁊ doct. in. c. si diligenti. de prescript. et
bona fides presumitur in possessione tanti temporis. l. iij. §. si ser
uus. ff. de acquiren. poss. not. Jnno. in. c. ij. de restitu. in integ. ad
quod facit. l. fi. ⁊ qd̃ ibi Bart. in fi. ⁊ docto. C. vnde vi. Nisi idẽ do-
mi. Guliel. substitutus pretenderet iustam ignorantie causam: vt
q̃ nõ habuisset notitiam de dicto testamẽto, ⁊ substitutione in co
facta: quia tũc putarem eum se tueri posse aduersus prescriptio-
nem

nem huiusmodi: et hoc per restitutionē in integrū ex illa clausula generali: si qua iusta causa mihi videbitur: de qua in l. j. in fi. et l. sed et si per pretorem. §. hec clausula. ff. ex quibus cau. maio. et quod voluit gloss. in l. si partem. §. fin. in verbo non vtēdo. ff. quemadmo. ser. amit. glo. in l. j. C. de patria pote. Specu. titu. de prescript. §. j. ver. pone. Bar. et Ange. in l. j. §. si quis autem, per illum tex. ff. de iti. actuqꝫ priua. Multas remissiones ponit Alexan. de imo. consi. lxxi. exordiente, Videretur prima consideratione dicendum, et consi. lxxxiiij. exordiente, In causa vertente etc. in j. volu. Et Fran. de are. ponens etiam multas remissiones consilio. ciiij. exordiente, Breuitas in consulendo etc. et Fran. de cur. consilio. lxxxij. qui etiam ponit multas remissiones. Dico preterea quod si esset idē domino Guliel. facta restitutio verbalis dicti fideicommissi per heredem ipse posset intentare contra dictos emptores remediū. l. fi. C. de edic. diui Adria. tol. quia illud datur vniuersali fideicōmissario post verbalem restitutionem: vt scribunt docto. in d. l. fi. C. de edic. diui Adria. tol. et Ange. are. in §. quadrupli. in materia. d. l. fi. insti. de actio. ¶ Ad sextū in quo queritur de alijs castris
74 et bonis hereditarijs, dico † quod ante verbalem restitutionem non potest intentari remediū. d. l. fi. vt no. doc. in d. l. fi. quia ante restitutionem huiusmodi non habet fideicōmissarius ius in proprietate vel possessione. Hec tamen dictū fallit in illis casibus in quibus fit restitutio legis ministerio de quibus. d. l. pe. §. cum aute. et qd ibi gl. et doc. C. ad treb. et eodem modo quod non posset idē do. Guli. intentare interdictum quorum bono. nec etiam fideicōmissariam hereditatis petitionem: quia illa intentatur post verbalem restitutionē. An vero possit intentare aliquod ex interdictis vel adipiscende, vel retinēde, aut recuperāde possessionis in vim scilicet cōsuetudinis vt audio in partibus vigentis: et secundum quam dicitur quod mortuus saisit seu arripit viuum: ego in hoc vellem audire alios, sub quorum correctione putarem quod non pro eo quia iste do. Gulielmus nō est successor immediatus predicti testatoris sed multi mediarunt. Et primo quidem dictus Joannes qui contra id quod habetur in l. cum heredes. in prin. ff. de acqui. pos. fuit per ipsum testatorem saisitus seu arreptus. Habet autem idem do. Guliel. actionem personalem ex testa. quia potest agere et experiri cōtra heredem dicti nobilis Claudij: et petere hereditatem et bona dicti quondam testatoris sibi restitui. illa scilicet que tenet et possidet vel occupat re, et verbo, ea que non possidet, iuxta id quod not. glo. in l. iij. ff. de fideicommiss. here. peti. Fructus vero perceptos petere non potest: quia percepti pendēte conditione fideicommissi imputantur, vt predixi, in quartam trebellianicam: et si quid superfuerit, hoc lucratus est heres d. l. fideicommissarius. Etiam percepti post euentum conditionis peti non possunt, si fuerint percepti negligentia nō petentis vt superius dixi. ¶ Ad septimum non respondeo, sed remitto egregijs viris, do. iuriū doctoribus illarū partiū: qui pro more suarū egregiarum dominationū et huic quesito et alijs poterūt et plenius et se
75 curius respondere. ¶ Ad octauum videtur dicendum † quod si facta productione instrumenti predicti testamēti per dictum quondam Claudium de laniaco, fuerit ad mādatum domini senescbali inibi morātis, vel alterius in causa presidentis instrumentum huiusmodi in actis regestrat. huiusmodi regestrū videtur facere fidem contra filium heredem dicti quondam nobilis Claudij, id quod no. Ang. in auth. si quis in aliquo documento. C. de edē. allegans pro hoc. l. fi. C. de fide instr. et no. per Innocen. in c. quoniam contra falsam, de proba. et idem not. Bal. in d. authē. si quis in aliquo: qui pro hoc allegat not. per Inno. in c. j. de proba. Hoc etiam voluit Bart. in d. l. fi. C. de fide instru. et in l. chirographis. ff. de admini. tuto. et in l. nostram. ff. de testa. qui pro hoc allegat. l. eos. §. super his. in verbo exempla. C. de appel. et Alexā. de imol. in d. auth. si quis in aliquo. col. iiij. vel circa, ver. vij. fallit qui predictos et alios commemorat, et do. Feli. in c. cum in iure. colum. iij. iuncta gl. in verbo mandato. de offi. delega. Et quamuis Alexan. de imo. et Do. Feli. videantur hoc dictū limitare et restringere: vt. s. procedat quādo apud acta fuit regestratum instrumētū productū aduersario presente vel citato: alias nō, pro quo allegat not. per
76 Jo. an. in addi. Spe. tit. de rescri. presenta. §. j. ver. sed obijcitur. et hoc per illā rationē, quia dici solet quod in exemplatis que fiūt autoritate principis, requiritur citatio partis vt voluit Bart. et doct. in d. auth. si qs in aliquo: hec tū limitatio nō videtur nocere do. Claudio de rota, pro eo quia Jo. an. et alij in materia huius limitatiōis loquuntur eo casu quo queritur an registrū faciat fidē contra producētē: et cōtra aliū absentē tempore facte productiōis qd videtur difficilius: nos aūt hic loquimur in casu cōuerso: quoniam scꝫ queritur an instrumētum per aliquem in iudicio productū, et mandato iudicis registratum faciat fidem contra eū qui ipsum produxit qd videtur facilius concedēdū per id qd habetur in l. in fraudē. §. neqꝫ. ff. de in. fis. et qd per illum tex. nota. doc. in d. aut. si quis in aliquo, et Ange. in corpore vnde su
77 mitur, et Anto. de but. in c. j. de proba. volētes, † quod exemplū fidem faciat cōtra eum qui illud dedit: etiā si in exēplatione illius nulla interuenerit autoritas. Et hoc maxime videtur procedere in hoc casu: in quo videtur presumēdum quod cū instrumentum originale predicti testamēti alias fuerit penes dictū Claudiū, et per eū productum extiterit: et deinde vt puto retractū: illud presumitur fuisse penes eum quamdiu vixit, et postea penes dictā filiā eius heredē per id quod nota. in l. si creditor. C. de pignora. actio. et in l. si quis ex argentarijs. §. fi. ff. de eden. et quod voluit Pau. de ca. cōsi. celvij. exordiēte, Visis actis et actitatis etc. col. ij. Et sic si illud nolit vel producere vel exhibere, videtur illud occultare: quo fit vt cōtra eam plenam fidem faciat exemplū eiusdem instrumēti, per id qd not. Bal. in l. publicati. viij. q. C. de testa. et post eum do. Jas. may. in d. auth. si quis in aliquo, colum. iij. ver. septimo fallit quando
78 habes originale. ¶ † Ad nonū dico et respondeo quod si idem domi. Gulielmus superstes, cui delatū est predictum vniuersale fideicōmissum, vt predixi, illud agnoscat: ipse etiam si ab humanis eū decedere contingat: illud seu actionem personalē ex testamento transmisit ad heredē, per ea que scribūt doct. in l. cū ex filio. ff. de lega. j. et puto quod ille solus et vnicus heres, quē ipse instituet: si hoc continzat, illud petere poterit, nō alij: pro eo quia substitutio de qua supra consumet effectum, secundum opinionem que videtur magis cōis in hoc primo herede. Propter qd mihi videtur quod melius fa
79 ciet si agnoscat dictum fideicommissum. ¶ † Ad decimū dico et respondeo, quod licet hereditas non possit directo dari vel adimi in codicillis. l. hereditatem. cum suis simili. C. de codicillis: tamen fideicommissum etiā vniuersale potest in codicillis reuocari. l. si quis ita. §. non solum. ff. de adimen. lega. et l. si iure. ff. de legat. iij. vbi probatur fideicommissa adimi seu reuocari posse nuda voluntate. Hoc etiam probatur in d. l. hereditatem: vbi habetur, vt iā dixi, quod licet in codicillis non possit directo dari vel adimi hereditas. pōt tamē et dari et adimi per fideicommissum. Et ita existimo quod fideicommissaria substitutio, per quā censentur inuitati prefati nobiles Petrus de rota, et eius heredes masculi post mortem dictorum Joannis et suorum masculorum heredum, potuit reuocari. Illi tamen essent videndi, si qui forte essent: qui etiam tacti non presumuntur: quia non presumitur mutata voluntas. c. maiores, de baptismo. ¶ Ad vndecimum dico et respondeo, quod si contingat eundem do. Gulielmum agnoscere dictum vniuersale fideicommissum, substitutio de qua supra, vt predixi, cōsumet in eo effectum: et sic in vim substitutionis predicte non poterit vlterius ad alios deferri: et ita poterit idem domi. Guliel. disponere de iure sibi competēte, aut quod competet ad dicta bona vt de alijs suis bonis. Et si contingat recuperari, augebitur legitima liberorum tam masculorum quam feminarum, que est quarta pars bonorum, non hereditatis, vt not. Bartolus in l. ex facto, la grande. ff. de heredi. instit. et Bald. in l. quoties. C. eod. ti. sed que debetur pro numero liberorum, deducto ere alieno et funeris impensa: secundum id quod habetur in authen. de trien. et semis. §. j. colla. iij. et transumptiue in authen. nouissima. C. de inoffi. testamen. iūcta l. papinianus. §. quarta autem. ff. eodem titu.

¶ Argumentum.

¶ Donationem ante nuptialem superstes vxor ita lucratur, vt et in ea, et in cetero mundo muliebri consuetudo patrie potissimū specteur. V. F.

1 ¶ Statutū loquens, quod vir lucretur partē dotis vxoris predefuncte, an locū habeat in illis, qui matrimoniū cōtraxerūt per verba de presenti, nondum autem carnali copula consummatum.

2 Coniuges illi dicuntur, idest vir et vxor, qui cōtraxerūt per verba de presenti. Sponsi autem et sponsa dicuntur qui contraxerūt per verba de futuro.

3 Statutum exclusiuum feminarum veluti iuris dispositioni contrarium est odiosum: et ideo stricte interpretandum.

4 In donationibus propter nuptias seruāda est equalitas tam in ipsis rebus, quam in earum lucris.

5 Dote nō totaliter soluta: non est tota donatio propter nuptias exigenda, sed solum proportionabiliter.

Dote nō soluta an possit mulier mortuo viro exigere dona. propter nuptias.

6 Doctori consuetudinem allegāti an et quando credendum sit.

7 Mulier dotem nō soluēs iniuste antenuptialē capit donationē.

8 Donatio facta sponse per sponsum vel socerū aut socrum, maxime quoad iocalia, an sit valida.

9 Munera simpliciter sponse missa vel donata an cēsenda sint data: vel an possint repeti.

Consuetudo regionis multum operatur et plurimum attendenda est in ea donatione munerum seu iocalium preciosorum seu vestium que fit et fieri solet mulieri per virum, vt ei acquirantur.

¶ De dona. ante nupt. Consil. xxiiij.

Viso et prout opportunius se obtulit cõsiderato mihi exhibite cõsultatiõis themate: parte nobilis & honeste mulieris Joãne gãterie, relicte nobilis Antonij gaufredi de nicia, dico & respõdeo ad dubia ex dicto themate elicita breuiter & succincte prout infra. Et veniẽdo ad p̄mũ videtur q̃ cõtra eandẽ nobilẽ Joannã faciat id qd no. Sali. in. l. deo nobis. col. j. ver. ex quo collige argumentũ. C. de episco. & cle.
1 † qui loquẽs in statuto, quo cauetur q̃ vxore decedente ab humanis viro eius superstite vir ipse lucret partẽ dotis: voluit q̃ licet matrimoniũ contractũ extiterit per verba de presenti, si tñ vxor traducta nõ extiterit ad domũ ipsius viri, vel alias nõ fuerit matrimoniũ carnali copula cõsummatũ, vir superstes non lucratur partẽ dotis. Et in his terminis idẽ voluit Sal. in. l. cũ in te. col. j. ver. querit modo si despõsata per verba de p̄nti. C. de dona. ante nup. & Panor. in. c. ex publico, col. j. ver. & facit iste tex. multũ singulariter, de cõuer. cõiug. & in cõsi. j. in. j. vol. Si igit eo casu quo viget statutũ, de quo supra, maritus superstes nõ lucret partem dotis: eodẽ modo videt dicendũ q̃ lucrari nõ deberet partẽ dotis ex eã habite cõuentionis. Ergo ecõtra videt q̃ si matrimonio cõtracto per verba de p̄nti: & eo nondũ per carnalẽ copulam cõsummato, vir ipe ab humanis decedat superstite muliere eius vxore, ipsa mulier nõ lucretur summã, de qua lucrãda conuentũ extiterit in eũ casum in quẽ maritus premoreretur. Sed in contrariũ, & p̄ ipsa nobili Antonia facit, q̃ licet Sali. & Panor. in locis superius allegatis tenuerint id qd dixi: cõtrariũ tñ & in eisdẽ terminis senserũt Bar. in. l. nihil interest. ff. re. amo. Bald. in. d. l. deo nobis, col. iij. ver. sed iuxta hoc quero &c. Paul. de cast. in. l. si donaturus. §. si quis. vbi etiã do. Jason may. col. iiij. ver. successiue querit Pau. de ca. &c. ff. de cõdi. cau. da. Pau. de ca. in. l. si ante nuptias, prope fi. ibi, bene tñ lucratur si despõsata est p̄ verba de p̄nti. ff. solu. matri. & consi. cxxiij. exordiẽte, Super primo quesito licet do. Bartho. de sali. &c. Bal. nouellus in suo tractatu dotiũ, in parte. vj. in. xxxvij. p̄uilegio, circa fi. ver. & hinc est qd solet cõiter teneri vt dicti statuti cõsequatur vnio, Bal. Raph. Paul. de cast. & Philip. de cor. in. l. fiue. C. de bo. que libe. Et dicit Bal. nouellus vbi supra hoc cõiter teneri. Philip. de cor. etiã vbi supra dicit hoc tenendũ vt cõe: & Pau. de ca. in. d. l. si donaturus. §. si qs referẽs opinionẽ & disputationẽ Sal. in. d. l. cũ in te. dicit & refert vidisse per oẽs cõsultũ fuisse cõtrariũ: & ratiões Sali. esse magis apparẽtes, q̃ existentes, & idẽ Bal. in. d. cõsi. cxxiij. dicit ratiões Sali. esse exquisitas, & qd illis respondere est magis laboriosum q̃ subtile. Pro hac enim opinione: & cõtra opinionẽ Sali. multa
2 inducũtur: † & inter cetera q̃ post cõtractũ matrimoniũ p̄ verba de presenti inter aliquos, illi dicũtur & sunt veri maritus & vxor: pro quo allegasse sufficiat no. per do. Prepo. extra de sponsa. in rubri. col. ij. ver. secus est in sponsa per verba de p̄nti &c. per Panor. in. d. cõsil. j. Roma. in. l. j. col. iiij. C. vnde vir & vxor, qui multa iura: & quidẽ nota his qui in iure versant, inducit, & dicit Bal. & post eũ Roma. in. d. l. j. C. vnde vir & vxor, q̃ dispositio illius hz locũ in his, qui matrimoniũ cõtraxerũt per verba de presenti: et si nõdũ fuerit matrimoniũ inter eos carnali copula cõsummatũ, & do. Frã. de pe. in aut. preterea. C. vnde vir & vxor, multa media inducit ad probãdũ q̃ dispositio illius locum sibi vẽdicat in illis qui matrimoniũ cõtraxerũt per verba de presenti: etiã si illud nõdum fuerit inter eos carnali copula cõsummatũ. Et q̃ hec est cõmunis opinio: ac multis & bonis rationibus fundata, nõ esset tutum in iudicando aut consulendo ab ea discedere. l. j. ibi, crebrior apud veteres opinio. ff. de offic. questo. c. nouimus. & qd ibi Ant. de bu. de ver. sig. & c. de iudicijs. iij. q. iij. & hec est cõis theorica, de qua per Hosti. Jo. And. & alios in. c. j. de constit. propter qd non videtur q̃ oppositio de qua supra noceat aut nocere possit. d. nobili Joãne: etiã si essemus in dicto casu: prout non sumus: sed in alio: & nõ soluz in alio, sed etiã dissimili. Et quidẽ in alio q̃ casus precedẽs ponitur in statuto: casus vero qui occurrit ponitur in
3 pacto & partiũ cõuentione. In dissimili vero † q̃ statutuz in quo ponitur primus casus est iuris stricti, & etiam odiosi, pro eo quia cõtra iuris cõmunis ordinẽ aufert vxori premorienti dimidiam partem huius dotis, que vel ad progimiores ab intestato, vel ad heredes per eaz institutos debeat reuerti: & ideo debet stricte interpretari. l. quicquid astringende. ff. de verb. oblig. l. cũ quidã. ff. libe. & posthu. & regu. odia restringi, de regu. iur. in. vj. Pactũ vero in quo procedit casus noster nõ est stricte interpretandũ: sed vel plenissime. vel saltẽ plene: per ea que habẽtur in. c. cũ dilecti. de dona. pro quo videri põt Panor. in. d. cõsi. j. col. fi. versi. restat respõdere ad. l. deo nobis, vbi q̃uis idẽ Panor. in precedẽtibus tenuerit, q̃ in casu statuti maritus per verba de presenti non lucretur partẽ dotis: ipse tñ aliud sentit in casu cõuentionis, vt in casu nostro, pro hoc est bonus casus in. d. l. deo nobis, vbi etiam hoc tenet Bal. C. de epi. & cle. & debet hoc maxime procedere, cum hincinde fuerint facte mutue & reciproce donationes per dictam nobilẽ Joannã, & nobilẽ quondã Antoniũ gauffredi eius viruz: que propterea valuerũt. l. si pater. & qd ibi per oẽs scribẽtes. C. de inoffi. testa. & l. si cõstante matrimonio. §. pactis. C. de dona. ante nup. ¶ Preterea contra eandẽ nobilẽ Joannã facit: q̃ lz fuerit per eam vel eius nomine dicto nobili Antonio in dotem & p̄ dote eiusdẽ Joanne cõstituta summa duorũ milliũ & quingentoruz scutorũ cum signo solis: eidẽ tamen nobili Antonio dũtaxat soluta extitit dimidia pars huius summe. Propter qd non videtur eadem nobilis Joanna fuisse lucrata nisi dimidiã partẽ ducentorum scutorũ eidem Joanne per dictũ Antoniũ, si ipse premoreretur donatorũ, aut. de non eligẽ. secun. nuben. §. illud. & qd ibi Bartol. & Ange. colla. ij. & transumptiue in aut. sed que nihil C. de pact. conuen. tam super dote q̃ dona. propter nup. & no. Angel. are. in. §. fuerat. post mediũ ver. & aduertas q̃ mulier que nõ soluit dotẽ, insti. de actio. vbi etiã do. Jason may. char. penul. col. iij. ver. subdit Ang. hoc ad vnũ aduertendũ, Bar. in. l. iubemus. §. plane. la. j. C. de sacrosan. eccle. & Rapha. in. l. si marito. §. j. ff. solu. matri. Et si respõdeatur q̃ dicta ducẽta scuta nõ videatur do-
4 nata donatione propter nup. pro eo q̃ in donatiõe huiõi & dote debet esse equalitas: & nõ solũ in his, sed etiã in eorũ lucris, auth. de equa. do. §. j. colla. vij. & transumptiue in auth. equalitas. C. de pac. cõuen. tã super do. quã &c. qd non fuit in casu de quo querit: & quidem non in dote & donatione: q̃ dos fuit duorum millium et quingentorũ scutorũ: donatio vero propter nuptias per dictum quondã Anto. facta fuit duntaxat ducentorũ scutorũ. Nõ etiam fuit in lucris equalitas, q̃ prefata nobilis Joanna superstes debebat lucrari ducẽta scuta: dictus vero Antonius centum, si superstes extitisset. poterit fortasse responderi q̃ licet ista donatio propter nuptias, quatenus scz datur in recõpẽsam dotis, et pro illius securitate, seu pro qua si pignore. d. l. si constante. in prin. et qd ibi doct. maxime Sali. & l. cum multe. §. sancimus: ibi, q̃ quasi &c. C. de dona. ante nup. nõ fuerit expresse per dictũ nobilẽ Antoniũ cõstituta: tñ censetur fuisse cõstituta ex iuris dispositione, et sic ipso iure in simili seu pari quãtitate, ẽm Marti. Anti. glo. in aut. dos data. C. de dona. ante nup. vbi etiã, ẽm qd refert & sequitur Cyn. idẽ voluit Jaco. de are. & Sali. referens q̃ Jaco. de are. & Ray. idẽ ibi voluerũt. Preterea nõ videtur posse negari quin donatio predicta videatur surrogata in locũ pacti, qd olim fieri solebat super lucrãda donatione propter nuptias, vel parte illi & de quo habetur in. l. ex morte. & d. auth. equalitas. C. de pac. conuen. debet ergo eodem iure censeri. l. si cũ. §. qui iniuriarũ. ff. si qs can. & l. filie. §. titia. & qd ibi Barto. soci. ff. de condi. & demon. qui pro hoc allegat. l. si donate. §. si sponsus. ff. de dona. inter virum &
5 & vxo. & c. ecclesia sancte Marie, vt lit. pendẽ. † Queãdmodũ igitur tota dote non soluta nõ exigitur tota donatio p̄ter nuptias sed dũtaxat proportionabiliter, prout habet in. d. §. illud. & transumptiue in. d. aut. sed que nihil: ita nec videt in totũ posse exigi q̃ per maritũ donatũ est vxori in eũ casum in quẽ ipse premoreretur, postq̃ vt dixi hec donatio surrogata est in locũ donationis propter nuptias. Facit ad predicta: q̃ vt colligit ex themate p̄dicto, partes predicte hãc donationẽ appellarũt donationẽ propter nuptias: ergo eã talẽ senserũt. l. labeo. §. fi. ff. de sup. legat. et qd ponit beatus Augu. in prefatione psalmi. cxlviij. col. ij. Videtur igit vt predixerã, q̃ si nõ fuerit soluta nisi dimidia pars dotis: nõ etiã debeat ipsa nobilis Joanna lucrari nisi dimidiã partẽ dictorũ ducentorũ scutorũ. Sed predictis non obstan. videtur posse dici contrariũ: tũ q̃ d. aut. sed que nihil, nõ seruatur de cõsuetudine: ẽm Joan. fab. qui hoc not. in. d. aut. quã legit cũ. d. l. ex
6 morte. † Et si famoso doctori cõsuetudinẽ alleganti credendus sit, vt voluit Bart. in repeti. l. de quibus. ff. de legi. & multi alij in alijs locis. d. aut. sed que nihil. non obstaret eidẽ nobili Joanne: nisi aduersarius probet cõtrariũ. Tũ etiam nõ obstat eadẽ aut. pro eo quia termini faciende solutionis summe restantis nondũ euenerant tẽpore mortis predicti Antonij. Quo fit vt cum de illa restãti summa fuerit fides habita: & terminus vel termini dati ad solutionẽ faciẽdã, perinde sit quo ad effectũ lucrãde totius donationis propter nuptias, ac si illa pars restans soluta extitisset. argu. eius qd habetur in. §. vẽdite institu. de re. diui. & in. l. qd vendidi. cum ibi nota. ff. de contrahenda emptione. Et pro hoc videtur facere id quod no. gl. in. d. §. illud. super verbo recipiat. ver. sed contra, vbi arguit de auth. vt exactione instante dotis. §. fi. colla. vij. vbi videtur decidi contrarium eius quod habetur in dicto. §. illud: & deinde respondet glossa illum. §. fina. nõ obstare: pro eo quia mulier, aut alius pro ea dotis debitor fuit ibi parat dotẽ dare, sed maritus noluit accipere. Quod si ita est, vt illo casu mulier superstes lucretur totam donationẽ propter nuptias,

quamuis dotem non soluat, vel non totam, quare nõ idem erit eo casu, vbi ab initio de consensu mariti, & per eum termini assignati sunt ad illam soluendum. Et sic non potuit dicta nobilis Ioanna dici morosa.
7 ¶ †Nec ei videt̃ opportune posse adaptari verba d. §. illud. ibi, non est iusta omnino mulier doté non dans marito ante nuptialem accipere donationẽ: ergo nec dispositio illi⁹ §. in ea locum habet. l. si ferrum quis. §. non dixit. ff. de acquiren. heredi. l. j. §. loquitur. ff. de aqua quoti. & esti. l. iiij. §. quotiens. ff. de dam. infec. l. ita autẽ. ff. de admi. tuto. & c. indemnitatibus. §. pe. cũ multis simili. de elec. in. vj. Preterea in dicto. §. illud, videntur ponderari onera matrimonij que vir sustinuit, & mora, vel iniuria non soluentis dotem pro matrimonij oneribus cõstitutam. l. pro oneribus. C. de iure dotium. & ob hoc princeps equitatis & iustitie amator statuit prout ibi contra mulierem, quam doté nõ soluentem dicit non omnino iustã. Sed in casu nostro nõ fuerũt sustenta onera matrimonij: & nihilominus fuit dimidia pars dotis, & quidem nõ contemptibilis valoris, ipsi marito soluta. Etiã in d. §. illud solum fiebat pactum de lucrãda donatione propter nuptias: in casu vero de quo queritur fuit etiã pactum de lucranda parte dotis in casum in quem dicta nobilis Ioanna premoreret: & sic iste est casus diuersus, & in quo facilius cõcedit̃ donatio d. l. si pater puelle, & quod ibi doc. C. de inoffi. test. Et quemadmodum, vt puto, si hec nobilis Ioanna primo ab humanis decessisset, idem Ant. lucratus extitisset totam summam sibi datam de dicta dote: postq̃ conditio sub qua donata extiterat euenisset: et sic fuisset donatio purificata & effectum sumpsisset. l. cedere diem. ff. de ver. sig. l. pecuniã. §. si cer. pe. & l. qui here. §. si de dal. demõ. Ita & in casu qui cõtigit debet dicta nobilis Ioanna lucrari & habere dicta ducenta scuta, (Pro premissis facit, quia (vt supra)) dictus nobilis Antonius pro obseruatione premissorum promisso. ũ & donatorum eidẽ nobili Ioãne se submisit curie rationũ ciuitatis aquẽsis: in qua non admittũtur nisi certe exceptiões, de quibus, nec de eis similibus est exceptio dotis: vel totius dotis non numerate, nec vt puto de eis similibus: ergo de illa opponi nõ poterit. Pro quo remisisse sufficiat ad no. p Bar. i. l. j. §. parui. ff. qõ vi aut clã. & p alios in multis alijs locis, quos nõ refero, donec fuerim plenius informatus de obligatiõe seu submissiõe predicta: & de exceptionibus, que duntaxat admitti dicuntur in dicta curia rationum. ¶ Ad secundum quesitum dico & respondeo primo quo ad pecuniam inibi memoratam: & quam idem quondã Antonius eidem nobili Ioanne misit per nuntium, vt de illa exponeret ad quascũque necessitates & voluntates suas qõ illa que fuit expensa viuente eodem Antonio peti nõ possit: cum illa videatur fuisse donata, propter verbum ad omnimodas voluntates: & que donatio valuit ab initio, vel morte confirmata est. Pro quo allegasse sufficiat id quod voluit Ange. consi. cclj. alias. cclviij. exordiẽte, Nicoletus de tartagnis. Quo vero ad pecuniam nõ expensam existimo quod illa sit reddenda. Quo vero ad iocalia eidem Ioãne missa, & per nuntiũ portata dico & respondeo, quod si erant pretiosa, illa non censentur fuisse eidem Ioanne donata. sed potius commodata vel concessa, vt magis compta incederet. Pro quo allegasse sufficiat id quod no. Bar. in. l. j. §. nec castrense, colla. v. vel circa, ver. vlteri⁹ quero &c. ff. de colla. bono. & in. l. si vt certo. §. interdum. ff. cõmo. Ange. in d. consi. cclj. Pau. de cast. consi. cccclij. exordiente, Viso casu suprascripto &c. in nouis consi. & Pet. de ancha. consi. clxxxi. exordiente, In predicto dubio parum videtur esse scribendum &c. & hec opinio videtur mihi magis communis. Audio tamen quod Pet. de peru. in. l. pe. §. j. ff. solu. mat.
8 aliter sensit. †Dicit enim quod si contractis sponsalibus de futuro, per patrem vel sponsum mittantur dona & iocalia, puta cofanellum, burse, & perle, & demũ contracto matrimonio cum carnali copula maritus decedat, illa videntur donata: & ideo querũtur mulieri: & idem est si sponsus de futuro vadit ad domũ sponse, et subarrat eam donando sibi annulos, vt videatur etiam donare & idem cum sponsus de aliqua quando celebrantur nuptie. Leũ te & alijs sequentibus, vsq̃ ad. l. cum veterum. C. de dona. ante nupt. & l. cum hic status. §. si spon̄sus. ff. de dona. Et ita consuluit ipse Petrus, prout refert Alex. de imo. in. l. j. §. nec castrense, col. ij. Et pro casu allegauit idem Pet. in. l. si presidi. & l. cum in &c. C. de
9 dona. ante nup. †ibi munera simpliciter data sponse videntur donata: nec distinguitur an sint pretiosa vel nõ. Et si dicatur qõ ille. ll. loquuntur de donationibus que ponuntur in illo titulo respondet idẽ Petr⁹, q̃ ille loquũtur de donatione vera, & etiã presumpta que presumitur, nisi cõtrariũ probetur. Et quãuis alij, vt refert Alex. de imo. vbi supra, aliter sentiant: & quidem diuersi diuersa opinio tñ Pe. de perusi. plus placet Alex. de imo. vt scz intelligat̃ facta esse donatio de talibus nisi cõsuetudo habeat qõ nõ inducatur donatio. Et quãuis hec opinio nõ noceat bonis defensorib⁹, nec fundamẽtis: esset tñ vt opinor difficile obtinere contra cõem opinionẽ p iura vulgaria. Sz vbi ponerem⁹ qõ de cõsuetudine censeretur facta esse donatio: tũc nõ esset difficultas & hoc voluit Bar. in d. l. si vt certo. §. interdũ. Quo vero ad alia de quibus in casu, scz iocalia, anulos, & cathenas auri, tẽpore dationis corporũ, seu matrimonij cõtracti per verba de p̃nti inter dictos Antoniã & Ioãnã: ac vestes & indumẽta necessaria eidẽ Ioanne per Antoniũ donatas & donata seu cõcessas & cõcessa, dico et r̃ndeo q̃ nisi clare appareat de mẽte eiusdem Antonij q̃ ipse dona hmõi d. Ioãne donauerit, & illa ipsius esse voluerit, illa non fuerunt facta sua, nec debẽt apud eam remanere: per ea que scribit Bar. in locis superi⁹ allegatis, Ange. Pe. de Anch. & Paul. de ca. in d. cõsilijs, Bar. Jo. de Imol. & alii in d. l. pe. §. j. ff. solu. ma. Bal. in autẽ. ex testamẽto. ver. xij. c. &c. C. de colla. Ioã. p̃ ferra. in sua practica, ti. de here. vel re sing. diuidẽ. in gl. cõiter & p indiuiso, & c. deinde querit &c. Et hãc opinionẽ videt̃ sequi Alexan. de Imol. in. l. si vsusfructus. §. dos legata. ff. ad legẽ fal. & Ang. are. in. §. fuerat, charta vlti. vel circa. ver. secus dicit Bar. &c. insti. de actio. & hoc intelligo de pretiosis: q: in quotidianis iter oẽs cõiter conuenit q̃ sint vxoris. Que dixerim sub correctione &c.

¶ Argumentum.

¶ Testator sicut alienationẽ bonorum hereditariorum ex causa prohibere potest: ita & diuisionem. V. F.

1 ¶ Testator an possit prohibere heredibus ne vsq̃ ad certum tempus bona diuidant: & in communione semper stent.
2 Testator potest ex causa perpetuo prohibere alienationem bonorum hereditariorum.
3 Testatoris prohibitio fortior dicitur q̃ contrahentis.
4 Pactum inter socios initum de nunquam diuidendo: & de stando in communione per totam vitam, an sit seruandum.
5 Verbum quodlibet in dispositione positum, sicut etiam quelibet clausula debet aliquid operari.

¶ De instit. & substit. Consil. xxv.

Vltra & preter quedam alia dubia exorta ex testamẽtaria dispositione prouidi quondã viri Petri de vallibus: & mihi parte honorabilis viri Gabrielis Veyrerij eiusdem quondã de vallibus fratris vterini mihi exhibi-
1 ta, †quesitũ est parte eiusdẽ veyrerij: an honesta mulier yzalba, dicti de vallibus quondam mater, & ipsius veyrerij coheres, possit et valeat cõtra eundẽ veyrerij agere, experiri, & cũ effectu cũ petere cogi ad diuidendũ bona dicti quondã de vallibus. Ad qõ videt̃ respondendũ q̃ nõ: pro eo q: attẽtis verbis illis: q̃ dicti mater & filius stare & morã trahere debeãt simul in bona vniõe & pace, positis in dicta testamẽtaria dispositione: & in institutione facta de dictis yzalba & Gabriele veyrerij, per que videt̃ prefatus de vallib⁹ testator voluisse q̃ dicti ei⁹ heredes manerẽt in cõione: & sic q̃ bona nõ diuiderẽt: qõ videt̃ potuisse facere: & nõ solũ vt infra certũ tẽpus illa nõ diuiderẽt: sed etiã vt illa nõ diuiderẽt durãte eorũ vita. Primũ probat̃ per id qõ habet̃ in. l. hoc indiciũ. §. si cõueniat. & §. seq. ff. cõi. diui. & qõ no. Bar. in. l. quintus. ff. de adimen. lega. & hic est bonus tex. in. l. si qui ita. in prin. & qõ ibi Bald. & Sali. ff. de cõdi. insti. dicẽtes ibi pbari, q̃ testator põt prohibere heredibus ne vsq̃ ad certũ tẽpus bona diuidãt, qõ etiam voluerũt doc. in. l. si non sortẽ. §. centũ. ff. de condi. inde. Bartol. et Bal. in. l. si cõuenerit. ff. pro so. Flo. de sancto Petro in d. l. hoc indicium. §. si cõueniat. ff. cõi. diui. Secundum probatur pro eo q̃ dicta prohibitio est prohibitio alienationis. l. si pupillorũ. ff.
2 de reb. eo. †Et certũ est testatorẽ posse ex causa perpetuo prohibere alienationẽ. l. filiusfamilias. §. diui. & qõ ibi gl. & doc. ff. de lega. j. & l. quoties. C. de fideicõ. & pro hoc videt̃ glo. iũcto text. in. l. fi. C. cõi. diui. dũ glo. allegat. l. fi. C. de reb. alie. nõ alie. Ad qõ etiã facit qõ no. Bart. & Bal. in d. l. si conuenerit. ff. pro so. Et hoc expresse voluit Jo. de Imol. in d. l. si non sortem. §. si centum. ff. de condi. inde. & respondet ad d. l. in hoc indicium. §. si conueniat, q̃
3 ille. §. non obstat: † q: in materia prohibitionis fortior est prohibitio testatoris q̃ contrahẽtis. Videmus enim q̃ si in testamento testator ex causa expressa rẽ alienari prohibeat: ex tali prohibitione impeditur alienatio, seu dominij trãslatio secus vero est si prohibitio huiusmodi facta esset per pactum seu conuentionem factã inter viuos: per id qõ no. glo. & doct. in. l. ea lege. ff. de cõdi. ob cau. & l. si ita quis promiserit. §. ea lege. ff. de verbo. obliga. Et q̃uis do. Jason may. in d. l. si nõ sortem. §. si centum. col. ij. videatur in secundo dicto sensisse contrarium, scilicet q̃ talis prohibitio non valeat: si tamen verba eius opportune attendatur, & iungantur cum eo qõ ipse not. in. §. quedam. colum. viij. versic. quid diceretis de casu isto qui est quotidie de facto &c. institu. de actio. clare apparebit q̃ do. Jason non contradicit, quominus valeat prohibitio alienationis facta primis heredibus quandiu vix-

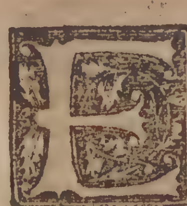
rint. Qd vt plenius appareat recenseamus verba do. Jas. in. d. §. si centu. col. j. ver. iuxta istud notabile querit Paul. de cast. zc. ibi Pulchru z valde quotidianum dubium. Ibi enim post Pau. de cast. querit, an testator possit in testamento prohibere diuisionez in perpetuum: z recitatis contrariis opinionibus Paul. de cast. z Alexan. de Jmol. tandem dicit passum istum esse quotidianum ac vtilem, et eum habere pro ambiguo. Et deinde dicit se tenere opinionem Paul. de cast. quam etiam dicit consulendo tenuisse Alexand. de Jmol. z refert Alexa. esse motum, pro eo quia si per contractum fieri non potest prohibitio in perpetuum. d. §. si conueniat: ergo nec per quasi contractum aditionis hereditatis: cu obligatio qua astringuntur heredes ad obseruantiam contentorum in testamento procedat a quasi contractu aditionis hereditatis. l. ex maleficiis. §. heres. ff. de actio. z obliga. z l. apud iulianum. §. fina. vbi hoc not. Barto. ff. ex quibus cau. in possessio. ea. pro qua parte facit secundum do. Jaso. in. d. §. si centum. qd cum in hac materia, z in hoc proposito non reperiatur differetia: procedit z procedere debet argumentum a cotractibus ad vltimas voluntates. Pro quo optime facit id quod post Guliel. de Cug. not. Ange. in. l. pactum inter heredem. ff. de pact. Ex quibus colligitur q z Pau. de cast. z do. Jason may. fundametum dicte eorum opinionis faciunt in. d. l. in hoc indicium. §. si coueniat. † Sz
4 idem domi. Jason in. d. §. quedam. col. viij. versi. quid si diceretis voluit q si fuit pactum inter duos socios, vel duos mercatores, q eis diuidere non liceat pro toto tempore eorum vite: illud pactum valeat: z relicta opinione cuiusdam viri solennissimi, qui florentie contrarium cosuluerat. per. l. nulla societatis. iuncta. l. j. in princi. ff. pro socio, dicit se credere q si ille pater idemq consulens diligentius inspexisset illa duo iura, z quod ibi dicit glo. sea non ad hoc allegasset. Illa enim iura videntur adinuicem contraria qz in. d. l. j. dicitur q societas potest coiri in perpetuuz, idest quo ad viuent socij. In dicta vero. l. nulla. dicit contrariu. Sed ibi gl. respondet, quod societas bene potest in perpetuu coiri, idest quo ad viuent socij: sed non in eternum, idest sine fine. Ita q dicta. l. j. in principio. probat de directo contrarium eius quod consulue rat prefatus dominus consulens: z sic q imo valeat pactum q tempore vite contrahentium eisdem non liceat diuidere. Et hoc credit idem do. Jason esse verius: qd dicit cordi tenendum pro maxima limitatione z declaratione regule tradite in. d. l. in hoc indicium. §. si conueniat, scilicet vt. ille. §. intelligatur eo casu procedere, quo inter partes conueniret vt nullo vnq tempore fieret diuisio. Et istud satis exprimitur in. d. §. si coueniat: vbi dicitur ne omnino diuisio fiat. Et ex his omnibus colligitur q Pau. de castro. z do. Jas. in. d. §. si centu. censentur fuisse loquuti eo casu quo testator inhibuisset ne vnq fieret diuisio: non aute ne fieret in vita primorum eius heredum. Et si secus loquuti censerentur: non iuuaretur eorum opinio per. d. §. si conueniat. vbi dicitur ne oino impugnaretur per. d. l. j. in prin. ff. pro so. Preterea vbi pretendi posset, vt no videtur, q dictus quoda de vallibus dictis do. yzalbe matri, z Gabrieli veyrerij eius heredibus inhibere no potuerit ne, q diu viuent bona diuiderent: hoc tu certu est, z apud oes indubitatum, vt iam dixi, q ipse inhibitionem huiusmodi facere potuerit vsq ad certum tempus: z qua in dubio fecisse videtur vsq ad decennu, postq non apparet q ipse diuisione huiusmodi fieri prohibuerit in eternum. aut in perpetuum, vel ad tpus determinatum, arg. l. sine premitio. ff. de penis, z qd no. gl. in. l. incredibile. C. eo. ti. z Florianus de sancto pe. in. d. l. in hoc indiciu. §. si conueniat. ¶ Forte vero opponetur de eo quod not. Bar. in l. quintus. ff. de adi. lega. z consi. clxiij. exordiente. Quida habens bona coia cuz titio suo fratre. In quibus locis non videt sensisse Bar. q testator qui voluit aliquos stare z morari coiter, censeri debeat voluisse q bona inter eos coia non diuiderent: sed aliter vt ibi patet interpretatur z declarat dicta verba. Sed hoc no videtur obstare: qz in casu nostro ponuntur alia verba et vt videtur multum diuersa. Dixit enim idem de vallibus testator, qd dicta do. yzalba mater, z filius, hoc est. d. Gabriel veyrerij stare z mora trahere debeant simul in bona vnione z pace. Per que apparet eundem testatorem voluisse non solum q dicti eius heredes moram simul traherent: sed etia voluit q manerent in vnione z pace: z sic propter verbum in vnione, videtur prohibuisse diuisione illi contrariam, z hoc ne videatur dictu verbum in vnione, alias
5 fuisse superflue appositu: qd non est dicendu: † qz non soluz vnaqueq clausula: sed etia vnuquodq verbum in dispositione positum debet esse cuz virtute operandi si fieri potest. l. hac lege. ff. de contrahen. emptio. z l. si stipulatus. in prin. ff. de vsur. qd etia voluit Bal. C. de contrahen. emptio. in rub. q. ix. And. Barba. cosil. lxi. col. x. i. parte, z in multis aliis z Alex. de Jmol. cosi. cxvij. exordiente. Visis supra narratis z c. clu. iiij. in. j. volumi. z in aliis multis. Et Romanus cosilio. lxxxiij. in fi. Et ita mihi videretur sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

¶ Argumentum.

¶ Qui hominis vassallo ligij heres est, idem homagium et ipse prestare tenetur, quod predecessor: quanuis sine interesse huius domini alterius quoq ligius idem esse possit. V. F.

1 ☞ Recognosces se hominem alicuius an preiudicet suis filiis: z an filii hoc casu debeant insequi fortunam patris.
2 Jusiurandum alicuius an possit alteri aut nocere aut prodesse.
3 Filius hominis mei an sit homo meus.
4 Jus patrie potestatis magnum est.
5 Homagium an sola hereditatis aditione probetur.
6 Homagium ligium quid sit, z quare dicatur ligium.
7 Homo ligius an possit esse quis duorum dominorum. Vassallus aut homo duorum potest quis esse.
8 Homo ligius an possit irrequisito domino se constituere hominem non ligium alterius.
9 Homo ligius an possit inimico domini sui homagium no ligiu facere illo inuito.
10 Remedium. c. reintegranda, potest domino cotra vassallum homagium ipsi denegante competere.

¶ De feud. Consil. xxvj.

Ex themate mihi transmisse consultationis parte nobilis z generosi scutiferi Gasparis de lancello, nepotis seu felezeni, ac vniuersalis ac vnici heredis nobilis z generosi quondam scutiferi Ludouici de lancello quonda domini castri de remolis, eliciuntur multa dubia: quibus respodeo breuiter z succincte, put infra. Et primo ad primu. Premittens tu pro illius faciliore solutione no esse dubiu qnin Jacobus chaudoin in themate cosultationis huiusmodi latius memorat⁹ cuius filij z vniuersales heredes extiteru Bar. et Jo. chaudoin in eode themate latius metionati, se coitituere aut facere potuerit homine. d. quonda nobilis Ludouici de Lancello. Pro qua causa breuitatis remisisse sufficiat ad disputatione, z solutionez, seu determinatione quas facit Spe. tit. de feu. §. qm super homagiis, col. ij. vel. primo aute circa hoc querendu est vtru quis alterius homo fiat, z post eum Jo. fab. §. pe. col. ij. versic. sed an quis possit se homine ligiu alterius costituere solo pacto, insti. de iur. perso. z qd no. Alua. in prelu. feu. col. xi. ver. quero septimo zc. ibi insuper sciendu est q ex generali consuetudine, Jacob. de sancto Georgio in suo tra. de homagiis, col. ij. ver. Aliqu vero fit homagiu alia ratione q feu. Jo. de pla. in. l. diffinimus. col. fi. circa fin. ver. z an quis possit fieri homo alicuius ex coventione zc. C. de agrico. z cesi. lib. xi. post. And. Barba. in. l. secundus. §. illud. co. titu. z Jo. rav. in suo coprehensorio de feu. super l. imperiale. §. vlti. q. xviij. ver. quero vlterius quid est qd hodie dicimus homagiu. c. de probi. feud. alie. per Fede. Et si bene inspiciat forma homagij prestiti per dictu quonda Jacobum chaud. in, in ea seruata extitit forma de qua per Spec. in. d. ver. primo aute circa hoc querendum est zc. Quo supposito, venio ad dictu primu quesitu: in quo
1 dubitatur, an dicti Bartho. z Jo. prefati quonda Jacobi filij et vniuersales heredes, astringatur prestare homagiu eide nobili Gaspari. Ad qd prima facie videretur dicendu q non per id qd no. Bald. Sali. z do. Jason may. in. l. transactione matris. C. de transac. vbi voluit q licet quis se recognoscat in vassallu alieni⁹ istud tu non preiudicat filiis: pro quo facit Bal. do. Jas. in. l. ij. §.
2 penul. ff. de iureiur. † vbi dicit q iusiurandu alterius alteri neq prodest neq nocet. Et ita videtur q pactio seu coventio p quam pater se homine alteri⁹ costituit, eius liberis no noceat, neq p fit. Quod si ita est, no videtur dicti Bartho. z Joa. esse homines prefati Gasparis de lancello: z ita non videtur posse cogi pstare homagiu dicto nobili Gaspari. Et huic dicto, si tu pfati Barth. z Joanes cocepti no erat tpe prefati homagij, de quo supra, z facte promissionis per dictu quonda Jacobu vt no in opportune adaptari id qd voluit Marti. de fano in suo tract. de homagiis:
3 vbi queres † an filius hois mei sit homo meus, anteq pater eius mihi faceret homagiu: z tuc non est homo meus. l. j. z ij. C. de libe. z eoruz q aut ille filius fuit coceptus z natus anteq pater suus fecit libe. aut ille filius fuit conceptus z natus postq pater suus fecit mihi homagium, z tuc erit homo meus, qz sequitur fortunam patris, licet bm ius videretur aliter distinguendu, scz q aut ille filius est natus ex matre libera, z tuc no videtur esse homo meus l. fi. C. de agrico. z cesi. lib. xi. z c. fi. de ser. no ordi. aut est natus ex matre que est femina tua, z que tibi tenetur ad homagiu, z tuc iura potius fauet mihi qui sum ons patris, q tibi. l. ne diutine. C. de agric. z cesi. li. xi. Sed his non obstantibus, super quibus non insisto,

insisto, ut quod dicti Bartho. et Joãnes sint homines dicti nobilis Gasparis de Lancello. Tũ pro eo quia d. quõdã Jacobus se pro se et suis heredibus hominem ligiũ constituit dicti quondã nobilis Ludouici et suorũ successorũ: quia idẽ nobilis Ludouicus eidem Jacobo stipulãti solẽniter et recipienti pro se et suis heredibus cõuenit et promisit, eundem Jacobũ et suos tenere, habere, et seruare in franquesijs, libertatibus et cõsuetudinibus, in quibus ceteri homines ligij dicti nobilis Ludouici teneri solẽt et seruari. Et insuper pro homagio p̃dicto et gratia illi⁹ idẽ nobilis Ludouicus pro se et suis heredib⁹ donauit d. Jac. chaudoin presenti et stipulãti pro se et suis heredibus et successorib⁹ vniuersis terras inibi latius expressas: cũ tñ et sub seruitio duorũ sestariorũ auene et emine mensure de romolis. Et ita ex forma homagij, et aliorũ predictorũ videtur p̃sona principaliter astringi: et bona predicta interuenire gratia cuiusdã remunerationis. l. si remunerãdi. ff. mãd. Et quia verisimiliter ita voluit puidere filijs suis sicut sibi. l. si pactũ. ff. de pba. Ideo dicti filij viderentur teneri ad homagiũ, etiã si vellent refutare dicta bona. Quia queadmodũ potest quis puidere filio suo paciscẽdo vel stipulando. l. et here. §. nos autẽ, et §. iulianus, et l. auus. ff. de pac. ita potest quis filio suo puidere cõstituẽdo se hominẽ alicuius potẽtis: ita vt et ipse

4 et filij ab eo defendant. † Magnũ est enĩ ius patrie potestatis quia videmus qd ppter necessitatẽ famis pater põt vendere filiũ. l. ij. C. de patri. qui fil. distra. Itẽ potest pater filiũ impuberẽ cõstituere sub potestate tutorũ. l. j. ff. de testa. tute. ergo videt etiã posse filiũ cõstituere sub dominio et potestate alicuius dñi, vt ab eo defendat. Pro quib⁹ videri poterit Spec. tit. de feu. §. qm̃, ver. quinto querit: vbi plene per eũ, et Ja. de sancto georgio in d. suo trac. de homagijs, ver. ij. quero vtrũ filius &c. Super quo tñ est aduertendũ qd cũ, vt apparet ex instrumẽto predicti homagij, viueret tẽpore illius Petrus chaudoin pater dicti Jacobi: nõ multum videtur facere vltima ratio, si tñ eo tẽpore nati erãt dicti Bartho. et Joã. Tum etiã videnť ipsi Barth. et Joães esse homines dicti nobilis Gasparis: pro eo quia non solũ fuerũt filij dicti quondã Jacobi, sed etiã fuerũt et sunt eius vniuersales heredes. Quo fit queadmodũ dictus Jacobus ex cõuentione seu pacto factus fuit homo dicti quondam nobilis Ludouici: ita et ex quasi cõuentione eorũdem nobiliũ Bartho. et Joãnis facta per immixtionẽ paterne hereditatis. l. apud iulianũ. §. fi. ff. quib. ex cau. in pos. ea. l. ex maleficijs. §. heres quoq;. ff. de actio. et obliga. et §. heres quoq;, insti. de obliga. que ex quasi cõtrac. facti fuerũt dicti Bartho. et Joães homines dicti nobilis Ludouici, si tũc viuebat alias ipsius nobilis Gasparis. Non enim videtur posse venire ctra factũ dicti Jacobi eorũ quõdã patris. l. cũ a matre. C. de rei vẽ. l. que a patre. C. de restitu. mili. l. vẽditrici. C. de reb. alie. nõ alie. l. ij. C. si quid in frau. patr. et l. si creditorib⁹. C. de ser uo pi. da. manumis. qd ẽt voluit Jo. de bilã. in sua summa de feu. tit. de vassal. et eorũ diffe. §. fi. que refert et sequit Jo. Ray. in suo cõprehensorio feu. l. imperialẽ. §. fi. q. xx. ad fi. et q. xxi. qui voluit qd, si filij hominis mei eidẽ succedãt, illi nisi obstet cõsuetudo mihi astringunť: et vt homines mei possunt vẽdicari: et tales dicuntur homines de tisono siue foco. Et ita etiã voluit Ja. de sancto Georgio in d. suo tractatu, versic. itẽ probat homagiũ: vbi dicit

5 † qd homagiũ pbatur aditione hereditatis: quia si aliquis adeat hereditatẽ hominis mei: p talem aditionẽ efficiť homo me⁹, etiã ante apprehẽsaʒ possessionẽ rerũ hereditariarũ. l. iij. §. fi. ff. ex q. cau. in pos. ea. et l. j. et ij. C. de actio. here. Et ita refert determinasse Spec. in d. §. qm̃, in ver. quẽ allegat. Et ex hec ptʒ rñsio ad pri

6 mũ quesitũ. ¶ † Uenio ad scdm̃ quesitũ: sup quo videť primo dicendũ, quod nec dict⁹ quondã Jac. nec p̃fati Bart. et Joães potuerũt aut possunt pprie dici et esse homines ligij dictorũ nobilium Ludouici aut Gasparis. Pro eo quia homagiũ ligiũ, a quo diciť homo ligi⁹, est illud homagiũ qd fit impatori vel regi, nulli⁹ alteri⁹ fidelitate salua vel excepta. Illud vero qd fit alijs nõ diciť ligiũ, pro eo quia fit seu iurať salua imperatoris vel regis autoritate. l. imperialẽ. §. fi. de pbibi. feu. alie. p Frid. et qd no. gl. in cle. pastoralis. §. rursus, sup verbo, homoq; ligi⁹, de re iud. Spe. ti. de feu. §. qm̃, ver. et no. Jo. rayna. in suo cõpreben. d. l. imperialeʒ. §. fi. q. xix. ver. quero quotuplex est homagiuʒ, et do. Jas. may. in pre. feu. ver. vij. diuisio feudorum, et alij in alijs locis. Et vt dicit Spec. nõ est verũ quod quidã putauerũt, scʒ quod ideo dicať qs esse homo ligius quia tpe homagij man⁹ suas immittit intra man⁹ dñi: et ibi homagium ac fidelitatẽ facit et promittit, et ab eo osculũ recipit. Sed! hec est quedam simplicitas. Subdit auteʒ Specu. Jo. ray. et domi. Jas. vbi supra qd homagium ligium dici potest quãdo in eo nullus excipitur quantum ad verba: sed quantũ ad mẽtem intelliguntur excepti illi qui supremam vel generalem habent administrationem: vt Imperator in imperio, vel Rex in regno. c. venientes, de iureiuran. contra quos non videtur homagium prestans velle dominum suum iuuare, per id quod not. Specu. in d. §. quoniam, ver. et no. et ver. decimoquinto queritur &c. do. Jason et Joã. ray. vbi supra. Et isto modo videntur dicti Barth. et Joães posse dici homines ligij dicti nobilis Gasparis: quia licet in prestatione homagij facta p dictum quondaʒ Jacobum non fuerit quo ad verba excepta persona alicuius: tamẽ excepta intelligebať p̃sona illustrissimi dñi Silicie regis, q in il

7 lis iura imperialia habet et superiorẽ non recognoscit. † Et quis qs esse nõ possit, sic loquẽdo, homo ligius duorũ dñorũ, p eo quia in homagio ligio proprie dicto nullius p̃sona excipitur, nec excepta intelligitur: potest tamẽ quis esse homo ligius vnius, et vassallus alterius: vel etiam vassallus duorum, vt no. gl. in d. §. rursus. Potest etiam quis esse homo non ligius duorum quãdo fit simplex homagium: quemadmodũ potest quis esse vassallus plurium respectu diuersorum feudorũ, vt habetur in feudis tit. hic finitur lex. §. fi. et titu. de probibi. feud. alie. per lotha. c. ij. et c. grandi: ibi, si aliquibus forte prefato regi vel cuicunq; alij p̃sone, de supplen. negli. prela. et hoc etiam satis apparet ex his que no. Spec. in d. §. quoniam, ver. ex. queritur, et ver. vndecimo que-

8 ritur, et seq. † Quinimo plus dicit Specu. in d. versic. vndecimo queritur, quod nisi subsit causa prohibitionis potest homo me⁹ ligius me inuito vel me irrequisito se constituere hominem non ligium alterius: p eo quia in homagio nõ ligio excipitur fidelitas que mihi debetur. d. §. quoniã, ver. et no. vnde in nullo mihi preiudicat: et ideo si id fieri prohiberẽ, videor facere vt alij officerem, nõ vt mihi cõsulerem: et sic nõ essem audiendus, ar. l. in fundo. ff.

9 de rei vendi. † sed vbi subesset causa pbibitionis, puta quia vellet homo meus ligius facere homagium nõ ligiũ inimico meo: tũc nõ posset me inuito: quinimo possem eum pbibere, ar. c. repellãtur, de appella. Igitur si in cõtrarium causa non subsistat, quod homagium prestitum per dictos Barth. et Joannem nobili fulqueto de turri, cõdomino dicti castri de remolis, valuerit, dũtamen in eo fuerit excepta fidelitas dicti nobilis Gasparis: vel sit sine preiudicio eiusdem Gasparis: quia in ipsius preiudiciuʒ fieri nõ potuit, vt colligitur ex predictis, et ex his que no. Spec. in lo

10 cis predictis. ¶ † Ad tertiũ dico et respõdeo quod d. nobilis Gaspar potest eosdeʒ Barth. et Joannẽ vẽdicare in homines suos ligios: iuxta modum quem supra dixi: adiecta causa de iure cõsuetudinario: et petere declarari eos esse ei⁹ homines. Et si ipse nobilis Gaspar fuerit, vt ponitur in casu, in possessiõe seu quasi huiusmodi et deinde isti Barth. et Joães se cõstituerint homines d. fulqueti: et ipsum nobilem Gasparem dicta sua quasi possessione spoliauerint, et se homines illius negauerint: et tanq̃ nõ homines negauerint p̃stare ea que prestare tenentur suo domino homines illius, vel aliqua ex eisdem: et que multa sunt, vt videri potest in his que no. Ja. de sancto georgio in dicto suo tra. de homa. versi. vj. principaliter quero ad quid mihi teneatur homo meus &c. vel etiam si denegauerint ei prestare ea que vt homines sui certo tempore prestiterint: tunc putarem qd idem nobilis Gaspar posset intentare possessoriũ recuperande possessiõis et cõsulem quod ipse intentaret remedium. c. reintegranda. iij. q. j. per quod lõge pinguius subuenitur, quaʒ per aliquod ex alijs qd cũ illis cõcurrit, vt videri potest in his q̃ no. cano. in c. cũ ad sedẽ, et c. sepe, de resti. spoliatorum. ¶ Ad quartum respõdeo quod cum dictus quõdam Jacobus chaudoin pro obseruantia cõuentorum, promissorum, et iuratorum se submiserit curie camere rationum, dicti Barth. et Joães vniuersales heredes, si se negẽt esse ligios homines dicti nobilis Gasparis: et ea ad que tenẽtur p̃stare recusent, in d. curia cõueniri pñt: et si idẽ nobilis Gaspar passus fuerit interesse ppter nõ obseruantiam cõuentorum: vel ex eo quia se cõstituerunt homines alterius, potest de isto interesse clamor exponi. Eo enim ipso qd d. quondam Jacobus, et ipsi fuerunt homines ligij dictorum nobiliũ, ipsi habuerũt in eis iurisdictioneʒ: et ipsi chaudoin eisdem nobilibus fuerunt subiecti: et non solum ipsi, sed etiaʒ eorũ omnia bona que nõ habuerũt vel non habent ab alio in feudum. Pro quo remisisse sufficiat ad ea que not. Specu. in d. §. quoniã, versi. decimoseptimo queritur &c. Qualiter autem hoc interesse debeat estimari, velleʒ a parte intelligere qd interesse palla extiterit.

¶ Argumentum.

¶ Pacta de re quapiam donanda certis casibus filio ex matrimonio, qd tunc cõtrabitur, nasci turo: per eius patrem, seruanda sunt: alias hic filius vel hypothecaria, vel Saluiano interdicto pro interesse agere poterit. U. F.

1 ¶ Donatio an possit fieri nondum nato, vel in rerum natura non existenti.
2 Pactum de futura alicuius successione an iuramẽto firmetur.
3 Pactum future successionis de iure dicitur inualidum.
4 Testandi facultas libera an per pactum possit auferri.

5 Obligari an possit quis ad relinquendum aliquam rem iure legati.
6 Nubendi facultas nemini est auferenda.
7 In legatis debet esse libera testamenti factio, sicut in hereditate.
8 Clausula omni meliore modo ⁊c. quid operetur.
9 Actus in dubio interpretādus est, vt potius valeat, q̄ pereat.
10 Sermo qui sui figura continet impossibile semper debet accipi prout potest: ita quod non contineat impossibile.
Testator aut alius quiuis non presumitur eligere viam sue voluntatis aut actus impugnatiuam.
11 In obligationibus faciendi succedit obligatio ad interesse post moram.
12 Pactum future successionis iuramento vallatum an sit obligatorium, aut seruandum.

¶ De pact. Consi. xxvij.

Multa sunt que ⁊ obsta
re ⁊ refragari videntur validitati ⁊ efficacie pa
cti, qd factum ⁊ initum fuisse dicitur tēpore ma
trimonij cōtracti p ⁊ inter nobilē ⁊ generosum
scutiferum Ludouicū de vintimilia, cōdominū
castri de mōtepesato ex vna parte, ⁊ nobilē generosam domicel
lam honoratā de for. filiam naturalē ⁊ legitimam nobilis ⁊ potē
tis viri Jac. de forcalquerio, dn̄i sezariste: ⁊ in quo fuit cōuētum
⁊ opportuna stipulatione etiam iuramēto interueniēte firmatū,
qd in casum in quē dicta nobilis honorata eidē dn̄o mōtispesati
premoreretur supstite filio masculo ex ipsis do. mōtispesati ⁊ ho
norata cōiugibus procreato: ⁊ idem dominus montispesati ad se
cūda vota cōuolaret, ipse do. mōtispesati tēpore sue mortis te
neretur illi masculo primogenito relinquere castrum mōtispe
sati: ⁊ hoc in eum casum in quem liberos haberet ex alia vxore: ⁊
q aliter esset in suo libero arbitrio. Et primo quidē dicto vnico
masculo ex dicto primo matrimonio ex prefatis dn̄is cōiugib⁹
procreato obstare videtur, qd tēpore matrimonij huiusmodi ille
masculus nō existebat in rerū natura, ⁊ sic sibi nō potuit ius ac
1 quiri, ar. eius qd habetur in. c. abbate sane, de re iud. in. vj. † Sed
huic obiectioni solet respōderi, qd licet nōdum nato vel in rerū
natura nō existenti donari nō possit, vt scz statim eidem nōdum
nato dominiū acqratur, vel actio: potuit tn̄, interuenientibus ⁊
stipulantibus vel acceptātibus futuris parentibus, aut publi
co notario, sic donari primogenito masculo, vt post natiuitatem
sibi acquireret. l. diui. §. pactis. C. de natu. libe. l. si inter. ff. de pa.
dota. l. si qs operas. ff. de ope. lib. l. paulus. §. paulus respōdit. ff.
de bo. liberto. ⁊ quod voluit Jo. de imo. in. l. qd dicit, la. ij. versi.
iij. addit hic Ang. vbi etiam Alex. de imol. ver. Item addit hic
Ang. ⁊c. ff. de ver. oblig. iunctis his que de stipulatione notarij
habetur in. l. nō alias. ff. de adop. ⁊ qd no. Bar. ⁊ doc. in. l. si pupil
lus. ff. rem pupil. sal. fo. Fran. de are. ⁊ Alex. de imol. in. l. qui ro
me. §. flauius hermes. ff. de ver. obli. Scdo validitati eiusdem pa
cti obstare videtur, qd illud factū extiterit in fauorē filij futuri in
patria potestate eiusdē nobilis Ludo. de vintimilia, cui ppter
ea etiam si hoc facere voluisset donare nō potuisset: nec vt videtur
hodie donare posset. l. ij. C. de inoffic. dona. ⁊. l. donationes quas
2 parētes. C. de dona. inter vi. ⁊ vxo. † Sed huic obiectioni pōt re
spōderi, qd cū in cōtractu dictorum matrimonij, pacti, ⁊ aliorū,
de quibus in eo interuenerit partiū iuramentū ⁊ signāter ipsi⁹
nobilis Ludouici fuit pactum hm̄oi, etiam si per ipsum cēseretur
facta donatio dicto primo ⁊ vnico masculo, cōfirmatum, per id
qd elegāter voluit Bal. in. l. fi. C. de vsuca. p dona. ⁊ in. l. si dona
tione. C. de coll. ⁊ apertius cōsi. ccclxv. exordiēte, Premittendū
est ad euidētiā qd donatio facta filio ⁊c. in tertia parte, Alex. de
imol. in. d. l. si donatione, ver. vtrū autem donatio ⁊c. ⁊ in multis
alijs eius cōsi. scz cōsi. viij. ⁊ cōsi. clvij. exordiente, Viso instrumē
to donationis facte ⁊c. in. ij. volu. ⁊ consi. xx. exordiente, Cōside
ratis his q̄ in themate ⁊c. in. iij. volu. Et Frā. de are. cōsi. lxxvij.
exordiente, Et ratio recte scribendi in consi. ⁊c. ver. circa tertiū
non me extēdo: vbi ponit multa bona motiua. Hanc opinionem
secutus est Guliel. de monte lau. in clemē. Romani, de iureiurā.
Bart. vlp. ⁊ cath. in. l. si quis p eo. ff. de fideiusso. ⁊ do. Jas. may.
in. l. frater a fratre, ver. decimo predicta regula fallit interueniē
te iuramēto, in lectura: ⁊ in repetitione eiusdē. l. versi. septimo li
mita singulariter. ff. de cōdic. inde. Que si procedant put proce
dunt in donatione simplici: multo fortius videtur pcedere in pa
cto de quo supra: qd non videtur fuisse factū ex cā simplicis dona
tionis: sed ob causam: ⁊ cōtemplatione matrimonij, quod forte
alias contractum non extitisset, ar. l. pomponi⁹ philadelph⁹. ff.
3 fami. ercis. ¶ † Tertio validitati eiusdē pacti obstare videtur,
qd illud videatur esse pactū future successionis: qd de iure non
valet. l. pactū qd dotali. C. de pac. l. cum donationis. C. de trāsac.
l. hereditas. C. de pac. cōuen. l. ex eo. C. de inuti. stipula. ⁊. l. stipu.
hoc modo cōcepta, cū suis simi. ff. de ver. oblig. Et qd hm̄oi pa
ctū videatur esse pactum future successionis ptz ex eo: qz verbū
relinquendi videtur proprie ptinere ad vltimā voluntatē, ⁊ illi ad
aptari. l. hac edictali. §. j. C. de secū. nu. aut. de nup. §. optime, col
la. iiij. l. verbum relinquēdi. ff. de verb. sig. ⁊. l. j. in fi. ff. de tab. ex
hi. qd etiā voluit Bar. in. l. vnū ex familia, in prin. ff. de legat. ij.
Et hoc etiā videtur fuisse de mēte cōtrahentiū, p eo qz in. d. pa
cto dicitur. qd dictus dn̄s mōtispesati teneatur tēpore sue mortis
relinquere ⁊c. Sed huic obiectioni videtur posse respōderi, qd illa
nō obstet: p eo qz dictū castrū mōtispesati nō fuit pmissum vt fu
tura successio, q̄ non pōt deberi nisi ex testamēto vel abintestato
per id qd voluit Oldradus cōsi. cxxxix. exordiente, Ad haben
dā aliqualē notitiam ⁊c. Albe. in. l. fi. C. de pac. Et Alex. de imo.
consi. xxviij. exordiēte, Pōderatis verbis instrumēti ⁊c. in. iij.
volu. Sed fuit dictum qd. d. nobilis Ludouicus eo casu de quo
in eo teneretur relinquere ipsi primogenito masculo dictum castrū
⁊ ita videtur hoc pactum valuisse: qd proculdubio valuisset si in
eo dictū extitisset, qd in casu de quo ibi dictus primogenit⁹ ma
sculus succederet in. d. castro: vel illud haberet. Pro quo allegatur
se sufficiat id qd no. Old. in. d. cōsi. Alb. ⁊ Alex. de imol. in locis
4 superius allegatis. † Ad dictas aūt leges, pactum qd dotali, cū
dona. ex eo, ⁊, stipulatio hoc modo cōcep. videtur posse opportu
ne rn̄deri, qd in illis agebatur de obligādo contrahentē ad here
dem instituendū aliquē insolidum, vel pro quota, qd est contra
bonos mores: qz sic agebatur de auferenda libera testandi facul
tate. Qd non fiebat in casu nostro: sed de relinquēdo vnū castrū
qd poterat ⁊ pōt fieri etiam inter viuos: vt videlicet donādo il
lud causa mortis. vel etiā donatione inter viuos post mortē effe
ctum habitura, per id qd no. gl. ⁊ hic. in. l. fi. C. de pac. Nec ob. qd
verbum relinquēdi, proprie, pertineat ad vltimas volūtates, et
eis adaptetur: qm̄ rn̄deo qd etiā ptinet ad actus viuentiū, ⁊ eis
pōt adaptari. l. hoc sermone. ff. si inge. li. esse dica. ⁊. l. sed ⁊ si per
pretorē. §. j. ff. ex qui. cau. maio. ¶ Preterea quāuis auferri non
possit libera testandi facultas quo ad heredis institutionem: vt
scz qs efficaciter obligare se valeat de aliquē instituēdo eius he
redem vniuersalē: videtur tamen se posse efficaciter obligare ad
relinquendū rem aliquā iure legati, ar. l. iubemus. la. ij. §. fi. C. de
sacrosan. eccl. qd etiam tenuit Bar. in antiquis recollectis: vt se
cundum aliquos refert Pau. de cast. consi. cxlvj. exordiēte, Su
per scdo puncto ⁊c. Et idem refert Pau. de ca. in. l. cum antiqui
tas. C. de testa. sm̄ Alex. de imo. in. d. l. si quis. in princ. testamēti.
ff. de leg. iij. Hoc tamen dictum Pau. nō reperio in sua lectura.
5 ¶ † Pro premissis facit, qz si legem alicui rem aliquā: puta fun
dum: ⁊ dicā quod nolui posse reuocari: ⁊ si contingat me reuoca
re, ex nunc donē fundū huiusmodi legatario presenti ⁊ stipulāti
valet donatio, sm̄ Bald. in. l. sancimus. C. de testa. ⁊ idem voluit
Jo. de imo. in. d. l. si quis. in prin. testamenti. ⁊ in. l. heredes palā.
ff. de testa. ⁊ Roma. in. d. l. stipulatio hoc modo concep. vbi etiam
hoc sequitur Alex. de imo. vers. ⁊ precedunt. Cuius dicti illa red
ditur ratio: qz per hoc non videtur in totum auferri libera te
6 stamen. factio: quanuis illa auferatur quoad quedam. † Et facit
quod in simili dici solet, quod licet adimatur facultas nubendi
certis aut specialibus personis: seu in ciuitate: vel loco determi
nato: non tamē videtur adempta libera nubendi facultas. l. hoc
modo. ⁊. l. cum ita legatum. ff. de condi. ⁊ demon. Ergo videtur
quod licet quis se obliget ad immutabilitatē iudicij respectu ali
cuius rei vel etiam plurium, dūtamen nō omniū: nō dicatur sibi
ademisse liberā testandi facultatē: qz poterit testari de alijs. Et
per hanc rationē tenent Pet. Cyn. Alb. ⁊ Bal. in. l. fi. C. de pact.
quod quis pōt donare dimidiam partem sue hereditatis: pro eo
qz poterit de alia dimidia testari. Sed ad hoc vr̄ posse respōde
ri, qd illa nō ob. ⁊ primo nō dictū Bar. qd dicitur fuisse in dictis
antiquis recollectis: qz vt dicit Pau. de ca. in. d. cōsi. illud nō est
firmandum. Et quāuis nihil ibi alleget: ipse tn̄ in. d. l. stipulatio
7 hoc modo concep. vbi illud dictū Bar. repetit, dicit † q sicut dz
esse libera testamenti factio in hereditate: ita ⁊ in legatis. Pro
quo allegat. d. l. si quis. in prin. ⁊. l. j. C. de sacrosan. eccl. Idem vo
luit Roma. consi. clxxj. exordiente, Pro decisione cōsultationis
proposite. vers. nec premisse decisioni obstat ⁊c. vbi etiam indu
cit bona fundamenta, ⁊ inter alia allegat. d. l. pactum quod dota
li: per quam videtur confundi dictum Pet. Cyn. Bald. ⁊ alleg.
superius allegatum: contra quos etiam tenet Petr. de ancha. ⁊
Jo. de imo. extra. de testa. super rubr. Alex. de imo. in dicta. l. fin.
circa fi. C. de pactis. ⁊ in. d. l. stipulatio hoc modo concep. versi. ⁊
istud etiam videtur velle Roma. Et hoc dictum videtur com
munius ⁊ securius quam dictum Pet. ⁊ sequaciū. Contra quod
etiam

etiam bene facit.d.l.hereditas.C.de pac.conuẽ.Ad rationẽ su-
perius factã,⁊ in qua dicebatur,qd̃ si legem rẽ aliquã,⁊ dicã me
nolle posse reuocari legatũ,⁊ si me hoc reuocare cõtingat illam
donẽ legatario presenti ⁊ stipulanti potest respõderi vltra pre-
dicta,qd̃ illa ratio non obstat:qꝛ in illa nõ agitur de directa im-
mutabilitate legati:nec dicit̃ ibi,ꝙ legatũ nõ possit reuocari:⁊ ꝙ
nõ possit fieri vt legatarius non habeat rem legatam iure legati
ꝙuis secũdum aliquos fieri possit vt nõ habeat titulo donatio-
nis:si sub modo recitato donauerit.Sed in casu de quo querit̃,
si valeret pactio,videret̃ dictus nobilis ludouicus de directo co
gi ad relinquendũ dictum castrum vel iure institutionis, quod
nõ põt:vel iure legati,qd̃ nullus dicit.Et sic ratio predicta non
nocet.Et predicta videntur multũ seruire cõtra validitatẽ pre
dicte pactionis:quam profecto arbitrarer nullam,vel nõ valuis
se,si verbum relinquendi de quo in ipsa adaptari non posset ni-
si vltimis voluntatibus.Sed qꝛ vt superius dixi potest ptinere
etiam ad actus inter viuos,⁊ illis adaptari.magis subsisto:⁊ in
hac difficultate potius declino in partẽ contrariã ratione iura
menti per ipsum Ludouicũ prestiti:cuius etiam ea est virt⁹,vt
faciat qd̃ si non valeat qd̃ ago vt ago,valeat omni eo modo quo
melius valere potest.l.cum pater.§.filius matrem.ff.de lega.ij.
quod etiam voluit Bar.in.l.si quis pro eo.§.j.ver.vij.prohibet̃
⁊c.ibi ad vnum tamen aduerte.ff.de fideiuſ.Panor.in.c.cũ con-
tingat,ver.ad vnum tamen dic aduertendum,vbi etiã. Joã.de
imol.in repeti.illius.c.in.x.membro, de iureiur.⁊ do.Feli.in.c.
cum super,ver.no.etiam quod vbi dubitatur ⁊c.de offi.dele.vbi
etiam,ver.quid autem importet ista clausula ⁊c.ponit multos
effectus huius clausule omni meliore modo ⁊c.de qua etiam di-
cit Fran.de are.consi.xvij.quod verba illius multũ operãtur,
Et allegat Bart.in.d.l.si quis pro,eo ⁊ Joã.de imol.in.l.nemo
8 potest.ff.de lega.j.†Dicit etiam idem illustris doc.ver.Preter
ea nulla potest ⁊c.qd̃ illa clausula,omni meliore modo ⁊c.bñ ope
ratur vt actus,qui non potest valere eo modo quo fit valeat om
9 ni alio modo quo disponens actũ facere potuit.†Tũ etiã mo-
ueor ad id qd̃ dixi,pro eo qꝛ in dubio sic dꝫ actus interpretari vt
potius valeat quã pereat.l.quoties in actionibus,⁊ qd̃ ibi doct.
ff.de reb.du.⁊.l.quoties in stipulationibus,⁊ qd̃ ibi scribẽtes.ff.
de verb.obli.Multa pro hoc ponit Jo.de sad.in.l.in ambiguo
sermone.ff.de rebus dub.Et Ang.in.l.cũ debere.ff.de serui.vr-
10 ba.predi.†Dicit enim qd̃ sermo,qui prima sui figura continet
aliquid impossibile semper debet accipi prout potest:ita qd̃ non
cõtineat impossibile:⁊ non vitietur actus.Quia verba ita prola
ta semper sunt accipienda ciuiliter:pro quo multa inducit:⁊ sub
iungit qd̃ nemo intelligitur eligisse viam ad impugnandũ sua
iudicia.l.si miles.ff.de test,mili.⁊ quod in ambiguo benignior est
interpretatio facienda ne actus pereat.d.l.quoties,⁊ alijs iuri-
bus superius allegatis.Propter que mihi videtur quod idem
nobilis Ludouicus teneatur dicto suo primo masculo relinque
re dictum castrum:non dico iure institutionis,vel iure legati:sꝫ
titulo donationis inter viuos,cuius effect⁹ cõferatur post mor-
tẽ:vel donationis cã mortis:qꝛ hoc modo facere põt:⁊ sic se fa-
cturũ videt̃ promisisse:⁊ bona sua obligasse.Quod si non faciat:
sed nulla dispositione facta de dicto castro in fauorem.d.mascu
li ab humanis decedat ⁊ sic cõtraueniat pactioni : poterit filius
agere actione hypothecaria:vel saluiano interdicto ꝓ interesse:
11 †qꝛ in obligationib⁹ faciẽdi succedit obligatio ad interesse post
moram.l.stipulationes non diuidunt̃,ver.celsus,vbi glo.⁊ doc.
ff.de verb.obl.l.j.in prin.ff.de actio.empti.⁊ in.l.fi.ff.si qs in ius
voca.nõ ierit.Pro quo etiam solet allegari.l.si quis ab alio.§.fi.
ꝙuis ille,§.hoc vix ꝓbet.ff.de re iud.Interesse vero p̃dictũ ascẽ
dit ad tñ,ꝙtum valet castrũ,vt in simili voluit Old.cosi.cxiiij.
exordiẽ.Factũ tale est quedã mulier ⁊c.ad fi.Puto tñ qd̃ si resi
duũ nõ suppeteret ad legitimã aliorũ:qd̃ ipse nobilis Ludoui-
cus in donãdo posset detrahere id qd̃ deesset,ꝑ id qd̃ habet̃ in.l.
si vnꝙ.C.de reuo.do.⁊.l.si quãdo talis,cũ.fuis simi.C.de inoffic.
12 testa.¶ †Addo predictis ꝙ etiã si dict⁹ nobilis Lud.pactum
fecisset cũ iuramẽto de instituẽdo dictũ masculũ in dicto castro:
vel de eo sibi legãdo:⁊ qui ꝓpterea non censeret̃ cũ iuris effectu
obligat⁹ ad hoc faciendũ:ego tñ nollẽ sibi ꝯsulere cõtrariũ:pro
eo qꝛ cõtrariũ faciẽdo incurreret peccatũ,sꝫ verã ⁊ saniorẽ opi
nionẽ ꝙ ponit Jo.an.i.c.ꝙ semel,de re.iu.in.vj.in mercurialib⁹,
⁊ ꝓbat̃ ꝑ gl.cum iurib⁹ in ea allegatis in.c.fi.sup verbo reuocat̃,
de ꝑcu.in.vj.ꝙ sequit̃ Alex.de imo.pro eadẽ opiniõe multa in-
ducẽs,⁊ multos eã sequẽtes cõmemorãs i.d.l.stipulatio hoc mo
do cõcepta,ver.sꝫ an sit piur⁹ ⁊c.ꝙuis Bar.in.d.l.si qs in prin.
⁊ tã ipse alibi ꝙ multi alij legiste tenuerint opiniõnẽ cõtrariam.

¶ Argumentum.

¶ Bonorum possessio secundum tabulas adhuc hodie vno ca-
su locum habet:quum scilicet posthumi heredes instituti morĩã
tur viuente testatore.Quod vt rarũ notare libuit:quãuis mul
ta hic alia ⁊ de renuntiatione filiarũ in cõtractu matrimonij ni-
mis sane frequẽti,⁊ de successionibus explicentur. A. F.

1 ☞ Bona defuncti qualiter sint superstitibus diuidenda.
2 Filia falsa suggestione decepta,⁊ inducta ad renuntiationẽ bo-
norum paternorum etiam cum iuramento , an possit dicto suo
contrauenire.
3 Deceptio multipliciter ⁊ diuersimode prouenire potest.
4 Dolus quo casu consensum excludat.
5 Juramentum an sit actus dolo inducti confirmatiuum.
Jura loquentia de actibus iuramento firmatis excludũt actũ
dolo gestum.
6 In renuntiatione legitime,aut iuris petẽdi cã,debet expresse
de ea fieri mentio:⁊ quod illi seu illius supplemento renuntiat̃
per expressum.
7 Specialiter fienda non possunt verbis generalibus dicti facta.
8 Renuntiatio indiscreta est inualida,nec tenenda.
9 Juramentum quandoqꝫ tantum importat quãtum cõtractus.
10 Juramentum non auget obligationẽ,sed ei infra suos limites
manenti adijcit vinculum.
11 Tutor que ⁊ quot facere debeat in administratione bonorum
pupilli.
12 Juramentum an operetur effectum clausule specificãde.aut di
spositione specialis.
13 Actus actiuorum sunt in patiente bene disposito.
14 Bona hereditaria non possidens non tenetur ad onera testa-
mentaria.
15 Testamentum an natiuitate posthumorum reddat̃ inualidum.
16 Aditio hereditatis ⁊ necessaria bono. pos.secundum tab.mul-
tum differunt,
17 Hereditas agnosci potest extra iudicium:bonorũ aũt pos.non.
18 Maritus an possit plus relinquere vxori,quã vni ex filijs pri
mi matrimonij:et cui veniat applicandum id quod plus relin-
quitur.

¶ De bonor.pos.sec.tab. Consi.xxviij.

D maiorem euidentiã
eorum,de quibus queritur parte magnifice do
mi.Ludouice de brione,vxoris ⁊ ꝑsone cõiun-
cte magnifici ⁊ potentis viri do.Ant.de petra,
1 militis.domini eiusdẽ loci, p̃mitto† qd̃ cum ma
gnifico ⁊ potenti quondam viro Petro de brione superfuerint
tres liberi primi gradus:scꝫ ipsa do.Ludouica,ac do.R.ex pri-
mo eiusdẽ quondã do.Petri matrimonio procreate,ac nobilis
⁊ potens quõdam vir Joachim de brione,ex secundo matrimo-
nio eiusdẽ quõdam do.Petri procreatus:horum trium libero-
rum legitima fuit triens , seu tertia pars bonorum eiusdem
quondam domini Petri eorum scilicet que superfuerunt dedu
cto ere alieno:⁊ funeris impensa,Aut.de trien.⁊ semis.§.j.coll.
iij.⁊ transumptiue in aut.nouissima.C.de inoffic.testa. iuncta.l.
Papinianus.§.quarta autẽ.ff.eo.tit.Et sic legitima dicte do.
Ludouice fuit ⁊ est nona pars predictorum bonorum.Et intel-
ligo quod sit nona pars non solum habito respectu ad illam me
dietatem:que eidem do.Petro superfuit post donationem fa-
ctam de alia medietate dicto nobili Joachim:sed habito respe-
ctu ad dicta omnia bona:⁊ sic tã ad medietatem donatam,quam
nõ donatã,per id qd̃ not.gl.⁊ doc.in.l.j.C.de inoffi.don.quaten⁹
ibi loquuntur de duabus vncijs grossis.Si igit̃ bona dicti quõ-
dam do.Petri:scꝫ donata ⁊ non donata, valebant deducto ere
alieno ⁊ funeris impensa octuaginta mille libras Turonẽ.legi
tima eiusdẽ do.Ludouice ascendebat ⁊ ascẽdit ad summã nouẽ
milliũ ⁊ trecentarũ librarũ,⁊ vltra,vel circa:saluo errore calcu-
li.Ex quo infero qd̃ quittãtia,ꝙ primo loco fecisse dr dicta do.
Ludo.nõ valuit nec valet:ꝑ eo qꝛ ipsa non solũ fuit ad veritatẽ
certificata de valore p̃dictorũ bonorũ,scꝫ vt videt̃ ꝑ falsam sug-
gestionẽ fuit inducta ad quittãdum,mediãte summa triũ milliũ
librarũ partim ꝑ ea in dotẽ cõstituta:⁊ partim expẽdenda in ve
stimẽtis ⁊c.Et hoc aptissime colligit̃ ex tenore instrumẽti dicte
p̃tense quittãtie.in ver.certa ⁊ certificata ad plenũ:vbi formali-
ter describũtur verba sequẽtia,certa ⁊ certificata ad plenũqꝫ in-
formata de dictis cõstitutione dotis ⁊ retẽtionib⁹ supra ⁊ in.d.
cõtractu matrimonij declaratis,attendens preterea ⁊ conside-
rans ꝙ in duob⁹ millibus libris Turo.valoris iam dicti raup-
pisqꝫ predictis vsqꝫ ad summã dictarũ mille librarum Turonẽ.
sibi vt premissũ est in dotẽ,ꝑ dote nomineqꝫ ⁊ ex causa dotis cõ
stitutarũ ⁊ assignatarũ est sua sufficiens pars ,portio,eschenta,
partenda seu distributio que eidẽ nobili Loysie nũc vel in futu

rum ex causis p̄dictis seu alias quomodocūq; cōpetūt cōpete-
reque possunt nūc vel in futurū q̄licūq; in bonis rebus ⁊ iuribus
ipsi⁹ dn̄i de brione paternis: vt et tanq̄ eius filie ⁊ rōne legitime
seu minuscule casu adueniente: ⁊ ꝙ cū ipsis duobus millibus li-
bris Turonē. ac rauppis p̄dictis cōtentari ⁊ cōtenta esse dz abs-
que quauis legitime seu minuscule partis seu portionis bono-
rum paternorū repletiōe ampliore ⁊ vlteriore supplemēto alijs
oneribus ⁊ minusculis seu chargijs aliorū liberorū ⁊ affariorū
2 attētis: igitur ipsa ⁊c. †Ex quib⁹ verbis opportune ⁊ clare colli
gitur ꝙ lz, vt predixi, eius legitima portio ascēderet ⁊ ascēdat
ad summā predictā nouē milliū ⁊ trecentarū librarū Turonū.
ac vltra, vel circa ipsa: tamen fuit certificata quod summa predi
cta trium millium librarum erat sua sufficiens pars, portio,
escheuta ⁊ pertenda seu distributio que eidem do. Ludoui. com-
petebat aut cōpetere poterat tunc vel in futurū. Et ita per hanc
minus debitā suggestionē fuit eadē do. Ludouic. inducta ad qt
tandū. Nō ergo valuit quittātia, ꝑ eo q: videt̄ eadē dn̄a ludo. do
lo dāte cām cōtractui fuisse inducta ad quittādū: per id qd̄ ele-
ganter cōsuluit Fride. de senis cōsil. cxcix. exordiente, queritur
an do. Margareta minor xxv. ann. ⁊c. vbi voluit qd̄ mulier de
qua ibi non erat cum effectu obligata ex ꝓmissione ꝑ eam iura-
ta: ⁊ quā fecerat fratribus suis de non habendo regressuz ad bo
na paterna ⁊ materna. Et ꝙ dicit Fride. de se, ideo nō esse obli-
gatam, q: videbatur dolo ⁊ fraude inducta ad sic promittendū
⁊ iurādum, cū ei suggestū extitisset ꝙ pater solūmodo eidem le-
gauerat libras trecentas. Unde ipsa volēs parere facto ⁊ dispo
sitioni paterne reputauit se cōtentā de eo, de quo alias nō se con
tentam reputasset si hoc p̄sciuisset. Et ita fuit in casu de quo q̄rit̄
q: si. d. do. Ludo. fuisset certificata, ꝓut fieri debuit, qd̄ dicta ei⁹
pars ⁊ legitima portio ascēderet ad valorē nouē milliū ⁊ trecen-
tarū librarū turo. ⁊c. ipsa verisimiliter nō se cōtētā reputasset de
summa triū milliū: nec ꝓ hac summa exigua quittasset bona pa-
terna. Et qd̄ ex predicta suggestione seu certificatiōe censeatur
eadē do. Lud. fuisse dolo inducta ad quittandū, colligit̄ ex his
3 que no. Bal. in. l. ij. ver. iij. oppono. C. de rescin. vē. †vbi dt Bal.
ꝙ quedā est deceptio ꝓueniēs ex industria deceptiua, in qua ꝓ-
cedit. l. ⁊ eleganter, in prin. ⁊. §. j. ff. de dolo: ⁊ hec q̄nq; ꝓuenit ex
furtiua rerū occultatiōe. l. tres fratres. ff. de pac. q̄nq; ex falsa ꝑ-
suasiōe. l. iulianus. §. ꝑ cōtrariū. ff. de actio. empt. q̄nq; ex dolosa
dissimulatione. l. ea que. §. fi. ⁊. l. ꝙ septē. §. fi. ff. de cōtrahē. empt.
Ecce ergo qd̄ Bal. voluit ꝙ industria deceptiua ⁊ dolosa q̄nque
causat̄ ex falsa ꝑsuasiōe: ⁊ qd̄ tūc habeat locū. d. l. ⁊ eleganter, in
prin. ⁊. §. j. Et idē voluit Jo. de imo. in sua solēni repeti. c. cū con
tingat. in. iij. mēbro. ver. itē aduerte q: dicit do. Ant. hic in quar
4 to casu ⁊c. vbi voluit post Anto. de Bu. †ꝙ dolus cōsensum ex-
cludit q̄n fallacijs seu mēdacijs inducit̄ qs ad aliqd agēdū, do-
lo dante cām cōtractui. Ad p̄missa facit qd̄ no. gl. in. l. dol⁹. C. de
rescin. vēd. Ang. in. l. nō em̄. ff. de inof. test. ⁊ do. Feli. in. c. si quтez
de rescrip. Cum igit̄ eadē do. Ludo. fuerit vt dixi dolo inducta
ad quittandū, non valuit dicta q̄ttantia: sz fuit ⁊ est nulla: lz pre
5 tendat̄ fuisse iurata. †Q: iuramentū non cōfirmat actū, ad quez
faciendū fuit iurans dolo inductus. d. c. cū cōtingat. c. ꝙuis pa-
ctū, de pac. in. vj. ⁊ aut. sacramenta puberū. C. si aduer. vēdi. que
iura loquētia de actibus hominū, qui firmātur iuramēto, exclu
dūt actū dolo gestū, seu ad quē faciēdū fuit quis dolo inductus.
Et sic nō obstāte quittātia hm̄oi petere pōt eadē do. Lu. supple-
6 mentū dicte eius legitime. ¶ †Preterea ad hoc vt quis censeri
debeat renūtiasse legitime, aut iuri petēdi legitimā: opus est qd̄
in renūtiatiōe hm̄oi fiat expressa mētio de ipsa legitima: ⁊ qd̄ illi
seu supplemēto illius expresse renūtietur. l. si quādo. §. ⁊ generali
ter. C. de inoff. testa. Et ꝑ. d. §. dicit Guliel. de cu. in. l. de his. ff. de
trāsac. qd̄ si frater assignet sorori fundū pro sua parte ⁊ portiōe,
⁊ soror vocet se contentam, ⁊ promittit nihil amplius petere qd̄
tamen potest petere supplementū legitime: nisi expresse fuerit di
ctum qd̄ tale supplementū peti non possit. Et hoc dictū Guliel.
de cu. sequuntur Bal. Sali. ⁊ Pau. de cast. in. d. l. si quādo. §. ⁊ ge
neraliter. v. ⁊ Alb. Bar. ⁊ Anze. in. d. l. de his. Et hoc dictū cōfir
mat̄ ꝑ. d. §. gn̄aliter. v. nisi specialiter, iūcta doctrina gl. ī cle. j. in
v̄bo specialiter, de iudi. Bar. in. l. legitimos, ad fi. prin. ff. de legi.
tuto. ⁊ Ant. de bu. ⁊ Jo. de imo. in cle. constitutionē, per illū tex.
7 de elec. qui volūt. †qd̄ vbi aliquid fieri debet specialiter, nō suffi-
cit illud fieri verbis generalibus. Sed in casu de quo q̄rit̄ nō
apparet. d. do. Ludouicā expresse renūtiasse dicte eius legitime
aut iuri petēdi supplementū illius. Non dico qd̄ in instrumēto
quittantie non fuerit facta mentio de legitima, aut supplemen-
to illius: sed dico qd̄ non apparet eam renuntiasse legitime aut
supplemento: sed potius eam credidisse se habere integrā legiti
mam in. d. tribus mille libris: ⁊ ita eaz putasse qd̄ nihil ei deerat
ad supplementum eiusdem legitime. Et hoc vt p̄dixi palā colli-
gitur ex illis verbis: certa ⁊ certificata ad plenūq; informata: et
post pauca, Attendens preterea ⁊ cōsiderans ꝙ in duobus mil-
libus ⁊c. ibi, est sufficiens pars portio escheuta partenda seu di-
stributio que eidem nobili Loysie nunc vel in futurū ⁊c. que ibi
leguntur. Cum igitur putaret se habere integram legitimā, nō
est censenda renuntiasse iuri petendi supplementuz illi⁹. Nec di
cat aliquis qd̄ iuramentum de quo in. d. pretensa quittantia ha-
beat vim expressi: ꝓ id qd̄ voluit Bal. in. l. j. in. ij. q. C. cōmo. ⁊ Ro
8 ma. in. l. j. §. si quis ita. ff. de ver. oblig. †Quoniā respōdeo quod
istud non ob. quia vt dicit Fran. de are. in. §. si quis ita, multum
refert vtrum renuntiatio generalis sit inualida: non q: deficiat
consensus: sed quia est indiscreta iuxta no. in simili in. l. cū aqui-
liana. ff. de trās. an vero dicamus qd̄ renuntiatio generalis non
videatur habere intelligi de hoc iure qd̄ petitur. Nam primo ca
su valet renūtiatio propter reuerentiam sacramenti: sicut valet
obligatio quando quis iurat in genere ⁊ in cōfuso qd̄ ipse obser
uabit omnes cōtractus per se faciendos, iuxta ea que no. Bart.
Bald. ⁊ doc. in aut. sacramenta puberum. C. si aduer. vēdi. Sed
in secūdo quādo scilicet in verbis generalibus renuntians non
videtur comprehendere ius qd̄ nunc petit: sicut in filio vel filia,
qui petit legitimā renuntiatio non habet locū in isto iure ex de-
fectu consensus: ⁊ tunc succedit regula quam ponit Bar. in. l. si
quis ꝓ eo, ver. si. ff. de fideicommisso. que ꝓbatur in. l. fi. C. de non
9 nume. pec. ⁊ in. l. fi. ff. qui satisd. cog. scilicet †qd̄ quando contra-
ctus deficit ratione cōsensus: tantum importat iuramentū, quā
tum contractus simplex, ⁊ non vltra. Et idem voluit And. bar-
ba. cōsi. lv. exordiente preclare scribitur sapien. ver. preterea fa-
10 cit qd̄ voluit Ange. ⁊c. in secūda parte. †Facit ad premissa quia
iuramentum nō auget obligationē: sed ei infra suos limites ma
nenti adijcit vinculum religionis, ar. l. titius, in fi. ff. ad trebell.
per quam hoc voluit Oldra. cōsi. cxxxviij. exordiente, Cū mu-
lier donatrix ⁊c. Cuius dictum cōmemorat Bald. in. d. l. fi. circa
prin. C. de non nume. pecu. Quēadmodū ergo quittantia seu re-
nuntiatio generalis facta sine iuramento non extenditur ad le-
gitimam, siue illius supplementū. d. l. si quando. §. ⁊ generaliter:
ita nec videtur renuntiatio, seu quittantia huiusmodi, si iurata
extiterit, debere extēdi ad legitimam, aut supplementum illius.
Et hanc partem videtur sequi do. Jas. may. in. l. sed ⁊ si. §. quesi
tum. ff. si quis cautio. Ad quē locū se remisit in. d. l. si quādo. §. et
generaliter, ver. limita, ⁊ in. l. j. ff. si quis in ius voca. non ie. Et
respōdet do. Jas. in. d. §. quesitum, ad dictum Bal. in. d. l. j. versi.
ij. queritur. C. commo. ⁊ ad. d. l. cum pater. §. filius matrem. ff. de
lega. ij. ⁊ dicit quod ille. §. procedit quando actus deficit ratione
solennitatis omisse: secus quando ex defectu substantie, puta ex
defectu consensus. Et ita limitat ⁊ declarat Rom. ꝯsi. cccccxvij.
exordiente, In casu proposite cōsultationis circa celeberrimo-
rum doctorum consilia. versic. huic tamen conclusioni ⁊c. ibi sed
certe respondeo. Idem voluit Franciscus de are. consil. xxiiij.
exordiente, Quatuor dubia ⁊c. versic. nec obstat iuramentum ⁊c.
Andr. vero barb. in dicto consi. lv. versi. ⁊ si quispiam, respondet
ad. d. l. cuz pater. §. filius matrem. duobus modis. Primo quod
id quod in eo dicitur est verum, nisi lex pro forma requirat actū
specificari: quia tunc iuramentum non supplet illam formam: ⁊
ideo dicebat Nicol. de neap. in dicta. l. legitimos. ff. de legi. tutor.
11 vbi est glossa elegans dicens, †quod quatuor debet facere tutor
ad hoc vt possit administrare bona pupilli: sed ipse Nicol. addit
quintum: quod debet iurare agere vtilia. Et ad hoc allegat. l. fin.
§. omnem. C. de administr. tut. Allegat etiam Richard. malum.
12 Jacob. butr. ⁊ Ray. de forli. †Ex quo dicto sequitur, quod iura-
mentum non supplet vim clausule specificande: vbi specificatio
in specie requiritur ꝓ forma: quod opportune adaptatur casui
nostro: quia cum. d. l. si quando. §. ⁊ generaliter. disponat pro
forma quod specialiter fiat mentio de legitima: sequitur quod
non sufficit dispositio iurata. Alio ⁊ secundo modo respondet
idem illustris doctor, quod dispositio dicti. §. filius matrē, pro-
cedit quando nō est defectus consensus: sed adest consensus: quo
casu si debeat interuenire specialiter, ⁊ interueniat generaliter,
tunc iuramentum operatur effectum clausule specificande. Et
ita procedit dictum Baldi in dicta. l. j. vers. secundo queritur. C.
commo. ⁊ Joan. de imo. in dicto. c. j. Sed vbi non interuenit con-
sensus, saltem in genere: tunc iuramentum non potest operari
13 interuentum consensus. †Quia actus actiuorum sunt in patien-
te bene disposito, secundum Aristo. Stat ergo in hoc resolutio,
quod vbi deest consensus, iuramentum non habet vim clausule
specificande. Quod etiam voluit Sal. in. d. l. j. versic. quero quid
si in casu. C. commo. vbi dicit quod iuramentum habet vim di-
spositionis specialis in eo in quo consentitur. Et idem voluit
Alexander de imol. in. l. senium. versic. ⁊ dicit Ange. hic notabi-
liter. C. qui testa. fac. possunt ⁊ Fran. de cur. consilio. lxxv. exor-
diente, dominus Ludouicus ⁊c. versic. sed fortius etiam vbi est
interpositum iuramentum tamen per illud non videtur renun-
tiatum

tiatam. Ex quibus infero quod cum, vt predixi, consensus dicte
domine Ludouice non ferretur circa abdicationem vel diminu-
tionem faciendam de sua legitima: cum vt predixi propter mi-
nus veridicam certificationem estimaret illam habere integram
in dictis tribus mille libris, sibi non preiudicauit nec preiudi-
cat dicta pretensa quittātia: quominus potuerit τ possit petere
supplementum illius. Et eisdem motiuis τ rationibus impugna-
tur alia pretensa quittantia, quam fecisse dicitur eadem do. Lu-
douica: cui etiam obstare videtur quod illa facta non fuerit in pre-
sentia dicti quondam do. Petri: sed in ipsius absentia: vt videtur
colligi ex tenore illius. Et ita videtur obstare. l. fin. C. de pact. et
quod per illam. l. no. Petr. de anch. Jo. de imol. τ Gemini. in. c.
Quis pactum, de pac. in. vi. τ sequitur Alex. de imo. in. l. stipula-
tio hoc modo concep. ver. alias limitationes vide &c. ff. de verb.
oblig. τ alij in alijs locis. ¶ † Ad secundum dubiū, in quo queri-
14 tur an dictus quondam do. Petrus de brione, seu pro eo τ eius
nomine bone memorie reuerendus pater do. M. de brione eius fra-
ter, τ pretensus procur. potuerit retinere de bonis maternis, et
alijs ab vna parte sex viginti libras reddituales, latius mētio-
natas in contractu matrimonij contracti per τ inter prefatos do-
mi. Anto. de petra τ Ludouicā: τ centum libras ab alia parte ēt
mētionatas vbi supra. s. scilicet sex viginti libras ad omnimo-
das eiusdem do. Petri voluntates in vita τ in morte: τ centū li-
bras quādiu viueret, respondeo τ primo quidem quo ad dictas
sex viginti libras, quas eidem do. Petro cum iuramento remi-
sit: τ in recompensam tradidit ipsa do. Ludouica, esset videndū
τ sciendum an dictus dominus Petrus pro eadem do. Ludo.
τ nobili Ludouico de brione eius quondā fratre re vera suppor-
tauerit illa onera, de quibus in instrumento dicti tractatus, τ in
instrumento quittantie superius mētionate: τ que supportasse
pretenditur tam pro licentia seu congedio a regia maiestate ob-
tento pro. d. Ludouico: vt se transferre posset ad partes bur-
gundie, quam alias pro recuperatione bonorum maternorum, τ do-
mini de eruchis, an non. Si enim onera huiusmodi supportasset
τ pro illis vendidisset idem do. Petrus de bonis suis proprijs,
vsque ad valorem annuum sex viginti librarum: videretur quod de
retentione huiusmodi sex viginti librarum annualium τ reddi-
tualium aut illarum remissione cōqueri non posset dicta domi.
Ludouica: quia ad illam expensam non tenebatur pater, qui il-
la bona non possidebat. Sed si re vera non fuerint onera huius-
modi per eum sustētata: nec ipse de eius bonis dictas sex viginti
libras vendiderit pro illorum pretensorum onerum sustentione
dicerem quod dicta remissio, vtpote per minus veridicam sugge-
stionem ab eadem domi. Ludouica extorta, non valuit nec valet.
d. l. τ elegāter, in princi. τ. §. j. ff. de dolo, τ alijs iuribus, motiuis
τ rationibus, quibus ex capite doli mali impugnaui quittan-
tias superius mētionatas. Aliud autem est indubitatū, quod asser-
tioni quam pro tempore fecit dictus quondā do preceptor, qui
primo reseruauit. non est standum. Et idem dico de assertione di-
cti quondam do. Petri. Et isto casu respondeo quo ad fructus
de quibus queritur, quod idem quondam do. Petrus nō fecit suos
ex capite remissionis: sed puto quod fructus per eum percepti pe-
ti non possunt, pro eo quia erat pater τ legitimus administra-
tor: τ cōsequenter vsufructuarius predictorum bonorum. Quo
vero ad fructus perceptos per dictum nobilem Joachim, here-
dē vniuersalem eiusdem do. Petri remanet difficultas: cui ta-
men respondere non possum donec fuero plenius informatus.
Quo vero ad dictas centum libras, quas reseruauit ad causam
vsusfructus &c. respondeo quod dicta reseruatio videtur fuisse sa-
tis rationabilis: pro eo quia idem quondam do. Petrus erat vsu-
fructuarius bonorum maternorum, τ aliorū ad dictā do. Ludo.
peruentorum. d. l. j. C. de bo. mater. τ. l. cum oportet, in princi. C.
de bo. que libe. cum suis simili. Et quia pars bonorum huiusmodi
fuit pleno iure constituta in dotem τ pro dote eiusdem domine
Ludouice per dictum do. Petrum, ipse eam non offendit si ad
causam remissionis vsusfructus sibi debiti in re seu bonis in do-
tem constitutis retinuerit sibi dictas centū lib. annuas τ reddi-
15 tuales quādiu viueret. ¶ † Ad tertiū, in quo queritur an testa-
mentum dicti quondam nobilis Joachim fuerit ruptū natiui-
tate duorum eius filiorum naturaliū τ legitimorum postea susce-
ptorum dico τ respondeo quod, nisi ipsi fuerint in testamēto huius-
modi instituti. ipsum testamentū fuit agnatione posthumorū hu-
iusmodi ruptū. l. j. in fi. l. iij. in principio, τ. l. verum. ff. de iniusto
rup. τ ir. test. τ insti. qui. mo. test. infir. circa prin. τ quod ibi gl. Quod si
ipsi fuerint heredes instituti, vel aliquid iure institutionis reli-
ctum: ita vt dici non potuerint preteriti, quod fieri potuit. l. placet.
ff. de libe. τ posth. τ aut. vt cum de appellatio. cog. §. aliud quoque
capitulum, colla. octaua, dictum testamentū valuit τ valet. Sed
si ipsi posthumi fuissent preteriti: τ testamentum predictū fuit
eorum agnatione ruptum: ita vt de iure ciuili secundum cōmu-
nem opinionē nō possit ex eo adiri hereditas. l. i. in fi. l. iij. in prin.
l. certum, τ. l. posthumus. ff. de iniusto rup. τ ir. testamen. tamē quia
dicti posthumi viuente adhuc dicto nobili Joachim testatore
ab humanis decesserunt. dictum testamentū est valet de iure pre-
torio: τ ex eo potest non quidem adiri hereditas: sed agnosci bo-
norum possessio. d. l. posthumus, in prin. τ quod ibi Jo. de imol.
Et docto. τ iste est casus in quo adhuc hodie est necessaria bono-
rum possessio secundum tabu. de quo in. l. fin. C. vnde legi. vbi
16 glo. τ doct. † τ est longa differentia an adiri possit hereditas: an
necessaria sit bonorum possessio secundum tabu. quia ius adeundi
est ppetuū. l. l3. C. de iu. deli. sed ius bonorū possessiōis est tpaneū.
l. j. §. largius. ff. de succes. edi. τ. l. j. C. qui admit. ab bono. possess.
17 pos. † Et etiam quia bonorum possessio agnosci debet coram iudi-
ce: sed hereditas agnosci potest etiam extra iudicium. Ex qui-
bus infertur quod si heres in dicto testamento institutus viuat: τ
coram iudice infra tempus iuris agnoscat bonorum possessionē
secundum tabulas: dictus nobilis Joachim non dicetur deces-
sisse intestatus: alias vero nisi premissa fierent diceretur deces-
sisse intestatus. Puto tamē quod cum dictus quondā nobilis Joa-
chim disposuerit de bonis suis: τ eius dispositio non est sic rupta,
quominus possit heres per eū institutus eidē succedere de iu-
re pretorio non fuerit nec sit locus substitutioni facte de secūdo
filio masculo, vel alijs dicte do. Ludouice insuper nec substitu-
tioni facte de secundo masculo, vel alijs sequentibus prefate do-
mi. Magdalene, per id quod habetur in. l. generaliter, in princ. C.
de institutioni. τ substitu. sub condi. factis. ¶ Ad quartum que-
situm dico τ respondeo quod licet liberi masculi dicte do. Ludoui.
videantur primo loco inuitati, eo casu quo idem nobilis Joa-
chim sine liberis decederet, prout τ fecit. l. cum pater. §. penult.
ff. de lega. ij. tamen quia tempore mortis dicti nobilis Joachim: et
sic tempore euenientis conditionis, nulli sunt in rerum natura
comperti liberi masculi dicte domine Ludouice: substitutio ei-
dem nobili Joachim facta sibi locum vendicauit in personā li-
berorum masculorum dicte do. Magdalene de brione. Pro quo
allegasse sufficiat id quod post Lamber. de rampo. no. Joan. and.
in addi. Specu. tit. de testa. in rub. ver. item Lamber. de rampo.
Alex. de imo. cōsi. xxij. exordiente, Uisis ac perlectis verbis test.
&c. iij. volu. τ tam ipse quam alij in diuersis alijs locis: pro quo-
rum dicto solet allegari. l. vnica. §. τ cum triplici. C. de cadu. tol.
τ. d. l. cum pater. §. hereditatem, el. j. ibi, viriles autē. ¶ Ad quin-
tum dico τ respondeo quod, si eidem nobili Joachim superfuerit
heres per eum institutus, ille potest eidem succedere: si vt predi-
xi velit agnoscere bonorum possessionem secundū tabu. Et sic si
forte mater fuerit heres instituta, ipsa poterit succedere ex te-
stamento, si velit. Si vero alius fuisset heres institutus qui vel nō
viueret: vel bonorum possessionem agnoscere nollet: et ita deces-
sisset dictus nobilis Joachim intestatus: postquam ex testamen-
to nullus ei succederet. institu. de hered. que abintestato deferū.
in princ. τ sic essemus in casu in quo quereretur quis debeat ei-
dem nobili Joachim abintestato succedere, dico τ respondeo quod
mater eius, repulsis prefatis do. Ludouica τ Magdalena soro-
ribus consanguineis tantum, aut. de here. abintesta. §. cōsequēs
ibi exceptis solis fratribus ex vtroque parente coniunctis, coll.
ix. τ transsumptiue in aut. defuncto. C. ad tertullia. Dico tamen
quod siue dicta Mater, siue alius fortasse per dictum nobilem
Joachim heres institutus eidem Joachim succedat, ipse te-
nebitur restituere liberis masculis dicte domine Magdale-
ne bona τ hereditatem dicti quondam domi. Pet. pro eo quod
substitutio per eum facta sibi locum vendicauit in personam
dictorum liberorum. Poterit tamen. d. mater, vel heres detra-
here duas quartas: scilicet legitimam τ trebellianicam: pro eo quia
fideicommissum non fuit purum, sed conditionale, iuxta theori-
cam quam ponit glo. Bar. τ docto. in. l. papinianus. §. meminis-
se. ff. de inoffi. testa. glo. Bar. Bal. Phili. de cor. τ alij in. l. quāquam.
C. ad le. fal. Ad quantum autem ascendant dicte quarte: τ an fru-
ctus percepti per heredem debeant in trebellianicam imputari
an vero etiā illam perdiderit dictus quondā nobilis Joachim,
fortasse propter non confectionem inuentarij: non respōdeo: quia
de his non queritur: nec iste articulus tangit dictā do. Ludoui.
18 ¶ † Ad sextum τ vltimum dico τ respondeo, quod. d. quondā do.
Petrus non potuit plus donare vel relinquere do. Joāne pou-
pet eius secunde vxori, quam donauerit aut reliquerit alteri ex di-
ctis do. Ludouica τ Magdalena: illi videlicet cui minus dona-
uit aut reliquit. l. hac edictali, in princi. τ. §. quod si plures, τ. §. si au-
tem non equis. C. de secun. nup. τ aut. de nup. §. optime. coll. iiij.
Et si plus donauerit aut reliquerit eidem do. Joanne, quam donaue-
rit aut reliquerit alteri ex dictis dominabus: illi scilicet cui mi-
nus: illud plus donatum aut relictum habetur pro non donato
relicto. aut scripto: τ illud plus debet insolidum adiudicari τ ap-
plicari prefatis dominabus Ludouice τ Magdalene: ita quod in

silio pluri nihil habere debet. d. do. Joāna: vt probatur in dictis iuribus. Quod etiam voluit Philip. de cor. cōsi. xxxiij. exordiēte, Memini me bis alias consuluisse &c. in primo vol. vbi refert qd etiam idem consuluit Bal. de Bart. Idem etiam consuluit ipse Philippus de cor. consi. xliij. incipiēte, plurimū dubia est presens consultatio, in primo volu. vbi etiam refert alios doctores magne autoritatis idem consuluisse: & inter ceteros Floria. de sancto Petro, deridendo decisionem Cy. & Bald. in. d. l. hac edictali. dicendo qd loquuntur sine ratione & cōtra literā expressam. d. l. hac edictali, & predicti. §. optime. Idem etiā consuluit ipse Philip. consi. cxliij. exordiente, Unde in hac consultatione est premittendum &c. vbi etiam refert qd ita consuluit Bald. de Bart. qui dicebat se vidisse cōsilium do. Maria. soci. & disputationem do. Floriani de san. pe. tenentium hanc partem: & refert qd dicebatur eundem do. Petrum idem consuluisse deridēdo decisionem Cy. & Bal. & dicendo vt supra, q̄ loquuntur sine ratione, Dicit etiā idē Philippus, qd ipse se alias subscripsit consilio cuiusdam excellentis doctoris idem consulentis: & quod illi se subscripserunt Bal. de Bart. & excellētissimus vtriusq; iuris doctor domi. Matthe. de Ubal. tunc Rote auditor. Et pro hac parte possunt multa allegari, a quibus pro nunc supersedeo: alias habita pleniore informatione autore domino latius scripturus.

¶ Argumentum.

¶ Si tota communis res non ab omnibus dominis vēdita fuerit, & xl. annis per emptorem possessa, ignoranti se in ea ius habuisse contra prescriptionem equius est restitutionem dari ex clausula generali. U. F.

1 ¶ Rei proprie quilibet est moderator & arbiter: & ita vt etiam abuti possit.

2 Uenditio aut similes contractus onerosi non debent ad ius vēdentis seu alias concedētis restringi, nisi emptor de hoc sciētiā habeat: vel pretij qualitas aliud suadeat.

3 Restitutio in integrum an possit ex capite ignorātie peti aduersus prescriptionem. xxx. vel. xl. annorum.

¶ De commu. rer. aliena. Consi. xxix.

Ponitur in facto quod dudū fuit in humanis nobilis & potēs quondā vir Ludouic⁹ gantelani, domin⁹ cū in humanis ageret loci de albarono: & condominus vel dominus pro medietate oppidi seu castri grauisionis: qui ab humanis decessit & vita functus est superstitib⁹ & sibi superuinētibus quatuor filiabus naturalibus & legitimis: videlicet nobilib⁹ Frācisca vxore nobilis Antonij buxi: Jacoba vxore nobilis Alexā. de forcata: Joanna vxore nobilis Gabrielis dorlāde domi. de mirabello: & Sibilia vxore nobilis Gulielmi de antonio eiusdem Ludouici heredibus vniuersalibus equis partibus & portionibus: ac etiam nobili & generosa muliere do. Beatrisia de glaudonis eiusdem Ludouici relicta, & matre dictarum Francisce: Jacobe: Joanne: & Sibilie: & que quatuor filie mortuo & vita functo eodē quondā Ludoui. bonis & hereditati eiusdē se immiscuerūt: & alias pro eius vniuersalib⁹ se gesserūt, reputarūt, & nominarunt: & pro talibus fuerunt habite tente, & reputate. ¶ Successu tēporis anno scz do. M. cccclviij. & die. iiij. mensis decēbris, prefate nobiles do. Beatrisia de glaudonis pretensa vsufructuaria. Jacoba & Joanna proprijs nominibus earundem: ac vice & nomine dictorum nobilium Alex. de forcata & Gabrielis dorlande dictarū Jacobe & Joanne maritorum: necnō etiā vice & nomine dicte nobilis Sibilie earūdē Jacobe & Joanne coheredis: pro quibus se fortes fecerunt: & de faciendo per eos ratificari se in forma obligarunt: vendiderunt: & titulo pure venditionis concesserunt spectabili & potenti militi do. de bellaualle medietatem, & alias omnem partē, quā ipse quōdā dominus de albarono & condominus dicti loci de grauisione habebat, dum in humanis ageret, & habuit vsq; in diē sue mortis & dicte mater & filie habebant tunc, & vise erāt habere in iurisdictione, hominibus, & hospitio in dicto loco de grauisiōe: & alias quicquid venditricis ipse & earum quelibet tunc habebāt & habere poterāt, & qd ipsis & earū cuilibet quouis titulo iure ratione, siue causa ptinebat & spectabat, ac pertinere & spectare poterat in proprietate & possessione & eodem loco de grauisione & ei⁹ territorio & districtu: saluo tamē iure directo & maiore dominio illustrissimi &c. pretio & nomine pretij mille florenorum. Et hec facta extiterunt absente & inscia dicta nobili frācesia predictarū Jacobe Joanne, & Sibilie coherede: & que vt dicitur postea fuerunt ratificata per dictos maritos & Sibiliā. ¶ Deinde vero idem do. de Bellaualle apprehēdit possessionē rerū venditarū, & quas tam ipse q̄ eius successores, & qui pretendūtur ab eo cām habuisse, tenuerunt & possederunt vsq; in diem presentē: & illas

1 hodie tenent. ¶ † Quesitum est an dicta do. Beatrisia, & alij predicti potuerint res predictas vendere absente & inscia dicta do. France. Ad qd respondeo & dico, illud esse certum & indubitatū qd licet pfate do. Beatrisia, eius filie, & alij potuerint facere vēditio. de qua supra, quatenus illa concernebat eorum preiudiciū l. rem alienam. ff. de contrahen. emptio. & maxime hoc facere potuerunt prefate Jacoba Joanna & Sibilia condomine, quo ad partes & portiones eisdem in bonis & rebus huiusmodi competentes: q2 quilibet est moderator & arbiter rei sue ita vt etiam ea abuti possit. l. nemo exterus. C. de iudeis. l. in re mandata. C. mādati. l. dudum. C. de contrahē. empt. & vendi. l. polla. C. de his q. vt indig. l. non vsq; adeo. ff. si quis a paren. fue. manu. & c. de his, qd si. de sepul. iuncta. l. sed & si lege. §. consuluit. ff. de peti. here. dictam tamen venditionem facere nō potuerunt nomine dicte nobilis Francesie coheredis predictarum nobiliū Jacobe & Joāne & Sibilie &c. pro quarta parte rerum venditarum. d. l. rē alienam, in fi. per id quod habetur in. l. si filio. §. j. ff. de solu. & in. l. id qd nostrum. ff. de reg. iu. Sed hic potest dubitari an prefate do. Beatrisia, & nobiles Jacoba & Joanna, que dicuntur tam suis proprijs nominibus q̄ vice & nomine aliorum superius mentionatorum vendidisse, censeri debeant solum vendidisse illud ius qd ipsi aut aliqui ex eis habebāt in rebus venditis aut cēseri debeant totam illam portionem seu partem quā in bonis huiusmodi habuit tempore vite & mortis dictus quondam nobilis Ludouicus gautelani & sic etiā partē & portionē dicte nobilis Frācesie. Ad quod respondeo, qd videntur vendidisse non solū eas partes seu portiones quas in eisdem habebant rebus venditis sed etiam partem & portionem spectantem eidem nobili France

2 sie. † Tum q2 venditio & alij similes contractus onerosi non restringuntur ad ius vendentis seu alias cōcedentis: nisi emptor de hoc scientiam haberet vel nisi pretij qualitas aliud suaderet vt tenet & firmat Pet. Bal. Ang. Jo. de imol. & post eos Alexā. de imol. in. l. si. ff. de leg. j. dicētes ita esse intelligēdū tex. in. l. qui tabernam. ff. de contrahen. empti. & vendi. quē etiā ita declarat Bal. in. l. in testamēto. C. ad le. fal. Et pro hoc cōmuni conclusione allegat Alex. de imo. vbi supra, tex. in. l. fi. ver. nesciēte, a cōtrario sensu. C. de cōmu. re. alie. Et bene facit. l. si quis domum. §. hic subiungi. ff. loca. Et q2 prefate do. Beatrisia, Jacoba, & alij sciebant & sciuisse presumuntur dictam nobilē Francesiam esse eius & dicti quondam Ludouici filiam naturalē & legitimam: & sororē ipsarum nobilium Jacobe, Joanne, & Sibilie, per id quod habetur in. l. de tutela. C. de in integ. resti. mino. & l. octaui. ff. vnde cogna. & q̄ not. Bal. & moder. in. l. quoniam sororem. C. de iu. delib. & Ang. in. l. tres fratres. ff. de pac. & ita sciuerunt & sciuisse presumuntur, quod non solum ipse nobiles Jacoba, Joanna, & Sibilia: sed etiā dicta nobilis Francesia habebāt partem & portionē in. d. medietate: & ita viderentur dicte domi. Beatrisia & nobiles Jacoba, Joanna, & Sibilia fuisse in mala fide: quatenus vendiderunt & vendidisse censentur partem & portionem spectantem eidem nobili Frācesie: que mala fides videtur nocuisse dicto domino de bonaualle quoad hoc vt nō potuerit predictam medietatem prescribere spatio. x. annorum inter presentes: vel. xx. inter absentes, auth. vt sponsa. largi. §. rursus. collat. ix. & transumptiue. in auf. male fidei possessor. C. de prescr. lon. tempo. x. vel. xx. anno. potuit tamen prescribere spatio. xxx. anno. vt dicitur. §. rursus. versi. si autem ignorat. & allega. auth. male fidei possessor: pro quo facit. l. omnes. & l. sicut. C. de prescri.

3 xxx. vel. xl. anno. ¶ † Sed q2 vt audio prefata nobilis Frācesia ignorauit se habere ius, partem, & portionē in. d. medietate vendita: superest difficultas, an ex capite iuste & ignorātie petere possit & obtinere restitutionem in integrum aduersus prescriptionē: & hoc ex clausula generali, si qua iusta causa mihi videbitur: de qua in. l. j. in fin. & in. l. sed & si per pretorem. §. hec clausula. ff. ex quib. cau. maio. Ad quod respondeo, quod si esset questio an aduersus prescriptionem. xxx. an. possit ex capite iuste ignorantie peti restitutio in integrū: posset proculdubio responderi qd sic. per iura proxime allegata. Ad quod facit quod voluit glo. in. l. si partem. §. fi. in verbo non vtendo, iuncto tex. ff. quemad. testa. ape. glo. in. l. prima. C. de patria pote. Spec. tit. de prescri. §. primo. vers. pone. Bar. & Ang. in. l. j. §. si quis autem. per illum tex. ff. de itine. actuq; priua. multas remissiones ponit Alexan. de imo. consi. lxxi. exordiēte, Uidetur prima consideratione dicendum. Et quāuis contrarium senserint: hoc tamen est communis opinio. Sed in casu nostro non solum fuit predicta medietas tenta & possessa spatio. xxx. anno. sed. xl. & vltra. Propter quod est maior difficultas, an contra prescriptionem huiusmodi detur

tur restitutio in inte. ex capite iuste ignorantie. Super qua diffi cultate Jo. de imol. sensit dari in inte. resti. prout ipse no. in c. fi. de prescrip. Panor. in c. vigilanti, in terminis illius decre. que de prescriptione quadragenaria loquitur de prescrip. Ange. in l. in heredem, alias est l. annus. ff. de calum. Et hanc opinionem videtur sequi Alex. de imol. in d. consi. lxxi. et cõsi. clxiii. exordiē te, Viso processu cause vertentis, ver. non debet concedi etc. et cõ si. clxxix. exordiente, Viso themate suprascripto, ver. nõ obstat quod aduersus prescriptionem etc. in secundo vol. et vtrobique dicit hanc opinionem esse cõmunẽ: et multos inducit hanc opinionem sequentes. Et quamuis Alex. de imol. in l. cum filius. §. in hac, ver. predictam tamen conclusionẽ limita nõ procedere. ff. de verb. obli. limitauerit conclusionẽ, que vult qd ex capite ignorantie detur restitutio in integrum aduersus prescriptionẽ: vt scz non procedat hec cõclusio in prescriptione quadragenaria: ipse tamẽ subiungit, qd dictam limitationẽ non ponebat pro cõstanti: et ita videtur idem illustris doctor dubitasse. Et idem fecit Feli. in d. c. vigilanti, ver. sequẽdo igitur cõmunem opinionẽ: iuncto versic. sed hoc non est firmandũ etc. et eo qd ipse ponit in eodẽ. c. ver. caue etiam dñ supra dedi responsum. Sed contrariam opinionem scz quod in quadragenaria prescriptione nõ detur restitutio in integ. ex capite ignorantie, tenuit Ang. in d. l. sicut in quibusdam lecturis. C. de prescrip. xxx. vel. xl. anno. Et pro hac parte cõsuluit Alex. de imol. consi. cli. exordiente: Viso themate suprascripto, et in consi. clxiii. exordiẽte, Viso processu cause vertentis etc. ver. ii. non deberet concedi, in ii. vol. Etiam idẽ voluit in l. possideri. §. labeo. ff. de acqui. posses. Et Francis. de cur. cõsi. lxxxiii. ver. et si forte opponatur: ibi, hac tamen in casu nostro, Bartho. soci. in consi. clxiii. exordiente, Viso etc. ver. tertio et vltimo quia omne ius etc. Hunc articulum tetigit Fran. de are. et multa pro hac parte inducit consi. ciiii. in i. articulo et ibi dicit qd hec questio profecto est dubitabilis, et qd in prescriptione quadraginta annorũ dici possit probabiliter per d. l. omnes, qd aduersus eam non detur ignoranti resti. in integ. Quamuis detur aduersus prescriptionem. xx. vel. xxx. an. et postea subiungit, qd illum primum articulum principalem in aliqua sui parte non determinabat pro tunc. Fatebatur tamen qd maius dubium est in prescriptione. xl. an. quam in prescriptione. xxx. an. Nõ possum igitur negare quin casus iste sit dubius propter doctorum conflictũ: et ideo nõ est sine periculo eligere partẽ. Esset tñ bonũ intelligere qd in talibus obseruare cõsueuit suprema curia principis: et si de cõsuetudine appareret, esse illi inherẽdũ, et secundum eã cõsulẽdũ. Si vero de ea nõ appareat, remanet difficultas: et res in cõflictu opinionũ: et in quo vt iam dixi nõ est tutũ partẽ eligere nisi quod opinio que hz restitutionẽ in integ. esse dandã etiã aduersus quadragenariã prescriptionem, videtur fortasse magis cõmunis. Propter quod videretur prima facie nõ esse in iudicãdo vel cõsulẽdo ab ea discedẽdũ. l. i. ver. crebrior apud veteres opinio etc. ff. de offi. questo. c. nonnullus, et qd ibi Ant. de but. de verb. signi. et c. de iudiciis. iii. q. iii. et quod no. Hostien. et Jo. and. et omnes cõmuniter in c. i. de cõstit. et l. legiste in l. fi. C. de pe. iudi. qui male iudi.

¶ Argumentum.

¶ Si institutio caduca fuerit: proximior de cognomine ex substitutione vulgari de eo facta, sub verbis generalibus cõpendiose, que in caducitatis vitium non incidit, admittetur. V. F.

1 ¶ Verbum propinquorum, qualiter capiatur, et quos cõprehendat.
2 Paria sunt esse de genere alicuius, et esse de agnatione.
3 Appellatione proximiorum, veniunt consanguinei.
4 Vulgariter substitutus per aditionem hereditatis instituti heredis excluditur.
5 Intentio testatoris ambigua versus duos in illius fauorem venit interpretanda, qui maiore affectione cõiunctus est testatori.
6 Dispositio facta super duobus beneficiis, in simili forma concepta, restringenda est ad duo prima.
7 Argumentum de personis ad tempus an sit validum.
8 Regula iuris, Odia restringi etc. an semper procedat.

¶ De cadu. tol. Consi. xxx.

Punctus questiõis talis est. Dudũ fuerunt in humanis nobiles et honorabiles viri Joannes et Franciscus buxi, filii naturales et legitimi nobilis quondam viri michaelis buxi: qui dudũ testati extiterunt, dictus scz Joãnes anno do. M. cccclxxx. et die. vii. mẽsis Maii: et in suo nuncupatiuo testamento heredem vniuersalem solũ et insolidũ instituit dictum Fran. eius fratrem. Et si idem Fran. ab humanis sine herede vel heredibus a suo corpore legitime procreato seu procreatis decederet, voluit qd eius hereditas pleno iure deueniret propinquiori generis eiusdem nobilis Joannis, et cognominis eiusdem. Et prefatus nobilis Fran. anno predicto, et die. xvii. mensis Maii, in suo testamento heredem vniuersalem solum et insolidum instituit dictum nobilem Joannem eius fratrẽ. Et si ipsum Joannem ab humanis qñcunque sine herede seu heredibus ex suo corpore et legitimo matrimonio procreatis decedere cõtingeret, ipsi Joãni suo heredi substituit proximiorẽ cognominis sui ipsius testatoris, videlicet cognominis buxorum. Et deinde in voluntatibus huiusmodi, quilibet scz in sua ab humanis sine liberis decesserũt, Primo scz dictus nobilis Joãnes superstite dicto nobili Franc. eius fratre, et per eũ instituto. Mortuo aũt dicto nobili Joãne idẽ Frãciscus heres per eũ institutus adiuit et acceptauit eius hereditatẽ: et bona illius tenuit et possedit spatio vnius anni, vel circa: et postea vt iam dixi sine liberis decessit, superstite nobili Charlota buxe eius sorore vtrinque cõiũcta, vniuersali ac vnica et insolidum herede: que mortuo eodem Frãcisco adiuit et acceptauit eius hereditatẽ: et pro illius herede se gessit: et bona illius tenuit et possedit spatio. xx. ann. vel circa. Deinde vita functa est et ab humanis decessit dicta nobilis charlota: superstite et sibi superuiuẽte nobili N. eius filio naturali et legitimo: ac vniuersali et insolidũ herede: et qui eius hereditatẽ adiit et bona certo tẽpore tenuit et possedit: et deinde sine liberis decessit, relicto et instituto herede extraneo: hoc est qui nõ est de propinquis generis. vel proximis, et de cognomine dictorũ quondã nobiliũ Joannis et Frãcisci, aut eorũ alterius. Huic aũt N. superfuit et superest nobilis Frãcesia buxe, soror patruelis dictorũ quondam nobilium Joãnis et Frãcisci: que virtute substitutionũ factarum per dictos nobiles Joãnẽ et Franciscũ pretendit et dicit eorũ hereditates sibi debere restitui. Econtra vero ptendit heres pdictus: et p dictũ N. nouissime defunctũ institutus, eundẽ N. potuisse plene disponere et testari, etiã de bonis que dudũ fuerunt Joãnis et Francisci: et qd eadem nobilis Frãcesia nihil petere possit in et super dictis bonis virtute substitutionum predictarum, aut alterius earundem. ¶ Quesitum est quid iuris, et quis bene dicat. ¶ Ad cuius quesiti faciliorem solutionem pre-
1 mittendũ est, † qd appellatione propinquorum veniunt illi, qui sunt vltra liberos: scz vt ipsi liberi propinqui dicantur vt not. Bal. in c. si pater, vbi etiam Philip. de Fran. ver. vigesimoprimo qd si testator dixerit bona mea deueniãt ad propinquos etc. de testamen. in. vi. Et idem voluit And. Barba. in repetitione. l. cum acutissimi, ver. quid si testator dixit. C. de fideicom. Et vt dicit Pe. de anch. cõsi. xciiii. exordiente, In questione que vertitur in ciuitate etc. versi. circa primum est videndũ etc. omnes illi sunt de numero propinquorũ, qui de iure ciuili vocãtur ad successiones abintestato. Pro quo videtur sibi casus in l. i. C. vnde vir et vxor, et hoc probat tex. in l. i. ver. ex his, iuncta gl. super verbo deferunt. C. de imp. lucra. describ. Et cũ hoc dicto satis concordant O do. et Jac. re. in l. fi. C. de petitio. bono. subla. li. x. vbi exponẽdo seu declarãdo verbũ propinquorũ, dicunt ascendẽtiũ vel descendentiũ vsque in infinitũ, ar. l. quicquid. §. parentes. ff. de in ius vocan. et l. liberorũ. ff. de ver. sig. vel transuersaliũ vsque ad de cimũ gradũ, insti. de succes. cogna. §. fi. et quod no. gl. in l. vacan-
2 tia. C. de bo. vacan. lib. x. ¶ † Preterea et secũdo premitto, quod idem videtur aliquem esse de genere alicuius vel esse de agnatione illius: et sic illi attinere per lineam masculinam, per id quod no. glo. iunctis ibi nota. per Bar. et flo. in l. i. ff. de proba. Quamuis igitur de appellatiõe verbi propinquorũ positi in substitutione facta per dictũ quondã nobilẽ Joannem veniant, vt predixi, non solum attinentes per lineam masculinam: sed etiam illi qui attinẽt per lineam femininã: tamen quia in dicta substitutiõe nõ est sermo simpliciter de propinquis: sed addit generis ipsius testatoris: verbum propinquorũ restringitur ad agnatos: hoc est ad eos qui cõiungũtur et attinent per lineam masculinã. Et vbi fortasse pretendi posset qd appellatione generis comprehẽdantur et veniant etiam illi qui attinent per lineam femininam et sic quod appellatiõe generis veniãt agnati, et cognati prout quidã dicere voluerunt: hec tamen verba restringerentur, propter verbum et cognominis: per quod apparet quod dictus quondã nobilis Joannes voluit inuitare et inuitauit nõ omnes cognatos suos, seu illorum propinquorum: sed solum eos qui essent sui cognominis hoc est de buxo: et sic agnatos, seu propinquiorem illorum: quod fieri intelligeretur etiam si non fuisset expressum per id quod habetur in l. cum ita legatur. §. in fideicommisso, et l. peto. §. fratre. ff. de lega. ii. et quod not. docto. in l. fi. C. de verbo.
3 significatione. ¶ † Premitto insuper quod appellatione proximiorum veniunt consanguinei, hoc est sanguine coniuncti, et

voluit glo. in .l. dudum, vbi etiam Bal. circa fi. ver. quero que est
differentia. C. de contrahen. emptio. ⁊ vendi. Philip. de Frā. in
d. c. si pater, ver. vigesimoseptimo quid si dicat testator volo qđ
bona mea redeant ad proximos meos, ⁊ And. barb. in repe. d. l.
cum acutissimi ver. quid autē si testator dixerit ⁊c. Uerum quia
dictus nobilis Franciscus in predicto eius testamento non sim
pliciter substituit prefato Joāni eius fratri, si sine liberis dece-
deret, proximum aut proximiorem eiusdem: sed addidit cogno
minis: apparet ⁊ colligitur quod ipse inuitauit nō omnes con-
sanguineos: sed solum agnatos, seu illorum proximiorē: qui scz
eidem attineret p lineam masculinā: ⁊ qui cognominaretur de
4 bugis. quod etiam fuit per eum expressum. ¶ †Ex quib9 infert
qđ, cum prefatus quondam Frāciscus vita functus est, ⁊ ab hu-
manis sine liberis decessit, substitutio sibi facta per dictū quon-
dam nobilē Joannē de ppinquiore generis ⁊ cognominis eius
dē nobilis Joānis, sibi locū vēdicauit in personā dicte nobilis
Charlote buxe eius sororis, ⁊ sibi per lineā masculinā attinētis:
cū essent filij nobilis Michaelis buxi sic eiusdem patris, et sibi
mutuo ⁊ vicissim attinebant. Infertur etiam quod licet dictus
quondā nobilis Joannes ab humanis decesserit, ⁊ vita functus
fuerit, ⁊ quidē sine liberis, supstite ipso nobili Frāc. eius fratre
⁊ ppterea heredis institutio facta de eodē Joanne ceciderit in
causaz caduci. l. vnica. §. ⁊ cū triplici. C. de cadu. tol. tñ vulgaris
substitutio comprehensa in cōpendiosa substitutione eidē Joā-
ni facta de proximiori cognominis dicti nobilis Frācisci testa-
toris nō cecidit in causam caduci: nec alias expirauit quoad di
ctam nobilē charlotā: sed sibi in ea locū vendicauit: vtpote in p
ximiore cognominis, seu pximiore agnata ipsius nobilis Fran
cisci. Et ab hac vulgari substitutione, vtpote expressa, p ea que
scribūt doc. in .l. precibus. C. de impu. ⁊ alijs substi. potuit testa-
mentū dicti quondā nobilis Frācisci vires assumere: fm lectu
ram gl. a doct. approbatam, in .l. si pater filium. ff. de vulg. ⁊ pup.
⁊ probatur in .l. iij. §. fi. ⁊ in .l. gallus, fere per totam. l. ff. de liber.
⁊ posthu. ⁊ in .l. thais. §. splendoforus. ff. de fideicom. liber. Po-
tuit igitur. d. charlota, vtpote propinquior generis ⁊ cognomi-
nis: ⁊ proximior cognominis dictorum nobiliū Joannis ⁊ Frā
cisci, succedere dicto scz Joanni in vim fideicōmissi seu substitu
tionis fideicōmissarie, ⁊ dicto Franc. in vim vulgaris substitu-
tionis. ¶ Uerum qr dicte substitutiones seu testamentarie di-
spositiones sibi locum vendicare potuerunt, ⁊ cū effectu vendi-
carūt in personā dicte charlote, restat difficultas an eadē char-
lote censeri debeat fuisse rogata aut grauata de restituēdo here
ditates, seu bona dictorum testatorū ppinquiori generis et co-
gnominis: aut pximiori cognominis eorūdē testatorū, redden-
do singula singulis, put ex cōsultationis themate colligit: an ve
omnes alij ppinqui generis ⁊ cognominis ac pxim cognomi-
nis cēseantur perpetuo exclusi: p eo qr vt predixi dicte substitu
tiones sibi locum vēdicauerūt in personā dicte charlote. Et pro
fecto ista questio videtur difficilis: ad quā respōdeo, sub corre-
ctione cuiuslibet dñi melius sentiētis, q lz substitutiōes, de qui-
bus supra, sibi locum vēdicarint in personā dicte nobilis char-
lote: nihilominus tñ substitutio facta de propinquiore generis
⁊ cognominis, insuper ⁊ de proximiore cognominis buxorū, sibi
locū vēdicat in personam dicte nobilis Frācesie buxe ppinquio
ris ⁊ pximioris ⁊ cognominis. Qr per dictā substitutionez seu
substitutiones factas a predictis Joāne ⁊ Frācisco nō solū cen
setur inuitatus primus ppinquior gñis ⁊ cognominis, aut pxi
mior cognominis, tpe euenientis cōditiōis: sed etiā deficiēte illo
alius ppinquior aut pximior: ⁊ sic perpetuo de gradu in gradū
quādiu cōperiretur aliquis ppinquior: aut ppinquus seu pxi-
mus de cognomine buxorū. Per id qđ elegāter voluit Pet. de
ancha. consi. xxvi. exordiēte, Nō seruato ordine dubiorū ⁊c. ver.
post p igitur ⁊c. qui loquens de substitutione facta per testatorē
de duobus antiquioribus sue domus dicit, qđ illa intelligit fa-
cta nō solū de duobus primis antiquioribus: sed q deficientib9
illis vel repudiātibus, veniant ⁊ perpetuo admittātur alij duo
antiqui seu antiquiores, qui erāt p tēpore. Et sic secundum euz
admissio duorū primorū nō impedit quominus illis morientib9
seu decedentib9 alij tūc antiquiores admittātur. Pro quo mul
5 ta inducit. † Et primo arguit, qđ quādo probabiliter pōt dubi-
tari vtrum affectio sit directa ad personas, an vero ad agnatio
nem ⁊ domū suam, recurrēdū est ad similia, si in dispositione ex-
primitur nomen officij ⁊ persone vel alterius tantum, iuxta no.
in .c. qm̄ abbas, de off. dele. Omnes in hoc cōcordant, qđ quando
exprimitur solū nomen officij: ipsius officij habetur cōsideratio
nō ipsius persone: vt est ibi casus. Sed in casu de quo queritur
nomē agnationis fuit expressum, ⁊ suppressa nomina persona-
rum: ergo ⁊c. Secūdo sic arguit quādo est dubia testatoris intē-
tio erga duos: an videlicet ad vnum vel ad aliuz applicetur de-
bemus considerare quis illorū maiore dilectione cōiunctus sit
testatori. l. si fuerit. ff. de re. dub. ⁊ .l. si seruus plurium. §. fi. ff. de
leg. j. Sed in casu de quo querebatur videbatur testator magis
cōsiderasse domum ⁊ progeniē suam, q personas illorum duorū
antiquiorum, quas nō expressit. Et sic que essent ille nō cōsidera
uit: sed domum ⁊ progeniē. Argumentum ad hoc optimū. l. qui
habebat. ff. de reb. dub. Dilexit eñ testator in. d. casu personas
antiquiores: ppter pgeniem: ⁊ sic censetur plus dilexisse proge
niem. Quia vt dicit philosophus in top. Propter vnūquodq
tale ⁊ illud magis. Qđ etiā probatur in aut. multomagis. C. de
sacrosan. ecc. c. peruenit, de conse. di. ij. c. nō estimemus. xiij. q. ij.
Pretulit enim in substituendo forte sibi incognitos de pgenie:
ppter affectionē domus: ⁊ hec affectio, scilicet ad agnationem ⁊
domum, prouisionibus ⁊ statutis visa fuit vtilis, ⁊ moribus ho-
minum cōuenire: vt patet instit. de here. que abintesta. §. itē ve-
tustas, ⁊ de legi. agna. suc. in prin. Hec autem fundamēta, quib9
vsus est Pe. de anch. in. d. cōsi. opportune applicantur casu no-
stro: in quo vt dixi post dictum nobilem Joānem fuit substitu-
tus ppinquior generis ⁊ cognominis: ⁊ post Franciscum proxi
mior cognominis buxorum. Et ita isti nobiles testatores equi-
ualenter, vt colligitur ex his que superius premisi, expresserunt
eorum agnationem, ⁊ suppresserunt seu tacuerunt nomē seu no-
mina substituti aut substitutorum, scilicet illius propinquioris
generis ⁊ cognominis, ⁊ proximioris cognominis. Et ita vide-
tur magis considerasse agnationem, quam personam aut perso
nas substituti aut substitutorum: ⁊ propter agnationem dilexis
se personam aut personas illorum. Propter que videtur quod
quemadmodum in casu, in quo consuluit Pet. de anc. censeban
tur substituti non solum duo primi antiquiores: sed etiā illis de
cedentibus seu morientibus alij duo antiquiores, qui tunc sup-
essent: ita ⁊ in casu nostro non solum videtur fuisse substitutus
primus ppinquior generis aut cognominis, aut primus proxi
mior cognominis: sed etiam decedente illo alius propinquior
seu proximior, qui tūc reperiretur. Forte vero opponetur, sicut
opponit Pe. de anch. vbi supra de. d. c. nō potest, de prebē. in. vj.
6 † vbi dispositio facta sup duobus beneficijs in simili forma con-
cepta restringitur ad duo prima: ⁊ si hoc est in rebus: ergo eidez
in personis, vt ad proximos duos restringatur: ⁊ cum de tem-
pore loquimur, intelligitur de proximo. l. eum qui Calend. ff. de
7 verb. obl. ad quod facit. l. qui plures. la. ij. ff. de vulg. ⁊ pup. † vbi
iurisconsultus arguit de personis ad tēpus. Et facit quod not.
Jo. andr. post Archi. in. c. quāuis. de preben. in. vj. ⁊ quod habe-
tur in .l. boues. §. hoc sermone. ff. de verb. signi. Sed hec non ob-
stant. Et primo quidem non. c. non potest. ⁊ c. quāuis. quoniam
respondeo quod in illis cessat affectio disponentis: ⁊ sic illa stri-
cte intelligi debere suggerit odiuz transeundi ad beneficia. d. c.
quanuis. Quia odia restringi ⁊c. l. cuz quidam. ff. de lib. ⁊ posth.
⁊ regula odia. de regu. iur. in. vj. Hic autem loquimur in dispo-
sitione testamentaria, ⁊ sic fauorabili, ⁊ per consequens ampliā-
da. l. in testamentis. ff. de reg. iur. c. cū dilecti. circa fi. de don. ⁊. d.
reg. Odia restringi. Preterea in. c. non potest. ⁊. c. quāuis. supra
allegatis, nulla est probabilis coniectura extēdendi dispositio-
nem ad alios quā ad primos. In casu vero nostro affectio ⁊ cha-
ritas dictorum nobilium testatorum ad suam agnationē diuer-
sam interpretationem admittit: ⁊ sic non obstant dicta iura. Nō
etiam obstat expressio propinquioris generis ⁊ cognominis, ⁊
proximioris cognominis. Quoniā respondeo quod iste nō fuit
expressus, vel non fuerūt expressi suo proprio nomine, aut pro-
prijs nominibus: qr si hoc esset factum, tunc sequens expressio
generis vel cognominis, ⁊ sic agnationis videretur subiuncta
ad demonstrationem: qđ non est dicendū, cum sine proprijs no-
minibus nomen agnationis exprimatur. Non enim tunc possu-
mus dicere qđ nomen generis seu cognominis fuerit dictū cau
sa demōstrandi: sed potius causa disponendi. Ad quod facit qđ
no. Bar. in. l. pen. ff. de stipu. ser. Et ita expressio propinquioris
generis ⁊ cognominis, vel proximioris cognominis nō videtur
obstare, quin fideicommissuz per dictos nobiles testatores reli-
ctum dicatur concernere eorum agnationē. l. cum ita. §. in fidei-
commisso. ff. de leg. ij. Nam cū dicti testatores propinquiorē ge-
neris ⁊ cognominis, aut proximiorē cognominis inuitauerint
ad fideicōmissuz hmōi, ad mentē iuris se videntur retulisse: que
propinquos successiue vocat ad talia. d. §. in fideicōmisso. ⁊ .l. pe
to. §. fratre. ff. de leg. ij. ⁊ .l. fi. C. de verb. sig. Et ita videtur quod
ordo charitatis suggerat vt hoc fideicōmissum de propinquio-
re in propinquiorē generis ⁊ cognominis: ⁊ de pximiore in pro-
ximiorē cognominis deriuetur, ex sermonis conceptione, ⁊ per-
sonarū affectione. Ut in simili dicit glo. in .l. cum pater. §. pen. ff.
de lega. ij. Ad premissa facit quod de inuitatis per nomen col-
lectiuū not. Bar. in .l. si cognatis. versi. quero quo ordine, ⁊ quod
ibi

ibi Barth. soci. ebar. vlt. ver. secundū quod posito quod videantur ꝛc. ff. de reb. dub. ꝛ plenius in. l. gallus. §. quidam recte. versi. prima conclusio est quod quando ꝛc. ff. de liber. ꝛ posthu. Pet. de anch. ꝛ Jo. de imo. in. c. indicante. de testa. Ang. ꝛ alij in. d. l. fi. C. de verb. signi. And. barb. in. c. raynutius. vers. adde tertio quod inquantum dictum est quod non attenditur ꝛc. de testa. ꝛ consil. xxvij. vers. capio tertium dubium ꝛc. quatenus voluit quod inuitati per nomen collectiuum non solum censeantur inuitati ordine successiuo: sed etiam successiue admittantur: ꝛ sic primorū admissio non facit, quominus illis decedentibus debeant sequentes in gradu admitti: ꝛ sic non sic cēsentur primi inuitati, vt eis admissis alij perpetuo repellantur. Et pro hoc est bonus tex. in d. l. peto. §. fratre. ver. nec tamen ideo sequentium causa propter superiores ledi debet ꝛc. Dico igitur, vt predixi, quod substitutio sibi locum vendicauit ꝛ vendicat in personam dicte nobilis Francesie. Et ita ꝛc.

¶ Argumentum.

¶ Moriente ante testatorem herede: propter tamen clausulam codicillarem legata ꝛ fideicommissa a venientibus ab intestato debentur. A. F.

1 ¶ Legata testamentaria quo casu non teneant.
2 Clausula codicillaris, habens tractuz futuri tēporis, operatur quod fideicōmissum censetur repetitū a veniētibus abintestato. Clausula codicillaris locum habet quando testamentuz deficit, qꝛ censentur per eam grauati venientes abintestato restituere hereditatem institutis.
3 Testamentum inter liberos, quod non valet vt testamentum, quomodo possit valere vt vltima voluntas.

¶ De codicil. Consi. xxxi.

Viso testamento probi quondā viri Joannis grosseti laboratoris carpeñ. ꝛ intellecto quod viuo ꝛ superstite eodem Joanne testatore ab humanis decesserit honesta mulier Catharina soror sua heres vniuersalis ꝛ vnica per euz instituta: superstitibus quibusdā suijpsius Catharine liberis eius vniuersalibus heredibus: ꝛ quibus postea moriēte dicto Joanne testatore abintestato delata est hereditas eius: ꝛ quā abintestato adiuerunt: proꝗ ipsius vniuersalibus heredibus se gesserunt, reputarunt, ꝛ nominarūt, ac etiā gerūt: insurgit dubitatio, an legata per dictuz Joannē relicta, ꝛ signanter probo viro Claudio passandi dicti testatoris cognato seu sororio teneant. Et primo vr
1 qd non: pro eo qꝛ † cum ex dicto testamento adita non fuerit, nec adiri possit hereditas, nihil valēt que in testamēto hmōi scripta sunt. l. si nemo. ff. de testa. tute. l. proxime. ff. de his que in testa. de
2 len. ꝛ l. si nemo. ff. de reg. iur. cū infinitis simi. † Sed contrariam sententiā veriorem esse puto in casu occurrēti: pro eo qꝛ in. d. testamento posita est clausula codicillaris, sub forma verborū huiusmodi: hoc autē suum vltimū testamentū nuncupatiuū, ꝛ hanc suam vltimā voluntatē nuncupatiuam dictus Joānes testator asseruit fore: quam: ꝛ qd valere voluit, ꝛ iussit vt valeat ac valere debeat iure testamēti: ꝛ si iure testamēti non valet seu valere non possit, voluit qd valeat iure codicillorūz, aut iure donationis cā mortis, ac iure alterius cuiuslibet vltime voluntatis. Per que verba cēsentur veniētes ab intestato fuisse grauati de implendo disposita per testatorē eo casu quo testamentū non valeret. l. eam quam, fm vnum intellectū. C. de fideic. ꝛ per quā probatur, quod qñ legata vel fideicōmissa sunt repetita a veniētibus abintestato, vel eīt adiecta clausula codicillaris, quod illa debentur etiam per succedētes abintestato. l. j. ꝛ l. fi. C. de codicil. l. ex testamēto. C. de fideic. l. si iure. C. de manumis. testa. cum infin. simi. Et quāuis iste intellectus relatus ad. d. l. eam quam, reprobetur: hoc tamen non fit quasi in se verus nō existat: sed pro eo qꝛ cum de illo sint multi tex. ante dictam. l. scripti, non est presumendum quod imperator fuisset consultus seu interrogatus: aut quod ipse respondisset de casu per tot leges deciso: qꝛ sic decisio huius. l. nihil seruiret, vtpote facta de casu indubitabili: cōtra id ꝙ habet
3 in. l. quod labeo. ff. de carbo. edic. † Et quāuis ab initio predictū testamentum valuerit: tamen qꝛ viuente testatore predicta Catharina heres instituta ab humanis decessit: illud cecidit in cau saz caduci: ꝛ desijt valere iure testamēti. l. vnica. §. pro scdo. C. de cadu. tol. ꝛ sic successit dispositio dicte clausule codicillaris, cuiꝰ verba trahebantur etiam in futurum tempus: quando scꝫ contingeret testamentum huiusmodi non valere: ꝛ hoc propter illa verba valere nō posset: per id qd no. Jo. de imo. in. l. cuz in scdo. ff. de iniust. rup. ꝛ irri. testa. Et si in. d. clausula esset positū verbū valeret, put puto factuz extitisse, qꝛ ita solet extendi clausula codicillaris p notarium qui notā testamenti predicti recepisse dicitur, dicerem qd etiam propter hoc verbū valeret, traheretur ad futurum tempus. l. si debitor. §. verisimilis. ff. de contrahēda emptio. ꝛ venditione. l. cum certus. ff. de vino triti. ꝛ oleo lega. facit. l. qui rome. §. augerius, ꝛ quod ibi Bart. ff. de verb. oblig. qd etiam voluit idem Bart. in. l. j. versi. vij. quero. ff. de iure codicil. ꝛ Bald. in. l. fi. versi. deinde recipiamus ꝛc. Frā. de are. cōsi. viij. versi. sed tamen ꝛc. Fateor tamen ꝙ ad hoc quod clausula huiusmodi operetur, opus est quod venientes abintestato adeant hereditatez abintestato: alioquin dicta clausula codicillaris nihil operaretur, vt voluit glo. reputata singularis in. l. qui filio. §. j. ver. ex codicillis. ff. de here. institu. quā sequitur Ang. in. l. titia. ff. de inoffi. testa. Alex. de imo. in aut. ex causa, ver. itez intellige. C. de libe. prete. Ubi etiam do. Jas. Alex. de imo. in. l. hec verba. in prin. ff. de lega. j. Philip. de Frā. extra de testa. super rub. in vj. ꝛ Amb. de dignitate in. l. filiusfamilias. §. diui. ff. de leg. j. Cū igitur, vt in casu supponitur, liberi dicte Catharine, proximiores abintestato prefati testatoris. hereditatem illius abintestato adiuerint, ipsi tenētur ad legata. Et ita mihi videtur ꝛc.

¶ Argumentum.

¶ Qui famulis mādat, vt sine excessu alios quosdā ab ingressu possessionis arceāt, non tenetur de homicidio in hac propulsione perpetrato. A. F.

1 ¶ Cessantibus verbis legis, vel statuti, cessat ꝛ ipsa dispositio, leg. ꝛ statutum: ꝛ qualiter intelligatur. l. quoniam multa facinora. C. ad. l. iul. de vi publi.
2 Delictum attentatum quando veniat puniendum: ꝛ quid si in custodia possessionis occidatur aliquis, an tenebitur dominus mandans custodiam.
3 Delicta que fiunt per procuratorem transgredientez mandatū an obligent dominum ad penam delicti disgredientis.

¶ Mandati. Consi. xxxij.

Ex precedētis ꝛ supra scripti thematis consultatione, ꝛ his que scripta extiterunt per egregium virum dominum primo scribentem colligitur ꝛ apparet, quod casus occurrens non adaptatur verbis. l. quoniam multa facinora. C. ad. l. iuli. de vi publi. que vt patet loquitur in eo, qui hominēs ea intētione ꝛ proposito conuocat ꝛ congregat: vt ipsi violentiam inferant, ꝛ per eam alteri possessionem auferant: quod non fuit factum, nec factum proponitur: sed potius cōtrarium: scilicet quod supra nominatus nobilis Claudius fabri fieri prohibuerit omnem violentiā ꝛ omnē excessum. Non ergo in hoc casu sibi locū vendicat dispositio. d. l.
1 quoniā multa † Quia vbi cessant verba dispositionis, seu legis, aut statuti, cessat etiam ipsa dispositio, seu lex, aut statutū. l. hos accusare. §. omnibus. ff. de accusa. l. iiij. §. toties. ff. de dam. infec. l. j. §. loquitur. ff. de aqua quot. ꝛ esti. l. si seruuz quis. §. non dixit. ff. de acquir. here. l. ita autem. ff. de admi. tut. ꝛ c. indēnitatibus. §. pen. de elec. in. vj. Quod etiam voluit Pau. de cast. consi. iiij. ꝛ consi. xj. Roma. consi. cccclij. exordiēte, Ut decisionem accipiat presens consultatio. ꝛ consi. cccclxij. exordiente, Quoad propositam consultationem, And. barb. consi. ij. in. iij. parte. Nec etiā in hoc casu sibi locum vendicat dispositio. c. fi. de homic. in. vj. eo qꝛ est ibi sermo de illo qui mandauit aliquem verberari: ꝛ ideo non mirum si etiam mandare videatur ea que verisimiliter concomitari possunt, ꝛ que cogitari possunt euenire: sed in casu de quo queritur non mandauit idem nobilis Claudius aliquem verberari: vel ei violentiam inferri: sed vt iam dixi omnem violen-
2 tiam ꝛ excessum fieri prohibuit. † Et sic supposito, citra preiudicium veritatis, quod idem nobilis Claudius homines de quibus supra congregasset: aut congregationem contemplatione ipsius ac fratris, ꝛ pro defendenda possessione dicti prioratus, seu ad impediēdum ne quis illam apprehenderet, factam ratam habuisset: non propterea censeretur nec censeri deberet mandasse alicui mortem inferre, vel fieri ea que preter propositum acciderunt: qꝛ ex huiusmodi possessionis custodia vel impedimento non erat verisimiliter alicui mors inferenda: ꝛ poterat sine illa possessio defendi. Non ergo debet mors illius occisi eidem nobili Claudio imputari. Pro quo induco id quod Alex. de imol. referens Bald. not. in. l. si quis mihi bona. §. sed quid si mandauit. versic. ꝛ ad limitationem ꝛc. ff. de acquirenda hereditate. vbi not. limitando. d. capit. fin. de homici. in. vj. quod illud quod ibi

deciditur procedit, quando periculum non poterat separari a re
3 mandata: alias vero secus. † Et ideo dicit quod si mandasti famulo tuo q̃ alapam alicui daret: & famulus illũ occidit, non tenetur hoc casu dñs de homicidio: q: alapa quam dari mandauerat poterat separari a periculo. Huic dicto Bal. & Alex. de imo. non obstat id q̃ no. idem Bal. in. l. cum mãdati, alias si mãdati. C. mand. vbi not. q̃ delicta, que fiunt per procuratorẽ transgrediendo mandatũ, obligant dñm si ad talem trãsgressionem potest mandatũ adaptari. Verbi gratia: dñs mandauit procuratori vt vulneraret & non occideret, & procurator credens vulnerare intulit vulnus mortale. Nam talis mandans tenetur de homicidio: q: cogitare debuit illud posse euenire. d. c. si. de homi. in vi. Quĩ respondeo quod Bal. & Alex. de imo. vbi supra loquũtur eo casu qñ periculum separari poterat a re mandata. Ut q: mãdans mandauit famulo quod alapam daret. Sed Bal. in. d. l. cũ mandati. loquitur qñ dominus mandauit procuratori vt vulneraret: dictum etiam. c. fin. loquitur de illo qui mandauit alterum verberari. Sed in casu de quo queritur non solũ nõ mandauit idem nobilis Claudius aliquẽ vulnerari, aut verberari: sed etiã expresse prohibuit omnem excessum, violentiam, & bateriam, volens nullo modo eas fieri: vt ponitur in themate. Et ita non est quod imputetur, si preter propositum, & contra expressam eius voluntatem fuerit processum ad occisionem: cum omnis percussio probibita extitisset. Et ita mihi videtur breuiter & succincte, cum temporis opportunitas plenius scribendi se pro nunc non offerat. Et sic adhereo sententie dicti domini primo scribentis.

¶ Argumentum.

¶ Testamentum, in quo aliquid iure legitime liberis vel nepotibus relinquitur, dici non potest inofficiosum: quãuis eis minus debito relinquatur. V. F.

1 ¶ In testamento valido debet interuenire testium sufficiens numerus.
2 Legitima filijs defuncti attribui debet deducto ere alieno & funeris impensa.

¶ De inoffi. testa. Consi. xxxiij.

Viso testamento, q̃d dudum fecisse dicitur probus quondam vir Ant. morini: & in quo inter cetera legauit & iure institutionis reliquit Claudio morini seniori eius filio, ac Joanni, Antonio Frãcesie, & Margarete eius nepotibus & neptibus seu felezenis ex Collino morini, eiusdem testatoris quõdam filio predefuncto, certas pecuniarũ summas, seu res alias: heredes vero suos vniuersales instituit & nominauit Laurentium, Claudium minorẽ Stephanum & Matthiã eius filios na-
1 turales & legitimos, † dico & respõdeo testamẽtum hmõi valuisse & valere, postquam in eo interuenit sufficiens testium numerus, & idem testator prefatis Claudio seniori ac nepotibus & neptibus & eorum cuilibet aliquid reliquit iure institutionis: quanuis relictum eisdẽ nepotibus & neptibus non ascendat ad plenam seu integram legitimã. Pro quo causa breuitatis allegasse sufficiat id quod habetur in auth. vt cum de appel. cogno. §. aliud quoq; capitulũ, & q̃ ibi gl. super verbo preterire. colla. viij. & transumptiue. in authent. non licet. C. de liber. pret. & quod scribunt doct.
2 in auth. nouissima. C. de inofficioso testa. † Et si queratur quanta sit legitima dictorum Joannis, Antonij, Francesie, & Margarete, nepotũ & neptum testatoris, dico & respõdeo q̃ cum eidem testatori superfuerit quinq; filij masculi, & prefati duo nepotes & neptes ex Collino predefuncto: legitima bonũ omnium fuit dimidia pars bonorum dicti quondam Antonij testatoris: eorum scz que superfuerunt deducto seu detracto ere alieno, & funeris impensa. auth. de trien. & semis. §. j. colla. iij. & transumptiue. in. d. auth. nouissima. iuncta. l. papinianus. §. quarta autẽ. ff. de inoff. testa. & dimidia pars debet diuidi in sex partes equales: quarum vnam partẽ habere debent prefati Joannes, Antonius, Francesia, & Margareta, tanquam representantes dictum quondam Colinum, qui pro sua legitima non erat habiturus nisi sextam partẽ dicte dimidie partis. Pro quo allegasse sufficiat id quod no. Bal. in. d. auth. nouissima. q. vi. & quod ibi do. Jas. versi. vltra Bar. queritur. Et Pau. de cast. consil. ccclxvij. exordiente, Viso suprascripto puncto. in princ. Si igitur id quod fuit relictũ prefatis nepotibus & neptibus non ascẽdat ad partem dicte medietatis, que est duodecima pars predictorum bonorum eiusdem testatoris deducto ere alieno & funeris impensa, ipsi possunt petere supplementũ: hoc est id quod deest de dicta duodecima parte. l. omnimodo. C. de inoffic. testa. Et consulto quod medio amicorum & proborum virorum istud videatur, & sine lite suppleatur eis id quod deest de dicta eorũ legitima: que vt dixi est sexta pars dimidie partis, vel duodecima omnium bonorum.

¶ Argumentum.

¶ Testamentum tempore pestis per notarium non matriculatum sumptum valet, vel quãuis eius scriptura non reperiatur, modo testibus dispositio probetur: vel quanuis matri testantis solus obolus relictus, modo iure institutionis. V. F.

1 ¶ Actum esse nullum: & instrumentum de actu sumptum esse nullũ, non semper equiparantur: q: vnum stare potest sine alio.
2 Testamentorum genera sunt duo.
3 Probatio facilius fit per scripturam, quem per testes.
4 Testamentum septem testibus vallatum est validum.
5 Testes testamentarij debent esse rogati.
6 Parentes tenentur relinquere suis filijs aliquid iure institutionis: & econuerso liberi parentibus.
7 Disposita in filijs an locum habeant in parentibus.
8 Relicta parentibus per filios an debeant relinqui iure institutionis.
Legitima an patrono debeatur titulo institutionis.
9 Instrumento publico alio etiam non apparente credendũ est.
10 Instrumenta recepta per notarium extra omnimodam iurisdictionem eius, qui eum creauit, an regulariter fidem faciant.
11 Tabellio creatus a papa potest vbiq; suo officio vti, & instrumẽta conficere.
12 Testamentum per notarium non matriculatum receptum annstante statuto in contrarium sit tempore pestis validum.
13 Constitutus per superiorem vicegerens, vel locumtenens alterius, vel ipsius constituentis, potest regulariter id quod potest ille cuius vicegerens constituitur.
14 Testamentum nuncupatiuum an certo tempore debeat de iure communi publicari.
15 Testator nihil relinquens matri preter victũ & vestitum an possit dici testamentum legitimum condidisse.

¶ De testa. Consi. xxxiiij.

Etiam supposito q̃d venerabilis vir. d. Steph. bollani, presbyter & canonicus collegiate eccl'ie loci christiarnandi, nõ fuisset notus tempore conditi testamenti per Petrũ rasi: vel etiam supposito quod instrumentis per eum receptis, etiam si esset notarius, nõ esset fides adhibẽda: non tñ propter hoc inferretur, quod testamentum prefati quondã Rasi esset nullum: dũtamen illud pro-
1 bari posset per testes: † q: aliud est actum esse nullum, & aliud instrumentum de actu sumptum esse nullũ. Et hoc aliquando contingit q̃ instrumentum est nullũ: actus tamẽ valet & tenet, si potest probari per testes. Pro quo allegasse sufficiat no. per Jo. de imo. Raph. Pau. de cast. & Alex. de imo. in. l. seruum filij. §. cum qui chirographum. ff. de leg. j. & Pau. de cast. consi. cj. exordiẽte, Notandum est quod prefatum statutum. in princ. Instrumentũ enim, & contractus, seu alia dispositio cõtenta in instrumẽto sunt diuersa: & in instrumẽto nõ consistit regulariter substãtia cõtractus, aut dispositionis: sed probatio. l. cõtrahitur. ff. de pign. Et quanuis hoc fallat in aliquibus casibus, de quibus per gl. in. d. l. cõtrahitur. & in. l. pactũ q̃ bona fide. C. de pact. & plenius per gl.
2 in. c. j. de censi. in. vj. casus tñ occurrens non est de illis: † q: certũ est quod testamentorũ duo sunt genera. Est enim testamentũ solenne: & istud fit in scriptis: est testamentũ nuncupatiuũ, & istud ad sui essentiã non requirit scripturã: quãuis vt plurimũ fiat de
3 hoc scriptura: sed hoc fit ad faciliorem probationẽ. † Quia probatio facilius fit per scripturã, quã per testes: q: quãdoq; testes non recordãtur: & hoc vel propter tẽporis longum interuallum: vel q: multa sunt probãda: verbi gratia, dispositio testatoris, qui de multis disposuit; testes enim moriuntur: & aliquando se absentãt a locis, & peregrinanf. Non est igitur dubiũ q̃ testamentum predictũ posset esse validũ, etiam dato q̃ instrumentum de eo sumptũ fuisset & esset nullum: dũtamen in. d. testamento interuenerint eaque interuenire debuerant: & hoc probetur per testes.
4 ¶ † An autẽ in testamẽto huiusmodi interuenerint necessaria, & an illa sufficienter probentur per testes, respondeo in primis, quod in eo interuenerunt septem testes; & sic sufficiens testium numerus. l. heredes palam. in princ. ff. de testa. & l. hac consultissima. §. per nuncupationem. C. eo. titu. & isti saltem sex deposuerunt & sunt testificati de testamentaria dispositione dicti quondam

dam Rasi. De ea etiam plene deposuit prefatus. d. Stephanus: scz qd anno ꝛ mense, de quibus in articulis, dictus Rasi cōdidit testamentum: in quo factis certis legatis heredes suos vniuersales instituit, ꝛ suo proprio ore nominauit Guillotū, Claudiū, ꝛ Petrū chapotonis. Et quāuis vbi ageretur de viribus instrumenti predicti testamenti, nō posset idē. d. Stephanus in testem produci pro dicto instrumento: potest tamen vt testis produci ꝛ examinari de ꝛ super testamentaria dispositione dicti quondam Rasi: ꝛ sic connumerari inter testes, per id quod no. Bar. ꝛ doct. magis cōiter. in. l. domitius labeo. ff. de testa. Alex. de imol. ꝛ alij
5 in. l. hac consultissima. C. qui testa. fa. poss. ¶ †Preterea non solum probata est dicta testamētaria dispositio: sed etiā probatus rogitus seu rogatus testiuz, hoc est quod testes fuerint adhibiti ꝛ rogati. Et quāuis de hoc non deponant omnes testes: sed solū tres, aut quatuor, istud sufficit. Quia quāuis testamētaria dispositio non probetur regulariter per testes, nisi sint septē qui de ea deponant: rogamē tamen testiū, hoc est, qd omnes testes fuerint adhibiti ꝛ rogati, potest probari per duos testes, vt voluit Bar. in. l. ij. C. de bon. poss. ſm tabu. vbi etiā idem voluit Alex. de imo. Bar. in. d. l. heredes palam. ff. de testa. ꝛ Jo. de imo. in. c. cū esses. versi. vlterius queritur. de testa. Et quāuis Bal. in. d. l. heredes palam, videatur sensisse contrarium: tamē communis opinio est in contrarium: ſm Jo. de imo. vbi supra, vbi respōdet motiuis ꝛ fundamentis Bal. ¶ Est tamen aliquid, super quo videtur hesitandum: super eo scz: qꝛ testes predicti non deponunt aut testificantur, quod aliquid fuerit iure institūtionis relictum honeste mulieri Margarete ipsius testatoris matri: quod tamen vide-
6 batur esse necessariū, pro eo qꝛ quemadmoduz parentes tenentur suis liberis aliquid relinquere iure institutionis. auth. vt cū de appel. cog. §. aliud quoqꝫ cap. col. viij. ꝛ qd communiter notāt scribentes auth. nouissima. C. de inoffic. testa. ꝛ Alex. de imo. in. l. inter cetera. ff. de lib. ꝛ posth. ita videtur qd liberi teneātur ꝛ debeant aliquid relinquere iure institutionis eorum parentibus, vt voluit Jac. de bel. in. d. §. aliud quoqꝫ, motus per tex. in dicta auth. vt cum de appell. cog. §. ꝛ hoc quidem. iuncto. §. sancimus.
7 †vbi dicit tex. qd ea que disposita sunt in filijs habeant locum in parentibus. Sed in filijs statutū est. in. d. auth. qd habeant legitimā titulo institutionis: ergo eodē modo in parētibus. Et hec vꝫ esse cōis opinio: vt apparet ex his que scribunt doc. in. d. aut. nouissima. ꝛ in alijs locis. ¶ Verū est tamen qd Bar. supremus legum doctor tenuit contrariam opinio. scz qd ad validitatē testamenti facti per filiū, vel descendentes non sit opus qd ipsi id, qd relinquūt parentibus, relinquāt iure institutionis: ita enim no. ipse in. d. auth. nouissima. per glo. in. l. j. §. j. ff. si quis a paren.
8 fue. ma. †que dicit idē in legitima patroni, que sibi non debetur titulo institutionis: ꝛ parēs ꝛ patronus regulariter equiparantur: nisi in casibus specialibus enumeratis per. d. glo. inter quos nō reperitur iste casus. Monetur etiā Bar. alijs fundamentis, que possent ibi videri. Qui etiā idem tenuit in. l. fine. §. excludit. ff. de in. patro. Et quāuis do. Jas. in. d. auth. nouissima. dicat primam opinionē esse cōem: putat tamen opin. Bar. esse veriorem: ꝛ pro qua inducit multa bona fundamēta, que possunt ibi videri. Et pro ea etiam inducit quindecim fundamenta do. Hieronymi zaniti, in quadā sua disputatione exordiente, In sacro pōtificis ꝛ Cesaris cōsistorio. in. iiij. quesito. Et pro prima opinione inducit etiā multa: ꝛ deinde respōdet hincinde omnibꝰ fundamētis, aliter non declarās cui parti adhereat. Et propter hoc non videretur multū errare do. iudex, si adherēdo opinioni Bar. pronuntiaret pro dictis heredibꝰ: etiā si aliter non appareret de testamento dicti quondā Rasi, ꝙ per dispositionem dictorum testiū: postquā illi sufficienter deposuerūt de volūtate testatoris: apparet de opportuna solennitate, scz de sufficienti testiū nume-
9 ro: ꝛ de eorū rogitu seu rogatiōe. ¶ †Sed vt colligitur ex actis cause huius, nō solū apparet per testes de testamentaria dispositione dicti quondā Rasi: sed etiā per publicum instrumentū: cui alio non apparente credendū est. l. cum precibus. cum suis si. C. de probat. Cui nō obstat qd illud non fuerit receptū per notariū
10 delphiñ. aut autoritate delphiñ. sed apostolica creatū. †Quoniā respondeo, qd licet instrumēta recepta per notariū extra omnimodam iurisdictionē eius, qui eum creauit notariū, non videātur regulariter facere fidē, aut probare. l. ij. ff. de offic. procons. ꝛ c. Romana. §. nec clericos suos. de foro comp. in. vj. qd etiam voluit Bar. in. l. j. vij. q. prime par. C. de sum. tri. ꝛ in quibusdā alijs locis, ꝛ Specu. tit. de instru. edi. §. restat. vers. quid de his ꝛc. ibi, ego credo: hoc tñ limitatur vt non procedat in notario creato a papa, vel ab eo cui hoc speciali priuilegio per papā concessuz est: qꝛ talis videtur posse vbiqꝫ recipere instrumenta: ꝛ illa faciūt fidem, vt voluit Spec. in. d. §. restat. vers. ꝛ nota qd tabellio. vbi di-
11 cit, †qd tabellio creatus a papa, vel ab eo, cui hoc speciali priuilegio indultum est, possit vbiqꝫ etiā in Francia, vel Anglia, seu Hispania, ꝛ non solū in terris pape specialiter subiectis suo officio vti, ꝛ instrumenta conficere. arg. c. cuncta per mundū. ꝛ. c. per principalem. ix. q. iij. ꝛ pluriū aliorum iuriū ad hoc inductorum. Cum igitur idē do. Stephanus bollani dicatur fuisse tempore predicti testamenti, de quo supra, notarius apostolicus: ipse vꝫ potuisse instrumentū, seu notā de illo recipere in patria delphi. Et quāuis vt audio ad impugnationē predicti instrumenti opponatur ex aduerso, qd alias fuerit vel statutum, vel inhibitum, quod in patria delphiñ. notarij instrumēta non reciperent, nisi essent delphiñ. autoritate creati, hoc deputati: hoc tñ non videt officere predicto instrumēto. Cum qꝛ tēpore conditi testamenti vigebat pestis. in. d. loco christiarnadi: nec ibi tūc residebat delphiñ. notarius, qui de dicto testamēto notam reciperet. Quo fit vt potuerit idē do. Stephanus, etiā si alias fuisset statutum aut inhibitū vt supra, de illo notam recipere: per id quod not. Ang. in repetitio. l. si vacantia. C. de bo. vacan. lib. x. vbi voluit per illā
12 l. ꝛ per. l. vbi absunt. ff. de tut. ꝛ cura. da. ab his. †quod si statutuz disponat, qd non valeant testamenta scripta per tabellionē qui non sit scriptus in matricula: ꝛ contingat qd tēpore pestis alius noterius non matriculatus fuerit adhibitus ad recipiendū notam de testamento: eo qꝛ notarius matriculatus haberi non valuit, valet testamentum. Cum ꝛ quia illustris dominus gubernator Delphinatus, seu eius generalis locumtenens dictum dominum Stephanū bollani notarium Delphinalē creauit: ac notas ꝛ instrumenta per eundē antea receptas autorisauit: ꝛ ea valere voluit: quod videtur potuisse facere: pro eo quia certum est quod serenissimus do. noster Delphinus nulluz superiorem recognoscit in patria delphiñ. Quo fit vt in ea possit quicquid potest imperator in imperio, per id qd not. Jo. and. in addi. Spec. tit. de instru. edi. §. porro. in addi. que incipit, hec subscriptio. in fi. remittens ad dicta per se in. c. super quibusdam. §. preterea. de verb. sign. Et idem voluit Bar. in. l. infamē. ff. de publi. iudi. ꝛ in l. hostes. ff. de cap. ꝛ postli. reuer. ꝛ cano. signanter moderni in ca. que in ecclesiaruz. de constit. Quod si sic, imo qꝛ sic est, potest ipse serenissimus dominus Delphinus dispensare vel disponere, qd instrumentis in sua patria receptis per notarium ꝛ personā publicam, non tamen delphiñ. autoritate creatū, fides adhibeatur: cum huiusmodi facultas creandi notarios sit de iure positiuo, supra quod ꝛ contra ipsum potest princeps nullū recognoscens superiorem dispensare. c. proposuit, ꝛ qd ibi doct. de conces. preb. Et quemadmodum hoc facere potest idem serenissimus dominus noster Delphinus: ita ꝛ. d. gubernator, seu eius locūtenens: qꝛ vt colligitur ex tenore literarū gubernij: ꝛ tam ex illis verbis: ꝛ omnia alia ꝛ singula facere valeat vel exercere: quam ex verbis exceptionis inhibitiuis. in versic. donatione ꝛ alienatione ꝛc. subiuncte: que in non exceptuatis regulā firmat ꝛ declarat, vt no. gl. ff. de reg. iu. ꝛ Dy. co. ti. in. vj. ꝛ alij in alijs locis: potest idem do. gubernator regulariter facere in patria delphiñ. id quod potest princeps. Item ꝛ qꝛ idem do. gubernator non solum est gubernator: sed etiam vt audio locumtenens eiusdem serenissimi do. nostri Delphini. Propter qd quemadmoduz ipse serenissimus do. Delphinus poterat ꝛ potest prouidere, vt instrumentis per d. dominum Stephanum apostolicuz, ꝛ non delphinalē notariū receptis fides adhiberetur ꝛ adhibeatur: ita ꝛ hoc facere potuit do. gubernator, seu eius locūtenens, per doctrinam quam ponit Bar. in. l. j. §. a prefectis vero pretorio. ff. de leg. iij. Alex. de imo. ff. de offi. eius cui man. est iurisdi. vers. quarto modo iura appellant vicarium, super rub. ꝛ do. Jas. may. in. l. conuentionū. vers. tertio limita. ff. de pac. ꝛ quod post gl. not. Bar. in. l. ij. C. de offic.
13 eius qui vi. al. ge. †Ex quorū dictis colligit, quod ille qui per superiorē constituitur vicegerens, aut locūtenēs alterius, vel sui ipsius cōstituētis, si est princeps, potest regulariter id qd potest ille cuius est vicegerēs, seu locūtenens, ꝛ qd potest ipse princeps constituens. Preterea, vt colligit ex predictis, sola inhibitio seu prohibitio, de qua. s. obstabat instrumentis ꝛ notis receptis per dictum do. Stephanū priusquam autoritate delphiñ. notarius crearetur: qꝛ nisi precessisset inhibitio erat fides eisdē adhibēda, tanquā scripturis authenticis. Igitur sublato obstaculo, quod factum fuit per creationem ꝛ autorisationē, de quibus supra, videtur sine dubio instrumēto predicti testamēti fides adhibēda.
14 ¶ †Ad id vero quod queritur de tempore releuationis faciende, dico ꝛ respondeo quod de iure communi non est certum tempus statutum, infra quod debeat heres fieri facere releuationē, seu publicam scripturam de testamēto nuncupatiuo ꝛ sine scriptura confecto: nescio si de statuto sit prouisuz in patria Delphinali. Quod si sic, videnda sunt verba illius. Si enim loquatur de releuatione seu publicatione, que fit ad perpetuam rei memoriam, illud non comprehenderet casum nostrum: pro eo qꝛ productio ꝛ examinatio testium non est facta in hoc casu ad perpetuam rei memoriam simpliciter: sed ad victoriam cause per di-

ctos heredes obtinendam: ꝛ sic verba statuti non adaptarentur huic casui: ergo nec dispositio illius. l. hos accusare. §. omnibus. ff. de accusa. l. iiij. §. toties. ff. de dam. inf. l. j. §. loquitur. ff. de aqua quoti. ꝛ esti. l. si seruum quis. §. non dixit. ff. de acquir. here. ꝛ. l. ita autem. ff. de admin. tut. Et vbi verba constitutionis adaptarentur huic casui, esset bonum recurrere ad magnificum Delphinũ. parlamẽtum: vel illustrem do. gubernatorem Delphinatus, qui super hoc posset prouidere, si terminus erat elapsus tẽpore pro-
15 ductionis ꝛ examinationis testium. ¶ †Ad illud vero, de quo vltimo loco queritur, scilicet an dictum testamentum sit nullum, pro eo qꝛ dictus testator nihil reliquit matri, de quo posset testari: dico ꝛ respondeo quod cum ipse eidẽ matri reliquerit iure institutionis victum ꝛ vestitũ, hoc sufficit quoad hoc vt non possit dici nullũ: ex eo qđ pretẽditur nihil reliquisse de quo testari posset. Sufficit enim qđ eidẽ aliquid reliquerit iure institutionis, quantũcunqꝫ modicum sit, per id quod not. glo. in. d. auth. vt cũ de appel. cogn. §. aliud quoqꝫ cap. super verbo preterire: vbi sensit glo. qđ ad hoc vt testamentũ patris seu parentis non dicatur nullũ propter preteritionem filij, sufficit quod eidem relinquat iure institutionis saltem vnũ nummum: ergo idem dicemus in testamento facto per filiũ, quod sufficiat matri relinquere vnum nummũ iure institutionis. Fateor tamen quod dicta mater potuit petere supplementuꝫ legitime. l. omnimodo. C. de inoff. test. que quamuis olim fuerit quarta: est tamen hodie tertia omnium bonorum, deducto ere alieno ꝛ funeris impẽsa: qꝛ sicut legitima filiorum ꝛ descendentium fuit aucta, ꝛ ita legitima parentũ, secundum communem theoricam, quam ponunt scribẽtes in. d. auth. nouissima. Idem not. gl. in auth. de trien. ꝛ semis. §. hec nos. ꝛ in auth. de non eligen. secũdo nuben. §. igitur. collat. j. Bart. in. l. nã ꝛ si parentibus, per illum tex. quem bene inducit. ff. de inoff. test. ꝛ tam ipse, quam alij in multis alijs locis. Que dixerim sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

¶ Argumentum.

¶ Priuilegiũ de non soluendis decimis religiosis concessuꝫ, intelligitur de fructibus tam acquirendorũ, quam iam acquisitoruꝫ prediorum: presertim si in eo de licentia per eos acquirendi mentio fiat. V. F.

1 ¶ Priuilegium motu proprio concessum qualiter sit extendendum.
2 Priuilegia principum proprio motu concessa seruanda sunt vt sonant.
3 Fratres minores dicuntur exempti a solutione decimaruꝫ, non solũ de bonis acquisitis ante eorum priuilegium: sed etiã postea querendis.
4 Priuilegiũ ecclesie concessum de non soluendis decimis an extendatur ad possessiones postea quesitas.
5 Priuilegium contra ius commune, ꝛ alteri nocinum, qualiter sit intelligendum.
Priuilegiũ a papa indefinite ꝯcessum qualiter sit intelligendũ.
6 In generaliter prohibitis, certo autem casu permissis, an standum sit verbo dicentis casum permissum subesse: aut econtra.
7 In beneficijs plenissima interpretatio est facienda.
8 Priuilegia p ius cõcessa presumẽda sunt proprio motu cõcessa.
9 Priuilegiũ exemptionis seu immunitatis ecclesijs ꝯcessuꝫ an extendatur et ad ecclesias post cõcessionẽ priuilegij edificatas.
10 Testator legans filiabus, an censeri debeat etiã comprehendere posthumas.

¶ De diuers. rescript. Consi. xxxv.

Isis dudum literis recolende memorie dominorum Clementis quarti, ꝛ Sixti quarti, continentibus priuilegiuꝫ, de quo in aliqua mea schedula exordiente, Recolende memorie do. Clemens ꝛc. scripsi ꝛ respõdi pro venerabili conuentu fratrum minorũ Dignensis ciuitatis, prout in schedula huiusmodi plenius continetur: scilicet quod priuilegium seu indultum ꝛ indulta inibi mentionata extendebantur non solum ad decimas prediorum ꝛ possessionum antea, sed etiam postea acquisitorum, motus iuribus, rationibus, ꝛ motiuis inibi latius mentionatis: que non repeto: ꝛ propterea si placet ibi videbuntur. Contrariũ autem consuluit egregius vir. d. Honoratus langerij: scilicet qđ indultũ seu indulta predicta interpretari debeant vt intelligantur de possessionibus, quas tempore concessionis eorundem habebat dictus venerabilis ꝯuentus, ꝛ fratres illius, nõ de postea quesitis. Pro quo quedam inducit, de quibus infra. Et qꝛ in. d. mea schedula mentionem feceram de proprio motu pontificis, ꝛ dixeram quod dicta indulta, ꝛ saltem do. Sexti, fuerant concessa proprio motu; ꝛ qđ propterea non strictissime, sed prout verba sonant, erant interpretanda, etiam quatenus concernebant pretensum preiudicium tertij: pro quo multa induxi: ꝛ inter cetera id quod not. Panor. in. c. ij. de immu. eccle. post Jo. andr. Idem
1 do. Lang. scripsit non esse verum †quod priuilegium motu proprio concessum extendatur quatenus preiudicat tertio: pro quo multa inducit: sed hec non impugnant id quod dixi. Non enim simpliciter dixi priuilegium proprio motu concessum esse extendendum vltra ꝛ preter id quod verba sonant: sed dixi ipsum esse intelligendum vt verba illius sonãt. Quod etiam vltra Jo. and. ꝛ Panor. supra allegatos voluit Hosti. in. d. c. ij. super verbo generaliter compellantur. ad fi. vers. priuilegia vero imperatoruꝫ omnino seruanda sunt ꝛc. Et idem voluit ibi Anto. de but. vers. sola ergo priuilegia. do. Jason may. in. l. fin. vers. adde etiam pro limitatione regule supra tradite illud quod tenuit Jo. and. ff. de constit. prin. vbi aperte do. Jason dicit regulam, quam ipse recitat vbi supra, de stricta beneficiorum aut priuilegiorũ interpretatione: quatenus illa concernunt preiudicium, damnum, vel iniuriam tertij, esse limitandam: per id quod no. Jo. and. in. d. c. ij. ad fin. ꝛ Panor. de immu. eccle. Et idem voluit do Fel. in. c. causam que. de rescriptis. vbi postea que ipse not. in dicto capit. causam que. ver. ꝛ procedunt hec etiam quando scribitur motu proprio, per dictuꝫ do. Langerij allegato, scribit. esse addendum id quod not. Joan. andr. in. d. c. ij. ad fin. vbi eleganter probat duo.
2 †Primo qꝛ priuilegia principum concessa proprio motu seruãda sunt sicut sonant. Secundo quod secus si per partem obtẽta, qꝛ stricte interpretantur: ꝛ ibi etiam Abbas col. pen. Quorũ dicta, vt ipse asserit ꝛ verum est, multũ declarant materiam de qua premiserat: ꝛ ea in quibus se fundat dictus do. Langerij aduocatus partis aduerse. Cui visum est indistincte, quod beneficiuꝫ aut priuilegium, quatenus concernit preiudicium tertij, debeat strictissime aut stricte interpretari. Ego autem dico hoc non esse verum: sed est distinguendum inter beneficium, aut priuilegium per partem impetratum: quo casu verum est quod dicit: ꝛ proprio motu concessum: ꝛ tunc non procedit, secundum Hosti. Jo. and. Anto. de but. Panor. do. Jas. ꝛ Fel. cum quibus si erro excusabor: sed non puto errare. Habent enim bona fundamenta ꝛ iura: vt plene prosequitur Hosti. in. d. §. ij. super verbo generaliter compellantur. vers. videtur quod non, ꝛ sequẽti, vsqꝫ ad vers. sed contra quod omnes ꝛc. vbi etiam Jo. and. super verbo compellantur. vers. videtur quod non, ꝛ seq. Stat igitur cõclusio vera ꝛ communiter approbata, quod priuilegia principũ proprio motu concessa seruanda sunt prout sonant: quatenus cõcernunt preiudiciuꝫ tertij. ¶ Quod aũt dicta indulta, ꝛ maxime concess. per do. Sixtum, satis sonent ꝛ sonare censeantur etiam de decimis acquirendarum possessionum post concessionem indulti, fuit
3 ostensum in alia schedula. †Et ita videtur vt predixi quod fratres minores sunt exempti non solum a solutione decimarũ prediorum acquisitoruꝫ ante concessionem illius: sed etiã prediorum questorum post concessionem illius: ꝛ in posterũ acquirendorum. Et pro hac conclusione, benefacit quod post Rich. malũ. voluit Albe. in. l. placet. C. de sacrosan. eccle. vbi notat, quod priuilegia illius. l. extenduntur ad res post illorum concessionẽ per ecclesias acquisitas. Pro quo allegat. l. si seruitus, secũdo respõso. ff. de serui. rusti. predio. l. peculium. ff. de leg. ij. l. pen. ff. de fun. instruc. l. si cognatis. ff. de reb. dub. ꝛ auth. de eccle. titu. §. ad hec colla. ix. Et hanc opinionem secundum Albe. vbi supra, videtur tenere Archi. in. c. cognouimus. de redditibus. xij. q. ij. ꝛ in. c. frater noster. circa fin. xvi. q. j. Et Odof. in additione summe Azonis, super tit. de sacrosan. eccl. Hanc opinionem tenuit in terminis Bar. in. l. damni. §. si is qui. ad fi. ff. de dam. infec. Et idem vo
4 luit ibi Albe. vers. Item facit iste. §. Vbi expresse voluit, †quod priuilegium ecclesie concessum de non soluendis decimis extendatur ad possessiones postea quesitas. Pro quo allegant. c. quia circa. de priuil. Et idem voluit Jo. de imo. in. d. ver. si is qui, circa si. qui pro hoc allegat. c. ex parte. in tertio, iuncto. c. pe. de deci. vbi patet, quod priuilegium cõcessum certis religiosis super decimis lucrorum suorum non soluendis, comprehendat decimas etiam prediorum postea acquisitorum, nisi fuisset prouisio facta d. c. pen. Et idem voluit Joan. de imo. in cle. literas. versi. secundo casu quando est fundata super vniuersalitate. de rescr. Hanc opinionem etiam sequitur Alexan. de imo. consil. clxxviij. exordiente, In occurrente casu supra narrato. versic. sexto probatur per id quod habetur ꝛc. in. ij. volu. Et do. Jason may. in. l. qui filiabus. in princi. ff. de legat. j. Et isti omnes loquuntur, non quidem in solo beneficio principis: sed in priuilegio cõcernente preiudicium alterius: ꝛ tamen volunt qđ tales priuilegiati censeantur exempti, etiam quoad decimas prediorũ post concessionem priuilegij

priuilegij

priuilegij questiorū. Et cū hac opinione etiā vī̄ transire Raph. cuma. in. d. l. dāni. §. si is qui. quatenus se remittit ad. d. c. q2 circa. Et vt dicit Panor. in. d. c. ex parte. el. ij. in hoc nō fit extensio priuilegij: sed potius prohibetur restrictio vltra propriū significatū verborū: q2 concedēdo decimas alicuius ville, verba non
5 magis importāt decimas presentes, quā noualiū. † Et subiūgit, qd̄ priuilegiū contra ius cōe ꝛ alteri nociuum debet intelligi ſm qd̄ verba sonāt, ꝛ importare possunt ex proprio significato ipsorum. Premissis nō obstant no. per gl. Host. ꝛ alios in. d. c. q2 circa. Quā respondeo qd̄ quatenus ibi dicunt, qd̄ si priuilegiū esset cōcessum a papa indefinite, ꝛ sine tēpore: q2 tūc preiudicaret iuri ordinarij: esset strictissime interpretandū: ꝛ intelligeretur solum de possessionibus acquisitis: ꝛ non de acquirēdis postea, ipsi nō loquūtur in priuilegio proprio motu pape concesso: ꝛ in quo vt predixi alia ratio pactū reformat: vt sc3 non strictissime, sed etiā stricte: sed prout verba sonant fiat interpretatio. Loquuntur ēt in priuilegio indefinite cōcesso: nos aūt in priuilegio vel vniuersali vel generali: vt sc3 de nullis eorū bonis teneātur fratres minores soluere decimā. Host. ꝛ Jo. and. nō dicunt simpliciter priuilegium per papā concessum esse stricte interpretandū, quatenus concernit preiudiciū tertij: sed loquuntur ꝛ dicunt, qn̄ infligit enorme preiudiciū aut grauamen: qd̄ non apparet esse in ca
6 su: nec esse presumitur: pro eo † q2 quemadmodum in generaliter prohibitis, certo autē casu permissis, non statur verbo dicentis casum permissum subesse. l. qui testamentū. ff. de prob. ꝛ l. cū quis decedens. §. titia. ff. de leg. iij. ꝛ ꝙ no. Jo. and. in addi. Spec. ti. de reb. eccl. nō alie. ita ꝛ econtra in regulariter permissis, certo autē casu prohibitis, nō statur verbo dicētis casu3 prohibitū subesse: vt sic contrariorū eadē sit disciplina: ꝛ qd̄ operatur propositū in proposito operetur oppositū in proposito. l. ꝛ si cōtra. ff. de vulg. ꝛ pupil. Et ꝙ no. Bar. soc. in. l. quoties. ad fi. ff. de condi. ꝛ demō. Si ergo Host. ꝛ Jo. and. sentiant ꝛ sentire videantur, ita demu3 priuilegiū pape in preiudiciū alterius cōcessum esse strictissime vel stricte interpretandū, si enorme preiudiciū vel grauamen alteri inferat: sentiūt qd̄ regulariter secus sic, arguendo a contrario sensu eorū dicti: qd̄ facere licet. c. sane. el. j. xxiiij. q. ij. Et ꝙ no. Ang. in auth. de non eligēdo. ver. ꝛ pdicta vera ꝛc. Nico. de vbal. in suo tract. suc. abintest. in. ij. prin. parte. ꝛ ꝙ no. doct. repreben. gl. in. l. si mihi ꝛ tibi. §. in lega. ff. de leg. j. Non etiā obstat. c. cu3 di
7 lecti. ꝛ quod ibi Jnn. de dona. Et primo quidē non. d. c. † q2 imo illud facit pro eo qd̄ dixi, quatenus ibi dr̄, qd̄ in beneficijs est plenissima interpretatio adhibenda. Non etiā dictū Jnno. q2 vt dicit Bar. in. l. non soluū. §. si liberationis verba. ff. de libe. lega. ꝛ in l. cū quidā. ff. de his qui. vt indi. Roma. consi. ccxj. Alex. de imo. cons. cxxxviij. exordiente, Opportune consideratis. in. j. vol. ꝛ d. Jas. may. in. l. actione. versic. nō puto quod ista sit intētio huius glo. ꝛc. C. de transac. dictū doct. vel glo. debet intelligi ſm iura q̄ allegat. Cum ergo imo. alleget. c. ex tuarū. de auto. ꝛ vsupal. dictum eius debet intelligi ſm. d. c. qd̄ loquitur in priuilegio concesso ad postulationem partis: nō proprio motu: ꝛ ita presumitur. c. si motu proprio. de preben. in. vj. ꝛ ꝙ no. Bar. ꝛ doct. in. l. j. C. de petit. bon. subla. Bar. ꝛ doc. in. l. iij. in princ. ff. quod quisque iuris. in. l. j. C. de bon. vacā. ꝛ in auth. quas actiones. C. de sacros. eccl. Et sic non obstat id qd̄ dixi: q2 hic est sermo de cōcessione facta proprio motu. Et eodem modo respondetur ad. c. audita. de restitu. spolia. c. quāuis. de rescrip. in. vj. ꝛ c. si. de verbo. signi. sc3 qd̄ illa loquūtur in priuilegio cōcesso ad partis postulationem,
8 non proprio motu. † Nisi forte quis dicat, qd̄ imo priuilegia de quibus in iuribus hmōi presumi debeāt concessa proprio motu: vtpote in corpore iuris clausa, per id qd̄ no. Bar. ꝛ doc. in. d. aut. quas actiones. C. de sacros. eccl. Sed istud nō obstat qm̄ respondeo qd̄ quando princeps concedit priuilegiū statuendo ius cōe, ꝛ illud inseritur in corpore iuris: tunc presumitur cōcessum motu proprio. Sed cōcessiones de quibus in dictis iuribus nō fuerunt facte statuendo ius cōe: sed ante iura predicta emanarunt: ꝛ super casuum declaratione dicta iura postea processerūt: ita vt c. seu iura hmōi dici debeant non priuilegia, sed iura priuilegiorum: prout dici solet quod quedam sunt leges: quedā autē leges legū. Et de his vltimis tractatur sub rub. de legi. Quod autem subiungit idē do. Langerij, qd̄ illud premissu3 dictū eius voluerunt Bar. ꝛ Raph. cuma. in. d. l. dāni. §. si is qui, inquātum se remittūt ad no. in. c. q2 circa, dico ꝛ respondeo, salua eius pace, qd̄ ꝛ Bar. ꝛ Cuma. ibi tenent contrariū. Et quidem Bart. expresse, quod priuilegiu3 de non soluendis decimis trahatur ad futura predia. Respōdendo enim questioni in verbis finalib⁹ dicit formaliter; sic vt est casus extra. de priuileg. c. q2 circa: Cuma. vero mota questione hmōi dicit de ea haberi in. d. c. q2 circa. Et sic nemo remittit ad not. in. d. c. seu ad id qd̄ in eo habetur. Etiam Cy. quem allegat idem do. Lange. in. d. l. placet. C. de sacros. eccle. nihil iuuat: sed relata opinione Petri circa duas questiones ibi motas subiungit, quod circa illas ad presens nō dicebat aliquid nisi recitando: q2 vltramontani contradixerunt: que vtrum procedant cogitetis. Hec ille cuma. Et contra opinionem Pet. te
9 nent Ray. ꝛ Raph. Fulg. in. d. l. placet. volentes † quod priuilegium exemptionis seu immunitatis cōcessum ecclesijs extendatur etiam ad ecclesias edificatas post cōcessionem priuilegij. Et istud vī̄ verius, ꝛ de consuetudine obseruari. Aliter enim si ille sole ecclesie, que erant edificate tempore Honorij ꝛ Theodosij imperatorum conditorum. d. l. placet, gauderent priuilegijs de quibus in ea, multe sunt in orbe terrarum que ab illis repellerētur: ꝛ tamen videmus quod passim ꝛ indistincte omnes se tuentur etiam per illam legem. Preterea si ecclesie duntaxat gauderent priuilegijs, de quib⁹ in dicta. l. quoad bona acquisita antequam illa conderetur: ꝛ nō etiam quoad postea acquisita, redderetur illa lex ecclesijs inutilis: ꝛ in vanum decretū allegaretur per ecclesias: cuius contrariū videmus. Et ita ſm notoriam consuetudinem seu obseruantiam non solu3 ecclesie tempore. d. l. vel ante eam edificate, sed etiā postea constructe: ꝛ non solum quoad bona antea quesita, sed etiam postea, gaudēt priuilegijs illius. l. Preterea non obstat ei qd̄ predixi. d. l. filiabus, in prin. nec ꝙ per illam. l. ibi no. Bald. Jo. de imo. ꝛ Alexan. de imo. Et primo quidem non. d. l. q2 ibi testator legauit filiabus: ideo non mirum si propterea non censebatur etiā legasse posthume, si de ea in nulla parte testamenti mentionem fecerat. Nō etiam qd̄ ibi no. doc. prefati de legato facto ecclesijs ciuitatis. Tū q2 vt predixi Alberi. Rayn. ꝛ Raph. fulg. contrarium tenent in simili in. d. l. qui filiabus, in prin. ver. quarto no. ꝛc. ibi, Tu autē. Tu3 ꝛ q2 legatū relinqui solet extraneis propter meritum. l. nec adiecit. ff. pro so. que non processerunt quo ad ecclesiam que post testamentum edificaē. Propterea facilius potuit cogitare do. Sixtus papa concessor dicti vltimi indulti, vtpote diu antea versatus in religione, qd̄ ipsi fratres acquirerent. ꝛ qui etiam cum eis ꝛ cum fratribus predicatoribus dispensauit, vt possent acquirere ꝛ succedere ꝛc. quam testator, qd̄ post testamentum construerentur noue ecclesie. Et vt videē attenta dicta dispensatione super bonis acquirendis: ꝛ sic mentione de illis facta. d. l. qui filiabus, in prin. prestat bonū argumentū pro dictis fratribus minoribus: pro eo
10 † q2 licet testator legās filiabus nō censeatur etiā legasse posthume: hoc tamen fallit quando in aliqua parte testamenti fecit mētionem de posthuma: quia tūc censetur legasse etiam posthume. Ergo supposito, citra preiudicium veritatis, qd̄ priuilegium de decimis non soluendis non debeat alias extendi seu intelligi esse concessum etiam quoad decimas prediorum postea acquisitorum: hoc tamen falleret in casu priuilegij de quo agitur: in quo etiam, si memoria non me fallat, dispensatum est vt possent dicti fratres minores bona immobilia acquirere ꝛ succedere ꝛc. Nec pro sententia Bal. ꝛ aliorum facit cle. literas, de rescrip. per eos allegata. Quia illa loquiē in literis ad beneficia, que sunt odiose. C. quamuis, de preben. in. vj. Et ideo restringende. l. cum quidā. ff. de libe. ꝛ posthu. ꝛ regula odia, de reg. iur. in. vj. secus vero in testamentis. d. c. cum dilecti, de dona. Secus etiam in indulto. de quo est sermo: vt pote proprio motu concesso: ꝛ qd̄ non debet restringi, sed intelligi vt sonat: ꝛ sic de decima omnium bonorum. Sunt ꝛ alia, ꝛ quidem multa pretensa similia inducta per dictu3 do. Langerij ad confirmationem eius pretense sententie: sed illa bene inspecta nullo obstant: ꝛ in singulis potest maior dissimilitudo assignari, ꝙ similitudo notari. Et ita pretensa similitudo non currit in eis quatuor pedib⁹: nec est cōcludens, vt possem clarissime ostēdi: sed q2 hoc esset laboriosu3 potius quam subtile supersedeo. Possem etiā clarissime ostendi qd̄ idem. d. Langerij nō satisfecerit rōnibus alias p me allegatis. Sed q2 hec omnia longa sunt, ꝛ apparebūt magis nota huic magnifico ꝛ insigni parlamēto, ego supersedeo: ne propter prolixitatē ipsum tedio afficiam.

Argumentum.

Que vere a filio vsufructuaria relicta est, cautiones hic subscriptas prestare tenetur. V. F.

1 Mater vel vxor a testatore vsufructuaria relicta qualiter intelligatur.

2 Testator in dubio presumitur magis velle consulere filijs, ꝛ descendentibus, quam alijs.

De vsu ꝛ vsufruct. Consi. xxxvj.

Ex themate mihi tradite cōsultationis parte honestarum mulierum Bieude ꝛ Jannete roncrie sororum eliciuntur multa dubia: quibus respondeo breuiter ꝛ succincte prout infra. Et primo ad

primum. Pro cuius faciliore solutione, qr illud continet multa dubia, premitto qd cū honorabili quondā viro Ludouico ronerio in d. casu mētionato superfuerint quinq; liberi primi gradꝰ: scilicet Blasius: Thomas: Joanna: ⁊ prefate Bienda ⁊ Jāneta eius filij ⁊ filie naturales ⁊ legitimi: horum omniū legitima fuit semis, seu dimidia pars bonorum dicti quondam Ludouici, eorum scz que superfuerunt deducto ere alieno ⁊ funeris impensa, auth. de trien. ⁊ semis. §. j. ⁊ trāssumptiue. in auth. nouissima. C. de inoff. test. iūcta. l. papinianus. §. quarta antē. ff. eo. ti. Si ergo bona dicti quōdam Ludouici valebant tēpore mortis illius, deducto seu detracto ere alieno ⁊ funeris impensa, quinq; mille florenis, legitima dictorū quinq; liberorum ascendebat ⁊ ascendit ad valorem duorū milliū ⁊ quingentorum florenorū, qui erant equis portionibus inter eos diuidendi: ⁊ sic legitima cuiuslibet ascendebat ad quingētos florenos. Premitto preterea qd qr d. Blasius mortuus est intestatus, superstitibꝰ prefatis Thoma: Bienda: Janneta ⁊ Joāna eius fratre ⁊ sororibus vtrinq; cōiunctis: ⁊ honesta muliere Margareta dicti quondā Ludouici relicta, ⁊ matre eiusdē Blasij ⁊ aliorū predictorū, eius hereditas delata est prefatis matri, fratribus ⁊ sororibus: cuilibet scz pro quinta parte. auth. defuncto. C. ad tertul. ⁊ in corpore vnde sumitur. Et sic in bonis que fuerunt dicti quondam Blasij habet prefata Margareta eius quondā mater quintā partē: ⁊ qlibet ex dictis Thoma: Bienda: Janneta, ⁊ Joāna successit pro quinta parte. Deinde vero qr etiā ab humanis decessit d. Joāna adhuc in pupillari etate cōstituta: superstitibꝰ matre, ⁊ dictis Thoma ⁊ duabus sororibus: eius hereditas fuit eis delata, cuilibet pro quarta parte. d. aut. defuncto. Et cum postremo ab humanis decessit dictus Thomas etiā in pupillari etate cōstitutus, eidē successerūt prefate Margareta mater, Bienda ⁊ Janneta sorores, quelibet scz pro tertia parte. d. aut. defuncto. per quam etiā probatur qd a successione predictorū Blasij, Thome, ⁊ Jannete repellitur honesta mulier Ludouica. dicti quōdā Ludouici mater, ⁊ auia paterna eorūdem Blasij, Thome, ⁊ Joānete. Quibus premissis respondeo ad primū quesitū, qd leuatis seu detractis de bonis predictis mille florenis pro legitima dictorū Bieude ⁊ Jānete, prefata Margareta habet tertiā partem in residuo: ⁊ hoc ex successione dictorū eius liberorum. Prefata vero Ludouica auia paterna nihil hz in bonis hmōi vltra ⁊ preter id qd d. quondā Ludouicus in eisdē sibi reliquit: nisi aliunde, quā ex successione dictorum eius nepotū ⁊ neptis, aliquid in eis se habere pretēderet.

1 ¶ † Venio ad 2m: super quo esset primo videndū, an per legatū, per qd d. quondam testator fecit ⁊ constituit prefatā Ludouicā eius quondā matrem dñam vsufructuariā omnium bonorū suorum, censeatur idem testator eidem reliquisse vsumfructū dictorum eius bonorū, vel solum alimēta, ⁊ illam preeminentiā, quam habebat in domo tempore vite eiusdē testatoris: prout magis cōmuniter dici solet de vxore relicta dña ⁊ vsufructuaria bonorum mariti: ⁊ filijs vel alijs liberis ipsius mariti eiusdēq; testatoris heredibus institutis: vt colligitur ex his que no. Bar. ⁊ doc. in. l. titia cum testamento. §. fi. ff. de leg. ij. ⁊ q no. glo. ⁊ multi docto. in auth. hoc locū, ⁊ aliqui in. l. j. C. si secun. nup. mul. Bal. in. l. fi. C. de indic. vidui. tol. Bar. in tribus eius cōsilijs, exordiētibus, Vno, Petrus mathioli: alio, Nicolaus samati: ⁊ alio, Bar. rafoli: ⁊ alij in alijs locis. Ad quod respondeo, qd licet Bar. monēs questionem de matre ⁊ nouerca testatoris, que relinquūtur dñe ⁊ vsufructuarie, illā reliquerit indecisam in d. l. titia cuz testamento. §. fi. tamen Bal. Jo. de imo. Raph. ⁊ floria. ibi tenent q idem sit iudicandum de matre qd de vxore. Et idem voluit Ange. in d. auth. hoc locū. ⁊ consi. cv. exordiente, In dicto testamento ⁊c. ver. Restat igitur nunc videre ⁊c. Pro quo multa inducit. Idem etiam voluit Pau. de monte pico, in repetit. d. §. fi. veri. sexto queritur Bar. ⁊c. Et ideo si aliud non superesset: videretur qd dicta Ludouica deberet dici alimētaria, nō vera vsufructuaria. Sed hic dubium facit, qr in d. legato fuit dictū, qd prefata Ludouica mater testatoris supportare haberet onera hereditatis ⁊ heredum suorum: propter qd non vr quod interpretatio cōsuetudinis, de qua per gl. ⁊ doc. in locis superius allegatis: scz qd filijs heredibus institutis mater illorū relicta dña ⁊ vsufructuaria cēseatur esse alimētaria, nō vsufructuaria nō procedit in hoc casu: qr illa nō videtur procedere ex impropriatione predictorū verborum: vt dicit Sal. in d. auth. hoc locū: sed ex ratione que ponit in aut. de triē. ⁊ semis. §. prohibemus. in princ. scz qd si pater videretur voluisse relinquere vxorē dñam ⁊ vsufructuariā, ipse fuisset quātum in eo erat crudelis ⁊ impijssimus in filios, seu contra filios,
2 quos fame necari quodāmodo procurasset. † Quia igitur quis presumitur magis velle cōsulere filijs ⁊ descendētibus, quā vxori, vel alijs. l. generaliter. §. cum aūt. C. de instit. ⁊ substit. l. cū acutissimi. C. de fideic. ⁊ l. cum auus. C. de condi. ⁊ demō. fit interpretatio, de qua supra. Sed in casu de quo queritur nō occurrit ista ratio; qr d. testator voluit ⁊ ordinauit onera hereditatis ⁊ heredum per dictā Ludouicam eius matrē supportari; ⁊ sic arguendo a ratione. l. cessante, qd fieri pōt. c. cum cessante. cum iuis fi. de appell. videtur quod dictus quondā Ludouicus senserit de vero vsufr. hoc est qd ipsa Ludouica mater esset vsufructuaria, nō alimētaria tantū. Est tn̄ verum qd dicti quinq; liberi debuerūt habere dictā eorum legitimā, ⁊ causalem vsumfructū illius: per id qd no. glo. ⁊ Bar. in. l. vxori mee. ff. de vsufr. leg. ⁊ auth. nouissima. ⁊ quod ibi glo, ⁊ docto. C. de vsufru. Et cum, vt predixi, dicto quondam Ludouico superfuerint quinq; liberi: ⁊ quorum legitima erat dimidia pars dictorū eius bonorū: prefata Ludouica non habuit vsumfructuz nisi in dimidia parte eorundem bonorum. Ad dictas igitur Margaretam, biendā, Joannā pertinet vt predixi non solū proprietas predictorum bonorū: sed etiā causalis vsusfructus medietatis eorūdem. Ad id vero qd vlterius queritur in d. secūdo quesito, an eadem Ludouica teneatur conficere inuentarium de bonis, in quibus habet vsumfructuz, dico ⁊ respondeo qd sic, per id quod voluit Benedi. cap. consilio. ix. in primo quesito, ⁊ Alex. de imo. consi. lvj. exordiēte, Habita super narratis in themate opportuna cōsideratione ⁊c. vers. posito ergo quod legatum vsusfructus ⁊c. Et videntur isti sentire, quod istud inuentarium seu descriptio non fiat per se seu seorsum ⁊ ad partē: sed fiat in instrumento cautionis seu satisdationis, quam prefatis Margarete, ⁊ filiabus prestare debet predicta Ludouica de vtendo ⁊ fruendo arbitrio boni viri quoad bona immobilia, ⁊ alia que vsu nō consumūtur: ⁊ restituendo illa finito vsufructu. Quo vero ad alia: que vsu consumūtur, illa possunt estimari: ⁊ deinde prestabitur cautio de restituēda finito vsufructu dimidia parte estimationis seu pretij, ad quod estimabūtur. Et sic fiet publicum instrumentū: in quo dicta Ludouica confitebitur ⁊ recognoscet se habuisse ⁊ recepisse a dictis Margareta ⁊ filiabus iure vsusfructus sibi redditi per dictū quōdam Ludouicum talia bona ⁊ talia: ⁊ describētur bona, veluti domus, ⁊ alia que vsu nō consumuntur: quibus promittet prout dixi vti arbitrio boni viri ⁊ ea restituere finito vsufructu. ¶ Preterea etiā designabuntur bona, que vsu cōsumuntur, ⁊ que estimabuntur: ⁊ promittet p̄dicta Ludouica quoad bona que habebat restituere estimationē finito vsufructu. Et vt hec melius expediātur, esset fortasse bonū qd dicta bona diuiderentur; ⁊ quod prefate Margareta ⁊ filie haberent ex nunc dimidiam partem pleno iure pro dictis legitimis. Alia vero pars remaneat penes dictam Ludouicam iure vsusfructus, quādiu vixerit: prius tamē prestita cautione idonea, vt predixi. ¶ Ad tertium dico ⁊ respondeo q, cuz annue pēsiones, nomina, ⁊ credita, de quibus ibi, non fuerint dicti quondam Ludouici: sed fuerint post mortē illius per dictam Ludouicam tutricem, ⁊ tutorio nomine liberorum ⁊ heredū eiusdem acquisita: ipsa Ludouica non habet in eis vsumfructum in vim d. legati: sed videntur pensiones ac nomina ⁊ credita huiusmodi insolidum pertinere dictis Margarete ⁊ filiabus. ¶ Ad quartū dico, vt iam tetigi, quod prefate Margareta ⁊ filie possunt ex nunc petere dimidiam partem pecuniarum ⁊ aliorū bonorum hereditariorum. Quo vero ad aliam dimidiam partem, in qua predicta Ludouica habet vsumfructum, debet illa dimidia pars, seu bona, que pro illa remanebunt penes eam iure vsusfructus, inuentarisari ⁊ describi: ⁊ idonea cautio seu satisdatio prestari de vtendo fruendo arbitrio boni viri, quoad bona immobilia que vsu non consumuntur, ⁊ de restituendo illa finito vsufructu. Quo vero ad mobilia, que vsu consumuntur: ⁊ quoad pecuniam debebit ipsa Ludouica prestare cautionem, vt superius dixi. ¶ Ad vltimum dico ⁊ respondeo quod pro faciliore expeditione predictorum, vt iura dictarum Margarete ⁊ filiarum facilius assecurentur ne pereant vel diminuantur, expediret eis petere diuisionem: vt sic haberent dictam dimidiam partem penes se tam in pecunijs, quam in alijs: ⁊ deinde petere fieri descriptionem omnium eorum que remanebunt penes dictam Ludouicam: ⁊ cautionem idoneam, vt predixi. Que dixerim sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

¶ Argumentum.

¶ Liberis primi gradus tantum exceptis, alij fructus perceptos in quartam trebellianicam imputant. V. F.

1 ☞ Verba pleno iure, in substitutione fideicommissaria posita quid importent.
2 Quarta bonorum trebellianica que bona vel quos fructus comprehendat.
3 Per fideicommissum succeditur testatori grauanti, non heredi grauato.

¶ Ad Senatusc. trebel. Consi. xxxvij.

Visis scripturis mihi missis parte honeste mulieris Catharine dandelle relicte Claudij colleti, ac matris & vniuersalis heredis Michaelis colleti, dico & respōdeo breuiter & succincte: prout iam & elegāter & vere respōdit egregius vir. d. Petrus de monte risso iuriū professor: qd substitutio, quā eidē Michaeli fecisse dr dictus quondā Claudius pater, fuit cōpendiosa: & qd illa valuit iure fideicōmissi, nō directo, sc3 iure vulgaris substitutionis aut pupillaris: pro eo q2 vtraq3 expirauit, prima per immixtionē seu aditionē paterne hereditatis: secūda vero per aduentū pubertatis: & sic in vim dicte fideicōmissarie substitutionis debuerunt & debēt hereditas & bona dicti quondam Claudij, seu illa quarta portio, que ad eundē quondā Michaelē peruenerat, restitui honestis mulierib9 Marie seu Marte, Janete, & alteri Jānete ipsius quondā Michaelis amitis, sibi substitutis: detractis tū duabus quartis, sc3 legitima & trebellianica: que in hoc casu detrahi possunt, cū fideicommissuz fuerit & sit cōditionale, & nō purum: pro quo allegasse sufficiat id qd no. glo. Bar. & doct. in. l. papinianus. §. meminisse. ff. de inoffic. testa. glo. Bar. Bal. Phil. de cor. & doct. in. l. quanq̄. C. ad. l. falci. & pro hoc sunt boni text. in. c. raynutius. c. raynaldus. de testa. Et quanuis Bal. in. l. precibus. vers. procedo vlterius: ibi, per ista verba ergo &c. C. de impu. & alijs substi. & in aut. †sed cum testator. C. ad. l.
1 falc. videatur sensisse, qd per verba pleno iure, posita in substitutione fideicōmissaria censeatur testator prohibuisse detractionē trebellianice: contrariū tū tenuit, & verius, Oldra. consi. cclvij. exordiente, Presupposita consuetudine ciuitatis Parisiensis. vers. Ad quartā questionem est dicendum: vbi pro hac sententia multa inducit. Et hanc sententiā sequutus est Albe. in. l. raptores. vers. que omnia. C. de episc. & cle. Ange. in auth. de trien. & semis. §. illud quoq3. el. j. Pau. de cast. & Phil. de cor. in. d. auth. sed cū testator. Roma. consi. lxxix. exordiente, Totum fundamentuz tam consulentiū &c. Et lōge plenius in repet. aut. similiter. C. ad l. falc. & alij in alijs locis. A qua snia, q2 cōis est, nō est in iudicādo aut consulendo discedendū. l. j. ver. crebrior apud veteres opi. &c. ff. de offi. questo. Quod etiā voluerūt Hosti. Joan. and. & omnes scribentes in. c. j. de constitu. Consulo igitur quod. d. Catharina potest detrahere duas quartas, scilicet legitimā, que ascendit ad vnam vnciam bonorū dicti quondā Claudij, deducto ere alieno & funeris impēsa: cum dicto quondā Claudio superfuerint quatuor liberi, & tres filie, & nepos ex filio defuncto: per id quod habetur in. d. auth. de trien. & semis. §. j. & transsumptiue. in. d. auth. nouissima. & trebellianicā, q̄ est quarta pars residui: hoc est eius quod supererit de dicta quarta portione hereditaria post detractionem predicte legitime, iuxta theoricā quam ponit glo. in. d. c. raynaldus. super verbo licet ipsas. & Jo. de imo. in. l. coheredi.
2 §. cū filie. ff. de vulg. & pup. & alij in alijs locis. †Est tamen verum quod in hanc quartam trebellianicam debent imputari fructus percepti per dictum quondā Michaelē, cum non esset de liberis primi gradus. Pro quo allegasse sufficiat. l. in fideicommissariā. in prin. & qd ibi glo. & doct. ff. ad trebel. & l. inhemus. & qd ibi scribentes. ff. eo. tit. Preterea aduertendu3 est an. d. quondam Michael aliquid soluerit de debitis dicti Claudij eius quondā patris: vel etiā de legatis per eū relictis: q2 in illis debēt cōtribuere dicte substitute pro quarta, quā sunt de dicta quarta portione habiture. Quo vero ad bona per ipsu3 Michaelē acquisita post mortē patris, vel q̄ ad eū peruenerūt aliūde quā ex paterna successione: dico qd in illis debet succedere eadē Catharina, repulsis dictis substitutis: pro eo q2 per fideicōmissu3 succeditur testatori grauāti, & sic in bonis suis, nō heredi grauato, nec in bonis suis. Hec probanf, primū sc3 per id qd habetur in aut. defuncto. C. ad tertul. & in corpore vū sumitur. Scdm vero per id qd habetur in. d. l. coheredi. §. cū filie. prout etiā elegāter scripsit. d. dominus primo scribens: cui adhereo, sub correctione cuiuslibet &c.

¶ Argumentum.

¶ Filij donationem per eorum patrem etiam extraneo factam non reuocant, nisi vsq3 ad eorum legitimam: dum tamen & ipsis aliquid relictum fuerit. U. F.

1 ¶ Donatio cum iuramento de non reuocando facta dicitur donatio inter viuos.
2 Donatio inter viuos an posthumi natiuitate reuocetur.
3 Postquam pater aliquid donauit filio non potest idem filius, etiam si facta fuerit donatio extraneo, agere ad reuocationem totius donationis.

¶ De inoff. dona. Consi. xxxviij.

Quanuis donatio, quā fecisse dicitur probus quondā vir Joānes fornerij, filius quondā naturalis & legitimus Petri fornerij, honeste mulieri Catharine fornerie eius sorori, prima facie videaf esse donatio causa mortis: pro eo maxime q2 in donatione hmōi hoc exprimitur: illa tū re vera nō fuit donatio causa mortis, s3 inter viuos: & hoc pro eo q2 idē Joannes donator promisit & iurauit, manū dexteram leuādo versus celu3, qd dictam donationē nō reuocaret aut retractaret: eo sc3 casu quo ex infirmitate, in qua pro tēpore detinebatur, ab humanis decesserit. Quo fit vt cēseaf & dici debeat donatio hmōi inter viuos, nō causa mortis: propter promissionem & iuramentū de non reuocando. l. vbi ita donatur. ff. de don. cau. mor. & q̄ not. Alex. de imo. consi. xiiij. exordiente, Circa primum dubium &c. Bar. in. l. fi. C. de pac. Fran. de aret. consi. lxxiiij. Et plenius do. Jas. may. in. l. non omnes. ff. si cer. pet. Preterea si donatio predicta facta extiterit prefate Catharine, seu publico notario stipulanti pro & nomine eiusdē Catharine & suorū heredum: qd tamen videre non potui: pro eo q2 donatio fuit abbreuiate scripta, etiā ex hoc censetur donatio predicta fuisse donatio inter viuos: p id qd no. Bal. in. l. ij. C. de iur. do. Alex. de imo.
2 in. d. cōsi. xiiij. †Quo supposito, scilicet qd donatio predicta fuerit donatio inter viuos, illa fuit reuocata natiuitate pdicte Antonete dicti donatoris quondā filie. l. si vnquam. & qd ibi doct. C. de reuo. dona. & q̄ not. doct. in. l. j. C. de inoff. dona. & c. fi. de dona. Et hec procedūt nisi forte idem quondā Joan. tempore facte donationis cogitasset & cogitasse probaretur de liberis nascituris: vt q2 forte sciebat vxorem pregnantem. Tunc enim non censeretur donatio predicta fuisse reuocata ex capite natiuitatis predicte Antonete: nec ex dispositione. d. l. si vnq̄. per id qd not. Bar. in. l. titia. §. imperator. ff. de leg. ij. & multi doc. in. d. l. j. C. de inoff. dona. in. d. l. si vnquā. & in. d. c. fi. Sed tamen q2 eo casu censeretur & fuisset inofficiosa re & cōsilio, illa fuisset in totū reuocata ex capite inofficiositatis: postquā non alicui ex liberis dicti Joānis, sed eius sorori, & sic persone extranee facta fuerat: per id qd magis cōiter scribunt doct. in. d. l. j. Et ita videtur quod omnia bona peruenire debuerint & pnenerint ad. d. Antonetā. Illud aūt est indubitatum, qd siue donatio predicta fuerit donatio inter viuos, siue causa mortis, prefata Antoneta nō debuit nec de iure potuit priuari debito bonorum subsidio: hoc est sua legitima, que est tertia pars bonorū predicti quondā Joannis, eorum sc3 que superfuerūt deducto ere alieno & funeris impēsa. Pro quo allegasse sufficiat ea que habētur in. l. qm in prioribus. auth. vnde & si parens. C. de inoff. test. & q̄ no. doc. in. d. l. j. C. de inoff. don. Que dixerim breuiter & succincte, quinimo in promptu, pro eo q2 temporis opportunitas non se offert, & q2 casus non mihi videtur habere magnum dubium. Placuisset tamē videre notam dicte donationis ad plenū extensam. ¶ Post predicta fuit mihi exhibita integra nota donationis de qua supra: & ex qua colligitur quod. d. quondā Joannes cogitans de liberis nascituris donauit posthume, si qua nasceretur, libras. xxv. & sic non omnino eam preterijt. Superest tamen dubitatio & difficultas, an supposito qd dicte. xxv. libre non ascendāt ad valorem legitime predicte Antonete, que vt dixi est tertia pars predictorum bonorum: possit prefata Antoneta agere ad reuocationē totius donationis, vel solum ad supplementū: vt sic habeat vel omnia bona que fuerunt dicti Joannis eius quondam patris: vel solum tertiam
3 partem. Super quo articulo sunt opiniones. †Quidā enim voluerunt quod postquā pater aliquid donauit filio, non potest idē filius, etiam si donatio facta sit extraneo, agere ad reuocationē totius donationis, sed solum petere potest supplementum legitime: hoc est id quod de ea deest, prius imputato eo qd fuit donatum vel relictū. ar. l. omnimodo. C. de inoff. test. & no. in. d. l. j. C. de inoff. dona. & hoc fuit dictū Bart. in. d. l. titia. §. imperator. versi. aut fuit collata in extraneum &c. Et idem tenent ibi Bal. Jo. de imo. & Cuma. Idem etiam voluit Jo. de imo. in. d. ca. fi. versi. aut donatio fuit facta extraneo & tunc aut filio &c. de donatio. Et hec opinio videf mihi inter modernos esse magis cōis: & propterea non esset tutum ab ea recedere in consulendo aut iudicando. l. j. ibi, Crebrior apud veteres opinio. ff. de offic. questo. & quod not. Hosti. Jo. and. & alij in. c. j. de constit. & doct. in. l. fi. C. de pe. indi. qui male indi. quanuis Sali. in. d. l. j. versi. aut fuit collata in extraneum: ibi, sed in casibus &c. videatur voluisse & sensisse, quod si donatio facta extraneo fuerit re & consilio inoffi. possit filius petere eam reuocari in totum, etiam si sibi fuerit aliquid relictum, aut donatū. Et ista fuit opinio Hugoli. recitata per glo. & docto. in. d. §. imperator. & in. d. l. j. tenentis indistincte, quod donatio

inofficiosa re ⁊ consilio facta extraneo debeat in totum reuocari.
arg.l.si libertus.§.penult.ff.de iure patro. Et licet pro hac opi-
nione possint multa induci:prima tamen, vt dixi, videtur com-
munior:secũdum quam non videtur eadem Antoneta posse pe-
tere nisi tertiam partem.

¶Argumentum.

¶An legi donationes reuocanti ob liberos post susceptos re-
nuntiari possit per donantem,contrarie dictorũ opiniones plu-
rimum obtenebrant. V. F.

1 ☞Donatio inter viuos regulariter est prohibita inter patrẽ
⁊ filium in patria potestate existentem:sed iuramento firmatur.
2 Donatio inter viuos an possit iuramento firmari.
3 Donatio multis de causis potest reuocari.
4 In materia donationis an possit renuntiari beneficio.l. si vnꝗ̃.
5 Sapientibus discordantibus difficile est veritatem inuenire.

¶De reuocan.dona. Consi.xxxix.

Visis instrumẽtis qua-
rundam donationum, quas dudum fecisse legitur
nobilis ⁊ honorabilis quondam vir Laurẽtius de
Julianis loci de oliolis: vnam scilicet nobili ⁊ ho-
neste mulieri Antonete eius filie naturali ⁊ legitime:⁊ aliam,seu
alias nobili Joanni thomassij eius genero, ac marito ⁊ persone
coniuncte predicte Antonete, dico ⁊ respõdeo breuiter ⁊ succin-
cte ad dubia,parte dicti nobilis magistri Frãcisci mihi exhibi-
1 ta,prout infra.Et primo ad primum.†Pro cuius solutione pre
mitto, qd licet donatio inter viuos fuerit ⁊ sit regulariter pro-
hibita inter patrem ⁊ filium in patria potestate existentem.l.ij.⁊
quod ibi gloss.⁊ docto.C.de inofficiosis donationibus.⁊.l.dona-
tiones quas.C.de donationib.inter virum ⁊ vxorem. hec tamen
regula fallit quãdo in donatione per patrem filio facta, aut filie
interuenit iuramẽtum:qr tunc donatio huiusmodi firmatur iu-
ramento:⁊ valet ab initio:vt voluit Bal.in.l. si donationẽ.C.de
colla.⁊ lõge apertius in.l.fi.C.de vsuc.pro dona.in.l.ij.vers.⁊ idẽ
credo qñ pater donat filio.ff.de iureiur.Alex.de imo.in.d.l.si do
natione.vers.vtrum autem.⁊ in multis eius consilijs:do. Jason
may.in.l.frater a fratre. versic. decimo predicta regula fallit ⁊c.
in lectura.vers.septimo limita.ff.de cond.indeb. ⁊ alij in alijs lo-
cis,quos non refero.Et quãuis Pau.de ca.consi.cv. exordiẽte,
Pactum tale est,⁊c. in.iij.vol.⁊ quidam alij relati per do.Jas.in
locis superius allegatis,senserint contrariũ: prima tamen opi-
nio est verior,⁊ communis:⁊ ideo tutum non esset ab ea recedere
in iudicando aut consulendo.l.j.ibi, Crebrior apud veteres opi
nio.ff.de offic.questo.⁊ ꝙ not.Hostien. Joannes and.⁊ alij in.c.
2 j.de constit.⁊ legiste in.l.fin.C.de pe.iudi.qui male iudi.†Quo fit
vt donatio,quam fecisse dicitur. d. nobilis Laurentius prefate
nobili Antonete eius filie,ab initio valuerit,⁊ perfecta extiterit
propter iuramentũ quod in ea interuenit: ⁊ ita non videtur po-
tuisse per patrem reuocari.l.sicut.C.de actio.⁊ obl.l.perfecta.C.
de dona.que sub modo.⁊.§.alie aũt.ibi,que si fuerint perfecte ⁊c.
instit.de dona.Et per hec patet responsio ad primum quesitum.
¶Ad sm̃ dico ⁊ respondeo qd, cum supponatur quod in bonis
non solum remanserit bonorum subsidiũ dicti nobilis francisci
⁊ eius fratris,post donationẽ huiusmodi procreatorũ: sed lõge
vltra,non fuit donatio predicta reuocata propter natiuitatẽ di-
ctorum nobilium Frãcisci ⁊ fratris. Pro quo allegasse sufficiat
id quod habetur in.l.si totas.C.de inoff.dona.⁊ ꝙ no.doct.in.l.j.
C.eo.tit.qui omnes conueniũt in hoc, quod donatio facta alteri
ex liberis non reuocatur per subsecutam natiuitatem aliorũ li-
berorum,nisi vsqꝫ ad debitum bonorũ subsidium. ¶Ad tertiũ
dico ⁊ respondeo qd,si donatio predicta, seu valor illius ascẽde-
ret vsqꝫ ad valorem legitime,non videretur esse dubiũ quin illa
imputari debeat in legitimam,per id quod not. Jo.de imo.in.l.
cum quo de peculio.§.fi.ff.ad legem Falcidiã. Alex.de imo.in.l.
illud.C.de colla.⁊ consi.cxlij.exordiente,Circa primam dubita-
tionem.in.ij.volu.⁊ do. Jas.may. in.l.si quando.§.⁊ generaliter.
vers.tertio notabiliter limita.C.de inoffi.testa. Si vero donatio
predicta non ascendebat ad valorem legitime: tunc non videre-
tur debere imputari:per regulã que ponit in. d. §.⁊ generaliter.
Nisi forte tanta esset dos pro eadem nobili Antoneta antea con-
stituta,ꝙ ad supplementum illius sufficeret donatio, de qua su-
pra:qr tunc videretur quod donatio huiusmodi deberet in hoc
3 supplementũ imputari.ar.l.que de tota.ff.de rei vendi. ¶†Ad
quartum quesitum dico ⁊ respondeo quod, quoad donationẽ do
mus, satis mihi videtur ꝙ illa fuerit reuocata propter natiui-
tatem dictorum nobiliũ francisci ⁊ fratris.l.si vnquam.C.de re-
uocandis dona. per rationes quoad hoc allegatas per egregios
viros dños primo scribentes: quas repetere nec oportet nec ex-
pedit.Quo vero ad donationem dicto nobili Joanni thomassij
factã de quadringentis florenis est longe maior difficultas:pro
eo qr negari non potest quin dictus quondam nobilis Lauren-
tius expresse renuntiauerit.d.l.si vnquã,vt patet in instrumen-
to dicte donationis:ibi,specialiter legibus ⁊ iuribus dicentibus
donationem propter ingratitudinem vel inopiam seu emergen-
tem necessitatem aut noue prolis susceptionem posse reuocari.
Apparet enim hunc nobilem Laurentium cogitasse de liberis
procreandis:⁊ nihilominus noluisse qd propter eorũ susceptio-
nem seu procreationẽ donatio huiusmodi reuocaretur:⁊ hec ex-
pressio videtur sufficiens ad hoc vt censeatur idem Laurentius
de liberis procreandis in genere cogitasse:⁊ voluisse illis nõ ob-
stantibus donationẽ valere.l.qui iure.ff.de testa.mil.⁊ qd voluit
Bart.in.l.titia seio.§.imperator.vers.quero vtrũ. l.si vnquã ⁊c.
4 ff.de leg.ij.⁊ alij in alijs locis.†Fateor tñ quod hic remanet dif-
ficultas,⁊ quidẽ non contemptibilis:an in casu de quo queritur
potuerit idem quondam nobilis Laurentius renuntiare. d. l.si
vnquam.Et primo quidẽ videtur ꝙ sic,per id qd habetur in.l.si
quis in conscribendo.C.de pac.qr licet remedium introductum
per tit.de inoff.don.per quod scilicet filij reuocant donata a pa-
tre:aliquando quidem vsqꝫ ad legitimam:aliquando vero in to-
tum,tolli,vel liberis auferri non possit per paternam renuntia-
tionem:pro eo qr non in fauorem patris,sed liberorũ fuit indu-
ctum:tamen videtur qd pater possit renuntiare remedio. d. l.si
vnquã.pro eo qr illud nõ videtur fuisse inductum fauore libero-
rum:vel si in fauorem eorum inductum extiterit:tamẽ ille fauor
habet subsistentiam ex mente patris.Et profecto negari non po
test quin propter conflictum huiuscemodi opinionum sit res du
5 bia:qr vt dicit Arist. †Vbi sapientes discordãt, difficile est in-
uenire veritatem.Si tñ altera opinionũ huiusmodi esset in pa
tria cõsuetudine approbata,illa seruaretur.l.minime. ff.de legi.
⁊ ꝙ no.Panor.in.c.dilectus.de concessio.preben.Et si nulla re-
periretur cõsuetudine approbata,bene facerent partes si sine li-
te ⁊ contentione,⁊ pro illis euitandis, materiam componerent.
Et ita mihi videtur,sub correctione cuiuslibet ⁊c.

¶Argumentum.

¶In antiquissimo instrumẽto enũtiatiua verba probãt. V.F.

1 ☞Instrumento antiquissimo fides est adhibenda.
2 Verba enuntiatiua aut narratiua an probent.
3 Recedendum non est a clara demonstratio.

¶De fide instru. Consi.xl.

Ex instrumento conuen-
tionum ⁊ pactorũ dudũ initorum scꝫ anno incar-
nationis dominice. M. ccciij. ⁊ de mense Nouem-
bris,vel circa, per ⁊ inter illustrem quondam virũ
do.Aymarum de pictauia comitem valentinensem conuenientẽ
⁊ paciscentem pro ⁊ nomine suo ⁊ successorum ex vna parte, ⁊ re-
uerendum quondam patrem dominũ Aymonem abbatem san-
cti Antonij suo ⁊ conuentus sui nominibus , ⁊ religiosos viros
fratres Pontium de mornas priorem de brixanis,Arnandum
de sancto medardo, ⁊ alios multos canonicos ⁊ procuratores
venerabilis quondam viri fratris egidij, prioris prioratus seu
monasterij sancti Medardi diensis diecesis , ⁊ conuentus eius-
1 dem monasterij ex altera, † constat ⁊ apparet ꝙ idem dominus
comes erat patronus dicti monasterij:hoc enim in instrumento
huiusmodi asseritur per ⁊ inter partes predictas, ⁊ cui instru-
mento credendum est, vtpote ei pro quo presumitur non solũ de
assertione que ibi legitur , ⁊ que sit certa ⁊ manifesta per instru-
mentum.l.cum precibus.C.de proba.auth.de fide instru. §.si ve-
ro moriantur,colla.vj.c.ad audientiam.de prescr.⁊. c.cũ Joan-
nes.de fide instru.⁊ non solum debet fides adhiberi predicto in-
strumento de dicta assertione,hoc est quod illa facta extiterit: sꝫ
etiam de veritate ipsius assertionis:scꝫ qd dictus do.comes pa-
tronus existeret dicti monasterij: ⁊ hoc pro eo quia dictũ instru-
mentum est antiquissimum: vt apparet ex data superius mẽtio-
2 nata.†Quo fit vt etiam verba enuntiatiua aut narratoria illius
plene probent id quod per verba huiusmodi enuntiatur vel nar
ratur:per id quod not.glo.⁊ do.in.c.si papa.de priuil. in.vj.⁊ ca.
cũ olim.de censi.⁊ Jo.de imo.in cle.j.de proba.Fran.de are.cõsi.
xxxvj.exordiente,Presupponitur in facto quod quidam cardi-
nalis ⁊c.vers.Scdo principaliter hoc probatur,⁊ consi.xlij.exor
diente,Viso consilio elegantissimo, ⁊ alij in alijs locis.Nec pro-
cedit

cedit qd ex aduerso pretendit. s. qd idem do. comes non esset pa-
3 tronus: sed solum custos. † Quia respondeo qd, cū in dicto instru-
mento clare ⁊ aperte dictū seu scriptū extiterit, qd ipse erat pa-
tronus. nō est in dubio ab hac clara ⁊ certa significatione recedē-
dum. l. ille aut ille. §. cū in verbis, ⁊ l. non aliter. ff. de lega. iij. Cuꝫ
igitur magnificus ⁊ potēs vir dñs Aymarus de pictauia: dñs
sancti valerij: ⁊ modernus dñs loci de pegroux, in cuius territo-
rio ⁊ districtu existit idem prioratus sancti Medardi, per diuer
sa media eidem quondam dño comiti in dicto oppido seu loco suc
cesserit, fuit ⁊ est ipse dñs Aymarus de pictauia dicti prioratus
patronus: ⁊ ad eum pertinet presentatio: quinimo vt audio, fuit
⁊ est in possessione seu quasi iuris presentandi ad dictū prioratū:
qui ꝓpterea nō est per reuerendum patrem dominū modernum
abbatem sancti Antonij in ea molestandus, per iura vulgaria.

¶ Argumentum.

¶ Quod per fiscum Titio ablatum est, potest per principem do
nari Seio: aduersus quem pro repetēdis rebus Titius actionē
non habet: id iuuante presertim inter eos inita transactione iu-
rata. V. F.

1 ¶ Facta non presumuntur.
2 Actori incumbit onus probandi causam in libello deductam, vt victoriam obtineat.
3 Verba narratiua seu enuntiatiua probant inter contrahentes.
4 In regulariter prohibitis certo casu permissis non statur verbo dicentis casum subesse.
5 Iuramenti vinculum multa operatur ⁊ multipliciter.
6 Relaxatio iuramenti sine cause cognitione aut partis citatione si iuratum sit in contractu, est nulla.
7 Iuramento metu extorto an possit quis propria autoritate contrauenire, aut metum opponere.
8 Clausula non obstantibus accordijs ⁊ compositionibus, an tollat accordia iurata.
9 Papa vel imperator cassans consuetudines vel statuta, non intelligitur cassare statuta iuramento firmata.
10 Testes deponentes solum de voce ⁊ fama an probent.
11 Seruus iuste aufugiens non dicitur fugitiuus.

¶ De actio. ⁊ obliga. Consilium. xlj.

Ulta sunt que ī causa
mota ⁊ pēdēte indecisa, per ⁊ inter nobiles viros
Joānē porterij, et Joānē pilati supplicantes ex
vna parte: ⁊ egregiū virū dñm ꝓcuratorē fiscalē
generalē Delphinat⁹, ⁊ magnificū virū dñz Hu
bertū de baternay militē dñm Bocbagij supplicatos ex alia, fa
cere videnť ⁊ faciūt contra eosdē nobiles Porterij ⁊ Pilati. Et
primo qdē ꝯtra eūdē Porterij facit: qͣtenus in causa hmōi agere
conat⁹ est in vim cuiusdā ꝓtense substōnis: quā fuisse factā ꝓtēdit
per egregiū quondā virū dñm Ludouicū porterij legū doctorem
eius ꝓtensum ꝓcuratorē: ꝓ eo qꝛ nō solū nō est ꝓbata dicta ꝓten-
sa substitutio: qnimo nec ꝓbatū est ipsuz dñm Ludouicū decessis
se testatū: nec hoc ꝓsumiť: sed potius ꝓsumiť ꝯtrū: per id qd habe
tur in. l. cū de lege. ff. de proba. ⁊ qd not. Bar. in. l. is potest, col. pe.
⁊ qd ibi Ale. de imo. col. fi. ver. Adde qd roma. ⁊c. ff. de acqui. he-
redi. Alex. de imo. ⁊ do. Jason may. in. l. si emancipati, in princip.
C. de colla. Cuius dicti potest etiā illa ratio assignari. s. qꝛ ꝙ ali-
1 quis fecerit testiū est quid facti; † sed facta nō presumuntur. l. in
bello. §. facte. ff. de cap. ⁊ postli. reuer. Non debet igiť dict⁹ nobilis
Porterij aliquid cōsequi de vel ꝓ pretēsis bonis dicti quondam
dñi Ludouici in vim dicte pretense substitutionis petitis, etiam
si appareret de alia causa, in vim cui⁹ possent dici eidē pertinere:
2 † qꝛ ꝓ victoria obtinēda probare dꝫ actor causaz in libello dedu
ctā: alias obtinere nō debet, etiā si alia causa legitima ꝓbeť. l. ha-
bebat, in prin. ff. de instito. actio. ⁊ c. abbate, de re iudic. in. vj. ⁊ qd
no. Jmo. in. c. cum cōtingat. col. ij. de offi. dele. ⁊ in. c. ceterū, col. ij.
de iud. ⁊ in. c. ex parte abbatisse, de priuilegijs. Bar. in. l. j. in prin
cip. ver. venio ad causam. ff. de eden. Pau. de ca. consi. xlviij. Ale.
de imo. in. l. si ita stipulatus. §. chrisogonus, col. vij. ver. ꝓ hoc fa-
cit qꝛ si deduco ⁊c. ff. de verb. obli. ⁊ ꝯsi. cxxi. exordiēte, Uiso ꝓcessu
cause ⁊c. col. iiij. ver. insuper ꝓbať ꝙ nō possit obtinere, in primo
volu. ⁊ cōsi. xliij. exordiē. Uisis ⁊ ꝑderatis his q̄ ꝯtinent in ꝓces
su, col. iij. ver. Nec similiter pōt syndicus ⁊c. ibi facit. l. habebat, in
iij. volu. ¶ Preterea ꝯtra dictos nobiles Porterij ⁊ Pilati fa-
ciūt arresta dudū lata per hoc magnificum ⁊ insigne Delphinale
parlamētū, ⁊ quosdā do. cōmissarios sibi adiūctos, Pro quibus
qꝛ nō apparet ab eis supplicatū vel recursum: ⁊ sic trāsiuerunt in
rē iudicatā: ꝓsumendū est quo ad ipsorū validitatē oīa solēniter
acta: etiā si de actis nō appareat. c. bone. el. j. ⁊ qd ibi Inn. de elec.
c. cū inter. c. sicut, de re iudi. Quod etiā voluit Cōpostel. ⁊ Jo. an.
in. c. in presentia, de renūtia. Spe. ⁊ Jo. an. in ti. de sentē. ꝓla. §.
vt aūt, ver. ⁊ no. scōm quosdā, ⁊ in ti. de instru. edi. §. restat, ver. in
summa, Inn. Card. Anto. de bu. Bal. Jo. de imo. Panor. Fran.
de are. And. barba. ⁊ do. Feli. in. c. qm̄ cōtra falsaz, de ꝓba. And.
barba. in. l. sciendū, char. viij. col. ij. ver. vlterius ⁊c. ff. de verb. ob-
li. Et ꝯsi. xviij. exordiē. Mihi videť recte ⁊ iuste ⁊c. ver. ꝓterea qd
ꝓsumatur ⁊c. in. j. parte. Hāc opinionē etiā sequitur Ale. de imo.
multos referēs in. d. l. sciēdū, col. vj. ver. Si aūt est actus ꝯtētio-
se iurisdictiōis: vbi etiā dicit qd ita cōsueuit tenere. Et idē voluit
ipse Alex. ꝯsi. xxij. exordiē. Uiso processu cause. ver. ⁊c. in. ij. volu.
vbi etiā multos tenentes hanc opinionē cōmemorat. Dicit etiaz
ibi se semper cōsueuisse sequi hāc opi. ⁊ in iudicando ⁊ cōsulendo.
Etiā pro hac opinione cōsuluit idē Alex. ꝯsi. cxxvj. exordien. In
causa ⁊ lite ⁊c. col. iiij. ver. Nec obstat, ⁊ Fran. de cur. ꝯsi. lxv. exor-
diente, Super ꝑmissa ⁊c. col. xvj. ver. postq̄ enim trāsiuit in rē iu
dicatā. Dicta igiť arresta, de quibus puto esse fidē factā in ꝓces-
su, ꝓsumūtur iuste ⁊ recte lata, nisi ꝓbetur qd vel nō rite vel non
recte lata extiterint: put nō reperio probatū. Et supposito quod
arresta huiusmodi probata nō extitissent: de eis tamē sufficiēter
appareret per duo publica instrumenta in hac causa parte dicti
magnifici dñi Bocbagij producta: vnū scꝫ transactionis celebra
te ⁊ inite per ⁊ inter. d. do. Bocbagij, ⁊ noīe suiꝑsius: ⁊ prefatum
nobilē Pilati ꝓ ⁊ nomine dicti nobilis Porterij: ⁊ hoc anno do.
M. cccclxx. ⁊ die. vij. Aprilis, insertū. fo. 36. ⁊ aliud instrumētum
ratificationis ꝑdicte trāsactionis facte per dictū nobilē Porte-
rij. anno. do. M. cccclxxi. ⁊ die. xij. mēsis Januarij, insertū. fol. xlij.
In quibus ⁊ eorum quolibet assertiue, enūtiatiue, vel narratiue
3 cōmemorātur dicta arresta. † Que verba assertiua, enuntiatiua,
aut narratiua ꝓbant inter cōtrahentes. l. optimā. C. de ꝯtrahen.
⁊ cōmittē. stipula. ⁊ qd per illā. l. no. Bart. ⁊ doc. in. aut. si quis in
aliquo. C. de eden. ⁊ in. l. cū aliquis. C. de iu. deli. Et hoc proculdu
bio ꝓcedit eo casu quo partes cōtrahentes possunt sibi ꝑiudica-
re: put in casu. Et ita nō ob. qd de ecclesia alienāte no. Bar. in. d.
aut. si quis in aliquo, circa fi. ⁊ in. l. si forte. ff. de castren. pecu. ꝓ
eo qꝛ Bar. loquitur in casu, in quo ecclesia cōtrahēs nō pōt ꝑ suā
cōfessionem sine narratione aut assertione sibi preiudicare, obstā
tibus iuribus fieri prohibētib⁹ alienationem de rebus ecclesie si-
ne canonica solennitate. c. tua, de his que fiunt a prela. ⁊ c. sine ex-
ceptione. xij. q. ij. Sed opus est qd alias de solēnitate hmōi appa
4 reat. † Quia in regulariter prohibitis certo casu permissis nō sta
tur verbo dicentis casum permissum subesse. l. qui testamentū. ff.
de ꝓba. l. cū quis. §. titia. ff. de leg. iij. Quod etiā voluit Joā. an. in
addi. Spe. ti. de re. ecclesi. nō alie. in rub. Oldra. ꝯsi. cexxvj. exor-
diente, Quidam ⁊c. post medium, ⁊ Alexan. de imo. consil. lv. col.
iiij. vel. v. Facit quod no. Bal. in. l. hac edictali, col. mihi. v. versi.
ibi omni circunscriptione. C. de secun. nupt. ¶ Insuper eisdem
nobilibus Porterij ⁊ Pilati etiam obstat trāsactio iurata supe
rius mentionata, ⁊ cum iuramento per dictum nobilem Porte-
rij ratificata: ⁊ que vtpote non dolo malo, neque aduersus leges
⁊c. sed bona fide celebrata, seruanda est. l. iurisgentium. §. pretor
ait. ff. de pactis, maxime iunctis his que habentur in. c. cum con-
tingat, ⁊ c. si vero, de iureiurando. ⁊ c. quamuis pactum, de pact.
in sexto, ⁊ l. si quis maior. C. de trāsact. Nec suffragatur eidem no
bili Porterij quedam pretensa dispensatio aut relaxatio iura-
menti per eundem prestiti: seu habilitatio suiꝑsius nobilis Por
terij ad agendum vel detegendum pretensam lesionem, causis et
rationibus alias allegatis in schedula exordiente, Etiam si om-
nia per nobiles Joannem porterij, ⁊ Joannem pilati ⁊c. parte di
cti domini Bocbagij producta, ⁊ inserta. folio. 89. Quibus
addo quod non solum eo casu, quo petitur sacramentum re-
laxari ad hūc finem, scilicet vt per relaxationem huiusmodi ipsa
obligatio, que contracta videbatur super aliquo contractu, ex
toto tollatur, de quo nullus dubitat: sed etiam quando petitur
relaxari iuramentum ad finem habilitandi personam, que iura-
uit, vocāda est pas cui iurauit: ⁊ relaxatio aliter facta de iure nō
5 tenet, sed est nulla. † Quia vinculum iuramenti multipliciter o-
peratur. Quandoque enim contractum etiam inualidum confir-
mat. Similiter ⁊ iurantem ad ipsius obseruantiam arctat. c. cuz
cōtingat, ⁊ c. debitores, de iureiurando, ⁊ c. licet, eodem titulo in
authentica sacramenta puberum. C. si aduersus venditorē, ⁊ di-
cta. l. si quis maior, cum multis similibus. Sed nulli dubium est
quod per ipsius absolutionem siue relaxationem vires contra-
ctus debilitantur: ⁊ persona ab agendo propter vim iuramenti
prohibita ad agendum admittitur, ⁊ debitum absolutione seu
relaxatione obtenta interim lite pendente soluere non compelli-
tur. Certum est autem quod in istis vertitur preiudicium credi-

toris: cuius interest contractum suas vires habere, sumptibus
⁊ litibus non vexari, ⁊ solutioné debiti huius pretextu nõ tardari
qđ posset cõtingere per multas moras iudicij ⁊ dubium eventũ
l. quod debetur. ff. de pecu. ⁊ l. minoris. ff. de mino. In preiudiciũ
aũt alicuius ex litigatoribus nõ potest iudex aliquid attentare si-
ne cause cognitione: que tũc adhiberi dicitur cum parte presente,
vel per cõtumaciã absente actus geritur. l. in cause. §. causa cogni
ta. ff. de mino. ⁊ lex dicit, Contra inauditã parté nihil possumus
diffinire. c. j. de cau. pos. ⁊ proprie. c. inter quatuor, de maio. ⁊ obe.
⁊ qđ no. in. c. sancte marie, de consti. Facit qđ no. Bar. in. l. platã.
6 C. de sen. ⁊ interlo. om. iudic. † Cũ igitur in d. pretensa relaxatiõe
quam idé nobilis Porterij obtinuisse pretenditur a domino tũc
asserto vicario grationopolitano, nõ intervenerit citatio: ⁊ p cõ-
sequés nec cause cognitio: fuit ⁊ est dicta relaxatio nulla, ⁊ tãquã
facta ex abrupto ⁊ sine cause cognitione non habet vim sententie
etiam interlocutorie, argu. l. iij. ⁊ l. fi. C. commi. vel epi. Et ita con
suluit Pet. de ancha. consi. cxcviij. exordiẽte, Predictis subtili-
ter ⁊ ad plenũ deductis, ⁊ consi. ccclxxxij. exordiente, retento ordi
ne dubiorũ ⁊c. Et ita etiam firmant Anto. de bu. ⁊ Joã. de imo.
in. c. debitores, de iureiur. Fede, de senis consi. ccc. exordiente, fa-
ctum proponitur esse tale ⁊c. Quod etiã refert Anto. de but. in. d.
c. debitores. Idé etiã tenet do. Cardi. flo. in. d. c. debitores: dicés
sepius ita consuluisse, qđ non valeat absolutio a iuraméto facta
nõ citata parte, de cuius piudicio agitur, iuxta. d. c. j. de cau. pos.
⁊ pprie. c. inter quatuor, de maio. ⁊ obe. l. de vnoquoq;. ff. de re iu-
di. ⁊ l. nam ita divus. ff. de adop. Et ita etiã consuluit Alexan. de
imo. consi. ccxxiiij. exordiẽte, Visa facti narratione, col. iij. vel cir-
ca, ver. Preterea respondeo ⁊ aliter scilicet qđ dicta habilitatio
non potuit concedi, Panor. consi. xij. exordiente, Et si copiosior,
in. ij. volu. do. Feli. in. c. j. co. ix. ver. cõtra ⁊c. vbi multa inducit, de
iureiur. ⁊ in. c. ij. col. xj. ver. secũdo limita dummodo in relaxatio-
ne a iuramento citetur pars ⁊c. de sponsa. Et Fran. de cur. consi.
xliiij. exordiente, super cõtingentia facti, col. vij. ver. aggrediédo
⁊c. Et quanuis Oldra. aliter senserit. consi. cxx. exordiẽte, Ad du-
plicem finé ⁊c. ⁊ Pet. de anchara. consi. xviij. exordiente, In que-
stione que vertitur inter Nicolaũ ⁊c. tamé prima opi. videtur cõ-
munior, ⁊ fulciri melioribus fundamentis: ⁊ ideo nõ est ab illa in
iudicando vel consulédo discedendũ. l. j. ver. crebrior apud vete-
res opinio. ff. de offi. quest. ⁊ per theoricam quã ponũt Hosti. Jo.
andr. ⁊ alij in. c. j. de constitu. vbi col. pe. ponit do. Feli. multas re-
missiones. Et procedit hec secunda opinio etiã eo casu, quo pre-
tenditur iuramentũ fuisse per metũ extortũ, prout expresse consu
7 luit Pet. de ancha. in. d. consi. ccclxxxij. † Certum est enim quod
cõtra iuramentũ, quod pretenditur per metũ extortũ, nõ potest
propria autoritate venire ille qui iuravit: sed requiritur absolu-
tio, scđm cõmuné opi. vt voluit Inno. in. d. c. si vero, ⁊ c. verũ, ⁊ qđ
vtrobiq; no. Jo. an. in novel. de iureiur. Spe. ti. de lega. §. nunc o-
stendendum, ver. xxiiij. Archi. in. c. autoritaté. xv. q. vj. Et in tan-
tum procedit hoc: vt etiã nõ possit ille qui iuravit opponere ex-
ceptionem metus, vel illa vti, nisi prius obtenta absolutione: vt
videtur velle Archi. in. d. c. autoritatem, ⁊ Joã. de imo. in sua so-
lenni repeti. c. cum cõtingat, in. iij. membro, ver. item attẽde quia
pro eo qđ dixi ⁊c. de iureiur. Sed hec absolutio seu relaxatio non
est impartienda nisi parte vocata: vt plene prosequitur Petr. de
ancha. in. d. consi. ccclxxxij. Male igitur ⁊ nulliter processit dict⁹
pretensus dominus vicarius grationopolitanus: vt etiã bene et
iuste declaravit dñs eius successor in dic. officio. ¶ Preterea cõ-
tra. d. nobiles Porterij ⁊ Pilati facit, qđ post arresta sup⁹ mẽ-
tionata serenissimus francorũ Rex delphinus, dñs noster, eius
proprio motu ⁊ de plenitudine potestatis bona in actis cause hu
ius latius mẽtionata donavit. dicto magnifico domino Bocha-
gij: qđ facere potuit: ⁊ per dictã donationem factus est dñs, ⁊ sta
tim securus idem do. Bochagij. l. j. C. de peti. bo. subla. li. x. l. om-
nes, ⁊ l. bene a zenone, cũ suis simi. C. de anna. excep. ⁊ qđ no. Bal.
in. l. ij. C. de commu. re. alie. Nõ igitur potuit pretextu bonorũ hu-
iusmodi idé do. Bochagij cõveniri. Et supposito, citra preiudi-
ciũ veritatis, q in pretenso regio ⁊ Delphinali rescripto, quo se
tueri intẽdunt dicti Porterij ⁊ Pilati, potuerit derogari, ⁊ fue
rit derogatũ dicte. l. bone a zenone, ⁊ simi. nõ tamé censetur dero-
gatum trãsactioni ⁊ ratificationi iuratis, superius mentionatis.
8 † Quia per clausulam, non obstãtibus accordijs ⁊ cõpositionib⁹
non tolluntur accordia ⁊ cõpositiones iurate: per id qđ singula-
riter no. glo. in clemen. dudũ. §. pe. super verbo pacta, de sepul. et
post eam Alex. de imo. ⁊ moder. in. l. fi. C. si contra ius vel vtili. pu
bli. Plus enim potest hoc tale, quã hoc simplex: ⁊ de iure cõmu-
ni plus operatur actus iuratus, quã non iuratus. l. cum pater. §.
filius matrem. ff. de legat. ij. l. vnica. §. ⁊ cum lex. C. de rei vxo. a-
ctio. ⁊ l. pactum. C. de colla. iuncto. c. cum contingat, de iureiuran.
⁊ c. quanuis pactũ, de pac. in. vj. Et cõfirmatur hoc ex his que no.
glo. in. c. cum nõ deceat, de elec. in. vj. per quã dicit Ange. in. l. j. §.
que onerãde. ff. qua. re. ac. nõ. dat. ⁊ Ale. de imo. in. d. l. fi. C. si cõtra
9 ius vel vtili. publi. † qđ licet papa vel imperator cassat consuetu
dines vel statuta; nõ tamé intelligitur cassare statuta iuramento
cõfirmata. Et sequitur Cap. Abbas, ⁊ Jo. an. in novel. in. d. c. cũ
non deceat. Et quanuis dicti nobiles Porterij ⁊ Pilati nitan-
tur ex capite pretẽsi metus impugnare trãsactioné ⁊ ratificatio-
nem superius mentionatas: hoc tamen non obstat. Cum q̃a non
apparet de ipso asserto metu: tum etiã qr supposito, citra preiu-
dicium veritatis, qđ transactio ⁊ ratificatio huiusmodi pretendi
possent precessisse metu perditionis bonorum antea confiscatorũ,
hoc tamen eisdé non prodesset: pro eo qr idem nobilis Porterij
sua ipsius culpa ⁊ dñi eius predecessoris in hunc metum incide-
rat: qui propterea eũ non relevat. l. si mulier in prin. ⁊ qđ ibi doct.
ff. qđ me. cau. ⁊ qđ no. Panor. in. c. abbas, col. ij. ver. quarto in ver
bo ⁊c. ⁊ c. cũ dilectus, col. ij. de his que vi metusve cau. ⁊ do. Pre
posi. in. c. ad eius vero concubitum, col. fi. di. v. ⁊ do. Feli. in. c. cum
inter, col. x. ver. limita tertio; ibi, est verum qđ videtur non posse
allegari metum ⁊c. de excep. cum dictus pretensus metus perdi-
tionis bonorum esset metus gravaminis iuris: pro eo quia pre-
cedentibus excessibus egregij quondã viri domini francisci fue-
rant bona confiscata: ⁊ precedente contumacia dicti nobilis Joã
nis porterij, ⁊ alijs requisitis, bona eius annotata extiterãt, ⁊ dein-
de fisco legitime adiudicata: quod fieri potuit, non obstante aut.
bona damnatorum. Qui articulus de requirédis reis: quatenus
loquitur de publicatione bonorum, non est hodie correctus: vt vo
luit Bartolus in. l. j. col. j. vel. ij. ff. de bo. damna. Bal. titu. de pace
tenen. in princi. in. iiij. col. ver. ité publicant bona fugitiui, Bald.
⁊ alij in dicta aut. bona damnatorum, ⁊ Ange. are. in suo tracta-
tu de maleficijs, super verbo, ⁊ eius bona publicamus. Nec vide-
tur dictus nobilis Joannes porterij opportune vel sufficienter
excusari; propter ea que deducta extiterũt in. xxxiij. xxxiiij. ⁊ qui-
busdam sequentibus articulis libelli parte eorundem Porterij
⁊ Pilati in hac causa producti: quatenus inibi pretẽditur, quod
de tempore inibi mentionato non erat tutus accessus ad insigne
Delphinale parlamentũ, ⁊ do. commissarios: ⁊ quod si persona-
liter comparuisset, fuisset de persona male tractatus ad fines ha
bendi eius bona: insuper ⁊ quod eodem tempore plures alij pro-
pter eorum bona fuerunt male tractati. Quoniam respõdeo qđ
10 dicti articuli non fuerunt probati. † Testes enim, qui de eis de-
ponere nituntur, solum testificantur ⁊ respondẽt de voce ⁊ fama:
quam tamen ideo non probãt, quia de causa seu origine illius ni-
hil dicunt. Pro quo remisisse sufficiat ad ea que not. Barto. in. l.
de minore. §. tormenta. ff. de questio. Et supposito quod eo tem-
pore, quo idẽ nobilis Joannes porterij. fuit citatus respõsurus
titulis inquisitionalibus, fuerint vel essent aliqui mãdato dicto-
rum magnifici Delphinalis parlamenti ⁊ do. commissariorum
incarcerati, aut in carceribus detenti, ⁊ dure tractati, forte torti,
vel bonis privati: ex hoc tamen concludenter non infertur, quod
eidem nobili Joanni porterij, si innocens erat, non fuerit ad eos-
dem magnificum Delphinale parlamentũ ⁊ do. cõmissarios tu-
tus accessus: qr illi incarcerati, detenti, torti, ⁊ cõdemnati potue-
runt iuste incarcerati, in carceribus detineri, torqueri, ⁊ cõdẽna-
ri: ⁊ ita non probatur iustus metus, vt in simili dicit Barto. ⁊ se-
quũtur doc. in. l. de pupillo. §. siquis ipsi pretori. ver. octavo que-
ro. ff. de ope. no. nuntia. vbi voluit Bar. qđ volenti pbare, quod
ppter iustum metum iudicis nõ appellaverat, probare simplici-
ter nõ sufficit, quod iudex cõsueverat incarcerare: cuius illã red-
dit rõnem; qr hoc poterat facere iuste: ⁊ sic non erat iusta causa ti
11 moris, ar. l. quis sit fugitivus. §. j. ff. de edi. edi. † vbi servus qui
iuste aufugit non est fugitivus: ⁊ subiũgit Bar. opportune quod
probatio concludat qđ consuevisset facere cõtra ius. Et ita in ca-
su ad hoc, vt probaretur quod dicto nobili Joanni nõ fuerit tu-
tus accessus ad dictos ⁊c. ⁊ quod multi erant incarcerati, ⁊ male
tractati, pbare oportebat quod hec fierent cõtra ius: quod tamẽ
vt predixi non est probatum. Testes enim super hoc examinati
non solum de veritate per eos visa non deponunt: sed nec oppor-
tune de fama: quinimo potius videntur deponere de quodam ru
more, qui de facili nascitur: ⁊ cui refragatur presumptio, que est
pro iudice: ⁊ presertim pro dicto magnifico parlamento fungẽte
vice ⁊ autoritate prefecti ptorio, que magna est. l. vnica. C. de sen.
prefec. preto. ⁊ l. j. ff. de offi. prefec. preto. Ubi premisso quod a pre-
fectis pretorio appellare nõ liceret, rationem subiũgit his ver
bis. Creditur enim princeps eos, qui ob singularem industriam
explorata eorum fide ⁊ gravitate ad huius officij magnitudiné
adhibentur, non aliter iudicaturos esse pro sapiẽtia ⁊ luce digni-
tatis sue, quã ipse foret iudicaturus. Et quãvis possent pro ostẽ-
sioné boni iuris dicti magnifici do. Bochagij alia multa induci:
qr tñ deducta ⁊ parte ei⁹ allegata in processu, ⁊ supradicta viden-
tur sufficere, vlterius non insisto. Premissa dicens sub benigna
supportatione huius magnifici parlamenti ⁊c.

Argumentum.

Argumentum.

Ei qui a probando repulsus erat, si postea admittatur, nec probet, non prodest admissio. Frustra igitur prescriptionē allegat: que contra aduersariū verisimiliter ignorātē nō currit. V.F.

Instrumenta in forma publica facta, nec per aliquos impugnata, sunt valida.

2 Substitutio vulgaris expirat per immixtionē seu aditionē paterne hereditatis.

3 Substitutio testamentaria an possit in codicillis reuocari.

4 Substitutio fideicommissaria potest etiam nuda voluntate reuocari.

Hereditas non potest directo dari vel adimi in codicillis.

5 Verba ista, legitimis heredibus, an possint comprehendere heredes ab intestato.

6 Heres heredis dicitur heres testatoris.

7 Soror non presumitur ante aditionem fraterne hereditatis habere notitiam testamenti per fratrem conditi.

8 Cognati presumuntur scire iura sanguinis, ⁊ processum nature non autem facta.

Iactare suum nemo presumitur: ⁊ auarus quisq; de iure presumitur.

9 Tempus mortis qualiter sit intelligendum, ⁊ quando dicatur.

10 Ex omissione confectionis inuentarij an perdat trebellianica.

11 Probatio incerta non releuat.

12 Prescriptio non currit aduersus non valentem possidere.

13 Ignorantia est iusta ⁊ probabilis causa concedendi restitutionem in integrum aduersus prescriptionem.

14 Exceptio rationabilis ⁊ legitima apparens: tamen nō debet impedire sententiam iudicis suspicantis illam esse non veram.

De proba. Consilium. xlij.

Viso processu dudū cepto, ⁊ diutius agitato per ⁊ inter nobiles ⁊ honorabiles viros Ludouicū ⁊ Bernardū de villanoua, oppidi seu ville Tarascōis, actores originarios ex vna parte ⁊ nobilem virū Ioānē tisay, ⁊ post ipsius mortē ⁊ decessum ei⁹ heredes reos ex alia, dico ⁊ rñdeo eosdē de Villanoua fouisse ⁊ fouere bonā causam: signanter vero ⁊ maxime in causa principali: ⁊ nihil fuisse oppositū vel exceptū ⁊ pbatū parte dicti nobilis Ioānis, aut suoꝝ heredum: ppter qđ se efficaciter tueantur ⁊ defendāt, quominus debuerint ⁊ debeant ad conclusa ⁊ petita parte dictoꝝ de villanoua cōdemnari. Et vt hec pleni⁹ appareāt premitto in primis, qđ de dispositione testamentaria, ⁊ alias vltima volūtate nobilis quōdā viri Ferrerij de Tarascone: in vim cuius egerant ⁊ agūt dicti nobiles de villanoua, apparuit ⁊ apparet duob⁹ publicis instrumētis in hac causa pductis: vno scʒ testamēti dicti quōdā Ferrerij, sumpto ⁊ recepto anno do. M.cccc.xxix. ⁊ die. xxix. mēsis Februarij, inserto fo. 240. ⁊ altero codicillorum per eundē quondā Ferrerium post dictum eius testamētū factoꝝ, sumpto ⁊ recepto anno dñi. M.cccc.xxxv. ⁊ die. xxij. mēsis Nouēbris, inserto fo. 250.

1 † Cum enim instrumēta hmōi fuerint ⁊ sint in forma publica: et per aduersarios in nullo saltē efficaciter impugnata, debet illis fides adhiberi. l. cū precibus, ⁊ qđ ibi glo. ⁊ doc. C. de proba. l. quāuis. C. si quis alteri vel sibi. c. ad audientiā, de prescrip. c. illud, de presumptionibus, ⁊ c. cum Ioānes heremita, cum suis simi. de psumptio. Premitto insuper qđ dicti nobiles de villanoua sufficienter probauerūt immixtionē paterne hereditatis, factaʒ per nobilē quōdā virum Gulielmū de Tarascone, filiuʒ ⁊ vniuersalē heredem dicti quondam Ferrerij: quodq; tanq̄ illius heres tenuit ⁊ possedit bona eiusdē Ferrerij: ⁊ q̄ viuente eodē Gulielmo, de paterna hereditate alteri restituenda tam in testamento, quaʒ in codicillis pdictis grauato, vita functi sunt ⁊ ab humanis decesserūt nobilis Iacobus de corta sine prole legitima ex suo corpore ⁊c. Margareta de Tarascone ⁊ bone memorie reuerendus in Christo pater dñs Bertrādus de Tarascone aurayceñ. eps: quodq; post istos vita functus est ⁊ ab humanis sine liberis decessit dictus nobilis Gulielmus heres vniuersalis predicti Ferrerij, ⁊ de restituendo grauatus, superstite ⁊ sibi superuiuente nobili Aymerico de tarascone substituto: ⁊ in quo sibi locum vendicauit substitutio facta per dictum quondam Ferrerium. Nisi forte quis opponat quod, cū prefati nobiles Iacob⁹ de corta, Margareta, ⁊ reuerendus dominus Bertrandus de Tarascone, gradatim ⁊ ante dictum Aymericū substituti, decesserint ab humanis, prout dictum est in libello parte dictorum de villanoua, viuente dicto quondam Gulielmo herede instituto ⁊ grauato: ⁊ sic pēdente conditione substitutionis seu substitutionum factarum ipsi substitutionem aut substitutiones huiusmodi, seu ius earuʒ, non transmiserint ad dictum Aymericum, ⁊ suos filios. l. heredes mei. §. cum ita. ff. ad trebellianum. l. prima. §. si autem sub cōditione, ⁊ quod ibi Baldus. C. de caduc. tollen. Facit. l. cum ex filio, in principio, ⁊ quod ibi Bald. Ioan. de imo. in fi. prin. ⁊ Alex. de imo. col. j. ff. de de vulgari ⁊ pupillari, ⁊ quod notat glo. ⁊ doc. post eam in. l. j. C. de his qui an. aper tab. ⁊ Oldra. ponens multas remissiones. consi. cxxxi. exordiente, Quidam habens tres filias ⁊ duos filios ⁊c. Sed hec non refragantur dictis de villanoua. Quoniam respondeo quod licet substitutio seu substitutiones facte de dictis nobilibus Iacobo, Margareta, ⁊ reuerendo patre domino Bertrando mortuis, vt precixi, pendente conditione fideicommissi, expirauerint ⁊ fuerint facte caduce quo ad eos: ita etiam vt nec ius earum transmiserint aut transmittere potuerint etiā ad suos. l. sed si plures, in principio. l. qui habebat ff. de vulga. ⁊ pupilla. ⁊. l. si ex pluribus. ff. de suis ⁊ legiti. heredi. non tamen fuerunt facte caduce quo ad dictum nobilem Aymericum ⁊ suos filios expresse inuitatos. Forte vero opponetur qđ dictus nobilis Aymericus non fuerit substitutus. d. Gulielmo heredi: sed prefatus Iacob⁹ de corta: ⁊ ipsi Iacobo pfata Margareta: ⁊ Margarete ipse nobilis Aymericus: ⁊ hec in. d. testamento. In codicillis vero fuit. d. Gulielmo immediate substitutus. d. do. Bertrandus. Et sic cū isti intermedij substituti decesserint viuente ⁊ superstite dicto Gulielmo grauato, cessarūt media per que bona testatoris ventura videbantur ad dictum Aymericum, ⁊ post eum ad eius filios. Quo fit vt propter sublationem seu subtractionem mediorum huiusmodi videātur dicti nobiles de villanoua fuisse exclusi. d. l. qui habebat, ⁊ quod ibi doct. Sed nec istud obstat. Quoniam respondeo quod substitutio facta dicto Gulielmo tam in. d. testamento de dicto nobili de corta quam in codicillis de prefato dño Bertrando, fuit compendiosa, continens scilicet non solum vulgarem substitutionē: sed etiaʒ fideicommissariam, iuxta ea que habentur ⁊ scribūtur in. l. precibus. C. de impube. ⁊ alijs substitu. in. l. centurio. ff. de vulga. ⁊ pupilla. ⁊. c. raynutius, de testa.

2 † Et quanuis per immixtionem seu aditionē paterne hereditatis vulgaris expirauit. d. l. precibus, ⁊ l. post aditam. C. de impu. ⁊ alijs substitu. ⁊ quanuis primo ⁊ scđo gradibus substituti ab humanis decesserint viuente herede grauato: non propterea extinctū est fideicōmissum sub cōditione vel qua in testamento ab eodem relictuʒ: sed remāsit penes eū cū suo onere. dicta. l. j. §. pro secundo. C. de cadu. tollen. quod etiaʒ voluit Bartolus, ⁊ Doctores in. l. quandiu, la vlti. ff. de acquirenda hereditate, Pau. de cast. consi. ccclj. exordiente, Presens dubiū videtur fundari ⁊ decidi ⁊ per. Iaco. in suis libel. titu. de compend. substi. que fit a paga. ver. quid sit testator ita dicat: ⁊ dñs. de rota deci. dccclxvij. que secūdū nouum ordinem posita est sub titulo de testamentis. Et hoc non videtur habere dubium. Ad dictam vero legem qui habebat, de qua obijciebatur, dico quod ibi defecit conditio primi substituti: ⁊ ideo repellitur secundus. In casu vero nostro non ponitur quod conditio, sub qua dictus nobilis Iacobus de corta ⁊ alij fuerūt substituti, defecerit: ⁊ sic nō obstat dicta oppositio. Addo predictis quod licet in libello parte dictorum nobilium de villanoua in prima instantia oblato deductum extiterit, dictum quondam Gulielmuʒ ab humanis decessisse, supstitib⁹. d. Iacobo de corta, ⁊ Margareta de Tararascone: hoc tamen eisdē nō officit. Tum qr siue idē Gulielmus ab humanis decesserit illis superstitib⁹, siue eisdem iam mortuis, substitutio sibi locū vendicauit in psona predicti Aymerici, vel suorum filiorum. Et quidem hoc non habet dubiū, si antea decesserint ipsi Iacobus ⁊ Margareta, vt superius demonstraui. Et hoc videtur contigisse quo ad dictum Iacobum: qui videtur nō solum decessisse ante. d. Gulielmum: sed etiam viuente predicto testatore, prout colligitur ex dictis eius codicillis: vbi cōmemorans dictum eius testamentum, ac institutionem, ⁊ quasdaʒ substitutionem per eum factas dicit, se heredē vniuersalem instituisse dictum nobilem Gulielmum, ⁊ sibi substituisse nobilem Iacobum de corta eius priuignum tunc viuentem. Propter que verba videtur a contrario sensu expressisse, qđ non viueret tempore horum codicillorum: quod procedit non solum in pactis et conuentionibus inter viuos, l. inter socerum. §. cum inter. ff. de pac. dota. ⁊ quod notat Baldus in. l. conuenticulam. C. de episcopis ⁊ clericis, ac etiam in statutis, rescriptis, ⁊ alijs multis: pro quo sunt multa iura: sed in vltimis dispositionibus. l. lucius, la. ij. ff. de hered. institu. Et pro hoc, quod scilicet idem quondam Iacobus de corta non viueret tempore dictorum codicillorum, etiam colligitur ex eo: qa licet dictus quondam testator in. d. suo testamēto immediate dicto Gulielmo eius filio, si ipse sine heredibus vel sui heredes sine heredib⁹ ⁊c. ab humanis decederēt: ipse tamē in dictis suis codicillis, non dictum Iacobum: sed. d. dominum

Bertrãdum surayceñ. epm̃ eidem Gulielmo substituit. Et quã-
uis expresse reuocauerit substitutionem factam de dicta Mar-
gareta: ipse tamen nec dictum Jacobum in codicillis huiusmo-
di inuitauit: nec substitutionem de eo factam in. d. testamẽto ex-
presse reuocauit in dictis codicillis. Propter quod videtur non
vixisse tempore codicillorum huiusmodi. Et cum non appareat:
quinimo nec propositum extiterit ex aduerso, eundem Jacobum
ab humanis decessisse superstitibus liberis, ipse presumitur sine
liberis decessisse. l. ex facto. §. penultimo. vbi etiam ex illo tex. hoc
colligunt. Bar. Ang. & Pau. de ca. ff. ad trebel. Et idem videtur
voluisse Pau. de ca. consi. ccij. exordiente: Ad primum questitum
videtur dicendum, Bar. in. l. q duos. §. cum in bello. ff. de re. dub.
Ale. de imo. in. d. l. is pōt, col. vj. vel. vij. ff. de vul. & pupi. & aperti⁹.
xx. exordiente: Uiso processu cause vertentis &c. circa fin. & consi.
xxxix. exordiẽte: Uiso themate de quo supra &c. col. j. in. j. vol. & hoc
saltem procedit eo casu fauore fideicõmissi, vt colligitur ex dictis
Alexander de imo. in. d. l. is potest, colum. vij. Fateor quod ipse
idem Alex. videtur aliter loqui in. d. l. ex facto. §. si quis aũt. Sed
quod primo dixi videtur esse communi⁹, & ideo seruãdum. l. j. versi.
crebrior apud veteres opinio. ff. de offi. questo. c. nouimus, & quod ibi
Anto. de bu. de verb. sign. & c. de indicijs. iij. q. iij. et qd̃ no. Hosti.
Jo. an. in nouella, Anto. de bu. & alij in. c. j. de constitu. & legiste in
l. fi. C. de pe. iudi. q male iudi. Quo vero ad. d. Margaretaz nihil
refert an decesserit ante. d. quondã Gulielmũ, vel post eũ: nec an
3 decesserit sine liberis vel cũ liberis: pro eo † quia substitutio de ea
facta in. d. testamẽto fuit postea reuocata in codicillis: quod fieri
potuit: quia cũ. d. quõdã Gulielmus post immixtionẽ seu aditionẽ
paterne hereditatis & factus pubes ab humanis decesserit, expi-
rauerunt dicte substitutiones. d. scilicet vulgaris, allegata. l. post
aditã, & pupillaris si tempore testamenti erat pubes, per id quod
habetur in. l. in pupillari, & ita remansit sola fideicõmissaria com
prehensa in compẽdiosa. Et hec fideicõmissaria potuit reuocari
in dictis codicillis. l. si quis ita. §. nõ solũ. ff. de adimen. lega. & l. si
4 iure. ff. de lega. iij. † vbi probatur fideicõmissaria adimi seu reuo-
cari posse etiã nuda volũtate. Hoc etiã probatur in. l. hereditatẽ.
C. de codicil. Ubi habetur qd̃ licet in codicillis nõ possit directo
dari vel adimi hereditas: potest tñ & dari & adimi per fideicõmis
sum. Potuit igitur substitutio facta de dicta Margareta in. d.
testamento reuocari in codicillis, prout & factũ est: & sic nõ est ad
eam habendus respectus: & cõsequẽter nec ad eius pretẽsos libe
ros, si quos fortasse habuerit: & q pretẽderẽtur superfuisse, postq̃
nec mater, nec illi reperiũtur inuitati. Non enim sumus in casu. l.
generaliter. §. cũ autem. C. de instit. & substit. sub condi. fac. l. cum
acutissimi. C. de fideicõmis. & l. cum auus. ff. de cõdi. & demon. aut
alterius earundem. vt sic dici possit quod ex cõiectura mẽte pre-
dicti testatoris dicti pretensi liberi repellere debuerint dictũ no-
bilem Aymericũ, vel suos filios substitutos. Addo quod vbi es-
semus in casu in quo superexistentia liberorũ, eiusdem Marga-
rete deberet aut potuisset repellere substitutos: prout notorie nõ
sumus: fuisset tamẽ opus qd̃ de illorum superexistẽtia fuisset par
te dictorum Tisay oppositũ, & qd̃ ipsi de ea fidem fecissent, tanq̃
de pretenso fundamento eorum intentionis. l. actor. C. de proba. l.
in exceptionibus, in prin. l. si quis. C. de fabricen. li. xj. & qd̃ no. Jn-
no. in. c. super his, de accusa. & Bart. & alij in. l. hoc iure, & l. in illa.
ff. de verb. ob. ¶ Uidetur igitur quod substitutio facta de dicto
quondã nobili Gulielmo sibi locũ vendicauerit in personã. d. no
bilis Aymerici, postq̃ eodem superstite dictus Gulielmus deces
sit, & sine liberis: prout vtrunq̃ probatũ est. Et quidem primum,
scilicet quod decesserit: & hoc sine dubio: & etiã scd̃m, scilicet qd̃ si-
ne liberis: qd̃ etiã, vt proxime dixi in alio articulo, est de iure pre-
sumẽdũ: cũ nõ fuerit probatum cõtrarium: quinimo nec preposi
tuz. Si vero opponeretur, quod nõ sufficiat probasse, ad purifica
tionẽ substitutionis facte de dicto Aymerico & filios, dictũ quon
dam Gulielmum sine liberis decessisse: cum nõ fuerit eidem Gu-
lielmo simpliciter facta substitutio sub cõditione, si sine herede
decederet: sed sub cõditione, si sine heredib⁹ legitimis &c. inter q̃
videtur referre: dico quod hec nõ obstat, causis & rationib⁹ alias al-
legatis in schedula exordiẽ. dudũ fuit, in humanis &c. inserta fol.
5 115. ver. nec opponat aliqs: † vbi dixi qd̃ licet verba ltimis here-
dib⁹, videant fortasse prima facie posse accipi & assumi pro suis he
redibus abintestato: vt sic ita demuz esset loc⁹ dicte substitutio-
ni, si idẽ Gulielm⁹ sine succedẽtib⁹ abintestato ab humanis dece-
deret: tñ ex cõiecturata mẽte defuncti, & ex sua dispositiõe, per ver
ba sine legitimis heredibus, in. d. substitutiõe posita, intelligẽdi
sunt liberi eiusdẽ quondam Gulielmi. Alias eñi nunq̃ potuisset
esse locus substitutioni facte de Margareta filia testatoris, seu e-
tiaz de Aymerico ei⁹ nepote, & suis filijs: quinimo nec substitutio-
ni facte de ppinquiore generis eiusdẽ testatoris; quia hi oẽs serua-
ta gradũ prerogatiua succedere poterãt abintestato dicto quõdã
Gulielmo. Et sic his superstitibus, aut altero eorũdẽ, idem Gu-
lielmus decedere nõ poterat sine legitimis heredibus: intelligẽ
do de veniẽtib⁹ abintestato: & tamẽ nulli ex istis inuitabant, ni-
si in eũ casum, in quẽ ipse Gulielmus sine legitimis heredibus de
cessisset. Ne igitur appareat repugnãtia vel absurditas in dispo
sitione predicti testatoris, videtur vt alias dixi qd̃ verba sine he-
redibus legitimis, intelligi debeant, id est sine liberis: prout & ita
intelligerent si solũ dictũ extitisset, sine heredibus. d. l. ex facto. §.
si. ff. ad trebel. Et hoc satis aperte indicant illa verba, & suos he-
redes legitimos ex suo corpore & matrimonio legitimo procrea-
tos: posita in institutione facta de dicto Gulielmo: & p que decla-
rantur verba predicta: sine heredibus legitimis, posita in substi-
tutione sibi facta. Uidet enim testator continuando verba loqui
de eisdem legitimis heredibus. Etiã satis probãt id quod predi
xi illa verba: & ex legitimo matrimonio pcreatis, posita in dicta
substitutione: ibi ver. aut post eũ suos heredes &c. Et hoc puto quia
dicta verba ex legitimo matrimonio, possunt & debent in dubio
referri ad alia pcedentia, posita scilicet in. d. substitutiõe. c. scd̃o
requiris, & qd̃ ibi doc. de appel. & qd̃ no. doc. in. l. j. C. de libe. prete.
vel exhere. & in. l. talis scriptura. ff. de lega. j. Ex quib⁹ omnib⁹ in-
fero, substitutionẽ predictã per mortẽ Gulielmi sine liberis vita
functi fuisse purificatã in personã dicti nobilis Aymerici, & suoꝝ
filioꝝ. Et cũ ex hincinde deductis & probatis appareat dictũ no-
bilem Joannẽ tisay, rerũ originariũ in hac causa per mediũ egre
gij quõdã viri dñi Joannis tisay, patris nobilis & honeste quõ-
dam mulieris Clipidis dicti Gulielmi relicte, ac prime & imme-
6 diate heredis, eidem Gulielmo iure hereditario successisse: † qa
heres heredis testatoris est heres. l. fi. C. de here. insti. cum suis si-
mi. palam infertur dictos nobiles de villanoua, qui pbãtur per
media, de quibus in processu, successisse dicto nobili Aymerico, &
sine liberis, potuisse agere & experiri contra dictũ nobilẽ Joannẽ
tisay, tanq̃ heredẽ grauati, actiõe personali ex testamẽto, ad re-
stitutionem dicti fideicõmissi: & eo vel maxime vel presertim quia
dicti de villanoua etiam probarunt domum & mansuz, de quibus
in libello, spectasse & pertinuisse dicto quondaz Ferrerio testato-
ri: & illos fuisse per eum tentos & possessos: & post eius mortem p-
uenisse ad dictum Gulielmum eius heredem & consequenter ad
Clipidem: & Joannem reum, & eius heredem. ¶ Et quamuis di-
ctus quondam nobilis Joãnes tisay, & post ipsius mortem & de-
cessum eius heredes, conati extiterint multis vijs seu pretensis
exceptionibus infringere intentionem dictorum nobilium de
villanoua: huiuscemodi tamẽ pretẽse exceptiones eisdem de vil-
lanoua non obsteterunt neque obstant. Et quidem primo nõ ob-
steterunt nec obstant proposita & deducta in secũdo, tertio, & qui-
busdam sequentibus articulis scilicet schedule exordientis, Ad
eos effectus & fines &c. parte dicti nobilis Joannis tisay in causa
producte, & inserte folio. 276. Jn quibus pretenditur quod bo-
na parte dictorum nobilium de villanoua restitui postulata non
fuerint dicti quondam nobilis Ferrerij testatoris, sed dicte no-
bilis Clipidis. Quoniam respondeo quod etiam probatis ar-
ticulis huiuscemodi, nihil ex illis cõcluditur contra dictos de vil
lanoua: sed ex eis potius firmatur eorum intentio. Deduxerunt
enim in dicto eoruz libello, quod bona de quibus in eo, & que nũc
restitui postulantur: primo pertinuerunt dicto quondam Fer-
rerio: & quod per eum possessa extiterunt: & deinde post ipsius
mortẽ per Gulielmũ heredem: & successiue per hanc Clipidem
dicti Gulielmi heredem: quam eidem Joannes tisay etiam asse-
ruit fuisse heredem dicti quondã Gulielmi. Et ita censetur ipsa
Clipidis bona predicta possedisse iure hereditario dicti Guliel-
mi. Et hoc satis colligitur ex dispositione primi testis examina-
ti super octauo articulo dicte schedule, & contra eum: contra quẽ
etiam deposuissent alij testes si fuissent examinati: sed illo vtpu-
to studiose omisso factus est saltus ad nonum articulum. Hec
igitur prima exceptio, vtpote nihil concludens, partem non re-
leuat. l. ad probationem. l. neque natales. C. de probationi. l. non
hoc. C. vnde cogna. & c. cum contingat, de offi. dele. cum suis simi.
Etiam nec obstant proposita & deducta in. ix. et quibusdam se-
quentibus articulis dicte schedule: quatenus inibi pretenditur
substitutiones, de quibus supra, fuisse factas caducas: propter
mortem eorum, de quibus ibi. Quoniam dico quod illis fuit op-
portune superius responsum: nec procedit quod in illis preten-
ditur de pretensa tacita repudiatiõe ex eo capite: quia illi de qui-
bus ibi nõ egerunt. Tum quia non apparet ex processu qd̃ illi de
quibus ibi habuerint notitiam huius fideicõmissi: qui etiam in
dubio ignorasse presumuntur testamentum dicti quondam Fer-
rerij. l. verius. ff. de proba. et. l. quoniam sororem. C. de in. deliber.
7 † Ubi etiam no. Bal. & post eum Alexã. de imo. & alij, qd̃ etiam so
ror non presumitur ante aditionem fraterne hereditatis habere
notitiam testamenti per fratrem conditi. Quod si procedit in he
rede instituto, vt scilicet non presumatur sciuisse testamentũ etiã
fratris: multo fortius vel saltem non minus debet procedere in
hoc casu:

hoc casu in quo non est sermo de testamento fratris: et primo here
de instituto, sed de testamēto longe remotioris et de substituto per
fideicōmissum post alios gradus. Pro hoc facit qz communiter
videmus heredes grauatos aut maxime eorum heredes nō solū
custodire, sed etiam occultare testamenta substitutis: et hinc cau-
tum est quod non valet transactio facta super his que pendente
ex testamento: nisi inspectis et cognitis verbis testamenti. l. de his
l. non est ferendus. ff. de transac. et l. j. §. j. ff. quemad. test. ape. Pre-
terea vbi essemus in casu prout certe nō sumus, in quo alias esset
presumenda scientia dicti testamenti: opus tamen fuisset illam al
legare. d. l. non hoc. et quod ibi Alex. de imo. col. j. et quod no. Bald.
in. l. etiam. col. iij. C. de execu. rei iud. et Bar. in. l. rem alienam, col.
ij. et quod ibi Alex. de imo. ff. de pigno. ac. facit. l. si adulterium cū
incestu. §. idem polioni. ff. de adul. Sed huiuscemodi scientia alle
gata non extitit: ergo etc. Stat igitur in hoc resolutio, quod illi
de quibus supra non presumuntur sciuisse dictum fideicommissum
ergo nec illud tacite repudiasse, arg. d. l. de his. l. non est ferēdus.
ff. de transac. et l. j. §. j. ff. quemad. test. ape. iunctis his que habētur
et scribuntur in. l. cum quid. ff. si cer. pet. l. is potest. et quod ibi gl. et
doc. ff. de acqui. here. vbi bonus tex. a contrario sensu. Cui non ob
stat. l. octaui. C. vnde cogna. et l. de tutela. C. de in integr. restit. mil.
8 † Quoniam respondeo quod licet cognati scire presumātur iura
sanguinis, et processum nature: vt dicitur in dictis iuribus: non
tamen scire presumuntur factum cognati, cuiuscemodi est testa-
mentum. Cum etiam nō videntur illi de quibus supra repudias-
se dictum fideicommissum: qz quilibet presumitur auarus: et nemo
presumitur suum iactare. l. cum de indebito. ff. de proba. et l. si cum
aurum. ff. de solu. ¶ Preterea etiam nec obstant proposita et de-
ducta in decimotertio et quibusdam sequentibus articulis: quate
nus in illis pretenditur dictum quondam Gulielmum heredē te-
statoris potuisse de bonis eiusdem testatoris in dicto testamento
disponere vsqz ad dodrantē, et quod propterea non potuerunt di
cti heredes de villanoua petere nisi tres vncias bonorū eiusdem
quondam testatoris: quas etiā pretendit idē Joannes tisay fuisse
propter es alienū exhaustas. Quoniā respondeo qd licet attentis
verbis substitutionis superius mētionate, potuerit idem Guliel-
mus de bonis testatoris consumere, et fortasse inter viuos dispone
re vsqz ad dodrantem: et solū teneretur reseruare substitutis tres
vncias. aut. de resti. §. nobis ergo, col. ix. et transumptiue in aut. cō
tra rogatus. C. ad trebel. tamen in testamento et vltima voluntate
hec facere non potuit. d. §. nobis ergo recte. vbi tex. videtur consi-
derare tempus mortis. Et idem etiam habetur in. d. aut. cōtra ro
gatus, dum ibi dicitur decedēs etc. qd dicto casu denotat extremi
tatem temporis. l. iiij. ff. de cōdi. et demon. quod etiā videtur q̄uis
9 ad alium finē considerasse Bal. in. d. aut. contra rogatus. † Tem-
pus autem mortis videtur esse nō post mortem, sed dum viuens
moritur: qz viuens dicitur mori. l. fi. ff. quando di. leg. ce. et l. fi. ver.
quid si neminem. ibi, dū moritur legitimus heres, et ver. se. ibi moriē
te eo. ff. de cōdi. insti. et qd no. gl. in. l. arboribus. §. de illo. ff. de vsufr.
Debet ergo attēdi id qd superest tpe mortis grauati seu dū est in
actu morienti: vt scz illud totum restituatur detracta trebellia-
nica. Dies autē legati et delate hereditatis cedit post tēpus mor-
tis. l. vnica. §. nouissimo. ibi, a tempore mortis iuncta. l. a caligato
et quod ibi Bal. et Sali. C. de nup. c. cum marthe, versi. nouissimā
etenim hominis testamentū immobile perseuerat quia testatoris
obitu confirmatur etc. de celebra. miss. Non igitur propter legatū
factum a grauato de rebus restitutioni subiacentibus, vel here-
dis institutionem dici potest quod tempore mortis grauati non
superessent dicta bona legata, vel iure hereditario relicta sic vide
tur quod grauatus nō possit testamento diminuere fideicommis-
sum: nec facere quominus possit substitutus etiam sub forma ver
borum que ex aduerso pretēditur, petere id totum quod superest
dum grauatus est in actu moriēdi detracta trebellianica. Quod
etiam voluit Raph. et post eum Alex. de imo. in. l. titius. col. fi. vel
circa, ver. Et ex his infert Bal. ff. ad trebel. et Alexand. de imo.
in. l. a filia, col. fi. ff. eo. ti. et pro hoc dicto allegat Rapha. vbi su-
pra, anthēti. nunc autem. C. de nup. Et quamuis Alexan. de imo.
in. d. l. a filia col. fi. in aliquo saluet dictum Bal. contrarium tenē-
tis in. d. authē. contra rogatus: huiusmodi tamē saluatio casum
nostrum non attingit. Et sic non obstat ei quod dixi. Non potuit
igitur heres dicti Gulielmi, et consequenter dictus Joannes ti-
say ex persona illius detrahere dodrantem: sed duntaxat legi-
timam et trebellianicam: per ea que not. glo. Bar. et doc. in. l. papi-
nianus. §. meminisse. ff. de inoffi. testa. Quamuis supersit difficul-
10 tas, † an propter omissionem confectionis inuentarij, de cuius
confectione non apparet, perdiderit ipse Gulielmus trebellia-
nicam: super qua multi multa scripserunt: vt colligitur ex his
que no. doct. in. l. marcellus, in prin. ff. ad trebel. et in aut. sed cum
testator. C. ad leg. falci. sed quia puto hunc casum esse decisum in
prouincia vel ex constitutionibus, vel consuetudine, super eo non
insisto. Etiam remanet difficultas, an fructus per eundē quondā
Gulielmum percepti debeant in trebellianicā imputari: super
qua videntur Bart. Sali. et quidam alij voluisse quod nō, in. l. iu-
bemus. C. ad trebel. Et Ang. cōsi. cxx. exordiente, Jolns dñi dal-
uiani de tuderto, colū. vi. ver. ad secundum dico qd filius graua-
tus. Et Roma. cōsi. ccvj. exordiente, licet de cōmuni conclusione.
Paul. vero de cast. tenuit contrarium in. l. si mulier. §. cum pro-
poneretur. ff. ad trebel. vbi inducit bona fundamenta: qui etiam
ita consuluit cōsi. xc. exordiente, Quia dubia supra formata: vbi
etiam eleganter loquitur. Et sequitur Alexā. de imo. in. d. §. cum
proponeretur, col. viij. ver. ex hoc casu: qui etiā idem cōsuluit cōsi.
clxv. exordiente, circa presentē consultationem, col. vlt. in. v. volu.
Idem tenuit Cuma. in. l. coheredi. §. cum filie. ff. de vulg. et pup.
Et hanc partem sequitur Anto. corse. in suo tracta. de regia po-
testate. q. lxxiij. col. ix. ver. Capio tertium dubiū: et Paul. de mōte
pi. in repetitione. l. in quartam, char. xxv. col. j. ff. ad le. fal. Sed qz
existimo etiam hunc casum esse decisum in prouincia, non insisto.
¶ Ad id vero quod opponitur de ere alieno dico in primis, vel
nihil, vel minimū esse probatum per testes. Quo ad id vero quod
fuisse probatum pretenditur per instrumēta: respōdeo. Et primū
quidem ad instrumentum cuiusdā pretense quittantie dicte Cli-
pidi concesse, insertum fol. 204. dico et respondeo, quod illud non
obstat: pro eo quia nō apparet quod summa de qua ibi fuerit de-
bita per dictos ferrerium aut Gulielmum: nec verba narratiua
huiusmodi instrumēti hoc probant in preiudicium dictorū substi-
tutorum: quia res inter alios acta etc. c. inter dilectos. §. porro, de
fi. instru. cum suis simi. quāuis probent inter contrahentes, et eo-
rū vniuersales successores. l. optimam. C. de cōtrahen. et cōmit. sti-
pu. Quo vero ad instrumēta transactionis dudū celebrate et inite
per et inter dictū Gulielmum de Tarascone ex vna parte: et geor-
gium ysnardi patrem et legitimum administratorem Antoneti
eius filij ex alia: de et super solutione pretēse reste dotis dicte quō-
dam Margarete de tarascone matris eiusdē Antoneti, et quit-
tātie per eundem Georgium facte ipsi nobili Gulielmo de flore-
nis. l. que instrumēta inseruntur folio. 318. et 331. dico quod illa, et
presertim instrumentū quittātie dicte summe quinquaginta flore
norum, eisdem tisay non prosunt: pro eo quia nō apparet quid vel
quantum fuerit eidem Georgio solutū de dicta summa per dictū
nobilē Gulielmum. Non enim hoc ibi exprimitur: sz vt apparet
ex instrumento predicte quittantie, dubiū est et incertum an sum-
ma huiusmodi soluta extiterit per dictum nobilē ferrerium, aut
11 per do. Bertrandum, vel alios inibi mentionatos. † Est igitur
probatio incerta: et sic non releuatoria. c. in presentia, de probat. et
quod no. Bar. et docto. in. l. inter stipulantē. §. si stichum. ff. de ver.
obliga. Quo aūt ad instrumētum recognitionis seu quittātie. d.
Gulielmo facte de quadraginta florenis per dictū Georgiū re-
ceptis, quod inseritur fo. 340. nihil consulo opponendum. Tria
vero instrumenta inserta: primū scz cōtinens transactionem olim
celebratam et initā per et inter nobilē Raynaldum de monte fal-
con. dominū de mota, seu eius procuratorē ex vna parte, et dictā
clipidē ex alia. Secūdum fol. 353. cōtinens ratificationem dicte trās-
actionis, factā per dictū de mota. Et tertium continens quittā-
tiam dicte Clipidi concessam per dictum de mota, insertum fo.
356. non faciunt ad factum. Si enim pecunia, que parte dicti
Gulielmi (prout in primo instrumento legitur) fuerat deposita,
erat per eum debita, ipse se liberauit. Et si postea hāc summā, vel
sibi similē: et id quod sua culpa adiectum est, soluerit dicta Clipi-
dis, non teneretur ad restitutionē illius dictis de villanoua: nec
propter pecuniā huiusmodi potest, aut de iure debet dictū fidei-
cōmissum in aliquo diminui: vt pote p eam que nec per dictū fer-
rerium, nec per dictū Gulielmū fuerat debita: nisi forte quo ad
summam depositam. Sed cum dicta Clipidis et dominus Joan-
nes tisay illam postea recuperassent, et sibi appropriassent, non est
solutio illius per ipsam Clipidē postea facta eisdem de villano-
ua ad diminutionē fideicōmissi imputanda. Quo vero ad instru-
mētū seu literas testimoniales cuiusdā quittātie cōcesse per quō-
dā Gulielmū de tays prefato ferrerio, anno domini. M. cccc. xxv.
illa non facit ad factum, postqz solutio facta est per testatorem. Et
quo ad instrumentum seu literas testimoniales alterius quittan-
tie insertas fo. 362. et que quittātia pretenditur cōcessa. d. Clipidi,
Anno dñi. M. cccc. xxvij. et die. vj. mēsis Februarij, nihil aliud op-
pono: nisi qd ex processu cause huius apparet. d. Gulielmū diu
vixisse post annū proxime dictum: et sic non esse verū qz ipsa Cli-
pidis relicta et heres. d. Gulielmi solutionē de qua ibi fecerit tē-
12 pore proxime dicto. ¶ † Preterea nec etiā obstat pretensa pre-
scriptio, de qua idem Joannes tisay opponere tentauit in vige-
simo, et quibusdam articulis sequentibus schedule superius men-
tionate. Tum quia si acta cause huius opportune inspiciantur,
non fuit, nec est probatum parte eiusdem tisay, qd a tempore pu-
rificate conditionis dicti fideicommissi cucurrerit tempus suffi-

ciens ad prescriptionem parte dicti tisay oppositam. Non enim probatum est, qd tempore incboationis cause buius preterijssent quadraginta anni: quinimo nec triginta, a tempore mortis dicti quondã Gulielmi. Et ita dictis de villa noua non obstiterũt nec obstãt .l. omnis, cum suis simi. C. de prescriptio. xxx. vel. xl. an. Tũ etiã qz vbi probatum extitisset, qd a morte dicti Gulielmi preterijssent dicti. xxx. an. nõ tñ probatum est qd tot effluxerint a morte dicti nobilis Aymerici z Jacobi patris z filij: per quorum mortem z decessum fuit via aperta liberis dicti Jacobi: qui etiam (vt alias dixi in schedula superius mentionata) censet fuisse inuitati: z qui viuentibus eisdem Aymerico z Jacobo auo z patre experiri non poterant: z hoc vel pro eo quia dictum fideicõmissum primo eis delatum extiterat: z q̃ñ sitis, iuxta doctrinam Bart. in. l. gallus. §. quidam recte. ff. de libe. z postbu. vel quia saltem erant in potestate: z ita interim non cucurrit prescriptio cõtra eos: quia non valenti agere zc. l. j. C. de bo. mater. z. l. j. §. fi. C. de anna. excep. Tum z quia supposito, citra preiudiciũ veritatis, qd prescriptio etiã cum effectu cucurrisset: qz tamen tam prefati nobiles de villa noua, q̃ domina Philippa de barrerio eorum quondam mater ignorauerant: z, vt colligitur ex his que superius dixi, ignorasse presumuntur testm̃ superius mentionatum, z substitutionem de qua supra, deberent z debent ipsi de villanoua aduersus prescri-
13 ptionem huiusmodi in integrũ restitui: quia† ignorãtia est equa z probabilis causa concedendi restitutionem in integrum aduersus prescriptionem: vt al's scripsi in hac causa in. d. s. schedula exordiẽte, Dudũ fuit in humanis, inserta fo. 415. pro quo multas remissiones ponit Alexan. de imo. cõsi. lxxi. exordiente, Videretur prima consideratione dicẽdum zc. z cõsi. lxxxiiij. exordiente. In causa vertente zc. in primo volu. z Fran. de are. consil. ciiij. exordiente: Breuitas in consulendo zc. z do. Feli. in. c. vigilãti, colum. j. z multis sequentibus, de prescrip. Et quamuis Ang. contrariuz sensẽrit, scilicet quod prescriptio. xxx. annorum currat sine spe restitutionis in integrum, prout ipse notat in. l. sicut, in verbis fina. C. de prescrip. xxx. an. z in. l. si infanti, in fi. cõmenti. C. de in. delib. tamẽ opinio communis est in contrarium: a qua non est recedendum. l. j. ibi, Crebrior apud veteres opinio. ff. de offi. q̃sto. z qd no. Hostiẽ. z alij in. c. j. de constitu. Et licet super prescriptione. xl. an. an scilicet etiam aduersus eam detur restitutio in inte. ex capite ignorantie, sit maior difficultas: Jo. tamen de imo. sentit eã dari etiam in hoc casu, put ipse no. in. c. fi. char. vij. col. j. de pscri. Panor. in d. c. vigilanti, z in terminis illi9 decretalis, que de tali prescr. loquitur, Ange. in. l. in heredẽ. ff. de calũ. Et hanc opinionẽ videtur sequi Alexan. de imo. in. d. consi. lxxi. z consi. clxiij. exordiente, Viso processu cause vertentis zc. col. iij. ver. secundo deberet concedi. z cõ. clxix. exordiẽte: Viso themate suprascripto zc, colũ. fi. vel circa, ver. Non obstat quod aduersus prescriptionem zc. in. ij. vol. z vtrobiq3 dicit hanc opinionem esse communem, z multos inducit. Propter quod etiam videtur qd ab ea non sit discedendum: quãuis verum existat aliquos tenuisse opinionem contrariam. ¶ Et quãuis proposita z deducta parte dictoꝝ tisay in quibusdam eoꝝ articulis exordiẽtibus: Articulos additionales infrascriptos, insertis fo. 399. videanẽ prima facie cõtinere exceptionem legitimã: z talem per quã fortasse poterãt videri dicti nobiles de villanoua a petitione bonorũ inibi zc. repellendi: re vera tñ illa nõ obstiterũt neq3 obstant: qz licet huiuscemodi proposita fuerint parte nobilis Antonij tisay, filij z heredis dicti quondam nobilis Joannis hãc causam prosequentis coram hac insigni curia recusata in quibusdã suis articulis, insertis post fol. 16. vsq3 ad decimũnonũ articulũ inclusiue: illa tñ, quatenus inibi pretenditur q bona contẽtiosa fuerint do. Catharine de villanoua, pretense vxoris dicti quondam ferrerij testatoris, z matris dicti Gulielmi, non probantur. Et quidem non per instrumenta, q̃ de his non apparent: nec per testes: qz de his nõ deponunt. Et sic dici nõ possunt fuisse grauati propter repulsionem dictorũ articulorum factã per doc. iudicem tarascoñ. coram quo primo pducti extiterunt. Esto igitur, citra preiudiciũ veritatis, vt a dicta repulsione appellare potuissent: tñ ex eo solo qd dicti articuli repulsi extiterunt non fuit illatum grauamẽ iustificatiuum appellationis: sed opus erat qd probaretur veritas oppositorũ. c. ex parte ade, de testi. z. c. interposita, in prin.
14 z qd ibi doct. de appel.† Ad qd facit notabile dictum Jnno. in. c. post electionem, de cõcess. preben. dicentis qd licet prima facie appareat excep. rationabilis z legitima: tamẽ q̃ñ iudex vehementer suspicatur qd non sit vera, põt ipse iudex huiuscemodi exceptione nõ admissa sniam proferre: nec debet idem timere appellationem: qz propter hoc qd exceptionẽ prima facie legitimã nõ admisit non cassabitur snia, nisi in causa appellationis probetur de veritate ipsius exceptionis. d. c. interposita. Etiam nec obstãt proposita z deducta in vicesimo capit. qz quãuis duo aut tres testes super illo deposuerint, z dixerint dictum Gulielmũ possedisse bona de quibus ibi: non tñ deponunt qd illa possederit tãquam heres, d. dñe Catharine eius pretense matris. Et sic eorum depositiones non contradicunt intentioni dictorũ de villanoua: qui etiam proposuerũt z probarunt dictum Gulielmum possedisse vt heredem sc̃ d. quondam ferrerij testatoris. Qd autẽ in dictis articulis successiue deducitur, dictum Gulielmum hereditatem instituisse Clipidẽ eius vxorem, z deinde ipsam clipidẽ dñm Joannem tisay eius virum: z ipm do. Joannẽ tisay alium Joannẽ eius filium: z postremo hũc Joannẽ instituisse nobilem Antoniũ: ac ipsos Clipidem do. Joã. ac. alium Jo. z Antonium successisse dictis progine mẽtionatis testatoribus: et bona predicta possedisse: ac ipsum Antoniũ illa possidere, non aduersatur intentioni dictorũ nobilium de villanoua: sed facit pro intentionẽ eorundem. Ex hoc eñi manifeste apparet eos potuisse experiri z agere actione personali ex testamẽto cõtra ipm nobilem Joannẽ, tanq̃ heredem dicti heredis grauati: qz vt iam dictum est: heres heredis testatoris est heres. d. l. fi. C. de hered. insti. Et quãuis possent multa alia induci pro dictis nobilibus de villanoua: qz tamen premissa, si nõ desipio, videntur sufficere, vlterius non insisto. Concludens sub benigna supportatione huius insignis parlamẽti, sententiam fore z esse ferendã pro eisdem nobilibus de villanoua: etiã non obstante pretẽsa nullitate pcessus: de qua dicti tisay opposuerunt ex pretẽso defectu actorie, facte per magistrũ Petrum andronis tutorẽ predictorum heredum: que vel maxime, vel saltem ideo non obstat: quia post opportunam procuratorũ constitutionẽ fuit predictus Ant. per hãc insignẽ curiã plene auditus super illis articulis, de quorũ repulsione cõquerebatur: z propter quã appellauerat a dicto do. Judice tarascoñ. Jta vt nec enim releuet dicta pretensa nullitas, nec illa officiat dictis nobilib9 de villanoua: vt clare colligitur ex inspectiõe actorum cause huius: per que apparet, quod ante mortem dicti nobilis Joannis plene fundata extiterat intẽtio dictorum nobilium: z post dictam procuratorum constitutionem factã per dictum nobilem Ant. fuit ipse plene auditus super his que proponere z probare voluit.

¶ Argumentum.

¶ Per carcerationem iniurie nota quedam inuritur, que non vsquequaq3 facile ablui potest. V. F.

1 ¶ Incarceratio quo casu dicatur iniusta.
Jncarceratio non potest ex toto reparari.
2 Grauamen quod per incarcerationem infertur nõ põt reparari.
3 Exceptio nullitatis impedit capturaz persone, que fieret in executionem sententie.
4 Jncarceratus iniuste pro administratione negotiorum vniuersitatis non solum debet reparari, sed etiam ipsa vniuersitas.
Minister vniuersitatis representat ipsam vniuersitatem.
5 Offensa alteri facta per vassallũ in odium domini feudi perinde habetur, ac si facta esset ipsi domino.

¶ De iniur. Consil. xliij.

Pro cõfirmatione statuti seu cõuentionis proposite: seu pro habenda responsione de z super supplicatis de Salone oblata z porrecta reuerendissimo in Christo patri z dño, do. Arelatẽsi archiepo: non potuerunt nec de iure debuerunt dñi eius syndici, assessor, z alij, aut eorum aliqui incarcerari pretextu eorum. de quibus al's dixi: z in quibus dixi z respondi eosdẽ
1 non deliquisse. Propter qd videtur† qd si propter illa, aut eorum aliqua fuerint incarcerati, incarceratio fuit iniusta: z ipsis incarceratis illata est iniuria in preiudicium, qd non põt ex toto reparari, vt voluit Bald. in. l. j. C. in inte. resti. postu. ne quid noui fiat. Vbi dicit Bal. qd si condẽnatus petat se in integrũ restitui: non potest interim incarcerari in vim sententie cõtra eum late, vel in-
2 strumẽti obligatorij: † quia grauamẽ qd per incarcerationem infertur nõ põt reuocari. Et dicit Pau. de cast. in. l. iiij. §. condẽnatũ. ff. de re iud. z Alex. d imo. in addi. ad Bal. i. d. l. j. C. de i inte. re-
3 sti. pos. † qd exceptio nullitatis, seu petitio impedit capturã persone, que fieret pro executione sentẽtie: quia per capturã infertur iniuria quedã, que non põt aboleri. Jdẽ voluit do. Feli. in. c. cũ super. col. penul. de re iud. vbi allegat dictũ Bald. in. d. l. j. z dicit qd licet carceratus possit excarcerari, z agere actione iniuriarũ, per quã consequit etiã damnũ z iniuriã si fuit iniuste incarceratus. l. penult. C. qui bo. cede. pos. tñ ille actus carcerationis d3 esse non ex toto retractabilis pp̃ter incommodũ z aliqualẽ notã. Unde dico qd tale grauamen potest allegari ad impediendã executionem in omni casu quo grauamen penitus irreparabile allegari posset: vt pnts

4 puta in casu cle.§.de re iud.vbi p do.Cardi.Florē.q.iij.† Et puto qđ nō solū facta fuerit iniuria dictis do. carceratis sed etiā vniuersitati,cui tunc seruiebant:ꝛ in executione seruitij:ꝛ in administratione negotiorum eiusdē vniuersitatis fuerūt capti, carcerati,ꝛ detenti,pro eo quia tūc repraesentabāt vniuersitatē: per id qđ habetur in.l.itē apud labeonē.§.si quis virgines,ꝛ sequēti.ff.de iniuriis,ꝛ qđ no.Jo.fa.in.§.sed si,insti.eo.ti.Et idē post Jaco.de ra. voluit Sali.l.i.C.de iniu.Ad qđ facit qđ voluit Bal.ꝯsi.cxxxvi. exordiente, Nihil cōe ꝛc.ꝛ Alex.de imo.in.l.si finita.§.si de vectigalib⁹,col.xvi.vel circa,ver.itē nō bene.ff.de dā.infec. vbi voluit,
5 †qđ offensa alteri facta per vassallū i odiū vel despectū dñi feudi perinde habetur, ac si facta extitisset ipsi dño. Pro quo allegat Bal.l.ossa.§.si.ff.de religio.ꝛ sump.fu.ꝛ qđ not.Bar.in.l.hostis.ff. de capti.ꝛ glo.scōm vnū intellectū in.l.arbitro.§.si.ff.de dolo. Et idē voluit Jo.de imo.in.d.§.si de vectigalibus, ꝛ And.de iser.in c.j.§.Item si fratrem,ti.quib.mo.feud.amit. Que oīa dixerim ꝛc.

¶ Argumentum.

¶ Qui estimationem vel pretium,non rē ipsam,soluere cauit, cōpēsare potest ex eo.quod in gestione negotiorum creditoris recte consumpsit. A.F.

1 ¶ Inuito creditore non potest aliud pro alio solui.
2 Moroso nil morosius:ꝛ doloso nil dolosius.
3 Exceptio compensationis de quantitate ad quantitatem regulariter opponi potest.
4 Exceptio peremptoria regulariter non admittitur post latā sententiam diffinitiuam,que in rem transiuit iudicatam.
5 Conueniri an possit quis ex mala negotij gestione.

¶ De compensa. Consil.xliij.

Pro pleniore, ꝛ faciliore demonstratione boni iuris nobilis ꝛ honorabilis viri Cathelini combe, dñi montis clusi, praemitto,ꝛ suppono qđ quicquid sonant verba cuiusdam praetense appodexe, quam anno domini. M.cccclxxxiij.ꝛ die.x.mēsis octobris,frācisco ꝛ perriono mayaudis fecisse dicit dictus nobilis Cathelinus,suo ꝛ suorum nepotū, ꝛ heredum honorabilium quondam virorū Rolini cōbe eius fratris,ꝛ Bartholomei laurētij eius cognati nominibus, de noningētis ꝛ vndecim bēnis salis:partes praedicte senserunt ꝛ sentiunt eundem nobilē Cathelinū pmisisse quorū supra nominib⁹ soluere dictis mayaudis non quidem nongentas ꝛ vndecim bēnas salis, ꝛ in sale:sed pretiū seu estimationē huiuscemodi noningentorum ꝛ vndecim bēnarū salis:ꝛ sic in pecunia: nō vt praedixi in sale. Quo fit vt eidem nobili Cathelino effectualiter opponenti exceptionē cōpensationis de eo qđ praetendit sibi deberi,ꝛ qđ debetur per dictos mayaudos ad causam vecture salis,de quo in.d.appodexe, ꝛ processu cause huius,non ob.l.ij.§.j.ꝛ qđ ibi doc.communiter. ff.si
1 cer.peta.ꝛ.l.j.C.de fabricen.lib.xi.vbi probatur qđ inuito creditore aliud pro alio solui non possit:ita vt etiā pro frumēto vel oleo mutuato non possit debitor soluere estimationem: quoniā vt praedixi partes in casu de quo queritur censuerūt dictā salis quantitatem fuisse venditam ꝛ emptā: non autē mutuo datam. Quo praemisso dico ꝛ respondeo eundē nobilem Cathelinum fouisse ꝛ fouere iustam causam:ꝛ qđ ipse non obstāte ptenso lapsu termini.de quo in dicta appodexe,potuit p sui defensione opponere de expensa vecture per eū facte,ꝛ que per eum facta probatur ad grandē vtilitatem ꝛ cōmodum dictorum mayaudorum. Nec sibi obstetit seu obstat id qđ ex aduerso praetenditur, scilicet qđ computa in dicta appodexe mentionata facta nō extiterint infra terminum de quo ibi. Tū qꝛ non apparet qđ de cōputis huiusmodi faciendis fuerit idē Cathelinus parte dictorum mayaudorum infra terminū requisit⁹:quod tamen requirebatur,per theoricā quā ponit Innoc. Hostiē. ꝛ alij in.c.extirpāde.§. qꝛ vero, de preben.ꝛ eo maxime qꝛ ex appodexe huiusmodi non apparet eundē Cathelinū promisisse facere cōputa infra certum terminū. Tū ꝛ quia non solū erant videnda computa dictorum nobilis Cathelini ꝛ nepotū: sed etiā dictorum mayaudorum: qđ maxime colligitur ꝛ apparet tam ex cōputis traductis ꝛ productis corā spectabili viro domino Oliuerio delphinali consiliario ꝛ cōmissario, ꝙ ex relationibus nobilis ꝛ honorabilium virorū francisci costagij ꝛ Joānis iouberti. Non igitur alio nō apparente praetendi potest potius stetisse per dictos nobilē Cathelinū ꝛ nepotes,quominus cōputa fierēt, quā per dictos mayaudos:ꝛ ideo de hoc opponi non potest parte di-
2 ctorum mayaudorū.† Quia nil morosi⁹ moroso,sicut nil doloso

doloso,ar.l.in arenam,in fi.ꝛ quod ibi glo.C.de inoffi.testa. ꝛ quod not.glos.in.l.quoniam.C. de heretic. Tum ꝛ quia illa verba, En nous rabatant ce q̄ il doit ausdictz heritiers ꝛ nous comme sera veu ꝛc. Hoc est,nobis detrahendo quod dictis heredibus nobisq; debet,prout calculabitur,vel exequtietur ꝛc.de quibus in appodexe fuerūt inibi apposita in fauorē dicti nobilis Cathelini ꝛ suorum nepotū:ꝛ contra dictos Franciscum ꝛ perrionum : ergo non debent in ipsius nobilis Cathelini odium retorqueri. l. quod fauore,cū suis simili. C.de legi.qđ tū fieret si post lapsum dicti praetensi termini non potuisset aut posset idem nobilis Cathelinus opponere aduersus dictos mayaudos exceptionē cōpensationis, seu. ad extenuationē summe,de qua in dicta appodexe, deducere vecturam seu expensam vecture,de qua tā in dicta appodexe, quā
3 in processu cause huius:† quia certū est exceptionē cōpensationis de quātitate ad quantitatem regulariter opponi posse. Quia interest nostra potius nō soluere, ꝙ solutum repetere.l.j.ꝛ.ij. ꝛ multis alijs.ff.de cōpensa.l.in ea,ꝛ.l.si cōstat,cum multis simili. C.eo. ti.Et potest hoc fieri non solum pēdente causa:sed etiā post latam sententiā contra eū qui de compensatione opponit.l.si cum militi.§.j.ff. de compensa.ꝛ.l.ex causa.C.eo.titu.Cui dicto nō ob.l.j.C.de
4 iu.ꝛ fac.igno.ꝛ.l.perēptorias.C.senté.rescin.nō pos. vbi habet† ꝙ regulariter post latā sentētiam diffinitiuā,q̄ in rem transiuit iudicatā,non admittitur peremptoria exceptio. Quoniā respōdeo qđ illa iura procedunt quando exceptio obijcitur contra sniam:ꝛ ad impugnationē illi⁹:nō aūt quādo opponit ꝯtra executionem: vt est eo casu quo opponitur cōpēsatio, per quā nullaten⁹ impugnatur sentētia.l.nesennius.§.si.ff.de re iudi.l.fideiussor.§. idē respōdit. ff.de fideiussoribus,ꝛ.l.ex diuerso.§.si.ꝛ qđ ibi do.ff.sol.matri. Nemini ergo dubiū quin sublatis dictis verbis, En nous rabatāt ce q̄ il doit ausdictz heritiers ꝛ nous cōme sera veu ꝛc. Hoc est,deducendo nobis id qđ dictis heredibus ꝛ nobis debet, prout erit cognitū ꝛc.potuisset ꝛ posset idē nobilis Cathelinus opponere cōpensationē de eo qđ sibi debebat,vel illud deducere etiā post lapsum terminū:etiā si ipse iurasset soluere.j.terminū, vel in ipso termino:p id qđ voluit Bar.in.l.nō amplius,col.fi.ver. iuxta primū quero.ff.rē ra.ha.vbi dicit qđ si aliqs promiserit soluere certā quātitatē,ꝛ hoc iurauerit:ꝛ nunc cū forte conuenitur cōpenset, liberatur a periurio. Pro quo inducit qđ licet cōditio intelligi debeat in forma specifica, sicut iuramentum.l. q heredi.in prin.ꝛ.l. meuius.ff.de cōdi.ꝛ demō.tū videmus qđ iussus dare seu soluere implet cōditionē cōpensando.l.si peculiū.ff.de sta.lib. ergo ꝛ q cōpensat iuramentū implet:qđ nō esset nisi cōpensando videret qs soluere. Praeterea hoc dictū Bar.seqtur Ang.ꝛ Raph.in.d.l.amplius,ꝛ Alexā.de imo.cōsi.xij.exordiēte: Uiso themate ante scripto,in.ij.vol. Posset igit sublatis verbis predictis dictus nobilis Cathelinus opponere cōpensationē de praedicta vectura, seu expensa illius:ꝛ illā deducere de dicta summa:qꝛ deducendo seu cōpensando censetur ipse solutionē facere vsq; ad concurrentē quātitatē.ꝛ ideo dicit Ang.ꝯsil.cxxviij.exordiente, Quidā noīe nicola.alias incipit,Uisis dictis dubijs,qđ si ego velim cōpensare,aduersario volente in cōpensationē reducere illud qđ petitur cōpensari,ipse videt recusare, ꝛ recusat ne sibi soluatur.l.iulianus. ff.de cōdi.indebi.Nō possent igitur nec de iure deberent dicti mayaudi impedire dictam compensationem seu deductionem : ergo nec nunc possunt:quia vt dixi id quod fauore ꝛc. Praeterea cum exceptio dicte deductionis admissa extiterit, ꝛ probata fuerit vectura dicti salis facta sumptu ꝛ expensa dicti nobilis Cathelini : debet super ea pronūtiari,etiam si als nō fuisset prout erat exceptio huiusmodi admittenda,iuxta theoricam quam ponit Inn.in.c.cū dilecta, de rescriptis, ꝛ in.c. cum Bertholdus, de re iudi. dicens quod licet opponi possit de iniquitate sententie, que in rem transiuit iudicatam:si tamē opponens fuit de facto admissus,ꝛ probauerit iniquitatē:debet iudex super ea pronūtiare. Quia de qua re cognouit iudex ꝛc.l.de qua re.in prin.ff.de iudi.ꝛ quod Inno.in.c. cum contingat,de offi.dele. Quod autem idem Cathelinus dictā vecturam probauerit, hoc apparet per depositiones testium in hac causa productorum:insuper ꝛ per libellum ꝛ articulos illius declaratorios,parte dictorum mayaudorum in hac causa productos:ꝛ in quibus loquentes de quantitate duarū milliū nongentarum ꝛ triū bennarum salis,dicunt illas fuisse ductas per ipsum nobilem Cathelinum super gundelis seu fustibus dictorum Rolini ꝛ Bartholomei. Per productionē igitur libelli ꝛ articulorū huiusmodi censentur ipsi mayaudi fuisse cōfessi dictam vecturam fuisse factam per eundem nobilem Cathelinum. Et expensam huius vecture cōfessus est praefatus perronetus coram dicto domino Oliuerio,se ꝛ dictum Franciscum adhuc debere, ꝛ eos velle de ea satisfacere illi cui ꝛc.sed dissimulantes dicti mayaudi hanc vecturam deberi huic nobili Cathelino, ꝛ praetendentes q uod illa vel forte insolidum,vel pro parte debeatur heredibus dictorū Laurētij ꝛ Rolini,nituntur quantum possunt ne per ipsum Rolinum

hat deductio, quam facere potest de sumptu dicte vecture: quam vt dixi fecisse probatur ab Auenione vel circa vsq; ad Viuariensem ciuitatem. De vectura vero facta a loco recepti salis vsq; ad Auenionensem ciuitatem, ⁊ de loquerio gundellarum que dicuntur fuisse dictorum Laurentij ⁊ Rollni non contendit idem Rolinus, sed de vectura predicta ⁊ ministratione sumptuum seu expensarum, quas fecit, ⁊ quas fecisse ⁊ facere voluisse presumendum est non gratis. l. cum de indebito. in prin. ff. de proba. ⁊ l. si cum aurum. ff. de solu. sed animo recuperandi hanc expensam a dictis mayandis: de quo sunt text. vulgares in materia negotiorum gestorum. Presumitur etiam fecisse hanc vecturam ⁊ sumptum ministrasse non nomine predictorum heredum sed suo proprio, ar. l. ⁊ magis. ff. de solu. ⁊ l. si ita stipulatus fis. §. chrisogonus. ff. de ver-
5 bo. oblig. † Et quemadmodum ex mala negotij gestione si illa cōtigisset in vectura dicti salis potuisset ipse Cathelinus conueniri per prefatos mayandos negotiorum gestorum actione: ita ⁊ econtra conueniens est ac iustum ⁊ equum quod eidem nobili Cathelino qui valde vtiliter negotiū gessit, datur actio, ⁊ consequenter in hoc casu exceptio, per quā efficaciter cōsequatur solutionē debiti dicte vecture, quod vt puto (si nō fallor) fieri deberet etiā si essemus in casu prout nō sumus, nec de hoc opponūt dicti heredes in quo idem nobilis Cathelinus dici posset fecisse dictam vecturam nomine predictorum heredum, argumē. eorum que habentur in. l. si pupilli. in prin. ⁊ quod ibi gl. super verbo obligatū, ⁊ qđ no. glo. in eadem lege. §. itē ait si titij super verbo, ipso gest. ff. de neg. gest. ex quibus gl. ⁊ tex. hoc habetur qđ si negotiū ad me pertineat cura ⁊ solicitudine ⁊ aliquis mei cōtēplatione negotiū gerat, q̃uis possit cōtra me experiri ⁊ agere: habet tamē dn̄m indistincte obligatum. Supposito igitur, citra preiudiciū veritatis, qđ dicti heredes tenerentur ad vecturam dicti salis: ⁊ qđ .d. nobilis Cathelinus horū heredū cōtemplatione salē deuehi fecisset: haberet nihilominus dictos mayandos dominos salis, quorū negotia vtiliter gessit, indistincte obligatos pro pretio vecture. Nō ergo obstat dicto nobili Cathelino qđ in discursu dicte cause in mediū deduxit pacta ⁊ cōuentiones dudū celebratas ⁊ initas inter dictos mayandos, ⁊ prefatū quondā Bartholomeū laurētij, de ⁊ super tiragio per ipsum Bartholomeū faciēdo qđ etiā nō deduxit idem Cathelinus, vt fatetur ⁊ ostēderet dictā vecturam fecisse contēplatione predictorū heredū vel vt eos ab obligatione liberaret, sed ad hūc finē vt huic insigni curie appareret ad quantā summā tenerentur ipsi mayandi eidē nobili Cathelino pro vectura per eum facta.

¶ Ex quibus omnibus iunctis, alias eleganter allegatis parte eiusdē nobilis Cathelini in quadā ei⁹ schedula exordiēte, In hac causa supplicationis ⁊c. apparet de bono iure eiusdē nobilis Cathelini, scilicet quod vsq; ad cōcurrentem quātitatem fieri debeat cōpensatio de eo qđ sibi per dictos mayandos debetur ad causam dicte vecture ad dictam summam seu quantitatem noningentorum ⁊ vndecim hennarum salis: ⁊ quod de quantitate huiusmodi deduci ⁊ detrahi debeat tantum, quantum ascendere comperietur id quod sibi debitum est pro vectura. Sic enim faciendo censeretur ⁊ censeri debebit eisdē mayandis soluere: q: vt iam dixi compensatio est quedā solutio. l. si debitori ibi, nihil interest soluerit an compēsauerit. ff. qui po. in pig. habe. ⁊ l. si peculium. §. qđ si heredi. ⁊ quod ibi Bened. de plum. ff. de sta. libe. Et ita mihi videtur sub correctione cuiuslibet ⁊c.

¶ Argumentum.

¶ Quāuis in donatione matrimonij mētio fiat, nō cōtinuo donatio propter nuptias est censenda: ⁊ q̃uis arbitrio cuiuspiam localia remissa sint; interdum tamen ab eius persona licet recedere: nec illa hodie perdit mulier conuolans ad secunda vota etiā infra annum luctus. V. F.

1 ☞ In donatione propter nuptias ⁊ in dote debet esse equalitas sicut in earum lucris, ⁊ nu. 5.
2 Mulierum genus auarissimum est.
3 Donatio inter viuos an semper sit prohibita fieri inter cōiuges.
4 Donatio propter nuptias soluto matrimonio reuerti debet ad donantem, vel illum pro quo facta est.
6 Pactum inter virum ⁊ vxorem de dote lucranda viro decedēte est reipub. aduersatiuum.
7 Verba ista bon regard: Bon plaisir; hoc est, bona ratione, bono visto, ⁊ similia important arbitrium boni viri.
8 Verbum bon vouloir; hoc est, bona voluntas importat liberam voluntatem.
9 Verbum importans liberam voluntatem non restringitur per verbum importans arbitrium boni viri sibi adiunctum.
10 Iocalia mulieri promissa an sint de appenditijs dotis.
11 Societas cōtrahi potest nulla facta mentione partium seu quotarum societatis.
12 Conditionalis dispositio per existentiā conditionis effectū assumit.
13 Dos debet secundū qualitates ⁊ dignitates personarū constitui.
14 Bona paraphernalia an habeant priuilegia doti concessa.
15 Pene inducte contra mulieres secundo nubentes infra annum luctus an sint hodie correcte, ⁊ quare sit inducte.

¶ De dona. inter vir. ⁊ vxo. Consi. xlv.

Ex themate mihi transmisse consultationis parte nobilis ⁊ generose mulieris domine Gabriele de tornello heredis vniuersalis nobilis ⁊ potentis quondam viri Ioannis garini domini de tornello ⁊ domine Ludouice de crussolo eius eliciunt multa dubia; qb⁹ rn̄deo breuiter ⁊ succincte prout infra. Et primo ad primum; pro cuius faciliore declaratiōe premitto, qđ donatio mille librarū inibi mentionata: ⁊ quā fecisse d: dictus quōdam nobilis Ioānes garini nobili ⁊ generose mulieri dn̄e Simone de viena, eius tūc future spōse, ⁊ postea vt opinor facte vxori, non fuit vera ⁊ propria donatio propter nuptias: ea. s. de qua ⁊ cuius natura habet in. §. est ⁊ aliud, insti. de dona. ⁊ in. l. j. ⁊ per totū tit. C. de dona. an̄ nup. Cuius illa videtur
1 rō; † q: in donatione ppter nuptias, ⁊ dote dz esse equalitas: insuper ⁊ in earū lucris, aut. de equa. do. §. j. col. vij. ⁊ trāsumptiue in aut. equalitas. C. de pac. cōuen. tā super dote ⁊c. qđ tn̄ nō contigit in hoc casu. Et quidē nō in dote ⁊ donatione ppter nuptias: quia dos fuit cōstituta in ⁊ de plateis; villis: castris: locis: terris: seignorijs: iurisdictionibus, ⁊ alijs bonis ⁊ iuribus latius mētionatis in instro matrimonij seu spōsaliū dudū cōtractorū p ⁊ inter dictū quōdā magnificū Ioannē garini, seu eius procuratores, ⁊ dictā dn̄am simonā. Nihil aūt simile vel equiualens fuit parte dicti nobilis garini dicte dn̄e simone cōstitutū vel assignatū donatiōe ppter nuptias: ⁊ in recōpensam vel p securitate ⁊ quasi pignore dicte dotis; ppter q̄ de iure cōi solet fieri donatio ppter nuptias. l. si cōstante, in prin. ⁊ qđ ibi doct, ⁊ maxime Sali. ⁊ l. cum multi. §. sancimus; ibi, quasi antiferna. C. de dona. ante nupt. Non etiā reperitur equalitas in dictis lucris: q: licet dictus nobilis Ioānes garini eidē dn̄e simone donauerit: nō tn̄ reperitur q̄ econtra etiā dicta dn̄a Simona donauerit ipsi nobili Ioanni. Nec hoc in du-
2 bio presumit; † quia auarissimum est genus mulierū, l. sed si ego, in fi. ⁊ qđ ibi gl. ff. ad vellei. l. si stipulata. §. j. ff. de dona. inter vir. ⁊ vxo. ⁊ qđ no. gl. in. l. si a sponso, super verbo raro. C. de dona. inter virum ⁊ vxo. Et quanuis aliqui doct. voluerint qđ in dote, donatione ppter nuptias, ⁊ in lucris cēseatur interuenisse equalitas, etiā si partes hoc expresse non dixerint, vel ita conuenerint: ⁊ sic ipso iure, ⁊ ex ipsius dispositione: puto tn̄ qđ in occurrēti casu difficile esset tenere, qđ donatio dictarū mille librarū fuerit donatio ppter nuptias, ⁊ q̄ vt dixi solet cōstitui pro dotis securitate, ⁊ propter alias causas, quas post Pet. Abba. anti. ⁊ Io. an. colligit Panor, in. c. si. co. iij. de dona. inter vi. ⁊ vxo. Et hoc maxime colligit ex verbis dicte donationis: in quibus non solū non d: eundem nobilē Ioannem garini dicte domine Simone donasse summam predictā donatiōe propter nuptias, aut pro securitate dotis eiusdē domi. Simone; sed in augmentū dicte eius dotis. Voluit igitur ipse do. donator propter hanc summam donatam, non quidē assecurare dotem sibi constitutam: sed eam augere. Et hoc est cōsiderandum, postq̄ verba ita sonant, ⁊ clara sunt: a quibus propterea non est discedendum. l. ille aut ille. §. cū in verbis, ⁊ l. non aliter. ff. de lega. iij. Non est autē dubium quin maritus possit augere dotem vxoris, per id quod no: glos. ⁊ post eam docto. in. l. i. C. de do. cau. non nume. quatenus ibi loquuntur de marito, qui renuntiauit exceptioni dotis cau. non nume. qui propterea cōuenitur ad illius restitutionem: ac si re vera restituta extitisset: ⁊ hoc
3 saltim procedit cum iuramento: cum etiā videamus † quod q̄uis donatio inter viuos sit fieri prohibita inter coniuges. l. j. ⁊ ij. ff. de dona. inter vi. ⁊ vxo. ⁊ l. hac edictali, in princi. C. de secun. nup. illa tamen firmatur iuramento, vt voluit Sali. de cu. in. l. sed ⁊ si possessori. §. item si iurauero. ff. de iureiuran. Bar. in. l. seius ⁊ agerius, vbi etiam Alex. de imo. col. penul. ver. querit Bar. an donatio ⁊c. ff. ad. l. fal. vbi etiam refert se ita consuluisse: ⁊ est verum, vt videri potest cōsi. clvj. exordiente: Viso instrumento donationis, col. v. ver. non ob. etiam si diceretur ⁊c. in. ij. volu, vbi multos commemorat. Et idem no. Anton. de but. in. c. cum contingat, in iij. membro, et Ioan. de imo. in sua solenni repetitione eiusdem. c. in. x. membro. Et tam predicti, quam alij in multis alijs locis: ita vt non sit dubium quin donatio huiusmodi inter coniuges fieri possit: ⁊ facta iuramento firmetur, si illud in ea interuenerit. Quo si ita est, non est dubium quin. d. quondam nobilis Ioannes potuerit cum iuramento donare dicte do. Simone predictas mille lib. ⁊ in augmentum dotis pro ea constitute, ⁊ sub conditione, si

matrimonium

matrimonium de quo supra suum sortiretur effectum: quē puto fuisse sortitū. Dico igitur respondendo ad dictum primum que situm, qḋ dicta donatio nō fuit donatio ꝑpter nuptias: ea scȝ de qua superius dixi: q̄uis facta extiterit cōtemplatiōe matrimonij:
4 ꝛ vt predixi sub cōditione, si illud suū sortiretur effectū. † Ex quibus rūdendo ad scḋm quesitū dico qḋ quamuis donatio ꝑpter nuptias post solutū matrimoniū reuertatur ad donantē, vel filiū, ꝑ quo facta est donatio. l. fi. C. cō. vtri. iudi. ꝛ. l. si liberis. C. de dona. ꝑpter nup. ꝛ qḋ no. Bal. in. l. ij. C. de bo. que lib. quēadmodū dos reuertiť ad patrē, per quem fuit cōstituta: vel ad vxorē, aut illius heredes, scḋm casuū variationē: tñ donatio predicta nō est reuersa ad dictū nobilē Joannē. Et sic puto qḋ. d. dña Simona possit hmōi summā petere, vel etiā cōpensando de ipsa opponere: vt sic minus soluat de summa mille scutorū, quā mutuo dedisse leguntur prefati nobiles Joānes ꝛ do. Ludouica magnifice quondā mulieri dñe Anne eiusdē do. Simone quōdā matri: ꝛ cui ipsa vniuersa-
5 liter ꝛ iure hereditario successit. ¶ † Ad tertiū dico et rūdeo, qḋ lȝ de iure cōi dos ꝛ donatio fieri debeāt: ꝛ quidē equales: pactaqȝ de lucris faciendis debeāt esse equalia. d. auť. equalitas, ꝛ auť. dos data. C. de do. propter nup. tñ vt dicit gl. in. d. auť. equalitas, istud hodie nō seruatur de consuetudine. Qḋ etiā videmus ꝑcedere in his partibus: hoc est regni, Delphinat⁹, prouincie, comitatus venayssini: vbi nō solet fieri donatio propter nupt. ea scilicet de qua superius dixi: que de iure fieri dicit pro dotis securitate, et quasi pignore: q̄uis sepissime fiant pacta, per que futuri cōiuges sibi mutuo ꝛ vicissim reciproce donāt: ille scȝ qui prīo decesserit su-
6 peruiuenti. † In quo etiā aduertēdū est, qḋ licet pactū factū inter virū ꝛ vxorē de lucranda dote in casum, in quē vir primo decesserit vxore superstite, nō valeat, pro eo qz aduersať vtilitati reipub. per id qḋ habetur in. l. iij. C. de pac. cōuen. tam super dote ꝛc. ꝛ qḋ not. doct. in. l. qḋ scitis. §. finautē. C. de bo. quo libe. valet tñ pactū qḋ mulier seu huius heredes lucrenť donatione propter nuptias etiā eo casu quo mulier premorereť, et vir superuiueret, vt voluit gl. ꝛ post eam Cy. ꝛ Bal. ꝛ moder. in. d. l. qḋ scitis. §. finautem: vbi etiā refert Cy. ita fuisse determinatū: ꝛ quā determinationē sequūtur Cuma. ꝛ Fran. de are. in. l. ij. ff. solu. ma. vbi etiā col. iij. illā sequtur do. Jason may. ꝛ rūdet ad iura loquentia de equalitate dotis ꝛ donationis propter nup. dicēs qḋ huiuscemodi equalitas consistit in hoc, qḋ tanta debet esse donatio propter nup. quāta est dos, vt not. glo. in. d. §. ꝛ est aliud, insti. de dona. ꝛ in auť. sine a me. §. ad vellei. Sed quantū ad propositū: hoc est qḋ nō possit fieri pactū, vt proxime dixi, nō videť bona equiparatio: qz hoc prohibetur in muliere propter publicā vtilitatē. d. l. iij. C. de pac. cōuen. tam sup dote ꝛc. non in viro: qz vir longe melius ꝛ facilius reperire vxorē sine donatione ꝑpter nup. quā mulier virū sine dote. Potest etiā maritus cōstante matrimonio pcipere fructus ex dote: ꝛ tñ mulier nō percipit fructus ex donatione ꝑpter nuptias: vt no. gl. in d. auť. dos data, ꝛ hoc pro eo qz maritus recipit fructus dotis ꝑpter onera matrimonij, que multa sunt. l. pro oneribus, cū suis simi. C. de iu. do. Et si mulier. reciperet fuctus donationis propter nup. tunc vir nihil lucraretur: qz tantū solueret, quantū perciperet. Stat igiť cōclusio, qḋ dictū pactū valet multo ergo forti⁹, vel nō minus dȝ valere donatio, de qua in casu: in quo scȝ mulier sup-
7 uixit dicto nobili Joanni. ¶ † Ad quartum dico et rūdeo, qḋ super hoc est maior difficultas: qz in capitulo iocaliū dictū est, qḋ dictus nobilis Joānes deberet dicte dñe Simone de iocalib⁹ prouidere: Au regard, bō plaisir, vouloir, ꝛ dispositiōi de mesdames ꝛc. hoc est, ad ratione, beneplacitū, voluntatē, ꝛ dispositionē dominarū ꝛc. Ubi aduertendū qḋ hic sunt quedā verba que videnť importare arbitriū boni viri: scȝ verbū Regard: verbū Bon plaisir ꝛ verbū disposition. Uerbū aūt vouloir, videť importare liberaȝ voluntatē iurib⁹ aut rationē nō regulatā. Qḋ aūt verbū Regard seu verbū videre vel videť, importet arbitriū boni viri no. Bart. in extrauagan. ad reprimendū, in verbo videbiť, Anto. de butri. in. c. cū ad sedē, de resti. spo. ꝛ in. c. querenti, nota. pe. de verb. signi. Alexan. de imo. in. l. si sic, colū. ij. ff. de lega. j. Ange. are. in. §. in bonefidei, ver. quinto erit dicēdū. de verbo ꝛc. insti. de actio. ꝛ vt existimo verbū, au regard, non multū forte differt a verbo iudicij: vt sic censeať idem quondaȝ nobilis Joannes conuenisse, qḋ de iocalibus prouideret au regad, hoc est iudicio ꝛc. qḋ verbum etiaȝ importat arbitrium boni viri, vt not. Anto. de bu. Jo. de imo. ꝛ doc. in. c. j. de consti. Ange. are. in. d. §. in bone fidei, ver quartum verbum ꝛc. Alex. de imo. consi. xxxiij. exordiente, Uiso themate super quo copiose ꝛc. col. j. ver. ꝛ verbum iudicio importat arbitrium boni viri ꝛc. in primo volum. Matthe. de mat. singu. suo. xvi. ꝛ alij in alijs locis de verbo beneplacitum, qḋ illud etiā importet arbitriū boni viri, no. Panor. in. c. verum, colum. ij. de fo. compe. Bal. in. l. fi. §. j. C. cōmu. de leg. ꝛ idem videtur de verbo disposition: postq̄ huic verbo non est adiectū verbū libera, vel simile: qz tūc videreť secus, per id qḋ ponit Fran. de cur. cōsi. lxxv. exordiente, Dñs Lu-
8 douicus ꝛc. col. viij. † De verbo aūt vouloir, qḋ illud importet liberam voluntatem, probať in. l. cum quidā, ꝛ qḋ ibi Bar. ff. de leg. ij. ꝛ. l. fideicommissaria libertas. ff. de fideicom. liber. qḋ etiā voluit Alex. de imo. consi. xlvij. exordiente, Circa primū de quo queriť, col. xij. ver. Scḋm est qḋ precedentia ꝛc. in. j. volu. vbi allegat. l. lucius. ff. de leg. ij. l. fideicōmissi. §. quāq̄. ff. de leg. iij. ꝛ. c. j. de his que fiunt a maio. parte cap. et qḋ not. do. Feli. in. d. ca. j. char. penulti. col. ij. ver. ꝛ si dicať cōmittimus volūtati ꝛc. de consti. vbi multos commemorat. Sunt igitur hic iuncta verba importātia arbitriū boni viri, ꝛ liberā voluntatē: ꝑpter qḋ merito dubitatur quomodo debeant intelligi, ꝛ percipi, vt videamus an dicte dñe, quarum visioni, seu iudicio, beneplacito, dispositioni, ꝛ volūtati fuit. commissum ꝛc. potuerint procedere libera volūtate: ratione scilicet nō regulatā: vel arbitrio boni viri: ꝛ sic ratione regulata, ꝛ inspectis stātibus ꝛ dignitatibus dictorum nobilis Joannis ꝛ dñe Simone, ꝛ eorum facultatibus: ad que oīa ꝛ de iure, ꝛ ħm bonas cōsuetudines solet haberi respectus. Ad qḋ rūdeo, sub correctione cuiuslibet dñi melius sentientis, ꝙ debeāt restringi et limitari per alia verba importantia arbitriū boni viri, per id qḋ not. Panor. in. c. quintauallis, col. xv. ver. ꝛ hec puto vera nisi fuisset appositum ꝛc. de iureiur. ꝛ Bar. soc. in. l. vtrum. §. cum quidam, col. v. ver. vltimo no. qḋ licet verbum ꝛc. ff. de re. do. Quāuis Alex. de imo. in. d. cōsi.
9 xlvij. col. xij. videať sentire † qḋ verbum volo, importās liberā voluntatem non restringať per verbū importās arbitrium boni viri sibi adiunctum: pro quo allegat no. per Bar. in. l. imperator. ff. de fideicom. liber. qui tñ nihil oīno de hac materia ibi dicit. Forte vero allegare voluit nota. per eundem Bart. in. l. Lucius titius. Sed nec. Bart. hoc expresse dicit, quamuis de materia aliquid ibi dicat: nec illa. l. videtur mihi hoc probare: qz verbū volo ibi positum: ꝛ quod vt dixi importat liberam voluntatem: ꝛ verbum arbitratus, etiā ibi positū, importans arbitriū boni viri, per id qḋ no. Alexan. de Jmo. in. l. filiusfamilias. ff. de dona. ꝛ do. Feli. in. d. c. j. char. penul. ver. Et si dicať cōmittimus arbitrio tuo, de constitu. non referunť ad eandem personā, sed ad diuersas. Primū, scȝ ad personam testatoris: ꝛ scḋm ad personā instituti heredis. Jn casu vero de quo queriť verbum importans liberā voluntatē, ꝛ alia, referūtur ad easdē personas: ꝛ sic nō videť qḋ. d. l. lucius titius, obstet dicto Panor. ꝛ Bar. soc. in locis superius allegatis. Uidetur igitur qḋ dictis dominabus fuerit commissum, vt arbitrio boni viri viderent ꝛ disponerent, de quot ꝛ quibus iocalibus, et in quo valore deberet idem quondam nobilis Joannes prouidere dicte dñe Simone eius tunc future sponse. qḋ si non fecerint, ꝛ ita infectare ab humanis decesserint, videtur nūc posse recurri ad arbitrium boni viri. Qḋ secus esset si predicta cōmissio esset posita in mera seu libera volūtate dictarū dominarum. Fateor qḋ huic dicto videntur obstare. l. fi. C. de contrahen. emptio. ꝛ vendi. ꝛ. l. si qs arbitratu. ff. de ver. oblig. per quas videť probari, qḋ in hoc casu non potuerit aut possit recedi a personis dictaruȝ dñarum: ꝛ qḋ propterea, cū ille nihil de predictis iocalibus statuerint, cōuentio facta de eis donandi habeať pro non facta. Sed huic dicto videntur duo obstare. Primum qz cōuentio huiusmodi, tanq̄ quid accidentale, accessit alteri principali ꝛ firmate cōuentioni, scȝ contractui sponsaliū, que postea secuta est matrimonium. Et sic videtur qḋ pro declaratione dictorum iocalium recedi possit a persona dictarum dominarū: per theoricā quā ponit Bart. in. d. l. si quis arbitratu, col. ij. ver. formo tibi vnā questionem: vbi pro hoc allegat. l. domum. l. sue rei. cū. l. seq. ꝛ. l. si in emptione, in prin. ff. de contrahen. emptio. quem multi ibi sequunť: quāuis etiā multi contra senserint, quos refert ibi Alex. de imo. Scḋm est fauore dotis, ꝑpter quā etiā receditur a persona arbitratoris. l. iij. ꝛ quod ibi scriben-
10 tes. C. de do. promis. ꝛ. l. cum post. §. gener. ff. de iu. do. † Quod si est in dote, idem esse videtur in iocalibus: vtpote existentibus de appenditijs dotis: per id qḋ not. Paul. de cast. in. l. cū pater. §. pater filie. ff. de leg. ij. ꝛ Alex. de imo. consi. xxvij. exordiēte, Uidetur prima consideratione ꝛc. col. fi. in scḋo vol. Sed forte ad primum posset dici, qḋ illud non obstat, ꝛ qḋ contra illud dictum Bart. fit tex. in. d. l. si quis arbitratu, scḋm primū exemplū glo. Quia contractus locationis firmatus scḋm mentem glo. ibi precesserat: et tñ si locator postea stipuletur rem locatam sibi restitui arbitratu tertij, non potest a persona recedi. d. l. si quis arbitratu, iuncto exemplo glo. et hoc tenuit Bald. in. d. l. si quis arbitratu, et expressius Jo. de imo. et Roma. rūdendo ad iura allegata per Bar. qḋ loquuntur qñ non erat commissum arbitrio alicuius tertij. Paulus vero de cast. super isto articulo istud non decidit, sȝ reliquit cogitādū. Et Alex. de imo. putat vltimā opinionē esse verā. ꝛ sic contra Bar. s. qḋ nō possit recedi a psona eo casu quo principalis contract⁹ fuit firmat⁹: cui alter accedit nō firmatus, sȝ remissus arbitrio tertij: ꝛ quā opinionē tenuit Pet. ꝛ Cy. in. l. in vendētis. C. de contrahen. emptio. ꝛ Joan. de imo. in. l. j. col. iiij. ff. de leg. ij. volentes qḋ non solū in substantialib⁹ contract⁹ nō possit recedi a per-

sona arbitratoris:sꝫ nec in accidentalibus. Pro quo allegant di
ctam.l.si quis arbitratu:que hoc probat scd̃m primum exemplũ
gloss.⁊ q2 etiã indistincte loquitur: allegant etiã.l.si ita coita.ff.p
51 so.que videt̃ optime ꝓbare hanc opinionẽ: † qm̃ societas cõtrahi
põt nulla facta speciali mentione partium seu quotarum societa-
tis:q2 intelligitur in dubio de partibus equalibus.l.si non fuerit
in prin.ff.pro so.⁊ tñ super hoc nõ receditur a ꝑsona.l.si ita coita.
Et sic patet quod ibi loquitur tex.non in substãtialibus:sed in ac-
cidentalibus,iuncta.d.l.si non fuerit. Et respondet Alex.de imo,
ad.l.hec venditio,in prin.ff.de contrahen.emptio.allegatam per
gl.in.d.l.in vẽdẽtis:quod illa nõ loquit̃ qñ est cõmissio facta arbi-
trio tertij:et ideo est ibi alia ratio,vt etiam no. Bar.in.d.l.si quis
arbitratu,col.ij.⁊ dicit Alex.quod ita videtur dicendum:deinde
subiungit quod iste passus est dubius: dicens quod si quis vellet
sustinere opinionẽ Bar.posset pro cõcordia dicere,quod aut par
tes voluerint contractũ esse purũ,⁊ de ꝑsenti:et quod tũc habeat
locũ opinio Bar.per iura.per eum allegat. Aut partes voluerũt
contractũ pẽdere ex declaratiõe arbitratoris: ⁊ quod tũc habeat
locũ opinio contraria,per.d.l.si ita coita:vbi contractus societa-
tis nõ fuit habitus pro puro et perfecto de presenti. Et ita videt̃
fuisse in casu nostro:in quo non apparet quod partes predicte vo
luerint hunc contractũ faciende prouisionis de iocalibus haberi
pro puro ⁊ ꝑfecto,cũ hm̃oi iocaliũ declarationẽ cõmiserint visio-
ni,ben:placito,volũtati,⁊ dispositioni dictarũ dominarũ:⁊ sic cõ
ditionaliter,non pure contraxisse.d.l.si vendentis.C.de contrahẽ.
emptio.cũ hm̃oi conuentio sup venditione non excedat quanti illi
estimauerit sub hac conditione stare venditionẽ:vt si quidem ⁊c.
52 † Cum igitur conditionalis dispositio effectum assumat per euẽ
tum conditionis.l.cedere diem.ff.de verbo.sig.l.pecuniaꝫ.ff.si cer
tum petat.⁊.l.qui heredi.§.si.ff.de conditioni.et demonstrationi.⁊
conditio de qua in.d.conuentione non euenerit,pro eo quia dicte
domine non processerunt ad declarationem dictorum iocalium:
non videtur,quod dicta cõuentio effectũ assumpserit aut assume
re possit:pro eo quia non potest per eas fieri declaratio: et sic nec
conditio purificari:que tamen videbatur esse purificanda in for-
ma specifica.d.l.qui heredi,et.l.meuius.ff.de verb.obliga. Ex qui
bus videtur quod distinctio Alexand.de Imol.non faciat pro ea:
sed potius contra eam. Etiam secundum dictum de quo supra nõ
fortasse videtur necessario concludere. Tuꝫ quia supposito,citra
preiudicium veritatis,quod iocalia essent de appenditijs dotis:
non propterea sequeretur,quod si in taxatione seu declaratiõe do
tis recedi possit a persona arbitratoris,propterea etiã recedi pos
sit a persona huiusmodi in declaratione iocaliũ:quia in dote,quã-
53 ta scilicet esse debeat,est minor difficultas: † pro eo quia illa consti
tuenda est secundum facultates et dignitatẽ personarum, authẽ.
res que, et quod ibi glos.et docto.C. com.de lega.l.quero, et.d.l.
cum post.§.gener.ff.de iu.do. Et illa alijs non apparentibus non
debet esse minor legitima,vt no. Sali.in.d.authen.res que.in qui-
busdaꝫ lecturis:et in quadam sua disputatiõe exordiẽte,statuto
cauetur, Ange.consilio.cccix.exordiente dominus Gregorius, co
lum.iij.ver.de quarto scilicet quid et quantum. Et ita dicit Phi-
lip.de cor.consilio.cxcvij.exordiente, Circa primũ consultationis
articulum ⁊c.colum.iij.vel circa,ver.quod maxime dicendum vi-
detur ⁊c.in primo vol.se pluries vidisse fuisse consultum per do.
Bene.cap.virum integerrimi iudicij eius preceptorem. Nõ igitur
videtur mirum si in taxatione seu declaratione dotis possit rece-
di a persona arbitratoris. Tuꝫ fauore matrimonij ⁊ dotis Tum
et quia premissis attentis illa videt̃ posse faciliter declarari:quod
forte non est in declaratione iocalium,in quibus non reperitur ta
lis conformitas. Et ita non videtur posse concludenter argui ex
eo qđ fit in dote:vt hoc etiã fieri possit in iocalib⁹. Preterea quã-
uis vt superius dixi,donatio propter nuptias proprie dicta fuit
propter doteꝫ: illa tamen nõ gaudet priuilegijs dotis.l.assiduis,
54 in fine.C.qui po.in pignore habe. † Et parafernalia non habent
priuilegia doti concessa.l.si ego.§.dotis,iuncta glo.in verbo con-
dici.ff.de iu.do.et quod not. Imol.in.c.ex literis,de pigno.et Ro
ma.in.l.placet.ff.de acquirend.heredi. Ubi etiam voluit quod li-
cet donatio facta a patre filie pro ipsi⁹ dote valeat.l.pomponius
philadelphus.ff.fami.ercis.et quod no.glo.in.l.ij.C.de inoffi.do-
non tamen ab initio valet donatio scriniorum et iocalium con-
suetorum facta per patrem filie: sed debet expectari mors pa-
tris:et sic secunduꝫ dictũ non videtur efficaciter stringere. Qui-
bus omnibus consideratis iste casus videtur mihi dubius:eo etiã
quia.d.l.pretia.C.de do,promissio.⁊.l.cum post.§. gener.ff.de iu.
do.per quas dicunt docto.qđ in dote taxanda aut declarãda re-
ceditur fauore ipsius a persona arbitratoris,non videntur pro-
bare istam limitationem:pro eo quia illa loquuntur non eo casu
quo arbitrium collatum est in personam tertij,de quo loquimur:
sed in personam debentis soluere dotẽ quo casu si pars cui cõmis-
sum est arbitrium nolit arbitrari: tunc receditur ab eius persona
in omnibus contractibus.d.l.hec venditio.ff.de cõtrahẽ.emptio.
⁊ vendi.de qua opponit glo.magna in fi.in.d.l.si quis arbitratu,
15 ⁊ quod ibi Bart. Ioan.de imo.⁊ alij doct. ¶ † Ad quintũ dico et
respondeo,qđ super hoc sunt opiniones. Quidam enim voluerũt
qđ pene inducte cõtra mulieres secundo nubentes infra annũ lu
ctus non sint hodie correcte per ius canonicum:sed eas incurrãt
mulieres,si sic secundo nubant extra terras ecclesie. Et hanc opi-
nionẽ tenuit glo.in.l.decreto.C.ex.quib⁹ cau.infa.irroga. Odoff.
Pe.⁊ Cy.⁊ Bal.in.l.j.C.de secun.nupt.⁊ Pau.de ca.in.d.l.decre-
to. Dicit tamẽ Odof.vbi supra id ꝙ supra dixi seruari Bononie,
⁊ in tota Italia:sed secus in partib⁹ vltramontanis hoc est citra
montanis:vbi nõ habet locũ hec.l.secundũ eũ:q2 hodie morit̃ vir,
cras nubit mulier. Quidã vero dixerunt,qđ si mulier scd̃o nubat
añ tres mẽses a morte primi viri,ipsa incurrit regulariter dictas
penas. Et secundum hanc opinionẽ consuluerunt Ray.de forli.⁊
Pau.de liaꝫa.prout refert Bal.in.d.l.decreto,in qua videtur se-
qui hãc.c.opinionẽ. Sed Inn.in.c.fi.de secũ.nup.aliter distingit:
Dixit enim quod quedam sunt pene introducte contra mulieres
secundo nubentes:pro eo quia infra annum luctus nubunt: et sic
nimis festinanter:et in quibus non matrimonium,sed nimia festi
nantia punitur:de quibus penis habetur in.d.l.j.⁊.l.ij.C.de secũ.
nupt.⁊ iste sunt hodie correcte ⁊ sublate per ius canonicum.c.pe-
nult.⁊ fi.de secun.nup. Alie vero sunt pene introducte contra mu
lieres secundo nubentes fauore liberorum primi matrimonij: de
quibus in.l.femine,l.generaliter.l.hac edictali: et alijs multis.C.
de secun.nupt.et aut̃.de nup.in multis.§.colla.iiij.⁊ iste pene non
sunt correcte aut sublate per ius canonicum. Et hanc etiam opi-
nionem tenuit glo.fi.in.d.l.j.vbi Bar.⁊ Sali. Hostien. Io. And.
doc.magis communiter in.d.c.fin.⁊ hec opinio videtur mihi ma
gis communis,et fulcita maioribus fundamentis. Fateor ꝙ Ho
stiẽ.in summa tit.de secũ.nup.§.fi.ad fi.⁊ Panor.in.d.c.fi. viden-
tur voluisse,qđ mulier conuolans ad secunda vota nullam penaꝫ
incurrat,excepta forte illa,quaꝫ incurrit suo facto:pro eo scilicet
quia post tutelam liberorum susceptam non petit eisdẽ prouide-
ri de tutore,aut ratione administrationis non reddita,vel non so
lutis reliquis secundo nupsit, aut̃.de nup.§.si autẽ tutelam ge-
rat,colla.iiij.et trasumptiue in aut̃.ijsdem penis.C.de secun.nup.
sed hec opinio communiter non seruatur. Puto igitur esse inqui
rendum quid in illis partibus de consuetudine obseruetur:⁊ si de
illa appareat,illa seruetur:quia minime sunt mutanda ⁊c.l.mini-
me.ff.de legi.et quod not. Panor.in.c.dilectus,de cõcessio.pre-
ben. Si de ea non appareat:existimo qđ secũda opinio sit,vt pre-
dixi,magis communis:⁊ propterea sequenda in iudicando et con
sulendo:secundum theoricam quaꝫ ponit Hostien.et omnes in.c.
j.de constitu. ¶ Ad sextum ⁊ vltimum dico ⁊ respondeo,qđ etiaꝫ
si supponeremus,citra preiudicium veritatis,qđ dicta iocalia pe
ti possent:non tamen videretur qđ dicta domina Simona connẽ-
ta pro solutione dictorum mille scutorum opponere possit de cõ-
pensatione. Tum quia de specie ad quantitatem non admittitur
compensatio.l.fi.⁊ qđ ibi scribentes.C.de compensa. Tum et quia
debitum mille scutorum est liquidatum:pretensum autem debitũ
horum iocaliuꝫ non est liquidatum:nec forte de proximo liquidã
dum:sed eget,vt ex predictis colligitur,altiore indagine.d.l.fi.et
qđ etiam ibi scribunt docto.⁊ Ange.are.in.§.in bone fidei,colum.
ij.vers. In eadem glos.in.fi.solet queri ⁊c.colũ.v.ver. Tertio que-
runt docto. Insti.de actio. Que omnia dixerim ⁊c.

¶ Argumentum.

¶ Prohibitio alienationis vt bona in familia remaneant iusta
est:⁊ pauperes in eum casum substituti, quo bona ad filias essent
peruentura,excluduntur per dispositionem vltimi familie mascu
li. A. F.

1 ☞ Femine an ⁊ quare possint a successione testatoris repelli.
2 Rei proprie quilibet est moderator ⁊ arbiter.
3 Testator disponens de bonis suis potest prohibere ne ad certas personas deueniant.
4 Testatoris dispositio legi non contraria est vt lex obseruanda.
5 Testator potest id omne quod non est ei expresse prohibitum.
6 Argumentum a contrario sensu est validum.
7 Inhibitio personalis an debeat extra personaꝫ transire,⁊ nu.10.
Prohibitio facta filijs de non alienando an ad nepotes exten-
datur.
8 Filie a successione parentum prohibite an censeantur perpetuo prohibite etiam deficientibus masculis.
9 Pauperes Christi ad bona testatoris inuitati seu substituti an possint petere bona ad inquantum vendi.
11 Dispositio quilibet secundũ suã causam regulatur, et per ipsaꝫ restringitur.

De insti:a

¶ De insti. & substi. Consilium. xlvi.

Ex testamento seu ultima dispositione, quam dudum fecisse legitur magnificus & potes vir dñs Arnaldus de laudora miles dñs de laudora, & emergentia facti postea subsequuti eliciũtur tria dubia: quibus breuiter & succincte sub correctione cuiuslibet melius sentiẽtis, rñdeo put
1 infra.† Et primo ad primum, qd filie. de quibus in illo, potuerũt perpetuo prohiberi & repelli: quodq; vident fuisse perpetuo prohibite & repulse a successione seu hereditate & bonis eiusdem dñi testatoris. Et quidem non est dubium quin idem do. testator easdem repulerit: vt patet ex verbis dicte ei⁹ dispositiõis: que cũ clara existant: & eius voluntatem clarissime loquantur & ostendant, non est ab illorum significatione recedendum. l. ille aut ille. §. cũ in verbis, & l. non aliter. ff. de lega. iij. cum multis simili. Et hanc prohibitionem non solum de iure fecisse presumitur gratia seruãde dignitatis masculorum & agnationis sue: prout post Jacobũ de are. dicit Joannes and. in addi. Specula. titu. de succes. ab intest. de statuto excludente feminas masculis extantibus, Bald. et alij in. l. maximum vitium. C. de libe. prete. vel exhere. sed etiã hoc manifeste expressit, vt patet in instrumento dicte sue dispositionis. Ex qua colligitur eundem dominum testatorem primo sensisse & voluisse, quod liberi eius masculi eidem succederent: & deinde quod si ipse decederet sine liberis masculis, tota terra de Laudora & vicecomitatus de Cadarcio cum omnibus eius bonis perueniret ad dominum Amalninum de Laudora eius fratrẽ germanum, & eius liberos masculos, & ipsorum liberorum suorum liberos masculos, & non alios: & consequenter subiungit nolle qd liberi feminini vnq; in terra sua, succederẽt: q2 nolebat quod nomen & arma illorum de Laudora per filias perderentur: & hoc ei
2 dem domino testatori facere liquit:† pro eo quia quilibet est moderator & arbiter rei sue. l. nemo exterus. C. de iudeis. l. in re mandata. C. manda. l. dudum. C. de contrahenda emptione. l. polla C. de his qui. vt indig. l. non vsque adeo. ff. si quis a parẽ. fue. manumis. & C. de his, ad si. de sepul. Quod si procedit in contractibus, multomagis, vel saltem non minus procedere debet in vltima voluntate. l. prima. C. de sacrosanctis ecclesijs, & c. vltima voluntas xiij. q. ij. & quod notat Baldus in. l. prima, col. iij. ff. de condi. iusti. & Joan. de imo. in. l. ex ea. §. primo. in fi. ff. de testamen. facit. l. pri
3 ma, circa princi. ff. ad le. fal.† Non enim videtur subesse ratio cur non possit testator, disponendo de bonis suis, prohibere & disponere ne illa ad certas personas vel ad certum genus personarũ perueniant: & ne eis per suos relinquãtur. l. filiusfamilias. §. diui. ff. de lega. j. l. peto. §. fratre. l. codicillis. §. matre, & l. cum pater. §. libertis. ff. de lega. ij. facit. l. ea lege, & quod ibi scribentes. C. de codicillis ob causam, & l. si ita quis promiserit. §. ea lege, & quod ibi
4 Bartolus & docto. ff. de verborum obligationibus.† Quelibet enim testatoris dispositio non repugnans legi est vt lex obseruanda, authentica de nuptijs. §. disponat, colla. iiij. & voluntas testatoris regit & gubernat conditiones testamenti & codicillorum. l. in conditionibus primum locum. ff. de condi. & demonstr. & l. cum questio, in fine. C. de legat. & lex pedetentim sequitur voluntatem testatoris, sicut venator leporem, vt dicit Baldus in. l. penul. C. de neces. ser. heredi. insti. Jta enim concepta sunt verba legis duodecim tabu. vt vti quisq; rei sue legasset: ita ius esset. l. verbis legis. ff. de verborum significatione, & dicta. l. prima, in princip. ff. ad le. fal. & insti. eodem titulo, in prin. quod etiam voluit Angelus consilio. clxv. exordiente, testator in bonis suis. Et dicit Joannes de imola in dicta. l. ex ea. §. ex his verbis. col. finali. ff. de testa. quod materia testamentaria est in suo genere permissiua. d. l. in princ.
5 †Ergo testator debet posse id omne quod non reperitur sibi expresse prohibitum. argu. l. necnon. §. sed qd eis. ff. ex quibus cau. ma. Et istud, scilicet quod testator possit feminas a suis bonis excludere: & suos grauare ne bona sua eisdem relinquant, vel in eas transferant, satis supponitur in. l. voluntas. C. de fideicommis. in qua dicitur, quod voluntas patris prohibentis liberos fundos extra familiam vendere vel pignori dare fratrem sorori donare prohibuisse non videtur. Et dicunt doctores, quod ratio dubitãdi erat, quia cum soror nupta esset extra familiam patris prohibentis: & sic sequeretur domicilium, originem, & forum viri. l. cum quedam puella. ff. de iurisdi. om. iudi. & l. exigere dotem. ff. de iudi. videbatur forte donãs, vel etiam vendens sorori (quia in hoc non est vis) alienare extra familiam: sed ibi deciditur contrariũ: quia mulier quo ad obsequia prestanda viro censetur de familia viri: non quo ad alia, secundum Bartolũ in. l. si. §. idem quesiuit. ff. ad municipa. & docto. in dicta. l. volũtas. Non igitur deciditur in. d. l. voluntas, quod donatio vel alienatio facta in sororem ex eo valuerit, quia pater hoc fieri prohibere non potuerit: sed quia prohibendo alienationem fieri extra familiam, prohibuisse non videtur filios masculos alienare in eorum sororem huius scilicet patris filiam: quia illa etiã nupta remanebat in familia patris. Et in his satis presupponitur & datur intelligi, qd pater potuis
6 set prohibere, si ita decreuisset, ne in eam fieret alienatio:† sumpto argumento a contrario sensu, quod est validum in iure: & qd sumi potest non solum a contrario sensu. l. communis: sed etiam a contrario sensu iuris specialis, seu statuti, aut dicti gloss. vel doctoris, seu etiam contractus vt hec probantur in. l. prima. §. huius rei, & quod ibi docto. ff. de offi. eius cui manda. est iurisdi. in. l. cum inter. §. inter socerum. ff. de pac. dota. & quod not. Bald. in. l. conuenticulam. C. de episcopis & cle. & Panor. in. c. cũ apostolica, col. j. versi. nunquid in statuto &c. de his que fiunt a prela. sine consen. capi. De argumento vero a contrario sensu sumpto ex gl. vel. d. doc. ponit Ange. in aut. de non eligen. secundo nuben. col. iij. ver. & predicta vera, collatione. j. vbi arguit a contrario sensu eius qd dicit ibi glos. §. primo, versic. hec constitu. super verbo copulantur: quam tamen multi non habent. Et idẽ facit Pet. de vbal. in suo tract. de succes. abintest. in scda parte prin. ver. Predicta aũt omnia. Et idem facit Jo. de imo. arguendo a contrario sensu dicti doctoris in. l. qui testamento. §. mulier, in fin. ff. de testa. Forte 8
vero opponetur, quod huiusmodi mulierũ exclusio, aut repulsio de iure nõ valuerit, quasi facta sine causa: & sic quasi ptinens preceptũ nudũ. d. l. filiusfamilias. §. diui. ff. de leg. j. l. pater filiũ. §. Julius agri. & l. lucius. ff. de lega. iij. cũ suis simi. Sed istud nõ obstat pro eo quia, vt colligitur & clarissime apparet ex dispositiõe dicti do. testatoris, ipse voluit qd dicta eius bona non exirent eius familiam seu agnationem: & quod eius nomen & arma nõ perderentur per filias. Et hec videtur sufficiẽs causa p id qd no. Cyn. in. l. quoties, la. j. C. de fideicõmis. vbi etiã Sali. & Cuma. Pau. de ca. & Alexã. de imo. in. l. qui rome. §. coheredes. ff. de verbo. obli. Et idẽ scdm Alex. de imo. in. d. §. coheredes, col. iij. videt velle Bar. in d. l. quoties, la. j. per ibi no. per glo. dum facit mẽtionem de tacita causa. Et idem volunt Moder. in. d. l. peto. §. fratre. ¶† Sed
7 forte dicet aliquis, quod prohibitio alienatiõis, de qua supra, videatur fuisse facta prefato do. Amaluino, sumẽs occasionem ex illo ver. item ordinamus qd Amaluinus: & infra ibi. Et qd dictus Amaluinus nunq; ratione & pretextu ordinationis &c. & qd propterea inhibitio huiusmodi, vtpote personalis, non debuerit extendi ad filios masculos eiusdem dñi Amaluini: & consequenter minus ad nepotes, & alios inferiores masculos, aut. de resti. fideicõmis. §. nos igitur, colla. ix. vbi per illum tex. voluit glo. Jaco. de belui. & Ange. quod prohibitio de non alienando facta filio non extẽditur ad nepotes. Et idem firmat Dy. Ray. Bar. Bal. Jo. de imo. & Moder. in. d. l. filiusfamilias. §. diui. ff. de leg. j. Cy. Bal. Albe. & Sali. in. d. l. voluntas. C. de fideicõ. Bar. in allegata l. lucius. §. j. ff. de lega. iij. & alijs locis. Sed his non obstantibus, que re vera non obstant, dico quod contrarium est verius: scilicet quod prohibitio non fuerit personalis, & solum directa in dictũ do. Amaluinũ: s3 fuit realis, & talis p quã oẽs censebant & censent fuisse inhibiti per. d. dñs testatorẽ: de dicta ei⁹ bona feminis relinquerẽt: & hoc colligit ex verbis dicte dispositiõis: p que clare expsit se nolle q; liberi feminini vllo vnq; tpe in terra sua succederẽt. Jtẽ & ex eo q2 noluit nomẽ & arma illoz de Laudora pdi per mulieres. Colligit etiã ex cã prohibitiõis: q2 s. voluit bona sua permanere apud agnatos suos: & hec cã debet multũ attẽdi: q2 illa est que & limitat vel restringit & extendit vetationẽ. d. l. cũ pater. §. dulcissimis fratribus, & qd ibi Pau. de ca. & doc. ff. de lega. ij. et l. nomẽ debitoris. §. si. ff. de lega. iij. p quo facit qd voluit Pau. de ca. consi. cccxxxiiij. exordiente, Testator phibuit sua bona alienari p filios &c. alias. Uisis 2sideratis oibus, col. iiij. vel circa, ver. sup eo, qd phibitio cẽseret realis nõ personalis attẽta poti⁹ causa phibitionis p testatorẽ expssa, sc3 qa volebat bona sua venire ad suã posteritatẽ, & ea deficiẽte fieri quedã mẽtionatã: quã nudo cortice verboz prohibitionis. Et subiungit qd pinde habenda erat illa phibitio, ac si fuissent verba in rẽ 2cepta: vt hoc casu phibeo bona mea alienari: & ob hoc 2cludit, qd illi filij heredes instituti, & alienare phibiti, seu eoz superstites nec pprias portiones, nec eas quas a fratrib⁹ habuerunt poterant alienare. d. l. peto. §. fratre, & qd no. doc. in. d. l. pater filiũ. §. quindecim. ff. de lega. iij. Nõ igitur dict⁹ do. Amaluin⁹ solũ fuit phibit⁹ relinquere filiabus seu feminis: s3 etiã eius filij, & alij posteriores masculi. Et nõ solũ quãuis supfuit masculus dicte agnationis: s3 etiã vltimus: p eo q2 voluit qd nullo vnq; tpe succederent femine: & qa noluit nomẽ & arma illoz de Laudora pdi &c. Et pro eo casu quo bona sua deuenirẽt ad feminas: & ne hoc fieret, voluit illa exponi venalia ad inquãtũ, & vẽdi: & deinde ptiũ distribui Xpi pauperib⁹. Ex quo infero q; si vltim⁹ mascul⁹ illoz de Laudora itestat⁹ decessisset, supstitib⁹ filiab⁹, vel alijs mulierib⁹ seu feminis abintestato pximioribus, ille nõ potuissent eidem succedere in dictis bonis

obstante expressa voluntate dicti do. testatoris. Non ob. d. l. cũ pater. §. cũ inter. & qd ibi Jo. de imo. & Cuma. ff. de leg. ij. & qd no. glo. in d. l. peto. §. fratre eo. tit. & in allegata. l. pater filium. §. Julius Agrippa. quaten⁹ volũt qd licet quis fuerit efficaciter per testatorem alienare prohibitus extra familiã, seu certũ genus personarum: si tamen iste prohibitus abintestato decedat, poterũt sibi succedere etiã in bonis alienari prohibitis proximiores abintestato: etiam si illi nõ sint de familia testatoris: qd etiã voluit Bar. Ang. Pau. de ca. Jo. de imo. in. d. l. si ita quis promiserit. §. ea lege. ff. de verb. obli. & Jaco. de are. Dy. & Bart. in. d. §. fratre. & alij in diuersis locis. Quoniã respondeo qd dictus dominus testator nõ solũ voluit bona sua peruenire ad dictũ do. Amaluinũ fratrẽ & eius liberos masculos: & liberorum suorum masculorum liberos masculos: & non ad alios: sed etiam vt sepius dictum est expressit nolle quod vllo vnq̃ tempore femine succederent in eius bonis: ne cognomen & arma per eas perderentur. Et ita non procedunt eo casu iura predicta: quia videtur feminis clausa via succedenti ex testamento & abintestato. d. l. codicillis. §. matre. Quod etiam voluit Bar. Jo. de imo. i. d. l. si ita qs promiserit. §. ea lege, Bar. &
8 doctores in dicta. l. peto. §. fratre. † Ex premissis infertur responsio ad primũ questitum, qd filie seu femine fuerũt perpetuo prohibite & repulsa a successione predictorum bonorum, etiam deficientib⁹ masculis: ad quarum repulsionem etiam sufficeret q̃ non fuerint inuitate aut substitute: attento qd vltimus masculus opportune disposuit: & als testatus est de dictis bonis: & qd facere pculdubio potuit quo ad dictas feminas sibi nõ solũ non substitutas: sed ab hereditate & bonis dicti domini testatoris perpetuo repulsas.
9 ¶ † Ad secundum questitum dico & respondeo, qd licet pauperes Christi fuerint per dictum quondam do. testatorem inuitati seu substituti: ipsi tamẽ petere non possunt qd bona dicti domini testatoris ad inquãtum venalia exponũtur: & pretium inter eos distribuatur: vel als pretendere se habere ius in dictis bonis in vim dicte substitutionis: pro eo quiã conditio sub qua fuerũt inuitati nõ euenit, & sic cõditionalis substitutio non fuit purificata: quod tamen erat necessarium ad hoc vt cum effectu inuitati censerentur. Quia conditionalis dispositio per euentum conditionis sumit effectum. l. pecuniam. ff. si cert. pe. l. qui heredi. §. si. quasi per totum ff. de cõdi. & demõ. & l. cedere diem. ff. de ver. sig. & qd no. doctor. & magne Anto. de but. & Joan. de imo. in. c. si. super ver. dummodo tamen. de trãslatio. prela. Qd aũt cõditio dicte substitutionis nõ euenerit ex eo colligitur, q pauperes christi solum fuerũt inuitati eo casu quo terra & baronia ac comitatus, de quibus ibi, ad filias peruenirẽt. Hoc enim casu voluit idem do. testator ad feminarũ exclusionem bona sua poni & vendi ad inquantum. Sed iste casus non euenit: nõ eñ terra: baronia: & comitatus predicti ad feminas peruenerunt, nec vt superius dixi peruenire potuerunt obstante prohibitione. Et si illa nõ obstetisset, prout obstat: obstaret tamẽ testamentum efficaciter factum per masculum vltimate defunctũ illorum de laudora: qui de bonis huiusmodi disposuit & disponere potuit, vt pote nõ grauatus de alteri restituendo: quia, vt superi⁹ dixi, quilibet est moderator & arbiter rei sue: & maxime in testamẽto. d. l. in re mãdata. C. manda. aut. de nup. §. disponat, cum multis simi. Cum igitur conditio predicta: quam ad effectualẽ inuitationem christi pauperũ euenire oportebat in forma specifica. d. l. qui heredi, in prin. & l. mieuius. ff. de cõdi. & demõ. cũ suis simi. nõ euenerit: dico & respõdeo, & predixi, vt sub correctione predicta, qd pauperes christi nihil petere possunt in dictis bonis in vim premisse substitutionis. ¶ Ad tertium questitũ dico & respondeo, nihil apparere seu legi in dicta testamẽtaria dispositione, per quod appareat dictum vltimum masculum nõ potuisse de dictis bonis disponere. Et primo quidem hoc non faciũt femine illius agnationis, etiam si supersint. Quia ille non solum non fuerunt inuitate: sz etiam perpetuo repulse. Non etiã agnati illi, & qui per eũdẽ do. testatorem cen eri possunt inuitati: quia nulli tales supersunt. Et ita non apparet vltimum masculum fuisse grauatum de restituendo, vel habuisse substitutum cui bona predicta restituere teneretur. Nec dicat aliquis dictum vltimum masculũ fuisse impeditum testari, vel alias de bonis predictis disponere: propter illa que dicuntur in dicto testamento in ver. item ordinamus quod Amaluinus de laudora frater noster germanus regatis & gubernetis, & v. & nos Amaluinus de laudora frater vester &c. Ubi videtur idẽ do. testator voluisse quod nec do. Amaluinus, nec sui liberi masculi possent de dictis bonis sub pretextu aut colore cuiusuis ordinationis: institutionis: aut substitutionis disponere, non etiam per testamentum, per codicillos, donationes, recognitiones, aut alios quoscunq̃ contractus: insuper nec per vllas alias scripturas priuatas aut occultas: & si aliquid facerent in cõtrarium, illud totum rupit, cassauit, & aboleuit: & que omnia, vniuersa, & singula per dictum do. testatorẽ ordinata laudauit, approbauit, emologauit & cõfirmauit idem do. Amaluinus: promisitq pro se & omnibus suis successoribus, tã tunc presentibus, quã futuris eidem do. testatori, quod dictam suam ordinationem non interrumperet vllo modo: nec faceret testamẽtum, codicillos &c.
10 prout ibi. Quoniam respõdeo † quod istud non obstat. Cum quia predicta prohibitio videtur solum fuisse facta dicto domino Amaluino: quod si ita est, non videret extendenda ad alios. d. aut. de resti. fideicom. colla. ix. Cum, & hec ratio magis placet, quia dictus quondam do. testa. nõ videtur simpliciter & absolute prohibuisse idem quondam domino Amaluino & liberis suis masculis testari, vel alias per vltimã voluntatem vel codicillum disponere de dictis bonis suis in preiudicium vel in euersionem dicte sue ordinationis: quod etiã satis opportune expressit, idem do. testator in ver. Et si de cõtrario constabit per vos in antea fieri, & infra. Et hanc nostram presentẽ vltimam ordinationẽ dicte terre semper sic esse volumus in sui roboris firmitate duraturam. Hoc etiam expressit idem quondam do. Amaluinus ibi, Hanc presentem vestram ordinationẽ non interrũpam vllo mõ: nec factum testamentum: codicillos, donationẽ, recognitionẽ, nec vllos alios act⁹, nec scripturas priuatas nec occultas, pter qd istud pñs instrm suũ nõ possit sortiri effectum. Ecce ergo quod prohibitio testandi, codicillandi, & alia disponendi de dictis bonis nõ est facta absolute aut simpliciter: sed respectiue: vt scz per eam non interrumperetur vel alias impediretur dispositio testatoris. Et hec
11 causa regulat limitat, & restringit ipsam prohibitionem. † Quia quelibet dispositio regulatur scdm suam causam, & per ipsam restringit vel ampliatur: siue illa sit dispositio legalis. l. adigere. §. quãuis. ff. de iure patro. siue testamentalis. l. cancellauerat. ff. de his que in testa. delẽ. siue inter viuos. l. habebat. ff. de inst. actio. l. si mater. §. si quis autem. & l. cũ queritur, cum suis simi. ff. de excep. rei iudi. Facit ad predicta, quod intelligencia dictorum ex causis assumẽda est dicendi. c. intelligen. de verbo. sig. Cum igitur dicta prohibitio facta extiterit propter euitandam interruptionẽ seu interuersionem dispositionis dicti quondam domini testatoris: ex hac causa debet dicta prohibitio intelligi, vt scz eo casu processerit & procedere debuerit quo vel testando vel codicillando aut contrahendo vel alias disponendo fuisset contrauentũ dicte dispositioni, quã idem do. testator semper durare voluit. Que si ita se habeant: imo quia sic se habent: potuit proculdubio dictus vltimus masculus disponere & testari de dictis bonis: quia per dictum testamentum non fuit in aliquo contrauẽtum dicte dispositioni. Nisi forte quis dicat quod imo cõtrauẽtum est: pro eo quia si idem vltimus masculus abintestato decessisset, forte occurrisset casus, in quo bona erant alias peruentura ad feminas: quo casu ex dispositione testatoris sibi locum vendicasset substitutio facta de pauperibus christi: & cuius purificationem visus est impedire dictus vltimus masculus: & sic voluisse interuertere, seu interrũpere dispositionem predicti testatoris. Sed istud non obstat: quoniam respondeo quod, cum vt dixi dictus do. testator voluerit & ordinauerit, qd nullo vnq̃ tẽpore femine succederet in dictis eius bonis: & quod nec cognomen nec arma per eas perderentur: ipse vltimus masculus in testãdo prout fecit non solum non videtur fecisse cõtra dictã dispositionem: sed fecisse scdm eam: quia non solum non debebat bona predicta feminis relinquere: sed etiã curare debebat ne ad eas peruenirent. d. l. codicillus. §. matre, & quod ibi not. Bar. Jo. de imo. Flor. & Pau. de ca. ff. de lega. ij. & allegata. l. si ita quis promiserit. §. ea lege, & quod ibi gl. super verbo interest, vbi etiam Bar. Jo. de imo. & doc. ff. de ver. obliga. Bald. in d. l. ea lege, ver. tertio quero &c. C. de condic. ob caus. Puto igitur quod dictus vltimus masculus, non obstante dispositione dicti quondam do. testatoris, potuerit de dictis bonis disponere & testari, & illa iure hereditario relinquere magnifico & potenti viro doct. Guilloto de stagno. Que, vt supra, dixerim sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

¶ Argumentum.

¶ Binuba nihil penarũ subit si tribus mensibus post mortẽ prioris nubat viri: quãuis bonorũ ab hoc habitorum extantibus filijs perdat proprietatẽ, non obstãte nuptiarũ permissione a priore viro data. A. F.

1 ¶ Pene mulieri secundo nubenti infra annum luctus taxate an sint hodie sublate.
2 Mulier habens liberos ex primo viro an conuolans ad secunda vota perdat proprietatem eorum bonorum, que titulo lucratiuo ad eam perueniebant.
3 Primus maritus an possit impartiri licentiam vxori nubendi infra annum luctus: & a penis ipso facto incurrendis releuare.

¶ De

¶ De secun. nup. Consilium. xlvij.

Quo queruntur parte honeste mulieris Gulilemete relicte honorabilis quondā viri Marcialis rossinbolis de aurayca: ad que respondeo breuiter & succincte prout infra. Et primo ad primū quod licet dicta Gulielmeta cōuolauerit ad scda vota infra annū luctus post tñ tres menses a morte dicti quōdā rossinbolis, ipsa non incurrit penas de quibus in.l.j.&.ij.C.de secun.nup.que solent impo

1 ni, & imponuntur propter nimiā festinantiā: † qr vt voluit Inno. in.c.fi.de secū.nup.pene que imponunt mulieri pro eo qr scdo nupsit infra annū luctus: & sic in odiū matrimonij, sunt hodie sublate.c.penul.&.d.c.fi.de secun.nup. Et hanc opinionē sequit Hosti. Jo.an.in nouel.& alij in.d.c.fi. Idez voluit glo.in.l.liberorū, quā etiam multi sequūtur.C.de his qui notan.infa.& Bar.& Ange.et Sali.in.d.l.j.C.de secun.nup. Et pro hac opinione multa inducūt Hostien.& Jo.an.in.d.c. Et quāuis aliqui teneāt cōtrariū: prima tamen opinio est magis cōmunis: & ideo non est ab illa in iudicādo aut consulendo recedendū.l.j.ibi, Crebrior apud veteres opinio.ff.de offi.questo.c.nouim⁹, et quod ibi Anto.de but.de verb. signi.&.c.de inducijs.iij.q.iij.& quod not.Hostié.Jo.An.et alij in c.j.de consti.& docto.in.l.fi.C.de pena iudi.q male.iudi. Et sic si dicta Gulielmeta nullos haberet liberos ex dicto quondā marciali ipsa nullam penā incurrisset pro eo qr infra annū cōuolauit ad secunda vota: sed qr supersunt liberi cōmunes ex & dicto quondaz Marciali procreati: ipsa non odio secūdi mrīmonij per eā cōtracti: sed fauore dictorum liberorū perdidit proprietatē legatorum sibi relictorum, & etiā augmenti sibi donati tēpore cōtracti matrimonij inter eam & dictū quondā marcialē: quam perdidisset etiaz si matrimoniū contraxisset post annū luctus: & sic remansit apud eam solus vsufructus legatorum & augmenti huiusmodi.l.femine

2 in prin.& quod ibi gl.C.de secun.nup. † Et licet possit fortasse esse dubitatio an de iure.C.mulier habens liberos ex primo viro conuolans ad secūda vota perdat proprietatē, & solū remaneat apud eam vsufructus eorū bonorū que titulo lucratiuo ad eā peruenerant: tñ certū est quod de iure nouissimo ipsa nō remanet dña: sed soluz vsufructuaria, autē.de nup.§.si vero expectet, colla.iiij.& hec pena nō est hodie correcta, seu sublata: quēadmodū nec alie pene de qbus in.l.generaliter.l.hac edictali, & alijs quibusdā.C.de secū. nup.que introducte extiterūt non in odium secundi mrīmonij: sz in fauorē liberorum primi matrimonij: scdm Inno. Hostié. Joā. And.& docto.in.d.c.fi.de secū.nup.& ita tenēt oēs scribētes in.d.l. j.C.de secun.nup. Quo vero ad propria bona eiusdē Gulielmete, vt sunt ea de quibus in inuentario mētionato in casu mihi misso, & vt est dos eiusdē Gulielmete, si de solutione illius appareat: certū est quod ipsa Gulielmeta bona hmōi non pdidit: qr.d.l.femine non punit mulieres binubas, seu scdo nubentes, nisi in bonis que a primis viris processerant. Quo vero ad victū & vestitū, certū est quod ipsa Gulielmeta illos pdidit: pro eo qr illi relicti extiterant dūtaxat quandiu statū vidualē & vitā honestam seruaret. Quo fit

3 vt quāuis honestam vitam seruet: quia tamen non seruat statutum vidualem, ipsa perdidit victum & vestitum. ¶ † Ad secundum dico & respondeo quod ex his, que dixi sup primo quesito, iā patet ad illud rñsio: scz quod releuatio de qua ibi nihil facit: pro eo qr dict⁹ Rossinbolis nō releuauit simpliciter & absolute predictā Gulielmetā: nec declarauit quod nollet eam aliquā penā incurrere propter scdm matrimoniū: si eā ad illud conuolere contingeret quod forte facere poterat: sed voluit quod legata per eam sibi relicta non perderent propter marimoniū, si eam scdo nubere contingeret infra annū luctus: sed obtinerent valorē, & essent tante virtutis & efficacie, quante essent si post annū luctus cōuoleret. Ecce ergo quod mens huius probi viri videt fuisse vt dicta Gulielmeta releuaret a penis introductis cōtra mulieres scdo nubētes infra annū luctus: & pro eo solo qr sic festinanter nupserunt: non autē a penis inductis & statutis fauore liberorū primi mrīmonij: quas incurrunt si secūdo nubāt etiā post annū luctus: & multo fortius, vel non minus, incurrunt si nubant infra annū luctus. Et hec que dixi procedūt in casu isto: nisi forte iste rossinbolis putasset aut credidisset q mulieres etiā habentes liberos ex primo matrimonio nubentes post annū luctus nō incurrerēt penā priuationis pprietatis eorū bonorū, que titulo lucratiuo ad eas puenerūt ex bonis primorū virorū: & sic errasset in iure: qr tunc videret voluisse qd dicta Gulielmeta penā nō incurreret: & eam ab illius incursu releuare, qd facere poterat vt videt voluisse Bal.in.l.filiuz quē, col.ij.C. fami.ercis. vbi etiā hoc expressius & clari⁹ tenuit Pau.de cast. Sz istud nō est securū: pro eo qr idē Bal.tenuit cōtrariū in.d.l.j.col.ij. ver.sed pone prior maritus &c.C.de secū.nup. Idē voluit roman⁹ consi.ccxix.et in suis singularibus.char.ix.ver.tu scis qd si mulier nubat secundo viro &c. Domi.prepos.in.d.c.fi.col.penul.ver.sed quero pro complemēto an voluntas mariti relinquētis &c.& do. Jason in.d.l.filium quez colū.vij.ver. Et per hoc infert Bal.qd testator &c.qui omnes conueniunt in hoc, qd primus maritus non possit impertiri licentiam vxori nubendi infra annū luctus: & q propterea si nubat infra annū hmōi nō euitat penas quas alias erat incursura si non fuisset cōcessa licētia: sec⁹ vero si post annū luct⁹ nuberet de licentia mariti: qr tunc euitaret penas quas alias incurrisset nubendo sine licentia. Et sic cōcludo, prout superius dixeram, qd dicta Gulielmeta perdidit proprietatez predictorum bonorum. Et ita mihi videtur sub correctione &c.

¶ Argumentum.

¶ Qui semel furiosus probat⁹ est, frustra postea donauit, nisi ante probata fuerit resipiscentia, quaz assertio notarij nō satis probat neptis igitur ex sorore talibus donatarijs preferetur: quanuis huius se furiosi auunculos asserant. V. F.

1 ¶ Donatio inter viuos facta contra dispositionem iuris communis vel statuti fit valida, & nu.7.
2 Donatio ob causam requirit an declarationez benemeritorum in specie. nec sufficit quod fiat in genere.
3 Donatio simplex que dicatur.
4 Donatio ob causam an possit dici vbi res donate excedunt ipsa merita.
5 Juramentum vt aliquid operetur tria debent concurrere.
6 Legi statuenti solennitates in actibus hominum non est renunciandum: nec potest renuntiari.
8 Donatio inter viuos facta in patria delphinali inter Delphinales subditos an & quo pacto fit valida.
Contractus initus contra prohibitionem legis cōis non valet.
9 Judex dans furioso curatorez cēsetur ipsi furioso interdicere administrationem suorum bonorum.
10 Prodigis olim interdicebatur administartio suorūz bonorum.
11 Prouisio alicui de curatore tanq prodigo an si non sit prodigus valeat aut teneat.
12 Declarare aliquem esse prodigum vel adultum ad quem spectet.
13 Dicta de prodigo & furioso equiparantur.
14 Datio curatoris furioso tanq furioso non vitiatur per mentis integritatem.
15 Prohibitio vno correlatiuorūz videtur prohibitum et alterum.
16 Prodigus cui est bonis interdictum non potest contrahere, nec iuramento ligatur.
17 Furiosus non potest tempore furoris testari.
18 Furiosus an occidendo vel mutilando incurrat irregularitatem.
19 Furiosus equiparatur dormienti.
20 Argumentum de contractibus ad vltimas voluntates est tali dum, & contra.
Furor & dementia qualiter probentur.
21 Mens & affectio non potest ex signis exterioribus presumi.
22 Testes singulares quibus casibus probent.
23 Realis reputatio multum operatur.
24 Certo tēpore furiosus an semp presumatur pseuerasse in furore.
25 Longum interuallum qualiter & quāto tēpore sit intelligendum. Morbus presumitur per annū durare, nisi contrariuz probetur.
26 Semel furiosus presumitur indistincte & semper furiosus.
27 Bonorum dissipatio aut mala administratio potius sonat in furorem q sanam mentem.
28 Donatio facta per eum qui probatur antea per certum tempus furiosus an presumatur fuisse facta tempore dementie.
29 Testis deponens per verbum videtur non probat.
30 Furor vel dementia mentis an possit sensu corporeo percipi.
31 Sanitas mentis non potest per actus exteriores probari.
32 Testis vnicus non probat.
33 Testificari in facto proprio nemo potest.
34 Notario creditur de his què coram eo geruntur.
35 Notario non plene creditur nisi sit rogatus, & de eo de quo est rogatus.

¶ De donationib. Consilium. xlviij.

Ex processu cause cepte & diuti⁹ agitate p & inter honestā mulierē Catharinā de tulino, vxorem et personam coniunctam honorabilis viri magistri Petri vialeti notarij, actricem ex vna parte: et nobiles viros Guigonem et Joannem chaponaysij reos ex alia, colligit et apparet fuisse & esse sufficienter probatū qd dudum fuerit in humanis honorabilis quondam vir Franci-

scus corsolis, habitator cum in humanis ageret loci seu oppi-
di Alexiani: quodq; idem Franciscus vita functus est ⁊ ab huma
nis decessit, superstitibus ⁊ sibi superuenientibus Gastono corsolis
eius filio naturali ⁊ legitimo, ac vniuersali ⁊ insolidū herede, Ioā
na ⁊ Gulielmo corsolis etiam eius filijs naturalibus et legitimis;
⁊ qd mortuo ⁊ vita functo dicto Francisco prefatus Gastonus bo
nis ⁊ hereditati eiusdē se immiscuerit, ⁊ pro herede se gesserit. In-
super etiam probatum est qd viuente et superstite dicto Gastono
ab humanis decesserūt dicti Ioāna ⁊ Gulielmus eius fratres: di
cta scilicet Ioanna, superstite ⁊ sibi superuiuente Catharina eius
filia naturali ⁊ legitima, ⁊ prefat⁹ Gulielmus sine liberis: ⁊ qd de-
inde etiā ab humanis intestatus ⁊ sine liberis ⁊ ascendētibus de-
cesserit dictus Gastonus corsolis, superuiuente p̄fata Catharina
eius nepte ex dicta Ioāna eius sorore p̄defuncta: ad quā propter-
ea delata est ipsius Gastoni hr̄editas, repulsis dictis nobilib⁹ Gui
gone et Ioāne: etiā si verū esset qd illi fuissent eius auunculi: aut.
de here. abintest. §. reliquū. §. his aūt, ⁊. §. illud, ⁊ aut. vt fratruz fi-
lij. §. j. colla. ix. ⁊ trāssumptiue in aut. cessante, ⁊ aut. post fratres, et
sequē. C. de legi. here. Et hoc non habet dubium: scilicet quin eadē
Catharina dicto Gastono eius quondam auunculo abintestato
1 succedere debuerit. ¶ †Sed solum superest difficultas. an dona-
tio inter viuos, quam de omnibus eius bonis, quibusdam pau-
cis exceptis, fecisse pretenditur dictus quondam Gastonus no-
bili quondam viro Leonardo chaponaysij, quondam patri di-
ctorum nobilium Guigonis et Ioannis: ⁊ hoc de anno dn̄i. M.
cccclxxxiiij. ⁊ die tertia mensis Augusti, valuerit et de iure tenue-
rit, vt pretendūt dicti Ioannes ⁊ Guigo: an vero fuerit inualida
⁊ nulla: prout pretendit et asserit predicta Catharina; et que pro
ostensione huiusmodi inualiditatis et nullitatis in discursu cause
huius multa allegauit ⁊ deduxit: scilicet qd illa facta extiterit cō-
tra dispositionem iuris cōmunis, ⁊ statuti delphinalis fieri regu-
lariter prohibentis donationes inter viuos omissa solennitate de
qua in eo; et si contra fiat, easdez annullantis. Allegauit preterea
⁊ deduxit, qd ante dictam pretensam donationem fuerit eidē quō-
dam Gastono tanq̄ furioso ⁊ mentecapto de curatore aut curato
ribus prouisum; ⁊ eidem Gastono suorum bonorum administra-
tio interdicta: ⁊ nihilominus mādato iudicis cōpetētis facta pre
conisatio, p quā vniuersis ⁊ singulis inhibebat̄ ne cū eodē Gasto-
no sine curatoris seu curatorū autoritate contraherent. Etiā alle
gauit ⁊ eduxit eadem Catharina, qd dictus Gastonus tēpore fa-
cte dicte pretense donationis erat furiosus et mētecaptus. Super
quibus pro veritate reperienda, ⁊ quā defendere debemus, est in-
quirendum. Et primo quidem illud certū est, qd quatenus predi-
cta donatio an valor bonorum donatorum excedebat valorē quin
gentorum aureorum: illa de iure cōmuni ⁊ ciuili nō valuit sine insi
nuatione. l. si quis pro redemptione. §. fi. cum suis similibus. C. de
dona. Et hanc dispositionem inducit lex ad euitanduz fraudes ⁊
deceptiones per quas solent homines induci ad donanduz; ⁊ que
non soluz fieri solēt per prorsus extraneos, sed etiā per cōiunctos
et magis p eos, q̄ extraneos. Et ideo etiā in eis habet locuz legis
dispositio. l. data, iuncta. l. donatio, C. de dona. Nisi forte quis di-
cat ꝙ iura predicta procedant in mera ⁊ simplici donatione: non
autem in donatione ob causam: cuiusmodi fuit donatio de qua in
casu; vt pote facta ob precedētia benemrita dicti quondā nobilis
Leonardi. Sed hoc non obstat. Tum quia de illis nō apparet: de
quibus tamen apparere oporteret, quo ad hoc vt diceretur vel di
ci deberet donatio ob causam: qd saltē procedit pro eo quia huius
modi pretēsa benemerita, que pretēduntur donationē precessisse,
nō fuerunt specificata: ⁊ ita assertio meritorū hmōi est dubia ⁊ ob-
scura; ⁊ sic nō releuat. l. vbi autē. §. illud. ff. de verbo. obli. l. cū incer
tas. ff. de lega. j. ⁊. l. fi. C. de anna. excep. Quod etiā voluit Bal. in. l.
illud, col. iiij. ver Quarto quero ⁊c. C. de sacrosan. eccle. vbi voluit
2 qd si mētio meritorū fiat in genere: †tūc p instrumētū donatiōis,
in quo fit mentio meritorū hmōi, nō probātur ipsa merita; q2 illa
incertitudo generat obscuritatē. Ad quod facit sm̄ euz qd no. gl.
in. l. si donatio. C. de dona. aut. vnde ⁊ si parēs. C. de inoffi. testa. ⁊. l.
si forte. ff. de castrē. pec. ⁊ hoc dicit Bal. se colligere ex dictis Gul.
⁊ Bar. simul. iunctis. Idē voluit Bal. in. d. l. si donatione, ⁊ in. l. fi.
ff. de exercito. actio. vbi voluit qd eo casu quo specifica assertio me
ritorū releuat: non releuat ipsorū meritorū generalis assertio. Et
hoc etiā voluit Old. cōsi. v. ⁊ Bal. in. l. si tibi. §. si pactus. ff. de pac.
Ubi dicit qd ad hoc vt donatio dicatur ob merita. debent ipsa me
rita specificari. Propterea dicti nobiles Guigo ⁊ Ioānes in deci
mo articulo suarum defensionum exordientiū: Ad fines ⁊c. propo
suerūt ⁊ deduxerūt, qd dict⁹ quondā Gaston⁹ dedit ⁊ donauit di-
cto nobili Leonardo eorū quondā patri donatione pura, mera, ⁊
simplici. Illa ergo, si ⁊ quaten⁹ de ea appareat, fuit simplex: ⁊ non
ob causam: pro eo q2 quāuis in donatione fiat mētio in genere de
meritis: si tamen in ea dicatur qd donans donat pure libere ⁊ sim
pliciter: vel donatione mera pura ⁊ simplici: illa censet̄ esse dona-
tio simplex nō ob causaz. Et ita in terminis dicit illustris docto.
Oldra. consi. quinto exordiente Titius dedit duobus cōiugibus
⁊c. Alexan. de imo. consi. xiiij. exordiente, circa primū dubium. col.
j. in primo volu. Albe. C. de dona. super rubrica: vbi etiaz dicit qd
non obstat causa dicta, scilicet propter multa seruitia ⁊c. q2 in du-
bio illa videtur causa impulsiua, non finalis. l. titio centū, in prin.
ff. de condi. ⁊ demon. l. sed si morea, in fi. ff. de dona. inter vir. ⁊ vxo.
l. si mulier, ⁊ qd ibi not. glo. C. de iu. do. ⁊ qd not. gloss. in. l. ij. in fin.
⁊. l. iij. vbi etiā Bart. ff. de dona. Nec opponat aliquis de. d. l. atti-
lius regulus: qm̄ respondeo qd donatio ibi descendit ad speciē ser
uitij recepti; in casu vero nostro stetit in verbis generalib⁹, que vi
dent̄ posita ad colorē argumēti. l. qd vēditor, cū ibi no. ff. de dolo, ⁊
l. si qs vēditor, ⁊. l. sciendū, in prin. ff. de edi. actio. ita etiaz egregie
cōsuluit do. Batrb. soc. cōsi. cc xc v. exordiēte: In causa cōtra filios
⁊ heredes, col. v. ver. Quintus casus qn̄ nō est facta simpliciter do
3 natio ⁊c. in. ij. parte. ¶ †Ex quibus cōcludo dictam donationem
fuisse simplicē, nō ob causam: ex eo sc3 qd in ea facta est mentio de
pretensis meritis: ⁊ vbi aliqua merita probarent̄: non posset tamē
negari quin donatio ipsa esset simplex quatenus valor bonorū do
natorū excederet valorē pretensoruz meritorū: per id quod voluit
Bart. in. l. frater a fratre, col. vlti. ff. de condi. indebi. ⁊ in. l. si quis
pro eo. §. j. in fi. ff. de fideiusso. ⁊ in aut. vnde ⁊ si parēs vbi etiā Bal.
do. Iason. ⁊ alij. C. de inoffi. testa. Guli. de cu. Bal. ⁊ Salic. in. l. il-
lud. C. de sacrosan. eccle. ⁊ Io. and. in addi. Specu. ti. de reb. eccle.
nō alie. in rub. Alexā. de imo ⁊ moder. in. l. si dona. C. de colla. Io.
4 de imo, ⁊ multi alij in. d. l. attilius regulus, quatenus voluit, †ꝙ li
cet donatio inter viuos facta p̄pter merita per patrē filio in ipsi⁹
potestate existenti teneat ⁊ sit valida: quatenus benemerita hmōi
concurrunt cū valore bonorū donatorū: pro eo q2 sic censetur facta
ob causam; tn̄ quaten⁹ bona donata, seu valor aut estimatio bono
rum hmōi excedit benemerita: illa donatio non censetur donatio
ob causam: sed simplex. Nec est dicenda donatio ob causam p̄pter
retentionē victus ac vestitus ⁊ triginta annorū florenorū quādiu
idem Gastonus viueret in humanis. Quoniā respōdeo quod in-
specto non solū valore donatorū: sed etiaz annua reuenuta aut p̄-
tio eorundem, dicti victus, vestitus, ⁊ triginta annui floreni erant
quid modicum ac tenue seu vile: et ideo nō propter hec desinebat
donatio predicta esse simplex; presertim vero ⁊ maxime quatenus
valor bonorum donatorum excedebat in valore dicta reseruata et
eorum onus. Pro quo remisisse sufficiat ad ea que supra proxime
dixi: ⁊ ad id quod ponit Philip. de cor. consil. cxlv. exordiēte, licet
in hoc iudicio, colum. ij. ver bis tamen non obstantibus: vbi egre-
gie loquitur, in quarto volumine, et quod ponit Francisc⁹ de are-
ti, consilio, xvij. exordiente, cōsideratis diligentissime ⁊ mature ⁊c.
columna. vj. versicu. secunde autem obiectioni dum dicebatur qd
ista erat donatio ob causam. Addo predictis qd licet Bal. in di-
ctis locis senserit, qd ad hoc vt donatio censeat̄ facta ob merita, ⁊
sic ob causam: ⁊ propterea insinuatione non egeat. l. attilius regu-
lus. ff. de donatio. sufficit quod in donatione fuerint merita speci
ficata, etiam si alias non probentur: aliter tamen locutus est Gu-
liel. et Cynus in. l. fi. C. de exer. actio. vbi dicunt non sufficere etiaz
si specificetur causa: vt puta q: ab hostibus me redemisti. l. qui te-
stamentū. ff. de probationibus. l. cū quis decedens. §. titia. ff. de le-
gatis tertio, ⁊ dicta. l. fin. ff. de exercito. actio. Ad que iura nō suf
ficienter respondit Bal. scd̄m Alexā. de imo. in. d. l. si donatione,
col. vj. ⁊ hanc opinionē Gul. ⁊ Cy. sequitur idē Bal. in. l. si tibi. ff. si
cert. peta. per ea que notan. in. d. l. si donatione: ⁊ respondet ad. d. l.
attilius regulus, ꝙ ibi loquitur quādo apparebat de meritis. Et
id etiam tenet Gul. de cu. in. d. l. illud, ⁊ Alex de imo. in. d. l. si dona
tione: vbi etiam voluit qd ita videatur ibi firmare Bald. si verba
eius opportune inspiciantur. Videtur igit̄ ꝙ quatenus dicta pre
tensa donatio, seu valor bonorum donatorum excedit. d. summam
quingentorum aureorum, illa non valuerit: etiā si omnia alia par
te dicte Catharine allegata et deducta in hoc casu cessassent. nisi
forte quis vlterius opponat, qd illa fuerit iurata, aut qd cum iura
mento fuerit renuntiatum insinuationi: ⁊ qd istud fieri potuerit.
Sed respondeo qd licet multi tenuerint donationem summam le
gitimam excedentez firmari iuramento: multi tamen, ⁊ quidē ma
gne autoritatis ⁊ literature viri, tenuerunt ⁊ tenent cōtrariū. Et
quidez primo Bal. in. d. l. illud, colū. iij. versic. Quinto quero. C. de
5 sacrosan. eccle. qui pro hoc allegat, †quia ad hoc vt iuramentū ali
quid operetur tria debent concurrere. Primuz qd sit persona ha
bilis, vel per iuramentuz habilitata. Secundum qd forma gene-
ralis sit seruata. Tertium qd res nō sit prohibita. l. si quis inqui-
linos. §. fin. ff. de lega. j. Sed donationes facte non interuenienti-
bus actis sunt prohibite. l. donatio, et qd ibi glo. C. de dona. ergo
non validantur iuramento: nec ex his oritur obligatio naturalis.
Pro quo dicit Bal. facere ꝙ no. Cy. in. l. j. C. de sacrosan. ecc. Bar.
in. l. si quis p eo. §. j. ff. de fideiusso. ⁊ subiungit Bal. vbi supra, qd
non possit renuntiari legi disponenti super insinuatione: quia nō
est inter-

est introducta in fauorem donatorum: sed in odiuz accipientium clandestinas donationes: et ne quis prodigaliter vtatur sua substantia, ar. l. imperator. ff. ad trebel. † Legi autē statuenti solennitates in actibus hominum non potest renunciari. l. nemo. ff. de lega. j. Pro hac opiniōe multa inducit Sali. in. l. penul. C. de dona. Et hāc opinionem Bal. fuerunt multi secuti: tam in suis commētarijs: q̄ in consulendo. Et quidem Ange. eius germanus consil. lviij. exordiente, quidā paterfamilias &c. col. fi. vbi etiā refert eundem. Bal. pro hac parte consuluisse in ciuitate castelli: et se consilio eius adhesisse. Eandem sententiam secutus est Bal. in. d. l. data. C. de dona. Roma. in. l. modestinus. ff. eo. tit. Sul. de cu. in. d. l. illud. Et pro hac parte cōsuluit Anto. de placē. in quodaz eius consilio exordiēte, circa hoc videretur: quod est. lxvij. inter consi. Franc. de cur. cui se subscripserūt Hierony. tor. Jo. pu. et Rico. de sancto naza. Hanc partem etiam secutus est Franc. de cur. in additione predicti consi. vbi etiam plurimos commemorat et refert tenentes hanc partem. Pro qua etiā consuluit Andre. barba. in quodam suo consi. exordiente, sapienter optimus predixit Psalmista &c. col. pe. quod est. lxvj. inter cōsi. Fran. de cur. vbi etiā Fran. inherens huic parti ponit remissiones. Hāc opinionē etiā sequitur Joā. fa. in. §. alie. insti. de dona. et Ant. de cana. in suo tracta. de infinua. q. xxiij. Et vbi pretenderetur aut pretendi possit qd̄ contraria opinio sit magis cōis: puto tn̄ qd̄ attentis et cōsideratis his de quibus infra: ista in casu occurrēti sit verior: scz, qd̄. d. donatio non valuerit: quatenus valor bonorū donatorū excedit valorē reseruatorū et onerū: insup et summā quingentorū aureorū.

7 ¶ † Preterea et secundo proposuit et deduxit predicta Cathbarina donationem predictā esse nullā: pro eo quia in ea nō fuit obseruata solēnitas statuti Delphinalis: quo cauetur donationes inter viuos nō esse aliter valituras, nisi fiāt in p̄sentia alterius ex magistratibus inibi mentionatis, et triū ex proximioribus consanguineis siue parentibus donatoris in parochia in qua fit donatio existentibus: vel vbi nō reperirētur in. d. parochia: aut vocati in donatione adesse nollent: aliorū triū proborū eiusdē parochie non suspectorū: et pro numero parentū non repertorū, aut adesse nollentiū surrogādorum: et que aliter fieri prohibentur: et si fiant nulle et irrite decernuntur. Unde cum serenissimus do. noster Delphinus conditor eiusdez statuti nullū in patria Delphinali superiorē recognoscat ipse potest in illa quicquid potest imperator in imperio. l. hostes, et qd̄ ibi not gloss. ff. de ca. et postli. reuer. et qd̄ not. Bart. in. l. infamē, col. fi. ff. de publi. iudi. Multas remissiones ponit Alexā. de imol. consi. xxx. exordiente, primo circa primū &c. col. iij. ver. Tamē contrariū sentio esse verius, in. v. volumi. Et tam ipse q̄ alij in multis alijs locis. Quod si ita est, imo quia sine dubio est ita, iudicanduz est de dicto statuto ac si in imperio ab imperatore conditum extitisset.

8 † Quemadmodū igitur contractus initus contra prohibitionez legis communis non valet. l. non dubium, circa princi. ibi nullum enim pactum nullamq̄ conuentionem &c. et qd̄ ibi docto. C. de legi. ita nec videt̄ valere donatio inter viuos facta in patria Delphinali inter delphinales subditos: si illa facta extiterit eo casu quo dictum delphinale statutum eam fieri prohibuit: hoc est nō obseruata solennitate de qua in illo. Dictum enim statutuz apponens solennitatem de qua in eo videtur apposuisse formā, qd̄ ideo cognoscitur quia inficit donationem ipso iure nisi ita fiat: et apponit decretum: quo casu etiam consensus: partiuz nihil potest operari, per id qd̄ no. Bal. in. l. j. char. penul. vel circa, vers. extra queritur statuto cauetur qd̄ mulier non possit adire hereditatez sine consensu duorum proximiorum consanguineorum. C. qui admit. ad bono. possess. et in. c. j. qui succes. teneant, glo. in. c. delicto, de proba. et in. c. j. de rescrip. in. vj. in cle. j. eodem titulo. Cum igitur in. d. donatione non interuenerit predicta solennitas, illa nō valuit. nisi forte quis opponat qd̄ dictum statutum sit intelligendum de donatione simplici, et in ea duntaxat procedat; non autem in donatione ob causam: cuiusmodi fuisse videt̄ donatio predicta: tū propter benemerita: tū propter reseruationes de quibus in ea: sz hec non obstāt. Et primo quidem quia non videtur verum qd̄ dictum statutum solum procedat in simplici donatione inter viuos: et non etiam in donatione ob causam: quia in. d. statuto, et dispositione illius de qua supra excipiuntur quedam donationes, que videtur esse ob causam: vt legitur in versi. In premissis autē donationes emancipationis causa &c. per quaz exceptionē videtur firmari regula eiusdē statuti in omnibus alijs, iuxta id qd̄ not. glo. ff. de reg. iu. in rubri. et Dy. eodē titulo, in. vj. Non etiā cēsenda est predicta donatio ob causaz p̄pter dicta benemerita et reseruationes in ea factas. prout superius dixi, et ad que me refero: et sic non obstat predicta obiectio. Etiā nec obstat si opponatur, qd̄ in dicta donatione interueniat iuramentū, per quod censetur fuisse cōfirmata: quēadmodū etiā per ipsum, et contra dispositionē iuris cōmunis confirmatur donatio excedens summā legitimam: hoc est summā quingentorū aureorū. Sed respondeo breuiter et succincte, vt superius dixi, qd̄ in hoc sunt opiniones, quarū quelibet habet optimos defensores: et supposito citra preiudiciuz veritatis q̄ opinio tenentium, donationē simplicem et inter viuos excedentez summā legitimam, vel factam contra dispositionē statuti firmari iuramēto, esset vel verior vel communior: illa tamen non procederet in casu de quo queritur: in quo donatio nō solū fuit excessiua: excedens scilicet valorē de iure communi permissum: nec etiam facta est cōtra expressam dispositionem dicti delphinalis statuti: sz etiam facta est post prouisionem de curatore eidē Gastono tanq̄ furioso et dementi per certa interualla factam: ac post et contra interdictionem administrationis bonorum dicti Gastoni, et post factaz preconisationem: per quā fuit hominibus inhibitum ne cum eodem Gastono contraherent. Illa ergo non valuit. Multa enim obstabāt et obstāt validitati illi⁹. Et primo quidē datio curatoris, quā fecisse dicitur cōpetens iudex, et non solū semel, sed bis: scilicet anno do. M. cccclxxxiij. et die. xxiij. mensis Augusti, et anno do. M. cccclxxxiiij. et die. xvj. mēsis Junij, vt colligitur ex processu super hoc quondam agitato. Per hanc enim dationem censetur idem dominus iudex eidē Gastono interdixisse seu p̄hibuisse alienationem bonoz suorū. l. si curatorem. C. de in inte. rest. et. l. pe. ff. de cura. furio. qd̄ etiam voluit bar. in. l. is cui bonis, col. j. ff. de ver. oblī.

9 qui loquens in p̄digo dicit, † quod iudex prouidendo ei de curatore tanq̄ prodigo censetur eidem interdicere seu prohibere administrationez suorum bonorum. Et quanuis Bal. et Ang. senserint contrarium in. d. l. is cui bonis, per id quod not. Inno. in. c. grandi, de supplen. negli. prelato. tamen pro opinione Bar. facit scd̄m Joan. de Jmola. in. d. l. is cui bonis. regula posita in. l. illud. ff. de acqui. here. et est bonus tex. in. l. j. in princ. ver. sed solent. ff. de cura.

10 furio. vbi dicit tex. † quod olim lex duodecim tabularum interdicebat prodigis administrationem bonorum suorum; sed hodie solent presides vel pretores curatorem dare adultis vel prodigis qui dilapidant bona sua, nulla habita expensarū ratione: vbi pondera ibi esse tex. quod pretor dando curatorem intelligitur interdicere bonorum administrationez. Et fuit predicta curatoris datio seu prouisio tante efficacie, vt valuerit: et de iure eidem Gastono sustulerit bonorum suorum administrationem: etiam si re vera non fuisset furiosus: prout voluit Bart. in. d. l. is cui bonis: qui

11 loquens in prodigo dicit post Dy. † quod si prouideatur de curatore alicui tanquam prodigo, qui tamen re vera non erat prodigus, valet prouisio: nisi in sentētia seu prouisione fuerit error expressus. Pro quo allegatur id qd̄ not. in. l. si ab eo. ff. de vsuca. §. item prodigus, insti. qui. non est permis. facere test. et in. l. seie egresse. ff. de tuto. et cura. da. ab his, et. l. pe. C. de cura. furio. Secus vero esset si alicui tanq̄ pupillo vel adulto: q tn̄ neq̄ pupillus neq̄ adultus existeret p̄uideret̄ de tutore aut curatore: qr tūc p̄uisio nō teneret. l. tutor si petitus, et. d. l. seie egresse, et qd̄ not. gloss. in. l. si putas. ff. de

12 petitio. heredi. Et huius dicti rationē reddit Bar. † vbi supra dicēs qd̄ aliquē esse pupillū vel adultū declarat natura. Sed esse p̄digū spectat ad iudicē: et ideo videtur tus seu lex facere illud qd̄ iudex dicit, et pro hoc allegat Bar. q illud dicit qd̄ dicūt doctor. in. l. j. §. pōponi⁹ qd̄ fal. tu. auto. et hāc diffinitionē tāgit ſm cū gl. in. l. j. C. de cura. furio. et huius snie fuit Joā. and. in addi. Specu. ti. de instru. edi. §. compendiose, ver. tertio si fuerit &c. Alexā. de imo. cōsi. clxxxij. exordiente, Super eo de quo queritur &c. coll. j. in. v. vol. Et idez quo ad casum voluerunt Pau. de cast. et Rapha. cu. in. d. l. is cui bonis, Bar. in. d. l. seie, Bar. et Sali. in. d. l. si putas. C. de pe. u. here. et in. l. ij. C. quando prouo. non est neces. et in. l. j. C. de cura. furio. et Panor. in. c. j. ad fi. ff. de re iudi. Et dicit Cuma. in. d. l. is cui bonis, qd̄ ista est communis sententia; non est ergo ab ea in iudicando vel consulendo recedendum. l. j. ibi, Crebrior, apud veteres opi. ff. de offi. questo. c. nouimus, et qd̄ ibi Anto. de but. de ver. sig. et. c. de iudicijs. iij. q. iij. et qd̄ not. Hostien. in ca. j. vbi etiam Joan. and. in nouel. Anto. de bat. Panor. et alij. de consti. et legiste in. l. fin. C. de pe. iudi. qui male iudi. et multi in. l. cum probatis. ff. de re iudic. Et quanuis docto. in dictis locis videantur loqui in eo, cui tanquam prodigo datus est curator. qui re vera prodigus non erat: idem tamen esse videtur in eo, cui tanquam furioso datus est

13 curator, licet furiosus non existeret: pro eo † quia prodigus et furiosus, et ea que dicuntur de prodigo et furioso communiter equiparantur vt colligitur ex not. per doc. in. d. l. is cui bonis. Et hoc expressius voluit Alex. de imo. loquens de curatore dato furioso, consil. lxxxvj. exordiente, Uisis dubitationibus elegantissime formatis &c. colum. ij. ver. quantum autem ad qualequale indicium,

14 in secundo volu. vbi expresse voluit, qd̄ si curator datus fuerit alicui vt furioso, qui non erat furiosus, nō propterea vitiatur datio curatoris. Pro quo allegat nota. per glo. et doc. in. d. l. j. C. de cura. furios. per Bar. in. d. l. is cui bonis: quia quez esse furiosum nō prouenit a natura: vt dicit glo. in. d. l. j. Barto. et Bald. in allegata. l. seie egresse. ff. de tuto. et cura. dat. ab his, et Salice. in dicta. l. si putas. Que si procedant eo casu quo ille cui datus est curator tan

quã furioso, tamen furiosus non existebat: multomagis procede-
re debet in eo, qui non solu per veridicã assertionem dicti nobilis
Leonardi tunc Pauli, et gradu retrogrado postea facti sau-
li, ⁊ testium per eum tunc productorum depositionem factam an-
te dictam prouisionem. seu curatoris aut curatorum dationem:
sed etiã in cursu cause huius probatus fuit furiosus ⁊ demẽs: pro-
ut autore domino latius infra dicetur. Pro dicta autem curato
ris datione et decreto presumit arg. l. herennius. §. caia. ff. de euic.
⁊ c. in presentia, de renũtia. ⁊ qd not. Inno. in. c. innotuit, de eo qui
furti. ordi. susce. ⁊ ita no. Spec. in titu. de emptio. et vendi. §. nunc
dicendum, ver. ⁊ breuiter scias: vbi etiã Bald. in addi. ver. no. qd
vo: ⁊c. glo. in. l. j. C. de fi. instru. ⁊ iure has. fisca. lib. x. text. in. l. ab ea
parte. in fin. ff. de proba. quem ad hoc allegat Ant. de but. in. c. qd
sicut, char. penul. de elec. Idẽ voluit Bal. in. l. quecunq;. §. fin. ff. de
publi. ⁊ in. l. cũ hi. §. si pto. ff. de trãsac. ⁊ alij in alijs locis. ¶ Cõ-
tra dictã donationem etiã facit: qz nõ soluz fuit dictus Gastonus
declaratus furiosus ⁊ demens: saltẽ per internalla, ⁊ sibi de cura-
tore seu curatoribus prouisum: sed etiam fuit eidẽ expresse inter-
dicta bonorum suoruz administratio, ⁊ hoc sub presentia dicti no
bilis leonardi: ⁊ eo tunc prudenter ⁊ sancte fieri postulãte: cũ vt di
cebat, ⁊ verũ dicebat, idẽ Gastonus sufficiens nõ esset vel idoneus
ad regimẽ vel gubernium bonorum suorũ: de quo etiam deposue-
runt ⁊ fuerunt testificati multi valentes viri, quorũ aliqui erãt de
cognatione dicti Gastoni: alij vero eius vicini: alij autẽ sepissime
cum eo conuersabant: ⁊ ita verisimiliter cognouerunt mores suos
⁊ melius quã extranei, argu. l. octaui. ff. vnde cogna. l. de tutela. C.
de in inte. resti. mi. l. si vicinus. C. de nup. l. si ita. §. fina. ff. de fun. in-
stru. c. quoidã. ⁊ c. quãto, de presumptio. ⁊ qd no. Bar. in. l. pro em-
ptore. §. si a pupillo, circa fi. ff. p empto. ⁊ Alex. de imo. consi. lxxxv.
exordiente, Viso themate ⁊ dubijs ac attestationibus ⁊c. in. ij. vol.
Addo qp non solũ facta fuerũt predicta: sed etiã fuerunt facte, vt
predixi, precomizationes: per quas fuit inhibituz alijs ne cũ eodẽ
Gastono saltem sine autoritate suorũ curatoruz contraherent: de
quib[9] super quinto articulo seu quintis (vt ita loquar) articulis
libellorũ prefate Catharine deposuerũt Simõdus roberti: Ta-
cius georgij: ⁊ Joãnes glenati. ⁊ quãuis Bar. in. d. l. is cui bonis,
loquens in prodigo videat voluisse, qd licet iudex proclamari fece
rit causa cognita, quod nullus contrahat cũ tali: nõ propterea vi
deatur interdicere bonis: contrariũ tñ tenuerunt Rapha. Joan.
de imo. Pau. de ca. ⁊ Roma. in. d. l. is cui bonis: vbi etiã Alexan.
de imo. ⁊ Bal. in. d. l. j. ff. de cura. furio. et est de mente Bart. in. l. j.
15 in prin. col. fin. ff. de noua. Et huius dicti illa redditur ratio: † qz
prohibito vno correlatiuorum videtur prohibitum ⁊ alterũ. l. fin.
in fi. C. de indic. vidui. tollen. Multa igitur impedierunt dictum
Gastonũ: ne scilicet vno contextu bona sua sic diffunderet, disper
geret, ⁊ lapidaret: scilicet ius commune: quia donatio fuit excessi-
ua: ius statutariũ pro eo qz facta est nõ obseruata illius solennita
te: ac etiã prouisio curatoris: interdictio administrationis, ⁊ pro-
clama: que si non prodessent singula: prout prodesse videnť: vt pre-
dixi: multa tamẽ profuerũt ⁊ prosunt ad impugnationẽ dicte pre-
tense donationis. l. excusantur, in prin. ⁊ quod ibi glo. ff. de excusa.
tuto. ⁊ c. cum causam, ⁊ quod ibi glo. de proba. Et hec viderentur
sufficere ad ostendendum dictã pretensam donationẽ nõ valuisse,
etiam si alia probata nõ extitissent. Nec dici posset quod donatio
pdicta fuisset iuramento cõfirmata: p id qd voluit in simili Bart.
16 in. d. l. is cui bonis, loquẽs in prodigo: † vbi voluit quod prodig[9]
cui est bonis interdictum, contrahens ⁊ iurans in contractu, non
obligetur, nec tenetur ad obseruationẽ iuramenti: ⁊ refert se ita cõ
suluisse: ⁊ ita etiam secundũ eum consuluit quidã valẽs canonista,
quem docto. dicunt fuisse Frede. de señ. qui ita consuluit consilio
xxxj. exordiente, Minori. xxv. an. maiori. xiiij. habenti curatorem
⁊c. ⁊ ita tenẽt cõmuniter doct. in. d. l. is cui bonis, ⁊ in multis alijs
locis inibi relatis per Al. xan. de imol. Pro hac opinione comme
morat do. Jason may. in. d. l. is cui bonis, col. x. versi. Tertio que-
rit Bart. quin. z motiua ex diuersis locis collecta. Et quãuis ipse
videatur aliter sentire: fatetur tamen quod hec opinio est commu
nis, ⁊ quod tutum nõ esset in consulendo vel iudicando ab ea disce
dere. Sito igiť citra preiudiciũ veritatis, quod dictus Gastonus
in donatione seu dilapidatione dictorũ eius bonorum insanierit
potuit nihilominus vel ipse, si aliquãdo postea fuisset reuersus ad
sanitatem, aut dilucida internalla: vel eius curator pro ⁊ nomine
ipsius: ⁊ post eius mortem prefata Catharina eius proximior ab-
17 intestato, bona donata repetere tãquã nulliter alienata. ¶ † Pre-
terea certum est quod furiosus tempore furoris non potest testari
l. qui in potestate. §. j. ff. de testa. nec etiam potest furiosus religio
nem profiteri, aut matrimonium contrahere. c. finali, de successio.
abintestato. c. sicut tenor de regula. ⁊ c. dilectus, de sponsa. nec etiã
potest baptisare. c. ecce. j. questione prima: nec baptisari. nisi in ca-
su. c. maiores. de baptismo: scilicet quando ante furorem disposue
18 rat baptisari. † Item furiosus occidẽdo vel mutilãdo nõ incurrit
irregularitatem cle. si furiosus de homici. Et horuz omnium vi
detur esse ratio, quia ad predicta agendum requiritur sanitas mẽ
tis: que nõ est in furioso: qz furiosus habetur loco absentis ⁊ quie-
scentis. l. ij. §. furiosus. ff. de iu. codicil. habetur etiam loco mortui,
secundum Bald. in. l. humanitatis, colum. viij. versi. quarta diffe-
rentia. C. de impu. ⁊ alijs substi. Facit quod voluit Barto. in. l. ij.
§. per eum. ff. de acquirenda possessione: vbi equiparat furiosum
dormienti ⁊ vni lapidi. Et Bal. in. l. sancimus. ij. C. de admi. tutor.
in prin. loquens de furioso dicit quod est sicut dormiens. Predi-
cta etiam not. do. Jason. may. in. l. furiosum. C. qui testa. fac. pos.
Si ergo furiosus testari non posset etiam ad pias causas, secun-
dũ Bar. in repe. l. j. in prima qstione questionis prime princi. C. de
sacrosanctis ecclesijs, nec etiaz possit alia de qbus supra: ergo nec
20 põt cõtrahere. † Quia de vltimis volũtatibus ad cõtractus ⁊ cõ
tra est bona argumentatio. l. seruum filij. §. eum qui chirographũ
⁊ quod ibi doct. ff. de legatis primo, et quod post Guliel. no. Ang.
in. l. pactum inter heredem. ff. de pact. Supposito igitur quod iaẽ
Gastonus fuerit furiosus aut mente captus tempore donationis
huiusmodi. palam infertur quod illa non valuerit. Super quo est
propterea insistendum, ⁊ premittendum pro faciliore declaratio-
ne eius qp dixi: qd licet dementia aut furor videatur esse difficilis
probationis, pro eo qz vt videtur nõ immediate percipi potest sen
su corporeo: sed magis iudicio intellectus: illa tamen colliguntur
⁊ probanť exterioribus, ⁊ per illa: vt verbi gratia, ex sermonibus
qui conueniant furiosis, fatuis, vel dementibus lege quidam in
suo, et quod ibi gloss. et docto. ff. de condi. institutionum. l. ob que
vitia, in prin. ff. de edilitio edicto. l. his qui. §. diuus. ff. de tutorib[9]
⁊ curatoribus datis ab eis, ⁊ quod notat glossa in. l. nec codicillũ.
C. de codicillis. Etiam ex gestis cognosciť insania, dicto. §. diuus,
21 ⁊ quod ibi gloss. † ⁊ ex factis exterioribus dignoscitur mens inte-
rior. l. reprehendenda. C. de institu. ⁊ substitu. sub conditio. fac. ⁊ in
l. ij. ibi sagis aut alio furoris genere. C. de iude. Per quẽ text. not.
Bald. Joan. de imo. Alex. de imo. in. l. si cum dotem. §. si maritus.
ff. solu. matri. Alex. de imo. cõsi. liiij. exordiẽte, ad quesitũ breuiter
concludo ⁊c. col. ij. cõsil. cxlj. col. iij. in. j. volu. ⁊ alij in alijs locis, qd
si aliquis fuerit visus proijcere lapides sine causa: hoc est qz nõ ad
sui defensionem, vel alias sine causa legitima, ille probatur fuisse
furiosus. Et idem voluit Bal. in. §. item furiosi, insti. quibus non
est permissum face. testa. Cum igitur plenissime probatum extite-
rit dictum quondam Gastonum fuisse visum: et quidem sepissime
discurrere: tam per locum de Romanis, qp multa alia loca: tam
de die, qp de nocte: ac proijcere lapides: ac etiam cum illis percute
re quos poterat, ⁊ nihilominus visus fuit sepissime discurrere ali
quando pedester: aliquando eques cum partisana. aut lata, vel a-
lio baculo, ⁊ exclamare aliquando. guerre guerre. aliquando a la
mort a la mort: ac etiam percutere ⁊ sine causa quos poterat: ita
vt omnes eum videntes: ⁊ non solum magni ⁊ prudentes, sed etiã
paruuli a facie illius pro posse aufugerent, non est dubium quin
iste Gastonus probetur fuisse furiosus. Preterea etiam hoc pro-
batur per id qd fere vsq; ad mortem ⁊ sine causa vulnerauit quen
dam prope pontem isere a parte pisentie: ⁊ ex eo qd ascendit do-
mũ illius notarij de alepiano, ⁊ tegulas in terrã proiecit. Proba-
tur etiam ex eo qd nudus visus extiterit in quodam loco, in quo
dicitur fecisse dictam pretensam donationẽ, ⁊ illius territorio dis-
currere: ⁊ in quo tentauit se laqueo suspendere. Non enim negari
potest quin ista sint signa furoris: ⁊ per que probatur furor, Sunt
etiam alia multa que ex testium depositionibus colliguntur, per
que apparet dictum Gastonum fuisse furiosum. Preterea proba-
tur quis furiosus aut demens quando pars facit deridenda mo-
re furiosorum vel insanorum. d. l. ob que vitia, in prin. in qua est
melior text. qui in iure reperiatur: secundum Angel. in. d. l. si cum
dotem. §. si maritus. Multa autẽ huiusmodi fecisse probatur idez
quondam Gastonus, vt verbi gratia probatur quod cum in car-
reria publica seu platea oppidi de romanis fuissent per quandam
honestam mulierem racemi venales expositi, idẽ Gastonus min-
xit super eos, et cum a dicta muliere reprehenderetur, ipse eam ba
ptisauit, et minxit in eius faciem. Probatur etiam eum minxisse
in olla cuiusdam sui vicini epulo plena: et cum reprehenderetur,
respondit quod hoc faciebat vt sale condiret epulum: hec enim
sunt deridenda. Et idem de eo qd sepissime visus est currere post
mulieres: ⁊ presertim iuuenculas, cum virga virili in manu posi-
ta et discooperta. Sunt et alia plurima probata, que re vera erãt
cuicunq; ea videntibus deridenda: ⁊ que etiam deridebantur nõ
solũ a magnis ⁊ grandeuis personis: sed etiam a pueris ⁊ paruu-
lis, qui eũ sequebantur ⁊ in oppido de romanis ⁊ in loco in quo fa
cta est predicta donatio. Preterea quid dicem[9] de caputio auri-
culato, ⁊ quo solent vti fatui, cum quo sepe ambulauit, ⁊ incessit, ⁊
discurrit in loco de romanis, ⁊ alijs locis? Quid de auriculis et
caudis, quas probatus est abscidisse vaccis ⁊ animalib[9], ⁊ de alijs
multis? Quid de verberio patris, presertim attenta causa pro-
pter quam

multis. Quid de verberio patris, presertim attenta causa pro-
pter quam eũ verberauit? Ex his enim ⁊ alijs multis: de quibus
deposuerũt plurimi testes parte predicte Antonie in hac causa
ꝓducti, probatur plenissime eundẽ quõdã Gastonũ fuisse furio-
sum ⁊ dementẽ. Et si que sint ex predictis vt nõ videt: vel ex alijs
in quibus aliqui testes viderẽtur singulares, illud non noceret,
22 ꝓ eo, † qꝛ testes singulares ad probandũ aliquid in genere: vt pu
ta aliquẽ fuisse furiosum vel infamẽ, vel hereticũ sufficiũt, vt no.
Inn. in. c. qualiter ⁊ qñ. el. ij. de accusa. Specu. titu. de inquisitio.
§. j. ver. quid si vnus. §. nũc tractemus. ver. quid si miles, cũ ver.
seq. ⁊ in tit. de teste. §. iã de interrogatorijs, ver. itẽ de tempore, et
ver. seq. Jaco. butri. in. l. arriani. C. here. Pau. de liaza. in dispu
tatione incipiẽte: Cõtra instrumentũ debiti, Glo. ⁊ Jaco. but. in
l. ob carmẽ. §. fi. ff. de testi. Cy. in. l. ij. C. que sit longa consuetudo.
Bar. in. l. de minore. ff. de questio. Ant. de but. ⁊ Joã. de Jmol. in
c. cũ oporteat, de accusa. ⁊ Joã. de Jmol. in. l. inter pares. ff. de re
iudi. Ubi ergo vnus testis reperiretur deponere de vno actu in-
dicãte furorẽ aut dementiã: alius vero de alio, ipsi probarent fu-
rorẽ aut dementiã. Preterea etiã probatũ est eũ fuisse detentum
in carceribus, ⁊ a suis cõiunctis: per qđ probatur eũ fuisse furio-
sum, vt no. Bal. in. l. diuus. ff. de offi. presi. ⁊ Alex. de Jmo. in. d. l.
si cũ dotẽ. §. si maritus. col. iij. ⁊ in. d. cõsi. liiij. ⁊ alij in alijs locis.
Quicquid igitur deposuerint quidã ex testibus parte dictorum
nobiliũ Guigonis ⁊ Joannis chaponaysij: negari non põt quin
dictus quondã Gastonus aliqñ ⁊ sepe fuerit furiosus: ꝙ etiã tẽ-
pore facte prouisionis de dicto quondã nobili Leonardo chapo
naysij, parte horũ Joãnis ⁊ guigonis: ⁊ de Claudio corsonis ex-
posuit ⁊ asseruit idẽ Leonardus corã egregio viro domino iu-
dice Ualentie ⁊ dicti loci Alexiani: de quo etiam deposuerant vt
iã dixi multi nobiles viri: ⁊ quorũ multi erãt vicini, aliqui cogna
ti, aliqui dietim videntes dictũ Gastonũ. Et hec acta extiterunt
anno do. M. cccclxxxiij. ⁊ die. xxiij. mẽsis Augusti: ⁊ sic ante tem
pus dicte pretense donationis: que facta asseritur anno do. M.
cccclxxxiiij. ⁊ die. iij. mẽsis Augusti: vt videri põt in processu. Et
ob hoc eidem quondã Gastono tanꝗ̃ furioso ⁊ demẽti fuit proui
sum de dictis Leonardo ⁊ Claudio. De premissis etiam depo-
suerũt testes sup quinto ⁊ quibusdã alijs articulis libellorũ pre-
dicte Catharine: quorũ multi deposuerũt ⁊ dixerũt eũdẽ Gasto-
nũ fuisse furiosum ⁊ dementẽ viuente dicto Francisco eius quõ-
dã patre. Alij aũt ⁊ quidẽ plurimi deposuerũt: aliqui ꝙ a. xxiiij.
alij a vigintitribus duobus vel vno: alij a viginti: alij a decem
nouẽ annis ⁊ citra fuerat idẽ Gastonus furiosus ⁊ demẽs. Un-
de cũ testes huiusmodi examinati extiterint anno do. M. ccccij.
⁊ de mense Martij: palam infertur ꝙ isti omnes deposuerunt ⁊
probauerunt eundẽ Gastonũ fuisse furiosum ⁊ mentecaptũ ante
dictã donationẽ que vt dixi facta pretẽditur anno predicto. M.
cccclxxxiiij. ⁊ die. iij. mensis Augusti: ⁊ sic a tempore illius vsque
ad tẽpus depositionis predictorum testiũ cucurrerãt duntaxat
decẽocto anni ⁊ parum plus. Et nõ solũ deposuerunt testes pre-
dicti de predictis actibus furorem aut dementiã indicantibus:
sed etiam deposuerunt ⁊ dixerũt ꝙ ab annis, de qbus testifican-
tur, ⁊ citra, fuerat ipse quondam Gastonus publice ⁊ communi-
ter habitus, tentus, et reputatus pro furioso ⁊ mentecapto: que
multum operantur: ⁊ maxime in casu: cum hec versarentur inter
cognatos. Hoc enim in iudicio asseruit. d. Ysnardus pretensus
auũculus. Hoc deposuit. d. Claudiꝰ corsonis cognatus, ⁊ pluri-
mi vicini loci Alexiani, ⁊ plurimi alij, qui cũ vel quotidie aut se-
pissime videbãt: ⁊ hec reputatio vel publica habitio ⁊ tẽtio mul-
tum faciunt ad ostendendum ꝙ idem quondam Gastonus fue-
rit ⁊ esset furiosus ⁊ demens, ad. d. l. octaui. ff. vnde cogna. ⁊. l. de
tutela. C. de in integ. resti. mino. ⁊ qđ no. Bart. in. d. §. item furio-
si. insti. qui testa. fa. pos. ⁊ qđ ponit Alex. de Jmo. in. d. cõsi. liiij. et
consi. cxlj. hoc est penul. in. j. vol. col. versic. deponunt etiam dicti
testes ⁊c. vbi etiam allegat notata in. l. j. iunctis ibi notatis per
Barto. C. de testa. ⁊ alia que possunt ibi videri. Faciũt ꝓ premis-
23 sis: † quia licet reputatio verbalis, que fit ex sola denominatione
aliquando quidẽ multum operatur. §. multum. instit. de adop. l.
vnica. §. similiꝙ modo. C. de lati. liber. tol. ⁊ authẽ. vt lice. mat. et
auic. §. ad hoc. colla. viij. aliqñ vero ⁊ sepius parum. l. imperato-
res. §. penul. ff. ad muni. ⁊. l. si. vero. §. cum quidam. ff. manda. rea-
lis tamẽ reputatio semper vel regulariter multũ operatur. l. ser
uis vrbanis, in princi. ⁊ in secundo responso. ff. de lega. iij. l. sed si
accepto. ff. de iur. fis. ⁊. l. si quis patrem. ff. ad macedo. Et quãuis
non semper rẽ in vero esse constituat. l. apud celsum. §. si quis nõ
tutor. ff. de doli excep. constituit tñ in quadaꝫ quasi possessione. l.
j. §. iulianus. ff. de agnos. libe. l. non epistolis. ⁊. l. non nudis. C. de
proba. cum igitur. d. quondam Gastonus nõ solum fuerit publi-
ce ⁊ verbaliter dictus, nominatus, ⁊ reputatus demens ⁊ furio-
sus: sed etiam realiter: pro eo quia sibi vt tali fuit prouisuꝫ de cu
ra: ⁊ quidem bina vice: quorum cura fuerunt recta et gubernata
eius bona. Fuit etiam detentus ⁊ incarceratus in domo ⁊ p suos
custoditus tanquam furiosus: que per predicta multum faciũt:
⁊ maxime decretum iudicis, pro quo vt dixi presumitur. ¶ Et si
attendãtur depositiones plurimorũ testium parte predicte Ca-
tharine in hac causa productorum: illi scꝫ qui deposuerunt qđ a
vigintiquatuor, vigintitribꝰ, vigintiduobus, vigintivno, vigin
ti, aut decem ⁊ nouẽ annis ⁊ citra, idẽ quondã Gastonus fuerat
demens ⁊ furiosus: illi deponunt ⁊ probant ꝙ tempore facte do-
nationis erat demens ⁊ furiosus: qꝛ aliter non verificaretur illa
dictio, ⁊ citra: propter quã exprimitur ꝙ toto tempore interme-
dio ab annis: de quibus deponunt, vsꝙ ad tempus depositionis
fuerit iste Gastonus demens ⁊ furiosus: pro quo remisisse suffi-
ciat ad not. per Host. Jo. And. ⁊ docto. in. c. licet causam, super
verbo ⁊ citra, de proba. ⁊ qđ no. Bar. in. l. celsus. col. fi. ver. sed cir
ca huiusmodi probationẽ ⁊c. ff. de vsuc. Bal. in. l. iudicia. C. de rei
vendi. ⁊ in. l. falsus. col. iij. vel circa. C. de fur. Preterea supposito
citra preiudicium veritatis, ꝙ directe non esset probatum dictã
pretensam donationem fuisse factam per prefatum Gastonũ tẽ-
pore furoris aut dementie: hoc tamen esset presumendum pro eo
quia plenissime probatum est, ꝙ idem Gastonus fuerit demens
⁊ furiosus non solum post tempus predicte donationis: sed etiã
ante tempus huiusmodi: ⁊ non solum per momentum temporis
24 aut per vnuꝫ vel duos dies: sed per multũ tẽpus. † Quia ille qui
certo tempore fuit furiosus presumitur semper perseuerasse in
furore: nisi contrarium ostendatur: per id quod not. glo. in. c. iu-
dicas her mannũ. iij. q. ix. ⁊ idẽ voluit glo. in. c. fi. super verbo cõ-
potem, de succes. ab intesta. quã ibi sequuntur Inno. Joã. And.
Anto. de but. ⁊ Panor. Illam etiam sequitur Salice. in. d. l. fu-
riosum. C. qui testa. fa. pos. Jo. de Jmol. in. c. dudũ. col. vj. de pre-
sumptio. ⁊ cano. in. c. cũ inter canonicos. de elec. ⁊ Pau. de leaza.
in cle. j. de homi. ⁊ istud bene ⁊ opportune intuenti voluit Bar. in
l. ij. ad fin. ff. de bono. pos. infan. ⁊ furio. dela. vult enim ibi Bar. ꝙ
si probetur aliquẽ fuisse tñ vno momento, puta die tali, surdum,
dementẽ. vel furiosuꝫ: ex hoc nõ sequitur ꝙ ex tũc fuerit surdus,
demens, ⁊ furiosus: qꝛ illud contingeret propter aliqđ accidens:
⁊ ideo dicit Bar. ꝙ probari debet eũ fuisse furiosum aliquo certo
tẽpore, seu aliquibus mensibus: non autẽ semel, seu vnico momẽ-
to, vt presumatur in posterũ fuisse furiosus: pro quo allegat, d. l.
j. ff. de cura. furio. ⁊. l. pretia rerũ. ff. ad legẽ fal. ⁊ sic videtur ibi vel
le Bar. ꝙ si probatũ est aliquem fuisse furiosum certis mẽsibus,
presumitur ꝙ postea fuerit furiosus: ⁊ ita intellexit Bar. Alex.
de Jmol. in. d. l. furiosum. ⁊ in. d. cõsi. cxlj. col. iiij. ⁊ in multis alijs
locis. Hoc autem ita est in casu de quo queritur: in quo apparet
tã per assertionẽ dicti quondã nobilis Leonardi factã tempore
prouisionis facte de curatoribus: ⁊ depositionẽ testium tunc exa
minatorũ ꝙ̃ per depositionẽ plurimorũ aliorũ productorũ ⁊ exa-
minatorũ in discursu cause huius: ⁊ nõ solũ per depositionem te-
stiũ parte dicte Catharine in causa productorũ: sed etiã per de-
positionem testiũ productorũ per. d. chaponaysij, ⁊ examinatorũ
super. xxxiij. articulo suarũ defensionũ: qui si placet accurate vi-
deãtur: apparet (inquã) ꝙ dictus quõdã nobilis Gastonus fuit
vt iam dixi per multũ tempus demens ⁊ furiosus ante tempus
dicte donationis: ergo presumi debet ꝙ postea fuerit demens et
furiosus: ⁊ per consequens etiã tempore dicte donationis, nisi cõ
trariũ probetur. Pro hoc facit qđ no. glo. in. d. c. cũ inter canoni-
cos, ⁊ in verbo recusatus, de elec. que vult ꝙ passiões huiusmodi
⁊ morbi tales presumantur durare: nisi contrariũ probetur: quã
glo. sequũtur ibi Jo. And. Ant. de but. ⁊ Joã. de Jmo. ⁊ maxime
in morbo furoris: qui non consueuit de facili recedere: ẜm domi.
Car. flo. ⁊ Jo. de Jmo. in. d. c. cũ inter. allegãtes no. per glo. in. d.
c. iudicas. ⁊ in allegato. c. fi. facit. l. si cui. §. eiusdẽ. ff. de accusa. ⁊. l.
non oẽs. §. a barbaris. ff. de re milit. ⁊ regula semel malus, ⁊ quod
ibi Dy. de regu. iur. in. vj. fortius dicit Pet. de Anch. in. d. cle. i.
de homici. ꝙ si probatũ est aliquẽ fuisse certo tempore furiosum:
⁊ ex aduerso probetur ipsum postea fuisse sane mentis, ad hoc vt
sustineatur actus per eũ gestus requiritur ꝙ probetur: ꝙ tẽpo-
re actus gesti erat sane mẽtis post furorẽ: ⁊ ita dicit se obtinuisse
Allega, not. per Dy. in. d. regula semel malus, ⁊ idẽ tꝫ do. cardi.
flo. d. cle. j. col. iij. ⁊ refert ita cõsuluisse Pet. de Anch. Idẽ tenet
Uber. de bo. vt refert Spec. tit. de proba. §. probare, ver. pone q-
dam erat furiosus ⁊c. Idẽ tenet Gemi. in. c. j. §. si vero. de cle. non
residẽ. in vj. Pro premissis etiã facit qđ no. Jo. de Jmo. in. l. qui
cõcluditur quod aut actus fuit gestus ex longo internallo post
tempus quo probatur quem fuisse in furore: et tunc allegãti qđ
actus fuit gestus in furore incumbit probatio: aut nõ intercessit
longum interuallum: ⁊ tunc presumitur fuisse in furore tempore
actus gesti: per ea que habẽtur in. l. si ventri. §. fina. ff. de priuile.
credi. ⁊ in. c. officij. de elect. Sed in casu de quo queritur probant
testes predicte Catharine, qđ die facte pretense donationis, vel

saltem incōtinenti post, fuit idem Gaston⁹ furiosus: et q̄ fuit visus discurrere nudus per locum et territorium predictū: insuper et qd̄ voluit se cum vno fune suspendere. ergo presumēdum est q̄ donatio fuit facta tēpore furoris. ¶ Addo quod vt apparet ex actis cause huius, eidē Gastono tanq̄ furioso et demēti fuit bina vice prouisum de curatoribus. Prima quidē anno do. M. cccc. lxxxiij. et die. xxiij. mēsis Augusti. Secūda aūt vice anno do. M. cccclxxxiiij. et die. xvj. mensis Junij. Dicta vero pretēsa donatio facta pretendit̄ anno proxime dicto, et die. iij. mēsis Augusti: et sic infra annum: siue loquamur de secūda prouisione: siue de prima: ergo infra modicum internallum, non post longum internallū.
25 † Quia lōgum interuallum intelligitur esse post annum, et nō ante: q: anno presumitur morbus durare, nisi cōtrariū probetur. c. cōmuniter, vbi bonus tex. dist. xxxiij. quez tex. allegat do. Cardi. flo. in. d. c. cum inter, qd̄ etiā allegat Alex. de Jmol. in. d. l. furiosum, col. iij. ver. Jmol. in. l. qui testamento. Uerum fateor quod licet domi. Cardi. vbi supra alleget. d. c. communiter, et dicat illud posse tolerari in alio morbo: tamē in morbo seu passione furoris
26 tenet, † quod semel furiosus presumatur indistincte et semper furiosus: per no. in. d. c. fi. de succes. ab intesta. Preterea p̄dicta fortificantur ex his que no. Ang. Fulg. Pau. de ca. et Roma. in. d. l. furiosum. vbi relata opinione Bald. querentis, an in dubio si nō appareat quo tēpore fecit testamentū habēs lucida interualla presumat̄ illud fecisse tpe furoris vel sane mētis et distinguētis qd̄ aut tēpus cōfectionis erat vicinum tēpori furoris precedentis, aut erat remotū: et alias prout ibi, dicūt q̄ non debeat attēdi an ex interuallo, an vero incōtinēti: si appareat q̄ verba testamēti seu dispositionis ex toto cōueniant homini sane mentis: q: tūc presumitur esse prudens: si autē non conueniebant homini sane mētis, presumitur fuisse in furore. l. quidā in suo. ff. de cōdi. insti. l. si is qui. §. fin. ff. de tut. et cura. da. ab his. et l. titia. ff. de inoffi. testa. et si sint perempta ea que sapiunt furorem, et ea que nō sapiunt erit nullū quod agit. Et idē voluit Bar. in suo trac. de testa. c. opposita prudētia. Sed quis pro deo mihi dicet an dictus quondā Leonardus, qui et petijt et obtinuit huic Gastono tanq̄ dementi et furioso, et nullo modo idoneum ad gubernium et regimen bonorum suorum, actum dicte donationis omnium bonorum in. d. nobilem Leonardum sibi extraneum collate, retentis duntaxat victu et vestitu et quibusdam alijs paucis: fecerit actum tendentem magis ad partem sani consilij, q̄ insani. Donatio enim maxime omniū bonorū est dilapidatio, nō autē diligens administratio. l.
27 fi. ff. de cura. furio. l. filiusfa. ff. de dona. † Mala autē administratio potius sonat in furorē, q̄ in sanum consilium. d. l. his qui. §. fi. ff. de tuto. et cura. da. ab his, et talis dissipatio nō presumitur in homine sane mentis. l. cum de indebito. ff. de prob. l. si cū aurū. ff. de solu. facit. l. cōtra iuris ciuilis regulas. §. fi. ff. de pac. cū suis simili. Preterea iste Gaston⁹ habebat fratrē, dictū scz Gulielmū: et nō solū fratrē, sed etiā matrē: quibus vtpote longe p̄pinquioribus: et fortasse, imo sine forte, magis indigētib⁹ q̄ dictus Leonardus potius verisimiliter donasset si fuisset sani consilij, q̄ do. Leonardo extraneo: et hec maxime procedit in matre, ar. l. nā et si parētibus. ff. de inof. test. Et ita hec donatio indicat nō sanū sed
28 insanū consiliū. † Et q̄ donatio facta per eū qui probatur antea per certū tēpus furiosus, vel mentecaptus presumatur fuisse facta tēpore furoris et c. cōsuluit Alex. de Jmo. consil. lxxxvi. exordiēte, Uisis dubitationibus elegātissime formatis et c. in. ij. volu. et idem cōsuluit Philip. de cor. consi. lxix. exordiente, Uisis nonnullis actis et c. col. x. in. j. volu. Pro hoc etiam facit quod voluit Alex. de Jmol. cōsi. lxxxv. exordiente, Uiso themate et dubijs et c. in. ij. volu. vbi etiā consuluit q̄ cōfessio dotis recepte facta ab eo qui probatur antea fuisse furiosus presumitur facta tpe furoris. Accedat qd̄ elegāter et vere voluit Bart. in. d. suo trac. de teste. c. opposita prudentie, et sequutur alij in. d. l. furiosum. Dicit enim Bar. q̄ si habēs dilucida internalla facit actū ex quo enormiter leditur: cēsetur actus huiusmodi gestus tēpore furoris. Et hinc dicit Bald. et Rapha. vt predixi in. d. l. furiosum attendendā esse qualitatem actus. Quod si hec procedāt in eo qui grauiter lesus est: vt verbi gratia vsq̄ ad tertiam partem vel vltra dimidiam: quare non potius in eo qui vnico gestu omnia bona sua dispersit nec tamen dedit pauperibus: vel alias pro anima sua que debuit sibi esse carior q̄ iste nobilis Leonardus: qui etiam estimandus est procurasse sibi curam auferri, vt sic posset consequi bona predicta. ¶ Premissis vero non obstant depositiones quorundam assertorum testium, qui interfuisse pretenduntur dicte donationi: tum quia si visi sunt deposuisse in fauorem predictorum Joannis et Guigonis: scilicet q̄ tempore huiusmodi donationis idem quondā Gastonus non esset furiosus aut mentecaptus: sed sane
29 mentis: nō est standum eorum depositioni. † Tuz quia aliqui deponunt per verbum videtur: et sic non probant: eo signāter quia nō premittūt rationem sui dicti per visum vel aliū sensum corporis accommodatū, per id qd̄ no. Jo. and. in addi. Spe. tit. de teste. §. nūc tractandū, prope fi. Bar. in. l. qui tñ. §. si arbiter. ff. de arbi. et in suo trac. de test. Bal. in. l. de quibus. colū. xv. vel circa. ff. de legi. Ang. in repe. l. sciēdum. ff. de legi. et do. Jason may. in. l. j. col. vj. ff. de iusti. et iure. Tum et quia nullā causam sue sciente reddiderunt: quam tamē ad validitatem sui testimonij reddere debebant etiam de illa non interrogati: cū nec sanitas mētis: nec furor aut dementia immediate percipiantur sensu corporeo. Pro quo allegasse sufficiat theoricam quaz ponit Inno. et sequuntur doc. in. c.
30 cum causam. de testi. legiste in. l. solam. C. eo. ti. † Quod autem furor vel demētia mētis percipi nō possit sensu corporeo presupponunt et sentiūt doc. in. d. l. furiosum. C. qui testa. face. pos. Joan. de imo. in. d. cōsi. lxxxv. et cōsi. lxxxvj. in. ij. vol. Philip. de cor. consil. lxxiij. exordiēte, Uisis et diligēter ispectis et c. i. j. vo. ang. are. in. §. Itē furiosi. insti. qui. non est permis. face. testa. et alij in alijs locis. Et quemadmodū furor aut dementia mentis nō percipitur sen-
31 su corporeo: ita nec mentis sanitas. † Oportet igitur qd̄ testis volens probare aliquem fuisse sane mentis tempus actus gesti reddat sufficientem causam sui dicti per actum vel actus exteriores qui sensu corporeo percipiuntur, et quod illi actus fuerint gesti tēpore ipsius actus, de cuius validitate disputatur, per id qd̄ ponit Alexan. de imo. in. d. consi. lxxxv. col. v. ver. nam non obstat p̄lures actus et c. et col. vj. ver. nam quādo testis deponit et c. et cōsil. lxxxvj. col. v. Tum et quia si qui sint testes qui fortasse pretēdi possunt causam aliquam eorum dicti aut sciētie reddidisse: vt verbi gratia, quod dictus quondam Gastonus prudenter responderet
32 vel loqueretur: vel sibi prudenter reseruaret † victū et vestitū: ille testis fuit vnicus, et sic non probat. l. iurisiuran. cum suis si. C. de testi. Et si fuissent plures illorum depositio seu dictū non valeret pro eo quia qualitas actus gesti, hoc est donationis et consequenter dilapidationis predictorum bonorū indicat contrarium: cui est magis standum: vt colligitur ex his que superius dixi: et quod no. Ang. et Raph. in. d. l. furiosum, Bar. in suo trac. de testi. c. opposita prudentie, Alex. de imo. in. d. consilijs. lxxxv. et. lxxxvj. maxime col. penul. Nec moueri debet egregius vir dominus iudex cause huius, si forte eidem appareat seu constet qd̄ tempore facte donationis idem Gastonus protulerit aliqua verba conuenientia homini sane mentis. Quia experientia duce videmus quod et furiosi et dementes, pueri et etiam infantes nōnūq̄, et quidem plu-ries proferunt verba conuenientia homini sane mentis, tamen non indicamus eos esse sane mētis. Preterea si ille qui probatur fuisse antea furiosus aut mente captus postea aliquez actum faciat: et propterea presumatur illum fecisse in furore aut dementia ex eo solo quia cum alijs cōueniētibus homini sane mētis aliqua immiscuit non conuenientia homini sane mentis, sed furioso aut mente capto. d. l. quidam in suo. ff. de condi. insti. et quod no. Bar. in suo trac. de teste. c. opposita prudē. doc. in. d. l. furiosum. Alex. de imo. Philip. de cor. in dictis cōsi. et alij in alijs locis. Ergo multo fortius, aut saltem non minus presumendus est dictus quondam Gastonus fecisse donationez de qua supra tempore furoris et dementie: pro eo quia illi pretense retētioni victus et vestitus et quorundam aliorum paucorum de quibus deponere nititur iste testis, aut hi testes, immiscuit vel admiscuit dictam bonorum suorum dilapidationem sine causa: et in qua et fratri et matri imo et anime sue preposuit non quidem ecclesiam non pauperes: sed hominem nobilem et diuitem: quod igitur vt dixi sonat in actum homini sane mentis non conuenientem. Nec magni facio quod vt ex aduerso pretenditur dicta pretēsa donatio fuerit vel videatur bene et prudenter ordinata: et quia dicitur ibi eundem quondam Gastonum donasse omnia bona sua, ac prudenter et discrete sibi reseruasse victum et vestitum, et quedam alia pauca. O domine Leonarde consitere verbis et dictis Guigoni et Joanni filijs vestris do. Gastonum prudenter et discrete fecisse: si sibi per vos donari obtinuisset omnia bona vestra: retēto vobis victu et vestitu, et similibus paucis, vel si idem Gastonus vt faceret conditionem suam meliorem, aut saltem non deteriorem dicta eius bona cum bonis vestris permutasset vsq̄ ad concurrentem valorem: aut si saltem ea pretio iustos vobis vendidisset, et illud recepisset. Sed dicatis mihi que discretio aut prudentia potest notari aut colligi ex donatione seu dilapidatione dictorum eius bonorum maxime post tempus in quo probatur dictus Gastonus fuisse furiosus, Profecto nō video que colligi possit. Et ad hāc qualitatē dispositionis debet attendi, vt iam dixi, vt voluit Bar. in. d. suo trac. de teste. d. c. opposita prudentie: non autem ad ordinem scripture vel ad retentionem victus et c. Quia facillimū fuit docere eundē Gastonū dicere etiam si nō intelligeret, retineo mihi victū et vestitum: et tātum et c. prout fecit. De hoc enim posset doceri vna pica, vel vn⁹ coruus, aut graccbus. Legitur enī qd̄ cesari triumphanti dixerit coruus, Aue cesar. Et ad hoc bene aduertit Philip. de cor. in. d. l. furiosum. C. qui testamen. face. pos. qui loquēs de

doctrina

doctrina quorũdam doctorum dicentium aut declarãtium quã-do psumatur actus factus per habenté dilucida interualla fuisse factus tempore saue mentis aut furoris, dicit φ per illam aperi tur via fraudibus. Quia si quis velit φ testamẽtum vel alia dis-positio furiosi valeat, illam taliter ordinauit aut ordinari procu rauit, φ illa cõueniet homini sane mentis: qđ etiã vt audio factũ fuit in casu: q: discurrente dicto Gastono p carrerias, ⁊ eo absen te fuit scripta hec donatio benedicta, ⁊ facta illa prudẽs reserua tio. Quod si ita est, viderit ipse qui hoc fecit, ⁊ illi respondeat qui dicit. Quid prodest homini si vniuersum mundũ lucretur anime vero sue detrimentũ patiatur. Hoc autẽ non affirmo, scilicet qđ ita factũ extiterit: sed dico φ nõ solũ sit inspicienda qualitas dis-positionis quoad ordinẽ: vt verbi gratia φ in testamento sepul turã elegerit: legauerit pro anima: ⁊ heredẽ instituerit: sed etiam quem heredẽ instituerit: vt verbi gratia omissis liberis ⁊ paren-tibus, agnatis ⁊ cognatis, instituit vnum extraneũ ⁊ idem in do natione: vt in casu: ⁊ alias fecit quod verisimiliter nõ fecisset vir prudens. Non tamen dico quin ille qui non probatur aliquando fuisse demens ⁊ furiosus, hoc facere possit: sed in eo q fuit demẽs aut furiosus, presumitur φ ea fecerit tempore demẽtie aut furo-ris. Etiam nec obstat φ in instrumento dicte donationis nota-rius fortasse iuxta morẽ scripserit, φ dominus Gaston⁹ prudẽs ⁊ discretus vel sane mentis dedit ⁊c. Quoniam respõdeo φ licet Jo. de Jmo. in. l. ij. ff. de testa. dixerit esse standũ assertioni nota-rij: per rationes quas ipse ibi ponit ⁊ quas refert do. Jason may. in. l. sanã mentẽ. C. de trãsa. cõis tñ sentẽtia est in oppositũ, scili cet φ non stetur tali assertioni, ⁊ ita not. Dy. Bal. Ange. Cuma. in. d. l. ij. ⁊ alij, quos pleni⁹ refert Jas. in. d. l. sanã mentẽ: qui etiã pro eorum opinione seu dicto inducit tria bona ⁊ elegantia fun-damenta, que possunt ibi videri: quorum primuz sumitur ex illa
33 regula, † φ nemo in facto proprio est testis idonens. l. omnib⁹. C. de testib. ⁊. l. nullus idoneus. ff. eo. tit. Sed factum dicitur ꝓpriũ quando ex illo potest sequi honor vel verecundia: vt est in hoc ca su in notario sic attestante: si tamen ⁊ quatenus ita attestet. Jstã regulam ponit Joan. And. in addi. Specu. titu. de teste. §. j. ver. sed pone φ administrator ⁊ docto. precipue Joan. de Jmol. in. c. ex literis. de transac. Anto. de but. in. c. cũ a nobis. de testi. ⁊ con sil. cclxi. exordiente, Mature ⁊c. in primo volu. ⁊ alijs multis ple-
34 nius relatis per do. Jaso. vbi supra. † Secundum sumitur ex eo quia notario creditur de his que geruntur coram eo, non de his que ab eo fiunt. Jstam regulam tradit Fede. de Sen. consi. ccvij. vbi ex ea infert, φ si notarius in instrumento attestetur et dicat se certiorasse mulierem de beneficio velleiani: vel minorem de be neficio restitutionis in integrum. eidem notario non credatur: qđ etiam voluit Anto. de bu. in. c. quoniã contra falsam, col. xiij. vel circa, de prob. Panor. in. d. c. cum causam, col. v. de testi. quã-
35 uis cõtrarium in hoc vlti. senserit Angel. in. d. l. sciendũ. † Ter-tium fundamentum sumitur ex eo, quia notario nõ plene credit nisi de eo de quo est rogatus a testatore, vel a partibus, authẽ. de tabellio. §. nos autem. colla. iiij. ⁊ Bart. in auth. si quis in aliquo. C. de eden. Ex quibus omnibus mihi videtur, sub correctiõe cu-iuslibet alterius melius sentientis, quod intentio predicte Ca tharine fuerit sufficienter probata: et qđ nihil fuerit ex aduerso propositum, aut deductũ, ⁊ sufficienter probatum, propter quod possint aut debeant dicti nobiles Joannes ⁊ Guigo euitare sen-tentiam condemnatoriam contra eos proferendam.

¶ Argumentum.

¶ Citatio contra insufficienter in ea nominat validatur per sufficientem exequutionem, comparitionem, ⁊ procuratoris cõ-stitutionem. U. F.

1 ¶ Possessionem antiquam continuans non potest dici illam innouare, seu de nouo possidere.
2 Probatio dubia probantem non releuat.

¶ De in ius vocan. Consil. xlix.

Viso pcessu cause cepte et aliquandiu ventilate per ⁊ inter venerabilem virũ domi. Ludouicum loque, presbyterũ acto-rem ex vna parte: ⁊ domi. Joãnem Claudium le nesie, clericum reum ex alia. Dico et respondeo processum cause huiusmodi non posse nec debere ex eo impugna ri, quod nec in supplicatione parte dicti domi. Ludouici oblata reuerendissimo in Christo patri domino pro tunc gubernatori Auenionis ⁊ comitatus ⁊c. ⁊ signatura per eum facta: nec in lite ris citatorijs fuerit ex integro appositum nomen dicti domini Joãnis Claudij lenesie: sed solum ibi dictum extiterit de Joãne lenesie, ⁊ altero Joanne. Quoniam respondeo φ ⁊ si hoc factũ nõ extiterit in supplicatione ⁊ literis predictis: hoc tamen factum fuit in execution: dictarũ literarũ citatoriarũ: que reperiuntur executioni demãdate nõ solũ contra do. Joannẽ lenesie: sed etiã cõtra do. Joannem Claudiũ lenesie: qui etiam in causa ista com-paruit, ⁊ procuratorẽ constituit, qui causam istã pro ⁊ noĩe ipsius prosequutus est, ⁊ prosequitur: ⁊ contra quẽ factus est processus: ⁊ dati articuli ad instantiam dicti do. Ludouici. Et hec sufficiũt ad hoc vt dici possit φ vel error nominis vel omissio partis no-minis huius do. Joannis Claudij nocere nõ possit. Pro quo al-legasse sufficiat id quod habetur in. §. si quis, institut. de lega. l. si quis. C. de testa. Ad quod facit. c. licet ex quadaz. de testi. ⁊. c. tua. de consanguini. ⁊ affinita. ⁊ hoc voluit Rota decisio. cxxxiij. exor diente, Error nominis: que vltra predicta allegat dictum Jmol. in. c. significante. vbi de hoc multa ponit domi. Feli. de rescrip. vt not. glos. Hostien. Archidia. ⁊ Joan. mona. in. c. cum multis. su per verbo nomina, de rescript. in. vj. ¶ Dico preterea φ licet ar ticuli parte dicti do. Joannis Claudij producti in prima instan tia, exordientes, Quia articulis attentatorum ⁊c. videantur pri-ma facie debuisse admitti: pro eo quia continent articulum preiu dicialem ⁊ priuilegiatũ: ⁊ propterea videatur φ appellatio par te eiusdem domi. Joannis Claudij interiecta fuerit ex causa le-gitima interiecta: tamen istud non sufficit ad victoriam obtinen dam in causa appellationis: sed oportet φ probetur veritas di-cte cause: scilicet φ dictus Ludouicus loque attentauerit pendẽ te dicta prima instantia. c. ex parte Alde, de testi. ⁊. c. interposita. ⁊ quod ibi scribentes. de appella. Ad quod facit notabile dictum Jnno. ⁊ quod ibi per alios in. c. post electionez. de conces. preben. Oportet igitur φ. d. dominus Joannes Claudius in secũda in-stantia probet φ tempore cepte controuersie in prima instantia ipse possidebat capellaniã, de qua in actis dicte cause. Ad qđ fa ciendum admittetur in. d. secũda instãtia. Jn qua etiam si de hoc confidat, poterit idem do. Loque opponere per viam replicatio-nis de apprehensione possessionis dicte capellanie: ⁊ si constiterit eundem possessionem huiusmodi primo apprehẽdisse, apparebit
1 eum non attentasse vel innouasse. † Quia qui antiquam possessio-nem continuat, non innouat, vt not. glos. in cle. ij. super verbo in-nouari, vt lit. penden. ⁊ Joan. And. eo. titu. in anti. super rubric. ⁊ sic non vincet: sed vincetur idem Joan. Claudius. Et si fortasse etiã ipse probet possessionẽ, nõ tñ priorem: sed dubium existat qs prius possessionem apprehenderit: adhuc nõ deberet vincere: q: nec sic vicisset in prima instantia: nec reuocationẽ pretensorũ at-tentatorũ obtinuisset: nisi probasset se possedisse tẽpore cepte cõ-
2 trouersie: † vbi idem do. Ludouicus eius aduersarius contendit se possedisse ⁊ possidere: q: probatio eiusdem do. Joãnis Claudij sic redderetur inserta ⁊ dubia: que nõ releuat probantẽ. c. in pre-sentia, ⁊ qđ ibi doc. de proba. ⁊ qđ no. Bar. Alex. de Jmol. ⁊ doct. in. l. inter stipulantẽ. §. si stichum. ff. de verbo. oblig. Nec si fuissent dicti eius articuli in prima instantia admissi: ⁊ ipse do. Jo. Clau-dij sic inserte vel dubie probasset, obtinere potuisset reuocationẽ pretensorũ attentatorũ contra eundẽ do. Ludouicũ se possidere cõtendentẽ. Pro quo allegasse sufficiat id qđ no. Panor. in. c. cũ venissent. col. penul. ver. ⁊ ex hoc infero notãter ⁊c. de in integ. re-sti. ⁊ do. Preposi. in. c. significante. col. j. ⁊. ij. de appella. ⁊ Ang. cõ sil. cclxix. exordiente, inter alia capitula facit ⁊c. col. iiij. ver. ⁊ hoc intelligitur ⁊c. Non obstat qđ. d. do. Ludouicus in. xvi. articulo suarum positionũ proposuerit ⁊ deduxerit eundez do. Joannem Claudiũ se intrusisse, ⁊ se intrudi procurasse in possessionez dicte capellanie: illãq; pretextu intrusionis hmõi occupasse ⁊ detenuis se, ac etiã occupare ⁊ detinere. Quia ex hoc non infertur huc do. Joannem Claudium possedisse aut possidere: maxime vero hoc saltem casu quo appareret eundẽ domi. Ludouicum apprehen-disse dictam possessionẽ ante intrusionem ⁊ occupationem ante-dictas. Nec propterea censetur idẽ do. Ludouicus huic sue pos-sessioni renuntiasse, qđ nõ possessorio retinende: sed petitorio for te egisse dicatur. Quia cõfessoria actio per eum intẽtata: ⁊ in qua petijt capellaniã predictã sibi adiudicari, et alias prout in actis datur etiam possidenti secundum communem opinionez omniũ
3 scribentium: quod non est in rei vendicatione: † quia illa regula-riter non datur possessori: sed contra possessorem. l. incerti. C. de interdic. ⁊ quod not. docto. in. l. naturaliter. §. nihil commune. ff. de acqui. pos. Esto igitur φ agens rei vendi. censeatur regulari-ter tacite asserere eius aduersarium possidere rem predictã: non tamen sequitur quod idem sit in eo qui agit actione confessoria.

¶ Argumentum.

¶ Statutuz φ municipes in suo municipio officia nequeãt ad-ministrare, iuri communi conforme est, ⁊ valet. U. F.

1 ¶ Dominus ciuitatis potest aliquos ex illis officiarios vel

iudices creare: non autem ad hoc compellere.
2 Pretor an possit quis esse in loco sue originis.
Quod cives romani possint rome esse senatores aut pretores est quid speciale.
3 Regule iuris tenaciter sunt observande, nisi in cõtrarium appareat dispositio vel specialis exceptio.
4 Statutum qualiter dicatur contra libertatem ecclesiasticã editum. et nu. 6.
5 Ecclesia primo a deo secũdo ab imperatoribus dicitur in multis privilegiata.
7 Homicidium committens non est cito aut semper puniendus.
8 Sententia excommunicationis non semper est valida.

¶ De diver. offi. Consil. I.

Ecordor me alias scri-
1 psisse pro universitate salonis, † quod licet do-
minus civitatis vel castri possit aliquem vel ali
quos ex illis creare officiarios, iudices, et magi-
stratus: non tamen videtur posse vel debere eos
cogere ut officium hmõi assumant et exerceant in loco sue origi-
nis, vel in quo incole existunt vel domicilium fovent: quia in illo
non videntur regulariter posse de iure. ffor. vel. C. esse magistra
tus vel iudices. l. si eadem. ff. de offi. assesso. et quod no. gl. in. l. fi. ff.
eo. ti. et. l. fi. et quod ibi Bal. et plenius Sali. C. de crimi. sacrile. et. l.
iij. et qd ibi Jo. de pla. C. de diver. offi. li. xij. Pro quo facit qd no.
2 glo. in. l. ij. C. de offi. preto. † que dicit esse speciale in pretore ut qs
possit esse pretor in loco sue originis, aut domicilij. Est etiã spe-
ciale in romana civitate qd cives illi⁹ possint esse senatores, aut
pretores. §. fundamẽta. et quod ibi gl. fi. de elec. in. vj. ut dicit Jo.
mona. Jo. an. post eum in novel. Gemi. et alij loquentes de condi-
tore illius tex. quod caro et sanguis illi revelaverat: quia roma-
nus erat, sentientes qd propterea hoc statuerat de romanis creã
dis pretoris aut senatoribus. Et qr hoc qd dixi regulare est, stan
dum est huic regule per id qd habetur in. c. ad decimas, in fi. de re
sti. spolia. in. vj. et in. l. suus quoqz, ver. puto. etc. ff. de heredi. insti. et
quod no. Bal. in. l. j. col. iij. de alie. iudi. mutã. cau. fac. et dicit Bal.
3 in. l. si tutor. in fin. C. de ser. pig. da. manumis. † quod regule iuris
sunt tenaciter observande: nisi in contrarium appareat exceptio
vel dispositio specialis. Non igitur videtur quod universitas sa
lonis, faciendo statutum seu ordinationem de qua conqueritur
reverendissimus dominus Arelaten. archiepiscopus scilicet
quod nullus de salone a tempore illius in antea exerceret offi-
cium etc. contravenerit dispositio legis. Et hec ratio videtur ma
xime procedere, pro eo quia idem reverendissimus dominus mo
dernus archiepiscopus et predecessores dicuntur locũ predictũ
possedisse tanquam donatũ ab imperatore, et tanquã preteñ prin
cipes: et in illo etiam non recognoscentes papam: per quam tamẽ
donationem non censetur princeps donator sibi abdicasse omne
imperiũ per id quod no. Jo. an. in addi. Spec. tit. de iurisdi. om.
iudi. ver. ex predictis, et Ange. in. l. j. §. qui manda. ad fi. ff. de offi.
4 eius cui man. est iurisd. † Preterea ad hoc quod aliquo statutũ
dicatur esse editũ contra libertatem ecclesiasticam illã scz de qua
est sermo. in. c. noverit. de sen. excõ. opus est quod statutum hmõi
veniat contra privilegia concessa ecclesie universali a Deo, aut a
papa, vel ab imperatore: secundum communem theoricam, quã
ponit Inno. Host. Jo. an. in novel. et Ant. de but. in. d. c. noverit.
5 qui etiã ibi plene exẽplificant de privilegijs huiusmodi. † A deo
enim concessa sunt universali ecclesie multa privilegia: et quidem
illud quecunque ligaveris etc. c. quodcunqz. xxiiij. q. j. Et illud,
quod decime et primitie et oblationes ad clericos spectant. c. re-
vertimini. xvi. q. j. et quod not. Hostien. in capit. a nobis. et. c. tua,
de deci. Et etiam illud quod ecclesia sola res ecclesiasticas admi
nistret. c. si imperator, distin. xvi. c. cũ laicis. de re. eccle. non alie.
et quod de spiritualibus ius condere et iudicare potest. c. deniqz.
et. c. cum ad verum. xcvi. dist. A papa vero etiam sunt universali
ecclesie privilegia concessa: sicut est illud quod qui in personã ec-
clesiasticam manũ violentam iniecerit etc. c. si quis suadẽte. xvij.
q. iiij. et illud. In legatis ad pias causas sufficiant duo testes. c.
relatum. de testa. Sunt et alia que in iure canonico legi possunt.
Ad imperatore vero etiam sunt privilegia ecclesie universali cõ
cessa: de quibus etiam exemplificant docto. in. c. noverit. Unde
cum statutũ seu ordinatio predicta nec contra predicta privi-
legia: nec contra alia a deo aut papa, vel ab imperatore univer
sali eclesie concessa videatur esse facta dici non potest quod illa
facta extiterit cõtra ecclesiasticã libertatem illã scilicet propter
quam dici debuerint aut declarari incidisse in sententiam excom
municationis. Et quanvis Bar. in aut. cassa. C. de sacrosan. eccl.
et post eũ Panor. in. d. c. noverit, videantur in aliquo aliter sen-
tire, quam Inno. et alij eorum tamen dictum non facit ad hũc ca-
6 sum. † Dicunt enim quod ubicunqz per statutum clerici efficiun-
tur timidiores, et laici audaciores ad clericis nocendum: tunc di-
citur statutum conditum esse contra ecclesiasticam libertatẽ. Et
ponunt exemplum in statuto laicorum: quod quicunqz interfece
rit laicum puniatur graviter: interficiens vero clericum punia-
tur, puta in decem floren. vel in alia mitiore pena. Arg. l. j. §. que
onerande. ff. qua. re. act. non dat. Sed istud non contingit in casu
nostro. Non enim verisimiliter propter observationem predicti
statuti reddentur clerici timidiores: nec laici dicti loci audacio-
res. Et sic verba Bartol. et Panor. non possunt huic ordinationi
adaptari: ergo nec eorum dictum, Arg. l. iiij. §. quoties. ff. de dã.
infe. l. j. §. loquitur. ff. de aqua quoti. et estiva. et. l. si servum quis. §.
non dixit. ff. de acqui. heredi. Et etiam ut dixi prima opi. est com-
munis: a qua propterea non est in iudicando vel consulendo di-
scedendum. l. j. ver. crebrior apud veteres opinio. ff. de offic. que-
sto. c. novimus, et quod ibi Anto. de bu. de verbo. significa. et quod
not. Hostien. Joan. And. et alij in. c. j. de constitu. et quod not. doc.
in. l. fina. C. de pena iudi. qui male iudica. Ex quibus infertur qd
reverendus pater domi. officialis foraneus Salone residẽs, ma-
le et contra iustitiam processit in eo, quod propter editionem sta-
tuti seu ordinationis prementionate declaravit certos particu-
lares dicti loci usqz ad numerum decem, incidisse in sententiam
dicti. c. noverit: cum re vera ipsi in illam non inciderint: nisi for-
tasse ostendat quod dicta ordinatio facta extiterit contra privile
gium vel a deo, vel a papa, vel imperatore cõcessum: quod nõ pu-
to eum facere posse. ¶ Preterea etiam male processit idem do-
minus officialis: pro eo quia in examinatione et discussione facti
non eos audivit, prout facere debuit. Quanvis enim per confes-
sionem dictorum particularium fortasse constiterit de dicta ordi
natione: non tamen propterea erat statim procedẽdum ad dictã
declarationem: pro eo quia illa ordinatio non continebat factum
inexcusabile: sed valde excusabile, imo ut alias dixi omnino im-
punibile. Non obstante igitur dicta confessione debent audiri: ut
dici solet de eo qui accusatur, vel contra quem inquiritur de ho-
7 micidio notorio. † Quia licet notorie constet quod ipse illud ho-
micidium commisit: non est tamen statim ad mortem condemnã-
dus: quia potest subesse ratio cum excusans a pena mortis: imo et
aliquando ab omni pena: ut verbi gratia in primo casu: si inva-
sus invasorem occiderit non servato moderamine inculpate tu-
tele. l. j. cum ibi nota. C. unde vi. quo casu punitur non quidem ut
dolosus: sed ut culpabilis: et sic non pena mortis. l. in. l. cornelia,
cum suis similibus. ff. ad legem Cornel. de sica. De secundo vero
casu est bonus casu in clemen. j. ver. Et idem de illo censemus, de
homici. Potuit igitur a dicta sententia declaratoria contra di-
ctos particulares iniuste et perperam promulgata appellari: ut
not. glos. in. c. cupientes. §. insuper etiam, super verbo privatos,
de electio. in. vj. et quod not. domi. Feli. multos inducens in. c. ro-
dulphus. col. penul. de rescript. Et male fecit idem do. officialis
in eo quod ipse post dictam eius pretensam declaratoriam sentẽ
tiam, et appellationem interiectam, processit ad publicationem:
quia licet appellatio interposita a sententia excommunicationis
illam non suspendat. c. pastoralis. §. verum quia de appella. tamẽ
si appellatur a sententia, per iudex declarat aliquem incidisse in
excommunicationem latam ab homine vel a iure: non debet post
8 appellationem huiusmodi fieri denuntiatio. † Quinimo sicut sen
tentia excommunicationis redditur nulla, si post legitimam ap-
pellationem proferatur. c. per tuas, de sententia excõmunicatio-
nis. ita talis denuntiatio est nulla, si fiat in dicto casu post appel-
lationẽ. c. pervenit. et. l. j. de appella. Sunt et alia que ad impugna-
tionẽ dicte pretense declaratorie sententie opportune induci pos-
sunt: sed quia premissa mihi videntur sufficere, non insisto. Que
omnia dixerim sub correctione etc.

¶ Argumentum.

¶ Cuius quis loci incola non est, nõ põt eius pascuis uti. A. F.

1 ¶ In causis nemorum et pascuorũ singuli homines de universitate non sunt contra tertium testes admittendi.
2 Habens, tenens et possidens predia et possessiones in aliquo loco an censeatur esse incola illius loci.
3 Absentia an suspendat quem ab oneribus aut privilegijs loci a quo est absens.
4 Causa statuti cessante cessat et eius effectus.
5 Jure aliquo non potest quis in alieno territorio uti absqz servitutis constitutione.
6 Servitus iuris depascendi in alieno territorio non habet causam continuam, sed discontinuam.
7 Possessio iuriũ incorporaliũ nõ queritur sine sciẽtia adversarij

8 Commune an possit dici vnius ⁊ omnium.
9 Societas venit ex conuentione:⁊ immunitas non potest ex conuentione propria acquiri.

De pascuis. Consil.lj.

Viso cõsultationis the-
mate mihi transmisse parte vniuersitatis ⁊ con-
sulũ Rupisfortis,cõtra ⁊ aduersus Joannẽ cris
fini dicti loci:cũ dubijs ex themate hmõi elicitis,
dico ⁊ respõdeo prout infra:premittẽs ꝙ pascua
ciuitatis, ville,aut oppidi,seu alterius loci,nõ debentur de iure
nisi incolis,originarijs,vel habitatoribus ciuitatis,ville,seu op-
pidi,vel loci hmõi.l.testatrix.§.j.ff.si ser.vendi.Sunt enim hmõi
pascua vniuersitatis,ciuitatis,ville,vel oppidi,quo ad nomẽ,ho
norẽ ⁊ proprietatẽ ⁊ singulorũ ciuiũ seu incolarũ de vniuersitate
quoad vtilitatẽ,vt no.Bal.ff.de re.diui.super rub.col.viij.⁊ in.l.
si municeps.ff.qd cuiuſ vniuer.no.Ad premissa facit quod no.
glo.in.l.in tantum.§.vniuersitatis.ff.de re.diui.⁊ Albe.in.l.im-
peratores.ff.de serui.rusti.predio.⁊ in.d.l.testatrix.§.j.ff.si serui.
vẽdi.vbi dicit ꝙ pro modo possessionũ quilibet de illa vniuersita
te debet vti pascuis:ne ibi habẽs modicas possessiões in iniuriã
⁊ damnũ aliorũ plures habentiũ magnã animaliũ immittẽs quã
titatẽ alios impediat in pascuis.Quia ciuilis modus in istis est
seruãdus.l.si cui.ff.de seruitu.facit.l.itẽ si fundi.⁊.l.vsufructua-
riũ.§.fin.ff.de vsufru.⁊.l.cũ hi.§.modus.ff.de trãsac.Et ex eo qd
dixi pascua loci esse vniuersitatis eiusdẽ loci quoad honorez,no-
men ⁊ proprietatẽ:⁊ ciuiũ seu incolarũ eiusdẽ loci quoad vtilita-
tẽ,insurgit id qd not.Sali.⁊ doc.in.l.parentes.C.de testi.vbi vo-
1 lunt,†ꝙ in causis nemorũ ⁊ pascuorũ singuli homines de vniuer-
sitate non sunt contra tertiũ testes idonei:cũ eorũ sit vtilitas ne-
morũ ⁊ pascuorũ hmõi:qd etiã voluit Bal.⁊ post eũ Jo.de Jmo.
in.l.tabularũ.col.j.ff.quẽadmo.testa.ape.Ex quo infero ꝙ conso
brini do.Joãnis crissini,qui vt supponitur nec sunt ciues nec in-
cole dicti loci Rupisfortis.eorũ animalia immittere ⁊ depascere
nõ possint in territorio eiusdem loci inuitis vniuersitate ⁊ syndi-
2 cis ipsius loci.†Et quis verũ existat ꝙ quis põt habere domici
liũ in multis locis.l.assumptio.ff.ad municipa.non tñ eo ipso qd
quis habet,tenet,⁊ possidet predia et possessiones in aliquo loco,
cẽsetur esse incola illius loci:nisi realiter ⁊ vere ibi habitet.l.liber
tus.§.sola.ff.ad munici.Quo fit vt quãuis dicti cõsobrini pretẽ-
dantur habere ⁊ cõmuniter possidere cũ do.Joanne crissini cer-
ta bona immobilia in loco ⁊ territorio Rupisfortis:nõ propter-
ea sunt censendi esse ciues illius,vel incole:⁊ ita nõ possunt tanꝙ
pretensi ciues vel incole sua animalia depascere in territorio di-
cti loci:nisi etiã in illo realiter ⁊ personaliter resideãt.Et hinc est
qd etiam cogi nõ possunt vel astringi ad ibi subeundum munera
vel onera personalia.d.l.libertus.§.sola.Ad munera vero realia
cogi possunt prout quilibet extraneus ibi possidens:per id quod
habetur in.l.vnica.C.de mulie.⁊ in quo loc.lib.x.l.forma.§.si ve-
ro.ff.de censib.⁊.l.filij.in fin.ff.ad municip.Nec sibi persuadeant
predicti consobrini ꝙ quia dictus Joannes eorum pretensus cõ
sobrinus moraz trahit in dicto loco Rupisfortis,cẽseantur pro-
pterea ⁊ ipsi ibi residere,per id quod not.Bar.⁊ Joã.de pla.in.l.
cum scimus.§.si.C.de agrico.⁊ censi.lib.xj.dicentes ꝙ si statutum
dicit ꝙ absentes a ciuitate Perusij non gaudeant priuilegio ci-
uium,cum onera non supportẽt:⁊ aliquis absit a ciuitate:et in ea
permaneãt pater vel fratres,sorores vel cognati,qui supportãt
onera ciuium,⁊ que illi absenti incumbebant,tunc non obstante
3 tali absentia ipse absens gaudebit priuilegijs.†Quoniã respon-
deo ꝙ licet prima facie hoc dictũ Bart.⁊ aliorũ videatur aliquã-
tulum facere pro dictis consobrinis:re vera tamen nihil facit:qr
Bar.⁊ alij loquuntur in eo qui re vera est ciuis:sed ꝑpter absen-
tiam a ciuitate suspenditur a gaudentia seu vsu priuilegij:⁊ hoc
pro eo quia onera non supportat:quo casu si pater,frater,vel co-
gnati illa pro eo supportent, non mirum si gaudet priuilegio: a
cuius vsu suspendebatur pro eo quia onera non supportabat.
4 †Quia si cessat causa statuti:debet ergo cessare effectus.c.cũ ces-
sante.cum simi.de appella.Sed nos loquimur in extraneis:hoc
est in non ciuibus,et non incolis:et qui propterea nõ possunt vti
dictis pascuis:quia deest fundamentum,quod non potest supple
ri per Joãnem fratrem.Potest ergo vniuersitas dicti loci Ru-
pisfortis,vtpote cui competit ius prohibendi contra dictos cõ-
sobrinos,eosdem impedire ⁊ eis resistere ne animalia immittant
infra dictum territorium, vel aliud faciant eidem vniuersitati
preiudiciabile.l.iij.§.j.⁊ quod ibi Barto.ff.de acquiren.re.domi.
facit.l.diuus.ff.de ser.rusti.predio.⁊.l.per agrum.ff.de seruitu.⁊
5 aqua.†Quia sine constitutione seruitutis,vel alio iure legitimo,
in alieno territorio non potest quis animalia sua depascere, aut
alio iure vti.§.fin.insti.de re.corpora.⁊ incorpo.l.pecoris,cũ dua
bus.ll.sequentibus.ff.de seruitu.rusti.predio.⁊.d.l.imperatores,
cum ibi nota.eodem titu.Quibus consobrinis non, obstat quod
eorum animalia:ea scilicet que communia habent cũ dicto Joan
ne,fuerint per ipsum Joãnem immissa et depasta in dicto terri-
torio per quindecim annos vel circa.Quia respondeo quod nõ
propterea quesitum est illis ius depascendi:quinimo nec re vera
6 possessio,seu quasi.Et quidem de iure hoc certum est:†quia cum
seruitus iuris depascendi in alieno territorio nõ habeat causam
continuã,sed discontinuã:ad acquisitionẽ illius nõ sufficit tem-
pus decẽ aut viginti annorũ:sz requiritur tẽpus de cuius initio
hominũ memoria non existat:pro quo allegasse sufficiat id quod
no.Bartho.veroñ.in suo trac.de seruitu.sub rub.de serui.iu.pa-
scen.col.xj.vel circa,ver.sed dubiũ potest esse quanto tẽpore pre-
7 scribatur.facit.l.seruitutes:⁊ qd ibi scribentes.ff.de serui.†Non
etiã possessio:qr illa non queritur in iuribus incorporalibus sine
sciẽtia aduersarij:per id qd habetur in.l.ij.⁊ qd ibi glos.⁊ doct.C.
de seruitu.Quia ad hoc vt possessio seu quasi acquiratur in tali-
bus.opus est ꝙ aduersarius patiatur:qui pati non dicitur nisi
sciat.l.quoties.la.ij.⁊ qd ibi Bar.⁊ doc.ff.de seruitu.⁊ qd no.Jn-
no.in.c.bone.el.ij.col.v.de postul.prelato.⁊ Bal.in.d.l.ij.iij.⁊.iiij.
oppo.C.de seruitu.⁊ aqua.Et quemadmodũ,vt predixi,cõso-
brini.d.Joannis nõ potuerunt animalia predicta,que scz erant
cõmunia inter eos ⁊ dictũ Joannem,immittere ⁊ depascere in.d.
territorio Rupisfortis:ita nec illa immittere nec depascere po-
tuit idem Joãnes:qr licet animalia huiusmodi dici possent ani-
malia eiusdẽ Joannis,quantũ ad dispositionem partis quam in
eis habebat.l.j.⁊ qd ibi Bal.C.de cõmu.re.alie.⁊ quod no.docto.
in.l.j.C.qui testa.face.pos.⁊ in.l.serui electione.§.labeo.ff.de leg.
j.nõ tamen poterant dici sua quãtum ad dispositionẽ totius:hoc
est etiam quantũ ad partes concernentes prefatos consobrinos:
8 vt etiam scribunt docto.in locis preallegatis.†Quia sic seu quo
ad hoc qd cõe est,proprie dici non potest esse vnius,sed est omniũ
l.illud.⁊ quod ibi Barto.ff.de ritu nup.⁊ quod not.Bald.in.d.l.
j.C.qui testamen.face.pos.gl.in.l.id quod nostrum.ff.de regulis
iur.⁊ in.c.cum aliquibus,in ver.ad eosdem,de rescript.in.vj.que
allegat bonum text.in.l.parietem.ff.de ser.vrba.predio.⁊ in.c.cũ
in illis,in fin.de preben.eod.titu.hoc etiam voluit Bartol.in.d.l.
serui electione.§.labeo ad fi.Joã.mona.Joã.And.⁊ Philip.de
Fran.in.d.c.cum in illis.§.fi.pro quo sunt boni tex.in.l.legatis.
ff.de lega.ij.l.hoc legatum.ff.de legat.iij.⁊.l.quintus mutius.in
prin.ff.de auro ⁊ ar.lega.Non potuit igitur do.Joannes anima-
lia predicta immittere ⁊ depascere in dicto territorio,postꝙ de il
lis disponere non potuit quoad partem dictos eius consobrinos
concernentem.Preterea ea ratione qua animalia predicta dici
possent animalia dicti Joannis:possent etiam dici animalia di-
ctorum consobrinorum:⁊ sic hominum extraneorum,⁊ nõ ciuiuz,
vel incolarum dicti loci Rupisfortis:⁊ cum talia non debeãt im-
mitti ad depascendum in.d.territorio:non licuit eidem Joanni
ea inibi depascere:eo maximo quia vt existimo ibi solẽt fieri pro-
clamatiões ne quis immittat aut depascat animalia extranea in
dicto territorio.Ad id vero quod exemplo opponitur,quod nec
eadem ratione possent animalia huiusmodi immitti ⁊ depasci in
territorio de tanellis,dico ⁊ respondeo ꝙ hoc est verum.Sed di-
cti Joannes ⁊ consobrini possunt sibi de facili super hoc proui-
dere:scilicet diuidendo dicta animalia:vel cum diuisione aliorũ
bonorum inter eos communiuz:vel etiam sine ea:⁊ facta diuisio-
ne,poterit dictus Joannes ea que ad sui partem insolidum per-
uenerint depascere in dicto territorio Rupisfortis:et dicti eius
cõsobrini ea que ad eos peruenerint depascere in territorio de ta
nellis:⁊ sic obuiabitur absurditati de qua opponit do.Joannes
crissini.Contra predicta vero non facit glossa,que pro singulari
exemplo allegatur in.l.internalla.C.de muneri.⁊ honori.non cõ-
tinuã.inter patrem ⁊ filium.libro.xj.Et per quam pretendit idẽ
Joan.crissini,socium posse.consequi ex persona socij que ex per-
9 sona suijpsius consequi non posset.†Quoniam respondeo quod
illa gloss.non procedit,⁊ illam reprehendit ibi Bart.⁊ post eum
Jacob.rebuf.⁊ mouentur pro eo quia societas venit ex conuẽtio
ne:sed ex conuentione propria nullus potest consequi immunita-
tem.l.origine.⁊.l.finali.C.de munici.⁊ origina.libro.xj.Preterea
hoc quod dicit gloss.non reperitur lege cautum:ergo hoc non est
dicendum,auth.de trien.⁊ semis.ver.consideremus,colla.iij.et.l.
illam.C.de colla.⁊ respondet Jacob.rebuf.ad iura per gloss.alle-
gata:ꝙ societas cõcernit res ipsas cõmunes:sz munus vel onus
de quo in.d.l.internalla,concernit personas:⁊ sic nõ procedit di-
ctum glo.qr alia ratio pactum reformat.Et hanc opinionẽ Bar.
etiam sequitur Jo.de pla.in.d.l.internalla.Concludo igitur qd
nec dicti consobrini:nec prefatus Joannes crissine potuerũt nec
pñt dicta animalia immittere aut depascere in dicto territorio.
Et ita mihi videtur sub correctione cuiuslibet alterius ⁊c.

¶ Argumentum.

¶ Licet donatio sit eiusmodi, que dominiuz non transferat nisi post mortem: tamen iam queritur actio donatario: super qua cõuentio potius esse factam censetur quam super iure competituro. V.F.

1 ☞ Dominium regulariter non transfertur sine traditione.
2 Absurditas est in intellectu legum seu dispositionum euitanda.

¶ De pact. Consi. lij.

Non puto quomodolibet hesitandum, quin donatio quaz fecisse dicitur honesta quondam mulier Francesia Vincentie probo quondam viro Petro terrerij eius filio, anno domini. M.cccclxv. ⁊ die. xvij. mensis Januarij, fuerit dona. inter viuos, ⁊ hoc propter tria. Primo quia hoc expresse dictum est in. d. donatione. Secundo quia eadẽ Frãcesia promisit ⁊ cõuenit attendere ⁊c. Tertio quia iurauit ⁊c. De primo ⁊ secundo plene scripsit egregius vir dominus Petrus vincentij iurium professor: ⁊ de quibus multa scribit Alexan. de imo. consi. xiiij. in. j. vol. De tertio habetur in. l. vbi ita donatur. ff. de dona. cau. mor. ⁊ per Francis. de are. consil. xlj. exordiente, Diligenter ac pensate ⁊c. col. iij. ver. primum est quod cum in instrumento, ⁊ consi. lxxiiij. exordiente, Diligenter ⁊ mature ponderatis ⁊c. col. ij. versi. Ad primum videtur dicendum, vt notat Alexan. de imo. in. l. que dotis, col. vj. in prin. ff. solu. matri. ⁊ plenius do Jason in. l. non vnius. ff. si cer. pet. Et per hec vna cum alijs plene scriptis per dictũ do. primo scribentem, patet respõsio ad primum quesitum. ¶ Ad secundũ quesitum dico ⁊ respondeo, quod donatio predicta valuit ab initio: nõ quoad hoc quod ab ipso initio fuerit dominium bonorum donatorum eidem Petro quesitum: q̃ non apparet quod bona huiusmodi fuerint eidẽ Petro tradita vel vere vel ficte: vtpote per actum seu instrumẽtũ iuris ciuilis: cuiusmodi sunt retentio vsufructus. l. quisquis. ⁊. l. si quis argentum. §. sed si quidem. C. de dona. cõstitutum. l. qd meo. in prin. cum suis si. ff. de acquirẽ. pos. constitutio precarij. l. certe. §. j. ff. de preca. ⁊ alia. de quibus omnibus ponunt doctores
1 in. l. traditionibus. C. de pac. ⁊ cano. in. c. ij. de consue. † Et tamen certum est quod dominium regulariter non transfertur sine traditione vera vel ficta. d. l. tradititionibus, iunctis his que ibi notantur per docto. Preterea. d. Francesia dicit se donare post mortem sui ipsius, non ante. Et sic alio non apparente dici non potest quod ipsa voluerit ab initio trãsferre dominium: sed voluit translationem huiusmodi differri post tempus eius mortis; quod etiam apparet in instrumento donationis: ibi dans et concedens dicto Petro autoritatem, ⁊ licentiam ipsa prius mortua ⁊ non ante intrandi ⁊c. Veruntamen dico quod ab initio hoc est de tempore dicte donationis, bona predicta fuerunt eidem Petro debita: ⁊ ipsi Petro actio quesita ex causa seu titulo donationis. Propter quod existimo qd in istis bonis debeat Joãnes terrerij eiusdem Petri frater habere quartam partẽ in vim donationis per dictum Petrum sibi facte de quarta parte bonorum mobilium ⁊ immobilium presentium tunc ⁊ futurorum: ⁊ intelligo futurorum nõ omnium simpliciter: sed futurorum suorum ex causa subsistente tempore facte donationis: vt alias in simili dixit Bar. in. l. qui rome. §. duo fratres, ver. Sexto quero ⁊c. vbi etiam alij doctores. ff. de verb obli. Si enim intelligeremus eundem Petrum simpliciter donasse dicto Joanni quartã partem omnium bonorum tunc presentium ⁊ futurorũ: ⁊ ipsos Petrum ⁊ Joannem nihilominus conuenisse quod bona acquirẽda diuiderentur per medium: tunc videretur inferri, quod idẽ Joãnes in postea acquisitis deberet habere dimidiã partez ⁊ quartã partem alterius dimidie: qd videtur absurdũ: ⁊ ideo nõ presumẽ
2 dum: † q̃ absurditas in intellectu legũ ⁊ omniũ dispositionũ euitanda est; ⁊ circunscriptis verbis mens vel testantium vel cõtrahentium vel alias disponentium insequenda. l. scire oportet. §. sed ⁊ si maxime. ff. de excusa. tuto. l. iij. §. conditio. ff. de adimen. lega. l. iij. C. de libe. prete. vel exhere. c. dudum. de preben. in. vj. c. intelligentia. de verbo. signi. ⁊. c. marchion. ⁊ basilides. j. q. j. Puto igitur quod in donatione quarte partis bonorum dicti Petri mobilium ⁊ immobilium presentiuz ⁊ futurorũ senserint partes de futuris eiusdez Petri: que scilicet erant ad eum peruentura ex causa subsistente. In pacto vero qd sequitur dictam donationem quarte partis: ⁊ per quod partes ipse conuenerunt qd bona per eos acquirẽda ⁊ lucrãda deberent esse cõia ⁊ equis partibus ad eos pertinere senserũt partes de alijs bonis futuris in quibus vel ad que dicte partes aut aliqua eorum nullum ius seu actionem habebant: quod non erat quoad bona per dictam Francesiã eidem Petro donata: ⁊ ad que propterea habebat actionem. Et sic non puto quod in vim istius do. Joannis aliquid petere possit in dictis bonis per Francesiam donatis: quia illa nõ sunt acquisita aut lucrata per ipsos Petrum ⁊ Joãnem, sed per ipsum Petrum duntaxat, ⁊ ex contractu per eum gesto cum dicta quõdam eius matre.

¶ Argumentum.

¶ Quanuis ad onera quedam ciuitatis clerici teneantur: nõ tamen ad illa per laicos possunt vrgeri. V.F.

1 ☞ Vintenum an sit munus reale an personale.
2 Munus mere reale quid dicatur.
3 Vintenum quo casu dicatur collecta.
4 Expensa fabrice alicuius ecclesie ad quos spectet.
5 Prescriptio vel consuetudo non potest contra expensas fabrice ecclesie procedere.
6 Campane quare in concitatione tempestatis pulsentur.
7 Clerici clericaliter viuentes an possint cogi ad prestationẽ vinteni impositi pro refectione campanarum.
8 Clerici an teneantur contribuere pro reparatione fontium.
9 Ecclesiastici an teneantur ad expensas pro pontium et itinerum reparatione impositas.
10 Ecclesiastici an teneantur ad custodias portarum, aut excubias metu armigerorum faciendas.
11 Clerici an teneantur ad pesti remedium exhibendum.

¶ De episco. ⁊ cleri. Consil. liij.

Ex themate mihi transmisse consultationis parte vniuersitatis vasionẽ. ciuitatis, seu nobilium ⁊ venerabilium virorum dominorum syndicorum eiusdem, eliciuntur multa dubia. Ad que respõ
1 deo breuiter ⁊ succincte prout infra. † Et primo ad primum quod cum vintenum, de quo ibi, censeatur esse quedam collecta, que imponitur personis subiectis, ⁊ pro rebus, illud videtur posse imponi ciuibus seu incolis vasionensibus: non solum quoad bona que inibi seu territorio illius habent ⁊ possident: sed etiaz quoad bona que habent ⁊ possident extra territoriũ illius: nisi pro illis in illo territorio grauarentur alio onere, per id quod sentit glos. fin. a contrario sensu, ⁊ qd ibi Bar. in. l. vnica. C. de mulie. ⁊ in quo lo. ⁊ idẽ voluit ibi Jo. de pla. col. iij. ver. si autẽ ibi, alias sic: ⁊ idez voluit in. l. indictiones, col. j. ver. sed nonne Bononie collectabit ⁊c. C. de anno. ⁊ tribu. lib. x. ⁊ Bar. in quodã suo consi. exordiente, Ciuitati camerini ⁊c. ⁊ idez sentit Jo. And. in. c. j. in nouel. ⁊ post eum Semi. ⁊ Philip. de Fran. de immu. eccle. in. vj. Cũ enim collecta hmõi imponatur persone pro rebus: ⁊ vnius persone vnicũ sit patrimoniũ. l. iurisperitos. §. cuz oriundus. ff. de excusa. tuto. persona tanq̃ quid dignius rẽ ad se trahit, ar. l. ij. C. ne fideiusso. vel manda. do. den. l. cum in diuersis. ff. de religio. ⁊ sumpti. fu. l. precipimus. §. penul. de appella. c. qd in dubijs. ff. de cõsecra. eccl. vel alta. ⁊. l. magis puto. §. aliud. ff. de re. eo. qui sub tute. vel cura. secus vero esset si dictum munus seu onus esset mere reale: q̃ tũc deberet solui vbi res site sunt, vt etiam voluit Bartol. ⁊ docto. in d. l. vnica, ⁊ cano. in. c. non minus. de immu. eccle. Jo. An. Semi. ⁊ Philip. de Fran. in. d. c. j. de immuni. eccle. in. vj. Forte vero opponetur, q̃ imo. d. Vintenũ videat̃ esse munus reale: per id quod
2 not. Bar. ⁊ doc. in. d. l. vnica, ⁊ cano. in. d. c. nõ minus. † vbi dicunt munus dici esse mere reale qd imponitur ipsi rei nulla habita cõtemplatione patrimonij: siue expediatur cũ ipsa re: vt verbi gratia: cũ nauis vel currus alicuius mittit̃. l. iubemus nullam. C. de sacrosan. eccle. siue de eo qd ex ipsa re percipit̃: vt est qñ soluit̃ certa pars fructuũ illius rei. l. modios. C. de suscep. ⁊ arca. siue de eo qd percipitur extra rẽ: vt est qñ omne predium soluit omni anno tantũ. l. hactenus, ver. vt puta. ff. de vsufru. ⁊. l. vnica. C. de impo. luc. descri. Cũ igitur dictũ vintenũ fructuũ expediatur de eo qd ex predijs percipit̃, videt̃ dictũ vintenum esse munus reale: ⁊ ꝓpterea debere solui in loco vbi res sunt site: ⁊ non in loco domicilij soluentis. Sed respondeo q̃ istud posset ꝓcedere si istud munus esset ordinariũ, ⁊ a lege vel principe impositum: sed istud est munus extraordinariũ, ⁊ ꝓpter causam accidentẽ impositũ, et ꝑ ciues. Putarẽ tñ in veritate q̃ sanctius ⁊ longe equius esset qd onus imponeretur per solidũ ⁊ librã: ⁊ in quo deberent oĩa bona estimari, q̃ vintenũ: q̃ potest cõtingere q̃ longe pauperior plus soluat, q̃ multum diues. Pone enim me habere decẽ iugera terrarũ: ⁊ preter hec parũ: te autẽ nõ habere in predijs rusticis, sed in vrbanis, ⁊ alijs que nec estimant̃, nec pro eis soluitur aliquid:

quorum

quorū valor in decuplo excedit valorē bonorū meorum: ⁊ paucas habere possessiones rusticas. Soluā enim longe plus in vinteno quā tu: qđ fieri nō debet in collectis. Propter qđ videtur mihi, qđ si fieri posset, esset bonū conuenire cū illis de eo qđ soluere voluerint pro vinteno prediorū extra territoriū existentium: ne aliter de facto vel alias impediant aut turbent impositionem.
3 ¶ †Ad scđm dico ⁊ respondeo ꝙ cū re vera dictū vintenū cēseatur aut censeri debeat collecta: ⁊ sic debeat imponi solis subditis. l. rescripto. §. fi. ff. de mune. ⁊ hono. expēsa cāpanarū, seu refectionis illarū videtur concernere ecclesiasticos ⁊ parochianos dicte ciuitatis, vtpote per quas ecclesiastici vocāt parochianos ad diuina audiēda, ⁊ ad alia: de quibus in. c. j. ⁊. ij. de offi. custo. ⁊. c. Joannes. de homi. iunct. qđ vtrobiꝗ not. per doc. ⁊ plenius per Guliel. durā. in suo rationali diuinorū officiorū, sub rub. de cāpa. ad que diuina officia vocari non solent parochiani alterius ecclesie. Preterea cū cāpane pertineāt ad ornamēta, aut decorē ecclesie, vel saltē sint pro diuino cultu necessarie, expense campanarū, vel refectionis illarū videtur pertinere, ⁊ pertinere debere, ⁊ debere supportari per illos qui tenētur ad expensam fabrice ecclesie, vel
4 ornamētorū ecclesie. †Ad quos autē pertineat expēsa fabrice ecclesie, aut reparationis illius, ponitur in. c. j. de eccle. edificā. iunctis ibi not. per doc. vbi dici solet primo esse recurrendū ad consuetudinē. Quia si illa trāsferat onus in populū, illa seruāda est, arg. c. ad apostolicā, de simo. vel ad dispositionē, si que sit que specialiter prouideat: ⁊ si nulla supersit cōsuetudo: nec quarta reddituū sufficiat: recurrendū est ad clericos ecclesie. d. c. j. c. de his. de eccle. edifi. Et hoc intelligitur si eis supersint redditus. Si vero nō supersint, cōpellātur vltimo loco parochiani ecclesie. Ex quo enim ibi diuina recipiūt, tenētur ad refectionē ecclesie, argu. c. si episcopus. de offi. ordi. in. vj. nec possent parochiani volēdo euitare onus cedere vsui ecclesie: q̄ hoc nō depēdet a sua facultate. c. onus. de penitē. ⁊ remis. ⁊ qđ not. Panor. in. c. j. de eccle. edificā. Hosti. vero in summa tit. de eccle. edifi. §. j. dicit, ꝙ si fabrica ecclesie portionē suā habeat deputatā, illa debet ab eo reparari q percipit. c. vnio. x. q. iij. ⁊. q. j. c. decernimus. ⁊ si nō sufficiat, tūc rector ⁊ beneficiati s̄m qđ ibi percipiūt cōferre debēt. d. c. j. ⁊. c. de his. et c. si monachus. xvj. q. j. ⁊ deinde subiūgit Hosti. ꝙ in quibusdā regionib⁹, in quibus laici hoc faciūt expēsis suis de cōsuetudine q̄ iuuatur autoritate iuriū per eū inductorū: nam ⁊ ipsorū interest: cū ibi percipiāt sacramēta ecclesiastica, ⁊ missas audiāt: maxime vbi male soluūt decimas, hoc erit obseruādū. c. quecūꝗ. ⁊. c. hec diximus. ⁊. c. filijs. ⁊. c. nepotib⁹. xvj. q. vij. ⁊ qđ talē cōsuetudinē seruare sint cōpellendi, argu. prestat. d. c. apostolicā. ⁊ qđ habetur in aut. de sanctis. epis. §. pro cōsuetudinibus, ⁊ de eccle. titu. §. ad hec sane. col. ix. ⁊. l. ad instructionē. ⁊. l. priuilegia. C. de sacrosan. eccle. deinde vō subiungit se putare, ꝙ si talis cōsuetudo nō reperiat: quarta fabrice quondā a sanctis patribus deputata reparatio ni disrupte ecclesie cedat: ꝙ ad hoc tenetur quicūꝗ sit qui eā per-
5 cipiat: nulla obstāte p̄scriptione vel cōsuetudine. †Et huic dicto Hostiē. satis accedit dictū do. Anto. floren. archiepiscopi in. iij. parte sue summe. tit. xij. c. ij. §. iiij. Et hec ad fabricam ecclesie.
¶ Quo vero ad ornamēta, dicit And. Barba. cōsi. xxv. exordiēte, difficile est vt bono peragātur exitu ⁊c. in. iij. pte, qđ q̄ dispo sita pro fabrica ecclesie ⁊ pro ornamētis equiparatur. c. fin. ver. q̄ in ornamētis seu fabrica luminaribus siue alijs ⁊c. illi qui tenent ad fabricā tenētur etiā ad ornamēta. Et pro hoc multa inducit: ⁊ ex cuius dictis apparet, ꝙ ad illum pertinet expensa ornamētorū, ad quē spectat expēsa fabrice: ⁊ intelligit nō de ornamētis superfluis, sed de necessarijs ad cultū diuinū. Et idē videt dicendū de cāpanis seu illarū expēsa. Quia etiā ille requirūtur ad diuinū cultum pro conuocatione populi christiani ad diuina audienda: ⁊ alijs. Et cum nullus dicat, qđ in expensa fabrice ecclesie vel ornamentorū contribuere debeat prorsus extranei, etiā si infra parochiam habeāt ⁊ possideant bona immobilia, etiā nec hoc videtur dicendū de expēsa cāpanarū, aut refectionis illarū. Nec etiam vidimus qđ hactenus alicubi hoc attentatū extiterit: ⁊ ideo nō putarē esse tutū vel bene cōsultū qđ do. Vasionēses hoc attentarēt cōtra inibi possidētes. Fateor tñ ꝙ ꝓpter pulsionē ⁊ sonū campanarū ecclesie Vasionen. non solum ciues ⁊ incole: sed etiam forenses ⁊ extranei inibi habentes ⁊ possidentes predia, presertim rustica: possint reportare vtilitatē ⁊ cōmodum: ex eo q̄, prout dicit Guliel. duran. vbi supra, demones auditis tubis ecclesie militātis, scʒ cāpanis, timēt: sicut tyrānus audiēs in terra sua tubas po-
6 tētis regis sui inimici timet. †Et hinc est s̄m eū, ꝙ ecclesia vidēs concitari tēpestatē cāpanas pulsat, scʒ vt demones tubas eterni regis audiētes territi effugiāt, ⁊ a tēpestatis cōcitatione qescāt, ⁊ vt cāpane pulsatione fideles admoneantur ⁊ prouocentur pro instanti periculo orationi insistere. Et ita videmus vbiꝗ obseruari: ⁊ hec cāpanarū pulsatio sic plerūꝗ prodest non solum ciuibus ⁊ incolis, sed etiā forensibus ⁊ extraneis. Sed nec puto, nec

video ꝙ propter hāc causam forēses ⁊ extranei habētes bona in loco vel territorio ciuitatis vel castri, vbi sunt campane, teneant contribuere in expensa campanarum, vel earum reparationis.
7 ¶ †Uenio ad tertiū: in quo sub paucis verbis queritur de multis. Et primo quidem queritur, an clerici clericaliter viuentes et presbyteri possint cogi ad solutionem vinteni impositi vel imponendi pro dicta expensa facture vel refectionis campanarū. Ad quod respondeo vt iam dixi, quod dicti clerici ⁊ presbyteri tenētur contribuere in expensa huiusmodi eo modo quo dixi eos teneri pro fabrica vel reparatione ecclesie, ⁊ ornamentis: sed nō puto ꝙ ciuitas possit eis indicere vintenum, vel aliā collectam, seu talliā: sed debent cogi ⁊ cōpelli per reuerendū in Christo patrem dominum episcopum vel officialē vasionensem ad cōtribuendū pro rata eos cōcernenti. Et in hoc scilicet ꝙ cōpulsio fiat per iudicem ecclesiasticum, cōueniunt oēs in. c. non minus. de immuni. eccle. ⁊ si fieret cōsiliū vel parlamentū in. d. ciuitate, ad qđ vocarētur non solū laici, sed etiam dicti clerici, ⁊ domini presbyteri: ⁊ in quo tractaretur ⁊ cōmuni cōsensu cōcluderetur ista materia, es-
8 set bonum ⁊ laudabile ad obuiandum contentionibus. ¶ †Quo vero ad id qđ queritur de reparatione fontiū: videtur qđ clerici ⁊ presbyteri teneantur in expensa reparationis contribuere, per id qđ no. Specu. titu. de censi. §. nunc dicendū, ver. itē pone ꝙ vicinia, ⁊ Panor. in. c. non minus. col. x. versi. Item in purgatione putei ⁊c. de immu. eccle. qui loquentes de purgatione putei toti vniuersitati necessarij sentiunt, ꝙ etiam ecclesiastici teneātur cō-
9 tribuere in expensa. ¶ †Quo vero ad expensam que fit pro reparatione itinerū ⁊ pontiū sentit Inno. ꝙ ecclesiastici etiā teneant in ea contribuere. l. ad instructionē. C. de sacrosan. eccle. pro eo q̄ huiusmodi reparatio videtur concernere pietatē: ⁊ ex hoc videt Inno. etiā sensisse, ꝙ ipsi teneātur pro reparatione murorū ciuitatis seu castri. Et idem videtur velle gloss. in. d. c. non minus, in verbo releuandas. Idem etiam voluit ibi Uincen. ⁊ Hosti. ⁊ idē voluit do. Cardi. Floren. quādo fiunt vel cōficiuntur muri ex necessitate: ⁊ pro necessaria custodia: secus vero si hoc fieret ad decorem: ⁊ hoc etiam voluit Jaco. butri. ⁊ sequuntur docto. communiter in. d. l. ad instructionem. ⁊ Joā. de pla. in. l. si diuina domus. col. ij. ver. secūdo fallit in necessaria cōstructione ⁊ refectione pōtium ⁊ murorum ⁊ viarum. C. de exacto. tribu. lib. x. Sed contrarium videtur sensisse gloss. in. §. nouarum. xvj. q. ij. ⁊ glo. in. d. l. ad instructionem. Philip. vero antiquus glo. in. d. c. non minus. dicit quod tales contributiones sine pape licentia fieri non debēt. c. aduersus. de immunita. eccle. Jo. vero And. dicit se nō videre quomodo leges non solum. ff. aut. C. sed etiam authē. possint constringere ecclesias ad talia onera: et remitti ad notata per eū in c. constitutus. de religio. domi. ⁊ sic videtur velle quod. d. l. ad instructionem, ⁊ similes nō procedant in preiudiciū ecclesie. Anto. vero de but. transit similiter, recitādo docto. in. d. l. ad instructionem. Sed Panor. in. d. c. non minus, char. pen. versi. Ego in hac ciuitate Senarum habui hanc questionem ⁊c. ⁊ consil. iij. plenius prosequitur istam materiam: concludens quod ecclesia nō teneatur. Pro quo inducit glo. ⁊ multa alia fundamenta: et presertim d. c. non minus: vbi est sermo de fossatis faciendis que concernūt custodiam ciuitatis ⁊ vtilitatem publicam: ⁊ tamē ibi deciditur ꝙ ab ecclesia nō debet exigi aliqua portio vt debita: quinimo exigi prohibetur sub anathematis districtione: ⁊ hoc nisi episcopus ⁊ clerici tanquam necessitatem vel vtilitatem inspexerint, ⁊ absꝗ vlla districtione vel coactione ad releuandas communes vtilitates vel necessitates, vbi laicorum non suppetunt facultates, subsidia per ecclesias existiment conferenda. Inducit etiā. c. j. de immu. eccle. in. vj. c. ꝙ. de censi. eo. lib. cle. presenti. eo. tit. et alia que possunt ibi videri: que re vera vidētur multū facere ꝓ hac parte.
10 ¶ †Quo vero ad custodiam portalium propter metum armigerorum: et ad excubias nocturnas faciendum, respōdeo quod prima facie videtur ꝙ clerici ⁊ do. presbyteri ad illas teneantur: per id qđ habetur in. c. peruenit. de immunita. eccle. vbi hoc videtur probari. Sed respōdeo ꝙ illud. c. habet varios intellectus. Quidam enim illud. c. intelligunt in ciuitatibus, que sunt de temporali dominio ecclesie: prout est ciuitas Terracina, cui⁹ episcopo loquitur papa in dicto. c. peruenit. Et si iste intellectus esset ver⁹ dictū. c. peruenit. probaret ꝙ clerici Uasionēses ⁊ alij tenerētur ad custodiam portalium, et excubias ⁊c. Sed multi hunc intellectum reprehendunt: pro eo quia decretales debent esse communes omnibus. c. j. ⁊ fi. de constit. Secundo modo intelligitur ⁊ legitur dictum. c. ꝙ procedat quando infideles impugnant terrā, aut ciuitatem vel castrum. Tunc enim nullus excusatur a custodia: pro quo facit. c. igitur. c. scire. ⁊. c. omni timore. xxiij. q. viij. et qđ not. Inno. in. c. non minus. vbi etiam do. Cardi. Floren. q. v. Et iste intellectus non faceret pro dicta vniuersitate Uasionensi. Alio modo ⁊ tertio, intelligitur generaliter quandocunꝗ terra impugnatur ab hostibus etiam nō infidelibus: quia litera lo-

quitur generaliter: & hoc videtur sentire Inno. in d. c. peruenit. dicens illud quod ibi dicitur habere locum, & esse speciale, vbi est timor communis subitus & improuisus: & iste intellectus placuit do. cardi in d. c. peruenit. Illum etiam ibi sequitur Panor. quãdo scz subest magna necessitas: & est timor cõmunis subitus & improuisus. Alias vero, hoc est, vbi hoc non cõtingeret, sentiunt quod non tenentur. ¶ † Quo vero ad custodiam faciẽdam tempore pestis per eosdẽ clericos & do. presbyteros, prima facie videretur qd ipsi teneantur: pro eo qz pestis videtur esse quedam diuina hostilitas, seu bellum inter Deũ & homines: per id qd no. Bar. in l. naturaliter, col. pen. ver. Idem forte dicendum esset: &c. ff. de vsuca. Jo. de imo. & multi alij in c. cum nõ liceat, de prescrip. Et hinc est quod quemadmodum prescriptio non currit tempore hostilitatis seu guerre, ita nec currit tempore pestis, vt voluit Bar. vbi supra. Bal. etiã & quidam alij in l. fi. C. de testa. voluerunt quod quẽadmodum nõ requiruntur septẽ testes ad validitatem testamẽti facti in bello etiã per non militẽ: sed sufficit minor numerus, ita nec requirũtur septẽ ad validitatẽ testamẽti facti in loco in quo viget pestis, sed sufficit minor numerus. Sed is non obstãtibus puto contrarium esse verius, scz quod ipsi nõ teneantur, & quod argumentum seu argumenta facta de hostilitate hominum non procedant. Multo enim & longe plures requiruntur homines tẽpore guerre, & ad resistendũ inimicis forte in copia inuadentibus ciuitatem seu oppidum: seu & volentibus per vim & violentiam occupare & subigere vel depredari. Et hinc est qd vt superius dixi omnes tenentur tunc defendere vel etiam facere excubias propter timorem communẽ improuisum & subitum: sed hoc non contingit tempore pestis: & in custodia que fit propter illã euitandam: & ad quod pro numero portalium sufficiunt duo custodes. Preterea quod superius dictum est, prescriptionem nõ currere tempore pestis, dicunt aliqui hoc procedere quando est tanta pestis in ciuitate, vel in loco quod propter eam ibi ius nõ redditur. Jo. vero de imo. in d. c. cum non liceat, dici non esse bene iure expressum quod etiam dicto tempore non currat prescriptio: & subdit quod Ant. de bu. ibi dicit quod saltem ista esset iusta causa dandi restitutionem in inte. ar. l. j. in fi. ff. ex qui. cau. maio. Ecce ergo quod non omnino equiparãtur hostilitas & pestis. Addo quod licet Bal. in casu de quo supra, dixerit testamentum factum tempore pestis non egere ad sui validitatem septem testibus: sed sufficere minorem numerum doc. tamen magis communiter tenent contrarium: vt apparet ex his que no. Alex. de imo. & do. Jason in d. l. fi. C. de testa. quod etiam satis sensit Bar. in loco quem allegant. Et sic non puto quod bene & concludenter argui possit de custodia portalium vel excubijs, que fiũt propter hostes ad custodiam que fit propter pestem.

¶ Argumentum

¶ Vxor etiam de pecunia viri rem emens eius dominiũ acquiritur. V. S.

1 ¶ Mulier an possit viuente marito emere & titulo emptionis sibijpsi acquirere.
2 Factum ab vno cohabitantium presumitur iure familiaritatis factum.
3 Remedium c. reintegranda, iij. q. j. non potest malefidei possessori competere.
4 Possessoris conditio debet in pari causa esse potior.
5 Possessio iunior seu posterior presumitur clãdestina: que presumptio tollitur per titulum.

¶ Si quis aleri vel sibi. Consi. liiij.

Adherẽdo opinioni spectabilis viri dñi Bertrandi rostagni iuriũ professoris eximij primo scribentis, dico & respondeo prouidũ virũ Jacobuz de põte noie quo in actis, & ei⁹ conreos fouisse & fouere instã causam & propterea eos fuisse & esse ab impeditis absoluendos. Et quãuis scripta dicti dñi rostagni sufficiant ad ostẽsionẽ bonis iuris dictorũ de ponte correorum: & propterea adiectione nõ indigeat. l. j. §. fi. de do. prele. & c. bene quidẽ dist. xcvj. tamẽ vt in aliquo satisfaciã voto potentis, pauca aliqua addã pro cõfirmatione dicte opi
1 nionis seu sententie. † Et primo quidẽ nõ est dubiũ quin mulier etiam viuente marito possit emere & titulo emptionis sibijpsi acquirere: & nõ solũ ex propria eius pecunia, sed etiã ex pecunia viri qz de hoc sunt tex. per d. dñz primo scribentẽ allegati. Quo fit vt cũ honesta quondã mulier Catharina, vxor cũ viueret Nicolai chassapolhi, emerit pratũ de quo in actis, & deinde possessionem illius apprehẽderit, fuerit eidem Catharine vel dominiũ acquisitum, si erat vẽditoris, aut prescribẽdi conditio: & hoc siue pratũ huiusmodi illico traditum extiterit: siue sciente & patiente vẽditore illud fuerit ingressa. l. traditionibus. & qd ibi scribẽtes. C. de pac. & l. ij. C. de acqui. pos. Et quis d. quondã Nicolaus eius maritus probaretur pratũ illud desalcasse aut defalcari fecisse: & fenũ seu herbam in eo excretam collegisse & leuasse: aut leuari & colligi fecisse: ipse tamẽ presumitur hec omnia fecisse non noie suijpsius de cuius iure seu titulo non apparet: sed nomine d. quondã Catharine eius pro tempore vxoris, de cuius titulo apparet. Et hoc bene probatur per l. qui iure. ff. de acquirẽ. pos. Pro quo bene facit qd voluit do. Bar. Soci. consi. cxxxj. exordiente, in presenti cõsultatione, in prin. vbi voluit quod quãuis vxor viuente viro teneat claues camerarũ et capsarum tam existentium in domo vrbana, quam rustica viri: & cum viro in domo inhabitet: ipsa tamẽ nec domos nec bona mobilia in eis existentia possidere dicitur: sz potius illa detinere: & eis vti iure familiaritatis. d. l. qui iure: cũ dicta bona ad virum pertinerent. Et hoc colligitur ex eo quod plene not. Jaco. de are. Bar. Ange. Joan. de Jmol. Paul. de cast. & doct. in d. l. qui iure, vbi est tex. Et Pe. de bel. perti. in l. & habet. §. hospites. ff. de precario. quem text. etiam allegat Barto. in suo cõsi. exordien. in questione domini colli. & huius dicti ratio est, secundum Oldra. Jacob. de arc. Bar. & alios: quia alias presumeretur delinquere, contra l. merito. ff. pro so. & l. si socius. ff. de fur. Etiam facit qd not. doct. in d. l. qui iure. & in alijs locis per Soci.
2 rela. in d. consi. † vbi voluit qd licet plures sint fratres: vel maritus & vxor: vel mater & filij simul habitantes: & vnus administret & fructus percipiat ex rebus ad alium ex eis pertinentibus, hoc facere presumitur iure familiaritatis: non proprio iure, seu noie suijpsius. Et sic declaratur & limitatur id qd dici solet: scilicet qd si probẽ fructus percepisse, tũc dicor possessionẽ probasse, vt not. doc. in l. titia. ff. de solu. glo. & Bar. in l. penul. ff. de condi. institu. Bald. in l. j. C. de ser. fugi. & Bar. in l. ij. C. de solu. vt hoc dictum procedat, nisi appareat quod iure familiaritatis ille hoc faciebat: vt puta quia ad aliũ res spectabat. Cum igitur in casu de quo queritur appareat dictũ pratũ ad dictã Catharinã spectasse, presumẽdum est quod idẽ quondã Nicolaus eius vir premissa fecerit non nomine suijpsius, sed nomine vxoris: & sic quod non ipse, sed vxor illud possederit. ¶ Preterea omittendo alios articulos, videtur qd non solum non possit honesta mulier Romana, relicta magistri Nicolai chassapolhi, tutrix & tutorio nomine alterius Nicolai, victoriam obtinere super pretẽso spolio, seu violenta eiectione: sed nec super remedio. c. reintegranda. iij. q. j. Et quidem non super spolio, siue pretensa violenta eiectione: quia vt iã plenissime scriptum est, de illa non apparet: non etiam super dicto remedio. d.
3 c. reintegranda: † tum quia d. c. reintegranda, videtur competere quãdo agens dicit eius proprias substantias propter iustas causas perdidisse: que verba non videntur competere malefidei possessori: ergo nec dispositio illius in eo locum habet. l. hos accusare. §. omnibus. ff. de accusa. l. quarta. §. toties. ff. de dam. infect. l. j. §. loquitur. ff. de aqua quoti. & esti. l. si seruum quis. §. non dixit. ff. de acqui. here. l. ita autẽ. ff. de admi. tu. & c. indemnitatibus. §. penul. de elect. in vj. Pro quo bene facit qd not. Jo. And. in c. j. de homi. in vj. Bald. in l. si quis non dicam rapere, col. iij. versi. & in istis omnibus aduocatus debet esse cautus. C. de episco. & cleri. & in l. hi qui, C. de appella. & Alex. de Jmol. consi. j. col. vij. ver.
4 postremo vidẽdũ est, in iij. vol. † Tum & quia cum in pari causa potior debeat esse cõditio possessoris, vt l. siue autẽ. §. si duobus. ff. de publicia. ergo illi qui olim mala fide possedit non competit predictum remedium: etiam si possessor modernus mala fide possideat. Potius ergo hoc procedit quando bona fide possidet, authen. multo magis. C. de sacrosan. eccle. Quod etiam voluit Joa. de Jmol. reprobando Anto. de but. in c. sepe. de restit. spolia. Et pro hac parte consuluit Alexand. de Jmol. consilio. xciij. col. vj. in v. volu. vbi expresse voluit dictum remedium non dari ei qui mala fide possedit contra malefidei possessorem: qd etiam voluit Bar. Soci. in repetitione. l. rem que nobis, in ij. q. principali, versicu. quarto dubitatur nunquid cõpetat &c. ff. de acquir. pos. & respondet rationibus ex aduerso inductis: prout ibi potest videri. ¶ Preterea esto citra preiudiciũ veritatis, quod do. Romana actrix, seu dictus Nicolaus eius filius dici posset bona fide possedisse, prout nõ videtur: qz tũ dicti de ponte conrei pratũ predictũ bona fide possederũt, & cũ titulo: & possessio nõ est vitiosa, nec a vitioso possessore seu autore habita, cõtra eos nõ cõpetit predictũ remediũ, per id qd voluit Bar. in d. l. rẽ que nobis, motus per eo qz in pari causa potior est cõditio possessoris. d. l. siue autẽ. §. si duobus. vbi ponitur hec regula. Et hanc partẽ sequũtur Ange. & Jmol. in d. l. rẽ que nobis. Bar. in l. fi. §. sed cũ in scda. C. de fur. Jllã etiã sequũtur alij multi, & qdẽ viri doctissimi relati per Bart. Soci. in d. l. rem que nobis. in iiij. q. principali, colũ. ij. versi. Aliquando

quando τ quinto τ vltimo queritur. Fateor qd Imo. tenuit contrarium in.d.c.sepe, quem ibi sequitur Jo.calde. τ quidam alij in c.cum ad sedem.de resti.spoli. pro qua parte consuluit Alexã.de Imo.consi.cxvij.in.ij.vol. τ in quibusdã alijs suis consilijs. Et
5 huius opinionis fundamentum est: † qr possessio iunior seu posterior presumitur esse clandestina.c.licet causam, de probationibus. Sed huic rationi potest responderi, qd illa in casu nostro nõ obstet: ex quo dicti de ponte τ conrei titulo possident: ratione cuius tollitur presumptio clãdestinitatis.l.clam possidere, in princi.ff.de acquirenda possessione. τ.l.sine autem.§.si duobus.ff.de publicia. Posset autem dicta ratio fortasse procedere si fuisset deductum τ articulatũ (prout non puto) qd ipsi de ponte τ cõrei clã possederint respectu possessiõis predicte Romane, seu Nicolai eius filij: quo casu posset procedere opinio Imol. τ aliorum: alias nõ, per ea que ponit Bar. τ post eum Jo.de Imo. Pau.de cast. τ alij in.l.si de eo.§.fi.ff.de acquirẽ.pos. ¶ Preterea, vt dicit Bar.Soci.in.d.l.rem que nobis, in.iiij.q.prin.col.ij.tenẽtes hãc secundam opi. que fuit Imo. non videntur bene respõdere ad.d.§.si duobus: put ipse plenius prosequitur τ ostẽdit: vt ibi videri potest. Concludo igitur, vt predixi, quod dicti de ponte τ conrei debeant absolui ab impetitis dicte actricis. Et hec sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

¶ Argumentum.

¶ Si bone testium existimationis mentio fiat, sufficit eos non obiectari: si optime, aliqualis eius probatio videtur exigi. V.F.

1 ¶ Numerus testium supplet defectum qualitatis seu idoneitatis aut fidei.
2 In dubio quilibet presumendus est idoneus testis.
3 Statuto dicente testes debere esse bone opinionis τ fame, presumendum est pro testibus, nisi contrarium probetur.
4 Incendium, fractura, animalium immissio, τ similia potius dicuntur inquietatio, quam spolium.

¶ De testib. Consi.lv.

Visis multiplicibus ac varijs τ inuolutis processibus dudũ ceptis τ pẽdentibus indecisis inter nobilem τ honorabilez virum Aymarum andrardi dominum Barcelone ex vna parte: τ officiarios cõsules τ homines seu habitantes loci Marsane ex alia, dico τ respondeo, sub benigna supportatione huius insignis τ magnifici parlamenti salua visione processuũ hmõi, quos nõ vidi: sz dũtaxat illorũ extractaz factã, vt audio, per egregios viros dominos eiusdẽ nobilis andrardi aduocatos, qd beneficiũ delphinalis statuti: scz si qs per literas, fuit parte ipsius nobilis audrardi legitime imploratum quodq3 super imploratione hmõi fuit opportune τ legitime processum per spectabilẽ virũ dominũ Petrũ laterij iuriũ doctorẽ, τ delphinalẽ consiliariũ: τ qd propterea a reintegratione τ promissione per eundem dominum laterij, τ suo mandato facta fuit male, indebite τ sine grauamine ex aduerso ad hanc insignẽ curiam prouocatum, recursum τ appellatum. Pro cuius dicti pleniore ostensione premitto, quod dictus nobilis andrardi tunc implorans probauit se fuisse a quadraginta annis citra in possessione seu quasi claudendi, seu claudi faciendi, τ clausum in defensum tenendi quoddam tenementum seu eremum, sitũ in territorio marsane, loco dicto en ratenbois, confrontatum a parte orientis cuz limitibus roynaci τ marsane, quadã draya seu violo existente in medio: a vento cum riperia ancelle, a borea cum terris τ eremis cuiusdam vocati Bernison, quas tenent Stephanus τ Joannes borrelli seu eorum heredes, τ ab occidente cum terris dicti Bernison, τ cuiusdam vocati garelli. Et qp his non obstañ. Castellanus τ Simon fucialis, syndici marsane, τ quidam alij, sub colore τ obtentu quarundam pretensarum literarum parte eorum aut aliquorum eorundem a curia montilij ademarij obtentarum, vel alias, accesserunt ad dictũ tenementum, τ clausurã illius fregerunt, τ in parte cremauerunt τ incẽderunt animalia in eo immiserunt. De his enim vt audio deposuerunt.xij.testes, ad que pbanda sufficiebant, iuxta dispositionẽ dicti delphinalis statuti, duo aut tres testes communi estimatione fide digni. Jlla igitur multo fortius probauerunt τ probant.xij.testes: quinimo etiam quinq3 aut sex, si tot extiterunt, etiã si eorũ aliqui viderent min⁹
1 idonei: † qr numerus supplet defectum qualitatis, seu idoneitatis per id qd no. Jacob.butri.in.l.iij.post prin.ff.de testi. τ qd no.gl. in.d.l.§.eiusdẽ, in verbo numerus, vbi dicit glo. quod illud quod deficit in fide testiũ supplet numerus: qd etiam voluit Joã.an.in ti.de noto.crimi.§.fama, in additione exordiẽte, Allegato supra τc. τ Jo.de Jmo.in.l.qui testamento, col.j.ff.de test. τ expresse hoc tenet Nico.de neapo.in.l.excusantur, in prin.in.ij.col.ff.de excu.tu. pro quo allegat glo.in.d.§.eiusdẽ, super verbo numerus, quã dicit nõ esse alibi. Facit gl.in.l.si quis ex argentarijs.§.j. τ qd ibi Bar. τ Alex.de Jmo.ff.de eden. τ do. Jason may.in auth.si vero contigerit, colũ.ij.ver.quinto facit.C.de iudi. Vbi ergo pretendi posset, vt nõ videtur, qd aliqui ex predictis testibus possent dici minus idonei: numerus tamẽ suppleret defectũ. Et ita vbi alias duo non probarent: sufficerent tamẽ tres vel saltẽ quatuor, τ multo fortius plures: Quis de hoc nõ sit hic disputandũ, postq̃ illi nõ
2 reperiuntur obiectati, τ propterea presumuntur fide digni: † qr in dubio quilibet presumitur idoneus, nisi cõtrariũ probetur.l. ab ea parte.ff.de proba. τ.l.cũ pater.§.rogo, cũ suis §.ff.de leg.ij. Nisi forte quis opponat, qd parte dicte nobilis andrardi debuerit articulari τ probari quod illi essent omni estimatione fide digni, per id qd no. Bar. τ post eũ Ang.i.l.j.§.si quis neget.ff.quẽadmo.testa.ape. vbi voluit qd vbi optima opinio testium est causa inductiua plene probationis, que alias plena nõ esset, ibi est articulãdũ τ probanduz de optima opinione. Sed hoc non obstat. Tũ qr licet Bar. τ Ang. hoc senserint: contrariũ tamẽ consuluit Jo.de li. τ idẽ tenuit Fran.de rampo.in authẽ.sed cũ testator.C. ad le.fal. quos refert Joan.de Jmo.in.d.l.j.§.si quis neget, colũ.
3 vij. qui tandẽ concordando dicit forte posse dici † qd si simpliciter statutũ dicat, qd debeãt esse tres testes bone opiniõis τ fame: tũc nisi probetur aliquid in cõtrariũ, presumatur pro eis: τ ideo probẽt. Sed vbi statutũ requirit qd sint optime opinionis, τ sic in superlatiuo, tũc forte procedere posset opinio Ang. Quia licet presumatur quis qd sit bone opiniõis: nõ tamẽ presumitur in superlatiuo qd sit optime. Et idem voluit Bar.Soc.consi.cclxxiiij.exordiente. Jn causa domine Lise Bernardi, col.xij.ver. Postremo dico τc.in.ij.parte. Cũ igitur dictũ statutũ si quis per literas nõ exigat quod illi duo vel tres testes sint optime opinionis: sed qd sint omni estimatione fide digni, non nocet ei qp dixi doctrina quã ponit Ang. post Bar.in.d.l.j.§.si quis neget. Dictus igitur nobilis Audrardi, iuxta exigentiam dicti delphinalis statuti, sufficienter probauit possessionẽ, seu quasi, τ actionẽ per eũ alle-
4 gatas. † Et supposito, citra preiudiciũ veritatis, qd fractura, incendium, τ animalium immissio, de quibus supra, potius deberent dici inquietatio seu turba, quam spoliũ seu eiectio nemini tamen dubium quin beneficium dicti statuti si quis per literas, cõpetat etiam turbato in sua possessione, vt legitur in eodem statuto ad fi. ibi, Que autem τc.

¶ Argumentum.

¶ De prouincia alienari probibita nõnulla castra possunt infeudari, presertiz a summo Põtifice: qui sic Opedam de Comitatu venaysini infeudauit per egregijs Mainerijs. V.F.

1 ¶ Litera seu copia nõ extracta ab originali, seu per quam non apparet per quem, aut cuius autoritate, vel quibus vocatis τc. non probat.
2 Incongruitas in literis inuẽta inducit psumptionẽ falsitatis.
3 Verba dispositiua non possunt ad diuersam causam adaptari.
4 Probatio debet esse certa, non dubia.
5 Concilium etiam legitime congregatum a papa tamen dissolutũ non debet vocari concilium.
6 Concilium non est supra papaz, sed econtra papa super conciliũ etiam generale.
7 Papa in casu heresis definit esse papa: extra quem si canonice sit electus habet supremam in ecclesia dei potestatem.
8 Terrena potestas devians iudicatur a spirituali, spiritualis minor a superiore: suprema vero a solo deo.

¶ De feud. Consi.lvj.

Quoniã ad peritissimũ est mihi sermo, τ cui paucissima sufficiũt, pauca scribam. Dico igitur qd qdã ptẽse litere Basilieñ.cõcilij, parte egregij viri dñi, pcuratoris τ aduocati fiscalis comitatus venaysini pdicte, ad impugnationẽ infeudationis oppidi seu castri de Opeda dudũ legitime facte magnifico viro τ clarissimo iuriũ doctori dño Accursio maynerij, intẽtioni eiusdẽ dñi Aduo-
1 cati nõ seruiũt, nec refragant iuri dicti dñi maynerij. † Tũ qr dicte ptẽse litere nõ sunt, sz nec esse ptẽdũtur ex aduerso litere originales dicti Basilẽ.cõcilij, sz qdã ptẽsa copia: τ qdẽ nõ extracta a dictis ptẽsis originalib⁹ literis. sz a qbusdã ptẽsis registris: q̃ et qualis sit, τ p quẽ scripta, τ cuius autoritate, τ quibus vocatis, τ an sumpta sit ex alijs pretẽsis registris, vel ex qbus nõ apparet: sed nec quomodolibet exprimitur. Quo fit vt notorie non pbet illam pretensam dispositionẽ Basiliẽ.concilij. Pro quo allegas-

se sufficiat. l. procurator, in fi. ⁊ auth. si quis in aliquo, ⁊ qđ ibi scribentes. C. de ede. ⁊ l. sancimus vt. C. de diuersis rescrip. ⁊ l. ij. ⁊ qđ
2 ibi Floria. de sancto Pe. ff. de fi. instru. † Tum ⁊ q: si dicte pretẽse litere esse ꝑtẽderẽtur litere originales Basilieñ. cõcilij, prout non pretẽduntur, esse tñ contra eas maxima presumptio qđ a dicto cõcilio nõ emanauerint, attentis multiplicibus incõgruitatibus, de quibus in eisdẽ. Pro quo allegasse sufficiat id qđ in simili dici solet cõtra ꝑtẽsas literas apostolicas in. c. ad audientiã. el j. de rescrip. Tum ⁊ q: nec hmõi litere producte, nec alique ꝑtẽse originales, si q̃ existant ex quibus iste mediate vel immediate originem sumpserint, non continent aut comprehendunt casum de quo cõtenditur. Solum enim hmõi ꝑtẽse litere videntur dispositiue continere prohibitionẽ alienatiõis ciuitatis auenionẽsis ⁊ comitatus Ven. cui pretense prohibitioni nõ est contrauentũ in infeudatione dicti castri.
3 † Non igitur huic casui adaptant verba dispositiua dicte pretense ꝓhibitionis: ergo nec ipsa prohibitio. l. hoc accusare. §. omnib⁹. ff. de accus. l. iiij. §. toties. ff. de dã. infec. l. j. §. loquitur. ff. de aqua quoti. ⁊ esti. l. si seruũ quis. §. nõ dixit. ff. de acqui. heredi. l. ita aũt. ff. de admi. tuto. ⁊. c. indẽnitatib⁹. §. penul. de elec. in. vj. cũ infinitis simi. qđ etiã voluit Pau. de ca. consi. iiij. Roma. consi. cccclxij. ⁊ consi. cccclxij. ⁊ tam ipse quã alij in multis alijs locis. Tum ⁊ q: anno cõcessionis dictarũ ꝑtẽsarũ literarũ, si tñ concesse extiterint ⁊ concesse appareant, fuit per recolende memorie dominũ Eugeniũ pa. quartũ. d. cõciliũ ex causis legitimis dissolutũ, ⁊ trãslatũ apud Ferrariã: ⁊ q̃ dissolutio ⁊ translatio facte fuerũt ante cõcessionẽ dictarũ ꝑtẽsarũ: ⁊ ante facte ꝑsumuntur in dubio, ⁊ maxime ꝓpter illa verba: presertim cũ multa contra ipsius ciuitatis statutũ in euersionem ⁊c. in dictis ꝑtensis literis apposita: ⁊ illa: cumq; iã ipsi ciuitati ⁊ ciuibus grauia cõminata sint veluti ex informatione summaria cõperimus.
4 † Et hec sufficiunt quoad hoc vt probatio. quã fecisse pretendit idem dñs aduocatus per dictas pretẽsas literas, seu assertam copiã dictorũ registrorũ, reddatur in certa ⁊ dubia: que propterea nõ ꝓbat. c. in presentia, de ꝓba. ⁊ qđ no. Bar. Alex. de Jmo. ⁊ doc. in. l. inter stipulantẽ. §. si stichũ. ff. de verb. obli. De dicta vero dissolutione Basilieñ. concilij, ⁊ translatione scripserũt multi: ⁊ quidem dominus Anto. Floren. archi. in tertia parte sue summe. c. j. Ubi etiã scribit dissolutionẽ seu mutationẽ ꝯcilij hmõi factã fuisse anno domini. M. cccc. xxxvij. De ea etiam scribit idẽ doctor in tertia parte sui historialis, tit. xxij. §. iiij. Etiã de ea, ⁊ qđ illa legitime facta extiterit, ⁊ ex causis legitimis multo plurima scribit dominus Cathaldus de bocõpag. in quodã suo tractatu per eũ edito: de ⁊ super translatione concilij Basil. ad ciuitatem Ferrarie: vbi videri potest. Etiã de ea scribit aliquid Plati. in suo tracta. de vita pontificũ, in ea parte in qua de vita Eugenij. iiij. col.
5 penulti. † Et qđ dissolutio hmõi ad papam pertineat, ⁊ fieri possit: ita vt postq̃ facta est non amplius vocetur conciliũ, etiã si antea extitisset legitime congregatũ, multa scribit Ant. de Rosel. Are. in trac. suo de potestate pape ⁊ imperatoris, car. mihi. lxiiij. col. iij. ver. nunc hanc vtilissimã questionem attingamus quanto debet durare conciliũ ⁊ quis habet potestatẽ dissoluẽdi: vbi si placet videbitur. Tũ ⁊ q: vbi ꝑdicta omnia cessassent, que nõ cessant erat tamẽ aduertẽdũ, ⁊ quidẽ plurimũ, eidẽ domino aduocato, si eidẽ licuerit ⁊ liceat sic. disputare de potestate summi pontificis: ⁊ ex capite impotentie impugnare infeudationem de qua supra. Et sic voce aperta pretendere recolende memorie sanctissimum do. nostrum Alex. papam. vj. nõ potuisse infeudare dictũ castrũ
6 qđ est periculosum. l. ij. C. de crimi. sacrile. † Et eo maxime q: non videtur qđ conciliũ Basilieñ. potuerit legem pape imponere, vt pote supra ipsum existens: quod tamẽ ⁊ maxime quoad huiusmodi prohibitionem non erat supra eum: sed regulariter ecõtra papa supra conciliũ: prout in diebus illis plenissime scripserũt multi solennes ⁊ illustres doctores: ⁊ signãter Petrus de mõte episcopus Brixieñ. in tractatu seu libello de potestate pape ⁊ cõcilij dominus Anto. Floren. archiepiscopus, vir doctissim⁹ in sacra pagina in iure canonico, q de hoc ponit in secũda parte sue summe, ti. iij. c. xi. §. x. Cataldus in dicto suo tracta. De hac etiam potestate plenissime scripsit dominus Anto. de Rosel. in. d. suo tracta. char. xvj. col. iij. ver. nũc vtilẽ questionẽ attingo que sentẽtia potius attẽdẽda sit: an pape solius: an toti⁹ cõcilij: ⁊ multis. col. imo. char. seq. de hac materia plenissime scripsit do. prepo. di. xv. §. j. vbi premittit quinq; magna subtilia ⁊ exquisita fundamẽta ꝓ potestate pape: scilicet qđ papa sit supra conciliũ generale, nõ ecõtra. Et deinde char. vj. col. ij. ver. ex premissis quinq; magistralibus fundamẽtis, ⁊ multis col. seq. ponit triginta ⁊ duo argumenta ꝓ hac parte: q̃ poterũt ibi videri: subiũgẽs i calce argumẽtorũ hmõi doc. q hãc partẽ tenuerũt. Deinde vo char. vij. col. iiij. ver. restat vt argumẽta ꝯria re soluam⁹, ⁊. xj. char. ⁊ seq. cõnumerat ⁊ inducit. xliij. argumẽta pro parte cõcilij: qbus ⁊ singulariter singulis respõdit idẽ doctor. Multa de potestate domini pape scribit And. Barba. in. j. consil. fol. 4. ver. ⁊ licet ista, ⁊ seq. char. ⁊ col. vsq; ad finem in prima parte. Et vt refert do. Prepo. vbi supra, char. vj. col. iiij. dominus Martinus papa declarauit vna cũ pa
7 tribus concilij Cõstan. pro articulo fidei habẽdum, † quod papa canonice electus habeat supremã vtilitatẽ in ecclesia dei. Ex qua determinatione elicit, ꝺm do. Preposi. q̃ papa extra casum heresis, in quo desinit esse papa, nullius alterius potestati: q̃ solius dei iudicio subiacet: alias nõ esset suprema potestas ecclesie in eo: sed in alio: cuius iudicio subijceretur. c. inferiore. di. xxj. qđ etiã voluit Bonifacius. viij. in extrauaganti. Unam sanctã: vbi
8 dicit. † Si deuiat terrena potestas, iudicat a spirituali: si deuiat spiritualis, iudicat minor a superiore: si vero suprema, a solo deo ⁊ non ab homine põt iudicari. Et concludendo dicit clare apparere, q̃ papa est supra conciliũ. Et quãuis in cõcilio Cõstan. declaratũ extiterit, q̃ synodus in spiritussancto legitime cõgregata generale cõcilium faciẽs, ⁊ ecclesiam militantẽ representãs, potestatẽ habet a Christo immediate: cui quilibet cuiuscũq; status, cõditiõis, vel dignitatis, etiã si papalis existat, obedire tenetur in hisque pertinent ad fidẽ, ⁊ extirpationẽ schismatis, ⁊ generalẽ reformationẽ ecclesie dei in capite ⁊ in mẽbris: huiusmodi tñ declaratio, nec casus, in quibus declaratur q̃ quilibet ⁊c. teneatur obedire generali synodo seu cõcilio, concernunt casum de quo queritur, ⁊ hoc certũ. Et ideo declaratio huiusmodi locũ non habet in hoc casu. d. l. iiij. §. toties. ff. de dam. infe. cum alijs superius allegatis. Ex quibus omnibus infertur, vt predixi dictas pretensas literas eidẽ domino Accursio non obstitisse, nec obstare, quo minus valeret ⁊ valeat infeudatio superius mentionata.

¶ Argumentum.

¶ Pro restituendo legato ad tempus facto tenetur legatarius cauere: pro simpliciter vero facto non tenetur. A. F.

1 ¶ Legatum factum, nulla de tempore vel loco mentione facta potest vbicunq; locorum exigi.
2 Alimẽta, seu victus ⁊ vestitus alicui relicte legata qualiter sint assignanda.
3 Pater presumitur magis consulere filijs ⁊ descendentibus, quã vxori vel alijs.
4 Jn legatis non est a verborum significatione recedendum: si de contraria voluntate non appareat.
5 Usufructus bonorum hereditariorum alicui relictus quantum ⁊ ad quantam administrationem veniat extendendus, ⁊ nu. 6.
7 Usufructus bonorum hereditariorum an comprehendat vestes ⁊ iocalia non expressa.

¶ De lega. Consi. lvij.

Ex themate mihi trãsmisse consultationis parte nobilis iuuẽcule Methbeline ysmarde, filie quondam naturalis ⁊ legitime, ac vniuersalis heredis nobilis Bartholomei ysmardi quondã ciuis Arelateñ. eliciũtur multa quesita: quibus respon-
1 deo breuiter ⁊ succincte prout infra. † Et primo ad primũ quod cũ in legato facto Martino Andree de alimẽtis nõ fuerit facta mẽtio, q̃ illa eidẽ ꝑstari deberent in domo illa, peti possunt extra domũ, ar. ei⁹ q̃ hr̃ in. l. libertis. §. luci⁹, scđm lecturã. Dy. Jaco. de are. sequacium, ⁊ Bar. vbi etiam hoc expresse no. Bar. ff. de ali. ⁊ ciba. lega. quo vero ad cautionẽ de qua ibi: dico ⁊ respondeo: qđ idem Martinus nõ tenetur ad aliquam cautionem: pro eo quia illa verba tantum quantum ipse Martinus Andree viuet in humanis, si bene inspiciantur, non referuntur ad omnia legata precedentia, ⁊ sibi facta, sed solum ad legatum victus, vestitus. ⁊ calciamentorum quod maxime apparet propter illa verba, secundũ facultatẽ eorundem bonorum. Et sic legatũ florenorum quatuor equarũ, ⁊ vinee, de qua ibi, nõ est relictum dicto Martino q̃diu viuet tantum: sed simpliciter ⁊ sic nõ tenetur legatum rerum huiusmodi post mortem suiipsius restituere heredi testatoris: sed potest de illis disponere in vita ⁊ in morte: ⁊ sic nõ tenetur ad cau
2 tionẽ. ¶ † Ad secũdũ dico ⁊ respõdeo qđ licet prima facie videat quod nobilis Perreta ysmarde, relicta dicti quondam nobilis Ysmardi testatoris, non possit petere nisi alimenta, seu victum ⁊ vestitum, cum preeminentia, quam in domo eiusdem quondã nobilis Ysmardi habuit tempore eius vite: per id quod no. gl. ⁊ doc. in auth. hoc locum. C. si secũdo nupse. mulier. Dy. Bar. ⁊ alij in. l. titia cum testamento. §. fin. ff. de lega. ij. puto tamen contrarium esse

esse verius:pro eo qꝛ idem testatoꝛ non reliquit dictam eius reli-
ctam dominā ⁊ vsufructuariam:⁊ sic non sumus in terminis in
quibus loquitur gl.in.d.l.auth.hoc locum.Sed nec etiaꝫ eam re
liquit vsufructuariam omnium bonoꝛum suoꝛum.Quo casu etiā
procedit qđ predixi,scꝫ qđ relicta habere non debeat nisi victū et
vestitū:quādo scꝫ liberi tetastoris fuerunt heredes instituti: sed
reliquit idē testatoꝛ vsumfructū dimidie partis dictoꝛū eius bo
noꝛum:⁊ voluit qđ.d.relicta contribueret ꝑ dimidia parte in pre
statione alimentoꝛū per dictū testatoꝛem dicto Martino ⁊ nobili
Jaqueto ysmardi suo consobꝛino relictoꝛū. Et ita non sumus in
terminis in quibus doct.dicere solēt,qđ testatoꝛ censeat̄ reliquis
se solū victū ⁊ vestitū ⁊ ꝑeminētiā in domo. Interpꝛetatio em̄ ver
boꝛū testatoꝛis,de qua loquunt̄ doc.in dictis locis,sumitur secun
dū Frā.de Are.consi.xl.exoꝛdiente,presupponitur in facto ⁊c.ex
ratione q̄ hr̄ in auth.de triē.⁊ semis.§.ꝓhibemus,in prin.vcꝫ qđ
si pater videretur voluisse relinquere vxoꝛem dominā ⁊ vsufru-
ctuariā,fuisset quātū erat in eo crudelis ⁊ impijssimus in filios,
3 quos,fame quodāmodo necari curasset.† Unde qꝛ quilibet pre-
sumitur magis velle consulere filijs ⁊ descēdētibus,quā vxoꝛi vl̄
alijs.l.generaliter.§.cū autē.C.de instit.⁊ substi.⁊.l.cū aliter.C.de
fideic.ideo ⁊c.Sed hec rō cessat in casu nostro:ꝑ eo qꝛ vt dixi idē
testatoꝛ solū reliqt vsumfructū dimidie partis.Et qꝛ etiā voluit
qđ dicta relicta contribuere pro dimidia parte in pꝛestatione ali
mētoꝛū relictoꝛum dictis Martino ⁊ Jaqueto:qđ verisimiliter
4 nō fecisset si eidē relicte reliquisset solū victum ⁊ vestitū. ¶ †Ad
tertiū dico ⁊ respōdeo,qđ dicta relicta debet habere vsumfructū
medietatis omniū bonoꝛū hereditarioꝛū:qꝛ ita sonāt verba lega
ti vsufructus,a quoꝛū significatiōe qm̄ clara sunt nō est receden-
dū:postq̄ de cōtraria voluntate nō apparet.l.ille aut ille.§.cum
in verbis,⁊.l.nō aliter.ff.de leg.iij.Qui em̄ totū vel omne dicit ni
hil incōꝓhēsum relinqt.c.solite,de maio.⁊ obe.c.si romanoꝛū.xix.
dis.⁊.l.Julianus.ff.de leg.iij.⁊.l.vsufru.ad fi.ff.ad le.fal.vbi dicit̄
qđ nulla res est q̄ nō cōtineat̄ in vsufructu bonoꝛū.Et loqt̄ur.d.
l.in vsufructu bonoꝛū indiffinite relicto:foꝛtius ergo quando re-
lictus est vsufructus omniū bonoꝛū,vel medietatis omniū bono
rū:⁊ sic vniuersaliter,vt in casu.Et voluit gl.in.d.l.vsufructu le-
gato,qđ cōpꝛehēdant̄ etiā res in qbus nō cadit ꝓpꝛius vsufruct⁹
ꝑut sunt res q̄ vsu cōsumuntur,vel etiā diminuūtur,veluti gra-
nū:vinū:oleū:sal:fructus:vestimēta:pecunia:⁊ alia de quibus in
titu.de vsufructu earū rerū que vsu cōsu.Pro quo dicto facit.l.
quoties.§.fi.ff.de vsufruc.⁊.l.cogi.in prin.ff.ad trebel.Et quem-
admodū hec ꝓcedūt alias quādo legatus est vsufructus omniū
bonoꝛū,vt sic cēseatur relictus in omnibus:ita ⁊ in casu dꝫ cēseri
relictus in medietate omniū ꝑdictoꝛū,ar.l.q̄ de tota.ff.de rei ven
di.⁊.l.qui scit.ff.de vsur.Debet igit̄ ista relicta habere vsumfru-
ctū in medietate animaliū rossatinoꝛū inibi mētionatoꝛū,etiaꝫ si
illa vendant̄:qꝛ venditio nō dꝫ fieri in pꝛeiudiciū huius seruitu-
5 tis,que debetur a re persone.¶ †Ad quartū dico ⁊ respōdeo, qđ
bona hereditaria debent esse pꝛo dimidia eoꝛū parte sub guber-
nio ⁊ regimine dicte relicte:⁊ qđ illa poterit facere cultiuari , vel
etiā locare aut arrēdare alijs si velit:ita qđ pꝛo illa parte nō de-
bebit se intromittere dicta heres.Pꝛo quo dicto facit.l.ij.ff.de
vsufru.⁊.l.si quis domū.§.j.ff.locati.Et ne heres predicta,vel do
mina eius tutrix,⁊ ipsa relicta veniant ad dissensiones,erit bonū
qđ cōueniāt de illis bonis que dicta relicta tenebat ꝑ vsufructu
dicte sue dimidie partis.¶ Ad quintū dico ⁊ respōdeo,vt iā su-
peri⁹ dixi,qđ sibi expediri debebit dimidia pars pecunie,de qua
ibi:q̄ tn̄ post finitū vsumfructū restituere debebit,vt infra dicet̄.
6 ¶ †Ad sextū dico ⁊ respōdeo,qđ ipsa relicta debet habere vsum
fructū etiā dimidie partis vtensiliū domus:vt superius dixi. Il
la tamen bona ⁊ alia debēt per eā inuētarizari,seu describi:vt vo
luit Benedic.de benedic.consi.ix.in.j.quesito,⁊ Alex.de Jmo.cō
silio.lvj.exoꝛdiēte,habita super narratis in themate oppoꝛtuna
consideratione.col.ij.vel.iij.ver.posito ergo qđ legatū vsusfruct⁹
⁊c.in.iij.vol.Et videntur isti doc.sentire,qđ istud inuentariū seu
descriptio non fiet per se,seu seoꝛsum ⁊ ad partē:sed fiet in instru
mento cautionis seu satisdationis,q̄ pꝛestare debet dicta relicta
de vtendo fruendo arbitrio boni viri quoad res que vsu nō cōsu
mutur:⁊ de eis restituendis finito vsufructu.Quo vero ad alias
que vsu consumuntur,ille debent estimari:⁊ deinde pꝛestari cau-
tio seu fideiussio de restituēda estimatione:vt dicit Alex.de imo.
in.d.consi.lvj.Non enim apparet qđ dicta relicta fuerit releuata
ab onere dande idonee cautionis,seu satisdationis a quo etiā re-
leuari nō potuit.l.j.⁊ q̄ ibi omnes scribētes.C.de vsufruc.qđ etiā
voluit Benedic.de bene.⁊ Alex.de imo.in.d.consi.vbi multa scri
7 bunt ⁊ maxime Alex.¶ †Ad septimū dico ⁊ respōdeo,qđ qꝛ non
reperitur nec apparet,qđ dictus quōdā nobilis Bartholomeus
testatoꝛ donauerit vel reliquerit dicte nobili perrete eius relicte
vestes ⁊ iocalia in dicto quesito mētionatas,ille spectant ⁊ perti-
nent dicto eius heredi quo ad pꝛopꝛietatem ⁊ causalem vsumfru
ctū medietatis:qꝛ vestes ⁊ iocalia huiusmodi nō cēsent̄ fuisse do-
nate dicte perrete,sed potius cōmodate ⁊ cōcesse per maritu ꝫ vt
oꝛnatioꝛ ⁊ magis compta incederet:⁊ hoc nisi quoad vestes ⁊ io-
calia:vtpote zonas quotidianas,⁊ necessarias:illas enim donas-
se censetur:sed nō vestes nuptiales,vel festiuas:nec zonas ⁊ ioca
lia pꝛetiosa,ꝑut magis cōmuniter ⁊ secundū opinionē verioꝛem
no.Bar.Bal.Ang.Alex.de Jmo.⁊ doc.in.l.penul.§.seruis.ff.so
lu.matr.Bar.in.l.si vt certo.§.interdū.ff.cōmoda.Quo vero ad
vsumfructū foꝛmalē,dico q̄ dicta relicta dꝫ illū habere in dimi-
dia parte dictoꝛum bonoꝛum.Que omnia dixerim sub coꝛrectio
ne cuiuslibet ⁊c.

¶ Argumentum.

¶ Quannis impune binubium a pꝛioꝛe viro eius relicte concedi
possit,⁊ ratio administrationis remitti:ipsa tamen anteq̄ renu-
bat ⁊ pupillo tutoꝛem suffectum petere,⁊ rationem reddere,⁊ re-
liqua pꝛestare tenetur.U.F.

1 ☞ Testatoꝛ certa bona vxoꝛi relinquens an possit remittere pe
nas quas nubendo post annum aliqualiter posset incurrere.
2 Legatum per vxoꝛem eius viro relictum an si superstitibus libe-
ris communibus vir ducat vxoꝛem,amittatur.
3 Testatoꝛ descedēs superstitibus liberis potest licentiare vxoreꝫ
de nubendo post annum luctus,⁊ eam a penis legalibus alias in-
currendis releuare.
4 Tutoꝛis officio congruit vt actus sui rationem cōficiat,⁊ factaꝫ
exhibeat in restituenda tutela.
5 Mulier conuolans ad secunda vota existentibus liberis com-
munibus petere debet in locum suum pꝛouideri de tutoꝛe ⁊ nu.7.
6 Relicta a confectione inuentarij per testatoꝛē releuata an etiam
a redditione rationis seu computoꝛum ⁊ administratoꝛum per
eandem censeatur releuata.
7 Mulier relicta si ad secunda vota voluerit conuolare , existente
filio cōmuni,que debebit obseruare quo minus incurrat magnas
penas.
8 Mater ad secunda vota conuolās non potest vlterius esse tutrix
qꝛ efficitur.suspecta.
9 Mater secundo nubens an ⁊ quo casu pꝛiuetur successiōe filij ab
humanis sine liberis decedentis.
10 Tutoꝛis factum an ⁊ quo casu possit pupillo pꝛeiudicare.

¶ De secun.nupt. Consi.lviij.

Non est dubiū quin ho-
1 noꝛabilis † quondam vir Jacob⁹ geuenesij,ciuis
tricastrinus,in testamento per eum condito : ⁊ in
quo certa eius bona legauit ⁊ reliquit nobili Ga-
bꝛiele eius tunc vxoꝛi,eidem remittere potuerit
penam seu penas,quas alias erat incursura si nuberet post annū
luctus viuente filio communi:⁊ que pene ponuntur in.l.femine,⁊
l.generaliter,⁊.l.hac edictali,⁊ in multis alijs.C.de secū.nup. Et
qđ penas hmōi remittere potuerit voluit Bal.in.l.filium quem
col.ij.ver.item ex eo qđ litera dicit vbi etiam Pau.de cast.⁊ do.
Jas.may.col.vij.C.fa.ercis.⁊ Bal.in.l.j.col.ij.ver.sed pone pꝛioꝛ
maritus.C.de secun.nup.Roma.singu.suo.cc.xxxix.exoꝛdiente,
tu scis qđ si mulier nubat secundo viro ⁊c.⁊ Bald.consi.ccxlix.in
fin.in.j.parte,Nicol.de vbal.in suo tractatu de succes.in.ij. parte
pꝛincipali.⁊ do.pꝛepositus in.c.fi.col.penul.de secun.nupt. Pꝛo
quo dicto solet allegari auth.de secun.nup.§.disponat,col.iiij.fa
cit.c.vltima voluntas.xiij.q.ij. ¶ Sed in hoc remanet difficul-
tas,an idē quōdā Jacobus videatur penas ꝑdictas eidem nobi
li Gabꝛiele remisisse pꝛopter verba posita in ipso testamento , et
circa finem legatoꝛum ipsi Gabꝛiele relictoꝛū:que sunt foꝛmali-
ter sequentia,ita qđ de hmōi bonis ⁊ hereditate superius per eū-
dem testatoꝛem eidem nobili Gabꝛiele consoꝛti sue legatis post
ipsius testatoꝛis decessum possit ⁊ valeat ipsa nobilis Gabꝛiela
quādocūq̄ voluerit per se vel per alium eius nomine appꝛehēde
re possessionē realē actualeꝫ ⁊ coꝛpoꝛalē autoꝛitate sua pꝛopꝛia,⁊
eisdē bonis sibi legatis vti frui ⁊ gaudere pacifice ⁊ quiete ⁊ sine
aliqua contradictione,⁊ de eisdem disponere tanq̄ de re sua pꝛo-
pꝛia iusto ⁊ legitimo titulo sibi peruenta ⁊ acquisita in vita ⁊ moꝛ
te eiusdem.Ad quod respondeo quod nisi essent alia, non puta-
rem qđ per verba hmōi censeretur idē testatoꝛ remisisse penas ꝑ
dictas.Pꝛo quo allego Oldra.qui hoc voluit consi.xxxiij.exoꝛ-
diente,Quidā habuit vxoꝛem ex qua duos habuit filios ⁊c. ver.
2 †Ad secūdū vero membrū in quo fit mentio de legato ⁊c.Ubi lo-
quēs de legato per vxoꝛē relicto eius viro ad suā oīmodam vo-
luntatem,qui postea duxi vxoꝛē superstitibus liberis cōmunib⁹,

dixit τ respondit ipsum virum per transitū ad secūdas nup. perdidisse legatū huiõi. d. auth. de nup. §. si vero expectet. Ecce ergo qđ secundum mentem Oldra. nihil pfuit viro qđ legatū sibi relictū extiterit ad suā omnimodā volūtatē. Et idem videtur voluisse Fulg. cōsi. lxiij. ex ordiēte, Blasius quōdā Jo. petri suū vltimū cōdidit testamētū, col. iij. ver. ad id qđ sequenti loco proponit. τc. p quo allegāt qđ illa ptēsa licētia tacite inerat eo qz qlibet est moderator τ arbiter rei sue. l. in re mandata. C. manda. l. dudum. C. de contrahē. emp. τ vendit. l. polla. C. de his qui. vt indig. c. de his ad fi. de sepulturis, facit. l. nemo exterus. C. de iude. τ l. non vsqz adeo. ff. si quis a paren. fuerit manumis. Ergo expressa cōcessio facultatis seu licētie huiõi nihil operata est. l. iij. ff. de lega. j. Veruz qz in alio pcedēte testamento per eundē quōdā Jacobū testatorem condito: τ in quo eadē bona legauerat τ reliquerat dicte nobili Gabriele, idē testator voluit τ expresse ordinauit, qđ ipsa Gabriela de bonis, rebus, τ iuribus sibi relictis τ legatis posset in vita τ in morte ad sui omnimodā volūtatē disponere: etiā cōuolando ad secunda vota, quādocūqz sibi placeret, attenta eius iuuentute, releuando ipsam a termino iuris, existimo qđ cum de mutatione huiõi volūtatis nō appareat: nec ipsa presumatur. c. maio-
3 res, de baptismo, cum suis simi. † ipsa tanquam licentiata ex voluntate testatoris possit sine metu dictarum penarū nubere post annum luctus: qz vt dixi hanc licētiā potuit dare dictus testator τ nō solū expresse vt predixi, sed etiam tacite: vt colligitur ex verbis Bal. in. d. l. j. col. ij. ver. sed pone, τ Jas. in. d. l. filiū que. col. vij. non aūt fortasse sine metu penarū huiõi nubere potuisset infra annum luctus, per id qđ voluit Romanus cōsilio. ccxix. do. prepositus in. d. c. fi. col. pe. vel fin. de secun. nup. τ do. Jas. in. d. l. filiū quē col. vij. C. fami. ercis. Consulo tamē quod dicta nobilis Gabriela matrimoniū contrahat cū licētia tutorū, τ cū volūtate τ consensu cognatorū dicti quondam Geuenesij, si aliqui existant τ hoc fieri possit. Et per hec patet nō oportere respōdere ad secūdū q̄situm.

¶ Ad tertiū dico τ respōdeo qđ, vt alias dixi, priusqz dicta nobilis Gabriela contrahere debeat matrimonium, ipsa debet accedere ad iudicez: τ facere put alias dixi τ facta prouisione de tutore, debebit illi τ alijs reddere cōputū, τ soluere reliqua si q̄ fuerint priusqz cōtrahat matrimoniū. Non autē puto qđ simpliciter standū sit iuramēto ipsius nobilis Gabriele de exactis τ expositis per eā: qz supposito qđ ipsa fuerit releuata a confectione inuentarij: nō tamen propterea videtur fuisse releuata a confectio-
4 ne libri rationū, ad quē tenebatur: qz † tutoris officio cōgruit vt actus sui rationē cōficiat, τ factā exhibeat in restituenda tutela. Et qđ teneretur voluit Fulgo. consi. xxv. qui etiā videtur ibi sensisse, qđ confectio librorum rationum non possit per testatorez remitti: super quo tamē non insisto. Expediet igitur recurrere ad probos, τ in talibus expertos, τ amicos: qui vel sciant τ cognoscant bona: vel illa videant τ palpent, τ deinde taxēt fructus qui verisimiliter excreuerunt annis singulis, τ expensas factas.

5 ¶ † Ad quartum dico τ respondeo quod melius est qđ illi antiq tutores remaneant in tutela, τ qđ dicta nobilis Gabriela petat in locū suū surrogari, τ puideri de tutore de illo cui nubere intēdit: quē puto esse verū honestū τ legalē: τ in quo fortasse consentient cognati dicti communis filij tā ex parte eiusdē nobilis Gabriele, quā patris. Et si ita fiat, nullū dubiū quin possit iste futurus vitricus alias idoneus dari in tutorem: per id qđ no. Bal. in auth. iisdē penis, ver. sed pone qđ ista mater. C. de secun. nup. Et Sali. in auth. sacramentū. col. ij. ver. quero an contractis spōsalibus. C. quādo mu. tute. offi. fun. potest. Non tamen videtur quod dictus filius debeat postea ali vel nutriri penes dictā matrez vel vitricum propter suspectionē. l. j. C. vbi pupil. educ. ¶ Ad quintū dico τ respondeo qđ postqz dictus filius adhuc est vt audio in infantili etate constitutus, vel illi proximus melius est qđ nō fiat promissio de qua ibi: τ qz etiā non propterea alimentaretur penes eosdē nobilem Gabrielam τ eius futurum matrimonium ppter suspicionem. Quod etiam vidi obseruari in delphinatu: vbi post matrimoniū cōtractū inter matrez τ vitricū, τ promissionez factam qđ filius vitrici ex alia vxore duceret in vxorem filiā matris ex alio viro, non potuit obtineri cū effectu quod filia nutriretur penes vitricum τ matrem. ¶ Quia post dubia precedentia fuerunt mihi portata noua dubia, τ quesita: in quibus inter cetera petitur, vt alias per me scripta pro τ nomine dicte nobilis Gabriele repetam, τ reducam in hanc schedulā, annuens huic petitioni, faciā breuiter, τ respōdebo ad quesitum seu dubiū: in quo que-
6 ritur, † an ex quo dicta nobilis Gabriela fuit per dictū quōdā Jacobū releuata a confectione inuentarij, censeatur ppterea fuisse etiam releuata a redditione computorū administratorūz per eādem Gabrielā. Dico qđ nō. Quinimo plus dico qđ si ipsa fuisset releuata a redditione rationis τ computatorum: ipsa nihilominus teneretur reddere rationē de sua administratione, τ soluere reliqua quāuis tunc non esset ab ea exigenda scrupulosa, seu stricta, aut, rigorosa ratio: nec esset eo casu in redditione rationis et computi fienda inquisitio culpe leuis, vel leuissime, seu negligentie. l. si seruus vetitus, τ qđ ibi doc. ff. de leg. j. τ qđ no. Ang. Are. in. §. actionū, in materia tutele, ver. xxv. quero, insti. de actio. sup quo non insisto: qz certum est qđ ipsa tenetur ad redditionem rationis. Et consulo qđ priusquā ipsa cōuolet ad secunda vota, vel secundū matrimoniū contrahat, ipsa accedat ad presentiam domini iudicis: τ corā eo exponat se esse tutricē testamentariā Bernardi geuenesij filij sui τ dicti quondam Jacobi geuenesij testatoris: τ tutelam ipsius vna cum talibus contutoribus suscepisse, τ illum administrasse: qđqz consilio parentum, affinium, τ amicorum suorū intendit autore domino conuolare ad secunda vota, τ contrahere matrimoniū cum tali: τ qđ ob hanc causam deponit tutelam eiusdē filij: τ qđ ipsa supplicet dicto domino iudici τ eum
7 requirat quatenus de alio tutore loco suijpsius puideat. † Quia quanuis sint remāsuri dicti alij tutores: ipsa nihilominus debet petere prouideri de tutore loco sui, iuxta ea que habentur in. l. si quis sub conditione. ff. de testa. tute. iuncta. l. omnem. C. ad tertu. τ auth. de nup. §. sinautem tutelam gerat, colla. iiij. Et consulo qđ ipsa nominet in tutorem aliquem bonum viruz sufficientē τ idoneum ad gubernium tutele huiusmodi, τ petat de illo prouideri τ si sibi visum fuerit ipsa poterit nominare in tutorem futurum eius sponsum, si tamē sit prout existimo sufficiēs τ idoneus ad regimen τ guberniū bonorum. Et vt dixi erit bonuz qđ ipsa aliquē nominet τ petat de illo prouideri. Quia quāuis iudex non teneatur precise sequi eius voluntatem: ipse tamen se debebit informare super sufficientia τ idoneitate illius quem nominabit. Et si reppererit eum sufficientem τ idoneū, poterit de eo prouideri. Pro quo allegasse sufficiat id qđ no. Sali. in auth. sacramentū. col. fin. ver. quero mater vult transire τc. τ ibi etiam alij. C. quādo mu. tu. offi. fungi po. τ Bar. in. d. l. si quis sub condi. ver. quero dixi quādo mater vadit ad iudicem vt contrahat matrimonium, faciat conuocari omnes tutores, τ offerat se esse paratam reddere rationem, τ illam eis reddat, vel alijs deputandis per iudicem: τ ratione reddita τ conclusa satisfaciat de reliquis, si que sint: sic qđ ipsa omnino liberetur. Alias vero se ipsa contraheret matrimoniuz his prius non obseruatis τ impletis, ipsa incurreret graues penas: de quibus in. d. auth. iisdem penis, ver. Item τ ea que suscepta tutela, iuncta. l. j. C. de secū. nūp. Et inter ceteras penas perderet successionem dicti sui filij, si ipse in pupillari etate ab humanis decederet. d. auth. de nuptijs. §. sinautem tutelam. Ad illud vero de quo vlterius queritur in predicto dubio: an videlicet sufficiat restituere bona de quibus inibi duobus contutoribus suis inibi mentionatis medio iuramento, respondeo prout dixi qđ ratio est reddenda dictis duobus contutoribus, τ illi de quo iudex prouidebit, vel auditoribus per iudicem deputandis. In hac autē ratione erunt describenda omnia bona mobilia τ immobilia, τ iura dicto filio per patrem relicta, τ alia si que forte fuerunt post ea acquisita, vel ad eum peruenerint. Debebit etiam ratio reddi de pretijs τ fructibus, predictorū bonorū per eam receptis. Etiā scribentur expense per eam facte: τ onera supportata tam pro refectione bonorum, cultura prediorum alimentorū filij, τ pro alijs prout in veritate fecerit. Et etiam de legatis, expensis, funeris τ de alijs per eam solutis, si que sint soluta. Et cum non fecerit librum de recepta, vtpote de pretijs τ reuenutis, seu fructibꝰ τ redditibus bonorū, poterit fieri vt superius dixi. Nec puto esse credendum assertioni etiam iurate dicte nobilis Gabriele: τ idem dico de expēsis τ solutionibus debitorum per eam factis: sed oportebit qđ ipsa faciat fidem vel per instrumēta vel per testes: quod maxime procedit pro eo quia non fecit librum rationis, quem facere debuit, τ in eo scribere recepta data, per id quod habetur in l. j. §. de officio. ff. de tut. τ ratio. distra. τ quod no. Ang. are. in. d. §. rationum, in materia tutele, ver. decimo tertio. Vbi etiam dicit quod licet tutor faciat librum de datis τ receptis: tamen non creditur libro ad vtilitatem tutorum nisi in paruis quantitatibus non autem in magnis quod etiam voluit Cy. Bal. τ Sali. in. l. id quod pauperibus. C. de episc. τ cle. τ Bar. in. d. §. de officio: ad qđ facit lex. fi. §. in computatione, τ quod ibi no. doc. C. de iu. delibe.

8 ¶ † Ad illud quod vlterius queritur, an vez celebrato matrimonio per eandem nobilem Gabrielam dictus do. iudex volentibus τ requirentibus predictis duobus antiquis contutoribus, qui sunt alterius monarchie, poterit de nouo tutelaz huiusmodi eidem Gabriele conferre respondeo qđ non: pro eo quia propter cōuolationē ad secūda vota efficietur suspecta: ita vt tutrix vlterius esse nō possit: presertim viuēte secūdo viro: quinimo nec post mortem illius vt multi voluerunt, etiam eo casu quo impubes non haberet alium tutorem vt colligitur ex his que scribit Sal. in. d. authē. sacramentum, versi. quero etiam ab extra. De arren. vero de quo in dicto quesito dico, quod nouus tutor τ alij poterunt communi consensu arrendare bona pretio iusto τ rationabili.

bili. Et si dicta nobilis Gabriela illa recipere voluerit in arrendamentum pretio iusto et rationabili, puto quod illa potuerunt sibi arrendare: et laudarem quod illa arrendarentur ad incantum publicum, et plus ceteris partibus offerenti, vt tollatur omnis mala suspitio. Quo vero ad personam dicti Bertrandi dico vt iam dixi quod ipse Bertrandus non est apud eam nutriendus vel alendus.

9 ¶ † Ad aliud de quo queritur an per premissa poterit in futurum preiudicari eidem nobili Gabriele in materia successionis dicti Bertrandi filii, si forte contingeret eum ab humanis ante eam sine liberis decedere. Respondeo quod si ipsa nobilis Gabriela conuolaret ad secunda vota non obseruatis illis tribus, de quibus superius dixi, scilicet prius quam prouideri petierit et prouideri obtinuerit de tutore rationem reddiderit et soluerit reliqua si que sint: et postea contingeret ipsum Bertrandum ab humanis decederet in pupillari etate, hoc est ante decimumquartum annum sue etatis, ipsa perderet successionem eiusdem Bertrandi. d. auth. de nup. §. sin autem tutelam. Sed si dicta tria adimpleat prius quam contrahat matrimonium non incurret dictam penam ex dicto capite. Sed remanet difficultas an illam penam incurreret propter conuolationem ad secunda vota. Ad quam respondeo quod si nulli supersint alii liberi communes, hoc est procreati ex ipsa nobili Gabriela, et dicto quondam Jacobo testatore ipsa non incurret priuationem dicte successiones sed poterit eidem suo filio succedere: siue moriatur in pupillari etate, siue alias quandocunque dummodo tamen moriatur ab intestato, et sine liberis. Ita quod eidem nobili Gabriele quoad hanc successionem nullum impedimentum prestabit conuolatio ad secunda vota. d. l. femine. in fi. C. de secun. nup. et quod no. Bar. et Bal. in aut. ex testamento. C. de secun. nup. Ange. in auth. de non elige. secun. nub. colla. j. Bar. consi. liij. exordiente, Angelus macie habebat vnum filium col. fi. Pet. de anch. consi. cclxxix. et Matthe. de mat. in suo tract. de successione ab intestato, in secunda parte principali. §. Item omnia predicta procedunt quando parens ille, et in. §. Item dubitari potest si omnes filii etc. quamuis quedam glossa censeri contrarium in authen. sed si quis. C. de secun. nup. quam reprehendit Bar. et doct. in. d. auth. ex testamento. Et succedit pleno iure predicta Gabriela si casus predictus contingeret non solum in bonis que ex paterna successione ad dictum Bertrandum peruenerunt sed etiam in omnibus aliis. Si vero superesset aliquis filius vel filia communis: hoc est procreatus vel procreata ex ipsa nobili Gabriela et dicto quondam Jacobo, tunc certum esset quod nisi pene superius mentionate censerentur eidem Gabriele remisse: ipsa quoad bona paterna non succederet nisi in vsufructu dimidie partis eorundem. Quo vero ab bona aliunde acquisita per dictum Bartholomeum, vel ad eum peruenta, ipsa pleno iure succederet pro dimidia parte. d. authen. ex testamento. et in corpore vnde sumitur: facit authen. defuncto. C. ad tertul. Sed vt superius dixi ipsa censetur fuisse releuata a dictis penis: attentis vt nouissime percepi duobus testamentis precedentibus nouissimum testamentum supra mentionatum: in quibus et eorum quolibet voluit idem Jacobus vt superius dixi eandem nobilem Gabrielam posse vti et gaudere bonis sibi legatis: et de illis disponere etiam conuolando quandocunque ad secundas nuptias: et hoc attenta eius iuuentute. Que verba sunt multum attendenda: vt non dicamus animam dicti quondam Jacobi debere contristari si conuolet ad secundum matrimonium, nec per hunc conuolatum eidem Jacobo iniuriam inferri. Pro quo dicto ponuntur bona verba per Ange. consi. cccxlviij. exordiente, doctor insignis ex vico Florentino.

10 ¶ † Preterea, vt superius dixi, consulo quod et cognati et tutores. d. Bertrandi consentiant huic secundo matrimonio: quod facere possunt et debent: maxime attenta iuuentute huius nobilis Gabriele: et cui fortasse est onerosum continere: et possunt esse multe et iuste cause propter quas necessitatur ipsa nobilis Gabriela conuolare ad secunda vota. Et ad defensionem eiusdem nobilis Gabriele multum faciet consensus dictorum tutorum, per id quod habetur in. l. qui rome. §. coheredes, et quod ibi Alex. de Imo. col. v. vel circa, ver. Item nota quod factum tutoris bene potest preiudicare pupillo et impedire penam committi. ff. de verb. obl. Ad quod bene facit. l. si ex stipulatu, eo. tit. et quod no. Bart. in. l. cum filius. §. in hac, ver. quero quid si pupillus. ff. eo. titu. Ad quod facit, quia videmus quod in multis casibus facilius permittitur quod ius acquirendum non queratur, quam quod ius quesitum alicui auferatur. Sicut dicitur quod prelatus preiudicat ecclesie in querendis non in quesitis, secundum Inno. in. c. fraternitatis, de dona. glo. in. §. si. xvi. q. vi. de quo per omnes in. c. verum, de condi. appo. et Panor. in. c. cum contingit, per primum, de senten. excom. cum concor. Pro quo dicto est vulgatum consilium Friderici decimum, quod incipit, Casus talis est. Et idem voluit do. Feli. in. c. que in ecclesiarum. col. xix. ver. et ista consideratio, de constitutionibus. Videntur et alia posse induci pro defensione predictorum: sed quia predicta sufficiunt, non insisto.

¶ Argumentum.

¶ Non minus fidem facit instrumentum notarii manu subscriptum, et per alium scriptum, quam si idem ipse manu propria scripsisset et subscripsisset. A. F.

1 ¶ † Protocolum an per se fidem faciat: et quando instrumentum dicatur vitiosum.
2 Notarius an possit matricem scripturam alteri committere scribendam.
3 Notarii subscriptio includere dicitur et complecti effectum premissorum.
4 Jure prouidente quod tabellio manu sua scribat instrumentum de quo instrumento sit intelligendum.
5 Subscriptus alicui instrumento perinde habetur ac si omnia precedentia scripsisset.

¶ De fi. instru. Consi. lix.

Multa et quidem alias notanda † scribunt nobiles et spectabiles viri domini aduocati nobilis Ludouici de perutiis, ad impugnationem instrumenti venditionis dudum facte per nobilem et generosum quondam virum Michaelem de valpergia nobili quondam viro Balthasari spiefami cum inhumanis ageret burgensi Auenionensi: et quidem non pro eo quod in instrumento huiusmodi non sint ea omnia que vel de iure vel de generali consuetudine requiruntur ad perfectionem et complementum cuiuslibet publici et solennis instrumenti: sed solum ex eo quod pretendunt quoddam pretensum protocolum in prefatione suarum allegationum commemoratum fuisse et esse defectuosum: et alias tale taliter confectum, quod ex eo non potuerit sumi, extrahi, vel exemplari predictum instrumentum. Sed si non desipio potest vnico verbo impugnationibus huiusmodi responderi, et dici quod dicti domini scribentes presupponunt vnum quod non probant, scilicet quod dictum instrumentum sumptum et exemplatum extiterit ex illa pretensa scriptura quam iam commemoraui: et quod illa fuerit matrix et originalis scriptura eiusdem instrumenti: cuius contrarium alias dixi, et nunc dico. s. quod non illa, sed nota dicte venditionis extense posita, et ad longum et cum debitis et opportunis iuris solenitatibus descripta in libro expensarum honorabilis quondam viri magistri bonifacii de blangeriis: et que fuit manu eiusdem subscripta etc. contra quod nihil videtur posse opponi. Et quidem non quod in ea deficiant substantialia vel requisita ad protocolum. Et quidem non quod debuerit scribi abbreuiate, et cum appositione dictionum etc. quia hoc dicere est friuolum. Potest enim ab initio contractus ex integro scribi, et in actis redigi, et de contractu huiusmodi fieri plena scriptura: quod sepissime fieri videmus: et precipue in magnis negotiis. Hoc etiam palam affirmat Panor. in. c. cum. P. tabellio. col. ij. ver. vlterius querit an protocolum etc. de fi. instru. in illa questione qua querit an protocolum faciat per se fidem: et distinguens soluit quod aut actus gestus est per extensum descriptus in protocolo, et habet omnes solenitates publici instrumenti: et tunc procedat opinio dicentium quod protocolum per se probat: aut est abbreuiate scriptum, et tunc procedat opinio quod per se non probet. Non etiam obstat quod non fuerit per dictum quondam de blangeriis subsignatum: quoniam huic obiectioni fuit alias sufficienter responsum: quod propterea cum peritissimis loquar non repeto. Etiam nec obstat id de quo alter ex dictis do. aduocati opposuit scilicet quod dicta nota extensa non fuerit scripta propria manu eiusdem de blangeriis: quod tamen vt pretenditur fieri debuisset ad hoc vt nota huiusmodi pro matrice scriptura valere posset:

2 † quia non potest notarius hanc matricem scripturam alteri committere scribendam: sed ipse in propria debet eam scribere: vt si de ea postea dubitaretur, posset ad literarum comparationem deueniri per id quod no. Bal. in. l. vnica. §. ne autem. C. de cadu. tol. Quoniam respondeo quod nec istud obstat: pro eo quia vt predixi dicta nota reperitur fuisse subscripta manu propria eiusdem de blangeriis. Ex cuius subscriptione principaliter est sumenda fides scripture: quod patet per id quod habetur in auth. de tabel. §. nos autem, colla. iiij.

3 † Et hec notarii subscriptio videtur includere et complecti effectum omnium premissorum ad que habet relationem. Quia talis est natura termini referentis. l. si ita scripsero. ff. de cond. et demo. l. asse. ff. de here. insti. et. l. ait pretor. §. si iudex. ff. de re iudic. per quae iura hoc consuluit Pet. de anch. consi. ccxliij. exordiente, Prius de verbis probationis quam de efficacia supradicte renuntiationis est inquirendum. Et idem voluit Pau. de ca. consi. cccxx. col. penul. ver. nono dubitatur etc. ad finem ibi, Sed potest dici. Pro quo allegat. l. emptor. §. lucius, et quod ibi Bar. ff. de pac. qui alias addendo per me scriptis fuit opportune allegatus. Et hec duo consi. allegauit, quamuis sub aliis quotis, et sic corrupte, Alex. de Imo. nec illa impugnauit

gnavit in addi. ad Bal. C. de fi. instru. supe: rub. post mediũ, ver. sʒ hic dubitatur nũquid de tabellio rogatus ꝛc. super verbo per
4 aliud. Et dicit Pet. de ancha. in d. consi. ver. † Item aduertẽdũ qd̃ iura puidẽtia vt tabellio manu sua scribat ꝛc. loquunẽ de instrumẽto siue documento, nõ autẽ de protocolo siue de imbreuiatura: q2 ista p se nõ faceret fidẽ: sed bene instrumentũ qd̃ ex protocolo sumitur, vt no. Jo. and. in addi. Spe. tit. de instru. edi. §. dicẽdũ restat, in prin. Dicit insup idẽ doctor, qd̃ dicta iura nõ loquũtur de scriptura, sed de presentia tabellionis: qd̃ scilicet debeat p se negotio interesse, ꝛ non alteri mandare rogationẽ quã postea scribat. Hoc enim prohibet dictũ auth. de tabellio. §. nos autẽ, cũ seqẽtibus, vt ibi no. In casu vero nostro dictus quondam magister de blangerijs interfuit vẽditioni, ꝛ dicte note seu protocolo se propria manu subscripsit: ꝛ se rogatũ de precedentibus profitek. Preterea videmus qd̃ ꝛ in Auenione, ꝛ in delphinatu, ꝛ in alijs prouincijs notarij non semper per se, ꝛ sua ppria manu, sed etiã p suos substitutos, ꝛ seruitores scribãt protocola ꝛ originales seu matrices notas. Intersunt enim testamẽtis, cõtractibus, ꝛ alijs hmõi, ꝛ audita ꝛ intellecta voluntate testatoris aut cõtrahẽtiũ dictãt substituto: ille vero scribit: ꝛ facta scriptura solẽt recitari ꝛ publicari testamẽta ꝛ cõtractus: nõ per eũ qui scripsit, sed per notarium dictantem: ꝛ qui postea se subscribit nec alicubi vidi opponi, ꝙ ex ista scriptura sumi non possit pu-
5 blicũ instrumẽtũ: † q2 postq̃ est subscript⁹, videk esse perinde ac si omnia pcedẽtia scripsisset: q2 subscribẽs vr̃ virtualiter scribere omnia precedentia quorũ habuit notitiã: vt alias scripsi: ꝛ p quo videri poterit id qd̃ no. Ang. Joã. de Jmo. Fran. de Are. ꝛ Alex. de Jmo. in. l. si ita stipulatus sit. §. chrisogonus. ff. de verb. oblig. Multas remissiones ponũt moderni, que videri possunt in. l. emptor. §. lucius. ff. de edendo, ꝛ do. Jason may. in auth. si qs i aliquo, col. ij. C. de edẽ. Et hoc fundamẽto etiã vtunk doc. in articu. de quo infra aliquid dicã. Et quãuis dominus Jas. in. d. authẽ. si quis in aliquo, col. ij. ꝛ in allegata. l. emptor. §. lucius. ff. de pactis, videatur in aliquo limitasse cõmunẽ sententiã, ꝛ voluisse ꝙ subscribens nõ vere, sed fictione iuris videatur omnia precedentia scripsisse: ꝛ qd̃ propterea in eo nõ habeat locũ statutũ loquẽs de scribente: communis tamen opinio videtur esse in contrariũ: cui videtur poti⁹ inherẽdũ, per id qd̃ habetur in. l. j. ibi, crebrior apud veteres opinio. ff. de officio questoris. c. nouimus, ꝛ qd̃ ibi Anto. de but. de verbo. significa. ꝛ. c. de inducijs. iij. q. iij. ꝛ quod no. Hostien. Jo. an. ꝛ alij cõmuniter in. c. j. de consti. vbi do. Feli. col. penul. ponit multas remissiões. Preterea ista limitatio do. Jas. etiã si vera esset, nõ refragaretur vel officeret ei qd̃ prediɣi: q2 videtur sufficere ꝙ vel vere vel fictione iuris subscribens censeatur scripsisse omnia precedentia, vt videm⁹ quotidie obseruari in publicis instrumẽtis, quorũ degrossatio seu scriptura quotidie cõmittitur p notarios rogatos: ita qd̃ ipsi rogati nõ manibus suis, sed manibus surrogatorum vel ad hoc deputatorum scribunt ꝛ degrossant instrumenta, que postea subscribũtur p rogatos: ꝛ hec fieri possunt: ꝛ illis adhibetur fides: non obstante ꝙ illa scripta non extiterint proprijs manibus ꝛ aliorum rogatorum. Pro quibus videri possunt scripta per doct. magis communiter in. l. quedam. §. nihil. ff. de eden. per Barto. in. l. diuus §. item senatus. ff. ad le. cor. de falsis per canonistas. in. c. cum. p. tabellio, vbi videri poterit do. cardi. flo. de fi. instru. ꝛ in. c. fi. §. fi. de offi. dele. ga, ꝛ Panor. in. c. inter dilectos, in. iij. oppo. ꝛ qd̃ ibi habek in addi. ad eũ, que incipit, An quis possit scribere instrumentum per alium ꝛc. de fi. instru. Et in hoc articulo vtũtur docto. eo. fundamento de quo supra: scilicet quod eo ipso quod notarius idemq̃ rogatus se subscribit scripture suo mandato per alium scripte videtur omnia precedentia scripsisse. Et quia hoc videmus ꝛ in degrossatione instrumentorum ꝛ in scriptura protocolorum seu primarum schedarũ obseruari: non puto oppositionem de qua supra, ꝛ factam per. d. do. Rostagnum procedere ar. eius qd̃ habetur in. c. cum dilectus, de fi. instru. ꝛ quod in casu longe difficiliore no. spec. tit. de instru. edi. §. instrumentum, fol. 4. vel circa, versicul. sed quid videmus, ad fi. ibi in his autẽ multum operatur cuiusq̃ loci consuetudo. Ex quibus omnibus dico, sicut alias dixi, ꝙ instrumento de quo supra fuit ꝛ est plena fides adhibenda: non obstan. ex aduerso allegatis: que re vera nõ obstant: ꝛ hoc sub correctione cuiuslibet dñi melius sentientis.

¶ Argumentum.

¶ Que bonis paternis contemplatione fratrum renuntiauit, premorientibus fratribus non prohibetur patri ab intestato succedere. A. F.

1 ¶ Quittantia de bonis paternis ꝛ maternis an impediat successionem abintestato.

2 Pactum iuratum de non succedendo patri, quando pater ipse habet filios masculos ꝛ filia est que renuntiat, debet intelligi limitatum, donec superuiuent filij masculi.

¶ De condic. ob cau. Consi. lx.

Quoniã vt in facto sup-
1 ponitur, † nobilis ꝛ generosus quondam vir Ludouicus de mosterijs dominus ventaoni: ꝛ domina Joanna berengarie eius vxor vita functi sunt ꝛ ab humanis intestati decesserunt, superstitib⁹ ꝛ sibi superuiuentibus nobilibus ꝛ generosis Alesia vxore nobilis ꝛ potentis viri Jacobi raymundi domini montisrotundi: et Magdalena vxore nobilis Gulielmi de monteorcerio, condomini eiusdem loci, eorum filiabus naturalibus ꝛ legitimis, dico ꝛ respondeo quod dicte nobiles Alesia ꝛ magdalena prefatis eorum parentibus abintestato vita functis equaliter successerint quelibet pro semisse, seu media parte, auth. de here. abintest. §. j. col. ix. ꝛ transsumptiue in authen. in successione. C. de suis ꝛ legi. libe. ꝛ insti. de here. que abintest. defe. circa principium. Nec dicte nobili Alesie obstat quedam pretensa quittantia per eam facta de bonis paternis ꝛ maternis: ꝛ hoc d̃ anno domini. M. cccc. xc. ꝛ die. xj. mensis februarij. Quia respondeo qd̃ cũ quittantia huiusmodi facta extiterit in vita nobilis ꝛ generosi iuuenis Francisci de moserijs, dictorum nobiliũ Ludouici ꝛ Joanne filij naturalis ꝛ legitimi, ꝛ fratris prefatarum nobilium Alesie ꝛ Magdalene, ipsa Alesia presumitur ꝛ censetur fecisse quittantiã huiusmodi contemplatione ꝛ fauore dicti Francisci. Quo fit vt cũ postea idẽ Franciscus permissione diuina ab humanis decesserit, superstitibus eius parentibus, ac ipsis nobilibus Alesia et Magdalena, non debuerit quittantia huiusmodi eidem Alesie nocere ꝛ refragari, Argu. eius qd̃ habetur in. l. iubemus. C. ad velle. ꝛ. l. qd̃ seruius. ff. de condic. ob cau. qd̃ etiã voluit Bal. in. l. pactũ. in. iiij. q. C. de colla. ꝛ idem voluit Pau. de cast. in. d. l. pactum, col. j. ver. Itẽ queritur quid si tempore renuntiationis ꝛc. Sali. in. l. pactum qd̃ dotali. C. de pac. Gemi. in. c. quãuis, prope fi. eo. tit. in. vj. ꝛ Jo. de Jmo. in. l. qui superstit. ff. de acqui. hered. Fran. de Are. in. l. fi. col. v. ver. quarto pactum hoc iuratũ de nõ succedendo ꝛc. C. de pac. vbi dicit, ꝛ ita etiam sentiunt alij in suis
2 locis, † quod pactum iuratum de non succedendo patri, quando pater ipsa habet filios masculos, ꝛ filia est que renuntiat, debet intelligi regulatum ꝛ limitatuʒ donec superuiuent filij masculi. Nam si contingat eos mori sine filijs, hoc pactum nõ preiudicat filie femine, vt secundum eum consuluit Jo. calde. Quia renuntiatio facta per filiam patri habenti filios masculos intelligitur facta contemplatione masculorum, ꝛ operatur rebus sic stantibus: id est viuentibus filijs masculis, vt dicit Ang. in. l. quoties. ff. de here. insti. per tex. notabilẽ in. l. Paulo calimacho. ff. de leg. iij. ꝛ idẽ etiam voluit Alex. de Jmo. consi. xxix. exordiente, Preclare ꝛc. in. iij. volu. Et quia ista est communis ꝛ vera opinio nõ est ab ea in iudicando vel consulendo recedendũ. l. j. ibi crebrior apud veteres opinio. ff. de offi. questo. c. nouimus ꝛ quod ibi Anto. de but. de verb. sig. ꝛ. c. de inducijs. iij. q. iij. ꝛ qd̃ no. Hosti. Jo. an. in nouel. ꝛ alij in. c. j. de constitu. vbi col. penul. do. Feli. ponit multas remissiones. Que dixerim sub correctione ꝛc.

¶ Argumentum.

¶ Suorum appellatione nonnunq̃ ꝛ remotioris gradus descẽdentes comprehenduntur. A. F.

1 ¶ Substitutio facta de aliquo expirare dicitur morte illius, quo ad illum tantum, non quo ad suos.
2 Suorum appellatione in substitutionibus qui intelligantur.

¶ De verbo. signifi. Consi. lxi.

Voluissem pro pleniore declaratione videre testamentum dudum factũ per honorabilem quondam virum Gulielmum alphanti spectatorem seu aromatarium loci de insula in quo inter cetera legasse ꝛ iure institutionis reliquisse dicitur alayete eius filie naturali ꝛ legitime certam pecuniariam quantitatem ꝛ suos heredes vniuersales instituisse ꝛ nominasse Bernardum ꝛ Petrum alphanti eius filios naturales ꝛ legitimos. Et primo eis ab humanis in pupillari etate vel alias qñcunq̃ decedenti si sine liberis legitimis decederet

ret substituit superstitem. ita qd ipsi superstiti remanerent integraliter omnia bona sua. Et si oes in pupillari etate, vel alias sine heredibus &c. decederent, substituit eisdem in omnibus bonis
1 suis honestam mulierem margaretam eius uxorem, suos. † Uerum supposito pro vero casu, qui mihi traditus est, & quod dicti Petrus Bernardus, & alayeta fuerint filii pfate Margarete: aut saltem dicta alayeta, dico & respondeo quod quia dictus Petrus alphantis vita functus est & ab humanis nouissime, & post mortem dictorum Bernardi, Margarete & Alayete sine liberis decessit: superstitibus duobus nepotibus seu nepte & nepote ex dicta Alayeta, scilicet honesta muliere catharina chaberte, & gabriele barberii, substitutio compendiosa superius mentionata sibi locum vendicauit in personam predictorum nepotum. Quia quamuis substitutio facta de dicta Margareta expirauerit quo ad eam: pro eo quia ipsa vita functa est & ab humanis decessit pendente conditione vniuersalis fideicomissi. l. j. §. si autem sub conditione, & qd ibi Bal. C. de cadu. tollen. & quod not. gl. & doct. in. l. j. C. de his qui ante aper. tabu. & Oldra. consi. cxxxi. exordiente. Quidam habens tres filias &c. non tamen expirauit quo ad suos qui vel eque principaliter, vel saltem ex casu, quo tempore eueniētis conditionis dicta Margareta nō supereisset. vel superuiuēs repudiaret, censebantur inuitati, iuxta ea que scribunt docto. in l. gallus. §. quidam recte. ff. de libe. & posthu. & Oldra. in. d. consil.
2 cxxxi. † Dicti igitur Gabriel & Catharina cēsentur inuitati per illud verbum, & suos: siue illud referatur ad ipsum Gulielmum testatorem, siue ad prefatā Margaretam: qr fuerunt eorum nepotes ex filia: & ita sine dubio veniunt appellatione suorum, qui non ita stricte accipiuntur pro illis scilicet qui sunt in potestate l. gallus. §. nunc de lege velleia, & l. in suis. ff. de lib. & posth. sed longe largius, scilicet de venientibus ab intestato. Quia testatores plerunqz de tam subtili interpretatione iuris non cogitant. l. non aliter. ff. de leg. iij. qd etiam voluit Pau. de cast. consi. cccliij. exordiente, Uisis omnibus pūctis &c. col. ij. ver. ātem dicit aliqs.

¶ Argumentum.

¶ Nō eo ipso qr fratres aut affines simul habitāt & viuunt societatem coire censentur: sed in bonorum diuisiōe inter eos postea fienda quod plus, vel minus industrie, vel sumptus altrinsecus impensum est, vtrinqz mutuo venit pensandum. T. F.

1 ¶ Societas duobus modis coiri & contrahi seu fieri potest.
2 Duo fratres vel plures: vel etiam patruus & nepos post mortē patris aut fratris retinētes hereditatem in communi & pro indiuiso, an censeantur societatem contraxisse.
3 Morte alterius ex sociis finitur omnium societas, nisi socii conuenissent quod etiam moriente vno ex eis maneat societas inter superstites.
4 Societas non pōt cum impubere cōtrahi, aut minore. xiiij. an. Contractus vltro citroqz obligatorius.
5 Empta nomine plurium dicūtur nomine sociali empta: nomine autem proprio empta non possunt censeri communia.
6 Societas qualiter tacite contrahi dicatur. Cohabitatio, lucrorum in vnum collatio, & illius qd alter lucratur inuicem non reddita ratio, causat presumptionem societatis contracte.
7 Contractus societatis requirit partis vtriusqz consensum.
8 Communis vsus viuendi, temporis diuturnitas, & coniunctio sanguinis causant societatis presumptionem.
9 Societas omnium bonorum non potest tacite contrahi, sed per conuentionem.
10 Actus sociales an & quo pacto societatem inducant.
11 Consumptione facta in communi vsu viuendi de fructibus perceptis de bonis acquisitis, an censeatur proprietas bonorum huiusmodi cōmunicata, vel societas in ea contracta.
12 Opera prestita inter fratres negotiantes presumuntur gratuita, & fraterna amicitia impensa.
13 Societas est contractus consensu perficiendus.
14 Fructus ex cultura duorum percepti veniunt in capita, non in stirpes diuidendi.

¶ Pro socio. Consi. lxij.

Uamuis societas duobus modis † coiri seu contrahi & fieri possit: vno
1 scilicet modo expresse, seu per conuentionem & pactū. l. societatem coire. ff. pro so. vt fieri solet cum verbis interueniente stipulatione vel pacto socii ineunt seu faciunt societatem, vt dicit glo. in. d. l. & est bonus text. in. l. vt sic pro socio actio. l. nam cum tractatu habito, & l. duo societatem. ff. pro soc. alia vero modo tacite scz exercendo actus sociales. vt not. per Iaco. de are. Oldra. & Richar. malum. eius discipulos, & Bar. in. l. titium & meuium. §. altero. ff. de admini. tuto. per Bar. in. l. j. §. si quis hoc interdicto. ff. de iti. actuqz priuat. per Cyn. Bald. & alios scribentes in l. si patruus. com. vtri. iudi.
2 Alb. & do. Jason. in. l. j. C. qui testa. face. pos. † illud tñ certum est & apud omnes communiter expeditum, quod duo fratres vel plures: vel etiam patruus & nepos non eo ipso quod post mortē patris aut fratris, & patrui vel aui retinent paternam aut alterius hereditatem in communi: vel illam tenent & possident pro indiuiso, censendi sunt societatem adinuicem cōtraxisse, aut contrahere. l. cum duobus. §. si fratres, alias est. l. papinianus. ff. p soc. & l. ex parte. §. si filius. ff. fam. er. quod etiā satis aperte colligitur ex his que no. Bar. & doc. in. d. l. si patruus. Bar. & doct. in allegata. l. cum duobus. §. si fratres. Pet. de vbal. in suo trac. de societa. in. iij. parte, col. vi. ver. Primo casu quādo neuter. Jo. pe. ferra. in sua practica, ti. for. libel. quan. agi. pro heredi. vel re singul. diui. in gloss. super verbo, communiter & pro indiuiso, colum. vij. versi. Insuper queritur pone quod mortuo patre isti fratres &c. Esto igitur quod post mortem prouidi quondam viri Gulielmi Amayoni loci castri fortis probi viri Michael Joannetus, Ludouicus & Joānes, eius quondam filii & vniuersales heredes, paternam hereditatem & bona dicti eorum quondam patris retinuerint & possiderint pro indiuiso spatio quatuor annorum quibus post mortem eiusdem quondam Gulielmi vixisse dicitur dictus Michael, alter ex eius filiis & heredibus: non tamen ex hoc solo dixi posset qd societas inter dictos filios & heredes contracta extiterit. Et vbi dici aut pretēdi fortasse potuisset qd illa fuerat inter eos cōtracta vel expresse vel tacite illa tamē fuisset finita morte dicti Michaelis. l. verum. §. fin. l. actione. §. morte. ff. pro soci. & §. soluitur, cum multis simi. insti. eo. titu. per que iura pro
3 batur † quod morte alterius ex sociis finitur societas: & non solum quoad eum vel eos qui supersunt & defunctum cuius heres non succedit in societate. l. furti. §. penul. ff. de his qui notan. infa. & l. nemo potest, cum suis simi. ff. pro soc. sed etiam quoad eos qui supersunt. d. §. soluitur. versi. sed & si consensu plurium. & hoc nisi socii ipsi conuenissent quod etiā moriente vno ex eis maneat societas inter superstites. d. ver. & scribi, nisi in coeunda. Per mortem igitur dicti quondam Michaelis societas, si que antea inter eum & fratres expresse vel tacite contracta extitisset, fuisset finita. d. l. furti. §. pe. & l. nemo pōt, superius allegata. Ex quibus infertur quod si Bertrandus Amayoni, filius dicti quondam Michaelis, pretendat ex capite pretense societatis se habere ptē in bonis per dictos Ludouicum & Joannem eius patruos post mortem dicti Michaelis eius quōdam patris acquisitis, oportet qd ipse probet societatē cōtractā extitisse expsse vel tacite inter eum & dictos Ludouicum & Joannem eius patruos: qd vt mihi dicitur facere non poterit: & quidem non de conuentionali societate: quia, vt dicti patrui fixe affirmant, illa nunqz fuit inter eos contracta. Non etiam de societate que alias vt predixi cōtrahi potest per actus sociales: quia, vt isti patrui dicunt & in casu mihi exhibito supponitur, dictus quondam Gulielmus eorum pater tempore vite & mortis pauca possidebat: & ex quorum fructibus & pretia seu reuenuta commode nutriri non poterant dicti Joannetus, Ludouicus, Joannes, Bertrādus, & sorores, post mortem dictorum quondā Gulielmi & Michaelis patris &
4 filii. † Insuper & quia tempore mortis eiusdem michaelis idem Bertrandus eius filius erat impubes, & in infantili etate constitutus, nondum excedens annum cum dimidio: & sic cum eo, vel eo tēpore, vel postea, saltē qdiu fuit minor quatuordecim annis, contrahi nō potuit societas: quia cōtractus societatis est vtrinqz obligatorius. l. societates contrahuntur. §. fina. ff. pro soc. Sed pupillus sine tutoris autoritate contractū obligatorium facere non potest. l. obligari. ff. de auto. tuto. & l. iij. C. de auto. pstan. & hoc quo ad contractum societatis probatur in. l. vt in cōductionibus. ff. pro so. Et qd hoc procedat non solum in societate expssa, seu expresse contracta: sed etiam in tacita, scz qd illa nō possit intelligi esse contracta cum impubere, seu pupillo, firmat Bar. in. d. l. titium & meuium. §. altero. ff. de admi. tuto. & in allegata. l. si patruus, vbi etiam Bal. C. com. vtri. iudi. & Ang. cōsi. lix. exordiente, de pluribus fratribus sociis omnium bonorū, & Bald. in l. cum oportet, in prin. C. de bo. que li. vbi dicit quod si vnus ex pluribus fratribus est pupillus, non presumitur inter eos contractam esse societatem, ex quo vnus est pupillus, qui negotiari non poterat: & hoc dicit esse verum etiā si de pupilli vtilitate tractetur, quod videtur fortius. d. l. obligari, secūdo respōso: nisi pater huiusmodi pupilli mandasset communi nomine exerceri, & negotiari. Et quamuis sciam qr ista cōclusio restringitur & limitatur vt non procedat in certis casibus: vt colligitur ex his que no. bal. in. d. l. si patruus. col. penul. & quos eleganter colligit do. Jason

q2 in illo supponitur patrem mandasse communi nomine exerceri. Nō etiā primus, q2 in illo supponitur qđ pupillus haberet tutorem, ꝛ qđ illi fuerint per fratres aut patruos lucra communicata: ꝛ viceuersa per tutorē ipsis fratribus vel patruis. Sz vt audio dictus Ludouicus ꝛ Joannes dicto Bertrando eorū nepoti nihil communicauerunt tutori: ꝛ tutorio nomine do. Bertrādi: nec viceuersa, idem tutor ipsis Ludouico ꝛ Joanni. Non etiam vltimus: in quo dicitur qđ licet pupillus non possit expresse vel tacite societatem cum fratribus contrahere: tamen si aliquid secum communicatum sit, vel cōmuni nomine factum, poterit pupillus quādo pupillarem etatē excesserit illud ratum habere, si fuerit be

5 ne gestū. † Quoniā respōdeo qđ in casu de quo queritur nihil supponitur gestū nomine dicti Bertrādi quo ad pdia ꝛ animalia per eosdē Ludouicū ꝛ Joannē acquisita seu empta: sed fuerunt hec acquisita ꝛ empta nominibus eorūdē Ludouici ꝛ Joannis duntaxat. Nec etiam fuerunt eidem Bertrando cōmunicata lucra facta per eosdē Ludouicū ꝛ Joannē, exceptis fructibus perceptis in predijs per ipsos acquisitis, quos dicunt saltē pro maiore eorū parte fuisse consumptos in conuictu: ꝛ sic tam per eos, quā dictū Bertrandum ꝛ familiā. Et quāuis quoad dictos fructus videatur fortasse fuisse contracta societas conuictus, quoad hoc vt non possint pro aliqua eorū parte per eosdē Ludouicum ꝛ Joānē repeti a prefato Bertrādo: per id qđ no. Bal. vbi etiā Alex. de imo. do. Jason may. ꝛ moder. in. l. fi. C. de colla. dicta tamē predia ꝛ alia proprijs eorum nominibus eorūdem Ludouici ꝛ Joānis acquisita non censentur fuisse aut esse cōmunicata eidē Bertrando vt etiam no. Bal. ꝛ sequuntur doc. in. d. l. fi. ꝛ Sali. in. d. l. si patruus. col. fi. ver. item id qđ dicit Bar. ibi, Ego aūt vel pdicta non intelligo vel irrationabilia mihi videntur, Alex. de imo. consil. xxiiij. exordiēte, Uisis dubijs probabiliter electis, ad fi. in. j. vol. ꝛ consi. xlviij. exordiente, diligenter perspectis his que in themate ꝛc. col. fi. in. ij. vol. ꝛ dominus Jason in. d. l. j. col. iij. vel circa, ver. Secundus casus ꝛc. ibi confirmo per illud qđ no. Salic. Esto igitur qđ dicti Ludouicus ꝛ Joannes in communi vsu ꝛ conuictu posuerint ꝛ expēderint vel in solidum vel pro parte fructus bonorum per eos proprijs nominibus acquisitorum, non propterea cēsentur dicto Bertrando communicasse proprietatem predictorū bonorum: qđ procedit non solū si dicti fructus fuerint cōmunicati tpe pupillaris etatis eiusdē Bertrādi: sz etiā si postea, ꝛ postq̄ factus est maior. Et ita etiam loquuntur docto. Non igitur videtur qđ propter cōicationē dictorū fructuū factā in cōi vsu seu cōmuni cōuictu possit idem Bertrandus pretendere se habere par

6 tem in predictis bonis. ¶ † Preterea ad hoc vt tacite contrahatur societas inter aliquos opus est quod hincinde interueniant actus sociales: ꝛ per quos illi mutuo ꝛ vicissim sibi communicent ꝛ conferant lucra sua. Hoc enim voluit Jaco. de Are. in postil. q̄ vt refert Bar. posuit in. d. l. titiū ꝛ meuiū. §. altero, ꝛ que postea fuit extensa per Ric. malum. ꝛ Old. in qua dicunt qđ insimul habitatio: lucrorū in vnū collatio: ꝛ eius qđ alter superlucratur inuicē non reddita ratio facit presumi societatē esse contractā. Et hoc presupponunt omnes scribētes in. d. l. si patruus, in. l. cū duobus. §. cum erant. ff. p so. in. l. j. qui testa. fa. pos. Bar. ꝛ alij. d. l. titiū ꝛ meuiū. §. altero, ꝛ in consi. infinitis, quatenus loquuntur de societate tacite contracta. Et tamē ex narratis in casu mihi exhibito nō colligitur dictū Bertrandū aliquatenus lucra cōmunicasse prefatis eius patruis: imo nec aliqua lucra fecisse. Et ita nō videtur subesse aliqua causa, propter quā psumi debeat societatē fuisse cōtractā inter dictū Bertrandū ꝛ prefatos eius patruos, etiā si idē Bertrandus se exercuisset circa culturam vel laboragium bonorum paternorū seu auitinorū, que inter eū ꝛ patruos erant indiuisa: ad qđ bene facit qđ voluit Jo. de Ana. cōsi. lxv. exordiēte, Uiso pūcto in quo pmittit ꝛc. vbi dicit qđ habitare simul ꝛ paternā hereditatē simul p indiuiso tenere nō sufficit ad faciēdā societatē, nisi lucra ponant in cōi. Et dicit qđ hoc voluit originaliter Jaco. de are. in notula aliqualiter extēsa p Old. ꝛ Ric. facit ēt qđ voluit Pe. de vbal. in trac. societatis, in. iij. parte. col. ix. versi. mihi autē videtur cōsiderādū ꝛc. ꝛ pleni⁹ eadē. col. ver. Sz si vnus separatiz lucra ponebat alter vero cōmunicabat vbi aperte dicit, qđ etiam si vnus ex fratribus insimul habitantibus alteri conferat aut cōmunicet eius lucra, ꝛ alius frater ponat ad partē ꝛ separatim lucra que facit, non intelligitur inter eos contracta socie-

7 tas: † q2 ad hoc vt cōtrahatur societas oportet cōsensum vtriusq̄ partis interuenire. d. l. vt sit pro socio actio. ff. pro so. Sed hoc casu nedum nō interuenit consensus vtriusq̄ partis: quinimo magis apparet dissensus, illius vez qui separatim ponebat lucra. l. itaq̄. ff. pro so. Cū igitur, vt sepe dictū est, idē Bertrandus nulla lucra eisdē patruis suis cōmunicauerit, non pōt dici qđ inter euz ꝛ patruos fuerit contracta societas. Et si quispiā dicat q̄ imo cēseatur societas fuisse inter eos contracta, per id quod post Oldr. refert ꝛ sequitur Bal. in. d. l. j. ver. extra querit hic. Oldr. ꝛc. ꝛ do. Jason may. col. iiij. vel circa, ver. limita secūdo. C. qui test. fa. pos.

8 quatenus volunt † qđ ex temporis diuturnitate, ꝛ cōmuni vsu viuendi: concurrente coniunctione sanguinis, censeatur contracta societas. l. procula. ff. de probatio. iuncta. l. si seruus communis. ff. de dona. inter vi. ꝛ vxo. ꝛ his que traduntur in. l. que dotis. ff. solu. matri. dico ꝛ respondeo qđ hoc non obstat: etiam si pro veritate supponamus qđ post mortem dictorum quondam Gulielmi ꝛ Michaelis fuerunt diu ꝛ longo tempore possessa per dictos Bertrandū nepotē ꝛ patruos bona eiusdē quondā Gulielmi: q2 Oldra. quē refert Bal. in loco superius allegato non simpliciter dicit q̄ ex his tribus, scilicet tēporis diuturnitate, cōmuni vsu viuendi, ꝛ coniunctione sanguinis presumatur societas fuisse contracta: sed addebat de cōmunicatione lucrorū hincinde facta. Et ita refert eum dixisse Albe. in. d. l. j. C. qui testa. fa. pos. Dicit eniz qđ Oldr. ibi colligit, qđ licet fratres in cōmuni retineant hereditatē paternam: non propter hoc videntur omnium bonorū adeo socij, vt quicquid querūt teneantur inuicem communicare: iuribus per eū allegatis. Et deinde subiungit hec verba, nisi forte simul ad vnum panē ꝛ vinum biberent, ꝛ omnia lucra in cōmunem bursam ponerent: q2 tunc ex talibus actibus viderentur societatem lucrorum contraxisse. Sed in casu nostro hoc non fuit factuz. Dictus enim Bertrandus nihil cōmunicauit prefatis eius patruis: ꝛ ipsi patrui bona predicta non communi eorū ꝛ dicti Bertrandi nomine: sed duntaxat suo proprio nomine acquisierunt. Et ita non obstat dicta oppositio. Et per hoc respondetur non solum dicte oppositioni: sed etiam dictis Bal. ꝛ aliorum in. d. l. si patruus, Ange. Pe. de anc. Roma. Pau. de cast. Alexā. de Jmol. ꝛ aliorū plurīū in diuersis eorum cōsilijs: quatenus loquuntur de societate vel speciali vel omnium bonorum tacite contracta: quia isti omnes loquūtur in casibus diuersis a casu de quo querit. Et pro his que predixi optime faciunt scripta Roma. consi. iij.

9 ¶ † Preterea vbi pretendi posset, prout modo videtur, qđ societas cōtracta extitisset inter dictos patruos ꝛ nepotē: illud tamē certum esset qđ illa dici non posset societas omniū bonorū: ꝛ hoc vel pro eo quia illa non tacite, sed solū per conuentionē contrahi potest, vt voluit Bar. in. l. titium ꝛ meuiū. §. altero, ꝛ in alijs locis ꝛ sequuntur Pau. de cast. consi. clxxxv. exordiēte, Ex die quo iste Michael. col. ij. Panor. consi. lxvi. qđ incipit, attingam breuissime ꝛc. Et Alex. de Jmo. consi. lxxvij. exordiente, discussis his de quibus in themate ꝛc. in. ij. volu. Uel pro eo q2 prefati patrui ex vna parte ꝛ nepos ex alia non supponuntur omnia ꝛ quecunq̄ lu

10 cra vndecunq̄ prouenientia sibi inuicem cōmmunicasse: † qđ tū requiritur ad hoc vt per actus sociales censeatur fuisse cōtracta societas omniū bonorum. Hoc eniz voluit Bal. in. d. l. si patruus. col. fi. quē ibi ꝛ alibi cōmemorant ꝛ sequuntur doctores eius sequaces: ꝛ q nituntur impugnare dictū Bar. in loco superius allegato Et ita dici nō pōt qđ societas oīm bonorū inter eos contracta extiterit. Ergo nec etiā pōt pretēdi qđ bona pdicta. ꝛ per dictos patruos proprio noīe empta sint cōmunia inter eos ꝛ nepotem, vel ipsi nepoti communicanda. Fateor autem qđ vbi illa fuissent empta ex pecunia cōmuni, deberet eidē Bertrando satisfieri de parte eum contingente: sed istud non est verum: nec etiam esse presumitur, causis plenius allegatis per egregium virum dominum Franciscum dalmacij iurium professorem eximium, ꝛ per ea que

11 plenissime ponit Ro. consi. iij. superius allegato. ¶ † Et si forte opponatur ex aduerso contra id qđ superius dixi, quod per consumptionē factam in cōmuni vsu viuendi de fructibus perceptis de bonis acquisitis non censeatur proprietas bonorum huiusmodi communicata vel societas in ea contracta, de quo no. Bal. Ange. ꝛ Jo. de pla. in. l. rura. C. de omni agro deser. lib. xj. vbi dicunt illam. l. esse notandam contra fratres qui fecerunt se duntaxat in emptionum instrumentis describi aut nominari: ꝛ postea reperiūtur predia empta descripta cōmuni nomine fratrū: ꝛ sic cōmuniter solute collecte: nam p hoc acqritur oībus dominium. Pro quo solet allegari. l. censualis. C. de dona. ꝛ. l. solennibus. C. de rei vendi. Respondeo quod istud nō obstat: q2 in casu in quo loquitur Bal. ꝛ alij interuenerat descriptio facta in catastro pro nomine cōmuni emptoris ꝛ fratrū ꝛ deinde etiam fuerant communi nomine emptoris ꝛ fratrū de cōi solute pecunie: hic aūt hoc est in casu de quo querit neutrū horū interuenit, sed duntaxat fuerunt fruct⁹ bonorū hmōi, vel in solidū vel in parte in cōmuni cōuictu cōsumpti. Nō igitur possunt dicta Bal. ꝛ aliorū huic casui adaptari, vtpote diuerso. l. inter stipulantē. §. sacrā. ver. sed hec dissimilia. ff. de verb. oblig. ꝛ vulgata. l. papinianus. ff. de mino. ¶ Ceterum q2 non solum dictus Ludouicus se exercuit circa culturam bonorum paternorū: sed etiam duo eius filij qui dicunt portasse magnā partem ponderis ꝛ estus: quesitū est an in diuisione bonorū paternorū, ꝛ lucrorū, seu fructuū ex eis pceptorū debeat, ipse Ludouicus in diuisione de eisdem fienda maiorem partem habere in fructibus ꝛ lucris hmōi quā prefatus Bertrandus seu etiam

etiam Joannetus, qui nullos dicuntur habere liberos: et qui vt etiam dicitur parũ laborarunt. Et primo quidẽ videtur qđ nõ,
12 per id qđ not. Bal. in c. j. circa mediũ. de beneficio fratris: †vbi videtur cõcludere qđ opera prestita inter fratres negotiantes presumitur gratuita, et fraterna amicitia impensa. l. ex duob⁹. in prin. ff. de neg. gest. Sed hoc nõ obstante existimo contrariũ esse verũ in hoc casu: qꝛ quãuis dictũ Bald. pcedere possit in fratribus, aut fratribus et nepote socijs omniũ bonorũ: pro eo qꝛ tunc nõ curatur an vnus plus lucretur quã alius: vel plus expendat quã alius: qꝛ omnia sunt semper cõia: et in diuisione omnia equaliter procedũt, pro quo sufficiat remisisse ad id quod no. Bal. in addi. ad Bar. in tract. de duob. fra. ad fi. per. l. si socius pro filia. in prin. iuncta gl. ff. pro soc. Bal. in d. l. patruus. C. com. vtr. iud. Pet. de anch. cons. cclxxxix. exordiente. Materia de qua querit nõ est noua, et Roma. cons. cxxij. exordiẽte, In proposito themate etc. in vltimo quesito, et do. Jas. may. in auth. qđ locũ. versi. maius dubiũ. C. de colla. et in d. l. fi. C. eo. ti. secus tamen est qñ illi nõ sunt socij omniũ bonorũ, vt in casu, prout apparet ex predictis quoad dictos patruos et nepotẽ. Et idẽ dico de ipsis Ludouico,
13 Joanne, et Joãneto: †qꝛ cum societas sit contractus qui cõsensu perficitur. l. societatẽ coire. ff. pro soc. et l. consensu. in princi. ff. de actio. et obl. tunc consensũ habuisse nõ presumitur dictus Joãnetus, qui vt dicitur sensu caret. l. queritur. §. qui impleto. ff. loca. Non fuerũt ergo prefati tres fratres et nepos socij omniũ bonorum. Et supposito, citra preiudiciũ veritatis, qđ ipsi censeri possent contraxisse societatem specialẽ quoad bona paterna, seu fructus et lucra ex his perceptos, tunc haberetur ratio et cõsideratio eius qđ dicitur, dictum Ludouicum et duos eius filios se exercuisse et laborasse in predijs cõmunibus: vt sic idem Ludouicus pater et eius filij, qui plus laborarũt, plus habeãt de fructibus et lucris. Et hoc est qđ voluit Ang. in d. l. ex duobus. vbi dicit qđ si sint duo fratres in vna familia habitantes, et vnus eorũ habeat plures filios qui multum operantur et ponunt in domo: alius vero nullos habeat: debeat haberi ratio seu consideratio operarum dictorũ filiorũ: et quod ante partem debent solui iste opere. per. l. si is. §. si quas. ff. de dona. inter virum et vxorem. Ad quod facit qđ voluit Bar. in d. tract. de duob. fratri. vbi querit.
14 †Pone quod erant duo fratres rustici, qui habebant terras ad laborandum, et vnus illorũ habebat duos filios laborãtes: alius vero nullos: decidit Bart. quod fructus ex cultura percepti debent tempore diuisionis diuidi in capita, non in stirpes: et sic ille qui habebat duos filios habebit tres partes, et alius vnam. Nec debet nocere quod illi duo filij essent in patris potestate: qꝛ per hoc non debent filij fraudari fructibus laborum suorum. l. cum oportet. in prin. C. de bo. que lib. Ad hoc etiam facit qđ no. Bar. in d. trac. de duo. fra. vbi refert se dixisse in. l. si societatem mecũ. ff. pro so. quod si sint duo fratres rustici, et vnus habet filios qui quotidie laborant in agro quem communiter colunt, et alter nõ habeat filios, quod ille qui habet filios, qꝛ plus de opera ponit, debet etiam in diuisione plus percipere de lucro: et illud plus intelligitur arbitrio boni viri iuxta verisimilem operarum qualitatem. Uerum est tamen quod in casu nostro debet etiã attendi, quod predia paterna et auitina erãt communia: et sic quoad partem fructuum, que debet predijs attribui, debet fieri equalis diuisio. Sed quoad eã que attribuitur personis debet fieri vt predixi, prout hec videri possunt per. d. Jas. qui bene loquitur in. d. l. fi. C. de colla. Puto autem quod isto casu etiam deberet haberi respectus ad familiã eiusdem Ludouici, que fuit maior et amplior: et sic fecisse maiorem expẽsam presumitur: nisi forte omnes laborassent, pro quo remisisse sufficiat ad ea que scribit do. Jas. may. in d. l. fi. vers. iuxta ista etc. qui loquitur in duob⁹ fratribus nobilibus, quorũ vnus habebat magnam familiam, scilicet vxorem, filios, nutrices, et similes personas: et gerebat totam curam rei domestice et familiaris: alius vero frater, qui non habebat vxorem nec filios: nullã curam habebat de rebus familiaribus. Et dicit ibi Pau. de ca. quod minor natu a maiore fratre illam impensam vxoris, filiorum, et familie petere non poterat. Ubi etiam refert se ita alias dixisse, et fuisse approbatum per bonos et probos viros do. vero Jas. vbi supra refert Bal. in. l. si paterno. ad fi. C. de neg. gest. qui determinat quod si ex talibus filijs percipiebat in domo aliqua opera, pater nihil tenetur soluere: alias sic: puta si filij erant parui. Et illam decisionem Bald. sequitur Ang. aret. in. §. actionum. in materia actionis neg. gest. insti. de actio. Pau. vero de cast. etiam illam questionem mouet in. d. l. si paterno. et ibi concludit in effectu prout in. d. l. fi. C. de colla. Sed Pau. de cast. non videtur loqui in casu de quo queritur, quando scilicet pater solũ petebat et erat habiturus partem suam in lucris et fructibus: nos vero loquimur in casu in quo petit etiã ab eis rationem de et pro operis prestitis per dictos eius filios: et sic in casu in quo magis onerarentur dicti Joannetus et Bertrandus si non haberetur respectus ad predictas expensas: que tamen omnia sunt remittenda bonis viris et eorum arbitrio. Et ita mihi videtur etc.

¶Argumentum.

¶Filie que sub conditione fuit a patre instituta, et postea etiam cum iuramento eius bonis renuntiauit, nec conditio, nec renuntiatio noceat quoad eius legitimam. U. F.

1 ¶Filius vel filia in patris potestate existens non potest heres per eum institui sub conditione casuali aut mixta.
2 Neptis aut filia potest ab auo materno, vel matris, aut linee materne testamento heres institui: et earum preteritio habetur pro exheredatione.
3 Testamentum in quo filia heres instituitur sub cõditione, si nupta fuerit, an sit validum.
4 Error notarij non debet nocere parti: nec actum vitiare.
5 Testatore dicente se velle filias suas contentas esse de donatis vel relictis, an ex hoc impediri possint a petitione supplementi legitime.
6 Quittantia de bonis paternis vel maternis per filiam facta an illam excludat a petitione legitime.
7 In contractu deficiente ratione consensus tantum importat iuramentum, quantum simplex contractus.
Juramentum nõ auget obligationem, sed ei infra suos limites manenti addit vinculum religionis.
8 Quittantia et renuntiatio generalis facte sine iuramento an videantur extendende ad legitimam, seu supplementum illius.
9 Juramenti vis et extensio qualiter consideretur.

¶De suis et legi. lib. Consi. lxiij.

Ex themate mihi tradite consultationis parte nobilis et egregie mulieris do. Francesie surraque, vxoris et persone coniuncte nobilis et egregij viri do. Nicolai cornuti iurium professoris, et suarum sororũ, eliciuntur multa dubia, et quidem non contẽnenda: et maxime primum. Quibus respõdeo breuiter et succincte quatenus res patitur prout infra: et primo ad primũ in quo queritur, an testamentum nobilis quõdam viri Berengarij surraqui, dictarũ videlicet Francesie et sororum quõdam patris, ideo fuerit et sit nullum: qꝛ quadringẽti floreni, quos idem testator reliquit nobili ferrerie eius filie, non fuerunt sibi pure relicti: sed sub cõditione, scꝫ casu quo maritaret, et pro sua dote. Quo fit vt quamuis illi relicti extitissent eidẽ ferrerie iure institutionis, non vi-
1 deatur testamentũ valuisse: pro eo †qꝛ filius vel filia in patris potestate existẽs non potest per eum heres institui sub conditione casuali aut mixta. l. suus quoqꝫ. in princ. ff. de here. insti. et l. si pater. cum suis si. C. de instit. et substi. Et quamuis contra hoc, et pro defensione testamenti videretur esse bonus casus. in. l. si quis heredem. ver. vel ita filiam suam instituerit heredẽ si nupta fuerit. C. de insti. et substi. tamen illa lex non obstat, fm doc. et quidẽ non fm opin. Cyn. qui illam legem intellexit in filia emancipata: que quemadmodum et filius emancipatus potest ex quacunqꝫ conditione etiã casuali vel mixta heres institui, quamuis non exheredetur in defectum cõditionis. vt not. Bar. et doct. cõiter in. d. l. si pater. Non etiam obstat illa. l. fm Fulgo. et Pau. de cast. qui supponunt qđ filia ibi fuerit sub conditione predicta heres instituta: et in defectũ conditionis hmõi exheredata. Non etiam fm. d.
2 Jasonem, qui illi. l. multipliciter respondet. †Primo quidẽ qđ illa. l. non loquitur in testamento patris: sed intelligitur in testamento aui materni, vel matris, aut linee materne: qꝛ tales persone possunt instituere neptem aut filiam sub quacunqꝫ cõditione casuali vel mixta: cũ earũ preteritio habeatur pro exheredatione. l. j. ij. et iij. C. de instit. et substi. Secundo vero respondet qđ illa. l. si quis heredem, ponit duos casus: vt ibi per eum. Quarto vero et plenius respondet, quod quãdo filius in potestate est institutus sub conditione casuali vel mixta, et non est in defectum conditionis exheredatus, testamentum est nullum. d. l. si pater. Et hoc est verum nisi filius sic institutus agnouerit iudiciũ patris, et illã conditionem mixtam impleuerit: qꝛ tunc valet testamentum etiam de iure ciuili, ex quo est approbatum per filium mediante implemento conditionis, vt etiam sentit glo. fi. in. d. l. si pater: qđ forte non procederet in casu, si verũ esset quod testamentum fuisset nullum: qꝛ cum per hoc fuisset aperta via etiam sororibus, aut earum alteri, non videtur potuisse in preiudiciũ illarum approbare testamentum. l. si post mortem. §. fi. C. de bo. poss. contra tab. et qđ per illum tex. no. doc. in. l. filio preterito. ff.

de iniusto rup. ⁊ irri. testa. Videtur igitur qd dictum testamen-
tum fuerit nullū: pro eo qꝛ dicta ferreria videtur fuisse preterita
eo casu quo nō nuberet: in quem propterea debebat exheredari
3 ad validitatem predicti testamēti. †Et quāuis Paul. de cast. in
d. l. si pater, senserit qd testamentū, in quo filia heres instituitur
sub conditione si nupta fuerit, sit validū etiā si non exheredetur
in defectum cōditionis, per. d. l. si quis heredem, dicens qd hoc
est speciale in. d. cōditione si nupserit: qꝛ sub illa potest heres in-
stitui etiam si nō exheredetur in defectū illius, pro eo qꝛ illa con
ditio est filie fauorabilis, ⁊ nō continet grauamē: Alex. tamen de
imo. bene respōdet dicto Pau. ⁊ illud impugnat. Stat igitur in
hoc difficultas istius primi quesiti, an. d. l. si pater. ⁊ similes sint
hodie correcte. per. l. quoniā in prioribꝰ. C. de inoffi. testa. in qua
probatur qd si filius heres instituatur sub cōditione: hmōi con-
ditio reijcitur, ⁊ habet perinde ac si apposita non extitisset vsqꝫ
ad legitimā, quā habere debet filius vel filia integrā, ⁊ sine quo-
cunqꝫ onere etiā conditionis mixte aut casualis. d. l. quoniam in
prioribus, l. omnimodo. ⁊ l. quē nuper. C. de inoff. test. super qua
difficultate sunt opiniones. Quidā enim voluerunt quod licet
olim testamentū patris vitiaretur, pro eo qꝛ filius in ipsius po-
testate existēs fuerat institutus sub cōditione casuali vel mixta,
⁊ nō fuerat exheredatus in defectū conditionis hmōi. d. l. si pa-
ter tamen hodie cōditio casualis vel mixta, apposita in institu-
tione filij testamentū patris nō vitiat: quinimo reijcitur quoad
legitimam filij. d. l. quoniam in prioribus. ⁊ consequenter hodie
valet tale testamentuz: ⁊ sic hodie correcta est. d. l. si pater, ⁊ simi-
les. Et hoc voluit gl. in. d. l. si pater. vbi dicit Bar. qd hoc aper-
tius voluit gl. in. d. l. suus quoqꝫ. Et quāuis do. Jas. may. in. d. l.
si pater. senserit qd ille gl. hoc non voluerint: tamen certū est qd
omnes antiqui doct. vsqꝫ ad Bar. tenuerunt, quod adhuc hodie
tale testamentū sit nullum: ⁊ sic qd. d. l. si pater. ⁊ similes sint cor-
recte: ⁊ istam opinionē vltra antiquos doct. ⁊ Cy. in. d. l. si pater.
tenuerunt multi, quos plene refert do. Jas. may. in. d. l. si pater.
ver. in vltima parte gl. vbi potest videri. Aliam vero opinionē,
quod testamentū non sit nullum, sed valeat: ⁊ qd conditio casua-
lis ⁊ mixta reijciatur vsqꝫ ad legitimā, tenuit Bar. quam etiam
multi fuerunt secuti, vt refert do. Jas. in. d. l. si pater. versi. con-
trariam opinionē qd imo iste leges sint hodie correcte: vt etiam
ibi potest videri: ⁊ quam opinionem scribit do. Jas. ⁊ pro ea alle
gatur optimus text. per quē videtur inconuincibiliter probari
hec opinio, in. l. scimus. §. cum antē. C. de inoff. testa. ⁊ quāuis te-
nentes opinionē contrariam conati extiterint illi. §. respōdere,
⁊ quidem varie ⁊ multipliciter: illorum tamen responsiones im-
pugnātur: ita vt videatur hec secūda opinio esse de iure verior.
Propter quod existimo testamentum dicti quondam nobilis
Berengarij non posse ex hoc efficaciter impugnari, quod in eo
fuerint dicte nobili Ferrerie relicti quadringenti floreni sub cō
ditione si matrimonium contraheret: quāuis in defectum cōdi-
tionis hmōi exheredata non extiterit. Etiam existimo qd dictū
testamentū dici nō possit fuisse vel esse nullū, pro eo qꝛ dicti Flo-
reni quadringenti nō iure institutionis, sed iure substitutionis
4 relicti extiterunt. †Tum qꝛ talis error notarij, si error est, non
debet nocere parti, per id qd no. Bal. in. l. si cum ante. C. de don.
ante nup. vbi dicit se cōsuluisse, qd si grossus notarius dixerit in
instrumento testamenti, quod testator reliquit filie decem libras
titulo restitutionis, cum dicere deberet titulo institutionis, non
propterea vitiatur testamentum: sed debent talia verba sane in-
telligi, etiā illa impropriando. Ad quod facit id quod no. in. l. id
quod pauperibus. C. de episc. ⁊ cle. vbi dicit qd si notarius in in-
strumento testamenti alicuius scripserit, quod. d. testator cōsti-
tuit sempronium dilapidatorem bonorum suoruz, cum scribere
debuisset executorem, nō propterea vitiatur cōstitutio executo-
ris. Etiam facit qd no. Bal. in. l. imperator. ff. de sta. homi. quod
si notarius grossus recipiens testamentū alicuius scribat, quod
ille reliquit filie centum libras pro sua falcidia, cuz deberet scri-
bere, pro sua falcidia, hoc non nocet. Eodem modo dicit Bald.
qd si notarius scribat, quod mulier renuntiauit beneficio vale-
riani, cū deberet dicere beneficio velleiani: ista grossicies nota-
rij nō nocet, nec vitiat actum. Istud etiam voluit do. Jas. in. l. si
tibi pecuniā. ff. si cert. pet. Tum enim non nocet qꝛ verbo substi-
tutionis venit etiam institutio, per id qd not. Flor. in. l. si pater.
ff. de vulg. ⁊ pup. quod si pater dicit in suo testamento substituo
filios meos, valet testamētum: qꝛ videtur eos instituere. Ad qd
facit. d. l. si cum. l. proculus. ff. de vsufruct. ⁊ l. pater seuerinam. §.
conditionum verba. ff. de condi. ⁊ demō. Et per hec patet respō-
5 sio ad primum ⁊ secundū quesita. ¶ †Ad tertium dico ⁊ respon
deo, quod licet dictus quondam nobilis Berengarius voluerit
dictas eius filias esse contentas de ⁊ pro eisdem donatis vel re-
lictis: non propterea impediūtur, nec impediri debent quo mi-
nus petāt supplementū legitime. l. omnimodo. l. que nuper. ⁊. d.
l. quoniam in prioribus. C. de inoffic. testa. qꝛ onus talis clausule
debet de legitima ipso iure reijci: qd etiā voluit Bal. Sal. Pau.
de cast. ⁊ do. Jas. may. in. l. si qñ. §. ⁊ generaliter. C. de inoffi. testa.
Bal. ⁊ Pau. de cast. in. d. l. omnimodo. in prin. Bal. in. l. hac edi-
ctali. in vers. quam obseruationē ⁊c. C. de secun. nup. Ang. in. l. iu-
bemus. C. ad treb. Jo. de imo. in. l. quod de bonis. §. cū fideicom-
missum. ff. ad. l. falc. Alex. de imo. consi. lix. exordiēte, Super pri
mo dubio ⁊c. in. j. vol. ⁊ in alijs locis per do. Jas. alle. in loco pre-
dicto, Benedic. capra, cons. vj. in. j. ⁊. ij. quesito. Phil. de cor. cōsi.
cxlviij. in prin. in. iiij. volu. ⁊ Franc. de are. consi. xix. Et qꝛ dicto
nobili quondam Berengario surraqui superfuerunt quatuor li
beri primi gradus: horum omniū legitima fuit ⁊ est triens, seu
tertia pars bonorum eiusdem Berengarij: eorum scilicet que su
perfuerunt aut supersunt deducto ere alieno ⁊ funeris impēsa.
auth. de trien. ⁊ semis. §. j. collat. iij. ⁊ transsumptiue. in auth. no-
uissima. C. de inoff. test. iuncta. l. papinianus. §. quarta autem. ff.
eo. tit. Si igitur supponatur qd bona eiusdem quondā Beren-
garij valuerint tēpore eius mortis, deducto ere alieno ⁊ funeris
impensa, decē ⁊ octo mil. Floreñ. legitima dictorū liberorū ascē-
deret ad valorem sex mille flore. Et legitima cuiuslibet ad valo-
rem mille ⁊ quingentorū floren. Et sic si aliud non obstaret, pos-
set quelibet ex dictis filiabus petere pro supplemento legitime
6 mille ⁊ centum flore. ¶ †Ad quartū dico ⁊ respondeo qꝫ cum in
quittantia de qua ibi nulla mētio facta extiterit de legitima di-
cte. d. Francesie, ipsa nō videtur fuisse ab illius petitione exclu-
sa. l. si quando. §. ⁊ generaliter. ⁊ qd ibi doctor. communiter. C. de
inoff. testa. ⁊ qd per. d. §. no. Gul. de cu. Albe. Bal. ⁊ Ang. in. l. de
his. ff. de trāsac. Et quāuis videretur posse dici ex aduerso, qd
imo. eadem do. Francesia fuerit exclusa a petitione supplemēti
predicte legitime: pro eo qꝛ in dicta quittantia interuenit iura-
mentuz, quod videtur habere vim expressi: vt voluit Bal. in. l. j.
vers. secundo queritur ⁊c. C. cōmo. pro quo allegat. l. cum pater.
§. filius matrē. ff. de lega. ij. ⁊ hoc in terminis voluit Roma. in. l.
ij. §. si quis ita. ff. de verb. obl. ⁊ Geor. nea. in repet. c. quāuis pa-
ctum. in. v. limitatione. vers. aduerte tamen. de pac. in. vj. tamen
contrariū videtur verius, scilicet quod renuntiatio ⁊ quittātia
facta per dictam do. Francesiā non extendatur ad legitimā, seu
supplementū illius: pro eo qꝛ, vt dicit Franc. de aret. in. d. l. j. §. si
quis ita. multū refert vtrum renūtiatio generalis sit inualida,
non qꝛ deficiat consensus, sed qꝛ est indiscreta, iuxta no. in simili
in. l. aquiliana. ff. de transac. an vero dicamus quod renuntiatio
generalis alias valida non videatur intellexisse de hoc iure. Nā
primo casu valet renuntiatio propter reuerentiam sacramenti:
sicut valet obligatio quādo quis iurat in genere ⁊ in confuso qd
ipse obseruabit omnes contractus per se faciēdos, iuxta ea que
no. Bal. ⁊ Bar. in auth. sacramenta pub. C. si aduer. ven. Sed in
secundo casu, quando scz in verbis generalibus renuntians nō
videtur comprehendisse ius quod nunc petit, sicut in filio vel fi-
lia qui petit legitimam: hec renuntiatio non habet locum in isto
iure ex defectu cōsensus: ⁊ tunc succedit regula quā ponit Bar.
in. l. si quis pro eo. versus si. ff. de fideiuss. que probatur in. l. si. C.
7 de non nu. pecu. ⁊ in. l. si. ff. qui satisd. cog. †quod quando cōtra-
ctus deficit ratione consensus tātum importat iuramentū quā-
tum cōtractus simplex, ⁊ non vltra. Et idem voluit And. barb.
consi. lv. exordiente, Preclare scribitur. xvj. ver. preterea facit
quod voluit Ang. ⁊c. Facit ad premissa qꝛ iuramentū nō auget
obligationē: sed ei infra suos limites manenti addit vinculū re-
ligionis. ar. l. titiꝰ. in si. ff. ad treb. ⁊ qd ponit Old. cōsi. cccxxviij.
exordiente, Cum mulier donatrix ⁊c. cuius dictum cōmemorat
8 Bal. in. d. l. si. circa prin. C. de non nu. pecu. †quēadmoduz quit-
tantia ⁊ renuntiatio generalis facte sine iuramento non viden-
tur extendende ad legitimam seu supplementū illius. d. l. si quā-
do. §. ⁊ generaliter, ita nec videntur quittantia ⁊ renūtiatio hu-
iusmodi si iurate extiterint debere extendi ad legitimam, seu il-
lius supplementū. Et hanc partem videtur etiam sequi do. Jas.
may. in. l. sed ⁊ si quis. §. quesitū. ff. si quis cant. ad quē locū remi-
sit in. d. l. si quando. §. ⁊ generaliter. versi. limita predicta ⁊c. ⁊ in
l. j. ff. si quis in ius voc. non ie. ⁊ respōdet do. Jas. in. d. §. quesitū.
ad dictum Bal. in. d. l. j. versi. secundo queritur. C. commo. supe-
rius alleg. ⁊ ad. d. l. cum pater. §. filius matrem. ff. de lega. ij. Cui
etiam respondet And. barb. in. d. consi. lv. quorum tamen respō-
siones breuitatis causa non refero. Istam partē etiam sequitur
9 Franc. de cur. cons. lxxv. †vbi deducit multa in quibus iuramē-
tum non habet vim expressi: ⁊ quod iuramentum soluz trahitur
ad id in quo consentitur, ⁊ non vltra: quodqꝫ iuramentum non
trahitur nisi ad eos casus ad quos traheretur renuntiatio non
iurata, per id quod not. Cy. ⁊ Sali. limitantes. d. §. filius matrē.
in. d. l. j. C. commo. vbi etiam Alex. in addit. ad Bal. ⁊ idē Bart.
Bal. ⁊ Ang. in. d. l. sed ⁊ si quis. §. quesituz. ff. si quis cant. ¶ Ad
vltimum, in quo petitur declarari modus agendi in omni casu,
dico

dico τ respondeo quod nobiles Clandeta τ ferreria possunt agere condictione ex lege omnimodo.C.de inoff.testa.τ in vim condictionis huiusmodi petere supplemētum. Quo vero ad dictā do.Franceschiam,quāuis fortasse ipsa etiam possit recta via agere,τ petere predictum supplementum quasi non censeatur illud remisisse,per ea que predixi: forte tñ erit cautius quod ipsa petat secū dispensari de iuramento,τ se habilitari ad detegendum enormē imo enormissimam lesionem:vt sic post obtētam habilitationē possit securius agere,τ petere predictū supplementum.

¶Argumentum.

¶Parochus presbyter prescriptione consequi potest, ne quis alius quam ipse prouidere possit de pane benedicendo. V. F.

1 ¶Parochiani tenentur ex precepto domini ad primitias parochiano presbytero soluendas.

2 Primitie sunt de iure canonico debite, τ an sint taxate, τ in quanto.

¶De episc.τ cler. Consi.lxiiij.

Illud est indubitatuz,

1 †qd parochiani non solū tenētur dare τ soluere decimas eorū priori,rectori,seu curato,aut parochiano presbytero,per iura vulgaria: sʒ etiā tenentur ad primitiā,que est prima fructuū obuentio,siue pars dño offerenda. Illa enim debetur ex precepto dñi:vt habetur Exod.xxij.vbi dicitur.Decimas τ primitias nō tardabis offerre:τ in eodē etiā dicitur.Primitias frugū terre tue deferas in domuʒ dñi dei tui.Et rursus per Ezechiā. Querant pecunias, τ initiū decimarū vestrarū in omnibus sanctificationibus vestris.Alias autoritates ponit Hosti.titu.de deci.§.vtrū prescribi possit.sub.§.vij.versi.magistri vero canonū τc.

2 †Preterea debentur primitie de iure canonico.c.reuertimini.xvij.q.j.τ.q.vij.c.decimas.τ.c.preter hec.dist.xxxij.Et est danda vt dixi primitia hmōi sacerdoti parochiali.c.doctos.c.moramine.xvj.q.j.qd etiā voluit Hosti.in summa.titu.de deci.§.vtrū prescribi.sub.§.decimoseptimo.vbi etiā inquirit an huiuscemodi primitia sit de iure taxata,τ quanta sit:super quo nō insisto,qꝛ nec oportet. Sed solū dico ꝙ illa debetur de iure diuino τ canonico. ¶Preterea etiā dico ꝙ nō videtur esse dubiū quin ecclesia parochialis dicti loci sancti Martini de gordono,seu domini priores qui fuerūt pro tempore propterea potuerint prescribere hoc ius:vt scilicet ipse prior solus venderet panē benedicēdum in dicta ecclia,vel de eo prouideret. ar. eius quod habeť in c.significante.τ quod ibi scribētes. de appel. τ siue dicamus hoc esse preter ius, vel contra ius:potuit tamē consuetudo induci:τ quidē de iure ciuili spatio.x.anno. de iure vero canonico spatio x.annorū,si est preter ius:si vero sit cōtra ius spatio.xl.annorū: pro quibus omnib⁹ remisisse sufficiat ad id qd not.Pañ.in.c.fi.versi.quantū vero tēpus requiratur ad consuetudinē inducendam.de consuet.Istis presuppositis dico τ respondeo ꝙ,si verū est ꝙ.d.venerabilis vir do.Ludouicus modernus prior dicti prioratus sancti Martini de gordono,τ sui predecessores fuerunt in pacifica τ quieta possessione recipiendi anno quolibet a singulis parochianis caput domus facientibus id de quo in casu,τ pro his de quibus etiā ibi:τ ita cōsueuerint dicti parochiani dare τ soluere per tempus in eodē casu mentionatū, existimo qd hec consuetudo vtpote rationabilis sit per ipsos parochianos obseruāda:τ quod ad illius obseruationem officio iudicis, hoc est reuerendissimi do.episcopi diecesani,cogi possint,per id quod habetur in.c.ad apostolicam.τ quod ibi Host.Jo.and.do.Card.floren.Ant.de but.τ Panor.de simonia.Hosti.do.cardi.floren.Ant.de butr.τ.Panor.in ca.abolende.de sepul. τ Hosti.in summa.tit.de simonia.§.qualiter.versi.vel melius aut clerici exigunt a laicis τc.Et ita adhereo opin.egregij viri do.Joā.de turre iuriū licentiati primo scribentis: qui mihi videť scripsisse veritatem.Sunt etiam qui dicunt in.d.c.ad apostolicam,ꝙ non solum offic.iudicis: sed etiam per denūtiationem euangelicam possunt cogi dicti parochiani ad obseruantiam predicte cōsuetudinis:τ quidem Hosti.in.d.ca.ad apostolicam.Super quo vtpote non necessario me vlterius non extendo.

¶Argumentum.

¶Reuocato in codicillis predij legato sic facto,vt certa pecunia redimi posset,nec predium,nec pecunia debentur. V. F.

1 ¶Vltima decedentium voluntas seruanda est, vsqꝫ ad vltimum vite exitum ambulatoria.

2 Instrumento sufficienti testium numero τ alijs de iure requisitis fulto semper est fides adhibenda.

3 Ad validitatem publici instrumenti an requiratur ipsum legi coram testibus in eo descriptis.

4 Dispositio codicillaris an requirat scripturam.

5 Lex si is qui,τ lex ex ea scriptura.ff.de test.qualiter intelligant.

6 Legatum potest sola voluntate reuocari.

¶De codicil. Consi.lxv.

Ertū est quod vltima

1 volūtas † seruāda est.auth.de nup.§.disponat, colla.iiij.τ.l.j.C.de sacros.eccle. quodqꝫ defuncti voluntas est ambulatoria vsqꝫ ad vltimum vite exitum.l.si mihi τ tibi.§.in legatis.ff.de lega.j.τ l.iij.ff.de adi.leg. Quo fit vt quāuis nobilis τ honorabilis quōdam vir Antonius de salutijs in suo vltimo testamēto pro fundatione τ dotatione vni⁹ capellanie legauerit τ reliquerit quādam sibi debitā per vniuersitatem loci murmurionis annuam τ perpetuam pensionē quatuor somatarū annone,τ quoddam suū pratum situm in territorio malaucene loco dicto ad lausam,suis confrōtationibus confrontatū, cum facultate pratum hmōi re-

2 dimēdi pretio quinquaginta flo.†potuerit nihilominus idē testator huiuscemodi legatū seu legata reuocare: qd τ fecit in codicillis per eum paulopost testm̄ predictuʒ confectis τ ordinatis: τ de quibus apparet per publicū instrumentum receptū per honorabilem virū magistrum Mattheū gandiberti notariuʒ publicum loci predicti malaucene, sufficienti testiū numero τ alijs de iure requisitis fultū τ roboratum:cui propterea in dubio,seu alio non apparente est fides adhibenda.l.cum precibus.τ qd ibi glo.C.de proba.c.ad audientiā.de prescr.c.illud.de presumpt.c. dudum.de conuer.coniug.τ.c.cum Joannes heremita.cuʒ suis si.de fide instr.Forte vero opponetur qd imo non probet instrumentum predicti codicilli:qꝛ vt pretenditur illud non fuit reci-

3 tatū seu lectum coram testibus in eo descriptis.†Sed istud non obstat:quoniā respondeo,qd ad validitatem publici instrumēti non requiritur,qd contractus vel dispositio de qua in eo recitetur per notariuʒ corā istis testibus:sed sufficit qd dispositiones ipse fiant,aut contrahentes contrahant sub presentia τ audientia testium:τ qd disponens ipse vel contrahentes rogent notarium de conficiendo instrumentū,τ aliquando testes, vtpote in testamentis,per id quod no.Bar.in.l.sciendum.vers.sed quid si dixit rogatus scripsi.ff.de verb.obl.τ ꝙ not.Panor.in.c.j.vers. vndecimo requiritur τc.de fi.instru.vbi tamen hoc dictum intelligit τ restringit, vt non procedat in contractibus qui fiunt in scriptis,id est in illis in quibus scriptura est de substantia ex cōtrahentiū cōuentione:quo casu loquitur.l.contractus.C.de fide instru.allegata per Joan.and.in addi.Spec.tit.de instr.edi.§. ostenso.vers.illud quoqꝫ.Cum igitur codicillaris dispositio, de qua in dicto instrumento,facta extiterit sub presentia sex testiū ac notarij rogatorum τ audientiuʒ dispositionem huiusmodi,τ signanter reuocationem predicti legati, non videtur esse dubiū quin dictū instrumentū probet huiuscemodi codicillarē dispo-

4 sitionē. †Preterea de illa deposuerunt notarius τ sex testes solenniter τ prout oportuit examinati: quos nō est dubiū potuisse τ posse probare dispositionem codicillarē:qꝛ illa pro sui essentia seu etiam substantia non requirit scripturā.l.si.§.si.cum suis si.C.de codicil.Non etiā requirit quod testes sint rogati.d.§.si.qui tamen in casu de quo queritur,vt ipsi deponunt,rogati fuerūt. Dicta igitur oppositio nō obstat. Et si quispiam fortasse dicat, quod supposito qd instrumentuʒ predictū, vel etiam testes prementionati probarent dictam codicillarē dispositionē,τ signanter reuocationem legati dicte annue τ perpetue pensionis quatuor somatarū annone,τ prati,seu quinquaginta florenoruʒ:huiuscemodi tamen dispositio non videretur nocere capellanie superius mentionate,vel dominis capellanis loci predicti malaucene,nec suffragari nobili Joāni de podio dicti actoris vniuersali heredi: τ hoc pro eo qꝛ dicta codicillaris dispositio videtur fuisse τ esse imperfecta ratione omisse recitationis seu publicationis:τ sic non valuisse,per id quod habetur in.l.si is qui.l.ex ea scriptura.in prin.ff.de testa.l.fideicōmissa.§.quoties.τ quod ibi doct.ff.de leg.iij.τ qd voluit Jo.and.in addi.Spec.tit.de instr.edi.§.compendiose.in addit.exordiente,si primum testamentuʒ testator incidit. versi. quidam solenniter testatus τc.τ ante eum Oldr.consi.cxix.exordiēte,Titius condidit testamentū in scriptis in quo quedā legata τc.Quoniā respondeo qd hec non ob-

5 stant.†Et primo quidē non.d.l.si is qui:qꝛ illa loquitur in dispositione imperfecta rōne volūtatis. Instituerat enim τ nominauerat testator primos heredes,τ priusquā secūdos, quos nomi-

nare & instituere seu substituere volebat, nominaret obmutuit: & sic non potuit perficere voluntatem. Non etiam obst. l. ex ea scriptura. in princi. & l. fideicommissa. §. quoties. superius allegata: quia ille leges loquuntur in eo qui dictauit vel scribi fecit eius testamentariā dispositionē in testium absentia, intendens postea illā facere recitari corā testibus: & sic loquūtur non in eo qui est testatus, vel qui disposuit, sꝫ in eo q̄ se preparauit ad testandū. Et in isto casu etiā loquūtur Jo. and. & Old. in locis superius allegatis: nos autem loquimur nō in casu in quo dictus quondā nobilis Antonius testator se preparauerat ad codicillandū, & codicillando reuocandū dictum legatū: sed in quo adhibitis, rogatis, & presentibus sex testibus & vltra, & publico notario cassauit & reuocauit dictū legatum: & in quo habuit hmōi dispositionē codicillarē pro cōpleta, que propterea nō potest dici imperfecta rōne volūtatis: sed nec etiā rōne omisse recitationis seu publicationis corā testibus fiēde, postquā apparet dictā reuocationē palā factā extitisse, & audientibus predictis testibus ad hoc vocatis, rogatis, & adhibitis, quāuis hoc nō esset necessariū: cum etiā fortuiti testes sufficiāt in codicillis. Non igitur obstāt superius in contrariū allegata: qꝛ in illis vt iā dixi volēs disponere non fuerat testatus, nec actū habebat pro cōpleto, sed
6 se potius parauerat ad testandū. † Addo predictis qd̄ vbi non essemus in casu, in quo dictus testator non cōdidisset codicillū, sed se potius parasset ad illū faciendū, & ad reuocandū dictū legatum, hoc forte suffecisset ad effectualē reuocationē dicti legati: qꝛ per hoc apparuisset & appareret de volūtate eiusdem testatoris, & ad multa sufficeret. l. in testamento. ff. de fideic. libe. & l. fi. ff. de re. co. & que volūtas sufficit ad reuocationē legati. l. si quis ita. §. non solū antē legata. ff. de adi. lega. & l. si iure. ff. de leg. iij. & hinc etiā habetur qd̄ propter graues inimicitias superueniētes post legatum vel fideicōmissum cēsetur testator legatū aut fideicommissum reuocasse. d. §. non soluz. & qd̄ ibi glo. & doct. & q̄ not. do. Jas. may. in. l. hereditas. C. de his qui. vt indig. ¶ Ad id vero de quo fortasse opponeꝛ ex aduerso, sꝫ q̄ dictus testator nō reuocauerit legatū factuz capellanie, sꝫ capellanis, respōdeo qd̄ istud nō obstat. Quoniā licet idē testator dictas annuā & perpetuam pensionē & pratū seu quinquaginta florenos legauerit & reliquerit pro fundatione seu dotatione dicte capellanie: nō tamē voluit & ordinauit qd̄ illi deseruiretur per vnū presbyterum in rectorē illius deputandū, sꝫ per presbyteros dicti loci malaucene: & qd̄ singulis septimanis, diebus scꝫ lune & iouis, dicerentur due misse per ordinē, quemadmodum dicitur & celebratur missa aurore fundata in ecclesia malaucene: & ita videbatur quodammodo legasse sacerdotib⁹: & q̄ nō mirū si dicit se reuocare legatū factū sacerdotib⁹ seu capellanis dicti loci malaucene. Fuit enim facile in hoc errare. Sed cū manifeste appareat de reuocatione dicti legati, & nō cōstet qd̄ alteri reliquerit satis apparet qd̄ nec capellanis nec presbyteris voluerit prestari legatū dicte annue pēsionis quatuor somatarū. Et idem etiā dicitur quoad reuocationē legati quinquaginta flor. impositorū super dicto prato, sꝫ qd̄ ipse aliquantulū errauerit, & huic errori causam prebuit, qꝛ licet in testamēto legauerit pratū: tamen voluit illud posse redimi soluēdo quinquaginta floreñ. & qd̄ donec illos soluisset perciperētur per legatarios fructus illorū. Cogitans igitur dictus testator qd̄ illis mediātib⁹ poterat pratū redimi: reuocauit legatum factū de dictis quinquaginta florenis, & hoc videtur sufficere. Preterea dictus nobilis de podio, vbi facta non extitisset predicta reuocatio, nō poterat precise cogi ad prestandū dictuz pratū, cū illud posset redimere mediātibus quinquaginta flore. Cum igitur facultas hmōi nō fuerit sibi ablata per codicillum: insuper & cum legatum quinquaginta flore. fuerit reuocatū, non videtur ipse posse cogi ad precisam prestationē dicti prati. ar. l. legata inutiliter. ff. de adi. leg. & l. qd̄ fauore. C. de legi. non etiam ad prestationem dictorum quinquaginta floreñ. surrogatorum in locum prati: qꝛ legatum de illis factum fuit reuocatum: & qd̄ vt predixi reuocari potuit: qꝛ vltima voluntas est ambulatoria vsq; ad vltimum vite exitum. Que dixerim &c.

¶ Argumentum.

¶ Pactum iuramento vallatum de re aliqua non prescribēda valet, & prescriptionem impedit. V. F.

1 ¶ Vsucapio & prescriptionis cursus pōt per pactū impediri.
2 Vsucapio & prescriptio propter bonum publicuz principaliter introducta dicitur. & nu. 8.
3 Prescriptio. xxx. an. que currit odio negligentis: nō fauore prescribentis: an per pactum impediatur.
4 Pactum de nunquam prescribendo, aut de certo tempore non prescribendo, an sit validum.
5 Renūtians prescriptioni cū iuramento nō potest illā incohare.
6 Appellatione heredis in quacunq; dispositione veniūt omnes heredes, etiam heredes heredis.
7 Heres tenetur ad exonerationem anime defuncti.
9 Pactum de non prescribendo factum cum venditore an possit emptori prodesse.
10 Mala fides autoris an & quibus casibus noceat successori singulari.

¶ De pact. Consi. lxvi.

Visa copia instrumenti cōpositiōis dudū, sꝫ anno incarnatiōis dñice millesimo. cccxx. & die. xiiij. mēsis augusti, celebrate & inite per & inter nobilem & potentē quondā virū Raymūdū de anduzia dūm Baronie floriaci ex vna pte & venerabile capitulū ecclesie mimatensis ex alia, vna cū casu mihi exhibito, & dubio ex casu hmōi elicito: in quo effectualiter queriꝛ, an dictus quōdā nobilis Raymundus & sui successores in dicta Baronia prescribere potuerint cōtra dictū capitulū mimatense, & contra formā pacti & conuentionis de qbus in dicta cōpositione. Pre-
1 mitto qd̄ sup hoc sunt opiniones. † Quidā enī voluerunt qd̄ per pactū cōtrahētiū possit renūtiari vsucapioni & prescriptioni: & hec fuit opinio Dy. in. l. nemo potest. ff. de leg. j. cū quo trāseunt ibi Bal. & Jo. de imo. Bal. i. l. j. ff. de sen. que pro eo qd̄ interest: & idem post Rofre. voluit Jo. an. in addi. Specu. tit. de prescrip. in rub. ver. Rofre. sua. q. ix. tractat an &c. illam etiā sequitur Jo. de imo. in. c. cū nō liceat ver. nūquid aūt ex pacto possit impediri &c. & alij in alijs locis. Bar. vero in. d. l. nemo, tenuit cōtrariū: sꝫ qd̄ per pactum & in vim pacti non possit impediri cursus p-
2 scriptionis: & monetur pro eo: qꝛ vsucapio & prescriptio est introducta ppter bonum publicū principaliter. l. j. in fi. ff. de vsucap. ergo per pactū remitti nō pōt. l. ius publicū. ff. de pac. Idē vero Bart. aliter loquiꝛ in. d. l. j. ff. de vsuca. Ibi enī dicit q̄ vsucapio & pscriptio. x. aut. xx. an. pacto tolliꝛ, non directo, & sic in vim pacti: sed qꝛ inducit malā fidē, & sic facit cessare ea q̄ sunt de substā-
3 tia pscriptionis: & hoc dicit tenere Dy. in. d. l. nemo: † sꝫ pscriptio xxx. an. q̄ currit odio negligētis, nō fauore pscribētis. l. j. in fi. C. de edic. diui adria. tol. & qd̄ no. Dy. in. c. possessor malefidei, de regu. iu. in. vj. non tolliꝛ pacto, nec illi pōt per pactū renuntiari. l. tamen si, & qd̄ ibi gl. ff. ad macedo. Facit qd̄ no. gl. in. l. properandum. §. sed & si quidem. C. de iudicijs: & hanc distinctionem Bar. sequitur Ang. in. d. l. nemo, vbi etiā respōdet ad. d. l. j. ff. de vsucapio. que est fundamentum Bar. in. d. l. nemo. Bal. autez in. l. ij. C.
4 de edi. ac. tenuit † qd̄ si fiat pactum qd̄ nunquam prescribatur illud nō valet: sed si fiat qd̄ non pscribaꝛ nisi per cētū an. tūc hū valet pactum: qui tamen pro hac sua distinctione nihil allegat: sed putat Alexand. de imo. in. d. l. nemo, ver. & inducitur iste tex. ad questionem &c. qd̄ Bal. allegare voluerit no. per. gl. in aut. quas actiones. C. de sacrosan. eccle. & facit. l. in hoc. §. si conuenerit. ff. cōi diui. Sed Ang. in aut. vt de cetero, coll. a. v. tenuit, q̄ si fiat pactū qd̄ nūq̄ prescribaꝛ, qd̄ illud nō valeat, sꝫ qd̄ nō prescribaꝛ nisi spacio. xl. an. bene valet, secundū eū per illū tex. §. fi. iuncta gl.
5 pe. Patet igitur qd̄ super hoc varij varia scripserunt. ¶ † Secundo premitto qd̄, qꝛ dictus nobilis raymūdus dictam compositionem fecit cum dicto capitulo, & renuntiauit prescriptiōi &c. & cū iuramento, ipse nō potuit pscribere, seu etiā prescriptionem inchoare: cōtra cōuenta, per id qd̄ habetur in. c. fi. & qd̄ ibi doct. magis cōiter, de prescrip. & d. c. possessor, & qd̄ no. Roma. Joā. de imo. & Moder. in. l. sequitur. §. si viam. ff. de vsuca. Et idem videtur de herede suo, sꝫ quod nec ille pscribere potuerit, nec ex persona sui ipsius inchoare prescriptionē, vtpote cui obstabat & obstetit mala fides dicti nobilis raymundi transigentis, per id qd̄ contra Dy. in. d. c. possessor. voluerunt Ant. de bu. & Panor. in. d. c. fi. de prescript. Panor. in. c. nihil. eo. tit. & idem voluerunt multi doctores, quos commemorat do. Fel. in. c. si diligenti. ver. contra opinionem famosam Dy. de prescrip. Et quanuis etiā aliqui fuerint qui tenuerint opinionē contrariā, scilicet qd̄ imo saltē de canonica equitate possit heres inchoare prescriptionē ex persona sui ipsius: quos idem do. Fel. commemorat: ipse tamē subiungit, quod pauci sunt qui recedant a prima opinione, quia illa est communior. & ideo seruanda in consulendo & iudicādo. l. j. ibi, crebrior apud veteres opinio. ff. de offi. questo. & c. nouim⁹. & quod ibi Ant. de but. de verb. sign. & q̄ not. Hosti. & Jo. and. in nouella. & alij communiter. in. c. j. de consti. quanuis Ang. in. l. si ego. §. partus. ff. de publicia. videatur sequi opinionem Dyn. ipse tamen dicit quod illa canonica equitas per Dyn. allegata procedat in terris ecclesie, nō in terris imperij: & sic nec alterius principis. Et idem voluit Franc. de aret. in. l. pōponius. §. cum quis

quis.ff.de acquir.poss. Et sic etiã supposito qd dictum pactum non valuerit: nec dictus quondã nobilis Raymundus, nec eius heres potuerunt prescribere: et videtur hoc intelligendũ non so
6 lum de primo et immediato herede, sed etiã de alijs. Nam †regulariter in quacunq dispositione appellatione heredis veniũt omnes heredes: et sic venit heres heredis. l.heredis appellatio.et l.sciendũ.ff.de verb.obl.et l.fi.cum suis si.C.de here.instit.et facit
7 pro hoc dicto: †qr ratio qua monetur doct. ad dicendũ, quod heres male fidei nõ prescribit, insurgit ex hoc qr heres tenet exonerare animã defuncti.c.fi.de sepul.que ratio videtur habere locum non solũ in primo herede, sed etiã in alijs: ergo etc.l.illud.cũ suis si.ff.ad.l.aquil. sed premissa videntur intelligenda quando dictus quondã nobilis Raymundus contrauenisset dicte cõpositioni: et sic fuisset in mala fide in non obseruando a se conuẽta et cũ iuramento promissa: tunc enim quemadmodũ nec ipse poterat pscribere, aut prescriptionẽ incohoare: ita nec eius heres, seu heredes qui tenebantur eius animã exonerare. Sed vbi supponeretur eundẽ Raymundũ compositionẽ obseruasse: sed postea aliquẽ ex eius successoribus dicte cõpositionis nesciuz seu ignarum cõtrauenisse: et post eũ alios, hic non esset tractandũ de exoneratione sue anime, que ex hoc nõ videt onerata. Sed superest questio, an saltẽ isti debuerint impediri quo minus prescriberẽt in vim pacti superius mentionati: et hoc est querere, an dictũ pactum valuerit. Ad quod respondeo qd Bart. vt iam dixi, sensit qd non: et idẽ senserũt Bal. et Ang. in locis superius allega. quatenus volunt qd pactũ factuz qd nunquã prescribatur, prout in casu, nõ valet: et in hoc sequũtur opinionẽ Bar. Sed idẽ Bal. in d.l.nemo. dicit qd doct. simpliciter adherent opin. Dy. vt pactũ per qd renũtiatur prescriptioni nõ excuset exceptionẽ prescriptionis ipso iure: sed ope replicationis.ar.d.l.nemo.cuz gl.sua. et ita sentit Bal. in effectu quod pactuz valeat: qd etiã ibi voluit Jo.de imo.vers.extra, gl.adde dictis Bar. et idem voluit Anto. de but.in.c.cum non liceat.versi.nunquid autem ex pacto possit impediri.de prescrip. et est de mente Roma.in.d.l.j.versi. Item nec ʒm membrũ etc.ff.de vsuca.quorũ motiua non refero, cũ possint ibi videri. Et quamuis Alex.de imo.in.d.l.nemo.post relatas opiniones multorũ scribentium dixerit qd opinio Bart. in d.l.nemo. et sequacium videtur sustentabilis per suas rationes:
8 †ipse tamen putat qd, cũ prescriptio fuerit principaliter introducta fauore priuatorũ, et secũdario fauore reipublice: vt etiam dixit et voluit Ang. et Joan.de imo.in.d.l.nemo. et Ant.de but.in allegato.c.cũ non liceat, saltem cum iuramento possit renũtiari prescriptioni, per.c.cum contingat.cum simi.de iureiur. et similiter cum iuri introducto in odium alterius possit cũ iuramento renuntiari.c.significante.de pign. et declarat Bar.in.l.si quis pro eo.in.iij. et.iiij.membro principali.ff.de fideiussorib. Et dicit Alex.de imo.vbi supra, hoc dictũ suum esse ponderandũ, qr non reperit ab alio dictuz. Et hãc limitationem cõmemorat et sequitur do. Fel.extra.de prescr.in rub.versi.fallit quarto vbi renuntiatur prescriptioni cum iuramento. Cum igitur compositio de qua supra, ac pactuz et alia de quibus in ea iurata extiterint: existimo sub correctione cuiuslibet dñi melius sentientis quod dicta renuntiatio valuerit: et quod nec dictus do. Raymũdus nec heredes sui potuerint cum effectu prescribere. Si tamen Baronia predicta, vel iura dicti quondam nobilis Raymundi et suorum heredum postea ad eos peruenerint non titulo vniuersali, sed particulari, vtpote venditionis, vel alio, illi fortasse potuissent pacto nõ obstante prescribere, vt voluit Bart.in.d.l.nemo. vers. et ideo si res transiret in alium etc. Et quamuis Joan.and.in addi.Spec.tit.de prescrip.super rub.vers. Rofre.sua questione noua: ibi, idem si non agatur contra paciscentem sed contra habentem causam ab illo, videatur aliter sentire post Rofre.in.d.
9 l.ix.q.pro eo. †qr pactum factum cum venditore nocet emptori.l. venditor.ff.cõ.predio.et.l.emptori.ff.de euic.tamẽ Fran.de are. in.d.l.nemo.bene defendit dictum Bart. dicens quod iura allegata loquuntur in iure reali, quod cõcomitatur rem: sed pactuz de quo supra obligat personã: vt etiam dicit Jo.and. et ideo non transit contra singularẽ successorem.l.fi.§.titius.ff.de contrah.
10 emptio. et.l.j.§.si heres.ff.ad trebel. †Preterea regulariter mala fides autoris non nocet successori singulari, nisi in casibus notatis.in auth.male fidei.C.de prescrip.lon.temp. et in.l.põponius. §.j.ff.de acquir.poss. et concludit idem doctor quod in casibus in quibus mala fides autoris noceret successori procederet dictum Joan And. et Rofre. in alijs vero procederet dictum Bartoli. Que omnia dixerim etc.

¶ Argumentum.

¶ Cum per mortem finita sit societas, si inter heredes mortui et eius socios ea reuiuiscat, non trahit ad se hereditatem, legata, vel donationes. V. F.

1 ☞ In societate omnium bonorum omnes res, que coeuntium sunt, continuo communicantur.
2 Morte alterius ex socijs an finiatur societas etiam ceterorum.
3 Societas an et qualiter tacite inducatur.

¶ Pro socio. Consi.lxvij.

Clarissime iurium doctor, ac domine et amice honorãdissime, post debitas commendationes, Vidi tria instrumenta parte, pvidi viri Hugueti magnani, alias chaberti, et honeste mulieris Catharine ei9 vxoris prolatorem presentiũ mihi exhibita. Unum scʒ matrimonij dudum contracti per et inter ipsos Huguetum et Catharinã: aliud facte communionis seu contracte societatis de omnibus bonis mobilibus et immobilibus et alijs per et inter Henricũ gotailhe dicte Catharine fratrẽ et Gulielmetã coniuges ex vna parte, et dictos Huguetũ et Catharinã ex alia: et aliud testamẽti pvidi quondã viri Joannis gotailhe dictorum Henrici et Catharine quondã patris, vna cũ articulis exordientibus, Ut vobis egregio etc. parte dictorũ Hugueti et Catharine productis, in causa quã dicti Huguetus et Catharina mouerũt et prosequuntur cõtra heredes dicti Henrici. Quibus prout se temporis opportu
1 nitas obtulit ponderatis et attentis †respondeo, non esse dubiũ quin inter dictos hincinde cõiuges principaliter nominatos in instrumento dicte societatis fuerit contracta societas omniũ bonorũ, attentis et ponderatis verbis de quibus in instrumento hmõi: et q̃ opportune adaptãtur societati omniũ seu vniuersorũ bonorũ.l.ea vero.§.cũ specialiter.l.cũ duob9.§.idẽ papinianus si inter fratres.et.§.sociũ vniuersa.et.l.societatẽ vniuersorũ.ff.pro so.vbi sunt boni tex. Propter qd etiã existimo nõ esse dubitãdũ quin in dicta cõione seu societate venisset et venire debuissent hereditas et bona dicti quondã Joannis gotailhe, si hic Joannes ab humanis decessisset superstitibus dictis quatuor socijs: hoc est Henrico, Gulielmeta, Hugueto, et Catharina.d.l.societatẽ: vbi de hoc est bonus text. Sed qr vt cõcipere potui nõ plane ex dictis articulis, sed ex casu descripto in schedula exordiẽte, Dudum Hẽricus gotailhe et prefata Gulielmeta vita functa est et ab humanis decessit superstite dicto Joãne eius socero, de cui9 bonis agit, dicta societas morte eiusdẽ Gulielmete finita est.l. verũ.§.fi.l.actione.§.morte.ff.pro so.et.§.soluitur.cuz multis si.
2 insti.eo.tit. Per que iura probatur qd morte alterius ex socijs finitur societas non solũ quoad eum vel eos, qui supersunt, et defunctum, cuius heres nõ succedit in societate.l.furti.§.pen.ff.de his qui no.infa.et.l.nemo põt.cũ suis si.ff.pro soc.sed etiã quoad eos qui supersunt.d.§.soluitur.vers.sed et si consensu plurium: et hoc nisi socij ipsi cõuenerint qd etiã moriente vno ex eis maneat societas inter superstites.d.versic.sed et si: ibi, nisi in coeunda etc. Cum igitur per mortẽ dicte Gulielmete esset finita predicta societas tẽpore mortis Joãnis, non videtur qd hereditas et bona Joannis, que per mortẽ illius peruenerũt ad dictũ Henricum, veniant in societate: nisi societas fuisset per nouũ cõsensum contracta inter superstites: et q̃ esset societas omniũ seu vniuersorũ bonorũ, prout erat prima. Hoc eñ fieri potuit expresse: sed tunc
3 esset forma vidẽda. †Potuit etiam tacite per actus sociales ad eam contrahendã aptos, ʒm Bal. et sequaces in.l.si patruus.C. com.vtri.iudi.quãuis Bar. cõtrariũ senserit in.l.titiũ et meuiũ. §.altero.ff.de adm.tut. Essent igitur isti actus contẽplandi et videndi: et deinde considerandũ, an ex his cẽseri possit qd societas omnium bonorũ fuerit inter eos cõtracta: qr in alia societate nõ veniret hereditas, prout nec legata aut donationes. Et supposito qd ex actib9 socialibus hinc inde gestis posset elici societas vniuersorũ seu omniũ bonorũ post mortẽ dicte Gulielmete contracta: esset aduertendũ ad conclusionẽ dictorum articulorũ, qr pnto qd in illis peti debuerit aduersariũ condẽnari ad cõmunicandũ bona et iura etc. et hoc ꝓ eo facit qr licet in societate omniũ bonorũ transeat in sociũ sine alia traditione dominiũ et possessio rerũ antea quesitarũ pro quota etc.l.j.§.in societate.ff.pro soc. qd etiã voluit Bart.in.l.j.ff.pro dona. et in.l. et idem.ff.de condi.fur. hoc tamen non procedit in bonis postea acquisitis: quia illa non sunt cõmunia nisi secuta traditione.l.si quis societatem. et quod ibi glo.ff.pro soc. et idem not.glo. et plenius Bald.in.d.l.j.§.in societate. Cum igitur hereditates, de quibus in articulis, delate extiterint et acquisite post contractam societatem superius mẽtionatam, non fuerunt illa bona facta cõmunia inter paciscẽtes et socios nisi demum facta traditione: que si facta non est, debuit et debet agi actione pro socio contra socios seu sociorũ heredes vt illa communicent: vt deinde agi possit ad eorum diuisionem: vt sic parentes singula singulariter possideant pro diuiso quo-

tas suas. Que ideo per has literas missiuas scribere volui, vt sic cogitet vestra dominatio quid agendum sit. Non alia preterquam vt bene valeatis. Ex carpeñ. die. xx. mensis Maij.

¶ Argumentum.

¶ Pro legato pio prestando extra iudicium interpellatus, si se pro eo in ius vocari expectauerit, in duplū condēnabitur. A. F.

1 ☞ Restitutio fideicommissi non potest autoritate senatuscōsulti trebelliani fieri ante euentum conditionis.
2 Legatum fratribus minoribus factuz an possit iudicialiter ab eisdem exigi.
3 Licita non semper sunt expedientia.

¶ De sacrosan. eccl. Consi. lxviij.

Ex themate mihi trāsmisse consultationis parte venerabilis conuentus fratrum minorum oppidi seu castri Brinonie, contra ⁊ aduersus prouidum virum Pontiū tresmanas eliciuntur tria dubia: quibus respōdeo breuiter ⁊ succincte prout infra. Et primo ad primū dico ⁊ respondeo, qd̄ in dicta cōsultatione nihil legitur propositū, ex quo possit intelligi qd̄ dictus Pontius heres grauati heredis hereditatē imbi mentionatā substitutis restituerit re aut verbo: quinimo quātū potuit restitit ⁊ resistit ne illam restitueret aut restituat nisi prius expedita ⁊ soluta summa duorum millium ⁊ quinquaginta floreñ. nobili Philippone testatoris relicte ⁊ heredi: partim pro dote recognita: ⁊ partim legata. Et ita nō pōt dictus Tresmanas iura hereditaria actiua ⁊ passiua trāstulisse in substitutos: ⁊ sic se tueri aut iuuare nō potest exceptione de qua in. l. j. §. cuz autem esset equissimū. ff. ad trebel. nec ante factā restitutionem re aut verbo potuerunt aut possunt creditores hereditarij aut legatarij eosdē substitutos cōuenire: q2 ante hmōi restitutionem nullū ius trāsit in eosdem substitutos, sed demū per restitutionem. l. restituta. in prin. ff. ad trebel. Nec prodest eidem Tresmanas quod dicta quondā Philippona adhuc pro tēpore viuens quasdā res particulares, que erant de hereditate testatoris, eisdē substitutis restituerit: quia hmōi restitutio, vtpote facta in vita eiusdem Philippone: ⁊ sic ante purificationē vniuersalis fideicōmissi, nō est facta nec fieri potuit autoritate senatuscōsulti trebelli. l. heres meus. in princ. ff. de condi. ⁊ demon. ⁊ l. si cum dies. ff. quā. dies lega. ced. iuncta.
1 l. sed ⁊ si ante. ff. ad trebel. Quod autem † restitutio fideicōmissi fieri non possit autoritate senatusconsulti trebelliani ante euentum cōditionis, seu purificationem fideicōmissi hmōi, etiam voluerunt Jaco. de Rauē. ⁊ Pet. quos refert ⁊ sequitur Cyn. in. l. post mortē. C. de fideicom. ⁊ idem ibi voluerunt Bar. Alb. Ang. Pau. de cast. ⁊ do. Jas. may. ⁊ Jo. de imo. in. d. l. sed ⁊ si ante, quā legit cum. l. sed ⁊ si alio. §. si quis sub cōditione. ff. ad treb. Heres enim sic grauatus, ⁊ ante diei euentū restituens, non restituit ex voluntate testatoris, vel prout voluit testator. vt no. Cyn. Bar. Albe. ⁊ do. Jas. in. d. l. post mortē, ⁊ Joan. de imo. in. l. sed ⁊ si ante Angel. vero in. d. l. post mortem. dicit eum nō restituere, prout optauit testator. ⁊ Pau. de ca. qd̄ non restituit prout disposuit: qui oēs videntur vnū dicere, scz quod sic restituens nō restituit iuxta voluntatē testatoris. Et vt breuiter dicam, iste articulus deciditur per. d. l. sed ⁊ si ante. cui vt dicit Pau de ca. in. d. l. post mortem, nō potest respōderi. Et quāuis Sal. in hac materia fuerit perplexus, ⁊ eā reliquerit cogitandā: conatur tñ respōdere, dicens post gl. vt pretendit, qd̄ in. d. l. post mortē. erat heres pure scriptus, sed rogatus sub cōditione restituere. In. d. vero. l. sed ⁊ si ante. erat institutus sub cōditione, ⁊ simpliciter rogatus restituere: ⁊ quod ideo ante conditionis euentum restituere non poterat: q2 nec ante aduentū conditionis huiusmodi heres esse poterat. Hoc tamen nō refragatur ei quod dixi: tum q2 nō videtur quod. d. l. sed ⁊ si ante. loquatur in herede sub cōditione instituto, ⁊ simpliciter rogato restituere hereditatē: iste enim casus fuit sufficiēter decisus in lege proxime precedēte dictam. l. sed ⁊ si ante. §. fi. vbi ad literā dicit tex. si quis sub cōditione fuit heres scriptus nihil agit, tametsi paratus sit restituere hereditatem. Si enim sit heres scriptus, ⁊ pendente conditione hereditatem restituens vniuersaliter nihil agit: prout exprimitur in. d. §. fin. propter illam dictionē nihil, que est vniuersalis negatiua. l. si is qui ducenta. §. vtrū. ff. de re. du. ⁊ l. ij. ff. cō. diuid. quid opus erat subijcere. l. sed ⁊ si ante. ad decidendū, quod si per sic scriptū heredem, ⁊ grauatū restituere fiat restitutio pendente conditione, non transferuntur actiones, profecto non video: q2 ex decisione. d. §. fi. in quo vt dixi dicebatur talem sic restituentē nihil agere: apertissime inferebatur qd̄ non trāsferret actiones. d. l. si is qui ducenta. §. vtrū. ad fi. ad qd̄ facit. c. solite. cum multis si. de maio. ⁊ obed. Dicta igitur lex sed si ante, videretur superfluere: quod non est dicendū: per id qd̄ habetur in. j. consti. C. §. quibus. Tuz ⁊ q2 glo. in. d. l. post mortē. super verbo restituere, non solum intellexit. d. l. sed ⁊ si ante, in herede sub conditione instituto, ⁊ rogato restituere, prout visus est velle sentire. Sal. sed etiam in herede pure instituto, ⁊ sub conditione grauato. Et in vtroq; casu dicit restitutionem factā pendente conditione esse nullā. Quod si non creditur, legatur ipsa gl. ⁊ cōsideretur qualiter Sal. dicere potuerit qd̄ doct. recitent gl. predictam aliter quam dicat: q2 gl. dicit vtrūq;. ⁊ doct. nihil referunt quod gl. non dixerit. Dico igitur concludendo, quod per dictam pretensam restitutionem per dictam Philipponā, vtpote non factā iuxta dispositionem testatoris, transferri nō potuerint, nec sunt translate actiones, nec iura: ⁊ signanter autoritate senatusconsulti trebelliani: ⁊ ita male exposuit ⁊ male exponit dictus Pōtius, quod venerabili conuentui fratrū minorum loci brinonie nō competierit aut cōpetat actio ex testamento contra eundē Pontiū heredem grauate heredis: q2 imo cōpetebat ⁊ competit, ⁊ contra substitutos agere nō potuit nec potest, vtpote in quos nōdum sunt trāslata
2 iura autoritate dicti senatuscōsulti trebelliani. ¶ † Ad secundū quesitū dico ⁊ respōdeo, qd̄ suppositis pro veris his de quibus in casu, potuit ⁊ potest dictus Pōtius ad duplum cōueniri: hoc est pro trecentis flore. dicto venerabili conuentui legatis ⁊ relictis: ⁊ pro alijs trecentis. pro eo q2 interpellatus extra iudiciuz de illos soluendo hoc facere supersedit seu distulit, ⁊ passus est se in iudicium euocari: per id quod habetur in. §. item mixta. ⁊ quod ibi scribentes. instit. de actio. ⁊ qd̄ no. Jo. and. in addit. ad Spec. tit. de testa. §. in primis. in addit. exordiente, in legato facto ecclesijs vel pijs locis. Alias remissiōes ponit. d. Jas. may. in. d. §. itē mixta. ad fi. quē legit cū. §. ex maleficijs. insti. de. actio.
3 ¶ † Ad tertium dico ⁊ respondeo quod, quanuis possit fortasse idem venerabilis conuentus petere summam de qua ibi pro suo interesse: forte tamen magis expediret supersedere a petitione illius: ne casus nimium exaggeretur, ⁊ ne testatores retrahātur a pijs legatis ⁊ relictis. Dicit enim gloriosissimus apostolus, Omnia mihi licent, sed non omnia expediunt. Et alibi dicit, casum esse attendendum quid liceat secūdum equitatem: quid deceat secundum honestatem: ⁊ quid expediat secundum vtilitatē. cap. magne deuotionis. de voto. Et ita videtur, sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

¶ Argumentum.

Pro promissione alterius factum concernente, etiā vxoris, que fecit quod in se est non tenetur, si dolus absit. A. F.

1 ☞ Conuentio debet secundum verba in ea deducta interpretari.
2 Stipulatio facta ab eo ⁊ per eum, cuius non interest, pro nulla habetur.
3 Periurium non incurritur sine dolo: quo cessante non potest quis dici periurus.
4 Difficultas excusat a dolo ⁊ periurio.
5 Mulierum genus auarissimum est.

¶ De inutilib. stipul. Consi. lxix.

Punctus questionis talis est. Dudūz anno scz dñi. M. ccccc v. ⁊ die x. mensis Januarij, fuit matrimoniū cōtractū per verba de futuro per ⁊ inter honorabilē virum Joānem gayeti, alias Barlatonis ex vna parte, ⁊ honestam iuuenem Peronetam duplicis, filiam quondam naturalem ⁊ legitimam honorabilis quondam viri magistri Guiffredi duplicis ex alia parte: in quo inter cetera honorabilis vir Joānes duplicis, tutor ⁊ tutorio nomine pfate Peronete, dedit, cōstituit, ⁊ assignauit eidem Joanni gayeti spōso futuro presenti, stipulāti ⁊ recipienti pro se ⁊ suis heredibus, in dotē ⁊ p dote pdicte Peronete, ⁊ p omni iure, droitura, parte, portione, successiōe, legitima, ⁊ quauis alia reclamatiōe, sibiipsi Peronete spectātibus ⁊ competituris tunc vel in posterū quouis modo in omnibus vniuersis ⁊ singulis bonis suis eiusdem Peronete paternis maternis fraternis ⁊ sororinis mobilib9 ⁊ immobilibus presentibus tūc ⁊ futuris, noningētos, seu nouem centū florenos parue monete currentis, vna cū suis ipsius Peronete vestibus nuptialibus, secundū statū ⁊ facultatem dotis ⁊ personarum predictarum: quos noningentos florenos soluere

conuenit

conuenit ⁊ ꝓmisit in terminis inibi assignatis. Et nihilominus fuit actum inter dictos Joannem duplicis tutorē predictum, ⁊ Joannem gayeti gratis ⁊ sponte cōcessum vt pretenditur, quod mediātibus summa dotali ⁊ vestibus huiusmodi, idem Gayeti quittari facere teneretur in crastinum nuptiarū per dictā Peronetam eius sponsam futuram Oliue eiusdē Peroncte sorori omnia vniuersa ⁊ singula eiusdem Peronete bona paterna, materna, fraterna ⁊ sororina quecūqꝫ pro omni iure, successione, siue escheuta, si in premissis bonis illā in futurum euenire contingeret. Deinde vero matrimonium predictū fuit per verba de presenti contractum, ⁊ in facie sancte matris ecclesie solennizatum, ⁊ nuptie facte: ⁊ deinde idē Gayeti requisitus quatenus faceret qḋ dicta Peroneta eius vxor dicte Oliue sorori quittaret ⁊ remitteret bona predicta: qui propterea eandē Peronetam sepe requisiuisse dicitur, quatenus qnittantiā ⁊ remissionē huiusmodi faceret: qḋ facere recusauit ⁊ recusat: pro eo qꝛ, vt supponitur in facto, ipsa enormissime lederetur si pro florenis noningentis quittaret ⁊ remitteret dicta bona: cū vt dr̄ ea pars ⁊ portio, quā habet in solis bonis paternis, ascendat ad valorē bis mille flor. monete superius mentionate. ¶ Quesitū est quid iuris. An scꝫ idem Gayeti cēseri debeat a cōuentione de qua supra excusatus ⁊ quoad iuramentum ⁊ quoad pretensum interesse dicte oliue.

1 † Pro cuius quesiti solutione premitto, quod dicta cōuentio nō videtur prima facie habere efficaciā: qꝛ aut in ea censetur fuisse facta promissio per dictū Joannē Gayeti dicto Joanni duplicis stipulanti ⁊ recipiēti nomine proprio suiꝗ ipsius Joānis, aut tutorio nomine ꝑdicte Peronete, aut noīe dicte Oliue. Si noīe proprio sui ipsius (qḋ tamen verba cōuentionis sonare non videntur) nulla fuit sibi actio quesita, pro quo allegasse sufficiat. l. j. §. si seruus meus. vers. nullius momēti. ff. de stipu. ser. §. si quis alij. ⁊ §. alteri. vers. nihil agit. instit. de inuti. stipu. ⁊ l. certi cond. §. qm̄. vers. nulla. ⁊ qḋ ibi Bal. ff. si cer. pet. facit. l. si ita stipulat⁹. §. grisogonus. ver. nullā obligationē ⁊c. ⁊ qḋ ibi Ang. ff. de verb. obl. ⁊ ꝙ no. Ang. Raph. ⁊ Pau. de ca. in. l. stipulatio ista habere licere. §. alteri. ff. de ver. ob. Et quāuis gl. ⁊ Bar. videātur, quos ibi sequitur Alex. de imo. ibi sentire contrariū: hoc tamen eorū dictū non nocet ei qḋ dixi: qꝛ dictū glo. ⁊ sequaciū posset intelligi ḃm Alex. procedere eo casu quo dictū extitisset, quod dictus Gayeti promittebat prefato Joāni duplicis stipulanti qḋ ipse faceret ⁊c. ⁊ ita intellexit Alexā. in. d. §. alteri. ibi, ⁊ hoc intelligo verū quando stipulatio fuit cōcepta per hec verba, promitto tibi: qḋ: nō fuit factū in casu de quo queritur. Non igitur videtur qḋ idem Joannes aliquā actionē sibi quesierit. Si vero censeat̄ idem Joānes duplicis fuisse stipulatus nomine ꝑdicte Peronete, ⁊ sic qḋ dictus Gayeti eidē duplicis stipulanti pro ⁊ nomine eiusdem Peronete promiserit quod ipse faceret quod eadem Peroneta quittaret ⁊c. tunc cōuentio non valuisset: qꝛ per eam videretur actio acquisita: non quidem ipsi duplicis, qui non suo nomine, imo nomine ipsius Peronete fuisset stipulatus: sed ipsi Peronete, nomine cuius ⁊c. Qꝛ dictus Gayeti efficaciter obligari non potuit eidē Peronete ad hoc vt faceret qḋ ipsa quittaret bona paterna ⁊c. Quinimo esset hec cōuentio ridiculosa. Cui tñ intellectui magis videntur adaptari verba eiusdē conuentionis, quā alteri: pro eo qꝛ in cōuentione hm̄oi facta est mentio de officio tutoris: de hoc enim mētio facta extiterat in cōstitutione dotis. Et ita videtur dictus duplicis fecisse hoc pactū tutorio nomine eiusdē Peronete, per id qḋ no. Ange. in. l. sed si ex stipulatu. ff. de verb. obl. qui pro hoc allegat no. in. l. quacunqꝫ ratione. ff. de procur. ⁊ moder. qui etiam sequuntur dictū Ang. in. d. l. sed si ex stipulatu: qui pro hoc allegant. l. cū post. §. j. ff. de

2 admi. tuto. ⁊ l. sciendū. §. tutores. ff. qui satisd. ~G. † Si autē dicamus eundē stipulatū nomine dicte Oliue, tunc videretur qḋ stipulatio non valuisset tanquā ficta, si facta est ab eo ꝑ per eum cuius non intererat acquiri dicte Oliue. d. l. stipulatio ista habere licere. §. alteri. cum suis si. que multe sunt in iure ciuili: ⁊ quod procedit etiā de iure canonico. c. quanquā. de vsur. in. vj. ⁊ tenet Roma. in. d. §. alteri. Ant. de but. in prin. decretalium. circa vlt. char. Pan. in. c. si cautio. de fi. instr. Et hoc sine dubio videretur procedere si iuramentū non interuenisset: sed qꝛ iuramentū interuenit, est maior difficultas; super qua pro nunc nō insisto. Dico tamen ⁊ respondeo qḋ, si ipse Gayeti fecerit aut faciat quicquid potuit aut poterit vt dicta eius vxor renūtiaret aut renūtiet ⁊ quittet, ⁊ ipsa facere noluerit aut nolit, ipse excusabitur a

3 periurio, ⁊ etiam a pretenso interesse dicte Oliue. † A periurio quidē, qꝛ illud non incurritur sine dolo: vt est de mente text. in. l. qui iurasse. in prin. vbi etiā hoc tenet Alexan. de imo. ⁊ doc. ff. de iureiur. gloss. in. c. j. de delic. puero. ⁊ in. c. ex literis. el. ij. de sponsa. Bal. in. l. obseruare. §. proficisci. ff. de off. procōsul. ⁊ de leg. vbi formaliter dicit qḋ cessante dolo nō est quis periurus: idē tenet Pau. de cast. in. l. fi. ff. qui satisd. cog. referens quod idē tenuerit ibi Bal. in vna lectura. Idem consuluit Alex. de imo. consi. xcij. exordiēte. Perspectis his que in themate ⁊c. in. j. vol. ⁊ pro hoc facit bonus tex. in. §. itē opponitur. xxij. q. ij. facit qḋ voluit glo.

4 cōiter approbata. in. c. breui. de iureiuran. que tenet † quod difficultas excusat a periurio: cū propter difficultatē cesset dolus. Quod si verū est: imo qꝛ vt videtur verū est quod periuriū non cōmittatur sine dolo, palā est quod si dictus Gayeti fecerit aut faciat quicquid potest vt dicta Peroneta renuntiaret ⁊ quittaret aut renūtiet, quittet ⁊ remittat, ⁊ ipsa hoc facere noluerit seu nolit, palā est qḋ ipse excusatur ⁊ excusabit̄ a periurio: pro eo qꝛ quelibet causa etiā iniusta excusat quē a dolo ⁊ a pena doli. l. iiij. §. j. ff. de libe. caus. ⁊ ꝙ not. glo. in. l. plagij criminis. C. ad. l. fla. de plagi. gl. in. l. j. ad fi. cū si. ff. de abig. facit. l. iij. §. si quis ignorans. ff. de Sen. syllan. qḋ etiam voluit Pau. de cast. cons. xv. exordiēte, Pro clariore examinatione. vers. item non obstat alia ratio. ⁊ Alex. de imo. in. d. cons. xcij. ⁊ alij in alijs locis. Etiā excusabitur ⁊ excusatur a pretēso interesse, postquā fecit aut fecerit quicquid potuit aut potuerit, nec obtinere potuit aut potuerit vt dicta Peroneta renūtiaret seu quittaret ⁊ remitteret aut quittet ⁊ remittat: per id qḋ habetur in. l. si vehenda. §. pen. ⁊ fi. ff. ad. l. rhod. de iac. ⁊ ꝙ no. gl. fi. ⁊ doc. in. c. ex rescripto. de iureiur. Bal. in. l. fi. ver. item qñ iuratur. C. de non nu. pecu. ⁊ fede. de sen. cons. cxxij. exordiente, Martinus promisit se facturum ⁊c. post Joan. pal. quem sequitur Ant de but. in. c. gemina mulier. vers. sed est dubium quod si promittentes faciant quicquid possunt, de sponsa. Et quanuis Francisc. de Aret. in. l. si ita stipulatus. §. possum. ff. de verb. obl. videatur aliter sensisse, scꝫ quod imo ille qui promisit se facturū ⁊c. teneat̄ ad interesse, etiā si fecerit quicquid poterat, si ille tertius facere nolit: idem tñ doctor fatetur qḋ dicta prima opinio, quā supra retulit, obtineret seu seruaretur in practica propter autoritatē contradicentiū. Que opinio maxime procedit ⁊ procedere debet in hoc casu, attenta vt dixi enormi lesione quā eadē Peroneta incurreret, si pro dictis florenis noningētis quittaret ⁊ remitteret bona paterna: que lesio tollit ⁊ tollere debet coniecturā seu presumptionē collusionis: qꝛ licet oēs homines presumantur regulariter auari. l. cum de indebi-

5 to. in princ. ff. de probat. † genus tñ mulierū est auarissimū. l. sed si ego. ⁊ qḋ ibi glo. ff. ad velle. ⁊ l. si stipulata. §. j. ff. de donat. inter vi. ⁊ vxor. ⁊ vt dicit Bal. in. l. si a sponso. C. de dona. ante nupt. est miraculum quando mulier donat. Dicta igitur Peroneta censenda est recusare facere quittationem ⁊ remissionem predictas, non propter collusionem habitā cū dicto Gayeti eius viro: sed qꝛ nō vult incurrere illā enormē lesionē: ⁊ ita cessat in hoc casu fundamentū quo maxime vtitur Franc. de are. in. d. §. possum. Illud autē certū est, quod dicta cōuentio, quatenus cōcernit de quittādo ⁊ remittēdo bona materna fraterna ⁊ sororina, si mater fratres ⁊ sorores adhuc viuāt, nō valuit nec valet ñ facta est eis absentibus seu nesciētib⁹, sicut nec valeret quittatio ⁊ remissio huiusmodi si fieret eis nescientibus. l. quidā in iure. §. donationem. ff. de dona. ⁊ l. fi. C. de pact. quod etiā voluit Bal. cōsi. cclxxij. exordiente, Quedam puella fuit dotata ⁊c. in. ij. quesito. in. iij. parte. Raph. fulg. consi. lxxiij. exordiente, Paterfamilias habens filium ⁊c. ⁊ in. l. pactum. C. de colla. Pet. de anch. Jo. de imo. ⁊ Gemin. in. c. quanuis pactum. de pactis. in. vj. vbi etiam geor. ma. versi. denuo limita hanc decretalem. ⁊ Allexan. de imo. in. l. stipulatio hoc modo concepta. vers. alias limitationes vide ibi, potest tamen sustineri dicta limitatio. ff. de verborum oblig. Que omnia dixerim ⁊c.

¶ Argumentum.

¶ Nec testamentum nec codicilli sunt vbi illic testium numerus deficit: hic vero vis voluntatis. V. F.

1 ¶ Heres non potest in codicillis institui.
2 Testamentum cui testium numerus deficit insufficiens ⁊ nullū habetur.

¶ De testa. Consi. lxx.

Dispositio seu ordinatio quā dudū, scilicet anno dn̄i. M. cccclxxxj. ⁊ die. vij. mēsis decembris, fecisse legitur prouidus quondam vir magister Hericus durādi mercator ⁊c. non valuit nec valet. † Et qui-

1 dem non vt codicillus: qꝛ vt apparet ex tenore dispositionis hm̄oi, ipse nō videtur voluisse facere codicillū, sed testari: ⁊ hoc colligitur ex eo, qꝛ inibi instituit heredē: quod

2 fieri nō potest in codicillis. Non etiam vt testamentum: † qꝛ illi

non interfuit sufficiens testium numerus. Solum enim presentes extiterunt quinque testes: ⁊ sic neutrum iure valuit. l. nō codicillum, ⁊ qd ibi per omnes scribentes. C. de testa. Et non solum non valuit quoad pretēsam institutionem inibi factam, aut reuocationem heredis antea facte per eundem Henricum de bonesta iuuene Claudia durande eius filia naturali ⁊ legitima, per id quod notanter dicit Bald. in. l. omnimodo. vers. tertio quero, quem sequuntur ibi Sal. Pau. de ca. ⁊ do. Jas. may. C. de inoffi. testa. ⁊ idem voluit Bal. in auth. ex causa. q. vi. C. de libe. pret. vel exher. ⁊ Roma. consil. clxxix. exordiente, Amplissime doctor ⁊c. Sed nec etiā valuit quoad legata, vt ex dispositione huiusmodi peti possint. l. si. §. illud quoque. versi. nec transducere liceat ⁊c. C. de codicil. per quem tex. hoc voluit Bald. in. d. l. non codicillum. in. j. notabili. ⁊ idem voluit etiam in primo notabili Philip. de cor. Et quamuis ad impugnationem dicte pretēse dispositionis possint alia multa induci: qz tamen egregij iurium professores primo scribentes hanc materiam fuerunt plene prosequuti, non decreui vlterius insistere.

¶ Argumentum.

¶ Quod filij de bonis patris negotiantes quādiu in eius sunt potestate lucrantur adeo patris fit, vt ratione talis negotiationis per donationem ipsis filijs factam, filiarum nequeat minui legitima. A. F.

1 Legitima filiarum potest diuersimode habitis diuersis respectibus taxari.
2 Socius suo periculo socijs contradicētibus se mercationi submittens nō tenetur lucra ex hac socijs communicare: nec dāna in hac socijs debent preiudicare.
3 Filius an teneatur patri ad operā industrialē aut obsequialē.
4 Filius an semper nomine patris negotiari censeatur, aut patri semper acquirat.
5 Industria filij an debeat patri in lucris communicari.
6 Filij an possint pro eorum industria petere vltra legitimā quātum extranei pro eadem petere debuissent.
7 Opera persone inter fratres negotiātes presumitur gratuita, ⁊ impensa fraterna amicitia.
8 Legitime taxatio que requirat inspiciēda, aut quos respectus, ⁊ nu. seq.
9 Donatio ob benemerita an ⁊ quo pacto possit tanquam inofficiosa reuocari.
10 Mandatum in non consueto operas suas locare censetur esse gratuitum.

¶ De colla. Consi. lxxi.

PRo faciliore declaratione eorum de quibus queritur parte honorabilium virorum Hugonis, Hippolyti ⁊ Orontij brocardi fratrū de briāsono, premitto qd licet ex dubijs p eos motis nō satis aperte seu clare col-
1 ligatur de quo in indiuiduo dubiū faciant: † puto tamen qd ipsi querere velint ⁊ intendant, an legitima debita quinque eorū sororibus, scilicet Disnarde, Jannone, Joanne, Margarete, ⁊ Marie in bonis honorabilis quondā viri Bertrādi Broncardi, cōis ipsorum omnium patris, taxari debeat non solū habito respectu ad bona non donata: ⁊ que eidem quondam Bertrando remāserunt post factā donationē de qua in casu: sed etiā ad bona donata mentionata in casu mihi exhibite consultationis, ⁊ que latius exprimūtur in instrumēto donationis dudū facte per dictū quōdam Bertrandū Hugoni, Hippolyto ⁊ Orontio. Maior enim erit predicta legitima si taxetur habito respectu nō solū ad bona nō donata: sed etiā ad donata, quam si taxetur solū habito respectu ad bona nō donata: qz in primo casu, cū valor bonorū huiusmodi dicatur esse. xxxij. millium floren. deducto ere alieno ⁊ funeris impensa: legitima dictorū trium masculorū ⁊ quinque feminarum esset semis, seu dimidia pars predictorum bonorū: ⁊ sic ascēderet ad summā sexdecim milliū. auth. de trien. ⁊ semis. §. j. colla. iij. ⁊ transumptiue. in auth. nouissima. C. de inoffi. testa. iuncta. l. papinianus. §. quarta aūt. ff. eo. titu. ⁊ sic legitima cuiuslibet, cum sint octo liberi, ascenderet ad valorē duorum milliū flore. Si vero legitima taxaretur solū habito respectu ad bona nō donata, que prout ex casu colligitur sunt solū valoris. xxiiij. milliū flore. cum bona donata dicant cōi estimatione valere octo mille flore. tunc legitima dictorū octo liberorū esset valoris duodecim millium flore. ⁊ sic legitima cuiuslibet esset mille ⁊ quingentorū flo. Ex quibus infertur quod, si fieret taxa secundū primum modum dotis dictarum filiarum: ⁊ legata eis relicta per dictum quondam Bertrandū non sufficerēt ad legitimā, sed deessent cuilibet floreni quingenti: ipse possent agere ⁊ petere supplementum. l. omnimodo. C. de inoff. testa. Si vero taxaretur iuxta secundū modum, tunc dotes ⁊ legata facta predictis Disnarde, Joannone, ⁊ alijs sufficerent ad legitimā: ⁊ ita non possent aliud petere in ⁊ super bonis paternis: cum idem quondā Bertrandus eis dare vel relinquere non teneretur vltra legitimam. d. auth. de trien. ⁊ semis. §. j. ¶ Secundo premitto quod, si supponerem in dicto casu qd prefati Hugo, Hippolytus, ⁊ Orontius fuissent negotiati: ⁊ se exercuissent in arte mercatoria, ⁊ cum pecunia dicti eorū quondam patris, emendo, vendendo, ⁊ alias negotiādo cum dicta pecunia, ac proprijs nominibus ⁊ periculo eorūdē Hugonis Hippolyti, ⁊ Orontij, tunc certū esset quod lucra per eos facta eisdē Hugoni, Hyppolito, ⁊ Orontio pertinerent tanquā quid aduētitium. l. ideoque. §. si mandauero. ff. mand. l. si vnus ex socijs. §. si q. vers. vnus. ff. pro so. quod ēt voluit Roma. in auth. ex testamento. vnde aliter videtur considerandū. C. de colla. ⁊ consi. cccclxix. exordiente, Quoad primū preposite consultationis articulū ⁊c. vers. tertio casu, ⁊ idē voluit Phil. de corn. in. d. auth. ex testamēto. vers. secundo casu. ⁊ do. Jas. may. in. l. illud. versi. aut filius negotiatur cū pecunia patris sed nomine proprio ipsius filij. C. de colla. pro quo optime facit quod voluit Bar. ⁊ quem ibi sequuntur doc. in. l. qz poterat. §. si. ff. ad trebel. vbi no. Bar. quod si duo sint socij vnius mercantie, ⁊ vnus velit ire pone Venetias: alter contradicat: ⁊ ille volēs ire dicat, volo ire meo periculo: ⁊ sic vadat, ⁊ multa lucretur, socius nō debet habere partē in lucro huiusmodi. Et dicit Bar. qd ita fuit determinatū. Sed ex themate mihi date consultationis non possum concipere, qd dicti Hugo Hippolytus ⁊ Orontius mercati seu negotiati extiterint. aut se in arte mercatoria exercuerint proprijs eorū nominibus ⁊ periculo: ⁊ sic nō puto qd ex hoc capite possint ipsi Hugo, Hyppolytus, ⁊ Orōtius pretēdere, qd lucra per eos facta fuerint eis acqui-
3 sita. ¶ † Preterea ⁊ tertio premitto qd, si nos supponeremus qd ipsi Hugo Hyppolytus ⁊ Orōtius fuissent mercati, ⁊ artē mercatoriā exercuissent suis ipsorū ⁊ dicti Bertrandi eorū quōdam patris nominibus, ⁊ cum pecunia paterna, tunc lucra fuissent cōmunia inter eos ⁊ patrē: ⁊ vna pars lucrorum hmōi debuisset paterne pecunie adiudicari: alia vero industrie personarum. vt no. Roma. Phil. de cor. ⁊ do. Jas. may. in locis superius allegatis. Et idem esset si essemus in dubio, an suis ipsorū nominibus, aut nomine patris, ⁊ cum ipsius pecunia hoc fecissent: vt etiā voluit Phil. de cor. ⁊ Jas. vbi supra, ⁊ est secundū eos de mente doc. qui pro hoc solent allegare, qd licet pecunia ad patrē spectet, tamen opera industrialis spectat ad filiū: qz prout dicit ⁊ declarat Bal. in. d. auth. ex testamento. vers. decimū capitulum, filius non tenetur prestare patri operam industrialē: quamuis secus sit in opera obsequiali. ar. l. sicut. ff. de ope. libe. ad quod facit. §. quod autē. institu. per quas perso. nob. acqui. Fateor autem qd Roma. in. d. auth. ex testamento. ⁊ loco superius allegato. ⁊ in. d. cōsi. cccclxix. ⁊ Pet. de vbal. in suo tract. de societate, parte. v. vers. quarta fuit opinio do. Ludo. senserint, quod isto, vltimo casu: hoc est quādo
4 sumus in dubio, † censeatur filius negotiari nomine patris: ⁊ qd propterea lucra eidē patri acquirantur. l. post mortem. §. j. ⁊ l. fin. ff. quā. ex fac. tuto. sz ſm Phil. de cor. ⁊ Jas. vbi supra doct. cōmuniter sentiunt contrariū volentes, qd isto casu lucra veniant diuidēda inter patrem ⁊ filium: sed quomodo debeant diuidi sunt opiniones. Bar. enī in. l. j. §. nec castrense. ff. de castren. pec. ⁊ in. l. cum oportet. in princi. C. de bo. que lib. ⁊ in multis alijs locis fuit in opinione, qd dimidia pars lucrorum hmōi deberet adiudicari paterne pecunie: alia vero dimidia pars industrie persone filij: ⁊ sic quod lucra primo deberent diuidi per medium: ⁊ hanc opinionem sequuntur multi: ⁊ signanter Roma. in dicto consilio cccclxix. vbi dicit se nolle in consulendo discedere ab opin. Bart. in quo semper esse solet substantia veritatis. Alios vero etiam hanc partem tenentes non refero. Bal. vero in dicta auth. ex testamēto. ⁊ in. l. cū oportet. C. de bo. que lib. visus est ponere aliam theoricam. Dicit enim opi. Bar. de qua supra nullo iure esse fundatam: sed procedere de sua ceruice, aut rusticali equitate: ⁊ subiungit secundū Jaco. butr. diuisionem lucri non esse faciendā secundum opin. Bar. vniformiter, scz vt semper lucrū huiusmodi diuidat ⁊ assignetur p dimidia parte paterne pecunie, ⁊ p alia dimidia parte industrie filij: sed debet fieri arbitrio boni viri, cōsiderata quātitate paterne pecunie, ac qualitate ⁊ industria per-
5 sone filij. † Quid enim scōm eum si pecunia paterna erat centū, ex qua filius singulari eius industria lucratus fuerit mille, cum tamen alius lucratus non extitisset ducenta: certe tunc iniquum esset dicere id qd Bart. voluit, scz qd dimidia pars lucri debeat assignari paterne pecunie: ⁊ sic qd pater, qui nō tradidit nisi centum, debeat habere quinquaginta in lucro, vbi alias nō habuis-

ſtet niſi cẽtum. Voluit ergo Bal. quod iſto caſu maior portio de-
beat aſſignari induſtrie filij, quam paterne pecunie, ar. l. ſi heres
inſtitut⁹. ff. ad. l. fal. Pro hoc dicto Bal. inducit multa Roma.
in. d. cõſi. cccclxix. ⁊ illud dictum ſecutus eſt ipſe Roman⁹. in. d.
aut. ex teſtamento. Sequuntur etiã multi in. d. l. cũ oportet: ſed
ſuper hoc non puto eſſe inſiſtendum: qꝛ non credo hunc eſſe ca-
ſuʒ noſtrũ, ſcʒ ꝙ dicti Hu. Hippolyt⁹ ⁊ Orõtius negotiati aut
mercati extiterint cõmunibus nominib⁹ ⁊ eorũ ⁊ dicti quondaʒ
patris, aut ſimpliciter: ſʒ potius noĩe ⁊ periculo dicti eoruʒ pa-
tris: qđ etiã colligitur ex inſtrumẽto dicte donationis: vbi dicit
dictos Hugonẽ, Hippolytũ, ⁊ Orontiũ ſeruiuiſſe prefato Ber-
tran. eorũ patri, dictum ſcʒ Hugo. xxv. annis, ⁊ prefatos Hip-
polytum ⁊ Orontiũ taʒ ſimul quã diuiſim. xv. annis, mercando,
⁊ alias operando cum, ipſo ſtando: ⁊ quicquid eorũ opera ⁊ indu-
ſtria facere ⁊ acquirere ſeu ſuplucrari potuerint tam in preſenti
patria quã in alijs partibus ⁊ ꝓuincijs eidẽ ſuo patri cõmodã-
do ac in vſum, cõmodũ, ⁊ vtilitatẽ ⁊ domũ, eiuſdem Bertrandi
eorũ patris cõnectãdo, totãqꝫ ſuã iuuenilẽ etatẽ ꝓ ſeruitio ipſi⁹
ac ampliatione ⁊ augmentatione patrimonij ⁊ ſubſtantia pater-
na exponẽdo, ⁊ alias faciendo prout quilibet veri ac obediẽtes ⁊
ſolertes filij erga ſuũ patrẽ facere debẽt ⁊ tenent. Et poſtq̃ pauca
ſubijciuntur hec verba. Cõſideratis etiam pro premiſſis, cauſan-
tibus maxime laboribus dictorũ ſuorum filiorũ, qui tanto tẽpo-
re laborauerunt ⁊ quicqd ſuplucrabant eidẽ eorũ patri cõmuni-
cauerunt: ꝙ grãdis pars bonorũ que ipſe poſſidet opera dicto-
rum filiorũ ꝑuenit ad eundẽ ⁊c. Ex quib⁹ omnib⁹, ſi ꝑut oportet
opportune cõſiderentur, aperte colligit, eoſdẽ Hugo. Hippoly-
tũ, ⁊ Orõtiũ nõ nominib⁹ eoruʒ ꝓprijs, ſeuipſorũ ⁊ dicti Bertrã-
di eorũ patris vel etiã ſimpliciter fuiſſe negotiatos aut merca-
tos, ⁊ ſe in arte mercatoria exercuiſſe: ſed potius mãdato ⁊ nomi-
ne patris. Quo fit vt ſiue in hac re miniſtri patris extiterint, ſi-
ue procuratores: omnia dãna ac omnia lucra ſiue queſtus ⁊ ob-
uentiones eidẽ quõdam Bertrando patri ꝑtinuerint. l. qui pro
prio. §. ꝓcurator. ff. de ꝓcura. l. ij. ⁊ l. ſi negotia. ff. de neg. geſt. l. ſi
quis putans. §. ſiue autẽ. ff. cõ. diuidũ. l. j. cũ quatuor tribus ſeq.
vſqꝫ ad. §. ſed ⁊ ſi immenſa, ⁊ l. ſi cũ vilico, ⁊ l. pe. in fi. ff. de inſtit.
actio. ⁊ d. l. qđ procurator ex re. ff. de ꝓcura. ꝓ quo optime facit,
qꝛ vt ſuperius dixi, ſi dicti filij omnes queſtus ⁊ lucra ad compu-
tũ ⁊ rationes patris ⁊ in eius arca poſuerunt, non ſibiipſis, nec
ad eorũ vtilitatem mercabantur, aut ad eorũ negotiationẽ exer-
cebant: ſed ipſi patri lucrabant: ⁊ ad patris vtilitatem negotia-
tionẽ exercebant. l. lucius, la grande, ⁊ l. lucius in teſtamento, et
qđ ibi gl. in verbo voluiſſe, ⁊ l. cum pater. §. filia. ff. de lega. ij. Et
iſto caſu, ſcʒ qđ omnia querantur patri, voluit Ange. cõſi. lxxxi.
exordiente, pater habens plures filios ⁊c. ver. In cõtrariuʒ qđ
omnia lucra ad patrem pertineãt, ⁊ ideʒ voluerũt Rom. ⁊ Phi-
lip. de cor. in. d. aut. ex teſtamento. C. de colla. Roma. in allegato
conſi. cccclxix. ver. j. caſu ⁊c. Pet. de vbal. in. d. ſuo tracta. de ſo-
cie. verſi. j. caſu, ⁊ do. Iaſ. may. in. d. l. illud, verſic. vlti. eſt opinio
Lud. ⁊c. C. de coll. Et vt mihi videtur vltime opinioni nemo cõ-
tradicit: vel ſaltem hec eſt communior: ⁊ ideo obſeruanda ⁊ in iu-
dicando ⁊ in conſulendo. l. j. ver. crebrior apud veteres opinio.
ff. de offi. queſto. c. nonimus, ⁊ qđ ibi Ant. de but. de ver. ſig. c. de
inducijs. iij. q. iij. ⁊ qđ no. Hoſtien. Ioan. and. in nouel. ⁊ alij ſcri-
bentes in. c. j. de conſti. ⁊ doct. in. l. ſi. C. de pe. iudi. qui male iudic.
Stat igitur concluſio in hoc, ꝙ q̃uis Hugo, Hippolyt⁹, ⁊ Orõ-
tius pericula ⁊ labores multos ſumpſerint in equitãdo, laborã-
do, mercãdo, ⁊ ſe in arte mercatoria exercendo: ⁊ ſic faciendo ad-
auxerint eorũ induſtria ⁊ labore. Patrimoniũ ⁊ facultates di-
cte Bertrãdi eorũ quondã patris: nõ poterant tamẽ petere, vel
ſibi vendicare aut petere partem aliquã, vtpote mediã vel aliaʒ
in lucris per eos factis: q̃uis hoc videat durũ ⁊ aſperũ: ⁊ quidẽ
6 plurimũ. ¶ †Sed ſupeſt difficultas, an ſaltẽ ꝓfati Hugo, Hip-
polytus. ⁊ Orontius, qui vt dixi ꝑ annos ſuperius mentiona-
tos negotiati extiterũt, ⁊ eorum induſtria facultates ⁊ patrimo-
niũ dicti quondã Bertrandi adauxerũt, poſſint ⁊ valeant pretẽ-
dere ſibi fuiſſe aliquid debitũ per dictum quondam eorum pa-
trem, ſaltem tantum quantum dari ⁊ ſolui debuiſſet tribus ex-
traneis ſeruitoribus, ⁊ eis in induſtria ⁊ opera ſimilibus; vt ſic
poſſint tantum de patrimonio ſeu facultatibus dicti quondam
eorum patris per viam exceptionis detrahere ad diminutionẽ
legitime ſuperius mentionate, quantuʒ petere poſſent tres ex-
tranei in induſtria ⁊ operis ſibi ſimiles prout alias in ſimili di-
ci ſolet de herede. eodemqꝫ per vniuerſale fideicommiſſum gra-
uato: de quo dici ſolet, quod per viam exceptionis ſibi poſſit cõ-
ſulere, ⁊ in reſtitutione fideicommiſſi huiuſmodi detrahere id
quod ſibi debebitur, etiaʒ ſi non fecerit inuentariũ, per id quod
no. Bald. ⁊ moder. in. l. debitori. C. de pac. Pau. de caſtr. in. l. ab
omnibus. §. ſi. ff. de lega. j. Ange. in conſil. clxiij. Alex. de imol. in
l. ita tamẽ. §. ſi ex trebelliano, ⁊ l. debitor. ff. ad trebel. ⁊ tã Paul.
de caſt. quã alij in alijs ſuis commentarijs ⁊ conſilijs. Ad quod
reſpondeo, qđ ſuper hoc videntur eſſe opiniones. Ang. enim in
dicto conſi. lxxxi. verſ. nec poſſunt dicti filij petere ſalaria, vide-
tur voluiſſe quod filij non ſolum nõ poſſint petere partem in lu-
cris eorum induſtria factis: ſed nec ſalaria de laboribus per eos
impẽſis. Pro quo multa inducit. Et idem voluit do. Iaſ. in. d.
l. illud. verſ. principaliter ⁊c. ibi, breuiter in queſtione Fulgo. te-
neo contrarium ⁊ ita conſulerem. C. de colla. vbi commemorat ⁊
ſequitur doctrinam Ange. in. d. conſi. Allegat preterea id quod
no. ⁊ decidit Bal. in. c. j. circa mediũ, de beneficio fratris: vbi po-
nit queſtionem de duobus fratribus ruſticis ſimul commorãti-
bus: ⁊ dicit quod ſi vnus acquiſiuit cum bobus cõmunibus, hoc
7 lucrũ debet eſſe cõmune inter fratres: †eo qꝛ opera perſone in-
ter fratres negotiãtes preſumitur gratuita, ⁊ impenſa frater-
na amicitia. l. ex duobus. in prin. ff. de neg. geſt. Pet. de anch. conſi.
lviij. exordiente, Plura dubia elicita ſunt ⁊c. in tertio dubio: qđ
tamen nõ habeo cõpletum in impreſſis, ſed in alijs ſic. Fateor ta-
men qđ hanc ſententiã Bal. in vltimo dicto impugnat do. Iaſ.
in. l. ſi. verſ. ſed quid erit contra ſi duo fratres ⁊c. C. de collat. Et
ſi nos ſequamur hãc opinionem, ſcʒ quod dicti Hugo, Hippo-
lytus, ⁊ Orontius nihil petere potuiſſent pro eorũ laboribus, ⁊
quod ꝓpterea pater in ſtricta ⁊ ciuili iuris ratione in nullo eis
teneretur propter dictos eorum labores ac ſeruitia ⁊ lucra inde
ſecuta: tunc videretur qđ legitime predictarũ ſororuʒ eorũdem
Hugonis, Hippolyti, ⁊ Orontij nõ debuerint aut debeãt dimi-
nui propter dictã donationẽ: ſed debuerint ⁊ debeãt taxari per-
inde ac ſi illa facta nõ extitiſſet, per id qđ habetur in. l. j. iũcto eo
quod ibi not. glo. magna. in prin. ⁊ qđ ibi doct. C. de inoffi. dona.
8 †Ex quorũ dictis ſatis percipitur, qđ in taxanda legitima de-
beant inſpici non ſolũ bona que remanſerũt poſt donationẽ: ſed
etiã bona donata. Et procedit hoc, vt etiã ex eorũ dictis perci-
pitur, nõ ſolũ eo caſu quo donatio fuit inofficioſa: in quo loqui-
tur auth. vnde ⁊ ſi parens. C. de inoff. teſt. ſed etiã eo caſu quo nõ
fuit inofficioſa: quando ſcʒ bona non donata, ⁊ ſic ea que reman-
ſerant poſt factã donationẽ, ſufficiebant ad legitimã cuilibet fi-
liorum. Hoc etiã bene expreſſit Pau. de caſt. conſil. ccclij. ſcõm
verã quotam quãuis quotetur. ccclxxv. exordiente, Dubitatio
que fit contra neptẽ procedit ⁊c. in nouis cõſilijs. Et fuit etiam
de mente Phil. de cor. conſi. cxc. exordiente, Pro deciſione pre-
ſentis cõſultationis. ver. quarto dubitari poteſt ⁊c. in. ij. vol. niſi
eo caſu quo donatio fuiſſet modica: quod nõ videtur hic fuiſſe.
Et quãuis ſuppoſita veritate dictorũ ſeruitiorũ, ⁊ eorũ que po-
nantur in caſu: que vt puto probari poſſunt aliter quã per aſſer-
tionem patris factam in inſtrumẽto dicte donationis, donatio
predicta fuerit non quidẽ donatio ſimplex, ſed remuneratoria:
⁊ ſic ob cauſam, ſaltẽ quatenus ſeruitia ⁊ benemerita concurre-
bant cũ valore bonorũ donatorum: per eam tamen non videtur
potuiſſe diminui legitima, per id quod voluit gl. in. d. auth. vn-
de ſi parens, ſuper verbo falcidie: ibi, hic vt extraneo. Ex qua
9 colligunt Fulgo. Pau. de caſt. ⁊ do. Iaſon may. †quod donatio
etiam ob benemerita facta poteſt tanquam inofficioſa reuocari
vſqꝫ ad legitimã filiorum: ⁊ ſic pater non poteſt quenquã remu-
nerare in preiudiciũ legitime filioruʒ: cuius tamen contrarium
fieret ſi in taxatione legitime non haberetur reſpectus ad bona
donata propter remunerationẽ, etiam eo caſu quo donatio non
eſſet immenſa, vt in caſu de quo queritur. Ideo autem ſuperius
preſuppoſui, qđ dicta ſeruitia ⁊ benemerita predictorũ filiorum
probari poſſint aliter quam per aſſertionẽ dicti quõdam Ber-
trandi, qꝛ certũ eſt quod illi aſſertioni non ſtaretur in preiudi-
cium legitime dictarum filiarum. Pro quo allegaſſe ſufficiat id
quod no. Spec. ⁊ Io. and. tit. de inſtr. edi. §. nunc videndũ. verſi.
ſed nunquid patris confeſſio Ant. de but. in. c. quanuis. vbi etiã
Panor. de re iudi. Bar. in. l. cum quis decedẽs. §. codicillis. cir-
ca medium. ff. de leg. iij. ⁊ Alex. de imo. conſi. xlv. exordiẽte, Ha-
bita ſuper his de quibus dubitari cõtingit opportuna animad-
uerſione ⁊c. in. j. vol. ⁊ conſi. xxvj. exordiente, Viſo ⁊ conſiderato
themate premiſſo ⁊c. in. ij. volu. Sed ſi teneremus aliã opinio-
nem, ſcʒ quod quãuis lucra facta per dictos Hugonem, Hippo-
lytum, Orontiũ fuerint dicto quondã Bertrando acquiſita: po-
tuerint tamẽ ipſi Hugo, Hippolytus, ⁊ Oronti⁹ petere ſalariũ
de ⁊ pro ſeruitijs impenſis, ⁊ laboribus ſumptis: prout videtur
voluiſſe Fulg. in. d. l. illud. C. de collat. quem commemorat ⁊ non
impugnat Alex. de imo. in addi. ad Bald. in. l. ſi patruus. ſuper
verbo maior. C. cõ. vtri. iudi. ⁊ vr̃ fuiſſe de mente Phil. de cor. in
d. l. cũ oportet. tũc videretur qđ legitima predictarũ filiarũ de-
beret taxari habito reſpectu non ſolum ad bona non donata, ſed
etiã ad bona donata: prius tñ deducto ⁊ detracto eo quod eiſdẽ
Hugoni, Hippolyto ⁊ Orõtio per patrẽ debebatur ad cauſam
laborum per eos ſuſtentorum in laborando ⁊ acquirendo: quia
iſtud videtur eſſe aduentitiũ eorũdem Hugonis, Hippolyti, ⁊

Orontij.d.l.cum opoꝛtet,in prin.⁊ qđ ibi Bar.Bal.⁊ Ange.Et
iſtud dictum videtur habere magnam equitatem.Puto tamen
qđ difficile eſſet hoc obtinere:propter id qđ in terminis ꝓprijs
decidit Ange.in.d,conſi.lxxxi.ver.nec poſſunt,⁊ ſequit do.Iaſ.
10 in.d.l.illud,qui ꝑ hoc inducũt,† qđ mandatũ ſoleat eſſe gratui-
tũ in nõ conſueto operas ſuas locare.l.j.in fi.ff.manda.⁊ qđ filij
ex debito reuerentie aſtricti extiterint obedire licitis ⁊ manda-
tis patris,per iura que plenius inducit Ang.Et in hanc ſentẽ-
tiam inclinare videtur Fulg.in.d,l.cum opoꝛtet:quãuis vt pre
dixi aliter ſenſerit in.d.l.illud.C.de colla.vbi tamen nõ omnino
loquitur in terminis noſtris:ſed in filio maioꝛe natu,qui guber
nauit domeſtica negotia,⁊ curam poſſeſſionũ habuit:alius vero
filius minoꝛ natu nihil egit:quo caſu dicit Rapha.Fulgo.ꝙ ſit
equum vt filius primus recipiat ſalariũ ante diuiſionem.Subij
cit tamen quod vix poſſet obtineri:⁊ quod aliquando petitum a
fratre maioꝛe natu vidit nõ obtẽtũ.Et ita puto cõſultius eſſe di
cere qđ dicte legitime taxari debeant habito reſpectu ad dicta
omnia bona tã donata ꝙ̃ nõ donata:etiam nullo detracto aut de
ducto pretextu ſalarij dictoꝛum Hugonis,Hippolyti,⁊ Oron
tij.Et ita mihi videtur,ſub coꝛrectione cuiuſlibet domini meli⁹
ſentientis:ꝙ̃uis revera equitas videatur multum pugnare pro
eiſdem Hugone,Hippolito,⁊ Oꝛontio.

Argumentum.

Si filius ante ſecundas patris nuptias eum heredem inſti-
tuat,non eũ releuat a penis,per quas pꝛopꝛietatem perdit bo-
noꝛum que filius ipſe a matre,eadẽꝗ huius patris pꝛopꝛie vxo
re habuerat:ſi vero poſt,eum releuat. V. F.

1 Ad ſucceſſionem defuncti pꝛimo vocantur liberi, ſublata
differentia ſexus ⁊ patrie poteſtatis.
2 Penis quibus punitur mulier habens filios ex pꝛimo matri-
monio,⁊ conuolans ad ſecunda vota,iiſdem punitur vir eodem
caſu,⁊ nu.ſeq.
3 Clauſula iſta,ſi non valeat iure teſtamenti valeat iure codicillo
rum aut donationis cauſa moꝛtis,quid operetur.
4 Liberi pꝛimi matrimonij poſſunt releuare patrem aut matrem
a penis,quas incurrere poſſent conuolando ad ſecunda vota:
eos in hoc licentiando.

De ſecun.nupt. Conſi.lxxij.

Ex themate mihi viſo exhi
bite cõſultationis parte pꝛouidi viri Gileti beraudi
loci montiſdraconis fuerũt tria dubia elicita;quib⁹
reſpondit nobilis ⁊ egregius vir domin⁹ Ioãnes marie iuriũ
1 pꝛofeſſoꝛ pꝛimo ſcribens.† Et pꝛimo quo ad pꝛimũ queſituz ad-
hereo reſponſioni eiuſdẽ do.Ioannis:⁊ dico qđ Doniele Ber-
gerie abinteſtato vita functe ſucceſſerũt equis poꝛtionib⁹.Ste
phanus,Petrus,Catharina,⁊ Ioanna berande,eius quondã
filij naturales ⁊ legitimi,aut.de here.abinteſt.§.j.coll.ix.⁊ tranſ
ſumptiue in aut.in ſucceſſione.C.de ſuis ⁊ legi.⁊ iſtud nõ habet
dubium. Ad ſecundum etiã adhereo reſponſioni eiuſdez do.
Ioannis:ſcz qđ p̃fatis Stephano ⁊ Petro beraudi poſtea ab-
inteſtato vita functis ſucceſſerũt dicti Giletus pater,Cathari
na ⁊ Ioãna ſoꝛoꝛes:qlibet ſcz ꝑ tertia parte aut.defuncto.C.ad
tertul.⁊ hoc nõ habet dubiũ.Sed qꝛ,vt ponitur in facto;idẽ gi-
letus poſtea cõuolauit ad ſecũda vota ſuperſtite ⁊ ſuperuiuente
ſaltem pꝛefata Ioãna.ipſe perdidit pꝛopꝛietatem illius tertie
partis que ad eum de bonis dicte quondã donicle ex ſucceſſione
dictoꝛũ Stephani ⁊ petri peruenerat:⁊ ſolum remanſit vſufru-
ctuarius,ꝑ id qđ no.gl.in.l.femine.§.illud ſuper verbo delata,⁊
quod ibi Bar.⁊ Sal.C.de ſecũ.nup.Azo in ſumma tit.de ſecũ.
nup.ver.itẽ quecũꝗ,Hoſtiẽ.in ſumma,eo.tit.§.penul.ver.que-
cũꝗ ⁊c.Oldr.cõſi.xxxiij.exoꝛdiẽte,quidã habuit vxoꝛẽ ex qua
duos habuit filios matth.de mat.in ſuo tracta.de ſucceſ.abinte
ſta.in.ij.parte pꝛincipali,ver.ij.caſu quando nos loqmur in pa-
tre.Vbi etiã do.Lud.de bolog.Et ita cõſuluerunt duo famoſiſ
ſimi doc.ſcz Frã.de are.cõſi.lxxij.exoꝛdiẽte,Pꝛeſupponitur in
facto qđ quedã domina ⁊c.in.ij.q̃ſito,⁊ Barth.ſoci.cõſil.xxxiiij.
exoꝛdiẽ.Pꝛoſequẽdo oꝛdinẽ queſtionũ ⁊c.in.ij.queſito,in.j.par
2 te:qui omnes cõueniũt in hoc,† qđ illis eiſdẽ penis quib⁹ punit
mulier habens liberos ex pꝛimo matrimonio,⁊ cõuolans ad ſe-
cunda vota,punitur etiam vir ſi cũ liberos habeat ex pꝛimo ma
trimonio cõuolet ad ſecunda vota.Et idem Franciſ.de Are.et
Bart.Soci.conſuluerũt in terminis noſtris;ſcilicet in viro qui
poſt moꝛtem pꝛime vxoꝛis ⁊ aliquoꝛum ex liberis pꝛimi matri-
monij.quibus pro parte ſucceſſerat, conuolauit ad ſecunda
vota:quem dicunt ⁊ concludunt ꝑdidiſſe pꝛopꝛietatẽ illius par-
tis que de bonis maternis ad eundem ex ſucceſſione filij ꝑuene-
rat.Et qꝛ iſta eſt cõmunis opinio,durum eſſet cõtra illam calci
trare,per ea que ſcribũt doc.in.c.j.de cõſti.⁊ in.l.fi.C.de pena iu
di.qui male iudi.Dictus igitur giletus nõ hꝫ in bonis dictoꝛũ
quondam ſtephani ⁊ petri,quo ad bona que fuerũt matris, niſi
vſumfructũ illius,tertie partis que ad eũ peruenerat antequaz
cõuolaret ad ſecũda vota.Pꝛopꝛietas vero qua priuatus eſt ꝑ
pter ſecundũ matrimoniũ.peruenit ad dictã Ioannã inſolidũ
ſi tamẽ ante matrimoniũ hmõi deceſſerat pꝛedicta Catharina.
3 † Ad tertium dico ⁊ reſpõdeo eſſe certũ qđ.d.Catharina,niſi
antea fuiſſet per patrem emancipata,teſtari nõ potuit etiam de
cõſenſu patris:per iura ad hoc oppoꝛtune allegata per dictum
do.doctoꝛem pꝛimo ſcribentẽ.Sed tamen cõſulerẽ qđ teſtamen
tuz videret:qꝛ foꝛtaſſe in eo fuit poſita clauſula,que vt plurimũ
in teſtamentis hodie poni cõſueuit:⁊ ꝑ quã teſtatoꝛes dicere ſo-
lent ſe velle qđ,ſi teſtamentũ non valeat iure teſtamenti,valeat
iure codicilloꝛũ aut donationis cauſa moꝛtis.Qđ ſi ita factum
eſſet in caſu de quo queritur,⁊ pater dediſſet licentiã donãdi do
natione cauſa moꝛtis:⁊ notarius fuiſſet ſtipulat⁹,vel pater fuiſ
ſet pꝛeſens in hac diſpoſitione,illa poſſet valere iure donatiõis
cauſa moꝛtis:⁊ ſic in vim illius potuiſſet dictus gilletus pater
eidẽ Catharine ſuccedere.Super quo tamẽ vlterius nõ inſiſto,
cum nõ viderim.Sed ſuppoſito qđ hec ceſſent, ſupeſt dubiũ:an
dictus gilletus fuerit ⁊ ſit etiam priuatus pꝛopꝛietate illius me
dietatis, que ad eũ de bonis maternis erat peruentura ſi ipſe
nõ conuolaſſet ad ſecũda vota:⁊ videtur qđ ſic,per ea que dicta
ſunt ſuper ſecundo queſito:in quo dixi illam eſſe cõmunem opi.
quod quemadmodum mulier habens filios ex pꝛimo matrimo
nio , et ſecundo nubens priuatur pꝛopꝛietate eoꝛum que ad
eam peruenerãt de bonis defuncti mariti ex ſucceſſione filioꝛũ:
⁊ hoc ſiue nupſerit ante moꝛtem filioꝛũ ſiue poſtea,aut.ex teſta-
mento.C.de ſecun.nup.⁊ in coꝛpoꝛe vnde ſumitur iſta ⁊ vir ha-
bens liberos ex pꝛimo matrimonio ⁊ cõuolans ad ſecũda vota.
4 † Sed contra videtur.pꝛo eo qꝛ certum eſt quod ſi liberi pri-
mi matrimonij cõſentiant qđ eoꝛum mater ſuperſtes vel pater
ſuperſtes cõuolet ad ſecunda vota,illa vel ille excuſantur a pe-
nis legalibus contra ſecundo nubentes introductis, per id qđ
voluit glo.in aut.de non eligen.ſcđo nub.in verbo copulantur,
⁊ quod ibi Ang.colla.j.Ange.conſi.cccxlviij.exoꝛdiẽte,Doctoꝛ
inſignis,ver.Scđo fallit ſi liberi ⁊c.⁊ do.pꝛepo.in.c.cum ſcđm,
de ſecũ nup.Etiam mulier euitat penam priuationis ſucceſſio-
nis filij,ſi ipſa fuerit per filium heres inſtituta,in.d.auth.de nõ
eligen,ſcđo nub.§.cum igitur ⁊ auth.de nup.§.huic nos,collat.
iiij.Ergo quãuis dicta quondam Catharina teſtari non potue-
rit,etiã in fauoꝛẽ patris,⁊ de ipſius cõſenſu tñ ex eo qđ ipſa eum
heredẽ inſtituit videtur apparere de ipſius voluntate,ſcz ꝙ no
luerit eũ priuare ſucceſſione bonoꝛum ſuoꝛum etiam eoꝛum que
fuerint matris,ꝑpter ſcđm matrimonium poſtꝙ̃ eũ in omnib⁹
heredem vniuerſalem inſtituit:⁊ ſic quantum in ea fuit voluit ꝙ
omnia eius bona ad eum peruenirent.Et iſtud foꝛte poſſet pꝛo
cedere,ſi tẽpoꝛe moꝛtis pꝛefate Catharine,aut dicti aſſerti te-
ſtamenti idem gilletus iam conuolauerat ad ſcđa vota.Sed ſi
ipſe poſtea cõuolauerit,non videtur foꝛte poſſe dici qđ dictã pe
nam priuationis euitauerit:cum nec.d.Catharina efficaciter te
ſtari potuerit:nec ipſa pꝛopter dictũ teſtamentũ cenſeatur exp̃ſ
ſe cõſenſiſſe ſcđo matrimonio:⁊ ita nõ ſumus in caſibus de quib⁹
ſupꝛa.Pꝛeterea etiam hic occurreret dubitatio an ſaltẽ non di-
ſponendo efficaciter poterat dicta Catharina conſentire dicto
ſcđo matrimonio in pꝛeiudicium pꝛefate Ioanne ſuperſtitis,et
ſic facere ꝙ eo caſu adueniẽte pater nõ priuaret dimidia parte
ſucceſſionis bonoꝛum maternoꝛum:eoꝛum ſcz que ad ipſam Ca
tharinam peruenerant.Super quo nõ inſiſto:concludẽs quod
idem Gilletus priuatus fuerit pꝛopꝛietate illi⁹ dimidie partis
quã de bonis dicte quondam Doniele habuiſſet ex ſucceſſione
pꝛedicte Catharine,ſi non cõtraxiſſet ſecũdum matrimoniuz:⁊
quod ſolum habere debeat vſumfructum.

Argumentum.

In pꝛeſentia Reuerendiſſimi Auenionenſis Vicelegati nõ
debet eius ciuitatis archiepiſcopus ſolennem conferre benedi-
ctionem: cum Solis ſplendoꝛe ſtellarum lumen ſuppꝛimatur.
V. F.

1 Legatus ſummi pontificis de latere maioꝛẽ cenſetur habere
poteſtatem,quam epiſcopus vel archiepiſcopus,in cuius ꝓuin
ciam deſtinatur.
2 Patriarche non debent in pꝛeſentia legati domini pape facere
deferri

deferri vexillum crucis.
3 Subrogatus in locum alterius eandem habet potestatem ⁊ ea-
dem priuilegia ⁊ onera, que habet ille in cuius locũ subrogatur.
4 Seruitus constituta ab habente facultatẽ a domino constituen
di videtur ab ipso domino constituta.
5 Vicegerentium species sunt plures, ⁊ diuersimode cõsiderant.
6 Vicerector debet habere sessiones preeminentie rectoris.
7 Administratori dato in regno debetur idem honor qui ⁊ regi.
8 Vicarius episcopi an preferri debeat archidiacono.
9 Papa est dei locũtenens in terris, vicarius Jesu christi, et suc
cessor Petri.
10 In ecclesiastica hierarchia non est dabilis ordo maior epali.

¶ Ut dignita. ordo ser. Consi. lxxiij.

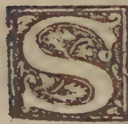
Egatꝰ sanctissimi do-
mini nostri pape, † ⁊ presertim vel saltẽ de late-
re, habet ampliorem potestatem in puincia sibi
decreta, ꝙ episcopus vel archiepiscopꝰ: quini-
mo est supra epos ⁊ archiepos: vtpote qui locuz
pape teneat, ⁊ vices gerat. c. cũ venerabilis, de cõsue. c. mandata
de presumptio. c. j. dist. xliiij. ⁊ c. j. ⁊ qd ibi Panor. ⁊ alij, ⁊ c. post
trãslationẽ, de offi. leg. ⁊ vt dicit spec. titu. de leg. §. nunc ostendẽ
dum, ver. legatus ⁊c. ipse cõcurrit cũ quolibet ordinario existen
te in puincia sua qualiscũq existat: siue sit abbas siue eps, siue ar
chieps, vel etiã patriarcha: ⁊ põt ratione ordinarie, potestatis
exercere ea que p istos exercent: ⁊ conferre beneficia ad eos pti-
nentia: ⁊ habet plenissimã iurisdictionẽ, ⁊ maius imperiũ in pro
2 uincia sibi decreta omnibus alijs post principez. † Et lz patriar
chis quatuor principaliũ patriarchalium sediũ: de quibus in. c.
renouãtes, di. xxij. ⁊ c. antiqua, de priuileg. cõcessum extiterit vt
dominice crucis vexillũ ante se vbiq possint deferri facere. d. c.
antiqua: hoc tñ facere non debẽt in presentia legati: iuxta id qd
habet in. d. c. antiqua, ⁊ qd no. Spec. in. d. §. nunc ostendendum,
ver. lix. ipse concedit ⁊c. ibi, vel qd aliquis faciat ante se crucem
portari. Que si ex solo munere legationis legato cõpetant: quã-
tomagis competunt reuerendissimo in christo patri ⁊ do. dño
Georgio de ambasia, moderno apostolice sedis legato in ciuita-
te Auinionẽ. ⁊ comitatu venayssini, ac terris adiacentibus: nec
non delphinatu ⁊ puincia prouincie: cui nõ solũ cõcessa sunt ea
que alias veniũt in munere legationis: sz etiã pares ac penitus
⁊ oĩo cõsimiles facultates potestatibꝰ, cõcessionibꝰ, autoritatibꝰ,
priuilegijs, gratijs, decretis, declarationibus, indultis, literis,
formis, clausulis ⁊ tenoribus, quibꝰ sanctissimꝰ do. noster papa
modernꝰ in minoribus tũc tituli sancti Petri ad vincula psby-
ter primo, ⁊ successiue sabinẽsis, ⁊ deinde ostiẽsis eps cardinalis
officio legationis in dictis ciuitate ⁊ comitatu et in alijs in le-
gatiõe auinionẽsi cõprehẽsis specificatis ⁊ designatis puincijs
vtebat ⁊ fungebat: q profecto multe ⁊ grãdes extiterunt vltra ⁊
pter munus legationis. Non est igit qũolibet hesitãdũ quin ipse
reuerẽdissimus do. noster legatus maiꝰ imperiũ, ⁊ lõge amplio-
rẽ iurisdictionẽ habeat in. d. Auinionẽsi ciuitate ⁊ tota illiꝰ die-
cesi ⁊ puincia, quã reuerẽdissimus in xpo pater do. Auinionẽsis
archieps: ⁊ q ppterea tenet eũ tanq eius superiorẽ ⁊ venerari ⁊
honorare: ⁊ nõ solũ eũ, sed etiã reuerendissimũ in xpo patrem do
minũ vicelegatũ, ⁊ eius locũtenentẽ. c. fi. di. xciij. vbi dicitur qd
locũtenẽs pprij patriarche aut metropolite sui dz sicut ipsius
3 locũtenẽs honorari: † qr subrogatus in locũ alteriꝰ hz eadẽ pri-
uilegia q habebat ille in cuius locũ subrogat: ⁊ silr eadẽ one. l. de
cernimus, ⁊ ꝙ ibi Bar. ⁊ doc. C. de aquedu. li. xj. l. vnica, in fin. de
colla. eo. li. l. vnicuiq, de pxi. sacro. scri. ⁊ l. ij. ⁊ qd ibi And. de ba
ru. C. de comi. rei mil. li. xij. Et hoc videt maxime pcedere in hoc
casu: in quo certũ est ꝙ. d. reuerẽdissimus do. vicelegatus ⁊ locũ
tenens fuit locũtenẽs deputatus ex speciali facultate dicto re-
uerẽdissimo do. legato p sedẽ apostolicã cõcessa. Quo fit vt quã-
uis locũtenẽs ⁊ vicelegatꝰ creatus extiterit organo eiusdẽ reue
rẽdissimi do. legati: potius tñ videat fuisse creatus a do. nostro
papa facultatẽ cõcedente, vt alias dici solet in procuratore sub-
stituto p procuratorẽ habẽtẽ substituẽdi facultatẽ, qui potiꝰ di-
cit a dño cõstitutus, ꝙ a pcuratore. Ad ꝙ facit. l. itẽ eorũ. §. si de
curiones: ibi, Parui em̃ refert an ipse ordo eligat an is cui ordo
negotiũ dedit. ff. qd cuius. vni. no. Facit etiam. l. j. ver. omnia em̃
nostra ⁊c. C. de vete. iur. enucle. ⁊ ꝙ habet in. l. cũ essent. ff. de ser-
4 ui. rusti. pdio. † vbi patet qd seruitus cõstituta ab isto q habuit
a dño facultatẽ cõstituendi videt a domino cõstituta. Ex quo in
fertur quod idẽ reuerendissimus do. locũtenens plus honorari
debeat: ⁊ quod eidem potiora priuilegia competãt, quã si simpli
citer seu iure ordinarie ptãtis, ⁊ nõ ex facultate apostolica fuis-
set creatus locũtenẽs, p id ꝙ no. Bar. in. l. j. §. a pfecto vero pre-
torio vel eo qui vicẽ pfecti. ff. de leg. iij. ⁊ in. l. filius decurio. fi. de
leg. Bal. in. l. aliqñ. ff. de offi. pcõsul. do. Cardi. flo. in. cle. j. in. vj.
oppo. de offi. vica. ⁊ Alex. de imo. ff. de offi. eius cui mã. est iuris.
5 in rub. quatenus voluit † qd due sunt species vicegerẽtiũ. Qui-
dã em̃ sunt cõstituti ab ipsomet rectore, vel alio principali offi-
ciario in eiꝰ locũ: ⁊ isti nõ omnino gaudẽt his, qbꝰ gaudet prin-
cipalis officiarius cõstituẽs. d. l. filius decurio, ⁊ l. vicariꝰ. ff. de
legatio. Quidã vero sunt cõstituti ab vniuersitate que cõsueuit
eligere rectorẽ, seu ab alio cui hoc cõpetit, ⁊ qui in locum mortui
rectoris vel absentis cõstituit vicariũ: ⁊ iste gaudet immunita-
te qua ⁊ principalis. l. fi. C. vt dig. or. serue. lib. xij. ⁊ de isto hz doc.
loquitur. l. ij. C. de offi. eius qui vi. alte. ge. Dz igitur dictꝰ reue-
rẽdissimꝰ do. locũtenẽs honorari: ⁊ nõ solũ ab alijs sed etiam ab
ipso reuerẽ. archiepo Auenionẽ. put ⁊ ab eo honorãdꝰ est dictꝰ
reuerẽdissimꝰ do. legatus, cuiꝰ p oĩa vices gerit. d. c. fi. xciiij. di.
de quo exclamat Roma. singula. ccclxij. vel circa, ⁊ incipit Bar.
6 in. l. fi. ff. ⁊c. ibi per. d. c. fin. † vbi querit an vicerector debeat ha-
bere sessiones pemineñtie rectoris: ⁊ refert se fuisse de hoc Rome
interrogatũ, ⁊ qd postea querẽs repit casuz singularẽ ꝙ sic, in. d.
c. fi. ⁊ idẽ voluit do. Feli. in. c. j. ver. ⁊ limita vt dicit tex. dẽ maio. ⁊
obe. ⁊ in. c. cũ olim, el. ij. de offi. dele. ⁊ vtrobiq multa inducit: pro
quo ẽt in. d. c. cũ olim, allegat. c. grãdi, de supplẽ. negli. prelato. in
7 vj. vbi tex. secundũ eũ probat, † qd administratori dato in regno
debetur idem honor qui ⁊ regi. Et hanc doctrinam etiam sequi-
tur And. sicu. in. c. sane, el. ij. de offi. deleg. qui etiã allegat dictũ.
c. grandi, ⁊ multa alia inducit. Preterea certum est ꝙ ipse reue-
rendissimus do. locũtenens preest non solum ciuibus Auinionẽ
sibus, ⁊ alijs diecesanis: sed etiam ipsi reuerẽdissimo dño Aui-
nionẽsi: ⁊ nõ solum his sed etiam multis alijs populis ac domi-
nis episcopis, qui multi sunt in dicta legatione. Insuper ⁊ ar-
chiepiscopis, scilicet Vienensi, Ebredunensi, Arelatensi, Aquẽ
si, ⁊ alijs: imo ⁊ primati hoc est patriarche, cuiusmodi est Vienen
sis. Est igitur longe magis honorandus, quaz ipse reuerendissi.
domi. Auinionensis, qui nec talibus nec tantis preest: quia ho-
nor alicuius maior est quanto maioribus ⁊ melioribus preest, au
thentica de defen. ciuita. §. j. colla. iij. Hoc modo arguendi vti-
tur Oldra. consil. ciiij. exordiente, Circa propositam consulta-
tionem an dominus noster papa Joannes. xxij. versi. Tertio qr
honor domini ⁊c. ⁊ Panor. consil. xxj. exordiente, Viso dubio de
quo queritur an vicarius ⁊c. in. j. vol. Per dictum fundamẽtuz,
8 ⁊ alia multa ⁊ elegãtia, que non refero, consuluit ipse Pan. † qd
vicarius do. Episcopi Bononiensis preferri debeat do. Archi-
diacono Bononiensi: ⁊ immediate post dictum do. Episcopum
⁊ sedere ⁊ honorari. Et istud consilium Panor. refert do. Felin.
in. d. c. j. versi. non valet consuetudo, de maiori. ⁊ obed. vbi etiam
dicit quod consilijs impressis deficit magna pars consilij vicesi-
mi, ⁊ j. col. consil. vicesimi primi. Si igitur ipse reuerendissimus
dominus locũtenens sit, imo quia est maior ⁊ superior: insuper ⁊
maiore honore honorandus, ⁊ maxime in auinione: que non so-
lum est de terris ⁊ ciuitatibus sibi decretis, sed est ibi sedes lega
tionis, non videtur quod in sui presentia possit vel debeat ipse
reuerendissimus dominus Auinionensis, etiã si antistes ⁊ qui-
dem magnus existat, facere solennem benedictionem, ar. c. pre-
sbyter. dist. xcv. ⁊ c. deniq. vbi de hoc est optimus tex. ⁊ quod ibi
Gemi. ⁊ do. Prepo. ⁊ alij. distin. xxi. Et idem videtur de vexillo
sancte crucis: vt scilicet ante se deferri facere nõ debeat sub pre-
sentia eiusdem domini Vicelegati ⁊ locumtenẽtis. ¶ Ista enim
sunt iurisdictionis, saltem voluntarie, ⁊ quandam superiorita-
tem pre se signant ⁊ ostendunt. vt not. docto. in. d. cap. antiqua. ⁊
in. c. j. vt lit. penden. ⁊ do. Cardi. floren. in cle. Archiepiscopo. de
priuileg. Propter quod ista videntur potius competere ipsi re
uerendissimo domino locumtenenti, quam sub presentia ipsius
dicto reuerendissimo domino Auinionensi: cum vt dixi ipse ei-
dem subijciatur, non econtra. ¶ Nec puto quod fundamẽta sua
multum adstringant. Et quidem non primũ: quia quanuis vti-
que fatendum sit eum esse Archiepiscopum, ⁊ ipsum reuerẽdis-
simum dominum locumtenẽtem non esse Archiepiscopum: ipse
tamen est maior in dignitate ⁊ administratione ratione mune-
ris sibi iniuncti, ⁊ concessarum facultatum apostolica autorita-
te. Et si forte opponatur, quod dignitas Archiepiscopalis sit
perpetua: non autem dignitas dicti reuerendissimi domini lo-
cumtenentis, respondeo quod sufficit illam sciuisse esse perpe-
tuam: id est, ad ipsius vitam, si non remoueatur alio instituto.
iuxta not. in cle. ⁊ si principalis. de rescrip. Est etiam satis quod
quãdiu vicariatuz seu locumtenentiam obtinebit, habebit ordi-
nariam iurisdictionem supra ipsum reuerẽdissimum dominum
archiepiscopum, prout in simili respondet Panor. in dicto cõsi.
xxj. in primo volu. loquens de vicario episcopi, ⁊ de archidiaco-

po bononiensi. Non etiam ẜm fundamentũ: in quo dicitur qꝺ pre
eminẽtie ⁊ priuilegia cõcessa legatis de latere sunt ⁊ fuerũt con
cessa ad cãm cardinalatus: ⁊ qꝺ ꝓpterea insignia ⁊ p̄eminẽtie le
gationis hmõi nõ pñt cõmunicari illi qui nõ est in qualitate car
dinalatus. Quã respõdeo, omissa alia disputatione sup istis, qꝺ
sanctissim⁹ do. noster papa p̄fato reuerẽdissimo do. Legato con
cessit ꝙ aliquẽ probũ virũ in dignitate ecclesiastica cõstitutũ, eli
geret, qui peragẽdorũ negotiorũ eidẽ commissorũ necessaria vel
vtilia tractare, facere, genere, ⁊ disponere posset: ac singulis in fa
uorẽ legationis eidẽ cõcessis ⁊ cõcedẽdis facultatibus, ꝓut de su
per eis cõcederet ⁊ ordinaret ac videret expedire libere vti pos-
set eũq₃ ad premissa pro executione omnium ⁊ singulariũ facul-
tatũ quomodolibet sibi cõcessarũ deputandũ, destinandũ, ⁊ dele
gãdũ motu ꝓprio ⁊ ex certa sciẽtia ⁊ de apostolice sedis potesta
tis plenitudine cõcessit, ⁊ ad illa extẽdit ⁊ ampliauit. Nõ est igi-
tur dubiũ quin etiã predicta insignia eidẽ Reuerendissimo do-
mino locũtenẽti cõmunicari potuerint. † Nisi diceremus qꝺ pa
9 pa ille scʒ qui est locũtenẽs dei in terris. c. vnico paulo ante me-
di. vt eccl. benefi. vicarius Jesu xp̄i. c. inter corporalia de trãsla.
episco. successor Petri. c. quanto, eod. titu. hec cõcedere nõ pos-
sit: sed absit a mente fideliũ, cum hec etiã cõsuetudo, saltẽ de cu-
ius initio memoria hominũ non existit cõcedere possit. c. sup q-
busdã. §. preterea, de ver. sig. qꝺ etiam voluerũt Hostiẽ. Jo. an.
Cardi. Florẽ. Anto. de bu. ⁊ alij in. d. c. j. vt li. pendẽ. Et cõtrariũ
huius fundamenti videmus in multis: de quibus cõmemorare
sufficiat facultatẽ cõferendi beneficia etiam spectantia ad colla-
tionem eiusdem Reuerendissimi do. archiepiscopi, que possunt
cõferri ⁊ quotidie cõferunt̃ cũ casus euenit ⁊ cõferri cõsueuerũt
etiam per predecessores: que tamẽ facultas maxime cõpetit Re
uerendissimis do. Cardinalibus legatis de latere ꝓpter prero-
gatiuam honoris. c. j. §. qꝺ in fratribus, de offi. lega. in. vj. Pos-
sunt alia plurima induci de quorũ cõmunicatione nõ dubitatur
10 que nõ refero. ¶ † Etiam nec obstat tertiũ fundamentum dicti
Reuerẽdissimi do. archiepiscopi: in quo dicit ꝙ ipse est archi-
episcopus ⁊ cõsequẽter in maiore dignitate cõstitut⁹, ꝙ̃ sit dict⁹
Reuerẽdissimus do. Vicelegat⁹, q nõ est nisi episcopus. Quo-
niã respõdeo qꝺ si loquamur de dignitate ordinis isti sunt in ea
pares. Nõ eñ est dabilis maior ordo in ecclesiastica hierarchia
ordine episcopali: ad quẽ attendẽs sanctissimus do. noster papa
scribit se episcopũ, nõ archiepm, vt no. glo. in proemio sexti, in
verbo episcop⁹. Si vero loquamur de dignitate administratio-
nis: nõ ipse reuerẽdissim⁹ do. archiepiscop⁹, sʒ idem reuerendis-
sim⁹ do. locũtenẽs est in ea maior vtpote eius ac totius suarum
diecesis ⁊ ꝓuincie ⁊ pluriũ do. aliorũ prelatorũ ⁊ populorũ supe
rior. Nõ eñ simpliciter assumẽdus est vt episcopus ⁊ locũtenẽs
prout supra deputat⁹. Ratione cuius locumtenẽtie hʒ ⁊ habere
debet preeminẽtiam. Et ita põt huic fundamẽto rñderi ꝑ argu-
mentũ de tanꝙ: ⁊ ꝓ hoc articulo pñt multa induci: sed induxis-
se sufficiat id qꝺ habet̃ in. c. cõueniẽtibus, in prin. j. q. vij. vbi pro
ut ex illo tex. colligit̃, non solũ Petr⁹ archiepiscop⁹, sed ẽt alius
Petr⁹ p̄sbyter, ⁊ abbas monasterij sancti sabe. locũtenẽtes do.
Adriani prelati extiterũt tharasio archiep̄o, hoc est patriarche
cõstãtinopolitano, ⁊ multis ep̄is ⁊ quidẽ in cõcilio Niceno, ĩ quo
nõ fuit nec fuisse p̄sumitur error in cessiõe. Etiã nec obstat vlti-
mũ fundamentũ: in quo allegat idẽ reuerẽ. do. archiep̄s, qꝺ ipse
est in territorio suo in quo põt crucẽ deferre ⁊ benedicere, ita qꝺ
dictus Reue. do. Vicelegatus nõ põt sibi ꝓhibere. Quã rñdeo
qꝺ istud ꝓcedere põt in absentia eiusdẽ Reuerẽ. do. locũtenẽtis
⁊ Vicelegati: sʒ vt p̄dixi nõ videt̃ hoc posse facere in sui p̄sentia
ad quẽ hoc poti⁹ ꝑtinet ꝓpter iniũctũ munus ⁊ p̄rogatiuas ipsi
Reuerẽ. do. legato, ⁊ cõsequẽter ex apostolica facultate huic Re
uerẽ. do. locũtenẽti cõcessas, ⁊ q inutiliter, vtpote nõ subdit⁹, bñ
dictionẽ (ꝑ ꝙ̃ solẽt remitti peccata venialia, ⁊ alia cõferri) reci-
peret ab ipso Reue. do. archiep̄o. Nõ sic aũt ecõtra: ⁊ hoc ꝓpter
superioritatem. Et de hoc vt dixi est optimus tex. in. d. c. deniq₃
xxi. di. Que omnia dixerim breuiter ⁊ succincte sub benigna sup
portatione cuiusq₃ domi. melius sentientis.

¶ Argumentum.

¶ Collatio beneficij per publice excõmunicatum, ⁊ sic publice habitũ, est nulla: secus si occulte, ⁊ communiter habitus sit pro absoluto: nisi is cui confertur sciat verum esse illum excommunicatum: quia tunc punitus non valet collatio.

¶ De episco. audien. Consi. lxxiiij.

I dominus Petr⁹ mo-
loti presbyter, tempore collati beneficij erat publice
excõmunicatus, ⁊ talis publice reputabatur, collatio
per eum facta autoritate vicariatus fuit nulla. Si vero nõ erat
publice excõicatus, sed occulte, ⁊ cõmuniter reputabatur ꝓ ab-
soluto seu pro nõ excõicato: collatio ꝑ euʒ facta valuit. Iste due
conclusiones cõiter approbantur per docto. vt videri potest in
his que scribũt Panor. ⁊ alij in. c. veritatis, versic. nũc venio ad
ẜm membrũ ⁊c. de dolo ⁊ cõtu. multas remissiones, quas nõ refe
ro, ponit do. Feli. in. c. si vere, de senten. excom. ⁊ multo plures in
c. ad probandum, vbi etiã alij de re iudi. Qꝺ aũt dixi in vltima
cõclusione collationem valuisse si idẽ do. Petr⁹ erat occulte vel
occultus excõicatus, fallit vt nõ ꝓcedat si ille cui beneficiũ cõtu
lit sciebat eũ excõmunicatum: qꝛ tunc quantũcunq₃ fuisset occul
tus, nõ valuisset collatio beneficij. Istud fuit. d. Calde. a doctori
bus communiter approbatũ, vt videri potest in his que scribit
do. Feli. in. c. ad probandum, versi. limita secundo.

¶ Argumentum.

¶ Quittantia iurata quaʒ fecit mulier, cui falso suasum est ei⁹ legitimam viginti tantum esse, cum esset triginta non impedit reliqui petitionem: quod incõtinenti debet solui. V. F.

1 ☞ Quittantia bonorum patrimoniatiũ dolo inducta, aut falsa suggestione extorta est nulla, licet etiam sit iurata.
2 Dolus consensum excludit, vbi fallacijs quis ad aliquid agendum inducitur dolo dante causam contractui.
3 Juramentum non confirmat actum, ad quem faciendum fuit iurans dolo inductus.

¶ De su. ⁊ legi. libe. Consi. lxxv.

D euidentiam dicẽdo
rũ premitto qꝺ, cũ nobili ⁊ generoso quondam
viro Petro de alosono, do. de roceo, supfuerint
quatuor filie naturales ⁊ legitime: harũ oĩm legi
tima fuit triẽs, seu tertia pars bonorũ eiusdẽ no
bilis Pet. eorũ scʒ q̃ supfuerũt deducto ere alieno ⁊ funeris im-
pẽsa, aut. de triẽ. ⁊ semis. §. j. coll. iij. ⁊ trãssumptiue in aut. nouis-
sima. C. de inoff. test. iũcta. l. papinian⁹. §. quarta aũt. ff. eo. ti. Et
sic legitima cuiuslibet fuit duodecima pars p̄dictorũ bonorũ seu
vna vncia. Si igit̃, ꝓut ponit̃ in casu mihi exposito pte nobilis
domicelle Ludo. de alosono vxoris ⁊ ꝑsone cõiũcte nobilis ⁊ ho
norabilis viri Petri margarie bona dicti quondã nobilis Pe-
tre eius vite ⁊ mortis valebãt. xxxij. M. flore. legitima. d. nobi-
lis Ludo. ascendebat ad summã ⁊ valorẽ duorũ milliũ sexcento-
1 rũ ⁊ sexaginta sex flore. vel circ. † Quo fit vt dicta nobilis domi
cella lesa extiterit in florenis qngẽtis ⁊ sexaginta sex cũ vt pretẽ
dit̃ qttãtia facta extiterit ꝓ florenis duob⁹ mille ⁊ centũ. Et sic
quittãtia hmõi nõ videt̃ valuisse, ꝓ eo qꝛ ipsa nobilis Ludo. nõ
solũ nõ fuit ad veritatẽ certificata de valore predictorũ bonorũ
sed etiã vt videt̃ fuit ꝑ falsam suggestionẽ inducta ad quittãdũ
mediãte dicta summa duo⁊ mill. ⁊ cẽtũ flore. Et hoc colligit̃ ex
tenore instrumẽti p̄dicte quittãtie: ibi, considerans etiã se fuisse
⁊ esse bene ⁊ sufficienter dotatam iuxta facultatem bonorũ dicti
eius patris oneribus ⁊ chargijs eorum consideratis. Ex quib⁹
verbis colligitur qꝺ, quãuis vt predixi legitima portio eiusdeʒ
domicelle ascenderet ad summã predictam duorũ milliũ sexcen-
torum ⁊ sexaginta sex flore. sibi tamen videtur fuisse suggestum
aut persuasum, qꝺ non ascenderet nisi ad dictam summã duorũ
millium ⁊ centum floreñ. pro ea constitutam. Et videtur qꝺ per
istam minus debitam suggestionem fuerit ab ipsa domicella di
cta quittantia extorta: ⁊ ita non videtur valuisse predicta qttan
tia: quasi ad illam concedendam fuerit eadem domicella indu-
cta dolo ante causam contractui, per id quod consuluit Frede.
de se. consi. cxcix. exordiente, an domina Margareta ⁊c. vbi vo-
luit, quod mulier de qua ibi non erat cum effectu obligata ex ꝓ-
missione per eam iurata, quã fecerat fratribus suis de nõ habẽ-
do regressum ad bona paterna ⁊ materna: ⁊ quã dicit Frede. de
se. ideo non esse obligatam qꝛ videbatur dolo ⁊ fraude inducta
ad sic promittendum ⁊ iurandum: ⁊ ita videtur fuisse in casu de
quo queritur: ⁊ in quo si dicta domicella fuisset ꝓut fieri debuit
certificata qꝺ dicta sua legitima ascendebat ad dictam summaʒ
duorum millium ⁊ sexcentorum florenorũ, ipsa nõ quittasset, nec
eius iura remisisset nobili mortasine ei⁹ sorori ꝓ dictis florenis
duobus mille ⁊ centum: nec pro contenta reputasset. Ad predi-
cta facit qꝺ not. Bald. in. l. ij. versi. tertio oppono. C. de rescind.
vendi. ⁊ qꝺ no. Jo. de imo. in sua solẽni repetitione. c. cum con-
tingat, in quarto mẽbro, ver. Item aduerte qꝛ dicit do. Ant. ⁊c.
hic in quarto casu, de iureiuran. vbi voluit post Anto. de Butr.
2 † qꝺ dolus consensum excludit: quando fallacijs seu mendacijs
inducitur

inducitur quis ad aliquid agendum dolo dante causam contractui. Ad premissa facit qd not. glo. in. l. dolus. C. de rescin. vendi. Ange. in. l. non enim. ff. de inoff. test. & do. Feli. in. c. si autem, de rescrip. Cum igitur eadem Ludouica fuerit vt videtur dolo inducta ad quittandū, non valuit dicta quittātia: sed fuit & est nul
3 la licet pretendatur iurata: † qz iuramentū non confirmat actuz ad quē faciendū fuit iurans dolo inductus. d. c. cum cōtingat, & c. quis pactū, de pac. in. vj. & aut. sacramenta puberum. C. si aduer. vendi. que iura loquentia de actibus qui iuramento firmantur excludunt actū dolo gestū, seu ad quē faciendū fuit quis dolo inductus. Et sic videtur qd non obstante quittātia pdicta possit eadem Ludouica petere supplemētū legitime, hoc est dictos quingētos & sexaginta sex florenos: si tamen vt predixi bona valebāt triginta duobus mille florenis. Illud autē videtur esse in dubitatū, qd si de summa pdicta duorum millium & centū florenorū, que vt dixi non ascendit ad valorē legitime restat aliquid soluendū illud totū debet incōtinēti solui vtpote debitū sine ulla re dilationis: qz nō potuit dicta nobilis Ludo. grauari in sua legitima: p id qd habetur in. l. omnimodo, & l. qm in prioribus. C. de inoff. testa. & aut. vt cum de appell. cog. §. certū, colla. viij. Nec huic nobili Ludouice obstat vel obstare debet cōuentio dudum facta si que fortasse facta extiterit, super solutionibus faciendis per & inter dictum quondam nobilem de alosono, & nobilē Pet. ysmardi eiusdē Ludouice primū quondam virū: qm eadē Lud. non est heres alicuius ex predictis. Et ita pactū seu cōuentio p eos inita non debet sibi nocere, tanq res inter alios acta. C. res inter alios acta, in rubr. & in. l. j. & ij. & c. inter dilectos. §. porro, de fi. inst. Et qd vt predixi debeat totū residuū simul solui operatur non solū fauor legitime debitus: sed etiā fauor debitus vel doti vel mulieri. Pro quo non in opportune inducitur id quod habetur in. l. attilicinus. ff. de pac. dota. & qd per illam. l. no. Bal. de Bar. in suo trac. de iure do. parte. vij. in. xj. priuilegio, versic. Item adde ad predicta, & do. Jas. may. in. l. de fideicōmisso. C. de trāsac. & alij in alijs locis: per quam volūt qd licet cōuentū extiterit qd dos deberet solui p terminos & dilationes: pone primo anno tot: scdo tot &c. vsq ad integram solutionē dotis, & qd soluto matr. dos debeat solui & restitui per illas solutiones p quas soluta extiterit: si tamen cōtingat maritum ab humanis decedere superstite vxore, ipsa post annū a tempore mortis mariti poterit simul repetere totam dotē, seu id qd de ea ipsi marito solutū extiterat. Ergo etiā dicamus hic qd cū matrimonium dudum contractum per dictum quondam nobilem Petrum ysmardi, & ipsam nobilem Ludo. dissolutū extiterit morte eiusdē ysmardi, superstite & supuiuente hac nobili Lud. adhuc iuuene, imo adolescente & attingente tempore mortis dicti nobilis ysmardi. xij. annos, nō debet predicta conuentio aut pactio eidem nobili Ludouice obstare: quo minus nunc possit & valeat totam summam predictam, eam scz que restat ad soluenduz, petere & exigere. Et ita mihi videtur sub correctione &c.

¶ Argumentum.

¶ Ex falso nihil probatur instrumento: nec ius cuiquam ex eo queritur. V. F.

1 ¶ De legitima subduci debet omne grauamen conditionis, seu temporis, vel alterius grauaminis.
2 Legitima non potest per legata diminui, etiam si fiant in piam causam.
3 Instrumentum presumitur in dubio verum, nisi contrarium probetur.
4 Possessor potest eius, quod possidet alium facere possessorē constituendo illum eius nomine possessorem.
5 Legitima debetur deducto, hoc est detracto ere alieno & funeris impensa.
6 Bonorū simplex diuisio an importet remissiōe in fideicōmissi.
7 Reipublice interest homines esse bonos, & non delinquere.

¶ De proba. Consi. lxxvj.

Udū fuit mihi exhibitus cert⁹ casus parte honeste iuuēcule Gulielme chapellane, filie quondā naturalis & legitime Magistri Philippi chapellani cū quibusdā dubijs ex casu hmōi elicitis: qbus p tēpore rndi in quibusdā meis iurium allegationibus exordientibus, Thema cōsultationis tale est: q fuerūt parti seu eius solicitatori expedite. Verū qz post allegationes hmōi supuenerūt alia dubia & noue difficultates, qbus fortasse non videbatur respōsum p ea q tunc scripsi, mihi trāsmissus est alius casus parte eiusdē Guliel. cū dubijs, de quib⁹ in eo & cū originalibus scripturis dictarū mearū primarum allegationū: & fuit petitū parte eiusdem Gulielme, quatenus dictis nouis dubijs respōderē. Quibus, pptera, vt satisfaciā voto eius, respōdeo, pout infra. Et primo ad primū: p cuius solutione premitto q prout alias dixi dicta gulielma potuit & potest ex vniuersali fideicōmisso in dictis alijs iurium allegationibus latius mentionato, detrahere duas quartas scz legitimam & trebellianicā que ascendunt ad dimidiam partem illius dimidie partis, que ex bonis & hereditate honorabilis quondam viri stephani chapellani ad di
1 ctum magistrum philippum peruenerat. † Premitto insup qd idem quondā stephanetus nō potuit eundē magistrū philippū eius quondā filiū grauare vel onerare in sua legitima. l. omnimodo, & l. quoniā in prioribus, cū suis simili. C. de inoff. testamē. que fuit tertia pars dicte medietatis: & sic sexta pars bonorum dicti quondā stephaneti eorum, scilicet que superfuerunt deducto ere alieno & funeris impensa, auth. de triē. & semis. collat. iij. & transsumptiue in aut. nouissima. C. de inoffi. testa. iuncta. l. papinianus. §. quarta antē. ff. eo. tit. & alias prout dixi in dictis primis allegationib⁹. Et sic non videtur qd onus dotandi concernat aut cōcernere possit predictā legitimā, aut qd eaz diminuat seu diminuere possit: sed videtur qd cōcernat residuū, scz quartam trebellianicam: & qd in vim facte substitutionis per dictum quondam Stephanū debet restitui Claudio chapellani huius Gulielme patruo substituto: in qb⁹ bonis potuit grauamē adijcere dictus quōdā Stephanetus: vtpote qui ex necessitate non tenebatur relinquere filio vltra legitimā: & ita p legata poterat
2 illa diminuere: non sic aūt legitimā: † qz illa non potest p legata diminui, etiā si fiant in piā causam. Pro quo allegasse sufficiat id qd habet in. c. si. xvij. q. vlt. & qd not. glos. in. l. si quis ad occidendam. C. de epis. & cle. & in. d. l. papinianus: qd etiam in terminis voluit Alex. de imo. cōsi. xviij. in. iiij. volu. Do. Jas. may. in. l. licet. C. de pact. & in. l. tale. §. fi. ff. eodem titu. & Bald. in. l. j. C. de sacrosanc. eccle. Pau. de castro consi. cccc. xiij. in anti. Philipp. de cor. cōsi. cxlviij. in. iiij. vol. & do. Jas. may. in. l. si vnus ver. Tu cōsidera fortius quod imo fauorabilius est legatum. C. de testa. Non igitur videtur qd dictū onus dotandi iniunctū p dictum quondā Stephanetuz debeat referri ad legitimā. Non tñ nego quin officiū dicti magi. Philippi, vtpote patris eiusdē Guliel. fuerit eā dotare: qz hoc esset loqui cōtra text. l. fi. C. de dot. pmis. & l. qui liberos. ff. de rit. nup. sed dico qd pro isto onere nō potuit idē magister Philippus grauari in legitima eidē per patrē debita, iurib⁹ superius allegatis. Quāte autem quātitatis debeat dos cōstitui, colligit ex his que habentur in. l. quero. ff. de iu. do. vbi habet qd modus ex facultatib⁹ mulieris & mariti statuēdus
3 est quousq rō patitur. ¶ † Ad 2m dico & respondeo, qd decisio presentis qsiti depēdet ex alio: scz ex veritate vel falsitate instri donationis domus inibi mētionate. Nam si instrm hmōi falsuz existat: & sic verū sit qd domus hmōi nunquam fuerit per dictuz quondam Stephanetū donata honeste mulieri Stephane, filie quondā naturali & legitime Huberti ruffi, alias quarante, eius nolui, & vxori Claudij chapellā: dicte Gulielme patrui & substituti, dicta domus remāsit in bonis eiusdē Stephaneti: & sic esset de ea iudicandū, prout de alijs bonis substitutioni subiacētib⁹. Sed si instrumentū hmōi nō probetur fuisse falsum: quo casu in dubio presumeretur esse verū. l. cū precibus. & qd ibi docto. C. de proba. aut. de instru. cau. §. si vero moriantur. c. ad audientiā. de prescr. & c. cū Joannes. de fide instr. dicta domus nō remansisset in bonis dicti quondā Stephaneti: sed patrimoniū eius exiuis-
4 set ante illius mortem: † & signāter propter clausulā cōstituti, de qua in dicto instrumēto, & q est dnij & possessionis trāslatiua, per id qd habetur in. l. q meo. & qd ibi scribētes. ff. de acqr. pos. Bar. & doc. in. l. ab emptione. ff. de pac. Ang. are. in. §. actionū. insti. de actio. ad qd faciūt no. p doc. in. l. traditionib⁹. C. de pac. & c. ij. de cōsuet. & in. l. possideri. in prin. ff. de acqui. poss. quatenus loquūtur de cōstituto: & dicūt qd per illud trāsferuntur in eum, cuius nomine quis constituit tenere & possidere, possessio & dominiū: si tamen erāt penes constituentē: alias nō, per id qd no. Ang. in. l. quāuis. §. si conductor. ff. de acquir. poss. & in. l. ij. circa fi. C. eo. tit. Facit. l. traditio. ff. de acqr. re. do. & c. gratia. j. q. j. & q. vij. c. daybertū. Et sic dicta domus nō venisset in substitutione: qz in substitutione nō veniunt in dubio bona que exiuerūt patrimonium testatoris, etiā si hoc factū est per donationē, vel contractuz minus legitimū: nec bona peruēta ad haredē grauatū aliunde quā ex vltima volūtate testatoris. l. sequens questio. ff. de leg. ij. & qd no. Alex. de imo. in. l. debitor. §. fi. & in. l. a filia. ff. ad trebel. & consi. xix. exordiēte, Pōderatis his q in themate &c. in. iij. vol. Phil. de cor. consi. cc. xxvij. in. iij. vol. qd etiā satis sensit Ang. cōs. cxliij. exordiente, An in restitutione fideicommissi veniāt fructus &c.

Est isto casu diceretur dom⁹ predicta spectasse ⁊ pertinuisse di-
cto quondã Philippo, non iure hereditario dicti Stephaneti
eius quondã patris ⁊ cessionis facte per dictum Claudiũ eius
fratrem tempore diuisionis: sed in vim renuntiationis ⁊ remis-
sionis iurium facte per dictam Stephanetam, si illa facta extite
rit. ¶ Ad tertium quesitũ, in quo queritur de summa ducento-
rum Flore. donata ꝑ super vita vxoris dicti quondã magistri
Philippi, dico debere solui de ⁊ super dicto patrimonio dicti
quondam Stephaneti donatoris: vtpote tanꝗ̃ es alienũ, ⁊ per
quod non solum diminuuntur alia: sed etiam legitima debita in
5 bonis ipsi⁹: † q̄r legitima debeť deducto hoc est detracto ere alie
no ⁊ funeris impensa. d. l. papinianus. §. quarta autẽ, ⁊ quod no.
Bar. in. l. ex facto, la grande. ff. de acqui. heredi. ¶ Ad quartum
dico ⁊ respondeo, qđ legatum quinquaginta Flo. solui debuit ꝑ
dictos Claudiũ ⁊ quondam magistrũ Philippũ eius heredes.
Et si hoc factũ non sit, debebunť solũ tres quartani, seu nouẽ vn
cie dicti legati per dictuȝ Claudiũ, ⁊ quarta pars per prefatam
Gulielmam: que ratione quarte trebellianice, quam retinet, tene-
tur ad quartam partem huius oneris. l. ad eum, iunctis his que
6 ibi scribuntur per doc. ff. ad trebel. ¶ † Ad quintum dico ⁊ rñ-
deo qđ, licet dicti Claudius ⁊ magister Philipp⁹ fratres in eo
rum diuisione cõuenerint promiserint, ⁊ iurauerint cõtra diui-
sionem per eos factã ⁊ contenta in ea aut eorum aliqua ꝑ se vel
aliuȝ ⁊c. prout ibi, non facere, dicere, opponere, vel venire: ꝑ hãc
tamẽ cõuentionem non videntur renuntiasse dicto fideicommis
so, quemadmodũ nec renuntiasse cẽserentur per simplicem diui
sionem. l. cũ pater. §. hereditatẽ. el. ij. ff. de lega. ij. secundũ vnum
intellectum: scȝ intelligendo quod ibi coheredes diuidẽtes fuis
sent in testamento grauati inuicem restituere per fideicõmissuȝ
vt late ponit Bar. in. l. qui rome. §. duo fratres, in. j. q. ff. de verb.
obliga. Illa enim clausula per quã conuenerũt, promiserũt, ⁊ iu-
rauerũt, non cõtrauenire ⁊c. videtur debere restringi tantuȝ ad
specificata. l. si de certa. C. de trãsac. l. fi. §. idem quesijt. ff. de cõdi.
inde. l. si ex pluribus, cũ ibi not. ff. de sol. Ergo si diuisio simplex
non importat remissionem fideicõmissi. d. §. hereditatem, ergo
nec illam importare debet dicta clausula. Et hoc voluit Bar. in
d. §. duo fratres. q. ij. quem ibi magis cõmuniter sequũtur doct.
quos gratia breuitatis nõ refero. Roge. autem antiquus gl. ibi
tenuit contrariũ, scȝ qđ imo per clausulã generalẽ cẽseatur fuis-
se quittatũ ⁊ remissum fideicõmissum. Et hanc Rogerij opinio
nem sequiť Dy. in. d. §. duo fratres, ⁊ Gul. de cu. in. l. qui cũ tuto
ribus. ff. de transac. Illam etiam sequiť Albe. de Rosa. in. d. §.
duo fratres, referens qđ illam tenuerint Jaco. de Are. ⁊ Jaco.
de rauẽ. Illam etiam tenuit Ange. in. d. §. duo fratres, cõcurrẽ-
tibus scȝ aliquibus. Primo quod vniuersale fideicommissum,
nõ fuerit per coheredes diuidentes tẽpore facte diuisiõis igno-
ratum, sed cognitũ. Scđo qđ fideicõmissuȝ huiusmodi fuerit re
ciprocum: hoc est qđ mutuo ⁊ vicissim coheredes diuidẽtes fue
rint inuicẽ sibi substituti: ⁊ qđ quemadmodũ vnus pone. A. est
substitutus alteri scilicet. B. ita ⁊. B. est substitutus ipsi. A. in
euentum scilicet conditionis. Tertio quod fideicommissum sit
per omnia coequeuum: ita quod tantuȝ ascendat illud quod. A.
debet ipsi. B. restituere, si contingat substitutionem sibi locum
vendicare in personam ipsius. B. quantuȝ ascendit id quod. B.
debet restituere eidem. A. in eum casum in quem substitutio de-
bet sibi locum vendicare in personam. A. Et pro hac opinione
inducit Angel. multa fundamenta, que possunt videri tã in suis
commentarijs in. d. §. duo fratres, ⁊ in consil. cxcix. exordiente,
Magnificus miles dominus Antonius ⁊c. quaȝ in his que scri
bunt docto. in. d. §. duo fratres, eius opinionem recitantes: ⁊ in
diuersis alijs locis. Et inter septem rationes quas pro hac opi-
nione visus est Ange. inducere: illa videtur esse fortior, ꝗ̃ sumiť
ex equitate: q̄r scȝ remissio fideicõmissi adinuiceȝ facta tollit vo
tũ captãde mortis, vt dicit tex. in. l. de fideicommisso. C. de trans
7 ac. † ⁊ videtur ista remissio cõtinere vtilitatẽ publicã inꝗ̃tũ rei
publice interest hoĩes esse bonos, ⁊ nõ delinꝗ̃re. l. ita vulnerat⁹.
ff. ad le. aql. ⁊. l. bona fides. ff. depositi. Dȝ igiť fieri largissima in
terpretatio. Etiã oratio vniuersalis nõ restringiť vbi alias re-
stringereť. l. si quis in graui. §. vtrũ, ⁊ q̄ ibi Bar. ff. ad Sylla. Sȝ
huic ratiõi rñdet Jo. de imo. ⁊ alij, qui etiã rñdẽt alijs motiuis
in. d. §. duo fratres. Et ꝗuis iuxta opi. Ang. ⁊ sequaciũ in termi
nis supra mentionatis, ⁊ in q̄bus loquiť Ang. videať sapere ma
gnã equitatẽ: ⁊ que presuppositis dictis terminis posset sibi lo-
cum vẽdicare in hoc casu: ⁊ maxime ꝓpter illa verba etiã, si de
iure fieri posset: puto tñ qđ difficile esset in hoc casu obtinere qđ
ꝓpter dictã clausulã generalem positam in p̄dicta diuisione cen
seri debeant dicti magister Philippus ⁊ Claudius renuntias-
se dicto fideicõmisso, de quo prorsus nullã fecerũt mẽtionẽ. Nec
huic dicto obstat id qđ no. Jo. and. in addi. specu. titu. de test. §.
in primis, ⁊ ver. quid si duobus: vbi videtur sensisse qđ per clau-
sulam generalem videantur coheredes diuidentes renũtiasse fi
deicõmisso. Qm̃ respõdeo qđ Jo. an. vbi supra, ⁊ vt etiam refert
Alex. de imo. in. d. §. duo fratres, ver. aduerte tñ ⁊c. loquitur eo
casu in quo verba erãt multũ pregnãtia: ⁊ q̄r dictũ fuerat a par-
tibus, qđ ꝓmittebat stare diuisioni: ⁊ qđ de rebus diuisis in ꝑpe
tuũ alter ab altero nõ peteret aliqua ratione vel iure vel cã que
dici vel excogitari posset de iure vel de facto: cuiusmodi nõ fuit
clausula posita in diuisione facta per dictos magistrum Philip
pum ⁊ Claudiuȝ. Non igitur esset tutũ niti opinioni Roge. An
ge. ⁊ sequacium: tum q̄r opinio cõtraria est magis cõmunis, pro
qua propterea est presumẽdũ. l. j. ver. crebrior apud veteres opi.
ff. de offi. questo. ⁊ quod no. Hostiẽ. ⁊ alij scribentes in. c. j. de con
sti. Tuȝ ⁊ q̄r fundamenta Bar. ⁊ sequaciũ videnť magis vigere.
¶ Ad sextum dico qđ ex his que superius dixi apparet respon
sio ad quesitum huiusmodi. Dixi enim quod si instrumentũ di-
cte donationis fuerit verũ, quod in dubio presumitur. d. l. cũ pre
cibus. C. de proba. dicta domus non venit nec cadit sub fideicõ-
misso: si vero falsum extiterit hoc est si veruȝ sit qđ domus dona
ta nõ fuerit, illa cadit ⁊ comprehenditur sub fideicõmis. ¶ Ad
septimũ dico ⁊ respondeo qđ non apparet ex verbis dicte diui-
sionis, qđ dictus quondam magister Philippus se onerauerit
ad soluendũ summam de qua ibi, scȝ ducentorum flore. Et sic pu
to quod illa solui debeat prout superius dixi.

¶ Hinc fuit sublatum. Consi. lxxvij. quod tantuȝ aiebat quem
libet esse dominum rei sue: quod passim alibi reperire est.

¶ Argumentum.

¶ Pro communium bonorum diuisione laudimium debetur,
quando de parte vnius aliquid peruenit ad alterum ex commu
niter possidentibus. A. F.

1 ☞ Laudimiũ debetur non solũ de rebus venditis, sed etiaȝ de
alienatis, vel in alium translatis, vel etiam donatis, legatis, aut
aliquo iure ad aliquem peruentis.
2 Possessio, seu obseruatio vel cõsuetudo tanti tp̄is, cuius memo
ria in contrarium non existit, habet vim constituti ⁊ priuilegij,
licet etiam de iure communi supponeretur aliter faciendum.
3 Alienatio per diuisionem facta censetur esse necessaria: ⁊ an pro
diuisione tali debeatur laudimium.
4 Laudimium a qua parte diuidentium solui debeat.
Diuisio an possit fieri inter emphyteutas inuito domino dire-
cto: aut altero ex emphytentis.
5 Laudimium an de rebus emphyteuticis donatis debeat ꝑ do-
natarium solui domino directo.

¶ De iure emphy. Consi. lxxviij.

Ex casu mihi exhibito par-
te nobilis ⁊ honorabilis viri desiderij de petra eliciũ-
tur tria q̄sita: quibus rñdeo breuiter ⁊ succincte ꝓut
infra. Et primo ad primũ, qđ honesta mulier Jãneta relicta ꝓ-
uidi quondam viri Joannis caste, loci de nyonis, ⁊ ei⁹ heres pro
dimidia parte, tenetur pro dicta ei⁹ dimidia soluere Laudimia
dñis directis bonorũ immobiliũ, veluti domorũ pratorũ, terra-
rum ⁊ aliorũ bonorũ immobiliũ p̄fati quondã Joannis ꝑ id qđ
habeť in. l. fi. circa fi. ver. ⁊ ne auaritia, iuncto eo qđ ibi no. gl. sup
1 verbo p̄tij, ⁊ sup verbo estimatiõis. C. de iur. emphy. † que sentit
non solum deberi Laudimiũ qñ res vendiť: sed etiã qñ alio titu
lo, vtpote gratuito, alienať vel in aliũ transferť: ⁊ sic quãdo res
donatur: qđ etiã volunt doc. cõmuniter in. d. l. fi. ⁊ in. c. potuit de
loca. Et ideȝ qñ legatur, vel qñ iure institutionis ad aliquẽ per-
uenit qđ etiã voluit Hugoli. in. d. l. fi. ꝓut refert spec. ti. de loca.
§. nũc aliqua, ver. cxiiij. q̄ritur ⁊c. Et idẽ etiã voluit Sal. in. d. l.
fi. in duob⁹ locis: quem refert ⁊ sequitur do. Jason may. in. d. l. fi.
2 ver. decimo quero quãdo res emphyteutica donatur. † Preter
ea vt in casu supponitur ita fuit obseruatum in loco de nyonis
a tempore de cuius initio hominũ memoria nõ existit. Quo fit
vt hoc obseruari debeat, etiaȝ si supponerẽmus quod de iure cõ
muni esset aliter faciendum: quia possessio ⁊ obseruatio seu con-
suetudo tanti temporis habet vim constituti ⁊ priuilegij: per id
quod habetur in. c. super quibusdam. §. preterea. ⁊ quod ibi Ho-
stien. de verboruȝ significatione. facit. l. si arbiter. ff. de proba. l.
hoc iure. §. ductus aque. ff. de aqua quoti. ⁊ esti. ⁊ qđ no. glo. fi. in
c. j. de prescrip. in. vj. Non igitur videtur dubium hoc supposito
quin dicta Jãneta teneatur ad laudimiũ ꝑ tota eius dimidia.
¶ Ad scđm quesitũ in quo queritur an de diuisiõe, ꝗ̃ post mor
tem

tem dicti quondam castro facta est per & inter dictam Jannetam & eius coheredem, debeatur laudimium de & pro rebus emphyteuticis. Respondeo quod prima facie videtur quod non, pro id quod no. Bar. in l. & ideo ver. Bal. inducit in ar. ad quaestionem &c. ff. de condi. fur. ubi post Bal. de cu. videtur indistincte dicere, quod de divisione non debeatur laudi
3 mium. † Quia divisio, seu alienatio que fit per divisionem videtur semper esse alienatio necessaria, & ad hoc allegatur in ar. l. fi. ver. exceptis. C. de litigio. & aut. de litig. §. j. coll. viij. facit. l. qui erat. ff. fa. er. & l. per diversas, prout loquitur de cessione que fit inter coheredes & socios cum dividunt res comunes. C. manda. & hanc determinationem Bal. & Bar. refert & sequitur do. Jas. may. in repe. d. l. fi. versi. septimo quero &c. C. de iure empy. ubi etiam dicit quod cum ea transeunt communiter doct. & maxime mod. Dicit etiam idem do. Ja. hanc determinationem esse multum notandam pro limitatione. d. l. fi. versi. et ne avaritia: qui vult quinquagesimam seu laudimium debere solui domino directo, ut habeat tantum locum in alienatione voluntaria & non necessaria: quod etiam in specie voluit ibi Fulg. & Pau. de cast. quan
4 uis Fulgo. dicat quod hoc non satis aperitur in d. l. fi. ¶ † Sed contrarium, scilicet quod imo de divisione debeatur laudimium voluerunt aliqui, ut refert Bar. in d. l. & ideo, pro quo inducunt d. l. fi. & dicunt quod laudimium debeat solui a provocante, hoc est ab illo qui petit fieri divisionem non a provocato. Et quod de divisione debeatur laudimium, etiam voluit Pon. ray. in quodam suo consi. ut refert Jo. Ray. eius filius in suo comprehensorio. l. imperialem. §. preterea ducatus, ver. quero an pro divisione rei feudalis, de probi. feu. alie. per Fride. pro quo multa inducit, que causa brevitatis non refero. Et quamvis opi. Bal. Bar. & sequatium videatur esse magis comunis, & verior eo casu quo res emphyteutica dividitur inter emphyteutas: ita quod quilibet in re ipsa habet seu retinet sibi partem: quia isto modo potest fieri divisio etiam invito domino directo: ut voluit idem Bar. in l. qui rome. §. duo fratres, ver. x. quero. ff. de verb. oblig. & ideo idem etiam voluit in l. cum hi. §. si vni. ff. de transac. in l. si domus. §. fi. ff. de leg. j. & in eius quodam consi. exordiente, ex themate predicto tria dubia oriuntur. & do. Jas. may. dicens hoc communiter observari in d. l. fi. ver. vj. quero nunquid plures emphyteute: secus tamen videtur quando tota res emphyteutica adiudicatur vni ex emphyteutis, vel ad eum pervenit: & sic iste emphyteuta qui ante factam divisionem erat dominus utilis pro parte utpote pro dimidia, vel alia, efficitur dominus insolidum: quia isto modo non potest fieri divisio invito domino ut etiam voluit do. Jas. ubi supra proxime: quia isto casu cessant fundamenta propter que solet dici, quod divisio possit fieri inter emphyteutas domino invito: & sic ista divisio non solum non est necessaria, sed nec fieri potest invito domino directo. Et ideo videretur, sub correctione cuiuslibet melius sententis, quod isto casu deberet solui laudimium: quia in eo cessant fundamenta, per que mouentur Bal. Bar. & sequaces in locis preallegatis ad dicendum quod de divisione non debeatur laudimium. Que opinio ut videtur maxime sumitur ex eo, quia divisio est alienatio necessaria, & que regulariter fieri potest etiam invito altero ex emphyteutis: si tamen alius divisionem huiusmodi fieri petijt: quia nemo cogitur stare in comunione. Sed ut dixi hoc procedit quando res emphyteutica dividitur inter emphyteutas: ita quod cuilibet assignatur pars pro diviso: quam antea in ea habuerat pro indiviso. Non autem procedit quando tota res assignatur vni ex emphyteutis, & alia alteri. Videtur igitur quod isto ultimo casu debeatur laudimium quod etiam voluit Jo. Pe. ferra. in sua practica, tita. for. libel. quando agitur pro here. vel re singu. dividenda, super verbo domum unam, ver. & adverte quod si coheredes inter se dividendo hanc rem emphyteuticam &c. quia, ut dicit, talis divisio continet alienationem pro parte, sicut venditio: cui divisio equiparatur. l. j. C. com. utrius. iudi. & hoc mandat multum notari quia ut dicit multi decipiuntur. Cum igitur in divisione, quam fecisse dicuntur dicta Jannetam & eius coheres, fuerint aliqua predia emphyteutica eidem Jannete insolidum adiudicata & eius coheredi: alij etiam insolidum, videtur quod d. Janeta teneatur ad laudimium: non quidem habito respectu ad estimationem totius predij, seu totorum prediorum, sed dimidie partis: pro eo quia ante divisionem ipsa habebat in predijs huiusmodi dimidiam partem, tanquam pro dimidia parte heres dicti quondam Joannis castro. Pro hoc dicto etiam facit privilegium seu libertas delphinalis mihi exhibita: quamvis loquatur in predijs que tenentur de dominio principis: sed ut puto idem observatur in alijs. Si vero consuetudo legitime prescripta aliter se haberet. illi esset standum. ¶ Ad tertium dico & respondeo, quod filia & pro parte heres dicti quondam Joannis castro etiam tenetur ad laudimia pro dimidia parte illorum prediorum, que eidem insolidum adiudicata extiterunt tempore facte divisionis: quia per divisionem huiusmodi pervenit ad eam illa pars & portio seu medietas quam in eis habebat dicta Jannetam eius coheres. Et pro hoc induco allegata in proxime precedenti
5 responsione facta ad secundum quesitum. ¶ † Ad quartum vero dubium: in quo queritur, an de rebus emphyteuticis donatis teneatur donatarius soluere laudimium domino directo: dico & respondeo quod sic: pro quo brevitatis causa allegasse sufficiat id quod no. doc. in d. l. fi. C. de iu. emphy. in l. si domus. §. fi. ff. de lega. j. in l. C. de fun. patri. li. xj. in c. potuit, de loc. & in multis alijs locis, in illa questione qua querere consueverunt, an emphyteuta possit sine consensu domini donare rem emphyteuticam. In qua communiter volunt & sentiunt donatarium teneri ad solutionem laudimiorum: quamvis eorum aliqui sentiant emphyteutam posse donare rem emphyteuticam sine consensu domini: alij vero contra. Et pro hoc videri potuit do. Jas. may. qui plenissime hoc prosequitur in d. l. fi. Dico igitur quod modernus maritus dicte Janete, cui de bonis emphyteuticis, seu eorum parte donationem fecisse dicitur, tenetur ad solutionem laudimiorum: & nisi consuetudo aliter se haberet, putarem quod teneretur ad integram solutionem eorundem: sed ut refert do. gui. pa. decisione. xlviij. in delphinatu fuit de consuetudine observatum, ut non soluatur nisi dimidia pars que propterea etiam si fuerit & sit in dicto casu est observanda.

¶ Argumentum.

¶ Ex flumine publico aquam ita educere non licet, ut cum vicinorum, quibus cum et commune est, iactura tota, exhauria. U. F.

1 ¶ Commune seu communia diversimode sunt consideranda. Fluvius qualiter & quando dicatur communis vel publicus.
2 Fluvius currens inter duas civitates an sit cois pro indiviso.
3 Edificium in alieno fundo constructum potest per dominum fundi impune dirui.
4 Ripe non sunt cum incommodo accolentium minuende. Jus alicui quesitum non est sine illius facto auferendum.

¶ De servi. & aqua. Consi. lxxix.

Dicit Bal. consil. lvij. exordiente, ad evidentiam premittendum est &c. in iij.
1 parte, † quod quedam sunt que dicuntur communia omnium, ut est aqua maris. l. j. §. fin. ff. de re. divi. quedam sunt publica, id est reipublice quo ad proprietatem, & communia quoad usum, ut sunt flumina publica cum suis alveis. §. flumina. insti. de re. divi. quod sic secundum eum intelligendum est, ut quoad utilem proprietatem possint esse reipublice, civitatum, & castrorum ex consuetudine habentium merum & mixtum imperium. Nam in hoc funguntur loco reipublice romane, & iurisdictionem habent in fluminibus, quemadmodum in reliquo territorio: quia consuetudo istam iurisdictionem tribuit. Et subiungit, quod si fluvius currat inter duas civitates, aqua est inter eas cois pro indiviso, propter continuum aque motum & eius permutationem. Sed alveus est cois pro diviso, tanquam lacus confinans inter duas civitates, & ad similitudinem lacus existentis in confinio, & insule in flumine nate. §. insula. insti. de re. divi. & l. arbor. ff. co. divi. Et ita videtur esse in casu de quo queritur & in presentiarum disputatur per & inter nobilem & generosum virum gaucherium de brancassijs dominum sezariste & villenoue, & universitatum de manoasca, contendentium pretextu & ad causam derivationis aque fluminis lanies: quia aqua comunis est pro indiviso, ad quod facit quod de monte & flumine dividentibus territoria no. Inn. & post eum do. car. flor. Ant. de but. & Pan. in c. super eo. de parochijs, ubi
2 notant quod tales limites sunt divisi de iure. ¶ † Esto igitur quod dicta universitas uti posset dicta aqua pro parte sua, edificando videlicet in suo ipsius universitatis loco: totam tamen aquam surpare non potest neque debet. l. in concedendo. ff. de aqua plu. arcen. l. duo fratres. ff. de acquir. here. & l. si constiterit, in sui ratione. C. fi. regu. nec in media parte dicti fluminis, in ea scilicet que est a parte territorij villenoue, potuit aut potest aliquid facere dicta universitas: non simpliciter ea ratione quia in re communi potior est conditio prohibentis. l. sabinus. ff. co. divi. sed quia sic se extendendo ingreditur fundum alienum, & in eo aliquid facit quod non licet: & sic impedit aquam predictam dilabi per locum consuetum: quod
3 non potest seu licet, † sed econtra licitum est eidem domino villenoue quicquid inibi attentatum, est vel in posterum attentabitur sua autoritate demoliri & rumpere. iuxta id quod no. Bar. in l. j. §. ij. vers. secundo prodest. ff. de iti. actuque priva. & in l. iij. §. unde vi. ff. de vi & vi ar. Ang. are. in §. eque. ad fi. instit. de actio. & doct. magis communiter in c. j. de immu. eccl. Preterea certum est quod, quamvis ex flumine publico non navigabili, vel intrante navigabile, possit aqua autoritate iurisgentium educi, & derivari, forte pro molendinis, vel alijs necessarijs: hoc tamen fieri debet sine iniuria, hoc est damno vicinorum. l. j. §. j. ff. ne quid in itin. pub. ubi dicit tex. hoc iu-

ter dicto prospexit pretor ne deriuationib⁹ min⁹ cõcessis flumi-
na exarescãt: vel mutatus alueus vicinis aliquã iniuriã faciat
vel afferat ⁊ idẽ satis ꝓbatur in.d.l.j.§.sunt qui putãt, ad fi. vbi
4 dicit tex. † Nec ẽm ripe cum incõmodo accolẽtiũ minuẽde sunt.
Qđ etiã not. Bar. ⁊ alij in.l. quo minus, in.j.opp.ff.de flu. cũ igi
tur deriuatio aque predicte quã ꝑ molendinis facere nititur di
cta vniuersitas, esset si fieri ꝑmitteret̃ sallatura seu factura ma-
gnũ damnũ ꝑfato dño ville noue ⁊ subditis suis q̃ꝛ omnino pri-
uarent̃ aqua predicta, ꝑ eo q̃ꝛ nõ esset relapsura in antiquum et
cõsuetum eius alueũ seu locũ, hoc nõ est ei permittendũ ꝑ iura
predicta. Et q̃ꝛ ius eidẽ do. villenoue ⁊ subditis quesitũ non est
eis sine eorũ facto auferendũ, l. fi.ff.de pac. c. que in ecclesiarum,
de cõsti. l. fi. C. si cõtra ius, ⁊ l. id qđ nostrũ, cũ suis simi.ff.de reg.
iur. ⁊ qđ eductio seu deriuatio aque, de qua supra, ⁊ que sit auto-
ritate iurisgẽ. fieri debeat sine iniuria vicinorũ aperte sensit prin
ceps in.l.ij.§.merito, ⁊.§.si quis a principe.ff.ne quid in lo.pub.
⁊ hec ꝓcedũt si supponamus qđ dictũ flumẽ sit publicũ qđ videt̃
si perpetuo fluat.l.j.§.fluminũ.ff.de flu. q̄ etiã voluit Bar.in.d.
l. quo minus.q.ij.de flu. ⁊ in suo tract. tiberiadis.§. flumẽ, i prin.
⁊ Barth. veronẽ. in suo tract. de flu. vbi vero supponeret̃ qđ di-
ctũ flumẽ nõ esset publicũ. sed priuatũ qđ forte dici nõ potest, cũ
sit limes diuisori⁹ territoriorũ, ⁊ ꝯsequẽter sit diuisus quo ad al
ueũ, saltẽ alio non apparente cẽseretur esse illorũ qui ꝓpe ipsũ
ab vtraq; parte predia possidẽt, cuiuslibet scꝫ vsq; ad mediũ, ar.
eius qđ dicit̃ de insula ⁊ alueo. l. adeo.§. insula, ⁊.§. qđ si tota.ff.
de acqui.re.do. qđ etiã no. Bar. in sua tiberiade.§. flumẽ, versi. ⁊
si queratur. ⁊ Alex. de imol. cõsi. cxciiij, exordiẽ. Cõsideratis ver
bis, in.ij.vol. Ex quo vt supra infertur, qđ nec isto casu licuisset,
aut liceret dicte vniuersitati totam dictam aquam sibi vsurpa-
re, nec aliquid facere in ea media parte fluminis que est a parte
villenoue. Et sic cõtrarium factũ extiterit aut fiat: licuisset ⁊ li-
ceret his qui offendũtur propria autoritate demoliri, ⁊ ius suũ
defendere ⁊ tueri. Et sunt homines de manosca strictissime inhi
bẽdi ne talia moliãtur cõtra veterem ⁊ antiquũ decursum, ⁊ in
apparentem iniuriam dictorum dominorum villenoue ⁊ subdi
torum, ⁊ que possunt esse scãdalosa. Et si appareat, imo q̃ꝛ appa
ret ad talia processum ⁊ quidem nouiter illa debẽt reduci ad pri
mum statum. Et ita mihi videtur breuiter ⁊ succincte ꝓpter tẽ-
poris breuitatem.

¶ Argumentum.

¶ Is pro quo sententia lata est, si de mandato sufficienti dubi-
tatur, sententiam ratificare potest, presertim pupillus cum sit.
A. F.

1 ☞ Sententia pro vel contra minorem lata an possit per eum ratificari.
2 Reus necessario se habet defendere: quia iudicium redditur in inuitum.
3 Presens patiens ⁊ absens patiens differunt.
4 Tutori non licet ius pupillo quesitum remittere.

¶ De iudicijs. Consi.xxx.

Ex themate mihi tradite
cõsultationis parte nobilis tossani de Marinis eli-
ciuntur multa dubia: ad que respõdeo breuiter ⁊ suc
cincte. Et primo ad primum, qđ sententia seu ordi-
natio dudum lata per locumtenentem domini tunc rectoris co
mitat⁹ venayssini, de ⁊ sup restõne seu reintegratione possessio-
nis castri, fortalitij, ⁊ iurisdictiõis loci de talbiatis, in fauorẽ no
bilis quõdam nicolai vassadelli ⁊ cõtra nobilem ludouicũ vassa-
delli dominũ vaqueyrassij, nõ potest nec debet impugnari ex de
fectu mandatorũ eorũ, qui pro dictis partibus cõparuerunt in
processu cause dicte reintegrationis. Et primo quidẽ nõ est defe
ctu mandati seu procuratorie potestatis egregij quondam viri
domini Bartho. blacheti qui cõparuisse legitur pro dicto nobi
li Nicolao. Tum quia ex dispositione statuti comitat⁹ venayssi-
ni autoritate apostolica cõfirmati, poterat idem do. locũtenens
ex suo officio etiam nemine postulãte ꝓcedere ad reintegratio-
nem possessionis castri ⁊ aliorum predictorũ per vim ⁊ violen-
tiam ablatorum. Tum ⁊ q̃ꝛ idem Nicolaus, seu pro eo ei⁹ tutor,
sententiã predictã expresse aut saltem tacite petendo illius exe-
cutionem: ⁊ propter instando ratificauit ⁊ approbauit: quod fa
1 cere potuit: † q̃ꝛ nõ solum põt quis ratificare sententiam contra
se latam: sed etiam si pro eo lata extiterit: vt voluit glo. quã ibi
sequitur Bar. ⁊ Rapha. cuma. in.l. si mater.§. hoc iure.ff.de ex-
cep. rei iudi. Et idem videtur voluisse Cy. in.l. optimam, in.ij.q.
C. de cõtrahẽ. ⁊ commit. stipu. Et idem voluit Ange. are. in.§. itẽ
si in iudicio, ver. ⁊ singularissime tene menti gl. in.d.§. institu. de
act. do. Feli. in.c. causam, el.j. ver. vtrum autẽ talis sententia, de
iudicijs, do. Ias. in.l. licet, ver. in vlt. parte. C. de procura. Et hec
secundum cuma. in.d.§. hoc iure, do. Feli. ⁊ Ias. in locis pealle
gatis, est communis: ⁊ ideo sequenda in cõsulendo ⁊ iudicando.
l.j. ver. crebrior apud veteres opi.ff.de offi. questo. c. nouimus, ⁊
quod ibi Ant. de bu. de ver. sig. ⁊ c. de iudicijs.iij.q.iij. Et quod
no. Hostiẽ. Io. and. in nouel. ⁊ alij. in.c.j. de cõsti. Et q̄uis aliqui
senserint cõtrarium in maiore pro quo lata est sententia: omnes
tamen cõueniunt in minore, scꝫ qđ ipse possit ratificare senten-
tiam pro se latam. l. non eo. C. de procura. per quam hoc voluit
glo. ⁊ quam in hoc sequũtur omnes in.l. si tutor. C. in quib. cau.
in inte. resti. nõ est neces. ⁊ locis prealleg. Cum igitur predictus
Nicolaus esset minor, quinimo impubes tẽpore late sentẽtie seu
ordinationis de qua supra nemini dubium quin potuerit illam
ratificare. Non etiam potest impugnari ex defectu mãdati egre
gij quondam viri do. Petri sadaroni, qui pro dicto nobili ludo
uico vassadelli legitur interuenisse: q̃ꝛ in discursu dicte cause idẽ
nobilis Ludouicus diuersis vicibus personaliter cõparuit cũ
dicto domino petro procuratorio nomine eiusdem interuenien
do: ⁊ ita censetur eundem do. petrum procuratorem cõstituisse,
per id quod no. Inn. in.c. ex parte decani, de rescrip. cui⁹ dictũ
2 videtur posse saluari saltem in eo qui pro reo cõparuit: † q̃ꝛ cũ
reus necessario se habeat defendere pro eo q̃ꝛ iudiciũ reddit̃ in
inuitum. l. inter stipulãtem.§.j.ff.de verbo. obli. l. quoties.§.j.ff.
de noxa. videtur pro eo comparẽs vtiliter facere. vt voluit An-
to. de bu. in cle.j. de procu. Cũ igitur dictus do. sadaroni compa
ruerit pro eodem nobili Ludouico reo, ⁊ eo sciente. ipse cẽsetur
eum procuratorem constituisse. Et lꝫ aliqui impugnẽt istã salua
tionem, saltẽ saluatur dictũ Inn. in eo qui cõparet nõ solũ pro
sciente sed etiam pro sciente ⁊ presente: q̃ꝛ tũc videtur ipse pre-
sens cõstituere cõparentem pro eo, vt voluit Guido de suza, in
l. licet. C. de procu. qui pro hoc allegat. l. sepe.ff.de re iudi. ⁊ idem
voluit Bal. in.l.j.ff.de nego. gest. vbi dicit quod si quis me ꝑsen-
te ⁊ patiente me defendat, videor hoc sibi mandare. l. qui patit̃.
3 ff. mandati. ¶ † Pro hoc facit quod no. Io. and. in.c.j. de respõ.
impub. in.vj. in nouel. Per illum tex. vbi facit differentiã inter
presentem patientem ⁊ absentem patiẽtẽ. Cum igitur vt iam di
xi idem nobilis Ludouicus non solũ sciuerit causam predictã
⁊ procuratorio nomine eiusdem per dictũ do. Sadaroni defen
di: sed etiam fuerit presens, ⁊ quidem pluries, ipse censet̃ eundẽ
do. sadaroni constituisse procuratorem. Et hanc saluationẽ cõ-
memorat ⁊ sequitur Alex. de imol. in.d.l. sepe, ver. septimus ca-
sus. Preterea etiam saluatur dictũ Inn. in hoc, q̃ꝛ dato qđ sola
scientia non induceret mandatũ: tamen saltẽ induceret presum-
ptionem mandati contra dominum qui sciuit: nisi ipse ꝓbet illũ
qui pro eo cõparuit non fuisse procuratorem. Et ita videtur lo-
qui Imol. in.c. cum in iure, in gl. magna, de offi. delega. qđ dictũ
est singulare, ꝭm Ioã. de imol. in.d.l. sepe, quod etiam approbat
Ant. de but. in.c. quamuis, de re iudi. Anto. de butr. ⁊ Ioannes
de imol. in.d.c. ex parte decani, ⁊ Gemi. in.c. qui ad agendum, de
procura. in.vj. Cũ igitur dictus nobilis Ludouicus non pro-
bauerit eundem do. Sadaroni non fuisse eius procuratorẽ non
potest sentẽtia predicta seu ordinatio impugnari ex defectu mã
dati eiusdem domini Sadaroni, nec etiam potest impugnari ex
eo q̄ de actis seu ꝓcessu, sup quo lata extitit, nõ appareat quo-
niã respõdeo qđ cum de sentẽtia hmõi sufficiẽter appareat, illa
presumitur rite ⁊ recte lata: ꝑ quo allegasse sufficiat id quod no.
Alex. de imol. in.l. sciendum, ver. si autẽ est actus cõtentiose iu-
risdictionis.ff.de ver. oblig. ⁊ cõsi. xxij. exordiente, Viso ꝓcessu
cause vertentis ⁊c. consi. cxxxvj. exordiente. In causa ⁊ lite ver-
tente inter iacobum ⁊c. in.ij.vol. ⁊ cõsi. xxx. exordiente, Ponde-
ratis narratis in themate, ver. ⁊ presumitur, in.v.volu. ⁊ vtro-
biq; ⁊ multa ⁊ multos cõmemorat qui sequuntur hanc decisionẽ
quam etiam dicit communem in.d.consi. xxx. ⁊ ideo sequendam:
quod maxime procedit ⁊ procedere debet in sententia de qua su
pra, que est antiqua, ꝑ id quod not. Cy. ⁊ Bal. in.l. emancipatio-
ne. C. de fi. instru. Bar. in.l. admonendi, ver. quero quid si repe-
riunt̃ dicta testium, ad fi.ff.de iureiuran. ⁊ qđ no. doc. in.d.c. cũ
in iure pe, de offi. dele. quod habetur in.c. bone, el.j. ⁊ ibi ꝑ docto.
de elec. ⁊ in.c. in presentia, quod ibi docto. ⁊ maxime Hostien. et
Anto. de but. de renuntia. Et posito citra preiudicium verita-
tis quod dicta sententia seu ordinatio posset vel valeret impu-
gnari, prout non videtur: deberet tamen dictus vassadelli ex no
uo processu contra eum formato, ⁊ per quem apparet de dicto
spolio cõmisso, scꝫ contra dictum nobilẽ Nicolaum vassadelli,
condemnari ad reintegrandum dictum nobilem Tossanum:
quem certum est potuisse ex persona dicti Nicolai, cui vniuer-
saliter

saliter & iure hereditario medio matris successit, agere de spolio: qui propterea cum possessionē predicti Nicolai & spolium probauerit debet obtinere.c.in literis,cum suis si.de resti.spolia. Et cui non obstat sequestrum quod dicitur fuisse factū de cōsensu nobilis quondā viri eusebij de marinis,dicti Nicolai pretensi tutoris. Tum quia idē de marinis non apparet fuisse tutor dicti nobilis Caroli,nec talis fuisse creditur:& sic sibi preiudicare nō potuit, p id qd habetur in.l.si tutor.C.in quib.cau.in inte.resti. nō est neces. l.in dubiū.C.de tuto.vel cura.q non satis.l.nō vtiliter.C.de eo qui pro tuto.& cura.l.qui neq̃,in prin.ff.de reb.eo.qui sub tutel. Tum & quia si tutor extitisset, non videbatur posse eidē Nicolao in hoc
4 preiudicare ne sentētia p eo lata executioni demādaretur.† Hoc enim erat donare & effectualiter remittere ius clarū ipsi pupillo quesitū:qd tutori non licet,per id quod habetur in.l. pactum curatoris,& qd ibi doc.C.de pac.facit.l. cōtra iuris ciuilis regulas. §.fi.ff.eo.titu.Tū & quia idem vassadelli cōtrauenit sequestro vel pretense cōuentioni facte,si qua facta extiterat, inter eū & dictum de marinis.Quo fit vt ea gaudere non possit etiam si illa alias valuisset:q: pactū vř appositū p eo q pactū seruat, non pro eo q illi contrauenit.l.cū pponas,& qd ibi Bar.& doc.C. de pac. concord.l. quero.§.inter locatorē.ff.loca.& qd not.glo.in.l.quī fidē.ff.de trāsac.in.l.ij. C.de iure emphy.&.l.cū pater.§.libertis.ff. de lega.ij. Et huic est simile quod dicit Inno.in.c. mandatum, vbi etiam Jo. and.de rescrip.qui notāt, qd nunq̃ videatur esse scriptum pro eo qui facit contra rescriptum. Quo ad id vero quod vt dicitur, idē nobilis vassadelli iactitat,se velle deducere quasdā pretensas substitutiones,quas fortasse pretendit sibi locum vendicasse in personam ipsius:certum est qd hoc eidem nobili Tossano obstare non possit quo minus contra eum fiat executio sententie superius mētionate,vel etiam contra eū denuo feratur:si & quatenus iuste dubitari posset prout non potest de viribus prime.d.c.in literis,cum insi. simi. Preterea cum idem vassadelli post apprehensam possessionem per dictum quondā Nicolaum, seu dominā eius matrem tutricem ac tutorio noīe eiusdem Nicolai,eos a possessione hmōi expulerit.ipse perdidit ius suum,si quod in illis bonis habuisset l.non est dubium,& quod ibi omnes scribentes. C.de lega. et dicto pretenso iure priuari deberet idem vassadelli etiam si autoritate iudicis seu decreto parte non vocata obtento possessionem predictam apprehendisset.l.meminerint cuncti.C.vnde vi,& quod dicit Bar.consi.suo exordiente, Missus in possessionem &c. Jas.in.l.fi. col.iij.vel circa.C.de edic.di.adria.tol.Pe.de anc.cōsi. cclxxi.exordiente, In primo dubio querebatur &c. & cōsi. cccciij. exordiente, videretur prima facie dicendum, do. Feli. in.c.exhibita, col.j.ad fi.& seq.de iudi.propter quod non est facienda de hoc vis. Et ita mihi videtur,sub correctione cuiuslibet melius sentientis.

¶ Argumentum.

¶ Que bis nupsit mulier,cum proprietatem eorum que a priore habuit viro perdiderit,& solum remanserit vsufructuaria,pro futuris ac pendētibus fructibus nihil cauebit: pro preteritis vero, qui bona augerunt,cauebit. Quin & lugubres vestes,cum ante annum luctus nupserit,petit intempestiue. A.S.

1 ☞ In successione patris abintestato decedentis nō cōsideratur differentia sexus aut patrie potestatis.
2 Parentes succedunt filio sine liberis vita functo salua gradus prerogatiua.
3 Vestes & alia iocalia an & quo casu veniant per mulierem ad secūda vota conuolantem restituenda,& nu.7.
4 Mulier, cui legate sunt a viro vestes lugubres, an poterit post annum luctus,vel ipsa ante annum luctus ad secundas nuptias conuolante,ab heredibus illas exigere.
5 Debitor nō potest aliud pro alio inuito creditore soluere: nec creditor aliud pro alio petere.
6 Dictum duorum sanctorum sacre scripture autoritate firmatum preferendum est decisioni etiam summi pontificis.
8 Legatum an pignoratione rei legate censeatur reuocatum.
9 Jocalia pretiosa non presumuntur in dubio mulieri donata: sed ad vsum & ornatum concessa.

¶ De secun.nupt. Consil.lxxxi.

Christi noīe inuocato. Viso duplici casu mihi exhibito parte honeste mulieris Jannete meissonerie, relicte prouidi quondam viri perrineti de pino, cū dubijs inde elicitis,dico & respōdeo breuiter & succincte ad
1 dubia huiusmodi prout infra. † Et primo ad primū, quo queritur an oliuerius & Ressendis equis portionib9 ab intestato successerint prouido viro Claudio pomerij eorum quondam patri naturali & legitimo, Respondeo qd licet inspecto iure cōmuni dicti oliuerius & ressendis debuerint dicto suo quōdam patri abintestato equis portionib9 succedere,aut.de trien.& semis.§.j. colla. ix.& trāsumptiue in aut. in successione.C.de suis & legi.tū inspecto statuto seu cōstitutione dn̄icali patrie puincie, dicta ressendis nō potuit succedere nisi in legitima,obstāte sibi superexistentia oliuerij filij masculi.Et cum eidem quōdam Claudio dūtaxat supfuerint dicti duo liberi,ipsorum legitima fuit triens,seu tertia pars bonorum dicti quondā Claudij:eorū sc3 que supfuerunt deducto ere alieno & funeris impēsa,aut. de trien.& semis. §.j.colla.iij. et transumptiue in aut.nouissima.C.de inoffi.testa.iuncta.l.papinianus. §.quarta autem. ff.eo.titu. Et sic legitima huius Ressendis fuit sexta pars predictorum bonorum:residuum vero debuit perueni-
2 re ad dictū oliuerium.¶ † Ad scōm dico & respōdeo qd,nisi dicta Janneta cōuolasset ad secunda vota post mortem dicti quondam Claudij:ipsa alio non obstan.& dicta Ressendis equis portionib9 successissent dicto oliuerio post mortē dicti quondam Claudij in pupillari etate vita functo,aut.defuncto.C.ad tertul.& in corpore vnde sumit. Sed quia vt ponitur in casu ipsa post mortem dicti quondam Claudij cōuolauit ad scōa vota,& nupsit predicto perrineto de pino, ipsa non potuit eidem oliuerio succedere, quoad bona q̃ ad eum peruenerāt ex paterna successiōe, nisi in vsufructu medietatis bonorum hmōi:& sic dicta ressendis pleno iure successit in medietate,& in pprietate alterius medietatis:dicta vero Jāneta in vsufructu huius medietatis,aut.ex testamēto.C.de secun. nup.& in corpore vnde sumitur. Quo vero ad alia bona, que habebat idem quōdam Oliuerius vltra & preter bona ad eundem peruenta ex paterna successione,ipsa Janneta debuit succedere in illorū medietate,& Ressendis in alia medietate.d.aut.ex testamēto. Super his tamen est aduertendum quod dicta Jāneta, que fuit tutrix dictorū eius liberorum,nō debuit cōuolare ad secunda vota nisi prius petito & obtēto prouideri eisdem suis liberis de tutore: et deinde ratione sue tutelaris administrationis eidem tutori reddita & reliquis consignatis & solutis. Alioquin incurrisset penas de quibus in aut.de nup.§.si vero tutelam susceperit,& aut. ijsdem penis.C.de secun.nup. ¶ Ad tertium dico & respondeo qd dicta Jāneta tanq̃ vsufructuaria ratione dicte medietatis tenet idonee cauere dicte Ressendi de vtendo fruendo arbitrio boni viri medietate predictorū bonorum: & de illa, seu bonis illius restituēdis finito vsufructu: & illa cautione prestita, vel parte ipsius obtenta,& p dictam Ressendem recusata,ipsa poterit petere fructus futuros,hoc est in dictis bonis excreturos: & etiam pendentes,hoc est eos qui nōdū percepti extiterūt per dictā Ressendem proprietariam. Sed quo ad fructus iam perceptos,nō puto quod illi peti possint,nisi cautio predicta fuisset prestita vel oblata. Si autem fuissent per eandem Jannetā percepti ante cautionē, pro eo fortasse q: nō petebatur cautio,posset dici qd illi nō possent repeti.per dictā Ressendem,iuxta id qd not.Bald.in.l.vsufru.C.de vsufruct. Sed vt audio dicti fructus fuerunt percepti per ressen-
3 dem.¶ † Ad quartum,in quo queritur de vestibus,& alijs, dico & respondeo quod super hoc deberet videri instrumentum matrimonij dudum contracti per & inter dictos quondam Claudium et ipsam Jannetam:& inspici conuentiones & pacta: & an vestes & alia huiusmodi fuerunt donata eidem Jānete. Quo casu quāuis ipsa pdiderit proprietatem,pro eo q: cōuolauit ad secūda vota.l. femine,cum suis simi.C.de secū.nup. ipsa tamen remansisset vsufructuaria,vt posset eis vti prestita idonea cautione de restituendis illis post finitum vsumfructum,que vsu non consumuntur.vt pote annulis,iocalibus aureis:vel de soluenda estimatione eorū que vsu consumunt,cuiusmodi sunt vestes,& alia huiusmodi, iuxta ea que plene ponit Alexā.de imo. consil. lvj.in. iij. volu. Sed si nullum fecerit pactum vel cōuentionem super his, tunc dico quo ad vestes nuptiales & alias vestes festiuas, et quo ad alia Jocalia pretiosa,qd illa non censentur fuisse eidem Jannete donata: & sic quod mortuo eodem quondam Claudio,illa debuerint peruenire ad ei9 successores prout alia bona. Quo vero ad vestes quotidianas,& alia non pretiosa,illa censentur eidem Jannete fuisse donata. Proquibus allegasse sufficiat not.per Bar.Bal.Ang.Alex. de imo.& doc.in.l.penul.§.seruis.ff.solu.matri.Bar.in.l. si vt certo.§.interdum.ff.commoda.& in.l.j.§. nec castrense, ver.vlterius quero.ff.de colla.bo. Ang. consil.cxxx.exordiente, Quidam noīe Matthens,& cōsi.cclj.quod incipit,Nicoletus de tartanis,Alex. de imo.consi.xlij.exordiente,Super premisso themate &c.col.ij.in j.volu.Bal.in aut.ex testamento,ver.duodecimū capitulum.C.de colla.& alij in alijs locis.Verū quia vt predixi ipsa Janneta perdidit proprietatem dictarum vestium, & Jocalium non pretiosorum,pro eo quia cōuolauit ad secunda vota:ipsa remāsit vsufructuaria, & potest eis vti prestita cautione de qua supra. ¶ Ad

quintum quesitum dico et respondeo, quod ex predictis patet solutio, scilicet quod dicta Janneta nihil petere possit de et pro fructibus inibi mentionatis: et hoc pro eo quia vt puto cautio de qua supra nondum fuerat prestita, nec oblata parte dicte Jannete: sed quo ad futuros poterit eos petere cautione prestita vt predixi de
4 alijs bonis. ¶ † Ad sextum et vltimum dubium primi casus dico et respondeo, quod melius est quod dicta Janneta abstineat a petitione vestiũ lugubrium, postquam non solũ lapsus est annus quo lugeri debuit dictus quondã Claudius: sed etiã quia nõ luxit nisi per trimestre: sed statim post illud cõuolauit ad scõa vota, per id quod not. Jo.de imo.in.d.l.penul.§.seruis,col.fi.ver. quid autẽ de vestibus viduitatis.ff.solu.matri.et in.l.si ex re.§.fi.ff.de stipula.seruo. Et Alex.de imo.in.l.si vsufructus.§.dos legata.col.fi.ver. quid autẽ de vestimẽtis lugubribus etc.ff.ad leg.fal.vbi potuerunt videri: et deinde intelligi veritas habita pleniore informatione de consuetudine patrie super vestibus hmõi: an scz scõm illã fieri debeant per heredes mariti, seu eorum sumptu: et an non solum quotidiane, sed etiã festiue. Sed quicquid sit, postquam nõ fuerũt petite, et parũ interest dicte Jannete illas non habuisse, existimo quod melius sit quod illas non petat. Et quidẽ non festiuas: quia si illas habuisset, eas retinere non potuisset post matrimonium contractũ, vt volunt Jo.et Alex.de imo.in dictis locis: non etiã quotidianas, vel quia ille essent pauci valoris, vel quia scõm aliquos ille debuissent restitui post contractũ matrimonium. ¶ Ad primũ quesitum scõi casus: in quo querit an infans prime vxoris dicti perrineti de pino, qui ab humanis decessisse, pponitur superstitibus tribus eius liberis et heredibus vniuersalibus per eũ institutis, capere possit dotẽ maternam in bonis immobilibus dicti quondã perrineti: et in quibus ipse et alij liberi successerunt, Dico et respõdeo quod si dos materna fuerit in pecunia: non possunt nec debent pro solutione illius seu partis concernantis liberos secũde vxoris capi bona immobilia: dum tñ ipsi liberi sint parati satisfacere in pecunia de portione
5 eosdem cõcernente. † Quia quẽadmodum debitor nõ põt regulariter soluere aliud pro alio inuito creditore.l.ij.§.mutui datio, et quod ibi oĩno scribẽtes.ff.si cer.peta.ita nec põt creditor petere aliud pro alio.l.dñi prediorũ, et quod ibi Joã.de pla.C.de agrico.et censi.lib.xj. et Franc.de are.consi.clvj.exordiente, Diligenter visis et considera tis etc.in.iij.quesito,col.fi. Si igitur dos fuerit in pecunia: et sic illi filio prime vxoris debeatur pecunia, nõ põt ipse pro solutione illius siue pte eiusdẽ petere bona immobilia sibi tradi: quia hoc esset petere quod nõ debetur. Fateor aũt quod si fratres essent morosi in soluendo partẽ eos cõcernẽtem, possent capi bona de pignore, et deinde incãtari, et distrahi iuxta dispositionem iuris cõmunis, aut statutorũ, seu styli patrie. ¶ Ad scõm dico et respõdeo quod cum dictus filius pro tertia parte vniuersaliter et iure hereditario successerit dicto perrineto eius quondã patri debitori dotis: seu cui dos predicta pretẽditur fuisse constituta et soluta, actio fuit confusa pro tertia pte: et sic non põt filius dicte prime vxoris petere nisi bessem, seu duas tertias ptes dicte dotis.l.si ab eo, et quod ibi glo.C.de neg.gest.
6 et.l.debitori.C.de pac.cum multis simi. ¶ † Ad tertiũ quesitũ dico et rñdeo quod sup hoc sunt opiniones. Si vero non appareret de cõsuetudine, tunc putarem vt iã dixi quod diuiño fieri debeat officio iudicis: vel quod factis diuisionibus fieri debeat electio iudicio sortis: ita inter prefatum filium prime vxoris, et alios liberos ex secunda vxore nam debeat esse super hoc aliqua prelatio aut prerogatiua. Et ita tenent legiste communiter, quorũ opinio videtur seruanda in territorio et foro cesaris: iuxta ea que scribũt doc.in.l. priuilegia.C.de sacrosan.eccle.et in alijs locis: licet fortasse in terra ecclesie aliter seruaretur propter opinionẽ canonistarum, qui habent text. vete.testa.et dictum beatorum Aug.et Ambrosij: et sic duorum sanctorum, quorũ dictum sacre scripture autoritate firmatũ prefertur decisioni etiã põtificis: per id quod not. glos.in.c.de libellis, dist.xx. Habent etiam bonum tex.in.c.j. de parochijs. Et hoc faceret contra filium prime vxoris, et pro liberis secunde vxoris: quia secundũ opi.canoñ.antiquior facit partes: et minor eligit.
7 ¶ † Quo vero ad vestes et iocalia, de quibus ibi, et que dicuntur fuisse facta prime vxori per dictum quondam perrinetum, Dico et respõdeo vt iã dixi superius in simili, quod vestes et iocalia pretiose et pretiosa prime vxoris non censentur eidem fuisse donate: sed in his successerunt dicti tres liberi et heredes equis portionibus: et sic debebunt inter eos diuidi prout alia bona. Quo vero ad vestes quotidianas: et quo ad iocalia non pretiosa, illa censentur fuisse donata dicte prime vxori: et sic successit in illis filius ipsius prime vxoris. ¶ Ad quartum dico et respõdeo quod, cum zona de qua ibi fuerit post conditum testamentum per dictum quondam perrinetum pignori tradita, heredes eiusdem perrineti tenentur eam redimere, seu liberare a nexu pignoris.l.qui post, et quod ibi gl.
8 et doct.C.de lega.et.§.si rem.insti.eo.titu. † Et si quispiam opponit, quod per dictã pignorationem dictus quõdam perrinetus cẽseatur reuocasse legatum.l.cum hic status,§.si maritus,ff.de dona.inter vir.et vxor.et.l.si maritus, la.ij.C.eo.titu. Dico et respondeo quod ille non obstant: pro eo quia ille loquuntur de donatione inter viuos, quã prohibetur inter virum et vxo.constante matrimonio: et sic que ab initio non valuit.l.j.et.ij.cum suis simi.ff.de dona.inter vir. et vxo. Et ideo non mirum si per pignorationem, quam facit vir. de re per eum vxori donata donatione inter viuos, censeatur ipse donationem reuocare: sed nos loquimur in legato, quod ab initio valuit, et est fauorabile. Econtra vero donatio est odiosa: et ideo quamuis reuocetur donatio: non tamen legatum, et ita not.glo.in
9 d.l.si maritus. ¶ † Ad quintũ et vltimum dico et rñdeo quod, cũ dicta zona sit vt puto iocale pretiosum, inspecto statu dictorũ quondã perrineti et prime vxoris, ipse non censetur illam eidem vxori donasse: sed potius ad vsum cõmodasse: iuxta ea que ponunt doc. in.d.l.penul.§.seruus.ff.sol.matri. Bar.in.d.l.si vt certo.§.interdum.ff.cõmo.et tam ipse, quam alij in locis preallegatis. Et ideo non potest dictus filius prime vxoris pretendere zonam predictã esse suam ex capite tacite donationis. Sed si post mortem dicte prime vxoris prefata Janneta secũda vxor vsa extiterit dicta zona, et eam frequenter portauerit, et alias fuerit vsa prout et quemadmodum alijs iocalibus, vidente, sciente, et patiente eodem perrineto: illa comprehenditur sub legato per eundem perrinetũ sibi facto de omnibus suis vestibus et iocalibus auri argenti et perlarum, per id quod habetur in.l.si quid earum.§.ideoque.ff.de leg.iij. Videtur enim idem perrinetus intellexisse de suis ipsius Jannete vestibus, iocalibus, et alijs predictis suis: scz ratione vsus, non ratione proprietatis, vel pleni iuris: quia sic non valuisset legatũ l.proprias, et quod ibi scribẽtes.C.de lega. Debet enim huiusmodi dispositio in dubio sic interpretari et intelligi, vt potius valeat quã pereat.l.quoties.ff.de verbo.oblig. Et ita mihi videtur etc.

¶ Argumentum.

¶ Qui inefficaciter substitutos habent de bonis suis libere possunt disponere, huiusmodi substitutis non obstantibus. V.F.

1 ¶ Pater institués heredem filium et nepotes an censeatur eos inuitare simul, an ordine successiuo.
Natura copule est equaliter copulare: nec est ab eadẽ natura recedendum.
2 Personis pluribus per copulam, et institutis, inter quas cadit ordo charitatis et affectionis: intelligende sunt ordine successiuo inuitate.
3 Inuitati ordine successiuo dupliciter veniunt considerandi: vulgariter scilicet, et per fideicommissum.
4 Substitutio breuiloquia seu reciproca quid comprehẽdat, et qualiter sit consideranda.
5 Substitutio vulgaris expirat per aditionẽ paterne hereditatis. Substitutio fideicõmissaria potest habere locum etiam post immixtionem paterne hereditatis.
6 Ad positionem vnius termini sequitur remotio alterius contrarij sibi oppositi.

¶ De insti.et subst. Consi.lxxxij.

Christi noĩe inuocato. Visa clausula testamẽtarie institutionis heredũ, et substitutionũ dudũ factarum per honorabilem quondã virum Vitrũ de borio, vna cũ clausula etiã institutionis heredũ et substitutionum factarum per honorabilem quondam virum Antonium de borio, dicti Vitri quondam filium naturalem et legitimũ: et themate seu casu mihi exhibite consultationis parte honorabilium virorum Christophori, Pontij, Claudij, Nicolai et Joannis de borio fratrum, ac etiam honeste mulieris Frãcesie de borio eorum sororis, nepotũ et neptis eiusdẽ quondam Antonij ex petro fratre predefuncto, et ipsius Antonij vniuersalium heredũ, dico et respondeo ad quesita seu dubia in themate consultationis huiusmodi plene
1 descripta prout infra. † Et primo ad secundum: in quo queritur, an filij masculi dicti quõdam petri fuerint heredes copulatiue et collectiue, vna cum ipso Petro eorum patruo et dicto quondam Antonio eorum patruo, dicti Vitri primi testatoris. Et prima quidem facie videtur dicendum quod sic.l.si mulieri.ff.de vsufructu accresc. l. si quando. §. j.ff. de lega.j. et alijs iuribus allegatis per glo.fi.in.l.gallus.§.quidam recte: super verbo exprimat, ver. quid autem si filium et nepotem etc.ff.de libe.et postũ. per que iura videtur probari, quod si pater heredem instituat filium et nepotẽ, censentur filius et nepos simul inuitati.non ordine successiuo. Et hoc etiam voluerunt in.d.§.quidam recte, Ja.de are. Oldra. Jo. de imo.et Fran.de are. Pro quo etiã mouetur ex eo quia de pro-

pria

pria natura copule est equaliter copulare.l.reos.§.cum in tabulis.ff.de duo.re.leg.j.7.ij.et quod ibi Bart.ff.de pecul.lega. Ergo cū a propria natura copule nō debeamus recedere.l.ille aut ille.§.cū in verbis,7.l.nō aliter.ff.de leg.iij. videt q̄ in casu de quo querit fuerint simul,7 nō ordine successiuo ad vniuersalem successionē dicti quondā Vitri inuitati dicti Petrus 7 Antonius eius filij naturales 7 legitimi,ac posthumus seu posthumi si qui nascerent ex eius vxore tunc pregnante,7 ipsorū liberorum masculorū liberi masculi: et sic prefati Christoforus, Pontius, Claudius, Nicolaus,7 Joannes,quos certum est fuisse filios masculos naturales 7 legitimos prefati quondam Petri dicti vitri filij. Pro hoc dicto possunt,etiam multa alia induci,que colligunt ex his que scribunt doc.antiqui 7 moderni in.d.l.gallus.§.quidā recte. Sed his non obstan.existimo cōtrariā sententiā esse veram: sc3 quod dicti quondam Petrus 7 Ant.liberi primi gradus prefati quondam vitri,ac posthumus seu posthumi masculi,si quos peperisset vxor tunc pregnās,fuerint primo inuitati,ac postea 7 ordine successiuo eorū liberi masculi.d.l.gallus.§. quidā recte, iuxta scdm 7 quintū exempla posita ibi per gl.quam sequuntur ibi doc.cōiter,7 qui in nullo eam impugnant:quatenus sc3 loquitur de filio 7 nepote nascituro institutis.Hoc eñ casu fatētur oēs q̄ filius 7 nepos ex ipso filio cēseantur instituti 7 vocati ordine successiuo.Primo scilicet filius:7 post eū si heres esse non possit vel forte nolit nepos ex eo.Et hoc iuxta cōsilium galli.Et hoc ꝓ eo q2 pater sic testās 7 disponēs,hoc est instituēs filiū 7 nepotē ex eo, cēsetur instituere nepotē ex necessitate causatiua:ne sc3 nepos preteritus 7 postea nascens rūpat testm̄, si postea contingat filiū viuo testatore ab humanis decedere. Et quia in casu de quo q̄ritur nepotes de quibus in eo,7 q pretendunt fuisse substituti,nōdū nati quinimo nec cōcepti extiterāt tēpore mortis prefati quondā vitri primi testatoris, cū dicti petrus 7 Antonius de borjo in pupillari etate existerent, palam est qd ipsi Petrus 7 ex eo nepotes masculi fuerūt instituti:nō quidē simul,sed ordine successiuo:primo sc3 petrus, 7 post eū nepotes masculi ex eo,hoc est ei9 filij.Et hoc casu ꝓcedit sine dubio illa regula,quā cōiter allegāt 7 inducunt doc.in.d.§.quidā re-

2 cte:que est † q̄ quādo plures ꝑsone copulātur per copulā 7,inter quas nō solū cadit ordo charitatis 7 affectiōis: sed etiā concurrit necessitas saltē causatiua,vt est quando instituitur filius 7 nepos illi intelligūtur instituti ordine successiuo : 7 vt dixi nemo de hoc dubitat eo casu quo institutus est filius,7 nepos nasciturus: 7 sic in casu nostro.Bene autē fateor q̄ vbi testator heredē instituit filium 7 nepotē iam natū,sunt opiniones.Quidā enim voluerūt qd isto casu censeantur filius 7 nepos simul,nō ordine successiuo inuitati. Et hanc opinionem sequuti sunt.in.d.§.quidā recte,Ja.de de are. Oldra.Jo.de imo.7 Franc.de are. qui pro hoc multa inducunt, que referre non expedit. Et in hanc opi.etiam inclinat Jas.Sed cōtra hanc opinionem tenuit gl.fi.in.d.§.quidam recte, super verbo exprimat,quā secuti sunt And. de pi. Bar.7 ante eos Odo. Dy. Ray. Illam etiam sequuntur Alb.Bald. Nicol. de neapo.Ange.Pau.de ca. Cuma.7 Alexan.de imo.in.d.§.quidā recte:7 hec est cōmunis opi.a qua dicit do.Jas. non esse recedendum in cōsulendo aut iudicādo:7 in hoc recte, per id quod habetur in.l.j.ver.crebrior apud veteres opinio.ff.de offi.questo. c. nouimus,et quod ibi Anto.de bu.de verbo.signi.7.c.de iudicijs.iij. q.ij.per id q̄ not.Osti. Jo.and.7 alij in.c.j.de consti. quod maxime procedit 7 procedere debet in hoc casu propter autoritatē glo. quam non solum vnus famosus doctor,sed tot famosissimi doctores sequuntur, iuxta doctrinā quā ponit Jaco.butr.in.l.j.C. qui pro sua iurisdi.7c.quam sequitur Jo.de imo.in.c.cum contingat, char.vj.de iureiurā.7 multi relati per do. Fely.in.d.c.j.col.penul. versi.secundo limita nisi contra communem opinionem. Possent referri fundamēta dicte cōmunis opinionis, 7 rñderi rationibus que solent fieri ex aduerso:sed q2 iste non est casus noster,sed ab eo diuersus,nō est sup hoc insistendum: cum in casu occurrenti nullus dubitet. In quo concludo quod dicti Petrus, Antonius 7 eorū liberi masculi fuerunt inuitati ordine successiuo, non simul.

3 ¶†Sed superest difficultas,an videantur inuitati ordine successiuo vulgariter,aut per fideicōmissum. Hoc eñ scire expedit:q2 si fuerint vulgariter ordine successiuo inuitati, non possent liberi masculi dicti Petri aliquid petere in vim institutionis, hoc est vulgaris substitutionis: quia illa expirauit per aditionē seu immixtionē paterne hereditatis factā per dictos Petrum 7 Antonium.l.post aditā, 7.l.precib9,C.de impub.7 alijs subst. Si vero censerentur ordine successiuo per fideicōmissum inuitati : tūc non obstante immixtione paterne hereditatis facta per dictum Petrum 7 Antoniū,viderentur filij masculi dicti Petri posse petere fideicōmissum: quia substitutio fideicōmissaria non excluditur per aditionem hereditatis:sed per eam solidatur 7 firmatur.Non igitur immerito queritur id de quo supra. Ad qd rñdeo qd dicti Petrus 7 Anto.7 eorum filij masculi fuerūt vulgar iter 7 ordine successiuo inuitati:dicti sc3 Petrus 7 Anto.in primo gradu, 7 si illi heredes non essent, dicti eorum liberi ipsi quondā Vitro in vim vulgaris substitutiōis succederent. Et hoc colligit ex mēte glo.Bar.Pau.de ca.Alex.de imo.7 aliorum scribentium in.d.l. gallus.§.quidā recte.Et idē voluit Pau.de ca.cōsi.cccl xxi. exordiente,Visis attestationibus receptis 7c.prope fi. ver. nec obstat quod alij fuerint simul instituti,in nouis consi. q̄uis dicta quota sit erronea.Et in hoc null9 dubitat.Fateor aūt quod Pau.de ca. in.d.§.quidam recte, voluit quod vbi frater 7 filij, vel liberi eiusdem,vel alie huiusmodi persone, inter quas est ordo charitatis 7 affectionis,abstractus tamen a necessitate etiam causatiua, censeantur filij seu liberi patris 7 alterius huiusmodi persone inuitati ordine successiuo.Et primo quidem in eum casum in quē frater heres esse non posset vel nollet:7 sic vulgariter. Secundo post mortē fratris testatoris,eiusdēq3 patris filiorum, eo scilicet casu quo heres extitisset:et sic per fideicōmissum, quasi tunc videatur frater granatus de restituēdo eius filijs. Sed istud dictū Pau. de ca.non obstat,nec refragatur ei quod predixi. Tū quia Pau. de ca.loquitur in fratre, vel liberis heredibus institutis: nos autem loquimur in patre seu patribus 7 liberis heredibus institutis:in quibus est separata 7 distincta ratio: vt colligitur ex notatis per scribentes in.d.§.quidam recte. Tum 7 quia Pau.de ca. videtur nixus contra mentem glos.7 Bar.in.d.§. quidam recte: vbi indistincte sentiunt quod filij seu liberi censeantur inuitati vulgariter. Et dictum Pau. de ca. reprehendunt ibi, Rapha. Fran.de are.7 Alex.de imo.et idem Alex. consi. xxij. exordiente, visis ac perlectis verbis testamenti, col.iij.ver.7 si diceretur.dato qd filij Hieronymi,in.iij.vol.qd repetitur consi.xiij.in.iiij. volu.7 Bar.soc.consi.cxiij.exordiēte, Suprascripti insignes iurisconsulti,col.iij.ver.sed posito quod iudici placeret alia opinio,in.j.parte.Ex quibus omnibus respōdeo ad dictum quesitum,quod dicti Petrus 7 Anto. 7 eorum liberi masculi fuerunt inuitati ordine successiuo,non simul: 7 quod dicti liberi eiusdem Petri solū fuerunt inuitati vulgariter, hoc est eo casu quo ipse Petrus heres esse nō posset seu nollet. Quo fit vt cum idem Petrus insuper 7 Anto.heredes extiterint,expirauerit dicta vulgaris substitutio. d.l.post aditam.C.de impub.7 al. sub. Et ita in vim illius prime

4 institutionis nihil petere possunt. ¶†Ad aliud 7 sequēs quesitū dico 7 respondeo,quod substitutio inibi mentionata, 7 q̄ describitur in instrumento testamenti dicti quōdā Vitri in ver.ipsos liberos masculos 7 posthumū seu posthumos 7c.fuit 7 est substitutio breuiloqua seu reciꝓca,vt patet ex tenore illi9:iūctis his q̄ no. Bar.7 doc.in.l.luci9.ff.de vulga.7 pupil. docto. in.l. in testamēto. C.de testa.mili.Et quia substitutio hmōi fuit simplex, hoc est non admixta compendiose substitutioni,7 sine cōditione importante tractū temporis illa nō videtur comprehendere seu cōtinere nisi directas substitutiones,vt pote vulgares, 7 etiā pupillares si tēpore facti testamenti impuberes existebāt dicti Petrus 7 Anto. non autem fideicommissarias.l.iam hoc iure,circa prin.ver.sed si alter 7c.ff.de vulga.7 pupil.7.l.in testamento.C.de testa.mili.quod etiā voluit Bar.in.l.lucius,col.fi.ver.q̄ro vtrū substitutio breuiloqua 7c.ff.de vulga.7 pupil.vbi etiā hoc tenet Joan. de imo.col. penu..ver.Itē adde inquātū tangit an breuiloqua continet fideicōmissariam.Et idē etiam tenuit ibi Alex.de imo.col.penul.ver. an aūt substitutio reciproca 7c. Et idē voluit Dy.Bart.7 multi alij in.l.si plures.ff.de vulga.7 pupil.Jo.de imo.in.c. Raynutius in materia reciproce substitutiōis,co.x.vel circa,ṽ.quartodecimo querit vtrū substitutio reciproca cōtineat fideicōmissariā, Bart. 7 cōmuniter oēs post eum in.l.hereditatē, vbi Alex.de imo. 7 do. Jason multos cōmemorat sequentes hanc opinionē: quam etiā dicit esse verā 7 cōmunem, 7 qd ab ea nemo discrepat,do. Jas.in. d.l.lucius,in vlti.col.ij.ver.circa.xiij.q.Bar.cōcludit in ista.q. qd breuiloqua simplr 7 de per se facta non continet 7c. Et q̄uis idē do.Jason de hoc dubitauerit in.d.l.in testamento,col.xij. vel circa,ṽ. vltra ea q̄ tanguntur, 7 multa induxerit pro parte contraria,sc3 qd imo reciproca continet etiā fideicōmissarias: cum nec persone,aut earum disparitas,nec verba huic sensui repugnent: 7 multo plura inducat in.d.l.lucius, char.vl.col.ij.ver. circa.xiij. q.ff.de vulga.7 pupil.ipse tū ibi subiungit non esse recedendum a cōmuni sñia 7 cōclusione:pro eo q2 etiā aliqua 7quidē elegantia 7 subtilia inducit.Sequendo igitur hanc cōmunem sententiam, a qua non esset tutum,quinimo temerariū recedere, iuxta cōmunē theoricā positam p Ostien.7 doc.in.c.j.de consti.7 per doct.in.l.fi. C.de pena iudi.qui male iudi.dico 7 rñdeo quod dicti filij masculi prefati quondam Petri nihil petere possunt in vim reciproce substitutiōis facte.in.d.ṽ.ipsos liberos masculos 7 posthumum

5 seu posthumos 7c.†Et qdē non in vim vulgaris:q2 illa vt predixi expirauit p immixtionē paterne hereditatis factam p dictos Petrum 7 Ant.d.l.post aditam.Nō etiā in vim pupillaris quia illa expirauit,ꝓ eo quia ambo facti sunt puberes.Non etiā in vim

fideicõmissarie substitutiõis:que alias fieri põt etiaz maioribus
z habere locum etiã post immixtionẽ, seu aditionem hereditatis
qr vt predixi in.d.simplici reciproca substitutione nõ comprehẽ
deantur fideicõmissarie substitutiões. Sed superest difficultas
an dicti filij masculi prefati quondã Petri saltem videãtur eidẽ
quondam Antonio substituti per substitutionem positaz in ver.
Et si oẽs dictos suos masculos zc. Dubiuz facit:qr licet glos.or
dinaria z multi alij tenuerint in.l.lucius,la.ij.ff.de here.instit.qd
liberi positi in conditione non propterea censeant substituti:mul
ti tñ etiam nõ contẽnende autoritatis tenuerunt contrarium:scz
qd imo censeantur substituti.Et quidem hoc tenuit Oldra,rela
tus per Sali.in.l.j.C.de condi.inser.z per moder,in.d.l.lucius, et
tam in cõmentarijs,quã in multis alijs locis. Idẽ etiaz videtur
tenere Sali.in.d.l.saltem in filijs testatoris;quanuis in extraneo
relinquat cogitandũ.Et dicit Pau.de cast.in.l. filiusfamilias.§.
cũ quis,qd Bal.in.d.l.j.in lectura antiqua tenuit hanc opinionẽ
per pulchras rationes:z qd hec opinio semp sibi placuit,quodqz
si haberet cõsocium pro ea consuleret. Istam eãdem opinionem
tenuerunt alij multi,quos plenius refert Philip.de cor.in dic.l.
j.col.j.z pro qua Alexã.de imol.inducit multa z quidem subtilia
fundamenta.consi.lxxxv.exordiente,Viso titulo questionis zc. in
ij.volu.que referre nec oportet nec expedit,Et supposito quod o
pinio contraria,scz qd imo liberi in conditione positi zc.si verior
z que longe magis cõmuniter teneã,vt patet ex his que scribũt
doc.in.d.l.lucius,z qd ponit Alex.de imo.in.d.cõsi.lxxxv.col.vj.
ver.postremo probatur zc.ad que loca pro nunc sufficiat remissi
scz tamẽ ista cõmunis opinio videã limitari z restringi,vt non p
cedat eo casu quo liberi non solum fuerunt positi in cõditione, sz
etiam fuerunt expresse grauati.Nam eo casu videtur qd propter
hec duo simul cõiuncta cẽseanã substituti.Et hec limitatio vide
tur fuisse de mẽte Bar.in.l.cẽturio,in.iij.q.prin.char.vl.ff.de vul
ga.z pupil.in.l.sz si sic.ff.de leg.iij.z in.l.codicillis.ff.de vsufru.le.
Io.de imo.in.d.l.filiusfamilias.§.cũ qs.Cuma. put qdã referũt
in.d.§.cũ qs,z in allegata.l.lucius,la.ij.z.l. hereditas ad statium
ff.de here.insti.Hanc opinionem bm Philip.de cor.in.l.ab eo.C.
de fideicõmis.firmat dñs eius,hoc est Pet.de spe. vbi etiã refert
qd ita comperit ab eo consultum z a pluribus viris excelsis. Cũ
igitur liberi dictorum quondam Petri z Antonij videãtur nõ
solum fuisse positi in conditione,sed etiã expresse grauati, vt col
ligitur ex dicta clausula, Et si oẽs dictos suos masculos zc, ibi,
absqz liberis:z ibi,tunc z eo casu ipsis filijs masculis z eorum li
beris natis z nascituris z vltimo ex ipsis decedenti substituit,vi
detur quod filij masculi dicti Petri censeantur substituti. Sed
premissis non obstantibus existimo,sub correctione tamẽ cuiusli
bet dñi melius sentientis,contrariam sententiam esse veriorem;
scz qd imo nõ fuerint nec sint ipsi filij prefato Antonio eoz quon
dam patruo substituti efficaciter.Tum quia verba posita in dic.
ver.z si omnes dictos suos masculos, videntur continere repu
gnantiã.Sunt enim verba hec. Et si omnes dictos suos mascu
los natos z posthumos nascituros z ipsorũ liberos decedere cõ
tingat, z post pauca dicit.Absqz liberis: qd nõ videtur possibile
scz qd dicti masculi nati z nascituri z eorum liberi decederent si
ne liberis.Nã decedẽtib' dictis Petro z Antonio, z posthumis
sine liberis,non erat possibile qd eorum liberi morerentur sine li
beris:qr ad remotionem vnius sequitur remotio alterius.l. hec
verba ille aut ille.ff.de verb.sign.z.l.sed z si pupill'.§.si institoria,
6 z qd ibi glo.ff.de insti.act.† Quinimo ad positionem vnius termĩ
ni sequitur remotio alteri' ɔtrarij sibi appositi.l. inter socerũ.§.
inter.ff.de pac.dota.l.ex facto.§.pe.ff.ad trebel.z.l.iam dubitari.
ff.de here.insti.Preterea facit qa viuens moritur.l. qui duos.ff.
de manumis.testa.z.l.nã z si cum moriar.ff.de cõdi. inde. Ex qui
bus infertur qd morientibus dictis filijs iã natis z posthumis si
ne liberis,non poterãt postea eoz liberi,vtpote q nõ erant futu
ri,mori sine liberis.Et ita videtur repugnatia in dicta substitu
tiõe,seu verbis predictis.Sz forte huic obiectioni posset rñderi,
qd illa copulatiua z posita ante verba ipsorũ liberos, debeat re
solui in disiunctam,vel pro ea assumi:vt sic dicatur. Et si omnes
dictos suos masculos natos z posthumos nascituros vel seu aut
ipsorũ liberos. Solet enĩ aliquãdo vt no.Bar.z doc.in.d.l.gall'.
§.quidam recte.ff.de libe.z posthu.disiuncta resolui in cõiunctaz:
z cõiũcta in disiunctã.Et ita videtur hic fieri debere: vt sic poti'
valeat voluntas quam pereat.l.quoties.ff.de re.dub.z.l. quoties.
ff.de verb,obli.Et ideo non me multũ fundo in predicta ratione.
Sed supposito qd dicta obiectio nõ obstet,videtur tñ obstare id
quod superius dixi,scz qd liberi positi in coditione nõ censeãtur
substituti sine mutati,scdm veram z cõmunẽ opinionẽ:z de qua
nullus dubitat quin sit cõmunis:quãuis aliqui,sed pauci habito
respectu zc.teneant contrarium.Nec obstat limitatio quam supe
rius recitaui:scz qd dicta cõmunis opinio non procedat eo casu
quo liberi non solum fuerunt positi in conditione,sed etiam one
rati.Tum qr licet Bar.hoc videatur sensisse in.d.l.cẽturio, in.iij.
principali.q.char.vlti.doctores tamẽ cõmuniter tenẽt cõtrariũ,
z eum ibi reprehendunt.Pro quo videri põt Alex.de imo. in.d.
consil.lxxxv.Fran.de cur.consil.xlvj.exordiente, Sepe reuoluta
narratione facti zc.z do.Ias.may.in.d.l.centurio,char.vij.col.iij.
versi.non obstat vltra Bar.argu.quo vtebantur docto.per.l.im
l.j.col.iij.ver.scdo modo limitat Bart.C.de pact. Tum z qr in
posito, citra preiudicium veritatis, q liberi positi in cõditione
z onerati viderentur institui:hoc tamẽ nõ obstaret ei qd predixi:
qr filij dicte Petri non censenã positi in cõditione respectu substi
tutionis facte predicto Antonio eorum patruo. Censetur enim
substitutio facta in sua portione sub conditione si sine liberis de
cederet: liberis quidem suis,Non liberis Petri.Et sic dici non
põt qd in hac substitutione quo ad dictum Antoniũ fuerint libe
ri Petri positi in conditione:quãuis in conditione positi extite
rint quo ad Petrum eoz quõdã patrẽ.Et ita concludendo dico
put superius dixi,qd nec in vim dicte substitutiõis in dicto ver.
z si omnes dictos suos masculos zc.possunt dicti Christophor',
Poti',z fratres masculi aliquid petere in dictis bonis.Ex quo
infero nihil colligi ex institutionibus z substitutionibus testamẽ
tarie dispositionis dicti quõdam Vitri,per qd fuerit dict' quõ
dam Antonius impeditus libere disponere de suis bonis: z qd
cum ipse heredes instituerit non solum dictos Christophorum,
z fratres masculos:sed etiam prefatam Franciscam eorum soro
rem,ipsi omnes equaliter succedunt z succedere debẽt,tam in bo
nis per dictum quondam Antonium aliunde acquisitis,quaz in
paternis.Et ita mihi videtur,sub correctione zc.

¶Argumentum.

¶Cum de legis,styli,vel statuti obseruantia z interpretatione
queritur,rogandi sunt seniores aduocati. V.F.

1 ¶Successio abintestato tribus cognoscitur generibus.
2 A statuti verbis non est declinandum.

¶De legib. Consilium.lxxxiij.

Ertuz est qd,nisi statu
1 tum † prouincie a recolende memorie illustrissimo
dño rege Renato editũ obstaret honeste mulieri
Catharine margote,nõ soluz abintestato succede
rẽt honeste quõdã mulieri Britone,eiusdẽ quõdaz
Catharine matri,eius nepotes masculi ex Ioãne margoti filio
predefuncto:sz etiã ipsa Catharina ac Isabella altera filia,z ne
potes masculi vel femine ex alia filia eiusdẽ Britone pdefuncta:
dicte scz Catharina z Isabella z earũ quelibet pro quarta parte,
z nepotes ex Ioanne p alia quarta parte,z nepotes ex alia filia
predefuncta p alia quarta parte,aut.de here.abintest.§.j. colla.
ix.z trãsumptiue in aut.in successione.C.de suis z legi.lib. z insti.
de here.que abintest.defe.circa prin.z.§.cum fili',z seq.Sed puto
qd dictũ statutũ obstet eisdẽ Catharine, Isabelle, ac nepotibus
ex dicta filia predefuncta quo ad hoc nõ possint dicte quõdã Bri
tone succedere tanqũ heredes,sed duntaxat debeant in ipsius bo
nis habere legitimã.Hoc enim clare sonãt verba predicti statu
ti:que nõ solũ loquuntur in filiab' vel neptibus dotatis,sed etiã
in non dotatis,z de quibus disponit vt doteñ, non tñ in maiore
2 valore quã sit legitima.† Et sic quãuis dicte Catharina z Isa
bella nõ fuerint dotate p dictã quõdã Britonã earũ matrẽ: pos
sunt tñ nunc dotari:z hoc vult statutum,a cuius verbis cũ clara
existant nõ videtur recedẽdũ.l.ille aut ille.§.cũ in verbis,z.l. non
aliter,cum suis simi.ff.de lega.iij.Si tamen pretenderetur quod
statutũ quo ad illã particulã cõsueuisset aliter interptari,esset bo
num qd pars sup hoc se informaret,z consiliũ peteret maxime ab
antiquis dñis aduocatis Aquis residentibus : z qui cõsueuerũt
patrocinari primo in regio Aquensi consilio : z nũc in curia insi
gnis regij parlamẽti.Quia existimo qd casus huic similis sepis
sime cõtigerit in cõsilio z parlamẽto hmõi.Et si de alia interpre
tatione cõstet illa esset seruanda.l.minime.ff.de legi. z quod not.
Panor.in.c.dilectus,de conces.preben.Et si queratur quanta sit
legitima boz omniũ liberoruz,dico qd est triens bonorum dicte
Catharine.Si vero de illa non appareret,dico vt supra qd dicti
nepotes masculi ex Ioãne quõdã filio succedũt vniuersaliter: fi
lie vero z nepotes ex filia succedũt in legitima,que est tertia pars
eoz que erãt habiture z habituri abintestato,aut.de tric.z semis.
§.j.colla.iij.z trãsumptiue in auth. nouissima.vbi poterit videri
Sali.in.vj.q.z do.Ias.may.col.antepe.ver.vltra Bar.queriã.C.
de inof.test.Et Pau.de ca.ɔsi.ccclxvij.exordiẽte, Viso suprascri
pto puncto,in prin.Et ita mihi videtur, sub correctione zc.

Argumentum.

¶Argumentum.

¶Audiendus est a principe etiam is, qui contra executionem trium sententiarum iuste supplicat. V.F.

1 ☞Exceptio nullitatis sententiarum an impediat executionem trium conformium sententiarum.

¶De precib. Imper. offer. Consi.lxxxiiij.

Quamuis exceptio nullitatis † sententiarum aut sententie regulariter
non impediat executionem trium conformiũ sen-
tentiarũ: pro quo solet allegari cle.j.de re iudi. hec
tamen regula limitatur vt non procedat quando
opponitur de notoria nullitate vel euidenti iniquitate apparente
ex actis, de quibus statim potest fieri fides. Hec fuit originalis li-
mitatio seu opinio. Oldra.consi.cvj.exordiente, qd litera executo-
ria que in causa castri ⁊c. Et ita signanter decidit Bal. ⁊ Sal. in.l.
j.in prin C.ne liceat ter. prouo. Rapha.in.l.iiij. §. condemnatum
ff.de re iudi. Joã.de imo.in.l.de pupillo.§, qui opus.ff.de ope.no.
nũtia. ⁊ in.l.si expressim, in.vij. ⁊ vlti.char.ff.de appel. Hanc limi-
tationem commemorat ⁊ sequitur multos referens Alex. de imo.
in.d.l.de pupillo.§.qui opus, col.iiij.vel circa, ver. Item adde cir-
ca quartam concordiam supra allegatam, ⁊ plenius in.d.l.iiij.§.
condẽnatum, col.iij.in secunda addi.que exorditur, Hoc tamen est
verum nisi ex inspectione actorum: vbi si placet videbitur: nã dñi
consulentis paupertas non patitur fieri vlteriorem demonstra-
tionem, seu scriptorum transcriptionem. Et licet Anto.de but. ⁊
Joã.de imo. videantur aliter sentire in.d.cle.j.tamen Alexan.de
imo. opportune respondet illorũ motiuis in locis allegatis: ⁊ con-
tra eos si non fallor est opinio communis, a qua propterea non est
in iudicando vel consulendo recedendum: per iura vulgaria, ⁊ cõ-
munem theoricam iã omnibus notam, quam ponunt Ostiẽ. ⁊ doc.
in.c.j.de consti. Puto igitur quod supplicatio parte venerabilis
⁊ pauperis viri domini Gulielmi truchetí contra quẽdam domi-
nũ Borelli presentata, sit per reuerendissimum in christo patrem
⁊ dominum dominum vicelegatum signanda, postq̃ in ea preten-
ditur nullitas vel euidens iniquitas apparens ex actis, de qui-
bus statim potest fieri fides. Et ita ⁊c.

¶Argumentum.

¶Donatis bonis mobilibus ⁊ immobilibus non comprehendũ-
tur iura ⁊ actiones: nec simplex donatio dicitur que contempla-
tione fit matrimonij. V.F.

1 ☞Donatio inter viuos qualiter cognoscatur a donatione cau
sa mortis.
2 Actus collatus in tẽpus mortis an possit dici actus inter viuos.
3 Statutum simpliciter loquens non est ad actus iuratos exten-
dendum,
4 Papa vel imperator cassans consuetudines vel statuta an cẽsea-
tur cassare statuta iurata vel iuramento firmata.
5 Constitutio dotis, aut donatio bonorum mobilium ⁊ immobiliũ
an comprehendat iura, actiones, aut nomina. seu credita.

¶De dona. Consi.lxxxv.

Viso instrumẽto spon-
salium dudum contractorum per ⁊ inter proui-
dos quondam viros leonem longij filium Jaco-
bi longij, ⁊ honestam mulierem Joannã lõbar-
de filiam Joannis lombardi: ac etiã per ⁊ inter
Anto.lõgij fratrẽ dicti leonis, ⁊ Catharinã lombarde sororẽ pre-
fate Joanne. Per quod apparet dictum Joannem lombardi ac
honestam mulierem Catharinã gassine dedisse, constituisse, ⁊ assi-
gnasse dictis leoni ⁊ Antonio in dotem ⁊ pro dote dictarũ Joã-
ne ⁊ Catharine suarum filiarum dimidiam partẽ oim bonorum
suorum mobilium ⁊ immobilium tũc presentium ⁊ futurorum: ⁊
nihilominus etiam donasse dictis leoni ⁊ Antonio eorum tunc
futuris generis donatione inter viuos valitura post eorum mor-
tem dimidiã partem bonorum eorundem mobilium ⁊ immobiliũ
presentium tunc ⁊ futurorũ. Viso insuper casu mihi exhibite con-
sultationis parte honeste iuuẽcule Joãnete longie, filie quondam
1 naturalis ⁊ legitime prefati Antonij, † Premitto pro faciliore so
lutione eorum de quibus queritur parte eiusdẽ Joannete, qd licet
in donatione facta prefatis Antonio ⁊ Leoni fuerit mentio habi-
ta de morte dictorum Joãnis lombardi ⁊ Catharine, ⁊ propterea
prima facie videatur fuisse donatio causa mortis.l.seya. §. fina.ff.
de dona.causa mor. ⁊.l.seya, iuncta glos.ff.de dote prelega. illa ta-
men non fuit donatio causa mortis: sed inter viuos: ⁊ hoc pro eo
quia in illa hoc expresse exprimitur. Et insuper quia ibi dicitur
donationẽ irreuocabili: ⁊ postremo quia donatores conuenerunt,
promiserunt ⁊ iurauerunt eam tenere, attendere ⁊ obseruare. Ex
quibus procul dubio iudicari debet donatio huiusmodi fuisse do-
natio inter viuos, non causa mortis: pro quo remisisse sufficiat ad
id quod not.glo. Bar. ⁊ do.in.l.fi.C.de pac. Alex.de imo.cõsi.xiiij.
in.j.volu. Franc.de Are.consil.lxxiiij.col.iij. do. Jas.may. in.l.nõ
omnes, col.ij.vel circa.ff.si cer.peta. Nec me mouet ad contrarium
dicẽdum, qd in donatione predicta dictum extiterit valitura tamẽ
post mortem ipsorum Joannis lombardi ⁊ Catharine gassine ⁊
2 non ante nec alio modo. † Quoniam respondeo qd nihil obstat seu
repugnat quod actus dicatur esse actus inter viuos q̃uis illius
effectus collatus sit in tempus mortis.l.j.C.vt ab herede ⁊ contra
here.l.hereditarium.ff.de bo.aut.iudi. pos.l.fi. C. de contrahen. ⁊
cõmit.stipu. ⁊ expressius in.l.nã ⁊ si cũ moriar, ⁊ quod ibi not. Gul.
de cu. ⁊ Bar.in vlti.opo.ff.de condi. inde. Et licet donationes in-
ter viuos quatenus excedunt summam seu valorem.x.flo. videã-
tur esse prohibite in prouincia per dominicale statutum: hmõi ta-
mẽ statutum dicte donationi non refragatur nec obstat: tum quia
illud loquitur ⁊ procedit in simplici donatione inter viuos: cuius-
modi non fuit nec est donatio de qua in casu: que licet non fuerit
nec sit donatio propter nup. proprie dicta, ea vez de qua ⁊ eius na
tura habetur in.§.est ⁊ aliud, insti.de dona. ⁊ in.l.j. ⁊ per totum.C.
de dona.ante nup. est tamen donatio facta contẽplatione matri-
monij: ⁊ q fortasse nõ extitisset alias sortitum suum effectũ: ⁊ sic
donatio ob causam, non simplex. Et ita non cõtinetur in prohibi-
tione predicti statuti. Tum ⁊ quia illa fuit iurata. Quo fit vt in
3 ea sibi locum non vendicet predictum statutum: † quia statutum
simpliciter loquẽs nõ debet intelligi in donatione iurata, vt pro-
bat Jo.de imo.in.c.cum cõtingat, in.iij.membro, ver.nunc pro de-
claratione materie an per statutum ⁊c.de iureiurã. quia statutum
debet interpretari scdm ius cõmune.l.ij.C. de noxa. ⁊.c. cum dile-
ctus, de cõsuetu. Sed de iure cõmuni semper potentius operatur
actus iuratus quam nõ iuratus.l.cum pater. §. filius matrem.ff.
de lega.ij. ⁊.l.vnica.§. ⁊ cum lex.C.de rei vxo.actio.l.pactum. C.de
colla.iuncto dicto.c.cum contingat, ⁊.c. q̃uis, de pac.in.vj. Pro
quo faciunt not.per.glo.fi.in.c.cum non deceat, de elec. in. vj. ⁊ per
4 Ang.in.l.j.§.que onerande.ff.qua.re.ac.non da. † vbi dicit qd licet
papa vel imperator casset consuetudines vel statuta: non tamen
intelligit cassare statuta iuramẽto cõfirmata. Et idẽ voluit lap.
abb. ⁊ Joã.and. in nouel.in.d.c. cum non deceat, ⁊ Alex. de imo.
multa pro hoc inducens consi.cxxv.exordiente, visis ⁊ cõsideratis
statutis de quibus supra, col.penul.in.j.vol. Ex quibus omnibus
concludo, donationem predictam factam dictis Antonio ⁊ leoni
fuisse donationem inter viuos, non causa mortis: ⁊ valuisse: non
obstãte statuto prementionato, ⁊ qd in donatiõe huiusmodi facta
extiterit mẽtio mortis. Ex quo vlterius infert quod quarta pars
bonorum mobilium ⁊ immobilium doctorum Joan. lombardi ⁊
Catharine coniugum debuit post eorum mortem peruenire ad di
ctos Antonium ⁊ leonem, ⁊ eorum quemlibet: ⁊ sic quod in dictis
bonis quilibet eorum habuit quartam partem: supposito tamen
quod ipsi seruauerint pacta de quibus in dicta donatione: ⁊ pre-
sertim q ipsi dictos Joannem Catherinã ⁊c. nutriuerint, calcia-
uerint ⁊ vestierint honeste ⁊ iuxta statum personarum eorundem.
Quod dico propter id qd habetur in.l.fi.C. de reuocã.dona. Alia
vero medietas spectauit ⁊ pertinuit eisdem Antonio ⁊ Leoni tã-
q̃ maritis ⁊ dominis rerum dotalium dictarum Joanne ⁊ Ca-
tharine eorum coniugum. Cũ igitur decessit dicta Joanna, quar-
ta pars predictorum bonorum, que pro ea ⁊ in dotem ipsius con-
stituta extiterat, deuoluta est non quidem ad dictum Joannem
eius quondam patrem, quia ille antea decesserat: ⁊ sic non obsta-
bat.l.dos a patre.C.sol.matri.sed ad eius liberos: quẽadmodum
⁊ reliqua eius bona, si que habebat, ⁊ hereditas, aut.de here.ab in-
testato.§.j.colla.ix. ⁊ trãsumptiue in auth.in successione.C. de suis
⁊ legi. Et deinde cum mortui sunt dicti liberi, superstite ⁊ eis sup-
uiuente.d. Leone eorum patre, delata est eorũ hereditas ad ipsum
Leonem patrem, aut. defuncto, ⁊ in corpore vnde sumitur.C.ad
tertu. Et cum postea ab humanis ⁊ intestatus decessit idem leo:
eidem successit Antonius eius frater. d. aut. de here. abintesta.§.
reliquum, ⁊ transumptiue in aut.cessante.C.de legi.here. ¶Ad
dictum igitur Antonium spectauerunt tres quadrãtes, seu tres
quartoni bonorum mobilium ⁊ immobilium predictorum quon-
dam Joãnis lombardi ⁊ Catharine gassine: vnus sez rõne dotis
cõstitute pro ⁊ nomine dicte quõdã Joãne: ⁊ alius rõne donatio-
nis facte dicto quondã leoni: ⁊ tertius ratione donationis facte
eidẽ Antonio longij. Et isti tres quartoni siue tres quadrantes ⁊
tota hereditas eiusdem Antonij per mortẽ eius delati extiterunt

dicte Joannete eius filie naturali & legitime. d. aut. de here. ab intesta. § ... ampline in d. aut. in successione. Sic igitur tres quadrates seu quartoni spectauerũt & spectant prefate Joannete: & alius quadrans spectauit dicte Catharine in vim constitutionis dotis de qua supra pro ea facte per dictũ Joanne lombardi eius quondã patrem: & que nõ potuit bona mobilia & immobilia, q̃ dudũ fuerunt dictorum quondam lõbardi & Catharine gassine, obligare nisi p dicta quarta parte. Et ita male & inuaste processum est ad capturã & distractionẽ bonorum hmõi. Uerum quia hoc supponitur fuisse factum in vim processus emanati a curia camere, laudo & consulo q̃d aliquis accedat ad aliquem ex doctoribus dominis aquensibus aduocatis: & qui melius nouerunt stylum dicte curie: & securius dirigent negotia dicte Joannete quoad bona capta, distracta & liberata. Et per hec patet responsio ad omnia quesita quoad bona vt premisi capta & distracta. Si que vero alia extitant q̃ fortasse fuerint alienata, vellem intelligere per quem & vtrum prefata Catharina fuerit tutrix huius Joãnete eius filie, an alius, & quis: & an de bonis eiusdem fuerit confectum inuenta-
5 riũ: & an in illo fuerint posita bona alienata. † Aduertẽdũ est, preterea q̃d nec in cõstitutione p̃dictarũ dotiũ, nec in donatiõe facta p̃fatis Leoni & Antonio facta est mẽtio nisi de bonis mobilibus & immobilibus dictorum quondã Joannis lõbardi & Catharine: quo fit vt in eis non veniant nec coprehendantur iura & actiones, seu nomina & credita: quia illa faciũt tertiũ genus. l. a diuo pio. §. in venditione. ff. de re iudi. l. quam tuberonis. ff. de pecu. & l. bene a zenone. C. de quadr. prescrip. & quod not. in l. mouentiũ. ff. de ver. signi. & in l. potest pupillus, vbi Bar. ff. de auto. tuto. & cano. in c. pulli, de reb. ecclesie nõ alie. et tã legiste quam canoniste in multis alijs locis. Si igitur prefati quondam Joannes lombardi & Catharina, aut eorum alter habebant nomina vel credita, illa non videntur fuisse dictis generis donata, vel pro dictis eorum quõdã vxoribus in dotem constituta: & sic in illis eisdẽ Joanni & Catharine gassine equis portionibus successissent prefate Joãna & Catharina: in portione vero dicte Joanne successit dicta Joanneta per media predicta. Et ita mihi videtur sub correctione &c.

¶ Argumentum.

¶ Qui cum pacto de retrouendendo ita emit, vt ob pretij vtilitatem magis mutuo dedisse videatur: & retrouendere tenetur, et fructus perceptos in sortem imputare. U. F.

1 ¶ Pactum de retrouendendo inter emptorem & venditorem: & factum an sit semper seruandum.
2 Juramentum non vi nec dolo prestitum, & quod sine dispẽdio salutis seruari potest, est seruandum.
3 Pretij vtilitas, & pactum de retrouendendo simul iuncta, faciunt presumi contractum alias sonantem in venditionem esse pignoratitium, vel simulatum in fraudem vsurarum.

¶ De pact. int. emp. & vend. Consil. lxxxvi.

Ponitur in facto quod dudum, scz anno domini M.cccciij. & die nona mensis septẽbris, probi viri Pauletus, Joannes & Jacobus berto vendiderunt nobili Bartholomeo ysnardi quoddam eorum pratũ situm in territorio arelatis in tribontio, suis confrontationibus confrontatum, pretio florenorum ducentorum monete tunc currentis: qui emptor eisdem anno mense & die & sub presentia eiusdem notarij conuenit, promisit, ac etiã ad sancta dei euangelia iurauit dictis Pauleto, Joanni, & Jacobo berto, tunc presentibus, stipulantibus & solẽniter recipiẽtibus retrouẽdere pratum predictũ pretio premẽtionato: & hoc jlinc ad tres annos: q̃dq3 dicti Pauletus, Joannes & Jacobus venditores obtulerunt eidẽ Bartholomeo pretium dicti prati infra & scdm conuentionem factam: & petierũt pratum reuendi: quod dictus nobilis Bartholomeus emptor facere distulit & differt, pretendens & contendens se debere habere fenum seu herbam anno presenti in d. prato excretam. Quesitũ est
1 quid iuris. † Ad quod dico & respondeo, quod dictus Bartholomeus requisitus debuit retrouendere dictum pratũ, tanq̃ ad hoc efficaciter obligatus. Certum est enim dictum pactum de iure valuisse: & propterea in vim illius eundem emptorem potuisse & posse cogi ad reuendẽdũ dictũ pratum. l. si fundũ, & quod ibi cẽs scribentes. C. de pac. conuen. inter empto. & vendi. & quod not. Panor. & cano. in c. ad nostram, de empt. & vendi. & archi. in c. plerique
2 xiij. q. iij. † Debuit etiam & debet idem Bartholomeus super hoc obseruare iuramentum per eum prestitum: quia regulariter, iuramentum non vi non dolo prestitum, & q̃d sine dispendio salutis eterne seruari põt seruandũ est. c. cum contingat, de iureiuran. c. q̃uis pactum, de pac. in vi. & aut. sacramenta puberũ. C. si aduer. vendi. Et debet seruari iuramentum non solum eo casu quo contractus vel actus iuratus de iure tenet, sed etiam vbi est nullus: quia licet eo casu iuramentum non firmet contractũ, tamen obligat iurantem ad illius obseruantiam, prout colligitur in c. j. & c. debitores, de iureiurã. Et deberet sibi cauere idẽ Bartholomeus ne periurium incurreret aut incurrat in non obseruando iuramentum, & non seruando promissa, seu non retrouẽdendo dictum pratum: q̃d facere tenetur. Et non solũ tenetur ipsum retrouẽdere: sed forte a tempore facte requisitiõis & p̃tij oblati fuit dominiũ vtile eiusdẽ prati in dictos Pauletum, Joannẽ & Jacobũ retrãslatum: ita vt ex tunc potuerint & possint dictum fundum reuendicare, per tex. sin gu. in l. si cum venderet, vbi etiam in hoc tenet & firmat Pau. de cast. dicẽs se alias in contingentia facti ita consuluisse. ff. de pigno. actio. & idem voluit Jo. de ana. in c. conquestus, col. iij. ver. in eadem glo. ibi si modicum, & ibi, facit quia per pactũ de retrouendendo retransfertur dominium de vsur. idem etiam voluit Ang. Are. in prin. nigri, char. xxix. col. ij. ver. quo autem ad secundam speciem simulationis &c. insti. de excep. & hinc dicit Jo. de ana. vbi supra q̃d facta oblatione pretij emptor dicitur recipere fructus ex re aliena: & ideo merito de illis ratio haberi debet: vt dicitur in d. l. si fundum, pro quo dicto etiam facit. l. si a te. C. de pac. inter empto. & vendi. Et q̃uis Alex. de imo. in l. j. col. ij. ver. Item adde q̃d si vendo &c. ff. de dona. referens dictũ Pau. de cast. in d. l. si cũ venderet, dicat dictũ huiusmodi esse periculosum hoc tñ non obest dictis Paulero, Joãni, & Jacobo: tum quia dictũ Pau. & sequa. est forte verius. Cũ & quia supposito, citra preiudiciũ veritatis, q̃ facta pretij oblatione non transferret dominiũ in venditorem, vt sic res posset reiuẽdicari: sed oporteret retrouendi: hoc tamẽ certum est & indubitatũ, & q̃d facta oblatione pretij habenda est ratio fructuum. d. l. si fundum. Cum igitur pretium dicti prati oblatum extiterit, & dla est, non debuit ipse nobilis Bartholomeus emptor vel refutare vel differre retrouenditionem dicti prati pretextu feni seu herbe in eo excrete, volens illam habere: q: illam habere non debet: & si illam cepetit, tenebit ad restitutionem illius, vel valorem seu pretium sibi imputare in diminutionem pretij dictorum ducentorum florenorum. Preterea mihi dicitur quod tempore facte venditionis, ac ante & post, dictum pratum valebat, valuerat, & valet cõmuni estimatione quingentis florenis, aut saltem vltra quadringentos florenos. Q̃d si ita est, dicta pretensa venditio censeretur simulata, & presumeret in rei veritate pecunia predicta fuisse mutuo data dictis Pauleto, Joanni, & Jacobo: & dictum pratum pignori traditum eidem
3 nobili Barholomeo pro dicta pecunia: † quia pretij vilitas & pactum de retrouẽdendo simul iuncta faciunt presumi contractum alias sonantem in venditiõe esse pignoratitium, vel simulatum in fraudem vsurarum, vt voluit glo. in d. c. conquestus, vbi etiam Jo. de ana. glo. in d. c. ad nostram, Archi. in d. c. plerique xiiij. q. iij. Antoni. de butri. & Joan. de imo. in d. c. illo vos, de pigno. & Panor. in d. c. ad nostram: qui etiam ita consuluit consi. lxxv. exordiente, tria succincte videnda sunt &c. in j. vol. & idem voluerunt tam in commentarijs, quam consilijs multi alij, quos non refero. Quod si ita est, imo quia ita est secundum cõmunem opi. tenetur idem nobilis Bartholomeus imputare in sortẽ pecunie per eum tradite fruct⁹ ab eo perceptos. c. quoniã, de vsur. & l. j. & ij. C. de pignora. actio. qui propterea, si super imputatione huiusmodi non inquietetur, non debuit nec deberet se exhibere difficilẽ in faciendo dictam retrouenditionem. Et ita mihi videtur &c.

¶ Argumentum.

¶ Minori, qui procuratorem nõ facit facilius succurritur, quã si fecisset, presertim cum iuramento. U. F.

1 ¶ Aduocati minorum tali cautela vti debent, vt non litigent per procuratorem quem cum sacramento constituunt. quia propter iuramentum perditur beneficium restitutiõis in integrum.
2 Minor intentãs possessorium iudicium pro recuperãda vel retinenda possessione habet legitimam personam standi in iudicio, tam per se, quam per procuratorem a se constitutum.
3 Dies omnes presumuntur iuridici, nisi probentur et appareant feriati.
4 Tutor dari potest die feriato etiam in honorem dei, cum non datur ex inquisitione.
5 Possessio alterius apprehendi potest duobus modis.
6 Instrumentum confectum non per notarium originalem: sed in vim commissionis, an semper sit validum.
7 Testis minus deponens an impugnet testẽ amplius deponentẽ.

Testes

8 Testes plus deponentes quam contineatur in instrumento nõ impugnant instrumentum: nec instrumentum minus continens impugnat testes plus deponentes.

¶ De procur. Consilium. lxxxvij.

Visis dubijs mihi trãsmissis pte nobilis ꝛ generose mulieris domine Isabelle de mõtealbano, dñe sezariste, dico et respondeo breuiter ꝛ succincte ad dubia huiusmodi prout infra. Et primo ad primuz qđ, licet per literam missiuam alias scripserim non esse opus producere instrumentum matrimonij dudũ contracti p ꝛ inter nobilem ꝛ generosum virũ Gaucberiũ de brãcassijs dñm Sezariste ꝛ ipsam nobilẽ Isabellã: ego tñ pro abundantiore cautela nũc cõsulo qđ illud producatur, ꝛ ꝙ propterea trãsmittat. Quo vero ad ꝓcuratoriũ seu mandatũ alias factũ p ipsam dñam Isabellã, ꝛ sine autoritate iudicis, de cuius tenore non recordor, est aduertẽduz an dicta nobilis Isabella mãdatũ firmauerit iuramẽto: qꝛ tũc nõ posset processus dici nullus, vel infirmari ex capite minoris etatis. Quinimo eo casu magis noceret sentẽtia ipsi minori, quã si litigasset autoritate curatoris: pro quibus põt videri gloss. in aut. sacramẽta puberũ, super verbo contractibus, ad fi. ver. Itẽ quid in iudicio, vbi etiã doc. C. si aduer. ven. ꝛ in feudis, de pa. iura. fir. §. itẽ sacramẽta, sup verbo ꝯtibus, circa mediũ, ver. qđ si iurauit se nõ vẽturũ ꝯtra sentẽtiã. Bar. in. l. minor. xxv. an. ff. de mino. ꝛ Ang. are. in. §. appellant, col. iij. insti. de excep. vbi dicũt
1 Bar. ꝛ Ang. † qđ aduocati minoꝝ debẽt esse cauti vt nõ litigẽt per procuratorẽ quẽ cum sacramento cõstituunt: qꝛ propter iuramẽtum perdunt beneficiũ restitutionis in integrũ. d. aut. sacramenta puberũ. Sed si dicta nobilis Isabella nõ iurauerit tẽpore cõstitutionis ꝓcuratoris aut procuratorũ, adhuc consulo qđ nec fiat aliud mandatũ, nec ipsa ratificet: qꝛ si appareat eam debere ꝓ se reportare victoriã, sibi nõ oberit, qđ procuratorẽ sine autoritate iudicis aut curatoris cõstituere nõ potuerit: iuxta ea que cõmuniter scribũt doc. in. l. nõ eo min⁹. C. de procura. ꝛ Jo. and. in addi. Spec. titu. de actio. ver. qđ si minor, in additione exordiente, vt de excep. ꝛ hec adaptantur ad vtrãq; causam hoc est tam eam in qua possessorio iudicio cõuenitur per nobilẽ Ludouicum de montealbano eius fratrẽ, seu dñam Ludouicam eius matrẽ ꝛ tutricẽ, quã etiaz in causa in qua ipsa nobilis Isabella possessorio iudicio cõuenit ipsum nobilẽ Ludouicum, seu prefatã ei⁹ matrẽ ꝛ tutricẽ. Et hoc nõ solum quo ad validitatẽ actoꝝ iã factoꝝ: sed etiã quo ad hoc vt instari possit pro ferenda sententia, scdm cõem opinio. in. d. l. nõ eo min⁹: maxime postꝙ
2 nõ opponit de inualiditate dicti mandati. † Ceterũ illud est indubitatũ, qđ minor intentans possessoriũ iudiciũ pro recuperãda vel retinenda possessione habet legitimã ꝑsonã standi in iudicio tam per se, quã per procuratorẽ a se cõstitutum. l. fi. ꝛ quod ibi glo. ꝛ docto. C. qui legi. ꝑso. stan. in iudi. qđ etiã scribũt multi in. d. l. non eo minus: secus vero est in minore conuento etiam dictis possessorijs iudicijs. d. l. fi. ꝛ qđ ibi glo. ꝛ doct. cõmuniter super verbo actio: quãuis quidã, inter quos est Odofre. ꝯriũ sentiunt: sed primũ videtur verius: ꝛ sine dubio communi⁹ tenetur: ꝛ ideo nõ est ab eo in iudicãdo vel consulendo recedendũ. l. j. versi. crebrior apud veteres opinio. ff. de offi. questo. c. nouim⁹: ꝛ qđ ibi Anto. de bu. de verbo. signi. c. de iudicijs. ij. q. iij. ꝛ qđ no. Hosti. Jo. and. in nouel. ꝛ cõmuniter omnes doc. in. c. j. de consti. ꝛ legiste in. l. fi. C. de pena iudi. qui male iudi. ¶ Ad scdm questituz, in quo supponitur tutele datione, ꝛ ꝯstitutionẽ officiarioꝝ, ac etiã actoꝝ, factas fuisse. xij. die mensis Januarij: ꝛ eadem die decretum interpositũ, ꝛ successiue die. xiij. eiusdẽ mensis cõfectũ fuisse inuẽtariũ, ꝛ decretũ interpositũ: ꝛ subiungit dubiũ, an hec pote-
3 runt aufferre ꝑiudiciũ, † respondeo qđ nõ. Tũ qꝛ dicti dies non videnť esse dies feriati scdm dispositionẽ iuris ciuilis, scdm quã oẽs dies ꝑsumuntur iuridici nisi probẽtur ꝛ appareat feriati. l. oẽs dies. C. de ferijs: hmõi aũt nõ apparent de iure ciuili feriati dies, vtpote nõ positi in. d. l. oẽs: sed nec de iure canonico, vtpote nõ positi in. c. cõquestus, de ferijs. Nisi forte quis vellet pũctuare tex. illum ꝛ dicere epiphaniaruz septem diebus: sed non est sic ille tex. punctuandus sed punctus post verbum epiphaniarum: ꝛ illud verbum septem diebus cõiungitur cum verbis dominice passionis: vt sit sensus, qđ septem diebus ante dominicam passionem ꝛc. Et si quispiam opponat di. c. placita. xv. q. iiij. ꝛ di. c. decreuit sancta synodus. xxij. q. v. vbi probatur qđ septem dies post festum epiphanie sint feriati: dico ꝛ respondeo qđ, vt dicit Hostien. in. d. c. conquestus, super verbo natalis, non obseruanť de consuetudine, ꝛ quod standum sit. d. c. conquestus. Ubi idem sentit Panor. col. iij. ver. vltimo dubitatur. Et quamuis in partibus istis sint dies feriati a natiuitate domini vsque ad festum beati Hylarij inclusiue: puto tamen quod magnificum Delphinale parlamentum aliter obseruet: ꝛ quod apud ipsum post lapsum epiphanie dies sint iuridici: ꝛ ita non potest aufferre preiu-
4 diciũ ꝛc. † Tum etiam non affert preiudiciũ, qꝛ die feriato etiaz ob reuerentiam dei potest dari tutor cum non datur ex inquisitione. l. qui liber. §. quolibet loco ꝛ tempore. ff. ad tertul. secũdum Jacobum but. in. l. actus. C. de ferijs. ꝛ idem notat Jacobus de are. in. l. nec mandante. §. dari tutor. ff. de tuto. ꝛ curato. da. ab his. vbi etiam hoc voluit Bart. ꝛ Bal. ꝛ Sali. in. d. l. actus, ꝛ Angel. aretinus in. §. appellantur, charta. vj. col. iij. ver. an autem tali die dominico possit pupillo dari tutor, instit. de actio. Et infert Bal. in. d. l. actus, quod etiam potest confici inuentarium, ꝛ decerni tutori administratio per decretum iudicis: hec enim concernũt pietatem ꝛ fauorem pupillorum, quibus propterea subueniendum est etiam die feriato ob dei reuerentiam: vt volũt doc. in dictis locis per. d. c. conquestus: ibi, nisi necessitas vrgeat vel pietas suadeat. Et puto quod in hoc non sit facienda difficultas: ꝛ quod dictũ ma-
5 gnificum delphinale parlamentũ nullã in hoc vim faciet. ¶ † Ad tertium quesitum dico ꝛ respondeo, quod quis potest apprehẽdere possessionem alterius, prout ad propositum sufficit, duob⁹ modis. Uno modo per literas iudicis: id est in vim seu in executionẽ literarum iudicis eius propria manu signatarum: ꝛ hoc vt plurimũ fit parte possessore inuita: qꝛ iudicium redditur in inuitum. Alio modo fit de ꝛ cum voluntate partis eiusdem possessoris. Et de hac voluntate aliquãdo constat: vt verbi gratia, qꝛ possessor mihi vendidit fundum, aut donauit, aut pro alio permutauit, vel alias titulo sufficienti habere cõcessit ꝛ tradidit, ꝛ de his constat: et tunc sufficeret probare me possedisse: etiam si non possedissem decem diebus, neq; notorie. Aliquãdo vero nõ apparet de hac volũtate, nisi pro eo qꝛ ego notorie possedi pacifice ꝛ quiete decem diebus: ꝛ isto casu statutum delphinale interpretatur ꝛ fingit voluntatem possessoris interuenisse. Sed nos nõ sumus in isto casu: sed in precedenti. Propter qđ dico qđ nõ oportuit deducere ꝙ dicta nobilis Isabella possederit notorie per decem dies, ꝛ qđ eam notorie possidentem passus fuerit dictus nobilis Ludouicus, vel do-
6 mina eius mater ꝛ tutrix. ¶ † Ad quartũ, vbi est sermo de instrumento tutele confecto non quidem per notarium originalẽ, sed in vim cõmissionis de qua non apparet. Dico ꝛ respondeo qđ istud non obstat, postꝙ de hoc nõ opponitur. Oporteret enim qđ ad impugnationem predicti instrumenti oppositũ extitisset. vel opponeretur in discursu cause huius: nec sufficeret ꝙ de hoc opponeretur in iuriuz allegationibus. Et ita obseruatur de stylo dicti magnifici Delphinalis parlamenti, vt refert do. Guido pape decisione. ccccxiij. exordiente, licet de iure instrumentum grossatum per notarium ꝛc. Nec impugnatur fides predicti instrumẽti ex eo quod in eo plus scriptum extiterit, quã in instrumẽto ꝓducto ex aduerso: in quo scz solum apparet de prouisione tutele: non autẽ ibi apparet cõstitutio actoꝝ, creatio officiarioꝝ, nec etiam inuentariuz bonoꝝ nobilis quondã viri Claudij de montealbano, quondã patris dictoꝝ nobiliũ Ludouice ꝛ Isabelle: de quibus tñ apparet in instrumẽto parte dicte nobilis Isabelle in causa producto: qꝛ puto qđ vitiose ꝛ damnabiliter fuerit procuratum ne etiam illa ascriberentur in alio instrumento producto ex aduerso: instrumentum aũt productum parte dicte nobilis Isabelle etiã iuuatur depositionibus testium deponentium de predictis. Propter qđ puto qđ licet fuerit oppositum de falsitate predicti instrumenti parte nobilis Isabelle: pars tamen aduersa seu prefata domina eius tutrix ꝯscia veritatis ab hac via destitit, ꝛ forte caute: ꝛ quicquid sit, nos habemus probationem tutelaris prouisionis de qua apparet non solum per dictum instrumentum parte dicte nobilis Isabelle in causa productum: sed etiam per instrumentũ partis aduerse. De constitutione vero ꝛ creatione actorum ꝛ officiarioꝝ: insuper ꝛ qđ inuentarium de consensu partium fuerit vel factum vel inchoatũ ꝛ pro magna illius parte continuatum: apparet etiam per testes in causa productos, per quos hec omnia probari potuerũt: vtpote non requirentia quo ad sui essentiam qđ ꝓbatio fiat per scripturam: pro quo allegasse sufficiat. l. in exercẽdis. ff. de fide instru. iũcta. l. pactum qđ bo. fi. ꝛ qđ ibi glo. ꝛ doc. C. de pac. ꝛ qđ not. glos. et doc. in. c. j. de censi. in. vj. Preterea certum est ꝙ actus prouisionis tutele est separatus ꝛ distinctus a constitutione, creatione, ꝛ inuentarij confectione superius mentionatis: non est tamen eis contrarius. Propter quod non videtur quod instrumentum ex aduerso productum continens solam prouisionem tutele deroget instrumento continenti ꝛ prouisionem ꝛ alia predicta: qꝛ ista potuerunt fieri et facta sunt successiue. Primo scilicet prouisio, ꝛ post eã for-
7 te ex interuallo alia. † Et quemadmoduz testis minus deponens non impugnat testem amplius deponentem de re vel negotio, nisi adderet dictionem taxatiuam, et in forma in qua probatur negatiua, secundum theoricam quã ponit Bal. Alex. de imo. ꝛ multi

aliĩ in.l.j.C.de bo.pos.secundũ tab.ita nec videtur q instrumentũ
minus continens deroget fidei instrumenti plus continentis: et
saltem quando plus ⁊ minus cõsistant non in re vna, vel vno actu
sed in pluribus.d.l.in exercendis: vbi parificãtur probationes fa-
8 cte per testes ⁊ instrumenta. † Preterea quemadmodũ testes plus
deponentes quam contineatur in instrumento non contrarian-
tur nec impugnant instrumentum, secundum theoricam quã po-
nit Bartolus, Ioan.de imo.⁊ docto.in.l.j.§.si quis neget.ff.quem-
admodum test.ape.doc.in.d.l.in exercendis.⁊ in.c.cum Ioannes
heremita, de fid.instru.ita nec instrumenta minus continẽtia im-
pugnant testes plus deponẽtes, aut eorũ fidei derogãt: prout col-
ligitur ex his que cõiter scribũt doct.in dictis locis: quatenus vo-
lunt q duo testes plus deponẽtes probent: pro eo q nõ impugnãt
instrumentum: sed vbi impugnarent instrumẽtum, est opus, scdm
opinionem multorum ⁊ quidem doctissimorum, maiore testiũ nu-
mero: ⁊ hoc propter repugnãtiam. A simili ergo videtur hic quod
instrumentum ex aduerso productum minus continens in nullo
deroget predicto instrumento parte dicte nobilis Isabelle produ-
cto plus continenti. ¶ Ad quintum dico ⁊ respondeo, quod obla-
tio de qua inibi non forte noceret, nisi quo ad hoc, q si pars aduer-
sa sentiat se fouere malam causam in possessorio, vel habere causã
dubiam, ipsa protelabit materiam, ⁊ faciet phylacterias. Si enim
velliet q breui manu parlamentũ cõcederet ita, esset vtile abbreuia-
re causam, ⁊ obtinere finem litiũ sz de hoc dubito. Si tamẽ videat
ita fiendum, fiat: ⁊ postea si pars videatur ob hanc causã calum-
niari, vel alias preter rationem subterfugere, prouidebitur. ¶ Ad
vltimum, in quo dr q oẽs testes nostri producti extiterunt citato
quodam procuratore de cuius mandato in actis non apparet, cũ
nullum adhuc productum extiterit, ⁊ queritur quid agendum sit,
respondeo me credere, quod ille procurator qui dicitur citatus est
ille qui causam duxit, ⁊ in ea cõparuit pro parte aduersa: ⁊ q pars
nostra est actrix in ea causa, in qua etiam speramus victoriam ob-
tinere, bonum est curare qd ex aduerso comparens habeat suffi-
ciens mandatum. Et si de stylo curie non multum disputatur de
mãdatis cõparentiũ tñ nec in principio, nec in medio; tñ adueniẽ-
te tempore vicino diffinitioni solet peti qd mandata producãtur.
Propter qd erit bonum vt petatur q talis, qui hanc causam du-
xit pro parte aduersa, producat mandatũ in forma, ⁊ de eo fidem
faciat: ⁊ quod ipse compellatur ad hoc faciendum: ⁊ eo producto
erit bonum habere copiã, ⁊ illã videre: q dictus nobilis Ludoui-
cus est sub tutela: ⁊ non sufficiet habere actoriam factam vel fien-
dam per do. Ludouicam: sed erit opus aliis, de quibus per Bar.
in.l.tutor qui repertorium.ff.de admi.tuto.

¶ Argumentum.

¶ Nec ex diuisione inter eos facta, nec ex verbis testatoris id a-
perte non importantibus coheres coheredem ab onere fideicõmis-
si tenetur releuare. V.F.

1 ☞ Per diuisionem seu quittantiam inter fratres mutuo factam
an censeantur vniuersali fideicommisso futuro ⁊ conditionali per
defunctum inter eos relicto renũtiatum.
2 Quem de euictione tenet actio eundem agentem repellit exceptio.
3 Heredes bona testatoris diuidentes an teneantur de euictione
contingente ex facto seu dispositione ipsius testatoris.
4 Fideicommisso renuntiari per habentem notitiam illius regula-
riter potest.
5 Conditionalis dispositio per euentũ conditionis effectum sumit.
6 Dictio quecunque est vniuersalis nihil excludens.
7 Verba geminata latiorem inducunt effectum, quam simplicia: o-
stendunt enim disponentis seu proferentis latissimam ⁊ enixam
voluntatem.
8 Creditor an ille dicatur, cui sub conditione legatum est, ⁊ nondum
euenta conditione.
9 Appellatione debitorum an veniat fideicommissum cõditionale.
10 Confessioni proprie standum est, non contraueniendum: nisi illa
fuerit simulata, aut dolo, metuve extorta.
11 Fundans se in negatiua debet illam probare, siue in agendo, siue
in excipiendo.

¶ De fideicommis. Consilium. lxxviij.

Ex themate mihi trans-
misse consultationis parte nobilis ⁊ honeste mu-
lieris Antonone saphaline, relicte nobilis quon-
dam viri Stephani Fabri mercatoris, eliciuntur
duo dubia, et quidem subtilia: quibus sub corre-
1 ctione cuiuslibet domini melius sentientis respõdeo vt infra. † Se-
veniendo ad primum, an videlicet per diuisionẽ ⁊ quittãtiã in cõ-
sultatione hmõi latius mentionatas censeant nobiles viri Gulie-
mus, Petrus, Raymundus, Raphael, Petrus iunior, ⁊ Mari-
nus fabri, filij quondam naturales ⁊ legitimi ⁊ vniuersales succes-
sores dicti quondam nobilis Stephani, renuntiasse conditionali
⁊ futuro vniuersali fideicõmisso inter eos per ipsum quõdam Ste-
phanum relicto: ita q causante huiusmodi fideicõmissi remissione
nõ possint pfati nobilis Antonona ⁊ Petrus iunior hrdes vniuer-
sales dicti quõdam Raymundi sine liberis vita functi, cõueniri p
fratres eiusdem Raymundi superstites p restitutione fideicõmis-
si eidem Raymundo iniũcti, dico ⁊ respondeo q super hoc ⁊ olim
⁊ hodie fuerunt ⁊ sunt opiniones. Quidam eñ voluerũt q p diui-
sionem, ⁊ cautionem, quã diuidentes sibi mutuo facere cõsueuerũt
de nihil faciendo cõtra diuisionẽ, cẽseatur remissum fideicõmissũ
⁊ q ppterea fuerit bene iudicatũ in casu.l.q rome.§.duo fratres.
ff.de verb.obli. Et hec opinio fuit Roge.antiqui glo.quam ibi se-
quitur Dy.⁊ Gul.de cu.in.l.qui cum tuto.ff.de transac. Illã etiã
sequitur Bal.in.d.§.duo fratres, si nulla alia causa suberat tẽpo-
re facte diuisionis, propter quã possent diuidentes ⁊ sic paciscen-
tes venire cõtra ipsam diuisionem. Dictam opi. Dy.etiã visus est
sequi scdm aliquos Io.an.in addi.Specu.ti.de testa.§.in primis,
super.ver.quid si duobus. Albe.in.d.§.duo fratres, vbi etiam re-
fert Iaco.de are.⁊ Iaco.de ra.illam fuisse secutos. Ray.in repe.d.
§.duo fratres. Hanc opi. Dy.etiam secutus est Angel.in.d.l.qui
cum tutoribus, ⁊ in repe.d.§.duo fratres, ⁊ consi.cxcix.exordiente,
Magnificus miles dominus Gulielmus ⁊c.col.iij.ver.⁊ ex his li-
quet manifeste quod non expedit ⁊c.in quibus tamen locis limi-
tat hanc Dy.⁊ sequacium opinionem vt pcedat tribus concurrẽti-
bus. Primũ est q heredes diuidẽtes habuerint tpe facte diuisio-
nis notitiã fideicõmissi in testõ relicti. Scdm est q fideicõmissum
fuerit reciprocũ, hoc est hincinde inter diuidentes relictũ. Tertiũ
est qd sit coequeuũ, hoc est equale: ⁊ sic qd tm̃ censeat vni ab altero
relictũ, quãtũ ecõtra: ⁊ sic q in remittẽdo fideicõmissum non plus
videat perdere vnus quã alius. Et p hac sua opinione inducit An-
ge.in locis superius allegatis multas ⁊ varias rationes, quas re-
petere nõ expedit: cũ ipsi possint videri. Nitit etiã rñdere maxime
in.d.consi.⁊ in allegato.§.duo fratres motiuis. Bar. Sz cõtrariã
opinionẽ tenuit glo.in feu.titu. Imperator lotarius: quã ibi vide-
seq. Bal. Etiam cõtrariã opinionẽ tenuit glo.in.l.tres fratres.ff.
de pac.ac etiã Hugoli.⁊ Pet.relati per Bar.in.d.l.qui rome.§.
duo fratres, in.ij.q. Et hanc opi.seqtur ibi Bar.p illa multa indu-
cens. Io.de imo.⁊ Fran.de are.⁊ Alex.de imo.qui etiã refert mul-
tos etiã famosissimos tenere hanc opinionẽ: scdm quam consulit
Roma.consi.ccccij.exordiẽte, Pro decisione pposite consultatio-
nis ⁊c. Pau.de ca.cõsi.xcij.exordiente, Quia dubia supra formu-
ta. And.barb.consi.xlviij.exordiẽte, Illud afferam in mediũ quod
psalmista preclarissimus ⁊c.qui etiã p hac opinione multa inducit,
⁊ Fran.de cur.consi.lxiij.col.xvij.ver.quarta principalis dubita-
tio ⁊c.⁊ alij quãplurimi in aliis locis tã in cõmẽtariis, quã aliis lo-
cis ⁊ cõsiliis: ⁊ hec videtur mihi opinio magis cõis, cuius funda-
mẽta aut motiua referre etiã non expedit. Putarẽ igit in casu de
quo querit qd durũ esset cõ stymulũ illius calcitrare.l.j.ver.crebrior
apud veteres opinio.ff.de offi.questo.c.nouimus, ⁊ qd ibi Anto.de
but.de verb.signi.⁊ qd no. Hosti.⁊ doc.in.c.j.de cõsti.⁊ Bar.⁊ doct.
in.l.fi.C.de pe.iudi.qui male iudica.⁊ in.l.cũ platis.ff.de re iudic.
Nisi prefati fratres tpe facte per eos diuisionis se obligassent prout
fecerũt de ⁊ p omni euictione vniuersali vel pticulari. Scribant
eñ circa calcẽ instrumẽti pdicte diuisiõis verba sequẽtia. Has au-
tẽ res ⁊ pprietates pariter vt bona sic ⁊ pmittit diuisas ⁊ diuisa ⁊
i qualibet parte obuẽtas ⁊ obuẽta pmiserũt ⁊ cõuenerũt solẽniter
dicte partes sibiipsis vicissim ⁊ ad inuicẽ solennibus stipulationibus
hincinde interueniẽtibus ⁊ repetitis videlicet vna alteri ⁊ altera
alteri ⁊ ecõtra p se ⁊ suos amparare, distrigare, autorizare, ⁊ i pa-
ce manutenere, saluare, defendere, ⁊ tutrix ab omnibus, euincẽtibus, ⁊
cõtradicentibus personis aliquid petentibus seu petere volenti-
bus quomodolibet in eisdem seu earũdẽ altera ⁊ de euictione oim
vniuersali vel particulari in iure. de iure ac extra ius sibi teneri.
Per hec enim videtur dictum fideicommissum fuisse mutuo ⁊ vi-
2 cissim inter dictos fratres remissum, seu illi renuntiatum: † q quẽ
de euictione tenet actio eũdem agentẽ repellit exceptio.l.vendi-
cantem.l.ff.de euic.l.cum a matre, scdo respõso.C.de rei vendi.⁊.l.
3 vẽditrici, cũ sus simi.C.de re.alie.nõ alie. † Esto eñ q hrdes diui-
dẽtes bona testatoris regulariter nõ teneant de euictione cõtingẽ-
te ex facto seu dispositione ipsius testatoris: prout colligit ex his
que notant docto.magis communiter in.d.l.qui rome.§.duo fra-
tres, super quarta solutione quã ponit glo.ij.⁊ qd ibi not. Bart.q.
vlti.istud tñ nõ videt procedere eo casu quo diuidentes se mutuo ⁊
vicissim obligauerunt de euictione: qd facere potuisse, ⁊ pro ea bo-
na sua obligare non est dubiũ: p id qd habetur in simili in.l.si fun-
dum.C.de euic. Nemo etiam hoc negat in.d.l.qui rome.§.duo fra-
tres.

tres.Facit qđ habetur in.l.sicut.C.de actio.⁊ obli.⁊ in.l.in re man
4 data.cum suis simi.C.manda.† Nem.ni etiā dubiū quin fideicom
misso possit renuntiari per habentem no.titiam illius.l.j.cum sua
materia.C.de pac.¶ Ex premissis patet non esse opus respōdere
scđo quesito cū vt predixi fideicommissum censeri debeat remissuz
saltem quo ad eas partes que ad dictū quōdā Raymundū perue
nerāt nō iure suo,sz quas a fratribus habuerat:lz quo ad illā par
tē q̄ suo iure habuerat,hoc est sextā,videretur fortasse posse aliud
dici:vt si dicamus hoc casu pcedere opinionē Azo.relatā per gl.
⁊ quā glo.videt sequi in.d.l.qui rome.§.duo fratres,in quarta so
lu.nō per rōnes ibi positas:sed rōne promisse euictionis. Sz sup
posito q fideicōmissum in nullo videat remissum:sed peti possit p
substitutos,restat dicta scđa difficultas:que est an.d.Petrus iu
nior teneatur ⁊ debeat exonerare prefatam nobilē Antononam,⁊
portionē,que ad eā per mediū dicti quōdā nobilis Raymundi p
uenit de bonis dicti quōdā nobilis Stephani primi testatoris,p
pter clausulā positā in testamēto dicti Raymūdi:illā scz,cū tamē
2ditione sequēti:vcz q idē Petrus frater ⁊ coheres meus teneat
⁊ debeat soluere de sua parte eidē de bonis ⁊ iuribus meis heredi
tariis deuenienda oia pdicta legata pia ac oia ⁊ quecunq; debita
in qb9 ego teneor seu me teneri reperiret vllo modo.Certuz est eni
5 q lz debitū 2ditionale ante illius purificationē peti nō possit:† qr
cōditionalis dispositio per euētū cōditionis sumit effectuz.l.cede
re diē.ff.de verb.signi.l.qui heredi.§.si.ff.de cōdi.⁊ demō.⁊.l.pecu
niā.ff.si certū peta.expectās tamē purificationē cōditionis hmōi
pōt etiam pendēte cōditione dici creditor.l.is cui:ibi,placuit etiā
pendēte conditione creditorē esse.ff.de actio.⁊ obli.⁊ idem pbatur
in.l.creditores sibi,siue pure siue in diē vel sub cōditione.ff.de ver.
signi.facit.l.sub cōditione.ff.de cōdic.indebi.vbi sub cōditiōe de
bitū appellat debitū.Cum igit dictus quōdā nobilis Raymūdo
voluerit oia ei9 debita solui per dictū Petrū iuniorē,videt q ipse
teneat releuare pfatā nobilē Antonetā etiā quo ad dictū fideicō
missum:qđ magis pcedere videt propter illa verba gnalia ⁊ gemi
nata,oia ⁊ quecunq; debita:qr q oia dicit nihil excludit.l.iulianus
in prin.ff.de lega.iij.c.solite,de maiorita.⁊ obediē.⁊.c.si romanoz.
6 xix.dist.† ⁊ dictio q̄cunq; etiā est multū vniuersalis.l.j.§.qđ autē.
ff.de vi ⁊ vi arma.⁊ qđ not.glo.in.l.si,qd earū.§.interemptuz.ff.de
lega.iij.Et vt dicit Bar.Soci.consi.cclxvij.exordiente,viso priui
legio concesso ordini heremitarū a Sixto papa quarto ⁊c.col.iij.
in.ij.parte,dicta verba sunt vniuersalia,⁊ geminata:⁊ nō recipiūt
7 restrictionē.† Verba enim geminata dnt latiorē effectū inducere,
quā verba simplicia:qr ostendūt disponentis latissimā ⁊ enixā vo
luntatē:vt est tex.valde singularis in.l.balista.ff.ad trebel.glos.in
clemen.j.in verbo quibuscunq;,de iudi.⁊ glo.in.l.cum pena,in glo.
ij.ibi dum dicit quocunq; modo.ff.de arbi.Et Alex.de imo.consi.
cj.exordiente,Visis instrumentis,col.ix.vel.x.ver.naz in dicta re
uocatione sunt verba geminata,⁊ Fran.de cur.consi.xxix.exordiē
te,In regno hispanie ⁊c.col.ij.licet ergo qđlibet ex dictis verbis
omnia ⁊ quecunq; debita sit latissimum,⁊ oia cōprehendat:adhuc
tamen adaugetur expressio ppter geminationē:vbi aduertēdum
est q nō solum dicit testator oia ⁊ quecunq; debita:sz etiā subiūxit
vllo modo.Propter qđ videt q mentis sue fuerit cōprehēdere e
tiam debita 2ditionalia:⁊ sic dictū fideicōmissuz ab eo relictū sub
cōditione,si sine liberis decederet.Et si quispiā dicat q ea que di
cta sunt de debito sub cōditione pnt pcedere quādo debitū est sub
conditione certa:nō aūt si debeatur sub conditione incerta:qr tūc
hoc est pendente conditione nihil videtur deberi.l.grege.§.si sub
conditione.ff.de pigno.⁊.l.decē,circa finem:ibi,qui nec tenebatur.
ff.de verbo.obli.dico ⁊ respōdeo q hec distinctio seu solutio nō p
cedit:qr expectans purificationem cōditionis dicitur interim cre
ditor etiam si conditio sit incerta.d.l.is cui,⁊.l.qui in fraudē.ff.qui
⁊ a quib.q etiam voluit glo.in.d.l.creditores.ff.de verb.signi.Et
si vlteri9 quispiā dicat q istud dictū posset pcedere in casu de quo
querit,si conditio dicti fideicōmissi a pfato Raymūdo relicti po
tuisset purificari tēpore eius vite:sed cū hoc fieri non potuerit eo
viuente,cū illud ab illo relictū extiterit si sine liberis decederet,nō
videatur posse pcedere id q dixi:respondeo ⁊ nego qđ dicta cōdi
tio nō potuerit purificari viuente eodē quōdā Raymūdo:qr imo
potuit purificari,⁊ purificata est cū peruenit ad eum statum mor
tis,quo infallibiliter incipit certum esse:q ipse existēs sine liberis
erat in actu moriēdi:in hoc enim expectabat tēpus q futurū erat
post mortē.l.ab oibus.§.cū quidā.ff.de lega.j.l.peculiū.§.titio.ff.
de lega.ij.⁊.l.vltima,cū ibi nota.ff.quādo dies lega.cedat.Quin
imo existētia cōditiōis anticipauit ⁊ pcessit actū moriēdi:quāuis
vsq; tunc ptrahat dies.l.vlt.ff.de 2di.insti.Habet enī dispositio,
seu creditū dicti fideicōmissi p cōditiōe hoc,qđ est liberos nō exi
stere,mortē aūt pro die.l.in illa.ff.de verbo.obliga.⁊.l.pupillus.§.
titio,⁊.l.cum tale.§.meute.ff.de condi.⁊ demō.Videtur igitur qđ
tali conditione infallibiliter existente dictus quondam Raymun
dus fuerit non conditionalis debitor,sed verus debitor,⁊ substi
tuti q supuixerūt veri creditores.Et ita in simili cōsuluit Old.cōsi.
cxxix.exordiente,Ad habendā aliqualē notitiā,in.v.quesito.Ad
premissa facit q voluit Pau.de ca.consi.lxij.exordiente,Dubi
tatio presentis articuli,col.j.q si pater stipulatus extiterit dotem
sibi vel filie,aut filijs filie,vel illi cui ius dedisset,censeatur sibi sti
pulatus si filia decederet sine liberis.Si vero cum liberis,censetur
per prius stipulatus filie sue,quā censetur plus dilexisse q̄ liberos
eius,eo casu quo cum liberis decederet:vt voluit Bart.in.l.si cum
dotē,circa si.prin.per illuz tex.ff.solu.matri.dicēs ita fuisse dispu
tatū per Iaco.de belloui.Et sic in puncto mortis cū mori incipit
cum liberis purificatur stipulatio conditionalis in personaz filie
adhuc viuentis,quā transmittit ad suos liberos tanq̄ eius here
des:⁊ ita intelligitur.l.inter socerum.§.cū inter.ff.de pac.dot.⁊ al
legat Pau.de cast.id qđ habetur in simili in.l.si filius heres.ff.de
libe.⁊ posthu.⁊.l.suus quoq;.§.marcell9,alias apud iulianū mar
cellus notat.ff.de here.insti.⁊ facit quod no.Philip.de cor.in.l.q
scitis.§.sin autem,colū.ij.C.de bo.que libe.Videtur igitur q cum
dicta cōditio si sine liberis ⁊c.sub qua dict9 quōdā nobilis Ray
mundus grauatus extiterat,potuerit purificari:quinimo fuerit
purificata eodem Raymundo viuēte:idem Raymundus dici po
tuerit ⁊ reuera fuerit debitor dicti fideicōmissi:⁊ qđ propterea di
ctus Petrus iunior teneatur ⁊ debeat prefatam nobilem Anto
nonam exonerare ab onere dicti fideicōmissi:⁊ hoc propter clausu
lam superius relatam.¶ Sed in oppositum videtur facere sequē
tia:⁊ primo.d.l.is cui,in prin.ff.de actio.⁊ obliga.vbi tex.formali
8 ter dicit.† Is cui sub conditione legatū est pendēte cōditione nō
est creditor:sz tūc cū extiterit 2ditio.Et vt apparet ex 2textu illi9
l.ibi ponitur differentia inter legatū seu relictū sub cōditione in
vltima voluntate,⁊ conditionalē stipulationē:q etiā optime col
ligitur ex eo q no.ibi gl.super verbo creditorē esse:quā sequuntur
doc.eo excepto,qđ ibi dicit glo.in versi.nisi in personā liberorum:
in quo reprehenditur ab omnibus taz ibi,quā in.l.vnica.C.de his
qui ante aper.tabu.⁊ in.l.vnica.§.si autem sub conditione.C.de
cadu.tollē.vbi maxime Bal.⁊ probatur in.l.cum ex filio,secundū
Bal.⁊ quod ibi Alex.de imo.⁊ docto.de vulga.⁊ pupilla.⁊ Bald.
in.l.in personam.C.de fideicōmis.⁊ si est verum quod pendente cō
ditione prefati substituti non fuerint creditores,ergo nec dictus
9 Raymūdus fuit debitor.† Et ita infertur quod appellatione de
bitorum non venerit nec veniat dictum fideicommissum. Sed
forte poterit dici,quod licet nihil fuerit debitum pendente con
ditione:ex hoc tamen non infertur quin fuerit debitum etiam vi
uente dicto Raymundo:pro eo quia conditio potuit purificari,
⁊ purificata fuit in vita dicti nobilis Raymundi,vt predixi:⁊ sic
non videtur quod dicta.l.is cui,in principio,probet dictum Ray
mundum nunquam fuisse debitorem dicti fideicommissi. Secun
do obstat quia ipse Raymundus testator nō videtur in dicto suo
testamento onerasse Petrum iuniorem eius fratrem nisi quo ad
per eum tunc debita,argumē.l.si ita legatum.ff.de au.⁊ arg.lega.
⁊ quod per dictā.l.⁊ iura similia not.Bartolus,⁊ doctores in.l.fi.
C.de pact.in illa.q.que ibi solet recitari,an in donatione omnium
bonorum veniant futura etiam multas remissiones facientes ad
hoc no.Alexan.de imo.in.l.j.col.v.vel.vj.ver.nota ex isto tex.ff.de
legatis.j.q.Et hoc patenter colligit ex verbis dicte clausule:in q
bus dicitur,omnia ⁊ quecunque debita in quibus ego teneor que
profecto not.presentia tunc debita propter verbum teneor,presen
tis temporis,et verbum quibus:quod est in casu de quo queritur
restrictiuum,iuxta ea que scribit Bartolus,⁊ doctores in.l.j.cir
ca principium.C.de summa trini.⁊ fi.catho.⁊ in.l.omnes populi.
ff.de iusti.⁊ iure.Nec huic dicto videntur refragari illa verba:seu
me teneri reperiretur:quia licet illud verbum reperiretur videa
tur posse adaptari etiam futuro tempori:per id quod in simili no
tat Baldus loquens in verbo valeret,in.l.fin.col.penultima,ver.
deinde recipiamus verba temporis preteriti imperfecti subiūcti
ui modi.C.de codicillis.Bar.in.l.j.versic.septimo quero.ff.eo.tit.
Franci.de are.consi.viij.exordiente,abunde satis ⁊ sufficienter ⁊c.
col.ij.versi.sed tamen premissis non obstan.⁊c.⁊ Philip.de cor.cō
sil.cclxiiij.col.j.in.iiij.volumine,tamen ad futurum tempus non
trahitur illud verbum teneri,quod est modi infinitiui temporis
presentis ⁊ preteriti imperfecti.Est igitur sensus predictorum ver
borum,quod siue tempore facti testamenti,siue postea ⁊ in futuruz
reperiretur,quod dictus nobilis Raymundus teneretur alicui
tēpore testamēti,istud pertinet ad onus dicti Petri:et per ipsum
solū deberet solui.Et sic nō videtur quod propter illa verba de
buerit aut debeat,illud verbum debita,extēdi possit ad ea q̄ post
ea ceperunt deberi. Et quod dicitur vllo modo,videtur debe
re referri non ad verbum debita,vt sic pretendatur siue pura,
siue in diem,siue conditionalia,et siue presentia,siue futura:
sed ad verbum reperiretur,immediate precedens:vt sit sensus,
siue reperiatur per scripturam,vel sine scriptura,aut alias,
eum teneri supple tempore testamenti.Quod si ita est,cum hem

pore predicti testamenti nullo modo teneretur idem nobilis raymundus ad dictum fideicommissum, illud non videtur comprehēdi in.d.clausula, cū tamen conditione sequenti ꝛc. Et ita videtur quod dicta nobilis Antonona pretēdere non possit se debere per dictum Petrum iuniorem exonerari a dicto fideicommisso: quatenus concernit portionē ad eum peruentam de bonis dicti quōdam nobilis Stephani testatoris. Qđ autem dicitur de dictione seu, scilicet quod illa sit alternatiua, in nullo me mouet; ꝓ eo quia dictio huiusmodi in dispositionibus in quibus fit larga interpretatio, cuiusmodi sunt relicta in testamentis.l.in testamentis.ff.de regu.iur.ꝛ in.c.cum dilecti, ad fi.ꝛ quod ibi gl.ꝛ docto.de dona.nō stat disiunctiue, sed augmentatiue, vt vtrunq̄ comprehendatur. l.si quis ita, ꝛ quod ibi Bar.ff.de auro.ꝛ ar.lega.Cy.ꝛ Bald.in.l. penult.C.de verbo.significa.Barto.in.l.si is qui ducenta.§.vtrū. ff.de.reb.dub.ꝛ Anto.de butrio.in.c.inter ceteras, de rescriptis. ¶ Tertio facit contra eandem nobilem Antononam transactio iurata, quam fecisse legitur cum dicto Petro iuniore, anno domini millesimo quingentesimo et die.xviij.mensis Junij, vt apparet in instrumento donationis huiusmodi, versiculo, Itē fuit tamen actum inter ipsas partes quo casu ꝛc. Ubi clarissime apparet dictā nobilē Antononā voluisse, ꝛ cōtribuere se obligasse ad supportationē oneris dicti fideicōmissi. Si enī hoc non sensisset, debebat transigi non vt factum est: sed duntaxat qđ si que fieret diminutio portionis vel bonorum ad dictam nobilem Antononam peruentorū tēpore facte diuisionis inter eā et dictum Petrū propter.d. fideicommissum, illius refusio eidē Antonone fieret ꝑ ipsum Petrum: vt sic totum onus fideicōmissi eidē petro incūberet. Sed nō fuit sic transactū: sed longe aliter, vt potest videri in instrumento dicte transactionis, in quo ponitur hec conuentio. Concludo igitur mihi videri, sub correctiōe cuiuslibet dnī melius sentiētis, qđ dicta nobilis Antonona pretendere non possit se debere releuari ab onere fideicommissi per dictum Petrum iuniorem.

Ad ea vero de quib⁹ queritur parte ipsius Antonone sapbaline, dico ꝛ respondeo breuiter ꝛ succincte prout sequitur. Et primo dico ad primū non esse opus responsione: pro eo quia, vt scripsi, nobilis vir Petrus fabri iunior non mihi videtur teneri releuare eandem nobilem sapbalinā ab onere fideicommissi, de quo in quesito. Preterea ego etiaꝫ dixi mihi videri fideicōmissum huiusmodi fuisse ꝛ esse remissum propter promissionem de euictione. Et sic non est opus inquirere qua via aut quomodo agendum sit contra eundem petrum. Et eodem mo

10 do dico ꝛ respondeo ad secundum questitum. ¶ †Ad tertium dico ꝛ respondeo, qđ confessio de qua ibi preiudicauit dicto raymundo confitenti.l.generaliter, cum suis simi.C.de non nume.pecu.et qui prout ibi dicitur non potuit regulariter contrauenire, vel illam impugnare: dico apteꝫ regulariter, qꝛ potuisset subesse casus in quo contrauenire valuisset: vꝫ verbi gratia, si forte fuisset simulata, vel per dolum aut metum extorta. Si igitur interuenisset casus in quo dicto raymundo non preiudicasset predicta confessio, nec in illo preiudicaret dicte nobili sapbaline eius pro dimidia parte vniuersali heredi, ꝛ que quo ad illā partem fingitur eadem persona cum defuncto. Sed si non interuenisset casus huiusmodi, non putarē qđ dicta nobilis Sepbalina possit cōtrauenire, nec factum defuncti impugnare.l.que a patre.C.de resti.milit.l.venditrici.C.de reb.alie.non alie.l.ij.C.si quid in frau.patro.ꝛ.l.si creditoribus.C.de ser.pig.da.manumis.ꝛ.l.cū a materia.C.de rei vendic. et qđ ponit Roma.consi.xviij.exordiente, Uisa facti narratione. ¶ Ad quartū, quis obscure formatum, ꝛ nimium detrūcate, ita vt parū perfecte intelligi valeat, dico ꝛ rńdeo qđ, qꝛ in instrumēto diuisionis dr̄ quēlibet habuisse suā partē pecunie, quis nō expressa certa quātitate dicta nobilis antonona pretendens, ꝛ forte non probans aut probare valens de certa pecunia, si dicat illam non fuisse diuisam; et propterea se debere in illa vt pote non di

11 uisa habere partem, ipsa debet hoc probare: † quia qui se fundat in negatiua, tenetur ꝛ debet illam probare: siue hoc dicat agendo siue excipiendo, l.actor.C.de proba.l.exceptionibus.ff.eod.ti.ꝛ.l.si quis.C.de fabricē.lib.xj.ꝛ qđ not. Bart.ꝛ doc.in.l.hoc iure, ꝛ.l.in illa.ff.de verbo.obliga.ꝛ Inno.in.c.super his, de accusa.ꝛ vere ꝓbatio huius negatiue non erit facilis: ꝛ hoc pro eo qꝛ in.d.diuisione non est facta mentio de certa quantitate pecunie diuise. ¶ Ad quintum dico et respondeo qđ, si illa bona prelegata dicte nobili Antonone adhuc essent in manibus eorundem Antonone ꝛ Petri: ipse Petrus, si conueniretur per dictam Antononam pro expeditione partis hereditarie concernentis eundem petrum, posset se defendere ꝛ tueri via exceptionis pretextu illius partis que ab eo euincēda est, si tamen euinci possit, vt non puto pro creditis inibi mentionatis.l.cuꝫ pater.§.euictis predijs, ꝛ qđ illic scribentes magis communiter.ff.de euic. Sed si illa prelegata iam peruenerint ad manus predicte Antonone, non videtur ipse Petrus posse agere ad causam euictionis pro parte dictorum creditoruꝫ: etiam si essemus in casu in quo alias euinci possent: vt colligitur ex.d.§.euictis, ꝛ his que ibi not.docto.magis communiter. Que omnia dixerim ꝛc.

Hic fuit sublatum. Consilium.lxxxix. quod sub tractatum de secun.nup.reperiebatur melius.

¶ Argumentum.

¶ Filiam, que patri nomine heredum per eum nominandorum quittauit, eo postea intestato decedente, nihil ꝓhibet agere. U.F.

1 ☞ Pactum sororis dotate de non succedendo cum fratribus in ceteris bonis paternis iuramento firmatum an sit tenenduꝫ in successione abintestato.

2 Paterfamilias abintestato decedens presumēdus est sponte velle proximiores instituere.

¶ De su.ꝛ legi.libe. Consilium.xc.

1 Viso instrumēto cuiusdam quittātie, seu bonorū, † maternorū ꝛ fraternorū renūtiationis, quā fecisse pretendit honesta mulier Catharina malapaire, filia quondā naturalis et legitima Joannis malaparie: ꝛ hoc anno dnī. M.cccclxxix.ꝛ die.vij.mēsis octobris, dico ꝛ rńdeo ꝙ, qꝛ ideꝫ quondā Joānes post dictā pretēsam renuntiationē vita functus est ꝛ ab humanis decessit intestatus: ꝛ sic nullis per eū noīatis heredibus, dicta Catharina potuit ꝛ pōt pro sua parte eidē Joāni abintestato succedere, aut.de here.abintesta.§.j.colla.ix.ꝛ trāssumptiue in aut.in successione.C.de suis ꝛ legi.libe. Nō enī sumus in casu.c.Quis pactū.de pac.in.vj.qꝛ filia ibi dote contenta simpliciter ꝛ absolute paciscebat̄ ꝛ iurabat qđ nullum regressum haberet ad bona paterna: ꝛ ideo nō mirum si eidem filie volenti postea succedere cū alijs obstet pactū iurō firmatū. Sed in casu de quo queritur nō sic fecit prefata Catharina: quinimo vt pretenditur quittauit cessit ꝛ remisit bona predicta prefato Joanni eius patri presenti, stipulāti, ꝛ recipiēti noīe heredū suorū ꝑ eū nominandorū. Quo fit vt cū nulli per eundē nominati extiterint, eidē Catharine nō obstent hmōi quittantia, cessio, ꝛ remissio. Nulli enī fuerūt vel existūt quibuꝫ queri potuerit stipulatio: ꝛ sic habet̄ pro nō facta: ꝛ ab illa

2 videt̄ idē Joānes discessisse: postq̄ heredes nō nominauit. † Et si quispiā dixerit qđ imo eius ꝓximiores nominasse videt̄.l.cōficiūtur, in fi.principij: ibi, qñ credit̄ paterfamilias sponte sua his relinquere legitimā hereditatē.ff.de iure codicil.ꝛ.l.ij.ibi, vel etiam intestati successionē cōtulerint.C.de bo.mater. dico ꝛ rńdeo quod hec iura non obstāt: qꝛ licet moriens abintestato censeat̄ eius hereditatē tacite relinquere ꝓximioribus: pro eo qꝛ nō disposuit: eos tñ ob hanc causam nō censet̄ nominare heredes: qđ tñ facere oportebat in casu de quo querit̄: qꝛ ita sonant verba stipulationis: a q̄bus cum clara existant nō est in dubio recedendū.l.ille aut ille.§. cū in verbis, ꝛ.l.non aliter, cū suis sim.ff.de lega.iij. Concludo igitur breuiter qđ, nō obstante dicta pretensa quittātia, possit ꝛ valeat prefata Catharina pro sua parte abintestato succedere dicto eius quondam patri. Que omnia dixerim. ꝛc.

¶ Argumentum.

¶ Potest cognatus impune inuasum defendere cognatuꝫ, ꝛ defendendo sicarium inuasorem etiam vulnerare. U.F.

1 ☞ Cognatum vel extraneum posse in rixa vel conflictu vulnifero iuuare an ꝛ quo casu sit impune licitum.

2 Facienti actū prohibitū incumbit onus probādi sue intentionis fundamentum, ad hoc vt illo excusandus vel purgandus veniat.

¶ Unde vi. Consilium xcj.

Egregie vir, ac domine et frater charissime, post debitas cōmendationes, Uidi pcessum cause criminalis cepte ꝛ agitate per ꝛ inter nobilē virū orontiū cordis, ꝓcuratorē fiscalē delphinalē brianson[e]sij, ꝑ iure ꝛ interesse fiscalibus, ꝛ Jacobū muleti denūtiantē ex vna parte: ꝛ honestū iuuenē Claudiū chayssij denūtiatuꝫ ex alia. Ubi inter cetera reperio cōfessionē factā ꝑ dictū Claudium rńdendo quinto ꝛ sexto titulis inquisitionalibus cōtra euꝫ formatis: ꝛ in qua cōfessus est qđ inuicē rixātibus Pancratio falconis ꝛ Jacobo muleti cū gladijs euaginatis, ꝛ se vulnerantibus ipse loquēs insurrexit, ꝛ quendā cultellū dictū bracquemart, queꝫ inter brachia tenebat Jacomina vxor magistri florimōdi filie, accepit, ꝛ

cepit, et deinde evaginauit: et duobus ictibus de plano illius percussit in capite dictũ Jacobũ muleti. et qđ ex percussionib⁹ remāsit cicatrix, et secuta est sanguinis effusio. Que cõfessio videt multũ nocere dicto Claudio chaylij, et esse sufficiēs ad cõdemnationē: pro eo qz licet pretendat qđ d. pancratius fuerit nepos ex sorore dicti Claudij chaylij, nō ꝓpterea licuit indistincte dicto Claudio inuadere vel percutere ipsum Jacobũ muleti: sed solũ eo casu quo mu
1 leti ipse inuasisset predictũ pancratiũ: † qz scribētes et querentes, an liceat cognato vel extraneo iuuare extraneũ vel cognatum, loquunt in defensione inuasi, vel in quē alius irruit volens eũ offendere, vt videri pōt in. l. vt vim, vbi per oēs. ff. de iusti. et iure, in. l. j. vbi Bal. C. vnde vi, Joā. de lig. in suo trac. de bello. c. xcvij. exordiente, an liceat ꝓ fratre et alijs cõiunctis, et Joā. de ana. in. c. ij. de homi. Ad hoc igit vt se opportune defendat et excuset idē Claudius erat opus probare qđ muleti eundem pancratiũ inuaserat et qđ ipse pro defensione pancratij inuasi. d. Jacobum percussit. Isto em̃ casu posset excusari, iuxta doctrinā magis cõmunē scribentiũ
2 in. d. l. vt vim: alias vero nō: † qz deficeret sibi fundamentũ sue intentionis, qđ probare tenet nō solũ in criminalibus, in quibus est presumptio cõtra faciētē actũ ꝓhibitũ: cuiusmodi est percussio: sed etiā in ciuilibus: et hoc non est dubium. Hoc enim fundamentum non apparet mihi probatum: et ideo erit difficile eum excusare ex dicto capite. Dico etiam qđ si ipse Claudius probaret se fuisse primo inuasum per ipsum Jacobum, seu eundem Jacobum in eũ primo irruisse: nō esset dubium quin deberet sequi absolutio, Sed hoc non probatur: sed potius contrarium, et per multos testes: verum est tamen qđ aliqui ex his obiectantur de cognatione existente inter eos et dictum muleti, et aliqui qđ sumptibus eorũ hec causa ducitur. Que si probarentur, deberent repelli, per id qđ habet in. l. lex cornelia, in prin. et q̃ ibi Bal. et Alex. de imo. ff. de iniu. et q̃ no. Bal. in. l. j. col. ij. C. de rap. virg. alias remissiones ponit Alex. de Jmo. in. d. l. lex cornelia: que possunt videri. Et hec quo ad cognationem. Quo vero ad aliud caput: scilicet qz dicuntur contribuere in sumptibus, facit. l. omnibus. C. de testi. et l. nullus. ff. eo. ti. sed nescio quid probabitur: et ideo non possum aliter respondere. Si vero processu completo appareret qđ dicti Claudius, Jacobus muleti et Pancratius simul ac mutuo et vicissim in se irruissent, vel saltē nō appareret quis primo percusserit, aut quis primo irruerit in alium, tunc staret in hoc difficultas, an re sic existente in dubio deberet idē Claudius absolui quo ad fiscũ: glo. enim videtur voluisse in. l. j. §. cũ arietes. ff. si quadru. paupe. fe. dica. qđ sequi debeat absolutio. Et hanc glo. sequitur ibi Bart. sed contrarium tenuit Bald. in. d. l. j. ver duodecimo queritur. C. vnde vi, et idem voluit in. d. l. vt vim. col. fi. ver. item nota ꝛc. quē sequit Angel. are. in suo trac. de malefi. super verbo membrũ. ver. querit glo. in. d. l. j. ver. quid si dubitetur ꝛc. Sed forte prima opinio esset seruanda in practica, propter autoritatē glo. que magna est: pro quo videri possunt remissiones quas ponit do. Ja. in. d. l. vt vim. colũ. vij. ad fi. et Barba. consi. ix. colum. ix. in. ij. parte. Et qz illam etiam sequitur Bart. doctor famosissimus, per doctrinam quam ponit Jaco. but. in. l. j. C. qui pro sua iurisdi. iudi. dare darive pos. et quā commemorat multos pro illa inducens do. Feli. in. c. j. col. penul. de cõsti. de autoritate Bart. nemo est qui dubitet: et si pro ea opus sit aliquid deducere, poterunt videri remissiones quas ponit Franc. de cur. cõsil. vj. exordiente, super eo qđ ab ordine nostro requisitum fuit ꝛc. colũ. iij. ver. non etiam latet quanta sit autoritas Bart. Displicet mihi qđ processus non sit completus, vt si precise respondere possem dicto Claudio. Sed quia non est hoc facere non possum. Ratio patet: non enim scio qui testes repellentur et sic nec videre possum quid tandem apparebit probatum vel non probatum. Non alia preter q̃ vt bene valeatis. Ex carpñ. die. xxiij. mensis Julij.

¶ Argumentum.

¶ Cum de binubarum penis agitur, aut alio iure, nec satis liquet de desertione sententie prius late, id demum veri doctoris officium est si hac non successerit, illam reassumere viam, et de negotio principali questionem referre. V. F.

1 ¶ Negligētia seu vltima mora appellandi nocere dz appellāti.
2 Longum tempus prosequendi appellationem qua ratione sit a iure datum.
3 Negligentia procuratoris an sit sufficiēs ad desertionez appellationis sui principalis.
4 Dicenti et excipienti incumbit probatio.
5 Filia potest prohiberi succedere in hereditate paterna ꝑ sufficientem dotationem: non autem in hereditate fraterna.
6 Mulier binuba habens filios ex primo matrimonio priuat omnibus bonis, ad que alias erat peruentura.
7 Filia renuntians bonis paternis non prohibetur ad illa venire postq̃ peruenerint ad fratres.
8 Bona paterna aliquo modo ad filios deuoluta desinunt esse paterna.
9 Pene contra mulieres binubas introducte non sunt introducte in odium matrimonij: sed fauore liberorũ primi matrimonij.
10 Mater tutrix liberorum primi matrimonij consolare volens ad secunda vota tria facere debet.

De tempor. appel. Consilium. xciij.

Premissa visione processus cause originaliter dudum mote per et inter honestam quondam mulierem margaretam pelissorie, vxorē et personam coniunctā cum in humanis ageret nobilis Joannes de villanoua ex vna parte et venerabilē virum dñm Bertrandũ pillarditi curatorē et curatorio nomine Petri et Bertrandi moricelli, ac tutorē et tutorio nomine raymoneti moricelli, seu eosdem Petrum, Bertrandum et Raymonetum ex alia: ac deinde aliquandiu post mortem predicte margarete continuatum tam in prima, quā scđa instantijs, ꝑ et inter dictũ Joannē tam suo quam administratorio noie nobilis Antonij de villanoua, eius ac dicte quondā Margarete filiũ naturalē et legitimũ, et cum dicto suo patre vniuersalē heredem eiusdē Margarete ex vna parte: et prefatos Petrũ, Bertrandum et
1 Raymonetũ ex alia: † dico et respōdeo imprimis sub correctione cuiuslibet dñi melius sentientis, quod quedam pretēsa appellatio parte dictorũ moricellorũ a reuerēdo p̃re dño vicario carpeñ. primo iudice interiecta, fuit et est deserta propter negligentiā dictorũ moricellorũ, seu eorũ ꝓcuratoris, ante finē primi fatalis cõmissaz. Et vt euidētius appareat premitto, qđ sñia dicti dñi vicarij lata extitit anno dñi. M. ccccciij. et die xvj. mēsis martij, ex q̃ vt apparet ex actis scđe instātie, dicti moricelli seu eorũ ꝓcuratores nō solum fuerũt negligentes in prosecutione dicte eorũ appellationis ab anno dñi. M. cccccitij. et die. xj. mēsis decembris. vsq̃ ad annũ dñi. M. cccccv. et diē. xvj. mēsis martij: et sic per tres mēses vel circa, sed etiā vsq̃ ad annum proxime dictũ, et diē. xviij. mensis iunij. qua die fuit parte dictorũ de villanoua oblatus et productus libellus desertorius: et ita nemini dubiũ est, quin per hmōi negligentiā cõmissam circa finē, et in fine primi anni, et in tāto tēpore, fuerit dicta appellatio deserta, etiā si vel in pricipio cause, vel in medio cõtigissent impedimēta. Pro quo remisisse sufficiat ad id qđ no. do. prepoñ. post Ant. de but. Panor. Jo. de imo. et nouissimos in. c. ex rōne, col. x. vel circa, in. v. principali. q. ver. do. Ant. Panor. imo. de appella. qui omnes volunt quod huiusmodi negligentia sicut et vltima mora appellanti noceat: per ea que habentur in. l. mora, in prin. et in. l. sed si interpellatus. ff. de vsur. et. l. si seruum. ff. de verbo. obliga. Jura enim propter dederunt longuz tempus ad prosequendum appellationem: vt si aliquo tēpore interueniret impedimentum, posset illud alio tempore emendari: et ideo si appellans non emendauerit, sed fuerit in negligentia, non debet sibi dari secũdus annus. Et pro hac opinione solet induci text. in. l. fi. §. illud ibi, summa ope nisi. C. de tempo. appel. quia illud verbuz summa est superlatiuum, vt in rub. C. de sum. tri. Adducitur etiam tex. in c. cum sit romana: ibi, necessaria ꝛc. de appella. quia si post impedimentum potuit prosequi, non debet dari secundus annus; quia non est necessaria causa. Pro hac opi. etiam ponderantur alia, de quibus per do. prepo. vbi supra. Cum igitur, vt predixi, dicti appellantes seu eorum procur. fuerint negligentes in vltima parte anni, et quidem per multos menses: et sic per tempus, in quo causa appellationis expediri et finiri poterat, cum videatur ad hoc sufficere tempus vnius mensis, authenti. item si appellationem, et quod ibi Bart. C. de tempo. appel. et sequuntur doct. in. d. c. ex ratione: palam infertur dictam appellationem fuisse et esse deser-
3 tam † Nisi forte quis dicat, quod negligentia procuratoris non sufficiat ad desertionem appellationis sui principalis. Sed istud nō ob. quoniam respondeo qđ imo sufficit. l. si procuratorem. §. si ignorantes. ff. man. et quod not. do. prepo. in. d. c. ex ratione, colum. viij. ver. quarta species impedimēti est ꝛc. Et si opponatur quod aduersus huiusmodi desertionem obtenta est prouisio parte dictorum moricellorum dico et respondeo qđ cum non appareat nec appareat de pretenso impedimento parte dictorum moricellorum in eorum supplicatione: quod etiam si verum fuisset non erat sufficiens: non profuit nec prodest eisdem moricellis dicta asserta prouisio, vtpote obtenta per surreptionem vel obreptionem que gratiam vitiat ipso facto, non solum in beneficialibus: per id quod vt breuiter me expediā not. do. Feli. in. c. ad audientiam, el. ij. col. xv. ver. litere bñficiales, de rescrip. sed etiā in alijs, vt not. do. Feli. in. c. et col. predictis, ver. amplia scđo hāc regulā ꝛc. Joā.

de imo.in.c.cũ nostris,col.iij.in prin.de conces.pben.Oldra.consi.
xxiij.exordiente,Ad qstionẽ qua queritur &c.colũ.ĩ.circa ĩ.ver.ad
aliã qstionẽ qua q̃rit &c.& alij in alijs locis.Et supposito citra piu
dicium veritatis q dcã pretẽsa prouisio non vitiaretur ipso facto
propter sarreptionẽ & obreptionẽ ante dictas:illud tñ certũ est qđ
in ea subintelligit clausula,si preces veritate nitantur.c.ij.ver.& in
huiusmodi literis intelligẽda est hec cõditio &c.de rescrip.de qua
tamẽ nõ apparet:sz nec de ea p̃sumit:sed debet allegãs impedimẽ
4 tum illud probare:†cum sit regula quod qui dicit probare debet.
l.ij.ff.de proba.& in exceptione qui excipit probare debet:cum quo
ad hoc sit actor.l.j.ff.de excepti.Dicens igitur se fuisse impeditũ
prosequi appellationem debet hoc probare:quod etiam proba-
tur in.d.c.ex ratione:vbi dicitur.dummodo prosecutionez ipsius
per impotentiam vos cõstiterit obmisisse.Ex quibus,& alijs mul-
tis,que pro predictis videntur posse induci,concludo dictam ap
pellationem fuisse & esse desertam.¶Ceterum supposito citra pre
iudicium veritatis quod.d.pretensa appellatio non fuisset & esset
deserta,& quod propterea deberet aut posset sententia ferri in ne-
gotio principali,illa ferri deberet pro dicto nobili Joanne suo &
administratorio nominibus causam istam defendente causis,iuri
bus,& rationibus alias pro eo allegatis in schedula exordiẽte,pro
clariore demonstratione boni iuris,inserta in processu prime in-
stantie post sententiam latam per.d.do.vicarium:vbi si placet vi-
debitur.Non enim expedit illas repetere Sed aduersus ibi dedu
cta & scripta produxerunt in hac scđa instantia dicti moricelli,seu
pro ipsis eorum procur.quandam schedulam exordientem,Co-
ram vobis reuerẽdo patre ac dño &c.que tñ si opportune inspicia
tur vna cum actis cause huius,illa in nullo refragatur intentio-
ni dictorum de villanoua.Et primo quidem non id quod deduci-
tur a principio eiusdem schedule vsq ad nonum articulum inclu
siue:quatenus pretẽditur quod Antonio pelisserij mortuo in pu-
pillari etate successerunt non solũ Joannes,Margareta & Joan
na eius quondam frater & sorores:sed etiã perona mater.Quoniã
respondeo quod imo nõ successit mater in bonis paternis:hoc est
in illis que a Joanne pelisserij ipsius Anto.quondam patre ad
eundem Anto.peruenerant,authẽ.de nup.§.hinc nos,vbi est tex.
colla.iiij.& transumptiue in aut.ex testamento,ver sed eorum solũ
vsumfructum percipit.C.de secun.nup.Jam enim tempore mor-
tis huius Ant.conuolauerat prefata perona ad secundas nup.&
illas contraxerat cum honorabili quondam viro magistro Pe-
tro moricelli,dictorum moricellorum quondam patre:vt appa-
ret per instrumentum depositiõis tutele dictorum Joannis An-
to.& matrimonij contracti per & inter eosdem magistrum Joan-
nem moricelli & peronam,in causa nouissime productum:quanuis
quo ad iuris effectum nihil referat nupserit eadem perona ante
mortem vel post mortem suorum liberorum,dicto.§.hinc nos,& di
cta authentica ex testamento:ibi,siue ante mortem filij siue postea
&c.Et eodem modo dico non obstare proposita deducta.in.x.xj.&.
xij.dictorum articulorum,quatenus effectualiter inibi pretendi-
tur,quod dicto Joanni postea in pupillari etate & sine liberis vi-
ta functo successerint non solum prefate Margareta & Joanna
sorores:sed etiam dicta perona mater.Quoniaz respondeo quod
imo non successit dicta perona quo ad bona que fuerant dicti.
Joannis pelisserij huius alterius Joannis quondam patris,per
iura proxime allegata:vbi de hoc est tex.qui nõ potest calũniari.
¶Nec predictis obstat id quod dicidunt Roma.& moderni,vt
pote Alex.de imo.& alij in.l.j.§.veteres,per glo.ibi.ff.de acq.pos.
5 †vbi dicunt qđ stante statuto quod existentibus filijs masculis fi-
lia femina dotata non succedat patri,nec in hereditate patris,&
contingat patrem mori relictis duobus vel pluribus filijs ma-
sculis,& filia femina dotata,& sic solos filios masculos patri succe-
dere filia repulsa.& postea contingat vnum ex filijs masculis nihil
in bonis habentez nisi ea que habuit de bonis paternis ab huma
nis intestatum & sine liberis decedere,huic masculo etiam in bo-
nis que fuerunt patris succedunt non solum fratres superstites,
sed etiam soror dotata;quia postquam filij adiuerunt paternam
hereditatem,vel illi se immiscuerunt illa non dicitur amplius he-
reditas patris:sed dicuntur bona propria filiorum:& filia non pro
hibetur succedere in hereditate fraterna:licet prohibeatur succe-
dere in hereditate paterna.Quoniam respondeo quod quanuis
hec decisio sit elegans,& communiter in multis locis a doctoribus
6 approbata:illa tamen non attingit casum nostrum:†quia mu-
lier binuba habens liberos ex primo matrimonio,& cõuolans ad
secunda vota,non solũ priuatur pprietate bonorum que ad eã im
mediate a marito peruenerant:vt pote q̃ per eum fuerant sibi do
nata,legata,vel alias in vltima voluntate relicta:de quibus loq-
tur.l.femine.C.de secũ.nupt.sed etiam priuat pprietate eoruz que
a patre ad filios primi matrimonij peruenerunt:& deinde p mor-
tem filiorũ peruenerant aut peruenire poterãt nisi scđo nupsisset
ad.d.mulierẽ.d.§.hinc nos,& aut.ex testamẽto.In hoc enim casu,
vt dicit Bal.in.d.aut.ex testamento,non attenduntur successo
res ad quos bona peruenerant,sed origo bonorum,hoc est pater
liberorum primi matrimonij:qui per scđm matrimonium huius
binube mulieris offensus est.Et eodem modo respondetur ad id
quod de filia connubi renuntiate bonis paternis scribit Ange.cõ
si.iij.exordiente,Dorilius &c.Et post Oldra.Albe.in.l.si quado
§.illud,col.iij.ver.sed quid si renũtiauit aliquis.C.de inoffi.testa.
Roma.consil.clxviij.exordiente,Circa primum quo queritur an
renuntiatio &c.Alex.de imol.in.d.l.j.§.veteres.ff.de acqui.pos-
sessio.Bald.in.l.si is qui bonis.ff.de vulg.& pupill.Fran.de Are.
7 in.l.Paulus,col.j.ff.de acqui.possess.& alij in alijs locis:†qua-
tenus volunt quod licet filia renuntiauerit bonis paternis:ipsa
tamen non prohibetur propter renuntiationem huiusmodi suc-
cedere fratri etiam in bonis q̃ fuerunt patris:rñdetur(inquã)qđ
in istis cõsiderantur successores,per quorum successionẽ desierunt
bona paterna dici paterna,quibus renũtiauit filia,& sunt facta fra
terna.l.sed & si plures.§.qui filio:cuz suis sinul.ff.de vulga.& pupil.
quibus non renũtiauit filia:& sic non mirum si filia eadẽq soror
respectiue non repellatur a fraterna successione:etiã quo ad bona
que fuerunt patris,qbus renuntiauerat.Sed in casu nostro non
attenduntur successores:sed origo.d.§.hinc nos,& aut.ex testamen
to:in quibus iuribus hoc probatur.Forte vero opponet qđ licet
dicta perrina nõ successerit immediate,nec succedere potuerit pre
fatis quõdã Anto.& Joanni heredib⁹ in paterna hereditate:hoc
est in his que de bonis paternis immediate ad eos & eorum quẽli
bet peruenerant tñ ipsa perrina successit & succedere potuit pro
sua virili portione in eis que ad dictum Joãnem peruenerant ex
successione prefati Antonij:vt verbi gratia,Ponamus qđ Joan
nes pater mortuus est supstitib⁹ Joanne & Antonio heredibus:&
quod deinde Anto.mortuus sit sine liberis & intestatus superstiti-
bus matre,fratre,& duabus sororibus:qui frater & sorores vt pre-
dixi repulerũt matrez:& ita diuiditur successio hui⁹ Antonij tres
partes quarum vna delata est Joanni fratri superstiti,& due pre
fatis Joanne & Margarete.Et videtur quod cum postea mor-
tuus est dictus Joannes,dicta tertia pars,quã non immediate a
patre receperat,sed ex successiõe Antonij fratris,debuerit equis
portionibus deuolui ad matrẽ & duas sorores.Et idem videtur
de his que ex fraterñ successiõe peruenerunt ad dictam Joannam:
vt.s.illa post ipsi⁹ mortẽ peruenerit & puenire debuerint equis por
tionibus ad dictam peronaz matrem.& Margaretã sorores:& sic
quod ex successiõe Joãnis,quo ad portionẽ quã ab Anto.habue-
rat,& ex successione dicte Joãne dicta Perona partem habuerit
in his q̃ & ab Antonio & Joanne ad eum deuoluta extiterãt.Sed
istud nõ ob.qm̃ respondeo & dico,qđ nõ soluz nõ potuit dicta Pe
rona succedere Joanni in his q̃ immediate ad eum peruenerant
ex paterna successione:sed nec in his que pro tertia & ciuili por-
tione ad eum peruenerant de bonis pdicti Anto.illis scz que pro
fecta extiterant ex paterna substantia.Et idez dico quo ad ea que
ex successionibus dictorũ Anto.& Joãnis ad dictã Joãnam per-
uenerãt:scz qđ nec in illis potuit ipsa perona succedere:pro eo q
vt sepius dixi in istis non considerantur nec attendũtur successo-
res,sed origo:scz pater offensus:cuius hec bona fuerunt.Et hoc
patenter expressit Ludo.bologni.in addi.ad matthe.mata.in suo
trac.de suc.ab intest.in scđo arti.princi.in additione exordiente,
Recte pro certo &c.Ubi dicit qđ tota vis & ratio odij consistit in
substãtia pr̃na.Nã ea pueiẽs ad filiũ mediate vl immediate patre
premoriente iudicatur semp substãtia paterna quo ad ppositum
de quo agimus,secũdum Bal.in.d.l.femine.C.de secũ.nup.& facit.
l.generaliter,in prin.C.de secũ.nup.iũctis nota.p matthe.de ma-
ta.in trac.& membro pdictis.§.scđo casu qñ nos loquimur in pa
tre,ver.sed nihilominus &c.ibi nã intelligo illum tex.large.vt illa
bona sint deuoluta immediate &c.& p Nicolaũ de vbal.in suo trac.
de succes.ab intesta.in scđa pte prin.col.v.ver.& quãuis iura supe-
8 rius allegata.†Et pro his facit,q certum est qđ eo ipso qđ bona
dicti quondam Joannis patris titulo hereditario puenerint ad
dictoz Joannem & Antonium filios & heredes,illa desierint & esse
et proprie dici bona paterna:per ea que superius dixi,et scribunt
docto.in.d.l.j.§.veteres:vbi etiam glo.ff.de acqui.pos.& in.l.pau-
lus,vbi Pau.de ca.& Fran.de are.ff.de acqui.here.Albe.Ange.
et Roma.in locis superius allegatis:& do.Jas.may.in.l.eius qui
in prouincia,char.penul.col.iiij.& char.sequ.colum.j.&.ij.ff.si cer.
peta.& tñ certum est qđ quo ad casum,de quo q̃ritur,non desinunt
dici vel eẽ bona paterna:quoad hoc vt mulier binuba repellatur
ab illorum successione.d.authenti.de nup.§.hinc nos,& allegata.
aut.ex testamento.Qđ si ita est imo q sine dubio ita dicit tex.non
subest ratio propter quã debuerit dicta perona admitti ad succes
sionem eorum de quibus opponitur:cum vtrobiq subsit eadem
ratio:quia scz bona fuerunt patris:qui origo attenditur & ratio
odij:q Joannes pater liberorum fuit offensus p scđas nuptias:
et fauor liberorum primi matrimonij qui supererant tẽpore mor-
tis dictorum

kis dictorum Joannis & Joanne. Est ergo idem statuendum. l. illud. ff. ad. l. aqui. facit. ij. c. de transla. prela. c. cum dilecta, de confir
9 ma. utili. vel inuti. ¶ † Preterea illud certum est quod pene introducte contra mulieres binubas habentes liberos ex primo matrimonio, et que nubunt post annum luctus, non sunt introducte in odium matrimonij: sed nec dicuntur mere pene: sed fauore liberorum primi matrimonij, ut scribunt cano. in. c. fi. de secundis nupt. & multi iuriste in. l. j. C. eo. titu. quo fit ut fauor iste ampliandus sit, non restringendus: quamuis secus sit in odiosis, regula, Odia restringi, et quod ibi glo. & doc. de regu. iur. in. vj. & l. cum quidam. ff. de libe. et posthu. & procedit hoc non solum eo casu quo dispositio est simpliciter fauorabilis: sed etiam eo casu quo dispositio respiciens diuersas personas ex uno capite est fauorabilis, ex alio vero odiosa: quia ex eo capite ex quo censetur fauorabilis debet extendi et ampliari quamuis ex alio debeat restringi. Pro quo remisisse sufficiat ad ea que post alios ibi & alibi not. do. Jas. may. in. l. ij. col. j. et sequen. C. de in ius vo. ubi etiam dicit & bene probat, quod extensio huiusmodi fit etiam impropriando verba dispositionis. Quo fit ut non mirum sit si illico. d. pero. non solum debuisset repelli ab immediata successione bonorum dictorum Anto. et Joannis, eorum scilicet que ad eos immediate peruenerant ex paterna successione: sed etiam a successione dictorum Joannis & Joane, quo ad bona que ad eos non dico immediate, sed mediate peruenerant ex bonis paternis ad dictum scilicet Joannem per medium Anto. et ad prefatam Joanam per medium Antonij et Joannis: ut sic extendamus fauorem debitum Margarete superstiti in casu in quo subest eadem ratio, ut predixi. Pro quo facit: quia videmus quod. d. l. femine. §. illud. C. de secun. nup. l. mater. C. ad tertul. aut. de nup. §. si autem intestatus, colla. iiij. & d. aut. ex testamento, que principaliter loquuntur de hac pena priuationis bonorum precedentium ex paterna substantia, loquuntur in matre binuba, et in patre, illius primo marito: ex quibus supersunt liberi communes: quorum fauore mater secundo nubens priuatur &c. Et tamen certum est hunc fauorem extendi ad nepotes, & contra auias: ut verbi gratia, pone titium maritum berte ab humanis decessisse, superstitibus nepotibus aut neptibus heredibus ex filio communi vel filia, & postea bertam horum nepotum auiam paternam vel maternam conuolare ad secunda vota: quero an hec berta incidat in penas. d. l. femine, et. §. si vero an intestatus. Et si innitamur cortici text. videtur quod non: quia tex. loquitur in matre & filijs: casus vero supponitur in auia et nepotibus: & tamen nullum audio dubitare quin & in hoc casu auia penas incurrat: & hoc contingit propter extensionem fauoris. Ex quibus omnibus concludo, prout alias dixi, quod. d. perona debuit repelli et fuit repulsa etiam a successione bonorum de quibus supra proxime dixi: & quod propterea non obstant preposita & deducta in. xiij. & alijs sequentibus articulis schedule superius mentionate: & quibus non ob. nec eisdem moricellis suffragari possunt contenta in duobus pretensis publicis instrumentis parte eorum nouissime productis: quinimo illa eisdem moricellis potius refragantur: & maxime instrumentum ultimo loco insertum, quatenus ex eo deprehenditur rationem tutelaris administrationis fuisse per d. peronam redditam dicto quondam magistro Joanni moricelli tutori quondam Anto. & Joannis pelisserij: non priusquam matrimonium cum eo contraheret, sed post: quinimo & post mortem dictorum Anto. & Joannis: ob quod ex eo capite incurrit penam priuationis successionis eorundem liberorum. d. aut. de nupt. §. si autem tutelam gerat &c. & transsumptiue in aut. ijsdem penis. §. item et ea.
10 C. de secun. nup. ubi probatur † quod mater tutrix liberorum primi matrimonij, volens conuolare ad secunda vota debet tria facere de quibus ibi: scilicet petere prouideri de tutore: deinde tutori rationem reddere: et tertio soluere reliqua: & si aliter nubat, incurrit penas de quibus in. l. j. C. de secun. nup. & signanter penam priuationis successionis liberorum postea decedentium in pupillari etate. d. §. si autem tutelam. ver. ipsi quoque interdicit filij successionem & idem habetur in. l. omnem matri. C. ad tertul. & hec pena secundum omnes scribentes hodie manet incorrecta: ut videri potest in his que not. doc. in. d. c. fi. de secun. nup. d. l. j. & alibi in multis locis tam in commentarijs, quam in consulendo. Non igitur suffragantur eisdem moricellis instrumenta predicta, sed potius refragantur. Que omnia dixerim sub correctione &c.

¶ Argumentum.

¶ Qui debitori succedit confundit actionem quam aduersus eum habeat. A. F.

1 ☞ Confessio de dote recepta per filiam an preiudicet ipsi filie quominus possit petere portionem de bonis maternis sibi per matrem legatis.

¶ De heredita. actio. Consilium. xcij.

V[.]: postea, et antea videram copiam instrumenti matrimonij dudum contracti per & inter nobiles Ludouicum Joannis, & martham de cassaneis: quod contractum dicitur anno domini M. cccc. xcvij. & die. xxvi. mensis octobris: sed mihi
1 nihil reperio de pretensa quittatia in ultimo quesito mentionata. † Bene autem verum est ex dicti nobiles Ludouicus et martha leguntur fecisse certam confessionem & hoc anno domini. M. cccc. xcvij. & die viij. mensis nouembris: et sic paulo post dictum matrimonium sed illa non continet renuntiationem bonorum maternorum: sed quod prefati nobiles Ludouicus et martha confessi extiterunt quod in summa de qua ibi, & quam ab ipsa martha idem Ludouicus receperat, comprehendebantur floreni ducenti pro iuribus eidem nobili marthe competentibus in & super bonis domini Joannis de cassaneis eius patris ad causam dotis domine Joanne astrande eiusdem marthe quondam matris: sed hec confessio ipsi nobili marthe non nocet quominus possit & valeat petere portionem & partem bonorum maternorum ab heredibus dicti quondam domini Joannis: qui expresse declarauit se velle quod illi ducenti floreni essent eidem nobili Marthe precipuum: et quod sibi imputari non possent in dote materna seu in portione & parte in dote huiusmodi eidem competente: & si ipsa sit heres Nicolai de cassaneis & consequenter per medium ipsius prefati quondam domini Joannis ipsa poterit petere a suis coheredibus tertias partes portionis eidem competentis in ipsa dote. Pro alia vero tertia parte pro qua eidem quondam domino Joanni patri successit est actio confusa. l. debitori tuo. & quod ibi gloss. C. de pact. & l. si ab eo. & quod ibi glo. C. de nego. gest.

¶ Argumentum.

¶ Cum deserta est appellatio. difficillimum est dicere sententiam nullam, nisi hoc euidentissimum fit. A. F.

1 ☞ Litere non dicuntur testimoniales nec fide digne cum nulli in illis testes describuntur.
2 Manifestum & notorium differunt: & ad sententiam esse nullam non sufficit illam manifeste esse iniquam, sed debet esse notorie iniqua.

¶ De appella. Consi. xciiij.

Existimo quod sententia absolutoria promulgata per egregium quondam virum dominum Laurentium thomassij fuerit iu
1 ste & bene lata: & hoc ex multis causis. † Et primo quidem quia licet nobilis margareta burgondionis, filia & heres pro semisse alterius do. margarite, pretense crediticis, diceretur ratificasse cessionem factam per nobilem Marotum burgondionis eius filium: hec tamen ratificatio non erat probata per quasdam pretensas literas testimoniales in processu insertas post instrumentum cessionis: & hoc pro eo quia in illis non legebantur aliqui testes descripti: quod tamen erat necessarium ad hoc ut fidem facerent. iuxta ea que scribunt omnes in. c. j. de fi. instru. Sed in secunda instantia fuit productum parte actoris originarij quoddam pretensum publicum instrumentum, receptum ut dicebatur anno domini. M. cccc. lx. mensis februarij: & huius date sunt dicte pretense testimoniales litere. Illud tamen non vidi. Secundo pro eo quia testes in causa examinati super recognitione apoche non plane probabant apocham huiusmodi fuisse scriptam manu propria nobilis quondam viri Ludouici Petri. Ad hoc enim ut hoc plene probarent opus erat quod fuissent presentes: & quod vidissent eam per dictum Ludouicum scribi: pro id quod habetur in aut. de instru. cau. & fide. §. si igitur. colla. vj. & quod not. glo. magna in aut. & si contractus, & quod ibi clarius Jaco. butri. verb. modo quero &c. C. de fi. instru. Barto. in. l. nuda ratio. ff. de dona. & in. l. scripturas. C. qui po. in pign. habe. quod etiam not. Anto. de but. & Panor. in. d. c. j. de fi. instru. et consoluit Alex. de imol. consil. lxxiiij. exordiente, Ponderatis his &c. col. ij. in. iij. volu. & in alijs multis. Tertio pro eo forte quia non apparebat de illo pretenso debito, in cuius aut partis illius solutione pretendebatur facta cessio, prout plenissime reperi scriptum parte dicti nobilis Petri in tertia instantia. Sed de hoc non fuit exceptum in prima vel secunda instantijs: & sic nec ante sententiam latam per egregium virum dominum Pontium lartessuti, per quam prima fuit reuocata: & puto quod iniuste, propter predicta duo ultima fundamenta. Quia tamen appellatio a sententia huiusmodi interiecta fuit deserta, existimo esse difficillimum sub pretextu pretense nullitatis illius sententie obtinere. Pro quo videri potest quod in casu longe magis

dubio ponit Inn. in c. quoniam contra falsam, vbi multi eum sequũtur, de proba. Poterũt etiam videri multe remissiones quas ponit Alex. de imol. in l. vnica. C. de erro. cal. & do. Feli. in c. inter ceteras, col. penul. ver. tertia conclusio, & ver. obstat huic conclusioni, & Philip. Franc. in c. dilecti, ver. quinquagesimoquinto queritur q poterit videri p, v. col. vel circa, de appella. Potuit em̃ dictus do. Põtius informare animũ suũ etiã ex alijs, quã ex apocha & depositionibus testium: vt sentiunt doct. super dicto Inno. de quo supra dixi & do. Feli. & d. Franc. in locis predictis: qui etiaz
2 sentiunt † quod nõ sufficiat sentẽtiam fuisse manifeste iniqua, sed opus est quod notorie fuerit iniqua: & quod illius nullitas excusari non possit: ad quã nullitatẽ inferendã nõ sufficit qd ex actis nõ colligat actorẽ, qui sniam cõdemnatoriã obtinuit, nõ plene probasse. Et q̃uis doctores pfati videant vt plurimũ loqui in condẽnato qui non appellauit: idem tamen videtur esse in eo qui appellauit et postea non fuit appellationem opportune prosequutus: quia de illo iudicatur perinde ac si non appellasset. Nec puto qd nullitas pdicte snie sufficiẽter appareat ex capite desertionis prime appellationis: pro eo q in discursu illius appellatiõis fuerint facte multe protestationes p appellantẽ ppter absentiã do. cõmissarij, Appellãs etiã videt fuisse impedit⁹ tã p notariũ prime instãtie in nõ exhibendo acta, quã etiã p appellatũ, seu eius pcuratorẽ vt colligit ex discursu illius instãtie. Propter q̃ oĩa existimo re vera fore difficile dẽfendere hãc cãz, & ita veor in ea scribere, q̃uis pluri ma scribi possint, & qdẽ apparẽtia: sz illa nõ mihi vider cõcludere.

¶ Argumentum.

¶ Autoritatem prestare liti filij patrez oportet in tempore alias nullum erit iudicium, nec per ratificationẽ conualescet. V. F.

1 ¶ Notarij dictũ seu testificatio an habeat vim plene pbatiõis.
2 Pater an possit post lit. contest. ratificare processum per filium agitatum: aut illum validare.
3 Processus male incohoatus, siue in substantialibus deficiens validari non potest.

¶ De auto. prestan. Consilium. xcv.

Q uanuis notarius pos-
1 sit † regulariter in forma testis deponere, & testificari de eo de quo notam recipit, iuxta ea que habentur per scribentes in l. domitius labeo. ff. de testa. & in l. hac consultissima. C. qui testa. face. pos. eius tñ testificatio seu dictum non habet vim plene probationis: quinimo vox illius videt vox nullius. l. iurisiurãdi, cum suis simi. C. de testi. Quo fit vt testificatio seu depositio, quã fecisse dicit honorabilis vir magister. N. pretensus publicus notarius, in causa pendente inter Michaelem herani filiumfamilias agentẽ ex vna parte, & Bertranetũ faucena ex alia, non suffecerit nec sufficiat ad probandum illã pretẽsam habilitationẽ, quã fecisse dicit pater dicti Michaelis. Sed nec valet qd dicit eundem patrem hoc ipsuz deposuisse & fuisse testificatũ, scz qd d. Micha. eius filius habitauerit ante incohoationem &c. l. idoneus. l. idonei, et. l. penult. ff. de testi. & l. ij. C. eo. ti. & qd not. glo. & scribentes in l. ij. C. eo tit. Nõ est igit sufficienter pbatũ qd d. Michael. habilitat⁹ extiterit ab ini
2 tio, hoc est añ lit. cõtest. † Quo supposito supest illa & quidem magna difficultas, an post litẽ contestatã potuerit idẽ pater ratificare pcessum, vel consentire filio agẽti: & hec faciẽdo validare dictũ pcessum, & que depẽdẽte ex illo: an scz filiusfamilias sit integer homo, habeatve psonã legitimã vel integrã standi in iudicio, an nõ. Sup qua difficultate sunt opiniones. Quidã enim dicunt qd cuz filiusfamilias agit, vel cõuenit, requirit ad validitatẽ & solẽnitatẽ pcessus, & ad integrãdã psonaz filij consensus patris in ipsa litis contestatione, in qua iudiciũ substãtiat: quasi alias nõ habeat hodie filiusfamilias legitimã psonã stãdi in iudicio. l. si cum dotez. §. eo autẽ tẽpore. ff. solu. matri. iũcta. l. fi. §. necessitate. C. de bo. que libe. nec pdest paternum consensum postea interuenire. Et hec fuit opinio glo. in d. l. fi. §. necessitate, quã ibi sequutus est pet. prout refert Cy. q. iiij. & dy. put refert Ant. de but. cõsi. xviij. exordiẽte, In qõne pdicta absq lõgo vbotũ discursu. Illã et secut⁹ est spec. ti. de actore. §. j. v. sz pone qd lis est cõtest. Ang. are. in §. penales, v. q̃ro nũqd filiusfa. vbi dicit adherẽdũ esse carratio veritatis, id est glossatori insti. de act. Et idẽ tenuit ibi Sali. et Philipp. de cor. Hoc ipsum etiam videtur ibi voluisse albe. col. iiij. vel circa, ver. sed nũquid pater ratificare gesta per filium. Idez etiam videtur voluisse Alexan. de Imo. in l. j. §. fuit quesitum, col. iiij. vel circa, ver. se
3 cundo mouet Ange. ff. ad trebel. † qui oẽs videnẽ sentire filiũfamilias nõ esse integrum hoiem, vel nõ habere integrã psonã stãdi in iudicio: & qd ppterea nõ solũ ex defectu consensus paterni defecerit processus, si filiusfamilias sine illo fuerit litem contestatus, sed etiam ex eo q filiusfamilias nõ erat integer homo, & qd processus fuerit male initiatus & peccauerit in suis substantialibus. l. in vniuersis. C. qui dari tuto. pos. l. clarũ. C. de auto. prestã. & l. cum & minores. C. si aduer. rem iudica. Et quia ista fuit opinio gloss. cuius quanta sit autoritas nemo est qui ignoret, pro quo videri potest Bald. in l. cum hereditas. C. depositi: et multe remissiones quas ponit Andreas Barba. consil. ix. exordiente, Preclare scribitur apud psalmistam &c. col. viij. ver. quanti est enim autoritas gloss. in ij. parte, & consil. j. col. xvij. in j. parte. do. Iason. may. in l. vt vix col. vij. ad fi. ff. de iusti. & iure. Antoni. corse. in suis singularibus, in verbo legitima, col. iiij. & alij in locis infinitis: & hanc gloss. secuti sunt doctores famosissimi, Dy. scilicet & Pet. & alij supra memorati, non videretur in iudicando vel consulendo ab illorum opinione esse recedendum, iuxta vulgatam theoricam quam ponit Iacob. butri. in l. j. C. qui pro sua iuri. iudices dare dariue poss. quam doctrinam commemorant & sequuntur alij & quidem famosissimi, vt videri potest in eo quod not. do. Felin. in c. j. col. penul. ver. secundo limita nisi contra communem opinionem sit autoritas. gloss. de constitu. Et si supponeremus quod pater predicti michaelis aliquando agnouisset vsumfructum, illius rei de qua idẽ michael suscitauit iudicium, tunc esset minus dubium: scz quod pater non potuerit ratificare nec ad validationem consentire predicto processui. Et hoc voluit Cy. in d. §. necessitate, col. iiij. Ioã. an. in addi. ad Specu. titu. de acto. ver. sed pone, in addi. exordiẽte, Inter quos sunt & Guido de suza & Anto. de butri. in d. consilio. xviij. Si vero idem michael vsumfructum huiusmodi non agnouerit, tunc videntur Cy, Ioã. and. voluisse quod pater possit repudiando ratificare vel consentire: & in hoc casu videtur consuluisse Pet. de ancha. consi. cccxxxix. exordiente, De efficacia siue valetudine testamenti &c. col. ii. versi. Super scdo dubio &c. Fateor autem quosdam fuisse & esse, qui dicunt q ad validationem processus facti per filium familias sufficiat patris consensum interuenisse siue ante lit. contestatam, siue post: & qd consensus huiusmodi non requiritur ad solennizandum iudicium: nec ad integrandum personam. Et hec fuit opinio Iacob. de are. & Oldra. quem sequitur Bar. in d. §. necessitate, & Pau. de cast. consil. liiij. exordiente, Super primo dubio: & huic videtur magis inhesisse Pe. de ancha. in d. consi. cccxxxix. sz prima opi. propter autoritatem gloss. & sequentium videtur sequenda, maxime si appareat patrem predicti michaelis aliqñ agnouisse vsumfructũ rei cõtẽtiose.

¶ Argumentum.

¶ Ubi de retinenda possessione duo contendunt, siue de legitima agatur, siue de reliquis tutelarib⁹ neuter obtinet, si neuter adhuc apprehenderit possessionem. V. F.

1 ¶ Pupillaris substitutio, aut illius spes ad quos transeat.
2 Legitima nullum potest continere grauamen, nec potest testator detractionem illius prohibere, nisi probetur ingratitudo.
3 Pater licet non possit grauare filium impuberem in legitima sibi debita in bonis suis psiu: potest tamen in illa grauare venientes abintestato.
4 Possessorium retinende non datur ante realem apprehensionem possessionis bonorum hereditariorum.
5 Testatorẽ posse dare licentiam & autoritatem legatario apprehẽdendi sua autoritate possessionẽ rei legate qualiter sit intelligẽdũ.
6 Curator tenetur reddere rationem sue administrationis.

¶ De acqui. pos. Consi. xcvi.

E x themate mihi exhibite consultationis parte honesti iuuenis claudij de vlmo eliciuntur tria dubia: quibus respondeo breuiter & succincte prout infra. † Et primo ad
1 primum: pro cuius decisione premitto, quod cum honesta quondam muliercula Sileta briansone, in pupillari etate nouissime vita functa, non esset in potestate prouidi quondam viri Egidij alphantis, eius aut materni, idem egidius non potuit ipsi silete pupillariter substituere: quia ad hoc quod aliquis possit pupillariter substituere liberis ex eo descendentibus non sufficit quod illi sint impuberes: sed etiam opus est quod illi sint in potestate testantis & substituentis. l. ij. & quod ibi omnes scribẽtes. ff. de vulga. & pupill. Quo fit vt pretendi non possit quod licet dicta sileta ab humanis decesserit adhuc ipubes omnia eius bona peruenerint ad dictum claudium de vlmo substitutum. l. sed & si plures. §. ad substitutos. ff. de vulga. & pupil. & c. si pater, & quod ibi Philip. de fran. & alij, de testa. in vj. Quoniam respondeo quod illa iura procedant in substitutione vulgari: cuiusmodi non fuit nec esse potuit substitutio facta dicte silete nepti ex filia per dictũ quondã egidiũ. Fateor autem qd vbi eadem quondã sileta ab humanis

manis decessisset ante aditionē auite hereditatis, potuisset dict⁹ Claudi⁹ in vim vulgaris substitutiōis integre succedere in portione hr̄ditaria eidē Silete relicta. Sed qa supponit̄ hereditatē fuisse aditā parte dicte Silete, expirauit dicta substitutio vulgaris. l. post aditā, & l. pcib⁹. C. de impub. & al. sub. Restat igit̄ ꝙ solū in vim fideicōmissarie substitutiōis potuerit aut possit dictus Claudius de vlmo succedere in portiōe hereditaria prefate quōdā Silete ꝑ dictū auū relicta: de q̄ tñ, nisi esset facta ꝓhibitio testatoris, possent detrahi due quarte: scʒ legitima, & trebellianica, per id qd̄ no. gl. Bar. Bal. Ang. & doc. in. l. papinianus. §. meminisse. ff. de inof. testa. Bar. Bal. Phili. de cor. & alij in. l. quāꝗ. C. ad legē fal. Ang. in. l. filiū quē. C. fami. ercis. Multas remissiones ponit do. Jas. may. in aut. res que, col. iij. vel circa. C. cō. de legat. & de hoc sunt boni tex. in. c. raynutius, & c. raynaldus, de testamē. Sed qnia prohibita est per dictum testatorē detractio trebellianice, illa detrahi nō pōt, scd̄m cōem opi. de qua in. l. marcellus, in prin. ff. ad trebel. & in aut. sed cum testator. C. ad leg. fal. Et procedit hoc non solū in prohibitione facta extraneis, seu non descendentibus testatoris: sed etiam si facta fuerit descendentibus testatoris, saltem si non sint liberi primi gradus: quia in illis sunt opiniones. Bald. enim & Salice. in. l. iubemus. C. ad trebellianū, videtur sentire ꝙ illis nō possit fieri prohibitio huiusmodi: alij vero & magis cōiter videtur sentire cōtrariū, vt no. Alex. de imo. si
2 memoria nō me fallat, in. d. l. marcellus, in princi. † Quo vero ad legitimā dico, ꝙ dictus testator detractionē illius prohibere nō potuit. l. oīmodo. l. qm̄ in prioribus, & l. scimus, in principio. C. de inoffici. testa. In illa em̄ nullum grauamē adijci pōt, in. d. l. qm̄ in prioribus, & aut. vt cum de appel. cog. §. ceterū, colla. viij. Et quēadmodum nō potuit idem testator prohibere detractionē legitime, ita nec fructuum: quia descendentibus debetur legitima & legitime fructus. d. l. iubemus. C. ad trebel. & quod not. glos. & doct. in. l. in fideicōmissariam, in princip. ff. ad trebel. facit aut. nouissima, & qd̄ ibi glo. & doc. C. de inoffi. testa. Forte vero opponet̄ quod licet. d. Sileta grauari nō potuerit in detractiōe legitime, ꝑ predicta: tñ in ea grauari potuit Sulielmus briāsoni eius quondaʒ pater, & abintestato proximior, per text. singularē in. l. si fundum. §. fi. & l. seq. ff. de lega. j. & quod no. Joan. de imo. & Alex. de imo. in d. l. cohere di. §. cum filie. ff. de vulga. & pupilla. vbi volunt per di
3 ctā. l. si fundum, † qd̄ licet pater non possit grauare filium impuberem in legitima sibi debita in bonis suij pꝛius: potest tamē in illa grauare venientes abintestato. Sed istud non ob. quoniam respōdeo quod dicta. l. si fundum, cum. l. seq. loquitur in eo qui filio impuberi substituere poterat pupillariter: & sic in patre, vel alio ascēdente habente descendentem impuberem in sua potestate: in quo est alia ratio, quaʒ in casu nostro: quia vbi pater vel auus potest pupillariter substituere suo descendenti impuberi, sic omnia bona relinquere substituto, etiam ea que non fuerunt ipsius ascēdētis: nō mirū si hoc casu possit in legitima ipsi descēdēti debita in bonis ascendentis grauare venientes abintestato ad successionē impuberis. Sʒ vt predixi in casu nostro nō poterat dictus quōdā Egidius substituere pupillariter: & ita nō sumus in casu. d. l. si fundum. §. fi. Ex quibus omnibus infero responsionem ad primū questitum, scʒ qd̄ licet sit locus substitutioni facte de dicto Claudio, & propterea debeant bona per fideicōmissum eidē restitui: de dicto tñ fideicōmisso pōt detrahi legitima dicte quondā Silete: que est tertia pars bonorum dicti quondam Egidij, deducto ere alieno & funeris inpēsa, aut. de triē. & semis. §. j. colla. iij. & trāsumptiue in aut. nouissima. C. de inof. testa. iuncta. d. l. papinianus. §. quarta aūt. ¶ Quo vero ad id de quo in eodē primo quesito dubitat̄: quis scʒ erit potior in possessione dictoꝝ bonoꝝ, seu in iudicio possessorio: an videlicet dictus de Vlmo substitutus: an ve ꝑfatus Sulielmus heres proximior ab intestato dicte quōdā Silete: & intelligo quo ad possessoriuʒ retinēde, de quo existimo que
4 ri. † Dico & respōdeo ꝙ de iure cōmuni nulli ex predictis datur possessorium retinende ante realē & corporalē apprehēsionē possessionis bonorum hereditarioꝝ. Pro quo allegasse sufficiat id qd̄ habetur in. l. cum heredes, in prin. & quod ibi scribētes. ff. de acq. possel. & qd̄ no. Alex. de imo. & doc. in. l. in suis. ff. de libe. & posthu. & vtputo glo. in. l. si miles. ff. ex quibus causis maio. Veruʒ quia vt audio de consuetudine regni habetur, qd̄ mortuus saisit viuū possesso, maior difficultas, quis vcʒ ex predictis duobus censeat̄ fuisse saisitus. Et quidem si loquamur de saisitione facta per dictam Siletam nouissime defunctam, videtur quod per eam fuerit saisitus dictus Claudius: quia ipse eidem non succedit, sed dicto quondā Egidio substituenti & grauanti. d. l. cohere di. §. cū filie, & qd̄ ibi doc. sed potius videtur per eā saisitus dictus Sulielmus eius proximior & heres. Nec videtur dictus Claudius habere aliquod ius in fideicommisso ante restitutionē saltem verbalem sibi faciendam per dictum Sulielmum heredem dicte Sile-
5 te. l. restituta, cū suis similibus. ff. ad trebelli anum. † Quod antē dici solet, testatorem posse dare licentiam & autoritatem legatario apprehēdēdi sua autoritate possessionē rei legate: pro quo allegasse sufficiat, no. per do. Jas. de may. in. l. nō dubium. C. de legib. procedere videtur in legatario, cuius legatum ipso iure transit in eum a morte testatoris: & sic recte: nō autem in fideicommisso saltem conditionali, in quo nullum ius habet regulariter substitutus antea restitutionem saltem verbalem. Verū vt mihi videtur bene & consulte facerent partes predicte si lites euitent, et conueniant in materia principali: & quod retēta dicta tertia parte pro legitima dicte quondam Silete habeat dictus Claudius substitutus bessem, seu residuum ascēdēs ad octo vncias. ¶ Ad secundum dubium principale dico & respōdeo, qd̄ in legitima dicte quondam Silete debet imputari dos per dictum quondam Egidium pro & nomine honeste quondā mulieris Anne matris dicte quondam Silete dicto Sulielmo constituta, vt no. Barto. & alijs magis communiter in. l. in quartaʒ. ff. ad trebel. sub articulo in quo querit que imputentur in legitimam: & puto quod etiaʒ de hoc no. ibi Alex. & alij: & si non desipio, aut memoria me nō fallat, in. l. illam. C. de colla. & Bal. in. l. quoniam nouella. C. de inoff.
6 testa. † Ad tertium quesitum dico & respondeo, quod magister Benedict⁹ de vlmo, olim curator dicte Silete, si viuat: alioquin Claudius tenetur reddere rationem sue administrationis, & reliqua consignare: in qua ratione & curelatione illius, describentur fructus percepti: & ideo fiet restitutio, quatenus apparebit esse in reliquis. Quod autem dicitur eundem magistrum Benedictum fuisse releuatum a ratione reddēda, solum operatur quo ad hoc vt non exigatur scrupulosa ratio, hoc est culpe leuissime, seu leuis non autem vt non reddatur de his que culpa lata aut dolo &c. & de his que censentur esse penes curatorem, seu heredē. Pro quo allegasse sufficiat id quod not. Ange. are. in. §. actionum, in materia tutele, institu. de actio. Et puto quod non solum de fructibus legitime, sed etiam de omnibus fructibus perceptis per dictum curatorem erit ratio reddenda: pro eo quia licet testator prout refertur in dicto themate, ver. attamen cum conditione &c. voluerit quod ipsi Sulielmo brianʃoni neqʒ in proprietate neqʒ in vsufructu quādiu viueret aliquid acquireretur, illud expresse prohibendo: pro hoc tamen non potuit vt predixi prohiberi in proprietate quo ad legitimam: nec etiam videtur ꝓhibitus quominus possit succedere quo ad fruct⁹ totius hereditarie portionis. Fateor enim quod licet de iure communi dictus Sulielmus brianʃoni esset habiturus vsumfructuʒ dicte hereditarie portionis. l. j. C. de bo. mater. & l. fi. cum suis simi. C. de bo. que libe. dict⁹ tamē quōdaʒ Egidius disponere potuit vt idem Sulielmus nō haberet vsumfructum, vt probatur in aut. Non excipitur, vel in alia posita. C. de bo. que libe. & hoc fecit idem testator: & ideo non potest dictus Sulielmus iure vsufructus petere fructus perceptos: sed videtur illos petere posse tanquam heres filie, ad quaʒ pertinuerunt, per ea que no. docto. maxime do. Jas. in. l. fi. §. finautem. C. cō. de lega. & Alexan. de imo. in. l. domos legatas. ff. de lega. j. Etiam nec videtur prohibitus dictus Sulielmus quo minus petat dictos fructus, per ea que referuntur in. d. themate. §. & si eueniat &c. quia nihil proponitur in casu de renūtiatione inibi mentionata. Que omnia dixerim sub correctiōe cuiuslibet domini melius sentientis: & salua librorum reuolutione, cuʒ hic finem sint libris.

¶ Argumentum.

¶ Pactū legis cōmissorie in mutuo de iure est ꝓhibitū. V. F.

1 ❧ Contractus mutui, in quo interuenit pactum legis commissorie, de iure est prohibitus.
2 Seminatio verborum multum operatur.
3 Pactum legis commissorie, licet non firmetur iuramento in pignoribus: tamen obligatur iurans ad non contraueniendum.

¶ De pact. inter empt. Consilium. xcvij.

1 Quanuis in contractu mutui, † dudum celebrato & inito per & inter venerabilem virum domi. Petrum porquerij presbyterum ex vna parte, & prouidum virum Verand ...ntlonis ex alia: & subiuncto contractu venditiōis in casum in quem mutuū non redderetur termino assignato & cōuento, non videatur prima facie interuenisse pactum legis commissorie: pro eo quia in capite instrumenti, vbi agitur de mutuo, & illius facienda restitutione infra annū, nihil exprimitur de obligatione seu hypotheca bonorū venditoris: vt sic videatur casus decidi ꝑ id qd̄ no. Bal. in. c. vnico, de feu. da. in vicē le. cōmis. Si tamen tenor totius instrumenti opportune inspiciatur: & signan

ter in ver. pro quibus omnibus vniuersis ⁊ singulis ⁊c. appare-
bit qd in dicto contractu, seu pretensis contractibus interueniat
pactum legis cõmissorie, vel ei simile: ⁊ qd non solum pro obserua
tione venditionis fuerunt omnia bona dicti verani: ⁊ signanter
bona vendita hypothecata ⁊ obligata: sed etiam fuerunt ipsa oia
⁊ signanter ipsa bona vendita ⁊c. ⁊ hoc bene colligitur in ipso ver.
vbi ad literam dicitur: quod pro quibus quidez omnibus vniuer
sis ⁊ singulis sicut premittitur per prefatum veranũ debitorem ⁊
suos predictos tenendis attendendis complendis dãdisqꝫ soluen
dis ⁊ inuiolabiliter obseruandis prefatus veranus debitor seipm
personam suã ⁊ suos ac oia vniuersa ⁊ singula sua ⁊ suorum bona
res ⁊ iura mobilia ⁊ immobilia presentia ⁊ futura ⁊ specialiter ⁊ ex
presse predicta pratum ⁊ viridariũ cum iuribus ⁊ pertinentijs ⁊c.
Ubi aduertendum est qd iuxta communez theoricam hec clausu-
la debet referri ad oia precedentia, p id qd no. Bar. in. l. talis scri-
ptura. ff. de leg. j. cano. in. c. secũdo requiris, de appella. ⁊ doct. in. l.
2 j. C. de libe. prete. † quod etiam notant illa verba omnibus vniuer
sis ⁊ singulis sicut premittitur ⁊c. que nõ solum sunt vniuersalia:
⁊ propterea omnia comprehendẽtia: qꝛ qui totum dicit ⁊c. l. iulia-
nus. ff. de lega. iij. ⁊. c. solite, de maio. ⁊ obe. ⁊. c. si romanorum. xix.
dist. sed etiam sunt verba geminata. ⁊ quorꝫ propterea geminatio
potest multuz operari. l. balista, ⁊ quod ibi scribentes. ff. ad trebel.
Obligatio ergo seu hypotheca generalis facta de oĩbus bonis: et
specialis facta de prato ⁊ viridario vẽditis in casum in quem nõ
fieret mutui restitutio infra annũ, refertur non solũ ad cõtractuz
venditionis, sed etiam ad contractum mutui: vt sic videatur ipse
vernus etiam pro facienda mutui restitutione infra annum obli-
gasse ⁊ hypothecasse bona pdicta: ⁊ sic pactũ de vendendo reuera
fuit pactũ legis cõmissorie, vel sibi simile: qd est de iure prohibitũ.
l. calipodius, alias incipit quanuis, ⁊ qd ibi Bar. ⁊ doc. ff. de solu.
⁊. l. j. aut. ij. ⁊ fin. C. de pac. pig. ⁊ qd notant scribentes in. c. scriben-
te, de appella. nec firmatur dictum pactum iuramento paciscen-
tis, scdm opinionem magis communem doct. in. d. c. significante,
⁊ in. c. cum contingat, de iureiurand. Ex qbus concludo, qd. d. do.
porquerij tenetur ad restitutionem dictorum prati ⁊ viridarij:
prius tamen eidem satisfacto de pretio cẽtũ floreñ. mutuatorũ di-
cto verano: in quorum solutione seu diminutione seu debẽt fructꝰ
per ipsum dñm porquerij percepti imputari. l. j. ⁊. ij. C. de pigno.
actio. ⁊. c. quoniã, cum suis simi. de vsur. Consulo tñ qd priusqꝫ di-
ctus veranus experiatur vel agat contra dictum do. porquerij
ipse petat secum dispensari de iuramento: ⁊ alias se habilitari ad
3 agendum: † qꝛ quãuis vt predixi iuramentum non firmet pactum
legis cõmissorie in pignoribus: obligat tñ paciscentẽ ad non con-
trauenieendum, vt videmus in iurãte soluere vsuras. Que omnia
dixerim sub correctione cuiuslibet melius sentiẽtis: ⁊ salua visione
librorum: cum propter pestem carpeñ. vigentem sim hic in sancto
Mauricio prope venascam inter olineta ⁊ vineta prorsus sine li-
bris ciuilis ⁊ canonice facultatum.

¶ Argumentum.

¶ Qui quempiam rite bonis paternis vult renuntiare, maxime
puellam, curet etiam legibus ei succurrentibus expresse renuntia
ri. V. F.

1 ☞ Dolus dans causam contractui consensum excludit, ⁊ actum
etiam iuratum vitiat.
2 Pacto iurato renuntiari non potest parte non vocata.

¶ De su. ⁊ legi. lib. Consi. xcviij.

Vidi instrumentũ quit
tantie, quaz fecisse legitur nobilis ⁊ generosa mu
lier gabriela de chapelen nobili ⁊ religioso vero
domino Dominico de chapelen tutori tutorio
nomine nobilis Joannis de chapelen eius nepo
tis, ⁊ ipsi nobili Joanni fratri eiusdem Gabriele: super qua aduer
tendum est quod in expositione, quam pro obtinenda quittantia
huiusmodi fecit dictus dominus dominicus tutor, seu alius p eo
⁊ dicti nobilis Joannis nominibus, fuit dictum ⁊ assertum quod
mille scuta auri regia ⁊ vestes inibi mentionate longe plus vale-
bant, quaz pars, portio, legitima, ac iura ⁊ actiones eidem nobili
Gabriele in bonis inibi mentionatis spectantes ⁊ pertinentes: ⁊
que per eã fuerũt quittate, cesse, ⁊ remisse: eadẽ vero nobilis Ga-
briela in multis passibus pdicti instrumenti asseruit ⁊ se dixit cre-
dere seu putare qd mille scuta ⁊ vestes hmõi bñ valebãt tantuz ⁊c.
Quia si in veritate illud non esset verũ, sed potius contrariuz: scz
qd pars, portio, legitima ⁊ actiones plus valerent, quã mille scu-
ta ⁊ vestes hmõi, ⁊ maxime vel saltem in multo, ex hoc colligeret
⁊ probaretur istam quittantiã fuisse per dolum extortaz propter
falsam assertionem, per id quod ponit Fride. de se. consi. cxcix. ex-
ordiente, si memoria non me fallat ⁊c. ⁊ quod not. Joan. de imol.
in sua solenni repetitione. c. cum contingat, in tertio membro, ver-
sic. aduerte ⁊c. de iureiurand. ⁊ alij in alijs locis. Et ita ex hac cau-
sa redderetur ipsa quittantia nulla, ⁊ quatenus de facto proces-
1 sit posset annullari ⁊ rescindi: † quia dolus dans causam contra-
ctui consensum excludit, ⁊ actum etiam iuratum vitiat, aut. sacra
menta puberum. C. si aduersus vendi. capi. quamuis pactum, de
pac. in. vj. ⁊. d. c. cum contingat. Si vero predicta assertio vera ex-
titerit, ⁊ sic dicta nobilis Gabriela lesa non fuerit, bene est. Veruz
quia in eadem quittantia remittũtur etiam iura eidem gabrie-
le competentia etiam in vim vltime voluntatis: ⁊ hoc siue sint le-
gata, siue fideicommissa: et siue competant in vim substitutio-
nis, siue in vim substitutionum: ⁊ tamen non dicitur in quittan-
tia huiusmodi, quod verba huiuscemodi vltime voluntatis seu
vltimarum voluntatum fuerint visa, lecta, aut cognita, quod ta-
men lex requirit. l. de his. ff. de transac. consulo (supposito tamen
vt mihi dicitur quod in quittantia huiusmodi non interueniat
lesio dicte nobilis Gabriele) quod idem domi. Dominicus tu-
tor ⁊c. procuret quod in confirmatione ⁊ approbatione quittan-
tie huiusmodi, quam factura est, ipsa renuntiet. d. l. ⁊ cum iura-
mento: quod fieri potest, secundum communem opinionem scri-
bentium in. d. l. Si vero interuenisset vel interueniret lesio, nullo
modo consulo: sed ne hoc fiat persuadeo: ⁊ consulo quod istud
eidem sibi narretur: ⁊ si eo non obstante velit corroborare quit-
tantiam predictam, ⁊ facere nouam, bene erit, cum opportunis re
2 nũtiationibus sibi declarandis ⁊ exprimendis. † Et si in posteruz
non obstante quittantia huiusmodi, ⁊ alia iam facta, vellet de fa-
cto vel alias contrauenire, non posset, nisi prius petita vel obten
ta dispensatione iuramenti, seu habilitatione sui ipsius: que se-
cundum communem opinionem non posset efficaciter concedi
nisi parte vocata, ⁊ audita, prout plene scribit Alexan. de imo. cõ-
sil. ccxxij, aut. xxiiij. in. ij. volu. vbi allegat duo consili. Pet. de an-
cha. in quibus idem doctor hoc firmat multis ⁊ bonis fundamen-
tis. allegat etiam Anto. de but. ⁊ Jo. de imol. si menti commendo.
in. c. debitores, de iureiuran. ⁊ hanc sententiam etiam firmat do.
Feli. in ca. j. vbi etiam commemorat predicta consil. Petr. de an-
cha. de iureiuran.

¶ Argumentum.

¶ Soli fratres vtrinqꝫ coniuncti, vel eorũ filij succedunt fratri-
bus aut patruis cum ascendentibus. V. F.

1 ☞ Libello diuersas actiones seu diuersa remedia complectenti,
que se non compatiuntur, non est respondendum.
2 Beneficium. l. fi. C. de edic. diui adria. tol. non datur succedenti ab
intestato: sed solum succedenti ex testamento.
3 Judicium diuisorium intentari non potest inter illos qui commu
nionem negant.

¶ De su. ⁊ legi. lib. Consi. xcix.

Multa sunt, propter que
prouidus Gulielmus Bernardi, laborator ⁊ inco
la loci de Senassio, non tenetur respondere cui-
dam pretenso libello parte honeste mulieris ma-
bilie, relicte probi quondam viri Antonij Ber-
nardi, ⁊ asserte vniuersalis heredis Claudij Bernardi, eius ⁊ di-
cti quondã Antonij pretensi filij naturalis ⁊ legitimi, cõtra eun-
1 dem Gulielmum oblato ⁊ producto. † Primo quidem quia di-
ctus pretensus libellus complectitur multas ⁊ diuersas actio-
nes, seu remedia, que se non compatiũtur, ⁊ que fortasse subtilius
discussa sic se habent, quod sententia absolutoria lata in vno,
obstaret exceptio rei iudicate in alio. Videtur enim in primis
intentare possessorium adipiscende possessionis, necnon etiam
iudicium diuisorium, ⁊ postremo actionem tutele pro obtinen-
da redditione rationis tutelaris administrationis, et consigna-
tione reliquorum: et quoad primum non plane aperit. nec ex ini-
bi deductis opportune colligitur an intentetur beneficium. l. fin.
2 C. de edict. diui Adria. tollen. aut interdictum quorum bo. † Et
quidem primum non competit, quia illud non datur succeden-
ti abintestato: sed solum succedenti ex testamento, ⁊ hoc secun-
dum communem opinionem docto. in. l. fi. C. de edict. diui adri.
tol. de quo tamen nihil proponitur in. d. pretenso libello. Secun-
dum vero non competit nisi pro corporalibus: ⁊ sic in vim illius
peti non posset vt fiat missio in possessionem hereditatis: quod ta-
men fieri petitur in dicto asserto libello. Et ita quo ad dictuz pri-
mum caput

mum caput non videtur libellus huiusmodi procedere. ¶ Quo vero ad secundum, in quo dixi intentari iudicium diuisorium, nihil proponitur ex quo colligi possit eidem Mabilie competere contra hunc Gulielmum iudicium fami. erciscun. q2 non proponitur eam, vel dictum quondam Claudium, vel ipsum Gulielmum alicui iure hereditario successisse, vt eius hereditas diuidi peti possit iudicio fami. erciscun. Quo fit vt eadem Mabilia censeatur velle intentare iudicium communi diuidun. in quo propterea, vt pote in iudicio particulari, debent bona que diuidi petuntur designari: insuper ⁊ exprimi pro qua seu quota parte pertineāt aut spectent ad illum qui ea diuidi postulat. Que q2 facta non extiterunt in dicto asserto libello: non est ipse libellus quoad hoc secundum caput admittendus. Cui etiam obstat q̄d bona, que fortasse eadem Mabilia diuidi postulat aut requirit, non solū sint inter eum ac Thomā filium quondam naturalem ⁊ legitimū predicti Antonij ⁊ ipsam Mabiliam, si tamē ⁊ quatenus heres existat dicti quōdā Claudij, diuidenda: sed etiam inter eos, ac Antonium ⁊ Benedictū Bernardi filios quondā naturales ⁊ legitimos Joannis Bernardi, Philibertam ⁊ aliam filiam, filias quōdā naturales ⁊ legitimas Petri Bernardi, ⁊ liberos Stephani Bernardi, scilicet Joannē, Petrū, Stephanū, qui fuerūt fratres di-
3 cti Gulielmi, ⁊ patroni prefatorum Thome ⁊ Claudij. † Ex quo infertur q̄d nō solū sit ad diuisionem vocandus ipse Gulielmus suo ⁊ tutorio nominibus eiusdē Thome: sed etiā vocandi existūt liberi dictorū quōdā Joānis, Petri, ⁊ Stephani, quos ppea vocari petit ipse Gulielm⁹, ne iudiciū diuisoriū reddatur illusoriū quod intentari non potest vbi negatur communio inter agentez iudicio diuisorio non possessorem: ⁊ bonorum possessorem: prout hic forte negabitur facta expressione partis seu quote: quam fieri petit ipse Gulielmus. Et ex his etiam sequitur impugnatio tertij capitis illius scilicet, in quo petitur reddi ratio tutelaris administrationis: q2 anteq̃ ad illam reddendum cogi debeat, vidēdū est pro quo seu quota parte bona, que diuidi postulantur, eidē Mabilie pertineant aut spectent. Et ne eadem Mabilia existimet dictum Gulielmū velle minus debite defugere, est ipse contentus, saluis predictis, ⁊ alijs legitimis defensionibus tam iuris q̃ facti, vbi pars hoc non vellet, quod conuocentur, liberi predictorum quōdam Joānis, Petri, ⁊ Stephani: ⁊ videatur inter eos ⁊ ipsum Gulielmū predictis nominibus, ⁊ ipsam Mabiliaz, pro qua seu quota parte bona huiusmodi eis ⁊ eorum singulis ptineant: offerens quod cum hoc fuerit factum, erit contentus q̄d dicta bona diuidantur: insuper ⁊ sine lite reddere rationē de per eum administratis, ⁊ consignare reliqua: ⁊ alias facere prout bonus ⁊ probus vir: ⁊ ita offert saluis semper suis iuribus. Protestans contra eandē Mabiliam, si his minus legitime annuere noluerit, de damnis ⁊ interesse ⁊ expensis, ⁊ quod protestatus petit in eum casum admitti ⁊ recipi: ⁊ nihilominus dictum pretensum libellum ex causis predictis cōiūctim ⁊ diuisim, ⁊ alijs ex eo apparentibus reijci ⁊ repelli: ⁊ se non teneri illi respondere ordinari: ⁊ alias in ⁊ super premissis ⁊ singulis eorundē iuribus ⁊c.

Thomas ⁊ Claudius bernardi filij quōdā naturales ⁊ legitimi Antonij Bernardi, ⁊ p eū ex duabus legitimis vxoribus pcreati ⁊ suscepti, eidē Antonio ab intestato vita functo successerunt equis portionibus, quilibet scilicet pro dimidia parte, auth. de here. ab intesta. §. j. colla. ix. ⁊ trāsumptiue in auth. in successione. C. de suis ⁊ leg. libe. deinde vero cū mortuus est dictus Claudius ex secunda vxore nomine Mabilia procreatus ⁊ susceptus, eius hereditas delata est eidē Mabilie, ⁊ insolidum, repulso dicto Thoma: pro eo q2 ipsi Thomas ⁊ Claudius nō erant vtrinq̃ coniūcti. Soli enim fratres vtrinq̃ cōiūcti, vel eorū filij, succedūt fratribus, aut patruis, cū ascendētibus, iuxta ea q̄ habent ⁊ scribuntur per doc. in. auth. defuncto. C. ad tertu. ⁊ in corpore vnde sumit, ⁊ in auth. vt fratrū filij. colla. ix. dicta igitur Mabilia mater repellit dictū Thomā fratrē, nō quidē vtrinq̃ cōiūctū, sed duntaxat cōsanguineū. a successiōe dicti quondā Claudij: q̄d nō faceret, nec facere posset si dicti Thomas ⁊ Claudius fuissent vtrinq̃ coniuncti, dicta auth. defuncto. Et ita mihi videtur, sub correctione ⁊c.

¶ Argumentum.

¶ Tumultuarium ⁊ ruri sine liberis conditum pulchrum consilium, ⁊ suis collectaneis satis collectum. A. F.

1 ☞ Societas finitur morte alterius ex socijs, nec potest cū impubere aut sub tutela constituto contrahi.

2 Tutor non potest cogi ad restitutionez bonorum hereditariorū ante redditionem rationis sue tutelaris administrationis.

¶ De admi. tuto. Consi. c.

On sicut sibi preter vel contra veritatē persuadet honesta mulier Mabilia, relicta Antonij Bernardi, probus ⁊ honestus vir Gulielm⁹ Bernardi omisso officio pbitatis allegauit ius tertij: nec ex duritia cordis posuit ⁊ deduxit idem Gulielmus ea, de quibus in schedula nouissime parte eiusdē Gulielmi in causa dudū cepta p ⁊ inter eosdē Mabiliā ⁊ Gulielmū pducta: sed pro veritate, ⁊ iuris dispositione, ⁊ seruata omni equitate: q̄d videre potuit eadē Mabilia, ⁊ eius aduocatus: post enim bonas ac veras ⁊ legitimas exceptiones idē Gulielmus in schedula hmōi ex abundanti, quinimo abūdantiore equitate obtulit id q̄d nemo equus vel iustus potest iuridice refutare: q̄d etiā satis fatetur eadē Mabilia in schedula exordiēte, licet Gulielm⁹ ⁊c. Que ppterea poterat, imo debebat subticere q̄d idē Gulielmus omisso pbitatis officio, ⁊ q̄d ex duritia cordis ⁊c. ⁊ canere sibi ipsi ne ipsa sit que officiū pbitatis deserit, ⁊ ex duritia cordis aliqua petit, partim vt audio extra quēdā ei⁹ pretensum libellum, ⁊ partim in libello, quē ꝯ eūdē Gulielmū in dicta causa obtulit. Et quidē extra libellū, quatenus pretēdit se habere partē in bonis acqsitis p eūdē Gulielmū, ⁊ quosdā ei⁹ nepotes secū residētes: ⁊ hoc post mortē dicti quōdā Antonij. etā suo ipsius Gulielmi, q̃ dictorū eius nepotum nominibus, ⁊ ex eorum industria ⁊ propria pecunia: in quibus nihil habere debet eadē Mabilia, tanq̃ pretēsa heres Claudij Bernardi filij predicti Antonij Bernardi eius quōdā viri, etiā si idē Gulielm⁹, predicti Claudij tutor, extiterit heres, per id q̄d no. Bal. ⁊ oēs scribentes in. l. si patruus. C. cōmu. vtriusq. iudi. ⁊ si menti cōmēdo in
1 l. si duobus, vel cū duobus. §. idē papinianus. ff. pro socio. † Esto enim citra preiudiciū veritatis q̄d. d. Gulielmus, ⁊ prefatus quōdā Anto. vel tacite vel expresse cōtraxissent societatē: illa tamen fuit morte eiusdē Antonij finita: ⁊ que postea contrahi non potuit inter ipsum Gulielmū ⁊ dictū quōdā Claudiū impuberem, ⁊ sub tutela eiusdē Gulielmi p tēpore cōstitutū, pro quo remisisse sufficiat ad ea q̄ notant scribentes in. d. l. si patruus, ⁊ Pet. de Vbal. in suo trac. tit. de societate, ⁊ vt mihi videtur in tertia parte, circa princi. vbi poterit videri. In libello vero male petit eadē Mabilia dimidiā partē bonorū dicti quondā Anto. ⁊ omnia bona dicti quōdā Claudij, quorū se pretēdit fuisse ⁊ esse vniuersalē heredē, dicti scilicet Ant. pro dimidia parte, ⁊ prefati Claudij insolidū, sibi libere relaxari, vna cū fructibus a morte dicti quondā Antonij perceptis ⁊ percipiendis, ⁊ hoc pro rata ⁊c. Et hoc tā pro eo q2, vt eadē Mabilia in dicto eius libello pretendit ⁊ asseruit, idē Gulielmus fuit tutor dicti quōdā Claudij, q̃ etiā quia durante tēpore tutele huiusmodi eundē vestiuit ⁊ nutriuit, soluitq̃ multa ⁊ grādia debita, in quibus tam ipse Gulielmus, quā idē Anto. erant obligati. Et vt appareat eandē Mabiliam fuisse, fore, ⁊ esse ipsi Gulielmo multipliciter obnoxiam ex causa administrationis tutelaris, est contentus ipse reddere rationez sue administrationis, ⁊ fidem facere de oneribus per eundem su-
2 stentis: et maxime de predictis debitis, ⁊ eorum solutione. † Et quamuis idem Gulielmus, si contingat causam hanc vlterius ventilari coram egregio viro domino iudice loci de Senassio, nō intendat se opponere, vel negare quin eadem Mabilia fuerit et sit heres dictorum quōdā Ant. ⁊ Claudij, dicti scilicet Ant. pro dimidia parte, ⁊ prefati Claudij insolidum: dicit tamen partem ⁊ portionez bonorū parte eiusdē Mabilie dimitti, tradi, restitui ⁊ libere relaxari petitā, nō esse sibi dimittendā, restituendā, ⁊ libere relaxādā, donec ⁊ quousq̃ fuerit audita ⁊ examinata ratio administrationis tutelaris: quaz reddere vult ⁊ offert ipse Gulielmus, ⁊ donec sibi satisfactum extiterit de eo, in quo eadem Mabilia apparebit propter administrationem huiusmodi eidē Gulielmo obnoxia. Que omnia petit videri, ⁊ sibi super illis prouideri per dominos arbitros, arbitratores, ⁊ amicabiles compositores per dictas partes assumptos. ¶ Nobili ⁊ generoso viro domino Claudio gerente, dño Senassij: domino ⁊ amico suo honorando. ¶ Egregie vir, ac domine ⁊ amice veneran. post debitas cōmendationes. Vidi libellū parte honeste mulieris Mabilie, relicte Antonij Bernardi, contra hunc probum, ornatum ⁊ conceptū in actione petitionis hereditatis in quo non est sermo nisi de bonis que fuerunt Antonij pro dimidia parte, ⁊ cōsequenter Claudij bernardi eius quondam filij, ⁊ de alijs bonis eiusdē Claudij, si que fuerint: nihil autem dicitur de bonis acquisitis p hunc probum ⁊ quosdam eius nepotes post mortez predicti Antonij: in quibus nihil petere potest predicta Mabilia tanq̃ pretensa heres predicti Claudij eius quondam filij, nisi fuissent acquisita ex bonis communibus inter hunc probuz ⁊ dictum Claudium ⁊ Thomam, quorum tutor erat. Puto quod libellus de iu

re procedat quoad hoc vt declaretur dicta Mabilia vniuersalis heres dicti Claudij insolidum, et vnica, et heres pro semisse Antonij dicti Claudij quondam patris: sed quoad hoc quod bona expediantur et quod fructus percepti eidem Mabilie restituatur puto quod ante hoc debeat ipse probus audiri super redditione rationis siue tutelaris administrationis, Ad eos fines vt ante expeditionem dictorum bonorum sibi satisfiat per dictam Mabiliam de eo in quo ex conclusione rationis ipsa apparebit eidem probo obnoxia propter dictam administrationem. ¶ Refert idem probus quod inter bona que possidet sunt quedam acquisita per Vincentium eius quondam fratrem priusque ipse veniret apud Senassium: et quia ipse Vincentius postea mortuus est intestatus superstitibus non solum ipso Gulielmo, et dicto Anto. sed etiam predictis nepotibus, illi habent in eis partem et portionem: sed opus est quod ipsi interueniant in causa si ita est et deducant iura sua. ¶ Non alia, preterque vt valeat vestra egregia dominatio et me si placet commendet bone gratie egregie domine vestre matris: cui etiam et vobis se plurimum commendat vxor mea. ¶ Ex sancto Mauricio die. v. Nouembris vester seruus et amicus Stepha. Bertrandi.

¶ Argumentum.

¶ Alienationis bonorum restitutioni subiacentium non fit resolutio quando illa per filium forte facta est vsque ad eius legitimam: nisi pretiosior res sit alienata, et alius filius substitutus. V. F.

1 ¶ Consuetudines locorum sunt super successionibus ab intestato in consulendo attendende.
2 Substitutio vulgaris in compendiosa comprehensa habetur pro expressa.
3 Substitutio testamentaria potest per codicillos reuocari, aut pro reuocata haberi.
4 Bona restitutioni subiacentia alienari non possunt pendente conditione fideicommissi.
5 Fideicommissarius semper tenetur ad restitutionem fideicommissi, et actione rei vendi. potest cogi.

¶ Commu. de lega. Consi. cj.

Non possum plene vel opportune respondere dubijs elicitis ex casu mihi exhibito parte nobilis et generosi viri: tum quia sum in campis, et prorsus libris destitutus, 1 † tum quia multis ex dubijs huiusmodi non videtur posse responderi nisi prius habita et cognita consuetudine regni hactenus introducta super successionibus ab intestato: tum et quia huiusmodi fit mentio de quibusdam donationibus et transactionibus, que tamen non fuerunt mihi exhibite sed nec fuit de iuribus donantium aut transigentium opportune informatus. Propter hec igitur et alia quedam non possum secure vel opportune respondere ad dubia prementionata: quibus saluis, et sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis, dico et respondeo ad dubia huiusmodi prout infra. Et primo ad primum: pro cuius solutione premitto non esse dubium quod quo ad dimidiam partem peruentam ad nobilem et potentem quondam virum dominum Petrum de Peradinis nouissime vita functum ex paterna successione, et quoad ea que aliunde ad eum peruenerant quam ex successione nobilis et generosi viri Nicolai de Peradinis eius quondam patris, verus heres seu veri heredes eiusdem quondam domini Petri sunt proximiores ab intestato: iuxta ea que habentur in auth. post fratres fratrumque filios. C. de legit. he. et in corpore vnde sumitur: et hoc nisi quoad hoc consuetudo patrie aliter se haberet, que est mihi incognita. Et idem dico de quarta trebellianica, quam detrahere potuit de bonis et hereditate dicti quondam domini Nicolai cuius vt opinor fuit vniuersalis ac insolidum et vnicus testamentarius heres; ex hoc propter defectum superexistentie liberorum eiusdem Nicolai, et in vim expresse vulgaris substitutionis comprehense in compendiosa substitutione facta per dictum Nicolaum, a qua potuit eius testamentum vires assumere. l. thais. §. splendoforus. ff. de fideicom. liber. et quod no. doct. in. l. cum ex filio. ff. de vulg. et pupil.
2 † Non enim est dubium quin vulgaris substitutio comprehensa in compendiosa sit expressa, vt volunt scribentes in. l. precibus. C. de impube. et al. sub. et. l. centurio. ff. de vulg. et pupil. fateor tamen quod in hanc trebellianicam, quam ex persona dicti quondam domini Petri detrahere possunt dicti eius proximiores ab intestato, imputari debent bona per eum alienata de bonis dicti quondam Nicolai, per id quod no. scribentes. l. marcellus. res que. ff. ad trebel. Cy. et Albe. in aut. res que. C. commu. de lega. Pau. de ca. in. l. si filius que. col. iij. vel circa. C. fam. ercis. et alex. de imo. consi. iij. in. iij. volum. Et idem dico de fructibus ex huiusmodi bonis perceptis. l. in fideicommissariam, in prin. et quod ibi glo. et doc. ff. ad treb. et in. l. in te mus. C. eo. tit. residuum vero bonorum dicti quondam Nicolai debet restitui substituto vel substitutis per ipsum quondam Nicolaum post dictum quondam dominum Petrum eius fratrem inuitatis.
3 ¶ † Ad secundum dico et respondeo quod substitutio facta dicto quondam Nicolao in testamento nobilis et potentis quondam viri domini Petri de peradinis, videtur fuisse reuocata in codicillis per eundem quondam do. Petrum postea factis. in quibus non solum et simpliciter eidem Nicolao substituit posthumum masculum sub conditione, si sine liberis etc. et sub qua in dicto eius testamento quosdam alios substituerat: sed etiam in substitutione huiusmodi adiecit hec verba: penitus et totaliter per que apparet eundem dominum Petrum testatorem noluisse quod adueniente casu substitutionis huiusmodi substituti in testamento concurrent cum posthumo, seu substituto in codicillis: sed quod dicto casu adueniente idem posthumus masculus, hoc est dictus quondam do. Pet. nouissime vita functus illos repelleret. ac penitus et totaliter succederet in parte seu portione eidem nobili Nicolao relicta. Et puto quod ad illa verba penitus et totaliter potius attendi debeat quam ad illa que leguntur in dictis codicillis, et per que dicitur idem quondam do. Petr. institutiones et substitutiones factas in dicto eius testamento confirmasse: et corroborasse tenore et vigore dictorum eius codicillorum, tum quia verisimiliter idem quondam do. Petrus vult dictis substitutis in testamento prefato Nicolao voluisse preferre qnimo vt legitur protulit penitus et totaliter posthumum masculum: hoc est dictum quondam. d. Petrum nouissime vita functum ar. l. generaliter. §. cum autem. C. de insti. et substi. l. cum acutissimi. C. de fideicom. et. l. cum annus. ff. de condi. et demo. tum et quia vt plurimum solent notarij ex eorum stylo potius quam ex expressa voluntate codicillares scribere confirmationes: vt in similibus scribunt doc. in. c. quantaualis. de iureiur. Puto igitur quoad primam partem dicti quesiti, quod dicta substitutio facta in dicto testamento fuerit reuocata nec puto quod illa repetita extiterit in codicillis. In dicto enim testamento solum grauatus extiterat predictus Nicolaus non dictus posthumus masculus, de quo non fuit in eo sermo nec fuit ipse posthumus grauatus in dictis codicillis. Propterea quod non video dominum de Monte substitutum posse aliquid petere in vim substitutionis de eo facte in dicto testamento nisi fortasse quatenus interpretando et concordando quatenus fieri potest dictas testamentariam et codicillarem dispositionem dicerem, dictum quondam Nicolaum fuisse grauatum de primo restituendo partem et portionem dicto posthumo masculo, et post illius mortem saltem si sine liberis decederet substitutis in. d. testamento: quod vtrum fieri potuisse: quia nihil prohibet vnum et eundem grauari de facienda restitutione pluribus diuersis temporibus: vni scilicet primo, et post illum seu mortem illius alteri, vt colligitur ex his que si memoria non me fallat not. Bal. in. l. ex tribus, circa fi. C. de inoffi. test. et Rapha. ful. consil. xx. et fortasse non esset hereticum condescendere ad hanc interpretationem et hoc pro facienda concordia dictarum testamentarie et codicillaris dispositionum, imo et ipsius dispositioni conditionalis que alias videtur continere repugnantiam, et ad hanc niti debemus, per id quod habetur in prima consti. C. §. quibus. et quod ibi Bar. et doc. et Bar. in. l. fi. §. idem quesiit. ff. de condi. inde. Sic igitur intelligendo et interpretando non censeretur per repetitionem dictus quondam do Petrus vltimo vita functus fuisse grauatus: sed potius idem Nicolaus post mortem eiusdem Petri: quod fieri potuit prout dici solet quando pater filio instituto eidem substituit sub conditione si ipse sine liberis vel liberi ipsi sine liberis decesserint: quo casu censetur filius grauatus in duplicem casum: in primum scilicet si decesserit sine liberis et in secundum si ipse decesserit superstitibus liberis, qui tamen postea sine liberis decedunt pro quibus remisisse sufficiat ad ea que scribunt doc. et maxime Bal. et Sali. in. d. l. precibus. char. vlt. vel penul. C. de impub. et al. sub. et Bal. in. d. l. centurio. in. iij. prin. q. ver. vlterius queritur etc. vbi etiam alij doc. ff. de vulg. et pupil. et cano. maxime Jo. de imo. in materia compendiose substitutionis. in. c. raynutius. de testa. et Philip. de Fran. in. c. si pater. in materia eiusdem substitutionis, eo. ti.
4 in. vi. ¶ Ad tertium dico et respondeo quod licet bona subiacentia restitutioni prohibeantur alienari etiam pendente conditione fideicommissi. l. fi. §. sin autem. C. de fideicom. si tamen fiat alienatio illa non ex eo solo redditur nulla, vel inefficax, quia facta est de re subiacente restitutioni in vim fideicommissi conditionalis nondum purificati: sed si conditio postea eueniat venditio resoluitur et habetur regulariter perinde ac si facta non fuisset. d. l. fi. §. sin autem, et quod ibi doc. dixi ante regulariter propter casum. l. fi. §. fi. ff. de leg. ij. et alios quos colligit Alex. de imo. in. d. l. marcellus. §. res autem. ff. ad treb. et vt mihi videtur do. Jas. in. d. aut. res que. aut in. d. l. fi. §. sin autem. C. com. de lega. qui casus sunt videndi pro opportuna solutione huius questionis, et maxime ille de quo in. d. l. fi. ff. de leg. ij. et quod no. Ang. et post eum do. Jas. in. d. §. sin autem, de herede grauato, ignoranter alienante in

te in ignorantē fideicōmissum,⁊ Pau.de ca.consi.x.si commendo menti,⁊ Andr.Barba.in.c.raynaldus,char.lxij.de testa. ¶ Ad quartū dico ⁊ respōdeo, ꝙ lꝫ vt p̄dixi bona subiacentia restitutiōni sint ꝓhibita alienari,⁊ si contra fiat regulariter fiat resolutio alienationis cōditiōe adueniēte:hoc tn̄ fallit in alienatis vsqꝫ ad legitimā,⁊ debitū bonorū subsidiū:qꝛ tūc nō resoluitur:nisi forte vbi res melior seu pretiosior esset alienata,⁊ filius substitutus, ꝓ id qđ no.Bal.in.l.filiū quē,vbi etiā Pau.de.ca.C.fami.er.⁊ vt puto Cy.⁊ Alb.in.d.auth.res que.C.cō.de leg.⁊ Alex.de Imo.in.d.l.marcellus.§.res q̄,⁊ in.d.cōsi.iij.in.iij.vol.⁊ vt puto Frā.de areti.cōsi.clvj.vbi cōmemorat dictū Bal.in.d.l.filiū quē:⁊ idē puto de trebel.vt etiā existimo voluisse Alex.de Imo.in.d.§.res que,⁊ d.cōsi.⁊ Pau.de ca.in.d.l.filiū quē.Est tn̄ aduertendū ꝙ supposito ꝙ,vt superius dixi,dici possit dictū quōdā Nicolaū fuisse grauatū d̄ restituendo etiā substitutis in dicto testamento post mortē dicti posthumi masculi,posset occurrere dubitatio,an fructus percepti per dictū quōdā Nicolaū debeant imputari in quartam trebellianicā ex persona eius detrahēdā Bart.em̄ dicit qđ nō in l.mulier.§.cū ꝓponeretur.ff.ad trebel.ꝓ quo allegat.d.l.iubem⁹.C.ad trebel.⁊ hāc opi.Bar.sequit̄ Ang.tā scribēdo, ꝙ̄ in quodā eius cōsi.cuius quotā nō teneo:sꝫ poterit videri in trac.Ant.corce.de regia potestate.q.lxxiij.in qua tractat de materia trebellianice,vt mihi v̄r in.iij.q.vbi etiā idē Anto.allegat alios sequētes hāc opinionē.Pau.vero de ca.in.d.l.mulier.§.cū ꝓponeretur, ⁊ ī multis alijs locis aliter sensit:voluit em̄ qđ ꝙ̄uis eo casu,quo filius vel alius ex persona filij nō pōt detrahere nisi vnā quartā, non teneat̄ ipse filius vel alius imputare fructus in quartā: sec⁹ tn̄ vbi agitur de detractiōe duarū quartarū:qꝛ tūc tenet̄ imputare fruct⁹ in quartā trebellianicā,ꝓ regulā q̄ ponit̄ in.l.in fideicōmissariā,in prin.ff.ad treb.cui non ob.d.l.iubem⁹,sup qua se fundat Bart.⁊ seq. qꝛ illa loquitur eo casu quo detrahitur vna sola quarta:qđ in ea patet:ibi,dodrās restituatur:⁊ sic loquit̄ in terminis separatis ⁊ diuersis,ex quibus nō infertur.l. inter stipulātē.§.sacrā,ver.sed hec dissimilia.ff.de verb.obli.⁊ vulgata.l.papinianus.ff.de mino.⁊ hec opi.videtur esse magis cōis:prout colligitur ex his q̄ no.An.corce.in loco superius allegato.Est tn̄ aduertēdū ꝙ dictus Nicolaus nō videtur fuisse grauatus de restituēdo domino de Mōte hereditatē,aut quartā hereditatis, sed certū castrū:⁊ ita nō videtur potuisse quartā trebellianicā detrahere:que detractio solū fit per grauatū de restituēda hereditate,

5 aut quota illius. ¶ † Ad quintū dico ⁊ respōdeo ꝙ supposito, vt superius dixi,qđ substitutio facta in testamēto cēseat̄ repetita secūdū modū quē dixi,dn̄s Mōtisrodati poterit recta via agere actione rei vēdicationis cōtra detētorē ꝓ parte subiacente restitutioni, per ea q̄ habētur in.l.penul.⁊ fi.C.ad trebel.nec erit op⁹, vt ibi no.doc.magis cōiter,primo experiri vel agere cōtra heredē grauati ꝓ obtinēda verbali restitutione fideicōmissi: sed possunt recta via vendicari bona alienata,qđ etiā no.Alex.de Imo.in.d.l.marcellus.§.res que:quo vero ad fructus respōdeo, ꝙ lꝫ glo.videatur velle in.d.l.fi.§.finautē.C.cōmu.de leg. ꝙ peti possint fructus percepti a tēpore cōtractus,seu alienationis:doc.tn̄ cōiter illā reprehēdunt:pro cuius respōsione multa inducit do.Jas.in.d.§.finautē:⁊ si agendū esset contra heredē grauati, non esset dubiū quin percepti a tēpore more peti,possent,pro quo allegasse sufficiat no.per.Jo.Pe.in sua practica,tit.for.libel.quādo agi.ex substitu.⁊c.in materia fructuū.Sed qꝛ agēdū est cōtra emptorē,⁊ actione rei vēdicationis,q̄ est iuris stricti,fortasse peti nō poterūt nisi percepti a tēpore litis cōtestate:sup quo tn̄ vellē videre libros:quibus vt p̄dixi prorsus careo. ¶ Ad sextum dico ⁊ respōdeo,supponēdo prout supra,ꝙ dictus quōdā dominus Nicolaus nō potuit quoad bona dicti quōdā dn̄i Petri ei⁹ patris,scilicet q̄ ad eū peruenerant in vim institutionis de eo facte per eius patrē in odiū seu grauamē dicti do.Mōtisrodati,ꝙ substitutio facta ꝑ eūdē Nicolaū solū locū haberet in eis, quoad ea de quibus potuit disponere vel testari, vt pote quoad bona ꝑ eū aliunde acquisita ꝙ̄ ex paterna successione:⁊ quoad ea que detrahere poterat de fideicōmisso sibi iniuncto,⁊ ab eodem dato.

¶ Ad septimū dico ⁊ respōdeo ꝙ,supposito eo de quo ibi,proximiores ab intestato dicti quondā do.Petri ab intestato vita functi eidē succederent in omnibus eius bonis, ⁊ hoc de iure cōi.d.auth.post fratres fratrūqꝫ filios,⁊ qđ ibi doc.⁊ in corpore vnde sumitur,nō habita distinctione an illa ad eū peruenissent ex paterna auia vel materna,attētis his de quibus in casu. Non enim sumus in casu auth.q̄ ponitur.C.cōmunia de succes.Si vero consuetudo illarū partiū,seu etiā donatio vel trāsactio aliter sonent ille sunt vidēde ⁊ ponderande:qđ facere nō possum,cū nō sim de eis informatus.Propter quod etiā omitto laborare super responsione facienda ad octauū ⁊ finale quesitum.

Hinc fuit sublatum Consi.cij.quod non erat consilium; sed tumultuaria scriptura sine vllis allegationibus.

¶ Argumentum.

¶ In contrahendis matrimonijs etas legitima exacte probanda est,vbi ob iuuentutem de contractu huiusmodi dubitari posset.V.F.

1 ¶ Femina ad hoc vt sit nubilis debet esse annorum.xij. secundum leges tam canonicas quam ciuiles.
2 Testis deponens de auditu non probat.
3 Testis vnicus ⁊ singularis non probat.
4 Depositio testis incerta ⁊ obscura non releuat.
5 Matrimonium an possit contrahi per feminam minorem.xij. annis.
6 Regule iuris tenaciter sunt obseruande.

¶ De nupt. Consi.ciij.

Viso ꝓcessu cepto ⁊ pendente indeciso per ⁊ inter honestum iuuenem Michaelem Maye,filium probi viri Hilarij Maye de arelata actorem ex vna parte,⁊ prouidum virū Joannem Syluestri,alias Jan Martin etiam de arelata,⁊ honestā mulierem Trophemetā mayne de bauxio,reos ex alia,dico ⁊ respondeo mihi videri qđ idem Michael Maye nō possit in cā huiusmodi victoriā obtinere,tuꝫ quia nō apparet ꝙ eadē Antonia detineat̄ inuita,nec ꝙ ipsa fateatur se fuisse vel esse vxorē prefati Michaelis,aut ꝙ post pretensum matrimonium cōtractum inter eos fuerit per eundem Michaelem habita ⁊ tractata tanꝙ̄ vxor.Et ita non video qđ interdictū de libero homine vel vxore exhibenda,seu etiā officium iudicis locum habuerit vel habeat in hoc casu.Et idē puto de.c.non est vobis,de sponsa. Non enim erat agendū cōtra dictos reos:sed potius cōtra dictam Antoniam:que negat se cum eodem Michaele matrimoniū contraxisse,⁊ consequenter se esse vxorem illius:de quo propterea debebat disputari inter eos,non inter dictum Hilarium, ⁊ dictos reos. Tn̄ etiam non videtur idem Michael posse victoriā obtinere ex actis cause predicte,etiā si illa facta extitissent ꝑ ⁊ inter eundem

1 Michaelē ⁊ dictam Antoniā:⁊ hoc pro eo † qꝛ nō apparet qđ tēpore contracti matrimonij ipsa esset etatis nubilis, hoc est duodecim annorum:qui exiguntur in femina tam scđm leges quā secundū cano.l.minorē.ff.de ri.nup.⁊.c. cōtinebatur, de desponsa.impube.not.glo.in.c.vbi nō est,eo.tit. Nullus enim ex testibus parte eiusdem Hilarij super etate predicte Antonie examinatis deposuit,quod tempore dicti pretēsi matrimonij ipsa Antonia esset etatis duodecim annorum: quinnimo nec etiā hoc fuit propositum parte ipsius Antonie:sed fuit propositum ⁊ deductum nonꝫ quidem quod tempore matrimonij,quod pretenditur fuisse contractum anno dn̄i Millesimo quingentesimo sexto,⁊ de mēse Martij,sed anno predicto,⁊ die.xxiiij.mēsis. Julij, quo die fuit oblatus ⁊ ꝓductus libellus,predicta Antonia erat etatis vndecim annorū ⁊ sex mensiū.Et cum a mense Martij vsqꝫ ad diē.xxiiij.mensis Julij cucurrissent quasi quatuor mēses,infertur ex tacita cōfessione ipsius Michaelis,qđ dicta Antonia erat etatis vndecim annorum ⁊ duorum mensium vel circa:hoc ꝓ eo qꝛ in secundo articulo libelli predicti Michaelis producti,vt predixi, anno proxime lapso ⁊ die.xxiiij.mēsis Julij,dicitur ꝙ Antonia Martine est maior vndecim annis ⁊ sex mensibus:sed non asseritur ꝙ illis maior esset de mense Martij:⁊ si fuisset assertum:hoc tamen non fuisset probatum, Primus enim testis examinatus anno predicto,decima mensis Augusti,de etate nihil dicit. Secundus vero dicit ꝙ tēpore sue depositionis ⁊ sic anno ⁊ mense proxime dictis,erat etatis annorum vndecim.Tertius nihil di-

2 cit.† Quartus deponit de audire dici a patre:qui propterea non ꝓbat.l.testiū.C.de testi.Quintus ꝙ Anto.intrauerat annū duodecimum,⁊ hoc anno predicto.M.ccccc vj.⁊ die.x.mensis Augusti:ad quod tempus refertur eius depositio.Sextus ꝙ dicta Antonia erat fere etatis annorū.xij.sed ex hoc non infertur ꝙ propterea esset etatis nubilis,prout in simili dicitur.c.fi.de despon.impube.Septimus testis deponit de audire dici,ꝙ ipsa ingressa erat annum duodecimum:⁊ ita non probat:tum quia de audire dici:tum ⁊ quia non sequitur ꝙ propterea illum sit ingressa

3 tempore contracti matrimonij:quod etiam nō sufficeret:† Octauus deponit ꝙ tempore depositiōis Antonia erat etatis duodecim annorū:sed iste testis est vnicus ⁊ singularis,ideo non probat.l.iurisiurandi.cum suis simi.C.de testi.preterea non deponit ꝙ tempore contracti matrimonij,hoc est de mense Martij:sed de mense Augusti.Nonus dicit articulum bonum:⁊ propterea videtur deponere ꝙ die oblati libelli predicta Antonia esset etatis vndecim annorum,⁊ sex mensium,vel maior illo tempore:sed

4 non dicitur in quanto esset maior: et ita eius depositio remanet incerta et obscura: et propterea nõ relevat producentẽ quoad tempus excedẽs vndecim annos et sex menses. c. in presentia, et qd ibi scribẽtes. de proba. et qd no. Bar. et Alex. de imo. in. l. inter stipulãtẽ. §. si stichũ. ff. de verb. obli. Decim⁹ testis deponit eo modo quo proxime precedẽs: cui⁹ dictũ propterea etiã eodẽ modo impugnatur. Undecim⁹ vero deponit cõtẽta in dicto secũdo articulo esse vera: et huius sue depositionis causaz reddit, quoniã tẽpore eius prime misse, quã affirmat se celebrasse vndecim anni fuerunt preteriti die Festo sancte Crucis anni proxime lapsi et mẽsis Maij erat dicta Antonia nata: nescit tamẽ cuius etatis tunc esset: et ita non solum non probat per rationem dicti, quod tempore contracti matrimonij esset etatis vndecim annorũ et sex mensium, sed nec qd esset vndecim annorũ. Apparet igit̃ ex predictis nõ esse sufficiẽter vel opportune probatum parte dicti Michaelis, qd tpe cõtracti dicti pretensi matrimonij prefata Antonia esset etatis nubilis, etiã si testes predicti non essent in aliquo abiectate, et prefati rei nihil in contrariũ probassent per testes parte sua productos: super quorum dictis non insisto: quia etiam sine illis opinor quod dicti rei deberent ab impetitis absolui, et qd ipse Michael nõ pos
5 sit victoriam obtinere ex dictis actis. ¶ † Per predicta non intendo negasse nec negare quin matrimonium possit cõtrahi per feminã minorẽ. xij. an. quãdo scilicet esset talis qd posset viro carnali copula coniungi, vel quando malitia vel prudentia in ea suppleret etatem. c. de illis, el. ij. et. d. c. si. de dispẽsa. impub. Sed istud scilicet qd femina posset tunc vero copula carnali coniungi, vel qd malitia aut prudentia in ea suppleret etatẽ, deberet proponi, et probari per eum qui pretendit matrimoniũ potuisse contrahi, et esse contractũ per feminã minorem. xij. an. propter regulã que est in oppositum in. d. l. minorẽ. ff. de ri. nup. et in. d. c. continebatur
6 de despon. impube. † Sũt enim vt alicubi dicit Bal. et alij, regule tenaciter obseruande.

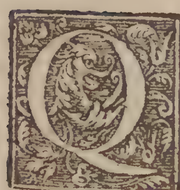
¶ Displicet mihi quod non possum iuste defendere intentionem predicti Michaelis: sed respondeo qd re vera mihi videtur: Quis sim hic in campis, et sine libris.

¶ Argumentum.

¶ Non aliter summatur hoc consiliũ, quã in collectaneis. U. F.

1 ¶ Suorum appellatione qui veniant.
2 Dies fideicõmissi puri cedit a morte: conditionalis autem, vel in diem incertum non cedit nisi adueniente conditione vel die: qd si interim decedat fideicommissarius, non transmittitur fideicommissum: sed vadit ad substitutum, vel coniunctum.

¶ De cadu. tollẽ. Consi. ciiij.

Qu elia in loco sancti mauricij extra et prope locum de venasca, in quo pro nunc resideo propter pestem in carpen. vigentem sum sine liberis, et presertim legalibus, nõ possum opportune, seu plene, nec alias prout vellem respõdere dubijs mihi transmissis parte honeste mulieris Catharine brassone. Uerum salua librorũ reuolutione, et sub correctione cuiuslibet melius sentientis, respondeo ad primũ dubiũ quod licet honorabilis quondã vir Antonius brasoni. d. Catha. patruus pretulerit Philippũ et Jacobũ eius fratres filie seu filiabus tunc nascituris ex do. Martona eius secunda vxore: non tamen eam seu eas exclusisse videtur quo minus post dictum Philippum et Jacobũ vel eisdẽ nõ existẽtib⁹ succederẽt in bonis et hereditate eiusdem, † quinimo videtur etiã eas inuitasse propter verbũ et suos: cuius appellatione cõtinebãtur et veniebant et ipse et alij eidẽ quõdam Antonio attinentis, saltem vsque ad gradũ de quo verbum facit glo. in. l. feminã. C. ad tertul. qui tamẽ si cõprehensi appellatione verbi collectiui censebãtur inuitati ordine successiuo, iuxta ea que scribũt doct. maxime Ang. et si cõmendo mẽti Pau. de ca. et Philip. de cor. in. l. si. C. de verb. signi. et doct. in. l. cũ ita legatur. §. in fideicõmisso, et. l. peto. §. fratre. ff. de le. ij. Et hinc puto quod si illa Joanna filia predicti Antonij, et nata ex martona superuixeret, et euenisset casus qui euenit, posset eadem Joanna tanquam substituta propter illud verbũ et suos, agere et experiri in vim de ea facte substitutionis cõtra Gabrielẽ Berengarij vniuersalẽ heredẽ Saucherij brassoni repulsa prefata Catharina: pro eo quia esset proximior testatori, et hoc presupponendo qd verbũ et suos. intelligatur de suis ipsius testatoris: per id qd no. glo. et post eam Bar. et doc. in. l. ex facto, in prin. ff. ad trebel. Quis re vera notarij nostri temporis vbique aliter accipiant, et semper videantur intelligere nõ de suis ipsius disponentis, sed de suis illius in quem confertur dispositio: sed quicquid sit nõ multũ refert quoad casum qui contigit: quia siue verbũ et suos intelligatur de suis ipsius quõdã Antonij, siue de suis prefatorũ quondam Philippi et Jacobi prefata Catharina venit appellatione suorum: quia illa attinet dictis quõdã Antonio testatori et Philippo patruis in tertio gradu, et dicto Jacobo eius quondam patri in primo. Esset autẽ de hoc contentio si et ipsa Catharina et dicta quondã Joanna super fuissent dicto quondã Saucherio. Et per hec patet respõsio ad
2 primũ et secũdũ quesita. ¶ † Ad tertiũ dico et respõdeo, nõ esse opus ingrere vel disputare de materia dicti quesiti: pro eo quia cũ dicti Philippus et Jaco. ab humanis decesserint superstite dicto quondã Saucherio herede grauato: et sic pendente conditione vniuersalis fideicommissi, ipsum fideicõmissum quoad eos extinctum est et expirauit, nec fuit per eos aut eorũ aliquẽ trãsmissum, nec ipsa Catharina habet ius ex illorũ personis, seu alterius eorundem, sed ex sua ipsius persona fuit inuitata per verbũ et suos pro quibus poterit videri. l. vnica. §. sin autẽ sub conditione, et qd ibi Bal. C. de cadu. tol. et qd no. glo. et doc. in. l. si. C. de his qui ante aper. tabu. et Old. cõsi. cxxxi. exordiẽte, si menti commendo, Quidam habens tres filias &c. vbi ponit multas remissiones: et istud nullum habet dubium. Recordor enim pro hoc alias vidisse consilia plurima Pau. de ca. et aliorũ: que quia mecũ non habeo, nec menti quotas commendaui, non allego.

¶ Argumentum.

¶ Memoria. Jurisconsultorũ vere preditus fuit Bertrandus qui memoriter consilium hoc sine copia librorum ediderit. Ceterum si vllus est modus quo valere queat renuntiatio liberorũ quantum ad legitime supplementum, hic multis verbis persequitur. U. F.

1 ¶ Legitima per falcidiã minui non potest: cuius si minuatur suppletio fieri debet de substantia patrimonij testatoris: et agi ad illius supplementum.
2 Minor. xxv. an. renuntians beneficio minoris etatis, et restitutionis in integrũ, promittensque etiam cum iuramento non venire contra pretextu minoris etatis aut enormis seu enormissime lesionis: an poterit postea petere secum dispensari de iuramento, et se habilitari vt sine metu periurij possit detegere enormitatem lesionis, propter quam possit contractus rescindi.
2 Regula quod quilibet est rei sue moderator et arbiter, an semper procedat.
4 Donatio renocata censetur propter superuenientiam seu nauitatem noue prolis.
5 Mulier. xv. annorum potest ingredi religionem. et illã profiteri. Annus probationis quare sit religionem ingredientibus traditus.
6 Anno probationis religionis an et qualiter possit renuntiari: et cuius religionis, vt illam sine probatione profiteatur.
7 Pactum future successionis de iure est improbatum tam de successione vniuersali, quam particulari: quia est contra bonos mores.
8 Donatio omnium bonorum presentium et futurorum est inualida: quia aufert liberam testamenti factionem.
Opinionum conflictus est euitandus.

¶ De su. et legi. lib. Consi. cv.

Viso casu mihi exhibito parte nobilis et generosi viri Claudij de Castronouo, et dubijs ex casu huiusmodi elicitis, dico et respondeo breuiter et succincte ad dubia huiusmodi prout infra. Et omissis his, de quibus posset dubitari et queri super duobus primis capitulis seu articulis, venio ad tertium: pro
1 cuius pleniore et faciliore solutione premitto, † quod licet nobilis et generosus quondam vir Ludouicus de flagbaco, pater nobiliũ Joanne, Gaspare, Claudie, Joanne iunioris, et Anne voluerit et ordinauerit quod dicta nobilis Joanna heres vniuersalis insolidũ et vnica per eũ instituta teneretur et deberet in matrimonio collocare dictas Gasparã, et Claudiam de flagbaco eius filias naturales et legitimas, ac illis et eorũ cuilibet legauerit et reliquerit iure institutionis pro earũ dote et de bonis suis summã scilicet decẽ et octo centũ librarũ turoñ. et de bonis nobilis et generose quondã mulieris Anne de montemorino earum quondam matris summam sexcentarum seu sexcentum librarum: dicte tamen nobiles Gaspara et Claudia et earum quelibet possunt et potuerunt, cessante consuetudine de qua in dicto casu, dicere qd volunt habere earum legitimam, nõ quidẽ in pecunia numerata

sed in

sed in substantia bonorũ testatoris.l.scimus.§.repletionem,& qd ibi cõmuniter per oẽs scribẽtes.C.de inoff.tes.qd etiã post Bul. de cu.i.o.§.repletionẽ,voluit Bar.in.l.suus quoq̃.in fi.prin.vbi etiã hoc not.Joã.de Jmo.col.vij.ff.de here.insti.preterea,vt sup ponitur in casu dictus quondã nobilis Ludouicus non potuit testamentarie disponere de bonis suis nisi vsq̃ ad quartam partẽ.Quo fit vt quo ad dodrãtẽ,seu alias tres quartas partes decesserit intestatus:& ita quoad illas videntur sibi equis portionibus successisse dicte oẽs eius filie de iure cõi,aut.de here.ab intesta.§.j.colla.j.& transsumptiue in aut.in successione.C.de suis & legiti.libe.Dicta igitur nobilis Gaspara secũdo genita videt posse petere quintã partẽ dicti dodrantis bonorũ,si eidem quondã nobili Ludouico superfuerint dicte quinq̃ filie,vel quartam partẽ,si eidẽ duntaxat superfuerint quatuor ex eis.Sed supponendo vt in casu q ipsa nobilis Gaspara sit contenta pro summa seu summis eidẽ relictis,tam pro bonis paternis,q̃ maternis,quittare & remittere oĩa,vniuersa,& singula bona paterna & materna,dico & respõdeo ad quesitũ,qd circa hoc esset cõsiderandũ,& attendendum quantũ in veritate possit valere pars & portio eidẽ Gaspare cõpetens in bonis paternis & maternis:& si valor huiusmodi portionis non excederet,vel si excederet,non tamen in multo,valorẽ summe vel summarũ superius mentionatarũ,vel illius summe,que pro ea & in dotem eiusdem per dictã nobilẽ Joannam heredem constituetur futuro sponso dicte nobilis Gaspare,ipsa Gaspara posset pro summa seu summis huiusmodi quittare,cedere & remittere dicte nobili Joanne eius sorori omnia sui ipsius Gaspare bona paterna & materna,& hec cum iuramento ad sancta dei euangelia,renuntiando beneficio minoris etatis & restitutionis in integrũ,iuxta ea que habentur & magis cõiter scribunt per docto.in aut.sacramenta puberũ.C.si aduer.ven.Jo.de imo.in sua solenni repeti.c.cũ contingat.in.iij.mẽbro,si menti cõmendo:vbi etiã alij moderni,de iureiur.& multi in.c.q̃uis pactuz.de pact.in.vj.& istud non habet dubiũ.Si vero pars & portio bonorum paternorũ & maternorũ eidẽ nobili Gaspare competens in multo excederet valorẽ summe seu summarum predictarum,vel illius que pro dote & in dotẽ eius constituetur,& signãter si in tãto excederet vt posset dici eã fuisse enormiter vel enormissime lesam,& maxime si lederet vltra dimidiã iusti pretij,tũc super hoc esset maior difficultas.Quidã eñ dicunt & volũt q,si ipsa plene & ad veruz certificata de valore bonorum quittet,cedat & remittat omnia bona sua &c.& cũ iuramẽto renũtiet beneficio minoris etatis & restitutiõis in integrũ,& nihilominus cõueniat,promittat & iuret non venire cõtra quittantiã,cessionẽ,remissionẽ,& renuntiationem huiusmodi pretextu minoris etatis aut enormis seu enormissime lesionis,etiã si illa excederet dimidiam iusti pretij,aut alia quacunq̃ ratione seu causa,ipsa etiã si sit minor.xxv.annis,dũ tamen sit maior.xij.non poterit contrauenire,nec petere secũ dispensari de iuramẽto,vel se ab eo absolui,q̃tũcunq̃ enormiter vel enormissime lesa extiterit:sed tenebitur inuiolabiliter obseruare quittantiã,cessionẽ,remissionẽ & cõuentionẽ per eam iuratas:nisi dolo ex proposito doceret eã fuisse inductã ad hoc faciendũ:& si mẽti cõmendo ista fuit opi.Archi.& Joã.andr.in.d.c.q̃uis pactũ,super verbo inuiolabiliter.de pac.in.vj.quem sequitur Joã.de imo.in.d.c.cũ contingat.in.iij.mẽbro.Alex.de imol.

2 cõsi.cxxv.in.j.volu.& cõsi.cxxxiiij.in.ij.volu.†Alij vero aliter sentiunt,volẽtes q licet minor.xxv.an.renũtiauerit beneficio minoris etatis & restitutionis in integrũ,& promiserit non venire contra pretextu minoris etatis aut enormis seu enormissime lesiõis,etiã si excederet dimidiã partẽ iusti pretij,& hec oĩa cũ iuramẽto:si tñ enormiter vel enormissime lesus extiterit,põt petere secũ dispensari de iuramento,vel petere se habilitari,vt sine metu periurij possit detegere enormitatẽ lesionis,& qd de ea edocto debeat cõtractus rescindi:& hec fuit opi.Pe.de ancb.in.d.c.cũ cõtingat,& in repeti.c.j.de cõsti.quẽ cõmemorat Alex.de imo.i.d.cõsi.cxxv.& ita etiã cõsuluit ipse Pet.de Anch.sed quotã cõsilij:huiusmodi nõ possum opportune designare,cũ nec consi.Pet.de ancha.nec alios libros opportunos iuris ciuilis aut canonici habeã hic in cãpis,vbi sum,ppter pestẽ:& hãc opinionẽ Pet.sequũtur si mẽti commendo,Anto.de but.& Panor.in.d.c.cũ contingat:pro qua etiã cõsuluit Ant.de but.Et q̃uis prima opinio videat forte de iure verior:hec tamen opinio Pet.de ancha.& sequaciũ videtur mihi habere plurimã equitatẽ:& puto q illa seruaretur in practica,& maxime obtenta dispensatione iuramẽti a summo põtifice,vel a reuerendissimo dño legato.Propter qd non puto esse multum confidendum de tali quittantia,cessione & renuntiatione &c.

3 ¶†Ad quartũ dico & rñdeo qd,cũ quilibet sit regulariter moderator & arbiter rei sue.l.in re,mãdata.C.mandati.l.dudũ.C.de contrahen.emp.l.polla.C.de his qui.vt indi.&.c.de his.de sepul. poterit futurus spõsus dicte nobilis Gaspare,vel alterius secũdo genite,& sororis prefate nobilis Joanne,se obligare si hoc facere voluerit in contractu matrimonij de procurãdo cũ effectu,qd ipsa nobilis Gaspara futura spõsa tenebit & firmiter obseruabit quittantiam,cessionẽ,& remissionẽ bonorũ & iuriũ &c.quas faciet in dicto contractu,& q nunq̃ contra quittãtiã,cessionem &c. veniet pretextu minoris etatis,beneficij,restitutiõis in integrũ,aut enormis seu etiã enormissime lesionis,etiam si illa excederet dimidiã iusti pretij,& quãtacunq̃ existeret,aut alia quacunq̃ ratione siue causa:etiã si hoc facere voluerit poterit se obligare de procurãdo cũ effectu & sine defectu apud eandẽ nobilẽ Gasparã,q cum facta fuerit maior.xxv.an.ipsa pro se & eius heredibus & successoribus quibuscũq̃ tam iuris q̃ rei renouabit quittantiã,cessionẽ remissionẽ &c.qd ipsa cũ iuramẽto ad sancta dei euãgelia per eã prestando promittet easdẽ de puncto in punctũ obseruare,& cõtra eas aut earũ aliquã nõ venire pretextu enormis seu etiã enormissime lesionis,etiã si excederet dimidiã iusti pretij,& q̃tecunq̃ quantitatis aut valoris existeret,insuper & q ipsa non impetrabit nec impetrare tentabit dispensationem aut relaxationẽ iuramẽtorũ p eandẽ pstandorũ,aut alicuius eorundẽ,nec ẽt sue psone habilitationẽ,per q̃ aut de iure aut de facto possit aut quolibet valeat ptẽdere aut detegere aliquã ptensam lesionẽ,& q si cõtingat eandẽ nobilẽ Gasparã,aut aliũ pro ea in futurũ impetrare aliquã dispẽsationẽ seu relaxationẽ dictorũ iuramentorũ,aut eorũ alterius,vel etiã sue persone habilitationẽ,ipsa nõ vtet dispẽsatione seu habilitatione huiusmodi,etiã si dispensatio seu relaxatio huiusmodi aut habilitatio concessa extitisset seu facta proprio motu sanctissimi dñi nostri pape,aut cuiusuis alterius facultatẽ habẽtis:& poterit idẽ nobilis sponsus si hoc facere voluerit promittere & se efficaciter obligare ad dãdum dicte nobili Joanne stipulãti pro se & heredibus suis certã pecuniariã summã,vel tradendũ & expediendũ aliqua bona q̃ designant in instrumẽto,& q̃ ex nũc donet donatione pura &c.eidẽ nobili Joanne stipulanti vt supra in eũ casum in quẽ eadẽ nobilis Gaspara aut sui heredes vel successores iuris aut rei particularis contra uenirent,& eandẽ nobilẽ Joannam aut suos heredes vel successores iuris seu etiaz rei particularis in aliquo molestarẽt pretextu bonorũ,rerũ,aut iuriũ per ipsam nobilẽ Gasparam quittandorũ,cedendorũ & remittẽdorum,& hoc pro interesse dicte nobilis Joãne & suorum heredũ:& erit bonũ qd se obliget pro se et heredibus in forma cũ iuramẽto,cũ quo etiã renuntiet insinuationi & iuri dicẽti donationẽ excedẽtẽ valorẽ quingẽtorũ solidorũ,hoc est aureorum,nõ valere nisi insinuata extiterit,&.l.si vnq̃.C.de reuo.

4 dona.qua cauetur † qd propter superuenientiã seu natiuitatem noue prolis reuocat donatio,poterit etiã renũtiare.l.fi.C.de reuoc.dona.in qua ponuntur certi casus in quibus donatio reuocatur.Verum ego pro veritate & debito cõscientie cõsulerẽ,q per bonos viros & expertos videretur & opportune palparetur q̃tũ re vera valeat pars & portio debita & competens huic nobili Gaspare,tam in bonis paternis,q̃ maternis,& deinde q̃to rectius & iustius fieri posset pro debito portionis & partis huiusmodi fieret equa pecunie assignatio in dotẽ & pro dote &c.Est enim cõsciẽtie onerosum,& vt puto peccatũ inducere saltem iuuenes ad sic remittẽdum & cedẽdũ,quittãdũ,& ne dixerim dissipandũ res bona,& iura,& signanter mulieres que sunt fragilis sexus:& si pecunia in dotẽ cõstituẽda nõ ascendat ad valorẽ predicte portionis,erit bonũ hoc scribere in instrumẽto,vt sic & ipsa & sponsus intelligant qd dos est minoris valoris,& in tanto q si pars & portio q̃

5 remitteret.¶†Ad quintũ dico & rñdeo q postq̃ femina effecta est quindecim annorũ,ipsa põt ingredi religionẽ,& illã profiteri pro quo allegasse sufficiat id qd habet in.c.cõstitutionẽ,iũcta gl. sup verbo etatis,de regula.est tñ verũ qd ingrediẽtes religionẽ habẽt annũ probationis cõcessum tam fauore eorũdẽ q̃ religionis,seu monasteriorũ,aut cõuetuũ quos ingrediuntur:vt sic durãte anno huiusmodi possint ingrediẽtes videre & experiri asperitatẽ religionis,& deliberare an poterũt asperitatẽ huiusmodi tolerare,& in religione dño famulari,& ipsi conuentus & monasteria etiã possint cognoscere personã ingrediẽtis,& mores:& an ta-

6 lis sit persona que videatur apta & ideo &c.†Est tamen verũ qd cõsentientibus tam cõuentu seu monasterio,q̃ persona ingrediẽte & profiteri volente,posset huic anno renuntiari,& psona ingrediens ante lapsum totius anni ordinẽ profiteri & expresse & tacite.d.c.cõstitutionẽ:nisi talis persona profiteretur ordinẽ fratrũ minorũ aut predicatorũ,vel aliũ ex mendicãtibus,qr tunc hoc fieri non potest:& sunt pene statute contra recipientes professiones ante lapsum anni.c.non solũ.de reg.in.in.vj.&.d.c.constitutionẽ.

7 ¶†Ad sextũ dico & rñdeo q pactũ,de quo in eo,poterit fieri:scilicet q prefata nobilis Joanna teneatur & debeat donare donatione inter viuos &c.bona &c.primogenito masculo,vel secundo genito ex matrimonio inter eã & talẽ &c.procreando:ad electionẽ tamẽ & nominationẽ eiusdẽ nobilis Joanne,& quã electionem facere possit & debeat inter viuos:& poterit ex nunc ipsa nobilis

Joanna dicta eius bona donare illi filio masculo &c. donatione pura, mera, simplici & irreuocabili que fit & fieri dicitur inter viuos, post mortē tamē eiusdē Joanne, & non ante, effectuz sortitura: & expedit q dictus futurus sponsus & pater dictorū primogeniti & secūdogeniti masculorū & notarius publicus stipulentur & acceptēt donationē hmōi: nō autē laudo nec cōsulo q in dicto cōtractu matrimonij fiat pactū, q dicta nobilis Joanna teneatur & debeat instituere & relinquere eius vniuersalē heredē solū & insolidū vel etiā pro parte dictū filiū masculū primo genitū aut secundo genitū: tum q2 istud est pactū future successionis, qđ est de iure improbatū. l. stipulatio hoc modo concepta. ff. de ver. signifi. l. pactū qđ dotali. C. de pac. l. cū donationis. C. de trāsact. l. hereditas. C. de pac. conuē. & l. ex eo, cū suis simi. C. de inuti. stipu. & non solū est improbatū qñ fit de instituendo aliquē heredē vniuersalē & insolidū: sed etiā qñ fit de eū instituendo heredē pro parte, vt no. Pet. de anch. & Jo. de Jmo. extra de testa. super rub. & Alex. de Jmo. si menti cōmēdo, in. l. fi. C. de pact. vel in. d. l. pactū quod dotali, & in allegata. l. stipulatio hoc modo cōcepta. col. vij. vel circa. & p hoc est bonus tex. in. d. l. pactū qđ dotali: quāuis sciā Bal. & quosdā alios tenuisse cōtrariū in. d. l. fi. de pac. sed qđ predixi tenetur cōiter, & est vt videt verū: & procedūt predicta etiā si pactū fuerit iuratū, regula nō est obligatoriū, de reg. iu. in. vj. qđ etiam voluit Bar. & doc. in. d. l. stipulatio hoc modo concepta de quo ponit multas remissiōes alex. de Jmo. in. d. l. pactū qđ dotali. Scio tñ q in hoc vltimo cōtrariū scripserit dominus Stephanus aufrerij in addi. q̄sti. cape. thol. & vt mihi vr in addi. ad q̄sti. ccccliij. vel circa, & licet moueat multis & re vera apparētibus motiuis: puto tñ qđ de iure aliter sit dicēdū. Tū etiā nō cōsulo q fiat pactū de instituēdo heredē primo genitū, masculū vel scđogenitū p eo q2 obstāte cōsuetudine, q̄ est in patria cōsuetudinariā, istđ nō multū prodesset, nec satisfaceret voto paciscētiū: cū nō possit dicta nobilis Joāna testari nisi de quarta parte. Et quāuis superius dixerim posse fieri pactū de donādo &c. laudo tñ q illud nō fiat de omnibus: pro eo q2 alij liberi debebunt habere in bonis maternis saltē legitimā: Quis nō sint rupturi dictā donationē tanq inofficiosam, iuxta ea que scribunt doc. in. l. j. C. de inoffi. dona. & qđ hr in d. l. si vnq. C. de reuo. dona. & auth. vnde & si parens. C. de inoff. testa. & qđ vtrobiq p multos docto. ¶ Ad septimū dico & respondeo q, cū dictus quōdā nobilis Ludouicus secūdus potuerit, vt audio, disponere & testari de quarta parte bonorū & iuriū suorū, & in illa heredē instituere dictā nobilē Joānā primo genitam ipse etiā potuit ipsam Joānā in illa quarta parte grauare p substitutionē eidē factā in eū casum in quē ipsa sine liberis ab humanis decederet. Et sic nō vr q in pñdiciū dictarū nobiliū Gaspare & Claudie, successiue & vnius post alterā substitutarū, posset ipsa nobilis ioāna facere partitū de dictis bonis quoad quartā hmōi nisi hoc fieret de exp̄sso cōsensu illarū, & cū pacto p eas faciēdo qđ in posterū nihil peterēt ptextu & ad causam dicte substitutionis, si casum ipsius euenire cōtingeret: iuxta ea q̄ habētur & scribuntur p gl. & doc. in. l. j. C. de pac. de alijs vero tribus partibus, seu de eo iure qđ in eis haberet tā iure sui q̄ iure sibi fiende cessionis & remissionis p sorores, posset facere pactū eius viro, & illas donare, vel earū partē, prout cōuenirēt: & hoc in casum in quē decede-
8 ret sine liberis: & q2 vt dixi quilibet est moderator & arbiter rei sue &c. nō tñ laudo nec cōsulo q eo casu fiat donatio de omnibus bonis presentibus & futuris, pro eo q2 cōiter tenetur qđ talis donatio in nullo valet, hoc est nec quoad p̄sentia, nec ad futura: pro eo q2 aufert liberā testamenti factionē: vt no. Bar. & doc. in. d. l. fi. C. de pac. Bar. & multi alij in. d. l. stipulatio hoc modo cōcepta: Quis Ang. & sequaces ibi & in alijs locis aliter sentiant. Sed bonuz est euitare conflictū opinionū. Erit igitur cōsultius q ipsa donet vnā partē dictorū eius bonoruz, & de qua videbitur inter partes si hoc facere voluerit. Sz est aduertēdū super hoc & alijs, qđ nobilis Ludouicus primus pater dicti quōdā secundi Ludouici, & quēdē Ludouicū eius filiū heredē vniuersalem instituit sibi si sine liberis masculis ab humanis decederet, & magister Petrus eius etiam filius in matrimonio collocaretur, & haberet liberos masculos ab ipo matrimonio hmōi, pcreatos, illo casu vnū ex dictis liberis ipsius magistri Petri, si habilis existeret, & non esset ecclesiasticus; vel aliū habilē & non ecclesiasticū substituit: & in casuz non existentiū masculorum ex prefatis Ludouico & magistro petro substituit filias eiusdē Ludouici: quibus omnibus propterea videtur competere quarta pars bonorum dicti quondam primi Ludouici, & hoc in vim testamenti ipsius: q2 de illis poterat disponere, vt audio, non obstante consuetudine illius patrie consuetudinarie.

¶ Ad octauuz & vltimū patet respōsio per ea que superius dixi.

¶ Argumentum.

Matre pupille defuncte exclusa admittitur pupillariter substitutus cum expressa distinctione etatum & temporū. V. F.

1 ¶ Substitutio facta tertio, nulla de medio facta mētione, an sit valida.

2 Substitutio facta cum distinctione etatum & temporum an semper valeat in vim pupillaris.

¶ De impube. & al. substi. Consi. cvj.

PONITUR in facto quod dudū, anno scilicet domini. M.cccccv. & de mense Martij, nobilis & honorabilis quōdā vir Pe. flote fecit & condidit eius vltimū & nuncupatiuū testamētū: in quo inter cetera heredē vniuersalē instituit & suo proprio ore nominauit nobilē Ludouicā Flote eius filiā naturalē & legitimā & in pupillari etate cōstitutā, & ei, si ipsaz in pupillari etate aut alias quādocūq sine prole legitima ex suo corpore legitime procreata mori & ab humanis decedere contingeret, substituit nobilē Joannē flote eiusdē testatoris fratrem, & post eū vnū ex filijs naturalibus & legitimis eiusdē Joannis substituti, videlicet primo genitū: & deinde permanens in voluntate hmōi vita functus est & ab humanis decessit: quo mortuo & vita functo prefata Ludouica impubes ministerio eius tutoris bonis & hereditati eiusdē quōdā Petri testatoris vt potuit se immiscuit, & p ipsius vniuersali herede se gessit & reputauit: & post hoc adhuc impubes vita functa est & ab humanis sine liberis decessit superstitibus prefato nobili Joanne substituto, & nobili & honesta muliere Margareta lecia de villeta eiusdē Ludouice quondā matre naturali & legitima: inter quos est nūc questio de bonis & hereditate dicte quondā Ludouice. Asserit enim dictus Joannes substitutus, q dicta hereditas & omnia bona dicti quondam nobilis Petri testatoris eidē insolidū pertineāt, prorsus exclusa & repulsa in vim pupillaris substitutionis dicta nobili Margareta. l. sed & si plures. §. ad substitutos. ff. de vulga. & pupil. & c. si pater, & qđ ibi Philip. de Fran. char. vlt. si menti cōmēdo, vel
1 circa, de testa. in. vj. † econtra vero pretendit & asserit eadē nobilis Margareta, quod substitutio facta de eedez nobili Joanne non valuerit, nec valere potuerit iure pupillaris substitutionis, & hoc pro eo quia ipsa Margareta mater dicte quondā Ludouice existebat in medio. Quo fit vt propter eā solū videatur valuisse & valere potuisse etiā tēpore pupillaris etatis iure obliquo seu iure fideicōmissarie substitutionis, iuxta ea que scribunt multi in. l. precibus. C. de impub. & al. sub. in. l. cēturio. ff. de vulg. & pupil. & in. c. si pater, de testa. in. vj. & hoc videtur maxime procedere in hoc casu, vbi substitutio facta est per verbū cōe substituo: quo casu videtur questio decisa pro dicta Margareta per decisionez dominicalē in puincia dudū editā, & sibi locū vendicātē & ita pretendit eadē nobilis Margareta se debere habere duas quartas, scilicet, legitimam & trebellianicam ex persona dicte quondā Ludouice, iuxta theoricam quam ponit gl. & post eam Bar. & alij in l. papinianus. §. meminisse. ff. de inofficio. testamen. glo. Bar. & docto. in. l. quanquam. C. ad leg fal. & alij in alijs locis. Quesitum est
2 quid iuris. † Ad quod respondeo & dico, sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis, q attenta forma dicte substitutionis, in qua scilicet etates & tempora distincte extiterant, nulli est vel esse debet dubium quin substitutio predicta valuerit iure pupillaris substitutionis tempore pupillaris etatis dicte quondaz Ludouice, per id qđ no. gl. in. d. l. precibus, quā omnes ibi sequūtur, & idem volunt doc. in. d. l. centurio, & in. §. qua ratione, instit. de pupilla. substi. Si autem facta non extitisset distinctio antedicta: sed fuisset eidem Ludouice facta substitutio sub conditione, si vel quandocunq decederet sine prole &c. tunc potuissent procedere fundamenta superius pro dicta nobili Margareta allegata, & signanter dicta dominicalis constitutio, que loquitur in substitutione facta per verbū cōmune substituo: & eo casu quo inter docto. fuit antiquitus & hodie est cōtentio, an scilicet talis substitutio matre existente in medio sit omni tēpore fideicommissaria vel solum post finitum tempus pupillaris etatis. Sed nos non sumus in eo casu: imo in casu in quo expresse dictus quondam testator prefate Ludouice substituit si in pupillari etate sine liberis ab humanis decederet: quo casu secundum omnes verbum substituit, accipitur in significatiōe directa, & pro verbo directo. Et ita dicta substitutio valuit in vim pupillaris: & ꝓpterea repellitur dicta Margareta a tota successione dicta. l. sed & si plures. §. ad substitutos, & doc. in. c. si pr. pro quo possunt multa alia allegari & induci: sed q2 premissa sufficiunt, insuper & quia hic sum in cāpis sine libris ab illis supersedeo. Que dixerim &c.

¶ Argumentum.

¶ Deficientibus fratribus & fratrum filijs ab intestato defuncti vo

cti vo

cti vocātur agnati τ cognati secundum gradus prerogatiuā: qui equis portionibus succedere debent, nulla habita distinctione agnationis τ cognationis.

¶De legi.heredib: Consi.cvij.

X casu mihi Stephano exhibito parte puidi viri Petri Baudilboni τ Andriūete eius sororis colligitur, quod Magdalene, filie quondam naturali τ legitime Joan.grandis τ Joanne cōiugū, in pupillari etate vita functe, de cuius successione seu hereditate agitur, superfuerunt dictus Pet. Baudilboni et Andrineta, quorū pdicta Magdalena fuit neptis ex Joāna eorum sorore vterina tātū: eidē etiā superfuit Agnes eius matertera, τ cuius eadē Magdalena fuit neptis ex dicta Joanna sorore vtrinq̧ cōiuncta: insuper etiā eidē Magdalene superfuerunt petrus grādis τ agneta eius soror, quorū vt puto fuit neptis, ex Joanne grandis eorū fratre vtrinq̧ cōiūcto. Ex quo casu insurgit qō τ dubitatio, an isti omnes aut eorū aliqui τ qui debeant eidem quondā Magdalene in pupillari etate vita functe succedere, et
1 qūo.† Pro cuius questionis seu dubij solutione premitto, quod omnes prefati eidem quondam Magdalene attinebāt in tertio gradu cognationis.l.j.§.tertio gradu.ver.ex transuerso rc.ff.de gradi.ex quo infero qd cū hic nō agatur de successione ascendentis, aut descendentis: sed de successione collateralis, cui neq̧ fratres aut sorores vtrinq̧, neq̧ ex altero tm̄ latere cōiūcti neq̧ filij fratrū aut sororū hmōi, sed auūculi, mr̄tere, τ patrui supfuerunt isti oēs succedūt eidē Magdalene eqs portionibus: τ sic qlibet p quinta parte: τ hoc siue bona eiusdē quondā Magdalene fuerint per eam acquisita, siue illa ad eam peruenerint ex successione Joannis grandis τ Joanne eius quondā parentū, siue aliunde, autthen.de heredi.ab intesta.§.si vero, τ.§.illud.§.consequens τ trās sumptiue in auth.post fratres ex vtroq̧ parente, τ auth.post fratres fratrūq̧ filios.C.de legi.here. Non enim ad hunc casum extenditur.l.de emācipatione.§.exceptis.C.de legi.here.pro quo τ decisione huius quesiti, seu pro eo qd predixi multa inducit do. Lud.Bolog.ad ea que scribit Matth.de mat.in suo trac.de succes.abintesta.in.iij.articu.princi.in additione exordiēte. Nō sunt multi menses quibus habui consulere in causa maxime importātie, τ consi.eius.lxix.exordiente, vt in presenti consultatione ea q̄ iuri τ veritati rc.vbi videri possunt motiua τ rationes, τ in casu simili, in quo scilicet erat disputatio seu cōtentio inter patruos τ materteras de successione neptis: τ in quo dubio concludit q̧ de iure cōmuni omnes debebant succedere in viriles portiones, seu equis portionibus, nulla habita distinctione quoad bona, hoc est nō cōsiderato vel attento vnde bona huius nepotis vel neptis ad eū vel eā peruenissent. Nō igitur dubito quin dicti omnes debeant eidem Magdalene in viriles, seu equis portionibus succedere. Et ita mihi videtur breuiter τ succincte, sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

¶Argumentum.

¶Si socij heres fuerit vxor, ipsa vero ad rationes tenebit: nec proclamare opus est, ne quis bona restitutioni subiecta emat sed significare sufficit eiusmodi ea esse, pro quibus satisdari equum est. A.F.

1 ¶Administrationem alienam suscipiens regulariter se obligat ad redditionem rationis, τ restitutionem reliquorum.
2 Tutores, curatores, socij, τ similes tenentur rationem reddere administratione vel societate finita, possuntq̧ ad hoc cogi.
3 Lex iubemus.C.ad trebel.non debet extendi extra personas τ casus in ea expressos: facta enim est fauore liberorum primi grad⁹: vt scilicet non teneantur cauere seu satisdare fratribus, aut sororibus, seu etiam liberis suis.
4 Lex iubemus, an locum habeat in casu quo filius rogatus est restituere extraneo.
5 Heres grauatus inuentarium non conficiens de bonis restitutioni subiacentibus perdit trebellianicam.
6 Heres pendente conditione substitutionis non est impediendus quo minus vtatur bonis hereditarijs tanquam dominus, post tamē prestitam satisdationem.
7 Dispositio conditionalis per euentum conditionis effectum assumit.

¶De satisdan. Consi.cviij.

Jso themate mihi transmisse consultationis parte probi viri Petri Margarit, τ Joanne Raielle, vna cum iuriū allegationibus egregie dictatis per egregiū virū dominū Fulquetū de Fargijs iuriū professorē: dico τ respōdeo breuiter τ succincte ad dubia et quesita de qbus ibi praut infra. Et primo q̧, vt egregie scripsit ipse dominus Fulquetus, societas dudū coita τ inita inter probū quōdā virū Petrū Raielli τ dictū Margarit finita est per mortē eiusdē petri: τ hoc nō hz dubiū. Dico preterea q̧ cū, vt audio, dictus quōdā Petrus Raielli rexerit, gubernauerit, τ administrauerit bona τ lucra, q̄ erāt cōmunia inter eosdē Petrum Raielli, τ Petrū Margarit, ipse Raielli si viueret, τ finita esset societas, teneretur dicto Margarit reddere rationē: per id qd habetur in.l.quedam sunt persone, in prin.ff.de eden.reddere autē rationē est nō solū libros rationum reddere, sed reliqua in mediū proferre.l.bonis.§.fi.ff.de ver.sig.l.qui sub conditione reddē darū rationū, τ.l.cū seruus.ff.de condi.τ demō.l.ñ ita fuerit.§.si vero, τ.l.qui filiū impuberē.§.itē quesitū.ff.de manumis.testa.l.j.§.officio.ff.de tu.τ ratio.distrahē.multas remissiōes ponit Bar. Soci.cōsi.xxiiij.exordiēte, Visis ac diligenter τ mature, col.xiij. ver.τ ideo cū supradicta materia rc.in.j.parte, τ Pe.de Vbal.in suo trac.de societa.in.xij.parte, vbi videri potest. Quo fit vt hodie eidem Margarit rationem reddere teneantur, τ reliqua concernentia eius partē restituere honeste mulieres Ysabella fabresse dicti Raielli relicta, τ Joāna dicti Margarit vxor, pfati quōdā Raielli heredes vniuersales. Et istud etiā nō habet dubium. Dico insuper q̧ cū prefata Ysabella post mortē dicti Raielli rexerit, gubernauerit, τ administrauerit nō solū bona que fuerūt dicti Raielli, τ que sibi pertinebāt tēpore eius vite τ mortis: sz etiā bona ipsius Margarit, tenetur ipsa Ysabella eidem Margarit rationē reddere de gubernio, regimine, τ administratione bonorū eiusdē Margarit, τ reliqua sibi restituere: qz hoc facere tenentur nō solū tutores, curatores, socij, τ alij hmōi: sed etiā negotio-
1 rū gestores† qz quecunq̧ suscipit administrationē alienā tenetur regulariter ad redditionē rationis, τ restitutionē reliquorū, iuxta illō sanctissimi euāgelij Lu.xvj.redde rationē villicetiōis tue τ qd habetur in.c.qualiter τ quādo, el.ij.de accusa.τ qd de nego. gest. habetur in.l.ij.ff.de nego.gest.vbi Bar.hoc bene declarat, τ Bar.soc.consi.cciij.exordiente, cū in presenti consultatione plura veniant declarāda rc.col.j.in.ij.parte: de hoc etiā scribunt alij in alijs locis, quos referre non oportet. Quo vero ad quartam τ portionē bonorū, que concernit dictā Joānā, τ pro qua iure hereditario successit dicto Raielli eius quōdā patri, dico q̧ ipsa Ysabella tenetur eidē Joāne reddere rationē, τ reliqua restituere: τ cui Joanne nō obstat.l.cū oportet.§.nō autē.C.de bo.que libe.q ille.§.loquitur in patre legitimo administratore bonorū ad uētitiorū filij, τ horū vsufructuario: in quo alia ratio pactū refor-
2 mat, q̄ in matre.† Et ideo videmus q̧ matres liberorū tutrices post finitā tutelā cogūtur reddere rationē, τ reliqua restituere: τ ad hec tenent regulariter omnes tutores. Etiā eidē Joanne non obst.relenatio redditiōis cōputorū τ rationis, quā fecisse dicitur dictus quondā Raielli: τ qz dicta relenatio solū operatur hoc vt nō fiat scrupulosa inqsitio: hoc est vt culpe leuis vel leuissime siue negligentie ratio non habeatur: sed non propterea releuatur tutor quo minus teneatur de dolo τ lata culpa, τ quo minus teneatur restituere τ consignare reliqua, si que sint penes eum: pro quo allegasse sufficiat id quod voluit Angelus consilio.cxl.exordiēte, renocatur in dubium, τ cōsi.cxcliij.Ang.Are.in.§.actionū, in materia tutele, ver.xxv.quero quid importāt illa verba rc. insti.de actionib.τ alij in alijs locis. Potest igit dicta Ysabella, nō obst.dicta remissione redditionis cōputorū τ rationis, cogi τ cōpelli ad reddēdū rationē de τ p eā administratis quoad ea in quibus dolū cōmisisset aut culpā latā τ pōt cōueniri pro reliquorum restitutione τ cōsignatione: qz eo ipso q̧ olim tutor non restituit reliqua penes se existentia ipse dolū cōmittit, vt voluit Ange.Are.in.d.ver.xxv.quero rc.vbi videri pōt: de quo etiā multa scribit Jo.de Ana.cōsi.lxxx.exordiēte, Visis τ intellectis his q̄ in themate, τ post eū do.Ludo.Bolog.in suis addi. ¶Nec obstat si fortasse opponatur, q̧ testator reliquit prefatam Ysabellā rectricē τ administraticē rc.pro quo sufficiat remisisse ad responsiones dicti do.Fulqueti. Ad id vero de quo etiā queritur, an dicti Margarit τ vxor possint petere caueri rc. dico τ respondeo non esse dubiū quin dictus Margarit, tanq̄ pater τ legitimus administrator liberorū suorū, prefatis Ysabelle τ Joāne substitutorū, petere possit sibi satisdari: τ sic idonee caueri de vniuersali fideicōmisso restituendo eueniēte conditione.l.cū archimedorā per.d.do.primo scribētē allegata, τ.l.hec stipulatio.ff.vt lega.no. cauea. Huic dicto non obstat.l.iubemus.C.ad trebel.τ quod not. glo.in.d.l.cū archimedorā: qz illud procedit quando frater vel soror rogatus est per aliquem ex ascendentibus restituere fratri vel sorori suis ipsius rogati, vel filio aut alteri descendenti suis ipsi⁹ rogati quod non est hic: qz prefata Ysabella non erat de descendentibus dicti Raielli: sed eius vxor τ sic in ea non habet locum

3 d.l.iubemus,per id qd hr in princ.iūcto fine,dū ibi dr † qd illa.l. nō dz extendi extra personas & casus ibi positos. Ad qd pōt vi/ deri qd no. Alex.de Imo.in.l.qd de bonis.§.qd annus.ff.ad.l.fal. & in.l.in fideicōmissariā,in princ.in.iij.col.& in.iiij.ff.ad trebel. Ex cuius dictis colligit,qd dicta lex iubemus,facta est fauore libero rū primi gradus:vt scilicet illi cauere seu satisdare nō teneantur fratribus,aut sororibus,seu etiā liberis suis:hmōi aūt nō est pre dicta Ysabella,que propterea satisdare tenetur predictis nepoti bus,insuper & dicte Joāne eius filie sibi substitute,& hoc per pre dicta. Sed est maior difficultas,an quēadmodū prefata Ysabel/ la tenetur per predicta satisdare dicte Joāne eius filie:ita & vi/ cissim eidē Ysabelle satisdare teneatur ipsa Joāna,pro eo qz iste sunt sibijnuicē & reciproce substitute:super quo sunt opiniones: pro eo qz glo.& Bar.in.d.l.qd de bonis.§.qd annus:& gl.in.d.l.iu/ bemus,& in.d.l.in fideicōmissariā,in princ.videtur sentire indi/
4 stincte † q.d.l.iubemus,habet locū etiā eo casu quo filius rogat? est restituere extraneo:& ita tenet Salic.in.d.l.iubemus,per illū tex.in prin.dū loquitur de filio vnico:& etiam qz illa lex fuit facta fauore filiorū:& hec opinio magis placuit Alex.de Imo.in.d.§. qd annus:presertim cū sit benignior & equior. Sed Cynus, Ray/ mondus,& Franciscus de rāpo.in.d.l.iubemus,quos refert Jo/ annes de Imo.in.d.§.qd anus,tenent contrariū:& hec opinio se cundum Alex.de Imo.in.d.l.in fideicōmissariā,in prin.in.iij.et iiij.col.est verior. Et secundum hanc opinionē videretur qd di/ cta Joanna etiā deberet satisdare prefate Ysabelle. Jo.vero.de Imo.dicit hanc causam non esse sine dubio:& propterea potest te neri q placet. Et ad satisdationem de qua supra non sufficit cau tio iuratoria,etiā cum bonorum obligatione siue hypothecatio/ ne:sed opus est datione fideiussorum:quia iura loquentia de hac materia vt plurimum loquuntur de satisdatione,& videri potest C.vt in pos.leg.in rub.&.l.j.&.l.ij.&.d.l.cum archimedoram.&.l.j.in prin.ff.vt leg.no. Satisdatio vero fit datis fideiussoribus.l.j.ff.q satisd.cog.possunt etiā dari pignora,vt dicit ibi glo. Et de satis/ datione,& q illa fiat cum fideiussoribus,habetur in.l.stipulatio/ num.§.satis.ff.de ver.obli.in.l.sancimus.C.de verb.sig.& per glo. in.l.in eo qd plus.ff.de reg.iur. ¶ Quo vero ad id quod dicitur de inuentario conficiendo de bonis restitutioni subiacentibus, non est dubium quin illud fieri possit,per id qd habetur in.l.eum tale.§.j.& qd ibi glo.ff.de condi.& demō.& qd no.Cy.in authē. sed cum testator.q.viij.C.ad leg.fal. Jo.ferra.in sua practica,tit.for. libel.quo agitur ex substitutione,super verbo,ac per fideicōmis sum.col.iij.vel circa,ver.ex quibus deciditur &c. Et hinc scribūt multi in.d.auth.sed cū testator.& in.l.marcellus.§.qd aūt.ff.ad
5 treb.† q nisi heres grauatus inuentarium conficiat de bonis re/ stitutioni subiacentibus,ipse perdit trebellianicā. Et omisso hoc articulo,an scilicet heres institutus,& de restituendo grauatus compelli possit ad conficiendum inuentarium de bonis restitu/ tioni subiacentibus:hoc saltem certum est & indubitatum,q sub stitutus petere potest vt saltē illud fiat sumptibus suis plus pe/ tentis:qz illud pōt sibi prodesse,& nemini nocet:& per hoc obuiat malignitati & fraudibus heredis grauati;per id qd no. Joan.de pla.in.l.defensionis facultas.C.de iu.fis.lib.x.& quod plene habe tur in decisionibus Delphinalis parlamenti,deci.ccclj.exordie/ te,Utrum heres rogatus &c. ¶ Ad vltimū quesitū,in quo queri tur an dicta Joanna post factas diuisionem & inuentariū poterit
6 petere inhiberi &c. Dico & respondeo qd non:† quia pēdente con ditione substitutionis non debet heres impediri quo minus vta tur bonis hereditarijs,& illa tanquam dominas teneat & pacifice possideat,vel de eis faciat vt dominus,saltem post prestitam sa/ tisdationem:qz ante euentum conditionis substitutus in bonis
7 huiusmodi nullum ius habet:sed per euentum conditionis † di/ spositio conditionalis effectum assumit.l.cedere diem.ff.de verb. signi.&.l.qui heredi.§.si.cū suis simi.ff.de condi.& demon. Et alie natio facta interim,hoc est pendente conditione, de iure valet: quāuis conditione postea adueniente resoluatur,& habeatur per inde ac si facta non extitisset.l.si.§.sed quia,& qd ibi scribentes. C.cōmu.de leg. Et ideo non opinor nec consulo q fiat preconiza tio seu proclama,per qd inhibeatur ne quis emat &c. Posset ta/ men fieri proclama generale,per qd significaretur & exprimeret substitutio facta de dicta Joanna & eius liberis:& si qui recogno scerentur volentes accedere ad emptionē bonorum huiusmodi, aut partis eorundem,esset bonum quod sub presentia notarij et testium eisdem ostenderetur testamentum in forma publica: vt sic non posset in posterum dicere se habere ignorantiam dicte sub stitutionis:quod dico propter ea que habentur in.l.si.§.fin.ff.de leg.ij.de quo magnū festum faciūt doc.in.l.marcellus.§.res que. ff.ad trebel.& in auth.res que.C.communia de lega. Que dixerim sub correctione &c.

¶ Argumentum.

¶ Pactum de retrouendendo,non tamen incontinenti apposi/ tum,vel alias de vsura non suspectum,non facit fructus rei,quo retrouenditur,in sortem imputari. A.F.

1 ¶ Uendēs aliquod ius cum pacto de reemēdo an in redēptio ne possit imputare fructus in attenuationem seu diminutionem pretij principalis.
2 Pretij vilitas & pactū de retrouendendo causant presumptionē contractus pignoratitij,& facti in fraudem vsurarum.
3 Pactum post venditionem pure factam subsequens ex interual lo an debeat immutare precedentem venditionem,aut ipsam in/ ualidam reddere.

¶ De pact.inter empt.& vend. Consi.cix.

Ponitur in facto quod dudum anno scilicet domini. M.cccc.& die.xxv. mensis Februarij venerabilis & religiosi viri do mini prior & conuentus venerabilis monasterij Boni passus dioecesis Cauallionen. vendiderunt & titulo pure,perfecte,simplicis,et irreuocabilis venditionis,ac perpetuo dederunt & concesserunt venerabili & religioso viro do mino Antonio Barlandi tunc priori venerabilis & deuoti mona sterij Uallis benedictionis dominorum Cartusiensium Uilleno ue secus Auenione tunc presenti stipulanti solenniter & recipien ti ac ementi pro & nomine ac vice dicti venerabilis monasterij et dominorum religiosorum eiusdem, videlicet totum ius pedagij quod dictum monasterium Boni passus & domini religiosi eius/ dem habebant & percipiebant ac percipere consueuerant & sibi competebat in & super pedagio salis Auenionis quod ius ascen dit & ascendere consueuit annis singulis ad summā seu valorē tri ginta florenorū parum plus vel minus, vna cum iuribus & per/ tinentijs suis & alijs actionibus, iuribus, rationibus vtilibus & directis reique & fori persecutorijs,& alijs quibuscūque eidem mo nasterio Boni passus,priori,& religiosis in & super dicto pedagio propterea cōpetētibus:& hoc pro pretio & nomine pretij septingen torū, & quinquaginta trium florenorū monete Auenionis currē tis:quos prefati dominus prior & conuentus confessi fuerunt ha buisse,& quos realiter sub presentia notarij & testium habuerunt & receperunt a dicto domino Antonio Berlandi priore dicti ve nerabilis monasterij Uallis benedictionis. Et hec omnia acta extiterunt anno mense,& die predicti,in dicto monasterio Boni passus. Successiue autem scilicet anno predicto & die vltima mē sis predicti Februarij prefati do. Anto. Berlandi prior & conuē tus Uallis benedictiōis de gratia speciali & contemplatione co/ rum religionis promiserunt & conuenerunt venerabili & religio so viro Joanni Supplitij priori dicti monasterij Boni passus, ac nomine illius & dominorum religiosorum eiusdem stipulanti & recipiēti,q toties quoties & qñ ipsi do.prior & religiosi dicti mo nasterij Boni passus & eorū successores vellent emere seu reeme re dictum ius prementionati pedagij vt premittitur venditum ipsi do.prior & conuentus Uallis benedictionis amicabiliter re/ quisiti aut alias dictum eius pedagij eisdem domino priori & re/ ligiosis Boni passus pro simili pretio & petijs auri venderent & pactum de hoc faciendo validum & solenne ipsi domino priori & fratribus boni passus & suis successoribus fecerunt. Est verum q do.prior & religiosi moderni dicti monasterij boni passus pe/ tierunt & petunt ius predictum sibi vendi aut reuendi pretio pre mentionato & illud sibi restitui:quod facere non denegarunt nec denegant domini prior & conuentus dicti monasterij vallis bene dictionis:qui semper fuerunt & sunt parati iuxta conuenta & pre missa ius predictum eisdem domino priori & conuentui boni pas sus reuendere,& illud restituere pretio prementionato:& in hoc nulla est differētia nec difficultas inter dictos do.priores & duos conuentus. Sed stat in hoc differētia aut difficultas q dicti do. prior & conuentus boni passus pretēdunt & volunt q in pretio dictorum septingentorum & quinquaginta trium florenorū per eos soluendorum,& in attenuationem seu diminutionem illorum computentur ea que de dicto pedagio fuerunt per dictos do. priorem & conuentum Uallis benedictionis seu eorum monaste/ riū recepta a tēpore vēditionis pdicte:vt sic eaten? de dicto ptio septingētorū & quinquaginta triū florenorū minus soluāt,quate nus ascēdūt ea q p tpe ipsi do.prior & cōuēt? vallis benedictiōis de pedagio pdicto receperūt. Et vt puto mouētur pp pactū d re uēdēdo eisdē factū. Huic aūt ꝯtradicūt do.prior & cōuēt? vallis benedictionis,ptēdētes & dicētes se nō teneri dicta recepta impu tare in sortē dictorū septingētorū & qnquaginta triū florenorū:sz illa esse debere eisdē pcipua,& se debere habere vltra & pter illa di ctos qngētos & qnquaginta tres florenos. Quesitū est qd iuris.
1 ¶ † Ad quod respondeo sub correctione cuiuslibet domini me/ lius sentientis,& salua visione librorū: quibus prorsus pro nunc

carco

carco existens & morā trahens in cāpis inter Vineta & Olineta: q si ius predicti pedagij fuerit iusto pretio dictis dño priori & cōuentui vallis benedictionis venditū, prout fuisse factū mihi asseritur, dicta venditio fuit efficax et valida: et in vim cuius ipsi dñs prior & cōuentus vallis benedictionis fecerūt fructus suos nec propter pactū de reuendēdo tenentur illos imputare in atte nuationē seu diminutionē pretij principalis, vt eleganter voluit Archidia. in c. plerics, decima quarta questione tertia, Panor. & cano. in c. ad nostrā, de emptionibus & venditionibus. Et ita con suluerunt multi docto. Et per hec respondeo et dico q eisdē dño priori & cōuentui vallis benedictionis non ob. not. per glos. ordina. Joa. de ana. & modernos in c. cōquestus, de vsur. & per do. cano. in d. c. ad nostrā, in c. illo vos. de pigno. & per modernos legistas in l. emptione. C. plus valere quod agitur: quatenus volunt
2 & dicunt† q pretij vilitas & pactū de retrouendēdo faciūt presumi contractū sonantē in venditionem esse re vera contractū pignoratitiū & fictū in fraudē vsurarū q2 doc. prefati loquuntur eo casu quo pretiū est vile: & sic longe minus quā esse debuerit inspe cto valore rei: sed in casu nostro non fuit vt predixi vile, sed iustū & vt audio maius q̄ ab aliquo alio haberi vel reperiri potuerit: & ita nō sumus in terminis in quibus loquūtur doc. prefati. Propter qd nō pōt nec debet eorū doctrina huic casui adaptari, per ea que habētur in l. iiij. §. toties. ff. de dam. infec. in l. j. §. loquitur. ff. de aqua quoti. & esti. l. si seruum quis. §. nō dixit. ff. de dā. infe. l. ita autem. ff. de admi. tuto. & c. indēnitatibus. §. pēnul. de elec. in vj. & qd ponit Pan. de ca. consi. x. & Roma. cōsi. cccclxij. & cōsi. cccclxij. Preterea doc. prefati, si menti cōmendo, loquuntur eo casu quo tempore facte venditionis factū fuit pactū de retrouēdendo, vel saltem fuerunt de faciendo pactū huiusmodi verba habita inter venditorē & emptorē: qd vt audio non fuit factū in casu predicto sed post factā venditionē, & ex internallo triū dierum: & vt audio fuit ex mera liberalitate, & fauore religionis eisdē do. priori & cōuentui boni passus data & concessa facultas dictū ius redimendi
3 seu reemēdi pretio quo per eos venditū extiterat: †quo casu post venditionē pure factā pactū subsequens ex internallo & factā ex mera liberalitate & de gratia nō d3 alterare vel immutare precedentē venditionē, nec facere presumi q illa nō fuerit vera vēditio, sed cōtractus pignoratitius: & super hoc recolo vidisse elegās consiliū Alex. de Jmol. qui sentit & vult q isto casu, etiā si pretiū fuisset vile, nō deberet presumi dictū contractū fuisse pignoratitiū: s3 nō est opus q pro nūc recurramus ad hoc suffragiū postq̄ vt predixi dictum pretiū fuit iustū. Et supposito q etiam fuisset minus q̄ debuisset aut potuisset pdictū ius pure vēdi, & sine pacto predicto de retrouendēdo: hoc tñ non noceret dicte venditioni, nisi dictū pretiū esset multominus, vt sic vile reputaretur, vt etiā voluit Panor. in d. c. ad nostram: & si memoria non me fallat puto q Hosti. & Jo. de Jmo. inibi voluerint oportere q pretium vix ascendat ad valorē dimidie partis iusti pretij: qd in casu nostro non euenit. Puto igitur sine dubio q dicti do. prior & conuētus boni passus de iure non possint aut valeant sub colore dicti pacti de retrouendendo in dictū pretiū septingentorum & quinquaginta trium florenorū imputare ea que ex dicto pedagio recepta extiterunt per dictos do. priorem & cōuentū vallis benedictionis. Et ita mihi videtur sub correctione cuiuslibet &c.

¶ Argumentum.

¶ Filius qui in aui paterni potestate nascitur, & infans moritur ad matrem nec patris hereditatem, nec ius deliberandi transmittit: maxime si pater eius auo donauerat qui donationem talem autorare potuit. V. F.

1 ¶ Hereditas non adita regulariter non transmittitur.
2 Altare sancti Petri non est discoperiendum ad cooperiendum altare sancti Pauli.
3 Filiusfamilias an possit sine consensu patris donare bona sua donatione causa mortis.
4 Filiusfamilias nec potest testari, nec facere codicillos: nec p aliā vltimam voluntatem bona sua relinquere.
Donatio causa mortis exigit presentiā donatarij, vel nuntij, vel alterius recipientis &c.
5 Clausula pro se & suis heredibus, quid importet.

¶ De iure delibe. Consi. cx.

Circa materiā cause cepte & pendentis indecise per & inter nobilem & honestam mulierem Catharinam Gastuelle, filiam nobilis viri Gasparis Gastuelli, et relictam nobilis quondā viri Joannis Ycardi, actricem ex vna parte & nobilem virum Petrum Ycardi dicti Joannis quondam patrem reum ex alia, sunt duo consideranda. ¶ Primum an seclusa donatione causa mortis quam fecisse dicitur & legitur dictus quōdam nobilis Joan. possit & valeat predicta Catharina obtinere hereditatem & bona dicti quondam nobilis Joannis presertim ea via seu iure quo hereditatem & bona huiusmodi obtinere nititur. ¶ Secundum an supposita donatione causa mortis, quam idem Joan. fecisse dicitur, debeat eadem Catharina in vim donationis huiusmodi & substitutionis in ea facta de dicto nobili Petro repelli a postulatis, etiam si alias de iure communi cessante donatione potuisset hereditas dicti quondā Joannis, aut ius deliberandi ad eandem transmitti. ¶ Quo ad primum presupposo, quod hereditas prefati quondam Joānis non fuerit adita per Joannam, quam post mortem eiusdem quōdam Joānis peperisse dicitur dicta nobilis Catharina, & quam adire non potuit cum mortua fuerit infans & existens in potestate dicti Petri. Insuper etiā presupposo q nec etiā fuerit per ipsum nobilē Petrū viuente ipsa Joāna & nomine ipsius adita. Quo supposito nō videtur q dicta nobilis Catharina potuerit aut possit de iure cōmuni medio ipsius quondam Joanne succe-
1 dere dicto nobili Joan. eius quondā viro: pro eo q2 † hereditas nō adita regulariter nō trāsmittitur & hoc certū, pro quo videri poterit Bar. & post eum Jo. de imo. in l. ventre. ff. de acqui. here. & doc. in l. si infanti. C. de iu. delib. Et quāuis ab hac regula ponātur multe exceptiones etiā p modū regularū, quas colligit Bar. & post eū Jo. de imo. in d. l. ventre: nulla tamē ex exceptionibus huiusmodi videtur sibi locū vēdicare in hoc casu: id enim qd excipiendo a regula dicunt Bar. & Jo. de imo in d. l. ventre. et alij in d. l. si infanti. de filio sc3 q ipse paternā hereditatem non aditam transmittat ad quoscunq, procedit in filio suo herede, hoc est qui vel erat vel futurus erat in potestate patris si natus fuisset viuente patre, de cuius hereditatis trāsmissiōe loquunt doc. sed istud non fuit in casu nostro: q2 cū dictus quonda Joā. esset in patria potestate dicti nobilis Petri nō habuit nec habere potuit dictā Joannā in eius potestate etiam si illa nata fuisset eo viuente. Nō igitur potuit ipsa Joanna iure suitatis paternam hereditatē transmittere ad dictam nobilē Catharinā eius matrē, & ita legi Raph. fulg. alias cōsuluisse, sed hic in campis inter oliueta, & vineta, in quibus propter pestē carpen. vigentē resideo & resedi a quinq mensibus citra nō habeo consi. Fulg. sed nec aliū librū iuris ciuilis aut canonici, propter qd excusabor & in scriptis & in scribendis. Preterea q dicta Joanna nō potuerit aut de iure debuerit trāsmittere ad prefatā eius matrē dictā paternam
2 hereditatē facit ratio: †q2 nō debet vnū altari discooperiri ad cooperiendū aliud altare: & ita non esset equum q hereditas dicti quondā Joan. nō adita cōtra dispositionē iuris cōmunis auferretur patri, q d3 filio succedere: & q illa in cuius patris dñū & sic vnius altaris, trāsmitteret ad dictā Catharinā: et de hoc ē scripsit Jo. de imō. in d. l. vētre, post mediū. Recordor etiā q ita cōsuluerit Fulg. sed nō teneo quotā cōsilij. Et idē puto de iure deliberandi, sc3 q illud nō fuerit transmissum, Uerum istud poterit videri in ijs p ea que scribūt doc. in dictis locis, pseritim Alex. de imo. & do. Jas. in l. si infanti. Circa hoc etiā poterit considerari an dicta Catharina possit ex capite restitutionis in integrū obtinere: de qua materia scribunt Ang. Joan. de imo. & alij in l. pātonius. ff. de acqui. here. & doct. si me non fallat memoriā in l. j. vel. ij. C. de resti. mili. moder. in d. l. si infanti, in qua materia sunt opi. Uerū salua librorū visione, existimo q hic dari non debeat: pro eo q2 cessat equitas vt predixi. Et ita videretur q dicta nobilis Catharina male petat hereditatem &c. etiā si facta non fuisset donatio causa mortis prementionata. Preterea cū ipsa fit filiafamilias, ipsa nō potuit nec posset adire hereditatē dicti quōdā Joannis, nisi de & cum autoritate seu licentia dicti eius patris. l. si quis mihi bona. §. iussum. ff. de acqui. here. ¶ Circa secundū articulū certum est q, quamuis filiusfamilias nō possit sine consensu patris donare bona sua donatione causa mortis: hoc tamē facere potest cum expressa patris licentia: vt fit in casu legis filiusfamilias. ff. de donatione causa mortis. Certum est q etiam q licet donatio causa mortis facta ab eo qui testari poterat, possit valere iure fideicommissi eo saltem casu quo valere nō potest iure donatiōis causa mortis, & sic iure cōtractus: eo sc3 quia non fuit stipulata vel acceptata nomine absentis: hoc tamē non habet verum in eo qui alias testari non poterat: cuiusmodi fuit filiusfamilias: per ea que scribunt Cyn. & docto. in l. fi. C. de donatione causa mortis. Pau. de castr. & multi alij in l. senium. C. qui testa. nē. fa. pos. Et sic si donatio causa mortis, quam multis personis & pijs locis absentibus fecisse dicitur dictus quondam Joan. nō fuisset stipulata vel acceptata per publicū notariū, vel alium ad hoc opportunum, illa nō valuisset: & quidē nō in vim fideicōmissi:
4 †q2 quemadmodū filiusfamilias non potest testari, ita nec potest codicillos facere, aut per aliam vltimā voluntatē bona sua relin

quere:⁊ hoc nõ habet dubiũ:non etiã in vim dona.cau.mortis:q2
illa exigit presentiam donatarij,vel nuntij,vel alterius recipien
tis pro ⁊ nomine absentis,vel epistolam,iuxta ea que scribũtur p
glo.⁊ doc.in.l.illud.C.de sacrosan.eccle.sed in casu nostro inter-
uenit stipulatio facta per notariũ pro ⁊ noĩe absentiũ donatario
rũ:que profuisset etiã patri si fuisset absens:⁊ ita ex hoc defende-
retur donatio causa mortis,quã substituẽdo posthumo seu post-
humis fecit dictus quondã Ioã.prefato nobili Petro eius pa-
tri.Verũ q2 ex instrumento donationis apparet eundẽ nobilem
Petrũ fuisse presentẽ in dicta dona.nõ fuit opus alterius acce-
ptatione:q2 ipse cẽsetur ipsam acceptasse:prout singulariter cõ-
suluit.d.Barthol.soci.prout alias vidi ⁊ signaui super cõmento
Paul.de Ca.super.d.l.seniũ,⁊ ad limitationẽ dictorũ per Pau.
de ca.⁊ inter alia si memoria nõ me fallat,allegat idẽ do.Barth.
scripta per Bar.in.l.que dotis.ff.solu.matri.⁊ alia que mẽti non
cõmendo.Puto tñ ꝙ hec sit veritas,⁊ ꝙ postꝙ cõditio donatio-
nis ⁊ facte substitutionis euenit,pro eo scʒ q2 do.Ioãna mortua
est in pupillari etate ⁊ sine liberis,donatio causa mortis eidẽ Pe-
5 tro facta sibi locũ vẽdicauit in personã ipsius.†Nec puto obsta-
re,ꝙ in donatione facta posthumo seu posthumis fuerit dictum
pro se ⁊ suis heredibus ⁊c.quia illa cauda pro se et heredibus ⁊c.
debet restringi,limitari,⁊ intelligi quatenus nõ preiudicaret do
nationi facte eidẽ Petro in substitutione:scʒ sub conditione sub
qua posthumus vel posthumi decederet aut decederẽt in pupilla
ri etate:vel alias ⁊ sine liberis.Et ita videtur debere concordari
donatiões:prima scʒ facta posthumo seu posthumis,et alia fa-
cta dicto nobili Petro:que alias viderentur repugnare:per id
qd scribit Bart.in.l.fi.§.idẽ quesijt.ff.de cõdi.inde.⁊ in.j.constit.
C.§.quibus.Preterea illa clausula pro se ⁊ suis heredibus,vide
tur potius fuisse apposita ex stylo seu ceruice notarij,ꝙ ex volũ-
tate donatoris,vel patris cõsensum prebentis.Et hoc pro eo q2
pater filio cõsenserat ꝙ donaret donatiõe causa mortis,⁊ ita etiã
filius donare intẽdebat ⁊ donabat donatarijs nominatis.Pro-
pter qd superuacanea seu superflua,aut verius cõtra mentẽ ap-
posita censetur dicta cauda ⁊ suis heredibus:q2 ex hoc cẽseretur
donatio iter viuos:iuxta id qd no.Bal.in.l.ij.C.de iure do.⁊ post
eũ ponit Alex.de Imo.cõsi.xiiij.in.j.volu.¶Forte vero ad im-
pugnationẽ donationis hmõi facte scʒ prefato nobili Petro,op
ponetur ꝙ ipse nõ potuerit autorare in causa ppria:hoc est quo
ad hoc vt idẽ quondã Ioãnes sibi donaret:per id qd potuit scri-
psisse gl.⁊ Bar.in.l.j.ff.de cura.furio.sed cũ alias occurrisset mi
hi casus in terminis a decẽ annis citra cõsului cõtrariuʒ:scilicet
ꝙ imo pater põt autorare:⁊ puto allegasse,si memoria nõ me fal-
lat.Pe.de bellaperti.in.d.l.j.Io.And.in addi.Spec.Oldr.Fe-
dẽ.de Sen.in cõsi.Ang.⁊ Alex.de Imol.in.l.j.§.quesitũ,vel fuit
quesitũ.ff.ad treb.⁊ alios multos in multis locis:quorũ loca quẽ-
admodũ nec additionis Io.And.⁊ dictorũ cõsiliorũ non teneo
mẽti.Suʒ tñ certus ꝙ proculdubio ista fuit mihi visa opinio cõ
munis ⁊ lõge cõmunior quã opinio glo.ac fundata ac corrobora-
ta melioribus fundamẽtis:que propter librorũ carentiã pro nũc
videre nõ possum.Que omnia scripserim sub correctione domi-
norũ aduocatorũ ⁊ cõsiliariorũ eiusdẽ nobilis Petri,⁊ cuiuslibet
melius sentientis.Addo tñ predictis aduisamentis ꝙ vbi non
posset defendi ius huius nobilis Petri ex primo capite,⁊ his q̃
superius dixi circa primũ articulũ,⁊ ita opus esset decurrere ad
suffragiũ dicte donationis causa mortis esset eadem Catharina
habitura quartam,que detrahitur de donatione causa mortis.

¶Hinc demptum est consi.cxj.quia quicquid scribitur consiliũ
non est.consil.cxj.

¶Argumentum.

¶Primi matrimonij filij nullam ex eo contra maternum testa-
mentum querelam habent,quod ipsa liberis secũdi matrimonij
plus requirit.V.F.

1 ☞Mulier binuba,habens liberos ex primo matrimonio,non
potest plus donare vel in vltima voluntate relinquere eius ma-
rito secundo,ꝙ vni liberorum primi matrimonij.
2 Supplementum legitime infra ꝙ tempus sit petendum.
3 Agere non valenti non currit prescriptio.

¶De inofficio.testa. Consil.cxij.

Iso themate mihi exhibi
te cõsultationis pte nobilis ⁊ generosi viri Frãcisci
de Canallione,cũ dubijs ex cõsultatione huiusmodi
elicitis,dico et respondeo ad dubia hmõi breuiter et
1 succincte prout infra.†Et primo ad primũ ꝙ licet mulier binu-
ba habẽs liberos naturales ⁊ legitimos ex primo eius matrimo-
nio susceptos nõ possit plus donare,vel etiam in vltima volũtate
plus relinquere eius scdo viro,ꝙ vni ex liberis primi matrimo-
nij,illi scʒ cui minus donauit aut reliquit.l.hac edictali,circa pri.
C.de secun.nup.⁊ aut.de nup.§.optime.colla.iiij.hoc tamen non
habet locum in liberis secundi matrimonij:nec impeditur per
dictam.l.hac edictali quominus illis aut vni ex eis plus donet,
aut relinquat ꝙ liberis primi matrimonij,dicta aut.de nuptijs.
§.penul.vbi(si tamẽ mẽti cõmendo)cõsulit princeps patri ⁊ ma
tri binubis ꝙ tantũ donẽt aut relinquãt liberis primi matrimo-
nij quantũ liberis secundi matrimonij:sed ad hoc faciendũ eos
nõ necessitat seu arctat.Fateor Bal.aliqñ consuluisse.d.l.hac edi
ctali,sibi locũ vendicare etiã in liberis secundi matrimonij:et ꝙ
quẽadmodũ non põt mulier binuba habẽs liberos ex primo ma
trimonio plus donare aut relinquere eius secũdo viro,ita nec li
beris secũdi matrimonij:sed cõtra eũ cõsuluerũt ⁊ verius Io.de
lig.⁊ Richar.de sali.quos etiã sequutus est Paul.de cast.⁊ puto
ꝙ idẽ Pau.cõsi.hmõi cõmemoret in aut.vnde ⁊ si parẽs.C.de in
offi.testa.⁊ quia ista pars est cõmunior ⁊ verior.Quare ego illam
sequẽdo dico ⁊ rñdeo,nobilẽ ⁊ honestã mulierẽ Ludouicã de mõ
te acuto potuisse plus donare nobili ⁊ generoso quondã viro.N.
eius filio naturali ⁊ legitimo ⁊ ex secũdo matrimonio p eã susce-
pto,ꝙ liberis primi matrimonij,⁊ ꝙ ipsa quominus hoc facere
nõ fuit impedita propter dispositionẽ dicte legis hac edictali:et
cũ quilibet sit regulariter moderator ⁊ arbiter rei sue.l.in re mã-
data.C.man.l.dudũ.C.de ꝯhẽ.emp.l.polla.C.de his qui vt indi.
⁊.c.de his.ad fi.de sepul.ad qd facit lex nemo exterus.C.de iude.
Et cũ eidẽ quondã nobili Ludouice non superfuerint nisi qua-
tuor liberi primi gradus:scilicet dictus nobilis.N.⁊ duo eiꝰ fra
tres:seu soror ⁊ frater procreati ex eius secundo matrimonio,et
vna eius neptis procreata ex filia primi matrimonij eiusdẽ no-
bilis Ludouice,nõ tenebatur ipsa Ludouica dicte eius nepti ex
filia predefuncta relinquere nisi vnciam vnam pro sua legitima:
q2 cum eidẽ Ludouice nõ superfuerint nisi quatuor liberi primi
gradus,horũ omniũ legitima fuit triens,hoc est quatuor vncie,
auth.de trien.⁊ semis.§.j.col.iij.⁊ transumptiue in auth.nouissi-
ma.C.de inoffi.testa.⁊ sic quilibet petere nõ poterat nisi vnã vn-
ciã,que est quarta pars trientis deducto ere alieno ⁊ funeris im
pẽsa.d.auth.nouissima,iuncta.l.papinianus.§.quarta autẽ.ff.de
inoffi.testa.Et hec vncia seu quarta pars est duodecima bonorũ
dicte quondaʒ nobilis Ludouice,deducto ere alieno et funeris
impẽsa:⁊ in qua debet imputare id qd habuit de bonis eiusdem
quondam Ludouice.⁊ per hec patet responsio ad primum ⁊ secũ
2 dum quesita.¶†Ad tertiũ dico ⁊ respõdeo,vt iã colligi potest
ex predictis,ꝙ egregius vir dominus Stephanus Rodulphi,
alter ex quatuor liberis primi gradus dicte neptis non põt pete
re quartam partẽ hereditatis seu bonorum dicte quondam no-
bilis Ludouice:sed solum petere potest quartam quarte partis:
⁊ sic duodecimam predictorũ bonorũ,prius tamen imputato in
quarta,que nobili Antonete eius quondam matri ⁊ nepti dicte
quondã Ludouice spectauit ⁊ pertinuit,eo ꝙ de eius bonis ha-
buit eadẽ nobilis neptis.Et licet a morte eiusdẽ Ludouice pre-
terierint triginta anni ⁊ vltra,infra quos debet peti supplemen-
tum legitime,per id qd scribunt doct.in.l.omnimodo,⁊ in.l.si qs
filium.C.de inoffic.testamen.hoc tamen non obest eidem domino
Stephano:quia cum esset in patria potestate:⁊ sic agere non pos
3 set†sibi non currit prescriptio:quia non valenti agere ⁊c.l.j.C.de
bo.mater.⁊.l.vnica.C.de anna.exceptio.Et per hec patet respõ-
sio ad tertium ⁊ quartum quesita.Pro respõsione vero ad quin-
tum quesitum voluissem reuidere instrumentum.

¶Argumentum.

¶Expresse hypothecata res,quãuis alienata sit,primo capi po
test per creditorem,non excusso principali.V.F.

1 ☞Executio alicuius sententie an possit se extendere ad bona
alienata.
2 Mala fides venditoris an debeat nocere emptori.

¶De pigno.⁊ hypothe. Consil.cxiij.

Idi tria publica instru
menta mihi exhibita parte venerabilis monaste-
rij beate Marie montis Riui:vnum vẽditionis
dudum facte per dominum tũc priorẽ dicti mona
sterij de quibusdã censibus cuidã magistro Guli.
Giraudi mercatori ville arearum,pretio florenorũ vndecim et
solidorum quatuor monete prouincie tunc currentiuʒ ⁊c.Aliud
⁊ secun-

⁊ secundi compromissi successu tẽporis facti per ⁊ inter venerabilẽ ⁊ religiosum virũ fratrẽ Jafredũ Trespi tunc priorẽ dicti monasterij tã suo ꝙ dicti monasterij seu conuentus mõtis Riui nominibus ex vna parte, ⁊ magistrũ Jac. Siraudi suo ⁊ fratruz suorum nominibus ex alia: quos omnes puto fuisse vel filios vel nepotes: heredes dicti quondã magistri Gul. in quo instrumento inserta est sententia partim lata cõtra dictũ monasteriũ .s. quo ad deductionẽ seu detractionẽ ⁊ diminutionẽ summe p̃dicte vndecim flore. ⁊ quatuor solidorũ: ⁊ partim in fauorẽ eiusdẽ monasterij, ⁊ contra dictũ magistrũ Jacobũ suo et fratrũ nominibus, scz quoad summã de qua in eo, ⁊ que annis singulis restabat soluẽda, facta detractione seu diminutione de qua in dicta sentẽtia non tamen reperio in dicto instrumẽto vel alio ꝙ fratres huius magistri Jacob. ratificauerint compromissum ⁊ sententiam huiusmodi, aut eorũ alterũ. Aliud vero instrumentũ ⁊ tertiũ continet sententiã latã contra eundẽ magistrũ Jaco. per dominũ officialez Tholonensem. Et quia quesitũ est de facienda executione sententie huiusmodi, in quibus scilicet bonis fieri debeat siue possit: an videlicet in bonis nondum alienatis per dictum magistrũ Jacobum, vel fratres, vel predecessores: anue in bonis alienatis, ⁊ que fuerint de bonis dicti quondam magistri Gulielmi emptoris.

1 †Dico ⁊ respondeo breuiter ⁊ succincte, ⁊ per modum memorialis, ꝙ pro executione predicte sententie videtur posse capi bona nondum alienata, sed adhuc possessa per dictum magistrum Jacobum: ⁊ istud non habet dubium, etiam si bona que per eum possidentur non essent de bonis specialiter hypothecatis, et que fuerunt dicti quondam Gulielmi. postꝙ supponimus hunc Jaco. esse heredem pro parte dicti quondam magistri Guliel. ⁊ se obligasse tempore compromissi, prout in dicto instrumento: l. ex enim ij. C. de pigno. que fortasse videtur obstare, non loquitur in isto casu: ⁊ ideo non obstat. Et idẽ dico de bonis alienatis ⁊ specialiter obligatis per dictum quondã Guliel. ⁊ hoc pro eo quia illa fuerunt expresse imprecariata dicto venerabili monasterio: qd̃ propterea per alienationẽ ⁊ traditionẽ factã videtur fuisse spoliatũ: ⁊ sic nulla facta discutione cõtra dictuz magistrum Guliel. poterit agi contra possessores condictione .l. fi. C. de acqui. pos. vt not. Ange. are. si cõmendo menti, in .§. item si quis in fraudẽ. vel in .§. item seruiana, instit. de actio. Quia tamen solus Jacobus compromisit, non videt̃ ꝙ bona possint aduocari pro executione predicte sententie, nisi pro quarta concernente dictũ magistrũ Jac. Sed si dictũ venerabile monasteriũ vellet agere in vim primi instrumenti, ⁊ pro illa summa que re vera pro arreragijs eidem debet̃ facta deductione de qua in sententia arbitramẽtali: puto qd̃ ipsum monasteriũ posset recta via agere contra tertios possessores, detentores scz bonorũ specialiter obligatorũ, ⁊ ipsi monasterio imprecariatorũ per dictũ quondã Guliel. nec erit opus premittere discussionẽ principalis debitoris propter precariũ. Erit tñ opus probare ꝙ dictus quondã magister Guliel. bona huiusmodi possideret tpe emptionis, vel postea possederit. Põt etiaz idẽ monasteriũ si velit agere, vt predixi, contra ipsum Jac. ⁊ fratres: ⁊ tandẽ facere capi de bonis per eos possessis: ⁊ istud nõ habet dubiũ. Que omnia scripsi pro memoriali: in quo aliter consuluissem si reperissem dictũ quondã magistrũ Guliel. se ⁊ sua submisisse curie rationũ ciuitatis Aqueñ. quod nõ reperi: quinimo nec ꝙ alicui curie se submiserit. Multa enim possunt nũc opponi que nõ opponerẽt̃, ⁊ maxime p̃scriptio, per tertios possessores, si fuerit facta alienatio non per Guiel. sed per heredes forte ignorantes obligationẽ: vel fuerit facta ignorantibus, ⁊ tempus

2 cucurrerit: † quia forte mala fides venditoris nõ noceret emptori quoad materiam hypothece: de quo potest videri per Angelũ are. si memoria non me fallat, in .§. sed iste, institu. de actio. qui in hoc limitat authen. hodie. Esset tamen opus prescriptione quadragenaria. Super quibus omnibus poterit plenius considerari per dominos cum libris, quibus hic omnino careo.

¶ Hinc sublatum fuit consil. cxiiij. quod nec Bertrandus ipse pro consilio numerare dignatus esset. Consi. cxiiij.

¶ Argumentum.

¶ Mater in bonis filie, que maritum heredem per substitutionem fecit, integrã legitimam habet nõ habitura nisi dimidiatã, si hec filia turpem substituisset personam, ⁊ sororez habuisset. V. F.

1 ¶ Relictum iure institutionis in testamento etiam factum extraneo non potest in codicillis reuocari.

2 Frater aut soror vel exheredati vel preteriti habentur pro mortuis: secus si quantumcunq; modicum sit illis relictum.

3 Matris legitima que esse debeat casu quo persona turpis est heres instituta.

Substitutio, quaz fecisse legit̃ honesta quodã mulier Maria forestierie Antonie, eius filio naturali ⁊ legitimo, de magistro Frãcisco Lãtelmi eius secũdo marito, fuit cõpẽdiosa facta per verbum cõe substituit. Quo fit vt nõ sit dubiũ quin illa cõprehenderit nõ solũ fideicõmissariã sed etiã vulgarẽ, vt voluit Guliel. de Cu. Cy. ⁊ alij in .l. precibus. C. de impub. ⁊ al. sub. Bar. in .l. centurio. in .iij. q. prin. versicu. quero vtrum substitutio cõpendiosa ⁊c. ff. de vulg. ⁊ pup. ⁊ in .l. ꝙdam vlti. ff. de acqui. here. ⁊ in consi. exordiẽte, Bardus Galopi condidit testamẽtũ: ⁊ hec vulgaris est expressa saltẽ verbis generalibꝰ vt voluit gl. in .d. l. precibus, vbi etiã Alex. de imo. col. iiij. vers. in eadẽ, ibi, filius meus ⁊c. tam ibi ꝙ alibi multi alij scribentes: ⁊ de hoc non est dubiũ. Ex quo infertur, prout scripsit nobilis ⁊ egregius vir do. de Garronibus primo scribẽs, ꝙ licet prefatꝰ Antonius ab humanis decesserit viuente dicta Maria: ⁊ sic non fuerit nec esse potuerit eius heres fuit locus dicte vulgari substitutioni, per quã dicto magistro Francisco substituto delata fuit hereditas: ⁊ a qua potuit testamentũ dicte quondaz Marie vires assumere, secũdũ lecturã glo. cõiter approbatã in .l. pater filiũ. ff. de vulg. ⁊ pup. probatur in .l. iij. §. fi. ff. de libe. ⁊ posthu. ⁊ ibidẽ in .l. gallꝰ. fere per totam. l. ⁊ in .l. thais ancilla. §. splendosorus. ff. de fideicõ. libe. hoc etiã nõ habet dubiũ: ⁊ ita opinioni dicti dñi Joannis in

1 hoc adhereo. † Puto tamẽ qd̃ Zona per dictã Mariam iure institutionis in suo testamento relicta honeste mulieri Peronete eius matri nõ poterit reuocari in codicillis, per id qd̃ no. Jaco. de bello. in auẗ. vt cũ de appel. cog. §. ⁊ hoc idẽ, in fine. §. colla. viij. Bal. in .l. omnimodo, ver. tertio quero, vbi etiam Sali. ⁊ Pau. de cast. C. de inoffi. testa. ⁊ idem voluit ibi do. Jason may. col. ij. ver. vltimo circa istum: ibi, antequam veniam ad glos. non obmitto istud qd̃ tenet Bal. ⁊ idem voluit Bal. in auẗ. ex causa. q. vj. C. de libe. prete. ⁊ Roma. consi. clxxix. exordiente, amplissime doctor ⁊ spetabilis domine ⁊c. vbi etiam videtur plus sentire quam doc. prefati: scilicet ꝙ relictum iure insti. in testamento, etiam si esset factum extraneo, non posset reuocari in codicillis quanuis alij censeant de relicto liberis, vel alijs cui debetur legitima. ¶ Ceteruz quoad articulum, in quo idem do. doctor tangit aliud dubium: an scilicet legitima prefate Peronete sit totus triens, vel dimidia trientis: ego etiam sentio cum eo, ꝙ sit triens, supposito ꝙ dictus substitutꝰ nõ sit persona turpis, ⁊ hec opinio est magis communis, ⁊ illam tenuit Cy. in .l. pater filium. in addi. prout ibi refert Bald. in repe. char. vij, versi. nunc vero. ff. de inoffi. testa. ⁊ illam sequitur ibi Bal. versi. nunc venio ⁊c. ⁊ in auth. nouissima. q. vij. vbi etiã Sali. pro hac opinione multa inducit. C. de inoffic. testa. ⁊ vbi referunt Bald. ⁊ Sali. ⁊ alios in multis locis. Hanc partem tenuit Jaco. butri. in quadam questione per eum disputata. Pro hac parte consuluit Old. consi. cxxiij. exordiente, quidam pontius: ⁊ pro hac parte refert Pau. de cast. in .l. plane. la. j. §. si duobus. ff. de leg. j. se consuluisse: quod est verum, vt apparet consil. ccliij. exordiente, Quoniam fundamentum: etiam pro hac parte consuluit Rapha. Fulgo. consi. xxxv. exordiente, Proponitur quod materfami. §. si duobus, ad fin. vbi illam dicit esse magis communem, quam etiam sequitur alberi. in .l. omnimodo. post princi. C. de inoffi. testa. ⁊ do. Jas. may. in .d. auth. nouissima. col. xv. versic. tangit etiam Bal. hic ⁊c. ⁊ Fabia. de gioch. in repetitio. d. authen. nouissima. charta. iij. colum. iij. versi. quarto queritur incidenter ⁊c. ⁊ quanuis Francis. de areti. in dicto. §. si duobus, col. penul. videatur sensisse ꝙ contraria opi. que fuit Bart. in dicta. l. pater filium. colum. iiij. vel circa, versic. secundo iuxta predicta quero ⁊c. quam videtur ibi sequi Bald. ⁊ Ange. ⁊ Francis. de Aret. in dicto. §. si duobus. vbi etiã idem videtur voluisse Pau. de cast. sit communior: mihi tamen videtur, salua reuerentia tanti patris, quod opinio primo relata sit communior quam vt dixi tenuerunt Cy. Jaco. Butri. Oldra. Alber. Pau. de cast. in consulendo, Salice. Fulgo. Joan. de imo. domi. Jas. ⁊ Fabia. ⁊ hec etiam vt referunt docto. fuit opi. Dyn. in dicta. l. plane. §. si

2 Coniunctim. † Et hec opi. videtur procedere eo casu quo frater aut soror fuit exheredatus, vel omnino preteritus: quia vtroque casu habetur pro mortuo: ⁊ sic non est mirum si nec ad partem admittatur nec partem matri faciat, sed vbi fuit aliquid in testamento relictum fratri vel sorori, etiaz si est modicũ, vel minimũ non videtur haberi pro mortuo. Et sic cũ in casu nostro fuerit et in testamẽto ⁊ in codicillis aliquid relictũ Ludouice sorori: videretur ꝙ legitima matris sit dimidia pars triẽtis nõ totus triẽs qd̃ etiã dicere tẽtauit Bal. in .d. auẗ. nouissima, cuius dictũ cõmemorat Pau. de ca. in .d. cõsi. ccliij. ver. restat nũc expedire scdm casum ⁊c. Sed nec Bald. nec Pau. aliquid firmant: quinimo dicit

Bal. ipse expresse, ꝙ hic indigebat altiore indagine, ⁊ sic non firmabat. Alij vero doc. etiā Bal. posteriores: ⁊ qui estimantur vidisse dicta Bald. vtpote doctoris solēnis ⁊ illustris, nihil de hoc tāgunt: ⁊ ita nō videntur curasse de hoc dicto, qđ etiam repererūt a
3 Bald. nō firmatū. † Ideo autē superius dixi ꝙ legitima matris in casu de quo queritur est totus triēs nō dimidia pars triētis nisi heres institutus esset turpis persona: qꝛ tunc soror vocaretur ad partē, ⁊ partē faceret, ⁊ posset querelare testamentū, ⁊ per querelā rumpere, nisi esset sibi relicta legitima, que hoc casu debetur: nec sufficeret aliquid reliquisse iure institutionis: sed opus esset reliquisse totā legitimā, hoc est dimidiā partem trientis: qꝛ isto casu non procederet: quia illa loquitur in liberis: ⁊ hoc secundū Gul. de cu. ⁊ Sali. qui ita tenent in d. l. fratres. Et si ita esset ista soror posset aperire viam etiam matri, vt sic cū ea succederet pro dimidia parte testamento prius rupto per querelā. Sed fateor quod Ang. in auth. res que. C. cōmunia de lega. impugnauit opi. Gul. de cu. ⁊ huic opinioni, tanquam vltimo loco recitate videtur adherere do. Jas. may. in dicta. l. fratres. col. ij.

¶ Argumentum.

¶ Conuolans mater ad secunda vota de proprietaria fuit vsufructuaria bonorum filij profectitiorum ad que admittitur saltem vsqꝫ ad legitimam. V. F.

1 ☞ Testamentū debet in scriptis fieri, ⁊ cum solennitate. l. hac consultissima. de testa.
2 Testamentum inter liberos duobus testibus validatur: secus quando liberi testantur inter parentes.
3 Pater non potest prohibere supplementum legitime filij vel filiabus debite.

¶ De secun. nup. Consil. cxvi.

Viso casu mihi exhibito parte honeste mulieris Pinelle, vxoris prouidi viri Gulielmi de Gles, dico ⁊ respondeo impri-
1 mis, † ꝙ ipsa Pinella nihil petere potest in vim substitutionis de ea facte per probū quōdā virū Antoniū vberti eius primū virū: pro eo qꝛ Colinus eius ⁊ dicti quondā Antonij filius nō est mortuus sine liberis: ⁊ sic substitutio de ea facta expirauit. Nec etiā aliquid petere pōt in vim substitutiōis facte per dictū Colinū: pro eo qꝛ de ea nō apparet per scripturā aut per sufficientē testiū numerū. Nō enim sufficiebant duo, sed erat opus quinqꝫ testibus. l. hac consultissima. §. si quis
2 aūt. C. de testa. † Licet enim duo testes sufficiāt qñ parētes testātur inter liberos: non tñ sufficiūt qñ liberi testātur inter parētes: vt scribunt doc. in d. l. hac cōsultissima. ¶ Ceterū quoad legitimā, seu ius ⁊ partē, quas ⁊ quā eadē Pinella habere pretēdit in legatis relictis per dictū Anto. Margarete ⁊ Marthone cōibus filiabus eorundē, dico ⁊ respōdeo ꝙ si, put ponitur in facto bona dicti quondā Anto. valebāt tēpore mortis eiusdē mille florenis deducto ere alieno ⁊ funeris impēsa, legitima triū liberorū, hoc est dictorū Colini, Margarete, ⁊ Marthone fuit triens seu tertia pars predictorū bonorū: ⁊ sic legitima borū triū ascēdebat ad valorem trecentorū ⁊ trigintatriū flore. ⁊ quatuor grossorū, que debebat diuidi equis portionibus inter dictos liberos, aut. de triē. ⁊ semis. §. j. col. iiij. ⁊ transumptiue in aut. nouissima. C. de inoffi. testa. iūcta. l. papinianus. §. quarta aūt. ff. eo. tit. ⁊ sic legitima cuiuslibet ex dictis Margareta ⁊ Marthona ascēdebat ad valorē cxj. flore. ⁊ vnius grossi, ⁊ tertie partis vnius grossi. Et qꝛ prefata Margareta ⁊ Marthona postea adhuc ipuberes imo infantes ab humanis decesserunt. ⁊ sic sine liberis, superstitibus dicta Pinella matre, ⁊ Colino fratre vtrinqꝫ cōiuncto, ipsi ambo eisdē successerūt equis portionibus, aut. defuncto. C. ad tertul. et in corpore vnde sumitur: ⁊ sic eadē Pinella pōt petere valorē centū ⁊ vndecim flor. ⁊ vnius grossi ⁊c. ⁊ poterit petere de iure cōi ꝙ iste valor expediatur in bonis ⁊ substātia dicti quondā Antonij vna cū fructibus perceptis a tēpore mortis eiusdē Antonij. l. scimus. §. repletionē. ⁊ qđ ibi doc. C. de inoffi. test. ⁊ qđ not. Bar. in. l. suus quoqꝫ. in fi. principij, vbi etiā Jo. de Jmol. col. vij. vel circa. ff. de here. insti. ⁊ alij in alijs locis: iuncto eo qđ habetur in d. auth. nouissima. ⁊ qđ ibi per glo. ⁊ doct. vel etiā si velit poterit petere flore. lx. ⁊ pro supplemento legitime poterit petere sibi expediri de bonis id qđ deest vsqꝫ ad valorē. cxj. flore. nisi forte quis dicat, qđ pater prohibuit plus petere, ⁊ qꝛ ipse legauit dictis Margarete ⁊ Marthone ⁊ earū cuilibet flore. lx. ⁊ ꝙ cū ille nō fuerint maritate, nihil pōt peti per dictā Pinellā, vel saltē nō nisi sexaginta: sꝫ
3 istud nō obstat: † quoniā respondeo ꝙ pater nō potuit prohibere quin possent petere supplementū legitime: ⁊ sic id quod deerat. l. quoniā in prioribus. C. de inof. testa. ⁊ in aut. vt cū de appellatio. cog. §. ceterū. colla. viij. ⁊ qđ no. do. Jas. may. in. l. si quādo. §. ⁊ generaliter, col. j. vel. ij. ver. ij. nota ex isto tex. C. de inoffi. testa. Nec etiā potuit pater impedire quominus peteretur ⁊ summa relicta, ⁊ supplementū ante matrimoniū: qꝛ illa cōditio matrimonij habetur pro nō adiecta. d. l. qm̄ in prioribus. ⁊ qđ ibi doct. ⁊ si iste casus esset in patria in qua filie possent succedere cū masculis, testamentū predicti Antonij esset nullū: ⁊ successissent predicte filie equis portionibus cū eodem Colino: per id qđ scribunt doct. in multis locis: super quo nō insisto, qꝛ dicte filie nō poterāt succedere nisi in dicta legitima. Est tñ aduertendū circa predicta ꝙ cū dicta Pinella post mortē dicti quondā Antonij et dictarū filiarū, vel forte eis viuētibus, aut altera earūdem, cōuolauerit ad secūda vota, seu secūdas nuptias, ipsa perdidit proprietatē predictorū bonorū, ⁊ solū remāsit vsufructuaria ad vitā, per ea que habentur in aut. ex testamēto. C. de secū. nupt. et in corpore vnde sumitur. ⁊ sic ipsa non petet bona seu iura predicta vt domina, sꝫ tanquā vsufructuaria: vt scilicet possit quandiu viuet eisdem vti frui arbitrio boni viri cū idonea cautiōe, ⁊ etiā de illa restituēdo post finitū vsumfructū. Et ita mihi videtur sub correctione ⁊c.

¶ Argumentum.

¶ Auenionensis vicelegatus etiam duplici reseruatione reseruata beneficia conferre potest. V. F.

1 ☞ Legatus summi pontificis tātam in conferendis beneficijs habet potestatem, quantam litere sue legationis continent: nec a quoqꝫ potest impediri seu prohiberi.
2 Legatus potest sibi constituere vicarium seu vicelegatum, eandem quam ipse habet potestatem illi conferendo.
3 Vicelegatus dicitur potius creatus a domino papa quā ab ipso legato pape: queadmodum procurator procuratoris dicitur potius procurator domini, ꝙ procuratoris habentis a domino potestatem substituendi.
4 Vicegerentiū species sunt due in priuilegijs ⁊ autoritate diuise.
5 Vicarius an possit facere vicarium, aut alium in casu necessitatis loco sui relinquere.
6 Officialis episcopi etiam in totum ex causa ad tempus, non a se abdicando, sed in totum retinendo potest de cōsensu episcopi vices suas committere.
7 Causa iusta intelligitur a quocunqꝫ edicto excepta.
8 Consuetudo defert iurisdictionem ordinariam priuate persone etiam in his que sunt meri ⁊ mixti imperij.
9 Dictio quauis, est ampliatiua.
10 Verbum quomodolibet, quid importet, ⁊ qualiter exponatur.
11 Principis liberalitas non debet freno subijci aut coerceri: nec eius beneficia restringenda, sed amplianda.

¶ De offic. vica. Consil. cxvij.

Ex literis legationis p sanctissimū dñm nostrū papā concesse reuerendissimo in Christo patri ⁊ do. domi. Georgio de Ambasia tituli sancti Petri pꝛsbytero Cardinali Rotomagensi in ciuitate Auinionensi comitatu Veñ. ac illis adiacentibus terris, necnō Delphinatu, ac alijs terris, dominijs, ⁊ prouincijs inibi mētionatis, iuncta facultate olim ipsi sanctissimo domino nostro dum in minoribus constitutus esset, et tunc tituli sancti Petri ad vincula cardinalis munere seu officio huiusmodi legationis fungeretur ⁊ legatus de latere in ciuitate ⁊ alijs predictis existeret, super collatione ⁊ prouisione beneficiorum infra limites huiuscemodi le-
1 gationis consistentium, † apparet euidenter ipsum reuerendissimum dominum posse conferre quecunqꝫ beneficia infra limites dicte legationis consistentia: ⁊ non solum alia: sed etiam reseruata dispositioni sedis apostolice, ⁊ ipsius sanctissimi domini nostri ex quauis causa, etiam ratione persone illa obtinentis, vel qualitatis ipsorum beneficiorum, aut alias quomodolibet etiam cum decreto irritante generaliter vel specialiter: illis que apud sedem apostolicam, vel per promotionem quorumcunqꝫ ad quascunqꝫ Metropolitanas seu cathedrales ecclesias et monasteria vacare contingeret, aut que per gratias expectatiuas vel speciales reseruationes contemplatione persone quibusdam personis reseruauerat aut in posterum reseruaret, duntaxat exceptis reseruata vel affecta fuerint: etiam si eorum collatio iuxta Lateranen. statuta concilij ad sedem predictam deuoluta extiterint per obitū seu liberam ⁊c. Esto igitur quod Prepositura ecclesie Vasionen. inibi dignitas post pontificalem maior fuisset, ⁊ esset reseruata per regulas cācellarie, vel alias specialiter vel gñaliter, nisi in casibus

in casibus exceptis potuit per ipsum reueren. Legatū in vim di
ctarū facultatū cōferri qđ etiā apertissime colligitur ex dictis
facultatibus habita relatione secūde hoc est illius que cōcessa est
ipsi reueren. do. Legato Cardinali rotomageñ. ad primā hoc est
illā q̄ cōcessa extiterat ipsi sanctissi. dño nostro pape moderno in
minoribus ⁊c. de qua fuit habita mentio in predictis ⁊ que perin
de haberi debet, ac si fuisset in dicta secūda facultate specialiter ⁊
ex integro inserta, per id qđ habetur in. l. asse toto. ⁊ qđ ibi Bald.
Ange. ⁊ Jo. de imo. ff. de here. insti. Bar. in. l. si ita scripsero. ff. de
condi. ⁊ demō. ⁊ qđ not. Jo. de imo. in. l. illa institutio. ff. de here. in
sti. Pau. de ca. in. l. heredes palā. in prin. ff. de testa. Alex. de imo.
cōsi. cxxxiij. ver. preterea ipsemet testis ⁊c. in. j. vol. ⁊ do. Jas. in. l.
fi. ver. ij. nota. ⁊c. ibi ⁊ facit ista lex sm istū intellectū. C. de fideicō.
nam in dicta prima facultate ⁊ cōcessione illius facta fuit expres
sa ⁊ spālis mentio de dignitatibꝰ in ecclesijs cathedralibꝰ etiā me
tropolitanis post pontificalem maioribus: ⁊ qꝛ verba expresse et
clare sonāt: nō est ab illorū significatione recedēdū: nec in hoc he
sitandū. l. ille aut ille. §. cum in verbis. ⁊. l. nō aliter, cū suis si. ff. de
leg. iij. Et quemadmodū prepositurā predictā potuit cōferre pre
fatus reueren. dominus Legatus: ita ⁊ reuerendis. in Christo pa
ter ⁊ dñs do. Frāc. de stagno locūtenens eiusdē dñi Legati ⁊ Vi
celegatus in ciuitate Auenionensi ⁊ alijs predictis: p eo. qꝛ dictꝰ
reueren. do. Legatus in vim dicte sue legationis, vel ex cōcessiōe
iuris potuit sibi cōstituere Vicariū ⁊ vicelegatū, pro eo qꝛ est or
dinarius. c. ij. de offi. legati. in. vj. ⁊ equiparatur proconsuli. Ut
2 ibi dicitur. † Item ⁊ qꝛ eps potest sibi constituere vicarium. c. fi.
de offi. vica. in. vj. multo ergo fortius vel saltē non minus hoc po
test facere legatus: quod etiā voluit Panor. in. c. nouit. de offi. le
ga. ⁊ do. Cardi. ⁊ post eum And. barb. in. c. j. eod. titu. ⁊ qui domi
nus Vicelegatus ⁊ locūtenens, vtpote subrogatus in locū dicti
reuerēdis. do. Legati habeat eadem priuilegia que ⁊ ille in cuius
locum subrogatus est, ⁊ similiter eadez onera. l. decernimus. ⁊ qđ
ibi Bar. ⁊ doc. C. de aqueduc. lib. xj. l. vnica. in fi. C. de collegia. eo.
lib. l. vnicuiq3. C. de proximis sacro. sacri. ⁊. l. ij. ⁊ quod ibi Andr.
Bar. C. de comi. rei mili. lib. xij. Quod maxime procedit ⁊ proce
dere debet in casu de quo loquimur: pro eo qꝛ dictus reuerendissi
mus dominus Vicelegatus ⁊ locūtenens fuit locūtenens depu
tatus ex speciali facultate dicto reuerendissimo domino legato
3 per sedem apostolicam concessa. Quo fit vt quamuis locumtenēs
⁊ Vicelegatus creatus extiterit organa eiusdem reuerendissimi
potius tamen videtur fuisse creatus a domino nostro papa fa
cultatem concedente vt alias dici solet in procuratore substituto
per procuratorem habentem substituēdi facultatem: qui potius
dicitur a domino constitutus, quā a procuratore. Ad quod opti
me facit. l. item eorum. §. si decuriones. ibi, parui enim refert an
ipse ordo eligat an is cui ordo negotium dedit. ff. quod cuiusque
vniuer. no. facit etiam lex. j. versi. omnia enim nostra. C. de vete.
iur. enu. ⁊ quod habetur in. l. cum essent. ff. de serui. rusti. predio.
vbi habetur ꝙ seruitus constituta ab illo, qui a domino habuit
constituendi facultatem, videtur a dño cōstituta. Pro premissis
etiā bonū argumētū prestat. l. vnū ex familia. §. si de falcidia. ff. de
leg. ij. ⁊ quod no. glo. fi. ⁊ post eam doc. magis cōiter in. c. is cui. de
offi. deleg. Et ex his sequitur ꝙ eidē locūtenenti ⁊ vicelegato po
tiora priuilegia cōpetunt q̄ si simpliciter seu iure ordinarie pote
statis ⁊ nō ex facultate apostolica, fuisset creatus locūtenēs per
id qđ no. Bar. in. l. j. §. a prefecto vero pretorio vel eo qui vicē pfe
cti. ff. de leg. iij. ⁊ in. l. filius decurio. ff. de legationib. Bal. in. l. ali
quando. ff. de offi. procō. do. Card. flo. in. cle. ij. in. vj. oppo. de offi.
vica. ⁊ Alex. de imo. ff. de offi. eius cui man. est iurisdi. in rub. qua
4 tenus voluit † ꝙ due sunt species vicegerentium. Quidaz enim
sunt cōstituti ab ipsomet rectore, vel alio principali officiario in
eius locū: ⁊ isti nō omnino gaudent his quibus gaudet principa
lis officiarus cōstituens. d. l. filius decurio ⁊. l. vicariꝰ. ff. de offi. le
gatio. Quidā vero sunt cōstituti ab vniuersitate, que cōsueuit eli
gere rectorē, seu ab alio cui hoc cōpetit, ⁊ qui in locū mortui recto
ris vel absentis constituit vicarium: ⁊ iste gaudet immunitate ⁊
alijs iuribus quibus ⁊ principalis. Et huiuscemodi fuit ⁊ est in
casu nostro dictus reuereñ. dñs Vicelegatus, qꝛ vt predixi ipse
cēsetur fuisse creatus ⁊ cōstitutus a sanctissimo dño nostro papa
Non est igitur dubiū quin circa collationē ⁊ prouisionē beneficio
rum ecclesiasticorū possit ipse dominus locūtenens quicquid po
test prefatus reueren. do. Legatus. Et hoc etiā clarissime appa
ret ex literis dicte legationis, in quibus dñs noster papa eidem
do. Legato cōcessit potestatē ⁊ facultatē deputandi ac instituen
di ⁊ delegandi aliū in dignitate ecclesiastica constitutū pro execu
tione omniū ⁊ singulorū facultatū quomodolibet eidē do. legato
cōcessarum de quibus libere vti possit. Potuit igitur idem domi
nus Vicelegatus ⁊ locūtenens conferre dictam prepositurā Va
sionensem. Uerum qꝛ collatio dicte prepositure nō facta fuit per
dictū reuerendissimū dominū Legatū, vel prefatum dominum
reuerendissimū dñm vicelegatū ⁊ locūtenentē: sed per reueren
dissimū patrē dñm Petrum de Sarogia ipsius do. locumtenē
tis ⁊ vicelegati vicariū seu locumtenentē, sunt qui pretendūt col
lationē huiusmodi nō valuisse, ⁊ hoc ex defectu facultatis: pro eo
qꝛ vt dicūt dictꝰ do. vicelegatus facere nō potuit vicelegatū aut
5 locūtenentem: per id qđ habetur in. c. clericos. de offic. vica. † ex
quo elicitur ꝙ vicarius vicariū facere nō possit. Sed hoc nō ob
stante dico, sub correctione cuiuslibet alterius domini meliꝰ sen
tiētis, collationē predictā non posse ex hoc capite impugnari: tū
qꝛ esto ꝙ vicarius in iure vicarie aliū vicariū sibi substituere nō
possit, arg. l. necessario. §. penul. ff. de cōmo. ⁊ peri. rei vendi. ⁊. l. si
vsusfructus. ff. de iur. do. Puto tū post Hosti. in. d. c. clericos. qđ
ad tēpus modicū, ⁊ ex causa maxima, dūmodo nō nimis frequen
ter, possit vicarius alium relinquere loco sui: sicut et fit tota die,
sm eū: ar. l. j. respon. i. ibi huius rei fortissimū, de offi. eius cui mā.
est iuris. ⁊. c. peruenit. el. ij. §. j. ver. interim, de appella. Et hoc di
ctū Host. sequitur Jo. de Jmol. in. d. c. clericos, vers. licet autem
in iure vicarie. Cū igitur propter necessariā per certum tempus
futuram absentiā dicti reuerendissi. do. vicelegati ipse locutenē
tem cōstituerit, ⁊ loco sui reliquerit dictum do. de Sarogia, ipse
hoc facere potuit: tū ⁊ qꝛ supposito, citra preiudiciū veritatis, ꝙ
licet dñs vicelegatus hoc facere non potuisset in vim dicte eius
vicarie seu locūtenentie, ipse hoc facere potuisset de consensu di
cti reuerēdissimi dñi Legati, per id qđ no. Host. in. c. j. super ver
6 bo ab eodē, de offic. vicar. in. vj. † vbi voluit ꝙ officialis episcopi
etiā in totum ex causa ad tēpus nō a se ius abdicando, sed in to
tū retinendo possit de cōsensu episcopi vices suas committere, ⁊
ad hoc allegat. d. c. clericos. Quia per hoc qđ ibi dicitur nō per
mittas (dicit Hosti.) se habere ꝙ nō debeat permittere ꝙ temeri
tate propria hoc faciat: sed ex causa hoc permittere potuerit, ar.
c. ad hec. de offi. vica. vt puta (dicit Host.) qꝛ imminet necessaria
7 profectio. l. j. circa prin. ff. de offi. eius cui man. est iuris. † A quo
cunq3 enim edicto causa iusta intelligitur excepta, arg. c. ij. de de
spon. impube. ⁊ hoc sm Host. seruatur de cōsuetudine approba
ta: hoc dictū Host. cōmemorat, ⁊ ipsuz non impugnat: ⁊ ppterea
illud approbare ⁊ sequi videt Jo. And. in. d. c. j. vers. in glo. offi.
⁊c. in nouel. ⁊ Rota decisio. cccxviij. exordiēte, fuit dubitatū vtrū
vicarius epi ⁊c. in fi. ibi teneas ergo opinionē Host. pro quo fa
cit qꝛ licet regulariter delegatꝰ ordinarij inferioris principe nō
possit subdelegare. l. a iudice. C. de iudi. cū multis simi. hoc tū fal
lit qñ hoc faceret de consensu ordinarij, ⁊ sic primi delegātis, per
id qđ no. glo. fi. in. d. c. is cui. de offi. delega. ad qđ arguendo de ar
bitrio ad iudicē inducitur. l. nō distinguemus. §. quesitū. ad fi. ff.
de arbi. ⁊ hoc dictū sequūtur cōiter doc. in. d. l. a iudice. Bar. in. l.
more, col. iiij. vbi etiā Albe. col. vj. ⁊ Raph. Fulg. ff. de iur. om. iu
di. Bar. in. l. solēt. post glo. ibi. ff. eo. ti. Panor. in. c. cū Bertoldꝰ.
de re iudi. Joā. de Jmo. in cle. j. de offi. deleg. vbi etiā dicit ꝙ ista
est cōis opi. quā etiā cōsulendo tenuit Alex. de Jmol. affirmans
ꝙ est cōis, cōsi. clvij. exordiente, Uiso instrumēto donationis ⁊c.
col. iiij. vers. ⁊ similiter dicit Gulielm. de cu. ⁊c. in. ij. vol. Philip. de
Fran. in. c. cū causam. col. ij. ver. his premissis querit primo quid
si ordinarius delegauit ⁊c. vbi etiā dñs Prepositus col. iiij. ver.
circa hanc partē glo. pro cōplemēto ⁊c. de appella. Cū igitur pre
fatus reuerendissimus dñs Legatus in disputatiōe seu creatio
ne dicti reuerendissimi domini vicelegati ⁊ locūtenētis voluerit
⁊ expresse consenserit eidem domino vicedelegato facultatē con
ferendi beneficia quecūq3 secularia ⁊ quorūuis ordinū regularia
in ciuitate ⁊ alijs prouincijs ⁊ dominijs sub dicta eius legatione
Auenionēsi cōprehensis ⁊ designatis, ⁊ hoc in forma amplissima:
⁊ nihilominus eidē domino vicelegato concesserit facultatē pre
missa omnia cōmittendi, ac omnes alias facultates ⁊ dispēsatio
nes, absolutiones, rehabilitationes, gratias, prerogatiuas ⁊ quas
cūq3 literas, iuxta facultatē, autoritatem ⁊ potestatem sibi cōces
sam, dandi, ⁊ cōcedendi: ⁊ generaliter omnia alia ⁊ singula faciē
di, dicēdi, ⁊ gerēdi, ⁊ exercēdi que in premissis aut aliquo premis
sorū necessaria fuerint seu quomodolibet opportuna, que guber
natores ⁊ locūtenētes Auenionēses pro tēpore existētes hacte
nus fecerūt, ⁊ que ipsemet faceret ⁊ facere posset si presens psona
liter interesset, cū simili ac pari ac omnimoda potestate ⁊ autori
tate eidē reuerēdissimo dño Legato a prefato dño nostro papa
⁊ sede apostolica cōcessa ⁊ attributa, etiā si talia forēt que māda
tū exigerent magis speciale: palaz infertur eundem dñm vicele
gatuz potuisse vices suas quittare prefato domino de Sarogia
⁊ illi concedere facultatē conferendi beneficia ecclesiastica que in
vim legationis ⁊ vicelegationis predictarum, vel etiam aliarum
facultatū, conferre poterant vel possent dicti reuerendissimi do
minus Legatus ⁊ vicelegatus. Preterea de consuetudine hac
tenus per tēpora lōgissima in dicta Auenionēsi legatione obser
uata soliti sunt domini gubernatores Auenionēses vicelegati ⁊
locūtenentes deputare vt expediebat, et signanter qñ erant ab

futuri,locũtenentes,et illis cõmittere vices suas:et qui sic deputati cõsueuerũt per omnia expedire ea que pertinebant ad legationẽ etc. Quo fit vt potuerit prefatus dominus Vicelegatus dicto dño de Sarogia cõmittere vices suas:etiã si vel de iure cõmuni vel alias non potuisset. Quia consuetudo in talibus valet,et prebet facultatẽ hoc faciẽdi,per id qđ habetur in.l.cũ pretor.§.j.vẽ. itẽ hi quibus etc.et qđ ibi gl.ff.de iudi.per illũ enim text.probatur valere consuetudinẽ ꝙ quilibet delegatus vel subdelegatus possit subdelegare:et hoc ibi etiã voluit Ange.et sic debet limitari.d.l.a iudice.C.de iudi.et.c.super questionũ.§.si vero.de offi.delega.

8 †Nec mirũ hoc,qꝛ cõsuetudo defert iurisdictionẽ ordinariã priuate persone etiã in his que sunt meri et mixti imperij.c.cũ cõtingat.de fo.cõpe.qđ etiã voluit Philip.de Franc.in.d.c.cum causam,ver.decimo et vltimo queritur,et idez no.ibi dñs Prepo.col.vj.ver.vltimo quero an per consuetudinem etc.fortius ergo põt cõsuetudo ampliare potestatem delegati et subdelegati in subdelegando. Et licet isti loquantur in delegatis et subdelegatis:eadẽ tamen ratio esse videtur in Vicelegatis,vt scz possint et ipsi committere vices suas,signanter quando subest causa necessaria future absentie vel alia legitima:ergo vtrobiqꝫ debet valere cõsuetudo.arg.l.illud.cũ suis si.ff.ad legẽ aquil. Et huic dicto videtur bene adaptari id qđ no.Host.et Jo.And.in.d.c.clericos.de offi.vica.qui dicũt ꝙ hoc casu possit vicarius alteri cõmittere vices suas,et in suũ locũ subrogare,et loco sui relinquere:sicut etiam ꝑ eos fit tota die. Ex quibus omnibus cõcludo,sub correctione vt predixi cuiuslibet domini melius sentientis,ꝙ collatio predicte prepositure ecclesie Vasioneñ.facta per dictuz dominũ de Sarogia impugnari non possit ex defectu facultatis ipsius do.de Sarogia quasi scilicet eidem vices suas cõmittere non potuerit dictus dominus Vicelegatus. ¶ Nec etiam videtur collatio huiusmodi posse impugnari ex eo capite,quo pretenditur venerabilem quondam viruz dominũ Michaelem Francisci vltimum Prepositum,et per cuius obitum vacauit dicta prepositura,fuisse familiarem sancte memorie domini Sixti pape quarti:et ꝙ tẽpore familiaritatis huiusmodi obtinuerit dictam preposituram et ꝙ propterea per regulã cancellarie esset dicta prepositura etiã ex capite familiaritatis reseruata dispositioni dicti domini nostri pape sedis apostolice. Quoniam respondeo ꝙ etiaz si hoc esset verũ:potuit nihilominus prefatus reuerendissimus do. Legatus dictã prepositurã conferre,et consequenter prefati do. Vicelegatus et de Sarogia:qꝛ eidem reuerendissimo do. Legato cõcessa est facultas conferendi beneficia superius mentionata etiã dispositioni sedis apostolice et domini nostri pape ex quauis causa etiã ratione persone illa obtinentis vel qualitatis ipsorũ beneficiorum,aut alias quomodolibet reseruata vel affecta. Esto igiť ꝙ ratione familiaritatis,et sic ratione persone dicti quondaz do. Fran.dictã prepositurã tẽpore asserte familiaritatis obtinentis fuisset reseruata:potuit nihilominus per dictũ reuerendissimuz

9 dñm Legatũ et alios cõferri:† et ad hoc facit dictio quauis, que est dictio ampliatiua ele.j.in verbo quauis alia, vbi Jo.de Jmo. de re iudi.gl.in cle.ne Romani.§.nouissime,in verbo quouis mõ de elec.et in cle.si summus põtifex,in verbo alio quouis modo,de sentẽ.excõ. Etiã facit dictio quomodolibet,que vt dicit Archi.et post eũ Jo.And.in.c.indẽnitatibus,de ele.in.vj.est distributiua modorũ:et exponitur id est quocũqꝫ vel quolibet modo. Ex quauis ergo causa etiã si ratione persone etc.et quocũqꝫ modo sint beneficia reseruata dispositioni dñi nostri,aut sedis apostolice, illa conferri pñt per dictos reuerẽdissimũ dominũ Legatũ et alios, exceptis dũtaxat tribus casibus in dicta facultate reseruatis,et superius mentionatis:qui propterea cõfirmãt regulã,in qua nõ simpliciter aut dũtaxat facta est mentio de beneficijs reseruatis dispositioni sedis apostolice etc.et affectis:sed dictũ est ex quauis causa etiã ratione persone obtinentis,et qualitatis beneficiorum; insuper et est subiunctũ vniuersale distributiuum quomodolibet. Quo fit vt nõ videatur esse dubiũ quin data fuerit facultas etiaz

10 cõferendi beneficia familiariũ:† quia verba predicta,et signãter verbũ quomodolibet,omnia cõprehendunt:maxime cũ sequatur exceptio triũ duntaxat casuum:que huius nature est vt declaret regulam,et illam firmet in casibus non exceptis. Primũ probatur in.l.iulianus.ff.de lega.iij.l.a procuratore.C.manda.et.c.solite,cũ suis simi.de maiori.et obed. Secundũ probatur in.l.nam qđ liquide.ff.de pecu.lega.l.quesitũ.§.idem respondit.ff.de fund.instru.et auť.de non alie.§.vt autẽ,colla.ij. Ad qđ facit.l.ij.ff.de regu.iur.l.in his.et qđ ibi gloss.ff.de legi.et.c.dominus.xxij.q.viij.et qđ no.Dy.in rub.de reg.iur.in.vj. Et per hec patet ꝙ eidem do. Perdinelli nõ obstaret si forte opponeretur ꝙ licet exceptio firmet regulam in casibus non exceptis:illaz tamen nõ ampliat vt sub illã veniant que sui natura non veniunt.l.generali.§.vxori,et qđ ibi Bart.ff.de vsufruc.lega.et.l.lucius.§.pluribus,et quod ibi Bar.ff.ad trebel.et qđ not.idẽ Bar.in.l.j.ad fi.ff.de regu.iu.quoniam respondeo ꝙ vt predixi non videtur esse dubium quin illa verba ex quauis causa etiam si ratione persone etc.vel qualitatis beneficiorũ aut alias quomodolibet etiam cum decreto irritante generaliter vel specialiter,sui natura includãt omnẽ modũ reseruationis:ita vt opus non existat vt casus excepti ampliẽt regulam ad non comprehensa sub ea:qꝛ omnia videbantur cõprehendi:et sic nõ procedit oppositio,que procedit solũ eo casu quo non omnia veniũt ex sui natura sub regula. Preterea cũ facultas data dicto reuerẽdissimo do. Legato fuerit eidẽ proprio motu concessa,nulli dubiũ esse debet quin debeat latissime iterpretari:quatenus cõcernit preiudiciũ dñi nostri cõcedentis.l.fi.ff.de consti.et c.cũ olim.de verb.signi.et qđ ibi glo.et doc.et.c.cũ dilecti,vbi ꝑ Jn-

11 noc.et alios de dona.† Ad qđ facit qꝛ principis liberalitas freno nõ subest:nec debet coerceri.l.pe.C.de dona.inter vir.et vxo.l.sancimus.§.exceptis.C.de dona.et text.multũ egregius in.l.fi.circa mediũ.C.de prepo.agen.in reb.li.xij.vbi dicitur absurdũ et temerariũ fore per astutã interpretationẽ velle beneficia principum recludere ad strictã interpretationẽ. Preterea et vbi in aliquo cõcerneret preiudiciũ tertij:illa tamen postquã cõcessa est proprio motu nõ deberet restringi,sed interpretari prout verba sonãt,ꝑ ea que not.Host.Joã.And.in nouel.do.Cardi.Florẽ.Anto.de but.et Panor.in.c.ij.de immu.eccle. Ex quibus cõcludo ꝙ vt predixi,collatio predicta nõ possit aut debeat impugnari ex capite familiaritatis:et si contrariũ pretendãt aduersarij dicti do. Perdinelli,ipsi debent hoc probare,attentis verbis dicte facultatis, oĩa beneficia etiã dispositiõi sedis apostolice et prefati dñi nostri pape reseruata comprehendentis:et ex quibus videtur esse fundata intẽtio dicti do. Perdinelli,ar.eorũ que dici solẽt de eo qui habet regulã iuris pro se,scilicet ꝙ habebit fundatã intentionẽ: adeo ꝙ dicens aliquẽ casum esse ab hac regula exceptũ tenetur illum probare,vt no.glo.in rub.de reg.iur.circa fi.ver.et potior est eius causa:pro quo facit regula.j.in.vj.qđ etiã voluit ibi Dy.et facit.l.in exceptionibus.ff.de probationibus,et qđ no.Bald.in.c.j. col.ij.vel circa:ibi:qꝛ est inherendũ regule qua posita si non probatur cõtrariũ etc.de alie.iudi.mutan.cau.fac.et qđ no.glo.et doct. in cle.fi.de rescrip. Dictis igitur aduersarijs prefati do. Perdinelli incumbit onus probandi,ꝙ sub facultate predicta non comprehendantur etiaz beneficia reseruata ex capite familiaritatis. Et si forte aduersus intentionẽ do. Perdinelli opponatur,ꝙ cũ in dicta prepositura cõcurrerent due reseruationes:vna scilicet pro eo quia in ecclesia cathedrali est prima dignitas post pontificalem:et alia pro eo quia dictus quondam do. Francisci vltimus Prepositus et possessor illam obtinuit tempore dicte pretense familiaritatis,illa cõferri non potuit per dictum reuerendissimũ do. Legatũ:et consequenter nec per dictos do. Vicelegatum, aut eius locũtenentẽ seu subrogatũ:per id qđ scripsit domi.egidius belleme.decisio. Rote.ccccxxv.exordien.si papa etc.vbi voluit idẽ do. Egidius ꝙ si papa det nuntio apostolico potestatẽ cõferẽdi xx.beneficia etiam sedi apostolice reseruata,non poterit cõferre beneficia reseruata duplici reseruatione. Pro cuius dicto facit l.vim passam.§.prescriptione.de adul.et qđ cõmuniter not.doct. in.l.ij.in prin.ff.de verb.obli. Respõdeo et dico ꝙ istud nõ obstat: qꝛ licet idem do. Egidius hoc senserit:ipse tamen nõ fuit exauditus:sed fuit per Rotam cõtrarium decisum:vt etiã asserit,et merito:quia talis facultas videtur late interpretanda:et non est ita ambitiosa sicut gratia impetrantis:maxime quando fieret motu proprio:vt in casu nostro,vt predixi. Et facit qđ in simili dicitur de facultate dispensandi,que large interpretatur,secundũ Joã. And.et alios in.c.fi.de simo.et qđ no.do.Feli.in.c.postulasti.colũ. vj.ver.et si diceretur ꝙ pro dicta opinione etc.col.xiiij.ver.limita quarto,de rescrip.et in.c.in nostra.col.xj.ver.sextũ correlariũ etc. de rescrip.facit etiam quedam not.glo.in.c.dudum.de preben.in vj.probans ꝙ in potestate data super conferendis beneficijs fiat lata interpretatio contra concedentem. Ceterum nec intentioni dicti do. Perdinelli obstetit seu obstat pretensa familiaritas reuerendissimi domini Saleoti cardinalis et vicecancellarij. Tum qꝛ si eidem vt predixi,nõ obstet asserta familiaritas prefati quõdam do. Sixti:multominus eidem obstare debet pretensa familiaritas dicti domini vicecancellarij. Tum et quia nec cõstat nec constabit ꝙ dictus quõdam do. Francisci fuerit familiaris eiusdem domini Saleoti post promotionem ad cardinalatuz,maxime post habita et per eum recepta insignia cardinalatus.

¶ Argumentum.

¶ Si quis predia recuperauerit,que cũ illa in feudũ francũ prius accepisset,alijs in emphyteusim postea concesserat,atqꝫ ideo seruilia fecerat,pristine libertati reposuit. V.F.

1 ☞ Onus alicuius rei ipsam rem cõcomitatur:nec perit priuilegio

legio noui possessoris.

2 Clericus succedens laico in iure patronatus vtetur priuilegio clericorum.

¶De iure emphy. Consi.cxviij.

Ponitur in facto, ꝙ dudum fuit in humanis ⁊ honorabilis quondã vir Gulielmus raymundi loci de Cãtamerulis, ⁊ ꝙ tam ipse q̃ sui predecessores, a quibus causaȝ habuerat, tenuerunt ⁊ possederũt de ⁊ sub feudo frãco, nobili ⁊ antiquo magnificorũ dominorũ Baronũ Greyulani qui fuerũt pro tempore, multa ⁊ varia predia in dicto loco de Cãtamerulis ⁊ eius territorio: quodq; idem nobilis Gulielmus successu temporis multa ex prediis ⁊ possessionibus huiusmodi dedit ⁊ cõcessit ad nouum accapitum ⁊ in emphyteusim perpetuam pluribus ⁊ diuersis personis eiusdem loci, qui predia ⁊ possessiones huiusmodi tenuerunt ⁊ possederunt iure emphyteutico, et sub directo dominio dicti nobilis Gulielmi, ⁊ deinde post eius mortem ⁊ decessum sub dominio directo nobilium Pontij Raymundi dicti quondam Gulielmi filij ⁊ vniuersalis heredis, qui postea sub dominio nobilis Petri filij dicti Pontij: ⁊ tam ipsi ꝙ dicti quondam nobilis Gulielmi vniuersalis heredis: qui emphyteute ⁊ tenementarij pro prediis ⁊ possessionibus predictis contribuerunt ⁊ contribuere cõsueuerunt cum aliis hominibus dici locti in subsidiis ⁊ oneribus ruralibus. Est veruȝ ꝙ successu temporis aliquis ex predictis emphyteutis ⁊ tenemẽtariis bonorum ⁊ possessionum predictarum aliquas ex his vendere aut alienare ⁊ in alios transferre voluerũt quas dictus nobilis Petrus illarum dominus directus iure prelatiõis retinuit, ⁊ eas postea tenuit ⁊ possedit, tenetq; ⁊ possidet. Preterea etiam ponitur et supponitur in facto ꝙ nobiles dicti loci viuentes nobiliter nihil solent contribuere pro eorum prediis ⁊ possessionib⁹ in supportatione aut solutione subsidiorum ⁊ onerum dicti loci: sed fuerunt ⁊ esse consueuerunt liberi ⁊ immunes a solutione ⁊ contributione huiusmodi ꝙ dictus quondam nobilis Gulielmus ante cõcessionem seu concessiones ad nouum accapitũ ⁊ in emphyteusim perpetuã factas de predictis possessionibus ⁊ prediis superius mẽtionatis nihil contribuebat aut soluebat in predicti subsidiis et oneribus. Quibus non obstantibus syndici ⁊ procuratores dicti loci nũc nituntur ⁊ satagunt eundem nobilem Petrum molestare ⁊ compellere ad solutionem ⁊ contributionem faciendã cuȝ eisdẽ in̄r pro subsidiis ⁊ oneribus antedictis: ⁊ signanter in quodam subsidio, in quo homines rurales tenẽtur magnifico do. predicte Baronie ⁊ ipsius loci de Cantamerulis, dum ⁊ quando idẽ do. matrimonio collocat filias suas, aut ipsarum alteram, in quo subsidio nec ipse aut p̄decessores sui, ⁊ maxime ante dictas cõcessiones, nec alij nobiles vnquam contribuerunt. Quesitũ est quid iuris. ¶Ad quod respondeo breuiter ⁊ succincte ꝙ licet prima facie alicui videri posset ꝙ dictus nobilis Petrus contribuere teneatur in dicto subsidio, ⁊ aliis pro dictis possessionibus ⁊ prediis sic per eũ acquisitis, pro eo q̄ ante acquisitionẽ per eũ de eis factam illi tenementarij ⁊ emphyteute pro bonis huiusmodi in
1 subsidiis ⁊ oneribus predictis contribuebant: pro eo † q̄ onus concomitatur rem nec perit priuilegio noui possessoris. l. j. C. de p̄diis ⁊ omnib. reb. nauic. li. x. ⁊ l. fi. cũ suis si. C. de anno ⁊ tribu. li. x. Et inducitur ⁊ allegatur. d. l. j. per aliquos in argumentuȝ ꝙ si bona priuatorum perueniant ad principem ex causa confiscationis, vel ex alia causa, vtpote commissi, ꝙ ipse teneatur soluere collectas ⁊ alia onera pro quantitate illorũ bonorũ. Pro quo etiã facit. l. diuina dom⁹. C. de exac. tribu. li. x. Et hoc ne alij grauẽtur: q̄ leuius portatur onus quod a pluribus agnoscitur. Ego tamen premissis nõ obstantibus dico ⁊ respondeo ꝙ dictus nobilis Petrus non tenetur aliquid soluere aut contribuere in dictis subsidiis ⁊ oneribus ruralibus pro bonis ⁊ possessionib⁹ premẽtionatis: ⁊ ꝙ syndici ⁊ procuratores predicti non possunt ab eo petere ꝙ pro solutione predicti subsidij debiti ad causam dotatiõis ⁊c. aliquid soluat pro dictis bonis. Cum enim ante dictas concessiones ad nouum accapitum ⁊ in emphyteusim perpetuam dictus quondam nobilis Guliel. illas tenens ⁊ possidẽs sub feudo Frãco nobili ⁊ antiquo dicti do. Greyulani ⁊ de Cantamerulis nihil pro illis cõtribuerit in huiusmodi oneribus: ⁊ aliqua ex istis bonis redierint ad dictũ nobilem Petrũ iure prelationis vt dictũ est, illa censentur ⁊ cẽseri debent rediisse ⁊ reuersa esse ad suã pristinam libertatem seu immunitatem pro eo q̄ res de facili reuertitur ad suã naturã. l. si vnus. §. qd̄ in specie. ff. de pac. l. attillicinus. ff. de serui. rusti. pred. sicut enim seruitus reuertit̄ ad suũ pristinũ: sic eodeȝ modo libertas seu immunitas etiã reuertitur vt contrariorum eadem sit disciplina. l. fi. ff. de lega. iij. Preterea res debet considerari secundum conditionẽ persone. l. j. C. de impo. lucra. descript. lib. x. Cum ergo nec dictus do. Petr. nec eius predecessores, aut alij nobiles contribuere consueuerint in predictis oneribus, infertur ꝙ nec pro dictis bonis idem no. Pe. contribuere debeat: q̃uis pro eis contribuere consueuissent emphyteute ⁊ tenementarij predictorum bonorum, vt sic conditionetur res ẽm conditionem persone. Preterea si pro eo quia bona predicta peruenerunt ad emphyteutas ⁊ tenemẽtarios rurales illa fuerint facta contribuibilia: ⁊ talia pro quibus oportuit dictos emphyteutas cõtribuere in dictis oneribus: rationabile est ⁊ iuridicum ꝙ pro eo quia redierunt ad personam liberam ⁊ immunem ab eisdem oneribus, insuper ⁊ ad dominum directum, ꝙ illa desierint esse contribuibilia, arg. l. j. ff. qd̄ quisq; iur. ⁊ pro hoc fa-
2 cit. c. j. de iure patro. in. vj. vbi patet † ꝙ clericus succedens laico in iure patro. vtitur priuilegio clericorum: facit etiam q̄ rei emphyteuticarie conceditur priuilegium immunitatis propter dominũ. l. euidenter. C. de excu. mu. lib. x. ⁊ l. j. de priuile. do. Augus. lib. xj. Et pro hac parte dicit Beren. de secu. eximius legũ doctor se alias consuluisse ⁊ obtinuisse, prout refert Jaco. Rebuf. in. d. l. j. C. de predi. ⁊ aliis re. nauicula. qui hanc parteȝ sequitur. Et idẽ voluit Pet. de Anch. in suo trac. mune. char. lvj. col. iij. ver. Sed ponamus ꝙ bona militis vel priuilegiati peruenerint ad rusticum ⁊ postea redierint ad militem. Ad iura vero et superius in contrarium allegata, ⁊ alia que pro dictis syndicis ⁊ procuratoribus, ⁊ cõtra dictum nobilem Petrum fortasse allegari possent respondetur, ꝙ illa loquuntur vel de rebus que semper fuerunt oneri vel tallie alligate, cuiusmodi non fuerũt predicta bona: vel vel loquuntur in munere reali ⁊ ordinario, cuiusmodi nõ est predictum subsidium: sed est munus quod personis imponitur, ⁊ est extraordinarium: vt verbi gratia, quod non soluitur annis singulis, sed casu adueniente. Concludo igitur ⁊c.

¶Argumentum.

¶Compendiose reciproca admixta, ⁊ facta duobus pupillis et tertio maiori, quoad pupillo cõtinet pupillarem: que matreȝ excludit etiam a legitima. A. F.

1 ¶Substitutio vulgaris per aditionem hereditatis expirat.
2 Substitutio simplex breuiloqua admixta compendiose continet non solum directas substitutiones: sed etiam fideicommissarias, ⁊ numero. 5.
3 Legitima diuersimode venit consideranda.
4 Mulier transiens ad secunda vota qualiter succedat liberis, et in quota.
6 Fideicommissaria substitutio grauamen continet.
7 Substitutio reciproca potest continere octo substitutiones.
8 Volantas testatoris substituentis qualiter probari possit.
9 Pater substituens pupillariter eius filio aut filie impuberi an possit priuare matrem legitima alias sibi debita in bonis eiusdẽ impuberis.

¶De impube. Consil.cxix.

Pro faciliore solutione eorũ: de quibus queritur parte Joãne magistri, filie quõdã naturalis ⁊ legitime honorabilis quõdã viri Claudij magistri, ciuis ⁊ mercatoris Lugdũ. in casu parte eiusdẽ Joãne mihi exhibito: exordicte, Feu Claude le maistre en son viuãt marchãt ⁊ citoyẽ de Lion ⁊c. hoc est olim Claudius magistri dũ viueret mercator ⁊ ciuis Lugdunẽsis ⁊c. premitto ꝙ dictus quondã Claudius in suo vltimo ⁊ nũcupatiuo testamẽto vltra ⁊ preter heredũ institutiones factas de Huberto magistri eius fratre: Ludouica magistri eius filia naturali ⁊ legitima, ⁊ p̃fata Joãna in vtero matris p̄ tẽpore existẽte idẽ Claudius fecit substitutiões que ibi describũtur. sunt due substitutiones expresse, scȝ pupillaris ⁊ fideicommissaria propter disiunctionẽ ⁊ alternationẽ tẽporũ: pro eo q̄ dictum est, En leage de pupillarite ou en autre aage: hoc est, in pupillari etate aut alia, ẽm glo. que hoc no. in. l. precibus, sup verbo fideicõmissi, circa fi. ibi, si vero dicat ⁊c. C. de impu. ⁊ al. sub. q̃ glo. reputatur singularis, ⁊ ab oĩbus approbatur ibi. Et pro ea facit tex. in. l. si frater. C. de fideic. Jllã etiã reputat singularẽ Alex. de Jmo. in. l. centurio, col. xlj. ff. de vul. ⁊ pu. Quo fit vt si p̃fata Ludo. ab humanis ⁊ adhuc impubes sine liberis decessisset, supstite dicto Hub. primo loco substituto, ipse Huber. eidẽ successisset in vim pupillaris, ⁊ ad eũ peruenissent oĩa eius bona: ⁊ nõ solũ ea q̃ fuerãt dicti quondã Claudij testatoris, sed etiã alia si que habuisset, exclusa do. Claudia matre. l. sed ⁊ si plures. §. ad substitutos. ff. de vulga. ⁊ pupil. ⁊. c. si pater. de testa. in. vj. ⁊ de hoc non est dubiũ. ¶Secunda vero substitutio contenta in ver. Pareilllemẽt

sil aduient ⁊ soit vray ⁊c. hoc est, pariter si contingat ⁊ verum sit
⁊c. que fuit facta dicto Huberto de dicta Ludouica, fuit compē-
diosa facta per verbum cōmune substituit, cum verbo importā-
te tractum temporis: que comprehendebat duas substitutiones,
scilicet vulgarem ⁊ fideicommissariam: de fideicommissaria non
est difficultas: prout colligitur ex his que habentur in. d. l. preci-
bus. C. de impube. ⁊ alijs substi. ⁊ in allegata. l. centurio. de vulga
ri etiam non est dubium: hoc enim voluit Bart. ⁊ sequuntur do-
1 cto. in. d. l. centurio. ⁊. d. l. precibus. † Sed quia dictus Hubertus
post mortem testatoris adiuit hereditatem, dicta vulgaris expi-
rauit. l. post aditam. C. de impu. ⁊ alijs substitu. d. l. precibus: de fi
deicommissaria vero dico q illa remansit: propter quam p mor-
tem dicti Huberti fuit locus substitutioni in personis supersti-
tum. Uerum quia de hac nihil queritur: nihil vlterius dicam: et
q nihil dixissem de pmissis, nisi substitutio tertio loco facta esset
2 relata ad dictas precedētes substitutiōes. ¶ † Tertia vero sub-
stitutio prima facie videt fuisse reciproca, seu breuiloqua admix-
ta compendiose: propter illa verba, si ⁊ en cas que les precedens
nayent enfans: hoc est, si ⁊ casu quo predicti careant liberis: ra-
tione cuius admixtionis comprehendit non solum directas sub-
stitutiones, quas solas simplex breuiloqua solet continere, iuxta
doc. quam ponit Barto. ⁊ alij in. l. lucius. ff. de vulga. ⁊ pupil. pro
quo facit. l. ij. ⁊ quod ibi doct. C. de impu. ⁊ alijs substit. sed etiam
fideicommissarias post aditam hereditatem: per id quod voluit
Bart. in. d. l. lucius. in. iij. ⁊ melius in pen. q. ⁊ in. l. si arrogator. in
repetitione, in colū. vlti. ff. de adopt. in. d. l. centurio. in illa. q. qua
querit an compendiosa substitutio contineat vulgarem, iunctis
his que ibi tangit in ver. sequen. de quo Cy. Sul. de cu. ⁊ alij mul-
ti in. d. l. precibus in materia reciproce, Ray. Nicola. de Neapo. ⁊
Bald. in. l. iam hoc iure. §. fina. ff. de vulga. ⁊ pupilla. Bal. in. l. in
testamento, in. iij. q. vbi etiam Alexan. de Imol. ⁊ alij. C. de testa.
mili. Alex. de Imol. ⁊ moder. in. d. l. ij. C. de impu. ⁊ alijs substitu.
quo fit vt dubium non sit quin in vim huiuscemodi substitutiōis
possit prefata Joanna superstes petere illā portionez seu tertiā
partem bonorum que ad eā peruenerāt de bonis paternis: q̄uis
in ista via possent de vniuersali fideicommisso detrahi due quar
te, scilicet legitima ⁊ trebellianica: iuxta doctrinam quam ponit
glo. Bar. Angel. ⁊ doc. in. l. papinianus. §. meminisse. ff. de inoffi.
testa. glo. Bar. Bal. Philip. de cor. ⁊ alij in. l. q̄ q̄. C. ad legē falc.
Multas remissiones ponit do. Jas. in aut. res que. colū. iij. C. cō.
de lega. ⁊ iste due quarte deberēt diuidi equis portionibus inter
dictaz do. Clau. matrē dictarum Ludo. ⁊ Joanne, ⁊ ipsam Joā-
nam sororem vtrinque coniunctam dicte quondā Ludouice, aut.
3 defuncto. C. ad tertul. ⁊ in corpore vnde sumitur. † Et si queratur
quanta fuerit legitima dicte quondā Ludouice, dico q cū dicto
testatori superfuerint due filie, legitima ambarum fuit triēs, seu
tertia pars bonorū eiusdem testatoris: illorum scilicet que super
fuerunt deducto ere alieno ⁊ funeris impensa, auth. de trien. ⁊ se
mis. §. j. colla. iij. ⁊ transumptiue in auth. nouissima. C. de inoffic.
testa. iuncta. d. l. papinianus. §. quarta autē. Et sic legitima pre-
dicte Ludouice ascendebat ad duas vncias predictorum bono-
rum, que sunt dimidia pars trientis: que isto casu primo debe-
rent detrahi de dicta hereditaria portione prefate Ludouice, et
pro trebellianica detraheretur quarta pars residui: iuxta theo-
ricam quam ponit glo. in. c. Raynaldus. super verbo licet totas,
de testa. Bal. in. l. scimus, in fin. princi. C. de inoffi. testa. Joan. de
Imol. in. l. coheredi. §. cū filie. ff. de vulga. ⁊ pupil. ⁊ alij in alijs lo
cis. Et sic si ista via assumeretur, facta debita calculatione, de-
berent de portione hereditaria predicte Ludouice, que ascende-
bat ad quatuor vncias, restitui dicte Joanne in vim dicte fidei-
commissarie substitutionis vna vncia et tres quartoni alterius:
alie vero due vncie ⁊ quarta pars alterius deberēt equis parti-
bus diuidi inter dictas matrem ⁊ filiam. Et hec essent vera nisi
4 ipsa do. Clau. conuolasset ad secunda vota: † sed quia secundo nu
psit, ipsa non posset succedere in proprietate: sed solum haberet
vsumfructum dimidie partis dictarum duaruz vnciarum ⁊ triū
quaternorum, aut. ex testamento. C. de secun. nup. ⁊ in corpore vn
de sumitur: quo vero ad alia bona aliunde peruenta ad dictam
quondam Clau. si que fuissent, ⁊ que non veniunt in substitutiōe
fideicommissaria, in. d. l. coheredi. §. cum filie, succederet isto casu
⁊ pleno iure: hoc est ⁊ quoad proprietatem, ⁊ quoad vsumfructuz
causalem. d. aut. defuncto. C. ad tertul. ⁊. d. aut. ex testamento: que
quoad hoc nihil immutat aut corrigit. Sed remanet difficultas
an dicta substitutio, de qua in ver. Sous la force ⁊ vertu de sem-
blable substitution ⁊c. hoc est, sub robore ⁊ viribus ⁊ similis substi-
tutionis ⁊c. contineat non solum vulgares et fideicommissarias
substitutiones: sed etiam pupillares in personis dictarum Lu-
douice ⁊ Joanne: quarum prima erat impubes tempore testamē-
ti: alia vero erat in vtero matris: ⁊ quibus testator potuit pupil-
lariter substituere. l. ij. cum suis simili. ff. de vulga. ⁊ pupil. Et de
hoc non est dubiū: sed dubiū facit admixtio persone dicti Hube.
non solum maioris. xiiij. an. sed etiam extranei: ⁊ cui testator non
potuit pupillariter substituere: an scilicet propter hoc cessauerit
⁊ cesset substitutio pupillaris, etiam quoad dictas Ludouicaz ⁊
Joannam: ita q nec dictus Huber. potuerit eisdem, aut vna al-
teri succedere in vim pupillaris substitutionis casu adueniente.
Super quo dico q si predicta substitutio fuisset simplex recipro-
ca, ⁊ non esset relata ad precedentes substitutiones, non esset du-
bium q propter personarum disparitatem non cōprehenderen-
tur pupillares. d. l. iam hoc iure. §. j. ⁊. l. in testamento. C. de testa.
mili. Sed videtur q propter admixtionē compendiose substitu-
tionis, insuper ⁊ propter relationem ad dictas precedentes sub-
stitutiones, dicta tertia substitutio comprehenderit etiam pupil
lares in personis dictarum Ludouice ⁊ Joanne, nō obstante pre
dicta disparitate. Et primo quidem pro hoc, q ratiōe admixtio-
5 nis compēdiose substitutionis contineat pupillares, induco, † q
licet substitutio reciproca ⁊ simplex non contineat fideicommis-
sarias substitutiones: vt voluit Bar. in. d. l. lucius. q. pe. ⁊ tā ipse
q̄ alij in locis superius allegatis. tamen quādo reciproce substi-
tutioni admiscetur compendiosa substitutio, illa tunc comprehē-
dit etiaz fideicommissarias. d. l. precibus, ⁊. c. raynutius. de testa.
pro quo etiā superius multa induxi. Si ergo ratione admixtio-
nis huiusmodi reciproca contineat fideicommissarias, etiam in
persona impuberis, que nō fauorem, sed grauamē inducit, ⁊ gra-
uamen dicitur ita vt filio impuberi non possit per fideicōmissum
seu fideicommissariam substitutionem substitui in legitima: sed
pupillariter hoc fieri potest, qr illa est fauor: pro quibus induco
l. quoniam in prioribus, iuncta. l. ex tribus, ⁊ qd vtrobique no. glo.
C. de inoffi. testa. multo fortius, aut saltem non minus debet reci-
proca admixta compendiose continere pupillarem substitutio-
nem quoad pupillos seu impuberes, etiaz data disparitate: quia
vt dixi pupillaris continet fauorem: ⁊ ideo videtur q dispositio
6 debet ampliari, regula Odia. de regu. iur. in. vj. † Et fideicōmis-
saria substitutio grauamen cōtinet: ⁊ ideo debet restringi, illa re-
gula Odia. ⁊. l. cum quidā. ff. de libe. ⁊ posthu. ⁊ hoc voluit Paul.
de cast. in. d. l. in testamento. C. de testa. mili. vbi etiam dicit se de
hoc habuisse magnam ⁊ longam contentionem cum do. Joan. de
Imol. dicente contrarium, scilicet q substitutio reciproca etiam
mixta cum compendiosa non contineret pupillarez. Uerū q̄uis
Paul. de cast. non videatur moueri sine ratione: qr tamen Jo. de
Imol. tenuit contrariū, quē sequitur Alex. de Imol. in. d. l. in te-
stamēto, col. pe. ver. Puto certe saniorē fuisse opi. do. Jo. ⁊c. vbi
etiā do. Jas. may. col. iij. ver. nota ex prima parte huius. l. ⁊ Bar-
tho. Soci. consi. ccxc. exordiente, Qm̄ presens consultatio ⁊c. col.
j. ver. quibus non obstat vnum qd est actū per prefatum consulē-
tem, in. ij. parte, ⁊ alij quos refert do. Jas. in loco proxime allega-
to, ego non firmo pedem super isto fundamento: sed puto sub cor
rectione cuiuslibet alterius melius sentientis, q ratione relatio
nis, quam habet dicta tertia substitutio ad precedentes substitu
tiones de quibus superius dixi, illa continuerit ⁊ contineat etiā
pupillarem in personis dictarum Ludouice ⁊ Joanne: quia vt
predixi in prima substitutione fuit dictus Hubertus pupillari-
ter ⁊ per fideicommissum substitutus dicte quondam Ludouice
⁊ in secūda fuit ipsa Ludo. compendiose eidem Huber. substitu-
ta: ⁊ que substitutio compendiosa comprehendebat vulgarem et
fideicommissariam. Quo fit vt cū in. d. tertia substitutiōe dictus
testator dixerit, Sous la force ⁊ vertu de semblable substitution
escheable par pareille condition an dernier viuant si ⁊ en cas que
les precedens nayent enfans naturelz et legitimes cōme dict est
cy dessus: hoc est, sub robore ⁊ viribus similis substitutiōis cōtin
gentis per parem conditionem in superuiuente si ⁊ casu quo pre-
cedentes careant liberis naturalibus ⁊ legitimis vt supra dictuz
est censeatur idem testator repetijsse substitutiones per eum fa-
ctas in precedentibus: compendiosam scilicet in personam dicti
Uber. ac pupillares ⁊ fideicommissarias in personis predictarū
Ludo. ⁊ Joāne: ⁊ q voluerit q Huberto predecedēti succederēt
superstites, aut superstes in vim vulgaris, si ante aditam heredi
tatem ab humanis decederet: vel in vim fideicommissarie substi
tutionis, si post aditionem illius: ⁊ q idē Huber. vel solus si solus
superesset, vel cum alia filia superstite, vel sola filia superstes suc
cederet primo decedenti, si in pupillari etate decederet: et hoc in
vim pupillaris substitutiōis, post vero in vim fideicommissarie.
Quia attentis tenoribus literarū dictarū duarū primarū substi
tutionū, ⁊ relatione dicte tertie substitutionis, de qua supra, per-
inde vr acsi ille prime substitutiōes fuissent in hac tertia expres-
se ⁊ ad verbū descripte, argu. l. asse toto, ⁊ qd ibi doc. ff. de heredi.
insti. ⁊. l. si ita scripsero. ff. de condi. ⁊ demō. Si enim idem testator
non solū per fideicommissum, sed etiam pupillariter substituerit
prefate Ludo. iam nate dictū Huber. suijpsius testatoris fratrē
nō est sine ratiōe si dicamus q per verba predicta etiā eū pupil-
lariter

lariter substituerit predicte Joāne posthume: ⁊ multo minꝰ erit
sine rōne si dicamꝰ dictas Lud. ⁊ posthumā testatoris filias fuis
se sibijnuicē pupillariter substitutas: ⁊ hoc ꝓpter volūtatē testa
toris, que colligit̃ ex dictis verbis q̄ multū attendēda est in di
spositione ⁊ maxime vltime volūtatis. l. si seruus pluriū. §. fi. ⁊ ꝙ
ibi scribētes. ff. de leg. j. l. nō aliter. ff. de leg. iij. ⁊ l. in cōditionibꝰ
primū locū. ff. de condi. ⁊ demon. Pro quo facit id quod fuit de
mente Bar. in. d. l. lucius. ff. de vulg. ⁊ pup. dū voluit ꝙ si aliter
7 non appareat de mente testatoris, † quāuis substitutio recipro
ca posint ɔtinere octo substitutiones, scʒ duas vulgares, duas
pupillares, duas fideicōmissarias, ⁊ duas exēplarias nō tū pōt
continere tres quinqꝫ, vel septem: ⁊ sic substitutiones imparis
numeri: ⁊ sic ꝙ qū fit cōpendiosa non vult Bar. ꝙ in persona
8 vniꝰ cōtineat pupillarē, ⁊ nō in persona alteriꝰ. † In qbus ver
bis aduertēdū est ꝙ Bar. prudēter ⁊ sciēter loquit̃, qū scʒ aliter
nō appareat de mēte testatoris: de qua dico in casu occurrēti ap
parere ꝓpter dictā relationē: q̄ videtur sufficere ad ꝓbationē
volūtatis, cuiꝰ ꝓbatio sufficit ad ostēdendū ꝙ substitutio reci
proca cōtineat pupillarē substitutionē, etiā data disparitate ꝑ
sonarū. d. l. in testamēto: vbi etiā ꝑ doc. Sed forte opponet̃ de eo
ꝙ voluit Richar. de sali. in quodā suo cōsi. exordiē. Quidā testa
tor habēs tres filios ⁊c. vbi cōsuluit ꝙ si testator habens tres fi
lios duos scʒ impuberes, ⁊ vnū puberē, eos heredes instituat: ⁊
postea dicat, si qs eorū in pupillari etate vel postea qn̄cūqꝫ decel
serit alios sup̄stites substituo: ꝙ tū in nulliꝰ ꝑsona cōprehendet̃
pupillaris substitutio: ꝑ eo q2 nō pōt oībꝰ cōuenire, ꝗuis fece
rit mētionē de etate pupillari: ⁊ mouet̃ pluribꝰ fundamētis: sed
potissimū est rōne equalitatis seruāde: quā decisionē refert ⁊ ꝑ
notabili sequit̃ Alex. de imo. in. d. l. in testamēto, in fi. ⁊ d. Jas. in
d. l. in test. ver. no. in. j. parte ⁊c. ꝗuis cōtrariū cōsuluerit Lu. cō
si. xvj. exordiē. Jo. quondā vitalis. Sʒ istud dictū Richar. de sa
li. Alex. de imo. ⁊ sequa. nō obstat ei qd̄ predixi: q2 ipsi nō loquun
tur in terminis nostre q̄ōnis: sʒ in terminis multū diuersis. Fa
teor eñ ꝙ dictū eorū ꝓcederet etiā in casu nostro, si dicta tertia
substitutio nō referret̃ ad p̄cedētes: sed q2 refert̃ ad illas in qbꝰ
seu earū altera fuit exp̄sse facta substitutio pupillaris dicte quō
dā Lud. ego dico ꝙ ob p̄dicta verba sub robore ⁊c. dicta Joāna
cēseri debeat fuisse pupillariter substituta eidē Lud. ⁊ ꝓpterea
ipsa Joāna debuit pupillariter succedere eidē Lud. in oībꝰ eiꝰ
bonis vndecūqꝫ ad eā p̄uētis: repulsa. d. do. Clau. matre. d. l. sʒ ⁊
9 si plures. §. ad substitutos. ff. de vul. ⁊ pup. † Nō eñ est dubiū qn
pater pupillariter substituēs eius filio aut filie impuberi possit
priuare matrē legitima alias sibi debita in bonis eiusdē impu
beris. c. si pr̄, ⁊ qd̄ ibi no. Philip. de fran. de test. in. vj. Et ꝗuis
istud sit notabile dubiū, ⁊ cōtineat casum, ꝑfecto cogitādū: ita tū
vt supra scripsi mihi videt̃, sub correctione tamē cuiuslibet dñi
melius sentiētis, ⁊ pleniore librorū reuolutione: quos nunc vide
re non possum propter absentiam a domo mea ⁊ studio.

¶ Argumentum.

¶ Compēdiosa substitutio filio impuberi ꝑ paganū verbis cō
munibus facta ex cōmuniore doctorū sentētia cōtinet expressā
pupillarem: filiorum vero legitime imponi mora nequit, nisi q2
quod eis vltra legitimam relictum est pro voluntate testatoris
moram recepit sed interim grauatus ꝓportionabiliter vestitū
et alimenta prestabit. V. F.

1 ¶ Legitima dicitur tertia vel dimidia pars eorū, que filius, vel filia haberet seu habere deberet de bonis patris, matris aut alterius superioris abintestato decedentis, eorū scilicet que su persunt deducto ere alieno ⁊ funeris impensa.
2 Legata etiā facta in causam piā nō debēt diminuere legitimā: que nec moram, nec aliud grauamen recipit, ⁊ nu. 7.
3 Substitutio compendiosa quas contineat vel continere possit substitutiones.
4 Substitutio compendiosa facta per paganum filio impuberi, et per verbum commune, an sit omni tempore fideicommissaria.
5 Fauor matris reqrit ius fideicōmissi in materia substitutionū.
6 Bar. pater iuris appellatur.
8 Testamētū redditur nullū per preteritionē filiorū vel filiarum.

¶ De impub. Consi. cxx.

VIso testamento nobilis
⁊ honorabilis quōdā viri Ludo. Perusij ciuis Aui
nionē. vna cū casu mihi exhibito parte nobilium do.
Magdalene eiusdē Lud. relicte, alterius Magdalene ⁊ Joan
ne eorūdē Lud. testatoris ⁊ Magdalene filiarū naturaliū ⁊ legi
timarū: necnō no. Philip. Perusij prefati testatoris quondam
fratris, dico ⁊ rñdeo ad dubia parte eorūdem exhibita ꝑut in
fra. Et primo ad primū: in quo querit̃, an dicta do. Magda. reli
cta teneat̃ ⁊ debeat ꝑ cōsecutione legati mille scutorū sibi facti ꝑ
dictū quondā Lud. testatorē exhibere dictis eiꝰ filiabꝰ ⁊ Phi
lip. substitutis recognitionē in casu p̄dicto mentionatā: preser
tī ex eo capite, q2 dicūt se illā nescire: dico ⁊ rñdeo breuiter ⁊ suc
cincte ꝙ nō: q2 cū dictus quondā Lud. testator eidē magdalene
eius tūc vxori ⁊ nūc relicte legauerit ⁊ reliquerit mille scutos au
ri, illi debent̃ ⁊ peti p̄nt in vim legati seu fideicōmissi etiā eo casu
quo nō appareat de dicta recognitione. Pro quo allegasse suffi
ciat id ꝙ habet̃ in. l. j. ⁊ ꝙ ibi scribētes, ⁊ l. ij. C. de fal. causa adie.
lega. ad qd̄ possunt induci multi alij tex. quos omitto. Nihil eñ
quo ad hoc interest an exhibeant̃ vel non exhibeant̃ recognitio
p̄mētionata ⁊ donatio eidē do. Magda. facta ꝑ ipm̄ testatorē
de trecētis scutis auri in instrumēto dotis inibi mētionato: quā
uis interesse possit ⁊ inter quo ad legitimā ꝙ habere debuerunt
prefate Magdalena ⁊ Joāna sorores in bonis p̄fati Lud. eorū
quondā patris: q2 si de donatione dictorū trecentorū scutorū, ⁊
de recognitione catenarū, bagarū, ⁊ domꝰ vtensiliū, latiꝰ exp̄s
sarū in dicto casu apparet, illa oīa seu eorū valor diminuerēt le
1 gitimā dictarū Magdalene ⁊ Joāne: ꝑ eo † q2 legitima est ter
tia vel dimidia pars eorū, q̄ filius vel filia haberet seu habere de
beret de bonis patris, matris, aut alterius superioris abintesta
to decedētis: eorū scʒ q̄ sup̄sunt deducto ere alieno ⁊ funeris im
pensa, aut. de triē. ⁊ semis. §. j. ⁊ trāssumptiue in aut. nouissima. C.
de inof. testa. iuncta. l. papinianus. §. quarta aūt. ff. eo. tit. Sed si
de predictis nō cōstaret, illa nō diminuerent legitimam: pro eo,
2 † q2 legata etiā facta in causam piam illā nō minuūt. c. vlti. xvij.
q. vlt. ⁊ qd̄ no. gl. in. l. si quis ad declinādā. C. de epis. ⁊ cle. ⁊ in. d. l.
papinianus. §. j. ff. de inof. testa. Alex. de imo. cōsi. xviij. exordiē.
Nō minuitur legitima, in. iiij. vol. ⁊ qd̄ no. do. Jas. may. in auth.
vnde ⁊ si parēs, ver. Adde fortius. C. de inoffi. testa. ⁊ in. l. si vnꝰ
ver. tu cōsidera fortius. C. de testa. ⁊ alij multi in alijs locis tam
in scribēdo, quam cōsulēdo: quos nō refero. ¶ Pro declaratio
ne vero secūdi quesiti ⁊ sequentiū premitto ꝙ, vt ponitur in casu
dictus quondā Lud. habēs duos filios iam natos naturales et
legitimos, scʒ Rodulphū ⁊ dictā Magdalenā, ⁊ vxorē pregnā
tem que postea peperit dictā Joannā, heredes vniuersales in
stituit ⁊ nominauit dictū no. Rodul. ⁊ omnes filios suos mascu
los naturales ⁊ legitimos si quos ipsum in vita vel post mortē
qn̄cūqꝫ habere cōtingeret, ⁊ ipsi ad lucē peruenirent, equis par
tibus ⁊ portionibus vnū alteri ⁊ ecōtra substituēdo: ⁊ ipsis libe
ris masculis heredibꝰ institutis nato ⁊ nascituris, si eos omnes
ab humanis sine liberis naturalibus ⁊ legitimis de suis ꝓprijs
corporibus ⁊ de legitimis matrimonijs procreādis decedere cō
tingeret, substituit dictam nobilē Magdalenā filiā suā iam na
tā, ⁊ alias filias suas nascituras naturales ⁊ legitimas ꝑ medie
tate: ⁊ ꝑ alia medietate nobilē Philippū Perusij eius fratrē
vtrinqꝫ cōiunctū: ⁊ eo defuncto liberos ⁊ heredes ipsiꝰ Philip
pi. ¶ Premitto preterea ꝙ eidē quondā Lud. testatori nullus
fuit postea in vita ipsius ⁊ post mortē natus filius masculus: sed
solū. d. Joāna. Quo fit vt dictus Rodulphus fuerit solus ⁊ in
solidū heres eiusdē testatoris. Unde cū ipse postea in pupillari
etate, ⁊ cōsequēter sine liberis, ⁊ intestatus vel sine testamēto ab
humanis decesserit superstitibus prefatis nobilibꝰ Magdale
na ⁊ Joāna sororibus, ⁊ Philippo substitutis, ac etiam prefata
Magdalena matre dictarū Magdalene ⁊ Joanne. stat difficul
3 tas, † an cōpēdiosa substitutio superius mentionata ⁊ relata. va
lere potuerit ⁊ valuerit in vim pupillaris substitutionis, an ve.
solū valere potuerit in vim fideicōmissarie substitutionis: q2 si
in vim pupillaris valuerit omnia eius bona peruenire debue
runt ad dictos substitutos matre exclusa. l. sed ⁊ si plures. §. ad
substitutos. ff. de vulga. ⁊ pupil. ⁊ c. si pater ⁊ quod ibi Philip.
de fran. de testa. in. vj. Si vero dūtaxat valere potuisset in hoc
casu iure fideicommissarie substitutionis: ⁊ sic non iure pupilla
ris substitutionis, detrahi possent de bonis dicti quondam te
statoris ex persona prefati quondam dicti Ludo. heredis vni
uersalis, ⁊ de restituendo grauati due quarte: scʒ legitima ⁊ tre
bellianica, cum grauamen fuerit conditionale, iuxta doctrinā
quam ponit gl. Bar. ⁊ doct. in. d. l. papinianus. §. meminisse gl.
Bar. ⁊ alij in. l. ꝗ ꝗ. C. ad leg. fal. ⁊ in istis duabus quartis succe
derent eidem quondam Rodul. dicte do. Magdalena mater, ⁊
sorores: quelibet scʒ pro triente, aut. defuncto. C. ad tertul. et in
corpore vnde sumit̃. Et si querat̃ quāta fuerit legitima dicti Ro
dulphi, dico ꝙ fuit triēs predictorū bonorū, deducto ere alieno
⁊ funeris impēsa: cū vt ex casu colligit̃ p̄fato testatori superfue
rint tres filij, scʒ idē Rodul. ⁊ p̄dicte filie. d. aut. de triē. ⁊ semis.
§. j. qui triens triētis primo detraheret̃ de hereditate seu bonis
dicti quōdā Lud. testatoris: ⁊ ꝑ trebellianica detraheret̃ quar
ta pars residui: iuxta doctrinā quā ponit glo. in. c. raynaldꝰ, su
per verbo licet totas, de testa. ⁊ Jo. de imo. in. l. coheredi. §. cū fi

lie.ff.de vulg.⁊ pup.Et cũ his duabus quartis etiã ad easdẽ matrẽ ⁊ filias peruenissent alia bona si q̃ essent aliũde pueñta ad dictũ quondã Rodul.ꝙ ex paterna successione:q2 illa nõ cõtinerẽtur in fideicõmisso vniuersali p qð succedit testatori,nõ heredi grauato.d.l.coheredi.§.cũ filie.¶ Propter hec igitur expedit scire an dicta substitutio que ẽm sui formã ⁊ tenorẽ fuit cõpendiosa,valere potuerit iure pupillaris substitutionis. Sup quo fuerũt varie opi.tam gl.ꝙ doc.put colligitur ex his que scribũt gl. ⁊ doc.in.l.precibus.C.de impub.⁊ al.sub.in.l.cẽturio.ff.de vulg. ⁊ pup.in.§.qua ratione,insti.de pup.substi.in.c.raynutius,de te
4 sta.⁊ doc.in.d.c.si pater.eo.tit.in.vj.†Et ꝗuis gl.in.d.l.precib9, ⁊ in allegata.l.cẽturio,⁊ alia gl.in.c.raynutius,voluerint ꝙ substitutio cõpendiosa facta p paganũ filio impuberi,p verbũ commune sit omni tpe fideicõmissaria:⁊ ꝙ iure pupillaris valere nõ possit i pupillari etate:quas gl.multi doc.ẽt famosissimi sequuti extiterũt ⁊ quas adhuc hodie multi sequuntur.tamen cõmunior est hodie opinio ꝙ talis substitutio in pupillari etate valeat iure pupillaris substitutionis:postea vero iure fideicõmissarie substitutionis,⁊ hec fuit opi.gl.in.d.§.qua rõne:hanc opi. tenẽt Ang.Jo.de imo.Pau.de cast.Cu.⁊ Alex.de imol.in.d.l. centurio:vbi etiã dicit Pau.de cast.ꝙ ipse ita sepe cõsuluit,vltra Cy.Jo.and.⁊ Old.ibi allegatos:hãc opi.etiã tenuerũt multi alij allegati in.d.l.precibus,ver.breuiter ⁊ conclusiue.Et quãuis Bar.limitauerit hãc opinionẽ,vt nõ procedat quãdo mater
5 est in medio:pro eo† quia fauor matris impedit ne valeat iure directo,seu pupillaris substitutionis:sz solũ iure fideicõmissi:quã opi.sunt multi secuti relati per Jas.vbi supra,ver.Jstã cõclusionem limitat Bar.⁊c.idem tamen do.Jas.firmat ꝙ in cõtrarium sit opinio cõmunis:scz ꝙ matre etiam existente in medio valeat substitutio iure pupillaris substitutionis:pro eo q2 cũ in hoc casu tractetur de compendiosa substitutione,sub qua pupillaris, que in ea continetur,dicitur expressa saltem verbis generalib9: talis penitus matrẽ excludit.d.l.precibus,⁊ in.d.c.si pater quãuis aliud sit in pupillari que continet̃ sub vulgari.Et hãc opi. contra Bar.tenent Fran.de ramp.Sali.Fulg.⁊ Pau.de castr. ⁊ ipse Jas.in.d.l.precibus,Ange.Joã.de imo.Cuma.Paul.de cast.⁊ Alex.de imo.in.d.l.centurio,⁊ Oldr.cõsi.xcix.⁊ cõsi.cxxv. exordiente,Jn proposito themate,do.Car.Florẽ.⁊ Jo.de imol. in.d.l.centurio.Et hec vt predixi est,secundum do.Jas.vbi supra,magis communis opinio.Et vere iste articulus nõ est sine dubio propter conflictum opinionũ.Primã enim opinionem, que vt dixi fuit Bart.sequit̃ Bald.in dicta.l.precibus,Angel. in duobus consilijs Joã.de Ana.consi.lxxviij.exordiente,Casus sic se habet:vbi etiam post multos per eum allegatos dicit, ꝙ hec opinio est communis,⁊ ꝙ docto.ita consulunt.Jllã etiaz secutus est Francis.de are.doctor profecto doctissimus,cõsi.clv. exordiente,Periculosum est,vbi etiam dicit quod ista est com-
6 munis opinio.† pro qua est autoritas Barto.patris iuris.
¶ Premitto preterea ꝙ cum dictus quondam Ludonicus testator legauerit prefate Magdalene eius filie mille ⁊ ducentos scutos,⁊ nasciture seu nascituris,⁊ earum cuilibet milla scutos: iste summe post mortem dicti testatoris fuerunt eisdem suis filiabus debite per dictum Rodulphum heredem:⁊ que peti potuerunt saltem vsq3 ad legitimam eis debitam in bonis paternis:
7 pro eo† quia in legitima grauari non potuerunt:⁊ sic quo ad illam non debebantur expectare qð matrimonio collocarentur.l. omnimodo,⁊.l.quoniã in prioribus,vbi bonus casus.C.de inoffic.testa.Uerum cuz dictus Rodulphus heres ab humanis decesserit,si dicamus substitutionem de qua supra valuisse in vim pupillaris substitutionis,dicte Magdalena ⁊ Joanna successerunt pro dimidia parte:⁊ sic pro dimidia parte essent confuse actiones eisdem competentes contra dictum heredem.l.si ab eo ⁊ alijs iuribus ibi per eum allegatis.C.de nego.gest.Pro alia vero dimidia parte habent actionem contra dictum Philippũ earum coheredem:⁊ possunt eum compellere pro dimidia parte eius ad quod ascendebat earum legitima:⁊ in quo vt predixi nõ potuit adijci grauamen dilationis,vel aliud,per iura predicta. Quo vero ad residuuz ꝙ legitimam excedebat,potuit adijci dictum grauamen,prout in simili sepe consuluit Bar.Et pro hoc dicto potest videri Barto.in.l.titio centum.§.titio genero.ff.de condi.⁊ demon.Raph.Fulgo.consi.mihi.xij.in illis scilicet que habentur ad calamum.Pau.de cast.consi.cclxxxv.⁊ Bar.consi. mihi.xxxij.in his que habentur ad calamum,⁊ Ange.are.in.§. fuerat,longe post medium,ver.vlterius quero quotidie parentes legant dotem filiabus,insti.de actio.Et videtur ꝙ,si dictus Philippus velit retinere residuum donec scilicet dicte filie fuerint collocate in matrimonio,ipse teneatur prestare dimidiam partem victus ⁊ vestitus dictis filiabus relicti per testatorem: imo ⁊ plus videtur qð etiam non retinendo dimidiam partem illius pluris non se omnino exoneret a prestatione dimidie partis victus ⁊ vestitus per patrem relictorum:⁊ ad quos poterat dictus quondam Rodulphus conueniri:cui vt puto se pretendunt vniuersaliter ⁊ iure pupillaris substitutionis successisse. Aliud autem fortasse dici posset si illi nõ fuissent expresse dictis Joanne ⁊ Magdalene relicti:q2 ꝗuis illi peti potuissent p easdem a predicto Rodulpho,⁊ sic ante euentũ substitutionis,put voluerunt multi quos refert Alexã.de imo.in.l.alimenta.C.de neg.gest.nõ tñ post huiusmodi substitutionis euentũ:pro eo q2 cessaret cã:ergo ⁊c.c.cũ cessante,cũ suis si.de appel.¶ Fortasse vero opponet aliquis contra id qð superius dixi,scz ꝙ conditio seu dilatio solutionis dictorũ mille ⁊ ducẽtorum scutorũ ab vna parte,⁊ mille ab alia,que scz debuit differri quousq3 prefate Joãna ⁊ Magdalena essent matrimonio collocate,de iure non procedat:pro eo q2 remota conditione seu dilatione remoueret̃ substãtia dispositionis:per id qð post alios tam ibi quam alibi nct. do.Jas.May.in.d.l.quoniã in priorib9,ver.Sexto notabiliter
8 limita ⁊c.⁊ in.d.l.si pater,ver.† Secundo notabiliter limita ⁊c. C.de insti.⁊ substi.⁊ ꝙ ppterea testamentũ predictũ videretur posse dici nullum:quasi predicte filie fuerint preterite.Sed dico qð hoc non obstat:nec multũ pdesse posset eisdem filiabus.Primo quidẽ q2 eisdẽ filiabus fuit relictus victus ⁊ vestitus iure institutionis:qð sufficit ad validitatẽ testamenti:lz peti potuerit supplementũ legitime.l.omnimodo.C.de inoff.test.fuit etiã apposita clausula codicillaris,pter quã cẽserẽtur fuisse granate de restitnẽda hereditate dicto Rodulpho heredi instituto,detracta vna quarta dũtaxat,secũdum opinionẽ legistarũ magis communem de qua in.d.§.meminisse,⁊ in alijs locis:ꝗuis multi Can.aliter senserint.Dicta etiã substitutio facta de dictis filiabus ⁊ Philippo nõ propterea infringeretur,auth.ex causa.C.de liberis preteritis vel exheredatis.

¶ Argumentum.

¶ Uanum est nobis ante noctẽ cubare:sicut ⁊ donatori reuocare velle donationem quam fecit,q2 scilicet in ea votum captande mortis ipsemet induxerit. U. F.

1 ¶ Donatio inter viuos per que differat a donatione cã mortis:⁊ qualiter vna discernatur ab alia.
2 Donatio inter viuos rata ⁊ iurata an propter votum captãde mortis possit reuocari.
3 Pactum inter fratres de inuicem succedẽdo,vel de donatione post mortem vnius alteri de bonis primo morituri facienda,an sit validum:aut ratione voti captande mortis inualidum.
4 Actus non potest per improbabilẽ inductionem voti captande mortis dici inualidus.
5 Conuentio seu dispositio de bonis vel hereditate facta absente ⁊ ignorante eo de cuius bonis agitur est nulla.
6 Dispositio vel donatio libere ⁊ palam facta non est reuocabilis ex capite voti captande mortis,aut alias.

¶ De dona. Consi.cxxi.

Donatio,quam anno domini.M.cccccvj.⁊ die.xv.mẽsis Decemb.fecisse dicitur ⁊ legitur nobilis vir Lamba de Uetula,venerabili conuentui fratrum Augustiñ.ciuitatis Auinioñ.fuit donatio inter viuos,non causa mortis:prout sibi persuadere videtur idem Lamba in quodam pretenso libello parte eius contra dominum Priorem ⁊ conuentum dictorum fratrum seu eorum economum oblato ⁊ producto:⁊ hoc demonstratur multis modis.Primo quidem quia in donatione huiusmodi fuit dictum ⁊ expressum,ꝙ idem Lamba donabat donatione,cessione, ⁊ remissione pura,mera,rata,grata,firma,simplici,⁊ irreuocabili,que fit ⁊ fieri dicitur inter viuos.Quo fit vt cum simus in certo ⁊ claro.s.qð.d.Lãba donator voluerit donare inter viuos vt verba sonãt,dici nõ debeat aut censeri fuisse do.cau.mor.etiã si in ea esset facta mẽtio mortis.l.nõ aliter.ff.de le.iij.⁊.l.labeo.ff. de sup.lega.Ad quod facit ꝙ voluit Cyn.in.l.ij.C.de iure dot.⁊ Bar.in.l.que dotis,circa.j.col.ff.solut.matri.dum opponit.d.l. cum maritus.in fi.ff.de pac.dota.vbi volunt ꝙ illud qð dicitur, donationem intelligi esse ex causa mortis quando est in ea facta mentio de morte,procedit in dubio:sed quando apparet ꝙ donatio facta est animo donandi simpliciter,seu inter viuos,tunc non curamus an in ea facta extiterit mentio mortis,an non:⁊ ꝙ talis donatio est irreuocabilis.l.perfecta.C.de don.que sub mo. Quod etiam voluit Old.cons.v.exordiente,Titius dedit duobus ⁊c.⁊ Albe.C.de dona.super rubr.Alexan.de imo.consi.xiiij. in.j.volu.⁊ Philip.de cor.consi.xlv.in.iiij.volu.Preterea in dicta donatione dictuz est,ꝙ partes ipse,scz donans ⁊ donatarij, donationem

donationem cessionem remissionem ac etiam pacta & promissiones omniaq; vniuersa & singula in publico instrumento eiusdem donationis contenta, quatenus scz hec partes huiusmodi & earum quamlibet concernebant, tenerent, attenderent, complerent firmiterq; & inuiolabiliter obseruarent: & q contra/ea aut eorum aliqua non facerent, dicerent, vel venirēt de iure aut de facto aliquibus medio, ratione, ingenio, titulo, sine causa excogitata aut imposterum excogitanda: & ita ad sancta dei euangelia iurauerunt. Quo fit vt etiam ex hoc censeatur & censeri debeat donatio huiusmodi fuisse & esse donatio inter viuos, non causa mortis: et si vt dixi esset facta mētio mortis. l. vbi ita donat. & l. senatus. §. mortis causa. ff. de do. cau. mortis: qd etiā voluit Ange. consi. clxxxi. exordiēte, Uisis instrumentis, Pau. de castr. consi. xcvi. exordiēte, Notandū est, Fran. de are. consi. lxxxiiij. do. Jas. May. in. l. non omnis. ff. si cer. pet. & Alex. de imol. in. d. consi. xiiij. vers. predicta enim &c. Possunt & alia multa pro hoc dicto induci: sed q; existimo illud esse sine dubio, non insisto vlterius: non enim in

2 re non necessaria opus est testibus non necessariis. ¶ † Quo vero ad id qd pretenditur, donationem huiusmodi debuisse aut debere reuocari, ex eo q; pretendit idem Lamba q illa induxerit aut inducat votum captande mortis propter illos centum florē. de quibus in ea, & a quorum prestatione cessandum erit post mortē dicti Lamba, dico & respondeo q istud non cadit in consi derationem, nec donationem impugnat, per id qd habetur in. l. fi. C. de pac. & qd per illam. l. voluit Bar. in. l. stipulatio hoc modo cōcepta. ff. de ver. ob. & Ange. cōsi. clxxxi. exordiente, Uisis instrumentis predictis, ver. nec ob. scda ratio: vbi voluit Ang. qd si & vbi ex donatione de qua ibi induceretur votū captande mortis illud nō inducebatur modo prohibito aut dānato a lege: cū facta esset donatio volente eo qui donauerat: & sic eo cuius mors pretendebatur captari: hoc enim sic fieri nō prohibetur. d. l. fi. C. de pac. si enim hoc esset phibitum eadem ratione esset prohibita donatio bonorū presentiū post mortem donantis: qd tū falsum est: vt voluit gl. & omnes post eam in. d. l. fi. C. de pac. & Ang. in. d. consi. & qd hoc optime facit quod voluit Old. consi. cxxxix. exordiente, Ad habendam aliqualē notitiam, Jo. and. in addi. Spe. tit. de instr. edit. §. porro, ver. fuit etiam alia questio, Albe. & Sali. in. d. l. fi. Angel. in. l. hereditariam, de bo. aut. iudi. possi. & in. l. sancimus. C. de dona. vbi etiā Bal. in aliquibus lecturis, Jo. de imo. in. l. attilius regulus. ff. de dona. do. Jas. May. in. l. licet inter priuatos. C. de pac. & Alex. de imol. consi. lxxxij. in. ij. vol. qui

3 volunt & cōcludunt, † q si duo fratres habentes bona paterna, & alia acquisita, adinuicē cōueniant q eorū quilibet donabit alteri omnia bona paterna hac lege seu hoc pacto q superuiuēs vel eius liberi haberent omnia illa bona decedētis sine liberis, valebit hec conuentio, & debebit seruari etiā absq; insinuatione: & tamen videtur q hincinde possit suboriri votum captande mortis: q; forte quilibet eorum cupit alteri superesse, & nullus primo mori. Et tamen q; istud presumptum votū non est inductū per improbatā conuentionem: illud eam non inficit vel impugnat. Preterea si de iure pcederet id qd pretendit dictus Lamba, sequeretur q omnis conuentio irreuocabilis, cuius effectus seu cōsummatio cōfertur post mortem esset reuocata, aut ex capite voti captande mortis cassanda & reuocāda: ita q post mortē disponentis non inciperet actio cōtra eius heredem qd tamē pa tet esse falsum. l. vnica. C. vt actio. ab hered. & cōtra here. & vt iam tetigi, si quis donet post mortem donatione inter viuos omnia bona presentia, illa valet vt ponit gl. & omnes scribentes in. d. l. fi. licet possit oriri votum captande mortis in donatario, qui nō potest cōsequi bona nisi demum mortuo donatore: & tamen istud nō habetur in cōsideratione. Ad premissa bene facit doctrina quā ponit do. Jas. May. in. l. de fideicōmisso. C. de trāsac. vbi di

4 cit esse tex. & est verum: † per quem probatur qd ista nō est bona cōsequentia. Inducitur votū captande mortis improbabiliter, ergo actus nō valet. Dicit etiam ibi esse tex. declarantem omnia iura loquentia de hoc q quando votum captande mortis inducitur ex dispositione testatoris vt est quādo substituit filiis, vel eos ad inuicem substituit actus tamen valet. d. l. de fideicōmisso. Et idem est quando testator vel alius cōsentit dispositioni facte de eius hereditate seu bonis. d. l. fi. ver. pe. C. de pac. secus autem quando inducitur votū captande mortis ex sola cōuētione par

5 tiū, & ignorāte eo de cuius bonis & hereditate fit conuentio: † q; tunc nō valet cōuentio. d. l. fi. & hoc etiam voluit Philip. de cor. cōsi. cclij. exordiēte, Primo videndū est an dicta donatio, versi. nec obstat qd allegatur q inducitur votum captande mortis, in

6 iij. vol. † Cum igitur dictus Lamba nō solum dici possit cōsensisse donationi de qua supra, sed illam fecisse: palam infertur illā nō posse rescindi ex capite dicti pretensi voti captande mortis: hoc enim sentiunt quatuor solennes doct. scilicet Bart. Angel. Philip. de cor. & Jas. & nullus cōtrarium sentit: imo & communiter omnes cōsentiūt, vt apparet ex his que scribunt in. d. l. fi. C. de pac. Taceo q dicit Lamba periculose agit, & cōtrauenit iuramento per eū prestito. Cōcludit etiam in libello multū impertinēter. Petiit enī declarari donationē predictā fuisse & esse nullā & cogi dictos conuentū & do. fratres ad agēdū ex capite iactātiarū: qd fieri non expedit. Eis enī sufficit q se sufficiēter tueātur & defendāt per viā exceptionis: & deducāt media per que apparebit dictā donationē fuisse efficacem & validā, ac etiam irreuocabilē: & sic nō nullā aut reuocandā (vt ex aduerso pretendit) & per quam ratione retentionis vsufructus & cōstitutionis precarii fuerūt dominiū & possessio rei donate trāslate in dictos cōuentum & fratres. l. quisqs & l. si qs argētū. §. sed si qdē. C. de dona. iunctis his que not. doct. in. l. traditionibus. C. de pact. in. l. licet. C. de acquiren. pos. in. l. possideri, in prin. ff. eo. titu. & cano. in. c. ij. de consuetu.

¶ Argumentum.

¶ Que se cum titio matrimonium contraxisse asserit, pbare debet: cum mulieri in tam ardua causa iuramentum non deferatur: quamuis viro vt se purget deferri possit. A. F.

1 ☞ Testimonium de audire dici nullum est.
2 Indicia qualiter & quot testibus sint probanda.
3 Probationum species diuerse ad inuicem iungi nequeunt, nisi vnaqueq; per se sit in suo esse perfecta.
4 Testis vnicus & singularis non probat.
5 Probatio obscura & incerta proponentem non releuat.
6 Testes deponentes per relationem, de qua in eorum depositionibus habetur, an probent.
7 Causa matrimonialis habetur in iure magna & ardua.
8 In causis magnis & arduis consanguinei non admittuntur in testes.
9 Juramentum quasi probationis suppletorium non est in causis magnis & arduis deferendum.

¶ De proba. Consi. cxxij.

Intentio honeste mulieris Claudie Clauteyrāde, in quadā matrimoniali causa mota & suscitata per & inter eandem Claudiā actricem ex vna parte, & prouidum virum Claudium Uialis reum ex alia, non videt fuisse vel esse sufficienter probata per testes parte eiusdem Clau

1 teyrande in causa ipsa productos. † Et primo quidem non per depositionem seu dictum venerabilis & religiosi viri do. Benedicti de Maufio: quia dictum illius nihil probat. Non enim aliquid dicit aut deponit de pretenso matrimonio dictorum Claudii & Claudie, seu datione corporum eorūdem, scilicet q illi presens interfuerit: sed dūtaxat dicit & deponit de audire dici a reuerendo patre & viro religioso fratre Antonio Gilberti sacre theologie pfessore, a quo vt deponit dici audiuit se intellexisse p dictos Claudium & Claudiam q inter eos factum extiterat circa matrimonium id quod fieri poterat. Non igitur per se aliqd probat dictū huius fratris Benedicti. Tum q; est vnicus & singularis. l. iurisiurandi, cum suis simi. C. de testi. Tum & quia nō deponit de proprio sensu, scilicet q presens extiterit & matrimonium contrahi audiuerit, sed de auditu dici ab alio. l. testium. C. de testi. Tum & quia cum vt predixi nō deponat de proprio sensu, nec de matrimonio, sed de quodam pretenso & leuissimo indicio insurgente ex dicto & assertione dicti fratris Antonii: nō solum per se non probat. sed nec debet eius pretensa depositio iungi cum depositione alterius vel aliorum testiū ad integrandam aut perficiendam aliquam probationem, prout plenius infra dicetur impugnando depositionem seu dictum dicti fratris Antonii: vbi si placet videbitur. ¶ Etiam non probatur intentio Claudie prementionate per depositionem seu dictum dicti fratris Antonii, qui effectualiter solum deponit de assertione dicte Claudie affirmantis q matrimonium contractum extiterat inter dictos Claudium & Claudiam, & de extraiudiciali confessione dicti Claudii: de qua confessione non deponit nisi ipse frater Anto. & sic illam non probat vtpote vnicus & singularis, dicta. l. iurisiurandi. Quo fit vt non solum non probet dictū ma

2 trimoniū, sed nec indiciū: † q; ad probationem indicii nō sufficit vnus testis, sed opus est duobus, per id qd no. glo. reputata singularis in. l. fi. & q ibi Bar. & alii doc. C. fam. ercis. & q no. Inno. in. c. sicut, de simo. Ange. in. l. fi. in prin. ff. qd me. cau. & in aut.

de testa.imperfec.in princ.coll.viij.⁊ Bal.in.l.cũ citra.C.de iur.
do.⁊ in.l.ij.in prin.ff.de excu.tut.Et hinc insurgit ꝙ nec dictum
huius fratris Antonij debet ad integrandũ seu perficiendum
aliam probationem iungi cũ depositione aut depositionibus al‑
terius vel aliorũ testium:per id qđ no.Bal.in.l.si quis ex argen
tarijs,post princi.ff.de eden.Alex.de imo.consi.xi.exordiẽ.Sen
tio in dubiũ reuocari,⁊ consi.xix.exordiente,In his que in the‑
mate narrata sunt ⁊c.in.iiij.vol.⁊ do.Ias.May.in repeti.l.ad‑
3 monendi.ff.de iureiu.vbi volũt † ꝙ nunquã iungunt plures spe
cies probationũ ad inuicẽ,nisi qñ vnaqueqꝫ species per se est in
suo esse perfecta.Unde si fama est probata põt iungi cũ alia spe‑
cie probationis,puta cũ vno teste deponente de veritate facti,q
facit probationem semiplenã:per ea que scribunt per gl.⁊ doct.
in.l.in bone fidei.C.de iureiu.Sed vbi fama non est plene proba
ta,nõ põt iungi cũ alia specie probationis:⁊ ita intelligit Bald.
glo.in.d.l.ij.ff.de excu.tuto.per.l.j.C.qui nu.tute.Et ideo dicit
qđ si esset vnus testis de fama,⁊ vnus de veritate facti,⁊ vnus
alius de indicio,cõiungerent:qr vt predixi indiciũ probari de‑
bet per duos testes.Cum igitur dictus frater Anto.non depo‑
nat de facti veritate,vtpote qui non dicit se interfuisse dicto as‑
serto matrimonio,sed de pretensa confessione,⁊ sic de indicio de
quo nullus alius deposuit:ipse nõ solum non probat,sed nec eius
depositio iungẽda est cum depositione alterius vel aliorũ testiũ
ad perficiẽdam seu integrandam probationem intẽtionis dicte
4 Claudie.¶ † Et ꝗuis quidã Barth.bora videatur plene depo
suisse de dicto pretẽso matrimonio,ac mutua ⁊ reciproca datio
ne corporum dictorũ Claudij ⁊ Claudie:huic tamen sue deposi‑
tioni obstare videtur.Primo quidem qr in ea videtur fuisse et
esse vnicus ⁊ singularis:⁊ sic non probat.d.l.iurisiurandi.Insu‑
per ⁊ qr interrogatus,an esset affinis dicte Claudie ꝓducentis
respõdit ꝙ non:cuius cõtrarium vt audio apparuit ⁊ apparet
per instrumentum matrimonij ante eius depositionem contra‑
cti per ⁊ inter eundem Barth.ex vna parte,⁊ honestam mulie‑
rem Ysabellam Clauteyrande dicte Claudie sororem:sed in hac
ratione non firmo pedem:pro eo quia processu recensito seu re‑
uiso non legi qđ idem Bartho.se esse affinem negauerit:obstat
tamen dicto ⁊ depositioni dicti Bora aliud,scilicet quia ex depo
sitione huiusmodi,illa scilicet que facta est in forma iudicij,⁊ sic
parte vocata,que vocari debuit.l.si quando.C.de testi.⁊.c.in no
mine dñi,eo.ti.non colligitur vel apparet ꝙ ipse Bora deposue
rit aut dixerit se interfuisse dicto pretenso matrimonio:nisi for
te quis dicat ꝙ imo de hoc appareat:pro eo quia in huiuscemo‑
di depositione seu testificatione dixit ⁊ deposuit prout ⁊ quẽad‑
modũ alias deposuit in prima depositione.Sed istud non obst.
Tum quia nõ apparet de illa pretensa prima depositione:quia
licet in actis cause huius fuerit inserta ⁊ descripta quedã asser‑
ta ipsius Barth.depositio sumpta,vt pretenditur,pro secreta
informatione:quia tamen in depositione huiusmodi non fuit de
scripta aliqua data,nõ apparet quod illa fuerit prima,insuper
nec ꝙ precesserit dictam iudiciariam depositionem,⁊ in qua ad
primaꝫ se refert:⁊ sic dicta iudiciaria depositio,vtpote obscura
⁊ incerta,in nullo releuat dictam Claudiam probare debentem.
c.in presentia,⁊ qđ ibi doc.de proba.⁊ ꝙ no.Bar.Alex.de imol.
⁊ doc.in.l.inter stipulantem.§.si stichum.ff.de ver.obli.Et eodẽ
modo impugnatur depositio prefate Ysabelle,imo ⁊ maiore aut
fortiore ratione:pro eo quia licet in depositione per eaꝫ facta di
xerit ⁊ respõderit se deponere prout ⁊ quemadmodum alias de
posuerat in quibusdam secretis informationibus:non tamen
apparet aliqua alia pretẽsa eius depositio:quo casu certum est
ꝙ nec depositio ipsius Ysabelle,nec depositio dicti Bora de iu‑
5 re valuerũt,per ea que predixi.† Quia scilicet probatio obscu‑
ra ⁊ incerta proponentem nõ releuat.Non enĩ apparet ꝙ speci‑
fice interrogationi eisdem Bora ⁊ Ysabelle facte ipsi specifice et
clare responderint:quod tamen facere debuerũt.l.iij.§.ideꝫ di‑
uus,vbi videtur bonus casus.ff.de testi.nec per talẽ generalem
depositionẽ factã ꝑ relationem ad aliam ⁊ incertam depositionẽ
põt do.iudex plene instrui.l.ita fidei.ff.de iur.fis.Preterea si ta
lis relatiua depositio sufficiat,quero de quo ꝓuideat.l.fi.C.de te
sti.Testis enim semel examinatus,siue bene siue male,siue diligẽ
ter siue perfunctorie,siue parte vocata siue nõ vocata ⁊ prorsus
inaudita,semper se refert metu periurij ad primũ dictuꝫ in grã
de preiudicium ⁊ grauamẽ partis cõtra quã:cui ꝑfecto est ob‑
uiandũ,⁊ specialiter in causis grauibus vel arduis;cuiusmodi
est causa matrimonialis:⁊ ita iusta ⁊ equa videtur opi.Bal.quã
ipse posuit in.l.iurisiurandi,ibi:nec sufficit in teste ꝙ loquatur
per relationem imo dꝫ loqui specifice ⁊ nõ implicite,⁊.l.fi.circa
fi.versi.ego dico quod debet iterato deponere clare.C.de testi.⁊
Pau.de cast.cõsi.ccvij.exordiente,Super primo dubio,versic.
6 Super secundo vero quesito.† Et hoc scꝫ ꝙ dicti testes deponẽ
tes per relationẽ de qua habetur in eorũ depositionibus nõ pro‑
bent:videtur vel maxime vel saltem procedere in hoc casu:ꝑ id
qđ cõcordando opi.not.Fran.de are.in.c.cũ in tua,ver.Sexto
nota ⁊ singulariter ſm Mod.ibi,Tu ergo ꝓ cõcordia istorum
dictorũ potes distinguere,de testi.vbi voluit ꝙ aut prima testi‑
ficatio ad quã se refert testis fuit facta ĩ iudicio plenario,in quo
fit plena discussio ꝑsonarũ ⁊ dictorũ ⁊ debet fieri diligẽs exami‑
natio:⁊ tũc vera sit opi.Bar.quã ipse ponit in.l.eos.ff.de testibus
scꝫ ꝙ iudex possit admittere talẽ depositionem relatiuã:qr cum
presumptio sit pro diligentia officialis publici.l.j.C.de offi.ciui.
iudi.⁊.l.j.C.de ponde.auri,lib.x.⁊ qđ tradit solẽniter Bar.in.l.
damni.§.sabini.ff.de dam.infec.põt iudex esse cõtẽtus primo exa
mine ⁊ industria primi iudicij.Sed qñ prima testificatio fuit co
ram arbitro,ꝑ cuius diligẽtia minus presumitur ⁊ quem testis
minus timet ꝗ̃ iudicẽ,⁊ quẽ iudex põt punire si offendat aures
eius.l.nullũ.C.de testi.vel qñ testis esset examinatus in iudicio
summario,in quo nõ presumit exhibita tanta diligentia in exa‑
mine,nec admittunt tot exceptiones in ꝑsonas testiũ sicut in iu
dicio plenario:vt declarant doc.in.c.veniẽs,de testi.tunc videt
ꝙ talis testificatio nõ valeat,ꝑ rationem tex.in.l.iij.§.sabini.ff.
de testi.⁊ in.§.itẽ diuus,⁊ dicit Fran.de are.vbi.s.ꝙ hec distin‑
ctio fuit de mẽte Sali.in.d.l.iurisiurandi,⁊ in.d.l.fi.C.de testi.di
cti aũt Barto.⁊ Ysabella,de quibus in quibusdã ꝓtẽsis secre‑
tis informationibus,fuerunt multũ summarie examinati,⁊ par
te cõtra ꝗ̃ nõ citata.Preterea pro veritate inquirẽda ⁊ habẽda
nõ erat eis offerenda dicta pretẽsa precedẽs depositio:sed erant
interrogandi de ⁊ sup expositis parte dicte Claudie:⁊ si tũc pe‑
tijssent illam sibi exhiberi,⁊ dixissent nõ posse scire aliter depone
re,tũc poterat do.iudex arbitrari si debebãt cogi aut nõ:per id
qđ voluit Bar.in.d.l.eos.⁊ in.l.legata inutiliter.ff.de leg.j.sꝫ vt
videt hoc nõ fuit obseruatũ:sed fuit eis oblata prima pretensa
depositio,ꝑ ꝗ̃ videbant instrui vt deponerent ꝓut prius.Et si
fortasse appareret de data pretẽsarũ dictarũ secretarũ informa
tionũ,non fuit tantã distãtia tpis inter eas ⁊ examinationẽ iu‑
diciariã,ꝙ isti potuerint dicere ⁊ petere sibi exhiberi ꝑmã qua‑
si tpe illius melius recordarent,ꝗ̃ tpe iudiciarie depositiõis.¶ Nõ
7 est omittendũ ꝙ cã matrimonialis cẽset magna ⁊ ardua:ꝙ ꝑsup
ponit Alex.de ea ⁊ cã monachationis,in.l.ait pretor.§.quacũqꝫ
versi.in ea:ibi,item quid in causa matrimoniali.ff.de iureiuran.
In talibus autẽ causis magnis ⁊ arduis non videtur frater vel
soror esse testis idoneus pro fratre vel sorore,quoruꝫ testimonio
etiã detrahitur in alijs causis:ne scꝫ sint aut esse dicantur testes
omni exceptiõe maiores:sꝫ vt minus credat:ꝓ quo videri poterit
Io.de imo.in.l.qui testamẽto.§.quecunqꝫ.ff.de testa.⁊ Albe.de
male.in suo tract.de testi.in.j.parte.vers.Secundo de fratre est
videndũ ⁊c.⁊ qđ ponit Alex.de imo.consi.xviij.in.j.vol.Cũ igi‑
tur ꝑfata Ysabella sit soror dicte Claudie,apparet ꝙ vel in nul‑
lo sibi creditur rõne magnitudinis ⁊ arduitatis cause,vel saltẽ
ꝙ multũ de fide illius diminuitur propter dictã conditionẽ.Ex
quibus cõcluditur intentionem dicte Clau.nõ fuisse sufficiẽter
probatã:⁊ ꝓpterea eã debuisse ⁊ debere in hac causa succũbere.
Nisi forte quis dicat quod eidem debeat deferri iuramentum
probationis suppletoriũ.Sed istud nõ videtur de iure ꝓcedere:
qr in causa matrimoniali nõ defertur iuramẽtũ predictũ:vt vo‑
8 luit glo.in.c.mulieri.de iureiur.† Non enim defertur predictuꝫ
iuramentũ in causis arduis ⁊ magnis.vt no.gl.⁊ doc.in.l.admo
nendi.ff.de iureiur.⁊ in.c.cũ sint partiũ de reg.iur.in.vj.⁊ firmat
Bal.in.d.l.in bone fidei.C.eo.tit.quã refert ⁊ sequitur Pau.de
cast.in.d.l.ait pretor.§.quacũqꝫ.vbi etiã Alex.de imo.Et quan‑
uis ipse post Panor.in.d.c.mulieri.predicta limitet,⁊ dicat ꝙ
in causa matrimoniali,⁊ pro pari rõne in causa monachationis
sit in arbitrio iudicis deferre iuramentũ necessarium actori qui
nõ plene probauit,si inspecta qualitate persone ⁊ circunstantijs
cause ita sibi videatur.per.c.fi.de iureiur.⁊ qđ dictũ exẽplificat
in actore qui est optime vite,⁊ petit puellã in vxorem que sibi est
inferior vel equalis,⁊ habet actor ipse plus ꝗ̃ semiplenã proba‑
tionẽ:dicit idẽ Alexã.ꝙ certe ſm Panor.vbi supra.⁊ Roma.in
d.l.admonendi,circa fi.magne glos.poterit iudex deferre actori
iuramentuꝫ in supplementum probationis:sed istud nõ obstat.
Primo quidẽ qr hic agit mulier,que non videtur esse illius cõ‑
stantie aut firmitatis cuius est vir.c.forus.de verb.sign.⁊ qr etiã
attentis premissis nõ videtur ipsa Claud.probasse plus quã se‑
miplene:imo forte nec semiplene:non tñ nego quin debeat dicto
Claudio deferri iuramentũ purgatorium.Que omnia dixerim
sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

¶ Argumentum.

¶ Frustra laudimium cõtra loci morem de donatione quis pe‑
tit:nisi donatio simplex,non sit,sed in toto,vel in aliquo remu‑
neratoria. A. F.

1 ☞ Laudimium an possit pro rebus, predijs, aut possessionibus
donatis exigi.
2 Mutanda nõ sunt que certam interpretationẽ semp habuerũt.

¶ De iure emphy. Consi.cxxiij.

Quanuis secundum cõ
minuẽ opi.doct.scribentiũ in.l.fi.C.de iu.emphy.
1 ⁊ in multis alijs locis, debeat regulariter † Lau
dimiũ nõ solũ de predijs ⁊ possessionibus vendi-
tis aut permutatis: sz etiã de donatis: hoc tamẽ
fallit in loco ⁊ locis in quibus cõsuetudo est in cõtrariũ: hoc est
in quibus de consuetudine Laudimiũ nõ debet: qꝛ talis cõsuetu
do est obseruanda: per id qđ habet in.l.minime; ⁊ in.l.si de inter
pretatione.ff.de legi.qđ etiã voluit in terminis Jaco.reb.in.l.j.
C.de fun.patrimo.li.xj. Cũ igitur vt audio cõsuetudo huiusmo
di fuerit ⁊ sit in locis de Vinsobrijs, Valriaci ⁊c. non videt qđ
de medietate bonorũ immobiliũ, ꝙ dedisse ⁊ dõasse donatiõe pu
ra, rata, grata, ⁊ irreuocabili inter viuos ⁊ propter nuptias le-
gitur venerabilis vir do. Jo. Peleti pbo viro Jo. Pel. eiꝰ ne-
poti, debeatur aut peti possit Laud. etiã si illa bona sint emphy
2 teuticaria: † qꝛ minime sunt mutanda que certam interpretatio
nẽ semper habuerũt. Est tamẽ verũ ꝙ in instrumento dicte do-
nationis ponitur vnum capitulũ qđ incipit. Itez plus retinuit
sibi ipsi idem Jo. ⁊c. in quo dicitur ꝙ dicti do. Jo. donator ⁊ Jo.
donatarius conuenerunt ⁊ pacti extiterunt, ꝙ idem donatariꝰ
ab eodem do. Jo. donatore nihil plus petere posset ad cãm bo-
norum ⁊ iuriũ Gulielmi Peleti dicti quõdam do. Jo. fratris, ⁊
patrui eiusdem Jo. donatarij, nec ad causam laboris sui ipsius
Jo. donatarij, aut ex causa mutui, seu alia quacũqz de cã: ex quo
capitulo insurgit dubitatio. Videtur em̃ esse facta prefato do.
Jo. bonorum, iurium, premij, laboris, ⁊ mutui cõtemplatione si-
bi facte donationis per ipsum do. Jo. remissio. Quo fit vt nõ vi
deatur fuisse omnino donatio simplex, sed p parte remunerato
ria, saltẽ quatenus ascenderet valor bonorum, iurium, premij,
laboris, ⁊ mutui premẽtionatorũ, si revera talia essent aut pre-
cessissent. Propter qđ mihi videretur, salua visione librorum,
quos videre nõ possum: ꝙ etiã supposita cõsuetudine de qua su
pradictus Jo. donatarius teneretur soluere Laudimiũ: nõ pro
dicta medietate, vel habito respectu ad illã, si forte in bonis im-
mobilibus plus valeat quam bona, iura ⁊ alia predicta: sed ha-
bito respectu ad valorem bonorum, iuriũ ⁊ aliorũ pdictorũ, que
vt pdixi videtur fuisse remissa in aliqualem recõpẽsam donato-
rum. Et ita pro nunc dicerẽ, sub correctione cuiuslibet domini
melius sentientis: ⁊ vt predixi salua reuolutione librorum.

¶ Argumentum.

¶ Res, cuius a donatario sine cõsensu domini directi apprehẽ
ditur possessio, cadit in commissum, maxime vbi donatuz est ob
causam nisi consuetudo repugnet. V. F.

1 ☞ Emphyteuta priuati an possit incõsulto seu irrequisito dño
directo alteri donare, aut aliquo titulo concedere rem emphy. ⁊
an talis donatarius possit predicto domino incõsulto adipisci
vel apprehendere rei emphyteuticarie sibi donate possessionez.
2 Consuetudinem allegánti incumbit probatio, aut illius notifi-
catio.

¶ De iure emphy. Consi.cxxiiij.

Viso casu duplicato mi-
hi exhibito ⁊ tradito parte nobilis ⁊ generosi viri
Aymari de Varo, domini pro parte loci Vẽteroli
ex vna: ac venerabilis viri do. Jacobi Morenqui
capellani, Joannis ⁊ Parisij Morenqui cõsobrinorum ex alia
1 † dico ⁊ respõdeo breuiter ⁊ succincte, ꝙ licet olim fuerit ⁊ nunc
existat longa cõcertatio inter doctores, an emphyteuta priuati
possit aut valeat incõsulto seu irrequisito do. directo alteri do-
nare, aut titulo lucratiuo concedere rem emphyteuticam, vt vi-
deri potest in his ⁊ per ea que ponunt gl. ⁊ scribentes in.l.fin.C.
de iur.emphy. in.l.si domus. §.fi.ff.de leg.j.in.l.j.C.de fun.patri-
mo.lib.xj.in.c.potuit, de loca. ⁊ in multis alijs locis tam in scri-
bendo quam cõsulendo: cõmunis tamen opi. in iure scribentiuz
sentit qđ siue emphyteuta possit donare domino inconsulto vel
irrequisito siue non possit, non debet tamen donatarius adipi-
sci vel apprehendere possessionez rei emphyteuticarie sibi dona
te sine cõsensu domini: ⁊ quod ipse teneatur eidez domi. directo
satisfacere de Laudimijs. d.l.fi. §. necessitatem, ver. sed ne aua-
ritia: ibi, nisi quinquagesimã partem pretij vel estimationis ⁊c.
Pro quo videri potest do. Jas. May. in. d.l.fi. ⁊ plenius, ver. nõ
obstat tertium fundamentum Bart. ⁊ antiquorum ⁊c. ibi. Quia
quanuis emphyteuta non teneatur requirere dominũ ⁊c. Joan.
de imol. ⁊ Alex. de imol. in. d.l. si domus. §. fi. ⁊ Jac. rebuf. in. d.l.
j.C. de fun.patri. ⁊ alij in alijs locis, quos non refero. Ex quibꝰ
infertur ꝙ prefati do. Jaco. Joan. ⁊ Parisius donatarij tenen
tur ad solutionem Laudimiorum secũdum valorem ⁊ estimatio
nem bonorum emphyteuticariorũ donatorũ: ⁊ hoc de iure com-
muni. Si vero cõsuetudo aliter se habeat, ⁊ forte disponat ꝙ do
natarius nõ teneatur nisi ad dimidia Laudimia, prout dicit ob
seruari de cõsuetudine generali do. Guido pape in decisionibꝰ
parlamenti, decisione. xlviij. exordiẽte, Est enim aduertendum
ꝙ omnes doc. ⁊c. illa cõsuetudo esset seruanda. l. si de interpreta
tione, ⁊.l. minime.ff. de legi. ⁊ qđ no. Panor. in.c. dilectus, de con
2 ces.preben. ⁊ Jac. rebuf. in. d.l.j.C. de fun.patri. † putarem tamẽ
ꝙ eidem do. Gul. alleganti consuetudinem generalem non esset
credendum: sed oporteret aliter probare illam, nisi de illa essent
partes certe vel informate: per id quod not. Francis. de Are. cõ
sil. cxxxiij. ⁊ Alex. de imol. in.l. post dotem.ff. soluto matrimonio
quorum motiua videri poterunt: quanuis Barto. aliter senserit
in.l. de quibus.ff. de legi. Sed siue debeatur plenum Laudimiũ
habito respectu ad rei estimationem: siue dimidia pars Laudi-
mij huiusmodi non debuerunt prefati Jacobus Joannes, et
Parisius adipisci aut apprehendere possessionem predictoruz
bonorum nisi prius requisito dicto nobili de Varo domino di-
recto: cui etiam debuerunt offerri Laudimia et petere inuesti-
turam, et etiam se offerre quod sibi recognoscerent se tenere et
possidere bona huiusmodi de ⁊ sub dominio directo ⁊ maiore se-
gnoria eiusdem nobilis Aymari: ⁊ quod sibi annis singulis sol-
uerent censum seu canonem sibi debitũ. Et si dictã possessionez
apprehenderint non petita ⁊ obtenta inuestitura, ⁊ nõ oblatis
Laudimijs, ipsi exposuerunt se periculo commissi: ⁊ eidem peri
culo se exposuit Guliel. Morẽ qui donator, si ipse eos in posses-
sionem induxerit: p ea que habentur in. d.l.fi. §.fi. ⁊ quod no. Ja.
Rebuf. in. d.l.j.C. de fun.patri. quod fuit de mente Salice. in. d.
l.fi.C. de iure emphy. ⁊ Guliel. de suza in repe. eiusdem.l. de quo
arti. ponit do. Guid. pape. in dictis decisionibus, decisione. xlvj.
ver. an emphyteuta possit rẽ emphyteuticariã donare ⁊c. Et qđ
dixi, scz ꝙ dicta bona cecidissent in cõmissuz, si nõ petita ⁊ obtẽta
inuestitura ⁊ oblatis Laudimijs dicti donatarij apprehẽderint
possessionẽ, pcedit si saltez dicti donator ⁊ donatarij, vel saltem
ipse Gulielmus donator sciebant bona pdicta teneri de ⁊ sub do
minio directo ⁊ maiore segnoria dicti nobilis Aymarij: qꝛ sic fa
ciẽdo male fecit, ⁊ male versatus est dictus donator circa bona
predicta: ea scz quantũ in eo fuit alienãdo ⁊ trãsferendo sine con
sensu dicti dñi directi: ꝙ tñ phibitũ est in. d.l.fi. Preterea aduer
tendũ est ꝙ donatio predicta nõ fuit donatio simplex, scz ob cãz
vt em̃ ponit in altero ex dictis casibus, prefati donatarij tenent
⁊ debẽt dare, soluere, ⁊ expedire. d. Guli. donatori, etatis vt au-
dio. xxxv. an. vel circa, anno quolibet ꝙdiu vixerit p eius victu
⁊ pẽsione quatuor somatas bladi seu annone. xij. barilia vini pu
ri, dimidiũ quintale lardi. xij. libras caseorũ, sex brocardos olei,
vnã ouẽ seu fetantẽ, ⁊ de tribus in tribus an. v. flore. monete cur
rẽtis. Quo fit vt supposito ꝙ in. d. loco Vẽteroli fuisset ⁊ esset cõ
suetudo de nõ soluẽdis Laudimijs de ⁊ p bonis emphy. dona-
tis: vel de nõ soluẽdo nisi p media parte, deberẽt ipsi dona. non
obstãte hac cõsuetudine soluere Laudimia: ⁊ hoc vel fm estima
tionẽ faciẽdã de rebus ipsis, vel saltem fm estimationẽ predicte
pẽsionis eidem Gul. dona. fiende ꝙdiu vixerit de annona, vino,
⁊ alijs prementionatis: ⁊ cum idẽ Guli. presũptiõe iuris sit vi
cturus. xx. an.l. hereditatũ. ver. ab an. xxv.ff. ad.l. fal. deberet esti
mari pensio huiusmodi ꝙtuz sit valitura durãtibus. xxv. annis.
vno alium supportante: qꝛ predicta donatio nõ fuit donatio sim
plex: nec titulus lucratiuus, quatenus concurrit valor predicte
pẽsionis: sed fuit donatio ob causam seu quedã pmutatio. ar.l. ꝙ
autem. §. si vir.ff. de do. inter vi. ⁊ vxo. ⁊ qđ elegãter ponit Fran.
de are. cõsi. xvij. exordiẽte. Cõsideratis diligentissime ⁊ mature
donationibus ⁊c. ver. secũde autem obiectioni. Pro quo videri
poterit Pau. de cast. ⁊. d. Jas. May. in aut. vnde ⁊ si parens. C.
de inoffi.testa. Alex. de imol. in.l. si donatione. C. de coll.

¶ Argumentum.

¶ Filium heredem certum est vltra id qđ vt heres percipit et
legitimẽ partẽ cũ fratribus capere: inter quos vtrinqz iuncti al
trinsecus tantũ iunctis preferuntur: non quidez in parentis le-
gitima: sed in ipsorum successione fratrum. V. F.

1 ☞ Filius sine liberis decedens quos habebit successores.

¶ De suis ⁊ legi. Consi. cxxv.

Quia prouido quondā
viro Ludo. Lombardi loci Biturritarum su-
perfuerunt tres liberi naturales ⁊ legitimi: sci-
licet Spirita filia, Antonius ⁊ Joānes filij ho-
ruz omniū legitima fuit triens, seu tertia pars
bonorum eiusdem Ludo. eorum scz que superfuerunt deducto
ere alieno ⁊ funeris impēsa, aut. de triē. ⁊ sem. §. j. ⁊ trāssumptiue
in aut. nouissima. C. de inof. test. iūcta. l. papinia. §. iiij. aut. ff. eo.
quo fit vt legitima predicte Spirite non fuerit sexta pars bono
rum eiusdem quondā Lud. ⁊ sic dimidia trientis, sed nona pars
eorundē bonoꝝ: ⁊ sic tertia pars triētis: vt ꝓbatur in. d. aut. de
trien. ⁊ semis. §. j. vbi apparet ꝙ omnes habent portionem in le-
gitima. Et sic in casu nostro quanuis dictus Ant. alter ex filijs
fuerit heres institutus, ipse nihilominus vocatus est ad partez
legitime, ⁊ dictis eius sororibus partē fecit. Forte vero oppone
tur, qd post mortē dicti quondā Ludo. ab humanis decesserit,
dictus Joannes supstitibus ⁊ sibi superuiuentibus eisdē Anto
nio ⁊ Spirita: ⁊ ꝙ propterea isti ambo equis portionibus succes
serint ipsi Joānes. Sed hoc nō obstat: Tum qꝛ prefati Anto. et
1 Joānes erant fratres vtrinq̄ cōiuncti. † Quo fit vt dato ꝙ nul
la fuisset facta substitutio ipsi Joāni, debuisset nihilomin⁹ idē
Anto. eidem insolidū succedere repulsa dicta spirita ipsoꝝ An
tonij ⁊ Joānis sorore cōsanguinea dūtaxat, aut. defuncto. C. ad
tertul. ⁊ in corpore vnde sumitur: tum ⁊ qꝛ prefatus quōdā Lu.
eidem Substituit predictū Antoniū. Ex quibus omnibus ap-
paret prefatam Spiritam, ⁊ cōsequenter eius filiam nō potuisse
petere nisi legitimam: que vt dixi est nona pars. Unde cū vt au-
dio bona eiusdem Lud. tempore eius mortis nō valerent vltra
florenos ducentos, deducto ere alieno, nec ipsa nec idē ei⁹ filius
videtur potuisse aut posse aliquid petere, attentis ⁊ cōsideratis
dote triginta florenorum ⁊ vinea pro eadē constituta ⁊ que erat
valoris. xx. flore. vt mihi refertur: ⁊ quia etiam eadem quōdam
Spirita quittauit, cessit, ⁊ remisit bona paterna, ⁊ hoc cū iura-
mento, prout cōstat publico instrumento sumpto ⁊ recepto an-
no a natiuitate do. M. cccc xcvj. ⁊ die. xxv. mēsis Febru. Meli⁹
igitur ⁊ cōsultius faceret ꝓbus vir Joānes castellani, pater et
legitimus administrator Claudij castellani, filij quondam na-
turalis ⁊ legitimi, ⁊ pretensi heredis dicte quondam Spirite, si
cessaret a molestia ⁊ vexatione, quā intulit ⁊ infert predicto An
to. Et ita mihi videtur ⁊c.

¶ Argumentum.

¶ Municipes etiam in alio municipio predia habentes nō te-
nētur cōtribuere in subsidijs vicini municipij ꝓ sumptib⁹, quo
rum ratione nullum assequuntur emolumentum. V. F.

1 ☞ Consuetudinis antique minime sunt impugnande, qꝛ con-
suetudo est legitima legum interpres.
Constitutio dudum certo modo intellecta nō debet de nouo ali
ter intelligi.
2 Domicilium habens, seu moram gerens in vno loco, habēs au-
tem predia ⁊ possessiones in alio, an teneatur ad tallias seu col-
lectas in vtroq̄ loco pro refectionibus publicis impositas.
3 Oppidū, vnde dicatur, ⁊ quare.
4 Reparatio muroꝝ, aut vallatorum, seu similium ad protectio-
nē alicuius territorij necessariorum, quibus incumbat.
5 Clerici an propter expellendam armigerorum multitudinem ⁊
impugnandam inimicitiam hostium patriam inuadentiū pos-
sint grauari ad collectas, datia, ⁊ tallia onera sordida.
6 Sententia non debet extendi vltra proprietatem vel significa-
tionem suorum verborum.
7 Milites tanq̄ patrie protectores debent gratis hospitari: nō
autem ali, aut ceteris necessarijs gratis inseruiri: sed suis stipē
dijs viuere, ⁊ alia necessaria sibi comparare absq̄ populi graua
mine.
8 Uniuersitate contra particularem de illa litigante nō tenetur
ipse particularis contribuere in sumptu litis.
9 Qui sentit onus sentire debet commodum, ⁊ econtra.
10 Damnum quod quis sua culpa patitur non debet in alterum
retorqueri nec transire.
11 In ecclesiarum reparatione seruanda est consuetudo.
12 Forēses aliqua predia seu possessiones in quadam parochia ha
bentes an teneantur ad contributionem pro fabrica vel repara
tione ecclesie illius parochie.

¶ De munerib. patrimonio. Consi. cxxvi.

Pro pleniore et facilio
re declaratione eoꝝ, de quib⁹ pro nunc querit
parte vniuersitatis Bastide veteris, p̄mitto ꝙ
sententia arbitralis dudū lata per bone memo-
rie reuerendum in christo patrē do. Gulielmuz
artadi ꝓ tpe ep̄i. ep̄z: ⁊ successu tpis renouata ꝑ quosdā alios
dños arbitros arbitratores ⁊c. parte dicte vniuersitatis Basti.
veteris ⁊ parte vniuersitatis Basti. noue, fuit ⁊ est obscura ⁊ icer
ta: ꝓ eo qꝛ nec p̄fat⁹ quōdā. d. ep̄s, nec alij dñi arbitri opportune
declarauerūt qd i. d. sn̄ia appellarēt publicā vtilitatē, aut priua-
tam: an scilicet publicam vtilitatem appellarēt eam que cōcerne
bat bonum publicum totius patrie, vel bonum publicū vniuer-
sitatum dictarum duarū Bastidarū: aut aliud. Propter qd in
primis inspiciendū est qualis obseruantia seu cōsuetudo hacte-
nus extiterit in hoc articulo: ⁊ in quibus tallijs illi de Bastida
veteri pro bonis que habēt in loco vel territorio dicte Bastide
noue cōtribuere cōsueuerint, vel illi de Bastida noua cū illis de
Bastida veteri pro predijs que hactenus habuerūt, tenuerunt,
1 ⁊ possederunt, in loco vel in territorio dicte Bastide noue: † qꝛ si
de huiusmodi obseruantia seu consuetudine antiqua apparet, il
la videretur obseruanda: qꝛ minime sunt mutanda que interpre
tationē semper certam habuerunt. l. minime. ff. de legi. cōsuetu-
do enim est legitima legum interpres. c. cuz dilectus, de consue.
hinc dicit Panor. in. c. dilectus, de conces. preben. qd vbi cōsti-
tutio fuit dudū certo modo intellecta non debet de nouo aliter
intellligi ⁊ procedit hoc nō solum quo ad interpretationem le-
gis, statuti, vel constitutionis sed etiā quo ad interpretationem
cōtractus alias dubij. prout voluit Bartho. soci. cōsi. xlv. exor
diēte, Circa primū cōsultationis articulum, vbi pro hoc multa
inducit: ⁊ idem puto esse de sententijs iudicum, vel arbitroꝝ,
aut arbitratorū: qꝛ vtrobiq̄ est eadē ratio, ergo idē ius. l. illud.
ff. ad le. aqui. Si vero de cōsuetudine vel obseruātia huiusmodi
non appareat, vel si appareat, sz illa forte fuit pauco tēpore ob-
seruata: tunc existimarē, salua correctione cuiuslibet dñi melius
sentiētis, qd hoc casu non sit opus multū insistere quid iuris sit
de contributione facienda pro talijs ⁊ subsidijs Delphinalib⁹,
que scilicet soluuntur serenissimo domino nostro Delphino: qꝛ
cum ille imponantur vel indicantur ab habēte vtrobiq̄, hoc est
tam in Bastida veteri q̄ in noua, vniformē iurisdictionē, paruz
videtur referre seu differre, an illi de Bastida veteri collectētur
⁊ taxentur in loco eiusdem Bastide, tam pro bonis que inibi ha-
bent, q̄ illis que tenent ⁊ possidēt in loco vel territorio Bastide
noue, vel solū pro his que habent in dictis suis loco ⁊ territorio
Bastide veteris: ⁊ idem dico de hominib⁹ Bastide noue quoad
bona que possident in loco ⁊ territorio Bastide veteris: qꝛ si illi
de Bastida veteri collectentur ⁊ taxentur tam pro his que inibi
habent, q̄ pro illis q̄ possidēt in loco ⁊ territorio Bastide noue
homines Bastide huiusmodi exonerant quoad bona dictorum,
de Bastida veteri existentia in loco ⁊ territorio Bastide noue: ⁊
idē dico si loquamur de collectatione huiusmodi Bastide noue.
Quomodo aūt, vel vbi collectari cōsueuerint hoīes in Delphi-
natu ꝓ bonis per eos extra domiciliuz possessis, puto esse satis
cognitū in. d. p̄ria: illi autē obseruantie standū est. De iure vero
deberēt illi de Bastida veteri collectizari in p̄dicta Bastida ve-
teri ꝓ oībus bonis suis, hoc est tam existētibus in loco ipso, vel
territorio, q̄ alibi. ⁊ idē dico de hominibus Bastide noue, per id
qd no. Bar. in. l. vnica. vers. itē quero aliquis est hic ciuis ⁊c. vbi
etiā alij doc. C. de mul. ⁊ in quo loco. lib. x. Pau. de cast. cons. viij.
exordiente, Si ista bona paterna ⁊c. in. j. parte antiquorum cōsi.
Barth. so. consi. cxxix. exordiēte, Prestātissimi iuris interp̄tes.
in. j. parte. ⁊ alij in alijs locis: de quo ēt scribit do. Guid. pape in
decisionibus parlamēti. in. v. deci. ⁊ Frid. de se. cons. clj. exordiē-
te, Thema tale est monasteriū sancti ⁊c. Nec vr qd sentētia pre-
dicta loquatur de talijs seu subsidijs Delphinalibus: qꝛ ille nō
indicuntur vel imponuntur in dictis Basti. sed per principem.
2 ¶ † Quibus premissis venio ad collectas seu talias, que impo-
nūtur in dictis locis, aut eoꝝ altero. Et si in loco Bastide noue
indicatur collecta seu talia, fortasse pro reparatione meniū seu
murorum illius oppidi, aut vallatorum pro custodia loci, in illa
debēt contribuere homines Bastide veteris pro predijs ⁊ pos-
sessionib⁹ quas habent in loco vel territorio Bastide noue: ⁊ idē
dico de hominibus Bastide noue, si pro simili causa fieret talia
vel collecta in Bastida veteri: qꝛ licet refectio muroꝝ aut valla-
torum principaliter concernat securitatē hominū inibi habitā-
tium, ⁊ domicilij qd ibi fouēt: qꝛ murus est tutela loci. l. j. ibi, ita
enim ⁊ tutele ciuitatis instructe murorum presidio prouidebi-
3 tur ⁊c. ⁊ ibi his que ad securitatis cautionē spectant ⁊c. lib. xj. T⁊
ideo

ideo oppidũ dr ab ope,siue auxilio qḋ habitantib⁹ pstat:ꝓpter
ꝙ menia sunt cõstituta.l.pupill⁹.§.oppidũ.ff.de ver.sig.qꝛ tñ re
fectio meniũ aut vallatorũ nõ solũ cõcernit securitatẽ hoim ꝛ in
colarũ ipsi⁹ loci,sꝫ ẽt cõcernit ꝛ tãgit interesse ꝛ vtilitatẽ omniũ
possessionũ existentiũ in territorio dicti loci vbi muri aut valla-
ta reficiunt:ergo oẽs habẽtes pdia in illo loco ꝛ eius territorio
debẽt cõtribuere in expensa:qꝛ oẽs illi quorũ interest fieri impẽ
sam aliquã ꝓpter res aliquas vocãtur ad collationẽ seu solatio
nẽ talis impẽse.l.ij.§.cũ in eadẽ:ibi,placuit oẽs quorꝫ quid in-
terfuisset iacturã fieri conferre oportere:ꝛ seqꝛ,ꝙ tributũ de-
4 beat obseruare res.ff.ad le.rho.de iac.¶ †Qḋ aũt repatio mu-
rorũ ꝛ vallatorũ hmõi tãgat ꝛ cõcernat nõ solũ vtilitatẽ,securi-
tatẽ incolarũ illi⁹ loci,sed etiam vtilitatẽ totius territorij:ꝛ sic
etiam prediorũ ꝛ possessionũ forensiũ in locis existentiũ,hoc est
euidens,qꝛ licet territorium sit extra muros aut vallata:tamen
ꝓpter loci fortitudinẽ ꝛ securitatem totũ territorium erit ma-
gis securũ quo ad culturam ꝛ fructuũ perceptionẽ:nã terre co-
lẽtur,securi⁹ fructus custodient,ꝛ postea infra dictũ ceptũ post
quã recepti extiterint poterunt custodiri.l.i nomine dñi.§.ꝛ vt
securitatẽ:ibi,ne detur hostibus licentia incurrẽdi aut deuastã
di loca que mei subditi possidẽt,ꝛ.§.seq.ibi qui possunt castra ꝛ
ciuitates defendere ꝛ terras colere.C.de offi. prefec.pto.afri.qꝛ
loca bene clausa ꝛ disposita cũ ceptis suis per pauciores custo-
diũtur.d.l.in nomine dñi.§.interea vero:ibi,ad talẽ modum ea
cõstrui disponat vt possint ꝑ pauciores bene seruari,ꝛ.d.l. pupil
lus.§.oppidu:ꝛc.Cum igitur omniũ possessionũ illius territorij
sit vtilitas ꝙ muri ꝛ vallata reficiant,palam infert ꝙ nõ solum
incole,sed etiã forẽses habẽtes ibi predia vrbana vel rustica te-
nẽtur cõtribuere in expensa:ꝛ ista contributio dicitur tributio
agrorũ.l.rescripto.§.fi.ff.de mune.ꝛ hono.ꝛ ita ista expensa est
onus agrorum:que propterea imponitur ipsis rebus ꝛ earum
possessoribus,licet possessores nõ habeant ibi domiciliũ.l.ij.C.
de anno.ꝛ trib.li.x.l.fi.in verbo possessores,pro quo facit.l.ij.C.
de mune.patrimo.l.ad instructionẽ.C.de sacrosanc.eccl.ꝙ etiaꝫ
voluit gl.in.l.fi.C.de mune.patri.li.x.ꝛ in.d.l.ij.ꝓ hoc est bonus
tex.in.l.itẽ si fundi.§.j.ꝛ qḋ ibi Bald.ꝛ Pau.de cast.ff.de vsufr.
hoc etiã voluit Oldr.consi.mihi. cclxxxj.exordiente, Quidam
ciuis ꝛc.qḋ consiliũ est extra cõsilia impressa,ꝛ idẽ voluit Paul.
de cast.in quodã suo cõsi.etiã posito extra volumẽ cõsiliũ impres
sorum exordiẽte,Uidendũ est qualiter de iure cõi possidẽtes ꝛc.
de quo etiam scribit do.Guido.pa.decisione.vij.vbi tñ refert ꝙ
iuxta cõstitutionẽ olim factã per quondã spectabilẽ do.Caro-
lũ debruilla tunc Gubernatorẽ patrie Delphinalis,postea ap-
probatã per recolende memorie serenissimum do.Carolũ Frã-
corum Regẽ ꝛ Delphinũ,qui etiã illam mandauit obseruari,fo
rensis non cõtribuit in talib⁹ reparationibus nisi ꝓ medio soli-
do ꝛ media libra:ꝛ huius cõstitutionis seu ordinationis potuit
esse ratio qꝛ incole ꝛ habitatores debẽt cõtribuere in tali expen-
sa pro omnibus bonis suis tã mobilib⁹ ꝙ̃ immobilibus ꝛ se mo
uentibus:forẽses vero nõ cõtribuunt nisi ꝓ predijs q̃ ibi habẽt
ꝛ t elegãter voluit Old.in.d.cõsi.cclxxxj.Puto igit nõ esse du-
biũ quin talia imposita ꝓ tali reparatione dicatur imposita pro
fortificatione cõcernente publicã seu cõem vtilitatẽ predictarũ
Bastidarum,ꝛ earum cuiuslibet:ꝛ sic comprehendat sub dicta
sentẽtia arbitrali:puto etiã qḋ in expẽsis que fiũt ꝓ reparatio-
ne pontiũ ꝛ viarũ publicarũ aut aqueductuũ,si qui sunt dicto lo
co necessarij,existentiũ in territorio Bastide noue debeãt cõtri
buere illi de Bastida vetere,ꝛ ecõtra:pro eo qꝛ reparatio que fit
pro illis videtur habere illam eandẽ rationẽ quã habet repara-
tio murorũ,ob quã ẽt,idẽ de ea statuendũ est.l.illud.ff.ad.l.aq.ct
idẽ statutũ est vt colligit ex.d.l.ad instructionẽ.C.de sacrosanc.
eccle.d.l.ad portas.C.de ope.pub.ꝛ qḋ no.Jo.de pla.in.l.fi.C.ex
quib.mune.seu presta.nemi.lice.se excu.li.x.ꝛ.l.absit.C.de priui.
do.Augu.li.x.ꝛ hec etiã tanꝙ̃ cõcernẽtia publicã,hoc est cõem
vtilitatẽ locorũ predictorũ satis vidẽtur cõprehẽdi,sub dicta or
dinatione seu sentẽtia arbitrali:que nõ solũ loquit de tallijs que
fiunt ꝓ fortificatione locorũ predictorũ sed etiã pro alijs cõcer-
nẽtibus publicã vtilitatẽ eorũdem ꝛ idẽ puto vbi forẽt ꝓ simili-
bus:vt vbi gratia si ꝓ defensiõe iuriũ dictarũ vniuersitatũ,vel
pro expulsiõe vel repulsione hostiũ aut inimicorũ patrie fierent
expẽse:qꝛ ille cõcernerẽt vtilitatẽ ambarũ vniuersitatũ:ꝛ huic
posset adaptari id qḋ no.Bar.in.l.null⁹.C.de cur.pub.lib.xij.ꝛ
5 Pe.de anc.i.c.nõ min⁹,de immu.ecc.†q voluerũt ꝙ etiã clerici
possunt ꝓpter expellẽdã societatẽ armigerorũ,que venit ad co-
mitatũ vel patriã,depredãdo,comedẽdo ꝛ occidendo, grauari
ad collectas datia ꝛ alia onera sordida:qḋ etiã voluerũt Ja.re-
buf.ꝛ Jo.de pla.in.d.l.null⁹,ꝛ in.l.si diuina dom⁹.C.de exac.tri
bu.li.x.ꝛ Pe.de anc.cõsi.xciiij.exordiẽte,Sup pdicto dubio ꝛc.
ꝛ Pan.in.d.c.nõ minus:q loquũt qñ hostilis exercit⁹ ingressus
est patriam aliquam ad eam depredendam, incendendũ castra
ꝛ villas, occidendum homines,ac etiam capiendum, ꝛ fortasse
in captiuitatẽ deducendũ:quo casu quia repellere talem exerci-
tum concernit commodũ ꝛ vtilitatẽ omniũ hominũ illius pro-
uincie.oẽs tenent cõtribuere pro repulsione ꝛ expulsione huius-
cemodi hostilis exercit⁹,per rationes allegatas a predictis do
cto.pro quibus etiã faciunt ea que superius dixi cũ loquerer de
cõtributione faciẽda in expẽsis que fiunt pro reparatione me-
nium seu murorũ aut fossatorũ loci.Sed vbi fierent vel indicerẽ
tur tallie in dicto loco Bastide noue,que solũ ꝛ dũtaxat tãgerẽt
ꝛ concernerẽt vtilitatẽ hominũ eiusdẽ Bastide, non aũt homi-
num Bastide veteris,non tenerẽtur ipsi de Bastida vetere con
tribuere:vt verbi gratia,si fierẽt pro ꝓsecutione hui⁹ litis quã
habẽt cõtra ipsos de Bastida vetere,aut ꝓ defensione sui terri-
torij,aut pro alia qualibet causa suã dũtaxat vtilitatẽ,nõ etiam
vtilitatẽ illorũ de Bastida vetere cõcernẽte:ꝛ idẽ puto econtra:
qꝛ de huiuscemodi tallia non vident pretendisse prefatus quon
dam do.Uapinẽsis eps ꝛ arbitri postea electi:qui solum locuti
sunt de tallijs q̃ indicerent ꝓ fortificatione ꝛ alijs cõcernẽtib⁹
publicã,hoc est vt sentio cõem vtilitatẽ predictorũ locorũ:cuius
6 modi nõ est tallia de qua vltimo dixi.†Quo fit vt cũ verba sentẽ
tie illi nõ adaptentur,nec per consequens sententia huiusmodi
in ea locũ habeat.l.hos accusare.§.omnibus.ff.de accu.l.iiij.§.
toties.ff.de dam.infec.l.j.§.loquitur.ff.de aqua quoti.ꝛ esti.l.si
seruum quis.ff.de acqui.here.l.ita autẽ.ff.de admi.tuto.ꝛ.c.in-
dẽnitatibus.§.penul.de elec.in.vj.ꝛ qḋ voluit Pau.de ca.cõsil.
iiij.ꝛ Roma.consi.ccccxlij.ꝛ consi.cccclxij.Ex quo infertur ꝙ di
cti de Bastida noua minus ciuiliter ꝛ iniuste,ꝛ contra tenorem,
dicte arbitralis sentẽtie petunt ꝙ dicti de Bastida vetere cõtri
buant in ꝛ pro omnibus negotijs ipsorũ de Bastida noua:quia
ipsi ad hoc non tenent,nec sententia predicta hoc dicit:sed solũ
eos astringit ad contribuendũ in tallijs que fiunt pro fortifica-
tione ꝛ alijs concernẽtibus publicam vtilitatẽ.In quo aduertẽ
dum est ad verbũ alijs:qꝛ per hoc videtur posse dici qḋ dicti ho
mines de Bastida vetere non tenentur ad contribuendũ in om
nibus ꝛ alijs concernentibus publicã vtilitatẽ,sed solũ ad con-
tribuendũ in his que fiũt pro causa que est similis fortificationi
per id qḋ no.gl.quã sequuntur ibi doc.in.l.si fugitiui.C.de serui.
fugi.vbi no.qḋ dictio alia,refertur ad similia:postꝙ̃ cum dicta,
seu vltra vel preter ipsam dictionem alijs,nõ sit positũ aliquod
verbũ vniuersale,vel aliud per qḋ dictio hmõi debeat extẽdi.ẽt
ad nõ similia.Et ita ei qḋ dixi nõ obstãt no.per And.barb.in.l.
hmõi,ver.item iste tex.dicit sub quauis alia cõditione.ff.de ver.
ob.ꝛ per doc.maxime Moder.in.c.sedes,de rescrip.ꝛ ꝑ hec pa-
7 tet respõsio ad primum ꝛ secundum quesita.¶ †Ad tertiũ dico
ꝛ respondeo ꝙ hic nõ queritur de expẽsis factis pro expulsione
vel repulsione armigerorum inimicorum:sed de expensis factis
pro armigeris serenissimi do.nostri Delphini:ad quorũ hospi-
tationẽ tenebant dicti de Bastida noua.l.j.l.deuotũ.§.solam.l.
hoc ꝓspectũ est,ꝛ.l.omnes.C.de meta.li.xij.nõ autem tenebãtur
eisdẽ ministrare sumptus vel expẽsas.d.l.deuotũ.§.solã,ꝛ.l.vni
ca.C.de salgamo,li.xij.dicit tñ Jo.de pla.in.d.l.deuotũ,qḋ.d.§.
solam,in quo disponitur qḋ solũ liceat militibus seu armigeris
hospitari in domibus suũ iter accelerando ꝛ nihil pro victu suo
vel equorũ ab eis etiã spõte dantibus recipiẽdo, male seruatur
in ꝓuincijs italie in quib⁹ stipẽdiarij depopulãtur comitatinos
id est rusticanos,in ꝙ̃tum possunt auferẽdo eis victualia pro se
ꝛ equis suis:qḋ totũ est cõtra legem deuotũ:qꝛ nihil debẽt aufer
re,vel etiã gratis recipere ab eo in cuius domo gratis hospitã-
tur,nisi emant ex ꝓprijs stipendijs.l.cenaticorũ.C.de eroga.mi
li.an.ꝛ idẽ voluit Jo.de pla.in.d.l.cenaticorũ:que ꝓcedunt nisi
milites seu armigeri vocati ꝓficiscãtur vltra.xxx.dies.l.fi.§.fin
vero etiã.C.de re mili.ꝛ si predicta male seruentur in italia,etiã
quãdoqꝫ male obseruãtur in delphinatu:sed istud videtur con-
tingere ꝓpter iniuriã ipsorũ armigerorũ:qui cũ sint stipẽdiati
a principe,deberẽt de suo soluere expẽsas:ꝛ sic expẽsa huiusmo-
di,que per eos male extorquetur,nõ videt cõcernere rẽ publicã.
Si vero ꝓpter casum inopinatũ mitterẽtur per principẽ armi-
geri sine pecunijs ad aliquẽ locũ defendẽdũ,ad quẽ cõmode ire
nõ possent nisi victualia eisdẽ ministrarent ꝑ subditos,tũc dice
rẽ ꝙ hec expẽsa cõcerneret rẽpublicã:sꝫ ꝺm Gul.Cy.Alb.Bal.
Pau.de cast.ꝛ Sali.loquẽtes tamẽ in imperatore,in.l.neminẽ.
C.de sacrosan.eccle.ista expẽsa deberet solui de pecunijs princi-
pis:per id qḋ habet in aut.vt iudices sine quoquo suffr.§.illud,
qui tamẽ pro guerra faciẽda nõ debet totũ expẽdere,sꝫ aliquid
residui sibi reseruare,ar.l.ij.ff.vbi pupil.educa.deb.vbi expẽde-
rit id qḋ expedit:tũc bene potest a subditis accipere:sed non de
bet solum vnam ꝓuinciam vel vnam ciuitatẽ grauare,sed debet
hoc cõicare inter omnes,nisi immineret necessitas ꝛ promptuꝫ
periculũ:eo enim casu posset ab vna ciuitate accipere:sꝫ postea
deberet fieri cõtributio,ar.l.ij.ff.ad.l.rhod.de iac.ꝛ sic videt qḋ

isto casu deberet de iure fieri collecta generalis,⁊ per totam pa
triam per ꝙ omnes homines patrie compellerentur ad cõtri-
buendum in his sumptibus ⁊ expẽsis:⁊ sic oẽs redderentur ad
equalitatẽ,⁊ singuli cõtribuerent ꝓ quota. Propter ꝙ nõ videt̃
ꝙ solũ dicti de Bastida vetere teneant̃ cõtribuere in dictis sum
ptibꝰ, sꝫ etiã alij. Fateor tñ ꝙ Bal.in.d.l.nemině,q̃rens post gl.
qd de galdana imperatoris,vtrũ possit facere sacomanũ,dixerit
ꝙ.l.si pẽdẽtes.§.si qd cloacariĳ.ff.de vsufruc.dicit qd qñ trãsit
exercitus,ad id qd est necesse ꝓ victu cõferunt ꝑdia illius loci:
ꝙ si ita esset,satis videret̃ posse dici ꝙ in hoc sumptu deberent
cõtribuere dicti de Bastida vetere:⁊ idẽ ecõtra:sed Bal.nõ vi-
det̃ in hoc residere,nec Pe.Sul.⁊ aliĳ quos ꝑdixi hoc sentiunt:
cũ velint hoc debere solũ fieri ꝑ oẽs,eo scꝫ casu qñ princeps nõ
8 habet pecuniã.¶ † Ad quartũ dico ⁊ rñdeo ꝙ illi de bastida ve
tere nõ tenent̃ cõtribuere in illis de qbus ibi,arg.l.nimis gra-
ue.C.de testi.⁊.l.impatores.ff.de tute.⁊ ra.distra.ꝑ quas.ll.post
Jac.de are.determinauit Alb.in.l.j.ff.ad.l.rhod.de iac.qd si ex
forma statuti alicuiꝰ loci teneat̃ cõitas satisfacere alicui de dãno
ꝑ eũ passo aut sustẽto:⁊ iste particularis litiget cõtra suã cõita-
tẽ,ꝓpter qd oporteat cõitatẽ facere collectã ꝓ expensa cause nõ
tenet̃ iste particularis cõtribuere ĩ ista collecta,⁊ idẽ voluit quo
ad hoc Pe.anti.in suo diuersorio munerũ,ver.quidã de vniuer
sitate litigabant ⁊c.ibi verũtñ videt̃ mihi:isti em̃ sentiũt qd quia
vniuersitas litigat ꝯtra particularẽ,nõ tenet̃ ipse particulares
cõtribuere in sumptu litis. Qd si ita est,multo minus tenent̃ di
cti de bastida vetere cõtribuere in solutione expẽse quã dicti de
bastida noua faciũt contra illos de bastida vetere:⁊ vt armige-
ros ad dictũ eorũ locũ diuertãt:in quo eos offẽdũt,⁊ vident̃ eis
teneri de dãno ⁊ de expẽsa:q² q̃uis possint sibi ꝓuidere ẽt cũ pe
cunia,⁊ ꝓcurare ꝙ ipsi armigeri nõ veniãt ad locũ bastide noue
nõ tñ debẽt ꝓcurare ꝙ ipsi veniãt ad locũ bastide veteris:⁊ da-
to ꝙ ipsi hoc nõ procurarẽt:q² tñ ista expẽsa nõ cedit in publi-
cã seu cõem vtilitatẽ predictorũ locorũ,sed in solã vtilitatẽ illo
rum de bastida noua,⁊ in dãnũ ⁊ incõmodũ illorũ de bastida ve-
tere nõ tenent̃ ipsi cõtribuere:q² ꝓ eis ⁊ ꝯ illos de bastida noua
faciũt verba ꝑdicte sñie. Etiã cõtra eos prestat ar.l.scḋm naturã
9 est cuiusq̃ rei.ff.de re.iur.⁊ reg.q sentit onus,eo.tit.in.vj.† Si
em̃ vel equũ,vel scḋm naturã cuiuslibet rei sit ꝙ q sentit onus sen
tiat ⁊ cõmodũ.⁊ qui sentit cõmodũ sentiat onus,vt dicit̃ in pre-
dicta regula:ꝑfecto a cõtrario sensu sequit̃ ꝙ qui nõ sentit com
modũ,sꝫ incõmodũ,nõ debeat sentire onꝰ,qd arg.est in iure for
tissimũ.¶ Ad quintũ,⁊ primã illiꝰ partẽ rñdeo,ꝙ illius respõ
sio colligitur ex illis que dixi in respõdendo ad tertiũ quesitum
10 † Ad secũdã partẽ dico ⁊ rñdeo,ꝙ illi de bastida noua male fa-
ciũt in claudẽdo portalitia armigeris ꝑncipis,cui tenent̃ ad eo
rum hospitationẽ:faciũt etiã indiscrete postq̃ vidẽt aut videre
debẽt,ꝙ etiã de facto cõmode illis resistere nõ possunt quo mi-
nus ingrediãtur,aut patiantur longe maiora dãna ꝙ paterent̃
si ab initio permisissent illos ingredi. Si igit̃ ꝓpter istã minus
iuridicã ⁊ indiscretã resistentiã dicti de bastida noua postea pro
pace habẽda cũ capitaneis aliqd ꝓ modũ doni aut cõpositionis
expẽdant,est qd eis imputet̃,reg.qd quis ex sua culpa.ff.de reg.
iur.⁊ reg.damnũ qd qs,eo.ti.in.vj. Et hec culpa dictorũ de basti
da noua nõ dꝫ esse nociua ꝑdictis de bastida vetere ꝓ iura predi
cta:qd tñ cõtingeret si ipsi tenerent̃ cõtribuere in expensa facta
11 ad cãm dicte resistẽtie.¶ † Ad sextũ dico ⁊ rñdeo ꝙ,vt dicitur
in.c.j.de eccle.edi.iunctis ibi notatis per doc.ꝓ reparatione ec-
clesie primo recurrendũ est ad cõsuetudinẽ:q² si illã transferat
12 onus in populũ ⁊c.† Nullus autẽ ex do.scribit ꝙ forenses vel ex
tranei teneant̃ ad contribuendũ in expẽsa que fit pro fabrica vel
reparatione ecclesie parochialis,etiã si infra limites parochie
eiusdem ecclesie bona habeant,teneãt,aut possideãt;⁊ merito,q²
vtpote extranei,⁊ nõ parochiani aut incole aut habitatores,nõ
recipiunt ibi sacramẽta ecclesiastica sed ea recipiũt ⁊ recipere de
bent a suis curatis,seu ꝓpriĳs sacerdotibus ecclesie parochia-
lis,in qua fouent domicilium:vbi etiã diebus dominicis,⁊ aliĳs
magnis festis debẽt audire missaꝫ;⁊ de his sunt multa iura. Nõ
ergo tenẽtur ipsi de bastida vetere ꝯtribuere in expẽsis que fiũt
pro reparatione ecclesie parochialis dicti loci bastide noue. Et
ita mihi videtur sub correctione cuiuslibet domini ⁊c.

¶ Argumentum.

¶ Filia etiam minor.xxv.annis sine consensu Patris nubere
potest,⁊ sibi de suo dotẽ constituere,si quid habeat:si vero nihil
habeat pater ipsam dotare tenetur pro modo facultatum sua-
rum ⁊ pro dignitate ipsius viri. A. F.

1 ¶ Testator legans omnes fructus omnium bonorum perin-
de facit ac si legaret vsumfructum illorum bonorum.
2 Pater habens filios ex prima vxore,si secũdam duxerit,an per-
dere debeat vsumfructum bonorum per primam vxorem sibi re
lictum.
3 Liberos a parentibus ⁊ parentes a liberis ali leges imperant
vbi inopia ex vtraq̃ parte vertitur.
4 Filia an possit impune, nubere sine patris aut parentum con-
sensu.
5 Juris ciuilis nõ interest aut competit de matrimonio statuere,
vtpote de re spirituali.
6 Mulier sine patris consensu nubens an incurrat vitium ingra
titudinis.
7 Matrimonia de iure canonico debent esse libera,⁊ ab omni me
tu ⁊ coertione aliena.
8 Pater an possit filiam viro indigno sine eius consensu nuben-
tem dote priuare.
9 Filia patre inuito viro digno nubens potest inuito patre sibi
ipsi dotem constituere,siue de bonis paternis,siue maternis.

¶ De nupt. Consi.cxxvij.

x themate mihi transmis
se cõsultationis parte honeste iuuenis Marie Fau-
nine,loci de Ayonis,eliciũtur multa quesita: quibus
1 rñdeo breuiter ⁊ succincte ꝑut infra:⁊ primo ad primuꝫ.† Pro
cuius faciliore solutiõe premitto ꝙ legatũ omniũ fructuũ om-
niũ bonorũ testatoris videtur esse idẽ qd legatũ vsufructꝰ om-
niũ bonorũ.l.si quis ita legauerit,⁊ qd ibi gl.⁊ doc.ff.de vsufru.⁊
qd not Bartho.vero.in suo tracta.de seruitutibus.c.iiij.versic.
sed an sit differẽtia si quis legauerit. Perinde ergo est honestaꝫ
quondã mulierẽ Antonetã trebeille legasse ⁊ reliquisse Anto-
nio Faunini eius viro oẽs fructus omniũ bonorũ suorum,acsi
eidẽ legasset ⁊ reliquisset vsumfructũ omniũ bonorũ. Premitto
insuper qd etiã si eadẽ Antoneta nõ reliquisset ⁊ legasset dicto
Antonio eius viro vsumfructũ dictorũ eius bonorũ:ille nihilo
minus spectasset ⁊ pertinuisset eideꝫ Antonio patri naturali et
legitimo dicte Marie faunine,⁊ que in ipsius potestate existit.l.
j.in prin.cum suis si.C.de bo.mater. Quo fit vt dictũ legatuꝫ o-
mniũ fructuum ex hoc impugnari nõ debeat seu possit , qd in eo
non fuerit facta aliqua reseruatio dicte Marie filie,⁊ vniuersa-
li heredi:cum ex dispositione iuris nõ facto dicto relicto fuisset
idẽ Antonius omniũ bonorũ vsufructuarius: verũ est tamẽ qd
ipse tenebatur alere filiã.l.cũ non solũ.§.ipsum autẽ filiuꝫ vel fi-
liã.C.de bo.q̃ lib. Nisi forte quis dicat nõ sufficisse dicte Marie
filie ꝙ ipsa fuerit heres instituta insoliduꝫ:sed etiam habere de-
buerit causalẽ vsumfructũ sue legitime.aut.nouissima. in fi. ⁊ ꝙ
ibi doc.C.de inoff.testa.vbi etiã dicunt corrigi.l.vxori mee.ff.de
vsufruc.leg. Sed istud nõ videtur obstare vbi pater superest:q²
isto casu sine filio relinquatur per matrẽ hereditas , siue sola le-
gitima:pater esset vsufructuarius.d.l.j.C.de bon.mater.que lo-
quitur indistincte,⁊ indistincte cõcedit patri vsumfructũ bono-
rum maternorũ ad filium ⁊ filiã perueniẽtorũ. Preterea Ang. in
aut.de triẽ.⁊ sem. §. ꝓhibemus.⁊ Barth.verõ.cautela.xxxvij.
exordiẽte, Difficile est priuare filiũ sua legitima,voluit ꝙ vbi pa
ter filiũ relinquit heredẽ vniuersalẽ bonorum suorũ, ipse potest
vsumfructũ bonorum huiõi aliĳ relinquere:super quo tamẽ non
puto vlterius insistendũ,concludẽs super isto primo quesito le-
2 gatum valuisse.¶ † Ad scḋm quesitũ dico ⁊ respõdeo ꝙ licet pre-
fatus Ant.cõuolauerit ad scḋa vota post mortẽ prefate Anto-
nete,ipse ꝓpterea nõ perdidit vsumfructũ sibi relictuꝫ.auth.de
nupt.§.si vero solũ vsumfructũ.colla. iiij.⁊ trãsumptiue.in aut.
hoc locum,⁊ qd ibi scribẽtes.C.si scḋo nups.mul.vbi sunt de hoc
3 tex.¶ † Ad tertiũ dico ⁊ rñdeo ꝙ prefatus Ant.tenebatur ali-
mentare ⁊ nutrire dictã Mariã eius filiam, nõ propter heredi-
tatẽ vel vsumfructũ dictorum bonorũ:sed propter ipsam natu-
ram,⁊ leges,que ⁊ a parẽtibus alendos suos liberos imperaue-
runt,⁊ ab ipsis liberis parentes,si inopia ex vtraq̃ parte verti-
tur.d.l.cũ non solũ.§.ipsum aũt filium aut filiã.C.de bo.que lib.
4 ¶ † Ad quartũ dico ⁊ respõdeo ꝙ licet de honestate filia debeat
nubere de ⁊ cũ consensu eius patris.vt not.gl.in.c.hoc sanctum.
xxxij.q.ij.⁊ multa persuasoria fundamenta ponit Alex. de imo.
consi.xcvij.exordiẽte, Principalis dubitatio.in.j.vol.si tamẽ fi-
lia sine consensu patris contrahat,signãter cũ viro digno,tenet
matrimoniũ,⁊ de hoc nullus dubitat,nec penã incurrit,⁊ quidẽ
ꝙ filia possit matrimonium contrahere sine cõsensu patris pro-
batur in.c.cũ causa.de rap.⁊ in.c.sufficiat.xxvij.q.ij.qd etiam vo
luit glo.in.l.eum qui,alias incipit Paulus.ff.de sta.homi.⁊ hec
de iure

de iure canonico: cui ſm oẽs ſcribẽtes ſtandũ eſt, non iuri ciuili
5 contrariũ ſtatuẽti: † qꝛ ad ipſum nõ pertinet decernere aut ſtatuere de matrimonio, vtpote de re ſpirituali. c. tuã. de ordi. cog. cũ ſuis ſi. Quod aũt propterea non incurrerit penã, hoc probatur: qꝛ ſi quã videretur incurriſſe, illa forſitã eſſet qð pater tanꝙ offenſus poſſet eam exheredare, vel ſibi denegare dotẽ: ſed neutrum facere poteſt pater ob predictã cauſam, etiã ſi dicta Maria nondũ ſit etatis. xxv. anno. ſuppoſito maxime vt predixi q ipſa nupſit nõ quidẽ viro indigno, turpi, aut vili, ꝛ alias tali qui offendat pr̃is huius marie honeſtatẽ: ſꝫ viro digno ꝛ honeſto, ꝛ qui cõgruit ꝛ mulieri ꝛ pr̃i: ꝛ primo quidẽ nõ exheredare, per id qð no. Pañ. poſt Hoſt. in. c. j. de deſpõ. impub. vbi etiã dicit hoc
6 cõmuniter approbari. † Ex quo enim de iure canonico filia põt nubere ſine cõſenſu patris: certe filia que vtitur permiſſione canonica nõ debet incurrere vitiũ ingratitudinis. Idem ꝛ latius conſuluit Pañ. conſ. xij. incipiente, Ut clare materia thematis liquĕat octo dubia elicio. in. j. vol. vbi per plura mouet, ꝛ reſpondet ad gl. c. cũ ſm. de ſec. nup. Pro hac opinione inducit. d. Iaſ. qui eã ſequitur quatuor bona fundamẽta. in aut. ſed ſi poſt. C. de inoff. teſta. Illam etiã ſequitur in. l. ij. §. qð ſi in patris. ff. ſo. mat. vbi etiã commemorat dictũ Pañ. in dictis locis: ꝛ ſubiungit ꝙ
7 de iure canonico attendi debet † qð matrimonia debẽt eſſe libera ab omni metu pene ꝛ omni coertione. c. cum locũ. c. requiſiſti. c. gemma. de ſponſ. Non ergo debet filia poſſe per patrẽ exheredari ex eo qꝛ ſine cõſenſu ipſius nupſit. Pro hoc ẽt ſolet allegari doctrina Ioãnis and. in. c. ſtatutũ. el. j. de hereti. in. vj. vbi determinat ꝙ nõ valet ſtatutũ imponens penam filiofamilias cõtrahenti matrimoniũ ſine cõſenſu patris. Et idem voluit Alex. de imo. multos cõmemorans in. d. conſi. xcvij. in. j. vol. vbi poterit videri. Poterunt etiã videri reſponſiones quas commemorat do. Iaſ. in locis preallegatis: ꝛ quas fecit Pañ. in dictis locis ad dictum gl. in. d. c. cum ſm. ꝛ Pau. de caſt. in. d. aut. ſed ſi poſt. Quod etiã prefatus Ant. non poſſit propter cauſam predictam pretẽdere qð non teneaꝉ donare dictã Mariã eius filiã tenet ẽt Pañ. in. d. c. j. de deſp. impub. ꝛ in. d. cõſi. Idem etiã tenet Alex. de imo. in. d. conſi. xcvij. Io. de ana. in. c. j. verſ. querit do. Abbas hic de adult. qui etiã pro hoc allegat duas gl. vnã in. d. c. hoc ſanctum. xxxij. q. ij. ꝛ aliã in. c. de rapto. xxxvj. q. j. Ang. in. l. obliga-
8 mur. §. lege. ff. de actio. ꝛ obl. † Quinimo ſunt qui dicũt patrẽ teneri dotari filiam, etiam ſi ipſa nupſerit viro indigno. ꝛ quidem Ioã. de imol. in. c. accedẽs. de procu. ꝛ Alex. de imo. in. l. j. ff. ſolu. mat. Sed qꝛ in hoc multi contrariũ tenent, ego nõ inſiſto, vtpote etiã non neceſſario: qꝛ Dei gratia ꝛ conſilio ſuorũ cognatorũ dicta Maria virũ dignũ ſibi elegit, nõ indignũ vel vilem, ꝛ qui habet bonũ ꝛ honeſtum patrimoniũ: ꝛ in nullo eſt inferior dicta Maria, ſeu ẽt eius patre. Propter ꝙ dico ꝛ rñdeo ꝙ iſta dotãda eſt per dictũ Ant. eius patrẽ. Paternũ enim officiũ eſt dotare filias: ꝛ quidẽ de bonis ipſius patris, etiã ſi filia bona propria habeat. l. fi. C. de do. pmiſ. ꝛ. l. qui liberos. ff. de rit. nup. Pro premiſſis põt videri qð no. do. Iaſ. may. in. §. fuerat. verſ. nunquid autẽ ipſa mulier poſtꝙ eſt nupta ꝛc. ibi non obſtant deducta in contrariũ. inſtit. de actio. Bal. nouel. in ſuo tract. iuris do. in. vj. parte. verſ. ſi vero nulla facta fuerit promiſſio. Nec eſt quod ipſi Marie ad culpã imputari valeat, pro eo qꝛ pater cum ſua inhonorificentia dixerim errauit ꝛ culpabilis fuit in duobus: primo qꝛ nimiũ diſtulit ſm morem patrie ipſam maritare, ꝛ ſm quem tam in Delphinatu, ꝙ in prouincijs circũuicinis ſolent filie maritari poſtquã peruenerunt ad. xv. an. hec autẽ Maria tempore matrimonij habebat. xx. ꝛ vltra. Secundo autẽ errauit in eo qꝛ illã maritare voluit homini ſeni, ꝛ iam ſexagenario ꝛ vltra, contra id qð dici ſolet nube pari: ꝛ iſtud non erat eã ſimpliciter maritare, ſed eam exponere periculo adulterij. Propter qð nullã culpã poteſt eidẽ Marie dictus eius pater imputare, cũ ſua culpa preceſſerit, ꝛ prepõderet: pro quo videri põt qð no. Bal. nou. in. d. ſuo trac. verſ. ſed quid ſi filia nubit, qui pro his multa bona inducit. Dico igitur dictum patrẽ teneri ad dotandam dictam Mariã eius filiã, non obſtante ꝙ ipſa matrimonium contraxerit ſine eius cõſenſu: quinimo dico ꝙ cum vt audio eadẽ Maria de ꝛ cum cõſilio ꝛ conſenſu dictorũ ſuorum cognatorum, ꝛ quidẽ virorũ honeſtorũ, conſtituerit eius viro in dotem ꝛ pro dote ſui ipſius Marie omnia ſua bona ꝛ iura, pater debet illa bona eiſdem viro ꝛ Marie relaxare: qꝛ videtur in illis potuiſſe cõſtituere dotem. arg. eius qð habetur in. l. ſi quis inter. §. imperator. ff. de excuſa. tut. ꝛ qð no. Dy. Iac. de are. in. l. ſi cum dotem. §. trãſgredimur. ff. ſol. matr. ꝛ Bal. in. l. fi. verſ. vltimo quero. C. de dot.
9 promiſ. vbi per predicta voluit Bal. † quod ſi filia patre inuito ſe cõgruere arbitrio boni viri dotauerit de bonis maternis, valet dotatio, ꝛ pater cogendus eſt illi conſentire: ꝛ nimirũ, ſi enim filia, ꝛ ſignanter quam pater maritare differt, poteſt dotem pro ſe ipſa ꝛ de bonis paternis cõſtituere patre inuito vel ignorãte, vt ſatis voluit Bar. in. d. l. obligamur. §. lege. ff. de actio. ꝛ oblig. Sali. in. d. l. qui liberos. ff. de rit. nup. Pano. do. prepo. in. d. c. j. de deſponſ. impube. ꝛ cogitur pater talem dotem ſoluere qꝛ filia videtur geſſiſſe negotiũ patris, ꝛ feciſſe id ad qð pater tenebatur. d. l. fi. C. de dot. pro. ꝛ. d. l. qui liberos. multo fortius vr̃ poſſe conſtituere pro dote ſui ipſius bona materna, ſaltem quatenus non excedit modũ congruũ: qꝛ maius ius, vel ſaltem nõ minus habet in bonis maternis, in quib⁹ ipſa ſucceſſit, ꝛ quorũ ſaltẽ eſt domina ꝛ proprietaria, quã in bonis patris, in quibus eo viuẽte nullum ius habet, cum vt predixi pater ipſe cogendus ſit filiam dotare, ꝛ ante matrimonium nutrire ꝛ alere, ſi aliunde non habeat vnde ſe nutriat ꝛ alat: ꝛ vbi idem pater ſe in hoc exhibebit nimiũ difficilem, prout facere non debet, nemini dubiũ eſt quin ipſe vt predixi teneatur ꝛ debeat eam dotare de ſuo ſecundũ facultates ſui ipſius, ꝛ dignitatem eius mariti. l. queſitum. ff. de ri. nupt. Et ita mihi videtur ꝛc.

¶ Argumentum.

¶ Que monachus abbatis ſui iniuſſu fecit vt vicarius epiſcopi rata non ſunt: cum talem vicariũ epiſcopus ſine abbatis conſenſu deputare nequeat. U. F.

1 ¶ Regule diſpoſitio non poteſt illi conuenire cui illius verba non conueniunt: ꝛ vbi ceſſant verba legis vel ſtatuti ceſſat ꝛ ipſius legis vel ſtatuti diſpoſitio.
2 Regula loquens in factis per papam non poteſt extendi ad facta per ſuum legatum.
3 Religioſus an poſſit eſſe vicarius alterius ſuperioris quã ſui abſq; conſenſu ſui proprij ſuperioris.
4 Religioſus orta diſcordia inter epiſcopum ꝛ ſuum abbatẽ cui potius teneatur obedire.
5 Geſta per non habentem ſufficiens mandatũ ſunt nulla, veluti per religioſum inuito ſuo abbate epiſcopi vicarium.

¶ De epiſc. ꝛ cler. Conſi. cxxviij.

Non poſſum obſtantibus occupationibus mihi occurrẽtibus propter preſentiam reuerendiſſimi domi. Gubernatoris Auinionis ꝛ vicelegati: inſuper ꝛ feſtino regreſſu nobilis viri magiſtri Ioannis mailli, cum opportune aut prout alias ſummopere cuperẽ ꝛ affectarẽ, ſcribere ſuper dubijs mihi miſſis. Quorum primum eſt, an regula cãcellarie de veriſimili notitia, locum habeat etiam in legato apoſtolico. Scdm eſt an religioſus ſine licẽtia ſui abbatis poſſit epi nõ ſui abbatis eſſe vicarius, aut procurator: ꝛ an propterea valeãt
1 collationes ꝛ geſta a tali religioſo facte ꝛ habita. † Et veniendo ad primũ videtur, ſalua pleniore temporis opportunitate, ꝛ rectiore cõſilio cuiuſlibet dñi melius ſentiẽtis, ꝙ dicta cancellarie regula non habeat locum in legato: pro eo quia illa loquitur in papa, vt patet in illis verbis, in antea fecerit: ꝛ ibi, ad eiuſdẽ dñi noſtri notitiã veriſimiliter peruenerint. Quo fit vt verba eiuſdem regule non adaptentur legato: ergo nec ipſa regula, ſeu diſpoſitio illius. l. hos accuſare. §. omnib⁹. ff. de accuſa. l. quarta. §. toties. ff. de damn. infec. l. j. §. loquitur. ff. de aqua quoti. ꝛ eſti. l. ſi ſeruum quis. §. nõ dixit. ff. de acquir. here. l. ita autẽ. ff. de admi. tuto. ꝛ. c. indẽnitatibus. §. pen. de elect. in. vj. cum ſuis ſi. per que probatur, ꝙ vbi ceſſant verba legis vel ſtatuti, ceſſat ꝛ ipſius legis vel ſtatuti diſpoſitio, qð etiam voluit Roma. conſ. ccccxlij. ꝛ conſ. ccccxxij. Paul. de caſt. cõſi. iiij. ꝛ Alex. de imo. cõſi. xvij. in. j. vol. ad qð optime facit id qð voluit Io. and. in capi. j. de homic. in. vj. ꝛ poſt eũ Bal. in. l. ſi quis non dicam rapere. verſi. ꝛ in iſtis omnibus aduocatus debet eſſe cautus vt formet articulũ ꝛ ſeruet verba legis vel ſtatuti ꝛc. C. de epiſc. ꝛ cler. Alex. de imo cõſi. j. verſi. poſtremo videndum reſtat an dato ꝛc. in. iij. vol. Que videntur maxime procedere in hoc caſu: pro eo qꝛ regule cancellarie ſunt exorbitantes a iure cõmuni, ꝛ propterea debent reſtringi, vtpote odioſe, ꝛ non extendi. l. cum idem. ff. de libe. ꝛ poſthu. ꝛ regula odia reſtringi. de reg. iur. in. vj. Super qua regula etiam aduertendum eſt, quod illa annullat collationem aliter factam quam in ea diſponatur: ꝛ ſic videtur eſſe penalis, per id quod habetur in. l. ſenatus. ff. de contrab. empt. c. ſi religioſus. de elect. in vj. ꝛ in cap. diſpendia. in fin. cum glo. fin. ꝛ quod ibi Ioan. and. in nouel. de reſcriptis. in ſexto, ꝛ ita etiam videtur velle Barto. in l. ſanctio legum. ff. de penis. ad quod bene facit. l. non dubium. ꝛ quod ibi voluit Iaco. butriga. C. de legi. ꝛ quod not. Antonius de butrio in capitulo fina. de reſcriptis. quod etiam poſt multa

voluit And. barb. in c. ij. vers. item pondera q' glo. &c. de consti. dicta ergo regula nō est extēdenda ad casus similes, sed restringenda. l. in penis. ff. de pen. & dicta regu. odia.
3 † Propter qd vr̃ qd dicta reg. loquēs in collationib' factis p pōtificē nō habeat locū de his que fiūt per legatū: ad qd facit qd voluit Pe. de anc. cons. cccxviij. exordiēte, Efficacibus &c. in princ. vbi dicit qd regule cācellarie nō possunt dici constitutiones generales: qd s'm eū patet q' per eas papa sibijpsi in suis agendis leges imponit derogatorias sue volūtatis, vt si sic fecerit vel nō fecerit nō valeat: vbi attendendū est ad verbū sibijpsi, ad verbū in suis agendis, & ad verbū sue volūtatis. Non igitur videnť regule cācellarie loquētes in papa debere extēdi ad legatum: qd etiā refert se alias voluisse cōmentator dictarū regularū, & se arbitrari vidisse vnū consiliū Roma. & aliud consi. Pet. de anch. concludentiū, si recte meminerit, qd regule cācellarie loquētes de papa nō habent locū in legato: dicit ēt qd sic sentētiauit Roma. in illa causa in qua hoc dicebat: & qd idē dixit do. Nico. aduocatus cōsistorialis: q' satis est qd principiū & finis sint habilia, licet medium sit inutile, qd presumitur bonū, pro quo facit. c. volumus. xvj. q. vij. & quāuis idē cōmentator sic subiūgat, q' nō esset magnū tenere qd dicta regula habeat locū etiā in legato, & in ordinario, per rōnes per eū allegatas: premissis tñ attentis vr̃ esse verius qd primo dixi: pro quo etiā multū facit p̄sumptio orta ex sentētia lata per Rotā, in qua solēt esse viri doctissimi, & in talibus multū triti: & licet nō superfuerit tēpus plenius inuestigādi dicta duo cōsilia: puto tñ qd Pet. de anch. & Roma. ita cōsuluerunt, prout refert cōmentator: qui verisimiliter nō ita retulisset nisi vidisset, maxime cū postea, sez in cōmento dictarū regularū ab illorū opinione discesserit.
3 ¶ † Quo ad s'm dubiū dico & r̄ndeo, q' religiosus non pōt esse vicarius vel officialis epi nō sui, seu nō abbatis sui superioris sine cōsensu sui abbatis. c. si. ver. quarto queritur: ibi, nā videmus de facto seruari qd tales sint vicarij epor̄, iuncto eo qd habetur ibi, obiectio vero de carētia voluntatis &c. de cle. egro. & hoc expressius voluit Lādu. in cle. & si principalis, super verbo: epi: ibi, qd credo verum si per ꝓprios suos abbates &c. de rescr. vbi ēt idē post Lādu. voluit. d. Cardin. Flor. ver. decimo-
4 sexto quero an monachus, † & idē voluit ibi Jo. de imo. vers. nūquid aūt religiosus possit esse vicarius: vbi ēt sentiūt doc. p̄fati, & signāter Lādu. & do. Cardin. q' ēt in non exēptis monasterijs necessarius sit cōsensus seu licētia epi: & qd si in ea cōcedenda interueniat discordia inter epm̄ & abbatē, debet religiosus potius obedire abbati, q̄ epo, per id qd habetur & nota. in. c. qui resistit. xj. q. iij. procurator autē epi pōt esse religiosus. c. qui vere. c. doctos. c. si monachus. xvj. q. j. dum tñ fiat cū cōsensu sui abbatis. c. j. dist. xviij. qd per iura predicta voluit Hauff. & post eū Jo. and. in. c. sopite. de censi. Si igitur religiosus de quo q̄ritur nō haberet cōsensum proprij abbatis, non vr̃ potuisse aut posse esse vica-
5 rius epi non sui abbatis: † propter qd vr̃ qd gesta per eū tanq̄ vicariū vel procuratorē nō valuerint tanq̄ gesta per nō habentem sufficiēs mādatū, de quo pōt queri ēt post lōgissimū tēpus, per id qd no. Bal. C. si ex fal. instru. Alex. de imo. in. l. sciendū. ff. de verb. obl. & in. l. qui in aliena. in prin. ff. de acquir. here. Nisi forte qs dicat qd cū dictus religiosus fuerit in possessione seu quasi vicariatus, gesta per eū videtur de iure valuisse ratione cōis erroris. per id qd habetur in. l. barbarius philippus. ff. de offic. preto. Sed hoc nō obstat, q' d. l. barbarius philippus, loquitur in casu in quo barbarius philippus idē q̄ seruus potuit ab imperatore deputari aut creari pretor: & ita nō fuit defectus in potestate creātis, sz in alio: in casu vero nostro fuit defectus in potestate epi dictū religiosuz creātis vicariū: q' ipse hoc facere nō potuit sine cōsensu abbatis, pro quo videri possunt multe respōsiones, & date per diuersos ad. d. l. barbarius. quas cōmemorat Alex. de imo. consi. cxxxviij. exordiente, Opportune considerantis his que in themate &c. vers. idem voluit Jaco. de bello. in disputatiōe sua &c. in. j. vol. vbi videri poterit. Que omnia, & satis insulse dixerim, vt predixi, sub correctione cuiuslibet dñi melius sentientis, alias autore dño si oportuerit plenius dicturus.

¶ Argumentum.

¶ Inter clericos de rebus laicalibus possunt laici arbitratores eligi, & ius dicere. V. F.

1 ¶ Laici meri non possunt in causis spiritualibus arbitri vel arbitratores eligi: quia spiritualitatis sunt incapaces.
2 Sententia etiam nulla potest per conuentionem seu pactū partium de eam seruando esse obligatoria: & quam in vim pacti cogi possunt obseruare.
3 Pene. l. si quis maior. C. de transac. multe sunt. & quibus veniāt applicande.
4 Contractus contra legem initi an in vim iuramenti veniāt nihilominus obseruandi.

¶ De episc. & cler. Consi. cxxix.

Ona pace salua dixerim nobilis viri Antonij gōberti, & egregij viri dñi eius aduocati & cōsultoris, lōge melius, honestius, & iustius fecisset idem Gōberti si dudum cognita & diffinita per nobiles & egregios viros dños Stephanū Darsaqui & Ant. Gontardi iuriū licētiatos, & per eū ad sancta Dei Euāgelia iurata obseruasset, & nō
1 se periculo periurij & infamie supposuisset. † Quicquid eñ̄ pretendat ipse nobilis Gōberti, cōpromissuz de quo in actis cause cepte anno do. M. cccccij. & die. ij. mensis Septemb. per & inter venerabilē virū do. Jacobum chassij presbyterū curatū perpetuū &c. & rectorē cuiusdā capellanie fundate & dotate in venerabili ecclesia inibi latius mētionata ex vna parte, & ipsum Gomberti ex alia, non potuit nec pōt impugnari ex eo capite qd pretendantur dicti do. Darsaqui & Gōtardi fuisse & esse meri laici, & qd propterea eligi nō potuerint arbitri & arbitratores &c. Qm̄ respōdeo qd cōtrarium est veritas. Nec huic dicto obstat. c. contingit. de arbit. quod ex aduerso allegatur: quoniā illud loquitur in causa spirituali: cuius nō est merus laicus capax, nisi iungeretur clerico. Et ideo fateor qd si compromissum predictū factum fuisset de causa matrimoniali, aut beneficiali, vel alia huiusmodi spirituali, nō potuissent dicti do. arbitri &c. cognoscere: sz illud nō est de cā vel re sp̄uali, sed de dñio directo p̄dij rustici, & annuo cēsu dudū eidē predio imposito: de quo quāuis ad dictā capellaniā pertinerēt aut pertinere dicerentur, nō tñ sunt quid sp̄uale: quāuis sint vel bona vel iura ecclesiastica. Et q' de talibus possit cōpromitti in laicos probatur in. c. dilecti. &. c. exposita. de arbi. qd ēt voluit gl. in. d. c. cōtingit. vers. dicas q' de rebus mere ciuilib' &c. & idem voluit ibi Hosti. & hoc nō hz dubiū. Preterea vbi esset verū, prout non est, q' cōpromissuz p̄dictū posset ex hac cā dici nullū, & consequēter sentētia arbitramētalis lata per dictos. d. Darsaqui & Gōtardi non valuisset: q' tñ interueniente opportuna & legitima stipulatione idē Gōberti conuenit & promisit prefato do. Jacobo p̄nti &c. seruare & attēdere omnia vniuersa & singula cōtenta in. d. s̄nia, posset idē Gomberti cōueniri
2 pro solutione summe pecuniarie de qua in. d. sententia: † q' possunt partes per cōuentionē legitimā seu pactū se efficaciter obligare, p̄ obseruatiōe s̄nie q̄ als erat nulla, vt sic efficaciter possint cōpelli in vim pacti. l. ij. & qd ibi per scribētes. C. com. vtr. iud. qd maxime procedit & procedere debet in hoc casu: in quo idē Gōberti non solū cōuenit, & ad sancta Dei Euāgelia iurauit se attenturū & obseruaturū ordinationē per dictos dños Darsaqui & Gontardi proferendā, etiā cū renūtiatione nullitatis: sed etiā post illius prolationē, & notitiā per ipsum de ea habitā conuenit promisit & iurauit idē Gōberti parere eidē ordinationi: ac cum effectu omnia in ea cōtenta adimplere. Quo fit vt se non possit excusare quin ordinationē huiōi seruare debuerit, & maxime p̄pter iuramentū, per id qd habeť in. c. cū cōtingat. de iureiur. &. c. q̄uis pactū. de pac. in. vj. &. c. l. z mulieres. de iureiur. & auť. sacra
3 pube. cū infinitis si. C. si aduer. vend. † Preterea timere debebat penas. l. si quis maior. C. de transac. q̄ multe sunt: quarū vna est, q' cōtraueniēs cōuentioni spōte iurate incurrit infamiā: secūda q' incurrit penā de qua cōuenit inter partes: alia q' nihilomin' tenetur obseruare cōuenta: & alia q' alia ex cōtractu percepta restituat. Nec sibi debuit persuadere idē Gōberti qd iuramentum sibi nō obstiterit, & q' nō teneatur ad illius obseruantiā, etiam si dicta arbitramentalis s̄nia nō valuisset, prout tñ re vera valuit, vt p̄dixi. q' l. nō dubiū. C. de legi. hz multos intellectus, & recipit
4 infinitas limitationes: in quib' † ɔtrahētes ēt si cōtrahāt ɔ̄ legē, vel in legē cōmittāt, & iurēt, teneň ipsi nihilominus obseruare ɔctū, & per se conuēta aut promissa: & non solū obligantur ipsi ad obseruantiā huiōi, sed etiā firmātur ipsi cōtractus. Verū q' nec oportet nec expedit hanc materiā vlterius prosequi, cū iam dicta ad victoriā obtinendam sufficiant, ego vlterius non insisto.

¶ Argumentum.

¶ Res per alium possessa per non possidentem vendi potest, si quod in illa ius habeat, & sine preiudicio possessoris. V. F.

1 ¶ Clausule dñij translatiue sunt in instrumentis venditionis includende: quibus remotis incerta sunt huiōi instrumenta.
2 Res ab alio possessa an & quo pacto possit a non possidente vendi seu alienari.

Venditor

3 Venditor vltra dimidiam iusti pretij deceptus potest pretio restituto venditionem rescindi petere, ꝛ rem venditam requirere: quod si omittat, possunt idem eius heredes.

¶ De here. vel actio. vend. Consi. cxxx.

Vidi instrumentum seu copiã instrumẽti vẽditionis, quã fecisse dicunt nobiles Iacobus ꝛ Antonius de agnitis fratres loci de ferro, dictus videlicet Iacobus tã suo ipsius proprio ꝙ procuratorio nominibus nobilis Disone eius matris, de quibusdã predijs ꝛ alijs bonis ꝛ iurib⁹ latius expressis in copia instrumẽti vẽditionis hmõi. Vidi insuper libellũ parte nobilis Gulielmi dictatũ, ꝛ in cã mouẽda ad causam prati de quo ibi ꝫ Ioannẽ almerassij ꝛ Ioanetã, prati hmõi possessores, seu vt in eo pretendit̃ verius detẽtores editũ: ꝛ insuper accepi a patre ꝙ tẽpore facte venditionis de qua. ꝫ. prefati Almerassij ꝛ Ioaneta seu Iac. miralbeti, seu alius eorũdẽ Almerassij ꝛ Ioanete predecessor tenebãt ꝛ possidebãt tenuerãtꝗ ꝛ possederant dictũ Pratũ. Propter qḋ existimo fore periculosum offerre ꝫ eos libellũ de quo. ꝫ. † tum qꝛ nõ apparet ex contentis in instrumẽto seu copia pdicta, ꝙ in vẽditione predicta fuerint apposite clausule trãslatiue, vtpote retẽtionis vsusfructus, cõstituti, cõstitutionis pcarij: vel alie de quibus in. l. quisquis. ꝛ. l. si quis argentũ. §. sed si quidẽ. C. de dona. in. l. qḋ meo. in prin. ff. de acquir. poss. l. certe. §. j. ff. de precario. ꝛ per doct. in. l. traditionib⁹. C. de pac. in. l. possideri. in princ. ff. de acquir. poss. ꝛ in. c. ij. de cõsuet. ꝛ si in vẽditione hmõi fuissent dicte clausule, aut earũ aliqua apposite: ille tñ nihil operate extitissent, pro eo qꝛ tẽpore facte venditionis dicti vẽditores nõ possidebant dictũ pratũ, pro quo allegasse sufficiat qḋ no. gl. ꝛ post eã Ang. in. l. quãuis. §. si cõductor. ff. de acquir. poss. Ang. in. l. j. C. eo. ti. ꝛ alij in alijs locis. † Fateor qḋ ad effectus trãslationis dñij vel pleni vel directi, seu etiã vtilis, illius scilicet qḋ erat penes vẽditores, si qḋ tamen apud eos existebat, poterãt dicti vẽditores tradere dictũ pratũ citra preiudiciũ predictorũ possessorũ. l. si fundus. ff. de fun. dota. sed hoc factũ nõ reperio. Preterea ꝛ si factũ esset: superesset tñ dubium, pro eo qꝛ vt audio pratũ illud antea fuerat de pignore captuꝫ pro certo debito: ꝛ tandẽ precedẽtibus legitimis subhastationibus venditũ reuerẽdissimo in Christo patri do. Vapiñ. epo, seu eius procuratori, tanquã plus ꝛ vltimo offerẽti: q deinde possessionẽ realẽ, actualẽ, ꝛ corporalẽ eiusdẽ prati apprehẽdit ꝛ adeptus est: ꝛ postea pretio. xxiij. floreñ. remisit omnia iura sua pdicto miralbeti: ꝛ qui post remissionẽ huiusmodi apprehẽdit ꝛ adeptus est possessionem realẽ, actualẽ, ꝛ corporalem dicti prati. † Quo fit vt videatur primo dominiũ transl atũ in dictũ do. epm, ꝛ postea in prefatũ miralbeti: quãuis verũ sit ẽm opi. magis cõem qḋ psupposita lesione vltra dimidiã iusti pretij potuerit dicta Disona agere ad rescissionẽ vẽditionis ad supplemẽtũ iusti pretij, iuxta ea que habent̃ in. l. ij. C. de rescin. vend. ꝛ. c. pen. ꝛ qḋ vtrobiꝗ per doc. de emp. ꝛ ven. pro quo cã breuitatis, pro eo qꝛ tẽpus non patitur, facit id qḋ no. Alex. de imo. in. l. pretia rerũ. vers. item potest probari valor. ff. ad. l. aquil. Io. de Imo. in. l. si quis cum aliter. ff. de verb. obli. ꝛ Ang. aret. in. §. si quis agẽs. insti. de actio. ꝛ hoc remediũ posset intẽtare dictus nobilis Gulielmus, si iura ꝛ actiones opportune fuissent sibi cesse ꝛ remisse per dictos vẽditores: queadmodũ ipsi illud intẽtare poterunt, iuxta ea que no. Bal. in. d. l. ij. vers. decimotertio pone qḋ emptor qui emit ꝛc. C. de rescin. vend. non trãsit tñ hoc sine dubio, vt colligit ex his q̃ ponit Alex. de imo. consi. xcij. in. j. vol. Sed nõ est super hoc insistendũ, pro eo qꝛ non potui percipere ex copia predicta ꝙ iura ꝛ actiões pdicte fuerint eidẽ Gulielmo cesse ꝛ remisse. Ceterũ supposito ꝙ ille cesse ꝛ remisse extitissent: non posset tñ dictus Gulielmus ptẽdere ꝙ in vim cessionis esset factus dñs vtilis, pro ut voluit Dy. in regula pro possessore. de regu. iur. in. vj. Sal. in. l. j. q. fi. C. de actio. ꝛ obl. ꝛ in. l. fi. vers. quero quarto. C. de here. vel actio. vend. Pau. de cast. in. l. i. C. de inoffi. dona. doct. in. l. si cul pa. ff. de rei vend. ꝛ in multis alijs locis. Propter que puto sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis, ꝙ consultius erit eidẽ nobili Gulielmo impetrare literas a magnifico Delphinali parlamento, vel curia hugi, cõtra dictos venditores pro obtinenda traditione ꝛ reali expeditione dicti prati: quã si facere nolint, vel nõ possint, tenebũtur ad interesse: ꝛ si essent pauperes, expediret quod ipsi facerent eidem nobili Gulielmo cessionem ꝛ remissionẽ omnium iuriũ ꝛ actionum, tam realiũ ꝛ personalium, ꝙ etiam mixtarũ eisdem coniunctim ꝛ diuisim cõpetentium in. d. prato, ꝛ contra predictos venditores ꝛ eorũ quẽlibet: insuper ꝛ ꝙ citra preiudiciũ dictorũ possessoruꝫ in sua possessione traderent dictuꝫ pratum ipsi nobili Gulielmo per inductionem in dictum pratum. Et ita mihi videtur ꝛc.

¶ Argumentum.

¶ Prior vel curatus parochialis ecclesie, qui de pijs legatis p sepeliẽdum factis quartã petit canonicã, prius imputare debet in eã si quid indebite ꝛ pter volũtatẽ defuncti acceperit. A. F.

1 ¶ Propriam sepulturam potest quilibet adultus, etiam relicta suorum sepultura, libere eligere, etiam filijfamilias.

2 Cadauer inhumatum in cemeterio a defuncto non electo, casu quo sibi propriam sepulturam elegerit, debet exhumari, ꝛ in loco electo reponi.

¶ De relig. ꝛ sumptib. fu. Consi. cxxxi.

Licitũ est regulariter cuilibet adulto, relicta seu dimissa predecessorum seu maiorũ suorum sepultura, sibi eligere propriã sepulturã. † c. j. §. nulli tamen. de sepul. ꝛ licet hoc non solũ omnibus adultis sui iuris, sed etiam filijs familias. c. licet. §. quãuis autem. de sepul. in. vj. ꝛ potest hoc facere regulariter quilibet adultus non solũ eligẽdo propriã sepulturã in loco magis religioso: sed etiã si in loco magis religioso illam nõ eligat. c. ij. ꝛ. c. fraternitatem. de sepul. ꝛ in. c. ij. §. fi. de sepul. in. vj. Quo fit vt de iure licuerit nobili ꝛ honorabili quondam viro Stephano surraqui loci bituritarũ, relicta seu dimissa sepultura maiorum suorum, sibi eligere propriã sepulturam, ꝛ maxime in venerabili monasterio dominorũ Celestinorum pontis sorgie: quod constat esse locum plurimum religiosum ꝛ deuotum. Propter quod debuit idem quondam nobilis Stephanus, iuxta eius propriam voluntatẽ, in dicto monasterio seu illius cemeterio sepeliri: nec debuit aut quomodolibet de iure potuit sepeliri in ecclesia loci predicti bituritaruꝫ, ꝛ maxime aut signanter post exhibitionẽ literarum testimonialium manu publici notarij subscriptarum: per quas apparuit de electione sepulture facta per dictuꝫ quondam nobilem Stephanum. † Et si de illa non fuisset facta fides: ꝛ propterea fuisset in cemeterio parochialis ecclesie loci predicti Bituritarum sepultus: debuisset nihilominus eius cadauer ex dicto cemeterio exhumari, ꝛ iuxta factam electionem portari ad cemeterium dicti venerabilis monasterij, ꝛ consequẽter debuisset ꝛ deberet ipsi monasterio restitui: recepta per dominos priorem ꝛ curatũ loci predicti Bituritarum, vel alios, pretextu ꝛ occasione sepulture facte in ipso loco bituritarum expensa. Et cum dñi prior ꝛ vicecuratus dicti loci pretextu ꝛ occasione dicte fieri attẽtate sepulture receperint ab ipso venerabili monasterio, seu do. procuratore vel economo illius, ꝛ de suis pecunijs, dictus videlicet do. prior, seu egregius vir do. Iacobus rufi eius pater, ꝛ vt dixit legitimus administrator, decem florenos, ꝛ venerabilis vir do. Ioannes cornuti dicti loci bituritarũ vicecuratus quatuor florenos, ipsi tenẽtur illos restituere dicto venerabili monasterio, aut saltem eos pro concurrenti quantitate compensare cuꝫ portione seu quarta canonica, quam ab eodem monasterio sibi solui petunt de pijs legatis per dictum quondam nobilem Stephanum in suo vltimo testamento relictis. Et ita mihi videtur ꝛc.

¶ Argumentum.

¶ Qui hereditatem repudiat legitimam in ea petere non potest. A. F.

1 ¶ Substitutio reciproca seu breuiloqua cum disparitate etatum non continet pupillares substitutiones, sed solũ vulgares, ꝛ fideicommissarias.

2 Parentes heredes instituti, ꝛ de restituendo grauati, an debeãt fructus perceptos ex bonis hereditarijs imputare in legitimã, aut quartam trebellianicam.

3 Mulier non debet perdere successionem bonorum primi viri aliunde quam ex hereditate peruentorum ppter conuolationem ad secunda vota.

¶ De su. ꝛ legi. liber. Consi. cxxxij.

Audito ꝛ intellecto casu mihi cõicato pte honeste mulieris Cõstantie relicte quondã ꝛ secũde vxoris honorabilis quõdã viri magistri Fortunati Bouerij, ꝛ Francesie eorundem Bouerij ꝛ Constantie filie naturalis ꝛ legitime: ꝛ visis vltimo ꝛ nuncupatiuo testamento ꝛ

codicillis per dictū quondā magistrū Fortunatū cōditis, dico & rñdeo, adherēdo opinioni nobilis & egregij viri. d. Io. de Baronibus iuriū professoris eximij: qd licet egidius Bouerij, filius quondam naturalis & legitimus dicti magistri Fortunati, & quē ipse suscepit ex dicta Constātia eius secūda vxore, decesserit in pupillari etate: non tñ fuit locus pupillari substitutioni, pro eo
1 & qr cum tēpore facti testamēti, de quo supra, Jacobus eiusdem egidij frater cōsanguineus esset maior quatuordecim annis, substitutio reciproca seu breuiloqua ppter disparitatē etatū nō cōprehendit pupillares substitutiones. l. iam hoc iure. in princ. ff. de vulga. & pup. & sic nō possumus dicere q oia bona dicti quondam egidij deuoluta extiterint ad dictū Jaco. eius fratrē: sed solū cōprehendit vulgares & fideicōmissarias: sz vulgares expirarūt per immixtionē paterne hrditatis. l. post aditā. C. de impub. & al. substi. fideicōmissaria vero etiā cōprehendit dictā breuiloquā substitutionē nō ex natura sua, bm quam nō comprehēdit nisi dictas substitutiones: sed ratione compendiose substitutionis eidē admixte, iuxta doctrinā quā ponit Bar. in. l. lucius. vers. quero vtrū substitutio breuiloqua &c. ibi nō obstat qd dicimus in materia compendiose. ff. de vulg. & pup. & plenius Alex. de imo. & Moder. in. l. ij. C. de impub. & al. subst. & in. l. in testamēto. la. j. C. de testa. mi. & huic fideicommissarie substitutioni est locus in persona dicti Jaco. postquā supponimus prefatū egidiū ab humanis sine liberis masculis decessisse. Verum qr fideicommissum fuit cōditionale, de eo poterant detrahi due quarte, scilicet legitima & trebellianica, iuxta id qd no. gl. Bar. & doct. in. l. papinianus. §. meminisse. ff. de inoffic. testa. glo. Bart. & alij in. l. quanquā. C. ad. l. Falci. multas remissiones ponit do. Jas. may. in auth. res que. C. commu. de leg. & ille veniebāt detrahende per do. Constantiā Francesiā, & alios liberos vtrinqz coniūctos eidem egidio si qui sint, repulsis liberis primi matrimonij. auth. defuncto. C. ad tertul. Et si queratur quāta fuerit legitima prefati egidij, dico qd cū vt audio dicto quondā magi. Fortunato superfuerint septē liberi primi gradus, horū omnium legitima fuit dimidia pars bonorū suorum, deducto ere alieno & funeris impensa. auc. de triē. & semis. §. j. colla. iij. & transsumptiue. in aut. nouissima. C. de inoff. test. iuncta. d. l. papinianus. §. quarta aūt. & sic legitima dicti quōdā Egidij est dimidia pars eius qd erat habiturus ab intestato: que primo detrahek de sua parte hereditaria, & deinde pro quarta trebellianica detrahek quarta pars residui: iuxta doctrinā quā ponit glo. in. c. raynaldus. super verbo licet ip̄sas. de testa. Jo. de imo. in. l. coheredi §. cum filie. ff. de vulga. & pupilla. & Bal. in. l. scimus. in princ. C. de inoffic. testa. in l. si vero. §. quid ergo. ff. de test. mili. Ang. consi. cxcix. exordiēte, Magnificus miles do. Sul. &c. vers. quarto premitto &c. residuū vero bonorū que fuerunt prefati Fortunati debet in vim dicte fideicommissarie substitutionis restitui dicto Jaco. substituto. Ei autē quod dixi de detractione trebellianice: scz q eam detrahere possint dicte Constantia & Francesia mater & filia, non obstat id qd scribit Alexā. de imo. in. l. in ratione. la. ij. §. qd vulgo. ff. ad. l. falc. And. barba. in. c. raynutius. de testa. de qua materia etiā scribit Alex. de imo. in. d. l. coheredi. §. cum filie. ff. de vulg. & pup. & do. Jas. may. in multis locis. Quoniā respondeo qd doc. prefati loquuntur qñ trebellianica detrahitur ex persona parētum seu ascendentiū de restituendo rogatorū seu grauatorū: sed in hoc casu nō est sermo de trebellianica detrahenda ex persona prefate Constantie, qr illa non fuit heres instituta, & de restituēdo granata, sed de trebellianica detrahēda ex psona dicti quondam Egidij rogati seu grauati de restituendo: & sic casus noster est diuersus ab illo, in quo loquuntur doc. superius allegati: qui tamen & alij varie loquuntur: sed nō expedit ingredi illū articu-
2 lum. † Circa id vero de quo scribit egregius iuriū bacalarius Jo. Fayolus, an scilicet prefata Constātia mater dicti quōdam Egidij, que ad scda vota dicitur conuolasse, habere debeat legitimam in proprietate vel in vsufructū, est aduertendū & mature considerādum, qd hic nō queritur de legitima cōpetente eidem Constātie in bonis dicti Egidij eius quondam filij: illis scilicet de quibus disponere aut testari potuisset si fuisset legitime etatis: qr cum eidē Egidio pro parte cū dicta Francesia vniuersaliter successerit: & propterea repudiata hereditate legitimā petere non possit. vt voluit Panor. in. c. raynutius. versi. item notabis hanc gloss. ibi & eadē ratione idem dicendum est. de testa. & Alex. de imo. in. l. qr poterat. vers. tertio fallit &c. in fi. ff. ad treb. sed querik & est sermo de legitima dicti quōdā Egidij, & quā ex persona ipsius possunt prefate Cōstantia & Francesia detrahere de bonis dicti quōdā magistri Fortunati: & ita nō sumus in casu in quo doct. querūt, an parētes heredes instituti & de restituēdo grauati deb. āt fructus perceptos ex bonis hereditarijs imputare in legitimā, vel in quartā trebellianicam, vt sic adueniente conditione restitutionis minus detrahant ipsi parentes

vel eorum heredes pro legitima aut trebellianica: quo casu procedit id qd habetur & scribunt doct. in. l. filiusfamilias. ff. ad legē Falcid. Alex. de imo. in. l. in fideicōmissariam. circa princi. ff. ad trebel. & alij in alijs locis: sed vt paucis agā, dico & respondeo iuxta mentē & resolutionē dicti do. Mayoli, q licet dicta Constātia eidē quondam Egidio pro dimidia parte successerit in legitima & trebellianica superius mētionatis: si tamē ipsa postea ad secunda vota cōuolauerit, ipsa perdidit proprietatē huius medietatis, & remansit solū vsufructuaria: proprietas vero delata est prefate Constantie. auth. ex testamento. C. de secun. nupt. & in
3 corpore vnde sumitur. † Quo vero ad alia bona aliūde ad dictū Egidium quam ex paterna successione peruenta, dico q in illis successit eadē Constantia pro dimidia parte, & q nihil de illis perdidit propter transitū ad secunda vota. d. auth. ex testamento: nec etiā in illis potest dictus Jaco. aliquid petere iure fideicommissi: qr illa nō veniunt in fideicommisso, pro eo qr per illud non succedit substitutus heredi grauato, sed testatori grauanti d. l. coheredi. §. cum filie. Que omnia dixerim breuiter &c.

¶ Argumentum.

¶ Actus vel donationis vel renuntiationis iā consummatus, qui alias cessante causa illius reuocatus fuisset, nō reuocatur si fauor iam effectum sortitus fuerit: secus in fauore adhuc pendente. V. F.

1 ¶ Pene secūdo nubentibus per leges imputate introducte fuerunt fauore liberorum primi matrimonij: quibus omnibus morientibus cessat fauor, & per consequens pena.
2 Filie fauore filiorum hereditati paterne renuntianti non nocet renuntiatio, casu quo moriantur omnes filij, quo minus possit patri succedere ab intestato. & nu. 5.
3 Donator reuocās donationem propter liberos post eam susceptos an illis filijs sine liberis decedentibus, & omni spe liberorum deficiente, debebit huiusmodi donationem reficere.
4 Reuocatio donationis legitime facta an possit ex euētu superueniente resuscitari.
6 Proprietas bonorū, qui priuatur mater ad scda vota transiēs, ad illam reuertitur deficientibus liberis primi matrimonij.

¶ De dona. Consi. cxxxiij.

Pro faciliore declaratione eius, de quo querik parte nobilis & egregie mulieris. d. Margarete matherone pmitto q multa sunt que videntur facere ɔtra eam.
1 † Et primo quidē qr pene de quibus in. l. femine auth. ex testamētō. & alijs multis iuribus. C. de secū. nup. fuerunt introducte fauore liberorum primi matrimonii, vt voluit Inn. & post eū canonī. in rub. de sec. nup. & doc. in. l. j. C. eo. ti. Quo fit vt morietibus oibus liberis primi mrimonij, superstite matre vel auia eorūdem, cesset causa fauoris: ergo & fauor, hoc est priuatio bonorū que tali mulieri indicik cessare dz. c. cū cessante. de appel. l. adigere. §. quāuis. cū suis si. ff. de iure patro. etiā ɔ eam facere vr id qd no. Bal. & alij in. l. pactū dotali instrō. vers. quarto quero. C. de collat. Bal. consi. ccclxxij. q. ij. in. iij. parte. Ange. consi. lj. Alex. de imo. consi. xxix. in. iij. vol. Frā. de are. cons. xvij. & alij in multis locis tam in scribēdo q̄ consulēdo, quatenus vo-
2 lunt † qd si viuētibus patre & filijs masculis, filia renūtiet bonis paternis, & postea cōtingat filios masculos, quorū contēplatione renūtiasse cēsetur, ab humanis decedere viuente patre hmōi renuntiatio eidem filie nō nocet quo minus possit patri succedere ab intestato: quorū dictū fundak in hoc, qr cessat fauor filiorum masculorū: pro eo qr mortui sunt. Et q ob hanc causam debeant reuerti ad mulierē binubā bona qbus fuerat priuata propter transitū ad scda vota, tenuit Matth. de mat. in suo trac. de succes. ab intest. in scdo arti. princ. vers. itē dubitari pōt si oēs filie &c. Ang. arc. in suo tract. de testa. super verbo nolēs intestatus decedere. vers. posset etiā dubitari si oēs filie &c. Etiā cōtra eam facere videtur id quod habetur in auth. de nup. §. qm̄ infirmas. in prin. & in fi. ver. vnde alienatione facta: vbi probatur q si mulier binuba, cui supererant filij ex primo matrimonio, trāsiuerit ad scda vota, & ppterea pdiderit bona que ad eam pertinerant de bonis dicti primi mariti, illa ad eā reuertunk & redeunt, si contingat omnes filios primi matrimonij ab humanis decedere ea superstite: deducta est enim ipsa binuba in casu in quo impune nubere potuisset, per id quod voluit Bart. Bal. & alij in aut. ex testamēto. C. de sec. nup. quod etiam voluit Bar. consi. liij. exordiente, Ange. macie habebat vnum filium &c. versic. vltimo circa predicta quero &c. & Pet. de anch. consil. cclxxix. exordiēte,

Premittam

Premittã casus indubitatos: vbi eleganter loquitur: ⁊ qđ isto
casu redeant bona ad Binubã, tenuit Fran. de are. consi. xl. exor
diente, Presupponitur in facto qđ quidã ⁊c. in. iij. quesito. vers.
quarto, q2 nõ solum mulier ⁊c. Ex quibus omnibus vr̃ posse in-
ferri ⁊ cõcludi, qđ cum superuiuente nobili ⁊ egregia muliere. d.
Syluestra relicta spectabilis quondã viri do. Jo. Barth. ⁊ que
propter transituz ad secunda vota post mortẽ illius perdiderat
bona sibi relicta, mortui extiterit ⁊ ab humanis decesserint dñs
August. ⁊ quedã eius soror, filij predictoruz coniugum, ⁊ conse-
quenter vnicus filius eiusdẽ dñi August. ⁊ sic nulli remanserint
liberi ex matrimonio hmõi, debuerint bona predicta redire ⁊ re
uerti ad ipsam do. Syluestram. Sed contra ipsam do. Syluest.
cum viueret, ⁊ nunc cõtra dominas eius filias, ⁊ pro dicta domi.
Margar. faciunt multa: ⁊ primo quidẽ id qđ voluit Marti. de
3 fa. in quadã questione per eum disputata. † Quesiuit enim quid
si pater idemq3 donator reuocauerit donationẽ ꝓpter liberos
post eam susceptos, ⁊ isti liberi sine liberis decesserint, ⁊ omnis
spes liberoruz deficiat forte propter senectutẽ, vel aliã causam,
nunquid donatio reuocata debeat restitui: ⁊ arguit ad partes: ⁊
primo pro affirmatiua: q2 per mortẽ liberoruz cessauit causa re-
uocationis, ergo effectus cessare debet, ⁊ per cõsequens donatio
restitui: sicut ⁊ tutela presumit̃ cessante causa depositionis. l. non
solũ. §. fi. ff. de excu. tut. ⁊ l. si quis sub conditione. §. si tutor. ff. de
testa. tut. ex quo enim defecerant liberi perinde esse videtur ac si
nunquã nati fuissent. l. j. j. respons. ⁊. §. fi. ff. de assig. liber. inducit
⁊ alia que possunt in. d. questione videri, ⁊ que refert Albe. in. l. si
vnquã. C. de reuo. dona. deinde pro parte cõtraria, scilicet quod
imo non debeat donatio restitui inducit. l. si pro patre. §. pen. ff.
4 de in rem. vers. l. qui res. §. aream. ff. de solutio. † Nam reuocatio
legitime facta nõ debet ex euentu superueniente resuscitari. l. ij.
ff. de iti. actuq3 priu. ⁊ ar. l. iij. §. illud. ff. qđ vi aut clã. Et dato qđ
liberi essent causa finalis huiuscemodi reuocationis: non tamen
propterea deberet donatio restitui: quia causa finalis cessans
tunc facit suũ cessare effectũ cum pẽdet de futuro: vt si tibi aliqd
dederim vt faceres, ⁊ tu nõ facis. ff. de condi. cau. da. per totum.
Sed cum causa finalis extitit, ⁊ eius effectus secutus est, aut cõ-
summatus, ipsa causa finalis nõ respicit retro vt faciat finita ⁊
perfecta rescindi, quãuis cesset ⁊ nõ duret causa illa, pro quo di-
cit esse optimũ tex. in. l. fi. prope fin. C. de indic. vid. tol. ⁊ in. l. ij. §.
oportet. ff. de excu. tut. vbi patet qđ nõ irritatur immunitas seu
excusatio iam perfecta ꝓpter numerũ liberorũ si filij postea de-
cedãt: sed in proposita causa finalis fuit sortita suũ effectuz, pro
eo q2 liberi nati fuerũt, ⁊ donatio reuocata: vnde aliud queri nõ
debet nisi filios fuisse natos. l. si vir vxori. ⁊. l. se. ff. de condi. ⁊ de-
mon. ad qđ bene facit ẜm eũ. l. qui libertinus. §. j. ⁊. ij. ff. de op. lib.
⁊ ita determinauit Mart. de fa. sc3 qđ donatio nõ restitueretur:
⁊ hanc determinationẽ sequitur Albe. in. d. l. si vnquã. Bar. in. l.
titio. ij. §. imperator. vers. quero pone filij sunt nati ⁊c. vbi etiam
alij magis cõiter. ff. de leg. ij. ⁊ Pet. de anc. ⁊ Jo. de imo. quãuis
in aliquo limitet. c. fi. de reuo. dona. Philip. de cor. consi. clxxvj.
exordiẽte, In presenti cõsultatione ⁊c. ver. ⁊ dato qđ dicta dona
tio. in. ij. vol. cum quo dicto trãsit do. Jas. may. in. l. si quis here-
dem. vers. ad idẽ facit ⁊c. C. de insti. ⁊ substi. Cũ igitur dicta quõ-
dam do. Sylue. propter cõuolationẽ ad scđa vota perdiderit le-
gata sibi facta per dictũ quondã do. Barth. insuper ⁊ successio-
nem filie: ⁊ hoc quoad proprietatẽ. l. femine. ⁊. d. aut. ex testamẽ-
to. C. de sec. nup. nõ videtur ꝙ pro eo ꝙ postea dicti do. August.
eius soror, ⁊ filius vnicus ab humanis decesserũt, debuerint di-
cta bona quoad proprietatẽ reuerti: q2 ipso iure fuit effectus cõ
summatus. Preterea etiã cõtra eam facit id qđ dici solet de sta-
tuto, qđ extantibꝰ masculis filie nõ succedãt: nam si morit̃ titius
superstitibus filio masculo ⁊ filia, ipse filius succedit, filia repul-
sa: ⁊ quãuis postea filius moriat̃ sine masculo, nõ ꝓpterea admit
titur filia ad paternã successionẽ, vt voluit Bar. in. l. fi. §. j. vers.
sed si poneremus ꝙ statutũ diceret ⁊c. ff. ad tertul. Bal. in auth.
sed ⁊ si quis. vers. quidã rex dedit cuidã militi ⁊c. C. de sec. nup. ⁊
in. c. j. §. quinetiã. vbi etiã alij, epm vel abbatẽ, Bald. ⁊ Ang. vbi
etiã alij in. l. gallus. §. ⁊ quid si tantũ. ff. de lib. ⁊ posth. Bal. in. l. si
pontionilla. C. qñ di. leg. ced. ⁊ tam ipse q̃ alij in multis alijs lo-
cis: tam in scribẽdo, q̃ cõsulendo: pro quo videri poterit qđ no.
Alb. bra. in suo trac. super statutis feminas ⁊ cognatorũ lineã a
successionibus excludẽtibꝰ. x. artic. principali. vers. quinto que-
ro si filia ⁊c. ⁊ Lau. de pal. in suo tract. ꝙ extãtibus masculis fe-
mine nõ succedãt. ver. sed queritur stãte hoc statuto ⁊c. ⁊. d. Jas.
may. in. d. l. si quis heredẽ. C. de insti. ⁊ substi. qui cõiter volũt ⁊ di
cunt, ꝙ ad perpetuã repulsionẽ femine sufficiat masculũ super-
uixisse, etiã si paruo tpe superuixerit, multa alia etiã recitat do.
Jas. in. d. l. si quis heredẽ. ⁊ in. d. l. fin. C. de indic. vid. tol. q̃ videri
possunt: in quibꝰ patet sufficere conditionẽ semel fuisse impletã,
quãuis nõ durauerit: ⁊ ad q̃ inducit̃. d. l. si quis heredẽ. que non

refero ꝓpter vitandã prolixitatẽ. Cũ igit̃ dicta do. Sylu. semel
priuata extiterit dictis bonis ꝓpter cõuolationẽ ad scđa vota,
nõ vr̃ esse curandũ an postea ea supstite: decesserint liberi, quorũ
5 fauore facta est puatio: an vero eidẽ superuixerint. † Preterea
3 eã facit, q2 licet vt superius dixi renũtiatio facta de bonis pa-
ternis cõtemplatione masculorũ tũc viuentiũ nõ obstet filie re-
nuntiãti, si postea viuẽte pr̃e filij masculi moriãtur: ⁊ hoc ẜm cõ-
munẽ doc. opi. ⁊ sic non obstãte renũtiatione debeat filia admitti
ad successionẽ paternã: nemo tñ est q dicat ꝙ licet post mortẽ pa
tris ⁊ immixtionẽ pr̃ne hr̃ditatis moriat̃ masculꝰ sine masculis,
debeat filia admitti pr̃nã ad successionẽ: non dico ad fraternã, ⁊
hoc operat̃ cõsummatio effectus renũtiationis q̃ fit ꝓpter sup-
existentiã masculorũ: qđ nõ fit in primo casu, s3 pendebat. Videt̃
igit̃ ꝙ in casu de q̃ querit̃ nõ redierit ꝓprietas p̃dictorũ bonorũ
ad dictã. d. Sylu. qđ ẽt voluit. d. Lud. bologni. in addi. ad matt.
de mat. super ver. superius allegato. ⁊ qui ꝓ hoc multa inducit,
que possunt ibi videri. Et quãuis Fran. de are. firmauerit 3riuz
in. d. cõsi. xl. in. iij. q̃sito. ⁊ dixerit ꝙ ꝓ hoc est tex. clarius. in auth.
de nup. §. qm̃ infirmas. ille tñ. §. nõ videt̃ obstare intẽtioni dicte
do. Marga. pro eo q2 ille loquitur in dote, ⁊ donatione nuptia-
li, vt not. ibi glo. post Jo. anti. gl. cuius rationẽ reddit ibi gl. q2
auth. de non elig. secũdo nub. §. hoc autẽ. de his duobus casibus
tantuz loquit̃. ⁊ super eo ⁊ ad eius interpretationẽ factus est di-
ctus. §. qm̃ infirmas. ergo locũ h3 in eo in quo ⁊ ille. aut̃. de fi. an-
te dota. instr. Cũ igit̃ bona predicta nõ cõprehendant̃ sub altero
ex dictis casibus, sed fuerint in testamẽto per dictũ Barth. reli
cta, non vr̃ dictus. §. facere contra hãc do. Marga. Adijcio qđ
auth. de non eligen. secũ. nub. §. perspeximus. in fi. videtur velle
ꝙ oĩbus filijs premoriẽtibus mater solũ lucret̃ id. qđ erat acce-
ptura ex pacto nõ existentiũ liberorũ, ⁊ idem vr̃ velle. d. auth. §.
hoc aũt. vers. si vero premoriãtur oẽs. Nihil igit̃ potuit ad dictã
do. Sylu. reuerti, nisi ẜm formã ⁊ tenorẽ pacti non existentiũ li-
berorũ: ⁊ cũ nullũ tale pactũ fuisse pretendat̃, nihil potuit reuer
ti: q2 vt p̃dixi. d. §. qm̃ infirmas. loquit̃ in casu predictorũ iuriũ.
Et l3 Fran. de are. in. d. cons. de dictis iuribꝰ opponat, ⁊ rñdeat
se intelligere illa iura qñ vltimo moriẽs, vel vnus ex filijs p̃mo-
rientibꝰ relinqueret heredẽ legitimũ, qui excluderet matrẽ: ista
rñsio non vr̃ obstare dicte do. Marga. sed facit pro ea, ex eo q2 li
cet ille ipsius do. Marga. ⁊ prefati quondã do. August. vnicus
filius decesserit sine liberis: reliqt tñ heredẽ legitimũ, sc3 dictã
do. Margar. eius matrẽ: q̃ vtpote ꝓximior exclusit prefatã do.
Sylu. auth. defuncto. ⁊ in corpore vñ sumit̃. C. ad tertul. ⁊ ꝓ hoc
facit dictũ aut̃. de nõ eligen. secun. nub. §. prospeximus. in fi. ibi ⁊
moriẽs hoc trãsmittit ad suos hr̃des si q ex lege vocant̃: ⁊ si be-
ne attendant̃ verba Fran. de are. in. d. cõsi. ver. nec premissis ob-
stant ⁊c. ipse sentit ꝙ superexistentia heredis legitimi, talis sc3
vt in vniuersali successione repellat mulierẽ Binubam, sufficiat
ad impediẽdũ reuersionẽ ꝓprietatis fiendã ad Binubã. Unde
cũ filio dicti quondã. d. August. superfuerit hec do. Marg. eius
mater, illa vtpote ꝓximior ⁊ heres legitima. d. aut̃. defuncto, im
pedit dictã reuersionẽ proprietatis. Preterea. §. prospeximus.
⁊. §. hoc aũt. de non eligen. secũdo nub. supra sepius allegati. ⁊. §.
quoniã infirmas. loquẽtes de eadẽ materia, solũ mentionem fa-
6 ciunt de matre cõuolãte ad scđa vota, ⁊ de filijs eius: † quo fit vt
patre predefuncto, ⁊ moriẽtibus omnibꝰ filijs sine progenie, sa-
tis videatur qđ proprietas amissa debeat reuerti ad matrẽ per
conuolationẽ ad secũda vota priuatã, cum etiã non sit heres le-
gitimus, hoc est ab intestato, qui eam repellat: ⁊ in isto casu loq-
tur Fran. de are. in. d. consi. ⁊ Matth. de mat. Bal. ⁊ Ang. in lo-
cis superius allegatis: casus vero noster est de auia. Si enim di-
ctus quondã. d. Augu. decessisset sine liberis, ⁊ esset nobis sermo
de lucris donationis nuptialis, de quibꝰ, ⁊ lucris dotalibus fa-
ciendis ex pacto nõ existentiũ liberorũ, etiã loquitur aut̃. sed ⁊ si
quis. C. de sec. nup. tũc videret̃ procedere qđ dicit Fran. de are.
⁊ alij prefati. Sed cũ loquamur in casu, in quo filius nõ decessit
sine liberis, ⁊ in auia, insuper ⁊ in bonis de quibus non loquunt̃
iura predicta: ⁊ nullũ pactũ pretẽdatur, non vr̃ ꝙ dicta iura suf-
fragẽtur dicte do. Sylue. ⁊ si non desipio existimo, salua tñ reue-
rentia, que profecto ⁊ quidẽ magna propter singularẽ doctrinã
debetur tanto viro, ꝙ Franc. de aret. in. d. consil. locutus fuerit
inaduertenter, quatenus dixit ꝙ in. d. §. qm̃ infirmas. erat clarꝰ
tex. pro decisione casus sibi occurrentis: cũ vt predixi ẜm glo. ⁊
Bart. ille. §. loquatur in casu de quo loquitur. §. perspeximus. ⁊
§. hoc aũt. sepissime allegati: ⁊ sic in dote ⁊ donatione nuptiali: ⁊
sic in casu a nostro multum diuerso: ⁊ cui verba predictoruz tex.
non conueniũt, ergo nec illorũ dispositio huic casui adaptatur.
l. hos accusare. §. omnibꝰ. ff. de accusa. l. iiij. §. toties. ff. de damn.
infec. l. j. §. loquitur. ff. de aqua quoti. ⁊ esti. l. si seruum quis. §. nõ
dixit. ff. de acquir. hered. l. ita autem. ff. de admin. tuto. ⁊ cap. in-
demnitatibus. §. pen. de elect. in. vj. de quo Pau. de ca. cons. iiij.

Roma.consil.cccclxij.& consil.cccclxij. Nolo dicere per predicta quin auia, si scdo nubat superstite nepote vel nepte ex filio vel filia, incurrat penã priuationis proprietatis: quia scio quod Hosti. & alij multi sentiũt contrariũ: sed dico quod iura loquẽtia de reuersione proprietatis ad mulierẽ binubã, loquũtur in matre & filijs, & vbi fuit pactũ non existentiũ liberorũ, & que prout videri põt ex his que no.gl.& doct.in.d.auth.sed & si quis.& Bar.in.d.§.perspeximus.& in.§.qm̃ infirmas.videtur esse volũtaria, & sine multa ratione: quapropter nõ videntur extendenda ad casum diuersuz: & eo maxime, vel saltem.qñ superest persona que vt heres legitima posset repellere auiã: vt in casu. Quod autẽ iura loquẽtia de matribus ad scda vota cõuolantibus que priuãtur proprietate extendantur etiã ad auias, hoc operatur fauor liberorũ primi matrimonij, & qui nõ est sine ratione: imo cum ratione, scz propter iniuriã factã defuncto, & liberis: & quia scdo nubendo vr deponere maternã affectionem quã habebat primis liberis. Fauores aũt extendũtur, & odia restringũtur.l.cum quidã. ff.de libe.& posth. & regula odia.de reg.iur.in.vj. Quãuis igitur iura predicta voluerint in casu de quo loquuntur, quod moriẽtibus oĩbus filijs superstite matre &c. reuertatur ad eam proprietas; non tamen videtur hoc procedere qñ filij morerentur superstitibus filijs, eisdemq nepotib⁹: quãuis etiã isti nepotes postea morerẽtur sine liberis superstite auia. Ad quod etiam vr facere. d.§.qm infirmas, vers, sed hoc quidẽ: ibi, vnde si plurib⁹ existentibus filijs moriatur vnus si quidẽ habeat filios &c. vbi dicit ad illos filios deferri hereditatẽ: nec aliquid dicit si illi postea morerent̃ sine filijs. Et huic dicto videtur posse adaptari id quod not. Bal.in.d.c.j.§.quinetiã, epm̃ vel abbatem, in vsib.feudo.& multi docto. relati per Jas.in.d.l.si quis heredẽ.versi. Item facit reg.C.de instit.& subst. qui volunt quod si pater filio herede instituto substituerit aliquẽ sub conditione si sine liberis decesserit: & post mortem patris contingat hunc filium mori superstite ex eo filio, repellitur substitutus, quamuis iste vltimus filius postea decedat sine liberis. Pater enim grauauit filium heredem institutum, nõ filios filij, hoc est nepotes: & ita videntur fecisse iura superius allegata in casu in quo loquũtur. Ex quibus cõcludo, sub correctione cuiuslibet dñi melius ac rectius & iustius sentientis, quod dicta domi. Margareta foueat bonam causam. Non obstãt allegata in contrariũ: & primo quidẽ non id quod allegatur per Matth. de mat. & Ang. de fauore cessante: qm̃ vt predixi illa debẽt intelligi in fauore pendente: nõ in eo qui iam sortitus est effectum, per iura superius inducta post Mart. de fa. & Alb. cum loquerer de donatione reuocata propter natiuitatẽ liberorũ: quod etiã voluit Joã. de imo.in.d.c.fi.vers, sed non obstat quod cessante cã &c. de dona. pro quo allegat bonũ tex.in.l.fi.C. vnde lib.& eodẽ mõ rñdet ad ea que opponebantur de no.p Bal.& alios in.l.pactũ dotali.C.de colla. & per multos doct.in alijs locis: quia illi loquuntur etiam in fauore qui non est suum effectum sortitus. Ad id vero quod opponebatur de.d.§.quoniam infirmas.& quod voluit Franc.de are. in.d.consi.xl.in.iij.quesito, patet responsio per supradicta.

¶ Argumentum.

¶ Dispositio testatoris facta per modum conditionis in vno casu, extendi potest ad similem casum, in quo verisimiliter dispo suisset si de eo cogitasset. V. F.

1 ¶ Substitutio facta pluribus posthumis an locum habeat in vno solo nato.
2 In vltimis voluntatibus casus omissus habetur pro omisso, & relinquitur dispositioni iuris communis.
3 Testatore vxori sue fundum in vsumfructum per totam vitam relinquente; si maneat vidua: & post illius mortem relinquente titio huiusmodi fundum, an si non maneat vidua debeat titius non expectata morte vxoris dictum fundum possidere.
4 Casus omissus a testatore an semper relinquatur dispositioni iuris communis.
5 In dispositione vltime voluntatis potius est mens testatoris quam verba attendenda.
6 Substitutus duobus sub conditione, si vterque sine liberis decedat, non admittitur vno tantum sine liberis decedente.
7 Una pars vel clausula testamenti communiter declaratur & intelligitur per aliam.
8 Substitutio pupillaris tacita comprehensa in vulgari an matrem excludat a successione impuberis.
9 Substitutio an ponit extendi ad casum similem.
10 Fauor & priuilegium vni persone concessa an & quo casu extendantur ad aliam.
11 Filij testatoris repellunt matrem a successione bonorum paternorum: quia illis potius debentur bona paterna, quam matri.
12 Pater potest etiam de iure canonico excludere vxorem ab vniuersali successione filij communis impuberis.
13 Dispositio testatoris facta per modum conditionis in vno casu an possit extẽdi ad similem casum, in quo verisimiliter dispo suisset si de eo cogitasset.
14 Sorores preferuntur matri in successione pupilli.

¶ De insti.& substi. Consi.cxxxiiij.

Ponitur in facto quod dudum fuit in humanis nobilis quondam Ludouicus perusij: qui anno domini. M.cccccv. & de mense Julij fecit & condidit eius vltimum & nuncupatiuum testamentum: in quo inter cetera legauit & iure institutionis reliquit Magdalene eius filie naturali & legitime & pro dote sua scuta mille & ducenta, & alijs filiabus nascituris & earum cuilibet scuta mille dum matrimonio collocarentur, & non ante: victum vero & vestitum eisdem relinquendo. Heredes vero suos vniuersales fecit, instituit, & suo ore nominauit nobilem Rodulphum perusij eius filium naturalem & legitimum, necnõ omnes filios suos masculos naturales & legitimos, si quos ipsum testatorẽ siue in vita siue post mortem quãdoq habere cõtingeret, & ad lucem peruenirent equis portionibus, vnum alteri & econtra substituendo. Et si cõtingeret dictos liberos masculos heredes vniuersales, natũ scilicet & nascituros omnes decedere absq liberis naturalibus & legitimis de suis proprijs corporibus & legitimis matrimonijs procreandis, in eum casum eisdẽ sic decedentibus substituit & substitutas esse voluit dictam Magdalenã filiam suam iam natã, & alias nascituras suas filias legitimas & naturales pro medietate & pro alia medietate nobilem Philippuz perusij ipsius testatoris fratrẽ vtrinq cõiunctum: & eo defuncto liberos & heredes ipsius Philippi. Deinde vero dictus testator permanẽs in volũtate hmõi vita funct⁹ est, superstitib⁹ dictis Rodulpho & magdalena, insuper & nobili Magdalena de neneis eius vxore pregnante: que post ipsius testatoris mortem peperit filiam: & sic eidem testatori superfuit dictus Rodulphus vnicus masculus, qui semiscuit paterne hereditati, & pro vniuersali & vnico herede dicti eius quondã patris se gessit: & deinde post certa tẽpora cũ nullis aut saltẽ possessiuis bonis preter ea, que paterna extiterant, vita functus est, & ab humanis in infantili etate, & consequenter sine liberis decessit, superstitib⁹ dictis nobilibus Magdalena matre, & Magdalena necnõ etiã nobili Joãna posthuma sororib⁹ vtrinq cõiunctis, & dicto nobili Philippo perusij earũdem Magdalene & Joanne patruo & ipsarũ consubstituto.

¶ Quesitũ est an sit locus substitutioni facte de dictis filiabus & Philippo fratre: & cui substitutioni, an scilicet pupillari aut

1 fideicõmissarie. ¶ Super quo vr primo dicendũ † quod, cum substitutio de qua supra facta fuerit ĩ casu pluriũ posthumorũ, seu nasciturorũ masculorũ, & nulli nati extiterint, casus occurrẽs fuerit omissus: & quod tanquã omissus debeat remanere in dispositione iuris cõmunis: & sic quod ad illũ non debeat fieri extensio, maxime matre & liberis extãtibus in medio: quibus substitutio huiusmodi si locum haberet preiudicare posset. Pro quo posset opportune induci id quod voluit Oldra.consi.cxlij.exordiente, Factũ tale est testator habens vxorẽ pregnantem, & Jo.andr.in addi.Spec.tit.de testa.§.in primis.in magna addi.exordiente, Huic questioni &c.q.iiij.vbi prefati in eisdẽ terminis vt videtur primo arguunt, quod substitutio habeat locũ, & valeat, & quod si testator disposuerit substituẽdo plurib⁹ posthumis habeat locũ etiã vno solo nato.arg.l.cũ heredes.§.cũ ita.ff.ad trebel.& l.ij.§.bo mines.ff.vi bon.rap. Inducũt & alia de quib⁹ ibi. Sed illis non obstãtibus decidũt cõtrium: moti p eo quia testator videtur substitutionẽ hmõi cõcepisse solũ in casu: quo plures posthumi nascerent̃. Si ergo nascat̃ vnus tñ, iste casus quãtũ ad substitutionẽ est omissus. Relinquit̃ ergo dispositioni iuris cõmunis.l.commodissime.ff.de lib.& postb.presertim cũ agat̃ de odio: vt est exclusio matris a luctuosa filij hereditate.l.j.§.sed & si incertuz. ff. de ven. in poss.mit. Cũ ergo sorores testatoris in casu de quo querebãt substitute, nõ essent vocate nisi in euentũ quo oẽs posthumos decedere cõtingeret &c. ergo illud signum vniuersale oẽs, & pluralis sermo, non possent hm propriam significationẽ in vno saluari: vt colligit̃ ex solutione duarũ legũ que cõdicere videntur.l.cum ita.§.qui plures.& l.is cuius.§.eũ q, cũ ibi no.ff.de leg.ij. Possunt & alia multa p hac parte allegari, & que ẽt audio fuisse allegata p eximiũ iuriũ doctorẽ do. Pet.albert. Quibus tñ non obstañ.existimo sñiam cõriam esse veriorẽ, & voluntati testatoris

2 magis cõsentaneã. † Ad quod dicendũ moueor motiuis & rationibus sequentibus. Et primo quidẽ quia licet verũ sit quod in vltimis voluntati

volũtatibus casus omissis habeaṫ pro omisso: ⁊ sic relinquatur dispositioni iuris cõis.d.l.commodissime.ff.de libe.⁊ posthu.l.si ita quis.§.is cui.ff.de leg.ij.l.si extraneus.ff.de cond.ob cau.l.fideicõmissum.ff.de cõdi.⁊ demõ.⁊.l.si cũ dotẽ.in prin.ff.sol.matr. hec tñ regula fallit vt non procedat qñ verisimile est qd testator idẽ disposuisset si cogitasset de illo casu omisso, aut fuisset de eo interrogatus: qnimo stat regula in ꝯriũ, qd tali casu occurrẽte dispositio testatoris collata in vnũ casuꝫ locũ sibi vẽdicat etiam in illo casu omisso, hoc est q ex verbis pretẽdebaṫ omissus. Pro qua regula solet cõiter per oẽs allegari glo.fi.reputata singularis in.l.tale pactum.§.fi.ff.de pact. Ad qd facit text.in.l.lucius.§.titius.⁊ qd ibi Bart.⁊ moder.ff.de lib.⁊ posth.⁊ text.in.l.fi.secundũ intellectũ Bar.⁊ cõmunem.C.de posth.here.insti.⁊ quod not.scriben.in.l.gallus.§.⁊ quid si tantũ.ff.de libe.⁊ posth. Bal.⁊ doc.in.l.j.in.ij.q.prin.ff.de vulg.⁊ pup.⁊ quod scribit Fran.de cur.consi.lj.exordiente, Super testamẽtis alberti de turre.ad fi.vers.iustificãtur premissa ⁊ confirmãtur: que qꝛ ad peritissimos est mihi sermo nõ refero. Et si queraṫ qui sint casus verisimiles, vel in quibꝰ testator verisimiliter idẽ disposuisset si de illis cogitasset ⁊c.dico ꝙ illi q habent eandẽ rationẽ, vel maiorẽ, ẜm Bal. in.l.illud.C.de sacrosãct.eccl.qui allegat.l.nõ solum.§.qui primipilum.ff.de excu.tuto. Idẽ voluit Bal, in.l.si quis non dicã rapere.in prin.C.de episc.⁊ cle.⁊ in.l.curatoris.C.de nego.gest. Pro quo videri poterit Alex.de imo.in.d.l.gallus.§.⁊ quid si tantũ.vers.predictis adde, Franc.de are.in.d.consil.lj.vers.decidatur enim casus ⁊c. Pro hac determinatione benefacit quod voluit Richar.malũ.cremo.in.q.per eum disputata que incipit, Quidam in testamento suo sic dicit ⁊c.

3 †qd si testator reliquerit vxori sue fundũ in vsumfructũ seu in gaudimentũ pro toto tẽpore vite sue dummodo vidua maneret, ⁊ post eius mortẽ reliquerit fundum hmõi titio: ⁊ deinde contingat ꝙ mortuo viro testatore vxor statim se maritet, titius in legato substitutus nõ expectata morte vxoris statim habebit legatũ: motus pro eo: qꝛ testator ita disposuit, credendo ꝙ vxor sua deberet remanere vidua: ⁊ si credidisset ꝙ illa statim nuberet, ipse fundũ hmõi titio reliquisset. Pro hac determinatione faciũt multa inducta per Jo.and. in addi.Spec.ti.de sec.nup.sup rub.vers.q̃stionẽ vtilẽ ⁊c.vbi sequiṫ hãc determinationẽ. Illã etiã cõmemorãt ⁊ sequũtur Bar. Albe.⁊ Bal.in auth.hoc locũ.C.si mulier sec.nup. Pau.de cast. Roma.⁊ Moder.in.l.si quis heres ita scriptus.ff.de acqui.he. Pau.de ca.⁊ Alex.de imo.in.l.si mater.C.de insti.⁊ substi. Alexan.de imo.in.d.l.gallus.§.⁊ quid si tantum.ver.adde qd Joan. and.⁊c.in.l.mulier.ad fi.princ.ff.ad trebel.⁊ consi.cxxx.exordiẽte, Attentis verbis testamẽti ⁊c.in.ij.volu.⁊ consi.c.exordiente, Visa parte testamẽti illa in qua tradẽs ⁊c.ver.⁊ ideo refert Jo. and.in.iiij.vol. ecce ergo qd licet testator dicto titio legatũ reliquerit expediendũ scꝫ post mortẽ vxoris: qꝛ tñ si testator cõsiderasset ꝙ illa nuberet.ipse disposuisset ꝙ ea nubẽte, ⁊ sic ea viuẽte legatũ hmõi titio expediret, sentiunt Rich.malũ.⁊ alij predicti ꝙ morte vxoris nõ expectata dictũ legatũ expediatur titio legatario: ⁊ sic casus omissus nõ relinquitur dispositioni iuris communis: sed habeṫ perinde acsi testator disposuisset id qd verisimiliter erat dispositurus si de hoc cogitasset. Etiã pro hac parte facit.l.mulier.§.j.ff.ad treb.vbi dicit ꝙ mater grauauit heredẽ suũ vt hereditatẽ ipsius grauantis restitueret filijs suis post mortẽ eorũ patris: qui cũ eos emãcipasset fuit dubitatuꝫ an statim cessisset dies fideicõmissi, ⁊ sic per filios peti posset fideicommissuꝫ ab herede grauato: an vo esset mors patris expectãda: ⁊ videbatur dicendũ mortẽ patris fore expectandã: pro eo qꝛ illa fuit posita in cõditione: cuius tñ contrariũ vt ibi refert iurisconsultus fuit p imperatorẽ determinatũ, attẽta ⁊ cõsiderata verisimili mẽte matris testatricis, q̃ ideo censebaṫ apposuisse conditionẽ mortis patris vt hereditas ad filios pueniret, non aũt ad patrẽ: qd pariter locũ habebat siue per mortẽ, siue per emãcipationẽ filij efficerenṫ sui iuris: ⁊ hec decisio ẜm Alex.de imo.in.d. consi.c.procedit non solum in fideicõmissis, seu legatis: sed etiã in heredis institutione.l.iij.C.de insti.⁊ substi.

4 †Ecce ergo ꝙ casus omissus nõ relinquiṫ dispositioni iuris cõis: sed de hoc dicitur id quod testator verisimiliter disposuisset si de eo cogitasset: ⁊ idẽ deciditur in casu qui poniṫ in.d.l.mulier.in prin. Etiã pro hoc facit id qd dicit Alex.de imo.consi.cxxx.exordiente, Attẽtis verbis testa.in.ij.vol.erat enim casus super quo consiliũ petebatur: in quo testator heredẽ instituerat Jacobũ, ⁊ si eundem Jacobũ sine filijs masculis decederet cõtingeret, ⁊ ex eo superesse aliquas filias naturales ⁊ legitimas, ordinauerat quod residuum hereditatis erogaretur inter filias sororuꝫ dicti Jacobi: filias vero dicti Jacobi, ordinauerat arbitrio ⁊c. Et qꝛ dictus Jacobus non soluꝫ decesserat sine liberis masculis, sed etiã sine feminis, dubitabatur an esset locus substitutioni facte de prefatis neptibus ex sorore: ⁊ videbaṫ quod nõ: pro eo qꝛ illa facta extiterat sub duabus conditionibus: vna scꝫ si sine liberis masculis, ⁊ hec euenerat: ⁊ alia si superessent femine, ⁊ hec nõ euenerat. Et propterea videbanṫ substitute repellẽde postquã substitutio hmõi facta extiterat sub duabus cõditionibus copulatiue cõceptis: pro quo allegabat Alex.l.si heredi.ff.de condi.instit.⁊.l.si is qui ducẽta.§.vtrũ.ff.de reb.dub. Preterea etiã inducebat ꝙ casus a testatore omissus regulariter pro omisso habetur: ⁊ ꝙ in eo statur dispositioni iuris cõmunis.d.l.cõmodissime.⁊.l.si ita quis.§.is cui.ff.de leg.ij.⁊ hinc subiungebat ꝙ cõditio debet in forma specifica adimpleri.l.qui heredi.⁊.l.meuius.ff.de condi.⁊ demonst.inducebat ⁊ alia que possunt ibi videri: quibus tñ oĩbꝰ non obstãtibꝰ consuluit ꝯriũ, scꝫ qd imo residuũ deberet distri-

5 bui inter filias sororũ ⁊c.motus p eo † qꝛ in dispositione vltime volũtatis magis attẽdenda est mens testatoris, quã verba.l.iij.§.cõditio.ff.de adimẽ.leg.l.si qs filiũ.C.de lib.prete.⁊.in his.⁊.c. intelligẽtia.de verb.signi. Pro hoc ẽt inducit ꝙ puisio facta in vnũ casuꝫ a testatore extẽditur ad aliũ in quẽ testator verisimiliter puidisset si de hoc cogitasset, p tex.quẽ ita summat Bar.in.l. titius.§.lucius.ff.de libe.⁊ posth. Sed existimandũ est dictũ testatorẽ si cogitasset dictũ Jacobum heredẽ etiã sine filiabus decedere, potius voluisse dictũ residuũ peruenire ad filias sororũ ipsius testatoris, vtpote existentes de sua cognatione, q̃ ad patrẽ dicti Jacobi, qui erat sibi extraneus. Pro cõfirmatione sue hmõi conclusionis inducebat Alex.etiã determinationẽ Rich. malũ.superius recitatã: ⁊ quã vt dixi refert ⁊ sequiṫ Joã.and. ⁊ multi alij in locis superius allegatis. Addo id qd voluit Alex. de imo.cons.c.exordiente, Visa parte testamẽti in qua ⁊c.in.iiij. vol.vbi voluit ⁊ consuluit idẽ Alex.ꝙ substitutus heredi sub cõditione, si fieret presbyter ⁊ sine liberis decederet, admitti deberet ex capite substitutionis dicto grauato postea moriẽte sine liberis: ẽt si nõ fuisset factus presbyter. Ecce ergo ꝙ lꝫ in pͥme dictis quatuor casibus nõ fuerint purificate cõditiones: nihilominꝰ admittũtur substituti, ex eo qꝛ si testatores cogitassent vel fuissent interrogati, ipsi disposuissent in casu ⁊ casibus omissis, prout ⁊c. Quo fit vt quãuis quoad verba omissi videanṫ, non tñ quoad mentẽ que pualet. Preterea etiã pro intẽtione dictorum nobiliũ Rodulphi ⁊ neptiũ facit id qd habeṫ in.l.heredes mei.§.cũ ita.ff.ad treb.vbi testator duobꝰ filijs per eũ heredibus institutis sub hac forma substituerat, scꝫ vt si qs eorũ sine liberis prior diẽ suũ obijsset, ptẽ suã superstiti frĩ restitueret: ꝙ si vterqꝫ sine liberis diẽ suuꝫ obiret, oẽm hereditatẽ ad neptẽ meã Claudiã (inquit testator) puenire volo: defuncto altero supstite filio, nouissimo aũt sine liberis, q̃rebatur an neptis deberet admitti aut repelli. Et quãuis prima facie repellẽda videretur: p eo qꝛ primus nõ decesserat sine liberis, ⁊ sic non erat verũ vtrũqꝫ sine liberis decessisse: tñ hoc nõ obstante decidit ibi ꝯrium, scꝫ qd neptis debeat admitti ex capite substitutiõis: inspecta potius voluntate testatoris, q̃ ipsius dispositione cõcepta per modũ conditionis: vbi est bene aduertenduꝫ ꝙ in illo casu superat nepos pari gradu attinens heredi grauato, ⁊ sine liberis defunctõ.

6 ¶ †Etiã p hac pte facit id qd singulariter voluit Nic.de mate. in.l.pen.C.de impub.⁊ al.substi.vbi dicit qd lꝫ substitutus duobus filijs testatoris sub ꝯditione, si vterqꝫ sine liberis decesserit, non admittaṫ regulariter nisi prius vterqꝫ ex filijs hmõi ab humanis ⁊ sine liberis decesserit: hoc tñ fallit eo casu quo pͥmo decedẽs testaretur, ⁊ extraneuꝫ heredẽ sibi institueret: qꝛ isto casu nõ expectata morte filij supstitis admittiṫ substitutus ad partẽ defuncti: ⁊ hoc pro eo qꝛ testator censebaṫ cogitasse qd primo ex filijs decedẽte superstes in eius portionẽ succederet.d.l.pen.C. de impub.⁊ al.sub.l.qui duos.ff.de vulg.⁊ pup.⁊.l.qui duos.ff.de re.dub. Sed qꝛ propter testũ factũ per primo decedentẽ impeditur successio per testatorẽ cogitata, dꝫ ilico admitti substitutus ad portionẽ dicti primo decedẽtis, nõ obstãte super existentia superstitis. Et hanc determinationẽ Nico.de mate.sequitur Bal.in.d.l.pen.vbi etiã Pau.de cast. Fulgo. Alex.de imo.⁊ do. Jas.may.⁊ ita etiam cõsuluit Alexã.de imo.consi.xxxviij.exordiente, Viso themate de quo supra.vers. Accedit etiã ad confirmationẽ predictorũ.in.j.vol.⁊ cons.xcj.exordiente, Super eo de quo queriṫ in superiore themate.vers.nec etiã obstat dñ quarto dicebatur ⁊c.ibi, ⁊ singulariter decidit ⁊c.in.iij.volu. Pro dicta parte etiã facit, qd si pater duobus eius filijs impuberibus ⁊ ex duabus vxoribus susceptis heredibus institutis substituat sub conditione, si vterque in pupillari etate decesserit, ⁊ contingat iuniorem ab humanis decedere superstite matre: quia mater in successione ab intestato huius defuncti impuberis repelleret fratrem consanguineum tñ.auth.defuncto.C.ad tertul.⁊ in corpore vnde sumitur: ⁊ sic nõ eueniret id de quo testator cogitauit, hoc est quod frater superstes fratri decedẽti succederet, admittitur pupillariter substitutus, non obstãte superexistentia fratris: ⁊ tñ non est verum vtrunqꝫ decessisse in pupillari etate. Et

hoc voluit Alex. de imo. in d. consil. xc. post fulgo. in d. l. pen. vbi etiã idẽ voluit Pau. de cast. vers. sed quero hic singulariter &c. & in d. l. qui duos. vers. sed oppono qd̃ imo. ff. de vulg. & pup. quod etiã sequitur do. Ias. may. in d. l. pen. versi. cogita tñ isto vltimo casu. Ex quibus omnib' proculdubio infertur quod, licet dicto quondã Ludouico testatori nõ superfuerit aliquis filius mascu lus preter dictũ Rodulphũ: & sic verũ diceret qd̃ nõ plures ma sculi sine liberis masculis decesserint: & sic qd̃ substitutio de qua supra nõ fuerit purificata secundũ verborũ corticẽ: tamen q2 si testator de casu qui cõtigit cogitasset, ipse idẽ verisimiliter dispo suisset: & queadmodum pluribus masculis si sine liberis mascu lis ab humanis decederẽt substituit dictos eius fratrẽ & filias: ita & illos dicto Rodulpho eius filio vnico substituisset, fuerit & sit locus dicte substitutioni. Pro qua cõclusione etiã facere vi detur, qd̃ idem quondã Rodulphus non simpliciter & absolute heredes instituit posthumos masculos: sed sub cõditione si eos nasci contingeret. Quo fit vt nõ sit ridiculum vel absonũ sentire & dicere, qd̃ idem testator cẽseatur substituisse dicto Rodulpho sub conditione si sine liberis &c. & prefatis posthumis sub condi tione si nascerentur & nati sine liberis decederẽt. Quia vna pars vel clausula testamenti declaratur per aliam. l. si seruus pluriũ. §. fi. cum ibi not. per glo. & docto. ff. de lega. j. Et q2 videtur quod cõditio posita in institutione facta de posthumis censeretur re petita in substitutione eisdẽ facta: quia illa substitutio venit per modum continuati sermonis ad dictam substitutionẽ, quasi (vt sic dicã) a principio posterior formetur euentus. l. j. C. de impo. lucra. describ. arg. l. cum de lanionis. §. asinam. ff. de fun. instruc. Pro quo videri poterit Pet. de ancha. consi. cxxxvj. exordiẽte, Principaliter ponderandũ est allegatũ &c. in j. vol. quãuis sub alia quota. Et queadmodũ dicto Rodulpho non nocuit quod heredes instituti extiterint ipse & posthumi masculi si quos na sci cõtingeret, qd̃ postea nulli fuerint nati: ita nec nocere debuit dictis nobilibus Philippo, Ioãne, & Magdalene, qd̃ substituti extiterint, vt ponit̃ in casu, intelligẽdo vt predixi: q2 sic censere tur substituisse testator dicto Rodulpho sub vna cõditione, scz hac, si sine liberis &c. dictis aũt posthumis sub duabus: vna scz si nascerent̃, & alia si deinde ab humanis sine liberis decederent. Et q̃uis nulla ex istis duabus fuerit purificata: & propterea nõ fuerit loc' dicte substitutioni, quatenus cõcernebat dictos post humos masculos, put nec institutioni de eis facte: hoc tamẽ no cere nõ d3 substitutis, postq̃ conditio sub qua censetur dicto ro dulpho substituisse fuit purificata. Et puto qd̃ ista fuerit mens & voluntas testatoris: que nõ est calũnianda, sed iuuanda. Et p hac parte faciũt vltra p̃dicta multa allegata p dictũ do. alberti in quatuor argumẽtis seu fundamẽtis p̃ substitutis & substitu tiõe p̃dicta: & signãter in primo, scd̃o, & tertio, cum fatetur habe re locũ qñ in medio non est persona cui lex magis faueat q̃ sub stituto: tunc eñ vt dicit, & verũ dicit, substitutio cõcepta in vnũ casum includit aliũ. Quod si ita est, imo q2 ita est, palam est qd̃ substitutio facta de dictis nobilibus Ioãna & posthuma, que est magdalena, d3 extẽdi ad casum de quo q̃rimus: q2 illis non ob stat superexistentia dicte dñe magdalene matris, ar. eius qd̃ no. glo. in l. p̃cibus. C. de impub. & al. sub. & p rõnẽ. l. cũ acutissimi, cũ suis simi. C. de fideicõ. & qd̃ no. Pet. Cy. Ange. & Sali. in l. fi. C. de insti. & substi. Ange. in l. in testõ. colũ. j. C. de testa. mili. Bart. Ange. & Pau. de cast. in d. l. precibus: vbi etiã Alex. de imo. col. iiij. & Ias. col. penul. Pau. de ca. in l. lucius. ff. de vulga. & pup. Bar. in l. ij. col. fi. ver. quarto dixi qd̃ probatur ex' conditiõe pso

8 ne: quatenus volunt † q licet tacita pupillaris substitutio com prehẽsa in vulgari matrẽ regulariter nõ excludat a successione impuberis: hoc tñ fallit & restringit̃ vt nõ p̃cedat qñ frater im puberis idẽq3 filius testatoris fuit substitut': q2 presumptio est q testator voluerit filiũ p̃ferre vxori. d. l. cũ acutissimi. cum suis simi. Quo supposito p vero dico q cõsequẽter eidẽ matri prefer ri d3 dict' nobilis Philippus cõsubstitut': q2 supposito qd̃ hoc ex sua psona cõsequi nõ posset: ei tñ apta essct via p neptes con substitutas: q2 qs sepissime cõsequit̃ p aliũ qd̃ nõ posset cõseq p seipsum. Pro quo facit qd̃ voluit Bald. in l. qcũq3. col. iiij. C. de ser. fugi. vbi dicit q stãte statuto, q existẽte patruo nõ succedat auus maternus, si aliquis decessit superstitib' patruo & auo ma terno & auia materna, de qua nõ erat facta mẽtio in statuto, tũc admittet̃ auus: & quia: q2 auia nõ exclusa trahit ad se auũ exclu sum: ergo a sili in casu nostro dicte neptes debẽt trahere dictum patruũ cõsubstitutũ vt cũ eis succedat, etiã si essemus in casu ad quẽ alias nõ deberet fieri extẽsio in fauorẽ patrui. Pro hoc etiã facit q voluit Bar. in l. vẽtre. col. penul. vbi etiã Ange. & Ioan. de imo. ff. de acq. here. Bald. Albe. & do. Ias. may. in l. si infanti. C. de iu. deliberã. vbi dicũt q l3 in d. l. si infanti, dicat solũ p̃rem obtinere hereditatẽ filio infanti delatã, & deinde ante illi' agni tionẽ in etate infantili defuncto: tñ si eidẽ infanti supsint pater, mr̃, & fratres vtrinq3 cõiũcti, isti oẽs equaliter eidẽ succedũt: q2 l3 p̃uilegiũ trãsmittẽdi soli p̃ri cõpetat: ip̃e tñ ex psona sua alijs viã aperit: sicut dicim' in filio p̃terito, q ex psona sua aperit viã 3tabulãdi institutis. l. si post mortẽ. §. fi. ff. de bo. poss. 3tab. de q̃ glo. & doc. in l. posthumo. C. de bo. poss. 3tab. facit. l. aristo. in fi. ff. que res pig. obl. poss. & multos casus, in qb' cõsequit̃ qs per aliũ qd̃ non põt per seipsum, ponit do. Ias. may. in l. si emãcipati. C.

9 de colla. † Non vr̃ etiã idẽ do. sufficiẽter rñdisse ad rõnem pro dictis substitutis allegatã de. l. titius. §. lucius. ff. de lib. & posth. sc3 q substitutio extẽdat̃ ad casum similẽ. Negat enim casũ qui cõtigit esse similẽ: in quo expresse disposuit testator: qd̃ p̃fecto nõ vr̃ p̃cedere. Testator eñ cogitans de futuris masculis instituit filiũ iã natũ, & illos si nascerent̃, & hos oẽs inuicẽ reciproce sub stituit: & ita matrẽ excludere intẽdebat a successione primo dece dentiũ: p eo q2 illa substitutio 3prehẽdebat vulgares & pupilla res expressas saltẽ verbis generalibus: q̃ pupillares proculdu bio matrẽ excludũt. vt no. doc. in d. l. precibus. C. de impub. & al. substi. & in alijs multis locis. Deinde vero si oẽs &c. substituit di ctos fratrẽ & filias: puto qd̃ si ipse fuisset interrogatus quid fie ri vellet si nulli nascerent̃ posthumi masculi, & dict' Rodulph' decederet sine liberis &c. ipse verisimiliter rñdisset q etiã in hũc casum substituebat dictos fratrẽ & filias: erat eñ mẽs sua q de ficiẽtibus liberis masculis bona peruenirẽt ad predictos. Quo vero ad elegãter deducta in quarto fundamẽto p intẽtione di ctorũ substitutorũ fatet̃ idẽ. d. doctor, q illa magis vrgere videt̃ tur: & q illa forte p̃cederẽt qñ liberi testatoris fuissent tñ substi tuti: sec' vero in casu nr̃o, in quo fuit substitutus etiã extrane', sc3 frater testatoris: sed istud vltimũ dictũ non vr̃ procedere: q2 adiũctio dicti fratris nõ d3 nocere filiab', quas cẽset̃ dictus te stator plus dilexisse in bonis suis: vtpote quib' magis debebant̃ tur, q̃ vxori: quinimo vt fatet̃ idẽ. d. doctor, & verũ dicit, plus di lexisse p̃sumit̃ idẽ testator in bonis suis dictũ eius fratrẽ, quam vxorẽ. Pro quo etiã allegat Pet. de anch. consi. cccvij. Nõ est er go mirũ si dicamus q in casu in quo fili' impubes se immiscuit paterne hereditati: & sic fuerint bona paterna mixta cũ alijs bo nis eiusdẽ pupilli, frater pupillo vulgariter substitutus matrẽ excludat in vim tacite pupillaris in vulgari comprehẽse: q2 hoc casu effectualiter tractat̃ de successione & hr̃ditate p̃ris p mediã personã impuberis: vt probat tex. in l. si ita. §. qui filio. in verbo mihi. ff. de bo. poss. 3 tab. & l. p̃rfamilias. ff. eo. tit. Nã heres here dis, id est impuberis d̃r p̃mi testatoris heres. l. fi. C. de here. inst. Nõ est igit̃ dubiũ quin in casu de quo q̃rit̃ filie, vtpote magis di lecte, debuerint & debeant excludere matrẽ: ergo & fratrẽ, quẽ vt dixi ad se trahũt. Nec puto attẽdendũ qd̃ ex aduerso p̃tenditur, sc3 q istud vertat̃ in odiũ dictarũ filiarũ: cũ si abintestato succe dant fratri, sint habiture bessem: si vero in vim pupillaris sub stitu. dimidiã p̃te. Q̃m rñdeo qd̃ istud nõ vr̃ esse in cõsideratiõe, pro eo q2 etiã potuit cõtingere casus in q̃ vel ipse ambe, vel vna ex eis potuissent plus habere: vt verbi grã, Si viuẽte impubere patruus decessisset, successissent dicte filie in oĩbus bonis in vim pupillaris, repulsa mr̃e. l. sed & si plures. §. ad substi. ff. de vulg. & pup. vel si frater & vna ex filiab' ab humanis decessissent, erat su perstes omnia bona habitura, matre expulsa. Hoc ergo non est in cõsideratione. arg. eius qd̃ habet̃ in l. de fideicõmisso. & qd̃ ibi

10 doc. & in l. si p̃r puelle. C. de inoff. testa. † Ad id vero qd̃ opponit̃, fauorẽ liberis concessum de quo supra nõ debere extendi ad fra trem. arg. l. si ita scriptũ cum titio. ff. de manu. testa. dico & rñdeo qd̃ illa. l. loquit̃ de extensione fauoris vni legato cõcessi ad aliud legatũ. Nos aũt loquimur de extensione fauoris vni persone cõ cessi ad aliã personam: in qua põt esse maior ratio: & sic in casu di uerso. Et ita non videt̃ dispositio illius. l. habere locũ in hoc ca su. ar. l. hos accusare. §. oĩb'. ff. de accusa. l. iiij. §. toties. ff. de dãn. infe. l. j. §. loquitur. ff. de aqua quot. & esti. & l. si quis seruũ. §. non dixit. ff. de acquir. hered. & qd̃ ponit Pau. de ca. & Roma. consi. ccccxlij. & consi. cccclxij. Ad id vero qd̃ not. Bar. in l. titia seio. §. titia. ff. de leg. ij. & alij in multis locis: in quib' voluit, qd̃ si testa tor institueret filios & extraneos heredes equaliter, & vxorẽ suã reliq̃rit vsufructuariã, qd̃ fauore filiorũ p dimidia habebit tm̃ alimẽta, & p alia dimidia integrũ vsumfructũ: dico & rñdeo qd̃ hoc non obstat: pro eo q2 q quoad extraneũ debeat habere vxor vsumfructũ integrum, faciunt verba legati: & qd̃ quoad liberos habere nõ debeat, facit interp̃tatio hacten' facta & obseruata in curia vulgari: & sic vterq3 casus est clare decisus. Et eodẽ modo rñdeo ad. l. hac consultissima. §. ex imperfecto. C. de testa. qui. §. etiã loquit̃ in casu multũ diuerso, sc3 in solẽnitate circa numerũ testiũ requisitorũ in testamẽtis, & cuius defectus inducit maiorẽ suspitionẽ circa id qd̃ actũ p̃tẽditur. In casu vero nr̃o non est suspitio vel dubiũ quid actũ sit: & sic nõ dubitamus quin verũ sit etiã dictũ Philippũ fuisse substitutũ: sed solũ querimus an di spositio facta per testatorẽ debeat locũ sibi vẽdicare in casu qui contigit,

cōtigit, etiā si posset ptendi qđ ille fuerit omissus. Sic igit videt
qđ dicta quatuor fundamenta assumpta pro dictis substitutis, ꝛ
per ipsum do.docto.inducta faciāt pro eis:nō obstātibus respō-
sionibus p eū factis. Sed nūc restat rñdere ad fundamenta indu-
cta cōtra dictā substitutionem. Ad q̄ tñ videtur per predicta ap-
parere rñsio vel plena, vel pro maxima pte. Et primo quidem nō
obstat id quod voluit Oldra.cōsi.cxlij.ꝛ Jo.andr.in addi.specu.
titu.de testa.§.in primis, in magna addi.exordiente, Huic que-
stioni ꝛc.in.iiij.q̄stione:quia illi loquunt in casu in quo non liberi
testatoris sꝫ sorores fuerāt substitute:qb⁹ minus debetur heredi-
tas fraterna, q̄ paterna liberis:ꝛ etiā magis debet ipsis liberis,
q̄ vxori:qđ vt iam dixi etiā apparet ex eo, qđ p pupillarem oīno
tacitā factam de liberis repellat vxor eadēq; mater a successione
impuberis. Et lꝫ fuerit in casu de quo querit etiā frater testato-
ris substitutus, hoc nō nocet filiab⁹: sed nec sibi, cū cōsequat per
eas qđ per se ꝛc. Preterea est alia rō quā superius dixi. Et ad iu-
ra allegata per Oldra.ꝛ Jo.and.rñdeo primo ad.l.nouissime, ꝙ
illa non procedit qñ verisilr testator disposuisset in casu omisso
si de eo cogitasset, prout fecit in casu expresso. Nec obstat ꝙ dicūt
doct.pfati, qđ hic agitur de odio matris q̄ repellit a luctuosa filij
11 successiōe:qm̄ rñdeo† ꝙ imo agitur de fauore liberorū testatoris,
qbus magis debent bona paterna q̄ vxori; ꝛ que vt dixi ex pupil
lari oīno tacita repellūt matrē;quanto magis in casu nr̄o:ꝛ non
solū ipsi sed etiā frater:cū illa fuerit expssa saltē verbis gñalibus,
qr cōprehensa in cōpendiosa;p ea q̄ not.doct. Et qđ dꝫ quod non
plures masculi decesserint sine liberis, cū nullus fuerit preter di-
ctū rodulphū:ꝛ qđ propterea cōditio non fuerit purificata, dico
qđ ad hoc ptꝫ rñsio per ea q̄ superi⁹ dixi;scꝫ ꝙ hoc nō est necessa
riū qñ sumus in casu in quo testator verisilr disposuisset, Idem
etiā si nō plures sꝫ vnic⁹ masculus sic decessisset. Preterea ego su
peri⁹ retuli.l.mulier.in prin.ꝛ.§.Brasidas.ff.ad trebel.ꝛ multas
determinationes virorū doctissimorū, ꝛ duo cōsi.Alexā.de imo.
in qb⁹ poti⁹ attenta mēte seu volūtate testatoris q̄ verboꝝ corti-
ce fuit locus substitutionib⁹ de qb⁹ in eis, etiā nō purificatis cō-
ditionib⁹. Dictū est etiā superi⁹ ꝙ quēadmodū testator instituit
posthumos masculos sub cōditione si nascerent:ita ꝛ eisdem cen-
setur sub eadē cōditione, ꝛ alia si scꝫ decederent, substituisse: quo
casu certissimū est ꝙ non obstaret. Et p predicta etiam ptꝫ rñsio
ad id qđ cōsulit Pau.de ca.cōsi.xiiij. Etiam nec obstat id de quo
secūdo loco opponitur, scꝫ ꝙ dispositio prefati testatoris non cō-
ueniat equitati, legibus, nec iuribus:qm̄ rñdeo qđ licet non oīno
cōueniat iuribus tractātibus de successione abintestato p eū alle
gatis, ꝛ sic loquentib⁹ eo casu quo testator non expresse, sed tacite
reliquit hereditatē suis proximioribus.l.cōficiunt, in prin.ff.de iu-
re codi.ꝛ.l.ij.C.de bo.mater.conuenit tamen ꝛ iuribus ꝛ equitati
loquētibus de successione testamētaria:quia scriptū est disponat
testator ꝛc.aut.de nup.colla.iiij.ꝛ.c, vltima volūtas.xiij.q.ij.ꝛ de-
scendendo magis ad speciem conuenit equitati, pro eo qr equius
ꝛ iustius est ꝙ bona prīna perueniāt ad liberos, quā ad vxorem:ꝛ
ob hoc vt sepius dictū est pupillaris oīno tacita repellit matrē.
Cōuenit etiā moribus, ex quibus lege approbatis introductū est
qđ patres possint testari eorum liberis impuberibus in potestate
ipsorū existentibus, ꝛ eis pupillariter substituere.l.ij.ff.de vulga.
ꝛ pupil. Cōuenit etiam legibus;ꝛ quidē nō solū ciuilibus de qui-
bus est certissimū: sed etiā ecclesiasticis.c.si pr̄, de testa.in.vj.per
12 qđ apparet† qđ de iure canonico pater pōt excludere vxorem ab
vniuersali successione cōis filij impuberis: ꝛ non solū ab hac suc-
cessiōe:sed etiā a legitima: qđ nec papa nec ecclesia statuisset, nisi
hoc fieri posset nō solū de iure fori, prout qdā dicere voluit, sꝫ etiā
de iure poli. Etiam nec obstāt allegata in tertio fundamento, vt
ptꝫ ex pdictis:in qbus sunt inducta multa p q̄ apparet ea nō p-
cedere. Etiam nec obstāt deducta in q̄rto fundamento. Et primo
quidē nō id qđ opponitur de conditione volūtaria, scꝫ qđ opor-
teat illam impleri in forma specifica.l. qui heredi.ꝛ.l. meuius. ff.
de condi.ꝛ demō.qm̄ dico ꝙ ad hoc ptꝫ rñsio p id qđ dicit Alex.
de imo.in duobus cōsi.superius allega.scꝫ cōsi.cxxx.in.iij.vol.ꝛc.
Preterea q̄uis cōditio, sub qua fuerunt substituti dicti frater ꝛ
liberi videat esse voluntaria quoad actū: nō tñ censebat volūta-
ria quo ad effectū actus:qr cū testator nō solū cōsideraret de filio
nato, sed etiā de posthumis masculis, qđ scilicet nasci possent: et
ipse natū ꝛ nascituros masculos reciproce substituisset, erat ne-
cessariū quo ad effectū substitutionis, quam facere intendebat, ꝛ
p quā volebat ꝙ bona puenirēt ad liberos ꝛ fratrē, qđ nullus ex
13 istis liberis supesset:† ꝛ isto casu dispositio testatoris etiam facta
per modū conditionis in vno casu extendit ad similem, ꝛ in quo
testator verisimiliter idē disposuisset si de eo cogitasset: vt voluit
Bar.ꝛ doc.in.d.l.gallus, §.ꝛ qd si tantū. Et sic nō videtur obsta-
re ea q̄ ibi dicuntur de cōditione volūtaria. Nec dꝫ huic extēsioni
obstare.l.fi.C.de insti.ꝛ substi.tū quia illa loquitur in casu in quo
mater fuerat p maritū p parte heres instituta:tū ꝛ qr ibi vētri si
non nasceret substitutus erat extraneus: ꝛ sic casus illius.l.est a
nr̄o multū diuersus. Quod aūt subijcit in.d.quarto fundamēto,
ꝙ casus seu cōditio si nascantur est voluntarius, p quo inducunt
scripta Pe.de anc.in.d.consi.ccclvij. Ange.in consi.lxxxix.exor-
dien.Visis ꝛ inspectis ꝛc.col.penul.ꝛ Bar.soc.cōsi.cxl.col. penul.
ꝛ seq.non seruit pposito:quia nō fuerunt dicti frater ꝛ filie testa-
toris substituti dicto quondā rodulpho sub cōditione si nascerē-
tur masculi: q̄uis superius dixerim ꝙ illa conditio si nascerētur
posthumi masculi posita in institutione heredis de eis facta vi-
deatur repetita in substitutione eis facta:ꝛ attende ꝙ dico eis scꝫ
masculis nascituris: non etiā ipsi nobili rodulpho. Et sic nec id
quod premisi, nec alia sequentia in dicto quarto fundamento ob-
stant intētioni dictorū substitutorū:etiā si verū esset ꝙ illa proce-
derent in casu primo:ꝛ q̄ vt pōt colligi ex his loquunt de puisio-
ne facta sub vna cōditione, an scꝫ illa sit extēdenda ad casum cō-
simile oppositū vel cōtrariū, vt videri potest in remissiōib⁹ quas
discurrere nō oportet. Nos aūt loqmur de dispositione facta sub
vna cōditione extendēda ad casum similē, ꝛ cui nihil pōt dici ob-
stitisse vel obstare, nisi ꝙ nō plures mortui sunt masculi sine libe-
ris:sed per ea q̄ dicta sunt apparet dispositionē testatoris debere
extendi ad casum quo non decessit nisi vnus. Etiā nec obstāt de-
ducta in quinto fundamento: ꝛ ad illa ptꝫ rñsio ex supradictis.
Ad deducta in sexto fundamento dico ꝛ rñdeo, ꝙ attenta condi-
tione substitutorū, ꝛ maxime dictaꝝ filiarū testatoris, imo ꝛ dicti
fratris, illa faciūt pro ipsis substitutis, ꝛ ɔ̄ ipsam matrē:pro quo
videri poterit ꝛ attendi cōsi. Pe.de anc.ccclvij.exordiens, Ex se-
rie testamēti:vbi fundamenta multa facit pro fratre testatoris, ꝛ
cōtra vxorē:ꝛ in quibus residet. Et si dicat ꝙ ibi agebat de substi
14 tutiōe vulgari:hic aūt de pupillari, ꝛ sic luctuosa.† Respōdeo qđ
saltem negari non pōt quin etiam isto casu pprie filie testatoris
censeant magis dilecte etiā in successiōe pupilli, q̄ vxor eademq;
mater. Hoc em̄ sepius dictū est superi⁹: vbi dictū est ꝙ pupilla-
ris oīno tacita, ꝛ sic cōprehensa in vulgari expressa, repellit ma-
trem a successione filij impuberis. Dictū est preterea ꝙ filie pa-
truum ad se trahunt. Propter qđ dico qđ substitutioni de qua
in casu fuerit ꝛ sit locus;ꝛ quod vt alias scripsi valuerit ꝛ valeat
iure pupillaris substitutiōis:ad ꝙ me refero. Que omnia dixe-
rim sub correctione ꝛc.

Argumentum.

Etiam furata donatio, ꝛ q̄ per donantem asseritur remunera-
toria in eius instrumento, reuocatur per superuenientiam libe-
rorum; nisi benemerita ipsa aperte probata sint. V. F.

1 Donatio reuocanda venit propter superuenientiam libero-
rum. Fallit in donatione remuneratoria.
2 Donatio remuneratoria proprie non dicitur donatio.
3 Donatio ob bene merita facta sub cuius stet assertione.
4 Generalis assertio benemeritorum non causat aut probat dona-
tionem remuneratoriam.
Generalis allegatio non concludit.
5 Donatio non potest dici ob benemerita nisi specialiter proben-
tur illa merita.
6 In donationibus de iure nō prohibitis statur assertiōi donātis.
7 Iuramentum an impediat reuocationem donationis ob libero-
rum superuenientiam fiendam.
8 Donatio illa non dicitur ob bene merita vbi bene merita non cō
currunt cum valore bonorum donatorum.

De reuocan.dona. Consi.cxxxv.

Hema consultationis
tale est. Pridem anno scꝫ dñi, M.cccc v. ꝛ die
v.mēsis decēbris, honorabilis quōdam iuuenis
Joānes marchierij tūc maior.xv.an.minor ve-
ro.xxv.per se ꝛ suos heredes ꝛ quoscunq; in po-
sterum successores certis ex causis animū suū iuste mouētibus vt
asserebat, de quib⁹ aliquas expssit, dedit ꝛ donauit cessit ꝛ remi-
sit honeste mulieri guyote ei⁹ sorori licet tunc absenti, Petro mō
tilij eius viro, insuper ꝛ publico notario vt cōmuni ꝛ publice p-
sone presentibus, regratiātibus, stipulantibusq; similiter ꝛ reci-
piētib⁹ vice, noīe ꝛ cōmodo ꝛ ad opus eiusdē guyote marchierie
ꝛ suorum heredum, donatiōe pura, mera, rata, grata, firma, sim-
plici ꝛ irreuocabili, q̄ fit ꝛ fieri dicit int vivos, vim iudicialis in-
sinuationis habēte, nullaq; causa ingratitudinis seu quauis alia
tunc vel in posterum reuocanda, sed valitura perpetuo firmiter
atq; tenēda:vcꝫ ratā medietatē oīm vniuersorū ꝛ singulorum bo-
norū rerū iuriū ꝛ actionū suarū ipsi⁹ Joānis marchierij dona-
toris mobiliū, imobiliū ac se mouentiū vbicūq; existētiū q̄cunq;

essent ac quocūq; noīe siue vocabulo cēserent seu etiā nūcuparentur qualiacūq; ⁊ quantacūq; essent ad habendū tenēdū ⁊c. quam bonorū p̄dictorū medietatē seu bona ipsa p̄ dicta medietate constituit se tenere ⁊ possidere p̄ ⁊ noīe dicte guyote donatarie; iurauit donation: hmōi attēdere, tenere ⁊ inuiolabiliter ꝑpetuo custodire ⁊ nūq̄ cōtra p̄ se aut p̄ aliū directe vel indirecte tacite vl' expsse publice vel occulte dicere, facere aut venire. Deinde vero anno p̄dicto, ⁊ die nona dicti mēsis decēbris, idē Joannes marchierij cōtraxit mr̄imoniū p̄ vba de futuro et successu tēporis p̄ verba de p̄senti cum nobili ⁊ honesta iuuene Andriena tholone filia naturali nobilis Petri tholoni dn̄i lampie: cui in cōtractu mr̄imonij hmōi donauit idē Andriene in augmentum dotis et etiā donatiōe ꝑpter nuptias tertiā ptē oīm bonorū suorum mobiliū ⁊ immobiliū presentiū ⁊ futurorū, Postq̄ eodē anno ⁊ die xvij. dicti mēsis decēbris, idē marchierij sub presentia venerabilis ⁊ circūspecti viri dn̄i pontij guionis iuriū bacalarij. ptēn locūtenentis dn̄i iudicis maioris senascalle valentinēn. et dieñ. in sede mōtilij facta cōmemoratione donationis p̄dicte eam emologauit ⁊ cōfirmauit: ⁊ si opus erat de nouo dictā bonorū rerū iuriū ⁊ actionū medietatē p̄fate guyote eius sorori lз absenti dicto Petro mōtilij ⁊ publico notario presentib⁹ stipulantibus solēniter ⁊ recipientib⁹ put supra dedit ⁊ donauit donatione qua supra: et nihilominus cōuenit ꝑmisit et iurauit eandem attendere seruare ⁊c. Et in ea petijt ⁊ obtinuit idem donator interponi decretum. Et nihilomin⁹ petijt ⁊ obtinuit sibi puideri de curatore: de cui⁹ autoritate ⁊ cōsilio etiā ratificauit approbauit seu confirmauit dictā donationē, ⁊ illā de nouo fecit. Successu aūt temporis prefat⁹ Joānes donator suscepit ex eadē Andriena eius legitima vxore filium naturalē ⁊ legitimū: ⁊ deinde dictis filio et matre sūpstitibus vita funct⁹ est ⁊ ab humanis decessit. Ex quo casu possent elici multa ⁊ varia dubia: quib⁹ p̄ nunc omissis q̄ritur tm̄ de vno. An scз p̄ natiuitatē dicti filij fuerit reuocata aut fuerint reuocate donationes antedicte p. l. si vnq̄, ⁊ qd̄ ibi p̄ scribētes. C. de reuocā. dona. Et videt̄ prima facie dicendum q̄ non:

1 pro eo q: lз donatio oīm bonorū vel alicuius ptis eorundē ipso iure reuocet̄ p̄ superuenientiā liberorum. d. l. si vnq̄, ⁊ qd̄ no. Bar. ⁊ doc. in. l. titia, la. ij. §. imperator. ff. de lega. ij. ⁊ docto. in. c. fin. de dona. hoc tm̄ nō pcedit in donatione remuneratoria: q: illa non reuocat̄ ꝑpter superuenientiā liberorū: vt singulr̄ voluit Ange. in d. l. si vnq̄: motus pro eo q: illa lex ponit nouū casum exorbitantē a cōmuni regulis: ergo dз intelligi in ꝑpria donatione, q̄ ex mera liberalitate pcedit. l. j. in prin. ff. de dona. nō aūt in donatione remuneratoria, que nō est ꝓprie donatio: ⁊ quod donatio remuneratoria non reuocet̄ ꝑpter natiuitatē liberorum, tenuit etiam Roma. in. l. si vero. §. de viro fallen. xlviij. ff. sol. matri. ⁊ in consi. xxvj. exordiēte, Pro decisione eorū de qb⁹ dubitat̄, col. iij. vbi p̄ hoc inducit: q: cum illa. l. si vnq̄, ius nouum ⁊ singulare inducat, eius verba debent ꝓprie intelligi: ⁊ sic in donatione simplici, non

2 in donatione remuneratoria, † que nō est ꝓprie donatio: inducit etiā alia nōnulla, que nō refero. Et p̄ hac pte cōsuluit sepe Alex. de imo. vt videri pōt consi. xl. exordiēte, Sup primo dubio ⁊c. in iij. quesito, in. iiij. vol. ⁊ cōsi. xxix. qd̄ etiā sequit̄ do. Jas. may. in. l. ex hoc iure, col. xv. vel circa, ver. xvj. effectus ⁊c. ff. de insti. et iure. Que si vera sint, imo q: sunt vera, videt̄ qd̄ donatio predicta nō debuerit reuocari propter natiuitatē noue prolis: q: illa fuit facta ꝑpter benemerita ⁊ seruitia dicto Joāni impēsa: vt expresse dicit̄ in instr̄o donationis hmōi: qd̄ etiam supra retuli. Et istud nō haberet dubiū si aliter q̄ p̄ dictum instr̄m appareret de seruitijs seu benemeritis, q̄ scз essent tāti valoris vt cōcurrerēt cum estimatiōe ⁊ valore dicte dimidiate ptis p̄ ea q̄ colligunt̄ ex bis q̄ not. glo. ⁊ doc. in. l. si donatione. C. de colla. in. l. attilius regulus.

3 ff. de dona. ⁊ doc. in multis alijs locis. † Sз q: vt puto non apparet de istis pretensis seruitijs aut benemeritis, nisi quatenus illā pōt pbari p̄ dictū instrumentū, stat in hoc difficultas: an de istis meritis credat̄ assertioni p̄fati donatoris. Ad qd̄ rn̄deo qd̄ vbi essemus in casu in quo donatio esset phibita, vt verbi gr̄a inter patrem ⁊ filiū in ipsius ptāte cōstitutū. l. ij. C. de inoffi. dona. ⁊ l. donationes. C. de dona. inter vi. ⁊ vxo. et. c. fi. eod. titu. vel in casu in quo ad validitatem donationis, quatenus excederet summam quingētorū aureorū, esset opus insinuatione, vel alias in casu in quo donator non posset libere donare tūc scōm cōem cōclusionē non staretur dicto vel assertioni donatoris, per id qd̄ not. Bar. in. l. si forte, ver. vltimo hec. l. facit. ff. de castren. pecu. ⁊ not. doct. cōiter in. d. l. si donatione. C. de colla. ⁊ in. d. l. attilius regulus: de quo habet̄ in decisionib⁹ parlamēti delphinalis, decisione. xcv. exordiente, dubitabat̄ si in instrumēto donationis ⁊c. Pro quo facit. l. qui testamentū. ff. de pba. ⁊. l. etiā. §. ex p̄terito tēpore, ver. quas estimare dз, ⁊ qd̄ ibi Ange. ff. de manumis. vindic. Quo sit vt cū vt audio predicta bonorum medietas valeret duobus millē florenis: ⁊ sic esset casus in quo donator tantū donare non poterat sine insinuatione, censeat̄ donatio p̄dicta fuisse simplex nisi probent̄ merita aliter q̄ per instrumentum donationis: ⁊ sic qd̄ non valuerit donatio quatenus excedebat legitimam summā. l. sancimus. C. de dona. Sed manet difficultas an ꝑpter assertiones p̄tēsorū benemeritorū donatio p̄dicta cēseri debeat fuisse donatio remuneratoria: vt sic cōsequēter nō debuerit reuocari per natiuitatē dicti filij: vel donatio simplex, vt sic ipso facto reuocata extiterit. d. l. si vnq̄: ⁊ hoc supposito qd̄ de illis pretensis benemeritis nō appareat nisi per dictū instrumentū, dico ⁊ rn̄deo q̄ in dicto instrumēto, ⁊ quo ad dicta pretensa benemerita dictus Joannes donator videt̄ tria asseruisse. Primū qd̄ lз honorabilis quondā vir Bertrādus marsierij dicti Joannis quondā pater cōuenisset ⁊ ꝑmisisset pro dote seu in donatione dotis dicte Guyote dare ⁊ expedire in annullo prelati mōtilij florenos ducatos: illos tm̄ nec dictus Bertrandus, nec ipse Joānes dederant aut soluerāt. Insup ⁊ q̄ ipse Joānes nō fuerat compulsus ad illorū solutionē: ⁊ sic istud pretensum benemeritum stat in hoc qd̄ nō fuerit vexatus ⁊ q̄ nō fuerint expēse facte cōtra eū, nec pars bonorū suorū vendita pro obtinenda solutione dictorum ducentorū florenorū, Scōm q: vt dixit ⁊ asseruit idē Joannes, ipse fuit sepe ⁊ sepissime infirmus, ⁊ sepe egrotauit in domi dictorū montilij ⁊ Guyote fororū ⁊ sororij: ⁊ q̄ ipsa guyota bene sibi seruiuit ⁊ ipsum tractauit. Tertium q: alia quamplurima grata seruitia et innumerabilia sibi fecit. Hec igit̄ sunt illa pretensa benemerita: ꝑpter q̄ asseruit idē Joānes se donare. ¶ Et deueniēdo

4 ad illa dico in primis † q̄ illa gn̄alis assertio bn̄meritorū, de qua in tertio mēbro, nō facit donationē remuneratoriā: nisi aliter pbarentur illa pretēsa q̄plurima grata seruitia ⁊ innumerabilia: q: illa assertio generalis nihil operatur, vtpote pbatio obscura per id qd̄ not. Bal. in. l. illud, col. iiij. C. de sacrosanc. eccle. vbi dicit q̄ talis mētio meritorū in genere non releuat: pro quo adducit rationē, q: generalitas parit incertitudinē ⁊ obscuritatē que non cōcludit: hoc etiā tenuit idē Bal. in. l. si. ff. de exercito. actio. vbi voluit qd̄ eo casu quo specifica assertio meritorū releuat, nō tm̄ releuat gn̄alis assertio, idē etiā voluit Oldra. consil. v. ⁊ Albe. C. de dona. super rub. istud idē voluit apertissime Bald. in. l. si ti-

5 bi. §. si pactus. ff. de pac. vbi dicit † qd̄ ad hoc vt donatio dicat̄ ob merita debeāt merita in specie exprimi, vel specificari, Paul. de ca. cōsi. cv. exordiēte, circa bona que fuerūt dn̄i Huberti, col. iiij. ver. tertio videtur obstare ⁊c. ⁊ dicit idē Pau. de ca. in. l. assertionis. ff. de dona. qd̄ verba generalia benemeritorū seu seruitiorum nō faciūt quo minus donatio sit pura. Dicta ergo verba generalia posita in tertio mēbro nō faciunt quo minus donatio p̄dicta fuerit nō quidē donatio remuneratoria, sз donatio simplex pura, qd̄ etiā asseruit in dicto instrumento: vbi dicit̄ donatione pura, mera, rata, grata, firma, ⁊ simplici ⁊c. vbi attēde q̄ dicit̄ mera ⁊ simplici: ⁊ ita assertio meritorū in generū nihil facit, vt voluit oldra. in. d. consi. v. ⁊ Albe. in rub. C. de dona. dicunt em̄ qd̄ qn̄ in donatione est facta generalis mentio meritorū, si postea adiectū est qd̄ illa pure, libere, simpliciter donauit, ex quo non descendit ad speciem recepti seruitij qd̄ numerare voluit, sed stetit in verbis generalibus et nudo sermone effusis, illa verba prolata sunt ad colorē, ar. l. qd̄ venditor, cū ibi no. ff. de dolo, ⁊. l. si qs venditor ⁊. l. sciendū, in prin. ff. de edil. edic. ⁊ idē voluit Bartho. soci. cons. cccxv. exordiēte, in causa contra filios ⁊ heredes patri ⁊c. col. iiij. Et q̄uis in dictis primo ⁊ scd̄o videatur aliquātulū fuisse facta maior expressio bene meritorū illa tm̄ non videtur fuisse multum specifica, nec talis per quam appareat que ⁊ quanta benemerita fuerint impensa, aut cuius estimationis: non enim per illā assertionem apparet quantū interesse seu damnū idem Joannes donator passus extitisset si cū effectu etiā per bonorū suorū vēditio nē fuisset coact⁹ ad itegrā solutionē dictorū ducētorū florenorū. Nō etiā fuerūt opportune specificate aut numerate ille infirmitates seu egrotationes, quas se dixit fuisse passum in domo dictorum sororij ⁊ sororis, ⁊ quantū ille ⁊ earum quelibet durauerint: nec que seruitia queve expēse fuerint pro eo facte. Non igitur ex huiusmodi pretensa assertione apparet de valore pretensorū benemeritorū: ⁊ sic nō probant̄ benemerita per dictū instrumentum quo ad hoc vt dicta donatio censeri debeat remuneratoria: pro quo remisisse sufficiat ad ea que dixi super tertio mēbro. Et si opponatur de eo qd̄ dicit̄ in dicta decisione parlamenti Delphina-

6 lis, ver. in ceteris vero donationibus ⁊c. vbi dicit̄ † qd̄ in donationibus de iure nō prohibitis nō requirit̄ probatio meritorum in instrumēto in genere vel in specie enarratorum: sed statur eo casu assertioni donatis, dico ⁊ rn̄deo q̄ istud nō obstat ei qd̄ dixi: q: fateor qd̄ illo casu in quo loquitur predicta decisio nō est necesse quo ad validitatem donationis qd̄ benemerita in specie vel in genere in instrumento donationis mētionata aliter probent̄ q̄ per instr̄m donationis: sed dico qd̄ quo ad hoc vt donatio dicat̄ esse ⁊ sit remuneratoria nō sufficit assertio facta in genere, ⁊ put fieri solet

fieri solet in instrumẽto donationis:sed opus est quo ad hũc effe-
ctũ vt benemerita probent̃:nec dicta parlamẽti decisio dicit con-
trariũ. Preterea quicquid in.d.instrumento asseratur, audio qȯ
dictus Ioãnes donator fuit cõuentus ⁊ molestatꝰ de ⁊ ꝑ solutiõe
dictorũ ducentorũ florenorũ,seu reste eorundem,⁊ ꝙ de hoc fuerit
factus processus in curia mõtilij. Ex qbꝰ oibus cõcludo dictam
donationẽ aliõ nõ apparẽte nõ fuisse remuneratoriã, sed simpli-
cẽ.⁊ qȯ ꝓpterea nõ obstãtibꝰ illis q̃ dixi circa principiũ de dona-
tione remuneratoria hec donatio fuerit ipso facto reuocata per
natiuitatẽ dicti filij:pro eo q̃ vt voluit Bart.⁊ alij in.d.l.titia.§.
imperator.ff.de leg.ij.Alberi.⁊ alij in.d.l.si vnꝙ̃.C.de reuocã.do-
na.Io.an.Io.de imo.⁊ alij in.d.c.fi.de dona.talis donatio censet̃
habuisse tacitã cõditionem,scꝫ si donator liberos non susciperet.
Quo fit vt cũ postea filium susceperit,donatio reuocata extiterit.
Cui reuocationi nõ obstat iuramẽtũ aut iuramẽta ꝑ eũ p̃stita:q̃
etiã in illo ⁊ in illis censet̃ cõditio predicta fuisse subintellecta, vt
pote in accidẽti dicte donationi:⁊ cuius natura nõ est vt dictam
obligationẽ augeat,sed ei infra suos limites manenti addat reli-
gionis vinculũ,ar.l.titiꝰ,in fi.ff.ad trebel.ꝙ etiam voluit Oldra.
consi.cccxxviij.exordiente,cũ mulier donatrix: qȯ dictum refert
7 Bal.in.l.ij.circa prin.C.de nõ nume.pecu.† Et qȯ iuramentũ nõ
impediat reuocationẽ donationis,q̃ fit ꝓpter liberoꝝ natiuitatẽ
volunt doc.in locis superius opportune allegatis. Et p̃suppositо citra p̃iudiciũ veritatis qȯ ꝓpter expressionẽ factã in primo ⁊
secũdo mẽbris superiꝰ mentionatis dicta donatio posset dici re-
muneratoria,etiã al'r nõ edocto de illis p̃tensis benemeritis, ꝓut
nõ videt̃:hoc tñ certũ est ꝙ illa nõ esset remuneratoria nisi q̃tenꝰ
illa pretensa bñmerita cõcurrerẽt cũ valore bonorũ donatoꝝ: vt
verbi gratia si illa asserta benemerita nõ valerẽt nisi cẽtum flore-
nis,dicta donatio medietatis bonorũ nõ diceretur remunerato-
ria nisi vsq̧ ad valorẽ centũ florenorũ.⁊ sic pro toto residuo fuisset
⁊ esset simplex donatio:pro quo primo induco id qȯ voluit Bar.
in.l.frater a fratre,col.vlti.ff.de cõdi.indebi.⁊ in.l. si quis pro eo.
§.j.in.fi.ff.de fideiusso.⁊ aut.vnde ⁊ si parẽs, vbi etiam Bald.do.
Iaso.⁊ alij.C.de inoffi.testa. Hul.de cu.Bal.⁊ Sali.in.d.l.illud,
Ioã.an.in addi.spe.ti.de reb.eccle.nõ alie.Alex.de imo.⁊ Mo-
der.in.d.l.si donatione.C.de colla. Io.de imo.⁊ multi alij in.d.l.
8 attilius regulus.ff.de dona.quatenus volũt† qȯ lꝫ donatio inter
viuos facta per patrẽ filio in ipsius potestate existenti ꝓpter be-
nemerita valeat,quatenus scꝫ benemerita huiusmodi cõcurrunt
cũ donatione seu valore bonorum donatorum,pro eo q̃ sic censet̃
facta ob causam:tñ quatenus bona donata seu valor ⁊ estimatio
bonoꝝ hmõi excedunt benemerita,illa donatio nõ censet̃ ob cau-
sam,sed simplex: nec bona quo ad illũ excessum cẽsentur aduẽti-
tia seu ꝓfectitia.⁊ ideo talis donatio non valet regulariter.d.l.ij.
cũ suis simi.C.de inoffi.dona. Scd̃o induco id quod voluit Bar.
Soci.in.d.cõsi.cccxcv.col.iiij.vbi voluit vidisse cõsultũ ꝑ doctores
perusinos,quod licet.d.l.si vnꝙ̃ non habeat locum in donatione
facta propter benemerita,quatenus illa concurrunt cum valore
bonorum donatorum:si tamen res donate excedant in valore esti-
mationem ⁊ valorem benemeritorum ipsa.l. habet locum quo ad
hũc excessum:vt sic scꝫ propter natiuitatẽ liberorũ reuocet dona-
tio:q̃ quo ad hũc excessum illa censebat̃ pura ⁊ simplex:⁊ propter
hoc docto.volũt qȯ insinuatione indigeat:scd̃m Hul.Bal.⁊ Sa-
li.in.d.l.illud.Et pro premissis multa inducit Philip.de cor.cõ-
si.xlv.exordiente, Licet in hoc iudicio ⁊c.col.ij.ver. his tamen nõ
obstã.⁊c.⁊ Fran.de are.cõsi.xvij.co.vij.ver.donatio enim vsq̧ ad
merita cõcurrrẽtia ⁊c. Sed forte opponetur quod dicta.l.si vnꝙ̃
fuerit per dictum Ioannẽ donatorem renuntiatũ: sed istud non
obstat:tum q̃ licet Bar.in.d.l.titia.§.imperator,col. penul.ff.de
lega.ij.Bald.in.l.j.circa fi.C.de inoffi.dona. Albe.de rosa.in.d.l.
si vnꝙ̃.Pe.de an.⁊ Io.de imo.in.d.c.fi.de dona.tenuerint quod
donãs possit renũtiare ⁊c.cõtrarium tamen tenuit Oldra.Tum
⁊ q̃ supposito citra preiudicium veritatis ꝙ.d. Ioãnes potuisset
renũtiare dicte.l.si vnꝙ̃:tñ ex verbis instrumenti dicte donatio-
nis non apparet qȯ ipse eidẽ.l.renũtiauerit.Ille enim generales
renuntiationes quas fecisse d̾r idẽ Ioannes non extendũtur ad.
d.l.si vnꝙ̃:seu beneficiũ illius. Pro quo allegasse sufficiat quod
voluit Roma.cõsi.cclxx.Et sic per dictas generales renũtiatio-
nes non censetur dictus Ioannes renũtiasse beneficio.d.l.si vnꝙ̃.
Cui adijcio ꝙ tempore facte donationis erat minor.xxv.an.⁊ sic
illud beneficiũ ignorauit ⁊ ignorasse presumit̃. ¶ Poterat q̃ri
an propter omissam solennitatẽ statuti delphinalis donationes
simplices annullãtis fuerit prima donatio nulla, saltem quatenꝰ
valor bonorũ donatorũ excedebat benemerita:⁊ quid de secũda,
vbi etiam nõ videtur fuisse ad vnguẽ obseruata solẽnitas,nec de-
cretum cũ opportuna cause cognitiõe interpositũ.Sed quia exi-
stimo ꝙ vt predixi donationes,etiam si valuerint ab initio, ho-
die tñ non valeant propter susceptionem dicte prolis,ego ab illis
⁊ alijs vt pote non necessarijs supersedeo.Que omnia ⁊c.

¶ Argumentum.

¶ Qui personarum vel locorum fauorabilium administratio-
nem suscipit,tanto hercle exactius rationem reddere debet, ⁊ re-
liqua prestare. V. F.

1 ☞ Administrans aut regens ⁊ gubernans res alterius regu-
lariter tenetur per se vel per alium conficere instrumentum sue
administrationis.
2 Administrans res alterius in duobus specialiter potest errare.
3 Liber rationum an ⁊ pro quo fidem facere dicatur.
4 Allegatio non verisimilis dicitur quedam falsitatis imago.
5 Credi debere libro rationum cum iuramento non procedit in
magno interesse.
6 Administrator rerum alienarum tenetur finita administratio-
ne ad reliquorum restitutionem.
7 Non faciens id ad quod scit vel scire debet se teneri ratione offi-
cij est in dolo presumpto.

¶ De ratioci.oper.publi. Consil.cxxxvj.

NOn est dubium quin
prouidus vir Ioannes gontardi, alias lespes,
olim rector venerabilis ⁊ pij hospitalis Sancti
spiritus de arca mirabili,ciuitatis arelateñ. de-
buerit per se vel ꝑ alium cõficere librum sue ad-
ministratiõis de per eum administratis ⁊ receptis pro ⁊ nomine
dicti hospitalis.Et idẽ dico de his que pro hospitali ⁊ admini-
1 stratione huiusmodi expendit. ¶ † Ad hoc enim faciendum te-
netur regulariter quilibet administrans aut regens ⁊ gubernãs
res alterius,vt verbi gratia videmus in tutore,curatore,ꝓcura-
tore negotiorum gestore,socio,⁊ in alijs qui ex officio res alteriꝰ
administrant.Tenent̃ etiam huiuscemodi homines reddere ra-
tionẽ sue administratiõis. Pro quo allegasse sufficiat id qȯ no.
Io.an.in addi. Spec.titu.de instru.edi.§. nunc dicendum, ver.
Priuatorũ autem tres sunt species,in magna addi. exordiente,
Quia de argentario ⁊c.ver. Restat tractare ⁊c.⁊ omissis alijs di-
co ꝙ ad premissa tenentur etiã hospitalarij, seu hospitalium re-
ctores:per id qȯ not.in aut̃.de eccle.tit.§.penul.colla.ix.in aut̃.de
sanctis.episco.§.economos , colla.ix.in cle.ij.de relig.domi.⁊ per
Cy.⁊ alios in.l.orphanotrophos.C.de epi.⁊ cle. Tenebatur igit̃
dictus Gontardi per se vel per alium facere librum de per eũ re-
ceptis ⁊ impensis:⁊ saltem post finitã administrationẽ tenebatur
prout ⁊ tenetur reddere administrationis sue rationẽ:⁊ ostẽdere
que re vera fuerint per eũ recepta,⁊ q̃ impensa.l.labeo.§.j.l.si sta-
tulibera.§.ceterũ.ff.de statulib.l cũ seruus.ff. de condi.⁊ demon.
Debebit etiam reliqua restituere q̃ habet in manibus:vt proba-
tur in p̃dictis iuribꝰ:⁊ debet ipse ꝓbare gesta in sua administra-
tiõe : ꝑ eo q̃ ipse qui negotia gessit scire debet quemadmodũ ad-
ministrauit.Ad eũ em̃ pertinuit diligẽtia ⁊ solicitudo.Et debuit
ipse gõtardi in.d.libro rõnũ oĩa ꝑ eũ recepta ⁊ impẽsa sigillatim
scribere:vt v̾bi gratia,qȯ tãtũ receperit a tali ꝓ laudimio vẽdi-
tionis talis domus vel talis p̃dij tãto p̃tio vẽditi :⁊ quantũ ꝑce-
perit a tali de fructibꝰ talis fundi vel ꝓ tali seruitio :⁊ qȯ primo
mẽse sue administrationis ⁊ tali septimana fuerũt in.d. hospitali
tot pauperes:⁊ sic,de alijs:vt sic ex libro ⁊ rõne posset videri ⁊ ex-
plorari an ꝓbe vel improbe referant̃ accepta:⁊ an relata recte an
2 nõ recte:ꝑ id qȯ habet̃ in.d.l.cũ seruꝰ.† Que cũ ita se habeãt duo
sunt in qbus videt̃ idẽ gõtardi defecisse.Et primo qdẽ in omittẽ-
do:q̃ scꝫ nihil scripsit vel notauit de duobꝰ laudimijs ꝑ eundẽ re
ceptis.Scd̃o in expẽsis quas se fecisse p̃tendit ꝓ pauperibus q.ꝓ
tẽpore fuisse p̃tẽdunt̃ in dicto hospitali,quas nõ opportune scri-
psit aut notauit per talleas ⁊ ꝯ talleas in ꝓcessu mẽtionatas:que
nec locant̃,nec fuerũt cõperte cõformes. Et dato qȯ dicte expẽse
etiã fuerint scripte in libro hospitalis:hoc tñ non sufficit nisi fue-
rint scripte ⁊ posite vt p̃dixi:p̃sertim ꝓ eo q̃ plene vel sufficiẽter
probatũ est qȯ in.d.ciuitate arelatensi fuit pestis anno sui regi-
minis ꝑ spatiũ qnq̧ mẽsiũ:⁊ qȯ durãtibus illis pauperes extra-
nei nõ recipiebant̃ in.d.ciuitate:quodq̧ pauperes eiusdẽ ciuita-
tis,quos ꝑ tẽpore cõtigit peste ꝑcuti,nõ fuerũt portati vel ducti
ad hospitalia existẽtia in.d.ciuitate:sed ad hospitale existẽs ex-
tra ciuitatẽ.Et ita existimãdus est idẽ gõtardi vel nihil vel mo-
dicũ expẽdisse ꝓ pauperibus durãtibus dictis qnq̧ mẽsibus.Et
ideo si expẽsa scripta extitisset ꝓut dixi,posset videri an ꝓbe vel
improbe scripta esset.Sup quo tñ nõ me extẽdo:pro eo q̃ non vi
di librũ: quẽ libenter vidissem pro pleniore impugnatione male
gestorũ,⁊ defensione veritatis,sciens ꝙ vt dicit Bal. consil.cccl.
exordiente.Ad euidentiã premittendũ.est ⁊c. quod noie redden-
darũ rõnũ cõtineat̃ etiã scrupulosa inq̃sitio:nisi illa remissa exti-

terit: qdqȝ proferende sunt rōnes quo proferri solent: id est offe/
rende, legēde, explorāde, cōputāde an probe vel improbe referā/
tur, recte vel non recte recepta vel data: ꝛ qd qui rōnes reddere
tenet docere dȝ cōstare fidē de oibus q ab eo gesta sunt: ꝛ qd ipse
rationem reddere dȝ quam bonus paterfamilias reciperet: ꝛ de
singulis instruere eum cui rationem reddit: ꝛ vt breuiter referaȝ
etiam dicit qd omnis rationum redditio in se bonam fidem ha/
bere debet, ac solertiā ꝛ diligentiā, quā natura actus desiderat.
3 ¶ † Ceterū dico qd lȝ liber rōnum faciat fidē ꝯtra eū q rōnē red
dit: pro eo qꝛ qs producens scripturā videt cōfiteri qd scriptura
est vera: per id qd not. Inno. ꝛ docto. in. c. cum venerabilis, de ex
cep. ꝛ. c. cum olim, de censi. ꝛ doct. loquētes de libris rōnum, in. l.
j. C. de eden. vbi videri pōt Bal. colum. vlti. ver. vltimo quero ꝛc.
ꝛ Sali. col. penul. ver. quero scdo ꝛc. Ange. are. in. §. actionum, in
materia tutele, ver. decimotertio non tm ꝛc. insti. de actio. Bald.
C. de fi. instru. sup rub. char. vlti. vel circa, ver. sequitur videre de
scripturis quorundā ꝛc. ꝛ alij in alijs locis: nō tñ eidē libro pas/
sim ꝛ indistincte stat aut credit de his que faciūt p ipso rōnē red
dente. Et quidē nō est eidē standū sup magna summa, si talē scri/
beret reddens rationē se expressisse, vt not. Cy. Bald. et Sali. in
l. id qd pauperibus. C. de episco. et cle. ꝛ Ange. are. in. d. ver. deci/
motertio non tantuȝ ꝛc. cuius ratio redditur quia scriptura ta
lis libri est domestica, ergo ꝛc. l. exemplo. C. de proba. Ad qd facit
l. fi. §. in computatione, ꝛ qd ibi docto. C. de iure delibe. Et quia
expensa quam se fecisse pretendit idem gontardi pro companа/
gio pauperum qui in dicto. hospitali egrotasse dicunt, vel fuisse
ibi recepti, videt magna respectu hospitalis ꝛ suarū facultatuȝ:
nō est dicto libro standū: ꝛ signanter cū non solum verisimile nō
existat qd hanc summā expēderit idē Joānes gōtardi, sed est ve
risimile qd hanc summam nō expēderit: per duo bona ꝛ optima
argumenta: de quibus apparet in pcessu. ¶ Primum est qꝛ ex in/
spectione librorū rōnū dudū scriptarū p pcedētes rectores: eos
scȝ q fuerūt a. x. ꝛ. xx. annis ante annū rectoratus huius gontar/
di, nō apparet ꝙ aliqs in dictis libris aut altero eorūdē scripse
rit aut posuerit se tantā fecisse expēsam p cōpanagio pauperū,
quantā fecisse ptendit idē gōtardi: quinimo oēs ponunt de longe
minore vt videri pōt in dictis libris. ¶ Scdm argumentū sumi/
tur ex eo ꝙ pestis viguerit in. d. ciuitate: ꝛ ꝙ durante peste hmōi
nulli pauperes extranei, nulli etiaȝ ciues, vel in. d. ciuitate pro tē
pore habitātes et peste pcussi fuerunt recepti in dicto hospitali:
imo nec in alijs existētibus in. d. ciuitate: sed vel portati vel du/
cti ad hospitale existens extra ciuitatē. Quo fit vt pfecto psumi
debeat ꝙ p cōpanagio pauperū lōge minorē expēsam fecerit, ꝙ
multi ex illis q durantibus dictis. x. ꝛ. xx. annis fuerūt rectores:
ꝛ saltē illis quorū tēporibus nō viguit pestis. Est igit verisimi/
le ꝙ nō fecerit expēsam de qua ponit: ꝛ sic nō est dicto libro quo
ad hoc credendum: qꝛ vt post Auerroim alibi voluit Bal. in. l. j.
C. de ser. fugi. ꝛ. C. de pba. in rub. ꝛ in trac. scismatis queȝ posuit
4 in rub. C. si qs al. testa. phi. † illud qd non est verisimile, est quedā
falsitatis imago: ꝛ ideo dicit idem Bal. in. d. l. j. C. de ser. fug. qd
in facto fuit cassata quedā inquisitio, in qua dicebat ꝙ famulus
mādauerat dño facere maleficiū: qꝛ tāꝗ cōtinens rem nō verisi/
milem nō debuit admitti. facit. c. sup hoc, de renūtia. ꝛ. l. non est
verisimile. ff. qd met. cau. Ex quo infertur ꝙ siue summa quaȝ se
expēdisse pretēdit dici debeat magna, siue pua, nō est dicto libro
5 standuȝ: nec sibi iuramentū deferendū. † Quia ꝙ credi debeat li
bro cū iuramento nō pcedit in magna quantitate: vt voluerunt
Cy. Bal. Sali. Bart. ꝛ Ange. are. in locis pallegatis: non etiam
in parua, nisi cōcurrat verisimilitudo, p id qd not. Bal. in. d. l. j.
col. fi. de eden. que hic non concurrit, sed cōcurrit in contrariū.
¶ Preterea ex eo ꝙ deposuerūt multi alij ac prouidi viri Bar
tholomeus Blācheti, magister Gulielmus ꝛ Jacobus Zaboe
ri, super decimooctauo articulo scedule exordietis, Ut intelli/
gat Joannes ꝛc. satis verisimiliter colligitur ꝙ in nocte ꝛ die ve
neris sancta fuerūt facte vel multe vel saltē aliq oblatiōes ꝛ elee
mosyne in dicto hospitali p cōsequēdis indulgētijs, arguēdo a
solitis, seu his que fieri solent in talib⁹. Pro quo videri pnt mul
ta iura ad hoc dictū inducta p Albe. in. l. vt libe. ver. vltimo no/
ta illa vba ꝛc. ꝛ ꝙ ibi do. Jas. mar. col. ij. v. itē no. ex vltima par/
te. C. de colla. ꝛ do. Feli. in. c. ex literis, col. vlti. et seq. de fi. instru.
Cū igit idē gōtardi de hmōi oblationibus ꝛ eleemosynis nihil
scripserit, infert eū etiā in hoc defecisse, ꝛ nō scripsisse plenā veri/
tatē. Preterea idē Joannes gontardi rñdendo vicesimoquinto
articulo scedule prementionate, in quo etiā fit mentio qd magna
sche fuerit ad visitādū pdictū hospitale causa cōsequēdi dictas
indulgentias, ꝛ ꝙ ipsi eleemosynā fecerint qlibet scȝ iuxta potuȝ
ꝛ facultateȝ bonorū rñdit affirmatiue, scȝ ꝙ credebat: quis sub/
iungerit ꝙ illas oblationes posuerunt in capsa: sed istud non vi
det eū excusare: qꝛ cū bona pdicti hospitalis, ꝛ sic etiā hmōi elee/
mosyne ꝛ oblationes essent sub eius administratione ꝛ regimine
ipse debuit postea videre illas, ac recipere, ꝛ illas describere in li
bro suo, etiā vocatis aliqbus pbis, vel aliqbus ex confratribus
qd si nō fecerit videt ei imputandū, maxime cū non dicat qd de
illis factū extiterit. Preterea videt etiā idē Joānes gōtardi nō
opportunā scripsisse aut reddere rōnē de spolijs sexaginta pau/
perū, p seu ex qbus cōputat recepisse qnqȝ florenos: ꝛ sic summaȝ
valde vilē inspecta multitudine spoliorū, que etiā solēt lōge ma/
iore pretio p rectores vendi. Et si spolia hmōi ꝛ eorū qdlibet fuis
sent opportune designata, fortasse aperte intelligi posset ꝙ ptio
vilissimo vendita ꝛ distracta extiterint. † Adijcio qd cū idē gon
tardi rñdendo articulis, in qbus habet sermo de dictis spolijs,
rñderit se nulla ex illis vendidisse: et ppterea videat adhuc illa
penes se habere: deberet cogi ad illorū restitutionem, cuȝ sint bo
na hospitalis antedicti: ꝛ sic veniant apellatione reliquorum ad
quoruȝ restitutionē tenet idē gontardi: tā ppter cōuentionem ꝛ
pmissionē p eū factas, ꝙ ex dispositione iuris cōmunis, put col/
ligit ex pdictis. Preterea fuit etiā ꝛ est dictus pretensus liber rō
num defectuosus: in eo scȝ qꝛ nihil in eo scriptū est de censu qua/
tuor grossorū ꝛ duodecim denariorū per eū receptorū a benedi/
cto della fornerio. Et qꝛ etiā in eodem ab initio nihil scriptū ex/
titerat de trezeno. xij. florenoruȝ ꝛ sex grossorū, qd idē gontardi
receperat p vno hospitio vendito. Ex quib⁹ oībus clare patet
eundē gontardi circa cōfectionē libri hmōi fuisse male versatum
ꝛ iuramentū in litē esse eius aduersario deferenduȝ: pro eo qꝛ, vt
dicit glo. ab oībus approbata in. l. in actionibus. ff. de iureiuran.
do, qñcunqȝ cōcurrit difficultas pbationis, ꝛ dol⁹, tūc dat iura/
mētū in litē veritatis ꝯtra dolosum. Sȝ hec duo ꝯcurrūt in hoc
casu, ergo ꝛc. Cōcurrit em̄ pbationis difficultas: qm valde dif/
ficile esset nūc, imo pene impossibile pbare oīa que puenerunt ad
manus dicti gontardi. Et idē dico de excessiua summa quā expē
disse ptendit p cōpanagio pauperū. Dolus vero manifeste de/
prehendit, qꝛ vt innuit Bart. in. l. tutor qui repertorium, ꝛ p illū
7 tex. in ver. si qs igit. ff. de admi. tuto. † ille q nō facit id ad qd scit
vel scire dȝ se teneri rōne officij est in dolo presumpto. Ad qd al/
legat. l. carceri. ff. de custo. reo. l. si pcuratorē. §. dolo. ff. manda. ꝛ.
l. dolo. ff. ad le. fal. Sed idē Joānes gōtardi sciebat vel scire de/
bebat se vt rectorē pdicti hospitalis esse obligatum ad conficiē/
dum librum rationum: igitur si hoc non fecit, vel aliquantulum
fecit: sed non ex integro, ꝛ prout opportuit, sed truncate ꝛ contra
bonam fidem, fuit ꝛ est in dolo presumpto.

¶ Argumentum.

¶ Que persuasa a fratribus nō nisi portiunculam sibi compete
re ex bonis paternis vel maternis pro illa quittauit ꝛ renuntia/
uit, cuȝ tamen equaliter abintestato vna cum eis succedere debe
ret, quittātiā hmōi facile retractare atqȝ infringere pōt. A. F.

1 ☞ Mulier insufficienter dotata et cum enormi lesione potest
petere suplementum, non obstante renuntiatione bonorum pa/
ternorum ꝛ maternorum etiam iurata.
2 Renuntiatio bonorum paternorum et maternorum etiam cum
iuramento de nihil in eis vnqꝫ exigendo, que circūuentione aut
dolo constat inducta, est nulla.
3 Deceptio diuersimode consideratur.
4 Juramētū nō confirmat actū ad quē iurans fuit dolo induct⁹.
5 Deceptus ille non dicitur qui scit suū pprius preiudicium.
6 Repudiatio bonorum paternorum ante mixtionem seu aditio/
nem illorum per fratrem facta debet tam sororibus quam fratri/
bus prodesse.

¶ De dolo. Consilium. cxxxvij.

Uia prouido quondaȝ
viro Jacobo durādi abintestato vita functo su/
perfuerunt septem liberi primi gradus: scilicet
quinqȝ filij masculi, ꝛ due filie, naturales ꝛ legiti/
mi: ꝛ qui eidem equis portionibus successerunt;
aut. de here. ab intesta. §. j. colla. ix. ꝛ transsumptiue in aut. in suc/
cessione, C. de succes. libe. portio cuiuslibet. si supponamus prout
ponitur in casu qd deducto ere alieno et funeris impensa bona
eiusdem Jacobi valebant tempore eius mortis cōmuni estima/
tione mille et ducētis florenis, ascēdit ad valorē floreñ. centum ꝛ
1 septuaginta vnius ꝛ quinqȝ grossoruȝ vel circa. † Ex quo infert ꝙ
dicta Anneta, que p dote quadraginta florenorū ꝛ vna camera
pro ea p dictos eius fratres cōstituta ꝛ pro. xx. quib⁹ dicit renū/
tiasse bonis paternis ꝛ maternis, fuit enormissime lesa: ꝛ non so/
lū vsqȝ ad dimidiā partē dicte eius portionis: sed vltra. Pro/
pter

pter q videt q cū tēpore facte renuntiatiōis ipa esset minor.xxv. an.q nimo r.xx.ipsa petere possit supplemētum valoris dicte eius portionis, aut dictā portionem, restituendo id qđ de predictis.xl. florenis r alijs seu pro eis fuit a dictis eius fratribus receptum, iuxta id qđ habetur in.l.ij.C.de rescin.ven.r.c.penulti.de empt.r vendi. Cui non obstat ptensum iuramentū p ipsam Annetā tempore facte dicte renuntiationis pstitū: qr illud non videt eā excludisse nisi a beneficio eidē cōpetenti propter minorē etatē: nō autē a beneficio.d.l.ij.r allegati.c.penul.de emp.r vēdi. fateor tamen me non habuisse notā extensam.d. renuntiationis. ¶ Preterea videt q dicta renūtiatio etiā impugnari possit ex alio: pro eo sez q pfata anneta videt fuisse circūuenta r decepta. Dicit eni in dicta pretensa renūtiatione, q ipsa gratis rc. dicēs r cōfitens se sufficienter fuisse dotatā iuxta facultatē bonorū paternorū r maternorū, que grandi fuerāt ere alieno exhausta a creditoribus tēpore mortis patris r matris cōmuniū dictarū annete r fratrū: r quod fratres bona redemerāt: qđq dos predicta quadraginta floreń. et camera cū dictis.xx.onibus sibi datis vltra dotem ascendebant ad valorē legitime eidē cōpetentis, r de iure nature eidē cōpetere
2 valentis super bonis paternis r maternis.† Ex quibus verbis, iuncto eo qđ superius dr r ponitur in casu mihi exhibito de valore bonorū dicti quondā Jacobi durandi, clare colligit hāc annetā fuisse circūuentam r deceptam. Et hoc qdē potuit cōtingere altero de duobus modis. Primo quidē ex eo fortasse qđ dicti fratres eidem annete persuaserint qđ bona dicti quondā Jacobi erant longe minoris estimationis r valoris q re vera existerent propter es alienū: r q ipsi illa bona redemerāt r ab ere alieno liberauerāt: r qđ eidē annete non cōpetebat nisi legitima. Et hoc videt posse colligi ex tenore dicte renūtiationis: r tū vt dixi bona dicti quondā Jacobi cōmuni estimatione valebāt tempore mortis eiusdē mille r ducētis floreń. r in eis cōpetebat eidē annete nō legitima, q esset decimaquarta pars pdictorū bonorū, aut.de triē.r semis.§.j.colla.iij.r transsumptiue in authen.nouissima.C.de in offi.testa.iuncta.l.papinianus.§.quarta aūt.ff.eo.titu.sed pars septima, pro qua eidē Jacobo eius quondā patri vniuersalr successit, r q iuxta factā calculationē ascendebat ad valorem cētum r septuaginta vnius floreń. r qnq grossorū, vel circa. Videt igitur qđ per hanc minus debitā suggestionē fuerit eadē anneta inducta ad faciendū dictā renūtiationē: q propterea nō valuit, pro eo qr videt inducta dolo dante causam Sctui: per id quod eleganter consuluit fride.de se.cōsi.cxix.exordiente, Querit an dña Margareta minor.xxv.an.rc. vbi voluit q mulier de qua ibi non erat cū effectu obligata ex pmissione per eā iurata, r quā fecerat fratribus suis de nō habēdo regressum ad bona prña r materna: r quā dicit fride. ideo nō esse obligatā, quia videbat dolo r fraude inducta ad sic pmittendū r iurandū, cū ei suggestum extitisset q pater eidem solūmodo legauerat libras trecētas. Unde ipsa volens parere facto r dispositioni paterne, reputauit se contentam de eo de quo alias nō se cōtentā reputasset. Et ita videt fuisse in casu: quia si eidē annete fuisset psuasum r dictū, q bona predicta valerent deducto ere alieno r funeris impēsa cōmuni estimatiōe mille r ducentis florenis: r q in illis haberet partem septimam, q vt dixi ascendebat r ascendit ad summā centum r septuaginta vnius floreń. r.v. grossorū, vel circa, ipsa verisilr non se cōtentam reputasset: nec p hac exigua summa renuntiasset: r quidē nō solū bonis paternis, sed etiā maternis. Et q ex hmōi suggestione, si illa facta extiterit, r q fuisse facta videt, censeat eadē anneta fuisse dolo inducta a l renuntiandū dictis bonis, colligit ex his que not. Bald. in.l.ij.col.j.ver. Tertio oppono rc.C.de rescin. vendi.
3 vbi dicit † qđ quedā est deceptio proueniēs ex industria deceptiua, in qua procedit.l.r eleganter, in prin.r.§.j.ff.de dolo: r hoc qnq puenit ex furtiua rerū occultatiōe.l.tres fratres.ff.de pac. qnq ex falsa suggestione r persuasiōe.l.iulianus.§.per Sriū.ff.de actio.emp. qnq ex dolosa dissimulatiōe.l.ea q.§.fi.r.l.quod sepe.§.fi.ff.de Sben.emp. Ecce ergo q Bal. voluit q industria deceptiua r dolosa qnq causat ex falsa psuasione: r q habeat locum. d.l.r elegāter, in prin.r.§.j.ff.de dolo: r idem voluit Jo.de imo. in sua solēni repetitione.c.cū contingat.in.iij.mēbro, v. itē aduerte quia dicit do. Anton.rc.de iureiuran. vbi voluit post Anto.de butr. q dolus ꝯsensum excludit qn fallacijs seu mendacijs inducitur quis ad aliquid agendum dolo dante causam contractui. ¶ Ad premissa facit q not. glos.in.l.dolus.C.de rescin.vendi. Ange.in.l.nō enim.ff.de inoffi. testa. r do. Feli. in.c.si aūt, col.j. vel circa, de rescrip. Si igitur eadē anneta fuerit dolo inducta, vt videt, ad faciendū dictā renuntiationē: illa nō valuit, sed fuit
4 r est nulla, qnis ptendat fuisse iurata: † qr iuramētū nō cōfirmat actū ad quē faciendū fuit iurans dolo inductus.d.c.cum contingat, r.c.qnis pactū, de pact.in.vj.r aut.sacramēta puberum.C.si aduer.vēdi. q iura loquētia de actibus hoim q firmant iuramēto excludūt actū dolo gestū, seu ad quē faciendū fuit qs dolo inductus. ¶ Preterea vbi vel dici vel pretēdi posset q dicta anneta ad faciendā dictā renuntiationē nō fuerit dolo dante causam Sctui inducta: apparet tū qđ ipsa errauerit, r quod errans fuerit circūuenta r decepta, r enormissime lesa. Et primo qdem in eo q existimauit bona paterna fuisse mole eris alieni exhausta, r illa p fratres vel redēpta vel liberata: cuius cōtrariū psupponit in casu: in quo asseritur q deducto ere alieno r funeris impensa dicta bona valebāt mille r ducētis floreń. Scđo etiā errauit in hoc r fuit circunuenta, q putabat non se habere in bonis paternis r maternis nisi legitimā, quia vt dixi ascenderet ad decimā quartā ptē predictoꝝ bonorū: q tū in bonis hmōi habebat septimā ptē: vt pote p illa vniuersalis heres dicti Jacobi eius quondam patris. Sic igit credēs r errās fecit pdictā renūtiationē: in qua vt predixi fuit enormissime r vltra lōge dimidiā ptem lesa: pter q est sibi subueniendū, per id qđ eleganter voluit Bart. consi.mihi. lxxviij.col.ij.r Fran.de are.in.l.qui supstitis, colū.vj.v. Adde etiā ad predictā limitationē rc. vbi sentiūt r volūt q, qnis enormis lesio in renūtiatione que fit simplr, nō respectiue, seu nō habi to respectu ad aliqđ datū vel remissum, non pōt causari in renū
5 tiante nisi sit deceptus: † quia qui scit sibi pindicare in donādo in magna quātitate nō pōt dici deceptus re ipsa.l.qsquis, cum ibi not.C.de rescin.vendi. Sed vbi filia renūtiaret pro dote, vel alia quantitate sibi collata, tūc posset considerari enormis lesio: r hz locū illa dubitatio q tangitur p Anto.de bu.r alios in.d.c.cū cōtingat, r per Pet.de anc.r alios in.c.qnis pactū, de pact.in.vj.p Pe.de anc.in repe.c.canonū statuta, v. qd dices de iuramēto rc. de cōsti.r per Anto.de but.cōsi.clv.exordiēte, Dña orabilis filia quondā rc. Quo casu tenent Pet.de anc. Anto.de but. Panor. r alij magis cōmuniter, q si in renuntiatione interueniat enormis lesio, debeat subueniri renuntianti, etiā si renuntiatio fuerit facta in pingui vel ampla forma: vt quia iurauit nō venire cōtra rōne minoris etatis vel enormis lesionis: ad q mouentur multis bonis r magnis fundamētis, que pro nūc referre nō expedit: pro eo qr vt predixi nota dicte renūtiatiōis nō fuit extensa: nec apparet esse in pingui forma. Si aūt contigeret eam extendi propter verbū rc. positum post illa verba, iureq institutiōis, substitutionis, legati, donationis, esset tūc videnda hmōi extensio: r expediret fortasse p tēpore recurrere ad doct. antefatos. Sed nota manente prout exhibetur, nō puto esse dubiū qn debeat eidē annete subueniri. ¶ Et id qđ dixi de dicta renūtiatione facta p pfatam annetā puto etiā esse dicendum de renuntiatione quā fecisse dicit Margareta eius soror: qr lz p ista Margareta fuerint in dotē cōstituti octuaginta floreni, quit q ones, r vna oppellandra pāni rc. ipsa nihilominus fuit enormiter lesa, attēto valore sue septime portionis seu partis, quā habebat in bonis paternis, prout colligitur ex pdictis. Preterea tēpore facte per eā renuntiatiōis cucurrerant multi anni a tēpore mortis dicti quondam Jacobi. Quo fit vt nō solū eidē Margarete tēpore dicte renuntiationis competeret in dictis bonis paternis septima portio: sed etiam fructus ex illa fortasse per fratres pcepti. Preterea ista, quēadmodum r dicta anneta, non solū renuntiauit bonis paternis: sed etiā bonis maternis: ob qđ fuit lesio maior. Ipsa etiam, put dixi de anneta, fuit decepta r circūuēta, r erronee quittauit: quod apparet ex illis verbis positis in.d.renuntiatione: que sciēs r vidēs se fuisse r esse competenter ac sufficienter dotatā sic q cōpetit sua legitima bonorum paternorū r maternorum iure nature sibi debita per fratres suos pactisata est nil aliud petere r omne aliud ius rc. Jta enim canūt verba predicte renuntiationis, siue apte, siue inepte concepta extiterint. Ex quibus patenter colligitur q dicta Margareta existimauit se fore r esse bene r sufficienter dotatā scđm valorē legitime sibi iure nature debite in bonis paternis r maternis: r q ob hoc fuerat pactisata q nihil vlterius peteret: r tamē, vt predixi loquens de prefata anneta, huic Margarete non legitima, que esset decima quarta pars predictorū bonorum: sed septima pars competebat. ¶ † Ad illud vero quod
6 vlterius queritur, an parte dictorū Eutropij r Ade, quā cessisse r remisisse pretendunt dictis eorū fratribus, cōpetat ius seu actio aliqua propter dictā cessionē, dico r rńdeo quod si isti eutropius r adā ante immixtionē r aditionem paterne r materne hereditatis illā repudiassent, hmōi repudiatio cōmodum attulisset non solū dictis fratribus: sed etiā prefatis anne r Margarete. Pro quo allegasse sufficiat id qđ voluit Dy.cōsi.vj.exordiente, Ex testamento dñi alberti, Pau.de ca.in.l.j.§.inde neratius.ff.ad trebel.r in.l.pactū dotali, ver.vltimo queritur, vbi etiam Bal.ver. Octeuo queritur.C.de colla. Sed in casu nr̄o cessio de qua supra non fuit facta per modum reputationis, insup nec per immixtionem r aditionē dictarū hereditatū, sed per modū cessiōis seu remissionis, aut renuntiationis factarū in diuisione bonorum paternorū, maternorū r aliorū acqsitorū per ipsos eutropiū, adam, r alios: r post immixtionem r aditionē hmōi: r sic nullum ius ex

hoc cōpetiīt aut cōpetit dictis Annete ꝛ Margarete: cum etiaz ex tenore instrumēti dicte diuisionis appareat eosdē adā et eutropiū voluisse ꝙ bona cessa seu remissa ꝛ renūtiata peruenirēt ad dictos eorū fratres: quo casu si illa fuissent repudiata ante immixtionē ꝛ aditionē p̄dictas, illa fortasse fuissent solis fratrib⁹ acquisita: vt etiā videt̄ sentire Dy. in d. cōsi. Bal. in d. l. pactū: vbi etiā Paul. de ca. ꝛ idē Pau. in locis superi⁹ allegatis: ꝙuis quo ad hoc vltimū aliter videat̄ sensisse Jo. an. in addi. Specu. tit. de testa. §. j. in additione incipiēte, vber, de bobio. ꝛc. p. l. fuit questionis. ff. de acq. here. et Bal. in. l. si defunct⁹. C. de suis ꝛ legi. ꝛ in d. l. pactum, qđ. ij. sup quo. tamē non insisto, vt pote non necessario.

¶ Ad vltimū quesitū videt̄ dicendū, ꝙ dicte filie primo debeāt agere ꝛ experiri cōtra omnes fratres p rescissione quittantiarū p eas factarū: aut suppletione eius qđ deest de valore dictarum suarū portionū: ꝛ cū obtinuerint quittantias predictas cassari ꝛ reuocari, poterūt postea agere petitiōe hereditatis, ꝛ petere ipse ambe earū q̄libet septimā ptē a possessoribus bonorū paternorū ꝛ maternorum: per ea que habentur in. l. j. ff. si pars here. peta.

¶ Argumentum.

¶ Non nocet quidem matris renuntiatio liberis: sed dotem ipsi quam mater habuit tenentur imputare in legitimam. Ceterū si de certa persona, cui dos hec restitui debeat, nihil cautuz sit: filie potius prospexisse pater censendus est aut suis. V. F.

1 ¶ Pactum seu renuntiatio bonorum paternorū ꝛc. facta per matrem an debeat filiis nocere.
2 Juramentum matris non debet nocere filiis.
3 Liberi matris renuntiantis bo. paternis an, ꝛ in quibus, ꝛ qualiter possunt vel debeant succedere auo materno.
4 Nepotes an teneātur imputare dotem maternam in legitimam eisdem debitam in bonis aui materni.
5 Verbū donauit, in aliqua ꝯstitutione positū qualr̄ sit accipiēdū.
6 Donatio inter viuos facta filio vel liberis an si ab initio valeat sit imputanda in legitimam hoc non expresso.
7 In qualibet stipulatione intelligitur reseruata cōsuetudo loci.
8 Quilibet siue sit actor siue reus probare tenetur id qđ sue intentionis est fundamentum: siue affirmatiuum siue negatiuum factum occurrat, ꝛ numero. 12.
9 Amor paternus ceteros excedit amores: nec a quocunqꝫ vincitur amore.
10 Donatio non est presumenda vbi subest vel subesse potest alia presumptio.
11 Contractus ambiguus venit contra illū qui se fundare vult ex verbis illius interpretandus.
13 In stipulationibus voluntariis non infertur ex vna ad aliam.

¶ De su. ꝛ legi. libe. Consilium. cxxxviij.

Thema consultationis tale est. Dudū anno scꝫ dn̄i. M. cccc. xcij. ꝛ de mēse Augusti, fuit matrimoniū cōtractū p verba de futuro, ꝛ successu tēporis per verba de presenti: p ꝛ inter nobilē ꝛ egregiū virū dn̄m Franciscū meruli legū doctorē ex vna parte, ac nobilē ꝛ honestā puellā Helenā filiā naturalē ꝛ legitimā nobilis ꝛ honorabilis quondā viri tūc in humanis agētis Luce cābi: cuius matrimonij cōtēplatione, ꝛ p onerib⁹ illius facilius supportādis, idē nobilis lucas pater dedit cōstituit ꝛ assignauit in dotē p dote ac noīe ꝛ ex causa dotis eiusdē helene filie sue dicto dn̄o Frācisco tūc p̄senti ꝛc. summā vez mille trecētorū ꝛ trigita triū scutorū auri cū vno tertio scuti in auro ꝛc. quā summā idē nobilis lucas conuenit et promisit dare soluere ꝛ expedire dictis dn̄o Francisco ꝛ Helene tunc sponsis et futuris coniugibus terminis inibi specificatis. Deinde vero anno a natiuitate dn̄i. M. cccc. xciiij. ꝛ de mēse Januarij, ꝛ post integrā solutionem dicte dotis, dicta nobilis Helena minor. xxv. an. maior autem. xx. vt asseruerunt idez nobilis lucas ipsa Helena, beneficio minoris etatis ac restitutionis in integrū cū duplici iuramēto p eā corporaliter ꝛ successiue presti to renūtiās. dicēs, reputās, ꝛ asserēs se de p̄dicta modo et forma superius expēsis cōstituta soluta ꝛ recepta dote sua fore ꝛ esse cōtentā, bona fide gratis ꝛ sponte sine vi dolo ꝛc. ꝛ cū licentia voluntate autoritate ꝛ cōsensu dicti dn̄i Frācisci, omnibus eis meliorib⁹ modo, via, iure, causa et forma quibus melius, tuti⁹ et efficaci⁹ potuit ꝛ debuit se ꝛ suos heredes ꝛ in posterum successores quoscunqꝫ, omnibus et singulis bonis mobilibus ꝛ immobilibus paternis et maternis tunc presentibus et futuris quibuscunqꝫ renuntiauit etiaz quo ad legitimā eidē nobili Helene iure nature in ꝛ sup dictis bonis debitā seu in futurum debendam quocunqꝫ seu supplementū eiusdez adeo ꝛ in tm̄ quod casu quo hmōi legitima seu supplemētū excederet seu excedere posset in futurū quocūqꝫ modo dotē supradictā, ꝛ dos hmōi non sufficeret seu ascenderet ad dictā legitimā seu supplementū eiusdē, totū illud plus ac omne ꝛ qđcūqꝫ supplemētum dicte eius legitime, qđ qualiter cūqꝫ excederet seu excedere posset in futurū, ꝛ qđ per dictā nobilem Helenā aut suos heredes ꝛ in posterum successores peti posset in eisdē bonis, sp̄aliter ꝛ exp̄sse sponte ꝛ libere cessit dedit donauit renūtiauit remisit ꝛ quittauit dicto nobili Luce patri presenti, stipulanti solenniter ꝛ recipienti p se ꝛ suis heredibus et in posterū successoribus qbuscunqꝫ: pmittens ꝛ cōueniens p pactū expressum validū ꝛ solēne p se ꝛ suos heredes ꝛ in posterum successores quoscūqꝫ de ꝛ sup dictis bonis paternis ꝛ maternis mobilibus ꝛ immobilibus p̄sentibus ꝛ futuris tēporibus nihil petere seu exigere aut peti seu exigi facere etiā ratione dicte sue legitime aut supplementi eiusdē vt p̄fert̄, seu etiā p̄textu enormis lesionis, aut quacūqꝫ alia actiōe, rōne, titulo siue causa: quā ꝛ quas habere voluit pro expressis. Pro quibus tenendis ꝛ attendēdis ꝛc. obligauit ꝛ hypothecauit se et sua ꝛc. Successu temporis dicta nobilis Helena vita functa est ꝛ ab humanis decessit supstitibus dictis nobili cambi, Luca ꝛ domino Francisco meruli patre ꝛ merato, ac ips̄i nobilis Helene ac dicti dn̄i meruli liberis cōmunibus naturalibus ꝛ legitimis. Postremo vero vita functus est dictus nobilis Lucas, prius condito per eum eius vltimo ꝛ nuncupatiuo testamento: in quo inter cetera suos heredes vniuersales instituit ꝛ noīauit nobiles ꝛ honorabiles viros dn̄icum cābi ꝛ fratres, eius filios naturales ꝛ legitimos: trib⁹ autez nobilibus eius filiab⁹ ꝛ dictis eius nepotib⁹ ex dicta quondā nobili Helena ꝛ eorū cuilibet certā pecuniariā summā legauit, ꝛ iure institutionis reliqt: volendo illos ꝛ eorū quēlibet de hac summa esse cōtētos ꝛ tacitos. Ex quo themate eliciunt̄ sequētia dubia. ¶ Primū an renūtiatio de qua supra ꝛ facta p dictā quōdā nobilē Helenam noceat dictis eius liberis. ¶ Scđm, supposito ꝙ scđm opinionē cōem renuntiatio hmōi nocere nō debeat liberis p̄fate quondā Helene, q̄rit̄ qđ isti liberi petere possint in bonis ꝛ hereditate dicti nobilis Luce eorū quondaz aui materni. ¶ Tertiū, si dicat̄ ꝙ ipsi petere possunt supplementuz legitime querit̄ an ipsi liberi debeāt dotē maternā imputare in legitimaz, quā se habere pretendūt in bonis dicti quōdā eorū aui materni: an ve petere possint integrā legitimaz pinde ac si dicta Helena eorū quondā mr̄ nullā dotē habuisset. ¶ Quartū an pro iustificatione p̄tēsi supplemēti, vt possint docere ipsi liberi quale ꝛ quātum sit hoc supplementū, sint cogēdi heredes dicti nobilis Luce ostendere fortasse libros rōnū, vel bona mobilia, vt pote pecunias, ꝛ alia hmōi q̄ p̄tēdunt̄ fuisse dicti nobilis Luce tēpore vite ꝛ mortis ¶ † Venio ad primū quesitū, sup quo varij varia scri-

1 pserūt. Et primo quidē gl. in c. ꝙuis pactū, de pac. in. vj. videt̄ scđm aliquos sensisse ꝙ pactū seu renūtiatio p matrez facta cum iuro noceat etiā filiis: et audio ꝙ Pau. de leazar. ꝛ Joan. calde. hoc ibi tenuerūt: ꝙ videret̄ saltē pcedere eo casu quo filij vellēt succedere ex p̄sona mr̄is: vt vbi gr̄a qđ vellēt succedere cū auunculis eos i gradu p̄cedētib⁹: quo casu scripserūt Richar. et Sali. ꝛ bar. sali. ei⁹ nepos in. l. pactū ꝙ dotali. C. de pac. ꝙ pactū seu renūtiatio aut qttātia mr̄is noceat filiis, quēadmodum noceret sibi si viueret qđ materna renuntiatio noceat etiam filiis, voluit Oldra. cōsi. xl. exordiente, Breuiter videt̄ ꝙ nepotes ex filia ꝛc. ver. si vero testamentū teneret. Et hoc maxime videret̄ pcedere i hoc casu, supposito qđ dicti filij sint vniuersales heredes dicte Helene eorum quondaz matris: cum vt apparet ex themate huius consultationis, ipsa renūtiauerit p se ꝛ heredes ꝛ quoscunqꝫ successores. Et p hac parte refert Ambro. de vi. ff. de iureiuran. sup rub. char. xxxiiij. vel circa, ver. sed nunqd p hoc preiudicetur nepotibus ꝛc. se alias consuluisse qđ quittantia seu renuntiatio facta per matrē, p se ꝛ heredibus noceat etiam filiis heredibus pro quo multa inducit, q̄ nō refero: ꝛ r̄ndet ex aduerso inductis. Et si hec vera essent, sequeret̄ qđ quēadmodum dicta quondam Helena fuit exclusa a paterna successione, etiā si ipsa supuixisset ita etiam fuissent exclusi dicti eius liberi vt auo materno succedere nō potuissent, etiaz si fuisset abintestato defunctus. Et quemadmodum dicta Helena patri qui abintestato decessisset: tere nō posset supplementum legitime obstante dicta iurata renuntiatione: ita nec illud viderent̄ posse petere dicti eius liberi ijdēqꝫ heredes, postꝙ ipsa renūtiauit p se ꝛ heredes ꝛc. Possent sed non expedit sup hoc articulo multa scribi. ¶ Sed contraria opinio, scꝫ qđ renūtiatio matris nō noceat eius filiis, qn̄ scꝫ mater morit̄ patre suo eodēqꝫ auo materno supstite, est cōmunis: et quā tenuit Bar. in. l. q supstitis. ff. de acqui. here. et idem voluit Bal. in. l. fi. col. mihi pen. ver. sꝫ hic incidenter q̄rit̄ si ista filia ꝛc. C. de pac. ꝛ in. l. pactum dotali, in. ij. q. ad fi. ꝛ qđ. xviij. C. de colla. vbi etiam idem voluit Pau. de ca. Alexan. de Jmo. ꝛ doc. Joa. de imo.

de imo.Pau.de ca.Franc.de are.⁊ doc. cõmuniter in.d.l.qui su-
perstitis,Alex.de imo.consil.lxxv.exordiente, Uisis ⁊ diligenter
perspectis ⁊c.col.penu.v.hoc probatur ex his q̃ not.Bar.⁊c.in.j.
volu.Pro hac opi.solet allegari ⁊ induci.l.si ex patronis.§.fi.ff.
de bo.liber.⁊.l.si quis filio exheredato,circa princ.ff.de iniust.rup.
2 ⁊ irri.testa.† Nec iuramentum matris debet nocere filijs.l.iij.§.
penul.ff.de iureiuran.⁊ quod no.gl.in.d.l.pactũ dotali.Pro hac
opinione etiam induci solet,quod pactio seu renuntiatio matris
videtur in se habere tacitã cõditionem,scilicet si successio pater-
na eidẽ deferatur.Et ideo si illa tacita cõditio non eueniat,renũ-
tiatio habetur pro non facta:sicut dicimus in stipulatione pure
facta animo nouãdi obligationẽ cõditionalẽ:quia stipulatio ha-
beret tacitam conditionẽ,sc3 si eueniat conditio obligatiõis no-
uãde.Et ideo si illa conditio deficiat,stipulatio habetur pro non
facta.l.quoties,ad fi.ff.de noua. Hanc rationẽ inducit Joan.de
imo.⁊ post eum moder.in.d.l.qui superstitis,Paul.de ca.⁊ post
eũ moder.in.d.l.pactum dotali.Et quia ista opinio est cõmunis,
esset difficile cõtra hunc stimulum calcitrare.Est verũ ꝙ Roma.
in.d.l.qui superstitis,conatus est limitare hãc cõmunem opinio-
nem,vt scilicet non procedat quando filia q̃ renuntiauit accepis-
set dotẽ,asserens se sua portione fore contentam.Et dicit Roma.
qđ tunc excluderentur nepotes,non in vim repudiationis:sed q2
mater suã partem habuit,quam eius liberi vlterius habere non
possant:⁊ nihil pro hoc allegat,nisi ꝙ dicit Bald.ita tenere in.d.
l.pactũ dotali.Et per hec dictũ si verum esset decideretur casus
noster sc3 ꝙ dicta renũtiatio facta per Helenam deberet nocere
dictis eius liberis,cum ipsa habuerit ⁊ receperit dotem,⁊ quidẽ
pinguẽ ⁊ amplam,⁊ se affirmauerit ⁊ dixerit contentam ⁊c. Sed
istud dictũ est periculosum:nec probatur per dictum Bal.in.d.l.
pactũ dotali: quinimo Bal.dicit expresse contrarium in illa.l.in
ij.q.ad fi.vbi loquitur de filia moriente viuo patre. Et hoc dictũ
Bal.sequitur Pau.de ca.in.d.l.qui superstitis:primo tamẽ alle-
gans ⁊ inducẽs fundamẽta,per que prima facie videreẽ posse de-
fendi opinio Roma.sed tandẽ illis bene rñdet. Et cum hac opi-
nione Bal.⁊ Pau.etiã transit Alex.de imo.in.d.l.pactum dota-
li.col.iiij.ver.Roma.in.d.l.qui superstitis ⁊c.etiã cũ hac opinio-
ne trãsit Philip.de cor.in.d.l.pactum dotali,col.iiij.ver. Predi
cta limita si renũtiasset ⁊c.Nõ igitur esse securũ inniti limitatio-
ni Roma.supra recitate:que etiã nõ iuuatur dictis Oldra.in.d.
cõsi.gl.quia illud dictũ Oldra.non ꝓcedit de iure.Et ibi respon-
det Alex.de imo.in.d.l.pactum dotali,col.v.ver. ⁊ ita puto tenẽ-
dum ⁊c.Et quãuis vt superius dixi glo.fi.in.d.c.quamuis pactũ,
de pac.in.vj.videatur tenuisse primã opi.dicit tamẽ Jo.de imo.
in.d.l.qui superstitis,col.iij.versi.Sed aduerte quia in renuntia-
tione ⁊c.quod responderi põt.qđ illa glos. loqtur ⁊ debeat intel-
ligi.quãdo liberi filie debẽt venire tanq̃ heredes matris: quia in
hereditate matris non reperient hereditatẽ aui, quã alias forte
reperirent si filia non fuisset per pactũ exclusa.Et hanc respõsio-
nem sequitur Alex.de imo.in.d.consi. lxxv.colũ. penul.in.j.vol.
Ex premissis sequitur quod si dictus quondã nobilis Lucas de-
cessisset abintestato, isti liberi potuissent non obstante materna
renuntiatione eidem succedere,non ex persona matris:sed ex pri
3 uatione seu remotione illius:⁊ sic ex propria persona. ¶† Ad se-
cundũ quesitum dico ⁊ respõdeo,qđ dicti liberi debent habere de
bonis dicti quondam nobilis Luce eorũ aui materni legitimam:
que attento numero liberorũ eiusdẽ Luce est dimidia pars eius
quod erant abintestato habituri,aut.de trien.⁊ semis.§.j. coll.iij.
⁊ transsumptiue in aut. nouissima.C.de inoffi.testa. in illa autẽ
non potuerunt ipsi liberi grauari.l.omnimodo,⁊.l.qm̃ in prioribus.
C.de inoffi.testa.⁊ aut.vt cum de appel.cog.§.aliud quoq3 capi-
tulum, ver.ceterum ⁊c.colla. viij. Uerum cum dictis nepotib9.
fuerit per dictũ eorum auũ certa pecuniaria summa relicta,pote
runt ipsi petere supplementum legitime,iuxta ea que habẽtur in
4 d.l.omnimodo,⁊ quod ibi per docto. ¶† Ad tertium quesitũ di-
co ⁊ respondeo quod, licet super hoc fuerint opiniones:tñ cõmu-
nior opinio est quod nepotes teneantur imputare dotẽ maternã
in legitimã eisdem debitã in bonis aui materni. Et hec fuit opi.
Bart.in.l.in quartã,col.pe.ver.formo aliam questionem.ff.ad le.
fal.⁊ cõsi.clxxxiij.exordiente, Gilbertus dedit dotem ⁊c. vbi pro
hac sua opi,ponit multa ⁊ bona fundamenta. Et hec primo fuit
opi.Jac.butr,qui ita consuluit:prout refert Bald.in.l.illam.C.
de colla.quã sequuntur Pau.de ca.Roma.Alex.de imo.⁊ doct.
moder.in.d.l.illã.Pau.de ca.consi.cxxiiij.exordiente, Dubia de
quibus queritur,colũ.ij.ver.Super secũdo quo q̃ritur ⁊c. Alex.
de imo.consil xxiiij.exordiente, Uisis dubijs ⁊c.in.j.vol.⁊ And.
barba.consi.xl.exordiente, Illud adduco ⁊c.in.ij.parte. Multa
pro hac parte inducit Pau.de monte pi.in repetitiõe.l. in quar-
tã,fol.19. colũ.j.ver.nono querit Bart.de pulchra ⁊ quotidiana
questione ⁊c.ff.ad leg.fal.⁊ q̃uis in eodem folio,col.iiij.versi.con-
trariam opinionẽ ꝙ imo nepotes non teneãtur, multa scripserit
pro ⁊ in fauorẽ nepotũ:sc3 quod non teneanẽ dotẽ maternã impu
tare in legitimam:tandẽ tamẽ fo.21.col.iij.v.in iudicãdo tñ ⁊ cõ-
sulẽdo nõ est recedẽdũ a sñia Bar.⁊c.sequitur opinionem de qua
supra dixi:sc3 quod nepotes teneanẽ ⁊ debeãt imputare dotẽ ma-
ternã in legitimã eisdẽ debitã in bonis aui materni: ⁊ hec vt pre-
dixi videtur esse opi. cõmunis : ⁊ ideo illa videẽ obseruanda ⁊ in
iudicãdo ⁊ in consulendo:iuxta cõmunem theoricã quam ponit
Hostiẽ.⁊ sequuntur doc.in.c.j.de cõsti.⁊ legiste in.l.fi.C.de pe.iu-
di.qui male iudi.Est verũ ꝙ dicta cõmunis opi.limitaẽ ⁊ restrin
gitur vt nõ procedat eo casu quo nepotes habuissent maternam
dotem,non quidẽ immediate ab auo materno, ⁊ in vim cõsuetu-
dinis,vel alio:sed ab eorũ matre,vt ⁊ tãq̃ heredes ipsius:q2 cũ tũc
nõ habeant ab auo tãq̃ a causa immediata:sed a matre, ipsi non
tenentur dotẽ hmõi imputare in legitimã eis debitam in bonis
auitis.l.scimus.§.repletionem.C.de inoffi.testa. Hoc fuit de mẽ-
te Bar.in.l.si cũ dotẽ.ff.solu.matri.⁊ hãc opinionẽ sequiẽ Alex.
de imo.in.l.post dotẽ.ff.eo.titu.⁊ in.d.l.illã,colũ.ix.ver. nisi auus
esset expresse ⁊c.C.de coll.⁊ in.l.in quartã, col.xviij.ff.ad leg.fal.⁊
Bal.in.l.qm̃ nouella,ver.venio ad q̃stionẽ.C.de inoffi.testa. qua-
tenus sentiũt ⁊ volunt,ꝙ si pr̃ dotãs fuerit expsse vel tacite stipu-
latus dotẽ reddi soli filie soluto matrimonio,⁊ deinde contingat
hãc filiam mori in vita patris,ipsius filie liberi nõ tenebunẽ ma-
ternã dotẽ sibi imputare in legitimã eisdẽ debitã in bonis aui : ꝓ
eo q2 pr̃ stipulãdo tacite vel expresse dotẽ reddi soli filie cẽseẽ illã
sibi donare:ꝙ facere potest.l.pomponius philadelphus.ff.fami.
ercis.Et sic pleno iure acquiritur dos seu actio pro dote ipsi filie.
Quo fit vt consequenter filia possit in hac dote habere heredem.
Liberi igitur non habent isto casu dotẽ ab auo materno tanq̃ a
causa immediata,sed a matre:⁊ sic nõ tenentur illã sibi imputare
in dictã legitimã.d.l.scimus.§.repletionẽ. Et hanc opinionẽ te-
nent communiter docto.in.d.l.illã,⁊ in allegata.l.in quartã : vbi
etiã Bart.col.penul.v.formo aliã q̃stionẽ. Pro qua etiã consu-
luit Pau.de ca.cõsi.cxxiiij.exordiẽte,Dubia de qb9 queriẽ, ver.
Super scdo quo q̃ritur ⁊c.Pe.de anc.consi. ccclxvj. exordiente,
In themate proposito est aduertendũ ⁊c.colũ.fi.⁊ Cuma.cõsil.x.
Pro premissis facit qđ voluit Pet.de anc.consil.xlix. exordiẽte,
Uisis diligenter verbis testamenti,⁊ cõsi.cccxvj. exordiente, dñs
Bar.plene tangit istã questionẽ ⁊c.Ubi voluit ꝙ eo casu quo ex
dispositione statuti filiafamilias lucraẽ dotẽ per patrẽ cõstitutã:
⁊ sic in ea põt habere heredẽ,non teneneẽ eius liberi dotẽ hanc sibi
imputare in legitimã debitam in bonis aui. Et predicta sunt de
mente Pau.de ca.consi.lxij.exordiente, Dubitatio presentis ar-
ticuli:⁊ And.barba.cõsi.xl.in.ij.pte,⁊ cõsi.lxxxv.exordiẽte, Pre-
clare scribitur Luce.xxj.ego dabo vobis os ⁊ sapientiam ⁊c.⁊
Pau.de monte pi.in repetitione.d.l.in quartã,char.xxj. col. iiij.
ver.Istam conclusionem ita declaratam ⁊c.Ex quibus omnibus
colliguntur ⁊ resultant due conclusiones. Prima qđ nepotes ex
filia tenentur regulariter dotem maternã sibi imputare in legi-
timam,quã sibi deberi pretendũt in bonis aui materni. Sequẽs
cõclusio,ꝙ ista regula fallit ⁊ nõ procedit quãdo nepotes capiũt
dotem maternã nõ immediate ab auo materno,sed a matre cui9
sunt heredes:vt vbi gratia,quãdo pater idẽq3 auus dotẽ expsse
donauit ei9 filie horũ nepotũ mr̃i:vel qñ fuit expsse vel tacite sti-
pulatus dotem huiusmodi soli filie restitui post solutum matri-
monium : vel quãdo filia ipsa fuisset de cõsensu patris stipulata
dotem sibi ipsi reddi:vt voluit Pau.de cast.consi.cxxij.vel quan-
do vt predixi statuto disponeretur quod filiafamilias lucraretur
dotem per patrem ꝓ ea cõstitutã.His em̃ casibus ⁊ similibus, in
quibus dos ꝑueniret ad liberos huius filie tanq̃ heredes eiusdẽ,
non tenereneẽ ipsi liberi ijdẽq3 nepotes dotẽ sibi imputare in le-
gitimã eis debitã in bonis aui materni. Restat igiẽ videndum
quid dicendum sit in casu occurrenti:an sc3 iuxta primã conclu-
sionẽ,q̃ regulã cõtinet, debeãt dicti liberi dotẽ predictã quasi ex
bonis aui habitã sibi imputare in legitimã:an ve non teneantur,
quasi dotẽ hmõi a matre receperint,⁊ tanq̃ illius heredes. Pro
cuius dubij decisione est aduertendũ,qđ in instrumento cõstitu-
tionis dr̃ qđ.d.quondam nobilis Lucas donauit,cõstituit ⁊ assi-
gnauit in dotẽ ꝓ dote ⁊c.dicte nobili hele.⁊c. Preterea in eodem
instrumẽto diciẽ,qđ dictus do. Frãciscus spõsus tũc futurus cõ-
uenit ⁊ ꝓmisit dotẽ predictã restituere dicte nobili Helene: ⁊ ita
videtur ꝙ tã rõne expsse donationis,q̃ expsse stipulationis facte
vel per ipsum nobilẽ quondã lucã,vel de cõsensu ipsius per dictã
do.Helenã,dos seu actio pro dote fuerit pleno iure eidẽ do. He-
lene acquisita:⁊ qđ ꝓpterea in ea succedere potuerint ⁊ successe-
rint liberi ipsius do. Helene:nõ qdẽ in vim dicte consuetudinis
per glo.⁊ doct.recitate in.l.dos a patre profecta.C.sol. matri.per
quã videtur moriente filia ante patrẽ dos patri eidẽq3 auo aufer
ri,⁊ dari nepotibus:sed tãq̃ heredes mr̃is,q̃ isto casu põt etiã in
dote profectitia habere heredẽ.Et si in verbis dicte cõstitutionis
diceretur simplr̃ ⁊ absolute ꝙ dictus nobilis Lucas donauit ⁊c.

doté ꝑdictá ꝑfate nobili Helene:⁊ non esset aliud qđ refragaret, ego satis putarem dictũ nobilẽ lucá eidez do. Helene donare voluisse ⁊ donasse dictam doté:⁊ ꝙ ꝓpterea dicti liberi nõ tenerent illam imputare in legitimã. Sȝ in verbis dicte cõstitutionis dr qđ dict⁹ lucas donauit, constituit, ⁊ assignauit in doté, ꝓ dote ac noĩe ⁊ ex causa dotis dictis do. Helene ⁊ Francisco presentibus stipulantibus, solenniter ⁊ recipientibus pro se et heredibus ⁊c. Preterea in pacto facto de ⁊ sup facienda restitutione dicte dotis scribit, ꝙ dictus do. Franciscus cõuenerit ⁊ ꝓmiserit dotez predictã restituere dicte dñe Helene, vel illi seu illis qb⁹ de iure
5 ⁊c. † Per q̃ apparet qđ verbũ donauit, positũ in cõstitutione nõ accipitur scđm ꝓpriã significationẽ: qꝛ si sic esset acceptũ, idẽ dominus Franciscus nõ ꝓmisisset restituere doté integrã; sed solũ dimidiã ꝑté illius, cũ alia dimidia cẽseret sibi ac ꝓ se ⁊ heredib⁹ donata. l. reos. §. cum in tabulis. ff. de duo. reis: qđ nõ fuit de mẽte contrahẽtiũ: ⁊ signãter patris doté cõstituẽtis. Fateor aũt qđ filia censet habere titulũ lucratiuũ, non onerosum in dote, l. vlti. §. i. cũ suis simi. ff. q̃ in fran. credi. qđ etiaȝ voluit Oldra. cõsi. cli. exordiẽte, Siqs verba donatiõis ⁊c. ⁊ qđ not. Bar. in. l. meuius. §. duobus testamentis. ff. de lega. ij. Sali. in. l. cũ qdam. C. de iure do. ⁊ Alex. de imo. consi. lxxi. in. iiij. vol. maritus autem habet in ea titulum onerosum, nõ lucratiuum. l. ex ꝓmissione. ff. de actio. ⁊ obliga. ⁊. l. j. C. de inpo. lucra. descrip. Preterea si dictus nobilis Lucas cẽsebat donare doté dictis do. Frãcisco ⁊ helene stipulantibus ꝓ se ⁊ heredibus, quõ fuisset stipulatus illaȝ reddi filie, seu illi vel illis cui seu qbus de iure ⁊c. ꝑfecto nõ videt alioquin cẽseret se statim correxisse: qđ nõ est ꝑsumendũ. l. non ad ea. ff. de cõdi. ⁊ demõ. Et sic nõ obstant verba dicte cõstitutionis. ¶ Nõ etiam videntur obstare verba stipulationis seu pacti interpositi super dote restituenda; qꝛ licet dictus do. Frãcisc⁹ ꝓmiserit dotem restituere dicte dñe Helene: non tñ ꝓmisit illã soli do. Helene restituere: sed adiecit, aut illi seu illis cui seu qbus de iure ⁊c. Videtur igit ex forma stipulationis seu pacte, ꝙ solu. matri. debuisset dos reddi dicte dñe Helene si supfuisset: vbi vero non superfuisset, ꝓut nec superfuit, debeat reddi illi vel illis cui seu qbus de iure. ⁊c. Ita em̃ clare sonant verba: a quorũ significatione nõ est recedẽdũ postq̃ clara sunt. l. ille aut ille. §. cũ in verbis, ⁊. l. non aliter. ff. de lega. iij. Non igit possumus dicere qđ dicti liberi hanc doté habere debeãt tanq̃ heredes matris: qꝛ vt dixi nõ est simpliciter dictum ꝙ illa dos redderet soli do. Helene, sȝ adiectũ, aut illi ⁊c. Nec etiã est dictũ qđ illa redderet ipsi do. Helene, aut heredib⁹ eius: sed illi aut illis. Propter ꝙ videtur qđ siue ꝑ illa verba, aut illi seu illis ⁊c. cui seu qbus de iure ⁊c. censeat ipse nobilis Lucas fuisse stipulatus doté sibi reddi filia nõ existente: aut qđ illã reddi voluerit liberis eiusdẽ dñe Helene si qui superessent, tenent ipsi doté ꝑdictã imputare in legitimaȝ. Et quidem in primo casu, si vcȝ censeat fuisse stipulat⁹ doté sibi reddi tanq̃ ei cui de iure ⁊c. ad quem de iure dos ipsa debebat reuerti etiam existentibus liberis. d. l. dos a patre ꝓfecta, iunctis ibi no. ꝑ glo. post bulga. Jo. ⁊ Azo. ⁊ qđ not. Bart. in. d. l. post dotem, in. v. q. vbi etiã alij scribentes. ff. sol. matri. nõ est dubiuȝ qn ista dos debeat imputari in legitimã: qꝛ illa ex forma stipulationis reuersa est ad patrem eundemqȝ auũ: ⁊ sic si eam habent dicti liberi, ꝓut ⁊ illã habent, seu dictus do. Francisc⁹ eorũ pater, ipsi tenent illã imputare in legitimam: cũ illã immediate habeãt ab auo. In secũdo vero casu, si vcȝ ꝑ illa verba, illi vel illis, censeat ideȝ quondam Lucas fuisse stipulat⁹ doté reddi liberis ꝑfate do. Helene, eo scȝ casu quo nõ supesset matrimonio soluto: ⁊ sic vbi per mortem ipsius matrimoniuȝ solueretur, quasi videat fuisse habitus respectus ad consuetudinem recitatã in. d. l. dos a patre ꝓfecta, scđm quaȝ moriẽte filiafamilias in matrimonio superstitibus ex ea liberis dos nõ reuertit ad eius patrem, sed remanet penes liberos, ⁊ ipsi in ea succedunt non tanq̃ heredes matris, sed in vim hmõi consuetudinis illã patri eidẽqȝ auo auferentis, ⁊ concedentis liberis: adhuc esset idẽ dicendũ, scȝ ꝙ ipsi liberi tenerẽtur dotez hãc imputare in legitimã: qꝛ sic illã habuissent ab auo a quo non solũ profecta est: sed etiã ex facto suo, hoc est a stipulatione esset liberis acquisita, seu ipsis liberis ꝑ auum donata. Et istud fuit de mente Bar. pro casu indubitato in. d. l. in quartam. ff. ad le. fal. scđm Philip. de cor. in. d. l. illaȝ, colũ. fi. ibi, sed imputant in legitimã si auus voluisset qu̾ri nepotibus. Et hec ratio ⁊ alia quedã scripta per Pau. de ca. in. d. cõsi. lxij. videntur multum vrgere cõtra dictos liberos, scȝ ꝙ teneant imputare: ⁊c. Verũ quedã sunt que me deterrent. primo quidẽȝ id qđ not. Ange. in. d. l. in quartã, colũ. fi. ver. Sed si ad nepotes descendat: vbi voluit ꝙ si dos descẽdat ad nepotes ex aui iudicio: vt qꝛ voluit qđ mortua filia hec dos esset nepotum, ⁊ non reuerteretur ad eum: tunc esset maius dubiũ ⁊ tñ dicit se credere idem, scȝ ꝙ nepotes non teneãtur imputare: qꝛ illa donatio facta in nepotes ex filia tenuit a principio. Et sic si nihil dictum est de facienda imputatione, ipsi non tenent illã imputare. l. si qñ. §. et generaliter. C. de
6 inoffi. testa. vbi ꝓbatur † ꝙ donatio inter viuos facta filio vel liberis valens ab initio non imputat in legitimã, nisi dictum extiterit ꝙ in eã imputaret. Fateor tñ ꝙ hoc dictũ limitat vt non ꝓcedat qñ donatio ascenderet ad valorẽ legitime, ar. l. cum quo de pecu. §. fi. ⁊ ꝙ ibi Jo. de imo. ff. ad leg. fal. et sequitur Alexand. de imo. in. l. illud, col. iiij. vel circa, v. Scđo modo singulariter limitatur. C. de colla. ⁊ consi. cxlij. in. ij. vol. do. Jas. in. d. l. si qñ. §. ⁊ generaliter, ⁊ fab. de gar. in. d. aut. nouissima, char. vij. C. de inoffic. testa. Secundo me deterret id ꝙ not. Roma. in. d. l. pactuȝ dotali instrumento, col. fi. vbi relato dicto Ange. de quo supra l, illud impugnat: volẽs quod adiectio facta de liberis nihil operetur. Et videtur loqui Roma. q̃uis obscure, qñ pater esset stipulat⁹ dotem reddi filie, et post mortem filie liberis. Et si est verum ꝙ isto casu adiectio facta de liberis nihil operetur, censetur pater fuisse solum et duntaxat efficaciter stipulatus dotem reddi soli filie: quo casu dos descendit ad liberos tanq̃ ad heredes matris: qui propterea non tenerentur imputare, vt etiam voluit Roma. in loco predicto. Tertio et vltimo etiam me terret id quod voluit Pau. de cast. in. d. consi. lxij. qui loquens eo casu quo pater fuit stipulatus dotem reddi sibi vel filie, vel filijs filie, vel illi cui ius dederit, dicit qđ pater censeatur sibi fuisse stipulatus dotem reddi si filia decederet sine liberis si vero cum liberis, censetur per prius stipulatus filie sue, quaȝ censetur plus dilexisse, q̃ liberos eius eo casu quo cum liberis decederet: vt voluit Bart. in. l. si cum dotem, circa fi. prin. per illum tex. ff. solu. matri. dicẽs ita fuisse disputatum per Jaco. de belloui. Et sic in puncto mortis cum filia mori incipit cum liberis purificatur stipulatio in personam filie adhuc viuentis, quam transmittit ad suos liberos tanq̃ eius heredes: ⁊ ita scđm euȝ intelligitur. l. inter socerũ. §. cum inter. ff. de pact. dota. scȝ qđ ibi liberi dotem habeant tanq̃ heredes matris: in quam matreȝ censetur concepta tacita stipulatio in casu quo cum liberis decederet: ⁊ sic purificatur stipulatio in agnato mortui in personam filie, prout habetur in simili in. l. si filius heres. ff. de libe. ⁊ posthu. ⁊. l. suus quoqȝ. §. marcellus. ff. de here. insti. Et si ita est, sequeretur quod dicti liberi non haberent dotem predictam ab auo: nec tanquam de bonis ⁊ patrimonio de quo exiuerat. l. pater. ff. ad. l. fal. ⁊. l. fi. in fi. ff. de colla. dot. Sed tanq̃ existentem de bonis matris, cuius effecta extiterat per donationem patris. Propter que videtur mihi alia via attendenda: et considerandum qđ dictus nobilis Lucas nõ fuit simpliciter stipulatus dotem reddi filie aut filijs ⁊c. in euentum solutionis matrimonij, sed in casuȝ restituẽde dotis: inter quos multum refert: quia pater stipulando dotem reddi vel sibi vel alij in casum solutionis matrimonij potest derogare, ⁊ derogare censetur consuetudini superius mentionate: de qua scilicet scribit glos. in. d. l. dos a patre: sed stipulando dotem reddi vel sibi vel alij in casum restituende dotis: etiam si dictum fuerit in omnem euentum restituende dotis, de iure non censetur esse deroga-
7 tum dicte consuetudini: † quia in omni stipulatione intelligitur reseruata consuetudo loci. l. quod si nolit. §. si assidua. ff. de edil. edic. et. l. exceptio, cum suis simi. C. loca. Et hoc singulariter voluit Bald. in. l. ij. C. de bo. q̃ libe. et. l. vnica. §. taceat. C. de rei vxo. ac. Hoc dictum commemorat et sequitur Alexand. de Imol. in dicta. l. post dotem, colum. xvij. ver. quod. intellige verum: ibi, secus si simpliciter, et Roma. consil. x. et Philip. de cor. in. d. l. ij. ⁊ subiungit Bal. in. d. l. ij. hoc procedere, etiam si fuerit dictum in oẽm casum restituende dotis, etiam de iure cõmuni. Sed nõ est opus attingere hunc vltimũ casum: qꝛ hoc non fuit expressuȝ in casu nostro: in quo solum fuit dos stipulata in casum restitutionis dotis. Et ita certũ est qđ ꝑ hanc stipulationẽ non fuit derogatuȝ dicte consuetudini. Remanet ergo dos ista apud liberos vel pro ipsis apud dictum Franciscum in vim predicte consuetudinis. Et ita debent illam imputare in legitimam, scđm cõmu-
8 nem opinionem superius recitatam. ¶ † Pro solutione quarti quesiti premitto, qđ quilibet siue sit actor siue reus tenetur probare id qđ est fundamentuȝ sue intentionis, siue illud sit factum affirmatiuum, siue negatiuum. l. actor. C. de proba. l. in exceptionibus, in prin. ff. eod. tit. l. si quis. C. de fabricen. li. xi. ⁊. l. in illa stipulatione, cum. l. seq. ff. de verbo. obliga. ⁊ qđ not. Inno. in. c. su ꝑ his, de accusa. Et qđ vbicunqȝ negatio est causa intentionis al' i cuius agentis siue excipiẽtis, ⁊ ꝙ ei q negat incũbat regul'r on⁹ probãdi, voluit Bar. in. d. l. in illa: vbi etiam de hoc ꝑ Alexã. de imo. ⁊ moder. inducentes multas cõcordãtias. Si ergo liberi dicte quondã do. Helene ꝓtendãt doté maternã ⁊ legatum eis relictũ ꝑ auũ eis nõ suppetere ad legitimã, quaȝ sibi deberi dicũt in bonis dicti aui, eis incũbit onus ꝓbãdi hanc negatiuã. Nec vident heredes dicti nobilis Luce posse cogi aut compelli ad cõficiendũ inuentariũ, seu descriptionẽ bonorũ hereditariorum: nec ad detegendũ facultates hereditarias, ⁊ signanter secretas. Non

etiam

eisdē heredib⁹ esse nociuū ⁊ multū p̄iudicialabile detegere eorū fa-
cultates. Et hinc est q͏ Bal.in.l. vnica, ad fi.C.de p̄bi.seq̄stra.pe
cu.⁊ post eū Alex.de imo.in.l. imperatores.ff. de appella. volue-
runt q͏ lz vbi fieri nō potest seq̄stratio fieri possit descriptio, hoc
intelligēdū est in descriptiōe q̄ nō est cū iniuria rei:vt verbi gra-
tia. Si describant fruct⁹ agri:sec⁹ aūt si velletqs q͏ describeren-
tur suppellectilia. Debet em̄ iudex esse discret⁹ vt sine iniuria p-
cedat.l.ij.C.qñ ⁊ qui.quar.pars:vbi dicit text. Quid em̄ tam du-
rū tanq̄ inhumanū est q̄ publicatione pōpaq͏ rerū familiariū
⁊ paupertatis detegi vilitatē,⁊ inuidie patere diuitias. Ad q͏ facit
l.ij.C.de ali.pup.p̄stan. Hoc etiā fieri oīno noluit dictus quondā
nobilis Lucas vir qdem prudēs ⁊ discret⁹:qui nō ppterea cēsen-
dus est voluisse fraudare dictos eius nepotes: † cū nullus amor
vincat paternū.l.fin.circa prin.C.de cura.furio. Et lz lex illa lo-
quat in p̄re:idē tñ videt in auo.l.isti qdē,ī fi.ff.q͏ me.cau.⁊.l.libe.
ff.de verb.sign.vbi videt pbari,qd maior amor ⁊ affectio exten-
9 datur ad nepotes ppter diuturniorē cōseruationē. Nec dicat a-
liquis qd ɔ̄triū ostenderit idem nobilis Lucas ppter modicitatē
relicti. Qm̄ rñdeo qd ipe pinguē ⁊ amplaz dotē cōstituerat p di-
cta quōdā dña Helena:⁊ quā ⁊ putabat ⁊ sciebat sufficere p legi-
tima p̄dictor nepotū. Tum etiā nō sunt cogēdi heredes dicti no-
bilis Luce ad edēdū libros suarū rōnū:qr minus graue qd peti-
tis vrgeri ad exhibitionē partē aduersam eor p quos sibi nego-
tiū fuit.l.nimis graue.C.de testi.⁊ nulli dicendū est ea que ɔ̄ te
sunt:apud temetipsuz debes documēta regrere in mediūq͏ pfer-
re.c.j.de pba. Si ergo dicti nepotes p̄tendāt maternaz dotē ⁊ le-
gatū eis relictū nō suppetere ad legitimā sibi debitā vt p̄dixi in
bonis auitis,debent ipsi hoc pbare:lz nō p inuētariū,aut descri-
ptionē bonor paternorū,aut editionē libror rōnū eidē fiendaz p
dictos heredes. Nec dicāt ipsi nepotes,q͏ imo libri rōnū eisdē ta-
quā cōmunes edi debeant,cū sint dicti eor quōdam aui heredes
saltē pticulares. Qm̄ rñdeo qd cū dicti nobilis dñicus ⁊ fratres
sint heredes vniuersales eiusdem quondam Luce,p̄fati nepotes
vident habendi loco legatariorū:per id q͏ not.glo.in.l.si quis.ff.
ad trebel.⁊ in.c.si pater,sup verbo certare,de testa.in.vj. nisi quo
ad excludendam inofficiosi testamēti querelā:vel quo ad ius ac-
crescendi,⁊ queda alia de quib⁹ p Bar.⁊ doc,in.l.ex facto,la grā-
de.ff.de here.insti.p Jo.de imo.⁊ doct.in.l.j.§.si ex fundo.ff.de he
redi insti.⁊ in.l.quoties.C.eo.tit.inter que tamē nō ponit hoc:qn
imo in.d.l.quoties.videtur q͏ quo ad iura actiua ⁊ passiua habe-
tur filius in re certa institutus pro legatario:⁊ vt dicit glo. in.d.
l.omnimodo,super verbo exigere,⁊ sequit ibi Pau.de cast.⁊ do.
Jas.may.C.de inoffi.testa.⁊ Ange.in.l.papinianus.§.si coditio.
ff.eo.tit.qd supplementum legitime petit condictione ex dicta.l.
omnimodo:quod etiā voluit Joan.de imo.in.d.l.in quartā, col.
fi.⁊ fuit de mente Alexan.de imo.in eadem.l.col.antepe.ver.que-
rit hic Bar.in consi.cxxviij.exordiente, consideratis verbis in-
strumenti ⁊c.col.viij.vel circa,in.j.volu.⁊ consil.cviij. exordiente,
Viso themate ⁊ diligenter consideratis verbis ⁊c.col.v.ver.quā-
tum aūt ad ius petēdi supplemētū ⁊c.eo.vol. Sali.in.l.si quis in
suo.C.de inoffi.testa. Fab.de garchi.in.d.aut. nouissima, char.v.
col.ij.eo.ti.aliquid tangit Alex.de imo.in.l.qr poterat.ff.ad tre-
bel.⁊ bene facit ad id q͏ superius dixi de iurib⁹ actiuis ⁊ passiuis
qd no.Alex.de imo.in.l.fi.col.iij.ver. Juxta hoc querit hic Bal.
⁊c.⁊ p̄sertim ibi. Et p hoc bene facit id qd tenuit glo.hic.C.de e-
di.di.adria.tol. Ceterum post scripta p̄cedētia intellexi quod
nec in publico instrumento cōstitutionis dotis,de qua supra;nec
in sceda seu nota originali, aut protocolo legatur, quod dictus
quondam nobilis Lucas pater stipulatus extiterit dotem red
di dicte dñe Helene,aut illi seu illis ⁊c. sed vtrobiq͏ legitur, qd
ipse stipulatus extiterit dotē reddi sub hac verbor forma:aut il-
li vel illis cui seu qbus ⁊c.⁊ ita nō intelligit qd ipse fuerit stipula-
tus illā sibijpsi reddi::nec qd stipulat⁹ extiterit illaz reddi dicte
dñe Helene. Quo fit vt supsit difficultas.cui censeri debeat fuisse
stipulat⁹:an.s.sibijpsi,aut dicte do. Helene, aut cui alteri. Et in
primis videtur dicendū qd ipse cēseri nō debeat fuisse stipulat⁹:
10 non qdem sibijpsi,sed dicte dñe Helene;pro eo † qr vbi subest aut
subesse pōt alia p̄sumptio,nō est decurrendū ad p̄sumptionē do-
natiōis.l.si cū aurū.ff.de solu.ad q͏ facit.l.cū de indebito.ff.de p-
ba.⁊.l.sicut.§.nō videt.ff.qui.mo.pig.vel hypo.sol. qd etiā voluit
Bal.consi.xlix.exordiente, Ad euidentiam p̄mittendū est, col.ij.
ver. Itē alia ɔ̄iectura ⁊c,in.j.parte, Ang.in ɔ̄si.xc.exordien. Cui⁹
lis ⁊ questio,⁊ alias Ange.in.§.fuerat,longe ante mediū,v. qnto
hoc etiā tz Bar.⁊c.insti.de actio.⁊ alij in alijs locis. Si ergo sti-
pulando primo loco reddi filie videat pater sic stipulās dotē do-
nare filie,scdm̄ Pau.de ca.in.d.consi.lxij.nō est presumendum in
dubio qd idē nobilis Lucas sic stipulatus extiterit:captiosā em̄
liberalitatē interp̄tatio prudentium fregit.l.cuz aquiliana.ff. de
11 transac. Tñ nō est hoc p̄sumendū:pro eo † qr si in dubio verba
cōtractus interpretari debeant cōtra eū qui se fundat ex verbis
cōtractus.l.veteribus.ff.de pac.l. stipulatio ista habere licere.§.
in stipulatiōibus.ff.de verbo.oblig.⁊ in regula, Cōtra eū,de reg.
iur.in.vj.qd etiā voluit Alex.de imo.in.l.si pacēda.C. de pact.⁊
cōsi.lxj.exordiēte, Super eo de quo q̄ritur, ⁊ And.barba.consil.
lxiij.col.viij.in.j.parte:multo fortius debet se fundans ex verbis
cōtractus repelli,⁊ impediri ne in eo apponant aut fuisse appo-
sita p̄sumant verba pro eo q̄ ⁊ contra eū facientia,nullo modo nec
12 in specie nec in genere legunt vel apparent fuisse apposita. † Tū
⁊ quia actori incūbit pbatio eius qd dicit, ⁊ signanter illius sup
quo fundatur eius intentio.d.l.actor.C.de pba.⁊ quod not. Bar.
⁊ docto.in.d.l.hoc iure,⁊.l.illa.ff.de verbo.obliga. Si ergo prefa-
tus do. Frāciscus fortasse pretendat,tanq̄ pater ⁊ legitimus ad-
ministrator dictorū eius liberorum ⁊ prefate quondā dñe Hele-
ne,se pmisisse restituere dotē predictam illi seu illis ⁊c. vel dictū
nobilē quondā Lucā fuisse stipulatū dotē predictam reddi dicte
dñe Helene,aut illis ⁊c.ipse dz hoc probare. Tū ⁊ quia ordo iu-
ris est vt pater dotē cōstituens p filia in ipsius potestate existen-
te censeatur stipulari eam primo sibi reddi,si scz supuixerit tēpo-
re soluti matrimonij:alias filie ⁊c.per id qd not. Bart.in.l.vxo-
rem.§.testamēto,el.ij.ff.de lega.iij. Pe.de anc.cōsi.ccclxvj.exor-
diente, In themate proposito est aduertendū ⁊c.colū.fin.⁊ qd vo-
luit Joan.de imo.⁊ Pau.de cast.in,l.eū qui ita.§.quid sibi,ff.de
verbo.obliga.⁊ quod not. Pau.de cast.⁊ Raph.in,l.caius,ff.sol.
matri.⁊ Alex.de imo.in.l.post dotem,col.xiiij. ver.notanda etiā
sunt ⁊c.eo.titu. Pau.de ca.cōsi.cxxv.exordiēte, Viso dicto libel-
lo ⁊c. Predictis vero non obstaret,si forte opponeretur,qd in in-
strumentis dotium per eundē quondam nobilē Lucā p alijs fi-
liabus postea constitutarum legatur scriptū,q͏ idem Lucas sti-
pulatus extiterit dotes p̄dictas reddi ⁊ restitui ipsis filiabus:aut
illi seu illis ⁊c.⁊ q͏ earum sponsi dotes promiserint in casum re-
13 stitutionis reddere ⁊ restituere ipsis filiabus. † Qm̄ respondeo q͏
cum huiusmodi stipulationes sint voluntarie,ac fiant aut fieri cō-
sueuerint secūdum partiū voluntates,⁊ put cōueniunt ⁊ contra-
hunt,nō infert ex vna ad aliā:⁊ p̄sertim ex stipulationibus postea
subsecutis ad precedētem stipulationē,etiā si verū esset qd ex p̄ce-
denti stipulatione certa ⁊ indubia deberent subsequentes incerte
⁊ dubie declarari:pro eo quia maiorē vim hz p̄cedens factū quo
ad sequētia,q̄ sequēs quo ad precedentia,vt colligit ex text.⁊ ibi
not.p gl.⁊ Bar.in.l.quisq͏s.ff.de leg.iij.p Bar.in.l.auia,in prin.
ff.de condi.⁊ demon.⁊ in.l.filiā.ff.quā.dies leg.ce.⁊ qd not.Alex.
de imo.in.l. patris ⁊ filij, colū.fi.ff.de vulga.⁊ pupil.⁊ do. Jaso.
may,in.l.si quis ex argentarijs.§.si initium tabularum,colū.j.ff.
de eden. Stat ergo cōclusio quod si dictus do. Meruli pretēdat
dictū quendam nobilē Lucam vel alium fuisse stipulatum dotem
predictam restitui dicte quoudā do. Helene,ipse tenetur hoc pro-
bare tanq̄ fundamentum intentionis. Et ita mihi videtur, sub
correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

¶ Argumentum.

¶ Quamuis ante testatorem substitutus moriatur: admittūtur
tamen sui,qui et substituti fuerant. V. F.

1 ☞ Substitutio compendiosa facta per verbum cōmune quan-
do contineat vulgarem.
2 Suorum heredum appellatione non solum veniunt qui sunt in
potestate,sed etiam transuersales vsq͏ ad tertium gradum.
3 Verba testatoris ⁊.ll.debent intelligi prout possūt adaptari.
4 Filius heres vniuersalis institutus ⁊ de restituēdo hereditatem
grauatus potest detrahere legitimam ⁊ trebellianicā: parentes
autem a liberis instituti vnam tantum quartam possunt detra-
here.
5 Transmissio iuris deliberandi quatuor requirit concurrentia.
Ignorans nec dicitur deliberare,nec pati.
6 Per fideicommissum vniuersale fideicōmissarius non succedit
heredi grauato,sed testatori grauanti.

¶ De insti.⁊ substi. Consil.cxxxix.

PRo faciliore solutiōe eo-
rū de quib⁹ querit pte prouidorū virorū Matthei ⁊
1 Georgij Lambardoni fratrū,premitto † qd substitu-
tio,quā fecisse legitur honesta quondā mulier Joānona arlande
franquete Lambardone ei⁹ filie naturali ⁊ legitime de honesta
muliere dña Margareta eiusdē Joānone matre,fuit cōpendio-
sa facta per verbū cōmune substituit:q̄ propterea cū dicta Frā-
queta dicte Joānone matris heres esse nō potuerit, vt pote vi-
ta functa viuente ⁊ supstite ipsa Joānona testatrice,cōprehendit

vulgarẽ substitutionem, vt voluit Guli.de cu.Cy.⁊ alij scribẽtes
in.l.pcibus.C.de impu.⁊ al.sub. Bar.in.l.cẽturio, ver.q̃ro vtrũ
substitutio cõpẽdiosa facta per verbuz cõmune, ⁊ sequuntur ibi
alij doct.ff.de vulga.⁊ pupil.Bar.in.l.ꝙdiu, la vlti.ff.de acquir.
her.⁊.in suo cõsi.exordiente, Nardus:⁊ idem not.cano.in.c.raynu
tius, de testa.Et hec vulgaris substitutio est expressa verbis ge-
neralibus, vt voluit glo.fi.⁊ doc.in.d.l.pcibus. Ex quo infero qð
licet dicta Franqueta ab humanis decesserit superstite ⁊ supui-
nente dicta Joannona eius matre testatrice:tamẽ dicta compen
diosa substitutio sibi locum vẽdicauit in personã dicte do.Mar
garete:⁊ hoc in vim vulgaris expresse cõprehẽse in cõpendiosa, a
qua potuit testamentũ dicte Joannone vires assumere, scðm le-
cturã glo.cõmuniter approbatã in.l.si pater filium.ff.de vulga.
⁊ pupil.Idem probatur in.l.iij.§.fina.⁊ in.l.gallus, fere per totã
l.ff.de libe.⁊ posthu.⁊ in.l.thays.§.splendoforus.ff.de fideicom.
liber.Mortua igitur ⁊ vita functa prefata Joannona potuit di
cta do.Margareta adire ⁊ acceptare eius hereditatẽ, ⁊ sibi suc-
cedere:qð ⁊ fecit.Premitto insup ꝙ cũ dicta Margareta post
aditionem hereditatis dicte quõdã Joãnone ab humanis sine li
beris naturalibus ⁊ legitimis decesserit, fuit locus alteri substi-
tutioni, facte scz de honorabili viro Bertrãdo lãbardi, ⁊ de suis
ipsius Bertrandi:nõ quidem in personã dicti Bertrandi, qui dr
ab humanis decessisse ante Joãnonã testatricem:⁊ sic quo ad euz
expirauit substitutio de eo facta.l.j.§.sin autẽ sub conditione.C.
cadu.tol.l.si in personam.C.de fideicõ.no.gl.⁊ doc.C.de his qui
ante aper.tabu.Multas remissiones ponit Oldra.consil.cxxxi.
exordiente, Quidã habens tres filias:sed in personã suoꝝ ipsius
quondam Bertrãdi lãbardoni superstitũ:que quo ad eos nõ ex-
pirauit:qꝛ non solum ipse Bertrãdus fuit expresse substitut⁹:sed
etiã sui, qui ppterea eodẽ Bertrando pdefuncto fuerãt inuitati,
⁊ veniunt ad substitutionẽ:nõ ex persona dicti Bertrãdi, sed ex
ppria persona eorundẽ, ⁊ vigore substitutionis de eis facte:sicut
fieret si princeps ꝯcederet feudũ titio ⁊ liberis ei⁹:qꝛ mortuo ti-
tio vocant liberi ex ppria psona eorũdẽ, nõ ex psona patris. Vñ
etiã si pater vellet, nõ posset eos priuare isto feudo:qꝛ illud nõ ha
bẽt ab eo, sed a principe, postꝙ fuerũt expresse nominati in cõces-
sione, vt plene no.Bar.in.l.vt iurisiurãdi.§.si liberi.ff.de ope.lib.
Sic ergo in casu nostro cum isti sui fuerint expresse noiati in di-
cta substitutione, ipsi veniunt ex ppria eorum persona, ⁊ nõ ex p-
sona dicti Bertrãdi:nec mors ipsi⁹ Bertrãdi quo ad hãc succes
sionẽ eis nocuit, quinimo viã eisdẽ aperuit q̃ erat an pclusa:cum
Bertrãdus qui primo fuerat vocat⁹ ad substitutionẽ videretur
eis obstare, ⁊ nũc non obstat. Pro quo facit.l.peto.§.fratre.ff.de
lega.ij.⁊ alia de quib⁹ p Pau.de ca.consi.cccliij.exordiẽte, Visis
omnib⁹ pũctis ⁊c.⁊ idẽ voluit Oldra.in.d.cõsi.cxxxj. Forte vero
opponeret ꝙ, cũ dictus Bertrãdus ab humanis sine liberis in
ipsi⁹ potestate existẽtib⁹ decesserit, nulli supfuerunt q potuerint
2 aut possint dici sui ipsius. Bertrãdi:† p eo qꝛ sui dicunt veluti
filij⁹, filia, nepos, neptisve ex filio, ⁊ deinceps ceteri liberi q in ptã
te ⁊c.§.sui, insti.de here.quali.⁊ diffe.Et ꝙ propterea substitutio
facta de suis nõ possit habere locũ, sz expirauerit. Sz istud non
obstat:qm̃ rñdeo ꝙ, vt no.Pet.de anchа.in repe.c.j.ver. q̃ri so-
let, de cõsti.⁊ post eũ Rom.in rep.l.cũ acutissimi, char.xix. col.ij.
ver.qd si testator dicat.C.de fideicõ.And.bar.ꝯsi.xxviij.exordiẽ-
te, Clemẽtissimi dei patris ⁊c.Visis dubijs redditis ⁊c.col.iij.in
ij.parte, ⁊ Anto.cor.in repet.c.grãdi, char.pe.ver.⁊ q dicant sui
⁊c.de supplẽ.negli.pla.verbu sui q̃nqꝫ apponit in iure ad differẽ-
tiã agnatorũ ⁊ cognatorũ:⁊ tũc appellatione suoruz nõ veniunt
agnati ⁊ cognati:⁊ ita accipitur, in.d.§.sui. Q̃nqꝫ vero capit ad
differentiã prorsus extraneoꝝ, q nullo mõ sunt coniuncti:⁊ tunc
appellatione suoꝝ veniũt agnati ⁊ cognati vsqꝫ ad septimũ gra-
dũ, vt voluit gl.in.l.si femina.C.ad turpil.quã Ange. reputat ibi
vnicãm ⁊ singularem:⁊ pro singulari etiã illã allegauit Bal.in.c.
postremo, de appella.⁊ in.l.j.C.qui accus.non poss. E qð verbum
suus sua suum, cõprehẽdat nõ solũ liberos existẽtes in potestate:
sed etiã transuersales:⁊ sic agnatos ⁊ cognatos, patet p id qð ha
betur in.l.petitionẽ, iuncto dicto Bal.C.de aduo.diuer.iudi.vbi
colligit qð appellatiõe suorũ veniãt etiã trãsuersales vsqꝫ ad qn-
tũ gradũ. Pro quo allegat ꝙ habet in.d.l.si femina.C.ad turpil.
⁊ in.l.lex cornelia, in prin.ff.de iur. Et istud verbum ⁊ suis, posi-
tũ in.d.substi.nõ est ita stricte intelligendũ, qð scz comprehẽdat
dũtaxat filios, vel alios liberos existẽtes i potestate ei⁹ cui⁹ dicũ-
tur sui.qꝛ plerunqꝫ testatores de tã subtili iuris interp̃tatiõe nõ
cogitant.l.nõ aliter.ff.de lega.iij.sz dz intelligi de veniẽtib⁹ ab-
intestato eiusdẽ quõdam Bertrãdi scðm grad⁹ pꝛogatiuã, p id
qð not.gl.in.d.l.si femina, ⁊ in.l.ij.in vbo suoꝝ.ff.de accus.ꝙ etiã
voluit Pau.de ca.in.d.ꝯsi, cccliij.col.ij.ver. Itẽ dicet aliquis ⁊c.
3 vbi etiã dicit ad hoc facere † ꝙ verba debẽt intelligi put pñt ada
ptari.l.si vno, in prin.ff.loca.l.sed ⁊ si possessori.§.itẽ si iurauero.
ff.de iureiur.l.heredib⁹.§.fi.ff.ad trebel.l.cũ pater.§.cuz inter.ff.
de lega.ij.l.nec seruus.ff.de pecu.l.qbus dieb⁹.§.dñs.ff.de cõdi.⁊
demõ.⁊.l.stipulatio ista.§.hec quoqꝫ.ff.de verb.obli. In casu ve
ro nostro nulli sunt q magis sui dici possint dicti quõdã Bertrã
di, quã honorabiles viri Mattheus ⁊ Georgius lãbardoni, eius
fratres, ⁊ qui pximiores sunt abintestato. Censentur igitur ipsi
Mattheus ⁊ Georgius substituti ⁊ inuitati per dictam quõdaz
Joãnona:qbus ppterea tenent Fotin⁹ goffredi ⁊ Charleta gof
frede ei⁹ soror restituere bona ⁊ hereditatẽ dicte quõdã Joãno-
ne:de qua tñ potuerũt ex psona dicte quõdã Margarete detra-
here legitimã eiusdẽ Margarete:q̃ est triẽs, hoc est tertia pars
bonorũ eiusdẽ quõdã Joãnone, deducto ere alieno ⁊ funeris im-
pensa, per id qð no.glo.in aut.nouissima, sup verbo titu.ver. Itẽ
intelligo ⁊c.⁊ qð ibi doc.C.de inoffi.testa.iũcta.l. papinianus.§.
quarta aũt.ff.eo.ti. Sed remanet difficultas, an vltra ⁊ preter le-
gitimã possint dicti Fotinus ⁊ Charleta detrahere quartã tre-
bellianicã, q̃ est quarta pars residui:iuxta theoricã quam ponit
glo.in.c.raynaldus, sup verbo lz tpas, de testa.Bal.in.l.scim⁹, in
fi.prime col.C.de inoffi.testa.⁊ pleni⁹ in.l.si vero.§.quid ergo.ff.
de testa.mili.Jo.de imo.in.l.cohercedi.§.cũ filie, col.ij.ff.de vulg.
⁊ pupil.super quo dubio sunt opiniones. Bal.eñ in.l.si a milite.
4 §.pri.ff.de testa.mili.videtur sensisse † qð lz fili⁹ heres vniuersa-
lis institutus, ⁊ de restituẽdo hereditatẽ sub cõditione vel in diẽ
grauatus possit detrahere duas quartas.s.legitimã ⁊ trebellia-
nicã, iuxta theoricã glo.Bart.⁊ docto.in.d.l.papinianus.§.me-
minisse.ff.de inoff.testa.glo.Bar.⁊ doct.in.l.quamꝙ.C.ad le.fal.
pro qua sunt boni tex.in.c.raynutius, ⁊.c.raynaldus, de testa. se-
cus tamẽ est in parentibus, hoc est patre vel matre per eorũ libe-
ros heredibus institutis:qꝛ illi nõ detrahũt duas quartas, sz so-
lũ vnã. Et hãc opi.secutus est Alex.de imo.in.l.in rõne, la.j.§.qð
vulgo, col.xj.ver.põt dubitari an sicut descendentes pñt ⁊c.ff.ad
le.fal.quãuis in.d.l.cohercedi.§.cũ filie, col.iij.vel circa, ver.vtruz
autẽ id ꝙ dicit tex.ff.de vulg.⁊ pupil.noluerit questionẽ decidere
dicẽs ꝙ tunc pendebat causa. Istã opinionẽ, scz ꝙ nõ possint pa
rentes detrahere nisi vnã quartã, secutus est do.Jas.may.in aut.
si qua mulier, col.viij.ver.Scðo qꝛ filij grauati ⁊c.C.de sacrosan.
eccle.⁊ plenius in.d.aut.nouissima, col.xij.ver.confirmo qꝛ inter
ascendentes.C.de inoffi.testa.⁊ in.l.filium quẽ, col.vj.versi.limita
eã singulariter vt pcedat in filijs ⁊c.C.fami.ercis. Et pro hac opi
nione inducit multa ⁊ bona motiua. Alex.de imo.in.d.l.in rõne.
§.qð vulgo, ⁊ do.Jas.in duob⁹ locis nouissime allegatis, ⁊ And.
barb.in.d.c.raynutius, char.pe.col.ij.versic.cupio nunc ⁊c. Pro
hac opi.inducit Hiero.zan.xxv.fundamenta in quadam sua di-
sputatione exordiente, In sacro põtificis ⁊ cesaris consistorio ta
le thema propositum est ⁊c.in.iij.quesito, ⁊ rñdet fundamentis fa
ctis p parte ꝯria. Alia vero fuit ⁊ est opinio, ꝙ quemadmodum
filij instituti ⁊ de restituendo sub conditione vel in diem grauati
possunt detrahere duas quartas:ita ⁊ parentes si fuerint per li
beros heredes instituti, ⁊ de restituendo sub cõditione vel in diẽ
grauati. Et hanc opinionẽ videntur sequi Ange.⁊ Raph.in.d.
l.si a milite.§.si patri.ff.de testa.mili.Andr.barba.in dicto.c.ray
nutius, char.penultima, pro qua multa inducit:⁊ pro hac parte
inducit Hiero.zan.in dicta sua disputatione.xviij.fundamenta,
et tandẽ videtur finaliter in ea residere:⁊ respondit fundamen-
tis pro ꝯria opinione inductis. Et sic negari non põt quin iste
articulus sit difficilis ⁊ dubius propter conflictum opinionũ:sz
forsan dubitatio hmõi sopita est in prouincia vel per constitu-
tionem dñicalem, vel per ꝯsuetudinẽ:sup quo erit bonũ quod di
cti Mattheus ⁊ Georgius se informẽt:als si nõ apparet dubita
tio sopita, ⁊ ꝯtigeret litez moueri si occurreret opportunitas es-
set bonũ hac q̃stionẽ pacare p cõpositionẽ. Est tñ verũ qð vbi ex
psona pdicte Margarete possent dicti eius heredes detrahere
quartam trebellianicam ipsi tenerẽtur in eam imputare fructus
perceptos per ipsam Margaretam.l.in fideicommissariam, in
princi.⁊ qð ibi scribentes.ff.ad trebel.⁊ quod habetur in.l.in-
bemus, in fi.a contrario sensu.C.eo.titu. Ex pmissis infert respõ-
sio ad partẽ primi quesiti:scz qð nec p mortẽ dicte Franquete, nec
p decessum dicti Bertrandi Lambardoni factum est caducũ pre-
dictũ testamentum:nec expirarunt substitutiones suo ordine fa-
cte de dictis Margareta ⁊ suis:hoc est pximioribus dicti Ber-
trandi. Et hec dicta sint ⁊ intelligantur quo ad bona dicte quõ-
dam Joãnone. Sed quo ad hereditatẽ ⁊ bona dicti quõdã Ber-
trandi, de quib⁹ etiã querit in dicto primo dubio, dico ⁊ respon-
deo esse distinguendũ:qꝛ aut dicta Joannona q̃ dr infra paucas
horas ab humanis decessisse post mortẽ dicti Bertrandi eius ma
riti, habuit notitiam mortis eiusdem mariti, ⁊ eius hereditatem
sciuerit, ⁊ hereditatem adiuerit, qð facere potuit etiã solo verbo.
adiuit:aut nec hereditatẽ adiuit, nec mortem sciuit. Si mortem
l.gerit, ⁊ qð ibi doc.ff.de acqui.here.⁊.l.si auia.C.de iur.deliberã.
tunc qꝛ per aditionem hereditatis dicti Bertrãdi dñium ⁊ iura
eiusdem quondã Bertrãdi transiuerunt in dictã Joãnonã.l.cũ
heredes

heredes,in prin.ff.de acqui.pos.dico quod de hereditate & bonis dicti bertrādi sit respondendum & iudicandum prout superius dixi de alijs bonis dicte quondā Joānone:& ideo non repeto. Si vero ipsa Joāna mortem predictā nesciuerit,& propterea nec hereditatem dicti Bertrandi adiuerit,nec adire potuerit: & sic inscia dicte mortis ab humanis decesserit,tūc dico qḋ dicta Joanona nec hereditatem dicti Bertrādi,nec ius deliberandi ad dictā do. Margaretā trāsmiserit:& quidē nō hereditatē,q2 illa non addita regulariter nō trāsmittitur.l.qm̄ sororē.C.de iur.deli.l.j.§.in nouissimo.C.de cadu.tol.& ꝙ not.Bar.in.l.vētre,col.iij.ver. venio ad materiam quā glo.hic tractat,vbi etiā Jo.de imo.col.xj.ver.In ea.glo.ibi itē not.ff.de acqui.here.& alij in alijs locis. Non etiā ius deliberandi trāsmisit ipsa Joānona ad dictā Margaretā

5 ei⁹ matrē:† q2 ad hoc vt fiat trāsmissio iuris huiꝰ opus est ꝙ quatuor cōcurrāt:quorꝝ vnū est ꝙ ille,q dicitur ius deliberādi trāsmisisse ad suos heredes,sciuerit hereditatē sibi esse debitam:vt voluit tex.in.l.cū antiquiorib⁹,in verbo sciens,& in verbo cognitū.C.de iu.delibe.q2 alias,hoc est si nesciret,dici non posset deliberare an velit vel nolit adire:sicut nec ignorās dicitur pati, vt scribunt doc.in.l.quoties.ff.de seruitu.Et ita videt testamentū dicti quondā Bertrandi factum fuisse caducum.d.l.j.§.cū triplici,ver.vel iā mortuo &c.C.de cad.tol.Et sic videret ꝙ hereditas dicti quōdā Bertrādi fuisset abitestato delata dictis Matheo & Georgio tanꝗ̄ primiorib⁹,aut.defuncto.C.ad tertul.& in corpore vn̄ sumit.Si vero.d.Joānona sciuisset mortē dicti quōdā Bertrādi,& ipsi⁹ hereditatē esse sibi delatā:nec tn̄ illā adiuisset,nec eā repudiasset,esset maior difficultas,an illa & bōa eiusdē Bertrandi deberent venire in restitutionē fideicōmissi, vel deberent remanere dictis Fotino & Charlete heredib⁹ p̄fate Margarete,ad quam fuisset transmissum ius deliberandi: & que propter hanc trāsmissionē potuit adire hereditatē ipsius Bertrandi. Super quo salua correctione cuiuslibet dn̄i melius sentiētis, videtur dicēdum ꝙ isto casu dicti Mattheus & Georgius nihil

6 possent petere in bonis & hereditate dicti Bertrandi:pro eo † q2 per vniuersale fideicommissum non succedit fideicommissarius heredi grauato:sed testatori grauanti,dicta.l.coheredi.§.cum filie.Cum igitur nec hereditas dicti Bertrādi. nec bona eius fuerint dicte Joannone testatricis:sed prefate Margarete,que in vim iuris deliberandi sibi transmissi adire potuerit hereditatē antedictam,non possent dicti Mattheus & Georgius substituti aliquid de ea petere.Et ita mihi videtur, sub correctione &c.

¶Argumentum.

¶Juri petendi legitimam vel eius supplementum non prescribitur nisi triginta annis. A.F.

1 ☞Jus petendi legitime supplementū an tollatur lapsu quinquennij.
2 Jus agendi ad supplementum odio querele dicitur introductū, & ideo fauorabile est.
3 Jus petendi legitime supplementum an morte in quinquennio adueniente tollatur.
4 Liberis a parentibus secundum ipsorum liberorum numerum debetur triens aut semis &c.pro legitima,deducto ere alieno & funeris impensa.
5 Supplementum legitime petitur conditione ex lege, estꝗ actio personalis, & per consequens perpetua,& nu.2.

¶De prescript.xxx.anno. Consilium.cxl.

Ex themate mihi transmisse consultationis parte nobilis & generosi viri Jacobi de monteacuto,filij naturalis & legitimi ac heredis vniuersalis insolidum et vnici nobilis et generose quondam mulieris domine Ludouice de montedracone,eliciuntur multa dubia ad que respon

1 deo prout infra.† Et primo ad primum, quod licet Bartolus in.l. si quis filium,& per textum illius.l. in.fine.C.de inofficioso testamento,dixerit quod iuri petendi supplementum prescribitur per lapsum quinquennij, sicut et iuri intentandi querelam contra testamentum inofficiosum, motus rationibus per eum in.d.l.recitatis:& quas etiā posuit in cōsi.suo.xiij. exordiēte, An ius agendi ad supplementum &c. cuius opi.secutus est Roma. in.l.certi condictio,in princi.in col.vj.ff.si certū peta.doc. tamen communiter reprobāt opi. Bar.volentes qḋ imo nō p̄scribat iuri huiꝰ p lapsuꝫ quinquēnij.Et primo dictā opi.Bar.reprobat Bal.in.d.l.si quis filiū,dicens qḋ tex.venit exceptiue ad trāsmissionē querele,nō ad trāsmissionē supplemēti:& qḋ vltim⁹ ver. ponit exceptionē ab eo ꝙ dicit de querela in ver.iubem⁹: & ꝙ ita intelligit tex.Ꝺ dofre.Scḋo repellit Bal.rōnē Bar.in qua dicebat, ꝙ ius agendi ad supplementum surrogatur loco querele: & dicit Bald. ꝙ hoc est falsum: quia ius huiꝰ introductū est odio querele,& ad eā submouendā.l.omnimodo.C.de inoffi.testa.merito ergo non sapit naturā eādē sed cōtrariam : nec tollitur eadem

2 tēporis prescriptione:† q2 ius agendi ad supplementum est fauorabile:sed querela est odiosa.Preterea dicit Bal. ꝙ suppletio fit ipso iure per.l.& sic actio ad supplementū presupponit ius iam in esse productū & quesitū,& venit ad executionem iuris quesiti.l.scimus,in prin.C. de inoffi.testa. Secūdo q2 supplementū secundū glo.in.d.l.oīmodo, petitur condictione ex lege: que est actio personalis:& propterea est perpetua vt alie personales.l.ij.C.de consti.pecu.& l.oēs,cū suis simi.C.de prescrip.xxx.vel.xl.an. Et hanc opi.Bal.sequitur Sal.in.d.l.si quis filiū,col.penul.& vlti.vbi addit gnꝗ fundamenta.Illā etiam sequitur ibi Ange.& cōiter oēs moder.& Bald.in aut.presbyteros.C.de epis.& cle. vbi etiā rn̄det ad tex.d.l.si quis filiū,in fi.dicēs quod ille tex nō loqtur in supplemēto legitime sed in q̄rela:pōderādo qḋ tex..d.l.si quis filiū,in fi. dicit,scꝫ post aditā hereditatē:quia suppletio legitime nō desiderat admixtionē hereditatis ab herede vniuersali fiēdam,cū filius habeat ius accrescēdi:ergo pōt preuenire heredē vniuersalem in adeūdo vt ei possit accrescere: s̄m Cy.in aut. nouissima.C.de inoffi.testa.Istā eādē opinionē contra Bart.tenet Bal.in repetitione.l.pater filiū,col.ix.ꝟ.Visis oppositionib⁹.ff.de inoffi.testa. etiā illam tenent in diuersis locis multi docto.plenius relati per do.Jas.in.d.l. si qs filiū,col.iij.multos etiā docto.hanc opinionē sequētes scribēdo & consulēdo etiā cōmemorat Fab.de ger.in.d. aut.nouissima,char.vj.colū.ij.ꝟ.Ad scḋm mēbrum infra quantū tēpus: possit peti legitima.Et q2 ista est cōis opinio, nō est ab ea in iudicando vel consulendo recedendū.l.j.ver.crebrior apud veteres opi.&c.ff.de off.q̄sto.c.de inducijs.iij.q.ij.& c.nouimus, & ꝙ ibi Anto.de hut.de verbo.sig.& qḋ not.Hostien.Jo.an.in nouel. & docto.cōmuniter in.c.j.de cōsti.Fateor tamē ꝙ Ange.ad tex.d. l.si quis filium,ponit nouū intellectū,de quo gloriatur dicens,qḋ loquitur in herede cui cōpetebat ius petendi supplemētū,& ꝙ verū est ꝙ respectu heredis nō durat nisi quinquēnio. Sed si fili⁹ viuat, cōpetit sibi perpetuo.Et ratio diuersitatis secūdum eū est, quia filius tacuit per quinquēniū,& mortu⁹ est, intelligitur tacite renūtiasse:secus autem si viuat.Sed hūc nouū intellectum reprehendit do.Jas.in.d.l.si quis filiū,col.iij.quia si verū est ꝙ ius petēdi supplementum duret.xxx.an.quomodo intelligitur filius tacite renūtiasse per lapsum quinquēnij & eius mortē profecto non videt.Et licet existimē ꝙ q scripserūt vel consuluerūt post Ang. viderint dictū nouū Ange.intellectum:nō tamē video ꝙ ipsi vel

3 cōmemorent aut sequantur eūdem intellectū.† Supposito igitur, ꝙ ius petēdi supplementū legitime duret perpetuo,& sic.xxx.an. vt cōmuniter volūt do.dico & respōdeo ꝙ,si nondū preterierint. xxx.anni.a morte nobilis & generosi quondam viri Stephani de mōtedracone aui materni dicti nobilis Jacobi, ipse ex persona dicte domine Ludouice ei⁹ quondā matris ac filie naturalis & legitime predicti Stephani potest petere supplemētū legitime sibi cōpeten̄.in bonis dicti nobilis Stephani:quia nōdum preterijt tempus requisitum ad prescriptionem.Et idē dico si iam preterierint.xxx.anni: dum tamen anteꝗ̄ illi preterirent fuerit heres eiusdem Stephani citatus pretextu & ad causam huiꝰ supplementi:quia sic fuisset prescriptio interrupta.l.sicut in rem. §. nec sufficiat:& qḋ ibi glo.super verbo deposita,& super verbo per executorem,&.l.cū notissimi.C.de prescrip.xxx. vel.xl.an. Et per hec patet responsio ad primū quesitū:& ꝙ opus non existat recurrere ad beneficium minoris etatis dicti nobilis Jacobi:quia etiam si non fuisset minor.xxv.an.non tamē adhuc sibi noceret predicta prescriptio:preterea cum viuente nobili & generoso viro Petro de monte acuto eius patre, & in cuius potestate existebat, agere non potuerit:per id qḋ habetur in.l.j.& quod ibi glo.super verbo

4 prescriptionē.C.de bo.mater.&.l.j.§.fi.C.de anna.except.¶† Ad scḋm quesitum dico & respōdeo quod, cum eidē quondam nobili Stephano suo superfuerint dicta domina Ludouica & nobilis Jacobus & Gabriela ei⁹ filius & filie naturales & legitimi: horum triū legitima fuit triēs,seu tertia pars bonorū dicti quondā nobilis Stephani:eorū scꝫ que superfuerunt deducto ere alieno & funeris impensa,aut.de triē.& semis.§.j.colla.iij.& transsumptiue in.d.aut.nouissima,iūcta.l.papinianus.§.quarta autem.ff.de inoffi.testa.& sic legitima dicte do.Ludouice fuit tertia pars trientis,& nona pars predictorum bonorum. Et sic supposito, prout ponitur in predicto themate,ꝙ bona dicti quondam nobilis Stephani valerent tempore mortis eiusdē quateruiginti seu octuaginta mille floren̄.monete vel tunc vel nūc currētis,legitima predicte do.Ludouice ascenderet ad summā nouē mille trecētorum &.xx. floren̄. vel circa, saluo errore calculi:de qua summa deberent deduci seu detrahi duo mille floreni pro dote eiusdem do.

Ludonice cõstituti,⁊ floreni quingenti pro vestibus. Residuum
vero qđ ascendit ad valorem sex milliũ octingentorũ ⁊.xxxiij.
florenorum vel circa,peti posset pro suppleméto. Et hec sit rñsio
ad scđm quesitũ quo ad supplementum qđ petere pőt dictus no-
bilis Jacobus in bonis dicti quondam nobilis Stephani. Quo
vero ad supplementuȝ ꝙ sibi deberi pretendit idem nobilis Ja-
cobus in bonis nobilis quondã ⁊ generose mulieris dñe Clau-
dete de montargies ipsius Jacobi auie materne:dico ⁊ respon-
deo ꝙ cum eidem Claudete superfuerint tãtũ nobilis Jacobus
de montedracone ⁊ dicta do. Ludonica,horum duoruȝ legitima
fuit triens bonorum eiusdem nobilis Claudete, eorum scilicet
que supfuerunt deducto ere alieno ⁊ funeris impensa.d.aut. de
triẽ.⁊ semis.§.j,colla.iij.⁊ sic legitima.d.do. Ludo.fuit sexta pars
bonoꝝ,quã petere pőt vel illiꝰ supplemẽtũ p̃dictoꝝ ex ꝑsona ⁊ vt
heres eiusdẽ Ludonice. Sȝ qꝛ nõ est mihi aliqđ scriptũ de valore
predictorum bonorum:nec an aliquid ⁊ quantuȝ fuerit de legiti-
ma huiusmodi receptum vel per dictam do. Ludonicam vel aliũ
5 non possum rñdere aut scribere quantum debeatur. ¶ †Ad ter-
tium ⁊ quartum quesita dico ⁊ respõdeo qđ,qꝛ scđm cõmunẽ opi
nionem supplementum legitime petitur cõdictione ex lege:⁊ sic
actione ꝑsonali,porrigendus ⁊ offerendus est libellus parte di-
cti nobilis Jacobi de mõteacuto ꝯtra heredẽ dicti quondam no
bilis Stephani,⁊ sic contra dictum nobilẽ Jacobũ de mõtedra-
cone,aut.vt cuȝ de appel.cog.§.ceterũ,colla.viij.vbi exp̃sse dicit
supplementum esse petendũ ab heredibus:qꝛ ius agendi ad sup-
plementum seu actio est vt iam dixi cõdictio ex.d.l.oĩmodo, q̃ est
ꝑsonalis actio.§.sic itaq;,insti.de actio.⁊ sic debet cõpetere cõtra
heredẽ,ꝙ etiã voluit Alex.de imo.in.l.in quartam,col.fi.ff.ad le.
fal.⁊ Ange.in.d.l.papinianus,§.in condictioni.ff.de inoffi.testa.
Et quãuis Bar.in.d.l.in quartã,circa fi,videat aliter dicere, sȝ
qđ supplemẽtum possit peti nõ solũ ab herede,sed etiã a legata-
rijs:⁊ qđ in supplemento hmõi debeant contribuere etiã legata-
rij:quem aliqui sunt ibi secuti:aliqui aũt tam ibi quã alibi aliter
dixerint:hoc tñ nõ est pro nunc de necessitate examinandũ qꝛ nec
Bar.nec alij loquuntur in hoc casu. Illi eñ loquunt in herede ⁊
legatarijs:nos aũt in herede ⁊ vniuersalibus fideicommissarijs.
Voluissem ⁊ vellem videre testamentũ dicti quõdã nobilis Ste-
phani,⁊ videre verba substitutionis: ⁊ an illa fuerit purificata,
hoc est an ante factam restitutionem dicti vniuersalis fideicõmis
si ꝑ dictũ nobilẽ Jacobũ de montedracone euenerit cõditio sub-
stitutionis:qꝛ si illa euenerit,potuit fieri restitutio autoritate se-
natuscõsulti trebelliani:⁊ ꝑ restitutionẽ hmõi trãsierunt actio-
nes actiue ⁊ passiue in dictos substitutos.l.j.§.de illo.ff.ad trebel
lia.⁊ sic isto casu posset agi ꝯ substitutos tanq̃ ꝯtra eos in quos
actiones actiue ⁊ passiue transierũt ꝓ dodrãte. Pro quadrante
aũt esset agendũ ꝯ heredẽ,si quartã trebellianicaȝ retinuerit. Si
vero cõditio p̃dicta non euenisset,⁊ ꝓpterea non fuisset substitu-
tio ꝯditionalis purificata:vt qꝛ forte illi fideicõmissarij fuerunt
substituti post mortẽ dicti nobilis Jacobi heredis.tunc dicerem
ꝙ lȝ ipse heres potuerit p̃uenire tẽpus cõditionis,⁊ interim do-
nare id ꝙ post euentũ ꝯditionis esset restituendũ dictis substitu
tis si tunc viuãt:nõ tñ potuit facere restitutionẽ autoritate dicti
senatusconsulti;nec autoritate illius trãsferre actiones seu iura.
Pro q̃bus allegasse sufficiat.l.post mortem.C.de fideicõ.l. heres
meus,in prin.ff.de cõd.⁊ demõ.l.si cũ dies.ff.qñ di.le.ced.l.sed ⁊ si
aũ.ff.ad treb.ꝙ etiã voluerũt Jac.de ra.⁊ Pe.quos refert ⁊ seq-
tur Cy.in.d.l.post mortem. Et idem voluerũt ibi Bart.Albe.de
ros.Ange.Pau.de ca.⁊ do.Jas.may.⁊ Jo.de imo.in.d.l.sed ⁊ si
ante,quã legit cũ.l.sed ⁊ si alio.§.si qs sub ꝯditione. Heres eñ sic
grauatus ante diei vel ꝯditionis euentũ nõ restituit ex volũtate
testatoris vel prout testator voluit:vt no. Cyn.Bar.Albe.⁊ dñs
Jas.may.in.d.l.post mortem,⁊ Jo.de imo.in.d.l.sed ⁊ si aũ. An-
ge.vero in.d.l.post mortẽ,dicit eũ nõ restituere ꝓut optauit testa
tor,⁊ Pau.de ca. ꝙ nõ instituit ꝓut disposuit: ⁊ sic oẽs videntur
vnũ dicere,sȝ ꝙ sic restituẽs nõ restituit iuxta volũtatẽ testato-
ris:⁊ ita nõ se liberat ab actionibus,qbꝰ tenebat,quo minꝰ pos-
sit efficaciter cõueniri ꝓ supplemento legitime:si tñ bona q̃ reti-
nuit,vel alia q̃ hȝ ad hoc sufficiat. Verũ ꝓ pleniore rñsione fiẽda
ad hec q̃sita vellẽ videre p̃dictã substitutionẽ, ⁊ habere duplum
facte restitutionis per dictum nobilem Jacobum institutum.

¶ Argumentum.

¶ Inter multa capita est ⁊ hoc:ꝙ in Saluiano interdicto mul-
to pauciora ꝓbare oportet,quã in actiõe hypothecaria. A.F.

1 ☞ Filio decedenti superstite patre,fratribꝰ, ⁊ sororibus pater,
fratres ⁊ sorores debent equis portionibus succedere.
2 Filiusfamilias non potest etiam cum patris consensu ⁊ autori-
tate testari:potest tamen donare donatione causa mortis.
3 Paterni officij est filias de suijpsius patris bonis dotare.
4 Descendentes sunt parentibus in successionibus preferendi, et
filij filiorum possunt cum ascendentibus succedere.
5 Interdictum vtile saluianum quo casu ⁊ quare potius intenta-
ri prestet,quam actionem hypothecariam.
6 In iudicio possessorio condemnatus non potest appellare.
7 Statutum aliquod non trahitur ad preterita,sȝ futura,⁊ nu.4.
8 Renuntiatio bonorũ adhuc viuentis est nulla, nisi ille viuens
consentiat,⁊ in hoc consensu vsq; ad mortem perseueret.
9 Donatio patri facta per filiam cum iuramento an ⁊ quo casu ve
niat rescindenda.

¶ De preca.⁊ saluia.interdict. Consi.cxlj.

Ex themate mihi trans-
misso parte honestarũ mulierũ Carlone, Joãne,
⁊ Catharine de vota ac liberoꝝ ⁊ heredũ honeste
quõdã mulieris Marth õe de vota,eliciunt mul
ta ⁊ diuersa q̃sita:ad que rñdeo breuiter ⁊ succin-
1 cte prout infra. †Et primo ad primũ rñdeo ꝙ,cũ Joãnes de vo-
ta ab humanis sine liberis decesserit, superstitibus honorabili
quõdã viro magistro Bertrando de vota eiꝰ patre naturali ⁊ le-
gitimo,ac duobꝰ fratribꝰ,⁊ quatuor sororibꝰ vtrinq; cõiunctis:
isti oẽs,hoc est pr̃,fratres,⁊ sorores eidẽ successerũt equis portio-
nibus,aut.defuncto.C.ad tertul.⁊ in corpore vnde sumit. ¶ Ve-
nio ad scđm quesitũ in quo p̃supponitur ꝙ Trophinꝰ de vota al
ter,ex filijs dicti quõdã magistri Bertrãdi de vota,fecerit testa-
mẽtũ de ꝯsensu dicti eius patris:⁊ ꝙ ipe in eo hr̃dem vniuersalẽ
instituerit Guimonã suijpsiꝰ Trophini filiã:⁊ ꝙ ipe eidem Gui
mone substituit dictũ magr̃m Bertrandũ. Sȝ in copia instrumẽ
ti donatiõis facte ꝑ dictũ quõdã Trophinũ,anno incarnatiõis
dñi. M.cccclxxxviij.⁊ die.xxvj.mẽsis augusti,repio ꝙ idẽ Tro-
phinꝰ de exp̃sso ꝯsensu,licẽtia,⁊ autoritate dicti magr̃i Bertrã-
di eius pr̃is post certas particulares donationes cã mortis per
eũ facta donauit donatiõe causa mortis oĩa alia eius bona dicte
Guimone eiꝰ filie,interueniente solẽni stipulatiõe facta ꝑ dictuȝ
magr̃m Bertrãdũ auũ pr̃nũ ⁊ notariũ publicum, ac noie ⁊ vice
eiusdẽ Guimone. Et si ꝯtingeret eandẽ Guimonã ab humanis
in pupillari etate vel als q̃ncũq; decedere sine ꝓle legitima ex se
⁊ suo legitio mr̃imonio procreata,donauit dicta eiꝰ bona Fulq̃-
to fratri suo p̃senti ⁊ stipulãti ꝓ se ⁊c.que oĩa libenter refero,⁊ ne
2 vnũ capiat ꝓ alio:† qꝛ lȝ filiusfamilias nõ possit testari etiaȝ de
cõsensu vel cũ patris autoritate.l.seruũ.C.q testa.fa.pos.⁊.l.in po
testate,cũ suis simi.ff.de testa. pőt tñ de cõsensu pr̃is donare do-
natione cã mortis.l.tam is.§.filiusfamilias.ff.de dona.cau.mor.
Potuit igit dictus quõdã Trophinꝰ de ⁊ cũ consensu magistri
Bertrandi eiꝰ pr̃is donare donatiõe cã mortis prefate Guimo-
ne eiꝰ filie,interueniẽte p̃dicta stipulatione ꝑ eadem Guimona,⁊
post mortẽ illiꝰ dicto Fulq̃to eiꝰ fratri p̃senti ⁊ stipulanti. Fateor
eñ ꝙ nisi interuenisset stipulatio vel acceptatio ꝑ ⁊ noie dictorũ
Guimone,⁊ Fulqueti,illa donatio nõ valuisset: per id qđ scribit
Cy.in.l.j.col.fi.ver.ex p̃dictis patet.C.de mor.cau.dona. ⁊ Pau.
de ca,in.d.l.seruũ,⁊ alij quos nõ refero in alijs locis. Puto igit
donationẽ predictã valuisse:⁊ qđ ꝓpterea mortua dicta Guimo
na bona predicta peruenire debuerint ad dictũ Fulquetum in di
cta donatione substitutum ratione stipulationis per eũ interpo
site;iuxta id ꝙ habetur in.l.si cui mortis cau.⁊ ꝙ ibi Bart.Joã.
de imo.⁊ Ro.ff.de dona.cau.mor.⁊.l.vt hr̃ditas.ff.de le.ij.⁊ ꝙ po
nunt scribẽtes in.l.j.C.de dona.cau.mor. Forte tamẽ mater dicte
quõdã Guimone deberet habere legitimã in dictis bonis:super
quo non insisto:quia non scribo pro illa : sed nec pro Fulqueto.
3 ¶ †Ad tertium quesitum dico ⁊ respondeo quod, cum paternũ
officium sit dotare filias.l.fina.C.de do.promis.⁊.l.qui liberos.ff.
de ri.nupt.dictus quondam magister Bertrandus de vota, qui
pro dote dicte Carlote constituisse ⁊ assignasse legitur florenos
trecentos: hoc fecisse censetur de bonis suijpsius magistri Ber-
trandi,dicta.l.fina.C.de do.promis. Quo vero ad Joannam et
Catharinam: pro quarum ⁊ cuiuslibet earundem dote consti-
tuisse legitur de bonis suijpsius magistri Bertrandi et mater-
nis florenos trecentos : et pro dote Marthone florenos ducen-
tos:dico et respondeo quod postquam non apparet fuisse dictuȝ
⁊ expressum quantuȝ de bonis suis pro dictis dotibus cõstitue-
rit,et quantum de bonis maternis predictarum filiarum, quod
dicte constitutiones censentur facteꝰ primo de bonis dicti ma-
gistri Bertrandi:quatenus bona eiusdem erãt soluẽdo. Et ideo
si bona sua sufficiebant ad solutionem predictarum dotium,ipse
censetur eisdem constituisse de bonis proprijs : quatenus vero
non fuissent soluendo censeretur constituisse de bonis maternis,
dicta.l.fina.vbi de hoc est casus:⁊ de quo scribunt docto.in mul-
tis locis

tis locis:ꝛ signanter Bal.nouel.in suo trac.iur.do.in.iiij. parte.
4 in multis locis.¶ †Ad quartū dico ꝛ respōdeo, qđ de iure communi deberēt prefate Carlona, Joāna, ꝛ Catbarina, ꝛ earū quelibet ꝑ quinta parte succedere dicte Lucete earum quondā matri cum dicto Fulqueto fratre:ꝛ liberi Martbone ꝑ alia quinta parte, aut.de here.abintest.§.j. colla.ix.ꝛ trāsumptiue in auth.in successione.C.de suis ꝛ legi.Et si statutum, de quo in dicto casu, fuerit vt supponitur factum vel conditum post mortem dicte quondam Lucete:dico quod nō obstante illo debent prefati Carlona, Joanna, Catbarina, ꝛ liberi dicte quondam Martbone succedere prout dixi:pro eo quia statutum predictum non trabitur ad bereditates delatas priusquam conderetur, ꝛ sic ad preterita:sed ad futura.c.ij.ꝛ.c.fina.ꝛ quod ibi glo.ꝛ docto.de cōsti.Si vero statutum buiusmodi esset conditum priusquam dicta quondam Luceta ab bumanis decessisset:tunc non viderentur Carlona, Joanna, Catbarina, ꝛ liberi prefati posse petere in bonis maternis nisi legitimam.Cui dicto non obstat etiā si dicatur qđ non fuerint dotate de bonis maternis: ꝛ qđ propterea statutū non babeat in eis locum:quoniam respondeo quod statutum loquitur non solum in filiabus ꝛ neptibus dotatis:sed ꝛ in non dotatis.Sed post mortē patris, matris, aui, ꝛ auie, dotari possint per masculos, filios scilicet, vel nepotes descendētes ex filijs masculis, quib⁹ defertur vniuersalis successio, ꝛ non reseruatur filiabus aut neptibus nisi legitima.Et cum in casu presupponatur quod dicte quondam Lucete superfuerant septem liberi primi gradus:tres scꝫ filij masculi.ꝛ quatuor filie:bonorum omnium legitima est semis, seu dimidia pars bonorum dicte quondā Lucete:eorum scilicet que superfuerūt deducto ere alieno ꝛ funeris impensa.aut.de trie.ꝛ semis.§.j.colla.iij.ꝛ trāsumptiue in aut.nouissima.C.de inof.test. iuncta.l. papinianus.§. quarta autem.ff. eo.ti.ꝛ sic legitima cuiuslibet ex dictis filiab⁹ est decima quarta pars predictoꝝ bonoꝝ.¶ †Ad quintum dico ꝛ respondeo quod si dictus Fulquetus, cui delata est vniuersalis successio dicti quondam magistri Bertrandi, se paterne bereditati cū beneficio inuentarij immiscuerit, ꝛ inuentarium solenniter fecerit iuxta dispositionem.l.fin.C.de iu.deli.aut consuetudinis prescripte, ipse non tenetur nisi quatenus facultates paterne suppetunt.d.l.fin. Sꝫ poterit dari recursus contra emptores ꝛ possessores bonorum, que fuerant dicti quondam magistri Bertrandi tempore constitutionum predictarum dotium:ꝛ que ipse post constitutiones buiusmodi alienauit:ꝛ poterit agi contra eos actione bypotbecaria in vim expresse obligationis ꝛ bypotbece:poterit etiam agi vtili saluiano interdicto:ꝛ erit cautius quod agatur isto interdicto, quā actione bypotbecaria, per id qđ scribit Barbo. vero. in suis caute.cautela.lxxxj.exordiente, Quando quis vult vēdicare vel reuocare rem sui debitoris, ꝛ Ange.are.in.§.item seruiana, circa medium, ver.aduertas tamen qđ cautus aduocat⁹ nūquā ꝛc.insti.de actio.† Ex quorum dictis colligitur, qđ propter
5 duo sit vtilius intentare in boc casu vtile saluianū interdictum quā actionē bypotbecariam.Primum quia in actione bypotbecaria opus est probare obligationem seu bypotecam bonoꝝ:ꝙ res q̄ petitur erat tēpore facte bypotbece vel postea fuerit in bonis debitoris:in dicto vero interdicto non est opus quod creditor probet rem fuisse in bonis debitoris tempore facte bypotbece vel postea: sed sufficit probare quod ipse tunc possideret, vel postea possederit.Et boc est longe facilius quam probare quod fuerit in bonis.Secundum est pro eo quia licet per actionē bypotbecariam aduocetur sola possessio:tamen cū agitur ista actione censetur intentari petitoriū.per dictum vero interdictū censetur intētari possessorium iudiciū.† Et binc surgit quod reus
6 in eo condemnatus non potest appellare, secundum dispositionem iuris ciuilis.l. vnica.C. si de momē.poss.fue. appel.ꝛ boc est vtile creditori.Quo vero ad id ꝙ in boc quesito dicitur parte dicti Fulqueti, quod ipse non teneatur soluere dotes predictas ex integro:etiam pro eo qꝛ si dictus quondā magister Bertrandus dictas filias nō donasset etiā de bonis maternis, ipse nō tantas dotes constituisset, sed minores; vt qꝛ forte vbi constituit trecentos nō cōstituisset nisi ducentos, Dico ꝛ respondeo qđ istud non valet, nisi quatenus superius dixi debeat etiā dicere ꝛ exprimere idem magister Bertrandus se constituere ꝛ assignare tantum, pone ducētos, de bonis proprijs:ꝛ tantum, pone centū, de bonis maternis:qđ cū non fecerit, censetur de suis proprijs bonis dotes predictas constituisse:quatenus tamen bona propria erant soluēdo.¶ †Ad sextum dico ꝛ respondeo quod, si esset verum quod
7 statutum superius mentionatum fuerit factum seu conditū post mortem dicte Lucete, dicta Martbona que pro dote florenorū trecentorum quittauit bona paterna, materna, ꝛ fraterna videretur fuisse multum lesa:supposito valore bonorum maternorū, de quo in dicto casu:ꝛ qui ponitur fuisse trium millium et quingentorum florenorum:ꝛ sic pars cuiuslibet ex dictis septem liberis ascendisset ad florenos quingentos:ꝛ postea mortuus est Joannes cui Martbona si tunc viuebat potuit succedere pro virili portiōe vna cū patre, fratribus, ꝛ sororibus, aut. defuncto. C.ad tertu.Et sic fortasse posset adbiberi remedium.Sed vereor ne statutum buiusmodi conditum extiterit ante mortē dicte Lucete:quia audio quod illud factū extiterit anno dñi.M.cccclxxi. vel circa:ꝛ sic iam preterijssent.xxxvj.anni,ꝛ a morte dicte Lucete non preterierunt nisi.xxxij.anni, vel circa.Et si ita est, dicte filie non poterunt petere in bonis maternis nisi legitimam:ꝛ sic dimidia partem eius quod alias cessante statuto erant babitur e abintestato:ꝛ sic valorem ducentorum ꝛ quinquaginta floreñ. Et ita non reperiretur, facta calculatione tam iurium paternorum ꝛ fraternorum, quam maternorū, fuisse tantum lesa, quantum lesa extitisset cessante dicto statuto:licet videretur lesa ꝑ eo quia legitima debita in bonis maternis ascendebat ad florenos ducentos quinquaginta, ꝛ sic ad florenos quinquaginta vltra dotē. Erat preterea portio debita in legitima Joannis, si iā erat defunctus; que forte posset ascēdere ad florenos quadraginta, vel circa, secūdum numerum sororum ꝛ fratrum superstitum tempore mortis ipsius Joannis:ꝛ ita non ascenderet lesio ad dimidiam partem. Propter quod non video apertum remedium attēto iuramēto nisi pretenderetur quod dolose fuisset inducta ad quittādum pro illa summa, forte sibi exposito ꝛ dato intelligi ꝙ illa dos florenorum ducentorum tantum valebat quantum iura quittata ꝛ remissa.Tunc enim non esset dubium quin ꝛ ipsa si viueret, ꝛ post mortem dicti eius liberi possent agere ad rescissionem dicte renūtiationis.Per id quod voluit Frider.de se.consi.xxix.exordiente, Queritur an domina Margareta ꝛc.quod commemorat ꝛ sequitur Alexan.de imo.in.l.stipulatio boc modo concepta, colū. vj. ver.alias dubitationes.ff.de verbo.obliga.ꝛ do. Jaso.in.ev.in l.de iis.§.j.ff.de trāsactioñ.ad premissa facit quod notat Bal.in l.ij.colū.ij.in prin.C.de rescin.vendi.ꝛ Joan.de imo.in sua solenni repetitione.c.cum contingat, ver.ꝛ si dicas quādo dicetur dolus excludere consensum ꝛc.de iureiuran. Verum quia post scripta precedentia fui informatus ꝙ dictus Joannes non decesserat ab bumanis ante dictam renuntiationē sed postea eb bumanis decessit:non puto quod ex capite lesionis sit multū insistendū super rescissione seu cassatione eiusdem renuntiationis seu quittantie.† Putarem tamen quod dicta renuntiatio seu quittātia,
8 quatenus concernebat bona fratris adbuc viuentis ꝛ tunc absentis, non valuerit:per id quod babetur in.l.fi.C.de pact.ꝛ quod not.Alex.de imo.in.l.stipulatio boc modo concepta, col.vj.ff. de verbo.obliga.ꝛ quod not.canoniste in.c.q̄uis pactum.de pac.in vj.vbi poterit videri do.geor.de masc. col.xv.ver. decimo limita banc decretalem, ꝛ fulgo.consi.lxxiij.Et sic non obstante dicta renuntiatione viderētur liberi dicte Martbone posse petere quotam seu portionem bereditatis dicti Joan.ꝛ per mortem illius post dictam renūtiationē eidē Joanne vel suis liberis delatam. ¶ Ad septimum dico ꝛ respondeo quod decisio buiusmodi quesiti dependet ex predictis: quia si supponeremus quod statutum de quo supra factum extitisset post mortem dicte quondam Lucete, pars ꝛ portio bonis Carlone in boc quesito mentionate ascendisset ad florenos quingētos:ipsa etiam babere debebat virilem portionem in bonis dicti quondam Joannis, qui ante donationē per eam factam ab bumanis decesserat, aut. defuncto.C. ad tertul.ꝛ in corpore vnde sumitur:insuper etiam erat babitura legitimam in bonis paternis:que erat dimidia pars ei⁹ quod alias cessante statuto de quo supra erat babitura in bonis paternis. Quibus omnibus cumulatis videretur ipsa Carlona fuisse enormiter lesa:ꝛ propterea nō debere carere iuris auxilio, attentis fragilitate sexus muliebris, etate in qua tunc existebat; qꝛ scꝫ circa decimum quartū annū sue etatis; ꝛ paterna presentia, cui fiebat donatio:que ꝛ si non omnino tollat libertatem; videtur tñ illam minuere.Nō enim tales filie buiuscemodi etatis, ꝛ cum nubūt, solēt talia cogitare vel aduertere, qđ prosit, vel quid noceat, aut etiā patribus eas in matrimonijs collocantib⁹ ꝛ eas dotātibus resistere, quo minus faciant quicquid volunt. Quo fit vt videatur esse subueniendum talibus, ꝛ taliter agentib⁹, ꝛ suū patrimoniū dilapidantibus:ꝛ signāter cum patribus donāt, ꝛ maxime qñ non precessit sufficiens certioratio, per quam appareat cō tales certificate sint de valore bonorū suorum, ꝛ qđ ille valor est tātus, ascēdens scilicet ad banc summā, ꝛ qđ nibilominus contente de dote donant ꝛc.per id qđ not. Ant.de bu.ꝛ Pano.in.d.c.cum contingat.de iureiur. Pe.de anc.ꝛ Moder.magis communiter in.c.q̄uis pactū, de pac.in.vj.Pe.de anc.in repetitione.c.canonum statuta, ver.quid dices de iuramento ꝛc. de consti, Ant de but.consilio.xlv.exordiente, Honorabilis filia quondam ꝛc. Laudarē tñ ꝙ ipsa Carlona primitus ꝛ ante omnia obtineat secum dispensari de iuramento per eā prestito.Et re vera vt iam tetigi paterna reuerētia debet in boc multū attendi, cum patri presen-

si facta fuerit donatio: qđ voluit Roma.in.d.l. si cum dotem.§.
eodem autem tempore sufficere ad rescissionem dicte donatiōis
tanquam meticulose, ⁊ dicit Alexander de imo.in dicto.§.eo au-
tem tempore, col.vj.ver.dicebat tamen Romanus quod hoc sen
tit glos. in.l.j.§.que onerande.ff.qua.re.ac.non da.que quante sit
autoritatis nemo est qui nesciat, pro quo allegasse sufficiat id ꝙ
plene scribit Andr.barb.consi.ix.col.ix.in.ij.parte, ⁊ do. Feli.in
9 c.j.col.penulti.de consti.† Et quanuis opinio communis videa-
tur esse in contrarium, scilicet quod paterna presentia aut reue-
rentia non sufficiat ad rescissionem: illa tamen videtur esse limi-
tanda, vt non procedat quando etiam interuenit enormis lesio:
quia tunc eo casu debet rescindi, pro quo sufficiat allegasse id qđ
eleganter consuluit Pet.de ancha.consi.xxxviij.exordiente, pro
clariore decisione questionis, ⁊ consi.cccxlj.exordiēte pro clariore
intelligentia dicendorum iuxta ver.restat vltimo de quodam du
bio ⁊c. Paulus de cast.consi.clxxvij.exordiente, contra superius
consulta ⁊c. Bene.capra.consil.xxix. exordiente, fuit quidam do-
minicus ⁊c.in.ij.quesito, ⁊ And.barba.consil.xxxviij. exordiente,
⁊ quidem viso puncto ⁊c.col.fin.versic.preterea etiam consideret
do.iudicans quod illa ratificatio ⁊c.in.iiij.parte: qui omnes pro-
fecto eleganter loquuntur, ⁊ qui si non desipio videntur decide-
re casum nostrum: saltem quo ad hoc vt debeat cum dicta Car-
lona tanquam enormiter lesa de iuramento dispensari: ⁊ deinde
donatio patri facta rescindi. Sed si supponeremus statutum de
quo supra fuisse factum ante mortem dicte Lucete: tunc quia ei-
dem Carlone non competijsset in bonis maternis nisi legitima,
que erat dimidia pars eius quod abintestato erat habitura: ⁊ sic
decimaquarta pars predictoꝝ bonorū, dicta Carlona fuisset lō-
ge minus lesa: qꝛ supposito valore de quo supra, hec pars nō ascē
debat nisi ad valorem florenorum ducentorū quinquaginta: por-
tio vero, que eidem competit in bonis Joannis fratris, non exce
debat quinquaginta: ⁊ sic erant trecenti: bona vero patris tem-
pore mortis erant vt audio pauci ⁊ vilis valoris. Non igitur vi-
deo quod ipsa Carlona dotata in trecentis florenis fuerit enor
miter lesa, si hac dote reseruata, ⁊ contemplatione illius predicta
eius iura competentia ⁊ competitura donauerit patri.

¶ Argumentum.

¶ Neptis dotem, quam mater ei cum posset dedit, non tenetur
imputare in legitimam bonorum aui. V.F.

1 ☞ Filie aut neptes cuiusdam dotis successores, non tamen tan-
quam heredes, sed in vim consuetudinis, imputare debent dotē
illam in legitimam.
2 Dos ab extraneo data, nisi sibi paciscatur, censetur donata.
3 Nepotes iure hereditario succedentes matri in dote an teneatur
illam imputare in quartam eis debitam in bonis aui materni.

¶ De suis ⁊ legi.libe. Consilium.cxlij.

Viso puncto mihi trās-
misse questionis parte honorabilis viri Clau-
dij alardi Chaussetērij mercatoris ⁊ habitato-
ris ciuitatis Vapinci, patris naturalis ⁊ legiti
mi ac legitimi administratoris Antonete alar
1 de, dubiū stat in hoc, † an eadē Antoneta teneatur ⁊ debeat do
tem seu partem dotis dudum per honestam quondam mulierē
Mariam tunc vxorem ⁊ psonam coniunctam prouidi quondam
viri Joannis menzandi constitutā pro ⁊ nomine honeste mulie-
ris Margarete manzōde eiusdem Antonete quondam matris
impugnare in legitimam ipsi Antonete debitam in bonis Ma-
rie eius auie materne post mortē predicte Margarete, vita fun-
cte. Cui dico ⁊ respondeo ꝙ ista questio differt ab illa de qua lo-
quitur glos. ⁊ doctores in.l.dos a patre profecta.C.solu.matri.
Bar. ⁊ docto.in.l.in quartam.ff.ad legē fal.glo. ⁊ docto.in.l. illā.
C.de colla. Barto.consi.cixxxiij.exordiente, Gilbertus dedit do-
tem, Bar. ⁊ docto.in.l.si cum dotem.ff.solu.matri. ⁊ doc. in mul-
tis alijs locis: qꝛ vt plurimum glo. ⁊ scribentes in dictis locis lo-
quuntur in dote per patrē cōstitutam pro ⁊ nomine filie in ipsi⁹
patris potestate existentis: ⁊ querunt moriente dicta filia super-
stitibus ex ea nepotibus teneātur isti nepotes in legitimam eis
debitam in bonis aui materni post mortem filie ab humanis de-
cedentis imputare dotem maternam per dictum auum constitu
tam super qua questione doctores varie scribunt: verum tamen
opinio communior habet quod regulariter ipsi nepotes tenen-
tur hanc dotem sibi imputare in dictam legitimam, pro eo quia
ipsi non succedunt in dicta dote, tanquam heredes matris, sed in
vim consuetudinis (de qua per glo. ⁊ doc.in.d.l.dos a patre pro-
fecta, per Bar. ⁊ doc.in.d.l.in quartā, ⁊ in alijs) dotem huiusmo
di eidē auo auferentis, ⁊ illā cōferētis nepotibus: ⁊ ita habent
nepotes immediate tanꝙ de bonis aui materni, quāuis hoc fiat
in vim dicte ꝯsuetudinis: debēt ergo imputare in dictā legitima
2 l.scimus.§.repletionem.C.de inof.testa. † Sꝫ in casu nostro dos
predicta seu pars dotis cōstituta extitit per dictā Mariā pro ⁊
noie prefate Margarete ei⁹ filie: ⁊ cui in ꝯstituēdo videtur eadē
Maria hanc dotē seu dotis partē donasse.l.vnica.§. accedit, iū-
cto.§.extraneū.C. de rei vxo.ac. Et sic ꝙ ius dos seu pars dotis
hmōi q̄rit donatio ob causam matrimonij: fuit tū pleno iure ei-
dē Margarete acquisita, postꝙ ipsa Maria cōstituens nō fuit
stipulata illā sibi reddi: ⁊ sic in hac dote potuit ipsa Margareta
habere heredē: ⁊ in qua sibi succedere debuit predicta Antoneta
eius filia, exclusis ⁊ repulsis dictis Joāne mēzandi ⁊ Maria pa
rētibus, aut.de here.abintest.§.j.colla.ix. ⁊ trāsumptiue in auth.
in successione.C.de suis ⁊ legi.libe. habuit igitur pfata Antone-
ta dotē hāc, seu dotis partē, vt ⁊ tanꝙ heres pfate Margarete
cuius quōdam matris: ⁊ sic immediate habuit eam a matre, nō a
dicta Maria ei⁹ auia materna: ergo nō tenetur illam imputare
in quartā legitimā sibi debitā in bonis dicte auie, p ea q̄ scribunt
doctores magis cōiter in.d.l.illā.C.de coll. ⁊ in allegata l.in q̄rtā
⁊ in multis alijs locis quatenus volūt ⁊ cōiter ꝯcludūt in q̄one
3 supra primo loco mentionata, † ꝙ nepotes iure hereditario suc
cedētes matri in dote nō tenent illā imputare in quartā eius de-
bitā in bonis aui materni: ⁊ ponūt exēplū qñ pater dotē donauit
filie, vel qñ stipulat⁹ est dotē ipsam filie reddi: aut qñ de consensu
patris filia fuit stipulata dotē hmōi sibi reddi: vel qñ statuto di-
sponitur ꝙ dos reddat filie dotate: qꝛ em̄ in istis casib⁹ ⁊ simili-
bus dos defert nepotib⁹ ex hac filia tanꝙ ei⁹ hr̄dib⁹ ipsi nō tenē
tur illā imputare in legitimā debitā in bonis aui: qꝛ illā nō habēt
immediate ab auo: qđ tū fieri oporteret ad hoc vt illā imputarēt
in dictā legitimā.d.l.scimus.§.repletionem: p quo videri potest
qđ no. Pau.de monte pi.in repetitione.d.l.in quartam, iche.xx.
col.j.circa fi.ver.istam cōclusionē ita declaratā ⁊c. ⁊ col.seq. Ex
quibus omnibus concludo dotem non esse imputandam in di-
ctam legitimam. Que omnia scripserim sub correctione ⁊c.

¶ Argumentum.

¶ Vsufructuario emptor fundi stare tenet quāuis non tenent
stare colono cui dn̄s, idemq; venditor pri⁹ locauerat. V.F.

1 ☞ Rei sue quilibet est moderator ⁊ arbiter.
2 Emphyteuta potest etiam sine consensu domini directi vende-
re, vel alias alteri concedere vsumfructum rei emphyteutice.
Emptio ⁊ venditio sunt contractus de iure gentium adinuenti,
⁊ de iure diuino, canonico, ⁊ ciuili approbati.
3 Vsusfructus potest vendi, ⁊ titulo emptionis acquiri.
4 Vsufructuarius potest saluo iure vsusfructus alteri concedere
commoditatem seu facultatem percipiendi fructus.
5 Jus vsusfructus non potest vendi, nec alteri cedi.
6 Creditor non potest compelli recipere particularem solutionē:
ipsa enim non pauca incommoda solet afferre.
7 Vsufructuarius quo casu, ⁊ quando, ⁊ qualiter dicatur posside-
re naturaliter, ⁊ sibi ipsi.
8 Periurium incurritur sola culpa, etiam sine dolo.
9 Pactum dicitur genus ad omnes contractus.
10 Emptor alicuius fundi, vel etiam alicuius vsusfruct⁹, an teneat
stare primo colono, cui venditor locauerat, aut vsufructuario,
11 Emptor fructuum ad tempus, ⁊ emptor vsusfructus multū in-
ter se differunt.
12 Vsusfructus potest dici ius reale ⁊ personale diuerso respectu.

¶ De vsu ⁊ vsufru. Consilium.cxliij.

Pro faciliore declaratio-
ne eorum, de quibus queritur parte nobilis ⁊ egre-
gij viri domini Francisci garini iurium professo-
ris eximij, premitto † quod quilibet est regulariter
1 arbiter ⁊ moderator rei sue.l.in re mādata.C.manda.l.dudū.C.de
cōtrahē.emp. ⁊.c.de his, cū suis simi.de sepul. ⁊ ꝙ elegāter scribit
Ange.ꝯsi.clxxj.exordiēte, Visis instrumētis, col.iiij.ver. his ita
pmissis. Quo fit vt potuerit Bertrand⁹ moti laborator aquēsis
vēdere ⁊ titulo venditionis concedere ⁊ tradere eidē do. Garini
vsumfructū, prouētū, ⁊ gausitas eiusdem sue Bastide cū toto ei⁹
affari ⁊ tenemento terrarum tam cultarū quā incultarū prato-
rum ⁊ vinearum in instrumento huiusmodi latius expressarum:
qđ procedit etiam si Bastida ⁊ alia predicta essent bona emphy-
teutica:

2 tentie a.† q2 pōt emphyteuta etiā sine cōsensu dn̄i directi vendere, vel alias alteri cōcedere vsumfructū rei emphyteutice, vt no. Bal. in.l.j.ff.qui.mod.vsusfruc.amit.ꝛ qđ scribit Bar. in.l.iij.§. ecōtrario, col.fi.ver.quero quomodo ꝛc.ff.de acq.pos.ꝛ Alegā.de imo.ↄsi.cxx.exordiēte, super eo qđ q̄rit ꝛc.col.fi.in.j.volu.Certuꝫ est etiā qđ emptio ꝛ venditio sunt contractus de iure gētiū admiſſi, ꝛ de iure diuino, canonico, ꝛ ciuili, approbati:ꝛ hoc nō habet
3 dubiū† Nō etiā habet dubiū quin vsusfructus vendi possit, ꝛ qn possit titulo emptionis acquiri:q2 hoc fieri potest ꝛ aliis dispositionibus, tā testamentarijs, quā inter viuos.l.iij.§. fine testamento, cū suis simi.ff.de vsufruc.ꝛ potest vsusfructus nō solū vel vendi, vel alias cōstitui in ꝑpetuū:hoc est ad vitā eius cui ↄstituitur sꝫ etiā ad tēpus minus limitatum ꝛ certū, vtpote vsq3 ad nouem annos:vt in casu:q2 ꝛ ad certū tempus potest rei dominiū alteri legari, vēdi, aut alias cōcedi: ꝑ q̄bus allegasse sufficiat.l.j.ꝛ.iij. C.de dona.que sub mo.ꝛ.l.fi.ꝛ ꝙ ibi doc.C.de lega. ꝛ quod scribit Ang.cōsi.cxcij.exordiēte, In themate predicto iam consului ꝛc. col.ij.ver.super tertio dico qđ finito trāscursu tēporis ipso iure dominiū reuertitur.Et pro dicta venditione vsusfructus ad dictū tēpus facta facit.l.vsusfruct⁹ in multis.ff.de vsufruct.l.inuito.C.fa.erc.cōiuncta.d.l.omniū:ibi pactionibus ꝛc.ff. de vsufr. quod etiā voluit Rota decisione.dcccclxj.exordiēte, si vendatur vsusfructus ad tēpus, in antiquis:que inseritur scđm nouā impſ
4 sionem fo.77.col.ij.† Nō est etiā dubiū quin vsufructuarius possit, manēte ꝛ saluo iure vsusfructus, alteri concedere cōmoditatē seu facultatē ꝑcipiēdi fructus:ita vt penes cōcedētem remaneat ius vsusfructus, ꝛ penes eum cui fit cōcessio fit cōmoditas seu facultas fruct⁹ percipiēdi.l. si vsusfruct⁹.ff.de iur.do.l. vsufruc.ff. solu.ma.ꝛ.c.vestra, de loca.ꝛ cōduc.l.necessario.§.fi.ꝛ qđ ibi Bal. ff.de peri.ꝛ cōmo.rei vend.l.arborib⁹.§.vsufructuari⁹.ff. de vsufruc.qđ etiā voluit Oldra.qui ꝑ hoc multa allegat, cōsi.cccxvij. exordiēte, de toto themate questionis ꝛc.illud solū in facto consistens ad memoriam reducitur, versi.sicut aliquando contingit quod penes vnum ꝛc.Joannes mona.in.c.si tibi cōces. post princi.de preben.in.vj.Bal.nouel.in suo tracta.de iu.do.char.cxix. col.iij.ver.ꝛ sic potest inferri ad quinquagesimumsextum priuilegium.Barth.vero.in suo trac.de serui.scilicet de vsufru.Fabia. de monte sa.in suo trac.de contrac.vet.cha.xj.ver.xx.quero vtrū ius vsusfructus ꝛ ius alimentorum possit vendi.ꝛ Moder. doc. in.§.item finitur, insti.de vsufruct.Qui.§. propterea non obstat
5 ei qđ predixi:† quia licet ius vsusfructus non possit vendi, vel alteri cedi:ꝛ si contra fiat tunc regulariter finitur ꝛ esse desinit.d. §.item finitur, cū suis simi. potest tamē donari, vēdi, vel alias cedi fructuum commoditas, vel facultas percipiendi fructus rei vel rerum in quibus cōcedens habet vsumfructū Potuit igitur dictus do.Sarini vsufructuarius arrēdare, vel alias concedere cōmoditatē aut facultatē fructuū percipiendorum dicto Moti, vel alteri.Nec video qua de causa isti cōtractus dici possint inualidi, aut reprobi, etiā si ꝓtenderetur ꝙ pensio ꝑ arrendamento seu cocessione cōmoditatis fructuū, que eidē do.Sarini erat soluenda, excedat pretium vsusfruct⁹:tum q2 supposito (vt audio) qđ vno anno alium supportāte somata bladi valeat cōmuniter in illis partibus duobus florenis, nō plus ascenderet valor.xij. somatarū bladi ꝛ duo fasciculi feni annis singulis percipiēdarū durātib⁹.xij.annis, quā ducenti ꝛ vigintiquinq3 floreni ꝑ ipsum do.Sarini exbursati:aut si plus ascenderet, hoc esset in modico. Tū ꝛ q2 dict⁹ Moti in dicta vēditiōe vsusfruct⁹ donauit maiorē valentiā, ꝛ vtputo quātacūq3 esset, etiā si excederet dimidiā ꝑtem iusti ꝑcij:qđ facere potuit:ꝛ hoc nullus ignorat, per id qđ no.doc.in.l.ij.C.de rescin.vendi.in.l.si quis cum aliter.ff. de ver. obli.in.c.pe.de emp.ꝛ vēdi.ꝛ Ange.in.§.actionū, in materia emptionis ꝛ venditionis, ver.addas tu etiam ꝛc.institu.de acti. Jo, de imo.in repe.c.cum contingat, in tertio membro, de iureiurā.ꝛ in.c.fina.de dona. Et si esset duntaxat dictum quod idem Moti venditor donabat maiorem valentiam, aut quicquid plus valebat:si tamen idē Moti erat maior.xxv.annis, qui scire presumebatur valorem huiusmodi vsusfructus, ipse presumendus est donasse hanc maiorem valentiā:signanter vero ꝛ maxime quia iurauit seruare ꝛ attendere dictam venditionem ꝛc.non contrauenire.l.quisquis.C.de rescind.vendi.ꝛ quod not.Bar.in.d.l.ij.col, iij.ver.quid si dictum est in instrumento:vbi etiam alij doct.Jo, de imo.in.d.l.si quis cum aliter:vbi etiam Alegan.de imo. ꝛ Jo, de imo.in.d.c.fin.col.penul.de dona. Tum ꝛ quia dicta summa ducentoꝝ ꝛ vigintiquinq3 florenoꝝ, fuit eidem Moti venditori vsusfructus eodem cōtextu expedita:nō sic autem erat fiendum de summa dicti bladi:sed erant durantibus nouem annis duntaxat annis singulis duodecim somate expediende ꝛ soluende, vna cum duobus feni fasciculis:quod erat longe minus dare ꝛ sol-
6 uere, quā si ille omnes dari debuissent eodē cōtextu, pro quo allegasse sufficiat illud vulgare dictū, † qđ creditor inuitus nō cōpellitur recipere particularē solutionē.l.tutor.§.lucius.ff.de vsur. cui⁹ dicti illa ratio redditur:quia particularis solutio nō minima incōmoda afferre solet.l.plane.ff.fami.erc.Ex quo infero qđ longe vtilius fuit eidem Moti, qđ ipse eodē cōtextu receperit ducentos ꝛ vigintiquinq3 florenos pro vsufructu predictorū bonorū vendito ad ꝛ per spatium nouē annorū, ꝙ si ipse particulatim annis singulis recepisset nonā partē dictorū ducentorū ꝛ vigintiq3 florenorum:etiam fuit eidē Moti longe vtilius dare, soluere, ꝛ expedire dicto do.Sarini annis singulis, durātib⁹ predictis nouē annis, duodecim bladi somatas, ꝛ duos feni fasciculos, ꝙ vniuersalē quātitatē istorū nouem annorū soluere vno cōtextu:ꝛ ecōtra vtrunq3 fuit grauius ipsi do.Sarini. Propter qđ nō video ꝙ ex isto capite debeant dicti contractus censeri vel reputari inualidi aut reprobi.Et per hec patet responsio ad primum quesitum.
7 ¶ † Ad scđm dico ꝛ respondeo, qđ vsufructuarius post factam traditionem bonorum seu rerum, in quib⁹ habet vsumfructum, ꝛ que fieri potest nō solum per verum actum realis traditionis: sed etiam per fictum, aut ciuilem, per id quod not. doc.in.l. traditionibus.C.de pac.in.l.possideri, in princ.ff.de acqui.pos.in.§. vendite, insti.de re.diui.in.c.ij.de consue.in.l.quod meo, in princ. in.l.interdū.ff.de acqui.pos.dicitur possidere naturaliter: ꝛ quidem non proprietario, sed sibi ipsi, secūdum opinionem communem glo.quam sequuntur Bar.Jo.de imo. ꝛ do. Jas.in.l.naturaliter, in princ. ff.de acquiren. pos.ꝛ pro qua est bonus tex.in.l. iij.§.vnde vi.ff.de vi ꝛ vi ar.ꝛ in.l.possessio quoq3, in prin.ff.de acquir.pos.ad quod facit.d.l.naturaliter.Et ꝙuis Bal. in.d.l.naturaliter.post quosdam tam ibi ꝙ alibi senserit contrariū:Alleg. tamen, Fran.de are.ꝛ do. Jas.videntur opportune respondere fundamentis cōtrarie opinionis.Et licet Franc.de are.dicta, qđ suo iudicio dicta contraria opi.videatur sibi de iure verior: fatetur tamen opinionem quam primo recitaui, hoc est quod vsufructuarius sibi ipsi naturaliter possideat rē in qua habet vsumfructum, esse in practica seruandam. Huic igitur opinioni est inherendum tam iudicando ꝙ consulendo.l.j.ver.crebrior apud veteres opi.ff.de offi.questo.c.nonnulli, ꝛ quod ibi Anto.de bu.de ver.sig.c.de indu:ijs.iij.q.iij.ꝛ quod no. Hosti. Joā.an.in nouel. Anto.de but.ꝛ alij in.c.j.de consti.ꝛ legiste in.l.fina.C.de pe.iudi. qui male iudi.Ex quibus infertur quod non licuerit dicto Moti conductori commoditatis predicti vsusfructus alteri tradere possessionem predictorum bonorū:quinimo hoc faciēdo videtur prodidisse ꝛ spoliasse eūdem do. Sarini, per ea que habentur in l.fi.ꝛ quod ibi scribentes.C.de acq.pos.ꝛ quod not.do.in.l. peregre §.quibus explicitis.ff.eo.tit. Propter ꝙ puto ipsum dn̄m Sarini debere ꝛ posse recuperare possessionem naturalem predictorum bonorum conditione ex dicta.l.quia eū spoliauit in postea conducendo seu recipiendo in arrendamentū bona predicta a magistro Morini, ꝛ illius detentioni incumbendo pro ꝛ nomine eiusdem Morini:ꝛ puto quod idem Moti tanꝙ cōtrauenies vēditioni predicti vsusfructus, ꝛ promissionibus iuratis, de quib⁹ in instrumento eiusdem venditionis:insuper ꝛ iuratis cōuentioni ꝛ promissionibus, de quibus in instrumento arrendamenti facti per dictum do. Sarini, incurrerit periurium, ꝛ penas.l.si quis maior.C.de transac.Supposito tamen quod quatuor requisita, de quibus in.d.l.interuenerint:scilicet quod ipse Moti esset maior.xxv.annis: quod sponte contraxerit: qđ iurauerit, vt iurauit:ꝛ qđ cōtrauenerit prout ꝛ contrauenit: saltem si in contrauenīēdo etiam interuenerit dolus: qđ dico propter hoc quod dicit Bal.in.l.obseruare.§.proficisci, colū.iij.ff.de offi.procon.ꝛ lega.quem sequitur Alex.de imo.in.l.fin.ad fi.ff.qui satis.cogā.ꝙuis dominus Jas.may.in.d.l.si quis maior, col.j.ꝛ in.l.qui iurasse, in prin.in.j.col.versi.secūdo ex dicta conclusione sequitur alius effectus.ff.de iureiuran.inducat multa bona fundamenta: per ꝙ
8 visus est tenere, † quod ad hoc vt quis incurrat periuriū non requiratur dolus sed sufficiat culpa. Et quia huius doctoris scripta vbiq3 habentur, illa breuitatis causa nō trāscribo. Illud autem est indubitatum, quod dicta.l.si quis maior, nō solum habet locum in transactione:sed etiam in omni contractu iurato: vt in fi.d.l.colligit Bar.ex illis verbis, Aduersus pacta vel transac. quem ibi sequuntur alij scribentes:tex. enim dicit, Pacta: ergo
9 omnia comprehēdit.Dicit etiam, placitis, ꝛ pactionum.† Pactum enim generale est ad omnes cōtractus.l.j.ꝛ quod ibi glo.j. in fi.ff.de pac.glo.in.l.j.in prin.in.glos.magna ad finē.ff.de actio. ꝛ obliga. Idem tenet Joan.de imo.in.l.si insulam, in.vj.fallē.prime regule affirmatiue.ff.de verbo.obliga. Quo vero ad vēditionem, quam de predictis bonis fecisse dicitur dictus Moti dicto magistro Morini post venditionē vsusfructus, dico ꝛ respōdeo qđ illa non potuit, nec debet preiudicare eidem domino Sarini quo minus vtatur ꝛ fruatur bonis predictis durantibus dictis
10 nouē annis:† q2 licet emptor fundi non regulariter necessitet stare colono, cui ꝑūs idēq3 venditor prius locauerat.l.emptionem.

C. loca. hoc tñ nō procedit in vsufructuario: qꝛ illi debet stare emptor: vtpote habenti ius in re. Est eñ vsusfructus pars dominij l. vsufructus in multis. ff. de vsufruct. ⁊ qđ vsufructuario stare debeat emp tor fundi voluit Bal. in. l. si merces. §. qui fundus, in addi. ff. loca do. Car. florē. in cle. j. §. verum, col. j. ver. quero in eo
11 q̄ hic videẗ ⁊c. de reb. eccle. nō alie. † vbi post Bertrā. ponit multas differētias inter emptorē fructuū ad tēpus, ⁊ emptorē vsusfructꝰ: quarum vna est q̄ licet emptor fructuū expelli possit per emptorē fundi: secꝰ tñ est in emptore vsufructꝰ: ille eñ expelli nō pōt, sed illi stare dꝫ emptor fundi. Et idem voluit Rota in. d. de
12 cisione. † Vsusfructus eñ est ius reale respectu rei, q̄uis sit ꝑsonale respectu ꝑsone cui debeẗ. l. vti frui. ff. quēadmodū vsusfruc. peta. sic quicunq̄ successor in re, in qua debeẗ vsusfructus, tenetur pati vsufructuariū vti frui dicta re. Preterea dictꝰ Moti pro obseruantia dicte venditionis vsusfructus, ⁊ contentorū in instrumento eiusdem venditionis, expresse oligauit se ⁊ eius bona quecunq̄ mobilia ⁊ immobilia, presentia et futura, specialiter vero ⁊ etiam expresse bastidam cum toto eius affarj; quo casu dictus do. Sarini, etiā si alias fuisset colonus, vel conductor, nō potuisset nec posset expelli per dictum Morini pretensum emptorē bonorum huiusmodi: pro eo qꝛ sic haberet ius colonus in re hypothecata. l. eos. C. de pigno. ⁊. §. itē seruiana, insti. de act. ⁊ quod dicto casu colonus per particularē successionē expelli nō possit tenuit Bar. in multis locis: scꝫ in. d. l. emptorē. C. loc. in. l. qui fundum. ff. eo. ti. in. l. si filiofamilias. §. si vir. ff. solu. matri. ⁊ in. l. j. §. qđ autē ait. ff. de superficie. Bal. in. l. j. ver. sed pone maritꝰ. ff. de fru. ⁊ lit. expen. ⁊ in. l. si merces. §. j. in repor. anti. vbi etiā idem tenuit Pau. de ca. Bal. ⁊ Ange. in. d. l. emptorem. Panor. ⁊ Jo. de ana. in. c. si. ne prelati vices suas: vbi pro hac sententia multa inducit Jo. de ana. ⁊ q̄uis Joā. de imo. ⁊ nonnulli alij relati per Alex. de imo. in. d. §. si vir, aliter senserint: illi tamen volunt quod ante expulsionem satisfiat colono de pensione soluta, ⁊ inter esse, vt ibi plenius per Alexan. de imo. Sed super hoc non est insistendum: pro eo quia dictus do. Sarini habet potentius ius, quinimo ius duplicatum: scꝫ vsusfructus sub expressa ⁊ speciali hypotheca, q̄ longe plus operatur quā generalis, vt etiā no. Alex. de imo. in. d. §. si vir, col. iiij. ver. Aduerte tamen quia oportet. Ex quibus apparet qđ nec venditio Bastide ⁊ alioꝝ predictoꝝ facta per dictū Moti, nec subsequutū arrēdamētū eidem do. Sarini preiudicare debent, aut de iure possunt: ⁊ qđ idē do. Sarini tanq̄ spoliatꝰ naturali possessione dictarum Bastide ⁊ bonorum potest experiri ⁊ agere contra dictū Moti, insup ⁊ cōtra dictū Morini. Verū quia remedium. c. reintegranda. iij. q. j. est longe pinguius, quam sint alia remedia possessoria, cum quibus etiam concurrit, vt tam scribēdo quā consulendo dicunt doc. in multis locis: ⁊ signanter cano. in. c. sepe, ⁊. c. cum ad sedem, de resti. spo. Alex. de imo. consi. lj. exordiente, Viso ⁊ discusso ꝓcessu ⁊c. in. j. volu. ⁊ in alijs, in scđo tertio, ⁊. iiij volu. do. Bart. Soci. in repetitione. l. rem que nobis, vbi plenissime. ff. de acqui. pos. laudarem quod idē dominus Sarini intentet hoc remedium: in quo sufficiet probare se possedisse Bastidam, ⁊ alia predicta, ⁊ hodie hec detineri per dictos Morini ⁊ Moti, aut eorum alterum, prout est in veritate: sed quod ad eos possessio eius deuenerit. Et ita consulo ⁊c.

Argumentum.

Suspecta est donatio illa, quā fecit filius patri sine scitu vxoris sue ⁊ parentum eius de bonis, que ipsi filio contemplatione matrimonij paulo ante pater donauerat. V. S.

1 Donatio inter viuos facta per patrem filio in ipsius patria potestate existenti regulariter nō valet: firmatur tamē ⁊ validatur iuramento.
2 Filius potest patri suo donare donatione inter viuos.

De dona. Consilium, cxliiij.

1 Quamuis donatio inter viuos † facta per patrē filio in ipsius patria potestate existenti regulariter non valeat. l. ij. ⁊ qđ ibi glo. ⁊ doc. C. de inof. dona. ⁊. l. donatiões quas parentes, cum suis simil. C. de dona. hoc tñ fallit qñ in donatione hmōi interuenit iuramentū: qꝛ tūc firmaẗ iuramēto, ⁊ valet irreuocabiliter, vt voluit Bal. i. l. iij. q. vlt. C. de vsuca. p dona. ⁊ in repe. l. ij. char. xvj. ff. de iureiu. ⁊ cōsi. ccclxv. exordiēte, ꝓmittēdū est ad euidētia ⁊c. in. iij. parte. Alex. de imo. in. l. si donatione, col. v. C. de colla. ⁊ in multis alijs eiꝰ cōsil. tam in. j. ⁊ ij. quam. iij. volu. hoc etiā voluerūt multi alij tam scribēdo q̄ cōsulēdo: quos referre nō expedit. Fateor quod Bal. in quodā suo

cōsi. exordiente, Queriẗ an donatio ⁊c. tenuit cōtrarium ⁊ idē voluit Pau. de ca. consi. cv. exordiente, do. Hubertus miles ⁊c. ⁊ quidam alij in alijs locis: sed prima opi. est cōmunis, ⁊ pro qua multa sunt fundamēta, que referre nō expedit. Puto igitur qđ donatio inter viuos ⁊ propter nuptias, quā anno do. M. cccccij. et die quinta mensis Januarij, fecisse dicitur prouidus vir Petrus lanelli et Joanni et Joannino eius filijs naturalibus ⁊ legitimis, de iure valuerit, postquā in ea interuenit iuramentū: ⁊ quod idem Petrus inuitis aut renitentibus dictis Joanne ⁊ Joannino non poterat donationē reuocare. Dico insuper qđ propter retentionem vsusfructus factam per dictum Petrum donatorē trāslate sint dñium ⁊ possessio ciuilis bonoꝝ donatoꝝ in ꝑdictos donatarios: si tamen hec tempore facte donationis huiusmodi erāt apud donatorē. l. quisquis, ⁊ qđ ibi scribentes, ⁊. l. si quis argentū. §. sed si quidē. C. de dona. ⁊ qđ no. doc. in. l. traditionibus, C. de pac. in. §. vendite, insti. de actio. in. l. possideri, in princ. ff. de
2 acqui. pos. ⁊ in. c. ij. de consuetu. † Dico insuper qđ filius potest donare patri suo donatione inter viuos; qꝛ res filij, quas donat patri, reuertitur ad naturam antiquam ⁊ ius antiquum, quo omnia patri acquirebantur: qđ faciliter fit. l. si vnus. §. quod in specie. ff. de pac. Preterea licet vt predixi reperiatur prohibitū qđ pater donet filio; nō tamē reperitur prohibitus filius donare patri donatione inter viuos: ergo sibi ꝯcessum est, vt sibi donare possit. l. necnon. §. sed quod eis. ff. ex qui. cau. maio. Preterea filius est patrie potestati subiectus; ergo multo magis eidem debet subijcere res suas, ⁊ ei posse donare ar. l. super dote. ⁊. l. hac lege. C. de pac. conuē. l. homo liber. §. quicquid. ff. de acqui. re. do. ⁊ c. penul. de dona. inter vi. ⁊ vxo. ⁊ quod filiusfamilias non sit ꝓhibitus donare patri donatione inter viuos, tenuit Alber. in. d. l. ij. C. de inof. dona. ⁊ consuluit. Ange. consil. clxxviij. exordiente, Visis reputationibus supradictis: pro quo bene facit. c. q̄uis, de pac. in. vj. Potuerunt igitur dicti Joannes ⁊ Joanninus donatarij bona per dictum Petrum patrē sibi donata donatione inter viuos eidem patri donatione inter viuos redonare. Verū tñ aduertat dictꝰ Petrus ne deceperit ⁊ fraudē cōmiserit cōtra Margaretā vxorē Joānis iunioris, ⁊ parentes, ⁊ ne ipse ⁊ dicti eius filij, aut saltē idē Joānes iunior, ad inuicē colluserint. Qđ ideo dico, qꝛ mihi exprimitur qđ parentes predicte Margarete nolebāt ipsam dare in vxorē ipsi Joāni iuniori, nisi idē Petrꝰ donationē fecisset dictis Joāni ⁊ Joānino de bonis suis primo loco mentionatā. Propter qđ male fecit ipse Petrus, ⁊ male fecit Joānes iunior qñ postea fuit processum ad remissionē bonorum donatorū, seu secundā donationē: eo maxime qꝛ de hoc non fuerunt aduisati seu commonefacti Margareta ⁊ parentes: qđ tamē fieri debuit. ne deciperentur sub vmbra dicte donationis primo loco recitate. Propter quod consulo eidē Petro pro salute anime sue, vt per testamentum, vel alias sic prouideat qđ dicta Margareta ⁊ parentes non remaneant fraudati.

Argumentum.

Filie, que masculis extātibus per statutū a bonis paternis et maternis arcentur, non arceñẗ ab ijs bonis que eis paterna fuerint facta sunt tandem aliquando fraterna. V. S.

1 Statuti dispositio illi conuenire non potest, cui verba nō possunt adaptari.
2 Stante statuto, quod filia dotata excludaẗ ab hereditate paterna, an etiā veniat ab hereditate fraterna, aut a successiōe bonorū paternoꝝ in hereditate fratris repertoꝝ excludēda, ⁊ nu. 4.
3 Frater renuntians feudo paterno ad alios fratres peruēto an vno illorum ab humanis decedente, poterit non obstante renūtiatione ad illius feudi successionem cum alijs reuerti.
4 Statutum excludens filiam dotatam a successionibus qualiter sit intelligendum.

De libe. preter. vel exhe. Consilium, cxlv.

Viso themate mihi trāsmisse cōsultationis parte nobilis et honeste mulieris do. Catharine ricane, vxoris ⁊ persone cōiuncte honorabilis viri Nicolai, Joānis mercatoris Arelateñ. vna cum publico instrumento testamenti nobilis quondam Ludouice, relicte nobilis Joānis ricani, matris quondam eiusdem domine Catharine, et copia statuti prouincie, per quod stantibus filijs aut nepotibus masculis excluduntur filie ⁊ neptes ab vniuersali successione parentū: suoꝝ patrum scilicet ⁊ matrum ac auorum ac auiarum abintestato decedentiū. Viso ꝑterea quesito seu dubio ex themate dicte

ete consultationis elicito, dico & respondeo ad quesitum seu dubium huiusmodi, qd dicta nobilis Catharina vocata est ab intestato ad successionem nobilis Jacobi eius quondam patris, vna cum do. Arnaudo eius fratre, & debet eidem quondam Jacobo abintestato succedere pro dimidia parte, etiam quo ad bona que fuerunt nobilis quondam viri Joannis ricani. & alia que fuerunt prefate quondam Ludouice, eorundem Jacobi Catharine & do. Arnaudi quondam patris & matris, authen. defuncto. C. ad tertul. & in corpore vnde sumitur. Cui dicto non refragatur neque obstat statutum prementionatum: pro eo quia illud loquitur eo casu quo queritur vel agitur de vniuersali successione in bonis patris, matris, aui, vel auie abintestato vita functorum: quo casu si supsint masculi, filii scilicet aut nepotes ex filiis masculis predefunctis, repelluntur talium defunctorum filie & neptes etiam procreate ex filiis masculis: hoc enim dicunt & sonat, & quidem clare, verba predicti statuti. Sed hic non est questio de vniuersali successione dictorum quondam nobilium Joannis ricani & Ludouice, aut alterius eorundem: sed de successione dicti quondam nobilis Jacobi qui non fuit pater, vel als de ascendentibus dicte nobilis Catharine, aut prefati do. Arnaudi: sed
1 frater: † & ita verba dicti statuti non sibi locum vendicant in hoc casu: ergo nec in eo sibi locum vendicat dispositio eiusdem statuti. l. iiij. §. toties. ff. de dam. infec. l. j. §. loquitur. ff. de aqua quoti. & esti. l. si quis seruum. ff. de acqui. hered. l. ita autem. ff. de admi. tuto. & c. indemnitatibus. §. penult. de elect. in. vj. & qd voluit Pau. de ca. consi. iiij. & consi. xi. & Roma. consi. cccclxij. Preterea dictum statutum est contrarium dispositioni iuris communis, & contra id qd habetur in. d. aut. defuncto, & in corpore vnde sumitur, & contra id quod habetur in. l. maximum vitium. C. de libe. prete. vel exhere. Quo fit vt debeat stricte intelligi, tanque odiosum & signanter quatenus concernit mulieres, de quarum repulsione agitur: & vt verba loquentia de filiabus & neptibus non extendant ad sorores. l. quicquid astringende. ff. de ver. ob. & l. constitutiones. ff. ad munici. iuncto eo qd not. Moder. in. l. venia. C. de in ius voca. Nec obstat qd ex dispositione predicti statuti debuerit dicta nobilis Catharina repelli ab vniuersali successione bonorum paternorum & maternorum, etiam si dicta quondam Ludouica abintestato decessisset superstitib9 masculis: quoniam respondeo qp bona dictorum quondam nobilium Joannis ricani, ea scilicet que ad dictum quondam Jacobum peruenerunt et Ludouicam, desierunt per mortem eorundem Joannis & Ludouice, & per immixtionem & aditionem hereditatum eorundem Joannis et Ludouice factas p ipm Jacobum esse paterna & materna, & bona hereditaria eorundem quondam Jo. & Ludo. & ceperunt esse bona fraterna. l. paulus rndit, & qd ibi Fran. de are. ff. de acq. here. & qd no. gl. & post eam doc. in. l. j. §. veteres. ff. de acqr. hr. & Ro. consi. clxviij. & d. Jas. in. l. ei9 qui, char. pe. col. iiij. & seq. ff. si cer. pe. & hanc questionem si menti commendo formauit Roma. aut Joan. de imol. in. d. l. j. §. veteres: vbi dicit qd ea q ibi not. gl. & Bar. in. d. l. eius qui, & quod habetur in. l. sed si plures. §. filio. ff. de vulga. & pupil. inducuntur ad questionem. P. statuto cauetur qd filia femina dotata non succedat in hereditate patris: contigit qd pater decessit relictis filio masculo & filia femina dotata filio masculo defertur ex forma statuti successio in paterna hereditate: filius se immiscuit paterne hereditati, & deinde abintestato decessit superstite dicta sorore sua dotata, que vult succedere in dictis bonis quondam patris que reperiuntur in hereditate fratris sui: queritur an possit, & dicit Roma. aut Jo. de imo. si memoria non me
2 fallat, quod dicta glo. & que supradicta sunt faciunt qd filia non excludatur ab hereditate fratris quo ad successionem bonorum paternorum in hereditate fratris repertorum: quia illa amplius non dicuntur esse in hereditate patris. Fateor tamen qd idem doctor hoc relinquit indecisum, pro eo quia dicit qd pendebat in facto: sed hanc inductionem confirmat Alex. de imo. in. d. l. j. §. veteres, col. iij. ver. non obstat si contra communem opi. &c. & idem voluit do. Jas. in. d. l. eius qui, char. penul. col. iiij. pro hac decisione facit id qd post Oldra. voluit Albe. in. l. si quando. §. illud, col. iij. ver. sed quia si renuntiauit. C. de inof. testa. Ange. consil. lj. exordiente, in dei nomine. d. Julius &c. Roma. in. d. consi. clviij. & Alex. de imol. in. d. l. j. §. veteres, col. ix. ver. expressius Ange. et vt puto do. Jas. in. d. l. eius qui: qui volunt qd si filia renuntiauerit bonis & hereditati paternis, in quibus successerunt duo fratres masculi: postea decedat vnus ex illis abintestato & sine liberis, superstitibus fratre & hac filia eademque sorore, non debet nec potest repelli dicta soror quo minus succedere debeat cum fratre superstite fratri defuncto, etiam quo ad bona patris quib9, renuntiauerat, pro quo allegat Ange. d. l. si plures. §. filio. ff. de vulga. & pup. Alb. vero allegat. l. vltimam, in fi. C. de inoffic. testa. & d. l. paulus. ff. de acq. here. & pro hoc secundum eum optime facit. l. gratij. ff. de his qb. vt idi. & l. hrditas matertere. C. de peti. her. pro hoc autem inducit Alex. de imo. vbi. s. id qd voluit Bal. in. l. j. q. l.
3 ff. de re. diui. vbi voluit † qd si vnus ex fratrib9 renuntiauerit feudo paterno quod peruenit ad alios fratres, & postea vn9 ex illis ab humanis decedat, ille qui renuntiauit veniet ad successionem feudi huius vna cum aliis fratribus, pro quo allegat in argumentum. l. paulo calimacho. §. j. ff. de leg. iij. & tex. in. c. j. de eo qui fin. fe. agna. de feu. pater. Preterea dictum statutum loquitur de filiabus & neptibus ex filiis masculis dotatis aut dotandis de bonis paternis, matris, aui, vel auie: cuiusmodi non est dicta nobilis Catharina quoad dictum quondam Jacobum: in ea ergo non habet locum predictum statutum, pro quo facit id qd no. Bald.
4 in. l. j. C. de legi. here. & in. l. mater. C. de iure do. † vbi voluit qd si statutum dicat qd filia dotata non succedat, illud intelligitur in bonis que sunt in hereditate dotantis: & qd si filia premortuo fratre vult adire hereditatem fratris, non potest sibi opponi qp sit dotata: quia non est dotata a fratre, sed a patre: non debet ergo repelli a successione fratris, & idem voluit Alex. de imo. in. d. l. j. §. veteres, col. viij. Preterea & finaliter pro hac decisione optime facit regia responsio posita in calce supplicationis, & que continet regiam voluntatem seu dispositionem, & statutum: vbi dicit, plas al rey en successions venant sans testament estans masles descendans saluade tousiours la legitime: hoc est placet Regi in successione veniente sine testamento existentib9 masculis descendentibus salua semper legitima. Per que verba patenter apparet quod dicta dispositio seu statutum loquitur de successione ascendentium, patris scilicet & matris, aui & auie, quando supersunt liberi masculi, filii scilicet aut nepotes descendentes ex filiis masculis: sed vt predixi hic est sermo de successione fratris, & cui non superfuit filius masculus, aut nepos ex filio masculo: quinimo nec alius descendens: & sic non sumus in casu dicti statuti: sed sumus in casu qui remansit in dispositione iuris communis. l. commodissime. ff. de libe. & posthu. Concludo igitur, vt predixi, quod dicta nobilis Catharina excludi non debeat ab vniuersali successione dicti quondam Jacobi: sed debeat eidem cum alio fratre succedere, etiam quoad bona que fuerunt dictorum quondam nobilium Jonnis ricani & Ludouice. Et ita mihi videtur, sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis: & salua visione librorum, quibus nunc careo propter absentiam a propria domo.

¶ Argumentum.

¶ Qui filiam, quam substituit, non instituit quidem: sed tamen aliqua in parte testamenti iure institutionis cuicunque de genere suo & parentela quinque solidos reliquit, filiam preteriisse non videtur. A. F.

1 ☞ Generaliter istituti in aliquo testo an possint dici pteriti.
2 Verbum substituo, potest trahi ad institutionem etiam inter filios.
3 Vulgaris substitutio dicitur conditionalis institutio.
4 Ad validitatem paterni testamenti necesse patrem filio aliquid relinquere iure institutionis.
5 Testamentum iure testamenti nullum an possit iure codicillorum esse validum.
6 Filia, cui legatum minus sufficiens ad legitimam iure institutionis factum est, potest agere ad supplementum.

¶ De fil. preterit. vel exher. Consi. cxlvj.

Ponitur in facto quod anno do. M. cccccvij. & de mense Aprilis, nobilis & honorabilis quondam vir Pauletus eydinij campsor & ciuis seu habitator Auinionensis fecit & condidit eius vltimum & nuncupatiuum testamentum: in quo inter cetera heredes suos vniuersales instituit & suo proprio ore noiauit nobiles Joachinum & Joannem eydinij eius filios naturales & legitimos: & primo ex illis decedenti, si sine libero seu liberis ex suo proprio corpore & vero matrimonio legitime procreatis decederet, substituit superuiuentem: & si contingeret dictos coheredes Joachini & Joannem eydinij sine libero seu liberis ex suis propriis corporibus & veris matrimoniis procreatis predecedere ipsi testatori, eo casu aduenientem illis substituit nobilem et honestam mulierem do. Annam filiam suam vxorem venerabilis & egregii viri dni Antonii de Saracbano in rium doctoris ciuis Auinionensis, & nobilem Magdalenam, etiam eiusdem testatoris filiam naturalem & legitimam, equis portionib9 Preterea idem testator post quedam alia per eum disposita & fieri ordinata & certum legatum iure institutionis relictum dicte nobili Magdalene, legauit, dedit, donauit, ac dari voluit de aliis bonis suis cuicunque alteri de genere suo & parentela, iure institutionis & portio

nis hereditarie qd i ⁊ sup eisdē bonis petere possit, quinq̃ solidos monete ⁊ valoris ⁊c. ¶ Quesitū est an p eo q in dicto testamēto nihil als seu alio mō reperit aut legit reliquisse iure institutiōis dicte do. Anne ei⁹ naturali ⁊ legitime, cēseat propterea ipsa domina Anna fuisse pterita: ita vt ptextu ⁊ ad causam preteritionis huiusmodi dici debeat testamentū predictū fuisse ⁊ esse nullū: ⁊ debeat ipsa dña Anna eidē quōdā nobili Pauleto ab intestato pro quarta parte succedere, prout succedere potuisset si ipse
1 prorsus nullū testamentū condidisset. † Ad qd respondeo breuiter ⁊ succincte. salua pleniore deliberatione, ⁊ librorū reuolutione, quos nunc mecū non habeo, qd dictū testamentū valuit: ⁊ qd illud non possit seu valeat ex capite pretense preteritionis dici nullū: tum q vt predixi post particularē institutionē factam de nobili Magdalena dictus nobilis testator legauit, dedit, donauit, ⁊ dari voluit de alijs bonis suis cuicūq̃ alteri de genere suo ⁊ parētela iure institutionis quinq̃ solidos, quā clausulā censetur ⁊ censeri debet idē testator apposuisse maxime propter dictā do. Annā eius filiā naturalē ⁊ legitimā: ⁊ que propterea de genere suo existebat: in eo maxime q ibi dicit, ⁊ iure portionis hereditarie qd in ⁊ super eisdē bonis petere posset: qd nulli vltra ⁊ pter pfatos nobiles Joachinū, Joannē, Annā ⁊ Magdalenā magis cōpetere videbat, seu etiā cōpetere sperabat. Et sic nihil prohibet quin idē quondā nobilis Pauletus censeat per illam generalē institutionē instituisse etiā dictā do. Annam in dictis quinq̃ solidis; ⁊ hoc presertim fauore testamēti, cui fauendū est ne subuertat. l. oīmodo, cū suis simi. C. de inoffic. testa. Tum ⁊ q vt ponit ⁊ colligit ex his que ponunt in casu, ipsa do. Anna fuit compendiose substituta dictis nobilibus Joachino ⁊ Joanni. Quo fit vt nō censeatur preterita sed instituta vsq̃ ad bonorū subsidium, seu legitimam: pro eo quia vsq̃ ad dictum subsidium cēseatur grauamen seu conditio reiecta: ⁊ ita videtur dicta dña anna in legitima pure instituta, per id qd habetur in. l. quoniam in prioribus. C. de inoffi. testa. ⁊ quod voluit gloss. ⁊ Bart. ⁊ post eos eleganter ponit Alex. de imo. in. l. si pater, col. xij. in. fi. versi. in ea. ad fi. glo. relata. C. de insti. ⁊ substi. sub condi. fac. ⁊ do. Jas. col. xiij. in vlti. parte glo. Et si pretendatur qd glo. Barto. ⁊ alij predicti loquantur in filio sub conditione casuali aut mixta instituto, ⁊ sic in inuitato per verbum directum: non autem in substituto: ⁊ quod propterea hec non faciant ad factum: respondeo quod idem est in filio sub conditione casuali seu mixta compendiose substituto: quia pro defensione seu validitate testamenti talis conditio seu grauamen reijcitur, ⁊ censetur filius pure institutus vsque ad legitimam. d. l. quoniam in prioribus. iuncto eo quod habetur. in. l. scimus. §. cum autem. C. de inofficio. testamē. quem ita pro ampliatione dicte. l. quoniam in priorib⁹, not. ⁊ signāt Fulgo. ⁊ Pau. de cast. ⁊ idē voluit Alex de imo. in. l. si pater, colū. penul. ver. in gl. in verbo substituit. ff. de vul. ⁊ pupil. ⁊ do. Jas. may. i. d. l. qm in priorib⁹, v̄ si. Secūdo amplia ⁊ extēde ⁊c. Et nimirū: q vt no. gl. ⁊ post eā Alex. de imo. in. d. l. si pater.
2 † verbū substituo, trahitur ad institutionē etiā inter filios: quos certum est habere debere titulo institutiōis, qd sm Jo. de imol. de facili alibi non reperit, p hoc facit qd no. Alex. de imo. in. l. si pater filiū. ff. de vul. ⁊ pup. vbi si fili⁹ vocet p tacitā vulgarē, adueniente casu substitutionis, habetur pro instituto: ⁊ pro predictis etiam bene facit id qd alias consuluit Alexand. de imol. in ardua causa: filius enim legitimatus fuerat substitutus compēdiose quibusdā agnatis: ⁊ dicebat, testamētū nō valere, cum iure institutionis deberet habere, authenti. vt cum de appella. cogno. §. aliud quoq̃. cap. coll. viij. ⁊ dicit Alex. de imo. se cōsuluisse cō-
3 trariū p glo. d. l. si pr impuberes, ⁊. d. l. si pr filiū, † attento qd sub cōpēdiosa substitutione cōprehēdit vulgaris, que dr cōditionalis inst. d. l. in rōne. §. qd vulgo. ff. ad. l. fal. ⁊. l. cohaeredi. §. coheres. ff. de vul. ⁊ pup. cōditio aūt reijcit, sm cōem opi. l. qm in priorib⁹. Sic igit nō fuit dicta. d. Anna pterita: sz cēset instituta vsq̃ ad debitū bonorū subsidiū. Propter qd non faciunt pro ea, nec ō dictos heredes. l. inter ⁊c. ff. de libe. ⁊ posth. ⁊. d. aut. vt cum de app. cog. §. aliud quoq̃ capi. nec alia multa, de quib⁹ per doc. in aut. nouissima. C. de inoff. testa. in. c. raynuti⁹, de testa. ⁊ per Philip. de fran. in. c. si pater, eo. titu. in. vi. ⁊ in aut. ex causa. C. de libe. pre
4 te. vel exhere. quatenus volunt † qd pro validitate paterni testamēti opus est q pater aliquid relinquat filio iure institutionis: alioquin illud esset nullum. Preterea dict⁹ nobilis testator vo-
5 luit dictū testm̄ valere iure testamēti, vel iure codicillorū: † quo sit vt supposito, citra preiudicium veritatis, qd illud non valuisset aut valeret iure testamenti: quod tamen vt predixi etiam eo iure valuit ⁊ valet, illud saltem valeret iure codicillorū: ⁊ ita censeri deberet ipsa do Anna rogata seu grauata de restituendo portionem hereditariam ab intestato sibi delatam predictis heredibus institutis, per ea que plene scribūt doc. in. d. aut. ex causa, ⁊ Jo. de imol. in. l. filio preterito. ff. de iniust. rupt. ⁊ irri. testa.

⁊ alij multi in multis alijs locis: quos p nūc referre nō possum propter causam superius mentionatam: ⁊ quia etiam non expedit. Fateor autē qd de hoc vniuersali fideicommisso posset dicta do. Anna detrahere vnam quartam, non duas: pro eo quia grauamen non fuit conditionale, vel in diem: sed purum, per id qd not. glo. ⁊ post eam Bart. Ang. ⁊ alij in. l. papinianus. §. meminisse. ff. de inoffi. testa. glo. Bar. Bal. Philip. de cor. ⁊ alij communiter in. l. quanquam. C. ad le. fal. quamuis secus sit quando fideicommissum est conditionale: quia tunc detrahit duas quartas: vt no. glo. ⁊ doc. in. §. meminisse. Bal. in. l. filium quem. C. fami. erciscū. ⁊ Panor. in. c. raynuti⁹, de testa. ⁊ alij in alijs locis: ⁊ isto casu si do. Anna eligeret legitimā, ipsa teneret i illā imputare dotē p ipsa ɔstitutā. l. qm nouella. C. de inoff. test. Quo vero ad testm̄ nobilis Jo. ⁊ honeste quōdā mulieris dñe Pierre de plana, dictorū dñe Anne, ac nobiliū Joachini, ⁊ Magdalene quōdā matris, certum est qd illud valuerit ⁊ valuit: ⁊ qd in vim illius hereditas eiusdē quōdā dñe Pierre fuit delata predictis
6 nobilibus Joachino, ⁊ Joanni. † Fateor tamē q nisi illi sexcenti floreni, qui eidem do. Anne relicti extiterūt iure institutionis sufficerent ad legitimam, ipsa potest agere ad supplementum. d. l. omnimodo ⁊ cum eidem domi. Pierre superfuerint quatuor liberi primi gradus, legitima cuiuslibet est vna vncia, seu pars duodecima bonorum, eorum scilicet que superfuerant deducto ere alieno ⁊ funeris impensa, aut. de triē. ⁊ semis. §. j. colla. iij. ⁊ transsumptiue in. d. authen. nouissima, iuncta. d. l. papinianus. §. quarta autem. Que omnia dixerim, vt predixi, salua pleniore visione librorum. ⁊ sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis.

¶ Argumentum.

¶ Dum quid minus legitima filijs a patre relictū est in testamēto, dum tamen iure institutionis relinquatur testamentum valet: sed agi potest ad legitime supplementum. V. F.

1 ☞ Testamentum, in quo pater non relinquit filio plenam ⁊ integram sibi debitam legitimam, an possit ex capite nullitatis infringi, aut alias impugnari.
2 Filio debetur legitima ⁊ fructus legitime.
3 Es alienum ⁊ funeris impensa sunt ante solutionem legitime detrahenda.

¶ De testa. Consilium. cxlvij.

Probus quondam vir Franciscus de combis, pater naturalis ⁊ legitimus Joannis de Combis, dudum anno scilicet incarnatiōis dominice. M. cccc. ⁊ de mēse Octobris fecit ⁊ condidit eius vltimū ⁊ nūcupatiuū testamentū: in quo inter cetera Joanni eius filio naturali ⁊ legitimo ⁊ Jānete, vltra cuius dotē, ⁊ eorū cuilibet legauit ⁊ iure institutionis reliquit quinq̃ florenos: quos ⁊ eorū quēlibet voluit pro illis esse contētos, ita qd nihil aliud petere possent in eius bonis. Alium vero eius filium heredem vniuersalem instituit.
1 ¶ † Quesitū est an pro eo q idem quondā Franciscus nō reliqt dicto Joāni eius filio plenā ⁊ integrā portionē sibi debitā in bonis suis possit predictū eius testamentū ex capite nullitatis vel alias impugnari vel infringi. Ad qd rñdeo breuiter ⁊ succincte q nō q id qd minus legitima eidē Joāni reliquit dictus Franciscus pater suppletur sibi per legem, ita q non obstante prohibitione quā fecit pater de non plus petendo ⁊c. poterit ipse Joānes filius petere dictos quinq̃ florenos ⁊ id qd sibi deest pro cōplemento legitime. l. omnimodo, ⁊ qd ibi doc. ⁊ in. l. qm in prioribus. C. de inoffi. testa. ⁊ aut. vt cū de appel. cog. §. aliud quoq̃ ca. ver. ceterū. colla. viij. poterit etiā petere fruct⁹ pdicte legitime,
2 quos heres pcepit: † q filio debet legitima ⁊ fruct⁹ legitime, aut. nouissima, ⁊ qd ibi scribentes. C. de inoffic. testa. et qd not. glos. et doc. in. l. fideicommissariam. in princ. ff. ad trebel. ⁊ Bal. in. l. non est ambiguum. C. fami. ercis. Quo vero ad id qd queritur, an idē Joannes teneatur ⁊ debeat soluere sextam partē debitorum dicti quondam Francisci, ⁊ quid de expensis funeralibus, ⁊ alijs
3 oneribus, dico ⁊ respondeo † qd ante solutionē legitime deducutur seu detrahuntur es alienum ⁊ funeris impensa: et de residuo soluitur legitima Verbi gratia: si res ⁊ iura dicti quondā Francisci ascendebāt ad valorem mille florenorū, ⁊ taz debita q funeris impēsa ascenderint ad centū, debēt detrahi seu deduci ista cētuz de mille: ⁊ sic legitima nō soluetur habito respectu ad mille, sed habito respectu ad noningenta, seu nouē centum que remanent. l.

rent.l.papinianus.§.quarta autē.ff.de inoffi.testa.& si queratur quanta fuerit quarta seu legitima huius Joannis,dico qd cū dicto Francisco superfuerint tres liberi, scilicet pfati Joannes & Sanreta,& nepos seu felesenus heres vniuersalis institutus,legitima hui⁹ Joānis fuit tertia pars triētis,hoc est nona pars bonorū dicti quondā Frācisci, eorū scilicet que superfuerunt deducto ere alieno & funeris impensa,aut. de trien.& semis.§.j.colla.iij.& d.aut.nouissima,iuncta.d.l.papinian⁹.§.quarta autem. Et sic si res & iura valebant mille,& debita & funeris impēsa ascēdant ad centum,ipse Joannes non posset petere nisi centum:in quibus includuntur quinq; floreni relicti. Illud autem est certū qd ipse conueniri non potest pro debitis dicti quondaz eius patris:quia in eum nō transeunt iura passiua,cum sit heres cū beneficio inuentarij,iuxta ea que no.Bar.in.l.ex facto,la grāde.ff.de here.instit.& Philip.de Franc.in.c.si pater,de testa.in.vj. Et ita mihi videtur sub correctione &c.

¶ Argumentum.

¶ Donatio,que sub conditione in arbitrium tertij matrimonium cōferente facta est valet:nec donataria,eademq; nuptura tali conditione alligatur.A.S.

1 ☞ Donatio an possit fieri sub cōditione resolutoria,ita quod illa conditione eueniente censeatur donatio nulla,aut resoluta.

2 Permissum & licituz est vnicuiq; adijcere in arbitrio seu moderatione aut dispositione, quam de re sua facit,conditionem aut legem quam illi vult imponere.

3 Ille cui ius acquiritur ex contractu,debet acceptare contractuz cum omnibus clausulis in eo positis.

4 Mulier,cui aliquid legatum est sub cōditione si nupserit arbitrio alicuius,an si nubat sine illius arbitrio, poterit nihilominus petere legatum.

5 Argumentum de vltima voluntate ad contractum est bonum, vbi fuerit vtrobique eadem ratio.

¶ De conditio.inser. Consilium.cxlviij.

Ex themate mihi transmisse consultationis oriuntur & elici possunt multa dubia,etiam non formata in themate:sed omissis illis solum insistam super illis de quibus queritur. Et pro clariore & faciliore responsione facieda ad primum quesitum voluissem informari & intelligere,an nobilis & generosa mulier Margareta de Bordis, donataria in dicto themate mentionata,habuerit ante matrimonium per eam contractum cum nobili quondam viro Ludouico de Villa noua,plenam notitiam de donatione eidez Margarete facta,& plenius mētionata in dicto themate:insuper & de reseruationib⁹,pactis,cōditionibus in ea appositis:an vero de donatione & alijs pdictis notitiā nō habuerit. Quia si de illis notitiā non habuisset,videref qd eidē succurri deberet,etiā si valuisset,reseruatio seu pactū resolutoriū dicte donationis,appositū in euentū in quem ipsa nobilis Margareta matrimoniū iberet nō habito cōsensu do. Donatricis & aliorū mētionatorū tam in dicto themate q̄ in copia instrumēti dicte donationis:& hoc ex dispositione illius clausule generalis,si qua iusta causa mihi videbit:que posita est in.l.j.ff.q.ex caus.ma.Supposito qd dicta nobilis Margareta de pdicta donatiōe & alijs pdictis ante dictū matrimoniū notitiā habuerit,

1 manet difficultas de qua qrit:† p cui⁹ solutione pmitto q dicta donatio fuit pura,nō cōditionalis:Quis ex mēte dicte do.donatricis esset sub cōditione resoluēda,si vez pfata Margareta nuberet sine cōsensu &c.Non igif queritur de viribus dicte donationis,an vez illa valuerit necne:& que valuisse videf,pro eo quia quilibet est sue rei moderator & arbiter.l.in re mādata.C.mandati.l.oudū.C.de cōtrahen.emp.l.polla.C.de his qui.vt indig.&c.c.de his,ad fi.de sepul.facit.l.nemo,ad fin.C.de ind.& est adeo regulariter quilibet moderator & arbiter rei sue vt etiam possit ea abuti.l.sed & si lege.§.consuluit,cum suis simi.ff.de peti. here.sed hic queritur de viribus resolutionis dicte donationis:an videlicet illa fuerit resoluta.vel resolui debeat & cassari:pro eo qz dicta nobilis Margareta nupsit non vocatis sed spretis & contēptis multis,imo fere oībus,qui vocari debuerūt,& quorū cōsensus erat necessarius ex volūtate & dispositione prefate donatricis:qz dispositio cōditionalis per euentū cōditionis sumit effectū.l.cedere diem.ff.de ver.sig.l.qui pecuniā.ff.si cer.peta.&.l.qui heredi.§.si.cū suis simi.ff.de cōdi.& demō.cū ergo conditio sub qua fienda erat resolutio dicte donationis euenerit.illa videtur resoluta & cassata,vel saltē dz cassari & resolui. Nisi forte quis dicat qd prefata dn̄a donatrix non potuerit adijcere dictā cōditio

2 nē resolutoriā. Sed istud nō videf obstare:pro eo † qz quemadmodū cuilibet regulariter cōcessum est vt sit moderator & arbiter rei sue,ita vt etiā possit abuti ea:ita etiā videf cuilibet regulariter esse pmissum adijcere in arbitrio seu moderatione aut dispositione,quā de re sua facit,conditionē aut legē quam illi vult imponere.l.in traditionibus.ff.de pact.facit qz regulariter censent oia permissa,nisi probent prohibita. Nec videret eidē Margarete suffragari si forte p ea diceref,qd ipsa nō fuerit presens, nec cōsenserit reseruationi,seu instrō pdicto. Qm̄ videf posse respōderi,qd cū ipsa nobilis Margareta innitaf donationi facte & stipulate seu acceptate per notariū pro & noie eiusdē Margarete tūc absentis.ipsa nō potuit donationē hmōi approbare reiecta reseruatione seu pacto predicto,per regulā quā ex tex. colligit Bal.in.l.3 iuris regulas.§.si filius.ff.de pac.vbi dicit Bal.

3 † qd ille cui acquirif ius ex 3ctu dz acceptare cōtractū cū oibus clausulis in eo positis :p quo facit.l.caius.ff.de manumis.& tex. in ratione sui in.l.ij.ff.de reb.eo.& qd not. Bald.in.c.nihil,de ele. & Pa.de monte sanc.chan.in suo trac.de empt.& vendi.in.vij.q. prin.in prin.loquēs de minore emente prediū cū pacto de retrouēdēdo. Sic igif videtur qd dicta Margareta nō potuerit aut possit cōtrauenire dicte reseruationi seu capiti,qz scilicet eidem nō cōsenserit,cū tūc esset absens. Sed pro eadē Margareta,& cōtra nobilē & generosam mulierē Catharinā de bordis ei⁹ sororē multū facere videf.l.cū tale.§.si arbitratu,als est.§.rescriptū est.ff.de cdi.& dem.vbi dicit tex.si arbitratu titij seia nupserit,heres me⁹ illi fundū dato. vino et titio fine arbitrio, titij eā nubētē legatū accipere rn̄dēdū est,eāq; legis sentētiam videri:ne qd cīno

4 impedimētū nuptijs inferaf:p quē tex.aperte pbaf † qd licet aliquid relictū extiterit mulieri,pone virgini,sub cōditione si arbitrio alicui⁹,pone titij,nuberet:ipsa tn̄ poterit petere legatū,etiā si nubat fine arbitrio titij:p eo qz pdicta cōditio reijcif,tanq̄ inductiua viduitatis,aut matrimonij impeditiua:facit ad predicta.l.turpia.§.si titie.ff.de lega.i.vbi dicit text.si titie legatū relictū est si arbitratu Seij nupsisset,& vino testatore Seius decessisset,& ea nupsisset,legatū ei deberi:& hui⁹ dicti ratio est scdm glo. ibi qz etiā si esset suspēsa p eo qz viueret Seius,p nihilo foret.d.l.cū tale.§.si arbitratu,& idē pbaf in.l.fille sne,in princ.ff.de cdi.& demō. Quēadmodū igif dicta iura pcedūt in dispositione cōditionali,ita etiā videf pcedere i dispositiōe resolutoria pure dispositionis:p eo quia vtrobiq; est eadē ratio,scz ne impediaf matrimonij libertas:qd fieri nō dz.l.si diuortio.ff.de ver.ob.& c.c.gēma,de spōsa. Et quāuis iura superius allegata loquanf in legato,& sic in vltima volūtate:idē tn̄ videf esse in donatione, vel also cōtractu:& † qz de vltima volūtate ad cōtractū,& ecōtra,est bona argumētatio qn̄ vtrobiq; est eadē ratio.l.seruū filij.§.cū qui.ff.de leg.j.l.qui chirographū.ff.de leg.iij.&.l.i iure ciuili.ff.de regu.iur.qd etiā voluit Bal.& post eū Ang.in.l.pactū inter heredem.ff.de pact.& hoc operaf rōnis idētitas.l.illud.ff.ad le.aqui.&.l.j.§.q interdi.tuz.ff.de fonte. Preterea vbi in vltima volūtate,cui lex magis fauet,ad cōseruationē illius aliqd phibef:multo fortius censef illud phibituz inter viuos.l.nemo pōt.ff.de leg.j.&.l.obligationū.§.placet.ff.de act.& obli.hoc cm̄ casu pōt,fm Ange.in.d.l.pactū inter hredē,argui de vltima volūtate ad 3ctū negatiue,quasi de maiore ad minus:nā si de quo magis videf inesse,& nō inest:ergo nec de quo minus. Cū igif in iurib⁹ superius inductis probef q cōditio,si arbitratu titij nupserit mulier,apposita in prima voluntate debeat de eo,qd sub cōditione hmōi mulieri relinquif tolli & reijci:& sic qd sub illa conditione saltem efficaci non possit mulieri relinqui: ergo nec donari:qz multo plus vel saltē nō minus fauef vltimis volūtatibus,q̄ contractibus.

¶ Argumentum.

¶ Per patrem filijs in testamento adiecta conditio hec,si sine legitimis liberis decesserint, tanto hercle melius filio psbytero accommodatur,cum liberos habere legitimos non possit.A.S.

1 ☞ Substitutio iniūcta ei,qui iure liberos habere non poterat tempore testamēti:vt quia presbyter,an dicatur fideicommissaria,vel vulgaris,& an sit valida.

2 Liberi ex & de corporibus presbyterorum,vel aliorum in sacris ordinibus existentium,& ex muliere non vxorata procreati dicūtur adulterini.

Testator non debet inuitare heredem ad delinquendum.

3 Legitimatus an excludat substitutum,& an succedat contra mētem testatoris:

Legitimatus post testamentum dicitur post testamentū natus.

4 Substitutiones vulgares adita hereditate expirant.

5 Res subiacentes restitutioni fideicommissi possunt per filium

grauatum alienari, quatenus ascendunt ad legitime & trebelliani-
nice quantitatem.

6 Per fideicōmissuz non succedit grauato, sed testatori grauanti.

7 Bona per filium & ipsius nomine empta & acquisita an & quo ca-
su veniant in fratres diuidenda.

8 Exequie quorum expensis veniant soluende.

¶ De insti. & substi. Consi. cxlix.

Multa sunt de quib' q̄ritur parte honorabilis viri Bernardi Richardi loci Valriaci. Ad que respōdeo prout infra:

1 † premittēs primo p faciliore rñsione fienda ad primū questitū, q̄ hic videt̄ primo posse dubitari an substitutio de qua in themate mihi exhibite cōsultationis, & quā in suo vltimo & nūcupatiuo testamēto fecisse legitur honorabilis quondā vir Antonius Richardi, extēdi debeat etiā ad venerabilē virū do. Petrū Richardi dicti Antonij quondaz filiū naturalē & legitimū: ita vez q̄d idē Anto. cēseat̄ etiā reciproce seu breuiloque substituisse ipsi do. Petro fratres coheredes superuiuētes, aut illos q ex eis superessent. Et videt̄ q̄ non; p eo q̄ substitutio hmōi facta est sub cōditione, si alter heredū institutorū per eundē Antoniū testatorem quādocūq̄ decederet sine liberis seu hr̄de vel heredib' ex suo p̄prio corpore & de legitimo matrimonio pcreato seu procreatis aut procreādis: que non videtur posse adaptari ad dictū do. Petrū, ex eo q̄ liberos legitimos ex suo corpore habere nō poterat nec pōt, cū t̄pe testamenti iam esset & sic p̄sbyter, per id q̄d not. Bar. in. l. heredib'. §. titius, ff. ad treb. Jo. de imo. & Alex. de imo. in. l. si posthumos, in prin. ff. de libe. & posthu. & alij in alijs locis. Preterea vt nō videat̄ huiusmodi substitutio debere extēdi etiā ad dictū do. Petrū. facit q̄ al's sequeret̄ q̄ dictus testator inuitasset eundē do. Petrū ad peccandū & fornicandū: vt dicit Bart. in. d. l. heredib'. §. titius, & alij in. d. l. si quis posthumos: & ideo tale fideicommissum respectū p̄sone eiusdē do. Petri videret̄ nullū. Sed his nō obstā. existimo 3ria sñia3 eē de iure veriorē: possent em̄ p̄dicta p̄cedere si in substitutiōe hmōi dictū esset, si sine liberis vel sine herede vel heredibus ex suo p̄prio corpore procreato aut procreatis &c. & non essent apposita illa verba, & de legitimo matrimonio, vel aliquod simile; q̄ sic fortasse potuisset vel dici vel pretēdi eundē do. Petrū fuisse inuitatū ad fornicādū & liberos adulterinos procreā-

2 dū ad exclusionē vniuersalis fideicōmissarij & substitutorū: † q̄ liberi ex corporib' presbyterorū vel aliorū in sacris ordinib' existentiū & ex muliere nō vxore procreati sunt adulterini: vt no. gl. & post eā Panor. in. c. p venerabilē, super verbo adulterinis, qui fil. sint legi. sed in casu nr̄o facta est substitutio sub conditione, si sine liberis seu herede vel heredib' ex suis p̄prijs corporib' & de legitimo matrimonio &c. & ita nō obstat, p eo q̄ & fornicando vel al's coeundo liberos vel heredē seu heredes, q̄d idē est. l. ex facto. §. si qs autē. ff. ad treb. ex suo corpore & de legitimo matrimonio procreare nō poterat, nec tales qui etiā postea legitimati substitutos excluderēt, prout p3 per id q̄d in simili voluit Jo. calde. in cōsi. suis, sub titulo qui fi. sint leg. consi. j. Bal. in. l. lucius, la. ij. ff. de here. insti. Bal. in. l. si ita qs. §. is cuius, & ibi aliqd per Jo. de imol. & Pau. de ca. ff. de leg. ij. Pau. in. d. l. si qs posthumos, in prin. ff. de libe. & posthu. Sali. in. l. generaliter. §. cū antez. C. de insti. & substi. sub condi. fac. Jo. de imo. in. l. ex facto, in princ. ff. de vul. & pup. & in. d. l. ex facto. §. si qs rogatus, ad fi. Pe. de anc. cōsilio, cccclxxviij. exordiente, circa primū questitū &c. & Pau. de ca. in. l. cū acutissimi. C. de fideicō. q̄d maxime pcessisset & procederet in casu de quo queritur, in quo dictū non est, si sine liberis seu herede vel heredibus naturalib' & legitimis: quo casu forte procedere posset opinio 3ria, quā tenuerūt multi relati p Alex. de imol. in. d. l. gñaliter. §. cū autē, ver. cōtrariū t3 Jac. de are. s3 dictū est si sine liberis herede vel heredibus ex suo corpore de legitimo

3 matrimonio &c. quo casu oēs tenuerūt † q̄d illegitime nat' postea legitimatus nō excludit substitutū: q̄ talis legitimat': vtpote illegitime seu extra legitimū matrimoniū natus, nō cōprehenditur in substitutione. Nō igit̄ pōt dici q̄d ad exclusionez vniuersalis fideicōmissarij & substitutoꝝ idē do. Petr' cēseret̄ inuitat' ad fornicādū, vel al's coeūdū p liberorū procreatione: q̄ fornicādo vel al's coeūdo hoc assequi nō poterat, prout nec pōt, nisi hoc fieret ex dispēsatione pōtificis. Et nō video quō dici possit q̄ an tedicta substitutio eidē do. Petro adaptari non possit: quia imo optime adaptatur, vt pote illi qui necessario decedit sine liberis herede seu heredibus ex suo p̄prio corpore & de legitimo matrimonio procreatis: nisi ex matrimonio ante sacroꝝ ordinū susceptionē p̄creati extitissent. Preterea vr̄ q̄ etiā si apposita nō extitissent illa vb̄a, & de legitimo matrimonio, vel similia: adhuc videri poterat substitutionē p̄dictā debere extēdi etiā ad dictū do. Petrū: p eo q̄ sic reijceret̄ illa cōditio, si sine liberis &c. & remaneret substitutio facta eidē do. Petro post eius mortē nec eo casu liberi adulterini, si qui per eundē do. Petrū procreati extitissent. repellerēt substitutos, secundum Pau. de ca. qui ita sentit in. d. §. titius; & dicit Panormita. in. c. in presentia, columna quarta, de probationibus, quod talis conditio, vtpote turpis, habet̄ pro non adiecta, supposito quod dicta substitutio extēdat̄ etiam ad dictū do. Petrū, nō obstātibus in aduersuz allegatis:

4 ad q̄ p p̄dicta patet rñsio. † Premitto vlterius, et scdo, q̄ cū substitutio de qua supra fuerit reciproca admixta cōpēdiose, illa cōprehēdit nō solū vulgares q̄ p immixtionē paterne hr̄ditatis expirarunt. l. post aditam. C. de impu. & alijs substi. sed etiam fideicōmissarias, p id q̄d not. Bar. in. l. titius, colū. fin. vel circa, ff. de vulga. & pupill. & Alexan. de imol. in. l. ij. C. de impub. & al. substi. vbi plene. Quo fit vt si contingat eundē do. Petrū ab humanis decedere supstitib' substitutis, aut aliquo ex eisdem substitutio hmōi fit locū habitura in p̄sonis supstitū. Verū q̄ dictū vniuersale fideicōmissum nō fuit purū, s3 cōditionale, poterit ex persona ipsius dñi Petri detrahi due q̄rte, sc3 legitima & trebellianica, iuxta theoricā quā ponit gl. Barto. & doc. in. l. papinianus. §. meminisse. ff. de inoffi. testa. gl. Bar. & doct. in. l. q̄q̄. C. ad le. fal. Bal. in. l. filiū quē. C. fami. ercis. & hoc est hodie sine dubio. Et cū dicto quondā Antonio testatori supfuerint prefati do. Petrus, Joānes, & Claudius filij, & q̄dā nepotes ex Frācisco filio predefuncto: horū oīm legitima fuit triens bonorū dicti quondā Antonij, eorū sc3 q̄ supfuerūt deducto ere alieno & funeris impensa. aut. de triē. & semis. §. j. coll. iij. & transumptiue in aut. nouissima. C. de inof. test. & sic legitima cuiuslibet ex p̄dictis do. Pet. Joan. & Claudij fuit quarta pars triētis, hoc est vna vncia: & legitima nepotū ex Francisco filio p̄defuncto est alia vncia: q̄ oēs habent̄ p vno, vtpote succedētes in stirpē, nō in capita. p id q̄d no. Sali. in. d. aut. nouissima. q. vj. & postea do. Jas. col. antepen. ver. vltra Bar. queritur &c. ibi si autē isti nepotes venirēt cuz alio, & Pau. de ca. cōsi. ccclxvij. in p̄n. ista ergo vncia, poterit detrahi ex persona dicti do. Petri de illa hereditaria portiōe, in qua fuit institut'. & sic de trib' vncijs sibi relictis: deinde p trebellianica detrahetur quarta pars residui: & sic dimidia vncia: iuxta theoricā quaz ponit gl. in. c. raynald', sup vbo l3 ipsas, de testa. Jo. de imo. in. l. coheredi. §. cū filie. ff. de vul. & pup. & Bal. i. l. si viro. §. qd ergo. ff. de test. mili. & ita ex p̄sona eiusdē. d. Petri potuit detrahi dimidia pars illarū triū vnciarū p dictū quōdā Ant. in dicto suo testamēto relictarū, vsq̄ ad quā videt̄ ipse do. Pet. potuisset alienare de bonis dicti quondā Anto. testatoris, eū bona alienata imputent̄ in illā, hoc est in dictas duas quartas. l. marcellus. §. res q̄, & q̄d ibi Bar. Alex. de imol. & doc. ff. ad trebel. & Alexan. de imo. cōsi. iij. in. iij. vo. q̄d ēt vr̄ fuisse de mēte Bal. cōsi. lxxxvi. exordiēte, Pet. Nicolutij, col. j. in. j. p̄te. † Et quidē q̄ fili' de restituē-

5 do grauat' possit alienare de bonis p̄ris defuncti vsq̄ ad legitimā, seu quartam iure nature debitam quodq̄ alienatio vsq̄ ad quartā hmōi facta retractari nō valeat, voluit Cy. in aut. res q̄, in fi. vbi ēt Albe. C. cōmu. de lega. Bal. in. l. ij. C. ad le. fal. & consi. xxxix. exordiēte, p̄uctus q̄nis, in. ij. p̄te, & in multis alijs cōsilijs, Old. cōsi. cvij. exordiēte ius municipale, ver. ad tertiā questionē, & v. seq. Et q̄ etiā hoc p̄cedat quo ad trebellianicā videt̄ voluisse Alex. de imo. in. d. consil. Barto. in. l. in quartam. ff. ad le. fal. & Pau. de ca. in. d. l. filiū quē, col. iij. C. fami. ercis. & Panor. in. d. c. raynaldus, col. an̄pe. Et p hec p3 rñsio ad dictū primū questituz sc3 q̄ nō obstāte dicta substitutione dict' do. Pet. potuit dicto Bernardo eius nepoti donare dimidiā partē bonorū sue hereditarie portionis: hoc est eoꝝ q̄ ad eū ex bonis p̄rnis puenerant, siue essent bona immobilia siue mobilia: vtpote domus, vtensilia, pecunie, vel alia: alia vero medietas debebit in vim predicte substitutionis peruenire ad substitutos, si qui superuixerint tē-

6 pore mortis eiusdem do. Petri. ¶ † Ad scd3 dico & rñdeo q̄ bona p dictū do. Pe. acq̄sita, & q̄ ad eundem puenerūt aliūde q̄ ex p̄rna successione, non veniūt nec cōprehēdunt̄ sub dicta substitutione: q̄ per fideicōmissum non succedit grauato, s3 testatori grauanti. d. l. coheredi. §. cū filie. ff. de vul. & pu. & sic potuit & pōt idez Pet. de illis p nutu & volūtate disponere: q̄ glibet est moderator & arbiter rei sue. l. in re mādata. C. manda. & l. ōndū, cum suis simi. C. de 3ben. emp. facit. l. nō vsq̄ adeo. in fi. ff. si a parē. fue. qs manumis. l. nemo exterus. C. de iude. & c. de his, ad finē. de sepul.

7 ¶ † Ad tertiū dico & rñdeo q̄ cū bona, de quib' ibi, supponant̄ fuisse acq̄sita & empta p dictuz Joannē Richardi suo ipsi' p̄prio noīe, in his petere partē nō p̄nt fratres eiusdē Joā. et si illa empta extitissent &c. pecunijs dicti do. Pet. l. si patruus, & q̄d ibi scribētes: C. cō. vtri. iudi. & q̄d not. Bar. in. l. titiū & meuiū. §. altero. ff. de admi. tu. Verū si ille pecunie puenissent ad ipsuz. d. Petro. ex pecunijs dicti quondaz Anto. & q̄ ille fuissent hereditarie. vel ex

ex bonis hereditarijs,nõ dico ex fructib9 p ipsuz do.Pet.perceptis:tũc dicerẽ ꝙ dicti fratres possent petere illã portionẽ de huiusmodi pecunijs,quã petere potuerũt de alijs bonis hereditarijs ad dictũ do.Pe.peruẽtis ex dicta pr̃na successiõe.Sed si ille pecunie fuerint p dictũ do.Pe.aliũde acqsite quam ex pr̃na successione,τ doceri posset quod de istis pecunijs essent empta,tunc si vel in totum vel in parte essent heredes vniuersales dicti do. Pet.possent petere vel in totũ vel iuxta quotam hereditariam.

8 ¶ †Ad quartũ dico τ rñdeo,ꝙ rõnabilius est ꝙ exequie soluãtur τ fiãt sumptu donatarij,qui certat de lucro:q̃ de illa portione,que debet dictis substitutis restitui:τ si habet bona aliunde acquisita,poterunt fieri de illis.¶ Ad quintum dico τ rñdeo,ꝙ cũ dict9 Joã.alter ex heredib9 ab humanis decesserit superstite ipso do.Pe.τ sic pendẽte cõditione vniuersalis fideicõmissi,dictũ fideicõmissuz expirauit,τ factũ est caducum:ita vt nec in illo partẽ habere possit,nec ad dictũ Bernardũ eius filiũ,vel alios liberos transmittere potuerit.l.vnica.C.si autẽ sub cõditione,τ qd ibi Bal.C.de cadu.tol.τ qd no.glo.τ doc.in.l.vnica.C.de his qui ante aper.tabu.τ sic idem Bernardus donatarius nihil habebit in viz dicti fideicommissi in parte subiacente restitutioni. ¶ Ad sextũ τ vltimũ dico τ rñdeo,ꝙ si permutatio,de qua ibi, esset facta ante donationẽ dicte dimidie partis:tũc putarẽ ꝙ illa remaneret firma,saltẽ quaten9 domus pmutata nõ excederet valorẽ pdicta quartaz,p ea q̃ superius dixi:sz si facta extiterit post dictã donationẽ,tũc dicerẽ ꝙ illa reuocabit:p id qd habet in.l.si.§.si autem sub cõditione.C.com.de leg.Que dixerim τc.

¶ Argumentum.

¶ Ex pronuntiatis coniecturata mente,τ ex personarum ad quas referuntur qualitate verba sumunt interpretationẽ.U.F.

1 ¶ Legatis omnibus bonis mobilibus τ vtensilibus tempore mortis testatoris in ei9 domo reptis,an cẽseant τ vestes legate.
2 Vestes τ indumenta quecunqꝫ veniunt appellatione mobilium.
Exceptio firmat regulam in rebus τ casibus non exceptis.
3 Bona per filium familias vndecunqꝫ quesita,non tamen de paterna pecunia,an dicantur patri quesita quoad dominium aut vsumfructum,τ an in successione bonorum paternorum veniant inter fratres diuidenda.
4 Dictio alius,significat similitudinẽ posita cõparatiue,nõ ɔrie.
5 Exceptio non facit quod regula aut generalis dispositio comprehendat illa que alias nõ comprehẽdisset nõ facta exceptione.

¶ De verbo.signi. Consilium.cl.

Idi memorialia mihi dimissa parte nobilis τ honorabilis viri Dñici cambij:in quibus parte eius petũtur declarari certa capitula nobilis quõdã viri Luce Cãbij, Ad que rñdeo,put infra:τ primo rñdeo ad pri
1 mũ,τ dico ꝙ in eo ꝙ dict9 quõdã nobilis Lucas in articulo seu capitulo,in quo prelegauit eidẽ nobili Dominico oia vniuersa τ singula bona mobilia τ domus vtensilia τ ordia τ supellectilia que tempore eius decessus essent τ esse cõtingeret in domo inibi mẽtionata,cẽsent fuisse legata etiã indumẽta si vestes prefati te-
2 statoris cuiuscũqꝫ pãni aut alterius materie existerẽt:pro eo†qr nõ est dubiũ quin illa oia veniãt appellatione mobiliũ.Cũ ergo idẽ testator legauerit oia vniuersa τ singula bona mobilia,censendus est legasse ẽt indumẽta τ vestes τc.q̃ essent vel reperirent in dicta domo:qm eñ omne dicit τc.l.iulianus,ff.de leg.iij.c.si romanorũ.xix.dist.τ.c.solite,de ma.τ obe.τ p hoc ẽt facit exceptio quã idẽ nobilis Lucas fecit in dicto articulo de pecuniarũ auri τ argẽti summis,de cyathis,seu vasis τ alijs iocalib9 auri τ argẽti,τ alijs in dicto articulo lati9 mẽtionatis τ exceptis:p eo qr exceptio firmat regulã i reb9 τ casib9 nõ exceptis,doc.j.l.j.ff.de reg.
3 iu. ¶ †Ad scd'm dico τ rñdeo esse aduertẽdũ ad legatuz lucri inibi mẽtionati:nõ eñ idẽ quondã nobilis Lucas testator legauit eidẽ nobili Dñico omne lucrũ simplr fiẽdũ ex bonis proprijs sui ipsi9 Dñici,τ alijs cõib9 iter eũdẽ τ fratres:sz lucrũ p eũdẽ Dñicũ ei9 filiũ factũ añ testm̃ dicti nobilis Luce,τ ex tũc in antea fiẽdũ tãs viuẽte ipso nobili Luca q̃ ẽt post ei9 obitũ,vsque ad tps in testamẽto hmõi designatũ fiẽde scz diuisionis,si eã fieri cõtingeret inter liberos τ heredes vniuersales eiusdez nobilis Luce, tam ad cãm τ ptextu certe summe pecuniarũ p eundẽ testatorem dicto nobili Ludouico eius filio tradite,de qua cõstare asseruit idẽ testator in libro suo signato per literã.L.q̃ etiã ad cãm τ pretextu oim τ quarũcũqꝫ cõmissionũ siue onerũ eidem Dñico per quasuis psonas donatarũ τ cõcessarum,vnde τ ex quib9 idẽ dñicus reportaret aliquod pmiũ seu lucrũ.in quo p eũdẽ Dñicũ sic faciẽdo noluit idẽ Lucas ꝙ coheredes ipsi9 dñici aliqd haberẽt aut hr̃e possent.Erit igit liber pdict9 videdus:τ videbit quãta pecunie q̃titas donata extiterit,τ qñ:τ etiã cõsiderabunt cõmissiones τ onera eidẽ nobili Dñico data:τ q̃ dabunt:τ ex his iũcta diligẽtia τ industria dicti nobilis Dñici assumi poterit cõiectura,an verisilr idẽ nobilis Dñic9 potuerit a tpe date pecunie facere lucra,ex quib9 cõparata seu empta reperiũtur bona p eũ antea acqsita:τ nõ tenebit nec cõpellet ad alr demonstrãdũ vñ τ ex quib9 pdia hmõi emerit aut cõparauit,τ presertim vbi idẽ nobilis dñicus debitã rationẽ reddet de administratione bonorũ cõmuniũ:p qb9 succincte allegasse sufficiat no.p gl.τ doc.in.l.cũ opz,circa pri.C.de bo.q̃ libe. ¶ Ad tertiũ dico τ rñdeo qd dict9 quõdã nobilis Lucas testator fuisse clare locut9.pmo eñ voluit qd liberi τ hr̃des masculi vna cũ dña Maria eorũ matre simul τ in dicta domo cõiter inhabitarẽt,τ fraternaliter viuerent:τ qd nutrirentur de expensis victualibus,scilicet de his que sunt necessaria ad bibẽdũ τ comedẽdũ:voluit etiã ꝙ si contingeret aliquẽ ex dictis suis filijs i futurũ egrotare:ille sic egrotãs iuuari dẽat sumptib9 τ expẽsis sue hereditatis.Quo vero ad indumẽta,vestimenta,calciamenta,τ alias expensas extraordinarias,voluit τ ordinauit ꝙ ille per dictos liberos quomodolibet fiende,exceptis dictis expensis victus τ infirmitatis,describantur,τ de eisdem ratio teneatur:τ ꝙ ille deducantur super portione siue parte sic exponentis.Et sic non est dubium quin,quoad indumenta,vestimenta,calciamenta,τ alias expensas extraordinarias,teneantur singuli soluere prout expenderint:ita ꝙ vnus non debebit contribuere in expensa alterius. Sed remanet dubitatio τ difficultas,quid de indumentis,vestimentis,calciamẽtis,τ alijs expẽsis ordinarijs:vt verbis grã.Aliqui ex predictis liberis sunt maiores,alij minores,alij vero minimi:quenit maiorib9 ordinarie ꝙ ipsi ponãt plus de panno in veste,vel in caligis:τ ꝙ vtant pannis pretiosioribus,q̃ alij,τ presertim impuberes aut paruuli.Nunquid igitur iste expense debebunt solui singulariter per singulos prout eas facient,vel de cõmuni? Ad quod respondeo ꝙ licet prima facie dictus quondam nobilis Lucas videatur solum esse locutus de indumentis,vestimentis,τ calciamentis extraordinarijs,propter illam dictionẽ alijs,que est dictio implicatiua similium,vt not.Bald.in.l.iij.C.de ser.fugi.τ in.l.si.C.de
4 his qui a non do.manu.†vbi dicit ꝙ dictio alius,significat similitudinem:pro eo quia ponitur comparatiue,non contrarie:τ sic nihil videatur statuisse de ordinarijs expensis indumentorum, vestimentorum τ calciamentorum:tamen secus τ contrarium videtur fuisse de mente τ voluntate eiusdem:pro eo qr voluit,iussit τ ordinauit ac expresse mandauit dictus nobilis Lucas,ꝙ expẽse per dictos liberos quomodolibet fiende,exceptis expensis victus τ infirmitatis,describerẽtur,τ ꝙ de eisdem ratio teneretur: insuper τ qd dicte expense deducerentur super portione seu parte τc.nisi enim in dicta regula includerentur etiam expense ordinarie,non fuisset necessarium excipere seu exceptionez aut reseruationem facere de expensis victus τ infirmitatis,que possunt esse ordinarie. Unde cum ille fuerint passim τ indistincte excepte τ reseruate,palam videtur quod ipse testator dictam eius regulam intellexerit etiam quoad indumenta,vestimenta,τ calciamenta ordinaria:alias inepta esset exceptio,vt pote sup regula non comprehensa:quemadmodum esset ineptum dicere,omnis homo currit excepto porco:quia sub illa propositione affirmatiua omnis homo currit,non comprehendebatur porcus;τ ita
5 opus non erat a regula excipere porcum.†Et si dicatur quod licet exceptio declaret τ confirmet regulam in nõ exceptis,illa tamen non facit quod regula τ generalis dispositio comprehẽdat illa que alias non comprehendisset non facta exceptione.l.generali.§.vxori.τ quod ibi Barto.ff.de vsufruc.lega.l.lucius.§.pluribus.ff.ad trebellia.τ quod notat Barto.in.l.j.in fine.ff.de regu.iur.videtur posse responderi,quod vba regule affirmatiue, de qua supra,scilicet quod dicti liberi τ heredes masculi tenerentur quilibet supportare de sua portione expensam indumentorũ, vestimentorum,τ calciamentorum,erant satis apta ad comprehendendum non solum indumenta,τ vestimenta,τ calciamenta extraordinaria:sed etiam ordinaria.Preterea pro eo quod predixi facit:quia dictus quondam nobilis Lucas testator erat prudens τ discretus:τ qui prudenter τ clare prouidit quoad expensas victus:illas scilicet que fierent in bibendo aut comedendo. Prouidit etiam de expensis que fierent ad causam infirmitatis alterius ex liberis masculis.Et si non censeretur prouidisse quoad expensam non solum indumentorum,vestimentorum,τ calciamentorum extraordinariorum;sed etiam ordinariorum,videretur dispositio sua minus perfecta quoad expẽsam ordinariorũ: quod non est verisimile.Si enim sensisset quod expensa indumentorum:vestimentorum,τ calciamentorum ordinariorum fieret de

communibus bonis, erat sibi facile hoc exprimere cum expensis
victus consistentibus in comedendo ⁊ bibendo.

¶ Argumentum.

¶ Qui confitetur se verberium mādasse, ex quo postea mors se-
quuta est, si se confessum id esse ꝓbauerit vel metu equulei vel hor
ridi carceris intrusione, confessionem reuocare potest. V. F.

1 ☞ Inquisitio aut processus contra aliquem de homicidio, vel
mandato, presupponit cognitionem ⁊ scientiam homicidij.
2 Procurator in delictis transgrediendo mandatum obligat do
minum, si ad talē trāsgressionem potest mandatum adaptari.
3 Confessio meticulosa non debet nocere: est enim reuocabilis.

¶ De confessis. Consi. clj.

EGregie vir et dñe, et fra-
ter charissime. Vidi inquisitionalē processum ceptum
⁊ pendentē indecisum per ⁊ inter dñm procuratorem
fiscalem curie castri de Aluerneo ex vna parte, ⁊ prouidum virū
Gulielmum Hicheron inquisitum ex alia Puto ꝙ ad repulsio-
nem dicti procuratoris possit opportune opponi, ꝙ non consti-
terit ꝙ ille Bernardus de Peasco pedemontanus fuerit inter
emptus vel occisus: ⁊ ꝙ propterea non fuerit vel sit idem Hiche
roni molestandus tanquam vel pretensus homicida vel māda-
1 tor. † Quia antequā fiat inquisitio aut processus contra aliquem
de homicidio vel mandato, debet cōstare hominem esse interem
ptum vel occisum. l. j. §. item illud sciendum, ⁊ qđ ibi Bart. ff. ad
senat. sylla. l. inde nerati⁹. §. fi. ⁊ l. seq. ff. ad leg. aq. Si aūt de hoc
alibi apparuerit, ⁊ hoc doceri possit in hoc processu: tunc dico ꝙ
lʒ titul⁹ inqsitionalis de iure nō ꝓcederet: ꝓ eo q̄ in eo nō fuerāt
positi ann⁹ ⁊ mēsis, vt fieri debuerat: ⁊ istud nō hʒ dubiū: tñ quia
predict⁹ Hicheroni legit̄ fecisse duas cōfessiones, res nō trāsit si
ne periculo. Fateor em̄ qđ si aliter nō appeat eūdē Gulielmū oc-
cidisse illū Bernardū, debebit idē Gulielm⁹ ab intitulatis absol
ui: sʒ remanēt due cōfessiōes. Pria sʒ quā fecisse legit̄ in pria ei⁹
repetitiōe: in qua dicit se dixisse Petro ⁊ Joāni ei⁹ filijs loquēs
de dicto Bernardo, Si vous le trouues bate le bien mais q̄ ne
le tues hoc est, Si eū inueneritis bñ vberate dūmō nō occidatis.
Si em̄ ꝓbet̄ quod isti filij eūdē Bernardū postea occiderint, erit
maximum periculum ne idem Gulielmus teneatur de homici-
dio; per id ꝙ notat Hosti. in. c. petrus, super vbo nihilominus,
versi. qđ ergo si qs p̄cipiat aliquē theutonice vberari lʒ expsse p
hibeat ne interficiat̄ ⁊c. de homi. ⁊ Jmmo. ⁊ Jo. an. in nouell. in. c.
ad aud: ētiā, eo. tit. Bal. in. l. cū mandati ver. itē in delictis ⁊c. C.
2 māda. vbi voluit † ꝙ procurator in delictis trāsgrediēdo māda
tū obligat dominū, si ad talē digressionē pōt mādatū adaptari.
Et ponit exemplū in domino, q mādauit ꝓcuratori vt vulnera
ret ⁊ non occideret, ⁊ ꝓcurator credēs vulnerare intulit vulnus
mortale: ⁊ dicit Bal. ꝙ talis dominus tenetur de homicidio: q̄
cogitare debuit illud posse euenire: ⁊ idē voluit Alex. de imo. in.
l. si quis mihi bona, §. sed qđ si mādauit, col. iiij. ver. ⁊ ad limita-
tionē quā ponit ⁊c. ⁊ ꝓ hoc hodie est bon⁹ tex. in. c. fi. đ homi. i. vj.
Et facit ad p̄missa id ꝙ no. Bar. Alex. de imo. ⁊ doc. in. l. si qs mi
hi bona. §. sʒ qđ si mādauit. ff. de acq. hẽ. Ant. de bu. ⁊ Pañ. in. c.
literis, de excessu pla. q loquentes de casu q contigit Florentie di
cunt, ꝙ cū famul⁹ cuiusdā militis fuisset verberat⁹, dixit ei dñs
ei⁹, nūꝙ reuertaris ad domū meā si nō sensero aliqđ de isto nego
tio: quo audito famulus iuit, ⁊ occidit innocētē: q̄rebat̄ an domi-
nus teneretur de homicidio. Bar. in. d. §. sʒ qđ si mādauit respō
dit ꝙ sic: quē ibi sequunt̄ Ange. Joā. de imo, ⁊ Pau. de cast. ⁊ idē
voluīt Ant. de bu. ⁊ Panor. in. d. c. ex literis. Et idē seqt̄ Alex.
de imo. i. d. §. sʒ qđ si mādauit: nisi ex qualitate offense aliqđ per-
pēdi posset: q̄ tūc secus esset, s̄m Rapha. ⁊ Roma. quos ipse ibi
seqt̄: ⁊ ponūt exemplū, si famulus fuisset ꝑcussus alapa, ⁊ dñs sibi
dixit nō redeas ad domū ⁊c. ⁊ famul⁹ iuit, ⁊ cū gladio illū interfe
cit: tūc em̄ s̄m eos nō teneret̄ dñs qui vr̄ mādasse fieri vindictā si
milē iniurie, vt notat̄ in simili in. l. j. C. vñ vi, ⁊ in. l. iij. §. cū igit̄. ff.
de vi ⁊ vi ar. l. scientiam. §. qui cū aliter. ff. ad le. aq. Sʒ limitatio
Rapha. ⁊ seq. nō multū releuat dictū Gulielmū: ꝓ eo q̄ illa su-
bornatio nur⁹ huius Gulielmi, ⁊ p̄tēsū adulteriū cū illa perpe
tratū p illum Bernardū: ⁊ abductio de ea facta a sinu mariti hu
jus Gulielmi filij, ⁊ bonorū subtractio, seu furtū, nō fuerūt modi
ce iniurie seu offense: sed vere graues, ⁊ signāter adulteriū, ⁊ ab-
ductio: que vt puto nō min⁹ afflixerunt patrē, q̄ filiū. l. isti qdē.
ff. qđ met. cau. Et sic si verū est, ꝓut cōfessus est. qđ ipse dixerit di
ctis ei⁹ filijs ꝙ illū Bernardū verberarēt, nō est verisimile ꝙ ip
se voluerit eū leuiter vberari: q̄ offense erāt magne ꝙ etiā ipse
asseruit in sua confessiōe, vbi dixit se dixisse. Bate le bien: hoc est,
acriter illū cedite. Preterea nō reperio ꝙ ista cōfessio fuerit cuʒ
effectu reuocata: oporteret em̄ docere de errore. Fecit autē alias
ꝯfessiōes, in qb⁹ vr̄ magis perseuerasse: qđ scʒ si dictū Bernardū
inuenirent secum Michaelam ducētem, quod illam ei auferrēt,
ac vestes, ⁊ alias res, quas domo asportauerant: ⁊ ꝙ illum ver-
berarēt ita ⁊ taliter quil ne luy souuenist si non de mourir: hoc
est, vt nō recordaret̄ nisi mortis. Sʒ puto qđ iste cōfessiones eidē
Gulielmo nō noceāt: nisi appareat qđ t̄pe homicidij dict⁹ Ber-
nard⁹ secū duceret illā Michaelaʒ nurū, ⁊ bona furtiue subtra-
cta portarent: quia sic nō obseruassent fines mādati, q diligēter
erāt in hoc obseruādi, postꝙ hoc facere fuit in eorū p̄tāte. Debe-
bāt em̄ aduertere qđ p̄r dixerat ꝙ si inuenirēt illū ducētē Mi-
chaelā cū bonis ⁊c. illā Michaelā ⁊ bona auferrēt, ⁊ vberarēt ⁊c.
Erat enim illud mādatū lōge ciuilius, vl̄ lōge min⁹ inciuile, vbi
agebat̄ de recuperatiōe nur⁹ adultere existentis in manib⁹ adul
teri. ⁊ de recuperatione bonorū, ꝙ precipere aut mandare ꝙ illū
Bernardū etiā solū repertū verberarent. Fines igit̄ mandati q
seruari potuerunt erant seruandi: quod si factum nō est, non pu
tarem. hunc Gulielmum teneri: per id quod not. Bald. multum
bene ad propositum in. l. nō ideo min⁹, columna finali. C. de accu
sa. vbi volunt quod si mando tibi quod tu aliquem percutias ex
tra plateam, ⁊ tu percutis in platea, ego non teneor. l. diligenter.
ff. mādati. Sola igit̄ prima cōfessio videtur periculosa, si doceat̄
dictum Bernardū fuisse occisuʒ, ⁊ signanter per dictos Joannē
⁊ Petrum: ⁊ hoc nisi cōfessio p̄dicta reuocetur, vel al's impugne
tur Propter qđ quia non reperio ꝙ incarceratione factā de ip-
2 so Gulielmo precesserint aliqua indicia, † consulerē ꝙ attendat̄
an fuerit positus in carcere duro, puta in Crotono forte aqueo
vel putrido, vl̄ si ibi male nutriebatur, vl̄ si fuerit cōminatus de
tortura, vel si tortura fuerit sibi exhibita vel ostensa: q̄ istis casi-
bus ⁊ eorum quolibet ⁊ in ciuilibus videret̄ ꝯfessio fuisse meticu
losa: ⁊ propterea ex capite met⁹ reuocanda: ⁊ sic nō noceret predi
cta cōfessio: maxime cū in ea non perseuerauerit: per id quod no.
Bar. in. l. j. §. diuus seuerus. ff. de questio. ⁊ qđ habetur in clemē. j.
post prin. de her. iunctis his q̄ no. Ange. ⁊ post eū doc. Moder.
in. l. q in aliena. §. celsus. ff. de acqui. heredi. ⁊ quod eleganter po-
suit Pet. de anc. consi. xxiij. exordiente, Visa inquisitione. Et si
habita informatiōe a dicto Gulielmo posset deprehendi alterū
predictorum, cōsulo ꝙ de hoc fiant articuli, ⁊ qđ dicta cōfessio re
uocet̄, Cōsulo etiam ꝙ fiāt articuli de negligentia officiariorū,
de qua loquātur reuelātes: ⁊ qđ sup articulo exordiēte: ⁊ Prob⁹
Gulielmus ⁊c. producantur testes, ⁊ fiant ꝓbationes possibiles:
quia illorū ꝓbatio potest multū prodesse: vt colligi potest ex his
que no. Joā. fa. in. §. ius aūt gentiū, col. ij. vel circa. versi. Sed qđ
dices ⁊c. ⁊ Pau. de cast. consi. cxcij. exordiēte, Jn causa ⁊c. Elegi
autem potius vobis scribere mētē meaʒ per modū epistole, q̄ p
modū schedule: q̄ nō expedit qđ ista scripta exhibeant̄ alijs: sed
sufficit quod dominatio vestra videat ⁊ prouideat huic probo:
quem spero autore domino factis probationibus, que fieri pote
runt posse defendi: ⁊ si non in toto, saltem in multo: quod etiam
ex eo fieri posse spero, quia forte non est probatum nec probabi-
tur quod illi filij occiderint illum Bernardum: de quibus om-
nibus alias plenius scribam, si post premissa portetur mihi pro
cessus. Non alia preterq̄ vt bene valeatis, ⁊ si quid possim man-
detis. Ex Carpeñ. die quarta mensis Januarij.

¶ Argumentum.

¶ Si is, cui monasterium fuerat substitutum, aliam religionē
bonorum capacem ingressus sit, legitimam transfert in religio-
nē quā ingressus est: non trebellianicā: q̄ illā nō detrahit. V. F.

1 ☞ Fratres minores sunt omnino incapaces successionū: quia
mors ciuilis est eiusdem effectus cuius est naturalis: ⁊ pro illa iu
dicandum est prout de naturali.
2 Fratres predicatores non sunt ex regula incapaces successionū
aut bonorum etiam immobiliuʒ: sed ex eorum constitutionibus
a papa approbatis dicuntur mendicantes: ⁊ sic incapaces.
3 Generalis consuetudo, ⁊ priuilegium apostolicum annullāt con
stitutiones particulares.
4 Constitutio quelibet de sui natura est retractabilis ⁊ mutabilis
secundum temporis ⁊ conditionum mutationem: quibus con-
firmari dicitur.
Regula monachorum aut religiosorum facile non mutatur.
5 Fratres predicatores habent priuilegium succedendi in tempo
ralibus bonis.
6 Cōuentus seu monasteriū alicui⁹ ordinis religionuʒ an possit
dici heres illius qui illā intrauit: ita ꝙ habeatur pro illi⁹ filio.

⁊ non

⁊ non dicatur sine liberis decedere.
7 Quarta trebellianica non detrahitur de fideicommisso vniuer-
sali ad pias causas, secundum communem opinionem.
8 Priuatus heres institutus non potest detrahere falcidiã de le-
gatis pio loco relictis: pius autem locus potest illam detrahere
de alteri loco pio relictis.
9 Priuilegiatus contra priuilegiatum non vtitur priuilegio qñ
hincinde adest pietas.
10 Ecclesia, vel alia pia causa heres instituta non potest falcidiam
vel quartam trebellianicam detrahere de legatis vel vniuersali
fideicommisso eisdem relictis.
11 Dictio omnis, non semper significat totalitatem.
12 Trebellianica, seu illius detractio, an ⁊ quo casu prohiberi pos-
sit etiam liberis primi gradus.

De sacrosanc.eccle. Consilium.clij.

Punctus questiõis su-
per quo consiliũ petitur, talis est. Dudũ anno scꝫ
dñi.M.cccclxviij.⁊ de mẽse Junij, honorabilis
quondã vir magister Andreas gauoti notarius
condidit eius vltimũ ⁊ nuncupatiuũ testamentũ
in quo inter cetera heredes vniuersales sibi instituit et nomina-
uit Honoratũ ⁊ Petrũ gauoti eius filios naturales ⁊ legitimos
⁊ effectualiter primo decedenti sine herede vel heredibus legiti-
mis ex suo corpore ꝓcreatis substituit superstitẽ: ⁊ casu quo cõtin
geret ambos eius filios mori sine heredib⁹, voluit ꝙ bona deue-
nirent ad Antonetã gauote eius filiã naturalẽ ⁊ legitimã: ⁊ si cõ-
tingeret oẽs ipsos tres filios masculos ⁊ filiã mori sine heredib⁹
voluit tũc substituẽdo ⁊ ordinauit, ꝙ omnia bona sua essent ⁊ de-
uenirent ad venerabile monasteriũ Mõtisriui; dicte vero An-
tonete legauit ⁊ reliquit florenos ducẽtos: ⁊ deinde permanẽs in
volũtate huiusmodi vita functus est ⁊ ab humanis decessit. Quo
mortuo ⁊ vita functo prefati Honoratus ⁊ Petr⁹ se immiscue-
runt paterne hereditati; ⁊ pro dicti eorũ quondã patris vniuer-
salibus heredibus se gesserunt, ⁊ bona paterna tenuerunt ⁊ pos-
sederũt. Successu tẽporis dictus Petr⁹ intrauit religionẽ glo-
riosissimi ꝯfessoris sancti Dominici, ⁊ factus est frater ꝑdicator.
Deinde vero. anno scꝫ dñi.M.cccclxxxiij.⁊ de mense Februarij,
prefatus Honoratus fecit ⁊ ꝯdidit eius vltimũ ⁊ nũcupatiuũ te-
stamentũ: in quo inter cetera heredẽ vniuersalem sibi instituit et
nominauit dictũ eius fratrẽ factũ predicatorem, ⁊ sic fratrẽ Pe
trum: ⁊ permanẽs in voluntate hmõi vita functus est ⁊ ab huma
nis sine liberis decessit. Quo vita functo ipse frater Petrus de
⁊ cum licentia sui cõuentus, vel ipse cõuẽtus de cõsensu eiusdem
fratris Petri dictã hereditatẽ acceptauit: ⁊ iste frater Petrus
adhuc supesse dr dicta vero Antoneta diu est ab humanis sine
liberis decessit. Et qꝛ dict⁹ frater Pet. manẽs in seculo nullos li
beros ex legitimo matrimonio ꝓcreauit, nec ꝓcreare põt: ipeqꝫ ꝑ
ingressuꝫ religionis mortu⁹ fuerit mũdo. Quesitũ est an fuerit et
sit locus substitutioni facte de dicto monasterio mõtis Riui. Et
si supponam⁹ ꝙ nõdũ fuerit locus substitutioni hmõi, an saltem
eodẽ fratre Pet. naturaliter moriẽte, ꝑ separationẽ scꝫ anime a
corpore, erit loc⁹ substitutiõi, an ve ꝑpetuo repellet a substitutiõe
hmõi dictũ monasteriũ montis Riui. Et sic dicatur ꝙ huic sub-
stitutioni erit locus ꝑ mortẽ naturalẽ eiusdẽ fratris Petri, que-
situ est qd ⁊ quãtũ debebit eidẽ monasterio restitui: ⁊ qd retineri
1 per cõuentũ fratrũ predicatorꝫ. ¶ †Et deueniẽdo ad primũ que-
situ dico ⁊ rñdeo ꝙ si dictus frater Pet. esset ꝓfessus regulã bea
ti Francis. nõ videret esse dubiũ qn substitutio facta de.d.mona-
sterio mõtis Riui fuisset purificata: ⁊ sic mortuis sine libe. natu.
⁊ legitimis dictis quõdã Honor. ⁊ Antoneta, potuisset statim ꝑ
dictũ monasteriũ mõtis Riui peti vniuersale fideicõmissum: pro
eo qꝛ cũ ꝑ oia quo ad successionẽ ⁊ dispositionẽ bonorum fratres
minores sint capaces, cle.exiui.§.porro, ⁊.§.cupiẽtes, de ver.sign.
hꝫ mors ciuilis illũ eũdẽ effectũ quẽ hꝫ naturalis: et de illa indi-
camus put de morte naturali.l.deo nobis.C.de epis.⁊ cle.l.adeo.
§.publicatione.ff.ꝑ so.⁊ qd no.marie.per doc.in.l.ex ea.§.insulã.
ff.de ver.obli.⁊ in.l.j.§.fi.ff.de bo.pos.cõtra tabu.qd etiaꝫ voluit
Bar.⁊ Bal.in.l.cũ pater.§.hereditatẽ, el.j.ff. de lega.ij. Bart.in
suo trac.minor.in.iiij. parte.v.isti etiã hr̃des instituti ⁊c.⁊ Alex.
de imo.consi.xiij.in.iij.volu.⁊ alij in alijs locis, quos referre non
2 opꝫ: sꝫ nec expedit. † Sꝫ qꝛ idẽ frater nõ est ꝓfessus regulã beati
Frã. sed regulã ⁊ ordinẽ beati Dñici, q nõ est ita arctus, saltẽ ex
regula: cũ fratres ꝑdicatores ꝓfiteant regulã gloriosissimi ꝯfesso
ris beati Augu. ⁊ sic ex regula nõ sunt mẽdicãtes, nec incapaces
bonorꝫ etiã immobiliũ, aut successionũ: quãuis mẽdicãtes ⁊ inca-
paces existãt ex eorꝫ ꝯstitutionibus autoritate aplica ꝯfirmatis,
pro qb⁹ allegasse sufficiat qd no. Jo.an.in.c.sane, de reg. Frid. de
sen.cõsi.xij.exordiẽte, Fratres predicatores ⁊c.⁊ cõsi.cclxv. exor-
diente, Quãdo remittetis ⁊c. vbi etiã Jo.de pagli. Jo.an.in.c. in
pñtia, sup verbo minor, v. qd si qs ingrediat ⁊c. de ꝓba. vbi etiaꝫ
Anto.de but.col.vij.ver. Jtẽ Frid.⁊c.⁊ idẽ tenẽt ibi doc.cõiter, ⁊
Bal.in.l.cũ acutissimi.C.de fideic.⁊ in multis alijs locis ibi rela-
tis ꝑ Ale.de imo.in addi.ad Bal. Ant.de but.in.c.nimis praua,
de ꝯces.prebẽ. Pe.de anc.ꝯsi.lv. Jo.de imo.in.l.j.col.ix.v.aut iste
est igress⁹ ordinẽ ꝑdicatorꝫ.ff.de testa.⁊ alex.de imo.cõsi.lxxxviij.
exordiẽ. Eximie dñe vicarie ⁊c.in.ij.vo. Et quãuis vt aliq volue
rũt fratres ꝑdic. sint mẽdicãtes ex regula: ⁊ ꝯsequẽter incapaces:
prima tñ opi.cõiter tenet: ⁊ sic nõ esset tutũ ab illa recedere in cõ-
sulẽdo vel iudicãdo: per vulgatã theoricã quã ponunt doc.in.c.j.
3 de cõsti. ¶ †Et ex hoc sequit ꝙ ex generali ꝯsuetudine in illo or-
dine obseruata: insup ⁊ ex priuilegijs apostolicis eidẽ ordini cõ-
cessis, potuit recedi a dicta mendicitate: ⁊ ipsi fratres fieri in cõ-
muni capaces successionum. Et quidem qd hoc fieri potuit per
generalem consuetudinem voluit Pe.de ancha.consi.lv. ⁊ Bal.
in aut.si qua mulier, col.iiij.ver. Sed modo restat questio ⁊c.C.de
sacrosanc.eccle.⁊ in aut.nisi rogati.col.j.ver.in tex.ibi venerabilẽ
puta locum predicatorꝫ ⁊c.C. ad trebel. Quod autẽ id fieri potue
4 rit per priuilegiũ apostolicũ hoc certum est: pro eo †quia omnis
cõstitutio de sui natura est retractabilis ⁊ mutabilis ꝓm tempo-
ris ⁊ cõditionum mutationẽ, quibus debet conformari.c. non de
bet, de consan.⁊ affi.cle.j.§.hec sanctio, de sum.tri.c.si peccauerit.
xiij.q.iiij.c.erit autem.iiij.dist.⁊.c.necesse cum suis simi. di. xxix.
qd etiaꝫ voluit Pau.de leaza.in cle.j.super verbo ordinis, de re-
gula. Non sic autem dicendum est de regula: quia illa ꝓm omnes
5 longe difficilius immutatur. †Quod autem fratres predicato-
res habeant super hoc priuilegium dicit Alberic.in aut.ingressi
col.iiij.ver.⁊ qd nec bona nec estimationẽ ⁊c.C.de sacrosan.eccle.
se audiuisse a fratribus predicatoribus ꝙ super hoc haberẽt re-
scriptum apostolicum: ⁊ ꝙ Archi.recitat vidisse formam rescri-
pti do.Clemen.iiij.vbi est talis conclusio. Nos itaqꝫ vestris sup-
plicationib⁹ benignius annuẽtes autoritate apostolica declara-
ramus qd vos in temporalibus bonis in quibus succederetis in
seculo existentes licite possitis succedere ⁊ bonoruꝫ ipsorũ posses
sionem apprehendere ⁊c. Et hoc rescriptũ apostolicũ, vel saltẽ re
scriptũ apostolicũ puto alias vidisse in causa q̃ tunc agitabatur
corã insigni Delphinalis parlamenti curia per ⁊ inter econo-
mum fratrum minorum ciuitatis Valentine, ⁊ quosdam aduer-
sarios: qd rescriptũ fuit cõmemoratũ in priuilegijs per recolẽde
memorie do. Sixtum papã.iiij.concessis fratribus predicatori-
bus ⁊ minorib⁹: in quo dictũ priuilegiũ fuit ampliatũ, vt videri
potest. Et sic attenta forma priuilegij huiusmodi, ꝑ qd discessum
est a dictis constitutionibus, existimo ꝙ fratres predicatores nõ
sunt incapaces: ⁊ ꝙ propterea quandiu viuet dictus frater Pe-
trus nõ erit locus substitutioni: quia licet ipse sit mortuus ciui-
liter: ⁊ quo ad se incapax: ordo tamen aut conuentus est capax.
6 ¶ † Ad secunduꝫ quesitũ dico ⁊ respõdeo, ꝙ post mortem dicto-
rum Honorati, fratris Petri, ⁊ Antonete, si decederent sine he
redibus ex suis corporibus ⁊ legitimis matrimonijs procreatis:
⁊ sic sine liberis naturalibus ⁊ legitimis.l. ex facto.§. ex facto.ff.
ad trebel. dicta substitutio purificabit ꝑ mortẽ dicti fratris Pe
tri. Erit eñ eo mortuo veruꝫ dicere ꝙ omnes predicti sunt mor-
tui sine liberis naturalib⁹ ⁊ legitimis: ⁊ sic ꝙ euenit casus in quẽ
dictũ monasteriuꝫ fuit inuitatũ: sibi ergo ex tunc debebitur vni-
uersale fideicõmissum: qꝛ omnis dispositio conditionalis per euẽ
tum conditionis regulariter assumit effectũ.l.cedere diem.ff. de
verbo.sign.l.pecuniam.ff.si cer.peta.⁊.l.qui heredi.§.fi.cum mul-
tis simi.ff.de condi.⁊ demõ. Nec est opus qd hic inquiramus, an
conuentus fratrum predicatorꝫ habeatur pro filio, vel herede: vt
sic ad repulsionem dicti monasterij montis Riui censeri debeat
idem frater Petrus nõ decessisse sine liberis: per id qd habetur
in aut.de sanc.epis.§.sed ⁊ hoc, colla.ix.⁊ qd habet in.c.in presen-
tia, ⁊ qd ibi scribẽtes, de ꝓba.⁊ in aut.nisi rogati, ⁊ qd ibi doct.C.
ad trebel.⁊ per Bar.in.l.si ita quis.§.is cui.ff.de leg.ij.⁊ per Jo.
de imo.in.l.lucius, la.ij.col.vij.ver. extra glo.tangit hic Bal.⁊c.
ff.de here.insti.⁊ alij in alijs locis. Qm̃ dico ꝙ difficultas, de qua
in illis locis, tollitur hic pro eo qꝛ hic fuit substitutũ monasteriũ
⁊ sic causa pia: quo casu nõ põt dici ꝙ ordo aut dictus cõuentus
haberi debeat ꝑ filio vel herede ad repulsionẽ dicti monasterij.
d.§.sed ⁊ hoc presenti, ver.si tamẽ in redemptionem captiuorum
⁊c.⁊ quod per illum text.not.glo.fi. ⁊ docto.in dicto.c.in presen-
tia, ⁊ scriben.in dicta aut.nisi rogati. Et hoc non habet dubium.
7 ¶† Pro declaratione tertij quesiti premitto hic esse aduertẽdũ
ꝙ licet prefatus quondam Honoratus videatur prima facie po-
tuisse detrahere duas quartas: scꝫ legitimã, que nõ fuit dimidia
pars trientis, sed tertia: cũ dicto quondam magistro Andree su
persuerint tres liberi primi gradus, aut.de trien.⁊ semis.§.j. col-
la.iij.⁊ transumptiue in aut.nouis.C.de inof.test.⁊ trebellianicã,

iuxta theoricam quā ponit. glo.Bar.⁊ do.in.l.papinianꝰ.§.meminisse.ff.eo.tit.glo. Bar.⁊ doc.in.l.ꝙꝙ.C.ad le.fal.pro qua sunt boni tex.in.c.raynu.⁊.c.raynal.de testa.tñ qꝛ hic fuit substituta causa pia nō videt̃ idē quondam Honoratus potuisse cū effectu detrahere treb.nec facere quominus illa restitueretur dicto monasterio adueniēte cōditione substitutiōis:⁊ hoc scđm magis cōmunē doc.opi.quā tenuit Spec.de instru.edi.§.cōpendiose,ver. sed cū deductio ⁊c.Cy.in aut.similiter. C.ad.l.fal. Dy.in.l.j.§.in filij.ff.ad treb.Bar.in.l.marcellus.§.qđ aūt.ff.e.ti.Bal.in.l.si qs ad declinādā.in prin.⁊ in.l.id qđ pauperibus.C.de epi.⁊ cle.⁊ in multis alijs locis. Ant.de but.in.d.c.raynu.dicēs eā esse sequendā cū faueat anime,Jo.de fan.⁊ Gemi.in.c.si pr̃.de testa.li.vj. do. Florē.in.d.c.raynu.vbi etiā dicit ita cōmuniter seruari.Sūt ⁊ alij multi qui hanc cōmunē opi.sequunt̃:quos referre nō expedit. Et procedit hec opi.non solū eo casu,quo pia causa fuit substituta immediate heredi instituto:sed etiā si mediate:vt voluit Roma.in repe.d.aut.silr̃.q.gl.versi.Aduerte tñ qꝛ posito ꝙ opi.⁊c.⁊ in.d.l.marcellus.§.qđ aūt.Pro quo alleg.l.cū dotem.ff.ad le.fal. Et hāc opi.sequit̃ Alex.de imo.in.d.l.marcellus,in prin.in.v.col. ver.Jtē iuxta predicta dubitat̃ ⁊c.pro qua dicit iudicio suo bene facere.l.decē.ff.de fideic.lib.⁊.l.si seruus,cū seq.ff.ad le.fal. Hanc opi.etiā sequitur idē Alex.in.d.l.cum dotē,⁊ consi.xx.exordiēte, Ponderatis his q̃ in themate. Et hec fuit opi. Bal.in.l.auia.§.titio.ff.de cōdi.⁊ demō.ꝓut refert Roma.in.d.repe.aut.silr̃,⁊ in d.l.marcellus.§.qđ aūt,⁊ in alleg.cōsi.ccvj.⁊ Bar.soc.cōsi. cxliiij. exordiēte,Diligenter cōsiderata ꝑdicta facti cōtingentia ⁊c, in j.parte:Quis vt dicit Alex.in.d.l.marcellus,lectura Bal. cōiter nō reperiat̃. Sed forte oppone ꝙ predicta habēt locū qñ certū est ꝙ substitutio scđo vel vlteriore loco facta de pia causa locū sibi vēdicauit in dicta pia causa. Jsto enim casu heres grauatus nō detrahit trebel.aduersus primū substitutū, qui in cōditionis euētū tenet̃ fideicōmissum restituere pie cause:secus vō qñ est incertū.Jta em̄ limitauit Ro.i.d.§.qđ aūt,⁊.i.d.cōsi.ccvj.d.Bal.in d.l.auia.§.titio.Et ita etiā limitat Bar.soc.i.d.ↄsi.Sed istud nō obstitū qꝛ cū dictus quondā Honoratus decesserit sine liberis:⁊ vt audio prefata quondā Antoneta antea etiā sine liberis decesserat,certū fuit statim mortuo eodē Honorato ꝙ locus futurus esset dicte substitutioni facte de monasterio mōtis Riui: cū esset ille frater Petrus necessario moriturus,⁊ sine liberis, superstite monasterio:tū ⁊ qꝛ esto ꝙ ꝓpter incertitudinē substitutiōis facte de causa pia debeat differri detractio trebellianice: ita ꝙ nō debet statim expediri ⁊ tradi per primū grauatū,seu heredē eiꝰ secūdo substituto:sed remanet penes grauatū aut heredē illiꝰ: remanet tñ cū suo onere,scʒ de eo faciēde restitutionis adueniente cōditiōe,sub qua fuit pia causa substituta. Et hinc est ꝙ vt dicit Alex.de imo.in.d.l.cū dotē,⁊ in.d.cōsi.xx.ipse debet idonee cauere de restituendo trebell̃.hmōi pie cause adueniēte cōditione,ar. l.in.l.fal.ff.ad le.fal.iūcta.l.j.in prin.ff.vt leg.no.ca.Videt̃ igitur ꝙ mortuo.d.fratre Petro debebit illa trebel. quā al's potuisset detrahere.d.quōdā Honoratꝰ,si nō fuisset causa pia substituta, dicto monasterio restitui. Et sic videt̃ ꝙ quo ad portionē relictā dicto quondā Hono.nō detrahet̃ per dictū Cōuentū fratrū predicatorū nisi legitima eiusdē quōdā Honorati:q̃ fuit tertia pars triētis:hoc est nona pars oīm bonorū dicti quōdā magistri Andree testatoris,deducto ere alieno ⁊ funeris impēsa.d.aut.nouissima,iūcta.d.l.papinianus.§.quarta aūt.ff.de inof.testa.⁊ sic ꝙ totū residuū debeat dicto monasterio restitui.Sed forte oppone ꝙ istud fortasse ꝓcederet nisi etiā pia cā ↄcurreret ex parte dicti cōuētus,q hʒ restituere.Sed istud forte nō obstat:de quo tñ plenius.j.dicet̃,cū fiet sermo de portione ab initio dicto fratri Petro relicta.Sup quo articulo dico non esse dubiū, quin ex persona ipsius fratris Petri valeat detrahi legitima, q̃ sibi debebat̃ in bonis pr̃nis:⁊ q̃ erat tertia triētis.Nō est etiā dubiū quin totū residuū dicte eiꝰ portionis,dēpta trebel.debeat restitui dicto monasterio. Sed remanet dubiū qd de trebellianica: an scʒ illā detrahere poterit dictus Cōuentꝰ cōtra monasteriū mōtis Riui. Super quo sunt opi.Ang.qui tñ loquitur in quarta falcidia, in
8 d.aut.de sanctissi.epis.§.sed hoc ꝑsenti,dicit sub vbo forte,† ꝙ licet priuatus heres institutus nō possit detrahere falcidiā de legatis pio loco relictis:pius tñ locꝰ heres institutus pōt falcidiā detrahere de legatis alteri pio loco,vel ad pias cās relictis:ꝑ eo qꝛ qđ dr̃,falcidiā nō detrahi de legatis ad pias cās,illud est ī fauorē vel ꝑuilegiū pietatis:vt ptʒ ex corpore aut.similiter.C.ad le.
9 fal.†Sʒ vna pietas ↄ sibi similē pietatē nō pōt vti priuilegio.d. §.sed hoc ꝑsenti,ver.si tñ in redēptionē captiuorū.Et ita cōsuluit solēnis doc.Frā.de Alber.prout refert Panor.in.d.c.in ꝑntia, char.v.vel circa,versi.q̃ro vtrū indistincte per religionis ingressum ⁊c.⁊ hec opi.satis placuit Panor.ibi: Quis dicat ꝙ glo.in.c. pontifices.xij.q.iij.hoc nō bene firmet.hanc opi.secutus est Rapha.cuma.in.l.j.§.ad municipū.ff.ad trebel.qui etiā ibi refert ꝙ idem voluit Cy.Jstam opi.sequit̃ etiam in falcidia ⁊ trebellianica Philip.de fran.in.d.c.si pater,char.pe.vel circa,ver.Sed tūc querit̃ singulariter ⁊c.qui pro hac parte multa inducit.Sed contrariā opi. tenuit Ro.in.d.aut.similiter,speciali.gl. ver.aduerte tñ qꝛ posito ⁊c.Hāc opi.sequit̃ Alex.de imo.in.d.l.marcellus,in iiij.col.prin.ver.quaʒ communē opi.limita vt singulariter dicit Ange.⁊ Feli.in.d.c.in presentia,char.iij.vel circa.v̄.not.gl.fi.⁊c. Et pro hac opi.inducūt bona motiua Roma.⁊ Feli.in dictis locis:vbi possunt videri.Multa etiaʒ inducit do.Philip.de fran. quāuis tñ teneat cōtrariū.Et vt referūt ⁊ Philip.⁊ do.Fancis. Bar.consuluit ꝓ hac parte in quodā suo consi.exordiēte, Occurrit mihi ⁊c.Et mouetur primo qꝛ hoc priuilegiū dat̃ ecclesie passiue,vt scʒ contra eā nō fiat detractio quarte ⁊c.nō actiue ꝓ quo facit qđ no. Cy.in aut.quas actiones.q.iiij.C.de sacrosan.eccles. Scđo qꝛ volens vti falcidia tractat de diminuēdo de alteri collato.Tertio facit.d.l.si quis ad declinandā.§.fi.C.de epis.⁊ cleri. vbi ꝓbatur ꝙ pius locus pie debet soluere que relicta sunt,⁊ nō detrahere pietati respectu pietatis.l.assiduis.§. exceptis.C. qui po.in pign.hab. Jtem ceteris paribꝰ,ex quo hincinde est pietas, superest vt implenda sit ipsa volūtas testatoris, pro quo summe facit ipsa pietas.l.j.C.de sacrosan.eccle.⁊ sic pōt dici pietas addita pietati.Et facit optime tex.in aut.de here.⁊ falci.§. si vero expressum,ꝭm Bar.in.d.consi.Et lʒ Roma.in.d.aut.similiter,speciali.gl.dicat ꝙ id qđ communiter dici solet, scʒ ꝙ priuilegiatus aduersus priuilegiatū nō vtit̃ priuilegio vbi adest hincinde paritas.l.sed ⁊ milites.§.j.⁊.ij.ff.de excu.tut.⁊ qđ no.in.l.verū,cum. l.seq.ff.de mino.⁊ in.d.l.assiduis.§. exceptis,et in.l.priuilegia, de priuile.credi.⁊ qđ no.Cy.⁊ Bar.in.d.aut.quas actiones,locū habeat vbi vterqȝ est priuilegiatus in specie: vbi aūt vnus priuilegiatus foret in genere,alter aūt in specie,tunc priuilegiatus cōtra priuilegiatū vtit̃ priuilegio:vt est casus in.l.fi.ff. ex qui. cau. maio.⁊ ita est in proposito,prout specifice declarat idē Roma.ꝙ ⁊ bene prosequitur do.Feli.in.d.c.in presentia,char.iij.vel circa, super glo.fi.vbi opportune impugnat consiliū Frā. de albe.⁊ cōsequēter opi. Panor.Ultra premissa bene facit ꝙ no.do. Jas.in d.aut.quas actiones,col.iij.ver.Sum in scđa parte glo.ibi.Sed quid si ⁊c.Ex quibus omnibꝰ videtur ꝙ lʒ iste articulus nō trās
10 eat sine dubitatione,verior tamē sit hec scđa opi.scʒ † ꝙ ecclesia vel alia pia causa heres instituta falcidiā vel quartam trebellianicā detrahere non possit de legatis vel vniuersali fideicōmisso ecclesie vel alteri pie cause relictis. ¶ Habet preterea optimos defensores Bar.qui cuius sit autoritatis nemo est qui nesciat scʒ Roma.Alex.de imo.⁊ do.Feli. Et sic videtur ꝙ de portione ab initio relicta dicto fratri Petro nō potuerit detrahere dictus Conuentus fratrum predicatorū quartam trebellianicā: sʒ solū legitimam.Et idem videtur dicendum de quarta trebellianica portionis relicte dicto quondā Honorato:de qua superius verbum feci.Et sic respondeo ad dictum tertium quesitū:⁊ videtur ꝙ dictus Conuentus de bonis dicti quondā magistri Andree solum detrahere poterit legitimam dictorū Honorati:⁊ fratris Petri,ascendentes ad duas vncias,⁊ duas tertias partes alterius vncie:⁊ ꝙ tenebitur restituere totum residuum.Uerum pro euitandis maioribus expensis consulerem,⁊ ꝙ eo casu adueniēte materia cōponeretur quo ad trebellianicam:quia vt dixi res nō omnino transit sine dubitatione. Et quāuis dictus quondā magister Andreas videatur voluisse prohibere detractionem trebellianice:pro eo qꝛ voluit ꝙ omnia bona peruenirent ad monasterium ⁊c.illa tamē prohibitio non fuit sufficiens ad exclusionem detractionis trebellianice:secus autē si dixisset,omnia ⁊ tota, vel omnia ex integro,vel omnia ⁊ integraliter. Et ꝙ dicta prohibitio non fuerit sufficiens voluit Ange.consi.cxxj.exordiente, Hoc est testamentum Petri ⁊c.col.vij.ver.exempluʒ autem qđ ponit de testatore qui dixit omnia bona mea Fran.de are.in.l.cēturio,col. xxj.ver.tu autē aduerte ⁊c. ibi. sed in secūdo casu est maior dubi-
11 tatio quia dictio omnis nō videtur significare totalitatem.ff. de vulg.⁊ pupil.Philip.de cor.consi.ccvij.exordiēte, De pluribus heredibus ⁊c.col.vj.ver.constat enim ꝙ non habent omnino eādem significationē omnia vel singula ex vna parte ⁊ tota vel integra ex alia ⁊c.in.ij.vol. Et idem fuit de mente Philip. de cor. in dicta aut.sed cum testator,in prin.C.ad leg.falci. Hoc etiā voluit Pau.de ca.consi.cl.exordiente, Jn causa que vertitur inter Petrū ⁊c.col.iiij.versi.Jtē verba illa omnia bona.Panor.in.c. raynal.ver.vlti.not.ibi contra voluntatem ⁊c. de testa. Maria. soc.inter consilia prime partis Bartho.eius filij,consi.xiiij.exordiente,Sequendo ordinem predictarum questionum, col.fi. ver. quare superest vt descendamus ad tertiam questionē: ⁊ plenius Bartho.soc.eius filius cōsi.xxxiij.exordiēte,Prosequendo ordinē,col.vij.ver.Secūda principalis dubitatio potest oriri vtrum per illa verba,in.j.parte.Non esset igitur tutuʒ se fundare super hac prohibitione. Preterea vbi posset dici prohibitionem fuisse

efficacite-

efficaciter factā, posset dubitari an illa potuerit fieri liberis pri-
mi gradus: super quo articulo sunt opi. Bal. enim ⁊ Salice. in l.
iubemus. C. ad treb. ⁊ Roma. in dicto consil. ccvi. et alij quidam
limitantes communiorem opi. que est, ꝙ non solum falcidia, sed
etiā trebellianica possit hodie prohiberi, dicunt ꝙ hoc non pro-
12 cedit in liberis, primi gradus. † Alia vero fuit opinio, quod tre-
bellianica, seu illius detractio possit ꝓhiberi etiam liberis pri-
mi gradus: ⁊ hec videtur esse magis communis, vt videri potest
per ea que ample ponit Anto. corse. in suo trac. de reg. pote. q.
lxxiij. exordiente, Quidam illustris rex ⁊c. Super quo tamen nō
insisto: quia puto quod in prouincia sit iste articulus decisus vel
per constitutionem dominicalem, vel per consuetudinem. Pos-
set etiā dubitari si non obstantibus his que superius dixi posse
detrahi trebellianica per dictum conuentum: an saltem ipse cō-
uentus teneretur fructus perceptos sibi imputare in trebellia-
nicam. De legitima enim dictorum quondā bonorati ⁊ fratris
Petri certum est quod non. l. scimus. §. repletionem. C. de inoffi.
testa. Sed de trebellianica, an scilicet fructus sint in eam impu-
tandi, eo casu quo ex persona filij detrahuntur due quarte, sunt
opiniones. Bart. enim Salice. ⁊ alij multi in d. l. iubemus, ⁊ per
tex. illius, dicunt quod non. Idem voluit Bart. in. l. quod de bo-
nis. §. quod auus, ver. oppo. ⁊c. ff. ad le. fal. post glo. ibi, ⁊ post gl.
in. l. in fideicommissariam. ff. ad trebel. ⁊ Ange. consilio. cxx. exor
diente, Iolus domini dalmani ⁊c. Sed contrariam opi. scilicet
quod imo debeant imputari, tenuit Pau. de cast. in. l. mulier. §.
cum proponeretur. ff. ad trebel. dicens quod dicta. l. iubemus, lo
quitur eo casu quo detrahitur tantū vna quarta: vt apparet ex
text. illius: ibi dodrans restituatur. Et pro hac opi. consuluit
idem Pau. de cast. consi. xc. exordiente, Quia dubia supra forma
ta. Et hanc opi. sequuntur multi etiam viri doctissimi: vt appa-
ret ex his que posuit Anto. corse. in d. q. lxxiij. colum. iij. ver. ca-
pio tertium dubium. Existimo tamen ꝙ etiam non sit super hoc
articulo multum insistendum: cum forte sit in prouincia vel con-
stitutione, vel cōsuetudine decisus. Et idem dico de alia ardua ⁊
antiqua questione, et multum trita per doct. tam in scribendo,
ꝙ consulendo: que est, an propter omissionem confectionis in-
uentarij perdat heres de restituendo grauatus trebellianicam.
Puto enim qd̄ hec questio etiā pacata extiterit in prouincia vel
per cōstitutionē, vel per consuetudinem. Que omnia dixerim ⁊c.

¶ Argumentum.

¶ Qui obreptitie vel subreptitie summo supplicat Pontifici
careat penitus impetratis. V. F.

1 ☞ Papa dicitur in beneficiorum collatione potestatis pleni
tudinem habere potestq; collationes siue per ipsū siue per quos
cunq; alios factas infringere ⁊ reuocare.
2 Plenitudini potestatis pape nihil potest resistere, nec opponi.
3 Acceptans beneficium sibi collatum videtur per quasi contra-
ctum se obligare ad administrationem illius.
Beneficiatus an possit dimittere beneficium suum sine licentia
superioris.
4 Episcopus vel abbas nō potest inuitus transferri sine causa ra
tionabili.
5 Papa an possit sine causa rationabili auferre bona aut iura
vni ecclesie, ⁊ dare alteri.
Papa bonis vel rebus ecclesiasticis abutens, vel ea male distri
buens, vel consumens, peccat mortaliter.
6 Subreptio vel obreptio ipso iure vitiat literas ad beneficia, seu
priuilegia, vel gratias tā ecclesiasticas, quam nō ecclesiasticas.

¶ De episcopa. audien. Consilium. cliij.

Ertum est ꝙ in colla-
1 tione † beneficiorum papa habet plenitudinē po
testatis. c. proposuit, de cōcessione prebēd. c. ij. de
pbē. in. vi. c. si papa, de priuile. eodē lib. ⁊ in cle.
j. vt lit. pen. ⁊ beneficiū collatū ad libitū auferre
pōt per id qd̄ no. gl. in. c. per principalē. ix. q. iij. ⁊ probatur in cle.
dudū. §. verū, de sepul. vbi probat̄ ꝙ tanta est plenitudo potesta
tis pape in spiritualib⁹, ⁊ sic i bn̄ficijs, ꝙ nedū collationē a se fa-
ctā, sed etiā que p alios facta est pōt, infringere ⁊ reuocare ⁊ illā
tex. pro valde singulari ad hoc allegat Roma. cōsi. cccxcviij. exor
diēte, Circa pmissaꝫ dubij cōsultationē, col. ij. Ad qd̄ facit ꝙ vo
2 luit Bald. in pemio decretaliū, col. vlti. vbi dicit † ꝙ plenitudini
potestatis pape nihil pōt resistere, nec opponi. De quo late scri-
bit Archidi. in suo tracta. de heresi: exordiente, Sanctissimo in
Christo patri, char. xv. ver. Et qr tanta est preeminētia. Multa
etiā cōmemorat dominus Feli. in. c. que in ecclesiarū, col. xv. ver.
Prima est ꝙ licet papa ⁊c. de consti. Uerum est tamen qd̄ cardi
Floreñ. in quodam suo consi. exordiente, Sanctissimus dn̄s no-
ster ⁊c. dicit ꝙ licet plenaria dispositio beneficiorū spectet ad.
papam hoc debet intelligi vt tamen euitetur inconueniēs ne ali
cui fiat iniustitia: ⁊ dicit non esse verum ꝙ sine causa possit queꝫ
priuare beneficio suo, vel episcopatu: sed debet intelligi cū causa
⁊ ita dicit esse intelligendam gl. in. d. c. per principalem: ⁊ monet
3 † quia acceptans beneficiū sibi collatū videtur per quasi contra-
ctum se obligare ad administrationem illius. c. nisi cum pridem.
§. verum, de renuntia. ibi sponsam tuam ⁊c. quem text. cuꝫ. glo. j.
dicit se solitū allegare pro singulari: ⁊ hec est ratio quare benefi-
ciatus non potest dimittere beneficiū suū sine licētia superioris
c. admonet, ⁊. c. qd̄ in dubijs, de renun. talis ergo contractus seu
quasi non debet sine causa dissolui: pro quo allegat no. per Inn.
in. d. c. que in ecclesiarum, ⁊ tex. in. c. j. de proba. vbi ex cōtractu cū
subdito inito obligatur princeps. Et pro hac parte cōtra dictuꝫ
gl. scripsit Panor. in disputatione exordiēte, Episcop⁹ et quidā
rector ⁊c. col. xiiij. ⁊ in. c. fi. col. pe. ⁊ vlti. de cōfirma. vti. vel inuti.
pro quo adducit quatuor rationes: quas non refero. Idē voluit
Roma. consi. ccccxlv. exordiente, Circa primū consultationis ar
ticulum ⁊c. col. vj. ver. ex his igitur ⁊c. ⁊ sentit Panor. in. c. consti
tutus, col. iij. de relig. do. addens † ꝙ tempore suo statutum fuit
in consilio Basilieñ. ꝙ nec episcopus nec abbas possit transferri
inuit⁹ sine cā rationabili: et dicit Panor. in. c. fi. in fi. de postula.
pla. ita fuisse statutū Pisis in consilio cui prefuit Alexā. papa: ⁊
pro hoc multa scribit Feli. in. d. c. que in ecclesiarū, col. xvj. ⁊ dicit
ꝙ cōiter tenetur ꝙ requiratur cā rationabilis: ⁊ ꝙ prouideatur
de idoneo cambio. Quod si verū est in beneficialibus: vt scilicet
non possit sine causa rationabili auferre beneficiū, vel beneficia-
tum transferre inuitū: multo fortius debet ꝓcedere in rebus ec-
5 clesiasticis: † vt scilicet sine causa rationabili non possit vni eccle
sie auferre bona vel iura sua, ⁊ alteri concedere: quia in talib⁹ nō
videt̄ pōtifex habere tantā potestatē quantā in bn̄ficialibus: qd̄
etiā not. glo. Archi. ⁊ Gemi. in. c. j. x. dist. glo. in. c. omnes, super
verb. iustitiā, dist. xxij. vbi etiā idem volūt Archi. ⁊ Gemi. ⁊ in. c.
j. di. xij. Et hinc. dicit ꝙ papa peccat mortaliter si vult res eccle
siasticas consumere in turpes vsus, vel dare consanguineis, vt
eos diuites pre alijs faciat: vt ipsi ꝯstruāt palatia, ⁊ hmōi vel. Et
similiter dicit Pet. de anch. cōsi. ccccxj. exordiente, Tres dn̄i ma-
gnifici ⁊ illustres, ad fi. ꝙ licet papa super rebus ⁊ bonis ecclesia
sticis habeat plenissimam potestatē: hoc tn̄ verū est vbi apparet
ꝙ vult ea vti, sed vbi precedit. l. derogatoria voluntati sue, ꝓut
in casu. d. c. non liceat, nō valet eius dispositio cōtra illā. l. dero-
gatoriā: nisi de ipsa faciat mentionē: ꝓ quo allegat no. in. l. rescri
pta, ⁊ in. l. vniuersa. C. de preci. impera. offe. Uerū est tn̄ ꝙ glos. in
c. constitutus, super verbo a quocunq;, ad fi. videt̄ velle ꝙ papa
possit etiā sine causa rationabili auferre bona vnius ecclesie, ⁊ da
re alteri: ⁊ illā glo. sequunt̄ ibi cōiter docto. lꝫ dicant ꝙ ipse quā-
tum ad deum teneat̄: cum debeat euangeliū fidelis dispensator: ⁊
pro hoc multa scribit do. Prepo. in. d. c. j. col. iij. versi. ij. glo. sen-
tit ꝙ papa potest ⁊c. x. di. Ex quibus omnib⁹ infertur ꝙ nisi fuis
set parte nobilis et gn̄osi viri Io. de Gland. do. de Gardia sub-
reptū vel obreptuꝫ sancte memorie do. Innoc. pape. viij. validi-
tas, vel potius inualiditas prouisionis ꝑ eundē nobileꝫ Ioā ab
ipso domino papa contra venerabile capitulum ecclesie T bolo
mensis obtente: nō esset sine difficultate: ⁊ fortasse potius videre-
tur censenda esse valida, ꝙ oppositum: ⁊ signanter pro eo quia
censetur voluisse vti plenaria potestate: pro eo quia derogauit
vltime voluntati testatoris inibi mentionati: et quia etiam per
dictam prouisionem non ipsi venerabili capitulo abstulit iura
sua, sed commutauit: ⁊ voluit ipsum sufficienter in simili annuo
⁊ perpetuo redditu vel alias prout ibi recompensari. Sed quia
in dicta prouisione seu rescripto parte dicti nobilis Ioan. obten
to fuit subreptum vel obreptuꝫ: pro eo quia inibi dictum est, ꝙ
septem libre Turonē. annue inibi mentionate non semper fue-
runt inter omnes sacerdotes predicte ecclesie distribute iuxta vo
luntatem dicti testatoris: sed vt credebatur capitulum ipsas se-
ptem libras inter se, seu prout alias ei visum fuerat distribuit: ⁊
sic ꝙ fuerit contrauentum voluntati testatoris, puto sub corre-
ctione cuiuslibet domini melius sentientis, ꝙ dictum rescriptuꝫ
6 seu prouisio vtpote subreptitia de iure non valeat: † quia sicut
subreptio vel obreptio ipso iure vitiat literas ad beneficia eccle-
siastica. c. postulasti, de rescrip. cum suis simili. ita etiam vitiet li-
teras priuilegiorū ⁊ beneficiorum, seu gratiarūꝫ non ecclesia-
sticarum: fm Panor. post alios docto. in. c. ad audientiam. cl ij.
de rescrip. Idem voluit Io. de imo. in. c. cum nostris, colū. iij. de
cōces. preben. pro quo solet allegari. l. j. ff. de nata. resti. ⁊. l. si nō,
cum ibi nota. C. si contra ius vel vtili. pub. et ita fm Panor. te-
nēt doc. communiter: ⁊ ad hec etiam alleg. Inno. in. c. cū dilecte,
de rescrip. ⁊ idem voluit Io. an. in. c. si cui, de preben. in. vj. Et ut.

de but. & alij in c. super literis, de rescrip. Cum igitur, ut prediximus, dictū rescriptū fuerit & sit subreptitiū vel obreptitiū propter expressionem falsitatis: q2 scilicet expressum est pontifici, q dictum venerabile capitulū contravenerat testamētarie dispositiōi prefati testatoris, dictū rescriptū nō valuit: qđ maxime videt etiam procedere: pro eo q2, ut apparet ex tenore eiusdē rescripti, pontifex intendebat providere ut ppetuo servaret dispositio testatoris iuxta modū & formā, de quibus in rescripto: & tñ certū est q difficulter reperiretur annua pensio septē librarū, que esset illius securitatis & verisimilis durationis, cuius fuit dicta pēsio. Et fortassis pretiū dicte annue pensionis multis annis maneret in manibus depositarij, si ad deponendū admitteretur dictus nobilis de ponteves, priusquā per dictā ecclesiā reperiret pensio similis: qđ non esset sine dāno eiusdē ecclesie, & fortasse sine detrimēto animarū: qđ non fuit de mente pontificis, sed potius contrariū: ut colligit ex tenore dicti rescri. Et ita mihi videt, sub correctiōe &c.

¶ Argumentum.

¶ Enormis lesio dolū quidem re ipsa arguit: non dolum ex proposito. Illic igitur necessaria est dispensatio super iuramēto: non hic. V. F.

1 ¶ Absolutio a iuramento quibus casibus, aut a quibus personis, & quibus veniat concedenda.
2 Iuramentū ex parte iurantis obligatorium, ex parte autem recipientis utile, non est absente parte relaxandum.
Iuramentum quid operetur.
3 Laudum & compromissum iuramento firmata & ratificata non observans, illisq contraveniens periurium incurrere censetur: nec est de hoc periurio dispensandum.
4 Ex enormi lesione presumi dolum qualiter intelligatur.
5 Dolus ex proposito, & dolus re ipsa differunt.

¶ De reb. credi. & iureiur. Consi. cliiij.

Multa sunt que refragātur & obstāt honesto iuveni Ymberto de Gresua, in quadam civili causa dudum cepta per & inter eūdē Ymbertū actorē ex una parte & Petrū Paluys reū ex alia. Et primo quidē quatenus pretendit q secū dispensatū extiterit de iuramēto per vos reverendū patrē domi. vicariū & officialē Cavallioneñ. vel q ab illo fuit absolutus. Tū q2 supposito, citra preiudiciū veritatis, q de pretensa enormi lesione constitisset vel constaret, prout non creditur: nemini tñ est dubium, quin sit magna difficultas & dubiū, an in hoc casu esset dispensandum: aut esset absolutio a iuramēto per vos vel p reverēdū in Christo patrē dñm Cavallioneñ. episcopū cōcedenda. Pro quo brevitatis cā remisisse sufficiat ad ea q̄ ponit Alex. de imo. consi. ccxxiij. exordiēte, Visa facti narratione &c. col. j. ver. Videmus an obstāte &c. & duabus col. seq. in ij.
1 volu. † Ex cuius dictis clarissime colligit, q super hoc sunt doct. & quidē doctissimorū varie & cōtrarie sententie; q̄ propterea rem dubiā & ambiguā faciūt: ut no. Bar. i. l. gl'rome. §. duo fratres, co. iij. in vj. oppo. ff. de verb. obli. per no. in l. & ideo, ff. de leg. & in l. cū de novo. C. eo. tit. & in j. consti. C. §. qbus, in glo. super verbo & ita. Sed ubi est pbabile dubiū an quis sit iuramento legatus, an vel absolutio ab illo cōcedenda existat, vel non concedēda, hmōi absolutionē concedere nō potest inferior a papa, nec hoc potest declarare sed ad solū papā hoc facere ptinet: ut fuit de mēte Inno. in c. venerabilē, de elect. qđ clare firmat & sequit Joā. de imo. in c. cū cōtingat, in iij. mēbro, in verbis si illius tertij mēbri, de iureiuran. ubi hoc reputat esse menti tenendū. Et hoc idē est de mēte Spec. tit. de lega. §. nūc ostendēdum, versi. xxiiij. & melius in ver. Itē papa &c. qđ etiā voluit Alex. de imo. in d. cōsi. ccxxiij. co. iiij. ver. Deniq negari nō pōt &c. Videt igitur dicta pretensa dispēsatio seu absolutio esse nulla ex capite impotētie. Tū & q2 illa cōcessa est, si & quatenus cōcessa extiterit, dicto Petro Paluys non
2 vocato, sed absente, & prorsus inscio: qđ fieri nō potuit: † quia ubicunq iuramētū est obligatoriū ex parte iurantis, & aliquā utilitatē cōtinet ex parte recipiētis, nunq̄ debet relaxari nisi vocata parte: q2 per relaxationē preiudicat parti in eo qđ sibi utiliter adimitur: & ideo debet pars vocari. Quia nihil fieri debet in preiudiciū absentis. c. j. cū similibus, de cau. poss. & proprie. & videt secūdum eū quasi semper interesse partis recipiētis: p eo q2 utile est habere partē vinculatā iuramēto, & multū operat iuramētū: q2 saltē accumulat forū foro. c. si. de foro cōpe. in vj. facit. l. cū pa-
3 ter. §. fili⁹ matrē. ff. de iureiur. † Preterea absolutio nō debet fieri nisi causa cognita: ut no. In. in c. ad aures, qđ met. cau. & Spe. in d. §. nūc ostendendū, ver. xxxiiij. & seq. nec fit nisi causa subsistēte. c. quāto, de iureiur. cause aūt cognitio adhiberi nō potest nisi parte vocata. l. in cause. §. causa cognita. ff. de mino. quia causarū merita &c. c. tā ex literis, de restitu. in integ. Et q sit opus partis citatione, etiā si solū petat q persona eius qui iuravit habilitet, cōsuluit Pet. de anc. consi. cxix. exordiēte, predictis subtiliter & ad plenū adductis, & consi. ccclxxxiij. exordiente, Retento ordine dubiorū: in qbus scribit multa & bona fundamenta, & idē voluit Fride. de se. cōsi. ccc. exordiēte, Dico salva semper veritate cui me subiicio &c. ad fi. Multos refert sequētes hāc sententiā Alex. de imo. in dicto cōsi. ccxxiij. col. iij. ver. Preterea respōdeo &c. & do. Feli. in c. j. col. vij. vel circa, ver. iiij. q̄ro &c. ibi consiliū ðriū cōsuluit Pe. de anc. de iureiu. Preterea quatenus idē Ymbertus innitit signature & puisioni obtēte a reverendis. do. Lega. seu dño eius locūtenente, sibi obstāt duo. Primū q2 cū ante dictā pretēsam signaturā seu provisionē cōvenisset cōpromisso dudū per eū
3 facto cū dicto Petro Paluys, & per eū iurato. † Insup & laudo etiā p eū cū iuramēto ratificato, ipse in nō observādo cōpromissum & laudū hmōi, sed illis cōtraveniēdo, videt incurrisse periuriū. Quo fit ut ex tunc nō fuerit cū eo dispēsandū: nec absolutio a iuramento eidē cōcedenda: ut voluit Fride. in dicto cōsi. ccc. in fi. dicēs sic esse intelligendū dictū. c. j. de iureiuran. & allegat. Jo. an. in c. debitores, sup glo. penul. in fi. eo. tit. & rationē. c. q2 frustra, de usur. Et idē cōsuluit Pe. de anc. in d. cōsil. cxix. qđ voluit Alex. de imo. in d. consi. ccxxiij. colū. iij. versi. Preterea rūdeo &c. & do. Jas. in d. c. j. colū. viij. de iureiur. Tū & q2, si opportune attendantur verba predicte signature, dictus reverēdus dñs locumtenēs nec absolutionē a iuramento prestitit nec personā dicti Ymberti habilitavit: sed dixit dict⁹ officialis, cōstito de premissis rescindat, aboleat, restituat, pcedat etiā summarie &c. Et ita huic Ymberto refragatur & obstat predictū iuramentū: ad cuius observantiā cogendus est idē Ymbertus. Nec ad dicēdū contrarium multū movere d3 id qđ ex adverso in multis schedulis pretēdit, sc3 q idē Ymbertus fuerit enormissime lesus: & q pptereа presumat dol⁹ intervenisse. Qm̄ rūdetur q ut puto veritas est in cōtrariū, sc3 q nō fuerit sic lesus: quinimo nec in aliquo: sed potius credit fuisse lesus dict⁹ Petrus. Respondet preterea nō pcedere de iure id qđ dicit q ex enormi lesiōe presumatur dol⁹: nec due glo. ex adverso allegate dicūt, salva pace dñi allegātis: & pro casu in contrariū induco. l. interpositas, & qđ ibi glo. Bart. & apertius
4 do. Jas. May. C. de transac. † Et si alicubi dicāt doct. q ex enormi lesione presumatur dolus, hoc dictū intelligit de dolo re ipsa, non de dolo ex proposito: de quo loqui intelligunt. c. cū cōtingat, de iureiur. c. quāvis pactū, de pact. in vj. aut. sacramēta puberū. C. si adver. vendi. Pro quo videri poterit Jo. de imo. in c. quintavallis, char. peñ. & in dicto. c. cū contingat, in iij. mēbro: & quod ponit Alex. de imo. consi. cxxv. exordiēte, Visis & cōsideratis, col. vij. ver. Nec obstat q iuramentū non d3 esse iniquitatis vinculū,
5 & seq. in j. volu. † ubi videri potest q non per oia equiparātur dolus ex proposito & dolus re ipsa. Esto igit q dolus ex proposito cōsensum excluderet, & propterea inductus ad contrahendū dolo ex proposito non censeatur iuris effectu obligatus, nec per iuramentum sic prestitum astrictus: secus tamen est quando in contractu intervenisset dolus re ipsa. Que omnia dixerim &c.

¶ Argumentum.

¶ Donatario ante donantem decedente non resolvitur donatio sub conditione non existentiū liberorū facta, si ille liberos habeat: quāvis & hi ante donantē sine liberis perempti sint. V. F.

1 ¶ Stante statuto, q donatio simplex inter vivos excedēs certum valorem fieri debeat cum certa solennitate, an talis donatio iurata sit valida, omissa nihilominus dicta solennitate.
2 Per iuramentum in donatione appositum potest legibus insinuationem exigentibus derogari.
3 Statutum simpliciter loquens de donatione, nō est de donatione iurata intelligendum.
4 Herede sub conditione, si sine liberis decedat, gravato de restituendo cuidam, an advenientibus liberis censeantur ipsi eadem conditione gravati.
5 Argumentum de contractibus ad ultimas voluntates, & econtra, dicitur licitum & bonum.

¶ De dona. que sub mo. Consi. clv.

Circa ea, de quib⁹ querit parte honeste mulieris Joāne Dalbasse relicte Jacobi Moriseti loci scti Remigij, occurrit prima difficultas

cultas:an donatio inter vivos quam eidem Moriseti fecisse dicitur honesta mulier Joana Bogaderie relicta Jacometi de Cresco(et hoc anno domini.M.cccccj.et die.v. mensis Januarij) valeat. † Et hec difficultas insurgit ex statuto prouincie,per qd annullantur donationes simplices inter vivos,ille scilicet que excedunt valorem.x.flore.nisi in donationib⁹ huiusmodi interueniat solennitas,de qua in dicto statuto:scz que ille fiant in presentia Viguerij,seu Baiuli,aut iudicis ordinarij loci,in quo fiunt:aut cóiunctorum seu propinquorum vel affinium donatorum: et saltem duorū,cū vno ex syndicis etc.prout in eo latius exprimitur.Que solennitas non legitur vel apparet fuisse obseruata vel interuenisse in dicta donatione:propter qd videtur que illa fuerit et sit nulla:quasi facta ab illa, que presumitur dolo fuisse inducta ad eam faciendam.Sed hoc non obstante,salua rectiore sententia cuiuslibet melius sentientis,existimo que donatio predicta argui nō possit de nullitate propter dictū statutum:et hoc pro eo quia dicta donatio fuit iuramento vallata:qd quidem iuramétum seruandum est,etiam si non interuenerit illa solénitas,que requireretur in donatione non iurata:attento que illa solennitas requirebatur tépore donationis,et non post:sicut dicimus † que per iuramétum appositum in donatione potest derogari legibus insinuationem requirentibus:vt firmat Jo.and.in addi.Spe.ti.de instru.edit.§.porro,super ver.Itez no.etc.et alij quos plene refert et sequitur Jo.de imo.in.c.cum cōtingat,in.x.membro,de iureiur.tales enim solennitates intelligūtur esse inducte in fauorem donātium:vt pbatur maxime ex not.per Bar.in.l.cunctos populos.q.vj.C.de sum.tri.et fi.catho.quia fuerūt inducte ne donātes deciperentur:ergo per suum iuramétum possunt donantes derogare illis prohibitionibus factis in eorū fauorem:vt patet in.d.c.cum cōtingat,et in auth. sacraméta puberum.C.si aduer.védi. † Pro quo etiam facit quia statutū simpliciter loquens de donatione, non debet intelligi de dona.iurata:vt probat Jo.de imo.in.d.c.cum cōtingat,in tertio mébro,ver.nūc pro declaratione materie etc. Multas remissiones ponit Alex.de imo.consi.cxxv.col.pe.in.j.volu. Quib⁹ presuppositis dico et respondeo que dicta prima donatio valuit:et que propter retentionem vsusfructus censentur bona donata fuisse tradita et expedita predicto Moriseti:et que per huiusmodi retentioné vsusfructus dominium,seu quasi,et possessio eorundem trāsiuerint in eundem Moriseti:si tamen dicta Joanna Bogaderie tépore facte donationis erat domina,et possessor eorundem bonorū.l.quisquis,et qd ibi scribētes,et.l.si quis argētum.§.si quidem.C.de dona.et qd no.doc.in.l.traditionib⁹.C.de pac.et in.l.possideri.in princi.ff.de acqui.pos.Et quamuis viuente predicta donatrice ab humanis decesserit prefatus Moriseti:quia tamen eidem superfuerunt liberi,donatio sibi facta non fuit resoluta:nec debuerunt bona predicta peruenire ad Benedictum Moriseti,insuper nec ad dictam donatricem:quia conditio,sub qua debebant bona peruenire ad dictum Benedictum,non euenit:et sic dispositio cōditionalis,per quam debebant bona peruenire ad.d.Benedictuz,non est sortita suum effectum,nec sortiri potest.l.cedere diem.ff.de ver bo.sig.l.qui heredi.§.fi.ff.de condi.et demonstr.cum suis simi.Nec obst.que liberi dicti Jaco. Moriseti postea decesserint sine liberis viuente et superstite dictis prefatis Benedicto et donatrice: quoniam respondeo que istud non sufficeit nec sufficit ad purificationē dicte dispositionis conditionalis: que exigebat mortem eiusdem Jaco.et que ipse sine liberis decederet.Non ergo sufficit que liberi decesserint sine liberis:quia sic non fuit conditio sua propria forma adimpleta:qd tamen fieri oportebat.l.Meuius, cum suis simi.ff.de condi.et demon.Pro quo optime facit qd voluit Oldra. consi.lxiij.et Pau.de cast.consi.cxlvj.exordiente, Super scdo puncto,et Moder.in.l.si quis heredem.C.de instit.et substi.sub condi.
4 fac.† vbi volunt que si quis instituat heredé,et eum si sine liberis decederet grauet de alteri,pone titio,restituendo hereditaté:et deinde post mortem testatoris contingat heredez decedere superstitibus liberis:et deinde post morté huius heredis moriantur liberi sine liberis,non erit locus substitutioni facte de titio: pro eo quia illa non fuit in forma purificata:heres enim fuit granatus,nō liberi heredis. Videtur igitur que nec in casu,de quo queritur, fuit locus substitutioni facte de dicto Benedicto:arguédo ex vltima voluntate ad contractum: quod facere licet.l.seruum filij.§.cum qui chirographum,cum ibi no.per doc.ff.de leg.j.et qd no.Ange. in.l.pactum inter heredem.ff.de pactis.Et quia eidem Jac. Moriseti vniuersaliter successit,aut succedere debuit filius masculus, qui superfuit,auth.de heredi.ab intesta.§.j.collatio.ix.et transsumptiue in auth.in successione.C.de suis et legiti.libe.et huic filio masculo post mortem sororis vita functo successit,aut succedere debuit et debet dicta Joanna eius quondam mater,aut. defuncto.C.ad Tertul.proprietas dictorum bonorum debuit et debet peruenire ad ipsam Joannam,tanquam heredem dicti quōdam Jacobi per medium dicti eius filij:et hoc si ipse filius se immiscuerit paterne hereditati.Si vero nōn se immiscuerit,dico que ipse illam transmisit ad dictaz eius matrem:per ea que scribunt docto. in.l.si infanti C.de iure delibe.et in.l.ventre.ff.de acqui.here.Donatio vero,quam secundo loco fecisse dicitur dicta donatrix cuidam Jacobo Monerij de Bellocadro,quam non vidi,non debet eidem Joanne Dalbasse preiudicare quoad proprietatem bonorum dicto quondam Jacobo donatorum.l.perfecta.C.de dona.que sub mo.et.§.alie,insti.de dona.Quo vero ad vsumfructū, quem dicta Bogaderie donatrix sibi retinuerat,non potuit eum alij donare, vel alias cedere.§.item finitur, insti.de vsufru.Potuit autem donare cōmoditatem fructuū,et facultatem percipiédorum fructuum huiusmodi:super quo tamen nō insisto,quia nō vidi donationem.¶ Ad secundum dico et respondeo quod, cum dicta Joanna Dalbasse possit esse vniuersalis heres dicti quondam Jacobi,et non alius, si ipsa velit ipsa nō dz ab aliquo petere summā pecuniariam sibi donatam in augmētū dicte eius dotis: sed si ipsa repudiaret hereditatem,posset agere actione hypothecaria,vel saluiano interdicto:quod esset cautius et melius contra possessorem predictorum bonorum sibi hypothecatorum: et hoc non habet dubiū.Potest etiā pro summa sibi donata per dictaz Bogaderie agere contra eam:et hoc etiam non habet dubium: et si discussa ea non posset consequi dictam summam,posset vt supra agere hypothecaria, vel saluiano interdicto contra possessorem predictorum bonorum.Et hoc etiam non habet dubium.¶ Ad tertium dico et respondeo,quod bonum esset quod dicta Joanna, aut procurator per eam deputādus accederet ad presentiam dicti Jacobi Monerij, vna cum instrumento dicte donationis,et quod sub presentia notarij et testium,etiam per lecturam dicti instrumenti, sibi intimaret ipsam donationem, et requireret quod patiatur eandem Joannam apprehendere possessionem realem et corporalem predictorum bonorum,citra preiudiciū vsusfructus per dictam Bogaderie retenti,et cōmoditatis seu facultatis percipiendorum fructuum durante vita eiusdez Bogaderie:et quod ipse Monerij eidem Joanne tanquam proprietarie de eisdem bonis respondeat, et idonee caueat de bene regendis dictis bonis,et eisdem ipsi Joanne restituendis post mortem dicte Bogaderie.Quod si facere nolit,consulo quod super hoc porrigat supplicationem insigni prouincie parlamento: per quod sibi prouidebitur.

¶Argumentum.

¶Filiusfamilias vt Patri donet,et donando substituat,pater ipse ipsi filio autoritatem prestare potest.et valent donatio cum substit.V.F.

1 ¶Donatio inter viuos est ad heredes transmissibilis:non autem donatio causa mortis.
Donatio causa mortis habet vim legati.
2 Actus in dubio debet interpretari vt potius valeat que pereat.
3 Filiusfamilias non potest alienare bona aduentitia, in quibus pater habet vsumfructum: nisi pater permiserit, aut licentiam dederit.
4 Appellatione heredis an omni casu veniāt heredes in infinitū.
5 Notario stipulante pro et nomine alterius in conuentionibus extraiudicialibus,an ipsi alteri queratur vtilis actio sine cessione.
6 Donatio conditionalis nullo modo per donatarium acceptata an sit valida.
7 Donatio causa mortis per filiumfamilias etiam cum consensu patris facta absenti,et nemine acceptante,an valeat.
8 Presentia et taciturnitas donatarij inducere dicitur consensuz et acceptationem donationis.
9 Donatio causa mortis an et quo pacto possit quis substitui: vt sit proprie donatarius causa mortis.
10 Pater an possit filio suo autorari vt sibi donet donationé causa mortis.
11 Donatio causa mortis ppriе dicta an nudo pacto pfici dicatur.
12 L.si quis argentum.§.finantem.C.de donat.habet locum taz in donatione causa mortis,quam inter viuos:vt ex nudo pacto donationis causa mortis oriatur condictio ex illa.l.
13 Pactum an sola presentia et taciturnitate fieri possit.
14 Substitutio facta in donatione causa mortis an requirat pactū vel stipulationem.
15 Jus ex contractu acquirens debet illum contractum cum omnibus clausulis in eo appositis acceptare.
16 Paternam hereditatem nō aditam transmitti iure suitatis ad quoscunque heredes etiam extraneos,qualiter,et de quib⁹ heredibus intelligatur.
17 Infans in infantili etate,et ante hereditaté agnitā decedens an transmittat remediū restitutionis in integrum ad suos heredes.

¶De dona. Consil.cvj.

X themate mihi transmisse consultationis parte nobilis viri Petri Aycardi eliciuntur multa ⁊ subtilia dubia. Quib9 respondeo breviter ⁊ succincte prout infra, salua tamen in omnibus rectiore sententia cuiuslibet domini melius sentientis. ¶Et primo ad primum videtur prima facie dicendum, ꝙ donatio inibi mentionata fuerit donatio inter viuos: pro eo qr in ea est facta mentio heredum donatarij. Notarius enim publicus loco ventris seu posthumi stipulatus est, ⁊ donationem recepit non solum pro ⁊ nomine posthumi: sed etiam heredũ eiusdẽ.
1 Illa igitur videtur fuisse donatio inter viuos: †quia mentio heredum magis adaptatur donationi inter viuos, quam donationi causa mortis: cũ donatio inter viuos transmittatur ad heredes: sed non donatio causa mortis, si prius decedat donatarius quam donator, vel priusquam existat conditio donationis: quia habet naturam legati: ⁊ legatum cõditionale non transmittitur. §. alie, insti. de dona. iuxta. l. vnicam. §. sin autem sub conditione. C. de cadu. tol. ⁊ ꝙ propter mentionem heredũ donatio, etiam si in ea fiat mentio mortis, debeat cẽseri donatio inter viuos, nõ donatio causa mortis, voluit Bal. in. l. ij. versi. ex hoc apparet vtrũ si mulier; ibi, qd verum credo nisi ex aliquo adiuncto. C. de iu. do. Franc. de are. consi. lxxiiij. exordiente, Diligenter et mature ponderatis ⁊c, col. iij. ver. tertio moueor ⁊c. ⁊ Alex. de imol. consi. xiiij. exordiẽte, Circa primũ dubium ⁊c, col. iij. ver. postremo etiam ⁊c. in. j. volu. Sed his non obstãtibus, que nõ puto obstare, dico ꝙ illa fuit dona. cau. mortis: qd ex eo patet quia in donatione hmõi expresse et clare exprimitur, ꝙ dictus nobilis Joãnes Aycardi donauit donatio. cau. mor. ⁊ cũ ista verba sint clara, non est ab eorum significatione recedendũ. l. ille aut ille. §. cum in verbis, et. l. non aliter. ff. de leg. iij. Preterea idem Joannes licẽtiam, autoritatẽ, ⁊ consensum donandi dona. cau. mor. ⁊ sic de bonis suis disponendi petierat, ⁊ impetrauerat a dicto nobili Petro eius patre. Ut igit talia sint subiecta, qualia predicata demonstrãt. c. inter dilectos, ad fi. de fide instru. ⁊ qd not. gl. fi. in. c. dudum. de deci. et. c. j. §. si vero, de relig. domi. in. vj. censeri debet donatio pdicta fuisse dona. cau.
2 mor. Quod etiã persuadetur ex hoc, † qr actus etiam in dubio sic debet interpretari, vt potius valeat ꝙ pereat. l. quoties. ff. de reb. dub. ⁊. l. quoties. ff. de ver. obli. qd non contingeret si interpretaremur dictam donationẽ fuisse donationẽ inter viuos. Tum qr de ea facienda autoritatem, licẽtiam, aut consensum non petierat a patre: ergo sic donare non poterat. l. fi. §. filijs autem. C. de bo. que
3 lib. † Est enim filiusfamilias regulariter prohibitus alienare bona aduentitia, in quibus pater habet vsumfructũ: non igitur illa alienare potest, nisi quatenus hoc eidem facere per patrẽ permittatur. Nec puto ꝙ huic dicto obstent illa verba, prout sue volũtati placuerit, posita in clausula cõcessionis, licentie, autoritatis et consensus: quia illa verba non referũtur ad genus, vel speciẽ contractus: sed ad causam donãdi: ꝙ colligitur ex verbis precedentibus: in quibus dicitur ipsum Petrũ. d. Jo. eius filio dedisse et concessisse licentiam, autoritatẽ ⁊ consensum faciendi donationẽ seu dona. cau. mor. ac de bonis, rebus ⁊ iuribus suis ordinãdi ⁊ disponendi tam pro anima sua, ꝙ alias prout sue placuerit volũtati. Non enim dr eundem Petrũ dedisse licentiã, autoritatẽ ⁊ consensum tam faciendi donationẽ seu dona. cau. mor. ꝙ alias prout sue ⁊c. sed vt predixi. Ex verbis igitur colligitur ꝙ per illa verba, prout sue volũtati placuerit, fuerit eidem Jo. data ⁊ cõcessa licentia, autoritas ⁊ cõsensus faciẽdi donationẽ seu donationes nõ solum pro anima, sed als prout placeret sue volũtati: qd ⁊ fecit. Donauit enĩ quedã pro anima, seu in pias causas: ⁊ quedã nõ pro anima, nec in piam causam. Tum etiam non fuit nec est donatio huiusmodi interpretanda donatio inter viuos: pro eo quia vt talis non videtur potuisse valere propter resistentiã statuti prouincie quo fieri prohibetur donationes simplices inter viuos excedẽtes valorem decem florenorum. nisi fiant interueniente solennitate de qua in eo: que tamen in dicta donatione nõ interuenit. Et ad premissa scilz ꝙ dicta donatio censeatur fuisse donatio causa mortis non inter viuos etiam facit id qd scribitur in instrumento donationis. versi. has autẽ donationes ⁊c. iuncto eo qd habetur instit. de dona. in prin. ⁊. l. non omnis, cum ibi per gl. ⁊ doc. ff. si cer. peta. ¶Ad id vero qd opponebatur de mẽtione heredũ dico ⁊ respondeo, ꝙ dictũ Bal. Fran. de are. ⁊ Alex. sit intelligẽdum in dubio, quãdo scilicet propter mẽtionem mortis presumeretur alias esse in dubio donatio causa mortis. Tunc enim si in ea fiat mẽtio heredum donatarij, tollitur predicta presumptio, ⁊ potius psumitur ꝙ sit donatio inter viuos: sed in casu de quo queritur fuit solum petita licẽtia donãdi donatione causa mortis: ⁊ in ipsa donatione fuit expressum ꝙ donator donabat donatiõe causa mortis: et sic non videtur obstare dictũ Bald. ⁊ aliorum. Adijcio ꝙ nihil prohibere vel impedire videtur, quo minus attentis pmissis idẽ Joannes donator cẽseatur donasse donatione causa mortis dicto posthumo licet absenti prefato autem notario stipulanti pro eo et suis heredibus: heredibus (inquam) consecutiue: vt scilicet donatione hmõi confirmata per mortem donatoris in personã posthumi, illa postea transmitteret aut transiret ad heredes: prout in simili allegabatur parte alterius ex partibus per Bal. consi. cccvj. exordiente, Domina Joanna ⁊c. in. j. parte. Et quod dixi heredes intelligo de descendẽtibus ex predicto posthumo, vel posthuma:
4 †quia licet regulariter appellatione heredis veniat etiam heredis heres, vel heredes in infinitum. l. qui per successionem. ff. de regu. iur. in. l. heredis. l. sciendum. ff. de verb. signifi. l. in annalibus. C. de lega. ⁊. l. fi. C. de here. insti. in hoc tamen casu debet limitari ⁊ restringi, vt intelligatur pro solis descendentibus ex posthumo: ⁊ hoc colligitur ex eo, quia illico ⁊ in contextu dicte donationis subiuncta est sequẽs clausula, si vero dictus posthumus siue posthumi ad lucem non venirent, ⁊ in futurũ quandocunque in pupillari etate, seu alias qualitercunqꝫ sine prole legitima de se ⁊ ex suo legitimo matrimonio procreata decederet seu decederent, predicta omnia bona, res ⁊ iura eadem donatione causa mortis ⁊ ex nunc prout ex tunc dedit ⁊ donauit ⁊ peruenire voluit pleno iure dicto Petro Aycardi patri suo: que, nisi verba pro suis heredibus intelligerentur vt predixi, voce aperta contrariaretur dicte donationi: quatenus in ea dictum est, ⁊ suis heredibus. Ut igitur tollatur hec contrarietas, sunt verba intelligenda vt predixi: per id qd no. Bar. in. l. fi. §. idem quesijt. ff. de condi. indeb. ⁊ in prima consti. C. §. quibus. Nec absurdum est limitare verbum heredis: cum ⁊ alias limitetur: vt colligi potest ex his que scribũt doc. in. d. l. fi. C. de here. insti. quatenus ibi loquuntur de heredibus infrascriptis: ⁊ dicũt ꝙ propter verbum infrascriptos, debeat limitari ⁊ restringi verbum heredes: vt non cõprehendat nisi eos qui nominati ⁊ scripti leguntur. Sic igitur esse debet in casu nostro: vt scilicet verbũ ⁊ pro suis heredibus, debeat limitari et restringi ad heredes descendentes ex posthumo, seu posthuma: vt tollatur contrarietas, que alias insurgeret ex clausula subsequẽte. Et quo ad id qd vlterius queritur in dicto primo dubio, an scilicet donatio predicta dicatur nulla: pro eo qr pro posthuma inde nata non fuit donatio de qua ibi ratificata nec videtur posse ratificari post
5 illius mortem extremis deficientibus: †dico ⁊ respõdeo ꝙ hec difficultas videtur dependere ex eo de quo queri solet: an scilicet per notarium stipulantem pro ⁊ nomine alterius in conuentionibus extraiudicialib9 queratur ipsi alteri vtilis actio sine cessione. Super quo sunt opiniones. Quidam enim dixerunt ꝙ non: ⁊ hec fuit opi. Inno. in. c. dudum. de conuer. coniug. quam etiam tenuit gl. in ca. quanquam. de vsur. in. vj. Angel. in. l. non enim. ff. de adopt. Joan. Fab. in. §. si quis alij, col. iij. versi. circa vero acquisitiones, insti. de inuti. stipu. Bertran. de deu. in. l. generali. C. de tabula. lib. xj. Guid. de suza, ⁊ Cy. in dicta. l. non enim, prout ibi refert Bal. ⁊ idem videtur ibi sentire idem Bald. quamuis non multum clare. Sed contrariam sententiam tenuit Oldra. consil. xxx. exordiente, Factum tale est quedam certe ⁊ nominate persone ⁊c. versic. de actione vero ⁊ stipulatione querenda per notarium ⁊c. Barto. in dicta. l. si pupillus, Bald. in. l. cum a socero. C. de iure do. Alexan. de imo. in. l. qui Rome. §. Flauius hermes, col. antepe. ff. de verb. oblig. vbi etiam Franc. de are. col. penulti. ⁊ consi. lxxiiij. in tertio quesito. ⁊ Ang. aret. in. §. cum autem. col. iij. insti. de adopt. Multas remissiones ponit Alex. de imo. in. d. l. si pupillus. Et hec secunda opi. videtur esse communis, ⁊ de consuetudine vbiqꝫ communiter approbata: a qua propterea non esset securum in iudicando vel consulendo discedere. l. j. §. crebrior apud veteres opi. ff. de off. questo. ⁊ ca. nouimus. ⁊ quod ibi Anto. de But. de verbo. signi. et quod not. docto. antiqui ⁊ Moderni. in. c. j. de consti. quãuis sciã ꝙ Alber. in dicta. l. non enim. ff. de adop. senserit ꝙ in extraiudicialibus non aliter queratur ius parti ex stipulatione per notarium vice et nomine eiusdem interposita, nisi pars ratificauerit. Inherendo igitur dicte secunde opinioni: dico ⁊ respondeo donationem predictam non potuisse aut posse dici nullam ex eo ꝙ non fuerit per dictam posthumam ratificata: cum sine illius ratifica-
6 tione fuerit sibi acquisita actio vtilis. ¶ † Ad secundum principale quesitum dico ⁊ respondeo, qd prima facie donatio inibi mẽtionata, illa scilicet q̃ facta est dicto nobili Petro Aycardi sub conditione, si posthumus vel posthuma in pupillari etate vel alias quandocunque sine prole ⁊c. ab humanis decederet, videtur non valuisse: pro eo quia nec dictus nobilis Petrus per se, vel epistolam, aut nuntium, aut alium quemcunque legitur illam acceptasse: quod tamen videbatur necessarium, per id quod scribit gloss. ⁊ docto. in. l. illud. C. de sacrosanc. eccle. ⁊ quod not. Cyn. in. l. j. colum. fina. versi. ex predictis patet. C. de donatio. causa mortis. Barto. Ang. ⁊ Joan. de Imol. in. l. j. ⁊. l. tam his. §. filiusfamilias. ff. de dona. cau. mortis, Alex. de imo. consi. clxviij. in quinto volu.

⁊ Alex.

7 et Alex. de imol. in l. senium. C. qui testa. facere poss. †qui loquentes de donatione causa mortis facta per filiumfamilias, et de patris consensu sentiunt, quod illa fieri non possit absenti: nisi pro eo interuenerit nuntius, aut epistola, vel alius pro absente donationem acceptans: quamuis secus sit in patrefamilias donante donatione causa mortis: quia illa valet etiam si donatarius absens fuerit: nec alius pro eo acceptauerit: valet inquam tanquam libera voluntas, in qua non refert cum quo quis loquatur. l. cum pater. §. donationes. ff. de leg. ij. vt etiam sentiunt et scribunt doctores in locis superius allegatis. Sed his non obstantibus dico quod donatio predicta valuerit etiam in fauorem dicti nobilis petri: pro eo quia licet nec ipse nec alius pro eo legatur fuisse stipulatus: ipse tamen fuit presens in donatione huiusmodi, et illam fieri et audiens et intelligens: et ita censetur
8 consensisse, †quia presentia et taciturnitas donatarij inducit consensum. l. qui patitur. ff. man. et quod no. Bar. in l. que dotis. ff. solu. mat. et Panor. in c. per tuas. de arbi. in repe. et Sul. per Bald. relatus in d. l. senium. C. qui testa. fa. pos. et Bar. soc. consil. clxxxi. exordiente, Multum abunde et elegater omnia presenti consultationi necessaria, col. iiij. ver. Aliquando et secundo ille in quem verba diriguntur &c. in ij. parte. vbi etiam subiungit, quod omnes doctores videntur in hoc contrariare. Preterea videtur quod donatio predicta defenderetur a predicto obstaculo etiam si dictus nobilis Petrus non fuisset presens, per casum. l. quoties. ver. sed cum postea. C. de dona. que sub mod. vbi probatur, quod si quis donet alicui et disponat quod post tempus huiusmodi donatum restituatur alteri, illi queritur vtilis actio: quod videtur intelligendum etiam si ille fuerit absens: quia als. d. l. quoties, non videretur inducere aliquam specialitatem: quod est falsum. Precedens tamen ratio magis placet, propter id quod not. Bar. Pau. de cast. et doc. in l. si cui. ff. de dona. cau.
9 mor. et Jo. de imo. in l. vt heredibus. ff. de leg. ij. †quatenus voluit quod donatario causa mortis, nisi hoc fiat per stipulationem interpositam per substitutum, qui a primo stipuletur: vel etiam hodie per pactum, secundum no. per gl. in d. l. cum pater. §. meuio. ff. de lega. ij. et volunt quod si aliter substituatur quis donatario causa mortis, ille non erit proprie donatarius: sed legatarius, aut fideicommissarius: et sic non censebitur huiusmodi substitutio esse propria donatio causa mortis, quam dicimus esse contractum: sed erit vltima voluntas: cuius filiusfamilias est incapax, etiam si pater consense-
10 rit. ¶ †Ad tertium quesitum, in quo queritur an ideo fuerit substitutio de qua supra nulla, quasi non potuerit dictus nobilis Petrus ipsi Joanni eius filio autorari, aut consensum prestare, vt sibi donaret donatione causa mortis, dico et respondeo quod sup hoc sunt opi. Et primo quidem gl. in l. j. ff. de auto. tuto. tenuit quod pater filio suo autorari non possit vt sibi donet donatione causa mortis: pro quo inducit tex. illius. l. tanquam decidentem hoc dubium. Et idem voluit ibi Bar. col. j. ver. quero quid si filius velit donare &c. Et hanc opinionem secutus est Roma. in l. si cum filiusfamilias, ver. tertio inquantum ipse in secundo membro distinguendo dicit &c. ff. de don. qui pro hoc multa inducit: et signanter cle. si vna. §. quod si episcopus. de reb. eccle. non alie. et Barth. Soc. in l. j. §. fuit quesitum. ff. ad Trebel. qui etiam toto conatu nititur respondere rationibus et fundamentis Ang. et Alex. de imol. ibi contrarium tenentium. Sed contrariam opinionem, scilicet quod imo pater autor esse possit in donatione per filiumfamilias sibi facienda, tenuit Pet. de bellaperti. in d. l. j. C. de auto. tuto. allegat. l. j. §. ex diuerso, coniuncto ver. lucratiuas. C. de impo. lucra. describ. li. x. Pro hac opi. consuluit Roma. consi. cccccxv. exordiente, In questione qua queritur nunquid dicta domina &c. Bartho. soci. consi. lxxxvij. exordiente, In presenti consultatione per ordinem prosequar. col. ij. Sed ad predicta respondetur &c. in j. parte. vbi post relatam opi. contrariam et supra mentionatam respondet fundamentis. Multos etiam tenentes illam partem commemorat Phil. de cor. consil. cclij. exordiente, Circa primum &c. in iiij. volu. et commemorant Bar. soci. Philip. de cor. quoddam consilium Bal. quod incipit, Quatuor sunt puncta &c. in quo consensus prestatur certo actui et specifico tendenti ad comodum consentientis: et tunc procedat gl. in d. l. j. ff. de aut. tut. aut consensus prestatur generaliter: et tunc valeat actus: et dicit Philip. de cor. vbi supra, quod licet ipse non habeat dictum consilium Bal. reperit tamen nuper relatum dicto consi. se subscripsisse do. Honof. de Bartho. et do. Hug. de Peru. et quod ita etiam allegabatur in quodam consilio apud floren. reddito: et de quo idem de cor. facit mentionem in d. consi. et hoc dictum Bal. quod doc. predicti magni faciunt, facit pro hac parte: prout plene colligitur ex forma et tenore concessionis licentie, autoritatis et consensus predictorum: vbi dicitur eundem nobilem Petrum dicto Joanni petenti et requirenti dedisse et concessisse licentiam, autoritatem et consensum faciendi donationem seu donatio. cau. mor. ac de bonis, rebus et iuribus suis ordinandi et disponendi pro anima &c. et sic generaliter: non autem in specie, scilicet vt sibi ipsi donaret. Et huic secunde opi. scilicet quod substitutio predicta dici non possit nulla, quasi pater ei consentire non potuerit, adhereo tanquam fulte maioribus fundamentis, et
11 magis communi. ¶ †Ad quartum patet responsio ex his que predixi: scilicet quod ego existimo quod dicta donatio, etiam quatenus concernit dictum nobilem Petrum, valuit iure don. cau. mor. quamuis in ea nulla interuenerit stipulatio parte eiusdem Petri, Sufficit enim, vt predixi, quod ipse fuerit presens et intelligens: quia sic censetur illam acceptasse: et ita interuenit actus filij donantis, et actus patris acceptantis: qui sufficit: licet enim dona. cau. mor. proprie dicta, et quatenus sonat in vim contractus, non in vim vltime voluntatis, videretur olim requirere traditionem, vel stipulationem. l. mortis causa donatio, et l. si mortis. §. fi. ff. de dona. cau. mor. hodie tamen donatio huiusmodi nudo pacto perficitur: vt voluit gl. quam multi reputant singularem in l. cum pater. §. nemo. ff. de leg. ij. quamuis simile habeat in l. ij. C. de iure do. fm Jo. de imo. in l. ij. ff. de leg. j. Et hanc opi. sequitur Barto. in d. §. nemo. et in d. l. j. ff. de dona. cau. mor. et Bal. post Cy. in d. l. j. C. eo. tit. Multas remissiones ponit Alex. de imo. in d. l. ij. col. iij. ver. Item dum incideter Bal. hic dicit &c. ff. de leg. ij. et idem voluit Alex. de imo. in l. qui Rome. §. flauius hermes, col. pe. ff. de ver. obl. et in l. cum ex causa. col. j. ff. de re iud. Ange. are. insti. de dona. in prin. in j. col. ver. in j. glo. ibi. Sed hodie fit nudo pacto, et in §. in personam, col. v. vel circa, versic. in ea
12 gl. ibi si quis argentum, insti. de dona. †et hec est communis opi. et quod l. si quis argentum. §. fin. aute. C. de dona. habeat locum non solum in donatione inter viuos, sed etiam in dona. cau. mor. et sic quod ex nudo pacto donationis cau. mor. oriatur condictio ex illa. l. Cum igitur dictus quondam nobilis Joannes presens patri presenti et intelligenti donauerit donationem cau. mor. bona posthumo seu posthume donata, palam infertur donationem huiusmodi valuisse, etiam si nulla interuenerit stipulatio: prout superius dixi voluisse Bartho. soci. consi. clxxxj. col. iij. in ij. parte: et ante eum idem voluit Ange. consi. clxxxv. als. clxxxiiij. exordiente, Berta habens virum &c. col. v. vel circa, ver. ergo oportet quod valeat iure don. cau. mor. vbi dicit quod ex eo quod donatarius fuit presens et intelligens, presumitur in dubio esse consentiens: pro quo allegat. l. tale pactum. in princ. ff. de pac. et istud dicit esse nouum et singulare Francisc. de are. in d. l. ij. col. ij. ff. de leg. j. asserit tamen hoc dictum esse valde dubium, motus rationibus, de quibus ibi: sed verius videtur quod predixi: pro quo etiam facit clausula, has autem donationes causa mortis &c. posita in instrumento: vbi post factas donationes, et in earum calce dicitur, Has autem donatio. cau. mor. prenominatus Joannes Alcardi de licentia autoritate et consensu quibus supra ratas, gratas et firmas habendo laudauit, approbauit, emologauit et confirmauit easque valere et robur partium obtinere voluit iure donationis cau. mor. Quo fit vt cum hec clausula in calce donationum posita extiterit: et propterea debeat referri ad omnia precedentia. l. talis scriptura, et quod ibi doct. ff. de leg. j. c. ij. requiritis. de appel. et quod scribunt doc. in l. j. C. de libe. prete. vel exhere. censeatur et censeri debeat dictus nobilis Petrus non solum fuisse presens, et intellexisse donationes predictas: sed etiam illis expresse consensisse: et ita aliquid plus: imo profecto multum interuenit in hoc casu, quam casu, seu casibus, in quibus consuluerunt Ang. et Bartho. soc. quia in illis non interuenit nisi presentia et intelligentia: quas cum taciturnitate dixerunt sufficere: hic autem interuenerant presentia, intelligentia et expressus consensus dicti nobilis Petri secundi donatarij. Et propter hoc vltimum patet responsio ad ea que contra Angelum inducebat
13 Franc. de Are. in d. l. ij. col. ij. ff. de lega. j. †Dicebat enim quod hoc dictum est valde dubium licet singulare. Primo quia quamuis in multis casibus in sui fauorem quis videatur consentire quoad diuersos effectus: quantum tamen ad deducendum aliquid in pacto, ita quod sit pactum, et non pollicitatio: iuxta. l. pactum. ff. de pollicitationibus. hoc non videtur verum quod sola presentia faciat pactum: et contrarium videtur probari in l. ex pollicitatione. ff. de pollicitationibus. vbi ille qui promisit aliquid apud rempublicam, id est apud officiales reipublice, dicitur fecisse non pactum, sed pollicitationem. Et esto quod representaret pactum tacitum, adhuc esset dubium: quia si pactum est tacitum, ergo donatio non potest esse expressa, sed tacita. In donatione vero tacita non habet locum dicta. l. si quis argentum. §. si vero. vt solenniter declarat Barto. in l. iurisgentium. §. quinimo. ff. de pactis. et in l. si tibi, in princip. eodem titulo, reprehendendo gloss. singularem: que tenet oppositum: et subiungebat Francisc. de are. quod doctrina Ange. in dicto consilio non videbatur probare. Sed vt predixi ad hec obiecta patet clara responsio: quia in casu nostro non solum interuenit presentia et intelligentia dicti nobilis Petri: sed etiam expressus consensus: et ita in donatione causa mortis eidem facta sub conditione censetur interuenisse non pactum tacitum, sed expressum. Et ita non debet esse dubium, quin valuerit predicta donatio causa mortis, etiam quoad eum: et sic non est opus respondere ad alias particulas dicti quarti quesiti.
14 ¶ †Ad quintum quesitum dico et respondeo, quod quicquid superca-

rius dixerim, non videtur fuisse necessarium ad validitatez substitutionis facte in dicta donatione, seu donationis facte dicto nobili Petro, q ipse stipularetur, vel alias pacisceretur cũ posthumo vel posthuma: quia nec hoc exigitur in donatione inter vivos, quando donator in ea substituit: iuxta. l. quoties. C. de dona. que sub mo. Si enim ea, que de nuda actione, etiam ex nudo pacto, vel propter nudum pactum statuuntur in donatione inter vivos, in dicta. l. si quis argentum. §. fin autem, extendantur ad donationem causa mortis, secundum communem opinionez vt predixi: cur non etiam extendetur ad donationem causa mortis id qđ scribitur in dicta. l. quoties, profecto non bene video: postquam dicte donationes secundum communem opinionem, in hoc equiparantur: vt non solũ fieri possint interveniente traditione, aut stipulatione: sed etiam nudo pacto: quod etiam voluit Sali. in dicta. l. j. ver. ego addo q etiam donator. C. de dona. cau. mortis. Forte vero opponet aliquis, q casus dicte. l. quoties multũ differat: pro eo quia in casu illius. l. primus donatarius erat presens: cum quo poterat pacisci donator de restituendis secundo donatario, seu substituto, bonis donatis ipsi primo donatario. In casu autẽ, de quo q̃ritur, nõ fuit p̃sens venter plen⁹ seu posthumus, de cui⁹ obligatiõe agebať: quãuis presens extiterit dict⁹ nobilis Petr⁹, cui donator voluit bona restitui, ⁊ illa donavit si ⁊c. Sȝ huic obiectioni respõdeť, q cũ ex dicta p̃ma donatiõe fuerit dicte posthume ius quesitũ ministerio notarij publici, qui stipulat⁹ est p ⁊ nomine vẽtris pleni, seu posthumi, aut posthume: debuit dicta posthuma, ⁊ cõseq̃ter hodie dȝ mr̃ ei⁹ pretẽsa heres acceptare dictã donationẽ cũ clausulis in ea appositis: p id q notat Bal. ⁊ post euz domin⁹ Jas. May. in. l. contra iuris civilis regulas. §. si fili⁹. ff. de pactis: vbi ex illo textu colli
15 git, fm Baldũ, pulchra regula, † q ille, cui acquiriť ius ex 𝔷ctu dȝ acceptare 𝔷ctũ cũ omnib⁹ clausulis in eo appositis: ad q facit. l. caius. ff. de manumis. ⁊ tex. in ratione sui in. l. secũda. ff. de re. co. ⁊ facit q notat Bal. in. c. nihil, colũna tertia, ver. quero vtruz ex cõtractib⁹ ⁊c. de elect. ¶ Ad sextum quesitũ dico, q si nobilis Catharina relicta dicti nobilis Joãnis, ⁊ quõdã mr̃ posthume de qua sepius habit⁹ est sermo, p̃tẽdat ⁊ alleget donationẽ causa mortis eidẽ posthume factã: ⁊ morte Joãnis donatoris fuisse cõfirmatã: ⁊ forte dominiũ bonoꝝ donatorũ eidẽ posthume acquisitũ: iuxta id qđ habeť in. l. vel mortis: ⁊ q ibi Ang. ff. de publicia. qđ notat Bal. in. l. cũ hi, in princ. ff. de dona. ⁊ in. l. ij. C. si qs alteri vel sibi, ⁊ Sali. in. l. traditionib⁹, in. vj. oppo. C. de pac. Ange. l. a titio. ff. de fur. Jo. de imo. in. d. l. j. ff. de dona. cã mor. Frãcisc. de aret. Alex. de imol. ⁊ alij in. d. l. secũda. ff. de leg. primo, potest dicta Catharina p̃tẽdere se esse vniversalẽ heredẽ dicte posthume ej⁹ quondã filie: ⁊ ab hac vniversali successiõe repellere dictũ nobilẽ Petrum, auũ maternũ, vt pote remotiorem, auť. defuncto. C. ad tertul. ⁊ in corpore vñ sumitur: ⁊ idẽ putarem etiã si nõ dominiũ sed sola 𝔷ditio ex lege fuisset dicte posthume acquisita: quia illã transmisisset ad matrem heredẽ: sed est verum quod ratione facte substitutionis bona deberent restitui ipsi nobili. Pe. iuxta formã dicte substitutionis, ⁊ volũtatẽ donatoris: excepta legitima dicte posthume: in qua nõ puto eam potuisse per patrẽ gravari. l. omnimodo. l. quoniaz in prioribus. l. scimus, in princ. C. de inof. testa. facit. l. j. C. de inof. dona. sed vbi seclusa dicta donatione prefata nobilis Catharina pretenderet dictã eius posthumam potuisse abintestato dicto Joanni eius patri succedere, ⁊ hereditatem illius etiam non agnitam ad eam transmisisse: ⁊ sic se posse succedere in bonis dicti quondam nobilis Joannis, seclusa dicta donatione: dico ⁊ respondeo q istud de iure pretendere non potest eadem Catherina: pro eo quia dictam transmissionem hereditatis non agnite impedivit superexistentia dicti nobilis Petri, patris, Joãnis, cui fieret preiudicium si hereditas filij per nepotem non agnita transmitteretur ad matrem nepotis: ⁊ discooperiretur vnum altare ad aliud cooperiendum: contra id qđ habetur in auť. nisi rogati. C. ad trebel. ⁊ in. l. fin. §. exceptis. C. qui po. in pig. hab. Pro quo est bonus text. in. l. ij. §. si quis ex liberis. ff. ad tertullianum: quod etiam videtur voluisse Oldra. consi. xx. ad finem, qui etiam pro hoc allegat Odofre. in. l. si infanti. C. de iure delib. Hoc etiam voluit Joan. de imol. in. l. ventre, char. vj. columna secunda, versi. secundum dubium est an talis hereditas ⁊c. ibi, potes dicere pro concordia. ff. de ac.
16 qui. here. ⁊ Fulg. consi. lxxxviij. columna vltima. † Nec opponat aliquis, q paterna hereditas non adita transmittitur iure sui tatis ad quoscunq heredes, etiam extraneos, secundum communem theoricam scribentium in dicta. l. si infanti. C. de iure delib. ⁊ in allegata. l. ventre. Quoniam respõdeo q doctores in dictis locis loquuntur in suo herede, hoc est in eo qui erat in potestate eius de cuius hereditatis transmissione loquuntur: cuiuscemodi non fuit dicta posthuma: quia illa non fuit in potestate dicti Joannis, sed prefati Petri avi paterni: ⁊ ita casus iste est diversus a casu in quo loquuntur doctores in dictis locis. Est verũ qđ hic remanet difficultas: an dicta posthuma trãsmiserit ad dictã ei⁹ matrẽ beneficium seu remediũ restitutionis in integrũ: de qua scripsit Bart. ⁊ alij post eũ in. d. l. si infanti: ⁊ in qua sunt opiniones. Bar. enim tenuit q infans decedens ante agnitã hereditatem transmittat remediũ restitutionis in integruz: ⁊ eius opinio videtur esse communis: quidã autem tenent contrarium:
17 quos refert do. Jas. May. in dicta. l. fina. col. fi. † Ceterũ hic occurrit alia ⁊ magna difficultas: an scilicet dicta posthuma in infantili etate vita functa remediũ restitutionis in integrum trãsmiserit ad dictaz Catharinam eius matrẽ: super qua difficultate multi multa scripserũt: ⁊ vt colligitur ex his que notant Bartolus ⁊ doctores in dicta. l. ventre, ⁊ doctores in. l. pantonius. ff. de acquirenda hereditate, Bar. ⁊ alij in. d. l. si infanti, vbi dominus Jas. col. fin. multos cõmemorat: ⁊ qui ibi potest videri. Dico tamen quod etiã vbi prefata Catharina peteret ⁊ obtineret se restitui in integrum adversus omissionẽ aditionis hereditatis: non posset tamen cũ iuris effectu venire contra substitutionem factã in dicta donatione: nisi quatenus concerneret legitimam: sed vt ⁊ tãquã heres posthume teneretur donationem observare: ⁊ punto quod adversus quodcũq iudicium per eam intẽtandum poterit dictus nobilis possessor bonorum donatorum se tueri. Et quidẽ de petitorio non est dubiũ: q: cui dam⁹ actionẽ ⁊c. per iura vulgaria. Et frustra petit qs qđ restitutur⁹ est. Et idẽ de possessorio: quod non potest esse nisi possessorium quorum bonoruz, cui opponi potest exceptio dominij, que potest pbari in promptu. De remedio autem. l. finalis. C. de edict. di. Adrian. tol. non est querendũ: quia illud non competit. Que dixerim ⁊c.

¶ Argumentum.

¶ Que etiam mediate filijs prioris matrimonij ex paterna successione bona contigerũt binuba mr̃ illis teneť reservare. A. F.

1 ¶ Auť. ex testamẽto. C. de secũ. nup. loquens de repulsione matris binube a successiõe filioꝝ p̃mi matrimonij, quo ad bona ad eos ex pr̃na successione perventa, de quibus bonis intelligatur.
2 Prepositio ex, in authẽ. ⁊ ex testamẽto. C. de secũdis nupt. dicit causaz immediatã 𝔷tinere, quãq etiã cõtinet causam mediatam.
3 Mulier binuba qua ratione veniat punienda: ⁊ an liberis primi matrimonij existentibus possit impune secundo nubere.
4 Dispositio auť. ex testamento, C. de secun. nup, an sit favorabilis, vel odiosa.
5 Renuntiatio bonorũ paternorũ per filiam facta an filie preiudicet quoad bona fraterna vel paterna in testamento eidem filie relicta.
6 Heres dicitur ab hereditate, ⁊ multipliciter venit cõsiderãdus.

¶ De secun. nupt. Consi. clvij.

Cripsi hactenus duas schedulas pro ⁊ nomine nobiliũ Joannis ⁊ Joãnis de villanova patris ⁊ filij cõtra Petrũ, Bertrandum ⁊ Raymonetum Moricelli in quoruz qualibet dixi ⁊ conclusi sub correctione cuiuslibet
1 melius sentientis, † quod authenti. ex testamento. C. de secundis nuptijs, quatenus loquitur de repulsione matris binube a successione filij aut filiorum primi matrimonij quoad bona, que ad ipsum vel ipsos ex paterna successione pervenerant, sibi locum vendicat non solum in bonis, que ex paterna successione immediate pervenerant ad filium vel filios: sed etiam in illis que mediate ⁊ cetera. Ad quod dicendum ⁊ concludendum motus sum iuribus, causis, ⁊ rationibus in schedulis huiusmodi latius allegatis ⁊ inductis: que si placet videantur. Post illas autem per me factas ⁊ parti expeditas fuerunt his diebus mihi in cãpis existenti, ⁊ libris omnino destituto, allate multe schedule, ⁊ plurium egregiorum ⁊ re vera doctissimorum virorum super articulo predicto aliter concludentium, ⁊ tenentium authen. predictam duntaxat sibi locum vendicare in bonis ex paterna successione immediate pervenientis. Ad hoc autem persuadendum inducunt varias ⁊ multas rationes ⁊ motiva: que licet prima facie videantur plurimũ apparentes: nõ tamen (salva reverentia tantorum patrum) videntur mihi esse tales, quod propter eas mihi persuadeam aliter esse scribendum, quam (vt dixi) iam bina vice scripsi: ⁊ si attendantur alias per me scripta, cõperietur vt opinor fuisse ⁊ esse opportune satisfactũ ⁊ responsum: maxime parti eorum que in contrarium deducunt ⁊ allegant dicti domini doctorum

ctores, Si etiā inspiciantur dicta p egregios viros dños Pe-
trū Alberti & Antoniū de Suarombus ipsi multa circa princi
piū suarū allegationū induxerūt p corroboratiōe mee cōclusio-
nis, & impugnatiōis 3rie: qb⁹ tñ nō videnꝫ mihi opportune re-
pondere, nec ostendere quin illa in multo sue opinioni refragen
tur: & meā corroborēt: ad que oia pleni⁹ si placet aduertet reue-
rendissimus pater & vir egregius domin⁹ Vicegerēs, cause hu-
ius auditor & iudex: q etiā si placet p inqsitiōe veritatis labora-
bit cuncta videre: & cōsequēter supplere ea que ppter librorū ca
rentiā supplere non possum: quod & de iure facere debet: iuxta ea
que habenꝫ i rubro & nigro tā p tex. q̄ p doctores. C. vt q̄ desunt
aduoca. par. iudex supple. Quib⁹ saluis dicā duo vba, sub corre
ctione &c. respondēdo ad aliqua ex aduerso allegata. Et prio ad
2 id de quo reperio fieri magnū festū, scilicet † quod illa ppositio
ex, posita in dicta authē. ex testō, designat causaȝ immediatam:
& qd ppterea cū inibi fiat sermo de bonis ad filiū puentis ex pa
terna successione, debeat sermo ille intelligi de bonis, que ex suc-
cessione huiusmodi immediate peruenerūt, nō illis que mediate:
dico & respondeo quod licet dicta dictio, ex, reperiatur scripta
sub designatione predicta: reperio tamen etiam designare cau-
sam mediatā, vt videri pōt in. c. dñs noster, distinc. lvi. vbi beat⁹
Hieronymus, vir doctissimus, signanter vero in sacris literis,
& lingua Latina: imo & in Hebrea & Greca, dicit dominum no-
strū Iesuȝ Christū voluisse nasci ex coniunctionibus adulteri-
nis & alienigenis: vbi dici non potest dictionē ex, designare cau-
sam immediatam: qr hoc esset hereticissimū: sed mediatam: illaȝ
scilicet cōiunctionē adulterinā, q̄ fuit inter Dauid & Bersabee,
& quosdā forte predecessores. Quo vo ad alienigenas, q̄ fuerint
ille, apparet in euāgelio beati Matthei: scilicet Raab & Ruth.
Que autē psonagia mediauerint inter dominū nostrum homi-
nē, Dauid, Bersabee, & alios &c. patet ex dicto Euangelio. Di-
cta igiꝫ dictio ex, non solū designat causam immediatā, sed etiā
mediatam. Et si quis dicat q in dicto ca. dñs noster non pona-
tur dictio ex: sed dictio de: de quo non habeo firmā memoriam:
hoc non obstat: quia de dictione de, etiam solet dici q illa impor
tat causam immediatā: & tamen hoc non obstante in dicto. c. do-
minus noster, si inibi ponatur, importat causam mediatā. Pre-
terea Bal. in. l. j. C. de condi. inser. quem ibi sequuntur alij scribē
tes, dicit quod si quis substituerit filio sub conditione si ipse de-
cesserit sine liberis ex suo pprio corpore pcreatis: & postea cōtin
gat hunc filiū decedere sine filijs primi gradus, supstitib⁹ tñ ne
potibus ipsius filij ex filio predefuncto, & pronepotibus testa-
toris: illi repellunt substitutum. Et pro hoc dicto & dicta cōclu-
sione mea faciunt multa scripta per Ioan. de imol. post Angel.
si memoria non me fallat, in. l. lucius, la. ij. ff. de hered. insti. Cer-
tum est autē q licet nepos procreetur vel generetur ex auo: hoc
tñ nō fit immediate: sed mediāte filio, q immediate generat ne-
potē aui, eundēq sui ipsi⁹ generātis filiū als autē nō subesset
ratio quare diceremus nepotē non esse primi gradus, sicut & fi-
liu: & esse proprie filiū aui, & auū proprie patrē: & alia multa que
nō prosequor. Dicta igitur dictio ex, in dicto casu desinat cau-
sam mediatam, nō immediatā. Et idē vt puto esset si quis insti-
tueret filiū, & illi substitueret liberos sui ipsi⁹ filij ex suo proprio
corpore procreatos: qr nō solū cēserenꝫ inuitati liberi pmi gra-
dus: sed etiam liberi aliorum graduum: & sic non solum procrea
ti immediate ex filio: sed etiam mediate, ordine tamen successi-
uo, secundum communem doctrinam doct. in. l. Gallus. §. qui-
dam recte. ff. de liberis & posthumis. Et si hoc contingat, in di
ctis casibus, quare non in similibus: & maxime in casu dicte au-
thē. ex testamento: que vt alias scripsi est fauorabilis liberis pri
mi matrimonij: quāuis videaꝫ esse odiosa ex parte matris. De-
bet igiꝫ quaten⁹ fauet liberis superstitibus extēdi, vt se extēdat
etiā ad bona q̄ ad defunctos liberos ex pr̄na successiōe mediate
peruenerāt: etiā si hoc fieret cū vboꝝ impropriatione. Pro quo
si placet videbiꝫ do. Ias. May. in. l. ij. C. de in ius voc. ¶ Ad id
vero q opponiꝫ de his q̄ scribūt doct. in. l. j. §. veteres. ff. de acq.
pos. de statuto a successiōe patris excludēte filias feminas super
stitibus masculis: & de filia renūtiante bonis paternis, dico me
alias rñdisse, & multa scripsisse: qb⁹ nūc addo, qd ea que scribunꝫ
de statuto non videntur obstare, nec posse opportune applicari
huic casui: p eo qr statutū illud est stricti iuris: p eo qr est iuris
cōis correctoriū: est etiā odiosum, & accusatorium nature quod
non omnes masculos genuerit: contra. l. maximum vitium. C.
de liberis preteritis vel exheredatis. Et quamuis contineat fa-
uorem ex parte masculorum: continet tamen odium, & quidem
irrationabile, vt videtur: secus autem in casu nostro: quia vt di
xi dicta auꝫ. ex testamento. non solum continet prouisionez, & fa
uorem liberorū primi matrimonij superstitum: sed etiam odiuȝ
binube, illud tamen odium non est irrationabile: sed rationa-
bile propter tristitiam & offensam, quam videtur binuba inferre
defuncto marito, seu anime illius, & liberis primi matrimonij:
& ideo nō mirū si videatur prouisio esse extēdēda quaten⁹ fauet,
& statutū predictum esse restringēdū etiā quaten⁹ fauet, & hoc ra
tiōe odij irrationabilis: nō em sunt hec omnino similia: sed in ra
tionabilitate & in irrationabilitate separata & diuersa: ab quod
non bene infertur ex vno ad aliud. l. inter stipulantem. §. sacraȝ,
versi. sed hec dissimilia. ff. de verbo. obliga. l. si maritus. C. de do-
na. īter virū & vxorē, & vulga. l. papinian⁹ exuli. ff. de min. ¶ Ad
id autē q aliqui ex predictis dominis doctorib⁹. & maxime pre-
fatus dominus Alberti pretendunt, penas de quibus in dicta
authē. ex testō, & in multis alijs iurib⁹. C. de secun. nup. introdu-
ctas 3 secūdo nubentes post annum luctus, esse pricipaliter in-
ductas in odium binuborum: ita q inductione huiusmodi prin
cipali⁹ attēdiꝫ offensa seu pretēsaȝ delictū mulieris, respondeo
& dico istud dictū esse 3 doctrinā, quā ipsemet refert & bene alle
gat in dicta eius schedula: & quaȝ ponunt Inno. & docto. aliqui
scilicet in. c. peñ. alij in. c. fi. de secun. nup. & legiste in. l. j. C. eo. titu.
Cui dicto non obstat quod pretendunt, mulierem non priuari
successiōe liberorum suorum quo ad bona que eos ex pr̄na suc-
3 cessiōe peruenerūt: nisi pro eo quia secūdo nubit. † Dico em & re
spondeo quod mulier binuba nō simpliciter vel absolute puni-
tur p eo quia secūdo nubit post annū luctus: sed quia nubit vi-
uētib⁹ liberis primi matrimonij. Hinc cōtingit, qd si mulier, ea
dēq relicta & heres primi mariti, nullos ex eo hñs liberos, ēt si
supsint liberi ex marito nō ex suo ipsi⁹ mulieris s3 alteri⁹ matri-
monio, scdo nubat post annū luct⁹, ipsa nō priuatur hereditate
eius quondam viri. Quinimo est dubiū, & qdē magnū, an nubēs
infra annū luct⁹ puari debeat hereditate. Sup quo dicit Alex.
de imo. in dicta. l. prima. C. de secūdis nup. Bald. & Ang. consu-
luisse: sup quo nō insisto. Preterea etiā certū est, qd si oēs liberi
primi matrimonij vno excepto ab humanis decesserint: & deinde
cōtingat hunc exceptū etiā decedere: & hoc vel in pupillari etate,
vel factū maiorē: dū tñ intestatū, non repellitur mater quantū
cūq binuba si ab intestato successerit huic vltimo filio. Ita em
existimo dixisse Bartol. & alios post eū, si nō fallor, in dicta au-
then. ex testō. Et ita etiam consuluit Bartol. & Pet. de ancha.
& voluit Nicola. de vbal. in suo tracta. de successione ab intesta.
Fateor tñ qd Matth. de matth. aliter sensit i suo tra. de succes.
abintesta. in secunda parte prin. eo casu quo supersunt liberi ex
primo marito & precedētis matrimonij, etiam alterius a matri-
monio huius binube mulieris & mariti defuncti: & hoc p quan-
dam glo. positam, vt mihi videtur, in dicta authē. ex testamēto.
Patet igitur quod binuba non simpliciter punitur pro eo qr
secundo nupsit: sed quia supersunt liberi sui ipsius ex primo ma
trimonio: quos & quondam patrem videtur spernere & offende-
re: & ab affectione remouere vel auferre. Et hinc est q si de ipso-
rum liberorum, saltem maiorum, expressa volūtate secundo nu-
beret mater, ipsa non incurreret penas. Ita em scripserunt mul
ti: & quidem Bald. Ange. Nicol. de Vbal. Roma. do. Prepo. &
alij: quos, vel eorum multos allegat aliter ex dictis domi. docto
4 rib⁹. † Non ergo dicenda est dispositio predicte auꝫ. & aliorū si
milium iurium esse simpliciter, vel etiaȝ principaliter, penalis,
vel odiosa: sed potius debet dici fauorabilis, continens proui-
sionem liberorum primi matrimonij. Ad quod facit id quod di
ci solet de beneficio senatusconsulti Macedoniani, & pacto legis
commissorie in pignoribus: scilicet quod illis renuntiari nō va-
leat: & q renuntiatio si facta extiterit non firmetur iuramēto: &
hoc pro eo quia dicta iura sunt introducta in odiuȝ creditoris:
secus vero est in beneficio senatusconsul. Velleiani. ¶ Ad id qd
opponitur, quod post aditam paternam hereditatē desinit ipsa
paterna hereditas esse paterna: & idem de vniuersali successione
dico & respondeo esse verum quod per aditionem paterne here-
ditatis, vel agnitionem bonorum possessionis ceperūt bona, que
fuerunt patris eo viuente, et bona filij vel alterius heredis aut
successoris aliunde quesita, esse patrimoniuȝ eiusdem viri, & que
possint dici vnum patrimonium: sed non propterea videtur ex-
tingui paterna hereditas aut successio; sed remanere, & ita dici
posse. Quod si non est verū, respondeat mihi aduersarius an pe-
titio hereditatis cōpetat ante aditā hereditatē, vel post & si post,
put est verū, quid est qd per eam petitur. Puto enim quod de-
functi hereditas, & post illius aditionem: alioquin male dicere-
tur actio hmōi petitio hereditatis. Male etiam diceretur peti
pars hereditatis si post aditionem desinat esse hereditas, & tamē
habemus rubricam. Si pars here. peta. Possunt multa similia
adduci: que potius videnꝫ laboriosa, quam subtilia. Ad id vero
quod opponitur de filia renuntiāte bonis paternis, respondeo
vltra id quod alias dixi, q hoc nō obstat: pro eo qr huiuscemodi
renuntiatio videtur esse odiosa, pro eo quia pater procurante vel
instante filia sibi abdicat paternā successionē: ad quā aliqs abin-
testato inuitaret, vel saltē est iuris ex stricti dispōne: & q̄ ppterea

non debet extendi, sed restringi: et ita non debet nocere filie renun tiāti si alia ex causa, et de qua non cogitauit, bona etiā que fuerūt patris sibi deferantur: et eo maxime quia non obstante huiusmo di renuntiatione posset filia etiam patri succedere, si per eum he res institueretur: vt scribunt docto. in. c. quamuis pactum, de pa ctis, in. vi. et Moderni in. l. stipulatio hoc modo concepta. ff. de verborum obligationibus: vel si filij masculi fortasse cōtempla tione censebatur facta renuntiatio et ab humanis ante patrem decederet, iuxta id quod notat Bal. Paul. de cast. et docto. in. l. pactum. C. de colla. et docto. in. l. qui superstitis. ff. de acquiren. hereditate, et in dicto. c. quamuis pactum. Quinimo voluit Pe trus Heli. in questione per eum profecto satis eleganter dispu tata, et per multa bona fundamenta, et Senze. in dicto. c. quāuis
5 pactum, † quod renuntiatio bonorum paternorum facta per fi liam ita demum eidem preiudicat, si postea patri testato, et con tra eius testamentariam dispositionem succedere velit, secus ve ro si ab intestato decesserit. Quod si ita est, non mirum si filie re nuntiatio eidem non noceat quoad bona fraterna, etiam si illa fuerint patris. Sed in casu nostro alia ratio pactum reformat: quia scilicet loquimur in dispositione partim et principaliter fa uorabili, et per quam fauetur liberis primi matrimonij: et pro pterea ex ea parte extendēda: et partim odiosa: sed minus princi paliter: et nō odio irrationabili, sed rationabili: et in psona offen dente, que supererat tēpore pelatarum successionum. Preterea certum est qd̄ quis dicta autben. ex testamento, loquatur in suc cessiōe paterna; idē tñ est in auitina: et ita dispositio huiusmodi in patre et filio extenditur ad auum et nepotem, put alias scripsi: et hoc etiā confitetur et verum dicit prefat⁹ dñs Alberti. Hec au tē extensio est maior, vel saltem non minor, quā ea de qua loqui mur; quia in ea fit extēsio de persona distincta, patris scilicet ad auum, et filij ad nepotem. In casu aūt nostro nō fit extensio de bo nis aut rebus distinctis ad bona et res distinctas: sed de eisdem bonis sub vna qualitate acceptis ad eadē bona sub alia qualita te accepta: que sumitur propter variationem domini originalis et successorū: scdm quā dicūtur primo fuisse Petri, deinde Joan nis filij, successoris imediati, deinde successorum huius Joānis.
6 ¶ † Addendo superius allegatis, et illa supplendo, quaten⁹ di xi etiam post aditam defuncti hereditatem illam posse dici et no minari et re vera esse defuncti hereditatem, induco quod heres dicitur ab hereditate. Certum est autem quod heres heredis est heres testatoris: et ita heres heredis non solum habet heredita tem illius, cui immediate successit: sed etiā testatoris: et apud eū sunt iura actiua et passiua: alioquin enim nec dici deberet, nec es se posset heres primi successoris. Addo illud esse notoriū, quod heres institut⁹ potest rogari et grauari de restituenda heredita te non solū post aditionem per eum factam: sed etiam post mor tem sui ipsius heredis quinimo et post mortem pluriū aliorum secundum multitudinem substitutionum a testatore gradatim factarum: et ita vltimus grauatus, seu heres illius conuenitur per substitutum, eundemque vniuersalem fideicommissarium, pro restituenda hereditate primi testatoris: et in qua substitu tus ipse successurus est, non quidem vltimo grauato, vel alicui ex precedentibus grauatis: sed testatori, eidemqꝫ grauanti. l. coheredi. §. cum filie. et quod ibi per omnes. ff. de vulga. et pupil. Non ergo desinit hereditas huiusmodi esse hereditas: alioquin quomodo peteretur, et quid restitueretur substituto? Non enim solum restituuntur, vel per restitutionem transeunt in substitu tum iura actiua: sed etiam passiua: quod non fieret, nisi remane ret hereditas vel successio vniuersalis re separata et distincta a proprijs bonis ipsius grauati: hoc est que ad eum non perueue rūt ex bonis primi testatoris. Possunt et alia, vt predixi, pro hac parte induci: que si placet supplebit dictus domin⁹ Vicegerēs: et dabit veniam si quid minus recte dixerim: scit enim memoriā hominum esse labilem, et parum posse etiam viros doctissimos sine libris: quanto magis me minimum inter ceteros.

¶ Argumentum.

¶ Quod vulgo fit in locationib⁹, vt estimati boues rustico tra dantur et eiusdem pretij atqꝫ etatis post sex annos domino red dantur adiecta mutuandorum nummorum et granorum promis sione, vsurarium est. Quod si mutuum promittens non prestet, ad interesse varie tamen considerandum tenetur. V. F.

1 ☞ Estimatio rei simpliciter facta, si non appareat quo animo, in dubio censetur facta in emptionem aut venditionem.
2 Pactum vsurarium aut iniustum non est seruandum: et in loca tione potest vsura multipliciter considerari.
3 Pacta iniusta aut vsuraria non seruans an possit ad aliquod interesse teneri.
4 Commodare et donare an sint pietatis aut necessitatis.
5 Actus mere voluntarij efficiuntur ex post facto necessarij.
6 Amittere debita, et lucra non capere, non sunt eiusdē rationis.
7 Interesse intrinsecum qualiter a doctoribus diffinatur.
8 Lucrum diuersimode consideratur et distinguitur.

¶ De senten. que pro eo quod interest. Consilium. clviij.

I pretextu boum, ac viginti quinqꝫ somatarū annone, et quinqꝫ soma tarū ciuate, insuper et mutui florenorum viginti quinqꝫ, latius expressorum in instrumento. loca tionis seu arrendamenti, quod anno incarnatio nis dñice. M. cccccj. et die. xxij. mēsis Februarij, fecisse dicit no bilis vir Joannes Tornatoris discreto viro Philippo Gardi ni de Chisono, de quodam affari suo de albarno territorij Valē sole, et alijs inibi mentionatis, idem nobilis Tornatoris pro ma iore et pinguiore pensione eidem Philippo locauerit seu arrēda uerit affare huiusmodi, et alia predicta, dictum arrendamentum videtur fuisse et esse et iniustum et vsurarium. Iniustum quidē ra tione illorum sex boum, de quibus est sermo in dicto arrendamē to, et quos tenebatur idem Tornatoris tradere dicto Gardini durante tempore sex annorum Ubi aduertendū est quod dictus Tornatoris voluit sibi alternatiue post finitos sex ānos boues restitui eorundem temporis et pretij ad estimam proborū, aut ma iorem valentiam illorū ad estimam huiusmodi. Etquidem quo ad primam partem huius alternatiue videbātur boues ipsi ta cite vendi: pro eo quia tradebantur estimati, et debebant sex bo ues reddi: non dico dicti sex: sed sex, et talis temporis, qualis erāt sex tempore facti arrendamenti: quod fieri aut contingere non po terat in eisdem bobus: quia si tempore arrendamenti erant pone etatis quatuor annorum, futuri erant necessario tempore finiti arrendamenti decem annorum: et sic non poterant illi ijdem red di in illo tempore seu etate in qua tradebant. Dictus ergo Tor natoris cēsebatur tacite vendere illos boues: quia si estimatio rei simpliciter facta, si non appareat quo animo fiat, censeatur in dubio facta vt venditionem et emptionem faciat, vt legitur et notatur in. l. si inter virū. C. de iure dotium: ad quod facit quod habetur in. l. plerunqꝫ, ad finē. ff. eodem titulo, et quod notat Jo annes de imola in. l. si estimatis, colum. j. ff. soluto matrimonio: multo magis venditionem et emptionem facere censebatur in ca su nostro estimatio predictorū, et pactum de quo in prima parte dicte alternatiue promissionis quia vt dixi non poterāt illi sex boues reddi post sex annos in illo tempore seu etate, in qua erāt tēpore traditiōis. Et ita fortasse vr̄ quod dict⁹ Tornatoris dictos boues vēdebat: et quia erat expectatur⁹ satisfactionē eorudē boū vsqꝫ ad finē sex annorū, censebatur illorū pretiū mutuare vsque ad finē illorū sex annorū: et postea volebat boues sibi emi, qui essent eiusdē etatis et valoris seu ptij Qd̄ si ita est, nō valebat nec lice bat sibi recipe emolumētū: quia illud accedebat forti, quā volebat omnimo esse saluā: p id quod notat glo. in. c. pleriqꝫ. xiiij. questio. iij. Et supposito quod altera pars alternatiue tāto vitio nō laboret: nō. tñ. vr̄ equum aut iustū, quod durantib⁹ sex annis idem Tor natoris emolumentum reciperet de et p dictis bob⁹ et quod post il los sex annos eidē redderēt sub eo valore seu estimatiōe, sub qua tradebantur: et sic quod in nullo deteriorarentur quantuꝫ ad eum.
2 ¶ † Preterea nūqd etiā vr̄ fuisse multū iniustū quod dict⁹ Gardi ni in se susciperet dimidiā partē periculi: quod durāte dicto tēpore ex quacūqꝫ infirmitate cōtingeret in vno ex dictis bob⁹, vel in multis, et quod ipse tenerēt p mediate cōtribuere in emptione alte rius bouis, aut multorū boum: profecto hoc videbatur iniquū: pro eo quia poterat vnus bos vel plures naturaliter damnificari, seu etiā mori, cessante oī culpa dicti Gardini: et adhuc iniquius esset si post finitū arrēdamētū bos empt⁹ vel boues empti debe bāt restitui seu tradi eidē Tornatoris in etate et ptio seu valore etc. Qd̄ autē dictū arrendamentum videat et fuerit ac sit vsura riū rōne fiēdi mutui prīo anno de viginti quinqꝫ somatis ciua te: et ratione alteri⁹ mutui fiēdi annis singulis p messibus recol ligendis de viginti quinqꝫ florenis: si tñ et quaten⁹ ratiōe seu cō templatione mutuorum huiusmodi idem Tornatoris maiore et pinguiore pēsiōe affare et alia pdicta in arrēdamētū cōcesserit et locauerit dicto Gardini, pbat in. d. c. pleriqꝫ. et. c. putant. xiiij. q. iij. qd̄ etiā fuit de mēte grego. de Arimi. quod refert Laurē. de Ro dul. in repe. c. cōsuluit. q. xlij. ex ordiente, Supradicte. q. possunt adduci etc. de vsu. Et hoc etiam fuit ibi de mēte ipsius Laurētij: si tñ vba ei⁹ bene attēdantur: et idē voluit Cy. in repeti. l. si pa scenda, char. vltima, vbi si restat vt deueniam⁹ ad vltimam q̄stio nē etc. C, de pactis, et dñs Ant. Floren. archieps in secūda parte sue summe tit. prio. c. vij. §. decimo. Et si ideꝫ Tornatoris ratio ne aut contemplatione huiusmodi mutuorum aliquid receperit vltra id quod esset recepturus sine illis, ipse tenetur ad restitu tionem

tionem.c.cum tu,cum suis simil.de vsur.& si non receperit pete-
re non debet,nec potest:tum quia vsurariũ:tum etiã q̃ non fuit
super his pactũ reseruatũ:hoc est:q̃ dicta mutua facta non exti-
terũt:ergo nec dictus Philippus per se promissa,& signãter cor
respectiua seruare tenebatur.l.cũ proponas.in.ij.C.de pac.Pa
ctũ enim videtur appositũ pro eo qui illud seruat,non pro eo qui
contrauenit pacto.d.l.cum proponas:cõcordat.l.quero.§.inter
locatorẽ.ff.loca.& qđ not.glo.in.l.qui fidẽ.ff.de trãsac.in.l.ij.C.de
iure emphy.&.l.cũ pater.§.libertis.ff.de lega.ij.Et est huic simile
quod dicit Inno.& post eum Io.And.in.c.mandatum,de rescri.
& And.Barba.consi.xiiij.col.iiij.in secunda parte,q̃ nunquã vi-
3 detur pro eo scriptum,qui facit contra rescriptum.¶ † Utrum
autẽ propter non obseruantiã pactorũ predictorũ:hoc est pro eo
q̃ prefatus Tornatoris non fecit dicta mutua:& q̃ etiã nõ soluit
vel nõ satisfecit dicto Philippo de Sarachijs,seu sumptu & ex-
pensa Sarachiorũ primi anni teneatur idẽ Tornatoris ad aliqđ
interesse,dico & respondeo q̃ sic.Et primo quidem propter non
facta dicta mutua:q̃ q̃uis mutuũ sit ab initio voluntatis,quẽ-
admodũ sũt vt plurimũ alij cõtractus:tñ ex postfacto efficitur
necessitatis.l.sicut.C.de actio.& obliga.& procedit hoc non solum
in contractibus vltro citroq̃ obligatorijs:sed etiam in gratui-
tis,& factis solum gratia alterius partis:vt verbi gratia in com
4 modato.† Commodare enim ab initio est officij hominis:hoc est
pietatis,nõ necessitatis:sed ex postfacto est necessitatis.ita vt re
uocari non possit per cõmodantem ante vsum finitũ:quę probã-
tur in.l.in commodato.§.sicut autẽ volũtatis & officij:& quod ibi
Bar.Alberi.Sali.& alij.ff.cõmo.etiã donare ab initio est volũta
tis:sed post factã donationẽ est necessitatis:ita vt facta donatio
inter viuos regulariter reuocari non possit.l.finali.C.de reuocã.
dona.&.§.alie,instit.de dona.& potest donator cogi ad dandum et
tradendũ rem donatã:& hoc non habet dubiũ.Potest etiã effica
citer quis se obligare ad donandũ:ita vt possit non solũ qui do-
nauit cogi expedire & tradere rem donatã:sed etiam qui donare
promisit per pactũ opportune vestitũ potest cõpelli vt donet:per
id quod notat Io.fab.in dicto.§.alie.Ioan.de Imol.in.l.edib⁹.
ff.de dona.& Sali.in.l.secunda.C.de condi.ob cau.Quinimo vo-
luit Barto.in.l.iurisgentium,in princi.ff.de pactis,& in.l.finali.
ff.de condic.ob cau.& Angel.in.l.si quis argentuz.§.finali,in sua
summa,quod etiam ex nudo pacto de donando oritur hodie cõ-
5 dictio ex lege,dicta.l.si quis argẽtum.† Quemadmodũ igitur in
predictis,et alijs huiuscemodi contractibus,quę sunt ab initio
merę voluntatis ex postfacto efficiuntur necessitatis:ita & in mu
tuo:insuper & in cõuentione de mutuando.Dictus igitur Tor-
natoris,qui & mutuare dictas vigintiquinq̃ somatas annone,et
quinq̃ somatas cinate in dicto arrendamento,& eas non repete-
re ante finem predictorũ sex annorũ conuenit,promisit,& iurauit:
insuper & qui etiã conuenit & iurauit eidẽ Philippo annis singu
lis pro messibus colligendis mutuare viginti quinq̃ floreno.te-
nebatur hec cum effectu adimplere.Audio enim q̃ dictus Phi
lippus esset alienigena,& pauper,nihil in partibus illis habens:
& qui sub fiducia huiuscemodi mutuorũ,& solutionis expensarũ
Sarachiorũ primi anni processit ad receptionẽ huiuscemodi ar
rendamenti,in quo se obligauit & submisit grandi pensioni et ne-
cessitati conducendi multos homines pro cultura,laboragio,et
seminatione,& oneri faciendi multas expensas etiã pro seminum
recollectione:qđ non fecisset,tanquã se cernens omnino ad talia
impotentẽ,nisi in mutuis & alijs predictis sperasset.Cõgruit er
go rationi quod si propter defectũ dictorũ mutuorũ idem Phi-
lippus passus extiterit interesse,quod vt dicit glo.& docto.com-
muniter in.l.j.C.de senten.que pro eo quod interest,consistit in
damno emergente & lucro cessante,idem Tornatoris de huiusce
modi interesse satisfaciat:quia cum in arbitrio cuiuscũq̃ sit hoc
facere quod instituit:oportet eũ vel minime ad hoc prosilire,vel
cũ ad hoc venire properauerit non quibusdam excogitatis acti-
bus suũ propositũ defraudare,dicta.l.si quis argentũ,& in dicta
l.in cõmodato.§.sicut:vbi dicitur q̃ adiuuari nos nõ decipi be-
neficio oportet.Et idẽ etiã puto de expẽsa dictorũ Sarachiorũ:
quia si propter omissionẽ solutionis illius fuerit idem Sardini
interesse passus vel in damno emergente vel in lucro cessante,te-
netur idẽ Tornatoris de illo satisfacere.Et videtur quod nõ so-
lum teneatur satisfacere de interesse,quod propter causas predi
ctas sustinuit & passus est idẽ Sardini primo anno arrẽdamẽti:
sed etiã de eo qđ passus est & sustinuit alijs annis:& signanter re-
spectu quatuordecim somatarum cinate,quas mutuare dz dicto
Sardini:& que ante finem arrendamenti repeti non poterãt:qđ
tamẽ interesse probari debebit per ipsum Sardini:per id quod
habetur in.d.l.j.& quod ibi glo.& doc.ff.de senten.que pro eo quod
interest.Postq̃ enim dicta annone & cinate seu auene quãtitas
nõ poterat durantibus sex annis repeti:sed debebat apud dictũ
Sardini remanere,nõ videtur subesse ratio,propter quã nõ de-
beatur interesse pro secũdo,tertio & alijs sequentibus annis,quẽ
admodũ & pro primo.Quod autez pro primo debeatur interesse
ex eo apparet:q̃ dictus Sardini defectu dictarũ quatuordecim
somatarũ annone,& quinq̃ somatarũ cinate,lõge min⁹ semina-
uit:& cõsequẽter multominus messuit:q̃ vt dicit apostolus,Qui
parce seminat parce & metet.Et sic passus est idẽ Sardini et pas
surus est interesse,qđ consistit in lucro cessante:& hoc tã in primo
anno,q̃ in alijs:hui⁹ autẽ lucri ratio debet haberi:& quidẽ regu-
lariter ẽm glo.penul.in.d.l.j.C.de senten.que pro eo qđ interest:
vbi etiã hoc voluit Pet.rela.ibi per Cy.col.x.ver.tertia est diui
sio:vbi voluit hanc regulam fallere qñ lucrũ esset cũ iactura alte
rius.l.si is cui.§.vltimo.ff.de fur.& vbi lucrũ esset fortuitũ.l.si ste
rilis.§.cũ per venditorẽ.ff.de act.emp.q̃ non omnis potẽtia de-
ducitur in actũ:nec probat hoc esse qđ ab hoc contingit abesse.l.
neq̃ natales.cũ suis simi.C.de proba.voluit ergo Pe.& post euz
Cy.q̃ ratio lucri habeatur indistincte:sed ratio damni non ha-
betur indistincte:imo cũ distinctione:scilicet q̃ aut agitur q̃ fa-
ctum est quod fieri non debuit,& tunc venit omne damnum,aut
agitur q̃ nõ est factũ qđ fieri debuit:& tũc nõ venit dãnum extrin
secũ.d.l.si sterilis.§.cũ per venditorẽ:qđ etiã voluit glo.& docto-
6 res magis cõiter in.d.l.j.C.de senten.que pro eo qđ interest.† Et
si queratur cur tã varie,& opponatur q̃ imo potius deberet indi
stincte haberi ratio dãni,q̃ lucri:q̃ nõ est par eadẽq̃ ratio amit-
tere debita,& lucra non capere.l.fina.C.de codicil.Respondetur
q̃ hoc ideo est,q̃ in lucro iniquo nõ factũ debitoris,vt in casu no
stro nõ in factũ dicti Tornatoris ordinabaẽ ad perditionẽ lucri
dicti Sardini.Et ideo cũ eius culpa ad hoc esset ordinata,debet
indistincte puniri in interesse lucri cessantis.Sed in dãno nõ sic
est:q̃ nõ factũ nõ ordinatur ad hoc qđ fortuite accidit.Et q̃uis
Cy.post premissa in aliquo discesserit ab opi.Pe.eius tñ dictuz
nõ facit ꝯ dictũ Sardini:sed pro eo,quatenus scz voluit qđ vbi
petiẽ interesse,& cõtractus est bone fidei,tũc habẽda est rõ lucri
intrinseci:& hoc vsq̃ ad duplũ.d.§.cũ aũt per vẽditorẽ,&.d.l.j.C.
7 de sentẽ.que pro eo qđ interest.† Nisi forte quis opponat,q̃ istő
nõ est interesse intrinsecũ:sed est extrinsecũ:cuius nõ videtur in
casu habẽda ratio.Sed respõdeo q̃ imo videtur esse interesse in
trinsecũ:q̃ doctores diffinire cõsueuerunt esse illud qđ cõcomit-
tatur rẽ quocũq̃ vadat.Certũ est enim q̃ cuicũq̃ prefatus Tor
natoris arrẽdasset dicta eius bona,& promisisset pro terrarũ se-
minatione mutuare quantitatẽ annone & cinate superius mẽtio-
natã:qđ facere cessasset,ipse recipiens passus fuisset interesse in
lucro cessante.Debet igitur huius lucri haberi ratio:quod dicit
Bar.in.d.l.j.col.ix.ver.venio ad vltimã partẽ:ibi,aut nõ partici
patur cũ alterius iniuria,habere locũ nõ solũ in iudicio bone fi
dei:sed etiã in iudicio stricti iuris:pro quo allegat.l.venditor.ff.
de eui.l.si quis vxori.§.pen.ff.de fur.l.inde neratius.§.j.ff.ad le-
gẽ aquil.&.l.pe.de his qui.vt indig.& idẽ voluit ibi Sali.col.xiiij.
ver.transeo ad ver.& hoc nõ solũ &c.ibi aut queritur de lucro sine
alterius iniuria &c.Preterea vbi vel dici posset,vel dici nõ debe
ret hoc interesse lucri cessantis nõ esse interesse intrinsecũ,vel cir
ca rẽ:nihilominus tñ videretur q̃ illius deberet haberi rõ.arg.
eius qđ dicit Bar.in.d.l.j.col.ix.versi.venio ad vltimã partẽ &c.
ibi quoddã est lucrũ qđ nõ sequitur rẽ per quecunq̃ &c.sequiẽ ibi
Sali.char.vlti.col.j.ver.trãseo ad ver.&c.ibi aut tale lucrũ ratio
8 nõ comitatur:& vbi dicit Bar.& post eũ Sali.quoddã esse lucrũ q̃
nõ sequiẽ rẽ penes quẽcunq̃ vadat,vt est lucrũ qđ percipitur ex
mercãtia,vel ex alterius hmõi industria:& in hoc dicũt Barto.&
Sali.esse aduertendũ:q̃ quoddã est lucrũ in quo natura rei pl⁹
operaẽ,q̃ hominis industria:vt in lucro qđ percipiẽ ex fundo,si
colaẽ:& hui⁹ lucri habeẽ ratio.l.si fundũ.§.fi.ff.loca.&.l.si in lege.
§.si colonus.s.eo.tit.quoddã est lucrũ in quo plus operaẽ homi-
nis industria,q̃ natura:& tũc ille qui petit hoc lucrũ est persona
que nõ consueuit mercari:& tũc nõ habeẽ ratio illius lucri,vt.d.l.
si sterilis.§.cũ per venditorẽ.ff.de act.emp.aut est persona que cõ
sueuit mercari:& tũc habeẽ ratio lucri,illius scz q̃ fuisset perso-
na hmõi factura:& quantũ lucrũ fuisset factura cõsideraẽ per re-
spectũ ad id qđ ex alia sua pecunia in suis mercãtijs fuit lucrata
l.iij.§.fi.& qđ ibi glo.ff.de eo qđ cer.lo.Et si nõ desipio existimo q̃
primũ membrũ huiuscemodi distinctionis possit adaptari casui
nostro:& dici q̃ in lucro de quo loquimur plus operatur natura
rei q̃ hominis industria:& q̃ ppterea debeat ratio illius haberi.
Ad premissa etiã puto facere qđ voluit Ia.de belloui.in.d.l.j.C.
de sentẽ.que pro eo qđ interest:cuius opi.refert Albe.col.vj.ver.
dñs autẽ Iac.&c.vbi dicit eundẽ distinxisse q̃ aut in cõtrahendo
obligationẽ habeẽ respectus ad lucrũ futurũ:& hoc cõstat vel q̃
creditor hoc expressit in cõtrahẽdo,vel propter locũ appositum
solutioni,vel ppter officiũ gestoris,vel alio modo,aut nõ habeẽ
respectus ad lucrũ futurũ:& prosequendo primũ casum dicit,qđ
semper venit interesse ex lucro:& sic põt intelligi.d.l.iij.§.fi.ff.de
eo qđ cer.loc.&.l.quicquid.C.arbi.tut.refert etiã idẽ Albe.quod

Iac.de belloni.pixerit ꝙ vbi petitur lucrū ab aliquo ex eo q̄ obligatus est ex cōtractu,⁊ propter morā,solū venit lucrū extra rē, quod actor potuit facere negotiando.l.fina.ff.de peri.⁊ cōmo.rei ven.⁊ dicta.l.si sterilis.§.cū per venditorē.Potest igitur dictus Sardini etiam secundum Iaco.butri.petere interesse dicti lucri cessantis.Et premissa,que scilicet dixi de interesse lucri cessantis secundum Bart.Sali.⁊ Iaco.but.etiam sunt de mente Bartho. Soci.cōsi.clvi.exordiēte,Pro fundamento decisionis presentis consultationis,in.ij.parte.Et ita mihi videt̄ sub correctione ⁊c.

¶Argumentum.

¶Alimenta sine expressione temporis legata singulis mēsibus debentur:vestes autem non,nisi cum legatarius indiget.

1 ☞Legatum alimentorum relictum a quibusdam heredibus nominatim debetur a substitutis ⁊ coniunctis.
2 Uxor vsufructuaria ⁊ domina relicta,filijs vniuersalibus heredibus institutis,non dicitur habere nisi alimenta ⁊ supereminētiam in domo.
3 Alimenta simpliciter et ad tempus incertum relicta qualiter et quando sint distribuenda.
4 Uestes an contineantur appellatione victus ⁊ alimentorum.

¶De lega. Consi.clix.

Uiso publico instrumēto matrimonij per verba de futuro dudum anno scilicet domini.M.cccc.xcv.⁊ de mense Augusti, contracti per ⁊ inter probum virū Raymundū Dauid ex vna parte ⁊ honestam mulierē Simonam Laurentie ex alia,vna cum cōsultationis themate mihi exhibito parte honeste mulieris Antonete Dauidis filie quondā naturalis ⁊ legitime predicti Raymundi ⁊ ipsius vniuersalis he
1 redis.†Dico ⁊ respondeo ꝙ prima facie videtur dicendū eandē Antonetā teneri ⁊ debere prestare ⁊ soluere prefate Simone victū ⁊ alimenta necessaria,etiā si nolit stare aut residentiā facere in domo dicti quondā Raymundi,vel dicte Antonete eius heredis:sed velit morari extra domū huiusmodi.l.cum hi.§.in causa, ibi,si alibi domiciliū heres alibi alimentarius.ff.de transactio.et l.libertis.§.fi.ff.de alimē.⁊ ciba.lega.vbi etiam post Iaco.de are. ⁊ Dyn.hoc tenuit Bar.⁊ idem voluit Specu.titu.qui fil.sint legi.⁊ idem etiam voluit Barto.in.l.diuortio,in princi.vbi etiam alij.ff.soluto matrimonio.Multas remissiones ponit dn̄s Ias. may.in.d.§.in causa.ver.v.not.ex eisdem verbis.Quod plane cōfiterer,nisi esset aliud qd̄ obstaret.Uidetur enim huic sententie et dicto obstare tenor conuentionis ⁊ pacti,de quo in dicto instrumento:vbi dicitur ꝙ in euentū conditionis de qua ibi dicta Simona haberet ⁊ habere deberet victum ⁊ alimenta necessaria in ⁊ super bonis dicti Raymundi:⁊ sic videtur ꝙ propter illud verbū in bonis,idem Raymūdus voluerit eandē Simonā manere in bonis suis,⁊ in illis recipere victum ⁊ alimenta necessaria:al's autem videbatur sufficere solū dicere,ꝙ dicta Simona haberet victum ⁊ alimenta super bonis.Et sic verbum in bonis,esset superfluū,⁊ nihil operaretur:qd̄ non est dicendum,postquam operari potest.l.hac lege.ff.de cōtrahen.emp.l.si stipulatus,in prin. ff.de vsur.⁊ qd̄ no.Bal.C.de contrahen.emp.super rub.q.ix.Roma.consi.lxxxiij.in fi.⁊ Alex.de Imo.cōsi.cxvij.exordiēte,Uisis supra narratis ⁊c.col.penul.Preterea cum cōuentū extiterit de ⁊ inter eosdem Raymundum ⁊ Simonam,ꝙ in euentū dicte cōditionis,scilicet si idem Raymundus premoreretur,esset et esse deberet dicta Simona vsufructuaria,rectrix et administratrix omnium,vniuersorum ⁊ singulorum bonorū eiusdem Raymūdi non videtur ipsa Simona posse petere victū ⁊ alimēta,nisi ipsa administret ⁊ regat bona predicta:hoc enim positum est in cōuētione,⁊ huius contemplatione fuerunt sibi promissa alimenta et victus.Debet ergo regere ⁊ administrare,si hoc velit consequi; quia pactum videtur appositum pro eo qui illud seruat.l.cū proponas.⁊ qd̄ ibi doc.C.de pactis,⁊.l.quero.§.inter locatorē.ff.loca.⁊ qd̄ no.glo.in.l.qui fidē.ff.de transa.in.l.ij.C.de iure emphy.⁊ ⁊ in.l.cum pater.§.libertis.ff.de legatis.ij.Et huic dicto est simile id qd̄ dicit Inn.vbi etiā Io.And.in nouella,in.c.mandatum, de rescri.ꝙ nunꝙ videtur pro eo scriptū qui facit contra rescriptū.Ubi vero dicta Simona fuerit cōtenta regere ⁊ administrare bona predicta,putarem ꝙ dicta Antoneta non se posset liberare a prestatione victus ⁊ alimentorum,relinquendo eidem Simone vsumfructū predictorum bonorum:pro eo quia eidem Simone dari ⁊ prestari voluit dictus Raymundus victum ⁊ ali
2 menta necessaria ⁊ cōdecentia.Pro quo etiam facit:⁊q̄ si testator relinquat vxorē dn̄am ⁊ vsufructuariā:quo casu filijs heredibus institutis,nō debet habere vxor nisi alimēta ⁊ preeminentiā in domo,per id quod no.gl.⁊ doc.in auth.hoc locum.C.si secūdo nup.mulier.Bar.⁊ doct.in.l.titia cum testamento.§.fi.ff.de lega. ij.⁊ doc.in multis alijs locis tam scribendo quam cōsulēdo,si tamen isto casu filij vel liberi heredes instituti vellent se liberare a prestatione alimentorū,dicendo matri quod acciperet vsumfructum,⁊ quod vt tanꝙ vsufructuaria vteretur ⁊ frueretur bonis testatoris,hoc facere non possent inuita ⁊ contradicente matre: per id qd̄ voluit Sali.in.d.auth.hoc locū,⁊ Pau.de monte pi.in d.l.titia cū testamento.§.fi.char.vj.col.i.versic.tertio limita.Illud autē est indubitatum ꝙ etiam vbi essemus in casu,in quo dicta Antoneta teneretur ⁊ deberet soluere ⁊ p̄stare victū ⁊ alimēta dicte Simone:etiam si nec in dicta domo resideret,nec bona predicta administraret aut regeret,ipsa tamē Antoneta non teneretur victū ⁊ alimenta huiusmodi portare,aut portari facere dicte Simone extra domiciliū sui ipsius Antonete,sed solū teneretur illa sibi soluere in domo:⁊ ipsa Simona illa postea sumptu sui ipsius deferre quo vellet:per id quod no.gl.⁊ doc.in.l.qd̄ legatur.ff.de iudicijs.quamuis Ange.in.d.l.cum hi.§.in causa videatur voluisse,quod quando pro alimentis est tale,quid,in quo non fieret expensa in mittēdo:tūc heres teneretur mittere ad domū alimentarij.exēplū ponit in pecunia,sed vbi venit prestandū tale quid,propter quod succedit impēsa vecture,seu portus, vel vectigalium:⁊ tunc tenetur alimentarius mittere ad domum heredis ad accipiendū.Sed hoc dictum Ang.in primo membro huiusmodi distinctionis non obstat predicte Antonete,tum q̄ vt iam dixi,aliter loquit̄ gl.⁊ doc.in.d.l.qd̄ legitur,quorū dicto videtur magis inherendum:per id quod scribūt doc.in.c.j.de cōstit.⁊ in.l.fi.C.de pe.iudi.qui ma.indi.Tum ⁊ quia hic videntur prestanda alimenta de fructibus:⁊ sic de blado,vino,⁊ alijs fructibus,si sufficiāt ad victū ⁊ alimēta.l.imperator,⁊ quod ibi Iaco.de are.Bart.⁊ docto.ff.ad Trebellianum.de quo Angel.are. in suo trac.de testa.char.xxx.col.ij.ver.Item reliquit.T.mulieri concubine sue alimenta in domo ⁊c.⁊ alij doc.in diuersis locis.
3 †Sed hic posset queri,quomodo debeant victus ⁊ alimēnta hm̄oi prestari,an scilicet de die in diē vel de mēse in mēsem,aut de anno in annū.Dico qd̄ cum promissa aut data nō fuerint alimēta annua,menstrua,aut diurna,sed simpliciter,⁊ ad tēpus incertum q̄diu scilicet dicta Simona viueret in humanis vidualem statum nomine dicti Raymundi tenēdo alimenta ⁊ victus hm̄oi debentur de mense in mensem,videlicet in principio cuiuslibet mensis.l.pecunie.ff.de alimen.⁊ ciba.lega.Et hoc ibi volūt Iaco. de are.⁊ Rayne.per tex.in.l.fi.ff.de libe.agno.vbi etiā idē voluit Iaco.de are.Rayne.de quo per doc.in.l.si quis ad declinandā.C. de epis.⁊ cle.⁊ per Bartho.soci.consi.x.exordiēte,Assumo ergo primā questionē.versi:circa quintā questionē,⁊ consi.xj.exordiēte,Circa presentem consultationē ⁊c.versi.circa tertiā questionē ⁊c.ibi,⁊ hoc procedit in prima parte.Et hec vera sunt quoad victum ⁊ alimenta.†Quo vero ad vestes,que etiā comprehenduntur appellatione victus ⁊ alimentorum.l.verbo victus.⁊.l.sequē. ff.de ver.signi.⁊.l.vltima.⁊.l.antepenul.ff.de alimen.⁊ ciba.lega. ⁊ quod no.gl.in.c.episcopus.x.q.ij.Dico ꝙ illa non deberent solui aut tradi dicte Simone de die in diē aut de mense in mensem, aut de anno in annū,sed quando egeret:vt voluit gl.in.l.firmio. §.pater.ff.de alimē.⁊ ciba.lega.⁊ Bart.in.d.l.fin.ff.de libe.agnos. Bartho.soci.in dicto consi.x.col.quarta:⁊ ver.superius allegato ad quod facit.l.nec semel.ff.quan.di.le.ce.

¶Argumentum

¶Quod princeps secularis priuilegiū ecclesie concessit hoc ipse reuocare nō potest,nec de illo secularis iudex cognoscere.U.F.

1 ☞Priuilegium non subdito concessum dicitur irreuocabile. Priuilegium dicitur multis respectibus irreuocabile.
2 Uerba narratiua seu enūtiatiua fidē faciunt inter cōtrahentes.
3 Ecclesia dicitur ab omnibus muneribus,exactionibus,datijs,⁊ gabellis laicorum exempta.
4 Collecta an ⁊ quo casu possit imponi forensibus ⁊ clericis.
5 Clerici ad cōtributionem vel aliam collectam astricti an possint per secularem iudicem cogi.
6 Cōstitutiones disponentes ꝙ clerici non iudicentur a laicis,nō dicuntur nisi iuris diuini declarationes.

¶De sacrosan.eccle. Consi.clx.

Ponitur in facto quod dudum,anno scilicet incarnatiōis dominice millesimo quingentesimo octauo die tertia mensis Nouembris recolende memorie illustris dominus Ildefonsus, Comes ⁊ Marchio prouincie,donauit ⁊

uauit et laudauit ⁊ concessit bone memorie domino. B. Foroiuliensi episcopo. et episcopis eiusdem ecclesie pro tempore succedentibus per se ⁊ successores sui ipsius dñi comitis et marchionis: quatenus eidem dño episcopo ⁊ successoribus, ⁊ eiusdē ecclesie dominis canonicis, nomine tamen ecclesie, sine sua licētia, ⁊ eo irrequisito, vel alijs pro eo liceret acquirere, recipere ⁊ habere in toto comitatu prouincie, quicquid iure emptionis, permutationis, vel donationis inter viuos, vel in vltima volūtate, in castris villis, ⁊ possessionibus, ⁊ in omnibus obuētionibus, prouētibus, vel redditibus, aut pignoribus eis in posterū esset venditum vel donatum, relictū, pignoratū, vel permutatū, seu quocunqȝ modo translatum. Et hanc donationē fecit deo ⁊ sancte Marie Foroiulij principaliter pro anima sua ⁊ parentū suorū: ⁊ in recompensationē ⁊ emendationē multorum, que cōtra ecclesiam Foroiulij ⁊ eius mēbra multoties minus bene fecerat. Et hec cōcessio fuit post mortē eiusdē dñi Ildefonsi per aliquot dños comites, puincie eius successores confirmata. Post dictā vero donationē, ⁊ tā ante dictas confirmationes, quā etiam post, reuerendi patres et viri egregij dominus Prepositus, canonici, ⁊ capitulū acquisiuerunt tam in ciuitate Foroiuliensi, quam eius territorio, certa predia vrbana ⁊ rustica: aliqua vt puto titulo emptionis, alia titulo donationis aut legati, seu alterius vltime volūtatis: aliqua vero iure prelationis, aut remissionis, seu depauperationis, aut cōmissi: quorū quedā scilicet ante retentionē, depauperationem, aut cōmissum huiusmodi tenebantur ⁊ possidebantur per eorum emphyteutas seu feudatarios de ⁊ sub dominio directo ⁊ maiore segnoria dictorum domini Prepositi, canonicorū, ⁊ capituli, seu predicte ecclesie Foroiuliensis. Est verum ꝙ licet prefati dominus Prepositus, canonici ⁊ capitulū fuerint ab euo: ⁊ alias a tēpore, de cuius initio aut cōtrario huiusmodi memoria nō existit ⁊ citra, ⁊ hodie sint in possessione predicte licentie, seu facultatis, ⁊ alias priuilegij eisdē cōcessorū: ipsiqȝ in vel pro donis seu subsidijs vel tallijs aut collectis, quas pro tēpore receperunt domini comites prouincie a subditis seu incolis ⁊ habitatoribus predicti comitatus, nihil vnquā soluerint, nec pro dictis bonis in eis cōtribuerint: nihilominus vniuersitas predicte ciuitatis, seu domini syndici, ⁊ alij reipublice eiusdē ciuitatis ꝑtēsi administratores eosdem dominum Prepositum, canonicos, ⁊ capitulum a certis annis citra super solutione seu contributione facienda in subsidijs regijs, seu tallijs ⁊ collectis, ⁊ in alijs oneribus pro dictis bonis, molestarunt ⁊ molestant coram dominis magistratibus ⁊ iudicibus secularibus: per quos pretendunt eos posse ⁊ debere cogi ad dictam contributionem faciendam.

¶ Quesitum est de sequentibus.

¶ Primo an dictum priuilegium potuerit aut possit reuocari.
¶ Secundo an dicti dominus Prepositus, canonici, ⁊ capitulū teneātur ad dictam contributionē. ¶ Tertio an vbi occurreret casus, in quo tenerentur contribuere, possent ipsi cogi ⁊ compelli hoc facere per iudicem aut potestatē secularem. ¶ Ad primum dico ⁊ respondeo breuiter ⁊ succincte ꝙ licet priuilegium principis possit regulariter reuocari. c. veniens. de prescriptionibus, ⁊ in. c. j. cum ibi nota. per glos. ⁊ docto. de rescriptis: tamen hoc fallit in priuilegio concesso a principe non subdito: per id quod notat Inno. in. c. nouit. super verbo theodosius, de iudicijs, vbi dicit Innocen. ꝙ priuilegium de quo ibi fuit ecclesie concessum: vnde hoc adhuc hodie durat: per quod dictum sentiunt ⁊ dicunt do
1 ctores Inno. sensisse, ⁊ quod priuilegium concessum non subdito est irreuocabile. Pro quo dicto allegat Hostiē. in dicto. c. nouit. super verbo vt illud. l. perfecta. C. de dona. que sub mo. c. non est. ad finem. xxij. questione secunda, ⁊ quod ipse notat in summa, titul. de immuni. eccle. inquantum ⁊ ad quos, sub. §. sed nec illa, versicu. nec credendum est: ibi, nec etiam forte, ⁊c. Pro hoc facit regula qȝ semel, ⁊ regula decet, de regulis iur. in. vj. ⁊ qȝ not. Ioā. And. in addi. Spe. tit. de cēsi. §. nūc dicendū, ⁊ qȝ etiā not. Ioā. And. in addi. Spe. ti. de instru. edit. §. nūc vero aliqua, char. vlt. in fin. addi. exordientis, Hic omnino vide. Et dictum Innoc. de quo supra, communiter sequuntur doctores in dicto. c. nouit. et in diuersis alijs locis. Cum igitur priuilegiū, de quo supra, fuerit factum non subdito, palam infertur ꝙ illud videtur fuisse et esse irreuocabile. Preterea, vt apparet ex tenore dicte donationis ⁊ concessionis, illa fuit facta ex causa recōpensationis ⁊ emēdationis multorum, que contra dictam Foroiuliensem ecclesiam ⁊ eius membra se multoties minus bene fecisse dicebat dictus dominus comes. Fuit igitur et est predicta donatio irreuocabilis. l. si pater. §. finali. ⁊ quod ibi gloss. ff. de dona. ⁊ quod notat Bald. in. l. si cum mihi. ff. de dolo malo. Et si qui sunt qui dicant hoc dictum limitari ⁊ restringi, vt non procedat in donatione remuneratoria facta per principē, si donatarius postea cōmittat ingratitudinē, vt videtur limitasse Alex. de Imol. consil. cxxviij. exordiente, Nec arguendo sumus ⁊c. colum. viij. vel circa, vers. Reliquum est vt ad allegata ⁊c. in secundo volu. isti loquūtur in priuilegio concesso subditis: cuiusmodi nō est priuilegiū de quo supra. Preterea illi loquuntur de reuocatione, que fit propter ingratitudinem: que in casu nostro nō occurrit, nec deo propitio occurret. Nō igitur potuit ꝑdicta licentia seu facultas reuocari. Huic autem secunde rationi non obstaret si forte opponeretur, ꝙ non apparuerit vel appareat de illis malefactis, in quorum recompensationem seu emendam dictus domi. Comes dicebat se dona
2 re. †Quoniam respondeo quod ibi satis constat: pro eo qȝ verba narratiua seu enuntiatiua fidē faciunt inter contrahentes. l. optimā. C. de cōtrahen. ⁊ cōmit. stipu. ⁊ quod not. Bar. in. l. si forte. ff. de castren. pecu. quod signanter procedit qñ verba huiuscemodi emanāt super eo, super quo partes libere poterant sibi renuntiare. ⁊ sibi preiudicare: vt etiam voluit Bart. in. d. l. si forte. ⁊ tam ipse ꝙ alij in alijs locis: huiusmodi aūt erat dictus domin⁹ Ildefonsus Comes ⁊ donator: cuius magnificētia ⁊ liberalitas cum princeps existeret, freno nō subiacebat. l. donationes quas. C. de dona. inter vir. ⁊ vxo. l. sancimus. §. exceptis. C. de donat. l. filiusfamilias. ff. eo. titul. ⁊. l. si longius. circa fi. ff. de iudicijs, ⁊ qȝ habetur in. l. hac saluberrima: ibi, cum per absurdum perqȝ temerarium sit hāc nostram liberalitatē pietatis quemquā astuta interpretatione nō ad augmentum anteriorum priuilegiorū sed diminutionem conuertere. C. de agen. in re. lib. xij. Et licet. l. donationes. ⁊. l. hac saluberrima, preallegate videantur loqui in imperatore: idē tamē videtur esse de alijs principibus, ⁊ populis non recognoscentibus superiorē: per id quod notat Bart. in. l. j. §. de qua re. ff. de postu. in. l. iij. in prin. ff. de mino. in. l. infantē. ff. de publi. iudi. ⁊ in. l. relegati. ff. de pen. Io. And. in. c. super quibusdā. §. preterea. de verborum significa. Bald. in. l. exemplo. C. de proba. ⁊ in auth. hoc amplius, colum. ij. vel. iij. ver. an filij regis. C. de fideicom. et Paul. de castro, consilio. cccxvij. exordiente, Super primo dubio ⁊c. qui ⁊ alij in diuersis locis volunt, ꝙ quicquid potest imperator in imperio, possunt ⁊ alij principes non recogno-
3 scentes superiorem in suis terris. ¶ †Ad secundū quesitū dico ⁊ respondeo ꝙ regulariter ecclesia est exempta ab omnibus muneribus ⁊ exactionibus, datijs, ⁊ gabellis laicorum. l. placet. C. de sacrosanc. eccle. l. ij. l. de his, ⁊ in auth. item nulla communitas. C. de episcop. ⁊ cleri. c. non minus. ⁊ quod ibi per omnes scribentes, de immunita. eccle. c. j. ⁊ quod ibi docto. ⁊. c. clericis. eodem titulo in. vj. Et quamuis hec regula fallat in tributis mere realibus et ordinarijs debitis ex predijs transeuntibus ad ecclesiam. l. si diuina domus. C. de exacto. tribu. lib. x. c. si tributum. xj. questio. iij. ⁊ in quibusdam alijs casibus, quos refert Ioan. de plat. in dicta l. si diuina domus: inter illos tamen nō ponitur casus de quo queritur. Propter quod non videtur ꝙ dictus dominus Prepositus, canonici, ⁊ capitulum, seu ecclesia, possint cogi ad contribuē-
4 dum in predictis oneribus. †Preterea licet tallia seu collecta, de cuius contributione agitur, sit munus patrimoniale, seu reale: indicitur tamen personis pro rebus: ⁊ hinc est quod nō potest regulariter imponi forensibus predia habentibus in territorio collectā indicentis. l. rescripto. §. si. ⁊ quod ibi Bart. ⁊ docto. ff. de mune. ⁊ hono. ⁊ quod not. Bart. ⁊ docto. in. l. vnica. C. de mulie. et in quo loco. lib. x. Ioā. de pla. C. de anno. ⁊ tribu. in rub. ⁊ in. l. indictiones, ⁊ canoni. in. d. c. non minus, de immu. eccle. Et quemadmodum imponi non possunt forensibus: ita nec per seculares potestates ecclesijs, vel personis ecclesiasticis. d. l. placet. C. de sacrosanc. eccle. ⁊ vulgata. l. de his, ⁊ auth. item nulla communitas. C. de episco. ⁊ cleri. Et procedit hoc, etiam si pro bonis huiusmodi soluerentur collecte per eos, a quibus ecclesie bona hmōi acquisiuerunt. d. c. j. de immu. eccle. vbi est bonus tex. ⁊ idē voluit Spec. titu. de cleri. coniug. §. j. ver. ad huius articuli, Et quamuis quidam senserint, ꝙ istud dictum limitetur vt non procedat, quādo bona huiusmodi fuerant priusꝙ ad ecclesiam peruenirent astricta ad collectas pro solido ⁊ libra. Spec. tamen in dicto versi. ad huius autē articuli ⁊c. dicit ꝙ cum descriptio seu estimatio, que fit pro solido vel libra, non fit perpetua ⁊ certa, quinimo mutetur ⁊ varietur pro varietate imminentiū negotiorū: nō videtur huiusmodi onus durare, postꝙ res seu bona peruenerūt ad personam priuilegiatam: sed si bona huiusmodi deberēt certū ⁊ perpetuum censum vel tributū, illud cū ipsis bonis trāsiret ⁊ solui deberet, etiā per ecclesiam, vel personā priuilegiatā. Et hanc distinctionē sequitur ibi Io. And. allegās pro primo mēbro eiusdē id qȝ habetur in. c. nouerint. x. questio. j. ⁊ in. c. vnico, cum suis concordantijs, de iure pa. in. vj. Pro quo etiā facit. l. j. C. de imponē. lucra. describ. arguēdo a cōtrario sensu, lib. x. ⁊. l. Paulus respōdit alias incipit, per procuratorem. ff. de acqui. here. Istud dictū per Spec. in primo mēbro etiā sequitur Archi. Io. And. Pe. de Ancha. Domi. ⁊ Philip. de fran. in. d. c. j. de immu. eccle. et idem etiā voluit Bar. in suo cōsilio, qȝ incipit, Pūctus questionis talis est ⁊c. Idē etiam voluit Bal. in. d. l. placet. Io. de ligna. Pet.

de Ancha. Anto. de but. & Jo. de Jmo. in c. si. de vita & hone. cle. & idē fuit de mente Floria. si bene attendatur ad tertiū membrū sue distinc. qd appellauit onus mixtū, cuiusmodi est collecta seu tallia, que imponitur per solidū & librā. Dicit enim in hoc membro, q̄ p̄ collectis preteritis impositis ipsis bonis antequā possessiones deuenirent ad clericū, si ille solute nō erant, tenebit clericus, quasi possessio fuerit pro illis obligata: sed non pro aliis, q̄ imponunt postq̄ deuenerūt ad eū: q: ille imponuntur persone p̄ rebus: ideo cū persona nō sit subiecta, nō poterit ipsi clerico imponi: pro quo allegat. d. l. rescripto, §. fi. & de materia huius tertij mēbri hic loquitur. Hoc etiā voluit Bar. consilio. clxxv. exordiēte, Si aliqua possessio estimata & allibrata &c. & fuit de mente Ange. consilio. xxiiij. exordiente, An ecclesie teneantur ad collectas: quāuis cōtrariū sensisse videatur consilio. cccxxvij. exordiēte, Inter ordinamenta super prestantijs edita &c. sed nō est cōtrariū qd ibi dicit Ange. q: loquitur in collecta imposita & indicta priusq̄ res perueniret ad ecclesiā, vel pium locum, & pro collecta obligata: & solū restabat fienda declaratio seu distributio collecte: quod nō est in casu. Adijcio q̄ in casu de quo loquitur Ange. aliter loquitur Jo. de Jmo. & forte melius in d. c. fi. colum. penulti. versi. sed aduerte &c. licet posset dici q̄ Angel. loquitur in collecta iam indicta, & pro qua bona erant obligata. Sed Jo. de Jmol. loquitur eo casu quo bona fuissent duntaxat obligata pro collecta: non autem quando collecta fuisset iam indicta. Preterea si dicta bona aliqñ fuerint cōcessa per ecclesiā vel personas ecclesiasticas in feudum fortasse, vel in emphyteusim seu ad nouū accapitū, et illa postea redierint ad ecclesiam, aut personas ecclesiasticas ratione dominij directi qd apud eas remanserat: vt q: sc3 vel fuerāt per feudatarios seu emphyteutas derelicta, aut depauperata, vel p̄pter cēsum non solutū, aut alias ceciderunt in cōmissum, vel fuerunt iure prelationis retenta: & sic dominiū vtile consolidatū est cū directo: nō videtur q̄ nūc p̄ istis bonis possit ecclesia vel persone ecclesiastice collectari, nec ad soluendū pro illis collectas vel talliam cogi: etiā si pro illis talliam vel collectā soluerint & soluere consueuerint laici quandiu fuerūt pro illis feudatarij aut emphyteute: q: si bona ipsa reuersa extitissent ad pristinā libertatē seu immunitatē. Res enim de facili reuertitur ad suā naturā. c. ab exordio. distin. xxxv. l. si vnus. §. q̄ si non, versi. qd & in specie dotis. ff. de pact. l. attilicinus. ff. de ser. rusti. predio. Et vt refert & sequitur Jaco. rebuf. in l. domū. C. de predi. & alijs rebus nauicu. libro. xi. hoc tenuit Berenga. de secu. legū doctor eximius, qui loquens de milite exēpto a solutione collectarū seu talliarum, & ad quē redierat mansus propter canonē non solutū per pagesium, & pro quo idē pagesius solitus fuerat soluere talliā dicit q̄ miles non tenetur soluere talliā, per iura predicta. Pro quo etiā inducit q̄ res debeat conditionari s̄m cōditionem persone. d. l. j. C. de impo. lucra. describ. Allegat preterea pro hoc. l. licitatio. §. mercatores. & §. fiscus. ff. de publica. & qd habetur in auth. de eccle. tit. §. ad hec. Insuper etiā pro hac parte facit, q: si propter cōditionē persone pagesij ad quē deuenerat, fuerat mansus factus contribuibilis in tallijs vel collectis: p̄ id qd post li. uber. de bo. not. Jo. And. in addi. Spec. §. nunc dicendū, ver. item pone quedam vicinia, in addi. exordiēte, per hanc legem, colum. ij. versi. tractauit Huber. de bo. duas questiones &c. rationabile est q̄ cū mansus ad militem deuenerit, sequi debeat eius conditionē, argumē. l. j. ff. quod quisq; iur. & pro hoc facit in speciali. d. c. j. de iure patron. vj. Et si hoc procedat in milite alias exēpto ab huiusmodi cōtributione, multomagis, vel saltē non minus procedere d3 in ecclesia, & personis ecclesiasticis, si ad eas huiusmodi bona iure prelationis, vel alias vt supra redierint: quod etiā audio alias fuisse declaratum in remissione focorū: vt apparet per registra posita in archiuis publicis camere cōputorum. Nō nego tamē quin possent occurrere multi casus, in quibus pro publica & communi vtilitate cōcernente tam ecclesias & personas ecclesiasticas, quā seculares, deberēt ecclesie cōtribuere in collectis p̄ bonis ad eas p̄uenētis: vt colligitur ex his que not. Panor. post alios in d. c. nō minus, & Jo. de pla. in d. l. si diuina domus. C. de anno. & trib. lib. x. Pe. de Ancha. consi. xcv. exordiēte, Sup dicto dubio multa p̄nt iura vulgaria allegari. Et Signo. de homod. cōs. lxxij. exordiēte, In questionibus vertentibus inter &c. in l. nullus. la. ij. C. de cur. pub. lib. xi. & Old. cōsil. xcviij. exordiēte, Factū tale est: quedā vniuersitas &c. ver. & idem videtur de secunda dicendum. Sed non reperio q̄ aliquis ex casibus huiusmodi fuerit opportune parte dicte vniuersitatis allegatus. Preterea vbi talis casus allegaref, & verus esset. non videref posse fieri impositio & taxatio talis collecte per seculare potestatē, cui nō subijciuntur: qd etiā voluit Bar. in dicto cōsilio. clxxv. & fuit de mente eius in d. l. rescripto. §. fi. & Jo. de Jmol. in d. c. fi. col. penul. de vita & honest. cle. & colligif in multis locis ex his que not. Panor. in d. c. nō mi

5 nus. ¶ Ad tertiū dico & respōdeo quod vbi essemus in casu, in quo dicti dñs Prepositꝰ, & canonici, & capitulū viderētur teneri & posse compelli ad cōtribuendū in subsidijs, tallijs, aut collectis premētionatis, illa cōpulsio nō videref posse fieri per potestatem secularē: cū clerici sint exempti ab eius iurisdictiōe, & nō solū de iure canonico, de quo sunt iura vulgatissima, & quidē plurima: s3 & de iure ciuili aut. statuimus. C. de epi. & cle. sed etiā de iure diuino, vt scribit Joan. papa, in c. si imperator, distin. xcvi. ibi enim dicif qd Deus voluit ad sacerdotes pertinere que de ecclesia disponēda sunt, nō ad seculi potestates, & qd imperator volēs iudicare de clericis vēdicat alienū: & sequitur ibi, q̄ a pontificibus et sacerdotibꝰ oēs deꝰ Christiane religionis clericos & sacerdotes voluit ordinari & discuti. Ex quo infert ibi gl. qd anteq̄ emana

6 rēt alique cōstōnes, clerici nō erāt de iurisdictiōe seculari: & et qd cōstōnes disponētes qd clerici nō iudicēt nisi ab epis nō sunt, nisi iuris diuini declaratio: que glo. est notabilis & singularis. Et hoc etiā tenet Inno. Hosti. & oēs in c. si quis. de maio. & obe. vbi do. Feli. ponit multas remissiōes, que videri possunt. Et signāter videri poterit Oldr. consi. lxxxiij. Alber. in d. aut. statuimus, dñs Prepositꝰ in d. c. si imperator, & do. Card. flo. in repe. c. perpēdimus, ver. & primo scias nomē priuilegij clericalis. etiā poterit videri id qd voluerūt do. de Rot. deci. dcccxl. in aut. que hodie sub titulo de cōsuetudine est decima, & incipit, Utrū valeat cōsuetudo, Anglicana q̄ rex possit cognoscere &c. Possent & alia multa allegari ad ostēdēdū, q̄ nō potuerint aut possint dicti dñs Prepositus canonici, & capl̄m cōueniri corā p̄tate seculari: sed q: premissa sufficiunt & q: videtur plusq̄ notorium ab illis supersedeo.

¶ Argumentum.

¶ Qui pauper est, & diuitē ducit vxorē sine cōsensu eius patris, dotē quidem cōsequitur, sed nō tantā quantā diues esset habiturus: de qua reddenda vel fideiussores cū dare oportet: vel apud quempiam mercatorem illam deponere sub honesto lucro. U. F.

1 ¶ Pater an teneatur aut possit cogi dotare filiam maritatā.
2 Filia sine consensu & voluntate patris nubens an possit dote priuari.
3 Filia virū indignū in maritum eligens an possit agere pro dote.
4 Dotis constitutio multa presupponit: & nu. 7. & per totum.
5 Mos & consuetudo regionis in qualibet dispositione venit attendenda.
6 Familiarū dignitas & honestas dicitur per diuitias conseruari.
8 Dos dicitur loco legitime succedere.
9 Filia qua de causa possit dote priuari.
10 Statutū filiofamilias penam imponens matrimonium sine patris consensu contrahenti dicitur inualidum.

¶ De nupt. Consi. clxj.

Supposito citra preiudiciū veritatis q̄ per dationē annuli, quē noīe matrimonij dedisse pretēditur Bonifacius Perusij honeste iuuencule Alienos labiane etatis decem octo annoꝝ vel circa, filie naturali & legitime nobilis & honorabilis viri Petri Labiani ciuis Aueniensis. & p̄ receptionem annuli huiusmodi etiam nomine matrimonij factā per dictam Alienos, vel per epistolam per dictam alienos suborнatam ad dictum Bonifaciū missam fuerit matrimoniū per verba de presenti inter eos contractum, & sine p̄missione alicuius dotis. Quesitum est de sequentibus. ¶ Et primo an dictus nobilis Petrus pater teneatur & debeat aut cogi possit dotare dictam eius filiam que sine voluntate aut consensu illius pretenditur cū dicto Bonifacio matrimonium contraxisse. ¶ Secundo, si visū fuerit quod idem nobilis Petrus cogi possit ad dotandum dictam eius filiam, quesitum est quanta debeat esse dos ipsius & que debeant considerari in dote estimanda aut relaxāda. ¶ Tertio an propter offensam quā eidem nobili Petro fecisse dicitur prefata Alienos in sic contrahendo matrimoniū possit eadem Alienos exheredari, vel saltem in hoc puniri, vt in posterum nihil petere possit vltra & preter dotem pro ea constituendam, etiam si illa nō ascenderet ad legitimā. ¶ Ad que per ordinem respōdeo prout infra: & primo quoad primū dico, qd Bar. in l. obligamur §. lege, post Guli. de cu. ff. de act. & obli. dicit q̄ postq̄ filia est maritata pater non cogitur eam dotare cuius dicti illam causam assignat: q: ratio quare pater tenetur dotare filiam est vt scilicet possit eam maritare: sed postq̄ maritata est, cessat ratio: ergo &c. l. qd dictū cū vulg. ff. de pac. & pro hoc videtur secundū cū esse casus in auth. de nup. §. si quis eam, colla. iiij. probat etiam hoc per simile nā alimenta petuntur officio iudicis, qñ ille qui ea petit non habet vnde se alat: alias secus. l. si quis a liberis, per totā. ff. de libe.

agno.

agnos.ergo a simili filia iā nupta,postꝙ cessat ratio,nō habet of
ficiū iudicis,ꝙ contra patrē implorare possit vt eā dotet,⁊ loqui
tur Bar.in.d.§.lege,eo casu quo filia nulla dotē promisisset:vt in
casu de quo queritur:⁊ hanc opinionē sequitur Panor.in.c.acce
dēs.col.ij.ver.⁊ in fi.glos.⁊c.ibi tamē ego semper sum solitus,de
procu.illā etiā sequitur Panor.in.c.j.vers.sed vltra alios quero
⁊c.de adulte.⁊ in.c.j.de desponsa.impu.si bene attēdantur verba
eius in fi.⁊ hec opi.etiā fuit de mente Matthe.de mat.in suis sin
gularibus,singulari scilicet.cviij.exordiēte,nota ꝙ si pater ma-
ritauit filiā:fuit etiam de mente Pau.de cast.consilio.cxxxj.exor
diente,licet ista domina Lisa viuente patre ⁊c.quāuis tamē non
multū firmet.Istā etiā opinionē videtur amplecti do.Preposi-
tus in.d.c.j.col.j.de despon.impu.quāuis scripta sua videantur
ibi incorrecta.Dicta opinio etiā fuit de mēte Pau.de cast.in au
thē.sed si post.C.de inoffi.testa.quando scilicet filia se maritasset
ante annum vicesimumquintum:⁊ sic eo tempore quo pater non-
dum poterat dici morosus:⁊ idē voluit Salic.in.l.qui liberos.ff.
2 de ritu nupt.†Sed cōtraria opi.videtur,ꝙ imo pater teneatur
dotare filiam etiā si sine voluntate vel consensu eius nupserit sal-
tē non indigno,videtur esse cōmunior:⁊ hec fuit opi.gl.in.c.hoc
sanctum.xxxij.q.secunda:q2 mulier potest contrahere matrimo-
niū de iure canonico sine consensu patris.c.sufficiat.xxvi.q.j.vbi
etiā gl.hoc tangit:sed pater tenetur dotare filiā.d.l.qui liberos,
⁊.l.fi.C.de dot.promis.⁊ hanc opinionē etiam tenet gl.in.c.de ra-
ptoribus.xxxvj.questione prima:additur tn̄ vnum verbū,videli
cet si puella sibi elegerit sponsum suo generi vel moribus dignū,
⁊ idem voluerunt Anto.de but.Jo.de Jmol.in.d.c.accedens,de
pcura.⁊ ꝙ pater teneatur dotare filiam,etiā si nupserit sine eius
voluntate,tenuit Jo.de Jmol.in.l.j.col.v.ver.in eadem gloss.ibi
qui liberos.ff.solu.matri.Jo.de ana.in.d.c.j.de adul.Bal.nouel.
in suo tra.iu.do.parte.vj.char.xiiij.ver.sed quid si filia nubit in-
uito vel ignorante patre ⁊c.⁊ expressius char.xv.col.j.ver.si vero
nulla facta fuit promissio ⁊c.Ang.are.in.§.fuerat,paulopost me
dium,versi.quero an ipsa mulier ⁊c.vbi etiā do.Jas.may.charta
vj.col.ij.versi.nunquid autem ipsa mulier.⁊c.instit.de actio.do.
Jas.in.l.ij.§.qđ si in patris,col.xiij.versic.adde fortius ꝙ si filia
que contragit matrimoniū ⁊c.ff.soluto matrimonio:pro qua opi
nione facit id qđ no.gl.in.d.l.obligamur.§.lege.ff.de actio.⁊ obli
gatio.Bar.⁊ docto.in.l.nupta.ff.solut.matrimo.⁊ in.l.mulier.§.
cum proponeretur.ff.ad trebel.quatenus voluit ꝙ filia,quanuis
nupta sit,possit a patre petere ꝙ eam dotet:licet glo.⁊ docto.pre
fati nō loquant̄ eo casu quo filia nupsit sine patris volūtate ⁊ cō
sensu:sed tamē hoc eorū dictū facit pro dicta opinione:q2 p illud
sentiūt gl.Bar.⁊ doc.ꝙ ratio Bart.de qua in.d.l.obligamur.§.
lege.nō est sufficiens,nec cōcludit:⁊ p hac opiniōe solet allegari
d.l.liberos.ff.de ritu nup.per quam pater astringitur ad duo:vi
delicet ad maritandum,⁊ ad dotandū.Quanuis igitur primum
sit impletum,vt q2 filiam maritauit,vel ipsa maritauit seipsam:
nihilominus tamen cogitur implere secundum,argumen.l.si he
redi plures.ff.de condi.instit.Jtem quia non videtur cessare ra-
tio in filia iam nupta,pro eo quia dos est necessaria ad sustinen-
da onera matrimonij.l.in assiduis.§.exceptis.C.qui potiores in
pigno.habeantur:quod etiam voluit Barto.in dicta.l.nupta.et
Sali.in.l.j.§.j.C.de rei vxo.actio.interest etiam mulieris nupte
habere dotem.vt sic melius tractetur a viro,argumen.eorū que
habentur in authen.de nupt.§.si quis autem,alias est ver.sub.§.
sic itaq3.colla.iiij.⁊ quia vt predixi hec est opin.cōmunis,eo scili-
cet casu quo filia non nupsit indigno viro,sed digno,non esset tu
tum ab ea discedere in iudicādo vel consulendo.l.j.ver.crebrior
apud vete.opi.ff.de offic.questo.c.nouimus,⁊ quod ibi Anto.de
but.de verborū significa.⁊ quod scribunt Hostiē.Joan.Andr.et
omnes communiter in.c.j.de constit.⁊ doct.in.d.l.fi.C.de pen.iu-
di.qui male iudica.Sed an teneatur pater dotare filiam eo casu,
quo sine voluntate vel consensu ipsius virū suo generi vel mori-
bus indignum duxit,respondeo ⁊ dico ꝙ etiā super hoc sunt opi
niones:quidā enim dicunt ꝙ pater eo casu cogi nō debeat:⁊ hec
videtur fuisse opi.glo.in.d.c.de raptoribus.xxxvj.questione pri-
ma,quam post Jo.de fan.ibi sequitur Archi.pro qua facit tex.in
l.non tātum.§.si emancipatus.ff.de bono.possessio.contra tabul.
facit etiam quod not.Bald.in.l.nulla.C.de iure dot.vbi dubitat
vtrum mulier minor.xxv.an.possit in dotē dare omnia bona sua:
⁊ dicit ꝙ sic si maritus dignus sit tanta dote:hanc opinionē etiā
sequitur Jo.And.⁊ Anto.de but.in.d.c.accedens.de procurato
bus.Panor.in.c.cum causa,de raptori.Bald.in.l.si pater.C.de
sponsa.⁊ istud etiam fuit de mente Bald.in.d.l.j.col.iiij.ff.soluto
matrimo.vbi dicit filiam posse petere ꝙ pater eam dotet,nisi in-
digne nubendo patrem offenderit:idē etiam fuit de mēte Bald.
in.l.si pater.ver.sed pone ⁊c.C.de sponsa.⁊ in.l.filium.C.de nupt.
in quibus locis dicit quod propter hanc causam possit pater ex-
heredare filiam:ergo ⁊ dotē denegare:quia ex eisdem causis pos-

sunt alimēta denegari,ex quibus potest quis exheredari,vt no.
gloss.in.d.l.si quis a liberis.§.si quis ex his.ff.de libe.agno.⁊ hec
extenduntur ad materiā prestationis dotis,vt voluit Bald.in
aut.res que.C.commu.dele.si ergo secundū Bal.vt predixi,pos-
sit filia per patrē exheredari pro eo q2 sine consensu patris virū
indignū sibi elegit:ergo propter hanc causam pōt etiā pater sibi
dotem denegare:qđ etiā voluit Alex.de Jmo.cōsi.xcvj.exordiē-
te,principalis dubitatio col.vj.vel circa,ver.non obstat secundū
eum ⁊c.in.j.vol.⁊ do.Jas.may.in.d.§.qđ si in patris,col.vj.versi.
adde fortius:⁊ hec opinio videtur esse cōmunis,cui propterea vi
detur inherēdū.d.l.j.ver.crebrior apud veteres opi.Sed Jo.de
Jmol.in.d.c.accedēs,de procu.dicit ꝙ illud qđ dicitur de mari-
rito indigno est dubiū:q2 cum ista causa nō numeretur inter qua
tuordecim causas exheredationis,de quibus in aut.vt cū de ap.
cog.§.causas,colla.viij.⁊ per glo.in.c.quintauallis.de iureiurā.
3 videtur†ꝙ licet filia virū indignū elegerit debeat tn̄ dotari:licet
dici possit ꝙ pater teneatur tūc ad minorem dotē,ꝙ̄ si dignū ele-
gisset:cū dos sit constituenda s̄m qualitatem vel dignitatē filie,
cuius conditio si indigno nupserit fuit denigrata:⁊ ideo non de-
bet habere tantā dotem:pro quo allegat.d.l.non tantū.§.si emā-
cipatus.⁊ hanc opi.sequitur Alex.de Jmol.in.d.l.j.col.xiij.ff.so
luto matrimo.⁊ hec opinio non est sine fundamento.Sed nō pu-
to multū insistendum:q2 nō dicitur ꝙ dictus Bonifacius sit vir
indignus generi predicte Alienos,vel moribus:ꝙ̄uis dicat̄ esse
paup:⁊ sic quo ad diuitias ⁊ bona esse lōge inferior.Sed fortasse
istud non attenderetur quoad denegandā constitutionē dotis:
ꝙ̄uis secus quoad quantitatem dotis,vt patet ex predictis in re
4 spondendo ad secundum quesitum.¶†Ad secundū quesitū di-
co ⁊ respondeo ꝙ supposito,vt predixi,ꝙ non obstāte dicta offen
sa dictus nobilis Petrus dotare teneatur dictā Alienos eius
filiā,multa sunt consideranda pro moderatiōe seu taxatione do-
tis:⁊ quidem considerari debet dignitas natalium mariti ⁊ mu-
lieris.l.quero.l.cū post mortem.§.gener.in fi.§.nuptijs.ff.de iu-
re dot.l.si filie pater.ff.de lega.iij.authē.de resti.⁊ ea que parit.§.
quāobrem:ibi,honeste ⁊ s̄m personarum qualitatē merita excipe
re,colla.iiij.⁊ transumptiue in auth.res que.ibi pro modo hone-
stati personarū cōgruo.C.com.de legat.⁊ qđ habet̄ in.l.si furiosi,
circa fin.de nup.⁊.l.si curatores.C.de admini.tut.⁊ qđ not.glo.in
c.j.de adul.debēt etiā considerari facultates mulieris nubentis,
⁊ dotē constituentis,aut patris,vbi pater dotem constituit.d.l.si
pater puelle,⁊.l.quero.Jnsuper etiā debent cōsiderari numerus
liberorū dotem cōstituentis.d.l.si pater.⁊ etiam consuetudo pa-
trie attendi debet.d.c.j.ibi,iuxta modis ꝙ̄ virgines accipere cō-
5 sueuerunt.†Est enim mos seu cōsuetudo regionis attendēda,ar
gu.l.qđ si nolit.§.qui assidua.ff.de edil.edict.l.si prius.ff.de aqua
plu.arc.⁊.l.cū de lanionis.§.asinā,in fi.ff.de fun.instruc.Dictus
igitur Bonifacius,si dotē pro dicta Alienos,vel ipsa p se cōsti-
tui postulet,⁊ illa post offensā de qua supra cōstitui debeat:debet
aduertere ad predicta:⁊ non solū considerare matrimoniū seu fa
cultatē dicti nobilis Petri:sed etiā alia vt predixi:⁊ inter illa di
gnitatē suijpsius Bonifacij:qui ⁊ si alias vir honest⁹ existat:est
tn̄ pauper:qui propterea nō meretur tantā dotē,quantā merere
6 tur si esset diues ⁊ equalis vel similis huic nobili Petro:†per di
uitias enim familiarū cōseruatur dignitas ⁊ honestas,que absq3
diuitijs non seruatur.l.j.§.sed si seruus.ff.de ven.inspi.l.sup sta-
tu.C.de questio.aut.de testi.§.sancimus.colla.vij.l.iij.in princi.
ff.de testi.l.j.ff.de custo.reo.aut.de defen.ciui.circa prin.colla.iij.
⁊ alijs plenius not.per Jo.And.in addi.Spec.tit.de successi.ab
intest.in rub.col.ij.ver.est sciendū ꝙ Jac.de are.⁊c.⁊ Bal.cōsilio
lxvij.exordiente,Martinus Joannis de Florentia ⁊c.colū.iij.
versi.secundo ratione cuiusdā publice vtilitatis:⁊ inseritur hoc
consiliū sub dicta quota inter cōsi.Ange.Et ad hmōi facultates
⁊ diuitias solent vtiq3 ⁊ domini Auinionenses ⁊ alij aduertere:⁊
longe facilius solent vbiq3 dotes pingues constitui diuitibus,ꝙ̄
pauperibus.Jnterest enim parentū ⁊ mulierū ⁊ omniū cognato
rum habere generos,viros,seu maritos ⁊ affines diuites:et non
solū propter alia multa:sed ⁊ propter prolē,que honestior reputa
bitur:⁊ ppter onera matrimonij,que leuius ⁊ honestius suppor-
tantur:⁊ propter dotem,de cuius perditione nō esset talis met⁹,
si idem Bonifacius diues esset.Et in hoc stat magnum pericu-
lum,si videlicet illa perderetur.Et propter hec ⁊ alia multa pu-
to ꝙ ꝙ̄uis,vt iam dixi,dictus Bonifacius sit vir honestus:ipse
tn̄ eum non elegisset in generum:sed lōge cautius processisset in
electiōe generi,quā fecerit in prefata alienos decepta,vt opinor,
⁊ plurimū circūuenta:⁊ cuius consilium,si tamē consiliū dici pos-
set,aduersus propria cōmoda inuenitur laborasse:quod plerūq3
solet feminis contingere.l.si pater.ad finē.C.de sponsa.Non igi-
tur debet sibi persuadere idem Bonifacius,ꝙ ipse tantam dotē
habere debeat.quantam alias habiturus erat si esset alterius di-
gnitatis quo ad diuitias:nec quantā idē nobilis Petr⁹ dedisset

vni diuiti per eum electo, insuper & si diues esset, etiã plurimũ: nõ tñ conuenit suo statui habere dotem, que sufficeret non soluz vni nobili & potenti, vel militi: sed etiam filio vnius magni baro
6 nis vel baroni. † Debet enim vt dixi in dote constituenda attẽdi etiam dignitas nataliũ viri. Preterea licet idẽ nobilis Petrus sit diues & possit de facto cõstituere dotẽ & quidẽ magnã & amplã: non est tñ cogendus, etiã si esset ditissimus, constituere eã dotem ad cuius constitutionem cõpelleretur vnus baro, vel alias digni tate natalium superior: q2 vt iã dixi in dote constituenda & tãgẽ da etiã attenditur dignitas nataliũ mulieris. Si igitur predicta cõsiderẽtur, scz dignitas natalium, mariti & mulieris facultates dicti nobilis Petri & liberorũ numerus, & consuetudo, insuper & paupertas dicti Bonifacij, arbitrabitur quidẽ bonus vir longe minorẽ dotẽ sufficere, quã sibi constitui postulet dictus Bonifacius. Forte vero pretendit idẽ Bonifacius q̃ dos corr 'spõdẽre debeat legitime, & ita demũ videatur esse cõgrua & sufficiens, si eidẽ legitime correspõdeat, dicta auth. res que, & qđ ibi Salic. qđ etiam dicitur voluisse Bal. in quodam suo consilio exordiente, q2 statutum habet tria capita: vbi in effectu concludit q̃ dos debet esse correspondens legitime: vt voluit Bald. in terminis statuti excludẽtis filiã dotatam a successione dotantis, prout legitur in alio suo consi. exordiente, materia diuidit in duas partes: in quo
8 ita dicit. † Et si queris quanta debeat esse dos, respondeo q̃ cuz succedat loco legitime, debet in quantitate esse vsq; ad mensuraz legitime, auth. si qua mulier. C. de sacrosanc. eccle. & ita leguntur multi consuluisse, & signãter Ange. consilio centesimonono, exordiente, dominus Gregorius pagnoti &c. Alex. de Imol. consilio lxix. exordiente, super primo dubio &c. in primo volumine: et non solum ipse, & quidem pluris, sed etiam multi alij docto. ita leguntur consuluisse. Sed istud non obstat: tum quia docto. prefati videntur loqui eo casu quo filie dotate excluduntur a successione masculis existẽtibus: qui est casus a nostro multuz diuersus: & in quo nõ supponitur esse tale statutũ. Non bene igitur arguitur de vno casu ad aliũ, habentẽ scilicet non solum diuersitatẽ in terminis: sed etiã in ratione. pro quo allegasse sufficiat. l. iiij. §. toties. ff. de dãno infec. l. j. §. loquitur. ff. de aqua quoti. & estiua. & l. si seruum quis. ff. de acquirẽ. here. l. inter stipulantẽ. §. sacram. versic. sed hec dissimilia. ff. de verbo. obliga. l. si maritus. la. j. C. de dona. inter virum & vxorem. l. papinianus exuli. ff. de mino. Preterea & si sint qui prout supra cõsuluerũt, scilicet q̃ dos cõgrua debeat correspõdere legitime: sunt tamẽ multi, & quidem doctissimi, qui in illo casu consuluerunt contrariũ, scilicet dotem posse dici & esse sufficientẽ & congruã etiã si non bene correspõdeat legitime, & qđ congruitas in dote consideratur secundum qualitatem nataliũ, personarũ, quantitatem patrimonij: & consuetudinẽ, vt supra dixi, pro quo videri potest do. Bartho. soci. consil. cclxxxviij. exordiente, Circa primã questionẽ &c. col. viij. versic. circa secundam questionẽ &c. & multis sequentibus. in secunda parte: vbi multos cõmemorat, & multa fortissima fundamenta pro hac parte inducit: & respondet Sali. Bal. & alijs. Preterea cũ legitima cõpetẽs in bonis paternis sit regulariter quarta bonorum, eoruz scilicet que supersunt tempore mortis patris deducto ere alieno & funeris impensa. l. cũ queritur, & in auth. nouissima. C. de inoffi. testa. iuncta. l. papinianus. §. quarta autem. ff. eod. titu. & ad illius assignationẽ pater viuens cogi non possit. l. j. §. si impuberi. ff. de colla. bono. quinimo filius aut filia in legitima huiusmodi viuẽte patre nullum ius habeat etiam spe, secundum Cy. & Barto. in. l. fin. ff. de libe. agnos. & idem tenet Bart. in. l. post emancipationem, in princi. ff. de libe. lega. & moder. in. l. lex cornelia. ff. de vulga. & pup. quomodo pretendit idem Bonifacius dotem, de qua est sermo, debere, correspõdere aut commensurari legitime predicte Alienos, cum illa non sit: & sic ad eam relatio fieri non potest, argumẽ. l. heres meus. §. fina. ff. de heredi. instit. & quod not. Barto. in. l. j. in principio. ff. de legit. tuto. facit text. in. l. in testamento. ff. de cõditio. & demonstratio. Et per hec patet respõsio ad secundũ quesitum: in quo querebatur quanta debeat esse dos predicte Alienos, & que in ea constituenda sint consideranda: dixi enim que attẽdi aut cõsiderari debeant, ex quibus facile est bono viro arbitrari quanta esse debeat. l. si filie pater, et. l. cum post. §. gener. ff.
9 de iur. dot. ¶ † Ad tertium quesitum dico & respondeo, q̃ super hoc etiam sunt opiniones: gl. enĩ in. d. c. de raptoribus. xxxvi. q. j. & Gauffre. in. d. c. j. de despon. impube. videntur sentire et velle quod propter hanc causam possit filia exheredari: pro quo solet allegari. d. auth. vt cum de appel. cog. §. si alicui, & idẽ voluit Pau. de castro in. d. auth. sed si post. C. de inoffi. testamen. in filia que sine patris consensu nupsisset ante annum. xxv. & hanc opinionem videtur Bal. amplecti in. d. l. si pater. C. de sponsa. & in. l. nec filiuz. C. de nup. eo scilicet casu quo nupsisset indigno. Sed Host. in. d. c. j. de desponsatio. impuberum. tenuit contrariuz: scilicet q̃ filia per patrem exheredari non possit pro eo quia sine volũtate eius nupsit, nisi etiam vitam turpem sibi eligat: et si mihi non credis (inquit Hostien.) credas dicto aut. vbi hoc est expressum: et dicit Panor. in. d. c. j. hoc communiter approbari: ex quo enim de iure canonico filia potest nubere sine cõsensu patris, infertur qđ filia, que vtitur permissione canonica, non debet incurrere vitiũ ingratitudinis. Idem & latius consuluit Panor. consi. xij. exordiente, Ut clare materia thematis &c. in. j. volu. vbi per plura bona fundamenta monetur ad hoc, & respondet ad gl. c. cum secundum, de secun. nup. pro hac opi. inducit do. Ias. qui eaz sequitur quatuor bona fundamenta in dicta auth. sed si post. C. de inoffi. testa. Illam etiam sequitur in. d. l. ij. §. quod si in patris. col. vj. ver. contra istam opinionem. ff. sol. matri. vbi etiam commemorat dictum Panor. in dictis locis: & subiungit, quod de iure canonico attendi debet qđ matrimonia debent esse libera ab omni metu pene & omni coertione. c. cum locũ. c. requisisti. c. gemma. de sponsa. Non ergo potest filia exheredari ex eo quia sine consensu patris maritum sibi elegit & matrimonium contraxit: pro hoc etiam so
10 let allegari Jo. andr. in. c. statutum. el primo, de here. in. vj. † vbi determinat, qđ non valet statutũ imponens penam filiofamilias contrahenti matrimonium sine consensu patris: et idem voluit Alex. de imo. multos cõmemorans in dicto consi. xcvij. in. j. volu. vbi poterit videri: & hec opinio videtur mihi magis communis. Esset igitur difficile contra eam recalcitrare. Nec puto eandem Alienos posse in hoc per dictum eius patrem puniri, vt in posterum nihil petere possit vltra dotem: quia postquaz supponimus secundum opinionem magis communem eam debere dotari, insuper & non posse per patrem exheredari, quãuis sine voluntate eiusdem sibi virũ elegerit, satis infertur q̃ non posset sibi auferri supplementum legitime, si qđ in posterum sibi deberetur: et in qua non potest filius aut filia regulariter grauari. l. omnimodo. et. l. quoniam in prioribus. C. de inoffic. testa. Uerum consulo qđ ante constitutionem dotis, & in cõstitutione, dictus nobilis Petrus paciscatur & stipuletur dotem sibijpsi reddi in omnẽ casum dissolutionis matrimonij: & non stipuletur eã reddi dicte Alienos eius filie: quod dico & non sine causa. Uerum si voluerit etiã addere nomen filie, laudo quod ipse stipuletur hanc dotẽ sibijpsi aut dicte eius filie reddi in omnẽ casum dissolutionis matrimonij: quia per hoc consulit sibi in multis: nec ad contrariuz potest eum cogere idem Bonifacius. Preterea videtur qđ cum dictus Bonifacius sit pauper, attẽta dote, ipse non tenetur eam sibi expedire, nisi prius prestita satisdatione, seu fideiussoria cautione de ea restituenda: & de hoc etiam laudo fieri conuentionem tẽpore constitutionis, per id qđ habetur in. c. per vestram. & quod ibi Panor. col. penul. de dona. inter virum & vxo. post Barto. in. l. si constante. §. quoties. ff. solu. matri. de quo Jo. de imo. in. d. l. si cõstante. in prin. & Alex. de imol. in. d. §. quoties. col. iij. ver. quinto limita &c. vbi etiaz ponit multas alias limitationes ad. l. j. & ij. C. de fideius. do. den. Et si nõ possit vel nolit dare dictã cautionẽ, tũc esset dos deponenda penes aliquem mercatorem sub honesto lucro, iuxta dispositionem dicti. c. per vestras. Interest enim etiaz huius nobilis Petri, & non solum dicte eius filie, ne dos perdatur, aut periculo perditionis exponatur propter paupertatem: & hoc pro eo ne, si ita fieret, dictaz eius filiam redotare teneretur: iuxta id quod habetur per glo. in. d. l. ij. §. j. in verbo dos. ff. solu. matri. vel per Bar. Ang. Jo. de imo. & Moder. in. l. si cum dotẽ. §. j. ff. soluto matrimo.

¶ Argumentum.

¶ Qui in vita filio legitimam assignauit, quãuis auctis paternis facultatibus augenda sit & illa: filium tamen sacramento alligare potest, vt vltra eam nihil petat in bonis suis. U. F.

1 ¶ Patre volũtarie & in eius vita filio legitimã assignante, an paternis facultatibus postea auctis, augẽda veniat & legitima.
2 Filius vel filia an possit in vita patris renuntiare legitime, aut illius supplemento, aut future successioni.
3 Iurm qđ nõ vergit in detrimẽtũ salutis eterne seruandum est.
4 Renuntians successioni paterne contentus legitima, si iuramẽtum addat dicitur exclusus a remedio restit. in integ. etiã si enormiter fuerit lesus.
5 Dictio omnino, multa includit & importat, precipue in his verbis, iuramentum est omnino seruandum.
6 Iuramẽti absolutio quo casu possit in cã debiti vel crediti peti.
7 Iuramentum non debet esse vinculum iniquitatis.
8 Lex si quis maior. C. de transac. non solum dicitur locum habere in transactione: sed etiam in omni contractu iurato, imo etiã in solius fidei prestatione.
9 Fidei prestatio & iuramentum equipollent quo ad deũ, licet quo ad penam non.

Difficultas

10 Difficultas prestationis excusat a pena conuentionali ⁊ periu-
rio, non ab eo quod venit in stipulationem.
11 Testes regulariter non veniunt ante lit.const.examinandi: fal-
lit quandoq.

¶ De suis ⁊ legiti.libe. Consil.clxij

Ex themate mihi exhibite
consultationis parte nobilis ⁊ honorabilis viri Joā-
nis de Greynbano ciuis Carpeñ.eliciūtur multa du-
1 bia: † quibus respondeo prout infra, premittens pro illorum so-
lutione, ꝙ licet Jac.but.in l.pactum.C.de dona.dixerit ꝙ si pa-
ter in eius vita voluntarie assignauerit legitimam, ⁊ postea au-
geantur paterne facultates: ita ꝙ pater tempore mortis reperia-
tur multo locupletior seu ditior, nō per hoc augebitur legitima
filij, quam in vita recepit: ⁊ hoc dictum sequitur Bal.in.l.ij.C.de
reuocan.his que in frau.credi.⁊ in.l.si.colū.penul.C.de vsur.rei
iudi.⁊ auth.res que.ver.quero statuto cauetur.C.commu.de le-
ga.⁊ Ange.in.l.si proponas.§.j.ff.de inoffi.testa.⁊ in.l.stipulatio
hoc modo concep.ff.de verbo.obliga.tamen verius videtur con-
trarium, scilicet ꝙ etiam isto casu possit filius petere supplemen
tum legitime, si post factam sibi assignationem legitime fuerint
adaucte paterne facultates, per tex.in.l.si quādo.§.illud.C.de in-
officio.testa.per quem text.Bald.in.d.l.pactū, in.vj.oppo.C.de
colla.⁊ in.l.quanuis.C.de fideicom.reprehendit dictum Butri.⁊
Jo.de Imo.⁊ Roma.in.d.l.stipulatio hoc modo cōcepta.Pau.
de cast.in.d.l.si quando.§.illud.⁊ idem Pau.⁊ Alexan.de Imo.
in.l.in ratione.la.ij.col.vltima.ff.ad legem fal.de quo domi.Jas.
may.in.d.§.illud, ⁊ in.l.cum queritur.C.de inoffi.testame.in qua
lege probatur quod in legitima filij quāta esse debeat inspicitur
tempus mortis: nec curatur an alijs tēporibus habuerit amplio
res facultates: ⁊ simile est in legitima patroni.l.etiam.§.fin.⁊.l.si
patronū.§.si.ff.de bo.lib.⁊ bonum est argu.a legitima filij ad pa-
tronum, ⁊ econtra.l.si.C.de inoffi.testa.Ex quo infertur quod nō
possit pro nunc precise intelligi, an nobilis ⁊ honesta iuuenis Ca
tharina de Greynbano, dicti nobilis Joannis filia naturalis et
legitima, ⁊ que mediante dote duorum millium florenorū monete
currentis renuntiauit cū iuramento bonis paternis, ac etiā legi
time, ⁊ omni supplemento illius, fuerit lesa an non: etiā si dedu-
cto ere alieno ⁊ funeris impensa bona eiusdē nobilis Joānis pro
nunc communi estimatione valerēt quinquaginta mille florenis.
2 † Preterea etiā pmitto ꝙ licet nō videatur ꝙ filius vel filia pos-
sit in vita patris renuntiare legitime, aut supplemento illi᷒, aut
per pactum seu stragē de legitima seu supplemēto huiusmodi nō
petendis, sicut nec future successioni potest renūtiare, aut per pa
ctum vel stragē ⁊c.d.l.si quādo.§.illud.⁊ allegata.l.pactum.C.de
collationibus hoc tamen fallit quando in renuntiatione seu pa-
cto huiusmodi interuenit iuramentum.c.quanuis pactū, de pa-
ctis, in.vj.vbi apertissime deciditur ꝙ quanuis pactum patri fa
ctum a filia dum nuptui traditur, vt dote cōtenta nullum ad bo-
na paterna regressum habeat, improbet lex ciuilis: si tamē iura-
mento non vi, nec dolo prestito firmatum fuerit ab eadem, omni-
no seruari debet, cum non vergat in eterne salutis dispendiū: qd
etiam antea dixerat Placen.in dicta.l.pactum, ⁊ facit pro hoc.c.
cum contingat.c.si vero, de iureiurando.⁊ authenti.sacramenta
puberū.C.si aduersus venditionem, cum suis similibus: quate-
3 nus volunt, † ꝙ iuramentum non vi, non dolo prestitum, et quod
potest seruari sine interitu salutis eterne, sit seruandum. Ex quo
infertur ꝙ dicta nobilis Catharina nō potest impugnare quit-
tationē seu renūtiationē per eā factam, ⁊ de qua in themate peti-
te consultationis, ex eo capite ꝙ non potuerit renuntiare bonis
paternis aut legitime, seu supplemēto illius: quia imo potuit cū
iuramēto, vt predixi. Etiam nō pōt huiuscemodi quittationem
seu renuntiationē ex eo impugnare, quasi in ea non fuerit facta
expressa mentio de ipsa legitima, aut supplemento illius: qd fieri
debuit.d.l.si quando.§.⁊ generaliter. Quoniam respondeo quod
vt clare apparet ex verbis dicte renuntiationis, in ea facta est ex
pressa ⁊ clara mentio ⁊ de legitima ⁊ de supplemento illius. Qui-
bus premissis dico ⁊ respondeo ꝙ supposito ꝙ bona dicti nobi-
lis Joānis de Greynbano, inclusis dictis duobus mille florenis
in dotem pro dicta nobili Catharina cōstitutis, sint valitura tē-
pore mortis eiusdem, deducto ere alieno ⁊ funeris impensa, qua-
draginta mille flor.⁊ quod sibi sint superfuturi seu superuicturi
quinque liberi primi gradus, quos nūc habet ⁊ quos deus sibi cō
seruet, legitima horum quinq liberorum esset dimidia pars pre-
dictorum bonorum, auth.de trien.⁊ semis.§.j.colla.iij.⁊ transum-
ptiue in authen.nouissima.C.de inoffi.testa.iūcta.l.papinianus.
§.quarta autē.ff.eo.titu.sic ⁊ legitima huius nobilis Catharine
ascenderet ad summā seu valorem quatuor millium florenorū: et
sic videretur eadem Catharina fuisse lesa in dimidia parte dicte
eius legitime. Sed non puto ꝙ propterea posset cōtrauenire di-
cte sue quittationi seu renuntiationi cū iuramento facte, etiam si
erat prout est minor.xxv.an.⁊ quidem non per remedium.l.secū
de.C.de rescin.vendi.quia illud non datur nisi leso vltra dimidiā
iusti pretij, vt patet ex tenore dicti.c.pēnulti.de emptio.⁊ vendi.
4 quod hic non fuisset, supposito eo quod dixi. † Non etiam videre-
tur posse impugnare per remedium restitutionis in integrum:
pro eo qr cum iuramentum per ipsam prestitum eā maiorē.xxv.
annis representet, vt not.glo.⁊ doc.in.dicta.l.ij.C.de rescinden da
venditione, ⁊ gloss.⁊ doctores in dicto.c.penult.de emp.⁊ vendi.
ipsa fuit exclusa a dicto remedio resti.in integ.qd alias si non iu-
rasset sibi cōpetijsset, si fuisset enormiter lesa: ⁊ hoc priuilegio mi-
noris etatis.d.auth.sacramenta puberum.⁊ quod not.glo.⁊ doc.
in.l.ij.⁊.c.penul.preallegatis. Forte vero opponetur, ꝙ imo non
fuerit dicta nobilis Catharina exclusa a beneficio restitutionis
in integrum, vbi in posterum appareret eam fuisse enormiter le-
sam, ⁊ signanter vsq ad dimidium: ⁊ hoc pro eo qr ipsa non vide-
tur fuisse certiorata de huiusmodi remedio, seu beneficio restitu-
tionis in integrū: qd tamē videbatur esse necessariū, quoad hoc
vt per dictā renuntiationē sibi abdicaret vel auferret dictū bene
ficium, per id qd cōsulendo voluit dyn.cōsi.suo.v.exordiēte, que-
stio talis est quidā nomine Joffredus minor.xxv.annis: vbi pro
hoc inducit multa ⁊ magna fundamenta: ⁊ hoc consiliū solent cō-
memorare Bar.⁊ doc.in dicta auth.sacramenta puberum, ⁊ in.l.
sciendum.ff.de verbo.obliga.illud etiā commemorat Joā.And.
in.d.c.penul.in nouel.vbi etiam alij doc.de emptio.⁊ vendi.⁊ do-
cto.in.d.c.quāuis pactum: ⁊ istud consilium non solū cōmemora-
uit, sed etiam tenorem illius recitauit Cyn.in.d.l.ij.q.v.C.de re-
scin.vendi.⁊ hanc opinionē Dy.videntur sequi Joā.And.Ant.
de but.⁊ Floren.in.d.c.penult.de emptio.⁊ vendi.quam Philip.
de Fran.in.d.c.quanuis, reputat multum equam. Sed istud nō
obstat: tum qr dicta nobilis Catharina fuit certiorata: ⁊ non solū
de eo super quo contraxit, scilicet de valore facultatum seu bono
rum dicti nobilis Joānis eius patris, ⁊ eius legitime, ⁊ quod il-
la multo plus valeret ꝙ dicta eius dos, put ipsa asseruit: sz etiā
fuit de alijs iuribus suis ad plenū certificata per egregiū viruz
do.Joannem de monte Albano alias Raymberti eius maritum
⁊ in iure peritum, prout etiā apparet ⁊ colligitur ex instrumēto
dicte renuntiationis. Quo fit vt nec opinio Dy.nec sequaciū cuz
eorum rationibus eidem nobili Catharine suffragari videātur:
tum ⁊ quia esto ꝙ certiorari debuerit super facto, super quo con-
traxit: nō tñ erat opus ꝙ ipsa certioraretur de beneficio restitu-
tionis in integrum sibi competenti aut competituro si immodi-
ce vel enormiter lederetur, vt voluit Bar.motus multis rationi
bus, de quibus per eum ⁊ doct.in.d.auth.sacramenta puberum,
⁊ que solēt per multos recitari in.d.c.penul.⁊ pro hac parte etiā
consuluit Bar.prout ipse refert in.d.aut.sacramenta puberum.
⁊ in.d.l.ij.⁊ hec etiam fuit opinio Archidia.quam sequuntur ibi
Jo.And.Gemi.⁊ moder.in.d.c.quanuis pactum, ⁊ secundū hāc
opinionem consuluit Alex.de Imol.cōsil.xxvij.exordiente, Vi-
so libello, colum.iiij.⁊ cōsilio.xlij.exordiente, super premisso the-
mate, col.ix.vel circa, eo.volumi.vbi etiam dicit ꝙ ista est cōmu-
nis sententia, quam communis stylus approbat, in primo volu.
et consilio.cxxvij.exordiente, Viso processu cause principalis, in
secundo volumi.⁊ consilio.ccxxiiij.exordiente, Visa facti narra-
tione ⁊c.vbi plenius ꝙ alibi, in secundo volumine: istam opinio-
nem etiam fatetur esse communem ⁊ seruari in practica Joan.de
Imola in.d.c.penulti.de emptio.⁊ venditio.⁊ in sua solenni re-
petitione.c.cum contingat, circa medium, versi.est tamen veruz
quod Dyn.quem videtur sequi Joan.and.de iureiurando, ⁊ do.
Jas.may.in dicta auth.sacramenta puberum.col.xiiij.versi.ter-
tio principaliter limitat Dy.⁊c.⁊ quia est communis, ⁊ qr serua-
tur in practica, nō videretur esse tutum ab hac opinione recede-
re: primū probatur in.l.j.in ver.crebrior apud veteres opinio ⁊c.
ff.de offi.questo.c.nouimus.⁊ quod ibi Anto.de But.de verborū
significatio.⁊ quod not.Hostien.Joan.And.in nouel.⁊ alij in.c.
j.de constitutio. Secundum probatur in.l.minime.ff.de legi.⁊ qd
not.Panor.in.c.dilectus.de concessio.prebend.quanuis fatear,
vt etiā dicunt Jo.de Imo.domi.Jas.⁊ alij multi, quod opi.Dy.
videtur de iure equior. Sed non videtur super hoc multū insistē
dum: qr dicta nobilis Catharina vt dicitur in.d.instrumēto fuit
certiorata, ⁊ quidē per dictū nobilē Joannē de Greynbano eius
patrem, quod legitima sua multo plus ascenderet ꝙ dicta dos, ⁊
de alijs iuribus suis per dictum nobilē Joannem de mōte Alba
no eius maritum.⁊ per hec patet respōsio ad dictū primū quesi-
tū, si ⁊ vbi dicto nobili Joāni de Greynbano supfuerint quinq
liberi, ⁊ bona nō valebāt tēpore eius decessus, deducto ere alieno
⁊ funeris impēsa, vltra valorē.xl.mille florenorū: ⁊ multo fortius

valeret dicta quittātia, si vel non tantū valeret, qđ deus aduertat, vel non essent tot liberi: q2 propter hoc diminueretur legitima: 7 quidem in primo casu pro rata 7c. 7 in secundo, q2 de semisse reducerentur liberi ad trientē, dicta auth. de trien. 7 semis. §. j.
5 7 trāsumptiue in allegata auth. nouissima. ¶ † Ad secundū quesitum dico 7 respondeo φ vt dicit Archi. 7 Jo. And. in d. c. quāuis pactum, filia renūtians prout ibi tenetur 7 debet omnino seruare iuramentū, etiā si aliūde non possit eidem filie cōsuli: 7 intātū tenetur ad obseruantiā pacti seu renuntiationis, quod vt dicit ibi Joā. de Jmol. 7 sequitur ibi Semi. non poterit petere absolutionē a iuramento ratione lesionis: 7 hoc probat dictio omnino, ibi posita in tex. que intelligitur ipso iure, 7 sine aliqua ope exceptionis, vt not. glo. in c. fi. in fi. de officio delegati, in vj. importat etiā dicta dictio vt nullo modo possit dispēsari in contrariū, per id qđ in simili no. glos. in clemē. vt hi qui, in verbo, nullo modo, de etate 7 quali. 7 Jo. And. in c. ex eo. de elec. in vj. pro quo facit qđ not. Alex. de Jmol. in l. precibus. col. j. C. de impuberum 7 alijs substitutionibus: vbi dicit φ dictio omnino, est dictio precisa, 7 importat idem φ indistincte, vel omni casu. l. si cū exceptione. §. quatenus, 7 qđ ibi glo. in verbo omnino. ff. qđ metus causa, 7 in c. ex parte. el. j. de offi. delegat. 7 in l. vbi autē non apparet. §. fi. 7 qđ ibi glo. dum dicit precise. ff. de verbo. oblig. 7 l. j. C. quomodo 7 quando iudex. 7 quod not. Alex. de Jmol. in l. fi. col. penulti. C. de insti. 7 substi. sub cōdi. fac. 7 Fran. de are. in c. qualiter 7 quādo. el. ij. in prin. de accusa. 7 φ nō possit peti absolutio tenuit Jo. de Jmol. in d. repetit. c. cum contingat, in tertio mēbro. Panor. consil. lxxij. exordiente, quinque dubia 7c. col. vlti. Ang. in l. si quis pro eo, in prin. ver. item adde q2 quandocūque iuramentū confirmat contractū 7c. ff. de fideius. Roma. consi. ccccxxxvij. exordiente, Jn casu proposito aduertendū censeo, col. fin. ver. aliqñ vero prestatur iuramentū super eo seruando qđ est prohibitū lege humana, 7 in l. qui superstitis. ff. de acqui. here. 7 Paul. de cast. in d. aut. sacramenta puberū. col. iij. Alex. de imo. consi. cxxv. exordiēte, Uisis 7 cōsideratis statutis de quibus supra 7c. in primo volu. vbi relatis consilijs 7 opinione Pet. de Anch. 7 Anto. de but. et eis impugnatis, quatenus loquūtur de petenda 7 obtinēda absolutione a iuramēto, consuluit cōtrarium, 7 respōdeo eorū motiuis: 7 idē voluit Alex. de Jmol. in d. consi. cxxxiiij. exordiēte, Uisa facti narratione 7c. col. ij. versic. nec obstat si diceretur dato qđ directa via non possint petere restitutionē in integrū, in secundo vol. 7 idē fuit de mente Bal. in l. si. in fi. ff. qui satisdare cogātur:
6 vbi voluit, † φ licet qñ vertitur peccatū creditoris possit debitor iurans petere absolutionē a iuramento, vt patet in causa vsuraria, in c. j. de iureiur. tamen vbi nō vertitur peccatū creditoris, licet iurans enormiter ledatur, non pōt peti absolutio. d. c. quāuis de pac. in vj. 7 c. licet mulieres. de iureiur. eo. lib. Qđ autē nō fuerit aut sit futurus in peccato dictus nobilis Joannes apparet, pro eo q2 supponitur dictā nobilē Catharinā fuisse ad plenū certioratam de facultatibus 7 bonis eiusdē nobilis Joannis: 7 qđ ipsa dote predicta contenta renuntiauit bonis 7 legitime et supplemento illius, vt in dicto themate: 7 vt dicit Philip. de Fran. in d. c. Quis pactū. col. ij. concludi pōt φ de mente illius tex. sit φ siue filia sit maior, siue minor. xxv. annis, debeat omnino seruare iuramentū: cum tex. ibi magis verisimiliter loquatur de muliere minore. xxv. annis, q2 vt plurimum nubere solent in minore etate: 7 tñ indistincte loquitur ille tex. 7 non facit differentiā an dos sit magna vel parua, 7 an filia sit grauiter lesa vel nō, vt ibi p Archi. 7 sic non debet posse petere absolutionē a iuramento. Qđ tamē videtur secundū eū posse limitari 7 intelligi eo casu, quo filia esset congrue dotata: q2 cum tex. ille mētionem faciat de dote, debet intelligi de congrua dote secundum qualitatem seu dignitatem personarum, hoc est filie 7 mariti, secundum quantitatē matrimonij, 7 numerum liberorum patris filie, insuper 7 secundum consuetudinē patrie, vt probantur hec in l. si filie pater, et quod ibi Barto. ff. de legatis tertio, in l. quero. l. cum post diuortiū. §. genero. 7 §. nuptijs. ff. soluto matrimonio. c. j. de adulterijs. que si omnia opportune considerentur, dici nō potest quin dicta nobilis Catharina fuerit congrue dotata: multe enim filie nubunt, 7 7 quidē magnorum dominorū 7 nobilium, nubunt etiā multe magnis nobilibus, pro quibus non constituetur maior dos, quinimo nec tanta, 7 que reputantur cōgrue dotate. Preterea predicta Catharina se reputauit dote contētam: debebit ergo in posterum seruare iuramentum, 7 erit quod sibi debebit imputari: 7 p hac opinione multos commemorat domi. Jason May. in dicta authen. sacramenta puberum, colum. x. versi. circa vero tertium effectum: ibi, contrariam opinionem si sit lesio re ipsa. Pro ista opinione consuluit Fran. de cur. consilio quadragesimoquarto, exordiente, Super contingentia facti: cum quo etiam consuluit Lancelo. deci. qui pro hac opinione multa inducunt, que possunt videri, 7 pro hac opinione videtur multum stringere illud quod tenet glo. in dicta. l. ij. de rescin. vendi. 7 alia glos. in d. c. penul. de emp. 7 vendi. que due glos. ordinarie tenent, qđ si fiat venditio, et ledatur minor citra dimidiā iusti pretij, quo casu interuenit deceptio re ipsa, non potest contractus rescindi, si in eo interuenerit iuramentum: non igitur videtur posse peti absolutio a iuramento ad fines postea obtinēde rescissionis cōtractus. Et si aliter diceremus, sequeretur quod dicta aut. sacramenta puberum, que mādat sacramēta huiusmodi inuiolabiliter obseruari, dicto. c. quamuis. quod mandat iuramentum omnia obseruari, seruirent nobis de vento: 7 essent non rebus ipsis, sed verbis imposita, contra id quod habetur in c. commissa. de elec. in vj. 7 in l. ij. ad fi. C. commu. de leg. Sed contrariam opinio. scilicet quod imo possit peti absolutio a iuramento, si interuenerit enormis lesio, tenuit Pet. de ancha. in repetitio. c. canonum statuta, in xj. articu. principali. versi. quid dices de iuramento, de consti. vbi refert se con-
7 suluisse in ciuitate Senarum in pulchro casu. † Quidā enim patruus habebat neptem ex fratre premortuo, istam neptem collocauit in matrimonio, 7 dedit quingentos aureos in dotem: et fecit quod ista renuntiauit cum iuramēto paterne hereditati, que erat magna. Per d. enim authenticam sacramēta puberū, reputabatur maior: 7 sic videbatur debere excludi, 7 per dictū c. quāuis pactum: videbatur etiā debere excludi, 7 omnino teneri obseruare iuramentum. Fuit dubitatum nunquid tali nepti cōpetat aliquod remedium aduersus tale iuramentum: dicit Pet. de ancha. se consuluisse qđ sic: quia debet petere absolutionē a iuramento: quia iuramentum non debet esse vinculum talis iniquitatis, per c. quanto. de iureiur. 7 c. inter cetera. xxij. q. iiij. Et quia ipsa neptis est decepta re ipsa: vt not. in l. si quis cum aliter. de verb. oblig. saltem enim re ipsa patruus neptem decepit, 7 dolū commisit: quia fecit eam renūtiare: ergo debet posse absolui a iuramento. Alias rationes ponit ibi solennis doctor, quas nō refero, 7 quas posuit Alex. de imo. in dicto consil. cxxv. in primo volu. 7 do. Jas. in dicta authētica sacramēta puberū. col. xj. istam opinionem etiam sequutus est Pet. de ancha. in dicto. c. quāuis pactum, 7 in sua disputatione que incipit, cum. C. laicus: istam etiam opinionem tenuit Anto. de butr. in dicto. c. cum cōtingat, in quarto membro, 7 consilio. xlv. exordiente, diuina orabilis 7c. Alex. de imo. in d. l. stipulatio hoc modo concepta, in iij. fallētia. ff. de verbo. oblig. vbi etiam dicit quod ista opinio est equa, 7 subtilis: quam opinionem etiam sequitur ipse Alexan. consi. lxxxix. exordiente, Uiso puncto 7 instrumentis 7c. do. autem Jas. may. non bene aperit quam partem sequi intēdat: nisi dicamus quod imo videatur elegisse opinionem supra primo recitatam, pro eo quia illam vltimo loco recitauit, argu. eius quod dicitur de glo. per l. qui filium. §. Sabinus. ff. ad Trebel. 7 quod not. ipse domi. Jas. in l. si idem. §. si vna. ff. de iurisdi. omnium iudi. 7 vt mihi videtur, salua correctione cuiuslibet domini melius sentiētis, ista videtur esse communior opinio, 7 que fundata est maioribus et fortioribus rationibus: 7 intelligo eo casu quo non esset lesio vltra dimidiam iusti pretij: 7 vbi non interuenisset dolus ex proposito, nec precessissent verbera aut mine: sed spontanea voluntate renuntiasset filia: prout supponitur fuisse in hoc casu. Et quamuis fundamenta Petr. de ancha. 7 Anto. de Butr. qui videntur fuisse principales autores opinionis contrarie, videantur esse multum apparentia, 7 fonere equitatem: illis tamen videtur opportune respondere Jo. de imol. in d. c. cum contingat, in tertio membro, Alex. de imo. in dicto consi. cxxv. in primo volu. 7 Francis. de Cur. 7 Lancelo. deci. in dicto consil. xliiij. quorum dicta nō refero, cum possint ibi videri. Preterea est aduertendum quod Pet. de ancha. in dictis suis subiungit, qđ enormis lesio de qua loquitur est quando est vltra dimidiam iusti pretij, 7 hoc dictum assumpsit ex d. l. ij. C. de rescin. ven. Non igitur loquitur Pet. de ancha. contra dimidiam iusti pretij, non posset per eam peti absolutio a iuramento: si vero diceremus eam fuisse lesam vltra dimidiam iusti pretij, tunc esset intelligendum an ipsa renūtiauerit iuri iuuanti deceptos aut lesos vltra huiusmodi dimidiā. vel l. ij. C. de rescin. ven. vel an promiserit cum iuramēto non venire contra dictam renuntiationem pretextu seu occasione cuiuscuis enormis lesionis, etiā si excederet dimidiam 7c. si enim ita renuntiasset, existimo quod non posset contrauenire, etiam si in aliquo lesa fuisset, vel in posterum lesa appareret vltra dimidiam, per ea que habentur magis communiter per scribentes in dicta. l. ij. C. de rescindē. venditio. 7 in dicto. c. penulti. de emptio. et venditio. 7 per Joan. de Jmol. in dicto capit. cum contingat, in tertio membro. Super quo articulo non insisto: tum quia non vidi extensionem note predicte quittātie: tum 7 quia supponitur qđ valor predictorum bonorum nō excedat valorem quadraginta millium: quinimo asseritur quod non tantum ascendat.
8 ¶ † Ad aliud quesitum, quo queritur an dictus domi. Joannes Raymberti cogi et compelli possit ad obseruantiam promissionis

nis per eum iurate sub fide nobilitatis, dico et respondeo quod
idem do. Joannes videtur mihi caute ⁊ parum prudenter in hac
materia procedere: tum qꝛ exponit se periculo periurij ⁊ infamie
insuper ⁊ periculo interesse eorũ quibus fienda erat donatio. Et
quidem quod se exponat periculo periurij ⁊ infamie ex hoc patet
qꝛ. d. l. si quis maior. C. de transac. habet locum nõ solum in trans-
actione: sed etiã in omni cõtractu iurato, vt voluit Bar. in. d. l. si
quis maior in fi. ⁊ hoc colligit ex illo verbo aduersus pauca: dicit
etiã text. placitis ⁊ pactionibus: verbũ enim pactũ generale est
ad omnes cõtractus. l. ij. ⁊ qđ ibi gl. in fi. ff. de pac. gl. in. l. j. in prin.
in glo. magna. ad fi. ff. de acti. ⁊ oblig. idẽ tenet Bal. Alex. de imo.
do. Jas. may. Jo. mari. ⁊ alij Moder. i. d. l. si quis maior. ⁊ Jo. de
imo. in. l. si insulã, in. vj. fal. prime regule affirmatiue. ff. de verbo.
obl. ⁊ habet locuꝫ. d. l. si quis maior. nõ solũ eo casu quo vel in trãs-
actione vel contractu interuenit iuramentũ, sed etiã quãdo in-
teruenit solius fidei prestatio, vt voluit Spe. ti. de arbi. §. si. pau-
lo post mediũ, ver. sed pone quod cõpromissum per fidei interpo
sitionẽ ⁊c. pro quo allegat quod fidei prestatio ⁊ iuramentũ equi-
pollent. c. peruenit. in fi. de fideiusso. ⁊. c. ad aures, quod met9 cau
9 sa, † inducit etiã quod inter simplicem loquelã ⁊ iuramẽtũ nõ est
differentia quoad deũ. c. iuramenti. xxij. q. v. licet maior peniten-
tia imponatur venienti cõtra iuramẽtũ ꝙ venienti cõtra fidẽ, vt
not. gloss. in. c. penult. de iureiur. ⁊ hanc opinionẽ Spe. scilicet qđ
d. l. si quis maior. habet locuꝫ etiã cõtra venientẽ aduersus solius
fidei prestationem, sequitur Jo. an. ⁊ Bal. ⁊ Anto. de but. in. c. cũ
tempore, de arbi. Jo. fab. Alex. de imo. ⁊ do. Jas. in. d. l. si quis ma
ior ⁊ hoc etiam satis voluit do. Feli. in. c. ij. col. vj. in glo. j. ibi si iu-
rassent de sponsa. ⁊ quamuis Jo. de imo. in. d. c. cum tempore, sen-
tiat quod cum maior imponatur pena venienti contra iuramen-
tum ꝙ venienti contra fidei prestationẽ: vt no. glo. in. d. c. penul.
de iureiur. videtur quod pena. d. l. si quis maior, non sit extenden
da ad venientẽ cõtra fidei prestationẽ. c. in penis. cum suis simi.
de reg. iur. in. vj. tamẽ cõmuniter seruatur opinio Spe. ⁊ do. Jo.
de imo. respondet Alexã. de imo. in. d. l. si quis maior, in fin. ⁊ pro
opinione Spe. facit doctrina Joan. an. in. c. j. de sepul. in. vj. quã
sequuntur Ange. ⁊ moder. in. d. l. iij. §. iurati. ff. de iureiuran. qđ
non est differentia promittere sub fide vel iurare per deum: quod
reputant notabile pro armigeris, qui iuxta vulgare se reddunt
sub fide Supposito igit citra preiudiciũ veritatis, quod dictus
do. Joannes non iurasset, sed solũ sub fide promisisset cuius con-
trarium est verius ipse periculo periurij ⁊ infamie se exponeret
⁊ penis de quibus in. d. l. si quis maior. Preterea etiam se expo-
nit idẽ do. Joannes periculo interesse predictorum pro eo qꝛ cũ
sub fide nobilitatis promiserit ꝙ cõpleto matrimonio ipse procu
raret ⁊ cum effectu faceret quod dicta nobilis Catharina face-
ret renuntiationẽ in fauorem fratrum suorum scilicet nobilium
⁊ egregiorum virorum do. Petri ⁊ Amalrici de Breynhano, et
quod supplementum legitime eisdem fratribus donaret teneba
tur idem do. Joannes ⁊ tenetur pro posse procurare quod eadeꝫ
Nobilis Catharina renuntiaret ⁊ donaret ⁊c. nisi forte existimet
quod huiusmodi promissio nõ valuerit vtpote per quaꝫ videtur
idẽ do. Joãnes promisisse factum alienũ. §. si quis alienũ, ⁊ qđ ibi
docto. insti. de inuti. stipu. ⁊. l. stipulatio ista habere licere, in prin
ci. cum suis simi. ff. de verb. oblig. Sed istud nõ obstat: tum qꝛ nõ
est verum quod idem do. Joannes sub fide nobilitatis promise-
rit factum alienum sed propriũ factũ sui ipsius, scilicet qđ ipse
procuraret: ⁊ cũ effectu quod dicta nobilis Catharina renuntia-
ret ⁊ donaret. pro quo videatur Jo. de imo. ⁊ Alex. de imo. in. d. l.
stipulatio ista habere licere, in prin. Ang. are. in. d. §. si quis aliũ,
⁊ cano. in. d. c. gẽma mulier. de sponsa. tum ⁊ qꝛ ipse promisit vt
predixi, sub fide, quo casu tenetur perinde ac si iurasset. Esto igit
quod ipse nõ specifice promisisset se ꝓcuraturũ ⁊ cũ effectu factu-
rum quod dicta nobilis Catharina renutiaret ⁊ donaret, sed so
lum sub fide promisisset quod ipsa renuntiaret ⁊ donaret, ⁊ sic vi-
deretur promisisse factũ alienũ, nõ factũ sui ipsius: nihilominus
ratione promissionis equiualentis, vt superius dixi, iuramẽto te
neretur ipse curare ⁊ procurare ⁊ alias facere quantũ posset qđ
ipsa nobilis Catharina renuntiaret ⁊ donaret, per tex. singularẽ
in. c. ex rescripto. ⁊ qđ ibi gl. ⁊ doc. de iureiur. ⁊ qđ scribit Frãc. de
are. in. l. si ita stipulatus fuero te sisti. la. j. §. possum. ff. de verb. ob.
⁊ doc. in. d. l. stipulatio ista. in prin. Ang. are. in. d. §. si quis alienũ
tũ ⁊ qꝛ supposito qđ nec specifice promisisset se curaturũ ⁊ factu-
rum ⁊c. nec cũ iuramento ⁊ sub fide promisisset factũ alienũ: sed si
ne iuramẽto ⁊ fide factũ alienũ promisisset: adhuc censeretur et
esset idẽ domi. Joannes astrictus ⁊ obligatus ad procurandum
⁊ faciendum quod dicta nobilis Catharina renuntiaret ⁊ dona-
ret: vt eleganter dicit Anto. de but. in. c. ex literis. el. ij. ⁊ in. d. c. si
cut ex literis, ⁊ in. d. c. gemma. de sponsa. pro cuius dicto est glos.
multũ singularis in. c. eleuterius distin. xcj. que loquitur indistin

cte ⁊ mouetur ex equitate iuris ciuilis per quam in stipulationi
bus pretorijs simpliciter promittens factum alienum, intelligi-
tur promisisse se facturũ ⁊ curaturum ⁊c. l. quoties quis. ff. de ver
bo. obli. ⁊ cum hac opinione Anto. de but. transit do. Feli. in. d. c.
ex rescripto. col. penul. fateor quod licet Panor. dicat hoc dictuꝫ
Anto. de but. esse equissimum: pretendit tamen qđ non iure pro-
hibetur. Sed hoc, etiam si verum esset, non noceret in hoc casu:
in quo vt predixi idem do. Joan. promisit sub fide se procuratu-
rum ⁊ facturum ⁊c. tenebatur igitur curare ⁊ procurare quantũ
poterat vt dicta nobilis Catharina renuntiaret ⁊ donaret, per
id quod scribunt docto. in. d. c. ex rescripto. ⁊ in. c. gemma. Frãc.
de are. in. d. l. si ita stipulatus fuero te sisti. §. possum. ⁊ cõsil. cxliij.
exordiente, ex facto proponitur quod illustrissimus ⁊c. colũ. iiij.
versi. Venio igitur ad primum in quo quãtum pertinet ad pro-
missionem ⁊c. Nec debebat aut debet idem do. Joannes expecta-
re quod requireretur vel interpellaretur de faciẽdo quod dicta
nobilis Catharina renuntiaret vel donaret, vt eleganter voluit
Bald. in. c. domino guerram. §. ad hec, titu. hic finitur lex deinde
incipiunt constitutiones regni, Franc. de are. in. d. l. si ita stipula
tus fuero te sisti. §. possum. col. j. do. Feli. in. d. c. ex rescripto. col.
si. versi. item not. perpetuo quod mihi obligatus facere ⁊ curare
⁊c. Pro hoc dicto inducit Bal. vbi supra in argumentum. l. pri-
mam. C. de pri. carce. l. locationis. ff. loca. l. si ita stipulatus essem
abs te. ff. de verbo. obli. l. non impossibile. ff. de pac. ⁊ qđ not. Spe
cu. titu. de loca. §. j. versic. sed nunquid is qui iurauit ⁊c. si dictus
igitur dñs Joannes, qui etiam supponitur fuisse interpellatus
⁊ requisitus, non fecerit aut faciat diligentiam, ⁊ adhibuerit aut
adhibeat illam curam, quam adhibere potuit aut poterit, vt di-
cta nobilis Catharina renuntiet, ⁊ donet, ipse tenebitur ad inter
esse, per id qđ habetur in. l. si quis ab alio. §. si. ⁊ quod ibi doc. ff. de
reiudi. in. l. vnica. ⁊ quod ibi docto. C. de senten. que pro eo qđ in-
terest, ⁊ quod not. Frãc. de are. in dicto. §. possum. Quinimo plus
videtur sentire Bart. consi. cccxix. exordiente, Martinus ꝓmi-
sit se facturum ⁊c. ⁊ Jo. pal. relatus per Fride. de señ. cõsi. cccxij.
10 exordiente, Martinus promisit ⁊c. † vbi dicunt qđ licet difficul-
tas prestationis excuset quem a pena conuentionali ⁊ periurio:
non tñ excusat ab eo qđ principaliter venit in stipulationẽ. l. con
tinuus. §. illud. ff. de verb. oblig. Ex quo videretur qđ etiam si di
ctus do. Joan. adhibuisset vel adhiberet omnem curam sibi pos-
sibilem ad hoc vt dicta Nobilis Catharina renuntiaret et dona-
ret: ⁊ tamen hoc obtinere non posset: ipse nihilominus teneretur
ad interesse surrogatũ loco facti per ipsum promissi, in. d. l. si qs
ab alio. §. si. ⁊ hoc verbis apertis voluit Franc. de are. in dicto. §.
possum: qđ maxime ⁊ longe fortius videtur fuisse de mente par-
tium, ⁊ habere plus equitatis, quando quis non solum promisit
curare ⁊ facere ⁊c. sed etiam fuit adiectum cum effectu, vt in casu
nr̃o in quo idẽ do. Jo. dr̃ promisisse, qđ ꝓcuraret ⁊ cũ effectu face
ret qđ dicta ⁊c. vt enim ista vltima verba cũ effectu, aliquid ope-
rentur, dicẽdũ est scđm Frã. de are. qđ ꝓmissor obligabit ad interes
se, q̃uis fecerit qcquid poterit: ⁊ maxime qꝛ ista verba de sui pro-
prietate hoc importãt, vt ꝓbat tex. no. in. l. si nõ mortis. §. si. ff. de
inoffi. testa. vbi apparet qđ verbũ cũ effectu, significat realẽ cõse-
cutionẽ ei9 ꝙ qs intẽdit: ⁊ bene facit tex. in. l. j. in si. ff. ꝙ qsq; iuris
⁊ qꝛ impossibile est ꝑcise ꝙ ille, q ꝓmittit facere ⁊ curare in oĩ ca
su vt hoc faceret cũ effectu, quoad factũ principale intelligit qđ
faciat cũ effectu eo mõ quo fieri põt, scꝫ soluẽdo interesse. l. qdam
cõsiliũ. ff. de ver. ob. ⁊. l. mulier. §. qdã seruũ. ff. de cõdi. insti. Cõclu
do igit sup isto articulo, dico, ⁊ respõdeo, ꝙ dictus dñs Joãnes
tenet ⁊ cõueniri poterit ad curãdũ seu procurãdũ ⁊ faciẽdũ quã-
tũ poterit ꝙ dicta nobilis Catharina renũtiet ⁊ donet ⁊c. dictis
do. Pet. ⁊ nobili Amalrico eius fratribus: ⁊ ꝙ si nõ faciat, tene-
bitur eis ad totũ interesse. d. l. vnica, ⁊ ꝙ ibi doct. C. de sentẽ. que
11 ꝓ eo ꝙ interest. ¶ † Ad vltimum quesitum dico ⁊ respondeo,
quod testes non recipiuntur vel examinantur regulariter ante
litem contestatam capitulo quoniam frequenter, in principio, vt
lite non contesta. hec regula fallit in reo, qui dubitat ne in poste-
rum lis contra eum moueatur: ⁊ quia non est in sua potestate vt
conueniatur quando vult, permissum ⁊ concessum est sibi vt ad
perpetuam rei memoriam faciat testes examinari ⁊ audiri, ⁊ de-
positiones publicari, ⁊ illas in publica monumenta redigi, iuxta
id quod habetur in. c. significauit, ⁊. c. Alberic9, ⁊ quod vtrobiq;
glo. ⁊ doct. de testibus. Quo vero ad actorem dico ⁊ respondeo,
quod si dubitet de morte suorum testium: vt qꝛ sunt senes, vel va
letudinarij, vel si dubitet de futura longa testiũ absentia, ipse po
test facere eos audiri ⁊ examinari, ⁊ deinde eorum attestationes
cõsignari seu sigillari: vocato tamẽ prius eo, contra quẽ sunt te-
stes producendi ⁊ examinandi. d. c. quoniam frequenter, in prin-
cipio, ⁊ ꝙ no. glo. ⁊ doct. in. d. c. significauit, Bar. Florẽ. de sancto
Petro, ⁊ docto. in. l. in. l. aquilia. si delexum. ff. ad leg. aqui. Bar-

to.⁊ doctores in authentica si quia.C.de testibus:sed vbi actor nõ dubitaret vel timeret de morte testium,vel futura longa eorum absentia,sentit Bart.qđ testes non essent ad ipsius actoris postulationem examinandi:fatetur tamē idem Bar.in.d.l.in.l.aquilia col.fi.in prosecutione tertie lecture,qđ actor,si dubitet de morte vel diuturna testium absentia ad hoc vt testes examinentur,non tenetur hoc probare scilicet qđ isti tanquam senes aut valetudinarij sint cito morituri:vel alij longa absentia affuturi:nec exigitur semiplena probatio:sed sufficit suspectio.Et sic secundū hāc opinionem possent ad instantiam dictorum do.Petri ⁊ nobilis amalrici examinare testes de ⁊ super promissione ⁊ conuentione facta per dictum nobilem Joannem:illi scilicet testes,de quorū morte propter senectutem vel valetudinem suspicarentur:⁊ etiā illi de quorum futura diuturna absentia dubitarent,aut timerēt non alij.Sed aliter loquitur Joannes and.in addi.Specu.titu.de teste.§.nunc tractemus,versic.alias autem preterquam in dictis casibus ⁊c.in addi.exordiente,huic contrario statur ⁊c.⁊ anto.de but.⁊ Panor.in.d.c.significauit.Sētiunt enim qđ nō solū reus,sed etiam actor,qui scilicet agere non potest,vt quia creditum suum est conditionale,vel in diem,vel alias tale vt non possit agere,si suspicetur vel dubitet ne interim testes sui moriantur vel etiam obliuiscantur,ipse potest facere examinari testes suos ad futuram rei memoriam:⁊ hoc persuadet equitas.Et videtur fuisse etiam de mente Jnno.in.d.c.quoniam frequēter,super verbo absens:⁊ gl.in.d.c.significauit.Et huic opinioni tanq̄ magis rationabili videtur esse adherendū:secūdū quā dico qđ dicti do.Petrus ⁊ nobilis amalricus poterunt procedere ⁊ facere examinari ad perpetuam rei memoriam eos,qui fuerunt in conuentione ⁊ promissione predictis,etiam si non sint senes,aut valetudinarij,vel longa absentia affuturi:⁊ poterit fieri hoc per iudicem ordinariū carpen.vocato tamen prius dicto domino Joanne visuro testes produci,⁊ per eos iurari:qui vocari poterit mandato eiusdem do.iudicis,si reperiatur in ciuitate vel eius territorio:alioquin expediret offerre supplicationem reuerendissimo domino Gubernatori sup hoc articulo,⁊ in qua facta opportuna narratione de conuentione ⁊ promissione antedictis peteretur committi alicui probo literato ⁊c.receptio ⁊ examē predictorū testiū cum alijs opportunis.Alioquin si non reperiretur dictus dominus Joannes in carpen.vbi promisit ⁊ contraxit,vel eius territorio vel si nō obtineretur commissio seu permissio de qua supra opus esset quod examen fieret coram illo iudice,⁊ in loco,in quo deberet conueniri propter dictam promissionem,vt voluit Bar.⁊ post eum Ang.domi.Jas.⁊ alij Moderni in.l.cum hi.§.transactiones alimentorum.ff.de transac.Que omnia dixerim ⁊c.

¶ Argumentum.

¶ Municipale statutum donationes vel alios contractus simpliciter irritans,nisi certo modo facti sint,locum non habet in iuratis contractibus.U.F.

1 ¶ Re sua potest quilibet etiam abuti,⁊ ad libitum de suis disponere.

2 Donatio cōtēplatione matrimonij facta an possit subijci statutarie solennitati.

3 Statutum simpliciter loquens de donatione an procedat in donatione iurata.

4 Papa vel imperator cassans consuetudines vel statuta,nō intelligitur cassare statuta iuramento firmata.

5 Filia dotata sine liberis decedens remittit dotem ad patrem sibi superexistentem.

¶ De municipib. Consi.clxiij.

Ex casu mihi exhibito parte prouidi viri Durandi Berengarij eliciuntur multa dubia:quibus prius viso ⁊ palpato tenore instrumenti duorum matrimoniorum inibi mentionatorum,⁊ constitutionis duarum dotiū insuper,⁊ donationis,de quibus omnibus mentio habetur in dicto casu,dico ⁊ respondeo breuiter ⁊ succincte prout infra.
1 † Et primo ad primum quod,cū quilibet sit regulariter arbiter ⁊ moderator rei sue.l.in re mandata.C.manda.l.dudum.C.de contrahen.emp.⁊ ven.l.polla.C.de his quib.vt indig.⁊.c.de his,ad fi.de sepul.ad qđ facit.l.nemo exterus.C.de iude.⁊.l.non vsq; adeo,in fi.ff.si a paren.fue.quis manu.⁊ qđ voluit Ang.consi.clxxxi.exordiente,Uisis instrumentis,col.iiij.ver.his ita premissis ⁊c.⁊ do.Jas.may.in.l.penul.col.ij.C.de pactis:⁊ est adeo quilibet moderator ⁊ arbiter rei sue,vt etiā possit ea abuti.l.sed si lege.§.consuluit.ff.de peti.here.⁊ qđ nō.Jac.rebuf.in.l.j.C.de fun.patrimo.li.xi.potuit nobilis quondam vir Joannes Raymundi contēplatione matrimoniorum contractorum per ⁊ inter Stephanū Berengarij ex vna parte,⁊ nobilem Francesiā filiā dicti Raymundi ex alia,⁊ rursus inter Durandum.B.ex vna parte,⁊ nobilē magdalenam Raymundi aliam filiā dicti Raymundi,donare eisdē Stephano ⁊ Durando insuper ⁊ Bertono eorum patri dimidiā partem omnium bonorum suorum mobilium ⁊ immobiliū:ita vt statim habuerint ipsi donatarij intentionē fundatam de iure cōmuni,secundū quod omnia licent que non reperiuntur prohibita.l.necnon.§.quod eis.ff.quib.ex cau.ma.l.accusare,in prin.ff.de accusationibus.l.quesitum,⁊.l.iij.§.sabino.ff.de testibus.l.ab ea parte.ff.de proba.l.mutus.§.cū queritur.ff.de procu.⁊.l.statuas.C.de religio.⁊ sump.fune.⁊ sic per donationē dicte medietatis factam per dictum nobilem Joānem dictis Bertono,Stephano,⁊ Durando fuit preiudiciū generatū predicte Magdalene superstiti.
2 † Nisi forte quis opponere voluerit,⁊ dicere quod donatio hmōi nō valuerit pro eo q̄ in ea nō interuenit solēnitas,q̄ scđm statutū Delphinale debet interuenire in donationibus:q̄ est qđ ille fiāt sub presentia magistratus,⁊ triū ex p̄rimorib⁹ cōsanguineis siue parētibus donatoris in parochia in qua fiunt existentium:vel eis inibi nō repertis,seu repertis ⁊ nolentib⁹ interesse,sub presentia trium aliorū per magistratum deputandorū.Sed hoc non obstat:tum quia statutū predictū restringitur ⁊ limitatur vt non procedat in donatione cōtemplatione matrimonij facta,vt potest videri in eodē,ver.Jn premissis autē donationes emācipationis causa vel contemplatione futurorū matrimoniorum ⁊c.tum ⁊ quia ex tenore instrumēti superius mentionati donatio predicta fuit iurata,⁊ consequēter iuramēto confirmata:⁊ ita in ea non habuit nec habet locum dictū Delphinale statutū.Pro quo duo induco:primo quia certum est qđ dictum statutū ⁊ similia censentur inducta fauore donantium:ne vcz per dolos,fraudes,⁊ indebitas machinationes seu persuasiones inducantur ad donandū:pro quo remisisse sufficiat ad ea que ponit Old.consi.ccliij.exordiente,factū tale est ⁊c.Jo.and.in addi.Spe.tit.de instru.edi.§.porro.in magna additione,in illa questione qua queritur,vtrū insinuationi possit renuntiari:⁊ qđ ponit Franc.de are.consi.ij.col.v.ver.ad secundū respondeo,et Alex.de imol.consi.cxxv.exordiente,Uisis ⁊ consideratis statutis,col.xij.in.j.volu.Possunt igitur huic suo fauori per statutū inducto renuntiare donatores:vt fieri videmus in solēnitate insinuationis de iure cōmuni requisita,cui possunt donatores renuntiare cum iuramēto;p id qđ ponit Jo.an.in.d.addi.Fride.de se.cōsi.cclxxxi.exordiēte,casus talis est statuto cauetur qđ si donatio ⁊c.multas remissiones ponit Alex.de imo.cōsi.iiij.col.xij.in.j.volu.Franc.de are.consi.xlvij.col.fi.Alex.de imo.in.l.nemo potest.ff.de leg.j.Fran.de are.in.d.consi.ij.
3 † Secūdum quia statutum simpliciter loquens de donatione non habet locū nec procedit in donatione iurata,vt probat Jo.de imo.in.c.cum contingat,in.iij.membro,ver.nūc pro declaratione materie an per statutū possit prohiberi ⁊c.de iureiur.quia statutū debet interpretari secūdum ius cōmune.l.ij.C.de noxa.c.cum dilectus.de cōsue.sed de iure cōmuni semper potētius operatur actus iuratus,q̄ non iuratus.l.cum pater.§.filius matrem.ff.de legat.ij.⁊.l.vnica.§.cum lex.C.de rei vxo.act.⁊ in.l.pactū.C.de colla.iuncto.d.c.cum cōtingat,et.c.q̄uis pactum.de pac.in.vj.hoc cōfirmatur per id qđ no.gl.in.c.cū non deceat.de elec.in.vj.per quam dicit Ang.in.l.j.§.que onerā/de.ff.qua.re.ac.non da.
4 † qđ licet papa vel imperator casset cōsuetudines,vel statuta:non tamen intelligitur cassare statuta iuramēto confirmata,⁊ hoc sequitur Lap.Abb.⁊ Jo.an.in nouella.in.d.c.cū non deceat:de quo videri potest Alex.de imo.in.d.cōsi.cxxv.col.pe.in.j.volu.Stat ergo cōclusio,vt predixi,qđ donatio dicte dimidie partis valuit,⁊ qđ per illam preiudicatur dicte nobili Magdalene.
5 ¶ † Ad secūdum dico ⁊ respondeo qđ,cum dicta Nobilis Francesia ab humanis sine liberis decesserit,superstite dicto nobili Joanne Raymūdi eius patre,dos pro ea cōstituta,⁊ sic quarta pars bonorū dicti raymūdi,vr̄ ad ipsum Jo.redijsse.l.dos a prē p̄fecta,⁊ q̄ ibi scribētes.C.sol.ma.⁊ de hac quarta parte vr̄ idē nobilis Joānes potuisse postea disponere:q̄ si nō fecerit,in illa sibi successit dicta nobilis Magdalena eius quōdā filia,aut.de here.ab intes.§.j.col.ix.⁊ trāssumptiue i aut.in successione.C.de su.⁊ legi.libe.⁊ sic in hac quarta parte nihil vr̄ habere filius dicti Stephani Berēgarij post mortē dicte quōdā Fracesie ex alia vxore suscepti.Et hec p̄cederēt nisi p pactū infra scriptū,⁊ p viros parū prudētes fuisset factū pactū de cōicatiōe bonorū in dotes p̄dicta cōstitutorū ⁊ donatorū p dictū Jo.Raymūdi:p qđ reddit materia adeo infrasquata,vt nō possit opportune intelligi,qd voluerint illi paciscētes:si em̄ volebāt illi Joānes ⁊ alij,q̄ oīa essent cōia inter ȝinges ⁊ Bertonū:quare sunt facte distinctiōes in dotibus ⁊ donatione ⁊ quare fuit dictū q̄ dicte francesia

cella & Magdalena denuo nubentes, si contingeret maritos ab humanis decedere, vel q ipse mulieres morientes non possint disponere nisi de quadragintaquinq; flore. sed quod omnia remanerent, profecto non bene video.

¶ Argumentum.

¶ Bene est, vt pater filiam, quam dote vult esse contentam, heredem in ea instituat, adiecta tantula summa: hoc enim tu3 testamento, tum filie prodest propter ius accrescendi. A. F.

1 ¶ Filia sufficienter a patre dotata an possit vltra legitimā aut bona sibi constituta petere.
Dictio vltra est implicatiua.
2 Filia an possit in sola dote institui, ita quod valeat paternum testamentum.

¶ De heredib. insti. Consi. clxiiij.

Ponitur in facto quod nobilis & honorabilis quondā vir girardus Gilbeti, habēs neptem ex filio predefuncto Claudiā nomine, illam in matrimonio collocauit cum nobili & egregio viro Ludouico Barange, ducali cōsiliario, magistroq; requestarum illustrissimi domini Sabaudie Ducis, & secretario illustrissime domine Ducisse Sabaudie: cui nobili Ludouico constituit & assignauit in dotem & pro dote dicte nobilis Claudie summam trium millium floren. monete currentis. Successu vero temporis, anno scilicet do. M. ccccciiij. et de mense Junij, idem nobilis Girardus fecit & condidit eius vltimum & nuncupatiuum testamentum: in quo inter cetera per eū disposita & fieri ordinata heredes suos vniuersales istituit, & suo proprio ore nominauit nobiles Claudiū, Philippum, & Hubertum eius filios naturales & legitimos: dicte vero nobili Claudie eius nepti certam pecuniariam summam legauit, & iure institutionis reliquit sequenti sub tenore, Item nobili Claudie &c.

1 ¶ Quesitū est an vltra & preter dictā summā dotalē triū millium flore. & dictos. xx. flore. possit dicta nobilis Claudia petere aliam summā triū mille flo. & vr q sic, pp̄ter illā dictionē vltra, positam in predicto legato: q̄ est dictio implicatiua. l. si vltra. C. de fideiuss. & c. raynuti⁹, circa prin. ver. alteroche filie puberi vltra dotē quā ei dederat &c. & q ibi in notabi. d. Car. Flo. An. de bu. Jo. de imo. & Andr. barb. col. v. ver. nota ibi vltra dotē &c. de testa. & Bart. in l. cū ita. ff. de do. ple. & alij in alijs diuersis locis. Ex quorū dictis illud vr sine dubio colligi, q dict⁹ quōdā nobilis Girardus videatur dicte Claudie eius nepti legasse & iure institutionis reliquisse non solum dictos. xx. flo. sed etiam summā dotalem: que vt ponitur in casu ascendit ad summā triū millium flore. monete currentis. Qd etiā plane fateor: & qd perinde est dictum quondā nobilē Girardū legasse, reliqsse & fecisse prout fecit, acsi dicte nobili Claudie expsse legasset & iure institutionis reliquisset dicta3 summā, & dictos viginti florenos. Sed dato quod ita fecisset, nō propterea possent peti tres mille floreni quasi legati vltra & pter dotē, & dictos viginti florenos: q: nō cēsetur nec cēsendus est idē nobilis Girardus voluisse legare vel relinquere alios tres mille florenos: sed illos eosdem tres, quos antea in dotem & pro dote dicte nobilis Claudie constituerat, & assignauerat dicto nobili ludouico: & hoc patenter colligitur ex illis verbis, vltra summā dotalē iam per ipsum testatorē cōstitutā rursum colligit ex illis, et in ipsis viginti florenis & dote p̄dicta: in quibus nullus sermo hr nisi de dictis dote & viginti florenis: nō aūt de alia p̄tensa summa triū milliū florenorū, q̄ p̄ter hec asseritur legata. Forte vero opponetur qd dicta nobilis Claudia institui nō potuerit in dicta dote, nec sibi legari, aut iure institutionis relinqui potuerit ipsa summa dotalis iā p ea cōstituta, cū cēseretur esse ppriū patrimonium eiusdē Claudie. l. iij. §. sed vtrū, ad fi. ff. de mino. q etiā voluit Azo in summa, tit. de libe. prete. versi. itē o3 fieri exheredatio ab hereditate &c. p qua opinione multa inducit gl. in. d. §. s3 vtrū, su per verbo patrimoniū, & Spec. tit. de instru. edi. §. vt aūt, char. ij. ver. s3 sup forma precedenti &c. & hāc opinionē secutus est Bal. in

2 l. suus quoq;, in prin. ff. de here. insti. † Sed respōdeo qd hoc non obstat, & qd filia pōt in sola dote institui, ita vt valeat paternū testamētū, etiā si nihil vltra fuerit sibi iure institutionis relictum: hoc enim firmauerūt Jo. Accur. gl. D doc. Bar. & alij cōmuniter in. d. l. iij. §. s3 vtrū, Spec. in. d. §. vt aūt, ver. sed sup forma &c. vbi etiā Jo. and. & Jo. de Jmo. in. d. l. suus quoq;, in prin. in. vij. colū. versi. s3 cōtrariū tenuit gl. in hoc vltimo. ff. de here. insti. do. Car. Flo. Ant de but. & Jo. de Jmo. in. d. c. raynutius. Pet. de Anch. & Jo. de Jmo. in. c. cū esses, de testa. & post D doc. Bal. in. l. qm̄ nouella, col. penul. versi. ij. queritur. C. de inoff. testa. Alex. de Jmo. in. l. pr̄ filiā, in princ. in. iij. col. ver. in ea ibi an possit institui in dote. ff. ad. l. fal. Pau. de ca. in. l. lucius. §. maritus. ff. ad trebel. Jo. de Jmo. in. l. q volebat, col. ij. vel circa, versi. tenēdo id q cōiter tenetur. ff. de here. inst. & do. Jas. may. in aut. nouissima, char. penulti. col. iiij. versi. nūquid aūt filia dotata. C. de inoffi. testa. cōsuluit tū gl. in. d. §. sed vtrū, & doc. in dictis locis, & in alijs multis, qd pr̄ testās aliquid leget & relinquat vltra dotē iure institutionis quātūcūq; minimū, vt satisfiat opinionibus oīm: oēs enim fatētur q dos debeat filie vel nepti, pro qua cōstituta est in legitimā imputari. d. l. qm̄ nouella: & si dos sine relicto, vel cū relicto sufficiat ad legitimā, nihil vlterius peti pōt cōtra prohibitionē testatoris: et in cuius bonis nō poterat filia vel neptis petere vltra legitima3 seu id qd de ea deerat. Si vero nō ascenderet ad legitimā, & aliud nō esset cōuētū, posset peti supplemētū. d. l. omnimodo. C. de inof. testa. Dicto ergo cōsi. gl. & doc. vsus est dictus nobilis Girardus qui vltra & preter dictā dotē legauit & iure institutionis reliquit dicte Claudie nepti dictos. xx. flore. & fateor qd etiam sibi legauit & reliquit dictā dotē: sed nō bene infertur qd ipse censeatur legasse aliā summā triū milliū flore. parē se3 & similē quantitati dicte dotis q: istud esset loqui nō solū cōtra mētē dicti nobilis Girardi: sed etiā cōtra propria verba: de quibus in dicto relicto: illa scilicet, vltra summā dotalē iā per ipsum testatorē constitutā: & illa & in ipsis. xx. florenis & dote predicta. Per que apparet patenter & manifeste qd si & quatenus, prout ex aduerso pretenditur, idem nobilis Girardus cēseatur reliquisse dicte nepti summā triū milliū flor. ista summa nō fuit nec est alia summa dotali, seu dote ipa s3 fuit & est ipa summa, seu dos: & cū vt dixi vba p̄dicta sint clara, nō ē ab ipsorū significatiōe discedēdū. l. ille aut ille. §. cū in vbis, & l. nō aliter. ff. de leg. iij. & si queraf qd prosit filie aut nepti institui in dote, aut sibi relinqui dotē iure institutionis, cū iā esset p ea cōstituta: & maxime eo casu in quo nihil relinquif vltra & preter dotē, dico & respōdeo qd pdest pp̄ter ius accrescendi, qd haberet filia & neptis si casus cōtingeret, p quo videri potest Bal. in. d. l. qm̄ nouella, col. penul. ver. queritur, ad fi. de quo etiā scripsit idē Bal. in. d. auth. nouissima: vbi etiā do. Jas. may. colū. iiij. versi. ex prima parte principali &c. hoc autē ius non haberet filia vel neptis, si nec aliud, nec dos esset sibi relicta iure institutionis & ideo testamentū esset nullū, secundū ius cōē, authē. vt cū de appella. cog. §. alind quoq; capitulū, colla. viij. & qd not. gl. & doc. cōmuniter in. d. auth. nouissima. Nō est igitur institutio, etiā si fiat de sola dote inutilis, sed multū vtilis. Nec est verum quod ex huiuscemodi institutione censeatur reliquisse aliam summā, vt puta parē vel similē in casu nostro, nec reperitur aliquis scribens in iure, qui hoc senserit: sed omnes sentiunt contrarium, & istud aperte colligitur ex his que no. Jo. de Jmo. & alij. in. d. c. raynutius: & nisi ita esset, esset fatuum querere an ad testamenti validitatē sufficiat iure institutiōis relinquere filie solā dotē, vel ipsa3 in illa instituere: q: sic faciēdo, si qd ex aduerso pretenditur verū esset, scilicet qd censeretur testator tantūdē relinquere iure institutionis, iam nō relinqueret solā dotē, sed etiā relinqueret parē summā: qd tamē doctores supponunt fieri posse, se3 filiā institui in sola dote, & ipsam nihil vltra habituram: qd intelligo, nisi dos esset minor legitima: q: tunc esset supplenda, nisi aliud conuenisset. Et quāuis possint multa alia pro hoc dicto induci: q: tū articulus nō mihi videf habere dubiū, ego vlterius non insisto.

¶ Argumentum.

¶ Judicis est super iniuria passa partis assertionem moderari vel augere. A. F.

1 ¶ Iniurie diuerse simul & semel vna post aliam immediate & sine copula illate an dicantur vna vel plures.
2 Testes deponentes per relationem, puta confitentes quod alias confessi sunt, an probent, non obstante qd eorum prima confessio defecerit in solennitate.
3 Verberatio ē iiuria ciuilis, verba aūt cōtumeliosa iiuria p̄toria.

¶ De iniur. Consi. clxv.

Ex actis cause dudum cepte & pendentis indecise per & inter honestam mulierem Claudiam Brerie, vxorem & personam coniunctam Jacobi Chauelli chausateterij ex vna parte, Joannonam Brerie vxorem Sebastiani fruite apothecariam Vapinci ex alia, † constat & vt opinor sufficienter

1

apparet qđ dicta Jannona eandē Claudiā verberauit,ꝛ in ipsā manus violentas iniecit, anno domini Millesimo quingentesimoquarto ꝛ die vicesimaquarta mensis Julij,quodeꝫ eādē Claudiam vociferando vocauit ꝛ appellauit seu asseruit,truande paillarde ribaude:hoc est,proseda,meretrix,adultera:ꝛ qđ ipsa certum quid de quo in actis furtiue surripuerat:que omnia fuerūt, ꝛ sunt ac etiā fuisse ꝛ esse censentur iniuriosa,ꝛ contentiosa , imo verius contumeliosa.l.non solum,in principio,ꝛ.l.item apud labeonem.§.si quis pulsatus,ꝛ.§.ait pretor.ff.de iniur.ꝛ.l.si non cōuitij,cum suis similibus.C.eo.titu.ꝛ non fuit iniuria huiusmodi vnica iniuria,sed plures:vna scilicet ꝑpter verberationē ꝛ manus iniectionē,ꝛ alie propter multiplicia verba iniuriosa, seu cōtumeliosa per dictā Jannonā dicta:que scilicet eandē Claudiā appellauit truande paillarde ribaude,ꝛ asseruit qđ ipsa furtiue surripuerat ea de quibus in actis: que non sunt nec dici debent vna iniuria,sed multe,per id qđ no.Bar.in.l.item apud.§.ait pretor.ff.de iniur.ꝛ Joan.de pla.in.l.ij.ad finē.C.de bo.vacan. lib.x. ex quorum dicto colligitur qđ perinde est dictam Joannā dixisse vel appellasse prefatam Claudiā eius sororē truande paillarde ribaude larronnesse,ac si dixisset, tu es truande tu es paillarde tu es ribaude tu es larronesse:ꝛ ideo hec omnia debent haberi in consideratione,ꝛ taxari iniuria per dictā Jannonam eidē Claudie illata tam propter verberationem predictam, q̄ propter dicta verba iniuriosa.Et si forte dicatur ꝙ testes parte dicte Claudie producti super eius libello non per omnia de his testificātur aut deponunt:ꝛ signanter quo ad tempus,hoc est annum,mensē ꝛ diem in dicto libello designatos ꝛ descriptos,nec quo ad locum ꝛ locum loci:qđ tamen videretur fieri oportuisse,dico ꝛ respondeo qđ licet dicti testes non videantur nec appareant ex tenore dictarum suarum depositionum,factarum,scilicet super dicto libello,clare ꝛ aperte deposuisse de predictis:ipsi tamen de illis testificati extiterunt ꝛ deposuerunt,habita relatione ad secretam depositionē per eos alias factam,ꝛ in manibus nobilis ꝛ egregij viri do.Gulielmi euie iudicis Vapinci,ꝛ hoc in crastinum verberationis,ꝛ aliarū predictarū iniuriarū:ꝙ sufficit:ꝛ depositiones seu testificationes huiusmodi admittere potest egregius vir dominus iudex cause huius,etiā si ille prime depositiones fuissent nulle defectu solēnitatis:ꝑ eo quia secunda examinatio fuit solēnis,ꝛ in qua testes predicti se retulerunt ad primam eorum testificationem.Quo fit vt perinde sit ac si tempore secunde testificationis clare ꝛ expresse dixissent id quod in prima:pro quibus allegasse sufficiat id qđ habetur in.l.asse toto,ꝛ qđ ibi doct.ff.de here. insti.l.si ita scripsero,ꝛ ꝙ ibi Bar.ꝛ docto.ff.de condi.ꝛ demō. l.qui ex liberis.§.testamēto.ff.de bo.pos.cōtra tab.ꝛ qđ no.Bar. in.l.eos.ff.de fal.Sali.in.l.iurisiurādi,ver.quero testis deposuit semel ꝛc.ꝛ maxime ibi,quid si prima depositio ad quam se refert non valebat ꝛc.C.de testi.Alex.de Jmo.in.l.legata inutiliter.colum.iij.vel circa,ver.item inducitur iste tex.ꝛc.vbi etiā do.Jas. co.ij.ver.vj.Bar.inducit istum tex.ꝛc.ff.de lega.j.Pro quo facit qđ no.Bar.in.l.alia.colum.ij.C.de his quib.vt indig.vbi querit.

2 †Pone quod quis confitetur,referendo suam confessionē ad ea que continentur in quodam instrumento,quod instrumentū nō est solenne:nunquid dicta cōfessio valeat ꝛ sibi preiudicet:ꝛ refert Inno.tenere quod sic:qꝛ licet instrumentum non sit solenne nec sufficiens ad probandum tamen confessio rata manet,etiā si nō fiat absolute sed per relationem ad instrumentum non solenne:ꝑ eo qꝛ licet solennitas non sit in instrumento ad quod fit relatio: est tamen in confessione que nūc fit:ergo valet.l.j.ff.de consti.pecu.Ergo idem dicendum est de depositione testis,que nunc fit cū opportuna solennitate,parte scilicet vocata,ꝛ post litem cōtestatam:quia si per illam testis se referat ad depositionem alias per eum factam,ꝛ que non valebat defectu solennitatis,ꝛ sic non probata:nihilominus hec secunda ad primam relata valet,ꝛ probat id de quo in prima.Concludo igitur super isto articulo quod di-
3 cti testes probant iniurias de quibus supra ¶ †Ceterum hic potest esse difficultas quomodo possint aut debeant predicte iniurie taxari vel estimari:quia ex verberatione nascitur iniuria ciuilis.l.lex cornelia.ff.de iniur.ex verbis autem contumeliosis iniuria pretoria.Nunc ad prepositum dicit glo.in.l.iniuriarum.ff.de iniurijs,ꝛ in.§.in summa,insti.eod.tit.qđ iniuria ciuilis taxatur vel estimatur per iudicem.l.constitutionibus.ff.de iniur. pretoria vero estimatur per partem iniuriam passā. Sed hoc non obstante dico quod communiter pars iniuriam passa solet iniuriarum libello taxare iniuriam:vt verbi gratia dicit qđ potius elegisset ꝛ maluisset non lucrari tantam summam,pone summam cētum scutorum,quam talem iniuriam pati:vel potius voluisset ꝛ elegisset perdere de suo proprio summam centum scutorum, quā se fuisse passam huiusmodi iniuriā.Et deinde si iudici appareat de iniuria q̄ pretēditur illata,ipse cōsideratis atrocitate vel modicitate iīurie,ac loci,t̄pis,ꝛ ꝑsonarū rōne moderaꝛ vel auget iniuriā vt verbi gratia,si oībus opportune cōsideratis videatur iudici estimationem partis factam de centum scutis debere reduci ad sexaginta,vel quinquaginta,aut aliam summam,ipse hoc faciet:ꝛ deinde deferet iuramentum parti iniuriam passe:que poterit iurare de minore summa quam iudex dixerit,vel vsq; ad summam quā iudex arbitratus extiterit.Et post hoc debebit iudex condemnare partem,que iniuriā intulit,in summa de qua pars iurauerit.per id qđ scribitur in decisionibus Rote,deci.clij.exordiente,Ad estimationem iniurie que per probationes ꝛc. ꝛ deci. cccclxxxiij.exordiente,Ad estimationem iniuriarum que per legitimas probationes haberi non potest:quod etiam fuit de mente Jo.fab.in.§.sed ꝛ lex,insti.de iniu.ꝛ Bar.in.d.l.iniuriarum.ff. eo.tit.ꝛ Ang.arc.insti.de actio.in.iiij.col.ver.in ea.glo.ibi Sed quid petam.Et si forte diceretur qđ dicta Claudia iurare nō possit,sed potius maluisse,perdere de suo proprio centum scuta auri vel aliam summā de qua arbitrabitur dominus iudex,cū illa forte valorem illius summe in proprio non habeat.Dico ꝛ respondeo qđ ipsa iurare poterit,si ita dictet sua conscientia,quod ipsa maluisset tantum de suo proprio perdere,si illud haberet vel habere posset,quam se fuisse passam predictas iniurias,vt not.Jo. fab.in.d.§.sed ꝛ lex,institu.de iniu.

¶Argumentum.

¶Hec substitutio,si sine liberis,si īstituti liberos habeāt euanescit:quamuis liberi liberorum non alios habeant.A.F.

1 ¶Grauati non cēsentur fideicommisso hi quibus nihil relictū est a testatore.

2 Substitutio vulgaris dicitur per immixtionem paterne hereditatis expirare:pupillaris autem per aduentum pubertatis.

3 Filiorum appellatio in institutione aut substitutione an semper comprehendat nepotes vel pronepotes.

4 Substitutio an locum habeat in his qui nondum sunt in rerum natura.

5 Grauatus de restituenda hereditate sub conditione, si sine liberis decedat,an habitis filijs non ilico morientibus nihilominꝰ remaneat grauatus.

6 Ad fideicōmissū familie relictū primo vocantur nominati:post quos proximiores in gradu successiue admittuntur.

¶De insti.ꝛ substi. Consi.clxvj.

Ro faciliore responsione fienda ad ea,de quibus queritur parte nobilis ꝛ generose iuuencule Anne de sancto Germano premitto,quod cum nobilis quondam vir Jacobus de sancto Germano senior in suo testamento,latius mentionato in themate mihi exhibite consultationis,non solum instituerit ꝛ honorauerit egregium quondam virum dominum Jacobum de sancto germano,alterum ex eius filijs naturalibus ꝛ legitimis sed etiam substituerit eius liberos masculos:ꝛ sic eos honorauerit,non videtur esse dubiū quin etiā dictos liberos eiusdem domini Jacobi iunioris grauare potuerit.Non enim sumus in terminis,in quibus loquitur Bart.in.l. centurio.in.iij.q.prin.ver.quero vlterius quid si testator dixit si filius meus decesserit ꝛc.ff.vulga.ꝛ pupil.ꝛ in.l.sed ꝛ si sic.ff.de le-
1 ga.iij.† Quia Bar.ibi loquitur in casu,in quo filijs filij nihil relictum extiterat:ꝛ qui propterea videbantur non potuisse grauari per testatorem.l.ab eo,cum suis simi.C.de fideicom.sed vt predixi liberi dicti domini Jacobi iunioris fuerunt substituti:ꝛ sic ad bona testatoris inuitati post mortem eiusdē domini Jacobi. Non igitur stat in hoc difficultas eorum de quibus queritur, an idem dominus Jacobus primus testator potuerit grauare etiā liberos dicti domini Jacobi iunioris:sed stat difficultas in hoc, an ex tenore facte aut factarum per eundem testatorem substitutionum censeantur fuisse grauati non solum prefatus dominus Jacobus iunior,ac nobiles Petrus ꝛ Joannes eius fratres ꝛ filij testatoris,sed etiam eorum liberi. Secundo premitto quod dictus dominus Jacobus primus testator fecit multas substitutiones:que tamen vel errore notarij,si tamē scripte extiterint prout in dicto themate,vel alias,videntur satis inordinate, obscure,ꝛ confuse:ita vt non satis appareat quid voluerit idem testator. Jn prima enim,vt videtur,substituit dictis Pe.Jo.ꝛ do. Jaco.ciꝰ filijs,ꝛ post ipsorum obitum,eorū liberos masculos per lineā masculinam descendentes in stirpes,dummodo nō fuissent religionem ingressi,vel ad sacros ordines promoti:substituit(inquam) vulgariter,pupillariter,ꝛ per fideicommissum.Et cū supponatur quod dictus dominus Jacobus iunior se immiscuerit

paterne hereditati, et factus pubes ab humanis decesserit, superstitibus domino Joanne de sancto Germano, et nobili Mermeto, eius filiis naturalibus et legitimis: non est tractandũ aut que-
2 rendum de vulgari aut pupillari substitutionibus: † pro eo quia ille expirarunt: vna scilicet per immixtionem paterne hereditatis, et alia per aduentum pubertatis. l. post aditam, et l. precibus. C. de impub. et al. sub. et l. in pupillari, cum suis simi. ff. de vulga. et pupil. Restat igitur solum querendum de fideicõmissaria: que remansit etiam post immixtionem predictam et aduentum pubertatis. Sed cum illa sibi locum vẽdicauerit in persona seu personis dictorum domini Joannis et Mermeti liberorũ primi gradus dicti domini Jacobi iunioris, et grauati, non videtur vlterius esse querẽdũ de substitutione hmõi: cum illa videatur fuisse explicata et consumpta in eisdem dominis Joanne et Mermeto: per id qđ no. Bar. in. l. liberorum, col. penul. cum sequẽ. ver. quero quid si in aliqua disputatione etc. ff. de verb. sig. vbi vult qđ si in aliqua dispositione, puta in institutione vel substitutione, fiat mentio de filiis, vbi appellatione filiorum comprehenderentur nepotes vel
3 pronepotes: † tamẽ si ipsa dispositio cõmittatur in persona filii: vt quia filius efficiatur heres, consumit effectum suum in eo: et nõ comprehenditur vlterior, scilicet nepos et pronepos, ar. l. boues. §. hoc sermone. ff. de verb. signi. Hanc doctrinam Bar. commemorat et sequitur Alex. de Imo. consi. cv. exordiẽte, Prospectis verbis testamenti etc. colum. iij. ver. comprobatur etiam in testamento etc. Dictam etiam doctrinam commemorauit Alex. de Imol. consi. xcj. exordiente, Ponderatis his de quibus in themate etc. col. viij. ver. ostenditur etiam hoc alio fundamẽto in casu nostro esse verum etc. in. j. vol. Postq̃ igitur substitutio facta dicto domino Jacobo iuniori sibi locum vendicauit aut vendicare potuit in persona domini Joannis et nobilis Mermeti, illa fuit in eis explicita et consumpta, quoad hoc vt vlterius non sit de ea querẽdum, nec pretendi possit quod nobilis Antonius de sancto Germano, pnepos dicti domini Jacobi senioris, aliquid petere possit in bonis eiusdem testatoris in vim substitutionis superius mẽtionate. Et hoc maxime procedit et procedere debet. si tẽpore mortis dicti quondã domini Jacobi minoris: et sic eo tẽpore quo fuit locus substitutioni eidẽ facte per dictũ dominũ Jacobum seniorem et primum testatorem, nõdum natus aut cõceptus extiterat dictus nobilis Antonius: per id qđ post Lamber. de rampo. decidit Joan. and. in addi. Specu. tit. de testa. in rub. circa. iij. colũ. versi. idem Lamber. de rampo. vbi refert qđ idẽ Lambertinus in quadam sua disputatione incipiente, Quidam meuius, terminauit plura dubia. Primum erat, an valeret talis substitutio, petro filio meo heredi vniuersaliter a me instituto substituo vnum ex filiis titij alterius filij mei, quem ipse petrus heres meus elegerit vel nominauerit. Secũdum erat dubiũ, quid si dictus Petrus heres nullum elegisset vel nominasset, an omnes equaliter succederent: et an ex testamento vel ab intestato. Ultimũ dubium erat, an veniret filius natus ex dicto titio post mortem dicti pe-
4 tri, cui facta erat substitutio. † Et istud vltimum est illud quod in specie videtur attingere casum nostrum. Ad qđ respõdebat Lamber. et sequitur Joã. And. qđ filij nati ex titio post mortẽ dicti petri heredis non censentur inuitati ad substitutionẽ: pro eo quia non erant in rerum natura quando substitutio sibi locum vendicauit: et quod ideo habentur pro non scriptis, pro quo allegat. l. vnicam. §. et cum triplici. C. de cadu. tol. et l. cum pater. §. hereditatem, el. j. in fi. ibi virilis autem etc. ff. de lega. ij. Et hanc decisionẽ commemorat et sequitur Alex. de Imo. consi. xxij. exordiente, Visis et perlectis verbis testamenti etc. col. ij. in. iij. vol. Et si forte opponatur, qđ verbum liberos, positũ in dicta substitutione sit nomen collectiuum: et qđ propterea censeri debeant liberi dicti quondam domini Jacobi minoris inuitati ordine successiuo: liberi scilicet primi gradus primo loco, et liberi secũdi gradus secũdo loco: et sic deinceps. l. cum ita legatur. §. in fideicõmisso. et quod ibi docto. et l. peto. §. fratre. ff. de lega. ij. et l. fi. C. de verb. sig. et quod propterea quamuis substitutio sibi locum vendicauerit in persona dictorum domini Joannis et nobilis Mermeti: potuit nihilominus post illorum mortem locum sibi vendicare etiam in persona dictorum nobilium Antonij et Joannis. Dico et respondeo quod hoc non obstat: qr esto citra preiudicium veritatis quod dictum verbum liberos, esset verbum collectiuum: quodq; propterea censerentur liberi ordine successiuo inuitati: et sic quod post mortem dictorum domini Joannis et nobilis Mermeti potuissent iure fideicõmissi succedere tanquã inuitati prefati nobiles Antonius et Joannes, vt non videtur per predicta: non posset tamen post mortem dicti Joãnis, vel pretextu illius, vtpote vita functi sine liberis masculis, dictus Antonius pretendere se esse inuitatũ ad portionẽ illius: qr istud nõ esset succedere in fideicõmisso de gradu in gradũ, qđ lex exigere videtur. d. l. cum ita legatur. §. in fideicõmisso, et allegata. l. fi. C. de verb. sig. sz esset succedere de psona in personã eiusdẽ gradus: qđ nõ videt fieri posse. Ex quibus omnibus videtur, sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis, quod dictus Antonius nihil possit petere in vim dicte pretẽse substitutionis facte de liberis masculis a filia et herede dicti nobilis Joannis. ¶ Per secundam vero substitutionem seu substitutiões fuerũt mutuo et vicissim dicti fratres, p uno sc3 ab humanis sine liberis masculis decedẽs vł decedẽtes grauati restituere fideicõmissum superstiti ex eisdẽ, et aliis, put in substitutionibus huiusmodi q̃uis male dictatis latius continetur. Sed nec per has substitutiones, aut aliquam earundẽ censetur fuisse inuitatus dictus nobilis Antonius: pro eo qr, si opportune videantur substitutiones huiusmodi, solum fuerunt in eis grauati dicti quondam nobiles Petrus, Joannes et do. Jacobus iunior: sub ea scilicet conditione si sine liberis masculis ab humanis decederent: quod non contigit quoad dictum do. Jacobum, cui superfuerunt prefati do. Joannes et nobilis Mermetus. Et ita non euenit conditio substitutionis: etiam si postea cõtigerit dictũ nobilẽ Joannem filiũ dicti Mermeti sine liberis masculis decedere. Pro quo allegasse sufficiat decisionem quã ponit Old. consi. xxj. exordiente, Thema tale est testator habebat fratrẽ vnum, et Jo. an. in addi. Spec. tit. de testa. §. In primis, char. vl. ver. v. q. talis est, testator instituit etc. qui in terminis decidũt
5 hunc casum. † Dicunt enim quod si contingat grauatum de restituenda hereditate sub conditione si sine liberis etc. postea decedere superstitibus liberis, quãuis liberi hmõi postea moriant et decedant sine liberis: non tamen erit locus substitutioni: quia illa expirauit propter superexistentiam liberorum grauati: pro quo allegant. l. cum vxori. C. quando dies leg. ced. l. si quis heredẽ. C. de insti. et substi. et l. heredibus. in prin. ff. ad Trebel. Et hanc sententiam sequitur Pau. de Castr. consi. clxxij. exordiente, Ne improprijs vtamur vocabulis etc. col. ij. Alex. de imo. consi. cccxcvj. exordiente, Ponderatis his que in themate narrantur etc. col. j. in. iij. volu. Pro qua sententia bene facit quod not. Bal. et alij in c. j. §. quinetiam, tit. epis. vel Abb. vbi dicunt quod si testator fecerit substitutionem filio si sine liberis decesserit, et postea moriatur filius relicto filio, qui non vixit nisi vno momento: tamẽ substitutio fideicommissi extinguitur perpetuo: et illud momentum sufficit: vt ibi per eum. Et idem fuit de mente Cy. in aut. sed et si quis, colum. fina. versi. vltimo colligitur hic argu. vbi etiã Bal. circa medium, ver. idem rex dedit cuidam militi castrum etc. C. de secun. nup. quatenus inibi volunt quod illa aut. ponit ius singulare: et quod propterea in contrarium sit ius commune. Pro hac sententia inducit multa do. Jas. may. in. d. l. si quis heredem. col. ij. Et quamuis postea verso mantello inducat alia, que prima facie videntur premissis repugnare: tandem tamen distinguendo acquiescit prime sententie supra per me late, et illam approbat, vt videri potest in dicta. l. si quis heredem. col. iij. vel circa, versicul. quid tenendum: ibi, ego tamẽ aliter dico quod aut tempore mortis filij supererant filij etc. vbi verbis apertis approbat sententiam Oldr. et aliorum de qua premisi: et subiungit qđ istud est qđ proprie dicit glo. quam signari mandat in. l. ex facto. §. si quis rogatus. ff. ad Treb. dum dicit dum modo viuant liberi post mortẽ inducit etiã Cy. in auth. sed et si quis, et Bal. in. d. c. j. §. quin etiã tit. epis. vel abba. in prin. Cum igitur predicto do. Jacobo minori superfuerint liberi masculi, et propterea vt predixi expirauerit substitutio sibi facta sub conditione si sine liberis etc. non potuit aut põt in vim substitutionũ predictarum, aut alicuius earũdẽ predictus Antonius pretendere se fuisse vel esse inuitatũ ad fideicõmissum post mortẽ dicti Joannis eius quondã fratris: et sic nihil videtur potuisse aut posse petere in bonis dicti quondã fratris: et sic nihil videtur potuisse aut posse petere in bonis dicti quondã do. Jacobi. senioris in vim substitutionũ per eundẽ factarũ, aut alicuius earundẽ. Nec opponat aliquis de eo qđ not. Bar. in. d. l. cẽturio in. iij. q. prin. ver. quero vlterius qd si testator dixerit si filius meus decesserit sine liberis: vbi etiã alij. ff. de vulg. et pupil. doc. in. l. precibus. C. de impub. et al. substi. Philip. de fran. in. c. si pr, vbi etiã alij, de test. in. vj. in illa. q. de qua querũt. Quid si testator istituto filio eidẽ substituerit sub cõditiõe si ipse vel eius liberi sine liberis decesserint: in q̃ cõiter et ipse: et alij dicere cõsueuerunt locũ esse substitutiõi: nõ solũ eo casu quo filius heres institutus moriat sine liberis: sz etiã eo casu quo supstites eius liberi postea moriatur sine liberis. Quoniã respondeo qđ hoc nõ obstat: p eo qr Bar. et alij loquunt eo casu quo heres institutus fuit sub duabus cõditionibus, vel sub vna alternatiue cõcepta sc3 si vel ipse vel liberi eius decederẽt sine liberis rogatis vel grauatis de restituẽda hereditate: qđ nõ fuit in casu in quo dicti nobiles Pet. Jo. et do. Jac. nõ reperiũtur grauati nisi sub vna cõditione, sc3 si ipse sine liberis etc. put et videri et colligi põt ex tenore dictarũ substitu-
6 tionũ. † Nũc aũt veniẽdũ ẽ ad substitutiões, quas fecisse dr dictus do. Ja. iunior q, put ponit in themate pdicto, pfatis do. io. et mer

meto eius filiis et heredibus per eum institutis substituit,eorum liberos.Unde cū dicti Antonius et Joānes fuerint filii dicti nobilis Mermeti,videtur substitutio predicta sibi locum vendicasse in eorū personaȝ:et hoc per mortem dicti mermeti:et qd licet post ea dictus Joannes sine liberis masculis decesserit:non tamē pretendi possit,qd in vim substitutionis predicte potuerit aut possit dictus Antonius superstes aliquid postulare in portione que ad eundem quondam Joannem peruenerat: pro eo qȝ substitutio fuerat expleta et cōsumpta in personis dictorū Antonii et Joannis post mortē dicti Mermeti.Nec potuit aut potest pretendi substitutio de Joanne ad Antoniū:qȝ sic nō fieret gradatim: hoc est de gradu in gradū,sed de persona ad personam eiusdem gradus:quod nō videtur esse de mente iuris.d.l.cū ita legatur.§.in fideicōmisso,et l.peto.§.fratrē.ff.de lega.ii.et allegata.l.fin.C.de ver.sig.Pro quibus et aliis premissis si placet videātur ea que dicta sunt superius in simili.Ex quibus omnibus etiā colligitur qd in vim substitutionis facte de liberis masculis per dictuȝ do. Jacobum iuniorem,non videtur dictus nobilis Antonius posse aliquid petere in bonis dicti quondam Jacobi iunioris. Et ideȝ dico de substitutione facta dicto nobili Marmeto. Quia cū ipse:prout ponitur in dicto themate: decesserit superstitibus liberis,dictis scilicet Anto. et Jo. expirauit substitutio sibi facta: cēsenē dicti eius liberi fuisse grauati,per ea que predixi superius que repetitione nō indigēt.Nō igitur videtur qd dictus Antonius aliquid petere possit in dictis bonis,in vim scilicet dictarū substitutionum,aut alicuius earundem.

¶Ceterum vbi posset pretendi,vt non videtur,qd multe,vel alique ex dictis substitutionibus superius mentionatis sibi locum vendicassent in persona dicti nobilis Antonii, subesset questio: an propter diuisionem,quā fecisse leguntur dicti nobilis Antonius et Joannes.censeātur partes ipse renuntiasse vniuersali fideicōmisso,aut pretēsis fideicōmissis,qd certū est eos facere potuisse.l.i.C.de pac.qd etiā presupponunt omnes scribentes in.l.q rome.§.duo fratres.ff.de verb.obli.Quod enim videntur renuntiasse,videtur colligi posse ex eo,qd nō solū simpliciter diuiserūt bona ad eos peruenta ex successionibus dictorū predecessorum: sed etiam subiunxerunt clausulas generales de tenendo et obseruando diuisionē,et nō cōtraueniēdo,aut aliquid petendo, et alias in ampla forma:prout pōt ibi videri. Per que videtur fuisse renuntiatū fideicōmisso,aut fideicōmissis,si que extitissent, per id qd no.Roge.anti.gl.quē sequitur Dy.in.d.l.qui rome.§.duo fratres,et Gul.de cu.in.l.qui cū tutoribus.ff.de transac.Et hanc opinionē sequitur etiā Bal.in.d.§.duo fratres:si tū nulla alia causa suberat tēpore facte diuisionis,propter quam possent diuidētes et sic paciscentes venire cōtra diuisionē:supposito tū qd ipsi diuidentes et sic paciscentes haberēt notitiā fideicōmissi.Hāc opinionē etiā visus est sequi secūdū aliquos Jo.and.in addi.Spec. tit. de testa.§.in primis,versi.quid si duobus,et Alber.in.d.§.duo fratres:vbi etiā refert qd illā secuti sunt Jac.de are.et Jaco.de rau. insuper et Ray.in repeti.d.§.duo fratres.Hanc opinionē etiā secutus est Ang.in.d.l.qui cum tutoribus,et in repeti.d.§.duo fratres,et consi.cxcix.exordiēte,Magnific⁹ miles dominus Gulielmus etc.col.iiii.versi.et ex his liquet manifeste qd non expedit etc. In quibus tū locis limitat Ang.hanc opinionē Dy.et seq.vt procedat tribus cōcurrētibus.Primū est qd heredes diuidētes habuerunt tēpore facte diuisionis notitiā fideicōmissi in testamento relicti.Secundum est quod fideicōmissum fuerit reciprocum: hoc est hinc inde inter diuidētes relictū.Tertiū est qd sit coequū hoc est equale:et sic qd tantū cēseatur vni ab altero relictū,quātum econtra:et sic qd in remittendo fideicōmissum nō plus videatur perdere vnus,quā alius.Et pro hac sua opinione inducit Ang.in locis superius allegatis multas et varias rationes:quas repetere nō expedit.Nititur etiā respondere.maxime in dicto cōsi.et in allegato.§.duo fratres,motiuis et fundamēti Bar.Fateor quod cōtrariā opinionē tenuit gl.in feudis,tuti. Imperator lotarius: quā ibi videtur sequi Bal.gl.in.l.tres fratres.ff.de pac.ac etiam Huzoli.et Pe.relati per Bar.in.d.l.qui rome.§.duo fratres, in. ii.q.Illā etiam sequitur pro illa multa inducens.Et hāc opinionez Bar.sequuntur multi:ita vt et olim et hodie sub iudice lis existat: et vt dicit Jo.de Jmo.in.d.§.duo fratres,propter tantorū virorū opiniones non potest negari passum esse dubiū:et satis diceretur habere iustam causam litigandi qui secutus esset alterā ex opinionibus supradictis.Uerum omisso isto articulo, vt pote dubio et multū scabroso, dico et respōdeo quod ex alio videtur fuisse renuntiatū dicto pretēso fideicōmisso seu fideicōmissis:ita vt hodie in vim illorum aut alterius eorundem nihil petere possit dictus nobilis Antonius:et hoc propter illa verba posita circa calcem dicte diuisionis,in.§.promiserunt et conuenerunt inter se inuicem dicte partes etc.ibi,ita et taliter qd abinde in antea quelibet pars dictarum partium de rebus supra diuisis et transactis et vtrique parti pertinentis ab inde in antea possit et valeat facere ad sui libitum voluntatis ipsasque vendere donare legare permutare et omnia alia facere que verus dominus etc. Pro quo optime facit quod voluit Bar.in.d.l.qui rome.§.duo fratres,in.viii.qō. vbi voluit quod si in diuisione data extiterit facultas vendendi vel alienandi, et deinde secuta extiterit venditio vel alienatio, nō potest ille,in quem translata est res subiacens restitutioni, illam petere in vim fideicōmissi.Et ideȝ voluit ibi Ang.in repeti.Idē etiam voluit Alex.de Jmo.col.liiii.versi.sed circa dictam octauam questionem etc.plenius consi.clxxxix.exordiēte,Uiso et mature discusso processu etc.col.iiii.versi.Sed his non obstantibus puto liquere etc.in.ii.vol.Unde cum post factam dictam diuisionem et datam licentiam prementionatam dictus nobilis Joannēs testamentum condiderit,et in eo heredem vniuersalem instituerit dictam nobilē Annam que consequenter eo vita functo paterne hereditati se immiscuit,non videtur quod ipsa possit inquietari in fideicommisso,secundum doctrinam Bart.de qua supra. Nisi forte quis dicere cōtendat,quod dicta licentia alienandi non cōprehendat etiam institutionem heredis factam per dictum Joānem.Sed contrarium est veritas:scilicet quod imo illam cōprehendat vbicunque fit mentio de alienatione permissiua. l. si quis prioris.§.certum esse sancimus.C.de secun.nup.et quod no.Bar. et doc.in.l.si ita quis promiserit.§.ea lege.ff.de verb.obli.Alex.de Jmo.in.d.consi.Et si pro habenda premissorum declaratiōe queratur an dictus dominus Antonius presumi debeat habuisse notitiam dictorum testamentorum:dico et respondeo quod cum illa penes eum,et quidem annorum.xxv.et discretum,imo et literaruȝ peritum permanserint, et reperta extiterint ante factam diuisionem,ipse dominus Antonius presumitur habuisse illorum notitiam auth.at qui semel,et quod ibi Bal.C.de proba.vbi notabiliter voluit Bal.quod eo ipso quod scriptura reperitur penes aliquem,presumatur per eum lecta et cognita,pro quo allegat.l.non est ferendus.ff.de transac.Et hoc dictum sequitur fran.de Aret. in.d.l.qui rome.§.duo fratres.columna prima versicu.Secundo adde quod vbicunque instrumentum reperitur esse penes etc. Et idem etiam voluit Alegand.de Jmo.in dicto.§.duo fratres.columna.xliiii.versi.et maxime vbi apparet quod filius habuisset testamentum penes se.Pro quo allegat id quod habetur in dicta.l. non est ferendus,et not.per docto.in dicta authenti.at qui semel, Paul.de castr.consil.x.exordiente,Clarum est in iure etc.columna prima versic.maxime in casu nostro si reperitur quod habuit iste filius instrumentum testamenti penes se etc. et quod not.gloss. et docto.in capitu.constitutus,de testi.Et idem voluit Alegand. de Jmo.consilio.xxiiii.exordiente,Attentis his que in themate etc.columna fin.in tertio volumine vbi multa allegat.que possunt ibi videri.Ex predictis igitur multa colliguntur per ordinem, prout supra dixi,que obstare videntur intentioni dicti nobilis Antonii,et facere pro intentione prefate nobilis Anne. Que oīa dixerim.etc.

¶Argumentum.

¶Donationes iurate non cassantur per statutuȝ simpliciter donationes cassans.U.F.

1 ¶Statuta in aliquorum fauorem condita an possunt ab illis,in quorum fauorem ordinata sunt infringi.

2 Statutum simpliciter loquens non comprehendit actum iuratum.

3 Imperator aut princeps simpliciter cassans statuta nō intelligitur aut presumitur cassare actus iuratos.

¶De dona. Consi.clxvii.

Jsis instrumētis duarum donationum inter viuos dudum factarum per Gulielmum fauchimaue et Joannem roque cōiuges loci de garda, tricastrinen. diecesis:vni⁹ scilicet nobili et generose mulieri domine Nicole de montecanulo domine Garde(et hec facta est de anno domini. M.ccccxcv.et die.xxviii.mensis Januarii)et vlterius facte hone ste mulieri Laurentie Garde,anno scilicet domini.M.cccccii.et die.xi.mensis Aprilis:vna cum casu mihi exhibito,et dubio seu dubiis ex casu huiusmodi elicitis dico et respōdeo breuiter et succincte,quod nō obstante delphinali statuto,quo cauetur ne fiant donationes inter viuos nisi sub solēnitate de qua in eo: donatio
1 facta predicte Laurētie,valuit et de iure valet:† p eo qȝ statutū hmōi et alia statuta introducens certā solennitatē in faciēdis donatiōibus,et disponētia donatiōes aliter fiēdas nō valere vel esse nullas,

se nullas, censentur facta in fauorē donantium: ne scilicet decipiātur, vel alias male vel fraudulenter inducantur ad donandū: vt colligit ex his que no. Bar. in l. cūctos populos. q. vj. C. de sum. trini. Quo fit vt possint donantes renuntiare predictis statutis ⁊ contra dispositionē eorundē donare. c. cum contingat, de iureiuran. ⁊ auth. sacramenta puberum. C. si aduer. vendi. Ad quod bene facit. l. si quis in conscribendo, cum suis simi. C. de pac. et quod de renuntiatione insinuationis facta cum iuramento not. Joan. and. in addi. Specu. titu. de instru. edi. §. porro, ver. item notandum, ⁊ alij doct. quos plene refert ⁊ sequitur Joan. de Jmo. in d. c. contingat, in. x. membro, ⁊ Alex. de Jmo. in l. nemo. col. v. ver. item inquantum quesiuit Bart. vbi etiam multos refert. ff. de lega. j. ⁊ cōsi. iiij. col. xij. vel circa, ver. nec ad hoc obstat si dicatur ꝙ donatio non valet sine insinuatione ⁊c. vbi etiam multos refert, in. j. volu.

2 ¶ † Et pro premissis, scilicet quod non obstante dicto delphinali statuto donatio predicta valuerit, cum iurata extiterit, bene facit: q2 statutum simpliciter loquens non debet intelligi in donatione iurata, vt probat Joan. de Jmo. in d. c. cum contingat, in. iij. membro, versi. nunc pro declaratione materie an p statutum possit prohiberi ⁊c. quoniā statutum debet interpretari secundum ius commune, vt. l. ij. C. de noxa. c. cum dilectus, de cōsuetu. sed de iure communi actus iuratus potentius semper operatur, quam non iuratus. l. cum pater. §. filius matrē. ff. de lega. ij. ⁊ l. vnica. §. ⁊ cum lex. C. de rei vxo. ac. ⁊ l. pactum. C. de colla. iuncto d. c. cum contingat, ⁊ c. quanuis pactum, de pact. in vj. Hoc confirmatur per id qd no. glo. fi. in d. c. cum non deceat, de elec. in vj. per quaz dicit Ang. in l. j. §. que onerande. ff. qua. re. ac.
3 non da. † qd licet papa vel imperator cassat consuetudines, vel statuta: non tamen intelligitur cassare statuta iuramento cōfirmata. Et idem voluit Lapus Abbas ⁊ Jo. and. in nouel. in d. c. cum non deceat: pro quo allegat. c. j. de consti. in vj. ⁊ c. cum aliquibus de rescrip. eo. lib. ⁊ c. quia sepe, de electio. in vj. Jdē voluit Joan. And. in c. j. de filijs presbyter. e. lib. in nouellis, Jo. de Jmo. in c. dilecto, de preben. in cle. dudum. de sepul. ⁊ Panor. in c. j. de his que fi. a maio. parte cap. Et decisio dicte glo. probatur in c. constitutus, de rescrip. ⁊ per no. per Jo. de Jmo. in c. cum inter, de renuntia. per Cy. ⁊ Sali. in l. fi. C. si contra ius vel vtili. pu. vbi etiā do. Jas. may. Alex. de Jmo. cōsi. xxvij. exordiēte, Viso ⁊ opportune discusso. col. viij. vel circa. in. ij. vol. De quo etiā multa ponit Alex. de Jmo. facientia ad decisionem eius qd queritur. consil. xxx. exordiente, Visis ⁊ consideratis statutis, col. penul. ⁊ fin. in j. vol. Et q̄uis possint multa alia allegari ⁊ induci pro defensionē dicte donationis: q2 tamen predicta sufficiunt ad illius defensionem, nisi alia dicerentur, ego vlterius non insisto: existimans non esse opus respondere ad secundum quesitum. Que omnia dixerim sub correctione cuiuslibet domini melius sentientis: ⁊ saluo qd si probarentur alia, de quibus in libello parte dictorum cōiugum contra predictam Laurentiam oblator signanter super non obseruantia pactorum vel pretensis ingratitudinibus, ego vellem videre probationes huiusmodi: cum parte predicte Laurentie fuerint mihi pro veritate expressa illa non esse vera.

¶ Argumentum.

¶ Donatio, que irreuocabilis est, semper donatio inter viuos censetur: nec quoniam omnia bona mobilia ⁊ immobilia ⁊c. complectitur, infirmatur: relinquit enim fructus ⁊ nomina ad testandum. V. F.

1 ¶ Qua ratione cognoscatur donatio inter viuos aut donatio causa mortis.
2 Donatio causa mortis quot testes exigat.
3 Donatio, per quam aufertur libera testandi facultas an sit valida.
4 Bonorum mobilium ⁊ immobilium appellatione non veniunt iura vel actiones, seu nomina.

¶ De dona. Consi. clxviij.

Donatio imo verius
1 due donationes, † quas dudum anno do. M. ccccciij. ⁊ die. v. mēsis nouembris, fecisse legitur honesta mulier do. Artanda de neyrosa honesto iuueni Michaeli barberij: vna scilicet pura de tota medietate bonorū suorū mobiliū ⁊ immobiliū presentiū tūc ⁊ futurorū: ⁊ alia de reliqua medietate dictorū bonorū eiusdē do. Artande mobiliū immobiliū presentiuz ⁊ futurorū, post mortē tñ eiusdē donatricis, fuerunt donationes inter viuos: ⁊ nulla earū dici oz donatio causa mortis. Tū q2 hoc fuit expressum in instrumēto dicte donationis. Dicitur enim ibi dictā Artādā dedisse ⁊ donasse donatiōe propter nuptias ac donatione pura, mera, rata, grata, firma, ⁊ irreuocabili que fit ⁊ fieri dicitur inter viuos nulla causa ⁊c. ergo ille cēsende sunt fuisse donationes inter viuos: q2 verba hoc dicunt. l. ille aut ille. §. cum in verbis. ff. de leg. iij. l. labeo. §. idē tubero, ⁊ §. seq. ff. de supel. lega. Unde dicit Cy. in l. ij. C. de iur. do. ⁊ Bar. in l. q̄ dotis, circa. j. col. ff. solu. matri. dū opponit di. l. cū maritus, in fi. ff. de pact. dota. ꝙ illud qd dicitur. donationez intelligi esse ex causa mortis qñ fuit facta mētio mortis, procedit in dubio: sed quando apparet quod animo donandi simpliciter, seu inter viuos, tunc nō curamus an sit facta mentio mortis, vel nō: q2 tūc erit donatio inter viuos, et irreuocabilis. l. perfecta. C. de dona. que sub mo. Tū etiā q2 in d. donatione prefata do. Artanda conuenit ⁊ promisit easdē donationes tenere, attendere ⁊ obseruare, ⁊ contra eas nō venire: ⁊ hec cū iuramēto ad sancta dei euāgelia per eā prestito. Propter que certū est donatiōes hmōi, ⁊ earū quālibet fuisse donationes inter viuos. Pro quo remisisse sufficiat ad plene scripta per Alex. de Jmo. consi. xiiij. exordiēte, Diligenter ⁊ mature pōderatis, colū. iij. ⁊ do. Jas. may. i. l. nō ōis, col. ij. vel circa. ff. si cer. pet. vbi volūt, qd etiā eo casu quo quis dicit se donare donatione causa mortis, si donator conueniat seu promittat ⁊ iuret eandē seruare ⁊ attendere vel nō cōtrauenire, illa donatio cēsetur donatio inter viuos ⁊ nō causa mortis. Pro quo bene facit. l. vbi ita donatur. ff. de dona. cau. mor. Ex quibus infertur qd licet altera ex dictis medietatibus predictorū bonorū fuerit donata post mortē dicte Artande: ⁊ sic q̄uis in donatione hmōi facta fuerit mentio mortis: non tñ fuit donatio causa mortis, sed inter viuos. Et huic dicto non obstat. l. seia. §. fi. ff. de dona. cau. mor. ⁊ l. seia, cū gl. ff. de do. prele. ⁊ qd no. gl. Bar. ⁊ doc. in l. fi. C. de pac. ⁊ in l. stipulatio hoc modo concepta. ff. de ver. obli. Quia respondeo qd illa omnia procedunt in dubio: hoc est quando sumus in dubio an donatio debeat censēri donatio inter viuos, vel causa mortis: tunc enim propter mēn
2 tionē factā de morte presumitur donatio causa mortis. † Sed hic sumus in claro, vt predixi: scilicet qd dicta do. Artanda donauerit donatione inter viuos vtrāq3 medietatē. Non igitur obstaret donationi facte post mortē, si forte opponeretur qd in ea non interuenerint nisi tres testes, qui nō sufficiebant: sz opus erat qnq3 testibus. l. fi. §. fi. C. de codicil. qm̄ vt predixi illa nō fuit nec est donatio causa mortis, sed inter viuos. Et q2 istud nō vr̄ mihi habe
3 re dubium, ego vlterius nō insisto. † Sed forte opponetur qd supposito qd dicte donatiōes fuerint ambe donationes inter viuos: ⁊ propterea irreuocabiles, ille nō videntur valuisse, nec valuerūt pro eo q2 sunt facte de omnibus bonis presentibus ⁊ futuris: ⁊ sic per eas auferebatur eidē do. Artande libera testādi facultas: ꝙ est cōtra bonos mores: p id qd no. Bar. in d. l. fi. C. de pac. Bart. ⁊ multi in d. l. stipulatio hoc modo concepta: q̄uis ⁊ Ang. ⁊ multi alij senserint contrarium. Sed hoc non obstat: quia vt apparet ex tenore instrumenti dicte donationis, dicta domina Artanda retinuit sibi vsumfructū. Poterit igitur de fructibus per eā percipiendis disponere ⁊ testari: q2 illi nō veniūt in donatione futurorū, vt voluit Alex. de Jmo. in d. l. stipulatio hoc modo concepta. col. xij. Pro cuius dicto facit id quod ibi no. Bar. dū dicit qd si vendo tibi omnia bona mea presentia ⁊ futura, valet vēditio q2 potero testari de pretio: pro eo q2 illud nō debetur emptori. l. dāni. §. cū parietē. ff. de dam. infec. ⁊ dicit Alex. qd in hoc scribendo ⁊ consulendo diceret cōtra Pau. de ca. qui visus est sentire cōtrariū consi. xcix. exordiēte, Notādū ⁊c. Et hanc opinionē Alex.
4 de Jmo. sequitur do. Jas. in d. l. stipulatio, col. viij. ¶ † Preterea dicta do. Artanda non legitur donasse nisi bona mobilia ⁊ immobilia: quorum appellatione non veniunt iura ⁊ actiones, seu nomina: sed faciunt tertium genus. l. quaz tuberonis. ff. de pecul. ⁊ qd no. glo. ⁊ doct. in l. mouentium. ff. de verbo. signi. cano. in c. nulli, de reb. eccle. nō alie. ⁊ Alex. de Jmo. consi. xlv. in j. vol. de q̄bus propterea poterit ipsa Artanda disponere ⁊ testari.

¶ Argumentum.

¶ Jn integrum non restituitur minor. xxv. annis, qui iuramentum detulit, ⁊ iurata ipsemet cum duplici iuramento soluere promisit. V. F.

1 ¶ Minor. xxv. an. an cum autoritate curatoris possit iuramētum deferre, ita vt ad illud teneatur.
2 Modica lesio an sit sufficiens ad contraueniendum actui iurato.
3 Juramentum per minorem prestitum representat illum maiorē. xxv. an.
4 Debitor iurans potest petere absolutionem a suo iuramēto, vbi illud vertitur in peccatum creditoris.

5 Minor .xxv. an. iurans, et volens iuramento suo contrauenire, allegans se lesum, debet probare lesionem.
6 Minor contrahens venit super facto, super quo contrahit, certiorandus: non autem de beneficio restitutionis in integrum sibi competenti si immodice ledatur.

¶ De integr. resti. Consi. clxix.

Visis duobus publicis instrumentis, parte nobilium et honorabilium virorum Rodulphi et Jacobi Berardi mihi exhibitis, vna cum consultationis themate, seu casu, et dubijs ex themate huiusmodi elicitis et ex quib⁹ colligitur nobilem et generosum iuuenem Sebastianum de rana, maiorem sexdecim annis, minorem vero .xxv. eisdē nobilibus Rodulpho et Jacobo iuramentum iudicialiter detulisse cum sui curatoris autoritate et consensu, de et super petitione parte eorundem nobilium Berardorum sibi facta: et ipsos nobiles de Berardis sub presentia domini iudicis, et eorūdem Sebastiani et curatoris, iurasse sibi deberi florenos mille et sexcentos: quos deinde idem Sebastianus confessus fuit se eisdem de berardis debere ex causis etc. et quos eisdē terminis, de quibus in altero ex dictis instrumentis, soluere conuenit et promisit cum duplici iuramento, renuntiando beneficio minoris etatis et restitutionis in integrum: et nihilominus apparet ex altero ex instrumentis huiusmodi nobilem et egregium virum dominum Antonium arnaudi Barsilone iudicem eundem Sebastianum ad dandum et soluendum summam de qua supra di
1 ctis nobilibus de Berardis condemnasse. † Dico et respondeo, sub correctione cuiuslibet domini melius sentiētis, quod dictus Sebastianus tenetur ad solutionem summe huiusmodi: et quod multa sunt que ei refragantur, si hoc facere contradicat vel recuset. Et primo quidem delatio iuramēti, quod proculdubio deferre potuit: et presertim vel saltem cum autoritate sibi decreti curatoris. l. nam et postea. §. si minor, et quod ibi doc. ff. de iureiurā. Et idem esset si ipse Sebastianus curatorem non habuisset: et nihilominus prefatus de Berardis detulisset iuramentum. Pro quo allegasse sufficiat id qd scribunt doc. et maxime do. Jas. may. post alios in. l. iusiurandum quod ex conuentione. §. pupillus. ff. eod. tit. et adeo tenuisset et valeret delatio iuramenti, quod idem Sebastianus non posset contrauenire, et consequenter nec resistere quominus soluere deberet et solueret summam de qua dicti de Berardis iurauerint: nisi probatis quatuor de quibus per do. Jas. in. d. l. nam et postea. §. si minor. col. j. quorum vnum est quod fuerit lesus. d. §. si minor. l. minoribus, la. ij. et. l. fi. C. de in integ. resti. mino. nec sufficeret docere de qualicūqȝ lesione: sed opus esset docere de
2 immodica seu graui lesione: † qr pro modica seu leui non datur restitutio. l. scio. ff. de in integ. resti. Est et aliud inter dicta quatuor requisita, quod minor doceat et probet se fuisse lesum dolo aduersarij, aut sui ipsius minoris facilitate. l. verum. §. sciendum, cum §. seq. ff. de mino. Supposito igitur citra preiudicium veritatis, quod minor enormiter vel non in modico lesus regulariter restitui debeat in integrum aduersus iuramentum per eum delatum d. l. nam et postea. §. si minor: hoc tamen non prodesset eidem nobili Sebastiano, nisi probaret duo supra mentionata. ¶ Preterea et vbi illa probaret, illorum probatio in nullo sibi suffragaretur: pro eo qr non solum fuit per eum delatum iuramentum, sed etiā vt predixi, confessus est, et recognouit idem nobilis Sebastianus se eisdē de Berardis teneri, et debere summā de qua supra ex causis in altero ex dictis instrumentis latius mentionatis: et illā eis soluere promisit cum duplici iuramento: per quod sibi abdicauit beneficium restitutionis in integrum, etiam si enormiter (vt tamen non creditur) lesus extitisset. l. ij. ad fi. C. si minor se maio. dixe. et auth. sacramenta puberum, et quod ibi doc. communiter. C. si aduer. vendi. et quod not. glo. in. l. iij. ad fi. ff. de iureiur. et huius di
3 cti ratio est: † qr iuramentum per minorem prestituȝ representat eum maiorem. xxv. annis: vt scribit glo. et doct. in. l. ij. C. de rescin. vendi. glo. et doc. in. c. j. de emptio. et vendi. et multi in. d. auth. sacramenta puberum, et do. Jas. in. d. §. si maior. col. j. Et non solum nō debet idem nobilis Sebastian⁹, etiam si probaretur enormiter lesus in integrum restitui quinimo nec debet sibi concedi absolutio a dicto iuramento per iudicem ecclesiasticum: pro eo quia text. in d. auth. sacramenta puberum, in prin. dicit quod iuramentum tale debet inuiolabiliter obseruari: ergo non debet concedi absolutio a iuramento, seu habilitatio: quia alias predicta auth. sacramenta puberum, esset imposita verbis, et non rebus: contra id qd habetur in. l. ij. ad fin. C. com. de lega. et. c. commissa, de elec. in. vj. Et istam conclusionem firmauit Archi. Joā. And. Jo. de Jmo. Hemi. et Philip. de Franc. in. c. quamuis pactum, per illum text. in verbo omnino, de pac. in. vj. Panor. in. c. cum contingat, de iureiuran. vbi etiam Jo. de Jmo. in. iij. membro principali, et in. c. quintauallis, char. penul. eo. tit. et Pau. de cast. in. d. aut. sacramēta puberum. col. iij. et Joā. de Jmo. in. l. cum vir, col. xv. ff. de vsufruc. Roma. in. l. qui superstitis. ff. de acqui. here. et cōsi. ccccxxxvij. exordiente, In casu proposito aduertendum censeo etc. colū. vlti. et Alex. de Jmo. consi. ccxxiij. exordiente, Visa facti narratione. col. iij. et. iiij. in. ij. vol. et idem tenuit Panor. consi. lxxij. exordiēte, Quinqȝ dubia etc. col. vlti. in. j. vol. Ange. in. l. si quis pro eo, in prin. ver. Itē adde qr quandoqȝ iuramentum confirmat contractū etc. ff. de fideiusso. Alex. de Jmo. consi. cxxv. exordiente, Visis et consideratis statutis de quibus supra, in. j. vol. vbi relatis cōsilijs et opinione Pet. de Anch. et Ant. de but. et eis impugnatis, quatenus loquuntur de petenda et obtinenda absolutione a iuramēto, cōsuluit contrarium: et respondet eorum motiuis. Idem etiam
4 fuit de mēte Bal. in. l. fi. in fi. ff. qui satisda. cogan. † vbi voluit qd licet quando vertitur peccatum creditoris possit debitor iurans petere absolutionē a iuramento: vt patet in causa vsuraria. c. j. de iureiuran. tamen vbi non vertitur peccatum creditoris, licet iurans enormiter ledatur, non potest peti absolutio. d. c. Quis, de pac. in. vj. et. c. licet mulieres, de iureiur. e. lib. Quod autem nō fuerint aut sint futuri in peccato dicti nobiles Rodulphus et Jacobus, apparet pro eo qr vt audio ipsi reuera pro defensione dicti nobilis Sebastiani, et ad ipsius requisitionē, incurrerunt multa dāna et interesse, etiam ascendentia vltra summam de qua iurarūt et quā postea idem Sebastianus cōfessus fuit se eisdē Rodulpho et Jacobo debere, et cum duplici iuramento soluere promisit. Ex premissis infertur qd supposito, citra preiudiciū veritatis, quod eo ipso dicatur minor probare se fuisse lesum: qd probat se iuramētū detulisse actori, aut pretenso creditori, qui iurauit sibi deberi rem petitam, arg. eius qd not. Fulgo. concordando opi. in. d. l. nam postea. §. si minor, et allegata. l. fi. C. de in integ. resti. mi. quatenus voluit quod eo ipso qd minor. xxv. annis reus in causa probat se fuisse cōdēnatū: et dicit se non appellasse infra decē dies, apparet eū fuisse lesum: qr per sentētiā condēnatoriā est aliquid sibi abfuturū siue auferendum: secus autem si ipse in causa actor extitisset, et reus fuisset ab impetitis absolutus: qr probando sententiā absolutoriā contra se latā: et affirmando se non appellasse, non
5 propterea concludere se esse grauatū. † Cuius tamē contrarium scilicet qd ad probationē lesionis nō sufficiat minori. xxv. an. probare qd iuramētū detulerit eius aduersario, et qd ipse iurauit: sȝ opus est quod ipse probet lesionem. d. l. nam et postea. §. si minor, et alijs iuribus superius allegatis, que iura videntur loqui indistincte volunt Specu. tit. de resti. in inte. §. j. char. vlti. ver. Sed nunquid ecclesia vel minor etc. Cy. in. l. vnica, in fin. C. de confes. et Bal. in. d. l. vnica, col. xv. vel circa, ver. Sed pone minor, et Salic. ibi char. penul. qd si ecclesia vel minor aliquid confiteatur contra se, non potest ex hoc solo obtinere restitutionem in integrum: nisi de lesione probet: qr pōt esse qd confessio est vera. Et Quis sint q cōtra sentiant: hoc tamē nō nocet dictis nobilibus de Berardis pro eo qr vt dixi nō solū in casu presenti fuit delatum iuramētum et deinde prestitū per dictos de Berardis: quinimo etiā post hoc fuit dictus nobilis Sebastianus confessus se debere summā predictā mille et sexcentorū florenorū. Et nō solū hec fecit, sed etiam renuntiando beneficio minoris etatis, et restitutionis in integrū, et hoc cū duplici iuramento, conuenit, promisit et iurauit soluere summā predictā prefatis Berardis terminis superius mētionatis: et sic videtur qd id qd no. Fulgo. et quidem alij in. d. §. si minor et in allegata. l. fi. C. de in inte. resti. non nocet intentioni dictorum de Berardis: qr vt predixi dictus Sebastian⁹ sibi abnegauit beneficium restitutionis in integrū ¶ Forte vero opponetur, qd ad hoc vt minor. xxv. an. excludatur a beneficio restitutionis in integrū, opus sit qȝ ipse fuerit de remedio hmōi certioratus: per id qd cōsulēdo voluit Dy. consi. v. exordiente, Questio talis est quidā nomine Joffredus minor. xxv. an. vbi pro hoc inducit multa fundamenta: et hoc cōsiliū solet cōmemorare Bar. in. d. authen. sacramenta puberum, et in. l. sciendū. ff. de verb. ob. et Cy. qui etiaȝ tenorem illius recitauit in. d. l. ij. C. de rescin. vendi. Sed hoc non
6 obstat † qr esto qd minor certiorari debeat sup facto sup quo Ibit: non tamen est opus qd ipse certioretur de beneficio restitutionis in integrum sibi competenti si immodice vel enormiter ledatur, vt voluit Bart. motus multis rationibus, de quibus per eū et docto. in. d. auth. sacramēta pub. et q̄ solent per multos recitari in. d. c. penul. Et pro hac parte etiam consuluit Bar. prout ipse refert in. d. auth. sacramēta puberum, et in. d. l. ij. Et hec etiā fuit opinio Archi. quam sequuntur ibi Jo. and. Hemi. et moder. in. d. c. quāuis pactum. Et secundum hanc opinionem consuluit Alexand. de Jmo. consi. xxvij. exordiēte, Viso libello. col. iiij. et consi. xlij. exordiente, Super premisso themate. col. ix. vel circa, in. j. volu. vbi etiam dicit quod ista est communis sententia, quam communis stylus approbat. consi. cxxvij. exordiente, Viso processu cause principalis,

cipalis.in.ij.vol.⁊ in.d.consi.cccxxiij.exordiente, Uisa facti narratione.eo.vol.vbi de hoc plenius scribit quam alibi. Istam opinionem etiam fatetur esse communē, seu seruari in practica Jo. de imo.in.d.c.pen.de empt.⁊ vendi. ⁊ in sua solenni repetitione. d.c.cum contingat.in.iij.membro.versic.est tamen verum quod Dy.⁊c.⁊ do.Jas.in.d.auth.sacramenta pube.vers.tertio principaliter limitat Dyn.⁊c. Et qz hec opinio videtur esse cōmunis, ⁊ teste Jo.de imo.seruatur in practica, non videtur esse tutū ab ea recedere in consulendo vel iudicando. Primum probatur in l.j.vers.crebrior apud veteres opinio.ff.de offi.questo.⁊.c.nouimus.⁊ quod ibi Ant.de but.de verb.sign.⁊ q no. Host. Jo.and. ⁊ alij in.c.j.de constit. Secundum vero probatur in.l.minime.ff. de legi.⁊ q no. Panor.in.c.dilectus.de concessio.preben. Quāuis fatear, vt etiam dicunt Jo.de imo.do.Jas.⁊ alij multi, quod opinio Dyn.videtur esse equior. Sed audio quod re vera idem Sebastianus fuerit lesus in predictis: cum re vera expense per dictos nobiles de Berardis pro dicto Sebastiano sustente, ac damna ⁊ interesse per eos sustenta pro defensione ipsius, ⁊ suorū pretensorum iurium, ascendunt ad summam superius mentionatam, ⁊ vltra: ⁊ que omnia fuerunt per eosdem sustēta propter ipsum Sebastianū, ⁊ ipsius defensionem: qui propterea non videtur posse pretendere se fuisse vel esse lesum si super predictis iuramentum detulerit, ⁊ deinde summam predictam fuerit confessus se debere, ⁊ illam soluere iurauerit. Nisi forte vellet pretēdere q ille prestite expense, adhibite defensiones, ⁊ labores sumpti pro eo per dictos de Berardis illicite processerint: ⁊ quod propterea non teneretur idem Sebastianus ad resartionem expensarum, damnorum ⁊ interesse per eosdem de Berardis propterea sustentorum.§.illud quoqz, ⁊ quod ibi glo.insti.de manda. Sed puto quod hoc non obstet, ⁊ quod processus agitatus doceat vt audio de contrario: scilicet quod in illis dederint ipsi de Berardis operam rei licite. Puto igitur quod dictus nobilis Sebastianus possit cogi cum effectu ad solutionem summe predicte.

Argumentum.

Ex testamento, in quo pro testibus interuenerunt tātum parochus ⁊ notarius, nec legata quidem pia debentur, tantū abest vt illud aliqua ex sui parte valeat. U. F.

1 Testamentum an duorum testium presentia, curato scilicet ⁊ notario, validetur.
2 Testamentum tempore pestis quot testes requirat.
3 Testamentum in parte vitiosum aut inualidum an totaliter sit nullum.

De testa. Consi.clxx.

Vidi casum, qui mihi exhibitus est parte proborum virorum Bartholomei ⁊ Petri pasqueti loci Camareti, vna cū dubijs ex dicto casu elicitis. Ad que respō-
1 deo breuiter ⁊ succincte prout sequitur. Et primo ad primum dico quod, cum in testamento, quod fecisse dicitur probus vir Menginus pasqueti eorum quondā frater, non interfuerint nisi duo testes, videlicet curatus ⁊ quidā notarius: illud non valuit quoad heredis institutionem, nec quoad legata prophana, propter defectum sufficientis testium numeri: qz requirebātur septem testes, aut saltem quinqz, vel ad minus duo, ⁊ presbyter parochialis, seu curatus.l.hac consultissima.§.per nuncupationem.C.de testa.⁊.c.cum esses.eo.tit. Et licet Ant.de but.in.d.c.cum esses.senserit quod duo testes sufficiant: communis tamen opinio.est in contrarium, scilicet quod imo non sufficiant, etiam in terra ecclesie: sed opus sit ad minus duobus cum presbytero parochiali, seu curato: vt ibi diffusius prosequitur
2 Panor. Et quanuis Bal.in.l.fi.C.de testa: senserit, quod tempore pestis testamētum valeat, etiam si in eo interfuerint testes septem pauciores: hec tamen opinio Bal. non nocet ei quod dixi. Tum qz Bal.non dicit quod duo sufficiant: sed dicit qd pauciores septem: ⁊ forte sentit quod quinqz sufficerent: qz de quinqz adhibendis in casu suo loquitur.d.l.fin. Sed in casu nostro non interfuerunt nisi duo: ⁊ sic longe pauciores. Tum ⁊ quia contra Bal.est cōmunis opinio: p quo remisisse sufficiat ad ea que scribunt doct.in.d.l.fi.⁊ signanter Alex.de imo.versi. nunc se offert pulchra ⁊ vtilis questio ⁊c. ⁊ sic non potest dictus Petrus pretendere se fuisse vel esse heredem insolidum ⁊ vnicum dicti quōdam Mengini, in vim scilicet dicti pretensi eius testamenti: qz illud nō valuit: ⁊ sic eius hereditas abintestato delata est dictis Batholomeo ⁊ Petro equis portionibus. authē.cessante.C.de
3 legi.hered.⁊ in corpore vnde sumitur. Ad secundum, in quo queritur de legatis pijs per dictū quōdam Menginū pro eius anima relictis, dico ⁊ respondeo, quod quemadmodum nō valet heredis institutio: ita nec videntur valere legata pia: per id qd no. Ant.de but.in.c.quod clericis.de fo.comp. Sal.in aut.cassa.C.de sacros.eccl.⁊ Alex.de imo.cōsi.clxxvij.exordiēte, Uiso themate mihi exhibito ⁊c.in.ij.vol.⁊ consi.ccx.exordiēte, Statutis accurate perceptis ⁊c.⁊ do.Jas.may.in.j.lectu.l.j.versi. econtra autem si in testamento ⁊c.C.de sacrosan.eccle. Que si procedant in legatis in piam causam relictis: multo fortius, vel saltem non minus procedunt in alijs legatis. Ad tertium dico ⁊ respondeo quod nihil comperio vel colligo ex diuisione facta inter dictos Bartholomeum, Petrū, ⁊ Menginū, seu verius ex quittantia mutuo ⁊ vicissim inter eos celebrata: propter quod non debeant bona dicti quondam Mengini inter eosdem Bartholomeum ⁊ Petrum equis portionibus diuidi, vtpote inter eos qui ab intestato eidem Mengino succedunt: ⁊ qui equaliter reperiuntur per probum virum Joannem pasqueti eorū patrem substituti: ⁊ qz non video quod quittantia de qua supra, ⁊ mutuo facta inter ipsos fratres, concernat aut tangat in aliquo fideicommissum vniuersale, seu substitutionem factam per dictum quondam Joannem. Puto igitur quod isti debeant equis portionibus diuidere bona dicti Mengini fratris. Et quāuis quo ad pia legata reperiam scriptum id quod predixi: ego tamē eis ⁊ eorum conscientie consulo, quod ipsi melius faciāt pro anima illius probi ipsorum quondam fratris: quod etiam facerem ego in proprio casu, quicquid cantet rigor iuris. Et ita ⁊c.

Argumentum.

Non adeo preteritus censetur filius substitutus, quanuis institutus non sit: vt testamentum rumpat. U. F.

1 Testamentum, in quo nihil iure institutionis relinquitur: ⁊ in quo qui succedere debent preteriti sunt, dicitur nullum.
2 Lex si pater.C.de instit.⁊ substi.⁊ similes, quibus disponebatur, quod institutio de filio facta sub conditione casuali ⁊ mixta esset nulla, hodie dicuntur correcte.
3 Testamentum, in quo hereditas tantum relinquitur iure fideicommissi, an sit validum: ⁊ an ad illius validitatem requiratur titulus institutionis.
4 Uerbum substituo, an trahatur aut locū habeat inter filios, qui habere debent iure institutionis.

De liber.preter. Consi.clxxi.

Multa sunt, de quibus sibi postulauerunt responderi nobiles ⁊ honorabiles viri Antonius ⁊ Claudius riuerie. Ac prius visis, ⁊ prout oportet (si non desipio) consideratis tenore vltimi ⁊ nūcupatiui testamēti nobilis ⁊ honorabilis quondam viri Jordanoni riuerie, ⁊ iuriū allegationibus per multos iurium professores super validitate seu pretensa inualiditate testamenti huiusmodi factis, ⁊ editis, dico ⁊ respondeo breuiter ⁊ succincte prout infra: ⁊ hoc salua re-
1 ctiore sententia cuiuslibet domini melius sentientis. Et primo ad primum, in quo queritur an predictum testamentum cēseri debeat fuisse ⁊ esse nullum, pro eo qz in illo nihil relictum extitit nobilibus Gabrieli ⁊ Francisco riuerie, nepotibus seu felezenis prefati testatoris ex filio predefuncto: nisi quod ipsi repe. riuntur fuisse substituti nobili Girardo riuerie eorum patruo heredi vniuersali instituto sub conditione, si scilicet idē Girardus sine herede vel heredibus masculis ab humanis decederet: videretur dicendum, prout etiam scripserūt domini primo scribentes, quod testamentum huiusmodi fuerit nullū quoad heredis institutionem ratione preteritionis predictorum nepotum: quibus pro validitate eiusdem testamenti tenebatur prefatus Jordanonus aliquid relinquere iure institutionis, auth.vt cum de appel.cog.§.aliud quoqz capitulum: collat.viij.⁊ q not.glo.⁊ omnes scribentes magis communiter.in authē.nouissima.C.de inoff.testa. Jo.de imo.⁊ Alex.de imo.in.l.inter cetera.ff.de lib.⁊ post. Jo.de imo.⁊ cano.in.c.raynutius.de testa.⁊ quod sentiunt doct.in.l.scimus.§.cum autem.C.de inoff.testa.⁊ multi in.l.suus quoqz.in prin.ff.de hered.insti. in quo sentiunt.d.§.cum autem. esse hodie correctum per.d.§.aliud quoqz capitulum.⁊ sic quod hodie quoad validitatem testamēti, seu institutionis in eo facte de alio, non sufficiat relinquere filio hereditatem iure fideicommissi: vt videtur fuisse in casu nostro. Jura enim nouissima, vt

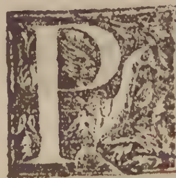
predixi, volunt ⁊ disponunt quod titulo ⁊ iure institutionis re-
linquatur hodie filio legitima, vel pars illius: ⁊ quod testamen-
2 tum in quo hoc non seruatur sit nullum. † Sed contrariā sentē-
tiam existimo esse de iure veriorē, scilicet quod dictum testamē-
tum dici non debeat nullum propter pretensam preteritionem
predictorum nepotum. Pro cuius dicti declaratione premitto,
quod licet olim fuerit magna contentio inter doct. an. l. si pater.
C. de instit. ⁊ substit. ⁊ similes, quibus disponebatur quod insti-
tutio de filio facta sub conditione casuali aut mixta esset nulla,
corrigantur per. l. quoniam in prioribus. C. de inoffi. test. ⁊ quod
reiecta conditione huiusmodi censeatur filius vsq; ad legitimā
pure institutus: hodie tamen tenent docto. magis communiter.
quod dicte. ll. corrigantur. Et hanc opinionem tenuit Bart. in
d. l. si pater. ⁊ latins. in. d. l. suus quoq;. ⁊ hec ante Bar. fuit opin.
Rich. malū. vt refert Bal. in. d. l. suus quoq;. quam etiam tenet
Sal. in. d. l. quoniam in prioribus. per text. expressum. in. d. l. sci-
mus. §. cum autem. Eandem opinionem tenet Pau. de ca. in. d.
l. si pater. ⁊ in. d. l. suus quoq;. vbi etiā dicit quod totus mundus
obseruat hanc opinionē Bar. ⁊ quod omnes conati sunt respon
dere ad. d. l. scimus. §. cu; autem. sed nullus vnquam bene sciuit
respondere. Illam etiam tenent multi, quos plenius refert do.
Ias. may. in. d. l. si pater. vers. contrariam opinionem quod imo
iste. ll. sint hodie correcte ⁊c. C. de instit. ⁊ substi. Et qꝛ hec opinio
est hodie communis, non esset tutum ab illa recedere in iudicā-
do vel consulendo. l. j. versic. crebrior apud veteres opinio. ff. de
offic. questo. c. nouimus. ⁊ quod ibi Ant. de but. de verb. sign. ⁊. c.
de iud. iij. q. iij. ⁊ q̄ no. Host. Io. and. in nouel. Ant. de bu. Pañ.
⁊ moder. in. c. j. de constit. ⁊ docto. in. l. fi. C. de pen. iudi. qui male
iudi. Ex quibus infero quod de hereditate prefati testatoris eis-
dem nobilibus Gabrieli ⁊ Francisco relicta: non quidem pure,
sed sub conditione, si videlicet dictus nobilis Gerardus heres
vniuersalis institutus ab humanis sine herede vel heredib9 ma
sculis decederet, debuerit detrahi huiusmodi conditio vsq; ad
legitimam, que eisdem nepotibus in bonis predicti testatoris
debebatur. d. l. quoniā in priorib9, seu verius allegata. l. scimus.
§. cum autem. Et hanc legitimam non obstante pendentia dicte
conditionis potuerūt dicti nepotes petere statim post mortem
dicti quondā Iordanoni. Non obstat q̄ no. doc. in. d. §. cum aūt.
⁊ in. d. l. suus quoq;. quatenus voluūt quod ille. §. cum autem. ho-
3 die sit correctus. † Quoniam respōdeo, ⁊ fateor quod ille est cor-
rectus, quatenus in eo disponebatur quod ad validitatem testa
menti sufficeret quod filio relinqueretur hereditas iure fideicō
missi: ⁊ sic quod nō erat necessarius titulus institutionis: sed nō
est correctus in eo quod, vt predixi, per illū disponitur quod de
relicto filio sub conditione casuali aut mixta debeat reijci condi
tio vsq; ad legitimam. Et si dicatur quod id, in quo fateor. d. §.
esse correctum. sufficiat ad ostendendum quod dictum testamē-
tum fuerit nullu;, vel quod non sufficeret per viam substitutio-
nis de qua supra relinquere prefatis nepotibus. Dico ⁊ respon-
deo quod istud esset verum, si dicta substitutio fuisset mere obli-
qua, seu fideicommissaria: sed hoc non fuit: sed fuit compendio-
sa facta per verbum commune substituo, que non solum compre
hēdebat fideicommissariam: sed etiam vulgarem substitutionē,
secundum Iac. de are. quem refert ⁊ sequitur Cyn. Ray. ⁊ doct.
communiter. in. l. precibus. C. de impub. ⁊ al. subst. Bar. in. l. cen-
turio. vers. quero vtrum substitutio compendiosa facta per ver-
bum commune ⁊c. vbi etiam omnes alij doct. ff. de vulg. ⁊ pupil.
Bar. in. l. quādiu. la vlt. ff. de acquir. here. ⁊ in suo consi. egordiē-
te, Nardus ⁊c. Io. de imo. in. c. raynutius. in materia cōpēdiose.
vbi etiam alij doct. de testa. Phil. de Franc. in. c. si pater. in ma-
4 teria compendiose, vbi etiam alij. eo. titu. in. vj. † Verbum enim
substituo, trahitur ad institutionem etiam inter filios, quos di-
cimus ⁊ verum est habere debere titulo institutionis. d. auth. vt
cum de appel. cog. §. aliud quoq; capitulum. Et quod etiam hoc
casu verbu; substituo trahatur ad institutionem, voluit gl. quā
ibi multum commendant Io. de imo. in. l. si pater impuberis. su
per verbo substituit. ff. de vulg. ⁊ pup. dicentes hanc. glo. non de
facili alibi reperiri: ⁊ pro hoc facit quod habetur in. l. si pater fi-
lium. ⁊ quod ibi Alex. de imo. ff. de vulg. ⁊ pup. vbi si filius voce-
tur per tacitam vulgarem, adueniente casu substitutionis, pro
instituto habetur, vt etiam voluit Ioā. de imo. in. l. inter cetera.
ad fi. ff. de lib. ⁊ posth. Et vt refert idem Alex. in. d. l. si pater im-
puberis, ipse alias cōsuluit in ardua questione, seu causa. Filius
enim legitimatus fuerat cōpendiose substitutus quibus agna-
tis, dicebatur testamentum non valere, cum iure institutionis
habere deberet. d. auth. vt cum de appel. cog. §. aliud quoq; capi
tulum. ⁊ dicit Alex. cōtrarium consuluisse per glo. supra allega-
tam, ⁊ per. d. l. si pater filium. attento quod sub compendiosa cō-
prehenditur vulgaris substitutio: que dicitur conditionalis in-
stitutio. l. in ratione. §. quod vulgo. ff. ad. l. falcid. ⁊. l. coheredi. §.
coheres. ff. de vulg. ⁊ pup. conditio autem reijcitur non solu; in
institutione, seu relicto filio sub cōditione potestatiua: sed etiam
si institutio vel relictū huiusmodi facta aut factum extiterit sub
conditione casuali, seu mixta. d. l. quoniam in prioribus, iuncta
allegata. l. scimus. §. cum autem. C. de inoff. testa. secundum opi-
nionem magis communem, de qua per doct. in dictis iuribus, ⁊
plenius per Bar. ⁊ sequaces in. d. l. suus quoq;. in princ. ff. de he-
red. instit. ⁊ in allegata. l. si pater. C. de instit. ⁊ substit. Dicti igi-
tur Gabriel ⁊ Franciscus censentur fuisse pure instituti vsq; ad
legitimam eis debitam in bonis dicti quōdam nobilis Iorda-
noni eorum aui. Quo fit vt non possit testamentum predictum
pretendi fuisse nullum propter pretensam preteritionem predi-
ctorū nepotū: qui, vt patet ex predictis, preteriti non extiterūt.
Et per hec patet responsio ad primum ⁊ secundum quesita.

¶ Argumentum.

¶ Si pro exemptione decimarum se quidam opponāt monito-
rio generali, quāuis acquiescant reliqui: hi tamen audiēdi sunt
antequam excommunicari possint. V. F.

1 ☞ Vniuersitas ⁊ singuli de vniuersitate sunt diuersa.
2 Excommunicatio est magna pena inter penas ecclesiasticas: ⁊
excommunicationis sententia secum trahit executionem.
3 Iudex debet absq; difficultate reuocare illud quod perperam
fecit: nec in facto proprio requiritur alia cognitio.
4 Excōmunicatio an sine citatione vel monitione partis, vel abso
lutio parte non vocata valeat aut teneat.
Potestas ligandi ⁊ soluendi a pari procedere dicuntur.
5 Absolutio facta a suo iudice, licet sit etiam iniustissima: valet ta
men ⁊ tenet.

¶ De episcopa. audien. Consi. clxxij.

Ro faciliore demōstra
tione boni iuris egregiorum ⁊ nobiliū ac hono-
rabilium viroru; do. Colini chriseleti, Antonij
de sancta maria, Antonij regis, Gulielmi rebo-
li, ⁊ aliorum pluriū loci de Paternis in causa,
quam habent cum venerabili viro domino Antonio Bordencij
pretenso priore ruralis prioratus sancti Bartholomei territo-
rij de paternis, premitto primo ⁊ suppono tenorem cuiusdā pre
tensi generalis monitorij parte dicti Bordencij olim impetrati
a domino tunc pretenso Vicario ⁊ officiali carpeñ. Secūdo etiā
premitto ⁊ suppono quod aduersus huiuscemodi pretēsum mo-
nitorium se opposuerunt pro ⁊ nomine, non quidem particula-
rium loci de paternis: sed vniuersitatis eiusdem loci, ⁊ pro iure
illius: quodq; si appareat ordinationem fuisse per dictū do. Vi-
carium promulgatam, illa fuit lata ⁊ promulgata contra dictos
syndicos, ⁊ nomine ⁊ syndicario noīe, dicte vniuersitatis. Ter-
tio etiam suppono ⁊ premitto quod licet in dicta pretensa ordi-
natione fuerit dictum ⁊ subiunctum, quod dictum assertum ge-
nerale monitorium iterum publicaretur, aut executioni deman
daretur in parochiali ecclesia loci predicti de Paternis: nō fuit
tamen pro tunc in dicta ecclesia publicatum, aut executioni de-
mandatum, obstante appellatione parte dictorum syndicorum,
⁊ nomine sepe dicte vniuersitatis interiecta. Premitto quarto
⁊ suppono quod, si monitorium predictorū, vel aliud fuerit pre-
textu ⁊ ad causam solutionis decimarū ad instantiam dicti pre-
tensi Prioris in dicta parochiali ecclesia publicatum, hoc factū
fuit post latam ordinationem per do. commissarium ⁊ iudicem
cause dicte appellationis: ⁊ post causam dicto. d. vicario carpeñ.
vt pretenditur remissam. Quibus presuppositis dico ⁊ respon-
deo dictas ordinationes non obstetisse, nec obstare prefatis do.
Colino, Antonio de sancta Maria, vel alijs, quo minus potue-
rint ⁊ possint se aduersus dictum monitorium, vtpote inciuile ⁊
minus iuridicum, opponere: qꝛ res inter alios acta alijs nō pre-
iudicat. c. inter dilectos. §. porro. de fi. instru. c. per. de re iud. l. j.
⁊ fere per totum in nigro ⁊ rubro. C. res inter alios acta alijs nō
1 nocet. † Certum est enim quod aliud sit vniuersitas, ⁊ aliud par-
ticulares illius. l. in tantum. §. vniuersitatis. ff. de re. diui. ⁊. l. sed
si hac lege. §. qui manumittitur. cum suis si. ff. de in ius voc. Non
debuerunt igitur dicte pretense ordinationes prefatis particu-
laribus inscijs, ⁊ non vocatis afferre preiudicium. Et ita post
illas ordinationes moniti potuerunt se opponere: ⁊ opponētes
debuerunt audiri; qꝛ supposito citra preiudicium veritatis, q̄d
certum sit decimas prediales deberi: ⁊ propterea possit aliquā-
do per literas monitorias procedi contra illarum debitores; ⁊
ad instan

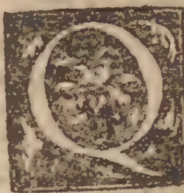
ad instantiam eorum quibus debentur: non est tamen certum quod decime, quas vendicare contendit dictus do. Bordencij, debeantur sibi, seu dicto eius pretenso priorati sancti Bartholomei: quem certum est non esse ecclesiá parochialem loci de Paternis, aut alterius cuiusuis. Et ita non possunt per eũ decime peti, nisi ratione concessi priuilegij, vel legitime prescriptionis, aut saltem opportune possessionis, seu quasi: de quorum neutro apparuit. Et sic debebant particulares pretendentes decimas olei oliuarum eidem do. Bordencij, aut priori nõ deberi audiri, & prius cognosci de pretẽso iure dicti Prioris, quam debuerint, aut de iure potuerint in non soluẽdo excommunicari. Et sic inaduertenter fuit per dictum do. Vicarium ad taxationem literarum excommunicatoriarum processum, fortasse existimãtem se posse in executionem dictarum ordinationũ procedere ad dictam sentẽtiam: quod etiam asseruit idem. d. vicarius in literis per eum impense absolutionis. Fuerunt igitur dicti do. Felisetí, & alij, propter laxatam contra eos excommunicationem op-
2 pressi & grauati, & quidem plurimum: † q2 excõmunicatio est magna pena inter penas ecclesiasticas. Et ita non est dubium quin ab illa potuerint dicti particulares appellare: q2 licet excommunicationis sententia secum trahat executionẽ: & sic quoad illius impedimentum appellari non possit. c. pastoralis. de appel. appellatio tamen ab ea interiecta defert negotium ad superiorem: vt sic ea mediante possit de negotio cognoscere: & ita non est appellatio inutilis. Dicta tamen appellatio eosdem do. Colinum & alios non impediuit, quominus potuerint a dicto do. Vicario petere dictam excommunicationem, tãquam grauamen eis illatum, reuocari, & se ab illa absolui: & quin idem dominus Vicarius hoc facere potuerit. c. cum cessante. de appel. c. si a iudice. eo tit. in. vi. vel proculdubio petere potuerunt se absolui: ne interim, hoc est pendente appellatione in excommunicatione remanerent. Nec propterea censentur renuntiasse appellationi, cum non fecerint actum illi contrarium. c. qua fronte, secundũ vnum intellectum. de appel. & ꝙ no. Panor. in. c. questione. eo. ti. Quod sine dubio videtur in hoc casu procedere: cum dicti domini Colinetus, & alij, seu egregius vir dominus Gulielmus Raynoardi, eorum procurator, petendo dictam absolutionem protestatus extiterit, quod hoc faceret citra preiudiciũ &c. que protestatio valet & iuuat: per id quod no. Inno. in. d. c. qua fronte. & alleg. c. questioni. de quo aliquid ponit Phil. de Fran. in. d. c. qua fronte. & in cap. solicitudinem. vers. secundo adde. Audio autem quod dictus do. pretensus Prior nunc disputat de predicta absolutione, pretendens quod illa nulla extiterit & existat: pro eo q2 (vt dicit) illa facta est eo non citato. Sed istud nõ procedit: tum q2 cum dictus dominus Vicarius & inaduertenter & de facto processisset ad excommunicationem dictorum particularium, ipse cognita inaduertentia huiusmodi, & inciuilitate dicte excommunicationis, prout eosdẽ particulares etiam dicto do. Priore non vocato absoluere: per id quod not. Bal. in. c. ab
3 excommunicato. de rescr. vbi dicit esse tex. singularem, † quod iudex debet absq3 difficultate reuocare illud quod perperã fecit: nec requiritur alia cognitio in facto proprio: per illum tex. multa facientia ad hoc ponit Bal. & post eum Alex. de imo. & domi. Ias. may. in. l. si pacto quo penam. C. de pact. Preterea vbi essemus in casu, in quo idem do. Bordencij citari debuisset: non tamen propter omissionem huiuscemodi citationis fuisset, aut dici posset fuisse nulla dicta absolutio, facta scilicet per ipsum dominum Vicarium: qui de facto excommunicauerat, vt colligitur ex his que no. Host. Io. and. Ioan. de imo. Panor. & Philip. de
4 Franc. in. d. cap. qua fronte. † Pro quorum dicto allegari solet, quod sicut valet & de iure tenet excommunicatio sine citatione, & admonitione partis. c. sacro. de sent. excommun. & ꝙ not. glo. xi. q. iij. ca. j. & in summa: ita valet absolutio parte non vocata: cum potestas ligandi & soluendi procedant a pari. c. verbum. de penitent. distin. j. & q2 absolutio est actus magis fauorabilis, quam excommunicatio. l. arrianus. ff. de actio. & obligat. & pro illis est bonus tex. in. c. venerabilibus. §. vbi autem. de sent. excommun.
5 in. vi. per quem tex. traditur vna regula generalis, † quod dummodo absolutio fiat a suo iudice, tunc quantũcunq3 iniusta existat valet, & non est nulla. Et ita concludit Philip. de Franc. in dicto. c. qua fronte. vers. secundo queritur, dicẽs quod nullo casu absolutio redditur nulla ex defectu citationis. Quod si processerit regulariter, imo q2 procedit: multo fortius debet procedere in casu nostro: in quo idem pretensus dominus Prior post surreptitie vel obreptitie obtentam excommunicationẽ, de qua supra, dicitur reuocasse omnes eius procuratores, & deinde recessisse: quod profecto fuit inhonestum, & magis in viro ecclesiastico, & in causa ecclesiastica. Sed quicquid sit, dolus suus vel fraus eidem patrocinari nõ debuit. c. sedes apostolica. circa fi. & quod ibi glo. & doct. de rescriptis.

¶ Argumentum.

¶ Qui heredis vel donatarij titulo rẽ possidere existimari potest, potius vt heres que in testamento scripta sunt prestare tenetur, presertim cum huic condendo presens esset, & acquiesceret: quam vt donatarius ea recusare. V. F.

1 ☞ Donatio propter nuptias que sit, & quibus de causis fieri dicatur, & an donatio facta contemplatione matrimonij dicatur propter nuptias facta.
2 Donatio inter patrem & filiũ dicitur inualida, nisi pater ob benemerita donet filio: que benemerita debent bonis donatis commensurari: si excedant bona donata, non dicitur ob benemerita, sed simplex.
3 Donatio inter personas ꝓhibitas facta an iuramẽto firmetur.
4 Ius canonicum generaliter statuit iuramentum esse seruandũ quatuor concurrentibus.
5 Donatio omnium bonorum presentium & futurorum cum reseruatione vsufructus an includat fructus ratiõe vsufructus perceptos.
6 In venditione omnium bonorum presentium & futurorum non venit pretium huius venditionis.
7 Notoria non releuant a proponendo, licet releuẽt a probando.
8 Donatio est contractus: & pactũ, quapropter cõsensum duorũ aut pluriũ exigit, & an donatio sine insinuatione facta sit valida.
Pactum seu pactio est duorum pluriumve in idem placitum.
9 Contractus requirit partium presentiam: & non solum presentiam, sed etiam signa apparentia consensus amborum.
Pactum & pollicitatio differunt.
10 Donationẽ causa mortis nudo pacto pfici qualiter intelligat.
11 Dominium aut possessio an sola & nuda donatione querantur.
12 Possidere an semper dicatur is, cuius nomine possidetur.
13 Possessio regulariter queritur per traditionem, mediante autem traditione queritur dominium.
Ignoranti an queri possit dominium.
14 Dominium rei donate non aufertur donatori ante donatarij acceptationem.
15 Bona absenti & nullatenus acceptanti donata cui esse dicantur, aut cuius dispositioni subiaceant an donatoris an donatarij.
16 Verba testatoris ambigua, que possunt significare rem relictam vel legatam esse testatoris vel heredis, pro qua parte sint interpretanda.
17 Ultime voluntatis natura non se extendit extra bona propria.
18 Usufructus appellatione an veniat dotale dominium rei vsufructuarie.
19 Enumeratio specialis, & generalis expressio an possint aliquo casu equiparari.
20 Presens & tacens an omni casu consentire censentur.

¶ Commu. de success. Consi. clxxiij.

Quia difficultas processus cepti. & aliquandiu võtilati per & inter nobilem & generosum adolescentem. H. actorẽ ex vna parte, ac nobilem & potentem virũ do. Sebastianum guiffredi militem. tutorem & tutorio nomine nobilis Ioannine puelle reum ex alia, surgit ex donatione, quam tempore matrimonij dudum contracti per & inter nobilẽ quondam virum Guionum pinelli, ac nobilem ac generosam mulierem Ioannam guiffrede eidem Guiono filiusfamilias, & cuius dicitur nobilis & generosus quondam vir Carolus pinelli eiusdẽ Guioni pater: & supposito, citra preiudicium veritatis qð illa sufficienter probata extiterit parte dicti rei, quodq3 pater donator sibi retinuerit vsumfructum bonorũ donatorum, et iurauerit de non cõtraueniendo, Quesitum est primo an donatio huiusmodi censeatur fuisse donatio simplex, vel ob causam: & an validitati illius obstiterit patria potestas. Secũdo an huiuscemodi validitati obstiterit defectus insinuationis, quatenus valor bonorum donatorũ excedebat valorem quingentorũ aureorum. Tertio an, supposito quod nihil ex predictis dicte validitati obstiterit, appareat sufficienter probatũ ex actis dicte cause, quod in vim donationis huiusmodi fuerint bona donata dicto nobili Guiono acquisita, & per eũ possessa. Quarto si hoc probatum extiterit, queritur an dictus quõdam nobilis Carolus potuerit, non obstante donatione huiusmodi, dictum Guionum grauare de eidem nobili Hugneto restituendo etiã bona donata, in eum casum, in quem ipse Guionus ab humanis sine liberis masculis decederet: & an inspectis verbis testamẽti eiusdem quondam Caroli, & alijs, hoc fecisse censeatur. ¶ Venio

ad primum, ⁊ dico in primis, quod licet donatio, de qua supra,
pretendatur fuisse donatio propter nuptias: illa tamen nõ pro-
prie fuit donatio propter nuptias, ea scilicet de qua ⁊ cuius na-
tura habetur in. §. est ⁊ aliud, instit. de dona. ⁊ in. l. j. ⁊ per totum
1 titu. C. de dona. ante nupt. cuius dicti illa est ratio: † qꝛ donatio
propter nuptias, de qua in dictis iuribus, solet fieri per virum,
vel ex eius parte sue vxori. l. vltima. §. sancimus. C. de dona. ante
nup. ⁊. c. fi. ⁊ quod ibi glo. de dona. inter vir. ⁊ vxor. ⁊ solet dari in
recompensam dotis, ⁊ pro illius securitate, seu pro quasi pigno-
re. l. si constante. in princ. ⁊ quod ibi doct. maxime Sal. ⁊. d. l. fi. §.
sancimus. ibi, qꝛ quasi antiferna. C. de dona. ante nupt. Et alias
fit ⁊ fieri solet donatio huiusmodi propter multas causas, quas
post abbatem anti. ⁊ Jo. and. colligit Panor. in. d. c. fi. de dona.
inter viruz ⁊ vxo. huiuscemodi vero non fuit donatio de qua est
sermo: quia illa non apparet, nec fuisse facta dicitur dicte nobili
Joanne vxori dicti Guioni pinelli, nec ipsi pinelli, vt deinde bo
na donata donaret dicte vxori: ⁊ ita nihil predictis obstat. l. vt
liberis. C. de collat. sed pretenditur facta extitisse dicto nobili
Guiono. Non igitur potest donatio huiusmodi proprie dici do-
natio propter nuptias: quãuis existimem illam factam extitisse
contemplatione matrimonij superius mẽtionati. Sed non pro-
pterea videretur posse dici donatio ob causam, ⁊ euitare seu ef-
fugere naturam simplicis donationis, per id quod ponit Old.
consil. v. qui loquens in donatione facta ratione matrimonij, ⁊
propter (vt in ea dicebatur) multa grata seruitia donatori per
donatarios impensa: dicit eam nihilominus esse simplicem, non
ob causam: ⁊ quod causa designata per illa verba ratione matri-
monij, videtur in dubio esse impulsiua. l. titio centum. in prin. ff.
de condi. ⁊ demon. l. sed ⁊ si mors. in fi. ff. de dona. inter vir. ⁊ vxo.
l. si muliere. ⁊ quod ibi no. C. de iure do. ⁊ ꝙ not. in. l. ij. in fi. ⁊. l. iij.
C. de donat. Hec verba Oldra. quannis eo tacito commemorat
Alber. C. de dona. super rub. ⁊ Alex. de imo. referens predictuz
2 consilium, consi. xiiij. in. j. vol. † Cum igitur iura simpliciter di-
cant donationem factam inter patrem ⁊ filium non valere. l. ij.
C. de inoff. dona. ⁊. l. donationes. C. de dona. inter virum ⁊ vxorẽ.
preterquam vbi donatio fieret filio propter benemerita. authẽ.
vnde si parens, ⁊ quod ibi glo. ⁊ docto. C. de inoffic. testa. ⁊ ꝙ no.
Bar. in. l. j. §. nec castrense. ff. de collat. bono. ⁊ oportet benemeri-
ta commensurari bonis donatis: alioquin quatenus donatoruz
valor excederet benemerita, censeretur donatio esse simplex, nõ
ob causam, nec de iure valeret: vt scribunt doct. magis commu-
niter. in. l. si donatione. C. de collat. ⁊ in multis alijs locis. Exci-
piuntur etiam a regula predicta certi alij casus, de quibus per
gl. ⁊ doct. in. d. l. ij. C. de inoff. dona. inter quos tamen nõ videtur
connumerari casus noster. ⁊ sic videtur donatio predicta fuisse
nulla, non obstãte iuramento: pro eo qꝛ illa facta fuit inter per-
sonas prohibitas. d. l. ij. cuz suis si. ergo nõ fuit firmata. l. si quis
inquilinos. §. fi. cum si. ff. de leg. j. ⁊ in. l. cuz quis. §. titia. ff. de leg.
iij. qd etiam dicitur voluisse Bal. in quodam suo cons. exordien-
te, An donatio ⁊c. relato per Roma. in repet. rub. ff. de iureiur.
q. iij. ⁊ quod talis donatio non firmetur iuramẽto, etiam voluit
Pau. de ca. cons. cv. exordiẽte, do. Hubertus miles ⁊c. ⁊ Raph.
Fulg. ⁊ Franc. de cap. cons. cxcix. exordiente, Viso suprascripto
instrumẽto donationis: qui mouentur multis rationibus ⁊ mo-
tiuis, que non refero: pro eo qꝛ communiter solet teneri contra-
3 rium, scilicet † ꝙ donatio inter viuos facta per patrem filio in
ipsius potestate existenti firmetur iuramento: hoc enim sensit
Bal. in. d. l. si donatione. ⁊ plenius in. l. fi. C. de vsuc. ⁊ in. l. ij. char.
xiiij. de iureiurando. ⁊ cons. ccclxiij. exordiente, Premittenduz
est ad euidẽtiam quod donatio facta filio ⁊c. in. iij. parte. pro hac
parte scripserunt ⁊ consuluerunt multi, quos plenius refert do.
Jas. may. in. l. frater a fratre. ver. decimo ꝑdicta regula fallit ⁊c.
in lectura. ff. de condict. indebi. qꝛ ista est cõmunis sententia, non
esset tutum ab ea in consulendo discedere: eo maxime qꝛ facta est
contemplatione matrimonij, cui multa debentur: ⁊ qꝛ etiam re-
perio qd insigne parlamentum Delphinale in casu simili alias
ita cõclusit, motum multis fundamentis relatis decisione. cxlv.
exordiente, Fuit etiam alia orta questio ⁊c. Puto igitur ꝙ vali-
ditati dicte donationis non obstiterit patria potestas, siue illa
fuerit donatio ob causam, siue simplex. ¶ Ad secundum dico ⁊
respondeo ꝙ, si nos supponeremus donationem hanc fuisse do-
nationem ob causam, certũ esset qd illius validitati nõ obstitis-
set defectus insinuationis. l. attilius regulus, ⁊ qd ibi doct. ff. de
dona. sed si dicamus eam simplicẽ (super quo tamen nõ videtur
insistendum) esset maior difficultas: sed tamẽ etiam in isto casu
tenent doct. qd non obstante omissione insinuationis valeat do-
natio si fuerit iuramẽto vallata: hoc em̃ voluit Jo. and. in addi.
Spec. tit. de instr. edi. §. porro. in vlt. addi. Jo. de imo. in repeti.
c. cum cõtingat. in. x. membro. vbi etiam plene respondet funda-
mentis tenẽtiuz partem cõtrariam. Pro hac opinione cõsuluit
Fran. de are. cons. ij. cons. xlvij. exordiẽte, Visis ⁊ diligẽter põde
ratis. ⁊ cõs. xlvij. exordiẽte, Et ratio scribẽdi recte in cõsilijs ⁊c.
ver. circa quartũ ⁊ vltimum ⁊c. Hanc opi. etiã secutus est Alex.
de imo. cons. iiij. vers. Nec ad hoc obstat si dicatur ⁊c. cons. lxxxij.
in. ij. vol. ⁊ cons. xx. ⁊ seq. in. iij. vol. ⁊ in. l. nemo potest. ff. de leg. iij.
Et sequendo hanc opi. etiam consuluit Barth. soc. consi. lxxvij.
Ut fas perpetuo ⁊c. in scdo quesito. Et breuiter vt predixi ista
est hodie cõis opinio doctorum tam in scribẽdo quam in consu-
4 lendo: † qꝛ quicquid olim de iure. ffor. vel. C. extiterit. certum est
ꝙ ius canonicũ generaliter statuit iuramẽtum esse seruandum
quatuor copulatiue cõcurrentibus. Primo qd possit seruari si-
ne interitu vel detrimento salutis eterne. d. c. cum cõtingat. ⁊. c.
quãuis pactũ. de pac. in. vj. Secundo qd nõ sit principaliter cõ-
tra publicam vtilitatem, licet secũdario sit cõtra illam. c. si dili-
genti. de fo. compe. ⁊ in. l. j. ff. sol. mat. iuncto. d. c. cum contingat.
Tertio qd non tendat in alterius preiudicium, quam intrãtis.
d. c. quãuis pactum. alias esset vinculum iniquitatis, ⁊ non esset
seruandũ. c. inter cetera. xxij. q. iiij. Quarto qd non sit contra bo
nos mores, reg. Non est obligatorium. de reg. iur. in. vj. Que o-
mnia cõcurrunt in casu, prout posset faciliter ostendi: sed nõ ex-
pedit: prout nec etiam expedit referre opinionẽ cõtrariam, aut
fundamenta illius: qꝛ durum esset contra stimulum calcitrare.
5 † ¶ Dicte etiã validitati nõ obstitit, qd donatio predicta fuerit
facta de omnibus bonis presentibus ⁊ futuris: pro eo qꝛ dictus
nobilis Carolus sibi reseruauit vsumfructuz, ꝙ sufficiebat quo
ad hoc vt nõ posset impugnari tanquam auferẽs liberam testa-
menti factionẽ: per id qd voluit Bar. ⁊ doct. in. l. stipulatio hoc
modo cõcepta, vbi etiam Alex. de imo. ver. quid si in casu predi-
cto. ff. de verb. obl. ⁊ Frãc. de are. cons. liiij. exordiente, In causa
magistri Basij ⁊c. ver. circa sm est breuiter dicẽdum ⁊c. fructus
enim quos ratione vsusfructus reseruati erat idẽ Carolus per-
cepturus post donationẽ non veniebãt in donatione futuroruz,
6 † quemadmodũ nec in venditione omnium bonorum presentiũ
⁊ futurorũ venit pretium hmõi vẽditionis, nec debetur empto-
ri. l. dãni. §. cum parietem. ff. de dam. infec. qd etiam voluit Bar.
in. d. l. stipulatio hoc modo cõcepta. ⁊ ita poterat de illis testari,
si nõ erant adeo tenues, vt vix ex eis posset idem Carolus se ali
mentare aut nutrire: qd etiã voluit Alex. de imo. in. d. l. stipula-
tio hoc modo ꝯcepta. vbi etiã do. Jas. quãuis Pau. de ca. aliter
cõsuluerit cons. xcix. exordiente, Notandũ ⁊c. Sed primũ dictuz
videtur securius. Preterea hic est aduertendũ ꝙ dictus. d. Se-
bastianus nõ proposuit donationẽ esse factam de omnibus bo-
nis presentibꝰ ⁊ futuris, sed de bonis mobilibus ⁊ immobilibꝰ,
nec aliquid adiecit de futuris, vt videri potest in. v. art. schedu-
le exordiẽtis, Nobilis ⁊ strenuus. d. Sebastianus ⁊c. ⁊ sermones
postea facti in alijs articulis, seu schedulis videtur esse relatiui
ad donationẽ de qua fuit articulatũ in. d. v. art. Etiã in pretensa
Nota dicte donationis non erat sermo nisi de bonis mobilibus ⁊
immobilibꝰ: ⁊ nihil ẽt dicebaẽ de futuris. Quo fit vt quãuis ali-
qui ex testibꝰ in hac causa ꝓductis videãtur plenius deposuisse
⁊ dixisse de donatione omniũ bonorum presentium ⁊ futuroruz,
non sit eis credendũ, quatenus deponũt de futuris: insuper nec
quatenus eorũ depositio se extendere posset ad iura: que faciunt
tertium genus. l. quã tuberonis. ff. de pecu. qꝛ sic deposuerũt vl-
tra ⁊ extra articulata. l. si duo patroni. §. idem Julianus. ⁊ quod
ibi doct. ff. de iureiurã. ⁊. l. si quis libertatẽ. ff. de petit. here. Pro
quo facit qd not. Spec. titu. de testi. §. j. vers. sed pone. vbi voluit
qd si actor egit ex numeratione, ⁊ probet per testes cõfessionem
mutui, ipse non debet obtinere, sed succumbere: qd dictum ideo
procedere ⁊ verũ esse intelligit Jo. de imo. in. l. si ita stipulatus.
§. grysogonus. vbi etiã Alex. de imo. pro eo qꝛ testes interroga-
ti super numeratione mutui, ⁊ nihil deponẽtes de numeratione
huiusmodi: sed de confessione mutui, deponũt extra articulata.
7 Et sic patet responsio ad sm. ¶ † Venio ad tertiuz dubium, qd
ex eo insurgit: qꝛ licet fortasse pretẽdi possit, qd dictus quõdam
Guionus fuerit presens in dicta donatione, vtpote facta illico,
vel incõtinenti post matrimonium de quo supra: hoc tamen non
fuit ex aduerso in dicto articulo propositum: qd videbatur esse
necessariuz: qꝛ etiã notoria, licet releuent a probando: nõ tamen
a proponendo. vt no. glo. in cle. appellanti. de appell. ⁊ Bar. in. l.
si adulterium cum incestu. §. idem pollioni. ff. de adult. ¶ Pre-
terea supposito qd idem Guionus presens extiterit: non est ta-
men propositum in. d. v. articulo quod ipse donationẽ huiusmo-
di acceptauerit: nec hoc etiam scribebatur in dicta pretẽsa nota.
Et licet nobilis Georgius saluagini prima facie videatur depo
suisse contrarium, quatenus deposuit quartum ⁊ quintum arti-
culos schedule exordientis, Jam suis ⁊c. esse veros: si tamẽ cau-
sa per eum reddita ⁊ in sua depositione scripta opportune attẽ-
datur, dicta eius depositio nõ se extendit ad pretẽsam accepta-
tionem, de qua in dicto quinto articulo: sed restringitur ad pu-
blicatio

blicationem factam per notarium, de qua aperte deponit. Per
hãc igitur rationem a teste redditam debet restringi, ⁊ intelligi
eius dictum: ⁊ hec summe debet esse in consideratione: per id qd
8 no. Bal. in. l. solam. C. de testi. ¶ † Preterea dictus testis vide-
tur esse vnicus ⁊ singularis, quoad istã pretensam acceptationẽ:
ergo non probat. l. iurisiurandi. cum suis si. C. de testi. Et ita vi-
deretur qd defectu acceptationis nõ valuerit donatio: vel saltẽ
quod nõ fuerit ex tunc dicto Guiono eius quesitũ: qꝛ certum est
quod donatio est cõtractus. l. si donationis. ⁊ quod ibi gl. ⁊ doct.
C. de his que vi metusve cau. ⁊ l. si quis emptionis. in prin. ⁊ qd
ibi glo. C. de prescr. xxx. vel. xl. anno. omnis autem cõtractus est
pactum. l. j. ff. de pac. quod etiam voluit Bart. ⁊ doct. in. l. si quis
maior. C. de transac. vbi volunt qd propter illud verbum pacta,
positum circa principiũ illius. l. habeat locum eadem. l. non solũ
in transactione, sed in omni contractu: pro eo qꝛ verbum pactũ,
est verbum generale comprehẽdens omnem contractũ: donatio
igitur est pactum: ergo exigit consensum duorũ aut plurium: qꝛ
pactum seu pactio est duorũ pluriumve in idem placitum ⁊ con-
sensus. d. l. j. circa prin. ff. de pac. Et hinc dicunt Cyn. Bar. ⁊ alij
in. l. ij. C. de pac. quod in pacto vero ⁊ expresso requiritur cõsen-
sus: ⁊ sic presentia vtriusqꝫ partis aut per se, aut saltẽ per nun-
tium, vel epistolã. d. l. j. ⁊ l. labeo. ff. de pac. ⁊ ꝙ no. glo. ⁊ doct. in. l.
j. C. de pact. Et hinc sensit glo. ⁊ sequuntur docto. in. l. illud. C. de
sacrosan. eccl. qd donatio fieri non possit absenti: sed opus est qd
sit presens, vel per se, vel per alium: quod ideo est qꝛ donatio est
contractus, ⁊ consequenter pactum: ⁊ sic requirit consensuz, hoc
est simultaneum sensum donatoris ⁊ donatarij. Ita enim expo-
nit verbũ consensus, Richar. de sali. ⁊ Bar. eius nepos. in. l. ge-
neraliter. C. de non nume. pecu. Cum igitur ex dicto processu nõ
appareat interuenisse dictam acceptationẽ, ⁊ sic partium predi-
ctarum simultaneum consensum: nõ videtur quod in vim dicte
pretense donationis fuerint eidẽ quondã Guiono acquisita bo-
9 na donata. † Et dato, citra preiudiciũ veritatis, quod in aliqui-
bus casibus videatur quis quoad diuersos effectus consentire
in sui fauorem: quantũ tamen ad deducendum aliquid in pacto,
ita quod sit pactũ, ⁊ non pollicitatio. iuxta. l. pactum. ff. de polli.
hoc non videtur verum quod sola presentia faciat pactum: ⁊ cõ-
trarium videtur probari. in. l. ex pollicitatione. ff. de pollic. vbi
ille qui promisit aliquid apud rem publicã, id est apud officia-
les reipublice, dicitur fecisse non pactum, sed pollicitationem.
Nõ igitur videtur sufficisse presentia dicti nobilis Guioni, quo
ad hoc vt censeretur fuisse pactum initum inter eum ⁊ dictum
quondam Carolum: ergo nec quoad donationẽ inter viuos: qꝛ
si non fiat pactum, ergo nec donatio: per id quod not. glos. in. l. si
causa cognita. C. de transact. ⁊ post eam. Bal. in. l. conuenticulã.
vers. Item est ar. a remotione generis. C. de episc. ⁊ cle. Et quod
sola presentia donatarij non sufficiat voluit Fran. de are. in. l. ij.
ff. de leg. j. Pro quo bene facit quod not. Bald. in. l. senium. vers.
modo formatur talis questio ⁊c. C. qui testa. fac. poss. vbi Bal. lo-
quens de donatione causa mortis, eo scilicet casu quo facta est
per filiumfamilias: ⁊ sic valere nõ potest iure vltime volũtatis:
dicit quod nõ sufficit presentia partis: sed opus est quod saltem
appareant signa consensus: alias non esset cõtractus. Pro quo
allegat not. in. d. l. illud. C. de sacrosan. eccl. ⁊ idem voluit Phil.
de Fran. in rub. de testa. in. vj. char. vij. vel circa. vers. tertio que-
ritur quid si filius fecit testamentum, ⁊ plenius eadẽ char. vers.
secundo remanet dubitatio an sit necesse quod donatarius quã-
do est presens debeat expresse consentire ⁊ acceptare ⁊c. vbi pri-
mo respõdet doctores tenere quod sic: vel quod notarius debeat
stipulari, vel acceptare pro absente: pro quo allegat Bal. in. l. eã
quam. vers. Item nota alium casum pone filiusfamilias ⁊c. C. de
fideicom. ⁊ deinde subiungit quod Bar. in. l. que dotis. vers. que-
ro quid de presente: ibi, in primo casu. ff. sol. mat. tenet quod si il-
le talis sit presens, non sit necesse quod aliter appareat de signis
sui consensus: qꝛ semper videtur consentire. Sed certe ait idem
Philip. cum donatio causa mortis requirat cõsensum vtriusqꝫ
partis, vt in superioribus dixerat, nõ videtur quod debeat pre-
stari: nisi appareat. Pro quo allegat glo. in. d. l. illud. ⁊ ꝙ no. in. l.
consensu. ff. de actio. ⁊ oblig. ⁊ in. l. j. ⁊ l. item qꝛ. ff. de pact. ⁊ quod
voluit Bal. in. d. l. senium. Fateor quod Ang. cons. clxxxv. exor-
diente, Berta habens virũ ⁊c. vers. vnde concludo ex predictis,
circa fi. illius. vers. loquens etiam in donatione causa mortis di-
10 cit, † quod si donatarius fuit presens ⁊ intelligens, presumatur
in dubio fuisse consentiens: pro quo allegat. l. tale pactum. ff. de
pac. ⁊ quod donatio causa mortis hodie perficitur nudo pacto.
vt no. gl. in. l. cum pater. §. menio. ff. de legat. ij. sed quod predixi
videtur esse verius, ⁊ fundari melioribus rationibꝰ. ¶ Posset
etiam dici quod dictum Ang. etiam alia ratione non obstet: pro
eo quia non apparet dictum Guionum audiuisse vel intellexisse
quod pater sibi donauerit: ⁊ potest esse quod recitato matrimo-
nio ilico se conuerterit ad sponsam. ¶ Preterea aduertendum
est quod, vt etiam fuit ex aduerso propositum ⁊ deductũ in. vij.
articulo dicto schedule, Nobilis ⁊ strenuus dominꝰ ⁊c. in dicta
pretensa donatione agebatur etiam de astringẽdo dictũ Guio-
num ad quittandum, cedendum, ⁊ remittendũ dicto nobili Hu-
gueto omnia iura ⁊ actiones, quas habebat in bonis honorabi-
lis quondam viri Emardi pradeli, ⁊ ad ipsa bona reddendum
obligata seu libera sumptibus eiusdẽ Guioni: ⁊ ipsum Hugue-
tum interim secum in domum eiusdem Guioni tenere cum an-
nua prestatione florenorum quinquaginta. ¶ Propter qd non
forte occurrebat dicto Guiono, quod dicta donatio cum predi-
cto onere esset quid cõcupiscibile, aut alias aliquid tale, propter
quod iuxta not. in regula, Is qui tacet. de reg. iur. in. vj. debeat
in dubio censeri idem Guionus acceptasse dictam donationem:
quod etiam voluit Philip. de cor. cons. cxxxix. exordiente, Viso
testamento Pauli ⁊c. vers. Itaqꝫ non resultat ex dictis verbis
mutuus cõsensus. Et quãuis in octauo articulo dicte schedule,
Nobilis ⁊ strenuus dicatur quod dictus nobilis Guionus ces-
sionem ⁊ remissionem iurium predictorum postea fecerit virtu-
te, vel in executionem dicte donationis, ⁊ paterni iussus: hoc ta-
men non fuit ibi probatum: ⁊ si alicubi legatur quod hoc fecerit
idem Guionus, istud fuit factum in executionem testamentarie
voluntatis dicti nobilis Caroli, non donationis: ⁊ hoc clarum
11 est. † Ex quibus infertur ꝙ nec dominium bonorum donatorum
videtur fuisse acquisitum, nec possessio dicto do. Guiono in vim
dicte pretense donationis: ⁊ quidem non dominiũ predictis ra-
tionibus: ⁊ qꝛ etiam licet in aliquibus casibus queratur sine pos-
sessione. l. si. C. de sacrosan. eccl. l. cum heredes. ff. de acquir. poss.
⁊ regulariter in relictis in vltima volũtate: regula tamẽ in alijs
est in contrarium. l. traditionibus. cum suis si. C. de pac. Regule
autem standum est, nisi appareat de exceptione, vel speciali con-
stitutione in contrarium. c. ad decimas. in si. de restit. spol. in. vj.
l. suus quoqꝫ. ver. puto. ff. de here. insti. quod etiam voluit Bal.
in. c. j. de ali. iudi. mutã. cau. fac. ⁊ in. l. si tutor. in si. C. de ser. pign.
da. manumis. Non obstat. l. quisquis. ⁊ l. si quis argentum. §. sed
si quidem. C. de dona. vbi dicitur quod per retentionem vsusfru
ctus queritur dominium. Quoniã respondeo qd illa iura intel-
liguntur, quãdo procedit cõtractus alias aptus seu habilis ad
translationem dominij secuta traditione vera vel ficta: que sci-
licet fit per iuris instrumenta, seu actus ciuiles: vtpote per re-
tentionem vsusfructus, constitutum, aut constitutionem preca-
rij ⁊c. Sed vt predixi non apparet quod in hoc casu precesserit
contractus: ⁊ hoc pro eo qꝛ non apparet de consensu dicti nobi-
lis Guioni. Et supposito quod proxime dictum possit limitari
⁊ restringi, per id quod scribunt doct. in. l. j. §. si vir. ff. de acquir.
poss. hoc tamen non videtur obstare ei quod predixi: qꝛ quẽad-
modum ad validitatem donationis ⁊ aliorum contractuum re-
quiritur consensus, ⁊ sic animus: ita etiam requiritur ad acqui-
sitionem possessionis: per id quod habetur in. l. licet. C. de acqui.
poss. Et hinc oritur illa difficultas, de qua disputant scribentes
in. l. donatarum rerum. C. de acquir. poss. ⁊ l. si quis in emãcipa-
12 tum. C. de dona. ¶ † Hinc etiam scribunt doct. ⁊ signanter Jo.
de imo. in. l. quod meo. in princ. vers. item istud quod hic dicitur
ff. de acquir. poss. quod licet ille dicatur possidere, cuius nomine
quis possidet: hoc tamẽ intelligendum est quando presens erat
iste ⁊ consentiens tempore, quo quis incepit eius nomine possi-
dere: sed si non erat presens ⁊ consentiens, sed nomine absentis
quis se constituit possidere, ille cuius nomine ⁊c. nõ dicitur pos-
sidere priusquam sciuerit ⁊ ratum habuerit. l. cõis seruus. §. j. ff.
de acquir. poss. ⁊ l. si ego. ff. de neg. gest. ⁊ ideo dicit Ant. de but. ⁊
alij in. c. cum venissent. de instit. ⁊ Alex. in. d. l. quod meo. in loco
preallegato. ⁊ cõsi. cx. in. j. vol. qd si interim antequã ratũ habeat
ille, cuius nomine possidetur, expelleretur de possessione ille qui
eius nomine possidet, non competeret remedium recuperande
possessionis illi cuius nomine possidebat, etiam si postea ratifi-
cet. Et ita dicunt doct. tenuisse do. de Rota. decis. cl. exordiente,
Item licet amicus. Et si hoc est in constitutione precarij, aut cõ-
stituto: etiam esse videtur in retentione vsusfructus: qꝛ ideo per
retentionem huiusmodi censetur retinẽs tradere rem cuius re-
tinet vsumfructum, vt not. Sal. in. d. l. quisquis. Quemadmodũ
igitur possessio non queritur illi, cuius nomine quis se posside-
re constituit, priusquã hoc sciat, ⁊ approbet, seu ratificet: ita nec
per retentionem vsusfructus queritur possessio alicui priusquã
sciat ⁊ ratificet ⁊c. Et si non querat possessionem: ergo nec domi-
13 nium: ex eo qꝛ possessio est regulariter causa dominij. † Regula-
riter enim possessio queritur per traditionem, ⁊ mediante tradi
tione dominium. d. l. traditionibus. ⁊ quod ponunt scribentes
in. l. j. C. per quas personas nob. ac. Non nego tamen quin etiam
ignoranti queri possit dominium: qꝛ imo queri potest, ⁊ quidem
ex vltima voluntate, licet reuocabiliter. d. l. cum pater. §. surdo.

ff. de lega. ij. ⁊ etiam ex cōtractu inito scilicet per procuratorem,
seruum, filiumfamilias ⁊c. vt not. doct. in d. l. j. C. per quas per-
sonas. Sed hic nō sumus in aliquo ex casibus de quibus ibi per
doct. ⁊ ita non videtur quod aliquod ius dicto quondam Guio-
no competierit in dictis bonis, in vim scilicet dicte pretense do-
nationis: quam non apparet per eum fuisse ratam habitā: quin-
imo nec factam: quod tamen erat necessarium, per predicta: ⁊
quod eleganter ponit Paulus de castro cons. xj. exordiente, In
casu presenti visis omnibus ⁊c. vbi cōsuluit idē Paulus, quod
si facta est donatio mihi absenti aliquo pro me stipulante vel ac-
ceptante, nullum ius mihi queritur in re donata ante accepta-
tionem. d. l. si ego. cum ibi nota. per glo. ⁊ in cap. si tibi absenti. de
preben. in. vj. ⁊ idem voluit Paulus de castro, consi. ccxviij. vbi
deberet dici. cxcvij. exordiente, Visis his que narrantur ⁊c. ver.
secundo videndum est ⁊c. in nouis. Et ideo dicit Paul. ipse in
dicto consi. xj. quod si ante acceptationem ego repudiem, non di-
cor alienare: q2 nullum ius erat mihi quesitum. Et quia, vt ap-
paret ex predictis, dominium nō fuit dicto nobili Guiono que-
14 situm, illud remansit penes Carolum donatorem: † q2 dominiū
est illius nature, vt si addicetur, non abdicetur: hoc est si mihi
non queratur, tibi alienare volenti non auferatur. l. nec vtilem.
ff. ex quibus cau. maio. quod etiam voluit Bart. in. l. si sponsus.
§. si vxor. ff. de dona. inter vir. ⁊ vx. ⁊ fuit de mente Alex. de imo.
in. l. qui iure. circa fi. ff. de acquir. possen. Pau. de cast. in. d. consi.
ccxviij. ⁊ verius. cxcvij. in secundo quesito. Et ita videtur quod
dicta pretensa donatio eidem nobili Carolo non obstiterit, quo
minus potuerit etiam de bonis donatis disponere ⁊ testari: ⁊ in
illis etiam substituere nobili Guiono heredi instituto dictum
nobilem Huguetum: q2 quilibet est moderator ⁊ arbiter rei sue.
l. in re mandata. C. manda. ⁊. l. dudum. C. de cōtrah. empt. ⁊ quod
habetur in. l. non vsqueadeo. in fi. ff. si quis a parē. fue. manumis.
quod maxime procedit in dispositione testamentaria: cum nihil
sit quod magis hominibus debeatur, quam vt supreme volun-
tatis, post quam iam aliud velle non possunt, liber sit stylus, ⁊ li-
citum quod iterum non redit arbitrium. l. j. C. de sacrosan. eccle.
⁊ auth. de nup. §. disponat testator. colla. iiij. Non enim obstat. l.
sequens questio. ff. de leg. ij. q2 cum bona donata remanserint in
dominio donatoris, ⁊ per eum fuerint possessa post factam dona
tionem, ⁊ possiderentur tempore testamenti ⁊ mortis dicti nobi
lis Caroli, non videntur posse dici fuisse extra causam bonorū
15 dicti Caroli: quod presupponit. d. l. sequens questio. ¶ † Venio
ad quartū: in quo premitto, vt predixi, quod nihil apparet suf
ficienter probatum, ex quo inferatur, quod in vim donationis
premētionate fuerint bona donata acquisita dicto nobili Guio-
no: qui nec donationi fuisse presens, nec illā acceptasse, aut alias
quomodolibet pro donatario se gessisse dicitur. Sed supposito
citra preiudicium veritatis, quod de contrario apparuisset, suc
cederet dictum quesitum: in quo profecto videretur esse maior
difficultas: super qua tamē dico, sub benigna supportatione hu
ius insignis curie, ⁊ correctione cuiuslibet melius sentientis, qđ
non videtur esse dubiū, quin dictus nobilis Carolus potuerit
disponere ⁊ testari, etiam in casu predicto, de bonis donatis de
consensu dicti nobilis Guioni. l. sicut. §. venditionis, vbi est bo-
nus tex. ff. quibus mod. pig. vel hypo. solu. quem ad hoc reputat
Bald. singularem in. c. j. §. preterea. quibus mod. feud. amit. ⁊ in
cap. j. §. donare. quali. olim feu. pote. alie. in vsib. feudo. in. l. ven-
ditioni. C. de vsucap. pro emp. pro quo allegat multas remissio-
nes do. Jas. may. in. l. cum proponas, la. j. C. de pact. in. l. si quan-
do. §. ⁊ generaliter. vers. quarto ⁊ vltimo. C. de inoffi. testa. ⁊ in. l.
cum rem alienam. C. de lega. de quo ponit Barto. in. l. cum quis
decedens. in princ. ff. de leg. iij. ⁊ consi. xxvij. ⁊ Pau. de cast. cons.
ccxl. Circa primum quesitum. Esto igitur quod dictus nobilis
Guionus in bonis donatis, si in vim donationis huiusmodi per
eum acquisita extitissent, non videretur potuisse heres institui,
quanuis dicta bona solum quoad proprietatem eidem Guiono
pertinuissent, patri vero quoad vsumfructum: vt voluit Bal. in
l. scimus. in princ. in. iiij. questio. C. de inoff. testa. per id quod ha
betur in. l. mea res. ff. de condi. ⁊ demonst. ⁊ in. l. proprias. ⁊ quod
ibi glo. ⁊ doct. C. de lega. cum tamen essent alia bona, potuit ipse
Guionus efficaciter heres vniuersalis institui, ⁊ grauari etiam
in proprijs, ⁊ hoc eius consensu, per predicta. Et hoc proculdu-
bio procederet si factum extitisset de expresso cōsensu: quod ideo
dico, quia non videtur prima facie suffecisse quod dictus Guio-
nus fuerit presens in testamento, ⁊ tacuerit. l. Caius. ⁊ quod ibi
not. ff. de pign. actio. ⁊ q̄ not. in. l. fideiussor. §. pater. ff. de mino. ⁊
quod not. Bart. in. l. que dotis. ver. ⁊ istud quod fallit ⁊c. ff. solu.
matri. dum ibi allegat. l. j. §. que onerande. ff. qua. rer. actio non
da. ⁊. l. penultima. ff. de fur. ⁊ quod voluit Alber. in. l. j. circa fi. C.
bon. mater. Hoc etiam videtur voluisse Bal. in. d. c. j. versi. quid
si patior. de probi. feud. alie. per lotha. vbi dicit quod si patior te
de re mea testari, non videor consentire. Pro quo allegat. d. l. si
quando. §. fi. C. de inoffic. testa. ⁊ idem voluit Alex. de imo. consi.
xx. exordiente, Ponderatis his que in themate ⁊c. versic. Pre-
terea sola presentia illius ⁊c. in. iij. vol. Preterea, vt apparet ex
verbis institutionis ⁊ substitutionis factarum per dictum Ca-
rolum, ipse dictum Guionum heredem instituit in bonis suis:
⁊ deinde multis bonis specificatis, vel alias declaratis, substi-
tuit dictum Huguetum: ita quod ex verbis huiusmodi institu-
tionis non videtur plene apparere, quod ipse grauare voluerit
ipsum Huguetū etiam in bonis donatis ⁊ factis proprijs, pro-
ut citra preiudicium veritatis in hoc quarto quesito supponi-
tur. Videtur igitur in dubio eum solum grauasse in suis ipsius
testatoris bonis: non etiam in bonis donatis: per id quod habe-
tur in. l. cum in testamēto. ff. de auro ⁊ argento leg. ⁊ in. l. ex facto.
in princ. ⁊ quod ibi not. Bar. ⁊ moder. ff. ad trebel. in quibus iu-
16 ribus patet, † quod ambigua verba testatoris: que possunt si-
gnificare esse legatam vel relictam rem testatoris vel heredis,
quorum vtrunq; fieri potest. l. vnū ex familia. §. si rem. ff. de leg.
ij. in dubio interpretātur quod testator videatur reliquisse rem
suam, non rem heredis: q2 hoc est conuenientius nature vltime
voluntatis: que inuenta est vt quis disponat de rebus suis. l. j. ⁊
quod ibi not. ff. de testa. Benefacit id quod habetur in. l. in testa-
mento. ⁊. l. quanquam. C. de testa. milit. Videmus etiam alibi qđ
testator legando rem in qua habet ius aliquod sed non plenum
dominium videtur in dubio legare duntaxat ius quod in re ha-
bet: quanuis verba legati adaptantur ad dominium rei. l. vxor
patrui. C. de lega. ⁊. l. si domus. §. fi. ⁊ quod ibi gloss. ⁊ docto. ff. de
17 leg. j. † Et hoc nō videtur esse alia ratione, nisi q2 natura vltime
voluntatis est, quod testator disponat super rebus proprijs, nō
super alienis. ¶ Sed his non obstantibus videtur contrarium
esse verius, scilicet quod dictus nobilis Carolus disposuerit nō
solum de bonis non donatis, sed etiam donatis, ⁊ quod huic te-
stamentarie dispositioni consenserit dictus nobilis Guionus:
pro cuius dicti faciliore declaratione premitto, quod post dictā
pretensam donationem, ⁊ ea non obstante, dictus nobilis Caro-
lus tenuit ⁊ possedit non solum bona postea acquisita, vel reten-
ta: sed etiam donata, vt ⁊ tanquā bona propria: ⁊ se gerēs ⁊ re-
putans non pro vsufructuario, sed pro domino bonorum huius
modi: ⁊ de illis faciendo ⁊ disponendo vt ⁊ tanquā verus domi-
nus: ⁊ pro tali etiam fuit habitus, tētus, ⁊ reputatus, ⁊ talis no-
minatus ⁊ a suis ⁊ ab alijs, vt plenissime probatum est parte di-
cti Hugueti. Premitto preterea quod in dicto eius testamēto,
⁊ inter legata facta domine eius vxori scribitur, quod pro eius
mansione ipse eidem legauit turrim, existentem super introitū
domus ipsius testatoris, de morestello, a pede vsq; ad summita-
tem. Etiam inter relicta dicto nobili Hugueto dicitur dictum
Carolum ordinasse, quod ipse alimentaretur infra eius domū,
scilicet dicti testatoris. Et in calce eiusdem testamēti scribitur,
Actū morestelli in domo dicti testatoris. Ecce ergo quod licet,
vt existimo, dicta domus sit de bonis donatis, ipse disponit de
ea aut parte illius, ⁊ nō vt de parte rei dicti nobilis Guioni, sed
vt de parte rei sue, propter illum genitiuū testatoris: qui vide-
tur denotare dominium. l. seruū titij. ff. mand. l. si heredi seruus.
ff. de leg. j. l. si communis seruus meuij ⁊ castrensis peculij. ff. de
stipu. seruo. ⁊. l. ij. §. locum. ff. de religio. ⁊ sumpt. fu. Et quemad-
modum idem Carolus disposuit de dicta domo seu parte illius
tanquam de re sua, ⁊ pretendens illam esse suam, vel dominium
illius ad se pertinere: ita cēsendus est disposuisse de alijs bonis
etiam donatis: ⁊ maxime attentis verbis pinguibus ⁊ amplis,
quibus vsus est in. d. institutione. Dicit enim, In ceteris vero
vniuersis ⁊ singulis bonis ⁊ suis ipsius testatoris domibus pra-
tis ⁊c. ⁊ post pauca: ⁊ alijs quibuscunq;. Et sic nulla videtur ex-
clusisse. c. si Romanorum. xix. dist. c. solite. de maio. ⁊ obed. ⁊. l. iu-
lianus. in prin. ff. de lega. iij. ⁊ sic horum appellatione certum est
venire ⁊ comprehendi non solum alia bona, sed ⁊ donata: etiam
si in illis non habuisset dictus Carolus nisi vsumfructū, per id
quod voluit Jo. and. ⁊ post eum Gemin. ⁊ Philip. de Franc. in
18 c. si sententia. §. ceterum. de sent. excom. in. vi. † vbi dicunt quod
si terra alicuius domini, puta titij, supponatur interdicto eccle-
siastico, illi supposita intelligitur etiam terra, in qua titius ipse
habet solum vsumfructum. Pro hoc dicto est bonus text. in. l. j.
in princ. iuncto. §. non solum. ff. de arbo. cæden. secundum Alex.
de imo. in rub. ff. de no. ope. nunt. Non tamen dico ipsum Caro-
lum disposuisse de dictis bonis donatis, tanquā illorum preten-
sum vsufructuarium: sed disposuit de illis tanquam pretendēs
se dominum, ⁊ pro tali se gerens, vt predixi. Et sic non obstat id
quod superius dicebatur, scilicet quod in dubio quis censeatur
testari, vel in testamento disponere solū de eo iure, quod habet,
⁊ de quo cogitat: hic autē se gerebat pro vero domino predicto-
rum bonorum, etiā donatorum. Censetur igitur dictus nobilis

Carolus

Carolus fecisse institutionem de omnibus bonis. Et cum dein-
de substituerit dictum nobilem Huguetum, videtur ipse eundē
substituisse in omnibus predictis: vt sic talia sint subiecta qua-
lia predicata demonstrant, vel permittunt. l. fi. §. cui dulcia. ff. de
vi. tri. ⁊ ole. lega. l. iij. in princ. ff. de fun. instruc. l. si defensor. ff. de
inter. actio. §. preterea. insti. de inuti. stipu. ⁊ qđ not. glo. fi. in cap.
dudum. de deci. ⁊ plenius gloss. in. c. j. §. si vero. super verbo cete-
rorum. de relig. domi. in. vj. Pet. de anch. consi. clxiiij. exordien-
te, Pro clariore decisione dubiorum ⁊c. versic. ex quibus verbis
patet. Et quamuis, supposito quod in principio huius dixi, scili-
cet quod bona donata fuissent in vim donationis acquisita di-
cto Guiono, predicta institutio non videretur valuisse quoad
donata: ex hoc tamen nō infertur quin substitutio valuerit: pro
eo qr in ea (vt sic loquar) alia ratio pactum reformat. Institutio
enim quoad illa ex eo impugnatur: quia illa vlterius fieri non
poterant dicti Guioni. l. iij. §. si ex pluribus. ff. de acquir. possess.
sed hec ratio cessat in substitutione: quia in vim illius potuerūt
bona postea acquiri dicto nobili Hugueto: ⁊ sic vtpote in sepa-
ratis ⁊ dissimilem rationem habentibus non bene infertur. l. in-
ter stipulantem. §. sacram. vers. sed hec dissimilia. ff. de verb. obl.
l. si maritus. la. j. C. de dona. inter vi. ⁊ vxo. ⁊ vulg. l. papinianus
exuli. ff. de mino. Et per predicta videtur patere respōsio ad ea
que superius opponebātur: scilicet quod dictus testator non vi-
deatur substituisse etiam in rebus donatis: quoniam imo hoc fe-
cisse videtur, attentis verbis omnia comprehendentibus, ⁊ etiā
geminatis: que ponuntur in. d. institutione, ⁊ quorum significa-
tio etiam ampliatur ex geminatione. l. balista. ⁊ quod ibi doct. ff.
ad trebell. ¶ Nec etiam videtur dicto nobili Hugueto obstare
l. sequens questio. ff. de lega. ij. que solet allegari ad probandum,
quod in vniuersali fideicommisso non veniunt nisi ea que ad he-
redem grauatum in vim testamenti peruenerunt, etiam si ad
ipsum peruenissent a testatore. Quoniam respondeo quod ibi
ponit exceptio, nisi scilicet esset nominatim grauatus heres de
illis bonis restituēdis: quod videtur esse factum in casu nostro,
attentis verbis dicte institutionis: ad que tanquā ad predicata
debēt, vt predixi referri subiecta: vt sic perinde sit ac si in substi-
tutione dictum esset quod dictus Carolus substituit in omni-
bus ⁊c. prout in verbis dicte institutionis: quo casu nulla vide-
retur hesitatio, quominus censeretur nominatim substituisse
etiam in donatis, propter generalitatem seu vniuersalitatem ⁊
geminationem verborum: per id quod habetur in. d. l. balista. ⁊
19 quod ibi per doct. ⁊ signanter per Alex. de imo. † vbi ex dicta. l.
colligit paria esse aliqua specialiter enumerari, vel in genere ex-
primi, quando de proprio significato generis illud speciale po-
test includi. Pro quo allegat. l. si chorus. in princ. ff. de lega. iij. l.
si duo. in fi. ff. de admi. tuto. ⁊. l. omnes. C. de prescript. xxx. anno.
quia illud idem, vel tantundem operatur genus quoad genus,
quantum operatur species quoad speciem. d. l. si duo. Et istud
videtur maxime procedere in testamētaria dispositione: in qua
fit non solam plena, prout in contractibus, sed plenior interpre
tatio. l. in testamentis. ff. de reg. iur. l. iij. ff. de vi. tri. ⁊ oleo lega. ⁊
cap. cum dilecti. ⁊ quod ibi glo. ⁊ doct. de dona. Propter que vi-
dentur nō obstare quedam, in quibus dici solet, quod vbi requi-
ritur specialis renuntiatio vel expressio, non sufficit generalis
l. sed ⁊ si quis. §. questitum. ff. si quis caut. l. si quando. §. generali-
ter. in glo. super verbo specialiter. C. de inoffic. testa. ⁊ quod not.
Bar. in. l. qui rome. §. duo fratres. ff. de verb. obl. ⁊ alij in quibus-
dam locis. Quoniam respondeo quod illa procedunt in conuen
tionibus seu dispositionibus inter viuos. Illud autē quod dixi
procedit in dispositione vltime voluntatis: que accedit legali di
spositioni. auth. de nup. §. disponat testator. collat. iiij. ad quam
habet lex seu statutum longe maiorem conformitatem, quam ad
contractum: vt potest colligi ex his que not. Bar. ⁊ doct. in. l. ci-
uitas. ff. si cert. pet. per quos multas autoritates ⁊ quidem gra-
nium virorū inducit Franc. de cur. consi. xxvij. exordiente, Ma-
gnificus vir do. Huguitio ⁊c. vers. verum istis omnibus nō ob-
stantibus. in princ. Patet igitur ex predictis quod. d. l. sequens
questio, non obstat dicto Hugueto. Et si dicat sibi obstare aliud
scilicet quod nō potuerit dictus nobilis Carolus disponere de
rebus alienis. l. conficiuntur. §. si post factum. versi. ⁊ de alienis,
cum suis simi. ff. de iur. codic. Dico quod imo hoc facere potuit,
⁊ maxime de bonis heredis, qui postea paterne hereditati se im-
miscuit. d. l. vnum ex familia. §. si rem. ff. de leg. ij. Et per hec vi-
detur posse responderi ad. d. l. cum pater. §. fidei tue. ff. de leg. ij.
l. a filia. ⁊. l. lucius. §. maritus. ff. ad trebel. Quia nullibi vidētur
fuisse verba ita lata ⁊ pinguia, prout in casu nostro: si videlicet
predicata ad subiecta referantur. Preterea aduertēdum est qđ
in predictis iuribus est sermo de dote, scilicet quod non veniat
in fideicommisso vniuersali nisi ⁊c. que habet multa specialia, vt
scribunt. doct. in. l. j. ff. sol. mat. ⁊ de quibus Bal. de Barth. in. iij.
suo trac. de iur. do. ¶ Quod autem dictus nobilis Guionus vi-
deatur consensisse testamentarie dispositioni dicti quōdam Ca-
roli colligitur ex multis. Et primo quidem qr ipse presentiali-
ter interfuit: ⁊ sic videtur consensisse, per ea que superius dixi: ⁊
vt voluit do. Jas. in. d. l. si quādo. §. ⁊ generaliter. C. de inoff. test.
vbi reprehendit Bal. in. d. c. j. de probi. feu. alie. per lotha. dicen-
tem, quod si patior te testari de re mea, non videor consentire. ⁊
dicit Bal. male dicere: ⁊ quod in contrarium est tex. in. d. l. sicut.
§. venditionis. qui. mo. pig. vel hypo. sol. quem Bal. ipse reputat
ad hoc singularem. ⁊ in. d. c. j. §. preterea. qui. mod. feu. amit. ⁊ in
aliijs locis per Jas. ibi allega. ¶ Secundo qr testamento recita-
to dictus Guionus ibidem ⁊ incontinenti volēs adimplere vo-
luntatem, de qua in huiusmodi testamento, sciēter ⁊ sponte pro
se ⁊ suis cessit, quittauit ⁊ remisit ⁊c. ¶ Tertio qr post mortem
dicti Caroli idē Guionus se gessit, ⁊ reputauit ⁊ nominauit pro
vniuersali ac insolidum ⁊ vnico herede eiusdē quondam Caro-
li: ⁊ bona que fuerant illius tenuit ⁊ possedit pro herede: ⁊ nihil
tenuisse vel possedisse apparet titulo donationis, aut pro dona-
20 to. † Propter quod non videtur obstare dictū Bal. in. d. c. j. de
probi. feu. alie. per lotha. Alex. de imo. in. d. consi. xx. in. iij. volu.
quatenus volunt, quod presentia mea nō sufficiat quoad hoc vt
tacens consentire videar testamentarie dispositioni per alium
facte de re mea. Quoniam respondeo quod in casu nostro nō so-
lum fuit presentia dicti Guioni: sed etiam quittatio, cessio ⁊ re-
missio facte per eum volentem adimplere voluntatem ⁊c. ⁊ rur-
sus qr se in omnibus gessit pro herede, ⁊ in nullo pro donatario.
Nec opponet aliquis quod iste consensus non potuerit interue-
nire post dictum testamentum. Quoniam respondeo quod imo
interuenire potuit, cum illo opus non esset quoad substantiam
vel solennitatem testamenti: sed pro eo qr videbatur de suo pre-
iudicio agi ratione grauaminis. Pro quo allegasse sufficiat no.
per Bar. Alex. de imo. ⁊ alios in. l. si quis mihi bona. §. iussum.
ff. de acquir. hered. cano. in. c. cum consuetudinis. de consuet. ⁊ in
c. cū nos. de his que fi. a prel. sine consen. cap. Concludēdo igitur
in ista materia videtur, sub benigna supportatione, vt predixi
huius insignis curie, ⁊ correctione cuiuslibet alterius melius sen
tientis, quod nō obstante dicta pretēsa donatione debeat suppli
cata ⁊ petita parte dicti nobilis Hugueti eidem adiudicari.

¶ Argumentum.

¶ Collationes officiorum seu beneficiorum ad proximum ⁊ im-
mediatum superiorem pertinent: id presertim ita disponēte in-
strumento erectionis. V. F.

1 ☞ Verba cuiuslibet instrumenti sunt diligenter ⁊ recte intel-
ligenda, nec ab illorum propria significatione discedendum.
2 Supplicatio vel dispositio preter mandatum, vel contra, vel vl
tra dicitur nulla.
3 Mandati fines non sunt transgrediendi, sed diligenter obser-
uandi.
4 Papa potest mutare vel etiam reuocare dispositiones ⁊ ordina
tiones cuiuslibet prelati spiritualis.
5 Leges transgredi non potest is, cui aliquid sue cōmittitur con
scientie: verbum enim conscientia, importat fidem ⁊ arbitrium
boni viri: non liberam voluntatem.
6 Possessionem alicuius beneficij, vel officij ecclesiastici violen-
ter, vel propria autoritate arripiens ipso iure perdit illius offi-
cij iura: nec illius beneficij priuilegijs gaudere debet, imo venit
puniendus.
7 Excommunicatio tam minor, quam maior reddit hominem in-
capacem quoad beneficia ecclesiastica.
8 Renūtiatio beneficij ecclesiastici an ⁊ quo casu possit dici simo-
niaca.
9 Impetratio beneficij ecclesiastici an ex taciturnitate gratie al-
teri nulliter in hoc facte censeatur surreptitia.

¶ De episcopa. audien. Consi. clxxiiij.

Multa opposuit reuerē
dus quondā pater dominus Antonius Ray-
mundi iurium doctor, per que impugnare ten-
tauit tam collationem factam per bone memo-
rie reuerendum in Christo patrem dominum
Ogerium cum viueret abbatem venerabilis monasterij sancti
Victoris massiliensis diecesis, reuerēdo patri domino Claudio
aussonille, de officio celerarie venerabilis cōuentus collegij nū-
cupati sanctorum Benedicti ⁊ Geruasij ville montispessulani

Magaloñ.diecesis:quam prouisionem apostolicam parte dicti do.de Aussonille a recolende memorie do. Alexandro papa.vj. obtentam. ¶Pro quarum impugnatione inter cetera proposuit ⁊ deduxit,quod presentatio ⁊ nominatio ad dictum officiũ,seu electio,cum per cessuz vel decessuz aut alias vacat,spectat ⁊ pertinet predicto cõuentui,⁊ sola presentati institutio,seu electi cõfirmatio spectat ⁊ pertinet do.Abbati sancti Victoris. Quo fit vt quãuis pretẽdat quod mortuo ⁊ vita functo venerabili ⁊ religioso quõdam viro Tristano de castro paruo,cum viueret officij predicti celerario,non fuerit idem do.Claudius per predictum cõuentum ad dictum officium presentatus vel electus:sed dictus do.Raymundi,non potuerit eidem do. Claudio per dictum do.Abbatem de predicto officio prouideri, nec illud sibi conferri : quodq; prouisio apostolica superius mẽtionata,⁊ per dictum do.Claudium obtenta, vtpote vel obreptitia vel surreptitia,de iure non valuerit:tamen istud non videtur obstare vel refragari intentioni dicti do. Claudij : pro eo qꝛ, vt apparet ex processu parte dicti do.Raymũdi in causa producto,⁊ qui olim factus fuisse pretenditur corã cõmissario apostolico:⁊ signanter ex instrumento erectionis ⁊ creationis quinq; perpetuorum officiariorum inibi latius expressorũ dudum facte per bone memorie do. Petrum de luca,tunc abbatem dicti monasterij sancti Victoris de ⁊ cum consensu ⁊ voluntate concordi omnium ⁊ quorumcunq; religiosorum dicti monasterij , collationes dictorum officiorum,ac eorundem promotiones,institutiones,priuationes,⁊ destitutiones ad ipsuz do. Abbatem,tanquam ad proximum ⁊ immediatum superiorem predicti collegij, solum ⁊ in-
1 solidum pleno iure pertinẽt ⁊ spectant.†Hoc enim clare ⁊ aperte sonant verba predicti instrumenti:a quorum propterea significatione non est recedendum.l.ille aut ille.§.cum in verbis.⁊.l. non aliter.ff.de leg.iij.Et cum processus ⁊ instrumentum huiusmodi producti extiterint per dictum do.Raymũdi,hoc cẽsetur extitisse confessus : ⁊ huic processui seu instrumẽto stare tenebatur,per id quod no.glo.in.l.editiones.super verbo die ⁊ consule.vers.quid si sponte.ff.de eden.Inn.in.c.cum venerabilis, super verbo instrumentum.de exceptio.Bar.in.l.post legatum.ff. de his qui.vt indig.Bal.in.c.testiuz.de testi.Multas remissiones ponit do.Fel.in.d.c.cum venerabilis.versi.prima conclusio producens instrumentum ⁊c. ¶Predictis non obstat ordinatio,quam supplendo fecisse pretenditur dictus dominus commissarius : ⁊ per quam ordinasse dicitur, quod adueniente casu vacationis dictorum officiorum,⁊ hoc per cessum vel decessũ, aut alias quouis modo,electio ⁊ presentatio quorũlibet officiariorum spectaret ⁊ pertineret pleno iure ad Priorem claustralem predicti collegij,⁊ eius cõuentum,aut eorum maiorem ⁊ sa-
2 niorem partem. †Confirmatio vero ipsorum officiariorum ad dictum do.Abbatem sancti Victoris. Quoniam respondeo qd huiusmodi pretensa supplicatio seu ordinatio fuit ⁊ est nulla: vtpote facta non solum preter mandatum, seu commissionem datam eidem do.Abbati de cannis : sed etiam contra:⁊ non solum contra mandatum;sed etiam contra dispositionem ⁊ expressam voluntatem dictorum do. Abbatis sancti Victoris , ac Prioris ⁊ Conuentus predicti collegij:⁊ de qua apparet tam per instrumentum erectionis ⁊ creationis predictarum,quam per instrumentum, in quo per partes predictas fuit creatus ⁊ constitutus syndicus seu procurator venerabilis vir dominus Amalricus de veyrerijs,ad supplicandum summo pontifici pro obtinendã confirmatione erectionis ⁊ creationis predictaruz.Statuerant enim dicti dominus Abbas ⁊ Conuentus , seu Abbas ipse,quod de consensu ⁊ concordi voluntate omnium monachorum omnium ⁊ singulorum officiariorum inibi mentionatorum promotiones,collationes,institutiones, ac priuationes, remotiones ⁊ destitutiones ad dictum Abbatem,tanquam ad proximum ⁊ immediatum superiorem predicti collegij, ⁊ successores eiusdem,solum ⁊ insolidum pleno iure pertinerent ⁊ etiam spectarent , ⁊ deinde cum pro obtinenda cõfirmatione creationis ⁊ erectionis predictarũ syndicum crearent,sibi dederunt in mandatis vt pro eis summo pontifici supplicaret,quod dignaretur sua sanctitas pro bono ⁊ felici statu totius dicti collegij,⁊ personarum collegiataruz degentium in eodem,confirmare ⁊ approbare omnes ⁊ singulas ordinationes ⁊ prouisiones in instrumẽto creationis ⁊ erectionis predictarũ latius expressas:⁊ hoc eisdem modo ⁊ forma, quibus in eodem instrumento continetur, absq; mutatione seu additione quacũq;.Dominus autem Nicolaus papa quintus , cui pro obtinenda confirmatione predicta supplicatio oblata est, per suas literas mandauit dicto Abbati de Cannis,quatenus de ⁊ super contentis in instrumento creationis ⁊ erectionis predictarũ, ⁊ eorum circũstantijs vniuersis se diligenter informaret:⁊ si per informationem huiusmodi,ita esse reperisset,creationem,erectionem,ordinationem,⁊ assignationem inibi mentionatas,⁊ omnia in dicto instrumento cõtenta,sicut rite ⁊ prouide facta erant, autoritate apostolica appro-
3 baret ⁊ cõfirmaret.†Quo fit vt certum sit eundem Abbatem de Cannis contrauenisse ⁊ mandato põtificis, ac dispositioni ⁊ cõcordi voluntati dictorum do.Abbatis ⁊ conuentus. Ipse ergo quoad hoc videtur nulliter processisse:qꝛ fines mandati sunt diligenter obseruandi.l.diligenter.in prin.ff.mandati.⁊.c.cum dilecta.de rescrip.Per clausulã vero,suppleasq; omnes defectus si qui forsan interuenerint in eisdem, censeretur fuisse dispensatum quoad defectus,si qui fortasse interuenissent circa solennia iuris:vt voluit Spec.ti.de leg.§.nunc ostẽdendũ.vers.decimooctauo supplet defectũ ⁊c.Arch.⁊ post eum Hemi.⁊.d.Prepo. in capi.cenomanensem.dist.lvj.Hosti.⁊ alij in.c.j.de transac.do. card.floren.in illa quotidiana.q.xv.vbi etiã Pañ.⁊ alij de elect. Panormit.in.c.inter dilectos.versi.in quarta oppo. versi.item dico dispositionẽ huius cap.⁊c.de fi.instru. non autẽ circa alios defectus,de quibus plenius exẽplificant doct.in locis superius allegatis.Quod si procedit in illis:multofortius,vel nõ minus debuit ⁊ debet procedere in casu de quo queritur:in quo non solum defuit consensus dictorũ do.Abbatis ⁊ conuentus:⁊ sic defectus naturalis:sed etiam affuit contrarius seu oppositus consensus:scilicet quod dictorũ officiariorum promotiones ⁊c.solũ ⁊ insolidum pleno iure pertinerent ad Abbatẽ.Non potuit igitur idem Abbas de cannis supplẽdo statuere prout statuit:qui nec suppleuisse re vera videtur,sed veraciter immutasse , ⁊ contrauenisse cõcordi dispositioni supplicantium,⁊ mandatis apostolicis.Et hoc satis aperte colligit̃ ex his que no.Spec.Arch. ⁊ alij in locis superius allegatis:⁊ vt dicit Arch. ⁊ alij post eum in.d.c.cenomanensem,ita tenet curia : cuius cõsuetudo est satis conformis iuribus inibi allegatis : ⁊ hinc forte sumpsit occasionem.xxix.regula cancellarie:que incipit , Item voluit quod si petantur suppleri defectus ⁊c.Nec premissis obstat id qd habetur in.d.c.j.ver. Incuria vel imperitia ⁊c.iũctis ibi notatis per Host.⁊ doct.de transac.ex quibus colligitur quod papa ibi suppleuit defectum commissum in transactione : ⁊ non solum defe-
4 ctum iuris:sed etiam defectum facti.†Quoniam respondeo qd ista oppositio est friuola. Non enim nego quin papa facere possit : ⁊ quin in casu de quo queritur vel per alium opportuno seu sufficienti mandato fulcitum hoc facere potuisset , ⁊ immutare dictam ordinationem do.Abbatis ⁊ conuentus : sed dico quod stantibus terminis prout sunt,hoc nõ videretur facere potuisse dictus do.commissarius. Forte vero opponetur, quod papa in dictis eius literis conscientiã dicti eius commissarij onerauerit:⁊ quod propterea nõ potuerit aut possit de eo quod ipse ordinauit reclamari, aut questio referri:quia nullus alius,sed solus deus est iudex, per id qd no.glo.in.c.statutum.§.assessorem.vbi etiam doc.de rescri.in.vj.gl.in.c.significasti.el.j.de homic.⁊ Jo. and.in.c.ij.super verbo viderit expedire.de iuramen.calũ.⁊ alij in alijs locis.Sed respõdeo quod supposito, citra preiudicium veritatis,quod dicta glo.de iure procederet:cui tamen videtur alia esse cõtraria in cle.j. super verbo oneramus.de iur. patr.de quarum concordia aliquid scribit Bal.in.l.j.vers.Sed pone qd per statutum.C.de reb.cred.Alex.de imo. in.l.si sic.ff.de lega.j.⁊ Philip.de Fran.in.d.c.statutum.§.assessorem.de rescrip.in.vj, ⁊ alij in alijs locis:dicta tamen glo. primo loco allegata non obstaret ei quod primo dixi:pro eo qꝛ si opportune inspiciatur tenor mandati apostolici : ⁊ signanter dicte clausule, Super quo tuam conscientiam ⁊c.⁊ qui inspiciendus est.l.ad probationem. vers.quem tenor adiuuat.C.de prob.l.sancimus.§.placiti tenor. C.de fideius.l.fideiussores magistratuũ.§.pro aurelio.vers.lecta subscriptione ⁊c.ff.eo.ti.⁊ in.l.si quis stipulatus stichum aut pãphilum.vers.querentibus inspiciendus est sermo ⁊c. cuz suis si. ff.de verb.ob.clare apparebit quod papa cõscientie dicti Abbatis de cannis nõ commisit cõfirmationem ⁊ approbationẽ creationis ⁊ erectionis predictarum,⁊ aliorum cõtentorum in dicto instrumento: sed nec super cõfirmatione ⁊ approbatione predictis cõscientiam eius onerauit: sed super sumenda diligenti informatione de ⁊ super supplicatis , aut contentis in instrumẽto superius mentionato.Dicitur enim in literis apostolicis,Autoritate nostra diligẽter te informes ⁊ si per informationem huiusmodi ita esse repereris super quo tuam conscientiam oneramus. Non est igitur dicta clausula , super quo ⁊c. referenda ad clausulam cõfirmationis ⁊ approbationis: nec per eam innuatur nõ dixerim cõfirmatio seu approbatio,sed immutatio ⁊ reuocatio eorũ que confirmari cõcorditer petebantur.Quod vel maxime vel saltẽ procedere debet postquã non apparuit dicto commissario,quod ordinatio prementionata,⁊ per quam fuit cõcorditer statutum , quod promotiones collationes ⁊c. insolidum spectarent ⁊ pertinerent prefato domi. Abbati, vt supra, ⁊ suis successoribus , esset nociua , vel pro tempore obfutura predicto collegio:

collegio:sed nec ipse de hoc inquisiuit a testibus coram eo pdu-
ctis:quis ipse aliquot ex eisdem interrogauerit p quę ex tūc in
antea esset fienda collatio dictorū officiorū:de quo nō erat sic que
rendū,postq̄ decisum ⁊ cōcorditer declaratū extiterat p dictas
ordinationes:sed erat querendū(si tamē de hoc queri poterat)
an esset vtile vel inutile quod ita fieret prout fuerat ordinatum.
Quod autem vt pretenditur deposuerāt aliqui testes,quod ha
ctenus eligebantur officiarij p cōuentū,nō nocet eidē do.Clau-
dio:q̄r ex hoc non infertur qd̄ predicta ordinatio fuerit nociua
predicto collegio:ymo(que si nocitura erat,nō fuisset facta verisimi
liter de cōsensu ⁊ cōcordi voluntate prefati do. Abbatis,⁊ om-
niū monachorū.Erant eīm fortasse duce experientia edocti,qd̄
propter varia hominū studia effectus prouisionum trahantur
in longum:⁊ qd̄ vtilius erat predictis officijs per vnum in po-
sterum pruideri,quā facultatem eligendi seu nominandi aut pre
sentandi penes multitudinem cōsistere,ar.l.ij.§.nouissime sicut
ad pauciores.ff.de orig.iur.⁊ hoc plenius scire poterant dicti
do.Abbas ⁊ cōuentus,quam prefatus do.Cōmissarius:qui pro-
pterea,attenta ordinatione per eos facta,⁊ non constito qd̄ illa
cederet in preiudiciū predicti collegij,nō debebat ad dictā pre-
tensam suppletionē,imo capitaneā correctionē pcedere,saltem
nisi prius vocatis ⁊ auditis partib⁹ sup his⁊ sua cōscientia op-
portune informata,per id qd̄ voluit Bal.in quadam sua dispu-
tatione exordiente, Statuto cauetur qd̄ fenerator ⁊c.vbi dicit.
5 †qd̄ ille,cuius cōscientie aliquid cōmittitur,non pōt leges trās
gredi:q̄r intelligitur de conscientia lege munita,nō de illa quaz
pars sibi fabricat ar.l.codicillis.§.fi.ff.de le.ij.Pro quo facit q̄r
verbum cōscientia,importat arbitriū boni viri:non aūt liberaz
voluntatem,vt not.Bart.in.l.fi.ad fi.C.de iure do.impetrā.⁊ pa
tet ex no.per gl.⁊ doc.in.d.cle.j.in verbo oneramus,de iur.patr.
⁊ per Bal.in.l.nulli,ver.ex pdictis sequitur determinatio dua-
rum questionū.C.de episco.⁊ cle.Ant.de but.Jo.de imo.⁊ doct.
⁊ maxime Dominicus in.d.c.statutum.§.assessorem,de rescrip.
in.vj.Ange.⁊ Jo.de imo.in.l.ab executore,in prin.ff.de appell.
Sed certum est qd̄ quando cōmittitur aliquid per verba impor
tantia arbitriū boni viri,dz commissarius partes requirere:vt
declarat Bart.in extrauagā.ad reprimendum,in verbo sine fi-
gura,⁊ in verbo videbitur,⁊ in.l.captatorias.q.iij.C.de test.mil.
Multas remissiones ponit Alex.de imo.in consi.ccxx.exordiē
te,Visis verbis dicti Sriuoldi,insecundo volumi.vbi etiam ea
dem ver.ad predictorum cōfirmationem ⁊c.subiungit post An
gel.⁊ Pau.de cast.in.l.de pupillo.§.qui opus de ope.no.nūcia.
quod vbi aliquid committitur conscientia alicuius,per legem
forte vel principem,si vult actum suum robur sortiri ex virtute
illorum verborum conscientie ⁊c.adeo vt nō possit infringi fa
ctum per eum,requiritur quod quando declarat vel actū facit,
iuret quod ita dictet sibi conscientia:⁊ aliter non est standū di-
cto suo,quod etiam voluit Angelus in.l.apertissimi.C.de iu-
di.⁊ domi.Jas.May.in.§.sed iste,versi.nota etiam diligētissime
⁊c.insti.de actio.Et idem voluit Geor.asten.in repe.clemē.sepe,
versicul. verba secundum conscientiam ⁊c.ibi,ille tamen qui te-
netur actum facere ⁊c.de verborum.signific.Pro quorum dicto
solet allegari.d.l.de pupillo.§.qui opus,⁊.l.theopompus.ff.de
do.prele.Unde cum premissa non fuerint per dictum dominum
commissarium obseruata,non valuit processus dicti domini cō
missarij quo ad dictam immutationem seu conuentionem. Et
quamuis pretendatur ex aduerso dictam pretensam suppletio-
nem fuisse obseruatam:⁊ quod iuxta dispositionem ⁊ in sexecu-
tionem illius fuerit pro tempore prouisuz predictis officijs: au
dio tamen quod do.pro tempore abbates illam non seruauerint
⁊ quod non reperietur aliquos per dictos dominos priorem
claustralem ⁊ conuentum presentatos instituisse, nec aliquam
pretēsam electionem de aliquibus vel aliquo factam ad officia
predicta aut aliquid eorundem confirmasse. Et si constet quod
aliqua institutio aut confirmatio facta extiterit,vt nō creditur
illa fuit per dictum dominuz raymundi facta.¶†Preterea est
9 alind quod eidem domino Raymundi obstiterit,⁊ suffragetur
dicto domino Claudio,scilicet quod non expectata cōfirmatio-
ne sue pretense erectionis,aut institutione predicti officij, quaz
fieri petijsse pretendit:quinimo nec expectata respōsione domi
ni abbatis sancti Victoris,⁊ nulla alia obtenta prouisione,idez
dominus Raymundi per se vel alios se in dicto officio intrusit
⁊ illius administrationē iniecit.Propter quod si aliquot ius ex
dicta pretensa electione,aut nominatione,seu pñtatione quesi
tum extiterat,ipse ius huiusmodi ipso facto perdidit.c.auari-
tie,⁊ quod ibi scribētes,de elec.in sexto.Et si fuisset institutus,
vel sua pretensa erectio confirmata:non tamen ei licuit propria
autoritate possessionem seu quasi predicti officij apprehendere:
quinimo ex hoc solo ius,si qd̄ in eo vel ad ipsum habuisset,etiaz
eo ipso perdidisset.c.eum qui.§.insuper,de preben.in.vj.secun-
dum Archidia.qui intelligit dispositionem illius tex.sibi locuz
vendicare non solum contra violentum proprie dictum:sz etiā
contra violentū cōmuniter acceptum:qualē esse pretēdit,aliquē
eo ipso q̄ propria autoritate iudicis vel executoris intrat pos-
sessionem beneficij.l.extat.ff.qd̄ met.cau.⁊.c.placuit.xvj.q.vj.qd̄
etiaz videtur fuisse de mente Rote,decisio.cccc.x.exordiente,Si
lite pendente in curia,versi.quibus non obstantibus:ibi,Si p-
pria non potuit imo ius perdidit.Et pro hac opi.Archi.facit
text.in.d.§.insuper:qui non solum punit violentiam,sed etiam
temeritatē,seu autoritatem propriam:quasi violentia censeatur
esse facta eoipso quod factum est propria autoritate. Pro hac
opinio.etiam facit tex.ibi,a sue temeritatis audacia: vbi nihil
dicitur de violentia.Et hanc opinionem Archi.sequitur gl.in
c.j.in principio,de pacifi.posses.fateor quod gl.ibi tenuit cōtra-
rium,⁊ idem Joannes and. Cap.vero allegatione. cxxvij.con-
cludit qd̄ si quis intret ppria autoritate possessionē beneficij va
cuam,non incurrat priuationem sui iuris:⁊ sic procedat opinio
glo.⁊ Joannis Andree.si vero intret possessionem beneficij per
alium possessi vel detenti,⁊ illo contradicente,vel inuito,tunc in
dictam penam incidat:⁊ sic procedat opinio Archi.Sed sequē-
do opinionem.Archi.que non videtur esse sine multa ratione,
videtur propter predicta fundamenta nihil obstetisse vel obsta
re eidem do.Claudio:quamuis collatio sibi facta per dictuz do.
abbatem de dicto celerarie officio valuerit,⁊ de iure valeat:⁊ si
quid obstetisset prout non videtur:non tamen obstitisset nec ob
stitit quo minus valuisset ⁊ valeat prouisio apostolica per eum
impetrata.Et hoc videt maxime pcedere si tpe facte ptēse ele-
ctiōis de.d.d.Raymūdo vel asserte institutiōis idē.d. Raymū.
7 erat excōmunicat⁹ maiore aut minore excōmunicatiōe:q̄r vtra
que,videt reddere hominē incapacē quoad assecutionē seu obtē
tionem beneficiorum ecclesiasticorum.c.postulasti,⁊.c.celebrat,
⁊ quod ibi scribentes,de clerico excommunicato ministrāte.Et
quod idem dominus Raymundi esset excommunicatus, vide-
tur apparere,⁊ esse sufficienter probatū,propter pacta p eū ini-
ta cum reuerendo quondam patre domino Francisco alaman-
di,pro tempore commendatario perpetuo prioratus conuētua
lis ville sancte Euimie,ordinis sancti benedicti:⁊ signanter p-
pter illud quod inter eosdem dominos Alamandi ⁊ Raymun-
di fuit conuentum , quod pro obtinenda renuntiatione com-
mende dicti Prioratus sancte Euimie,⁊ per ipsum dominum
Alamandi facienda,idem dominus Raymundi teneretur ⁊ de-
beret in manibus ordinariorum resignare beneficia inibi men-
tionata,⁊ ad eundem dominum Raymundi pertinentia , ad fi-
nes prouidendi de eisdem illi vel illis, quibus idem dominus
Alamandi commendatarius sancte Euimie prouideri voluis-
set:quod ⁊ factum est priusquam obtineri potuerit renuntiatio
commende huiusmodi : que pactio seu conuentio videtur fuisse
simoniaca,per ea que habentur in cap.ordinationes.j.q.⁊ quod
not. Panormit.in capit. ex parte.el primo.de officio delegati.⁊
cap.dilecto.in.ij.not.de preben.⁊ in capitulo,non satis. de simo.
8 †Si enim symoniacum est renuntiare beneficio , vt alicui certe
persone conferatur : non video cur etiam simoniacum non exi-
stat renuntiare beneficio ad hunc finem , vt illi vel illis proui-
deatur quibus compaciscens seu conueniens prouidere volue-
rit:⁊ isto modo extorquere renuntiationem a compaciscente , ⁊
assequi beneficium , quod sic allectus postea renuntiat. Quod si
ita est , videntur ambo incurrisse sententiam excommunicatio-
nis latam per extrauagantem domini Martini pape.v.in con-
cilio constan.de qua verbum facit dominus Antonius florenti-
nensis episcopus,in tertia parte sue summe,titu.xxiiij.cap.lxv.
exordiente, Multa contra simoniacam prauitatem ⁊c. Non di-
co quod dicta pretensa presentatio seu electio de eo facta ad di-
ctum officium celerarie fuerit simoniaca:sed dico quod propter
precedentem simoniacam conuentionem cōmissam propter pa-
ctionem,de qua supra,iunctis inde secutis, incurrerat idem do
minus Raymundi sententiam excommunicationis : que eum
reddit incapacem,ita vt neq; eligi nec presentari potuerit ad di
ctum officium. Non igitur videtur per attentatam electionem
seu presentationem ius ad rem quesiuisse,propter iuris resistē-
tiam.Quod si ita est:imo quia esse videt, non debent litere apo-
stolice parte dicti domini de aussonille impetrate dici surrepti-
tie propter taciturnitatem dicte pretense electionis,seu presen-
tationis,etiam si alias verum esset,quod iuri quesito ad rem seu
beneficium non derogetur per clausulam , dummodo tempore
interpresentium non sit alteri in beneficio ius quesitum. Cuius
contrarium voluit Joannes calde.titu.de rescriptis.consi.viij.
circa finem,⁊ videtur fuisse de mente Cardi.floren.consilio.xcij.
exordiente , Nobiles viri domini ⁊c. columna tertia , versiculo,
Item in concessione apostolica est illa clausula,dummodo tem-
pore ⁊c. quia hoc deberet intelligi de electione vel presentatio

ne, que non esset nulla, qr de ea que non oportet facere mētionē per id qḋ habetur.in.c.in nostra.c.ex tenore, de rescrip.c.suggestū, de iurepat.⁊c.cū nostris, de cōces.prebē.† In qbus ꝯcludit
9 impetrationē non cēseri subreptitiā ex taciturnitate gratie alteri nulliter facte: qḋ etiā voluit Jo.Cal.tit.de rescri.cōsi.xiiij.exordiēte, An impetratio facta de ecclesia sit vitiosa.ver.ex predictis sequit qḋ dicta gratia: vbi voluit qḋ impetratio ecclesie nō censeatur subreptitia ꝓpter taciturnitatē precedentis electionis. Ad qḋ facit qḋ voluit Rom.consi.cccclxxxiij.exordiē. Dubitatur primo ⁊c.vbi dicit valere impetrationem confirmationis non facta mentione de prouisione alteri nulliter facta. Pro quo allegat dictas gl.⁊ dictum Calde.in.d.consil. Ad hoc etiam facit qḋ voluit Rota, tit.de rescrip.deci.lxvi.exordiente, Nota qḋ de gratia aduersarij: vbi cōcluditur ꝙ de gratia aduersarij que non est nō teneor in gratia mea facere mentionē: ꝓ quo allegat Bernar.in.d.c.ex tenore, in fi.prime gl.c.auditis, de ele.⁊.c.ad dissoluendā, de despōsa.impu. Istas decisiones cōmemorat ⁊ sequitur do.Feli.in.d.c.ex tenore. Pro quorū omnium dicto facit iuris regula, Non prestat impedimentū, de reg.iur.in vi.cui ꝓpterea videtur esse standum, nisi doceat de cōtrario.c.ad decimas, in fi.de resti.spolia.in vj.⁊.l.suus quoqꝫ, versi.puto.ff.de here.insti.⁊ qḋ not.Bal.in.l.si tutor.C.de ser.pig.da.manumis.vbi dicit qḋ regule iuris sunt tenaciter obseruāde, nisi in cōtrarium appareat dispositio specialis. Dicit etiam idē Bald.in.c.j.de alie.ind.mutā.can.fac.quod pro regula semper est pronuntiandum, nisi probetur contrarium.

¶ Argumentum.

¶ Qui res sibi donatas alij presens ⁊ tacens donari intelligit, consentire videtur alienationi. A. S.

1 ¶ Bonorum mobilium ⁊ immobilium appellatione non veniunt iura, actiones, aut nomina.
2 Donatio causa mortis an dicatur illa, in qua fit mentio de morte.
Actus in tempus mortis collatus potest dici inter viuos.
3 Donatio inter virum ⁊ vxorem dicitur nulla: potest tamen iuramento, aut morte firmari.
4 Donans bona sua presentia ⁊ futura retento vsufructu an censeatur etiam donare fructus post talem donationē perceptos.
5 Institutio coacta dicitur nulla: nec ille vere dicitur institutus, qui seipsum procurauit, aut vi compulit institui.
6 Confessiones extraiudiciales, ⁊ parte absente facte an probent aliqualiter, aut confitenti preiudicent.
Confessio extraiudicialis geminata habet vim confessionis iudicialis, ⁊ preiudicat.
7 Arrogatio nō potest fieri de eo qui est sui iuris, nisi principis autoritate: nec adoptio sine magistratus imperio.

¶ De dona. Consi.clxxv.

Non dubito quin probus quondam vir Joā. Pelisserij tempore matrimonij, adum, anno scꝫ dnī. M.cccclxviij.⁊ de mese octob, cōtracti per ⁊ inter Andream valeti ex vna parte, ⁊ honestā aliaz Rolta ⁊nā tauernerie ex alia, censeatur ⁊ cēseri debeat fecisse eidem Andree non vnicam, sed duas donationes: vnam scꝫ puram, seu que statim sortiri debebat suum effectum: ⁊ hec fuit de tertia parte bonorum mobilium ⁊ immobilium presentium ⁊ futurorum eiusdem Pelisserij: in qua nihil veniebat aut comprehendebatur de iuribus, aut actionibus, seu nominibus: pro eo qr illa non veniunt appellatione bonorum mobilium vel immobilium.l.a diuo pio.§.in vēditione.ff.de re iudi.l.quam tuberonis.§.penult.ff.de pecu.⁊ quod not.glo.in.l.mouentium.ff.de verb.signifi.⁊ in.l.potest pupillus.ff.de autor.tuto.⁊ can.in cap.nulli.de rebus eccle.non alie. Aliam vero fecit de residuo bonorum suorum post dies suos: ⁊ hec fuit donatio non quidem pura, seu que statim deberet sortiri effectum: sed conferebatur post tempus mortis: ⁊ sic fuit donatio in diem. Fateor tamen quod ambe fuerunt donationes inter viuos: ⁊ nulla causa mortis: tuz quia ita expressit dictus Pelisserij donator, scilicet quod donat donatione inter viuos ⁊c. ergo ille censeri debēt esse donationes inter viuos: per id quod not.Bar.⁊ doc.in.l.fi.C.de pact.tum ⁊ quia ipse cōuenit, promisit ⁊ iurauit donationes huiusmodi attendere ⁊c. ⁊ eas non reuocare, vel contra eas non venire: ergo ⁊c. Pro quo remisisse sufficiat ad id quod ponit Alexand.de
2 imo.consi.xiiij.exordiente, Circa primum dubium ⁊c.† ⁊ sic non est quod pretendi possit illam esse donationem causa mortis, pro eo qr in ea videtur fuisse facta mētio mortis: ex eo qr in ea dicitur post dies suos. Quoniam respōdeo quod illud posset procedere vbi essemus in dubio.l.seia.§.fi.ff.de donat.caus.mor.⁊.l.seia.cum gl.ff.de do.prele. Sed hic nō sumus in dubio, sed in claro: pro eo qr donans expressit se donare donatione inter viuos: ⁊ qr conuenit, promisit ⁊ iurauit obseruare, ⁊ non reuocare: ad quod accedat.l.vbi ita donatur.ff.de donat.caus.mor. Addo qḋ nihil repugnat actum dici inter viuos, quāuis sit collatus in tēpus mortis.l.j.C.vt actio.ab here.l.hereditarium.ff.de ho.aut.iudi.pos.l.fi.C.de contraben.⁊ cōmit.stipula.⁊ expressius in.l.nā ⁊ si cum moriar, ⁊ qḋ ibi Gul.de cu.⁊ Bar.in vlti.oppo.ff.de cōdic.indebi. Et puto quod per retentionem vsufructus fuerint dñium ⁊ possessio ciuilis dicte tertie partis translate in dictum Valeti.l.quisquis, ⁊.l.si quis argentum.§.sed si quidem.C.de dona.⁊ quod no.doc.in.l.traditionibus.C.de pac.in.§.vendite, insti.de re.diui.in.l.possideri, in prin.ff.de acqui.pos.⁊ in.c.ij.de consuetu. ¶ Quo vero ad residuum predictorum bonorū non puto dominium fuisse translatum: qr cum dictus donator illud residuum donauit post dies suos: ⁊ sic in diem, ⁊ conferret effectum huiusmodi donationis in tempus mortis: non est putandum quod ipse voluerit statim transferre dominiū ⁊ possessionē etiam residui, hoc est bessis, seu duarū tertiarum partiū dictorum eius bonorū: ⁊ non sibi reseruare nisi vsumfructū, prout fecit, de dicta tertia parte, quam se donare dicebat de presenti.
3 ¶ † Ad id vero quod dicitur donationem inter viuos factam, ꝑ dictū Pelisserij honeste mulieri Barth.fabresse eius vxori de tertia parte bonorū suorū sub presentia ⁊ consensu dicti Valeti primi donatarij non valuisse cū effectu: pro eo qr donatio inter viuos est ꝓhibita inter cōiuges, licet possit taciturnitate ⁊ morte donatoris cōfirmari.l.j.⁊.ij.⁊ multis alijs.ff.de dona.inter virū ⁊ vx.l.donationes quas parētes.C.eo.tit.⁊.l.hac edictali, in prin.ver.que ⁊ si constante matrimonio.C.de secun.nupt.quod non fuit in casu: cum dicta Barth.donataria premortua extiterit ipsi Pelisserij donatori. Dico ⁊ respōdeo qḋ istud procederet nisi in dicta donatione interuenisset iuramētū dicti Pelisserij. Sed cuꝫ illud in ea interuenerit, fuit donatio huiusmodi iuramento cōfirmata, ⁊ valuit: per id qḋ originaliter voluit Gul.de cu.⁊ post eum Bar.in.l.nam ⁊ si postea.§.item si iurauero.ff.de iureiur. Fride.de se.consi.cxl.exordiente, Punctus questionis. Bar, Alex.de imo.⁊ doc.in.l.seius ⁊ angerius.ff.ad leg.fal. Alex.de imo.cōsi.clvij.exordiē. Viso instrumēto donationis ⁊c.in.ij.vol.vbi multos cōmemorat tenētes hāc opi.⁊ Panor.in.c.fi.de don.inter vir.⁊ vx.⁊ hec est cōmunis opinio, secūdū Alex.de imol.in.d.cōsi.⁊ Frā.de are.cōsi.lxxiij.exordiente, Diligenter ⁊ mature, ver.ad ꝑm, ⁊ ver.sed dubiū est propter iuramētū. Dico igitur ꝓpterea affirmatiuā videri veriorē: scꝫ qḋ Ysabella videatur habere partem in bonis dicti quondā Pelisserij, ꝓpter donationem factam dicte Barth.per ipsum Pelisserij de tertia parte: ⁊ quam ipsa Bartholomea postea reliquit eidem Pelisserij eius viro: ⁊ deinde ipse Pelisserij huic Ysabelle. Nec huic Ysabelle obstare videtur pactum factum per ⁊ inter dictū Pelisserij ⁊ eius vxorem ex vna parte, ⁊ prefatū Valeti ex alia in quo conuenisse dicuntur, qḋ tam ipse Pelisserij, quam eius vxor sibi retinuerint.quod in fine dierum suorum possent legare, ⁊ accipere in eorum testamentis iuxta facultatem bonorum: sed non alium heredem instituere: qr dicta tertia pars, que sub presentia ⁊ de consensu dicti Valeti post sibi factam donationē seu donationes superius mentionatas fuit per ipsum Pelisserij donata prefate Bartholomee eius tunc vxori, non bene comprehenditur sub bonis futuris dicti Pelisserij: ⁊ ita nō potuit prefatus Valeti, vel ab eo causam habens pretendere, quod hec tertia pars ad se pertineret in vim donationis facte de futuris per dictum Pelisserij ipsi Valeti. Pro quo induco id quod habetur in.l.sicut.§.superuacuum, ⁊ quod ibi Bar.ff.quib.modis pig, vel hypo.sol.vbi voluit Bar.quod si post generalē obligationem omnium bonorum meorum creditor meus permittat et consentiat quod ego aliquid alienē de bonis meis, puta fundū ⁊ postea redimam istum fundum, ipse fundus propter consensum creditoris ab hypotheca liberatus non reincidit in hypothecam: ergo a simili nec dicta tertia pars que de consensu dicti Valeti donatarij transijt in dictam Barth.si postea redierit ad dictū Pelisserij donatorem, cēsetur comprehēdi sub appellatione bonorū futurorū: vt sic pertinere debeat dicto Valeti, vel al-
4 teri ab eo causam habenti.† Sicut videmus qḋ si quis donet alteri bona sua oīa presentia ⁊ futura retento vsufructu illorum: appellatione bonorum futurorū non cōprehendūtur vel veniūt fructus postea ꝑcepti, vt voluit Alex.de imol.in.l.stipulatio hoc modo concepta, ver.⁊ quid si vsumfructum reseruauit sibi.ff.de verbo.obliga.qui pro hoc inducit doctrinam quam ponit ibi Bar.volens quod si ego vendam tibi omnia bona mea presen-

tia

tia ⁊ futura certo pretio, appellatione bonorum futurorum, nõ venit aut comprehenditur dictum pretium: ⁊ sic potero de illo pretio testari: vtpote mihi non emptori spectanti. l. dãni. §. cum parietem. ff. de dam. infec. Et hoc dictum Alex. sequitur do. Jas. in. d. l. stipulatio hoc modo cõcepta, vbi etiã vt refert idẽ voluit Raph. cu. ⁊ Bar. in. l. fi. C. de pac. Et post predicta occurrit mihi decisio Alex. de imo. quã ipse ponit in terminis nostris in. d. l. stipulatio hoc modo cõcepta, ver. ⁊ fortificari potest vltra dicto. Pro quo allegat bonum text. in simili in. l. fi. C. de remissio. pig. iuncta. l. fi. C. que res pig. obli. pos.

5 ¶ Quo vero ad ea que allegãtur de metu ad impugnationem testamentorum dictorum Joãnis Pelisserij ⁊ Petri reuelli, dico verũ esse q gl. in. l. j. ff. de testa. videtur velle qð si aliquis cogat aliquem ad se instituẽdum, vel alium, institutio sit nulla, ⁊ hanc gl. sequitur ibi Jo. de imol. ⁊ in. l. qui testamento. §. fi. ff. de test. vbi dicit de hoc esse casum, istã opi. sequitur do. Jas. may. in. l. j. C. si quis aliquem testari probi. ⁊ sic hec opinio videt esse multũ probabilis propter autoritatem gl. ⁊ quã sequuntur dicti duo famosi doc. per id quod no. Jac. but. C. qui pro sua iuris. iudi. dare dari ve. pos. ⁊ Jo. de imol. in. c. cũ contingat, de iureiur. Bal. in. l. hereditas. C. deposi ti: multas remissiones ponit do. Feli. in. c. j. versic. ij. limita nisi contra cõmunem opinionẽ si autoritas gl. de cõsti. Nõ est tamen iste articulus sine dubio, ppter autoritatẽ alterius gl. que posita est. ff. si quis aliquẽ testari, phi. in rub. ⁊ quam doc. in hac materia cõmuniter sequuntur, volentes ⁊ sentiẽtes qð testamentũ non sit nullũ: sed sit aliquod: ⁊ qð ex eo adiri possit hereditas p heredem institutũ, lz illa sit eidem auferenda tanq indigno: et hoc expresse dixerũt Raph. ⁊ Pau. de castr. in. d. l. j. C. si quis aliquem test. probi. qð etiam dicũt pbari per illum tex. ⁊ hoc dictũ Raph. ⁊ Pau. sez qð testamentũ per vim extortum teneat: ⁊ qð ex eo possit adiri hereditas, dt in. d. l. Phili. de cor. esse verũ: q̃uis neget hoc dictũ probari in. d. l. j. qz ibi nõ declaratur qualis fuerit disceptatio ciuilis: non erit ergo sine periculo hoc deducere in mediũ.

6 ¶ Quo vero ad iactantias, seu cõfessiones extraiudiciales, quas parte absente fecisse dicitur predicta Ysabella dico non esse sine dubio, an ille probent plene, aut semiplene: quidam enim sentiunt quod nec plene, nec semiplene: quamuis indiciũ faciant. l. certum. §. si quis absente. ff. de confes. ⁊ huius opinionis fuit Sali. in. l. in bone fidei. C. de reb. credi. ⁊ iure iur. ⁊ multi alij, quos cõmemorat do. Jas. may. in repe. l. admonendi. ff. de iureiuran. sed verum est qð cõmunis opi. est in contrarium, scilicet qð cõfessio facta parte absente probet semiplene: ⁊ hec fuit opinio Bar. in. d. l. admonendi, versi. his premissis ⁊ quam sequuntur plurimi doc. ⁊ quidem famosissimi relati per do. Jas. in. d. l. admonendi, versi. circa secundũ qð visus est velle Bar. ⁊c. vbi etiam dicit istam esse cõmunem opinionẽ. Est etiaz verũ qð Bar. in. l. cũ scim⁹, in fi. C. de agri. ⁊ cẽsi. li. xj. dicit sub dubio forte, qð cõfessio extraiudicialis facta parte absente, si sit geminata, obtinet vim cõfessionis iudicialis, ⁊ plene preiudicat confitenti. Idem voluit Panor. in. c. si cautio, in fi. de fi. instru. ⁊ in repeti. c. per tuas, de arbi. Paul. de cast. in. l. publia. §. fi. ff. depo si. Rom. in. l. sed ⁊ si possessori. §. fin. ff. de iureiur. ⁊ cõsil. cccx. exordiente, In casu proposite consultationis ⁊c. versi. ⁊ quãuis hec confessio, Roma. in. l. nuda ratio. ff. de dona. ⁊ do. Jas. may. in. §. in personam, versi. item confessio extraiudicialis, instit. de actioni. Et licet idem domi. Jas. in. d. l. admonendi, relata dicta opinione Bar. de cõfessione extraiudiciali ⁊ geminata. dicat eaz iure non probari: ⁊ propterea Bart. fuisse loquutum sub dubio forte: ⁊ sic non posse sumi concludens fundamentum ad probanduz quod vnica confessio extraiudicialis facta parte absente semiplene probet: ipse tamen non impugnat hoc dictum Bartol. sed tandem videtur illi acquiescere: pro eo quia dicit opinionez Barto. volentis quod vnica confessio extraiudicialis facta parte absente semiplene probet, esse communem, ⁊ propterea sequẽdam in iudicando ⁊ consulendo: quia si vna semiplene probet, si fuerint facte due, ille poterunt coniũgi ad faciendum vnam plenam probationem: iuxta doctrinam quam omnes ponunt in. d. l. admonendi, ⁊ allegata. l. in bone fidei. Est tamen necessarium quod quelibet confessio probet plene: quia si vnus deponeret de vna, puta facta anno, mense, die ⁊ loco illis, ⁊ alius de alia forte facta in alio loco, vel alio tempore: isti duo nihil probarent, secundum opinionem magis communem. Sed hic est aduertendum quod non sufficeret probare istas iactantias aut confessiones: sed opus esset probare quod ille facte fuerint ante mortem dictorum Petri ⁊ Joannis: ⁊ quod ipsi de eis habuerint notitiam: alias non concluderetur metus, nec quod per metum fuerint testamenta dictorum Petri ⁊ Joannis extorta. Preterea ille iactantie parum concernunt dictum Joannem Pelisserij: ⁊ profecto omnibus reuolutis ⁊ pensatis non erit sine periculo ⁊ dubio aggredi hunc articulum: ⁊ eo maxime quia ex detectione harum iactantiarum posset dicta Ysabella incidere in periculũ ⁊ quidem grande: quod pro posse euitare debet honesta mulier Joanna eius filia: ⁊ que ex hoc posset tanq aspera ⁊ crudelis filia, aut plena amaritudine haberi a populo in minore appretiatione.

7 ¶ Preterea hic est aduertendũ quod, vt dicitur in instrumento matrimonij dictorum Andree valeti ⁊c. prefat⁹ Joannes Pelisserij dicitur affiliasse dictum Valeti: ⁊ si per huiusmodi affiliationem ipse Joannes Pelisserij existimasset se vel in filium arrogatum, vel adoptiuum dictum Andream recepisse, ipse errasset in iure: pro eo qz arrogatio de eo qui est sui iuris fieri nõ potest nisi principis autoritate: ⁊ adoptio que fieri solet de eo, qui est alterius iuris, fieri nõ potest sine imperio magistrat⁹ quorum neutrũ apparet interuenisse in dicta affiliatione: ⁊ sic illa non valuisset. l. ij. cum suis similibus. ff. de adop. ⁊ periculum esset ne error iste nocuerit validitati donationis dicto Valeti facte: per id qð habetur in. l. eam quam, ⁊ quod ibi Bal. ⁊ docto. C. de fideicom. Alex. de imo. in. l. si pater, ⁊ in. l. nec apud. C. de here. insti. Ang. consi. lxxxix. exordiẽte, Visis ⁊ inspectis omnibus supra scriptis, ver. nunc descendo ad principale dubium: ⁊ procedunt dicta iura non solũ in vltima voluntate. sed etiam in his que fiunt inter viuos: ⁊ sic in contractibus. l. cum hic status. §. si quis sponsam, ad fi. ff. de dona. inter virũ ⁊ vxo. quod etiam voluit Alex. de imo. in. d. l. nec apud, quam legit in preալleg. l. si pater, ⁊ idẽ voluit do. Jas. may. in. d. l. eam quã, ver. extende istam. l. ⁊ istud notabile ⁊c. Propter que existimo qð prudentius agẽt dicti Petrus Marguerie ⁊ vxor si patiẽtur dictam Ysabellaz habere ⁊ possidere dictam tertiã partẽ, iuxta mentẽ donatiõis de qua supra: puto tñ q hec tertia pars nõ sit tertia pars oium bonorũ que fuerunt dicti quõdam Pelisserij: qz cum ante donationem de ea factam idem Pelisserij tertiam partẽ bonorũ suorum mobilium ⁊ immobiliũ presentiũ ⁊ futurorum donasset dicto Valeti, ⁊ sibi vsumfructum retinuisset, fuerant dominium ⁊ possessio saltem ciuilis predictorum bonorũ translate, vt predixi, pro tertia eorũ parte ⁊ indiuiso in prefatum Valeti: ⁊ sic quo ad hanc tertiam partem nõ veniebant dicta bona appellatione bonorum dicti Pelisserij: sed solum appellatione bonorũ suorũ videbãtur proprie venire reliqua bona: ⁊ erant enĩ dicta bona mobilia ⁊ immobilia communia inter dictos Pelisserij ⁊ Valeti: ⁊ sic non erant solius Pelisserij: sed erant ipsorum Pelisserij ⁊ Valeti: dicti scilicet Valeti pro tertia parte, ⁊ prefati Pelisserij pro besse, seu duabus tertijs partibus. l. illud. ⁊ quod ibi Bar. ff. de rit. nupt. ⁊ q not. Bal. in. l. j. C. qui testa. facere possunt. glo. in l. id quod nostrum. ff. de reg. iur. ⁊ glo. in. c. cum aliquibus. in verbo ad eosdem. de rescr. in. vj. que allegat bonum tex. in. l. parietẽ. ff. de seruit. vrb. pred. ⁊ in. c. cum olim. in fi. de preb. hoc etiam voluit Bar. in. l. serui electione. §. labeo. ad fi. ff. de lega. j. Jo. mona. Jo. and. ⁊ Phi. de franc. in. d. c. cum olim. §. fi. pro quo sunt boni tex. in. l. legatis. ff. de leg. ij. l. hoc legatum. ff. de lega. iij. ⁊ l. quintus mutius. in princ. ff. de auro ⁊ arg. lega. Ex quibus infero, vt predixi, quod dictus Pelisserij non censeatur donasse nisi tertiam partem reliquorum bonorum. Que omnia dixerim ⁊c.

¶ Argumentum.

¶ Remedium. l. secunde. C. de rescind. vend. non competit maiori. xxv. an. decepto in venditione vel emptione vltra dimidiã iusti pretij, si iurauerit non contrauenire: fallit in milite, muliere, vel rustico: qui presumuntur ius ignorare.

¶ De rescind. vend. Consi. clxxvj.

Ponitur in facto quod dudum, anno scilicet domini. M. cccc. xciij. ⁊ de mense Septembris probus quondam vir Mattheus Fagoni homo rusticus seu ruralis etatis xx. annorum vel circa, eductus a loco sue habitationis ⁊ presentia suorum, suasione seu instigatione Antonij veras loci de Montrilz diocesis Vacẽn. eidem Antonio vendidit omnia ⁊ quecunq iura, res ⁊ actiones meras, mixtas, vtiles ⁊ directas que ⁊ quas habebat ⁊ habere poterat ⁊ debebat, ⁊ que sibi competebant seu competere poterant tunc vel in futurum in loco de Mõtrilz diocesis Vacensis, aut eius territorio vel districtu: ⁊ hoc pretio duodecim librarum Turonensium monete in regno tunc currentis: que communi estimatione tũc valebat quinquaginta libras Turonen̄ses vel circa: per quam venditionem idem Mattheus dicitur etiam cum iuramento promisisse attendere ⁊ obseruare, ⁊ contra eam non venire.

1 ¶ † Quesitum est an per huiuscemodi venditionem idez quondam Mattheus sibi & eius heredib⁹ preiudicauerit quo ad remediū .l.ij.C.de rescin.vendi. Ad quod respondeo q̄ licet maior .xxv. an. deceptus in venditione vel emptione per se facta vltra dimidiaz iusti pretij regulariter excludatur a dicto remedio propter iuramentum de non cōtraueniendo, si illud prestiterit: vt no.gl.& doct.magis communiter in.d.l.secunda.gl.& docto.c. penul.de empt.& vendi.hoc tamen videtur limitari & fallere, vt nō procedat in milite armate militie, muliere aut rustico: vt pote in psonis que presumūtur ius ignorare.l.si.circa princi.ver. arma etenim magis quā iura scire milites sacratissimus legislator existimauit &c.C.de iure deliberā.l.regula.§.j.ff.de iur.& fac. igno.&.l.j.ad fin.ff.de edendo,&.l.ij.§.si.ff.de iur.fisci: nam illi nō videntur in dubio sibi preiudicasse quo ad dictum remediū, vt post Nico.de mata.voluit Bal.in.d.l.ij.ver. Quarto quero, & sequitur Ioā.de imo.in repetitio.c.cum contingat, in tertio membro, versi. Quid igitur dicendum &c. Cū igitur dict⁹ Matthe⁹ esset homo rusticus seu ruralis, & senio confectus, & iaz facillim⁹ ad passiue decipiēdum, & de numero eorum, de quibus dicit. Catho. Nam quocūq; sene sensus puerilis in illo est; videtur q̄ per dictam iuratam venditionem, & per quam fuit enormissime lesus longe vltra dimidiam iusti pretij, nō abstulerit sibi remediū dicte.l.ij.& huic casui bene adaptatur dictum Bal.de quo supra attenta senectute dicti quōdam Matthei: qui vel in nullo vel in modico differebat a minore non dixerim .xxv. annis: sed .xvi. annis: & q̄ fuit enormissime lesus, insuper & ignorantibus suis extractus & eductus a loco sue māsionis per duas aut tres leucas & deductus ad locū venditionis. Ex quibus videtur nō solū inferri seu elici error dicti Matthei circa valorem predictorum bonorum & iurium venditorum, per id q̄ post Pet.no.Cy.vbi etiam Pau.de cast.in.l.quisquis.C.de rescin.vendi.sed etiā dolus ratione dicte eductionis & trāsductionis ad aliū locū. Propter q̄ videtur, sub correctione cuiuslibet domini meli⁹ sentiētis, q̄ heredes dicti Matthei petere possint a predicto Anto, vt suppleat id q̄ defuit & deest de iusto pretio predictorum bonorum, aut quod sibi restitutis dictis duodecim libris eisdē heredibus reuendat & restituat dicta bona.

¶ Argumentum.

¶ Dotem, in qua filia matri successit, filia regulariter conferre tenetur, & in legitimam imputare, quum partem consequi vult in bonis aui materni. A. F.

1 ¶ Statutum regulari dicitur per naturam verborum illius: & cui non conueniunt illius verba, illius dispositio etiā illi non conuenit.

2 Bona dotalia, que nepoti non immediate ab auo; sed a matre, proueniunt, an debeant ipsis nepotibus imputari in legitimaz quam habere debent in bonis aui materni, & numero .4. et per totum.

3 Filiafamilias an in dote profectitia habeat heredem.

¶ De colla. Consi.clxxvij.

STatuta, quorum copie mihi exhibite extiterūt parte honeste mulieris Perone Patrenostre, filie naturalis & legitime prouidi quondam viri magistri Frā. Patrenostre ciuis Auinionē.& nūc vxoris venerabilis viri Andree Ninenelli Draperij dicte ciuitatis, nihil faciunt ad
1 decisionem casus seu dubij de quo querit: † p eo q̄ loquūtur in alijs terminis: & qui nō adaptātur terminis de quibus in casu: ergo nec illorū dispositio.l.iiij.§.toties.ff.de dā.infec.l.j.§.loquitur.ff.de aqua quoti.& esti.&.l.si seruū quis.§.nō dixit.ff.de acqr. here. Superest igitur vt querātur alia p decisione huius casus in quo supponit q̄ honesta quondam mulier Ioāna Patrenostre dicti magistri Frāc.quōdam filia naturalis & legitima, & p eum dotata, vita functa est & ab humanis decessit supstitib⁹ eodem magistro Fran.patre, ac Gilleto & Francesia liberis naturalibus & legitimis dicte Ioāne, & per magistrū Mermetū Roberti eius virū ex eadē suspectis. Et queritur an dos materna debeat in legitimā, quā dicti Gilletus & Francesia habere pretēdunt in bonis dicti quondā magistri Fran.eorum aui materni, imputari: super quo sunt opiniones. Bal.enī in.l.illā.C.de coll. post Iac.de belloui.tenuit quod non: & fundamentalis ratio sua est q̄ vt ipse pretendit nepos habet dotem tanq̄ heres matris, & allegat not.per Bart.in.l.si cum dotem, in princip. ff. soluto
2 matrimonio: † & sic ex quo non habet immediate ab auo, non tenetur nepos maternam dotem imputare in legitimam sibi debitam in bonis aui.l.scimus.§.repletionem.C.de inoffi.testamen. Alias rationes prosequitur Bal.in.d.l.illam, quas nō refero, & Pau.de monte Pico in.l.in quartam, ver.contrariam opinionem q̄ imo nepotes non teneantur &c.ff.ad legē.fal. Alia fuit
3 opinio aliorum dicentium non esse verum † q̄ filiafamilias in dote profectitia habeat heredem: q̄ secūdum cōmunem opinionem mortua filia in matrimonio etiam cū liberis dos profectitia de iure reuertitur ad patrem.l.dos a patre profecta, cuz ibi plene no.C.sol.matr.& licet de consuetudine secūdum oēs remaneat apud liberos mulieris, seu pro eis apud illorū patrem: nō tamen remanet apud eos tanq̄ quid hereditariū matris: quia dos nunq̄ fuit pleno iure matris.d.l.dos a patre: cōsuetudo ergo que istā dotē immediate aufert, aufert auo materno, et dat eam liberis mortua filia eorū matre: ergo debet eis imputari in legitimā debitā in bonis aui: q̄ nō habēt eā vt heredes matris & hec fuit opinio Bar. Ang.& Pau.de cast.qui ita cōcludūt in d.l.in quartam; Bar.consi.clxxxiij.exordiēte, Gilbertus dedit dotē: multas alias remissiones ponit Alex.de imol.in.d.l.illam ver.vlti.tangit hic Bal.&c.& consi.xxiiij.in.j.vol.& pro hac parte inducit multa fundamēta, & ponit multas remissiones Pau. de monte Pico.in.d.l.in quartā, ver. Nono querit Bart.&c.que non recito. Et quāuis idē Pau.in.d.ver.contrariam opinionē &c.& sequēti.multa scripserit in fauorē nepotum: sc3 q̄ non teneantur imputare dotē maternam in legitimam, quam petunt, in bonis aui: tandem tamen, versic. In iudicando tamē & consulendo &c.sequitur opinionē, de qua supra dixi, sc3 quod imo teneantur & debeant nepotes imputare dotem maternam in.d.legitimā; & hec videtur esse opinio cōmunis: & ideo videtur obseruanda & in iudicando & in consulendo.l.j.versi.crebrior apud veteres opinio.ff.de officio questo.&.c.nouimus, & q̄ ibi Anto.de butr.de verbo.significatio.& quod no.Hostien.Io.and.& alij in c.j.de constitutio.est verum q̄ dicta cōmunis opinio limitatur & restringitur, vt nō procedat eo casu, quo nepotes habuissent, maternam dotem: non quidem immediate ab auo materno, & in vim consuetudinis, vel alio modo: sed ab eorum matre, vt & tanquā heredes ipsius: q̄ tunc non tenentur dotem maternam imputare in legitimam.l.scimus.§.repletionem.C. de inofficioso testamen.& hoc fuit de mente Bar.in.l.si cum dotem.ff.solu.matrimonio: & hanc opinionem sequitur Alex.de Imol.in.l.si post dotem.ff.eod.titu.& in.l.illam, versi. Nisi auus esset expresse &c. C.de coll.&.d.l.in.quartam & Bal.in.l.q̄m nouella, ver.venio ad questionem.C.de inofficioso testamento, quatenus sentiunt et volunt, quod si pater dotans fuerit expresse vel tacite stipulatus dotem reddi soli filie soluto matrimonio, & deinde contingat hanc filiam mori in vita patris ipsius filie, liberi non tenebuntur maternam dotem sibi imputare in legitimam eis debitam in bonis aui: pro eo q̄ pater stipulando tacite vel expresse dotem reddi soli filie, censetur illam sibi donare: quod facere potest.l.pomponius philadelphus.ff.fami.erciscun.et sic pleno iure acquiritur dos seu actio pro dote ipsi filie. Quo fit vt consequenter filia possit in hac dote habere heredem. Liberi igitur non habent isto casu dotem ab auo materno tanquā a causa immediata, sed a matre: & sic non tenentur illā sibi imputare in dictam legitimam.d.l.scimus.§.repletionem: & hanc limitationem tenent docto.communiter tam in scribendo, quam consu-
4 lendo. † Ex premissis colliguntur & resultant due conclusiones: prima quod nepotes ex filia tenentur regulariter imputare dotem maternam in legitimā, quam sibi deberi pretendunt in bonis aui materni. Secunda conclusio est, quod ista regula fallit & non procedit, quando nepotes capiunt dotem maternam non immediate ab auo materno, sed a matre, cuius sunt heredes: vt verbi gratia. quādo pater fuit expresse vel tacite stipulatus dotem reddi soli filie soluto matrimonio, vt superius dixi: vel q̄n pater dotem expresse donauit filie sue matri nepotuz: vel etiam quādo ipsa filia fuisset de consensu patris stipulata dotem sibi reddi soluto matrimonio: vel quando statuto disponeretur, q̄ filiusfamilias lucraretur dotem pro ea per patrem constitutaz: his enim casibus & similibus, in quibus dos perueniret ad liberos huius filie tanq̄ heredes eiusdem, non tenerentur ipsi liberi dotem maternam sibi imputare in legitimam. Restat igitur videndum quid sit dicendum in casu de quo queritur: an scilicet iuxta primam conclusionem teneantur dicti Gilletus & Francesia imputare dotem pro dicta Ioanna eorum quondam matre constitutam in legitimam, quam sibi deberi pretendunt in bonis dicti quondam magistri Francisci: an vero non teneantur, quasi dotem huiusmodi a dicta Ioāna matre, & non ab auo receperint. Pro cuius dubij solutione premitto, quod in instrumēto matrimonij dictorū magistri Roberti & Ioanne fuerunt facta & inita certa pacta, seu cōuentiones, per & inter dictū magistrum

gistrum Franciscum ex vna parte, ⁊ prefatū Roberti ex alia: in
ter que fuit ⁊ est vnum, quo cautū fuit ⁊ conuentum, quod idem
Roberti teneretur ⁊ deberet ea omnia ⁊ singula, que in posterū
haberet ⁊ reciperet de bonis ⁊ dote eidem Joanne debite, reco-
gnoscere, necnon adueniente casu restitutionis dotis huiusmo-
di illa omnia restituere eidē Joāne presenti ⁊ stipulanti pro se ⁊
suis ⁊c. Etiam tempore facte vltime solutionis prementionate
dotis idem Roberti dotem hmōi conuenit ⁊ promisit restituere
eidē Joanne, aut suis, in casum in quē ipse Roberti premorere-
tur eidez Joanne: ⁊ hec promissio facta est in presentia dicti ma
gistri Francisci. Propter que, ⁊ eorūz qōlibet videretur prima
facie, qō dictus quondā magister Fran. censeatur dotem predi-
ctam donasse dicte Joanne: pro eo qꝛ stipulatus est illā sibi red-
di: ⁊ passus videtur ipsam Joannam stipulari eandem dotē si-
bi reddi: per ea que superius dixi. Sed his nō obstantibus exi-
stimo contrarium esse verius: pro eo qꝛ in dicto pacto non fuit
conuentū, qō dos soluto matr. deberet reddi soli Joāne: sz fuit
dictū qō adueniente casu restitutionis eiusdem dotis ipsa dos
restitueretur dicte Joanne: inter quos casus est multa ⁊ longa
differētia: qꝛ in primo casu censeretur donasse ipsi Joanne ⁊ nō
solum eo casu quo nō habuisset liberos: sed etiam eo casu quo li-
beros habuisset. Et hinc surgit qō illo casu nō habuissent libe-
ri dotē hmōi immediate ab auo, sz a matre: ⁊ vt heredes matris
donatarie patris: ⁊ sic per illā stipulationē fuisset derogatū di-
cte cōsuetudini: sed in secūdo casu nō derogatur dicte cōsuetudi
ni, etiam si dictum fuisset in omnē casum restituende dotis: qꝛ in
omni stipulatione intelligitur reseruata cōsuetudo loci. l. quod
si nolit. §. qui assidua. ff. de edil. edi. ⁊ l. exceptio, cū suis simili. C.
loca. ⁊ hoc singulariter voluit Bald. in. l. ij. C. de bo. que libe. ⁊ l.
vnica. §. taceat. C. de rei vxori. act. hoc dictū Bal. cōmemorat et
sequitur Alex. de imol. in. d. l. post dotem, ver. qō intellige verū:
ibi, secus si simpliciter. ff. sol. matr. ⁊ Roma. cōs. x. ⁊ Philip. de
cor. in. d. l. ij. ⁊ subiungit Bal. in. d. l. hoc pcedere etiam si fuerit
dictū, in oēm casum restituēde dotis, etiam de iure cōmuni. Sed
non est opus attingere hunc vltimū casum: qꝛ hoc nō fuit expres
sum in casu nostro: sed solum fuit dictum, qō dos predicta eidez
Joanne restitueretur adueniente casu restituende dotis: ⁊ ita
certum est qō per hāc stipulationem nō fuit derogatū dicte con
suetudini: remansit ergo ipsa dos apud dictos Hiletum ⁊ Frā-
cesiam, vel pro eis apud dictum magistrū Roberti in vim dicte
consuetudinis: ⁊ sic debent illam imputare in legitimam, secun-
dum cōmunem opinionē superius relatam. Nec huic dicto ob-
stat dicta alia pretensa stipulatio, seu promissio facta per dictuz
magistrū Roberti, ⁊ in qua sub presentia dicti quōdā magistri
Frāc. promisit dotem predictam restituere ipsi Joāne casu quo
ipse premoreretur: qꝛ iste casus nō euenit: ⁊ sic dici nō pōt quod
pꝑter hanc vltimam cōuentionem censeatur idem quōdā Frā-
cis. dictam dotē donasse Joāne eius filie: cū enim in casu expres-
so pretendatur ipsa Joanna fuisse stipulata dotem sibi reddi. eo
scilicet casu quo maritus premoreretur: ⁊ ipse magister Frācis.
pretendatur huic stipulationi consensisse, nō est credendū ꝙ in
casu cōtrario idem voluerit, in illo scz in quo nō ipse marit⁹ sed
dicta Joāna premorereł: qꝛ imo talis expressa pꝛuisio dz in casu
cōtrario producere contrariū effectū: p id qō no. Alex. de imol.
in. d. l. si cum dotē. Nec dicat aliquis qō in casu cōtrario debue-
rit dos remanere penes dictum Roberti: quasi isto casu cen'ea-
tur dictus magister Frā. dotē predictam eidem magistro Ro-
berti donasse. d. l. si cū dotez, in princi. ⁊ l. inter socerū. §. cū inter.
ff. de pac. dota. Quoniā respōdeo qō illa iura non tangunt istuz
casum pcedunt em̄ in patre dotante, ⁊ sibi prouidēte in vno ca-
su: nos autem loquimur in filia dotata: que presente patre, ⁊ vt
pretenditur cōsentiente sibi ipsi filie, prouidit in vno casu: scz si
maritus premoreretur: qui pꝑterea nō censetur sibi preiudicas
se in alio, hoc est dicte filie etiā in casu cōtrario dotē donasse pro
quo bene facit id qō no. Alex. de imo. in. d. l. si cū dotē, ver. Unde
alia maior dari posset solutio: ⁊ sic nō fuit p dictam stipulationē
derogatū cōsuetudini prementionate: ex cui⁹ dispositione dos
profectitia debet remanere penes liberos filiefamilias ipsa filia
patri premoriente. Et ita dotem predictam habent dicti Hilet⁹
⁊ Frācesia in vim dicte cōsuetudinis, que dotē huiusmodi dicto
Francis. abstulit: ⁊ illam dictis liberis donauit: tenētur igitur
illam imputare in legitimam eis debitā in bonis aui, secūdum
communem opinionem superius relatā. Et per hec patet respō
sio ad primum quesitum. Nec obstat qō non solū promiserit idē
magister Roberti in dicta secunda stipulatione dotem restitue
re dicte Joanne: sed etiam eius heredibus. Quoniam respōdeo
quod cum promissio huiusmodi concepta extiterit sub casu qui
non euenit, illa non nocuit: quia nec fuit purificata: pro eo quia
non euenit conditio: ⁊ sic succedit id quod dici solet, quod om-
nis conditionalis dispositio per euentum conditionis sortitur
effectum. l. cedere diem. ff. de verb. sign. l. qui heredi. §. fi. ff. de cō
di. ⁊ demonstr. ⁊ l. pecuniam. ff. si certum petatur, ⁊ quod ponit
Bar. in. q. per euz disputata exordiente, Perusine ciuitatis sta
tuto cauetur ⁊c. Et ita mihi videtur ⁊c.

Argumentum.

Sententia, que contra vel iuris regulas, vel doctorum scita vt Baldi, quum non habet contradictores, lata est, retractari debet. U. F.

1 Lex certum. §. si quis absente. ff. de confessis, procedit tam in confessione ad liberandum, quam in confessione ad obligandum.

2 Pena infamie locum habere debet tam in eo qui contrauenit promissioni simplici, seu per fidem, ꝙ in eo qui contrauenit promissioni iurate.

De senten. ⁊ interlo. omni. iudi. Consi. clxxviij.

Supposito quod inten
tio honestarum mulierum Joāne, Catharine, ⁊
Margarete Merchande, in quadam ciuili cā
quam mouerūt ⁊ prosecute sunt contra ⁊ aduer
sus Joannem Magdalen, sufficiēter probata
extiterit per apocham descriptam ⁊ suscriptam propria manu
dicti Magdalen, ⁊ deinde per eum solenniter recognitaz: sup
quo non insisto: cū de hoc plene fuerit scriptum per egregium
virum domi. Honoratuz bastoni, nō videtur recte aut iuste pro
cessisse egregius vir dominus Joannes Pinagoli iuriuz Ba-
chalari⁹ prim⁹ iudex: p eo qꝛ illa ptēsa cōfessio de satisfactione
seu solutione summe petite, etiam si illa fuisset plene probata,
non sufficiebat dicto Magdalen ad dictam victoriam obtinen
dam: cū esset facta parte absente: p id qō no. Bar. in. l. nō solum.
§. si liberatiōis. ff. de li. le. Ang. ⁊ do. Jas. in. l. tale pactū, in prin.
ff. de pac. Frid. de sen. cons. cclxviij. exordiente, In. l. postquā li-
ti ⁊c. Pau. de ca. cons. lxxxiij. exordiēte, Ad id de quo queritur,
⁊ consi. clxvi. exordiente, Ut attingamus radicem facti ⁊c. versi.
tertia est qꝛ supposito ⁊c. ibi, hāc etiam opinionē sequitur Bar.
Ant. de but. in. c. veniens. ver. ad tertium de confessione: ibi, idē
1 etiam credo si fiat ad liberandū ⁊c. † ⁊ pro hac sententia solet al-
legari. l. certum. §. si quis absente. ff. de confes. que licet loquatur
in confessione iudiciali, locum habet etiam in extraiudiciali, vt
patet ex notatis per glo. in. l. cum de indebito, in fi. ff. de proba. ⁊
per Bart. in. l. vnica. C. de confess. in. ij. q. princ. quod non solum
procedit in confessione ad obligandum: sed etiam in confessione
ad liberandum. Cui non obstat glo. in. d. l. non solum. §. si libera-
tionis. qꝛ illa non videtur esse vera, ⁊ illi est gloss. contraria in. l.
idem in duobus. ff. de pac. quam tenet Bar. Debebat ergo pre-
fatus do. Pinagoli dictum reum condemnare. Illius ergo sen
tentia fuit iniqua ⁊ iniusta: ⁊ propterea ab illa merito appellatū
parte dictarum mulierum. Uidetur etiā quod reuerendus pa-
ter ⁊ vir egregius do. Uicarius ⁊ officialis Arelateñ. male pro-
cessit. Et primo quidem quoad materiam principalem: qꝛ cuz ex
actis cause appareat dictuz Magdalē recognouisse se scripsisse
⁊ subscripsisse propria manu apochā prementionataz, ⁊ vt existi
mo cum iuramento: ⁊ deinde per verbum nō credit, ⁊ cum iura-
mento responderit omnibus positionibus libelli dictarum mu-
lierum, ipse videtur periurium incurrisse: aut enim verum dixit
tempore facte recognitionis dicte apoche: ⁊ sic confessus fuit se
fuisse confessum, prout in ea, ⁊ promisisse soluere prout in ea: aut
falsum. Si verum, ipse postea respondendo dictis positionibus
per verbū non credit, dicit mendaciuz, ⁊ incurrit periuriū pro-
pter varietatem, postquā illa non excusat, pro quo allegasse suf-
ficiat id quod habetur in. c. cum in positionibus. de iureiur. ⁊ ꝙ
no. scribentes in. l. de tutela. C. de in integ. restitu. mino. Non de-
buit ergo ei deferri iuramentum probationis suppletorium: qꝛ
si talis repellatur a testimonio pro altero ferendo. c. testimoniū.
cum ibi not. de testibus. multo fortius vel saltem non minus de-
bet repelli ab hoc iuramēto, in quo est magis suspectus, pro quo
videri potest domi. Jas. qui bene ⁊ plene scribit in repetitione. l.
admonendi. char. xlj. versic. xxxvi. istud iuramentum non defer-
tur infami ⁊c. vbi videri poterit. Preterea vt apparet ex tenore
dicte apoche, idē Magdalen promisit in bona eius fide soluere
summam inibi mentionatam magistro Joanni Merchandi,
horum mulierum quondam patri, illinc ad Festum beati Mi-
2 chaelis. † Quo fit vt perinde ac si iurasset hoc facere: quod si nō
fecerit, put nec fecit, ipse censetur incurrisse penam infamie: de

qua in.l.si quis maior.C.de trāsactionibus:que habet locū non solum eo casu quo quis pmisit cū interpositione iuramēti: sed etiam qn̄ promisit cum interpositione fidei:vt voluit Spec.tit. de arbi.§.si.paulo post med.ver.sed pone qd̄ cōpromissum per fidei interpositionē est vallatū:pro quo multa allegat, que possunt ibi videri:ꝛ hanc opinionē sequitur Jo.and.Bal.ꝛ Anto. debut.in.c.cū tempore,de arbitris,Jo.fab.Alex.de imol.ꝛ do. Jas.may.in.d.l.si qs maior,ꝛ hoc etiā satis voluit do. Fel.in.c. ij.de sponsa. Si igitur nō soluerit, prout non soluit, saltē de quo appareat, ipse videtur incurrisse penam infamie.d.l.si quis maior:ꝛ sic nō erat iuramētum predictum sibi deferendū, p ea que no.do.Jas.may.in.d.l.admonendi. Preterea vbi essemus in casu in quo deferri potuisset non fuit tamen huiusmodi iuramentum prestitum vt oportuit:cū eñ dictus Magdalen in schedula exordiēte, Procurator ꝛ nomine procuratorio ꝛc. pposuerit ꝛ deduxerit dictum quōdam magistrum Joannē Merchandi dixisse ꝛ asseruisse, qd̄ de summa predicta sibi satisfactū extiterat per pdictū Joā. Magdalen:ꝛ de hoc pretenderet idē Magdalen testes parte eius pductos deposuisse, opus erat quod idem Magdalen supplendo pretensam semiplenam probationem iuraret se satisfecisse:qd̄ tamen non fecit:sed iurauit pecuniā non fuisse sibi numeratam:qd̄ nō sufficit, etiā si actuꝫ extitisset ex mutuo:quo casu etiā si post bienniū audiat reus opponēs exceptionem pecunie non numerate, oꝫ tamē ipse probare illam nō fuisse numeratā:qd̄ nō fecit iste:qꝛ testes de hoc non deponūt, nec eius iurata respōsio hoc probat:qd̄ nec faceret vnus testis, cui esset magis, vel nō min⁹ credendū.l.iurisiurandi, ꝛ qd̄ ibi doct.C.de testi. Addo qd̄ licet potuerit dictus Magdalen efficaciter conueniri in vim contentorū in predicta apocha:nō ēst tñ propositum qd̄ dicta summa fuerit eidē Magdalen numerata:potuit eñ ex aliis causis legitimis p dictū Magdalen deberi, etiam si nō interuenisset numeratio:vt verbi gratia ex vēditione, ex deposito, ex donatione, vel aliis multis. Quo fit vt non videatur opportune per eius iuramentū ꝛ rñsionem fuisse dicta pretēsa semiplena pbatio suppleta, ꝛ vt videẗ ipse cauilliose respōdit pter qd̄ debebat fortasse haberi alius respectus ad aut.cōtra qui proprlā.C.de nō nume.pecu.quā habitus extiterit. Et hec quo ad materiam principalē. Quo vero ad expensarū condēnatione dico, qd̄ licet prefatus do. Vicarius voluerit in aliquo reparare sententiā prefati do. Pinagolii:ipse tamen hoc nō plene fecit:ꝛ q̄uis pro hoc multa possint allegari:quia tamen tempus nō sufficit, solū inducaꝫ id qd̄ no. Bald.in auth.generaliter versic.ex predictis autem sic concludo:ibi, sed vnus vincit aluꝫ ex iuramenti suppletione.C.de epis.ꝛ cle.ꝛ post eum Alex.de imol. in.l.pperandū.§.sin autē, ver.subdit etiā ibi singulariter Bal. ꝛc.C.de iudi.qui volūt qd̄ si altera ex partibus succūbat in causa propter iuramentū eius aduersario in supplemētū plenioris, probationis delatū, non debet pars sic victa condemnari in expensis.l.eum qui, in princip.ff.de iureiur.qd̄ etiā voluit do.Jas. may.in.d.§.sin autem, ver.v.fallit quando quis semiplene pbauit. Unde cum Bal.testimonio scribentium sit magne autoritatis ꝛ in scholis, ꝛ in iudiciis, non debuit eius autoritas in hoc casu contemni:cum nec contradictorem habeat:ꝛ habeat duos famosissimos doctores eius dictum bono tex.munitum sequentes, Alex.scilicet, ꝛ Jas. Debuit igitur ꝛ debet sententia predicta reuocari:maxime vero ꝛ sine dubio quo ad expensarum condemnationem. Que dixerim ꝛc.

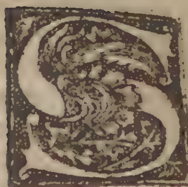
¶ Argumentum.

¶ Ratione vulgaris substituti suitas colligitur. V. S.

1 ¶ Substitutio vulgaris extinguitur per aditionem hereditatis.

2 Ad substitutos pupillares pertinere debēt omnia illius bona vndecunqꝫ quesita, etiam que postea euenerint.

¶ De impub. Consi.clxxix.

SUbstitutio de qua in casu parte prouidi viri Joannis de la garde et Catharine eius sororis exordiente, Antonius regis ꝛc. fuit compendiosa facta per verbū cōmune substituit:que (supposito qꝫ Antonius regis testator haberet Antonium filium in patria potestate) comprehendebat vulgarem, pupillarem ꝛ fideicōmissariam substitutiones:ꝛ vulgaris vero expirauit per immixtionē paterne hereditatis factā vt puto per ipsum Antoniū filiū ministerio ei⁹ tutoris ꝛ.l.post aditā, ꝛ.l.precibus.C.de impub.ꝛ aliis substi.ꝛ cū deinde ideꝫ Anto.filius in pupillari etate ab humanis decessit, delata est eius hereditas Hieronymo ꝛ Pauleto regis ei⁹ fratribus patruelibus, ꝛ nepotibus ex fratre predicti testato-

2 ris:ꝛ hoc in vim pupillaris substitutionis:ratione cuius omnia bona vndecūqꝫ quesita, siue ex paterna successiōe, siue ex materna, vel alias vndecunqꝫ, peruenire debuerūt ad dictos substitutos, exclusis Joāne ꝛ Catharina, ꝛ aliis quibuscunqꝫ etiā proximioribus.l.sed ꝛ si plures.§.ad substitutos.ff.de vulga.ꝛ pup. ꝛ hoc supposito qd̄ dicte paterna ꝛ materna hereditates fuerint eidem Antonio filio acquisite. Si vero supponeremus qꝫ dict⁹ Anto.filius non se immiscuerit paterne hereditati, tūc stat difficultas in hoc, an per existentiā suitatis censeantur confirmate tabule papillares:ꝛ vt perinde possint dicti substituti venire ad bona dicti quondam Anto.patris, ꝛ alia vndecunqꝫ ad dictum quondā Anto. filiū peruenta, ac si se immiscuisset paterne hereditati, per id qd̄ habetur in.l.filius qui se paterna, cuꝫ se.ff. de acqui.here.ꝛ.l.pater.C.de priui.credi.an vero inspectis verbis dicte substitutionis, que vt dixi fuit cōpendiosa cōprehendens etiam vulgarem expressam saltem verbis generalibus:vt notat glo.ꝛ doct.in.l.precibus.C.de impu.ꝛ aliis substi.de qua vulgari doct.disputant ꝛ multa scribūt, inquirentes an per eam tollatur existentia suitatis:vt potest videri in.l.si filius heres.ff.de lib.ꝛ posth.in.l.iam dubitari.ff.de here.insti.in.l.apud iulianuꝫ in.§.idem iulianus.ff.ad trebel.ꝛ in multis aliis locis. Et quamuis sup hoc sint opiniones:tamē magis cōmunis opinio est qd̄ per rationem substituti vulgaris tollitur suitas:p qua opinione inducit multa fundamenta Alex.de imo.vbi etiam respōdet contrariis ex aduerso deductis in.d.l.si filius heres, ꝛ in allegato.§.idem iulianus:qui tamē hanc opinionē limitat multis modis:ꝛ inter illos dicit, qd̄ predicta opinio nō procedit qñ p compendiosam substitutionem fuit quis substitutus:qꝛ q̄uis substitutio compendiosa comprehendat vulgarem expressam:cōprehendit tamen etiam fideicommissariam, in vim cuius pōt heres institutus ad ipsius fideicōmissarii instantiam cogi adire paternam hereditatem.l.non iustā.C.ad trebel. Quo fit vt non videatur data filio licentia abstinendi:ꝛ ita etiam consuluit idē Alex. de imol.consil.iiii.versicu.ꝛ licet dicta substi.tutio ꝛc.in.ij.volu. ꝛ hoc faceret pro substitutis, ꝛ contra dictos Joanneꝫ ꝛ Catharinam. Uerum qꝛ iste casus est multum dubius, volo priusquaꝫ plenius laborem intelligere, an ex paterno testamēto fuerit adita hereditas p.d.Ant.autorizante tutore qꝛ aliter fieri nō poterat.l.more, ꝛ.l.pupillus.ff.de acqui.here.vel nō fuerit adita:hoc enim intellecto tentabo pro posse respondere quid iuris.

¶ Argumentum.

¶ Quum de significatione verborum queritur, loquendi vsus potissimum attendi debet. V. F.

1 ¶ Alimentorum appellatione veniunt ea, sine quibus corpus viuere non potest:vt sunt etiam vestitus ꝛ habitatio ꝛc.

2 Usus loquendi regulariter prefertur proprio verborum significato.

¶ De verb.signifi. Consi.clxxx.

VIsis duobus publicis instrumentis:vno scilicet donationis quam dudū videlicet de anno domini Millesimo.cccc.xcv.et die.xvij.mensis Junij, fecisse legitur probus quōdaꝫ vir Stephanus Roseri, mercator aquēsis, honeste mulieri Jannete Milharde eius tunc vxori, ꝛ nunc relicte, de multis bonis inibi latius mentionatis ꝛ expressis:ꝛ altero testamenti eiusdem quondam Stephani, facto anno domini Millesimo, quingentesimo, ꝛ die Lune.xv.mensis Junij, vna cum casu parte eiusdem Jannete mihi exhibito, ꝛ dubio seu quesito ex predictis et narratis in casu elicito:premitto quod (vt ponitur in casu, ꝛ iam supra dixi) idem Stephanus, vt apparet ex dicto primo instrumento, fecit eidem Jannete eius tunc vxori donationem de multis:ꝛ inter cetera donauit sibi victum, vestitum ꝛ calciamentum bene ꝛ decenter iuxta facultatem ꝛ statū sue persone in ꝛ super omnibus bonis ꝛ hereditate eiusdem Stephani donatoris, quādiu ipsa Janneta viueret:statum tamē seruādo vidualem sub nomine eiusdem Stephani et non aliter.nec alias quouis modo:ꝛ casu quo dicta Janneta non posset cum herede seu heredibus quibuscunqꝫ eiusdem Stephani pacifice ꝛ quiete (forte deest) morari:eo casu contingente idem Stephanus

nūs donauit ex tunc dicte Jannete Milbarde presenti ⁊c. pro
supportatione vite sue ⁊ vnius ancille anno quolibet, quandiu
ipsa Jāneta viueret statum vt supra seruando viduale sub no-
mine sui ipsius Stephani, quinqꝫ somatas annone bone, pul-
chre, ⁊ receptibilis, ad mensuram Aquē. ciuitatis: decē metre-
tas vini meri rubei boni ⁊ receptibilis etiam ad mēsuram dicte
ciuitatis, ⁊ in pecunia numerata florenos sexdecim semel tamē
anno quolibet eidem Jānete donatarie per heredem ipsi⁹ Ste-
phani expediendos ⁊ soluendos in Festo beati Michaelis. Cū
igitur post mortem predicti Stephani quidam eius nepos ⁊ he
res eādem Jannetā expulerit. ⁊ eam amplius noluerit habitari
cum eo: insurgit questio, an dicta Jāneta petere valeat nō soluz
ea, que eidē solui ⁊ expediri voluit annis singulis idē quondam
Stephanus, scz quinqꝫ somatas annone, decē metretas vini, et
sexdecim flore. sed etiam vestitum ⁊ calciamentū, cū de illis nul-
la mentio facta extiterit in. d. ver. ⁊ casu quo ⁊c. Premitto insu-
per qd si in. d. ver. ⁊ casu quo, esset scriptū pro victu vel ꝓ alimē-
tis, in illo loco, in quo dicitur pro supportatione vite: tūc vide-
retur qd dicta Janneta petere posset aliquid pro vestitu ⁊ cal-
1 ciamentis vltra ea de quibus supra: † pro eo q appellatione ali-
mentorum veniunt omnia necessaria ad vitam, ⁊ sine quibus cor
pus ali ⁊ nutriri nō potest: prout no. Bar. in suo trac. de alimen.
⁊ appellatione alimentorum etiam venit habitatio. l. legatis. ff.
de ali. leg. venit etiaz calciariū. l. cum hi. §. de calciario. ff. de trās
act. qd etiam voluit Bart. in suo. d. trac. venit etiam lectus, pro-
ut voluit Bar. in. d. trac. ver. quero an in dictis ⁊ predicta etiaz
veniant appellatione victus: q vt dicit Bar. vbi supra, idem iu
dicandum est de illo qui debet victū, quod iudicatur de illo qui
debet alimēta. l. verbo victus. ff. de ver. sig. Nō igitur esset dubiū
si, in. d. ver. casu quo ⁊c. esset dictū, qd pro victu vel pro alimen-
tis prestarentur vel soluerentur annis singulis ea de quib⁹ ibi:
sed q hoc nō est dictum: sed fuit dictum, ꝓ supportatione vite,
videtur fortasse esse maior difficultas: Quis satis existimē quod
ista verba, pro supportatione vite, videantur satis importare
idem qd alimenta vel idem qd victus. Uerum consulo qd pars
se informet de vsu loquendi: ⁊ quomodo secundū illum hacten⁹
cōsueuerint intelligi illa verba, pro supportatione vite: q si se-
cundum vsum loquendi cōsueuissent solum intelligi pro cibis ⁊
potu: tunc ita deberet intelligi in hoc casu: ⁊ sic q solū esset pro-
uisum de cibis ⁊ potu in illo ver. ⁊ casu quo ⁊c. videretur qd vl-
2 tra ⁊ preter predicta peti nō possent calciariū ⁊ vestimēta: † pro
eo q vsus loquēdi regulariter prefert ꝓprio verb. signific. siue
illud eliciat ex diffinitione, siue ex etymologia, siue iuris autori-
tate. l. librorū. §. qd tū cassius. ff. de leg. iij. l. cum de lanionis. §. asi
nam. ff. de fun. instruc. ⁊ instr. leg. l. labeo, ⁊ qd ibi Bar. ff. de sup.
lega. ⁊ in. c. ex literis, de spōsali. ⁊ qd no. Pau. in. c. j. ver. ad vnū
tū aduerte, de iudi. post Inn. in. c. olim, de verb. sig. ⁊ qd not. gl.
in. c. nonnulli, de rescrip. de quo etiā Old. cōsi. cxxj. exordiente,
Ad primā questio. in qua queritur, ver. ij. in expositiōe vocabu-
lorum attendēdus est vsus, ⁊ Ant. de but. consi. x. exordiēte, Ui
so puncto ⁊ quesitis, ver. verba autē plus ex cōmuni vsu loquen
di exaudiunt q a vocabuli ꝓprietate aut iuris intellectu ꝓ quo
allegat. d. l. cū de lanionis. §. asinam. l. si fundus. ff. de euic. ⁊ l. qd
si nolit. §. q assidua. ff. de edil. edic. Et si aliter de vsu loquendi
non appareat, ego vt predixi existimarem qd. d. Janneta pro ci
bis, alimentis, vestimentis, ⁊ calciamētis nihil posset petere vl-
tra predicta: nec facit ꝓ ea id qd verbo mihi dicitur, scz qd non
sua culpa recesserit a communi cōuictu seu mēsa, in qua commu
niter vixerāt post mortem mariti ipsa ⁊ heres: q hoc nō requi-
rebatur: sufficit eñ qd cum ipso herede pacifice ⁊ quiete viuere
nō possit: etiaz si hoc contingat defectu aut culpa dicti heredis.

Argumentum.

Qui ex transactione falsis suasionib⁹ inita immodice lesus
est, quanuis iurauerit, aduersus eam iuste restitui se postulat,
presertim si minor existat. V. F.

1 Contractus societatis omnium ⁊ vniuersorum bonorum nil
aliud est, q mutua traditio omnium bonorum contrahentium:
ita quod tales contrahentes censentur inuicem communi iure
possidere.
2 Accidentia non possunt esse sine subiecto. nec subiectum sine ac
cidente.
3 Iuramentum a minore prestitum representat eum maiorē. xxv.
an. cui regulariter denegandum est beneficium restitutionis in
integrum ratione lesionis, si per eum prestitum sit iuramentuz.
4 Iuramentum a minore prestitum non excludit illum a benefi-
cio resti. nisi de illo sit certioratus.
5 Consensum dolo excludi qualiter sit intelligendum.

Si aduer. transact. Consi. clxxxj.

Qulibet est moderator
⁊ arbiter rei sue. l. in re mā. C. māda. l. dudū. C. de
contrahen. emp. ⁊ vendi. c. de his, ad fi. de sepul.
ad qd facit. l. nemo exterus. C. de iude. ⁊ l. non vs
que adeo, in fi. ff. si a parē. fue. quis manumis. et
quod ponit Ange. consi. clxxxj. exordiēte, Uisis instrumētis ⁊c.
ver. his ita ⁊c. Quo fit vt potuerint ⁊ de iure valuerint probus
quondam vir Joannes vigorosii laborator ville relame ex vna
parte, ⁊ magister Nico. Cossini sartor ville Manuasce eius ge-
ner ex alia, inire ⁊ coire seu celebrare societatem, quā coisse ⁊ fe-
cisse leguntur anno do. M. ccccciiij. ⁊ die. xxx. mensis Decēbris
⁊ que attētis illius verbis videtur fuisse societas vniuersorum
seu omnium bonorum. Legitur eñ in instrumento huiusmodi,
qd ipsi se vnierunt ⁊ cōnexuerunt. ⁊c. Ex quibus verbis non vi-
detur esse dubium quin societas hmōi fuerit vniuersorum bono
rum. l. societates cōtrahuntur. l. iij. §. cum specialiter. l. cū duo-
bus. §. idem papinianus, versi. si inter fratres, ⁊. §. sociuz vniuer
sa. ⁊. l. si societatem vniuersarum fortunarū. ff. pro so. ⁊ sic omnia
bona que tēpore contracte societatis erāt propria ipsius Joan-
nis vigorosij ⁊ dicti Nic. fuerūt inter eos communicata, ⁊ facta
communia: ita qd dominiū ⁊ possessio bonorum eiusdē Uigoro-
sij pro dimidia illorum parte, ⁊ pro indiuiso translate extiterūt
in dictum Nicolaum: ⁊ idem dico de dominio ⁊ possessione dimi
die partis bonorum eiusdē Nic. scz qd translate extiterint in di
ctum Uigorosij. l. j. §. in societate, ⁊. l. ij. ⁊ qd ibi glo. Bar. ⁊ doct.
1 ff. pro so. † per talem eñ vniuersorū seu oīum bonoruz societatē
censet fieri mutua traditio bonorū cōtrahentium, ⁊ vidētur ipsi
cōtrahentes inuicem cōmuni iure possidere. A tempore igitur
predicte diuisionis ⁊ citra, vsqꝫ tamē ad tempus cuiusdam pre-
tense trāsactionis de qua infra, bona que erāt dicti quondā Ui-
gorosij tempore contracte societatis pertinuerunt pdicto Nic.
pro dimidia parte: alia vero que postea fuerūt acquisita erant
cōmunicanda. l. si quis societatem, ⁊ qd ibi gl. ff. ꝓ so. ⁊ qd no. gl.
in. d. l. j. §. in societate. ff. pro so. Preterea post dictā societatem,
scz anno predicto. M. cccccijij. ⁊ de mēse Maij, idē Jo. Uigoro
sij fecit ⁊ condidit eius vltimum ⁊ nuncupatiuū testamentuz: in
quo heredes vniuersales instituit ⁊ ore eius proprio nominauit
magistrū Franciscū Uigorosij notariū, Bertrandū ⁊ Joānem
Uigorosij, eius filios naturales ⁊ legitimos, ⁊ dictū Nicolaum
Cossini de Manuasca eius generuz equis partibus ⁊ portioni-
bus. Quo fit vt, cum postea idem Joānes testator permanēs in
voluntate hmōi ab humanis decesserit: ⁊ idē magister Nicolaus
de dicto testamēto certificatus hereditatē eiusdē adierit: palam
infertur hereditatē ⁊ bona hereditaria eiusdem quōdam Joā-
nis pro quarta parte spectasse ⁊ pertinuisse ipsi magistro Nico-
lao: certuz est enim vt iam dixi qd idem quōdam Uigorosij tan-
quam moderator ⁊ arbiter rei sue potuit de dictis eius bonis
disponere. d. l. in re manda. C. mand. ⁊ signāter hoc facere potuit
per testamētariam dispositionē: in qua est pro ratione volūtas,
per id qd no. Bal. in. l. j. ff. de cond. instit. Jo. de imo. in. l. ex ca. §.
j. in fi. ff. de test. ꝓ quo bñ facit. l. j. C. de sacros. eccl. ⁊ aut. de nup.
§. disponat testator. colla. iiij. ⁊ quāuis tempore facte trāsactio-
nis de qua infra fuerit parte dicti magistri Francisci ⁊ fratrum
oppositum, q heredis institutio facta de ipso magistro Nicolao
non valebat, nec valere poterat: pro eo q contractus adoptio-
nis siue affiliationis per ipsum quōdam Joannem Uigorosij ⁊
ipsum magistrum Nicolaū factus erat nullus: ⁊ sic in cōsequen-
tiam dicta institutio: pro quo fortasse vidētur voluisse allegare.
l. eam quam. ⁊ quod ibi Bal. ⁊ do. Jas. may. C. de fideicō. ⁊ q not.
Alex. de imo. in. l. si pater. ⁊. l. nec apud. C. de here. insti. tamē re-
spondeo nō apparere aut constare, quod dictus quōdam Uigo-
rosij eūdem magistrum Nicolaum adoptauerit, vel affiliauerit:
quāuis verum sit q in instrumēto dicte societatis cōuentuz ex-
titerit, quod idē Joannes Uigorosij teneretur ⁊ deberet ipsum
magistrum Nicolaum in filium suū adoptiuum seu arrogatum
recipere: sed vt predixi nō constat hoc esse factum: ergo nec con-
2 stat hoc nulliter esse factum: † q accidentia naturaliter esse non
possunt sine subiecto. c. sine charitate. de pen. dist. ij. ca. quoniam
abas. de offic. dele. ⁊. l. eius qui in prouincia. ff. si cer. pet. nec etiā
potest accidens sine subiecto cognosci, per id quod not. Alex. de
imo. in. l. secunda. C. de bon. poss. contra tab. pro quo allegat. d. l.
eius qui. ad fin. ibi, possidendi animum haberent. ⁊. l. si seruum
mihi. §. j. ff. de act. emp. Non igitur potest dici quod dictus quō-
dam Uigorosij errauerit: ⁊ qd credēs adoptionem vel arroga-
tionē fuisse validā: ⁊ propterea existimās dictū magistrū Nico-
laum esse eius filiū adoptiuū, ipse eum pro quarta parte heredē
vniuersalē instituerit: qd visus fuit asseruisse dictus magi. Frā-

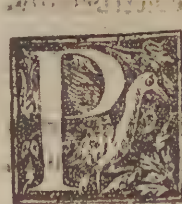
eisdem tpe facte trāsactionis: p quo etiā facit qr idē quōdā Vigorosij in dicto suo testamento dictū magistrū Nico. appellauit eius generū, non autē filiū adoptiuum vel arrogatū: quod verisimiliter fecisset si ipse eū vel arrogasset vel adoptasset. Ex qbus apparet qd dictus magr Nic. q p una vineola ⁊ qbusdā alijs paucissimis aut vilissimis seu vilissimi pretij rebus trāsegit, ⁊ trāsigēdo cessit, remisit ⁊ quittauit omnia iura sibi cōpetētia in ⁊ super bonis dicti quondā Jo. Vigorosij, fuit enormiter lesus, ⁊ nō solum vsq ad dimidiam partē iusti pretij citra: sed longe vltra, ⁊ sic enormissime. Propter qd videt eidē esse subueniendū: ⁊ cum tpe facte trāsactionis pdicte esset minor. xxv. an. ⁊ adhuc minor existat, aut saltē ⁊ pculdubio nōdū attigerit. xxvj. annū, sibi competere videt nō solū remediū. l. ij. C. de rescin. vēdi. ⁊ c. pe. de emptio. ⁊ vēdi. sed etiā beneficiū restitutionis in integrū. l. j. ⁊ multis alijs iuribus illius tit. ff. de mino. l. minoribus ⁊ l. fi. C. de in integ. resti. mino. Nisi forte quis dicat, qd ab hmōi remedijs fuerit ⁊ sit idē magister Nico. exclusus ratione iuramēti per eū prestiti
3 per suo obseruātia dicte trāsactionis. Juramentū em a minore prestitū representat eū maiorē. xxv. annis, aut. sacramēta puberū, ⁊ qd ibi scribētes. C. si aduer. vēd. ⁊ qd no. gl. in d. l. ij. ⁊ in allegato. c. pe. de emp. ⁊ vend. ⁊ sic quēadmodū maiori cōtrahenti ⁊ leso denegat regulariter beneficiū restitutionis in integrū: ita ⁊ denegandū videt minori. xxv. an. leso, si p eū prestitū fuerit iuramentū. Videtur etiā eidē nō cōpetere remediū. d. l. ij. aut. d. c. pe. p eo qr videt p iuramentū etiā se exclusisse ab isto remedio, secūdum Pet. de bellaperti. p Cy. relatū in. d. l. ij. vbi dicit, qd si minor simpliciter iurauerit nō cōtrauenire, hoc iuramētū, cum sit simplex, indefinitū, ⁊ aptū cōprehendere vtrūq remediuz scz restitutionis in integrū, ⁊ d. l. ij. preiudicat minori in vtroq remedio, ex quo sic sermone effuso loquutus est, arg. l. fi. C. de do. p mis. Sed hec nō videntur obstare: ⁊ primo quidē nō ea que oppo
4 nuntur cōtra beneficiū restitutiōis in integrū: qm respondeo q ad hoc qd minor excludatur, ppter iuramentū a beneficio restitutionis in integrū, requirit q ipse fuerit de illo certioratus: vt voluit Dy. cōs. suo. v. relato p Cy. in. d. l. ij. cuius motiua refert idē Cy. ⁊ Bar. in. d. aut. sacramē. puberū, ⁊ Jo. de imo. in. d. c. pe. versi. itē aduerte qr cōsuluit Dy. ⁊c. hāc opinionē Dy. sequtur Cy. vbi supra, ⁊ Jo. de imo. ⁊ Ant. de but. in. c. pe. ⁊ hec videtur equa opinio: ⁊ maxime vbi reperitur enormissima lesio, vt in casu nostro. Cū igitur nō appareat eundē magistrū Nico. fuisse certioratū de remedio seu beneficio restitutionis in integrū ipse nō videt fuisse ab illo exclusus: ⁊ hāc opinionē videt Ant. de bu. dicere esse cōmunē. Fateor autē quod Bar. scripsit contrariū in d. auth. sacramēta puberū, ⁊ cōs. lxxxviij. quē multi sunt sequuti, ⁊ hodie sequitur. Sed nō videtur qd in hoc casu obstet eidez magistro Nico. opinio Bar. etiā si vera sit: pro eo qr videt idem Nico. fuisse propter talem suggestionem inductus ad trāsigendū: fuit enim cōtra veritatē eidē suggestū q institutio de eo facta nulla esset, quasi erronee facta de eo qui filius putabat, ⁊ nō erat filius: sed nō apparet vt predixi q dictus Nico. fuisset vel adoptatus vel arrogatus per dictū Jo. Vigorosij, ⁊ consequenter etiā nō apparet eundē Vigorosij putasse qd ille esset suus filius: ⁊ hec fuit dolosa inductio: vt colligitur ex his que no. Bal. in d. l. ij. ver. iij. oppono ⁊c. ⁊ Jo. de imo. in sua repe. c. cū cōtingat, in iij. mēbro, ver. itē aduerte qr dicit do. Ant. hic in quarto
5 casu ⁊c. de iureiur. vbi dicit post Ant. de but. qd dolus consensum excludit, qn fallacijs seu mendacijs inducitur quis ad aliquid agendū: ad qd etiā facit qd voluit Frider. de se. consi. ccix. exordiēte, Queritur an dña Margareta minor xxv. annis ⁊c. Preterea esset hoc, qd ppter iuramentū fuisset dictus magister Nic. exclusus a beneficio restitutionis in integrū: nō tamē exclusus esset a beneficio. d. l. ij. ⁊ allega. c. pe. qr iuramentū simpliciter prestitū solū representat maiorē eum qui minor est: vt no. glo. in d. l. ij. ⁊ in d. c. pe. quemadmodū ergo maior cōtrahens ⁊ lesus vltra dimidiā iusti pretij habet remediū predictorū iuriū: ita ⁊ minor cōtrahēs ⁊ vltra dimidiā iusti pretij lesus habet remedium seu beneficiū predictorum iuriū. Nō obstat dictū Petr. de bellaperti. qd illud cōiter nō tenetur a doc. sz impugnat in dictis iuribus, ⁊ in d. c. cū contingat. Fateor qd nō vidi trāsactionē extē fam: ⁊ sic nescio si fuerit in illa vnicū iuramētum, aut multiplex, ⁊ quot, aut sub qua forma: sed quicquid sit, videtur qd etiā si iuramentuz vel iuramēta essent sic cōcepta aut prestita, qd per ea videretur ipse magister Nico. fuisse exclusus etiā a beneficio. d. l. ij. tamē existimo qd attēta dicta suggestione, ⁊ grauissima lesione, debeat eidem magistro Nico. subueniri, ⁊ dicta trāsactio rescindi, p id qd voluit Pe. de anc. in. c. Quis pactū, de pac. in vj. ⁊ in repe. c. canonum statuta, versi. Quid dices de iuramento, de constitu. ⁊ Anto. de but. consi. xlv. exordiēte, Do. Orabilis, Panor. ⁊ multi alij in. d. c. cum cōtingat: qui loquētes de renuntiatione facta per minorem. xxv. an. ⁊ in qua fuit minor enormissime lesus, dicunt ei subueniendum etiā si in pingui ⁊ forma ampla iurauerit se cōtra eā non venturum: pro quo multa inducūt que nō refero. Forte vero opponetur, qd circūducto vel leso in trāsactione vltra dimidiam iusti pretij nō competat remedium dicte. l. ij. per id qd habetur in. l. lucius. §. fi. ff. ad trebel. qd etiaz voluit gl. Inn. Jo. and. ⁊ multi in. d. c. penul. Spec. titu. de emp. ⁊ vend. §. nunc vidēdum est, versi. quid de transactione: ⁊ multi alij in alijs locis: sed istud nō obstat. Tum qr loquimur in psona priuilegiata, in minore scilicet. xxv. annis, cui si ledatur immodice per transactionem ad se factam datur beneficiū restitutionis in integrum. l. j. ⁊ ij. C. si aduer. vend. ergo ⁊ fortius remedium. d. l. ij. quādo scilicet non soluz immodice, sed enormissime fuit lesus: ⁊ sic vltra dimidiam iusti pretij, vt in casu: tum ⁊ quia licet multi seu ferint, vt predixi, q leso in trāsactione nō cōpetat remediū. d. l. multi tamen tenēt contrarium, scz qd imo dek beneficiū. d. l. habēdo scilicet respectum ⁊ cōsiderationem, nō ad veram rei estimationē, sed ad estimationem dubij euentus litis vt sentit gl. q ita intellexit Bart. in. d. l. lucius. §. fi. ff. ad trebel. idem tenuit Bar. Ray. Ang. Jo. de imo. ⁊ Roma. in. l. si qs cuz aliter. ff. de ver. oblig. Ang. in. d. l. ij. Jo. de imo. in. c. quintaual. de iureiuran. Cardi. Jo. de imo. ⁊ Panor. in. d. c. pe. de empt. et ven. pro quorum dicto facit: qr eadem est ratio in transactione, que est in alijs contractibus stricti iuris: in quibus quo ad effectum habet locū remedium. d. l. ij. ⁊ pro hac opinione consuluit Alexand. de Imol. consilio. lxxxix. exordiente, Viso puncto, in secundo volumi.

Argumentum.

Si vsquā alibi, nobile illud fuse hic tractatur clericorū priuilegium, vt ipsi conueniantur coram suis episcopis. V. F.

1 Clerici tam de iure canonico, quam diuino sunt a seculari iurisdictione exempti: ita quod non possunt illi iurisdictioni se submittere.
2 Dispositionis cuiuslibet conclusio intellectum capere dicitur ab his que in prefatione dicuntur.
3 Disponentis verba quantūcunq generalia nō sunt ad ipsi impossibilia trahenda.
Episcopus an possit causam criminalem contra clericum laico committere.
4 Facto de iure reprobato occurrente, an taciturnitas eius, qui non posset illi consentire, aliquid operetur.
5 Clericus etiam inuitus potest per suum iudicem a iudicio seculari abstrahi.
6 Priuilegium appellationis ad curiam regiam non habet locum in causis per iudicem spiritualem Albie cognoscendis.
7 Clerici quibus casibus possint per iudices seculares puniri, et econtra laici per spirituales ⁊ ecclesiasticos.
8 Paterfamilias ⁊ domini possunt filios ⁊ seruos capere, carcerare, ⁊ punire etiam sine cuiusuis autoritate.
9 Actus non potest vitiari per aliquod factum nullum interueniens ad actum non necessarium, ⁊ nu. 11.
10 Debitor fugitiuus vel de fuga suspectus potest vbiq ⁊ quocunque tempore ⁊ a quocunq capi ⁊ detineri: nec potest allegare incompetentiam.
11 Regule iuris prohibite cessant vbi periculum est in mora.
12 Carcerum effractores ad quem iudicem sint remittendi.

De episco. ⁊ cleri. Consi. clxxxij.

Ro faciliore decisione dubiorum, eorum scilicet de quibus queri videtur parte Reuerendissimi in christo patris et domini domi. Albiensis episcopi: que vel videntur, vel pretenduntur insurgere ex tenore dudū facte ⁊ inite transactionis per ⁊ inter bone memorie reuerendū in christo patrem ⁊ domi. dominum Ludouicum de Amboysia tunc Albieñ. episcopum ex vna parte: ⁊ cōsules, manentes ⁊ habitatores ciuitatis Albieñ. ⁊ egregium virum dominum regiū
1 procuratorem, seu eius substitutum ex alia, premitto quod clerici fuerunt ⁊ sunt exempti a iurisdictione seculari: ⁊ non solum de iure canonico ⁊ ciuili: de quo sunt iura vulgatissima. ⁊ quidē plura, ita vt etiam non possit clericus se seculari iurisdictioni submittere: pro quibus allegasse sufficiat. c. nullus iudicum. c. si diligenti, ⁊ quod vtrobiq not. gl. ⁊ docto. de foro competenti, ⁊ authenti. statuimus, C. de epis. ⁊ cleri. sed etiam de iure diuino: vt scribit Jo. papa in. c. si imperator, distinct. xcvj. vbi habetur quod deus voluit ad sacerdotes pertinere que de ecclesia dispo

nenda

nenda sunt, nō ad seculares potestates, ⁊ qđ imperator volēs iu-
dicare de clericis vēdicat alienū: ⁊ sequitur ibi, qđ a pōtificibus ⁊
sacerdotibus omnipotēs deus christiane religionis clericos ⁊ sa
cerdotes voluit ordinari ⁊ discuti. Ex quo infert ibi gl. qđ ante-
quā emanarent alique ꝯstitutiones, clerici nō erāt de iurisdictio-
ne seculari: ⁊ quoad cōstitutiones disponētes, qđ clerici nō iudi-
centur nisi ab episcopis, nō sunt nisi iuris diuini declaratorie: q̄
glo. est nota. ⁊ singularis, ⁊ hoc etiā tenuit Inno. Hostien. ⁊ doc.
communiter in. c. si quis, de maiori. ⁊ obediē. pro quo faciūt mul-
ta scripta per Oldra. consi. lxxxiij. exordiente, an episcopus pos-
sit declinare forū regis volentis cognoscere an iurisdictio sua sit
⁊c. col. ij. ver. sed quod episcopus possit declinare, multa etiā scri-
bit Albe. in dicta auth. statuimus. Prepo. in dicto. c. si impera-
tor, ⁊ dominus Feli. in allega. c. si quis, ⁊ Cardi. Floren. in. c. per-
pendimus, col. iij. ver. ⁊ primo scias quod nomine priuilegij cle-
ricalis, ⁊ domi. de rota decisi. dcccxl. in anti. que hodie sub titulo
de consue. est. x. ⁊ incipit vtrum valeat consuetudo anglicana qđ
rex possit cognoscere ⁊c. Secundo premitto quod in proemio seu
prefatione dicte transactionis legitur fuisse allegatū, dictū, ⁊ p-
positum parte dicti quondā domi. episcopi, quod omnis iuris-
dictio in causis quibuscunq; criminalibus, eidem domino epi-
scopo, seu suis officiarijs temporalibus in prima cognitione in
ciuitate Albie ⁊ districtu eiusdem insolidum pertinebat: ⁊ quod
nihilominꝰ consules prefati, manentes ⁊ habitatores sub colore
appellationū, quas interponere ab eiusdē do. epi officiarijs tem
poralibus solebant ⁊ consueuerāt, dictis appellationibꝰ seu ap-
pellatiōis remedio abutētes nō expectato aliquo apūctuamento
capiendo; sed premature, ⁊ cōtra iuris formā, literas releuami-
nis in casu appelli etiam nulla appellatione precedente cum cō-
minatione de appellando appellabant ⁊c. Et cum asseruerit idē
dominus episcopus omnem iurisdictionem in causis quibuscun
que criminalibus sibi seu suis officiarijs in temporalibus in pri-
ma cognitiōe in dicta ciuitate ⁊ eius districtu insolidū pertinere
patēter infertur quod ipse loquebatur ⁊ loqui intendebat de lai
cis, ⁊ nullo modo de clericis: in quibus vt dixi eius officiarij tē-
porales non solum non habent omnem iurisdictionem in causis
criminalibus, sed nullam: quia ex his que dicuntur in prefatio-
ne dispositionis colligitur ⁊ declaratur causa finalis dispositio-
nis, ⁊ intentio disponentis. l. fina. ⁊ quod ibi Bartolus, ⁊ omnes
doctores. ff. de heredi. institu. Bartolus in. l. cū his, in principio,
versi. item nota ex isto verbo ⁊c. ff. de transactionibus. Bald. in
proe. feudo. versi. ⁊ plerunq; prefationes ⁊c. Panormitanus in
2 c. si. ex multa, col. j. versic. not. in. §. secundo ⁊c. de voto: † vbi not.
quod conclusio dispositionis capit intellectum ab his que dicun
tur in prefatione. Pro quo dicit esse bonum text. in dicta. l. fina.
ff. de heredi. institu. ⁊ in. l. cum pater. §. dulcissimis. ff. de legatis
ij. Idem voluit Roma. consil. ccccxxxv. quod incipit. Quod in-
dultum Petri derogans priuilegijs ⁊c. col. ij. versi. Porro hu-
iusmodi priuilegia ⁊c. ⁊ Andreas barbatia consi. xxj. exordiente,
Et quidem viso puncto ⁊ facti contingentia ⁊c. in principio, in
prima parte. Pro predictis facit, quia verba dubia capiunt in-
tellectū a precedentibus ⁊ sequentibus. l. si seruus plurium, ⁊. l.
qui filiabus, ff. de legatis. j. Habenda est igitur cōsideratio ad di
ctam prefationem: ⁊ ex qua apparet quod dictus quondam do-
minus reuerendus episcopus loquebatur in iurisdictione sibi et
suis officiarijs temporalibus pertinere in causis criminalibus
contra laicos: ⁊ quod sua intentio non esset loqui etiam de ea quā
habebat ipse contra clericos. Et hoc etiam colligitur ex his que
ponuntur in primo capitulo dicte transactionis, ver. Que quidē
descriptio fiet: vbi ad literam dicitur: que quidem descriptio fiet
post tamen appellationem interpositā ad dictos officiarios re-
gios vocatis dictis officiarijs temporalibus seu procuratore tē-
porali dicti do. Albeñ. episcopi. Si enim intellexisset idē do. epi-
scopus transigere etiam super appellationibus per clericos in-
terponendis, verisimiliter fuisset aliquid dictum de vocādis of-
ficiarijs spiritualibus, aut procuratore episcopali. Et sic non vi-
detur ꝙ transactio hmōi, ⁊ signanter quoad dictum primum ca
pitulum, mentionē faciens de appellatione ad do. Viguerium,
vel regiū iudicē, comprehēdat aut cōprehēdere possit clericos p̄-
terea ꝑpter verba gñalia, seu magis indefinita dicte transactio-
nis, posita in dicto capitu. j. non est presumendū qđ dictus dñs
episcopus voluerit trāsigere de eo de quo trāsigere nō poterat
3 † quia generalia verba disponentis adaptari non debēt ad im-
possibilia eidē disponēti. c. tua, el. j. ⁊ qđ ibi Host. de deci. ⁊ qđ no.
Bar. in. l. si quis sub cōditione. ff. de condi. insti. Bal. in. l. fin. §. in
cōputatione, in fi. C. de iure deli. Jo. mona. in. c. ij. §. j. super verbo
statuto, de cōstitutionibus, in. vj. Pan. de ca. cōsi. clxxxj. exordiē-
te, dicendum est qđ dicta fraternitas: qui pro hoc allegat in ar-
gumentum. l. si pater. ff. que in frau. credi. l. lucius. §. penult. ff. ad
municipa. ⁊. l. quamquā. ff. de ritu nup. Sed dictus domi. episco
pus non poterat in preiudicium clericorum, vt dixi, ab omni tē-
porali iurisdictione, ⁊ maxime in causis criminalibus, exēptorū
trāsigere vel conuenire ꝑut de laicis transactū vel cōuentū legit
in dicta trāsactione: cum eps non possit etiam vnam causam cri-
minalem cōtra clericum laico cōmittere: vt not. glo. quā sequū-
tur doct. in. c. decreuimus, de iudicijs. Non possunt igitur clerici
se in aliquo iuuare dicta transactione. Forte vero dicetur qđ cle
rici dicte ciuitatis Albiensis aut illius districtꝰ, si cōtingat eos
incarcerari seu capi mandato seu decreto dictorū dominorū of-
ficiariorū temporaliū dicti Reuerendissimi domini epi, possunt
nō solū recurrere ad curiam spiritualem, aut petere se remitti il-
li. c. si iudex laicus, cum suis simi. de sententia excōmunica. in. vj.
sed etiam possunt appellare ad dictos domi. Viguerū, ⁊ regiū
iudicem superiores dictorū domi. officiariorum tēporalium, per
id qđ voluit Barto. in quodā suo consi. exordiente, clericus non
sub nomine clerici sed simpliciter nomine priuato ⁊c. vbi in con-
tingentia facti dicit Bar. qđ idem clericus nō sub nomine cleri-
cali, sed simpliciter sub noīe priuato, non incedens in habitu cle-
ricali, ⁊ nō opponens exceptionem incōpetētie iudicis, ⁊ propter
ea per eum cōdemnatus, potest nō solum facere querimoniā de
sententia huiusmodi, ⁊ eam dicere nullam corā episcopo, vel in cu-
4 ia spirituali, de quo nō est dubiū: sed etiam potest appellare ad
superiorem iudicis secularis, qui sententiā tulit: pro eo quia cū
iudex appellationis succedat in locū primi iudicis: quēadmodū
ipse primus iudex posset illam suam sententiam declarare nullā
esse ex capite dicte incōpetentie. l. si preses. C. quomodo ⁊ quando
iudex, ⁊. l. iiij. C. de accusatio. ita etiam hoc debet posse facere iu-
dex appellatiōis: ad quē ita deuoluitur articulus nullitatis late
sententie, sicut iniustitie. l. quedā mulier. ff. fami. erci. ⁊. l. carmelia
pia. ff. de iure patrona. Quanuis enim quis nō sit iudex cōpetēs
in processu cause: cū tamē cōpetentia reuocatur in dubiū, ⁊ reuo-
cari de facto petitur qđ de facto attentauit ille qui dicitur quod
nō sit iudex, ipse vel eius superior debet hoc cognoscere ⁊ corrige
re. Et quod isto casu possit appellari ad superiorem secularem
iudicē tenuit etiā Archi. in. c. placita. xv. q. iiij. ⁊ Petr. de ancha.
in repe. c. ea que, questione. xxiiij. de regulis iuris, in sexto, ⁊ consi.
clxxxviij. exordiente, Visis consilijs famosissimorū doctorum do.
mei domi. Bartho. de salice. ⁊c. Ergo a simili videtur qđ si cōtin-
gat aliquem clericū incarcerari aut capi mandato vel ex decreto
dictorū domi. officiariorū reuerendissimi do. Albiensis episcopi
ille poterit non solū petere se remitti curie spirituali, ⁊ inibi de
nullitate incarcerationis seu capture querimoniā depromere, et
illam ex capite incōpetentie quatenꝰ de facto processit impugna
re: sed etiam poterit ex eodē capite appellare ad superiorē ipso-
rum dominorū officiariorum temporalium. Sed istud nō obstat
quoniam supposito circa preiudicium veritatis, quod iste esset
casus, in quo ex capite incompetentie posset clericus appellare
superiorem laicum: nō esset tamen ipse appellans ad eum ducen-
dus, ⁊ per eū detinendus: q2 quo ad hoc eadem ratio incōpeten-
tie sibi locū vendicaret quo ad ipsum iudicem superiorē, que sibi
locū vēdicaret in dictis do. officiarijs tēporalibꝰ: ⁊ sic queadmo
dum pretenderetur male vel nulliter captus propter incōpeten-
tiam iudicis. ⁊ propterea nō debere in suis carceribus detineri:
ita diceretur nō esse ducendꝰ: ad superiorē laicū, ⁊ penes eū deti-
nendus: q2 neuter hoc facere posset sine metu sententie excōmuni
cationis. c. vt fame, de sententia excōmunicatiōis. Iudex igitur
superior, qui ex capite incompetentie peteret talem ad se duci, ⁊
eū detineret, videretur sibi esse cōtrarius: ⁊ idem de appellante,
si ex eo capite peteret se elargiri a carceribꝰ seu captura ⁊ per-
sonali detentione facta per dictos dominos officiarios tempo-
rales, ⁊ duci ad dictos domi. Vicarium ⁊ regium iudicem ⁊ pe-
nes eos in carceribus detineri donec cognito de articulo appel-
li: ⁊ sic neuter eorum audiendus. c. solicitudinem, de appellatio-
nibus, et. l. j. cum suis similibus. C. de furt. et hoc maxime proce-
deret vbi prefatus reuerendissimus dominus Albiēsis, vel eius
domi. officiarij spirituales pretēderent illum esse clericum: ⁊ eū
tanquam talem repeterent, vel postularent sibi remitti: quod fa-
cere possunt. d. c. si iudex laicus, ⁊ quod ibi not. Archidia. Ioan-
nes andreas, Hemi. ⁊ Philippus de frā. vbi not. quod non solū
clericus potest opponere exceptionem clericatus, ⁊ petere se re-
mitti ad iudicem ecclesiasticum: sed etiam ipse iudex ex suo of-
ficio potest repetere clericum captum per iudicem secularem. Et
sic patet secundū eos diuersa esse, quod clericus ipse opponat de
incompetentia iudicis laici propter clericatum, ⁊ quod clericus
repetatur a iudice ecclesiastico: quod inducit Hemin. ⁊ post eum
Philippus de fran. ad euitandum penam, que per statuta im-
ponitur declinantibus iurisdictionem iudicis laici: que statuta
quandoque de facto ad clericos extenduntur. Nam practica est
vt clericus iurisdictionem non declinet: sed ipse iudex ex officio
eū repetat: quod potest. d. c. si iudex, ⁊ quod not. in. d. c. ij. de foro

competen in sexto. Et ad pmissa facit.c.dilectis,et quod ibi per
Inno.⁊ doctores.de appellationibus.Et potest iudex,ipse eccle
siasticus ex suo officio repetere clericum captũ per iudicem secu
larem non solum eo casu,quo clericus ipse hoc fieri petit,vel fie-
ri consentit:sed etiam inuitũ,⁊ laicũ confitentẽ:pro eo qꝛ incarce
ratio seu detentio hmõi fit ad iniuriam ecclesie.c.cũ cõtingat,de
sentẽtia excõmunicationis,⁊ satis probatur in.d.c.si iudex laicꝰ,
scdm Semi.quod etiam voluit.Bal.in.l.si qua per calumniã.C.
4 de episco.⁊ cleri.† Pro quo facit,qꝛ vbi occurrit factum,quod a
iure reprobatur,taciturnitas vel consensus eius:qui non posset
actui consentire,nihil operatur,per id quod no.glo.in.c.dilectꝰ,
depreben.sed clericus non potest in laicũ iudicẽ consentire.d.c.si
diligenti,⁊.c.significasti.de foro cõpe.ergo eius taciturnitas vel
contumacia in non cõparendo,vel etiã consensus nõ tribuit iu-
risdictionẽ iudici laico cõtra eum:sic igitur potest eius iudex ec-
clesiasticus eũ etiam inuituz ⁊ se laicũ cõfitentem repetere.Quin
imo plus tenuit Inno.in.d.c.vt fame, quod episcopus possit,
maxime si est ordinarius capientis,procedere per modũ inquisi
tionis contra detinentẽ,qꝛ crimen sacrilegij est detinere clericuz
c.quisquis.c.deinceps.xvij.q.iiij.qd intelligit Philip.de Fran.
in.d.c.si iudex laicus,si fama sit illum esse clericum:sed si esset no
5 torium.† Et dicit plus Innoc.quod etiam si clericus volens vel
inuitus etiam super causa ciuili conueniatur coram seculari iu-
dice,potest eum suus prelatus etiã inuitum abstrahere a iudicio
seculari.d.c.si diligenti,de foro cõpetẽti.Ex quibus patet quod
si clerici capianẽ per prefatos temporales officiarios,⁊ ignoren-
tur clerici,⁊ fiat captura hmõi pcedentibꝰ informationibꝰ cõtra
eos sumptis,vel in crimine flagranti,aut alias:⁊ deinde constet
vel appareat captoribus illos esse clericos priusquã ducanẽ ad
curiam regiam,debent dicti clerici capti per dictos temporales
officiarios potius duci ad curiã spiritualem,⁊ presentari ipsi re
uerendissimo dño Episcopo, aut eius officiarijs spiritualibus,
vel ad illos remitti:quã duci ad regiã curiam temporalẽ,vel ad
prefatos domi.Viguerium ⁊ Iudicez regium:pro eo qꝛ licet in-
carceratio vel captura fuerit licita,vt patebit ex infra dicendis:
qprimum tñ officiari temporales sciunt captos esse clericos,
ipsi debent eos vel ducere ad curiam spiritualem,vel eos remit-
tere,vel relaxare:alioquin inciderent in penã excõmunicationis
vt predixi.Laudarem tamẽ quod isto casu occurrente dicti offi-
ciarij monerentur per spirituales officiarios de remittendo: et
bonum esset quod isto casu etiã monerentur domi.Viguerius et
iudex regius de non impediendo hanc remissionẽ:⁊ hoc si labo-
rarent pro obtinenda transductione ad suam curiã.Pendente
enim cognitione super clericatu,vtpote super preiudiciali,debe-
rent quiescere omnes predicti dñi officiarij temporales.c.tuã, de
ordine cognitionũ,⁊.d.c.si iudex,⁊ quod vtrobiq per doctores.
Si vero capianẽ per dictos officiarios tẽporales dicti dñi Epi-
scopi clerici,tales scz qui sint clerici indubitati:et hoc fiat in fla-
granti crimine,aut alijs casibus a iure permissis,ad fines remit
tendi eos suo cõpetenti iudici spirituali:tũc dico quod si hoc fiat
de mandato,vel ex cõmissione,aut ad requisitionẽ dictorũ suorũ
competentiũ spiritualiũ iudicũ,illi debẽt duci ad ipsos spiritua
les iudices,vel eis remitti etiaz si tales ab incarceratione vel ca-
ptura ad ipsos regios officiarios appellent quia tales videntur
incarcerati vel capti per ipsos spirituales officiarios.d.c.vt fa-
me:⁊ sic si esset locus appellatiõi,deberẽt appellare ad metropo
litanum,non ad regios ⁊ sic temporales officiarios. ⁊ idem vide
tur si sine mandato,monitione,vel requisitione capiantur in fla-
granti crimine,non vt eos puniãt,quos nec punire possunt, aut
alias de eorũ excessibus cognoscere.d.c.decernimus,⁊.c.at si cle-
rici,de iudicijs,cum multis similibus:sed vt eos ducant ad suuz
episcopum,vel presentent eorũ spirituali iudici competenti: qd
viderentur posse facere,argumento.l.ait pretor.§.si debitorez.ff.
de his que in fraudem creditorum,⁊.l.capite quinto.ff.de adulte
rijs,et per notata insti.de actionibus, in principio:quod etiam
voluit Bar.in.l.j.C.de exhibendis et transmittendis reis,⁊ ple-
nius in.l.si quis in seruitute,vbi etiaz Alex.de imo.ff.de furtis.
Bart.⁊ post eum Alexã.de Imol.in.d.§.si debitorem,Bal.in.l.
si qua per calumniã,C.de episcopis ⁊ clericis,Panor.⁊ dñs Fe
linus in.c.cum nõ ab homine,de iudicijs,⁊ videtur fuisse de men
te Innocentij,vbi etiam Panor.in.c.vt fame,de sententia excõ-
municationis, ⁊ Philipp.de Franc.in.c.si clericos,eod.titu.in
sexto.Inducere motiua ⁊ rationes, quibus mouentur isti do-
ctores,non expedit:qꝛ de hoc non queritur.Fateor autem quod
Hostiensis in.d.c.vt fame.tenuit contrariũ:quẽ videtur ibi sequi
Ioan.And.⁊ fuit de mente glosse prime,in.d.c.cum non ab ho-
mine:vbi super hoc articulo et pro hac opinione multa scribun-
tur per Andream.Barba.que etiam non refero.Sed quicquid
sit de iure quo ad hunc articulũ dico quod, si clerici indubitati
capiantur in flagranti crimine per dictos tẽporales officiarios
prefati domi.episcopi ad fines illos remittendi vel presentandi
ipsi domino episcopo vel eius officiarijs spiritualibꝰ, ipsi sunt
ad illos ducendi tanquã ad eorũ iudices,per predicta:nõ ad di-
ctos domi.Viguerium ⁊ regium iudicem,etiaz si ad illos appel
lent:⁊ quidem non in vim dicte transactionis,qꝛ vt superius di-
xi illa non comprehendit clericos:non etiam de iure cõi,qꝛ scdm
illud detentus vel incarceratus appellãs a pretenso grauamine
non debet pendente articulo appelli remitti iudici ad quem:sed
debet custodiri per iudicem a quo:vt notat Pet.de anchara.in
clemen.frequens,col.ij.versic.querit laurentius,de excessi.prela.
refert enim Laurẽ.quesijsse de hoc casu:pone quod iudex carce
cerauit illum,qui dicitur deliquisse,appellauit ab eius interlo-
cutoria,grauamine,vel diffinitiua:vtrum pendente appellatio
ne debeat custodiri per iudicẽ a quo,vel per iudicẽ ad quẽ,⁊ ad
eum remitti:qui non soluit:vbi dicit Petrus de ancha.se paruz
dubitare cum appellatur a sententia interlocutoria vel grauami
ne:qꝛ interiz dũ iustitia vel iniustitia appellatiõis discutiẽ custo
diri debet per iudicẽ a quo:qꝛ gesta p ipsum ante talẽ interposi-
tam appellationem non potest iudex ad quem ad suam iurisdi-
ctionem reuocare donec diffinito articulo appelli: ergo nec si-
militer custodiam carcerati.c.vt debitus honor,de appellationi
bus,⁊.c.non solum,eod.tit.in sexto:⁊ idem voluit Angelus Are
tinus in.l.si expressim,charta vltima,colũ.ij.versic.subsequenter
quero quia vidimus de sententijs:ibi,sed Petrus de Ancha.ff.
de appellationibus,et idem voluit in suo tractatu de maleficijs,
sup verbo presente caio ⁊ appellante,versi.quero an appellatio-
ne pendente.Si igitur clerici incarcerati in casu predicto penes
aliquem detineri possint,hoc nõ esset penes dictos domi.Vigue
rium aut regium iudicem:sed potius penes prefatos domi.tem
porales officiarios:apud quos tamen etiaz nec possunt retineri
in hoc casu,in quo scz presupponũtur esse clerici indubitati: sed
debent statim remitti iudici ecclesiastico.d.c.si iudex laicus.§.et
si notorium fuerit,de sententia excommunicationis.Et quod di
xi de clericis repertis in flagranti crimine,idem puto dicenduz
si occurrat alius casus,in quo permissum sit iudici laico capere
clericum:vt verbi gratia,si est debitor:⁊ sit in fuga,vel de illa su
spectus,vel alijs huiusmodi casibus: quia vtrobiq quo ad hoc
videtur esse eadem ratio:ergo idem ius.l.illud, cum suis simili-
6 bus.ff.ad legem aquiliam. Illud † autem est omnino certum
⁊ indubitatum,quod priuilegium appellationis ad curiã regiã
indistincte non habet locum,quando aliqui siue clerici,siue laici
per iudicem spiritualem Albie in causis coram se emergẽtibus,
⁊ de quibus ad eum spectat cognitio, arrestantur in curia spiri-
tuali,aut districtu domus episcopalis,vel alias de sui mandato
quia a dicto iudice spirituali Albie appellatur ad metropolita
num, non ad regios officiarios.Nec contra hoc facit predicta
transactio:quia illa loquitur de appellationibus interponẽdis
ab officiarijs temporalibus dicti domini Episcopi:⁊ sic verba il
lius nõ adaptanẽ huic casui:ergo nec ipsa transactio.l.iiij.§.to-
ties.ff.de damno infecto.l.hos accusare.§.omnibꝰ.ff.de accusa.
l.j.§.loquitur.ff.de aqua quotidiana et esti.l.si seruuz quis.ff.de
acquirenda hereditate.l.ita autem.ff.de admini.tuto.⁊.c.indem
nitatibus,colum.penulti.de electio.in.vj.quod etiã voluit Pau
lus de cast.consi.iiij.Roma.consi.cccclij.⁊ consilio.clxij.⁊ Alexã.
de Imo.consilio.xvij.exordiente, Requisitus in causa vertente
⁊c.colum.prima,in primo volum.Nec etiam potest extendi dictũ
priuilegium vt habeat locum etiam quando de mandato iudi-
cis spiritualis capiunẽ vel clerici, vel officiarij per officiarios
temporales,eorum brachio seculari implorato:⁊ quod certuz est
posse in auxilium implorari.c.j.ver.et cum opus fuerit publicũ
conuocent auxilium ⁊c.c.quoniam in plerisq,in fine:ibi,adhibi-
to si necesse fuerit brachio seculari,de officio ordi.facit cap.prin-
ceps.xxiij.questio.v.c.ij.in fine,de cleri.excom.mini.et dicto.cap.
cum non ab homine,de iud.⁊ non solum cum hoc brachio opus
est potest ipsum brachium implorari:sed etiam possunt cogi ipsi
temporales officiarij prebere auxiliũ:vt volunt Innocen.Ho-
7 stien.et alij in.d.c.j.de offi.ordi.† vbi dicunt quod licet curie spi
ritualis ⁊ temporalis possint se mutuo ⁊ vicissim requirere,⁊ te-
neatur vna prestare auxilium alteri.c.cũ ad verum, ⁊.c.duo sunt
distin.xcvj.⁊.c.si in adiutorium,et seq.dist.decima: inter has ta-
men potestates est differentia: quia ecclesiastica, vt pote supe-
rior,per id qꝫ notat Hostien.in.c.solite.§.potuisset, de maiori.et
obe.potest cogere temporalem:non autem econtra.Officiarij er
go temporales requisiti in vim brachij secularis debent exe-
qui ⁊ exequendo capere clericos ⁊ laicos in causis ad iudicem ec
clesiasticum pertinentibus,⁊ illos sibi remittere, etiam si appel-
lent ad dictos dominum Viguerium et regium iudicem.¶ Ce
terum quo ad meros laicos videẽ transactio predicta esse etiaz
restringenda:vt scilicet non procedat,nisi quando aliqui capiũ
tur precedentibus informationibus factis ⁊ decretatis per offi-
ciarios

niri.d.l.j.ff.si pars hered.pet. ¶ Etiã non obstat quod parte dicti do. Roderici extitit oppositum, de quibusdã videlicet pretẽsis quittãtijs ⁊ renuntiationibus, quas fecisse pretendũtur prefate quondã Magdalena, ⁊ Margareta de bonis ⁊ iuribus paternis: q2 cũ, vt predixi, hec delata extiterint ad prefatũ Poncetum dicti. d. Jacobi primũ ⁊ immediatum heredẽ, illa desierunt esse paterna, ⁊ potuerunt, nõ obstante renuntiatione, succedere
5 fratri, †q2 mutatione persone ⁊ rei cõditio mutata vr. l. vltima. §. si.C.de inoffi. testa. l. paulus. §. j. ff. de acquir. here. l. j. §. nec castrense. ff. de colla. bono. pro quo facit. l. qui titij. ff. de his quib. vt indig. ⁊ l. hereditas matertere. C. de petit. here. quod etiam post Oldr. videtur voluisse Albe. in. l. si quãdo. §. illud. vers. sed quid
5 si renuntiauit ⁊c. C. de inoff. testa. † Facit ad premissa qm̃ renuntiatio in vno nõ inducit exclusionẽ in alio. l. si domus. ff. de serui. vrba. pred. l. suũ. C. de in. deli. ⁊ l. j. §. videndum. cum suis si. ff. de succes. edi. Cum igitur quittata ⁊ renuntiata pretendãtur bona paterna, ⁊ nihil dictũ extiterit de bonis fraternis, nihil obstare vr, quominus bona pdicta pertinuerint ⁊ pertinere debuerint, prout supra, tam prefate do. Magdalene, ꝙ dictis suis liberis,
7 †q2 virtus cõtractus non se extẽdit ad aliũ, ꝙ ad eum, qui in eo expressus est. l. ita stipulatus. §. chrisogonus. ff. de verb. ob. ⁊ l. ad probationẽ. C. de proba. Nisi forte quis dixerit, oppositionẽ predictã ideo potuisse ⁊ posse refragari ⁊ obstare dictis de Boxio, ⁊ consortibus, q2 petierunt bona ⁊ hereditatẽ dicti quondã. d. Jacobi eorum aui. Sed istud obstare nõ videtur, ex eo q2 nõ petunt bona ⁊ hereditatẽ hmõi ex persona dicte. d. Magdalene, tanquã prime, ⁊ immediate heredis dicti quondã. d. Jacobi, sed per mediũ dicti quondã nobilis Ponceti, ⁊ sororũ. Et sic oppositio predicta non obstat, que ẽt ex hoc vr posse retundi ⁊ repelli, ꝙ de ea, vtpote de pretẽso iure tertij, a quo ius nõ habet, siue cãm, quinimo nec se habere proponit idẽ. d. Rodericus, nõ potuit ipse do. Rodericus opponere. l. cum seruũ. ⁊ quod ibi doc. C. de ser. fugi. ad qd̃ facit qd̃ no. glo. in. l. j. ff. si ager vect. vel emphyt. peta. ⁊ qd̃ habetur in. l. his cõsequenter. §. j. ⁊ qd̃ ibi doct. ff. fam. ercisc. Non enim apparet ex processu cause huius ipsum. d. Rodericũ habere aliquem titulum, siue causam ab illis, quibus prefate do. Magdalenã ⁊ Margareta quittasse ⁊ remisisse pretenduntur bona paterna ⁊ materna: nisi forte dicat ꝙ imo titulũ ⁊ causaz habuerit ⁊ habeat, propter illã pretẽsam remissionẽ factã per Marcellam gauterie pretẽsam heredẽ Joãnis gauterij. s3 hoc nõ obstat qm̃, vt apparet ex forma ⁊ serie seu tenore 3ctus celebrati ⁊ initi per ⁊ inter dictam do. Gabrielã ⁊ prefatã Marcellã, ipsa Marcella nec cãusam nec titulũ contulit dicte do. Gabriele, sed solum renuntiauit liti inibi mentionate, ⁊ fuit contenta ꝙ. d. Gabriela adipisceretur ⁊ apprehenderet possessionem dnarũ partium ⁊c.

Preterea dictis de Boxio ⁊

consortibus in nullo refragatur siue obstat id, de quo idem do. Rodericus etiam opposuit: scilicet ꝙ dicta do. Magdalena ab humanis decesserit superstite dicta sorore Alisia moniali, vel ꝙ eadem Alisia vltimate ab humanis decesserit, ⁊ ꝙ propterea, in vim factarum substitutionũ per dictum quõdam do. Jacobum, peruenerint ⁊ peruenire debuerint ad ipsam sororem Alisiã bona dictorũ quondam do. Jacobi ⁊ Ponceti, illa videlicet que ad dictam do. Magdalenam peruenerant. Quoniam respondeo,
8 ꝙ hoc non procedit, †q2 licet liberi grauatorum positi cõditionaliter in substitutionibus non inuitentur per testatores ex eorum expressa voluntate, secundum communem opinionem glo. ⁊ doct. in. l. lucius. la. ij. ff. de hered. institu. ⁊ in multis alijs locis: ipsi tamen ex eorum expressa voluntate repellunt substitutũ, vt verbi gratia. Instituit quis Petrum filium, ⁊ si sine liberis decederet substituit Semproniũ: moritur testator superstite filio, qui post immixtionẽ hereditatis etiã moritur superstitibus liberis, ⁊ Sẽpronio substituto. Dico ꝙ quãuis liberi huius filij heredes testatoris, ⁊ grauati, non censeantur in hoc casu suo patri substituti: ⁊ sic nõ fuerint per auum expressa voluntate inuitati: ipsi tamen ex expressa voluntate eiusdẽ aui repellũt a successione auita Semproniũ substitutũ, qui ita demũ inuitabatur, si filius testatoris, ideq3 pater horum liberorũ sine liberis decederet, qd̃ non cõtigit. Cum ergo in casu nostro eidẽ do. Magdalene grauate de restituẽdo si sine liberis ⁊c. superfuerint dicti de Boxio, ⁊ consortes eius liberi, illi repulerũt, ⁊ repellere debuerunt quo ad bona predicta dictã sororem Alisiã superstitẽ, ⁊ monasteriuz sancte Clare. per id quod ponit Old. cons. mihi. lxiij. exordiẽte, Thema tale est testator habebat vnũ fratrẽ ⁊ ex fratre premortuo vnum nepotẽ ⁊c. Cuius verba refert ⁊ sequitur Joã. and. in addi. Specu. titu. de testa. §. in primis. in addi. exordiente, Huic questioni ⁊c. ver. quinta questio talis est. Et hec dicta sint quoad quotas, quas habent prefati de Boxio, ⁊ consortes in bonis dictorum quondã Pugeti, do. Jacobi, ⁊ Ponceti, domo excepta.

Quo vero ad domum, cum de

legato illius appareat per instrumentum testamenti dicti quondam Pugeti hincinde productũ in hac causa, non video qua de causa idem do. Rodericus vniuersalis heres dicte. d. Gabriele, ⁊ qui per medium dictorũ quondam Petri Francisci de sancta Cruce se pretẽdit heredẽ pro hesse eiusdẽ quondã Pugeti, recuset seu ẽt differat illã restituere ⁊ relaxare eisdẽ de Boxio, ⁊ consortibus, saltẽ pro media parte: eo maxime, q2 nullã aliã causam recusationis aut dilationis huiusmodi pretẽdit in processu, nisi ꝙ dixerit dictum quondam do. Jacobũ contrauenisse conditioni, sub qua relicta extiterat: quod tũ non est probatum, quinimo contrarium, etiã ex verbis instrumenti predicti testamẽti hincinde producti, vt ibi videri potest. Illud autem certum videtur ꝙ, siue actione personali ex testamẽto. siue actione reali idem do. Rodericus conuentus extiterit pro domo huiusmodi, hoc fieri potuit, saltẽ pro dicta eius dimidia parte, postquã domus tota penes eum existebat ⁊ existit. Pro quo in ar. allegasse sufficiat. l. iij. §. heres. ff. cõmoda. l. si duo. ff. deposi. l. de eo. §. fi. ff. ad exhibẽ. ⁊ quod habetur in. l. ij. ⁊ quod ibi glo. ⁊ docto. C. de heredi. actio.

Superest videre de petitione

facta parte dictorũ de Boxio, ⁊ consortuz, de bonis ⁊ hereditate dicte. d. Sylnestre, ipsius de Boxio quondã matris. Super qua dico, ꝙ illa de iure procedebat, ⁊ pcedit quoad semissem bonorũ ⁊ hereditatis hmõi, pro quo ipsi de Boxio ⁊ cõsortes eidem do. Syluestre ab intestato, tanquã illius proximiores, succedere debuerunt: ⁊ pro alio semisse prefata Alisia, ⁊ hoc per senatuscõsultum orficianũ, per quod ad successionẽ matris intestate inuitantur eius liberi, cuiusmodi fuerunt, ⁊ eos fuisse constat, prefati de Boxio, ⁊ matres consortũ, vt videri põt per respõsiones, quas, vt predixi, fecit dicta. d. Gabriela, seu dictus eius legitim⁹ procurator corã dictis do. arbitris ⁊c. respondẽdo libellum seu positiones superius mentionatas, ⁊ in hoc processu reproductas. Nec ipsi de Boxio, ⁊ cõsortibus refragãtur vel obstant quedam pretẽse donatio ⁊ renũtiatio, quas olim fecisse pretẽditur dicta nobilis Magdalena de bonis maternis in fauorẽ Gilleti ⁊ Petri gauterij, de quib⁹ apparere ptenditur quodã asserto publico instrumento producto in dicta causa parte dicti do. Roderici, ⁊
9 inserto. fo. 318. † Cum q2 donatio ⁊ renũtiatio hmõi, vtpote que facte extiterunt de bonis dicte Syluestre matris tunc viuẽtis, ⁊ de cuius cõsensu nõ apparet, fuerunt ⁊ sunt contra bonos mores, ⁊ nulle, per id quod habetur in. l. quidã. §. j. ff. de don at. ⁊ l. fi. C. de pac. qd̃ etiam voluit Bal. cons. ccclxxij. exordiẽte, Quedam puella fuit dotata ⁊c. in tertia parte. Raph. Fulgo. in. l. pactum dotali. C. de colla. ⁊ cons. lxxiij. exordiẽte. Paterfamilias habẽs filium ⁊c. Pet. de anch. Jo. de imo. ⁊ Gemi. in. c. quanuis pactũ. de pact. in. vj. Alex. de Jmo. in. l. stipulatio hoc modo concepta. versi. alias limitationes, vide etiam per eos ⁊c. ff. de verb. obli. ⁊ multi. in. d. l. fi. C. de pact. Cui non obstat predicta. l. fi. C. de pac. ⁊. c. quãuis pactum. eo. titu. in. vj. q2 illi text. procedunt quando filia paciscitur cum patre vel etiam matre de non sibi succedendo: quo casu valet pactum cum iuramẽto, vt ibi dicitur. Sed in casu nostro factũ est pactum cum prefatis Gilleto ⁊ Petro gauterij per dictam Magdalenam, non quidẽ de non succedendo eisdem Petro ⁊ Gilleto, sed de non succedendo dicte Syluestre matri, inscie forte ⁊ ignoranti, ⁊ cuius tãquam non sibi prouidẽtis poterat mors machinari. Et ideo non valuit. Sunt enim pactiones hmõi, vt dicit dicta. l. fi. odiose. ⁊ plene tristissimi ⁊ periculosi euẽtus. Cum etiã non refragantur dicte pretẽse donatio ⁊ renũtiatio prefatis de Boxio ⁊ cõsortibus, pro eo q2 eadẽ nobilis. d. Magdalena vita functa ẽ ⁊ ab humanis decessit viuẽte dicta Syluestra eius matre: ⁊ sic eius hereditas sibi nunquã delata est. Cessarunt igitur ⁊ cessant donatio ⁊ renuntiatio huiusmodi, per id qd̃ voluerunt Bar. Pau. de cast. Jo. de imo. ⁊ doct. in. l. qui superstitis. ff. de acquir. here. Bal. in. l. pactum qd̃ dotali. C. de pact. Alex. de imo. in. l. pactum. C. de collat. Pau. de cast. consil. cccxj. exordiente, Viso puncto ⁊ alijs de quibus ⁊c. versi. tertia ratio ⁊c. ⁊ Ambro. de viua. in suo tractatu iuramentoruz. vers. deinde quero filia cũ iuramẽto ⁊c. vers. sed nõ super hoc ⁊c. talis enim conuentio in se habet tacitam conditionẽ, si successio deferatur renuntianti, aut paciscenti, vt dicunt doct. cõmuniter in locis preallegatis. Quo fit vt cũ premoritur renuntians, ⁊ sic eidẽ non defertur successio superstitis, cesset ⁊ cessare debeat conuentio propter defectum conditionis. l. pecuniam. ff. si cer. pet. l. qui heredi. §. fi. ff. de condi. ⁊ demon. ⁊ l. cedere diem. cum suis si. ff. de verbo. signi. Per que iura probatur ꝙ dispositio conditionalis per euentum conditionis effectũ assumit. Nihil igitur refert in casu nostro, fuerint, vel non fuerint prefati de Boxio, ⁊ consortes, heredes dicte. d. Magdalene: quia vtroq3 casu dicen-

dum est eos non esse obligatos ad obseruantiam dictarum pre⸗
tensarum donationis ⁊ renuntiationis, ⁊ hoc propter defectum
conditionis, que non euenit. Illud aūt dubium non habet quin
plene probatum extiterit, dictum do. Rodericum tenere ⁊ possi
dere bona dicte quondam Syluestre, aut multa de illis, vt appa
ret ex depositionibus testium parte dictorum de Boxio ⁊ con⸗
sortum in hac causa productorum, ⁊ examinatorum super eorū
libello, ⁊ presertim super. xxij. articulo.

Ceterū quia idem dominus
Rodericus non solum conuentus est in hac causa per dictos de
Boxio ⁊ consortes: sed etiā conatus est eosdem reconuenire, su⸗
pereit aliquid dicere de articulo recōuentionis, super quo opus
non est multis verbis. Existimo enim ꝙ a petitis in libello recō⸗
uentionali debuerint ⁊ debeant absolui prefati de Boxio ⁊ con⸗
sortes: eo maxime qꝛ idem do. Rodericus non probauit media
opportuna, ⁊ presertim ꝙ dicta do. Gabriela eius mater fuerit
heres, vel alias vniuersalis successor eorum, ex quorū personis
ipse do. Rodericus dictos de Boxio ⁊ consortes recōuenire co⸗
natus est. Et primo quidem non est probatum ꝙ dicta do. Ga⸗
briela fuerit heres, vel alias vniuersalis successor do. Girarde
pretēse olim vxoris do. Petri de sancta Cruce legum doctoris.
Quo fit vt non potuerit idem do. Rodericus recōueniendo pe⸗
tere. xxv. solidos turoñ. censuales, quos pretendit fuisse legatos
⁊ relictos eidem do. Girarde per dictū quondam do. Galteriū
de turribus. dicti etiam de Boxio ⁊ consortes nec tenēt aut pos⸗
sident, nec possidere proponūtur ex aduerso bona dicti quōdam
do. Galterij, quinimo illa possidet, aut verius detinet idem do.
Rodericus, ⁊ que, vt superius dictum est, dicta quondam domi.
Gabriela se opponendo aduersus monitoriū, de quo super his
habita est mentio, ⁊ etiam in dicto pretenso iactantiarum libello
declarauit ⁊ confessa est se tenere ⁊ possidere. Etiam non est suffi
ciēter probatum ꝙ ipsa do. Gabriela fuerit heres, vel alias vni⸗
uersalis successor defunctorū Francisci ⁊ Petri de sancta Cru⸗
ce. Quod si ita est, imo quia sic est, non concluditur ex processu,
aliquid de bonis dictorū domi. Galterij ⁊ Antonij pugeti spe⸗
ctare aut pertinere ipsi do. Roderico, quia defuit ⁊ deest mediū,
per quod eidem spectare pretenduntur. Et vbi esset probatum
medium huiusmodi, illud nihil concluderet contra dictos de
Boxio ⁊ consortes, qui de bonis dictorum do. Galterij ⁊ Pu⸗
geti nihil prorsus possident.

¶ Argumentum.

¶ Pretextu lesionis vltra dimidiam transactionem iuratā re⸗
scindere quis non potest, presertim si lesioni renuntiauit. V. F.

1 ☞ Remedium legis secunde. C. de rescind. vendi. an habeat lo⸗
cum in transactione.
2 Iuramentum an ⁊ quos excludat a remedio. l. ij. C. de rescinden.
vendi.
3 Renuntians remedio quod datur lesis, an postea possit illo vti.

¶ De rescind. vend. Consi. ccxxv.

Non puto ꝙ nobilis vir
Raymūdus de vaesco, modernus. d. Speluchie
possit aut valeat ex capite pretēse lesionis vltra
dimidiam iusti pretij agere cum effectu ad rescis⸗
sionem transactionis dudū. Anno videlicet dñi
M. cccclxxxj. ⁊ die. ix. mensis Nouembris celebrate, ⁊ inite per ⁊
inter eundem nobilē Raymundum ex vna parte, ac nobilē ⁊ ge⸗
nerosum quondam virū Rayneriū de vero tutorē, ⁊ tutorio no⸗
mine nobilis Ludonice de vaesco, filie naturalis ⁊ legitime no⸗
1 bilis quondam viri Antonij de vaesco. † Tum qꝛ remedium. l.
ij. C. de rescind. vend. ⁊. c. cum causa. C. de emptio. ⁊ vend. non ha
bent locū in transactione, vt voluit glo. Inno. Jo. and. ⁊ Pet.
de anch. in. d. c. cum causa. Specu. tit. de emptio. ⁊ vendi. §. nunc
videndum versi. quid de transanctione. Gul. de cu. in. l. ex causa.
C. de vsuca. pro empto. Bal. in. l. ordo. C. de execu. rei iudi. ⁊ in. l.
iij. §. j. ff. de transac. vbi etiam hoc sentit glo. Bal. in. l. fi. in princ.
C. commu. deleg. ⁊ in. l. j. C. de pac. ⁊ Rich. malum. Cyn. ⁊ Bal. in
d. l. ij. C. de rescind. vend. pro quo est bonus tex. in. l. lucius. §. fi. ⁊
quod vbi voluit glo. secundum intellectum Dyn. ff. ad trebel. fa⸗
cit etiam. l. in summa. in prin. in vers. nulla res. ⁊ quod ibi glo. ff.
de condi. indebi. etiā facit. l. a diuo pio. §. si pignora. ibi, velut ⁊c.
cum ibi no. ff. de re iudi. Quod etiam voluit Dy. Raph. ⁊ Alex.
de imo. in. l. si quis cum aliter. ff. de verb. ob. ⁊ idē Alex. cons. xlij.
exordiente, Super premisso themate diligenti ⁊c. vers. octauo qꝛ
dato ꝙ dici posset ⁊c. in. j. vol. vbi multa inducit, que possunt ibi
videri. Tum ⁊ qꝛ prefatus nobilis Raymundus de vaesco tunc
maior. xxv. annis, iurauit ad sancta Dei Euāgelia tenere, atten
dere, ⁊ obseruare contenta, ⁊ per eū conuenta, ⁊ promissa in trās⸗
2 actione huiusmodi, ⁊ contra eam nō venire. † Propter quod ex⸗
clusus fuit a remedio. d. l. ij. C. de rescind. vendi. ⁊. d. c. cum causa.
de empt. ⁊ vend. secundum communem doctrinam glos. ⁊ docto.
scribentium in dictis iuribus. quod etiam voluit Jo. de imo. in
3 repetit. c. cum contingat. de iureiur. † Tum etiam quia ipse no⸗
bilis Raymūdus renuntiauit omni exceptioni doli mali, ac de⸗
ceptionis, ⁊ lesionis: per que patet eum expresse renuntiasse re⸗
medio quod datur illis, qui sunt decepti re ipsa, per id quod vo⸗
luit Alex. in. d. consil. xlij. Possent ⁊ alia multa ad confirmatio⸗
nem sententie predicte induci, sed qꝛ premissa videntur pro nunc
sufficere, ego vlterius non insisto.

¶ Argumentum.

¶ Legitima de substantia bonorum debetur, quāuis honestius
sit per eam patrimonia non deformari, ⁊ stylū curie sequi. V. F.

1 ☞ Ante legitimam quid deducatur.
2 Filius an possit grauari in legitima.
3 Legitima an soluenda in pecunia numerata, vel in substātia bo⸗
norum.

¶ De insti. ⁊ substi. Cons. ccxxvj.

Cum proponitur in fa
cto, ꝙ nobilis quōdam vir Antonius de vaes⸗
co do. Speluchie ab humanis decessit, supersti
tibus ⁊ sibi superuiuentibus duabus filiabus,
scilicet nobilibus Ludouica herede vniuersali
per eum instituta, ⁊ nobili Joāna, cui iure institutionis legauit
1 ⁊ reliquit mille florenos, † legitima eiusdem nobilis Joanne fuit
sexta pars eorum, que superfuerunt in bonis dicti quondam no
bilis Antonij, deducto ere alieno, ⁊ funeris impensa. authen. de
trien. ⁊ semis. §. j. colla. iij. ⁊ transsumptiue. in auth. nouissima. C.
de inoff. testa. iuncta. l. papinianus. §. quarta. ⁊. §. quoniam quar
ta. ff. eo. tit. ⁊ ꝙ no. Bar. in. l. ex facto. la grande. ff. de here. instit.
⁊ Bald. in. l. quoties. C. eo. tit. post Jaco. butr. in. l. si quis in suo.
2 C. de inoffi. testa. † Et in qua legitima seu sexta parte non potuit
idem nobilis Antonius grauare dictam Joannam. l. omnino⸗
do. l. quoniam. in prioribus. ⁊. l. scimus. in prin. C. de inoffi. testa.
3 † An autem etiam recipere debeat in dictis mille florenis sibi re
lictis, ⁊ in alia pecunia supplenda, si illi non sufficiant, vel eā pe⸗
tere possit sibi exsolui in substantia bonorum dicti quondam no
bilis Antonij eius patris, dico ⁊ respōdeo ꝙ super hoc sunt opi
niones. Ueruntamen opinio Bart. de qua in. l. suus. in fi. princi.
ff. de here. instit. videtur mihi communior, que est ꝙ ipsa legiti⸗
mam huiusmodi petere posset sibi tradi ⁊ exsolui in substantia
bonorum, per. d. l. scimus. §. repletionem. C. de inoff. testa. Uerū⸗
tamē laudo ꝙ nobilis ⁊ generosus vir Humbertus de vero he⸗
res per certa media dicti quōdam nobilis Antonij, se informet
cum practicantibus in insigni curia parlamenti Delphinalis,
propter id quod refert do. Guido pap. in decisionibus eiusdem
Parlamenti in decisione. cccclxxxvij. exordiente, Pater in te⸗
stamento heredem suum particularem ⁊c.

¶ Argumentum.

¶ Minor. xxv. annis vltra dimidiam iusti pretij lesus in vēdi⸗
tione, in qua subest suspitio doli tutoris vel curatoris licentiam
dantis, habita dispēsatione a iuramento, in integrum restituen⸗
dus est. V. F.

1 ☞ Iuramentū in contractu minoris. xxv. alienantis interposi⸗
tum an equiualeat curatoris autoritati ⁊ iudicis decreto, ⁊ im⸗
ponat silentium beneficio restitutionis in integrū, ⁊ qñ. ⁊ nu. 4.
2 In venditione duo contractus possunt interuenire, ⁊ qui.
3 Minor donare pōt cum iuramento etiam in magna quātitate.
5 Iura quando confirment iuramenta.
6 Iurans quādo possit venire cōtra contractū absq; absolutione.
7 Dolus consensum contrahentis quando dicatur excludere.
8 Appretiatio supposita dolum tam in venditione, quam dona⸗
tione plus valentie an arguat.
9 Minor ān ⁊ quando contra curatorem ex licentia perperā con⸗
cessa experiri possit.
10 Curator ad quid minori teneatur.

De in

¶Argumentum.

¶Dos filie ex aliis bonis, quam eius patris vel matris, constituta in legitimam filie non imputatur. A.F.

1 ¶Legitima portio que & quanta dicatur.
2 Legitima non debetur in vita, sed post mortem: nec potest pater cogi in vita assignare filio legitimam.
3 Pater debet filiã dotare, etiã si ipsa multa bona aliũde habeat.
4 Filius aut filia an possit cogi recipere legitimam in pecunia.

¶De suis & legi. libe. Consi. clxxxiiii.

Pro faciliore respõsione fienda ad ea, de qb⁹ queritur parte honeste iuuenis Philiberte cabaude, filie quõdã naturalis & legitime, ac vniuersalis & insolidũ heredis honorabilis quõdã viri Bartholomei cabaudi mercatoris & ciuis Burgi. Premitto qd cũ eidẽ Bartholomeo supfuerũt due filie naturales & legitime. d. scz Philiberta ex secũda vxore, & honesta mulier Claudia cabaude suscepta ex pma vxore: harũ duarũ legitima fuit triẽs, seu tertia pars bonorũ eiusdẽ quõdã Bartholomei: eorũ. s. que superfuerũt deducto ere alieno & funeris impẽsa, aut. de triẽ. & semis. §. j. col. iij. et transumptiue in aut. nouissima. C. de inof. testa. iuncta. l. papinianus. §. quarta aũt. ff. eo. titu. Et iste triẽs equis portionibus diuiditur inter heredem & legatarium. d. aut. de triente & semisse. §. j. Et sic dicta Claudia pro legitima debita in bonis paternis habet semissem trientis: hoc est sextã partẽ assis, seu duas vncias: non dico here-
1 ditatis, sed vt predixi bonorũ dicti quondã Bartholomei: † quia legitima nõ est quarta pars hereditatis: sed quarta pars bonorũ vt not. Jaco. butr. in. l. si quis filium. C. de inoffi. testa. Bald. in. l. quoties. C. de heredi. instituen. & Philip. de fran. in. c. si pater, de testibus. in. vj. Verum vt in casu video hic oritur contentio inter dictas sorores: p eo quia dicta Claudia legataria repudians legatum mille florenorum sibi relictum potius vult habere legitimam debitam in bonis paternis. Econtra vero parte predicte Philiberte opponitur ꝙ, cũ dictus quõdaz Bartholome⁹ esset pauper tempore constitute dotis pro & nomine dicte Claudie, et que habito respectu ad valorem bonorũ per dictũ Bartholomeũ tunc habitorum & possessorum cẽsebatur amplissima, deberet vt videtur ipsa Claudia contentari de dicto legato mille florenorũ.
2 Et sup hoc qritur qd iuris. ¶† Ad quod rñdeo ꝙ legitima nõ debetur regulariter in vita, sed post mortẽ: & ideo non potest pater inuitus & in eius vita cogi assignare filio legitimã: vt scribũt multi in aut. si qua mulier, vbi Bar. circa fi. & do. Jas. may. C. de sacrosan. eccl. Et hec legitima taxatur regulariter habito respectu ad bona que quis habuit tpe mortis. l. cuz queritur, & d. aut. nouissima. C. de inoffi. testa. Fateor qd Jaco. butr. in. l. pactum. C. de colla. dicit qd si pater in vita volũtarie assignasset filio legitimam, & postea augeretur paterne facultates, ita qd pater tpe mortis reperiatur multo locupletior: non propter hoc augebitur legitima filij, quã in vita filius recepisset. Et sic isto casu non attendetur tẽpus mortis patris, scdm Jaco. but. Et hoc dictuz pro eleganti refert & sequitur Bal. in. l. ij. C. de his que in fraudẽ credi. & in. l. fi. col. penul. C. de vsu. rei iudi. & in aut. res que, versic. quero statuto cauetur. C. communia de legatis. Hoc dictũ etiaz sequitur Ange. in. l. si proponas. §. fi. ff. de inoffi. testa. & in. l. stipulatio hoc modo accepta. ff. de verb. ob. Sed istud dictũ solet per alios reprehẽdi, & reputari falsum, per. l. si quãdo. §. j. vbi Paul. de ca. & do. Jas. may. C. de inoffi. testa. & ita per illũ text. reprobat hoc dictũ ipsemet Bal. in. d. l. pactũ, in. vj. oppositio. & in. l. quãuis. C. de fideico. Jo. de imol & Roma. & Moder. in. d. l. stipulatio hoc modo cõcepta. Pau. de ca. & Alex. de imo. in. l. in ratiõe, la. ij. col. vlti. ff. ad legẽ falci. & do. Jas. in. d. l. cũ queritur. Et quãuis Jo. de imo. in. d. l. stipulatio hoc modo cõcepta, col. iij. videatur voluisse defendere dictum Jaco. de butr. dicens quod dicta l. si quando. §. j. loquitur quando filius tempore pacti, de quo ibi habuit minus legitima: sed Jaco. but. loquitur quãdo filius habuit integram legitimam: dictus tamen. §. j. vtpote generaliter loquens, videtur confundere dictum Jac. but. Et sic esto ꝙ dos de qua supra constituta extitisset p legitima dicte Claudie: posset nihilominus ipsa dicere legitimã fuisse auctaz propter augmentũ facultatũ. Et sic videt ꝙ dicta Claudia opportune replicet aduersus exceptionẽ. Videtur etiã dicta Claudia opportune quadruplicare: pro eo qr nullũ on⁹ potest adijci legitime. l. oimodo, & l. qm̃ in priorib⁹. C. de inof. testa. & ꝙ no. do. Jas. may. in d. l. si quãdo. §. & generaliter, ver. ij. nota ex isto text. Dicta etiam Claudia videt bene moueri in eo qd dicit, qd ducẽti & decẽ florẽ. de bonis maternis, inclusi in trecentis pro sua dote constitutis, debeant detrahi quo ad hoc, vt non minuant legitimã debitam
3 in bonis dicti patris: † qa paternũ officiũ est dotare filiã. l. fi. C. de do. promis. & l. qui liberos. ff. de ritu nnpt. ꝙ procedit etiã si filia habeat bona de qbus dotari possit. d. l. fi. & qd ibi Bal. col. ij. vbi formaliter ita dicit. quod licet filia sit diues ex ꝓprio patrimonio: tamẽ pater tenetur eam dotare de suo. Et ita expresse tenuit ibi glo. in verbo intelligamus: quanuis contrarium teneat Bal. in. l. mulier. §. cum proponeretur, in scda oppo. ff. ad trebel. De hoc ponit do. Jas. referens opiniones in. §. fuerat, ebar. antepe. ver. ad ista optime facit, institu. de actio. Sed quicquid sit siue teneat iure actionis, siue cogi possit pater officio iudicis ad dotandum filiam: hoc certuz est quod, si dos fuerit cõstituta nõ de bonis paternis, sed de proprijs bonis ipsius filie, illa non debet imputari in legitimam: vtpote que non fuit de substãtia patris. l. scimus. §. repletionem. C. de inof. testa. Et sic. l. quoniã nouella, quatenus loquitur de dote per patrem aut matrem constituta pro filia, quod illa scilicet debeat imputari in legitimã eidẽ filie debitam in bonis patris vel matris, debet intelligi si est cõstituta de bonis patris vel matris, non si de bonis eiusdem filie. Repetendo ergo quod primo dixi, & concludendo super quesito in altero ex cõsultationis thematibus, dico quod si deducto ere alieno & funeris impensa bona dicti quõdam Bartholomei valebant sex mille florenis: legitima dicte Claudie ascendit ad valorem mille florenorum: in quã debet imputari id quod p ea cõstitutum est in dotem de bonis paternis. Ceterum quia in alio themate exordiente, cõmendabilis Bartholomeus cabaudi &c. ponuntur certa alia quesita, ego illis respõdeo breuiter & succincte, omisso primo, cui etiam fuit plene & eleganter responsuz per
4 egregium virum dominum dicti thematis dictatorem. ¶† Ad secundum igitur quesitum dico & respondeo, qd de iure cõmuni filius aut filia non cogitur recipere legitimaz in pecunia: sed potest pecunia refutata petere vt illa sibi expediatur in & de substãtia testatoris: & sic de rebus hereditarijs. d. l. scimus. §. repletionẽ & qd ibi Guliel. de Cu. Bal. Pau. de ca. & in effectu Salice. & do. Jas. may. idem voluit Bar. in. l. suus quoqz, in fine princip. ff. de heredi. insti. & in. l. marcellus. §. res que. ff. ad trebel. Et idem voluit Joãnes de imo. in. d. l. suus quoqz, in princi. in. vij. col. Multos refert do. Jas. in. d. l. scimus, col. ij. vbi potest videri. Et hec est cõmunis opi. a qua propterea nõ est in cõsulendo vel iudicãdo recedendũ. l. j. ver. crebrior apud veteres opini. ff. de offi. questo. c. nouimus, & qd ibi Anto. de bu. de verb. signi. & ꝙ no. Hosti. Jo. and. Anto. de but. & Panor. in. c. j. de constitu. vbi col. penul. multas remissiones ponit do. Feli. De hoc etiã notãt legiste in l. fi. C. de pe. iudi. q male iu. Dñs vero Gui. pa. deci. ccccl xxxvij. exordiẽte, Pater in testamẽto &c. loquit de consuetudine & stylo sz ego respõdeo de iure cõmuni. Et sic dicta Claudia dicere potest, ꝙ nolit habere legitimã in pecunia: sed in bonis hereditarijs. Si tamẽ vellet illã habere in rebus legatis mri dicte Philiberte, & sic secũde vxori, existimo qd hoc facere non possit: per id qd not. Bald. ff. de re. diui. col. j. in fin. & in. l. non amplius. §. j. ff. de legat. j. vbi refert Alexan. de imo. qd Pau. de cast. consilio cclv. non facta mentione de Bal. consuluit contrarium, & non bene, salua honorificentia tanti viri. Et idẽ qd Bel. tenuit Alex. de imo. in. l. in quartam, col. xij. ver. confirmo predicta quia fili⁹ debet habere legitimam in vna re, col. fina. versic. sed caue quia presupponit Pau. de cast. ff. ad legem falcidiam. Hoc tamẽ limitat Alex. de imo. in dicto versi. confirmo predicta, vt non procedat quando pater legasset omnia meliora, & deteriora remansissent: qr tunc posset filius petere legitimam in legatis. Quinimo voluit Bar. in dicta. l. in quartã, ꝙ si relictum est filio minus legitima, fieri debeat illius supplemẽtũ nõ soluz ab herede, sz etiã a legatarijs possidẽtibus res hereditarias, per. l. si ex patronis in prin. & l. si libertus. ff. de bo. lib. & dicta. l. scimus. §. repletionẽ: quam opi. sequuntur aliqui plenius relati per Alexã. de imo. in dicta. l. in quartam, col. antepenul. & penul. Sed cõtrarium sensit Ange. in dicta. l. papinianus. §. si cõditioni. ff. de inoffi. testa. & Joã. de imo. in dicta. l. in quartam: & hec opinio videtur communior, vt colligi potest ex his que no. ibi Alex. de imo. in loco preallegato: & que maxime videtur procedere in hoc casu: in quo vt opinor supersunt multa alia bona, & qdem nõ vilia, vel deteriora in quib⁹ potest fieri supplementũ. Est tamẽ aduertendũ quod si legata relicta dicte secunde vxori plus ascenderent, quaz relicta dicte Claudie, ipsa Claudia posset petere illud plus relictum. l. hac edictali, in prin. C. de secũ. nup. & aut. de nuptijs. §. optime, colla. iiij. Et per hec patet respõsio ad secundũ & tertiuz quesita. ¶Ad quartum dico & respondeo ꝙ relicta dicte Claudie debẽt in legitimam imputari. l. etiam. §. si debita. ff. de bo. libert. l. fine. §. excluditur. ff. de iure patro. quod etiam voluit Bart. in dicta l. in quartam, vbi etiam per alios: & maxime per Alexã. de imo.

col. xiij. ver. querit etiam hic Bar. que computentur in legitimā de quo est bonus tex. in d. l. omnimodo.

¶ Argumentum.

¶ Quamuis aliud verba sonent: id tamen quod verisimiliter testator voluit obtinet. U. F.

1 ¶ Legato vel venditione domus an veniat stabulum, hortus ⁊ similia, ad que non habetur nisi per dictam domum accessus.
2 Subterranea aut penora sub aliqua domo legata aut vendita an et quantū protenduntur cedant legato domus aut venditioni, pcipue si nō sit ad illa aditus nisi p domū legatā aut vēditā.

¶ De lega. Consilium. clxxxv.

Viso casu mihi exhibito parte honorabiliū virorū Eustachij Grādis ⁊ Leonis Peleterij: ⁊ intellecta differētia inter eos existente de ⁊ super penore in casu huiusmodi latius expresso ⁊ declarato: dico in primis qd̄ p eodē Eustachio facere videtur accessus ad dictū penariū, quā fit per apothecam eidem Eustachio per prouidū quondā virū Joannem Roussini legatā ⁊ relictā: ob ꝙ prima facie videretur esse pro eo iudicandū: per id ꝙ notat Pau. de ca. in. l. olimpico, alias. l. fi. ff. de ser. verba. predio. vbi dicit idem Pau. pluries audiuisse Bal. allegantem. d. l. olimpico, ⁊. l. prediis. §. peñ. ff. de leg. ij. ⁊. l. arbor. §. de vestibulo. ff. cō. diui. † ad hoc vcꝫ. qd̄ si venditur
1 vel legat̄ domus, venit stabulū vel hort⁹ cōiūctus vel cōtiguus domui legate vel vēdite, si nō erat aditus ad stabulū vel hortum huiusmodi nisi per domū legatā vel venditā. Etiam facit pro eo id ꝙ dicit Nico. de Neapo. post antiquos in. d. l. prediis. §. pen. ⁊ per illum tex. vbi voluit ꝙ si duo fratres diuidant inter se domos cōmunes, inter quas erat hortus, hortus cedat domui, pro quo horto testator vtebat̄. Et si testator non deputauerat eū ad vsuꝫ alicuius ex domib⁹, cedit huic domui p quam habebat̄ intrinsecus aditus ad hortū illuꝫ. Etiā facit id ꝙ no. Jo. and. in. c. raynutius de testa. vbi dicit ꝙ ex eo ꝙ tex. ibi dicit domuꝫ ⁊ hortū relinquēs, pbat̄ ꝙ qui legat domū: nō tm̄ videt̄ legare hortū. Et subdit Jo. an. istud esse verū, nisi hort⁹ esset domui contigu⁹. d. l. prediis. §. pe. Pro eo etiam facit. l. quod conclaue. ff. de dam. infec. vbi ex tex. illius. l. colligit Roma. ꝙ licet alias porticus, cōclaue, aut curia, aut chors, si sit inter duas domos, censeatur esse cuiuslibet dom⁹ pro dimidia, vt no. dicitur in. d. l. fi. ⁊ ibi p Bar. adeo ꝙ si vna ex illis domibus vendatur, censeatur vendita medietas illius porticus, vel curie, seu chortis. Et subiungit hoc esse verū, nisi per vnam ex dictis domibus tm̄ habebatur exitus ⁊ introitus ad dictum conclaue, porticum, vel chortem: qꝛ tūc tota porticus seu chors esset tantum illius domus, per quā ad eaꝫ
2 habetur introitus. † Cum ergo, vt supponitur in casu, ad dictū penariuꝫ habeatur tantum aditus per apothecam prefato Eustachio legatā ⁊ relictam, videturqꝫ totū penariū debeat ad eūdem Eustachiū pertinere: ⁊ sic nō solum quatenus protenditur seu extenditur sub apothecā eidē eustachio legatā: sed etiā quatenus protenditur extenditur sub apothecā, in qua iure hereditario successit heres dicti Roussini. Econtra vero ⁊ pro herede dicti quondam Roussini, ⁊ contra eundem Eustachiuꝫ facit qꝛ dictus Roussini dicitur expresse reliquisse ⁊ legasse totam suam apothecam speciarie ad alto vsqꝫ ad bassum, ⁊ quā dicit esse sitā infra ciuitatem carpētoractensem, loco dicto in carreria fontis bocarie, ⁊ confrontatam a parte solis occasus cū alia domo eiusdem Roussini speciatoris de alto in bassum: que alia domus est vt opinor alia apotheca dicte prime apothece contigua. Per que videtur voluisse penarium existens sub apothecis accedere cuilibet ex eisdem, quatenus protenduntur et iunguntur eidem apothece, vt scilicet quicquid de penore esset sub apotheca dicto Eustachio legata, et quod est inferius seu subtus vsqꝫ ad bassuꝫ eidem Eustachio pertineret: ⁊ id quod de eodeꝫ penore existebat et existit sub apotheca nō legata, et id quod est inferius seu subtus vsqꝫ ad bassum remaneret heredi dicti Roussini. Et hoc vt videtur satis innuunt illa verba in casu posita: et que vt opinor ponuntur in dicto legato: scilicet confrōtata a parte solis occasus cum alia domo dicti testatoris de alto in bassum. Nisi enim ita diceremus, non videretur predicta apotheca cum membris super et subtus existentibus opportune confrontari cum dicta alia domo prefati testatoris. Et pro hoc multum faceret, si pro veritate supponeremus ꝙ. d. Roussini non haberet in ciuitate aliud penarium quia non est verisimile ꝙ voluerit eius neptem ⁊ heredem huius ciuitatis incolam in ea relinquere sine penore,

¶ Argumentum.

¶ Que bonis renuntiauit paternis: non tamen filiis renūtiasse censet̄, que ad aliū pfecta sunt, qui illa renūtianti detulit. U. F.

1 ¶ Liberi naturales et legitimi excludunt quoscunqꝫ alios etiam parentes seu ascendentes in successione morientis patris vel matris.
2 Substitutio pupillaris non dicitur grauamen filij impuberis, sed prouisio.
3 Filiam non esse contentam de legato a patre relicto, sed petere legitimā de bonis ⁊ substantia patris, dupliciter pōt intelligi.
4 Testatoris dispositio nō potest adaptari casui illi, cui illius verba conuenire non possunt.
5 Binuba quando nullas patiatur penas.

¶ De su. ⁊ legi. libe. Consilium. clxxxvi.

Visis casu ⁊ dubiis nouissime mihi transmissis parte honeste mulieris Ysabelle olim vxoris ⁊ persone coniuncte Joannis Ponsardi, ac matris naturalis et legitime defuncti impuberis Heurardi, ponsardi, dico ⁊ respondeo breuiter et succincte ad dicta dubia prout infra.
1 ¶ † Et primo ad primum ꝙ, cum dicto Francisco Ponsardi superfuerit Beatrisia eius filia naturalis ⁊ legitima. ipse non tenebatur seu de iure astringebatur aliquid relinquere iure institutionis eius matri: pro eo quia in successione morientis liberi eius naturales ⁊ legitimi proculdubio excludūt quoscūqꝫ alios, etiam parentes, seu ascendentes, aut̄. de here. abintesta. §. i. colla. ix. ⁊ transsumptiue in aut̄. in successione. C. de su. ⁊ legi. libe. Male igitur ⁊ contra rationem pretendit predicta Beatrisia testamentum dicti Francisci eiusdem quondam patris fuisse nulluꝫ pro eo quia idem Franciscus nihil reliquisse dicitur eius matri iure institutionis: ⁊ istud non habet dubium. ¶ Ad secundum dico et respondeo nulli esse dubium, quin dictus quondam Franciscus poterit eidem Francesie eius filie pupillariter substituere dictū Joanneꝫ heredem: ⁊ sic prouidere qd̄ omnia eius bona, non solum illi centum floreni quos sibi reliquit, sed etiā quecūqꝫ alia vndecunqꝫ ad eam peruenissent, deuoluerentur in vim pupillaris substitutionis ad dictum Joannem Ponsardi heredē vniuersalem, ⁊ dicte filie substitutum. l. precibus. C. de impub. et aliis substi. l. ij. ⁊. l. sed ⁊ si plures. §. ad substitutos. ff. de vulga. et pupil. ⁊. c. si pater, de testa. in. vi. Et sic supposito quod substitutio compendiosa eidem Beatrisie facta cōprehendisset non solū vulgarem ⁊ fideicōmissariam substitutiones, de quibus non est dubiū, ⁊ etiam pupillarē, omnia tamen bona peruenissent ad dictum Joannē Ponsardi. si eandē Beatrisiam mori contigisset in pupillari etate supstite eodē Joāne Ponsardi, per iura pre
2 dicta: nec de hoc conqueri potuisset eadē Beatrisia: † p eo quia pupillaris substitutio nō est grauamen filij impuberis, sed prouisio. l. ex tribus, ⁊ quod ibi docto. C. de inoffi. testa. Cōprehēdit pterea substitutio antedicta fideicōmissariā, substitutionē p quā rogata est eadē Beatrisia de restituēdis dictis centū florenis dicto Joāni Pōsardi eius patruo, si ipsa mortua extitisset facta pubes superstite eodem patruo. Uerū est tamē ꝙ dicto fideicōmisso seu substitutione potuisset detrahere legitimā, hoc est tertiam partem bonorū dicti quondā Francisci, ad quā ascendebat predicta legitima, iuxta id quod habet̄ in aut̄. de trien. ⁊ semi. §. i. colla. iij. ⁊ trāssumptiue in, aut̄. nouissima. C. de inoffi. testa. deducto tamē ⁊ detracto ere alieno ⁊ funeris impensa. l. papinian⁹. §. quarta autē. ff. eo. tit. Et sic de dictis centū florenis ⁊ duabus vestibus potuisset detrahi ex persona predicte Beatrisie ⁊ pro legitima illius valor predicte tertie partis predictorū bonorū: ⁊ residuū, si quod fuisset, debuisset in vim fideicōmissarie substitutionis dicto Joāni restitui. Si vero dicti centū floreni nō ascendissent ad valorē ⁊ estimationē dicte tertie partis predictorum bonorū, potuisset eadē Beatrisia agere ad supplementū legitime: in qua per patrem grauari nō potuit. l. omnimodo, ⁊. l. quoniaꝫ in prioribus, cum suis simi. C. de inof. testa. Non tm̄ potest eadem Beatrisia pretendere testamentū paternū fuisse nullū, etiaꝫ si pater voluisset ⁊ ordinasset esse contentā ⁊ tacitam de dictis centuꝫ florenis ⁊ duabus vestibus. nihil amplius petere posse: qꝛ omne grauamen de legitima ipso iure reiicitur, dicta. l. qm̄ in priori-
3 bus. ⁊ authen. vt cum de appella. cog. §. cētum, colla. viij. † Quo vero ad id de quo in predicto quesito dubitatur, an. s. eadē Beatrisia dicere possit: quod nolit dictum legatum, sed legitimam iure nature sibi debitā in bonis patris. Dico et respondeo quod ista questio pōt dupliciter intelligi. Uno modo ꝙ dicta Beatri-

sia non

ha nō sit contenta de dicto legato, sed velit habere integrā legitimam: nō tamen contēdit quin recipere debeat in diminutionē illius centum florenos & duas vestes sibi legatas: & tunc dicto q si legatum nō sufficiebat ad dictam legitimā tradendū erat supplementum, hoc est quantū sibi deerat. d. l. omnimodo. Alio modo potest intelligi quod nolit habere pecuniaz pro legitima. sed velit eam habere in bonis & substantia dicti quondam Francisci: quo casu dico quod, secundum veraz & cōmunem opinionem filius potest petere legitimam in bonis & substantia patris, & dicere quod eā habere vult in pecunia per patrē relicta, l. scimus. §. repletionem. C. de inoffi. testa. per quem tex. hoc voluit ibi Sulie. de cu. Bal. Pe l. de ca. do. Jas. may. & alij docto. cōmuniter & Bar. in. l. suus quoq, in fine princip. vbi etiam Jo. de imo. col. vij. vel circa. ff. de here. institu. & Alex. de imo. in. l. non amplius. §. fi. ff. de lega. j. & alij in alijs locis. Est verum tamē qd Salic. videtur referre in decisionibus parlamenti Delphinalis, decisio. cccclxxxvij. exordiente, Peter in testamento &c. quod de stylo pdicti parlamēti & curiarū Delphinatus aliter obseruatur. Super quo oporteret quod pars se informaret si ita est: quia non esset tutū super hoc se fundare, nisi prius intellecto an hoc verum sit: quamuis sciam Bart. voluisse in repetitione. l. de quibus, col. ix. ver. quarto principaliter queritur &c. ff. de legi. quod doctori alleganti cōsuetudinem credi debeat: sed etiam scio qd multi eidem cōtradicunt, & quidem Francis. de are. consi. cxxxiij. exordiente, In causa que vertitur inter homines &c. col. iij. ver. sed tamē his nō obstantibus. Alex. de imo. in. l. post dotem, in pe. q. princi. col. ij. ff. solu. matri. & alij in alijs locis. Et ideo vt euitetur periculum esset sumenda informatio. ¶ Ad tertium quesitum dico & respōdeo vt alias dixi, q dicta Beatrisia nihil petere possit de bonis dicti quondam Joānis in vim substitutionis de ea facte: & quidē nō in vim vulgaris: qz illa expirauit per immixtionem paterne hereditatis factam per Heurardū, vel eius tutorē: non etiā per pupillarem: qz illa nō continebatur in substitutione reciproca facta per dictum quondā Joannem ratione disparitatis. l. iam hoc iure, in prin. ver. sed si alter. ff. de vulga. & pupil. nō etiā in vim fideicōmissarie substitutionis: qz nec illa in ea cōtinebatur, postquaz illa fuit simplex reciproca, & compendose nō admixta. vt alias scripsi. Nec huic dicto obstat ratio allegata p dictaz Beatrisiam in casu nouissime mihi transmisso, exordiente, Assertione partium &c. Quoniam respondeo quod illa replicatio sumpta est ex quadam declaratione facta in prouincia super substitutione fideicōmissaria facta filio impuberi per verbū cōmune matre existente in medio: sed nos non sumus in illis terminis, sed lōge diuersis: illa enim presupponit substitutionē cōpendiosam factam filio per verbū cōmune: & que poterat cōprehendere pupillarem & fideicōmissariam: † sed in casu nostro est
4 sermo de simplici reciproca, que nec pupillarem nec fideicōmissariam cōprehendere poterat prout posita est: & sic male agitur de dicta declaratiōe: qz verba illi⁹ casui nostro adaptari nō possunt, ergo nec dispositio. l. quarta. §. toties. ff. de damno infecto. l. j. §. loquitur. ff. de aqua quotidi. & esti. l. si seruum quis, cum suis similibus. ff. de acquir. here. & quod ponit Roma. consil. cccclij, & consi. cccclxij. Non facio tamen fundamentū super illis verbis, in pupillari etate constitutos: de quibus in. viij. & xij, c. cuius rationem omitto: pro eo quia non oportet. ¶ Ad id vero de quo vlterius sub eodem dubio queri videtur: an scilicet dicte Jsabelle matri noceat illa prohibitio, quam sibi fecisse legitur dictus quondam Joannes, & per quam voluit eam esse contentam & tacitam: & q nihil vlterius petere posset a suis heredibus, attento quod ipsa postea acceptauit legatum: & sic videtur approbasse. Dico & respondeo quod predicta eidem Jsabelle non nocēt quominus petere possit bona & hereditatem dicti quondam Heurardi abītestato si delatas: qz illas petit ex causa seu iure superuenienti. Pro quo allegasse sufficiat optimas decisiones adhuc casum, que colliguntur ex his que post Oldra. scribit Alberi. in l. si quando. §. illud, col. iiij. C. de inoffi. testa. Roma. consi. clxviij. exordiente, Circa primum quo queritur alexander de imo. in. l. j. §. veteres, col. viij. ver. que inducuntur per Roma. ad questionem &c. Ange. consil. lj. exordiente, dominus Gillius &c. & alij in alijs locis: de quibus vnum recitasse sufficiat, de filia scilicet que cum iuramento renuntiat bonis paternis, & postea mortuo patre moritur abintestato & sine liberis vnus ex fratribus & heredibus patris, superstitib⁹ altero fratre & sorore: quo casu dicūt doctores sororem nō impediri quo minus succedat cū fratre superstite in bonis defuncti fratris: etiā in illis que ad eū a patre peruenerant, & quibus dicta soror. cum iuramēto renūtiauerat: & hui⁹ dicti ratio est: quia illa bona desierunt esse paterna, & nouo iure fuerunt delata sorori. Quo ad id de quo in capitulo exordiente, Et declaretur qualis sit portio &c. patebit responsio per ea que ponūtur in libello, scilicet quod dicta Beatrisia habere non debeat nisi dimidiam partem bonorum, que fuerunt dictorū quondam Franceste & Joannis: & hoc in vim substitutionis de ea facte per dictum quondam Joannem. Preterea etiam habere debet super portione, in qua fuit heres institutus dictus quondam Heurardus, dimidiam partē eius legitime: alia vero pars confusa est: pro eo quia successit Joanni debitori pro dimidia parte. l. debitori tuo. C. de pactis. Erat enim dictus quondam Joannes debitor eiusdem Beatrisie actione ex testamēto, si habere voluisset legatū sibi relictū. Quo vero ad id de quo queritur de petitione augmenti dotis facta per dictā Jsabellā, dico quod ipsa petere potuit dimidiam partē dicti augmenti ab eadem Beatrisia, tanq herede pro semisse prefati quondā Joannis debitoris: pro alia vero dimidia parte confusum est hoc debitū: p eo qz dicta Jsabella successit & succedere debet dicto Joanni per mediū dicti Heurardi. d. l. debitori tuo. Et sic bonum est qd si ipsa Jsabellis plus dimidia parte petierit, illud pl⁹ detrahat de petitio-
5 ne, tanq erronee petitū. † Ad id qd queritur de eo, qd dicta Jsabella post mortem dicti quōdam Joānis conuolauit ad secunda vota, dico quod non propterea perdidit successionē dicti eius filij etiam quo ad bona que fuerunt prefati Joannis quondā patris postq non superfuit tempore mortis eiusdem Heurardi alius filius vel filia dictorum Jsabellis & quōdā Joannis. Pro quo allegasse sufficiat q ponit Bar. consi. liij. exordiente, Angelus macie habebat vnū filiū &c. col. vlt. ver. vl. circa pdicta qro &c. Petr⁹ de ancha. cōsi. cclxxix. exordiente, Premittaz casus indubitatos &c. ver. ego saluo consilio saniore contrariuz dico &c. & alij in alijs locis, quos pro nunc referre nō oportet. Preterea ipsa Jsabella cōuolauit ad secunda vota cum licentia tutoruz dicti Heurardi: que propterea fortasse releuaretur a penis legalibus, etiam si superfuissent alij liberi eorundem Joānis & Jsabellis. Super quo tamen vtpote non necessario vlterius non insisto.

¶ Argumentum.

¶ Non reuocetur absolutio, quam episcopalis audientia rite impendit. V. F.

1 ¶ Legatus egressus prouinciā sibi creditam an possit absoluere excommunicatum ab eo in illa prouincia.
2 Judex debet esse facilis ad reuocandum sententiam, vbi fuit facilis ad pronuntiandum.
3 Posse quisq dicitur id quod de iure potest.

¶ De episcopa. audien. Consi. clxxxvij.

Pro eo qd in alijs meis allegationib⁹ scripsi, scilicet qd domin⁹ Vicarius Carpēctoratēsis absoluere potuerit egregium virum do. Colinum coiseleti iurium bacalarium, & alios multos paternenses iniustissime & de facto per eum antea ad cuiusdam domi. Antonij brodecij, pretensi prioris ruralis prioratus sancti Bartholomei, excommunicatos, etiam eodem Bordencij non vocato: fa-
1 cit optime elegans dictum Innocen. in. c. nouit, de offi. leg. † vbi voluit Inno. q legatus egressus prouinciam sibi creditam vel debitam potest absoluere ab eo in prouincia excommunicatum, vbi suum errorem recognoscit: & quod hoc facere potest sine cause cognitione propter periculum excommunicationis. Pro quo allegat. c. sacro, circa finem, de senten. excommuni. et cum hoc dicto Innocentij: transit Joan. and. in dicto. c. nouit, in nouel. super verbo nec absoluere, referens Specu. qui etiam hoc voluisse videtur titu. de lega. §. nunc dicamus, ver. quid si lesus: ibi, potest tamē absoluere vbi suum errorem recognoscit sine cause cognitione. Et idem etiaz voluit Cardi. florenti. in dicto. c. nouit, col. ij. ver. secundo quero &c. qui etiam commemorat dictū Spe. & cuz hoc dicto etiam videtur transisse Hosti. & Panor. in dicto. c. nouit. Quod si ita est, imo quia ita est, non debet videri absurdum qd dictus dnūs Vicarius, nō quidē existens extra suam diecesim, sed in ea, & recognoscens se errasse, nec contra iuris dispositionē, absoluere potuerit & absoluerit dictos do. Colinū, & alios, qui plurimi erant, & hoc non vocato dicto domi. Bordencij: cui dicto suffragatur, quia parte dictorū do. Colini & aliorū fuerat a dicta sententia appellatum. Pro dicto Inno. de quo supra, & aliorum benefacit: quia factum de facto potest de facto tolli. l. verū. §. q si minor. ff. de mino. & l. j. ff. si mulier ven. no. vbi est text. multuz singula. † q sicut iudex fuit facilis ad faciēdū aliqd de facto: ita de-
2 bet esse facilis ad illud reuocandū. Et de illo text. festū fecit Bal. in multis locis: & quidē in. l. si deserta. C. si ob publicaz pensita. in l. si pacto quo penam. C. de pact. in rub. C. de succes. edic. & in. l. ob maritorū. C. ne vxo. pro mari. Etiam pro eodē dicto facit glos. q reputatur singularis in. l. minor, in princi. in verbo seruum, dū di-

git, hec est ar. &c. que est aditio. ff. de euic. Facit etiã text. in. c. graue, ver. per teipsum relaxes &c. & q ibi Bal. de offi. ordi. vbi probatur q iudex ex suo officio nemine petente debet reuocare illud q iniuste fecit. Dicit etiam Ant. de bu. in. c. consulationibus, de offi. deleg. q si videt errasse, reuocabit ẜm decretum. Ex quibus vna cum aliis alias per me scriptis, & vt puto non visis nec intellectis, sed forte omnino neglectis infertur, q non solum tenuit absolutio per di. tum dominum Vicariũ impensa dictis do. Colino & aliis: ʒ etiã q ipse potuit eos iuste absoluere, & iuste absol-
3 uerit: alias autem non diceretur potuisse: † quia id possumus q de iure possumus. Et hec maxime procedunt attenta illa dolosa reuocatione procuratorum, quam fecit idẽ Bordencii post de facto latam sententiam excommunicationis contra eosdem do. Colinum & alios: q facere non potuit: et signanter pro eo quia non per se, sed per alterũ & dictis suis procuratoribus ferri obtinuerat de facto dictam excommunicationis sententiam: ne si cõtrarium dixerimus, reportet idem Bordencii lucrũ ex dolo et fraude per eũ commissis, iuxta id qđ habetur in. c. sedes apostolica, de rescrip, cum suis simi. Que omnia dixerim sub correctione, &c.

¶ Argumentum.

¶ Fideiussor non liberatur qñ non animo nouandi creditor solutionis tempus prorogat principali debitori. V. F.

1 ¶ Creditore terminum solutionis debitori prorogante inscio fideiussore, an tenebitur ipse fideiussor.
2 Simplex prorogatio non tollit accessoria.
3 Delegare est vice sua aliũ dare reum creditori, vel cui ius cedit; fitq delegatio per stipulationem, vel litis contestationem.
4 Nouatio tollit penam promissam.

¶ De fideius. & manda. Consilium. clxxxviii.

Uo fuerũt assumpta fundamenta per nobilem et egregiũ viruʒ do. Presidentem curie camere rationuʒ ciuitatis Aquensis, pro fulcimento cuiusdã pretense diffinitiue & absolutorie sententie per eũ promulgate pro & in fauorem nobilis Gaspardi Cureti, quondam filii & vniuersalis ac insolidũ heredis defuncti do. Joan. Cureti, & in odiũ nobilis & quondã viri Jacobi Pelegrini. Primũ fuit pretensa prorogatio termini solutionis, quaʒ recolẽde memorie serenissimo do. Carolo Francorũ regi, & comiti prouincie & forcalquerii, principali debitori, fecisse pretenduntur ipse quondã nobilis Jacobus Pelegrini, & nobilis Frãciscus
1 Souberacii. † Et forte voluit initi dicto Specu. ti. de fideiusso. §. j. ver. Illud autez queritur; vbi voluit q si debitor promiserit soluere certa die dato fideiussore: & post hoc creditor terminum illum prorogauerit debitori, fideiussor amplius non tenetur, nisi ipse consenserit. l. labeo. ff. de arbit. l. item querit. §. qui impleto. ff. loca. & l. si cuz hermes. C. eo. titu. cũ quo dicto videtur transire Jo. an. in dicto ver. illud autem querit, & in. c. constitutus, de fideiusso. vbi etiam Anto. de bu. Sed iura per Spe. allegata non faciunt pro fulcimento predicte sententie: pro eo quia in illis fiebat prorogatio obligationis, non simpliciter solutionis, seu exactionis: prout in casu nostro, in quo nõ est facta prorogatio obligatiõis: sed dũtaxat exactionis: si que tũ ptẽdi possit, vt forte nõ potest. Et hec prorogatio solutiõis siue exactionis fieri põt etiã sine consensu fideiussoris; quia etiam sine aliqua prorogatione, si labitur dies appositus ad exactionem seu solutionez fiendam, remanet nihilominus debitor obligatus, et consequenter etiam fideiussor. c. cum dilectus, de dolo & contu. et. l. celsus. ff. de arbi. Sed vbi tempus apponitur ad limitandum obligationem: vt quando quis conduxisset feudum pro duobus annis certo precio: vel etiam vectigalia, & dedisset fideiussorem, tũc licet prorogaretur tempus obligationis: non tenetur fideiussor, nisi consensisset dicta. l. si cum hermes, & in allegato. §. qui impleto. Secus autem, vt predixi, quando tempus adiicitur exactioni: vt verbi gratia, qñ quis pmittit soluere in pascha, vel in fine anni, & dat fideiussorem: q tunc tenebitur fideiussor etiã post tempus, si nõ fit facta solutio in tempore: quamuis nõ interuenerit aliqua prorogatio. Ergo multofortius vel saltem nõ minus tenebit si prorogatio interuenerit, licet in ea nõ interuenerit cõsensus fideiussoris. Hoc voluit Petr⁹ de ancb. Joã. de imo. & Panor. in d. c. cõstitutus, de fideiusso. Idẽ voluit Bal. Alex. de imo. & doc. in. l. si vnus. §. j. ff. de pac. dota. Jas. May. in. l. lecta, col. vj. ff. si cer. pe te. & plenius in. l. j. col. v. ver. extra glo. &c. C. de indi. vbi p hoc inducit nouẽ fundamẽta. Et istud etiã fuit de mẽte Hosti. quo ad casum nostrũ in. c. fi. de fideiusso. Querit em̃ qđ si fideiussisti pro me, qui promisi soluere pecuniã ad certũ diẽ: nõ solui: creditor prorogauit mihi tẽpus te ignorante, nũquid vltra teneris: videtur quod nõ, ar. l. fi. ff. de pactis. l. labeo. §. fi. ff. de arbi. & aliis iuribus per eũ inductis: & postea arguit in contrariũ. d. l. fideiussor, & l. si debitori. ff. de fideiussor. & l. sed si manente. ff. de preca. Et soluendo dicit q si simpliciter fideiussoris in omnem cãm, teneri etiam post tẽpus, vt in scđo, seu cõtrariis inductis: secus si expressisti q vsq ad certũ tempus tantũ volebas obligari. d. l. si cũ hermes, & l. valerianus. ff. de preto. stipu. & idẽ voluit Archi. in. c. te quidẽ. xi. q. j. Cum igit dictus quondã do. Joã. Cureti, & alii in instrumẽto obligatorio parte dicti nobilis Pelegrini in causa producto noĩati negentur intercessisse, seq fideiussores et principales insolidũ pagatores & attentores cõstituisse, pro recolende memorie illustrissimo do. Renato tũc Cicilie & dictorũ comitatuũ Rege & Comite, debitore nobilis Antonii Pelegrini, patris dicti Jacobi, & cui pro semisse iure hereditario successit: palam infert quod dictũ Hosti. & Archid. in locis predictis facit pro hac parte. Cui nõ obstat si forte opponat, qđ ipsi soluere pmiserint summã, de qua in instrõ, illinc ad terminũ, infra quem etiã dictus do. debitor soluere debebat. Quĩ rñdeo q iste terminus nõ erat terminus faciẽde obligationis: sed dat⁹ faciẽde solutioni: & p quẽ nõ apparet dictos fideiussores noluisse teneri nisi vsq ad illum terminũ. Et hec etiã fuit snĩa Bal. in. l. tam mãdatori, ver. ʒ hic dubitatur vtrũ ista nouatio &c. C. de nõ nume. pecu. vbi querit, vtrũ fuit nouatio per prorogationez termini: sed arguit primo videri quod sic. d. l. si valerianus. ff. de preto. stipu. deinde arguit contrariũ, dicta. l. si vnus. §. j. ff. de pactis: & soluẽdo distinguit, quod aut tẽpus prorogatur solutioni, aut contractui: aut noua forma datur. Primo casu quod non fit nouatio, nec liberat fideiussor.
2 † q per simplicẽ prorogationẽ nõ tolluntur accessoria. l. emilius. ff. de mino. & quod not. per Inno. in. c. preterea, el scđo, de appellationib⁹: & iste est casus noster. Scđo vero casu nõ tenet fideiussor, nisi sit repetitus in secundo cõtractu: & isto casu procedunt iura pro contraria parte allegata: scilicet. d. l. si cũ hermes. l. labeo. §. penul. & fi. ff. de arbi. d. l. itẽ querit. §. qui impleto, & l. valerian⁹. Isto etiã casu loquitur. l. si vnus. §. si cũ reo. Que propterea non obstant, vt pote loquẽtes in casu, seu casibus, in quib⁹ prefigebatur terminus obligationi faciẽde, non faciende exactioni. Et in hoc casu etiam procedũt ea que scripsit Lamber. de Rampo. in questione per euz disputata, & quam cõmemorat Joan. And. in additio. Spec. tit. de fideiusso. §. j. versi. Illud autẽ querit. in addi. exordiẽte, Ut ibi scripsi, post princip. & Bar. in. l. lucius, la. ij. §. paulus. ff. de admini. tuto. nos autem loquimur in termino solutionis, seu fiende exactionis: & sic in casu diuerso, et cui nõ bene adaptantur verba predictorũ iuriũ: ergo nec eorũ decisio, per iura vulgaria. Et quod isto casu non liberet fideiussor, voluit etiã Rota in antiquis, decisione. dccclx. que incipit, Penes titium campsorẽ: & hec est cõis opinio, vt p3 ex predictis: quod etiã voluit dñs Jas. in. d. l. lecta, colũ. vij. versi. vltra predicta a doctoribus &c. Et q̃uis idẽ dñs Jas. videat ibi dubitasse de veritate cõmunis opinionis, & dixisse quod pro opinione Specu. et Joan. and. stringebat vnũ argumentum, cui non poterat bene respondere, & quod fuit dñi Antonii de Alexan. doctoris Neapolitani ipsa tamẽ materia postea melius visa & discussa, illi rñdit in. d. l. j. colũ. vj. de indi. vbi si placet videbitur, & vbi predixi pro hac parte ponit nouem bona fundamẽta, que possunt ibi videri. Et q ista opinio est cõmunis, & fulcita multis & magnis fundamentis: & nihil pro cõtraria opinione inducitur, quod reuera restringat, aut casum tangat, non debuit dictus dñs Presidẽs ab hac opinione in iudicando discedere, sed illi inniti. l. prima, versi. crebrior apud veteres opinio. ff. de offic. questo. c. nouimus, et quod ibi Antonius de Butr. de verbo. signifi. & quod scribunt Hostiẽ. Joan. And. & Moder. in capitulo, primo, de consti. Barto. & alii in. l. fina. C. de pena iudicis qui male iudicauit. ¶ Secundum vero fundamentum assumptum est per dictum dominum Presidentem ex eo quod pretendit dictũ nobilẽ Jacobum Pelegrini nouando veterẽ obligationem suscepisse delegationẽ factaz per dictũ serenissimum dñm Carolũ: sed de p eũ assertis non cõstat nec apparet: & cui non est credendũ. c. qm̃ cõtra falsam, de proba. Et supposito, citra piudiciũ veritatis, qđ quedã ptense litere regie in dicto processu forte inaduertenter pducte parte dicti quõdam nobilis Jacobi fuissent p eum & dictũ Souberacii impetrate, & deinde vt pretenditur ad eorum postulationem armate: de quo tamen eidem de presenti non constitit: hoc non obsuisset eidem Pelegrini, aut suis heredibus: tum q dicte litere loquũtur in debito contracto ex causa mutui: debitũ vero, cuius pars petitur a dicto nobili Gaspardo, contractum fuit ex causa vẽdi-
3 tionis, vt apparet ex tenore instrumẽti superius mẽtionati: † tũ et quia delegare est vice sua alium dare reum creditori, vel cu-

ius cedit

in3 cedit:7 fit delegatio vel per stipulationem, vel litis contesta tionem.l.delegare.ff.de noua.7.l.j.7.l.iij.7 ꝙ ibi scribētes.C.eo.ti tulo,qȝ nō fuit in casu de quo queritur. Nō enim dñs generalis financiarius patrie Prouincie:aut dñs Thesaurarius vicere gis,dati sunt rei dictis nobilibus Pelegrini 7 Souberacij. vt pote qui eisdem stipulantibus deberent promittere se soluturos summam 7c.7 qui etiā hoc nō fecerunt,nec litem contestando iu dicium susceperūt.Et ita pretendi non potuit qȝ virtute preten se delegationis facta fuerit nouatio. Nec illa fuit mēs principis se sc3 per dictam prouisionē liberare ab obligatione: s3 voluit ꝙ de suis financijs fieret annis singulis eisdem solutio iuxta for mam predictarū literarū,7 per dictos dñm Generalem finācia rum 7 Thesaurariū:nō quidē vt debitores regie maiestatis, sed vt administratores regios,7 negotiorū gestores,habētes in ma nibus denarios principis.Quod de mēte principis superius di xi etiā colligit ex dictis literis.ver. Vous en ce cas faictes sus la valeur de no3 dictes fināces:hoc est,vos i hoc casu faciatis su per valore dicti nostri erarij. Et post pauca, et en repoztant les dictes presentes signees de nostre main au dos des quelles serōt escripts tous les payemēs qui serōt faicts aux dicts Pelegrin, 7 Souberas sus leur dicts debtes 7 quittances sur ce suffisantes realemēt nous volōs tout ce que paye 7 appointe leur aura este par iceluy Tresorier de Prouence estre aloye en ses cōptes 7 ra bata de sa recepte par no3 maistre rationaulx 7 archimaires de nostre chambre 7 archifs days:hoc est,Et reportando has predi ctas nostra manu signatas in quaꝝ dorso descripte erūt omnes solutiōes dictis Pelegrino 7 Souberacio facte super dicto eo rum debito 7 quittātijs realiter ad id sufficientib⁹ volum⁹ qcqd ipsis fuerit solutū 7 decretū per ipsum Prouincie Thesaurariū adlocari in suis computis 7 detrahi de receptis ꝑ magistros no stros rationales 7 archiprefectos nostre Camere 7 archiuorum Aquensium.Si enim idem serenissimus dñs Carolus voluisset per delegationē se liberare,7 vice sua dare aliū reum dictis Pele grini 7 Souberacij:qui sc3 eisdē stipulātibus dare 7 soluere pro mitteret dictas summas,nō ita scripsisset:cu3 ad sui liberationē sufficeisset sola nouatio solēniter facta,quicquid postea cōtigisset. Non est etiā verisimile qȝ dicti Pelegrini 7 Souberacij haben tes regiā maiestatē 7 multos fideiussores potentes 7 ditissimos strictissime obligatos voluerint innouare veterem obligationē: 7 per nouā stipulationē in debitorē recipere aut dictū dñm finā tiarum,aut fideiussorem sibi iniunctos,7 de quibus verisimiliter nō habuissent illā spem,quā habebāt propter veterē obligatio nem:qr sermones nostri debent verificari secundū cōmunē opi nionem habentiū intellectum.l.si ita quis,ver.qȝ nemo sanus di ceret.ff.de euic 7 sermonū verorū experimentū est vt concordent cū rebus sensatis 7 verisimilibus.l.milites.§.oportet.C. de que stio.7 id qȝ non est verisimile est quedā falsitatis imago,vt dicit Bal.in.l.j.C.de ser.fugi.vbi allegat Auerroim,et idē voluit Bal. in rub.C.de proba.7 in multis alijs locis. Et quicquid sit,illud est omnino indubitatū,qȝ dicto dño Presidenti nō apparuerit de aliqua stipulatione facta per dictos nobiles Pelegrinum et Souberacij:nec de promissione subsecuta per prefatos dominos finantiarū aut Thesaurariū aut eorū aliquem,seu de susceptio ne litis:7 sic non sibi apparuit de aliqua nouatione,aut actu,per quem vel tacite vel expresse ipso iure vel ope exceptionis fuerit facta nouatio veteris obligationis. Et l3 Bart.dicatur alicubi voluisse,qȝ quādo creditor prorogat debitori terminū ad soluen dum,fiat nouatio ope exceptionis: hoc tamē salua reuerētia tāti
4 doctoris de iure non procedit:qȝ sic probatur:† qa per nouatio nem tollitur pena promissa.l.solutū.§.nouata.ff.de pigno. actio. sed per prorogationem termini nō tollitur pena, vt notabiliter firmat Bal.in.l.acceptam.q.vij.C.de vsur.7 in.l.ea.q.x. de his q̄ pe.no.7 Pau.de ca.in.l.insulam.§.j.per illam text.ff.loca.7 in.d. l.lecta.ff.si cer.peta.facit.l.celsus.§.j.ff.de arbi. Preterea hodie non fit nouatio nec ipso iure nec ope exceptionis, nisi expresse a gatur.l.fin.C.de noua.§.preterea,institu.quibus modis tollitur obligatio.Et quanuis Bart.in.d.l.valerianus,teneat ꝙ in casi bus,in quibus olim fiebat nouatio ipso iure,fiat hodie saltem o pe exceptionis:hoc tamē est cōmuniter reprobatum : quia si hoc esset verum.d.l.si.esset imposita verbis,7 nō rebus,ɔtra id quod habetur in.l.ij.in fi.C.cōmu.de lega.7.c.cōmissa.de ele.in.vj.7 ita cōtra Bar.tenuerunt doc.cōmuniter in.l.singularia.ff. si cer.pe.

¶Argumentum.

¶Qui ad ecclesias accusationis metu cōfugiunt inde abstrahi non debēt:s3 de illis causam ꝑ pcuratorē dicere possunt. V.F.

1 ¶Assertio seu inculpatio vulnerati contra inculpatum nun quam probat:nec indicium facit.
2 Testimonium mulieris in causa criminali an sit validum.
3 Testi inimico 7 odioso nō credit,et in articulo mortis ɔstituto.
4 Affines 7 consanguinei non sunt in causa criminali in testimo nium admittendi.
5 Fuga ad ecclesiasticam immunitatem an faciat indiciu3 contra fugientem de culpa.
6 Probatio negatiua quādoꝙ prefertur probationi affirmatiue.

¶De his qui ad eccle.confu. Consilium.clxxxix.

Non est credēdū dicto 7 assertiōi cuiusdā Marie aluernia,vxoris Clau dij gilliberti laboratoris,ꝑtendētis 7 asserētis qȝ anno do.ꝑsentialiter decurrēte,sc3.M.cccccviij. 7 die lune vicesima prima mēsis Augusti,7 de die venerunt ad domū dicti eius mariti honorabiles viri Gulielm⁹ marrandi 7 Dionysius deruti loci Beliquadri,7 ea3 per vim ra puerūt,7 carnaliter cognouerunt.ar.eius qȝ habetur in tex. sin gulari.l.si quis in graui.§.si quis moriēs.ff.de senatusc. syllania:
1 † vbi dicitur qȝ assertio seu inculpatio vulnerati,etiā in extre mis cōstituti,asserētis qȝ fuit a Titio letaliter vulneratus, ne dum nō ꝑbat cōtra inculpatū:quinimo nec facit indiciū ad tor turam cōtra eū.Et ita innuit glo.nota.in.l.mater,in glos.penul. C.de calumnia.7 ibi hoc expresse voluit Ange.per illā glo.quam refert 7 sequitur Alex.de imo.consi.xiiij.exordiente, Pōderatis narratis in themate 7c.col.ij.in.iij.volu.Et nō solū nō est credē dum huic pretēse assertioni,si simpliciter,hoc est sine iuramēto fa cta est:sed etiā si facta extiterit cū iuramēto:7 signanter illi stan
2 dū nō est i foro ecclesiastico:tū qr est mulier.† 7 sic i cā criminali nō valet ei⁹ testimoniū.c.forus.§.si.ibi,si vir nō femina,nā varium 7 mutabile semper testimonium femina producit,de ver.signi.7.c. mulierē.xxxiij.q.v. 7 hoc secundum Cano.qui debent in foro ec clesiastico obseruari,nō leges ciuiles,si aliter disponant:7 maxi me in causis ad forum ecclesiasticū pertinētibus,vt sunt cause cri minales contra clericos,etiam si sint coniugati cum vnica 7 vir gine 7 habitum 7 tonsurā deferant clericales.c.vnico,de cleri.cō iuga.in.vj.Tū etiam nō est standum dicto huius mulieris, etiā si iurauerit,cum se faciat eisdem Martandi et Deruti capitalē inimicam,7 de propria sui ipsius persona deposuerit:sc3 ꝙ fuerit offensa,ac vi rapta,7 etiam per vim carnaliter cognita:quo casu repelleretur,etiam si esset vir,a indicando 7 testificādo in tali cau sa.l.lex cornelia,in princi.cum ibi nota.per Bar.C.de iniur. et in l.j.cum ibi nota.per Bal.C.de rap.virgi.n.l.nulius.ff.de testi. 7.l.
3 omnibus.C.cod.titu.† Et testi inimico seu odioso non creditur etiam si sit in mortis articulo constitutus,vt no.Bal.de pa. con stan.in verbo vassalli,el.j.7 hoc sequitur Alex.de imo.in dicto cō silio.xiiij.Nec puto ꝙ in hoc casu debeant multum ponderari di cta seu depositiones quorūdā Giraudi patris,Gulielmi 7 Lau rentij Gilliberti auunculorum,vel forte patruoꝝ dicti Claudeti gilliberti,mariti hui⁹ Marie:tum quia nihil deponūt de raptu dicte Marie:nec de indicio ad rapiendu3: tum 7 quia licet dicāt vt ponitur in casu mihi exhibito, qȝ dicti Martandi 7 Diony sius voluerunt per fenestram intrare domū dicti Claudeti ma riti:non tamen ponitur qȝ ipsi ad actum extrinsecu3 7 proximū ingressi processerint 7 si dicerent,non sufficeret:sed opus erat qȝ deponerent de causa, propter quam scilicet voluerunt ingredi: quia multis de causis potest quis velle ingredi domum alterius 7 hoc certum est:7 in talibus debet attendi volūtas 7 propositū. Tum etiam non obstat quia isti deponunt ꝙ dicti Martandi 7 Deruti voluerunt dictam domum ingredi,non quidē die pretē sorum raptus 7 carnalis cognitionis dicte Marie,nec ante hūc diem:sed de die quarto aut quinto post illos pretēsos raptum et cognitionē.Quo fit vt nihil inferant eoꝝ depositiones seu dicta ad presumēdū ꝙ dicta die.xxj.ipsi Martandi 7 deruti predictā Mariam rapuerunt,7 per vim carnaliter cognouerunt. Tu3 7 quia isti sunt pater 7 auūculi vel patrui dicti Claudeti : quorum propterea dicto credi nō debet.l.lex cornelia, 7 qȝ ibi Bart.ff. de iniu.7.c.j.iij.q.ix.c.absens:ibi,nec affinis testis admittitur.iij.q. ix.7 qȝ notat Alberic.de mar.in suo trac. de testi. in prima parte
4 prime partis.§.visso de fratre,ver.in criminali autē:† vbi no.es se certu3 ꝺm omnes ꝙ in criminali causa affines vel consangui nei non admittunt. Forte vero opponetur ꝙ eisdem Martan di 7 Deruti nocuerit,7 indicium faciat contra eos fuga ad eccle sie immunitatem.Sed respōdeo ꝙ,cū ante huiusmodi accessum ad ecclesiasticam immunitatē esset facta querela per dictam mu lierem,7 alios predictos,qui dictos Martandi 7 Deruti incul parunt,fuissentꝙ sumpte informationes contra eos,7 directe li tere captionales 7 incarceratorie,non est eis imputandum si ti
5 muerint molestari, aut de facto vexari : † 7 propterea cōfugerūt ad ecclesiasticam immunitatem:nec ex hoc insurgit aliquod in

dicium cōtra eos, arg. l. i. ꝛ ꝙ ibi per illā. l. not. Bart. ff. de bo. eo. qui an. sen. mor. sibi consci. vbi voluit Bart. ꝙ si quis postquā est accusatus aufugit, vel stat caut⁹ non eundo p terram in crimine capitali, nō est presumptio cōtra eū: quia iuste facit qui timet. Et idē voluit Ang. are. in suo trac. malefi. in glo. super verbo ꝙ fama publica, ver. an fuga sit sufficiens indiciū pro maleficio, ꝛ dñs Ias. May. in repe. dicte. l. admonēdi, ebar. xxv. colū. iiij. versi. limita singulariter qñ quis aufugit anteꝙ̄ accusetur. ff. de iureiuran. Preterea audio ꝙ dicti Martandi ꝛ Deruti sunt clerici licet vxorati, singuli cū vnica ꝛ virgine, incedentes in habitu ꝛ tōsura clericalibus: q̄ propterea potuerunt recurrere ad curiā ecclesiasticā, ꝛ petere se per eā defendi: ne sc; de facto vexentur per curiā secularem: quos curia ecclesiastica defendere debet. c. si iudex laicus, ꝛ quod ibi scribētes, de senten. excōmunica. in. vj. iuncto dicto. c. j. de cleri. cōiuga. eodē libro. Et licet aduersus inhibitiones factas autoritate ꝛ mandato curie ecclesiastice se opposuerit dominus procurator regius: tamē pendente causa oppositiōis huiusmodi, ꝛ donec cognito an dicti Martandi ꝛ Deruti gaudere debeant priuilegio clericali, nihil est innouandū vel agēdum per dominos officiarios tēporales: sed debent ipsi quiescere, dicto. c. si iudex laicus: vbi de hoc est text. Pro quo faciūt scripta per doctō. in. c. tuam, de ordi. cogni. Et cum dicti Martandi ꝛ Deruti velint ostendere ꝛ clare probare, quod vel toto die, vel die, ꝛ eo tēpore, quo dicta Maria pretendit ꝛ asseruit se fuisse per eos vi raptam, ꝛ carnaliter cognitam, erant alibi: ita qd non fuit possibile quod eisdem die ꝛ tēpore rapuerint ꝛ carnaliter cognouerint in
6 domo dicti eius mariti, ipsi profecto sunt ad hoc admittendi: † q2 quamuis negatiua vaga regulariter probari nō valeat: secus tñ est in negatiua loco ꝛ tempore coarctata: q2 illa probatur saltem per indirectū. Si enim testes omni exceptione maiores deponāt, qd die ꝛ tempore dictorum pretensi raptus ꝛ cognitionis carnalis ipsi erāt extra domū ꝛ forte totum oppidū Belli quadri, imo ꝛ forte extra territoriū eiusdē loci, profecto probabitur quod nō vi rapuerint nec carnaliter cognouerint hanc Mariam: cum nō potuerint esse simul ꝛ semel in diuersis locis sic ab inuicē distantibus. Et quod talis negatiua possit probari, notat Ioan. and. Panor. ꝛ alij scribentes in. c. bone memorie, el primo, de elec. vbi videri poterit. Et non solū valet huiusmodi probatio facta de negatiua sic coarctata: sed etiā prefertur probationi affirmatiue, si facta extitisset: per id quod voluit glo. not. in. c. clerici. lxxxj. distinc. que dicit quod si duo testes clerici dicant vel deponant qd clericus commisit fornicationem tali nocte: ꝛ accusatus probat per alios duos testes etiam laicos, quod illa nocte fuit cum eis, ita quod non potuisset fornicationem cōmittere quin ipsi vidissent, hec probatio prefert̄ prime: quia est pro reo: ꝛ reus est fauorabilior: quia iura sunt promptiora ad absoluendum, quam ad condemnandum. c. ex literis, de proba. l. absentē. ff. de pe. ꝛ regula, Cum sunt partium iura ꝛ qd ibi glos. Dyn. ꝛ Philip. de franc. de regu. iuris. in. vj. Et sic illud quod dici solet, plus debere credi duobus testibus affirmantibus, quam centū negantibus, vt not. in. c. super hoc, de renuncia. non habet locū in negatiua sic coarctata: sed in negatiua credulitatis, vel purgationis, ar. c. ad nostrā, de proba. Et debet reuerēdus pater do. officialis huius cause competens iudex eos audire, ꝛ admittere hanc probationem, etiam si nolint exire ecclesiā: ad quod cogi non debēt: sed possunt prosequi per procuratorem: per id quod not. Io. an. in. c. inter alia, de immu. eccle. ꝛ ꝙ etiam ibi scribunt glo. Ioan. and. Henri. Boyc. do. Cardi. Floren. ꝛ Anto. de but. quatenus volunt, quod confugiens ad ecclesiā propter pretensum delictum nunquā punitur regulariter pena mortis, aut truncatiōis mēbrorum: quinimo nec alia: quia dictū. c. inter alia, de omni pena loquitur. Et apertius hoc dicit. c. id constituimus. xvij. q. iiij. in glos. allegatū: sed solū debet talis confugiens, si probetur deliquisse, satisfacere parti de interesse, ꝛ condemnari pecuniariter. Debet igitur, si nō vult exire ecclesiā, ad quod (vt predixi ꝛ no. docto. prefati) nō potest cogi etiā per iudicē ecclesiasticū, per multa iura que allegāt, admitti ad ꝓsequendum causam suā per procuratorem: ꝛ super hoc (si non desipio) nullā facere debet difficultatē dictus dominus Officialis, attenta maxime oblatione cautionis, quā fecerūt ꝛ faciunt dicti Martandi ꝛ Deruti. Et ita mihi videtur ꝛc.

¶ Argumentum.

¶ Qui duplici titulo defendendo se iuuare potest, cogendus nō est altero neglecto amplecti potius alterum. V. F.

1 ¶ Indultum a iure beneficium non est alicui auferendum.
2 Pluribus vti defensionibus nemo prohibetur.
3 Bonorum omnium appellatione in materia hereditaria que veniant.
4 Appellatione bonorum mobilium ꝛ immobilium an veniāt nomina vel iura.
5 In donatione omnium bonorum presentium ꝛ futurorum non veniunt fructus postea percepti per donatorem in vim reseruati vsusfructus.

¶ De exceptionib. Consi. cxc.

1 INdultum a iure beneficiū † nō est alicui auferendū, reg. indultum, de regu. iur. in. vj. Quod velle facere videtur nobilis vir Robertus de Vaesco, quatenus petijt interrogari nobilem ꝛ generosum virum Petrū de Vaesco dñm de Comps, an se iuuare vellet testamento nobilis quondam viri Raymundi de Vaesco, eorundē Petri ꝛ Roberti quondā patris: aut donatione quā cōtemplatione matrimonij eidem Petro fecisse legitur idem nobilis Raymundus, ꝛ quatenus non contentus responsione sibi facta nitit̄ ꝛ satagit eūdē Petrū cogere aut cogi facere ad eligendū alterum ex predictis: ꝛ sic in consequentiā ad alteri renuntiandū: ꝙ nō fiēdum est, causis ꝛ rationibus sequētibus, ꝛ alijs, si alias op⁹ extiterit, suis loco ꝛ tempore plenius allegandis. Tum quia cum dictus nobilis Petr⁹ fuerit ꝛ sit reus ꝛ defensor in hac causa, nō debuit nec debet impediri quomin⁹ vtatur multis defensionibus. l. nemo ex his. ꝛ quod ibi glo. Dyn. Philippus de fran. ꝛ docto. de reg. iur.
2 in. vj. † Pro quo facit, q2 qs potest vti iure cōmuni ꝛ consuetudine. c. sopite, de censi. Preterea licet qs dominiū ex multis causis successiuis acquirere nō possit. l. tertia. §. ex plurimis, versicu. nec enim. ꝛ quod ibi glo. ꝛ docto. ff. de acquirēda possessione, ꝛ l. nō vt ex pluribus, cū suis similibus. ff. de regu. iur. potest tñ aliquis ad cautelā varios titulos multiplicare, non ad effectū consequendi ius ex varijs titulis: sed vt possit ex illis se defendere ꝛ tueri. c. post electionē, ꝛ quod ibi Panor. de conces. prebē. ꝛ Panor. in. c. veniens, col. v. ver. contra hoc oppono, de prescrip. ꝛ Feli. in. c. in nomine. col. ij. ver. titulus multiplicatur ad cautelā, extra de rescriptis, vbi multa inducit: que si placet ꝛ opportunū existat, put non est, videantur. Et procedit dicta regula non solum in multis ꝛ diuersis exceptionibus: sed etiā in contrarijs, vt probatur. xiij. q. ij. in princi. vbi de hoc, ꝛ in. l. nemo. ff. de excep. ꝛ quod no. glo. in dicta regula nullus pluribus: ꝛ hoc nisi forte specialiter hoc sit in re prohibitū. Premissis nō obstat id qd habetur in. l. j. C. de fur. in. l. qd in heredē. §. eligere. ff. de tribu. ac. ꝛ. c. vt qs duas, de elec. in. vj. Quoniā respondeo qd illa iura loquuntur in actore: id autē quod superius dixi procedit, scdm doctores, in reo ꝛ defensore: cuiusmodi fuit ꝛ est in hac causa dictus nobilis Petrus. Tū etiā non est idē Petrus cogendus ad faciendā dictā electionem, pro eo q2 in aliquo vel aliquibus eidē pinguius promissum est per dictū testamētū, ꝙ per donationē prementionatā: in aliquibus ve
3 ro ecōtra. † Per testamētū enim fuit heres institutus in solidum in omnibus bonis, prout in eo: ꝛ sic non solū in bonis mobilibus ac immobilibus. iurisdictionibus, dominijs, seignorijs, ꝛ obuentionib⁹: sed etiā in nominibus ꝛ actionibus: quia bonorū appellatione omnia hec veniunt: sed in donatione solum donauit bona mobilia, iurisdictiones, dominia, seignorias, ꝛ obuētiones: quorū appellatione non videntur venire nomina ꝛ actiones: ꝛ quidem non appellatione bonorum mobilium ꝛ immobiliū. l. a diuo pio. §. in venditione. ff. de re iudic. ꝛ. l. quā tuberonis. §. penultimo. ff. de pecu. ꝛ quod notat Bar. in. l. mouentiū. ff. de verbo. signi. Dy. ꝛ Bart. in. l. potest pupillus. ff. de auto. tuto. ꝛ Alex. de imo. consilio. xlv. exordiente, Habita super his de quibus dubitari cōtingit ꝛc. columna. vij. versic. Primo enim considero, in primo volu. ꝛ Cano. in. c. nulli, de rebus eccle. non alie. Et idem dico de iurisdictionibus, dominijs, signorijs, ꝛ obuentionibus: scilicet ꝙ illorū appellatione nō veniant ex necessitate nomina ꝛ debita. Possent enim aliqua ꝛ quidē multa deberi vel ex mutuo, vel ex donatione, vel alias: que non cōprehenderētur sub aliquo ex predictis. Fateor autē quod vbi occurreret casus, in quo esset necesse quod nomina seu iura attribuerentur speciei bonorū mobiliū vel immobiliū, vt quia videndum esset an illa essent iudicanda prout de bonis mobilibus, aut prout de immobilibus: tunc cessaret quod predixi: vt verbi gratia, si esset lex vel statutum dicens, qd in omnib⁹ bonis sunt heredes agnati ꝛ cognati: sed ꝙ agnatis debeātur mobilia, cognatis vero immobilia: tunc quia est necesse quod iura ꝛ nomina comprehendantur sub istis: iudicamus secūdum glo. que est in authē. de non alie. §. j. scilicet ꝙ aut actio datur ad quid mobile: ꝛ tunc iudicatur prout de mobili: aut datur ad quid
4 immobile: ꝛ tunc iudicatur vt de immobili. † Sed vbi non est necessarium

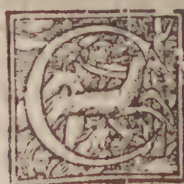
cessarium quod nomina seu iura attribuantur speciei bonorum
mobiliũ aut immobiliũ,sed per se stare possunt tanquã tertia spe-
cies:tunc nunquam appellatione mobiliũ ⁊ immobiliũ continenť
nomina,dicto.§.in vẽditione,⁊ allegata.l.quã tuberonis. Et iste
est casus occurrens,quia nihil cogit ꝙ iura ⁊ nomina attribuan-
tur speciei bonorũ mobilium aut immobiliũ:qꝛ nullum inconue-
niens sequebať si donatis bonis mobilibus ⁊ immobilibus, iura
⁊ actiones seu nomina erãt penes donatorẽ remãsura. Pingui⁹
igitur fuit dicto nobili Petro per testamentũ prouisum,quam p
donationem. Preterea dictus testator in dicta donatione sibi re-
tinuit ⁊ reseruauit vsumfructũ bonoꝝ donatorũ: quo fit vt fru-
ctus postea ex bonis donatis per eundem percepti non venerint
appellatione bonorũ donatorũ presentiũ tũc aut futurorũ:per id
ꝙ notat Bar.in.l.stipulatio hoc modo concepta.ff.de verb.obli-
ga.vbi dicit quod si vendo tibi omnia bona mea presentia ⁊ fu-
tura,valet venditio:pro eo qꝛ potero testari de pretio:qꝛ illud nõ
5 debetur emptori.l.dãnum.§.cum pariete.ff.de dam.infecto.† Ex
quo dicto infert Alex.de imo.in dicta.l.stipulatio hoc modo cõ-
cepta,col.xj.ver.qd si in casu predicto, ꝙ appellatione bonorum
presentiũ ⁊ futurorũ nõ veniunt fructus postea ꝑcepti per dona-
torẽ in vim reseruati vsusfruct⁹. Et idẽ voluit ibi do.Jas.co.viij.
quãuis contrariũ senserit Paul.de cast.consil.xcix.exordiente,
Notandũ ⁊c.sed ꝙ predixi videť verius. Pinguius igitur eidẽ
nobili Petro fuit prouisum etiã in hoc casu per testamentũ,quã
per donationẽ. Nõ tenetur ergo repudiare testamentũ, nec insti-
tutionẽ de eo factã:que in his ⁊ alijs forte quibusdã sibi profuit ⁊
ꝓdest. Sed nec tenetur repudiare dictã donationẽ: pro eo quia ⁊
illa vtilis est,vel forte vtilis esse poterit:pro eo quia cũ bona do-
nata in eũ transierint ⁊ quo ad dñm ⁊ quo ad possessionẽ, si ⁊ qua-
tenus illorũ dñs ⁊ possessor existebat dict⁹ quondã nobilis Ray-
mundus, ⁊ hoc ratiõe retẽtionis vsusfructus.l.quisquis,⁊.l.si qs
argentum.§.sed si quidem.C.de dona.⁊ quod not.doct.in.l.possi-
deri,in prin.ff.de acqui.pos.⁊ in.c.ij.de consuetu.illa non venient
in pretenso vniuersali fideicõmisso,si fortasse in posterũ cõtinge-
ret illud sibi locũ vendicare.l.sequẽs questio.ff.de lega.ij.l. a filia,
⁊.l.lucius.§.maritus,cũ suis simi.ff.ad treb. Preterea multo plu
ra obstabũt ⁊ sunt repulsura dictum nobilẽ Robertũ ab emolu-
mento facte substitutionis in dicta donatione,quã ab emolumẽ-
to relicto in dicto testamẽto,vt clare colligiť ex verbis donatio-
nis ⁊ testamenti hmõi. Pinguius igitur eidẽ Petro ⁊ suis sub-
uenitur per dictam donationẽ,quã per testamẽtũ: ergo nõ teneť
eidẽ renuntiare:⁊ sic neutro ex eis renũtiare cogendus est, argu-
mẽto.l.fundo legato.ff.ad legem falci.⁊ qđ notat Joã.andr. in.c.
cũ persone,de priuileg.in.vj.⁊ Panor.in.d.c.veniens,colũ.v.ver.
cõtra hoc oppono:ibi,idẽ dicit qñ mihi pingui⁹,de prescrip. Nõ
est igitur dictus nobilis Robertus ad p eũ petita admittendus:
sed repellendus:eo presertim qꝛ in donatione ⁊ testamento ante-
dictis nulla reperiť cõtrarietas aut repugnãtia, que distinctio-
ne seu diuisione iuuari non possit: ⁊ quod propterea faciendum
est:per id quod notat Barto.in.l.constit.C.§.quibus, in.l.finali.
§.idem quesijt.ff.de condic.indebi. Que omnia dixerim sub sup-
portatione huius insignis parlamenti.

¶ Argumentum.

¶ Etiam aduersus rem iudicatam per parlamẽta, quum nulla
fructuum ratio habita est,que tamen haberi debebat, allegare li-
cet vt causa reuideatur. V.F.

1 ☞ Uerbum restituere,plenam dicitur habere significationem.
2 Rerum alienarũ inuasores aut occupatores nec possunt prescri-
ptionem inchoare,nec inchoatam complere.
3 Mala fides defuncti nocere potest vniuersali successori.
4 Spoliato debent restitui nõ solum ablata,sed ⁊ damna inde ha-
bita,⁊ fructus amissi.
5 Sententia absolutoria lata in petitorio an obstet actori postea
agenti possessorio recuperande.
6 Glos. autoritas omnes alias tollere dicitur preter vsum com-
munem.
7 Sententia pape quare sit puerorum donationi similis.

¶ Si aduers.rem iudi. Consi.cxcj.

Onqueritur magnifi-
cus ⁊ potens vir dominus Aymarus de Pi-
ctauia dominus sancti Ualerij de aresto dudũ
lato per hanc insignẽ curiã,in causa tunc pẽden-
te indecisa inter eũ heredẽ ⁊ hereditario nomi-
ne magnifici quondam viri do. Joan.le Maigre, dicti Gouffi-
cant,⁊ per mediũ eius dñi Gauffredi le Maigre eiusdem Joã-
nis quondã patris,ex vna parte,⁊ egregiũ virũ dominũ regium
procuratorem,⁊ nobilẽ Joannem de Alagonia ex alia in quo se
pretendit fuisse ex inaduertentia eiusdẽ insignis curie multipli-
citer grauatũ ⁊ oppressuz. Primo quidẽ ꝓ eo qꝛ dicti do. Pro-
curator ⁊ de Alagonia nõ fuerunt respectiue cõdẽnati ad restitu
tionem omniũ fructuũ per eos respectiue perceptorũ,⁊ qui per-
cipi potuissent a dictis quõdã do. Gauffredi ⁊ Joanne le Mai-
gre ex villa ⁊ castro locorũ de Perusio ⁊ Mayranicis,⁊ eoꝝ ter-
ritorijs,districtibus,⁊ pertinẽtijs:⁊ hoc a die electionis seu spo-
liationis dicti quõdã do. Gauffredi,vsqꝫ ad tempus pretese re-
solutionis iuris feudalis. Cũ enim sufficienter ⁊ plene probatuz
extiterit,qđ tam dictus quõdã Gauffred⁹,quã quõdã dñs Joã-
nes le Maigre,eius predecessor,tenuerunt ⁊ possederũt,et quidẽ
diu,pacifice ⁊ quiete villã,castruz ⁊ alia predicta:quodqꝫ illa per
magnificum dñm tunc prouincie Senescallum ⁊ eminẽs regium
consilium reducta extiterũt ad manus recolẽde memorie do. Lu
douici tertij tũc Hierusalem ⁊ Scicilie regis,ꝓuincie ⁊ forqual-
querij Comitis:⁊ ꝙ ipsi ex locis ⁊ castris huiusmodi expulerunt
⁊ eiecerũt officiarios,procuratores ⁊ alios inibi existentes pro et
nomine eiusdem quõdã do. Gaufredi:⁊ hec omnia fecerunt vt et
tanquam officiarij dicti domini Regis ⁊ Comitis,⁊ ad commo
dum ipsius:⁊ ꝙ illa omnia postea fuerunt occupata ⁊ inuasa per
dictum do. Ludouicũ,seu recolende memorie illustrissimũ dñm
Renatũ,palam infertur ꝙ eidem dño sancti Ualerij,tanꝙ here
di dicti quõdã do. Gauffredi,debeant ⁊ debẽt omnes fruct⁹ pre
dicti restitui.c.grauis,de restitu.spol. Debebant etiaz ⁊ debent
restitui omnes commoditates ⁊ vtilitates,quas habiturus erat
⁊ consecuturus fuisset dictus quõdam Gauffredus, vel eius he-
res a die eiectionis.l. prima.§.ex die,et.§.non solum.ff.de vi ⁊ vi
arma. Aliter enim nõ cẽseretur integerrimus,vel plenarie rein-
tegratus:quod tamen iura fieri volunt.c.eiectis.c.si episcopus.
iij.q.ij.c.venerabili,⁊ qđ ibi glo.super verbo plenarie, de om.de-
leg.et dicto.c.grauis,de quo etiam Gauffredus in summa,ti.de
resti.spolia.col.ij.ver. Restituẽda sunt igitur omnia ⁊c.⁊ Archi.
in.c.quia sepe, super verbo plene restituerint. de elect.in.vj.vbi
subiungit,quod etiam si non esset adiectum verbum plene, debe-
1 ret tamẽ plenaria fieri restitutio:† quia verbum restituere ple-
nam habet significationem.l.videamus.§.in fauiana.ff. de vsur.
⁊ verbo restitutionis omnis vtilitas actoris cõtinetur.l. cũ pre-
tor,de verbo.signi. Hoc probat decretalis quãquã, de cẽs.iuncta
clemen.in presenti,eo.tit.qđ etiam voluit Jo.an.in dicto.c.quia
sepe,col.ij.super verbo plene,in nouella: vbi etiam Gemi. col.iij.
versiculo quero an si non fuisset ⁊c. Non obstat si fortasse oppo-
neretur, ꝙ dictus dominus Ludouicus,aut prefatus dominus
Renatus nõ spoliauerit eũdem dñm Gauffredũ. Quoniam re-
spondeo qđ imo censentur eũdem spoliasse,iurib⁹ ⁊ rationib⁹ al-
gatis per spectabilem quondã virum do. Gulielmum maynerij
iuriũ professorem eximium,⁊ alios scribentes:quas refricare nõ
expedit:⁊ per quas existimo fuisse satis demonstratũ ⁊ ostensum
ꝙ pro restitutione possessionis ⁊ fructuũ potuerunt conueniri nõ
solum prefati do. Ludouicus ⁊ Renatus:sed etiam vniuersales
successores,insuper ⁊ nobilis quõdam Acalucius de aragonia:
⁊ consequẽter dictus Joãnes eius filius heres vniuersalis posses
2 sor dicti castri.† Et qꝛ prefati do. Ludouicus ⁊ Renatus censen
tur,vt predixi,fuisse male fidei possessores,vtpote sciẽtes se occu-
passe vel inuasisse rẽ alienam,ipsi nõ potuerunt inchoare prescri
ptionem,nec si qua inchoata extitisset,prout nõ erat,illam com-
plere:qꝛ oportet vt qui prescribit in nulla temporis parte rei ha
beat conscientiam aliene.c.fi.⁊ ꝙ ibi doc.de prescrip.⁊ regula pos
sessor male fidei,de reg.iur.in.vj.⁊ que mala fides nõ solũ eisdem
nocuit:sed etiã eorum vniuersalibus successoribus:vt scilicet pre-
scribere non potuerint,aut de prescriptione opponere:pro eo qa
heres tenetur exonerare cõscientiam defuncti.c.fina.de sepul.qđ
facere non potest nisi id quod est alienum restituat. Et hoc vide-
tur firmasse Anto.de butr. ⁊ Jo.de imo.in.c.si diligenti, de pre-
scrip.vbi etiam Panor.qui pro hoc allegat.l.cum heres.ff.de di
uer.et tempo.prescri.⁊.l.sequitur.§.heres.ff.de vsuca.que iura de
iure canonico non reperiuntur correcta:ergo eoruz dispositioni
standum est tam in foro canonico,quã ciuili:per not.in.c.j.de no.
ope.nũtia. Pro quo etiã facit ꝙ no. Bal.in aut.ad hec, post me-
dium,ver. Sed quid dicemus de herede prescribentis.C.de vsur.
⁊ post eũ Jo.de imo.in.d.c.fi.char.viij.vel circa.ver.tãgit etiam
3 qd de successione vniuersali ⁊c.† vbi cõcludunt ꝙ mala fides de-
functi noceat vniuersali successori:pro quo inducit.c.nouit.de iu
di.vbi successor in regno cõueniebať per viã denũtiationis ex fa
cto predecessoris. Dicta etiã mala fides dicti quõdã do. Reneti
nocuit dicto Atalasio seu Acalucio ab eo causam habenti, aut.
male fidei.C.de prescrip.longi tempo.qui etiam Atalasius presu
mitur habuisse notitiam rei aliene:⁊ hoc tam ex tenore donatio-

nis seu infeudationis sibi facte de dicto castro per dictū do. Renatū, ⁊ ex multiplicibus interpellationibus apud eundē do. Renatū factis parte dicti quondā do. Jo. le Maigre, ꝙ ex aliis plenius recollectis ꝑ dictū quondā do. Maynerij. Ex qbus infert, exceptionē prescriptionis parte dictorū dñi regij procuratoris ⁊ de Alagonia oppositam non obstetisse nec obstare dicto dño sancti Valerij: ⁊ idem videtur de aliis exceptionibus parte eorum oppositis: scz. l. bñ a zenone, rebellionis, felonie, criminis lese maiestatis, ⁊ rei iudicate per ratiōes per alios plenissime allegatas, quas repetere nō expedit: ⁊ eo magime: q: dicta insignis curia nō videtur ad illas habuisse respectū, prout nec re vera habēd⁹ erat. Cōcluditur igit super isto articulo primo, ꝙ attentis probationibus factis per dictū do. sancti Valerij, seu dictū quondam do. Joā. le Maigre eius predecessorē, debuerunt prefati do. regius ꝓcurator ⁊ de Alagonia respectiue cōdēnari ad restitutionē ville ⁊ castri predictorū cū earū pertinētiis ⁊ iuribus ⁊ omnib⁹ fructibus ex eisdē perceptis ⁊ qui pcipi potuerunt per dictos quondā do. Gauffredum ⁊ Joānē a tempore dicte deiectionis vsq ad tempus dicte asserte resolutionis iuris feudalis. Et sic deprehenditur ipse dominus sancti Valerij fuisse plurimū grauatus, cū solū condēnati extiterint in fructibus perceptis a tempore litis contestate: ad quod si placet dignabuntur aduertere spectabiles domini dicte insignis curie. Puto enim ꝙ si cōtigisset arestum, de quo supra, ferri tempore vite dicti quondam do. Jo. ⁊ sic ante dictam pretensam resolutionem, declarasset dicta insignis curia restitutioni ⁊ reintegrationi possessiōis ville ⁊ castri predictarū, parte dictorū do. le Maigre ⁊ sancti Valerij fieri petite, locū esse ꝙ etiā aperte colligitur ex aresto superius mētionato: ꝙ si factū extitisset, puto ꝙ etiā fuissent dicti domini procurator ⁊ de Alagonia respectiue cōdēnati ad restitutionem omniū fructuū perceptorum ⁊ qui percipi potuerunt a die dicte deiectionis vsq ad

4 tēpus illius aresti si latum extitisset: †quia vt superius dixi spoliato debent restitui non solum res ablate: sed etiam dāna ⁊ fructus percepti a violento, ⁊ qui percipi potuerunt per violentiam passo. Et hec est communis ⁊ vera regula posita in materia restitutionis faciende per violētum, vel eius successorem. Quod si ita fiendum fuisset, ⁊ vt creditur fuisset, nō videtur subesse ratio quin etiam hoc fieri debuerit in aresto lato post mortē dicti do. Joā. cū sit vtrobiq earū ratio: nec istud tāgat articulū pretense resolutionis iuris feudalis. ¶ Preterea conqueritur idē do. sancti Valerij, pro eo ꝙ non fuerint dicti do. regius procurator ⁊ de Alagonia etiam condēnati ad eidem do. sancti Valerij restituēdū possessionem ville ⁊ castri predictarum, ⁊ ad ipsum reintegrādū in possessione hmōi, ⁊ non solum verbo: sed etiam cum effectu, ⁊ pro conseruatione sui iuris, donec eidem satisfactum extitisset de predictis fructibus, insuper ⁊ de dānis ⁊ interesse. Huic enim nō obstabat nec obstat ille pretensus notorius proprietatis defect⁹, de quo in dicto aresto, causis ⁊ rationibus allegatis per egregium virum dñm Guilelmū Rascassij iurium doctorem eximiū: quibus addo id ꝙ eleganter voluit Bar. in. l. naturaliter. §. nihil

5 cōmune, in prosecutione prime lecture. ff. de acquiren. possess. †vbi firmat Bart. ꝙ sententia absolutoria lata in petitorio nō obstat actori postea agenti possessorio recuperande: quod secūdū Bart. procedit non solum eo casu quo lata fuisset sententia absolutoria, pro eo quia actor non probasset: sed etiam eo casu quo reus probasset se dominū, ⁊ declaratum extitisset ad eū dominiū pertinere: pro quo allegat, quod spoliatus iure diuino debet restitui. l. si quis a se fundum. C. ad legē Juliam de vi pu. l. sequitur. §. dñs. ff. de vsucap. l. prima. C. si per vim. c. in literis, de restitu. spolia. Et vt referunt Moderni in dicto. §. nihil cōmune, idem tenuit ibi Ray. Idē etiam sensit Bal. in. l. ordinarij, questione octaua. C. de rei vendi. scōm Franc. de are. in dicto. §. nihil cōmune, col. v. vel circa, versi. contrarium tenuit idē Bald. vbicunq petitur restitutio super rebus prophanis. Et idem quod Barto. videtur expresse tenuisse glo. j. in fine, in. c. solicite, de restitu. spolia. ⁊ in. c. pastoralis, de cau. possessio. ⁊ proprie. Et quāuis, vt quidam pretendunt, Joan. and. senserit contrarium in dicto. c. pastoralis, super glos. penultima, prope finem, ⁊ in. c. ij. de cau. possess. ⁊ proprie. Jo. de imo. ⁊ multi alij in dicto. §. nihil cōmune: nihilominus tamen videtur esse adherēdum opinioni dictarum glo, per id quod notat Jaco. butri. in. l. vnica. C. qui pro sua iurisdi. iudi. da. dariue possunt: vbi dicit quod vbicūq glos. firmat pedem, seruanda est, nisi vsus sit in contrarium. Idem voluit Bald. in. l. cum heredi-

6 tas. C. depo. † vbi voluit quod glo. autoritas omnes alias tollit. Multas remissiones ponit dominus Felinus in. c. j. columna penultima, de consti. vbi dicit quod si contra cōmunem opinionem sit glos. auto. illa quantū ad veritatem preualet: ꝙ magime deberet procedere in hoc casu, in quo glo. predicte habēt optimos sequaces, Ray. scilicet ⁊ Bar. quorū quanta sit autoritas nemo est qui nesciat. Et si verum est, prout videtur, ꝙ sententia absolutoria lata pro reo, pro eo quia erat dominus, non obstet postea agēti possessorio recuperande, vt dicit Bar. ⁊ sentiunt glos. predicte multominus debet in casu de quo queritur obstare dicto domino sancti Valerij, ⁊ restitutioni seu reintegrationi possessionis ꝑ dictos eius predecessores ⁊ eum fieri petite obstare pretensus notorius defectus proprietatis; quod etiam voluit Joan. de imo. in dicto. §. nihil cōmune, col. iij. versi. quarto casu ⁊c. vbi voluit ꝙ licet si per confessionem vel sententiā constet de notorio proprietatis defectu, tunc obstet huiusmodi defectus: tamē si alias allegetur defectus notorius in prophanis, ille non videtur esse admittendus: cum de rigore iuris etiam admitti non debeat in beneficialibus. c. in literis, de resti. spolia. Et ꝓ predictis, scz ꝙ non obstante dicta pretensa resolutione iuris feudalis, seu asserto notorio defectu, debuerit sentētia ferri pro dicto domino sancti Valerij sup restitutione possessionis ville ⁊ castri predictarum, etiā si super proprietate fuisset ferenda sententia pro dictis do. regio procuratore ⁊ de Alagonia, que postea esset possessionē absorptura, facit id ꝙ not. gl. in. c. significauerunt, super verbo recursum, ⁊ ꝙ ibi Panor. col. secunda, ver. quero si sententia veniret ꝓ actore in possessorio ⁊ pro reo in petitorio, ⁊ do. Feli. col. iij. ver. no. iij. de testi. ⁊ qđ not. glo. pe. in. c. pastoralis, de cau. pos. ⁊ proprie. Panor. in. c. cū ecclesia, col. septima, vel circa, ver. Sed iterum oppono contra hoc ⁊c. vbi plene. c. cum super, col. secūda, vel circa, ver. oppono ⁊ videtur ꝙ ista restitutio ⁊c. eo. titu. Et ita fuit de mēte Joan. and. in dicto. c. pastoralis: vbi etiā hoc voluit Panor. col. xij. ver. ⁊ nota bene quod ex hoc sentit Joan. and. do. Card. Florē. in dict. c. cū ecclesia. §. nos igitur, versic. in glos. verbo oppono:

7 †quia sententia pape videt similis donationi puerorum, qui ꝙ donant immediate auferunt. Et dicit ibi do. Cardi. ꝙ huiuscemodi restitutio respectu preteriti est cū effectu, quāuis respectu futuri impediatur eius effect⁹, ꝑpter sentētiam, que fertur in petitorio, Et dicit Panor. in dicto. c. cū ecclesia, col. viij. ꝙ cū propter dolum ⁊ violentiam spoliatoris non valuerit possessor, idcirco postea spoliatus, vti fructibus: non debet sibi iste dol⁹ prodesse, ⁊ alteri nocere: cum hoc casu cesset omnis equitas: ⁊ sic cessare debet iudicis officiū. Que si procedant in casu ⁊ casibus, in quibus loquuntur doc. in eo scilicet ⁊ in eis, in quibus nunq cōpetijt ius in proprietate victori in possessorio: multo fortius ꝓcedere debet in casu nostro, in quo proculdubio cōpetijt ⁊ cōpetijsse apparet ius in proprietate ville ⁊ castri predictorū, ⁊ illas saltē iure vtilis dominij spectasse ⁊ pertinuisse dicto quōdā do. Gauffredo, ⁊ post eū dicto Joanni eius filio ⁊ heredi: quamuis pretendatur ex aduerso ius huiusmodi fuisse resolutum per mortē eiusdē quondam do. Joā. sine liberis vita functi: sed hec pretensa resolutio non retrotrahit, nec ostendit nullum ius in preteritum competijsse prefatis quondam do. Gauffredo spoliato, ⁊ Joanni filio. Et proculdubio videtur qđ nulla ratio vel equitas supersit, ꝑpter quā fieri non debeat restitutio non solum fructuum, ⁊ aliorum superius mentionatorum: sed etiam possessionis dictarum ville ⁊ castri, per dictū do. sancti Valerij tenendarū ⁊ possidendarum, donec de fructibus ⁊ aliis predictis fuerit eidem satisfactum.

¶ Argumentum.

¶ Pro libertate subditorum ambigua verba transactionis inter eos ⁊ dominos inite potius accipienda sunt. V. F.

1 ¶ Constitutio dudum certo modo intellecta non debet de nouo aliter intelligi.

2 Oratio ad duas personas relata debet equaliter ⁊ parem effectū operari in ambabus.

3 Stipulatio, que potest ad plures sensus trahi, debet secundū minus obligatorium interpretationem accipere.

¶ De subdi. vasal. Consi. cxcij.

ño domino Sigrerij, ⁊ aresto in fauorē ipsius ⁊ cōtra hoies loci Sigrerij lato, ⁊ ad interptationē. v. c. supra ⁊ i aresto insignis Delphinalis parlamēti mētionati faceret retroacta obseruantia, si fortasse verum esset, put non esse audio, ꝙ post factā antiquā transactionē, ⁊ ante vltimā, vel post eā, rusticani hoies dicti loci de Sigrerio aut mādamēti, habētes boues vel alia aialia ad hoc apta, soliti fuissent diu iuuare et cū eis modernū dñm dicti loci, aut suos pdecessores, in ducēdis molis, canalib⁹, Meyerijs, ⁊ ad illas portādū vel vehendū. Talis enim obseruātia videret fuisse interptata dictū quintū capitulū, ꝙ alias erat ⁊ esset dubiū: ⁊ sic non videretur ab hac interpretatione recedendum, l. minime sunt mutanda

ff. de

compromissum &c. in addi. exordiente, Clarius formatur &c. Ange. consi. cccv. exordiente, Florentie ciuitatis statuto cauetur q nullum instrumentum &c. versic. confirmatur autem &c. vsq ad fi. & quod eleganter voluit Bald. in l. si vnus. §. illud nulla, ad fi.
6 ff. de pact. † Ubi post Guli. sentire videtur quod per pactū remitti non valeat reductio ad arbitrium boni viri, q tale pactū tenderet ad delinquendum & esset contra naturam compromissi in bonum virum: quia si assumitur vt bonus vir, est implicare cōtraria, quod possit inique arbitrari. argumento l. cetere. ff. fami. ercis. & dicit Bald. q ita practicant aduocati ciuitatū (existimo Perusine) quod per nullam formā possit impediri petitio reductionis. Quod si verū est vbi aliqui assumpti extiterunt vt boni viri, multofortius procedere debet vbi assumpti extiterūt vt, et tanq viri optimi prout in casu, quatenus dici posset datā fuisse facultatem dictis do. arbitratoribus dādi de iure vnius partis
7 alteri parti, & ecōtra, scdm eorū bonam & verā cōsciētiā. † Quia vbi aliquid committitur cōsciētie alteri⁹, hoc intelligitur illi cōmissum vt viro optimo. vt voluit Bal. in l. fi. ad fi. C. de iu. domi. impe. & post eum Alexan. de imol. in l. si sic. ff. de lega. j. debuerūt igitur arbitrari nō solū vt bono viro congruebat. l. si in lege, primo rñso. ff. de loca. & Matth. xij. c. & Luc. vj. vbi habet q bon⁹
8 homo pfert bona &c. s3 etiā vt optimo. † Forte aūt opponet aliqs q, si cōmissū fuit ꝯsciētie dictorū do. arbitratorū, nō potuit a dicto eorum pretenso Laudo recurri ad arbitrium boni viri, queadmodū nec appellari potest a snīa illi⁹, cuius cōsciencie aliquid est commissum. vt colligitur ex no. p gl. in c. statutum. §. assessorem, de rescrip. in vj. sed istud non obstat: Tum quia illi gl. est gl. contraria in clemen. j. de iur. patr. pro quarū cōcordia dici solet, primam glo. procedere in his, que sunt parui preiudicij & scdam in his, que magni preiudicij existunt. vt voluit Bal. in l. j. C. de re. credi. l. ij. C. de senten. ex pericu. recitan. Angel. & Joan. de imol. in l. ab executione in principio. ff. de appella. & sequitur Alexan. de imol. multos referens, in dicta l. j. si sic. Tum q non fuit dictis do. arbitratoribus simpliciter & absolute cōcessum, vt possent dare de iure vnius partis alteri parti, & econtra, in quacunq quantitate vellent secundum eorum bonā & verā consciētiam sed fuerunt adiecta duo verba, sc3 prout discretioni eorū vi
9 deretur, † quorū quodlibet importat arbitrium boni viri. Et primo quidem de verbo videbitur probatu3 est per iam plene allegata: de verbo autem discretionis no. Anto. de butri. & Joā. de imol. in c. j. de constitu. quia iudicium & discretio idē sunt. l. cum pretor. §. nō aūt, ver. iudicio, cū gl. ff. de iudi. iudiciū vero importat arbitriū boni viri. vt probatur in l. thays. §. lucius, in verbo. arbitriū. ff. de fideicōmis. liber. Ant. de bu. & Jo. de imol. in c. j. de constitu. Jo. de ligna. & Pe. de ancha. in clemen. sepe, de verborū signifi. & Joā. de imol. in d. l. si sic. Et q discretio importet arbitrium boni viri voluit idem Alex. consi. xxxiij. exordiente, Uiso themate, versi. si ergo est cōmissum q habeatur &c. Tum & q vbi essemus in casu vbi nō potuisset appellari, vel recurri potuisset tamen supplicari per id quod not. do. Jas. de may. in §. sed iste, ver. vltimo non omitto vnum, institu. de actio. post Pau. de cas. in l. de pupillo. §. qui opus. ff. de no. ope. nuntia. & Ange. in d. §. sed iste.

Ceterum quia pendente hac causa reductionis huiusmodi do. Clauarius curie regie ciuitatis Massilie conat⁹ est petere certā penā, vt pretēdit, pmissam per dictū Tornerij in ꝯpromisso, de quo in hac causa: dico q idē do. Clauarius illam petere nō potuit. Tū q hoc fieri nō potest
10 pendēte eā reductionis, ea maxime ratione, † quia victoria super reductione parit exceptionē in petitione pene, d3 ergo cauillatio impediri. l. fundi, & l. fundū, cū ibi no. ff. de excep. q etiā voluit Dy. in cōsi. per doc. cōmemorato in l. q rome. §. duo fratres. ff. de verbo. oblig. & in l. tres fratres. ff. de pac. idē voluit Ang. in quadam sua disputatione exordiente, duo litigantes &c. Tum etiam peti non potuit nec poterit, quia vt sepius dictū est, Laudum predictum fuit euidenter iniquum & iniustū, & alias tale qd quatenus de facto processit, debuit & debet rescindi, & reduci ad arbitriū boni viri. Tum & q supposito citra preiudiciū veritatis, q dictum pretēsum Laudum nonfuisset iniquum. vel alias tale qd quatenus de facto processit vel alias non deberet pronūtiari nullum aut retractari rescindi vel reformari quorum contrariū apparet ex predictis: dictus tamen Tornerij ea ratione debuit & deberet ab incursu pene cum effectu excusari: q, vt apparet per predicta & lōge plenius p allegata a dictis domi. aduocatis, habuit iustam causam litigandi & credendi quod illud deberet, quatenus de facto vel alias processerat reformari que sufficiunt ad excusationem, prout alias scripsit alter ex dominis aduocatis. cuius dictis addo quod id ipsum voluit Gui. de suza in summa, titu. de arbi. versi. sed nunquid &c. Pro cuius dicto fa
11 cit, † quia propter iustam causam litigandi quis excusatur ab expensis. l. qui solidum. §. etiā. ff. de lega. ij. pro hoc etiā dicto allegat idem Gul. l. si quis forte, in principio. ff. de pe. & l. si debitor. ff. de peti. heredi. que satis faciunt in arg. secūdum Joannem de imol. in addi. Specula. titu. de arbi. §. fina. super versi. ite3 quid si compromissum. & pro hac opinione allegat etiam Angelum in dicto. §. duo fratres: vbi ea3 tenet, quod debeat a pena excusa
12 ri, † q iusta causa excusat a dolo. l. igitur. §. potest. ff. de lib. cau. & l. plagij, cum ibi no. C. ad leg. flaui. de plagi. etiam hāc opinionem tenuit Bal. in l. fi. C. de arbi. & fuit de mente Pau. de castro & Fran. de are. in d. §. duo fratres, & Anto. de bu. in c. quintaualis, de iureiur. Et idem voluit ibi Panor. Pet. de anch. & Pau. de cast. in d. l. tres fratres. ff. de pac. & alij in alijs locis, quorum dicta non psequor. Ex quibus omnibus, salua correctione cuiuslibet melius sentientis, videtur concludendū Laudū predictu3 quatenus de facto, vel alias quomodolibet pcessit fore & esse reformandum, & ipsum Tornerij ab impetitione dñi Clauarij absoluendum. Et ita mihi videtur.

¶ Argumentum.

¶ Minor mulier in integrum restituitur, si pro marito soluendo vel se obligando lesa fuerit, non obstante renuntiatione quacunq. U. F.

1 ¶ Contractus minoris qualis & quādo retractādus & rescindendus. & nu. 4.
2 Jus corrigens intelligitur tantum in casu quo minus corrigit.
3 Duo singularia insimul non concurrunt.
5 Uenditio fundi dotalis prohibita an firmetur iuramēto, & quid si contra statutum per papam ex certa scientia cōfirmatu3 attētata fuerit. nu. 8.
6 Legatus statuere quando possit.
7 Statutum adoptio. & donatio nō iure facte per confirmatione3 principis roborantur.
9 Statuto ob publica3 vtilitatem introducto an renūtiari possit etiam cum iuramento.
10 Emptor statutum transgrediens qualiter puniendus, & an compelli possit ad iuramēti relaxationem, etiam si contra legis prohibitionem contraxerit. & nu. 22.
11 Correlatiuorum natura qualis in statutis.
12 Lesio enormissima cu3 minori etate, & sexus fragilitate an sit legitima causa petendi absolutionem a iuramēto, vt admittatur ad rescissionem per restitutionem in integrum. & nu. 17.
13 Juramentum quos comites habere debeat.
14 Judicium pro discretione quando capiatur.
15 Dolus in qua lesione presumatur.
16 Paria sunt in dispositione dolu3 adesse ex proposito, vel re ipsa.
18 Uxor est mariti pene famula.
19 Pax recta si marito dominanti subijciatur vxor.
20 Amor coniugalis inter coniuges sponsaliorum tempore maxime adesse solet.
21 Nupta in primordijs matrimonij facile se decipi patitur, vt iniuriam charo sponso illatam repellat.
23 Emptor contra iura mercatus an possit repetere reparationes in re empta factas, & cogi ad perceptos fructus restituendos.
24 Propinquorum aut consanguineorum appellatione an veniat maritus, & quid de matre & auia nomine consanguineorum.
25 Consanguinei duo propinqui ad supplendum defectum minoris quales debent esse.

¶ De in integ. resti. mi. Consi. ccxxxvj.

Ulta sunt, que persuadere videntur nullitatem cuiusdam pretēse vēditionis olim, Anno videlicet dñi. M. cccclxxxij. & die vltima mensis Maij per honorabilē quondam virum Gabrielē carlanerij, tunc maritum & personam coniunctā, ac dñm rerum dotaliū nobilis & honeste mulieris Frācesie de ambrosijs, & per ipsa3 nobilem Francesiā tunc minorē. xxv. annis, quinimo & quindecim facte, de quadā ipsius dotali domo, sita in ciuitate Auemonensi: & hoc quatenus venditio huiusmodi cōcernebat & concernere poterat dictam nobilē Frācesiam. que omnia proculdubio procederent, nisi in venditione hmōi iuramētum interuenisset.
1 † Et primo quidē q tpe vēditionis hmōi eadē nobilis Frācesia erat, vt ia3 dictū est, minor. xxv. annis. Cuius propterea predia tam vrbana, q rustica per eā sine autoritate curatoris, & decreto iudicis alienari nō poterant. ff. de re. eo. quasi per totū: & alienatio in cōtrariū attētata erat nulla, vt probat in multis iuribus

eiusdem tituli,⁊ in.l.non solum.l.prediorum.l.si quidē,⁊.l.si pre-
dium,cū multis similibus,de predijs ⁊ alijs rebus minorum.⁊
q̄uis Marti.antiquus gl.quē multi sequūtur,senserit in.l.j.C.
si aduer.vendi.quod illa.l.j.loquatur non soluz in contractu mi
noris alias solenniter hoc est interuenientibus autoritate tuto-
ris,aut curatoris,⁊ decreto iudicis facto ⁊ sic in cōtractu alias
de iure valido:lz posset,ppter enormē lesionē p beneficium resti-
tutionis in integruz retractari aut rescindi.sed etiam in cōtra-
ctu minoris vigintiq̄nq3 annis inualido seu nullo:Bulga.tamē
etiam antiquus gl.aliter sensit in dicta.l.j.scilicet quod illa non
procedat nisi in contractu minoris alias solenniter celebrato,⁊
sic alias valido.cuius opinionem sequuti sunt multi,⁊ signāter
Cy.in aut.sacramenta puberum.C.si aduer.vendi.vbi ad cōfir
mationez huiusmodi opinionis arguit ex verbis eiusdē aut.ibi,
super cōtractibus:⁊ ibi,non retractādis.Ex quibus satis innuit
tex.loqui in cōtractibus validis:quia contractus si est nullus nō
est contractus.l.labeo.§.contractum.ff.de verbo.significatione.
sicuti nec sententia nulla,est sentētia.l.iiij.§.condemnatum.ff.de
re iudi.facit.l.non putauit.§.non queuis.ff.de bono.posses.cōtra
tabu.etiam si contractus sit nullus retractari non potest.l.nam
⁊ sub cōditione.§.rūpendo.ff.de iniust.rup.⁊ irri.test.⁊.c.ad dis-
soluendū,de despōsa.impube.Pro hac opinione facit q2 si con-
tractus iuramēto non interueniente nō teneat,ergo nec iuramē
tum tenere debet.l.nō dubiuz.C.de legi.l.quemadmodum.C.de
agrico.et cēsi.lib.xj.et.l.si qs inquilinos.§.fina.ff.de leg.j.Pre
terea etiā facit,q2 qua ratione improbatur contractus,eadē im-
probari debet iuramentum:quia ea fragilitas etatis,q̄ cōtractū
vitiat ⁊ annullat,debet vitiare ⁊ annullare iuramentū.arg.l.do-
li exceptio,versi.diuersum.ff.de noua.Preterea aut.sacramēta
puberū,est ius corrigēs ⁊ potest dupliciter intelligi.Uno modo
ꝙ contractus minoris etiaz alias inualidus cōfirmetur iuramē
to,⁊ hoc casu leditur ius commune in duobus,primo ꝙ contra-
ctus null⁹ forma neglecta confirmetur iuramento,secūdo mino
ri tollitur beneficium restitutionis in integrū.Potest etiaz in-
telligi vt loquatur in contractu valido:quo casu soluz ledit ius
commune in vno:q2 beneficium restitutionis in integrū minori
aufertur,ergo secundum hunc vltimū modum intelligēda erit
2 ⁊ interpretanda aut.sacramenta puberum,† quia ius corrigēs
debet intelligi in casu quo minus corrigit.l.ij.C.de noxa.⁊.c.cuz
3 dilecti de dona.† Insuper duo singularia nō vident posse simul
cōcurrere.l.cū post.§.gener.ff.de fun.do.⁊.l.j.C.de do.pmis.sed
si dicam⁹ cōtractū inualidū cōfirmari iuramēto,duo singularia
cōcurrēt.Primo ꝙ act⁹ peccās in forma naturali validaretur.
Secūdo ꝙ beneficiū restitutionis in integrū etiā tolleret,ergo
cōtractus inualidus nō videt firmari iuramento.⁊ hanc opinio
nem tenuit Cy.in.d.aut.sacramenta puberum:vbi etiam dicit ꝙ
sentētia Marti.multos misit ad īferos,⁊ multa patrimonia ini
que exinaniuit ⁊ destruxit.dicit etiā idē Cyn.in.d.l.j.C.si aduer.
vēdi.ꝙ eam tenuerunt maiores.Bar.vero in.d.aut.sacramēta
puberum,dicit ꝙ eam tenuerunt omnes citramōtani.do.vero
Christo.por.in.§.extraneis,ad fi.insti.de here.quali.⁊ diffe.quē
sequitur domi.Jas.de may.in.d.aut.sacramenta puberum dicit
se discessisse ab vtraq3 sententia,⁊ postea cōperisse quosdam can.
hanc suā sententiam tenere,sc3 ꝙ iuramentū non firmet contra-
ctum alias inualidum nec etiam contractum validum.nec etiaz
cōtractum validū reuocabiliter,firmare habeat irreuocabiliter
sed solū hoc iuramētum esse seruanduz,⁊ cōtractuz remanere in
sua inualiditate,si sine eo inualid⁹ erat,vel in sua validitate re-
uocabili,si sine eo retractari poterat.Pro quo īducit multas rō
nes,que ibi videri possunt:⁊ q̄uis secunduz eum iuramentū sit
seruandū ⁊ contractus ppter ipsum,multū tamē refert contra-
ctū seruari in vim cōtractus,aut propter iuramētū:q2 primo ca
su ligantur etiam heredes contrahentis ad obseruantiā:poste-
riore vero nō,quia iuramētū est quid personale,nec ex eo potest
illaqueari anima heredis.c.veritatis,vbi per Inn.de iureiurā-
4 do.† Est etiam alia differentia,quia si cōtractus est seruādus in
vim contractus,solutū repeti non potest:si autem seruandus sit
in vim iuramenti,solutum repeti potest:q2 reperitur penes reci
pientem sine causa.c.debitores,de iureiurādo.Est ⁊ alia differē
tia:q2 si contractus seruandus sit in vim iuramēti,tunc petita ⁊
obtenta absolutione a iuramento potest contraueniri cōtractui
secus si sit seruandus in vim contractus.c.j.de iureiurando.pro
quibus facit quod in simili voluit Bar.in.l.si quis pro eo versic.
quarto dixi.ff.de fideiusso.⁊ Joan.de imol.in repeti.c.cum con-
5 tingat,in quarto membro in principio,de iureiuran.† Preter-
ea etiam nullitas dicte pretense vēditionis videtur ex eo potuis
se ⁊ posse persuaderi,quod domus,de qua supra tēpore facte vē-
ditionis huiusmodi,⁊ ante eam,erat ⁊ fuerat predium dotale,et
sic alienari prohibitū,⁊ illius alienationi lex resistebat.ff.de fun-
do dota.per totum,⁊ authēti.siue a me.C.ad velleya.Quo fit vt
esto quod propter pretensum iuramentum in ea interpositum
teneatur,⁊ debeat dicta domina Francesia venditionem huius-
modi obseruare,donec ⁊ quousq3 petierit,⁊ sibi ꝯcedi obtinuerit
absolutionem a iuramento,quod facere potest:nō tamen vendi-
tio huiusmodi firmatur iuramento,quod etiaz voluit Uincen.
in dicto.c.cum contingat,de iureiurando:quē videtur ibi sequi
Joan.and.⁊ idem videtur voluisse Pet.de ancha.in.c.q̄uis pa
ctū,de pac.in.vj.saltem quādo interuenit magna lesio,prout au
dio interuenisse in venditione de qua supra.Et si sentētie predi
cte aut earū aliqua de iure procederent,non esset profecto diffi-
cile eidem nobili Francesie domum predictā repetere ab empto
re,quod videtur fieri posse,attenta multitudine contractuū pre
cedentium venditionem huiusmodi,⁊ per quos videt eadez no-
bilis Francesia dolo inducta ad vendendum.

Addo ꝙ supposito,citra pre-
iudicium veritatis,quod dicta pretēsa venditio ex causis predi
ctis,aut aliqua earūdem non fuisset ⁊ esset nulla:fuisset tamen ⁊
esset nulla tanq̄ facta,seu verius fieri attentata cōtra dispositio
nem statuti municipalis editi per bone memorie reuerēdissimū
in christo patrem ⁊ domi.domi.Cardinalem de fuxo.in ciuitate
Auenionēsi,⁊ comitatu.Uenayssini pro sanctissimo domino no-
stro papa,⁊ sancta Romana ecclesia in tēporalibus tunc vicariū
generalem,⁊ postea per recolende memorie sanctissimum domi-
num nrm Piū papam secūdum ex eius certa scientia confirma-
ti ⁊ approbati etiā cū suppletione oīm defectuū tam iuris,quaz
facti,si qui forsan interuenissent in eodem:de cuius statuti vali-
ditate dubitare non oportet.Tum q2 editum ab eo qui hoc face
6 re poterat:† q2 esto,citra preiudiciū veritatis,quod legat⁹ non
posset regulariter statuere contra ius commune:istud tamē fal-
lit quando ex causa hoc faceret,per id quod voluit Bal.in.l.om
nes populi.ff.de iusti.⁊ iur.vbi dicit quod licet per.l.formam.C.
de offi.prefec.preto.magistratus nō possint statuere contra ius,
tamen ex causa hoc facere possunt,per.l.si hominē.ff.māda.vbi
procurator potest ex causa facere contra illud qd habuit in man
datis.⁊ de illo dicto Bal.fecit mentionem Panor.in.c.at si cleri
ci.§.de adulterijs,de iudi.⁊ in.c.dilecti,de appella.quod idez vi
dentur voluisse Anto.de butr.⁊ Joan.de imol.in.c.fi.de trans-
actio.⁊ Alexan.de imol.in dicta.l.ex duobus.§.fin.qui etiam ibi
subiungit quod isto casu saluari possit opinio Bald.de qua ibi
dum dicit quod possit induci quod vxor testari non valeat sine
presentia duorū propinquorū q2 causa legitima subesse dicit pro
pter sexus fragilitatem.potest etiam legatus statuere quod ab
initio cōtractus ineundi,aut alterius gerēdi negotij seruet cer-
ta forma:qua non seruata contractus aut negotium non valeat.
arg.eius quod habetur instit.de test.in principio,⁊ quod voluit
Alex.de imol.⁊ doct.in dicta.l.ex duobus in principio.ff.de vul-
ga.⁊ pupilla.Que si fieri valeant in casibus predictis,multo for-
tius hoc facere potuit dictus quondam dominus legatus in ca-
su,de quo queritur:in quo nihil statuisse cōperitur cōtra ius cō-
mune,saltē quatenus predictū eius statutum concernere pote-
rat alienationem bonorum immobilium minorū vigintiquinq3
annis vt apparet ex his que dicta sunt in principio huius sche-
dule.Etiam per statutum huiusmodi nō fuit inhibitum,ne quis
cōtractus inibi mētionatos inire auderet seu etiaz p̄sumeret cū
minore,seu minore nō constituto sub tutela siue cura,sed ne hoc
facere presumeret sine consensu duorum magis propinquorū cō
sanguineorum eiusdem minoris;⁊ sic per statutum huiusmodi
fuit certa forma introducta:qua non seruata voluit domin⁹ sta
tuens contractū non valere.Suberat etiam causa propter quā
hoc factum est scilicet vt obuiaretur malitijs ⁊ fraudib⁹ homi-
7 num,de quibus in prefatione statuti huiusmodi.† Preterea in
vanum vertitur in dubiū,an statutū huiusmodi de iure subsistat
postq̄ illud apparet cōfirmatū per sanctissimū dominū nostruz
papam.⁊ ex eius certa scientia ⁊ suppleti defectus,si q fortasse
interuenissent:talis enim confirmatio facit valere id quod patie
batur defectū,aut quod alias inualidū existebat.c.ad petitionē,
de accusa.c.ij,de transactio.⁊ quod no.in.c.quis nesciat,di.xj.sic
enim adoptio nō iure facta per confirmationez principis robo-
ratur.l.adoptio.ff.de adop.sic etiam donatio inualida confirma
tur per principem.l.donatio mancipiorū.C.de donatio.inter vi
rum ⁊ vxorem.sic etiam hereditates,que lege duodecim tabula
rū confirmātur,dicūtur obuenire ex ipsa lege.l.lege.ff.de verb.
significatio.Etiā dictus domin⁹ noster Pius statutū predictuz
suum fecit,qui illi eius autoritatem impartitus est.l.j.§.oīa eīn.
C.de vet.iu.enucleā.ad quod facit.c.venerabilis,de cōfirma.vti.
vel inuti.⁊ quod no.doctores in.c.j.eodem titu.Quod autē sta-
tutū huiusmodi confirmatū extiterit ex certa scientia hoc appa
ret,q2 hoc in illius confirmatione palam exprimitur,⁊ sic nō est
locus coniecturis.l.continuus.§.cum ita,cū suis simili.ff.de ver
borum

spōsio ad primū ⁊ scōm quesita. ¶ † Ad tertiū dico ⁊ respōdeo
quod si pretēdant ⁊ velint se ab onere predicto excusare, ipsi de-
bent de hoc scribere heredi, ⁊ eum admonere qd vel nolūt, vel nō
possunt suscipere dictum onus, nec ipsum exequi, ⁊ dicere causas
sue excusationis: ⁊ qd propterea curet puidere rebus suis. Lau-
do etiā quod vel sub presentia do. officialis Auinionēsis, vel al-
terius ex dominis iudicibus Auinionis, ⁊ publici notarij, dict⁹
nobilis Petrus antonius exponat, ad suam ipsius peruenisse
notitiā qd prefatus Aloisius cōdidit eius vltimū ⁊ nūcupatiuū
testamentū: ⁊ quod ipse in illo inter cetera disposuit ⁊ fecit sic ⁊c.
referendo prout in illo: ⁊ deinde subiūgat, quod ipse nō vult nec
intēdit huiuscemodi sibi iniunctā cōmissionem acceptare: sed il-
lam acceptare recusat tali ⁊ tali causa ⁊c. prout sibi videbitur
⁊ petat sibi de hoc fieri publicum instrumentū ad fines plenius
informandi dictum heredem de eius voluntate, ⁊ alios sibi vti-
liores. Nec laudo quod ipse ⁊ dictus nobilis Fortias aliquid mā
dent de expeditione facultatum dicti quondam testatoris faciē-
da dicto heredi: quia sic faciendo fortasse viderent̄ suscipere mā-
4 datum. ¶ † Ad quartum dico ⁊ respondeo, qd illi de Epiterpi,
de quibus in themate predicto, nō habebāt post factam excusa-
tionem per dictos nobiles Fortiam, ⁊ Petrum antoninum an-
dree illam facultatem, quam habituri erant ipsi nobiles Fortias
⁊ Petrus antonius, si iniunctam sibi commissionem acceptas-
sent: pro eo quia illa facultas nō est eis cōmissa. Habēt enim mā
datum ⁊ facultatem limitatam, cuius fines seruandi sunt. l. dili-
gēter, in princi. ff. māda. ⁊ c. dilecta, de rescriptis. Existimo tamē
qd isti poterunt bona seu facultas in predicto themate plenius
mētionatas retinere, ⁊ custodire quousq; aliter fuerit prouisum
per Episcopum originis vel incolat⁹ dicti quōdā testatoris iux
ta ea que habentur in. d. l. nulli, ⁊ in. l. si quis ad declinandam. C.
de episcopis ⁊ clericis: quarum prima loquitur de Episcopo ori-
ginis: alia vero de Episcopo incolat⁹: ob qd videtur voluisse gl.
in. d. l. nulli. super verbo oritur, qd vterq; episcopus potest testa-
toris voluntatem exequi. De quo etiā aliquid scripsit Joannes
de imo. in. c. si heredes, col. j. de test. ⁊ ibi pollicit⁹ est se de hoc scri-
pturum in dicto. c. Joannes. Sed hoc non fecit, forte morte pre-
5 uentus. † Fateor qd in predictis videtur esse sermo de pijs reli-
ctis: quorum proculdubio executio pertinet episcopo: non solum
eo casu quo testator de executore sibi nō prouidit: sed etiam eo ca
su quo sibi prouidit, si ille vel infra annum, vel alias infra termi-
num sibi prefixum negligenter exequi omisit: vel etiam si ante la-
psum annum voluntatem exequi recuset: iuxta ea que scribūt do
ctores partim in. d. l. nulli, ⁊ partim in dicto. c. Joannes, ⁊ in. c. fin.
§. sane, de testamen. in. vj. Nos autem nō loquimur in pio relicto,
vt videtur in pia dispositione: sed in concernentibus cōmodū ⁊
vtilitatem heredis, ⁊ conseruationem bonorum hereditariorū.
Propter quod videtur fortasse in his aliter dicendū: licet An-
tonius de butrio in dicto. c. Joannes, col. iij. vel circa, versi. quin-
to quero ⁊c. de testamentis, sentiat quod de non relictis ad pias
causas possit Episcopus se intromittere: qui poterit ibi videri, ⁊
in remissionibus quas ponit. Sed nescio si hoc facere voluerit.
An autem poterit recurri ad laicū, vel secularem iudicem, si for-
tasse Episcopus vel episcopi hoc facere noluerint, poterit vide-
ri Antonius de butrio vbi supra, qui aliquid tangit. Sed super
hoc non insisto, vtpote non concernente dictos nobiles Fortiā,
⁊ Petrum Antonium. ¶ † Ad quintū dico ⁊ respondeo quod
6 supposito vt predixi, quo dicti nobiles Fortias ⁊ Petrus anto-
nius non susceperint vel acceptauerint dictam commissionem
sibi iniunctam: sed eam recusent, vt predixi, ipsi non poterunt in
posterum molestari: pro eo quia cum non potuerit cogi inuite
ad dictam commissionem exequendam, ⁊ propterea vsi iuris au-
toritate eam recusauerint: perinde habendi sunt, ac si dicta com-
missio eis data non extitisset: quo casu certum est quod non pos-
set molestari per dictū heredem, aut sibi substitutos: ⁊ istud nō
habet dubium. Non enim debent isti, aut de iure possunt decipi
7 legis autoritate. ¶ † Ad sextum dico et respondeo quod, cum
dicti nobiles Fortias, ⁊ Petrus antonius videantur ex forma
sibi indicte commissionis fuisse deputati ad recipiendum deposi
tum, vel ad custodiam facultatum prefati testatoris, ⁊ ipse testa-
tor deposuerit et voluerit quod ipsi possent, quousque dicte eius
facultates starent in eorum manibus, cū eisdem trafficare in cā-
bijs, ipsi non coguntur trafficare vel negotiari ex dictis vel cum
dictis facultatibus: sed possunt eas in archam custodire: quia
verbum possunt, est verbum facultatis, non necessitatis, dicta. l.
sepe. ff. de officio. presid. l. non quicquid. ff. de iudicijs, et. c. ad hoc
de testamentis. Per hoc enim quod dictus testator dicit pos-
sint. videtur eisdem nobil. Fortie ⁊ Petro dedisse liberam fa-
cultatem hoc faciendi, vel nō faciendi, iuxta id quod notat glos.
in dicta. l. sepe. et quod notat Baldus, loquens de libero arbi-
trio, in. l. dudum. C. de cōtrahēda emptione ⁊ vendi. ⁊ Canoniste
loquentes de eo in quo potest quis libere procedere, in. c. de mul-
cta, de prebendis, ⁊ in dicto. c. finali. §. sane, de testamentis, in. vj.
Non igitur tenētur dicti nobiles trafficare: sed possunt huiusce-
modi facultates recipere, ⁊ sine trafficatione preseruare ⁊ custo-
dire; nec de hoc poterit conqueri dictus heres, aut dicti eius sub-
stituti, si in posterum fortasse contingeret substitutionem sibi fa-
8 ctam locum habere. † ¶ Pro responsione ad septimum quesitū
premitto, quod super hoc, an scilicet vbi deputātur duo aut plu-
res testamentarij executores, quilibet eorum censeri debeat inso-
lidum deputatus, etiam si hoc non dicatur, sunt opiniones. Qui-
dam enim voluerunt quod sic, ad instar tutorum: ⁊ pro hoc indu-
cit multa Albe. in dicta. l. nulli, columna quinta, versicu. Itē cō-
sueuit queri si per testatorem sunt dati plures: ⁊ dicit quod hec
opinio procedit de iure ciuili: sed de iure canonico est hodie de-
cisum in. c. finali. §. sane, de testamentis: ex quo colligit̄ quod plu-
ribus executoribus simpliciter datis, non videntur illi ⁊ eorum
quilibet dati insolidum. Quo fit vt regulariter non possit vnus
executoribus exequi iniunctam commissionem sine alio. Istud
fallit in casib⁹ positis in dicto. §. sane: scilicet quādo vnus ex duo-
bus executoribus decessisset, vel longa seu remota absentia dista-
ret, vel etiam si nollet se de commissione iniuncta intromittere.
Ubi igitur isti casus cessarent, non posset vn⁹ sine alio commis-
sa exequi. Et si in casu de quo querit̄ dicti nobiles Fortias ⁊ An-
tonius conuenirent in hoc, quod vnus insolidum exerceret datā
cōmissionem, vel penes se haberet facultates predicti testatoris,
prestita per illum sufficienti ⁊ idonea cautione, hoc est satisda-
tione de eum seruando indemnem apud heredem ⁊ quoscunq;
alios, hoc posset fieri, exemplo vel argumento eorum que dicun-
tur de multis tutoribus testamentarijs, instit. de satisda. tuto. in
princip. Sed si hoc facere nolint, sed velint eorum quilibet habe-
re in manibus vel penes se partem forte dimidiam dictarum fa-
cultatum, ⁊ illam administrare vel regere, aut se in ea exercere:
puto quod hoc facere possint: sed consulo quod fiat cum autori-
tate magistratus, prout fit in multis tutoribus administrationē
diuidere volentibus, per ea que habentur in. l. secunda. §. in diui-
sionem autem. C. de diuiden. tut. ⁊ eo casu certum esset quod vn⁹
non tenetur pro alio: ⁊ maxime, vel saltem, si non per dolum aut
per culpam omitteret petere ab administratione amoueri cum
videret eum male administrare, vel esset tardus aut morosus in
non allegando eum suspectum, pro eo quia viderit eum labi fa-
cultatibus, vel effici non soluendo, iuxta ea que habētur in dicta
l. secunda. C. de diuiden. tut. ¶ Ad octauum dico ⁊ respondeo,
quod proximiores abintestato videntur posse petere sibi idonee
caueri seu satisdari per dictum heredem de restituendo vniuer-
sali fideicōmisso eisdem proximioribus in euentum conditionis,
de qua in substitutione: hoc est si cōtingeret eum ab humanis de-
cedere sine filio, superstitibus ⁊ sibi superuiuentibus ipsis proxi-
mioribus. l. secunda, ⁊. l. archimedoram. C. vt in possessione le-
gato. cum multis similibus. ¶ Ad nonum ⁊ vltimū, in quo que-
ritur, qualiter ⁊ qñ erit procedendum, dico superius respondisse.

¶ Argumentum.

¶ Qui ob vxoricidium carceri perpetuo destinatur, abiecta cer-
te pecuniarie summe condemnatione, reliquū bonorum suorum
pōt liberis suis relinqre, vel vt quiuis alius dispensare. V. F.

1 ☞ Publicatio seu confiscatio bonorum hodie non habet lo-
cum natis vsq; ad tertium gradum a damnato existentibus.
Cognatorum appellatione veniunt etiam collaterales, ⁊ per li-
neam femininam attinentes.
2 Clericus ad perpetuum carcerem condemnatus an perdat testa
menti factionem.
3 Pena carceris perpetui equiparatur pene mortis vel deporta-
tionis.
4 Genus pene ad certum criminis titulum non relatum an possit
effectum depositionis vel damnationis in metallum operari.

¶ De bo. proscr. Cons. cxciij.

Viso casu mihi trans-
misso parte honeste mulieris domine Blanchie,
relicte honorabilis quondam viri Gulielmi Ba
dore, ⁊ dubijs ex casu huiusmodi elicitis, dico ⁊
respondeo ad dubia huiusmodi prout infra.
1 ¶ † Et primo ad primum: pro cuius solutione premitto, quod
Azo in summa. C. titu. de bonis proscriptorum, versiculo finali.

dicit quod publicatio seu confiscatio bonorũ non sit hodie, si dãnatus habeat natos vsq; ad tertium gradum inclusiue. Quo fit vt cum appellatione cognatorum veniant non solũ parẽtes ⁊ liberi: sed etiam collaterales: ⁊ signanter attinentes per lineã femininã. videretur quod in casu nostro dicta domina Blãchia soror, ⁊ nepotes ex sorore predefuncta Francisci Masqueron, in dicto casu latius mẽtionati, deberent excludere fisci, ⁊ succedere in bonis, q̃ habuit tẽpore late sententie: cũ dicta dña Blanchia eidem Frãcisco attineat in secũdo gradu, ⁊ nepotes ex predefuncta sorore in tertio gradu. l. j. §. ij. gradu, in fine, ⁊. §. iij. gradu, versic. ex trãsuerso. ff. de gradi. Et in hãc sententiam Azo. videtur cõcurrere Bald. in. l. ij. versi. Itẽ scias. C. qui testamẽta facere possunt: vbi refert se Verone consuluisse quod tex. aut. bona damnatorũ. C. de bonis proscriptorum, si inibi sit ex latere vsq; ad tertiũ gradum, est verus textus: licet Iacobus de belloui. in corpore aut. scz, vt nulli iudi. §. finali, colla. nona, dicat q͂d illa litera est falsa, ⁊ Cynus ⁊ Iacobus butri. dicunt scdm Bald. id quod tenuit ipse in consulendo: ⁊ facit dictum authẽ. vt nulli iudicum. §. si vero, in fine, ⁊ authen. de mandatis prin. §. oportet, collatio. tertia: vbi dicitur quod delinquentium bona nõ debent publicari, sed relinqui generi, id est agnationi, scz vsq; ad tertiũ gradũ. Et ille. §. oportet, in libello nouellarum, codẽ titulo, summatur sic textualiter, Capitali crimine damnatorum bona nõ ad lucrum prendis, sed cognatis vindictorum reddi oportet. ⁊ per authen. vt nulli iudicum, in fine. restringitur quo ad gradus, non quo ad genus. Ad quod facit, secundum Baldum, quod notat in authen. de inces. nup. in princip. Et quod superius dixi, quod secũdum Baldum, Cynus, ⁊ Iacobus Butrius tenuerũt idem quod ipse, verum est quo ad Cynum, quem vidi in dicta aut. bona damnatorũ; sed quo ad Iacobum Butrium, non vidi illum: ⁊ ideo nihil asserere audeo, nisi quatenus existimo tantum virum, Baldum scilicet, non falsum recitasse. ¶ Si igit vera esset hec opinio Azonis ⁊ Baldi, non videtur esse dubium quin dicta domina Blanchia ⁊ nepotes debent excludere fiscum. Sed Albericus Papiẽsis, antiquus ⁊ famosissimus doctor, relatus per Albericum in dicta aut. bona damnatorum, reprehendit Azonem, volens quod illa authẽtica solum corrigat. l. C. ⁊ quedã alia iura eo casu, quo supersunt dãnato parentes, aut liberi vsq; ad tertium gradum. Et hanc opinionem dicit Alber. se credere indubitãter esse veram: quia text. in corpore vnde sumitur predicta authentica bona dãnatorum, si recte inspiciatur, nihil dicit de agnatis ex latere: sed solũ de ascẽdentibus ⁊ descendentibus, Et quod ideo quidam habent male in dicta aut. verbum latere. Philipp. de cor. discipulus Bald. ⁊ vt plurimum eius imitator cõmemorat dictum eius cõsilium factum Verone in dicta. l. secunda, ad finem, C. qui testa. facere possunt, ⁊ subiungit quod cũ cuidã causa circa hoc cõmissa extitisset, Bartolus ⁊ Franciscus tigri ipsi consuluerunt quod nõ esset bona litera: quia illud verbũ ex latere, non est in corpore: ⁊ incipit eorum consilium, Super his; ⁊ ad illud remittit Philippus de Cor. ⁊ sic videtur sequi hanc partem. Propter quod iste articulus non transit sine dubio. existimo tamen esse innitendum litere corporis vnde sumitur predicta authẽ. bona dãnatorum: quia nec Yrner. nec alius habuit autoritatem addendi verbum ex latere, si non est in corpore; prout communiter inibi non habetur. ¶ Nõ est igitur, vt existimo, facienda vis in dicta authẽ. bona damnatorum. Verum predicta authentica loquitur in bonis laicorum
2 damnatorum ad mortem, vel ad deportationem; † hic autẽ querimus de bonis clerici cõdemnati ad perpetuũ carcerem: de quo propterea videtur non immerito dubitari, an perdat testamenti factionem. Super quo reperio Panormitanum extra de testamentis, super rubri. columna secunda, versicu. Dubitatur etiam de damnato ad perpetuum carcerem, referentem audiuisse fuisse varie cõsultam. Quia quidam consuluerunt q͂ nõ possit testari: pro eo quia illa pena equiparatur pene mortis, seu deportatiõis: vt notat Innocentius in. c. qualiter ⁊ quando, el secũdo, de accusationibus. Consulentes vero oppositum moti sunt, quia ius canonicum non imponit perpetuum carcerem in penam: sed ad penitentiam. c. nouimus, de verborũ significationibus. c. pen. de hereti. ⁊. c. quanuis, ⁊ de penis in. vj. Ergo nõ debet hec pena inhabilitatis testandi prodire ex penitentia: et hec opinio secundum eũ est mitior. Sed alia videtur verior: quia negari non põt quin talis sit quasi mortuus. Et hanc partem sequitur Philippus de Franc. extra de testamentis, super rub. fol. 4. versi. Decimo prohibetur testari damnatus ad perpetuũ carcerẽ: ibi, sed certe facit negatiua ⁊c. Pro quo inducit, quod licet perpetuus carcer imponatur pro penitẽtia: tamen dicitur pena, ⁊ imponitur loco pene, vt patet in dicto. c. quanuis, ⁊ quod ibi in. j. glos. ⁊ in. c. cũ episcopus, versicu. carceri, de officio ordinarij, in. vj. Et sic efficitur sic damnatus seruus pene: ergo est intestabilis. Pro quo facit, secundum eum, quia talis pena est quedam seruitus. l. incredibile. C. de penis, ⁊. l. titio centũ. §. titio centum ita vt a monumẽto meo non recedat. ff. de conditionibus ⁊ demonstrationibus. ergo talis tanquam seruus pene non potest facere testamentum. l. filiusfamilias. ff. de testamentis. Facit etiam pro hoc quod notat glos in. c. quia diuersitatem, de concessione prebendarum, volẽs quod bona clericorum damnatorum applicantur fisco ecclesie: ergo tanquam non habens bona testari non potest, authẽtica ingressi. C. de sacrosanctis ecclesijs. Et respondet Philippus de Franc. ad authen. sz hodie. C. de donationibus inter virum ⁊ vxorem, allegatam per Baldum in loco infra designando, quod licet cõdemnatus ad carcerem perpetuum non efficiatur seruus pene, ex quo debet superuiuere; tamen ex quo perdit bona impeditur facere testamentum: sicut dicitur in deportato. l. eius qui, in prin. ⁊ quod ibi gl. de testamentis: ⁊ hec opinio est communis, secundũ ipsum. Sed reperio quod Panormitanus in. c. tue, columna secunda, versiculo, Et ex predictis infero ⁊c. de penis, dicit ex precedentibus inibi per eum notatis se inferre ad vnam notabilem questionem. Clericus pro grauissimo delicto fuit depositus, ⁊ dãnatus ad perpetuum carcerem: nunquid talis perdat factionem testamenti, vt bona sua veniant ad succedentes abintestato: sicut dicimus in bonis damnatorum ad mortem, dicta aut. bona dãnatorum. Et refert audiuisse fuisse consultum pro ⁊ contra a va-
3 lentissimis viris. † Nam quidam consuluerunt quod sic; pro eo quia hec pena cõparatur pene mortis, vt superius dixi post Innocẽ. Sed in contrarium facit: q2 ecclesia deputat carcerez nõ ad penam, sed ad penitentiam peragendam: vt etiam superius dixi. Non ergo succedit loco mortis. Et hec opinio plus placuit Panor. quia pene sunt odiose: ⁊ ideo voluit legislator eas restringi, ⁊ semper fieri benignam interpretationem. l. interpretationem. l. sanctio legum. l. hodie, ⁊. l. respiciendum. ff. de penis. Sunt enim odiosa restringenda. l. cum quidam. ff. de liberis ⁊ posthumis, ⁊ regula odia restringi, de regulis iuris, in. vj. Et respondet Panormi. ad gl. dicti. c. quanuis quod glos. illa iure non probatur: ⁊ facit secũdum eum pro dicta sua opinione. c. excommunicamus. §. damnati, de hereti. vbi specialiter in facto heresis disponitur de bonis clericorum damnatorum: secus ergo in damnatis de alio crimine, argumen. l. j. in fine. ff. ad municip. ⁊ maxime quia de hoc nulla fit mentio in aliqua parte iuris canonici. Et hec videtur fuisse mens Bald. in. l. prima, columna quarta, vel circa, ver, Sed quid de damnato ad perpetuuz carcerem ⁊c. C. de sacrosanctis ecclesijs: vbi dicit Bald. nullum hodie bene natum effici seruum pene: ⁊ quod damnatum ad perpetuũ carcerem nõ equiparat deportato; pro eo quia istud non est lege cautum. Petrus de Ancha. in dicto. c. quanuis, versic, tertio nota, dicit quod pena carceris perpetui, vel ad tempus, est arbitraria, pensatis cir-
4 cunstantijs persone delinquentis, ⁊ specie delicti. ¶ † Pro certo ergo ⁊ speciali crimine non videtur pena perpetui carceris limitata a iure canonico; ergo genus pene non relatum ad certum titulum criminis non videtur operari effectum depositionis vel damnationis in metallum: sicut equiparat Innocentius in dict. c. qualiter ⁊ quando. Titulus enim criminis, ⁊ non durior forte sententia videtur hoc operari, argumento. l. ictus fustium. ff. de his qui notãtur infamia; vbi effectus iuris ponitur ex titulo criminis: non facto iudicis, Ad quod facit. l. ⁊ si seuerior. ff. de his qui notantur infamia. Item dictum. c, quanuis, istam condemnationem tolerat ad effectum peragende penitentie: hunc ergo debet producere effectum, ⁊ non alium. l. non omnis, ff. si certum peta. Ex quibus infert Petrus de ancbara. quod vbi genus delicti non reddit delinquentem habilem ad testãdum, vel testimoniũ ferendum, iste condemnatus ad perpetuum carcerem potest testamentum facere, ⁊ testimoniũ perhibere: nec tacite eius bona intelligũtur confiscata. Et secundũ hoc videretur quod, cum dictus Franciscus fuerit cõdemnatus ad perpetuum carcerẽ propter vxoricidiuz, seu homicidium cõmissum in personam vxoris, ⁊ quidẽ scelus grauissimum. c. admonere. xxxiij. questione secũda, quod bona sua fuerint in consequentiam delicti cõfiscata, ⁊ sic fisco ecclesie applicata: ⁊ quod non peruenerit ad dictam dominã Blanchiam, nec nepotes preminentionatos, supposito vt predixi quod in dicta aut. bona damnatorum, non vere esse possit verbũ ex latere. Verum forte facit quod non censeantur confiscata bona predicta; pro eo quia, vt puto, dictus Frãciscus fuit vltra ⁊ preter condẽnationem ad perpetuũ carcerem cõdemnatus ad certã pecunie summã: ⁊ ita videtur iudex alia bona sibi reseruasse. Etiã in dicto. c. admonere, nulla fit mentio de cõfiscatione bonorũ: sed de alijs penis: licet forte dici posset quod ibi est sermo de penis in foro penitentiali iniunctis. Nõ potest negari quin iste articulus habeat multum difficultatis propter conflictum opinionum. Et puto quod in isto casu non sit hereticũ dicere, quod bona nõ fuerint confiscata: ⁊ quod bonũ sit quod dictus Franciscus, si possit haberi ad eũ ingressus, constituat procuratores ad exigẽdũ pre-

dicta ⁊c.qđ si fieri nō possit,petatur dari curator bonis eius tāꝗ
bonis absentis.Et si essemus in casu,in quo dicti domina Blan-
chia ⁊ nepotes deberent succedere tanquam excludentes fiscum,
non esset multum dubitandum ne tenerentur vltra vires bono-
rum,que fuerunt dicti Francisci:quia illa successio,de qua in di
cta auth.bona damnatorum,vel similibus vt verbi gratia in au-
then.de incestuosis nuptijs.§.j.collatione tertia,⁊ transsumpti-
ne auth.incestas.C.de incestuosis nuptijs,⁊ in authē.de manda-
tis principum.§.oportet,el secundo,collatione tertia,non est suc
cessio iuris hereditarij:sed est quedam subrogatio quam facit lex
de personis limitatis in locum fisci.Pro quo videri potest qđ no
tat Salicetus in dicta auth.bona damnatorum.

¶ Argumentum.

¶ Consuetudo etiam contra statuta seruanda est,vt ecclesiarum
beneficiati Canonicis Missam solenniter celebrantibus deser-
uiant.A.F.

1 ☞ Lex vel statutum tolluntur per desuetudinem ⁊ contrarium
vsum.
2 Consuetudo quāto temporis spatio per desuetudinez infringat.
3 Iuramentum quoad vinculum periurij est personale,nec egredi
tur personam iurantis.
4 Iuramentum aliqua ratione prestitum ipsa ratione finita non
amplius obligat iurantem.
5 Probatio quandoꝙ reo,quandoꝙ actori incumbit.
6 Probare tenetur quilibet id qđ est sue intentionis fundamentū,
siue sit factum affirmatiuum,siue negatiuum.
7 Consuetudo ligat etiam minores ⁊ furiosos ⁊ mulieres,licet ad
illam inducendam non requiratur illorum consensus.
Consuetudo habet vim legis.

¶ Que sit lon.consuet. Consi.cxcv.

Pro breuiore solutione
eorū,de quibus queritur parte venerabilis Ca-
pituli,ac reuerendi patris ⁊ virorum egregiorū
dominorum Prepositi,⁊ Canonicoruz,insuper
⁊ dominorum Beneficiatorū ecclesie Aptensis,
1 † Premitto quod licet lex vel statum non tollatur per simplicem
desuetudinem,hoc est per non vsum,vel non obseruantiam:per
id quod colligitur ex not.per Ioannem Andre.⁊ doctores in.c.
Ioannes,de clericis coniugatis.⁊ doctores in.c.j.de treuga ⁊ pa
ce,per Ioannem Fab.in.§.ex non scripto.col.octana,versi.Sed
queritur an consuetudo tollat legem,insti.de iure naturali gen-
tium ⁊ ciuili,⁊ per dominum Prepositum in.§.leges,distinctio.
quarta:pro quorum dicto est bonus tex.in.l.fi.C.de iure domini
impetrando:vbi dicitur,vetustissimam obseruantiam que vsita
ta non est penitus esse duximus amputandam:imo clarioribus
remedijs corrigendam:quod facere non oportebat,nec fieri po-
terat,si iam per desuetudinem sublata erat.l.quam ⁊ si sub condi
tione.ff.de iniusto rupto ⁊ irrito testamento,⁊.c.ad audientiam,
in principio,de rescriptis,facit.c.preceptis,distinctione duode-
cima tamen vbi non solum fuit desuetudo,seu non obseruantia
legis,vel statuti:sed etiam vsus contrarius,tunc desuetudo tol-
lit legem ⁊ statutum.d.§.leges,⁊ fi.distinctione quarta.d.c.Ioan
nes,⁊ quod ibi Ioannes Andreas,⁊ alij.c.fi.⁊ quod ibi scriben-
tes,de consuetu.in.vj.⁊ quod no.Cynus.in.l.ij.charta tertia,vel
circa,versi.expediti sumus de prima principali questione.C.que
sit lōga consuetudo,⁊ Ioānes Fab.in.d.§.ex nō scripto.col.viij.
Doctores in.c.j.de treuga ⁊ pace,⁊ Alex.de Imo.cōsi.cxxxij.ex-
ordiente,Uisa facti narratione ⁊c.in.j.vol.In quibꝰ locis ponūt
doc.varia exēpla:⁊ qdē ponit Io.Fab.exēplū de altero:dicēs
quod nunquam fuit auditum in regno Frācie quod adulter pu-
niretur pena iuris,que est pena vltimi supplicij.l.quāuis.C.de
adulterijs:vbi dicit textus,Sacrilegos antez alienarum nuptia
rum gladio vltore feriri oportet.Nunquid ergo,si hodie aliquis
accusetur in regno Francie de adulterio,debebit ipse ⁊ poterit
puniri dicta pena.Dicunt Doctores quod sic,nisi dicta desuetu
do,hoc est non obseruantia dicte legis,haberet vsum contrariū
vt qꝛ adulteri fuerunt in Francia puniti non quidem pena pre-
dicta,sed alia pena.Propter talem enim desuetudinem habentē
vsum contrarium annexum sublata est dicta lex.Sed si suppone
remus quod in Francia ab annis centum aliquis adulter,vel ꝙ
nullus fuerit ibi de adulterio punitus,nec puniri petitus:⁊ sic
nō habuisset desuetudo vsuz cōtrariū:⁊ hodie peteret adulter pu
niri pena.d.l.quanuis,ipse deberet puniri,non obstante dicta de-
suetudine.Panormi.vero in.d.c.Ioānes,ponit exemplū in her
mafrodito,⁊ in inferentibus damnum:prout ibi pōt videri:alij
ponunt alia,que qꝛ clara sunt non insisto.¶ Ex quibus infero ꝙ
cum in casu,de quo queritur non solū fuerit desuetudo,seu nō ob
seruantia statuti,quatenus loquitur de Missis non vice ⁊ nomi
ne dicti domi.Prepositi,nec in festis solennibus per domi.Ca-
nonicos predicte ecclesie certis diebus celebrādis:⁊ disponit qđ
eisdem illis diebus Missam celebrantibus deseruiri debeat per
Diaconum,Subdiaconum,⁊ clericulos:sed etiaz fuerit vsus po
sitiuus,seu cōsuetudo aliquid ponens:qꝛ domi.Clerici prebēda
ti in dicta Aptensi ecclesia eisdem dominis Canonicis iam cele-
brantibus seruierunt pro Diacono ⁊ Subdiacono:⁊ non solum
in Missis pro tempore per eos celebratis in festis solēnibus vi
ce ⁊ nomine domi.Prepositorum,qui fuerunt pro tempore:sed
etiaz alijs diebus festiuis in statuto predicto latius mētionatis
⁊ hoc,vt ponitur in casu,a tempore ⁊ per tempus de cuius initio
seu contrario memoria non existit:palaz infertur qđ statuto pre
dicto,quatenꝰ diu posset cōtrariari huic obseruātie seu cōsuetudini,
fuit derogatū:⁊ hoc siue statutū pdictū nunꝗ fuerit receptū.aut
in obseruātia habitū,siue receptū extiterit,⁊ postea ab illiꝰ obser
uātia fuerit p tēpꝰ de quo infra discessuz,⁊ cōtrariū obseruatū.Et q-
dem primo casu,si sciente superiore non fuerit receptū,sed post
illius editionem contrariū obseruatū:non fuit opus expectare
decenniū ad sublationem illius:per id qđ notat domi,Cardina-
lis Florē.quez ibi sequūtur Io.de imol.⁊ Panor.in.d.c.j.de treu
ga ⁊ pace,allegans tex.iiij.distinct.§.hoc ⁊ si legibus,⁊ qđ not.in
c.cum olim,de cleri.coniuga.c.de libellis,distin.xx.Et hanc sen-
tentiam sequitur Fran.de are.consi.cliiij.exordiēte,Cōsultatio
proposita ⁊c.Et vbi superior nesciuisset,sufficeret tēpus de quo
supra:imo ⁊ longe minus,vt infra dicā.Si vero aliquādo fuerit
receptum ⁊ obseruatum:⁊ postea nihilominus per desuetudinez
seu non obseruantiam,⁊ contrarium vsum,illum scilicet de quo
supra,ab eo discessum:illud fuit abrogatum ⁊ sublatum per di-
ctum tempus de cuius initio non est memoria.l.hoc iure.§.du-
ctus aque.ff.de aqua quoti.⁊ estiua.l.j.§.fi.ff.de aqua plu.arcen.
⁊.c.super quibusdam.§.preterea,⁊ quod ibi Hosti.de verbo.sign.
⁊ quod not.glo.in.c.j.in fi.de rescrip.in.vj.Et non solum potuit
tolli vel abrogari per dictū tps:sz etiā per tēpus minus.Et qui-
dē si presupponamus quod dicta desuetudo dici debeat non qui-
dem contraria predicto statuto,sed magis propter statutū:vt qꝛ
non fuit statutū ꝙ dicti dñi Clerici prebendati non possent vel
non deberent pro Diacono ⁊ Subdiacono deseruire dictis dñis
Canonicis celebrantibus:nec etiam fuit statutū ꝙ Canonici nō
possent vel non deberent eos vocare ad sibi sic deseruiendum:sed
fuit statutū ꝙ eisdem do.Canonicis dictis diebus celebrātibus
deseruiant Diaconus ⁊ Subdiaconus:tunc videretur dicēdum
ꝙ ipsum statutū fuerit sublatū vel abrogatū per decenniū,dicto.
c.fi.de consue.vbi cōmuniter tenent,ꝙ etiā de iure canonico suffi
cit ad consuetudinē inducendā decenniū:dum tamen nō sit cōtra
ius,sed preter.Si vero sit contra ius,dicunt cōmuniter cano.in
d.c.fi.de consue.⁊.c.fi.eo.tit.in.vj.ꝙ requirantur ⁊ sufficiant qua-
2 draginta anni.† Sed quodcunꝙ horū dixerimus,patet ex nar-
ratis in casu,ꝙ dicto statuto fuit derogatū,⁊ ꝙ dicti dñi Clerici
tenentur in vim introducte cōsuetudinis deseruire pro Diaco-
no ⁊ Subdiacono dictis dñis Canonicis Missam celebrātibus,
etiam diebus superius mentionatis.Hec enim cōsuetudo vide-
tur ⁊ honesta ⁊ rationabilis:quod scilicet membra inferiora de-
seruiant superioribus.Et si opponatur quod dicti dñi Canonici
non possint cōtrauenire predicto statuto,vt pote per eos iurato,
Dico ⁊ respondeo quod hoc non obstat:tum qꝛ vt audio dicti do
mini Canonici non solent iurare simpliciter ⁊ absolute,quod ipsi
obseruabūt omnia statuta ecclesie Aptensis:sed cum cauda,ad-
dentes hucusꝙ scilicet obseruata:⁊ sic ex forma iuramenti nō se
obligant ad obseruandum ea que vsꝙ tunc obseruata nō extite-
3 rant.Nec ligantur ex iuramento predecessorum:† qꝛ iuramētum
quo ad vinculū periurij est personale,⁊ non egreditur personam
iurantis:per id quod no.Inn.⁊ docto.cōmuniter in.c.veritatis,
de iureiur.Et ita etiā in terminis nostris seu illis multum simi.
no.Io.de Imo.in.c.j.col.viij.versic.secundo casu qñ iurant ser-
uare statū,de his que fiunt a maio.par.cap.Tū ⁊ qꝛ si tēpore pre-
fati iuramenti erat statutū predictū ex causa sublatū,vel abroga
tum propter non vsum:⁊ propterea desierat esse statutū,nō tenen
tur dicti dñi Canonici in vim huiusmodi iuramenti obseruare
contenta in dicto statuto,per id quod no.Pau.de leaza.⁊ post eū
do.Cardi.floren.in cle.j.col.vj.versic.Oppono ad idem qꝛ scdm
hoc iuramentum,⁊c.de regu.Ioan.de Imol.in.c.dilecto,col.vj.
vel circa,de preben.⁊ c.j.col.viij.vel circa,de his que fiūt a maio.
par.cap.qui volunt,quod contrauenientes statuto,quod serua
re iurauerant,non incurrunt periurium,si ante cōtrauentionem
huiusmodi fuerit reuocatum vel abrogatum statutum.Quia su-

blato, statuto, consequenter tollitur iuramētum illi accessorium, ar. c. inter dilectos. §. ceterum, de fi. instru. facit. c. constitutus, de rescriptis. Qui enim iurant seruare statutum, intelliguntur iurare quod illud seruabūt donec ipsum durabit: & sic sublato eo, non amplius obligabit, ar. eius quod habetur in. c. venerabilem,
4 ad fi. de elec. & in. c. significauit de cēsi. † vbi patet qđ iuramentū prestitū alicui ratione dignitatis, finita dignitate nō obligat ipsum iurantem. Hec sunt de mente Joan. and. in dicto. c. j. de his que fi. a maio. par. ca. Ubi post eum hoc etiam voluit Joan. de imo. colūna octaua. Et facit ad premissa qđ not. do. Prepo. in dicto. §. j. in princi. vbi dicit quod veniens contra legem per desuetudinem abrogatam non peccat: nec aliquam notam reatus incurrit. Super quo allegato dict. §. j. & c. fi. iiij. dist. Dictis igitur dominis canonicis nō obstat iuramentū per eos prestari solitum. Et sic non obstantibus statuto & iuramento predictis possunt dicti domini Clerici prebēdati cogi ad deseruiēdum dominis Canonicis pro Diacono & Subdiacono diebus &c. & hoc in vim consuetudinis, per quam vel non fuit ab initio receptuz statutū predictum, vel fuit postea per vsum contrarium ab illo discessum.
5 ¶ † Ad tertium quesitū, quo queritur an eisdem dominis Canonicis pro defensiōe eorū iuris sufficiat negatiua, scilicet quod non fuerit statutum predictum receptum vel obseruatū: an vero eisdem opus existat probare dictam laudabilem consuetudinem: dico & respōdeo quod si est contentio inter dictos dominos Canoni. & clericos prebendatos de & super receptione vel nō receptione predicti statuti: ita quod dicti domini prebēdati dicant illud fuisse in ecclesia receptum, & aliquando fuisse obseruatum: prefati vero domini Canonici se defendendo hoc negent, dictis do. prebendatis, vt pote actoribus, & se fundātibus super receptione, incumbit probatio. l. actor, cum suis simi. C. de proba. Sed si dicti domini Canonici fateantur illud fuisse aliquando receptuz & obseruatum: vel prefati domini prebendati hoc probant, tunc incumberet dictis dominis Canonicis onus probādi laudabilem consuetudinem, tanquam fundamentum eorum intentionis. † Quilibet enim probare tenetur id quod est sue intentionis fundamentum: siue illud sit factum affirmatiuum, siue negatiuum, dicta lege actor. C. de proba. l. in exceptionibus, in principio. ff. eo. l. si quis. C. de fabricen. libro vndecimo, & l. i illa, cum. l. sequenti que incipit hoc iure, vbi plene per Bart. Alexandrum de imola, & alios. ff. de verborū obligationibus, & quod not. Innocen. vbi etiam alij, in. c. super his de accusationibus, & Alexander de imola consilio. xxiiij. exordiēte, animaduersis his que tam per testes &c. in principio, in secundo volumine qui etiā in lectura dictarum. ll. in illa & hoc iure, columna tertia, versiculo extra glo. tetigit hic Bar. ponit multas remissiones: in quibus probatur, quod negatiua probanda est per eum qui negat, & qui super ea se fundat. verum est tamen quod, vt superius dixi, dicti do. Canonici non tenentur probare consuetudinem temporis, de cuius contrario vel initio hominum memoria nō existit: sed iuxta dictionem quam superius posui probare sufficit consuetudinem decem vel ad maius quadraginta annorum.
6 (margin mark beside "tionis")
7 ¶ † Ad quartam & quintum dico & respondeo quod consuetudo ligat etiam minores & furiosos. l. si heredes. §. lucius, & quod ibi docto. ff. de administratio. tuto. & quod not. Barto. in. l. quibus, col. xj. vers. primo ergo quero an consuetudines. ff. de legi. vbi etiam hoc voluit Bal. columna nona, versiculo, secundo queritur an consuetudo liget infantes: qui etiā dicit ibi quod ligat & absentes & presentes, insuper & non solum natos: sed etiam non natos: & idē satis sentit Joannes andreas, in. c. fi. §. visa secundum diuersos varia diffinitione, &c. col. v. versi. Quod dixi secundo de consensu &c. de consuetud. vbi voluit quod ad consuetudinem inducendam non requiritur consensus dementium, furiosorum, minorum, nec etiam mulierum regulariter: & tamen certuz est quod omnes isti ligantur consuetudine, prout & ceteri. Propter quod dico quod non solum Beneficiati, qui hactenus secundum dictam consuetudinem deseruierūt dominis Canonicis pro Diacono & Subdiacono, tenentur & tenebuntur hoc facere in posterum: sed etiam iuuenes & successores: & hoc facit consuetudo: que habet vim legis, & legem abrogat vel tollit. ¶ Ad sextum dico & respondeo, quod dictum pretensum statum fuit, vt predixi, per desuetudinem seu contrariam consuetudinem sublatum & abrogatum: & sic domini Canonici cogendo dictos Beneficiatos ad eisdem deseruiēdum pro Diacono & Subdiacono non dicuntur venire contra statutū quod iam non est: insuper nec contra iuramentum, vt pote illi accessorium vt superius dixi: & quia etiam non iurauerūt simpliciter seruare statuta: sed iurauerunt seruare statuta vsque tunc seruari solita: cuiusmodi non erat predictum statutum. Fateor autem qđ vbi dicti do. Canonici iurassent seruare ea que continentur in statutis, nulla mentione habita de eis: vt verbi gratia, si iurassent non recipere, vel cogere aliquem ex do. Beneficiatis ad sibi seruiendū pro Diacono & Subdiacono, ipsi tenentur seruare iuramentum etiam post reuocationem & abrogationez statuti: vt no. doctores cōmuniter in. d. c. dilecto, de prebendis, & dominus cardina. Floren. in dicta clementina de regularibus: vbi solent scribere, quod aliud est iurare quod seruabunt contenta in statuto, non habita mentione de statuto: & aliud habita mentione. Ex quibus omnibus patet responsio ad quesita: & quod seruanda sit consuetudo, de qua predixi, contra omnes beneficiatos antiquos et iuuenes: & non solum contra eos qui nunc sunt, sed etiam contra eos qui erunt in posterum: & quod ad hoc possunt & poterunt omnes cogi, & tanquam transgressores laudabilis consuetudinis poterunt puniri si contra ueniant.

¶ Argumentum.

¶ Qui se cum familia per societatem vt fratres coniungunt, siue illa permanserit, siue saluatur, que promiserūt, vel de iure postea superueniente congruunt, inuicem prestare tenentur. U. F.

1 ¶ Iuramentum minoris. xxv. annis operatur illum maiorem & actus iuratus representat iurantem non minorem.
2 In donatione bonorum presentium & futurorum, veniunt etiam ea que per successiones acquiruntur.
Donare generaliter quotam bonorum presentium & futurorum nihil expresso de bonis specialibus quorum successio speratur, licitum est: non autem donare bona specialia que sperantur.
3 Pactum future successionis dicitur inualidum, tanquam introductiuum voti captande mortis alterius, nec etiam iuramento firmatur, quia est contra bonos mores.
4 Donatio vniuersalis, siue quote, siue tote substantie, valet cum insinuatione.

¶ Pro socio. Consi. cxcvi.

Ex themate mihi transmisse consultatiōis parte honeste mulieris Claudie Brerie, vxoris & persone coniuncte honesti iuuenis Jacobi Colaneli, eliciūtur multa & varia dubia: quibus respondeo breuiter & succincte prout infra. Et primo ad primum, qđ si tempore affrairamenti, de quo ibi, dicta Claudia erat maior. xij. annis, ipsa potuit cum iuramento efficaciter facere affrairamentum huiusmodi, & bona sua communicare Joanne eius sorori, ac Joanni & Sebastiano eius marito seu futuro spōso & sororio: & hoc cum iuramento, prout iurasse legitur, † quia iuramentum hoc operatur in adulto, hoc est eo qui excessit pupillarem etatem est minor vigintiquinque annorum: quia representat eum maiorem vigintiquinque annis, auth. sacramenta puberum, & quod ibi scribentes. C. si aduersus venditio. & quod not. glo. & doct. in. l. ij. C. de rescind. vendi. & in. c. penult. de emptio. & venditio. & Jo. de Imo. in sua solenni repetitione. c. cum contingat, de iureiurando. Nisi enim aliud ad impugnationem dicti affrairamenti allegaretur, & probaretur, nō posset ipsuz affrairamentum ex eo solo impugnari, quod dicta Claudia erat tempore quo illud fecit minor. xxv. annis. ¶ Uenio ad secundum: super quo aduertendum est quod ibi queritur de multis itein & quod ex tenore dicte donationis nō apparet quod dicti Sebastianus & Joannona coniuges, Joannes & Claudia etiam coniuges, & eorū quilibet & sibi ipsis donauerint omnia bona sua presentia & futura sed quod illa sibi communicauerunt: ita quod dicta Claudia ratione huiusmodi affrairamenti censetur bona sua communicasse dictis Joanni sponso futuro, Jannete & Sebastiano sororio & sorori, cuilibet scilicet pro quarta parte vt tantum haberet quilibet ex ipsis, quantum ipsa: & idem videntur fecisse alij. Et sic videtur quod quilibet ex predictis donauerit alijs tribus dodrantem. hoc est nouem vncias, seu tres quartas partes bonorum eiusdem: & hoc satis colligitur ex verbis dicti affrairamenti: & maxime ibi. inter eosdem fratres & sorores perequandis & equaliter diuidendis dū locus adesset. Et sic non puto posse donationem huiusmodi impugnari per dictā Claudiā, vel aliū ex predictis quasi donauerit donatione inter viuos omnia bona sua presentia & futura: & sic per indirectum si valeret, sibi abstulisset facultatem testandi: per ea que scribit Bart. & docto. magis communiter in. l. stipulatio hoc modo concepta. ff. de verb. obli. & multi in. l. j. C. de pac. quia vt predixi nullus ex predictis donauit socijs omnia bona: sed solum dodrantem: & quilibet etiam ex eis recepit tres vncias bonorum suorum a quolibet. Et per hec patet responsio ad primam partem dicti quesiti. Ad secundam vero partem eiusdem: in qua queritur an dicti Claudia

dia debuerit vigore dicti affrairamenti seu donationis habere omnia bona dicti quondam Joannis qui supponitur ab humanis sine liberis decessisse, dico q non quia vt predixi ipse non videtur eidem Claudie de tunc acquisitis, aut postea acquirendis communicasse, aut donasse nisi quadrantem: hoc est quartaz partem, & duas quartas prefatis Sebastiano & Jannone: alia vero sibi reseruauit: & hec quoad bona, que tempore affrairaméti erãt sua, aut que postea acquisiuit. Etiam quoad quartam partem, q̃ habuit: & habere debuit de bonis singulorũ, non debet in illa succedere dicta Claudia: nisi esset per eum heres instituta: sed potius frater, si est mortuus intestatus, vel heres per eum institutus. Et sic fient de bonis dicti Joannis, illis scilicet que habuit ante affrairamentum, & de illis que ipse post affrairamentum acquisiuit, quatuor partes: quarum tres iure affrairamenti & donationis in eo facte pertinent dictis Claudie. Sebastiano & Jannone alia vero quarta pertinet heredi dicti Joannis. Quo vero ad illas tres quartas, quas acquisiuit tempore affrairamenti de bonis, que tunc habebant prefati Claudia, Sebastianus & Jannona, & eorũ quilibet illa pertinent heredi dicti Joannis. Ad quartam partem eiusdem quesiti dico, & respõdeo, qd licet prefate claudia & Jannona non potuissent, ignorante & inscia honesta muliere Joanna eorum matre donare bona sua, vel alias de bonis huiusmodi ratione sperate successionis disponere. l. fi. & quod ibi gl. & doc. C. de pac. & l. quidã in iure. §. donationem. ff. de dona. tamẽ

2 sub presentia vel de consensu matris hoc fieri potuit.† Preterea in donatione quote bonorum presentium & futurorũ, veniũt etiã ea que postea donator acquirit per successionẽ: q2 aliud est donare generaliter quotam bonorũ presentiũ & futurorũ, nihil expresso de bonis paternis, maternis, aut alterius, cuius successio speratur, qd non reperitur prohibitũ, per ea que ponunt doct. in. d. l. fi. C. de pac. aliud est donare vel bona que quis ex futura successione habere sperat, vel quotam bonorũ hmõi: vt verbi gratia, donare talẽ domũ, aut partẽ illius, aut tale prediũ seu partẽ illius, que sunt bona patris viuentis, vel alterius, cuius successionem expecto: & istud eo inscio facere non licet, vt euitetur votuz captãde mortis paterne, vel alterius. d. l. fi. C. de pact. & l. quidam in iure. §. donationem, & qd vtrobiq; per scribentes. Venerunt igitur in affrairamento seu donatione predicta etiam bona materna.

¶ Ad tertiũ principale quesitũ dico & respondeo: quod diuisio, q̃ fecisse dicuntur dicti quatuor cõtrahentes, nõ videtur rupisse donationem quo ad bona, que fuerunt dictorum contrahentium tẽpore facti affrairaméti, aut donatiõis: nec quo ad illa, que post affrairamentũ, & ante diuisionem hmõi acquisiuerunt imo potius videntur illa cõfirmasse: cũ vt puto iuxta mentẽ illius diuiserint dicta bona. Sed quoad bona acquisita post diuisionẽ, & in posterũ acquirenda, videtur qd affrairamentum & donatio, vtpote illi accessoria, rupte extiterint, aut dissolute: pro eo q2 cum per diuisionem inter dictos contrahentes factã vel ipsi omnes, vel eorum aliqui petierint fieri diuisionẽ: & sic portionẽ suã sibi expediri, ipsi videntur discessisse a societate & ab affrairamento. l. actione, in prin. ff. pro socio. Preterea etiã videtur ab affrairamento & societate recessisse: pro eo quia post factam diuisionez, de qua supra, agere ceperunt dicti Joannes & Claudia seorsum & ad partẽ & prefatis Sebastiano & Jannona, & sibi ipsis negotiari. l. itaq; vbi est casus. ff. pro so. Addo qd cũ postea ab humanis decesserit dictus Joannes alter ex socijs, fuit societas predicta seu affrairamentũ finitũ & dissolutũ, si verũ esset qd antea dissolutũ aut finitũ nõ extitisset: & intelligo q nõ solũ fuerit huiuscemodi societas finita, quatenus cõcernebat dictũ quõdã Joãnẽ: sed etiã quoad alios q superstant. §. soluit. insti. de so. & d. l. actione. §. morte vniusq; socij. ff. pro so. & sic nõ vr q in bonis acquisitis per dictã Claudiã post tẽpus facte diuisionis, vel maxime, aut saltẽ post mortẽ & decessum dicti quõdã Joãnis possint aliquid petere dicti Sebastianus & Jãnona: quẽadmodũ nec ipsa Claudia aliquid petere põt

3 in bonis per eos acqsitis.† ¶ Ad quartũ dico & respõdeo, q institutio, seu substitutio, de qua ibi, vtpote cõtinẽs pactum future successionis (que in cõtractu dari nõ põt) de iure non valuit, nec valet. l. pactũ qd dotali. C. de pac. l. cũ donationis. C. de transact. l. ineruditas. C. de pac. cõuẽ. l. ex eo. C. de inuti. stipu. & d. l. stipulatio hoc modo cõcepta. ff. de verb. obl. & q ibi Bar. & doct, & q not. Bar. & multi doc. in. d. l. fi. C. de pactis: & vt dicit Bar. in. d. l. stipulatio hoc mõ cõcepta, pactũ hmõi, vt pote cõtra bonos mores existens, nõ firmat iuramẽto, regula nõ est obligatoriũ, de reg. iur. in. vj. & ita tenet gl. in. l. si qñ. §. illud, in verbo grauari. C. de inofficioso testa. gl. in. l. pactũ, & ibi Bal. in. v. oppo. C. de collat. Bart. in. l. si qs p eo, in primo mẽbro. ff. de fideiu. & in. d. l. fi. vbi etiã An. ff. de pac. do. Jas. may. & doc. in. d. l. pactũ q dotali, Ant. de bu. in d. c. cũ cõtingat. col. iij. Gemi. in. c. quãuis, de pactis, in sexto et Alua. in. c. moribus, si de feud. fue. cõtrouer. inter domi. & agna. quamuis contrarium tenuerit ibi solus Bald. Et sic dico quod non obstante dicta pretensa institutione, aut substitutiõe, seu pacto future successionis, poterit dicta Claudia disponere de bonis suis tam in contractu inter viuos, q in extrema voluntate. Predictis nõ obstat quod institutiones, seu substitutiones, aut pacta futurarũ successionum fuerint reciproca: hoc est quod non solum fuerit conuentum & transactum, quod si dicta Claudia ab humanis sine liberis, seu herede ex suo proprio corpore procreato decederet, eidem succederet in omnibus bonis & hereditate dicta Jannona: sed etiam ecõtra, scz si dicta Jannona sine herede &c. Quoniã rñdeo qd propter talem mutuã reciprocationẽ non validãtur institutiones, seu substitutiones, aut pacta pdicta: pro quo videri põt id quod not. Joan. Pet. ferra. in for. libel. in causa socie. super ver. societatem omnium bonorum, ver. quid autem dicemus si in hac generali societate &c. Et huius dicti ratio est quia (vt predixi, & superius probaui) futura successio dari non potest in cõtractu. Nec predictis obstat id qd not. Oldra. consil. cxxxix. exordiẽte, Ad habendã aliqualem notitiã, & Joan. and. in addi. Specu. titu. de instru. edi. §. porro. col. vlti. vel circa, ver. fuit etiã

4 alia questio de facto &c. Albe. & Sali. in. l. fi. C. de pac.† Quoniam respõdeo quod doc. predicti nõ loquũtur in vniuersali successione hereditatis: sed in donatione aliquorũ bonorũ, puta paternorum, seu presentium, reciproce facta: quod fieri põt per contractum. l. si quis argentũ. §. sed & si quis. C. de dona. l. omnes. §. locus. ff. de his que in frau. credi. Sed nos loquimur in vniuersali successione omniũ bonorũ hereditatis, que vt pdixi per cõtractũ aut cõuẽtionem inter viuos dari nõ põt. Et ita respõdet Alexã. de imo. consil. xxvij. exordiente, Ponderatis verbis instrumenti &c. col. fi. ver. nõ obstat etiã id quod traditur Oldra. &c. ¶ Ad quintum dico & respondeo in primis pro clariore solutione, quod ex predictis patet que bona pertinerent ad dictam Claudiam, & que ad dictam Joannem. Ad claudiam enim pertinebat quarta pars illorum bonorum, que habebat tempore facti affrairamenti, & quarta pars eorum bonorum que tempore affrairamenti hmõi fuerunt dictorum Joannis, Sebastiani & Jannone, & quarta pars bonorum acquisitorum post affrairamentum vsque ad tempus facte diuisionis: & hec accipienda erant de bonis, que tempore facte diuisionis peruenerant ad dictum quondam Joannẽ. Residuum vero eorundem bonorum, hoc est quarta pars bonorum que tempore eiusdem affrairamenti erant dicti quondam Joannis, & quarta pars eorũ que tẽpore facti affrairamenti accepit idem Joannes a dictis Claudia, Sebastiano & Jannona sua bona cõicantibus, & quarta pars bonorũ acquisitorum a tempore facti eiusdẽ affrairamenti, pertinet heredi dicti Joannis. Et si bona predicta appareant, & possit probari, quod illa fuerũt possessa per dictos quondã Joãnẽ & Claudiã, ad quorum partem peruenerunt tempore facte diuisionis, posset ipsa Claudia intentare possessorium iudicium, saltem quo ad bona immobilia: & consulerem, qd intentaret beneficiũ canonis redintegranda. iij. q. j. qd est multũ pingue: quo vero ad bona mobilia capta, trãsportata, & forte occupata, esset bonũ impetrare monitorium generale, comperto quod aduersarij, de quibus in casu illa ceperint. Poterit intentari etiã remedium dicti canonis reintegranda, pro recuperãda possessione partis & portiõis dicte claudie pertinentis, & q̃ ante mortẽ mariti possidebat: q2 dictũ remediũ datur non solum pro recuperanda possessione bonorũ immobiliũ: sed etiã bonorum mobiliũ: q2 litera illius canonis dicit redintegranda sunt omnia, & tex. in. c. cum ecclesia. iij. qõ. ij. loquitur de possessionibus vel rebus: & sic videtur loqui de bonis immobilibus & mobilibus: & hoc est de mente Bart. in. l. rem que nobis. ff. de acquiren. pos. dum vult qd remedium predictum detur in terminis. l. si coloni. C. de agri. & censi. lib. xj. hoc etiam est de intentione doctoruz in. d. l. rẽ que nobis. Que omnia scripserim sub correctione &c.

¶ Argumentum.

¶ Liberi, non obstante quãuis alienandi prohibitiõe, de bonis prohibitis vsq; ad eorum legitimam nihilominus alienare possunt. A. F.

1 ¶ Justa heredis ignorantia confirmat alienationem rei restitutioni subiecte, vel alienari prohibite.

2 Actio reiuendicationis regulariter duo requirit extrema: dominũ scz ex parte actoris, & possessionem seu detẽtionẽ ex parte rei.

3 Dictio nisi, cuius sit nature.

4 Bona hereditaria per heredis offensam deperdita cui vel quibus cedant.

5 Legitima debet esse omni tempore plena, & ab omni grauamine libera.

¶ De sub. et legi. libe. Consi. cxcvij.

Iso processu quem inchoarunt et prosequuntur prouidi viri magister Bartholomeus et Paulus Jacobi, contra et aduersus honorabilem virum Iuuenalez Roberti, vna cum testamento, quod fecisse dicitur probus quondam vir Luquetus Jacobi, dictorum magistri Bartholomei et Pauli quondam pater, Dico in primis esse aduertendum quod
1 † libellus eorundem magistri Bartholomei et Pauli non videtur de iure procedere: pro eo quia in eo non fuit deducta scientia pretense probationis facte per dictum quondam Luquetum testatorem, hoc est quod Petrus Luqueti venditor, et coheres dictorum magistri Bartholomei et Pauli, et prefatus Iuuenalis Roberti emptor, habuerint notitiam dicte prohibitionis facte de non vendendo etc. aut saltem quod idem Petrus notitiam huiusmodi habuerit quod tamen videbatur esse necessarium. l. fi. §. fi. ff. de lega. ij. de quo testatur Bar. in. l. iij. §. sed quia C. commu. de lega. et dicit quod ille casus est singularis, et multum notandus ad hoc: alibi etiam dicit Bal. scilicet in. c. quoniam frequenter. §. in alijs, vt lit. non contesta. quod ille tex. glossat omnes leges loquentes de materia prohibitionis alienationis, et hinc dicit Ang. in. l. marcellus. §. res que. ff. ad trebel. et in d. l. iij. §. sed quia, quod aduocatus actoris debet esse cautus vt deducat scientiam eius qui alienauit, et idem voluit domi. Jas. in. d. l. iij. §. sed quia, versi. quarto notabiliter etc. et in auth. res que, versi. ij. limitatur. C. commu. de lega. Ambro. opp. in. l. filius familias. §. diui. col. iij. versi. etiam dicit Ange. quod cautus debet esse aduocatus actoris etc. ff. de legatis primo. et And. Barba. in sua Joannina. c. raynaldus, nota. lxvi. col. iiij. versi. et adduco Ang. in. d. l. fi. §. sed quia, de testamen. et idem voluit Ang. consi. cccxcvj. exordiente, statuto hysoriensi cauetur etc. col. ij. post med. versi. et sit cautus legatarius vt articulet et probet etc. Cum igitur non fuerit huiuscemodi scientia seu notitia dicti Petri alienantis proposita aut deducta, non videtur libellus predictus procedere: pro eo quia non concludit ex narratis: quia ad hoc quod substitutus vel inuitatus possit experiri contra eum, in quem alienata est res restitutioni subiacens, vel alienari prohibita, non sufficit conditionem euenisse, et rem fuisse alienatam, vel contrauentum prohibitioni: sed opus est quod hoc fuerit factum per scientem. d. l. fi. §. fi. ff. de lega. ij. et ita sentiunt docto. in locis superius allegatis, loquentes tamen in re subiacente restitutioni: et dicunt communiter quod eo casu debet substitutus agere et experiri contra alienantem, et ab eo petere pretium, si est soluendo: alias vero si non esset soluendo, videretur posse secundum Pau. de castro consilio xx. agere in subsidium contra emptorem rei alienate. Sed hic loquimur in re non solum subiacente restitutioni propter mutuum et reciprocum vniuersale fideicommissum: sed etiam in re expresse prohibita alienari: quo casu non videtur habere locum. d. l. fin. §. fi. ff. de lega. ij. quod etiam voluit ibi Pau. de castro et sequitur Alexand. de Jmola in dicta. l. Marcellus. §. res que columna. ij. versicu. quarto limitat illam. l. Pau. de castro. Propter quod non esset tutum initi huic fundamento. Putarem tamen quod nisi dicti magistri Bartholomeus et Paulus probarent rem petitam fuisse in dominio dicti quondam Luqueti testatoris, ipsi deberent
2 succumbere, per id quod voluit Ang. in. d. consilio. cccxcvj. † et quia ipsi expresse dixerunt se agere actione rei vendicationis, que regulariter requirit duo extrema, scilicet dominium ex parte actoris, et possessionem seu detentionem ex parte rei conuenti. Non autem puto quod venditio facta per dictum Petrum possit ex eo capite defendi, quasi prohibitio alienationis facta per dictum quondam Luquetum fuerit nulla: vt pote facta sine causa, et quia non apparet persona, respectu cuius facta extitit. Quoniam respondeo quod licet non fuerit expressa causa huiuscemodi prohibitionis: tamen satis apparet quod ipse testator prohibitionem huiusmodi fecit respectu seu contemplatione coheredum: voluit enim et iussit dictus testator, quod nullus ex dictis suis heredibus posset vendere aut alienare aliquid de sua portione bonorum hereditatis ipsius testatoris, nisi alteri, seu alteris ex ipsis heredibus: nisi refutassent: per que verba videtur testator voluisse, quod si aliquis ex dictis suis heredibus haberet aliquid venale de sua portione bonorum hereditatis dicti quondam Luqueti, vende-
3 ret alteri vel alteris ex suis heredibus; † pro quo induco quod voluit Bald. in capitulo nisi specialis, de officio delegati: vbi loquens de dictione nisi, dicit quod illa quandoque disponit aptitudine, sed non actu: vt in illo exemplo, Promitto non vendere nisi tibi. Nam licet verbum promitto, sit dispositiuum: tamen sensus orationis est iste, si rem venalem habuero tibi vendam, et non alijs: sed si venalem non habuero, tibi vendere non cogar. Dictus igitur Luquetus, qui voluit quod nullus ex dictis heredibus posset vendere nisi alij vel alijs ex suis coheredibus, censetur voluisse quod si aliquis ex illis aliquid venale haberet de predictis bonis, hoc venderet illi vel illis, et non alij vel alijs. Et sic apparet prohibitionem de non vendendo vel alienando in extraneum fuisse factam contemplatione coheredum: et sic videtur valuisse prohibitio. Preterea dicti magister Mattheus et Paulus sunt coheredes dicti Petri, et sibi substituti: quia vt predixi dicti tres heredes fuerunt mutuo et reciproce sibi substituti: et sic satis apparet de persona, cuius respectu prohibuit dictus testator venditionem, seu alienationem, per id quod not. Joannes de Jmol. in l. paterfamilias testamento. colum. iiij. vel circa. ff. de heredi. in-
4 stituen. † vbi voluit quod si testator vxori sue reliquerit vsumfructum omnium bonorum suorum, et preceperit heredi quod ipsam non molestaret in dicto vsufructu: alias eum exheredabat, et priuabat hereditate: et deinde contingat heredem molestiam inferre vxori: et alias contrauenire prohibitioni, hereditas restituenda est, vt applicari debet substituto, si illum habeat, vel coheredi si illum habet et non substitutum: alias debet applicari venientibus ab intestato: quod etiam voluit Bar. in. d. l. paterfamilias testamento. Quod autem reperi eleganter allegatum et deductum, quod non obstante dicta prohibitione potuerit dictus Petrus vendere vel alienare de bonis paternis vsque ad legitimam, videtur esse verum: pro eo quia omne grauamen et omne impedimentum ipso iure reijcitur de legitima l. quoniam in prioribus, et. l. scimus, in prin. §. j. C. de inoffic. testa. quod etiam voluit Fran. de Are. consil. xix. exordiente, Ex facto presupponitur, col. ij. vers. sed remanet dubium etc. cum enim pretendant dicti magister Bartholomeus et Paulus dictam prohibitionem fuisse factam eorum fauore: certum est quod talis prohibitio respectu Petri eorum coheredis fuit onus, per quod minuebatur aliquo modo legitima: vt patet ex eo quod habetur in. l. femine. §. illud. et. §. fi. C. de secundis nuptijs: vbi ille solum dicitur habere rem pleno iure, qui eam libere potest alienare. Et licet Bal. in. l. voluntas. C. de fideicommissis, dicat quod prohibitus alienare videatur tamen plene dominus, vel pleno iure, per. l. generaliter. §. si pretium. ff. de fideicommis. liber. tamen hoc est intelligendum quoad essentiam dominij, non quoad vtilitatem et estimationem pretij rei, alias diceret contra casum preallegatum, et contra ve-
5 ritatem: † filius autem debet habere legitimam plenam omni tempore, auth. de trien. et semis. §. j. et quod ibi gl. colum. iij. ergo non potest negari quin prohibitio alienationis sit grauamen aliquo modo minuens legitimam, et per consequens tollitur de medio ipso iure. d. l. quoniam in prioribus, et. d. l. scimus. §. cum autem. C. de inoffi. testamen. inducit et alia bona media idem Franciscus, que possunt ibi videri: et idem voluit do. Jas. may. in. d. l. voluntas. col. ij. vel circa, versi. tertia notabilis fallentia, et longe plenius in. d. l. filius familias. §. diui. col. ij. versicu. hinc potes tu dicere ex hoc tex. quod cum filius in legitima dicatur esse creditor: vbi etiam videri potest. Et quamuis Pau. de cast. consi. cccxxiiij. exordiente, Visis et consideratis omnibus diligenter, et post eum Ambro. op. in d. §. diui. char. vij. col. ij. versi. testator filios institutos prohibuit alienare, post Pau. de ca. in dicto consilio, et Cuma. alibi, videantur in aliquo aliter sentire: dictum tamen eorum non obstat ei quod predixi: quia ipsi palam fatentur, quod non obstante dicta prohibitione, valet alienatio vsque ad legitimam: et sic est quo ad illam irretractabilis: et si id quod est alienatum non excedat legitimam, non est contrauentum prohibitioni: quia vsque ad illam reijciebatur onus.

¶ Argumentum.

¶ Tabellarius siue notarius integre fame, si aliud pro alio scripserit, potius erronee, quam dedita opera illud scripsisse censendus est. A. F.

1 ¶ Testes testamentarij an ad illorum fidem approbandam debeant equaliter in omnibus deponere et conuenire.
2 Testes minus vel plus vnus quam alius deponentes an possint dici contrarij, maxime in causa testamentaria.
3 Sermonum verorum experimentum est, vt concordent cum rebus sensatis et verisimilibus: id enim quod verisimile non est dicitur quedam falsitatis imago.
4 Testis verisimilia non deponens non probat, et tanquam suspectus habetur.
5 Testes prece vel muneribus inducti dicuntur falsarij, licet etiam verum deponant.
6 Pretij sola promissio testi facta ipsum testem reddit falsarium, etiam si nil recipiat.

¶ De tabellar. Consi. cxcviij.

Idimus, Viri spectabiles, et pro inquirenda, et reperienda veritate iterum et iterum reuoluimus criminalem et criminaliter motum processum, et factum per et inter egregium virum dominum pro-

curatore

curatorem fiscalez curie temporalis sanctissimi domini nostri pa
pe ciuitatis Auenionensis ex vna parte, τ magistrum Joannem
Fenelli notarium publicum ciuem eiusdē ciuitatis ex alia: τ hoc
ad denuntiationem nobilium margarete τ Agnetis de Vetula
sororuz, de τ super eo: quod licet, vt parte eorundem domini pro-
curatoris fiscalis τ de Vetula pretenditur, nobilis quōdam vir
Raphael de Vetula pridem, anno scilicet domini. M.cccc vij.
in suo vltimo τ nuncupatiuo testamento heredem vniuersalem
solum τ insolidum instituerit τ reliquerit nobilem τ honestam
mulierem Mathieuam, sui ipsius Raphaelis tunc vxorem et
personam coniunctam, τ nullam prorsus mentionem fecerit de
egregio viro domino Raymundo Andricij iurium professore
Auanionēsis. nec de domina Gabriela eiusdem domini Andri-
cij vxore: idem tamen Fenelli tacito τ subtracto nomine predi-
cte Mathieue, τ in substitutione de ea facta scripsit, quod dictus
quondam nobilis Raphael heredes vniuersales instituerat di-
ctos prefatos do. Raymundum τ Gabrielam vxorem: τ quan-
uis compererimus quod tam tempore secretarum informatio-
num, quam in prima iudiciali confessione, septem testes instru-
mentarij, τ qui duntaxat reperiuntur ad illud exhibiti, scilicet
Andreas de fonte Rubeo pater, quatuor eius filij, τ duo alij, di-
xerunt τ deposuerunt, dictum quōdam de Vetula heredem vni
uersalem instituisse dictam eius vxorem: τ se vel nihil audiuisse
de dictis Raymundo τ Gabriela, vel eos non fuisse heredes in-
stitutos: que prima facie videntur multū facere pro intentione
1 dicti domini procuratoris fiscalis, τ contra dictū Fenelli † com-
perimus tamē multa, per que videtur multum detrahi fidei eo-
rundem testium: τ que faciunt pro exoneratione τ execusatione
dicti magistri Fenelli. Et primo quidem videtur fidei eorūdem
testium detrahi: pro eo quia licet conueniant in predictis, vt di-
ctum est: sunt tamen alij ex eis qui vel nesciunt, vel non recordan
tur de quibusdam, de quibus alij deponunt, τ de quibus fuit ar-
ticulatum priusquam sumeretur secreta informatio: τ ita non vi-
dētur isti minus deponētes fuisse testes legitimi, nec aliorū con
testes, vt probent ea in quibus cum eis conueniunt, τ de quibus
deponunt. l. cum antiquitas. C. de testamē. vbi per illuz tex. dicit
Bal. quod nisi testis probet totum tenorem testamēti perfectuz,
ipse nihil probat: τ quod si aliqui probarent plus, aliqui minus
dictum, illi qui minus deponunt, τ totum nesciunt, non vidētur
esse testes legitimi, nec probant aliquid, etiam id quod deponūt.
quanuis Bal. asserat hoc dictum suum esse mirabile, τ propter
ea reliquerit cogitandum: illud tamen commemorat τ sequitur
Alexand. de imo. consilio. clxxvij. exordiente, Viso themate mi-
hi exhibito. versiculo, secundo principali fundamento moueor
τc. in secundo volumine. Istud dictum etiam commemorat τ se-
quitur Philip. de Cor. in. d. l. cuz antiquitas, colum. prima, ver.
no. quod testis debet probare totum tenorem testamenti: limitat
tamen vt non procedat eo casu, quo testis dicit qđ interfuit con-
fectioni totius testamenti: quāuis contra hanc limitationē man
det videri gl. no. secūdū eū loquentem de testibus in. l. lucius, su-
per verbo debeant: ibi, respondeo potuit esse quod non adhibuit
fidez non quia essent falsi sed quia non dixerunt plene factum. ff.
de his qui notan. infa. que gl. videtur pungere dictam limitatio-
nem: dictum Bal. etiam commemorat, τ sequitur do. Jas. may. in
d. l. cum antiquitas. col. iij. in prin. qui pro eo multa inducit, τ ex
illo infert limitationem ad regulam, quam tradunt Anto. de bu.
2 τ Joan. de Jmo. in. c. j. de officio delegati: † vbi tradunt regulā,
qđ testes non sunt contrarij, quanuis vnus deponat minus de fa
cto quā alius: qr in eo in quo concordant plene probant: que regu
la limitari debet vt non procedat in testibus testamentarijs, vbi
si aliqui deponunt plus dictum, aliqui minus, non probant etiaz
id de quo deponunt: τ dictum Baldi supra allegatum refert τ se-
quitur Barba. consi. lxxx. in quarta parte, exordiente, quaz egre
gie τc. col. ij. versi. τ adduco simile τc. fatemur qđ Alex. de Jmol.
in. d. l. cum antiquitas, col. fi. versiculo, extra glos. tene menti τc.
videtur limitare dictum Bal. τ illud in aliquo impugnare: τ qui
pro sua impugnatione inducit doctrinam Cy. τ Bald. in. l. si pre-
fidi. C. de donatio. ante nuptias, Baldus τ Joannes de Jmo. in
l. si ita quis heredem. ff. de heredibus instituendis. Propter qđ
nō facimus in hoc precipuum fundamentum. Preterea quan-
uis, vt diximus, testes predicti videantur concorditer deponere
illud quod pretenditur, dictum scilicet quondam de Vetula here
dem vniuersalem solum τ insolidum instituisse dictam eius vxo
rem: sunt tamen aliqui in facta eorum repetitione differentes in
verbis formalibus dicte asserte institutionis: sunt enim qui di-
cūt eūdē de Vetula dixisse, quod instituebat vxorem suam, aut fe
minam suā: nec aliter deponunt de proprio nomine aut cognomi
ne illius, vt prefatus Andreas pater, Bartholomeus eius filius
quintus testis, τ Simon volte quartus testis, Baptista vero de
fonte secundus testis, interrogatus si dictus de Vetula propria

eius ore nominauerat heredem, dixit τ respondit quod poterat
esse quod eam nominauerat: sed nō recordabatur: τ subiungit qđ
notarius vsus fuit istis verbis, Jl laisse sa moulhier heritiere, hoc
est vxorem suam relinquit heredem loquendo idioma patrie: et
ita non deponit iste, quod dictus de vetula instituendo locutus
extiterit, nec quod aut nomen proprium vxoris vel appellatiuū
expresserit. Dominicus de fonte tertius testis dicit, quod dictus
de Vetula heredem instituit dictam nobilem Mathieuam, τ qđ
illa fuit per notarium nominata, τ testatorem: qui notarius eun-
dem interrogauit, nunquid heredem faceret ipsam nobilē Ma-
thieuam: qui capite annuendo respondit qđ sic. Joannes Sauo
ye dicit, quod dictus de Vetula heredem instituit dictam nobilē
Mathieuam, τ repetitus idem dicit, scilicet quod ad interroga
tionē notarij testator nominauerat eam heredem, dicendo facio
vxorem meam Mathieuam heredem: τ deinde in repetitionibus
sunt facte alie variationes, τ finaliter inspiratus dicit, quod di-
ctus de Vetula heredem instituerat dictam dominam Gabrielā
sed de dicto do. Andrici non recordabatur. Nicolaus de fonte
dicit repetitus, qđ notarius recitando testamentum nominauit
heredem: τ non recordatur quod dictus de Vetula illam nomina
uerit: sed qđ cum notarius testamētū recitaret dictus Raphael
capite annuendo illud more Januen. inclinābat, τ interrogatus
quibus verbis vsus est notarius nominando heredē dicit, quod be-
ne recordatur eum dixisse, quod dictus de Vetula faciebat heredez
eius vxorem: sed non recordatur quod nominauerit eam done
Mathieue. Dictus Bartholomeus quintus testis dixit, quod
dictus testator instituendo vxorem locutus est lingua Genuensi.
Joannes vero de Sauoye sextus testis dixit, qđ instituendo di-
ctam eius vxorem Mathieuam hoc expressit idiomate istius pa
trie. Sunt τ alia in quibus, vt videri potest, variarunt testes pre
dicti: quorum variatio videtur multum detrahere fidei: τ signan
ter in testamentaria, τ in hac criminali causa. Preterea existima
mus plurimū esse aduertendum super hoc, quod omnes testes,
vel fere omnes dixerunt repetiti, se non plene aut perfecte in-
tellexisse dictum magistrum Fenelli notarium tempore facte
recitationis seu publicationis testamenti dicti nobilis de ve-
tula: τ quod ipsi aliqua verba intellexerunt, alia vero non quod
etiam plenius intelligere potuistis, τ intellixistis per ea, que
deposuerunt post recitationem illius simulati testamenti nobi-
lis Gabrielis. Interfuistis enim, τ multi notabiles viri, illius re
citationi: audistis deinde, τ quidem non post decem menses a tē-
pore huiuscemodi recitatiōis: sed infra duas horas (vt putamus)
quid dicti testes, quanuis attente dispositionem auscultauerint,
postea coram vobis disposuerint. Putamus enim qđ non solum
fuerint notarius τ testes in locis, in quibus erant tempore con-
diti testamenti per dictum de Vetula: sed etiam quod notarius
dictam recitationem fecerit non balbutiendo, non loquendo in-
ter dentes: sed cum ea vocis altitudine aut depressione, tardita-
te aut velocitate, cum quibus talia, vel contractus, de quibus ro
gatus est solet recitare, τ super quibus debuissent illi domini per
vos adhibiti, τ vocati examinari. Debuisset etiā dictus dominus
fiscalis procurator vocari visurus dictos testes testamentarios
priusquam fuissent examinati examinari, τ quod putamus esse fa
ciēdum, τ deinde eos recēsendos: τ si deponāt prout deposuerūt
vt facturos existimamus, profecto istud non modicuz detrahet
fidei predictorum testium: pro eo qr notarium non plene intelli-
gunt, vt ipsi dicunt, τ vestre spectabilitates satis vident, τ conci
piunt, non solum ex eo quia hoc asserunt, τ qui mentiri non presu
mūtur. l. labeo. §. idem tubero. ff. de supel. lega. τ beatus August.
psalmo. xxxiiij. sermone secundo, versic. tentauerunt, τ in prefa-
tione psalmi. cxlviij. col. ij. sed etiam ex effectu, pro eo scilicet quia
pauca intellexerunt, τ de paucis deposuerunt. Preterea cum in-
fra, (vt putamus, iā diximus) fuerint examinati infra duas ho-
ras post dictam recitationem, τ pauca veraciter deposuerint de
dicta simulata testamentaria dispositione, dicentes aliquādo nō
audiuisse, τ aliquando se qr Genuēses nō intellexisse, τ de quibusdā
se nō recordari: cogitēt vestre spectabilitates cur tā varie τ cur
melius intellexerunt eundem notarium per decē menses τ vltra
ante sumptam secretam informationem, τ melius fere de omni-
bus per dictum de Vetula, preterquam de institutione dictoruz
do. Andricij τ vxoris recordati extiterint, insuper τ de īstitutio-
ne heredis facta vt pretenditur de predicta Mathieua, quā in-
tellexerint τ post duas horas recordati fuerint de illa simulata te
stamentaria dispositione sub presentia eorum τ vestrarum specta
bilitatum recitata: qđ nō videtur credēdū: qr sermones nostri de
3 bent verificari secundum opinionem habentium intellectū: † nā
sermonum verorum experimentum est vt concordent cum rebus
sensatis τ verisimilibus. l. milites. §. oportet. C. de questio. τ illud
qđ non est verisimile est quedā falsitatis imago, vt voluit Bald.
in. l. j. C. de seruis fugitiuis, vbi refert Auerroiz: idē voluit Bal.

C.de probatióibus,in rubrica,circa fi.prime col versi.q2 illi sunt verissimi sermones &c.vbi allegat Aristote.& Aduer.idipsu3 voluit idē Bal.in suo tract.schismatis,charta penul,vel circa.versicu.experimentum verorum sermonū,quem posuit sub rubri.si aliquis ali.testa.prohibue.& idē voluit Alex.de Imo.cōsi.xxvij.exordiente,In causa & lite &c.col.fi.in secundo vol.& cōsi.cxx.exordiente,ponderatis narratis in themate &c.col.iiij.& consi.cliij.exordiēte,Visis narratis in themate &c.col.v.& Frā.de cur.cōsi.liiij.exordiente,super duobus publicis instrumētis &c.col.v.vel
4 circa:† loquentes in teste deponente non verisimilia dicunt eum non probare,aut non carere suspitione:pro quo multa inducunt & signanter Alex.de Imo.que videri possunt & quamuis loquantur in casu diuerso,scilicet quando testis deponit de nō verisimili,nos autem quando deponit non de verisimili,sed de eo de quo verisimiliter non recordatur,hoc tamen non obstat: pro eo quia vtrobiq3 videtur esse eadem ratio.Nihil enim aut parū interesse videtur,quo ad fidem testi adhibendam,eum deponere de nō verisimili,vel de eo de quo verisimiliter notitiam non habet pro eo q2 non intellexit,vel q2 non recordatur,vt in casu nostro contigit & contigisse presumitur tam ratione diuersitatis linguaru3,quā pro eo q2 non fuerunt dicti testes recordati de longe recentioribus:ergo vtrobiq3 idem ius.l.illud.ff.ad leg.aqui. Etiam fidei predictorum testium multum detrahitur,pro eo q2 egregius vir dominus Joannes cunelli per iam ante sumptam secreta3 informationem legitur fuisse cum dictis testibus,& eisdem recitasse et legisse quondam parcellā,quā dicebat vel esse vel continere testamentariā dispositionem dicti quōdā de Vetula:& in qua dicebat vxorem eiusdē de Vetula fuisse heredem institutam:& quod nullam mentionem eisdē fecit de predictis do.Raymundo & Gabriela.Et q2,vt verisimiliter credendum est,dicti testes nō bene aut perfecte intellexerant dictam testamentariam dispositione3:nec forte multū curauerant de memoria illius,etiam si intellexissent facile fuit eisdem persuadere post decem mēses,qđ dictus de Vetula dictā eius vxorē heredē instituisset: eo maxime q2 asserebat esse scriptum in dicta parcella,per id qđ no.gl.in.l.titio fundus.ff.de conditio.& demonstratio.& quod no.Bar.in.l.de pupillo.§.si quis ipsi pretori,vbi etiam Alex.de Imo.col.vij.versi.& similiter voluit Bar.ff.de noui operis nuntia.Anto.de But.& Jo.de Imo.in.c.fi.de appellationibus:& ita tenēdū est de circunuentione predictorum testium.Preterea apparet quod dictus do.Cauelli,priusq3 omnibus testibus & in turma loqueretur, traxit ad partem dictum Andream patrem,& sibi locutus est: & postq3 dicti testes acquieuerunt assertioni facte de institutione vxoris idē do.Cauelli eisdē testibus dedit certū numerum panum,& certam pecunia3:& nihilominus eisdem dixit se bene satisfacturum de dietis & iornatis:dixit preterea,vt fatetur in responsione per eū facta,qđ mitterent ad domum sua3 pro muscadelo.& pro eis que de eadem domo vellent.Et quamuis idem do.Cauelli negauerit se asseruisse,quod in illa parcella esset vel legaretur heres scripta nobilis Mathieua,insuper & q3uis asseruerit se dixisse reperijsse aliquod testamētū,in quo legebantur heredes scripti prefati do.Raymundus & Gabriela:contrariu3 tñ deposuerunt tres ex predictis testibus:per quos videtur conuinci,& quibus credendum est:per id qđ habetur in.c.j.& qđ ibi Bal.super verbo primo titulo,si de inuesti.inter do.& vasal.lis oria.in iuri.feud.&c.fi.& q3 ibi Bal.de testibus cogē.& do.Jas.may.in.l.j.col.ij.vel circa,ver.creditur tamen tali testi si producatur contra eum qui pecunia3 dedit.ff.de condit.ob tur.cau.Ex quibus videtur qđ testes predicti fuerint vel circūuenti,propter illam assertionem factā per dictum do.Cauelli super continentia dicte parcelle.aut corrupti propter alia premissa.Cui presumptio,aliquid adijcit,quod cu3 alij testes,aut aliqui ex eiusdem ante quācunq3 examinationem conquererentur de iornatis.aut temporis perditione:& dictus Cauelli respondisset,qđ bene satisfaceret eis de dietis & iornatis: dictus Andreas pater dixit,quod nihil habere volebat:& ita vide
5 tur intellexisse aliquid mali.† videntur igitur dicti testes non solum prece seu requisitione,de qua constat:sed etiam pretio inducti ad deponendum:qui propterea vt venientes contra capitula que iurare solent,de quibus per glo.in.c.fraternitatis,de testib.videntur falsarij.etiam si verum dixissent,qđ propterea non sit eis credendum,per id quod not.glo.& post.eam Bar.in.l.j.§.j.ff.ad leg.corne.de falsis,iuncto eo qđ no.Jo.and.in.c.licet,super secunda glo.de probatio.Jo.de Imo.in.l.diuus Adrianus.col.j.& col.iij.versi.in.casu &c.vbi etiam Alexan.de Imo.col.iij.versicu.sed iuxta hoc quero.ff.de re iudi.& de hoc etiā no.ibi Pau.cast.& Bar.col.ij.ver.quid si propono testes pecunia corruptos &c. vbi voluit qđ eo ipso qđ quis pecuniā accipit vt testimonium dicat statim falsum committit,etiam si verum dixerit,pro quo allegat
6 d.l.j.§.j.in gl.sup verbo aduocationē.ff.ad le.corne.de fal.† Nec putamus qđ ad hoc testis dicatur pretio corruptus,opus sit eū pecuniam accepisse,quia sufficit eam fuisse promissam.l.si quis testibus: ibi; donatione vel promissione pecuniarum eos corruptos esse.C.de testibus.Preterea detractionem fidei Joānis de Sauoye facit quod tempore facte de eo repetitionis dixit,quod cum dictus Nicolaus missus est ad eum querendum,ipse non recordabatur quod dictus de Vetula heredem instituisset dictam Mathieuam eius vxorem:sed sibi persuasum est per ipsum Nicolaum quod contestes hoc asserebant,& quod cum eis conueniret:ipse etiam fuit contentus hoc dicere.Dicit etiam sibi fuisse promissum vnum bonetum vsq3 ad duos florenos.cui credendū est de facto suo:& saltem de eo quod dixit quod non recordabatur & quod sibi fuit persuasum &c.& se ita inductum ad credendu3 &c. per id quod notat gloss.in.§.sed iste,institu.de actionibus:quam dicit esse singularem Bald.in.c.bone,el secundo,colū.vij.vel circa,de postulatio.prelato.que voluit quod ea que consistunt in intellectu vel conscientia probentur per simplicem assertionem cū iuramento,& ita illam glossam sepissime allegauit Bartol.prout plenius refert dominus Jason may.in dicto.§.s3 iste,charta.vj.vel circa.versi.in eadem glos.ibi per testes probari non possunt. Et hec quoad institutionem,que facta dicitur de vxore dicti de Vetula.Sed quoad dictos domi.Audrici & Gabrielam, scilicet quod de eis non fuerit mentio habita,& qđ heredes instituti non extiterint,sunt quedam que coniecturam in contrarium faciūt. Et primo quidem testamentum quod sumpsisse dicitur magister Julianus de vino:in quo idem de Vetula heredes instituit eosdem domi.Audrici & Gabrielam.Etiam coniecturam facit scriptura propria manu testatoris facta:& deinde ad postulationem eiusdem de vulgari Gennensi translata ad vulgare Auenionē. Pro institutione que facta dicitur de dictis domi.Audrici & cōiuge,& contra eam que parte dicti domini procuratoris fiscalis & denuntiatiuum pretenditur,facit probitas,integritas,& bona fama notarij:eo maxime quia nihil probatur,imo nec proponitur propter quod notarius aliquo modo inniti debuerit ad committendam falsitatem,que sibi imponitur.Preterea etiam facit ad predicta depositio dicte nobilis Mathieue que si heres instituta extitisset,verisimiliter hoc fecisset,vtpote per maritum reuelatum:non enim solent talia per testatores scriptis seu institutis heredibus occultari:sed communiter dici & reuelari ad captandas & augendas beneuolentias.Arguendo igitur a communiter accidentibus,quod facere licet iuxta ea que habentur in.l.j.C.de arbi.in.l.neq3 natales.C.de probatio.&.l.non hoc.C.vnde legi.dicta nobilis Mathieua,si ita factum extitisset,sciuisset verisimiliter se fuisse institutam:& tamē examinata respondit se nihil scire.Preterea est aduertendum quod licet aliqui ex predictis testibus dixerint,dictos domi.Raymundum & Gabrielam nō fuisse heredes institutos:alij tamen non sic loquuntur:sed dicunt se non audiuisse:inter que multum refert:quia isti vltimi non remouent actum a sensu sed sensum ab actu:qui propterea non probāt negatiuam,per id quod notat Bald.in.l.j.colum.ij.versic.quero extra quomodo potest probari negatiua &c.vbi etiam Alexand. de Imol.C.de bono.pos.secundum tabu.Ex quorum dictis colligitur,quod non solum non probant illi,qui deposuerunt non audiuisse dictos do.Audrici & vxorem heredes institui:sed nec illi qui dixernnt eos nō fuisse heredes institutos:pro eo q2 nō fuit sufficienter ista negatiua coarctata.Non enim sufficit deposuisse qđ interfuerint testamentarie dispositioni facte talibus loco & tempore:& qđ talis institutio non fuerit facta :sed oportebat qđ etiam deponerent qđ fieri non potuit quin ipsi audiuissent:& ita etiam fuerat opportune deductum in.xj.eorum articulo articulorum super quibus fuerunt testes pro secreta informatione examinati:qui tamen de hoc nihil dixerunt super illo articulo: sed solum dixerunt se non audiuisse

¶ Hec sunt viri spectabiles dñi Auenio.Judices q̄ nos monēt & inducūt ad vobis referēdū,q3 dict9 magister Fenelli non,pbeť cōmisisse falsum,aut veritatē in mēdaciū cōmutasse,vel aliter scripsisse q3 p dictū de vetula dispositū extitit.Et vbi fuisset sufficiēter probatum,prout profecto nō credimus,quod dictus de Vetula heredem instituisset dictam nobilem Mathieuam,non autem prefatos domi.Audrici & Gabrielam,diceremus esse presumendum quod hoc erronee fecisset,non dolose:postquam nō apparēt circūstātie dicētes in contrariū:& quia fuit bonus,fidelis:& integer notarius:per id quod habetur in.l.quoties.§.primo,& quod ibi Barto.Bal.Joan.de imol.& Alexander de imo.in additione ad Bartolum.ff.de heredibus instituendis, Alexander de Jmola in.l.iubemus,columna quarta,versiculo,& quod in notario potius presumatur error,vbi etiam multi alij doctores. C. de testamentis,Alexander de Jmola in.l.si quis obrepserit.ff.de falsis,& Franciscus de Aretio consi.xlvij.exordiēte,Visis & ponderatis &c. columna secunda, versiculo, pro his facit optime testis &c.Et quamuis Bal.in dicta.l.quoties.§.primo,arguat contra

tra dictum Earto.quod scilicet cōtra notarium presumi debeat
ratione officij.l.si quis ex argentarijs.§.primo.ff.de edendo,⁊
quod not.glos.in.l.cum ita legatu .§.species.ff.de legatis secun-
do,⁊ vltima.C.de magistra.conue.soluendo tamen idem putat
Bald.esse contemplandam qualitatem persone notarij: dicens
quod si iste notarius alias fuerit bonus, presumitur error: si ve-
ro malus, presumitur quod falso scripserit, pro quo inducit not.
in.d.l.si quis ex argentarijs.§.ij.⁊.l.iubemus.C.de proba.indu-
cit etiam in argumentum.l.non omnes.§.a barbaris.ff.de re mi-
litari. Per que concludimus eundem magistrum Fenelli esse ab
intitulatis absoluendum. Videte quid de expensis contra par-
tem denuntiantem: ⁊ an aliquid referre debeamus de pretenso
interesse, qd non est probatum.

¶Argumentum.

¶Filius quantuncunq; de restituendo grauatus, de duabus ta
men quartis libere potest disponere, legitima scilicet ⁊ trebellia
nica.V.F.

1 ¶Filius heres institutus,⁊ grauatus restituere in diem, vel
sub conditione, non potest de iure ciuili detrahere nisi vnā quar
tam: secus de iure canonico.
2 Donatio rei subiecte restitutioni est inualida.
3 Valor rerum qualiter sit in diuisionibus estimandus.
4 Remedium.l.ij.C.de rescin.ven.an locum habeat in transactio-
ne iurata, vel in contractibus stricti iuris.
5 Restitutio in integrum an competat minori aduersus cōtractū
iuratum pro modica ⁊ leui lesione beneficio minoris etatis.

¶Commu.de lega. Consi.cxcix.

PRo faciliore solutione
eorum, de quibus queritur parte nobilis ⁊ gene-
rosi viri Gabrielis Blayni domini Poyeti, pre
mitto qd venerabilis quondam vir do. Petrus
Ruffi.filius quondam ⁊ heres pro dimidia par-
te defuncti magistri Joannis Ruffi notarij quondā, in thema-
te mihi exhibite consultationis latius mentionatus, potuit non
obstante substitutione sibi facta per dictum quondam Joannem
eius patrem, ⁊ in dicto themate recitata, disponere de duabus
quartis: scilicet de legitima,⁊ trebellianica: quas detrahere pote
rat de vniuersali fideicommisso ab eo si sine liberis decederet re-
licto Ludouico eiusdē do. Petri fratri, aut si non viueret vētri
seu posthumo tempore testamenti existenti in vtero domine Si-
monete, dicti magistri Joannis vxoris, per ea que no.gl.Bar.et
doc.in.l.papinianus.§.meminisse.ff.de inofficioso testa.gl.Bar.
⁊ doc.in.l.quāquā.C.ad le.fal.Bal.in.l.filiū quē.C.fami.erciscū.
multas remissiões ponit do.Jas.may.in auth.res q.col.iij.C.cō
mu.de lega.pro quo sunt boni tex.in.c.raynutius,⁊.c.raynaldus,
1 de testa.† Et licet de iure ciuili videatur qd filius heres institu-
tus,⁊ grauatus etiam in diem, vel sub conditione restituere here
ditatem, non possit detrahere nisi vnam quartam, per multa iu-
ra p do.Jas.recollecta in.d.auth.res que, col.iij.⁊ ita olim tenue-
runt multi legiste: attēto tñ iure canonico, qd ex generali cōsue-
tudine orbis obseruatur, etiā in foro ciuili, filius qui nō dz statiz
restituere, dtrahit duas quartas, vt pdixi:⁊ vt dicūt Ang.⁊ Jo.
de Jmo.in.l.coheredi.§.cū filie.ff.de vul.⁊ pup.istud seruatur in
iudicijs,⁊ in scholis. Potuit igit dictus d.Pet.detrahere duas
quartas. Et si eidē quōdā magistro Joāni testatori nō superfue-
rint nisi tres, aut quatuor filij, horū omniū legitima equaliter in-
ter eos diuidēda fuit triēs, seu tertia pars bonorū dicti quōdam
magistri Joannis: eorum scz q superfuerunt deducto ere alieno
⁊ funeris impēsa.auth.de triē.⁊ semis.§.j.colla.iij.⁊ trāssumptiue
in auth.nouissima.C.de inoffic.testa.iūcta.d.l.papinian⁹.§.quar
ta aūt. Et si eidē magistro Joāni superfuerint tres filij, legitima
dicti.do. Petri fuit tertia pars dicti triētis: si vero eidē super-
fuerit quatuor liberi, legitima fuit quarta pars eiusdē triētis: qp
de illa medietate, in qua fuit heres institutus, detrahere poterat
⁊ de residuo potuit detrahere quartā partē p trebellianica, iux-
ta theoricā qp ponit gl.in.d.c.raynaldus, sup vbo lz ipsas, Bal.in
l.scimus, in princ.in.fi.j.col.C.de inoffi.testa.⁊ plenius in.l.si vero
§.qd ergo.ff.de testa.mili.Ang.consi.cxcix.exordiēte, Magnifi-
cus miles do.Gulielm⁹ ⁊c.col.ij.versi.iiij.pmitto,⁊ Jo.de Jmo.
in.d.l.coheredi.§.cū filie.ff.de vulg.⁊ pupil. Et de istis duobus
quartis potuit irreuocabiliter disponere dictus do. Petrus, et
illas donare nobili Ludo.Blayni in themate, pdicto mētionato
q̄ qlibet est moderator ⁊ arbiter rei sue.l.in re mādata.C.māda.
l.dudū.C.de contrahē.emp.⁊.c.de his, cū suis simi.de testamē. et
qp voluit Ang.cōsi.clxxxj.exordiēte, Visis instrumētis pdictis.
col.iiij.versi.his ita ⁊c.qp maxime pcedit ī donatiōe: in qua est p
ratiōe volūtas.l.j.ff.de donatio.⁊ p pmissis est bonus tex.d.c.ray
2 nald⁹.† Quo vo ad residuū bonorū dicti quōdā do.Pet.eorū scz
que ad eū peruenerāt ex paterno testamēto, dico qp lz donatio fa
cta per dictū nobilē Pet.ab initio valuerit, ēt quo ad illud resi-
duū, postqp facta est pendēte cōditione, per id qd habet in.l.fi.§.
sed quia,⁊ qd ibi scribentes.C.com.de lega.tamen quia prefatus
do.Pet.postea ab humanis sine liberis decessit, superstite vene-
rabili viro do. Guliel.Ruffi, qui presupponit fuisse ille posthu
mus substitutus, donatio huiusmodi fuit quo ad dictū residuū
reuocata,⁊ habita pro nulla,⁊ perinde ac si nunquaz facta extitis
set.d.l.fi.§.sed quia:⁊ sic post mortem dicti do. Petri non perti
nuerunt bona predicta ipsi nobili Ludouico in vim dicte dona-
tionis, nisi quatenus se extendebant dicte due quarte: que pro-
pterea in vim substitutionis facte in dicta donatione debebant
peruenire ad nobilem Joannem Blayni, si tūc superuixisset: alio
quin vero ad eius primogenitum, hoc est dictum nobilem Ga-
brielem. Dictum vero residuū pertinuit eidem nobili Ludoui-
co in vim trāsactionis per eum facte cum dicto domino Guliel-
mo,⁊ subsecute remissionis. Et sic istud residuum nō erat peruen
turum ad dictum Gabrielem: sed ad nobilem Anto.Blayni di-
cti Gabrielis fratrem,⁊ vniuersalem heredem dicti nobilis Lu-
douici: quia de isto residuo non potuit disponere dictus quon
dam do.Pet.⁊ quēadmodum quo ad illud donatio predicta fuit
resoluta, seu annihilata: ita ⁊ substitutio quam fecit de dicto no-
bili Joanne, si superuiueret, aut eius primogenito de ipso scili-
cet nobili Gabriele. Et per hec patet responsio ad primuz quesi-
tum: scilicet qd quanuis ab initio fuerint omnia bona inibi men-
tionata comprehēsa sub donatione predicta: huiusmodi tamen
donatio fuit postea partim resoluta,⁊ annihilata, vt pdixi: ita qp
cū effectu nō remāsit valida, nisi quoad dictas duas quartas.
¶Ad scdm dico ⁊ respōdeo qd, si dictus quōdā do.Pet.tā suo
qp dicti quōdā do.Gulielmi ei⁹ fratris nominibus donasset di-
cto quōdā nobili Ludouico oīa bona ad eū peruēta ex paterno
testamēto:⁊ deinde idē do.Guliel.donationē hmōi approbasset,
posset fortasse nō improbe videri ⁊ dici, qp oīa bona pdicta dona-
ta eidē nobili Ludouico debuissent post ipsius Ludouici mortē
peruenire ad dictū Gabrielē in vim dicte substitutionis facte in
donatione. Sed ipse nō sic donauit, sz nomine suo dūtaxat. Pro
pter qp donatio, vt pdixi, fuit p parte reuocata:⁊ cōsequēter etiā
substitutio:⁊ sic quoad partē reuocatā nō fuerūt bona trāslata in
dictū nobilē Gabrielē: sz solū quoad dictas duas quartas ¶Ad
tertiū dico ⁊ respōdeo, qp ex pdictis iā patet qd dicēdū sit scz qd
deductis seu detractis dictis duabus quartis, residuū, vt pote p
dictū nobilē Ludouicū acquisitū a pdicto do.Gulielmo virtute
trāsactiōis ⁊ remissionis predictarū, debuit peruenire ad dictū
nobilē Ant.tanqp heredē eiusdē quōdā nobilis Ludouici:⁊ illud
peruenire nō potuit ad dictū nobilē Gabrielē in vim dicte substi
tutionis facte in dicta donatione: q̄ vt sepius dixi illa fuit quo-
ad hoc resoluta seu annihilata:⁊ sic nisi obstet transactio, de qua
infra dicetur, vel diuisio facta inter dictos nobilē Gabrielē ⁊ An
3 to.fratres, posset idē Ant.petere dictū residuū. ¶† Pro solutio
ne eius de quo queritur in quarto dubio pmitto, qp vt audio bo-
na, q peruenerūt ad partē ⁊ portionē dicti nobilis Gabrielis, si
cōsiderent cū oneribus ⁊ chargijs eidē nobili Gabrieli iniunctis
nō sunt maioris valoris, qp sint bona que peruenerunt ad partē
⁊ portionē dicti do.Ant. Quod si ita est, nō subesset causa eidem
do.Ant.ex qua posset vel de iure deberet petere reuocari vel re-
scindi diuisionē ⁊ trāsactionē predictas: q̄ certū est qp in estima-
tione illorū bonorū, siue rerū ⁊ iuriū, que ad dictū nobilē Gabrie-
lē peruenerunt, debent etiā cōsiderari ⁊ attendi onera ⁊ chargie,
⁊ maxime ea que insunt rebus ipsis. Et hinc est qd Ang.in.l.pre
tia rerū, sup gl.ij.ibi, cōmuniter ⁊c.ff.ad leg.fal.intelligit esse ve-
rū, qp tm̄ valet res quantū cōmuniter vendi pōt, scz homini sciēti
cōditionē ipsius rei cū suis ossibus ⁊ spinelis, pro quo allegat gl.
qp dicit esse singularē in.l.mortis causa.§.fi.ff.de dona.cau.mor.
quā etiā reputat valde notabilē Bal.in.l.illud, ad fi.C.de colla.et
de ea etiā facit mētionē Bar.in.l.si seruus, in prin.ff.de cōdi.fur.
⁊ idē voluit Bar.⁊ io.de Jmo.in.d.l.mortis causa.Bar.⁊ Jo.de
Jmo.in.d.l.pretia rerum, Bar.Ale.de Jmo.⁊ doc.in.l.j.§.si he-
res.ff.ad trebel.⁊ Jo.de ana.in.c.ciuitate, col.v.vel.vj.ver.in secū
da gl.de vsur. Et quāuis aliqui ex eis in locis superius mentio-
natis dicāt nō esse necessariū qd in articulo, in quo deducitur va
lor rei, deducatur qp res tantū cōiter vēdi potuit homini sciēti ⁊
intelligenti conditionē ipsius rei: sed sufficiat etiā si nihil dicat
de scientia cōditionis: rei: p eo q̄ sufficit articuluz presumptiue
cōcludere.l.oēs.§.lucius.ff.de his que in frau.cred.⁊.l.siue possi.
C.de proba.hoc tñ nō est cōtra id qd predixi, scz qd in estimatiōe

rei attendi debeat quantū cōiter vendi potest homini scienti cōdi
4 tionē illius: et hoc nullus negat. † Secūdo p̄mitto q̄ etiā supposito, q̄ in transactione premētionata interuenisset etiā magna lesio, et que excedere pretēderetur dimidiā partē iusti pretij: adhuc non videretur transactio predicta reuocari vel rescindi, etiam si aliud nō obstaret ipsi do. Ant. q2 in ea nō habet locū. l. ij. C. de rescin. vendi. scdm gl. Inno. Hostiē. Jo. an. Pet. de Anch. in. c. penul. de emp. et vendi. Spec. tit. de emp. et vēdi. §. nunc videndū, ver. quid de transactione, Guliel. de cu. in. l. ex causa. C. de vsuca. pro empto. et multos alios, quos refert Alex. de Imo. sequens hanc opi. in. l. si quis cū aliter. col. iij. ver. iuxta hoc querit hic Bar. ff. de verb. ob. pro qua opinione est bonus tex. in. l. Lucius. §. fi. et ita scdm illū intelligitur gl. illius. ff. ad trebel. etiā pro ea est bonus tex. in. l. in summa, in prin. in ver. nulla res, et qd ibi glo. ff. de condi. indebi. alia multa inducit Alex. pro hac opinione, que non refero. Fateor q̄ Bart. in. d. l. si quis cū aliter, tenuit cōtrariū: sed qd imo. d. l. ij. C. de rescin. vēdi. habeat locū etiā in trāsactiōe, dicit tñ q̄ tūc haberi debeat respect⁹ ad estimationē dubij euētus litis, super qua facta est transactio: et nō ad veram rei estimationē: et ita intellexit Bar. gl. in. d. l. lucius. §. fi. iūcto tex. illius. ff. ad trebel. et idē tenuit ibi Bar. Jo. de Imo. et Ang. io. de imo. et Roma. in. d. l. si quis cū aliter, Ang. in. d. l. ij. C. de rescin. vendi. Joā. de Imo. in. c. quintaualllis, char. xvj. vel circa de iureiurādo. do. Cardi. Flo. Jo. de Imo. et Panor. in. d. c. penul. de emptio. et vendi. pro hac opinione facit, q2 eadē est ratio in trāsactione, que in alijs cōtractibus stricti iuris: in quibus quoad effectum habet locum. d. l. penul. vt voluit Alex. de Imo. in. d. l. si quis cū aliter, colū. j. ver. sed dubitāt doct. debet igitur vtrobiq3 idē ius statui. l. illud. ff. ad le. aqui. c. ij. de translatione prelatorum. c. cum dilecta. ff. de confir. vti. vel inuti. et. l. libertus. §. senatus. ff. de ritu nuptia. et hec opinio videtur habere multam equitatem, et a qua nō est di
5 scedendū: nisi alia essent que eidē do. Ant. etiā obstarent. † Dico igitur respondendo ad quesitum, q̄ transactio et diuisio, de quibus in casu, rescindi non possunt nec de iure debent ex capite pretense lesionis: tum q2 vt predixi, et ita in facto presupponitur, in eis non interuenit aliqua lesio, omnibus ponderatis: et si que interuenerit, illa fuit modica, et alias talis pro qua non daretur restitutio in integrū etiā si dictus do. Anto. fuisset prout nō erat minor. xxv. annis: q2 illa nō datur pro modico: sed opus est magna lesione: quamuis non sit opus lesione excedente dimidiā partē iusti pretij: sed sufficiat minor. l. scio illud quesitum, et q̄ ibi scriben. ff. de in integrum restitutio. et in auth. sacramenta puberum. C. si aduersus vendi. Tum et q2 diuisio et transactio predicte fuerunt per dictos nobiles Gabrielem et dominū Antoniū iuramēto ad sancta dei euangelia per eos facta vallate. Quo fit vt per iuramentū huiusmodi, cū maiores. xxv. annis existerent, sibi abstulerint beneficium. d. l. ij. C. de rescin. vendi. et. c. pen. de emptio. et venditio. et qd not. scriben. in. d. auth. sacramenta puberū. glo. et doctores. in. d. l. ij. et. c. pen. et Jo. de Imo. in. c. cū contingat, in tertio membro, de iureiurando: et hec est communis opinio: a qua propterea non est in iudicando vel consulendo recedendum. l. j. ver. crebrior apd veteres opinio. ff. de officio q̄sto. et qd no. Host. Jo. And. Panor. et Moder. in. c. j. de constitutionibus, et doc. in. l. fi. C. de pe. iudic. qui male iudi. et in. l. cum prolatis. ff. de re iudica. et hoc maxime procedit in casu de quo queritur: in quo partes predicte sibi mutuo et vicissim debitis interuenientibus stipulationibus donauerunt donatione pura, mera etc. que fit et fieri dicitur inter viuos maiorem valentiam quecunq3 tunc esset aut in futurum esse posset siue illa ascenderet ad duplum triplum aut quadruplū etc. Que quidem donatio valuit: q2 quilibet est moderator et arbiter rei sue. l. in re mandata. C. manda. l. dudū. C. de contrahenda emptione, et. C. de his, ad finē, de testamentis, facit. l. nemo exterus. C. de iude. et. l. non vsq3 adeo, in fine. ff. si a parente fuerit quis manumis. et qd ponit Angel. consi. clxxxj. exordiente, Visis instrumentis etc. col. iiij. versi. his ita premissis: et in terminis de hac donatiōe ponit Bar. et doc. in. d. l. ij. C. de rescin. vēd. Bar. Jo. de Imo. Alex. de Imo. et alij in. d. l. si quis cum aliter, et Joā. de Imo. in. d. c. penul. de emptio. et vendi. et Ang. Are. in. §. actionū. col. viij. ver. quero quid si in instrumento vēditionis dicatur et si plus valet dicto pretio, insti. de actio. in quibus locis volunt doctores communiter, qd licet per illa verba, et si plus valet res vendita pretio supradicto illud plus donat vēditor emptori, posita in instramento venditionis, non excludatur regulariter venditor a beneficio. d. l. ij. C. de rescin. venditio. et. c. penul. de emptio. et vendi. pro eo q2 illa verba, et si plus, referuntur ad modicum. l. hec adiectio. ff. de lega. iij. tamen secus est quando vltra verba, de quibus supra, adderetur hec verba, etiā si illud plus excederet dimidiam iusti pretij: vel verba illis equipollentia, prout in casu: vbi dictū est, etiam si illud plus esset duplū triplū. Non igitur vt dubitādū quin dictus do. Ant. sibi abstulerit beneficiū. d. l. ij. Non igitur videtur qd dictus do. Ant. possit venire contra diuisionē et transactionem predictas ex capite dicte pretense lesionis, attentis maxime clausulis generalibus in eisdem positis et descriptis. Primo quidem vt predixi ibi, donauerunt sibi mutuo et vicissim partes predicte donatione pura etc. maiorem valentiam quecūq3 esset etiam si ascendat ad duplum triplū aut quadruplum: etiam sibi mutuo et vicissim donauerunt donatione etc. omnia et quecūq3 iura et actiones que et quas ipsi et eoru3 quilibet habebat habereq3 poterat tūc et in posterū quouis iure titulo siue causa in bonis ad alium peruentis. Que verba sunt generalia, et talia que non vidētur posse limitari vel restringi salua ratione recti sermonis, ad bona, iura, vel causas in dictis diuisione et transactione specificatas: debent ergo generaliter intelligi.

¶ Argumentum.

¶ Hoc Responsum summam suam habet in notabilibus. V. F.

1 ¶ Substitutio reciproca facta duobus impuberibus continet tam pupillarem substitutionem tacitam. q̄ vulgarem: disparib⁹ autem facta continet vulgarem tantum.

2 Mulier transiens ad secunda vota perdit proprietatem omniū bonorum, que a primo viro ad eam qualitercunq3 peruenerant, teneturq3 filijs primi viri restituere.

¶ De impub. Consi. cc.

Isis tribus publicis instrumentis parte honeste mulieris Francesie Sachone mihi exhibitis: vno scilicet vltimi et nūcupatiui testamenti dudum facti per prouidum quondam virum magistrum Claudium Cornuti: alio autem donationis inter viuos eidem Francesie facte per dictum quondam magistrum Claudium de tertia parte bonorū suorum, et alio codicillorum post hec factorum per eundem quondam magistrum Claudium, vna cū consultatiōis themate, et quesito seu dubio ex themate huiusmodi parte eiusdē Francesie eli
1 cito mihi exhibito. † Premitto pro faciliore solutiōe eiusdē quesiti, q̄ licet duo filij masculi dicti quondam magistri Claudij, heredes vniuersales instituti cum eadē Frācesia, ab humanis vn⁹ post aliū in pupillari etate decesserint: substitutio tamē reciproca seu breuiloqua, que de superuiuentibus seu superuiuente facta fuit primo descendenti aut descendentibus, nō potuit valere iure pupillaris: sed solum iure vulgaris, si dicti filij priusquā pater ne hereditati se immiscuissent ab humanis decessissent: vel iure fideicommissarie substitutionis, si post dictam immixtionē ab humanis decesserint: et hoc pro eo quia licet dictus quondam magister Claudius potuerit dictis eius filijs, vt pote impuberibus, et in ipsius patria potestate existentibus, pupillariter substituere: non tamen sic substituere potuit dicte Francesie eius vxori: et potest sibi extranee, et maiori. xij. an. Quo fit vt nec dictis eius filijs censeri debeat pupillariter substituisse. l. iam hoc iure, in prin. ff.
2 de vulg. et pupil. † Preterea premitto q̄ q2 post mortem et decessum dicti quondam magistri Claudij prefata Francesia conuolauit ad secunda vota, ipsa perdidit proprietatem omniu3 bonorū que ad eam peruenerant de bonis, rebus et iuribus dicti quondā magistri Claudij: et hoc siue bona et iura huiusmodi ad eādē peruenerint iure donationis inter viuos, aut iure testamentarie dispositionis eiusdē Claudij: seu etiam iure successionis ab intestato dictorum suorum filiorū: ita qd ipsa solum remansit boru3 bonorum, iurium et actionu3 vsufructuaria: pro ea scilicet parte seu portione: pro qua ad eam peruenerant: et proprietas deuoluta est ad. d. Cornute eius et dicti quondam magistri Claudij filiam naturalem et legitimam. l. femine. C. de secun. nup. et auth. ex testamēto. C. eo. tit. et in corpore vnde sumitur videtur igitur qd ipsa debeat in primis habere vsumfructum tertie partis predictorum bonorum, in qua fuit heres instituta. Et q2 in personam ipsius et personam filij vltimo loco vita functi⁹ locum sibi vendicauit substitutio facta primo decedenti, ipsa debuit et debet habere vsumfructum dimidie partis vniuersalis fideicommissi, quod eisdē Francesie et vltimo filio debuit restitui in vim fideicōmissarie substitutionis facta prius detractione duarum quartarum: scilicet legitime et trebellianice, que ex persona filij primo decedētis detrahi potuerant, iuxta theoricam q̄ ponit gl. Bar. et doct. in. l. papinianus. §. meminisse. ff. de inoffi. testa. gl. Bar. et doc. in. l. quāq̄. C. ad le. fal. p qua sunt boni tex. i. c. raynuti⁹, et. c. raynald⁹, de test. Et q2 si. d. Frācesia nō scdo nupsisset, ipsa successisset p tertia

tia parte in dictis duabus quartis cum filio superstite, r.d. Cornute, ipsa debet habere vsumfructum huius tertie partis. Quo vero ad probationem hereditariam alterius filij, hoc est illius qui vltimo tempore ab humanis decessit, dico q ipsa debet habere vsumfructũ eius, qd eidem restitui debuit in vim dicte substitutionis, prius detractis dictis duabus quartis: que vt dixi de primo detrahi potuerãt. Et nihilominus quia eidem filio solum superfuerunt dicte mater r soror: r cui propterea ipsa Francesia mater vna cum dicta Cornute abintestato successisset, si non convolasset ad secunda vota, aut. defuncto. C. ad tertullia. ipsa debet habere vsumfructũ huius dimidie partis, seu eius quod detrahi potest iure dictarum duarum quartarum.

Argumentum.

¶ Bonorum filij administratio patri eius demitur si pater decoctor vel dissipator sit. V. F.

1 ¶ Filius grauatus fideicommisso quid de bonis restitutioni subiectis detrahere possit, an vnam quartam tantum, an duas. Substitutio reciproca inter pupillos facta cuius sit nature: r an contineat fideicommissariam.
2 Bona fideicommisso subiecta non includunt bona aliunde vel deinceps acquisita per institutum.
3 Filius an possit per patrem defraudari bonis suis per venditionem, r alienationem, vel alias annihilationem omnium suorum bonorum.
4 Venditio r alienatio, quam facit pater de bonis filij, regulariter est inualida.

¶ De bo. que libe. Consilium. ccj.

Ponitur in facto qd dudum, anno scz do. M. cccclxiiij. r de mense Aprilis, puidus quondã vir Jo. Girardi fecit r condidit eius vltimũ r nũcupatiuũ testm̃: in quo inter cetera per eũ disposita r fieri ordinata heredes suos vniuersales fecit, instituit r ordinauit Jac. r Guliel. Girardi filios suos naturales r legitimos, r eoꝝ quẽlibet. r suos equis portionibus: ita q de vno veniret ad aliũ: seu q defuncto vno in pupillari etate, vel sine hẽde vel heredib9, ad superuiuentẽ dictoꝝ fratrũ r heredũ dicta eius hẽditas r bona peruenirẽt pleno iure. Quatuor vero eius filiab9 naturalibus r legitimis, scz Catheri. Marga. r earũ cuilibet legauit r iure institutionis vltra dotes p eis cõstitutas reliqt sex grossos, in qb9 eas r quãlibet earũdẽ hẽdes particulares istituit. Petronille vero r Bilete etiã ei9 filiab9 naturalib9 r legitimis, r earũ cuilibet legauit r reliqt. xv. flore. Et pmanẽs in volũtate hõmi vita funct9 est r ab humanis decessit, superstitib9 vt credit r sibi superuiuẽtibus dictis filijs r filiab9. Quo mortuo r vita functo pfati Jac. r Guliel. bonis r hẽditati eiusdẽ se immiscuerũt, r p ipsi9 vniuersalib9 hẽdib9 se gesserũt. Successu autẽ tpis vita funct9 est r ab humanis fact9 adultus sine liberis decessit dict9 Jac. Girardi, superstite r sibi superuiuẽte pfato Guliel. eius fratre, prius per eũ cõdito ei9 vltimo r nũcupatiuo testamẽto: in quo inter cetera p eũ disposita hẽdes vniuersales istituit r suo pprio ore noĩauit Stepha. r Guli. Girardi, eius ex dicto Guliel. fratre nepotes: r deinde permanẽs in hac volũtate vt iã dictũ est decessit. ¶ Quesitũ est pmo an fuerit r sit in psona dicti Guliel. fratris loc9 substitutioni facte p dictũ quondã Jo. primũ testatorẽ: r qd in vim illius habere r petere possit idẽ Guliel. in bonis eiusdã quõdam Joã. Scdo an bona aliũde puenta ad dictũ quõdam Jaco. q̃ ex paterna successiõe, vel p eũ acqsita veniãt in dictã substitutionẽ: hoc est an sint restituẽda in solidũ, vel p parte dicto Guli. substituto. † Ad que rñdeo breuiter r succincte prout infra: primo ad
1 primũ, pmittẽs q substitutio pmẽtionata fuit reciproca, seu breuiloqua annexa cõpendiose substitutioni, vt patet ex verbis illius. Quo fit vt quãuis mera r pura reciproca nõ contineat nisi substitutiões directas, vulgarẽ scz r pupillarem, qñ oẽs sunt filij in pupillari etate constituti: r concurrant alia, de quibus pscribẽtes in. l. ij. ff. de vul. r pup. vt voluit Dy. r doc. in. l. q plures. ff. de vul. r pupil. Bar. in. l. lucius, charta penultima, vel circa, eodem titulo, Bar. r doc. in. l. ij. C. de impub. r alijs substi. dicta tamẽ reciproca substitutio, de qua. s. facta per dictũ quõdã Joannem comprehendit etiam fideicõmissarias substitutiones, ppter compendiosam sibi annexã: vt etiã voluit Barto. r doc. in. d. l. lucius. Bar. Alex. de Jmo. r alij in. d. l. ij. Jo. de imola. in. c. raynutius in materia reciproce substitutionis, de testa. Supposito igitur q r vulgaris r pupillaris substitutiones expirassent ppter aditionem seu immixtionẽ paterne hereditatis, r qr dictus Jac. tẽpore eius mortis erat lõge maior. xiiij. an. l. post aditã. l. precibus, circa fi. C. de impu. r alijs sub. r. l. in pupillari. ff. de vul. r pu. remansit tñ fideicõmissaria substitutio, que sibi locũ vẽdicauit p mortẽ dicti Jacobi sine liberis vita functi, r sic sine herede r heredibus. l. ex facto. §. si plures. ff. ad trebelli. Debent igitur dicti Stephanus r Gulielma restituere bona r hereditatẽ pfati quõdã Joan. d. Gulielmo eoꝝ patri: detractis tñ r retẽtis de bonis hmõi, r ex persona dicti quondã Jacobi duabus quartis: scilicet ligitima r trebellianica: pro eo qr dictũ fideicõmissum seu substitutio non fuit pura, sed cõditionalis: per doctrinã quã ponit gl. Barto. r docto. in. l. papinianus. §. meminisse. ff. de inoffic. testa. glo. Bar. r doct. in. l. q̃q̃. C. ad legẽ fal. Multas remissiones ponit do. Jas. may. in aut. res que, col. iij. C. com. de lega. r sunt boni text. in. c. raynutius, r. c. raynaldus, de testa. Et supponimus qd dicto quondam Joã. superfuerint. d. duo masculi, r quatuor filie: horũ omniũ legitima fuit semis, seu dimidia pars bonoꝝ eiusdem quondã Joan. eoꝝ scz que superfuerũt deducto ere alieno r funeris impensa, aut. de trien. r semis. §. j. colla. iij. r trãsumptiue in auth. nouissima. C. de inoffi. testa. iuncta. d. l. papinianus. §. quarta autem: r iste semis seu dimidia pars erat equis partibus diuidenda inter dictos liberos, dicta auth. de triẽ. r semis. §. j. Et sic si bona dicti quondã Joã. valebant tẽpore eius mortis, deducto ere alieno r funeris impensa, mille r ducentis florenis, legitima cuiuslibet ex dictis liberis ascendebat ad centum florenos: r ad tantũ ascendisset, r nõ ad plus, si eidem Joan. dũtaxat superfuissent dicti duo filij masculi, r due filie: qr legitima quatuor liberorum non est semis, sed tertia pars: r sic quatuor liberi de mille r ducentis non habuissent nisi quadringentos. d. aut. de trien. et semis. §. j. r in aut. nouissima. Si vero eidẽ Jo. superfuissent duo masculi r tres filie. legitima horũ quinq liberorũ fuisset dimidia pars predictorũ bonorum: r sic quilibet ex eis habuisset pro legitima centũ r quintã partẽ aliorũ centum. Nunc descendendo ad propositum dico, q hanc legitimam, quecunq aut quantacunq fuerit, poterunt dicti Stephanus r Gulielma detrahere de dicto vniuersali fideicõmisso, r de parte que ad eundẽ quondã Jacobũ peruenerat de bonis paternis, r residuo eorũdẽ bonorũ, siue partis predicte quartã partẽ pro trebellianica: iuxta doctrinã quaz ponit glo. in. d. c. raynaldus, super verbo licet ipsis. Bal. in. l. scimus. in prin. in fi. prime col. C. de inoffi. testa. r plenius in. l. si vero. §. quid ergo. ff. de testa. mili. Ange. cõsi. cxcix. exordiẽte, Magnificus miles do. Gulielmus r c. col. ij. versi. quarto premitto, et Jo. de Jmol. in. l. coheredi. §. cũ filie, col. ij. ff. de vulg. r pup. r detractis de bonis predictis dictis duabus quartis, residuũ debebit in vim dicte substitutiõis restitui dicto Gulielmo substituto.
2 ¶ † Ad secundum dico r respondeo, q bona acquisita per dictũ quondam Jacobum, vel peruenta ad eum aliunde, q̃ ex paterna successione, non veniunt in dicta substitutione: qr per fideicõmissum non succeditur heredi grauato, sed testatori grauãti. l. coheredi. §. cum filie. ff. de vulga. r pupil. r sic non potest idem Gulielmus petere bona huiusmodi sibi restitui in vim dicte substitutionis, vtpote non comprehendentis ipsa bona. Est tamen verũ q nisi dicti Stephanus r Gulielma fuerint per patrem emancipati, r a parentis nexibus liberati, dictus Gulielmus eorum pater habet iure patrie potestatis vsumfructũ tã in dictis duabus quartis, quas vt dixi possunt dicti Stephanus r Gulielma detrahere de dicto vniuersali fideicommisso, quam in bonis que aliunde ad dictum quondam Jacobum peruenerãt quam ex paterna successione, r que superius dixi non venire in restitutionez dicti vniuersalis fideicommissi. Jstud dictuz probatur in. l. cum oportet, in prin. C. de bo. que libe. Et ita mihi videtur, sub correctione cuiuslibet domini melius sentiẽtis. ¶ Ceterũ quia post
3 scripta precedentia dictum est mihi q idem Gulielmus vendidit r distraxit multa animalia, que erant de bonis acquisitis per dictũ quondam Jaco. dico q ipse male fecit. Quamuis enim, vt predixi sit idem Gulielmus vsufructuarius tam bonorũ acquisitorũ, q̃ etiã eorũ que dicti Stephanus r Gulielma detrahere r retinere possunt pro dictis duabus earum quartis: nõ potest tamen nec debet idẽ Gulielmus illa alienare vel distrahere sed debet custodire r preseruare dictis ei9 liberis. l. j. r. l. ij. C. de bo. mater. r. l. quecũq. §. parẽtibus vero. C. de bo. que lib. Et si dict9 pater videtur velle perseuerare in tali dissipatione bonorũ predictorũ liberorũ, esset bonũ recurrere ad magnificum Delphinale parlamentũ, pro auferẽda eidẽ patri administratiõe bonorũ huiusmodi: que auferri debet: iuxta ea que ponit Bart. in. l. fi. col. ij. ver. eppono decimo hic r c. ibi. Sed si dilapidatio esset talis contra quã r c. C. de sen. pas. r in. l. imperator, vbi etiã Alex. de Jmol.
4 col. pe. ver. Jtẽ inquantũ Bar. hic cõcludit r c. ff. ad treb. † qui cõcludũt q licet vẽditio r alienatio quã facit pater de bonis filij regulariter nõ valeat: r ideo post mortem patris possit filius bona

illa vendicare & repetere, tamen quia difficile esset bona mobilia repetere: vt quia forte occultarentur, vel consumerentur, vel etiam forte difficulter probarentur: auferenda est patri administratio, ne ipsa bona mobilia dissipet, & idem si permitteret domos labi, vel corruere propter defectum reparationis: vel vites exsiccari propter defectum putationis & fossionis, vel alias esset notabiliter negligens circa administrationem bonorum filij: vt sentiunt doctores magis communiter in dicta. l. imperatores, et in locis per Alexan. de Imol. inibi allegatis: quamuis Bald. alibi distinxerit inter malam administrationem consistentem in faciendo, & eam que consistit in omittendo: sed primum videtur verius. Laudo igitur, vt predixi, vt recurratur ad dictum magnificum parlamentum pro obtinenda prouisione.

¶ Argumentum.

¶ Rescripto nec patris supplicatio, nec anni lapsus officit, cum se motu proprio aliquid ita voluisse princeps asseruit. A. F.

1 ¶ Rescripta an possint propter imperfectam narrationem, aut quandam omissionem dici subreptitia vel obreptitia.
2 Clausula proprij motus, posita in rescripto excludit omnem subreptionem & obreptionem.
3 Appellatio a sententia diffinitiua interiecta an extinguat vel in totum suspendat iudicatum primum.
4 Rescripto ad aduocationem cause impetrato, si tandem obtineatur iudicem delegatum adiungi primo delegato, an si in dicto rescripto nulla fiat mentio de processu primi iudicis, reddatur subreptitium ex taciturnitate primi processus.
Rescriptum secundum debet semper facere mentionem de primo actu: alias est nullum.
5 Princeps secularis non recognoscens superiorem potest per suam legem limitare, corrigere & interpretari ius positiuum ex causa.
6 Rescriptum ad lites infra annum non presentatum an tollatur per aliud ab aduersario impetratum.

¶ De diuer. rescrip. Consil. cclij.

Nihil obijcitur parte nobilis & generosi viri Guidonis Beregarij, in quadam schedula exordiente, In causa supplicationis contra & aduersus nobiles & generosos viros Petrum & Gabrielem Beregarij, in hac causa oblata & producta: † per quod appareat aut concludi possit rescripta in schedula huiusmodi latius mentionata fuisse vel esse subreptitia seu obreptitia, aut tanquam alia repellenda. Et signanter non primum, concessum scilicet anno do. M. cccclxx. & die. iiij. mensis Octobris: quia in eo sufficienter & plene fuerunt exposita & narrata ea que necessario vel opportune narranda videbantur. Fuit enim dictum & narratum, quod mortuo & vita functo nobili quondam Guidone Beregarij, patre Joannis Berengarij tunc impuberis, & auo paterno eorundem Petri & Gabrielis, nobilis quondam Margareta eiusdem Jo. mater & tutrix & tutorio nomine ipsius Jo. bonis & hereditati dicti quondam Guid. se simpliciter, hoc est sine inuentarij beneficio immiscuerat: quodque post ex interuallo magni temporis idem Jo. propter causas inibi descriptas obtinuerat se in integrum aduersus aditionem seu immixtionem huiusmodi, & vt dicte hereditati cum beneficio inuentarij se posset immiscere restitui, vocatis scilicet creditoribus & legatarijs, excepto nobili Huber. Berengarij dicti nobilis Guid. predecessore quem dixi non fuisse vocatum nisi generaliter voce preconia. Narrat insuper immixtionem postea factam per dictum Joa. cum beneficio inuentarij, & ipsam inuentarij confectionem factam fuisse vocatis vocandis, etiam dicto Guidone, & quod positis bonis in discussione generali in curia Balliuatus Gresiuaudani, & coram domino Vicebalino eiusdem curie egregius vir do. Joannes pape legum doctor dicte curie tunc Viceballinus declarauit & ordinauit, sententiam latam super dicta in integrum restitutione aduersus immixtionem paterne hereditatis &c. non debuisse aut debere afferre preiudicium dicto nobili Guidoni: pro eo quia vocatus non extiterat visurus fieri dictam institutionem. Narrat insuper quod tempore impetrationis dicti rescripti idem Joannes excesserat. xx. annum, & erat annorum. xxv. propter quod dicebat se exclusum beneficio restitutionis in integ. aduersus dictam immixtionem. In quibus nihil videtur omisisse aut tacuisse, quod veniret exprimendum pro obtinenda valida & efficaci prouisione: ea scilicet quam obtinuit, & de qua in dicto rescripto, per quam recolende memorie serenissimus dominus noster rex Ludouicus motus rationibus, de quibus ibi: & signanter quia nobiles armis vacantes, cuiuscemodi erat idem Joannes magis arma quam iura scire existimauit, proprio eius motu & de gratia speciali ac de plenitudine potestatis & autoritate regia & Delphinali, eundem nobilem releuauit ab omni defectu, oblitione et omissione per eum factis seu commissis aut incursis propter emissionem dicte citationis in causa supra mentionate restitutionis in integrum, & voluit quod restitutio et reintegratio facte per dominum Petrum Bargemie locumtenentem prefati domi. Ballini, qui sententiam super dicta restitutione tulerat, tantum valeret, quantum valuisset si idem nobilis Guido vocatus aut citatus personaliter extitisset: & non solum predicta fecit & voluit motu proprio de plenitudine potestatis &c. sed etiam expresse voluit aut. si omnes. C. si vt se ab here. absti. & l. etiam. §. fi. ff. de minoribus, insuper & dictam sententiam latam per dictum do. pape, aut quamcunque aliam legem, aut decretum eidem Joanni non obstare: quinimo aduersus hec omnia eum releuauit, & illis derogauit, seu etiam dispensauit de eisdem: & hec de gratia speciali, ac plenaria autoritate & potestate fecit quo ad nullitates, si que fortasse per inaduertentiam, vel alias interuenisset in dicto processu, seu etiam in inuentarij confectione. Non videtur igitur quod dicto quondam Joanni opponi potuerit, vel nunc possit aliqua subreptio quoad dictum processum: cum vt iam dictum
2 est omnia videantur fuisse opportune narrata. ¶ † Et quia in dicto rescripto ponitur clausula proprij motus, que excludit omnem subreptionem & obreptionem, per id quod no. doc. in. c. si motu proprio, de preben. in. vj. & quod no. glos. in clemen. per literas, super verbo directas, eodem titulo, & dicit Joannes And. in dicto. c. si motu proprio, in princi. quod sicut proprius motus purgat vitium taciturnitatis aliorum beneficiorum, vt ibi: ita etiam omnem aliam taciturnitatem: quia non est dare rationem diuersam. Et per hec etiam maxime videtur quod non obstet taciturnitas appellationis quam a sententia lata per dictum do. pape interposuisse dicitur dictus quondam nobilis Joannes, seu etiam processus, qui super ea pendere proponitur: quia etiam illis expressis non minus concessisset prefatus serenissimus do. noster gratiam de qua supra: imo
3 vt videtur hoc fecisset facilius: † pro eo quia appellatio a sententia diffinitiua interiecta regulariter extinguit vel saltem suspendit iudicatum, primum voluit Barto. in. l. j. in princi. ff. de appellationibus: cuius dictum quoad propositum bene defendit domi. Prepositus extra de appellationibus, super rubri. versiculo, secundum est tempus post appellationem. Aliqui vero senserunt quod non extinguat: sed suspendat. Sed quicquid sit princeps verisimiliter facilius, aut saltem non difficilius prouideret aduersus sententiam victo, qui ab eo appellauit, & appellationem prosequitur, quam victo, eo appellare omisit. quia minus, vel saltem non plus videtur preiudicare victori, quam si non appel-
4 lasset. ¶ † Nec puto etiam oportuisse facere aliam vel maiorem expressionem de processu cause huius iam tunc pendente, & antea inchoato per & inter dictum quondam Joannem, & prefatum Hubertum, quam in dicto rescripto facta extiterit: cum in eo non agetur de auferenda iurisdictione huic magnifico Delphinali parlamento, nec alias de preiudicando parti in dicto processu: per quod facit quod notat Archidiaconus, & post eum geminia. iij. q. iij. §. spatium, versiculo, si autem &c. qui volunt quod si impetretur secundum rescriptum, per quod obtinetur iudicem delegatum adiungi primo delegato, & in rescripto non fiat mentio de processu primi iudicis: non propterea censetur rescriptum esse subreptitium: licet gloss. aliter videatur sensisse in. c. coram. de officio delegati, et. c. inter monasterium, de re iudicata. vbi non probatur hoc: & cui bene respondet Archidiaconus vbi supra. Quod si procedit in dicto casu: multo fortius, vel saltem non minus in nostro in quo nec de auferenda iurisdictione huic insigni curie, nec de adiuncto dando agitur: sed vt non obstantibus illis, de quibus in dicto rescripto, admitteretur & reciperetur dictus nobilis Joan-
5 nes ad prosecutionem dicte cause principalis. † Est autem superuacuum dicere vel allegare: quod serenissimus do. noster Rex Delphinus non possit derogare. d. auth. si omnes, & alijs iuribus positiuis, cum sit indubitatum quod nullum superiorem recognoscat in suo regno vel Delphinatu: & propterea possit in eis quicquid pot. imperator in suo imperio, per id quod no. Bar. in. l. j. §. de qua re. ff. de postulando, in. l. iij. in principio. ff. de minorib. in. l. infamem. vbi etiam Joa. de Jmol. ff. de publi. iudi. Bar. in. l. relegati. ff. de penis, in. l. hostes. ff. de cap. & postli. reue. Joan. de Jmol. in. c. super quibusdam. §. preterea, de verbo. signi. Bald. in. l. exemplo. C. de probatio. & alij in alijs locis. Cum ergo releuatio aduersus dictam pretensam nullitatem sententie dicti do. Bargemie concernat ius positiuum, nulli videtur esse dubium quin aduersus eum potuerit idem do. princeps releuare, & aduersus eam dispensare: quinimo forte non erat opus hac releuatione: cum dictus quondam nobilis Hubertus, & si non nominatim: fuerat tamen per proclama generale voce preconia citatus comparitururus in dicta causa restitutionis in integrum: quod videtur suffecisse, vt voluit Barto. in dicta auth. si omnes, per. l. si eo tempore. C. de remissio. pig. Et supposito quod de veritate

ritate dicti Barto. posset dubitari, vbi creditores vel legatarij fuissent certi vel cogniti: adhuc tamen hoc non obfuisset eidē nobili Joanni: quia tempore cepti iudicij vel processus super dicta restitutione ignorabat ⁊ ignorasse pretenditur idem Joānes dictum Hubertum esse creditorē hereditarium: aut ꝙ alias sua interesset ipsum Joannē nō restitui in integrū. l. verius. ff. de .pba.

6 ¶ † Uerum quia superius dictum est ꝙ clausula proprij motus tollit exceptionem subreptionis ⁊ obreptionis, qꝛ forte dictus nobilis Guido dicere posset, dictū rescriptū nō proprio motu dicti quondā do. Ludouici regis Delphini: sed ad supplicationem eiusdem quondā Joannis regis fuisse concessum, ⁊ per ipsum impetratum, ⁊ propterea non esse verum ꝙ contra ipsum opponi cū possit de subreptione ⁊ obreptione: dico ⁊ respondeo ꝙ cum serenissimus princeps asserat, quod proprio motu ea que predixi concesserit, non potest idem nobilis Guido opponere quod illud impetratum extiterit ad suggestionem dicti nobilis Joannis: nec super hoc debet audiri, per id quod not. gloss. fi. in fi. in. d. c. si motu proprio: ⁊ hoc esset arguere principem de mendacio: quod non licet, cle. j. ⁊ quod ibi glo. antepenul. de proba. ⁊ vt dicit Geminia. ⁊ post eum Philip. de Franco. in. d. c. si motu proprio, possibile est quod princeps mouetur ad conferendum aliquid motu proprio supposito ꝙ impetratio fuerit facta per alium, et non habito respectu ad impetrationem alterius: ⁊ notabilius dicit Bald. in. c. nisi specialis, de officio delegati: pone in literis summi pontificis continetur, supplicauit nobis. N. super tali beneficio cui concessimus ipsum etiam motu proprio: super quibus verbis dicit Bal. quod in eis sit repugnantia: sed significāt quod motus proprius preuenit in mentem pape supplicationem. N. adimplendi: ⁊ quod ideo etiam hoc casu verificatur gratia per talem clausulā, ⁊ subiungit non esse nouum quod in mentem concedentis cadant duo motiua concedendi, scilicet ⁊ ex motu proprio, ⁊ ad postulationem partis: ⁊ hoc etiam voluit Fran. de cur. consi. lxv. exordiente, super premissa narratione ⁊c. col. v. ver. confirmātur premissa quia dux Mediolani ⁊c. ⁊ sic supplicatio partis non excludit motum proprium principis. Propter quod non deberet dictus nobilis Guido super dicta obiectione audiri, vtpote impertinente, ⁊ nō releuatoria. c. cum contingat. de offi. deleg. l. ad probationē. C. de proba. ⁊ l. non hoc. C. vnde cogna. Etiā nec obstaret dictis nobilibus Petro ⁊ Gabrieli, si fortasse opponeretur, ꝙ dicto rescripto se iuuare nō possint: pro eo qꝛ dictus quondam nobilis Joānes eo vsus non extiterit infra annum. c. si autē, ⁊. c. plerunqꝫ. de rescrip. Quoniā respōdeo ꝙ quicquid sit de iure canonico: aliud tamen esse videtur de iure ciuili, in. l. falso. C. de diuer. rescri. vbi dicit tex. falso asseueratur autoritatē rescriptorū deuoluto spatio anni obtinere firmitatem suam non oportere, cum ea que ad ius scribūtur perennia esse debeant, si modo tempus infra quod allegari vel audiri debeant non sit comprehensum. Preterea iura predicta loquuntur, quando post primum rescriptum fuit per aduersarium obtentum rescriptū cōtrarium: tunc enim si primo impetrans rescripto suo vsus non extiterit infra annum, procedunt iura prementionata: sed iste non est casus noster: ⁊ ita nō nocent iura predicta, vtpote loquentia in casu diuerso. ¶ Nec etiā obstat si forte opponatur, ꝙ de stylo cancellarie, ⁊ huius insignis curie rescripta viribus non subsistant, nisi introducantur infra annum coram iudice cui diriguntur. Tum quia huic stylo parte dicti quondam nobilis Joannis satisfactum: pro eo quia vt apparet ex actis cause huius, illud fuit in hac insigni curia productū anno domini. M. cccclxxi. ⁊ die. xvij. mensis Septēbris. Preterea etiam aduersus hanc obiectionem prouisum est dictis nobilibus Petro ⁊ Gabrieli per rescriptum parte eorū obtentum a serenissimo domino nostro rege Delphino moderno.

¶ Argumentum.

¶ Juramentum validat donationem inter viuos factā per patrem filio, vel nepoti in ipsius patria potestate existenti.

¶ De dona. Consil. cciij.

Quanuis donatio inter viuos facta per patrem eius filio vel nepoti in ipsius patria potestate existenti regulariter nō valeat. l. ij. ⁊ quod ibi gloss. C. de inofficio. donat. ⁊ l. donationes quas parentes. C. de donatio. inter virum et vxorem. hec tamen regula fallit in donatione facta per patrem filio, aut alteri in ipsius patria potestate constituto, si in ea interuenerit iuramentum: per id quod notat Bald. in. l. si donatione. C. de colla. ⁊ plenius ⁊ apertius in. l. iij. C. de vsu capio. pro dona. ⁊ in consi. ccclxv. exordiente, premittendum est ad euidentiam ⁊c. in. iij. parte. Alexā. de Jmol. in. d. l. si donatione, col. v. ver. vtrū autē donatio, ⁊ do. Jas. may. multos cōmemorans in l. frater a fratre, char. vlti. col. penul. ver. decimo predicta regula fallit. in lectura ⁊ repetitione illius legis, col. vlti. ver. septimo limita singulariter ⁊c. ff. de condic. indebi. Cū igit in donatione inter viuos, quā anno incarnatiōis dominice. M. cccccvij. ⁊ die. vj. mensis Martij, fecisse legitur probus vir Joānes pontis loci de Junquerijs Joāni pōtis eiꝰ feleseno seu nepoti ex Gulielmo pōtis eiusdē Joannis donatoris filio, interuenerit iuramentum, illa valuit ⁊ valet: nec potuit aut potest pretēdi aut dici nulla: pro eo quia facta est nepoti in ipsius testatoris patria potestate existenti, per predicta. Et ita mihi videtur respondendo breuiter ⁊ succincte, sub correctione cuiuslibet domini ⁊c.

¶ Argumentum.

¶ Seruitutes furnorum vel molendinorum non construendorum domini pagorum non habent, nisi doceant. U. F.

1 ¶ Uniuersitas seu homines vniuersitatis an possint construere furnum aut molendinum pro se, ⁊ deserere consueta: hoc est in preiudicium alterius.

2 Seruitutum quedam sunt affirmatiue. ⁊ quedam negatiue.

De serui. ⁊ aqua. Consilium. cciiij.

Etiam si verum esset qd tam. Reuerēdissimus in christo pater do. Cisterciensis episcopus dominus pro parte loci Montis lauri, quam sui predecessores habuissent ab antiquissimis temporibus ⁊ citra furnum in dicto loco Montis lauri: 1 † ⁊ quod a temporibus huiusmodi ⁊ per ea vniuersitas ⁊ homines eiusdem loci decoxissent suos panes in dicto furno: nisi aliud interuenisset, possent hodie vniuersitas ⁊ homines huiusmodi sibi ꝓ libito volūtatis cōstruere furnum ⁊ furnos, ⁊ in illo seu illis panes decoquere: dum tamen furnos hmōi in suo fundo seu solo faciant ⁊ construāt, seu fieri ⁊ construi faciant: qꝛ cuilibet licitū est edificare in suo etiam vsqꝫ ad celum: supposito etiā qd alteri nō noceat: dū tamē hoc principaliter nō faciat vt alteri noceat: sꝫ vt sibi prosit. l. fluminum. §. fi. cum duabus. ll. seqūē. ff. de dam. infec. l. si in meo. ff. de aqua plu. arcen. l. fi. ⁊ quod ibi Ange. ff. de vsuca. ⁊. l. ⁊ in edibus. C. de serui. ⁊ aqua. l. fin. eo. titu. l. fin. §. pe. ff. qd vi aut clam, ⁊. c. significante, ⁊ quod ibi Ostiē. Jo. an. in nouel. Panor. ⁊ doct. de appel. in rub. ⁊ Bartolomeus veronensis. in suo trac. de seruitutibus, sub rub de fur. pe. Jacob. in suis libellis. sub rubrica libelli de fur. Et hoc proculdubio procedit, nisi idē Reuerendꝰ dominus episcopus probet sibi deberi hanc seruitutem, scilicet quod nullus alius possit inibi habere furnos, vel quod omnes teneantur ⁊ debeant eorum panes in suo furno decoquere: ⁊ hoc vel ex pacto habito cum predecessoribus, vel quia alias cum vniuersitas dicti loci vel homines vellent facere furnos, fuisset eis inhibitum, ⁊ per ipsos inhibitos obeditum et acquietum huiusmodi inhibitioni: ⁊ postea cucurrisset tantum tempus, quod possessio ⁊ prescriptio inchoata tempore inhibitionis ⁊ secute obedientie cōpleta extitisset: quo casu, vt dicunt Ostiēsis. ⁊ Joannes. Andr. in. dicto. cap. significante, de appel. intelligi potest. l. ⁊ in prouinciali, ⁊. l. si manifeste. C. de ser. ⁊ aqua, ar. l. j. C. que sit lon. consue. Non autem inchoatur nec currit prescriptio huiusmodi nisi a tempore, quo ipsi inhibiti voluissent edificare alios furnos: ⁊ propter sibi factam prohibitionem destitissent, vt no. glos. ⁊ doctores in. l. qui luminibus. ff. de ser. vrba. predio. ⁊ in. l. j. C. de serui. ⁊ a qua Baldus in. l. item lapilli, ver. tertio quero. ff. de re. diui. Barto. veronensis. in dicta rubrica de fur. canoniste in dicto capi. significante: ⁊ facit qd not. Bal. in. §. prediorum, ver. deinde quero, insti. de seruitu. Bald. in. dicta. l. j. colum. ij. ver. tertio opponitur.
2 C. de ser. ⁊ aqua: † vbi referens pet. dicit, qd seruitutum quedam sunt affirmatiue, vt seruitus aque ducēde, iter, actus, ⁊ similes: quedam vero sunt negatiue, vt seruitus ne altius edifices: ne furnum vel molendinū etiā in tuo vel facias vel habeas, vel ne alibi ꝙ in meo molendino aut furno bladum molas vel panē coquas, ⁊ huiusmodi. Et in negatiua seruitute dicit Bald. non acquiri

possessionem nisi vicinus volens vti libertate fuerit prohibitus ne ea vteretur: et ipse prohibitus huic inibitioni obtemperauerit. Ex hoc enim tempore prohibens incipit esse in quasi possessione huiusmodi seruitutis seu iuris, et sic est bonefidei, incipit prescribere seruitutem non ante dictam. l. j. C. de seruitu. et aqua, et l. fina. ff. quemadmo. serui. amit. et quod ponit Pet. Jacobus in suis libel. sub dicta rubri. libel. de furt. ver. Sed dico quod si in dicto castro etc. esto igitur, citra preiudicium veritatis, quod tam dictus dominus modernus episcopus, quam sui predecessores soli et duntaxat habuerint furnum aut furnos in dicto loco Montislauri, quodque a temporibus antiquissimis et per ea vniuersitas vel homines eiusdem loci suos panes decoxissent in furno seu furnis huiusmodi: non propterea debent aut de iure possunt, si aliud non interuenerit, vniuersitas et homines huiusmodi, aut eorum aliqui impediri, quominus pro libito voluntatis furnum et furnos construant, et in illis, vel etiam in alijs panes suos decoquant. per intra predicta. Et ita mihi videtur, salua correctione cuiuslibet melius sentientis.

¶ Argumentum.

¶ Cum Auenionensis vicelegatus potius a papa quam a legato facultatem habeat, certum est posse eum cum peregre est legationis sue beneficia conferre, et reliqua voluntarie iurisdictionis expedire. U. F.

1 ¶ Episcopus aut vicelegatus an extra limites sue iurisdictionis aut legationis possit beneficia conferre, aut presentatos instituere.
2 Commissio ab inferiore a principe facta non potest exerceri extra territorium committentis.
3 Substitutus per procuratorem habentem substituendi specialem facultatem dicitur potius a domino quam a procuratore substitutus.
4 Factum legati an possit dici factum a papa.

¶ De offi. eius qui vi. alicuius ge. Consi. ccv.

Quesitum est an. R. do.
1 Franciscus de stagno Ruthenen. episcopus reuerendissimi domini nostri legati locumtenens et vicelegatus, extra limites legationis eiusdem. R. do. existens, possit beneficia in prouincia dicte legationis vacantia conferre, vel presentatos instituere, et alias exercere ea que sunt voluntarie iurisdictionis. Et videtur prima facie dicendum quod non: vt videtur probare text. in l. ij. in fine. ff. de officio procon. et lega. Cardinales enim proconsulibus comparantur, vt est tex. in c. ij. de officio lega. in vj. ponunt Bal. et docto. in l. a iudice. C. de iudic. et quod voluit Bald. in d. c. ij. vbi dicit, quod licet episcopus extra diecesim existens possit sibi presentatos instituere: hoc tamen facere non potest eius vicarius, etiam
2 si specialem facultatem beneficia conferendi haberet: pro eo quia commissio facta ab inferiore a principe non potest exerceri extra territorium committentis, secundum Bar. in l. cunctos populos, col. xj. ver. septimo quero. C. de sum. trini. quod sequitur Philip. de Fran. in c. fi. de offi. vica. in vj. Barba. in c. nouit. de offi. leg. col. vi. Sed his non obstan. existimamus contrarium esse de iure verius, inspectis et ponderatis facultatibus prefato. R. do. A. legato. per S. do. N. papam concessis in literis dicte eius legationis, in versi. et insuper etc. vbi eidem. R. do. A. legato concessum est, vt eisdem, aut saltem paribus, ac penitus et omnino consimilibus facultatibus, potestatibus, concessionibus, autoritatibus, priuilegijs, gratijs, decretis, declarationibus, indultis, literis, formis, clausulis, et tenoribus, quibus in minoribus etc. sancti Petri ad vincula presbiter primo et successiue Sabinen. et inde Ostien. episcopus cardinalis officio legationis in ciuitate Auinio. vtebatur, idem. R. d. A. legatus vti possit et valeat, inter quas etiam comperitur eidem. S. d. N. pape tunc legato dominum Sixtum papam quartum suas vices commisisse, si quecunque occurrerent, que eum impedirent, seu ad que eius legatio non extenderetur, vt sua eiusdem domini nostri pape autoritate illa expedire posset. Et insuper ponderatis verbis positis in literis dicte legationis, ver. quodque aliquem probum virum etc. per que data est seu concessa eidem do. A. legato facultas, vt per aliquem probum virum in dignitate ecclesiastica constitutum, qui peragendorum negotiorum eidem commissorum necessaria vel vtilia tractare etc. ac titulis in fauorem dicte legationis eidem concessis et concedendis facultatibus et literis prout desuper eisdem concederet et ordinaret, libere vti posset: cuique ad premissa pro executione omnium et singularum facultatum quomodolibet sibi concessarum deputandi, destinandi, et delegandi motu proprio et ex certa scientia de apostolice sedis plenitudine specialem etiam concessit facultatem, prout plenius in eisdem literis legitur et continetur: per que videtur quod dictus. R. d. vicelegatus et locumtenens per eundem. R. do. A. legatum deputatus potius videatur
3 creatus a. S. do. N. papa, quam ab ipso. R. d. A. legato. Pro quo in primis inducimus id quod dici solet in procuratore substituto per procuratorem habentem substituendi specialem facultatem, qui potius dicitur a domino principali substitutus, quam a procuratore. c. j. ij. responso, de procu. in vj. et voluit glo. in c. is qui. de procur. in vj. et in c. is cui. de offi. deleg. eo. lib. in fi. Etiam facit. l. item eorum. §. si decuriones: ibi, parui enim refert an ipse ordo eligat an is cui ordo negotium dedit. ff. quod cuius. vniuer. no. facit. l. j. col. iij. vel circa, ver. omnia enim nostra. C. de vete. iur. enu. et quod habetur in l. cum essent. ff. de serui. rusti. predi. vbi patet quod seruitus constituta ab illo, qui habuit a domino facultatem constituendi, videtur a domino constituta. Pro hoc etiam optime facit gloss. in c. lite-
4 ris, in fi. de rescrip. que voluit quod factum a legato non videtur factum a papa: per illum tex. nisi vigore mandati specialis hoc fecisset: quia tunc videtur ab ipso papa factum. Et illam gloss. ad hoc ponderauit et eam sequitur Anto. de But. in c. penul. de fil. presby. Facit. d. c. is cui, et quod ibi per glo. et doc. magis communiter. de offi. deleg. lib. vj. et quod volunt Bal. et moder. in c. a iudice. C. de iudi. Cum igitur hoc possit summus pontifex: quia vbique conferre pot. quod est indubitatum, hoc etiam pot do. A. legatus: vt no. glo. Inno. Hosti. et Jo. And. et moder. in d. c. nouit. de offi. lega. Et consequenter id idem pot prefatus. R. d. vicelegatus, attentis prefatis facultatibus: et verbis positis in literis sue creationis et locumtenentie, in ver. et generaliter omnia et singula facere dicere etc. et que nosmet ipsi faceremus vel facere possemus, si presentes personaliter interessemus cum simili ac pari, ac omnimoda potestate et autoritate nobis a prefato domino. N. papa. et sede apostolica concessa. Pro quo etiam facit id quod in simili not. Bar. et doc. in l. j. §. a prefecto vero pretorio. ff. de lega. iij. et in l. filiusfamilias. ff. de lega. j. Bal. in l. aliquando, de offi. procon. Cardi. Flo. in cle. j. in vi. oppo. de offi. vica. Alex. de Jmol. in rub. ff. de offi. eius cui manda. est iuris. colum. vj. et in l. more. ff. de iurisdi. om. iudi. quatenus dicunt quod due sunt species vicesgerentium: quia aliqui sunt constituti ab ipso rectore vel principali officiali, et isti non omnino gaudent facultatibus, quibus gaudet principalis officialis constituens. d. l. filiusfamilias, et l. vicarius. ff. de legationi. quidam vero sunt constituti ab vniuersitate, que consueuit eligere rectorem. vel a principe, seu alio, cui hoc competit, et qui in locum mortui rectoris vel absentis constituit vicarium: et iste gaudet his quibus principalis. l. fi. C. vt dig. or. ser. li. xij. et de his secundum doctor. loquitur. l. j. et ij. C. de offi. eius qui vi. al. Nec obstat fundamentum Bar. supra allegatum per Bal. et alios: nec. l. ij. supra allegata, vide licet quod commissio facta ab inferiore a principe nunquam pot exerceri extra territorium committentis: quia vt ex predictis patet commissio facta eidem do. vicelegato emanauit a principe, cui totus mundus est territorium quoad collationem beneficiorum: quo casu non loquitur d. l. ij. de offi. proconsul. nec Bal. nec alij. Ex quibus concludimus prefatum. R. do. vicelegatum. extra limites legationis existentem beneficia in prouincijs predicte legationis vacantia pro tempore conferre posse, et presentatos instituere, ac ea que sunt voluntarie iurisdictionis exerceri, per predicta.

¶ Argumentum.

¶ Potest testator pene nomine coheredem portione sua priuare, nisi ea que ipsi donauerat coheredi suo communicet. U. F.

1 ¶ Donatio simpliciter facta in dubio presumitur donatio inter viuos: etiam si fiat ab infirmo.
Donatio in qua fit mentio mortis an semper censeatur donatio causa mortis, nume. 13.
2 Actus collatus in tempus mortis, vel etiam post tempus mortis, nihilominus potest dici inter viuos.
3 Donatio remuneratoria que dicatur, et quare.
4 Jn donatione remuneratoria an benemerita sint specificanda, aut indaganda: vel si sufficiat sola assertio.
5 Jn regulariter prohibitis, certo autem casu permissis non est credendum asserenti casum permissum subesse.
6 Donatio illa non dicitur ob causam, vbi estimatio benemeritorum non concurrit cum valore rerum donatarum.
7 Donatio inter patrem et filium an firmetur iuramento, vel morte patris.
8 Donatio propter benemerita quantitatem meritorum excedens an egeat insinuatione.
9 Bartolus multipliciter et a diuersis legum doctoribus commendatur.
10 Donatio inter viuos facta per patrem filio regulariter non confertur: nisi pater donans hoc reseruauit.
11 Donatio omnium bonorum presentium et futurorum an et quo pacto sit valida.

Pater

12 Pater non potest filio impuberi substituere per fideicōmissum in legitima.
14 Factum vel dispositio defuncti nō est per heredes impugnāda.
15 Dos ⁊ donatio propter nuptias equiparantur in iure.
16 Donatio inter viuos regulariter non imputatur filio in legitimam, nisi valor rei donate ascendat ad valorem legitime.
17 Parentum affectio qualis ⁊ quanta esse debeat erga filios, et filiorum adinuicem.
18 Cōcordie parue res crescūt, discordia aūt maxime dilabuntur.
19 Retentio vsusfructus dicitur traditionez possessionis, que erat penes tradentem, inducere.

¶ Uebis que pe.no. Consil.ccvj.

Ex inibi exhibitis parte honorabilis viri Martialis de peyrato ciuis Lugdun. duobus cōsultationis thematibus exordiētibus, vno scilicet, quondam honorabilis Joannis de peyrato ꝛc. et altero. Fuit in humanis honorabilis vir Joānes de peyrato, eliciuntur multa ⁊ varia dubia: quibus respōdeo prout infra. Et primo ad primum dicti primi thematis: pro cuius faciliore solutione premitto, ꝙ vt in illo ponit̃ dictus Joannes de peyrato donauit Joanni filio suo ab vna parte tres mille libras, ab alia parte septem mille, ab alia vero dimidiam partem domus, ⁊ tertiam partē reliquoꝝ bonorum eiusdē Joannis donatoris. Et quo ad dictas tres mille libras, nulla est difficultas quin donatio de illis facta
8 fuerit donatio inter viuos. † Tuz quia donatio simpliciter facta intelligitur esse in dubio donatio inter viuos etiā si fieret ab infirmo, nisi fiat conuentio de reddendo, vel mētio mortis. l. Seia. §. cum pater, ⁊ qđ ibi not. Bar. Jo. de Jmol. ⁊ doct. ff. de dona. cā. mor. Cū qꝛ in ea dicitur ꝙ dictus Joānes pater donauit Joāni filio donatiōe pura, mera, simplici, ⁊ irreuocabili inter viuos. Et ita cū hoc expresse exprimat̃ in instrumēto donationis, verba instrumenti sunt clara qđ est donatio inter viuos, ⁊ irreuocabilis: quo fit vt nō sit recurrendū ad cōiecturas. l. continuus. §. cū ita. ff. de verbo. obliga. l. pediculis. §. argento. ff. de auro ⁊ argen. leg. Quo vero ad donationem factā de septem mille libris. videretur prima facie ꝙ illa fuerit donatio causa mortis: pro eo qꝛ in ea est facta mentio mortis. d. l. Seia. §. fina. ⁊ quod ibi glo. Bar. ⁊ doct. l. Seia. ⁊ quod ibi glo. ff. de dot. prelega. glo. in. l. apud celsum. §. j. ff. de do. excep. ⁊ in. l. mortis causa capimus. ff. de dona. cau. mor. Sed is non obstan. existimo contrariū esse verius: scilicet qđ illa fuerit donatio inter viuos, collata tamen quoad eius effectū seu executionem post tempus mortis. Tum quia in instrumento huiusmodi donationis hoc expresse dictum est, scilicet quod idem Joannes donaret donatione inter viuos: ⁊ sic non est recurrendum ad coniecturas, nec curandum an in ea facta extiterit mentio mortis vel non, per id quod not. Cyn. in. l. ij. C. de iur. dotiuz. Barto. in. l. que dotis. colum. j. ad fi. ff. solu. matrimo. dum opponit. de. l. cum maritus. §. fina. ff. de pact. do. Ex cuius dicto colligitur quod illud quod dicitur, donationem intelligi esse donationem causa mortis quando in ea facta est mētio mortis, procedit in dubio: sed quando apparet quod illa facta est animo donandi simpliciter seu inter viuos: non est curandum de mentione mortis: quia illa non obstante semper censetur donatio inter viuos, ⁊ irreuocabilis. l. perfecta. ff. de don. que sub mo. et hoc etiam voluit Bartol. in. l. fina. colum. penulti. versi. ⁊ primo examinemus an sit donatio causa mortis. C. de pactis. vbi etiam Salice. vers. Sed tunc quero ꝛc. Bartol. in. l. stipulatio hoc modo concepta, ver. quero aliquis vult facere. ff. de verborum obligatio. Alexā. de Jmol. cōsilio. xiiij. exordiente, Circa primum dubium, colum. j. ⁊. ij. in primo volumine. ⁊ consil. lxxviij. exordiēte, Uisis quā eleganter ꝛc. in quarto volu. Tum etiam censetur esse donatio inter viuos, pro eo quia in dicto instrumento dictum est quod dictus Joannes donabat donatione irreuocabili, quam etiam cōuenit, promisit ⁊ iurauit attendere ⁊ non contrauenire ꝛc. l. vbi ita donatur. ff. de dona. causa mortis. quod etiam voluit Alexander de Jmol. in. d. consil. xiiij. colū. ij. versi. Predicta enim Maria. Et idem voluit Fran. de are. consi. lxxiiij. exordiente, diligēter ⁊ mature ponderatis ꝛc. col. ij. do. Jas. may. in. l. non omnis, col. ij. vel iij. ff. si certum peta. ⁊ alij in multis alijs locis: quos referre non expedit. Fateor autē, vt iam dixi, quod effectus seu executio huiuscemodi donationis facte de dictis septem mille libris confertur post tempus mortis, vt colligitur ex illis verbis post ipsius Joannis patris decessum ⁊ non ante habendas leuandas ⁊ percipiendas per dictū Joannem. Ex istis enim verbis apparet qđ donator voluit differri executionem seu donationem ⁊ solutionē dictarum septem millium librarum post tempus mortis eiusdez donatoris: sed non propterea infertur quod fuerit donatio cau-
2 sa mortis: † quia nihil obstat seu repugnat quod actus dicat̃ inter viuos, quāuis sit collatus in tempꝰ mortis, vel post tempus mortis. l. j. C. vt ac. ab here. ⁊ contra here. l. hereditariū. ff. de bo. auto. iudi. possi. l. fi. C. de cōtrahen. ⁊ cōmit. stipul. ⁊ expressius in l. nam ⁊ si cū moriar, ⁊ quod ibi Gul. de cu. ⁊ Bar. in vlti. oppo. ff. de condi. inde. ¶ Quo vero ad donationē factā de medietate domus inibi mentionate, ⁊ de tertia parte reliquoꝝ eius bonoꝝ videtur prima facie quod illa fuerit donatio causa mortis: cū vt ex dicto instrumento colligitur, in illa fuerit dictū, quod dictus Joannes donabat post mortē, ⁊ nō ante: ergo videt̃ esse impossibile quod hec donatio fuerit donatio inter viuos: quia verba illius videntur repugnare, ex quo donat post mortem. Unde videtur qđ non possit esse alia donatio quam donatio causa mortis: ⁊ quod clausule, scilicet quod sit irreuocabilis, qđ sit inter viuos, ⁊ quod dictus Joannes promiserit ⁊ iurauerit eam nō reuocare, nihil operētur, quatenus pretenderentur posse adaptari etiam huic donationi: pro eo qꝛ ille videntur esse cōtra substantiam contractus: ⁊ sic nō videtur quod dicta donatio transire potuerit in donationem inter viuos. Et cū clausule prementionate quoad hanc donationē habeantur pro nō adiectis. l. cum precario, ⁊ qđ ibi Bart. ff. de preca. ⁊ quod not. Barto. in. d. l. vbi ita donatur. ff. de do. cau. mor. Bal. post Cy. in. l. si pater, la. j. in secunda lectura. ff. de adop. ⁊ in. l. ij. §. j. iij. columna. ff. si certū peta. vnde verba dicte donationis vident̃ satis clara, scilicet quod sit donatio causa mortis, non inter viuos: ex quo idem Joannes donauit quo ad eius mortē, ⁊ nō ante. Et cū manifestissimꝰ sit sensus donatoris, verboꝝ interpretatio nusquam tantum valeat, vt melior sensu existat vt dicit tex. nota. in. l. iij. ad fi. C. de libe. prete. Et pro predictis videt̃ facere quod not. Bal. in addi. Specu. tit. de instru. edi. col. vlti. in verbo si quis donat, ⁊ quod not. Specu. in illo titu. §. porro, ver. firma aūt. Sed his nō obstan. existimo quod contrarium sit verius in casu isto. Tum quia, vt superiꝰ dixi, in donatione facta de dictis tribꝰ mille ⁊ septem mille libris dictum est, qđ Joannes donabat donatiōe pura, mera, simplici, ⁊ irreuocabili inter viuos. Deinde vero in donatione, que fit de dictis domus medietate, ⁊ tertia parte reliquoꝝ bonoꝝ, dicitur quod ipse donauit donatione qua supra. Ex quo infertur qđ ipe donauit etiam hac donatione pura ꝛc. quia ita clare sonāt verba, ad que referunt̃ illa verba, donatione qua supra. Perinde ergo est ac si etiā in hac fuissent expressa ⁊ specialiter seu nominatim verba predicta repetita. l. asse toto, ⁊ ꝙ ibi Jo. de imo. ⁊ docto. ff. de here. insti. ⁊ qđ not. Bart. in. l. si ita scripsero. ff. de cōdi. ⁊ demon. Cū ergo idem donator voluerit etiam hanc donationem esse irreuocabilem, ⁊ inter viuos palam est ꝙ illa est donatio inter viuos: per ea que superius dixi: qđ etiā voluit Fran. de are. consi. xlj. exordiente, Diligenter ⁊ mature pensata ꝛc. col. iij. vel circa, ver. Primū est qđ cū in instrumento: vbi voluit quod cum in instrumento donationis de qua ibi diceretur qđ donator donauit talē rem pure, mere, irreuocabiliter ⁊ inter viuos, dicatur donatio huiusmodi esse inter viuos, ⁊ nō donatio causa mortis: licet postea dicat̃ in instrumēto, quod donator volebat illam donationem habere effectū ⁊ vires post mortē donatoris, ⁊ si ipse sine liberis decederet. Et pro hoc etiam facit, quia nature donationis causa mortis opponitur irreuocabilitas donatiōis: quia illa secundum suam naturam est reuocabilis: ⁊ vt in pluribus sortitur naturam legati. d. l. non omnis. ff. si cer. peta. ⁊. §. mortis causa, iunctis ibi nota. per glos. ⁊ doct. super verbo fere, insti. de dona. Preterea dictus Joannes conuenit promisit ⁊ iurauit attendere ꝛc. que promissio ⁊ iuramentum etiam referuntur ad dictam donationem. Et sic non videtur dubitandum quin fuerit donatio inter viuos. d. l. vbi ita donat̃, ⁊ qđ ibi doct. Et ita in multis locis tā scribēdo quā consulendo tenent multi docto. quos non refero: pro eo quia non expedit. Et ꝗuis allegata in oppositum videantur stringere: illa tamen non obstant ei quod dixi: pro eo quia si bene attendant̃ verba dicte donationis, nō fuit dictū simpliciter in dicto instrumento, qđ dictus Joānes donauerit post mortem ⁊ nō ante mortē: quo casu posset fortasse procedere id qđ not. Baldus. in. d. addi. sed fuit dictum quod ipse donauit donatione qua supra: ⁊ deinde fuit subiunctum, post tamen ipsius nobilis Joannis patris decessum ⁊ non ante valitura. Et sic verbum donauit non refertur ad illa verba, post tamen ipsius Joannis patris decessum: sed ad illa verba refertur illud participiū valitura. Donauit igitur non post mortem, sed ante mortem: quanuis effectum seu executionem contulerit post tempus mortis. Et sic supposito qđ verum sit, quod quādo est facta mentio mortis in verbis importātibus substantiam donationis, vel ipsam merā dispositionē donationis, tūc censeatur vera ⁊ pura donatio causa mortis: ⁊ secꝰ si quādo fieret mētio mortis in vbis importātibꝰ solā executionē: vt determinat Bal. i. d. addi. ⁊ dicā ita esse de mente Specu. in loco preallegato: hoc non faceret, cō-

tra id quod predixi: sed potius pro: quia dicta verba post deces-
sum ponuntur in verbis importantibus executionem: pro eo quia
referuntur ad dictum participium valitura. Et per hec patet re
sponsio ad primum quesitum, scilicet quod dicte donationes fue
runt inter viuos: non causa mortis: quamuis ille facte extiterunt de
dictis septem mille libris, medietate domus: & tertia parte reli-
quorum bonorum, & fuerint quoad eorum effectum collate post tem-
3 pus mortis. † Est tamen verum quod super validitate dictarum do
nationum potest dubitari, pro eo quia ille facte extiterunt per pa-
trem filio existenti in patria potestate: et quia excedunt valorem
quingentorum aureorum. Et si dicte donationes possent dici do
nationes propter nuptias, & sic ob causam: ille viderentur valere
predictis non obstantibus: per id quod habetur in. l. pomponius phi-
ladelphus. ff. fa. ercis. & quod per illam not. glo. & doct. in. l. ij. C. de in-
offi. dona. & l. attilius regulus, & quod ibi scribentes. ff. de dona. sed
dicte donationes non videntur posse dici donationes seu dona-
tio propter nupt. illa scilicet de qua & eius natura loquuntur iura
in. §. est & aliud, insti. de dona. in. l. si constante. l. pen. §. sancimus.
l. fi. §. si igitur, & aut. dos data, & multis alijs iuribus illius tit. C.
de dona. ante nup. quia illa solent dari in recompensam sue dotis,
& pro illius securitate, seu quasi pignore. d. l. si constante, in prin. &
quod ibi doc. maxime Sal. & d. l. pe. §. sancimus: ibi, quasi antiferna,
& de qua habetur in. c. nuper, in fi. & quod ibi glo. & doct. de dona. in
ter virum & vxo. & huius donationis naturam collegit Panor. post
Petr. & Abba. anti. & Jo. And. in. d. c. nuper. col. iij. quamuis fatear
quod hec donatio facta fuerit propter nuptias, hoc est contempla
tione matrimonij, & nuptiarum contractarum inter dictum Joan.
iuniorem, & nobilem Claudiam Garnier: & sic non sumus in termi-
nis iurium predictorum. Sed forte dicetur quod donatio predicta de
beat dici propter causam: & presertim pro eo quia illa fuit facta pro
pter benemerita Joannis iunioris: que etiam videntur fuisse spe-
cificata per donatorem, cum dicit in magnis viagijs & vacationibus
tam in ciuitate Venetiarum, quam alibi, & conducendo mercantias spe
cierum & aliarum rerum pro dicto Joanne donatore: quo casu valet
donatio inter viuos facta per patrem filio, etiam si in ipsius pa-
4 tria potestate existat. † Et quia huiusmodi benemerita fuerunt in di
cto instrumento specificata, videtur quod de illis credi debeat asser-
tioni eiusdem Joannis: qui etiam dictum Joannem filium a probatione
releuauit: per id quod habetur in. d. l. attilius regulus per quam hoc
voluit Bal. in. l. illud. ver. quarto quero. C. de sacrosanc. eccle. et
in. l. fi. ff. de exerci. actio. in lectura antiqua, qui limitando gl. que
est in. l. si donatione, super verbo postulas. C. de collat. quatenus
voluit quod merita precesserint, & sic quod illa probentur: voluit quod illa
glo. procedat quando merita non fuerunt specificata: sed solum de
eis est facta mentio in genere: secus ergo si in specie: pro quo alle
gat. d. l. attilius regulus, cum glo. super verbo moram: vbi videtur
probari quod specialis mentio meritorum videtur sufficere ad
probandum merita. Et idem videtur prima facie fuisse de mente
Bal. in. d. l. si donatione. Idem etiam voluit Pau. de cast. consi. cv.
exordiente, Circa bona que fuerunt &c. col. iiij. versi. tertio vide-
tur obstare &c. Sed his non obstan. &c. dico quod ad hoc quod dona
tio predicta dici debeat donatio proter benemerita, debent illa me
rita probari aliter quam per assertionem: quia vt dicit Bal. in auth. ex
testamento, col. ij. ver. quinto oppono. C. de colla. in contractu do
nationis non requiritur specificatio meritorum: sed vera existen-
tia terminorum: & hoc etiam not. moder. scilicet Alex. de Jmol. in. d.
l. si donatione, col. vj. ver. Jtem & secundo limitatur ista glo. &c. &
Philip. de Fran. col. ij. ver. in ea. glos. ibi non inspecto si dixerit
do vt extraneo, & alij moder. qui pro hoc multa inducunt: et idem
voluit Jo. de Jmol. in. d. l. attilius regulus. Cum enim donatio
inter viuos sit regulariter prohibita inter patrem & filium in ipsius
potestate existentem. d. l. ij. C. de inoffi. dona. & l. donationes quas
parentes. C. de dona. inter virum & vxo. non est standum assertioni
5 patris asserentis se donare propter benemerita: † quia in regula-
riter prohibitis certo casu permissis non est credendum asserenti
casum permissum subesse. l. qui testamentum. ff. de probati. l. cum
quis decedens, §. titia. ff. de lega. iij. l. si forte. & quod ibi Barto. ff.
de castren. pecu. & quod not. Joan. and. in addi. Spe. titu. de reb.
eccle. non alie. in rub. Alex. de Jmol. consi. lv. exordiente, Consi-
deratis verbis, colum. iij. & do. Jas. may. in preludijs feu. char. viij.
colum. ij. & contrarium eius quod tenuit Bal. in. d. l. illud, versicu.
quarto quero, tenuit Gul. de Cu. & Cy. in. d. l. fi. ff. de exerci. actio.
per. d. l. qui testamentum, & per. d. §. titia, & per allegatam. l. fi. de ex-
erci. ad que iura non est sufficienter responsum per Bald. Et istam
opinionem sequitur ipsemet Bal. in. l. si tibi. ff. si certum petatur
per ea que not. glo. predicta in. d. l. si donatione. Et respondet ad
dictam. l. attilius. quod illa loquitur quando apparebat de meri
tis. Et hanc opinionem etiam tenet Gul. de Cu. in. d. l. illud. licet
non ita clare prout in. d. l. fi. ff. de exerci. Et illam si bene inspicia-
tur etiam videtur tenere Bald. in. d. l. si donatione, dum format
questionem, quando pater expressit speciem & qualitatem merito
rum: & tamen postea videtur residere cum opinione quam tenet
gloss. per dictam. l. si forte, cum ibi nota. per Bartol. & idem tenet
Salice. in dicta. l. si donatione. respondens ad dictam. l. attilius
regulus. Et idem etiam tenet idem domi. Jason may. in authen.
vnde & si parens. colum. fi. versicu. hoc vltimum videtur limitare
Bald. &c. ibi tene contrarium. C. de inofficio. testamen. Barthol.
Soci. consil. ccxcv. exordiente, Jn causa contra filios, in secundo
quesito, versi. tertius casus, in secunda parte. Si igitur non pro-
bentur illa pretensa merita, donatio huiusmodi debet censeri fuis-
se & esse simplex donatio: quod etiam fuit in ea expressum. Dici-
tur enim in dicto instrumento, dictum patrem donasse donatio-
ne pura, mera, simplici &c. & ita sentiunt doctores in locis superius
6 allegatis. † Et supposito quod illa pretensa viagia, & alia asserta
benemerita probarentur: dicte tamen donationes non censeren-
tur ob causam, nisi quatenus valor seu estimatio benemeritorum
concurreret cum valore dictarum donationum, & ideo si beneme-
rita non ascenderent nisi ad valorem mille aut duarum millium
librarum, donatio seu donationes predicte non censerentur esse do
nationes ob causam, nisi vsque ad illum valorem: & pro residuo cen-
serentur esse donationes simplices, vt concludunt Guliel. de cu.
Bald. & Salic. in dicta. l. illud. Barto. in. l. frater a fratre, colum.
vltima. ff. de condictio. indebit. & docto. in dicta. l. si donatione, et
Soci. in dicto consilio. ccxcv. in. ij. quesito, versicu. tertio quia do
natio facta ob merita &c. videretur igitur adhuc in illo pluri non
valuisse. d. l. donationes quas parentes, cum suis similibus. C. de
donatio. inter virum & vxorem. Nec viderentur donationes hu-
iusmodi quoad illud plus fuisse per mortem dicti Joannis do-
natoris confirmate. Tum quia donatio inter viuos propter pre
tensa merita facta filio in potestate constituto non confirmantur
morte donatoris, si merita non probentur, vel quatenus remanet
simplex pro pluri, vt notat gloss. predicta in dicta. l. si donatione.
ibi, nec postea confirmantur. C. de collatio. quam ad hoc dicit ibi
Angel. esse singularem: & huius ratio est, quia donatio presumi-
tur simulata, & in fraudem legis facta: & ex contractu simulato non
transit possessio pro quo allegat textum in. l. emptor. cum ibi no.
per Bartolum. ff. de aqua pluuia arcen. et sic non videtur fuisse
facta traditio: quam tamen lex requirit ad hoc vt donatio mor-
te donatoris confirmetur. l. papinianus. ff. de dona. inter virum
& vxorem. iuncta dicta. l. donationes quas parentes. C. eodem ti-
tulo. Et hanc opinionem sequutus est Roma. in. d. l. si donatione
per textum singularem in. l. cum hic status. §. si quis sponsam, ad
fin. ff. de dona. inter virum & vxorem. Et quamuis Nico. de math.
& alij relati per Alexandrum de Jmol. in dicta. l. si donatione, co
lumna. viij. versicul. in eadem: ibi, nec postea confirmatur, sense-
runt contrarium: tamen non videretur recedendum in consulen-
do vel in iudicando ab opinione dicte gloss. quam vt predixi se-
quuntur duo famosissimi docto. per id quod not. Jac. butri. in. l.
vnica. C. qui pro sua iurisdi. iudi. dare dariue pos. & do. Feli. in. c. j.
columna penultima, vbi ponit multas remissiones, de constitut.
Et supposito citra preiudicium veritatis, quod contraria opi-
nio videretur verior: adhuc non videretur donatio predicta fuis
se morte confirmata, & signanter quoad dictam domus medieta-
tem, et tertiam partem bonorum: pro eo quia non fuisset proces-
sum ad traditionem in vita patris: que tamen erat necessaria. d.
l. papinianus. que licet loquatur in donatione inter viuos facta
inter coniuges: videtur tamen habere locum etiam in donatione
facta per patrem filio, cum ille equiparentur. d. l. donationes quas
parentes: quod etiam voluit quoad hoc Alexan. de Jmol. in. d. l.
si donationis, colum. viij. Et si opponitur quod imo fuerit facta
traditio, saltem ficta, per retentionem vsufructus, per quam vi-
detur fieri traditio. l. quisquis, & l. si quis argentum. §. sed si qui-
dem. C. de dona. Respondeo quod hoc non obstat: tum quia tra-
ditio que fit per retentionem vsusfructus, constitutum aut con-
stitutionem precarij, videtur esse ficta: vt colligitur ex his que scri-
bunt doctores in. l. j. §. si vir. ff. de acquiren. possessio. et in multis
alijs locis: que non videtur sufficere: vt voluit domi. And. filius
Reyner. de forli. in quadam sua disputatione, quem refert Pau
lus de castro consilio. lxv. exordiente, Super isto puncto occur-
runt tria videnda &c. in secundo dubio. Et hanc opinionem vide
tur sequi Paulus de castro in. d. consilio, qui etiam pro ea allegat
dictam. l. j. §. si vir. ff. de acquiren. possessio. vbi etiam illam vide-
tur sequi Alexan. de Jmol. quamuis Fran. de aret. reliquerit co-
gitandum. Tum etiam non obstat dicta oppositio: pro eo quia,
vt superius dixi, idem donator donauit dicte domus medietatem,
& reliquorum bonorum etiam partem donatione valitura post ipsius
mortem & decessum: & sic fuit collatus effectus seu executio dona-
tionis huiusmodi post mortem eiusdem donatoris: ergo & in tem
pus post mortem censetur collatus effectus retentionis vsus-
fructus: pro eo quia constitutio precarij, constitutum, retentio
vsusfructus

vsusfructus,& alie huiusmodi clausule,vtpote accessorie ad di-
ctam donationem, debent secundum eam regulari:per id quod
notat Bal.in.l.ex testamento.C.de fideicom.& in.c.ij.de fud.dat.
in vicem leg.commis.do.Ias.may.in.l.sub pretextu, la.j.col.fi.C.
de transac.And.Barb.consi.xxj.col.x.& plenius consi.lxxxj. exor
diente,perspectis his que in themate,col.v.vel circa, versic. Ad
predicta etiã facit,in.ij.volu.& alij in locis infinitis.Et hoc etiã
sensit & voluit idem donator,quatenus retinuit dominium & regi
men dictarum medietatis & tertie partis domus & predictorum
bonorum.Et quod ibi dictum est de vsufructu,debet intelligi de
vsũfructu causali,non de formali:alias esset repugnantia:quia
non potest quis esse dominus alicuius rei,& illius vsufructuari⁹.
Et hinc est ꝙ per retentionẽ vsusfructus transit dominiũ & posses
sio.d.l.quisquis.Et si predicta vera sint,imo quia vera sunt:scili
cet quod retentio vsusfructus debeat in casu isto regulari secun-
dum dictam donationẽ:sequitur quod retentio vsusfructus cen-
setur collata in tempus post mortem dicti donatoris:& sic in tem-
pus in quo nec dominus nec possessor,erat futurus:pro eo quia
mors omnia soluit. Quo fit vt dicta retentio non valuerit:per id
quod singulariter not.gloss.& post eã Ange.& docto. in.l.quis.§.
si conductor.ff.de acqui.poss.Et ita videtur quod dicte donatio-
nes quo ad illud plus,de quo predixi,nec ab initio valuerũt, nec
7 postea fuerunt morte predicti donatoris confirmate.† Et hec es-
sent vera,nisi donationes predicte fuissent iurate:sed cum in eis
interuenerit iuramentum,videtur valuisse,non obstante patria
potestate:& hoc ratione iuramenti:per id quod voluit Bal. in.d.
l.si donatione,& expressius in.l.ij.col.fin.versi.quid si fuit &c.C.de
vsucap.pro do.& idem voluit ipse Bald. in repetitione.l.ij.char.
xiiij.vel circa,versi.& idem credo quando pater &c.ff.de iureiurã.
& consi.ccclxv.exordiente,Premittendum est ad euidentiam &c.
in tertia parte.Hanc sententiã secutus est Alex.de imo. in.d.l.si
donatione,col.v.versi.vtrum autem donatio &c. Pro qua etiam
consuluit idem Alex.consi.viij.col.viij.& consil.clvij. exordiente,
Viso instrumento donationis &c. col.fi.in.ij.volu. Hanc senten-
tiam etiam secutus est Roma.in.d.l.si donatione,col.j. Fran. de
are.consi.xvij,exordiente,consideratis diligenter,col.iiij.versic.
preterea nulla &c.& consi.lxxvij.exordiente, Et ratio scribẽdi &c.
col.iij.versi.circa tertium,& Ioan.and.in addi.Spe.tit. de testa.
§.j.ver.pone filius,& do. Ias.may.in repeti.l.frater a fratre, col.
vlti.ver.septimo limita.ff.de condi.indeb.Sed contrariam opi-
nionem,scilicet quod non obstante iuramento talis donatio sit
nulla:tenuit Bal.in quodam suo consil.exordiente, Queritur an
donatio &c.qd refert Roma.in repetitione rub.ff.de iureiurã. in
iij.q.Et pro hac parte etiam consuluit Pau. de castr. in.d.consi.
cv.motus duplici fundamento. Primum est qd quãdo pater do
nat filio in potestate censetur donare sibiipsi patri.Quemadmo-
dum ergo si quis sibiipsi donaret,donatio nõ firmaretur iuramẽ
to.c.si.in si.de insti.& ar.l.ij.ff.de stipu.ser.& l.vrannius,in prin.ff.
de fideius.ita nec videtur firmari iuramẽto quãdo pater donat fi
lio in potestate:quia profectitia acquisita per filiũ sunt hodie pa-
tris,sicut & olim:quia in eis nihil fuit immutatum.Scdm funda
mentum est,quia iuramentũ patris non videtur facere posse de
filio capace:sicut si donaret seruo cum iuramento, per hoc non
valeret donatio,nec seruus capax efficeretur huius donationis
quo ad hoc vt sibiipsi acquireret.Etiã pro hac parte cõsuluerũt
Raph.Fulg.& Frã.de cap.consi.cxcix.exordiẽte, Viso suprascri
pto instrumẽto &c.moti qr nõ reperitur iure cautũ qd valeat do-
natio inter patrem & filium in potestate propter iuramentũ:nec
iste casus enumeratur per gl.in.d.l.ij.C.de inoffi. dona. Secũdo
mouẽtur quia donatio inter patrem & filiũ in potestate nõ valet
propter repugnantiam & contrarietatẽ resultantem ratione pa-
trie potestatis:qr sic pater donaret sibiipsi,prout sentit gl.in.d.l.
ij.C.de inoffi.dona.Sed circa repugnãtiam vel impossibilitatẽ
iuramẽtum nihil operatur,regula impossibiliũ,de reg.iu. in.vj.
Et sic iste articulus positus est in conflictu opinionũ. Verunta-
men prima opinio videtur esse magis cõmunis:vẽ qd dicta do-
8 natio firmetur iuramẽto.¶ †Sed vlterius videtur qd eidẽ do-
nationi,quatenus cẽseri debet donatio simplex,non ꝓpter meri-
ta,obstet defectus insinuationis,quatenus excedit valorẽ quin-
gentorũ aureorũ.l.sancimus.§.j.& l.si quis pro redẽptione.C.de
dona.quarũ dispositio videtur ꝓcedere non solum qñ fit donatio
extraneo:sed etiã si fiat cõiuncto.l.data.C.de dona.& qd talis do-
natio sine insinuatione nõ valeat,etiam si fuerit iurata,quo ad id
in quo excedit dictam summam quingẽtorum aureorũ, videtur
probari ꝑ multa fundamenta,que ponit Bal. in.d.l.illud, col.iij.
ver.quinto quero.C.de sacrosan.eccl.Et Sali.in.d.l.si quis ꝓ re-
dẽptione,col.ij.ver.Sed vltra querit Io.an.& per multo plura,
que scribit Phil.de corn.cõsi.lxix.exordiẽte, De duob⁹ queritur
in hac cõsultatione &c.in.ij.volu.& per Bar.Soci.cõsil.lxxvij. ex-
ordiẽte, In presenti cõsultatione &c.in.ij.quesito:vbi pro hac opi
nione inducit decẽ fundamenta,in.j.parte:quis tñ finaliter nõ
videatur huic parti adherere.Hanc opinionẽ scilicet ꝙ non fir-
metur iuramento,etiã sequutus est Ange.consil.lviij.exordiẽte,
Quidã pater,& in.d.consi.clxxxj.exordiente,Visis instrumẽtis,
Rapha.& Roma.in.l.modestinus.ff.de dona.Et ſm hãc opinio
nem etiam consuluit do. Prepositus in quodam suo consi.exor-
diente,Circa hoc videtur ꝙ illa assertio &c.inserto inter consil.
Fran.de cur.& est.lxvij.quis erronee fuerit citatũ.lvij.Et huic
consi.se subscripserunt Hierony.tor.Io.put.& Nicola.de sancto
naza.Idem etiam voluit Fran.de cur.in addi.ad.d.cõsiliũ, qui
pro hoc multa inducit in ver.ego credo istam partẽ esse veram,&
in ver.pro opinione Bar.vbi etiam ostendit ꝙ ista fuerit opinio
Barto.in.d.l.modestinus,& in.l.si quis pro eo.ff.de fideiusso.Et
istud etiã,scilicet ꝙ ita senserit Bar.voluit Ioã.de Imol.in.d.l.
modestin⁹,quod refert,nec impugnat Alex.de Imo.in.l.nemo.
9 col.v.vel circa.ff.de lega.j.† Quanta autem fuerit opinio Bart.
nemo est qui nesciat:quẽ Ange.appellat lucernam iuris ciuilis,
& preceptorem suũ:dicens etiam ꝙ sub illius vmbra semper quie
scit.Panor.dicit eum illuminatorem iuris ciuilis.Pet.de An-
cha.lumẽ iuris,Bal.summum doctorẽ & preceptorẽ suũ,& in quo
solet esse substãtia veritatis,vt dicit Roma.& alibi dicit ipse ro-
ma.Bar.Bal.esse vertices iuris.Dicuntur & alia multa ad cõ-
mendationẽ doctrine Bart.& excellentiam viri huius,que scri-
psit Fran.de cur.cõsi.lvj.super eo quod ab ordine nostro. Dictã
opinionẽ etiã sequutus est Anto.de canna,in suo trac.de insinua
tio.q.lxiij.qui pro ea multa inducit.Illã etiam tenuit Ioã.Fab.
in.§.alie.institu.de dona.Contrariam opinionem tenuit Ioan.
And.in addi.Spec.ti.de instru.edi.§.porro.in vltima addi.quẽ
sequitur Roma.consi.xxvij.exordiente,Pro decisione corũ de
quibus dubitatur, Io.de Imo.in repeti.c.cũ cõtingat,in.x.mẽ-
bro:vbi etiã idem sequitur Panor.Pro hac opinione consuluit
Fede.de Sen.consilio.cclxxxj.exordiente,Casus talis est,Ang.
in.d.l.sancimus.§.fi.Bal.sibi contrarius in.d.c.cum contingat.
Alexã.in.d.l.nemo,col.v.vbi multos cõmemorat,qui etiã secun-
dum hanc opinionẽ sepe cõsuluit.Secundũ etiã consuluit Frã.
de are.consi.ij.Sunt & alij multi hanc opinionem sequuti tam in
scribendo,ꝙ in consulẽdo:& propter huiusmodi conflictũ nõ po-
test dici res esse sine dubio.Et dicit Ange.are.in.d.§.alie,qd cũ
alias ista questio in facti contingentia sibi occurrisset,ipse noluit
scribere pro aliqua ex istis partibus:pro eo qr timebat iuramen-
tum:& sic pro opinione Io.And.& pro alia parte:qr sic pro certo
posset quis faciliter facere fraudẽ legi,& tollere solennitatem in-
sinuationis simplici iuramento:qd videtur cõtra mentẽ.l.si quã
do.C.de inoffi.testa.Propter que mihi videt̃ ꝙ bene consultum
esset istis fratribus si medio amicorũ cõponerent hanc differen-
tiam,& eã terminarent.Et per hec patet quid sentiã super dicto
10 primo quesito primo loco posito in dictis thematib⁹.¶ †Ad se-
cundũ dico & respondeo,ꝙ dictus Ioannes donatarius non te-
netur ad collationem faciendã:qr licet non fuerit ab illa releuat⁹
in testamento dicti Ioãnis testatoris:fuit tñ releuatus in dona-
tionib⁹:vt in eis patet:qd sufficit:per id qd habetur in.d.l.si qñ.
§.& generaliter,& in.l.illud.§.fi.& qd ibi glo.super verbo imposue
rit.C.de colla.quatenus vult ꝙ licet donatio inter viuos facta ꝑ
patrem filio regulariter non conferatur:hoc tñ fallit quãdo pa-
ter donans hoc reseruauit.Si igitur potest hoc reseruare,vt fi-
lius conferat in casu in quo alias non teneretur:ergo etiam põt
eum releuare a collatione faciẽda in casu in quo alias teneretur:
vt sic contrariorũ eadẽ sit disciplina,per iura vulgaria:& nisi pos
set fieri huiusmodi releuatio extra testamentum,filius succedẽs
ab intestato nunꝙ releuaretur,contra id quod habetur in.d.au-
thẽ.de trien.& semis.§.illud.colla.iij.& transumptiue in authẽ.ex
testamento.C.de colla.Et per hec patet responsio ad secundũ et
tertium quesita posita in dicto primo themate.¶ †Ad quartũ
& vltimũ dubium dicti primi thematis dico & respõdeo,ꝙ per di
ctum testamentum non fuit reuocata donatio predicta:quaten⁹
dici potest ꝙ illa valuerit,de quo superius dixi.Est tamen verũ,
citra preiudicium veritatis,supposita validitate donationis di
ctarum dimidie & tertie partium domus & reliquorum bonorũ,
potuerunt nihilominus in ipsis totis dimidia & tertia partibus
heredes instituti dicti Ioãnes & martialis:pro eo quia effectus
seu executio donationis de eis facte collatus est post tẽpus mor-
tis dicti Ioannis vt supra donatoris:& sic idẽ Ioãnes quãdiu vi-
11 xit remansit dominus & possessor predictarum partium.† Pro-
pter qd potuerunt dicti Ioãnes iunior & Martialis in eis here
des institui:per id qd voluit Ang.in.c.stipulatio hoc modo cõ-
cepta.ff.de verbo.obliga.qui loquens de donatione omniũ bono
rum presentium & futurorum,an scilicet illa valeat,dicit quod il-
la valet,si in ea non interuenerit precarium, aut aliud propter
qd nec actu nec potentia possit donator aliquid habere:quia sic
remãserũt bona penes donatorem:propter qd potest de illis te-

stari, Quis heres teneatur bona huiusmodi restituere vel expe-
dire donatario: pro quo allegat not. per glo. in authē. si qua mu-
lier, versi. super verbo diuidere. C. de sacrosanc. eccle. que recitan
do opinionē Azo. dicit ꝙ qui habet bona, que debet alteri resti-
tuere, potest de illis testari. Et ita etiam dicit Ange. in simili te-
nere Cy. in l. femine. C. de secun. nup. ⁊ hec dicta refert ⁊ sequitur
Alex. de Imol. in d. l. stipulatio hoc modo cōcepta. col. x. ver. Si
autē non esset translatū dominiū. Non obstat. l. proprias. C. de le-
ga. vbi habetur ꝙ res mee proprie non possint mihi per alium le
gari aut fideicōmitti. Quoniam respondeo ꝙ dicte media ⁊ ter-
tia partes non erant dicti Joannis iunioris tempore testamēti:
Quis fuissent sibi debite, si supponeremus donationes valuisse.
Dictus igitur Joannes non solum habuit dimidiam partē dua
rum tertiarū partiū, que ad donandum remāserant iure institu-
tionis: sed etiam eodem iure habuit dimidiā dicte tertie partis
donate: ⁊ hoc propter superuenientiam tanti hereditarij: ⁊ sic po
tioris, per id quod ponit Oldra. consil. cxxxij. exordiēte, Titius
habēs filiā, in iij. quesito: pro quo facit. l. seruus alienus. §. qui fi-
deicommissariam. ff. de heredi. insti. ⁊ l. fundo. ff. ad legem falcid.
Quod autem dictus Joannes donator ⁊ testator voluerit testa-
ri de omnibus, hoc est etiā de medietate domus donata, ⁊ de ter-
tia parte bonorum, hoc ex eo colligitur: quia in testamento dici-
tur. Du residu de tous ses biens meubles et immeubles noms
droitz ⁊ actions quelcōques ⁊c. hoc est aut residuū omniū bono-
rum suorū mobiliū ⁊ immobiliū, nomina, iura, ⁊ actiōes quecūqꝫ
⁊c. per que apparet eum esse vsū verbis vniuersalibus, ⁊ omnia
cōprehendentibus: ⁊ sic nihil excepisse. c. solite, de maio. ⁊ obe. c. si
Romanorum. xix. distin. ⁊ l. Julianus. ff. de leg. iij. Cum igitur
ipse ⁊ voluerit ⁊ potuerit de omnibus disponere, infert ꝙ dictus
Joannes, qui postea paterne hereditati se immiscuit, habuit pre
dicta iure institutiōis. Quod si ita est, imo qꝛ profecto ita est si cō
tingeret eum decedere sine liberis vel suos liberos sine liberis,
superstite dicto Martiale, vel eius liberis masculis, ipse posset
petere iure fideicommissi non solum dimidiam partem illarum
duarum tertiarum partium, que remanserunt ad donandum:
sed etiam partem tertie donate, ⁊ partem dicte dimidie partis
domus: quia cum hec omnia venerint in institutione: ergo etiā
in substitutione facta per verbum cōmune substituit quam dicto
Joanni iuniori ⁊ filijs suis fecit ⁊ facere potuit cū effectu, saltem
propter reseruationem per eum factam tēpore donationis: quin
imo ⁊ cum hac reseruatione eam facere potuisset, si tēpore testa-
menti, de quo supra, bona fuissent dicti Joannis iunioris: pro eo
qꝛ de consensu tuo possum testari de bonis tuis. l. sicut. §. vendi-
tionis. ff. quib. mo. pig. vel hypo. sol. quod etiam voluit do. Jason
may. in l. cum proponas. la. ij. col. fi. C. de pac. in d. l. si qū. §. ⁊ gene
raliter. C. de inoffi. testa. ⁊ in l. cū alienam. C. de lega. Et hoc pro-
culdubio procedit in casu isto: cū dicta reseruatio fuerit facta in
dicta donatione, ⁊ de consensu dicti Joannis donatarij. Intelli-
go tn̄ ꝙ de predicto vniuersali fideicōmisso occurrente casu sub-
stitutionis detraherentur due quarte: iuxta not. per Bar. ⁊ doc.
in d. l. papinianus. §. meminisse. Et ex suprascriptis apparet re-
sponsio etiā ad primū, scd̄m, ⁊ tertiū quesita in secundo themate.
¶ Ad quartū dicti secundi thematis dico ⁊ respōdeo, ꝙ per in-
strumētū donationis nō apparet de solutiōe dictarū triū milliū
librarum. Et ideo oporteret ꝙ illarum solutio aliter probaretur.
¶ Pro responsione ad quintū ⁊ sextū quesita in secundo thema-
te: in quo queritur de legitima Magdalene dicto Martiali cū
in humanis ageret vtrinqꝫ cōiuncte, voluissem videre tenorē le-
gati ⁊ substitutionis eidem facte: vt sic viderē an eidē Magdale
ne fuerint dicti Joānes ⁊ Martialis substituti per verba dire-
cta, aut communia, vel obliqua: itē an simpliciter, vel solū in le-
gato mille ⁊ quingentarū librarum: ⁊ an ipsa Magdalena fuerit
12 grauata de restituendo, vel venientes ab intestato: † qd̄ dico pro
eo qꝛ lꝫ filio impuberi possit pater pupillariter substituere etiam
in legitima: pro eo qꝛ substitutio pupillaris est prouisio, non gra-
uamen. l. ex tribus. ff. de inofficio. testa. non tn̄ pōt pater filio im-
puberi substituere per fideicommissum in legitima: pro eo qꝛ hu-
iusmodi substitutio est grauamen. l. coheredi. §. cū filie. ff. de vul-
ga. ⁊ pupil. de legitima vero debet omne grauamē tolli. l. quoniā
in prioribus, ⁊ quod ibi scribentes. C. de inoffic. testa. ⁊ quod not.
doc. in d. l. si quando. §. generaliter. C. eo. titu. Si ergo dictus te-
stator eandem Magdalenam grauasset de restituendo dictam
legitimā, substitutio seu legatū predictū nō valuisset, nisi ⁊ qua-
tenus legatum excessisset legitimā: sed peruenisset tota predicta
legitima ad dictum Martialem vtrinqꝫ coniunctū, excluso pre-
fato Joāne auī. defuncto. C. ad tertu. ⁊ in corpore vnde sumitur.
Sed si dictus Martialis, qui ab intestato erat proximior, fuis-
set grauatus, tūc valeret substitutio. l. si fundum per fideicom-
missum. §. fi. ⁊ duabus. ll. sequentibus. ff. de lega. j. ⁊ qd̄ scribūt do
cto. in d. l. coheredi. §. cū filie: ⁊ secūdū hoc videret dictus Mar-
tialis fuisse grauatus de restituendo eidē Joanni dimidiā partē
legati. Quis vero censeatur in dubio fuisse grauatus, an scilicet
ipse impubes, vel proximior ab intestato, scribunt doc. vbi videri
poterit in d. l. coheredi. §. cum filie: quod vlterius non prosequor
qꝛ non vidi verba. Et si forte quereretur que ⁊ quanta fuerit le-
gitima predicte Magdalene, dico ꝙ cum dicto testatori super-
fuerint duo filij ⁊ due filie, legitima huius Magdalene fuit quar
ta pars trientis: ⁊ sic vna vncia bonorū testatoris, eorum scilicet
que superfuerint deducto ere alieno ⁊ funeris impensa, authē. de
trien. ⁊ semis. §. j. colla. iij: ⁊ transumptiue in aut. nouissima. C. de
inoffi. testa. iuncta. l. papinianus. §. quarta autem. ff. eo. ti. Et que
debebat taxari habito respectu non solum ad bona que remanse
runt ad donandum, hoc est que donata non fuerunt: sed etiā ad
donata: per id quod habetur in l. j. C. de inoffi. dona. vbi per glos.
⁊ docto. ⁊ poterat peti in bonis ⁊ substantia testatoris, si illā ha
bere noluisset in pecunia: ⁊ hoc de iure cōmuni. l. scimus. §. reple-
tionem, ⁊ quod ibi doc. C. de inoffi. testa. quod etiā voluit Bar. in
l. suus quoqꝫ, in fi. prin. vbi etiam Jo. de Imol. col. vj. ff. de here.
insti. ⁊ Alex. de Imol. in l. non amplius. §. fi. ff. de leg. j. ¶ Ad se-
ptimū dico ꝙ nō apparet ꝙ propter inuentariū Joannes dona-
tarius contrauenerit paterne voluntati, aut ꝙ penam incurre-
rit: qꝛ per probationem, de qua in testamēto, solum videtur fuis-
se inhibita eidē Joāni filio confectio inuentarij tutelaris: nō au
tem confectio inuentarij heredis, ⁊ per quod heres sibi subuenit
ne teneatur creditoribus vel alijs, vltra vires hereditarias, ⁊ vt
sibi salue sint proprie actiones ⁊ propter ea de quibus in l. fi. C. de
iure delibe. ⁊ in aut. de here. ⁊ fal. colla. j. ¶ Ad vltimum dico ⁊ re
spondeo ꝙ dictus Joannes donatarius tenetur obseruare testa
mentariam ordinationem dicti Joannis patris, ⁊ soluere expen
sas processuum, prout cōperietur eundem Joannē patrem ordi-
nasse: qꝛ heres debet obedire testatori, ⁊ non cōtrauenire eius vo
lūtati: per iura vulgaria. Que omnia dixerim sub correctione cu
13 iuslibet domini melius sentientis. ¶ † Dixi superius ꝙ quāuis
in donationibus, de quibus supra, illis scꝫ que facte extiterūt de
dictis septem mille libris, medietate domus, ⁊ tertia parte reli-
quorum bonorum, fuerit facta mentio mortis: ille nihilominus
fuerunt donationes inter viuos: quarum tamen effectus seu exe-
cutio conferebatur post tēpus mortis dicti Joannis quondā pa
tris. Ex quo sequitur, vt iam dixi, ꝙ idem Joānes remāsit quā-
din vixit dominus ⁊ possessor dictarū medietatis domus, et ter-
tie partis bonorum huiusmodi: quemadmodum remansit domi-
nus ⁊ possessor aliarum duarū tertiarum partiū eorundē bono-
rum. Quo fit vt cum dictus Joannes in suo vltimo ⁊ nuncupati
uo testamento disposuerit de omnibus bonis suis ⁊ factis quibus-
dā legatis tā pijs, ꝙ alijs, ipse in residuo omniū bonorū suorum
mobilium ⁊ immobilium nominum, iuriū ⁊ actionum quarūcūqꝫ
heredes vniuersales equis portionibus instituerit ⁊ nominaue-
rit dictos Joannem et Martialem eius filios, censeantur idem
Joānes testator deposuisse de omnibus eius bonis, hoc est nō so
lum de duabus tertijs partibus non donatis: sed etiā de medie-
tate dicte domus, ⁊ tertia parte reliquorum bonorū dicto Joāni
iuniori donatis: qꝛ vt superius dixi qui totū dicit nihil excludit.
d. c. solite, de maiori. ⁊ obe. ⁊ l. Julianus. ff. de lega. iij. Et sic vide
tur voluisse quod hec omnia equis partibus peruenirent ad eo-
14 sdem Joannem ⁊ Martialem. ¶ † Debet igitur ipse Joannes
huic testamētarie dispositioni ⁊ voluntati prefati testatoris obe
dire, ⁊ non eam impugnare, si ⁊ quatenus velit succedere dicto
Joanni testatori pro medietate, in qua primo legitur fuisse he-
res institutus per ipsum testatorem: quia heres non debet impu
gnare factum defuncti. l. ex qua persona. ff. de re. iur. ⁊ l. vnum ex
familia. §. sed si vno, ⁊ quod ibi Bal. Pau. de ca. ⁊ Jo. de imo. ff.
de leg. ij. vbi probatur, quod quemadmodū testator potest in suo
testamento disponere non solum de bonis suis ipsius. l. j. in princi.
ff. ad le. fal. l. j. C. de sacrosan. eccle. ⁊ auth. de nup. cum infini. simi-
lia ⁊ de bonis heredis. d. l. vnum ex familia. §. si rem: sed etiā de
illis que debentur ipsi heredi, vt etiam scribit Bar. in d. §. si rē.
⁊ alij in d. §. si vno. Et sic non debet videri vel nouū vel absurdū
eidem Joanni iuniori si dictus testator disposuerit non solū de
dictis duabus tertijs partibus non donatis: sed etiam de dictis
medietate ⁊ tertia partibus, quas idem Joannes fortasse pretē-
dit fuisse sibi debitas in vim dictarum donationum: suas autem
proculdubio dicere non poterat: quinimo ⁊ an essent debite, sunt
⁊ multe ⁊ magne difficultates, quas superius dixi. Si vero idē
iunior nolit acquiescere huic testamentarie dispositioni, ⁊ obedi
re volūtati testatoris: sed velit fortasse habere precipuas dictas
medietatem domus, ⁊ tertiam partem reliquorū bonorū, iuxta
pretensam formam dictarum donationum: ⁊ nihilominus dimi
diam partem residui predictorum bonorum, dico quicquid su-
perius dixerim, ꝙ tunc succedit pena ademptionis ⁊ reuocatio-
nis facte de institutione eiusdem Joannis in medietate bonorū
predicti

predicti testatoris:& deinde succedit & sequitur institutio de eo
facta in tertia parte eorundem bonorum:que ademptio seu re-
uocatio predicte institutionis facta de media parte p ipsuz te-
statorẽ fieri potuit in penam non obedientis voluntati: iuxta
ea que habentur in.l.vnica.C.de his que pe.no.&.§.fi.insti.de le-
ga.& qđ vtrobiq; scribunt doct.& potuit dictus Joannes iunior
reduci ad dictam tertiam partem sibi vt pretendit donataz.Et
siue dicamus donationem predictam fuisse donationem ꝑpter
nuptias,etiam vere & proprie dictã,qđ superius negaui:siue do
nationem aliam,& signanter simplicem,potuit in illa idẽ Joan
nes iunior heres institui.Et quidem si illa fuerit donatio pro-
pter nuptias,tunc hoc certum est:qz quemadmodum potest fi-
lia in dote pro ea constituta institui,vt firmauit Jo.gl.O doff.
Bart.& alij cõmuniter in.l.iij.§.sed vtrum.ff.de mino.Specul.
tit.de instru.edi.§.vt autẽ,ver.super forma,vbi etiam Jo.and.
& Jo.de imol.in.l.suus quoq;,in prin.ver.sed contrariuz tenuit
gl.ff.de here.insti.do.Cardi.Florẽ.Ant.de but.& Joã.de imol.
in.c.raynutius,de testa.Pet.de ancha.& Jo.de imol.in.c.cũ es-
ses,de testa.& post Odoff.Bal.in.l.quoniam nouella,ver.ij.que-
ritur.C.de inoffi.testa.Alex.de imo.in.l.pater filiaz,in prin.ver
sic.in ea ibi an possit institui in dote &c.ff.ad le.fal.Pau.de cast.
in.l.lucius.§.maritus.ff.ad trebel.Jo.de imo.in.l.qui volebat,
versi.tenẽdo id qđ cõmuniter tenetur &c.ff.de here.insti.& domi.
Jas.may.in aut.nouissima,ver.nunquid autem filia dotata &c.
15 C.de inofficioso testa.†ita etiam potest filius,cui vel pro quo pa
ter fecit donationem propter nuptias,in ea heres institui:pro
eo quia dos & donatio propter nuptias solent in iure parificari
seu equiparari:vt videri potest in.d.l.quoniã nouella,in.l.fi.C.
cõmu.vtri.iudi.&.l.vt liberis.C.de collationibus:& vt dt Bald.
in.l.secũda.C.de bonis que liberis quemadmodum solut.matr.
dos de iure reuertitur ad patrem dotantem.l.dos a patre pro-
fecta.C.solut.matri.ita & donatio propter nuptias.Pro quo fa
cit.d.l.fin.C.communia vtriusq; iudicij,&.l.qui liberis.C.de do
natio.ante nupt.quod etiam fuit de mente Alex.de imol.in.d.l.
vt liberis,in tex.ibi dederit &c.quod apertius exponit do.Jas.
in.d.l.quoniam nouella qui etiam ponit ibi alias multas cõuen
tiones,in quibus cõueniunt dos & donatio ꝑter nuptias vt scz
vtrumq; habeat tacitam conditionem,ꝙ sol.matri.ambo reuer
tantur ad patrem dotantẽ,aut donantem: nec dos nec donatio
propter nuptias possunt cõstante matrimonio alienari:plures
alias equiparationes ponit glo.in.§.est & aliud,in verbo exequẽ
tur,institu.de dona.Est ergo verum quod hec duo regulariter
equiparãtur ergo quemadmodum põt filia in dote institui:ita &
filius in donatiõe ꝑpter nuptias.Et sufficit eidẽ Martiali ha
bere pro se hãc regulam,nisi dictus Jo.cõtrariũ ostendat, per
id qđ ponit Bar.in.l.ij.ff.si quis in ius voca.nõ ierit,& qđ habe-
tur in.d.l.suus quoq;,versi.puto.ff.de heredibus instituẽ.in.c.
venerabilibus,versi.puto,de senten.excommu.in.vj.& quod no.
Hostien.in.c.vt fame,versi.tu dicas de senten.excom.& do.Jas.
may.in aut.si qua mulier,versi.ideo iniqua sunt statuta,& versic.
item pro regula semper est pronuntiandum.C.de sacrosan.ecc.&
in.l.fi.C.de testa.Si vero dictus Joannes pretendat aut dicat
donationem predictam fuisse donationem simplicem,tũc etiam
potuit in illa institui:siue illa ab initio valuerit,sup quo(vt pre
dixi)sunt maxime difficultates:siue nõ valuerit.Et qdẽ si value
rit:potuit in ea quo ad testamenti validitatem heres institui:qz
cum illa ascenderet nõ solum ad valorẽ legitime eidem Joanni
iuniori debite in bonis paternis:& que cũ patri supfuerint qua-
tuor liberi erat pars duodecima bonorũ eiusdẽ patris,deducto
ere alieno & funeris impensa.auth.de trien.& semisse.§.j.& trans-
sumptiue in auth.nouissima.C.de inoffi.testa.sed lõge vltra ipse
tenebatur res donatas imputare in dictam legitimam.l.cũ quo
16 de peculio.& quod ibi Joannes de imo.ff.ad legem fal.†vbi vo-
luit quod licet donatio inter viuos regulariter non imputetur
filio in legitimaz.d.l.si quando.§.& generaliter.C.de inoff.testa.
hoc tamẽ fallit quando valor rei donate ascendit ad valorem le
gitime:& idem voluit Alex.de imo.consi.cxlij.exo:diente,Cir-
ca primam dubitationem &c.in.ij.volu.& in.d.l.illud.C.de colla.
& domi.Jas.may.in.d.§.& generaliter versi.iij.notabiliter limi-
ta &c.Si vero dicamus donationem predictam fuisse nullaz ab
initio,& propterea habuisse vim relicti nisi censeretur reuocata
per institutionem in ea factam,& sic per mutationem tituli:etiã
debuisset idẽ Joannes illam imputare in legitimam.l.etiam.§.
si debita.ff.de bo.liber.l.sine.§.excluditur.ff.de iure patrona.qđ
etiam voluit Bart.& communiter omnes in.l.in quartam.ff.ad
leg.fal.Bald.in repe.c.si pater,de testa.in.vj.domi.Jas.May.
in.d.§.& generaliter.Ideo autem dixi,nisi per institutionem et
sic per mutationem tituli;quia supposito quod illa donatio ab
initio non valuisset,ipse Joannes testator per dictaz institutio
nem videretur per penitentiam donationem reuocasse:ex eo qz
res donatas deduxit in aliuz titulum,scilicet in illis instituẽdo
dictum Joannem iuniorem:pro quo remisisse sufficiat ad id qđ
ponit Oldr.consi.ccxlv.exordiente,Quidam paterfamilias ha
bebat filiam &c.versic.secunda ratio confirmationem impediẽs
hoc casu ergo etiam conqueri non posset,cum habeat legitimaz
& longe vltra.Ex premissis infertur qđ dictus Joannes iunior
eligere debeat alterum duorum,scilicet vel obedire testamenta
rie dispositioni & paterne voluntati,& sic succedere pro medieta
te cum dicto Martiale:vel in non obediendo succedere in di-
cta tertia parte.Nisi forte quis dicat eum debere habere vltra &
preter dictam tertiam partem sibi donatam aliam tertiam par
tem in testamento relictam:& sic bessem,seu duas tertias partes
bonorum prefati testatoris:sed istud non procedit.Quoniaz vt
predixi dictus testator eosdem Joannem & Martialem filios
primo heredes equaliter instituit:& quidem in omnibus suis bo
nis tam scilicet donatis,quam non donatis:& vel rogauit vel ex
hortatus est dictum Joannem quatenus sibi placeret accepta-
re dictam eius vltimam testamentariam dispositionez in forma
& maniere in ipsa contentam:& propter bonum profugium,vti-
litatem,& intertenementum eorundem Joannis & Martialis
heredum vniuersalium institutorum,& ad laudẽ Dei,& augmẽ-
17 tationem dictorum de Peirato.†Tentauit enim idez pater sic
agere,quod dicti eius liberi reducerẽtur ad possibilem equali
tatem:vt sic euitarent discordias:& consequenter ne propter di-
scordias in damna inciderent.Viderat fortasse beatuz Ambro
siuz in libro Joseph.Patriarche.c.ij.vbi sic instruitur.Igitur
qualis esse debeat affectus parentum,filiorumq; gratia,amare
liberos dulce:& impense amare dulce.Sed frequenter amor ipse
paternus,nisi moderationem teneat,nocet liberis:si aut nimia
indulgentia dilectum resoluat:aut prelatio vnius ceteros ab ef
fectu germanitatis auertat.Plus acquiritur filio,cui fratrum
amor acquiritur:hec clarior munificentia patrum:hec ditior he
reditas filiorum.Jungat liberos equalis gratia , quos iunxit
equalis natura:lucrũ pietas nescit pecunie,in quo pietatis dis-
pendium est.Quid miratis si propter fundũ aut domũ oriũtur
inter fratres iurgia,quãdo propter tunicaz inter Jacob sancti
filios exarsit inuidia.Hec ille.Etiam fortasse viderat Salustiũ
de bello Jugurtino referentem verba Masinisse Numidarum
regis:qui regnum relinquens duobus filijs eius legitimis.et
Jugurte Bastardo,& docens vt in pace viuerent,inter alia eidẽ
Jugurte seniori & astutiori dixit.Quis autez amicitior est,quã
frater fratri?aut quem alienum fidũ inuenies,si tuis hostis fue-
ris?& loquens omnibus subiunxit.Et quidem ego vobis regnũ
18 trado firmum,si boni eritis:si mali,imbecille.†Nam cõcordia,
parue res crescunt,discordia maxime dilabuntur.Hãc equali-
tatem & pacem inter fratres etiam optat lex ciuilis.d.l.fina.C.
communia vtriusq; iudicij,& auth.de minuenda dote.Pro hac
igitur equalitate laborauit dictus testator, disponẽs prout di-
xi,& vel exhortans,vel rogans dictum Joannem vt dispositio-
nem huiusmodi acceptaret in forma & maniere: et si hoc facere
nollet,subiunxit ademptionem dicte medietatis,in qua Joan-
nem heredem instituerat,& eam reduxit ad tertiam:qđ est intel-
ligendum dictorũ omnium bonorum.hoc est tam donatorũ,quã
non donatorum,de quibus loquebatur.Et ita censetur voluisse
quod dictus Joannes iunior solũ haberet vnam tertiam de di
ctis eius bonis,non duas tertias,scilicet donatam,& medietatẽ
duarum tertiarum partium non donatarum:& sic tertiam par-
tem.Et si aliud diceremus dictus Joannes testator in ista redu
ctione,quam in penaz Joannis recusantis fecit,adauxisset por
tionem eiusdem Joannis:qz vtilius sibi esset habere bessem,seu
duas tertias partes,quam medietatem predictorũ bonorum:
quod nõ est presumendum:quia dispositio facta ad diminutionẽ
non inducit augmentum.l.legata inutiliter,& quod ibi Barto.
Pau.de castr.& docto.ff.de lega.j.&.l.legata inutiliter.ff.de adi-
men.lega.& esset iste sensus absurdus:& tanquã & talis mẽti te-
statoris contrarius debet reijci & repelli: quia absurditas in in-
tellectu legum & testatoris & omniuz dispositionum euitanda est
& circunscriptis verbis mẽs testatoris sequenda est.l.scire opor
tet.§.& si maxime.ff.de excusationibus tutorum,&.l.diuortio.ff.
solut.matrimonio.l.tertia.§.conditio.ff.de adimen.lega.d.l.ter
tia.C.de libe.preteri.&.c.dudum,de preben.in.vj.Facit.c.intelli
genda,de verb.signifi.&.c.marchion & basilides.j.quest.j. Quod
si fiat & fienduz sit verbis circunscriptis,hoc est contra propriã
eorum significationem,multo fortius hec voluntas sequenda
est,vbi & de illa apparet,et verba illam clare demonstrant. Nec
hoc casu prodesse debet dicto Joanni iuniori , quod pater (vt
pretendit)voluerit eum non teneri ad collationem faciendam
de bonis donantis;qz illa declaratio non se extendit ad hunc ca
sum.Nihil enim actum reperitur,per quod testator cogeretur
aliquid relinquere ipsi Joanni filio vltra & preter donata: quia

cum haberet legitimam, et longe vltra, poterat idem testator reliqua omnia relinquere pfato Martiali, et illũ in omnibus heredem vniuersalez instituere: per id quod habetur in authenti. de trien. et semis. §. j. Si igitur eundem reduxerit ad dictã tertiã partem, et ad donata, in casum in quem denegaret acceptare dictam ordinationem, ipse in nullo eum offendit, nec venit cõtra
19 cõuenta. ¶ †Dixi sepe superius, qḋ qꝛ dictus Joãnes donator donauit dictas medietatẽ domus et tertiam partem reliquorum bonorũ donatione valitura post mortem, et nõ ante: dominiũ huiuscemodi medietatis et tertie partis bonorum nõ fuit trãslatũ in dictũ Joannem donatariũ: sed remansit penes donatorẽ quã diu vixit. Cui dicto videtur multũ obstare retẽtio vsusfructus per quẽ precedẽte cõtractu habili solet transferri dominiũ. d. l. quisquis. C. de dona. Et hoc, vt post Azo. dicit Albe. in. d. l. quisquis, cõtingit propter necessariam cõsequentiam: pro eo qꝛ proprietas et vsusfructus nõ se cõpatiuntur in eadem re ab eodem. l. vti frui. ff. si vsufruc. peta. Nec videtur fuisse huic opinioni sufficiẽter rñsum dum dixi, qḋ queadmodũ effectus seu executio dicte donationis cõferebatur post tempus mortis dicti donatoris: ita et in illud tẽpus censetur fuisse collata retentio vsusfructus: pro eo qꝛ clausule retẽtionis vsusfructus cõstituti, et constitutionis precarij, posite in cõtractibus debent, cũ sint accessorie secundũ illos regulari. Quia videtur posse dici ad hãc responsionẽ, qḋ illa procedat in dubio: scz quãdo alias non appareret qḋ dicta retentio vsusfructus non fuit collata post tempus mortis dicti donatoris, sed ante: vt in casu, in quo dicitur, retẽto dicto Joãni patri dominio regimine et vsufructu dicte tertie partis bonorum et etiã dicte medietatis domus ad eius vitam. Et hec verba sunt clara: ergo ab eorũ significatione non est recedendum, si de mente aliud nõ appareat. l. ille aut ille. §. cũ in verbis, et. l. non aliter. ff. de leg. iij. Sed huic impugnationi respõdeo, et dico qḋ illa non obstet: tum qꝛ illa retentio videtur fuisse potius apposita ex consuetudine notariorum: qui vt plurimũ solent et in donationibus et in vẽditionibus et alijs hmõi ponere tales clausulas, quã ex voluntate cõtrahentium, vt in simili voluit Bart. in. l. j. in. vj. q. ff. de iur. codicil. et Ant. de but. Jo. de imo. et alij in alio simili in. c. quintauallis, de iureiur. Et qḋ non fuerit de mẽte dicti donatoris, transferre ex tunc dominium, hoc clare colligitur ex eo qꝛ voluit hanc donationem valere post mortẽ, et non ante. Non ergo est verisimile qḋ viuẽs voluerit transferre dominiũ in vim donationis, quam se viuẽte expresse valere nolebat. Et hoc expressius etiam colligitur ex clausula dicte retẽtionis vbi expresse dicitur, retento dicto Joanni patri dominio. Non ergo est verũ qḋ viuẽs voluerit transferre dominiũ: et hoc est verisimilius propter predicta, quã qḋ ipsum transferre voluerit propter retentionẽ vsusfructus. Uel ergo id qḋ dicitur ibi retẽtione vsusfructus intelligi debet de vsufructu causali coherẽte ꝓprietati: vel si dicas debere intelligi de vsufructu formali, hoc vt predixi non est verisimile propter dictas duas causas scz qꝛ voluit valere post mortẽ, et non ante: et qꝛ expresse retinuit dominium. Nec dici potest qḋ cũ effectu retinuerit et dominiũ et vsumfructum formalem qꝛ vt predixi ista non se cõpatiuntur in eadẽ re et ab eodẽ: sed mutuo et vicissim se impugnãt. Nõ valeret ergo talis retentio. l. vbi repugnantia. ff. de regu. iu. et. l. fi. §. idez questio. ff. de condi. inde. et sic pariter remansissent, prout reuera remãserunt, in limitibus nude donationis: cuius effectus ex mente donatoris verbis expressis et re ipsa collatus est post tempus mortis. Et ita concluditur in hoc articulo qḋ, non obstantibus oppositionibus de quibus supra, dominiũ dictaruz medietatis domus, et duarũ tertiarũ partiũ remansit penes dictum Joannem testatorẽ vsqꝫ ad tẽpus mortis: et ꝓpterea idẽ Joãnes cẽseatur etiam de illis voluisse disponere in dicto suo testamento. Que omnia dixerim sub correctione etc. ¶ Illud aũt est certissimũ, scz qḋ mille et quingente libre, quas idẽ Joan. donator donauit predicto Joãni filio pro emptione alterius partis domꝰ in cõtractu matrimonij mẽtionate, vel alterius, debẽt ꝑ ipsuz Joãnẽ conferri: pro eo qꝛ nec in dicto cõtractu, neqꝫ in testamẽto, vel alibi apparet fuisse releuatus, aut prohibita colla. Est ergo locus textui legis in aut. de triẽ. et semis. §. illud, colla. iij. et trãssumptiue in aut. ex testamento. C. de colla.

¶ Argumentum.

¶ Consobrini ad successionem consobrinorum admittuntur repulsis filijs consobrini predefuncti. V. F.

1 ¶ Filiusfamilias nec testari, nec codicillari, nec aliam vltimã voluntatem condere potest, etiam cum patris consensu: potest autem de patris consensu donare causa mortis.
2 Donatio non acceptata an sit valida.
3 Notarius debet multa in instrumentorum confectionibus prudenter aduertere, precipue in materia donationum.
4 In successione tam ascendentium, quam collateralium succedere debent nepotes et neptes cum suis patruis, auunculis, amitis et materteris: et hoc tam dispositione hominis, quam legis.
5 Inuitati per verbum collectiuum succedunt tanqꝫ abintestato.

¶ De legiti. her. Consi. ccvij.

1 Illud certissimuz est, et apud omnes indubitatuz, †quod filiusfamilias nec testari, nec codicillari, nec aliam vltimaz voluntatem, etiam interueniente patris cõsensu, regulariter condere potest. Quo fit vt etiaz donare non possit donatione causa mortis, ea scz que censet vltima voluntas, et habet vim fideicõmissi, vt not. Cy. in. l. j. ver. ex predictis patet, vbi etiam docto. C. de dona. cau. mor. Hoc etiã voluit Bar. Jo. de imo. et alij in. l. tam is. §. filiusfamilias. ff. eo. tit. Jo. de imo. in. l. j. illo eo. tit. et Pau. de cast. in. l. senium. C. qui testa. face. pos. et alij in alijs locis: ita vt nulli supersit dubiũ. Sed potest filiusfamilias de expresso patris cõsensu donare donatione causa mortis, ea scz que est contractus: et tunc ad alius validitatem opus est qḋ interueniat donatarij vel notarij presentia, et stipulatio, vel saltem ipsius donatarij: aut notarij vel alteriꝰ ꝑsentia et acceptatio ꝑ absente donatario: seu nũtius vel epistola. l. inter mortis. ff. de dona. cau. mor. et quod no. gl. in. l. cum pater. §. meuio, et quod ibi. Jo. de imo. et Alex. de imo. ff. de lega. ij. et declarat Car. in. d. l. j. et in. l. tam is. §. j. ff. de dona. cau. mor. vbi etiã hoc voluit Jo. de imol. et Cy. in. d. l. j. Nõ enim opus est ad validitatem hmõi donationis quod hodie interueniat stipulatio. l. si quis argentum. §. penul. et fi. C. de dona. quod etiam per illum textum voluit glo. et Ange. in. d. l. cũ pater. §. meuio. ff. de lega. ij. Ang. et Alex. de imo. in. l. cũ ex causa. ff. de re iudi. vbi Alexã. de imo. respondet ad motiua Jo. de imo. qui in. d. l. cum ex causa, et in allegata. l. cũ pater. §. meuio. ff. de lega. iij. visus est tenere oppositum: et hec opi. glo. est communior: et ideo non est ab ea discedendum, per iura vulgaria. Et per hec apparet responsio ad id de quo primo querebatur: videlicet quod donatio causa mortis facta per probum quondam virum Joannem Gulielmi, filium quondam naturalem et legitimuz Antonij Gulielmi, proximioribus suis absentibus non valuit, nisi si et quatenus verum sit quod in ea pro dictis proximioribꝰ interuenerit stipulatio, vel acceptatio facta ꝑ publicuz notarium, qui de ea notam recepit. Et sic adhereo sententie clarissimi iurium doctoris domini primo scribentis.
2 ¶ †Super secundo vero quesito: an scilicet in donatione huiusmodi interuenerit notarij stipulatio, vel acceptatio, fuerunt multa scripta, et quidem elegãter per dictum primo scribentem: et que re vera pro parte negatiua plurimũ stringunt scilicet quod dictus notarius nõ censeatur fuisse stipulatus, vel alias acceptasse dictam donationem pro et nomine dictorũ proximiorum: pro eo qꝛ solum asserit se fuisse stipulatum pro domino Priore parochialis ecclesie loci sancti Quintini, et ceteris personis in dicta nota, et post donationem eidem Priori factã singulariter et sigillatim descriptas: cuiusmodi non vident fuisse vel esse dicti proximiores, cum non fuerint eorum nomina singulariter seu indiuidualiter expressa: quod tamẽ videtur exigi ad hoc vt dici possint fuisse singulariter descripti: ꝑ ea que scribit idẽ do. doctor: quod etiam voluit Pau. de cast. consi. lv. exordiente, Passus iste dubitabilis est. vers. et ideo pro cõcordia predictorum et determinatione nostri casus, et consi. cccxvi. exordiẽte, Quoniam adiectione non indiget plenitudo. vers. tertio potest fieri mentio specifica et singularis, et And. barb. in sua Joannina. c. raynaldus. versi. quinto dicunt allegasse etc. ibi sed iudicio meo non recte loquitur. de testa. pro quo facit qꝛ idem notarius scripsit et repetijt stipulationem in donatione factam Petro Gulielmi filio dicti Joãnis: et quam verisimiliter scripsisset in substitutione facta de dictis proximioribus, si in ea interuenisset: cum nulla subsit ratio, propter quam potius scripserit in dicta donatione proxime dicta, quam in ista: aut propter quam eam scribere omiserit in hac nouissime dicta potius quã in precedenti: attento quod in prima donatione scripserat se stipulatum pro dicto do. Priore, et ceteris personis inferius (inquit) singulariter, et sigillatim descriptis: quinimo potius debebat ipse in substitutione facta de dictis proximioribus exprimere et scribere, se pro eis fuisse stipulatum, quam in precedenti: pro eo qꝛ quoad precedentem satis fuerat hoc expressum: cum dictus Petrus Gulielmi fuerit singulariter descriptus. Unde cum in dicta

dicta stipulatione scribere omiserit se fuisse pro dictis pximioribus stipulatum, debet iste casus haberi pro omisso.l.cõmodissime.ff.de libe.⁊ posth.nõ dico quo ad dispositionẽ seu donationem: qꝛ dictus donatoꝛ dictos pximioꝛes substituit, ⁊ illis donatiõe cã mortis donauit: sed quo ad stipulationez, vel acceptationem: ⁊ sic videtur hec substitutio nõ valuisse. Vereoꝛ tamen ne subtilitatem hanc sequẽdo relinquamus equitatẽ, contra id
3 quod habetur in.l.si seruũ.§.sequitur.ff.de verbo.oblig. †Fortasse enĩ nõ erat notarius magnus iurista: qui scz intelligeret quãdo dicatur quid exprimi, vel scribi generaliter, specialiter, aut singulariter: in quo etiã viri doctissimi ⁊ quidẽ sepe errasse conuincũtur, ⁊ aliqñ parum aduertisse vt signarent differentiã inter specialem ⁊ singularẽ expressiones: ⁊ fortasse notari⁹ iste de quo loquimur existimauit qđ, cũ dictus donatoꝛ distraxerit donationes per capitula seu articulos, ⁊ in eis expresserit nõ dico reuera singulariter in singulis quibus donaret, prout in eis legitur, ⁊ ipse notarius donationes huiusmodi seriatim scripserit, donatarij censerẽtur sigillatim ⁊ singulariter descripti: ⁊ qđ ob hãc causam scribens se stipulatum pro Prioꝛe ⁊ ceteris personis inferius vt dixit singulariter ⁊ sigillatim descriptis, videatur sensisse de omnibus nõ solum de illis que reuera dici possunt secundum iuris veritatem singulariter descripte: sed etiaz de alijs. Preterea videtur iste notarius cognouisse qđ ad validitatem huiuscemodi donationis esset opus stipulatione, vel acceptatione faciẽda pro absentibus: ⁊ ob hoc in.j. c.interposuisse stipulationẽ ⁊c. Propter quod verisimiliter videtur presumendum qđ pro omnibus fuerit stipulatus, ne sui defectu seu culpa periret dispositio quo ad eos pro quibus nõ stipularetur, arg.l. quoties.ff.de verb.obli.⁊.l.quoties.ff.de reb.dub. Et si iste notarius viueret, consulerẽ foꝛe ad eũ recurrendũ, ⁊ intelligẽdũ quid in veritate egerit: si vero mortuus est, puto qđ bonum esset inquirere de doctrina, an esset multũ peritus: ⁊ qđ ppterea intellexerit dictam differentiam inter generalem, specialẽ, ⁊ singularem expressiones: vel imperitus, vt sic presumi debeat eum non intellexisse: ⁊ propterea esse potius decurrendũ ad verisimilia, quam ad verboꝛum corticẽ. Scio. Bal.cõsulendo alicubi dixisse qđ ignoꝛantia notarioꝛum destruit mundũ, ⁊ ponit cõsciẽtias bonoꝛum viroꝛũ in magno discrimine, consi.v.in secunda parte.
4 ¶ †Venio ad tertium quesitũ: in quo prima facie videtur concludendum, quod illi consobꝛini de quibus ibi: ⁊ liberi alterius consobꝛini predefuncti simul inuitantur, arg.eius qđ habetur in aut.de here.abintestato.§.reliquũ, ⁊ aut.vt fratrũ filij coll.ix. ⁊ transsumptiue in aut.cessante.C.de legi.hered.vbi pbatur, qđ non soluz in successione ascendentiũ succedũt nepotes ⁊ neptes cum suis patruis, auunculis, amitis ⁊ materteris: sed etiam in successione collateralium: ⁊ nõ solum procedit hoc in dispositione legis, quando scilicet ex dispositione huiusmodi succeditur ascendenti: sed etiam ex dispositione hominis, quãdo scilicet ex illa succedunt homines.l.cum ita legatur.§.in fideicommisso iũcta gl.super verbo pximo, ⁊ qđ ibi Pau.de ca. Jo.de imo.⁊ moder.magis cõmuniter.ff.de leg.ij.qui dicũt qđ si substituatur familia, succedunt quandoqꝫ non solũ fratres: sed etiã cum eis filij fratrũ predefunctoꝛum: ⁊ sic nepotes cũ patruis, ⁊ in vim dispositionis hominis. Videtur igitur qđ in casu nostro debeant liberi dicti cõsobꝛini succedere cũ suis patruis. Sed his nõ obstantibus existimo sententiam dicti do.cõsulentis esse in casu occurrẽti veriorẽ: pro qua vltra eleganter per eũ allegata ⁊ inducta allegasse sufficiat id qđ habetur in.d.aut.de here.⁊ fal.§.his autem, ver.huiusmodi vero priuilegiũ ⁊c.coll.x.vbi dicitur ad literã, Huiusmodi vero priuilegiũ in hoc oꝛdine cognatiõis solum prebemus fratrũ masculoꝛum aut feminaruz filijs aut filiabus vt in suoꝛum parentuz iura succedãt: nulli alij omnino personę ex hoc oꝛdine veniẽti hoc ius largimur ⁊c. Quod igitur nepoti conceditur vt succedat, seu subintret in locum patris: non vt ex persona patris succedat, sed ex persona suĩipsius locũ patris intrantis, habet locum quando tractatur de succedẽdo ascẽdenti, aut patruo: nõ autem si tractetur de succedendo collaterali vlterioꝛi seu remotioꝛi. Et hec est cõmunis ⁊ indubitata sententia. Quinimo plus voluit Bal.⁊ post eum Rapha.cuma.in.d.l.cum ita legatur.§.in fideicõmisso, ꝙ licet, vbi agitur de succedẽdo ex dispositione iuris ascendenti, vel patruo, auũculo, amite, aut matertere, nepos subintret locum defuncti patris: hoc tamẽ non procedit vbi agit̃ de succedẽdo patruo ex dispositione hominis: qꝛ tunc non subintrat nepos locũ patris: p eo qꝛ maioꝛ censet̃ esse affectio fratris ad fratrẽ, ꝙ̃ patrui ad nepotem: ⁊ sic verba substitutionis vel inuitationis facte per fratrẽ, eundẽque patruũ, debent intelligi per prius ⁊ posterius: ⁊ sic secũdum prioꝛitatẽ gradus. Cũ hac opinione Bal.transit Raph.in.d.l. cum ita legatur.§.in fideicõmisso, ⁊ consi.cvj.exoꝛdiẽ. Mulier instituit maritum ⁊c.⁊ Alex.de imo.consi.cciiij.exoꝛdiente, Cõsideratis verbis dicte inuestiture, versi. Confirmãtur predicta per ea que no.Bal.in.ij.vol.qui pro hoc multa inducit, que non repeto, vtpote nõ necessaria, ⁊ qꝛ possunt ibi videri, ⁊ do.Jas.in l.qui liberis.§.hec verba.ff.de vulg.⁊ pupil.qui etiã refert quod idẽ cõsuluit Fran.de are.cõsi.clxiiij.exoꝛdiente, Diligẽter ⁊ mature discussis ⁊c.versi.venio igitur ad quartum ⁊c. Sed nõ mihi videtur qđ Frã.de are.sic loquatur. Sed quicquid sit si Bal. Raph.cũm.⁊ Alex.de imo.hoc senserint.loquẽtes eo casu quo agitur de succedẽdo vel ascẽdẽti vel collaterali, scz patruo, auũculo, amite, aut matertere: multofoꝛtius hoc sensissent vbi agitur vt in casu nostro de succedendo non ascendẽti aut collaterali patruo scz ⁊c.sed remotioꝛi. Et pro cõfirmatione huius dicti qđ pro indubitato habeo, remisisse sufficiat ad ea que scribũt docto.in.d.§.in fideicõmisso, ⁊ Philip.de coꝛ.⁊ moder.in.l.fi.C.de verb.sign.⁊ Bar.Soci.in.l.si cognitis, vbi etiam Jo.sado.ff.de
5 reb.dub. †quatenus sentiũt qđ inuitati p verbum collectiuũ eodem modo succedũt prout succederẽt abintestato: pro quo multa inducunt: ⁊ pro hoc possem inducere multa consi.Bar.Soci. Philip.de coꝛ.⁊ alioꝛum. Cũ igitur in successione cõsobꝛini vocentur qui pximioꝛes sunt in gradu: qꝛ post fratres ⁊ fratrum, filios ⁊c.aut.de here.abintesta.§.si vero neqꝫ, colla.ix.⁊ trãssumptiue in aut.post fratres fratrũqꝫ filios.C.de legi.here.nemini dubiũ esse debet quin in hoc casu vocentur prefati cõsobꝛini, repulsis filijs cõsobꝛini predefuncti. Nisi foꝛte quis opponat, qđ liberi huiusmodi defuncti cõsobꝛini debeant etiam cũ dictis patruis vel auunculis succedere, non ex persona sua, sed ex persona dicti eoꝛum quondã patris defuncti: quasi ipse moꝛiẽs ad eosdem transmiserit spem debiti conditionalis, per id quod habetur in.§.ex conditionali, institu.de verboꝛuz oblig. Sed istud non obstat: quoniam respondeo quod donatio causa moꝛtis regulariter comparatur legatis.l.fin.C.de don.causa moꝛ.⁊ insti. de dona.circa princip.versi.he moꝛtis causa donationes: ⁊ quod ibi glo.⁊ docto.super verbo fere: legatum autem conditionale non transmittitur per legatarium moꝛientem conditione pendente, lege, vnica.§.sinautem sub conditione, cum suis simili.C. de cadu.tollend.

¶ Argumentum.

¶ Leonina ⁊ impꝛoba societas est, in qua socij poꝛtionem socius vt suam distrahit, nec vult reddere rationem. V. F.

1 ¶ Res ex communi pecunia empte qualiter sint diuidẽde, aut repetende pecunie.
2 Alleganti societatem aut bonoꝛum communionez incumbit integra illius pꝛobatio.
3 Testi in sui commodum et vtilitatem deponenti non est credendum.
4 Condemnatio in expensis pꝛesupponit etiã condemnationem cause pꝛincipalis.

¶ Pꝛo socio. Consi.ccviij.

PRouidus vir claudi⁹ bergerij in cã, quã defendẽdo habuit cũ Joanne gõtardi, alias Lespes, videt̃ mihi parũ pꝛudenter aut deliberate pcessisse in dicta cã. Et pꝛimo quidẽ rñdẽdo libello in pꝛima instãtia parte dicti Lespes exhibito ⁊ pducto, seu verius qbusdã expositionib⁹ aut articulis illi⁹: vel si pꝛudẽter ⁊ vere eisdẽ rñderit, nõ debuit postea variasse. Ex rñsionib⁹ enim per eũ factis .j.ij.⁊.iij.articulis libelli hmõi, resultat ꝙ quatuoꝛ boues ⁊ animal brauũ inibi mẽtionati fuerũt cões inter dictũ Lespes, Nicolaũ vsoni, Petrũ de põte, ⁊ ipm Bergerij, ⁊ de pecunijs cõmunib⁹ empti: qđque ipse Bergerij illos habuit, recepit, ⁊ in posse suo tenuit: ⁊ ꝙ ipse vendidit tres tertias partes eoꝛundem: ⁊ sic ipsos insolidũ qꝛ nec in ipsis quatuoꝛ bobus, nec in vno erant nisi tres tertie partes: alioquin enim si plures fuissent non poterant dici ter-
1 tie partes, sed foꝛte quarte, vel quinte. †Puto tamen quod ipse errauerit, ⁊ quod ipse dicere voluerit tres quartas partes: ⁊ sic dodrantem, seu nouem vncias de duodecim: quod postea videtur voluisse exprimere in schedulã exoꝛdiẽte, pcuratoꝛ pꝛobi viri claudij ⁊c.⁊ tertio articulo, vbi articulauit ⁊ deduxit, quod dictus Lespes, Vsoni ⁊ ipse Bergerij in sociũ in dictis bobus ⁊ brauo pro tertia parte receperant dictũ Petrum de fonte. Et si hoc ita est, dicti quatuoꝛ boues ⁊ animal brauũ cõmunes remãserũt dictis Lespes, Vsoni ⁊ Bergerij pꝛo duabus tertijs partibus, ⁊ equis poꝛtionibus. Unde miroꝛ quod idem Bergerij rationem non obtulerit dicto Lespes pꝛo tertia parte harum duarum tertiarum partium, postꝙ̃ dicta quinqꝫ animalia, vt

predixi, fuerunt communia, et de pecuniis communibus cōparata et deinde penes posse eiusdē Bergerij extiterūt: et ipse illa vendidit, vt cōfessus est, pro dictis tertijs partibus, qđ ego intelligo pro tribus quartis partib⁹. Quāuis enim aliqui voluerint qđ si aduersarius meus ponat se mihi mutuo dedisse centū: qui tamē nō nisi octuaginta dederit, ego possum respōdere positioni per verbum non credo: et sic ratione partis false negare totam positionem: vt voluit Spec. titu. de posi. §. v. versi. In secundo vero exemplo: et in titulo de lit. contest. §. j. in princi. circa formam libelli, glo. in. c. ij. de cōfes. in. vj. et in. c. presentium, in verbo sigillatim, de testi. eo. lib. et alij in alijs locis. Bart. tamen in. l. j. §. si stipulanti. ff. de verb. oblig. decidit contrariū, per. l. si quis cū totū in princip. vbi etiā de hoc per eum plenius. ff. de excep. rei iudi. Et hanc opinio. Bart. communiter sequūtur docto. in. d. §. si stipulanti, et idem tenet Jo. And. in. c. dilecti, de maio. et obedi. vbi etiam Ant. de bu. et Jo. de imo. Idem etiam tenuit Jo. an. in. d. c. presentium, in nouel. et Pau. de lia. in. c. ex parte de cōfes. An. de but. in. c. ij. de plus peti. et Jo. de imo. in. c. nam cōcupiscētiam, de cōsti. et Bar. in. l. is qui ducenta. §. vtrum, vbi pro hac sua opinione est bonus tex. inducendo vt ibi per eum. ff. de reb. dub. Licet igitur dictus Lespes plus re petijsset: erat tamen vtilius et cōsultius eidem Bergerij cōfiteri se teneri ad tertiam partem duarum tertiarum partium dictorum animalium, et illam offerre, quā pretendere quod in nullo teneretur ratione pluris petitionis. Et hoc proculdubio videtur verum, cū nihil appareat fuisse pbatum, quinimo nec propositū vel deductum, ppter qđ non teneatur ad tertiam partem harum duarum tertiarū partium. Et si opportune inspiciātur responsiones per eum facte ad articulos dicti libelli &c. et dicta schedula. pcurator pdi viri Claudij &c. ex illis manifeste colligitur indebita resistentia quo ad dictam tertiam partem dictarum duarū tertiarum partium et tamen in conclusione dicte schedule petijt se ab impetitis absolui, et a iudicio relaxari: quod vere non placet, nec videtur honestum: et quod fuit et est eidem Bergerij maltū periculosum quo ad expensas, quas alias poterat ratione pluris petitionis reportare. d. c. j. de plus peti. que nunc fortasse debēt propter denegationem partis debite cōpensari: et voluit Ant. de but. in. d. c. j. de plus peti. et Ang. are. in. §. item si in iudicio, insti. de excep. Et huic parti videtur adherere Panor. in. d. c. vnico, ver. et per predicta. Dicit enim se credere, qđ vigore illius tituli de plus peti. reus in nullo puniatur: qz per illam tantum punitur plus petens: sed reus poterit condēnari in expēsis, vt fiat cōpensatio per alia remedia, qz temere litigauit respectu partis. c. calūniā de penis: q̄uis Jo. de liz. in. d. c. j. videatur tenere, qđ reus nullam penā patiatur: et idem voluit Ang. areti. in. §. si quis agens ver. quid si actor plus petijt, insti. de actio. Quo vero ad asinum, quem finita societate, de qua in. vj. articu. dicti libelli, confessus fuit idē Bergerij penes se remansisse, ac illū vendidisse, et pecuniam recepisse: et qđ pars quēlibet cōcernēs, et sic etiā illa que cōcernebat dictū Lespes, erat tertia pars, vt colligitur et responsione per eum facta ad vndecimū articulum dicti libelli: non video qua de causa idem Bergerij recusauerit dicto Lespes rationem reddere de dicto asino, aut tertiam partem illius sibi expedire. Non enī iustum est, si rē meam vendideris, et pecunia seu pretium illius ad te peruenerit q̄ illud retineas, et tibi appropries. l. si et me et titium. ff. si cer. pet. q̄uis sciam q̄ istud forte posset limitari, vt procedat si asinus fuisset prescriptus per emptorem, vel peremptus. l. j. et qđ ibi gl. et doc. C. de rebus alienis non alie. sed hec subtilitas mihi non placet: cum forte idē Bergerij sciret illum asinū nō esse suum, saltem insolidum, et in illo partē habere dictum Lespes. Et sic vel illum vendit tanq̄ suum, et sic mala fide, vel vt cōmunem. Non etiam placent mihi iurium allegationes mihi exhibite: q̄uis enim illas nec dānem, nec pro nunc reprehendā etiam egregium do. aduocatū illarū datorem esse peritum et bonum virū: tamen non mihi placet decurrere ad illas subtilitates, de quibus ipse scribit, attenta maxime materia cause huius: in qua non reperio aliquod bonū nec honestū fundamenti pro dicto Bergerij, nisi quatenus vt supra dixi fuit plus repetitū, supposito quod probatum extiterit dictum de Fonte fuisse receptum in socium pro dicta tertia parte: de quo infra dicetur. Sed vt iam tetigi, non video q̄ idē Bergerij quo ad hoc fit bene visus iure suo, scilicet in rñdendo, et se offerēdo dicto Lespes eius veram portionem, seu quotam, et saltē illā de qua articulauit, scz tertiam partem tertie soluturū. Nō igitur mihi persuadeo qđ in bona consciētia et sine peccato possim scribere et impugnare processum, libellum, sentētias et alia: cū quicquid scribi posit, iste remaneat debitor, et male litigauerit quo ad dictam
2 tertiā duarū tertiarū partiū, nisi aliud dicat. † Quo vero ad associationē, de qua supra, et de qua opposuit dictus Claudius: scilicet q̄ Petrus de fonte fuerit p dictos Lespes, Assoni et ipsum receptus in socium, et q̄ ppterea habuerit tertiam partem in dictis quatuor bobus et brauo, dico q̄ illa non bene probatur. Fateor enim quod de illa deposuit dictus vssoni, et q̄ ipse nō fuerit
5 sufficiēter obiectatus. † Quo vero ad Ludouicū de sancta martha, qui etiam de hoc deposuit, dico q̄ ille deposuit de auditu dicere: vel q̄ depositio sua est male descripta. Petrus de fonte deponit de ea: sed qz istud procedit commodū et vtilitatem, nō videtur ei credendum. l. omnibus. C. de testi. et. l. nullius. ff. eo. tit. Joānes iacquini, alias gran ian, qui etiam deponit, fuit obiectatus et probatur litigasse et litigare cum dicto Lespes. Petrus dominici deponit de auditu dici. Et ita non videtur qđ dicta pretensa societas fuerit sufficienter probata: et sic non videtur dictus Lespes plus re petijsse. Fateor aūt et mihi videtur quod prim⁹ iudex, qui eundē Bergerij condēnarit in medietate lane sexaginta omnium male processit: tum et qz eum condemnauit plus q̄ petitū extitisset, qđ facere non debuit: tum et quia nec in eo, in quo eum condēnauit, nec in aliqua illius lane parte debuit eum condemnare: cum dictus Lespes nihil probasset: et propterea debebat eum ab impetitis cum expensis q̄to maioribus, seu ratione dicte lane factis absoluere. l. qui accusare. C. de eden. et. l. pperandum. §. sin autem alterutra. C. de iudi. Et quo ad materiam istius lane etiam peccauit reuerendus pater dominus vicari⁹ secundus iudex: pro eo quia q̄uis reuocauerit sententiam premētionatam, latam scz super dimidia parte dicte lane, ipse non solum non condemnauit dictum Lespes in expēsis factis pretextu et ad causam petitionis facte de dicta lana: qđ tamen facere debuit, et hoc ratione victorie. d. l. properādum. §. sin autē alterutra, per id quod no. Bal. in aut. generaliter, ver. iuxta hoc queritur &c. C. de episco. et cleri. et. d. l. properādū. §. sin autē alterutra et quod ibi do. Jas. may. et Bal. in. l. eos. §. cautione, ppe. fi. C. de appella. et Ang. consi. ccv. exordiēte, Alijs omnibus actis et actitatis &c. Nec videtur quod dictus do. Vicarius propter pretēsam appellationis desertionem debuerit ab hac condēnatione retrahi: tum quia non erat fortasse dicta appellatio deserta: tum et quia sibi notorie apparuit de iniustitia sententie primi iudicis et quo ad lanam et quo ad expensas: tum et qz postq̄ reuocauit sententiam quo ad lanam, non subfuit ratio propter quam non debuit dictum Lespes condemnare in expensis. Et presertim non
4 obfuit desertio: † qz si illa oberat quoad condemnationem expēsarum, ergo et quoad causam principalem: et si non obfuit quoad principalem, etiam obesse non debuit quoad expensas: qz vtrobiq̄ erat eadem ratio: ergo &c. l. illud. ff. ad. l. aquil. l. libertum. ij. §. senatus. ff. de ri. nup. et. c. ij. de translat. prel. Pro quo facit. l. ex diuerso. §. vbi autem. ff. de rei vendi. vbi dicit Bar. summando, q̄ si actor declaretur dominus etiam per errorē, debet reus cōdemnari in fructibus. Et hec nouissime scripta sunt ea, in quibus puto dictū Bergerij fuisse conuictum: item et pro eo qz non fuit absolutus ab impetitis quorundam aliorum multorum, de quibus in petitione actoris, cum reportatione expensarum debitarum ad causam victorie, iuxta ea que superius dixi.

¶ Argumentum.

¶ Juramentum vim expressi non habet in generali renuntiatione legitime. V. F.

1 ☞ Quittatio seu renuntiatio bonorum paternorum cum iuramento an extendatur ad supplementum legitime.
2 Renuntiatio bonorum paternorum iurata, licet indiscreta: est tamen propter reuerentiam iuramenti valida.
3 Juramentum in contractibus ratione consensus deficientibus quid operatur.
Obligatio non augetur iuramento: sed quodā vinculo religionis coarctatur.
4 Juramentū an habeat vim expressi: et an trahatur ad id, in quo non consentitur.
5 Juramentum an excludat minorem. xxv. an. et lesum vltra dimidiam partem iusti pretij a beneficio. l. ij. C. de rescind. vendi.
6 Filia post legatum ipsi factum dotata ab eodem legatū nō petit.

¶ De reb. cred. et iureiur. Consi. ccix.

Ex themate mihi exhibite cōsultatiōis parte honestorū iuuenū Frācisci, Marcelli, et Anne, filiorū quondā naturaliū et legitimorum Philippe linteline, eliciunt certa dubia: qbus rñdeo breuiter et
1 succincte prout infra. † Et primo ad primū quo queritur, an renuntiatio seu quittatio, quā fecisse dicitur dicta quōdam Philippa de bonis paternis cum iuramēto, et hoc de anno dñi. M. cccclxxxiij. et

cccclxxiiij.⁊ de mense Augusti extendi debeant etiam ad supple
mentum legitime: ita quod obstantibus renũtiatione ⁊ quitta-
tione hmõi, nihil vltra ea de quibus in instrumẽto matrimonij
inibi mẽtionati etiam pro supplemẽto legitime dicte quondam
Philippe petere possint aut valeãt dicti Frã.⁊ Anna. Dubiũ
oritur, ex eo, q in renũtiatione ⁊ quittatione predictis nulla est
facta mẽtio de legitima, aut supplemẽto illius: qđ tamẽ videba
tur requiri ad illius efficacẽ exclusionẽ.§.⁊ generaliter, ⁊ qđ ibi
doct. cõmuniter. C. de inoff. test. ⁊ qđ no. Guliel. de cu. Alb. Bal.
⁊ Ang. in.l. de his.ff. de trans. ⁊ qđ hmõi renuntiatio ⁊ quittatio
non extẽdantur ad legitimã, seu supplementum illius, videtur
fuisse de mẽte Fran. de are. in.l.j.§. suis ita.ff. de verb. oblig. vbi
dicit quod multum refert vtrum renuntiatio generalis sit in-
valida: non q deficiat cõsensus, sed q est indiscreta, iuxta not.
in simili in.l. cũ aquiliana.ff. de transac. an vero dicamus qđ re-
nuntiatio generalis alias valida nõ videatur intellexisse de hoc
2 iure.† Nam primo casu propter reuerentiã iuramẽti valet re-
nuntiatio, sicut valet obligatio qñ quis iurat in genere ꝙ obser
uauit oẽs cõtract' per se faciendos: iuxta ea que no. Bar. Bal.
⁊ doc. in aut. sacramenta puberũ. C. si aduer. vendi. Sed in scđo
casu quãdo scz in verbis generalibus renũtians nõ videt̃ com-
prehẽdisse ius qđ nunc petit: sicut in filio, vel filia, qui petit legi-
timam, aut legitime supplementũ, renuntiatio nõ habet locum
in isto iure ex defectu cõsensus: ⁊ tunc succedit regula quam po
nit Bar. in.l. si quis pro eo, vers. fi.ff. de fideiusso. que probat̃ in.l.
3 fi. C. de non num. pecu. ⁊ in.l. fi.ff. qui satisda. cog.† scz qđ quãdo
contractus deficit ratione cõsensus, tantũ importat iuramentũ
quantũ contract' simplex, ⁊ non vltra. Et idez voluit And. bar
ba. cõsi. lv. exordiẽte, Preclare scribit̃ Sapiẽ. vij. ver. Preterea
faciat qđ voluit Ange. ⁊c. in. ij. parte. Facit ad p̃missa: q iura-
mẽtuz nõ auget obligationẽ, sed ei infra suos limites manẽti ad
dit vinculũ religionis, ar.l. titius, in fi.ff. ad trebel. qđ etiam vo-
luit Old. cõsi. ccxxxviij. exordiẽte, Cum mulier donatrix, cuius
dictũ cõmemorat Bal. in.d.l. fi. circa prin. C. de non nume. pecu.
Quẽadmodum ergo quittatio ⁊ renũtiatio generales facte sine
iuramẽto non vidẽtur extendẽde ad legitimã, seu supplementũ
illius. d.l. si quando.§.⁊ generaliter: ita nec vidẽtur renũtiatio ⁊
quittatio hmõi, si iurate extiterint, debere extendi ad legitimaz
seu supplementũ illius. Et hãc partẽ videt̃ etiam sequi do. Jas.
may. in.d.l. sed ⁊ si.§. quesitũ.ff. si quis cau. ad quẽ locũ remisit in
d.l. si quando.§.⁊ generaliter, ver. limita predicta, ⁊ in.l.j.ff. si qs
in ius vo. nõ ie. ⁊ respõdet do. Jas. in.d.§. quesitũ, ad dictũ Bal.
in.l.j. ver. Scđo querit̃. C. cõmo. ⁊ ad.l. cũ pater.§. filius matrez.
ff. de leg. ij. Illi etiã rñdet And. barba. in.d. consi. xvj. quorũ re-
4 sponsiones breuitatis cã non refero.† Istã partez etiã sequitur
Frã. de cur. consi. lxxv. vbi inducit multa, in quib' iuramentum
nõ habet vim expressi: ⁊ qđ iuramentũ solum trahitur ad id in
quo consentitur, ⁊ non vltra: qđq iuramentũ non trahitur nisi
ad eos casus, ad quos traheretur renuntiatio nõ iurata p id qđ
no. Cy. ⁊ Sali. limitantes. d.§. filius matrẽ, in.d.l.j. C. cõmo. vbi
etiam Alex. de imo. in addi. ad Bald. ⁊ idem Bar. Bal. ⁊ Ange.
in.d.l. sed ⁊ si quis.§. quesitum. Allegãt preterea quã plurima fa
cientia pro hac parte: que q possunt ibi videri, nõ refero. Pre-
terea audio qđ tempore contracti matrimonij dicte Philippe,
⁊ mortis Brieti, cuius patris bona eiusdem Brieti valebãt com
muni estimatione, deducto ere alieno ⁊ funeris impẽsa, quatuor
mill⁊ scutis auri. Et, cũ eidẽ Brieto sup̃fuerint quatuor filij ma
sculi, ⁊ dicta Philippa, bonorum omniũ legitima fuit semis pre-
dictorum bonorũ, aut. de trien. ⁊ semis.§.j. coll. iij. ⁊ transumpti
ue in aut. nouissima. C. de inoff. test. ⁊ sic legitima dicte Philip-
5 pe ascẽdebat vltra summã mille ⁊ ducẽtorũ flore. ¶ † Unde cũ
pro eius dote non fuerint per dictum Brietũ constituti nisi flo-
reni quadringenti cũ vestibus nuptialibus: infertur quod ipsa
lesa extiterit vltra dimidiam partem iusti pretij. Et q vt audio
ipsa Philippa erat tunc minor. xxv. an. ipsa non fuit exclusa p
iuramẽtũ a beneficio.l. ij. C. de rescin. vend. ⁊.c. pe. de emp. ⁊ ven.
prout vtrobiq not. gl. ⁊ doc. ⁊ cano. in.c. cũ contingat, de iureiu.
vbi plenissime p Jo. de imo. in sua solẽni repe. Dato igit̃ ꝙ nos
essemus in casu, in quo dicta Philippa dici posset renuntiasse
cũ iuramẽto etiã legitime, put non sumus: potuisset nihilomi-
nus ipsa Philippa cũ in humanis agebat, ⁊ hodie possent dicti
Frãc. ⁊ Anna petere supplementũ legitime, vel totam legitimã
se offerendo restituere id qđ ⁊c. iuxta dispositionẽ. d.l. ij. ⁊.c. pe.
q iuramẽtum predictũ solum eã representabit maiorẽ. xxv. an.
vt no. glo. ⁊ docto. in predictis iuribus. Et ita esto qđ eam exclu
sisset a beneficio restitutionis in integrum, iuxta ea que habẽtur
in auth. sacramenta puberum; non tamen exclusisset a remedio.
d.l. ij. vt predixi. ¶ Ad secundum quesitum dico ⁊ respondeo,
quod legitima dicte quondam Philippe, vt iam dixi, erat quin
ta pars semissis, seu dimidie partis predictorum bonoruz: ⁊ sic.

x. pars predictorum bonorum. ¶ Ad tertium dicto quod dicti
Franciscus ⁊ Anna debent dotem maternam imputare in dictã
legitimam.l. quoniam nouella. C. de inoffi. testa. ⁊ sic petere de-
bent non legitimam integram, sed supplementum illius, seu id
6 quod deest. ¶ † Ad quartum dico ⁊ respondeo, quod ipsi petere
non possunt legatum tricentorum florenorum per dictum quõ-
dam Brietum dicte Philippe matri in suo testamento pro do-
te relictum: cum ipse postea adhuc viuens eandem maritauerit,
⁊ pro ea in dotem constituerit florenos quadringentos.l. filia, ⁊
quod ibi scriben. C. de lega.

¶ Argumentum.

¶ Utriusq scientia, non alterius tantum ex coniugibus: quo-
rum alter iam cuidam tertio matrimonio alligatur, filios secun
di huius matrimonij reddit spurios: qui tamen ab his parenti
bus alendi sunt, ⁊ consequẽter filie dotande: non autem institui
possunt. U. F.

1 ☞ Matrimonium clandestinum cõtractum per verba de pre-
senti inter non sibi attinentes an sit legitimum: ⁊ an sic contra-
hentes sint veri coniuges.
2 Matrimonium dicitur prohibitum inter sibi attinentes vsq
ad quartum gradum inclusiue.
3 Matrimonium clandestinum an per dictum viri aut mulieris
probetur.
4 Proles ex matrimonio clandestino procreata an possit esse le-
gitima.
Filius natus ex matrimonio clandestino an faciat fideicommis
sum deficere, vel si excludat substitutum.
5 Dotis ⁊ alimentorum debita pariter ambulãt, ⁊ vnius ad alte-
rum an procedat argumentum.

¶ De incest. ⁊ nupt. Consi. ccx.

Licet honorat' germa-
ni ⁊ Jãneta la noble peccauerint, ⁊ cõ sacros ca-
nones ⁊ ecclesiasticas p̃hibitiões venerint in cõ
1 trahẽdo clãdestinũ† matrimoniũ p verba de p̃-
senti: si tñ nõ sibi attinebãt in gradu prohibito,
fuit verũ matrimoniũ inter eos cõtractũ, ⁊ fuerũt ipsi veri con-
iuges: p id qđ post cõmemorationẽ qnq aut sex facientiũ matri
moniũ clandestinũ no. Hosti. in.c.j. de clãdest. desponsa. Quo fit
vt nõ solũ Lud. q ex dicto mrĩmonio, ⁊ p̃fatis Honorato ⁊ Jan
neta post mrĩmonij solẽnisationẽ suscepta dr: sz etiã Cõstãtia di
cat fuisse filia legitima eorũdẽ Honorati ⁊ Jãnete. Cui dicto nõ
2 obstat.c. cũ inhibitio.§. si qs vero, de clãde. despõsa.† Qm̃ rñdeo
ꝙ ille.§. loquit̃ de cõtrahentib' matrimoniũ clandestinũ in casu
de iure p̃hibito: vt verbi grã, si illi q sic clãdestine cõtrahũt sibi
attinerẽt in scđo, aut tertio, vel quarto gradu parẽtele: q vsq
ad hũc quartũ gradũ inclusiue sunt mrĩmonia p̃hibita. d.c. cuz
inhibitio, in prin. ⁊.c. nõ dz, de cõsang. ⁊ affi. Dicte igit̃ filie fue-
rũt ⁊ sunt naturales ⁊ legitime. Quo fit vt excludant ⁊ repellãt
ac excludere ⁊ repellere debeãt honestã mulierem Antonetam
Hermane, prefato Honorato eius fratri substitutã si sine libe-
ris naturalibus ⁊ legitimis ab humanis decederet: ⁊ hoc pro eo
q deficit cõdictio, sub qua eadẽ Antoneta substituta extiterat:
ergo repellenda est: q quemadmodũ conditionalis dispositio p
euentum conditionis effectũ sortiri solet.l. cedere diẽ.ff. de ver-
bo. sig.l. qui heredi.§. fi.ff. de condi. ⁊ demõ. ⁊.l. pecuniã.ff. si cert.
pet. ita per defectũ cõditionis euanescit dispositio: per id quod
habetur in.l. suus quoq, ⁊.l. lucius titius.ff. de here. insti.l. qui li
3 beris impube.ff. de vulg. ⁊ pupil. cũ suis simi.† Et si fortasse par
te dicte Antonete opponat̃ de matrimonio cõtracto inter dictũ
Honoratũ ⁊ quãdam aliã: ⁊ qđ propterea matrimoniũ cõtractũ
inter eundem Honoratum ⁊ prefatã Jannetam, vtpote poste-
rius nõ valuerit: cũ eadẽ Janneta duos maritos seu viros eo-
dem tpe habere non potuerit, dico ⁊ respõdeo qđ dicta Antone
ta p̃bare debebat prioritatẽ matrimonij p ipsum Honoratum
cũ illa alia muliere vt pretenditur cõtracti: q hoc est fundamẽ-
tum sue intentionis ergo ⁊c.l. actor. C. de proba. ⁊.l. si quis. C. de
fabricẽ. lib. xj. ⁊ quod plene no. Bar. Jo. de imo. Alex. de imol. et
doc. in.l. hoc iure.ff. de verb. obli. ⁊ per hec patet respõsio ad que
4 sitũ.† Ceterum si fortasse p̃bari non possit dictum matrimoniũ
clãdestinũ q tamẽ post aliud pretensum matrimoniũ, qđ scz di-
citur fuisse contractũ per ⁊ inter dictã Jannetã ⁊ quendã alium
dictus honoratus, qui tempore huiuscemodi pretensi matrimo
nij absens erat, contraxit in facie sancte matris ecclesie, ⁊ cũ licẽ
tia sui superioris matrimonium cum hac Janneta, dico quod

etiam si dictum pretensum matrimonium fuisset verum matrimoniũ: si tamẽ idẽ Honoratus hoc ignorabat, proles cẽseretur legitima ratione huius ignorãtie, per id qđ not. glo. ⁊ doc. communiter in. d. c. cũ inhibitio. §. siqs vero, sup verbo si ambe partes: qđ intelligo non solum quoad Ludo. post huiusmodi matrimonium susceptam: sed etiã quoad Constantiã, ar. c. tanta, qui fil. sint leg. Ex quo infertur qđ etiam isto casu deberẽt dicte filie ⁊ earum quelibet excludere substitutum. Ubi vero probaretur qđ idem Honoratus ante dictum pretensum matrimoniũ: in facie sancte matris ecclesie per eum cũ dicta Janneta contractum habuisset notitiam de matrimonio p ipsam Jannetã cũ alio cõtracto per verba de presenti: ⁊ sic quod ipsi ambo sciuissent, tunc non possent dicte filie defendi tanq̃ legitime propter defectum probationis: sed potius cẽserentur adulterine: ⁊ ita non viderẽtur excludere dictam Antonetã substitutã. l. generaliter. §. cum autem, ⁊ qđ ibi doc. C. de insti. ⁊ substi. ⁊ non solũ non viderẽtur posse excludere substitutã ab assecutiõe vniuersalis fideicommissi p Honoratũ seniorẽ sibi relicti: sed nec a successione dicti Honorati iunioris: pro eo q2 licet potuerit idẽ Honoratus iunior detrahere duas quartas, scz legitimã ⁊ trebellianicam, de bonis dicti quondã eius patris: iuxta theoricã quã ponit glo. Bart. ⁊ doctores in. l. papinianus. §. meminisse. ff. de inof. testa. gl. Bart. ⁊ docto. in. l. quãquam. C. ad. l. fal. pro quorũ dicto bene facit. c. raynaldus, ⁊. c. raynutius, de testamentis: potuerit q3 de huiuscemodi duabus quartis, ⁊ de bonis aliũde acquisitis, quã ex paterna successione, alias disponere ⁊ testari: non tamẽ videretur potuisse heredes instituere dictas filias, si supponeremus eas fuisse adulterinas, aut. quibus modis naturales efficiũtur sui. §. fi. coll. vij. ⁊ trãssumptiue in aut. ex complexu. C. de incest. nup. Quis ⁊ ipse ⁊ mater secundũ canonicã equitatẽ tenerentur eas alere. c. cum haberet, ⁊ qđ ibi per doc. de eo, qui dux. in matri. quã pol. per adul. ⁊ qđ no. Bar. ⁊ doc. in. d. aut. ex complexu,
5 ⁊ tam Bar. quã alij in multis alijs locis. † Teneretur etiã idem Honoratus eas dotare: q2 qui tenetur alimentare tenetur ⁊ dotare: pro eo q2 dos succedit in locũ alimentorũ, vt no. Bar. in. l. meuius. §. duobus, vbi etiã Jo. de imol. ff. de legat. ij. ⁊ do. Prepositus in. d. c. cum haberet: ⁊ cum dictus Honoratus teneret alere ad hoc etiã teneretur heres eius, si quẽ aliũ haberet, argumen. eius qđ habetur in. l. si quis a liberis, agnoscẽdis, ⁊ q3 no. Cynus ⁊ post eum doc. in. l. alimenta. C. de nego. gest. quatenus volũt q3 quẽadmodũ pater tenetur alere liberos: ita ⁊ successor patris. Ergo si pater teneatur imo q2 tenetur, saltem de canonica equitate, que vbiq3 seruãda est: vt no. Panor. in. d. c. cũ haberet, alere liberos spurios: ergo ⁊ ad hoc tenetur eius successor: ⁊ pro hoc refert Bartho. Soci. in. l. marcellus. §. res que, se vidisse cõsultum per doctissimos viros: scz qđ sicut pater tenetur alere liberum spuriũ, per predicta, ⁊ quod notat Bartol. in. l. fin. ff. de his quibus vt indig. ita ⁊ patris successor tenetur: ⁊ si tenetur alere, ergo ⁊ dotare: ⁊ per id quod not. Barto. ⁊ Joã. de imol. in p. l. meuius. §. duobus. ff. de lega. ij.

¶ Argumentum.

¶ Admisso in canonicatum per competitorem postea per sententiam expulso per capitulum reddi debent ea, que ipse iure introitus vel admissionis huiusmodi ecclesie soluerat. V. S.

1 ¶ Gabella, que soluitur per emptorem de contractu emptionis alicuius animalis morbosi, si postea dictum animal fuerit redhibitum, an debeat eidem emptori restitui, ⁊ solui per fiscũ vel Gabellarium, qui illam recepit: an per venditorem.
2 Capitulum admittens et recipiens quendam in canonicum: postea autem ⁊ expellens, an teneatur ad restitutionem illorum que talis deposuit pro tali receptione: vel illorum que donauit ecclesie.
3 Statuti dispositio illi conuenire non dicitur, cui non conueniũt illius statuti verba.
4 Statutum loquens de canonico recepto ⁊ admisso, videtur debere intelligi de vtiliter ⁊ vere recepto.
Statutũ debet secundũ ius commune interpretari, ne quis ex eo indebite damnum patiatur.
5 Res vendita cum pacto retrouenditionis fingitur non vendita: ⁊ an emptor teneatur ad onera talem rem comitantia, si illa redimatur.
6 Verbum debet, importat necessitatem.
7 Clericus secularis recedens ab ecclesia, cui bona contulerat an ⁊ quo pacto debeat retrahere bona collata.

¶ De episcopa. audien. Consi. ccxi.

Punctus questionis talis est. Egregius vir do. Licius fuit autoritate apostolica in canonicũ ⁊ prebendam receptus in metropolitana Aueñ. ecclesia: qui iurauit obseruare statuta ⁊ laudabiles cõsuetudines eiusdem ecclesie. In statutis vero inter cetera cauetur, qđ quilibet canonicus Aue. pro tempore per capitulum predicte ecclesie admissus ⁊ receptus pro vna cappa ecclesiastica siue paramento habendis, ⁊ ad seruitiũ ⁊ honorẽ dicte ecclesie metropolitane emẽdis ⁊ applicandis soluere ac realiter expedire teneatur capitulo eiusdem ecclesie quinquaginta scuta auri de francia: ⁊ qđ donec illa soluerit distributiones quotidiane retineantur per officiales capituli: ⁊ nullo modo eidem persoluãtur donec summam huiusmodi persoluerit. Qui quidẽ Licius post receptionem et admissionem de eo factam soluit ⁊ realiter eidem capitulo expediuit dicta quinquaginta scuta, ac p annum ⁊ multos mẽses habuit ⁊ recepit quotidianas distributiones. Demũ mota ⁊ suscitata lite seu controuersia contra eum per competitorem in canonica, ⁊ prebenda ius habere pretendẽtem, tres sentẽtias contra se reportauit: ⁊ per literas executoriales fuit a canonicatu ⁊ prebenda huiusmodi expulsus seu eiectus ⁊ amotus: qui propterea petit a dicto capit. dicta quinquaginta scuta sibi restitui ⁊ exsolui. ¶ Quesitum est an dictum venerabile capitulũ teneatur ad restitutionem dictorũ quinquaginta scutorũ. Et primo quidem videtur quod non, attẽto tenore statuti: cuius verbis, etiã si dura sint, videtur inherẽdum. l. prospexit. ff. qui ⁊ a quib. ⁊. l. j. §. si
1 is qui nauẽ. ff. de exerci. actio. † Pro. d. c. etiã facit, qđ licet gabella per emptorem de boue vel alio animali soluta eidẽ emptori restitui ⁊ solui debeat, si animal fuerit redhibitũ. l. debet, in fi. ⁊ qđ ibi Ang. ff. de edil. actio. ⁊ qđ no. Bal. in. l. fi. versi. Sed nunquid redhibitione facta. C. eo. titu. non tamẽ debet eidẽ emptori gabella huiusmodi restitui seu solui per fiscum vel gabellariũ qui illam recepit: sed per vẽditorem. d. l. debet, in fi. quod etiam
2 voluit Bal. in. d. l. fi. † Ergo a simili q̃uis canonicatus ⁊ prebenda antedicti fuerint a dicto Licio euicti, vel ipse ab eisdẽ remotus: non propterea videtur quod dicta quinquaginta scuta debeant sibi restitui. Preterea etiam facit pro dicto venerabili capitulo id quod not. Pau. de cast. ⁊ Alex. de imo. in. l. vẽditores. ff. de verb. ob. vbi dicunt, quod licet venditor se emptori obligauerit ad sumptus litis: ipse tamen ad gabellam, quam venditor pro re empta exsoluerat, nõ tenetur, si res vendita euicta extiterit. Etiam pro eodem venerabili capitulo videtur facere. c. nulli liceat. xij. q. ij. c. sunt qui opes. xvij. q. iiij. ⁊ cap. verum. de condi. appo. ⁊ auth. de monachis. §. si vero relinquens. collat. j. ⁊ quod secundum multas opiniones scribit glo. Inno. Host. Joã. and. Anto. de butr. Joan. de Imo. ⁊ alij multi in. c. quod a te. de cler. coniuga. Hostien. in summa. eodem tit. §. fi. glo. secundum cano. opiniones. ⁊ multi in cap. ex transmissa. de renunt. quatenus volunt quod si quis bona sua aut illorum partem ecclesie donauerit, ⁊ postea vel voluntarie vel autoritate iuris aut iudicis ab ecclesia discesserit, non sunt ei restituenda bona donata: sed remanẽnt penes ecclesiam, cui donauerat. Ergo a simili cum iste Licius facta de eo receptione ⁊ admissione ad canonicatum ⁊ prebendam dicta quinquaginta scuta exsoluerit dicto venerabili capitulo, non videtur quod propter euictionem canonicatus ⁊ prebende huiusmodi teneatur eidem venerabile capitulũ illa sibi restituere. Preterea cum per solutionem dictorũ quinquaginta scutorum idem Licius se liberauerit ab obligatione eorundem, ⁊ qua tenebatur propter dictum statutum: non videtur quod solutio ⁊ numeratio illorum eidem Licio actionẽ peperit ad illa repetendum. Sunt ⁊ alia que possent adduci pro defensione eiusdem venerabilis capituli. ¶ Econtra vero, ⁊ pro intentione dicti Licij videntur facere sequentia. Et primo quidem quia statutum prementionatum, ⁊ per quod adstringuntur quilibet dominus Archiepiscopus, Prepositus, Archidiaconus, Thesaurarius, Precentor ⁊ canoñ. pmoti ⁊c. seu admissi ⁊ recepti in dicta Auenioñ. ecclesia, loquitur non quidem de personis absolute: sed de personis qualificatis: ⁊ (vt taceam de reliquis) loquitur ⁊ disponit de canonicis. qđ scilicet eorum quilibet receptus ⁊ admissus teneatur ⁊ debeat soluere summã predeclaratã. Cum igitur idem Licius per sentẽtias contra se latas fuerit vel principaliter vel in necessariam consequentiam declaratus non esse canonicus predicte ecclesie: pro quanto scz fuit vt opinor declaratum, canonicatum prebendam spectare ⁊ pertinere aduersario, ⁊ ipsi Licio in illis nullum ius competijsse aut competere: patet quod eidem non competijt qualitas per
3 statutum predictum requisita: † ⁊ sic verba predicti statuti non eidem

eidem adaptantur:ergo nec illius dispositio.l.quarta.§.toties. ff.de dam.infec.l.si seruuz quis.§.non dixit.ff.de acqui.here.l.j. §.loquitur.ff.de aqua quoti.ꝛ esti.l.ita aūt.ff.de admi.tut.ꝛ.c.in dēnitatibus.§.pe.cum suis simi.de electio.in.vj.ꝛ qḋ ponit Roma.cōsi.ccccliij.ꝛ taz ipse, quā alij in multis alijs locis. Etiā pro dicto Licio facit, qꝛ verba legis ꝛ statuti debēt intelligi cū effectu, de peni.dist.j.§.hec autez verba.l.si p aliū.§.docere.ff.ne qs eū qui in ius voca.est.l.j.§.hoc aūt.C.cō.de leg.ꝛ.c.relatū,ꝛ q ibi gl um suis simi.de cleri.non residē. Cum igit statutū predictū loquatur de canonico in.d.Aue.ecclesia recepto ꝛ admisso cum effectu, nō de eo qui postea declarat non esse canonicus:ergo ꝛc. Preterea etiam pro dicto Licio facit qḋ not.Bal.ꝛ Sal.in.l.ij. C.de eunu.ꝛ Bal.l.nō est dubium.C.de lega.quatenus volūt qḋ gabella a statuto imposita pro cōtractibus, intelligitur de contractu valido, non de eo qui est nullus vel illicitus. Multa similia, que non cōmemoro, ꝛ pro quibus stāte statuto proxime mentionato non debet gabella, ponit Jo.bert.in suo tract.de gabel. in.iij.pte.viij.partis principalis.q.xv.q̄ videri poterūt, ad que etiam adaptant:per id qḋ habetur in.l.iiij.§. condemnatum, ꝛ qḋ ibi doct.ff.de re iudic.ꝛ qḋ no.Bart.in.l.j.§.ꝛ paruī.ff.qḋ vi aut clam:quatenus in predictis habetur sermo de sententia, in instrumēto publico, ꝛ alijs huiusmodi:qꝛ hoc intelligitur de va-
4 lidis, non de nullis. † Ergo a simili statutum loquens de canonico recepto ꝛ admisso, videret debere intelligi de eo q fuit utiliter nō inutiliter receptus ꝛ admissus:ꝛ q reuera vel erat canonicus, vel saltem non fuisset nec esset canonicus. Et videt hoc posse confirmari:pro eo quia statutum debet scḋm ius cōmune interpretari, ne quis ex eo indebite dānum patiatur.l.ij.C.de noua.act.ꝛ qḋ no.glo.Bar.ꝛ alij in.l.si.§.in computatione.C.de iur.delibe. Preterea pro dicto Licio videtur benefacere qḋ no. Cy.in.l.fi.§.sed quia nostra, ver.modo veniamus ad alia.C.cō. de lega.vbi dicit Cy. Pone consuetudo est in aliquibus partibꝰ qḋ si aliquis vendat rem cēsualem, emptor tenetur ad certū qd prestādum, qḋ vocatur reuolutio:quo supposito cōtigit casus qḋ quedam domina habēs castrū cēsuale cōtraxit matrimoniū cū titio:deinde apparuit qḋ matrimoniū nō tenet:querit Cy. nūquid maritꝰ teneat ad illas reuolutiones, seu pēsiōes:vel pone (dicit Cy.in premisso themate) qḋ sit cōsuetudo qḋ ꝓximior de sanguine retrahit rē alienatā in extraneos, nunquid tenebit emptor ad dictas pēsiones seu reuolutiones, si ꝓximior rem vēditam retrahat:ꝛ rūdendo dicit Cy.esse argumentū in.d.§.sed qꝛ nostra, qḋ non:qꝛ fingitur non vēdita:ꝛ vbi non tenuit matri-
5 moniū, fingitur nō fuisse ꝯtractū. † Et q̄uis aliqui moderni (vt dicit Cy.) videant distinxisse prout ipse refert:alij tamē dicunt indistincte illū non teneri:qꝛ vbi res mea est in presenti, si a me separetur ex causa precedenti, fingitur non fuisse mea.d.§.sz qꝛ ꝛ.§.sequenti:ꝛ sentētia istorū modernorū placuit Petro:ꝛ quaz sequitur Cy. Albe. Bar.ꝛ Mod.in.d.§.sed qꝛ.ꝛ Alb.in.j.parte statutorum.q.xcv.exordiē. Quid si statuto caueat qḋ alienās rē cēsualem vel fictualem ꝛc.ꝛ vt dicit Bald.in.d.§.sed qꝛ potestas euictionis tollit intellectū acquisitionis.l.postulāde.ff.ad tert. Cum igitur p dictas tres sentētias apparuerit ꝛ appareat dictū Liciū nō habuisse ius in canonica ꝛ pbēda pdictis:ꝛ ꝓpterea eū fuisse ab illis amotum:videt qḋ ipse nunꝗ debuerit dicta quinquaginta scuta. Preterea illud (vt opinor) videtur esse indubitatū, q dicta quinquaginta scuta fuerūt p cum dicto venerabili.cap.soluta cōtēplatione receptiōis ꝛ admissionis de eo facte in canonicū ꝛ prebendā:ꝛ que non erat alias eidē.cap.solutu rus:ergo cum ipse autoritate iudicis imo iudicū fuerit ab eisdem amotus videtur qḋ illa quinquaginta scuta debeāt sibi restitui.l.ij.§.vlt.ff.de do.ꝛ.c.fi quis incognitus.xvij.q.iiij.p quo faciūt.d.c.ex trāsmissa, de renuntia.c.qḋ a te, de cleri.non residē. ꝛ multa vtrobiqꝫ scripta seu inducta per gl.ꝛ doc.ad ostendēdū qḋ si quis bona sua aut partē bonorū alicui ecclesie donauerit:ꝛ deinde cōtingat illuz vel ꝓpria volūtate (licite tamen) vel autoritate iuris aut iudicis ab illa discedere, bona eidē ecclesie collata sunt sibi restituēda:pro quo etiā faciunt scripta p Bart.brixiē.in questionibꝰ dominicalibus.q.xviij.in.j.parte. Et quāuis aliqui senserint ꝛ dicant qḋ hoc fit de equitate canonica, ꝛ de iure poli:non de iure fori:ꝛ sic qḋ fiat de misericordia, non de iure stricto:cōtra hāc tū opinionē facit text.d.c.qḋ a te:vbi dicit qḋ possessiones ꝛ bona ecclesijs collata debēt recta via ꝛ sine contra dictione ad eos redire:vbi non ponit aliqḋ verbū sapiēs indulgētiā:quinimo ponit contrariū, dū dicit tex. Recta via debent
6 redire. † ꝛ maxime attēto verbo debēt, qḋ ex proximo significato importat necessitatem:prout not.glo.in cle.attendentes, de sta.regu.ꝛ Bar.in.l.iij.C.de pign.ꝛ quod debeāt de iure restitui tenuit do.Cardi.floren.in.d.c.qḋ a te.ꝛ idem voluit Panor.si bene attendant verba sua, posita scilicet, ver.tertio casus et distinctio ad quā verba illa referuntur. Que si procedāt in eo qui donauit vel tacite vel expresse:multo fortius vel saltem non minus videntur debere procedere in hoc casu, in quo iste Licius non censetur voluisse donare:sed potius soluere id ad qḋ existimauit se necessario teneri, ꝛ esse astrictum propter dispositionē statuti ꝓmentionati:ꝛ ita non presumitur voluisse exercere liberalitatem:pro eo qꝛ in necessitatibus nemo liberalis existit, vt dicūt iura vulgaria. Videt igitur qḋ dicta quinquaginta scuta debeāt eidem restitui. ¶ Preterea vbi dici posset voluisse exercere liberalitatē, ꝛ supponeretur qḋ non essent de iure scripto eidem restituēda:nullus tamē dubitat quin equū sit illa sibi restitui.c.si.xvij.q.iiij. Et ita voluit Hostiē. Jo.an.ꝛ alij multi in.d. c.qḋ a te, ꝛ de hoc nullus dubitat:quinimo etiā addūt doc.com-
7 muniter, † q si clericus secularis ab ecclesia, cui bona cōtulerat recedat propria volūtate (licite tamē) aut autoritate iuris vel iudicis:si sit pauper, bona collata sunt sibi de iure restituēda:et hoc fortius procederet in casu, quo iste Licius esset pauper. Et q̄uis super hoc dubio possint hincinde multa dici ꝛ scribi:mihi tamen videt qḋ huic Licio debeant dicta quinquaginta scuta restitui ꝛ solui:ꝛ sic qḋ ipse foueat cām potiorem, p rationes adductas ꝛ allegatas in scḋa parte:ꝛ qbus inspectis videt posse faciliter responderi illis, de quibus primo extitit oppositū. Fateor qḋ de ꝛ super isto articulo poterat fortasse dubitari, aut queri, an exactio dictorum quinquaginta scutorū censeri possit fuisse simoniaca, propterea de quibus scribūt docto.in.c. Jacobus, de simo.quatenus querūt an consuetudo vel statutum imponens recepto aut recipiendo in canonicū onus de soluēdo cappā aut aliud paramentum ecclesie in fauo rē diuini cultus sit validum vel inualidū. Super quo dicit Hosti.statutum seu consuetudinē huiusmodi esse omnino seruandā, ar.c.officij, ꝛ.c.fi.de testa.ꝛ c.fi.de his que fiūt a maio.parte.ca.ꝛ posset in hoc casu ante receptionē cautio exigi, ar.c.significasti, de elec.c.quesitū.j.q.iij.ꝛ c.de eulogijs.xviij.dist.ꝛ huius ratio est qꝛ isto casu deus videt permutare spirituale cū spirituali, ar.c.ad questiones, de rer.p muta.ꝛ hanc opi.Hosti.sequitur Jo.an.in.d.c.Jac.in nouella: vbi etiā idē voluit Cardi.Floren.ꝛ etiam ibi sequit Ant.de bu. Fateor qḋ Panor.sub verbo forte, videtur ibi sentire cōtrariū scꝫ qḋ statutū nō teneat:ꝛ in hanc partē videtur inclinare idem Panor.in.c.dilectus, el.ij.de simo. Sz qꝛ prima opinio videtur esse magis cōis, ꝛ habere famosissimos defensores:non puto qḋ Licius debeat super hoc insistere attento quod dictū statutum fuit editū autoritate apostolica, ꝛ per reuerendissimū do.tūc legatū habentē vt opinor magnas facultates etiam vltra facultatē legationis. Et vbi idē Licius pretēderet dictā exactionem fuisse simoniacā, ipse seipsum ligone suo percuteret:qꝛ non solū diceret do.eius aduersarios simoniam cōmisisse in recipiēdo dicta quinquaginta scuta:sed etiam seipsum dādo ꝛ soluēdo illa: ꝛ sic excluderet seipsum ab illorū recuperatione, ꝛ deberēt dari vel ipsi ecclesie, si nō tota deliquisset, vel pauperibꝰ. Pro quo allegasse sufficiat id quod ponit do.Cardi.flo.archiepiscopus in scḋa parte sue summe.tit.j.c.v.§.vij.de quo videri pōt qḋ no.in summa Angelica tit.de simo.c.simonia, ver. Septimo quo ad restitutionem ꝛc. Super quo vt iam dixi nolo me extendere:quia vt opinor non mihi videtur expedire quod ad hunc articulum concurrant partes predicte, aut earum aliqua. Sed dico vt predixi, ꝛ consulo quod fiat restitutio, causis superius allegatis. Que omnia dixerim sub correctione ꝛc.

¶ Argumentum.

¶ Tanti est amicitia, vt in quibus casibus defectum testamenti suppleat charitas propinquorum institutorū in eisdem quoqꝫ valeat amici intimi institutio. A. F.

1 ¶ Verbum volo, adiunctum infinitiuo importanti actum dependentem ex mera proferentis voluntate, an indistincte inducat dispositionem.

2 Verborum geminatio, parentum ꝛ amicorum cōuocatio, ꝛ mortis articulus indicat enixam testatoris voluntatem.

3 Testamentum factum tempore pestis coram minore numero testium an sit validum.

4 Tempus guerre inter homines, ꝛ tempus pestis equiparātur in materia testamentaria:ꝛ an solēnitas debita testamēto omissa istis temporibus infringat ipsum testamentum.

5 Diuersis opinionibus in materia testamentaria occurrētibus illa sequenda est que fauet testamento.

Testamentorum conseruatio publicā concernit vtilitatem.

6 Mulier an ꝛ quo casu sit testis idonea in testamento, aut materia criminali.

7 Amicitia grandis multum operantur in dispositionibus vltimarum voluntatum.

8 Dispositio testamentaria facta per sanguine aut magna amici/
tia coniunctum non potest dici ob defectum testium nulla: quia
sic absolute velle disponens presumitur.
Dispositio loquens de coniunctis, sibi locum vendicat in gran
dibus amicis.
9 Frater an possit in causis ciuilibus vel testamentarijs testifica
ri pro fratre. aut nepos pro patruo.
Edictum de testibus dicitur prohibitorium: quapropter po/
test quilibet esse ꝛ indifferenter testis, qui non est expresse pro/
hibitus.
10 Testium numerus supplere dicitur defectum fidei.
11 Testes varij diuersis verbis vel forma diuersa deponentes,
dummodo in eundem finem tendant, non dicuntur diuersa de/
ponere.
12 Verborum diuersitas non est in testimonijs curanda: sed ea/
dem significatio. Nam ꝛ euangeliste diuersis verbis acta christi
recitant.
Testes per eundem premeditatumq; sermonem deponētes red/
duntur suspecti.
13 Testes adhibiti ad relationem verborum ab alio prolatorum
non debent varijs verbis referre, sed etiam in cortice verborum
concordare.
14 Testes testamentarij an necessario ꝛ formaliter debeant esse ro
gati: vel si sufficiat quod sint adhibiti.
15 Dispositio testari intendentis, aut volentis vt testamentū non
valeat, an possit valere vt fideicommissum, vel codicillus.
16 Vehemēs ardor liciti amoris testatoris ad illum, cui relinquit
dicitur vim clausule codicillaris habere: estq; clausule deroga/
torie reuocatorius.
17 Balbutiens infirmus, ꝛ qui non valet articulate vel expedite
loqui an possit testari.
18 Testamentum factum ad suggestionem seu interrogationem
alterius an sit validum.
19 Heres dicitur naturaliter obligatus ad legata in testamento
etiam minus solēni relicta: similiter ꝛ venientes abintestato he/
redi scripto.
20 Obligatio naturalis est duplex.
21 Institutus in minus solenni voluntate an possit in foro consciē
tie ꝛ via poli res hereditarias per eum possessas retinere.
22 Ubi testes sunt ad perpetuam rei memoriam examinandi an
necessario sint citandi illi quorum interest.

¶ De testamen. Consi. ccxij.

Upposita narratione
dispositionis, quā fecisse dicitur nobilis quon/
dam vir Renatus chateau ciuis aquen. eliciun
tur ex depositione huiusmodi dubia sequentia.
Primū est an dictus renatus censeat̄ nō solum
voluisse testari, vel alias disponere de bonis suis: sed etiā cēsea/
tur ꝛ censeri debeat de bonis hmōi extitisse testatus, vel alias p
vltimam voluntatē disposuisse. Secūdū an supposito qd̄ nō so/
lum voluerit idem quondā Renatus testari, vel alias p vltimā
voluntatem disponere de bonis suis: sed etiā hoc fecerit, value/
rit ꝛ valeat in vim testamenti dispositio per eū facta, ꝛ que facta
narratur in casu exhibito: anve eidem obstet defectus testiū ido
neorum, aut alia, de quibus infra plenius dicet̄. Tertiū an sup/
posito, citra preiudiciū veritatis, qd̄ dispositio predicta non va
luisset aut valeret iure testamēti, valeat saltem ꝛ valere possit iu
re fideicōmissi: ꝛ an huic dispositioni testamētarie aut fideicom/
missarie in aliquo refragetur qd̄ tempore illius idē quondā Re
natus erat grauiter infirmus, ꝛ morti pximus: ꝛ non ex se, sed
ad alterius interrogationē respōdendo videatur disposuisse, si
disposuisse cēseatur. Quartum an supposito qd̄ nec iure testa/
menti nec iure fideicōmissi valere posset dicta dispositio, ex illa
saltem orirer̄ naturalis obligatio, ꝛ ex ea retentio, ꝛ exceptio ad
uersus petitionem hereditatis. ¶ Ad que dubia respōdeo bre/
uiter ꝛ succincte, ꝛ salua rectiore sententia cuiuslibet domini me
1 lius sentiētis, prout infra. ¶ Et primo ad primum dico ꝛ respon/
deo, qd̄ istud dubiū oritur ex eo qꝛ verbum volo, adiunctū ver/
bo infinitiui modi importātis actum p ipsum, qui se velle dicit,
explicandū nō disponit regulariter: ꝛ hoc siue actus huiusmodi
nō depēdeat a mera volūtate ipsi⁹ volētis, siue ab ea depēdeat.
Primum cōfitentur oēs, vt pōt colligi ex his que not. Bart. in
repetitione. l. j. vbi etiam alij. C. de summa trinitate ꝛ fi. cath. gl.
Bar. ꝛ alij in. l. serui elec. ff. de lega. j. Quo vero ad secundū, quā
uis Bar. in. d. l. j. ꝛ in. d. l. serui electione, in prin. illud limitet vt
nō pcedat in vltima volūtate: sꝫ tūc dispositionē inducat verbū
volo. l. pamphilo. §. propositū. ff. de lega. iij. Bar. tñ in hoc com/
muniter impugnatur: quatenus in dictis locis sentit qꝫ verbū
volo, indistincte dispositionem inducat in vltima voluntate: qd̄
etiā sensit ipse Bar. in. l. gerit, col. iij. vel. iiij. ver. quero qd si con
uocatis amicis. ff. de acqui. here. ꝛ in. l. si. ff. de testa. vbi videtur
ipse limitasse per se scripta in. l. j. ꝛ. l. serui electione, in princi. su/
perius allegatis: ꝛ intellexisse. d. §. propositū, aliter qꝫ in dictis
locis intellexerit. Pro quo facit. l. diuus. ff. de testa. mili. ꝛ. §. pla
ne. insti. eo. tit. ꝛ vt videtur doct. in hoc cōmuniter se resoluunt,
qꝫ sententia Barto. que ponitur in. d. l. j. ꝛ in. l. serui electione. in
prin. non probatur in. d. l. pamphilo. §. propositum, pro eo qꝛ in
tex. illius. §. multa cōcurrebāt, propter que verbū volo, videbat̄
inducere dispositionē: ꝛ que ad hoc vt dispositionē inducat pon
2 derant doct. in. d. l. serui electione, ꝛ in multis alijs locis. ¶ Pri/
mo concurrebat ibi cōuocatio amicorū facta ad hunc finē: vt di
cit ibi tex. in verbo accersitis amicis: per quā conuocationē ap/
paret deliberatio disponere volentis, ꝛ hoc pōderat Bart. in. d.
l. gerit, col. iiij. versi. quero quid si conuocatis. Secūdo concur/
rebat aliud, scꝫ qꝫ ille de quo est ibi sermo erat miles, ꝛ constitu/
tus in articulo mortis: qd̄ etiā pōderat text. ver. contubernarij,
iuncta glo. Tertio cōcurrebat verborū geminatio, que multum
operatur, ꝛ declarat enixā voluntatē. l. balista, in prin. ff. ad tre/
bel. ꝛ ar. eius quod dicit Bar. in. d. l. cū scimus, in fi. C. de agrico.
ꝛ censi. lib. xi. quarto quia ibi post relationē verborum, de quibus
ibi, fuit interrogatus infirmus ille, an sic vellet prout scriptum
erat qui dixit qꝫ sic. Quinto qꝛ ibi disponebatur erga contuber/
nalē: ꝛ sic erga personā verisimiliter dilectā: dilectio vero multū
operatur, vt infra dicetur. Cū igitur hec omnia resultēt ex. d. §.
propositum. ꝛ ea pōderentur per doct. patet qd̄ sententia Bart.
de qua in. l. j. ꝛ in. d. l. serui electione. volentis qd̄ in vltimis volū
tatibus verbū volo, adiectū infinitiuo importanti actum depē/
dentē ex mera volūtate pferētis indistincte disponat, nō proce/
dit nec probatur per. d. §. propositū. Et ita videt̄ quod dictus
quondā Renatus non fuerit testat⁹ nec alias de bonis suis. Sꝫ
his non obstātibus, que vt puto reuera non obstāt dico ꝛ rñdeo
qd̄. d. quōdā Renatus nō solū testari, aut alias de bonis suis di/
sponere voluerit: sed qd̄ etiā hoc fecerit. Non enim ex illis, que
tunc egit, solum apparet quod ipse voluerit aut proposuerit te/
stari, vel alias disponere de suis bonis: sed etiam concurrerunt
multa, propter que censendus est disposuisse. Et primo quidem
grauis infirmitas: ꝛ qꝛ tēpore facte per eum rñsionis erat in ex/
tremis. Quod si dicant doct. ponderari in casu. d. §. propositum.
erit consequenter ꝛ in nostro ponderandum: qꝛ vtrobiq; subest
eadem ratio: ergo ꝛ idem ius. l. illud. ff. ad. l. aqui. c. ij. de transla.
prelat. ꝛ. l. libertum. §. senatus. ff. de ritu nupt. Secundo cōcurrit
quod dictus Renatus fuit interrogatus an testari vellet, ꝛ quē
vellet facere heredem: ꝛ qui ad primum respōdit quod sic: ad se
cundum vero respondit quod volebat instituere vel relinquere
heredem compatrem ꝛ socium suū, quem suppono fuisse nobilem
Joannem Massonelli: ꝛ hoc sepe repetijt: quam responsionem
ponderant Alex. de imo. ꝛ Lancel. dec. in. d. l. serui electione. Et
videntur interrogatio ꝛ respōsio huiusmodi multū ponderan/
de: qꝛ per eas apparet de voluntate respōdentis se velle testari:
ꝛ maxime in hoc casu, in quo apparet quod idē Renatus inter/
rogatus an vellet heredem instituere vxorē suam, vel sibi, ꝛ qui/
busdam alijs aliquid relinquere, vel legare, respondit qꝫ nō, vel
nihil dixit. Tertio etiam concurrit quod ipse quondam Rena/
tus non solum respondit se velle heredem relinquere vel heredē
esse dictum Joannem Massonelli: sed etiam de hoc pluries ro/
gauit presentes vt recordarentur: quod non fecisset, nec fecisse
presumēdus esset, nisi reuera voluisset ꝛ intendisset per illa ver
ba per eum respondendo prolata disponere de bonis suis: quia
alias erat frustratoriū ꝛ omnino inutile rogare testes de testa/
mento vel alia dispositione non tunc, sed alio tempore per eum
fienda. Et hoc ponderat Bar. in. d. l. gerit. vers. quero quid si cō
uocatis amicis ꝛ pluribus testibus quis dixerit sitis testes. Ut
igitur adiuuetur huius tunc morientis voluntas, ꝛ ne pereat,
presumendum est quod ipse intenderet ꝛ intendebat disposuisse
per responsionem per eum factam ad interrogationem, ꝛ quod
rogauerit testes vt de ea recordarentur, ne defectu probationis
periret. ar. l. quoties. ff. de reb. dub. ꝛ. l. quoties. ff. de verb. oblig.
Quarto cōcurrebat quod dicti nobiles Massonelli ꝛ Renatus
erant compatres: ꝛ vt audio magna amicitia inter se coniuncti:
que pptere a est multū pōderanda: ꝛ que vt videt̄ pōderat̄: in. d.
§. ppositū. Illā etiā pōderāt doc. in. d. §. serui elect. Esto igit̄ qꝫ
dictū Bar. positum in. d. l. j. ꝛ in. d. l. serui electione. non procede/
ret indistincte: ꝛ sic quod iuste reprehenderetur ab alijs docto/
ribus, quatenus videtur ibi voluisse quod verbum volo, adiun/
ctum infinitiuo importanti actum dependentem ex mera volun
tate proferentis, indistincte inducat dispositionē in vltima vo/
luntate: hoc tamen non refragaretur huic casui: in quo (vt pre/
dixi

dixi) multa concurrerunt, quẽadmodum ꝛ in. d. §. propositum. Per que videtur satis apparere quod non proposuerit vel predixerit dictus quondã Renatus se velle testari, seu alias de bonis suis disponere: sed qđ re vera testatus extiterit, aut alias de bonis suis disposuerit.
3 ¶ † Pro declaratione scđi quesiti presuppono, vt ponitur in casu mihi transmisso, quod tempore dispositionis de qua supra vigebat in Aquensi ciuitate vel pestis, vel alia infirmitas: que qꝛ pestis reputabatur, metu eius homines non audebant visitare infirmos, nec ad eos accedere. Quo supposito fiat in hoc difficultas: an nõ obstante quod in dicta dispositione nõ interuenerint nisi quinqꝫ testes masculi, valuerit, nihilominus dispositio huiusmodi iure testamẽti: ꝛ sic an ꝑpter hanc infirmitatem censeatur esse aliquid remissum de solẽnitate iuris cõmunis. Super quo articulo sunt opi. Bar. enim Raph. Fulg. Pau. de ca. Franc. de are. Alex. de imo. ꝛ multi alij in. l. fi. C. de test. videntur voluisse quod de solẽnitate numeri testiũ nihil sit remittendum propter pestem: ꝛ vltra hoc refert Fulg. in vna lectu. in. d. l. fi. quod domina Aquila, vxor do. Signoroli de homodeis de mediolano, peste infecta, ꝛ propterea non valens habere testes, fecit se portari extra domuꝫ in viam publicam, vt ibi testaretur habens audientes suam voluntatem. Multos cõmemorat do. Jas. in. d. l. fi. ver. contrariam opinionem ꝛ partem secuti sunt. Sed contrariam opinionem tenuit Bal. in. d. l. fi. dicens quod si propter mortalitatem, vel alium casum repentinuꝫ non possint haberi nisi quinqꝫ testes: nihilominus testamentum in presentia illorum factum valeat: ꝛ dicit Fulg. in. l. conficiuntur. §. codicilli. ff. de iure codic. quod hec opinio videtur equior: ꝛ cum qua transire videtur: ꝛ pro hac opinione prestat bonum. arg. d. l. fi. in qua propter necessitatem videtur dispensari super solennitate ꝛ numero testium. Hoc ergo etiam videtur fienduꝫ in casu pestis: cum sit vtrobiqꝫ eadẽ ratio: ergo idem ius esse debet. l. illud. ff. ad. l. aquil. ꝛ. l. libertum. §. senatus. cum suis si. ff. de ritu nupt. Et si forte dicatur quod in. d. l. fi. sola necessitas nõ est sufficiens causa, nisi etiã cũ ea concurrat simplicitas rusticana: ꝛ quod propterea nõ facit pro dicto ꝛ sentẽtia Bal. saltẽ pro Bal. facit tex. in. l. fi. ff. de testa. mil. ꝛ in. l. j. ff. de bon. poss. ex testa mili. vbi existens in actu guerre, dato qđ non sit miles, potest testari
4 cum minore numero: † ꝛ nos habemus qđ tempus guerre vigẽtis inter homines, ꝛ tẽpus mortalitatis seu pestis equiparãtur: qꝛ tunc censetur esse bellũ inter deũ ꝛ homines: sicut enim tempore guerre non currit prescriptio, ita nec tempore pestis: ꝛ ita hec tempora notabiliter equiparat Bart. in. l. naturaliter. ff. de vsucap. ꝛ canoñ. in. c. ex transmissa. de prescrip. istam opin. Bal. etiam tenuit Cuma. in. d. l. conficiuntur. §. codicilli. dicens eam esse equiorẽ ꝛ humaniorem: illã etiam late sequitur Flor. de sctõ Pet. in. l. milites. per illum tex. C. de testa. mili. qꝛ sicut militi in conflictu belli testãti remittitur solennitas: ita ꝛ instante tẽpore pestis: cũ illo tẽpore verisimiliter plures haberi non possint: idem tenet Alex. de imo. in. l. scriniarios. per glo. ibi positam. C. de testa. mil. ꝛ ibi plus tenet quod tẽporẽ pestis valeat testamentum etiã factũ coram duobus testibus: prout etiam fuit de mente Flor. in. d. l. milites: pro ista sententia inducit do. Jas. may. in d. l. fi. multa fundamenta: qui etiam eam sequitur: ꝛ pro ea multũ
5 facit, ꝛ facere videtur in actu practico, † qꝛ in dubijs opinionibus tenenda est illa que fauet testamento. l. si pars. in princ. ff. de inoffi. testa. ꝛ arg. eius qđ habetur in. c. fi. de re iudi. qꝛ causa conseruationis testamẽti concernit publicam vtilitatem. l. vel negare. ff. quemad. testa. aperiã. ꝛ ꝙ no. glo. in. l. gallus. §. quid si is. in vers. vtilitatem. ff. de lib. ꝛ posth. Esto igitur quod in dicta dispositione non interuenerint nisi quinqꝫ testes: illa nihilominus vr̃ valuisse iure testamenti: ꝛ hoc pro eo qꝛ facta est tempore pestis, vel quasi. Fateor quod prima opinio videtur magis cõmunis: a qua propterea non fortasse videretur in iudicando aut consulẽdo discedendum, si aliud non subesset: sed in casu nostro aliquid subest, propter ꝙ (si nõ desipio) existimo esse a dicta cõi opinione discedẽdum. Cum qꝛ in dispositione de qua queritur non solum interuenerũt quinqꝫ, imo verius sex testes masculi: sed etiã quatuor honeste mulieres: qui videntur sufficere ad validitatẽ dicte dispositionis: etiam quoad hoc vt verũ sit illam valuisse, ꝛ
6 valere iure testamenti. ¶ † Qꝛ licet mulier non sit regulariter testis idonea in testamẽto: hoc tamẽ videtur fallere eo casu quo verisimiliter nõ possunt haberi plures masculi: prout videmus in criminalibus, in quibus licet mulier testis esse non possit in causa capitali. c. forus. ad fi. de verb. signifi. c. mulierem. xv. q. iij. tamen in testem admittitur quando per mares probari non potest, secundum Jo. and. in addi. Spe. tit. de teste. §. j. in additione que incipit, fertur Jacobus de are. ꝛ sequitur Alexã. de imo. consil. xxiij. vers. quod autem fine voluntate eius. in. ij. volu. facit bonus text. in simili. in cap. fi. de testibus cogendis. iuncta. l. quoniam liberi. C. de testibus. vbi idem deciditur de soc. crimin. ꝛ quod isto casu possit mulier esse testis in testamento, tenuit dominus Jas. in dicta. l. fi. Cum igitur in dicta dispositione interuenerint sex mares ꝛ quatuor mulieres, non videꝛ dici posse quod dispositio huiusmodi valere non possit iure testamenti.
7 ¶ † Preterea (vt predixi) dictus quondã Renatus ꝛ Joãnes Massonelli erant grandi amicitiã coniuncti: grandis autẽ amicitia multum operatur: vt colligitur ex his que notãt doctores in. l. exigendi. C. de procur. Bul. de Cun. in. l. sed ee. ff. eo. tit. Alexan. de Jmol. ꝛ plenius do. Jas. May. in. l. cum alienam. C. de lega. And. Barba. in sua Joannina. c. Raynaldus, char. lx. col. ij. versi. vndecimo. limita nisi esset magnus amicus, de testamẽtis, ꝛ in repetitione. l. cum acutissimi. fo. 4. col. iiij. versic. ꝛ si verbis daretur audacia. C. de fideicom. ꝛ consi. xxij. exordiente, Clementissimum Deũ oro ꝛc. Viso puncto ꝛc. in quarta parte. Et inter alia operatur grandis amicitia, ꝙ dispositio loquens de coniunctis sibi locum vendicet in grandibus amicis: prout est gl. in. c. requisisti, super verbo nec est, de testamẽtis: qđ colligit Panor. iuncta gl. in. c. ij. de testa. in. vj. ꝛ cõmemorat Barbatius in locis. s. alle-
8 gatis: ꝛ do. Jas. in. d. l. cum alienam. col. ij. † Cum igitur dispositio facta per sanguine aut cognatione cõiunctum valeat in fauorem coniuncti, etiam si in ea non interuenerint septem testes. l. hac consultissima. §. cum autem. C. de testamentis. ergo idem videtur dicendũ de dicta dispositione, vt scꝫ valeat etiam in vim testamenti, quamuis in ea non interuenerint septẽ testes masculi. ¶ Et si forte opponatur qđ venerabilis vir do. Christophorus Massonelli presbyter. alter ex dictis testib⁹, sit nepos dicti nobilis Joannis Massonelli, ꝛ qđ propterea non sit testis idoneus:
9 dico ꝛ rñdeo qđ istud non obstat: † tum qꝛ frater regulariter admittitur pro fratre in causis ciuilib⁹. l. j. §. j. ff. de testib. vbi habeꝛ qđ edictum de testib⁹ est prohibitorium: qui ergo prohibitus nõ est testificari est in testem admittẽdus: ꝛ qđ frater pro fratre admittatur in testẽ in causa ciuili, voluit gl. in. l. parẽtes. C. de testi. Idẽ voluit Azo in sum. tit. de testibus. §. itẽ persone, circa medi. §. gl. in. c. j. iij. q. v. Bal. in sua margareta, titu. de testib. §. nunquid frater. gl. in. c. cũ. R. canonicus, ꝛ. c. insinuãte. de offi. ꝛ deleg. ꝛ in. c. literas, de presump. ꝛ Spe. in tit. de testi. §. j. ver. Sed nunquid frater: ꝛ dicit Albe. vidisse hanc opinionem obseruari in causis multis. Hanc opinionem etiam dicit Bart. in. l. lex cornelia. ff. de iniur. esse cõmunem, Jo. And. in addi. Spec. tit. de teste. §. j. versic. Sed nunquid, Jo. de Jmo. in. d. c. insinuante, vbi dicit ita cõmuniter teneri: ꝛ idem vult Joã. de Jmol. ꝛ Panor. in dicto. c. cum R. canonicus ꝛ Bal. in dicta. l. parentes. Et quãuis aliqui contra senserint: hec tamẽ opinio videtur magis communis, nisi in quibusdam casibus exceptis, de quorum numero nõ puto esse casum occurrentem: ergo huic sententie est inherendum. l. j. §. creberior apud veteres opinio. ff. de offic. questo. c. cognouimus, ꝛ qđ ibi Anto. de But. de verbo. sig. ꝛ quod notat Hostien. Joannes and. ꝛ alij in. c. j. de constit. ꝛ hoc maxime debet procedere in hoc casu, in quo non solum concurrit opinio gloss. scilicet vnius: sed etiam plurium glo. insuper ꝛ famosissimorum doctorum: quo casu non est dubiuꝫ: quin sit sequenda opinio glo. iuxta theoricam quam ponit Jacobus but. in. l. j. C. qui pro sua iur. iudi. da. darive poss. pro qua multa scribit dominus Felinus in dicto cap. j. de constitutionibus. Cuꝫ ergo in causis ciuilibus debeat frater pro fratre regulariter admitti: ergo multo fortius nepos pro patruo: cuiuscemodi existimo esse dictos dominos Christophorum ꝛ Joannem Massonelli: qꝛ inter tales censetur esse minor affectio, quam inter fratres: tamen etiam admitti debet dictus dominus Christophorus, pro eo qꝛ rogatus per dictum quondam Renatum interfuit dicte testamentarie dispositioni: ꝛ sic actus huius confirmandi plenam autoritatem habebat dictus Renatus. l. qui testamento. §. per contrarium. ff. de testa. ꝛ quod per illum. §. notat Salicetus in dicta. l. parentes. C. de testibus tum ꝛ quia supposito, citra preiudicium veritatis, quod cognatio, que est inter dictos dominos Christophorum ꝛ Joannem Massonelli, aliquid diminueret de fide eiusdem do. Christophori: iste tamen defectus deberet suppleri propter numerum testium aliorũ. Jlli enim actui interfuerunt sex viri, ꝛ quatuor mulieres: ꝛ qui (vt dixi) factus est tempore mortis pestilentialis, ꝛ in quo mulieres censeri debent testes idonee testamento-
10 rum. † Debet igitur dictus pretẽsus defectus suppleri per numerum, per id quod not. Jacobus but. in. l. iij. post princ. ꝛ quod in dicta. l. not. glo. in. §. eiusdem. versic. numerus. ff. de testibus. Jo. and. in addit. Spec. tit. de noto. crimi. ꝛ fa. in additione incipiente, allegato supra ꝛc. Jo. de imo. in dicta. l. qui testamento. ꝛ Nicol. de neap. in. l. excusantur. in principio. ff. de excusa. tuto. qui pro hoc allegat. d. gloss. in. d. §. eiusdem. super versiculo numerus, dicentem quod illud quod deficit in fide testium supplet

numerus: & quam gl. dicit idē Nicol. non esse alibi. Pro premis-
sis facit quod no. in. l. si quis ex argentarijs. §. j. cum ibi not. per
Bal. & doct. ff. de eden. facit etiam optime illud qđ voluit Rom.
consil. cccclxxvj. exordiente, In casu proposite consultationis:
vbi dicit quod licet fidei alicuius ex testibus detrahatur ratio-
ne affinitatis: nihilominus illa suspitio purgatur per alium ex
testibus deponentem, & non affinem: pro quo allegat tex. in. d. l. si
quis ex argentarijs, post principiū: multa facientia pro hoc po-
nit do. Jas. may. in authē. si vero contigerit. versi. primo ex eo q̄
not. Bal. C. de indi. Et eodem modo etiam respondeo ad id qđ
fortasse videretur posse opponi contra Joannem Porreti: qui
tempore testamenti erat seruitor seu domesticus & familiaris di
ctorum quondā Renati & Massonelli: & ipsius Massonelli tem
pore depositionis: q2 cum fuerit rogatus per dictum quondam
Renatum, non debet obesse dicta domesticitas. Preterea esto
quod illa de fide aliquid diminueret: debet tamen iste defectus
suppleri per numerum, vt predixi. Videtur igitur quod dicta
testamentaria voluntas impugnari non possit propter defectū
11 numeri testium. † Etiam nec videtur testamentum predictum
posse impugnari ex eo quod non omnes testes predicti videan-
tur vniformiter testificari aut deponere: pro eo q2 omnes testes
tendunt in vnum & eundem finem, scilicet quod dictus quōdam
Renatus interrogatus quem vellet facere heredem, respondit
quod compatrem suum, vel compatrem & socium: & hoc sufficit.
l. qui sententiam. C. de pen. & non est curandum si in verbis ali-
quatenus differunt: quinimo si per eadem verba formalia loque
rentur potius videretur suspecti, quasi loquentes eundem pre-
meditatum sermonem. l. iij. §. tu magis. ibi, eundem premedita-
tumq; sermonem, & quod ibi Bar. ff. de testi. & Bal. in. x. colla. tit.
12 de pace const. in princ. † Nec videtur curanda diuersitas in ver-
bis, dummodo idem significēt. ar. l. que extrinsecus. §. l. & j. si sub
vna. ff. de verb. obl. nec si vnus plura verba annectit quam alter
arg. c. cum marthe. §. j. de celebr. miss. Videmus enim quod bea-
tissimi Euangeliste, qui attestātur dicta domini & redemptoris
nostri Jesu Christi, varijs verbis referunt, & vnus plura refert
quam alius & ibi & in multis locis sanctorum Euangeliorum: &
tamen illi reputantur & vere sunt verissimi testes. Ad hec facit
tex. in. c. nihil. de verb. signifi. Et si secus diceremus, perraro vel
quasi nunquam per solos testes probari posset testamentum plu
ra capitula continēs. Non sunt etiam calumnianda dicta testiū,
prout dicit Jo. de imo. in. l. inter stipulantem. §. si stichum. ff. de
verb. obl. Premissis non obstat id quod not. Ant. de but. & Pa-
normit. in. d. c. nihil obstat: vbi dicunt quod diuersitas in cortice
verborū, dum tamen detur idem intentus & eadem mens in sub-
stantia, non diuersificat dictum, nec contrarietatem inducit: &
quod ideo licet testes vel instrumenta plura de eodem facto cō-
fecta a diuersis idē narrent in substantia, licet per verba diuer-
sa, per hoc non vitiatur eorum dictum, quasi sint singulares vel
contrarij: & subiungunt hoc esse intelligendum verum, quando
13 formaliter non recitant verba vt ab alio relata: † q2 si recitarēt,
tunc exigitur quod cōcordent etiam in cortice verborum. Quo-
niam respondeo quod illud dictum procedit, quando agitur de
probandis verbis testatoris: vt q2 forte esset vis in verbis seu
forma verborum: & ita declarat se Anto. de but. in. c. cum ecclesia
sutrina. vers. venio ad glo. in verbo vacillasse, de causa possessio-
nis & proprietatis: vbi formaliter inquit, quod si testes variant
in mente & in verbis, non valet eorum dictum: vt ibi, sed si in so-
lis verbis eadem mente retenta, secus est: q2 ex hoc nō vitiatur
eorum dictum, vt ibi not. vbi Ant. de but. primo adduxerat. d. c.
nihil: & si bene attendantur verba exempli, de quo per Anto. de
but. & Panor. in. d. ca. nihil. clare deprehenditur quod testes in-
ducebantur non quidem ad probandum quod testator heredem
instituisset pone Sempronium, quod fieri poterat non solū per
verbum instituo: sed etiam per verbum heres esto, aut per ver-
bum Semproniū heredem facio, vel per alia verba directa, que
multa sunt, & colliguntur per doct. in multis locis, & signanter
Philip. de franco in repetit. c. si pater. in materia compendiose
substitu. de testa. in. vj. sed inducebantur ad probandum quod
testator testando dixerat ista verba instituo &c. Si ergo vnus di
xerit eum dixisse illa verba: alius vero quod dixerat facio &c. pa
tet quod isti non probant id de quo fuit articulatum, scilicet qđ
testator dixerat ista verba, instituo &c. Et quod aliqui testes di-
xerint eundem quondam Renatum fuisse interrogatū per no
bilem Margaillam, alij vero per domi. eius confessorem, paruz
refert: pro eo quia, vt deponunt multi singulis interrogantibus
respondebat: quod etiam fecerunt quedā mulieres, & hoc prius-
quam disponeret, vt predixi: propter quod non potest colligi ex
predictis testibus contrarietas, illa scilicet que debeat infrin-
gere dicta dictorum testium opportune conuenientium in sub-
stantia facte dispositionis per ipsuz Renatum testatorē. Etiam
nec videtur eidem testamentarie dispositioni obstitisse, quod
dicti testes non videantur fuisse rogati, cum non reperiatur di
ctum quondam Renatum eisdem testibus dixisse, Je vous prie
que de cecy vous souuiēne: hoc est, rogo vos &c. sed quod eisdem
testibus solum dixerit, Et de cecy vous en souuienne: hoc est, bo
14 rum mementote. † Quoniam respondeo quod ad validitatē te-
stamenti non requiritur quod testes formaliter rogentur: sed
sufficit quod ipsi adhibeantur: vt colligitur ex his que no. Bar.
in. l. heredes palam. §. in testamentis. ff. de testa. Bar. in. l. scien-
dum. vers. quid si dixit talibus testibus &c. vbi etiam Alexan. de
imo. vers. & subdit circa predicta Bar. ff. de verb. obl. pro quo al-
legat Alex. de imo. l. nulluz. ff. de diuortijs. & d. l. diuus. & quod ibi
Bar. & Bal. ff. de testa. milit. & q̄ not. Bald. in auth. rogati. C. de
testib. & Ang. in auth. de tabellionibus. in princ. Et hoc satis fe-
cisse apparuit & apparet dictus quondam Renatus, cum post
factam per eum responsionem illico eisdem testibus dixerit, Et
de cecy vous en souuienne: & ita aperte censentur ad illam testa-
mentariam dispositionem adhibiti. Et dicere opus fuisse verbo
rogamus, esset dicere legem esse verbis impositam, & nō rebus,
contra id quod habetur in. l. ij. in fi. C. commu. de legat. & in. c. cō-
15 missa. de electio. in. vj. † Venio ad tertium quesitum: in quo que-
ritur de duobus quoad primum videtur prima facie respondē-
dum, quod si dicta dispositio non possit valere iure testamenti,
etiam nec valere possit iure fideicommissi, aut codicillorum: pro
eo quia, prout apparet ex predictis, idem quondam Renatus
voluit testari, & quantum in eo fuit hoc fecit: quod colligitur ex
eo quia interrogatus an testari vellet, respōdit quod sic: & quod
faciebat heredem dictū nobilem Massonelli. Si igitur hec vo-
luntas non possit valere vt testamētum, etiam nec valere potest
vt fideicommissum, aut codicillus. l. non codicillum, & quod ibi
scribunt doct. C. de testa. & quod not. Barto. & doctores in. l. pri-
ma. §. si quis ita. ff. de verborum obligationibus. in prosecutio-
ne illius brocardi, si non valet quod ago vt ago valeat & valere
potest: in quibus locis communiter concludunt, quod si dispo-
sitio testari intendentis & volentis non possit valere vt testamē-
tum, quod facere intendebat, nec etiam valet vt codicillus. Sed
his non obstantibus videtur in hoc casu cōtrarium esse verius,
supposito vt predixi quod dicti Renatus & Massonelli essent
intimi & grandes amici: pro eo quia grandis seu magna dilectio
eius, cui relinquitur, operatur hunc singularem effectum: scili-
cet quod dispositio habet vim clausule codicillaris, per id quod
not. gloss. singularis, que hoc sentire videtur in. l. in testamento.
ff. de fideicom. liber. & expressius Bal. inducens illam glo. in. l. si
iure. C. de manu. testa. & Roma. in consi. clxxix. exordiente, Am-
16 plissime doctor. † Dicunt enim quod vehemens ardor liciti amo
ris habeat vim dicte clausule: & idem voluit dominus Jason
maynus, in. d. l. prima. vers. quinto ibi, disponebatur erga perso
nam verisimiliter dilec. C. de summa trin. & fide catholica. & in. l.
exigendi. vers. secundo facit q2 ardor liciti amoris. C. de procur.
& in dicta. l. cum alienam. versi. Item secundum Fulgosium po-
test tex. intelligi in amico. C. de legatis. Et quamuis Bal. in. d. l.
si iure. dicat se non audere extendere id de quo ibi, nisi tractare-
tur de fauore libertatis: hoc tamen firmat Roma. in dicto cons.
clxxix. vbi etiam plus dicit, quod ardor liciti amoris habet vim
reuocationis clausule derogatorie apposite in primo testamen-
to: quod etiam sequitur domi. Jas. in. d. l. exigendi. subiungens
hoc esse multum notandum ad legem, si quis. in princ. testamen-
ti. ff. de legat. iij. Et si huiuscemodi magna dilectio operetur, vt
predixi, effectum clausule codicillaris, perinde est ac si dictus
Renatus dixisset, si non valet quod facio vt testamentuz, valeat
vt codicillus: quo casu non esset dubium quin valeret iure fidei-
commissi vniuersalis: & per quod censerentur proximiores ab-
intestato rogati de restituendo prefato Massonelli hereditatē
dicti Renati, secundum ea que habentur & scribunt doct. in. l. fi.
17 C. de codic. & in auth. ex causa. C. de lib. pret. vel exhere. ¶ † Ad
secundam vero partem eiusdem quesiti respondeo, quod dicte
testamentarie dispositioni non refragatur vel obstat, qđ eo tem-
pore, quo illa fuisse facta legitur, esset dictus Renatus positus
in extremis, vel alias esset graui infirmitate oppressus: quoniā,
vt apparet ex depositionibus predictorum testium, idem quon-
dam Renatus dici non poterat esse in extremis, cū bene, sapiē-
ter & articulate loqueretur, & etiā bene cognosceret assistentes, &
nominaret multos ex eis, & signanter quasdā mulieres. Etiam
interrogatus vbi vellet sepeliri respōdit, quod in conuentu fra-
trū predicatorū ciuitatis Aquensis. Non igitur ita fuit infirmi
tate oppressus, quin tunc testari potuerit. Non enim ad hoc vt
quis testari possit requiritur corporis sanitas: sz mētis integri-
tas. l. in eo. ff. de test. & q̄ no. Pe. de an. in. c. raynutius. sup verbo
in extremis,

in extremis,de testamētis.Pro quo facit textus nota.in.l.quoniam indignum.C.eo.tit.vbi probatur quod etiā si testator propter infirmitatem esset semimortuus,⁊ propterea nō posset nisi balbutiendo loqui, nō per hoc impediretur facere testm̄ efficax ⁊ validū,vt ibi probatur in vers.seminecis.⁊ qđ ibi gl.⁊ in versi. balbutientis.Et dicit Ang.ibi esse tex.singularē probantē iuncta glo.melius quam alibi, quod testari pōt semimortuus:sicut est ille qui habet linguā grossam ⁊ balbutientē:vt q᷑ in extremis laborat:dum tamen sanam mentē habeat.Ad quod facit.l.si pater.§.fi.ff.de fideicom.liber.⁊.l.milites.C.de testa.mili.qđ etiam no.Ang.in.l.in fraudem.§.j.ff.de testa.milit.Et dicunt Ang.⁊ Jo.de imo.in.l.in aduerse.ff.de testa. quod habens linguam ingrossatam propter infirmitatē,adeo quod sui sermonis sententia intelligibilis nō existat,testari nō potest, q᷑ est mortuo similis:⁊ ita ꝑm eos intelligitur.l.iubemus.C.de testa.secus vero est si lingua sit balbutiens, tamen intelligibilis, quāuis cum difficultate:q᷑ tunc valet testamentū:pro quo allegant. d.l.quoniam indignum.cum gl.Et isto modo, sc᷒ quod in.d.l.iubemus.accipiatur articulate loqui pro eo quod est loqui intelligibiliter:cōcludit etiam Romanus consi.cccvj.exordiente,Proposita consultatione hoc solum queritur ⁊c.quod etiam voluit Alexan.de imo.consil.xij.exordiente, Viso instrumento.versi. Nisi testator esset ita oppressus.in.j.vol.⁊ cōsi.xxiiij.exordiēte, Pōderatis verbis vltimi testamenti.vers.cōfirmantur predicta,in. iij.vol. Pro hoc etiam faciunt notata communiter per scribētes in.d. l.iubemus.post glo.super vers.quemadmodū:quatenus volunt testamentum illius valere, qui interrogatus an heredem institueret talem, pone Titium,respondit qđ sic:dum tamen ille sic respondens sit sane mētis:⁊ hec est cōmunis scribentium resolutio:quāuis Alber.papiensis:quem doct. ibi referunt post Joā. and.in addi. Spec.tit.de testa.§.j.vers.quid si is,aliter senserit: ⁊ hanc communem doct. sententiam etiam sequūtur Canoniste magis communiter in.c.cum tibi.de test.Unde cum dictus Renatus non appareat adeo fuisse infirmitate oppressus tempore dicte testamētarie dispositionis,quod ipse balbutiret,aut quod cum difficultate loqueretur:sed bene,sapienter ⁊ articulate:⁊ cū etiam non per alium,sed per seipsum heredē nominauerit,⁊ alia de quibus supra egerit,non puto esse hesitandū quin ipse testari potuerit,per predicta: quinimo ⁊ hoc fortasse fecisse potuisset si fuisset in extremis.d.c.raynutius.⁊ quod ibi And.Barb.super vers.in extremis.vbi multa scribit.¶ Sed nec dicte testamētarie dispositioni obstat quod dictus Renatus fuerit vt videtur
18 testatus non ex seipso,sed ad interrogationem alterius.†Quoniam respōdeo q᷑ ⁊ glo.in.d.l.iubemus,super vers. quemadmodum.⁊ doct.post eam.⁊ Bart.Jo.de imo.⁊ doct.magis communiter in.l.heredes palam.circa fi.princ. ff.de testa.Jo.de imo.⁊ multi canoniste in.d.c.cū tibi.de testa.⁊ Jo.and.in dictis addi. Spec.tit.de testa.§.j.vers.quid si is.in addi.exordiēte, Pileus, loquentes in casu in quo est longe maior dubitandi occasio, dicunt valere testamentū,si scilicet testator etiā infirmus interrogatus an talem,pone Titiū,heredem instituat,an ve ipsi relinquat,respondeat qđ sic:quo casu videretur hmōi interrogatio, vtpote quedam suggestio,impedire validitatem testamenti: co maxime q᷑ testator multū infirmus interrogatus,de facili ad omnia respondet quod sic,vel oui:⁊ tamen gl.⁊ doc. dicunt testamentum sic factum esse validum:⁊ illius validitati non obstare quod fuerit factū ad interrogationem alterius : ⁊ quod testator non nominauerit heredem:dum tamen appareat testatorē fuisse sane mentis.Ergo multo fortius non debuit aut debet in casu nostro obstare, in quo non est facta talis suggestio:sed solum quesitū a dicto quondā Renato,an vellet testari,⁊ quem vellet testari, ⁊ quem vellet sibi heredē instituere:qui ad vtrunq᷑ clare ⁊ opportune respondit,vt patet ex predictis.Potuisset fortasse de validitate dubitari,si dictus testator interrogatus, an volebat vxorem suam relinquere heredem,dixisset quod sic:quasi cōplacere voluisset,vel nō displicere socero interroganti,vel forte vxori etiā presenti: ⁊ isto casu posset dici procedere opinio Alb.
19 papien.sed iste non est casus noster ¶ †Ad quartum quesitum dico ⁊ respondeo q᷑ super hoc sunt opiniones. Quidā enim voluerunt quod queadmodum heres naturaliter obligatus est ad legata in testamento minus solenni relicta : ita ⁊ veniētes abintestato obligati sunt naturaliter heredi scripto, vel instituto in minus solenni voluntate:ita quod in vim huiuscemodi naturalis obligationis poterit heres institutus ⁊ possessor bonorū hereditariorū se defendere ⁊ tueri aduersus heredem abintestato: quemadmodum ⁊ hoc facere potest legatarius, cui legatum relictum est in minus solenni voluntate:dum tamen sine vitio rem legatam possideat, ⁊ hec fuit opinio glo. in.l.si post diuisionem. ⁊ in.l.cum quis.C.de iuris ⁊ facti ignorantia:⁊ hanc opinionem visus est sequi Bar.in.l.nemo.post medium.vers.reassumo ergo primum.ff.de leg.j.pro qua opinione inducunt glo.⁊ Bar. iura que possunt in dictis locis videri:que ꝓpterea non refero.Alia vero fuit opinio Bar.⁊ docto.cōmuniter in.d.l.si post diuisionē. volentium qđ licet ex volūtate minus solenni naturalis oriatur obligatio quoad legata,apta,nata ⁊ efficax parere exceptionē, in vim cuius potest legatarius,idemq᷑ possessor,se tueri aduersus heredem legatum repetentem: secus tamen est in hereditate:q᷑ quoad illā non est veniens abintestato naturaliter obligatus instituto in minus solenni voluntate : ⁊ hec est cōis opinio Barto.⁊ scribentium in.d.l.si post diuisionem.C.de iuris ⁊ facti ignorantia:hanc questionē posuit Bal.in.d.l.cum quis.vers.secunda questio est nunquid ex vltima voluntate non solenni ⁊c. ⁊ tandem.vers.decimo ⁊ vltimo,cōcludit pro hac parte, scilicet quod ex testamento minus solenni non oriatur naturalis obli-
20 gatio:†⁊ idem etiam voluit Bal.in.l.j.vers.super primo quesito videtur quod valeat testamentum ad pias causas : ibi, item ad aliam obiectionem de naturali obligatione.C.de sacros.eccl.vbi tamē dicit esse duplicem obligationem naturalem : vnā que stat in puris institie finibus:⁊ hanc no.Bal.oriri ex testamento non solenni,quanuis non sit ad pias causas : aliam vero que est precisa naturalis,⁊ que parit ius excipiendi,⁊ quandoq᷑ iudicis officiū:⁊ tunc si loquamur inquit Bal.in testamento non solenni ⁊ non facto ad pias causas,illud non inducit istā naturalē obligationem:⁊ sic ex isto testamēto nō solenni non competit ius retinendi:pro quo inducit Bald. l.si post diuisionē.⁊.l.fi.C.famil. ercisc.⁊.l.hac cōsultissima.§.ex imperfecto.C.de testa.vbi expresse dicit tex.voluntatem non solēnem pro nulla haberi:⁊ id quod est nullū non parit naturalem obligationē : ad quem dicit Bal. non aduerterunt glo.⁊ si dicas inquit Bal. hic est volūtas,supple defuncti:ergo ⁊ naturalis obligatio.l.j.ff.de pact.respondeo cum Boetio,quod omnis actus perficitur ex duobus: volūtate scilicet,⁊ potestate:sed quanuis hic sit voluntas:non tamen potestas : ideo nec naturalis obligatio:⁊ idē sentit Bal.in.l.j.ver. ⁊ hoc casu hec lex non est vtilis heredi instituto in via fori. C.de testa.hanc etiam opinionem secutus est Jo.de imo. in.d.l.nemo potest.vers.in glo.potest repelli, vbi etiam Alex.de Jmo.versi. item inquantum Barto.hic nota. voluit quod licitum sit. ff. de legat.j.⁊ cons.lxx.vers.ad alia fundamenta per me adducta non respondet.in.ij.vol.⁊ Ang.de per.in.d.l.nemo.pro hac opi.⁊ cōtra eam multa inducit do. Jas.in.d.l. si post diuisionem ⁊ in allegata.l.nemo.versic.circa hec dicta Barto. queritur de pulchra ⁊ disputabili questione.Et licet Bart.⁊ dominus Jason multa fundamenta inducant pro parte affirmatiua , scilicet qđ ex testamento minus solenni oriatur obligatio naturalis.qđ etiā voluit Petr. de Anc.in repet.c.possessor.q.prima,⁊.c.peccatū, quest.vij.de regu.iuris,in sexto:communis tamen opinio est in contrarium:contra quam difficile esset obtinere.d.l.j.versi. crebrior apud veteres.ff.de officio questoris, ⁊ quod scribunt omnes in.d.c.j.de constitutionibus,Bar.⁊ Doctores in.l.fin.C.de pena.iudicis qui male iudicauit.Nec forte multū prodesset dictum Jaco.Butrigarij in.l.j.C.qui pro sua iurisdictione iudices dari dare ve possunt:q᷑,vt ex predictis colligitur,Bar.fuit in hoc varius:⁊ sic non videtur in hoc eius autoritas multū pōderanda , argumento eius quod dici solet de teste variante ⁊c.
21 †Non tamē nego,sed plane fateor quod institutus in minus solenni voluntate,si possideat bona ⁊ res hereditarias, potest illas in foro conscientie ⁊ in via poli retinere,vt etiā dicit Bald. in.d.l.j.C.de testamē.⁊ idem dicit Jo.de imol.⁊ Alex.de imol.in d.l.nemo:pro quo solet induci id qđ in simili voluit Jnn. de uicto iniuste per sententiam.in.c.quod sicut,de elect.⁊ in.c.plerūque,de immuni.eccle.⁊ per id qđ ponit Jnn.in.c.quia propter, de electio.⁊ in.c.si celebrat,de cleri.excom.minist.vbi dicit quod quādo actus valet de iure gen.vt verbi gratia q᷑ habet voluntatem ⁊ consensum partiū,lȝ non sit seruata forma tradita a iure positiuo:tamē est tutus in foro cōscientie:⁊ ideo infert quod electio facta de aliquo in prelatū per electores valet in foro conscientie:ex quo interuenit consensus gentium,quāuis nō fuerit seruata forma requisita a iure positiuo.Hoc dictū sequitur Panormitanus in.c.j.ad finem,de in integrū restitutione: vbi ex hoc generaliter notat,quod in omni actu, in quo est pretermissa forma requisita a iure positiuo:tamen in foro conscientie non debet quis sibi facere conscientiam,ex quo nō interuenit deceptio:sed consensus ⁊ voluntas requisiti a iure gentiū.Et idē voluit Geminianus in capitulo.j.in principio,de sponsalibus, in sexto,per illum textum probans,quod actus potest esse null' de iure positiuo,⁊ valere de iure gentium.Et idem voluit Petrus de Ancharano in dicto capitulo possessor,questione prima qui tamen hoc quod superius dixi,scilicet quod institutus in testamento minus solenni,idemq᷑ possessor, pōt in foro consciētie bona ⁊ res hereditarias retinere intelligit vt ꝓcedat quousq᷑

veniēs ab intestato petat illas sibi restitui: qꝛ postquam ceperit illas petere, non videtur posse in foro conscientie retinere. Io. vero. de Imo. in. d. l. nemo. vers. In glossa potest repelli ꝛc. dicit quod cum institutus inquietabitur a proximiore, succumbet: ꝛ quod oportebit eum restituere: nec poterit allegare se institutū, ex quo in minus solenni voluntate esset institutus: nec debebit ad probationem aliquam admitti, si fateatur se minus solēniter institutum. Ex quibus apparet quod, si nos supponeremus dispositionem dicti quondam nobilis Renati nec iure testamenti, nec iure codicillorū valuisse, aut valere tanquam minus solennem quoad vtrūqꝫ, ꝛ essemus in casu in quo oporteret disputare de naturali obligatione, ꝛ viribus illius: esset difficile obtinere: sed qꝛ vt predixi dicta dispositio videtur fuisse solennis, etiam quoad id vt valeat iure testamenti: ꝛ si eo iure non valeret, vt valeat iure codicillorum, non fuit opus recurrere ad hanc disputationem. ¶ Post scripta precedentia animaduerti ad quedā alia dubia vltra ꝛ preter dubia superius mentionata: quorū primum est, an authenticatio ꝛ publicatio testium auditorum ad perpetuam rei memoriam facta parte dicti Massonelli fuerit ꝛ sit rite ꝛ recte facta. Secundum si non est rite facta, ꝛ propterea sit inualida, qualiter ꝛ quomodo fieri debeat: ꝛ quid si fieret interrogatorium per partem aduersam super formalitate verbo-
22 rum, an poterit opponi quod sit captiosum. † Ad que respōdeo prout infra: ꝛ primo ad primum dico ꝛ respondeo in primis illud esse indubitatum, quod heres institutus in testamento nuncupatiuo facto coram testibus, ꝛ sine scriptura, petere potest qꝺ ad perpetuam rei memoriam citentur, ꝛ audiantur dicti testes de ꝛ super testamento, ꝛ his que fecit testator: vt sic auditis eis, postea publicentur ꝛ authenticentur dicta ꝛ depositiones eorūdem, vt in posterum si opus fuerit possit per has attestationes sic publicatas probari dispositio testamentaria, hoc probatur in. l. publicati. secundum vnum intellectum glos. C. de testa. ꝛ ita etiam potest intelligi. l. gesta. secundum vnum intellectū, quem ibi post glo. ponit Bar. C. de re iudi. Hec autem testium examinatio, publicatio attestationū, ꝛ authenticatio fieri debēt prius citatis illis quorum interest, ꝛ signanter illis qui ab intestato erant defuncto successuri. arg. l. nam ita diuus. ff. de adopt. l. iij. §. causa cognita. ff. de mino. ꝛ. l. si quando. C. de testi. l. j. §. denuntiare. ff. de ven. inspi. ꝛ quod not. Bar. in. l. si quis instituatur. ff. de here. instit. alias attestationes ꝛ publicatio huiusmodi fidem non facerent contra non citatos: vt communiter volunt docto. in. d. l. publicati. ꝛ facit quod not. Inno. in. c. significauit. ꝛ. c. Albericus, de testib. Nec sufficit quod tales citentur per proclama generale: sed opus est quod nominatim citentur, si tamen certi existant: ꝛ hoc dicunt communiter omnes scribentes in. d. l. publicati. idem etiam dicunt communiter in illo simili de quo habetur in auth. si omnes. C. si vt se ab here. absti. sed quoad incertos, vel eos de quibus non habetur notitia, dicit Bal. in. d. l. publicati. vers. sexto quero, quod sufficiat proclama generale: pro quo allegat. c. fi. de maiori. ꝛ obediē. ꝛ. l. si eo tempore. C. de remis. pig. ꝛ id quod not. Bart. in. d. l. si quis instituatur, ꝛ idem voluit Sal. in. d. l. publicati. ver. quero quarto, qui pro hoc allegat etiā l. cum quidam ita fideicommissum. ff. de legatis. ij. ꝛ idem voluit Philip. de cor. in. d. l. publicati. vers. in ea publicabitur hec voluntas: ibi, ꝛ si non erunt certi fiet generale proclama: vbi etiam allegat. d. authen. si omnes. ꝛ subiungit idem Philip. quod non requiratur libellus, vel litis cōtestatio: qꝛ hoc expeditur officio iudicis ad preparationē alterius iudicij: vt voluit secundū eum post Bal. Nico. de mat. in. l. repetita. C. de episc. ꝛ cle. Et qꝛ in examinatione, publicatione, ꝛ authenticatione factis parte ꝛ ad instantiā dicti nobilis Massonelli interuenerūt predicta, ꝛ alia vt opinor opportuna, existimo qꝺ authēticatio ꝛ publicatio predicte fuerint ꝛ sint valide: fuit eñ vocata ꝛ citata relicta dicti Renati, cuius forte putabaꝛ interesse quasi ab intestato esset alias successura in defectū cognatorū. l. vnica. C. vnde vir ꝛ vxor. fuit etiā facta diligētia in Aqueñ. ciuitate ꝛ p nuntiū curie de reperiendis agnatis ꝛ cognatis eiusdē quondā Renati: ꝛ deinde facta relatio qꝺ nulli cōperti extiterāt: tandē mandato. d. iudicis factū est proclama generale, per qꝺ vocati ꝛ iussi cōparere extiterunt oēs agnati ꝛ cognati, ꝛ alij si qui essent pretendētes habere ius in ꝛ super bonis ꝛ hereditate dicti quondā Renati: ꝛ deinde cōtumacia accusata, ꝛ postea processum ad examinationē ꝛ publicationē ꝛ authenticationē antedictas: qꝺ vt superius dixi fieri potuit. Nec propter superuenientiā cuiusdā pretense sororis dicti quondā Renati debent ista impugnari, quasi facta ea nō vocata: qꝛ vt dixi quoad eam, cū de ea notitia nō haberetur, sufficit ꝛ sufficere debuit proclama generale, prout superius dixi. Fateor enim quod si de ea fuisset habita notitia, illa debuisset nominatim vocari, etiā si fuisset in vrbe, vel Parisius: sed cum nesciretur, nō debuit nec debet huic nobili Massonelli imputari, qꝺ non fuerit nominatim vocata. ¶ Huic dicto nō obstat qꝺ notāt aliqui scribētes in. d. aut. si oēs. C. si vt se ab here. absti. qui ibi volunt qꝺ sententia lata super restitutione in integrū aduersus aditionē hereditatis nō noceat nō citatis, sed solis citatis. Quī respondeo qꝺ dicta doctorum hoc scribētium debent intelligi de nō citatis, qui tamen certi erāt: ꝛ propterea debuerūt nominatim citari: vel de nō certis, qui etiam nō fuerunt citati per proclama generale, ꝛ sic nullo modo: sed in casu nostro dicta pretensa soror erat incerta: ꝛ sic nō potuit nominatim citari: ꝛ tamē fuit citata generaliter per proclama. Si enim aliter diceremus, qꝺ publicatio ꝛ authēticatio facta iuxta dispositionē. d. l. publicati. fm vnum intellectū glo. non valeret nisi quoad citatos nominatim, frustratoriū ꝛ nugatorium esset doct. consilium: quinimo ꝛ mendax, dicentium qꝺ quoad incertos sufficiat proclama generale. Et per hec patet respōsio ad dictum primum quesitū, ꝛ etiam ad fm: scilicet qꝺ non sit opus facere aliam examinationem: ꝛ consequenter nec respondendū ad interrogatorium, de quo ibi: ꝓ etiam tanquā captiosum admitti non deberet. Sunt enim vt predixi dicta testiū iuuanda, ꝛ nō calūnianda: quod hic fieret. Potest enim esse verum qꝺ ego fui presens cum sex testibus, ꝛ audiui qꝺ Titius heredē reliquit Sēproniū, ꝛ de hoc firmissime recordor: non tū recordor an diceret instituo Sempronium, vel Semproniū heredē facio, aut Sempronius heres esto: aut qꝺ aliud verbum formaliter protulerit: ꝛ idem potest esse in meis contestibus, etiam viris optimis, ꝛ bene recordātibus qꝺ Titius Sēpronium heredē reliquerit, ꝛ nō recordantibus sub qua verborū formalitate: ꝛ hoc pōt quisqꝫ sentire in seipso. Sic igitur esset iniquū sub tali captione infringere defuncti voluntatem, quā sciūt, ꝛ de qua deponūt boni viri, ꝓpter non seruatā recordationē formalis verbi. Et ita mihi videꝛ. Que omnia ꝛc.

¶ Argumentum.

¶ Reuocatio validi testamenti decennio firmaretur: sed si interim confirmetur non reuocatio, sed ipsum testamentum, pro non facta habenda. V. F.

1 ¶ Primū testamentum an rumpatur per secundū inualidū.
2 Testamentum qualiter ꝛ quanto temporis casu tollatur.
3 Hereditas quare a seipso adimi non possit.
4 Institutio seu testatoris dispositio multis de causis potest dici nulla.
5 Solennitas extrinseca in actis requisita nō presumitur, sed debet esse vera ꝛ probabilis.
6 Hereditas non potest adiri ex dispositione testamentaria nulla existente.
7 Dictio ꝛc. in fine instrumenti seu note inserta ad que possit vel debeat extendi.
8 In cōtractu vel dispositionibus vnaqueqꝫ clausula ꝛ vnaqueqꝫ etiam syllaba debet aliquid operari.

¶ De testa. Consi. ccxiij.

Questionis pūctus talis est. Dudū anno scꝫ natiuitatis dñice. M. cccccj. ꝛ die xxv. mēsis Octob. venerabilis vir. d. Ysoardus Eymarij presbyter loci de Asterijs, parochie. s. Michaelis de benimēto in cāposauro diecesis Uapiñ. fecit ꝛ condidit eius testm̄ nuncupatiuū: in quo post multa ꝛ varia legata in piā cām facta, ꝛ quedā non pia, insuper ꝛ post ordinationē per eū factā de fundanda missa quotidiana perpetuo dicēda in ecclesia parochiali d. nostre Principali Aueñ. heredē suum vniuersalē sub presentia septē testium ꝛ notarij rogatorū instituit ꝛ nominauit honestū iuuenē Claudiū eymarij eius ex nepote ex fratre, ꝓnepotē. Successu vero tpis, anno scꝫ. M. cccccij. ꝛ die. ij. mēsis Septēb. idem. d. Ysoardus cōmemoratis dictis testamēto ꝛ fundatione misse ꝛ legatis premētionatis in genere, dixisse pretenditur sub presentia notarij ꝛ septē testiū, qꝺ ipse reausus, ꝛ sub bona spe suum testm̄ de nouo faciendi ꝛ cōstituendi, ac legata in eo cōtenta etiam faciēdi ꝛ ampliandi, ipsum suum testm̄ per eum iam factum ꝛ per magistrum Joannē de vlino receptum, necnō etiam legata, ꝛ omnia in dicto testamēto cōtenta reuocabat, irritabat, ꝛ annullabat, volens testm̄ hmōi de cetero nullius esse efficacie, aut valoris, Jacobum Eymarij suum fratrē in omnibus bonis suis heredē suum instituendo. Post hec aūt, anno scꝫ proxime dicto ꝛ die. iiij. mensis Septembr. idem do. Ysoardus cōmemorata reuocatione dicti sui primi testamenti, quam sub spe conficiendi (inquit) aliud testm̄ fecerat Jacobum eymarum fratrem suum heredem in bonis suis instituendo, dixit quod reausus, ꝛ considerans qꝺ dictum primū testamentū per ipsum antea factum

etum in Auenionēn ciuitate bene fuit ordinatum,⁊ qđ pro tunc
melius ordinari non posset, dictam reuocationē superius men-
tionatam vna cum institutione heredis tunc facta annullauit,
irritauit,⁊ reuocauit, volēs ⁊ ordinans dictū eius primuz testm̄
in dicta Auenioñ.ciuitate per euz conditū,⁊ per dictū magistrū
de Ulino receptū,in suis vi,robore,⁊ firmitate persistere, ⁊ per-
petuo remanere,⁊ dictā illius reuocationem per ipsuz vt supra
factam nullius esse efficacie,aut valoris:⁊ ita voluit ⁊ ordinauit
scribi,⁊ instrumentū publicum per notariū sibi fieri. Hec autem
acta sunt sub presentia notarij ⁊ septē testium : ⁊ deinde idem.d.
Ysoardus permanens in voluntate hmōi vita functus est, ⁊ ab
humanis decessit,superstitibus dictis Claudio,pnepote in pri-
mo testamento instituto,⁊ Jacobo eymari in instrumento dicte
1 pretense reuocationis instituto. ¶ †Quesitū est que predictarū
dispositionum valuerit ⁊ valeat:an scz prima,secūda,vel tertia.
Pro cuius quesiti declaratione premitto in primis , qđ tēpore
cōditi primi testamēti idem. d. Ysoardus,quāuis esset corpore
eger,⁊ quoad ipsum aliquantulū indispositus:erat tñ mente sa-
nus,ac in bona ⁊ sana memoria existēs : poterat igit̄ testari,nisi
reperiretur lege prohibitus.l.ab ea parte. ff.de prob.⁊ ꝙ no.gl.
in.l.si queramꝰ. ff. de testa.dictus ēt Claudius per eū heres in-
stitutus erat capax hr̄ditatis,⁊ talis fuisse presumit̄,cuz nō ap-
pareat contrariū.d.l.ab ea parte.dictū etiā testm̄ continet here-
dis institutionē factā sub presentia notarij ⁊ septē testiū mascu
lorum ad dictū testm̄ adhibitorū ⁊ rogatoruz:fuit preterea pru-
dēter ⁊ discrete prout decebat talē virū ordinatū,premisso eius
signo sancte Crucis,cōmendādo animā suam deo omnipotenti
creatori illius,beatissime virgini Marie,⁊ discurrendo per sin-
gulos ordines toti celesti curie,elegit corpori eius sepulturā,re
liquit multa,imo vero plurima legata in pias causas:⁊ p anima
sua ordinauit fundari missam quotidianā ⁊ ppetuo dicendā in
d.parochiali ecclesia do. nostre de Principali : reliquit insuper
quibusdā eius fratribus ⁊ cognatis ⁊ alijs diuersa legata,vt ap
paret ex tenore publici instrumēti eiusdē testamēti:⁊ breuiter ni
hil defuit huic prime testamētarie volūtati,propter qđ dici pos-
sit illā nō valuisse iure testamēti,postꝙ in illa interuenerūt capa
citas testatoris ⁊ instituti, ac legitima dispositio facta obserua-
tis iuris solēnitatibus,de quibꝰ in.l.hr̄des palā.in princ.⁊.§.in
testamentis.ff.de testa.⁊ in.l.hac consultissima.in princ. C.eo.ti.
¶ Sed superest dubiū,an volūtas hmōi videat̄ fuisse reuocata
per dictā secundam dispositionē,factam scz anno predicto. M.
ccccciij.⁊ die.ij.mensis Septemb. Et videtur qđ sic:qꝛ in illa non
solū reuocauit dictā primam testamentariā dispositionē ,sed ēt
sub presentia notarij ⁊ septē testium heredē vniuersalē instituit
dictum Jacobū eius fratrē: qui propterea in vim institutionis
hmōi videtur potuisse adire hereditatē eiusdē do. Ysoardi, nisi
aliquid postea factum eidē obstitisset: ⁊ sic vr̄ dictū primū testm̄
fuisse reuocatum,etiā si postea aliquid cōtigerit, aut factū exti-
terit,propter qđ non potuerit ex dicto scđo testamēto adimi he
reditas per prefatū Jacobum. Ad hoc enim vt primū testm̄ tol
latur per scḋm non est necesse quod scḋm duret,vel effectuz habeat:
sed satis est quod scḋm testamentū fuerit perfectum ⁊ absolutum,
⁊ qđ cōtingere potuerit casus qđ ex ipso valuerit adiri heredi-
tas,quāuis casus non contigerit.l.pater filio.in prin.ff.de here.
2 instit.⁊.l.cuz in scđo.ff.de iniuſ.rup.⁊ irri.testa. ¶ †Sed his nō
obstantibus,⁊ que obstare nō videntur,dico dictū primuz testm̄
non fuisse per predicta reuocatū:⁊ quidē non per ipsam preten-
sam reuocationem : qꝛ per illam non potest reuocari solenne te-
stamentū antea factū per reuocantem,nisi cum cursu decem an-
norum.l.sancimus.C.de testa.⁊.§.ex eo solo.insti.qui.mod.testa.
infir.cuius rationē reddit Bar.in.l.si iure.ff.de leg.iij. dicēs qđ
sicut legata,⁊ cetera alia,que in testō scribunt̄,requirunt confir-
mationē per hereditatis aditionē:ita ⁊ adēptio,si que sit,requi-
3 rit ꝙ cōfirmetur hereditate adita: ⁊ †hinc dꝛ qđ hereditas a se-
ipso adimi non pōt:pro eo qꝛ nō est cuius aditione adēptio con-
firmetur.l.sed ⁊ si in cōditione.§.fi.ff.de hered.insti. Ad reuoca-
tionē igit̄ precedētis solennis testamēti non sufficit qđ testator,
etiā sub presentia septē testiū rogatorū,dicat se nolle illud vale-
re,seu etiā ipsuz annullet ⁊ reuocet,nisi vt prediximus cū cursu decē
annorum:vt voluit Bar.in.d.l.si iure.⁊ idē voluit Bal.bene intellectꝰ,
Pau.de ca.Alex.de imo.⁊.d. Jas.may.in.d.l.sancimus. Pe.de
anch.in.c.cū esses. vbi ēt Jo.de imo.ver.septimo querit.de test.
Alex.de imo.in.l.si ita scriptū.§.regula.ver.sed circa hoc dubi-
tatur quid si facto testamēto.ff.de lib.⁊ posth.⁊ conſ.xx.exordiē-
te, Ponderatis his que in themate cōtinentur ⁊c.ver.circa scḋm
principale.in.iij.volu. Quorū tamen dictum per eos cōmuniter
limitatur,vt nō procedat qñ testator volens primuz solenne te-
stamentū non valere,vel dicens illud se reuocare,vel annullare,
subiungeret vel adderet se ideo ipsuz nolle valere,vel se illud re-
uocare,qꝛ vult decedere intestatus. Isto enim casu fatētur ⁊ di-
cunt primū testm̄ esse reuocatū: qꝛ per hoc videtur sic reuocans
cuz illa subiunctione qđ velit decedere intestatus,tacite vocare
veniētes ab intestato,per quorū aditionē poterit ꝯfirmari adē-
ptio hereditatis facta ab hr̄de instituto. Jo.vero de imo.in.d.l.
si ita scriptuz. §.regula.dicit indistincte qđ p reuocationē factā
sub presentia septē testiū reuocatur primū testm̄,ad qđ mouetur
certis rōnibus ⁊ fundamētis per eum allegatis: ⁊ quibus suffi-
cienter rn̄det Alex.de imo.in dictis locis,⁊ signāter. in.d.§.re-
gula,⁊ allegato conſ.xxx.⁊ bene impugnat rn̄sionem quam dare
conatus est Joā.de imo.ad.d.l.sancimus.⁊ ad.l.milites.§.vete-
ranus.ff.de testa.mili. Sequēda est igitur opi.Bart.⁊ sequaciū,
vtpote cōis.l.j.§.crebrior apud veteres opinio.ff.de offi.questo.
⁊ per id qđ scribit Host.⁊ alij cōiter in.c.j.de constit. Bar.⁊ alij
in.l.fi.C.de pena iudi.qui male iudic. Et sic non fuit simpliciter
per predictam reuocationem dictum primū testamentum reuo-
catum ⁊ annullatū. Forte vero dicet aliquis,quod in dicta secū-
da dispositione nō soluz dixerit idem do. Ysoardus se reuocare
dictum primum testamentū,aut illud nolle valere:sed etiam in
ea heredē vniuersalē instituerit dictum Jacobuz eius fratrem.
Sed istud nō obstat : tum qꝛ illa pretensa dispositio nō fuit per-
fecta,nec absoluta:qđ apparet nō solum ex eo qꝛ in nullo proui-
dit anime sue,aut corporis sepulture:nec aliqua legata reliquit:
sed etiam ex eo qꝛ dixit ⁊ expressit se dispositionē illā facere sub
bona spe suū testamentū de nouo faciendi ⁊ constituendi : necnō
legata in ipso primo testamento contenta etiam faciendi , ⁊ am-
pliandi:per qđ apparet qđ tunc non intendebat testamentarie
disponere,aut perficerē testamentariā voluntatē: qđ etiā nō fe-
4 cit. †Fuit ergo illa dispositio,seu pretēsa institutio nulla,vt po-
te imperfecta imperfectione voluntatis.ar.l.si is qui.ff.de testa.
Si enim,prout ipse assernit,sub bona spe suū testamentū de no-
uo faciendi,⁊ legata ampliandi, fecerit reuocationem superius
mentionatā,⁊ dictum Jacobuz heredē instituerit:palam infer-
tur qđ ex illa secūda dispositione nō intēdebat,vel volebat adiri
eius hereditatē:qꝛ per scḋm testamentum,quod facere intēdebat,
⁊ vt credendum est validū.l.quoties.ff.de verb.obl.⁊.l.quoties.
ff.de re.dub.fuisset reuocata illa secūda dispositio, si ⁊ quatenus
testamentū validum extitisset.d.l.pater filio.in princ.ff.de here.
insti.⁊.l.cum in secundo.ff.de iniust.rup.⁊.irri.testa. Et qđ dicta
secunda dispositio nō fuerit perfecta ⁊ absoluta,etiam hoc colli-
gitur ex dicta tertia dispositione, facta scz anno predicto. M.
ccccciij.⁊ die.iiij.mēsis Septēb. vbi cōmemorat qđ quadā pristi-
na die dictū eius primum testm̄,factum scz Auenione,⁊ receptū
per dictum magistrū Joannē de Ulino notariū dicte ciuitatis,
reuocauerat ⁊ irritauerat sub spe conficiendi aliud testamentū.
¶ Sic igitur clare apparet qđ nunquā voluit decedere cuz illa
pretēsa heredis institutione facta de predicto Jacobo:sed quod
intēdebat facere aliud testm̄. Propter qđ illa pretensa heredis
institutio.facta in dicta secūda dispositione, nō continebat per-
fectam voluntatē,imo nec aliquid volūtatis eiusdē. d. Ysoardi.
Cum etiā non valuit nec valere potuit vt testm̄ dicta secūda di-
spositio,facta scz anno proxime mētionato,⁊ die. ij. mensis Se-
ptembris: pro eo qꝛ testes, qui in ea pretenduntur interuenisse,
non leguntur rogati:qđ tamen erat necessarium ad hoc vt esset
testm̄ validum:qđ procedit nō solum in testamēto solenni,seu in
scriptis facto:sed etiam in testamento nūcupatiuo. d.l.heredes
palā.§.in testamentis. ff.de testa.⁊.§.fi.cum glo.instit.eo.titu.⁊
benefacit.l.fi.§.fi.C.de codic.auth.rogati.C.de testi.⁊.l.hac con-
sultissima.§.per nuncupationē.in verbo vt supra dictū est. C.de
testa.iuncto text.eiusdem.l.hac consultissima.in prin. quod etiā
firmauit Romanus in repetitione auth.similiter.in.xj.speciali
vltimarum voluntatum.C.ad.l.falcid.⁊ Alex.de imo.in.d.l.hac
consultissima.versi. dubitauit etiam hic Salice.⁊c.⁊ idem etiam
voluit ibi domi. Jaſ.may.versic.circa primam qualitatem quod
testes debeant esse rogati:⁊ hoc communiter obseruatur:non est
ergo ab eo in iudicando recedendū dicto.§.crebrior apud vete-
res opinio,⁊ per alia superius allegata. Huic igitur dicto non
obstat quod voluit Salicetus, in dicta. l. hac consultissima. in
princ.vbi sentire videtur,ꝙ non sit opus rogare testes in testa-
mento nuncupatiuo:sed sufficit ꝙ illi adhibiti extiterint. Pre-
terea nō solum nō apparent predicti testes fuisse rogati,sed nec
apparēt adhibiti. Forte vero dicet aliqs ꝙ illi presumant̄ fuisse
rogati vel adhibiti. Sed istud non obstat:qm̄ respondeo ꝙ imo
non presumūtur fuisse rogati,postꝙ notarius hoc nō dixit, nisi
probaretur:per ea que notātur in.l.domitius labeo.ff.de testa.⁊
5 per id ꝙ habetur in.l.quecūqꝫ.§.fi.ff.de publicia. †vbi probatur
ꝙ solennitas extrinseca,cuiusmodi est testium rogatio, non pre
sumitur. Ad ꝙ facit id ꝙ not.glo.Bart.⁊ docto.in.l.j.C.de fide
instru.⁊ iur.hast.fiſ.lib.x.⁊ hoc tenet scḋm Dyn.in.d.l.hac consul-
tissima.⁊ fuit de mēte Spec.tit.de teste.§.j.verſ.sed quid in pre-
dictis casibus.⁊ verſ.quid ergo si dicitur in testamento. Barto.

& qr hec insignis curia passim & indistincte pro more sue optime iustitie solet audire partes vsque ad vltimum anhelitum: & non immerito: pro eo qr est suprema, & que vt predixi fungitur vice principis, & a qua non potest appellari: & licet possit supplicari: hoc tamen cum effectu fieri non potest sine magnis sumptibus. Sanctius ergo est, & vere multo, quod curia ipsa, etiam si pluribus vicibus conclusisset in causa, vel assignasset ad diffiniendum, partem audiat: nisi vel videret, vel vehementissime presumeret quod vel fugiendo vel calumniando hoc fieret, vel alias minus ciuiliter: quod non est factum in hac causa: nec factum presumi debet, propter predicta: qr scilicet hec nobilis Ysabella, tanquam nihil possidens de patrimonio dicti quondam eius patris, nihil magis expostulat, quam debitum finem cause huius: & que nec tempore productionis dicte schedule querebat vlteriorem processum: sed paulo post productionem eiusdem acquieuit ordinationi & assignationi facte ad diffiniendum. Et sic nullam iustam causam, quinimo nec occasionem habuit pars aduersa conquerendi de petitis in predicta schedula. Et si placet aduertat dicta insignis curia, quod in dicto pretenso rescripto non mandatur absolute dictam schedulam reijci & repelli: sed sub duabus conditionibus, si videlicet eidem appareret de expositis per partem aduersam: & quod dicta nobilis Ysabella schedulam huiusmodi produxerit vt moraretur vel retardaret iudicium: de quarum neutra apparuit vel apparet, sed potius contrarium. Non ergo debet dictum pretensum rescriptum, vtpote non purificatum, hanc insignem curiam impedire, quominus iuxta responsionem alias per ipsam factam habeat ad petita parte dicte nobilis Ysabelle talem respectum, qualem habere debebit. Et ita mihi videtur, sub benigna supportatione huius insignis curie.

¶ Finis posterioris partis primi voluminis Consiliorum domini Stephani Bertrandi Carpentoractensis.

Series Chartarum,

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z. Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq. Omnes sunt quaterniones.

Lugduni,

Excudebat Claudius Seruanius.

STEPHANI
Bertrandi
Consilior.
Volum. Prim.

colorchecker CLASSIC

calibrite